John Crawford,
M. D.

No.______
THE
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY
OF
MARYLAND.

PLATES.

Digitized by the Internet Archive
in 2014

https://archive.org/details/medicaeartisprin02unse

Oribasius 5

Sextus 684

Actuarius Z. Fil 1

Nicol. Myrepsius 353

Celsus, A.C. 5

... inventor de Podagra. 837

Scribonius Largus 187

Marcellus 287

Serenus Q. 125

... Sammonicus Serenus

... Plinius 431

ORIBASII SARDIANI MEDICI longè excellentiſſimi opera, tribus tomis digeſta,

Joanne Baptiſta Raſario interprete.

PRIMVS HABET
Synopſεωs ad Euſtathium filium libros nouem, quibus tota Medicina in compendium redacta continetur.

AAA.i.

Da 729

COSMO MEDICI ILLVSTRISSIMO ET EXcellentiſſimo duci Florentiæ, Ioannes Baptiſta Raſarius Nouarienſis medicus S. P. D.

QVVM mihi ab ineunte ætate perſuaſiſſem, Coſme Medice dux maxime, nihil ingenii exercitatione ſtudiiſque literarum eſſe præſtantius, nihilque eſſe homini magis proprium quàm pro virili parte omnibus prodeſſe: ita ſemper in literis ſum verſatus, vt quoad eius fieri à me poſſet, publicæ omniũ vtilitati conſulerem. itaque & libellos aliquod admodum adoleſcens de Græcis Latinos feci, & Græcas literas multos annos in academia Ticinenſi publicè docui: quo etiam munere in hac vrbe clariſſima nunc fungor. Quúmque arderem incredibili deſiderio vt aliquod mearum vigiliarum munus in tuo nomine appareret, vt quoniam tuo, maiorúmque tuorum beneficio literæ ſcientiǽque omnes, quæ iamdiu exules in tenebris iacebant, reſtitutæ, atque in Italiæ luce collocatæ, & ad ſummum gradum euectæ fuerunt, aliquam tibi ego quoque grati animi mei ſignificationem darem, vt id poſſem efficere, mihi ſuppeditauit Nicolaus Sammichelius Nouocomenſis, vir præſtantiſſimus, & ſingulari medicinæ multarúmque artium ac ſcientiarum cognitione ornatiſſimus. Is enim quum ſciret ea quæ fuſa latius antiquiores medici perſequuti eſſent, omnia ab Oribaſio vnum in volumen eruditè diligentérq; fuiſſe redacta, vt vno quaſi aſpectu quilibet totam medicinam intueatur, mihi perſuaſit vt eum librum latinitate donarem. quod vt maturius facerem, codicem ſuum peruetuſtum, quem olim ex Græcia deportauerat, mihi accommodauit. Quúmque is liber ad eundem qui author ipſius confectionis fuiſſet, quaſi iure quodam eſſet deferendus, ipſe Princeps admonere me cœpit atque hortari ne tibi id quod ſciret me iandiu animo exoptauiſſe, deberem diutius: quinetiam mihi vrgendam eſſe hanc occaſionem neque vllam reperiri meliorem poſſe confirmauit. Quod quũ vir ſumma virtute & humanitate Petrus Carneſeccus tui obſeruantiſſimus ex me cognouiſſet, ita approbauit, & conſilium hoc commendauit, & vt in eo omnino perſtarem, ampliſſimis verbis admonuit, vt licet ego non eſſe mihi properandum ſtatuiſſem, quanquam hoc valde cupiebam, tamen eruditiſſimorum hominum, & quibus me chariſſimum eſſe ſentirem, hortatu ac ſuaſu factus ſim promptior. nam præter rationes quas ipſi afferebant, videbam ego multas cauſas eſſe quamobrem Oribaſius medicus tibi eſſet dedicandus. Etenim præterquam quòd tanta ſit nominis tui celebritas atque fama, tantáque fuerit vſque à puero de te concepta opinio, re poſtea confirmata, & facta in dies maior, vt non modò tua feliciſſima Reſpub. te vehementer diligat atque obſeruet, ſed etiam vt omnes mortales te maximopere admirentur, quum omnes vno ore ſummam prudentiam tuam, & in iſta Repub. adminiſtranda æquitatem commendent, mores tuos optimos celebrent, temperantiam in te ita ſuſpiciant, vt licet in vrbe pulcherrima & in omni genere deliciarum affluenti, ſumma cum poteſtate ſis, ita tamen ſemper vixeris vt non modò crimine, ſed etiam ſuſpicione omnino carueris: & te quaſi numen quoddam in hac mundi ſede ad vſus hominum bonorum, & præſertim eorũ qui in literis tempus operámque ſuam ponunt, diuinitus collocatum venerentur. Quædam etiam non mediocris inter medicum & Medicem intercedit ſimilitudo. nam vt medicus corporis morbos profligat, vt animi ſedes ac domiciliũ conſeruetur: ita Medices animos ſanauit, vt ſe vnà cum corporibus tueri & conſeruare diutius poſſint. atque (vt de te, dux maxime, tuíſque maioribus ſimul verba faciam) id cognominis Dei optimi maximi voluntate vobis fuiſſe impoſitum videtur. Quum enim totam fere Italiam barbaries quædam occupaſſet, vt literæ omnes iacerent, artes ſordeſcerent, ſcientiæ contemptui ducerentur, vt vix vllum eſſet earum veſtigium, militaris denique diſciplina ita eſſet deſpecta vt Itali omnium ignauiſſimi haberentur: ita vos omnia reſtituiſtis, omnia inſtauraſtis, omnia denique à morte ad vitam reuocaſtis, vt quemadmodum reſolutos, attonitos, & eos quorum mens caligine quadam oppreſſa munere ſuo non fungitur, medici curant, & hominum ſalutem cuſtodiunt: ita vos languidos & propè iacentes erexiſtis, enerues robuſtos reddidiſtis, ſtupidos excitaſtis, tenebras ex animis hominum expuliſtis, & à barbarie, quæ erat rerũ omnium pernicies, liberaſtis, vt veſtra virtute veſtróque beneficio omnia priſtino nitori & decori fuerint reſtituta. quas in res tu nunc etiam ſic incumbis vt non modò ab optimis ſummíſque principibus originem ducere, & à Ioanne Medice clariſſimo fortiſſimóque Imperatore genitus eſſe videaris, ſed ſicut virtutem, ita etiam gloriam eorum omnium longè ſuperes: quod quidem res quamplurimæ à te præclariſſimè geſtæ, innumera ſanctiſſimáque inſtituta tua, & ingenium omni liberali doctrina politiſſimum, & perpetuum ſtudium in homines eruditos, perſpicuè declarant. quæ omnia propter ſingularem meam erga te obſeruantiam nunc libentiſſimè explicarem, niſi imparem factis orationem meam futuram planè ſcirem, & Oribaſius me admoneret ſe ideo compendium hoc conſcripſiſſe ne liber in ingens volumen excreſceret: & tu denique maximarum rerum, & iſtius optimæ Reip. adminiſtratione, & rei militaris negotiis ſis impeditus, vt multa huiuſmodi legere non poſſis. Quamobrem te maiorem in modum rogo vt Oribaſium in fidem amicitiámque tuam ſic recipias, vt quamuis Iulianum eruditiſſimum Imperatorem cui charus fuit, amiſerit, nunc tamen hac multo meliore patroni cõmutatione gratuletur: & quæſo vt hanc animi in te mei propenſionem ita accipias, vt ab homine qui te plurimùm colit & obſeruat profectam putes, nec huius opuſculi exiguitatem, ſed animũ quo nomini tuo conſecratur, æſtimes atque perpendas. Cura vt valeas. Venetiis, Calend. Decemb. M. D. LIII.

Crawford

PRIMI LIBRI ARGVMENTVM.

Primo libro continentur ea quæ ad bonam valetudinem tuendam pertinent, déque exercitationibus & euacuationibus quæ viris mulieribúſque conueniunt: & de aëre, ſudoribus, balneis naturalibus & arte paratis, cataplaſmatis, dropacibus, ſinapiſmis, & iis quæ ruborem inducunt, agitur. Eius verò capita ſunt hæc,

Præfatio ad filium,		De vomitibus,	Cap. XVIII.
De frictione præparante,	Cap. I.	De clyſteribus,	Cap. XIX.
De exercitationibus,	Cap. II.	De glandibus,	Cap. XX.
De generibus exercitationum,	Cap. III.	De iis quibus caput purgatur,	Cap. XXI.
De frictione,	Cap. IIII.	Quæ menſtruas purgationes ducant,	Cap. XXII.
De vociferatione,	Cap. V.	Sudores mouentia,	Cap. XXIII.
De rebus venereis,	Cap. VI.	De aëre,	Cap. XXIIII.
De venæ ſectione,	Cap. VII.	De fomentis,	Cap. XXV.
De iterata ſanguinis miſſione,	Cap. VIII.	De cataplaſmate,	Cap. XXVI.
Quantum ſanguinis mittendum ſit.	Cap. IX.	De lotionibus,	Cap. XXVII.
Quæ vena ſit ſecanda,	Cap. X.	De balneis induſtria paratis,	Cap. XXVIII.
De tempore venæ ſecandæ,	Cap. XI.	De balneis pernaſcentibus,	Cap. XXIX.
De arteriarum ſectione,	Cap. XII.	De dropacibus,	Cap. XXX.
De cucurbitulis,	Cap. XIII.	De ſinapiſmo,	Cap. XXXI.
De ſcarificatione,	Cap. XIIII.	De inſeſſu in ſolio ex oleo,	Cap. XXXII.
De hirudinibus,	Cap. XV.	De ingreſſu in hydrelæum,	Cap. XXXIII.
De purgatione,	Cap. XVI.	De remediis metaſyncriticis,	Cap. XXXIIII.
Quæ per inferiores partes purgent,	Cap. XVII.	Quæ ruborem inducant,	Cap. XXXV.

Benjamin Smith Barton.

ORIBASII SARDIANI SYNOPSEΩS
ad Euſtathium filium, liber primus,

Ioanne Baptiſta Raſario Nouarienſi medico interprete.

QVVM diuus Iulianus Imperator nobis A olim iniunxiſſet vt quæcunque medici præſtantiſſimi conſcripſiſſent quæ ad tuendam valetudinem pertinerent, vnum in volumen redigeremus, nos ea ſeptuaginta libris prompto animo cõprehendimus. Nunc verò quum tu, Euſtathi fili ſuauiſſime, ea etiam in compendium redigi cuperes, id quoque impigrè confeci: ſiquidem videbam hoc non ſolùm tibi, quum iter faceres, ſed aliis etiam qui non oſcitanter medicinæ operam dant, maximè accommodatum fore. B Quicunque enim in latis medicinæ ſpatiis vagati, ſtudioſè & diligenter ſe in ea exercuerunt, hoc compendium habebunt, quod facilè eis ſuppeditabit ea quæ fuerint agenda. quandoquidem qui hæc quæ à me breuiter ſummatimque dicuntur, perlegent, ad memoriam reuocabunt omnia quæ ad cuiuſque rei cognitionem pertinent: & fiet vt eorum quæ in vſu medicinæ verſantur, ſatis magna eis ſuppetat copia, neque onus pergraue ſecum ferant. Ea autem morborum remedia ſolùm deſcribentur quæ in promptu ſunt, & parari facilè poſſunt, & C quæcunque medicamentis & victus ratione quod facto opus eſt, præſtare conſueuerunt. De parte verò medicinæ quæ manu medetur, quòd ea in itineribus tractari difficiliter poſſit, mentionem nullam faciam. ad eam enim plerunque opus eſt machinis atque inſtrumentis quæ neutiquam facilè ſuppetunt, quemadmodum in fracturis perſæpe & articulorum luxationibus contingit. ex quibus quæ ſolùm manu curari queunt, ab iis qui pueros corporis exercitationem docẽt, quiq; athletarũ curã gerunt, optimè reſtituuntur. Hæc igitur & alia omnia D quæ manuum opera curantur, melius ab exercitoribus obeuntur. Quocirca hæc demandantes eiuſmodi hominibus, eorum quæ nos vrgent, quǽque diutius conſultandi tempus non concedunt, curationes quæ medicamentis & ratione victus abſoluuntur, percenſebimus.

De frictione præparante,
Cap. I.

ANte exercitationes corpus mediocriter calefacere frictione ex linteis oportet: mox oleo manibus nudis fricare, donec corpus probè calefiat & molliatur, & rubor floridus appareat, & in molem extollatur.

De exercitationibus,
Cap. II.

B

EXercitatio eſt vehemens motus. Terminus vehementiæ eſt anhelitus ad frequentiorem alteratio. Porro laborioſæ exercitationes membra organica præparant, & robuſtiora ad actiones, & ad validiſſimam alimenti attractionem promptiſſimámque alterationem, & meliorem appetitum propter calorem excitatum reddunt, meatus purgant, & vehementi ſpiritus impetu excrementa expellunt. Quum igitur digeſtionem in corpus adiuuent, C neque crudorum neque incoctorum ciborum aut ſuccorum in ventriculo atque inteſtinis multitudo ſit, oportet. periculum enim eſſet ne antequam per concoctionem vtiles facti eſſent, in omnes animantis partes raperentur. ex quo perſpicuum eſt exercitationes debere cibum præcedere. Opportuni temporis nota, vrinæ color eſt. quæ enim aquæ ſpeciem præfert, crudum adhuc eſſe eum ſuccum indicat qui à ventriculo ſubmittitur: quæ verò rufa bilioſáque eſt, iandudum concoctum eſſe: quæ mediocriter pallet, nuper factæ concoctio D nis ſignum eſt. ac tunc quidem adeunda eſt exercitatio, eiectis tamen prius excrementis quæ in veſica & ventre continentur.

De generibus exercitationis,
Cap. III.

OMnium exercitationum commune illud eſt vt animanti caloris incrementum ex ipſis excitetur. Ex ſingulis porro exercitationibus alia valens eſt, in qua reſpiratio eſt violenta ſine velocitate, quæ muſculis & neruis robur parat. eiuſmodi ſunt, fodere, & onere maximo ſublato, aut manere eodem in loco, aut paululum procedere. Decliues etiam inambulationes huius generis ſunt, vt ſiquis per funem manibus comprehenſum ſcandat, & alia quamplurima his ſimilia: aliæ verò citra robur & violentiam peraguntur, cuiuſmodi ſunt curſus & vmbratilis armorum exercitatio, & quum duo ſummis manibus concertant inter ſe. quæ verò per follem & paruam pilam fit exercitatio, eſt compoſita ex robuſta & citata. quæcunque autem exercitationes robuſtæ ſunt, iis omnibus vt vehementibus vti poſſumus, motus celeritate abiecta. Præterea ex ipſis exercitationibus aliæ magis lumbos quàm manus vel crura exercent: aliæ ſpinam aut thoracem ſolùm aut pulmonem. Vſqueeò exercendum eſt dum corpus intumeſcat, & floridum fiat, motúſque & prompti & æquabiles & concinni edantur: inter quæ ſudorem calidum commiſtum intueberis.

Ac tum primùm inhibenda exercitatio eſt quum aliquod horum fuerit immutatum: veluti ſi contractior corporis moles videbitur, illico deſiſtendum eſt: eodémque modo ſi floridus color euaneſcat, eſt ceſſandum. In motibus quoque ſiquid remitti videatur, ſtatim eſt deſinendum: itémque in ſudoribus ſiqua mutatio aut in copia aut in qualitate contingat, vt ſi vel minor vel frigidior edatur, erit itidem quieſcendum: tum corpus oleo perfundendum, & deinde vtendum apotherapia: poſtremò autem apotherapeutica frictione vtendum, vt exercitores facere conſueuerunt.

De propria frictione,
Cap. IIII.

EX frictionibus vehemens, denſandi, lenis, rarefaciendi vim habet. quocirca ea corpora quæ ſupra modum laxata ſunt, vehementer ſunt fricanda: quæ conſtricta ſunt, leniter: quæ mediocriter ſe habent, in iis nec vehementi nec leni frictione, ſed quoad eius fieri poteſt, vtroque extremo declinato, vtendum eſſe perſpicuum eſt. Nimia frictio extenuat: quæ verò quantitate media eſt, nutrit. Atque hæ tres differentiæ frictionum quæ à qualitate ducuntur, tribus quæ ex quãtitate exiſtunt, cõiunctæ, coniugationes nouem efficiunt.

De vociferatione,
Cap. V.

IN vociferationibus ſuauis & lenis vox nihil ad bonam valetudinem confert: at ſonus vocum grauiorum vtilis eſt: quocirca in eo exerceri conuenit. ita enim plurimus aër per inſpirationem attractus in corpus, thoracem atque ventriculum extendit, & totius corporis meatus dilatat atque diducit. Quamobrem in lectionibus humores exuberantes excernuntur: ac in elatioribus quidem lectionibus per ſudores: in ſubmiſſioribus verò, per occultum totius corporis perſpiratum. Illa enim attenuatione efficitur vt multa excrementa, ſcreatus, ſputa, mucus, & pituita expellantur, & conſumantur. nam quibus calore opus eſt propter frigiditatem, quódnam afferri accommodatius auxilium poteſt quàm id quod actio reſpirationis præſtat? Ergo ſæpe legendum eſt, vt toto corpore laxato, carnéque raritate perfuſa, arteriam cæteróſque ſpiritus tranſitus ſtudioſè raros efficientes, per grauiores vocis terminationes modulemur. Vocis actione neque temere neque incõſultò vtendũ eſt, neque etiam quum prauorum corruptorúmque humorum adfuerit copia. Quinetiam vox exercẽda non eſt quum magnæ & euidentes ſtomachi cruditates apparẽt, ne corrupti vapores largius per corpus diſtribuantur.

De venereis, ex Rufo,
Cap. VI.

EX rebus venereis hæc commoda ſunt, quod ſuperuacaneum eſt inaniunt, corpus agile reddunt, ad in-
A crementum promouent, & magis vtile efficiunt. Animo verò id præſtatur à venere vt impeditam rationis vim explicet, irámque vehementem ſedet. ideo fit vt venus melancholicis, ſiquid aliud, accommodatiſſimum ſit remedium. Eadem integros ſenſus reddit eorum quicunque alio inſaniæ genere laborant: ſummè facit etiam ad morbos qui ex pituita naſcuntur. Alii ab inedia ad cibum facilè ſumendum redierunt: alii à continuis pollutionibus quæ in ſomnis fiebant, ſunt liberati. Naturæ autem venereis idoneæ, ſunt calidæ & humidæ: præ cæteris ve-
B rò quæ proniores ad venerem ſunt. Minimè omnium ad venerem facit victus exſiccans & refrigerans, atque ætas ſenilis, tempus autumnale. Ergo victus ratio humida & calida inſtituenda eſt: labores & cibi moderati ſint: quemadmodum labores moderati, ita etiam concubitus moderati conueniunt. nam & ad rem ipſam incitant, & conſuetudine facilitatem quandam præbent. Libido, ſiquid aliud, alimenti exuberantiam exigit: ex quo fit vt qui cibi valde nutriunt, ii ſint accommodati. Atque ex piſcibus, polypodes apti ſunt. excitare enim venerem
C mirum in modum exiſtimantur: quicunque etiam molles carnes habent, huius ſunt generis. Ex oleribus, orminum, eryſimum, eruca, & rapa, hǽcque vt medicamenta apta ſunt: ex leguminibus proſunt fabæ, cicer, eruilia, phaſeli, & piſi: à quibus corpus quum flatu impletur, tum verò etiam copioſè alitur. Ruta autem quia flatus diſcutit ac propellit, ideo commiſcendi corporis libidinem obtundit. Vuas ego magnopere commendo: nam & humectant, & ſpiritu replent ſanguinem qui impetu fertur in venerem. Qui ad venerem eſt acceſſurus, recen-
D tes ſatietates, cruditates, ebrietates, & famem caueat. coire enim cum excremẽtis malum eſt. Qui venereis vti voluerit, optimè vtetur à cibo qui ad ſatietatem non ſit ingeſtus. nam hoc ad vires confert, & refrigerationes quæ ſubſequi ſolent, minus contingunt. noxium eſt poſt labores concumbere. Cauendus etiam concubitus eſt à laſſitudine, & poſt vomitus qui præceſſerint, itémque purgationes, & alui fluxus recentes: ſiquidem diuturnos quandoque venus exſiccat. Ita vehementes quoque cupiditates non laudo: imò verò tum continendum magis
E cenſeo, ac præſertim iis quos morbus aliquis infeſta.

De venæ ſectione, ex Galeni ſententia,
Cap. VII.

VEnæ ſectio non ſolùm quum plenitudo eſt, eáque ſiue ad robur, ſiue ad vaſorum quibus ſucci continentur, amplitudinem pertineat, ſed etiamſi plenitudo nulla ſit, magnopere prodeſt initio inflammationis, quæ vel ex dolore, vel ex plaga, vel ex partium corporis imbecillitate oriatur. Si magnus morbus expectetur, ſanguis omnino mittendus erit, etiamſi plenitudinis ſigna
F non adſint, habita tamen ratione ætatis, anni, temporis, & virium. Vtrúmne ad venæ ſectionem omnino progrediendum eſt, in vtroque plenitudinis genere, quum hæc ipſa appareant in aliquo qui adhuc conſueta munia obeat, an minimè neceſſe eſt, quum nullus magnus morbus imminere videatur? an ſtatuendum hoc omnino eſt vt in omnibus magnis morbis neceſſe ſit venæ ſectionem confeſtim adhiberi? Qui verò nihil eiuſmodi paſſi ſunt, omniúmque corporis partium conſtructionem vitio carentem ſunt ſortiti, duplici via euacuantur: ſan-
G guinis quidem miſſione ſi in victu ſint intemperantes, ſine venæ ſectione autem ſi temperatè vitam degant. nam & multa frictione, balneíſque, & ambulationibus, atque aliis motionibus, & item vnctionibus in quibus digerendi vis ineſt, ſtatim exhaurire plenitudinem poteris: niſi fortè craſſi melancholicíque ſanguinis abundantia tibi adeſſe videatur, quandoquidem tunc venæ eſt facienda ſectio. Vbi autem crudi ſucci exuperant, antequam morbus incipiat, euacuabis, ſed cautè: vbi verò febris iam accedit, non item. Siqui autem faci-
H lè in morbos incidant, nec tamen vllum ſymptoma appareat, eis initio veris ſecanda vena eſt. Omnibus etiam quos ſingulis annis morbi qui ex plenitudine oriuntur, in æſtate exercere ſolent, ineunte vere

mittendus eſt ſanguis. Idem quoq; faciendum eſt in iis qui eiuſmodi morbis verno tempore corripiuntur. Id verò facere antequam æſtas incipiat, & ſub finem veris expediet.

De iterata ſanguinis miſsione,
Cap. VIII.

IN quibus multa euacuatione opus eſt, vires autem infirmæ ſunt, in iis partiri euacuationẽ præſtat, vt quũ parum ſanguinis detraxerimus, iterum, ſiq; lubet, etiam tertiò eundem mittamus: quemadmodum in iis fit in quibus crudorum humorum ineſt copia. Cæterùm vbi feruefcentis ſanguinis copia redundat, acutiſsimam febrim accendens, euacuatio confertim facienda eſt, conandumque eſt inanire vſque ad animi defectionem, virium robore diligenter inſpecto: quemadmodum ſcio quibuſdam ſex ſubinde heminas ſanguinis fuiſſe detractas. Quamobrem etiam de nocte venam interdum incidere ne verearis. Animum verò diligenter adhibere oportet ad detractionem, pulſus tangendo dum ſanguis adhuc fluit, ne fortè pro animi defectione, mortem afferre te neſcias.

Quantum ſanguinis mittendum ſit,
Cap. IX.

MOrbi magnitudo & virium robur primi ſcopi ſunt mittendi ſanguinis. hi aucti maiorem euacuationem eſſe faciendam indicant: non aucti, tantum eſſe diminuendum de ſanguinis miſsione, quantò illi minores ſint redditi. Deinde expendendum eſt qualis ſit hominis natura. quibus enim venæ amplæ ſunt, quique mediocriter ſunt graciles, nec candidi, neq; tenera carne, eos copioſius euacuabis: qui verò contrà affecti ſunt, parcius. nam & parum ſanguinis habent, & facilè exoluuntur. Eadẽ etiam ratione pueris vena incidenda non eſt vſq; ad decimumquartum ætatis annum: pòſt verò ſi copiam ſanguinis cõgeſſerint, tempúſque anni vernum ſit, regióque temperata, ac puer ſit natura ſanguinea, ſanguinem minues. id quod multo etiam magis facies ſi grauioris morbi periculum immineat. Primùm autem detrahes vſque ad heminam, ad ſummum. quòd ſi vires firmæ eſſe tibi videbuntur, dimidium adiicies iterata miſsione. Iam ſeptuagenarios quoque, quum vires robuſtæ ſint, euacuabis. Mentem verò adhibere oportet ad ſanguinis mutationem tum in colore, tum etiam in cõſiſtentia, ac præſertim vbi inflammationis cauſa vena ſecetur.

Quæ vena ſit ſecanda,
Cap. X.

REuulſionis cauſa venam ſecato è directo partium ad quas ſanguis fluit, vt affecto liene, vena quæ eſt prope annularem digitum ſiniſtræ manus, vel interna cubiti ſecanda eſt. In lateris dolore eam quæ rectà ad locum affectum pertinet, incides. Oculorum præterea dolores vehementes mirum in modum ſedantur ſi vena humeraria in cubito è directo ſecetur. Sunt hi tres modi ſanguinis ex cubiti vena mittendi, interior, exterior, medius. Interior autem vtilis eſt iis quorum partes quæ infra collum ſunt, patiuntur: exterior verò iis quibus facies & caput laborant: medius denique ad inferiores & ſuperiores partes eſt accommodatus. Si in venæ ſectione error committatur, in media vena neruus ſubiectus incidetur: eámque, niſi magna neceſsitas vrgeat, ſecare cauendum eſt. Humerariam venam omnino ſine periculo ſecabis: & tamen ex hac quoque nonnulli diuturnos dolores acceperunt: ſed nemini eorum qui ita fuerunt affecti, ſemel vena fuit percuſſa, ſed bis & ter ab iis qui eam ſecabant, poſteaquam aberrauiſſent. Maxima verò inciſione ſemel facta, nemo inflammationem nec dolorem ſenſit: idcirco citra timorem incidenda eſt. Magna verò cura adhibenda eſt in ſecanda media. Infernam verò ne ſecemus danda opera eſt. Porro vt partes memoratæ ſecta cubiti vena iuuantur, ita quæ his ſunt inferiores, hoc eſt coxa, veſica, & vterus, curãtur ſectione earum quæ prope malleolos & poplitem ſitæ ſunt. Renes ab vtraque parte venarum ſubleuantur. In prin-

A cipiis autem inflammationum vena ſecanda eſt ad reuellendum. In inueteratis, præcipuè mittendus eſt ſanguis ex ipſis affectis particulis. Si ab iis non queas, à propinquis mittito. In quibus autem corporibus nulla adhuc particula affecta eſt, euacuationémque vere ineunte antè molimur, vena omnis æquè eſt ad incidendum accommodata.

De tempore venæ ſecandæ,
Cap. XI.

B IN quacunque diei noctiſque hora, animum attendendo ad ſingularum acceſsionum in febricitantibus declinationem, venam ſecabis. In iis verò qui febrem non habent, hócque indigent auxilio, magnitudo affectionis ad quam venæ ſectione opus eſt, ſpectari debet. quũ nihil horum aut vrgeat aut prohibeat, præſtat manè venam ſecare, interiecto vnius horæ ſpatio, ex quo quiſpiam eſt experrectus. Alios lauari melius eſt: alios etiam prius deambulauiſſe: alios verò, poſtquam nonnullas res conſuetas confeciſſent. Vbi verò ſimpliciter euacuare volumus, eodem etiam die iteranda erit ſectio: at in C quibus reuellere, ſi duobus deinceps diebus fiat, optimè fiet.

De arteriarum ſectione,
Cap. XII.

ARterias quæ in temporibus ſunt, medici ſecant quũ humores calidi & flatuoſi in oculos confluũt. eas verò quæ poſt aures ſunt, in vertigini obnoxiis, atque iis præſertim quos diuturni capitis morbi calidi & flatuoſi exerceant. Iam verò & in aliis quoque diuturnis capitis morbis, arterias quæ poſt aures ſunt, incidunt: alii verò incidere arterias verentur, quia ſanguinis fluxus D difficiliter ſupprimitur, & quia quum ſectio ad cicatricẽ venit, aneuryſma efficitur.

De cucurbitulis,
Cap. XIII.

CVcurbitularum vſus neque in principiis morborum adhibetur, neque quum ſucci omnes æquabiliter exuperant in corpore: ſed quum antea euacuatum totum corpus fuerit, neque quicquã ad partem præterea fluat, opúſque ſit mouere, excutere, & ad partes extimas trahere. Ne verò prope mammas affigantur cucurbitulæ, ca-E uendum eſt: illapſæ enim cucurbitulis nonnunquam mammæ, & inturgeſcentes, magna admodum difficultate auelluntur. quo quidem caſu cucurbitulas ſpongiis ex calida aqua circundare oportet, ſiquidem ita remittentur: ſin minus, cucurbitulas perforare conſilium eſt.

De ſcarificatione, ex Appollonii commentariis,
Cap. XIIII.

VEnam in anno ſæpe incidere non eſſe accommodatum puto, quoniam vnà cum multo ſanguine ſpiritus quoque vitalis effunditur: quo crebrius exhauſto, F tota corporis compages refrigeratur, & omnes naturales actiones peius obeuntur. quocirca mea ſententia eſt, ab ignobiliſsimis partibus, vtpote à cruribus, ſanguinem mitti. Præſtantiſsimum hoc auxilium eſt tum ad tuendam ſanitatem, tum ad recuperandam, quum auerſa fuerit. Oculis quoque diutina fluxione oppreſsis, ac cæteris affectionibus capitis, itémq; thoracis & anginæ, prodeſt ſcarificatio. Conſtipationes autem quæ aliqua in parte ſint, locali ſcarificatione ſunt diſſoluendæ.

G De hirudinibus, ex Antyllo,
Cap. XV.

HIrudines captæ vnum diem ſeruandæ, atque exiguo ſanguine alendæ ſunt. Vbi vti volueris, partem cui applicandæ ſunt, nitro fricabis, & ſanguine illines aut fouebis: hirudinéſque in aquam puram & tepidam iniiciendæ ſunt, deinde ſumendæ, tum ſpongia excipiendæ, & ſtrigmentis purgandæ, ac denique admouendæ. Intumeſcentes autem trahere non deſinent donec ſale aut cinere ora ipſarum perſpergantur. Qum exciderint, H ſpongiis fouendus eſt locus. Si ſanguinis fluxus perſeueret, gallam vſtam, aut ſpongiam nouam pice liquida illitam, & chartam vſtam aceto madefactam applicato.

De purgatione, Cap. XVI.

SAna corpora difficiliter purgantur:nam & vertigine vexantur ac torquentur, fitque moleſta purgatio,& celerius præterea exoluuntur. Qui igitur adhuc valent, caſuri tamen in morbum ſunt niſi prius purgentur, euacuandi ſunt ineunte vere. In comitialibus verò, quique ægrè ſpiritum ducunt, pituitoſos humores ſubducēdo: in doloribus verò articulorum, ſi cū multo calore ſint, amaram bilem, ſi cum tumoribus frigidis, pituitam. Prius tamē craſſi & glutinoſi humores attenuādi ſecādique ſunt,& meatus etiam per quos humores à purgantibus medicamentis traiiciantur ac ducantur, aperiendi, ſi optima in rebus omnibus ſit ſucceſſura purgatio. Ergo in principio ſeroſos tenueſque humores vacuabis: craſſorum atque tenacium, quales ſuapte natura ſunt pituita & atra bilis, cōcoctionem expectabis. In iis autem qui iam ægrotant ſi diuturnus morbus eſt futurus, ſemper eſt expectanda concoctio: at in acutis, quum materia turget, etiā in initio potes medicamētum præbere, idque magna cum animaduerſione, quū humores in motu ſunt, præcipites feruntur ac fluunt. Quicunque autem in aliquam partem decubuerunt, ii neque vllo alio auxilio mouendi, neque medicamento purgādi ſunt priuſquàm fuerint concocti, quo etiam tempore criſis efficitur. Quum verò medicamenta purgantia ventriculi os lædant, excogitatum eſt, odorata eiuſdem admiſcere, vt ne ſola néve ſincera ipſorum vis ventriculi os attingat.

Quæ per infernas partes purgent, quibus vtamur, Cap. XVII.

ELleborus niger bilem & pituitam per aluum ducit ſcammonia admiſta. Si purgare mitius velis, ſatis erit ellebori radices ſiccas ad drachmas duas incidere, vinóque dulci, aut oxymelite perſpergere, deinde in lentibus aut ptiſſana coquere, vel cum iure gallinæ ſorbēdum dare: ſcammoneæ verò tres oboli poſſunt elleboro admiſceri. Præſtat autem iucunditatis gratia, aniſi & petroſelini, & dauci parum elleboro adiungere. Cnidius coccus pituitam, & bilem, & aquoſa, & pleraque expurgat: eſt autem feruēs & acutiſſimus ad purgandū. Dantur eius grana triginta: ſi lenius purgare velis, viginti: cortex auferendus eſt: internáque pars cum melle & polenta trita præbetur, aut in melicrato potui datur, ſed cum vino melius bibitur. A potu verò parum olei abſorbeto ne fauces exurat: ſumitur etiā ex melle cocto, grana contrita melle illinendo. Mercurialis ſi tenera folia decocta comederis, abunde ſtercus expellēt: ſi verò decoctum vino admiſtum bibas, valentius aluus deiiciet. Polypodium pituitā, bilem & aquoſa educit, radicis dātur drachmæ duæ affuſæ aqua mulſa vel aqua. Non peſſimè etiam ſuper ſalſamentum deraditur, & ante prandium comeditur. Radix quoque in ptiſſana aut Gallinaceo iure incocta, citra moleſtiam purgat.

Colocynthis pituitam & bilem puram educit. datur medullæ interioris drachma vna ex aqua mulſa. Si mitior purgatio quæratur, colocynthidos ſemen eiicito, in corticem vinum dulce perfundito, ſub molli cinere coquito vſquedum probè concaluerit, idque potui dato iis quibus non vehementi purgatione opus eſt, & quibus liuida exanthemata per cutim effloreſcunt.

Aloe non acriter purgat, ſtomacho accommodatiſſima eſt. Satis eſt dare drachmas duas cum aqua mulſa. pituitam & bilem ducit. Sumi etiam commodè poteſt quotidie à cœna. pertrāſit enim, neq; cibos corrumpit, præterea neque ſitim neque famem inducit. Tritam aloē ſucco braſſicæ excipe, & catapotia ad ciceris aut fabæ magnitudinem confice: ex iis duo aut tria ſumito, vt euacuandi neceſſitas ſit. Potes etiam cum reſina catapotia conficere, & cum melle cocto, rectè quoque ſcāmoneam admiſcebis. Epithymum atram bilem pituitámque educit. Dato eius triti & cribrati drachmas binas cum vino dulci, aut plus eo cum melle, ſalem admiſcendo. Confert flatuoſis, & hypochondriacis affectionibus, & cruditatibꝰ, & quibus iecur grauatur, quique difficiliter ſpirant. Agaricum pituitam & bilē

A purgat, & non acutè. Dātur drachmæ duæ ex aqua mulſa vel oxymelite. Euphorbium aquoſa & bilioſa copioſè educit, éſtque eorum quæ norim acutiſſimum atque ardentiſſimum. Hoc quidem hydropicis, colicíſque, & iis qui ventres frigidiores habent conuenit, ſed cæteros vehementer perturbat, ſitimque affert. Odoratū aliquod ſemen miſcendum ei eſt: bibendum ex melicrato ad tres obolos. Cnicus pituitam & bilem, ſed non vehemēter, purgat. Seminis iriti ſuccus excolandus eſt, & iure gallinaceo admixto ſorbendus. Quidam
B aniſo, melli, amigdaliſque commiſcent, & catapotia ad arquatos conficiunt: huius quatuor drachmæ ſufficiunt. Scammonea nulla parte ſuperatur ab iis quæ agitant & commouent, neque in acrimonia neque in viribus: ſtomachi dolorem adfert, graueolens, inſuauis & valde ſiriculoſa eſt: ex quo fit vt aliqui non incommodè aloen ei miſceant, & ita præbeant: alii verò addāt thymi comā & ſalem, alii ſemina odorata. Pituitam & bilem vehementer educit: datur eius puræ drachma vna ad ſummum. Si vomitus inſtent, apiū
C aceto intingendum ac mandendum eſt, itémque oliua alba ſale condita, atque etiam ſalis grumus in ore eſt tenendus, quæ quidem omnia vomitum prohibent. Præterea confert coriandrum odorari, & pulegium, & calamintham. Sed præſtat in lecto paululum in quiete contineri ventrem, & ſummos pedes fouendo, veluti etiam confeſtim deambulare, & copioſos vomitus, & ventriculi morſus & vertigines excitat. Quū verò ad priſtinū ſtatum redierint, tum deambulatio imperāda eſt, vt ſubinde ſenſim ſe ſubmoueant: id quod magis quàm celer
D greſſus irritat. Purgatione ceſſante, vtilius erit in lecto recumbere, & ita vigiles quieſcere (magis enim cōfluet) tunc verò etiam paulatim ſorbeant modicum aquæ calidæ cū aceto: nā & morſus abſterget, & excretiones proritat. Qui verò non purgantur, aquam mulſam ſorbeāt, aut nitrum aqua liquefactum: ſed melius etiam erit glādem ex ſale & nitro confectam ano indere.

De vomitibus, Cap. XVIII.

QVoniam eos qui violenter vomunt, multa incōmoda ſequi conſueuerunt, operæpretium erit mo-
E dos quibus facilè quis vomat, exponere. Vomitus enim pituitam euacuat, caput leuat, & quandoque eum qui auidius cibum iniecit, cruditatibus vexari, eúmque qui nimio vino ſe ingurgitauit, lædi non ſinit. Quæ autem ad ciendum vomitum adhibentur, ſunto neque acerba neque arida, ſed partim dulciora & liquidiora, partim acriora. Inter hæc probantur raphanus, eruca, vetus ſalſamentum, origanum viride, cæpe parum & porri. Conferunt etiam ptiſſanæ è leguminibus melle adiecto, itémque lomenta fabarum, & pingues carnes: non tamē
F oportet horum ſuccos tantummodo ſumere, ſed totam molem deuorare: neque etiam diutius eſt in iis manducandis immorandum, ſiquis velit euomere. ſint autem omnia coquendo emollita. Inter vina, dulciora anteferenda ſunt: hæc enim magis fluitant. Potus eſto tepidior: amygdalas etiā melle intinctas par eſt edere, túmque placentam guſtare, peponis ac cucumeris ſemē maceratum & læuigatum cum melle offerre. ad hoc facit etiam cucumeris radix trita ex melle. Qui volunt vehementius euomere, narciſſi bulbum aquā coquunt, eáq;
G vinum miſcēt. Ciet etiam vomitum irinum vnguentū, ſiquis illitis eo digitis irritet. Valet etiam ad vomitum excitandum non ceſſare, neque quicquam intermittere. A vomitu tum os abluere, tum verò etiā faciem debemus poſca diluta abſtergere. hoc enim & dentibus prodeſt, & caput alleuat.

De clyſteribus, Cap. XIX.

CLyſteres qui iniiciuntur, vel mites vel acres ſunt: educendarum fæcum cauſa in febribus continuis & malignis, & in iis qui ob longam imbecillitatem vi-
H res reficiunt, & excrementa difficulter eiiciūt, & in quibus flatus excitantur, calidiorem aquam imponemus, quum tepida ipſa inflet: idque vna expreſſione clyſteris faciendum eſt. Fœnigræci verò decoctū muliebribus corporibus & delicatis iniiciemus, maluæ itidem, & iis

præſertim in quibus ſiccitas ineſt:in quibus verò mor-
tuus ſint,ſeminis lini decoctũ conueniet. Furfuris cre-
mor,tragique,& item panis,& alicæ adferunt etiam ali
quid alimenti: & quandoque vſus poſtulat vt vnà cum
ſtercoris euacuatione aliquid quod alendi vim habeat
adiungamus. Inteſtinorum etiam vlceribus quæ in ſu-
perficie ſint,hæc prodeſt iniectio,ad quæ accommoda-
ta etiã erit ptiſana adipe ſuillo addito. Betæ ſuccus &
decoctum ad vertigines & palpitationes inteſtinorum
iniecta valent:ſtercus etiã diſſoluunt,ac continuis mor
ſiunculis occurrũt. Portulacæ ſucc' vtilis eſt in feruo-
ribus cæteriſque quæ conſequuntur, & iis quibus pro-
pter duri ſtercoris excretionem extrema recti inteſtini
parte læſa, eryſipelatis affectio oborta eſt: ſed in eiuſ-
modi & ouum & oleum in quacunque inflammatione
commiſcetur.Cõuenit hoc etiã iis in quibus tormina à
flatibus excitantur.Magis verò flatus diſcutit decoctũ
rutæ vel cumini,vel anethi,vel baccarum lauri,iis quo
que in quib' frig' febrim excitauit prodeſt. Lac quã
doque iniicitur quum inteſtina vlcerata aut inflãmata
ſunt, itémque renes & veſica & vterus. Roboris adden-
di gratia ſumendum etiam eſt mel, & anſerinus vel ca
prinus adeps. Hydrelæo vtemur in diſtentionibus, &
ſtercoris retentione,atque etiam bitumine,quum eæ ex
refrigeratione obueniunt. Butyrũ iis indimus in qui-
bus propter inflammationem inteſtini recti excremen-
ta continentur,& ſordida vlcera circa inteſtinum ſunt.
Maluæ ſuccus & decoctũ vſui ſunt ad diutina tormina
& inflammationes quibus inteſtina vexantur, quum a-
nus quoque morbo ſimul affligitur. Mulſa iniicitur
quum partes inteſtinorum illæſæ permanent,& ſtercus
difficulter molleſcit. Vino autem & oleo, vel ptiſſanæ
ſucco aut maluæ vtimur in iis qui opium ſumpſerunt.
Vinum autem cum roſaceo & alba ouorum,aut ſapam,
aut roſaceum incoctum initio adhibemus iis qui à tene
ſmo infeſtantur:mulſam verò aut lentis decoctum cum
melle,aut pariter erui aut ptiſſanæ ſuccum cum roſaceo
in abſceſſibus colum inteſtinum diſcindentibus. Men-
ſura eorum quæ iniiciuntur, ad ſummum tres heminæ
ſunt:ad minus,vna:mediocris iniectio duabus heminis
perficitur.Sæpe autem & bis & ter iniicimus, ac præci-
puè in iis in quibus exulceratio & inflãmatio in recto
inteſtino adiacens ſtercus cohibet.Cæterùm acribus cly
ſteribus vtimur in iſchiadicis,& erecta ceruice ſpiranti-
bus in quibus ſpiritus à ſtomacho non efflatur. Clyſter
qui ſanguinis ducendi vim habeat,conſtat ex garo ſilu
ri,muria & aqua marina.Paratur etiam hoc modo, Mel
lis heminæ dimidium, aquæ heminæ duæ,muriæ hol-
cæ tres,olei quarta heminæ pars,componantur: nonnul
li bina oua adiungunt.Iis verò qui fungos mortiferos
comederunt,nitrum,abſinthium, & raphani ſuccus, &
& rutæ decoctũ iniicitur. Ad lũbricos qui aſcarides di-
cuntur,faciũt muria vel centauri decoctũ,vel abſinthii,
vel lupinorũ,vel aloes, vel cedria cũ alicui' decocto.Mi
hi verò vſu compertum eſt,auriculæ muris ſuccum tri-
duò potui datum, ſæpenumero quod opus erat, confe-
ciſſe:datur ſextarii quarta pars. In reſolutione inteſtini
recti,clyſter ex muria imponẽdus eſt.Quos helminthæ
lumbrici infeſtant,iis decoctum lupinorum,aut eorum
cremor,aut rhus,aut muria debet imponi. Cupiditatib'
autem nimiis deſidendi quas tineſmus excitat, parum
muriæ adhibendum. Si verò ſanguis ſincerus propter
inteſtinorum exulcerationem fluat, herbæ ſanguinalis
aut plantaginis ſuccum,aut myrti baccarum nigrarum
vino incoctarum dabimus.His poſtea admiſcemus thus
vel acaciam,vel hypociſtidem,vel malicorium, vel alu
men. Vlceribus inteſtini non fluentibus lac caprinum
indimus,aut etiam bubulum, aut lycii drachmas duas,
aut terræ Samiæ drach. quatuor: fluentibus autẽ & per-
humidis vlceribus,chartæ combuſtæ, aut lentiſci cine-
rem, aut medicamentum ex charta conſtans cum aqua,
aut decoctum adſtringentium.

De glandibus, Cap. XX.

GLandibus ſæpe vtimur ſtercoris educendi gratia,
atque etiã in iis in quibus quod clyſteri iniectum
A eſt,non excernitur. Conficimus glandes ex ſale toſto
melle & nitro:& thymum cocto melle excipitur: fiunt
etiam ex reſina terebinthina & nitro:quandoque grani
Cnidii parum addimus:morſus autem excitat, idcirco
partes oleo ſunt vngendæ. Pyrethro itidem vtimur,o-
leo perfuſo:conuenitque paralyticis & flatibus ex frigo
re obortis.Centaurium verò cum pice & cerato accom-
modatum eſt ad pudendi remiſſionem.Infantibus gru-
mus ſalis inditur: ficus etiam cum nitro atque cumino
conficitur.

B De iis quibus caput purgatur, Cap. XXI.

HVmores qui in capite ſunt,ſputis euacuamus ſi pa-
rũ euacuare velimus:idque facimus piperis & ma-
ſtiches admiſtione.Si verò copioſius euacuare propoſi-
tum ſit,pyrethrum aut vuam taminiam mandere iube-
mus: prætereà anemonæ vtriuſque radix manſa pituitã
euocat:itémque cortex radicis capparis.igitur ſeroſum
excrementum his remediis expellitur. Craſſum verò &
pituitoſum educit ſinapi cum oxymelite gargarizatum,
aut ſapa,aut origanum,aut hyſſopum coctum.Ego verò
C ſapam ſinapi cum oxymelite admiſceo. Si verò cerebrũ
muco purgandum ſit, acribus eum remediis quorum
nonnulla mouent ſternutamentum,euocabimus.Per na
res igitur purgat anagallidis vtriuſque ſuccus, omniſq;
anemonæ & betæ.Naribus etiam infunditur foliorum
cucumeris ſylueſtris ſuccus vel per ſe, vel cum betæ ſuc-
co aut decocto. Sternutamentum autem crudis humo-
ribus qui in thoracis, pulmonis, & capitis partibus
continentur,minimè conuenit. Os ita illinetur, ſinapi
cum betæ ſucco palatũ columellámque vngito,& pro-
D derit:idémque per nares purgat,& facilè ſuppetit. Sæpe
etiam melanthio ad nares illiniendas vſus ſum, quan-
doque acri aceto pridie macerans, poſtero die aceto ite-
rum læuigans,& naribus infundens. Quandoque verò
cum oleo veteri idem melanthium tero,& eodem mo-
do vtor.ita etiam Archigenes eo vſus eſt ad narium ob-
ſtructa foramina:id verò quod aceto paratur, ad arqua-
tos adhibebat Crito.

Quæ menſtrua ducant, Cap. XXII.

QVæcunque vrinam cient,eadem menſtrua ducunt:
E Braſſicæ radicis decoctum epotum, perſicæ radix,
ruta,chryſanthemon, dictamnum & erucæ ſemen. Mo-
uent etiam menſtrua quæ ori vuluæ admouentur,vt ru-
ta cum melle trita,aut anethi radix excalfacta, aut ſpo-
dium cum melle, aut porri ſuccus, aut allium cõtuſum
adhibitum,aut myrrha læuigata,& ex vino aut leporis
coagulum.

Sudores mouentia, Cap. XXIII.

EX ſudorem prouocantibus eſt chamæmelum ſic-
cum,tritum, oleo perfuſum,cute valenter perfrica-
F ta,ſeſeli,pyrethrum,cachry,aniſum, oleo ſimiliter per-
fuſa,nitrum toſtum & tenuiſſimum cum oleo.Salis flos
oleo cõmiſtus,ſuccus Cyrenaicus aqua reſolutus ad cor-
pus confricandum.

De aere, Cap. XXIIII.

OPtimus aer eſt qui puriſſimus eſt: talis erit qui ne-
que à ſtagnorum neque paludum euaporatione,
neque ex barathro quopiã perniciosam auram expirãte
turbetur: ita quicunque ex cloaca magnam ciuitatẽ ex-
purgante inficitur,malus eſt: itémque is qui nebuloſus
G eſt,non eſt bonus: ſicut etiam quicunque in caua re-
gione magnis vndique montibus includitur,neque au-
ram vllam ſuſcipit.

De fomentis, Cap. XXV.

CVtim rarefacere,eámque facilè perſpirabilem red-
dere,ſanguinémq; in inflammationibus attenuare
& dirigere fomẽta conſueuerunt. Sed ſi totum corpus
excrementis abundet, plus materiæ ad partem calefa-
ctam trahetur quàm diſcutiatur. quamobrem ante fo-
mẽtorum vſum totum corpus euacuandum eſt. Humi-
H da igitur fomẽta inflammationibus quas ſucci bilioſio
res pepererunt,conueniunt:arida verò iis qui ex tenui a-
queóque ſanguine oriuntur: nõ mordacia mordacibus
ſuccis accommodata ſunt: mordacia, quia attenuant,
craſſis & glutinoſis. Præcordia autem irrigationibus

ut fomentis calefacere, non ſemper eſt tutum: ſed in il- A
his ſolùm ægrotis eſt faciendum in quibus nullum ex-
crementum in toto corpore abundat: cæteris omnibus
ſummum malum eſt. In principiis igitur, quum adhuc
materia ad affectum locum confluit, præſtat repellere.
Si verò latio materiæ repellētibus remediis cohibeatur,
denſitáſque partibus affectis inducta craſsiora cōtineat,
tunc iam tempus eſt laxandi, vt contenta vacuentur: præ-
ſertim verò vbi ad iecur aut ventriculum decubuerint
ſuperflua, adſtringentibus vtēdum eſt. principales enim
hæ partes ſunt. Imò verò vbi etiam tempus fuerit ea quæ B
impacta fuerint diſcutiendi, tunc quoque hæ partes ad-
ſtringendæ ſunt, vt abſinthium oleo coquentes irrige-
mus, aut etiam melino, aut lentiſcino, aut maſtichino.
Ad eundem modum cataplaſmata compoſitam ex laxā-
te & attenuante, & ex amara atque aſtringente facultate
vim habeant. Si colum, aut alia inteſtina, aut muſculi
præcordiorum, aut abdomen fuerint affecta, adſtringen
tia miſcenda non ſunt: ſicut etiam neque quū veſica aut
vulua affectæ ſunt, miſceri debent, quū (vt dictum eſt) ni
hil amplius defluat, neque plenitudo aut excrementum C
in toto copore redundet. Sic etiam cucurbitulis, euacua-
to prius toto corpore, non in principiis affectionum, v-
temur.

De cataplaſmate ex fermento,
Cap. XXVI.

HOc cataplaſma ad diffundendum liquandúmque
compacta valentiſsimum eſt: ſurculos extrahit, &
durities iuuat, & plantarum pedum contuſiones. Fer-
mentum verò eſt oleo ſubigendum quantum ſatis ſit,
eóque vtendum. Si augere vim volueris, nitri parum ad- D
iungito. Si verò aceto fermentum diſſoluas, & coquen-
do ſpiſſaueris, erit ad ſplenis hepatiſque tumores duros
accommodatiſsimum. Si thymum & pulegium & abſin
thium ei admiſcueris, optimum medicamentum con-
feceris.

Aliud ex ficubus.

Ficus pingues vnà cum ſeminibus ita exquiſitè cōtun
dito vt nulla pars non contuſa relinquatur, iiſque vn-
guenti irini parum addito. Facit hoc ad durities ner-
uorum, & ad articulos contractos, aut plus iuſto laxatos, E
& ad ſcirrhos, præſertímque lienis & iecinoris. Si verò
nitri parum addas, abſceſſus rumpet, aculeóſque extra-
het. Si verò ficubus ita paratis miſcueris pulegii, aut ori-
gani, aut thymi, aut abſinthii comam minutiſsimè tri-
tā, hydropicis conueniet. Præterea ficus probè coctæ, vt
diſſolui queãt, & contritæ, iterū ea coquãtur aqua in qua
pri⁹ fuerūt coctæ, deinde hordeaceã & frumētaceã fari-
nã miſce, & iterū coque ad cōſiſtentiã: valebit hoc ad tu
bercula quæ non facilè matureſcunt. Si iniicere pingue-
dinem velis, butyrum miſce. Si rutæ folia trita læuigata F
miſceantur, ad dolores inteſtinorum quos flatus excita-
rint, faciet. Cuminū quoque oleo admiſto nō ſecus facit.

De lotionibus, Cap. XXVII.

AQua frigida lauari ita quidem commendo vt non
iis qui nullo victus delectu degunt ex vſu eſſe aſſe-
ram, ſed iis ſolis qui eodem accurato, laboribúſque ac
cibis vt conuenit, vtuntur. Multis autem quibus maiore
interdum refrigeratione opus eſt, ſatis eſt æſtiuo tem-
pore, quum iuuenes ſunt: carnoſi, & frictionibus prius
calefacti, in frigida natare. Sint autem neque venereis, G
neque alia ratione laſsi, neque cruditatem ſentiant, ne-
que per vomitum aut per aluum inaniti, neque vigiliis
fatigati. periculoſum enim eſt ſi aliter quiſpiam ſe la-
uet. Calidum balneum & optimum & tutiſsimum eſt:
laſsitudines ſoluit, humorum plenitudinem digerit, &
excalfacit, mitigátque ac mollit. Flatus, vbicunque de-
cubuerint, diffundit: ſomnum conciliat, carne replet, &
facilè omnibus, & viris & fœminis, & pueris & ſenibus,
& priuatis adminiſtrari poteſt.

De balneis quæ induſtria parantur,
Cap. XXVIII.

BAlnea induſtria noſtra calefacientia paramus, aut re-
frigerationis ſedandæ, aut laſsitudinis ſoluendæ,
aut conuulſionis mitigandæ, aut doloris leniendi & re-
A ficiendi gratia. Calidæ autem aquæ fiunt pulegio inco-
cto, aut origano, aut hyſſopo, aut thymo, aut ſatureia,
aut foliis lauri, aut pyrethri radice, atque his ſimilibus:
oleum etiam iniicimus. Balnea quoque digerentia faci-
mus quum totum corpus attenuare volumus. Adiicitur
autem vis digerendi balneis aut ſale impoſito, aut ipſa
marina iniecta, aut nitro. Mel quoque admiſtum addit a-
quæ vim digerendi, itémque cinis ſarmentorum & bac-
carum iuniperi decoctum. Molliendi gratia vtimur bal-
neis in inflammationibus ac duritie. Ac in iis quos in-
B flammatio malè habet, maluæ decoctum iniicimus,
itémque ſeminis lini & fœnigraci. In fluidis autem in-
flammationibus, plantago aut polygonum incoquitur,
aut malicorium, aut roſæ, aut rubi cima. In iis quibus im
minet conuulſio vtimur iis quæ inflammationibus nō
fluidis conueniunt: maximè verò iis prodeſt oleum cum
aqua, in quibus malua & fœnumgræcum cocta ſunt. Ad
duritiem ſine inflammatione vtimur iis quæ ad dige-
rendum adhibentur. Balnea enim tum refrigerant, tum
adſtringunt, quū materias habent in quibus adſtringē-
C di & refrigerandi vis ineſt.

De balneis ſuapte natura naſcentibus,
Cap. XXIX.

BAlneorum ſponte naſcentium alia nitri, alia ſalis, a-
lia alumnis, alia ſulphuris, alia bituminis, alia æris,
alia ferri vim obtinent, alia ex iis compoſita ſunt. Atque
omnium quidem aquarum ſponte ſcaturientium ea vis
eſt vt prorſus calefaciant & exſiccent, humidioribuſque
ac frigidioribus maximè conueniant. In primis verò ni-
troſæ ac ſalſæ, capiti ac thoraci fluxione infeſtato, itém-
D que ſtomacho perhumido, atque hydropicis adiumento
ſunt. Aluminoſæ autem ad ſanguinis reiectationem ſi-
ſtendam, ad ſtomachum qui ad vomitum procliuis ſit,
ad mulieres quæ inordinate purgantur, & quæ frequen-
ter abortum faciunt, ſunt accommodatæ. Sulphureæ ve-
rò neruos molliunt atque reſoluunt, ac dolores ſedant,
ventriculum tamen relaxant, & peruertunt. Bituminoſæ
caput replent, ac ſenſuum inſtrumentis nocent, atque e-
tiam calefaciunt iugiter, & progreſſu temporis emol-
liunt. Quæ æris naturam referunt, ori, tonſillis, vuæ, &
E oculis excellenter proſunt. Ferreæ denique ventriculum
& ſplenem iuuant. In aquam verò immerſio facienda eſt
ſenſim, vt virtus corpori laxato occurrens, interius pe-
netret.

De dropacibus, Cap. XXX.

DRopax diuturnis morbis maximè conuenit. Cale-
faciendi gratia adiicitur piper, pyrethrum, roris
marini ſemen, bitumen. Si opus exſiccandi ſit, ſal, ſul
phur viuum, cinis ſarmentorum: ſi aperire, limneſtis,
euphorbium.

F De ſinapiſmo. Cap. XXXI.

SInapiſmus, qui dropace vehemētior eſt, diutinis mor
bis eſt accommodatus. Eo vtendum eſt in ſegniori-
bus affectionibus, & immoderatis circa carnem parti-
bus, & quarum vi etiam adhibita ſenſus obtuſus eſt. Ter
minus autem actionis medicamenti eſto vt ægrotus ve-
hementer doleat, caróque nigrior reddatur, & fiat altior
quàm ea quæ adiacet, & poſtquam ablotum fuerit, pu-
ſtulæ mitius erumpant. Ad morbos autem & partes fa-
cilè ſentientes, mitius vtendum eſt ſinapi, vt eius vſus
G menſura ſit, vt caro fiat paulò rubicundior. Conficiendi
modus eſt huiuſmodi, Caricas in aqua tepida pridie ma-
cerare oportet, poſtridie verò eius diei vehementer ex-
preſſas, probè contundere: deinde acre ſinapi (quale
eſt Syriacum & Aegyptium) capere, ac per ſe conterere,
aquam in qua caricæ fuerint infuſæ paulatim affunden-
do: tum in maſſas redigere, alteram ex caricis, ex ſinapi
alteram, poſtremò miſcere. Si vehementi ſinapiſmo vti
velimus, duas ſinapi partes vni caricarum addemus: ſi
mediocri, pares portiones adhibebimus: ſin mitius, ter-
H tiam partem ſinapi, duas caricarum commiſcebimus.
Poſt torporem ſinapi, & balnei vſum, ſi vehemens ſit
dolor, & rubor, & puſtulæ eruperint, lana roſaceo & a-
qua intincta adhibenda eſt: aqua verò ſit maluæ deco-
ctum, aut fœnigræci ſuccus. Poſtea verò cerato roſaceo

cum ceruſſa vtemur. Hoc etiam ſciendum eſt, ſi in aceto ſinapi maceretur, minus efficax cataplaſma fieri. Caprarum fimus cum aceto compactus efficacior ſinapi eſt: præcipuè autem & mirum in modum iſchiadicis conuenit. A

De inſeſſu in ſolium ex oleo,
Cap. XXXII.

INſeſſus in ſolium ex oleo febribus diuturnis ex frigore, itémque laſſatis, & quibus vrina ſuppreſſa eſt, conueniunt. Quinta autem olei pars igni calefacienda eſt: reliquum verò in balnei ſolio. oleum enim in balneis nõ ſatis calidum efficitur. B

De ingreſſu in hydrelæum, Cap. XXXIII.

SI imbecilli ſint qui in hydrelæum ſe demittunt, endromide amicti ingrediantur. Oleum autem cum aqua diligenter miſcendum eſt, neque minus quàm ſexta pars eſſe debet.

De remediis metaſyncriticis,
Cap. XXXIIII.

IN omnibus diuturnis morbis, quum cætera auxilia nihil profecerint, omnes fere ea remedia quæ methodi- C

A ci nominant metaſyncritica (hoc eſt quæ ex intimis partibus humores euocant) adhibere conſueuerunt. Ego verò vbi intemperies quædam humida & frigida in affectis particulis ineſt iis medicamẽta ex ſinapi, thapſiáq;, & his ſimilibus adhibeo: ad ſiccas verò & calidas, non vtor. Cæterùm qui affectiones cognoſcere non poſſunt, ſæpe quod conuenit perficiunt, quòd pleroſque homines eiuſmodi frigidæ atque humidæ affectiones ob malam ac vitiatam victus rationem infeſtent.

Quæ ruborem inducant,
B Cap. XXXV.

NAſturtii ſemen ruborem excitat & calefacit æquè ac ſinapi. Helenii radix æquè ac fimus columbarũ ſyluestrium, quo admodum frequenter vtimur. Eo etiã cum naſturtii ſemine contuſo pro ſinapi vtor in iſchiade, hemicrania, vertigine, diuturnis doloribus capitis, laterum, humerorum, tẽdinum, & lumborum. Iam verò facit & ad renum vitia, & ad colicas affectiones, itémq; podagram, & articulorum dolores, quum nondum callum obduxerint.

C

SECVNDI LIBRI ARGVMENTVM.

IN ſecundo agitur de materia, quam naturam, vim, actionémque habeat, & quænam quibuſque affectibus conueniat: deinde ſimplicia medicamenta expenduntur, déque eorum menſura, mixtione, & coctione, itémque de ponderibus & menſuris, déque emplaſtris quæ πλατύσματα dicuntur, verba fiunt. Eius verò hæc ſunt capita.

CAPITA LIB. II.

Quæ media ſint inter calefacientia & refrigerantia, Cap. I.
Quæ calefaciant, Cap. II.
Quæ calefaciant primo ordine, Cap. III.
Quæ calefaciant ſecundo ordine, Cap. IIII.
Quæ tertio ordine calefaciant, Cap. V.
Quæ calefaciant quarto ordine, Cap. VI.
Quæ moderatè refrigerent, Cap. VII.
Quæ primo gradu refrigerent, Cap. VIII.
Quæ ſecundi gradus ſint, Cap. IX.
Quæ tertii ſint ordinis refrigerantium, Cap. X.
Quæ ſint quarti ordinis, Cap. XI.
Quæ modicè exſiccent, Cap. XII.
Quæ ſimpliciter exſiccent, Cap. XIII.
Quæ primo ordine exſiccent, Cap. XIIII.
Quæ ſecundo ordine ſiccent, Cap. XV.
Quæ tertio ordine exſiccent, Cap. XVI.
Quæ ſiccent quarto ordine, Cap. XVII.
Media inter ſiccantia & humectantia, Cap. XVIII.
Quæ primo ordine humectent, Cap. XIX.
Quæ ſecundo ordine humectent, Cap. XX.
Quæ aquoſam frigiditatem habeant, Cap. XXI.
Quæ tenuium ſint patrium, Cap. XXII.
Quæ craſſis è partibus conſtent, Cap. XXIII.
Corroborantia, Cap. XXIIII.
Quæ ſuppurent, Cap. XXV.
Quæ concoquant, Cap. XXVI.
Mollientia, Cap. XXVII.
Quæ indurent, Cap. XXVIII.
Quæ humiditatem ex ore trahant, Cap. XXIX.
Quæ per nares ducant, Cap. XXX.
Quæ ab oculis ducant, Cap. XXXI.
Quæ per aures purgent. Cap. XXXII.
Quæ aperiant, & purgent, Cap. XXXIII.
Quæ abſtergant, Cap. XXXIIII.
Quæ vrinam moueant, Cap. XXXV.
Quæ per vrinam è ſplene educant Cap. XXXVI.
Quæ ex hepate educant, Cap. XXXVII.
Quæ ex renibus ducant, Cap. XXXVIII.
Quibus educantur ea quæ in thorace inſunt, XXXIX.
Renes purgantia, Cap. XL.
Cutem rarefacientia, Cap. XLI
Oſſa vaſorum aperientia, Cap. XLII.
Quæ cutim condenſent, Cap. XLIII.
Quæ corrodant, Cap. XLIIII.
Quæ reprimant, Cap. XLV.
Quæ ad cicatricem perducant, Cap. XLVI.
Superficiem exulcerantia, Cap. XLVII.
Adurentia, Cap. XLVIII.
Attrahentia, Cap. XLIX.
Diſcutientia, Cap. L.
Adſtringentia, Cap. LI.
Quæ lac gignant, Cap. LII.
Ad menſtrua ſuppreſſa, Cap. LIII.
Quæ ſemen generent ac prouocent, Cap. LIIII.
Quæ ſemen cohibeant, Cap. LV.
De ſimplicium medicamentorum electione, Cap. LVI.
Qui ceræ modus cum oleo ſit, Cap. LVI.
De ponderibus & menſuris, Cap. LVII.
Medicamentum renes à calculo ſeruans, Cap. LVIII.
De latis emplaſtris, Cap. LX.
De coctione medicamentorum, Cap. LXI.

ORIBASII SYNOPSEΩS AD EVSTAthium filium, liber ſecundus.

QVAE MEDIA SINT INTER CALEFACIENTIA ET REFRIGERANTIA, CAPVT I.

ADIANTVM, aſparagus, myacanthinus, muſcus(qui etiam ſplanchnon dicitur)glycyrrhizæ ſuccus,oleum dulciſſimum, cera, faba, lycium, lotus,(ſiue trifolium)citrii cortex,filicis radix, pinei nuclei,lentiſcus,lens, terra Chia & Samia,Cadmia,argenti ſpuma.

Quæ calefaciant,
Cap. II.

VIticis folia & ſemen moderatè,vrticæ fructus & folia,amygdala dulcia,anagallis vtraque, atractylis, cnicus agreſtis,aphace,rubi fructus maturus, radix glycyrrhizæ,oleæ fructus maturus,fermentum, eryngium, reſinæ omnes,cicerbita arida,iunci odorati flos, palmæ fructus, cochlearum aduſtarum cinis, braſſica canina multum,ranunculi radix & tota herba,pulegium, lauri folia, ac magis etiam bacca, dictamnum, falſodictamnũ,ſaluia,eryſimum,lanæ veſtæ,zingiber,thapſia, cardamomum,liquores,capilli vſti,bryoniæ radix, ariſtolochia,aſphodeli radix,daucus,chamædaphne, dracunculi radix,oleum raphaninum,cicer,viſcum,caucalis,liguſticum, ferulæ ſemen, ſagapenum, ſatyrium, apium, ſium,ſinon,ſtyrax,idnon,piper, hypericon,ſal,ſulphur, ſanguis,fel,vrina,ſaliua,caro viperarum, adeps, ſalſorũ piſcium muria.

Quæ calefaciant primo ordine,
Cap. III.

ALoe,chamæmelum, arum, abſinthium, agaricum, ladanum,lini ſemen,malabathri folium, ſpica nardi,nardum Celticum,vinum nouum, ſerum, caſeus, ficus ſiccæ.

Quæ calefaciant ſecundo ordine,
Cap. IIII.

AMurca,anethum(ſed viride minus)artemiſia,balſamum,elaphoboſcum,calamus aromaticus, crocus, libanotus,Chia maſtiche,mel,vinum,pix,meliſſophyllum, marrubium, propolis, cucumeris agreſtis ſuccus, ſcandix,ſcilla, cardui radix, myrrha, terebinthi cortex, & folia,& item fructus,fœnumgræcum, chamæleontis vtriuſque radix,chamæpitys,ocimum.

Quæ tertio ordine calefaciant,
Cap. V.

ABrotonum(ac præſertim vſtum)lolium, populi nigræ flores,& reſina,acorum,amomum,ammi, anethum vſtum,aniſum,iuniperus,aſari radix, Sabina,elleborus vterque,epithymum,mentha, ſatureia, arundinis vallaris cortex vſtus,carum,caſia, cedrus vtraque, cnici ſemen, conyzæ, cuminum, thuris fuligo, fœniculum, melanthium,ſulphur,mei radix,moly,ruta, raphanum, rhododaphne,vinum vetus,omne origanum,opopanax petroſelinum,ſampſuchus, ſmyrnium, hyſſopum, chamædrys,galbanum.

Quæ calefaciant quarto ordine,
Cap. VI.

ADarce, ampeloproſum, euphorbium, oleum cedrinum,coſtus,cæpa,lepidium,ſinapi,allium,ſtruthii radix, tithymalorum ſucci, & quæcunque adurendi vi prædita ſunt.

Quæ moderatè refrigerent,
Cap. VII.

GRamẽ mediocriter,auricula muris citra adſtrictionem,pira illita mediocriter,balauſtium,rubi folia, germina, acerbus fructus & flores:auena mediocriter, muſcus marinus, glaucium mediocriter, conyon vehementer, lichen petris adnaſcens, omne papauer, pomi frondes & fructus, oleæ frondes & fructus immaturus, oleum myrteum,ſeſaminum,balaninum, helxine, quæ & perdicium nominatur:moderatè,panicum, violæ folia & ſucci & cortices(dulcibus exceptis)Perſici fructus,
A caro citrii, fungi ſatis, omphacii ſuccus, amylum quod ex frumento fit moderatè : roſaceum moderatè, ſordes ex palæſtra,cicerbita non ſicca,tribulus vterque, palmæ ramorum ſuccus, Samia terra moderatè, terra cimolia, naxiæ cotis ſcobs,plumbago, ceruſſa, ſandyx moderatè, caſeus recens.

Quæ primo gradu refrigerent,
Cap. VIII.

ACacia nõ lota,atriplex ſine adſtrictione, acini vuæ, milium,hordeum,platanus,rhamnus,ſeris.

B Quæ ſecundi gradus ſint,
Cap. IX.

ACacia lota,plantago,beta, galla immatura, cucurbita,rhois,cucumis,pepo,ſolanum hortenſe, lens paluſtris,alga viridis è mari euulſa,pſyllii ſemen.

Quæ tertii ſint ordinis refrigerantium, Cap. X.

SEmperuiua vtraque, portulaca, mandragora, citrii pars acida,herba ſanguinalis,potamogiton, altercũ, eiúſque flos,& ſemen album.

Quæ ſint quarti ordinis,
C Cap. XI.

SVccus papaueris & cicuta.

Quæ modicè exſiccent,
Cap. XII.

VRticæ ſemen & folia, amurca, anagallis vtraque, plantago,auena,oleum dulce,inſulſum lotum,erica,fermentum,quod etiam ex alto trahit ac diſcutit,lupinus amarus, cauda equina,iſatis vehementer, ſalicis flos & folia cum adſtrictione quadam(nonnulli ex eis ſuccum exprimunt,habéntque pro ſiccante medicamento ad multa vtili. nullum enim eſt ad plures vſus accom
D modatius medicamentum quàm quod citra mordacitatem exſiccat & adſtringit) iuglandis putamen vſtum, quod eſt etiam tenuium partium,centaurium minus vehementer,ceraſi gummi,lilium,faba foris appoſita,cupreſſi omnia,cyperi radix,nuclei pinei in aqua macerati,nymphææ radix, malicorium valde, quinquefolii radix,polypodium,myrrha,ſarcocolla, ſtœbe,tragacãtha, terra omnis, cadmia, Aſiæ petræ flos marceſcentes carnes arefacit,pompholyx continenter lota, calx extincta & lota,ſtrenuè,ouorum candidum & putamen,& eorun
E dem etiam vitelli.

Quæ ſimpliciter exſiccent,
Cap. XIII.

VIticis folia & ſemen, radix graminis mediocriter, adiantum,ſemperuiuum vtrunque, populi flores & reſina,acte vtraque, amaranthus, quæ etiam pota fluxiones ſiſtit,bryoniæ radix,populi nigræ folia ſicca,pira illita.Mediocriter exſiccant ariſtolochiæ, aſparagus, aſpalathus,aſphodeli radix,eiúſque potius exuſtæ cinis, balauſtium valde, ruborum fructus immaturi, bulbus
F illitus, pæoniæ radix,lauri folia magnopere, & multo etiam magis baccæ,quercus,& phagi partes omnes,oleũ cyprinum,laurinum, tædinum, panicum illitum, eryngium,cinis corticis ſalicis vehementer deſiccat, cannabis fructus,cardamomum,caucalis,daucus, lixiuium,& magis etiam ex cinere ficulno,chrethmum,lilii folia & radix,lichen qui in petris naſcitur,fuligo omnis, lotus, omphacium,polypodium,amylum,ſal,nitrum, gypſus, cadmiæ omnes,omniáque metallica lapideáque & terreſtria,teſta clibanorum,coagulum,& omne ſtercus,(anſe
G rum tamen inutile eſt propter nimiam acrimoniam)ſordes,caro viperarum,capita menularum ſalſarum aduſta, cornu ceruorum & caprarum vſtum,caſtoreum,oſſa vſta vehementer exſiccant,capilli,ſepiæ teſta,cancrorum cinis,garum abunde,itémque muria.

Quæ primo ordine exſiccent,
Cap. XIIII.

H CHamæmelum,iuniperi baccæ, carum,hordei pole-

ta,crocus,thus,fœniculum,rhododaphne,muſtum, cucumeris peponis ſemen,& radix ſicca,fœnumgræcum.

Quæ ſecundo ordine deſiccent,
Cap. XV.

Lolium,amaracus,bitumen, anethum, balſamum,acinus vuæ,gingidium,elaphoboſcum, calamus aromaticus,thuris cortex & ſemen,maſtiche,mel,citrii cortex & ſemen,& arboris ipſius folia,mei radix,ſpica nardi, nardũ Celticum,vinum,eruum,opopanax,pix,myrrha,lentiſcus, terebinthi fructus & folia,lentes,alga viridis,malabathri folium,galbanum.

Quæ tertio ordine exſiccent,
Cap. XVI.

Abrotonum,& præcipuè vſtum,acacia, acorus, aloë, ammi,anethum vſtum,aniſi ſemen,iuniperus, aſarum,abſinthium,elleborus,epithymum,thymbra,calamintha,arundinis vallaris cortex vſtus, caſia,cedri,conyza,thuris fuligo,nigella,citrii ſemen, vinum vetus valde,acetum,origanum,quinquefolii radix,petroſelinum, ſmyrnium,ruta hortẽſis,marrubium,rhus,ſampſuchus, ſeriphium,hyſſopum,chamædrys,chamæleontes vtriq; & eorum radix,chamæpitys.

Quæ quarto ordine ſiccent,
Cap. XVII.

Ampelopraſum, cedrinum oleum, ſinapi, ruta agreſtis,allium.

Quæ media ſint inter ſiccantia & humectantia,
Cap. XVIII.

Graminis radix illita,oleum dulciſſimum.

Quæ primo ordine humectent,
Cap. XIX.

Auricula muris,bugloſſum,glycyrrhizæ ſuccꝰ,lactuca modicè, violæ folia modicè, mali Perſicæ fructus,fungi,roſaceum,ſatyrium, ſtratiotes fluuiatilis, & qui in ſtagnis naſcitur.

Quæ ſecundo ordine humectent,Cap. XX.

Portulacæ fructus & herba,atriplex,blitum, cucurbita,mali Armeniacæ fructus,cucumis,pepo, lenticula paluſtris.

Quæ aquoſam frigiditatem habeant,
Cap. XXI.

Acacia,protulaca,plantago,rubi folia, cucurbita,cotyledon,cicuta,picea arbor,malua hortenſis, mala præcocia,papauer,cucumis qui edendo eſt,ſonchus,iuncus odoratus,tribulus,lenticula paluſtris, pſyllii ſemen, plumbum.

Quæ tenuium ſint partium,
Cap. XXII.

Abrotonũ vſtum,vitex,ſcandix,populi nigræ flores, vrticæ fructus & folia,acorus, amomum, aſari radix,bryonia,chamæmelũ,aparine,ariſtolochia,plãtago ſicca, aſphodeli radix, eiuſque vſtæ cinis potius, balſamum,Sabina,ſinapi,rubi radix,oleum vetꝰ, glycyrrhizæ radix,dictamnum,dracunculi radix,cicinum, elaphoboſcum,euphorbium,fermentum, ſalicis ſuccus, calamintha,calamus aromaticus,cannæ vallaris cortex vſtus,caſia,carpeſiũ,miliũ,cedrinũ oleum,gũmi prunorum,maſtiche, nigellæ, ſuccus cyrenaicus, opobalſamum, ruta, pix,piſtaciorum fructus, propolis, terebinthina, oleum roſaceum,ſagapenum, ſampſuchus,ſeſelis,cucumeris ſemen,ficus ſiccæ moderatè,iunci odorati flos, cinis,calx, hyſſopum,ſal,ſalis flos,nitrum,alcyonium Mileſium, arſenicum vſtum,gypſum vſtum,ſulphur, cadmia, pumex vſtus, lixiuium,Aſiæ petræ flos, melantheria, myſi, flos æris,chryſocolla,ſandix, fucus, adeps leonis & pardi, & hyænæ valde,caſtoreum,ſæpiæ teſta,lanæ combuſtæ.

Quæ craſſis partibus conſtent,
Cap. XXIII.

Plantaginis radix, balauſtium, acinus vuæ, zingiber, cæpæ,cucumis,ſquamæ omnes,ſory,alumen.

Corroborantia, Cap. XXIIII.

Caſia, ſtœchas, galla acerba, palmæ fructus, abſinthium.

Quæ ſuppurent, Cap. XXV.

Aqua temperata ſuperfuſa,hydrelæum, oleum tem- A peratum,farina triticea,panis triticeus, alica, adeps ſuillus & vitulinus,butyrum,thus,pix,reſina.

Quæ concoquant, Cap. XXVI.

Amomum,vua paſſa, cera, ladanum, colla, thus, pix Ægyptia,maſtiche,oleum roſaceum,myrrha,ſtyrax, galbanum,alica,butyrum,œſypus,adeps ſuillus.

Mollientia, Cap. XXVII.

Seuum caprinum, adeps gallinaceus, anſerinus, taurinus, hircinus, medulla cerui, vituli, ammoniacum, ſtyrax,galbanum, oleum ſicyonium, oleum liliaceum, B chamæmelum, radix althææ, cucumeris agreſtis radix, folia maluæ ſylueſtris, maluæ caules, maſtiche, terebinthina,colophonia,opopanax,lutum,butyrum.

Quæ indurent, Cap. XXVIII.

Semperuiuum,portulaca,pſyllium,lenticula paluſtris, ſolanum.Indurantur autem partes aut propter ſiccitatem, & tunc eas humectare oportet:aut propter plenitudinem, & tunc euacuatione opus eſt: aut propter concretionem,& tunc concretæ partes calefaciendæ ſunt, & concretio moderatè diſſoluenda, & iis quæ dicta ſunt C mollienda.nam quæ vehementer ſiccant,concretionem maiorem faciunt.

Quæ humiditatem ex ore trahant,
Cap. XXIX.

Pyrethrum, lapatium, capparis, ficus pingues,tæda, mel,myrica,abſinthium,origanum,raphanus,vua ſine acinis,itémque vua taminia, canchry, ſinapi, elleborus albus,elaterium, thymum, ſal, omphacium, aniſum, piper,coccus gnidius,lauri baccæ, balſamum, anemone, ammoniacum,fæx ſicca combuſta.

D Quæ per nares ducant, Cap. XXX.

Elaterium,piper,betæ ſuccus,cortex radicis cyclaminis,thlaſpi,coccus gnidius,anagallis,anemone,veratrum album, omphacium, marrubium, hederæ tenellæ folium.

Quæ ab oculis ducant, Cap. XXXI.

Mel,hyſſopum, oleum vetuſtum, anagallis, oleum laurinum,nardum,caſia,coſtus, ſuccus papaueris, ſagapenum,daucus,fœniculum,malum Punicum, amygdala,marrubium,veratrum album,anemone,ruta,caſto E reum,lapis hæmatites, adeps anſeris,fel,myrrha, chalcitis,ſulphur,alumen ſciſſile,ſepiæ teſta,cortex thuris, ſcilla,ammoniacum,hepatis caprini ſanies,vuæ acerbæ ſuccus.

Quæ per aures purgent, Cap. XXXII.

Mel,piper,fel bubulum aut taurinum, mercurialis, betæ & radicum capparis ſuccus, granum gnidiũ, fructuum ficus ſylueſtris ſuccus,bdellium, caſia,veratrũ album,galbanum,omphacium.

Quæ aperiant & purgent,
F Cap. XXXIII.

Populi nigræ folia ſicca,& radicis cortex, agaricum, vrticæ ſemen,amygdala amara,ipſáque arbor,adiantum,radix ari,pulegium,dracontium, daucus, gentianæ radix valde,cicer,eupatorium citra caliditatem,thymũ, caricæ pingues,calamintha, caſia, pruni arboris gummi, nigella,ruta,pepones,ſpondylii fructus & radix,ſtœchas chamædrys,& alia omnia in quibus amara qualitas excellit,& præterea attenuandi facultas ineſt.

Quæ abſtergant, Cap. XXXIIII.

G Stercus caprinum vſtum & non vſtum,teſtæ omnium teſtaceorum,ſepiæ teſta,erinacei vtriuſque vſti cinis, ſerum lactis, mel, radix bryoniæ, amygdala eſculenta, itémque arbor,anagallides, anemonæ omnes, ariſtolochia,plantaginis folia,& ex quibus ſicca magis faciunt, arum,aſparagus,myacanthinus,ſtaphis,aſphodeli radix, atriplicis fructus,abſinthii ſuccus,bulbus impoſitus, elleborus vterque,parietaria,quæ & perdicium dicitur, ſalicis ſuccus, cannæ vallaris radix cum cortice facit ſine acrimonia:centaurium minus,& eius etiam ſuccus,braſ- H ſica,eruum,hordeum moderatè,lilii folia & radix trita mediocriter,fabæ caro mediocriter,lampſana in cataplaſmate impoſita,lichen in petris naſcens,violæ albæ partes omnes,meum,platani cortex,& radix moderatè,marrubium illitum,propolis mediocriter,vlmi folia,magis

verò faciunt cortex & radix,ptiſſana,terebinthina magis quàm maſtiche,ſagapenum moderatè,cucumeres,peponis partes omnes,cucumeris agreſtis radix,myrrha,betâ, tithymali, phu,chamæpitys,alcyonia omnia,terra Chia & Samia moderatè, & Cretenſis, cadmia, pumex vſtus & non vſtus,argenti ſpuma moderatè,ſmiris abunde facit,teſta clibanorum, cornu ceruinum & caprinum. vſtum.

Quæ vrinam moueant, Cap. XXXV.

APium, petroſelinum, fœniculum, daucus, ſmyrnium,aniſi ſemen,ameum,aſarum,acorus, aſparagus,oxymirſinum,bdellium,bryonia,cicer, thymum,calamus aromaticus,carum,carpeſia,caucalis, coſtus, cuminus, cyperi radix, liguſticum, meum, ſpica nardi, & nardum Celticum,ruta,polium,ſeſelis,cucumis qui editur,melopepo,ſcandix,allium,paſtinaca, iunci odorati flos,terebinthi fructus,abſinthium,Sabina. Sanguinem per vrinam ducit rubiæ radix. Vrinas craſſas & multas, & quandoque etiam ſanguinolentas mouet capnium: biloſas & multas educit orobus, qui ſumptus copioſior, ſanguinem per vrinam educit.Cardui radix magnam copiam educit graueolentium vrinarum, ſiquis vino incoquat,& decoctum bibat.Fœtidos vrinæ odores abſterget aqua mulſa,oxymel,vinum tenue & dilutum.

Quæ per vrinam è ſplene educant, Cap. XXXVI.

TIthymali vallaris ſemen,cuminum,thymum, radix vitis ſylueſtris,capparis radix, allium, cytiſus, dracontium,ariſtolochiæ radix, origanum, polium, colocynthis agreſtis,bryonia,cyclamen,portulaca,potus vini in quo ſcorpius marinus ſuffocatus ſit.

Quæ ex hepate educant, Cap. XXXVII.

VIticis ſemen,dauci folia,fœniculum, balſamum,capnium,aniſum,dactylorum oſſa, lauri folia, abſinthium,ſmyrnium,anagallides,mentha,œnanthe, ſilphii ſuccus,eryngium, aqua in qua hordeum maduerit,agaricum,aſarum.

Quæ ex renibus ducant, Cap. XXXVIII.

APii ſemen,piper,paſtinaca,marrubium,cnicus,radicum bryoniæ cortex,gramen,oua ſepiæ, ſulphur,cicer album.

Quibus educantur ea quæ in thorace ſunt, Cap. XXXIX.

QVa cunque adaperiendi vim habent,accommodata ad id ſunt,nuclei pinei recentes,nuclei piceæ,butyrum, caſtoreum ſuper carbonibus ſuffumigatum, & per inſpirationem attractum.id enim humidam frigidámq; intemperiem,quæ pulmonem ac cerebrum infeſtet,maximè iuuat.Spica nardi capitis & thoracis fluxiones exſiccat.Porro ex pulmone educunt catapotia attrahentia, quæ dantur,vrticæ ſemen,dauci, & lini, papauer nigrũ, thymum,raphani ſuccus,ſinapi,aniſum,ſiſamum,eryſimum, ſcilla, eruum, cucumeris ſemen, piper, ruta, polium,arum,dracontium,coſtus,nardum, ſulphur, myrrha,baccarum lauri interna pars, cortex radicum capparis,amygdala amara,glycyrrhiza,caſtoreum, abrotonũ, ſtyrax, bdellium, ſilphium, hyſſopum, vua ſine acinis, omphacium,ariſtolochia,galbanum,marrubium, eryngii radix.

Renes purgantia, Cap. XL.

INcidentia omnia renes expurgant, vt plantaginis ſiccæ radices & fructus,aſparagus, myacanthinus, glycyrrhiza,cicer,amygdala.

Cutem rarefacientia, Cap. XLI.

CHamæmelum,anethum,althæa, cucumeris erratici radix,oleum vetus,abrotonum vſtum.

Ora vaſorum aperientia, Cap. XLII.

ACria omnia,anemonæ omnes,allium,cæpa, fel taurinum,irini & amaricini fæces.

Quæ cutim condenſent, Cap. XLIII.

AQua frigida, ſemperuiua, portulaca, tribulus viridis,pſyllium,lenticula paluſtris:& vno verbo,quæ-
A cunque non exſiccando refrigerant.

Quæ putrefaciant, Cap. XLIIII.

CEdria,auripigmentum,ſandaracha, chryſocolla, pityocampe,veratrum nigrum.

Quæ reprimant, Cap. XLV.

ELaterium,cucumeris ſylueſtris radix,ochra,mandragora, Aſiæ petræ flos,teſtacea omnia combuſta quæ in carne eminent, mediocriter reprimunt: echini vſti, lapis hæmatites ſiccus tritus, & in puluerem redactus, viola,& faba,ſquamæ æris,& chryſocolla.

B Quæ ad cicatricem perducant, Cap. XLVI.

ALumen,galla immatura, æs vſtum,(& præſertim lotum),malicorum aridum,plumbi recrementum,lithargyrus, plumbum vſtum, ceryces, teſtacea omnia, purpura,vitrum,pumex,ſpecularius lapis, gypſum vſtũ, ceruſſa, pompholyx, ſpodium, chryſocolla, ſtibium vſtum, diphryges, ſarcocolla. Hæc omnia ſi vlceribus inſperſeris,ea ad cicatricem rectè perducent.Mordẽdo autem cicatricem inducunt,atramentum ſutorium vſtum,
C cadmia, ſquama æris & ferri, ſtomomatis, ærugo, calx vſta & lota.

Superficiem exulcerantia, Cap. XLVII.

RVbi canini folia,betæ radix,allium,pulegium,hyſſopum,origanum,ſepiæ teſta,aſphodeli radix, lini ſemen,quæque ſalſa,acria,& amara ſunt.

Adurentia, Cap. XLVIII.

CAntharis, diphryges, fæx vſta, anemone puniceum habens florem,allium,cinis ficulnus,nitrum toſtũ,
D æs vſtum,alumen,buccinarum teſta vſta,capita menularum,arſenicum,canchry,vua taminea,granum gnidium, pyrethri radix, calces vehementer,(non extincta vehementer vrit,extincta cruſtam inducit)ſinapi.

Attrahentia, Cap. XLIX.

ANemonæ omnes,vtraque anagallis,dictamnum, cicer,thapſia,cyclaminus,narciſſi radix,propolis valde trahit, fermentum, ſtercus omne, ſagapenum, ſuccus Cyrenaicus & Medicus,ſilphii ſuccus & radix,ſparti fructus,& virgarum ſuccus valde,terebinthina magis quàm aliæ reſinæ,ſulphur,ſtercus boum, & præcipuè eorũ qui
E eruum comedunt, calamintha cataplaſmatis more impoſita,coſtus,viſcum valde trahit.

Diſcutientia, Cap. L.

ABrotonum vſtum,agaricus,adiantus,ægilops, vrticæ ſemen,& folia abunde,ſambucus,ebulus,aniſi ſemen,ariſtolochiæ radix,atriplex,bulbus, herba Sabina, muſcus,(qui & ſplanchnon dicitur)daucus,hibiſcus, althæa, oleum dulce, vetus, raphaninum, thapſia, cannæ vallaris cortex vſtus abunde diſcutit, braſſica, lilii folia & radix,hederæ folia,ladanum,mercurialis,malua agreſtis,maſtiche Chia,mali perſicæ germina & folia,rhodo-
F daphne,prima ficus,opobalſamum,ſuccus cyrenaicus vehementiſſimè, paliuri radix & folia, ruta, marrubium, terebinthina, oleum roſaceum,ſordes ex ſtatuis, ſordes ex gymnaſio, ſampſuchus, cucumeris agreſtis radix,myrrha: ex caricis, pingues magis quàm quæ ex caprificu exiſtunt:beta diſcutit & non calefacit,vehementius facit alba,galbanum,ſal vſtum,ſalis flos, nitrũ, omnia alcyonia,terra Samia,faba,caſeus tener ex lacte acido moderatè,carnes viperarum vehementer,adeps leoninus magis quàm cæteri,oſſa combuſta, echini vtriuſque cinis.

G Adſtringentia, Cap. LI.

OLeaſter, roſæ, lentiſcus, pirus agreſtis, apium, ſemperuiuum,papauer,cytiſus,aloë, vrtica, acini, pira, crocus,althæa,terebinthus,glans,altercum,hederæ,nymphæa,palmæ,oui vitellus,paliurus, caudæ equinæ radix & herba, ſanguis concretus, cyperus, œnanthe, braſſica cocta,coagulum leporis,ſpongia vſta,rhamnus.Sunt etiã alia pleraque adſtringentia,quæ nota ſunt omnibus.

Quæ lac generent, Cap. LII.

H ERuca,fœniculum,anethum,quum viridia ſunt,ſmyrnium,itémque apium,ſiſamum, cucumeris ſemen, canchry,ſmyrna,polypodium,glaux,cerebrum,bryoniæ

radix,crithmon,cuminum.

Ad menſtrua ſuppreſſa,

Cap. LIII.

IN potu accepta valet Sabina,meum,iris,ruta,calaminthа,pulegium,dictamnum,aſarum,coſtus,caſia,ariſtolochia:vnicuique miſcetur aut tritici decoctum, aut aqua in qua fœniculum coctum ſit,aut ptiſanæ ſuccus.Cataplaſma autem fit ex fœniculo,nigella, ſmyrna, hordei macerati ſucco,portulaca,adipe anſeris,vlmi foliis,cera, ſulphure,& felle taurino : apponuntur etiam adeps ceruinus recens,itémque adeps anſeris,fæx vſta,ſal,oleum, cyperus,aphronitrum,ſtyrax,abſinthium,artemiſia,ſampſuchus,veratrum nigrum,granum gnidium, mercurialis,cuminum,fœnumgræcũ,vua paſſa ſine acinis,citria.

Quæ ſemen generent ac prouocent,

Cap. LIIII.

EDulia ſemen gignunt ea quæ magis nutriunt , quæque flatum excitant:medicamenta verò, quæ flatuoſa,quæque calida ſunt.Ita fit vt bulbi,cicer , fabæ ac ficus, inter edulia multum ſeminis gignant:ſcincus & ſatyrium,inter medicamenta:edulium verò ſimul & medicamentum,eruca,& lini ſemen.

Quæ ſemen cohibeant, Cap. LV.

QVæcunque edulia atque medicamenta refrigerare poſſunt,itémque quæ craſſum humorem gignunt, quæque condenſant,ea ſemen inhibent omnia:eiuſmodi ſunt lactucæ,betæ,atriplex,cucurbita,mora, melopepones,cucumeres.Quæ verò initio ſiccant,ea ne ſemen quidem gigni permittunt , licet ſuapte natura calida ſint, qualis eſt ruta.Si verò non calefacient,multo magis cohibebunt,vt facit nymphæa.

De ſimplicium medicamentorum electione,

Cap. LVI.

AGaricum præſtantius eſt quod pectines rectos habet. Acaciam eligito modicè fuluam & odoratam. Aloen pinguem capito , non lapidoſam, ſplendidam, ſubfluam, friabilem, hepatis colore præditam,facilè liqueſcentem,amaritudinis intenſæ:nigram,& valde duram reiicito. Ammoniacum thymiama eligendum eſt quod ligneum non eſt, & granis thus refert,purum, denſum , nihil ſordium habens, caſtorei odorem præ ſe ferens,guſtúque amarum eſt.

Amomum præſtantius eſt quod recens,albúmque,aut ſubrufum,non compactum,aut ſpiſſum, ſed ſolutum, & diffuſum, ſemine plenum vt racemulis, valde graue & odoratum , non carioſum, acre ad guſtum , colore ſimplex,non varium.Adulteratur à quibuſdam amomide ei perſimili admiſta.ſemper enim reprobatis fragmentis, ramos ab vna radice prodeuntes eligito. Aſpalathus bonus eſt qui grauis eſt,quíque poſt detractum corticem ſubrufus,& guſtui amarus eſt. Bitumen præſtantius eſt quod ad modum purpuræ ſplendet , intenti ac grauis odoris:nigrum malum eſt,ſiquidem pice admixta adulteratur. Abſinthium præſtat cæteris id quod in Ponto & Cappadocia naſcitur:eius ſuccus amurca cocta & commixta vitiatur. Bdellium probatiſſimum eſt quod guſtui eſt amarum,colore glutinis,pingue in profundo,& quod molliri facilè poteſt, lignorum & ſordium expers , ſuaue olens in ſuffitu , & vngui aromatico ſimile. Elleborus niger præſtantior eſt adultus,quíque tenuem medullam habet , acer guſtui, & ignitus.talis eſt qui in Helicone , Parnaſo, & Anticyris naſcitur. Euphorbium eligendum eſt pellucidum & acre. Viſcum optimum eſt quod in Helicone naſcitur , cuius interior pars marrubii colorem refert,exterior ſubflaua. Gluten piſcium probatur album,ſubcraſſum,non ſcabrum,celerrimè liqueſcens. Calamus aromaticus præſtantiſſimus eſt fuluus,denſis geniculis , & qui fractus in multa fruſta diſſiliat:fiſtula plena telis aranearum , ſubcandidus, in mandendo viſcidus,adſtringens,& ſubacris. Cardamomum optimum eſt quod ex Armenia aduehitur: elige quod difficiliter frangitur,plenúmq; eſt &concluſum. Caſſiam elige rufam,boni coloris,corallum referentem,anguſtam,admodum longam & craſſam, fi-

A ſtuli plenam,in guſtu mordacem,& adſtringentem cum aromatico feruore quodam,vinum redolentem.Purpurea verò & craſſa, quæ gizera dicitur, roſam odore referens,eſt ad medicinæ vſum accommodatiſſima.

Cera optima eſt rufa,ſubpinguis,odorata, pura, pontica. Ladanum optimum eſt odoratum, ſubuiride,quod facilè mollitur,pingue,ſine arenulis , aut reſinoſum:tale eſt quod in Cypro naſcitur. Colla (quam xylocollam nonnulli appellant)optima eſt Rhodia,eſtque alba,pellucida:nigra verò deterior eſt.

B Gummi excellit cæteris id quod vermiculatũ, vitreũ, pellucidum,non lignoſum eſt:deinde verò album : reſinoſum verò & ſordidum inutile eſt. Coſtus præſtantior eſt Arabicus,qui & albus & leuis eſt,quíque plurimo & ſuaui odore præſtat. Secundum locum tenet Indicus,qui buxei coloris eſt,naréſque odore percutit. Optimus autem eſt recens , albus, ex omni parte plenus, denſus,ſiccus,minimè carioſus,qui edendo non ſit, guſtuíque mordax,& igneus appareat. Hunc nonnulli corrumpunt helenii radicem miſcentes:ſed id facilè cognoſ C citur . nam helenium non feruefacit guſtum , neque intentam habet odoris bonitatem,neque mordacem.

Crocus Corycius optimus eſt,recens ac boni coloris, parum candoris in capreolo habens , procerus , integer, non friabilis,non pinguis, plenus , manus tamen attritu facilè tingens,non carioſus, validi odoris & acris . nam qui eiuſmodi non eſt,aut vetus eſt,aut maceratus.Vt autem facilè teri poſſit,in ſole erit continendus , aut in fictili nouo vertendus. Crocomagma fit ex crocino vnguento aromatibus expreſſis & confectis.Præſtan D tius eſt odoratum , quod dimidium ex myrrha conſtat, graue,nigrum , non lignoſum , colorem croci in attritu referens,ſubamarum,dentes ac linguam vehementer inficiens. Cyperus optima eſt grauiſſima & denſa, & ſolida,& difficiliter friabilis,odorata cum acrimonia quadam. Viola optima eſt lutea. Thus primas fert maſculum,rotundum,non ſectum,album,& quod ſectum intus pingue eſt. Adulteratur reſina aut gũmi:ſed facilè deprehenditur:nam gummi in ſuffitu flãmam non excitat,reſina verò in fumum abit. Thu E ris cortex præſtantior eſt is qui craſſus eſt,pinguis,boni odoris,recẽs,leuis,non ſcaber,aut membranoſus. Vitiatur admiſto pinus aut nucis eius cortice. Index eſt ignis. nam alii ſuffiti fumum edunt , thuris verò cortex ardet cum odoris ſuauitate. Malabathri folium probatur quod recens eſt,ſubalbidum,quod halitu odoris ſenſum tentat, & in ſuauitate odoris perſtat, nardo ſimilis ad guſtum,nullo ſalis ſapore admiſto. Medulla primas tenet ceruina,ſecundas vitulina,tertias taurina. Bona eſt quæ æſtate ad autumnum vergente colligitur . a F liis enim temporibus ſanguinem admixtum habet.Paratur ad reponendum recens ſubacta & aqua affuſa:deinde per linteum traiicitur,tum denuò lauatur,vſquedum aqua pura reddatur:poſtea in duplici vaſe liquatur ſordibus fluitantibus penna ſublatis. Poſtquam concreuerit, in fictili nouo reponitur,deraſa prius diligẽter fæce , ſiquæ poſt liquefactionem excolationémque ſubſederit.

Melilotus optimus eſt Atticus, quíque in Cyzico naſcitur,croci colore & odore. Papaueris ſuccus optimus eſt denſus & grauis, & halitu odoris ſomnum inducens, G guſtu amarus, qui in aqua facilè liqueſcit,leuis,albus,nõ aſper neq; conglobatus,neq; dum liqueſcit conglomeratus, non durus, & qui ſoli expoſitus non diffunditur: & quo ad lucernam admoto non atra flamma luceat,adulteratur lactucæ agreſtis ſucco admiſto. Spica nardi melior eſt recens,leuis,comata, colore flauo , admodum odorata , cyperi odorem referens , ſpicam habens breuem,guſtu amaram,linguam exiccans,odoris bonitate diu permanente. Hæc etiam diluta aqua venditur,id quod cognoſcitur ex ſpicæ candore & ſqualore , amiſſa H lanugine. Omphacium eligito ſubflauum,friabile, egregiè adſtringens,linguámque mordens. Onyx præſtat is qui è rubro mari affertur albeſcens & pinguis.

Panacis radices præſtantiores ſunt ſiccæ,albæ, extentæ, non corroſæ, feruidæ guſtui,& aromaticæ. Liquor verò

QVID TERTIO LIBRO CONTINEATVR.

HOC libro habetur quæ vnguenta, emplaſtra, malagmata, cataplaſmata, paſtilli, ſicca collyria, liquidáque probata ſint: itémque de agglutinātibus, ſmegmatis, dropacicúſque, inunctionibus, antidotis, purgationibus, & ſuffitibus, differitur.

QVAE CONTINEANTVR IN HOC LIBRO,

Baſilicon emplaſtrum.
enneapharmacon.
ex cadmia.
attalicum album.
phœnicinum Galeni.
viride, quod lite appellatur.
dichrœmon.
pentatheton.
ex hyoſcyamo.
myrteum.
album ad ambuſta.
copton platyſma.
aphrum.
geranion Poletis.
ex dictamno.
ex lini ſemine.
ex verbenaca.
elephantinum.
ex anthemide.
halmyron.
ex ſalicibus Magni.
è buccinis.
ad alopecias.
adamantini ad idem.
ex ſalicibus Critonis.
ad cancros vlceratos.
ad vlcera phagedænica adamantini.
ad cancros depaſcentes & erodentes.
ad inteſtina prolapſa.
ad herniam adamantini.
aliud ad idem.
ad ramicem inguinis adamantini.
ad idem.
aliud.
ad aquoſos ramices.
ad meliceridas adamantini.
corax ad nomas.
ad ramicem gutturis.
ad ſedis inflammationes.
ad tentiginem ciendam.
ad fracturas oſſium.
ad teneros, & qui ex vlcerib⁹ nimis grauiter cōflictātur.
ad phagedænas Galeni.
Adamantini ad phagedænas.
aliud ad omnia vlcera maligna.
aliud.
ad vlcera carcinode.
ad vlcera perhumida
ad idem.
ad vlcera maligna fluentia.
ad vlcera chironia.
ad eadem.
ad putrida & depaſcentia.
ad vermes in vlceribus.
ad canitates fiſtuloſas inueteratáſque.
ad vlcera flaccida.
ad vlcera quibus ægrè cicatrix inducitur.
ad vlcera vetuſta.
ad maculas & cicatrices exterendas.
ad vngues ſcabioſos.
διὰ ἁλῶν.
ad cancrum vlceratum.
cerata & perfuſiones ad parotidas & phymata.
ad bubono cœlen.
ceratum ex quatuor rebus.
azanites.
hypochondriaca anethine.
ad eryſipelata, quod illinitur.
perfuſio capitis.
alia ad percuſſiones & plagas.
ad cardiacos.
ad podagricos.
ceratium quod χεὶρ dicitur.
perfuſio capitis alia.
ad vlcera ſerpentia.
ad ſaniem.
vnctio ad neruorum affectiones.
amythaonis ad præcordiorum affectiones.
ex ſeminibus.
ex ptiſſana.
aliud.
malagma ex fœnogræco.
epithema ſtomacho aptum.
malagma tonſoris.
ex micis ad omnem duritiem.
ex palmulis.
epithema ad ſtomachicos.
aliud quod βασιλικὸν dicitur.
cyphoides.
ex œnanthe.
ex Galeni lib. ceratum ad oris ſtomachi inflammationē.
malagma ad lienem.
malagma ex baccis lauri.
malagma Apollophanis.
ad iſchiadicos.
clidion Philomeni Mnaſæi.
epithema infrigidans Galeni.
cataplaſma ex fermento.
cataplaſma ex pane.
cataplaſma ex furfure.
cataplaſma ex ficubus.
acopon decamœron.
pentamœron.
acopon vnguentum ex caſtoreo.
aliud ſimplex.
ad eos qui ob ſenectutem refrigerati ſunt.
ad pallorem & liuores.
ad penem erigendum vnguentum Rufi.
iſchiadicum.
ex hedera.
iſchiadicum vnguentum.
iſchiadicum Antonii archiatri.
metaſyncriticum.
paſtillus Andronis.
paſtillus Muſæ.
paſtillus Heræ.
alius eiuſdem.
paſtillus ex charta ad nomas.
paſtillus ad vtiligines.
paſtillus croceus.
paſtillus ad lichenas.
paſtillus ad tormina.
paſtillus Paſionis.
paſtillus podagricus, Procli.
paſtillus ex electro.
paſtillus ex acacia.
paſtillus ad hemicraniam.
ſiccum medicamentum ad cicatricem inducendam.
aliud ad idem.
cephalicum.
aliud cruſtas inducens.
aliud patefaciens citra dolorem.
rhodiacum.
ex charta,
ad nomas.
adurens.

anthera Philumeni.
collyrium libyanum.
pſilothrum Apollinaris.
cnicus flauus Baſſi.
ex erica.
vranium.
achariſton.
ex thure.
cygnus.
libyanum ad puſtulas & alia permulta.
ex cornu ceruino.
nilium Demoſthenis.
collyrium madicum.
ſpodiacum.
nardinum.
collyrium aromaticum.
chiacum.
ſiccum ad angulos oculorum ſcabioſos.
diacenteton.
πάσχηστος Eraſiſtrati.
collyrium ad pura & impura vlcera.
aliud ad pura vlcera.
Dionis collyrium.
collyrium πεπεσώψον appellatum.
collyrium ad carbunculos.
collyrium ad tabem.
collyrium ad ſuffuſiones.
Archigenis ad oculorum claritatem.
Demoſthenis ad veteres affectiones.
Cleonis gluten.
ſiccum palpebras pulchras efficiens.
aridum ad lippitudinem aridam.
liquida compoſitio.
alia ad callos.
collyrium ad aſpectus claritatem.
ad cicatrices oculorum.
gluten ad pilos.
ad crithas, chalaziáque.
ad ægilopas.
cataplaſma ad vehementes dolores oculorum.
vnguentum ad vehementes dolores.
dia rhodon Diagoræ.
croceum quod puerile inſcribitur.
Aſclepiadæ pacianum.
ad oculorum caligationem.
ſmegma quod Aſclepias nominatur.
ſmegma caput exiccans.
ſapo repellendi vim habens.
dropax Gallus.
alius ſimplex.
pſilothrum.

ad corrugationem.
ſmegma ſplendorem afferens.
ſtomaticum Philagrii.
anthera.
dia moron Galeni.
dia beſaſa.
ad anginam.
ad columellam laxatam.
aliud.
ad dentes conſeruandos, Galeni.
ad dentes tremulos.
Philagrii ad oris eroſiones.
antidotum ad colicos.
antidotum Philonis.
trigonos.
catapotium Dioſcoridæ ad exuſtos.
ad quartanarios Galeni.
ad eos qui à cane rabioſo morſi ſunt Galeni.
ad eos qui ex fungorum vſu ſuffocati ſunt, Galeni.
ad comitiales ex ſcilla.
paſtillus ad vocem firmandam.
alius.
medicamentum ex fructibus pomaceis
antidotum Quinti.
dioſpoliticon.
ex tribus piperis generibus.
ex calamintha.
ex ſucco cydoniorum.
antidotum Zenophili.
Galeni hiera picra.
quæ ſubducunt ventrem.
grana ſalubria.
purgans, quod κοπλάελον appellatur.
paſtillus purgans.
grana purgantia.
medicamentum ad colicos.
ſymbiotarium.
medicamentũ purgans ad eos qui elephãtia detinentur.
ius veteris galli.
inunctio ſedis ad flatus emittendos.
hiera Rufi.
Lyci purgans medicamentum.
aliud purgans eos quos elephantiaſis exercet.
inunctio purgans.
ſuffitus.
alius.
alius.
hiera ſimplex Rufi.
xeromyron compoſitio Arabica.
ſuffitus ad ſomnum conciliandum.
ſuffitus ex cupreſſo, quod Cyphi lunæ dicitur.

ORIBASII SYNOPSEΩS AD EVSTAthium filium liber tertius.

DE EMPLASTRORVM ET TROCHISCORVM COMPOSITIONIBVS.

BASILICON (quod etiam tetraphar
macum dicitur) habet pares portiones
ceræ,picis,reſinæ frictæ,ſeui taurini.Si
celeriter concoquere, carnémque indu
cere volueris , vnam thuris partem ad
duodecim baſilici partes admiſceto.
Enneapharmacon valet ad ſuppurandum : egregiè facit
ad vacuas diſtentiones , & ad eas etiam quæ in thorace
ſunt, & ad fiſtulas , quas etiam emollit.eſt item ad vteri
duritias aptum,atque vlcera quæ in eo ſunt ſolutum ſa-
nat.Habet autem ceræ, medullæ ceruinæ , adipis anſeri-
ni,taurini,butyri,terebinthinæ,mellis,olei roſacei,cici-
ni , paria pondera.nõnulli autem roſacei loco liliaceum
ponunt. Hoc purgat, ad cicatricem perducit , carnem
creat. Ex cadmia,ad cicatricem inducendam, ha-
bet cadmiæ vſtæ & vino præparatæ,chalcitidis vſtæ,ſin-
gulorum vnciam vnam,olei myrtei, ceræ , reſinæ,colo-
phoniæ,ſingulorum libram vnam,vini Italici quod ſa-
tis eſt.Chalcitis & cadmia ex vino terantur,vt liquidi ce
rati conſiſtentiam habeant : ceram verò ac reſinam eli-
quans,in ollam teſtaceam immittito. Metallica cum vi
no imponantur,omnibúſque in mortario læuigatis vti-
tor. ad inueterata vtere hoc puro emollito. ad recentia,
cum cerato roſaceo. Attalicum album, quod fa-
cit ad vlcera ſenum & eorum qui mollem cutim habẽt,
& eorum qui vlceribus humidis infeſtantur , ſanátque
vlcera crurum , & egregiè valet ad abraſa genuum , & in
quibus membrana oſſa tegẽs,nuda eſt.Habet ſpumæ ar-
genti pondo denariûm centum , ceruſſæ pondo dena-
riûm centum,ceræ albæ pondo denariûm quinquagin-
ta,terebinthinæ pondo denariûm vigintiquinque,thuris
vncias tres , aluminis ſciſſilis pondo ſcrup.ſex , piperis
pondo denariorum trium , olei veteris heminas duas,a-
quæ heminas duas.Metallica in ſole coquito donec non
amplius digitos inquinent:reſinam & ceram diligenter
in vnum componito,thus primùm indito , ſecundo lo-
co alumen , vltimo piper. Aliqui pro pipere cyperum
iniiciunt. Phœnicinum Galeni habet adipis ſuilli
veteris, ſaliſque expertis libras duas , ſpumæ argenti li-
bras tres , olei antiquiſſimi libras tres,chalcitidis vncias
quatuor : chalcitidem tritam ac contuſam tenuiſſimo
cribro cribratam in mortarium coniice,& diligenter te
re donec ſubtiliſſima reddatur:deinde argenti ſpumam
tenuiſſimo itidem cribro cribratam, & in tenuiſſimum
pollinem redactam infunde , & in mortario diligenter
vnà cõtunde,oleúmque in ſole admiſceto, vt liquidum
medicamentum permaneat:poſtremo loco adeps capri-
nus pondo librarum duarum adiicitur,qui ipſe quoque
eſt diligenter contũdendus:ita omnia in cacabo coques,
& rudicula ex palma agitabis. Cortex viridis externus
ipſius virgæ palmeæ auferendus eſt , vt ſuum humorem
impertiri medicamento queat. Vnus autem palmæ ra-
mus tibi ad coctionem ſatis erit , vt craſſiore eius parte
pro ſpatha vtaris : ramulos autem qui craſſæ particulæ
adhærent,quíque vtrinque exoriuntur,reſecabis, & cor-
ticem detrahes,& in minutas partes conciſos,in medica-
mentum coniicies,vt eorum ſuccum eidem impertiant.
Spatha autem ſtatim ab initio vti par eſt:tenues verò pal
mæ particulas iniicere oportet, quũ videbis medicamẽ-
tum cerato ſimilem habere conſiſtentiam.nam ſi ab ini-
tio eas immittas , earum ſuccus coquendo conſumetur,
quem nos propter eius adſtringendi vim, manere copio
ſè volumus. Quinetiam ipſius ſpathæ pars quæ à medi-
camento exſiccata fuerit, præcidenda eſt:id quod bis &
ter erit faciendum,ſi eam arefactam videbis. Perſpicuũ
autem eſt,palmæ ramum,& recens, & eodem die præci-
ſum eſſe debere,vt ſucci plenus ſit. Medicamentum ve-
rò tum demum erit coctum quum non inquinabit. Hoc
vtêris ad cruenta vulnera, quæque ad cicatricem diffici-
liter perducuntur,& ad ſinus oleo dilutum.Conuenit o-
A mnibus partibus inflammatis,podagris,articulorum do
loribus,niſi quo tempore dolores vehementes ſunt. A-
ptum eſt bubonibus,tuberculis, ambuſtis, pernionibus,
oſſium fracturis,& omnibus denique fluidis affectioni-
bus. In hoc medicamento diſſoluendo hunc modum ſer
uabis , vt medicamentum paululum olei menſuram ex-
cedat,ac præſertim æſtiuo tempore : vt, ſi medicamenti
ſint vnciæ decem,olei nouem apponantur. Viri-
de(quod lite appellatur) roſaceo dilutum,vlcus cauum
& apertum ſanat. Conſtat ex ceræ reſinæque frictæ , ſin-
B gulorum libra vna,æruginis libris duabus,olei heminis
duabus.hoc delicatis adhibendum eſt. Dichrω-
mon,*id eſt duplicis coloris*, eſt in quo ſunt æris vſti,aluminis
ſciſſilis , ammoniaci thymiamatis,ſingulorum vnciæ v-
næ,ceræ,colophoniæ, adipis taurini aut ſuilli , ſingulo-
rum vncia vna.ſicca ex aceto læuigentur. Penta-
theton habet ceræ,adipis taurini,reſinæ frictæ,picis, cal
cis,pares portiones. Vſus tempore olei ſicyonii quadrã-
tem,ceræ vncias tres,olei vnciam medicamenti quadrã-
ti adiicito,ex vino & aceto contundito,atque vtitor.
C Ex hyoſcyamo quod pſittacion dicitur , habet reſinæ
frictæ,ceræ,adipis ſuilli,liquoris hyoſcyami pares por-
tiones. Myrteum habet ſpumæ argenti vnc.ſex,
ceræ vnciam vnam, olei myrtei vncias duas , vini quod
ſatis eſt. Album ad ambuſta,habet ſpumæ argen-
ti,ceruſſæ, ſulphuris viui , ſingulorum vncias ſex , ceræ
vnc. quatuor,olei myrtini quod ſatis eſt. Aliud . Spu-
mæ argenti vncia , plumbi combuſti vnciã , ceræ vnciæ
duæ,olei myrtini vncia. Copton platyſma habet
æruginis vnciam,ſquamæ æris vnciã, terebinthinæ vn-
cias duas,ceræ vncias quinque. Cera & reſina in pila te-
D rantur,& in vnum redigantur: deinde ærugo adiiciatur
vt emplaſtrum fiat,quod in tantam latitudinem exten-
datur quanta ſatis ſit ad vlcus comprehendendum : ſin-
gulis autem diebus ſoluatur. Aphrum ſanguinem
ſupprimens facit ad inſignes diuiſiones , præſertim quæ
in capite ſunt,ad fiſtulas,ſinus,fracturas.Item hepaticis
& lienoſis conuenit , abſque inflammatione glutinat.
Cartilaginibus etiam ac neruis,oſſibuſque præciſis mira
biliter prodeſt.valet quoq; ad vlcera profunda, & ſinus:
nam inſigniter glutinat. Iam verò in abſceſſibus quum
E eiecta eſt ſanies,imponitur.Eſt etiam ad ſupprimendum
ſanguinem præſtantiſſimum,& præſertim in iis qui ſan-
guinem reiectant. Duobus autem linteis eſt inſpergen-
dum , alterum pectori & coſtis imponendum , alterum
dorſo:nam præter omnium opinionem ſanguinẽ ſiſtit.
Eſt præterea ad canum morſus accommodatum , & in-
flammationes omnino ſedat,& ea quæ vulneribus adhi-
bentur,vincit omnia. Hyberno tempore diebus ſeptem
ſoluitur,æſtiuo quinque:ſi neceſſitas vrgeat,tribus. Ha-
bet autem ceræ,picis,bituminis, pityinæ liquidæ,ſingu-
F lorum vnciam vnam , mannæ vncias ſex , ceruſſæ vn-
cias quatuor, atramenti ſutorii tantundem , opopanacis
vncias duas,roſacei libras duas(alii ſelibram)aceti hemi
nas duas. Ceram,bitumen,oleum,acetũ in ollam conii-
cito,ac parum liquato,deinde picem ac reſinam in mi-
nutiſſimas particulas diligenter conciſas adiicito : vbi
ſemicoctum fuerit,ollam tollito,& aliquandiu refrige-
rato,& atramentum ſutorium percolatum læuigatúmq;
ex duabus aceti heminis paulatim,ne efferueſcat, inſper
gito.Hoc infuſo,iterum leniter coquito agitãdo:quum
G non amplius inquinat,ab igne amoueto:opopanacem in
aceto quod reliquum fuerit,ita pridie maceratum vt diſ
ſoluatur , infundito : deinde ceruſſam mannámque vnà
pariter probè tritas inſpergito , & paululum tepefaciens
quouſque in vnum coëant,obſerua ne opopanax & mã-
na comburantur,in mortarium funde , & refrigerari ſi-
nito,ac rurſus ſubactum reponito. Geranion Po-
H letis facit ad neruos craſſorum humorum plenos ac la-
xatos,& in quibus periculum reſolutionis imminet , &

ad fluxiones quæ ad articulos feruntur, in quibus tumor etiam oritur, & ad partes quæ prolapſæ ſunt, & ad recenti cicatrice contractos articulos & incuruatos, qui que ſi vi moueantur, ſtrepunt, vt ſinguli ſonum edant. Valet etiam quum in cubitis aut genibus, aut aliqua alia particula lentus humor aut flatus continetur. Sanat ganglia, & omnes concretiones, & ſteatomata, & atheromata. Accommodatum etiam eſt ad aneuryſmata, ad ſtrumas & panos. Omnia præterea indurata emollit, rumpit, exterget, attenuat & glutinat, ac relaxata corroborat. Eius compoſitio eſt hæc, Ramẽti æreæ ſtatuæ ſordidæ & æruginoſæ, quale in iis quæ inunguntur reperitur, vnciæ vigintiquatuor, ceræ tantundem, ſandycis libra, ſandarachæ libra, terebinthinæ libra. Si ramentum durius ſit, tunc tãtundem terebinthinæ imponito. Gruis pennas omnes hoc modo crematas addito. In ollam fictilem nouam pennas omnes pone, os & totam ollam argilla illine, eámque in fornacem coniice donec ignita argilla ſit: tunc extrahe atque aperi, pennæ aduſtæ & in vnum redactæ comperientur: eas ad ſtrigmenti formam terito, deinde ceram ac reſinam ſuper carbonibus liquato: tum ſandaracham & ſandycem contritum affundito, & donec probè mixta hæc fuerint, agitato: poſtea ramentum in mortarium coniectum diligenter cõterito, vt omnia affuſa cum cera miſceantur, & medicamentum ad emplaſtri formam redigatur. Quod ex dictamno conficitur, habet dictamni partes vigintiocto, chamæmeli partes duodecim, ſphagni partes quinque, pentaphylli partes quatuor, cyperi partes ſeptem, ariſtolochiæ partes trigĩtaquinq;, ireos partes ſepte, polii partes duodecim, cẽtaurii partes duodecim, gentianæ tantundẽ, libanotidos partes ſex, gagatis partes ſeptem, ſpumæ argenti partes centum quinquaginta, olei veteris partes octo & quadraginta, ceræ partes duodecim, reſinæ ſiccæ partes trigintaduas, colophoniæ partes quinquaginta, terẽbinthinæ partes quatuordecim, terræ ampelitidis partes vigintiquatuor, aut pityinæ ſiccæ partes duodecim, ammoniaci thymiamatis partes trigintaquinque, ſquamæ æris partes triginta octo, æris combuſti partes duas de viginti, propoleos partes duodecim, diphrygis partes octo, amyli partes duodecim, ceruſſæ tantundem, aloës partes ſedecim, chalciteos partes decem, atramenti ſutorii partes vigintiquatuor, thuris albi partes duodecim, myrrhæ partes ſeptem. Oleum prius leni igni calefacere oportet, deinde argenti ſpumam in ſubtiliſſimum pollinem redactam iniicere, paulatim agitando donec colorem mutet, & aliquantulum conſiſtat, deinde picem terrámque ampelitidem addere. Quúmque denſari inceperit, cera iniicienda eſt, deinde reſina & colophonia, tum ammoniacum contritum: ad hæc ſquama æris atque æs, tum rubricam & diphryges: tum chalcitidem, atramentum ſutorium, & ceruſſam, deinde libanotida & myrrham, & aloën, deinde totam terebinthinam & thus: hǽcque omnia (vt par eſt) mixta ab igne detrahes, & ita herbas læuigatas iniice ſpatha agitando, vltimo verò loco chamæmelum infundito. Vtere hoc medicamẽto ad neruos vulneratos, ad vlcera vetuſta, ad venenatorum animalium ictus, & morſus, ad ſcorpionum morſus, ad condylomata & ganglia, ad ſtrumas & lenticulas, parotidas & phymata, & fiſtulas, & ad chironia, & maligna vlcera omnia, & ad oſſa. Itémque euellit ſpicula & tela, carnem & cicatricem inducit, inflammationes diſcutit: facit & ad omnia thoriacis vitia, & ad præcordiorum affectiones & duritias, vel ſcirrhos, & ad aquam inter cutem, & ad articulos contractos, & ad oſſium fracturas, & ad vlcera curatu difficilia, & depaſcentia, & ad neruos præciſos, & ad contuſiones & putredines, & abſceſſus, & perniones, & carbones, & ad quæcunque emollienda ſunt: itémque fluxiones oculorum fronti admotum ſiſtit. Roſaceo autem dilutum ad aures purulentas, ad ea quæ in pudendis & ano ſunt valet. Prodeſt etiam in ſuffitu vuluis quas frigus oblæſit, & iis quæ difficiliter partum edunt: nam ita fœtum viuum educes, neque vlla ex parte lædes. itémque ſecundas quæ vocantur, ſi vſu veniat. Auxiliatur etiam morbis qui ex circuitu redeunt, ſi ante

A acceſſionem fronti adhibeatur. Iam verò ſi in domo ſuffitus ex eo fiat, & viperas & omnia quæ venenum iaculantur extrudet. Ex lini ſemine Poletis facit ad thoracis affectiones, emollit, ac digerit, ac neruoſarum partium inflammationes mitigat. Facit ad podagricas exacerbationes, & contractos articulos relaxat. Lini ſeminis pars vna, ceræ partes quatuor, colophoniæ tantundẽ, farinæ hordeaceæ partes duæ, reſinæ cupreſſi tãtundem, thlapſeos pars vna, chamæmeli, pilularum viridium cupreſſi clauſarum cuiuſque pars vna, olei veteris partes B duæ. Ceram & colophoniã ad carbones liquato, oleúmque mouendo adiicito. His diligenter miſtis, ollam ab igne auferto, cupreſſi pilulas tritas imponito, animum adhibendo ne medicamẽtum efferueſcat, & intumeſcat, & ollam egrediatur: deinde farinam, tum lini ſemen, poſtea thlaſpin, poſtremò chamæmelum adiungito, ad ignémque iterum ponito, commiſceto donec probè coeant. His in vnum redactis, reſinam cupreſſi ad finem iniice: quúmque hæc eliquata fuerit, medicamentum in mortarium aqua ſemiplenum verſa, deinde emolli, atq; C vtitor. Ex verbenaca, vel ex ſacra herba, quod ad Poletem refertur, facit ad capitis dolorem veterem & recentem, ad hemicraniam, ſi fronti & temporibus applicetur. Valet etiam ad dentium dolores, & oculorum fluxiones, itémque ad vrinæ difficultatem pubi impoſitum. Eſt etiam accommodatum iis qui à ſcorpione icti ſunt, & denique neruoſarum partium inflammationibus. Habet autem ſacræ herbæ aut verbenacæ partes nouem, reſinæ colophoniæ partes vigintiquatuor, ceræ partes quatuor, olei partes duas. Emplaſtrum ele- D phantinum, ſiue ex dorycnio, quod Poletes confecit: valet ad articulos cõtractos, ad callos fracturarum, (emollit enim, & ſoluit vitioſas agnationes) itémque ſtrumas amotu difficiles, atque ad ea quæ induruerunt, & quæ ægrè maturantur, quæque contumacia ſunt. nam diffundit, emollit, digerit, ac diſcutit vehementer. Quòd ſi eboris portionem medicamento illinas, itaque decem dies illitam dimiſeris, ita mollem effeceris vt perfodi queat: ſi verò plures dies ita continueris, molle videbis æquè ac lorum. Medicamentum fit ex his, Dorycnii recẽtis vi- E ridis, aut in vmbra arefacti partes decem, radicis mandragoræ vel viridis vel ſiccæ, partes duæ, radicis panacis partes ſex, reſinæ colophoniæ partes viginti, reſinæ liquidæ pineæ partes quatuor, opopanacis partes duæ, terebinthinæ partes duodecim, bdellii partes viginti, ceræ partes duodecim, aceti albi hemina, aut plus eo, ſi medicamentum capax ſit. Dorycnium ſi viride ſit, totum cum radicibus euulſum in mortarium coniiciendum eſt, & vehementer contundendum, aceto paulatim inſtillato. Idem faciendum eſt quum mandragoræ radix imponitur. Pa- F nacis autem radicem in fruſta ſecans, & conterens per ſe, iniicies deinde bdellium, quod quum in mortario prius confregeris, acetum inſtillando, admotis viribus contunde, vſquedum emplaſtri formam acquirat: deinde apparatas herbas miſce, poſtremóque opopanacem ex aceto læuigatum infunde: medicamento confecto vtitor.

Emplaſtrum ex anthemide. Anthemida verno tempore florentem & coloratam legere oportet, ex eáque ſuccum exprimere, & in ſole exſiccare: deinde ſumere reſinæ colophoniæ partes duas & quadraginta, pineæ partes o- G cto, ceræ tantundem, olei partes quatuor: tum ſuccum herbæ diſſolutum paulatim compones, ab igni auferes, in mortarium coniicies, diligenter permiſcebis, vt in vnum conducantur. Vtere ad vulnera cruenta, carnis fracturas, vlcera maligna, vetuſta, quæque labra pertumida habent, grauéque olent, & difficiliter ad cicatricem perducuntur: ad beſtiarum virus eiaculantium morſus, ad vnguium pterygia, ad neruos craſſo humore imbutos, iique ſiue in articulis ſint diuturni & dolorem excitantes, ſiue etiam ex inflammatione ægrè moueantur, & do- H lore afficiant: ad fiſtulas, ad ſtrumas, ad oſſium denudationes, ad ganglia, ad dothienas, ad ſteatomata, ad nomas, ad ſinus, ad coli inteſtini flatus, ad partes in quibus frigus dolorem excitauit, ad ambuſta, ad præcordia, viſcera, & ſtomachum, ad vitia thoracis, & item alia, ad abſ

ceſſus. Importunum & copioſum ſanguinis è naribus fluxum ſiſtit: in quo caſu ſtomacho applicandum medicamentum eſt: præſtat tamen fronti etiam adhibere. Fluxiones quæ ad oculos feruntur, eius ſplenium fronti appoſitum cohibet: roſaceo verò dilutum imponitur vlceribus quæ in genitalibus depaſcendo ſerpunt. Halmyron verò dicitur in quo lapis eſt quidam denſus, grauis, lenis, totus ſalſus, vnius tantùm coloris, quem * Indicum vocant. Hic aduſtus, & ignitus, ac refrigeratus, albus apparet. Hunc diligenter teras, & per cribrum trancias, & oui album admiſceas, vlceraque puerorum quæ aperta non ſunt, vnges: quinetiam vlcera ſerpentia ſiſtes, atque exſiccabis, & ex eo optimum medicamentum parabis, Reſinæ colophoniæ partes vigintiquatuor, liquidæ partes ſex, ceræ partes quinque, olei partes tres, lapidis partes ſex. Hoc medicamentum habet vim purgandi, exiccandi, per halitum digerendi, attenuandi, diſtundendi, glutinandi, cicatricem inducendi. Valet ad eos qui dolore conficiuntur, & quibus ventriculus propter eius imbecillitatem, grauitatem affert. Facit etiam ad nuper perforata, & ad vetera vlcera, & ad ſtrumas, & denique ex roſaceo ad aures purulentas. Ex ſalicibus, quod Magnus inuenit, ſine mordicatione exiccans ad omnes deſtillationes facit: Salicis folia virentia terito, vini veteris quantum ad infuſionem ſatis ſit, addito, & ad lentum ignem diu coquito: deinde in pilam iterum reiicito, & ſimul contundito diligenter, & linteo denſo hæc ita cõtrita excipito, & comprimito, vt ſuccus exprimatur: poſtea ſumito colophoniæ vncias vigintiquatuor, olei vncias duas, ſucci expreſſi libram, colophoniámque prius cum oleo percolatam placido igni decoques, quouſque in aquam coniecta, & manibus ſubacta, non inquinet: tum verò ceræ vncias vigintiquatuor admiſceto, eáque liquefacta, olláque ab igni amota, ſalicis ſuccus paulatim admodum iniiciatur, deinde igni admoueatur, & placidè coquatur, vt ne comburatur. Quum medicamentum ita in vaſe commiſtum fuerit, mortarium eodẽ ſucco perfunde, & in ipſum coniice medicamentũ, idq; manibus ſubigito, & emollito, atque vtitor. E buccinis quod valet ad digerendum per halitum, non mordendo, habet ſpumæ argenti drachmas x v i. cineris buccinarum vnc. x v i i. ceruſſæ vnc. x x. olei antiqui heminam, terebinthinæ drach. x i i i. thuris drach. x x. aquæ cyathos i i i i. Ad alopeciam, euphorbii & thapſiæ vtriuſque partes duas, ſulphuris viui partes quatuor, ellebori albi aut nigri partem vnam: his ceræ partes quindecim admiſceto, & oleo laurino antiquo eliquato. Erit hoc medicamentum præſtantiſſimum ad inueteratas & curatu difficiles alopecias. Si thapſia tibi nõ ſuppetat, tantundem ponito aut ſeminis naſturtii aut erucæ: ſique laurinum non adſit, liquidam picem adiicito.

Adamantii ad alopecias. Alliorum cinere ex melle vngito. Ex ſalicibus præclarum, & ad multos vſus accommodatum medicamentum, non ſecus quàm quæ ſuprà ſunt allata, Crito ſic recenſuit. Medicamentum ex ſalicibus facit ad vlcera cruenta, articulos ſolutos, & ad fiſtulas impoſitum, ad flaccidas carnes, præſertim quæ in extremis ſunt partibus, & ad eryſipelata, aliáſque pleraſque affectiones ſine vſtionibus. Habet autem miſyos, chalcitidis, æruginis, ceruſſæ, gallarum non tritarum, aluminis ſciſſi & rotundi, melanteriæ, ſingulorum vncias ſex, ceræ, reſinæ pityinæ, picis, bituminis, foliorum ſalicis, ſingulorum vncias duas, olei heminam vnam & vncias quatuor, atramenti ſutorii vncias ſex, malicorii vncias tres, aceti ſextarios ſex. Folia ſalicis triduũ aceto madefacta coque quouſq; acetũ in ſextarios duos redigatur: deinde ærugini, ceruſſæ, melãteriæ, atque aliis prius tritis folia, quæ ipſa quoq; diligẽter læuigata ſint, deinde ſicca, læuigata addito, & in vnũ redigito: poſtea liquefacta ſuperfundito, & cõponito, atq; vtitor. Ad cãcros vlceratos medicamentum mitiſſimum ex his fiet, Argẽti ſpumæ, ceræ, adipis ſuilli, ſingulorum libram cape, vitellos ouorum toſtorum decem, olei cyathos octo. Argenti ſpumam ex aqua quæ ſatis ſit, contere, ſimul etiam aliquid olei affundes, ouorúmque vitellos ſimul

A tere, adipémque expurgatum cum cera eliquato, & contritæ argenti ſpumæ adiicito, ac reliquum oleum indito. Huius medicamenti vſus eſt, vt ſi cum linamento adhibeatur, cum roſaceo, aut lentiſcino, aut irino, vt conuenire videbitur, imponendum ſit. Si verò vlcus doloris expers ſit, myrrhæ, ireos, ariſtolochiæ, ſingulorũ drachmæ tres commiſceantur, atque ita etiam non vlceratis conueniet. Adamantii medicamentum ad vlcera phagedænica, Althæa viridi vel ſicca ſeuo hircino excepta vtere. Si verò mirum in modum humida ſint vlcera, li-
B namenta ſicca prius impone, & ſeuum cum althæa adhibe. Ad hoc etiam vtere iis quæ triceſimoquinto capite deſcribuntur. Ad cancros in quibus multa ac depaſcens eroſio ſit, hoc auxilium mirabiliter facit, quod habet vini boni potentis ſextarios viginti, rhois excoriariæ lib. vnam, rotularum cupreſſi tantundem, gallarũ immaturarum non cõtuſarum vncias ſex, caſſiæ optimæ tantundem. Contuſa macerantur quatriduum, & coquuntur ad tertias aut quartas, rudicula cupreſſi agitando. Hiſque valde expreſſis & abiectis, reliqua ad mellis
C ſpiſſitudinem coquuntur, & in vas vitreum effunduntur. Vſus eius medicamenti eſt, vt eo puro vtaris ad depaſcẽtes cancros: quod ſi ſpiſſius ſit, vino poteris liquidum reddere, id quod maximè vſu venit in pudendi muliebris ſinu. Dolores etiam ſedat lacte dilutum, quod aliàs quoque nomas mirabiliter ſanat. Ad inteſtina prolapſa facit hoc quod habet cupreſſi, pilularum paruarum & tenerarum, malicorii, ſingulorũ vncias tres, vini nigri quod ſatis eſt. Coque vinum affundendo, donec omnino diſſoluantur: deinde in mortarium coniice, &
D ſubige diligenter, & adipe ſuillo veteri excipe, vt emplaſtri ſpiſſitudinem habeat: tum ſuper linteo extende, ac prius inteſtinum reducito. Foris autem pharmaco mollem ſpongiam applica. ſolues autem medicamentum tertio aut quarto quoque die. Adamantini ad herniam, quum inteſtinum in ſcrotum deſcendit, habet gallarum, halicacabi, radicis vrticæ portiones pares: vino adſtringente prius coque, deinde læuiga donec fiat cerati craſſities: peritonæo applica. ſolue ſeptimo die à curatione: prius tamen delapſum inteſtinum ad priſtinum lo-
E cum retrahito. Aliud ad idem. Vuæ paſſæ acinis eiectis libram, cumini ad ſtrigmentum redacti vncias ſex, nitri vncias tres. læuigatis vtitor. Si verò propter adſtrictionis moleſtiam opus ſit cerato Sicyonio, locum maſtiche trita perſpergendo vtēris. Adamantini medicamentum ad ramicem inguinis, habet gallarum vnciam, lapidis pyritis vncias tres, pyrethri vncias duas, nitri vnciam, terebinthinæ vnciam, ſilphii tantundem, ſandarachæ drachmas duas, ceræ vncias tres, axungiæ veteris vncias duas, aluminis liquidi vnciam. Sicca vino
F quod mare expertum non ſit, & ſapa læuigato, & liquata adiicito. Ad ramicem inguinis, & aquoſum. Bdelliũ ſaliua ieiunus macerato, donec habeat emplaſtri cõſiſtentiam, atque vtere. Aliud. Folia, ramulos, & pilulas cupreſſi recentes ac teneras læuigabis, & ad emplaſtri ſimilitudinem alligato. Quidam quum ex vino prius coxerint, idem faciunt, hoc enim corporibus nimio humore languentibus magnopere confert: exſiccat enim, & corroborat. Ad aquoſos ramices, Carnium paſſularum, ameos, terebinthinæ, ſingulorum
G drach. v i i i. nitri rubei drach. x. mellis optimi vnc. i i. arida per ſe minutiſſimè contundito, & cribrato, paſſuláſque diligenter ſubactas miſceto, & ſimul conficito: tũ mel cum terebinthina parcè decoctum infundito, & ad emplaſtri formam redigito: ſicca demum læuigata melli adiicito, emollitóque, & vtere. Porro coxendicem vitta deuincies: æger verò quieſcat, & abſtineat à balneo. Alternis diebus vinculum ſolues, & loco ſpongia foto nonum medicamentum adhibebis. Adamantini ad meliceridas, & quæ ſimilia ſunt, Ceræ vnciæ i i. terebin-
H thinæ vnc. i i. ſquamæ æris vnciæ i i. ſulphuris ignem non experti vncia, radicis ſiccæ cannabis agreſtis denariûm pondo x x x v. olei veteris vncia. radices ex oleo coque. Cerax ad nomas valens, habet thuris vnc. duas, æruginis vnc. i i i i. terebinthinæ vncias v i i i.

atramenti ſutorii vncias x v i. ceræ vnc. v i i i. gallarum A
vnc. i i. ſeui taurini vnciam, mellis vnc. i i. aceti quantum
ſatis eſt. Ad ramicem gutturis, ex ſale. facit etiam
ad eos in quibus per halitum digerere oportet. Habet au
tem ſalis communis toſti drach. i. cineris porrorũ drach.
ceruſſæ vnciam, olei tantundem. coquito donec manus
non inficiat. Ad ſedis inflammationes facit hoc
quod habet oui vitellum toſtum, opii obolum, croci tã-
tundem, mellis quod ſatis eſt. Emplaſtrum ad
tentiginem ciendam, habet eupatorii vncias octo, ſemi-
nis erucæ, pyrethri, vtriuſque vncias quatuor, canchryos B
vncias tres, pudendi ceruini vncias duas, caudæ ſcinci
vncias duas, euphorbii vnciam vnam, terebinthinæ tan-
tundem, ceræ vncias quatuor, oua paſſerum troglodyta-
rum numero tria: ſtelliones oleo laurino aut irino adhuc
viui madeſcant, & ex aceto in vaſe ex fimo & cocto, die-
bus quadraginta ferueantur. Ad fracturas oſſium.
Picis brutiæ libram vnam, ſpumæ argenti libram vnam,
vncias quatuor, thuris vncias octo, terebinthinæ vncias
octo, ſeui taurini librã vnã, vncias quatuor: galbani vn-
cia vnã, opopanacis tantundem, ceræ vncias quatuor, o-
lei veteris libram vnam, aceti vncias quinque componi- C
to. Ad teneros, & qui ex vlceribus nimis graui-
ter conflictantur, adhibe ceræ vnc. i. ceruſſæ vnc. 2. thu-
ris vnciam, ſalis ammoniaci vnc. 4. ſquamæ Cypriæ vnc.
2. aluminis ſciſſilis, æruginis, malicorii, calcis viuæ, ſin-
gulorum vnciam. Alii pro ærugine habent ſulphuris du
plum, & ſquamæ dimidium. Ad phagedænas ex
quarto extremo de compoſitione medicamentorum per
genera, habet ceruſſæ vnc. 8. ſulphuris ignem non exper
ti vnc. 2. ſquamæ, thuris, æruginis, ſingulorum vn-
ciam, malicorii vncias duas, ſalis ammoniaci vnciam, D
aluminis vnc. 2. calcis viuæ vnciam, ceræ libram, roſacei
vnciam: ceram & roſaceum eliquans refrigera, cætera læ
uigato. Quum vti velis, linteum latum quantum vlcus
eſt, capito, medicamentumque imponito, & ſuperdabis
ſpongiam ex aqua frigida, & medicamentum tertio aut
quarto die commutabis. Adamantini ad phage-
dænas, & antiqua vlcera, quæque difficiliter ad cicatri-
cem perducuntur. Bulborum ſcillæ vnius quod maximè
tenerum eſt, in olei ſextarium coniice, & coque donec E
ad tertiam partem redigatur: oleo vtere, vlcus penna inũ
gens, nec linamentum indens. Idem purgat carnem, cica
tricémque inducit. Qui verò maiore auxilio indigeat,
quum hoc medicamento vnctus fuerit, apponat paſtina-
cæ folia trita ex melle. Erit autem præſtantior ad hanc
rem paſtinaca erratica: ſi ea non ſuppetat, ſatiua capia-
tur. Aliud ad omnia vlcera maligna & phagedæ-
nica, quod habet, ſucci Cyrenaici, vngulæ aſini combu-
ſtæ, cancrorum fluuiatilium combuſtorum, ſingulorum
vnciam, plumbi vſti, lentiſci, cadmiæ, thuris, ſingulorum
vnciam mediam. Vngulam autem ex lacte aſinino læui-
gabis, cancros ex aqua: plumbum verò & cadmiam oxyr- F
rhodino ſeparatim. His læuigatis adde ſuccũ & thus cũ
modico oleo myrtino, omniaque ſimul commiſce, &
conficito ad modum agglutinamenti, & linteo inſper-
ſum impone, & vbi exiccatum erit, ſæpe mutabis, quum
ſolùm à ſanie inquinetur. Ad vlcera maligna dif
ficiliter ad cicatricem peruenientia, putreſcentia & flac-
cida, Lemnium ſigillum huiuſmodi vlcera valde adiu-
uat præparatum ad luti conſiſtentiam: ſi verò vlcus ſor-
didum, & valde flaccidum fuerit, & in conſpectu ſit, ſi-
gillũ aceto acerrimo aſperges: ſi minus, vino, aut aqua,
aut poſca, aut oxymelite, aut mulſa. Ad vlcera G
carcinode & maligna, & ad inflammationes pudendi, te-
ſtium, ani, mammarum, itémque ad rhagadas, rugas, &
ardores ſedis & teſtium. In mortario plumbeo & piſtil-
lo plumbeo tere ad ſtrigmenti craſſitudinem cum roſa-
ceo, aut omphacino oleo, ſemperuiuæ ſuccum, aut vmbi
lici veneris, aut lactucæ, aut pſylli, aut vuæ acerbæ, & inũ
ge. Centauriũ minus recens illitum cicatricem inducit
vlceribus, quæ ad eam ægrè perueniunt, & quæ maligna
ſunt ſanat. Ad vlcera perhumida, Cupreſſi folia
& rami, & fructus noui & teneri, ad emplaſtri modum H
appoſita, vel per ſe, vel vino madida, vlcerũ flaccidorũ
& putreſcentium cicatrices ſine dolore & tutò depaſcun
tur. Vtere etiam remedio quod ſuprà viceſimoquinto
& ſexto loco deſcripſimus. Ad idem, Cyperi ra-
dices maximè accommodatæ ſunt ad vlcera, quæ pro-
pter nimium humorem ad cicatricem ægrè perueniunt.
cucurbitæ ſiccæ combuſtæ cinis vlceribus non inflam-
matis, at humidis & putreſcentibus conuenit: præſertim
verò iis quæ in præputio pudendi ſunt. Radicis anethi
cinis idem facit. Ad vlcera maligna fluentia &
putreſcentia, plantaginem viridem adhibe, aut ſiccam
contuſam appone. Iſatis ſatiua efficax eſt contra huiuſ-
modi vlcera putreſcentia & depaſcentia: ſi verò vehe-
mentior iſatis videatur quàm ferre queat habitus ægro-
tantis, eiuſdem foliis aut panem aut hordeaceam aut tri-
ticeam farinam & polentam adiiciemus. Ad vl-
cera chironia, Squamæ æris denarios x. aluminis ſciſſilis
denarios i i. ceræ quantum ſatis eſt: ceram calefac & e-
molli, ſicca ſubtiliſſimè trita commiſce, in linteum con-
iice, loco admoue: vel alumen ſciſſile combuſtum & tri-
tum inſpergito. Ad eadem. Hyſſopi vnciæ i i i i.
vuarum paſſarum drach. i i i i. nitri vnc. i. læuigato &
apponito, vlcus melle prius inũgito. Ad putrida & de-
paſcentia, Chalcitis, auripigmentum, calx vel per ſe vel
ſimul admota, faciunt: aut marrubium coctum ex vino
adhibe, aut eruum tritum ex melle imponito, aut oliuæ
foliis teneris coctis in vino, & contritis ſimiliter vtitor,
aqua autem marina calida perfundito. Ad vermes
qui in vlceribus putreſcentibus naſcuntur valet calamin
thæ ſuccus, aut ipſa calamintha viridis læuigata, & ad-
hibita. Ad inueteratas, fiſtuloſas, & in quibus ca-
ro difficulter creſcit, vlcerum cauitates, quæ ex diſtilla-
tionibus fiunt: Oſtreorum oſſa combure, læuiga, inſper-
ge: item peucedani radix ſicca contrita ad ſtrigmenti
formam. hæc enim expurgat carnem, & cicatricem indu
cit. Ad vlcera flaccida, Lanæ combuſtæ tritæ ad-
motæ. Marceſcentes porro carnes in vlceribus ſtatim ab-
ſumit platani cortex vſtus & tritus inſperſus. Quæ verò
propter humoris copiam flaccida & ſordida ſunt, ea etiã
curat. Ad vlcera quæ ægrè ad cicatricem perue-
niunt. Aloë ſanat vlcera quæ difficiliter ad cicatricem
perducuntur, præſertim verò in ſede & pudendo, & eorũ
etiam inflammationem præcipuè ſedat aqua diluta.

Ad vlcera vetuſta facit cera in ſole emollita, cui ſqua-
mæ æris ad ſtrigmẽtum redactæ quamplurimum potes,
aut chryſocollam addas: linteo autem imponendum me
dicamentum eſt, & non ſæpe auferendum. Ad ma-
culas & cicatrices exterendas. Gallas immaturas, melante
riam, itémque malicorium, contuſa, vt ſuccum emittant,
impone: & ampeloproſorum ſuccum viridem adhibe, do
nec teneri cerati craſſitudinem habeat. Facies, aut alia cor
poris pars nitro perfricanda & abſtergenda eſt. Maculæ
etiam exteruntur betæ decocto, aut nitro toſto, aut ſme-
gmate quod ex eruo conficitur: ſi verò nigror ex hoc ap
pareat, florémque æris quiſpiam admiſceat, aut per ſe in
ſpergat, ſatis erit. Tolles porro maculas & cicatrices, cu-
tim nitro confricando ad hunc modum: Maculas illine
reſina per dies quinque, ſexto die ſoluas, acubus macu-
las denſis puncturis punge, vt locum æquè vellices, ſan-
guinémque fluentem abſterge: quúmq; horæ dimidium
ita permiſeris, ſpongia locum munda, ac medicamẽtum
in quamcunque maculam inde, tertio die iterum ſolues,
& de ligaturis expedies. Sed propter medicamenti vſum
nigror quidam qui non diuturnus erit, exorietur: ac vi-
ginti dierum ſpatio neque vlcus, neque cicatrix vlla, ne-
que nigror apparebit. Medicamenti autem compoſitio
fit ad hunc modum, Ceræ, nitri, aphronitri, calcis viuæ,
lixiuii, thuris pares portiones contere, & melle excipe,
quod ſit duplum vnius prædictorum, quódque cum ce-
ra ſit liquatum. Ad vngues ſcabioſos, Viſci quer-
cini vncias duas, farinæ fœnigræci, ſucci thapſiæ, vtriuſ-
que vnc. duas, cantharidum vnciam vnam, ſandarachæ
vnc. duas, aceti quod ſatis ſit. Διὰ ἁλῶν (hoc eſt
ex ſale) facit ad abſceſſus, ſtrumas, & ea omnia ad quæ
ferro opus eſt. Salis ammoniaci, plumbaginis, olei, lixi-
uii ſarmentorum ſtillatitii, ſingulorum vncia, ſtercoris
columbini vnciæ tres: ſalẽ in mortarium coniice, itém-
que lixiuium, & tandiu læuiga quandiu ſal diſſoluatur:

deinde plumbaginem,oleum,& ſtercus adiice,& omnia probè ſimul contere donec ſordium fiat ſpiſſitudo,& in ollam conijce, ac lento igni coque, vt non inquinet, & erue,atque vtitor. Ad cancrum vlceratum. Spumæ argenti,ceræ,adipis ſuilli, ſingulorum vnciam, vitellos ouorum toſtorum decem,olei cyathos octo ſume. Argenti ſpumam ex aqua quæ ſatis ſit, tere, aliquid olei affundens,tum vitellos ſimul contunde, adipem exemptis fibris cum cera eliquato: ſpumæ autẽ argenti læuigatæ reliquum olei addito. Vſus eius eſt ſi apponas,vt ex roſaceo cum linamento laneo imponas,aut cum peſſo laneo, vt conuenire videatur. Si verò vlcus doloris expers ſit,addito myrrhæ,ireos,ariſtolochiæ,ſingulorũ drach. 3.quod etiam non vlcerato cancro conueniet. In quibus verò multa ac depaſcens eroſio eſt,admirabile eſt, quantum adiumenti afferat hoc quod habet vini quod Adrianum dicitur,ſextarios viginti,rhois coriarii, pilularum cupreſſi,ſingulorum lib.1.gallarum acerbarum non contuſarum vnc.6.caſſiæ optimæ tantundem:pilulæ confractæ madeſcant quatriduum, & coquantur ad tertias aut quartas,rudicula ex cupreſſo verſando: deinde expreſſæ auferũtur:ſuccus coquitur vſqueadeo dum fiat tam craſſum quàm mel,& in vitreo vaſe ſeruatur.Hoc ad depaſcẽtia vlcera puro vtimur:quòd ſi craſſius ſit, vino erit humectandum,& præſertim in mulicbris pudendi ſinu. Iã verò lacte dilutum dolores mitigat,cæteróſque depaſcẽtes morbos mirabiliter ſanat. Cerata & perfuſiones,ad porotidas,phymata omnia,& dothienas,Olei,ceræ,ſaponis,ſtactæ,nitri,ſingulorum libra:ceram cum oleo liquabis:ſapo verò cum ſtacte in mortario læuigetur, deinde nitrum in mortarium conijciatur:quæq; in mortario ſint,in cacubum conijcito,& idem adiungito.

Ad bubonocœlem.Taurocollæ,malicorii, vtriuſque libra,thuris,ſucci hypociſtidos,vtriuſque vncia: excipe paſſo. Ceratum διὰ τεσσάρων (*ex quatuor rebus*) habet,ceræ,adipis taurini,frictæ,axungiæ pares portiones.

Azanites ceratum habet,ceræ,pineæ,adipis ſuilli,ſingulorum libram:picis,œſypi,medullæ ceruinæ, ſingulorum vncias tres. Hypochondriaca anethine.Olei vnc. ii. marinæ lib. vna, anethi vnc. vi. ſcillæ vnc. i. adipis recentis tantundem,ceræ libra. In ardentibus verò febribus&fracturis,aqua fluuiatilis pro ſalſa,& etiam anchuſa ponitur. Ad eryſipelata quod illinitur. Ceruſſæ vnciæ duæ,ſulphuris viui drach.duæ,opii drac. quatuor,aceti quantum ſufficit. Perfuſio capitis. Vnguenti irini vnc. viii. opobalſami vnc. ii. ſtactes vnc. ii.cedriæ Laconicæ vnc.ii. Alia ad percuſſiones & plagas, vt inflammatio non ſubſequatur. Olei partes iiii. aceti pars vna,anethi ligna alliga,vt verſes dum coquitur in calido cinere, quoad acetum coctum ſit: deinde ceram adde, vt ad ſtrigmenti craſſitudinem redigatur. Ad cardiacos.Ceram cum œnanthino eliquato,rhu ſyriacum addito,ac totum perungito.

Ad podagricos. Oleum vetuſtiſſimum coque vſque dum emplaſtri conſiſtentiam acquirat, & aſpergens nitrum ſubtiliſſimè tritum,& commiſcens, ac ſuper linteo extendens vtere. Ceratium quod Manus appellatur.Ceræ vnc. v. adipis taurini vnc. iiii. butyri vnciæ iii. œſypi vnc. ii. terebinthinæ vnc. i. colliquato.

Perfuſio capitis qua vtimur,Irini vnciæ v. nardi vnc. iiii. opobalſami vnc. ii. laurini vnc.ii. Ad vlcera ſerpentia & eryſipelas,Menthæ, ſulphuris, ceruſſæ, acaciæ pares portiones,paſſo excipe:ſi vſus poſtularit, acetoidque ſæpe ego paraui. Ad ſaniem.Spumæ argenti vnc. xx. calcis viuæ vnc. xx. aceti hemina,ea ex aceto diligenter læuigabis,oleíque lib.addes,excipies atque vteris. Vnctio ad neruorum affectus: olei fœnigræci vnciæ ii. ceræ vnc. iiii. terebinthinæ vnc. iii. ſpumæ argenti vnc. iii. adipis ſuilli vnc. i. frictæ vnc. vi. Amythaonis,ad hypochondriorum affectiones,omnem duritiam ſoluit.Facit etiam ad articulos qui ægrè mouentur.Guttæ ammoniaci vnc.xxxvi. ceræ tantundem,terebinthinæ,bdellii,galbanæ,ſingulorum vnc. viii. thuris,myrrhæ, olei cyprini, ſingulorum vnciæ iiii. myrrha, thus, & bdellium in vino ma-

A deſcunt:ammoniacum aceto diſſoluitur:omnia verò piſtillo,cyprino oleo perfuſo,vſque ad perfectam diſſolutionem contunduntur. Quod ex ſeminibus fit ad omnia interna valens medicamentum,habet,ammoniaci vnc. viii. fœnigræci,panacis, iridis,nitri, adipis taurini,ſingulorum vnciæ xxv. mellis vnc. xx. aceti heminam vnam,cyprini olei parum. Quod ex ptiſana conficitur,habet,fœnigræci, ſeminis lini, ptiſanæ, ſingulorum vnc. i. meliloti, radicis althææ, ſingul. vnc. ii. Hæc coquito quouſque ſuccum reddiderint,cu- B ius tranſcolati ſumito lib. ii. olei antiqui lib. iii.& ſimul decoque donec oleum tantùm remanſerit: deinde oleo adde taurini adipis vncias vi.frictæ vncias vi.ceræ lib. i. galbani vnc. i. confice ad ignem ex lignis.

Ceræ vnc. vi.adipis taurini noui vnc. iii.roſacei vnc. xii. ſucci ſeminis lini quantum capi à cerato poſſit: quæ eliquari poſſunt,liquentur,miſceantur,ac manu verſentur,& ſuccus paulatim adhibeatur, quem ſuccum ita conficies, Lini ſemen diligenter laua, & ad lini ſeminis ſextarium tres aquæ ſextarios cape,bis coque, & ita vte- C re. Facit ad eos qui febri ardenti iactantur: itémque ad eos qui ſiti enecti ſunt,& ad iecoris lieníſque inflammationes. Malagma ex fœnograeco, Ceræ vnciæ ii. terebinthinæ vnciæ vi. œſypi vnc. iiii. farinæ fœnigræci vnc. iiii. aliquando etiam frictæ reſinæ vnc.additur. Epithema ſtomacho multiplicis vſus,Ceræ drachma, nardi drachma, aloës, maſtiches, abſinthii, ſingulorum vnciæ quatuor, caſiæ,ſtyracis,iunci, ſingulorum vnciæ tres. Malagma tonſoris,quod facit ad ſpleneticos,hepaticos, & iſchidiacos, habet picis D ſiccæ vncias quatuor,ceræ,pineæ,ammoniaci,baccarum lauri,adipis taurini,ſingulorum vncias duas, nitri rubri vnc.i.farinæ fœnigræci ſextarios iii. chamæleontis nigri radicis ſubtiliſſimè tritæ ſextarium. Ex micis ad omnem duritiem, Succi fœnigræci, ſeminis lini, althææ,ſingulorum drachma vna,ſpumæ argẽti drachma vna,micarum panis drachmæ tres, frictæ vncia vna diachma duæ,olei libra vna, iridis, æruginis, ariſtolochiæ rotundæ,ſingulorum vnciæ duæ,meliloti, mannæ, floris ſalis,ſingulorum vnciæ tres. Διὰ φοινίκων (*id eſt, ex palmulis*)habet fœnigræci,ſeminis lini, vtriuſque lib. E i.meliloti vnc.tres,palmularum lib. ii. vini odorati ſextarios ii. aquæ lib. i. panis puri lib. ii. ſpumæ argenti lib. ii. ceruſſæ lib. ii. olei lib. v. ceræ lib. i. colophoniæ lib. ii.terebinthinæ lib. i. coque donec non inquinet. Epithema ad ſtomachicos,hepaticos,& ad hypocondrium inflammationes,& ad omnes neruorum affectus.Ceræ drach.c.ammoniaci drach.c.melilotorum drach. xii. croci drach. xi. myrrhæ drach. xii. olei cyprini lib. i. Aliud quod βασιλικὸν dicitur,valens F ad prædictas affectiones, & ad omnem neruorum affectionem per conſenſum.Ceræ minas tres,ammoniaci minas duas, reſinæ frictæ minam vnam, ſertulæ campanæ minæ dimidium,propoleos,myrrhæ,ſtyracis,nardi Celtici,cyperi Indicæ,iridis Illyricæ, cardamomi, panacis, ſingulorum drach. xx. caſiæ,maſtiches,opobalſami,amomi,ſingulorum drac. xvi. vini Italici odorati quãtum ſatis eſt,nardini Aſiani aromatici lib. i. Sicca vino macerentur,& medicamentum pro more apparetur.

Cyphoides ad hepaticos & omnia thoracis vitia.Vuæ G paſſæ carnis drach.xxv.croci drach.i. allii obolos tres, caſiæ obolos tres,nardi tantundem, iunci drach. i. myrrhæ drach.iii.terebinthinæ drach.iiii.alii drach.xvi. ramentorum aſpalathi obolos xii. mellis drach. xvi. vini quod ſatis eſt.Hoc medicamentum poteſt etiam per ſuffitum adhiberi. Ex œnanthe epithema valde efficax ad cibi faſtidium,ſtomachi æſtum & diſſolutionem. Œnanthes ſiccæ,gallarum, acaciæ, roſarum ſiccarum,omphacii,aluminis rotundi,aloës,ſingulorum vncia i. olei myrtini, ceræ,picis, ſingulorum vncia i.rhois H ſyriaci vnciæ quatuor.arida vino Aminæo aſpergantur.

Ex Galeni commentariis ceratũ ad oris ſtomachi inflãmationem,habet,ceræ Ponticæ aut Tyrrhenicæ,aut cuiuſuis alterius lotæ,hyeme drach.ix. æſtate verò drach. vii. nardini vnguenti vncia i. Liquefiat cera in dupli-

ci vaſe,deinde eraſum ceratum miſce aloes & maſtiches diligenter tritarum drachmæ vni:ſi maiore adſtrictione opus ſit,vt tanta ſit imbecillitas vt continere cibum nõ queat,omphacii drachma addatur. Omphacium autem primùm miſceatur,deinde alia. Quandoque etiam abſinthii ſuccum admiſcebis, & quandoque vtrunque:vt etiã hypociſtidis,aut œnanthes,aut rhois ſuccum. Sed & nardini cerati copia ſemper augenda eſt ad proportionem numeri aliorum medicamentorum. Malagma ad lienem valde efficax. Farinæ myrobalani vnc.tres,nitri vnc.quatuor,ceræ vnc.ſex,terebinthinæ vnc. VIII. aceti quantum ſufficit:idque ſplenem eliquat. Malagma ex baccis lauri ad ſplenicos,hydropicos,diſſoluit omnem duritiem, & omnes abſceſſus qui in profundo ſunt,abſorbet. Ceræ,reſinæ pinus,picis aridæ,nitri rubri, baccarum lauri,ammoniaci thymiamatis, adipis vitulini ſubacti, ſingulorum libra vna:quæ liquanda ſunt, liquantur, ſiccáque eis adiiciuntur, & ſimul contunduntur. Malagma Apollophanis habet, ceræ, ammoniaci thymiamatis, bdellii,iridis Illyricæ, ſingulorum drach.octo, reſinæ terebinthinæ,mannæ,thuris, ſingulorum drachmam vnam ex irino contunduntur. Ad iſchiadicos: Seminis rutæ ſylueſtris, ſilphii, baccarum lauri,ſpumæ nitri,abrotani,colocynthidis medullæ,naſturtii, ammeos, ſingulorum drach. IIII. rutæ viridis minæ octauam partem,ceræ tantundem,picis tantundẽ, terebinthinæ tantundem,galbani drach.ſex, opopanacis drach. IIII. Hoc medicamentum magnam calefaciendi vim habet,& humores qui in profundis corporis partibus nobis moleſtiam afferunt,poteſt elicere. Ex Philomeni Mnaſæi commentariis Clidion. Gallæ immaturæ,hypociſtidis,aluminis rotundi, acaciæ, rhu obſoniorum,malicorii ſicci,apii ſeminis,ſingulorum vncia, viſci quercini lib.quatuor, ammoniaci drach. quatuor, picis ſiccæ drachmæ duæ, ceræ drach.quatuor, olei lentiſcini aut myrtini vnc.quatuor. Gallæ coquendæ ſunt in vini cyathis nouem vſque ad tertias:deinde frangere, & cum aliis ex vino conterere oportet. Ammoniacum aceto læuigandum eſt ad mellis ſpiſſitudinem: viſcum ex modico oleo eſt molliendum:deinde pix vnà cum cera eliquentur,& cum reliquo oleo cæteris omnibus affundantur,& læuigentur,ac poſtremò in pila tundantur,donec in vnum omnia conueniant. Ex Galeni commentariis epithema infrigidans:Expreſſo humore alicuius infrigidantis,qualis eſt lactuca,aut ſolanum,aut oxalis,cum portulaca miſcemus: deinde contundentes exprimimus,vaſéque in aqua gelida aut niue conſtituto,farinæ tenuis modicum addimus,& ſubigentes iniicimus. Hoc verò ſæpius iterandum eſt, donec ægrotus refrigerationem ſentiat.

De cataplaſmatibus.

Cataplaſma ex fermento,quod compacta diffundere & eliquare maximè poteſt:nam & dothienas & ſuppurationes tardius ad mutationes peruenientes iuuat, ſurculos educit,ſcirrhis auxiliatur,plantarum pedum contuſionibus ſubuenit:multis modis conficitur. Nam vel fermentum cum oleo emollitur, quod ſatis eſt ad dothienas & tardiores ſuppurationes diſſoluendas:aut tenuis pars nitri toſti cum eo miſcetur, vbi acriore epithemate opus eſt, vt in vehementioribus ſcirrhis: vel quandoque fermentum diffundimus, & rurſus componimus, & coquimus,parum olei aut irini vnguenti admiſcentes. Eſt etiam alia præparatio. Fermentum aceto diſſoluitur, vt ſucci craſſitudo ſit, id quod ad ſcirrhos hepatis & ſplenis eſt accommodatum:vel abſinthii comam, aut iridẽ, aut abrotonum,aut thymũ, aut pulegium admiſcemus: nam hæc omnia cum fermento ſatis ſunt ad tumores duros iecoris & lienis diſcutiendos.

De cataplaſmate quod ex pane fit.

Cataplaſma ex pane efficaciſſimũ eſt:nam omnibus ferme inflammationibus conuenit. Modi autem eius cõficiendi ſunt admodum multi:vel enim frigida aqua madefactus panis & ſubactus cum roſaceo illinitur,& inflãmationibus quæ ad eryſipelatis naturam tendunt, planè conuenit:vel ex aqua calida madeſcit,ac cum oleo emollitur:deinde ita calidus adhibetur vt durioribus,& non A adurentibus inflammationibus proſit:vel pro oleo butyrum addes,atque ita multo ad eaſdem affectiones accommodatius reddes. Atque ita etiam paratur: Panis multa aqua diſſoluitur, vt ſucci ſpiſſitudinem acquirat, eíque oleum aut butyrum miſcetur:deinde ad conſiſtentiam coquitur. Hoc autem eſt omnium eorum quæ quidem ego nouerim,ad inflammationes vulnerum, & ad ſuppurationem perducendum ea ad quæ ſuppuratione opus eſt,præſtantiſſimum. Vbi verò neruus aut nerueum aliquid cõtuſum eſt, ibi ego etiam picis liquidæ parum B miſcens,noui eſſe accommodatum cataplaſma. Id verò eſt etiam podagricis inflammationibus idoneum. Alius efficiendi modus. Heſterni panis medullam manibus cõterimus ad farinæ ſimilitudinẽ, inde melli in olla calefacto admiſcenda eſt,& coquenda ad mediocrem conſiſtentiam,oleíque mediocrem portionem affundes. Hoc præcordiorum inflammationibus conuenit. Sed melius etiam fiet ſi parum aquæ melli admiſcueris: ita enim in coquendo melius diffunditur. Iam verò quod ex triticea farina cataplaſma componitur,eaſdem fere vires habet, C & eiſdem etiam apparatur modis.

De cataplaſmate ex furfuribus.

Furfures ita parabis: Par eſt furfures in tenuiſſimas partes in mortario contundendo redigi, & cribro traiici, atque itidem contundi,iiſque vti quum ad omnium partium corporis tumores duros,tum verò præcipuè ad eos qui in iecinore atque liene ſunt fixi. Furfures ex oxymelite,vel etiam ammoniaco ſunt parandi, & calidi applicandi. Sed præſtiterit etiam ſi viciſſim imponantur, ne calor vnquam deficiat. Si verò quandoque teſticulus D inflammatione tẽtaretur,hoc eſſet accommodatiſſimum, ſed ſine aceto fieri deberet. Faciet quoque id cataplaſma ad dothienas,& cætera dura tubercula. Sed furfures aceto imbuti,& viciſſim impoſiti,mirum in modum valẽt contra ictus animalium venena iaculantium.

De cataplaſmate ex ficubus.

Multiplex eſt huius cataplaſmatis compoſitio, & ad multa valet. Ficus igitur diligenter contunduntur, vt nulla pars neque ficuum neque ſeminis, quoad eius fieri poteſt, non contuſa relinquatur. Iis ita confectis,ſuauitatis E gratia parum irini vnguenti admiſcetur. Facit ad duritias neruorum,ad articulos contractos, & præter modum laxatos,& ad ſcirrhos, ac præſertim hepatis & ſplenis. Si verò nitri parum adiunxeris,ſinus rumpet,& cuſpides euellet. Si verò ita ficus contũdas,& pulegii, aut origani,aut thymi comam,aut abſinthii,in tenuiſſimas redactam partes miſcueris,fiet cataplaſma hydropicis idoneum,quod præcordiis omnibus & lumbis & dorſo imponetur. Alius conficiendi modus: Coquantur ficus donec facilè & valde diffundantur,deinde cum modico F eius aquæ in qua fuerint coctæ læuigentur,tum hordeacea farina aut triticea,aut panis eis miſceatur, & diligenter ſubigantur, & rurſus coquantur ad cataplaſmatis conſiſtentiam. Conueniet hoc phymatis quæ non facilè matureſcunt,& parotidibus quas ad ſuppurationem perducere oportet, & furũculis. Pinguedinem autem ſiquis velit admiſcere,butyrum erit imponendum: ſed ſi rutæ etiam folia ſubtiliter trita miſceantur, fiet medicamentum ad dolores inteſtinorum à flatu excitatos valẽs:pinguedo autem tunc addatur,aut oleum in quo cuminum G aut ruta coquatur.

De Acopis.

Acopum decameron habet ſpicæ nardi,folii,euphorbii,piperis,coſti,adarces,ſingulorum vnciam vnam,maſtiches,opobalſami vnciam vnam,nardini vnguenti libram vnam,ceræ vncias tres. Pentameron habet, ſtyracis vncias duas,maſtiches vncias duas,ceræ albæ vncias tres,opobalſami vncias quatuor, vnguenti nardini vncias quinque. Acopon vnguentum ex caſtoreo ad paralyſes & diuturnas affectiones,habet,œſypi vncias H tres, terebinthinæ tantundem, medullæ cerui vnc. IIII. ammoniaci,galbani,caſtorei,piperis albi,euphorbii,adarces,nitri ſpumæ,opopanacis,ſingulorum vnc. vnam,olei ſtyracini vnciam vnam,olei irini vncias nouẽ, olei veteris vnc.IIII.ceræ libras duas.confice. Aliud ſimplex. Butyrũ, reſina, & colophonia,cera alba

noua, pari pondere capiantur, & eliquentur. Ad habitus ex ſenectute refrigeratos. Qui ſe lauat, ad igne[m] ſe hoc abſtergat, Calaminthæ, ſampſuchi, hyſſopi, baccarum lauri, & eius ex qua coronamenta fiunt roriſmarini, lapidis pytitæ, ſalicis, fæcis vſtæ, nitri, pumicis, ſingulorum ratam portionem cape: itémq; parum ſinapi, & vuæ taminiæ, & gnidii grani. A balneo verò vtatur acopo huiuſmodi, quod habet nardini amaracini & comageni ſingulorum minæ quartam partem, cucumeris agreſtis radicis, & bryoniæ, vtriuſque minæ dimidium, canchryos, pyrethri, euphorbii, zingiberis, alcyonii ſicci, coſti, ſingulorum drach. quatuor, piperis longi, foliorum ſiccorum rhododaphnes, ſing. drach. duas, ſulphuris viui vnam, liquoris thapſiæ vnam: omnibus valde contritis vnguenta affunduntur. hoc diu perfricandus homo eſt, ac nonnulli etiam languidi & ſoluti, hoc præſidio refecti ſunt. Ad pallorem & liuores valet oleum in quo bryoniæ radix diu ſit incocta: id quod etiam corpus rugarum expers efficit. Liuores autem tollit hoc quod habet, ſalis læuigati lib. v i. pulmonis hircini vſti drach. ſex, ſtruthii drach. octo, adhibe fouens decocto raphanorum aut abſinthio.

Ex Ruffi commentariis vnguentum valde efficax ad penem erigendum.

Myrrhæ, ſulphuris, cnici interioris, ſingulorum drachma vna, melanthii drach. duæ, pyrethri oboli duo, piperis nigri grana triginta, gnidii grana pura viginti contundito, & cum drachma vna ſcillæ conterito: quumque rectè fuerint trita, ceræ parum cum modico cicini olei atque mellis eliquato, perfundito, & terito. Mellis autem & olei menſura ſit vtriuſque hemina. Nonnulli etiam hoc vnguento anum illinunt. Poſt concubitum verò locus eſt linteo diligenter abſtergendus. Iſchiadicum. Olei cyprini, axungiæ, olei veteris, ſingulorum vncia, ceræ vnc. v i. ſulphuris viui drach. x v. adarces drach. x. nitri drach. x i i. piperis drach. x v i. pyrethri drach. x. rutæ teneræ, origani, ſingul. drach. x v i. baccarum lauri drach. x i i. euphorbii tantundem. quæ liquari poſſunt cum ſiccis miſceantur. Ex hedera. Facit ad laſſitudines & omnem neruorum aut muſculorum affectionem ex cõſenſu ortam. Fœnigræci lib. i. baccas lauri numero c. cupreſſi pilulas numero x x. herbæ Sabinæ lib. i. roriſmarini drach. i. olei veteris lib. i. ceræ lib. i. terebinthinæ vnc. v i. pineæ vnc. i. ſucci hederæ vnc. i i i i. aquæ ſextarii i i i. herbæ in aqua madeſcant triduum, deinde oleum infundito, & coque quantum ſatis eſt: tum diſſolutis iis quæ liquari poſſunt, addito, & ſuccum hederæ ſtatim læuigato & refrigerato, eliquatiſque in mortarium coniectis vtitor.

Iſchiadicum vnguentum efficax. Euphorbii drach. v. piperis drachmæ v i. adarces drach. i i i. caſtorei drach. i. ſampſuchi drach. i i. ſucci panacis drach. v i. ſtruthii drach. i i i i. olei cyprini drach. i i i i. olei irini drach. i i i. olei ſicini, laurini, ſingulorum drach. i i i. ceræ, œſypi, reſinæ liquidæ, ſingulorum drach. duæ. confice. Iſchiadicum Antonii archiatri. Olei veteris ſextarios v. pilulas cucumeris agreſtis numero quinque coque in oleo donec frigantur: ceræ vnc. ſex, pyrethri vnc. i. ſulphuris viui vnc. i i i. terebinthinæ vnc. v i. euphorbii vnc. ii. vuæ taminiæ vnc. i. cachryos vnc. i. thapſiæ vnc. i. dictamni vnc. i i. adarces vnc. i. Metaſyncriticum. Opopanacis, ammoniaci, terebinthinæ, caſtorei, œſypi, euphorbii, galbani, adarces, ſingulorum vnc. duæ: piperis albi, medullæ ceruinæ, ſingulorum vncia: laurini, ſtyr[a]cini, vtriuſque vnc. i i i i. irini vnc. v i. ceræ, olei veteris, amaracini, ſingulorum vncia. Opopanax in mortario læuigandus eſt donec ſtrigmenti craſſitudo fiat: cera verò & oleum liquanda ſunt, deinde ammoniacum contuſum adhibendum: tum reliqua eliquata, deinde olla ab igne ſublata, arida iniice, & in mortarium depoſita ſimul omnia læuigabis, & recondes.

De paſtillis qui τροχίσκοι dicuntur.

Andronis paſtillus. Atramenti ſutorii, myrrhæ, malicorii, ſingulorum drachmæ duæ, thuris, aluminis ſciſſilis, ſingulorum drachmæ quatuor, ariſtolochiæ drach. v i i i. ex vino auſtero coactis, & aceto diſſolutis vtere.

Muſæ. Aluminis ſciſſilis, aloës, myrrhæ, ſingulorum drach. ſex, croci, crocomagmatis, æris combuſti, atramẽti ſutorii, capitulorum Punici mali, ſingulorum drach. ſex, vino mulſo excipe. Heræ ad ſuggillata, lichenas, maculas, carnem excreſcentem, fiſtulas, & alia permulta. Sinapios, æruginis raſæ, thuris maſculi, aluminis ſciſſilis æquales portiones, aceti quod ſatis eſt. Heræ ad nomas omnes, & præſertim eas quæ in pudendis & ore paſcendo ſerpunt. Croci drach. octo, aluminis drach. c. myrrhæ drach. octo, diſſolue oxymelite, & linteo duplici madefacto vtitor. Paſtillus ex charta ad nomas. Chartæ combuſtæ drach. x x x i i. calcis, auripigmenti, ſandarachæ, ſingulorum vncia vna, ſucco plantaginis excipito. Paſtillus ad vitiligines, alphos, leucas, lepras, lichenáſque. Ellebori albi, piperis lõgi, cachryos, alcyonii, ſulphuris viui, ſandarachæ, calami aromatici, adarcæ, pares portiones tritæ & cribratæ in aceto diſſoluuntur, & paſtilli fiunt: partes autem infectæ confricandæ ſunt in balneo & vngendæ, ac deinde in ſole diu continendæ. Paſtillus croceus conſtat ex myrrhæ drach. i. caſtorei drach. x. croci drach. v i. ſucci papaueris, ſeminis apii, hyſſopi, ſtyracis, ſingulorum drach. i. ſeminis hyoſcyami drachmis v i. aqua excipe, & paſtillos trium obolorum confice. Paſtillus ad lichenas. Chalciteos, miſyos, ſulphuris viui, atramenti ſutorii, thuris, ſing. drach. i i i i. ficus foliorum viridium vnc. v i. vino excipe. Paſtillus ad tormina, & ad ſanguinis ſcreatum, & fluxum muliebrem. Succi hypociſtidis, terræ Samiæ, gallæ omphacitidis, acaciæ ſiccæ: ſingulorum drach. octo, excipe aqua pluuia. Ad tormina vtimur diluto ſucco orizæ, aut lentis, aut alio eiuſmodi: in ſanguinis verò ſcreatu adhibetur huius medicamẽti drach. vna ex aquæ frigidæ cyatho. Ad fluxum muliebrẽ diluitur ſucco aliquo, aut thapſus lana imbuitur, & ſucco ſolani, aut plantaginis, aut polygoni, aut alterius ſimilis diluitur. Paſtillus Pa[i]onis habet, ſquamæ æris drach. x i i. æris combuſti, ſalis ammoniaci, aluminis rotundi, æruginis raſæ, thuris, ſingulorũ drach. octo. æs & alia in ſole terito, poſteriore loco thus: paſtillos confice, quumque vſus poſtulabit, aceto diſſolue, & inunge. Paſtillus podagricus Procli: hic podagram, iſchiada, & omnes penitus articulorum dolores, omnéſque labores annuo ſpatio potui datus curat, omnéſque ſenſus magis vegetos reddit: placidè per vrinas purgat, & totum corpus efficit valentius. Sanat etiam epilepſiam, tumoréſque duros iecinoris ac lienis tollit. Habet autem, chamædryos vnc. i x. centaurii albi & fructum ferentis vnc. v i i i. ariſtolochiæ montanæ vnc. v ii. gentianæ non contuſæ vnc. ſex, hyperici vnc. v. petroſelini vnc. tres, phu tantundem, agarici vnc. i. mellis heminas duas. Contunde ac cribra ſingula per ſe, & miſce, ac cum melle emolli, & deinde contere, ac paſtillos conficito drach. vnius. Vſus autem & eius potus eſto ei qui bene concoxit circa horam tertiam ante cibum, poſtquam aluus deiecerit. Diluitur autem aquæ calidæ cyathis duobus. iſque qui ſumpſit, inambulet, aut geſtetur. Initiũ verò ſumendi huius medicamenti ne ſit æſtas, ſed aliquo alio tempore initium ſumatur. Interuallum inter ſumptum medicamentum & balneum, aut cibum, eſto horarum trium. Ei verò qui non concoxit omnino cauendus eſt hic potus. Compleaturque anni dierum numerus, victúſque ratio ita inſtituatur vt cibi boni ſucci & facilis ad concoquendum ſumantur, neque ad ſatietatem cibus ingeratur. Atque ego quidem eos quos articulorum dolores exercent, vt braſſica veſcantur admoneo: craſſos enim gigni humores vetat. Vinum mediocre bibendum eſt, & moderatè mixtum, quum poſt cibum potui datur.

Ex electro paſtillus facit ad ſanguinem ſpuentes, tuſſes diutinas, tabidos, cruenta extuſſientes, cœliacos, dyſentericos, & flatu plenos. Valet etiam ad aures. Pſylli mundi drach. x l. iridis Illyricæ, ramentorum electri, croci, ſingulorum * lib. i. opii drach. x v. pſyllium in aquam calidam coniectum macerari ſinito. Quumque viſcoſa ac glutinoſa effecta ſit aqua, liquorem è pſyllio exprimito, ac medicamentum parato. Paſtillos conficito, ac da-

to obolos tres dormitum euntibus. Aquæ verò ſextarii tres ſunto. Paſtillus ex acacia faciens podagricis, articulorum doloribus, inflammationibus, & iis omnibus vitiis, quæ pruritus affert, in principio adhibitus, habet acaciæ nigræ & flauæ vtriuſque vnc. IIII. collæ artificum pellucidæ (ſed præſtat capere collam piſcium) vnc. IIII. ammoniaci thymiamatis vnc. II. aloës, glaucii, ſingulorum vnc. II. thuris maſculi, veratri albi & nigri, vtriuſque vnc. I. coacta aceto ſcillino in paſtillos redige, quum vſus poſtulat, eodem aceto dilue, & illine, ſinitóque ſiccari, & in balneum mittito, quum exierit dato. Paſtillus ad hemicraniam, Seminis naſturtii drach. quatuor, foliorum rutæ viridium drach. IIII. opii drach. quatuor, ex aceto conſice. Siccum medicamentum ad cicatricem inducendam, quod facit etiam ad vlcera maligna, & nomas. Corticis pini drach. ſex, conu ceruini vſti drach. quatuor, æruginis raſæ drach. vna. tritis vtere. Aliud ad cicatricem inducendam, Oſtreorum combuſtorum drach. II. mannæ drach. I. cadmiæ obol. quatuor. læuigatis vtitor, & ad nomas etiam adhibeto. Cephalicum ad caput accõmodatum, aufert ſquamas, educit oſſa, eáque digerit, & cauas partes carne implet: Iridis drach. IIII. panacis drach. IIII. ariſtolochiæ drach. duæ, thuris drach. duæ, mannæ tantundem. omnia conterito & cribrato, vtitor vel per ſe vel ex melle. Aliud cruſtas inducens, & vellicans, & abſcindens cataplaſmatis modo adhibitum, ſpecillóque ignito contritum. Valet etiam ad excreſcentia comprimenda. Chalciteos crudæ drac. octo, cadmiæ drac. quatuor, aceto acerrimo excipiuntur, ſiccantur & læuigantur. Putrefaciens abſque dolore. Auripigmenti, chalciteos, ſandarachæ, ſingulorum drach. quatuor, calcis drach. octo. Rhodiacum ad carnem ſupercreſcentem continendam. Gallæ immaturæ drach. nouem, ſquamæ æris drach. quinque, atramenti ſutorii drach. III. aluminis ſciſſilis drach. quatuor. gallas ad dimidias adurito, & vino extinguito. Ex charta. Chartæ combuſtæ vnc. ſex, auripigmenti, ſandarachæ, calcis, ſingulorum vncia & drach. IIII. Si paſtillos velis conficere, ſucco plantaginis aut vino auſtero excipito. Ad nomas. Chalciteos, miſyos, ſquamæ, gallarum pares portiones.

Adurens ſine mordicatione, ſtatim alterans. Calcis viuæ vnc. vna, fæcis vini drach. vna, nitri vnciam mediam aceto læuiga, coque in ſtillatitia ficulnea donec bis aut ter ferueat. Antequam verò coquatur, habeat paſſi craſſitudinem. Si verò ad emplaſtri formam velis redigere, excipe viſco, quod ad vaporem aquæ dulcis calidæ ſit ſolutum. Anthera ex Philumeni ſcriptis ad vlcera oris. Sandarachæ, iridis, ſingulorum drach. quatuor, cyperi drach. octo, myrrhæ, croci, aluminis ſciſſilis, ſingulorũ drach. vna, florum roſarum drach. vna.

De collyriis.

Libyanum collyrium habet ſtimmeos vſti & loti drac. duodecim, cadmiæ combuſtæ & lotæ tantundem, ceruſſæ combuſtæ & lotæ drach. ſedecim, amyli tantundem, ſpodii drach. octo, aſteris Samii drach. octo, plumbi vſti & loti tantundem, myrrhæ tantundem, opii toſti drach. octo, gummi drach. vnam, alba ouorum recens natorum viginti, & aquam pluuiam ad excipiendum. Pſilothrum Apollinaris. Ceruſſæ drach. vigintiquatuor, cadmiæ drach. octo, æris combuſti drach. duodecim, myrrhæ drach. II. aloës drach. octo, croci tantundem, acaciæ drach. quatuor, tragacanthæ drach. vndecim, amyli drac. ſex, opii drach. XII. gummi drach. X. aquæ pluuiæ quantum ſatis eſt. Cnicus flauus Baſſi, ad deſtillationes, doloris vexationes, exulcerationéſque, ouo aut aqua dilutus: Cadmiæ vſtæ & lotæ drachmæ XXXII. ceruſſæ lotæ drach. XVI. ſpodii tantundem, opii toſti drach. VIII. acaciæ fuluæ, amyli, gummi, tragacanthæ, ſing. drach. quatuor, aquæ pluuialis quantum ſatis ſit. Ex erica: habet ericæ ſeminis, myrrhæ, opii, ſingulorũ drac. XXXVIII. atramenti ſutorii combuſti drach. I. gummi drach. VI. acaciæ drach. VI. cadmiæ tantundem, aquæ pluuiæ quantum ſatis eſt. Vranium collyrium ad vlcera, puſtulas, ruptiones, inuſtiones, prolapſus, ſtaphylomata, ſuggillata, corroſiones, nomas, carbunculos, & omnes magnas affectiones: præſertim vero ad ruborem & glaucedinem oculorum valens. In principiis magis dilutum infunditur: quum autem fluxio tenuis, mordax, & feruida fuerit, cum lacte vtitor: quum verò repurgare, ac craſſam fluxionem velis diſſoluere, cum aqua. Terræ Samiæ vſtæ & lotæ vnc. III. ſpodii loti vnc. I. cadmiæ lotæ vnc. duæ, ſtibii loti vnc. duæ, ſquamæ æris lotæ vnc. III. opii drach. ſex, gummi vnc. quatuor: conſice ex aqua pluuia. Collyrium achariſton, facit ad maximas humorum fluxiones, & præcipuè in agreſtium corporibus. Cadmiæ drach. ſex, acaciæ drach. octo, æris vſti & loti tantundem, opii drach. quatuor, ſeminis ericæ tantundem, myrrhæ drach. quatuor, gummi drach. ſex, aqua excipito. Vſus eſt cum lacte muliebri: temperatura ſit media. Quum verò non fluxio, ſed affectio circa oculos ſit, ab hoc collyrio abſtinebimus. Collyrium ex thure ad fluxiones & chemoſes, habet cadmiæ vſtæ & lotæ drach. octo, thuris drach. octo, ceruſſæ lotæ drach. XL. opii drach. ſex. aqua itidem excipito. Collyrium cygnus, ad vlcera omnis generis, fluxiones, doloris vexationes, oculos ſuggillatos, habet ſpodii loti drach. quatuor, terræ Samiæ, amyli, acaciæ, opii, ſingulorum drach. quatuor, tragacanthæ drach. vnam, excipe aqua pluuia. vſus eſt ex ouo. Libyanum collyrium ad puſtulas, inuſtiones, ruptiones, calomata, ſuggillata, chemoſes, ſtaphylomata, magnos dolores & affectiones oculorum, cicatrices etiam tollit. Habet autem cadmiæ vſtæ & lotæ, drach. ſedecim, ceruſſæ drach. tres, myrrhæ drach. duodecim, ſtibii vſti & loti drach. duodecim, bdellii vſti & loti drach. duodecim, aquæ verò quantum ſatis ſit, & ad excipiendum alba ouorum XX. In alio exemplari additum erat, opii drach. vndecim. Collyrium ex cornu ceruino ad vlcera, puſtuláſque ac cicatrices exterit. Cornu ceruini vſti drach. quatuor, thuris tantundem, plumbi vſti & loti drach. duæ, opii drach. vna, gummi drach. duæ, aqua pluuia excipiantur. Collyrium Nilium Demoſthenis ex roſis, Roſarum tenerarum drac. quatuor, croci drach. duæ, papaueris obolus, nardi obolus, gummi drach. II. aqua excipiuntur. Valet hoc ad chemoſes & prolapſus oculorum, & puſtulas, & vlcera etiam ſordida, ad vehementes dolores, & aſperitates palpebrarum. Madicum collyrium habet glaucii drach. quatuor, ſarcocollæ tantundem, croci drach. vnam, tragacanthæ tantundem. Cætera in aqua læuigato ita vt rectè madefacta ſint, & cum tragacantha conterito, & emolliens vtere. Sæpe autem ſubungens hoc ſpiſſiore vtitor.

Spodiacum faciens ad inflammationes & defluxus, habet thuris, ſtibii, ſingulorum drach. C. cadmiæ, ceruſſæ, ſingulorum drach. vigintiquatuor: terræ Samiæ, aſteris, ſingulorum drach. tres, papaueris drach. tres, gummi drach. XV. ſubige cum ſucco foliorum oliuæ. Quem quidem ſuccum ita conficies: Oliuæ folia quæ magis tenera ſint, abluta in mortario contundito, aquæ modicum affundens, exprimitóque, ac puro linteo excolato.

Nardinum collyrium habet cadmiæ drach. XVIII. æris combuſti drach. ſex, ſtibii drach. XX. nardi Syriaci drach. quatuor, acaciæ drach. X. gummi drach. XX. croci drach. vnam. ex aqua pluuia ſubigito. Collyria quædam ſunt quæ non condenſant craſſóſque humores reddunt, ſed diffundunt atque diſcutiunt: quale eſt aromaticum & chiacum. Aromaticum autem componitur ad hunc modum. Pompholygis drach. tres, æris vſti drach. duæ, myrrhæ drach. tres, vino Chio aut Falerno exceptis vtere. Chiacum ita conficitur, Spodii drach. tres, æris combuſti drach. tres, croci drach. I. myrrhæ drach. IIII. meconii tantundem, piperis albi grana octo, gummi drach. I. conſice ex vino Chio marina non permiſto, aut aminæo. Succum ad oculorũ angulos ſcabioſos, habet chalcitidis drach. octo, cadmiæ drach. quinque. trita in vas fictile ponuntur, & vaſculum opertum in acetum temperatum coniicitur, vt exterius quidem madefiat, interius verò nihil humoris

confluat:ita ſeptem dies dimittito,deinde exiccato.

Collyrium diacenteton.Cadmiæ drach.quatuor,æruginis drach.1.miſyos toſti obol.tres, piperis toſti drach. tres,gummi drach.1.Facit ad viſus hebetudines,ad incipientes ſuffuſiones,attenuátque·eſto autem calidum.

Eraſiſtrati πάγχρηστος (*id eſt omnino utilis*) liquida compoſitio atque admirabilis, faciens ad oculorũ inflammationes,ad ophthalmias incipientes,& ad palpebras malè affectas,& ferme ad omnem ophthalmiam. Ea etiam vſus eſt ad pudenda contuſa,& aures purulentas, ad tonſillas, B ad vuam,& ad reliqua vlcera corporis quæ alioqui non ſaneſcunt,& ad nigrores qui in vlceribus ſunt,& ad morbos in naribus orientes,& quibus etiam os infeſtatur.Habet autem æris combuſti drach. duas, myrrhæ drach.1. miſyos toſti drac.1.piperis obolos duodecim,croci obol. tres.Vino Chio læuigentur donec medicamentum miſceatur:deinde miſcetur paſſi hemina,& iterum cõterun tur,tum in æreum vas coni cta lento igni coquũtur quouſque medicamentum ad viſci formam redigatur: poſtremò in æneam pyxidẽ reiicitur, & ita ad vſus antè dictos adſeruatur. Collyrium ad pura & impura vlcera, & C depaſcentia,atque ad eminentias,itémque ad veteres affectiones,& aſperitates palpebrarum,& ſycoſes,& inuerſiones palpebrarum,ad clauos,ad ſtaphylomata,omnem defluxum,& graues dolores,& ſcabiem palpebrarum,accõmodatum. Facit ad recentia & craſſa mala, ad carbunculos,ad puris collectionem:ipſum enim pus conſumit: & vno verbo,ad omnia vitia oculorum valet.Spodii drach. tres,atramenti ſutorii drach.duæ,croci drach 1. myrrhæ oboli quatuor, meconii tantundem, piperis albi grana duodecim,gummi drach.1.vini Chii auſteri quantum ſatis eſt. Aliud ad pura vlcera,quæ carne implenda,& D ad cicatricem perducẽda ſunt.Cleonis autem collyrium appellatur,quo etiam nos vtimur, & vehementer laudamur:nam & vlcera profundiſſima replet celerrimè,& tenuibus,& oculorum obtutum penè fugientibus cicatricibus relictis ad cicatricem perducit, vlceráque abſque inflammatione conſeruat.Habet ſpodii drach.vnã,bdellii combuſti cum ſulphure viuo & loto drach.IIII. ſquamæ lotæ obolos tres,gummi drach.duas, aqua læuigans & cogens,vtere cum lacte aut albo oui. Dionis collyrium habet,ſpodii drach.quatuor,corticis thuris obolum,myrrhæ tantundem,ſquamæ æris,acaciæ,nardi Indici,meconii toſti,ſingulorum obolum,gummi drac.IIII. excipe aqua pluuiatili,& vtere ex ouo. Collyrium, quod πεπεσμένον dicitur, præſtantiſſimum eſt ad cicatrices,ad carnem excreſcentem,& ad aſperitates palpebrarũ purgandas, ad earum inuerſiones, lithiaſes, chalazia, & ſcirrhoſas affectiones,ad vngu :s oculorum,ad encanthides,ſcabiem palpebrarum,& membranarũ craſſitiem,& ad multos craſſóſque defluxus tollendos, & ad aquoſas copioſáſque fluxiones cohibendas: nam & abſumit, & perpurgat tutò, attenuat & conſumit vehementer mordens,oculum clarum conſeruat,ad aſpectum iucundiſſimum & blandiſſimum. Habet hoc, æris & combuſti & & loti obol.quatuor,croci drach.1.myrrhæ obol.tres,vini Chii quantum eſt ſatis.Si verò ſpodii drach. quatuor, adiicias,erit ad omnem fluxionem, omnémque lippitudinem accommodatiſſimum. Collyrium ad carbũculos aptum,quod ἀνίκητον nominatur. Spodii loti drac. IIII. meconii drach.1. ſucci ex hyoſcyamo expreſſi drach. 1.acaciæ tantundem,nardi obol.II.æris rubri obol.II.fuliginis thuris obol.IIII.gummi drach. VI. ſucci è cicuta expreſſi drac.1.Eſt etiam perutile ad carbones hoc quod habet opii,acaciæ,hyoſcyami,aut miſyos, ſeminis myricæ pares portiones:contere,vino craſſo dilue,& carbunculos oculorum,atque alias etiam partes inunge. Collyrium ad tabem:Ammoniaci drach. 1. crocomagmatis drach.IIII.croci drach.II.æruginis drach.1.aqua excipiatur. Collyrium ad ſuffuſiones.Fœniculi viridis ſuccum cũ melle miſce pari portione,ac ſimul coque donec mellis habeat conſiſtentiam:hoc autem vngues etiam oculorum tollit. Nos verò ſubſequenti collyrio præcipuè vtimur,quod in pleriſque id effecit quod opus erat. Habet caucalidis ſucci,chamædryos, ceronopidos, ſingulorum

A pares portiones:contere,ac collyria confice. Quandoq; autem othonis ſucci partẽ vnam miſcui, quã ſane othonẽ aliqui magnũ chelidonium vocant,vt Dioſcorides author eſt.Paruum autẽ Chelidonium,quod etiã agreſte triticum nominãt,vitandũ eſt, quippe quod acres vires habet,& cutim exulcerat, vt etiã Galenus memorauit.mitius autẽ eſt primũ ad ſuffuſiones. Archigenis ad oculorũ claritatem maximè valẽs. Aſelli piſcis pinguedinẽ quæ in ventre eſt,cape pondo vnc.tres,ſcãmoneæ vnciam mediã,his læuigatis cedriæ vncia vna admiſcetur. B Vngẽdus eſt locus aut in balneo aut in ſole,fomẽti loco.

Demoſthenis collyrium ad veteres affectiones. Lycii drach.tres, æris cõbuſti drach. vndecim, cadmiæ drach. duodecim,opii drach.ſex,croci drach.duodecim,acaciæ tantundẽ:aqua excipe. Cleonis gluten fluxionẽ cohibens:Terræ Samiæ pars vna,myrrhæ pars 1.mãnæ pars 1.excipe albo oui,deinde linteo impoſitũ,temporibus & fronti applica. Siccũ palpebras pulchras faciẽs,pueris maximè accõmodatum:ſtibii drach.ſedecim,plumbi vſti drac.octo,ſquamæ æris,croci,florum roſarum,myr- C rhæ,nardi Indici,thuris maſculi, piperis albi, ſingulorũ drach.1.palmularũ nuclei numero XXX. omnia in vas fictile conicito,diligẽter torrefacito,inde in mortarium reiice,ac contere, & opobalſami cochlearia duo adde, & ſimul contritis & arefactis vtere. Aridum ad aridam lippitudinem,ſycoſin,putredines,& carnes excreſcentes, habet,cadmiæ drac.1.chalcitidis drach.octo,piperis grana XV.nardi celtici drach.1.cadmiam & chalcitida ex vino contunde,quúmq; miſta fuerint,nardum & piper adde,& omnibus in puluerem redactis vtitor. Liquida D compoſitio ad ſycoſas eruptiones,& omnes carnis exuperantias,& ad encanthidas,habet miſyos toſti drach.ſex,atramenti ſutorii drach.quatuor,mellis Attici cyathos X.

Alia ad callos & omnem eminentiam:æris combuſti, miſyos combuſti,myrrhæ, croci,vuæ acerbæ, ſingulorũ drach.1.vini Chii cyathi octo,mellis Attici vncia vna.

Collyrium ad viſus claritatem & glaucedinem : fellis perdicis pars vna,mellis Attici partes tres, ſucci cẽtaurii pars vna. Ad oculorum cicatrices,fel leporis cum melle contere,& inunge. Gluten ad pilos,Ceræ,picis, E glutinis quo lapides inter ſe componuntur, ſingulorum drachma:ſimul eliquata reponito, vſus tempore ſpecilli acumine medicamentum cape,& eo diſſoluto pilos agglutina. Ad crithas,& chalazia,ſagapenum cum aceto contere,& vtere. Ad ægilopas,thuris drach.octo, myrrhæ tantundem,ladani drach.quatuor,ceræ drach.octo,aluminis ſciſſilis drach.quatuor, nitri ſpumæ tantundem,coaguli leporis drach.quatuor, contunduntur omnia,& cum irini vnguenti ſedimento molliuntur. Cataplaſma ad vehementes oculorum dolores,habet roſarũ F ſiccarum drach.quatuor,opii drach.1.croci tantundem. dulci decocto meliloti excipiũtur. Vnguentum ad vehemẽtes dolores:aloẽs,lycii,roſarum viridium,croci, opii,myrrhæ,ſingulorum pares portiones, vino coactas in piſtillos coge, in vmbra exſicca, quũ vſus poſtularit, paſſo dilue,oculos,frontẽ,tẽpora perunge. Diarhodõ Diagoræ, quod Magnũ appellatur. Valet hoc ad dolores vehemẽtes,phlyctænas,aduſtiones,prolapſus, & ſuggillata in oculis,& itẽ ad defluxus,veteres lippitudines,& affe- G ctiones curatu difficiles.Cõtinet autẽ roſarũ virẽtiũ reſectis vnguibus drach.LXXII. cadmiæ drach.XXIIII.croci drac.ſex,opii drac.III.ſtibii drach.II.ſquamæ æris drach. II.nardi Indici drac.1.myrrhæ vnc.III.gũmi drac.XXIIII. excipe aqua pluuia. Croceũ,quod Puerile inſcribitur, ad magnas fluxiones,vehemẽtéſq; dolores,& ad eas affectiones quæ ex plagis oriũtur, valẽs. Cineris põpholygis drac.16.croci drac.XV.tragacãthæ drac.VIII.aqua pluuia excipe,& ad medicamẽtũ cõficiendũ alba ouorũ numero IIII.adhibeto. Aſclepiadæ pacianũ valẽs ad doloris vexationes,tenuẽ multũmq; defluxum, feruorẽ, puſtulas, H mẽbranarum eminẽtias,aſperitudines,affectiones diuturnas,& eos qui multis læſi ſunt illitionibus hoc cõfeſtim adiuuat. Habet verò cadmiæ, æris, croci, ſquamæ æris, ſingulorum drach.XII.myrrhæ,lapidis hæmatitæ, roſarum ſiccarum,nardi Indici,opii,ſingulorum drach. tres

piperis albi grana ſedecim,gummi drach.ix. vini Chii quantum eſt ſatis.vſus ex ouo eſt. Ad caliginem oculorũ.Singulis diebus in oculos imponendum eſt medicamentum quod ita conficitur, Fœniculum viride diebus & menſibus in vas fictile coniiciendum eſt, & foris pice vas oblinendum,aqua pluuia infundenda,fœniculũ deinde eximendũ,& eo quod reliquum fuerit,vtendum.

Smegmata & dropaces.

Smegma quod Aſclepius dicitur.Salis communis,ſalis ammoniaci,ſalis Cappadocici,toſtorum,pumicis, aphronitri albi,baccarum lauri ſiccarum,ſingulorũ drac. i.veratri albi,ſtruthii,vuæ taminiæ,ſinapis Alexandrini, ſulphuris viui,pyrethri,fæcis,floris iunci odorati, cyperi,ſingulorum vnc.vi.ſampſuchi,aluminis ſciſſilis,gallarum,gummi,thuris,alcyonii,piperis,cachryos,radicis cucumeris agreſtis,chamæleontis,iridis,marrubii ſicci, ſingulorum vnc.i.vel vnc.iii.contundito,per cribrũ traiicito,& vtitor. Smegma caput exſiccans,habet cimoliæ drach.ii.nitri,bryoniæ,ſicci corticis radicis cucumeris ſyluestris,cumini,farinæ lupinorum,ſingulorũ drach. media:trita cõponito,& in balneo vtitor:auxiliatur vehementer. Sapo repellendi vim habens,Balauſtiorum vnc.i aloes, gallarũ, aluminis, thuris, foliorum roſarum,malicorii,vtriuſque tunicarum,ſingulorum vnc. i.ſarcocollæ vnc.i. Gallici ſaponis vnc.ſex,decocti lupinorum amarorum quantum ſatis eſt.Quidam addunt myrrhæ & citrinorum vtriuſq; vnciam. Dropax Gallus. Colophoniæ quæ thus redolet lib.iiii.pineæ lib. iiii. & eius quæ lignoſa dicitur,& in Italia ſolùm naſcitur, lib. iiii.reſinæ à nauibus deraſæ,quæ ἀπόχυμα nominatur,picis ſiccæ,ceræ,ſingulorum lib.iiii.frixæ vnc. xv. picis brutiæ lib.ii.bituminis,galbani,adarces,pyrethri,ſingulorum vnc.vi.opopanacis,euphorbii,veratri albi,piperis,ſingulorum vnc.iiii.ſulphuris viui vnc.iii.caſtorei, ammoniaci,vuæ taminiæ,ſingulorum vnc.ii.olei ſicyonii lib.i.opobalſami vnc.ſex. Alius ſimplex.Ceræ lib.i brutiæ,pineæ,ſingulorum lib.i.frixæ lib.i.vnc.tres.

Pſilothrum.Oryzam,farinam fabarum,priſanam aqua coquito,horum ſucco pro aqua vſus miſce auripigmenti vnciam,calcis viuæ libram,pumicis toſti ſemiſſem, opobalſami cochlearia duo. Ad corrugationem,ex Rufi commentariis ſmegma,quod continuò corpori rugoſo adhibetur:extenditur hoc cum ficubus pinguibus. Bryonia conteritur,& farina erui,itémque ſepiæ teſta cõbuſta,melle paulatim inſtillato excipiuntur. Smegma ſplendorem afferens, & ſitim auferẽs, habet farinæ fabarum choas duas,fœniculi in priſana cocti,& poſtea in oxymelite loti, deinde cõtuſi choas duas,ſaponis Gallici lib.ii.miſce ſaponem cum cæteris, ſubigens manibus,& in balneo vtitor. Stomaticum Philagrii ad oris corroſiones: fructus lentiſci nondum nigreſcentis, drach.xxiiii.gallarum drach.iiii.coſti drach.i. folii drach.i. Anthera (*id eſt floridum* ſmegma ad oris vlcera.Sãdarachæ,iridis, ſingulorum drach. quatuor, cyperi vnc.octo,croci, myrrhæ, aluminis ſciſſilis,ſingulorum drach.ii.florum roſarũ drach.i.miſce. Smegma odoratum ad dentes,vt & albi ſint, & ne corrodantur:Nitri,ſepiæ teſtæ,myrrhæ, ſingulorũ vncia vna,tritis vtitor. Diamoron,vt Galenus tradidit,habet mellis libram vnam,ſucci mororum heminas quinq;, croci drachmam, myrrhæ drachmam, & dimidium alterius, omphacii drachmam,vini auſteri heminas quinque : ſi omphacium deſit,in eius loco rhois ſuccum pone. Succus per ſe ipſe coquendus eſt donec ſordium habeat ſpiſſitudinem,deinde ſic mel adiiciẽdum:quumq; lebetem ab igne ſublaturus eris,omnia agitato,vt in vnum probè componantur. Ac coctura quidem & ſymmetria huius medicamenti quod facultate medium eſt,moderatis inflammationibus congrua eſt, & in maiorum etiam inflammationum ſtatu, itémque in principiis & incrementis conuenit. Cæterùm ad induratas inflammationes,quum iam ſtatus ceſſat,nihilque præterea fluit, venit autem tempus in quo diſcutiendum eſt aliquid eorum quæ diſcutiendi vim habent, ſtomatico medicamento admiſcendum eſt: ſufficit autem ad prædictam medii medicamenti commenſurationem nitri ſemiſſem,thuris verò vncias duas adiungere. Diabetaſa (*hoc eſt, ex ruta ſylueſtri*) medicamentum quod inungitur, celebre ad anginas deſperatas. Seminis aniſi, floris iunci odorati,aluminis ſciſſilis, iridis, rutæ ſylueſtris (quam nonnulli harmala appellant) cinnamomi, myrrhæ Troglodytidis,ariſtolochiæ longæ, caſiæ, crocomagmatis,roſarum ſiccarum, ſingularum vnc. i. hederæ, pullorum hirundinis cineris recentis, ſing. vnc. tres,croci vnc.i. nardi Indici, amomi, ſing. vnc. dimidium,gallas tres : læuigatis ex melle vtitor, & vbi vtendum eſt,melle diluito. Cancri fluuiatiles in hemina aquæ frigidæ contuſi & contriti gargariſma faciunt ad anginam præſtantiſſimum.craſſorum enim eductio anginas ſtatim lenit. Ad anginam. Stercus caninum album cape,exſiccá,læuiga,cribra, & paratum habe:quum vſus poſtulabit,melle dilue, & inunge. Hoc medicamento nullum melius cognoui neque in anginæ neque in tonſillarum magna inflammatione, neque in glandulis quæ ſuffocationis periculum minantur. Quum verò canes oſſibus veſcuntur,eorum ſtercus candidum eſt,atque optimum. Ad columellam laxatam.Mellis lib.ii.aluminis liquidi lib.i.florum roſarum tantundem, ſucci hypociſtidos vnc. v. coque alumen cum melle,deinde ſicca coniice,& ita vtere : coque autem modice. Hoc enim medicamentum bonum eſt, tribuſque modis eo eſt vtendum. Vnus modus eſt,& præſertim in principio,vt medicamẽtum aqua calida diluatur, vel ex aqua mulſa ſuccus medicamenti exprimatur.id enim & dolorem ſedat,& quantum opus eſt, proficit. Interea verò dum hoc ita vtimur, conuenit etiam puro medicamento vti, ídque tum digitis inungendo, tum verò cochleari contingendo, & comprimendo, & columellam foras trahendo. confert enim vel maximè ad linguam ipſam vergere,& à rectitudine deflectere.

Aliud.Lina multa,& præſertim quæ à marina purpura ſumuntur, in viperæ collum coniice, iiſque viperam ſuffoca: deinde vnumquódque linum collo applicabis. mirum eſt, quantum tonſillas cæteráque quæ in collo vitia ſunt,adiuuent. Galenus hoc medicamentum ad dentes conſeruandos commendat, quod habet cornu ceruini, & vſti, & loti partem vnam, maſtiches Chiæ partem mediam,cyperi parem portionem.his diligenter contuſis & cribratis vtitor. Ad dentes trementes.Alumen rotundum cum altero tanto ſalis dentibus adhibe,aut vlmi corticem ex vino decoctum admoue. Gallam omphacitida læuigatam excipe terebinthina,hyſſopo,aut melle,& inunge. Ad ſtuporem autem dentium arcendum, pinguedine aliqua expurgata bubula vel anſerina ſubunge. Philagrii ad oris eroſiones. Lentiſci fructus nondum nigreſcentis, gallarum, ſingulorum drach.quatuor, coſti, folii, vtriuſque drach. vna.

De antidotis.

Antidotum ad colicos.Lupinum ſtercus quidam colicis potui dedit,nõ tamen in acceſſionibus, ſed reliquo tempore:ex quo eſt effectum vt qui ſine inflammatione hoc morbo laborarent, eorum aliqui morbo capti amplius non fuerint,neque etiam vehementes dolores ſint paſſi,neque breui poſt tempore iiſdem correpti. Accepit is candidiſſimum ſtercus,quale eſt eorum qui oſſa comedunt.Qua in re mirari ſoleo, quòd ſæpenumero ex ſolo contactu, magno quibuſdam fuit adiumento Stercus verò ſumendum eſt quod in terram non cecidit:id quod facilè comperies.Eſt enim huic animali perinde atque cani natura comparatum vt altero ex poſterioribus cruribus elato,& veſicam & aluum exoneret edito ſupra terram loco.Porro in hiſce ſtercoribus oſſium quoque particulæ inueniuntur:quæ ipſa itidem contundenda conterendáque ſunt,& colicis in potu propinanda. In iis verò quæ puriora ſunt,alius quidã piper cõmiſcuit,& ex vino puro tenui,& quandoque ex aqua bibendũ dedit. Quod autẽ lumbis imponitur,habere condimentũ debet,præcipuè verò excretũ à lupo qui bouem aut ouem comederit.Si id non ſuppetat, corio ceruino ad excipiendũ vtemur. Philonis antidotum ad colicos,dolorem ſedans,conſtat ex his,Croci drach.v.pyrethri drach. quatuor,euphorbii drach. i.ſpicæ nardi drach. i. piperis

drach.I.hyoſcyami drach.X X. opii drach.V.eſtque hoc medicamentum percelebre. Trigonos reſiccans, & dolorem leuans, habet ſeminis hyoſcyami drach.IIII. aniſi drach.I I.opii drach.I.cum aqua paſtillos efficito, & mane vnum, & veſperi alterum ex aqua frigida propinato. Catapotium Dioſcoridæ ad exuſtos. Cucumeris ſatiui ſeminis drach.octo, tragacanthæ drach.quatuor: dilue tragacantham ex albo oui crudi & recentis: qúmque ea fuerit diſſoluta, conterens diligenter & miſcens, catapotia conficito, & in vmbra exſiccato, datóque vnum ſub lingua tenendum, vt humor qui inde emanat, deglutiatur. Ad quartanarios Galeni. Liquoris Cyrenaici, piperis, myrrhæ, rutæ foliorum, ſingulorum drach.I.tritis & mixtis vtitor. Ante acceſſionem obolos duos tantùm in oxymelite dato. Ad eos qui à cane rabioſo morſi ſunt, Galeni. Fluuiatilium cancrorum cinis ad rabioſi canis morſus mirabiliter valet, íſque & ſolus & cum gentiana atque thure. Eſto autem thuris vna pars, gentianæ quinque, cancrorum decem. Comburendi ſunt cancri ita vt in patella æris rubri poſiti vſque eò côburâtur donec in cinerem redacti, facilè læuigentur. Commodum eſt hoc facere poſt Canis exortum, quũ Sol in Leone eſt: Luna autem eſt decimaoctaua. Bibant qui à rabido cane morſi ſunt hoc medicamentum quotidie ad quadrageſimum vſque diem, menſura cochlearii magni aqua inſperſum. Si verò non protinus ab initio, ſed aliquot poſt dies curam huiuſce demorſi ſuſcipias, quotidie duo cochlearia inſpergas. Ad ipſum autẽ vulnus medicamẽto quod ex brutia pice conficitur, vtêris. Habet verò picis libram vnam, acerrimi aceti ſextarium vnum Italicum, opopanacis deniq; tres vncias. His Æſchrion vſus eſt, nec quiſquã vnquã eſt mortuus. Galeni, ad eos qui ab eſu fungorum ſtrangulantur. Valde prodeſt ab eſu fungorũ ſuffocatis aphronitrum & nitrum, ſimilitérque ſtercus gallinaceũ. Atque ipſe quoque vſus ſum eo ex tribus aut quatuor oxycrati & oxymelitis cyathis læuigato: nam & perſpicuè & celeriter profuit. Qui enim fuerant ſtrangulati, paulo pòſt ſuccũ pituitoſum craſſiſſimúmq; euomuerunt, ex quo planè ab eo caſu ſunt liberati. Iam verò calaminthæ etiam ſuccus aut eius decoctum potui datũ ſanat. Ad comitiales medicamẽtum ex ſcilla. Cape vas melleum, à quo mel ſit extractum, ſcillam in tenues partes manibus diſcerptam in id coniice, vas operculo firmo obtura, & extrinſecus totum os vaſculi pelle circundans diligenter liga, ídque in loco aliquo conſtitue qui meridiem ſpectet, quíque à Borealibus ventis ſit remotus, vt ab illis nulla ex parte perfletur. Ego verò id facere conſueui quadraginta Caniculæ diebus: in quibus quidem diebus paulatim vaſculum ad ſolem côuerto, vt ex omni parte æquè incaleſcat: trãſactis quadraginta diebus vas aperio, corpúſq; ſcillæ elixato ſimile comperio, ſuccum verò ex ea fluxiſſe, quem collectũ optimo melle iucundũ facio, eiúſque do quotidie cochlear vnum plenum, ac pueris quidem paruũ, adultis verò magnũ. Quinetiam ſcillæ ipſius partiũ contuſarum, & ex melle læuigatarum do cochlear vnum. Sed hoc quantum ad efficaciã pertinet, ſecundum à primo medicamento locum tenet.

Paſtillus ad vocem firmandam. Sinapi toſti & contuſi, & tenuiſſimo cribro cribrati partes tres, piperis tenuiſſimi pars vna: melle incocto excipiuntur, & paſtilli vnius oboli effingũtur, quorum vnus comedendus eſt: nam & morſum & feruorem non exiguum excitabit, & arteriã etiam lenem efficiet. Alius, cuius ſub lingua tenetur quod fabæ magnitudinem impleat, vt liquor inde emanans paulatim deglutiatur. Hoc arteriam valde lenit, & ei vim addit. Eius hæc eſt côpoſitio: Dulcis radicis drac. II. caſiæ drach.quat. croci, myrrhæ, folii, nardi Celtici, thuris, ſucci hypociſtidis, lycii, gũmi, ſingulorũ drach. II. partim contunduntur, partim teruntur, & omnia melle Attico cui terebinthina ſit admiſta, in vnum commiſcentur. Medicamentum δι' ὀπώρων (*hoc eſt, ex fructibus pomaceis confectum*) ad dyſentericos & cœliacos accômodatum. Mala punica integra X X. mala cotonea X. roſarum ſiccarum ſextar.I. prunorum agreſtium ſextar.II. ſorborum maturorum ſextar.II. pira Tarentina X X. poma Scandiana X X X. rhu ſyriaci ſextar. I I I. muſti aminæi cocti tertia coctione ſextar. X L V I I I. coque ſimul donec mellis habeant ſpiſſitudinem, & in teſtaceum vas repone. Antidotum Quinti, dolorem leuans, Styracis, opii, aſari, ſeminis hyoſcyami, caſtorii pares portiones, melle excipito. Dioſpoliticum aliâs ex paribus omnibus, cumino, pipere lõgo vel albo, ruta, & nitro conficitur: itaque magis ventrem ſoluit. Aliàs verò quũ cætera paria ſunt omnia, nitri dimidium ponitur. Cuminum autem in aceto acerrimo maceretur, deinde continuò contundatur, aut etiam prius modicè frigatur: rutæ quoq; folia ſunto modicè ſiccata. Quatuor his aliquãdo mel ſubactum & deſpumatũ admiſcetur, quandoque nihil: ſed ſola ſine melle reponuntur, ac ptiſanæ cremori, aut aliis eſculentis quibus conuenire videatur, iniiciũtur. Διὰ τριῶν πεπέρεων, *quod ex tribus piperis generibus ſimplex conficitur*, hoc modo paratur. Ad cuiuſque triũ piperum drach. L. ſatis eſt addere aniſi, & thymi, & zinziberis, ſingulorum drachmas octo. Ex calamintha medicamentum habet, Calaminthæ, pulegii, petroſelini, ſeſeleos, ſing. drach. octo, ſeminis apii drach. quatuor, cacuminum thymi tãtundem, libyſtici drach. X V I. piperis drach. X L V I I I. mel optimum & deſpumatum.

Ex ſucco cydoniorum medicamentum componitur ad hunc modum: Succi malorum ſextarios binos capimus: his mellis quamoptimi tantundem miſcemus, acetique ſextarium addimus: hæcque prius coquimus mediocriter ad ignitos carbones, & ſpuma abiecta zinziber admiſcemus: & iterum ad carbones igne candentes ad mellis ſpiſſitudinem coquimus. Antidotum Zenophili ad veſicam vlceratam, ad renes, & lapides frangens, à Deo donatum. Caſiæ fiſtulæ vnc.I. ſaxifragi vnc.I. bettonicæ, cyperi, petroſelini, coſti, ſingulorũ obol. tres, ſeminis paſtinacæ, ſeminis lini toſti, ſingulorum vnc.II. folii, ſpicæ nardi, aſari, dictamni, baccarum lauri, ocimi ſeminis, ſingul. vnc.I. pineæ vnc. V I. mellis lib. I I. Vbi vtendum eſt, id quod Atticæ fabæ magnitudinẽ impleat, in balneo vel ante balneum in potione vini mulſi diluitur. Galeni picra. Aloës drach. C. cinnamomi, ſpicæ nardi, xylobalſami, maſtiches, aſari, croci, ſingulorũ drachmæ V I. Ego verò aloës drach. X C. croci drach. V. pono, & ita vtor. datur drach. vna. Quæ ſubducũt ventrem aut purgant. Zinziberis, ſcãmoneæ, vtriuſque vnc. I. ſalis ammoniaci vnc. I I I I. aloës totidem: aceti, gari, ſingulorum heminæ duæ. Coccaria ſalubria, apta ſtomacho, aluum maximè ſubducentia, quæ typos etiam denotant. Aloës vnc.I. ſucci abſinthii vnc. tres, ſcillæ Arcadicæ vnc.I. ſcilla in fermentum coniicienda eſt, & aſſanda ita vt coquatur. Scillam extrahe, & facito vt eius par pondus ſit, atque in mortarium coniectam vehementer contunde, abſinthii ſuccum affundens: deinde aloën tenuiſſimam adiunge & emolli, vt medicamentum perficiatur. Facito fermentum, & excipito, & compone coccaria (*id eſt, granula*) quæ ciceris magnitudinem impleant, & dato iis qui ex longo morbo vires difficiliter recolligunt. Aliud. Scammonii vnc. I. aloes tantundem, colocynthidis interioris vnc. dimidium, bdellii drach. tres, abſinthii ſucci, braſſicæ ſucci, ſing. drach. I I. excipe, & ad erui magnitudinẽ côfice: dato valẽtib⁹ XVII. aut XIX. aut X X I. ægrotantibus autẽ V I I. aut XI. aut XV. aut X I I I. idque deinceps diebus quinque, vel ſeptem, vel nouem. Si verò pituitam ab his duci aut validiora eſſe velis, adde fermento in totum euphorbii drachmam vnam. Medicamentum purgans, quod κοπλάδιον (*hoc eſt placentula*) nominatur. Similæ drach. I. coni drac. quatuor, piperis drach. II ſcammoneæ drach. II. excipe melle Attico. Perfectũm pondus quod dari queat eſt drach. I I. Vtere etiam ad morbum regium. Paſtillus purgãs. Scãmoneæ, euphorbii, ſingulorũ drach. IIII piperis drac. II. folii vnc. II. mellis lib. vna. datur vnc. vna. Grana, Scãmoneæ vnc. I I. aloes vnc. IIII. euphorbii drach. I I I I. Confice ex aqua ad erui magnitudinem, datóque V I I. aut I X. aut X I. aut X I I I. aut X V. aut X V I I. aut XIX.

Medicamentum ad colicos, purgãs. Euphorbii, cyperi, petroſelini, iridis, pares portiones. Symbiota-

rium. Scãmoneæ vnc.i.piperis,zinziberis,ſalis,petroſelini,ſingulorum vnc.vna. Medicamentum purgans ad eos qui elephantiaſi detinentur. Colocynthidas duas paris magnitudinis circunſcalpe,foraménque facito,& ſemina omnia abiicito,interiorẽ verò partẽ relĩquito, oleũ impone,& operculo proprio occluſas vnam noctem ita ſinito,die autem ſequenti euacuato:oleo coquẽdæ ſunt in aqua colocynthides donec flacceſcant, deinde eas abiice:oleo vero & aquæ mixtis, adde veratri nigri obolos tres, ſcammoneæ drachmam vnam, & vnà cum his polenta ex ſimila incoquitur, & ex hoc datur laboranti,qui tenui victu vtatur,quantum x x i i i i.nucum ponticarum magnitudinem impleat,& aqua potui detur. Medicamentum purgans ex iure veteris galli compoſitum.Interiora abiicienda ſunt, & ſal iniiciendus ita vt gallus impleatur,& conſuendus eſt, multáque aqua in qua parum olei ſit, multúmque anethi & porri, incoquendus: his colliquatis ius ſuaue & ſtomacho aptum, magíſque accommodatum ad purgandum redditur:eius colati dentur ad minus heminæ duæ.Summè facit ad inueteratas ad ſomnum propenſiones, quæ καταφοραὶ nominantur. Inunctio ſedis ad flatus emittendos.Ruta cum melle cocto læuigatur & teritur,vt ſucci plena efficiatur,& ex ea ſedes interior confricatur. Efficaciſſima erit ſi cumini parum accedat, itémque nitri aut cyclamini ſucci.Cæpa quoque non ſalita appoſita ad id valet.flatus enim ſatis multi,& aluum leuantes erumpunt. Hiera Rufi.Sicyoniæ ſiue colocynthidis interioris drach.tres, chamædryos drach. x. agarici drach. x.ſagapeni drach. octo, opopanacis drach.octo, petroſelini,ariſtolochiæ rotundæ, piperis albi, ſingulorum drach. v .cinnamomi, aut duplum caſiæ fiſtulæ, ſpicæ nardi,croci, myrrhæ, ſingulorum drach. i i i i. polii drach.tres & dimidia.Hæc omnia miſce,in tenues partes redige,melle excipito,dato ad ſummum drachmas quatuor. Lyci purgans medicamentum.Scammonea cum ſale candidiſſimo quantum ſatis eſt læuigatur, deinde in pyxide plumbea in duplici vaſe coquitur.Modus autem duplicis coctionis eſt huiuſmodi, Pyxis duplex modius eſt,eius operculum aut foramen aut meatum habere debet:in eum meatum ſcammonea cum ſale læuigata coniicitur,& in vas imponitur,atque ita coquitur:éſtque non iniucunda ſtomacho,& nihilominus purgat.

Aliud purgans eos quos elephantiaſis exercet. Cape colocynthidis ſuccũ,atq; oleo perſperge,ipſámque colocynthida in vaſe nouo cum aqua donec flacceſcat,coquito: deinde tantum ſimilæ addito quantum capere aqua poſſit. Quúmque cocta fuerit, admiſce ellebori nigri drach.vnam,& ſurculo anethino agita,& verſa vſquedũ caleſcat:dato autem in potione quantum nucis Ponticæ magnitudinem impleat. Inunctio purgans,quæ aluum ciet.Alumen cum melle læuigatum vſque coquitur dum giluum fiat,ex quo ſedem inungunt:hócq; medicamentum χεζανάγκη, *hoc eſt, quod aluum cogit deiicere*, nominatur.multa enim,ſed non ſine labore,educuntur.

Suffitus.

Roſarum nouarum lib.i.ſiccarum lib. i i. folii,croci, caſiæ,ſingulorum ſemis:ſtyracis vnc.i.amomi,onychis, ſingul.vnc.i.myrrhæ vnc.i i.bdellii vnc.i.carpobalſami vnc.i.chii vnc. i. opobalſami vnc.i i. Roſarũ ſemũcia, myrrhæ vncia:myrrham cum vino læuiga, & omnia emolliens cum modico opobalſami confice. Coſti,amomi,myrrhæ,caſiæ,ſing.vnc.i.ſtyracis,chiæ,bdellii,onychis,muſci,ladani,ſing.vnc. i. roſarum expurgatarum vnc. x x i x. Rufi hiera ſimplex.Colocynthidis drach. i i. marrubii,chamædryos,ſtœchados, ſingul.drach.x.gentianæ,agarici,ſing.drach. x i i. bdellii, ſpicæ nardi,croci,cinnamomi,ſing.drach. v i i i.caſiæ, iunci odorati floris,piperis albi,piperis longi,ſcillæ toſtæ,ſingulorum drach. v i. radicis centaurii drac. i i i i. omnia trita bdellio eliquato,& decocto panacis,& melle cocto admiſcentur. Xeromyron compoſitio Arabica.Foliorum amomi,coſti,zanazi,ſing.vnc.i. carpobalſami drach.i. Suffitus ad ſomnum conciliandum:Styracis,amomi,coſti, ammoniaci thymiamatis, bdellii Scythici, radicis mandragoræ, ſucci papaueris. Suffitus ex cupreſſo,quod cyphi Lunæ dicitur. Bdellii vnc. v i i. helenii tantundem, floris iunci odorati vnc.i.ſphagni vnc. v. baccæ iuniperi paruæ L. aſpalathi vnc. v i i. naſturtii vnc. v. ſpicæ nardi vnc. v i. cyperi vnc. i x. radicis aſphodeli vnc. i i i. ſeminis cupreſſi vnc. i i i. Sabinæ vnc. i i i. nardi Celtici vnc. i i i. coſti vnc. i i. myrrhæ vnc. v i i. caricarum pinguium lib. i i. vuarum paſſarum ſine acinis lib. i i. ſorborum vnc. i i i. terebinthi lib. i. roſarum ſiccarum vnc. i i i. ſtyracis vnc. v i i. palmularum pinguium lib. i. mellis lib. v. vini odorati quantum ſatis eſt.

QVARTI LIBRI ARGVMENTVM.

Quartus liber facultates alimentorum continet,..,quæ attenuent,quæ boni ſucci ſint, quæ calefaciant , quæ frigefaciant,quæ facilè & diſtribuantur & concoquantur,quæ apta ſtomacho,quæque flatus ſint expertia, quæ abſtergeant,aperiant,diſſecent,quæ craſſa ſint,quæ difficulter corrumpātur,quæ emolliant,quæ inter hæc media & contraria ſint,ac quomodo ſorbitiones coquendæ,itémque iura,eſculenta,& potiones , & quomodo lac potui detur,& quæ aquarum vis & natura ſit,intelligamus.

LIBRI CAPITA SVNT HAEC.

Quæ res extenuent, Cap.I.
Quæ craſſos ſuccos gignant, Cap.II.
Media inter attenuantia & craſſum ſuccum facientia, Cap.III.
Quæ viſcidum ſuccum in nobis faciant, Cap.IIII.
Quæ crudos humores in nobis pariant, Cap.V.
Quæ frigidos humores creent, Cap.VI.
Quæ pituitam gignant, Cap.VII.
Quæ melancholicum ſuccum pariant, Cap.VIII.
Quæ ſuccum bilioſum faciant, Cap.IX.
Quæ gignant excrementa, Cap.X.
Quæ multum nutriant, Cap.XI.
Quæ minus nutriant, Cap.XII.
Quæ res boni ſucci ſint, Cap.XIII.
Quæ mali ſucci ſint, Cap.XIIII.
Quæ res facilè concoquantur, Cap.XV.
Quæ difficiliter concoquantur, Cap.XVI.
Quæ res ſtomacho idoneæ ſint, Cap.XVII.
Quæ res ſtomacho alienæ ſint, Cap.XVIII.
Quæ res capiti noceant, Cap.XIX.
Quæ res non inflent, Cap.XX.
Quæ res inflent, Cap.XXI.
Quæ res abſtergant,incidant,aperiántque, Cap.XXII.
Quæ res obſtruant. Cap.XXIII.
Quæ tardi tranſitus ſint, Cap.XXIIII.
Quæ facilè corrumpantur, Cap.XXV.
Quæ difficulter vitientur, Cap.XXVI.
Quæ res in cibis aluum moueant, Cap.XXVII.
Quæ res mediæ ſint inter aluum purgantia & ſubducentia, Cap.XXVIII.
Quæ res aluum ſupprimant, Cap.XXIX.
Quæ res calefaciant, Cap.XXX.
Quæ res ſint acres & calidæ, Cap.XXXI.
Quæ res refrigerent, Cap.XXXII.
Quæ res exſiccent, Cap.XXXIII.
Quæ res humectent, Cap.XXXIIII.
Quomodo ſorbitiones coquendæ ſint, Cap.XXXV.
Quæ res loco olei in ſorbitiones iniiciantur, Cap.XXXVI.
De confectione alimentorum, Cap.XXXVII.
De aqua mulſa, Cap.XXXVIII.
De potionibus quæ vtiles ſunt ægrotantibus, Cap.XXXIX.
De lactis potione,ex Rufo, Cap.XL.
De aquis,ex Herodoto, Cap.XLI.

ORIBASII SYNOPSEOS AD EVSTAthium filium liber quartus.

QVAE NATVRA AC PROPRIETAS CVIVSQVE REI SIT QVA VESCIMVR, AC PRIMVM QVAE RES EXTENVENT, CAPVT I.

IN alimentis extenuant,allium,cæpe,naſturtium,porrum, ſinapi, piper, ſmyrnium,pyrethrum,origanum, calamintha,hyſſopum,ſiſymbrium,pulegium, thymum,ſatureia, viridia:nam exſiccata non amplius alimenta ſunt , ſed iam medicamenta. Id enim eſt perpetuum , quicquid ſiccius eſt,vehementius eſſe quàm id quod eſt virens : itémque omnia quæ in collibus aut in agris durioribus creuére, iis quæ in pratis,aut hortis,aut locis paluſtribus naſcuntur, eſſe robuſtiora. Atque hæc quidem in omnibus ſunt communiter cognoſcenda. Porro eas res quæ dictæ ſunt, ſubſequuntur,eruca,ſium,apium,petroſelinum, ocimū, raphanus,braſſica,beta,carduus, iringium, coriandrum, vrtica,fœniculum,ancthum,ruta,liguſticum,cuminum, capparis & terebinthi fructus,cari ſemen,aniſi,ſinapi,ameos,dauci,ſeſeleos, trochiſci,& omnium denique odoratorum & acrium,& planè calidorum ſemina. Interea verò quæ valde attenuant eſt rutæ ſemen , & cannabis, quippe quod ad medicamenti naturam accedat. Ex cerealibus ſeminibus advictum attenuantem ſine moleſtia ſolum hordeum valet:poſt hoc,triticei panes in clibano cocti:à cæteris danda eſt opera vt abſtineamus , niſi fortaſſe quiſpiam per longa temporis interualla piſum aut lentem guſtare velit. Plurimam autem eámque innoxiā eduliorum copiam, ſi velis, ad victus attenuantis rationem tibi ſuppeditabunt piſces ſaxatiles,& auiculæ montanæ. omnia enim animantia quæ degunt in montibus, & ſicciore & calidiore natura ſunt prædita , eorúmque caro minimè eſt pituitoſa. Paſſeres igitur & turdos, merulos,perdices,licet edere:aues etiam quæ turricolæ vo-

A cantur,& quæcunque in vineis degunt,aptæ ſunt. Ex columbis,agreſtes domeſticis præſtant:& omnino agreſtia domeſticis præcellunt , quæque ſiccioribus alimentis quàm quæ humidioribus veſcuntur:& item quæ purum ac tenuem aërem inſpirant,iis quæ hoc non faciunt,meliora cenſentur. Ex piſcibus autem ſaxatilibus veſci poterimus iulide,phænicide,merulo, turdo, & ſcaro , & vno verbo,iis omnibus quorum eſt mollis caro, atque friabilis : ab iis contrà qui duram & glutinoſam carnem habent,abſtinendum omnino. Aſellorum autem caro mol

B lis quidem eſt,ſed minus friabilis:at mullorum eſt friabilis illa quidem,ſed non mollis : ex quo fit vt mollities & friabilitas ſint indicia quæ nobis de cuiuſque animalis carne ſuppetant:ad quæ animum diligenter aduertentes,in quo vtrunque ineſſe compertum fuerit , eius carne,quantam velimus,veſcamur:cæterorum carnes in quibus neutrum ſit,omnino vitemus:in quibus alterutrum, ex iis interdum comedamus, quum aliarum nobis non ſuppetat copia:in quo cauendum eſt ne eas ad ſatietatem ingeramus. Quocirca quum ſaxatiles deſunt , aſellos &

C mullos,cæteróſq; pelagios piſces , ac præſertim eos qui cum ſinapi manduntur,qualis eſt ſcorpius, præbere poſſumus. Sunt porro quædam animalium genera quibus altera ex iis quas dixi , ineſt nota , ſed ea propter alterius exuperantiam non ſunt ad cibum adhibenda. Anguillæ autem & piſces cartilaginei,etſi carnem mollem habēt, tamen propter ſuccum lentum & pituitoſum qui in eis redundat , ſatis noxiæ afferunt. Iis verò qui attenuante victus ratione indigent , ex cartilagineis ſola torpedine

D & turture veſci licet,quum ſaxatiles non ſuppeditentur. Eadem facultate præditi ſunt bugloſſi & paſſeres. Non

veto autem gallinarum eſum iis qui ſe exercent, itémque columbarum & turturum, non recens, ſed pridie ad minus interemptarum: quod etiam in cæteris omnibus quæ carnem modicè duram habent, obſeruandum eſt. Piſces autem ſaliti exquiſitiſſimè extenuant. Ex his eligendi ſunt qui tenera carne ſuapte natura ſunt. Cetaceum genus eſt cauendum. Iam verò ſuillas carnes ſale conditas guſtare quiſpiam tutò poterit. Ex fructibus ii qui ventrem molliunt, minimè nocebunt. Molliores igitur magis quàm duros, & eos qui tardè tranſeunt comedere licet, non tamen ex vllo genere ad ſatietatem. Qui autem vehementer auſteri & adſtringentes ſunt, huic rationi victus ſunt contrarii: magis vero omnino accommodantur caricæ, nuces, piſtacia, & amygdala ſubamara. Oliuæ eiuſmodi ſunt vt eas neque laudem neque vituperem. Ex dulcibus autem non modò eſculentis ſed etiam poculētis ſolum mel (vt ita dicam) ſuccum tenuem gignit. Vina autem huiuſmodi ſuccum faciunt alba & tenuia: atque alba quidem craſſos ſuccos incidunt, & per vrinas expurgāt. Iam verò ſerum lactis inter ea numeratur quæ attenuandi vi ſunt prædita: ſed oxymel ad victus rationē attenuantem multo eſt accommodatius.

Quæ res craſſos ſuccos gignant,
Cap. II.

CRaſſos ſuccos gignunt panes qui ſub cinere coquuntur, quique rite non conficiuntur, & qui tragus appellatur, & placentæ ex muſto & farina, & lagana, & placentæ quæ itria dicuntur, & quodcunque ex triticea farina ſine fermento conficitur, & placentæ quæ ex eadem materia elaborantur. Præterea ſimila & alica abundè craſſi ſunt ſucci: amylum verò mediocriter. Lobi quoque craſſi ſucci ſunt, & lupini, & interna lentis pars, fabæ tritæ, ſiſami ſemen, eryſimi ſemen, piſces qui molles appellantur, loligines, ſepiæ, polypi, cetaceum genus. Satis verò craſſi ſunt ſucci patellæ, pectines, & omnia teſta intecta: itémque anguillæ, cochleæ, carnes ceruinæ, caprinæ, bubulæ, leporinæ, porcinæ, iecur, renes, pudenda, cerebrum, ſpinalis medulla, glandulæ, lingua medioctiter, lac nimis coctum, caſei omnes: recentes verò & qui ex acido lacte ſunt facti, minus: lac acidum igni decoctum: ex ouis, quæcunque ad perfectam concretionem ſunt cocta, & aſſata etiam magis, & longè maximè quæ in ſartagine fricta ſunt: palmulæ, caſtaneæ, glandes, bulbi, rapa, fungi, ari radix, tubera, nuces pineæ, ficus non probè maturæ, citrii caro, cucumeres vberius ſumpti. Inter vina, quæ dulcia ſunt, ea craſſum ſanguinem gignunt, & magis etiam id quod defrutum nominatur, & muſtum eodem modo: itémque craſſa & nigra vina.

Quæ media ſint inter attenuantia & craſſum ſuccum facientia, Cap. III.

EIuſmodi ſunt optimè confecti panes, carnes gallinarum, gallorum gallinaceorum, phaſianorum, perdicum, columbarum, attagenum, turturum, turdorum, merulorum, & paruarum auicularum omnium: itémque ſaxatilium piſcium, & pelagiorum, gobiorum, murænarum, bugloſſorum, & abſolutè omnium piſcium quicunque neque lentorem, neque fœtorem edendo referant: & ficus, & pepones, & ex oleribus agreſtibus, feris, id quod eſt commune multorum genus. Singulorum autem ſpeciales appellationes apud Atticos ſunt, vt lactuca, chondrile, & alia ſexcēta. Huius verò ſunt generis corruda, myacāthinus, & chamædaphnes, aſparagus, & bryoniæ. Vinum flauum ſimul & dulce & pellucidum, quale eſt Aruiſium, & Leſbium, & Falernum, & Tmolite. Hæc enim omnia & bonum & moderatè craſſum ſanguinem gignunt.

Quæ viſcidum ſuccum in nobis faciant,
Cap. IIII.

TRiticum omne quod graue, denſum, & interius flaueſcens eſt, viſcidum ſuccum gignit: quod verò leue, rarum, candidumque intus eſt, minus eſt huiuſmodi. Simila quoque & alica abundè viſcidæ ſunt: itémque tēdines, muſculorum extremitates nerueæ, & partes quæ circa labra ſunt, & lingua, omnis ſuilla caro, itémq; agnina, ſeſami ſemen, bulbi, & pingues palmulæ.

Quæ crudos humores in nobis pariant,
Cap. V.

PAlmulæ virides crudis humoribus replent eos qui ipſis veſcuntur, vt rigoribus quæ caleueri difficiliter poſſint, capiantur: & radix rapæ, ſiquis liberalius ea vtatur: & caro teſtaceorum, quorum caro dura eſt, & ſalſum ſuccum ex nimia coctione amiſit: & quæ mollia nominantur, polypi, ſepiæ, & quæ ſunt generis eiuſdem: cetaceum genus in mari degens: animalium ventriculi, inteſtina, vteri, acidum lac, panes in ſartagine cocti cum caſeo, lupini, vua in ventriculo contenta & non excreta.

Quæ res frigidos humores creent,
Cap. VI.

QVi ſe cucumeribus valde explent, iis vt frigidum ſuccum coaceruent natura comparatum eſt, quum non facilè poſſint in bonum ſanguinem commutari. Eiuſmodi etiam ſuccum ventres, inteſtina, vteri, mala nōdum matura, & bulbi pariunt.

Quæ pituitam gignant, Cap. VII.

SVccum abſolutè pituitoſum gignunt nerueæ animalium particulæ, cerebrum, pulmo, ſpinalis medulla, glandulæ, agnina caro, boleti, fungi amanitæ, caro teſtaceorum, mala non matura.

Quæ res melancholicum ſuccum pariant,
Cap. VIII.

CArnes bubulæ, caprinæ, & his multo magis hircinæ & taurinæ melancholicum ſuccum faciunt: & magis etiam aſininæ, camelinæ, vulpinæ, caninæ, leporinæ, & ſuum agreſtium. Ex piſcibus huiuſmodi ſuccum pariunt thynni, balenæ, cete, canis, delphin, & omne cetaceum genus: itémque cochleæ, braſſicæ, arborum germina quæ muria vel ex acida muria ſint condita, vt lentiſci, & terebinthi, & rubi, & canini rubi germina: cinaræ etiam caro, & lens edulium eſt ſuccum melancholicum gignens vel maximè: poſt hanc panes furfuracei, quique ex tipha conficiuntur: caſei vetuſti, & vinum craſſum & nigrum.

Quæ ſuccum bilioſum pariant,
Cap. IX.

SIliquæ & cinaræ ſuccus amaram bilem facit: præſtat igitur cinaram coctam edere. Mel quoque facile in bilem vertitur in calidis corporibus. omnia enim dulcia alimenta, & vina item dulcia, materiam flauæ bili gignundæ ſuppeditant.

Quæ gignant excrementa, Cap. X.

PAlumbi, anſeres, præter alas, viſcera omnia, ſpinalis medulla, cerebrum, aues paluſtres, & quæ in ſtagnis ac pratis vitam ducūt: cicer, fabæ virides, faba Ægyptia, porcelli nuper in lucem editi, caro pecudum, & omnium animantium recens natorum, quæque in ocio vitam trāſigunt, & piſcium fluuiatilium, & paluſtrium, & qui in limo degunt, & omnes cetacei generis in mari, excremēta faciunt.

Quæ res careant excrementis,
Cap. XI.

ANimalium colla, caudæ, alæ, agreſtium animalium caro, & eorum quæ in ſiccis locis viuunt, excrementis carent.

Quæ multum nutriant, Cap. XII.

SVum domeſticorum caro præ omnibus eduliis maximum alimentum præbet: bubulum cerebrum, teſtes, cor, ſpinalis, & alia etiam medulla, alæ anſerum, & magis adhuc gallinarum: omnium volucrium ventres, cochleæ, ac præcipuè bis coctæ. Ex teſtaceis, quæ dura carne ſunt prædita, vt chymæ, purpuræ, buccina, & cætera generis eiuſdem plurimum alimenti afferunt. Iam verò aſtaci, paguri, cancri, locuſtæ, ſepiæ, ſquillæ, & iis ſimiles: & ex cartilagineis torpedo & turdus moderatè nutriunt: itémque bati, liobati, & rhina magis: muli autem & gobii minus. Lac magis alit quod craſſius eſt: quod verò liquidius eſt id minus alit. Ex panibus magis nutriunt ſiliginei, deinde ii qui ex ſimila parantur, tertio loco ii in quibus etiam furfur ſit. Triticum coctum, ſimila, alica, fabæ, carnem gignunt non firmam illam quidem & denſam, ſed potius laxiorem. Cicer magis nutrit quàm fabæ, magis phaſeoli, & ochri magis quàm fœnūgræcum. Dolichi quos lobos & phaſelos vocant, non mi

ſe ſola quàm quum aliter cocta eſtur. Maza ex poleta flatum gignit, ſubacta verò, diúque contuſa, magis per aluũ ducit, præcipuè verò ſi mellis portio ei fuerit indita. Succi omnes inflant, præ cæteris cyrenaicus, ſatyrium, ſilphii liquor, & radix. Ex ficubus breuis flatus excitatur, quia facilè deiiciuntur: quæ verò exquiſitè maturæ ſunt, parum abeſt quin nihil penitus noceant, veluti caricæ. Palmulæ virides ita flatum excitant vt ficus, rapa cruda. Lac in ventriculo facilè ciet flatum, bulbi crudiores, mel nõ perfectè coctũ. Vina dulcia diuturniores flatus excitãt: dulcia ſimul & auſtera quæ neque diſtribuuntur, neque digeruntur, ſed in ventre ſuperiore manent, flatum inducunt. Muſtum verò ipſum quoque inflat.

Quæ res abſtergant, incîdant, aperiántque, Cap. XXII.

ABſterget verò ptiſana, fœnumgræcum, melopepon, pepon, vuæ paſſæ dulces, fabæ, cicer, ac magis nigrũ, quod lapides etiam in renibus egregiè confringit. Capparis ſatis tenuium partium eſt: quæ verò ſale cõdita eſt, abſterget, & pituitam quæ in ventriculo eſt, deducit, & lienis atque hepatis obſtructiones expurgat: ad quem vſum adhibenda eſt cum oxymelite vel oleo ante alios cibos omnes. Betarum ſuccus abſtergendi vim habet, eáſque obſtructiones quibus hepar infeſtatur, diſſoluit: ſed præſertim quum ex aceto & ſinapi eſtur: lapatha quoque, & vrtica. Ari verò & aſphodeli radix tenuium partium eſt. Bulbi vim habent extergendi, attenuandi, & aperiendi: quocirca & aſparagum & aſphodelum ictericis vt ſummum remedium præbent. Cæpæ, allia, porrum, ampeloprasum, attenuant ſecántque craſſos & glutinoſos humores qui redundant in corpore: atqui bis aut ter cocta acrimoniam deponunt, & tamen etiam attenuant. Serum lactis humorum craſſitudinem attenuat. Ficus abſtergent: quam ob rem multæ arenulæ ex ficuum vſu in nephriticis excernuntur. Caricæ extenuant, & incîdunt: ex quo renes expurgant. Baccæ iuniperi ea quæ in iecinore & renibus ſunt purgant, craſſóſque ac tenaces humores attenuant. Amygdala extergent & attenuant, viſceráque expurgant, & humorum reiectiones quæ per ſputum ex pectore & pulmone fiunt, expeditiores reddunt. Piſtacia ad iecoris firmitatem vtilia ſunt, & ad purgandos humores qui in eius meatibus infarcti ſunt, valent. Raphanus attenuandi vim habet. Mel habet maiorem attenuandi vim, quod ex calidis & ſiccis plantis factum eſt: quocirca etiã aqua mulſa ad ſputum educendum eſt accommodata. Oxymel ea facilè deducit quæ neque tenacia, neque craſſa admodum ſunt: viſceráque ſine moleſtia expurgat, morbíſque thoracis & pulmonis mirificè conducit. Iis qui ſuccum craſſum aceruãt, vina tenuiſſima conueniũt: quòd ſi frigidi quoque humores illi fuerint, tenuia & antiqua & cum acrimonia cõferent. Vinum verò aquoſum ad humorum ex pulmone eductionem aptum eſt. roborat enim, & ſuccos humectat, & ſecat mediocriter. Vinũ dulce in morbis acutis, veluti in peripneumonia atque pleuritide, quum iam ſit facta concoctio, eſt ad vires reficiendas accommodatum.

Quæ res obſtruant, Cap. XXIII.

LAc in quo plurimum ſeri ſit, minimè periculoſum eſt, etiamſi ſemper eo veſcare: quod verò ſeri parum, caſeíque multum habet, non tutum eſt ei qui in eius vſu diu perſeueret. renes enim qui ad calculos generandos apti ſunt, lædit, & iecinoris obſtructiones facit in iis qui in eiuſmodi morbos facilè poſſint incidere. Caricæ ſunt iecori & ſpleni inflammatis noxiæ, veluti etiam ficus, non aliqua propria & excellenti earum facultate, ſed communi omnium dulcium ratione. omnia enim dulcia lienem & iecur obſtructa, & ſcirrho laborantia lædunt: ipſæ verò ſuapte natura neque obſunt, neq; proſunt vehementer: additæ verò iis medicamentis in quibus abſtergendi & incidendi vis eſt, non mediocrem vtilitatem afferunt. Aqua mulſa incommoda eſt iis quorũ viſcera in tumorem elata, aut ſcirrho, aut œdemate, aut inflammatione laborãt: ſiquidem mel natura ſua in biliosũ ſuccũ celeriter mutatur. Papaueris ſemen ea retinet quæ ex thorace prodeunt. Palmulæ pingues & dulces obſtruũt: id quod virides magis faciunt. Prætcrea omnia liborum genera, & quæ ex ſimila conficiuntur, obturant, & lienem augent, & lapidem in renibus pariunt. Idem facit triticea farina ex lacte. Alica etiam incommoda eſt iis quorum iecur obſtructum eſt, & quibus renes ſunt lapidi generando idonei. Vinum dulce obturat, & viſcerum tumoribus incrementum præſtat.

Quæ tardi tranſitus ſint, Cap. XXIIII.

TArdè autem tranſeunt omnia quæ ex itriis & ſimila conficiuntur, fabæ frictæ, panes puri, lens detracto cortice, cerebrum, ſpinalis medulla, iecur, cor, triticum coctum, oua cocta, & magis aſſata, & magis etiam fricta, lupini, phaſeli, piſi, ſeſamum, eryſimum, glandes, mala, pira non matura, ſiliquæ, vinum dulce, & magis quod auſterum eſt, & nigrum ſine dulcedine, itémque craſſum & nouum omne. Aqua omnis tardi tranſitus eſt.

Quæ facilè corrumpantur, Cap. XXV.

PErſica, armeniaca, præcocia, facilè corrumpuntur. Omnes item fructus horæi, quorũ natura humida eſt, in ventre facilè vitiantur, niſi prius citò deiiciantur, idcirco iis ante cætera omnia veſci oportet: ita enim celeriter deiiciuntur, & alia etiam deducunt. quòd ſi poſt alias dapes comedantur, eas etiam ſimul corrumpunt.

Quæ difficulter vitientur, Cap. XXVI.

CHamulæ paruæ, purpuræ, buccina, & cætera omnia teſta intecta. Quæ duram carnem habent, iis qui propter humorum malitiam cibos corrumpunt, dare conſueuimus: eáque bis & ter in optima aqua incoquimus, & in aliam puram transferimus. Eiuſmodi quoque ſunt aſtaci, paguri, cancri, locuſtæ, ſquillæ, & quæcunque carnem habent quæ difficiliter vitietur, non ſecus quàm teſta contecta, quorum caro dura eſt.

Quæ res in cibis aluum moueant, Cap. XXVII.

ALuum ſubducunt, lens, braſſica. Marina verò fere omnia quæ teſtacea nominantur, compoſitam ex cõtrariis facultatibus naturam habẽt. ipſum enim ſolidum vniuſcuiuſque corpus tardi tranſitus eſt, & ventrem ſiſtit. Humiditas verò ad excernendum irritat. Siquis igitur aut lentem, aut braſſicam, aut aliud quoddam ex iis marinis animalibus quæ dixi, coquat, deinde eius decoctũ oleo, garo & pipere condiat, tum potui det cui velit, ventrem eo potu ſubduci conſpiciet. Quinetiam marinorum erinaceorum, & conchularum omnium, & veterum gallorũ iuſcula cient aluum. Braſſicam, ſi velimus aluum ſubducere, cacabo vnà cum aqua in qua fuerit cocta, propè collocatã, extrahimus, & ſtatim in oleum & garum iniicimus. ea enim non eſt admodum coquenda. Mouent aluum panes furfuracei, & quia in ventre multum excremẽti faciunt, & quia furfur abſtergendi vim habet. Fœnigræci ſuccus cum melle coctus, & ſumptus, ad omnes vitiatos humores qui in inteſtinis ſunt, ſubducendos idoneus eſt: ea etiam vi abſtergendi quæ in eo eſt, cæteros ad excretionem trahit. Mel verò quod ei miſcetur, parum eſſe oportet, ne morſum excitet. Oliuæ ſalitæ ſi ante alios cibos ex garo comedantur, aluum mouent. Quemadmodum teſta intectis, ita etiam conchulis ineſt ſuccus ventri ſubducendo idoneus: & propterea nonnulli eas ex oleo, vino, & garo parant, & iure, quod inde fit, ad aluum ciendam vtuntur. Lac, quod liquidius eſt, magis ſubducit: quod craſſius eſt, minus. Serum lactis valde aluum mollit, eique tantum mellis addendum eſt quantum ſatis ſit ad condiendum citra ſtomachi ſubuerſionem: eodémq; modo tantum ſalis adiiciendum quantum ſatis ſit, ne guſtus offendatur: quòd ſi velis magis ſubducere, plurimũ ſalis in tenuiſſimum læuorem redacti indito. Carnes animalium quibus parum admodum ætatis acceſſit, ac magis etiam eorum extremitates, per aluum tranſeunt. Simili quoque modo ex piſcibus cartilagineis torpedo & turtur mediocriter tranſeunt. Beta & lapathiũ, vrtica, caſeus recens cum melle, atriplex, blitum, cucurbita, pepones, melopepones, ficus, caricæ, vuæ dulces, & præſertim quũ humidæ fuerint, ſycamina pura in ventriculum incidentia, & præ cæteris cibis ſumpta, celerrimè ſubducuntur, & cæteris etiam cibis viam parant: poſt alios verò cibos accepta, etiamſi vitioſum ſuccum in ventriculo compe-

riant,tamen æquè ac cucurbitæ,celerrimè corrumpuntur. A Nuces recentes ad alui excretionem faciunt:ſed & ſiccæ, ſi prius in aqua permaduerint, æquè ac virides faciunt. Pruna humida ſubducunt, ſicca verò in aqua mulſa in qua multum mellis ſit,infuſa,etiamſi quis ea ſola comedat, ſatis abundè ventrem leniunt: ſed multò magis ſi mulſam etiam ebibat. Eſt enim perſpicuum facere ad ventris ſubductionem, vt poſtquam ea ſumpſeris, aliquo poſt tempore vinum dulce bibas,neque ſtatim prandeas. Mora,ceraſia,præcocia,perſica,& omnia humida, & aquea, & omnino quæ nullam inſignem habere qualita- B tem ea guſtantibus & olfacientibus videntur,ſi rectè affectus ſit ventriculus,facile per infernas partes deiiciuntur:ſi verò non & ipſa ſupra cætera manent,nihil ventrem ad expellendum iuuant, quia nulla in eis ineſt acrimonia,aut nitroſa qualitas. Hæcque eduliorum materia eſt quodammodo media inter ea quæ aluum ſubducunt & ea quæ ſiſtunt, parum ad alteram partem vergens quum vſu venit,vt neque languidè ventrem ſubducat,neque validè ad diſtributionem faciat.quandoque enim aluus ſiſtitur, & ea quibus cohibetur, in alteram partem parum C quid vergant. Ex quo fit vt aqua mulſa in quibus celeriter diſtribuitur,in iis non ſolum aluum ad excernendum excitet, ſed cæteros etiam cibos commiſtos deducat: ſi verò non properet diſtribui,ſtatim irritet ad excretionē, quia habet aliquid acrimoniæ.Quin ipſum etiam mel ſolum, ſiquis non coctum lambat,aluum rectè ſubducit:aqua autem mulſa,parumper vel nihil cocta,antequam diſtributio fiat,ſubducetur. Oxymel imbecillius inteſtinum radit. Vinum dulce nonnihil adiuuat ventris excretionem:paſſum aluum ſubducit,itémque oua recentia, ſi ex D multo oleo primo loco ſorbeantur.

Quæ res mediæ ſint inter aluum purgantia & ſubducentia, Cap. XXVIII.

MEdium verò locum inter purgantia & mollientia tenet mercurialis per ſe vel cum aliis oleribus cocta,& primùm in cibo ſumpta,& cum eius iure abſorpta. Itémque polypodium,ſimilitérque alypum,cuius ſemen in potione acceptum ad cochlearis quantitatem,nigram bilem purgat.Pari quoque modo cnici ſemen contuſum, E & ſucculentum redditum cum aqua mulſa,aut iure gallinæ, aut amygdalis,& nitro,& aniſo,& melli,ex caricis cōmixtum.

Quæ res aluum ſupprimant, Cap. XXIX.

PAlmulæ auſteræ,vuæ auſteræ, mora rubi aluum ſupprimunt.Rubi canini fructus magis etiam ſiſtit.Myrta ſylueſtria, pruna agreſtia, quæ etiam pruna appellantur,mala adſtringentia ventrem detinent:acida verò quū in ventriculo ſuccum craſſum inueniunt, eundem incidendo aluum ſubducunt,& ob eam cauſam fæces lique- F faciunt.At ſi purum ventriculum inueniant, eum magis ſupprimūt.Quæ dulci ſucco ſunt prædita,ea ſine acrimonia facilius deſcendunt:aquea verò,& quæ expertia ſunt qualitatis,iniucunda ſunt,neque quicquam commodi in ſe habēt.Quod de malis dictum eſt,idem quoque de malis punicis déque piris dictum puta. Siquis lac excoquat, ſerumque conſumetur,aluum non ciebit.nam ſi lapides ignitos toties in lac immittas vt ſerum conſumptum ſit, lac ita paratum adſtringet:idque iis quorum acria excrementa ventrem morſu infeſtant, dare conſueuimus. Sed G non minus etiam quàm ex lapidibus ignitis id facies ferreis orbiculis igne candentibus. Verùm lac quod ita confeceris,in caſeum facile coit in ventre:idcirco ei mel & ſalem admiſcemus:ſed tutius eſt aquam affundere.Neque mirum videri debet ſi conſumpto ſero lactis,aquam adhuc affundimus:quia non ſeri humiditatem, ſed acrimoniam,qua ventrem ſubducit,vitamus & fugimus. Aſtaci,cancri,paguri,locuſtæ,ſquillæ,& cætera omnia quæ molli teſta intecta ſunt, aluum ſuppriment, ſed minus quàm ea quæ teſta ſunt intecta:habéntque hæc ſalſum in H ſe humorē,quem ſi in aqua depoſuerint,nō minus quàm oſtreorum,& aliorum teſta intectorum caro,ventrem cōprimunt. Lenticula quoque & braſſica bis coctæ,& quum ſuccum depoſuerunt, ventrem ſiſtunt: quumque humidum ventrem exſiccare in animo habemus, braſſicam mediocriter coctam,prima aqua abiecta,ſtatim in aliam calidam iniicimus,& in illa iterum eam coquimus donec flacceſcat:idque quod bis coquendum eſt, neque aërem,neq; aquam frigidam debet contingere: ſi quidem non poterit exquiſite flaccidum reddi, etiamſi plurimū decoquas. Si corticem à lenticula auferas, vehementem adſtringēdi vim amittet,neque ita fluxiones quæ in ventriculo ſunt,exiccabit.Si verò eam contundas,biſq; excoquas, prioremque aquam abiicias, deinde modicum ſalis aut gari commiſceas, & aliquid eorum quibus aluus conſtringitur adiicias,ita vt guſtus non lædatur, iucundiſſimum vtiliſſimúmque & medicamentum & eduliū parabis.Polēta ex vino auſtero pota exſiccat. Oryza cohibet aluum,itemque panicum,milium,fricta omnia,leporis caro,vinum auſterum,& nigrum vacans dulcedine,albúmque & auſterum,fuluum quoque & auſterum.

Quæ res calefaciant, Cap. XXX.

AT calefaciunt triticum coctum, & panes ex eo confecti,tipha,auena,fœnumgræcum, iuniperi baccæ, palmulæ dulces,poma dulcia,ſeſamum,eryſimum, & ob id ſitim inducunt:cannabis ſemen,vuæ dulces,vuæ paſſæ dulces,malua mediocriter,apium,ſmyrnium,eruca,raphanus,rapa,radicula,napi,cardamum,pyrethrum.

Quæ res ſint acres & calidæ, Cap. XXXI.

PAſtinaca,daucus,carus manifeſtò calefacit. Allium, gummi,porrum, ampeloprasum ſatis acria ſunt, ſed tamen bis térve cocta deponunt acrimoniam.Caſeus vetus calidus eſt,& idcirco ſitim affert:vinum dulce mediocriter:fuluum eſt nigro calidius:flauum verò eſt omniū calidiſſimum,deinde fuluum, tū rubrum, poſtea dulce, poſtremò album,minus quàm cætera omnia calidum eſt: vetuſtiſſimum verò abundè calefacit.

Quæ res refrigerent, Cap. XXXII.

REfrigerat hordeum quibuſcunque modis conficiatur,milium,panicum,tubera,cucurbita cocta,melopepones, cucumeres, pruna, ſycomora, auſteræ & acidæ vuæ,& paſſæ.Mala non adſtringentia frigidi & terreſtris ſucci ſunt,acida verò frigidum & tenuium partium ſuccum habent: quæ perfecta ἄποια (*hoc eſt, qualitatum expertia*) ſunt, & veluti aquea: idem de piris & malis punicis iudicato. Non pauci quoque ſunt aliorum arborum fructus qui refrigerent,& præſertim ii qui reponi & aſſeruari non queunt.Palmulæ adſtringentes frigidum ſuccū habent,lactuca,intubus,ſed hæc moderatius:portulaca, papaueris ſemen,cuius ſi plurimum ſumatur, ſoporiferū fiet.Eos autem quibus tenuis deſtillatio fluit à capite iuuat:in quo caſu id quod cādidius eſt,cæteris præſtat.Myrta refrigerant,ſed non vnà cum adſtrictione,quandoquidem acrimoniam quandam habent. Solanum efficax eſt in refrigerando & adſtringendo.Aqua,vinum aquoſum, non apertè calefacit:quamobrem cum minore periculo febricitantibus præbetur. Vinum autem album & auſterum,minimé, vt inter vina numeratum, calefacit: quod verò album ſimul,& auſterum eſt, itémq; craſſum & nouum,apertè refrigerat. Acetum quoq; tenuium partium eſt,& idcirco quum intimas partes penetret,magis quàm alia refrigerantia neruos lædit.Porro media quodammodo inter calefacientia & refrigerantia ſunt panes loti, amylum,& vinoſæ vuæ.

Quæ res exſiccent, Cap. XXXIII.

LEns & braſſica pariter ſiccant,& ob eam cauſam aſpectum obtundunt,niſi fortè contingat vt totus oculus ſit humidior.Aſparagus verò minus quàm braſſica ipſa ſiccat:at aliorum olerum caulis eſt ſiccior. Contrà fit in raphano & rapis,& napis,cardamóque,ac pyrethro,atque omnibus quorum acrem eſſe aſparagum contingit. Polenta ſiccat,viticis ſemen, eruum bis aut ſæpe in aqua coctum, edulium exſiccans fit:præſtantius autem eſt album.Quod verò aſſatum aut frictum eſtur,ſiccius alimētum præbet.Quæcunque autem in aqua prius elixantur, humidius alimentum præbent:quæcunque verò in ſartagine condiuntur medium inter hæc locum tenēt:quodcunque autem plus vini & gari habet, ſiccius eſt quàm id quod nō habet.Alia ſunt his lōgè inferiora:nam quæ defruti plus habent,aut in ſimplici & puro albo iure co-

quuntur,multo ſunt prædictis humidiora:quæ verò ex ſo- A la aqua coquuntur,ſunt etiã his humidiora.magnũ enim diſcrimen ex ipſa conditura accedit ſeminibus,oleribus, & plantis,omnibus quidẽ exſiccantibus, ſed aliis magis, aliis minus, iuxta facultatem eorum quæ eis adiiciũtur.

Quæ res humectent, Cap. XXXIIII.

PTiſana,cucurbita cocta,pepones,melopepones,cucumeres,nux viridis,pruna,ſycomora,& ſycamina non corrupta,omnino humectant:non refrigerãt autem omnino,niſi frigida ſumantur. Humectat quoque lactuca, intubúſque,ſed his debilius portulaca. malua autem, & blitum,& atriplex magis aquea ſunt olera.quinetiam alii plerique fructus aliorum arborum humidi ſunt, ac præſertim ii qui reponi non poſſunt.Iam & lactucæ & papaueris ſemen humectat,itémque fabæ virides.Aqua humectat & refrigerat:ac calefacta,humectat,& calefacit.

Quomodo ſorbitiones coquendæ ſint, Cap. XXXV.

Quod quidem totum eſt deprauatum,& in eo multa deſunt,nec reſtitui coniectura ſatis tutò poterant.

PTiſana vt decet parabitur,quum coquendo in tumorem fuerit elata:deinde lento igni coquatur donec per multum ocium in ſuccum abeat. Quo quidem tempore quum planè intumuerit,acetũ ei miſcetur : quúmq; probè fuerit cocta,ſub edendi tempus ſal tenuiſſimus eſt iniiciendus:ſi verò oleum ab initio impoſueris, coctioni nihil incommodabis : aliud verò nihil admiſcendum eſt,niſi porri modicum & anethi, idque in ipſo ſtatim principio.Quæ verò ex lentibus & ptiſana componitur, rectè paratur,ſi maior lentium imponatur copia, & eodem coquatur modo:prӕterquam quòd ſatureia aut pulegium ei adiicitur,fitque edulium ſuauiſſimum.Ex cucurbita quoque iucundiſſimus fit cibus, ſi cum aliquo ſalſamento ex ponticis,quæ mylla dicuntur,mandatur.Iis verò qui ſunt ad continendos cibos imbecilliores,neque ſumere craſſius alimentum queunt,optimum erit,alimẽtum aqua macerare,deinde coquere,deinde contundere. Poteſt ergo quiſpiam polentam, panémque calidum macerare:panes enim confracti & macerati,plurimum facultatis,veluti caliditatis,amittunt:eorum verò decoctorum potio longè præſtat, & multo etiam melius alimentum præbet.Hordeum verò quod febricitantibus dãdum eſt, non eſt confricandum,ſed lauandum, & in aqua coquendum:ac primùm quidem quum intepuerit,aqua abiicienda eſt,tum alia adiecta coquendum.Rectè autem coquetur ſi decem aquæ heminas in vnam hordei heminam iniicias:coquitur autem donec hordeum crepet, deinde abiiciatur tenuiſſima aqua,& melle admiſto id per ſe potui detur:hoc enim & ventriculo commodum eſt,& vrinam cit,& abundè nutrit.Datur item hordeum in polenta frictum,quod etiam καγλύδα appellant:ſed antequam maceretur,leuiter fricandũ eſt,vt præuſta palea abſtergeatur:deinde macerandum & coquendum eſt.magis enim quàm quod antè dixi,ventrem cohibet.Ita etiam alimentum quodcunque ægrotanti eſſe accommodatum cenſetur,coqui poterit.Quæ verò ſubtrita ſunt,ea maceratis & coctis eſſe craſſiora & validiora videntur. poſſet autem omne fere alimentum ſubteri : ſimiliter quoque in potionibus quæ dantur.Panes verò ſiccos & recentes infundimus, & aqua emollitos conterimus, & ex linteo percolamus. Vt verò id album non videatur, addimus cucumeris ſemen frictum, itémque amygdala, & nuces pineas,& ſorba, & cum his ſingulis, vel cum aliquo eorum, vel cum omnibus,aniſi vel fœniculi ſemen admiſcetur,datúrque id febricitantibus ex aqua mulſa:qui verò febrem non habent,iis datur ex vino. Milium verò & panicum contuſa, & maximè fricta, & detracto cortice, præcipuè conueniunt iis quibus venter bilioſa laborat affectione,& quibus multæ tenuéſque excretiones per aluum fiunt. Hæc autem contuſa in aqua ſunt reſoluenda. Nec minus eſſe horum debet quàm quod acetabulũ contineat:aquæ verò acetabula decem.Quúmque in ſuccum ſint redacta,per denſum linteum excolanda ſunt, & vini auſteri modicum eſt perfundendum,& poſtea coquenda: tum ita confecta ieiunis exhibenda. Quinetiam accommodatum fuerit vnà cum milio nuces Euboicas cum internis membranis vſquedum non admodum ſuccoſæ reddantur, ſicuti milium contundere. Auena maximè omniũ leguminum eſt ad concoquendum accommodata: &eius optima eſt ſorbitio.Fit eodem modo quo ptiſana, vt hemina in decem aquæ heminis incoquatur.

Quæ res loco olei in ſorbitionibus imponantur, Cap. XXXVI.

IN omni ſorbitione,præter eam quæ ex lentibus fit,pro oleo aptum erit cucumeris ſemen crudum eliquatum. B Ptiſanæ verò ac cæteris decoctis, vel conus, vel nux, vel auellanæ, vel thaſiæ nuces, vel amygdala miſcentur.Iis verò quos perturbata aluus exercet, pro oleo papauer album leuiter frixum:idque robur addet. Iam ad fluxum ventris caſtaneæ quoque cum interioribus membranis contritæ adhibentur.

De confectione alimentorum, Cap. XXXVII.

SImila coquitur, vt quartupla eius portio in decem aquæ heminas imponatur,parúmque olei & anethi ad- C datur : pridie verò lauanda ſimila eſt. Panis aqua calida maceretur, quæ aqua continenter ſubinde commutetur: non omnis tamen panis pars infundenda in aquam eſt, ſed interior.Huiuſce rei terminus eſto,vt non ſolùm panis intumeſcat,ſed etiam vt fermentum euaneſcat,nec panis fermentum redoleat.Ptiſana coquitur, vt in vna eius parte quindecim aquæ partes ſint:vſque autem coquitur dum quinta pars remaneat,eáq; diſſoluta ſit. Itriũ verò & panẽ aridum coques donec in partes admodũ tenuiores abeat, & in mortario teres,& iterũ ex aqua,ſale & oleo co- D ques.Oua coquenda ſunt ex aqua,ea ſemper mouẽdo.mota enim neque ſimul cohærent,neque denſantur.Sed melius in poſca coquuntur:nam ita remanent humidiora.

De aqua mulſa, Cap. XXXVIII.

MVlſa non admodum vtilis eſt bilioſis.in ipſis enim in bilem mutatur:ergo eiuſmodi naturis mulſa dilutior conueniet. Eſt etiam incommoda mulſa iis qui viſcera habent morbis opportuna.Porro ita paranda mulſa eſt,vt octupla aquæ portio melli admiſceatur,coquatúrque donec ſpumam deſinat emittere.Spumã verò ſimul- E atque orta eſt,ab ea perpetuò tollere conuenit.

De potionibus quæ vtiles ſunt ægrotantibus, Cap. XXXIX.

FEbricitantibus optima potio eſt mulſa, vel oxymel, & aqua omni morſu vacans. Quæ verò adſtringendi vim habent,in ventris turbationibus non ſunt incommodæ.Porro ad vomitum ciendum etiam mel admiſceri illis poteſt. Ac æſtiuo quidem tempore mala in fruſta diſſecta in aqua infunduntur,donec ea colorem inde contra- F hat. Similíque modo cydonia mala matura ſecantur in partes,& macerantur:hæcque præcipuè dantur iis qui bilem vomunt.Pira verò in aqua infunduntur quæ adſtringentia & dulcia ſunt.Myrta verò recentia vino dulci infuſa potionem quidem inſuauem,ſed tamen non mordentem & lenem faciunt. Acini quoque vuarum aridi in aqua macerantur:ſed eorum decoctum, quum neque acre neque acidum ſit,multo eſt vtilius.

De lactis potione,ex Rufo authore, Cap. XL.

G QVi lac potat, ab aliis abſtinere cibis debet, donec fuerit concoctum,& ad partes infernas deſcenderit. Præſtat autem manè bibere lac recens mulctum, & pòſt nihil ſumere:eóque tempore nimios labores vitare. Neceſſe enim eſt vt in iis aceſcat qui ſe tum laboribus dedunt.Sed melius eſt quietè inambulare,& interim vigiles quieſcere:nam hoc pacto quamprimum per aluum deſcẽdit.Vbi hoc deiectũ fuerit,aliud bibendum eſt:quúmq; hoc deſcenderit,aliud deinde bibendũ. In initio autem, nõ quidẽ ex reliqua corporis mole,ſed quæ in vẽtriculo ſunt,vtiliter purgat. Qua re cõfecta,venas mox ingredi- H tur,ac optimè nutrit,neq; amplius deiicitur.In bilioſis aũtẽ fluxionibus, & quũ ad vẽtriculũ colliquationes confluũt,decoctũ lac dandũ eſt: ac primũ quidẽ lentè & paulatim coquetur,vt pars deſcendat, pars conſumatur : de-

inde multo magis coquetur, adhibita diligĕtia ne aduratur, néve in caſeum coaleſcat: quod ſanè diligentiſſimè curabitur, ſi leniter coquamus, & agitando, quod ſeceſſerit ex omni parte detrahamus: porro ferula leni & tenui agitandum erit: ſiquid verò labris ollæ adhæſerit, id etiam ſpongia erit abſtergendum. Sæpe enim vſuuenit vt ex eo totum præterea lac fuerit corruptum. Quemadmodum igitur dictum eſt, lac vſquedum craſſius æqualiter dulciuſque crudo euaſerit, percoquatur.

De aquis, vt ab Herodoto authore traditum eſt, Cap. XLI.

QVæ autem virtus aquarum ſit, quódque vitiū, ſcire nos oportet. Aquæ enim multiplicioris vſus ſunt quàm reliqua ferme omnia ad victus rationem inſtituendā. Ergo ſciendū eſt optimā aquā eſſe eam quæ nullam omnino qualitatē neque guſtatui neque odoratui afferat: quæ quidem eſt bibentibus iucundiſſima, & ad aſpectū pura videtur. quum verò præcordia celeriter permeet, nulla eſt quærenda præſtantior: nam quæ in præcordiis diu moratur, ventrémque ferit, flatu implet & prægrauat, licet ea bona quæ dixi habeat, ea tamen ſemi vitiata exiſtimanda eſt: ſiquidem neque citò caleſcit, neque citò frigeſcit: quinetiam quæ in ipſa coquuntur, tardiſſimè coquūtur, & peius. Ergo melius eſt huiuſmodi aquam experiētia iudicare. Aquæ, is qui iudicare voluerit, ex his ipſis ſignis facere coniecturam poterit. aquæ enim quæ ad Septentrionem vergunt, ſolémque auerſum habēt, cum tardiores ſunt, tum verò etiam difficilius coquuntur, & tardè refrigerantur, & caleſiunt. Quæ verò ad orientem ſolem ſitæ ſunt, & per meatum aliquem aut terram ipſam fluunt, celerriméque caleſiunt & frigeſiunt, eas eſſe optimas ſperandum eſt. Illæ etiam bonæ ſunt quæ æſtate frigidiores ſunt,
A hyeme verò calidiores. Nonnulli aquas pondere metiuntur, eáſque quæ leues ſunt potiores putant. hoc ſi aquis præter cætera accedat, laudabile eſt: ſolum verò nō ſatis argumento eſt, aquas bonas eſſe. Pluuiales autem, inquit Hippocrates, leuiſſimæ ſunt, itémque dulciſſimæ, tenuiſſimǽque & limpidiſſimæ: quia ſol quod leuiſſimum tenuiſſimúmque eſt trahit: id quod non ex aliis aquis ſolùm, ſed ex ipſo etiam mari & ipſis itidem corporibus facit. Quocirca aqua pluuia citiſſimè omnium putreſcit, vtpote quæ ex diuerſis & plurimis ſit
B permiſta qualitatibus. ſed nemo exiſtimet aquā quæ facilè putreſcit, eſſe peſſimam: nam facilitas mutationis potius virtuti quàm vitio attribuitur. ex quo conficitur vt quum aliæ optimarum aquarum notæ adfuerint, etiamſi facilè putreſcat, ea ſit cenſenda optima: & tamen quum mutari incipit, bibentibus raucitates, tuſſes, & vocis grauitates affert. Ex pluuiis aquis æſtiua, quæque ex tonitruo fit præſtantior eſt quàm quæ ex nimbis eſt demiſſa: quæ verò ex glacie & niue fiunt, peſſimæ ſunt: in aquæ enim concretione tenuis pars o-
C mnis excernitur. Porro paluſtres ac fœtidæ, quæque qualitatibus abſurdis præditæ ſunt, coquendo meliores fiūt, & bibēdæ ſunt vino miſtæ, vt adſtringētibus dulcius vinum miſceatur, aliis verò id quod magis adſtringat. Vtile eſt etiam paluſtres, ſalſas, bituminoſáſque percolare: at quæ valde frigidæ ſunt, à cibo ſunt potui dandæ, ſed neque confertim, neque affatim, neque ſine vino. Nonnulli potus atque paſtus inuenerunt quibus aquarum vitium emendant: alii cicerum
D decoctum prius bibunt, ciceribúſque veſcuntur: alii caucalida comedunt cum aliquo piſciculo coctam: ſimili quoque modo fœniculum: alii denique betā & cucurbitā cum muria & vino diluto antè comedunt.

QVINTI LIBRI ARGVMENTVM.

In quinto agitur de grauidis, nutricibus, infantium educatione, & de omni ætate, & de dentium, auditus, oculorúmque curatione: itémque quomodo caro auferatur & reficiatur, & ibidem etiam temperaturarum cognitio & curatio traditur.

LIBRI QVINTI CAPITA.

Quæ grauidis eueniant, Cap. I.
De nutrice eligenda, Cap. II.
De lacte nutricis, Cap. III.
Quomodo lac vitiatum corrigatur, Cap. IIII.
Educatio pueruli, Cap. V.
De puſtulis quibus puellus afficitur, Cap. VI.
De tuſſi & grauedine eiuſdem, Cap. VII.
De pruritu gingiuarum, Cap. VIII.
De ortu dentium, Cap. IX.
De vlceribus, quæ ἄφθαι dicuntur, Cap. X.
Ad femorum intertrigines, Cap. XI.
Ad aurium humores, Cap. XII.
De aduſtione, quæ ſiriaſis nominatur, Cap. XIII.
Ratio victus infantium, & aliarum ætatum vſque ad declinantes, Cap. XIIII.
De laſsitudinibus quæ ab exercitatione oriuntur, Cap. XV.
De aſtrictione, Cap. XVI.
De laſsitudinibus quæ per ſe obueniunt, Cap. XVII.
Senum victus ratio, Cap. XVIII.
Ad eos qui venereis vti non poſſunt, Cap. XIX.
De corpore rugoſo, Cap. XX.
Vt corpus ſuauiter oleat, Cap. XXI.
Vt habitus caleſiat, Cap. XXII.
Ad vitiatum colorem emendandum, Cap. XXIII.
Ad liuores, Cap. XXIIII.
Quæ dentes conſeruent, Cap. XXV.
Vt ne grauis auditus fiat, Cap. XXVI.
Ad caliginem oculorum, Cap. XXVII.
De repletione. Cap. XXVIII.
Ratio victus eorum qui ſunt negotiis occupati, Cap. XXIX.
Quibus cibi vitiantur in ſtomacho, Cap. XXX.
Victus eorum qui iter faciunt, Cap. XXXI.
Ex Eraſiſtrato, quid faciendum peregrinātibus in aquis commutandis, Cap. XXXII.
Victus nauigantium, Cap. XXXIII.
De ebrietate, Cap. XXXIIII.
De iis qui rebus venereis nimium vſi ſunt, Cap. XXXV.
De refrigeratis, Cap. XXXVI.
De exuſtis, Cap. XXXVII.
Ex Galeno, de pituita quæ in ventriculo eſt, Cap. XXXVIII.
Ex eodem, quid in conſtitutionibus intemperatis faciendum ſit, Cap. XXXIX.
Ex eodem de carne minuenda, Cap. XL.
Quomodo graciles reficiendi ſint, Cap. XLI.
Quomodo attenuatæ particulæ curari debeant, Cap. XLII.
Optimæ temperaturæ dignotio, Cap. XLIII.
Corporum intemperatorum notæ, Cap. XLIIII.
De capitis formatione, Cap. XLV.
Temperaturæ cerebri ſigna, Cap. XLVI.
Ventriculi temperaturæ ſigna, Cap. XLVII.
Pulmonis ſigna, Cap. XLVIII.
Temperaturæ cordis notæ, Cap. XLIX.
Iecoris temperaturæ dignotio, Cap. L.
Calidioris, ſiccioris, atque humidioris intemperiei corporis correctio, Cap. LI.
Intemperiei frigidæ correctio, Cap. LII.
Curatio ſiccæ intemperiei ventriculi, quæ velut exemplum reliquarum curandarum proponitur, Cap. LIII.

Quæ grauidis eueniant, déque earum victus ratione, Cap. I.

QVONIAM hæc præcipuè grauidas infeſtant, nauſea, cōtinuus vomitus, ſputa, ſtomachi eroſiones, & cibi faſtidium, non ab re fuerit eis remedia præſcribere. Ambulationes ergo, cibi neque admodum dulces, neque admodum adſtringentes, vina fulua, odorata, quinque annorum, maxima ſunt remedia: vt medicamentum autem herbæ ſanguinalis decoctum bibant. Prodeſt eodem modo anethum & pontica radix, quam rha patrio vocabulo nominant: hæc & ante & poſt cibum ſumi poſſunt. Extrinſecus autem præcordiis imponitur cataplaſma ex œnanthe, balauſtio, cytiſi, & ſmyrnii coma, fœniculi ſemine promiſcuè: poteris eadem cum palmulis & vetere vino permiſcere. Stomachi autem eroſiones aquæ calidæ potus leuabit: cōfert etiam quietè ambulare, præcordiáque lana molli fouere. Eas verò quæ cibum faſtidiunt cohortaberis vt varios & iucundos cibos, & amylum ſiccum edant: idque magis erit offerendum iis quæ terram edere cupiunt. Appetitum excitant etiam labores, & longior peregrinatio. Quæ verò quietam agere vitam conſueuit, ea quum grauida eſt, ægrè repentinos motus fert: porro acria quandoque guſtare, præſertim ſinapi, conueniet ei quæ cibi faſtidio teneatur. Ad magnos autem pedum tumores confert anthyllis aceto excepta: itémque commodum eſt ſuperimponere folia braſſicæ latiora, & affectum locum creta cimolia ex aceto illinire: alumen quoque cum aceto erit accommodatum. Iam verò mala quæ medica nominantur, aquæ incocta pedibus vtiliter admouentur.

De nutrice eligenda, Cap. II.

NVtrix eligenda eſt nullo affecta morbo, quæ neque nimis iuuenis ſit, neque nimium ætate proceſſerit. Iunior autem ſit quinque & viginti annorum, & vndetriginta: quæ verò grandior ſit, trigintaquinque annos ſit nata. Pectore amplo ſit, mammis magnis, papillis neque conniuentibus, neque auerſis. Habeat autē reliquum corpus neque admodū pingue, neque nimiū gracile. Magnum etiam eſt infanti commodum nutricem non multo antè peperiſſe, & maius, ſi marē. Caueat nutrix valde ſiccantia, ſalſáque, & acerba, & acida, & amara, quǽque vehementer calefaciunt, itémque odores fœdos, & præter modum ſuaues, & condimenta, & cætera acria. Iam verò à venereis abſtineat, manúſque & & humeros exerceat, id quod molendo texendóque faciet. Puerulum verò trimeſtrem aut quadrimeſtrem vlnis geſtet.

De lacte nutricis, Cap. III.

LAc præſtantiſsimum eſt quod ſpiſſitudine, copia, colore, odore, & guſtu moderatum eſt. Illud etiam commendatur quod in vnguem pollicis ſtillatum, & in luce ſpectatum, vngue inclinato, neque citò neque tardè defluit. Probari autem hoc etiam pacto poteſt, lacti in vas vitreum infuſo, coaguli portio miſceatur, digitiſque agitetur, atque ita permittatur donec cogatur: deinde inſpiciendum eſt vtrum minor ſit pars quæ in caſeum concreuit quàm ea quæ in ſerum abiit. quod ſi ſit, vtile erit lac: ſi contrà, erit cōcoctu difficile. Quod verò æquam vtriuſque portionem habebit, id erit probatiſſimum.

Quomodo lac vitiatum corrigatur, Cap. IIII.

LActis vitia corrigenda ſunt hoc modo: Si craſſius ſit, pituita vomitu eliciatur: optimum verò erit oxymelite vomitum ciere. Eadem quoque laboribus qui cibum præcedāt, tenuāda eſt, ac tunc quidem origanū, hyſſopum, ſatureia, ſcandix, & thymum, itémque radiculæ parum, & vetus ſalſamentum cum oxymelite accommodata ſunt. Si verò acrius tenuiúſque fiat, multis
A laboribus alleuanda nutrix eſt, ſorbitionibúſque, ac ſuillis carnibus eſt reficienda, ſapáque & vinum dulce potui dandum. Si diminutum lac fuerit, & ſorbitiones erunt offerendæ, & vberius erit alenda: vinum dulce propinandum, pectus & mammæ confricandæ; nonnullis etiam affixa cucurbita mirum in modum auxiliata eſt. Medicamenta verò, etſi ad lac gignendum proficere aliquid cognoui, tamen iis continenter eſſe vtendum nō cenſeo: (vehementius enim liquefaciunt) ea ſunt, fœniculi radix & ſemen ptiſanæ incocta, cytiſi folia in vino
B nigro, aut ptiſana, melanthium in vino dulci, itémque anethū, paſtinacæ radix & fructus, hǽcque calida prius perſperſa ita ſunt præbenda. Omne verò lac malum, ſiue craſſum ſit, ſiue acre, ſiue fœtidum, puerum qui ipſum prius ſuxerit, eadem inficit qualitate: acre autem lac ieiuno nunquam dandum eſt. Corrigere verò lactis fœtorem vinum odoratum & cibi ſuaues poſſunt.

Educatio pueruli, Cap. V.

PVer nuper in lucē editus melle primùm nutriatur: deinde lacte bis in die, aut ter ad ſummum: quúm-
C que id alacriter puer aſſumit, ſpéſque eſt eum eſſe concocturum, tum cibus iam offerri poteſt qui ipſum non impleat: ſi verò nobis ignaris impleatur, ſtatim ad ſōnum procliuior & ſegnior efficitur, venterque intumeſcit & inflatur, & vrina redditur aquoſior: quibus notis perſpectis, nihil dandum eſt priuſquam quod in ventre habet conſumpſerit. ſatis erit biennium lacte nutrire: deinde verò ad cibos tranſeundum eſt.

De puſtulis quibus puer affectus eſt, Cap. VI.

PVſtulas quæ circa pueri cutem oriuntur, primùm ita ſinemus: quum verò valde creuerint, tum eſt ei
D adhibenda curatio: ea fiet balneis in quibus myrti aut lentiſci folia aut roſæ incoquantur: deinde roſaceo aut lentiſcino erit vtendum, & item cerato ceruſſato, leniterque nitro abſtergendum. neque enim puer feret vehementiora. Erit etiam accommodatiſſimum nutrici victus rationem ex dulcioribus inſtituere. Optimum quoque fuerit ſi perulum ipſum ita educemus vt neque expleamus, neque nimis tenuē victum præbeamus. Si pueri aluus adſtringatur, mel cibo erit affundendū, & ſimul coquendum: ſi verò neque ita deiiciat, terebin-
E thinæ quantum ciceris magnitudinem impleat, adiiciemus. aluo autem humectata, milium præcipuè offerendum eſt.

De tuſſi & grauedine infantis, Cap. VII.

SI verò tuſsis aut grauedo quandoque puerum exerceat, linctus ex melle qui mellitiſſimi dicuntur, offerendi ſunt. Puero igitur multa aqua calida loto, caput eius copioſo melle calido illinendum eſt, deinde lingua digito comprimenda. ita enim magnam pituitæ copiam vomet.

De pruritu gingiuarum, Cap. VIII.

F SIquis puritus gingiuarum puero cōtingat, fotu vtendum eſt, & liberaliore etiam vnctione ex oleo non cocto, in quo parum ceræ liquefactum ſit.

De ortu dentium, Cap. IX.

DEntes ſeptimo menſe oriuntur, ac tum quidem inflāmationes gingiuarum, maxillarū, & tendinū, & quādoque etiā conuulſiones ſubſequuntur: tunc nihil puero dandū eſt quod maſticatione indigeat. Gingiuas autē continenter digito præter lauacrū cōtractare, adi-
G péque gallinaceo vel leporis cerebello emollire oportet. Vbi verò dētes iam eruperint, ceruix, caput atq; maxillæ delicatis lanis puris inuoluētur, oleóque dulci & calido fouebuntur, quod etiam in meatus auditus inſtillabitur: quo ſane tēpore puer erit vberius alendus, & aqua calida lauandus. Si verò profluuium ventris fiat, id epithematibus quæ præcipuè ſiſtūt, cuminum, aut anethum, aut apium lanæ inſpergendo inhibere tentabimus. Proderit etiam roſarum ſemen admiſcere, & ſummatim calidis exſiccare: at ſi nihil venter deiiciat,

melle in glandis formam coacto leniter irritabitur, aut calamintha cũ melle trita illinetur. Cõuulſionibus autẽ puerorum auxiliari potiſſimum videtur heliotropium aqua incoctum, ſi in ea puer lauetur. Vtile quoque eſt eſt irino, aut cyprino, aut ſicyonio perungere, & totum calefacere. Quum verò exortis dentibus digitos vulnerat, benefaciet iridis radix deraſa, nec multum ſicca ore detẽta: id quod etiã vlceribus auxilio eſt. Iam verò butyrum etiam cum melle illitum prodeſt.

De vlceribus quæ aphthæ dicuntur, Cap. x.

VLcus oris quod aphtha dicitur, puero oritur modò ſubalbidum, modò ſubrubrum, modò nigrum veluti cruſta: ac nigrum quidem peſsimum eſt, & maximè mortiferum. Succurrit autem iris cum melle, & ſi velis ſiccã inſpira, & roſarũ folia contuſa, & roſarũ flos, & crocũ, & myrrhæ portiuncula, & galla, & thus, & cortex thuris, & ſimul, & ſingula per ſe melle intincta. Præterea mulſa, & mali Punici dulcis ſuccus conuenit.

Ad femorum intertrigines, Cap. xi.

FEmorum intertrigines myrto arida, cypero, & roſis inſpergendæ ſunt.

Ad aurium humores, Cap. xii.

AVrium humores exiccat lana ex alumine impoſita, aut vinũ mulſum, aut vinum vetus inſtillatum, aut crocum ex vino tritum.

De aduſtione quæ ſiriaſis appellatur, Cap. xiii.

ADuſtio eſt inflammatio partiũ circa cerebrum & eius membranas, in qua ſinciput cauum efficitur, & caui cum pallore oculi, corporíſque ſiccitas fit. Remedio eſt vitellus oui cum roſaceo ſincipiti impoſitus ad modum linamenti, vt continenter commutetur.

Ratio victus infantium, & aliarum ætatum vſque ad declinantes, Cap. xiiii.

INfantes, quíque lactentes non ſunt, ſinendi ſunt vt liberius & hilariter viuãt: exercitationes, atque alimenta lenia ſunt eis præſcribenda: ab anno ſexto & ſeptimo pueri & puellæ literatoribus blãdis humaniſque tradẽtur. ita enim quieto animo & iucundè perdiſcent. Atque animi quidem quies ad bonam corporis educationem valet plurimùm. Quum duodecimum annum agunt, ad grammaticos iam & geometras adducẽdi ſunt, & corpus exercendum eſt. A quartodecimo anno vſque ad viceſimumprimum annum, exercendi erunt in mathematicis diſciplinis, & philoſophiæ ſtudio: & propter corporis robur plures exercitationes erũt eis imperãdæ, vt animo & corpore laborãtes, venereis vti prohibeantur: his etiam auferẽdum vinum eſt. Ætati florenti abſoluta victus ratio animi & corporis conuenit: idcirco omnibus exercitationibus, ac præſertim quibus quiſque aſſueuit, itémque cibo pleniore, & qui boni alimenti ſit, vtendum. Declinantibus verò conuenit victus ratio & animo & corpori debita. exercitationes enim, qualeſcunque ſint, pro horũ ratione ſubtrahendæ ſunt: quúmque eorum habitus frigeſcere incipiat, alimentum eſt diminuendum.

De laſſitudinibus quæ ab exercitationibus contrahuntur, Cap. xv.

LAſſitudo quæ vlceris ſenſum inuehit, ex copia excrementorum tenuium ſimul & acrium oritur: quæ verò tenſionis ſenſum repræſentat, in qua tendi partes corporis videntur, nullum quidem excrementum notabile ineſſe in corpore indicat, ſed in neruis & muſculis affectio quædam exiſtit, qua vidẽtur tendi, etſi minimè tenduntur. Ea verò quæ inflammationi ſimilis eſt, in qua veluti contuſas, & inflammatione obſeſſas partes ſentimus, tum ſolet incidere quum muſculi nimium excalfacti quippiam ex circunfuſis ſibi excrementis attraxerunt. Eſt etiam alia quarta quædam affectio, quæ oritur quum muſculi vltra debitum exiccãtur: vt quum ſe homines exuerint, ſqualens, cõtractúmque corpus & ad motꝰ pigrũ videatur. Remediũ verò eius quæ vlceris ſenſũ præ ſe fert, erit excremẽtorũ euaporatio, quæ fiet frictione multa, mollique cũ oleo copioſiore, in quo nulla adſtringẽdi vis inſit. Altera verò laſſitudo in qua tẽſio ſentitur, pro remedio relaxationem poſtulat. Re-

A laxatur autem quod diſtentum eſt, tum pauca mollique frictione ex oleo dulci & apricato, tum verò omni intermiſſione & quiete, & balneis temperatis, atque in aqua calida mora diuturniore, adeò vt ſi bis & ter etiã laueris, plus ſis profecturus. Sanationi verò tertiæ laſſitudinis ſunt tria propoſita, ſuperuacanei euacuatio, diſtenti remiſſio, & inflammationis refrigeratio: ergo & oleum copioſum & tepidum, molliſſimæque frictiones, & in aquis temperatis mora longiſſima, huiuſmodi laſſitudines curat: multa itidem quies, aſſiduáque in-
B unctio idem præſtat. Quarta denique affectio primo die nihil ſanè diuerſum à ſuperioribus poſtulat, niſi calidiorem aquam, quæ ſenſim contrahat & roboret cutim, ſecundo die apotherapiæ exercitationem. In balneis verò ex calido ſolio in frigidam protinus exiliant. Porro quicunque laſſitudine grauantur, boni ſucci nutrimentum poſtulant.

De adſtrictione, Cap. xvi.

ADſtrictio oritur aut obſtructis meatibus, aut denſatis: deprehenditur autem protinus vbi ſe exue-
C rint, ex colore albo, & cutis duritie ac denſitate: in exercitatione verò, ex eo quòd ægrè incaleſcant. Remedium huius affectionis eſt calefactio: ergo valentiore exercitatione & balneis calidioribus vtendum eſt: mora verò in frigido ſolio diuturna ne ſit: ſed nec ipſa aqua valde ſit frigida. Induẽdi autem vngantur aliquo quod mediocriter calefaciat, vt oleo dulci & tenui. Cutis etiã denſitati ſanãdæ ſatis eſt oleũ anethinũ, præſertim ſi ex anetho viridi fiat: oleum quoque ex populo nigra confectum ad idem facit.

D De laſſitudinibus quæ ſponte ſua nobis irrepunt, Cap. xvii.

QVoniam laſſitudo quæ vlceris naturam refert, ex acrium excrementorum vitio oritur, ſi vitioſus humor paucus omnino fuerit, apotherapiæ exercitatio ſufficiet: ſi copioſior ſit, & altius in corpore reſideat, neque exercitationẽ hanc, neque aliud genus exercitationis, neque motum vllum penitus iniungemus, ſed quies, ſomnus, & inedia diei totius imperabitur: deinde veſperi pingui vnctos, & tẽperato balneo lotos, exiguo
E boni ſucci cibo & ſorbili alemus. Sed neque à vino erũt abſtinendi. hoc enim, ſiquid aliud, ſemicrudos humores concoquit. Si ergo ex his malum conquieuerit, homo ad conſueta munia paulatim erit adducendus. Si verò poſtero etiam die perſeueret, iam validioris remedii ineunda eſt ratio. Si vires conſtiterint, duorum alterum erit faciendum, aut ſanguis mittendus, aut exhibẽda purgatio, diſtinctione adhibita vtrũ magis oporteat: ſi vires ſunt imbecillæ, ſanguinẽ quidem nullo pacto detrahemus, ſed tamẽ moderatè purgabimus: ſi ve-
F rò permagna ſit humorum crudorũ copia, tum neque ſanguinẽ mittere, neque purgare, neque exercere, neque penitus mouere, neq; lauare cõuenit: ſed in omni quiete ſeruandi ſunt, dandáq; eſculenta & poculenta, ac medicamenta in quibus attenuãdi & incidẽdi abſque manifeſto calore vis inſit: ergo victus ex oxymelite, portiunculáque ptiſanæ inſtituetur, nonnunquã verò aquæ mulſæ parũ offeretur. Et quoniam omnibus his turgida inflatáque præcordia ſunt, & quicquid ſumpſerint in flatus facilè conuertitur, præſtabit cibo piper admiſce-
G re. Sed erit etiam accõmodatius vti medicamẽto quod dioſpoliticũ dicitur, & eo quod ex tribus piperibus ſimplex conficitur, atque oxymel eſt eis vtiliſſimũ. Pro potu vtantur apomelite, & præſertim vbi coacuit, & vino quod leuiter aceſcit, & cibis veſcãtur attenuãtibus ſine calore, qualis eſt capparis, ſi ex oxymelite aut oxelæo ſumatur. Laſſitudo verò tenſionis ſenſũ referens, quũ ſine exercitationibus incidit, copiã ſolidas corporis partes diſtendentẽ indicat. Quũ verò ſanguinis copia ſubſit perſpicuũ eſt, optimum eſſe aut venam incidere, aut
H malleolos ſcarificare. Spontanea autẽ laſſitudo, in qua vlceris ſenſus nobis ſe offert, ne paucis quidem horis, nedum duobus aut tribus diebus ita lentè occupat, ſed protinus febrim vehementiſſimam inducit, niſi præueniendo ſanguinem detrahas. Melius autem erit, ſi fieri

poterit, bis eodē die ſanguinē mittere: primùm autem ita euacuabimus vt ne animi defectionē inducamus: ſecundo verò loco, ne ipſa quidem animi erit formidād. defectio. Qui verò ita affecti, ſanguinis miſsione vacuati non fuerint, ii vt ſeruentur, bona fortuna indigent.

Senum victus ratio, Cap. XVIII.

SEnectus ſicca & frigida eſt: calefacientibus & humectantibus corrigitur. Eiuſmodi ſunt calida dulcium aquarum balnea, vini potio, & cibi omnes humectandi, ſimul & calefaciēdi facultate præditi. Fricandi ſunt ſenes poſt ſomnum cum pinguedine aliqua: deinde ambulare, & geſtari citra laſsitudinem debent. Imbecillioribus ter in die dādus cibus eſt: ac tertia quidem hora panis modicum cum melle Attico: ſeptima verò, quum frictione & exercitationibus cōgruis vſi fuerint, atque loti, primùm ſumant quæ aluum molliunt, deinde piſces, vel aues: poſtea verò in cœna aliquid optimi ſucci, & quod non facilè vitietur. Non prohibeo etiā eis vinorum ex melle paratorū vſum, præſertim iis ſenibus quibus ſuſpicio eſt calculi in renibus gignendi aut podagræ: túncque petroſelinum in vinum cōiiciendum eſt. Siquando verò ob pituitam in vētriculo obortam, cogimur aliquid ex iis quæ eam incidant eligere, ad humectantem victum ſine mora eſt reuertendum. Eis verò ficus maturas ante alios cibos dabimus: hyeme verò caricas, ſi nullum vitium in dextra præcordiorū parte ſentiant. Quoniam autem tum ſeroſa tum pituitoſa excrementa in ſenum corporibus aceruantur, vrinas moueri quotidie conuenit, & aluum ſoluere, præſertim oleo ante cibum abſorpto. Perſpicuum autē eſt, omnia olera ex oleo garóque ante cibum ſumi oportere. Si verò aluus præter modum ſit adſtricta, mercurialis & cnicum ad eam ciendam ſufficiēt. Facit etiam terebinthina, eáque ſumenda eſt quandoque ad vnius auellanæ, quandoque ad duarum, quandoque verò ad trium magnitudinem. Oleum quodque clyſteri infuſum iis quibus aluus adſtricta eſt ſummam affert vtilitatem.

Ad eos qui venereis vti non poſſunt, Cap. XIX.

PVdenda continenter pinguedine vngenda ſunt, cui adiuncta ſit exigua narciſſi radicis portio, aut grani gnidii, aut pyrethri, aut vuæ taminiæ, aut viticis. Erigetur etiam penis ſiquis ſucci cyrenaici quantum milii magnitudo eſt, ei imponat. Ante cibum verò prodeſt bulbos aſſatos, rubentes, exiguos, cum ſale & oleo, aut mazam frictam cum ſalſamento, aut denique ſcillæ tabefactæ modicum edere.

De corpore rugoſo, Cap. XX.

RVgas corporis expellit erui farina viti albæ admiſta. Aliud ſmegma quod continuè illinitur: Ficus pingues cum bryona contuſas, farinam erui, aut ſepiæ teſtam vſtam cum modico melle inſtillato.

Vt corpus ſuauiter oleat, Cap. XXI.

VT verò corpus ſuauiter oleat, eidem vnctioni miſcenda eſt cupreſſi coma arida & contrita, aut pini cortex. Illud verò meminiſſe oportet, vt mane poſtquam ſtolam induerint, parum caſiæ aut herbæ Sabinæ guſtent.

Vt habitus calefiat, Cap. XXII.

AD habitum corporis calefaciēdum hoc puluere in balneo vtitor. Habet verò nepetam, ſampſuchum, hyſſopum, lauri baccas, rorem marinum, lapidem pyritem, ſalem, fæcem vſtam, nitrum, pumicē pro cuiuſque ratione, itémque modicum ſinapi, vuæ taminiæ, & grani gnidii. A balneo verò vtendum erit acopo quod calefaciendi vim habeat.

Ad vitiatum colorē emendandum, Cap. XXIII.

VItiatum corporis colorem vita iucunda, cibus ſuauis emendat: cibo autem admiſcere oportet radiculam, porra, viride cicer. Bonum etiam colorē facit dulcis mali Punici ſuccus abſorptus. Prodeſt etiam oleum cui bryoniæ radix diu ſit incocta: id quod ad corporis quoque cutim intendendā valet. Smegmatis porro admiſcenda ſunt glutinantia, quæ ex aliquo abſtergentiū fiunt, farina, bulbo narciſſi, & bryoniæ radice: quæ res corpus etiam intendit. Bene etiā colorant, ſi copia ſup-

A petat, amaræ amygdalæ radix & ſemen in aqua cocta, & in balneo adhibita.

Ad liuores, Cap. XXIIII.

LIuores conſtare prohibebimus ſi cutem craſſam, & iniuriis minus patentē, & habitū valde admodū calidum effecerimus. quod vt celerius fiat, ſale in balneis ſuper ea parte quæ nigrorem cōtraxerit, vtemur: deinde verò eandem partem ſpongiis in decocto radiculæ aut abſinthii madefactis fouebimus.

B Quæ dentes conſeruant, Cap. XXV.

DEntes integri manebunt ſiquis faciat hæc: In primis caueat ne cibos corruptos edat, ne continenter vomat. Caueat eſcas dētibus incommodas, quales ſunt ficus ſiccæ, mel coctum & valde durum: palmulæ quæ difficiliter frāguntur: quæcunque glutinoſa ſunt, & vix frangi poſſunt, ita vt dentes moueant: quæ denique ſtuporem dentibus inducunt. Poſt cibum verò dētes quoque purgare oportet.

Vt ne grauis auditus fiat, Cap. XXVI.

C NE grauis auditus fiat primùm cōducit ſordes quæ in auditus meatu ſunt, abſtergere: per interualla autē linum dropaci intinctum in meatū iniicere, & expreſſum euellere. meatus enim ita valde purgatur, & auditus auribus reſtituitur. Deinde autem aliquid ad erui magnitudinē indere, & meatū per vnū diē obturare cōuenit: eo excepto vngere diebus quinque oleo amygdalino, aut nardino, aut chamæmelino, aut pinguedine anſeris, cum exiguo fellis bubuli. Poſt verò id tēpus ſinapi & ficus cōteres, factúmque ex eis collyriū, ad duas D horas impones, deinde eximes, oleúmque quod in aſphodeli radicis ſucco deferbuerit infundes.

Ad caliginem oculorum, Cap. XXVII.

NE tenebræ oculis offundantur, quum in aquam frigidam quiſpiam ſe mergit, oculos in eadem apertos diu teneat: aſpectus enim inde robur ſumit. Oculi nō ſunt lectione fatigandi. Vinum craſſum & dulce vitent, itémque cibos qui in ventre ſuperiore diu morantur, qui difficiliter concoquūtur, humoréſque lentos & craſ- E ſos gignūt, atque etiam erucam, porrum, & omnia quorum acrimonia ad ſuperiores partes fertur. Supinū quoque decubitum diuturnū, frigus, ventóſque contrarios, & fumū & puluerē fugiant. Porro aquam ita confectā quotidie ad menſem & diem vnū oculis inſtillent: Fœniculum viride in vas fictile foris picatū cum aqua pluuia coniicitur, fœniculo extracto reliquum reponitur.

De repletione, Cap. XXVIII.

MAxima ex repletione in cibis noxa contrahitur. quãuis enim ventriculus probè concoquat, tamen F venæ ſuprà quàm par eſt expletæ laborant, diſtēduntur, rumpuntur, obſtruuntur, & flatu implentur. Tibi verò planè perſuadeas repletionem peſſimarum ægritudinū cauſam eſſe. Quum igitur venter expletus eſt, id quod ſuperfluit, tum per ſuperiores partes vacuatur, tum per infernas excernitur. Sed id omnino eſt imbecillius ea repletione quæ in venis eſt, non tamen eſt admittēdum: ſed ſiquis plura ingeſſit, ſtatim debet euomere. periculū enim eſt ne facta concoctione venæ expleantur, atque etiam magis quū immoderato potu atque paſtu ſe con- G tinēter expleat, nec vllam interim inanitionē moliatur. Vomitus autem ciēdus eſt antequam cibus corrumpatur: quòd ſi aliquid impediat ne vomitus excitetur, aluus ſoluta ſæpe iuuit: ſi ea non fluat, plurimū dormiendum eſt, & aqua calida potui frequenter danda. Quum verò abundè ſit facta concoctio, præſertim ſi aluus deiecit, tum & lauare, & fomentis vti, & parum cibi dare, & potionem dilutam offerre, licebit: at ſi neque aluus deiecerit, neque ſtatim ſit facta concoctio, ad hæc verò, reliquum corpus graue, ſegne, & ſomniculoſum ſit, & ali- H qua etiam inertia præter rationem mētem occupet, hæc inquam omnia repletionem in venis eſſe commoſtrabunt. Qui verò præterea laſſitudine premuntur, eos, dū ventriculus concoctionem obiuerit, quieſcere oportet, deinde verò laboribus inaniendi ſunt.

Ratio victus eorum qui ſunt negotiis occupati,
Ex Galeni commentariis, Cap. xxix.

QVum quiſpiā negotiis occupatam vitam ducit, cōſiderandum eſt vtrum ſuperiore vitæ tempore exerceri conſueuerit, an exercitiis peractis lauari; an minimè exercitatus, huiuſmodi conſuetudinem moderatè ferat: vt quum tranſpirabile corpus habeat, non continenter ægrotet. Hæc enim corporis natura non eſt ad aliam conſuetudinem traducenda, vt nec etiam eorum qui ex longo temporis interuallo in morbum incidūt. Si verò quiſpiam ægrotare continenter videatur, ſi ex humorum redundantia id eueniat, tibi propoſitum ſit, rationem victus ſalubrem ita inſtituere vt ſemper moderatos humores habeat: ſi verò ex vitiatis humoribus, vt optimos. Qui igitur ſuccos omnes æqualiter coaceruant, ii planè in balneum ſunt ducēdi, deinde fricandi, & paululum prius dimouendi: qui verò hæc antea facere conſueuerāt, iis eadem parum augere, cibi aliquid ſubtrahere, & cibos qui parum nutriant eſſe conſulemus. In iis verò qui humores prauos colligunt, non vnum propoſitum eſt, quia neque etiam vna eſt prauorum humorum ſpecies: nonnulli enim frigidiores magiſque pituitoſos colligunt. ergo & à cibis & à potibus iis arcebuntur quicunque collectū in eis humorem promptè generare conſueuerūt. Sed & alui ſubductio horum omnium eſt commune præſidium.

Quibus cibi vitiantur in ſtomacho, Cap. xxx.

CIbis in ſtomacho vitiatis, ſi quæ corrupta ſunt, deiiciantur, erit maximè compendiaria ad ſanitatem via: ſin minus, iis quæ leniter ſubducunt, irritāda aluus eſt. Iis qui ita ſunt affecti, vomitus ante cibum, iſque vini paſſi potione excitus, prodeſt. Hoc etiam conſilii dandum eis eſt vt nihil aſſumant quod nidorem afferat, vel grauiter oleat, aut omnino cibū qui facilè corrumpatur: ea verò quæ boni ſucci ſunt, deligant. Eis etiam ex moderato temporis interuallo aluum ſubducere, rebus moderatè purgantibus expediet.

Victus eorum qui iter faciunt, ex Dioclis ſententia, Cap. xxxi.

ITer facilè conficiet qui vnctus ſit, & non magno impetu proficiſcatur: per æſtatem verò faſcia tenui ſex aut ſeptem digitos lata, non minus autem quinque cubitis lōga, lumbos ad ilia vſque complectatur. Baculus quoque ad iter eſt vtilis. in decliuibus enim locis præmiſſus, corpus quod præceps ruit, tanquam baſis quædam continet: in accliuibus verò eidem innixi, corpus facilè ad aſcenſum promouemus. nam hoc ſcitum eſt, minus labi eum qui tribus, quàm qui duobus firmamētis nixus incedit. Quū verò in itinere ceſſamus, eo tempore vnctio, & parum cibi ex fructibus qui æſtate ſuppetunt, & modica potio conuenit. A prandio requieſcendum eſt antequam in viam ſe dare. Quòd ſi neceſſitas cogat feſtinare, ſitiſque vrgeat, tenuis polenta ex aqua & exiguo ſale potui detur. Iam verò ſolis æſtus atque ardores cauēdi ſunt, neque corpus nudum ei eſt exponendum, ſed contectū, ne ſicceſcens indureſcat, præterquam quod ex itinere fit. ita enim & minus laſſitudine fatigatur, & nullam ex affectionibus antè dictis pari ratione perſentit. At hyberno tempore, quum frigus eſt, antequam viæ te committas, aluum ſubducere, inungi, hyberni cibi non multum ſumere, atque exigua potione contentum eſſe oportet. Faſcia quoque longiore non modò lumbos, ſed etiam ſpinam & pectus rectè & diligēter obuolues. Quū verò requieſcis, tali præſidio firmatus, ſi vehemens frigus ſit, neque vngi, neque cibum, neque potum guſtare eſt melius, quin neque etiam alia quauis ratione te fouere, niſi ibidem ſis permanſurus. Poſt longi verò itineris confectionem, alioſque vehementes labores, etſi laſſus quiſpiam non eſt, tamen non ſecus quàm ii qui laſſi ſunt curandus eſt: ſic enim minus incommodi quidpiam accidit.

Ex Eraſiſtrato, quid faciendum ſit peregrinantibus in aquis commutandis, Cap. xxxii.

AQuis in quibus nitri qualitas & ſalis ineſt, plurima eorum quæ odorata ſunt, quæque vrinam ducunt,

A miſcere optimum eſt ei qui potaturus eſt: qui verò totā aquam immixtā bibit, non multum debet bibere. hac enim ratione ab aquarum malitia minus ei moleſtiæ afferetur, quum ipſi aquæ ſuccos conſuetos, & aquarum malitiæ plurimum repugnantes miſcebit, & totius aquæ nō multum potabit: cæteráque quæ ad victum pertinēt conuenienter aquæ mutationi ſimul etiam commutabit. Decet quoque eos qui peregrinātur, aeris, & cæterorum omnium quæ offeruntur, habere rationem. quæ enim aduerſam valetudinem allatura ſunt, vel ex nimia B copia alimenti, vel ex ſuccorum malitia, vel ab aëris inſpiratione cauſam ducunt.

Victus nauigantium ex Diocle, Cap. xxxiii.

VOmitibus qui nauigantes infeſtos habent, quique primùm oriuntur, neque facilè neque vtile eſt ſuccurrere: omnino enim iuuare conſueuerunt. A vomitu autē neque multi neq; quiuis cibi ſunt offerēdi: ſed vel lēticula ſicca & decocta, cui pulegii modicū additū ſit, vti: vel pane macerato in vino diluto, atque odorato, potúque modico, eóque vel ex vino prorſus diluto, vel C aceto mulſo. Lentes autem coquēdæ ſunt, deinde quum molles fuerint, ad læuorem redigendæ, tum ſiccandæ, atque ita in vas fictile reponendæ. Si verò vomitus diutius & crebrius infeſtent, cibo qui vehementius eos cohibeat vtendum erit: itémque modica potione quæ ex aceto mulſo cum aqua conſtet, in quo thymum aut pulegium fuerit infuſum: aut ex aqua cum polenta diluta, aut etiam vino odorato. Ad graues autē nauium odores, vel mala cydonia, vel thymum, vel pulegium naribus admouebūt. Mare verò intueri minimè debent vſ- D quedum in nauibus verſari aſſueuerint. aquis præterea eſt adhibēda diligētia, ne turbidæ, ne fœtidæ, néve ſalſæ ſint.

De ebrietate, Cap. xxxiiii.

EBriis vomitus ſtatim excitatus conueniet: aqua autē & mulſa liberalius pota vomendum eſt, vſquedum plurima reiecta ſint, & ventriculi morſus obtundantur. Poſt vomitum, ſolium ingreſſi largè perungantur: reliquum verò tempus quieſcāt, & veſtibus tecti plurimùm dormiant, quouſque diſcutiatur vinolentia.

E De iis qui immoderatè veneriis vſi ſunt, Cap. xxxv.

QVi immodicè coiuerūt, iis veſtimēta calida, quies, ſomni longiores conueniunt, quouſque ab imbecillitate ſeipſos vindicent.

De refrigeratis, Cap. xxxvi.

QVi in nimio frigore verſati ſunt, locis calidioribus cyprino aut irino peruncti decumbāt: deinde verò quum parum fuerint excalfacti, piper & myrrha in potione cū vino veteri odorato, aut liquor cyrenaicus cū vino vel aceto, aut pyrethrum, aut caſtoreum cum aceto F dabitur: cibo autem calidiore & moderato nutrientur.

De exuſtis, Cap. xxxvii.

QVi verò in ſole ſunt exuſti, ii decūbant in locis perflabilibus, facieſque, manus & crura ſunt aqua frida perfundenda. Si ſitis vrgeat, frigidam bibant qui ei aſſueuerunt: háncque non cōfertim, ſed paulatim. Cibo vtantur exiguo, quíque facilè diſtribuatur: iſque humidior ſit potius quam denſior.

Ex Galeno de pituita, quæ in ventriculo eſt, Cap. xxxviii.

G SI vnquam in aliquem incidiſti qui cibos valde nutriētes aduerſaretur, ab iiſque mirum in modum abſtineret, ſique cogeres aſſumere, nauſea corriperetur: ea verò ſolum quæ acriora ſunt expeteret, atque iis quidem oblectaretur, ſed tamen & venter inflaretur, diſtenderetúrque, ac nauſeabundus fieret, parúmque ructibus ſolis leuaretur, ipſique cibi aſſumpti corrumperentur, & in acorem potiſſimum cōuerterentur, noſti omnino auxiliorum caput eſſe vt pituitam à ventriculo abſtergeres. Equidem noui quādoque homines H ita affectos, qui quum radiculis ex oxymelite ſumptis magnam craſſiſſimæ pituitæ copiam euomuiſſent, integræ valetudini ſtatim ſint perfectè reſtituti.

Ex eodem, quid in conſtitutionibus intemperatis faciendum ſit, Cap. xxxix.

IN omnibus conſtitutionibus ætas naturáque ſingu-
lorum hominum, quam relationem ad conſtitutionẽ
habeat, conſiderandum eſt. Conſtitutiones enim quæ
naturis ſimiles ſunt,morbos pariunt:contrariæ verò iu-
uant. Ac temperatis quidem corporibus,temperatæ cõ-
ſtitutiones ſunt ſalubres: intemperatæ verò noxiæ. Sed
quemadmodum nulla ex intemperatis cõſtitutionibus
eſt bona temperatis,ita etiã non eſt magnopere dãno-
ſa,veluti intemperatis eſſe ſolet.Corpora enim quæ ini
bi ſunt,vt in talem quempiam morbũ propter familia
rem eis intemperiem cadat,ea à ſimili acris nos ambiẽ-
tis intemperie corripiuntur: quæ verò contrà atque acr
ambiens affecta ſunt, præterquam quòd nihil offendũ
tur,ad meliorẽ etiã ſtatum perducuntur,quũ præſertim
contraria conſtitutio temperaturæ naturalis intemperiẽ
corrigat. Id qui norit,is vict⁹ rationẽ cõſtitutioni aduer
ſam inſtituens,corpora in bona valetudine conſeruabit.

Ex eodem de carne minuenda, Cap. XL.

QVum nimia carne auctum corpus fuerit,liquandũ
erit,& comprimendum. Porro autem calidius ſic-
ciuſque temperamentum corpus gracile reddere oſten-
ſum nobis eſt: ergo tale temperamentum obeſis homi-
nibus eſt inducendum, ſi eos ad mediocritatem velis
perducere. Noſti autem veloces exercitationes, victum
attenuantem, & ſimilia medicamenta, & animi curas,
totam temperaturam ſicciorem, & ob id etiam corpus
tenuius reddere. Quis autem victus attenuet, perſpi-
cuum eſt. Medicamenta verò vehementiora ſunt hæc,
rutæ ſemen,præſertim ſylueſtris,cum ipſis etiam corym
bis,ariſtolochia rotunda,tenuis centaurea,gentiana, &
polium: quæque ad ciendam vrinam multum valent,
quale eſt petroſelinum.hæc enim & ſingula per ſe,& o-
mnia inter ſe mixta, attenuare & vacuare humores poſ-
ſunt.Sed & ſal ex viperis crematis valde extenuat, & i-
pſa itidem theriace.Diſcutit etiam & extenuat inunctio
olei,in quo radix cucumeris agreſtis,& althæa, & gen-
tiana,& panacis radix,& ariſtolochia ſit incocta.Poliũ
quoque & centaurea idem faciunt. Cibus non ſtatim à
balneo dandus eſt,ſed ſomnus eſt prius imperãdus.Præ-
ſtaret autem aquam balnei vim habere diſcutiendi, ſi
naturalem habere poſſent, vt Mitylenæ eſt: ſin minus,
flos ſalis marinæ admiſceatur. Vino vtendum albo &
tenui. Iam verò ſicca frictio ex linteis craſsioribus ad
attenuandum multum valet. Cibus prætea non eſt pro
ratione exercitationum offerendus. Apricatio quoque
obeſis prodeſt. Potus non eſt eis ante cibum permitten-
d⁹,præſtátque ſemel in die cibũ capere. In balneo quo-
que corpus ex multo nitro fricare,ipſum attenuat: pau-
cum verò irritamentum eſt vt probè corpus nutriatur.
Attenuat etiam hoc quod habet piperis & petroſelini
duplum,aſari & aniſi ſimplum:id quod ciere vrinam,&
ſubducere aluum poteſt.

Quomodo graciles reficiendi ſint, Cap. XLI.

QVum attenuatos renutrire volumus, vinum craſ-
ſum eduliáque multi ſucci dabimus: exercitatio-
nes tardas, & frictionem moderatam, & (vt ſummatim
dicam) omnia ſupradictis cõtraria iniungemus. Iiſdem
quoque accomodatum eſt,tribus quatuórve diebus pi-
ce oblini. Siquis ieiunus lauetur, ante balneum fricare
corpus linteis debet, donec ruborem acquirat: poſt ve-
rò frictione non admodum dura vtendum erit,ne con-
ſtringẽtes, denſam durámque cutim efficiamus. Deco-
loribus verò,quique non nutriuntur, opus eſt neque ad
iram impelli,neque animi commotionibus affici.

Quomodo attenuatæ particulæ curandæ
ſint, Cap. XLII.

EX gracilitatibus quæ particulis eueniunt, quam-
plurimæ ex diuturna ipſarum quiete,aut ex deliga-
tionis fracturæ modo oriũtur.ergo vis extenuatæ partis
firmãda eſt,ſanguíſque ad eam copioſè attrahẽdus tum
moderatis frixionibus, tũ motibus accõmodatis,& mo
derata calentis aquæ perfuſione. Hæc autem eouſque
faciẽda ſunt quouſque pars rubra facta extollatur: ceſ-
ſandum verò eſt priuſquam collabatur. medicamento
etiam picatorum (vt dictum eſt) vti oportet.Quum ve-

A rò particulam frigidiorem eſſe ſenſeris, tunc linteis
confricanda eſt, & medicamentum aliquod calefaciens
adhibendũ. Ego verò etiã thapſia quãdoque vſus ſum,
quam tum cum melle,tum verò cum cerato illinebam.

Optimæ temperaturæ dignotio, Cap. XLIII.

TEmperatiſſimus homo eſt qui corpus habet in me-
dio omnium extremitatum exquiſitè cõſtitutum,
vt inter gracilitatem, craſsitudinem, mollitiem, duri-
tiem,caliditatem,frigiditatem,humiditatẽ,& ſiccitatẽ:
atque vno verbo, cuius naturales animaléſque actiones
B culpa vacant. Is quoque medius eſt inter glabrum & pi-
loſum, nigrũ & album: atque in pueritia rufos magis
quã nigros capillos:in florẽte verò ætate cõtrà habebit.

Corporum intemperatorum notæ, Cap. XLIIII.

COrpora quæ iuſto calidiora ſunt,dentes citius emit-
tunt, & ſimiliter augentur. Tangentibus calidiora,
& minus pinguia videntur. Eorum color rubidus,capil
li nigri, modicè hiſpidi, venǽque latæ. Siquis verò &
pinguis & craſſus ſit,venáſque latas habeat, is non natu
ra, ſed conſuetudine pinguis euaſit. Frigidioris autem
temperaturæ notæ ſunt vt corpus frigidum tactui appa
C reat,glabrũ ſit,& pingue,color vnà cum capillis rufus.
Si frigiditas multa ſit, liuidus quodãmodo & plũbeus
color eſt,& venæ anguſtæ.Cui autẽ venæ anguſtæ ſunt,
ipſéq; eſt gracilis,is nõneceſſariò talis eſt,ſed ex cõſuetu
dine ad eum ſtatũeſt redactus. Arida tẽperatura durior
graciliórque eſt quàm quæ tẽperata eſt atque hiſpida.
Ac durities quidẽ à ſicca tẽperie ſeparari omnino non
poteſt: gracilitas verò non ſolùm naturales tẽperaturas,
ſed etiam lõga acquiſitas cõſuetudine ſequitur. Siccita-
D tis ſignũ eſt ſi corpus difficiliter moueatur,ſqualidúm
que ac ſiccum ab exſiccãtibus fiat.Humida verò tempe-
ries in cæteris quidem eſt ſimilis temperatæ: ſed tamen
eſt mollior, & maiore carnis copia referta, atque ab ea
ſeparari mollities non poteſt: ſicut etiã craſſitudo, quæ
non modò innatam temperaturam, ſed eam etiam quæ
ex longa conſuetudine contracta ſit, comitatur. Pro-
prium verò humiditatis ſignum eſt, corpus ab hume-
ctantibus grauari. Quæ verò calida & ſicca eſt, hirſuta
maximè eſt:capilli in capite celerrimè naſcũtur,iidém
E que nigri,& iuuenili ætate copioſi. Temporis verò pro-
greſſu caluitium conſequitur. Venæ amplæ ſunt, veluti
etiam arteriæ tum magnæ ſunt, tum verò etiam pulſant
vehementiſſimè: totum præterea corpus robuſtum,ar-
ticulatum,muſculoſum, & expers pinguedinis eſt. Cu-
tis verò durior eſt atque nigrior.Quum verò temperies
frigida atque humida ſit,pectus erit omnino perãguſtũ,
totúmque corpus pilis vacans, cutis tenera atque alba,
capilli ſubuſi,& præſertim in iuuentute: quúmque ſe-
nectus aduenerit, caluitium non ſequitur. Huiuſmodi
F autem homines ſtatim timidi, puſillanimes ſegnéſque
ſunt,venáſque latentes habent,craſſi ſunt & pingues, &
femoribus & muſculis nõ aſpectabilibus ſunt: itémque
inarticulati ſunt & bleſi. Síque frigiditas & humiditas
mágis aucta fuerit, color vnà cum capillis rufus erit: ſi
verò plurimum augeatur,liueſcit. Calida verò atque hu
mida temperies mollior eſt, & plus carnis habet quàm
optima temperatura:quumverò plurimum aucta fuerit,
ſtatim morbis putridis corripitur. Quum autem paulo
humidior eſt,multóque calidior,tum ea præditi & pau-
G lo molliores ſunt, & plus carnis habent quàm tempe-
rati:hiſpidiores verò non paulo,nec paulo ſunt tangen-
tibus calidiores. Si verò frigiditas & ſiccitas æquè au-
geantur,corpus ſuapte natura erit gracile,non muſculo-
ſum,nec articulatum,nec coloratum, & pilis vacans,ta-
ctúque frigidum apparebit.Pinguedo tamen,licet gra-
ciles ſint,carni inſperſa erit. Capillorũ color pro portio
ne frigiditati reſpondebit. Quantum verò ad animi
mores pertinet,puſillanimes, timidi, & triſtes erunt: &
&(vt ſummatim dicam) in tẽperaturis cõiungatis quali-
H tatis exuperantis ſigna, cæterarum ſignis ſemper præſta
bunt.

De capitis formatione, Cap. XLV.

PAruum autem caput prauæ cerebri conſtitutionis
proprium indicium eſt: magnũ verò non neceſſariò

bonæ eſt indiciũ. Sed ſi ob innatæ facultatis robur, quæ A bonam multámque materiam effecerit, hoc eueniat, bonum ſignum erit: ſi verò ob ſolius materiæ copiam, non item bonum. Sed hæc diſtinguenda ſunt ex forma & ex iis quæ inde oriuntur: atque ex forma quidem, ſi concinna ſit. (hoc enim ſemper bonum eſt ſignum) ex iis verò quæ oriuntur à capite, ſi optimè ſint affecta, ſique neruea ipſorum pars bene alatur, robuſtáque ſit, ſi denique oculi acriter aſpiciant. Capita autem acuminata mancam habēt circa frontem aut occiput, aut vltra debitum auctam eminentiam. Ita plerunque fit vt quemadmodum magnum B caput, ſic etiam ea quæ ſunt huiuſmodi, vitioſa cōperiamus: & tamen quandoque nonnulla ex iis, quum virtus efformans valida ſit, bona inueniuntur.

Temperaturæ cerebri ſigna, Cap. XLVI.

TEmperatum cerebrum actiones animi habebit moderatas, & excremēta itidē moderata, miniméque ab omnibꝰ externis rebus offendetur. Qui hoc præditi ſunt, capillos in infantia ſubrufos, in pueritia ſubflauos, in perfecta ætate flauos, & medios inter exquiſitè criſpos & ſimplices habet, nec facilè calueſcunt. Si cerebrũ calidius C temperato ſit, omnia ea quæ circa caput ſunt, rubicundiora & calidiora erunt, venæque in oculis apparebunt, iiſque in lucem editis capilli ſtatim in capite naſcētur. Qui verò multo calidiores ſunt, iis capilli nigri, & robuſti, & criſpi, in primiſque non multum ſubflaui: deinde verò nigri fiunt, & quum ætate procedunt, caluitio afficiũtur. Horum pauca ſunt excrementa, quum valetudine quæ vitio & culpa omni vacet, perfruuntur. Caput iis impletur, grauatúrque à cibis potionibúſque calefacientibus: itémque odoribus, & rebus foris incidentibus. Modicus D ſomnus atque is non profundus huiuſmodi naturis ſatis eſt. Frigidioris porro quàm par eſt cerebri notæ ſunt, magna excrementorum copia per meatus peculiares manātium, capilli recti, rufi, ac ſtabiles, faciléque à frigidis cauſis lædi, deſtillationibúſque atque grauedinibus continenter corripi, venáſque oculorum non apparére, & ad ſomnum ferme procliuiores eſſe. Siccioris autem cerebri ſigna ſunt, ſi nihil excrementorum in meatibus fluit, ſi ſenſus acres ſint, ſi vigilantes, ſi capillos robuſtiores, & celerrimè exorientes: quúmq; orti fuerint, potius criſpos E habeant. Hi verò citò calui fiunt. Humidioris verò cerebri, capilli plani, nulla caluities, ſenſus obtuſi ſunt, excrementorum copia redūdat, ſomnus multus & profundus. Qui calido ſiccóque cerebro ſunt, ii carent excrementis, ſenſibus ſunt exquiſitis, & vigilantiſſimi, & celeriter calueſcunt: & tamen capilli in eis primo quoque ortu celerrimè naſcuntur, & optimè nutriuntur: nigro criſpóque capillo ſunt: caput tangenti calidum eſt: rubri verò ſunt ad vigentem ætatem vſque. Vbi verò humiditas acceſſerit caliditati, & vtraque mediocritatem paulum excedat, F tum & bonus color & calor adeſt, venæque in oculis magnæ videntur: excrementa plura ſunt, & mediocriter cocta, capilli recti ſubflauíque, nec facilè caluitium patiuntur. Caput verò impletur atque aggrauatur calefacientibus: quúmq; humor & calor plurimum increuerint, morboſum caput redditur, ac facilè à calefacientibus & humectantibus læditur. Eiuſmodi tamen diu vigilare non poſſunt, neque ſenſus exquiſitos habent. Frigidæ verò ſimúlque ſiccæ cerebri temperaturæ, frigidum & coloris expers caput efficiunt: quique hac natura præditi ſunt, venas in oculis non habent. G A frigidis cauſis ſtatim offenduntur, ex quo fit vt inæquali valetudine fruantur: ſenſus in iuuentute exquiſiti ſunt, & culpa omnino vacāt: at pro greſſu temporis, celeriter cōtabeſcunt: atque (vt vno verbo complectar) quantum ad totum caput pertinet, citò ſeneſcunt. His in lucem editis capilli vix prodeunt: atque ii quidem non aluntur, flauique ſunt. Humida verò & frigida cerebri natura facit ſoporoſos, ſomniculoſos, & ſenſibus obtuſos: itémque capita excrementis redundantia, frigori & repletioni opportuna, & deſtillationibꝰ ac grauedinibus H obnoxia: hi tamen non caluefiunt.

Ventriculi temperaturæ ſigna, Cap. XLVII.

VEntriculi qui natura ſiccior ſit, notæ ſunt, ſi celeriter ſitibundi fiant, paucáque eis potio ſufficiat, largiore grauentur, fluctuationibus infeſtetur, aut quod redundat ſuperfluitet, cibiſque ſiccioribus delectentur. Humidior natura ventriculus cognoſcitur, ſi eo præditi, ſiti non afficiantur, & copioſiorem humorem ſine moleſtia ferant, & cibis gaudeant humidioribus. Calidiorem atteſtantur hæc, vt eo præditi melius concoquant quàm appetant, & dura potius, & item ea quæ immutari difficulter poſſunt: cibis præterea potionibúſque calidioribus oblectentur, neque à frigidis, niſi immodicè eis vtantur, noxam vllam percipiant. Ventriculus autem natura frigidior ad appetendum quidem valet, ad concoquendum verò non itē; præſertim verò ſi edulia quæ difficulter immutantur, quæque frigida ſunt, aſſumpſerit. ſtatim enim in ea coaceſcunt. Itémque frigidis quidem gaudet, ſed tamen ab eorum vſu nimio læditur. Intemperies autem ventriculi ex morbo contractæ, ab iis quæ ei natura inſitæ ſunt, differunt, quòd contraria, non autem ſimilia expetant. Ventriculus ergo qui probè concoquit, temperatus eſt: qui nō concoquit, intemperatus. Si ructus nidoroſos & fumeos edat, immoderatum & igneum eius calorem eſſe indicabit: ſi acidos, contrarium. Si verò cibos concoctu difficiles conficiat, immoderatum: ſi verò illos non concoquat, piſces verò cōcoquat, imbecillum. Hoc autem vtrum ex humore aliunde confluente accidat necne, conſiderandũ eſt. nam pituitoſi acidum, bilioſi nidoroſum, & graueolens, aut alias extraneas qualitates eructant: communia verò ſymptomata, nauſeæ ſunt. Sed ſi vitioſi humores in cauo ſpatio ventriculi ſupernatent, euomuntur, qui verò in corpore ventriculi ſunt, & eius tunicis continentur, fruſtra nauſeis vomitu vacantibus turbabuntur.

Pulmonis ſigna, Cap. XLVIII.

NOn ſolùm ventriculus ſitim adfert atque aufert, frigidæque ac calidæ potionis cupiditatem inuehit, ſed etiam viſcera quæ thorace continentur: & tamē quum bibunt, non ſtatim ſitis ſedatur, ac frigida potio ſitim eorum magis quàm valdè calida reſtinguit. Aër quoque frigidus inſpiratus eos refrigerat, quum eos quibus vētriculus ſitim affert, nihil leuet. Qui verò contrà ſunt affecti, à frigida inſpiratione moleſtia manifeſta ſenſibus afficiũtur: eſtque hoc maximũ frigidi pulmonis indiciũ: atq; etiã pituitã ſcreatu cũ tuſſi reiiciũt. Sicci pulmones excrementis & pituita carent, quemadmodum humidi redundant excrementis, & obſcuram atque raucam vocem faciunt: quúmque vehementius aut acutius loqui ſtudent, tunc intercidunt excrementa.

Temperaturæ cordis notæ, Cap. XLIX.

COrdis calidioris ſigna ſunt magnitudo reſpirationis, pulſus velox & frequens, audacia, & furibunda temeritas, thorax hirſutus, ac præſertim pectus, & quæ præcordiis ſunt propinqua, magnáque ex parte totum corpus calidũ eſt, niſi iecur magnopere obſtet. Thoracis quoq; amplitudo caliditatē cordis arguit, niſi etiam tũc cerebrum valde reſiſtat. Cor verò frigidius, pulſus mediocribus minores habet: quique tali ſunt corde, & timidi, & puſilli animi, & ſegnes ſuapte natura ſunt, pectúſque glabrum habent. Siccior cordis natura pulſus duros facit, iram nō ſubitam, ſed agreſtem, & quæ ſedari difficulter poſſit, excitat: plerũque autem niſi iecur repugnet, vniuerſum corpus eſt calidius. Humidius cor eſſe reſtantur pulſus molles, & mores ad iram quæ placari facilè queat, procliues, totúmq; corpus, niſi hepatis partes cōtrà faciant, humidiꝰ. Calidum & ſiccum eſſe cor oſtendunt pulſus duri, & magni, & veloces, & frequentes, & reſpiratio itidem magna, & velox, & frequens. Quibus huiuſmodi cor ineſt, maximè omnium hirſutum pectus habent, atque præcordia. Ad actiones prompti, iracundi, temerarii, & tyrannicis moribus præditi ſunt: in iram verò quæ non facilè ſedatur, præcipites ruunt. Si verò vnà cum calore humiditas ſuperauerit, hi minus quàm qui ſuprà cōmemorati ſunt, hirſuti erunt: porro ad actiones impigri: neque in eis eſt agreſtis animus, ſed tamen ad iram magis pronus: pulſus verò magni, molléſque, & veloces, & frequentes. Quũ verò humidius frigidiuſque cor eſt, pulſus molles ſunt: mores verò huiuſmodi vt puſilli animi, timidi, & ſegnes ſint, & minimè furibundi, ſicut etiam ad iram non ſunt

procliues. Frigidioris verò ſiccioriſque cordis, pulſus duriores, exiguique ſunt: quique ita ſunt, minimè omnium ſunt iracundi: vbi verò iraſcuntur, iram diu retinent, eorúmque minimè omnium hirſuta ſunt pectora.

Iecoris temperaturæ dignotio, Cap. L.

CAlidioris hepatis notæ ſunt venæ amplæ, flauæ bilis maior copia, in ætate verò conſiſtẽti etiam atræ: ſanguis calidior, & ob hanc ipſam cauſam totum quoque corpus, niſi cor obſtiterit, vẽter & præcordia hirſuta. Frigidius iecur oſtendunt venæ anguſtæ, pituita copioſior, ſanguiſque & totus habitus corporis frigidior, niſi quid ei caloris à corde impertiatur: præcordia nuda pilis, itém que venter. Siccioris ſigna ſunt ſanguis craſſior, & minor eius copia, venæ duriores, & totus corporis habitus ſiccior: humidioris ſigna ſunt ſanguis copioſior & humidus, venæ molliores, atque ita vniuerſum corpus, niſi cor contrà repugnet. Calidi verò ſiccíque ſigna ſunt præcordia maximè hirſuta, ſanguis craſſior, & ſimul etiã minor eius copia: amara bilis plurima, in ſtatu verò etiam atra: venæ amplæ duræque, & ita quoque corpus vniuerſum calidum & ſiccum. Calor enim qui manat à corde, frigus quod ab hepate exiſtit, non ſecus quàm frigus calorem poteſt vincere: at ſiccitas ab humidiore corde ad contrarium traduci non poteſt. Perſpicuum autem eſt, ſi vtriuſque principii temperaturæ in vnum conueniant, totum corpus conuenienter illis exquiſitè affici. Humidum ſimul & calidum hepar habet præcordia minus hirſuta quàm quod calidum ſiccúmque eſt: itémque multum ſanguinis, latas venas, habitúmque humidum & calidum obtinet, niſi cor obſiſtat. Si verò vtriuſque qualitatibus naturæ modũ magis quàm par eſt, excedat, ſtatim in eos morbos incidit quos putredo & malitia humorum procreat: ac tum quidẽ magis ſi humiditas plurimũ ſit aucta: calor verò perexiguus, & vitioſi etiã humores fiunt. Humidi & frigidi ſigna ſunt glabra præcordia: ſanguis autem magis pituitoſus vnà cum venarum anguſtia redditur: totũ præterea corpus eodem modo eſt affectum, niſi à corde ad cõtrarium habitum perducatur. Frigidum verò ſimul atque ſiccum iecur parum ſanguinis gignit, venas anguſtiores & corpus reddit frigidius, niſi cor hoc etiam loco dominetur.

Calidioris, ſiccioris, atque humidioris intemperiei corporis correctio, Cap. LI.

QVum in calida intemperie bilioſum excrementum redundet, ſi per inferiora deſcendat, perſpicuum eſt nihil eſſe molliendum: ſi verò ad ventrem feratur ſuperiorem, euacuãdum eſſe vomitu, qui poſt exercitationẽ, ante cibum, aquæ potu cieatur. Eos verò qui ita ſunt affecti, præſtat exerceri, neque veloci & concitata exercitatione, ſed tardiore ac molliore. Quibuſdam verò qui ad modũ calidi ſunt, nihil exercitatione opus eſt: ſed ſufficit deambulatio, & balneum, atque ii etiã balneis poſt cibum delectãtur. Quibus verò ſiccitas adiũcta eſt, iis opus eſt victu humectante ex cibis huiuſmodi, balneiſque, & exercitationum concitatarum & multarum abſtinentia: ex quo conficitur vt æſtiuo tẽpore & citius, & à cibo rurſus ſint lauandi: quod humidum eſt, & frigida potio, his prodeſt. Siccis naturis maximè aduerſa eſt venus: cauere autem præcipuè debent laſſitudines, æſtus, ſolicitudines, vigilias. Humidæ natura temperaturæ in pueritia morbis quos defluxiones, & plenitudines, quóſque deinde humorum corruptelæ pariunt, ſunt obnoxiæ, quibus quidem fit rebus vt eis pluribus exercitationibus & exquiſita ventriculi concoctione opus ſit. Quocirca huiuſmodi naturæ ex bina & terna ante cibum lotione, & ex balneorum naturalium vſu maximum fructum ferent: ne verò defluxionibus infeſtentur, proſpiciendum eſt: id quod lauacris multis ante cibum, exercitationibus, vrinæque & alui excretione conficietur. Nihil etiam prohibet apophlegmatiſmis interdum vti, & etiam purgationibus: itémque cibis boni ſucci, & vino quod vrinæ ciendæ ſit vtantur.

Intemperiei frigidæ correctio, Cap. LII.

FRigidæ intemperiei tres ſunt differentiæ, quarũ peſſima eſt ſicca. Nam quod progreſſu temporis ſeneſcẽtibus contingit, id ipſum iis qui ea temperatura ſunt, ab
A initio ineſt: ergo humectandi calefaciendíque ſunt. Id fiet exercitationibus moderatis, humidis, calidiſque alimentis, vini calidioris potu, & ſomnis etiam pluribus: in quo danda nobis opera eſt vt excrementa quæ quotidie fiunt in corpore, vacuentur omnia. Concubitus omnes ſicciores lædit, eos verò præcipuè qui præterquam quòd ſicci ſint, frigidi etiam ſunt: ſolis verò calidis & humidis eſt innoxius. Iam verò temperaturæ quæ humidæ & frigidæ ſunt, vitioſæ ſunt, corripiunturque à morbis iis qui defluxionibus accepti referuntur: hos iuuat balnei abſti-
B nentia & multa exercitatio, victúſque tenuior, itémque calida mediocriter inunctio. Qui verò natura frigidiores, mediocritérque ſicci & humidi ſunt, eorum calor excitãdus & confirmandus eſt. In totius autem victus ratione conſtituenda, victus qui inter humidum & ſiccum medius ſit interiectus deligatur.

Curatio ſiccæ intemperiei ventriculi quæ velut exemplum reliquarum curandarum proponitur, Cap. LIII.

INtemperies ſicca eſt vel quum ſolida ſubſtantia par-
C tium ſimilium inter ſe fit ſiccior, quæ quidem eſt eiuſmodi vt ei adhiberi medicina nõ poſſit, vel quum propria humiditas, vnde partes nutriuntur, omnino conſumpta eſt. Ea autem continetur in omnibus animalis partibus, ceu ros quidam per eas ſparſa, quam inſerere particulis ſine alimento non poſſumus: quam ob rem difficillima eſt huiuſmodi affectionum curatio: alia verò ſiccitas eſt, quæ in exilibus arteriis veniſque conſiſtit. Huiuſmodi ſiccitates curare oportet alimento humectante, ſingulas particulas ſimiles inter ſe propria humiditate implẽ-
D do. Balneum ergo tẽperatũ cõuenit, in quo diutius morari ægrotum decet: à balneo verò lac aſininum recens mulctum, cuique mellis tepidi modicum ſit adiectum, nulla mora interpoſita dandum eſt: hominémque ita ad ſecundam vſque lauationem quieſcere permittemus, tum modicè fricabimus, & pinguiter, ſi vtique lac quod datum fuerit iam ad vnguem confecerit: id quod tum ex ructibus, tum ex ventriculi mole coniicere licebit. Moderatũ verò temporis interuallum inter primam & ſecundam lauationem erit, ſi quatuor aut quinque horarum æquino-
E ctialium ſpatium intercedat, ſi modò lauare tertiò paras: ſin minus, plurimum. Quinetiam poſt vnamquanque lauationem oleo hominem priuſquã ſe veſtiat, vngemus. Si verò lacte oblectetur, id etiam poſt ſecundam lauationem dabis: ſin aliter, ptiſſanam diligenter coctam, aut alicam ptiſſanæ modo confectam: deinde verò vbi rurſus quieuerit, ad tertiam lauationem, aut illico ad cœnam eſt ducẽdus. Eſto autem ei paratus panis diligenter cõfectus, in furno coctus, purúſque: obſonium ex piſcibus ſaxatilibus, aut ex albo iure aſellus: & (vt paucis alimenti ſummã
F complectar) ſit coctu facile, & nutriẽs, miniméque glutinoſum, & excremento vacans. Potus eſto vinũ aquoſum, albúmque purum, & quod minimam ſuſtineat aquæ miſtionem, quódque leuiter adſtringat: hæcque eſt maximæ ſiccitatis curatio. Modicæ verò ſiccitates non tam exquiſitum victum poſtulant, ſed pleniore cibo vti poſſunt. Ponamus ergo nunc ſiccitatem ſuperiori parem, ſed ſit ei cõiuncta frigiditas: ſanè iis quæ dicta ſunt, calefacientium materiam miſcebimus, & cæteris addemus: ergo lacti mel
G copioſius addetur, & vinum minus aquoſum quàm prius dabimus. Quinetiam ipſa quoque eſculenta calidiora, idque non ſolùm naturalibus ipſorum temperaturis, ſed etiam recens acquiſitis qualitatibus exhibẽda erunt. Nardino etiam vnguento, aut maſtichino aſſiduè vngemus. Si verò cum ſiccitate multa ſit coniuncta frigiditas, primùm ipſam grauiſſimã, & ad corrigendum difficillimã exiſtimabis: iiſdem verò vtendum eſt, itémque melle per ſe deſpumato: vinum eligendum eſt antiquius. Optimum autem his omnibus medicamentum eſt quo picatores continenter vtuntur, eóque venter illinendus eſt, & cali-
H dum etiamnum auferendum. His etiam prodeſt boni habitus puellus vnà dormiens, ſic vt abdomen ſemper contingat: deinceps verò ſiccitati iuncta caliditas eſto mediocris. In eiuſmodi intemperie primam victus inſtitutionẽ ſeruabimus, vt mel prorſus non guſtetur, vinúmque mi-

nimè vetuſtum exhibeatur:cibos verò tepetes & lacteos offeremus,ventriculúmque omphacino & melino vngemus. Hos autem vehementius refrigerare periculoſum eſt, quum huiuſmodi conſtitutio quodammodo febris naturam,quum calor abundarit, imitatur. Rurſus itaque proponamus intemperiem calidam exuperare, huicque humiditatem eſſe coniunctam:hanc intemperiem minore metu aquæ frigidæ potione curabimus: huic accommodatus eſt ciborum adſtringentium vſus qui tamen citra calorem auſteri ſint: humidæ verò intemperiei ſi ſola conſiſtat, cibi exſiccantes, ita vt nō calefaciant nec refrigerent,itémque cōſuetæ potionis parcitas valde auxiliantur:intemperiei verò quæ cū frigiditate eſt coniuncta,optima remedia ſunt acria omnia,quibus admiſceantur adſtringentia,ſed quæ non manifeſtè refrigerent: optima etiam his eſt exigua potio,eáque vini egregiè calefacientis.Atque hæ quidem ſunt earum intemperierum quæ in qualitatibus conſiſtunt curationes.Quoniam verò perſæpe in ipſo ſinu ventriculi contentus humor, aut in ipſas ventriculi tunicas impactus,intemperies creat,operæpretium erit de his etiam loqui. Ergo prior affectio, ſi ſemel conſtiterit, vomitu expurgata facilè quieſcit: ſin rurſus ex alia parte quadā,vel aliis particulis humor cōfluxerit, exquiſita dignotione opus eſt, curatio verò ſtatim ſubſequetur.Vniuerſam enim curationem parti affectæ debemus accommodare,cura adhibita ne particulæ quæ recipiunt ea quæ confluunt,facilè admittant. Fiet autem hoc adſtringentibus & iis quæ totum corpus ad bonam habitudinem perducunt.Vitioſus autem ſuccus qui in vētriculi tunicis eſt receptus, curatur modicè purgantibus medicamentis,vt eſt aloë, & picra medicamentum quod ex ea componitur.Sed quibus lenta pituita ventriculo infixa eſt,iis prius exhibenda ſunt quæcunque ipſam diſſecent,deinde purgandum:ſi ad vomēdum ſint idonei, vomitus ex radiculis cieatur.Si verò nec lētus nec craſſus humor ſit,vtiq; ſatis erit ex ptiſſanæ cremore vomere,itémque ex mulſa:bibēdus verò etiā abſinthii ſuccꝰ ex mulſa. Reliquarum verò partium intemperies ſimiliter iis quas propoſuimus, humores ad meatus idoneos deducendo, ſanabuntur.Si verò particula neque cauitatē neque ſenſibilem meatum habeat, euaporationibus & ſudoribus redundantes humores vel ichores qui in ipſa ſunt,veluti ſi ſpiritus flatulentus eſſet id quod continetur,euacuare nos oportet.

SEXTI LIBRI ARGVMENTVM.

In ſexto traduntur ſigna & curationes febrium,ſymptomatúmque,& inibi etiam de animi defectione,ſyncopa, dolore,fame,appetitu proſtrato,nimia fame,nauſea,vomitu,canina appetentia,vigiliis,graui ſapore,colliquatione & ſiti,verba fiunt.

LIBRI SEXTI CAPITA.

Signa critica in principio apparentia mala eſſe, Cap. I.
Quando optimam criſin factam cognoſcamus, Cap. II.
Quomodo futura criſis prænoſcenda ſit, Cap. III.
De ſignis quæ ab vrina ſumuntur, Cap. IIII.
De ſputis, Cap. V.
De febribus ephemeris, Cap. VI.
De putridarum febrium notis, Cap. VII.
Curatio febrium putridarum, Cap. VIII.
Signa tertianæ, Cap. IX.
Tertianæ curatio, Cap. X.
Tertianæ nothæ curatio, Cap. XI.
Quartanarum cognitio, Cap. XII.
Quartanæ curatio, Cap. XIII.
Quotidianæ febris ſigna, Cap. XIIII.
Quotidianæ curatio, Cap. XV.
Febrium continuarum indicia, Cap. XVI.
Continuarum febrium curatio, Cap. XVII.
Ardentium febrium ſigna, Cap. XVIII.
Ardentium curatio, Cap. XIX.
Febriū quæ ex affectione eryſipelas referente originē trahunt curatio, Cap. XX.
Hecticarum febrium cognitio, Cap. XXI.
Hecticarum febrium curatio, Cap. XXII.
De ſemitertianis, Cap. XXIII.
De morbis publicis, Cap. XXIIII.
De peſtilentia,ex Rufo, Cap. XXV.
De iis qui ob crudorum humorum copiam in ſyncopen cadunt, Cap. XXVI.
De iis qui ob tenues humores animi defectione tentantur, Cap. XXVII.
De aliis cauſis ex quibus ſyncopæ oriuntur, Cap. XXVIII.
De dolore, Cap. XXIX.
De colliquatione, Cap. XXX.
De vigiliis in febribus, Cap. XXXI.
De iiſdem, Cap. XXXII.
De graui ſapore, Cap. XXXIII.
De canina appetentia, Cap. XXXIIII.
De cibi faſtidio, Cap. XXXV.
De fame ingenti, Cap. XXXVI.
De ſiti immodica, Cap. XXXVII.
De ſiti Philumeni, Cap. XXXVIII.
Diſcoridæ catapotium ad ſitim, Cap. XXXIX.
De nauſea, Cap. XL.
Ex Philumeno vomitionis bilis curatio, Cap. XLI.
De ſingultu,ex Galeno, Cap. XLII.
Linguæ aſperæ curatio, Cap. XLIII.
Curatio exulcerationis quæ os ſacrum exercet, Cap. XLIIII.
De animi defectione ex inanitionibus, Cap. XLV.
Si anima deficiat ob plenitudinem, Cap. XLVI.
Curatio ad ſanguinis deſtillationem, Cap. XLVII.

ORIBASII SYNOPSEΩS AD EVSTAthium filium liber ſextus.

Signa critica quæ apparent in principio praua eſſe, Cap. I,

SIGNA concoctionis nunquam malè apparent:critica verò ſigna quandoque malè apparent.nam neque in principio, neque in incremento, neque in ſtatu ea debent apparere.

Quomodo optimam criſin factam cognoſcamus, Cap. II.

SI ægrotus febri ſit per criſin leuatus, aliiſque accidentibus liberatus, coloratiórque pro ratione euacuationis euaſerit pulſuſq; vires acquiſiuerit, ipſeq; ad ſurgēdū, ſéque erigeudum ſit robuſtior, ea optima criſis eſt: ſiquid horū deſit, tantum ab optima aberit quanta fuerit vis eius quod deeſt.

Quomodo futura ctiſis prænoſcenda ſit, Cap. III.

SI acceſſiones intendantur & anticipent, fiántque multo vehementiores,& tertio quoque die inuadāt, morbum breui iudicatum iri declarant: ſin autem lentè moueantur, eadémq; hora inuadāt,& quotidie affligāt, longiore poſt tempôre criſin fore ſignificant. Iis etiam qui cum vehementibus rigoribus febri iactantur, morbus ſolui non poteſt priuſquam rigores leniantur, atque etiā niſi rigor ſe remittat, morbus ad ſtatum peruenire non poterit, atque ita multo minus ipſius ſpetanda eſt declinatio.

De ſignis quæ ab vrina ſumuntur, Cap. IIII.

VRina optima eſt quæ ſanorum vrinæ ſimillima eſt: huiuſmodi eſt quæ ſubtufa & ſubflaua cernitur:hæc enim ſtatim craſſitiem moderatam habet. Etenim quum tres ſint turbidarum vrinarum differentiæ, vt vel excretæ tales paulo pòſt ſubſidant, vel conſimiles maneant perpetuò, vel puræ excernātur, deinde fiant turbidæ:quæ tertio loco dictæ ſunt, malæ ſunt:benignæ verò ſunt primæ: in medio vtrarumque ſecundæ ſtatuuntur. Summè cruda eſt ea quæ ad vnguem aquoſa eſt, vtpote quæ ſymptoma ſit deſperatæ venoſi generis concoctionis. Quum verò vrina celeriter deſcenderit, morbus cui diabetæ nomē eſt, oritur. Sed hæc vrinarum crudarum eſt detertima: deinde verò ea quæ alba & tenuis eſt, aquæ inſtar:his vicina eſt alia vrina quæ in pleriſque morbis colorem vt vinū abundè habere videatur:hāc ſequitur ſubpallida: quæ verò pallida eſt, iam etiam erit ſub rufa, eáque iam concoquitur quantum ad colorem pertinet: háncque craſſitie tantum à diluta recedere oportet, ſi concoqui rectè debeat, quantum etiam colore abeſt. Quòd ſi colorem qui ei ſecundum naturam ineſt, planè ſeruarit, ſubſidēs verò, album, leue, æquale,& copioſum fiat, exquiſitæ quidem concoctionis erit indicium, ſed plus crudi humoris expurgari ſignificabit:ſi verò craſſa mediocriter fuerit, & habeat quædam ſubſidentia, ea non concocta erit omnino. Si enim ſubſidētia parti farinæ craſſioris, aut laminis, aut furfuri ſimilia fuerint, prætetquam quòd omnem huiuſmodi vrinam incōcoctā eſſe, mortis etiam imminere periculum oſtendunt. Quæ verò boni coloris vrina eſt,& ſimul etiam habet ſubſidentia lenia, atque alba, & æqualia, aut nebulis quibuſdam ſimilia, aut ſuſpenſa, ea eſt omnium probatiſſima: primæque tribuuntur ei in qua eiuſmodi ſubſidentia videntur:ſecundæ verò ei in qua ſuſpenſa cernuntur:tertiæ porro ei in qua nebulæ ſunt:& denique ea quæ in vrinis probè innatant, quo inferius ſubſident, eo ſunt præſtantiora.

De ſputis, Cap. V.

SPuta quæ ſubflaua, ſubrufa, ſubſpumea,& tenuia ſunt, ſolius cruditatis ſunt notæ: malum verò nullum inſignius denotant. Quæ verò ſincerè flaua, rufáque ſunt, ac ſpumea, ſuntque viridia, glutinoſa,& rotunda, mala ſunt: quibus etiam deteriora ſunt nigra. nam præter ſanguinē quicunque alius humor ſuperauerit, affectionem prauam oſtendit à colore inflammato ducentem originē. Crueta igitur, pituitoſáq; ſputa, mediocria ſunt:flauæ autem vel atræ bilis, difficilia. Cæterùm quomodo educātur primùm conſiderandum eſt. nam ſi facilè excreentur, ea bona eſſe perſpicuum eſt: ſin ſecus, praua. perfectam námque concoctionem indicat ſputum quum leue, album, & æquale eſt, ſubſidétque neque humidū neque ſubcraſſum. Omnimodæ verò ctuditatis ſignum eſt ſi nihil omnino expuatur:ſi verò ſpuatur, ſed tenue illud ſit, imbecillæ coctionis eſt indicium:quòd ſi parum ſit, rufum, aut flauum, nō bonum erit:ſi liuidum,& æruginoſum, vel nigrum, ſummè pernicioſum erit.

De febribus ephemeris, Cap. VI.

FEbrium diatiarum proprium & inſeparabile ſignum eſt, vrinarum in primo die concoctio, & caloris ſuauitas. Poſt primam verò febris ſolutionem, certiorem earū cognitionem habebis. in hac enim motus arteriarum ei motui qui fuit in ſecunda valetudine eſt omnino ſimilis, quum nulla ex aliis febribus ad naturalem ſtatum reuertatur:maximum quoque indicium eſt quum æger facilè fert. His febribus opportuni ſunt in quorū corpore quod tranſpirat, non halituoſum, ſed acre, ac veluti fumoſum eſt:huiuſmodi ſunt quorum calida eſt natura, atque ſicca, & ad ſummā bilioſi: qui igitur ex laſſitudine in febrim inciderunt, pinguiter & molliter ſunt perfricandi, & ad balneum ducendi. Qui ex ſiccitate, minus fricandi ſunt illi quidem, ſed lauādi ſunt liberalius: qui ex curis, mœroribus, vigiliis, atque ira febricitant, non ſæpe lauandi, ſed multo oleo tepido, cui minimè adſtringens vis inſit, fricandi paululum,& ex conſuetudine lauandi: qui verò ex vſtione febricitant, protinus ab initio reſrigerantibus curandi ſunt,& crebrius lauandi:minimè tamen eis largo oleo & frictione eſt opus. Sint autem refrigerantia roſaceum,& omphacinum ſalis expers:eadem verò refrigerātia ſincipiti vehementer oportet infundere, & quum febris inclinauerit, lauare. Siquis verò ex frigore febrim cōtraxerit, is etiam in declinatione lauādus erit: ſi verò febri,& deſtillatione, grauedinéque vexetur, priuſquā hæc concocta ſint, lauandus non eſt: at qui propter vſtionem febricitant, ii vel quum hæc adſint, lauari debebunt. A balneo verò amborum capita iiſdem madefaciēda ſunt: atque eorum quidem quibus vſtio febrim attulit, refrigerantibus:iis verò quibus frigus, calefacientibus, quæ ſint mediocria, quale eſt irinū & nardinum vnguētum. Quibus vero meatuum conſtipatio febrem excitauit, iis balnea dulcium aquarum & temperatatum conueniunt:tum frictio rarefaciens,& exercitationes,& victus ſuccis dulcibus procreandis idoneus. Qui verò ob inediam febri correpti ſunt, eos vbi prima acceſſio remiſerit, in balneū perduces,& plutimo oleo tepente perfundes, tum mitiſſimè fricabis, & diutiſſimè in calida ſolii aqua detinebis: ſimulatque exierint, ſéque recollegerint, in balneum introducendi ſunt, deinde aqua calida potui danda, mox ptiſanæ cremor offerendus, quandoque etiam lactuca,& piſces qui molli carne ſunt, ex albo iure. Omnium autem communis victus ſpecies eſto quæ boni ſucci ſit, & quæ facilè concoquatur,& quæ nuſquam meatibus inhæreat. Vinum dandum quod tum aſpectu, tum viribus ſit aquoſum. In primo autem acceſſionis inſultu nonnulla horum quandoque mutanda ſunt in iis in quibus corporis intēperies ad calidum ſiccúmq; conuerſa, febres gignit. Qui verò ex bubonibus febricitant, ii ne medicum quidem interrogant quid facto opus ſit, ſed vlceri à quo excitatus eſt bubo, proſpicientes, vbi acceſſio declinauerit, lauētur: iis vinum circuncidendum eſt donec bubo fuerit ſolutus, ſuntque tenuiore victu nutriendi.

Ex Galeno, de putridarum febrium notis, Cap. VII.

PVtridarum febrium notæ ſunt hæ, vt nulla cauſa euidens præceſſerit, vt neque à rigore febris inceperit, neque ab æſtu, neque frigore vehemēti præcedēti: id quod

non ſecus eſt putridarum febrium proprium quàm etiã pulſuum depreſſio: ſic enim nominant, quum incipiente acceſſione pulſus admodũ exigui & inæquales ſunt, quod quidem eſt huiuſmodi febrium proprium vel maximè. Porro caloris qualitas maxima eſt putridarum febrium nota: ita enim fuliginoſa eſt, vt vel tactum erodat. Maximè verò proprium harum febrium eſt vrinæ cruditas, & obſcura concoctio: magnum verò & notabile concoctionis indicium in vrinis nunquam in hiſce febribus apparet.

Curatio febrium putridarum, Cap. VIII.

Ergo ſi vires eius qui ex putredine febricitat, valentes ſint, mittendus ſtatim ſanguis eſt, ſi cruditas ventris non ſit: ſin vires ſint infirmæ, ætáſve prohibeat, non erit incidenda vena: corpore euacuato, putrida per vrinas, aluum, & ſudores expurganda ſunt: ſin autem ſponte ſua nõnunquam ad ventriculum impetu ferantur, etiam per vomitum, alioqui non ſunt præter naturam irritanda. Materiæ autem deligi debent huiuſmodi quæ non valde calefaciendo & ſiccando prædictas euacuationes perficiant: cuiuſmodi ſunt ptiſanæ cremor, aqua mulſa, oxymel, apomel, & apii radix: ſi aluus non deiicit, clyſtere ex aqua mulſa cum oleo ciebitur. Totum verò corpus priuſquam vacuatum ſit, rarefacere non oportet: vbi fuerit euacuatum, licebit rarefacere medicamento quod tepidum calorem habeat, quale eſt quod ex chamæmelo conficitur. Hoc etiam tempore vinum aquoſum potui datum omnes excretiones mouet, itémque balneum aquæ dulcis temperatum. Verùm quum febris magnitudo obſtet, tum neque vino, neque lauacro, neque vnctione rarefaciente vtendum erit: ſed aqua frigida in his febribus potui data eſt accommodatiſſima, niſi etiam aliquid huius vſum impediat. Ergo ſi omnes vires robuſtæ ſint, febriſq; ardentiſſima, & euidentiſſima ſigna concoctionis appareant, frigidam cum fiducia dabis. Ad hæc verò ſi bonæ habitudinis homo ſit, calidáque & ſicca ſit conſtitutio, etiamſi in frigidam natationem hunc demiſeris, nihil lædes: ſin autem mediocris ſit febris, viréſque inualidæ, vnà cum ſignis concoctionis, & balneum, & vini potio, & omnes vnctiones rarefacientes iis proſunt.

Signa tertianæ, Cap. IX.

Tertiana febris quum ex motu flauæ bilis exoritur, ſtatim ab initio rigorem non paruum infert. Differt autem à rigore quartanæ, quòd pungere & conuulnerare cutim videatur, in quartanis autem acceſſionis ingreſſio vehementiorem perfrictionem habeat: quotidianas verò non rigor præcedit, ſed corpus modò perfrigeratur. In tertiana autem eſt etiam exquiſitus ordo pulſuum, eáque in ſtatu ſitim vehementem affert, atque hominem exurit, & paulo pòſt conſiſtit, calórque per omnes parteis æqualiter diffunditur. Si manum iniicias, primo cõtactu calor copioſus & acer, ac veluti cum vapore quodam elatus, occurrit: ſed paulo pòſt à manu vincitur. Quum verò æger biberit, ſtatim copia vaporis calidi ex cute prodit, quæ ſudores futuros nunciat, vomitus flauæ bilis apparet, aluus ſoluitur, bilioſa per vrinam excernũtur: præterea ad integritatem febris peruenit, vbi tempus acceſſionis non plurium quàm duodecim horarum cõpleuerit. Ergo quæ duodecim horis terminatur, exquiſitam tertianam nominamus: quæ verò diuturniorem acceſſionem habet, eam ſimplici vocabulo tertianam appellamus: at quæ acceſſionem habet longiſſimè productam, & exiguum interuallum intercedit, ea tertiana extenſa nuncupatur.

Tertianæ curatio, Cap. X.

Tertiana febris exquiſita, vtpote quæ à flaua bili procreetur, humectanda & refrigeranda eſt: quódque in ventrem influit, vomitibus: quod ad inferiora vergit, alui excretionibus euacuandum, & item per vrinas atque ſudorem educendum. Aluus igitur mollibus clyſteribus cienda eſt, vrina verò potionibus in quibus apium & anethum maduerint prouocanda: ſique ſigna concoctionis appareant, confidenter abſinthium dabis. Balnea proſunt ex aqua calida potabili, in quibus neque nitrum, neque ſal, neq; ſinapi ſint inſperſa: ſed oleo maximè calido infuſo æger eſt in balneũ ducẽdꝰ. Qui balneis valde oblectãtur, eos etiamſi bis laueris, non errabis: ſi verò ſigna concoctionis morbi ſeſe oſtendant, etiamſi ſæpius laueris, nihil delinques. A vino autem priuſquam morbus concoquatur, omnino abſtinendum: vbi verò concoqui cœperit, tenue, dilutum, & modicum ab initio dandum. Cibi quicunque humectant & refrigerãt, accommodati ſunt. Porro à melle, ſinapi, ſalſamentis atque acribus omnibus, & à vinis natura calidis abſtinere ægrum oportet.

Tertianæ nothæ curatio, Cap. XI.

In nothis hiſce febribus in initio lauare non expedit, ſed quum iam coctionis ſigna ſe nobis offerant: neque cibus eſt quotidie eſt dandus, ſed alternis diebus ſatis eſt. Quies & fotus præcordiorum, & ſorbitiones concoctu faciles, & clyſteres nõ admodũ molles iuuãt: ſi verò ſanguinis miſſione opus ſit, ne hæc quidem erit omittenda. Sit autem tota victus ratio, non quæ refrigeret humectétque, ſed etiam modus aliquis qui magis calefaciat atque incidat adhibeatur. Maximè verò conueniet ptiſanæ cremor iniecto pipere, vel hyſſopum, vel origanum, vel ſpicam nardi mulſa aqua infundens, & decoquens potui dabis: itémque alia omnia quibus vrina cieri poteſt, præter ea quæ vehementer calefaciunt & exiccant. Maximè verò poſt ſeptimum diem abſinthii coma danda eſt. Iam oxymel quoque epotum multos iuuit, & nonnulla etiam ex iis quæ aluum leniter ſubducunt. Vomitus autem à cibo iis in quibus hæc febris inueterauerit, vtiliſſimus eſt.

Quartanarum cognitio, Cap. XII.

Quartana febris cum magna refrigeratione inuadit, vt quæ ex frigido humore atræ bilis originem ducat. Calorem verò atque feruorem, ſicut tertiana, non habet: imò verò neque bilis vomitus eã comitatur. Si præterea vrinæ albæ tenuéſque ſint, quartana febris erit. Eximium verò quartanæ indicium fuerit pulſus tardus atque rarus.

Quartanæ curatio, Cap. XIII.

Qui febrem quartanam habent, leuiter tractãdi ſunt, eiſque neque medicamentum vllum vehemens dãdum, neque tentanda vacuatio, ſi non vtique ſanguis redundare videatur, quo caſu ſecanda vena eſt. Victus optimus & minimè inflans inſtituendus, & venter emolliri conſuetis rebus debet. Si nihil hæc proficiant, mollibus clyſteribus in principio, deinde verò acrioribus agetur. Suilla caro ipſis eſt circuncidenda, itémque omnes cibi glutinoſi, quíque tardè permeant: & denique omnes quicunque refrigerant atque humectant. Vinum conuenit quod tenue, albumque, & modicè calidum eſt. Salſis & ſinapi vti expedit, tum aliquot diebus interpoſitis medicamẽtũ ex tribus piperibus, aut quod dioſpoliticũ dicitur, ſumere. Piper quoque ſolum ex aqua quotidie rectè capitur. Si æger in morbi principio ſit, tenuiore victu alendus eſt: ſtatim verò etiam diuturna quies imperanda, viſceribuſque proſpiciendum eſt per ea quæ molliunt atque relaxant. Poſt verò vtendum erit medicamentis quæ vrinam cient: ſique ſigna coctionis appareant, tum melãcholici humores purgandi ſunt, iique non ſemel tantùm, ſed etiam perſæpe. Poſt validam verò purgationem, medicamentum quod ex viperis conſtat dandum erit, & item alia quæcunque ad huiuſmodi febres commendantur, inter quæ eſt etiam nobis familiare quod ex cyrenaico ſucco conficitur.

Quotidianæ febris ſigna, Cap. XIIII.

Quotidiana verò febris non ſtatim primo die cum rigore inuadit, ſed tẽporis progreſſu perfrigeratio potius quàm rigor exoritur. Ægrè verò incaleſcit, & incrementum diuturnum habet: ægrotantes tamen nõ exurit, neque multum & crebrò trahere ſpiritum, neque ex ore exufflare, neque frigidam bibere compellit. Pituitoſi vomitus fiunt: quæ verò aluo excernũtur, frigidiora, crudiora, & dilutiora in hiſce febribus inuenies. Sudores primis diebus non emittuntur, neque ad integritatem veniunt. Color eſt ex pallido & albo miſtus: vrinæ tenues & albæ, vel craſſæ, & turbulentæ, & rubræ ſunt.

Quotidianæ curatio, Cap. XV.

Quotidianam curantes oxymelite primis diebus vtimur, itémque iis quæ mouere valenter vrinam poſ-

ſunt. Tota verò ratio victus ad incidendum dirigatur. Circa ſtatum eſt habenda ventriculi, & præſertim oris ipſius ratio: deinde ægris iubendum vt radicula & cibis aſſumptis vomant, & iis quæ vacuant pituitam, vtantur. A

Febrium continuarum indicia,

Cap. XVI.

COntinuæ febres ſingulis intermittentibus finitimæ dicuntur: ac tertianæ quidem exquiſitæ, ea quæ exquiſita ardens eſt: quotidianæ, ea quæ ſingulis diebus habet acceſſiones, neque ad integritatem redit: ſic etiam quartanæ, ea quæ quarto accedit die. Exquiſita enim ardens B quum alia omnia exquiſitæ tertianæ febris indicia ſeruet, in hoc ſolùm ab illa differt quòd neque cum rigore inuadit, neque ad integritatem redit. Ea quoque quæ ſingulis diebus accenditur, omnia ſigna quotidianarum habet, niſi quòd ad integritatem non peruenit: qua in re ab ipſa quotidiana, quæ ſpecie conſimilis eſt, diſcrepat. Præterea quæ quarto quoque die accedit, neq; ad integritatē ceſſat, eiuſdē generis eſt cū quartana. Eſt ergo febris continua quæ non prius ad integritatem finitur quàm omnino fuerit ſoluta. Quum autem nulla inclinatio appareat, hæc quoque ex ardētiū eſt genere, ſed ex eo quòd C illa acuta eſt, differt.

Continuarum febrium curatio,

Cap. XVII.

COntinuarum febrium curatio eſt miſſio ſanguinis vſque ad animi defectionem. Qui ſi non fuerit miſſus, qui eam febrem habent, ad extremum periculum deducuntur. Siquid autem euacuare per venæ ſectionem prohibuerit, aliis vtendum eſt remediis quæ aperiāt, materiæ copiam vacuent, & febriū feruorem leniant. Quum D verò ſigna coctionis humorum perſpicias, neque in principe particula inflammatio aliqua aut tumor, œdematis aut ſcirrhi ſpeciem præ ſe ferens fuerit, neque particula aliqua adeò frigida vt noxam ipſa contrahat, audacter aquam frigidā bibendam propinabis, præſertim verò ſi æger eius aſſuetus potioni ſit.

Ardentium febrium cognitio,

Cap. XVIII.

ARdentes febres hæc comitantur, lingua arida, ſciſſa, & nigra, ventriculi morſus, deiectiones pallidæ, ſitis vehemens, vigiliæ, & nonnunquam delirium. E

Ardentium curatio, Cap. XIX.

IN febribus ardentibus, ſi perfectè morbus ſolui debet, horum alterutrum faciendum eſt, aut bilioſos humores excerni, aut extingui. Excernuntur autem aut ſudoribus, aut vomitibus, aut per aluum: extinguntur verò frigidæ potione, qua nos febres ardētes ex toto curauimus. Victus autem ardenti laborantibus conuenit nō ex aqua ſola, neque ex ſola mulſa, ſed ex diluta mulſa cocta. nā qui hoc morbo conflictantur, ſola potione ſunt alendi. Bal- F neum verò ardentem febrem habentibus ſolùm conuenit iis qui tumorem inflammationis, aut eryſipelatis ſpeciem referentem nullum habent ac tum maximè conueniet ſi coctionis ſigna appareant: iis verò qui propter ſalſum ſuccum ardente febre ſunt correpti, minimè accommodatum eſt: ſed & eos cremore etiam ptiſſanæ nutrire conueniet.

Febrium quæ ex affectione eryſipelas referente originem trahunt, curatio,

Cap. XX. G

IN febribus quæ ex affectione quæ eryſipelas refert, exoriuntur, à balneo eſt omnino abſtinendum. Aqua frigida per morbi ſtatum vehemēti (hoc eſt frigidiſſima) vtendum eſt: in principio non item. Sed refrigerantia foris imponūtur: ſique nihil hæc iuuerint, etiam intra corpus ſumere cogentur: eis autem humidæ lactucæ præcipuè conueniunt. Extrinſecus verò ipſe lactucæ ſuccus eſt accommodatus itémque ſemperuiuum, & reliqua refrigerantia. Hoc autem vt præſtantiſſimo vtimur vel maximé. Humorem alicuius refrigerantis expreſſum in pilam H cum portulaca iniicimus, deinde his contuſis exprimimus, váſque in aqua gelida ſtatuentes, quum vſus exigit, parum polentæ tenuis admiſcemus, tum linteum conduplicatum hoc medicamento intinctum extrinſecus præcordiis admouemus, idque diu adhærere non ſinimus, ſed aliud frigidum ſubinde adhibemus. Cæterùm huic medicamento quandoque omphacinum aut roſaceum oleum admiſcemus.

Hecticarum febrium cognitio,

Cap. XXI.

HEctica febris non ſolùm in humoribus ſpiritúque, ſed etiam in ſolidis partibus conſiſtit. Hæc dolore vacat: quíque ea detinentur, ſe omnino nō febricitare exiſtimant. calorem enim non ſentiunt, quum particulæ omnes coporis ſint in eis æqualiter calefactæ. Hecticarum ſunt duo genera: quorum alterum ardentibus febribus magna ex parte ſuperuenit, quod vſqueadeo protrahitur vt tractu temporis madorem corporis cordis, etiamſi copioſus adhuc ſit, cōſumat: alterū genus eſt, quod manente adhuc humore cordis, corpus occupās, inde accenditur. Hæcque eſt vna febrium hecticarū origo nobis expoſita. Reliqua eſt quum ab initio protinus inuadit, primam originem diariis ſimilem ſortita, ex mœrore, ira, & laſſitudine nimia vnà cum exuſtione contracta: atque has febres haud difficulter curabimus. Quæ verò ex ipſis ad marcorem peruenerunt, ſaneſcere nullo pacto poſſunt. Facillimè autem cognoſcūtur: nam eorum oculos cauos præter modum videbis, craſſiorem pituitam ſiccam ipſis inhærētem, ſqualidam affectionem quandam: vitalis flos coloris euanuit: frons ſicca eſt, atque intenta, conniuéntque plerunque, vt dormiturientes: verùm affectio nō ſomnus eſt, ſed quia vigilare non poſſunt. Præterea collapſa ſunt tempora: nam quid porro aliud præter oſſa cutémque ſolam habent? hos ſi nudaueris, & partes ventris inſpexeris, profectò in eis neque inteſtinum, neque viſcera vlla tibi ſupereſſe videbuntur: præcordia verò ſurſum vehementer conuelluntur, cutíſque ipſa eſt ad ſummum reſiccata. Pulſus gracilis, durus, & creber: calor verò primo contactu languidus, paulo pòſt acer, & erodens oſtenditur. Ita fit vt vſque dū aliquid humiditatis ſupereſt, hectica ſola febris ſit: quum verò periclitatur, nequid præterea huiuſce humiditatis reliquum ſit, tum exquiſitus marcor iā effectus eſt.

Hecticarum febrium curatio, Cap. XXII.

QVi febrem hecticam habent, ſtatim ab initio nutriri propter humores erodētes deſiderant: maximum verò remediū eſt victus humidus. Oportet igitur cremore ptiſanæ, & alicæ ſorbitione ægrum nutrire, & panis aliquid addere, eúmque potione, non vehementer ſed moderatè frigida, curare, quum neque inflammatio aliqua, neque humorum ſubeſt putrefactio. Si verò magnam fore noxam coniectura conſequeris, à frigidæ potione abſtinendum eſt, vtendúmque iis remediis quæ extrinſecus impoſita refrigerandi vim habent. Balnea verò huiuſmodi ægrotis in quocunque tempore conueniunt.

De ſemitertianis quæ hemitritæi dicuntur,

Cap. XXXIII.

QVum tertiana cū rigore, quotidiana verò citra rigorem inuadat, quæ ex iis vtriſque conſtat, horrorem affert qui rigore quidem eſt minor, & perfrictione certè maior: quæ res coniunctis inter ſe extremis efficitur: ex quo fit vt non immeritò huic febri ſemitertianæ nomen ſit impoſitum. Duplici autem modo gignitur. vel enim duæ acceſſiones in idem tempus concurrunt, vel ſtatim ab initio ambæ inter ſe commiſcentur. Quum igitur tertiana ſuperat, plus horroris accidit, eidémque in acceſſione nonnihil rigoris adiungitur: protinus verò hæc calidior eſt, atque ardentior, & aliquem bilis vomitum, vel excretionē, vel madorē inducit: quū verò altera pituitoſa ſuperior eſt, tunc frigus partes extremas exercet, exiguique horrores ſunt, quin ne ſiticuloſi quidem ſunt, neq; æſtu conflictantur. At quum pares ſunt tertiana intermittens, & quotidiana continua, tum acceſſionis ingreſſus cum horrore accidit: quúmque febris orta ex pituita excellit, contractiones pulſuum, horroréſque fiunt: quum verò calidior præſtat, ſubitò incaleſcunt. Atque ea quidem eſt exquiſita ſemitertiana quæ ex pari miſtione duarum febrium, tertianæ intermittentis, & quotidianæ continuæ exoritur: non exquiſita verò maiorem bilioſi aut pi-

tuitoſi humoris habet copiam.

De morbis publicis, Cap. XXIIII.

MOrbos publicos cōmuneſque nominant qui multis ſimul accidunt: quorum vt origo, ita etiam eſt cauſa communis. Cibi igitur communes praui, communes morbos pariunt: potio item aquæ vitiatæ, nimiæ ærumnæ, conſueti labores omiſſi, inedia, repletio dum fames vagatur, aut cum ſumma eſt annonæ vilitas. Regionum quoque naturæ communes morbos inferunt: quæ interdum paluſtres ſunt, nonnunquam barathrum vicinum habent, quod exitioſum prauúmque vaporem exhalat: atque hæc quidem accidere cōtinenter conſueuerunt. Aër verò nos circūſtans, qui tum calidior quàm par eſt, tum ſiccior, tum frigidior, tum humidior effectus, naturas noſtras cōtinuò mutat: in alias nāque cauſas neque omnes ſimul incidimus, neque in eis totos dies verſamur. At aër nos ambiens, & omnibus eſt foris circumfuſus, & per inſpirationem attrahitur: ergo neceſſe eſt, corpora animātium pro aeris tēperaturæ commutationibus affici. Hæc qui norit, nō ſolùm qui morbi in quaque conſtitutione futuri ſint, præſagiet, ſed etiam cōtrarium immoderati circumflui aëris temperaturis victum inſtituēs, ne fiant prohibebit. Corpora autem quæ morbo alicui ex propria intēperie vicina ſunt, ea à ſimili circumdantis nos aeris temperatura deprehenduntur: quæ verò temperaturam cælo contrariam ſortita ſunt, ea præterquam quòd ab aere non afficiūtur, fiunt etiam meliora, quum temperatura contraria immoderationem corrigat. quod qui cognoſcit, is ſecundā valetudinem tuebitur, contraria corporibus inducens, partim refrigerantibus vtens, ſi ita vſuueniat, partim calfacientibus, aquæ perfuſionibus refrigerans, itémque ocio & alimētorum penuria, & potione largiore: calefaciens autem operimento, laboribus, cibo liberaliore, & quandoque parciore. Iam verò ſiquis pyram incendat, is non mediocriter aërem prius humidum ad calidum ſiccúmque permutauerit, quemadmodum aiunt Acronem Agrigentinum feciſſe.

De peſtilentia, ex Rufo, Cap. XXV.

IN peſtilentia terribiliſſima ſunt omnia, neque quicquam, vt in ſingulis morbis, occultatur: nam & deliria, & bilis vomitiones fiunt, & multi ſudores erumpūt, & extrema algent, alui profluuia bilioſa, tenuia, flatus plena vrgent, vrinæ excernuntur aquoſæ, tenues, bilioſæ, nigræ, quæ mala habent ſubſidentia, quæque in eis innatant, peſſima: ſanguinis è naribus deſtillationes fiunt, pectus æſtuat, lingua torrida ſiticuloſáque, triſtitia oboritur, itémque vigiliæ, conuulſionéſque violentæ, & alia permulta praua & exulcerantia. Atque in peſtilentia quidem aliquid quod terribile non ſit, terribile, contráque quod alioqui terribile eſt, nō terribile fiet. Siquis verò futuram peſtem proſpiciat, animum attendens ad anni tempora quæ mala ſunt, ad vitæ ſtudia bonæ valetudini minus conferentia, & ad cæterorum animaliu m interitum: quum hæc diligenter animo voluerit, illud etiam debebit perpendere, qualis ſit præſens tēporis conſtitutio, qualis denique totus ſit annus: quibus ex rebus victus rationem optimè ſciet inſtituere: veluti quum tempus ſiccum eſſe deberet, ſi quidem rectè proceſſiſſet, nunc humidum factum ſit, victus ratione exiccare neceſſe eſt, vt ſuperuacaneus humor abſumatur. Vētris quoque cura habēda eſt. Quibus autem ſuperior vēter pituitam continet, eos vomitibus euacuare: quibus ſanguis redundat, venam ſecare oportet: itémque purgatio per vrinas, & cæteræ omnes ex toto corpore factæ vtiles ſunt. Si verò ægrotus ardore æſtuet, flammáque ad pectus vſque pertineat, non ab re fuerit ſuper pectus imponere refrigerantia, & frigidam offerre potionem, eámque nō paulatim, ſi quidem magis incēderet, ſed affatim, vt flammam reſtinguat. Si verò ardor interiora occupat, extremáque algent, & ſumma cutis eſt frigida, præcordia tēdūtur, vēter colliquationes partim ſurſum, partim deorſum mittit, vigiliæ vrgēt, deliria fiūt, lingua eſt aſpera: iis calefaciētibus opus eſt, vt calor per totū corpus diffūdatur: & vt ab interioribꝰ partibꝰ ad exteriores trahatur, quacunque fieri ratione poterit, enitendum

A

De iis qui ob crudorum humorum copiam in ſyncopen cadunt, Cap. XXVI.

FEbricitare quidam incipiunt quum magnam crudorum humorum copiam ore ventriculi ſimul offenſo congeſſerunt. His præcordia intumeſcunt, & os ventriculi in maiorem molem quàm ſecundùm naturam ſit, attollitur, colórque ad albidius aquoſiúſque mutatur, quibuſdā etiam nigrior efficitur. Nemini ex iis ſanguis mitti ſine magna noxa ſolet: atqui vacuatione indigent: ſed neque venæ ſectionem, neque purgationem ferunt, B vtpote qui etiam ſine his in ſyncopen derepentè cadant: ergo frictione ſunt curandi. Per initia verò morbi incipiendū eſt, ac primùm quidem à cruribus ſupernè deorſum linteis modicè aſperioribus, deinde verò tota brachia ſupernè deorſum fricare conuenit. Vbi autem artus ſatis calidi videntur, & metus eſt ne laſſitudinis ſenſus aliquis inuehatur, tum oleo relaxante vtendū eſt, ab adſtringentibus verò abſtinendum. Si hyems ſit, etiam digerentibus, quale eſt ſicyonium & chamæmelinum, vtemur: quùm verò artus diu multúmque fricuerimus, o- C leum erit deinde abſtergēdum: tum ad totam ſpinam accedendum, eáque ſimili modo perfricāda, deindè rurſus ad crura redeundum: ab iis accedendum iterum ad brachia, tum ad ſpinam, ita vt per totum diem ad hunc modum æger tractetur. Commodiſſima eſt his aqua mulſa in qua coctum hyſſopum ſit: verùm neque cibus neque ſorbitio, neque aqua eis dāda eſt, neque permittendum vt largè bibant, ſed cōtenti ſint mulſa tribus primis diebus, ita deinceps fricando. Quòd ſi robur mediocre ſit, neque rectè ſit affecta aluus, audacter clyſtere vtitor. Si D verò impetꝰ excremētorū maior quàm oporteat ad aluū feratur, principiò mulſa magis coquēda eſt, quoniam ita minùs ſubducit: ſin autem ſit citatior, ne tum quidem ſiſtetur, ſed aquæ mulſæ loco, ptiſanæ cremor detur: ſi verò fluere pergat, ſorbitione ex alica nutries. Si verò propter imbecillitatem vires collapſas eſſe ex pulſu cognouerimus, par erit panē ex vino diluto dare, ſi neque ventriculus, neque iecur inflammatione teneatur. Quæ quidem ſi inflammatione vrgeantur, quùm plenum crudorum humorum corpus ſit, deſperatus ægrotus eſt: ſi E verò craſſos eſſe humores videas, pro mulſa perpetuò oxymel dabis: ſique æſtas ſit, ægrotúſque frigidæ potioni ſit aſſuetus, oxymel frigidū dabis, hyeme verò calidum. Balneum eſt his aduerſiſſimum. Si verò quis te vocet ad eos qui in ſyncopā iam inciderunt, quum partes de quibus mentionem modò feci, non ſint inflammatæ, panem exhibere modicum ex vino poteris, ſtatimque ad frictionem erit veniendū, eáque vt dictum eſt vtendum. At quibus propter flauam bilem os ventriculi lædētem ſyncope accidit, eis potio frigida offerri debet: hæcque F vinum tenue, antiquum, atque fuluum eſto.

De iis qui ob humores tenues ſyncopa tentantur, Cap. XXVII.

QVi ob tenues humores in ſyncopen cadunt, contrà atque ii de quibus ſuprà diximus, curādi ſunt. Hos paulatim continuò nutrimus: ſique iecur aut ventriculus inflammatione vexetur, viribus iam languentibus, hi nulla curatione poſſunt releuari. In hiſce affectionibus cadaueris facies ſtatim apparet. Eos igitur nu- G trire neceſſe eſt, eorúmque cutem denſare non ſecus quàm in ſuperioribus erat rarefacienda. Frigidus aër eſt iis comparandus, vnguentis adſtringentibus vngendi, alimenta danda quæ non admodum facilè defluant: ergo panis, & ſorbitiones ex alica conuenient: itémque fugaces fructus auſteri, & qui difficiliter corrumpuntur: hique & per ſe, & verò etiam cum pane: dāda etiam ſunt oua, & præſertim eorum vitelli, & cerebrum porcellorū. Vinum autem dilutum ſtatim ſub initio poſt cibum ſumptum eſt eis neceſſarium.

H

De aliis cauſis ex quibus ſyncopæ oriuntur, Cap. XXVIII.

ALiæ porro cauſæ quatuor ſunt ex quibus ſyncopæ fiunt, dolor vehemens, vigiliæ, immodica euacuatio, & interdū motio delirantiū: ſi vis tu, quintam addes principiorū intemperiem, ac celerrima quidē pernicies

ſubſequitur affecto corde, deinde cerebro, tum breui, iecore.

De dolore, Cap. xxix.

Dolor igitur qui ſtuporem affert, ex affectione frigida oritur: pulſans verò dolor magnæ inflammationis eſt proprius: ſi verò tanquam ab aculeo infixo, aut tãquam à terebro perforari putes, doloris ſpecies eſt craſſi inteſtini. Pungens dolor in membranis verſatur, pertundens verò vehemẽtiſſimis non heterocraniis ſolùm, ſed etiam cephaleis accidit. Eſt hic dolor, quum à parte quæ primo loco affecta eſt, ceu à radice, ſtatim in vicinas partes perfertur. Diſtendentes ex vtraque parte neruorũ dolores ſunt, quia ad vtraque extrema nerui tenduntur: carent autem nerui doloribus in latum tendentibus, at membrana ſub cute exporrecta, tendentes ſtupefacienteſque dolores inducit. Quæ verò inter carnem inhæreſcunt, earum dolores veluti dilaniãtes ſunt: multæ enim ſunt, & inæqualiter inſertæ quæ carnem amplectuntur: at earum quæ oſſibus adiacent, profundi ſunt dolores, & ipſorum oſſium dolentium imaginem referunt. Quum igitur nulla doloris cauſa extrinſecus orta videatur, antecedens victus ratio perpendenda eſt: vtrum in maiore ocio quis vixerit quàm conſueſſet, an plus cibi ingeſſerit, idque ex valenti materia: an verò excretio aliqua conſueta retineatur. Siquid horum, aut hæc omnia ſubeſſe videantur, doloris in cauſa eſt repletio: quo caſu hominem quamcelerrimè euacuabis. Hac enim ratione tibi licebit cum ſumma tutela remediis in particulis dolore affectis vti, quæ fluxionem repellunt. Ergo ſi copia ſanguinis ſit quæ diſtendat, protinus incidenda eſt magna vena quæ parti affectæ propinqua ſit: ſi vitioſi humores ſolùm vexent, eſt adhibẽda purgatio: ſi vtrunque adſit, vtroque vacuationis genere vtẽdum, ita vt primùm vena ſecetur. His peractis, ſi dolor perſeueret, planum eſt, id quod dolorẽ inuehit, in affecta particula impactum eſſe: cõſtátque curationem ipſam in digerentibus medicamentis eſſe poſitam. Dolores quoque quos ſpiritus flatuoſus excitauit, curabimus: ſed in iis magis extenuãtibus cibis potionibúſque vtemur, & per ſedẽ iniectionibus, & irrorationibus, atq; fomẽtis ipſum corpus ambiens rarefaciemus. Si verò tumor aliquis aut grauãs aut contundens dolorẽ creet, tumor ipſe curãdus eſt: ſin humor erodens affligat, aduerſiſſima ei ſunt extenuãtia & calefacientia. Anethum verò oleo incoctum dolorem lenit, ſomnúmque cõciliat: id quod viride potius quàm ſiccum facit.

De colliquatione, Cap. xxx.

QVum excernitur aliquid per ventrem, quod non ab eſculentis & poculẽtis, ſed ex corpore procedit, humore in aluum confluente qui ſimilis eſt ei flauæ bili quæ continuò euomitur, & per ſeceſſum deiicitur, ab eáque differt tum fœditate odoris, tum quod deiectum excrementum magis rufum eſt, & habet craſſitudinem ſtrigmenti, & quandoque etiam olei, tunc caro pinguis & recẽs compacta ab ardẽti febre reſoluitur & colliquatur. Si malum inueterarit, etiam aliquid ex ſolidis partibus liqueſcit. In hac pernicioſiſſima febri vtilis eſt potio frigidæ, quæ à fonte frigidiſſimo hauriatur. Eiuſmodi quoque eſſe debent cataplaſmata & epithemata refrigerantia, quæ ſuper thoracem & præcordia imponantur: cibi etiam refrigerantes dandi ſunt.

De vigiliis in febribus, ex Galeno, Cap. xxxi.

QVum nimiis vigiliis ægri torquẽtur, iis crura & brachia vinciri quo tẽpore ſomno ſe tradere conſueuerunt, & item excitari iubemus: eóſque palpebras aperire & conniuere cogimus, donec abundè fatigati ſint: tum derepentè vincula ſoluimus, lucernam auferimus, multámque quietem imperamus.

De iiſdem, ex Herodoto, Cap. xxxii.

SI verò vehementius vigiliæ vrgeant, in acceſſionis remiſſione abluenda facies eſt nigrorum papauerũ decocto: naribus autem admoueatur papaueris albi cortex toſtus & tritus, & mandragoræ radicis tantundem læuigabis, & cum vino ac roſaceo malagma conficies. Fronti quoque imponendũ eſt ſerpyllum cum meliloto in paſ-

A ſo decoctum. Hoc in acceſſionibus etiam vtendum eſt: vel trita papauera pane cum roſaceo vel cerato excipimus, & adhibemus. Victus eſto quodammodo plenior. Sorbitionibus autem imponatur ſeminis papauerum alborum quantum tria impleat cochlearia: oleribus verò admiſceatur papaueris nigri, ſi folia ſint, quãtum tribus digitis poſſis comprehendere: ſi ea non adſint, tria, quatuórve papauera ſicca ſimul incoquantur. Si ne ita quidem ſomno corripiantur, liquore papaueris, aut ſucco mandragoræ illinantur.

B De graui ſopore qui κατάφορα dicitur, ex Herodoto, Cap. xxxiii.

FAcies poſca in qua lactis parum ſit adiectum, abſtergenda eſt, extremáque ſunt validis excipienda ligamentis. Naribus quæ vim incidendi habeãt, admoueantur. In remiſſionibus curcubitulæ dorſo & ſpinæ egregiè affigantur. Si morbus adhuc maneat, in febrium remiſſionibus quæ ſternutamenta excitant, adhibeantur: ciborum verò materia ſit quæ incidendi diuiden-

C díque vim habeat.

De canina appetentia, Cap. xxxiiii.

QVi appetitu, qui caninus appellatur, laborãt, iis pro ſummo remedio vinum dandum eſt ex eorum numero quæ abundè calefaciunt: eiuſmodi ſunt quæ colore fulua, rubráque ſunt, & minimè adſtringẽtia. Iis porro quum ad prandium accedunt, primùm pinguia, mox alia omnia ex veteri oleo præparata, in quo nihil auſteri vel adſtringentis ex ſe inſit, offerendà ſunt: poſt hæc vinum quod dixi, licet illi non ſitiant, dari iubeo. quum enim id diutius fecerint, ipſe morbus ita ſedabitur.

D De cibi faſtidio, Cap. xxxv.

SI vitioſi humores cibi faſtidium induxerint, iis cibos & potiones dare conuenit qui ad eiuſmodi ſuccos vel per vomitum, vel per aluum excernendos, vel ad meliores reddendos ſint accommodati. In quibus verò virium imbecillitas cibi faſtidium peperit, in iis, quoniã omnes vires ex particularum intemperie ſunt infirmæ, ſpecies intemperiei ipſius eſt curanda contrariis.

De fame ingenti, quam βούλιμον nominant, Cap. xxxvi.

E QVi in itineribus aut aliàs magna fame corripiuntur, reficiendi ſunt tum aliis quæ naribus admouẽtur, tum etiam carnibus ſuillis aſſatis, atque hœdinis, & ad ſummam, omnibus quæ nidoroſum odorem referunt. Extremæ eorum partes deligandæ ſunt, ipſique erigẽdi, maxillæ item pungendæ, & capilli, aut aures vellicãdæ. Quum refecti fuerint, panem ex diluta vini potione, aut aliquid aliud quod facilè diſtribuatur, eis dabimus.

De ſiti immodica, Cap. xxxvii.

SItim admodum longã ex ſiccitate aut caliditate par-

F ticularum per quas humor ex ore in vẽtriculum importatur, oriri exiſtimandum eſt. Siccitatis autem remedium eſt ſomnus, vigiliæ verò caliditatis. Nonnulli verò ex vini potione ſitibundi fiunt, & ex caliditate eſculẽtorum: his remedio eſt frigida potio. Sed qui ſiti quæ extingui non poteſt, enecti ſunt, quemadmodum cibos vitioſos expetunt pro portione humoris vitioſi qui exuperat, ita etiam prauas potiones deſiderãt, ex quibus etiam mortui ſunt. Noui ego qui viperas dipſadas comediſſent: itémque alios qui vino veteri ſe inebriaſſent: item

G nauigantes quicunque ob aquæ potabilis inopiam, marinam bibere auſi eſſent, omnes interiiſſe.

De ſiti, Philumeni, Cap. xxxviii.

SItim quæ in febribus oritur, lenire conſueuit capitis irrigatio ex oleo frigidiſſimo, aut roſaceo deſuper irrorato. Optimè verò ad ſitim facit nigræ lactucæ ſemẽ commanducatum, & radix quæ dulcis appellatur, & cucumeris ſemen etiam cõmanducatum, & in ore retẽtum.

Dioſcoridæ catapotium ἄδιψον ad ſitim leniendam, Cap. xxxix.

H HAbet hoc catapotium, ſeminis cucumeris ſatiui drach. viii. tragacãthæ drach. iiii. tragacãtha diſſoluitur albo ouorum crudorũ recentium. Quum diſſoluta fuerit, contritam cæteris adiunge: quúmque emollieris, catapotia cõficito, atque in vmbra exiccato. Ex iis

ynum ſub lingua tenendum præbetur, vt diſſolutus humor deglutiatur. Iam verò dilutum malorum cydoniorum, aut pirorum, aut meſpilorum, aut pāpinorū vitis, aut mali granati liquorē, aut omphacii ſuccū ſorbeant.

De nauſea, Cap. XL.

QVum æger abſque cibi ſumptione nauſea tentatur, poſſumus (arbitror) ratione facilè comprehendere, ventriculum prauis humoribus vexari. Nōnulli quidem vellicantur, ſed quum humor in tunicis impactus ſit, nihil vomunt: ergo pituitoſi humores concoquendi ſunt, ſeruando ægrū in quiete, inedia & ſomno. Tenuiores verò humores reiicit vomitus, qui nōnūquā ex ptiſanæ cremore, nōnūquā verò ex aqua mulſa ſit excit⁹: quicūque autē glutinoſi & craſſi ſunt, attenuātia deſiderāt.

Ex Philumeno, quæ ſit vomitioni bilis adhibenda curatio, Cap. XLI.

BIlem vomētibus applicādum eſt cataplaſma ex palmulis, aut malicorio, aut galla, vino incoctis, vel poſca, pane ſimul diſſoluto: acacia itidem, hypociſtis, balauſtium & rhus cataplaſmati adiungantur. Cucurbitula quoque cum largiore flamma affixa, magnopere adiuuat: cibū ſæpe & paulatim dabimus. Iis verò qui atram bilem vomunt, & ſtomachus flatu eſt plenus, ſpongias acerrimo madefactas aceto imponito, vel hederæ folia in vino cocta adhibeto.

De ſingultu, ex Galeno, Cap. XLII.

SIngultus oritur ex repletione, aut inanitione, aut acribus humoribus ſtomachū erodētibus: quibus vomitu reiectis ſingultus ſedatur. Plerique autem ſumpto medicamento quod ex tribus piperis generibus cōſtat, ſi ſtatim vinum ſuperbiberint, ſingultiunt: nonnulli verò cibo intus corrupto à ſingultu corripiuntur. Cōpertum ergo eſt, vomitum ſatis eſſe ad curandum eum ſingultum quem repletio aut morſus excitauit: eum verò qui à frigore ortum ducat, calore finiri. Quum autem ex humorū repletione ſingultus oritur, violēta euacuatione indiget; quæ ſternutamēto præſtatur: at ſingultus ab inanitione obortos ſternutamētum non ſanat. ſingultientibus autem ruta cum vino, vel calamintha, vel nardum celticum datur.

Quæ curatio ſit linguæ aſperæ adhibenda, Cap. XLIII.

LInguæ aſperitas humectanda eſt decocto ſeminis lini in os laborantis dato. Melius autem facit ſi myxa cum lini ſemine coquamus, ac digito in hunc ſuccum intincto linguam confricatam, aqua pura abluamus, vel ſpongia abſtergamus, deinde roſaceo illinamus. Atque etiam ipſum roſaceum melli admiſtum in id vehementer efficax eſt: itémque portulacæ ſuccus in ore retent⁹, & rhu obſoniorum mulſæ commiſtum. Egregiè quoq; faciunt damaſcenorum & myxarum oſſa in ore detenta, necnon & lactucæ cauliculi.

Curatio exulcerationis quæ circa os ſacrum exoritur, Cap. XLIIII.

QVum locus incipit rubeſcere, circulum iuſtæ magnitudinis ex lana eidē ſubiiciemus: deinde roſaceum aut myrtinum ceratum conficiemus, quod argenti ſpumam aut ceruſſam habeat, & imponemus. Exorta verò inflammatione cataplaſma ex pane cū ſolano, aut herba ſanguinali, aut plantagine, aut tenera braſſica admouetur, ſi vlceratio paſcendo ſerpat, lēticula cum malicorio illinenda erit.

De animæ defectione ex inanitionibus, Cap. XLV

QVum propter euacuationes anima deficit, iis aqua aſpergenda eſt, nares apprehēdendæ, os ventriculi confricandū, vomitus imperādus, quinetiā brachia & crura ligāda ſunt, ligamentáque plura & vehementiora eſſe debent: atq; à ſuperioribus partibus ad inferiores, & ab inferioribus ad ſuperiores pertinere. Diſſolutiones porro ex ſubitis euacuationibus ortas, vinū frigida tēperatum curat, ſi nihil ipſum dari vetet. Balnea ad defluxiones in ventriculū ſunt accōmodata vel maximè, ſed ſanguinis profluuia vehementer proritant. Iis præterea qui propter nimiā ſudoris copiam reſoluūtur inſenſiſſima ſunt: quandoquidem eorum cutis non laxanda, ſed refrigeranda atque adſtringenda eſt: iiſque præcipuè frigidum vinum dare conuenit.

Si anima deficiat ob plenitudinem, Cap. XLVI.

QVi ob plenitudinem animo deſtituuntur, iis confricandi ſunt artus, calefaciendique, ac vinciendi, à vino cibóque abſtinendi, itémque à balneo, ſi febrem habeant: iis ſatis eſt potio mulſæ in qua vel thymum, vel origanum, vel pulegium, vel hyſſopū ſit incoctum, eiſdem quoque oxymel eſt idoneum.

Curatio ad ſanguinis diſtillationem, Cap. XLVII.

QVia deſtillatio quæ ex cōtuſione vel denſitate euenit, totius corporis aut capitis redūdatiam indicat: largior autem excretio poteſt redundantiam minuere atque laxare; conſentaneum eſt, ipſam inde moliri vnde natura initiū mouendi ſumpſerit. accommodatius enim inde quàm aliunde ducitur. Quū hæc mecū ipſe reputatē, non veritus ſum in quartanarū deſtillationibus ſcalpello (vt eſt in more poſitum) vaſa quæ in naribus ſunt, vulnerare: qua quidem in re nō exiguo ſanguinis fluorē contentum eſſe, ſed detrahere pro viribus oportet.

SEPTIMI LIBRI ARGVMENTVM.

Septimus, omnium vlcerum, ſanguinis profluuii, cicatricum, neruorum conuulneratorum, defluxionum, gangrænæ, abſceſſuum, ſtrumarum, fiſtularum, formicarum, & elephantiæ curationes exequitur.

LIBRI SEPTIMI CAPITA.

De ſimplicibus vlceribus, Cap. I.
De cauis vlceribus, Cap. II.
De vlceribus quibus eſt inducenda cicatrix, Cap. III.
Quomodo caro vlceribus ſupercreſcens exedatur, Cap. IIII.
Ad vlcera quæ in ſumma cute ſunt, ad intertrigines, ad abraſa, inueterata vlcera, ſenilem tenerámque cutem, Cap. V.
Ad ambuſta, Cap. VI.
Ad exanthemata, Cap. VII.
De pruritu, Cap. VIII.
De puſtulis quæ phlyctænæ dicuntur, Cap. IX.
De vlceribus quæ cicatrice obducta iterum rumpuntur, Cap. X
De vlceribus malignis, Cap. XI.
Ad carbunculos, Cap. XII.
De cancro, Cap. XIII.
De carne cōtuſa, & ſanguinis coitu ſubter cutem, quod ecchymoma nominatur, Cap. XIIII.
De ruptis & conuulſis, Cap. XV.
De luxatis & contuſis, Cap. XVI.
Quæ ſpicula, ſurculóſque educant, Cap. XVII.
De reduuiis, Cap. XVIII.
De vlceribus articulorum, Cap. XIX.
De ſanguinis profluuio, Cap. XX.
Ad cicatrices nigricātes, & quæ ex impetigine fiunt, & ad ſtigmata, Cap. XXI.
De neruis vulneratis, Cap. XXII.
Ad articulos luxatos, Cap. XXIII.
De inflammatione, Cap. XXIIII.
De affectione quæ ex defluctionibus fit, Cap. XXV.
De iis qui ex affectionibus quas defluxio cōcitauit, purulenti fiunt, Cap. XXVI.
De gangræna & ſphacelo, Galeni, Cap. XXVII.
De abſceſsibus, Cap. XXVIII.
De ſtrumis & phymate, Cap. XXIX.
De fiſtula, Cap. XXX.
De bubonibus, Cap. XXXI.
De eryſipelate, hoc eſt, igne ſacro, Cap. XXXII.
De herpete, Cap. XXXIII.
De ſcirrhis, Cap. XXXIIII.
De œdemate, Cap. XXXV.

De terebintho, Cap. XXXVI.
De epinyctidibus, Cap. XXXVII.
De ligamentis diſſectis, Cap. XXXVIII.
De thymo, Cap. XXXIX.
De ficis, Cap. XL.
De furunculo, qui dothien vocatur, Cap. XLI.
Ad epinyctidas, Cap. XLII.
De verrucis, myrmecio, & ſimilibus, Cap. XLIII.
Ad ganglia, Cap. XLIIII.
Ad perniones, Cap. XLV
Ad digitorum, totiúſque pedis rimas, Cap. XLVI.
Ad pudenda vlcerata, Cap. XLVII.
De leuce, alpho, melane, lepra, & ſcabie, Cap. XLVIII.
De impetigine, Cap. XLIX.
De inflatione, Cap. L.
De elephantia, Cap. LI.

ORIBASII SYNOPSEΩS AD EVSTAthium filium liber ſeptimus.

De ſimplicibus vlceribus, Cap. I.

QVONIAM ſimplex vlcus eſt ſolùm diuiſio, ſi quis partes diuiſas faſcia in orbem circũdata committat, diductæ partes abſque vllo negotio coaleſcẽt. Quũ verò alterũ vlceris labium in obliquum verſum ſit, inde incipiẽda eſt deligatio, & in contrariam partem adducendum: quum verò in vtranque partem labia ſunt diducta, principium deligandi ab vtroque ſumẽdum eſt, atque ita labia in vnum adducenda. nam quum nihil intra oras inciderit, vt pilus, aut arena, aut oleum, aut ſordes, aut aliud generis eiuſdem, vlcus omnino cõcreſcet. Verùm ſi magnum vlcus ſit, vt partes diductæ in vnum penitus conduci non queant, aut ſanies ſit ibidem accumulata, aut dolor vrgeat, huiuſmodi vlcus ex ſola coniunctione conglutinari non poteſt: opus verò eſt medicamẽto exiccante, quod aggregatam ſaniem conſumat, & ne alia præterea fluat impediat. Ex liquidis igitur optimum eſt vinum, deinde poſca, atque etiã mulſa. Inter cætera verò vlcus glutinãt folia quercus illita, itémque ſalicis & braſſicæ, necnon etiam chamelææ fructus & folia, ſuccúſque auſterioris & ſiccioris plantaginis: papyrus poſca aut vino imbuta, & in orbem circundata. Recentia verò vlcera glutinant pini & piceæ folia, & cortex recens inſtar ligamenti inuolutus: ſpongia noua cum aqua, aut poſca, aut vino caſeus recẽs antè læuigatus. Extrinſecus autem imponũtur folia lapathi, aut vitis, aut betæ, aut lactucæ. Caſeus verò ex acido lacte confectus etiã vulnera maiora conglutinat: pira ſylueſtria fluctionem reprimunt: cauda equina herba illita neruos etiam inciſos iungit. Iſatis ſatiua vlcera in duris corporibus etiamſi in capitibus muſculorum ſint, perſanat. Cupreſſi folia & germina, nouelli globuli & teneri in duris quoque corporibus proſunt, ſed eis miſcenda eſt in puluerẽ redacta aranea, quæ farinam recipiat è muro molis vicino: myrra ex aqua illita, vel thuris lacryma. Terreſtres lumbrici etiam neruos præciſos agglutinant, pentaphylli folia cum melle, allia cõmbuſta illita. Ad vlcera autem inueterata facit anagallis cum cerato, itémque hordeũ combuſtum, & ceruſſa cum cerati myrtei triplicato põdere. Ad vlcera capitis myrrhã aridam inſperge, eámque non madefacito, (nã celeriter in vnum cõducit) vel aridam aloën, aut ariſtolochiam ex aqua tritam, id quod oſſa quoque committit: aut thuris lacrymam, & myrrham paribus portionibus contere, & cum melle & vino coque, donec mediocrem ſpiſſitudinem acquirant, deinde linteo impoſita applicato. Ad vulnera porro quæ cum dolore & inflammatione affligũt, valet malum punicũ dulce vino incoctũ, tritúmque, & illitum. eſt enim hoc remedium admirabile, & vſu multiplici cõmendatum: nam & ad vlcera capitis, & pudẽdorum, & ad ea quæ in toto corpore dolorem inuehunt, & item ad inflammationes oculorum eſt accommodatum.

De cauis vlceribus, Cap. II.

CAuum vlcus humidũ eſt atque ſordidum: eo fit vt medicamẽta poſtulet quæ modicè exiccẽt & abſtergeant: huius generis ſunt lacryma thuris, farina hordei, fabarum & erui, iris, ariſtolochia, cadmia, panax, & pompholyx. Si medicamentum ad creandam carnem adhibitum nihil proficiat, ad aliud erit ſic tranſeundũ: ſi maior ſordium copia, vlcúſque ipſum ſit humidius, ſcire conuenit, medicamentum minus deſiccaſſe, ídque

A mellis admiſtione erit intẽdendum: ſi purum & abſque humore videatur, pluſquam oportebat exiccaſſe: ídque olei & cerati miſtione erit molliendum. Fit quãdoque vt quum medicamen ſit vehemẽtius, pars aliqua carnis colliqueſcat, ita vt vlcus ſordidum & humidũ perinde appareat ac ſi medicamentũ minus quàm par eſt exiccaſſet. Sed huiuſmodi vlcus dum conſumitur, magis cauum efficitur, labra intumeſcunt, rubétque ipſum, & inflammationis eſt particeps, & ſæpenumero æger ſe e-
B rodi manifeſtè ſentit. In eo verò in quo medicamentum min⁹ exiccat, nihil tale euenit. Putredo igitur lignorũ, & præſertim eorum quæ moderatè adſtringendi, refrigerandi & abſtergẽdi vi prædita ſunt, quemadmodum vlmus, vlcera purgat, eáque purgata carne implet. Anemonæ quoque appoſitæ idem præſtant. Pini cortex deraſus, cõtritúſque cum cerato, & linteis illitus, cauis vlceribus, & præſertim recentibus adhibetur: ea enim carne replet. Cauitates autẽ ſordium plenas expurgat marrubium cum melle, ariſtolochia cum melle, & oliuæ
C colymbades illitæ.

De vlceribus quibus eſt cicatrix inducenda, Cap. III.

SI carnem vlcerum quæ ad cicatricem perducenda ſunt, ita exiccemus atque adſtringamus, vt non ſolùm id quod præter naturam abundat, diſcutiamus, ſed etiam id quod ſecundum naturam eſt, attingamus, vlceris extremitatem cuti ſimilem efficiemus, & vlceri cicatrix inducetur. Valent autem ad hanc rem galla immatura, & malicorium modicè exiccans, quæque citra ad-
D ſtrictionem roſionémque exiccant. Atque hæc etiam cicatricem inducunt: vt myrrha, ſpuma argẽti, & oſtrea, ſi crementur. Hæc nanque ſicca inſperſa ad cicatricem ſæpenumero perduxerunt, pini cortex cum myrteo cerato, hederæ flos cum cerato, lilii radix cum roſaceo. Vetera autem ad cicatricẽ perducit viſcum cum lacryma thuris, ærugo & diphryges paribus portionibus cum myrteo cerato.

Quomodo caro vlceribus ſupercreſcens exedatur, Cap. IIII.

E CAro vlceribus ſupercreſcẽs tollitur medicamentis iis quæ valenter exiccãt: cuiuſmodi eſt Aſii lapidis flos, & teſtacea omnia combuſta mediocriter, & erinacei vtrique cum toto corpore concremati, itémque diphryges inſperſum. Atramentum verò ſutorium & ſquamam æris inſperge.

Ad vlcera quæ in ſumma cute ſunt, ad intertrigines, ab abraſa, inueterata vlcera, ſenilem tenerámque cutem, Cap. V.

ARgenti ſpumæ chryſitidis drach. L. ceræ drach. XX. reſinæ ſiccæ ex picea drach. XII. olei hemina. Ar-
F genti ſpumæ in oleo coctæ ceram & reſinam adiicito: vbi emplaſtri ſpiſſitudinẽ acquiſiuerint, ab igne auferto, in pilámque coniicito, & emollitis vtitor. Sed cutis abraſa non eſt ab vlceribus amputãda, ſed medicamentum ei indendũ, & foris etiam aliquod medicamentum accõmodatum imponendũ. Sic enim licet iam nigreſcat abraſa cutis, ſæpenumero agglutinatur. Si verò vlcus carne nudum ſit, cicatrix difficiliter inducitur, quum & erodatur, & ſordidum ſit. Abraſa autem ab inflam-
G matione tuetur rhu rubrum læuigatum, cum melle illitum, & iunci rotundi coma cremata, & cum melle impoſita. Ad intertrigines verò quæ à calceis efficiuntur, valet pulmo agninus, & ſuillus, & caprillus. Porro cutim ab æſtu aduſtam non iuuant ea quæ calefaciunt, ſed

quæ inflammationem ſedant. Hic verò cinis exiccandi vim habet: cæpam cum adipe gallinaceo læuigato, gallam adurito, contundito, & illine: acaciam aceto dilue, & inungito.

Ad igni combuſta, Cap. VI.

QVæ igni combuſta ſunt, medicamentis indigēt quæ citra euidentem calorem aut frigiditatem abſtergeant: ergo terra Chia & cimolia, & terra omnis læuis illita ex aceto non valde acri, vel aqua admixta, egregiè facit, & puſtulas vetat excitari: itémque ouum integrum crudum ſtatim impoſitum lana molli exceptum: nam & moderatè refrigerat, & citra mordicationem exiccat. Præterea atramentum ſcriptorium illine, lenticulámque vbi decoxeris tere, & illine: lixiuium cum calce viua cerato admiſce, illitúmque linteolo impone: partes vlceratæ porris tritis oblinuntur. Columbinum ſtercus linteolo inuolutum combure donec in cinerem redigatur, eóque oleo diluto vtere. Mirificè autem facit pini aut piceæ cortex, aut adiantum ſiccum læuigatum, aut myrti folia combuſta & trita: horum verò vnumquodque etiam cum cerato coniunctum facit. Ad vſtiones verò ex aqua calida priuſquam puſtulæ prodierint, aqua oliuarū halmadum continuè aſperſa valet. Ipſæ quoque oliuæ contuſæ imponuntur: aut alumen ſciſſile ex aceto contere & illine: vel (vt Adamantinus facere ſolebat) liliorum bulbos cum roſaceo tere, & ad ſordium ſpiſſitudinem redige, atque illine.

Ad exanthemata, Cap. VII.

EXanthemata ex craſſis humoribus in cute concretis, & magis quum ſuperior pellicula eſt denſior, oriuntur. Qui hoc morbo vexantur, per cutem ſunt vacuandi, nec procul in altum attrahendum eſt per aluum, aut vomitus euacuando. Sed nemo putet me id conſilii dare, huiuſmodi humores non eſſe per aluum euacuandos, quia in quibus humorum plenitudo infixa eſt, primùm eſt adhibenda purgatio: quòd ſiquis non faciat, ſed prius diſcutere aggrediatur, humores obſtruet potiꝰ quàm per cutem euacuabit. Porro humorum qui cuti ſunt impacti, curatio ex adurentibus & calefacientibus ineunda eſt, idque præcipuè quum lata fuerint exanthemata: ea enim humorem neque tenuem neque calidum, ſed ſatis & frigidum & craſſum eſſe indicant. Ergo lauri tenerorum foliorum, & rutæ & mannæ pares portiones conterito atque illinito. Ceræ drach. VIII. ſulphuris tantundem, ſalis drach. VI. arida conterito, iiſque olei mediā heminā affundito, & ſimul incoquito, & emplaſtro facto vtitor. Sed coctioni eſt diligenter aſſiſtēdum, ſiquidem valde efficax medicamentum eſt.

De pruritu, Cap. VIII.

PRuritus excitandi ſunt quum ex alto euocare humores oportet: prohibendi verò, quum partes prurientes periclitantur, ne aut ſcabie, aut lepra, aut aliquo alio maligno vlcere corripiantur. Cæterùm prohibentur medicamentis repellentibus, vel etiam pruritum tolerando, neque contrectando: ſiquidem ita quoque ſedari pruritus cōſueuit. Pruritus verò à ſcabie excitatos, aqua marina calida, aut aceto calido perlue: ſimili quoque modo agreſtis cucumeris decocto perſperge: vel vitis veteris corticem in fictili frigito, eóque locum ſcabioſum fricato, butyróque illinito & alligato, hócque medicamento donec locus conſaneſcat, vtitor. Iam verò opium cum liquido cerato inunctum, & pruritus & puſtulas quæ pſydracia dicuntur, mitigat.

De puſtulis quæ phlyctænæ nominantur, Cap. IX.

PHlyctænas quoque acuta acu, qua parte defluxus humoris ſubeſt, perforare oportet: deinde humorē leuiter exprimere, & cutim obductam ſinere. Si occluſo foramine phlyctæna impleatur, ea erit eodē modo perforanda, & cutis comprimenda: atque ita compreſſa ſeruanda eſt donec id quod ſub ea vlceratum eſt, ad cicatricem veniat. Antequam igitur puſtulæ erumpant, coctam lenticulam cum aqua læuigatā illinito; aut mali granati virgulta cinere calido tepefacta imponito, locúmque torrefacito. Si autem ruptæ fuerint, vlcúſq; ſit

A excitatum, adeps ſuillus liquefactus cum lenticula læuigata linteo illinitur, & imponitur: aut lilii radix aquā incocta & contrita cum cerato adhibetur.

De vlceribus quæ cicatrice obducta iterum rumpuntur, Cap. X.

NOnnulla vlcera ſunt quæ inducta cicatrice, frequenter non multo poſt tempore, iterum inflammatione infeſtantur, & rumpuntur: etenim oſſe aliquo affecto, quandoque caro circundata ad cicatricem facilè perducitur, & ſanitatē planè videtur adepta eſſe: ſed B quum humoris validus defluxus paulatim ex oſſe in profundo corrupto, delabitur, tum & inflammatio & pus ſuboritur, quibꝰ cicatrix obducta deraditur. Ecquæ igitur eſt horum vlcerū curatio? nimirū tāta exiccatio vt os affectū decidat. Oſſiū autē ſinus cōcauos facilè replebis ſi papaueris ſylueſtris, & ficulna folia læuigata cū polēta & vino illeueris, aut ſi alterci ſeminis & atramēti ſutorii par pondus contriueris, & impoſueris. Peucedani verò radix oſſium ſquamas celeriter diſiungit.

De vlceribus malignis, Cap. XI.

C MAligna vlcera, quæque difficulter ad cicatricem perducūtur: itémque chironia, & putrida, Lemnia ſphragis vehementer adiuuat. Eius vſus quantitas ex malitia vlceris æſtimatur. nam ad vlcus quod tetri odoris eſt, admodúmque flaccidum & ſordidum, Lemnia ex aceto acerrimo diluitur ad luti ſpiſſitudinem. Adhibetur quoque ex vino, aut aqua, aut oxymelite, aut poſca, aut mulſa, aut quoquo modo vſus poſtulet. Accōmodatū verò medicamētum erit ſiquis eam in pila plūbea cum plumbeo piſtillo confecerit, roſaceum aut imma- D turum oleum affundēs, aut ſemperuiuæ ſuccum aut cotyledonis, aut lactucæ, aut pſyllii, aut omphacii, & tanquam liquore aliquo vlcera confricuerit, atque inunxerit. Optimū enim habebit medicamentū ad carcinode, malignáque vlcera, ad pudendorū teſtiū & māmarū inflammationes, & item ad ſedis vlcera, aut rugas eminentes. Porro centaurium minus recens inueteratis vlceribus, & quæ difficulter cicatricem recipiunt, ad cicatricem perducit, & maligna ſanat: itémque cupreſſi folia, & germina, & globuli noui & teneri, & humores qui E in flaccidis & putridis affectionibus in profundo ſunt demerſi, ſine moleſtia & tutò depaſcunt. Cyperi radices vlcera quibus propter nimiū humorē induci cicatrix difficulter poteſt, mirabiliter iuuāt. Cucurbitæ aridæ cōbuſtæ cinis vlceribus humidis ſine inflammatione putreſcentibus, & præſertim iis quæ in pudendi præputio ſunt, conuenit: ſimili quoque modo benefacit anethi radix. Plantago etiam malignis vlceribus, defluxionibus, & putredini conuenit: & iſatis ſatiua omni vlceri maligno viriliter obſiſtit, licet putreſcat, licétque de- F paſcatur. Si verò vehementior fortè quàm ægri natura ferre queat, tibi videatur, eius foliis læuigatis addere oportebit vel panem, vel hordeaceam farinam, aut frumentaceā, aut polentam, pro ratione affectionis quæ in vnoquoque fit. Teſtaceis porro vtimur ad cauitates diuturnas, quæque vix carne implentur, quæ ex defluxionibus fiunt, & fiſtuloſæ ac profundæ ſunt. Lanæ autē combuſtæ carnes flaccidas vlcerum celerrimè liquefaciunt. Platani verò cortex combuſtus, atque inſperſus, vlcera quæ propter nimiam humiditatē flaccida ſordidáque G ſunt, curat. Peucedani radix malignis vlceribus illita, præſtantiſſimum medicamentum eſt: nam & purgat, & carne replet, & ad cicatricem perducit. Aloë vlcera quæ ægrè ad cicatricem perueniunt, & præſertim quæ in ſede & pudēdis ſunt, curat. eſt etiā ad earundē partiū inflammationes vtilis ex aqua diſſoluta. Vlcera verò antiqua ſanat cera in ſole emollita, cui multū ſquamæ æris, aut chryſocollæ ſit adiunctum: eſt autem linteo illinenda & adhibenda, cuius ſplenium non eſt continuò auferendum. Ad chironia autē valet hoc quod habet ſquamæ H æris drach. X. ceræ tātundem, aluminis drach. II. ceram calefacito, emollitóque, & arida in pollinē redacta excipito, iiſque linteo impoſitis vtitor. Ad effera autem vlcera malicorium læuigatum combuſtum imponito, aut alumen ſciſſile vſtum tritúmque inſpergito: aut hoc

medicamentum adhibe quod conſtat ex hyſſopi drachmis IIII. uuæ paſſæ drach. IIII. nitri drach. II. loco prius melle illito hæc trita applicantur. Putrida verò & depaſcentia vlcera valentioribus remediis indigent, qualia ſunt chalcitis, auripigmentum, & calx. hæc enim æquè ac ignis adurunt, & quandoque iis à morbo victis ad ignem confugimus. Iam verò marrubium ex vino coctum illine: eruum læuigatũ cum melle impone: oliuæ teneræ foliis in vino coctis & cõtritis eodem modo vtitor: præterea marina aqua calida perfundenda. Cæterùm vermes qui in vlceribus putreſcentibus ſunt, calaminthæ ſuccus aufert.

Ad carbunculos, Cap. XII.

SAnguis melancholicus effectus atque ferueſcens, cutimque accendens carbones gignit: quocirca cum cruſta exoriuntur, puſtulis quæ phlyctenæ appellantur, vlcus præcedentibus, vt in igni ambuſtis fieri conſueuit: febrim quoque acutiſſimam, & periculum celerè inuehunt. Quum verò pruritu vexentur, quandoque vna, quandoque plures puſtulæ erumpunt exiguæ, & frequentes, & continuæ, milio ſimiles, quæ ruptæ, vlcus pariter cum cruſta faciunt, cuius color quandoque cinereus eſt, quandoque niger: caro verò circundata feruida inflammatione tentatur, nigróque colore perfunditur, & non ſecus quàm bitumẽ & pix ſplẽdet. Huiuſmodi verò eſt bilis exquiſitè atra. Qui adhibere huic morbo medicinam velit, ei à venæ ſectione incipiendum eſt, euacuandúmque vſque ad animi defectionem. Scarificare quoque poſt ſanguinis miſſionẽ non erit incõmodum: id quod altioribus plagis propter ſucci craſſitiem erit faciendum. Affectæ autem particulæ inducuntur quæ moderatè repellunt, atque digerunt: quale eſt cataplaſma quod ex plantagine & lenticula cocta conſtat, cui mica ſit adiuncta panis qui in furno confectus ſit, qui neque valde à furfure ſit purgatus, neque valde ſordidus ſit. Super ipſum verò vlcus aliquod medicamẽtum valens imponemus, vt quod ad Andronem authorem refertur, vino dulci diluẽtes ad ſordium ſpiſſitudinem. Sedata autem feruida illa inflammatione, vlceri perinde atque aliis cicatricem inducemus. Auellanæ veteres oleoſæ carbunculos ad pus perducunt, itémque cupreſſi folia & germina, noui & teneri globuli cum polenta, vua paſſa acinorum expers, & trita, ficus coctæ in vino contuſæ.

De cancro, Cap. XIII.

IAm verò cancri quoque ex atra bili feruente oriuntur, quæ ſi acrior fuerit, cũ vlcere erũpunt: quamobrem colore nigriore ſunt quàm inflãmationes, verùm abſque caliditate. Sed in his venæ magis quàm in inflammationibus implentur & diſtenduntur, neque ita rubent vt in inflammationibus, ſed color earum ſanguinis colori reſpondet. Cæterùm cancer propter huius humoris craſſitiem nõ ſaneſcit: ſiquidem neque repelli, neque diſcuti queat, neque totius corporis purgationibus cedat, mitioráque medicamẽta adhibita negligat, à vehemẽtioribus autem magis irritetur. Poſſumus tamen in initio prohibere ne augeſcat, melancholici humoris euacuatione, priuſquã altius in affecta particula impingatur. Euacuabimus autem aut ex aliquo ſimplici, vt epithymi drach. IIII. in ſero lactis aut mulſa propinatis, aut ex hiera quæ veratrum nigrum recipiat. Loco autem affecto ſuperpoſitum in vlceratis facit ſine dolore hoc medicamentum, Solani ſuccus linteo molli in eo intincto adhibetur: extrinſecus verò lana molliuſcula eodem quoque ſucco imbuta applicatur, adhibita diligentia ne hæc ſicceſcant, ſucco continenter affuſo. Erit etiam exulceratis cancris accommodatum id medicamentum quod ex pompholyge conſtat. Victus autem ægrotanti inſtituatur ex ptiſanæ cremore, & ſero lactis, & ex oleribus, ex malua, cucurbitáque, & his ſimilibus: ex piſcibus verò ſaxatiles, itémque aues omnes, præter paluſtes conueniunt.

De carne contuſa, & ſanguinis coitu ſubter cutem, quod ecchymoma dicitur, Cap. XIIII.

QVum caro ab aliquo pondere ſuperincidente contuſa ſit, exiléſque venæ quæ in ea ſunt, ruptæ fue- A rint, ſanguis profunditur, vt ſolet quũ tunica venarum rariore facta trãſcolat: iſque ſub cute collectus facit id quod ecchymoma nominatur, cute etiamnum integra. Noſtrum in hoc conſilium eſt, concretum ſanguinem diſſipare: id quod celeriter faciendum eſt antequam nigreſcat. In initio autem adſtringentia ſunt digerentibus admiſcenda, propterea quòd tunicæ venarum contuſæ denſatione indigent: poſt hæc verò ſolis digerentibus ſine adſtringentibus vtimur: ſcarificatis autem initio ecchymomatis, reliquam deinde curationem adhi- B bemus. Horum porro ſpecies ſunt quæ ſuggillata appellantur, & liuores ex ictu cõtracti, & inter vngues ſanguinis concurſus ex percuſsione proueniens. Cæterùm pellis ouis recens detracta, eos qui flagris cæſi ſunt, potius quàm alia omnia, die vnico perſanat: præterea hydropiper vnà cum fructu illitum, ſuggillata & induratos tumores adiuuat & diſcutit.

De ruptis & conuulſis, Cap. XV.

RVpta cum ecchymoſi omnino fiunt, medicamentiſque mediocriter calefacientibus curantur: quale eſt acopon quod ex nigra populo conficitur, & quæ ſi- C milia ſunt. Curandum verò eſt vt in ruptis quæ in profundo corpore hærent, medicamentorum vis intendatur, vt magis acria, magíſque incidentia admoueantur: talibus autẽ cucurbitulæ vſus prodeſt. Cæterùm quum totum ecchymoma celeriter per halitum digeſtum eſt, rupta caro facilè coaleſcit: ſin longiore ſpatio, ſordes ſubnaſcitur, ita vt iam coire ruptio non queat: (labra enim inter ſe tantùm propè admouentur) ex quo fit vt leue momentum ea facilè ſeparet, & medium locum ali- D quo humore impleat, & quodammodo nouum continuò ecchymoma gignatur, & primo ſimile, niſi quòd hoc celerius quàm illud digeritur, conſtátque ex tenui ſanie, quum prius ecchymoma eſſet à ſanguine. Conuulſa autem fibris quibuſdam diſtractis fiunt, lenirique tantum deſiderant quoad dolor ſit leuatus: conglutinari enim non poſſunt. Cæterùm ariſtolochia rotunda ruptis & cõuulſis, ſiquid aliud, eſt accõmodata: itémque maioris centaurii radix, eiúſque ſuccus, & rheum, & coſtus, & bdellium cum oxymelite in potu acceptum.

E De luxatis & contuſis, Cap. XVI.

AD articulos luxatos cõtuſóſque valent lanæ ſuccidæ, ſpongia oxelæo imbuta & impoſita: bulbi elixi teneri cum melle, aut cerato, ſal læuigatus, farina cum melle, agni folia, & ſal, & nitrum toſtum cum cerato: vtere etiam aquæ marinæ calentis ſuperfuſione. Vbi inflammatio doloréſque conquieuerint, partes eluxatas etiam confricare rite poteris.

Quæ ſpicula, ſurculos, ſpináſque educunt, Cap. XVII.

F SPicula, arundines, ſpináſque & ſurculos educunt ambæ anagallides, ariſtolochia, ammoniacum cum melle, alterci fructus tritus & illitus. Arũdinis radicem contunde, & melli admixtam in linteo largè illinito, imponito, atque alligato. ſubitò enim educit.

De reduuiis, Cap. XVIII.

REduuias paruas & incipientes, galla cum melle reprimit, & prohibet confirmari: vbi verò caro præter naturam excreuerit, conſilium eſt, eam erodentibus G abſumere, & colliquare. Valet autem ad reduuias aurium ſordes & lyciũ: quæ verò ſuppuratæ ſunt, acu perforari, humórque emitti, & ſpongia aqua imbuta imponi debet, aut lẽticula cum aqua trita illini: vel etiam roſis viridibus, aut ſiccis aqua perfuſis, tritiſq; , aut polenta trita cum aqua: caro autẽ eſt ex omni parte ab vngue ramentis lintei abducenda. Porro vngues contuſos myrti & mali Punici foliis teneris contritis illine, vnguibus autem ſubcruentis farinam pice admixtam adhibe. Vt autẽ vngues qui malè affecti fuerint decidãt, H ſulphur tritum ſuillo adipe exceptum impone. Vt verò ſcabri quoque abſcedant, vtitor hoc quod habet viſci quercini, ſandarachæ, fœnigræci, ſingulorũ vncias duas, cantharidum, thapſiæ, ſingulorum vnciam, aceti quantum ſatis eſt. Ad idem valet fæx ſicca cum cerato impoſita, aut caro ficuum abiectis ſeminibus

contuſa: aut vnguem pice ſubunctum, ſulphure & ſandaracha tritis pari pondere illinito. Vnguis autem diligenter radendus, ad æqualitatem redigendus, & vinciendus eſt, vtendúmque iis quæ ad vngues abſcedentes valent: ſuper reduuias autem quæ in digitis ſunt, thuris lacrymam tritam impone, & alliga: aut æruum tritum eodem modo, aut thuris inſecti drachmam vnā, ſandarachæ duplum: trita radici vnguis applicato, diligentérque inſpergito, ſupra verò linamenta ſicca ponito: hoc ſtatim reduuias excitat. Eſt & aliud bonū, quod etiam valde eſt ad maligna vlcera accommodatum, Gallarū, malicorii acidi, ſquamæ rubri æris, & caricarū cōbuſtarum pares portiones tere, & miſce cū melle, & ad vnguenti ſpiſſitudinem redige, linamenta intinge, & bis in die impone, & liga, locis neque vnctis neque madefactis: ſi verò humor ſubſit, ſpongia vino perfuſa eundem abſtergebis.

De vlceribus articulorum, Cap. XIX.

ARticuli ſunt carnoſis partibus ſicciores, idcirco quū vlcerati ſunt ſiccioribus egent medicamentis: ergo Polyidæ paſtillus ex vino ad ſordiū ſpiſſitudinem ſubactus, itémque medicamenta quæ æquè ac is deſiccant, probè faciunt: marina quoque & muria ſæpenumero irrigatos articulos melius affectos vidimus: quamobrem in articulis vtendum eſt iis quæ maiorem etiam exiccandi vim habent.

De ſanguinis profluuio, Cap. XX.

SAnguinis profluuii remedium eſt appoſitus partis vulneratæ ſitus: huiuſmodi eſt is qui ſurſum vergit, & caret dolore. nam ſi infrà vergat, dolorémque afferat, tum non ſolùm mouebit profluuium, ſed etiamſi non ſit, prouocabit. Quum ergo particulæ vulneratæ ſunt, & ſanguis fluit, ſtatim digitum ori vaſis ex quo ſanguis effluit, admoueto, leniterque, & citra dolorem premens. ita enim grumo compacto ſanguinis defluuium ſiſtetur, eo ſuppreſſo. Medicamentis etiam ſanguinem ſiſtentibus vtendū erit: inter quæ illa quæ obſtruūt, quæ emplaſtica nonantur, potiora ſunt cruſtas inducētibus: ſiquidem interdum quum cruſta excidit, ne iterum ſanguis fluat periculum eſt. Optimum verò, quod etiam valet ad defluuium ſanguinis è membranis cerebri, eſt hoc, Thuris pars vna, aloes dimidium, albo oui ſubigitur ad mellis craſſitudinem, deinde leporis molliſſimis pilis excipitur: tum vlceri toti liberaliſſimè imponitur, faſciáque linea alligandū eſt: cuius faſciæ primi quatuor aut quinque amplexus ſuper ipſum vas profluens iniiciendi nobis ſunt, inde verò ad radicem vaſis ducentur, tertio verò die ſolues: ſique medicamentum toto adhuc vlceri adhæret, aliud rurſus ſuperimpones, ac veluti linamentum quod ex pilis factū eſt, madefaciens ita deligabis vt initio feciſti: ſin ſua ſpōte linamentum excidat, radicem vaſis digito blandè cōprimens, quatenus nihil defluat, hoc leniter auferes, aliúdque impones, & quoad vas carne munietur, curare ad hunc modum debebis. At quæ cruſtas generant, vbi cruſta decidit, magis nudā partem quàm pro ipſius naturali habitu, derelinquunt: & ſæpenumero poſteaquam cruſta decidit, profuſio ſanguinis quæ ægrè ſupprimi potuit, ſuperuenit quanquam cruſtificis medicamentis non ſecus atque ignitis ferramentis vti neceſſitas cogit, vbi ex eroſione putredinis profuſio ſanguinis concitatur. Iſatis ſatiua ſuper partibus è quibus ſanguis fluit, impoſita, egregiè ſiſtit: idem faciunt gallæ aduſtæ, quæ quū ignitæ ſunt, aceto aut vino ſunt extinguendæ. Gypſum & oui cādidum tenerum, farinámque triticeam puluerulentam, qualis parietibus adhæret, miſceto: medicamentum ad ſanguinis profluuium accommodatum conficies: quod vbi confeceris, leporis pilis, aut aliqua alia re pariter molli excipiēdum erit. Ad ſanguinis autem profuſiones quæ ex ore, aut thymis, aut formicis, aut verrucis, aut hæmorroidibus fiūt, porri folia cōtunde, atque adhibe, aut rhoē rubram, aut acinos, aut capitula Punici mali, contundens impone, aut ſpongiam nouam pice cruda intinctam adure, & trita vtitor. eſt enim hoc valde efficax. Fluxionem verò ſanguinis ex ore comprimit decoctum frigidum roſarum viridium, aut ſiccarum, aut clauiculorum vitis,

A aut lentiſci foliorum, aut myrti, aut rubi, aut malorum cydoneorum, aut punicorum, aut acinorum, aut lenticularum: iis etiam vtendum erit inſeſſibus frigidis, qui ſedi atque vtero conueniunt. Cæterùm victus ratio iis quos ſanguinis exercet profuſio, ſit ex adſtringentibus atque incraſſantibus inſtituta: huiuſmodi ſunt alica, farináque pura decocta, caſeus mollis, bulbi cocti, piſces aſſati, palmulæ, vinum nigrum auſterum, lenticula, polenta, ouorū tenerorum vitelli, pira ſylueſtria, mala cydonia, ſorba, mēſpila, & quæ ſunt his cōſimilia. Ad ſanguinis autē fluxū è
B naribus valent platani globuli exiccati, quos re aliqua ex ſetis confecta fricabis, ſemen proiicies, lanuginémque collectam in vaſe fictili nouo repones: quum vſus exigit, hæc tenuia per calamum inſpira: frōtem autem & naſum gypſo aut luto figulari obline. Ad idem facit etiam porri ſuccus lana coacta aut linamento exceptus, & naribus inditus: & manna ſucco porri coacta, & impoſita. Foris autē oliuæ foliis læuigatis teneris naſus illinendus eſt, & ſuffitum ex cicuta ſuper molli cinere. naribus admouebis, & ſpongiis aut lanis aqua frigida imbutis, meatus vtriuſque
C pinnæ naris obſtrues: crura, brachiáque vincies, frontem & tempora oblines agglutinantibus iis quæ ad oculorū defluxiones faciunt. Si verò grumi aliqui ſubſint, quum ſanguinis profuſio adhuc perſeuerat, eos conueniet exprimere, celeritérque iterum vti medicamentis ſanguinem comprimentibus, & narium cartilaginem ſub ipſo oſſe duobus digitis pollice & indice comprimere. Prodeſt verò in hiſce profuſionibus, & in iis quæ ex inteſtinis fiunt, porri ſuccum ad cyathos duos potui dare, aut lauri tenera folia cōtuſa in oxymelite, aut thuris & lauri pares portio-
D nes læuigabis in vino nigro, quod pari facultate conſtet, & bibendum propinabis, aut roſti oui vitellum ex aquæ portiūcula cōtritum præbe, aut farinam puram crudam, & thus, & gummi paribus portionibus cum aqua tere, & dato.

Ad cicatrices nigricantes, & quæ ex impetigine fiunt, & ſtigmata, Cap. XXI.

NIgras cicatrices tollit inūctum oleum, in quo bryoniæ albæ, & nigræ radix incocta ſit, donec ſuccum reddat, calamintha vino cocta, argenti ſpuma roſaceo o-
E leo candido lota. Cicatrices verò quæ fiunt ex impetigine concolores reddit adeps aſininus inlitus cum argenti ſpuma, erucæ ſuccus cum argēti ſpuma inūctus: ſtigmata exterit ranunculus inlitus, aut capparis folia, aut ceruſſa cum aceto inuncta: id verò proceſſu temporis aufert. Vibices denique concolores ſtatim facit oleum liliaceum continenter ſubactum.

De neruis vulneratis, Cap. XXI.

NEruus vulneratus & dolore & inflāmatione maiore quàm alia, propter ſenſus excellentiam, corripi-
F tur. Quocirca cutis vulnus apertum eſt ſeruandum, vt ſanies per ipſum effluat, vulneríque adhibēda medicamēmenta ſunt quæ dolorem leniant, & aditum effluxui patefaciant: ergo calidam aquam quæ cæteris apta eſt inflammationibus, his aduerſiſſimam eſſe ſciendum eſt, & accommodatius ad has eſſe vt oleo tenuium partium & experte adſtrictionis irrorentur. Ex medicamētis autem idonea eſt reſina, aut terebinthina, eáque per ſe in pueris, mulieribus, & iis qui molli ſunt carne: in cæteris verò cū
G euphorbio. itémque propolis & per ſe & cum euphorbio emollita: ſique nonnunquam duriora corpora contigerint, cum aliquo ſubtiliore oleo. Cataplaſmate autem in neruis inflammatis, & putreſcentibus vti quiſpiam poterit quod ex farina hordei, aut fabarum, aut erui in lixiuio ſtillatitio, aut oxymelite cocta, ſit confectum. Cerato verò vti poterit hoc quod habet ceræ vncias tres, euphorbii vnciam, aut fimi columbini in durioribus corporibus, olei vnc. II. Conuenit etiam baſilicum medicamentum quod nitrum recipit, aut calcem viuam, aut euphorbium aut ſulphur viuum, aut fimum ſylueſtris columbæ, vt in
H tetrapharmaci libram horum alicuius vnciā coiicias. Iam verò in agro, vbi tibi nihil ſuppetat, poteris recētem pinguémque propolin vulneri admouere, aut fermētum ſolum propoli mixtum, aut tithymali ſuccum fermēto admixtum. Porro cataplaſmatis ex lixiuio ſtillatitio atque

oxymelite,& farina fabarum, aut erui, aut cicerum, aut lupinorum amarorum, aut hordei, aut polenta, nō ſolùm quum inflammatione tentantur, ſed etiam ſtatim in ipſo initio vtendum eſt. Si verò neruus non punctus ſit, ſed planè cæſim ſit vulneratus, ita vt ipſa etiam cutis ſubiecta ſit diuiſa, vt nudus neruus, & per directū & nō per trāſuerſum diuiſus conſpiciatur, tum nullo ex iis medicamentis quæ ex euphorbio conſtant, quæque non ſecus acria ſunt, vti oportet. Neruus enim nudatus horum vim quæ vehemens eſt, ferre non poterit. Calcem igitur æſtiuo tempore ſæpe loram, & oleo copioſiore dilutam cape. Facit etiam ad hanc rem quod ex pompholyge conficitur, & quod ex melle, in roſaceo liberaliore eliquatum. Nihil autem horum debet vulnus contingere. quum enim neruus ſenſus vi præſtat, tum verò frigida temperatura eſt, & cum parte cæterarum longè principe cōtinuus eſt. Quinne oleo quidem huiuſmodi vlcus irrigare conuenit: fit enim ſordidum: ergo ſanies tantùm abluenda eſt molli lana ſpecillo circumuoluta. Si omnia ſuccedant ex ſententia, etiam vino dulci citra periculum madefaciemus. Poſtquam verò denudatus neruus fuerit contectus, linamenta aliquo medicamento quod anguſtis vulneribus accōmodatū ſit, intincta, quale eſt quod ex euphorbio, aut fimo columbino paratur, extrinſecus circunducere oportet, ita vt etiam ſanas partes largè complectatur. Quum verò tranſuerſum vulnus eſt, maius periculum conuulſionis imminet: ſed quantum ad curationem pertinet, eodē modo progrediendum eſt. Victus autem adhibeatur tenuior, quies imperetur, lectus mollis eſto, oleo liberaliore alæ caputque perfundātur. Si verò nerui cōtuſi ſint, cúmque iis eſt contuſa cutis, & exulceratio ſubſequitur, cataplaſma ex farina fabarum & oxymelite conuenit, qúumque contuſioni coniunctus eſt dolor, pix liquida miſcetur. Si verò citra cutis contuſionem eueniat, oleo calente cui digerendi facultas inſit, ſæpiſſime perfundere oportet. Si totus neruus ſit præciſus, periculum nullum ſequetur, ſed membrum mutilum reddetur: curatio verò eadē quæ aliis quoque vlceribus adhibebitur. Liquefactū medicamentum neruis compunctis idoneum. Facit etiam ad morſos à rabioſis, Aceti ſextarius, picis pinguis lib. opopanacis vnc. III. opopanacem aceto ſolutum magis læuigabis: picem liquefactam mixtámque incoques. Eſt autem hoc medicamentum ad neruos compunctos accommodatum, vtpote quod compunctionis os conniuere nō ſinat: quemadmodum etiā in iis qui à cane rabioſo morſi ſunt, ne vlcus ad cicatricem perducatur, prohibet: ſed in duriuſculis tantùm corporibus facit. Si verò in pueris, aut mulieribus, aut molli carne præditis compunctis hoc vti velis, tibi licebit ipſum ex aliquo digerente, vt amaracino, aut opobalſamo, aut oleo vetere liquefacere.

Ad articulos relaxatos, Cap. XXIII.

FAcit ad laxatos articulos acaciæ ſuccus aqua dilutus & ſuperfuſus, aut rubi, aut malicorii, aut myrti folia cum myrteo cerato impoſita.

De inflammatione, Cap. XXIIII.

INflammationis initium eſt quum pars impletur ſanguinea ſubſtantia: incrementū, quum id quod fluebat, ceſſat: quod verò in particula eſt, incipit putreſcere, calorémque præter naturā inuehit, effuſióque & flatus gignitur, particuláque magis quàm prius intēditur: ſtatus verò quum pus iam conſiſtit, ſed labores maiores vexant: declinatio denique quum id quod fluxit digeſtum eſt, & moles eſt diminuta. In principio autem ea per ſe admouemus quæ vim habent repellendi: in incrementis, hæc minuimus, digerentiáque adiungimus: in ſtatu repellentibus & digerentibus pari portione vtimur: ſi dolor vehemens ſit, lenientibus opus eſt: in declinatione digerentia ſolùm adhibemus, nulla re adiuncta quæ vim adſtringendi habeat. Parietaria autem ad inflammationes tum in principio tum in incremento accommodata eſt, itémque glaucium. Atriplex, & maluæ hortenſes incipientibus & augeſcentibus, ac veluti ferueſcentibus conueniunt, at declinationibꝰ, duratis, & refrigeratis, ſylueſtres magis ſunt idoneæ: lactuca verò & cucurbita calidis illitæ benefa-

A ciunt. Ad eas verò quæ ex fluxionibus fiunt, ſemperuiua, & tribuli vtrique valent: braſſica verò dureſcentibus cōuenit.

De affectione quæ ex defluxionibus fit, Cap. XXV.

QVum inflammatio derepente particulam aliquam ſine manifeſta cauſa præcedente obſedit, id quod affectionē eam gignit, defluxio nominatur: ipſe verò morbus affectio ex defluxione. In harum autem inflammationum principiis danda opera eſt vt rectè adhibeatur B curatio: totum ergo corpus euacuandum eſt euacuationibus accommodatis: ipſa verò pars inflammata, ſuperfundenda atque illinenda non calefacientibus aut humectantibus medicamentis: ſed iis quæ repellere defluxū poſſint: quódque in partem affectam iam decubuit, euacuare, vimque & robur particulis laborantibus afferre. Illinendum ergo eſt cataplaſma quod ex ſemperuiuo, mali Punici cortice in vino incocto, cera & polenta adiunctis conficitur: hócque & ſimilibus quum dolor vehemēs nō eſt vtemur. Vbi verò particula cum defluxione dolorem C maiorem ſentit, tum ne aqua quidem calida, aut oleum, aut cataplaſmata ex farina ſunt adhibēda. fluxionū enim vitiis hæc inimica ſunt omnia. Debet verò doloris vehementia leniri medicamento quod ex paſſo, roſaceo, modica cera, lanis ſordidis, quæ œſypi multum habeant, cōfectum ſit, quæ per æſtatem frigida, hyeme verò tepida excipiūtur, & admouētur ita, vt ſuperiores partibus affectis locos ſpongia vino auſtero, aut poſca frigida imbuta comprehendant. Si ex horum vſu pus non ſubſidat, emplaſtro quod ex chalcitide conficitur, aut alio ſimili ex iis D quæ ad fluxiones valent, vtemur. Lanam verò puram vino auſtero imbutam ſuper medicamento extrinſecus accommodabimus: atque hoc quidem modo inflammationes ex defluxione ortas curabis: eas verò quæ ex aliqua occaſione concitantur, calefaciens & humectans nō lædes: quas ſi ad puris confectionem velis perducere, farina triticea hydrelæo incocta illines: ſique vſus quandoque exiget vt ſcarifices, id etiam accommodatè facies. At ſi inflammationes quæ ex defluxionibus oriuntur, ſcarificatione tentabis, & præſertim in principio, eris in cauſa E vt æger malo aliquo magno afficiatur.

De iis qui ex affectionibus quas defluxio concitauit, purulenti fiunt, Cap. XXVI.

IN affectione quæ ex defluxione orta eſt, quum nulla cauſa perſpicua ſubſit, ſemel aut bis vtendum eſt cataplaſmate, ac tunc quidem quod ex hordeo conſtat, cæteris eſt præſtantius: ei tamen aliqua aceti aut vini portio addatur. Pure autem diſſecto & euacuato, cauēdum poſtea erit ne oleum aut aqua offeratur: verùm ſi vſus F poſtulet vt vulnus quandoque abluatur, aqua mulſa, poſca, vino & vino mulſo vtēdū erit: ſique iterū inflāmatio accedat, cataplaſma ex lenticula imponetur: ſi nulla ſit inflammatio, aliquod medicamentum ex iis quæ emplaſtica dicuntur, & non minus id quod ex chalcitide conſtat, ad huiuſmodi diuiſiones accommodabimus: ſuper quod ſpongiam aut lanam vino adſtringenti imbutam imponemus. Cæterùm vulneri nullum medicamentum inpinguans admouendum eſt, quale eſt tetrapharmacum appellatum: ſiquidem ei exquiſita exiccatione opus eſt.

G De gangræna & ſphacelo, ex Galeno, Cap. XXVII.

GAngrænas appellant eas mortificationes quæ ex magnitudine inflammationis nondum factæ ſunt, ſed adhuc fiunt. Hanc affectionem niſi quis celerrimè curet, particula ita affecta, ſtatim emoritur, vicináſque partes comprehendit, & hominem occidit. Vbi verò membra ſic affecta ſenſus omnino ſunt facta expertia, tum morbꝰ non iam gangræna ſed ſphacelus nominatur. Atque hoc etiam malum oſſibus accidit, quum adiecta ipſis caro ſaniem prauam gignēs, oſſa hac ipſa imbuerit, & H corruptela conſumpſerit. Quum igitur membrū eſt penitus emortuum, ſtatim præcidendum eſt quamproximè ſanæ parti. Gangræna curatur euacuātibus nobis quamplurimum ſanguinis poſſumus ex membro vitiato. ſanguis enim

corruptus detrahendus eſt, aut vena ſecta, quum in ipſo membro vena magna ſit: aut cutis vniuerſa multis profundiſque ſectionibus incidenda eſt quumque ſanguinẽ effluere permiſerimus, aliquod medicamentum ex iis quæ ad putreſcentia valent, imponemus. Huiuſmodi eſt quod ex oxymelite, aut farina erui, aut lolii, aut fabarum conficitur. Si valentius velis imponere, ſal adiiciatur, aut paſtillus Andronis, aut alius generis eiuſdem. Ad gangrænas etiam faciunt vetuſtæ nuces oleoſæ: earum verò cortex expurgat, & tithymali liquor in tempore & modo adhibitus: iiſdem quoque lupinorum amarorum decoctum inſperſum auxiliatur.

De abſceſſibus, Cap. XXVIII.

IN abſceſſibus quæ apoſtemata dicuntur, ſi puris eruptio impediri non poſſe tibi videatur, panem hydrelæo coctum illines, aut farinam hordeaceam eodem modo apparatam: particulam verò aqua in qua althææ radix incocta ſit, fouebis. Quum verò tumor ægrè ad ſuppurationem veniat, ægréque diſcutiatur, cataplaſmate ex caricis vtitor. Oportet autem eas dulces pinguéſque incoctas aqua eliqueſcere, & aqua melli tenui ſimilem reddere, farinámque hordeaceam addere: ſique tumor minus quàm par ſit digeratur, cum caricis erit hyſſopum aut origanũ incoquendum: ſi vim magis intendere volueris, decocto ſalem adiicito: ſed diligenter animaduertendum eſt ne dum vehementius exiccas, pars in duritiem calleſcat: ſiquid huiuſmodi quandoque videas, cum aqua radicem agreſtis cucumeris, aut althææ, aut bryoniæ coques: quibus omnibus dracunculi radix & valentior eſt, & ad digerẽdum accommodatior. Ergo hanc quandoque per ſe coques, quandoque verò caricas addes, farinámque vnà cum adipe admiſcebis. Adiantum quoque abſceſſus digerit: itémque anethinũ oleum diſcutit, & crudos humores, incoctóſque tumores maturat. Pix duros crudóſque tumores omnes cataplaſmatis indita, magiſque ea quæ liquida eſt, concoquit. Medicamẽtum quod abſceſſus iam coctos ſine labore expellit, vt ſæpe in ſplenio pus inueniatur, qui verò cocti adhuc non ſunt perfectè digerit: Lapidis pyritæ drach. duodecim, ammoniaci triti tãtundem, farinæ fabarum drach. ſex, excipe reſina liquida, pellique illitum impone: ſplenium verò ne auferas priuſquam ſponte ſua decidat: medicamentum verò non multo antè parandum eſt, vt quod confeſtim exareſcat.

De ſtrumis & phymate, Cap. XXIX.

LVpinorum amarorum farina, aut aceto, aut oxymelite, aut poſca incocta, non ſolùm liuores, ſed & ſtrumas & phymata ſanat. Medicus quidam in iis qui duro corpore eſſent, bubulo ſtercore ex aceto ad ſtrumas & tumores obduros, totos oblinẽs vſus eſt. Phymata verò diſcutient trita & illita hæc, adiantum, atriplex, parietaria, althææ radix vino incocta, ammoniacum cum melle emollitum, & impoſitum, viſcum cum reſina, & cerato, ſalicis folia cum cerato. Rumpunt phymata lupini amari, propolis cum aceto illita, cucumeris ſylueſtris radix terebinthina excepta, capparis radix eodem modo, nitrum cum fermento aut ficubus. Abſceſſus verò internos rumpit marina cum mulſa epota: ſtrumas autem diſcutit calx viua, melle, aut ſordibus ex gymnaſio, aut oleo, aut adipe ſuillo excepta: lolii item farina cum fimo columbino & lini ſemine vino incocta: caprificorum groſſi agreſtes, aut ſatiui conciſi illiti, & concretionem omnem digerunt.

De fiſtula, Cap. XXX.

SPondylii radix circumraſa & impoſita, fiſtularum callos tollit: veratrum quoque nigrum impoſitum, duobus aut tribus diebus callum eximit. Eliquant etiam æruginis drach. II. ammoniaci tantundem: collyria conficiũtur ex aceto & aqua ad fiſtulas accommodata, itémque amurca cocta & in collutione adhibita. Sory crudum aut combuſtum, cum vini diluti aut mellis portiũcula ad colluendum adhibitum, & omphacium quoque colluendo carnem procreat.

De bubonibus, Cap. XXXI.

QVum bubones erumpunt, ſi totum corpus ſuccis æqualiter redundet, aut malitia humorũ detineatur, tum difficilis curatio eſt: ea tamen adhibenda eſt quam in affectione quæ ex defluxionib⁹ oritur, præſcripſimus: ſi exquiſitè ſanum ſit, facilis. Totum autem crus calefaciendum & humectandum eſt, vt dolore vacãs efficiatur: ipſique vlceri imponendum eſt linamentum lotum in roſaceo, aut aliquo oleo relaxante, quod tetrapharmaco colido ſit intinctum. Totum porro membrum carpto lanæ oleo imbuto obuoluendum eſt: foris verò vlcus emplaſtro calido illinendum, aut farina triticea, aut hordeacea, aut ex vtraque cum modico olei. Glandulam verò inflammatione tẽtatam, in initio lana oleo calido imbuta lenire oportet, non autem vt quidam faciunt, ſale adhibito: eo enim poſterius vtimur, quum artus quem plaga vexat, lenitus eſt, & quum dolorem vlcus non affert: quibus quidem rebus glandularum inflammatio plerunque ſoluitur. ſæpe etiam augetur, & ad ſuppurationem perducitur. Ergo quum ille quaſi feruor inflammationis ſe remiſerit, lenientia ſunt omittenda, & digerentibus vtendum. Paulatim à digerentibus ad ea quæ conſiſtentia liquida ſunt: qualia ſunt quæ cerati ſpeciem referunt, ſimilia iis quæ linamentis carptis excipiuntur (quæ ἔμμοτα dicuntur) tranſeundo. In iis vitare oportet durorum emplaſtrorum vſum: quippe quæ particulas diſtendant, & inflãmari iterum cogant. Quum ſatis puris ſit, particuláque ad ſuppurationem peruenit, non ſtatim diuidemus, (vt nõnulli factitant) ſed medicamẽtis digerere conabimur. Lutũ impoſitum tumorem inguinum celeriter digerit. Ac bubones quidem qui ex prolapſu & vlcuſculis & doloribus cõtrahuntur periculo vacare: alios verò, & præſertim eos qui febribus ſuperueniunt, malos eſſe exiſtimandum eſt.

De eryſipelate, hoc eſt igne ſacro, Cap. XXXII.

CRaſſus acérque humor influens eryſipelas modò cũ vlcere, modò ſine vlcere efficit. Hoc curandum eſt primùm vſu medicamẽti quod bilem educat, deinde refrigerantibus repellendum eſt quod influit: atque à refrigerantibus ad digerentia priuſquã liueſcat & nigreſcat particula, progrediendum eſt. Requirunt autem eryſipelata quæ refrigerent cum humiditate, nec adſtringant: huiuſmodi eſt ſemperuiuum, portulaca, pſyllium, lenticula paluſtris, vmbilicus veneris, ſolanum, altercum, lactuca & glaucium, & cerata ex aqua admodum frigida. Admiſcetur etiam opii parum, aut ſucci papaueris, cicutæque, & mandragoræ. Compoſita autem medicamenta inducuntur, ceratum refrigerãs, cera, quæ quoad ius fieri poſſit, pura ſit, oleo eliquatur, ceratúmque liquidum fit. Hæc refrigerata in pila manibus emollimus, aquam frigidam affundendo, quantum eius capere ceratum queat. Præſtat autem oleum eſſe roſaceum ex omphacino oleo ſine ſale confecto: debétque oleum quadruplum ceræ eſſe. Si parum aceti tenuis & pellucidi velis addere, medicamentũ liquidius frigidiúſque conficies, idque non ſolùm cõueniet eryſipelati, ſed hecticis etiam febribus, itémque inflammationibus pudendorum incipientibus, niſi depaſcens aliqua affectio partes exerceat. Herbæ quoque refrigerantes cum tenui polenta abunde refrigerant: itémque palmulæ pingues eiectis earum membranulis, & coctione tenellæ factæ, deinde læuigatæ, & impoſitæ: ſi verò ſicciores videãtur, cerato prædicto ad conſiſtentiam admiſcebis. Inflammatione ſedata, antequam particula liuida fiat, cataplaſma ex hordei farina eſt imponẽdum: ſi verò iam liuor occuparit, inciſa cute cataplaſma ſuperponendum eſt, locúſque perfundendus eſt aqua calida dulci: ſed & marina & muria interim conducet: quandoque etiã huiuſmodi aquæ cataplaſmati ſunt admiſcendæ.

De herpete, Cap. XXXIII.

HVmor quoque qui herpetẽ gignit, acer eſt: ſed ſi flaua bilis pura influat, vehementi acrimonia herpetẽ exedentem facit, qui continuam cutim cum corroſione cõprehẽdit: qua de re affectio ipſa, herpes nominatur: ſi verò cum pituita admiſceatur, alterum herpetem, qui miliaris dicitur, qui eminentias in cute milii ſimiles excitat, efficiet. Ergo qui prius totum corpus purgat, deinde verò repellentia particulis affectis admouet, is herpetẽ

vt par eſt,curat:at qui ſtatim vtitur iis quæ cuticulæ cicatricem inducunt, A is cuticulam quidem ſanat,cæterùm nõ prohibet quin deintegro priori ſimilis affectio exoriatur. Corpus ergo (vt in eryſipelate dictum eſt)euacuabimus:at particulis affectis non eadem imponemus. Poſtulant quidem refrigerantia æquè ac eryſipelata,ſed tamen humectantia non ferunt: hiſque refrigerantia & ſiccantia conueniunt:ergo neque lactuca,neque lenticula paluſtris,neque portulaca,neque ſemperuiuum, neque aliud huiuſmodi ex refrigerantibus & humectantibus eis offerendum eſt:ſed in principio vitis capreolos, & rubum , & B plantaginem oportet illinire : deinde iis lenticulam admiſcere interim verò & mel & polentam, & cataplaſma quod ſupra ad inflãmationes ex defluxione remoto ſemperuiuo conſcripſi:exulcerata verò medicamentis inungenda ſunt iis quæ ad herpetẽ faciũt,vt paſtillis,paſſo,aut vino tenui,& auſtero non veteri, aut poſca diluta reſolutis:cæterùm inueteratis iam huiuſmodi vlceribus, Muſæ & Andronis paſtillus conuenit.Herpetem verò qui extremam tantummodo cutem exulcerat,niſi admodum inueteratus ſit,nullo horum vngere oportet : ſiquidem & vehementiora ſunt,& magis quàm oportet exiccant. C Ad talem verò herpetem accommodatum eſt glaucium, huicque ſimilia, præſertim aqua ſubacta , ſi morbus nihil remittat,aceto diluta admoueantur.Succo autem plantaginis aut ſolani,aut vino ſoluta non mediocriter auxiliantur,aut lini ſemen torridum in vino & oleo incoquito,& contritum imponito, aut terram cimoliam ſolani ſucco ſubactam inungito, aut argenti ſpumæ vncias quatuor, porri ſucci heminæ dimidium,ſucci betæ par põdus, læuigata illinuntur. D

De ſcirrhis, Cap. XXXIIII.

SCirrhus perinde atque os,durus eſt,& ſenſu caret : atq; is ſanari nullo pacto poteſt. Qui verò obſcurum habet ſenſum,digerentibus curatur medicamentis.Sed quæ digerunt,& confertim euacuant,neque molliunt, ea primis quidem diebus diminuere tumorem videntur; ſed tamẽ quod reſtat,fit inſanabile,quum id omne quod tenuium erat partium,fit digeſtum:ex quo fit vt ea medicamenta accommodatiora ſint quæ molliendo poſſint digerere. Ergo molliẽtia ſunt adeps cerui & medulla, itémque taurinus & hircinus, E vrſinúſque adeps, ammoniacum , bdellium,ſtyrax.Horum vſu & duritiem diſſoluemus,& digerentia itidem adhibebimus,qualia ſunt fœnũgræcum, fimus caprillus cum poſca. Componitur autem ſic à medicis medicamentum ad vtrunque faciendum , hoc eſt,ad ſcirrhum diſſoluendum,& ad digerendum accommodatum:cuiuſmodi eſt id quod ad Galenum authorẽ refertur.Pernæ ſuillæ veteris pinguis,ammoniaci thymiamatis,caſei bubuli,aut caprini veteris, adipis taurini , raſuræ nauis,ſingulorũ libra vna, medullæ ceruinæ vnciæ duæ, F hyſſopi vnc.III.cyprini vnc.VI.vini Ægyptiaci heminã mediam.Sed in nono etiam libro de ſcirrhis in podagra exorientibus loquemur.

De œdemate, Cap. XXXV.

PItuitoſa fluxio œdema facit,tumorem laxum , cedentem,& qui digitis impreſſis cauatur, ſenſúſque expers eſt.Hunc curare oportet ſpongiam poſca imbutam cum ligamento leniter ſtringente imponendo , ità vt ab inferioribus partibus initium deligandi ſumatur, & ad ſuperiores progrediendo deſinamus. G Spongia verò eſſe noua debet:quæ ſi talis non ſuppetat,ea nitro erit expurgãda,& melius etiam lixiuio quod ſtillatitium appellatur : ſi verò per hæc tumor non ſubſideat, paululum aluminis admiſcebis.Eſt etiam ad hoc aptum molliſſimum ex lucerna linamentum,hoc eodem humore imbutum & impoſitũ: benefacit etiam glaucium. Si autem œdema inueteratũ ſit,particulã oleo prius inunges,deinde ſpongiã ex lixiuio impones,arctiúſque ſtringes,& ita curabis. Iam verò iſatis ſatiua tumores huiuſmodi mirabiliter digerit,& cõprimit : idem facit terra omnis pinguis , & magis etiam H Ægyptia.

De terebintho, Cap. XXXVI.

TErebinthus phymatis ſpecies eſt: in ſummo autem ipſo vlcere puſtula nigra eminet:qua rupta , id quod ſubiectum eſt,ſimile deſquamato apparet : vbi hoc diuiſeris,pus inuenitur.

De epinyctidibus, Cap. XXXVII.

EPinyctides vlcuſcula ſunt quæ per ſe erumpunt , puſtularum ſpeciem præ ſe ferentia , ſubrubra : quibus ruptis ſanies ſubcruenta defluit. Atque hæ quidem interdiu non magnopere excruciant: per noctem verò maiore quàm pro modo vlceris,dolore affligũt. Ergo ſilphii ſuccũ aqua ſolutũ impones.citra enim mordicationẽ deſiccat,aut cicutam tritam imponito.

De ligamentis diſſectis, Cap. XXXVIII.

LIgamentum ex oſſe in os progrediẽs, minimè periculoſum eſt:quòd ſi quibuſcunque medicamentis velis deſiccaueris,non offendes.quod verò in muſculum inſertum eſt, quanto minus periculoſum eſt quàm tendo & neruus,tanto eſt cæteris ligamentis periculoſius , niſi rectè probéque curetur .

De thymo, Cap. XXXIX.

THymus eſt vlcus aſpera & ſqualida carne excreſcens. Fit autem & in ano & in pudendo : ac partim quidẽ facilis eſt,& ſpõte ſua decidit,partim verò deterior eſt,& dolorem affert:& quidam præterea ex iis curationem nõ admittunt.

De ficis, Cap. XL.

FIcos appellant germina quædam ad modum vlcerũ rotunda,ſubdura,rubentia,quæ dolor etiam comitatur.Oriuntur plerunque in capite:naſcuntur tamen etiam in reliquis corporis partibus.His optimum medicamentum eſt alumen ſciſſile,æris flos toſtus,& glutẽ taurinum, tum ſquama æris quæ dupla ſit,teritúrque ex aceto,& illinitur.Probantur etiam capita menularum combuſta,bulbi cocti,& cinis vnà cum aceto commixtus.

De furunculo qui dothien vocatur, Cap. XLI.

DOthienes ex craſſis fiunt humoribus.Hos digerit cõcoquitque triticum commanſum & impoſitum , & item maſtiche Ægyptia. Vuas paſſas abiectis acinis tere, ſali trito pari portione addito,& illinito.Hoc aut diſcutit aut rumpit:caricas coctas tere,aquam affunde , & vtitor, aut caricis reſinam miſce,& impone.

Ad epinyctidas, Cap. XLII.

AD has valet apium cum polenta tritum & illitum: braſſicæ folia trita impoſita : alterci folia ex melle trita applicata.Solanum per ſe & cum cicuta viridi , aut oliuæ foliis cum aqua coctis vtitor. Vuas paſſas ademptis acinis tritas admiſceto , eáſque ſplenio illitas imponito. adiantum quoque ex melle tritum facit . Cauendum eſt ne acria,acida,& ſalſa offeramus,& à fomentis,balneis,& ſole abſtinendum.

De verrucis,myrmecio,& ſimilibus, Cap. XLIII.

MYrmecia atque verrucæ vſu medicamentorum vehementer exulcerantium conuellentur:eorum verò quæ putrefaciunt ,interimentur. Corticis ſalicis vſti cinis cum aceto acri dilutus,clauos,callos,myrmeciáque exterit.Similiter quoque melanthium eandem vim habet ad clauos atque reduuias. Pecudũ verò ſtercus ad verrucas, myrmecia,thymos,dothienas duros,in aceto ſolutum facit,groſſi decocti duros tumores diſcutiunt: crudi verò myrmecia & thymos expellunt.Condylomata verò comprimunt oliuæ flores cum aqua illiti,aloë cum paſſo inuncta , pentaphylli radix ſuperdata, cydonia cocta cum pane aut cum polenta , myrti folia combuſta cum cerato, propolis antè emollita & impoſita . Cõdylomata quoque & ficos aufert auripigmentum illitum , calx viua , & fæx viſco excepta,& ſplenii modo ſuperdata. Permagnos verò ficos tollit ærugo ferri cum vino dulci inuncta , ſeminis anethi combuſti cinis illitus, alumen liquidum cum pane,vino,& apio.Iam verò cinis palmitum ex aceto illitus,& ficos aufert,& quæ nunc dicta ſunt curat,atque auget,præterea prohibet.

Ad ganglia, Cap. XLIIII.

FAcit ad hæc plumbea maſſa ad modum vertebræ confecta,ganglio maior impoſita. hæc enim ſua grauitate ganglium proceſſu temporis diſſoluit.

Ad perniones, Cap. XLV.

MArina tepida perfundendi ſunt,aut betæ,aut lenticulæ,aut erui, aut radicis aſphodeli decocto. Poſt perfuſionem lenticulam vino incoctam tere,& illine,aut ficus ex oleo læuigatas impone:aut alumen & farinam paribus portionibus in vino tere,& illine.

Ad digitorum totiúſque pedis rimas, Cap. XLVI.

PIce liquida oblinito: cancrum fluuiatilem aut marinum ſuper carbones cremato,teſtam abradito , ex oleo tere,ad mellis ſpiſſitudinẽ redige,abſterſis prius ſciſſuris inſtillato. Prodeſt etiam ſcillæ medulla oleo feruefacta,& ex terebinthina contrita, itémque cornu capræ vſtum,caprillóque adipe exceptum . Sed calli circumpurgãdi prius ſunt,deinde medicamentis vtendum eſt.

Ad pudenda vlcerata, Cap. XLVII.

HÆc perfundes adſtringentibus,aut perſperges,rubi, myrti, capitulorum mali Punici agreſtis , oliuæque agreſtis decocto:eadem quoque trita illinuntur. Lemnia itidem ſphragis inungitur,aut aloen cum melle diſſolue. Ad ſcrotum verò vehementi atque intolerabili pruritu vexatum facit fæx combuſti,donec leuetur perturbatio. Valet ad idem alumen liquidum.

De leuce,alpho,melane,lepra,& ſcabie, Cap. XLVIII.

SAnguis pituitoſus & glutinoſus, qui longo temporis ſpatio colorem verterit, & ad albidiorem cõmutarit, leucẽ vitiliginem efficit. Alphorum ſimilis eſt origo,nõ tamẽ caro tota affecta eſt,ſed extrema ſolùm cutis. Atque ab humore pituitoſo alphi albi fiunt,melas verò à melãcholico:ſed humor qui lepram facit, ad imas vſque partes penetrat:ſcabies verò ipſa ſuperficiem occupat. Ergo ſi calcem lotam & torridam habeas,tanta aqua admiſta quãta ſatis ſit ad mediocrẽ craſſitudinẽ, inungendo curabis. In alpho autem multo liquidiore medicamento inungẽdum eſt,craſſiore in ſcabie,craſſiſſimo denique in lepra. Dracunculi radix cum aceto illita ſanat alphos , itémque elleborus vterque:lupinorum amarorum decoctũ ſuperfuſum, eorundem farina cum aceto aut oxymel'te illita, cortex radicis capparis cum aceto,lilii radix cum melle, cæpa cum aceto in ſole perũcta:crocodili terreſtris fimus, ſturnorum etiam,quum orizam ſolùm comederint, aut ſepiæ teſta cremata. Ad ſcabiem verò facit vua taminia, elleborꝰ vterque,lupini amari, (vt diximus)cardamomũ cum aceto,lilii radix cum melle,reſina terebinthina cum ſulphure,cuius nos periculum fecimus,cicer,fimus caprillus.Lepras verò expellunt anemonæ ſuperdatæ,elleborus & albæ vitis radices.

De impetigine, Cap. XLIX.

QVum ſanies tenuis atque acris cæteris craſſioribus admiſcetur,impetigines oriuntur, quæ facilè in lepram & ſcabiem tranſeunt:ex quo conficitur vt medicamenta valenter ſiccantia poſtulent. Itaque eas quibus à mediocriter ſiccantibus nihil adfertur auxil i,ab iis verò quæ vehementer exiccant,exacerbantur, ἀγρίας, id eſt feras,appellant.In his igitur vtendum eſt medicamẽtis quæ ſatis efficacia ſint,nec tamen vehementer erodant. Cicer ad impetigines facit,vterque elleborus: prunorum gummi pueris prodeſt:erinaceus in petris naſcens: pix cerato mixta:ſulphur cum reſina.hoc eſt experientia comprobatum.In puero autem apta eſt hominis ſaliua: affecta verò
A cutis continuò debet digitis ex ſaliua fricari ; crocodili terreni & ſturnorum fimus.Ad impetigines verò recentes quæ mentum aut aliam faciei partem infeſtant, tritici multum capitur,incudique cuidam ignitæ imponitur, humórque qui inde emanat adhuc calidus ſumitur, & impetigines inunguntur:atque hoc quidem remedio plerique ſunt ſanati. Aut maluæ agreſtis fructum tenerum collige,eóque contuſo ſuccum exprime,& ſerua , & impetigines cõtinẽter illine. Inueteratis impetiginibus, iis quæ ſubiiciam vtitor:Viticis folia contunde , modicum aceti
B adde & illine:vel capparis folia detrita ex aceto impone. Paſtillus ad impetigines,Glutini figulini denarii quatuor, thuris denarii duo, aceti heminæ dimidium . In quibuſdam ſcriptum eſt, pares portiones:aceto ſoluta illinũtur.

De inflammatione, Cap. L.

SPiritus flatuoſus,craſſus,vaporoſúſque eſt materia inflationum:ſed & corporis denſitas vt ſpiritus non expiretur adiuuans cauſa eſt. Vnde curandi conſilium eò dirigitur vt denſata rarefaciamus,& craſſum ſpiritum attenuemus:quod medicamentis quæ tenuium partium ca
C lidáque ſint,efficietur. Sed quum muſculi ex contuſione inflati ſunt,ex calidis & acribus excandeſcant, & dolores intenduntur.Ergo digerentibus lenientia miſcenda ſunt, atque in initio lenietium eſſe maior portio debet:quúmque morbus inclinet, eorum quæ digerunt. Præterea in huiuſmodi affectione muſculorum lenit & decoctũ, & ipſum hyſſopum cum exiguo oleo : digerunt verò acetũ, & nitrum,& lixiuium ſtillatitium.Ergo in principio vtendum eſt decocto cum olei momento , atque item vini: quod calens lanis ſuccidis excipiatur: quúmque particu-
D las refrigerare non oporteat,curandum vt calor diu cõſeruetur. Vbi lenitus eſt æger,acetum nitrúmque , & deinde lixiuium ſtillatitium miſceatur: poſtremò verò imponenda ſunt emplaſtra quæ digerendi vim habeant,vt inflammatio ſubſidat,quale eſt quod ſequitur:Sordes ex gymnaſio feruefacias,primúmque percolato,vt puræ fiant, rurſuſque in lebetem coniicias,calcémque viuam tritam,vt farinam inſpergas,donec luti fiat ſpiſſitudo.

De elephantia, Cap. LI.

QVi hoc morbo correpti ſunt, iis mirabile auxilium
E affert eſus viperarum: quas qui eſſe velit , parare ad hunc modum debebit:In primis caput,itémque cauda ad quatuor vſque digitos abſcindenda ſunt, interioráque omnia & cutis etiam auferenda,corpus aqua perluendum: deinde in ſartagine æquè ac anguillæ ex albo iure cõdiẽdæ ſunt. Fit autem album ius aqua copioſa impoſita , exiguóque oleo,& porro ,& anetho adiuncto. Eſt autem perſpicuum,carnes viperarum eſſe coquendas vſquedum teneræ fiant. Atque etiam ipſum medicamentum quod ex viperis conficitur,quod theriacen vocant , eſt accom-
F modatum,vt ex eo copioſè bibant ii qui hoc morbo tenentur:ac ſicui placeat, eodem cutim inungat. Qui hæc faciunt omnia, quandoque eis euenit vt ſquama ex cute excidat, cuiuſmodi in ſerpentibus ſenectutem appellamus. Vtimur etiã ad hæc theriaco ſale & calamintha: ſed benefacit hoc quoque, quia nõ ſolùm egregiè digerit tenues humores,ſed ſaniem attenuat,& craſſos humores ex quibus hoc morbi genus efficitur,incidit & diſſecat.Non tamen in ſingulis hominibus ab iis remediis incipimus.
G prius enim omnino purgamus, & quandoque etiam venam incidimus.

SEXTI LIBRI ARGVMENTVM.

Octauo continentur quæ ad cerebrum, caput, oculos, nares, genas, maxillaſque pertinent omnia.

LIBRI OCTAVI CAPITA.

De memoriæ iactura, déque iis qui vigiliis, & de iis qui nimio ſopore torquentur, Cap. I.
De ephialte, Cap. II.
De morbo comitiali, Cap. III.
De eodem, ex Galeno, Cap. IIII.
De vertigine, Cap. V.
De apoplexia, ex Philumeno, Cap. VI.
De melancholia, Cap. VII.
De inſania ex Philumeno, Cap. VIII.
De amantibus, Cap. IX.
De lycãthropia, Cap. X.
De cerebri inflammatione, ex Philumeno, Cap. XI.
De eryſipelate cerebri, Cap. XII.
Curatio aduerſus canis rabioſi morſum, Cap. XIII.
De neruorum reſolutione, Cap. XIIII.
De rigore qui calefieri non queat, Cap. XV.
De conuulſionibus, Cap. XVI.
De diſtentione, ex Philumeno, Cap. XVII.
De capitis doloribus, Cap. XVIII.
De cephalæa capitis dolore, Cap. XIX.
De hemicrania, Cap. XX.
Ad puerorum aduſtiones, Cap. XXI.
De alopecia & ophiaſi, Cap. XXII.
De capillis fluentibus, Cap. XXIII.
Quæ pilos attenuent, Cap. XXIIII.
De porrigine, Cap. XXV.
Ad pediculos, Cap. XXVI.
Ad vlcera capitis manantia, quæ achores dicuntur, & ad fauos, Cap. XXVII.
Ad capitis vlcuſcula, Cap. XXVIII.
Ad fœdum capitis odorem, Cap. XXIX.
Ad fœdum narium odorem, Cap. XXX.
Ad ecchymomata inueterata, Cap. XXXI.
Ad labia fiſſa, Cap. XXXII.
Ad ephelidem & maculas faciei, Galeni, Cap. XXXIII.
De varis, ex Galeno, Cap. XXXIIII.
Ad ficoſas menti eminentias, Cap. XXXV.
Ad fœdos alarum odores, Cap. XXXVI.
De lippitudine, ex Galeno, Cap. XXXVII.
De inflammationibus oculorum, Cap. XXXVIII.
De doloribus oculorum, ex Galeni ſententia, Cap. XXXIX.
De chemoſi, ex Demoſthene, Cap. XL.
De phlyctænis, Cap. XLI.
Ad phlyctænas oculorum, Cap. XLII.
De carbunculo, Cap. XLIII.
De mydriaſi, Cap. XLIIII.
De phthiſi & atrophia oculorum, Cap. XLV.
De nyctalope, Cap. XLVI.
De glaucomate & ſuffuſione, ex Rufo, Cap. XLVII.
De obſcuritate & hebetudine, Cap. XLVIII.
De ſtrabiſmo, Cap. XLIX.
De expreſſione, Cap. L.
De confuſione, Cap. LI.
De luſcioſis, Cap. LII.
De oculis lacrymantibus, Cap. LIII.
De encanthide, Cap. LIIII.
De pediculis palpebrarum, Cap. LV.
De naribus obſtructis, ex Archigene, Cap. LVI.
De ſtrangulatis, ex Theophraſto, Cap. LVII.

ORIBASII SYNOPSEΩS AD EVSTAthium filium liber octauus.

De memoriæ iactura, déque iis qui vigiliis, & de iis qui nimio ſopore torquentur, Cap. I.

QVVM perdita memoria eſt, aut magna noxa affecta, ſi frigida omnino eſt intẽperies, calefacere eam conuenit: non tamen eſt exiccandì, ſicut neque etiam humectandi neceſſitas: ſed ſi cum humiditate ſit coniũcta, exiccare: ſi cum ſiccitate, humectare: ſi in medio vtriuſque conſiſtat, eodem in ſtatu cõſeruare eam oportet. Eorum autem qui veterno detinentur, in ipſo ſtatim initio vena ſecanda eſt: id quod eſt vtrique morbo, & qui ex vigilia & qui ex ſopore fit, commune: éſtque vtrique commune oxyrrhodinum in principio adhibere: cætera contraria ſunt. ſedanda enim leniendáque ſunt quæ cum vigiliis vexant: excitanda verò quæ torporem afferunt. Meritò igitur quum ægrotantes in ætate florenti ſunt, morbíſque laborant, in quibus vigilant & deſipiunt, iis irrigationes ex capitibus papaueris offeremus, & ad olfaciendum dabimus, naſique pinnas ab interioribus partibus, aut frõtem inungemus. In morbis verò contrariis ægroti ſunt excitãdi, humoríſque qui moleſtiam affert incidenda eſt craſſities, & calefacienda. Ergo thymũ, & pulegium, & origanum, & alia huiuſmodi generis aceto incoquentes, ægrotãtium naribus admouebimus: poſtea verò palatum validis acribúſque medicamentis inungemus: capiti quoque medicamenta eiuſdẽ facultatis vſque ad ſinapi imponemus. Quinetiam ſi vterque morbus inueterarit, cucurbitulis etiam & caſtoreo in vtroque vtemur.

De ephialte, Cap. II.

QVi ephialtes nominatur, non eſt quidem malus dæmon, ſed validus morbus quidam, atque etiam vates, ſacerdos, & Æſculapii miniſter. Morbum verò præueniunt hæc, ſuffocatio, vocis ſuppreſſio, & grauitas. Occurrendum igitur inchoanti malo: nam perſeuerans, & ſingulis noctibus incidens, morbum aliquem magnum, vt apoplexiam, vt inſaniam, vt morbum comitialem, nuntiat, ídque quum capiti cauſa tribuitur. Quæcunque enim comitiales interdiu patiuntur, eadem ephialticos dormientes infeſtãt: ergo vena ſecanda eſt, totúmque corpus purgandum. Maximum verò auxilium affert iis elleborus niger ad põdus drachmæ vnius, cui ſucci ſcãmoneæ oboli tres, & aliqua odorata, qualia ſunt aniſum, daucum, petroſelinum, admiſceantur. Hiera quoque ex colocynthide mirum in modum eiſdem opitulatur. Diæta tenuis eſto, fœtida vitentur. Adiuuat etiã hos pæoniæ ſemẽ. eius autẽ grana quindecim nigra trita ex aqua cõtinuẽ potui dẽtur.

De morbo comitiali, Cap. III.

VBi concidit aliquis, conuulſa & diſtracta membra ſunt perungenda, tenendáque, ac dirigenda: deinde os aperiendum, digitúſque immittendus, aut penna oleo irino imbuta, vt pituitam euellamus: odoramentis quoque ſenſus excitare oportet, veluti peucedano, ſucco cyrenaico, bitumine, cedria, pice. Poſt acceſſiones, ſi nihil impedimento eſt, vena cubiti incidenda eſt: ſi nihil remittat acceſſio, extremæ partes ſinapiſmo oblinendæ ſunt: cucurbitula præcordiis affigenda. Si per hæc morbus non ceſſauit, exigua ſpes eſt: & tamen medicus audacter, & vi etiam adhibita, caſtoreum & ſuccum cyrenaicum cum melle & aceto ori infundat: per ſedẽ verò cẽtaurii aut colocynthidis decoctum iniiciat. Qui ex morbo conualeſcunt, viribus refectis, ex hiera purgari debẽt. Atque hæc quidem eſt recentis & acuti comitialis morbi explicata curatio: nunc verò quomodo inueterato opitulandũ ſit, ſubiiciam. Igitur qui in hunc morbum cadunt, aquã diu bibere oportet, & ſi nihil prohibet, vtique ſanguis mitti debet: quatuor autem aut quinque diebus interpoſitis,

corpus reficere, & ita purgante medicamento euacuare. præſertim verò ex nigro veratro, aut colocynthide, aut etiam ſcammonea. Ipſum porro veratrũ ſine medulla tunſum cribratumq; inſpergendum eſt aquæ mulſæ cyathis quinque, aut ſex, melléque crudo adiecto piperis momẽto excipiendum. Colocynthida verò abiecto ſemine, & quæ medullam adhuc habeat, paſſo implebis; totámque noctem ita ſines: mane verò paſſum temperatum potui dabis: vbi ſatis purgati ſint, lauari poterunt. Tertio die cucurbitulæ præcordiis & dorſo cum ſcarificatione applicabuntur: deinde complusculis diebus interpoſitis, refecto corpuſculo, hieram ex colocynthide offeremus: poſt hæc capiti & occipitio cucurbitulas affigemus: ſequenti die panem aqua mulſa incoctum, tritúmque cum amaris amygdalis, ſerpyllo, mentha, aut calamintha, aut ruta ſuperdabimus: idque triduò faciendum eſt: pòſt verò caput radendum, peucedanique liquore cui ſpondylium ſit incoctum, ex aceto diluto perungẽdum. Rurſus verò interpoſito ſpatio, & corpore recreato, antidoti ex colocynthide obolos nouem in aqua mulſa, diéque vno interiecto, tres etiam dabimus: inde medicamentis vtemur quæ ſternutamenta cieant. Poſt quinque aut decem dies caſtoreũ ex mulſa exhibebimus, ſpatioque interpoſito, clyſter ex centaurio inicietur: deinde verò quæ pituitam per os & per nares ducant offeremus, tum ſinapiſmum capiti inducemus. Iam verò & acribus cibis quandoq; eſt vtendum.

De eodem, ex Galeno, Cap. IIII.

COmitiales adiuuat oxymel per ſe ſumptum, præſertim verò ſi cum ſcilla ſit confectum. Capparis quoque condita prodeſt ſi continuò edatur, itémque ſalſamentum. Eſt autem ſalſamentum, medicamentum quoddam ex ſcilla vtiliſſimum, ad hunc modum confectum, Vas in quo mel fuerit capimus, ſcillámque in tenues partes manibus diſcerptam in id inicimus: vas operculo ſolido obturamus, totumq; vaſculi os pelle circundatum diligenter ligamus, atque in ſole conſtituimus, vt ad meridiem ſpectet, & à borealibus ventis ſit remotum: (fiat hoc in Caniculæ ortu, quod eſt ſpatium quadraginta dierum) vaſculum verò eſt paulatim ad ſolem vertendum. Tranſactis hiſce diebus vas aperientes, corpus ſcillæ elixato ſimile comperiemus, ſuccúmque ex ea fluxiſſe, quem collectum optimo melle iucundum facimus: & eius quotidie cochlear vnum plenum, ac pueris quidem paruum, adultis verò magnum damus. Quinetiam corpoream ſcillæ partem ſimpliciter contundimus & læuigamus, cochleárque vnum cum melle offerimus: ſed huic quantum ad efficaciam pertinet, ſecundæ tribuuntur. Si verò primo loco ſtomachus ſit affectus, ægro imperandum eſt vt concoctionis curã gerat: panẽ ergo accuratè elaboratũ ex vino temperato leuiter adſtringente, atque albo, ad horam tertiam aſſumat. Medicamentum quoque ex aloë bis aut ter ſingulis annis dari poterit. Noui puerulum qui hoc morbo correptus nunquam fuerit poſteaquam radicis pæoniæ magnam & recentem partem collo appenſam tulit. Agaricum quoque, ſeſelis, ſpondylii fructus & radix, ariſtolochia rotunda ex aqua epota comitialibus prodeſt. Scarificatio denique crurum ſæpiſſime iterata eoſdem vehementer iuuat.

De vertigine, Cap. V.

QVi hoc morbo tentantur, in acceſſione excitandi ſunt medicamentis quæ odore moueant, & extremarum partium frictionibus, & cæteris generis eiuſdem. Quum verò morbus conquieuit, vt profligetur, primùm ſecanda eſt vena, deinde purgandum ex hiera, tum interiecto ſpatio, clyſteri acri ex centaurii vel colocynthidos decocto vtendum. His euacuationibus peractis, caput ipſum ad occipitium eſt ſcalpello conuulnerandum, cucurbitulæque cum ſcarificatione adhibendæ: poſtremò iis medicamentis vtendum quæ pituitam eliciant, & quæ per ſternutamenta euacuent.

De apoplexia, ex Philumeno, Cap. VI.

QVi apoplexia correpti ſunt, oleo copioſiore eliquato inungẽdi ſunt, caputq; perfundẽdũ roſaceo in quo

A ſpõdyliũ ſit incoctũ, mulſáq; inſtillãda, & adhibẽda odoramẽta, vt caſtoreũ, vel opopanax, & galbanũ. Os quoq; ipſum per vim aperiẽdũ eſt, digituſq;, aut pẽna oleo intincta intrudẽda, vt ſiquid ſuperuacaneum ibi ſit, abſtergatur: ſedes quoq; inũgẽda eſt iis quæ flatus educũt. Si per hæc morbus nõ inclinat, clyſteribus acrioribus vtemur, quibus muriã & mel admiſcebimus. His ita confectis, incidenda vena eſt: facta autem venæ ſectione, iterum vtemur excitantibus.

De melancholia, Cap. VII.

IN hoc morbi genere, quando in toto corpore melãcholicus ſanguis redundarit, initium curationis à venæ

B ſectione ſumendum eſt: quum verò is cerebrum ſolum occuparit, tum ſanguinis miſſione non eſt opus. Sed eſt etiã tertia melancholiæ differentia quædam, quum ea non ſecus atque morbus comitialis, à ventriculo ducit originem. hanc nonnulli veteres hypochondriacum morbum nominant. Quum igitur ex præcordiis melancholia oritur, primùm ſymptomata circa ventriculum apparent: quumque maior ſit effecta, eam melancholicæ perturbationes comitantur. Leuatur autem æger alui ſubductio-

C nibus, vomitibus, concoctione & ructu. Hypochõdriacũ etiam hunc morbum, flatuoſum appellamus, ſymptomáque eius eſſe dicemus triſtitiam & timorem. Quum igitur propria melancholiæ ſymptomata magna appareant, ventriculum vero vel nullum, vel minimum quippiã infeſtet, tũc cerebrum ob atram bilem in eo accumulatam præcipuè affectum eſſe exiſtimandum eſt. Hanc verò melancholiæ ſpeciem continuis balneis, diæta boni ſucci & humida abſque vllo alio præſidio curare oportet. Quum verò humor is qui infeſtus eſt, ob temporis diuturnita-

D tem effectus eſt difficilis ad euacuandum, tunc & magis varia & potentiora remedia par eſt adhibere. ergo morbum hunc incipientem curare conuenit: inueteratus vero atque auctus eſt tractatu difficillimus. Igitur in principio epithymo aut aloë purgentur: nam & parum quotidie ex his ſumptum, non mediocriter iuuat, leuitérque aluum mouet. Vbi verò ita vti dictum eſt purgati fuerint, abſinthium dabitur, modo herba ipſa duobus aquæ cyathis perfuſa & incoctã, modò eius ſucci drach. dimidiũ, aquæ continenter liquefacti. Datur quoque aceti modi-

E cum dormituro, multáque obſonia in aceto intincta comedenda offeruntur. Sed melius erit aceto ſcillam, polium, & tenuem ariſtolochiam miſcuiſſe. Quum vero ad curandum morbum qui iam inceperit, atque ex totius corporis conſenſu ducat originem, fortè accedas, non minus venam in cubito ſecabis. Facta ſanguinis miſſione, viribus refectis per inferiores partes medicamento quod ex colocynthide, quódque ex elleboro nigro conficitur, purgabis. Quo in caſu etiam quod ex epithymo, quódque ex aloë conſtat, conueniet. prodeſt quoque euphorbium

F admiſcere, & ex ſero lactis parare. Iam & facultates quæ vrinam cient, purgationéſque quæ ſudoribus fiunt, huic malo medentur: quinetiam præcordiis proſpiciendum eſt. Fouebuntur autem perfuſa decocto rutæ, & anethi, & abſinthii, & pulegii, & viticis ſeminis, & baccarum lauri: hæc enim oleo incocta, & affectæ parti admota, & leniũt dolores, & flatus diſcutiunt. Porro cataplaſmatis inſerere etiam aliquid eorum quæ flatus pellunt: cuiuſmodi eſt apium, aut aniſum, aut cuminum. Nec minus etiam cataplaſmati miſcere cyperum, irida, & roſmarinum, & per-

G mittere vt diu atque adeò per diem & paſto & ieiuno adhæreant: quum auferes, aliquod aliud operimentum, vt lanam latiorem, impone. Cucurbitulis ad flatus excutiendos leuibus vtendum eſt: ad dolores autem atque inflammationes, cum ſcarificatione. Quum verò curando procedas, non erit obliuioni mandandum ſinapi: ſed & acria ſmegmata & dropaces dorſo & ventri ſunt imponenda.

De inſania, ex Philumeno, Cap. VIII.

INſaniæ eadem eſt quæ malancholiæ curatio: præcipuè tamen inſanientes iuuat hippomarathri radix, ſemén-

H que in aqua potum, & bryoniæ radicis denarius ex aqua quotidie ſumptus.

De amantibus, Cap. IX.

EOs qui ex amore curis affecti, vigiliiſque torti eſſent, quum nonnulli id minus intelligerent, balnei cibiq;

abſtinentia, & tenui victu conſumpſerunt. In quibus A
quum nos amorem in cauſa eorum eſſe deprehenderimus, eorum animos ab amore ad balnea, ad compotationes, ad geſtationes, ad ludos, & ad fabulas abduximus: nonnullis timorem incuſſimus. nam qui amori ſemper inſeruiunt, ab iis affectio difficulter remouetur. Nonnulli autem obiurgandi ſunt ex vitæ inſtituto quod ſibi quiſque delegerit. Cæterùm amantes hæc conſequuntur, Oculi caui, non lacrymantes, ſed vt voluptatis pleni videantur, continuus palpebrarum motus: quúmque reliquæ corporis partes concidant, in amantibus hi ſoli non con B
cidunt.

De lycanthropia, quum homines luporum naturam imitantur, Cap. X.

QVos hoc malum infeſtos habet, nocturno tempore domo egreſſi, lupos in rebus omnibus imitantur, & ad diem vſque circa tumulos vagantur mortuorum. Hos ita cognoſces, pallidi ſunt, oculos hebetes & ſiccos, non illacrymantes, eóſque concauos habenr, lingua ſicciſſima eſt, nulla penitus in ore ſaliua conſpicitur, ſiti enecti ſunt: crura verò, quia noctu ſæpe offendunt, ſine remedio exul C
cerata. Hæ ſunt illorum notæ. Qua in re ſciendum eſt, lycanthropiam eſſe melancholiæ ſpeciem: quam acceſſionis tempore curabis ſecta vena, & facta vſque ad animi defectionem vacuatione, cibiſq; boni ſucci. Vtitor quoque balneis dulcibus: deinde ſero lactis per triduum vſus, etiam hiera ex colocynthide ſemel, bis & ter purgabis. Poſt purgationes theriacen ex viperis dato, & item alia quæ in melancholiæ curatione ſunt commemorata. Morbo inuadente æger perſpergendus eſt iis quæ ſomnū conciliare conſueuerunt. Vbi verò ſomnus acceſſerit, aures & nares opio illinantur. D

De cerebri inflammatione, ex Philumeno, Cap. XI.

CErebrum inflammatum ita ſæpe intumeſcit vt etiam ſuturæ capitis deducantur: dolor maximus & diuturnus comitatur, vehemens faſtidium, rubor in facie multus, oculi exeruntur, faciéſq; & totum caput intumeſcit: ergo ſecanda vena eſt in cubito & euacuandum: itémque ex naribus & vaſculis quæ ſub lingua ſunt ſita, ſanguis mitti debet, irrigationéſque inflammationibus capitis E
congruæ, linimentáque humectantia, & maturantia ſunt adhibenda.

De eryſipelate cerebri, Cap. XII.

ERyſipelas in cerebro fit, hǽcque ægrotus patitur, toto capite dolet, vt flamma in eo eſſe videatur, facies frigida eſt & ſubpallida, os inareſcit. Vena ſecanda eſt ei qui ægrotat: præcipuè verò quæ ſub lingua ſunt venæ incidi debent. Refrigerantia quoque admoue, quibus in aliis itidem eryſipelatis vtimur. F

Curatio aduerſus canis rabioſi morſum, Cap. XIII.

CAnes rabioſos hæc comitantur, muti omnino ſunt, & veluti inſani, vt ne domeſticos quidem agnoſcāt, cibum auerſantur, ſiti premuntur, nec bibunt, anhelant vehementer, auribus demiſſis ſunt, ſaliuam copioſam & ſpumeam edunt. Qui verò ab iis morſi ſunt, curare ſtatim oportet omni legitima curatione, etiamſi vlcus ſit perexiguum, & extremitatem ſolùm occupet: neque cicatrix celeriter inducenda eſt. Vulnus autem ab- G
luetur aqua in qua chamæmelum & agreſtis lapathi radix ſit incocta. In potione verò ſument lycium, & ſilphii liquorem, quem in vulnus etiam imponent: ſument quoque in potu chamædryn, ſcordium, gentianæ radicē, polium, fluuiatilium cancrorum decoctum, cui anethū multum admiſcebunt. Purgabuntur verò medicamēto quod ex colocynthide conficitur: cuius quotidie dabis quantū fabæ magnitudinē compleat, ſed non vt integra fiat purgatio. Humor verò quicum dabitur, eſto decoctum heleliſphaci, aut ſideritidis heracleæ (quam & halyſſon vocant) quia ipſa ſola iuuet. Vtiliter quoque dari poterit medicamentum ex viperis. Vſus etiam eorum quæ vrinam H
mouent eſt accōmodatus. Iam & iecur canis qui momordit, dandum eſt. Sed non vni ſoli remedio confidendū: & quibuſcunque rationibus poſſis eſt inueſtiganda atque tractanda curatio. Appollonius verò Pergamenus ait fuiſſe memoriæ commendatum, multos quidem ex iis in quibus ob aliā cauſā aquæ timor natus eſſet (quos ὑδροφόβους appellant) fuiſſe ſeruatos: ex iis verò qui à cane rabioſo morſi fuiſſent, ſeruatum eſſe neminem.

De neruorum reſolutione, Cap. XIIII.

QVum nerui omnes ſimul ſenſum motúmque amiſerunt, apoplexia morbus nominatur: quum verò in altera parte, ſiue dextera ſiue ſiniſtra id accidat, dicitur paralyſis (*hoc eſt reſolutio*) neruorum illius partis quam obledit. Originem ducit hic morbus ab humoribus glutinoſis & craſſis neruos obſtruētibus, per quos voluntarii motus eduntur: ex quo patet, eos humores eſſe vacuandos. His euacuatis, primùm hieræ drachma potui dabitur ſine melle, iniecto tamen pipere in puluerē redacto: ſi quidem volumus non purgationem, ſed diſtributionem ab hoc medicamento fieri: & tertio die drachmam itidem dabimus, aut etiam plus eo. Quatuor verò diebus interpoſitis duas ſimiliter, atque etiam tres drachmas exhibebimus: deinde quatuor diebus interiectis quatuor drach. adiecto mellis & ſalis cochleari: quo tempore etiam piper eſt addendum. Si hac dandi medicamenti ratione æger minus perfectè fuerit purgatus, quinque drachmas, & quibuſdam etiam ſex (ſi modò ætas florens ſit) dabimus. Diæta ſit attenuans. parti verò quæ propter ſolam obſtructionem ſit reſoluta, impone aliquod medicamentum quod digerendi vim habeat. Quibus verò partes faciei ſunt reſolutæ, ad eos medicamenta faciunt quæ pituitam educunt, quæ continuò ſunt adhibenda, vt eorum robur excitetur. Iiſdem ſunt excitanda ſternutamenta, capitiſq; habenda omnino cura eſt: at in quibus reſolutio faciem non vexat, iis ſatis erit occipitio, & in primis vertebris applicare medicamenta, in quibus etiam medicamentis pituitam euocantibus vti debebimus.

De rigore qui calefieri non queat, Cap. XV.

RIgor huiuſmodi ex pituita vitrea admodum frigida ſine febre oritur. In iis verò qui ita ſunt affecti, calefacientibus vti ſine metu debemus, & quæ humorum craſſitiem diſſecent adhibere: talia quoque eſſe debent eſculenta & poculenta. Vtendum verò eſt medicamento quod ex tribus piperibus, deinde eo quod ex calamintha, tum verò eo quod ex ſucco cyrenaico & caſtoreo conficitur.

De conuulſionibus, Cap. XVI.

QVum ſtatim ab initio morbi, aut non ita multo pòſt conuulſiones quæ oriri incipiunt, diutius perdurāt, ex repletione oriuntur: quum verò ex multis ſudoribus, aut vomitibus, aut alui excretionibus, aut ſanguinis defluuio, aut vigiliis, aut fame, aut motibus nimiis, & vehementibus ſequuntur, ex inanitione ortum trahūt: quúmque aliquis ſanus derepente conuellitur, id ex repletione fieri neceſſe eſt. Si verò ex febribus ardentiſſimis totum corpus atque nerui exiccеſcant, atque ex ea ſiccitate poſtea ſequatur conuulſio, id ſummum malum eſt, & eiuſmodi vt fere nullus ſit remedio locus. Ergo quum partes corporis ad anteriora trahuntur, ea conuulſio ἐμπροσθότονος: quum verò ad poſteriora, ὀπισθότονος: quum deniq; rectè inter vtrāque partem intenduntur, τέτανος nominatur. Cæterùm conuulſiones quæ ex repletione aut inflammatione oriuntur, curabis ſi copiam humorum euacues, inflammationémque peculiaribus remediis propulſes. Conuulſio autem accidere etiam ſolet quum vomentes vehementius ſeſe torquent. His ſuccurrit acanthii radix, & ſpinæ albæ, & ſpinæ Ægyptiæ ſemen epotum. Quidam etiam centaurii minoris ſuccum potui dant, quum ex repletione exiſtit conuulſio: caſtoreū verò non modò bibitur, ſed etiā extrinſecus cum oleo ſicyonio cuti illinitur.

De diſtentione quæ τέτανος dicitur, ex Philumeno, Cap. XVII.

QVibus ceruix recta intenditur, veſicam oleo calido repletam admouere tendinibus oportet, vt quæ leniter calefiunt, etiam contraria quæ diſtentio inuehit, ferre queat. Ergo totum conſilium eſt eo dirigendum vt irrigationibus & lotionibus curationem tranſigamus.

Primùm autem vtemur oleo dulci, deinde verò rutaceo & ſicyonio: ſed magis etiam laxant cataplaſmata ex fœnograco, lini ſemine, farina hordei, quæ mel copioſum atque oleum recipiant: ea autem comprehendant ceruicem, vtranque maxillam, totámque ſpinam vſque ad lumbos. Adhibendæ etiam ſunt cucurbitulæ ſic vt cutis incidatur: admoueantur autem ceruicibus ſpinæ ab vtraque parte, & pectori vbi muſculoſum eſt, & item præcordiis. Eos vero in quibus morbus inueterarit, in oleum totos deſcendere etiam bis die conuenit. Si vires ſubuertuntur, oleum rutaceum leniter calidum, in quo reſina ſit eliquata, per ſedem iniectum eos mirabiliter iuuat: prius tamen bibant ſuccum cyrenaicum: ſed quia diſſolutum facit erodentem potionem, oblinatur melle cocto ad erui magnitudinem. Silphii quoque radix ex mulſa epota vtiliter præbetur: ſimili quoque modo myrrha & hyſſopi decoctum: ſed caſtoreum reliquis longe præſtat omnibus. Quocirca duo cochlearia ſigillatim diſtincta ex mulſa danda ſunt.

De capitis doloribus, Cap. XVIII.

CApitis dolores quos æſtus aut calor aliquis excitauit, curant ea quæ refrigerandi vim ſine adſtrictione poſſident. Inter ea præſtant cæteris quorũ eſt ſubſtãtia tenuior: quocirca in principio nihil eſt roſaceo meli⁹ quod abſque ſale ſit confectum: non debet autem vetus eſſe. Poſt roſaceum ſequitur chamæmelinum oleum, aptum iis in quibus refrigerare mediocriter oporteat: vbi verò vehementer refrigerare velimus roſaceo vtemur, eidémque ſemperuiui, aut portulacæ, aut lactucæ, aut vuæ acerbæ ſuccum miſcebimus. Papaueris verò & mandragoræ ſuccus, quum non ſine noxa refrigeret, vitandus eſt: ſed ſi neceſſitas quandoque cogat, eius parum miſcendum eſt. Eraſiſtratus autem author eſt, calidiores temperaturas, quum quis eas ſoli ſit expoſiturus, mirum in modum præſeruari ſpongia lata ac denſa ex aqua frigida valde expreſſa, & capiti admota. In dolore verò capitis qui ex frigore ortum ducit, rutaceo oleo vteris: ſi maiore calore opus ſit, parum euphorbii oleo miſce: præterea illine irino vnguento & amaracino: iam & laurinum hoc tempore erit accommodatum: atque his quidem & frontem, & narium & aurium meatus inungere oportet: quæ in recentibus capitis doloribus ſunt ſeruãda. In iis autem qui ſunt inueterati, & neceſſe eſt caput radere, medicamenta adhibemus quæ tum emplaſtrorum tum ceratorum forma ſint confecta: quum verò capilli breuiſſimi ſint, liquidiora imponimus: horum autem materia aliunde eſt huc comportanda. Ea igitur quæ refrigerant, ex iis quibus eryſipelata curantur: quæ verò calefaciunt, ex calefacientibus componenda ſunt, quale eſt quod ex euphorbio conficitur. ſatis eſt enim vnam euphorbii drachmam olei dulcis vnciæ vni, & ceræ vnciis tribus adiicere. Dolorem verò capitis qui vitio ſtomachi ortus ſit, ſanabis vacuatione quæ vomitibus quamceleriimè conficitur: ſi verò nihil euomuerint, etiamſi valde ſint conati, dabimus operam vt ſuccorum vitiatam malitiam cibis boni ſucci corrigamus. Porro peſſima affectio ſit quum vitioſi humores in ventriculi tunicas ita ſunt infarcti, vt elui non poſſe videantur: quorum optimum remedium eſt picra. Quum verò calor dolorem afferens ſuperarit, curatio adhibenda eſt ex iis quæ refrigerandi vim habent, poſtea mitigantia & concoquentia medicamenta repellentibus commiſcebimus, tum verò digerentia & attenuantia adiungemus. Dolores ex febrium magnitudine obortos, perfuſiones ex capitibus papaueris ſanant. Qui verò ex vini potu caput dolent, vacuandi ſunt, quieſque ac ſomnus imperandus, balneúmque veſperi adhibendum, & cibis vtendum boni quidem ſucci, ſed non calefacientibus. In iis denique qui ex ictu aut plaga dolore capitis vexantur, quum iam inflammatio quædam conſtiterit, venæ ſectione vti conuenit: ſi quid prohibeat, clyſteri euacuabimus.

De cephalæa capitis dolore, Cap. XIX.

IN cephalæa dolores aggrauantes, multitudinem indicant: erodentes, vaporum aut humorum acrimoniam: pulſantes, inflammationem: extendentes, ſi grauitas &
A pulſus non adſint, ſpiritus tenuis ac flatuoſi copiam in membranis contentam reſtantur. Ergo ſi multitudo vaporum aut humorum contineatur, vtrum id euenerit propter particulæ illius imbecillitatem, an propter totius corporis repletionem conſiderandum eſt, vt totum corpus euacuando, etiam capitis dolorem ex particulæ imbecillitate contractum ſanes. nam materiam in totum corpus reuellendo, affectæ particulæ medemur.

De hemicrania, Cap. XX.

QVi curaturus hemicraniam eſt, qua purgatione aut
B venæ ſectione ægrotus indigeat, conſiderare debet, atque ita ad capitis auxilia progrediens, tum per digitos manus ſuæ, tum per linteolum dimidiam frontis partem ante tempus acceſſionis confricãdo excalfaciat. Poſt acceſſionem verò medicamentis quæ hemicrania medici vocant, vtendum eſt: ſique multus calor in doloribus ſentiatur, iis in quibus refrigerans aliquid inſit: ſin ſecus, iis quæ abundè calefaciant: vtriſque verò aliquid ex iis quæ robur addunt, miſceatur, quod facultatem adſtringendi habeat. Iuuat etiam hos ſi oleum tepidum in aures
C inſtilletur, modico euphorbii ad oleum iniecto, vt ad libram vnam olei, euphorbii dimidium vnciæ addatur. Ad eos qui caput mobile habent, ex Dioſcoride, Stichadem ex aqua aut hydromelite bibendum præbe, & ſaneſcent.

Ad puerorum aduſtiones, quæ ſiriaſes dicuntur, ex eodem, Cap. XXI.

SIncipiti imponenda ſunt heliotropii folia, cucurbitæ ramenta, cucumeris (quem peponem appellant) cutis, quæ carni adiacet, ſolani hortenſis folia & ſuccus cum roſaceo.

D De alopecia & ophiaſi, Cap. XXII.

EX medicamentis quæ ad areas faciunt, euphorbium admodum calidum eſt: eo minus eſt thapſia, deinde ſinapi, & naſturtium & adarce, tum ſtruthium, & ſpuma nitri, & ſulphur vernicarium, & veratrum vtrunque, & oleum laurinum, & alcyonia, & arundinis radix & cortex combuſti, & pix liquida, vrſi adeps. His vtitor, & potentioribus ceratũ, imbecillioribus oleum laurinũ admiſceto.

De capillis fluentibus, Cap. XXIII.

NVllum præſtantius medicamentum expertus ſum,
E nullúmque fore animo cõcipio capillis fluẽtibus, quàm quod ex ladano & oleo lentiſcino conficitur. Si vero fluor ſit copioſus propter magnam cutis raritatem, nõ erit incommodum pro lentiſcino myrteum oleum ladano miſcere. Perſpicuum autem eſt, caput prius fricandum, & capillorum copiam tollendam eſſe: iis verò quibus ex morbo capilli defluunt, diæta refectrice opus eſt. Lotus arbor pilos fluentes cohibet, vel abrotoni cinis cum aliquo ex iis oleis, lanuginem inducit. Defluuium autem quod citra morbum accidit, braſſica arida, trita,
F ex aqua illita curat, aut loti radix eodem modo capillos prohibet excidere, quod etiam laudauit Galenus. Ladanum in vino maceratum læuigabis, myrteum oleum & vinum viciſſim inſpergens. Satius verò eſt adiantum dimidio ladani pondere admiſcere, & myrteo oleo exceptũ illinere, aut cum arundine combuſta admiſcere. Vt autem capilli naſcantur, ficulnis foliis contritis locum illine. Ad pilos autem palpebrarum cadentes cedriam conbure, fuligineque vtitor.

Quæ pilos attenuant,
G Cap. XXIIII.

PIlos attenuant hordeum, fabæ, eruum, aphronitrum, & nitrum. Vehementiora his ſunt teſtæ fictilium, clibanique, pumex ignem non expertus, alcyonia, ellebori, bryoniæ & dracunculi radix, ariſtolochia, & cachry. Si odorata fieri volueris, cyperum, melilotum, roſas ſiccas, iunci odorati florem, iridem, ſpicam, nardum Indicum & Celticum, fœniculi folia, itémq; amomum & coſtum admiſcebis.

De porrigine, Cap. XXV.

H POrrigo ex vitioſis humoribus oritur. Eſt ergo perſpicuum, digerentia & abſtergentia medicamenta adhibenda eſſe. Furfurum ſextarium medium in aquæ heminis duabus macerabis, deinde confricabis, poſtea excolabis, & cremorem heminæ aceti ſemiſſe adiecta, vſque ad

vini ſpiſſitudinem coques;eóque caput illines:poſtea verò caput lauabis aqua in qua beta aut fœnumgræcum aut lupini ſint incocti. Inunctionibus vtitor, vt irini vnguenti fæce.hoc enim medicamentum citra morſum digerit. Ad inueteratas porrigines valet hoc quod habet atramēti ſutorii, ſulphuris ignem non experti, ſpumæ nitri pares portiones, quæ vino affuſo excipiantur oleo lentiſcino, componuntúrque ad ſtrigmenti ſpiſſitudinem, & pili ſubunguntur. A

Ad pediculos, Cap. XXVI.

VVæ taminiæ partes duæ, ſandarachæ & nitri, vtriuſque pars vna:ex aceto atque oleo caput vngito. B

Ad vlcera capitis manantia, quæ achores dicuntur, & ad fauos,
Cap. XXVII.

HÆc in capitis cute tenuibus foraminibus eroſa, tenuem modicéque viſcoſum humorem in ſe habentia conſiſtunt:fauus autem maiora habet foramina. ergo patet, humores ex quibus morbus originē ducit, euacuādos eſſe. Sique amplius influant, primùm ipſorum influxus prohibendus eſt, & per capitis & per totius corporis euacuationem, vt in alopeciæ curatione diximus; conueniéntque medicamenta incidentia. Nonnulla autem medicamenta, quum excrementis totum corpus redundat, achores incipientes curant, quæ adſtringendi & repellēdi vim habent, qualia ſunt myrti baccæ, pini cortex, rubus, & ſycaminus: nonnulla verò & obſiſtunt achorum incrementis, & id quod influit repellunt, atque etiam, quum mixtis viribus ſint, id quod iam in parte affecta continetur, concoquunt, & digerunt. tale eſt myrtinum, & roſaceum, lentiſcus, cyperus, & lenticula: nonnulla verò digerendi vi ſunt prædita, & abſque calore ſenſibili abſtergunt, vt beta, & plumbum vſtum: nonnulla denique valentiores vires habent, achoréſque qui à craſſis glutinoſiſque humoribus fiunt, euacuare poſſunt. Huiuſmodi ſunt ſal, chalcitis, vini fæx vſta, ſandaracha, & calx extincta, fel calidorum ſiccorúmque animalium. acetum verò acerrimum ad achoras omni tempore accommodatum eſt:hoc autem diluta metallica achoras curant. Si verò achor inflammationis ſenſum inuehat, id in primis facies, vt inflammationem humido medicamento quod πάρυγον dicitur, ſedes. Ad idem valent hæc ſimplicia, Papaueris agreſtis, & alterci folia tere ex vino, atque illine, aut ſcoriam ferri & roſas pari portione tere, & ex vino illinito: id quod nonnulli cerato roſaceo excipiunt. C D E

Ad capitis vlcuſcula, Cap. XXVIII.

CApitis vlcuſculis conuenit hoc quod habet plumbaginis, papaueris foliorum pares portiones: contere hæc inter ſe, oleóque myrteo exceptis, vt cerati fiat craſſitudo, inungens vtitor.

Aliud ad idem valens,

Calaminthæ teneræ folia, ceruſſámque pari portione tere, decocto capitum papaueris diſſolue, myrteo oleo excipe, vt ſtrigmenti craſſitudinem habeat, atque vtitor.

Ad fœdum capitis odorem,
Cap. XXIX.

GLandis vnguentariæ & nardi pares portiones ex eodem conterito ad mellis ſpiſſitudinem: caput abraſum cum vino vetere inungito.

Ad fœdum narium odorem,
Cap. XXX.

MYrrhæ, acaciæ, amomi, ſingulorum drach. I. contūde & cribra, melle cocto excipe. iube vt hoc ſummo narium intercepto agglutinet.

Ad ecchymomata inueterata,
Cap. XXXI.

RAdicula illita ad hæc facit. auferenda eſt quum eroſionem incipit inducere, aut radiculæ ſuccum cum micis panis illinito.

Ad labia fiſſa, Cap. XXXII.

OVi membranulam interiorem vt ſplenium impone: idem faciunt telæ aranearum candidæ, quæ in arcis inueniuntur:quæ verò altius ſciſſa ſunt, bubulo aut caprino adipe, aut medulla bubula, & reſina inungito.

Ad ephelidem & maculas faciei, ex Galeno,
Cap. XXXIII.

VItis ſylueſtris racemi ephelidas & maculas, & quæcunque generis eiuſdem in ſumma cute oriuntur, curant. Amygdala amara ephelida tollit, itémque huius arboris radices coctæ: coſtus ex aqua & melle ad idem valet. Braſſica ad ephelidem & lenticulas facit. & ad cætera omnia ad quæ mediocri adſtrictione & abſterſione opus eſt. Sepiæ teſta combuſta eadem præſtat.

De varis, ex Galeno, Cap. XXXIIII.

QVi varus appellatur, tumor quidam exiguus atque durus in faciei cuticula eſt:ad quem exterendum valent emollientia & digerentia medicamenta. Aliud. Mellis Attici cyathus, acerrimi aceti par portio: diligenter mixta excipe terebinthina:vbi emollieris impone.

Ad ficoſas menti eminentias, ex Galeno,
Cap. XXXV.

SPumæ argenti, miſyos crudi par pondus, tere, & illine. Aliud. Thuris drach. octo. ſpumæ argenti drach. IIII. ſalis foſſilis drach. octo. trita illinito.

Ad fœdos alarum odores;
Cap. XXXVI.

ALuminis liquidi partibus duabus, myrrhæ parte vna, vino diſſolutis vtitor.

De lippitudine, ex Galeno, Cap. XXXVII.

OPhthalmia eſt inflammatio tunicæ, os capitis & caluariam ambientis:ad hanc medicamenta ſunt adhibenda quæ repellant, nec exaſperent, hoc eſt quæ non vehementer adſtringāt:vtplurimum verò albus oui liquor cum accommodatis medicamentis, per collyria quæ venius diei dicuntur, ſanare lippitudinem poteſt:poſtridie verò eius diei collyrio quod nardium appellatur, ad inſtaurandum & corroborandum inungetur. In quibus autem adſtringentia ſuperant, plurimum oui candidi, parúmque collyrii eſſe debet: in quibus verò concoquentia excellunt, iis paulo craſſioribus eſt vtendum. Fomento ex ſpongia vtemur, ſi quidem mediocris ſit dolor, ſemel aut bis in die:ſi vehementior, & ter & quater, & ſæpius vti præſtat. Fomentum verò ex meliloti & fœnigræci decocto conficiatur.

De inflammationibus oculorum,
Cap. XXXVIII.

SI plenitudo ſubſit, vena ſecanda eſt, aut adhibenda purgatio, aut clyſter iniicēdus, aut imperanda inedia, atque ita progredi, adhibitis iis quæ repellere fluxionem poſſint. Si plenitudo non adſit, ſed mediocris affectio oculos obſidens fluxiunculam pariat, in principio vtendum eſt inunctione, vt irritationem oculis infeſtam leniamus, & defluxum ſiſtamus:quale eſt quod ad Nilum authorem refertur ex roſis, & medicum, & nardinum. Si verò humor in capite tantummodo obſtructus redundet, cucurbitulas occipitio affigere oportet, & cutim ſcarificare, vel hirudinem adhibere, & fronti qua dolet oculus, aſſiduè oui candidum, aut lac inſtillare, & hiſce remediis dolores lenire. In quibus verò ardens, calida, & acris defluxio eſt, aut ſalſa, hoc cataplaſmate vtemur:Panis puri medullam aqua macerato, læuigato, roſacei modicum admiſceto, ſuperiori palpebræ imponito:aut capitum papaueris decocto polentam coque, & modico roſacei adiecto illine. Palpebræ autem inungendæ ſunt medicamento quod diarhodon appellatur, diluto capitum papaueris decocto:agglutinantibus quoque & vnguentis vtendum eſt, quum vaſa quæ in fronte & temporibus ſunt, contorta diſtenduntur. Sed quum defluxio à vaſculis quæ altius inhærent, proueniat, ab his abſtinendum eſt. Si verò inflammatio à materia concocta excitetur, purgante medicamento confertim euacuabimus. balneum quoque in hoc caſu erit accommodatum. Quum inflammatio remittit, cataplaſmatis calidis per initia vtendum. Si craſſum ſit id quod inflammationem facit, primùm omnium adhibenda curatio eſt alui ſolutione, inunctionibúſque medicamentorum quæ neque impleant, neque craſſos humores reddant, ſed quæ diffundere, humectare, & excernere poſſint: quale eſt chiacum collyrium. ad hæc imponenda ſunt cataporia dolorem leuantia, odoramentáque, & cataplaſmata, & F G H

medicamenta quæ inunguntur: celeriúſque balneo vtendum, & ſerum lactis propinandum.

De doloribus oculorum, ex Galeni ſententia, Cap. XXXIX.

QVoties dolores vehementes oculis accidunt, perquirendum eſt quænam affectio in inflammatione dolorem eis afferat: nam aut ex vehementi acris humoris confluentis morſu, aut quòd eorum tunicæ plenitudine diſtenduntur, aut propter craſſorum humorum, aut ſuccorum, aut ſpiritus flatuoſi extenſionem vehementes in oculis dolores excitantur. Ac morſus quidem purgantibus medicamentis, & ipſi particulæ oui humore infuſo curabis. Vbi autem prius concocta inflammatio ipſa fuerit, corpuſque vacuum, tum vtique lauationes ſunt aptiſſimæ. Quæ verò ex repletione inflammationes proueniunt, miſſione ſanguinis, alui deiectione, infernarúmq; partium frictione curare conueniet. Extenſiones verò curabimus toto corpore prius euacuato, atque etiam humorum momento deorſum auerſo, tum medicamẽtis localibus quæ digerant vtendum erit. Fouendi igitur ſunt, ac fœnigræci decoctum infundendum. In quibus verò ſanguinis craſſioris copia in venulis oculorum continetur, ſine ſuccorum in toto corpore redundantia, vini potione vtendum eſt, quippe quod calefacere, euacuare, & obſtructiones aperire queat.

De chemoſi, ex Demoſthene, Cap. XL.

QVum ex vehementi inflammatione palpebræ inuertuntur, vt vix contegere oculos queant, curare oportet venæ ſectione, medicamento purgante, & collyrio diarhodon cum lacte, aut oui candido palpebras illinendo, eodem quoque tempora & frontem illines. Corpore plurimum euacuato, ſi ferre queant, fomentum ex ſpongia adhibendum eſt, cataplaſmatáque ex farina pura, & polenta ex hydromelite cocta imponenda, eáque ſæpius mutanda ſunt, ipſique polentæ & ſeris & ſolanum admiſceri debẽt. In principio ſubungendum nõ eſt. ſatis enim eſt lactis vti infuſione: ſequenti verò die admouere ea quæ ad inflammationem faciunt, & præſertim diarhodõ collyrium: quũ inflammatio remittit, medicamẽto purgante vtendum, & acrioribus inungendum.

De phlyctænis, Cap. XLI.

PHlyctænæ curandæ ſunt ad hunc modum: in primis iubendum eſt vt ægri parum loquantur, ſternurationes, iram, ſpiritus retentionem vitent: potum & cibum quammaximè poſſumus contrahere oportet, euacuationéque vti ex clyſteribus non acribus, obſcuro loco ægrum continere, ligamenta quoque, & linteorum applicationes vitare oportet. Cataplaſmatis vtendum eſt leuioribus, & ſubadſtringentibus, collyrium verò Nili diarhodon lacte dilutum conueniet.

Ad phlyctænas oculorum, Cap. XLII.

PHlyctænæ quæ in oculis ſunt, medicamenta digerentia poſtulant: quæ igitur recẽtes ſunt, atque adhuc inflammatæ, medicamentis quæ ex myrrha, & thure, & croco conſtãt, arceantur: inueteratæ verò aliquid eorum quæ maiorem digerendi vim habent, requirunt.

De carbunculo, Cap. XLIII.

PRimùm clyſteri vacuare, deinde lacte non cocto mediocriter purgare conuenit: deinde ſpongia forum equi farina, vel triticea, ex aqua mulſa cocta illinere: nonnunquam verò iridem tenuem illinere, & lacte oculum perluere: ſi vlcera ſerpant, lenticula cum melle, vel mala cydonia cocta ſuperdanda: ſi latius depaſcendo ſerpant, foliis oliuæ decoctis, vel malicorio in vino decocto læuigatóque illiniro: ſi ceſſent ſerpere, cruſtáque medicamento quod ſubiiciam impoſita exciderit, vlceráque pura ſint, luteis ouorum toſtis læuigatiſque cum melle, & croco donec ad cicatricem perueniant, illinentur: medicamẽtum verò eſt huiuſmodi: Spodii drach. quatuor, croci oboli tres, vino aminæo læuigentur quouſque inaruerint: paſſúmque creticum vetus miſcetur: omniáque ſimul læuigantur, & liquor pyxide fictili excipitur, & oblinitur.

A De mydriaſi, Cap. XLIIII.

QVum pupillæ color nihilimmutatur, ſed multo quã naturaliter eſſe conſueuit, eſt latior, & interim lumine penitus priuat, interim verò quæ videntur, multo minora apparent omnia, mydriaſis malum vocatur. Eius curatio ſanguinis miſſione ex cubito, aut purgatione tentanda eſt: ſin minus, venas in angulis oculorum oportet incidere, deinde cucurbitulam occipitio affigere, & aqua marina faciem & oculos perfundere: ſi ea non adſit, muria vel poſca vtemur: cæterùm medicamenta adhibenda
B erunt ea quæ ad phlyctænas etiam faciunt.

De phthiſi & atrophia oculorum, Cap. XLV.

PHthiſis eſt quum pupilla anguſtior, obſcurior, & rugoſior efficitur: res verò quæ cernuntur, his maiores apparent. Inter phthiſin & atrophiam hoc intereſt, quòd phthiſis anguſtiorem pupillam efficit: atrophia verò totum oculum & minorem & humiliorem reddit. Curandus hic morbus eſt exercitatione partium ſuperiorum, & diligenti admodum capitis, faciei, & oculorum frictio-
C ne, & acriore medicamento, quale eſt quod ſequitur, rare facere oportet: Ammoniaci drach. vna, crocomagmatis drac. quatuor, æruginis drach. vna: tritis in aqua & ſubactis vtitor.

De nyctalope, Cap. XLVI.

NYctalopem vocant eum qui per diem videt, ſole occidente obſcurius, nocte verò omnino nihil cernit. Curari debet ſanguine ex cubito, & angulis oculorum miſſo: deinde purgatione aut euacuatione ex clyſteri: tum apophlegmariſmi imperabuntur, aut vt ſternutamẽta excitentur. Ante cibum hyſſopum potui dabimus: ſi
D morbus ita non finiatur, medicamentum purgans quod ex ſcãmonea caſtoreóque conficitur, iterum dabimus: oculi melle deſpumato illinentur, claudentúrque humores comprimendo, & continendo. Aut aluminis Ægyptii combuſti partes duas, ſalis foſſilis partem vnam, tere ex melle & ſublinito.

De glaucomate & ſuffuſione, ex Rufo, Cap. XLVII.

GLaucoma & ſuffuſionem veteres vnum eundémque
E morbum eſſe exiſtimarunt: poſteriores verò glaucomata humoris glacialis qui ex proprio colore in glaucum conuerratur & mutetur, morbum eſſe putauerunt: ſuffuſionem verò eſſe effuſionem humorum inter vueam & cryſtalloidem tunicam concreſcentium: cæterùm glaucomata omnia curationem non recipiunt: ſuffuſiones verò recipiunt, ſed non omnes. Diſcutere igitur ſuffuſionem oportet ſanguinis ex cubito detractione, itémque purgatione, & acrioribus euacuationibus, veluti centaurii decocto, aut amari cucumeris, & alui ſolutione fre-
F quentiore: cucurbitulas etiam occipitio cute inciſa admouendo. Aqua toto curationis tempore bibenda eſt, cibíque aſſumendi qui attenuent. Proderit etiam progreſſu temporis apophlegmatiſmos per dies aliquot adhibere. Medicamentis vtendum eſt primùm ſimplicibus, qualia ſunt mel, oleum, fœniculi ſuccus: deinde compoſitis, quale eſt hoc quod accipit ſagapeni drachmas duas, ſucci cyrenaici, veratri albi, ſingulorum drachmas ſex, rutæ ſylueſtris drachmam vnam, ſpumæ nitri drachmas ſex, allii quinque, mellis cochlearia octo, aut ſucci cha-
G mædryos, ſanguinariæ, ſingulorum pares portiones, collyria conficito.

De obſcuritate & hebetudine, Cap. XLVIII.

OBſcuritas eſt plerunque totius aſpectus impedimentum abſque manifeſta oculi affectione: hebetudo verò eſt obſcurior aſpectus ab aliqua ignota cauſa proueniens. Communis omnium obſcuritarum curatio eſt venæ ſectio in cubito, & in angulis oculorum: deinde verò humores euacuationibus ad partes inferiores reuellendi
H ſunt: poſtea cucurbitula occipitio affigenda, hirudinéſque temporibus admouendæ, & partes inferiores confricandæ: aqua potui danda, cibis vtendum qui facilè digerantur, temporis ſpatio ſternutamenta quoque excitanda, vomitus ante cibum ciendus, inunctiones adhibẽdæ:

ac primùm quidem ex paribus mellis & olei portionibus: deinde hoc compoſito quod ſubiicio, Croci oboli duo, fellis hyænæ drach. vna, piperis communis grana LXXXXV. ſucci fœniculi drach. XVI. guttæ ammoniaci drachma I. æruginis tantundem, mellis cochl. VI. tritis omnibus fœniculi ſuccum affunde, deinde læuigata exſiccato, túncque mel admiſceto, in pyxidem æneam reponito, & vtitor. Antequam inungas, oculos ſpongia quæ marina calida imbuta ſit, fouebis.

De ſtrabiſmo, Cap. XLIX.

QVi ſtrabones oriuntur, curantur rebus faciei adiectis, vt rectè aſpiciant, & lucerna in conſpectu ipſorum conſtituta, ne obliquè intueantur: quúmque ad nares oculis conniuent, ſtipulas ex palma etiam angulis oculorum qui ad tempora ſunt, agglutinare conuenit, vt aſpectu ad has firmiter directo oculos emendent.

De expreſſione, Cap. L.

OCuli verò interdum exprimuntur ita vt exerti permaneant: ſi ex ſtrangulatu ſic compreſſi ſint, vena in cubito ſecanda eſt: ſi alia cauſa ſubſit, purgandum elleboro nigro aut ſcammonea. Compreſſiones verò quæ ex doloribus oriuntur, purgationes quæ in puerperiis eueniunt, ſæpenumero ſoluunt: vnde nos quoque vnà cum iis debemus opitulari: in viris autem poſt ſanguinis miſſionem, ſi morbus non remiſerit, cucurbitula occipitio affigetur: lana melle imbuta imponetur, aut ſtuppam ex aqua & ſupra linteolum leniter deligabimus. Marina quoque frigida faciei inſperſa eoſdem iuuat, & ſereos & polygoni ſuccus cum meconio illitus, itémque alia quæ comprimendi & contrahendi vim habent.

De confuſione, Cap. LI.

COnfuſiones quæ ex plaga conſequuntur, venæ cubiti ſectione curamus, itémque totum oculum ſanguine recens mactati animalis, præſertim verò turturis, ſin minus, columbæ, implendo: deinde lanam mollem, ouo cum vino & roſaceo contuſo intinctam, & impoſitam deligando: die ſequenti idem faciendum: tertio verò, fomento vtendum, hæc inſtillandum, quæ accommodata ſunt, applicanda: poſtremò ſublinendum iis medicamentis quæ ad veteres affectiones valent, quale eſt quod Chiacum dicitur.

De luſcioſis, Cap. LII.

LVſcioſi dicuntur qui ita nati ſunt vt quæ propè ſunt videant, quæ procul ſunt, non item: quæ quidem affectio curationem nullam recipit: feneſcentes verò contrà ac luſcioſi affecti ſunt. propinqua enim non videntes, remota aſpiciunt.

De oculis lacrymantibus, Cap. LIII.

LAcrymantes oculos ſublinere medicamentis agglutinantibus, refrigerantibus, & adſtringentibus, itémque poſca proluere conuenit.

De encanthide, Cap. LIIII.

ENcanthis eſt incrementum carnis quod in angulo maiore prouenit loco vlcerato: ſi maligna encanthis non ſit, dolore vacat, mollis ſublaxáque eſt: ſi maligna, eſt durior, inæqualis, & pungentes dolores affert: malignæ dimittendæ ſunt, non malignas curare conuenit: ac paruas quidem medicamentis ſiccis, quale eſt quod ex chalcitide, & cadmia & pſorico conficitur: maiores verò, chirurgia.

De pediculis palpebrarum, Cap. LV.

PEdiculis pri⁹ eiectis, palpebras marina tepida colluere oportet: deinde ciliis admouere medicamentum hoc quod ſubiiciam, Aluminis ſciſſilis partes duæ, vuæ taminiæ pars vna, tritis vtitor.

De naribus obſtructis ex Archigene, Cap. LVI.

QVum nares obſtructæ ſunt, aciſque nobis qualitas permittit, prius danda opera eſt vt aluum cieamus: deinde ſupra nares hirudinem applicemus: tertia die ſplenium à media fronte ad nares extendamus: naſi verò partem emplaſtris quæ digerere pollicentur, per dies quindecim illinemus: poſtea confectione amara ex aloë, aut hiera ex colocynthide ventrem ducemus: quibus peractis, apophlegmatiſmis vtendum eſt: deinde molliens medicamentum naribus & fronti ſuperdandum, tum prouocanda ſternutamenta, mox ſinapiſmo caput vſque ad frontem obducendum, caſtoreum denique aceto dilutum odorandum offeretur. Si poſt hos omnes motus aliquo præterea auxilio ſit opus, vomitus ex raphanis & oxymelite excitetur: die ſequenti abſinthii ſucci quantum cochlearis dimidium compleat, aut etiam hyſſopi, aut tragorigani bibendum datur. Malagmatum quoque vſus conuenit, quæ impones vſquedum varos excitent. Hæc autem & bis & ſæpius ad affectiones pertinaciores admouere oportet.

De ſuffocatis, ex Theophraſto, Cap. LVII.

SVffocati reuocantur aceti infuſione, & filicis, aut vrticæ ſemine in aceto acerrimo trito, & diluto: difficiliter autem quidpiam ſumunt, ſed vi cogendi ſunt. Diſſolutis verò colli impedimentis ſtatim reſpiciunt, & anguntur: hi non ſecus reuocari videntur atque illi qui naufragium fecerunt, & ad ſummam, vt qui ſuffocatione fuerunt oppreſſi; ſiquidem eorum calor ita recreatur.

NONI LIBRI ARGVMENTVM.

Nono traduntur omnia quæ ad thoracem,viſceráque,vſque ad pudenda,pertinent,déque muliebribus morbis,& podagra,atque articulorum doloribus agitur.

LIBRI NONI CAPITA.

De ſanguinis reiectatione ex deſtillatione,	Cap.I.
De reiectatione ſanguinis,	Cap.II.
De purulentis,ex Galeno,	Cap.III.
De tabe,	Cap.IIII.
De aſthmate,	Cap.V.
De cordis palpitationibus,ex Galeno,	Cap.VI.
De lateris dolore,	Cap.VII.
De lateris dolore ſine febre,	Cap.VIII.
De mammillis affectis,	Cap.IX.
De oris ventriculi affectionibus,	Cap.X.
De flatu ventriculi,	Cap.XI.
De ventris excretionibus,quæ præter naturam fiunt,	Cap.XII.
Tineſmi curatio,	Cap.XIII.
Dyſenteriæ curatio,	Cap.XIIII.
Ad dyſentericos & cœliacos,	Cap.XV.
De tenuioris inteſtini morbo,	Cap.XVI.
De ſedis affectionibus,	Cap.XVII.
De hæmorrhoidibus,	Cap.XVIII.
De iecoris affectionibus,	Cap.XIX.
De iecoris imbecillitate,	Cap.XX.
De ſcirrho iecoris,	Cap.XXI.
De malo corporis habitu,	Cap.XXII.
De aqua inter cutem,	Cap.XXIII.
De lienis affectionibus,	Cap.XXIIII.
De renum & veſicæ affectibus,	Cap.XXV.
De renum veſicæque inflammationibus,	Cap.XXVI.
De abſceſſu renum,& veſicæ,& meatuum vrinæ exulceratione,	Cap.XXVII.
De renum duritie,	Cap.XXVIII.
De renum imbecillitate,	Cap.XXIX.
De ſcabioſa veſica,	Cap.XXX.
De veſicæ inflammatione,ex Rufo,	Cap.XXXI.
De vaſe rupto in veſica,	Cap.XXXII.
De veſicæ tuberculis,	Cap.XXXIII.
De veſicæ vlceribus,	Cap.XXXIIII.
De diabete,ex Galeno,	Cap.XXXV.
Diabetæ curatio,ex Rufo,	Cap.XXXVI.
De vlceribus quæ in ſede & pudendis ſunt,	Cap.XXXVII.
Ad teſtium & pudendi affectiones,	Cap.XXXVIII.
De gonorrhœa & ſatyriaſi,	Cap.XXXIX.
De pollutione quæ in ſomnis fit,	Cap.XL.
De priapiſmo,	Cap.XLI.
De hæmorrhoidibus,	Cap.XLII.
De vteri affectionibus,	Cap.XLIII.
De nimia purgatione,	Cap.XLIIII.
Mulierum non concipientium curatio,	Cap.XLV.
Non ſpirantium curatio,	Cap.XLVI.
De ſuffocatione ex vtero,Philumeni,	Cap.XLVII.
De fluore muliebri,	Cap.XLVIII.
Simplicia muliebrem fluorem curantia,	Cap.XLIX.
De vteri inflammatione,	Cap.L.
De vuluæ abſceſſibus,	Cap.LI.
De vuluæ vlceribus,	Cap.LII.
De cancro vuluæ,	Cap.LIII.
Ad vuluæ fiſſa,	Cap.LIIII.
De phymo vteri,	Cap.LV.
De vuluæ inflatione,	Cap.LVI.
De vtero procidente,	Cap.LVII.
De articulorum doloribus,podagricis,iſchiadiciſque ſanandis,	Cap.LVIII.
Curatio ſcirrhorum qui in morbis articulorum ſunt,	Cap.LIX.
Ad ſcirrhos,Philagrii,	Cap.LX.
Quomodo ſe quiſpiam à podagra tueatur,	Cap.LXI.
Ad iſchiadicos,	Cap.LXII.

ORIBASII SYNOPSEΩS AD EVSTAthium filium liber nonus.

DE SANGVINIS REIECTATIONE EX deſtillatione, Caput I.

A QVIBVS cruentum ſputum ex deſtillatione oritur, iis in ipſo ſtatim initio ſecanda vena eſt, aut clyſter acer iniiciendus: tum crura manuſque calfacienti medicamento plurimùm fricanda,& vincienda: mox caput radendum, cui deinde medicamentum quod ex ſtercore palumborum conſtat, imponetur: interpoſitiſque tribus horis in balneum ducentur,ac nullo pingui caput contingẽdo lauabuntur:dein caput idoneo pileo contegentur:& ſola ſorbitione fructuum autumnalium auſterorum alentur:dormituris medicamentum ex viperis nuper quatuor ante B menſes confectum dabitur:ſecundo verò die totum corpus præter caput,rite fricabitur, & ipſi in quiete habebuntur: rurſus autem veſperi medicamentum ipſum ex viperis dabitur:cohibita ob id deſtillatione, tertio die manè mellis cocti parum dato, in quiete conſerua, totúmque corpus frica:ptiſanæ cremorem cum exiguo pane pro cibo exhibe.Quarto porro die mane dato medicamen ex viperis,idque cum melle copioſo:capiti verò eodem impoſito medicamento, ipſiſque lotis, moderatéque nutritis, pulmonem quinto die valentius expurgabis, ac deinde rurſus per interualla cerato ex thapſia C quod conſuetum eſt,ad caput vtere: totam denique corporis curam ad reficiendum dirigito. Qui verò ob frigi- A ditatem membrorum reſpirationis ſanguinem expuunt, iis ſtatim venam incides, biſque eodem die ſanguinem detrahes:deinde rurſum poſtridie bis, ſed artuũ frictione,& deligatione pridie vſus, ad veſperam medicamentum quod diaſpermaton dicitur exhibebis: ſecundo die poſt ſanguinis detractionẽ,toti pectori ceratum quod ex thapſia conficitur,impones:mox veſperi, ne ſupra modũ calefaciat,auferes:tertio die rurſus ad tres horas imponito,atque hominem lauato,& tribus deinceps diebus ſorbitionibus nutries:tertióq; præter cremorem ptiſanæ,aliquem etiam piſcem qui facilè concoquatur, & ſimpliciter B ſit præparatus,adiicito: medicamentum quoque diaſpermaton & ſecundo & tertio die ad veſperam ſimiliter dabis.nam & ſomnum conciliat, & dolorem lenit,& exſiccat.Quum igitur particulæ ad bonam temperiem redactæ ſint,ſedatáque ſit inflammatio, expurgare validè poteris,adhibito ſimul vſu medicamenti quod ex viperis conſtat:quo ſumpto,& lactis potu,& aliis etiam cibis conuenienter vteris. Atque hoc quidem modo eos qui eodẽ die ſe tibi committent,curare poteris:qui verò poſt duos aut tres dies,non omnes,ſed aliquibus eorum inſanabile vlcus eſt factum.vlcera nanque quæ in pulmone C ſunt,difficilius ſanantur,& ſtatim vena in cubito interna ſecanda eſt:biſque,vel etiam ter detrahere ſanguinem oportet,tum fricare,& artus omnes vinculis excipere. His

confectis, primùm poſca diluta tepida potui detur, vt ſi-quis grumus ſanguinis in viſcere concreuit, diſſolutus eiiciatur. id quod bis atque ter efficere nihil prohibet. Poſt hæc verò, medicamenta obſtruentia & adſtringentia primo die ex poſca diluta, aut ex decocto malorum, aut myrtorum, aut alterius cuiuſpiam adſtringentis exhibeantur. Veſperi autem rurſus medicamentum ſimiliter dare conueniet: ægérque ab omni cibo erit abſtinendus. Præſtabit autem ſecundo itidem die parum ſanguinis detrahere, nutriréque, & medicamenta ſimiliter ad quartum vſque diem adhibere, pectore in orbem madefacto: atque æſtate quidem melino & roſaceo, hyeme verò nardino vnguento. Vtitor etiam emplaſticis medicamentis per ſe, quale eſt quod ex bitumine & aceto conficitur. Ex iis verò ii ſoli inſanabiles mihi videntur qui ex ſucci vitioſi eroſione ſanguinem reiectant.

De reiectatione ſanguinis, Cap. II.

IN ſanguinis reiectatione primum periculum in nimia euacuatione eſt poſitum: ægrotis auxiliari ſtatim his quæ ſubiiciam poteris. medicorum enim officium eſt totam affectionem animo perpendere. Portulaca verò ad hoc facere conſueuit: ſed eius ſuccus potui datus eſt efficacior: itémque balauſtii rubíque fructus & flos epotus: membranoſa quercus pars, & liber qui inter corticē & lignum intercedit: præſertim verò truncum ipſum, & item fagum incoquentes vtuntur. efficacior eſt althææ radicis decoctum & mentaſtrum. Ad recentes reiectationes, Centaurii maioris drach. II. febricitantibus ex aqua, non febricitantibus ex vino dabis. Rheum, lentiſci folia & cortex, Samius aſter, ad omnes reiectationes valet, eodémq; modo Lemnia ſphragis. Ad ſanguinis verò grumos facit vel maximè leporis coagulum in potione ſumptum: eoſdem quoque grumos diſſipat ficulnus cinis ex aqua potus, itémque thymum, & ſatureia cum aceto.

De purulentis, ex Galeno, Cap. III.

PVrulentos vocant eos qui in thorace & pulmone pus coaceruatum habent. nam poſt ruptionem pus in media thoracis & pulmonis regione continetur: ac niſi celeriter excreetur, tabidi moriuntur. Febricitant ſemper tenuiter febri hectica. erūpit verò pus, partim ſuprà, partim infrà: quódq; infrà delabitur, tū in vētre & inteſtino intercipitur, tum in veſica, in quā per vaſa quædā importatur. Quādo verò ſurſum abſceſſus erumpet, periculoſior res eſt. In primis igitur puris eſt adiuuanda concoctio: id fiet fomentis per ſpongias, & cataplaſmatis ex hordei farina, additis caricis coctis, modico reſinæ, ſtercoris columbini, nitri, & hibiſci. hæc enim attenuant atque digerunt. ſani quoque lateris incubitus eruptionem adiuuat. Abſorbeant per interualla mulſam, & ptiſanæ cremorem ex melle: robuſtiores verò hyſſopi & thymi decoctum bibant. Opitulatur etiam ruptioni ſalſamentorum eſus, & catapotia hieræ ex colocynthide dorn. ituris data. Quum pus excerni incipit, hyſſopū in mulſa & oleo coctū dandum erit. Si verò exulceratio difficulter purgetur, mulſa continenter vtemur, in qua duas aut tres particulas iridis incoquemus. dulcis quoque radicis ſuccus læuigatus, & ſiſamo admixtus, prodeſt.

De tabe, Cap. IIII.

TAbes eſt vlcus in pulmone, quod in purulentis & iis qui diſtillatione diuturna laborarunt, oriri conſueuit: atque etiam ex ſputo ſanguinis conſequitur, quum ſuppreſſo profluuio ſanguinis neque vlcus agglutinatur, neque ad cicatricem perducitur. Curare oportet ita humores qui ibi ſunt parando, vt tuſſi educi facilè queant, & diligentia quoque adhibita ne alii præterea colligantur. Porrum ergo capitatum in ptiſana tandiu coctum vt liqueſcat, conueniet, quódque aliis quoque ſorbitionibus aut pultibus ſit incoctum, quod etiam bis per ſe coctum dari poterit. Potus ſit aqua pluuia, quæ ſatis etiam decocta ſit. Vbi malum conquieuerit, per initia cataplaſmata ex lini ſemine & polline, ex fœnigræci decocto, vel maluæ, & olei & mellis, quibus althææ folia commixta ſint, adhibeantur. Temporis verò progreſſu ad cerata

A ex butyro, laurino oleo, & cyprino, & iride tranſeundum eſt, mox vtendum malagmate eſt: ac primum eo quod diateſſaron dicitur ex cera & terebinthina, & duæ aut tres iridis particulæ in mulſa cum dulci radice incoctæ. Si tuſſis vehementer moleſta ſit, thymum tritum & hyſſopum melle non cocto excipe, & ad lapilli magnitudinem ſub lingua tenendum dato. Mithridatum quoque per interualla datum, itémque medicamentum ex viperis conueniet. Sed lactis potio eſt tabidis omnium vtiliſſima.

B

De aſthmate, Cap. V.

QVi ſpirare ſine ſono & anhelatione non poſſunt (qui aſthmatici nominantur) iis medicamenta diſſecantia & non vehementer calefacientia conueniunt: quamobrem acetum ſcilliticum eos optimè iuuat. quin & ipſa ſcilla & oxymel quod ex hoc aceto conficitur, conuenit. Iis verò qui nonniſi recta ceruice ſpiritum trahunt (qui orthopnoici vocantur) prodeſt pumex cum nitro, & vini fæx combuſta cum iunci rotundi flore, & auripigmentum cum alcyonio. Philippus autem ſcribit ſe nouiſſe

C quendam qui duas partes iridis, vnámque ſpumæ nitri contereret, cribróque traiectas vnguento alicui commiſceret, pectuſque & dorſum donec ignita & ſanguinolenta fierent, confricaret: ex qua re difficultatem ſpirandi, tuſſim, & purulentam affectionem propulſauit. Maiora autem remedia ſunt frequentior ex validis medicamentis purgatio, vomitus ex raphano excitus, & omnia malagmata attrahentia, & ipſarum partium exulceratio. Ariſtolochia autem rotunda ex aqua pota aſthmaticis prodeſt: itémque centaurii maioris radix, ſpondylii fructus

D & radix, calaminthæ fructus & hyſſopum, & iris, & melanthium. item aſellos qui ſub hydriis morantur, potes in vas fictile coniicere, & ad carbones ignitos torrefacere: quum inalbuerint, terito, & melle cocto excipito, & dato ante cibum cochlearia duo ad delingendum. Aliud, Scillæ crudæ ſuccum exprime, mélque ei pari mēſura admiſce, & ad prunas coque, eiuſque ante & poſt cibum cochlearia duo delingenda exhibeto.

De cordis palpitationibus, ex Galeno, Cap. VI.

E NOui quendam quotannis verno tempore huiuſmodi palpitationis caſu vexatum, qui quum per triennium à ſanguinis detractione ſe adiutum intelligeret, anno quarto, antequam hoc malo corriperetur, ſanguinē miſit: id quod deinceps multis annis fecit.

De lateris dolore, Cap. VII.

EXquiſitus lateris dolor fit membrana ſuccingente coſtas primo loco affecta: quocirca à præcordiis vſque ad clauiculam dolor extenditur. Ergo ſi dolor ad iugulum vſque pertinet, venæ ſectione opus eſt: ſin ad præcor

F dia deſcendat, purgatione. Si dolor moderatus & pungens ſit, non magnum admodum auxilium poſtulat. Iis ergo ægrotantibus medicamenta quorum attenuans facultas ſit, dabimus: ac mediocria quidem inflammatione correptis adhibebimus: in remiſſionibus verò inflāmationum, validioribus vtemur. moderatus autem eſt ptiſanæ cremor, & mulſa: validius verò vrticæ ſemen, & id in quo aliqua ex acribus herbis iniicitur, vt origanum, vt hyſſopum, vt calamintha, vt pulegium, vt iris.

De laterum dolore ſine febre, Cap. VIII.

G LAterum dolores ſine febri curat bdellium, coſtus, braſſicæ caulium combuſtarum cineri vetus adeps admixtus. Hoc nanque medicamento ad laterum dolores vtimur, & item aliis huic ſimilibus. magnam enim digerendi vim habet.

De mammillis affectis, Cap. IX.

MAmmillarum inflammatione laborantium efficax remedium eſt lutum impoſitum: quòd ſi tibi ſiccius videatur, cyprino aut roſaceo emollies. Valet autē

H ad reſtinguendum lac quod in caſeum coit in mammis earum quæ nuper pepererunt: ouum totum, quo roſaceo admixto vtimur non ſolùm ad mammillarum, ſed etiam ad aliarum complurium partium inflammationes. Sordes etiam ex palæſtra remedio ſunt mammis inflamma-

tis:ſiquidem igneum id quod in ipſis eſt extinguunt, & quod influit ſiſtunt,& quod ibi continetur digerunt. Fabacea farina mammarum & teſtium cataplaſma idoneũ eſt. nam hæ particulæ quum inflammatione tentantur, modicè refrigerari deſiderant:& præſertim quum lac in caſeum concreſcit. Naxiæ verò cotis retrimentum virginum & puerorum mammas inflari nõ ſinit:ſuum quoq; teſtes abſcindito,mammáſque ſanguine inungito, & nõ augentur. Mammas autem quæ ob lactis copiam intumeſcunt & extẽdũtur, lẽticula marina aqua incocta & impoſita curat:mentaſtrum cum polenta illitum, cimolia ex aceto inũcta, lac muliebre cũ cicutæ ſucco, cicutæ folia illita, muria ex fomẽto adhibita. Valet etiã ad idem fabarũ farina vel per ſe vel cum polenta illita, itémque cydonia cocta cum melle. Præterea non ſinit lac in grumos transſire cera alba in pilulas redacta, quarum quotidie decem numero milii magnitudine ſumentur.

De oris ventriculi affectionibus,

Cap. x.

QVi canino appetitu correpti ſunt, hoc eſt, qui fame continuò torquentur, iis vt magnum auxilium, vinum copioſum,& abundè calidum dandũ eſt. tale autẽ vinum & fuluo & rubro colore citra adſtrictionem eſt: & appetitus ex fame excitati ex ſtomachi frigiditate exiſtunt:vt non ſine cauſa huiuſmodi vinum eos ſedet. His quũ ad prandium accedunt, primùm cibi dandi ſunt pingues & oleoſi,& alia omnia ex oleo copioſiore parata,& in quibus nihil auſterum & adſtringens inſit: mox verò imperandum eſt vt vinum eis, etiamſi non ſitiant, detur. Fames enim hac ratione ſtatim lenietur,& ita longo temporis ſpatio peragendo ſedabitur. Singultientibus danda eſt ruta cum vino, aut nitrum in mulſa, aut apium, aut cuminum, aut acetum ſcilliticum, aut calamintha, aut aſarum, aut nardum Celticum,& ſingula per ſe, & ſimul etiam. Caſtoreum verò conuenit iis quibus multitudo ſingultum ex frigidis & glutinoſis ſuccis excitauit. dãdum autem potui eſt cum poſca. atque etiam cuti vnà cum ſicyonio aut vetere oleo impoſitum prodeſt. Quum verò ex repletione humorum ſingultus oritur, (plerunque enim ex hac cauſa ducit originem) violenta indiget euacuatione ea quæ ſternutamentis conficitur. Nauſea verò fit quum ventriculus ad vomitum propellitur, quum ſcilicet multitudo eum prægrauet, aut morſu infeſtetur, aut denique vitioſis ſuccis obſideatur. nonnulli autem turbantur, ſed nihil euomunt, in quibus is qui infeſtat ſuccus neque multus eſt, neque ventriculi ſpatio, ſed tunicis ipſis continetur:atque in aliquibus, vt aqua in ſpongia:aliquibus verò ita impactus vt diſſolui ægrè poſſit. Curatio tribus capitibus concoctione, attenuatione, & euacuatione perficitur. Qui igitur magis pituitoſi & crudi ſunt, quiete, inedia, & ſomno concoquuntur: ex aliis verò qui tenuiores ſunt,& modicè infarcti, vomitus eiiciuntur:qui interdum ex ptiſanæ cremore, aut mulſa, interdum ex aqua ſola cientur. at quicunque glutinoſi, craſſique ſunt,& ita ventriculo impacti vt auelli difficulter queant, ii medicamenta ſuccos attenuantia poſtulant. Quum verò humiditas vitioſa ventriculi tunicas obſidet, picra ex aloë hanc ipſam vtiliter purgat:adſtringentia verò nocent egregiè:veluti etiam vbi multa humiditas citra malitiam ſuccorum eſt, ac veluti mador quidam, & qui ſola quantitate affligit, adſtringentia ſunt vtiliſſima. medicamentum verò ex aloë confectum, omnes qui vſi ſunt, ad marcorem perducit. In iis verò qui frigidam affectionem eſſe ſenſerint, addere poterimus calefacientia adſtringentibus:eſſe autem frigidiorem affectionem illud ſatis indicabit, ſi ſitis abſit. Quũ enim æger non ſitiat, neque os ventriculi æſtuare ſentiat, ſanè patet non eſſe affectionem calidam. Inflammationes autem oris ventriculi & iecoris, adſtringentium adhibitionem poſtulant. nam ſiquis relaxantibus ſolùm vtatur, vitæ periculum afferet. ergo ſiue oleum, ſiue cataplaſma locis affectis ſuperdetur, aliquid cui facultas adſtringendi inſit, admiſcere oportet, vt abſinthium, aut nardinum vnguentum, aut melinum, aut cydonium incoquendo. Ceratum quo vtimur continenter, Ceræ albæ vnc. i. aloës, maſtiches, ſingulorum denarius. Si maiore adſtrictione opus ſit, quum tanta imbecillitas ventriculi ſit vt ne continere quidem cibum queat, omphacii par portio addatur. Atque in cerato primùm omphacium, deinde alia miſceantur:& quemadmodum omphacium, ita etiam abſinthii ſuccum, & quandoque etiam vtrunque adiungimus, & tertio itidem loco hypociſtidis, & œnanthes, & rhois ſuccum: deinde cerato modus eſt adiungendus, qui aliorum medicamentorum numero pro portione reſpondeat. Si inueteraſcit, iámque indureſcit inflammatio, tum magis varia medicamenta, quæque aromatum, itémque mollientium & digerentium quippiam habeant, applicare oportet, quale eſt id quod ex meliloto conficitur. Viridis iaſpis ſtomachi os attingens, ſtomachum iuuat:cuius rei ſatis magnum periculum viſum eſt. torques autem conficiendus eſt, eáque moderatione collo aptandus vt os ventriculi contingat. In calida verò ſtomachi intemperie, vt ardeat cum diſſolutione, vel quaſi anima deficiat, vel quoddam cibi faſtidium vrgeat, ex quacunque tandem occaſione præterquam à febri, aquam frigidam cum omphacii ſucco, aut cydoniorum decoctum, aut clauiculorum vitis, vel ſeminis cucumeris, aut ipſa ſemina trita dabis:aut menthæ ramulos tritos potui dato. foris autem veſicam aqua frigida plenam ſtomacho impone, aut niuem adhibe, aut cucurbitæ ramenta. Catapotium ſitim ſedans iis qui æſtuant. cucumeris ſatiui ſeminis drach. octo, tragacanthæ drach. ſex. ſoluitur tragacantha ouorum crudorum receptium albo:quúmq; fuerit diſſoluta, ſtudioſéque contrita, cæteris addatur: omnibuſque commixtis catapotia fingantur,& in vmbra exſiccentur: dentur autem vt ſub lingua teneantur: humor verò qui inde emanat, deglutiatur. Hoc verò cum refrigerat, tum verò etiam firmat ſtomachum humeſcentem, quum humida calidáque affectione tenetur: Foliorum roſarum viridium drach. ſex; dulcis radicis drach. quatuor; nardi Indici tantundem. vino dulci excipe, catapotia confinge. dato ſub lingua continenda: vel diſſolue ex aqua frigida ad ciceris magnitudinem. Cæterùm refrigeratis, & in quibus craſſior pituita calefieri diſſecaríque poſtulat, hoc quod ſequitur conuenit. Marathri radicis corticis vncia vna, aceti ſextarius vnus, aloës vncia vna. radices aceto incoquuntur, quúmque coctæ fuerint, eis aloë commiſcetur: dato huius cochlearia tria ex aqua. nonnulli etiam abſque aloë id conficiunt. Quibus autem cibus aceſcit hoc eſt accommodatum, Piperis drach. i. Seminis anethi drach. i. cumini drach. quatuor. terito, & dormituris cochlear vnum ex vino diluto dabis. Iis verò qui atram bilem gignunt, & ſtomachus flatu infeſtatur, ſpongias aceto acerrimo imbutas,& præſertim in acceſſionibus applicato:deinde ſi dolor remanſerit, alumen liquidum cum ære trito, melle exceptum imponito. Ei verò cui ſtomachus diſtentus, ac flatu plenus ſit, calaminthes decoctum aqua, ſub dio refrigeratum, modico mellis & piperis adiuncto offeres. Ad ſtomachi ſubuerſiones facit hoc, Mali granati acidi nucleorum ſucci partes tres, menthæ ſucci pars vna. coniectas in vas fictile, continuò mouendo coquito:quúmq; in vnum coiuerint, ab igni auferto. quum vſus poſtulatit myſtrum vnum ante cibum dabis.

De flatu ventriculi,

Cap. xi.

FLatus in ventriculo gignuntur ex ſuccis aut cibis ab imbecillo calore in vapores diſſolutis. refrigeratio enim, quòd attenuare, diſſoluereque ſuapte natura non queat, flatus nullos gignit. calor autem vehementior non ſolùm attenuat atque diſſoluit, ſed etiam digerit: ideo fit vt flatus procreationem impediat:at imbecillus calor fundit,& commutat ipſe quidem alimentum, ſed minus quàm par eſt: inde flatuum origines exiſtunt. ex quo fit vt calefacientibus medicamentis attenuare eos oporteat: id fiet ſi oleo cuminum, aut apii, aut ſpondylii, aut dauci ſemen incoxerimus. Si huic affectioni coniuncta frigiditas ſit, rutam, baccas lauri, melanthium, marathrúmque oleo incoquemus, bituménque & oleum laurinum admiſcebimus. Sed ſi inflammatio dolores comitetur, loco

eorum quæ calefaciunt, relaxantibus vtemur: anethum enim incoquemus, & gallinaceum & anſerinum adipem admiſcebimus. Ad eos porro qui flatu torquentur, facit polii faſciculus coctus, & in potu ſumptus, aut etiam calaminthæ decoctum, mellis portiuncula & piperis drachma adiecta. Atque hæc quidem quum dolor vehemens vrget, applicanda ſunt: quum verò moderatus dolor eſt, ſatis erunt fomenta ex milio aut pannis lineis. Præterea cucurbita iuſtæ magnitudinis, quæ vmbilicum ex omni parte comprehendat, ſæpenumero laborantes morbo liberat: caſtoreum quoque epotum, atque etiam ex poſca, & foris ex oleo ſicyonio impoſitū iuuat, etiamſi flatus huiuſmodi ſint, vt circa vmbilicum inteſtina torqueantur. Suis etiam talus vſtus & potus, tormina & flatus tollit: quod facit etiam rotunda ariſtolochia. Ad dolores autem flatuoſos ex ventris obſtructione, aut ſanguinis craſſitie, aut ex perfrictione excitatos vinum meracius à cibo ſumptum valet, quúmque ſomnus acceſſerit, eoſdem planè ſedat.

De ventris excretionibus, quæ præter naturam fiunt, Cap. XII.

IN ventris excretionibus quum vehemens deſidendi cupiditas eſt, excernuntúrque primùm pinguia, & mucoſa, deinde verò etiam abraſis ſimilia, tum parùm ſanguinis qui excretioni ſupernatat, neque excrementis mixtus eſt, in recto inteſtino radices egiſſe affectionem conſtat, eáque tineſmus appellatur: quum verò nulla pinguis excretio præcedit, in bilioſis ſtatim raſuris ſimilia excernuntur, omnino quidem cum morſu, & quandoque etiam cum torminibus, cruentáque excrementis mixta, tunc in gracilioribus inteſtinis eſſe affectionem coniectamus: ſed ſi pinguia & cruenta non ſint cōmixta excrementis, tum in craſſis inteſtinis eſſe morbum cōiicimus, & vtraque affectio dyſenteria nominatur. Quandoque etiam vſuuenit vt ſolus ſanguis copioſè excernatur: quam affectionem medici quidam cruentam dyſenteriam vocant. Eſt & alia quædam præter has quas diximus, affectio, quæ ventris & inteſtinorum obſidet loca, per quam quum primùm ingeſti ſunt cibi, ſtatim nulla acquiſita mutatione, ſed crudi, incōcocti, in ſuccum non conuerſi excernuntur: quod mali genus, omnes læuitatem inteſtinorum appellarunt: quam ſanè affectionem vel ex totius inteſtini exulceratione, vel ex ventriculi imbecillitate, qui continere cibos non poteſt, oriri dicimus. Sæpe etiam propter iecoris imbecillitatem, ex ventre excernuntur quædam lotioni carnium recens mactatarum perſimilia. Quinetiam alia eſt peculiaris excretio dilutior, quum ventriculus quidem exquiſitè concoquit, ſed diſtributio ipſa non fit: & quandoque etiam nigrior ſanguis quàm eſſe naturaliter deberet, & ſplendeſcens excernitur: id quod accidit quum iecur alimentum diſtributum non probè concoquit.

Tineſini curatio, Cap. XIII.

IN ipſo ſtatim initio irrigare oportet imum ventrem, inguina, & perinæum oleo myrtino, aut roſaceo cum vino: deinde caprini lactis recens mulcti nō minus quàm heminam dare, verùm non confertim, ſed partitè. Sequenti verò die euaporatum lac detur: coquatur autem ad dimidias, aut ad duarum partium conſumptionem, ablatáque craſſiore ſpuma quæ ſuperſtat, exhibeatur. Loca autem inferiora irrigentur oleo in quo cuminum tritū, aut apium ſit incoctum: in rectum autem inteſtinum ptiſanæ cremor in quo roſæ incoctæ ſint, aut lac, aut alica, aut lenticula, aut malicorium iniiciatur. Sin violentior ſit inflammatio, oleum dulce leniter calidum infuſum, & multis horis retentum, doloris vehementiam ſoluit. Fomenta quoque adhibenda ſunt imo ventri ex ſacculo in quo frictum milium atque ſal inſit: in ſedem verò per ſpongias acaciam contuſam, aut myrti, aut rubi, aut malicorii decoctum infundes.

Dyſenteriæ curatio, Cap. XIIII.

SI exulceratio ſolum ſit, neque quicquam præterea influat, ex vna validi medicamenti iniectione omnino abſtergetur atque curatur: ſin ſecus, altera adhibita, neque tertia opus eſt. Ergo ſi dyſenteria à flaua bili originē
A ducit, eam plerunque curamus: at ſi ab atra bile oriatur, quum nihil à cancro exulcerato differat, curari non poteſt.

Ad dyſentericos cœliacos, Cap. XV.

LEmnia ſphragis etiam depaſcentem iam dyſenteriā, & epota & infuſa curat. Primus enim exulceratio abluēda eſt mulſa meraciore, deinde muria, tum Lemnia ex plantaginis ſucco infundēda. Potui verò dāda eſt poſca diluta, & lac caſeoſum, quod conficitur lapillis ignitis iniectis
B donec concoquatur, & plurima ſeri pars abſumatur. eſtq; præſtantiſſimum dyſentericorum & omnium quibus defluxiones acres ventrem exercent, remedium. Caninum verò ſtercus tritum lacti ſic parato miſce, medicamētum ſummè ad dyſentericos accommodatum facies. Sed canis nihil præter oſſa debet comedere: ita enim & fœdo odore vacans, & candidum ſtercus excernet. Alui quoque defluxiones exſiccat ouum ex aceto coctum, & manducatum. Si verò miſcere aliquid velis eorū quæ ad dyſentericos & cœliacos valent, in ſartagine ex igni fumi experte
C aſſatū dabis: magnopere enim homini proderis. Sed vtiliſſimum eſt omphaciū, rhus rubrū, eiuſq; ſuccus, cinis cochlearum vniuerſarum coctarum, malicorium, galla, acini, meſpila, myrta, corna. Cochlearum vnà cum teſtis combuſtarum cineris partes quatuor, gallarum partes duæ, piperis pars vna, in puluerem redigantur, & obſoniis inſpergantur: vel ex aqua aut vino albo diluto potui dato: iuuat hoc mirificè dyſenterias in quibus vlcus putridum nondum eſt. Portulacæ ſuccus epotus dyſentericis conuenit, itémque plantaginis ſuccus, rubiq; fructus
D & folia: radicis althææ decoctum & ad dyſenteriam & ad fluorem alui efficax eſt. ad idem egregiè facit cauda equina ex aqua aut vino pota: eiuſque ſuccus ad fluorem ſimiliter eſt accommodatus. Eundem ſanat adiantum, paliuri folia, radix pini, piceæ cortex, lenticula bis cocta, & priore aqua abiecta: acini cuicunque affectioni ventris & inteſtinorum ex defluxione valde proſunt. Spica nardi, oxyacanthæ fructus manducatus & epotus, ſpina alba cœliacos & ſtomachicos iuuat: mori fructus intempeſtiuus exiccatus medicamentum ſatis adſtringens efficitur: ita vt valeat ad dyſentericos & cœliacos, & ad cæteras affe-
E ctiones omnes quæ ex defluxione oriuntur. contunditur enim, & obſoniis inſpergitur, (quemadmodum etiā ixiæ fructus) vel ſiquis velit, ex aqua aut vino bibitur: ſed magis per ſe valet. Rubi quoque fructus exiccati & repoſiti conueniunt.

De tenuioris inteſtini morbo, quem εἰλεὸν nominant, Cap. XVI.

TEnuioris inteſtini morbus cum difficilis morbus
F eſt, tum verò ſiquis in eum incidit, rarò euaſit: ſed maximè mortiferum eſſe ſciendum eſt eum qui fœtidus nominatur, in quo vel ſtercus euomitur, vel fœtida eſt expiratio: quandoque autem ructus huiuſmodi fit, quandoque verò totius corporis odor teterrimus excitatur. Mirum in modum iuuantur qui hoc morbo tenētur, etiamſi iam ſtercus vomant, ſi anethum in oleo & aqua decoquant, & bibant: deinde fruſta panis ex aqua feruenti ſtatim dum incaleſcit, comedant. ſeruabūtur enim, etſi iam ſuffocentur. Ad eos autem qui frequenter vomunt,
G cibúmque non continent, rhus & cuminum in eodem tritum in ſenis oxymelitis cyathis bibendum dato. Aut vitis foliorum aut clauiculorum ſuccum cum polenta potui dabis.

De ſedis affectionibus, Cap. XVII.

GAllam flauam coque, eámque in puluerem redigito, ac ſedis inflammationes, anúmque procidentem illine. Si valentiore opus remedio fuerit, in vino: ſi mitiore, in aqua decoquito. Succus quoque echini ad ſedem
H atque vterum procidentem facit. Aliud. Pini corticis drach. octo. cupreſſi globulorum ſiccorum drach. octo, plumbi drach. octo, vino auſtero deterge, & tritis vtitor. Ad ardentes verò ſedis dolores, oui aſſati vitellum tritū, vino albo & roſaceo cerato exceptum illine, catapla-

ſmáque impone; quod ex pane puro contrito & aqua & roſaceo excepto, in quo vitellus oui aſſatus adiunctus ſit, conſtet. Aliud. Roſarum ſiccarum drach. tres; ouorum aſſatorum vitellos numero. II. ex vino albo læuigentur, & roſaceo ac myrteo cerato excipiantur, itáque vtitor. Cerata quoque non ſecus ad id faciunt. Ad rimas verò quæ in ſede & pudendis ſunt, raſuram linteolorum concremato, eiúſque cinerem & amylum pari menſura terito, cum ſucco foliorum oliuæ ſubigito, & vtitor.

De hæmorrhoidibus, Cap. XVIII.

HÆmorrhoidas nimium apertas ſiſtit aloë illita, aut diſſoluta & impoſita, & perfuſio ex poſca, in qua ferri ſquama plumbúmque vſtum ſit. Aperit autem ora venarum allium commanducatum, amaracinum vel irinū vnguentum illitum. Sanguinem verò hæmorrhoidum confeſtim reprimit hoc quod ſequitur, Acaciæ drach. quatuor, tragacanthæ drach. octo, atramenti ſutorii drac. octo, rubricæ drach. I. ceruſſæ drachma: cerato roſaceo excipiantur: & acidi punici cortex tritus, & ex aceto impoſitus ad idem valet. ſique hæmorrhoides interius deliteſcant, ad formam glandis imponito. Hoc etiam mirabiliter facit, Sandarachæ, auripigmenti, aluminis ſciſſilis, ſingulorum drach. octo, ægrum aptè præparatum obline. hæmorrhoides enim areſactæ, & à ſede ſua demolitæ, in ſemihora morientur & decident. Medicamentum verò lixiuio diluitur: ceratum verò in orbem applicatur, & ſub ſole vel ad ignem conficitur.

De iecoris affectionibus, Cap. XIX.

SI inflammatio iecur exerceat, tum dolor vrget, tum verò dolorem omnino febris cum humorum plenitudine conſequitur. Ergo quum repletum corpus eſt, ſanguis euacuatur, & quod in ſanguine ſuperfluit, venæ ſectione in cubito dextri brachii reuellitur: vt cibus autem ptiſana in principio danda eſt: vt medicamentum verò, oxymel dilutius, & apii decoctum. Poſt verò quàm concocta iam fuerit inflammatio, aſaro & nardo Celtico, & petroſelino, & iunci odorati flore vti poteris, & item iis quæ aluum ſubducunt, vt vrtica, mercuriali, & epithymo: in declinationibus verò, etiam polypodio. Iam verò euacuatio quoque clyſteribus peragenda eſt: ac in ipſo principio, ex mulſa cum ſale atque nitro: quum verò adeſt declinatio, hyſſopum, origanum, aut colocynthida potes adiungere. Ad hoc autem viſcus quod facilè indureſcit, opus eſt abſtergentibus. Quum verò dolor abſque febri vrget, ſciendum eſt abſtructione vehementi à craſſis glutinoſiſque ſuccis excitata viſcus obſideri. Scirrhum porro incipientem poſſit quiſpiam longo temporis ſpatio ſanare, inueteratum verò nullo pacto. In aqua verò inter cutem ſi oboriatur ſcirrhus, longiore ſpatio interibunt. Qui verò curari poſſunt, calefacientibus atque attenuantibus medicamentis, quibus mollientia mixta ſint, curantur. Imbecillitatis verò iecoris in cauſa ſunt intemperies, quæ quidem & difficillimæ ſunt, & ſatis varias & difficillimas ſymptomatum formas inducunt: quæque eiuſmodi ſunt vt non facilè tractari ab artificibus poſſint. Viticis ſemen, hepar ſcirrho laborans iuuat: obſtructo verò iecori proſunt plantaginis ſiccæ radices, fructus & folia, myacantha, & præcipuè ſemen, & radices, lauri radicis cortex trium obolorum pondere cum vino odorato epotus. Concoquit enim, & particulæ robur adiungit lupinorum amarorum decoctum, cum ruta & pipere epotum: idem facit eorum farina illita, & capnium poſt hæc impoſitum: ſpica nardi pota, & extrinſecus impoſita, iris, piſtacii fructus, praſium, amygdala, dracuntii radix expurgat viſcera omnia: craſſóſque & glutinoſos ſuccos attenuat agaricum: anthemis aut chamæmelum præcordiis propitium eſt. Omnibus verò præſtant cichorea, & ſeris in calida iecoris intemperie, & ſummè proſunt, & firmitatem eidem addunt, ipſumque abſtergunt. Dabis igitur cichorii aut ſeridis ſucci cyathum vnum cum aquæ cyathis tribus, mellis Attici cum aqua cochleari addito. Horum verò non ſolùm ſuccus vtilis eſt & recens & exiccatus, ſed etiam folia ſicca ſtudioſè contuſa, deinde potioni inſperſa: quæ ſiquis etiam cocta bibat, valde prode-

A runt. Quum verò intemperies calida non eſt, ſed ſola obſtructio iecur obſidet, herbæ ex vino albo & tenui potæ magnopere iuuant. Hepar lupi diligenter teritur, daturque drachma ex cyatho vini dulcis: id quod magnum experimentum dedit: omnibus enim intemperiebus conuenit, vt quod ex ſubſtantiæ proprietate & non qualitate vlla agat. Quum verò febris non obſcura eſt, melius ex aqua præbetur: atque etiam longè melius ſi cum aliquo ex ſuccis antedictis, vt ex ſeridis ſucco, detur. Philonis quoque medicamentum mirificè facit: ac quandoque

B ſemel exhibitum calidam iecoris intemperiem curauit. Compoſitum medicamentum quod aperiendi vim habet, Amygdalarum amararum denarii tres, cumini denarii octo, ſeminis apii denarius, dato cochlearium ex vino. Paſtillus, Aniſi, ſeminis apii, aſari, amygdalarum amararum purgatarum, abſinthii, ſingulorum drachmas quatuor, aqua excipe, paſtillos fingito drachmæ vnius. nō febricitantibus, cum vino diluto, febricitantibus verò, ex hydromelite dabis.

De iecoris imbecillitate, Cap. XX.

C INtemperies ſunt imbecillitatis cauſæ. In hepate enim diuerſæ affectiones oriuntur: nam calidæ intemperies ſuccos qui in eo, prius ſunt, aſſant: frigidæ verò, contentos in ipſo humores craſſos, & ad fluxum atque motum cōtumaces reddūt: quod verò in ipſū fertur pituitoſum, crudum & ſemicoctum efficiunt. Sicca verò intemperies, ſicciores craſſioréſque ſuccos reddit: humida verò, tenuiorum partium & dilutiores efficit. Quum autem calida intemperies eſt, colliquationes fiunt: ac primùm quidem

D ſuccorum, deinde verò & ipſius iecoris carnis: quæque per aluum excernuntur, fœtida admodum ſunt: bilis craſſa ſuo colore imbuta deiicitur. Quum frigida intemperies eſt, neque frequens, neque copioſa deiectio eſt: affectióque inueteraſcit, & quibuſdam diebus venter fluet, & cumulatius: eorúmque quæ excernuntur ſpecies ſanguini putri erit ſimilis, veluti ſanguinis craſſi fæx. At in ſicciore intemperie ſicciora excernuntur, & in humida, humidiora.

De ſcirrho iecoris, Cap. XXI.

E IEcoris ſcirrhum incipientem ſæpe ſanauimus: qui verò in multos dies eſſet prorogatus, neque nos curauimus, neque alium quenquam qui curare eum poſſet, vidimus. Omnes enim quicunque hoc tumore infeſtantur, in aquā inter cutem cadunt, ac longiore temporis ſpatio moriuntur. In curatione facultas mollientium intendenda eſt in medicamentis quæ ad inflammationem valent: ea enim quæ inflammationi conueniunt, ex coma abſinthii & vtroque nardo conſtant, itémque ex croco, œnanthe, & vnguento ex ſpica nardi & maſtiche. His igitur ammonia-

F cum, bdellium, medullas, & adipem admiſcere oportet: & incipientem ſcirrhum adhibita conuenienti victus ratione curare. In medicamentis verò quæ bibuntur, eò dirigendum conſilium eſt, vt aperiendi & abſtergendi viſceris vim habeant: quæ omnia lapides etiam in renibus confringunt. Sed eis aliquid etiam quod ciendæ vrinæ ſit, admiſcebimus.

De malo corporis habitu, Cap. XXII.

G MAlum corporis habitum principium hydropicarum affectionum vocare conſueuimus: is curandus eſt venæ ſectione partita, ita vt ad tertium quartúmque vſque diem ſanguinem detrahamus. Sanguinis verò copia neque tres heminas excedat, neque duabus minor eſto in iis quibus ſuppreſſæ hæmorrhoides affectionem pepererunt: qui verò ob aliam cauſam malum hunc habitum contraxerunt, iis vena ſecanda omnino eſt, quum vires primam ſectionem fieri debere valde adhortetur. Cæterùm qui hoc morbo tenentur, hiera ex colocynthide purgandi ſunt. Diæta verò ſit attenuans & exiccans: & a-

H quas ſponte natas, potiúſque aluminoſas & nitroſas, ac deinde ſulphureas oportet ſumere: alia verò genera lauationum rarò ſunt adhibenda. Eos autem mirandum in modum largior abſinthii potus, cottabiſmique & dropaces iuuant.

De aqua inter cutem, Cap. XXIII.

AQua inter cutem fit vel propter nimiam iecoris refrigerationem, vel ex frigoris multitudine quæ in tota mole corporis redundet, vel ex quibuſdam aliis partibus vehementer refrigeratis, quæ iecur æquè ac ipſæ ſunt, poſſunt afficere. nam niſi refrigeratum iecur ſit, effici hydrops non poteſt. Simul verò iecur afficitur quum lienis, & ventriculus, & inteſtina (ac præſertim ieiunum) itémque quum pulmo, renes, & ſeptum tranſuerſum refrigerata fuerint. Oritur etiam ex immoderata hæmorrhoidum euacuatione, & fluxu muliebri, atque etiam menſtruis purgationibus ſuppreſſis. Atque eius tres ſpecies ſunt, quarum vna aſcites nominatur, in qua humor tenuis ea loca implet quæ infra thoracem ſunt: altera tympanias eſt, quæ eadem loca flatu implet: tertia dicitur hypoſarca, in qua totum corpus intumeſcit, & cadaueri fere ſimile redditur. Hydropicorum verò curatio non eſt cuique facilis, indigétque artificis præſentia: & tamen quædam ad curationem accommodata indicabo, quæ tu quoque poſſis efficere: Stercus bouis gregarii ſiccum diligenter tere, in poſca coque, vt farinam hordeaceam, ſulphuris quartam partem inſperge, & ſuper totius ventris capacitatem impone: aut caprinum ſtercus in pueri vrina, aut capræ ad luti ſpiſſitudinem ventri applicata ſummè eos purgat. Dabis etiam potui decoctum radicis calaminthæ, aut apii, aut corticis radicis ari ex vino: aut ficum agreſtem vino auſtero triduum macerato, & cyathum vnum dato, & paulo pòſt vſque ad tres cyathos exhibeto: vel ſquamæ drach. I. medulla panis excipe. catapotia fac, & da. Epithema vehementer aquam educens: Fœnigræci vncias quatuor, farinæ hordeaceæ vnc. tres, ſtercoris columbini vnc quatuor, reſinæ frictæ lib I axúgiæ veteris lib. duas: quæ liquari poſſunt, eliquentur, aliiſque prius tritis in aceto, affundantur: vtitor.

De lienis affectionibus, Cap. XXIIII.

QVum lien inflammatione laborat, ſcirrhum ſtatim contrahit, ſanguine qui in venis eſt, propter craſſitudinem obſtructo. opus ergo eſt medicamentis attenuantibus, nec manifeſtò calfacientibus: iiſque parum adſtringentium admiſcere oportet, vt firmata particula propriã actionem ſeruet: hanc verò ſuapte natura vim habere videtur flos ſalis, qui in veſica appoſitus lienis ſcirrhos curat. poſt huius vſum valentioribus etiam remediis vtendum eſt. Compeſcit enim abſque moleſtia lienem cortex radicis capparis: ſed nihilo minus induratum ſplenem iuuat extrinſecus impoſitus, & in potu ſumptus: ſiquidem epotus, craſſos glutinoſóſque humores, & quandoque etiam cruentos, eóſque non modò per vrinam, ſed per aluum etiam vacuat. Idem facit minoris centaurii ſuccus foris adhibitus, & epotus, & cyclaminus viridis & ſiccus illitus: violæ albæ radices cum aceto, acorum, ammoniacum, caprinum ſtercus illitum, & foris cum ficubus applicitum: lupinorum amarorum decoctum cum ruta & pipere potui datum, eorundem farina illita, aqua in qua ferrum candens ſæpe extinctum ſit: hanc febricitantibus per ſe dabis, non febricitantibus verò, cum vino. Illine etiam cinerem cochlearum cum aceto, aut capparim aceto maceratam, tritámque, & cyprino cerato exceptam, aut fæcem ex acri aceto impone. cataplaſma verò adhibe ex fœnigræci vnciis quatuor, farinæ hordeaceæ vnc. tribus, cardamomi vnc. I. ficuum pinguium libra I. verbenacæ vncia. I. ficus aceto acerrimo perfunde, & validè contundens in mortario cætera miſce, & in vnum redactis vtitor.

De renum & veſicæ affectionibus, Cap. XXV.

REnibus natura comparatum eſt vt ſeroſum excremẽtum tenuiſſimo ſanguini in venis commixto in ſe trahant. ergo vbi meatus per quos huiuſmodi excrementum attrahitur, plus quàm par eſt fuerint dilatati, veriſimile eſt cum tenui ſanguine craſſiorem quoque materiam tranſmitti: deinde ſi renes calidiore acrioréque temperatura fuerint, neceſſe eſt craſſiorem illam materiam excalfactam & exiccatam, in arenæ lapillorumque
A ignitorum formam concreſcere. Ergo lapidem frangentibus & incidentibus, citra perſpicuam caliditatem medicamentis vti oportet. maior enim caliditas quum magis exiccet, calculorum aut arenæ concretionem adiuuat. Calculos frangentiã huiuſmodi ſunt, baſilicorum aſparagorum radices, rubíque & vitrum combuſtum, graminis radix, adiantum, bdellium, lauri radicis cortex, althææ ſemen, cicer arietinum, & præſertim nigrum, ceraſi, rhu arboris, & pruni gummi, cyperi radix, paliuri fructus, triboli fructus, lapis ſpongiarum, acetum ſcillite,
B maluæ agreſtis radix, rutæ ſylueſtris radix. apii radicem in vino coque, humorémque exprime, eiúſque cyathos binos dato, & aquæ tantundem. ac lapides quidem qui in renibus ſunt, in declinante ætate: qui verò in veſica gignuntur, in puerili fieri conſueuerunt. Medicamentum quod calculoſis inſpergitur, Balſami fructus, lapidis ſpõgiarum, pulegii ſicci, maluæ agreſtis ſeminis ſicci pares portiones contunde, cribra, datóque cochlear vnum ex vini diluti cyathis duobus. lapides enim confringit.

C

De renum & veſicæ inflammationibus, Cap. XXVI.

REnum veſicæque inflammatio præcipuam curationem poſtulat: nam quum ſeroſum excrementum per eas partes purgetur, ideo fit vt ſi id acre & bilioſum in toto corpore ſit, nullo eorum quæ vrinam cient vti debeamus: nocebunt enim, vtpote mordaces ſuccos partibus inflammatis inducentes. Si verò nihil tale ſubſit, neque malitia humorum in toto co pore inſit, mulſa dilutior potui dabitur: ea enim inflammationes ſoluit citra
D mordicationem, humores impactos euacuans: nam & incidit, & attenuat, & rarefacit. Cæterùm quod de mulſa exempli gratia dictum eſt, ad omnia quæ attenuant & incidunt citra mordicationem, transferri poteſt. Et quemadmodum particulis omnibus inflammatis quies conuenit, ita has quoque quieſcere eſt melius. Sed quum quieſcere non poſſint, quum ipſa vrinæ ſint inſtrumenta, perexiguam admodum potionem dare oportet, vt quo longiore tempore fieri poſſit, conquieſcant. Illud eſt præterea perpendendum, totumne corpus acrium excrementorum ſit plenum. nam ſi ita ſit, quo plures ad renes & ve-
E ſicam humores ferantur, eo magis conualeſcent: potúſque copioſior eſt offerendus, acrimoniáque minus obtũdenda, & præſertim nobis quæ mordicationes obtundũt, commiſcentibus. In tempore verò inflammationum, cataplaſmata, & medicamenta, & irrigationes ex oleo, & cætera omnia quæ inflammationes ſoluunt, adhibere oportet. Ad renũ & veſicæ affectionem inflammationis ſenſum referentem, Seminis lini drach. I. amyli drach. I. dato cochlear ex aqua modicè bibendum.

F

De abſceſſu renum, & veſicæ, & meatuum vrinæ exulceratione, Cap. XXVII.

DOlores circa ilia, per interualla horrores inæquales, febréſque inordinatæ accidunt iis quorum renes abſceſſus infeſtat: pus autem concoctum per vrinas excretum, vlcus eſſe teſtatur, quod celeri auxilio indiget: nam ſi non citò ad cicatricem perducatur, difficilem curationem reddit. Vlcera verò quæ in renibus quæque in veſica ſunt, ex ſitu, actione, & proprietate eorum ſubſtantiæ & facultatis diſcerni debent. Ex ſitu verò ad hunc mo-
G dum: Quum veſica patitur in pube, imóque ventre dolor ſentitur, at renibus affectis, lumbos dolor poſterius exercet: ex actione, difficultas vrinæ, eiúſdemque ſuppreſſio fit, quum veſica morbo cauſam affert: ſed renibus laborãtibus, vrina ſine impedimento redditur: ex corporis proprietate, carnes fibroſæ ex renibus excernuntur, ſquamæ verò membranoſæ ex veſica vlcerata: ex ipſa denique facultate, quia in exulcerationibus veſica vehementi dolore cruciatur, renes verò obſcurè dolent, & quaſi ponderis ſenſum in lumbis habẽt. In meatibus quoque vrinæ exulceratio quandoque oritur, púſque & ſanguis mingi-
H tur: ſunt enim hi inter renes & veſicam collocati. Si verò exulceratum pudendum ſit, pus & ſanguis citra vrinam excernitur. Ad abſceſſus qui renes & veſicam obſident, Seminis lini, ſeminis cucumeris, ſeminis papaueris albi,

tragacanthæ, ſingulorum drach.* octo, amyli drach. quatuor. paſtillos confice. Ad vlcera veſicæ cum inflammatione: Nuclei pinei numero viginti, cucumeris ſatiui ſeminis grana XL. amyli, nardi, ſingul. drachma, ſeminis apii drach. V. Nardum & apium in aquæ ſextario coquantur: deinde ex decocto duo cyathi præſcriptis admiſcentur. Ad ſanguinis profluuium ex veſica. Aluminis ſciſſilis drachmam, tragacanthæ drach. octo, gummi obolos quinque cum paſſo dabis.

A

De renum duritie ex Rufo,

Cap. XXVIII.

B

QVæcunque durities in renibus oriuntur, dolorem nullum afferunt: ægris tamen ceu pondus quoddam ab iliis videtur pendere, coxendices ſtupent, crura imbecilla ſunt: vrina modica emittitur: totus denique habitus iis ſimillimus eſt qui aqua inter cutem laborant. Hos ergo mollire ceratis, malagmatis, frictionibus, & fomentis oportet: eiſque offerenda ſunt quæ vrinam cient, & item ſubduci aluus debet.

De renum imbecillitate,

Cap. XXIX.

C

EST autem hic etiam renum morbus, quo efficitur vt continere vrinam non queant, ſed latioribus effectis aliquid etiam ſanguinis è vena laxati emittitur, & alia itidem craſſiora effluunt. His cibi adſtringentes, & vinum nigrum conueniunt: ab vrinā verò mouentibus abſtinendum: exhibenda in potu ſunt ea quæ ad ſanguinis reiectationem valent: præcipuè verò ſanguinariæ ſuccus, tragacātha in vino macerata, ſymphyti radicis decoctū. Extrinſecus autem imponenda ſunt quæ ad fluxum & ad ſputum ſanguinis accommodata ſunt. His confectis reficere ægrum oportet aſinino lacte, ſitanio pane, & carnibus. Si verò ſanguis per circuitum quendam excernatur, priuſquam ſanguis ipſe vacuetur, grauitas in lumbis & humeris ſentitur: ſanguine euacuato, leuitas ſequitur. Ergo vena in cubito paulo ante circuitum ſecanda eſt, victúſque ratio inſtituenda, quæ humorum redundantiam non gignat.

D

De ſcabioſa veſica, Cap. XXX.

QVum vnà cum vrina furfuracea ſubſidentia excernuntur, tum venas aut veſicam ſcabie tētari ſignum eſt. id verò & tenuitate & craſſitudine vrinarū internoſcetur. nam vrinæ tenues, venas: non tenues, veſicam affectam eſſe oſtendent.

De veſicæ inflammatione,

Cap. XXXI.

VEſicæ inflammatio cum difficillimè curatur, tum verò maximè mortifera affectio eſt: nam & febrim acutam ægroti habent, & vigiliis torquentur, & delirant, & biliosa pura euomunt, & excernere vrinam nō poſſunt. In his, ſi nihil prohibet, vena ſine mora ſecanda eſt: perfuſionibúſque continenter calefacere eos oportet. porro in oleo coquatur ruta, anethum & althææ radix. aluus molli clyſtere abluatur. Præſtabit etiam oleo papauer indere & anſeris adipem eliquare, aut gallinæ adipem infundere. Atque ego quidem ſemiobolum ſucci papaueris cum myrrhæ & croci portiuncula diſſoluens in oleum quandoque conieci, peſſúſque confeci, vt mulieribus adhiberi ſolent, & ſtatim dolor ſedatus eſt, & ſomnus homini irrepſit. Fomentis etiam vti prodeſt: & in aqua calida inſidere: eſto autem ea aqua ſeminis lini, & fœnigræci decoctum. Cerata quoque ex hyſſopo & caſtoreo cōfecta, ſunt imponenda.

De vaſe rupto in veſica,

Cap. XXXII.

VAs in veſica ruptum, acutum morbum parit: ſanguis partim foras emittitur, partim intus condenſatur. ac ad ſanguinis quidem fluuium talia adhibebis qualia cæteris quoque ſanguinis defluxionibus conueniunt: id quod & potui dando, & foris imponendo medicamenta idonea, perficies. Sed quum ſanguis in veſica concretus eſt, in primis danda nobis opera eſt vt eum medicamentis diſſoluamus. Artemiſia igitur in potu præbenda eſt, & helichryſum, & Cyreniacus liquor, & ſilphiū, & conyza, & abſinthii & radiculæ ſemen vino ſolutum. Poſt hæc verò, niſi grumi diſſoluantur, ſpatium quod inter anum & pudendum interiacet, quod perinæum dicitur, ſecare oportebit, quemadmodum in veſicæ calculo fieri cōſueuit, atque ita grumos educere: in cæteris rebus non ſecus quàm in ſanguinis defluuio, progrediendum eſt.

De veſicæ tuberculis, Cap. XXXIII.

QVum in veſica tubercula oriuntur, optimum eſt curare vt matureſcant, vt quūprimùm incipiūt, diſſoluantur, ne in ſuppurationem conuertantur. Si verò maturari non queant, iis medicamentis quæ ad renes conſcripſimus, addendum erit naſturtium, erui farina cū melle, ſtercore columbino, & caricis, & fomentis vtemur.

De veſicæ vlceribus, Cap. XXXIIII.

VLcerum veſicæ curatio non differt ab ea quam ad renum vlcera deſcripſimus: nam & hic quoque copioſus lactis potus conuenit. reliqua verò diæta frugi & bona eſſe debet. Leniens itidem medicamentum ſupernè quod pectinem comprehendat, adhibebitur: itémque ceratum quod ex œſypo, loto, butyro, ſtyrace, & anſerino adipe conficiatur. In meatum verò vrinæ infundemus aquam & lac, & roſaceum calidum: in inteſtina verò ptiſſanæ cremorem, butyrum, cucumeris ſemen cum lacte tritum, ſingulis roſaceo perfuſis, iniiciemus. Quum iniicere clyſterē velis, in genua pronus homo reclinetur: ita enim veſicæ ſecedunt, & inteſtinum laxant, vt infuſum commodè recipiāt. frequenter etiam in aqua calida æger deſideat, cæteráque faciat quæ de renum vlceribus præſcripta ſunt nobis.

De diabete ex Galeno, Cap. XXXV.

MIhi quidem ad renes etiam pertinere videtur morbus quem nonnulli hydropem matellæ, nonnulli profluuium vrinæ, nonnulli diabetem, nonnulli verò ab immenſa ſiti dipſacon nominant: qui rariſſimè contingit. Qui hoc morbo tenentur, ſiti enecantur, & idcirco largè bibunt: ídque quod biberunt, tale reddunt quale fuit ab iis epotum. Huius morbi cauſam renum imbecillitati quiſpiam poſſet attribuere.

Diabetæ curatio ex Rufo,

Cap. XXXVI.

E

SVmmum remedium huic morbo eſt, vomitum ſtatim prouocare, potum verò frigidiorem exhibere: & reliqua diæta vti frigidiore, ita vt coctis oleribus veſcatur, potionē ex melle & vino mixtam bibat, ptiſſanæque cremorē ſorbeat. vrinā prouocantia adhibenda non ſunt. Præterea per ſudores reuellere oportet: optimè quoque faciet, ſi in dolio ita fiat euaporatio ad exudandum, vt caput foras excedat, reliquum verò corpus totum calefiat, & aerem ipſe frigidum trahat: in cæteris, velut febris ardēs, curandus morbus eſt. ergo farinæ florem aceto & roſaceo ſubactum cataplaſmatis modo præcordiis impones: vitis etiam folia tenera contrita, & vmbilici Veneris, & parietariæ, & portulacæ, & aliarum omnium conſimiliū: herbæ verò ſanguinalis ſuccum & helenium aſſiduè præbibēdum in vino nigro dabis: & palmularum cremorem, & item baccarum myrti, & pyrorum. In principiis verò venam etiam in cubito ſecamus, & quandoque medicamentis torporem inducentibus vtimur.

F

De vlceribus quæ in ſede & pudendis ſunt,

Cap. XXXVII.

G

PVdendorum antique vlcera quæ abſque inflammatione oriuntur, valde exiccantia medicamenta poſtulant: quale eſt id quod ex charta combuſta conficitur: anethum aridum, & cucurbita cremata. Siccis verò recentibúſque vlceribus etiam aloe arida in puluerem redacta & applicata prodeſt. Sed omnium maximè dolorem lenit, & nihilo tamen minus efficax eſt, pompholyx. Si humida ſint vlcera, pini cortex per ſe, & lapis hæmatites conueniet: ſi verò etiam altè deſcendant, prædictis manna miſcebitur. Cæterùm vteri veſicæque exulcerationes iiſdem remediis curantur: indigent autem inſtrumentis per quæ intromittantur: quocirca ex medicamentis quæ inſperſilia nominantur, aptiora ſunt ea quæ ſicciora ſunt, vt crocus, & pompholyx, & aloe roſaceo mixta, tum plantaginis aut aliorum etiam ſimilium ſucco excepta.

H

Ad teſtium & pudendi affectiones, Cap. XXXVIII.

AD ſcroti pudendi dolores, Butyri, reſinæ, paribus portionibus vtitor: vel lini ſemen cum aqua decoquito, additáque myrrhæ & reſinæ decima parte, illinito. Ad pudendum verò intumeſcens facit hoc, Vitis folia XXX. thuris denarius, ceruſſæ denarii quinque, tere & illine. Vtere etiam marinæ frigidæ perfuſione, & quiete, & colis deligatione: ſi verò à ſudoribus vlcera in ſcroto gignantur, gallam tritam aut alumen inſperge. Ad excreſcentia verò quæ thymia dicũtur, elaterium infunde: pyri ſemen contritum impone, aut mænularum quinque & viginti capita contere & illine, & hircinum fel oblinito. Iam ad rimas quoque pudẽdorum valet reſina fricta cum roſaceo trita donec ad ſtrigmenti craſſitudinem, mixto etiã oui aſſati vitello, redigatur. Hederæ quoque foliorum ſiccorum cõbuſtorum cinis cum roſaceo in pila plumbea tritus imponitur. Ad inflãmationes verò pudendorũ vuam paſſam exectis acinis, & cuminũ, trita imponito. aut hordei farinam aqua mulſa incoquito: aut vitis folia tenera trita cum polenta imponito: aut cuminum tritũ cum butyri & reſinæ pari portione eliquata adhibeto. Teſticulos verò vlcere aphthis ſimili correptos terra Cimolia ex aqua oblinito, ſinitóque ſicceſcere, & aqua calida abluito, myrto arido trita, & modico ſmyrnio trito conſpergito. Carnem verò in teſtibus increſcentem cinis ſarmẽtorum cũ nitro & aqua ſubactus atque illitus curat.

De gonorrhœa & ſatyriaſi, Cap. XXXIX.

GOnorrhœa eſt ſeminis excretio inuita, quæ continuò fit citra colis extenſionem: in ſatyriaſi verò pudendum palpitat, quemadmodum etiam alia corporis pars palpitatione corripitur, ac niſi pudendi palpitatio ſedetur, vaſa ſeminis in reſolutionem, vel conuulſionem cadunt. Pudendum verò in ſatyriaſi ſemper arrectum eſt, moriuntúrque celerrimè qui ſic affecti ſunt: quúmque vitam finiunt, aluus inflatur, & frigidi ſudores erumpunt, quales occupare etiam alios ſolent quibus conuulſiones vitam auferunt. Hic morbus rarò mulieribus accidit. Ergo vbi pudendum palpitat, vena ſecanda eſt, & victus ratio attenuans inſtituenda eſt, vinúmque circuncidẽdum: cibum aſſumere quotidie quidem, valenter nunquam, ſed paulatim conuenit. Optima autem ſunt beta & malua, & modicum mercurialis eis admixtæ, & ius cochlearum eſculentum. non peſſimè feceris, ſi clyſterem quoque ſimplicem inieceris. quæ vrinam mouent, cauenda ſunt. Lumbis verò refrigerantia, vt ſolani ſuccus, aut portulacæ, aut alterci, aut cicutæ, adhibeantur. Eſt etiam neceſſe colem & pubem aliquo refrigerãte quod dolorem leniat, inũgere, vt argenti ſpuma, Cimolia, & ceruſſa, quæ aceto aut aqua aut vino dulci, aut ſapa diluantur. Supinũ verò requieſcere noxium eſt. Conuenit etiam bibere medicamentum ex nymphææ radice atque iride cõfectum. Rutæ verò ſuccus & ei qui profluuio ſeminis vexetur, & ei cuius penis arrectus ſit, proderit.

De pollutione quæ in ſomnis fit, Cap. XL.

POllutiones quæ in ſomnis cõtingunt cohibere oportet victus diminutione, & qui minus calefaciat, & laſſitudinibus cauendis. adiuuat etiam cubile frigidius, & corporis in dextram vel ſiniſtram partem reclinatio, & medicamẽta omnia frigida lumbis ſubſtrata, qualia ſunt corianum, *apium, cicuta, ceruſſa, & portulaca: eáque omnia ex aceto.

De priapiſmo, Cap. XLI.

Priapiſmus eſt auctio pudendi ſtabilis in longitudinem & orbẽ tumefacti, ſine venerearũ rerũ appetitu. eſt autem flatus ventoſus qui membrum tumefacit, ex humoribus glutinoſis & craſſis à magna caliditate generatis. Perſpicuum autem eſt non oportere membra calefacere, ſed leniter refrigerare cerato roſaceo cum aqua conquaſſato, & ex chamæmelino, pudendo & lumbis impoſito. Victus medicamentáque adhibenda ſunt quæ attenuandi vi citra manifeſtam calefactionem ſint prædita. Vtendum etiam eſt iis quæ ſuapte natura efficacia ſunt, & per experientiam inuenta: nymphæáque in potu danda, &

A viticis ſemẽ & ruta viridis obſoniis miſcenda: ſed hæc in principio danda non eſt (abundè enim calefacit) ſed poſt aliorum extenuantium vſum adhiberi debet. Qui euacuatione vti velit, id vomitibus faciet. quæ enim per inferiores partes euacuationes fiunt, ſæpenumero vicinas partes fluxione tentant.

De hæmorrhoidibus, Cap. XLII.

QVibus venæ quæ in ano ſunt, nimio plus ſanguinem profuderũt, iis habitũ in aquã inter cutẽ trãſire cõtingit, habitúſque fieri deteriores, & eiuſmodi vt non nutriãtur. Qui enim ita ſunt affecti, curari difficulter poſſunt. periculũ enim eſt ne cohibito quãdoq; ſanguine, quũ largũ eius profluuium ſit, propter defectionem & imbecillitatẽ aliquid patiantur. quocirca quum multæ hæmorrhoides ſint, vna relinquẽda eſt per quam fiat expurgatio. Sed nõnullæ ſunt interius quæ non apparent, eáque difficilius curantur: nonnullæ verò cæcæ, quæ crueti quidem nihil excernunt, ſed tamen plus doloris quàm illæ afferunt. harũ verò oracyclamini ſuccus illitus aperit.

De vteri affectionibus, Cap. XLIII.

C SVffocationibus quæ ex vtero fiunt, conuenit agarici drachma ex vino: plantaginis fructus & ſuccus cum vino: vngula, qualis cochleæ eſt, epota: acetum ſquillite abſorptum. Olfacta verò ſuffocatas excitãt, bitumẽ, caſtoreum, galbanum, pix liquida, cedria, accenſum & extinctum ex lucerna linamentum naribus admotum, capilli combuſti, ruta, ſilphium, capræ. Suffitus præterea fiunt, ex gagate lapide, vngue purpurarum, bitumine, caſtoreo, galbano, ſilphio, cornu ceruino: ano verò ruta cum melle lana excepta imponitur.

D De nimia purgatione, Cap. XLIIII.

IN primis extremæ partes vinciendæ ſunt: poſca potui danda. & ex poſca perfuſiones fiant. micæ panis in poſca ſumantur, aut alica lota, aut oryza, aut ouum tenerum frigidum. loco autem imponendum eſt medicamentum ad ſanguinis profluuium accommodatum. Potui verò dandum balauſtium cum poſca, aut hypociſthidos aut acaciæ ſuccus, aut terræ Samiæ aſter. omnibus præſtat ſeſamum in poſca madefactum donec tenerum reddatur, deinde edatur. rheum quoque cum poſca ad id valet. Sed

E & per ſinum muliebrem inditum ſanguinis fluxionem compeſcit. quod facit etiam hypociſthidis, itémque acaciæ ſuccus cum aceto & manna contritus. Mirificè quoque auxiliatur ſpongia noua in liquida pice intincta, deinde combuſta, tum trita & admota. Suber quoque vetuſtiſſimo fictili comburitur, donec candeſcat: deinde teritur, & tum loco inſpergitur, tum verò in peſſo inicitur. Vtilia quoque ſunt ad ſanguinem cohibendum ea quæ extrinſecus admouentur, ac præſertim quod ex taurocolla conficitur: taurocolla enim pulchra & dilucida in

F poſca madeſcit quoad diſſoluatur: deinde in linteolum validum illinitur, tum pubi lumbiſque agglutinatur. Emplaſtra qnoque agglutinantia ad hoc valent.

Mulierum non concipientium curatio, Cap. XLV.

MVlieribus non concipientibus inſtituenda victus ratio eſt vt neque otioſè neque laborioſè vitam degant. lauacra adhibẽda ſunt neque aſſidua, neque copioſa. cibi potúſque ſufficient qui facilius concoquãtur. Hoc verò quod præcipuũ eſt, minimè deſpici debet, vt neque

G viri, neque fœminæ corpus obeſum reddatur. Vir enim pinguis ad liberorũ procreationem aptus nõ eſt, quia pudendum pudendo aptè cõferri non poteſt: & pingues parũ ſeminis emittũt. Sed neq; admodũ attenuandæ ſunt, quas cõcipere velimus: eſt enim perſpicuũ ſi aqua aut aliud quippiã excernatur, eas nõ eſſe liberis creandis idoneas. Aquæ vitãdæ ſunt quæ per aquæductus importãtur, & cæteræ quæ duræ, ſalſæ & nitroſæ ſunt, quæq; aluũ ſubducunt: nam quæ plus ſubducunt, propter imbecillitatẽ conceptionẽ impediũt. Porro calefaciẽtia omnia iuuãt,

H quæq; leniter flatus pariunt: ergo vini potum aquæ potui præponimus. Ex oleribus, orminum, eryſimum, erucam, & ſiquid aliud eiuſmodi eſt, miſceri adhortamur: ruta verò & mentha maximè omnium vitandæ ſunt. Quũ autem purgatio propinqua eſt, ei quæ vſa ſit cibis ſanguinem

gignentibus, & vberius ſit educata, alimentum ſubtrahendum erit, & aliquid addendum quod minus ſanguinis creet. & item quippiam ſumendum quod purgationem irritet: qualia ſunt odorata acriaque olera: hæc enim vuluam excitant, præſertim verò ſcãdix, crethmon, fœniculum, apium, ſmyrniúmque. Si verò propter ſuccorum malitiam mulier non concipiat, ea erit euacuanda aut bona victus ratione corrigenda. Sin ob vteri frigiditatem conceptus non fiat, laboribus omnibúſque fomentis adhibitis calor erit reuocandus: nec ab re fuerit caſtoreum potui dare, itémque ſemina odorata offerre, vt cuminum, aniſum, pulegii comã, iuniperi fructum, pipere ſingulis adiecto Sed præſtabit hoc vti medicamẽto: Epithymũ, euphorbium, piper, dauci ſemen, petroſelini ſemen, contere ad drachmas octo: potui hoc dato. Ventrem probè ſubducit, vterúmque calefacit ita vt multis iam menſtruæ purgationes fluxerint, quæ antè non purgabantur. Si non ſatis ſit per inferiora purgatio, vomitus ciendus erit: id enim quod pituitam quæ inferiores partes obſidet, euacuat, omnino prodeſt. id faciunt vteri fomenta: hæc vaporibus perficiũtur, vapores autem ex aqua calida adhibentur. Ergo mulier in ſella collocata vapores rectè aſſumet. abluenda autem aqua eſt, in qua eleliſphacus, artemiſia, ruta, cyperus, pulegium, & acorum, ſemináque odorata ſint incocta. Hæc etiam ſingulatim pubi applicantur. Polyarchi quoque epithema proficit: quin & frictiones pubis & lumborum nihilo minus conducunt. vuluæ quoque apponenda ſunt calefacientia. Sunto autem quæ apponenda ſunt, ex myrrha, ruta, galbano, & caſtoreo confecta: vulua tamen prius aqua mulſa aut marina fouenda eſt. quãdoque etiam ex aceto diluto medicamẽta imponẽda ſunt: tenui autẽ linteo aut molli lana ſunt illinẽda, vt ne adhibita corpus erodant aut exulcerent. Arguit autem frigidiorem vuluã menſium ſuppreſſio, victus non probè inſtitutus, & craſſi ſucci, & ſtupor in pube, lumbis & cruribus. quæ verò penitus refrigeratæ ſunt, eæ ne venerem quidem cupiũt. ergo in frigidis ſic progredi oportet. Calidiores verò vuluas cognoſces tum ex toto reliquo corpore calidiore, tum verò ex menſtruis purgationibus perexiguis & laborioſis, & pudenda muliebria exulceratibus: & ex multa caliditate ſiccitas conſequitur. ergo humidiora alimenta iis adhibenda ſunt: atque ex oleribus maximè conueniunt lactuca, malua, blitum, aut cucurbita, cucumis, pepon, atriplex, portulaca, & omnia ea quæ frigidiora ſunt. Veſicæ verò & lumbis & pubi refrigerantia imponenda ſunt, & ſucci etiam ſunt illinendi. Quum verò menſtruas purgationes rectè procedere appareat, tunc deſinente purgatione opportunum corporis commiſcendi tempus eſt. Quum verò ſucci humidiores conceptum impediunt, victus ſiccior conuenit, labores partium ſuperiorum augere, frictionéſque adhibere, & vomitus copioſius ciere, exiccaréque alimenti mediocritate oportet, & victus omnis ſiccior inſtituẽdus eſt. Sed proderit etiam vuluam medicamentis adſtringentibus confirmare: qualia ſunt lentiſci, myrti, roſarum, rhu, & Punici, rubíque florum tenerorum, & gallarum decocta. Si verò à craſſioribus ſuccis concipere prohibeantur, humor erit conſiderandus. Si erodens ſit, mulieres purgare medicamento cuique humori accommodato oportebit: deinde ſero lactis aluũ ducere. tum victũ meliorẽ inſtituere: pituitoſos autẽ aquoſóſq; humores, laboribus, ſudoribus, & vomitionibus abſumere. Sufficiet autẽ caſtoreũ bibere, & fomentis foueri. Quoniã verò flatus quoq; ne mulier concipiat impedimẽto ſunt, primùm cibi parcitas imperanda eſt: deinde cuminũ & aniſum, & apii ſemen, rutæq;, & anethum, & permulta aromata offerẽda ſunt, quæ tum potui danda, tum verò præparanda & imponenda. Quæ verò propter vteri os clauſum nõ cõcipiunt, earũ vterus odoratorum ablutionibus, fomẽtis, & applicitis medicamentis aperiendus eſt: prius tamen molliores ablutiones adhibẽdæ ſunt, in quibus malua, & lini ſemẽ, & fœnumgræcum ſit incoctũ, & oleum probũ ſit infuſum. quandoq; etiam mel iniicitur. Poſt molliora verò, ad validiora progrediẽdum eſt, vt ad artemiſiã, ad conyzã, ad calaminthã, ad pulegiũ, & ad anthemida. Applicabũtur verò reſina, terebinthina, nitrũ, ficus pingues, caſia, & ſerũ picis. Quibus verò vteri os nimiũ fatiſcit, victus ſiccior, fomenta medicamentáq; ſicciora cõueniunt, vt horum ope vteri os cõniueat: talia ſunt capitula Punici mali, lẽtiſcus, rubi radix, & myrtus. Poſtremò autẽ vteri auerſiones fomentis dirigemus: id enim fomenta præcipuè poſſunt: quod fiet etiam, iis quæ molliunt, inditis. Cæterùm præpoſtera venus maximè facere ad conceptionem videtur.

Non ſpirantium curatio, Cap. XLVI.

Quæcunque propter repletionẽ & ſuppreſſionem ſanguinis ſpiritu priuantur, eis venam ſtatim incidere cõuenit, ſiquidem ita celeriter reſpirant: ſuntque parciore victu alendæ. Si verò in hoc malum propter perfrictionẽ & imbecillitatẽ caloris qui in corde eſt, cadãt, euacuationes vitare oportet ne euacuãdo magis etiã perfrigerentur. Præſtat igitur, quacũque fieri ratione poſſit, calorem deinceps excitare, vt ipſæ refrigerii cupiditate externum aerem trahant: ad quod quum peruenerint, curatæ ſunt, neque vlla prætere curatione indigent.

De ſuffocatione ex vtero, ex Philumeno, Cap. XLVII.

In prima acceſſione, vel ſi iam vteri ſuffocatione correpta mulier ſit, ſumma deligare, & poſt vincula fricare valẽter poplites, ſuras, cruráq; omnia cõuenit: quæque fœdioris odoris ſunt, narib⁹ admouere: & cucurbitulas inguinibus & imo ventri agglutinare, clyſterémque iniicere. In lõgis verò acceſſionibus etiã quæ flatus educunt, in anũ & ſinum muliebrẽ indẽnda ſunt, quale eſt hoc quod conſtat ex ruta trita cum melle, addito modico cumini & nitri, quo partes vtrobiq; copioſè inungũtur. Cæterùm vnguẽta odorata in vuluam indita, ipſam ad ſe trahere conſueuerunt: ad hæc verò quiſpiam voce aſperiuſcula eaſdem inclamet, deinde admoueat quæ ſtrenutamentum excitant. Quum mulier ab acceſſione euaſerit, ei vena ſecanda eſt, ſi nihil vetet: & melius eſt vt à poplite ſanguis detrahatur. Interpoſito verò ſeptem dierum ſpatio, hiera ex colocynthide dabitur, mox caſtorei potione vtemur: hoc enim ſæpe mulierem ægram morbo liberauit: diluẽdum autẽ eſt mulſa & artemiſiæ decocto. Peſſuli quoque mollientes, & inſeſſus eidem affectioni aptè adhibebuntur.

De fluore muliebri. Cap. XLVIII.

Fluor qui muliebris dicitur, eſt quũ totum corpus per vterũ expurgatur & euacuatur, citra vuluæ ipſius affectũ. Id verò quod euacuatur, eiuſmodi eſt cuiuſmodi eſt id quod ſuperat in corpore: nam quod rubrum eſt, ſanies ſanguinis eſt, quódque albũ eſt, à pituita prouenit: pallidũ verò à bili proficiſcitur: quandoque verò aquæ ſpeciẽ præ ſe fert. Si verò ſanguis purus fluat (vt in venæ ſectione fit) diligenter animaduertendum eſt ne qua eroſio in vulua ſit facta. Ergo quum affectus ſit humidus, oportet auxilia ſiccantia citra manifeſtum calorem adhibere: frictionibus totius corporis, & vnctione ex melle abundè cocto vti: daréque medicamenta quæ vrinam moueant, qualis eſt aqua in qua aſarum & apium ſint incocta. Præterea totum corpus per ventrem euacuare expedit.

Simplicia muliebrem fluorem curantia, Cap. XLIX.

Portulaca in paſtu, & eius ſuccus in potu acceptus: balauſtii, rubíque fructus, & flos: roboris pars quæ ſub cortice habetur trunci membranoſa pars: quod glandis putamini ſubeſt: cauda equina maximè rubrum fluorem ex vino aut aqua pota curat. Itémque hypociſthis, lentiſci fructus frictus & ex vino epotus. rubrum quoque fluorẽ Samius aſter, & Lemnia ſphragis compeſcit.

De vteri inflammatione, Cap. L.

In primis irrigatione ex vino & roſaceo, deinde ex oleo puro vtendum eſt. Hapſus verò lanæ ſuccidæ, pubi & lumbis abſque deligatione adhibeatur: poſt triduum vena ſecanda eſt, ſanguiſque à cubito detrahi debet. Cibus erit alica ex mulſa, & panis lotus, aut oua ſorbilia. Facta inclinatione, cataplaſmatis vtendum eſt. componetur autem cataplaſma dolorem leniens & ſomnum concilians, ſiquis capita papauerum in mulſa coquat, eáque capita abiiciat, & oleum immiſceat, & quæ ad cataplaſma adhibẽda ſunt, adiiciat. Si vero inflãmatio calidis irritabitur,

quum affectum eryſipelatis naturam referentem habeat, A ab iis cataplaſmatis abſtinere conuenit: vii autẽ eo quod ex ouorum luteis vnà contritis,& addito roſaceo aut melino conſtat. Quum verò declinatio appareat, refrigerantia cataplaſmata omittenda ſunt,& ad cerata tranſeundum. Denique per totum curationis tempus inſeſſibus vti expedit.

De vuluæ abſceſſibus, Cap. LI.

QVum inflammatio in ſuppurationem conuerſa eſt, ſuppuratio cataplaſmate ex fœnogræco,& lini ſemine,& præcipuè etiam ex hordeacea farina, cui ficus ad- B iiciatur,adiuuanda eſt:interdum verò ſtercus quoque columbinum adhibetur.Inſeſſus frequentiores vtiles ſunt. Peſſuli imponantur in quibus calefaciendi & irritandi vis inſit.Sciendum verò eſt,abſceſſum rumpi quandoque per vuluæ ipſius os,quãdoque per veſicam:ac ſæpe etiam in rectum inteſtinum rumpitur.

De vteri vlceribus, Cap. LII.

APtè quis curabit vuluæ vlcera, tũ inſeſſibus,tum irrigationibus,tum verò etiam cataplaſmatis.Sed ac- C commodatius hoc medicamentum eſt: Crocus optimus cum muliebri lacte læuigatur:deinde ceraTyrrhenica ſoluta cum roſaceo,& adipe anſerino excipitur, tum linteolo inungitur.Sed quod ſequitur,& melius eſt & ad dolorem ſedandum multò aptius. Capita papaueris in paſſo diluto biduum aut triduum madeſcunt,deinde coquuntur donec abundè molleſcant:mox capere oportet florũ roſarum,aut foliorum contuſorum & cribratorum drachmas quinque,& croci drach.tres, & ſimul omnia conterere,tum decoctum papauerũ his admiſcere,ceræ Tyrrhenicæ drach. octo eliquatas, roſaceique parem portionem affundere iis quæ in pila fuerint,ac ſimul mol- D lite : poſtremò verò medicamentum in vaſe ſtanneo ſeruare, & in ipſo vſu roſaceo deliquare, & in peſſo imponere.

De cancro vuluæ, Cap. LIII.

HIc morbus curationem non recipit: lenire tamen & dolores temperare cõuenit inſeſſibus ex fœnigræci maluæque decocto. Egregiè autẽ leniunt, in ipſis acceſſionibus adhibita maluæ aut althææ folia in mulſa co- E cta,donec flacceſcãt,pauciſque micis,& roſaceo & caricis melilotóque & ruta adiectis: hæc enim quandoque indurata diſſoluunt. His peractis, cerata lenientia applicanda ſunt.Lac verò muliebre emulſum leuat, ſuccúſque plantaginis calidus itémque peſſi ex croco,*hyſſopo,& lacte muliebri confecti ægrotas etiam leuant.

Ad vuluæ fiſſa, Cap. LIIII.

AD vuluæ fiſſa iridem cum melle, & terebinthinam ſimul emollias,& imponas.Inſeſſus quoque ex ptiſſana in craſſum ſuccum diſſoluta, aut ex ficuum decocto F conueniũt: callis enim ſublatis,id quod è cadmia conficitur roſaceo deliquatum conueniet.

De phymo vteri, Cap. LV.

ORitur phymus in ore vuluæ vel propter exulcerationem præcedentem, vel propter inflammationem quæ ſcirrhum contraxit.Curandus verò eſt inſeſſibus emollientibus ex hydrelæo & fœnigræci decocto,& cataplaſmatum& peſſuum emollientium impoſitione.Si inueterarit,vtendum erit vaporibus & ſuffitibus ex aromatibus.Phymum denique ſoluit peſſus ex*hyſſopo, reſina G &terebinthina confectus.

De vuluæ inflatione, Cap. LVI.

INflatur vulua tum ſpiritu in concauo eius ſpatio concepto,quo caſu pubes etiam intumeſcit,tum verò etiã quum totus imus venter nõ minor eſt quàm in hydrope tympanite cõſpicitur.Statim autẽ affectæ mulieri in initio auxiliari oportet:nam ſi inueterarit, curari nullo pacto poteſt. Ergo in principio,ſi nihil impediat, venæ ſectio facienda eſt,aut tentanda per hierã ex colocynthide purgatio:mox cataplaſmata ex caricis, hyſſopo,nitro,ruta, adhibenda:tum cucurbitulæ cum ſcarificatione affigen- H dæ,& malagma Polyarchi imponendum,&vtendum inſeſſibus ex rutæ,pulegii,artemiſiæ,caſiæ,& caricarum decocto.Peſſus quoque ex terebinthina,.galbano,myrrha, iride,& hyſſopo confecti conuenient.

De vtero procidente. Cap. LVII.

VTerum procidentem continere ſuo loco oportet, prius iniecto clyſtere ad fæces deiiciendas. Eodémque modo,ſi in veſica excrementa ſint, per catheterem fiſtulam erunt educenda: deinde ægra in ſella ſupina collocanda eſt,coxis accliuibus, poplitibúſque reflexis, & cruribus diuaricatis:deinde hapſus lanæ mollis capiendus eſt, qui figura & craſſitudine ſinui muliebri proportione reſpondeat tenuique linteolo circundãdus eſt,& in ſuccũ hypociſthidos, aut acaciæ vino dilutæ immergendus,& vuluæ imponendus,& citra laborẽ id totum quod procidit,ſurſum agendum, quoad totus tumor in ſinu factus ſubſederit.Pubes verò ſpongia ex poſca expreſſa extrĩſecus operiẽda eſt.Porro mulier ita iacebit,vt cruribus extenſis ſit,alterúmque alteri incumbat.His confectis,cucurbitulas cum flamma copioſiore ſuprà ad vmbilicum & vtraque ilia affigere oportet. Tertio die lana ſinui iniecta inſideat mulier in vino nigro auſtero modicè tepido:aut in rubi, aut myrti,aut malicorii decocto. Quum hæc peracta fuerint,lana iniecta tollitur, alteráq; eodem medicamento imbuta imponitur.Cataplaſmata verò foris imponuntur ſuper imum ventrem, quæ ex palmulis, & polenta,vel lenticula, vel malicorio conficiuntur: tribus deinde diebus interpoſitis eadem fiant, donec ex eo quòd particulæ conſtrictæ manent, firmum argumẽtum vitii ſublati capiamus.

De articulorum doloribus,podagricis, iſchiadiciſque ſanandis, Cap. LVIII.

HOrum curandorum intentio communis eſt cum ea quæ inflammatis particulis adhibetur: diſcutiẽdum enim eſt id quod in loca confluxit. Quod ſi tenue ſit,breuiore temporis ſpatio fiet:ſin craſſum & tenax, longiore: & multò etiam longiore ſi glutinoſus craſſúſque ſanguis ſit.& licet longius proferatur,tamen quadrageſimũ diem non excedet inflammationis curatio, ſi medicus omnia rectè faciat,& æger dicto audiens ſit.Quandoque autem humor qui irruit,ſanguineus eſt,quem plerunque in doloribus articulorum eſſe dixeris, éſtque hic craſſus ad ſimilitudinem quodammodo craſſitudinis vitri fuſi: vbi verò in ipſis articulis diutius immoratus ſit, non ſolùm craſſior ſed glutinoſior etiã redditur: atque ex iis tophi oriuntur:& poſtquam effecti fuerint,articulum ad priſtinum ſtatum redire planè poſſe ne ſperaueris.Principium verò curationis ſumendum eſt à vacuatione humoris affligentis.Si corpus humoribus ex æquo redundarit,facta primùm omnium venæ ſectione, purgatio deinde adhibeatur, cui ſuccedat vſus medicamentorum localium loco & tempore adhibendorum, ita vt manibus & pedibus ea imponantur quæ repellere defluxum poſſint. In coxendicum verò morbis hæc vitemus:quum enim ea in profundo ſita ſit,ſanguis à vicinis vaſculis & muſculis ad ipſam attrahitur:ergo in coxendicum dolore mitigantibus medicamentis in principio opus eſt,quæ neque multùm refrigerent neque valenter calefaciant, qualia poſtea adhiberi oportet. Cæterùm eos qui abdomini inſeruiunt,quíque mala victus ratione vtuntur, ne curandos quidem ſuſcipere debemus. Qui verò nobis curantibus parent,maximopere iuuabis ſi ineunte vere primùm euacuabis,deinde ad exercitationes,& ſalubrem diætam perduces.Quum autem coxendicũ dolor à ſanguinis multitudine non rarò fiat, eum celerrimè curabimus venis poplitis aut malleolorum inciſis. Siquis verò ante totius corporis vacuationem acria medicamenta ſuper particulas affectas imponat, is affectum ita reddit, vt ſanari nullo pacto poſſit, copia nimirum ibidem condenſata atque impacta. Iam verò vomitus quoque coxendicum doloribus magis quàm infernæ euacuationes auxiliantur. In quibus verò humornm denſatio vehemens, & quæ diſſolui ægrè poſſit, ab acribus medicamentis facta ſit, iis affixa cucurbita ſummum adfert auxilium: itémque clyſter expurgantibus confectus, qualis eſt is qui ex colocynthide paratur. Ad articulos podagra laborantes,& affectiones ex defluxionibus obortas,& item ſcirrhos, ariſtolochia ex aqua epota iuuat. Farina fabarum cocta ſuillo adipe adiecto ad hæc valde facit: vt verò

A Adamantinus cenſuit, braſſicarum ſiccarum radicum & caulium combuſtorum cinis cum ſuillo adipe optimè facit:ſi dolor adſit,nouo & inſulſo:ſi digerendum ſit, vetuſto & ſalſo. Vulpes totæ incoctæ in oleo, articulorũ morbos ſanant:has nonnulli viuas in magnum vas,nonnulli verò mortuas coniiciunt. Simili quoque modo hyænas coquunt,& oleum digerens conficiunt:deinde peluim eo implent, & totos in eo arthriticos immerſos voluerunt, atque vt ibidem diutius immorarentur, imperauerunt: ex hoc enim effectum eſt vt non ſolùm tumores qui in
B articulis eſſent, ſed vt totum etiam corpus euacuaretur. Cæterùm de tophis licet ſeptimo libro dictũ ſit, tamen nonnulla etiam dicentur.

Curatio tophorum qui in morbo articulorum ſunt, Cap. LIX.

ALbarum violarum radices cum aceto, ſcirrhoſas inflammationes in articulis curant. Caſeo quoque acerrimo in tophis articulorum vſus ſum: eſt autem diſſoluẽdus carnis ſuillæ ſale conditæ decocto, & diligenter in
C mortario terendus,atque ita tophis impoſitus magnopere prodeſt:nam quum ſponte ſua cutis rumpatur,quotidie & ſectionẽ ipſam & tophos abſque moleſtia humore qui excernitur, replet. Platani folia viridia trita inflammationes quæ in genibus ſunt,iuuant. Præterea genu quod ex frigore dolorem contraxit, euphorbium tritum oleo eliquato mixtum,& cera adiecta ſæpe adhibui: id quod etiam in aliis particulis feci,& ſtatim dolorem ſedaui.

Ad ſcirrhos Philagrii medicamentum in quinto podagricorum, Cap. LX.

D PEucedani radicis, aſii lapidis floris, (ſi huius copia nõ ſit, ſalis ammoniaci)propolidis pinguis, ſingulorum vnc.duas, ammoniaci thymiamatis vnc.vnã, lanæ ſuccidæ combuſtæ vnc.vnam, ariſtolochiæ rotundæ, pumicis canini ſtercoris, æruginis raſa, ſquamæ æris, miſyos, ſingulorum denar.XVIII, caſtorei ſcrup. duodecim, myrrhæ vnc. tres, viſci quercini vnc. tres, ceræ vnc. vndecim & ſemiſſem, pitynæ vnc. duodecim & ſemiſſem, picis Brutiæ vnc.XVIII.ſcrup.duodecim, olei veteris & aceti acerrimi, vtriuſque quantum ſatis ſit.

E Quomodo ſe quiſpiam à podagra tueatur, Cap. LXI.

SAl cum oleo tritus in frictione adhibitus, omnes qui ſe à podagra vindicare voluerunt, niſi admodum ſicca intemperie præditi eſſent, mirum in modum iuuit. Hoc autem remedio per totum vitæ ſpatium manè & veſperi, & vbi inflammationes declinauerint, vtendũ eſt. Aliud ad podagricos. Quæ tertio libro cap. L. deſcripta ſunt, Cape, oleo vetuſtiſſimo coque ad emplaſtri craſſitudinẽ, & nitrum tritiſſimum inſperge, tum excipe, & linteum illinendo vtere.

Ad iſchiadicos, Cap. LXII.

FArinam lupinorum amarorum cum aceto, aut oxymelite, aut poſca, iſchiadicis applicant: aut calaminthan coquunt,& cataplaſma conficiunt, iſchiadiciſque vt efficax remedium admouent. Capparis radicis cortex coxendicum dolores tum epotus tum extrinſecus cataplaſmatis accommodatis mixtus, iuuat. Coſto præterea & oleo reſolutos & iſchiadicos vtiliter perfricamus. garũ & muria ex piſcibus ſale conditis iſchiadicis infunditur. eoſdem etiam thlaſpis ſemen ſanguineum humorem vacuans per anum impoſitum iuuat. cum centaurei verò minoris decocto nonnulli infundunt, ac bilioſum humorem vacuat:ſed ſi ſanguineũ educat, magis proficiet. Sunt etiam quædam in potione experta, vt omnino à morbo liberare exiſtimentur. Sed ſimpliciſſimum eſt id quod diateſſaron nominatur. Chamædryos lib.I. gentianæ vnc.IX. ariſtolochiæ rotundæ vnc. IX., ſeminis rutæ ſicci ſextarius. contũdenda ſunt, & per cribrum traiicienda, dandúmque ex eis quotidie cochlear. vnum magnum ieiunis,& peracta concoctione ex aquæ frigidæ cyathis duobus per annuum tempus. Quod verò ex ſeptem rebus conficitur, eſt huiuſmodi: Hyperici vnc.I. centaurei vnc.tres, chamæpityos vnc.tres, gentianæ vnc. quinque, ariſtolochiæ rotundæ vnc.I. agarici vnc.tres, petroſelini vnc.vnam, mellis Attici lib. quinque. Datur autem drachma ex aquæ cyathis tribus: atque ita deinceps eo eſt vtendum.

NONI ET VLTIMI LIBRI FINIS.

Interim dum editionem Ori[illegible] librorum qui ex epitome collectorum ad Iulianum ſuperſunt, p[illegible]ramus, hoc opuſculum in lucem protulimus. quamuis enim uideremus multa menda ſubeſſe, quæ neque auxilio eorum codicum quos habuimus, neque Galeno quem Oribaſius autorem habet, neque Paulo & Aetio qui ſtudioſè Oribaſium ſunt ſequuti, adiuuantibus reſtitui potuerunt, tamen maluimus hoc, qualecunque eſt, in manus hominum peruenire, ut fructum quem poterunt, ex eo ferant, quàm ut re tandiu deſiderata ob hanc cauſam diutius priuarentur. Nos uerò, ſi melior unquam codex in manus noſtras incidet, curabimus diligenter ut quod nobis conceſſum nunc non fuit, tunc planè conficiamus. Hæc te ſcire interpres uolebat.

ORIBASIVS DE LAQVEIS ex Heracle,

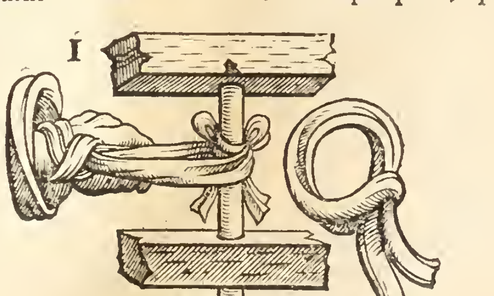
VIDO VIDIO FLORENTINO INTERPRETE.

VIDIVS LECTORI.

LAudatur liber de laqueis à Gal. in libro De faſciis: quamuis alibi quoque mentionem facit laqueorum qui hoc opere continentur: refertur tamen hic liber in Græco exemplo ad Oribaſium autorem. Quicquid eſt, opus utiliſsimum eſt, ſine quo multa ſunt quæ in medicinali arte nec comprehendi nec præſtari poſſunt. Pertinent enim laquei non modò ad faſciandum, ſed etiam extendendum oſſa fracta uel ſuo loco mota, ſeu æqualiter ſeu inæqualiter adhibere uim oporteat, tum ad curanda atque alliganda membra dum manus adhibetur.

Quæ ratio ſit laquei attollentis.

AD attollentem habena adhibetur duplicata, cuius vtrunque caput ſiniſtra manu continetur. ſinus verò dextra prehenditur,& capitibus ſuperiniicitur, ſic vt capita ſita ſint in medio ſinu: quò fit vt ex vna parte, laquei nexus feratur, capita ex altera. Habet autem hic laqueus facultatem extendendi æqualiter, pertinétque non modò ad extenden-
F dum membra, ſed etiam ad continendum, quum in ſuam ſedem compelluntur, & ad figurandum corpora, vbi quid manu fieri oportet. Rectè quidem eas partes intendit, quæ binis oſſibus continentur. Quandocunque enim alterum vitioſum ſit, ſinus ſuper ipſum, capita
G

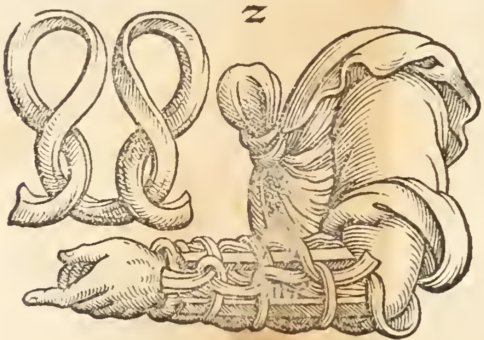
ſuper integrum imponuntur. Nam ſinus corpori inhærentes affectam partem vehementer diſtendunt. at capita

quum recedant à corpore, eam partem quæ bene valet, vel nihil omnino intendunt, vel certè quamminimùm. Membris quoque, quum reponuntur, aptiſſimus eſt: ſicuti cubito, quum in aliquam trium partium excidit. in quas vbi prolapſus eſt, brachium curuum eſt, neque extenditur, id eſt in poſteriorem, interiorem, atque exteriorem: in quo caſu laqueus oſſibus brachii iuxta primā palmæ partem iniicitur, capitáque eius ſublimiora feruntur, & vt retinacula ſint, ad aliquid immobile deligantur. Ad figuranda inſuper corpora, vbi manu medemur, adhibetur commodiſſimè: in iis enim quæ iuxta anum vitia infeſtāt, vbi tractātur, brachia poplitibus ſubiiciūtur, & huiuſmodi habenæ attollentes ad brachia dātur in vicinia manus, eorúmque capita ad ceruices hominis adducta, inter ſe vinciuntur: quoniam attollens laqueus non ſolùm iniicitur implicitus, ſed ſuper membrum quoque circumponitur. Suſpenſa enim faſcia ſinus membro ſubiicitur, capitáque eius per medium ſinum traiiciuntur, eáque ratione circumpoſitus conficitur.

Quomodo laqueus nauticus debeat adhiberi, Cap. II.

EX medio ſinu duplicatæ habenæ duos item ſinus facere oportet, eóſque inter ſe permutatos ita collocare vt interior extrinſecus, exterior ab interiori parte ſitus ſit: hac enim via nexus laquei ab vna parte, ab altera capita procedunt. Eſt autem idoneus iis quæ extendi in-

2

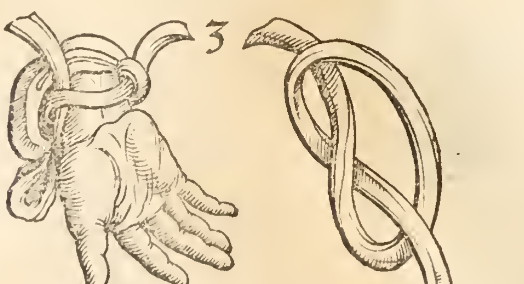

æqualiter debent: valet item tum ad continendas ferulas quæ fracturis accommodantur. Iunctura nanque adhibita vnum habenæ caput ſiniſtra manu teneatur: alterum verò per affectam partem voluatur, ſic vt vnus & alter ſinus fiat, per quos reliquum habenæ caput traiiciatur, vt ab ea parte quæ in nos ſpectat, verſus contrariam porrectum ſiniſtra rurſus contineatur. quo iniecto, ferulæ in ſinus demiſſæ ad vitioſum membrum dentur, capitáque attrahantur, & inter ſe alligentur vt ferulas teneant. Valet item ad cubitum ſuſtinendum, non ſecus atque ad intentionem, aut ad ferulas continendas: imponitur enim implicatúrque ad cubitum ſuſpendendum, vbi lata faſcia non eſt. In quo caſu ſinus ita inter ſe diducendi ſunt vt alter prope cubitum ſit, iuxta manum alter, capita verò ad ceruicem adducenda ſunt, ibique nodo inter ſe deliganda.

Laqueus χαστὸς quomodo implicetur, Cap. III.

AD χαστὸν habena duplicanda eſt, cuius vtrunque caput ſiniſtra manu continendum: ſinus verò, dextra prehenſus conuertendus eſt; ſic vt capita ad ſimilitudinē literæ X aduerſa inter ſe ſint: inde enim nomen habuit

3

ſαπὸς Quo facto ſinus capitibus X literam referentibus uperinuciendus, quódque ex his ſubiectum eſt, per me-

A dium ſinum attrahendum. Eóque fit vt medius laquei nexus appareat: à lateribus verò hinc ſinus vnus, inde duo capita ſe oſtendant. Valet autem, vbi oportet inæqualiter diſtendere.

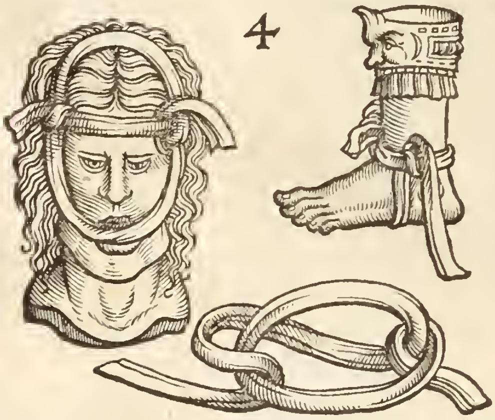
Paſtoralis laqueus qui ſandalius dicitur, quomodo iniiciatur, Cap. IIII.

PAſtoralis, dictus à quibuſdam ſandalius, cum eo implicatur quem χαστὸν nominauimus: hic ſiquidem primò eſt adhibendus vt ſandalius fiat: quo iniecto ſinus eius dependens attrahi debet ab inferiori parte ſurſum, per

B medium eius ſinus qui contra capita ſitus eſt: ſic enim ab vna parte laquei nexus, ab altera capita collocantur: in nexu verò terni ſinus, duo ſcilicet à lateribus, tertius in medio conſpiciuntur. Adhibetur autem commodiſſimè

C

4

D ad talum prolapſum, vbi reponitur. Vnus enim ſinus à poſteriori parte tali ſuper latum neruum datur: à priori alter ad partem pedis ſuperiorem: medius, hoc eſt tertius, plantæ ſubiicitur. Quo facto, capita ad id vinciuntur, quo extendendi cauſa vtimur: neque talo duntaxat conuenit, ſed maxillæ quæ excidit, vbi in ſuam ſedem compellitur. Vnus enim ſinus ad frontem hominis, alter ad occipitium datur, medius per os procedit vtrinque ſub malis: capita verò per tempora ad ægri caput feruntur, ac ſiue, vt retinacula ſunt, ſiue, vt à ſuperiori parte extendant,

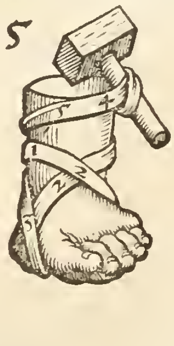
E ibi inter ſe vinciuntur.

Draco laqueus qua via iniiciatur, Cap. V.

AD laqueum draconem media habena à poſteriori parte tali incipiat iuxta latum neruum: capita verò verſus priorem ferantur ad ſuperiorem partem pedis, vbi X literæ ſimilitudine accepta, ad plantam porrigantur, & rurſus inter ſe aduerſa eandem literam repræſentent: poſt hæc circa talum, vel ab

F inferiori parte ſurſum, vel à ſuperiori deorſum circundentur, tum deligentur ad id cuius opera ad extendendum vtimur. Facit autem hic laqueus ad talum ſuo loco motum, vbi reconditur.

5

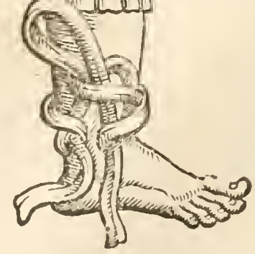

G Qua ratione is laqueus adhibeatur quem ſimplicem nodum dixerunt, Cap. VI.

LAqueus cui nomen eſt ſimplex nodus, à quibuſdam perineos appellatur. Quomodocunque autem vocetur, eius ratio eſt: Habena ſimplicem nodū accipiat, eiuſdémq; ſinus attrahat, capita verò dependeant: deinde membrum

H quod reponere opus eſt, inter ſuperiores ſinus collocandum: tum alter ſinus in alterum inſitus, ad capita ducendus, communique no-

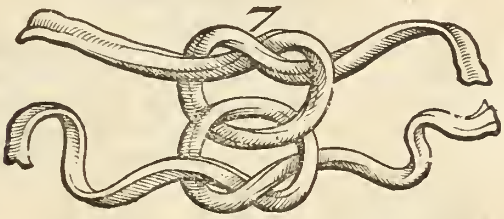
6

do;cum capitibus ad id vinciendus, quod intendendum adhibemus. Habet autem inæqualem extendendi facultatem.

Lupus laqueus quomodo nectatur, Cap. VII.

DVÆ habenæ iuſtæ longitudinis duplicentur ſic vt capita ab eadem parte collocentur, ſinus inter ſe aduerſi ſint, tum capita quæ ab inferiori parte, ſurſum: quæ à ſuperiori, deorſum vellantur, ſic vt medius laquei nexus, vtrinque verò bina capita ſe oſtendant. Habet autē vim extēdendi æqualiter, pertinétque non modò ad oſ- B

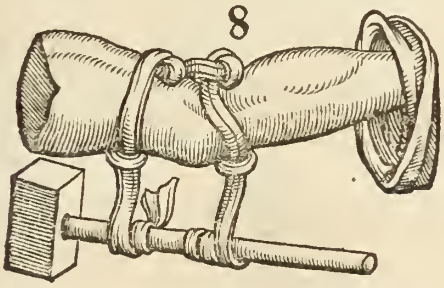

ſium quæ reſtituuntur, intentionem, ſed in herniæ curatione ad membranam abdominis adſtringendam. item ad vincienda venarum capita ſanguinem fundentia. Nos autem in ſinus conicere lina ſimplicia conſueuimus, quæ communi medicorum vocabulo (quòd relaxent) χαστηρίαι dicuntur: neque hæc ipſa temerè adiiciuntur, ſed vt, vbi quæ arctata ſunt, remittere volumus, per lina id præſtemus & non per capita. C

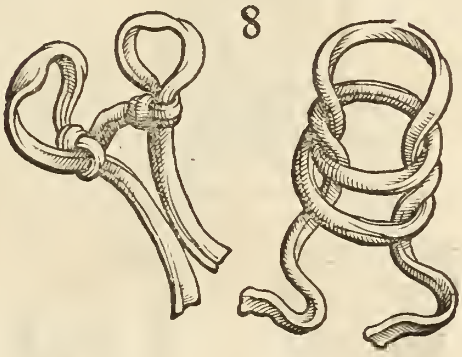
Nodi Herculei ratio, Cap. VIII.

AD nodum Herculeum, habenam adhibere oportet quæ duos nodos accipiat inter ſe diſtantes, quò fit vt Herculeus nodus vtrinque ſe oſtendat: hinc autem ſinus, inde verò fiat capita duo. Valet vbi æqualiter intendere conſilium eſt. Quòd ſi ſinus, qui contra capita eſt medius incidatur, à lupo laqueo non differet.

8

8

G

Simplex carcheſius qua via implicetur, Cap. IX.

AD ſimplicem carcheſiũ, qui vim habet extendendi æqualiter, duplicari habena debet, capitáque eius ſiniſtra manu contineri: ſinus verò dextra ſurſum conuerſus ſuperimponi capitibus, quæ media opus eſt aduerſa inter ſe collocare in ſpeciem X literæ. Eo facto ſinus capitibus iniectus, à ſuperiori parte deorſum attrahatur, per medium eius partis qua X, literæ fuit accepta ſimilitudo: ſic

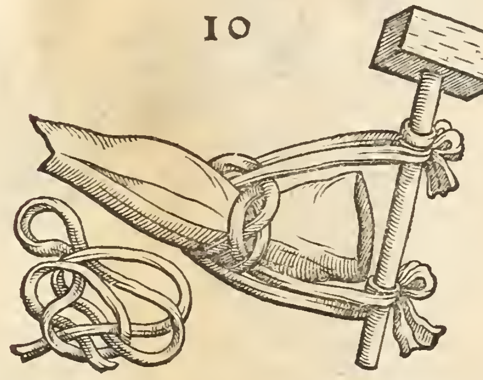

A enim laquei nexus medius apparet; ab vno latere ſinus vnus, ab altero duo capita.

Duplex carcheſius quo modo implicetur, Cap. X.

DVplex carcheſius æqualiter diſtendit, ac ſimplici longè eſt efficacior. Eius autem ratio eſt: Habenam prehendimus duplicatam, capitáque leua continentes, ſinum patimur dependere: tum ex capitibus quæ contra ſinum ſunt, alterum duplicamus, ſic vt paruus ſinus fiat,

IO

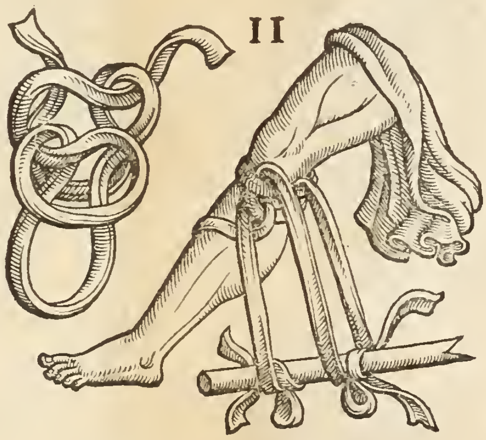
quem in ſiniſtra manu ponimus: alterum per ſinum traiicimus, deinde nexum per ſinus conuertimus & in ſiniſtra collocamus. Quo facto, ex capite quod contra ſinum eſt, rurſus alterũ ſinũ efficimus quẽ nexui adiungimus: D poſtremò pendentem ſinum per medium nexum trahimus, ab inferiori parte ſurſum: quò fit vt ab vno latere ſint duo capita ab altero vnus ſinus, quibus laquei nexus medius interiiciatur.

Duplex carcheſius quomodo ex ſimplici fiat, Cap. XI.

QVum duplex carcheſius variè conſueuerit implicari (ſiquidem per ſe interdum, interdum fit ex ſimpli- E ci, nonunquam conficitur circumponendo) ſuprà demonſtratum eſt quomodo per ſe iniiciatur, nunc qua ratione ex ſimplici fiat exponemus. Adhibere igitur primò ſimplicem carcheſium oportet, ſinúſque alterum ab altero

F

II

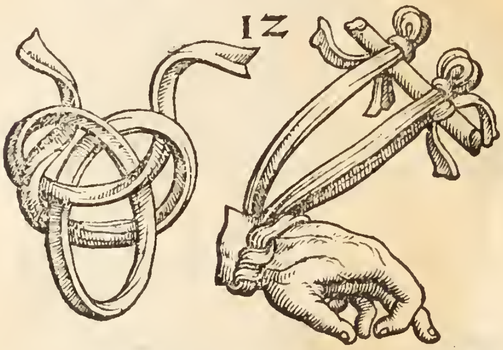
diducere: deinde eum qui ſubiectus eſt, in ſuperiorem cõiicere, & ſimiliter vtrunque diducere, ac per ſpatiũ quod ipſis medium interiicitur, ſinum qui contra capita eſt, ab inferiori parte ſurſum attrahere: ſic enim rurſus laquei nexus medium ſeſe oſtendit, hinc vnus ſinus, inde bina capita conſpiciuntur.

Duplex carcheſius quomodo implicetur circumponendo, Cap. XII.

QVoniam vehementi validorum corporum intentione, laquei capita ex vna parte ſæpius rumpuntur, ante perfectam intentionem; ne cogamur intendentis

adhuc laquei capita relaxare,carcheſium circũponimus. Tenentes igitur ſiniſtra manu caput, circa membrum reſtituendum tres ſinus efficimus inter ſe diſtãtes,ita vt ex

12

iis quod ſatis eſt dependente,poſt hæc primum ſinum in poſtremum demittimus,& ſemel aut iterum eos conuertimus.per quos medium ſinum rurſus attrahimus. Quò fit vt circa mẽbrũ laquei nexus,ab vno latere vnus ſinus, C
ab altero duo capita ſe oſtendant.

Plinthii,quod alioquin quadruplex circulus dicitur,quæ ratio ſit, Cap.XIII.

AD linthium laqueũ adhibetur habena circulum repræſentans,id eſt ſine capitibus:hæc ab interiori parte manus,pollicibus minimiſque digitis circundatur,nec non vtrique indici,vt ſinus in vtraque manu terni ſint,vnus circa minimum digitum,circa indicẽ alter,tertius ſuper pollicem.Poſt hæc ſinus in quos inſiti pollices ſunt, ad proximos minimis transferuntur: tum ad indices qui minimis iniecti fuerũt,deinde ſinus in quos indices demiſſi poſtremò erant, medii à pollice à ſuperiori parte deorſum velluntur:ſicque ab vno latere duo ſinus, toti-

13

dem ab altero,medium inter hos laquei nexus ad rhombi ſimilitudinem conſpectui ſubiiciuntur. Habet autem æqualem intendendi facultatem,& non ſolùm ad intentionem,ſed videtur ad menti quoque fracti compoſitio- F
nem pertinere.Nam mentum ipſum ſub fractura aliquando peruerſum,in laquei cõplexum rhombum referentem inſeritur ab exteriori parte:ſinus verò per malas,parteſque ſuperiores,ad ſummum caput feruntur, atque ibi inter ſe deligantur.

Laqueus epangylotus (ita enim appellatur,quoniam ſinus ſuper ſinum iniicitur)qua via inſeri poſſit, Cap.XIIII.

AD epangylotu m,vnum habenæ caput inter ſiniſtræ manus pollicem & indicem collocamus, eámq; ex- G

14

A trinſecus vltra primam palmæ partem adducimus: inde per palmam ipſam datam inter pollicem & indicem vtriuſque manus attrahimus.poſt hæc inter minimum & proximum digitum demittimus. Eo facto habenæ caput dextra manu ſurſum vellimus,extremámque partem inter minimum ac proximum digitum tenemus. quò fit vt duo ſinus efficiantur:inter quos attractus nodus apparet. Facit autem ad corpora figuranda,vbi manu curatio adhibetur. Inter ſinus enim vtraque manu hominis con-
B iecta reliquis habenæ partibus totum corpus firmiter continetur.

Ratio eius laquei quem auriculas nuncupant, Cap. XV.

AD auriculas,epangylotus primò iniiciendus: danda autem opera eſt vt alter ſinus amplior ſit,quem implicare oportet ad modum laquei chiaſti,ſic vt duo ſinus oculis exponantur,inter quos,quod ex habena dependet, duplicatum ſe oſtendat.Recte autem adhibetur vbi prola

15

D pſa maxilla reponitur,tum ad proceſſus capitis reconden dos .Sinus enim dantur ad tempora ægrotantis,quódque inter eos duplicatum conſpicitur,ad frontem:deindevinculum illud iniicitur quod leporem auritum appellant: poſtremò auriculæ, vel vt contineant vel vt à ſuperiori parte extendant,ſuper caput offenſi porriguntur.

Laqueus duos habens ſinus(quem nonnulli minus propriè ſtrangulantem dixerunt)quo modo iniiciatur, Cap.XVI.

LAqueus quem duos ſinus habentem appellant, ex binis conſtat chiaſtis,quorum alter ab altero diducitur.
E Eſt autem aptiſſimus ad corpora figuranda, vbi vitia iuxta anum curantur: ſiquidẽ brachia ſubiecta poplitibus, eiuſmodi laqueis adſtringuntur:at pars,quæ media inter

16

16

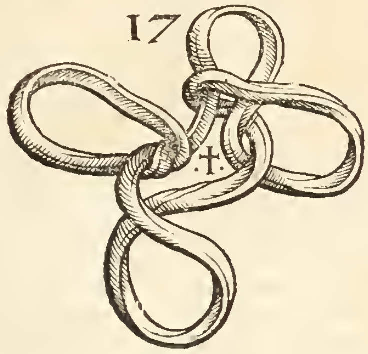
ſinus duplicata dependet,ad ceruicem hominis fertur,atque hac via corpus figuratur.

H Ratio laquei quem ſtrangulantem propriè nuncupant, Cap.XVII.

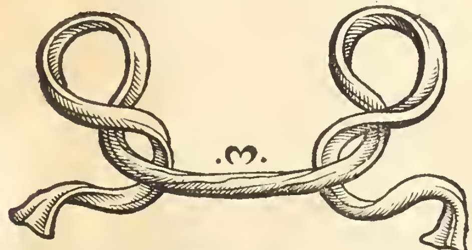
LAqueus qui propriè ſtrangulans nuncupatur, ex ſimplici fit carcheſio: hic enim primò iniicitur ſic, vt alter ſinus ab altero diſtet.Confert autem ad quos proximè expoſitus: brachia naque rurſus cõiecta in ſinus coarctantur

& ea pars habenæ quæ duplicata eſt, media ſimiliter col A locatur in eámque ceruices inſeruntur.

17

ɱ. Quomodo adhibeatur laqueus ὑπὲρβατος: id enim nomen traxit ex eo quòd ſuprà feratur, Cap. XVIII.

.ɱ.

B Hyperbatus fit ex laqueo nautico, ſiquidem in hunc primò implicitum brachia inſeri debent, ſinúſque inter ſe diduci, & capita ad ceruices deligari. Laquei igitur quorum expeditiſſima comprehenſio eſt, huiuſmodi ſunt.

ORIBASIVS EX HELIODORO
De machinamentis,
VIDO VIDIO FLORENTINO INTERPRETE.

VIDIVS LECTORI.

Machinamentis non ſolùm utuntur architecti, ſed medici etiam, quum his robuſtiora membra utiliter, & quantum fieri poteſt, ſine dolore extendant, ubi luxatis uel fractis medentur. Hæc ab Oribaſio collecta ſunt ex Hippocrate, *Galeno, atque aliis autoribus ut patet ubi ſingulorũ uſus & ſtructura exponitur. ſed præter utilitatem, quam in curatione exhibent, multos aperiunt in medicina locos, qui ſine his omnino ſunt incomprehenſibiles. Quanquam in hoc libro machinamenta aliqua deſunt quæ autor inter initia commemorauit, ubi uniuerſam machinamentorum rationem recenſet: ſed optimè nobiſcum agitur, quando non omnia interierunt.*

Quibus modis luxata reſtituantur, Cap. I.

LVXATA in ſuam ſedem tribus generalibus modis collocantur, quibus alii ferè omnes continentur. Vnus vocatur palæſtricus, ad quem ferè ſolas manus admouemus, atque hic, vtpote imbecillis, aptatur ad mollia corpora, muliebria nimirũ & puerilia: tum ad maſcula quæ illis robuſtiora ſunt, modo recens vitium fuerit. alter methodicus dicitur, ad quem inſtrumẽta adhibemus, quorum vſus in communi vita eſt: hic omnibus idoneus, eſt, pueris, fœminis, maſculis iam robuſtioribus, & corpori iuuenili, atque iis luxatis quæ iam vetuſta ſunt. Tertius reponendi modus qui per organa eſt, maius momentum habet. valet enim ad prolapſa, vbi malum diutius trahitur: valet ad corpora athletarum: præterea quæcunque prolapſa curationem recipiunt & ſub methodico modo curari nequeunt, omnia organorum opera reponuntur.

De organorum differentiis, Cap. II.

ORganorum medicinalium differentiæ in vniuerſum & quaſi generales, ſummùm, vt alii ſentiunt, ternæ habentur: alia enim tractoria ſunt, alia machinamenta, alia quæ erecta collocantur. nobis autem placet nonnulla attractoria eſſe, nonnulla machinamenta, nonnulla quæ erecta, nonnulla quæ plana collocãtur. Tractoria ſunt, quæ quum parua breuique ſint ſtructura, extendendi duntaxat facultatem habent. Hæc vt ſuo munere fungantur, aduentitia quædam poſtulant, vt ſcamnum, lectum, ſcalam, eo quod per ſe vſui eſſe minimè poſſint: quo circa & alligata, & in plano ſita nuncupantur. Nam vbi in agro, aut ſolitudine quapiam, quæ ſuo loco mota ſunt reponimus, ac neque ſcamni, neque lecti, neque ſcalæ copia eſt, aliquid in ſolum defigimus, ad quod tractorium organum alligem⁹. Machinamẽta ſunt organa tractoriis ampliora minora tamen aliis, quæ non modò intentionem, ſed impulſum quoque pollicentur, ac præcipuè quorundã membrorum gratia comparantur. Erecta organa ſublimiorẽ

C ſtructuram habent, & non ſolùm ad extendẽdum valent, ſed etiã ad impellẽdum. Porrò autẽ plana organa ſunt, quorum humilis ſtructura eſt. Ex iis conſtant, quæ & extẽdendi & impellendi vim habent, ita vt homine illis inſidente, recondi quod elapſum eſt, poſſit. Reperiuntur etiã in his quædam propria ſtructuræ diſcrimina.

Ex qua materia ſtruantur organa, Cap. III.

BAſis, crura, latera, tra[illegible]ria, cubiti, teſtudines, adiuncta crura, hæc omnia [illegible]æ in organis ampliora expediuntur, ex robuſtiori materia conficienda ſunt, vt puta D ilignea, vel fraxinea, quæ ſecundas obtinet. Oportet autem ea de cauſa validiſſimam eſſe organorum materiam vt vim queant in condendis articulis ſuſtinere, quod in iis potiſſimùm organis requiritur quæ erecta collocantur. Vertebræ, radices, claui, vnci, catenulæ, vectes, omnia quæcunque exigua ſunt, quæque plus efficiunt, ærea vel ferrea comparentur, vt quod ſtructuræ exiguitas detrahit, materiæ firmitas reſtituat. Aliquando autem quæſitũ eſt, ferreáne an ænea ſumi debeant. Inquiunt qui ferro æs præferunt, hoc leuius eſſe & facilius tractari, minúſque E rubiginem trahere quàm ferrum: contrà qui æri ferrum anteponunt, validiorem huius materiam laudant. ære enim efficacius robuſtiúſque ferrum eſt. Atqui de ferro cõuenit, firmius eſſe: ſed ſuperuacuũ eſt eximiũ robur, vbi eius nullus eſt vſus, quũ liceat hæc ex ære fabricare quod mollius eſt, & ſatis roboris habet: licet tamẽ & ex ferro, quòd ſi ex ære fiãt, ſumatur id quod ducitur: nã quod cõflatur, facilius rũpitur cõminuitúrq;: ita vt præſtet ex ferro hæc parare, quàm ex fuſo ære. Sed quoniã ferrum citò F rubigine obducitur, idcirco aliquot interpoſitis diebus ſubinde pingui aliquo inungẽdum, ac ne rubiginem ſentiat, manu perfricandum. At dicet quis, ſi ferrum neglectum rubigine corrumpatur, id culpa domini ipſius organi fieri.

Ex quibus partibus organa conſtent, & quis ſit earum vſus, Cap. IIII.

COntinetur omne organum non omnibus ſed quibuſdam ex iis quæ numerabo, nempe baſi, cruribus, trãſuerſariis, cubitis, axibus, regulis, teſtudinibus, cochleis, tympanis, clauis, manubriolis ductariis, vectibus, baculis G verſantibus, obicibus, cuneis: item lunatis lignis, orbiculis, trochleis, foſſis, operculis, vertebris, fibulis, radicibus, vncis, catenis, forficibus, ſedilibus, priapiſcis, ad hæc cochlea fœmina, quæ Græcè ϑηλυκόχλιον appellatur, cuneolis chiniſcis, columbariis, ergata. Hæc fere ſunt quibus organa cõponũtur, quorũ vſus ſigillatim iam nunc exponẽdus nobis eſt. Baſis ad id potiſſimũ ſtruitur, vt ſuper eã

erecta organa ſtatuātur. Crura in organis & latera dicūtur, in iis quæ erecta collocātur, propriè crura, minus propriè latera: ſed in tractoriis propriè latera dicūtur, minus propriè crura. Hæc ferè in organis ſtatuūtur, vt ipſorū machinationes cōtineāt: propriè autē in organis erectis crura recte cōmodeq; dimēſa, ad illam pertinēt cōdēdi rationē quæ excitādo præſtatur. Trāſuerſaria quæ διάπηγματα dicūtur (vt Græcū nomen indicat) ad crurum lateriúmque compaginem fiunt, ad quem vſum primò præcipuéque deſtinantur: huc accedit, quòd machinationes quoque ſuſtinent, vt puta trochleas, cubitos, atque alia quædam. Cubiti ad eum vſum in organis comparantur vt per ipſos, quæ ſuo loco mota ſunt, à ſuperiori parte extenta reponātur: quemadmodum videre licet in organis Fabri atque Andreæ, in quibus cubiti per ſuperius tranſuerſarium demiſſi in teſtudinem figurantur, vt hac elata, quæ prolapſa ſunt à ſuperiori parte intenta recondantur. Latæ cubitorū ſummitates, alæ ab architectis dicuntur: imæ verò partes quadratæ, calces. Hi ergo propriè cubiti nominantur, ſed quidam vocabulo abutuntur. Spathæ impellendo ſunt idoneæ: ea autem ſpatha quæ in Fabri atque Andreæ machinamento eſt, vtimur, vbi extrahendo impellimus, ad femur in poſteriorem partem erumpens. Sunt & aliæ ſpathæ in quibuſdam organis, ad alios impellēdi modos fabricatæ. Radices & fibulæ complures vſus in organis præſtant. Primò enim radix & fibula in organo Fabri ſpatham diſtinent ad teſtudinem. Eſt quidem in teſtudine radix: ſpatha verò qua parte quadrata eſt, medium habet cauum, in quo radix eadem inditur: deinde fibula continendi cauſa, in ſpathā atque radicem pertuſam inſeritur. propriè radices ad id fiunt vt recipere vncos poſſint, & alios effectus præſtare: ſed fibulæ item gratia eſt quòd machinationes immobiles ſeruat, vt puta axes . Catenæ eò pertinent vt fibulæ ex ipſis ſuſpendantur, quò ſeruentur in organis, neque decidant. V[illegible]ci adiiciuntur, ne mobiles machinationes moueant[illegible]r, veluti axes, quóue in radices coniecti quædam orga[illegible]um machinamenta ſiſtant. Per vertebras (quas Græci στρόφιγματα dicunt) ferè id efficimus vt quædam organa immobilia moueantur, ſicuti crura organi Andreæ. Crura enim in organo tranſuerſa ſecta, vertebris fibuliſque continentur, vt organo modò erecto modò per vertebras inclinato, circumducendo impellamus. Ad exemplum huius ſtructuræ organi Andreæ plinthii crura prope baſim ſecta ſunt: rurſúſq; vertebris cōtinētur, vt organū modò erigatur, modò per vertebras motū adiūctis cruribus innitatur, vſúmque illius organi præſtet quod planū collocatur. Hi ſunt effectus vertebrarū in organis. Axes ad corporum ductionem, hoc eſt intentionem ſpectant, quorum quidam ab vna parte ad alteram penetrant, ac per ſe mouentur: quidam latent, & per alias machinationes conuertuntur. Penetrat axis in plinthio Nilei, & ſcamno Hippocratis: latet in Apellidis organo, quod quia per tres funes circumuoluitur, triſpaſtum appellatur: & in Nymphodori gloſſocomo. Penetrantes igitur igitur per ſe manibus conuertuntur: latentes autē per alias quaſdam machinationes. exēpli cauſa: Nymphodori gloſſocomo per tympanum & cochleā ad lentis imaginem fabricatā, in triſpaſto per funes alligatos, ad clauos qui in axibus infiguntur, funes alligantur, vel habenæ atque huiuſmodi alia ad extendendum pertinentia. Manubriola ductaria, bacula verſantia & vectes, omnes hæ machinationes ad axium cochlearúmq; verſationes ſtatuuntur. primas obtinēt manubriola ductaria, ſecundas vectes, quibus minus efficacia ſunt bacula verſantia: pleraq; enim ex ipſis exigua quū ſint, vna manu conuertūtur. Chiniſci (cuiuſmodi ſunt in lyra) excogitati ſunt ad axes cōtinēdos. vbi enim fibulæ nō ſint, quid poterit aliud vtilius inueniri? Quod enim ad vim pertinet, vſum habēt fibularū: decoris autē cauſa, inſculpta habēt anſerina capita lignea. Statuūtur in organis phliæ, vt ab vno latere ad alterū penetrātes axes contineāt: cuiuſmodi ſunt in ſcāno Hippocratis, & in noſtro. Eſt & alia media phliа in organo Hippocratis ad ſimilitudinē literæ ϰ, eo nomine fabricata, vt ad eam impellendi rationem quæ extrahendo fit,

A vbi femur excidit accōmodetur. Trochleæ in organis collocantur, vt funes liberè duci poſſint, veluti in organo Fabri quod duplicem trochleā, qua teſtudo mouetur, in ſuperiori tranſuerſario continet. In noſtro quoque organo rurſus trochleæ ſunt quæ per inditos funes, axes attollūt. Verùm trochleæ ferè ad id fiunt, vt axes & habenæ celeriter ducantur, ſimúlque vt ad intentionem, quæ alio intercedente motu fit accommodentur. Orbiculi ſtruuntur ad trochlearum motionem quæ per ſe ſunt immobiles: collocantur autem in medio earum, quemadmodum in Demoſthenis

B ἀγκάβη, & ad funes continendos, vt in triſpaſto Apellidis. Cuneus præſertim paratur ad humeri caput in alam prolapſum: ac deinceps ad alios quoque vſus. At lunatum lignum prodeſt, vbi humeri caput in priorem aut poſteriorem partem excidit. Eſt autem polus lignum infixum ſuperioribus crurum extremitatibus, in organo Philiſtionis. Luxato enim humeri capite brachium extenditur, polúſque obiicitur ad hominis ceruices. Epipoma verò quod & epipegma dicitur, eſt ϰ figura in ligno inſculpta in quam coniicitur ϰ inuerſum: qualis conſpicitur in

C eo organo quod hermes dicitur. Fit autem hoc ne ab hermis vultu corpora terantur, vt in organi compactione obſedemus. σκαλάθιον verò & σκυτάλιον communiter parata ſunt, vt epipegma ferant. eſt quidem σκυτάλιον lignum ſex digitorum in medio hebes: σκαλάθιον verò lignum ſex digitorum rotundum, quod anguſtiori baſi nititur, & quaſillo ſimile eſt. Sunt & in organis quædam columbaria inſculpta ad ſimilitudinem columbarum, quæ & ornandi cauſa facta ſunt, atque ad id etiam vt aliud ferant epipegma. Tympanis hæc gratia eſt quòd quædam orga

D norū machinationes quæ maximū vſum præſtāt, per ipſa paulatim mouetur, vt axes & cochleæ. eſt autē tympanū rotūda machinatio dentata. At delphines dentibus inclusi machinationes motu prohibent: quod vncti quoque efficiunt. Teſtudines in organis ad id collocatæ ſunt vt corpora quæ reſtituūtur, paulatim & minimè cōcuſſa extēdantur. Quemadmodū enim teſtudines animalia lento gradu procedunt, ita machinationes quibus illa referuntur. Porrò autē ex teſtudinibus nōnullæ trāſuerſariis ſimi

E les ſunt, aliæ oblōgæ, aliæ cubi ſpeciē repræſēt āt. Trāſuerſariis ſimiles ſunt in organo Andreæ, Fabrique: oblongæ in quadrata columna quæ appellatur hermes. Cubum referunt in rotunda columna Heraclidæ Epheſii. Præterea teſtudinum aliæ cubitos & ſpatham attollunt, aliæ cuneatā & lunatam appendicē: quædā nihil attollūt, ſed ſolùm ſunt ad extendendum inuentæ. Cubitos attollit teſtudo quæ ſurſum fertur in organo Andreæ: cubitos & ſpathā teſtudo quæ eſt in organo Fabri. Cuneata & lunata appēdix ea teſtudine excitatur quæ in herme eſt. Nihil attol-

F lit, ſed ſolummodo extendendo eſt ea teſtudo quæ in rotunda columna Heraclidæ Epheſii collocatur ſimiliter & quæ deorſum fertur in organo Andreæ. Aliæ autē & dracones fibulæq; infixæ, clauorū vſum præſtāt propriè autē dracones, quod ad materiam pertinet, in vicē manubrioli ductarii fabricantur. Quoniam verò teſtudines plerúnque à cochleis mouentur, proximum eſt vt cochlearum ſtructuram atque vſum exponam. Comparātur ergo cochleæ in organis ad alias machinationes impellendas, puta tympana & teſtudines, qua paulatim & nulla ratione concu-

G tiendo extendant. Cochlearum quædam quadratæ ſunt, quædam ad imaginem lentis quæ figuræ nomen inuenerunt relatæ ad capreolos, at non ad ſtructuram ſcapi: quælibet enim cochlea rotunda, eſt ad tornum rotundata. Differunt cochleæ à capreolis, quòd aliæ quadratæ, aliæ ad lentis imaginem dicuntur. Quadrata cochlea eſt quæ capreolos habet quadratos, atque ex iis non ſolùm quod prominet, ſed etiam quod cauum eſt: cuiuſmodi cochleas videmus in organo Andreæ. quæ in lentis ſpeciem ſunt, id capreoli quod cauum eſt altè anguſtum habent: latum verum in ſummo, contrà quod prominet à baſi la-

H tum vertice ipſo tenuatur. Similis autem eſt huiuſmodi capreolus lenticulæ dimidiatæ, à qua figura cochlea hæc ad imaginem lentis dicta eſt. Cochleæ igitur tam quadratæ quam ad imaginē lentis, ad motionem diuerſarū ma-

chinationum ſtatuuntur. Quadratæ enim teſtudines com A
pellunt, quæ ſunt ad imaginē lentis, primò quidem tym-
pana, interdum etiam teſtudines in iis quæ pericochlia
nuncupantur.

Qua ratione quadrata cochlea teſtudinem moueat, Cap. v.

DEmus teſtudines ita eſſe fabricatas quemadmodum
in organo Andreæ, quarum ſingulæ pertuſæ ſint at-
que in id cauum cochleæ demiſſæ: ab interiori autem par
te caui ferrea, vel ænea lamina teſtudini infixa ſit, quæ B
quidem lamina dens nuncupatur. Hic igitur dens teſtudi
nis in cochleæ capreolo includitur: quò fit vt in quadam
cochleæ conuerſione, lamina quæ dens nuncupatur, teſtu
dini infixa, atque in cauo capreoli contenta, teſtudinem
moueat. Præterea ex iis ipſis cochleis quadratis, alia ſim-
plex eſt, alia duplex. Simplex cochlea eſt, quæ vno dunta-
xat capreolo excauata, vnámque teſtudinem impellit: in
duplici, bini ſecti ſunt capreoli, hæc & binas teſtudines
mouet, qualis cochlea reperitur in magno Andreæ orga-
no quod plinthium nuncupatur. Excauatum enim lignū C
eſt à medio ad tranſuerſaria capreolis inter ſe aduerſis, ita
vt quadam cochleæ conuerſione orſæ teſtudines, vel à
medio verſus tranſuerſaria, vel à tranſuerſariis verſus me
dium impellantur. Eſt & alia cochlea duplex in eo quod
κηρύκιον appellatur, excauata à ſummo principio vſque ad
extremum aduerſis capreolis, quæ rurſus duas teſtudines
mouet, quemadmodum in ipſa organi ſtructura videmus.
At cochlea ad imaginem lentis tympanum mouet: ſiqui-
dem capreoli cochleæ, tympani dētibus inſiti, machinati
onem conuertunt, quemadmodum cochlea, quæ baculo D
verſante vel manubriolo ductario conuertetur, in tympa
ni dentes conueniens machinationes mouet. Mouet in-
terdum eadem cochlea teſtudinem, ſed non amplius per
dentem, quemadmodum quadrata, verùm in fœmina co
chlea contenta quæ in ipſa teſtudine ſtruitur: quoniam
teſtudinis cauum, in quod cochlea demittitur, exciſos
habet capreolos aduerſos iis qui ſunt in cochlea lentis
formam referente, ſic vt id quod prominet ex capteolis
cochleæ lentem referentis, in cauo capreoli fœminæ co-
chleæ recipiatur, quódque cauū eſt in capreolis cochleæ, E
id quod extat ex capreolo, cochleæ fœminæ capreolis ad
mittat. Accidit autem in cochleæ cōuerſione, vt teſtudo
modò ſurſum moueatur, modò deorſum, quum cochlea
in ipſius capreolis voluatur. Huiuſmodi ſtructuræ pluri-
mæ adhibentur a d organa quæ plana collocantur: ad id
enim fabricantur vt homines quibus luxata reſtituuntur,
inclinatis organis inſidant: organa enim quæ plana collo
cantur, ita parata ſunt vt ægris ſuper ipſa vel ſedentibus
vel cubantibus, luxata reponantur. Priapiſcus, qui & ſtili- F
ſcus & ſcalmus nuncupatur, in quolibet organo quod pla-
num collocetur, ſtatuitur. Fit autem ea de cauſa vt ei par
ti quæ inter anum & naturale eſt, obex ſit, vbi quæ prola-
pſa ſunt, teſtituūtur. Eſt igitur priapiſcus lignum octo di-
gitorum, magna ex parte rotundum, ab eo quod ſupereſt
quadratum, ſic vt quadrata ipſius pars coniiciatur in ca-
uum, ad literæ π ſimilitudinem quadratum, in organo
quod planum collocatur: reliqua verò pars quæ extat in-
ter anum & naturale, obiiciatur. Configitur autem in trāſ
uerſarium π ferreum, vt firmiter priapiſcum contineat. G
Sed in noſtro organo videre licet magnum π ferreum ad
alium vſum comparatum, nempe ad gibbā ſpinam per
preſſum impellendam. Opercula in organis parantur, vt
machinationes ſub ipſis occultentur, ne ſi abſque opercu
lo fuerint, idiotis pateant. Annuli adhibentur ad organa
tractoria, vt alligari poſſint: ad alia verò, vt machinatio-
nes contineant, quemadmodum in Menecriti bucranio,
vbi axis cōtinetur: atq; eadē de cauſa in aliis organis. Forfi
ces in organis arctè trāſuerſaria cū cruribus iūgūt: ad hūc
enim vſum infixas forfices æneas inuenimus. Adiūcta H
crura id efficiūt vt organa quæ erecta collocātur, illis inni
xa, inclinatáque, eundem vſum præſtent ac ſi plana ſtatu-
erentur. Præfatus ex quibus omnia organa parentur, &
quorſum ſingulæ ipſorum machinationes ſpectent, decla
rabo in ſequentibus quænam ex organis immota ſuo mu
nere fungantur, & quæ mota, tum ex iis quæ mouentur,
quænā ſuo loco maneāt, quæ locū mutēt dū mouētur: rur
ſus ex iis quæ immobilia ſunt, quæ perpetuò & vbique im
mobilia maneāt, quæ eximi poſſint, ad alios quoq; vſus i-
donea. Hæc itaq; immobilia ſunt in organis: baſis, crura,
latera, trāſuerſaria, cuneata & lunata appēdix, ſedile, pria-
piſci, atq; alia cōplura. Vſui ſunt quū mouētur, vertebræ,
vnci, axes, tympana, cubiti, cochleæ, teſtudines, atq; huius
generis plurima. Mouentur in eodē loco manentia, ver-
tebræ, vnci, tympana, cochleæ, plerique axes. Locum mu
tant teſtudines, cubiti. Eorum quæ in organis immobilia
ſunt, quædam ſemper & vbique immobilia ſunt, quædam
& eximi & inſeri poſſunt. Semper quidem immobilia
manent, baſis, crura, latera, tranſuerſaria, radices, ſedilia,
lunata appendix: extrahi poſſunt in quibuſdam organis,
quanuis immobilia ſint, tum cunei, tum priapiſci, qui ad
alios quoque vſus facti extrahuntur & immittuntur.

Ex Galeno de machinamentis, Cap. vi.

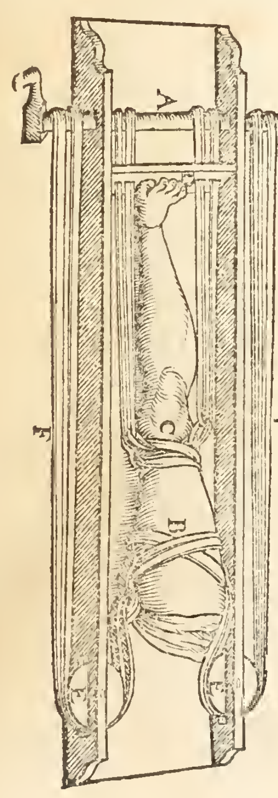
ARticulis reponendis Hippocratis ſcamnum per ſe a-
bundè eſt. Siquis autem velit aliis quoque vti, eſt po
lyſpaſton (ita appellatum, quoniam multis orbiculorum
circuitionibus facilitatem præſtet) quod iter facientibus
maximè idoneum eſt. refertur autem ad Archimedem au
torem. In vrbibus verò non alienum eſt Fabri vel Andreæ
organon, quum erecto opus eſt: vbi plano, ſcamnum Hip
pocratis præcipuè aptatur.

De gloſſocomo machinamento, Cap. vii.

NON ab re quidem mihi gloſſocomum videtur à iu
nioribus medicis inuentum, quod ſeu femur, ſeu
crus cōminutum ſit, vbi callus circundatur, commodiſ-
ſimè admouetur. Habet autem à prima parte axem, ad
quem extremi laquei in diuerſa extendentes deligantur.
Iniiciantur laquei extre[illegible]s partibus oſſis quod curatur,
fiántque ex duabus hab[illegible]nis, ſ[illegible] vt quatuor vterque capi-
ta habeat, bina à dextra, totidem à ſiniſtra. Ex iis capiti-
bus quæ inferioris laquei ſunt, per foramina facta in infe
riori parte gloſſocomi, ad axem duci debent: quæ ſupe-
rioris, primò procedere ad ſuperiora, deinceps ipſa quo-
que per latera gloſſocomi perforata traiici, quibus fora-
minibus trochleæ includantur. Vtrinque ergo ab exterio
ri parte gloſſocomi, ſuperioris laquei capita ferenda ſunt
ad axem: his enim ita conſtitutis, vna axis conuerſio pari
ter ambos laqueos extendit deorſum verſus, illum qui ad
inferiora fracti oſſis alligatur ſurſum, alterum ſic vt com-
poſita fractura, in poſterum liceat quotidie hanc laqueorū

CAPSVLÆ MACHINARIÆ ICON.

A Axis ad quē laqueorū capita circumiiciuntur.
B Laqueus ſuperior,
C Laqueus inferior.
D Inferius caput capſulæ.
E Trochleæ.
F Superioris laquei capita ab exteriori parte capſulæ.

in diuerſas partes intentionem corrigere valentius vel A
lenius extendendo. Laqueum igitur qui in inferiori
parte eſt, directa ductione axis extendit: eum qui in ſupe-
riori parte, intercedente alio motu: Græci διὰ τῆς μεταληπτι-
κῆς τάσεως dicunt.

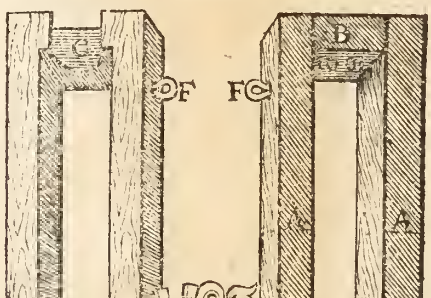
Nilei plinthium, Cap. VIII.

FActum eſt plinthium Nilei ad eorum organorum e-
xemplum, quæ vocãtur tractoria quadrata oblonga.
Duo enim habet latera longa palmos quatuor digiti craſ
ſitudine, quæ extremis partibus tranſuerſariis inter ſe cõ- B
pacta ſunt. Eſt autem tranſuerſariorum craſſitudo & latitu
do quanta laterum, ſed longitudo palmum implet. Meri-
tò igitur quum talis compactio ſit, vt latera quatuor pal-
mos longa ſint, tranſuerſaria vnum, totius organi quadra-
ti ſtructura oblonga confecta eſt. Licebit autem ſiquis vo-
luerit, latera breuiora quàm dictum eſt, efficere: quando-
quidem organum per vnicum axem effectum præſtat.
Media itaque latera pertuſa ſunt rotundis ac peruiis fora-
minibus per quæ axis traiicitur, qui media parte clauum
infixum habet: capitibus verò quibus latera excedit, ve- C
ctes æneos vel ferreos decem digitorum magnitudine.
Sunt itẽ in organo quatuor annuli lateribus affixi, bini ab
inferiori parte, totidẽ à ſuperiori. Antiqua huius organi
ſtructura autore Nileo talis eſt. Herodotus quidam archi-
tectus tranſuerſariorum priores partes medias excaua-
uit ad figuram literæ ω, ne habenæ quæ à corporibus qui-
bus vis adhibetur ad axis clauũ feruntur, extãtibus angu
lis atterantur, ſed rectà procedant. Hactenus Herodotus.

Nos verò quam accipimus hiſtoriam, referemus. Fe-
runt Paſicratem architectum Sidone organum hoc vidiſ- D
ſe quod à ſtatua continebatur, aliter tamen fabricatum.
Nam quum eadem compactio eſſet, conſpiciebantur
in eo organo ab extantibus axis capitibus æneorum dra-

Nilei plinthii effigies.

A Duo latera. B Tranſuerſaria. C Rotunda, ac peruia foramina. D Axis, qui media parte clauum infixum habet. E Vectes ænei. F Annuli. G Tranſuerſarii priores partes excauatæ ad figurã literæ ω. H Aeneorum draconum cõplexus. I Foramina rotunda. K Tympana ænea dentata. L Fibula indita. M Vncus. E

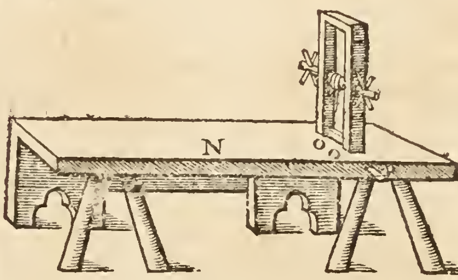

conum complexus, quorum capita è regione ad caudas H
ſpectabant. Sed quò pertinebãt hi dracones? non aliò niſi
vt inuicem vectium axes conuer[ter]ent: tum in organo,
quod Sidone erat, media tranſuerſaria pertuſa erant ro-
tundis foraminibus, quæ clauo axis reſponderent. Conſtat
A autem foraminum eundem eſſe vſum qui in organo He-
rodoti, nimirum vt habenæ quibus corpora extenduntur,
ad clauum rectæ per ea foramina porrigantur. Retulit
inſuper Paſicrates, axem incluſa habuiſſe in vicinia late-
rum tympana quatuor ex ære dentata, duo ab interiori
parte, totidem ab exteriori: atque item in lateribus fora-
mina fuiſſe dentium ordini reſpondentia, vt poſtquam
abundè extenta corpora fuiſſent, fibulæ inter dentes eò
demiſſæ, vbi in luxatis reſtituendis opus eſſet, axem ſiſtẽ-
B rent. Sed recẽtiores, tympanis omiſſis, priori parte latera
pertuderunt: pertuderunt item in orbem aliquo inter-
miſſo ſpatio, & ipſa axium capita, quò ad vſum dictum
fibulæ inditæ axem mobilem tuerentur. Ego autem quũ
fibulæ decidant, ad eum quem dixi vſum vncos lateri-
bus infixi: axis verò capita foraui ſic vt huius foramina il
lis conuenirent, quæ erant in orbem in lateribus aliquo
ſpatio interiecto, quò vbi vellẽ in luxatis condendis axẽ
immobilem reddere, vncum includerem in foramen,
quod eſſet accommodatum.

C Communis plinthii tractorii fabricatio huiuſmo-
di eſt. Verùm ego aliter plinthium ſtruxi: ſalua enim
eadem laterum menſura, inferius tranſuerſarium ſur-
ſum tranſtuli, quatuor digitis infra tranſuerſarium ex-
trema crura relinquens: axem verò collocaui in me-
dio tranſuerſariorum, cui parti Græcè φωτὶ nomen eſt.

Plinthii alterius, ſcamnum referentis, icon.

N Scamnum quale in ludo videmus,
D *O Caua quadrata.*
P Fibula.

Scamnum quoddam, quale in ludo videmus, ab vna extre
mitate excidi cauis quadratis atque oblongis, vt propoſi-
torum crurum extrema in eiuſmodi caua conuenirent: i-
pſa item latera extremis partibus tranſuerſa pertudi, fo-
raminibus ab vno latere ad aliud penetrantibus, vt fibula
in foramina coniecta plinthium contineret. Hæc de or-
gani ſtructura: nunc ipſius motionem aggrediar.

De motu organi tractorii, Cap. IX.

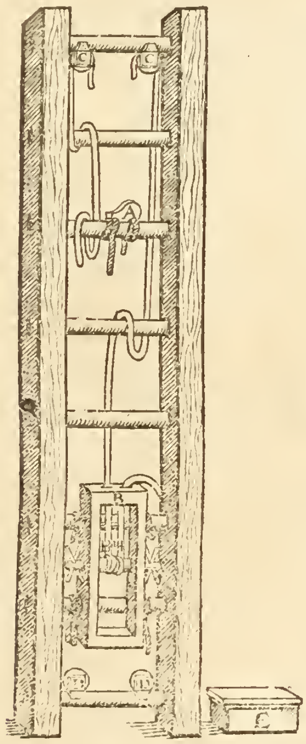
F QVoniam tractoria organa imperfecta ſunt, nec præ-
ſtare quicquam per ſe poſſunt, ſed alterius operam
requirunt, puta ſcalæ, lecti, ſcamni, quæ vbi non ſunt, eo-
rum vicem exhibet pauimentum terráque ad prolapſa
reſtituenda, mihi operæpretium videtur, quaſi doceam
in ludo gratia eorum quæ nunc tractantur, ſuper ſcalam
præparatam organi motum enarrare.

Scala præparata ad humerum reſtituendum in alam prolapſum, Cap. X.

PAratur ſcala vna ex iis quæ in communi vſu ſunt, nõ
G lata, quæ obliquè collocatos gradus habeat: ſiquidem
talis luxatis reponendis eſt aliena, ſed æquè craſſa ſit, qua
dratíſque gradibus conſtet, leuatis angulis ne corpora
conterant, atque in rotundam figuram redactis. huiuſmo-
di ſcalæ vbi copia non ſit quò mollius corpora inſidant,
gradus lana inuoluantur. Ordiar autem ab humeri capite
in alam excidente. Oportet igitur vbi id reſtituitur, cu-
neum funibus ſuſpenſum collocare ſuper gradum ido-
neum cui brachium (vt oſtendi) ſuperimponatur, & per fu
nes ad eum alligare. Eſt autem ille gradus reponendo ido
neus, quem retuli. Brachio ſuperiniecto intentionéque ad
H hibita, ſuſpendendus homo eſt ſic vt duos palmos à paui
mento recedat, & cuneus ad gradum firmiter alligandus,
non temerè, ſed eo obſeruato, vt ex partibus quæ cũ cauo
quodam capitulata eſt, ad humerum detur, quæ gibba iu
xtà eſt, ad latus. A cuneo verò deorſum verſus alterius
ſiue

ſiue tertii gradus interuallo, organum ad ſcalam vinciendum eſt per eos quos habet annulos & funes aut habenas,aut alia quæpiam traiecta. Ipſa item ſcala in pauimentum fortiter adigenda eſt,ne in extendendo moueatur,ſed ſtabilis maneat,ac ſine vlla inclinatione. Quatuor præterea trochleæ, ſiue ſolidæ, ſiue ex duobus lignis curioſius factæ alligentur,quarum duæ à ſummo gradu ſuſpenſæ deorſum ſpectent:duæ ab imo ſurſum. Qua fabricatione parata,cuneus ad id quod prolapſum eſt reponēdum,admoueatur,tenui lana mollique obuolutus,tum vt lignum quod durum eſt,circundata lana minus tactu lædat,tum vt ſudor,qui propriè oriri ſolet ala plurimùm calefacta,magiſque ægrotantis metu ac labore, lana cuneo impoſita combibatur. Hæc autem ſcala vel contineatur ſtabiliter ab aſſiſtentibus, vel extremis partibus in pauimentum defigatur, cuneiſque (vt propoſitum eſt) confirmetur. Illud autem in aperto eſt,ſcalam bene longam eſſe debere,vt poſtquam demiſſa in terram fuerit, quod extat vbique pro magnitudine eius qui curatur, abundè longum ſit. Scala confirmata ſubſellium iuxtà collocetur.

Scalæ,ad humeri in alam prolapſi,reſtitutionem,expreſſio.

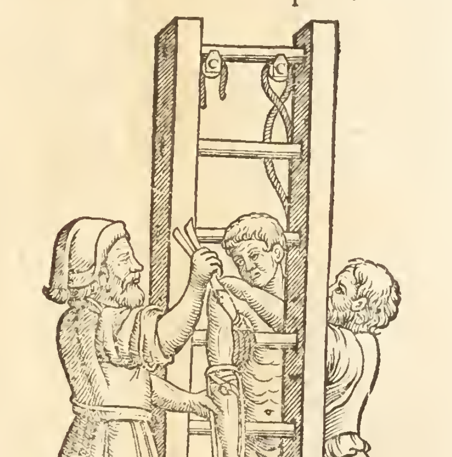
A Cuneus funibus ſuſpenſus,ac ſuper gradum alligatus.
B Organum ad ſcalam alligatum.
C Trochleæ duæ à ſummo gradu ſuſpenſæ,deorſum ſpectantes.
D Trochleæ duæ ab imo gradu ſuſpenſæ,ſurſum ſpectantes.
E Subſellium.

F

De humeri capite in alam prolapſo, Cap. XI.

SVper ſubſellium homo aſcendens,brachium ſuper gradum traiiciat,ita vt cuneus aptè in alam demittatur: poſt hæc duplicata habena media inter cuneum & humerum detur,capitáque eius extrinſecus pendeant:deinde carcheſius laqueus,vel alius æqualiter extendens humero iniiciatur,non circa medium, ne lacertum vrgeat, ſed citra tumorem vel vltra: ſic enim cubiti inæqualitas
G laqueum deorſum labi non patietur, prǽterquam quòd hoc modo vtilius imponetur. Sequuntur enim facilius ea corpora quæ ampliori interiecto ſpatio adducuntur: quæ exiguo,difficilius. Circūdato laqueo,capita eius rectà deorſum ducta ad clauum axis religentur ,& axis vel per vectes vel ſolis manibus cōuertatur,vt eius conuerſio directa deductione ab inferiori parte intendat. Eodem autem tempore,quum aucta iam intentio eſt,ſubſelliū ſubtrahatur,vt homo à ſcala pendeat,atque ita excitando re-
H poni luxatum poſſit. Suſpenſo homine miniſter aſſiſtens à poſteriori parte vtranque manum ſimul iunctam ad ceruicem eius adducat,collúmque in contrariam partem cogat,idque fiat quo tempore intendimus atque excitamus, quum laquei ægro iniecti poſtea laxentur. Neruis
A abundè diductis,debet qui reponit aſſiſtens habenæ capita prehendere,cubitúmque ad ſcalam repellens,humeri caput per habenam extrahere: quo facto, remittenda intentio eſt,& ipſe articulus ſurſum cōpellendus,vt in regionem priſtinam reuertatur. Ratio directæ ductionis ita habet. Sed vt tutò reponamus, optimum fuerit priuſquam nerui extendantur,habenis & crura hominis inter ſe,& integrum brachium ad latus deuincire, ne ob tormentum quod in condendo articulo ſentiet,vel ſuper ſcalam aſcendat,vel manu laquei capita contineat. Lice-
B bit etiamnum alio intercedente motu, ab inferiori parte extendere:id qua ratione fiat,ſubiiciam. Iiſdem omnibus factis quæ præcepimus, quum ab inferiori parte extendentes directa ductione vtebamur,laquei capita per inferiores trochleas traiiciuntur ab inferiori parte extrà, atque ad axis clauum religantur,vel ducta ab exteriori parte verſus interiorem ad axis vectes vinciuntur, vt axe verſato,alio intercedente motu ab inferiori parte extendamus. Nihil item prohibet quo minus eadem fabricatione parata,duplici motu contrario intercedente ab infe-
C riori parte adducamus:quod ad quem modum fiat, indicabimus. Laquei capita ad inferiores trochleas ducta ibíque traiecta, ad ſuperiores referuntur, tum deorſum attracta, ad axis vectes alligantur; vt eius conuerſio duplici motu contrario intercedente ab inferiori parte extendat. Poſtquam abundè extenderimus, proximum eſt vt impellamus eo quo oſtendimus modò, vbi de directa ductione loqueremur. Ii ſunt modi quibus ab inferiori parte intendimus. Poſtquam reconditus articulus fuerit, ſubſellium ad ſcalam referendum eſt,vt æger ſuper id ſta-
D tuatur,tam à ſcala quàm à cuneo remotus, collocato humero,vt antè dixi. Verùm quum maiores noſtri idem organum idoneum à ſuperiori parte attrahando tradiderunt,ſequitur vt nos quoq; à ſuperiori parte extendendi rationem vobis aperiamus. Ergo (ſicut dixi) placuit maioribus luxati reſtituendi modum, & à ſuperiori parte adducendo, & in diuerſa trahendo, explicare. Potiſſimùm autem à ſuperiori parte intenderunt, vbi humerus non ſolùm elapſus eſſet, ſed etiam perfractus. Spectemus igitur quibus modis voluerint luxata reſtitue-
E re, à ſuperiori parte intendentes. Scala igitur in cæteris eodem modo præparata, cuneum non amplius ex fu-

Scalæ ad humeri capitis in alam prolapſi reſtitutionem expreſſio.

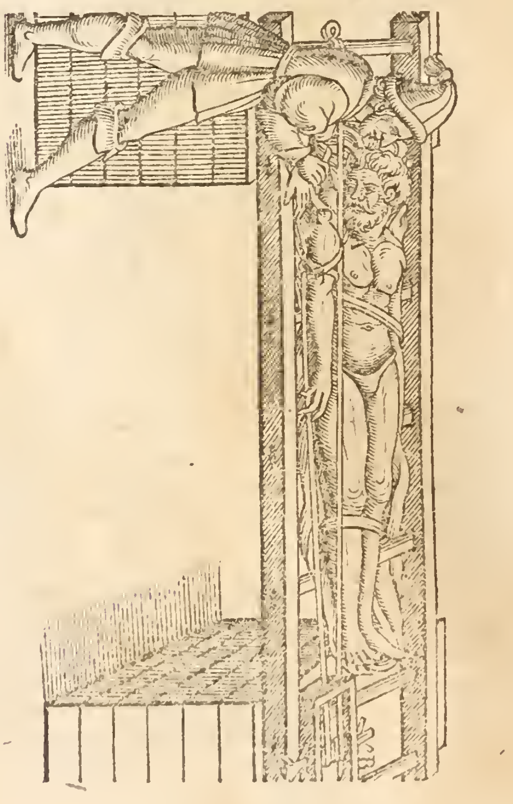
nibus ſuſpenſum ad gradū alligant, ſed ſolùm ſuperimponunt:funium verò capita admodum longa per ſuperiores

iacentem, dum reſtituitur, ſcamni munus præſtabit. Or- A
ganum verò ad ſcalam alligandum ab inferiori crurum
extremitate, rurſuſque trochleæ (quemadmodum dictũ
eſt) binæ à ſuperiori ſcalæ parte, totidẽ ab inferiori vin-
ciendæ. Satius autem eſt ad luxata reſtituenda, pro ſcala
adhibere ſcamnum quod ab altero extremo quadratis
foſſis excauatum ſit, vbi organum firmiter inſiſtat. Quæ
præparatio eſſe debeat, dictum eſt: modos autem quibus
humeri caput reſtituitur, exequemur. Prolapſo igitur hu-
meri capite, collocare hominem cõuenit, ſic vt iaceat ſu-
per ſcalam, organo ad pedes conſtituto, ſupinus, vbi in a- B
lam vel priorem partem excidit: in ventrem, vbi in poſte
riorem. Igitur vbi in alam conuertitur, funis capita ſu-
per caput à priori vel poſteriori parte adducenda, me-
diúmque habenæ duplicatæ dandum eſt ad humerum,
ſic vt inter ipſum & cuneum demittatur, capitáque eius
ab exteriori parte ferantur, atque ita pendeant: poſt hæc
laqueus carcheſius, vel alius ex iis qui æqualiter extendũt,
humero (vt ſuprà oſtenſum eſt) iniiciendus, cuius capita
deorſum ad organum adducenda. Quum capita ergo ad C
pedes ferantur, agemus vel continentes & ab inferiori
parte extendentes, vel in diuerſa trahentes, ſiue directis
ductionibus vtamur, ſiue alius motus intercedat, vt an-
tea indicauimus. Quum ſatis extenderimus, condere hu-
merum debemus, idoneam impellendi rationem adhi-
bentes. Præcipuè autem duplex impellendi ratio idonea
eſt, & quæ articulum extrahit, & quæ ſurſum compellit.
Manente intentione, duplicatæ habenæ capita tenentes,
vi humeri caput extrahimus, eodémque momẽto cubi-
tum in interiorem partem ad latus repellimus: eò enim
fit vt humeri caput facilè promptéque in exteriorem par-
tem ducatur, moueatúrque. Quo facto remiſſa intentione D
protinus ſurſum compellimus: [illegible]ſt hæc humerum pre-
hendẽtes attollimus, vt in ſuum locum collocemus. Hæc
ſunt quæ fieri oportet, vbi humeri caput in alam excidit.

Scalæ ſequentis per literas deſcriptio.

- A *Cuneus alligatus ad funem, cuius capita dantur ad gradum ſupra caput.*
- B *Organum ad ſcalam alligatum.*
- C *Trochleæ à ſummo gradu ſuſpenſæ deorſum ſpectantes.*
- D *Trochleæ ab imo gradu.*
- E *Habena media demiſſa inter cuneum & humerum, cuius capita ſpectant in partem exteriorem.*
- F *Carcheſius ad humerum datus.*

Scalæ planæ, qua iacẽtis hominis humerus in alam prolapſus reſtituitur, expreſſio.

De humeri capite in priorem vel poſteriorem partem excidente, Cap. XVI.

SED ſi humeri caput in priorem vel poſteriorem par-
tem conuertatur, homine (vt dictum eſt) figurato, nẽ-
pe ſupino, ſi in priorem partem venit: in ventrem, ſi in
poſteriorem, funis aut habenæ medium lana ſiue linteo
obuolutum alæ ſubiicitur, capitáque ſuper caput ferun-
tur, non quidem è regione viciati humeri, ſed obliqua
verſus partem contrariam, ad rem aliquam immobilem
vinciuntur, qua retineantur. Ambigitur verò quamobrẽ
capita non rectè ferantur, ſed verſus contrariam partem
obliqua. Paſicrates quidem atque alii nonnulli hoc ea de
cauſa fieri aiunt, ne à medio funis humeri capite ſurſum
attracto prohibeamur quominus ab inferiori parte extẽ-
damus. Sed decipiuntur ſimilitudine femoris, quum res
aliter habeat: ſiquidem femur ad Γ literæ ſimilitudinem
declinat: at humeri caput dimidiũ orbiculatum eſt, neque
poteſt femoris modo à medio fune ſurſum adduci. Quor-
C ſum igitur id fit? ne ſub medio fune quæ ſub ala ſunt cõ-
preſſa, alæ regionem compleant: completo enim receſſu,
humeri caput locum non habebit in quem recondatur.
Nos etiam non ſecus atque ii qui nõ multo antè vixerũt,
ob propoſitam cauſam, habenam & funem ſimiliter col-
locamus. Conſueuimus interdum & aliter cõtinere: duos
enim laqueos ex iis qui inæqualiter extendunt, implican
tes thoraci dorſóque ſub alis circumponimus, eorúmque
capita continendi cauſa ad gradum qui contrà ſitus eſt,
alligamus: qua continendi ratione adhibita laqueum æ-
qualiter extẽdentem humero circumponimus, quemad-
modum tradidimus, qua de humeri capite in alam pro-
D lapſo cuius deinde laquei capita ab inferiori parte ad or-
ganum demittimus, & ad axem deuincimus, vt eo con-
uerſo contineamus, & ab inferiori parte pariter extenda-
mus: vi, quantum res exigit, adhibita vt articulum reſti-
tuamus, premendo impellimus. Prominentiori enim v-
nius manus palma vi humeri caput comprimimus: altera
verò cubitum huc atque illuc agitamus. Indicium autem
repoſiti oſſis in ſuperioribus explanauimus. Fit etiam in-
E terdum vt ad humeri caput luxatum, medii quoque hu-
meri fractura accedat, cogatúrque medicus eodem tem-
pore vtrique vitio ſubuenire. Docendi autem gratia ſer-
moni inſiſtam, qui eum caſum explicet, vbi & caput hu-
meri in alam excidit, & medius humerus comminuitur.

De humero ſimul fracto & prolapſo, Cap. XVII.

QVæſitum eſt à maioribus noſtris qua via hæc reſti-
tuantur. Paſicrates quidem os ſuo loco motum pri-
F mò reſtituit, quòd maiorem vim in reſtituendo poſtulet
quàm fractura. At ſi quis ſub fractura laqueum iniiciens
eodem momẽto velit tam quod fractum eſt, quàm quod
excidit, reſtituere, dum vis ad luxatum quantum poſtu-
lat, adhibetur, fractura plus iuſto intenta, partes fracturæ
ſuperiectæ vltra debitum extentæ lædentur, reſoluentur
nerui aut abrumpentur, & fortaſſe corpora tota priuſquã
articulus laxetur: atque hac de cauſa cenſuit ipſe laqueum
ſuper fracturam imponendum, & antè quod luxatum, de-
inde quod fractum eſt, reſtituendum. Voluit Ariſtiõ eo-
G dem tempore & luxatum & fractum humerum reſtitue-
re, ne ſi luxatum prius reponatur, dum fractura compo-
nitur, præ vi poſitum humeri caput erumpat. Quæ dicun-
tur in vtroque caſu ſequi detrimenta, verè ſic habent: qua
propter nobis placet antè articulum reponi, proximéque
fracturam curari, ea cautione, ne dum quod fractum eſt
ab inferiori parte extenditur, articulus elabatur. Ad luxa-
tum igitur reſtituendum cuneus à funibus dependens in
alam conicitur, rurſuſque capita funis ſurſum adducun-
tur ſuper caput: humero ſuper fracturam carcheſius la-
queus imponitur, vel alius qui æqualiter extendat, eiúſ-
que capita deorſum demiſſa, vt retineantur ad aliquam
H moram vinciuntur, atque à ſuperiori parte attrahẽdo, ar-
ticulus reponitur: quo facto, cuneus in ala relinquitur, vt
humeri articulus maneat: laquei verò capita inferiori par
te reſoluuntur, & ſuper caput adducta tanquã retinacula

vinciuntur vt vtriuſque præſidio, cunei ſcilicet & laquei, articulus ſuo loco ſeruetur. Poſt hæc carcheſius laqueus, vel alius æqualiter extendens humero iniicitur, cuius capita deorſum demiſſa ad axem vt ab inferiori parte intendant, religantur: quò fit vt fractura ab inferiori parte intenta componatur, ſuperiori articulo non excidente. Hactenus de humeri capite, nunc de cubito.

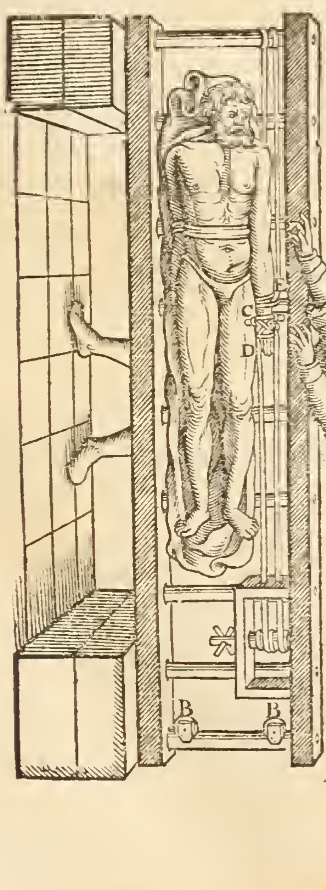
De cubito luxato, Cap. xviii.

CVbito in illas tres partes conuerſo, in quas vbi procidit, brachium curuum eſt neque extēditur, homo reſupinandus eſt ſuper aſſerem ſcalæ inſidentem: alligatis trochleis organóque ab inferiori parte, laqueus inæqualiter extendens brachio prope manum iniiciendus, cuius capita ſuper caput adducta ad oppoſitam moram alligentur: tum duplicatæ habenæ medium iuxta cubitum dandum, capitáque eius deorſum adducenda. Dantes igitur capita, laquei quidē humero iniecti, ſuprà caput, duplicatæ verò habenæ, deorſum, continebimus ſimul, & ab inferiori parte extendemus, vt oſtenſum fuit in ſuperioribus: neruis abundè intentis, eo modo impellemus quem paulo ſuprà diximus, quū de erecta ſcala pertractauimus. At ſi in priorem partem elabatur, in quo caſu brachium extenditur, reſupinato itidem homine, laqueus æqualiter extēdēs humero iniiciatur, capitáque ei⁹ ſuper hominis caput attrahantur: tum alter laqueus æqualiter extendens ad extremum brachium alligetur, eiúſque capita deorſum ducantur. intentionem verò à pedibus adhibendam eſſe antea expoſui. Eodem autem modo vbi articulum reſtituimus, impellere oportet, premēdo ſcilicet & circumducendo, eadémque ratione quæ in opere de luxatis dicta eſt. Verùm ſi alterum os præter naturam habeat, ſiue cubitus excidat, ſiue radius diducatur, laqueo rurſus æqualiter extendente ad humerum dato, capitibúſque eius ſurſum ſuper caput adductis vt retinacula ſint, brachio laqueus iniicitur qui inæqualiter extendat (quemadmodum explicauimus) capitáque eius deorſum ad organum adducuntur, & iidem impellendi modi accommodātur. Abſoluimus iam ſermonem vniuerſum de cubito atque humeri capite, reſtat vt ad manum accedamus.

De manu, Cap. xix.

Scalæ, qua manus ſecundum motum vitiata reſtituitur, expreſſio.

A Organum ad ſcalam alligatum. B Trochleæ. C Ferramentum datum ad ſinus manus. D Sinus laquei dati ad ferramenti extremitatem. E Laqueus æqualiter extendens brachio iniectus in uicinia manus.

A MAnus in quatuor partes mouetur, in interiorem, exteriorem, priorem & poſteriorem. Reſtitui autem debet vel ſuper ſcamnum, vel ſuper ſcalam quæ plana collocetur. Homine itaque iuxta ſcalam vel ſcamnum ſedēte, figuretur manus ſupina, ſi in interiorem partem erupit: prona, ſi in reliquas tres. Deinceps circa ſinum manus, ferramentum quo adurimus, tranſuerſum vel tranſuerſus axi detur, atque ad ipſam palmam vinciatur: tū extremitatibus propoſiti vectis ſeu ferramenti ſinus laquei inæqualiter intendentis vel mediæ habenæ iniiciatur, capi-
B táque à priori parte ad organum ferantur. Brachio autem in vicinia manus circumligetur laqueus æqualiter extēdens, cuius capita ferantur à poſteriori parte, rurſúſque intentio adhibeatur quæ paulo antè expoſita eſt, vel continēdo & ſeu ab inferiori ſeu ſuperiori parte extēdēdo, vel in diuerſa adducendo: poſtquam abundè intenderimus, impellere debemus, quemadmodum in libro de luxatis expoſuimus, premēdo, vbi in interiorē vel exteriorē partē venit: vbi in priorem & poſteriorem, adducendo. Sed venio ad ſpinam.

C

De ſpina, Cap. xx.

SPina gibba recenti ictu reſtituitur. Oportet in reſtituēdo hominem pronum collocare, vel ſuper ſcalam cuius gradibus aſſer iniectus ſit, vel ſuper ſcamnū, trochleáſque (vt dictū eſt) adhibere: poſt hæc ad ſpinā dare binos laqueos æqualiter extēdētes, vnum à ſuperiori parte gibbi, alterum ab inferiori: vel quaternos ex iis qui inæqualiter extendunt, inter ſe oppoſitos, binos à ſuperiori parte, totidem ab inferiori: & ſuperiorum quidē capita ſur-
D ſum, inferiorum verò deorſum adducere, ſiue vt retinacula ſint, & vel ab inferiori vel à ſuperiori parte intēdāt, ſiue vt in diuerſa diducant. verùm vbi in diuerſa diducimus, trochleis vtimur alio intercedente motu agentes. Poſtquam abundè intenderimus, eo modo impellimus quem in libro de articulis enarrauimus. Sequitur autem vt de modis reponendi femoris pertractemus.

De femore, Cap. xxi.

FEmur in quatuor partes prorumpit, interiorem, exte-
E riorem, priorem & poſteriorem: atque vbi in tres partes conuertitur, crus extentum eſt, & curuari minimè poteſt: quòd ſi in poſteriorem partem prolabatur, curuatur, ſed non extenditur. Igitur ſi in illas tres partes venit, vbi extētū crus minimè implicatur, reſupinādus homo eſt ſuper ſcalam vel ſcamnum, & duplicatæ habenæ vel funis medium lana ſeu linteo circundatum inter anum & naturale iniiciendum, capitáque eius ſuper caput adducenda. Si in exteriorem quidem & priorem partem femur eruperit, media habena variè quacūq; parte inter anū & na-
F turale dari poteſt: ſed ſi in interiorem partem exciderit, inter femur integrum adhibenda eſt, & articulum qui reſtitui debet, ne ſi femoris capiti ſubiecta fuerit, membrū ab inferiori parte attrahi non ſinat. Quo facto, carcheſius laqueus vel alius, æqualiter extēdens, femori extremo circumponendus eſt, capitáque deorſum ad organum ferēda, & ad axis clauum alligāda, vt adhibitis retinaculis cōuerſo axe contineamus, & ab inferiori parte extēdamus. Nihil item prohibet quo minus à ſuperiori intendamus, quemadmodum dictum eſt qua de humeri capite. Ner-
G uis quantum ſatis eſt diductis, iiſdem vtendum eſt impellendi modis quos in opere de articulis indicauimus. At ſi femur in poſteriorem partem prolabatur, vbi complicari crus diximus, ſed nullo modo extendi, organo ab inferiori parte alligato æger ſedeat, magis tamen in ſupinum habitum conuerſus, in alteram coxam inclinetur: poſt hæc contineatur ſicut in opere de articulis oſtendimus. tunc carcheſius laqueus vel alius æqualiter extendēs femori circūdetur, eiúſque capita deorſum demiſſa, vt ab inferiori parte extendant, ad axē religentur. Neruis
H quantum res poſtulat intentis, oportet eadem ratione in reſtituendo impellere quæ in opere de articulis expoſita eſt, ſpatha premendo idonea extrahere, & femoris caput in exteriorē partē adurgere, ſicque crure deorſum extēto atque homine reſupinato, articulus reponitur. Crus autem

reſtitutum reſtatur eius flexus atque porrectio: in quancunque enim partem venerit, vbi reſtitutum eſt, liberam eius actionem ſpectamus, flexum ſcilicet & porrectionem.

De genu, Cap. XXII.

GEnu in tres partes erumpit, interiorem, exteriorẽ, & poſteriorem: vbique autem crus extentum eſt. Si in interiorem & exteriorem partem veniat, hominem reſupinare conuenit: ſi in poſteriorem, pronum collocare, tuncque laqueos æqualiter extendentes membris iniicere, vnum quidem femori prope genu, alterum cruri ſuper eam regionem quæ carnoſa à poſteriori parte prominet, rurſuſque organo ad inferiora deligato, eaſdem adhibere intendendi rationes quæ in aliis luxatis ſunt oſtenſæ, impulſumque in opere de articulis declaratum.

De talo, Cap. XXIII.

TAlus modò in interiorem, modò exteriorem partem prolabitur, nonnunquam etiam in poſteriorem. Rurſus itaque oportet hominem ſedere, extrinſécúsque cruri laqueum imponere, qui æqualiter extendat, eiúſque capita ad poſteriorem partem porrigere, ad talum verò ſandalium vel draconem laqueum dare, capitáque à priore parte ad axẽ adducere, continẽdóque ab inferiori parte extendere, & iiſdem vti modis impellendi, quos in opere de luxatis explicauimus. Reſtituendi rationem præterimus, quoniam de hac præcipuè agimus, vbi organorum quæ plana collocantur, præſertimque noſtri machinamẽti, motum declaramus.

Scalæ ſequentis per literas deſcriptio.

A *Laqueus iniectus cruri æqualiter extendens.*
B *Sandalius laqueus ad talum datus.*

Scalæ, qua talus è loco ſuo motus reſtituitur, expreſſio.

Gloſſocomum Nymphodori, Cap. XXIIII.

GLoſſocomum Nymphodori tractorium organum eſt, quadratum: habet autem duo latera quæ extremis partibus per duo tranſuerſaria inter ſe iunguntur: laterum

A verò & trãſuerſariorum eadem eſt magnitudo: ſunt enim longa latáque duos palmos, craſſa digitos totidem. quare quum æqualis ſit eorum modus, iure gloſſocomum ex eorum numero eſt quæ propriè quadrata appellantur. Media igitur latera exculpta cauatáque ſunt, cauis non nimis altè penetrantibus: quibus includitur axis habens in medio tympanum, cui ab vtraque parte ferrei vnci ſunt duo in vniuerſum, vel foramina, in quæ poſſint coniici funes, quorum hæc ratio eſt. Funes duo vncis medii circumligantur, & ab vtraque parte prope foramina nodum accipiunt, quorum capita quum quatuor ſint,
B duo traiiciuntur per tranſuerſarium prius, ab interiori parte extrà, reliqua duo per id quod poſterius eſt. Secundum tympanum cochlea ſpeciem lentis referens, rectà collocatur: hæc compoſito vocabulo Græcè κοχλιάξων dicitur: eius extremitas demittitur in cauum non penetrans prioris tranſuerſarii: pars verò quæ cochleæ modo ſtriata eſt, iuxtà tympanum collocatur: quod ſupereſt ex eius lõgitudine per foramen tranſit, extremáque parte baculum
C verſans habet quo torquetur, vt cochlea per id verſata tympanum moueat: conuerſo hoc axis verſetur, quo moto funium capita, quæ extrà procedunt, ad intendendum ducuntur. Sunt item in gloſſocomo opercula, vt quæ in eo ſunt machinationes occultentur: tum quatuor annuli ad latera fixi, bini ab inferiori parte, totidem à ſuperiori, ea de cauſa vt alligari organum poſſit. Huius fabricationis autor eſt Ariſtion filius Paſicratis: ſiquidem aliter ſtructum fuit à Nymphodoro. In vetuſta enim ſtructura extat cochlea non per tranſuerſarium, ſed quà opercula
D ſita ſunt, traiecta: duas enim forfices ferreas ad latera affixa habet ad mediũ pertuſas, quarũ vna axi ſubiicitur, altera ſuperponitur, vtraque à latere tympani collocatur: inferior anguſtius foramen habet, ſuperior latius. Cochlea igitur ab ea parte quà opercula ſita ſunt, traiecta, atque à forficibus contenta, alterum operculum ſine impedimẽto clauditur: alterum claudi non patitur pars cochleæ, quam penetrare diximus, cuique baculum verſans affigitur. Hoc itaque operculum medium tranſuerſum in duas partes ſecatur, quarum altera manet immobilis,
E altera clauditur, atque hæc media in longitudinem lunata figura exciditur, vt quum operculum clauditur, lunatum eius cauum propoſitam cochleæ partem excipiat. Hanc Nymphodori ſtructurã nõ accepit Ariſtion, ſed adiecit organo axem habentem tympana foraminàque, vt axis qui in medio eſt motus, vbi velis conſiſtat, & minimè voluatur: tranſtulit item annulos iuxta prius tranſuerſarium, ne organum a parte operculi, ſed à parte prioris trãſuerſarii alligetur: traiecit præterea funium capita per opercula, hæc quidem à ſuperiori parte, illa verò ab
F inferiori. Quod quidem pertinet ad annulorum ſitum, vnà nobiſcum ſentit: ſed axem quem adiunxit, tanquam ſuperuacaneum reiicimus, ſiquidem vnus axis ex robuſta materia præparatus, quod opus eſt abundè efficit. Sed quum gloſſocomi fabricationem abſoluerimus, ſequitur vt ad eius motum veniamus.

Gloſſoco-

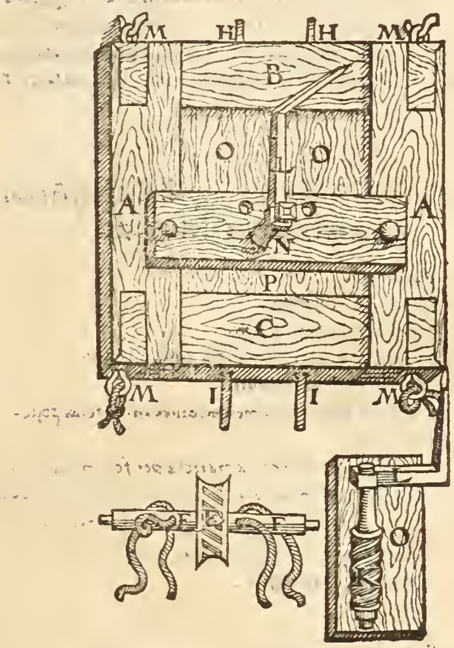
G

H

Gloſſocomi Nymphodori, clauſi & aperti, per literas declaratio.

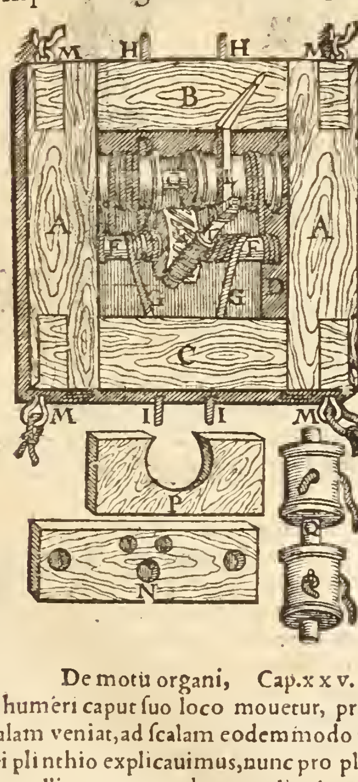
A Latera. *B* Tranſuerſarium prius. *C* Tranſuerſarium poſterius. *D* Cauum non penetrans. *E* Axis habens tympanum in medio. *F* Foramina, in quæ funes conici poſſint. *G* Funes duo.

Nymphodori gloſſocomum clauſum.

H Capita funium traiecta per prius tranſuerſarium.
I Capita funium per poſterius tranſuerſarium traiecta.
K Cochlea ſpeciem lentis referens. *L* Manubriolum.
M Quatuor annuli in tranſuerſariis. *N* Ferrea forfex.
O Pars operculi, quæ manet immobilis. *P* Pars operculi in lunatam figuram exciſa. *Q* Axis habens tympana foraminique.

Nymphodori gloſſocomum apertum.

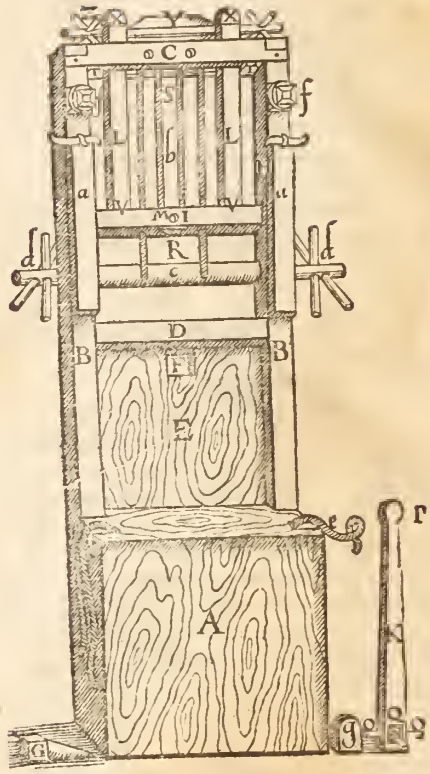
De motu organi, Cap. xxv.

VBI humeri caput ſuo loco mouetur, præcipuéque ſi in alam veniat, ad ſcalam eodem modo paratam quo in Nilei plinthio explicauimus, nunc pro plinthio gloſſocomum alligetur, non ab operculis, (ne ſub cochlea habenæ abrumpantur) ſed à priori tranſuerſario, annulis prope ipſum affixis. Aperiantur item opercula, capitáque funium ad axem alligata excipiantur: hæc quidem à ſu-
A periori parte, illa verò ab inferiori: ac deinceps, vbi reſtituere volumus, ſubſellium prope ſcalam ponatur ſuper quod homo aſcendens brachium ſic traiiciat vt indatur cuneus in alam. Circumligetur inſuper humero carcheſius laqueus vel alius æqualiter extendens, eiúſque capita ducantur ad ſuperiora funium capita, vt machinationum motu, aut directis ductionib⁹ ab inferiori parte intendamus, aut alio intercedente motu, aut per duos contrarios motus interiectos, hoc modo: Laquei capita per inferiores trochleas traiiciantur, & cum funium capiti-
B bus colligentur, quò rurſus fit vt machinationes motæ alio intercedente motu, ab inferiori parte extendant: verùm ſi per ſuperiores laquei capita traiiciantur, deinceps per inferiores demiſſa ad funium capita vinciantur, rurſus machinationum motus per duos cõtrarios motus interiectos, ab inferiori parte extendit. Impulſus verò, quos deinde res poſtulat, fiunt quemadmodum dictum eſt vbi humerus in alam prolabitur, & per duplicem habenã extrahendo, & intentione remiſſa per manus ſurſum compellendo. Retulerunt alii organum hoc vbi à ſuperio-
C ri parte extendere volumus idoneum eſſe: transferunt enim ipſum ad ſuperiorem partem ſupra caput, cuneúmque ad gradum adhærentem ſolutum tamen in alam coniiciunt: deinde capita funium cunei, ad inferiora capita funium organi religant, & carcheſium laqueum humero iniiciunt, cuius capita deorſum adducta, ad imum ſcalæ gradum immobilem deuinciunt, vt per hæc retinaculis adhibitis, directis ductionibus à ſuperiori parte intẽdãt. Licet etiam organo ab inferiori parte alligato, à ſuperiori extendere alio intercedente motu: alligatis enim laquei
D capitibus, vt (quemadmodum dictum eſt) retinacula ſint, cunei funium capita per trochleas traiecta cum ſuperioribus capitibus funium organi vinciunt, vt machinationibus motis, alio intercedente motu à ſuperiori parte extendant, aut laquei capitibus non amplius retinaculi vicem exhibentibus, ſed ad funium organi capita alligatis, vel ad ſuperiora directis ductionibus, vel alio intercedente motu ad inferiora idem præſtent: quúmque abundè extendunt, eoſdem adhibent im-
E pulſus quos paulo antè propoſuimus. Quæ relata ſunt adſcripſimus: probamus autem & in hoc quod de Nilei plinthio diximus, vbi ſcala erecta collocetur, intentionẽ ab inferiori parte adhiberi, cuneo ad ſcalam alligato: eã verò quæ vel à ſuperiori parte trahit, vel in diuerſa diducit, ex toto prætermitti: eiuſmodi ſiquidem imbecilles ſunt. quòd ſi homo iaceat ſic interdum cenſui luxatum reponi. Contentus ſum propoſitis reponendi rationibus, exempli cauſa propter organi motum huc allatis. Omnia enim luxata per hoc quoque inſtrumentum reponi poſ-
F ſunt, non ſecus ac per Nilei plinthium. Vtriuſque machinationes ſunt diuerſæ, ſed reponendi rationes eædem, ſic vt liceat ex ſuperioribus vniuerſum huius organi motũ intelligere.

Triſpaſtum Apellidis ſeu Archimedis, Cap. xxvi.

ILlud in primis ſcire cõuenit, quòd neque Apellides neque Archimedes medici fuerunt, ſed architecti, qui machinamentum hoc excogitarũt, (quemadmodum nos accepimus de hiſtoria) ad naues deducendas funibus nõ
G per manus, ſed per ergatam attractis: illius autem ſeculi medici eius ſtructuræ modum minuentes, triſpaſtum organum medicinale ad luxata fractáque reſtituenda fabricarunt in hunc modum. Totum organum ex eorum genere eſt quæ oblonga quadrata nuncupantur: eſt autem hoc modo compactum. Duo latera longa palmas quãtuor, digiti craſſitudine, inter ſe coagmentantur per tranſuerſaria lõga palmos duos, craſſa digitum. Latitudo potiſſimùm poſterioris trãſuerſarii, ſex digitos æquat: prioris, propter opercula, palmos duos. Vt retulit autẽ Paſicrates, media latera excauata ſunt cauis non nimis altè penetran-
H tibus, quibus duo axes includũtur, rotas habẽtes in vicinia laterum. Vtriuſque axis rotæ perforatæ ſunt, peruiis foraminibus, quæ non alia de cauſa facta ſunt niſi vt in ea funes immittantur, quorum ratio hæc eſt: Funes duo extrema parte nodum accipientes, coniecti in prioris

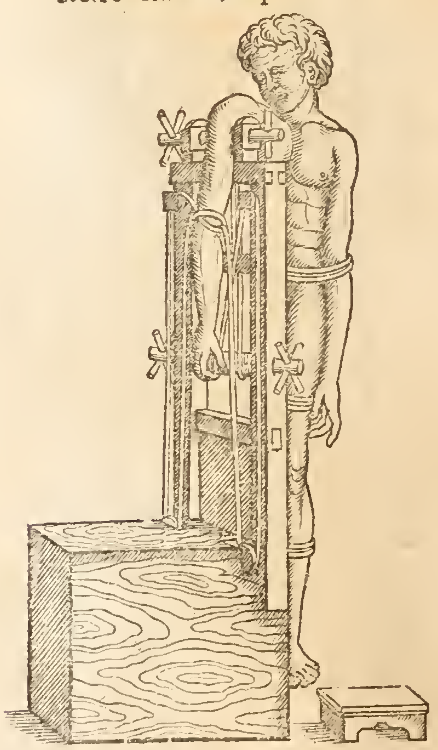
Fabri organum.

De motu organi, Cap. XXVIII.

QVVM erecta organa comparentur ad reponendũ humeri caput excitando, [illegible] aliis quoque modis idonea ſint, de humeri capite re[illegible]ndo tractare conſtitui: ordiar autem ab eo caſu ſub quo in alã prolabitur. Verùm vt organi motum perfectum habeamus, quaternæ trochleæ organo adiicientur, binæ ab inferiori parte qua

Organum quo humeri caput cubitus luxatus, &c. reſtituitur, expreſſum,

baſis ſurſum ſpectat: totidem à ſuperiori ad ſumma crura. Vbi ergo luxatum reſtituere volumus, cuneata pars axis primùm lana vel linteo circundetur, ſubſelliúmque iuxta organum ponatur, ſuper quod homo aſcendat: deinceps vinciantur crura quidem habena inter ſe, ſed integrum brachium extentum, ad latus: in foramina autem alarũm indantur fibulæ, vt axis ſeruetur immobilis vſ-

A quedum eo moto opus erit. His ita conſtituti brachium
ſuper axem imponatur: atque vbi cuneata pars axis in alã
coniecta ſit, laqueus carcheſius, vel alius æqualiter exten-
dens humero iniiciatur, eiuſque capita deorſum addu-
cta, ad clauum eius axis qui in cruribus annectitur, alligẽ-
tur, fune non amplius indito, quemadmodum in organi
fabricatione retulimus, axis conuerſio directa ductione
ab inferiori parte extendet id quod etiam, alio interce-
dente motu, ad hunc modum fit. Laquei capita primò
B per inferiores trochleas traducuntur, inde ſurſum data
ad clauos axis alligãtur, vt hic verſatus propoſitam inten
tionem moliatur. Idem quoque efficitur duplici contra-
rio motu interiecto. laquei enim capita per inferiores tro
chleas traiecta ad ſuperiores feruntur: inde ad axis clauos
vinciuntur vt duplici contrario motu interiecto ab infe-
riori parte extendant. Tales ſunt modi quibus ab infe-
riori parte intendimus. Siquis autem à ſuperiori inten-
dere voluerit, fune in teſtudinem coniecto, veluti in or-
gani ſtructura poſuimus, laquei capita deorſum adducat,
C & tanquam retinacula ad aliquid immobile deuinciat:
poſt hæc axem conuertat: quo conuerſo teſtudo alio mo-
tu intercedente, per funem elata à ſuperiori parte inten-
det. Ex his quoque ille modus comprehenditur qui in
diuerſa extendit, hic non amplius requirit vt capita re-
tinacula ſint, ſed ab interiori parte ad axis clauos vincian-
tur, vel per ſe vel alio motu intercedente, vt per vnum
machinationis motum, propoſitus extẽdendi modus ad-
hibeatur. Seruetur autem in intendendo axis immobilis,
quemadmodum declarauimus. Poſtquam abundè intẽ-
D derimus fibulæ, quæ moueri illum non patiebantur, reci-
piendæ ſunt, atque ipſe per vectes vel manubriola ducta-
ria conuertendus, vt cuneo aliqua ex parte inclinato, ex-
trahendo impellamus, ſicut in aliis organis oſtendimus:
poſthæc dum reſtituimus humero deorſum inteto, mini
ſter à poſteriori parte aſſiſtens, manus det ad ceruices ho-
minis, vt corpus verſus pedum regionem cogat in contra
riam partem. Verùm vbi reſtituimus, miniſtro id præſtan
te quod oſtendimus, ſubſellium pedibus hominis ſubie-
ctum ſubtrahatur, vt ipſe ſuſpendatur ab organo, tum (vt
E alibi dictum eſt) eodem momento, quo ab inferiori par-
te extendimus atque excitamus, per cuneum extrahendo
impellemus: deinde intentione remiſſa ſurſum, cogemus
vtraque manu membro comprehenſo, &, vt in ſuum lo-
cũ recondatur, elato. Hac igitur ratione humeri caput in
alam prolapſum reſtituitur.

Verùm ſi in priorem partem aut poſteriorẽ veniat, ver-
tere ſic axem oportet, vt quod ex eo cuneatum eſt, deor-
ſum ſpectet, ſurſum quod æquum eſt: hoc ſiquidem nunc
aptatur ad reponendum humeri caput, quod in propoſi-
F tas partes eruperit. Eo facto homo ſuper ſubſellium quod
iuxtà ſit aſcendens brachium ſuper ponat ſic vt axi inſi-
dat: eædémque intendendi rationes adhibeantur quæ
traditæ ſunt vbi in alam excidit. Neruis abundè diductis
impulſus conuenit quem in aliorum organorum motio-
ne monſtrauimus.

Sed ſi neque cubiti ſint, neque axis in alas cõiectus, hu-
meri caput in alam prolapſum ita reſtituitur. Agitatur ſpa
tha ſic vt capitulum eius, perinde atque cuneata pars axis
ſuperius tranſuerſariũ excedat. tum duplex habena me-
G dia inter ſpatham & tranſuerſarium datur, cuius capita ab
exteriori parte pendent. In reſtituendo autem, æger ad
organum aſſiſtens, brachium ſuper tranſuerſarium impo
nit ſic vt ſpatha in alam indatur: poſthæc carcheſius la-
queus, vel alius æqualiter extendens humero iniicitur, cu
ius capita deorſum demiſſa ad tranſuerſarium vt retina-
cula deligantur. fune ad teſtudinem dato, axis conuerſus
teſtudinem, cúmque ea ſpatham attollens à ſuperiori par-
te extendit. Aptatur item ille extendendi modus qui in
H diuerſa ducit: laquei capita mutata ad axem alligantur:
tunc ſiquidem conuerſus axis in diuerſa diducet. Poſtquã
ſatis extenderimus, duplicis habenæ capita cõtinenda
ſunt, & per hanc ipſa ſpatha, vt per ſpatham extrahendo
impellamus. Quo facto intentio remittenda eſt, mem-
brúmque ſurſum adducendum, vt quamcelerrimè in
ſuum locum articulus collocetur. At ſi organum ſpatham

nō habeat,nō cubitos,non axem illis contentum, humeri caput in alam veniens per cuneum ſic reponi debet. Cuneus in quem funes coniecti ſint, ſuperiori tranſuerſario inſidat,& per funes ad ipſum vīciatur:deinceps æger brachium ſuperimponat,cuneúſque in alam coniiciatur:quo coniecto,laqueus carcheſius humero circumligetur, eiúſque capita deorſum demiſſa dentur ad axem qui cruribus continetur,vt axis verſatio ab inferiori parte extendat. At vbi ſatis intenderit,impellere oportet,velut in aliis organis demonſtrauimus, aut extrahendo,aut ſurſum compellendo:qui modi,quum ab inferiori parte extendimus,potiſſimùm ad rem pertinent. Placuit aliis per teſtudinem ita reponere.Funem primò reſoluunt, ipſúmque duplicant, cuius duplicati capita per duo teſtudinis foramina traiiciunt, à ſuperiori parte deorſum,& ad inferioris axis clauos alligant. attollunt itaque teſtudinem propè ſuperius tranſuerſarium, túncque reſtituendum brachium ſuperiniiciunt,cuneúmque in alam demittūt. poſt hæc brachium per palmam iūcturam ad teſtudinem vinciunt His ita conſtitutis,inferior axis conuertitur, teſtudóque à ſubiecto fune deorſum verſus attracta ab inferiori parte ducit.quo pacto intentio quidem ab inferiori parte adhibetur, ſed humero ad teſtudinem alligato prohibetur conueniens impulſus.

Cubito in illas tres partes elapſo,vbi brachium curuatur,interiorem inquam,exteriorem, & poſteriorem, iuxta organum ab omni parte præparatum ſtare æger ſuper ſubſellium debet,atque axis conuerti ſic vt pars eius quæ cuneata eſt, deorſum ſpectet,ſurſum,quæ æqua, dehinc brachium dare ſuper axem.Quo facto,humerus ad axem per palmam iuncturam deligandus eſt:brachio verò in vicinia manus iniiciendus eſt laqueus inæqualiter extendens,eiúſque capita ſurſum adducenda, & ad alam vel ad extans caput axis è regione alliganda:brachio ſic ad rectū angulum figurato, habenæ vel latæ faſciæ medium ad eam regionem detur quæ proximè ſub cubito eſt, cuius capita deorſum ad axem porrigantur.Quod ad extendendum pertinet,iidem modi conueniunt quos vbi humeri caput reſtituitur,oſtendimus: nunc ſiquidem licebit, vel continendo & à ſuperiori parte extendendo,vel in diuerſa ducendo vim adhibere :qua abundè adhibita, eadem impellendi ratio accommodatur quæ tradita eſt vbi de aliorum organorum motu pertractauimus. At ſi cubitus in priorem partem moueatur,in quo caſu brachium extenditur,membro ſuperimpoſito,humerus ad axem deligetur,tunc carcheſius laqueus vel alius æqualiter extendens brachio iniiciatur,eiúſque capita deorſum ferantur, eadem intendendi ratio adhibeatur:pòſt idem impellendi modus expeditiſſimus, quem in tractandis organis demonſtrauimus. Propriè autem ſpatha plurimùm videtur ad cubitum reſtituendum pertinere.Videamus autem quomodo, vbi neque cubiti in organo ſint neque axis in alis contineatur,opus hoc efficiendum ſit.Funis igitur reſoluitur duplicatúrque, & eius capita per duo foramina teſtudinis à ſuperiori parte deorſum traiecta,ad axis clauos alligantur.Teſtudo autem cum ſpatha prope ſuperius tranſuerſarium, attollitur: dein ſpatha torquetur & brachiū ſuper tranſuerſariū cui lana circūdata ſit,imponitur humerúſque ad tranſuerſariū per palmā iuncturā alligatur: brachiū verò ad ſpathā toto membro curuato. Conuertitur igitur axis cruribus contentus,teſtudóque deorſum verſus à fune coacta ſpatham ſimiliter deorſum adducit, ſicque ab inferiori parte intendimus. At vbi ſatis extenderimus aptatur impulſus, quem paulo ſuprà poſuimus, ſi in exteriorem vel interiorem partem cubitus elabatur, adducendo: ſi in poſteriorem, extrahendo. Porro ab inferiori parte extendere poſſumus: impulſu autem, eo quòd brachium deuinctum ſit,ad ſpatham extrinſecus prohibemur, niſi quum radix euelli ex foramine poſſit, extrahendo impellamus. Magis autem accommodatur ſpatha,vbi cubitus in priorem erupit, quem ſi reſtituere velimus,funem demittere ſimiliter oportet,ſineréque vt ſpatha dependeat:deinde membro ſuperiniecto, hume-

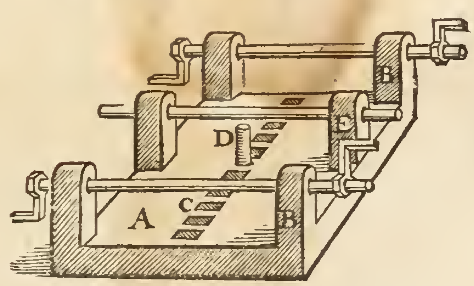
A rum ad tranſuerſarium deuincire,brachium verò ad ſpatham. poſt hæc ab inferiori parte extendere,vi, quantum res poſtulat,adhibita impellere,antè quidem premēdo tum circumducendo,ſpatha cum brachio torta curuatáque premendi cauſa.Hactenus de cubito luxato.

Ex Ruffo ſcamnum Hippocratis, Cap. XXIX.

HIppocrates maximè admiratione dignus multis in locis ſuum organum ξύλον appellauit,in quibuſdam etiam σχεδίαν:recentiores id βάθρον, id eſt ſcamnum, dixe-
B runt,eóque affixis cruribus, & pro organo & pro ſcamno vſi ſunt.ſtruitur autē ſic. Paratur lignū ſex cubitos longū, latum duos, nouem digitorum craſſitudine,reſupinatúrque,& quatuor alia ligna pedem longa extremis partibus rotunda,duo ſcilicet & duo,cuius eius extremis iunguntur huiuſmodi ligna, quæ φλιαὶ ab Hippocrate vocantur, in latitudine peruiis foraminibus pertunduntur, quibus continentur penetrantes axes in medio clauos habentes, & in extantibus capitibus manubriola ductaria ad conuertendum.Totum lignum in medio vſque ad alteram
C partem quatuor digitorum ſpatio iniecto, caua habet, quorum altitudo pariter & latitudo tres digitos æquet: caua hæc Hippocrates καπέτις nuncupauit.Medium præterea lignum altè in quadratam figuram excauatur, quo ſcalmus demittitur qui priapiſcus vocatur. Alias item φλιὰς in medio ad ſimilitudinem literæ Π, non inutiliter

Scamnum Hippocratis.

A *Lignum quadrangulum ſex cubitorum, latitudine bicubitali,craſſitudine dodrantali.*
D
B *Poſtes breues axes habentes.*
C *Foſſulæ.*
D *Lignum teres* [illegible] *infixum.*
E *Poſtes pedale*[illegible]*m tranſuerſum tanquam ſcalæ gradum continent.*

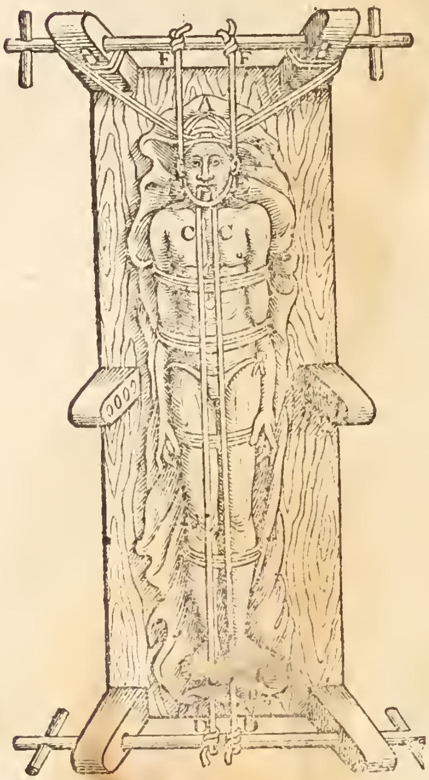

adiectas.Structura igitur Paſicrate autore huiuſmodi eſt, cui deinceps ſubdam qua ratione moueatur ſcamnum
F Hippocratis,quod vbi vetuſtam ſtructuram habeat,homine iacēte,ad luxata omnia reſtituēda idoneum eſt,vt dū ſingula exequar,declarabo.

De maxilla reſtituenda, Cap. XXX.

MAxilla excidente ſiue ab altera parte ſiue ab vtraque,homo reſupinatur ſic vt caput iuxta axem qui ab eius parte eſt,collocetur,brachiis ad pectus atque abdomen alligatis,cruribúſq; inter ſe,& omnibus ad ſcānū organum deuinctis.Tum capiti ea iunctura imponitur quæ lepus auritus dicitur, eiúſque ſinus ad ea ligna quæ proximum axem ſuſtinent,vt retinacula ſint, deligantur:
G media habena in os inditur, quantum poteſt intima, iuxta eā regionem, qua maxilla cum malis committitur, inter dentes maxillares,eiúſque capita deorſum demiſſa ad axem qui à pedibus eſt,alligantur, aliáque habena media mentū complectitur,& in vtranque partem vltra caput adducta ad axem qui ſuper ipſum eſt,diducendi cauſa deuincitur.His ita conſtitutis, inferior axis torquetur, vt continendo,& ab inferiori parte extendendo vis adhibeatur.Poſtquam intenderis, quantum res ipſa poſtulat, ad eos impellendi modos venies quos in opere de articulis expoſuimus.Si maxilla quidem ab vna parte exciderit,
H tria efficies,adduces, premes & ſurſum compelles: ſin ab vtraque extrema mota fuerint, premere conueniet,& ſurſum compellere.Hæc de maxilla,nunc venio ad humeri caput.

A *Iunctura lepris auritus.*
B *Sinus leporis deligati ad ea ligna quæ ſuſtinent axem proximum, ut retinacula ſint.*
C *Habena quæ media in os inditur.*
D *Capita habenæ alligata ad axem qui à pedibus eſt.*
E *Alia habena quæ media mentum complectitur.*
F *Habenæ alterius capita diducendi cauſa ad axem deuincta.*

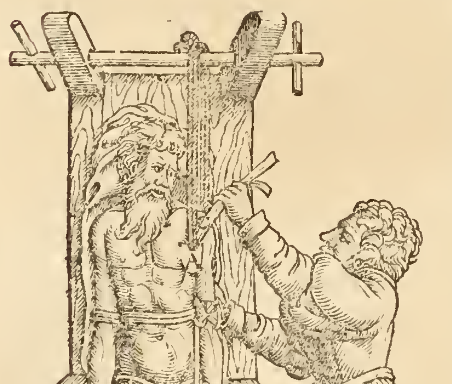

De humeri capite in alam prolapſo,
Cap. XXXI.

VBicunque humeri caput reſtituimus, ſi in alam vel in E
priorem partem venerit, reſupinare hominem de-
bemus. ſi in poſteriorem, pronum collocare. Vbi ergo in
alam prolapſum reſtituimus, cuneus eò immittendus eſt,
ſic vt quà capitulum aſſurgit rotundum ac leniter cauum,
in priorem partem ſpectet, quà æquus eſt, in poſteriorē:
expedit autem cuneum, vt mollior ſit, linteo vel lana in-
uoluere. Omne enim lignum (autore Hippocrate) durum
eſt, & tactu lædit, atque hac de cauſa potiſſimùm lana cir-
cundatur. Adde quòd hæc ſudorem abſorbet qui in a-
la oritur, & ob curationis metum, & ob calorem eius par-
tis naturalem qui ad diducendum confert: & quòd cuneū F
labi non patitur. deinde funium capita hæc quidem à
priori parte, illa verò à poſteriori ſuper caput ad axem ad-
ducenda. Media item habena ſub ala inter cuneum & hu-
merum danda eſt, vel (vt aliis placuit) inter cuneum & la-
tera, eiúſque capita ab exteriori parte attrahenda. Ipſi au-
tem humero carcheſius laqueus, vel alius æqualiter extē-
dens, iniiciendus nō quà laceratus eſt, ne quum neruoſus
ſit, ſi adſtringatur, doleat: ſed ſuprà vel infrà. Plerique ſu-
periorem regionem anteponunt tanquam magis ido-
neam, quòd proxime ad articulum accedat, ſed locus hic G
ad curationem minus accommodatur: prohibet enim
rectum impulſum. Sub muſculo igitur deligandum cen-
ſemus, & ob hanc cauſam, & propterea quòd locus qui iu-
xtà adſtringitur, ægrè laxatur: quæ verò mediocri interie-
cto ſpatio attrahuntur, facilè ſequuntur. Expedit autem,
vt laqueus mollius incidat, humerum lana obuoluere,
deinde laqueum iniicere: tubercula enim cubito ſubiecta
prohibent quo minus laqueus ſub extendentium vi deor-
ſum labatur. His ita conſtitutis, laquei capita deorſum de-
miſſa, è regione ad axis clauum alliganda ſunt, vel circa
ipſum obuoluta, vel nodo inter ſe deuincta: magis autem H
ad rem pertinent, vbi inter ſe alligato clauo circumpo-
nuntur, tunc ſiquidem opus ſuum firmius præſtant: neceſ-

A ſe autem eſt, vel continere, & ſeu ab inferiori, ſeu à ſupe-
riori parte extendere, vel per organi axes in diuerſa con-
tendere. Abundè vi adhibita, primùm conuenit impelle-
re, per duplicem habenam extrahendo: & eodem quo ex
trahimus momento cubitum altera manu ab exteriori
parte in interiorem agere, intentione adhuc manente: tū
hac remiſſa laxatáque, manibus ſurſum compellere. At ſi
caput humeri in priorem partem moueatur, hominem
ſupinum collocamus: pronum, ſi in poſteriorem, cuncó-
B que omiſſo, medium duplicatæ habenæ lana inuolutum
ſub alam demittimus, capitáque eius ſupra caput adduci-
mus, non è regione humeri vitiati, ſed verſus cōtrariam
partem, homine reſupinato, ſi in priorem partem articu-
lus exciderit. Quæſita autem cauſa eſt quamobrem id fiat.
Paſicrates quidē id propterea fieri dixit ne humerus de-
tineatur, habena è regione ſurſum verſus attracta: recen-
tiores non ea de cauſa, capita obliquè ducenda eſſe dixe-
runt, ſed ne corpora quibus ala continetur, compreſſa lati
ſcapularum oſsis ſinum impleant: nobis verò cum omni-
bus conuenit, capita obliquè danda eſſe ad contrariæ par-
C tis ligna quibus axis continetur. Rurſus autem humero
carcheſius laqueus iniiciatur, vel alius qui æqualiter ex-
tendat, eiuſqúe capita deorſum ad axem qui à pedibus
eſt, demittantur, vt vel retinaculis adhibitis ab inferio-
ri partem intendamus, vel (ſi placeat) in diuerſa cōtenda-
mus. Conuenit autem impulſus (quemadmodum ſuprà
declarauimus) manibus præcipuè adducendo, cōprimen-
dóque. Similiter autem vbi humeri caput in poſteriorem
partem moueatur, homine prono eadem moliri conue-
D nit, quæ, vbi in priorem venit, tradita ſunt. At vbi ſatis
extenderimus, manibus premere & adducere, & ſurſum
compellere neceſſarium eſt.

A *Cuneus.*
B *Funium capita ad axem ſupra caput adducta.*
C *Habena media inter cuneum & humerum data.*
D *Carcheſius laqueus humero iniectus.*
E *Laquei capita ad axem qui à pedibus eſt, alligata.*

De humero luxato comminutóque
Cap. XXXII.

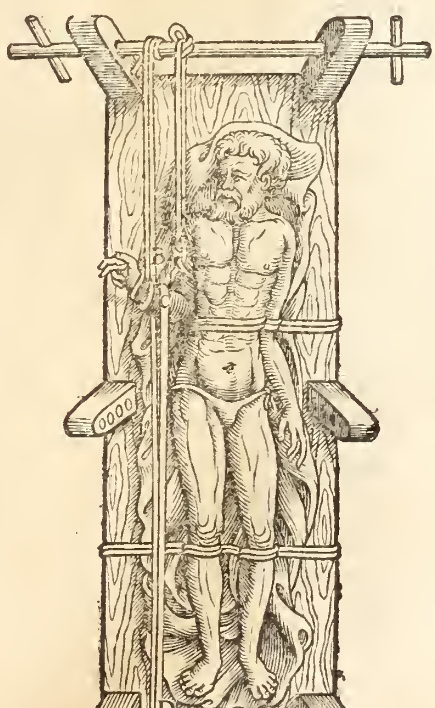
NOnnunquam accidit, vt prolapſo humero fractura quoque adiiciatur mēbro medio cōminuto, in quo caſu recondere articulū oportet, & fracturam cōponere. Quod

Quod ad reponendum pertinet, retinaculo vti expedit,
& a ſuperiori parte extendere:quod ad fracturam,ſimili-
ter vti retinaculo,& ab inferiori parte attrahere: ſed antè
reſtituere quod prolapſum eſt oportet , deinde quod fra-
ctum . Ergo vbi volumus quod prolapſum eſt condere,
cuneum in alam indimus,capitáque funium ſuper caput
attrahimus,ac mediam habenam inter cuneum & hume
rũ demittimus , cuius caput ab exteriori parte procedat.
Tum infra cuneum ac ſuper fracturam carcheſium la-
queum iniicimus, eiúſque capita deorſum ad ligna quæ
axem ſuſtinent,ad retinendum alligamus: ſed funium ca
pita ad axèm qui ſuper caput eſt,vincimus,vt eo conuer-
ſo & contineamus & à ſuperiori parte extendamus.Ner-
uis abundè intentis per conuenientem impulſum articu
lum reſtituimus:quo facto,laquei capita ſuper caput data
retinacula fiunt,& alter laqueus æqualiter extendens,cu-
iuſmodi carcheſius eſt, humero iniicitur , cuius capita
demiſſa ad axem qui à pedibus eſt,vinciuntur,vt & reti-
nendo , & à ſuperiori parte extendendo vis adhibeatur.
Neque nunc eſt quod timeamus ne fractura ab inferiori
parte,attracta repoſitus articulus excidat: ſiquidē,quum
à ſuperiori parte tam à cuneo quàm à ſuperiori laqueo
retineatur , vi ſatis adhibita,fracturam manibus compo
nimus,quemadmodum ſæpius indicauimus. Quòd ſi hu
meri caput in priorem vel poſteriorem partem venerit,
vbi reſtituitur,eaſdem animaduerſiones deſiderat.Hacte
nus de humeri capite.

De cubito, Cap. XXXIII.

CVbito in illas tres partes elapſo,in quas vbi venit bra
chium curuum eſt, neque extenditur in interiorem,
exteriorem,& poſteriorem,homo ſuper organum reſupi-
netur, quo commodè figurato, carcheſius laqueus, vel a-
lius æqualiter intendens humero circundetur, cuius ca-
pita vt retinacula ſint, ſurſum ſuper caput vinciantur:bra
chio autem in vicinia manus laqueus iniiciatur,qui inæ-
qualiter extendat, puta attollens, chiaſtus, aut nauticus,
cuius capita ſurſum adducta ad ligna quibus axis contine
tur, religentur: vtrunque ſcilicet ad id ad quod ſpectat è
regione,ſic vt cubitus cum humero ad rectum angulum
figuretur. Tum duplicatæ habenæ,ſeu latæ faſciæ mediũ E
ad brachium dentur iuxta cubiti iuncturam, cuius capi-
ta ad axem qui à pedibus eſt,vinciantur.Datis igitur ea-
pitibus laquei,ad ſuperiora duplicatæ habenæ , ad infe-
riora,binìſque axibus vno ſuper caput,altero iuxta pedes
collocato, vim adhibebimus,vel continendo & à ſupe-
riori vel inferiori parte attrahendo,vel in diuerſa ducen
do: eáque ratione impellemus quæ reponendo articulo
idonea ſit. Vbi in interiorē vel exteriorem partem con-
uertatur, adducemus : vbi in poſteriorem,extrahemus. F
Quòd ſi in priorem partem articulus elabatur,in quo ca
ſu curuari extentum brachium nequit,homo ſupinus ia-
ceat in vitiatam partem inclinatus, brachio ſuper ſca-
mnum extento, carcheſius laqueus humero iniiciatur,
cuius capita ſuper caput procedāt : extremo itē brachio,
in vicinia manus,alius detur laqueus qui æqualiter exten
dat,cuius capita deorſum attrahantur.item eadē vis ad-
hibeatur,nempe retinaculis,& intentione à parte inferio
ri. Equidem ſatius duco in diuerſa contendere: nam hoc
ad articulum reponendum efficacius eſt quàm ſi ab in- G
feriori parte ſolummodo extendamus . Oportet autem
quũ abundè extenderimus,ad commodè impellendum
tranſire,premendo nimirum & circunducendo. premē-
do quidem,intentione adhuc manente: circunducendo,
poſtquam remiſſa fuerit. Condito articulo,vt eius reſtitu
ti certa indicia habeantur,experiri oportet naturales bra-
chii actiones, flexum inquam & porrectionem,præterea
ſitum in pronum habitum ac ſupinum,quoniā vbi huiuſ
modi actiones liberæ ſint,perfectè reſtituti articuli fidem
faciunt: poſſumus& conferentes cum altero cubito,num
ex toto luxatũ reſtituerimus,colligere.Quo perfectè reſti
tuto,brachium commodè ad rectum angulum curuetur, H
contineatúrque in ſequentem curationem . Duo igitur
brachii oſſa,vbi ſuo loco mota ſunt, his modis reuertun-
tur: ſed poteſt ſeorſum vtrunque etiam offēdi,quum cu-
bitus erumpat,radius diducatur,quod nunc quoque ex-
A plicabo. Læditur per ſe cubitus radio inuiolato:dehiſcit
ſeorſum radius,cubito in ſua ſede manente. Vtrumlibet
horum oſsium lædatur,vbi per hoc organum reſtituitur
humerus,iniecto laqueo ad ligna quæ axem ſuper caput
continent, alligatur, extremóque brachio rurſus laqueus
circundatur,qui inæqualiter extendat ſicut attollens, aut
nauticus. cuius capita deorſum demiſſa intendendi cau-
ſa ad axis clauos vinciuntur. In circundando laqueo qui
inæqualiter extendit,id obſeruatur vt ſinus ſuper eā par-
tem quæ reponitur,capita ſuper contrariam collocentur:
B ſiquidē laquei inæqualiter extendentes propriè illas par-
tes magis cogunt,quibus eorum capita inſident, minùs
verò contrarias. Ergo quũ brachium duobus oſſibus cō
tineatur,vbi alterum ſuo loco motum reponitur , cogerè
id potiſſimùm expedit, & alterum(ſi fieri poteſt)non vr-
gere. Intenſione abundè adhibita,illi conueniunt impel
lendi modi quos luxati genus poſtulat.ſi quidem cubitus
in interiorem partem venerit, vtriuſque manꝰ digiti in-
ter ſe iuncti ab exteriori parte radii eminentiā cubiti cō-
plectuntur,prominentioréſque palmarum partes à latere
C dantur,vt his impellentibus,quaſi adducendo, os in ſuā
ſedem collocetur. at ſi cubitus ad poſteriora radii pro ru
perit ;brachio aliquantiſper curuato eodem momento
quo ab inferiori parte extendimus,prominentiori palmæ
parte premere debemus,vt os in ſuam ſedem reponatur:
hæc enim premendi ratio ad reſtituendum propriè apta
tur.At vbi radius in priorem partē recedat, extento bra-
chio perinde agere cōuenit quaſi vtrunque in eādem par
tem exceſſerit: adhibenda itaque vis eſt , & continendo,
& ab inferiori parte extendendo : quo abundè facto,du-
D plex impulſus accommodatur,&qui premit,& qui circun
ducit.qui premit intentione manente, hac remiſſa : qui
circunducit,vt oſtenſum iam eſt. Commune eſt vtriuſque
vbi reſtituta fuerint,ſp[illegible] brachium ſuo munere ſi
ne impedimento fu[illegible]r, curuetur nimirum & exten-
datur,& ſupinum pronumque figuretur: quæ actiones ſi
liberæ ſint,ex toto reſtitutum eſſe teſtantur . Quo facto,
brachium in ſequentem curationem ad rectum angu-
lum collocetur.

A *Carcheſius laqueus humero iniectus, cuius capita ſurſum ut retinacula ſint, adduca[illegible]ntur.*
B *Attollens laqueus in uicinia manus, cuius capita ad ligna quibus continetur axis, religantur.*
C *Medium duplicatæ habenæ ad brachium datæ.*
D *Capita duplicatæ habenæ religatæ ad axem, qui à pedibus eſt.*

De manu, Cap. XXXIIII. A

MAnus in quatuor partes prolabitur, in interiorē, exteriorem, priorem, & poſteriorem. Oportet, ſi in interiorem partem veniat, ſupinam collocare ſuper ſcamnū homine ſimiliter reſupinato: pronam, ſi in reliquas tres parte elabatur: deinde carcheſium laqueum, vel alium æqualiter extendentem brachio iniicere, & ſuper ſinum manus dare vectem tranſuerſum: vel ferramentum quo adurimus, ad palmam ipſam deligare eo vinculo quod (ad extremas partes) inſcribitur: tum vectis vel ferramenti B
extremitatibus iniicere vel medias habenas duplicatas, vel laqueorum inæqualiter extendentiū ſinus, deorſúmque demittere, atque alterum laqueum æqualiter extendentem brachio circumponere, eiúſque capita ſuper caput adducta, vt retinacula ſint, deuincire: quæ verò deorſum ferebantur capita, extendendi cauſa ad axem, qui à pedibus eſt religare, vt eius conuerſione & contineamus, & ab inferiori parte extendamus. Quam rem vbi ſatis præſtitimus, conuenienter impellimus. Nunc autem maximè C
ad manum reſtituendam pertinet, adhibito retinaculo, ab inferiori parte extendere: licebit præterea & ſurſum adducere, & in diuerſa contendere. Neruis abundè diductis, impulſus neceſſarii ſunt qui eā compellere in ſuum locum poſſint. Quòd ſi in anteriorem vel exteriorem partem exciderit, prominentiore parte palmæ, aut etiam calce ſuperdato preſſa oſſa coguntur, deinceps manus iuxta digitos huc atque illuc agitur: ſin in priorem vel poſteriorem partem eruperit, vtiliter adducendo impellimus.

De ſpina luxata, Cap. XXXV. D

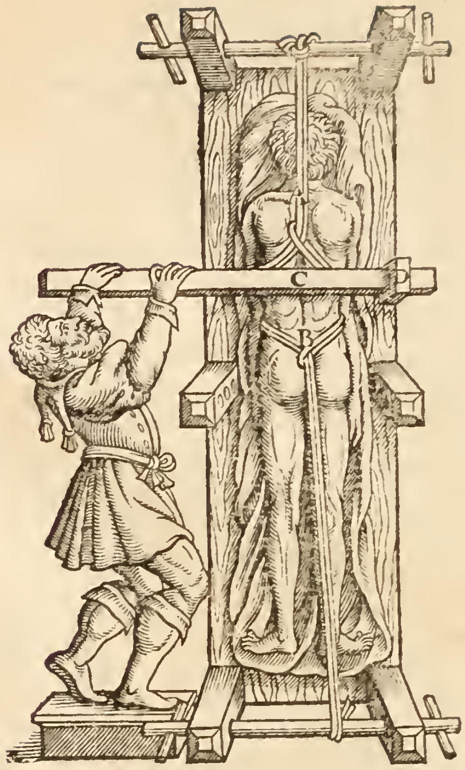
HIppocratis organum [illegible] [illegible]nibus reſtituendis accommodatur, ſed præcipuè ſpinæ, quæ vbi gibba facta eſt, tunc maximè curari poſſe cēſetur, cùm recens ex ictu vitium eſt. Collocatur igitur homo pronus ſuper ſcamnum, vt laquei capita è regione ad axem ferantur, circundantur ſpinæ laquei duo æqualiter extendentes, vnus ſupra gibbum locum, alter infrà, aut quaterni ex iis qui inæqualiter extendunt, bini à ſuperiori parte, totidem ab inferiori inter ſe aduerſi iniiciuntur, vt in opere de luxatis explicauimus. Vis neruis adhibetur potiſſimum in diuerſa deducendo, interdum tamen continendo, & vel ab inferiori, vel à ſuperiori parte extendendo. Intentione abundè adhibita, ille impulſus quo premimus, accommodatur. Hippocrates varios tradidit impellendi modos, & per prominentiorem palmæ partem, & per ſpatham premendo idoneam. Impulſus per huiuſmodi ſpatham illis reſtituendi modis annumeratur qui facilè comparantur. extremitas enim ſpathæ in foſſam aliquā demittitur, vel in lignum excauatum. Nos, vt ſpathæ obex opponeretur, Hippocratis ſcamno Π ferreum adiecimus, quod & extrahi & infigi poſſet, & ſpathæ reſponderet, pertuſúmque pluribus foraminibus eſſet, & in foramina crurū organi demitteretur, vt Π pro gibbi magnitudine accōmodaretur, ſpatháque extrema in Π coniecta, eius partem premendo accommodatam ſuper gibbum dantes premēdo impulimus. Alii duplicatæ habenæ medium organo ſubiicientes eandem ſpatham, ſuper locum iniectam premunt. Premendi modum in opere de articulis exquiſitius indicauimus.

A *Laqueus æqualiter extendens ſupra gibbum, cuius capita recta ad axem feruntur.*

B *Laqueus æqualiter extendens infra gibbum, cuius capita recta ad axem feruntur.*

C *Spatha,*

D *Π ferreum.*

De femore Cap. XXXVI.

FEmur in quatuor partes promouetur: in interiorē, exteriorem, priorem, & poſteriorem. ſi in tres partes prolapſum eſt, interiorem, exteriorem, & priorem, eius extenſum eſt, implicarique non poteſt: ſi in poſteriorem, curuum eſt, neque extenditur. Ergo ſi in illas tres partes erumpat, in quas vbi venit, crus extenſum eſt, reſupinato homine medium duplicatæ habenæ lana inuolutum inter anum & naturale dimittendum eſt, capitáque eius ſuper caput adducēda: vbi in alias partes venerit,
E nullo interpoſito diſcrimine inter anum & naturale dari habena debet: ſed ea animaduerſione, ſi in interiorem partem exciderit, vt ad integrum femur magis ſpectet, ne femoris caput, quū extenditur, habena media detineatur, cuius capita vel ad ligna quibus axis qui à capite eſt, continetur. vbi & retinemus, & ab inferiori parte extendimus. Extremo autem femori prope genu carcheſius laqueus iniiciatur, eiúſque capita deorſum demiſſa ad axis clauum vinciantur, vt eo conuerſo, & contineamus, & ab inferiori parte adducamus. Neruis, quantum res exi-
F git, intentis, veniendum eſt ad impulſum.

De femore in interiorem partem prolapſo. Cap. XXXVII.

PRopriè autem ad femur in interiorem partem prolapſum excogitata ſunt ligna ad ſimilitudinem Π à lignis quibus axis continetur, non abhorrentia. Vbi ergo femur in interiorem partem erumpens reſtituitur, æger in integrum latus verſus iaceat, euulſóque priapiſco integrum crus propoſito ligno ſubiiciatur, alligeturque
G ad ſcamnum ita vt immobile perſeueret, eadémque ratione & brachia, & reliquum corpus. Crus autē vitiatum detur ſuper tranſuerſarium lignorum quæ Π literam repræſentant, ita vt tranſuerſariū inter anum & naturale collocetur: ſed extremo femori iuxta genu iniiciatur laqueus, vel carcheſius, vel alius qui æqualiter extendat, eiúſque capita ad inferiorem axem demittantur. Super ipſum vero lignū Π literā repræſentans, ſub crure quod reſtituitur detur ſpatha quæ premēdo aptatur, vel lignū habens in ſummo capitulū rotundū ac leniter cauū, ab interiori par
H te à ſūmo crure ad imū pertinēs. Quo facto vbi reſtituere

volumus , axis conuertitur, cuius conuerſio ab inferiori A
parte extendit. poſtquam nerui abundè extenti fuerint
ſpatha vel eo ligno quod in ſummo capitulum habet,ſu-
per id lignum quod.π. literam refert,cum crure magna
vi deorſum adducto,impulſus extrahēdo adhibetur, poſt
quem alius idoneus eſt qui ſurſum verſus compellit,quē-
admodum diximus de humero in alam prolapſo.

A *Poſtes.π.literam repræſentantes.*
B *Tranſuerſarium.*
C *Carcheſius laqueus.*
D *Lignum à ſuperiori parte cruris ad imum pertinens.*

E

De femore in poſteriorem partem prolapſo. Cap. XXXVIII.

VErùm ſi femur in poſteriorem partem elabatur, ne-
que pronum,neque ſupinum hominem collocamus
ſed ſedentem, magis autem in integram coxam inclina-
tum . Homine ita figurato, duas prehendere habenas o- F
portet,earúmque vnam ſimplicem extendere,atque alte-
ram duplicem demittere in mediam ſimplicem,& ſim-
plici quidem hominem cingere;duplicē à ſuperiori par-
te deorſum demittere ab ea regione quæ vmbilico pro-
ximè ſubiicitur , ad eam quæ inter anum & naturale eſt,
per anum ſurſum adducere , vt quatuor habenæ capita à
poſteriore parte ad retinendum vinciantur. Retinaculis
datis lata pars ſpathæ , quæ premendo accommodatur,
coxæ ſupponatur imóque femori iuxta genu laqueus in-
iiciatur qui æqualiter extendit,cuius capita ad inferiorē G
axem demittantur vt eo conuerſo, & contineamus,& ab
inferiori parte intendamus Intentione ſatis adhibita,
dum adhuc intendimus , caput femoris per ſpatham in
exteriora propellatur,apertáque manu æger reſupinetur.
per hanc enim vim femur in ſuum locum compelletur.
Repoſiti autem indicium erit,cōparatio cum altero cru-
re,& liberæ ipſius actiones.Nam ſi citra impedimentum
complicari & extendi poteſt,ex toto intus eſſe conüciendum eſt.

De genu, XXXIX.

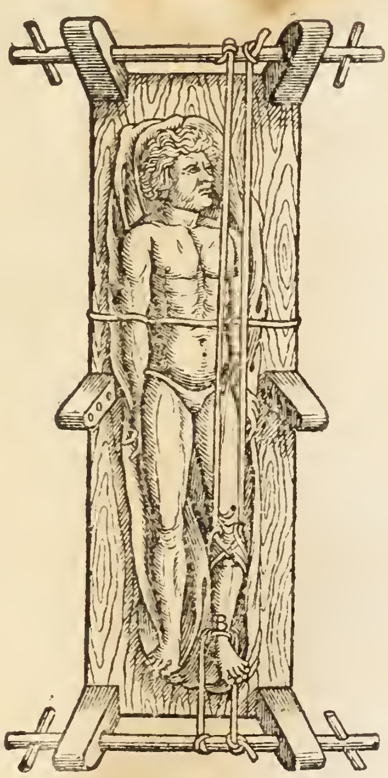
GEnu in tres partes prolabitur,interiorem,exteriorē,
&poſteriorem.in omnibus his caſibus,crus extentū
eſt,& minimè complicatur.Oportet,ſi in exteriorem par
tem prociderit,hominem extento crure ſuper ſcamnum
collocare: tum duos laqueos æqualiter extendentes,cruri
iniicere : alterum à ſuperiori parte ſuper femur , alterum
infra genu: dein capita ſuperioris ſuper caput adducere,
B inferioris,ad axem neruóſque intendere quemadmodū
in reliquis articulis dictum eſt,ſiue retinaculis vſi ab in-
feriori vel ſuperiori parte intendamus,ſiue in diuerſa di-
ducamus. Neruis abundè diductis , ſi in latus ab interio-
ri vel exteriori parte motum fuerit , ille impellendi mo-
dus conuenit qui adducit ſi in poſteriorem , & ille qui
premit, & ille qui circumducit . Qui impellendi modi
quum ſimiles illis ſint qui ad cubitum traduntur,commo
dè in hunc locum transferuntur.

C

De talo. XL.

TAlus modò in interiorem partem procidit , interdū
in poſteriorem quoque conuertitur : in quas partes
vbi venerit, æquè reſupinare hominem conuenit crure
extento, ac cruri carcheſium laqueum æqualiter exten-
dentem circumponere, eiúſque capita à poſteriori parte
ad axem,qui ſupra caput eſt,adducere: talo autem draco-
nem vel ſandalium laqueum iniicere , eiúſque capita ad
inferiorem axem alligare , túncque membrum vel in
D diuerſa diducere,vel continere , & ab inferiori parte ex-
tendere: neruis,quantum res poſtulat diductis,conueniē
ter impellere : vbi in interiorem vel exteriorem partem
eruperit,retro cogendo [illegible] poſteriorem,extrahendo:
nunc ſiquidem ob [illegible] impulſus extrahendo
aptatur. De modis autem impellendi diligentius tracta-
bimus in opere de luxatis.

A *Carcheſius laqueus.*
B *Sandalius laqueus.*

TOMVS II

ORIBASII SARDIANI COLlectorum, ad imp. Iulian. Cæſ. Aug. libros complectens XVII

Qui ex magno ſeptuaginta librorum volumine ad noſtram ætatem ſoli peruenerunt.

Ioanne Baptiſta Raſario, medico Nouarienſi interprete.

IOANNES BAPTISTA RASARIVS, Nouarienſis, medicus.

NICOLAO SAMMICHELIO MEDICO, Nouocomenſi, S. P. D.

TANTA eſt virtus tua Nicolae ornatiſſime, vt omnium animos tum rerũ cognitione atquè vſu, tum morum ſuauitate & vitæ integritate tibi deuincias: tanta verò eſt tui in me officii magnitudo, vt quum tu & conſilio & re iuuare me nunquam deſtiteris, & teſtimonio tuo ſingulari me perpetuò ornaueris, niſi ego te vehementer diligam & ſummopere obſeruem, meúmque tibi aliqua ex parte gratum animum oſtendam, inhumanus iudicari meritò poſſim. Quanquam enim ſcio te eſſe animo tam excelſo magnoque, vt nihil vnquam in me officii contuleris vt gratiam tibi à me referri aut expectares, aut velles: tamen ſicut tu beneuolentiam tuam in me extare voluiſti, ita mihi dandam eſſe operã exiſtimo vt aliquo ſaltem vigiliarum mearum munuſculo te afficiam. id quod erit eiuſmodi vt non à me proficiſcens ad te veniat, ſed vt abs te prius profectum mihíque donatum nunc ad te reuerti valde cupiat. Itaque quum tu præter cætera tua in me merita, vnum & triginta libros Oribaſii miſiſſes, quorum nouem ad Euſtathium filium miſſi, Latini à me facti anno ſuperiore prodierunt in lucem: ſeptendecim verò ſuperſunt ex magno illo ſeptuaginta librorum volumine, quod totam in ſe artis materiam complectebatur, quod ad Iulianum Cæſarem ſcriptum fuerat: quatuor denique ad Eunapium: rogaſti, ac propemodum efflagitaſti à me, ne libros à ſtudioſis omnibus maximopere expectatos paterer latere diutius, tantáque vtilitate genus humanum priuarem. Ego verò, quanquam id ipſum vehementer cupiebam, vt hoc æs alienum diſſoluerem, tamen vix audebam aggredi eam prouinciam, ad quam [illegible]ſciendam maiore otio atque copia librorum manu ſcriptorum opus eſſet: quum præſertim ego in publico munere quotidie verſer, & duo tantùm exempla librorum Oribaſii mihi ſuppetant, quorum alterum mihi tu dediſti, alterum verò eſt apud virum clariſſimum & ſenatorem grauiſſimũ, Matthæum Dandulum: à quo cætera omnia (vt ego quidem puto) tanquam à fonte manarunt. Et quanuis codex ille ſit omnium quos ego in hac maxima vrbe viderim, vetuſtiſſimus, tamen tute ſcis quot in eo quoque loca ſint in quibus interpretandis vel diuinandum, vel (quod maximè periculoſum eſt) coniectura vtendum ſit. veruntamen tu me ita hortatus es vt omnem meam operam, omne ſtudium, omnémque diligentiam mihi eſſe adhibendam cenſuerim, vt libros, alioqui ſtudioſis vtiliſſimos, in linguam Latinam conuerterem. his enim ea cognitio continetur, vt omne hominum genus delectare iuuaréque poſſe videatur. nam ſiquis medicamenta ſcire aueat, eáque ſiue ſimplicia ſiue compoſita ſint, totam eorum ſyluam longè latéque diffuſam in hiſce libris comperiet: ſi ea quibus veſcimur, herbas, plantas, fructus, ſemina, radices, ſuccos, liquores, lapides, metalla, & cætera quæ ex terra prodeunt, hinc eidem ſuppetent omnia. ſi verò quæ ſit aquarum dulcium vis & natura, quæque earum in quibus aliqua medicamenti qualitas ineſt, & quæ lauacra arte confici queant, vt ad omnia genera morborum ſint accommodata, velit cognoſcere, id cumulatius ſuppeditabunt hi libri, quàm vt longè abeamus. Siquidem quæ de his rebus non modò Hippocrates & Galenus quorum ad nos ſcripta peruenerunt, ſed etiam Diocles Caryſtius, Archigenes, Agathinnus, Menemachus, Dieuches, Philotimus, Anthyllus, Philagrius, Cteſius, Pliſtonicus, Athenæus, Poſſidonius, Herodotus, Xenocrates, Zopyrus, Rufus, & cæteri veteres medici præſtantiſſimi, quorum libros iniuriæ temporis nobis ademit, conſcripſerunt, in vnum hoc volumen Oribaſius redigit. tum verò ex eorundem ſententia de mari & lacubus, de fluminibus & aquis pluuiis, & de iis omnibus quæ in mari degunt atque naſcuntur, abundè diſſeruit. Idem quoque cælum cælique regiones & orbis terræ partes ſalubres & peſtilentes, & habitationes vrbéſque ad bonam valetudinem tuendam & morbos profligandos accommodatas definiuit: déque aeriis & volatilibus egit: tum ſiderum ortus & occaſus, & vim ventorum, & quæ in ſuperna cæli regione fiant, eſt cumulatè perſequutus. Iam quid de humani corporis fabricatione dicam? Qui muſculus, qui neruus, quæ vena, quæ arteria, quæ denique oſſa ſunt, quæ in his libris non deſcripta ſed ferè depicta non videantur? omittam hoc loco tot támque varia genera exercitationum, quibus veteres vtebantur: nihil etiam commemorabo quot menda ex Galeni libris tum in medicamentis expendendis, tum in hominis fabricatione explicanda, ſublata fuerint: nihil denique afferam, quanta ſit inter huius & Dioſcoridis deſcriptiones herbarum differentia. quippe quum & tu omnia diligenter inſpexeris, & cæteri iudicare facilius queant. Quum igitur hanc tantam támque variam

vtilitatem his libris contineri perſpiceres, tantum abeſt vt quorundam morem tibi ſeruandum eſſe exiſtimares, qui theſauros huiuſmodi reconditos perire malunt quàm egentibus imperti-
ri, vt non prius conquieueris quàm impetraris à me vt hos ſeptendecim libros, quò perue-
nire ad omnes poſſent, interpretarer. quod quum feciſſem, non debere eos in alio nomine ap-
parere quàm in tuo, planè intelligebam: ſiquidem iure quodam domum tuam repetere vide-
bantur, & quòd tu eorum confectionis autor fuiſſes, & quòd Oribaſium honorificè ſemper tra
ctauiſſes, tum in ſimplicium medicamentorum & diſſectionis humani corporis cognitione, in
qua ſummopere excellis: tum in facienda medicina, in qua ſic verſaris vt innumeros non ſa-
naueris modò, ſed à morte penè ad vitam reuocaueris, ídque quotidie facias. præterea verò
ſciebat eius nomen à te fuiſſe celebratum, quum tu ſumma cum laude in florentiſſima acade-
mia Patauina reconditam ſcientiam tuam, & ſingularem medicinæ cognitionem quæ in te elu-
cet, cunctis patefaceres atque aperires arcana ſenis noſtri, omnis medicinæ parentis, ita ad ho-
minum ſtudia ſalutémque accommodatè reſerares, vt qui te audirent, ſummum fru-
ctum ferrent, tu verò laudem immortalem, & gloriam tibi parares ſem-
piternam. Mitto igitur ad te Oribaſium, qui licet alia lingua loquatur,
eſt tamen idem qui tecum multos annos vixit: atque ita mit-
to, vt ſiquid meo ſtudio & diligentia fuerit ornamen-
ti conſequutus, totum id cæteri tibi acceptum
referant: ſin quid offendat, id mihi & li-
bri mendis adſcriptum velint: lau-
dent tamen induſtriam, qui
quantum poſſum,
quantúm-
que
[illegible], ctum ad illorum ſtudia libenter accommodo. Vale.

ORIBASII MEDICINALIVM collectorum, ad imperatorem Iulianum Cæſ. Aug.

LIBER PRIMVS,

Ioanne Baptiſta Raſario medico, Nouarienſi, interprete.

EPITOMAS quas tu olim Diue Iuliane Cæſar, mihi conficiendas mandaueras, iampridē quum in Gállia citeriore eſſemus, ad finem, quemadmodum tu voluiſti, perduximus: quas quidem ex iis ſolis confeceram, quæ Galenus conſcripſiſſet·quumqúe tu eas laudauiſſes, alterum mihi laborem adiunxiſti, vt perquiſitis omnibus quæ medici præſtātiſsimi maximè opportuna dixiſſent, & quæcunque ad medicinæ finē pertinerent, vnum in volumen redigerem: id quod ego pro virili parte me prompto animo facturum decreui, quum exiſtimem hæc collecta, fore vtilia iis in quorum manus incident, vt ſtatim, quid ſemper iis qui auxilio indigeant vtile ſit, cōperiant. Nunc verò quum ſuperuacaneum & omnino ineptum putem eadem ſæpius adſcribere, & quæ ab optimis medicis, & quæ ab iis qui non ita diligēter res tractauerunt, ſcripta fuerint, ea ſolùm colligam quæ nobis reliquerunt ii qui cæteris præſtiterunt. ſed nihil omittam eorum quæ Galenus dixerit: ſiquidem ex iis qui eaſdem res pertractarunt, ipſe & via ac ratione, & diſtinctione cæteris omnibus antecellit, ac principia & ſententias Hippocratis imitatur. Hoc verò ordine, hoc loco vtar. In primis colligā ea quæ de parte materiæ ſunt: deinde de natura atque fabrica hominis: tum de tuenda ſanitate, & reficiendis corporibus agetur: quibus confectis addam quæ ad dignotionē & prænotionem pertinent: adhæc, quæ de morbis déque ſymptomatis ſunt, accedent: & denique ea quæ valent ad corrigendum ea quæ præter naturam ſunt, adhibebuntur. à facultatibus autem alimentorum initium dicendi ſumam.

Ex Gal. de virtute & vitio Cerealium ſeminum, Cap. I.

NON ſolùm quum in alienam regionē profectus inſueti quippiam comedere debeas, ſed etiam apud nos ipſos cuiuſque rei naturam tentare prius, tum in aqua ſola citra decoctionem macerando, tum etiam adhibita coctione & aſſatione, poteris. Semina enim quæ in tumorem elata, ſtatim priſtinam duritiem & lentorem obiiciunt & molliora redduntur, meliora ſunt omnia: at quæ priſtinum tumorem vnà cum duritie conſeruant, ea ſunt deteriora. nam & difficulter concoquuntur, & terreæ ſubſtantiæ ſunt, vt vix in ſanguinem conuertantur. Hoc pacto & amygdalas, & nuces magnas & paruas & caſtaneas probabis. At de ptiſſana quorſum attinet dicere? nam id vel pueri ſciunt, eam quæ ſtatim intumeſcit, eſſe optimam: quæ verò longo tempore exiguum tumorē acquirit, peſſimam. Sed ex ſeminibus Cerealibus nonnulla ſunt quæ ne cocta quidem in tumorem apta ſunt efferri: quæ veteres Græci quidam indomita vocauerunt. quæ verò exigua mole plurimum habent ſubſtantiæ, eáque craſſa eſt & glutinoſa, omnia optimi ſucci ſunt, & alimenti plurimum præbent: ſed tamen non facilè ſecedunt. Contrà verò, quæcunque laxam mollémque ſubſtātiam habent, eorúmque partes admodum furfuraceæ ſunt, ea melius quidem deiiciuntur, ſed minus nutriunt: ex quibus ſanè quæ graueolentia ſunt, & iniucunditatem guſtui afferunt, perſpicuum eſt ea eſſe omnino mali ſucci, & difficulter concoqui. In exigua autem mole plurimum ſubſtantiæ ineſſe, pondus ipſorum lance libratum, & farinæ copia ſigno tibi erunt. nam ex mole exigua ſeminum, quæ cōpactam habeant ſubſtantiam, multum farinæ efficietur. Ergo tritica quæ totam ipſorum ſubſtantiam denſam, & compactam habent, vt vix dentibus frangantur, color verò eorum eſt flauus, ea exigua mole plurimum alimēti corporibus præbent: quæcunque verò iis ſunt contraria, vt facilè à dentibus conſtringantur, & confracta rara & laxa appareant: ea magna mole dant exiguum alimentum. Hordeum optimum eſt quod candidum vbi pin-

A ſitum eſt apparet, aliquídque denſitatis ac ponderis, quātum hordeo licet, habet. Præterea, quod totū plenum eſt & externā circumſcriptionem tenſam habet, ei quod gracile rugoſúmque ſit, præſtat. Sed non ſolum hordeum, verumetiam quæcunque ſemina plena ſunt & externam circumſcriptionem tenſam habent, optima ſunt omnia: niſi fortè multo maiorem quàm eorum natura ferat, molem habeant, ſintqúe & molliora & laxiora. nam quæ ita ſunt, ea ſcito cum excrementitiam humiditatem habere, tum verò etiam eſſe prædictis deteriora. quamob-
B rem quum ea collegeris, vti eiſdem non debes: ſed locis ſiccis repoſita diutius permitte: vt interim pars ſuperuacanei humoris exhalet, pars verò etiam concoquatur: vſquedum ſiccata mediocriter contrahantur. quæ nanque diutiſsimè repoſita fuerint, facultatibus deterioribus fiunt. Huius autem rei terminus eſto quum iis diuiſis tāquam tenuis puluis quidam excidit. Iam verò in tritico ſæpenumero frequens lolium inuenitur: in hordeo parum quidem lolii, ſed frequens ægilops. In lentibus quoque ex ipſarum mutatione araci & pelecini ſemina dura,
C & rotunda quæque eſculenta non ſunt, ſicut aparine & eruangina in eruo comperiuntur. valde enim hæc pernicioſa ſunt ſemina. Quod verò melampyron appellatur, ex tritici quoque mu[illegible]tur, ſed prauitate permultum à lolio ſuperatur. Inueniuntur etiam aliæ nonnullæ huiuſmodi in ſeminibus mutationes. quocirca nō par eſt nos negligentes eſſe in omnibus ſeminibus purgandis quæ ad veſcendum comparantur, quum ſciamus etiam ſi noxam quæ quotidie fit, ob exiguitatem non ſentiamus, tamen quod longiore temporis ſpatio ab ipſa
D coaceruatur, eſſe quādoque erupturum. Fructus autem ad reponendum idoneos ſcito eſſe eos qui antequam putreſcant, exiccantur. Ac probabiliter quidem tipham paruum triticum quiſpiam appellauerit: vtpote quæ & colore, & denſitate & caliditate ſimilem tritico facultatem habere videatur. Sunt autem & alia permulta ſemina prædictis ſimilia, quæ tamen non exquiſitè eandem habent ſpeciem: atque ea quidem partim inter hordeum & tipham, partim inter triticum & tipham media ſunt: & partim ad oliræ, partim ad hordei; vel tiphæ vel tritici:
E quemadmodum alia partim ad panici, partim ad milii naturam propius accedunt: habéntque nomina alia ſimplicia, vt in Italia ſitanium: alia verò compoſita, vt in Cappadocia gymnocrithon, ideſt hordeum nudum: & in Bithynia, quòd ex zea & tritico fit, zeopyron nūcupatur.

De tritico ex Athenæi commentariis, ex libro primo, Cap. II.

EX cibis valentiſsimum ad nutriēdum eſt triticum: cuius magna differentia vt magis minúſque calefaciat & humectet, à genere, à locis in quibus naſcitur, à
F temporum conſtitutione, ab aere, & à temporibus ducitur. Ac generis quidem ratione differt triticū, quia alterū ſitaniū & farinaceū, alterū verò ſimilaceū eſt: ſitaniū verò leue eſt & laxū conſiſtentia atque albū. hoc enim eſt elaboratū, terrea ſubſtantia multùm in eo affuſa, & à propria concoctione diſſoluta: quocirca & promptū & quod bene concoquatur, &, ad ſummum, quod facilè immutetur, alimentum præbet: quinetiam, quod facilè perſpiretur & conficiatur: minus tamen ſit, neque par ei quod ſimilaceum afferat: & quod magis ad bonam valetudi-
G nem quàm ad robur accōmodatum ſit. Similaceum verò eſt grauius, & denſum, & flauum, & pellucidum. éſtque difficile ad concoquendum: diſtributionem tamen copioſam & quæ non facilè perſpiretur, habet. & omnino potius ad robur quàm ad ſanitatem eſt accōmodatum. Ex locis autem differt triticum, quod in ſiccis & nō pinguibus regionibus natum ſit, ab eo quod in fertilibus & pinguibus oriatur. Illud enim quum ex minore materia

De fabis, Cap. XVIII.

PVLS fabarum & per ſe & cum ptiſana paratur: hæc autem corporis habitum carne non conſtricta illa quidẽ (ut ſuilla facit) ſed quodammodo multo laxiore implet. hoc edulium quomodocunque ſit paratum, flatus gignit. Subſtantia vero non denſa, & grauis, ſed laxa & leuis fabis ineſt: habent tamen vim abſtergendi non ſecus quàm ptiſana. Quum verò fabarum puls flatus gignat, multo etiam maior flatus excitabitur ſi quis ipſis fabis integris coctis veſcatur. at frixæ flatum quidem deponunt: ſed difficilius concoquuntur, & tardius ventrem permeant, & craſſi ſucci alimentum corpori præbent. Quum verò virides, antequam maturæ & exiccatæ fuerint, ſumuntur, habent id quod omnium fructuum quos ante perfectionẽ edimus, eſt commune vt humidius alimentum corpori præbeant.

De piſis, Cap. XIX.

QVVM piſa totius ſubſtantiæ ratione, quãdam cũ fabis habeant ſimilitudinem, iiſdémq; modis quibus fabæ, comedantur, in duobus ab illis differunt, tum quia non ita ſunt flatulenta ſicut fabæ: tum quia abſtergendi facultate carent: ex quo fit vt tardius, quàm fabæ per aluum ſecedant.

De ciceribus, Cap. XX.

CIcer edulium eſt non minus quàm faba, flatulentum: nutrit verò non minus, quàm illa. Ad venerem incitat, & ſimul quoque ſemen gignit: in eo maior eſt abſtergendi vis quam in fabis. ex quo fit, vt nõnulli cicerum vſu lapides qui in renibus eſſent, euidenter cõfregerint. nigra autem ſunt ea, & parua, & arietina vocantur: ſed præſtat ipſorum in aqua coctorum ſuccum ſolum bibere. Viridia verò æque, ac rel[illegible]a omnia, excrementitia ſunt: quẽadmodũ cti[illegible] frixa flatum quidem deponunt, cæterum difficilius concoquuntur, ventrémque magis ſiſtunt, & corpori minus alimenti afferunt.

De lupinis, Cap. XXI.

LVpini dura terreſtriſque ſubſtantia eſt: quocirca & vt difficulter concoquatur, & vt ſuccum craſſum gignat, neceſſe eſt, ex quo in venis non probè confecto ſuccus propriè crudus appellatus aceruatur. Cæterum edendo qualitatis, quæ ſenſu deprehendatur, expers eſt. Par ergo eſt, ipſum neque ad aluum deiiciendam, neque ad eandẽ cohibendam eſſe accommodatum.

De fœnogræco quod & bouis cornu dicitur, Cap. XXII.

HOC ſemen cum garo præmanſum, aluum ſubducit: eſtur quoque ex aceto & garo & ex vino & garo & oleo. aliqui cum pane idem ſumunt, nec capitis dolorem affert, veluti cum garo. Eſtur quoque fœnumgræcum ex aceto & garo antequam eius planta fructum ferat: aliqui verò oleum affundentes, cũ pane veſcuntur. ſed ita caput ferit. Succus autẽ decocti fœnigræci cũ melle ſumptus, ad omnes vitiatos humores qui in inteſtinis ſunt, ſubducendos valet. & quia abſtergendi facultate præditus eſt, ideo inteſtinum ad excretionem irritat.

De phaſelis & eruilia, Cap. XXIII.

HÆC quoque ſemina perinde ac fœnumgræcum mortales aqua præmacerantes donec radicem produxerint, ante alios cibos garo intingentes alui ſubducendæ gratia comedunt: ſuccum verò, cum concocta & diſtributa fuerint, copioſioris alimenti quàm fœnumgræcum, habent. Hæc porro media quodammodo ſunt inter ea quæ boni ſucci ſunt, quæque facilè & quæ difficulter concoquuntur: & quæ tardè, & quæ celeriter tranſeunt: & quæ flatulẽta ſunt, quæque flatus nõ excitãt: quæ denique exiguum, & quæ multum dant alimenti. neque enim vllam qualitatem efficacem habent.

De cicercula, Cap. XXIIII.

HAC veſcuntur homines, vt phacoptiſſana. Habet verò ſuccum facultate quidem phaſelis, & eruiliis quodammodo ſimilem, ſed conſiſtentia craſſiorem. ex quo fit, vt cicerculæ magis ferè quàm illi nutriant.

De aracis, Cap. XXV.

HOC ſemen eſt cicerculæ ſemini perſimile: atque etiam vſus omnis, itémque eorum vis cicerculis eſt ſi-

A milis niſi quod duriores ſunt, & minus facile elixantur: ex quo ſequitur vt araci quoq; difficilius quàm cicerculæ, concoquantur. Apud nos verò agreſte quoddam, ac durũ & rotundum ſemen, eruo longius, in cerealibus fructibus inuentum, quod arachum per ch nominant, ſeligunt, & non ſecus quàm pelecinum, abiiciunt.

De dolichis, hoc eſt phaſiolis. Cap. XXVI.

HOS aliqui ſiliquas, aliqui phaſiolos appellant: faci-
B lius autem deiiciuntur quàm piſa, minuſque inflant atque etiam alunt.

De eruo, Cap. XXVII.

MAgna quandoque fame compulſi homines hoc veſcuntur: minus verò medicamentoſum eſt album quàm quod ad flauum pallidúmve colorem abſcedit. Quum verò coctum bis fuerit, & in aqua perſæpe dulce redditum, inſuauitatem quidem deponit: ſed cum ea facultatem quoque abſtergendi & incidendi amittit, vt ſola ſubſtantia terreſtris ei remaneat quæ facit vt edulium
C citra inſignem amaritiem exiccans fiat.

De ſeſamo & eryſimo, Cap. XXVIII.

PIngue eſt ſeſami ſemen, ideo celerrime fit oleoſum: quamobrem eos qui ipſo veſcuntur, celeriter implet, ſtomachúmque ſubuertit, & tardè cõcoquitur & corpori alimentum pingue affert: quoniam verò craſſi ſucci eſt, idcirco non celeriter ſecedit. At eryſimum corporis quidem ſubſtantia eſt quodammodo ſimile ſeſamo, ſed in cibo eſt inſuauius. & corpus minus alit, & eſt omnino deterius: ambo verò ſunt calido temperamento, & ob eam
D quoque rem ſitim afferunt.

De papaueris ſemine, Cap. XXIX.

SAtiui papaueris ſemen panibus, ceu condimentum, vtiliter inſpergitur: ac ſemen quidem, quod candidius eſt, præſtat ei quod nigrius ſit. Vim refrigerandi habet, quamobrem ſomnum quoque conciliat. ſique liberalius ſumptum fuerit, grauem etiam ſoporem inducet, & ægrè concoquetur. Præterea verò quæ ex thorace, ac pulmone tuſſi eiiciuntur, cohibet: iuuat eos quos tenuis à capite diſtillatio exercet. alimentum non notabile dat
E corpori.

De lini ſemine, Cap. XXX.

ALienum ſtomacho eſt & concoctu difficile lini ſemen & exiguum alimentum corpori præbet: nullã verò habet alui deiicienda facultatem: habet quidem exiguam vim vrinæ ciendæ, ac præcipuè frixum.

De ormino, Cap. XXXI.

HOC frixo vtuntur, ipſúmque læuigant, & mel adiiciunt: parum verò in eo ineſt alimenti.

De cannabis ſemine, Cap. XXXII.

F CAnnabis ſemen ægrè concoquitur, ſtomacho alienũ eſt, caput ferit, mali eſt ſucci, & egregiè calefacit.

De viticis ſemine, Cap. XXXIII.

CRedunt hoc ſemen venereas appetitiones cohibere. Corpori verò parum alimenti, eiuſque ſiccantis, ac refrigerantis affert. flatus valde diſcutit: quibus omnibus rationibus, iis qui ſe à rebus venereis puros ſeruare ſtudẽt, conuenit

De aphace & vicia, Cap. XXXIIII.

HOrum ſeminum figura eſt fabis ſimilis. quum fames
G eſt, iis etiam viridibus, ſicuti ciceribus & fabis, mortales veſcuntur & præſertim vere. Sunt autem non ſolúm inſuauia, ſed etiam concoctu difficilia & aluum ſiſtunt, malúmque ſuccum, atque etiã melãcholicũ gignũt.

De cucurbita, Cap. XXXV.

CVcurbita probè cocta nullam euidentem ſaporis qualitatem habet: quocirca meritò multis modis apparatur vt potè quæ in medio exceſſuum omnium ſit conſtituta. atque ipſa quidem quantum in ſe eſt, humidum frigidúmque, & propterea etiam exiguum corpori dat alimentum: facilè autem ſubſidet ſuæ ſubſtantiæ lubricita
H te. concoquitur verò non malè, ſi non prius fuerit corrupta. Aſſata autem, aut in ſartagine frixa, plurimum quidẽ humiditatis propriæ deponit, ſed quod reliquum eſt

A nullam iuſignem facultatem obtinet, veluti nec quum ſimplici iure fuerit parata. Meritò autem propter aqueā qualitatem origauo gaudet. Nonnulli eius ſemen abiiciunt & partem quæ eſt velut caro exiccant, & in hyemē reponunt. Illis autem ita repoſitis omnino aliter veſcuntur quàm vt cucurbitis: ſiquidem & ſucco vacantes, & ſiccæ perinde vt coria redduntur.

De peponibus, Cap. XXXVI.

TOta peponum natura frigidior eſt cum humiditate copioſa coniuncta: habent autem quandam abſtergē- B di vim, & idcirco vrinam mouent: & melius quàm cucurbitæ, & melopepones, ſubducuntur: eorum ſemen potentius quàm ipſorum veluti caro deterget. Succum in corpore vitioſum facit, & potiſſimum quum non probe fuerit concoctum: quo quidem caſu cholericos efficere conſueuit. Quinetiam priuſquam corrumpatur, ad ciendum vomitum valet: ſique largius eo quiſpiam veſcatur, neque quicquam eorum quæ boni ſucci ſunt, ſuper mādat, omnino vomitum excitabit.

C De melopeponibus, Cap. XXXVII.

MElopepones minus quàm pepones, humidi ſunt, minúſque mali ſucci, & minus vrinam cient, & minus infrà ſubducuntur: neque parem vim cum peponibus ad vomitum excitandum habent. A fructibus autumnalibus ſtomacho idoneis multùm abſunt: & tamen non ita vt pepones, ſtomacho ſunt noxii.

De cucumeribus, Cap. XXXVIII.

HIS quoque ciendæ vrinæ vis, vt peponibus, ſed minor ineſt: qui verò eos probè cōcoquunt, quum iis D affatim ſe expleuerint, longo temporis ſpatio accidit vt ſuccum craſſum immoderatè aceruent, qui in ea concoctione, quæ in venis fit, non facilè in probum ſanguinem commutetur.

De ficubus, Cap. XXXIX.

QVod eſt omnium fructuum non modo autumnalium ſed etiam horæorum commune, idquoque ficus habent, quum ſucci prauitatem effugere non potuerint: minus tamen quàm reliqui omnes horæi fructus, eius participes ſunt. In eis hæc inſunt bona, vt ventrē per- E tranſeant, & per totum corpus facilè ſecedant: habent etiam vim abſtergendi notabilem. quum verò autumnales fructus omnes parum alimenti corpori præbeant, id minimè omnium in ficus cadit: carnem neque compactam, neque firmam, ſed ſublaxam, vt fabæ, faciunt: ſed & ipſæ flatu ventrem implent: verùm quia celeriter deſcendunt, ideo breuem flatum cient. Quæ verò exquiſitè matura ficus eſt, prope eſt vt nihil omnino lædat, ſicut etiam caricæ, quibus multa quidem inſunt commoda, ſed noxam tamen quandam iis qui liberalius eis veſcuntur, afferunt: ſiquidem non admodum probum ſanguinem F faciunt: ex quo fit vt ex eorum vſu pediculorum copia exoriatur. Habēt autem attenuandi incidendique facultatem: qua & ventrem ad excretionem impellunt, & renes expurgāt. Iecori, lieni, inflāmatis noxiæ ſunt: nō propria facultate quadā excellēti, ſed cōmuni omniū dulciū eduliorum ratione: obſtructis verò & ſcirrho obſeſſis ipſæ per ſe neque proſunt, neque obſunt: at cæteris medicamentis abſtergentibus & incidentibus adiectæ non parū vtilitatis afferunt. Quicunque autem caricas, ficúſque cum aliquo craſſi ſucci cibo mandunt, ii non parum G læduntur.

Ex Rufo de ficubus, Cap. XL.

FIcus ſunt cæteris autumnalibus meliores, & tamen noxam quandam afferunt. Caricæ ſatis alere corpus queunt: quamobrem veteres permittebant vt athletæ caricis veſcerentur. Goras primus Eurameni Samio carnē afferens hunc vſum antiquauit, atque ita illa viuendi conſuetudo eſt ſublata.

De vuis ex Galeno, Cap. XLI.

FIcus & vuæ inter autumnales fructus primas ferunt: H nam & magis quàm reliqui omnes fructus horæi, nutriunt minimúmque praui ſucci habēt, & præſertim quū exquiſitè maturæ fuerint: caro tamen quæ ab eis efficitur, neque firma neque denſa eſt, ſed laxa atque fluida: quamobrem celeriter contrahitur. Vuæ autem minus quàm ficus, nutriunt: maximum verò hoc eis bonum ineſt, quod citò ſubſident: quocirca ſi quando cōtineantur, egregiè nocent, quum hoc vitii ficubus non inſit: nam ſi non, vt conſentaneum eſt, deiiciantur, innoxium alimentum corpori præbent. At vuæ neutrum horum habent: nā retentæ neque probè concoquuntur, & dum in iecur venáſque diſtribuuntur, ſuccum crudum faciunt, qui in ſanguinem non facilè commutatur. Potius enim per ventrē tranſeunt, ſi grana ſine acinis deglutiantur: adſtringunt nanque acini, quum neque concoquantur, neque mutentur. Inter eas quæ reponuntur, quæ in vinaceis aſſeruatur, ventriculum roborat, ac cibum faſtidientibus appetentiā excitat: non tamen per aluum ſubſidet: ſique largius ea quiſpiam veſcatur, caput feriet: quæ verò in muſto conditur, magis etiam caput tentat. At penſilis neque caput lædit neque aluum ſiſtit, neque proritat: eſt autem omnium compoſitarum vuarum concoctu facillima. Cæterùm vuæ dulces calidiorem ſuccum habent, & propterea ſitim afferunt: auſteræ verò & acidæ, frigidiorem: vinoſæ denique inter calidum & frigidum ſunt mediæ. Dulces aluū ſubducunt, præſertim verò vbi humidæ fuerint: acidæ verò & auſteræ non modo huic rei, ſed etiam coctioni quæ in ventriculo fit, ſunt incommodæ. Omnium verò vſus eſt tutiſſimus quum vuæ ſuapte natura ſint carnoſæ, & eiſdem optimè maturis quiſpiam moderatè veſcatur: idque ſiue in vite ſummam maturitatem ſint conſequutæ, ſiue quod deerat, ex ſuſpenſione ſint adeptæ. Secundo verò loco cenſentur humidæ, acida aut auſtera qualitate vacantes: quas alui deiiciendæ gratia copioſè poſſumus ingerere. Nonnulli quoque muſtum, idque dulce, eiuſdem rei cauſa bibunt: id enim maximè ſubducit: quod verò ex vuis auſteris, aut acidis ex[illegible]ur, ad omnia peſſimū eſt. Iam verò dilutum vuarū ad c[illegible]am vrinam valet.

De vuis paſſis, Cap. XLII.

QVemadmodum vuæ paſſæ dulces calidiores ſunt, ita quoque auſteræ temperatura ſunt frigidiore, ſtomachúmque roborant, & ventrem cōſtringunt. Sed perſpicuum eſt, acerbas id etiam magis quàm auſteras efficere: dulces verò medium quodammodo ſtatum inducūt, vt pote quæ neque ſtomachum apertè diſſoluant, neque ventrem ſubducant. Et tamen vis quædam cōtemperandi, ſicut etiam facultas modicè abſtergendi ſemper ineſt dulcibus: vt vtriuſque facultatis ratione exiguos oris ventriculi morſus obtundant. ſiquidem planum eſt, maiores morſus valentiora remedia poſtulare. Inter vuas paſſas, cæteris præſtant pinguiores, quæque veluti corticem habent tenuem. Nonnulli autem, & rectè quidem, è dulcibus magníſque, cuiuſmodi ſunt Scybeliticæ, priuſquam veſcantur, ſemina eximunt: atque eæ quoque inueteratæ duram craſſámque cutim habent, eáſque in aqua prius oportet macerare: ita enim ſemen facilius eximitur. Aliæ quædam ſunt his contrariæ, auſteræ & paruæ, quæ nullum omnino ſemen habent. Quod autem ex paſſis alimentum corpori affertur, tale qualitate eſt, quales paſſæ fuerint: quantitate verò, copioſius ex pinguibus & dulcibus: parcius ex auſteris, & macris: cæterū magis quàm caricæ, ſtomacho ſunt idoneæ.

De ſycaminis, quæ & mora nominantur, Cap. XLIII.

SYcamina ſi in ventriculum purum inciderint, primóque loco ſumpta ſint, celerrimè pertranſeunt & aliis cibis præeunt: ſumpta verò poſt alios cibos, aut ſi malū ſuccum inuenerint, in ventriculo celerrimè corrumpuntur abſurda quadam corruptela, quæ explicari verbis non poteſt, vt in cucurbitis vſu venit. Quum autem minus noxia ſint horæis cibis ſi non celeriter ſubſederint, noxiam habent corruptelam peponum corruptelæ conſimilem: quanquam pepones ſi celeriter ſubducantur, nullam magnam noxam inuehunt. Tempus autem quo ſycaminis, eſt id quo etiam peponibus, vtamur, quum ſqualidū æſtúque preſſum eſt ventriculi corpus: tunc enim tale quodāmodo iecur itidē eſſe neceſſe eſt. Habent ſycamina vim quandam aſtringendi, omnino verò humectant, non tamen omnino refrigerant, niſi frigida ſumantur: alimētū minimū dant corpori, vt etiam pepones faciūt.

De rubi fructu, Cap. XLIIII. A

RVbi fructus magis quàm mora adſtringũt.ſique largius quiſpiam eis veſcatur, capite dolebit. Alii ſtomacho etiam anguntur: ergo diligenter ablueudus fructus eſt prius quàm eum comedere aggrediamur: quod non minus in ſycaminis eſt faciendum. ventrem tamen non ſubducit hic fructus,ſed potius cohibet.

De canini rubi fructu, Cap. XLV.

CAnini rubi fructus paulo maiorem adſtringẽdi vim quàm rubi fructus habet:quamobrem aluum quoque B magis cohibet:corpori verò exiguum alimentũ præbet.

De fructibus iuniperi, Cap. XLVI.

IVniperi fructus exiguam dulcedinem minoremque adſtrictionem habẽt:præterea aromatici quippiam eis ineſt,& eos calefacere propter acrimoniam perſpicuum eſt:corpus parum alunt.Sique liberalius eis quiſpiam veſcatur,ſtomachum mordent,capútque calefaciunt,& dolore vexant.Vrinas verò mediocriter cient.

De Perſicis, Cap. XLVII.

HOrum quoque ſuccus & quæ veluti caro eſt,facilè C corrumpitur,prauáque eſt omnino.quocirca non debent,vt à quibuſdam fieri conſueuit,poſt alios cibos ſumi:nam ſuperfluitantia corrumpuntur, & cætera quoque ſimul vitiant.

De Armeniacis & præcocibus, Cap. XLVIII.

HÆC quoque Perſicorum genere continentur:illis tamen bonitate nonnihil præſtant,neque enim æquè atque illa in ventriculo corrumpuntur neque aceſcunt. Vulgò autem iucundiora apparent, & propterea ſtoma- D cho magis idonea: porro his fructibus exiguam alendi vim ineſſe, prius dictum eſt.cæterùm præcocia ſunt Armeniacis præſtantiora.

De malis, Cap. XLIX.

MALA quæ adſtringunt, ſuccum frigidum ac terreum habent:quæ acida videntur, ſuccum quidem frigidum habent,ſed qui ſit tenuium partium:mediæ verò temperaturæ ſunt dulcia, quæ ad calidius vergunt: vt quæ planè qualitatis ſunt expertia,& veluti aquea,ad frigidius inclinant.Eſt autem perſpicuum mala adſtringentia E alui deiectiones cohibere: acida verò craſſum ſuccum quem in ventriculo inuenerunt, incidunt, ac deorſum ſubducunt, & propterea deiectiones humectant: quum verò purum ventrem inueniunt,eum magis ſiſtunt.Dulcia potius diſtribuũtur: quæ verò qualitatis ſunt expertia, quum neque iucunda ſint,neque ventriculum roborent, neque ipſum ſiſtant,meritò deſpiciuntur & ſuibus proiiciuntur:quæ verò probè in plantis maturuerunt ac reponuntur, in morbis ſæpenumero ſunt vtiliſſima, ſiue ad modum cataplaſmatis cum farina adhibita, ſiue in cali- F do cinere mediocriter aſſata,ſiue in vapore bullientis aquæ probè cocta:ſtatim autem à cibo danda ſunt: quandoque verò cum pane ventriculi & ſtomachi roborandi gratia iis quibus proſtratus appetitus,quíque tardè concoquunt,& vomitu,fluore alui,ac torminibus vexantur: ad quem vſum acerba ſunt accõmodata. Apparata item vt nuper dicebam,mediocrem adſtrictionem habent:quum ea quæ mediocriter auſtera ſunt, omnem in ea præparatione adſtrictionem depoſuiſſent,& ob eam cauſam ſimilia iis quæ ab initio aquea ſunt,euaſiſſent.

De cydoniis & ſtruthiomelis, Cap. L.

EXimium quid ineſt his, quod alia mala non habent: cum enim adſtrictionem maiorem habent, tum verò eorum ſuccus perdurat ſiquis coctum ex melle velit adſeruare. Aliorum autem malorum ſuccus repoſitus,quum copioſum frigidum humorem habeat,aceſcit: ſtruthiorum verò malorum ſuccus diutius durat,atque adeo in multos annos manebit, quum os vaſculi denſam cruſtam habuerit,quæ in melle atque aliis quibuſdam ſæpenumero cõcreſcit:hàncque adiacẽtem ſeruare oportet, quum diutiſſimè citra mutationem ſeruare medicamentum velis. Cydoniorum verò ſuccus minus ſuauis eſt, & H magis adſtringit: idcirco ad roborandum ventriculum diſſolutum hoc etiam quandoque vtemur.

De piris & Punicis, Cap. LI.

SI ea quæ de malis diximus,ad pira & Punica trãſferas omnia,nihil erit quod nos noui quicquã de eiſdẽ afferamus.Punica verò omnino perexiguum alimentum corpori dant:ac pira,& præſertim magna,quæ menatæ à noſtratibus dicuntur,aliquantulum nutriunt.

De meſpilis & ſorbis, Cap. LII.

HÆC adſtringunt ambo: ſed meſpila multo magis quàm ſorba:quocirca vtiliſſimus eſt ventri fluenti cibus:ſorba tamen ſunt in cibo ſuauiora. Conſtat autem omnibus huiuſmodi parcè,non autem largè,vt vuis & ficubus,eſſe veſcendum.

De fructu palmæ, Cap. LIII.

EX palmis quædam ſunt ſiccæ & adſtringẽtes, vt Ægyptiæ: quædam molles,humidæ,& dulces, vt quæ cariotæ appellantur, quæ præſtantiſſimæ in Palæſtina Syria in Hiericũte naſcũtur.Cæteræ verò aliæ palmæ omnes inter hoc genus vtrunque medium locum tenent, vt aliæ magis,aliæ minus ſint humidæ,ſiccæ dulces & adſtringẽtes. Verùm extremis conſtitutis,iam quodcunque in medio eſt,facillimè deprehenditur. Oſtendimus enim dulcem ſuccum alendo eſſe: auſterum verò ſtomacho idoneum,& ventrem ſiſtere. Palmæ autem omnes difficulter concoquuntur,& copioſius ſumptæ, capitis dolorem excitant:quædam verò morſus etiam cuiuſdam ſenſum ori ventriculi afferunt. ſuccus porro qui ab ipſis in corpus diſtribuitur craſſius eſt omnino, habétque lentoris aliquid, quũ pinguis palmula eſt. quumque huic ſucco aliquid dulcedinis miſtum fuerit, iecur ab eo celerrimè obſtruitur:atque ab earum eſu maximè læditur inflammatúrque, & ſcirrho obſidetur. Poſt iecur verò, lien quoque obſtruitur,& læditur.

De oliuis, Cap. LIIII.

IPſæ quoque exiguum alimentum dant corpori,& potiſſimùm caducæ. Et quemadmodum caducæ, ſuccum pinguem habent,ita quæ halmades & colymbades appellantur, adſtringentem.quocirca ſtomachum roborant,appetitúmque excitant. Ad hoc verò aptiſſimæ ſunt, quæ cum aceto componuntur.

De nucibus, Cap. LV.

NVCES magnæ & auellanæ corpus non multùm alunt, auellana tamen magis.vtraque autem mediocriter adſtringentis qualitatis eſt particeps, quæ progreſſu temporis in oleoſum commutatur. Viridis autem nux neque qualitatis perſpicuè adſtringentis eſt particeps neque oleoſæ:ſed eſt expers quodammodo qualitatis, & aquea.Nux verò melius quàm auellana concoquitur: eſtq; ſtomacho magis idonea, & multo magis ſi cum caricis edatur.Eſt præterea manifeſtum humidam nucem ad deiectionem aptiorem eſſe:ſiccam verò minus,ſed hæc quoque aqua macerata, & abiecto putamine, ſimilem viridi facultatem habet.

De amygdalis, Cap. LVI.

IN his attenuandi & abſtergendi facultas excellit. Nõnullis verò tanta vis ineſt craſſos glutinoſóſque ſuccos incidendi,vt præ amaritie mandi non poſſint: oleoſæ tamen & pinguis qualitatis,vt etiam nuces,ſunt participes: exiguum verò alimentum dant corpori.

De piſtaciis, Cap. LVII.

G MInimum quidem alimentum præbent,ſed ad iecur firmandum ſunt vtilia:habéntque ſubamarũ & ſubadſtringentem qualitatem.

De prunis, Cap. LVIII.

PRuna minimum alimentum corpori præbent, vtilia tamen ſunt iis quibus humectare & refrigerare mediocriter ventrem eſt propoſitum.Hæc verò etiam exiccata poſſunt vſui eſſe:quæ verò Damaſci naſcuntur, cæteris præſtant omnibus.

De ſericis, Cap. LIX.

EST hoc mulierum & puerorum effrænatorum edulium:parum nutriunt,difficulter concoquuntur. non ſunt ſtomacho idonea,minimũ alimenti corpori præbẽt.

De ſiliquis, Cap. LX.

MALI ſucci ſunt,& lignoſæ & difficulter concoquũtur,& non celeriter deiiciuntur.

De cappare,

A

De cappare, Cap. LXI.

CAppari facultas ineſt tenuium partium: ex quo fit vt corpori minimũ alimẽti diſtribuat. Sale verò cõdita, & abluta, vſquedum facultatem quam ex ſale contraxit, depoſuerit, parũ quidẽ alit, ſed tamen pituitam ex vẽtriculo abſterget: & ex aceto mulſo, aut aceto & oleo præ cæteris cibis ſumpta, viſcera liberat obſtructione.

De ſycomoris Cap. LXII.

HÆC planta naſcitur Alexandriæ. fructum ficui ſimilem fert: nullam acrimoniam habet, exiguæ dulcedinis particeps eſt: humidæ quodammodo & frigidioris eſt facultatis.

B

De perſio, Cap. LXIII.

HÆC itidem planta Alexandriæ eſt: huius fructum apud Perſas ita eſſe noxium commemorant, vt eo veſcentes interimat: in AEgyptum verò tranſlatum, fieri eſculentum, & æquè mandi ac pira atque poma.

De citrio, Cap. LXIIII.

TRes ſunt huius fructus partes, acida quæ in ipſo medio eſt: ea quæ eſt veluti caro, quæ medium ipſum ambit: & tertia quæ eſt tegumentum extrinſecus circundatum. Eſt autem hoc odoratum & aromaticũ, ſed difficulter concoquitur: concoctionem autem adiuuat ſiquis eodem vt medicamento vtatur: parcè verò ſumptũ ſtomacho robur adiungit. Parte autem acida, & quæ nõ eſtur, ita vtuntur vt in acetum coniiciant, vt acidiorem reddãt: quæ verò inter duas alias media eſt, quæque copus etiam nutrit, difficulter concoquitur.

De fructibus plantarum agreſtium, Cap. LXV.

HI fructus præterquam quod exiguum alimentum præbent; malum etiam ſuccum omnes faciũt: ac nõnulli noxii ſtomacho ſunt, præter ſpinoſos qui in terra optima exoriuntur.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM liber ſecundus.

De lactuca, Cap. I.

QVVM olera omnia pauciſſimum maliq; ſucci ſanguinem gignant, lactuca non multum illa quidem ſanguinis, ſed qui non ſit praui ſucci, nec tamen omnino probi, gignit. Succum autem humidũ ac frigidum habet, ſed qui mali ſucci non ſit, vti diximus.

De intybo, Cap. II.

INtyba ſimilem lactucis facultatem habent: à lactuca tamen & ſuauitate, & aliis quæ ſuprà de lactuca diximus, ſuperantur.

De malua, Cap. III.

MAlua lentoris quippiam habet quod lactucæ non ineſt: perſpicuè verò à refrigerando abeſt. Hoc olus facilè ſubducitur, ac præſertim ſiquis ex oleo & garo copioſè ipſum ſumat: nutrit autem mediocriter.

De beta, Cap. IIII.

BEtarum ſuccum abſtergentem eſſe planum eſt: qui quidem ventrem quoque ad excernendum irritat, ac ſtomachum interdum mordicat: idcirco copioſius ſumpta ſtomachum lædit. Alimentum verò exiguum, vt cætera olera, corporibus affert: accommodata eſt ad iecoris obſtructiones: ac præcipuè quũ ex ſinapi aut aceto eſtur, quomodo lienoſis quoque fit vtilis.

De braſſica, Cap. V.

BRaſſicæ ſuccus vim quandam purgandi habet: at corpus ipſum communi exiccantium ratione magis cohibet quàm ad excretionẽ impellat. Exiccat ergo braſſica æquè ac lens: quamobrem aſpectum hebetat, niſi totus oculus præter naturam ſit humidior: & tamẽ nõ ita boni ſucci edulium eſt, ſicut lactuca, ſed prauum & graueolentem ſuccum habet.

De blito & atriplice, Cap. VI.

HÆc ſunt cæteris oleribus magis aquea, & (vt diceret quiſpiã) omnino qualitatis expertia. Cæterùm dictum eſt, hæc olera ad facilem deiectionem propenſa eſſe, ac tũ vel maximè quũ vnà cum humiditate lubricũ quid habeant. Sed quia nulla acris ac nitroſa qualitas eis ineſt, ideo fit vt non vehementem habeant ad inferna propenſionem: éſtque planè perſpicuum, parum admodum corpus ab his nutriri.

De portulaca, Cap. VII.

HÆc, vt cibus, exiguum alimẽtum, ídque humidũ & frigidũ & glutinoſum præbet: vt medicamentum verò, dentium ſtuporẽ ſuo lentore morſus experte, curat.

De oxylapatho, Cap. VIII.

LApatho crudo nemo veſcitur, quemadmodum nec beta: ac ruſtici oxylapathum crudum edũt: id verò non nutrit, atque etiam multo minus quàm lapathum.

De lapatho, Cap. IX.

LApathum non ſolùm guſtu, ſed etiam facultate eſt betæ hortenſi adſimile: verùm quia beta eſt ſuauior, idcirco omnes homines eadem potius veſcuntur.

De ſolano. Cap. X.

C

INter olera quibus veſcimur, nullum noui quod tantam quantam ſolanum adſtrictionem habeat. Iure igitur vt alimento, perrarò, vt medicamẽto ſæpe vtimur. eſt enim efficax in ea in quibus adſtringentis refrigerationis eſt vſus.

De plantis ſpinoſis, Cap. XI.

D

PLerique ruſtici huiuſmodi plãtis è terra nuper exorientibus veſcuntur: alẽdi vis minima eis vt cæteris oleribus, ineſt, eáque tum aquea, tum verò etiam tenuis. Ac ſpinoſa quidem medi [illegible] ſtomachum iuuant. Inter haſce plantas eſt carduus, atractylis, ſpina alba, dipſacus, cnicus, tragacantha, atractis, & quam magis quàm par eſt, æſtimant, cinara: eſt enim praui ſucci edulium, & præſertim quum iam ſit facta durior. Nam & bilioſum ſuccum in ſe copioſum habet, & totam ſubſtãtiam quæ ad ligni naturam magis tendit, vt ex ea melancholicus ſuccus: ex ſucco verò ipſius, tenuis, & admodum bilioſus gignatur: ergo ſatius eſt eanden elixatam comedere.

De hippoſelino, ſio, ſmyrnio, & apio, Cap. XII.

E

HÆc vrinã cient omnia: apium verò inter ea eſt vſitatiſſimũ, ſuauius, & ſtomacho magis aptũ. Smyrnium verò acrius, calidiúſque eſt multo quàm apium, & hippoſelinum, & ſium. Cætera cruda etiam comedũtur: hippoſelinum verò & ſium elixata: ſiquidem horum vtrunque crudum inſuaue apparet. Quidam verò apium & ſmyrnium lactucæ foliis admiſcentes offerunt: nam cum lactuca ſit olus inſipidũ, habeátque frigidum ſuccum, & ſuauior & vtilior efficitur, ſi acrium olerum quoddam aſſumſperit.

De eruca, Cap. XIII.

F

HOc olus manifeſtè calfacit, quocirca ipſum ſolum, niſi lactucæ foliis miſceatur, non facilè manditur. Creditur quoque ſemen gignere, & rerum venerearum cupiditatem excitare. Capiti etiam dolorem affert, ac præſertim ſiquis eo ſolo veſcatur.

De vrtica quam κνίδην etiam vocant, Cap. XIIII.

VIm habet tenuium partium, & meritò ea vt alimento nemo vtitur: vt obſonium verò, ac medicamentum, vſui eſt ad aluum deiiciendam.

De gingidio, & ſcandice, Cap. XV.

G

GIngidium eſt ſcandici perſimile, ſtomacho valde idoneũ, ſiue crudo ſiue cocto veſcaris. Diuturniorem coctionem non fert: adſtrictionis verò & amaroris non mediocris eſt particeps.

De ocymo, Cap. XVI.

HOc peſſimi ſucci eſt: idcirco nonnulli de eo falſò prodiderunt, ſi tritum in ollam nouã coniiceretur, celerrimè paucis diebus ſcorpiones generare. eſt autem etiam ſtomacho noxium.

De aſparagis, Cap. XVII.

ASparagus braſſicæ minus quàm ipſa braſſica exiccat: aliorũ olerũ caulis magis exiccat quàm folia.

Aliud autem aſparagorū eſt genus, quod in plantis fruticoſis naſcitur, oxymyrſine, chamædaphne, & oxyacantha. Alii quoque ab his diuerſi ſunt, vt regius, & qui paluſtris nominatur: cuiuſmodi alius quoque eſt bryoniæ aſparagus. Omnes verò ſtomacho idonei ſunt: vrinámque prouocant, & parum nutriunt.

De rapis, quæ βουνιάδες quoque nominantur, Cap. XVIII.

SI rapæ minus quàm vlla alia planta quæ ſit eiuſdem generis, nutrirent, vtique mirarer: ſuccum in corpus diſtribuūt moderato craſſiorem: ita fit vt qui liberalius eiſdem veſcatur, ſuccū crudū ſit aceruaturus: bis verò cocta laudatiſſima redditur. Si verò crudior ſumatur, difficulter cōcoquitur, flatus excitat, & mali ſucci eſt: nonnunquam verò morſus ventriculum vexat.

De aro, Cap. XIX.

ARi quoque radix eodem modo quo rapæ māditur: in quibuſdam verò locis acrior prouenit, ita vt propè ad dracontii radicem accedat, eámque bis coctā mandere oportet. Cyrenæ verò minimè eſt medicamentoſa, & acris, vt rapis etiam ſit vtilior. Conſtat enim hanc ad alendum eſſe potiorem: ad educendum verò ex thorace & pulmone acrior præſtat. Eſtur quoque elixa cum ſinapi vel aceto, ex oleo & garo: eſt nanque perſpicuum, alimētum quod ex ipſa in corpus diſtribuitur, non ſecus quàm ex rapis, eſſe quodammodo craſſius.

De dracontio, Cap. XX.

HVius itidem radicem bis térve elixatam, vt quod medicamētoſum in ea eſt deponat, mandendā damus quum vehementiore facultate opus eſt ad humores ex thorace & pulmone eiiciendos.

De aſphodelo, Cap. XXI.

ASphodeli radix, [illegible]rata vt lupini, amaroris plurimū deponit. Fame autem vagante hanc complurimis elixationibus, & aquæ dulcis macerationibus vix factam eſſe eſculentam vidi: eius facultas eſt, vt quemadmodū dracontii radix, aperiat ac incidat.

De bulbis, Cap. XXII.

HOrum quoque radices comeduntur: interdū verò & eorum aſparagi verno tempore. Amaram, auſterámque facultatem habēt: vnde etiam ſtomachum exolutum ad appetendum excitant: non aduerſantur autem iis qui ex thorace & pulmone expuere aliquid volunt, licet ſubſtantia corporis craſſiore & glutinoſiore ſint: ſed amaritudo quæ ſuapte natura glutinoſa craſſáque incidit, craſſitiei obſiſtit. Præſtabit verò tunc eos conditos ex aceto, oleo & garo comedere: quo etiam modo minus flatus cient, plus alunt, & facilius concoquuntur. Nonnulli verò ex ipſorum eſu liberaliore, & ſemen ſibi inauctū, & ad res venereas promptiores redditos apertè ſenſerunt.

De paſtinaca, dauco, & caro, Cap. XXIII.

RAdicibus quoque horum mortales veſcuntur, minúſque quàm rapæ, & arum cyrenaicum nutriunt, manifeſtè calfaciūt, & aromaticum quiddam præ ſe ferunt. Sunt tamen, vt aliæ quoque radices, concoctu difficiles, vrinam cient, ſique liberalius quiſpiam iis veſcatur, modicè peioris ſucci erunt: melioris tamen ſucci eſt carus quàm paſtinaca. Quidam verò agreſtem paſtinacam daucum nominā t, qui vrinam magis ciet, medicamentoſiórque eſt, ac ſiquis comedere ipſum velit, permultum erit elixandus.

De tuberibus, Cap. XXIIII.

TVberibus multa perſpicua qualitas ineſt: ipſis tamē ad condimenta excipienda vtuntur, ſicuti cæteris quæ ad guſtum qualitatis expertia & aquea nominant: quorum omnium commune eſt, vt alimētum quod ab eis corpori diſtribuitur, non calfaciat, ſed ſubfrigidum quidē ſit, craſſitie verò tale quale id eſt quod ſumptum fuerit, quódque ex tuberibus craſſius eſt: quod verò ex aliis, ad horum proportionem humidius atque tenuius.

De fungis, Cap. XXV.

EX fungis boleti aqua rite elixati, prope ad qualitatis expertium eduliorum naturā accedunt: alimentum quod præbent, pituitoſum frigidúmque eſt, ſique copioſius quiſpiam eis vtatur, mali ſucci. Atque hi quidē cæterorū omnium ſunt minimè noxii. Secūdæ tribuuntur amanitis: cæteros verò tutius eſt ne omnino quidem attingere: plerique enim ex eorum vſu perierunt.

De radicula, Cap. XXVI.

VIm habet attenuantem, ac perſpicuè calefacit, in eáque qualitas acris excellit.

De cæpis, porris, alliis, & ampeloprasis, Cap. XXVII.

HÆc facultatem inſigniter acrem habent, & pro eius ratione corpora calefaciunt, craſſóſque humores quibus obſidentur attenuāt, & glutinoſos incidunt. Bis tamen térve elixata, acrimoniam quidem deponunt, ſed attenuāt adhuc, & pauciſſimū alimentū præbent, quum priuſquam elixarentur nullum darent. Ampeloprasa verò tantum à porris differunt quantū in cæteris omnibus quæ ſunt generis eiuſdem, ſatiua ab agreſtibus differunt. Cæterùm à continuo acrium omnium eſu abſtinēdum eſt, ac præcipuè quum is qui veſcitur, ſit natura bilioſior: hæc enim edulia iis ſolùm qui ſuccum aceruant pituitoſum, aut crudum, aut craſſum, aut glutinoſum, conueniunt.

De alimento quod ab animalibus ſumitur, Cap. XXVIII.

OMnes animaliū partes non eandem facultatem habent: ſed carnes quum probè fuerint concoctæ, ſanguinem optimum gignunt, ac præcipuè ſi animalium boni ſucci fuerint, quale eſt ſuillū genus: partes autem nerueæ, pituitoſiores ſunt. Omniū ergo eduliorū ſuilla caro valentiſſimè nutrit: bubula verò præbet ipſa quoq; alimentū non mediocre, nec quod facilè per halitū digeratur, ſanguinē tamen craſſiorē quàm par ſit, efficit. Ac ſiquis ſuapte natura ſit tēperatura magis melancholica, ſi bubula veſcatur largius, aliquo melancholico affectu corripietur. quantum enim totius ſuæ ſubſtantiæ craſſitie bubulæ carnes ſuillas ſuperant, tanto ſuillæ bubulis lentore præſtant: & tamen ſuillæ ſunt ad concoquēdum multo præſtantiores. Vituli melius quàm perfecti boues concoquuntur, vt etiam hœdi melius quàm capræ. Capra verò minus ſicco eſt temperamento quàm bos, at ſui comparata, multum ſuperat. Porcelli verò alimentum nobis dant eo magis excrementis redundans, quo ipſi ſunt magnis humidiores: ac meritò etiā minus nutriunt. agnorum quoque caro humidiſſima pituitoſaque eſt. Sed & pecudum caro plura habet excrementa, ac peioris ſucci eſt: caprarū verò caro habet præterea acrimoniā. Hircina autē & ad concoquēdum, & ad ſuccum bonum faciendum eſt peſſima: hanc ſequitur arietina: tum verò taurina. In his autē omnibus caſtratorū carnes præſtantiores ſunt. Annoſæ verò ad concoctionem, ad ſucci bonitatem, & ad alimentum ſunt deterrimæ: quocirca ſues quoque ipſi quanuis humidæ tēperaturæ ſint, ſi cōſenuerint, carnem fibroſam, ſiccámque, & propterea concoctu difficilem habent. Leporis autem caro licet craſſiorem ſanguinem faciat, tamen melioris ſucci eſt quàm caro boum & pecudum. Nihilominus his mali ſucci eſt ceruina caro, éſtque dura, & difficilis ad concoquēdum. Huic propinqui ſunt aſini agreſtes bene habiti, ac iuuenes: atqui nonnulli quoque aſinorū domeſticorum ſenio cōfectorum carnes, quæ peſſimi ſucci ſunt, difficulter cōcoquuntur, alienæ ſunt ſtomacho, atque etiā inſuaues, comedunt: quemadmodum equorum & camelorū carnibus veſcuntur, quum ipſi & animo & corpore ſint aſinini. Quinetiā ſunt qui vrſorum carnes & his peiores, leonum ac pardorum, edant. De canibus verò quid iam attinet dicere, quos itidē iuuenes ac pingues, ac præſertim quum caſtrati fuerint, apud nonnullas gentes comedant, quum pantheris quoque veſcātur. Vulpiū verò carnes venatores apud nos autumno comedunt. Hoc verò eſt ſciendum, animalia quæ herbam altiorem debent paſcere, ea hyeme & primo vere gracilia ac praui ſucci fieri: veluti boues, qui progreſſu temporis melioris ſucci, & craſſiores manifeſtò apparent quum herbæ creſcunt, ac denſæ fiunt, & ad ſemen

ferēdum properāt: quæ verò humili herba nutriri queant, ea primo ac medio vere præſtātiora ſunt, veluti pecudes: æſtate autem prima & media, capræ: quum fruticum germina quibus veſci capræ conſueuerunt, ſunt frequentiſſima.

De cochleis, Cap. XXIX.

COchlearum dura eſt caro, ob idque difficulter concoquitur: quæ ſi concocta fuerit, valentiſſimè nutrit. Succus eis, vt etiam teſtaceis, ineſt qui vētrem ſubducit: quamobrem quidam oleo, garo & vino eas condiunt, ac iure quod conficitur ad aluum deiiciendam, vtuntur. Sin autem huius animalis carne, vt ſolo cibo eſculento vti velis, quum prius in aqua elixaris, in aliam aquam transferes, in qua iterum coques, & ita condies donec caro diligenter flaccida reddatur: ita enim præparata, aluum quidem ſiſtet: cæterùm corpori alimentum egregium dabit.

De animalium pedeſtrium partibus extremis, Cap. XXX.

POrcellorum pedes ptiſanæ incocti aptiſſimi ſunt. Extremæ vero corporis partes omnes, vt nimiū pinguedinis, ita quoque naturæ carnoſæ nimium habent. neruea enim cutaceáque natura in eis excellit: cuiuſmodi etiam cutis & nerui ſunt in toto corpore, ſed in extremis magis exercentur, & idcirco magis lenti ſunt. Etenim neruus atque cutis omnis dum elixantur, ad talem naturam perueniunt. ergo iure fit vt corpus minus alant, ſed propter lentorem facilius per aluum deiiciantur. Pedes autem porcellorum ſunt grunno præſtantiores, ſicut etiam grunnus auribus præſtat, ſiquidem ex ſola cartilagine & cute conſtant. Ac cartilago quidem in adultis animalibus omnino concoqui non poteſt: in iis verò quæ adhuc augeſcunt, ſi in ore probè leuigata, & in ventriculo concocta fuerit, exiguum alimentum dabit. Quod verò nunc diximus, in aliis animalibus ad proportionem eſt intelligendum: quantum enim ipſorum carnes alimenti bonitate ſuillis cedunt, tanto etiā illorum partes extremæ partib⁹ ſuillis extremis deteriores ſunt.

De terreſtrium animalium lingua, Cap. XXXI.

IN hac parte ſubſtantiæ proprietas quædam ineſt, vt carnem laxiorem, ac magis ſanguineam habeat. muſculi enim, & potiſſimum ipſorum partes mediæ, ſunt carnes exquiſitæ.

De glandulis, Cap. XXXII.

QVantum lingua à carnis ſubſtantia, tantum glandulæ à linguæ ſubſtantia diſtinctæ ſunt: ergo glādularum omniū cōmune eſt vt in cibo ſuaues ac friabiles appareant: quæ verò mām̄illarū ſunt, quū lac habent, ipſius quoque dulcedinem præ ſe ferunt. quapropter quum lacte ſint plenæ, magnopere à guloſis expetuntur. Alimentum autem quod ex iis probè concoctis præbetur, propè ad carnis alimētū accedit: ſi verò min⁹ quàm par eſt cōficiātur, crudū ac pituitoſum ſuccū faciunt. Quum verò teſtes ex glandularū ſint genere, non tamē tā boni ſucci ſunt vt glandulæ mām̄illarū: ſed habēt viroſum quippiā, ſeminis quod gignūt, naturā referētes, vt etiā renes, vrinæ. Quinetiā animaliū terreſtriū teſtes multo difficilius cōcoquūtur: nam gallorū gallinaceorū altilium cum ſuaues ſunt, tum verò etiam optimum alimentum corpori præbent.

De renibus, Cap. XXXIII.

REnes praui admodum ſucci ſunt, ac difficulter concoquuntur.

De teſtibus, Cap. XXXIIII.

OMnium quadrupedum animalium teſtes ſunt concoctu difficiles ac praui ſucci: probè verò concocti nutriunt. Soli autem gallorum gallinaceorū, ac præſertim altilium ſunt omnium præſtantiſſimi.

De cerebro, Cap. XXXV.

CErebrum omne cibus pituitoſior prauique ſucci eſt, ac tardè permeat, & difficulter concoquitur, & non minimum ſtomacho nocet. Quidam eius mollitie

A decepti, ipſum offerunt, quum præter cætera nauſeam quoque excitet: quumque craſſi ſucci ſit, & excrementitium, melius redditur cum incidentibus & calefacientibus paratum: ſi verò bene coquatur, alimentum corpori notabile præſtabit.

De oſſium medulla, Cap. XXXVI.

MEdulla quæ in oſſibus inuenitur, eſt cerebro dulcior, ſuauior, ac pinguior, ita vt ſiquis facta comparatione guſtet, cerebrum aliquid etiam auſteri habere videatur: præterea medulla largius ſumpta perinde ac
B cerebrum, nauſeam ciet: quæ quidem ſi bellè cōcoquatur, ipſa itidem nutrit.

De ſpinali medulla, Cap. XXXVII.

PInguedinis minimum habet, idcirco nauſeam non prouocat: ſi vero probè concoquatur, non mediocre alimentum dat corpori.

De pinguedine & adipe, Cap. XXXVIII.

ET pinguedo & adeps exigui alimenti ſunt, & potius carnium quibus alimur, ſunt condimenta.

De terreſtrium animalium viſceribus, Cap. XXXIX.

C IEcur omnium animalium craſſi ſucci eſt, difficulterque cōcoquitur, ac tardè pertranſit: eſt verò omnium præſtantiſſimum non modò ad voluptatem, ſed etiam ad alia omnia, quod συκωτὸν appellatur, quod quidem inde nomen inuenit quia mactādi animalis iecur, multarum ſiccarum ficuum eſu ſic præparent: quam rem in ſuibus maximè faciunt, propterea quòd ſuilla viſcera ſunt aliorum viſceribus multo ſuauiora. Ex reliquis autem viſceribus lienis non eſt guſtui ſuauis. perſpicua e-
D nim acerbitas quædā in eo ineſt, ac meritò quoque praui eſſe ſucci creditur, quippe qui melancholicum ſanguinem gignat. At pulmo vt eſt rarior vtroque, ſic etiā eſt ad concoquendū facilior: quātum verò ad alimentū pertinet, eſt iecore multo inferior, & quod alimentum corpori præbet, eſt etiā multo pituitoſius. Cor, ſubſtantia quidem caro eſt fibroſa, atque dura, ideoque difficulter cōcoquitur, & tardè permeat, ſed tamen ſi probè cōficiatur, alimentum corpori non paucū, neque mali ſucci præbet.

E De quadrupedum animalium ventriculo, vtero, & inteſtinis, Cap. XL.

HÆ partes carnibus duriores ſunt: quocirca etiamſi probè concoquantur, ſuccum tamen non exquiſitè ſanguineū, ſed frigidiorem ac crudiorem faciunt, multóque tempore indigent vt conficiātur, ac in ſanguinem probum commutentur.

De agreſtium & domeſticorum animalium differentia, Cap. XLI.

F DOmeſticorum animalium temperatura eſt agreſtiū humidior: agreſtium verò eſt durior, pinguedinisque aut nihil omnino, aut certè pauciſſimum habet: quamobrem eorū caro pluribus quoque diebus quàm domeſticorum & in ocio educatorum, imputris ſeruatur: éſtque perſpicuum, alimentum quod inde prouenit multo minus excrementi habere: quod verò à domeſticis atque ocioſis ſumitur, eſſe excrementitium.

De alimento quod à volucribus animalibus ſumitur, Cap. XLII.

G AVium omnium volucriū genus, greſſilium generi, ac præſertim ſuillæ carni comparatum, minus alimenti præbet: volucrium tamen caro eſt ad cōcoquendum facilior, præcipuè perdicis, attagenis, columbæ, gallinæ, & galli gallinacei: turdorum verò & merularū & paruorum paſſerum, inter quos ſunt etiam qui turricolæ nominantur, caro eſt prædictorum carne durior, atque horum quoque multo magis caro turturis, palumbi, atque anatis. Phaſianorum, quod ad concoctionem & alimentum attinet, gallinarum carni eſt ſimilis, voluptate tamen in edendo excellit: his durior, cōcoctu
H difficilior, ac fibroſior eſt pauonū caro. In omnib⁹ autē volucrib⁹ animalibus perinde ac in quadrupedibus generatim ſciendum eſt, carnem augeſcentium multo eſſe carne declinantium meliorem: prauam verò admodum nouellorū, ſed lōgè alia ratione quàm ſenio cōfectorū:

ſiquidem ſenum caro dura & neruea eſt, & idcirco praua ad concoquendum, & alimenti exigui eſt: at corpora animalium quæ nuperrimè in lucem edita ſunt, mucoſa, humidáque ſunt, & ideo excrementorum plena. omnino verò per aluum ſecedunt.

De anſeribus & ſtruthiocamelis, Cap. XLIII.

HOrum caro excremētitia eſt, multóque ad concoquēdum difficilior quàm prædictorum animaliū caro, ac potiſſimum quæ parua ſunt, & carne dura ſunt prædita. Alarum natura fibroſa eſt ac dura: quorundam verò caro tota eſt huiuſmodi, quales ſunt grues, quas comedunt quum prius multos dies mortuas tenuerint. Inter grues autem & anſeres caro tardarum, quæ ὠτίδες appellantur, eſt quodammodo media.

De volucrium animalium viſceribus, Cap. XLIIII.

HOrum ventriculi eſculenti ſunt, ac nutriunt: quidā verò ſunt etiam periucundi, ceu anſerum, deinde gallorum gallinaceorum altilium. Et quemadmodum iecur in ſuibus adhuc viuentibus eſu caricarū iucundū præparant, ita in anſeribus alimenta ſero lactis imbuuntur, vt iecur non modò ſuauiſſimū ſit, ſed vt etiā valentiſſimè nutriat, optimi ſucci ſit, & non difficulter deiiciatur, & pariter, vt in ventriculo probè concoquatur. Alæ quoque anſerum ad concoquendum & alendum ſunt idoneæ, & his magis gallinarum: peſſimæ ſunt annoſorum, optimæ verò iuniorū, ac probè nutritorum. Gallorū autē gallinaceorū teſtes ſunt optimi, præcipuè aurē altiliū, ac multo magis ſi cibus eorum ſero lactis fuerit imbutus. nam & boni ſucci ſunt, & nutriunt, & facillimè concoquuntur. Nonnulli autē ſtruthiocameli ventriculum tanqu[illegible]entū cōcoctionem adiuuans, falſò laud[illegible]nt: alii verò magis mergi ventriculum commendant: verùm hæc neque facilè concoquuntur, neque medicamenta ſunt alios cibos concoquentia.

De ouis, Cap. XLV.

GAllina[illegible]m ac phaſianorum oua cæteris præſtant: anſerum verò ac ſtruthiocamelorum ſunt deteriora: recētia quoque veteribus, quæque minus cocta ſunt iis quæ plus, præſtantiora ſunt. Tremula autem ad corpus alendum ſunt omnium præſtantiſſima: ſorbilia verò minus nutriunt illa quidem, ſed facilius ſubducuntur: elixa verò & aſſa difficulter cōcoquūtur, tardè tranſeunt, corpúſque alimento craſſo nutriunt: quin multo etiam tardius tranſeunt, craſſiúſque alimentū præbent, quæ in calido cinere aſſantur. Quæ verò in ſartagine inſpiſſata ſunt, & τηγανιστὰ propterea dicuntur, alimenti ſunt ad omnia peſſimi. Quæ verò ſuffocata appellantur, elixis & aſſis meliora ſunt. ea ſic parant, Oleo garo, ac modico vini inſpergunt, vas quo continentur, caccabo in quo aqua calida inſit, imponunt, ipſum operculo totum obſtruunt, ignem ſubſtruunt, quoad oua mediocrem conſiſtentiam ſint conſequuta: nam quæ ſupra modum craſſa ſunt, elixis & aſſis ſimilia redduntur. Eidem etiā mediocritati conſiſtentiæ intentos eſſe nos oportet in ouis quæ ſupernè caldariis infunduntur, vt ne ipſa omnino incraſſari permittamus: ſed quum adhuc ſuccum habeant, vas ab igni auferamus.

De mugile, Cap. XLVI.

CAro mugilum qui in aqua paluſtri ſordidáque viuunt, excrementitia eſt, atque admodum mucoſa: optima verò eſt eorum qui in puro mari degunt. Sed mugiles quoque praui ſunt qui in ſtagnis vitam ducūt: ac præſertim qui in paruis verſantur, & magis etiam quum aqua non effluit, ſed ſtabilis eſt. Inter fluuiatiles autem præſtantiores ſunt qui oriuntur in fluminibus quorum aqua rapidè fertur, ac copioſa eſt: qui verò in ſtagnantibus, ii non boni ſunt. Iam verò guſtus tibi mandenti præſtantiorem mugilem indicabit: acrior enim, iucundiórque, & pinguedinis expers eius eſt caro. At pingues, & guſtui exoluti, cum ad veſcendum deteriores ſunt, tum peius concoquuntur, & à ſtomacho ſunt alieni, prauúmque ſuccum faciunt: quamobrem ex origano eos parant.

De labrace, Cap. XLVII.

HIc piſcis pelagius eſt: alimētum verò quod ex hoc cæteriſque piſcibus habetur, ſanguinē facit tenuioris cōſiſtentiæ quàm id quod animalia terreſtria ſuppeditant, vt copioſè non nutriat, & citius diſcutiatur.

De mullo, Cap. XLVIII.

INter pelagios hic quoque numeratur, omniū ferme aliorum carnem habet duriſſimam, & friabilem. Nutrit, quum probè concoctus fuerit, valentius quàm cæteri piſces. hi verò tum propter purum mare, tum propter cibum, vt etiā alii piſces omnes, optimi fiunt. Ergo qui cancellos comedunt, & grauiter olent, & inſuaues ſunt, & difficulter cōcoquuntur, & praui ſunt ſucci. Hos dignoſces ſi prius quàm veſcare, vētrem reſeraris: inter veſcendū verò primus ſtatim odoratus atque guſtatus tibi eoſdem indicabit.

De piſcibus ſaxatilibus, Cap. XLIX.

HIs omnibus ſcarus excellere ſuauitate creditur, ſecundo loco cenſentur merulæ ac turdi, tertio iuliæ, fucæ, ac percæ. Alimentum verò quod ſuppeditāt, non modò eſt cōcoctu facilè, ſed hominum etiam corporibus, vt quod ſanguinem mediæ cōſiſtentiæ gignat, eſt ſaluberrimum.

De gobio, Cap. L.

GObius littoralis eſt piſcis, ex eorū numero qui parui ſemper manent. Præſtantiſſimus autem ad ſuauitatem, concoctionem, diſtributionem, & ſucci bonitatem eſt is qui in arenoſis littoribus, aut ſaxoſis promontoriis degit: at qui in oſtiis fluminum aut ſtagnis maritimis viuit, neque ad cōcoquendum facilis eſt, neque boni ſucci. Si verò limoſa quoq; fuerit aqua, aut fluuius vrbē expurget, gobius ibi genitus erit peſſimus, quales ſunt cæteri piſces omnes qui in eiuſmodi aquis vitā exigunt. Porro gobiorū caro, vt eſt ſaxatilibus durior, ita eſt mullorum carne certè mollior: ergo veſcentium corpora pro portione nutrit.

De piſcibus molli carne præditis, & albi iuris conficiendi ratione, Cap. LI.

ASelli ſi probo alimēto vtantur, & in mari puro degant, carnis bonitate cum ſaxatilibus cōtendent: at qui alimēto prauo vtūtur, & in aquis mixtis verſantur, mollitiem quidem carnis non amittunt, ſed tamen pinguedinem acquirunt, propter quam non æquè vt prius ſuaues manent, atque alimentum excrementorum plenum corpori præbent. Cæterùm in omnibus piſcibus hoc eſt communiter (vt diximus) memoria tenendum, peſſimos gigni in oſtiis fluuiorum qui latrinas, aut balneas, aut culinas, aut veſtium ac linteorum ſordes expurgant. Iam caro etiam murænæ quæ in huiuſmodi aqua verſatur, peſſima inuenitur. Bugloſſus verò & mollior, & ſuauior, & omnino melior eſt paſſere. Lacerti verò medium quodammodo inter piſces quorum mollis caro eſt, & quorum eſt dura, locum tenent: horum autem piſcium apparatus ad cōcoctionem optimus eſt is qui ex albo iure conficitur, quod quidem parant hoc modo: In aquā copioſam olei quod ſatis ſit effundito, parúmque anethi & porri addito: quum piſces ſemicocti fuerint, tantum ſalis adhibeto vt totum ius nondum ſalſum videatur: hic apparatus vel ipſis ægrotis eſt accōmodatus. Omnium autem prædictorū piſcium alimentum hominibus qui non exercentur, ocioſis, imbecillibus, & ægrotantibus aptum eſt: qui verò exercentur, cibos valentioris materiæ poſtulant. Sæpe autem diximus molle friabiléque alimentum, vel ex eo quod optimi ſucci eſt, ad bonam valetudinem eſſe accommodatiſſimum. nihil enim eſt quod magis quàm ſucci bonitas ad tuendam ſanitatem pertineat.

De piſcibus quorum dura caro eſt, Cap. LII.

DRacones ac cuculi omnibus iis qui eos comederunt, durā habere carnē perſpicuò videntur: galeonymi verò durā ipſi quoque carnem habent, præter eum qui apud Romanos in ſummo pretio eſt, quē galaxiam vocant, qui mollis eſt carnis: eſt verò hic etiam ex genere muſtelorū. Iam ſcorpii, trachuri, orphi, & mulli duræ carnis piſcibus adnumerantur. Eſt verò perſpicuum,

piſces duræ carnis difficilius quàm eos qui molli carne præditi ſunt, confici: ſiquidem & concoctio quæ in vẽtriculo, & quæ in iecore, & venis ſanguinis origo, & quæ in ſingulis corporis partibus alendis aſſimilatio fit, in mollioribꝰ facilius, in durioribus ægrius efficitur: præterea ex durioribus piſcibus craſſus ſuccus, ex mollioribus verò tenuior gignitur.

De animalibus teſtaceis, Cap. LIII.

BVccinæ, purpuræ, oſtrea, hiatulæ, cæteráque his ſimilia, quum integumentum quo extrinſecus ambiuntur teſtæ ſit perſimile, teſtacea nominantur. Eſt autem horum omnium commune vt ſuccũ ſalſum in carne contineant, aluo ſubducendæ idoneum, qui in vnoquoque magis minuſque ad hanc rem pro qualitatis ac quantitatis ratione ſit proprius. Siquidem oſtrea carnẽ aliorum omnium teſtaceorum molliſſimam habent: at paruæ hiatulæ, & purpuræ, & buccinæ, & quæcunque huiuſmodi ſunt, duram: ergo iure fit vt oſtrea potius aluum ſubducant, minúſque corpus alant: duriora verò difficilius concoquantur & magis nutriãt. Quemadmodũ enim ex animalibus teſtaceis, quæ duræ carnis ſunt, carnem ad concoquendum, ita etiam ad corrũpendum difficilem habent: quamobrem ea ſæpe iis damus quibꝰ cibus vitiatur in ventriculo ob prauos ſuccos qui vel ex iecore in ipſum confluant, vel in ſuiſmet tunicis contineantur: nam ex eis plurimus ſuccus crudus, quem vocant: ex iis qui mollioris carnis ſunt, pituita gignitur. Vt igitur, quum ſuccum ſalſum abiecerint, eorum caro difficulter corrumpitur, aluúmque ſiſtit: ita ſiquis confectum ex ipſis ius biberit, aluus quidem ei abundè deiicietur, id tamen corpori nihil alimenti offeret.

De molli teſta intectis, Cap. LIIII.

ASTaci, paguri, cancri, locuſtæ, carides, & alia conſimilia tenui teſta, duritie quidẽ ſimili teſtaceis, ſed quæ minor ſit, conteguntur: habent tamen ſalſum ſuccum, eúmque non exiguum. Dura carne in totum conſtãt: & idcirco difficulter cõcoquuntur, & firmiter alũt, quum ſcilicet in aqua potabili præcocta fuerint. Horum etiam caro, vt oſtreorum, quum ex aqua (vt dictum eſt) præcocta, ſuccum ſalſum depoſuerit, aluum cohibet: hæcque ægrè non ſecus quàm teſtacea duræ carnis corrumpuntur.

De mollibus, Cap. LV.

MOllia vocantur quæ neque ſquamas, neque aſperã, neque teſtaceam cutim, ſed mollem qualis humana eſt habent. Huius generis ſunt polypus, ſepiæ, & cætera his ſimilia: hæc nanque tangentibus mollia videntur: duræ tamen carnis ſunt, difficulter concoquuntur, & exiguum ſalſum ſuccum in ſe continent. Si tamẽ concoquantur, corpus non parum nutriunt: cæterùm hæc quoque plurimum ſucci crudi generant.

De cartilagineis, Cap. LVI.

ASpera noctúque ſplendens eſt horum animalium cutis: idcirco nonnulli ἀπὸ τοῦ σέλας ἔχειν, (*hoc eſt quia ſplendorem habeant*) ea σελάχια nominata fuiſſe dixerũt. Inter ipſa autem torpedo & paſtinaca carnem habent mollem atque ſuauem, quæque mediocriter per ventrem tranſeat, & non difficulter concoquatur: nutriunt etiam mediocriter, vt alia quoque omnia quæ molli teſta ſunt intecta. Eſt verò omnibus commune vt partes quæ ad caudam ſunt, mediis partibus ſint carnoſiores: id quod præcipuè ineſt torpedinibus. nam partes horum animalium mediæ videntur habere in ſe tabidam cartilaginẽ quandã. Bati autẽ, liobati, & rhinæ, omniáque huiuſmodi, duriora ſunt, & ad concoquẽdũ difficiliora: & valẽtius quàm paſtinaca & torpedo corpus alũt.

De cetaceis animalibus, Cap. LVII

PHocæ, balenæ, delphines, libellæ, grandiores thynni, itémque canes, cæteráque cetacea his ſimilia, duram, mali ſucci, ac plenam excrementorum carnem habent: quapropter ſale pri us condientes ad vſum ipſa redigũt.

Ex Xenocrate de alimento quod ex aquatilibus exiſtit, Cap. LVIII.

NAtantium natura cibus extitit, qui in conuiuiis ſplendidis in deliciis eſt habitus, ac magnũ quoque

A ad ſalubrem victus rationem vſum præſtitit. Differunt verò piſces ex ipſa compage: ſiquidem alii duræ, alii mollis carnis ſunt. Ac duræ quidem ſunt carnis phagri, ſynodontes, bugloſſi, & lati, quales ſunt pheſæ, & rhombi: mollem verò carnem habent turdi, merulæ, ſucæ, & eiuſmodi qui facilè digeruntur. Inter hos medii ſunt aſelli, bacchi, vmbellæ. Præterea quidam ſaxatiles, quidã pelagii ſunt: ac magis alunt qui prope littora quàm qui aquæductuum meatibus mali ſucci & ori ingrati feruntur. Iam maria quoque in hac re differunt: ſunt B nanque mediocres piſces qui in Adriano: ſed qui in Tyrrheno degunt, ſuauiſſimi: quinetiam verno tempore quamplurimi, quòd oua pariant, ſunt præſtantiores, vt mulli: æſtate verò phagri & ſynodontes: autumno verò hepatus, qui quum annum excedit, mali ſucci eſt. mugiles & lupi delicatiores ſunt. Ex ætate verò parui & noui facilè corrumpuntur: cetacei verò difficulter in ſuccum commutantur, duri ſunt, ac ſtomacho noxii: qui verò medium locum tenent, ii medio quoque modo ad diſtributionem ſunt affecti. In partibus quoque differunt. C nam in partibus quæ ad caudam ſunt, quum motu exerceantur, bonum alimentum afferunt, ac delicati ſunt: in iis verò quæ ad ventrem pertinent, quum pingues fuerint, tum fluitant, tum verò ad excretiones rite ſunt affecti: in dorſo verò dura caro eſt. at capita omnino propter ſalſum humorem & pinguedinem non nutriunt, & difficulter diſtribuuntur. At facilè admodum excernuntur maraugiæ & paguri, ſed maximè omnium mulli. Ex apparatu, aſſi magis nutriunt, ſed difficilius tranſeunt: elixi verò, parum nutriunt, ſed facillimè deiiciuntur: D itémque marini ori ſuaues, apti ſtomacho, facillimi ad diſtribuendum, flaccidas ac molles carnes faciunt: nam & coloratos faciunt, & [illegible] ...inem creant, aluúmque ſubducunt. At fluuiatiles, & qui in ſtagnis degunt, ſtomacho noxii ſunt, craſſam materiam faciunt, difficulter excernuntur, & nonnulli non ſunt marinæ materiæ expertes, vt coracinus qui in Nilo naſcitur & perca in Rheno, & in Tyberi lupus, qui eſt ſubſignatus: itémque Anienis, paluſque in Phalernis, eiuſdem naturæ piſces gignunt. nam pabulum quod illic eis ſuppetit & boni E ſucci eſt, & valde accommodatum. Ex omnibus verò piſcibus anteponẽdi ſunt ii qui virus non habẽt, & præpingues ſunt, ac boni ſucci & moderati. Cæterùm ex piſcibus alii natantes, alii cartilaginei, alii molles, alii teſta operti, quorum exponendæ ſunt qualitates. Apua minimus eſt, gregarius, & in olla paratur. Alopeces, Lippuri, Thriſſæ, Leuúſque ex mari in flumen confugientia difficulter in ſuccum mutãtur, ſtomacho non conueniunt, difficiliter concoquuntur, & exiguum alimentum præbent. Acharnes verò duræ eſt naturæ, ægrè F corrumpitur, nec eſt ſtomacho accommodatus, nec probum ſuccũ gignit. Velonæ, quæ roſtri cornei ſunt, ineptæ ſtomacho, malique ſucci ſunt, non nutriunt. Facilè corrumpuntur phocæ, Iulides, Trachuri (qui Sauri ab aliquibus nominantur) & Canni, & cæteri omnes qui ſartagini conueniunt, ori quidem comedendo apti ſunt, ſed tamen ſtomacho non ſunt idonei, & facilè corrumpuntur, fluitant, ventrem non alunt. Erythrinus ori gratus aluum ſiſtit: duræ compagis eſt, ad nutriendum valet: & ad res venereas excitandas, ſiquis eum vi- G no ſuffocatum bibat, aptus eſt. Thranis, aut xiphias cetaceus eſt piſcis, & in fruſta ſecatur: ori autem ingratus eſt, ſcaber, difficilis ad conficiendum, valenter nutriens, graueolens: quamobrem & cum ſinapi comeditur, & in olla paratur: eiúſque præſtantior pars eſt imus venter. Thynnus, & thynnis, colias, orcyinus, pelamis, ſcombrúſque non apti ſtomacho ſunt: mali ſucci ſunt, flatum gignunt, ſcabri, difficiles ad excernendũ, nutriunt: quorum valentiſſimè nutrit pelamis: colias verò & ori H ingratus eſt, & nullius ſucci: at thynnis ei ſubiicitur: thynnus verò difficulter concoquitur. Siones, brachicephali, pectines, chelidones, vranoſcopi, galei, canes, & qui ſunt generis eiuſdem, mali ſucci, & grauis odoris ſunt, ſegnem materiam trahunt, & gignunt. Apti autem menſæ ſunt ſargi, melanuri, cãthari,

ſuntque ſtomacho idonei, boni ſucci, ac facilè diſtribuuntur: præterea verò alunt, & apti ad excernendum. Salpæ autem pelagiæ acris ſunt ſaporis, ori gratæ, difficulter corrumpuntur, difficulter ſeparãtur, alunt, facilè excernũtur: at quæ in littoribus capiũtur, duræ ſunt carnis, & mali ſucci, & ori inſuaues. Bugloſſi verò & paſſeres duram carnem habent, ac difficiliter corrumpuntur: boni tamen ſucci ſunt, & facilè excernuntur: glaucus, cum lupo (eſt enim in omnibus ei ſimilis) minus. Præſtat autem ſparo, ellops, ſtomachóque eſt idoneus, ſuccũ dulcẽ gignit, alit, faciléque excernitur, hepatus: hemaxias mediocriter alit, delicatus, ſolutus, ori gratus, difficulter verò cõcoquitur, & alit, & facilis excretionis eſt. mugil verò pelagius optimus, ori gratus, acer, lupo non cedens. Præterea hic quoque præterquam quòd tener eſt, facilè ſubducitur: in limpidis autem ac puris fluminibus natans marinam duritiam dulcis temperiei beneficio remittit: qui verò in turbidis & ſtagnis in quibus aqua ſtat, grauioris odoris eſt, difficillimè diſtribuitur, quúmque ex fimo pinguis ſit redditus, admodum inertem carnem habet: quum verò in magnitudinem excreuit, indureſcit. nonnulli verò mugilem, plotem vocant. Cytharus & rhombus lati ſunt: rhombúſque ſolidus eſt, difficiliter corrũpitur, qui quidem ſi magnus ſit, quoniam difficiliter conficitur, & ſatis alit, per vnum diem adſeruatus coqui debet: ac citharus mali ſucci eſt, & ſtomacho non idoneus: ægrè corrumpitur, facilè excernitur. Ciclæ, cottyphi, phæcides teneræ ſunt carnis, boni ſucci, facilè digeruntur, non nutriunt, ad alui deiectionem accommodati. Coraxus duræ carnis eſt: & quum maior eſt atque auctior, grauis odoris, difficilis diſtributionis, ori aptus: alienus tamen à malæ materiei ſobole: éſtque cæteris ſimili[illegible]uior. Lupus verò variatur: nam quanto maior eſt, tanto durior efficitur: bimeſtris eſt optimus, ſtomacho idoneus, boni ſucci, tener. Vrſa dulcem ſuccum facit, nutrit, facilè diſtribuitur, & facilè excernitur. Atque ita quidem de pelagia cenſendum eſt: at quæ in piſcinis degit, omnia habet contraria, quemadmodum in aliis quoque piſcibus vſu venit. Ori nanque inſuaues ſunt ii qui concluſi viuunt: quæ verò in fluminibus degit, eo quòd ex mari frigidam aquam ſubit, ori grata, teneráque eſt: quæ verò in portus tranſit, limoſa, & coanguſtata, & pinguis reddita, ori ingrata eſt. Aſellus non acris ſaporis eſt, boni ſucci, difficilis diſtributionis, facilè ſubducitur, alit. Scorpenæ duræ carnis propter ſuccos ſunt, & ob eam cauſam apparatu indigent: & quum ad excretiones aptæ ſint, ori quoque ſunt gratæ. Vmbellæ ori ſuaues, boni ſucci, facilis diſtributionis, non admodum nutriunt, facilè excernuntur. Scarus ori gratus, difficulter digeritur, facilè corrumpitur, & deiicitur: qui verò nuper captus eſt, neque viuariis fuit incluſus, multa habet interiora, & ori gratus eſt, & fluitans, facilè corrũpitur. Synodus habet ille quidem carnem duram, ſed tamen non eſt alimenti expers: boni verò eſt ſucci, ac facilè diſtribuitur, & mediocriter nutrit, & facilè excernitur. Mullus obſoniorum præſtantiſſimus eſt, & ſtomacho idoneus, & boni ſucci, & ori gratus, caro plana, difficilis ad corrumpendum, & mediocris ad excernendum. Differt autem pelagius à ſaxatili, quòd rufus ſit, cinnabaríque atque auro ſimilem aſpectum habeat, itémque barbam fert: his autem inferiores ſunt ii qui in littoribus viuunt. Phagrus duræ carnis eſt, difficulter corrumpitur, non facilè ſecernitur. Aurata candidæ carnis eſt, ſolida, cõdẽſa, boni ſucci, facilis diſtributionis, alitque, & non difficulter excernitur. Congrus nec ori gratus, nec mali ſucci eſt, modicè aptus ad concoquendum, & alendum, & ad excernendum vitio vacans.

De vrtica.

Vrticæ quæ etiam acaliphæ dicuntur, gratæ ori, & ſtomacho non mediocriter ineptæ: ſed aſſatæ ſunt elixis accommodatiores, aluum cient, vrinámque magis mouẽt, quæ poſt purgationem exortæ iuxta calculos, lotæ, & perexiguo ſali mixtæ, atque ita parum aſperſæ ſunt, vt mediocriter mandi poſſint, & aſſatione concretæ aut

A verubus aut ſurculis ſuper carbonibus maluæ aut ſarmentorum, vt valenter ſoluant. Cum paſſo autem aut vino mulſo guſtum excitantes, facilè concoquuntur, faciléque excernuntur: quæ verò ex paſſo & oleo elixantur cum alio etiam condimento, id quidem ſeruant vt lubricæ ſint, atque attrahant: ſed & explent, & difficulter concoquuntur, & aluum magis relaxant.

De teſta opertis.

Glandes optimæ ſunt quæ æſtate capiũtur, aptæ vt eis veſcamur: quæ quidem exoriuntur vbi aqua dulcis B mari admiſcetur. nã & alunt, & dulces ſunt: plerunque autem in petris educantur. Suauiſſimæ enim ſunt quæ alunt, friabiléſque ſunt, multúmque ſucci faciunt, & ad aluum molliẽdam accommodatæ, & ſtomacho idoneæ, ori gratæ, teneræ, & vrinam cient. Succus earum ſimplex confici non poteſt: aut ius decoctarum ad excretionem valet. Quæ verò in petris vitam non degunt, acres ſunt, & medicamenti facultatem præ ſe ferunt, & plus ventrem citant quàm vrinas moueãt. Glycymerides præſtantiores ſunt trachibus, inferiores autem peloridibus. C hæ nanque ſtomachum diſgregant. earum caro dura eſt illa quidem, ſed non expers alimenti, & vrinam magis quàm pelorides cient: aſſatæ autem (mea quidem ſententia) indureſcunt: elixatæ verò & conditæ ori ſunt gratæ. Ex genere peloridum ſunt hiatulæ. diuerſæ autem ſunt, atque variæ, & longæ, vt Dicæarchiæ in Lucrino lacu, & Alexandriæ in portu: (ſunt enim dulces, & boni ſucci) quæ verò ſub Pharo, & Diolco, & Ponte, & inſula oblongæ ſunt & aſperæ, glandibus quercinis ſimiles, & æquè ac phagi echinum producentes: albæ au- D tem ſunt, duræ, atque acres. Pectines optimi ſunt qui ad iuſtam magnitudinem peruenerũt, caui, colore nigriore: præſtant autem vere atque æſtate: ſiquidem eo tempore ad Lunæ incrementum maximè augentur. Omnibus autem antecellunt Mitylenæi magnitudine, natura, humoris bonitate. His ſimiles Ionium mare iuxta Illyrida, Hetruriam, Salonas, & Latium producit. Iam verò & Chios, & vicinæ inſulæ, itémque Alexandria huiuſmodi piſces ferunt. Pontus verò multos fert, ſed minutos, & qui ægrè augeãtur: dulces ſunt, ac facilius quàm E oſtrea concoquuntur. Ex aceto ſumpti ad excretionem accommodantur: & quum ex poſca coquuntur, dulcitudinis participes ſunt, quam aſſando deponunt. Pari quoque modo contriti aluum ſoluunt, idque ſiue recentes, ſiue vetuſti fuerint: parum autem vrinam cient. Qui buxei coloris ſunt, ſicut oſtrea, non facilè corrumpuntur. Elixi ſunt aſſatis ad aluum ſubducendam aptiores, quíque magis aſſati ſunt, minus ſucci habent, & difficiliter excernuntur. Exiſtimandum quoque eſt, eos qui in ſuis teſtis aſſantur, minus huiuſce incommodi habe- F re, & facilius alere, & minus eos perturbare: valentiores autem aſſati ſunt: quíque expurgati planè puréque fuerint, ii grati ori ſunt, & facilè concoquuntur: & teſtaceis anteferendi ſunt illi qui ſale cõditi ſunt, nec admodum perturbant. natiuam autem dulcedinem in muria conſeruant, & vrinam mouent: ac candidi quidem & lati ſunt dulciores. Atque albi ſunt duri, rufi verò ſunt viroſi, & vrinam cient: varii autem medii ſunt, & eorum aliqui fucis ſunt ſimiles, qui per ſe dati, difficulter concoquuntur, & tamen vrinam mouent. Aſſumpti verò G pectines remedio ſunt iis quorum veſica vlceribus ſordidis, & cruſtam habentibus vexatur, ſiquidem ea expurgant. Buccinæ ſunt duriores purpura, & magnitudine ac loco differunt: triplicéſque vires habent teſtæ, colli, & excrementi in teſta contenti. Nam ſcabra ſubſtantia piſcis aluum ſiſtit, ac præcipuè ſi aſſetur: contrà magis facit elixa. Collum earum aluum ſoluit, difficultérque concoquitur, idcirco ex ſinapi, vel aceto, aut liquore, aut pipere corrigere ipſum debẽt qui eodem veſcun- H tur. Aqua denique quæ ex eis emanat, calefacta ventrem ſubducit: cum eo verò excremento quod teſta continetur, cocta, magis gilua fit, & piſcis qualitatem præfert: ſi verò totæ decoquantur, maiorem ſiſtendi vim habebunt, & ſitim afferent: quidam verò eas elixantes læuigant, & æquè ac vrticas condiunt, ſiúntque

ori gratæ. Luna exoriente plenæ & æſtate graciles: purpuræ maiores duriores ſunt: & earum coria mediocriter corrumpuntur: colla difficulter conficiuntur, ægrè ſecedunt, ægrèque corrumpuntur: aptæ ſtomacho, pauci humoris ſunt, vix mandendo diſſolutæ: fundum verò aut earum excrementum facilè conficitur, facilè ſecedit, maiorem piſcis facultatem affert, vrinam ciet, ſudorē mouet, ſputum creat. Siquis eo largius veſcatur, bilē nauſeámque facit, & atri humoris copiam gignit: partes autē ad caudam pertinentes, aut extremitates earum quæ eiuſdem ſunt generis, quæ turbinatæ ſunt, omnium ſunt aptiſſimæ, earumque vſus elixando & aſſando humorem ex ſe emittit ori gratum, ventriculo idoneum, aluum ſubducentem, dulcium vrinarum motorem, parum tamen carnis facit, ad cochlearum proportionem: ſed & ori ſuauem odorem conciliat. Ad vini potum incommodæ, elixatæ nutriunt, aſſatæ verò duræ ſunt, earum excrementū quod teſta continetur, ſiſtit more buccinarum. Cochleæ duræ ſunt, difficulter cōficiuntur: harum ſpecies ſunt hæ, teres, quæ tubæ modo ſufflat: rotunda, quæ oleum effundit: harum quæ nimis magnæ ſunt, ineptæ ad comedendum cenſentur, quia viroſæ ſunt, duræq; ac bilim creāt, & multa eis caro ineſt, cetaceæque ſunt. Breuium vſus nō nullis placet cum aceto mulſo, aut cum foliis viridibus rutæ, cū oxypipere: quæ verò quinque digitorum ſunt, & imam partem acutam habent, quæque helices, aut actinophori nominantur, minus quidem carnis quàm cæteræ cochleæ habent, ſed tamen explent, & ſuperfluunt: at præmadefactæ, & aſſatæ, atque ex aceto ſumptæ, accommodatiores ſunt. Ac cochleæ omnes incoctæ ventrem perturbant: marinæ verò vertices habent dulciores: ſuntque teneræ, boni ſucci, difficulter corrumpuntur, leues comparatione terreſtrium. valentiores enim & molliores ad excretionem cenſentur, ſuauioriſque odoris, & ima eorum pars ſtomacho idonea. Cochleæ porro ægrè concoquuntur: cum aceto verò & ſucco aperiunt, vt qui eis veſcuntur pingueſcant: ac cum eruca etiam comeduntur. Lopades minutæ ſunt: in quibuſdam verò locis ſunt magnæ, vt ab oſtreis non abſimiles videantur: maximæ in India, ſicut cætera omnia, naſcūtur: cæterùm duræ, & pauci ſucci, difficultérque conficiuntur, & excernuntur: coctæ autem & conditæ ſunt gratæ ori. Murices ſalſi, viroſi: eis ſuccurritur liquore cyrenaico, ruta, & aceto: ventrem turbant, vrinam cient, ori non grati, concoctu difficiles, obſtruunt craſſo ſanguine, pituitam gignunt, & magis adeo recentes: idcirco parandi ſunt cum acribus, vt ſinapi, erucáque: aſſi difficulter ſecedunt, magnam ſitim inuehunt, grauāt: elixati, contriti, & conditi minus viroſi ſunt: ſed eadem quæ turbinati faciūt. Mures rotundiores quidē ſunt muricibus, ſed minores & hirſuti, teſtámque tenuem ferūt, caro magis tenera eſt ac dulcior. ſucci magis varii, minus etiam nutriunt, os mordicant, faucium deglutitionem conuellunt, vocem condenſant, aut abſcindunt: qui largè eis veſcuntur, tuſſes ſiccas, & raucitates eis excitant: arenoſi verò boni non ſunt, vel qui in fictilibus figulorum, vel in petris, vel in alga naſcuntur: ſunt enim acres. Oſtrea verò pelagia rara & inutilia ſunt, quia ea ſol non aſpicit, & exiguæ magnitudinis fiunt, amaráque ſunt, nec eſculēta, quia ventrem mordicāt: gaudent dulci temperamento immixta, quod carnes dulces auget: idcirco ad Nili oſtia præcipuè in Ægypto, & in Epheſo ad Caiſtri ingreſſum incluſa, vt ſemina ponunt, & ita creſcunt. Vere igitur craſſeſcunt expleta albo humore & lacteo: præterea Brūduſii, Tarracone, Narbonæ, Dicæarchiæ, in Lucrino lacu, Chelidonia, Leucade, Actio, & Lybico ſinu idem fit. Pelorides verò, aut melænides optimæ ſunt, quæ ſimiles ſūt oſtreis in ſtagnis, & limoſis paludibus, vbi aqua dulcis immiſcetur: quæ verò in fundo degunt, cum raræ ſunt, tū verò etiam inſuauiores. His accommodatè vtere ex iure conditis ad alui ſubductionem: adiuuant concoctionem, mediocriter ſecedunt. Pinnæ locorum cauſa aptæ ſunt, teneræque bene alunt: ex lutulentis locis captæ, & in quibus aqua dulcis & tranquilla miſcetur, quia ab vndis nō offenduntur, teneræ permanent. Pinophylaces verò qui ſunt eiuſdem alimenti participes, titillantes ac pinnas admo-

A nentes, pinnæ conſulunt, atque auxiliantur: ac potius in lapidoſis & pinnis aſſuetis locis morantur. magnitudinis autem cauſa pinnæ minores ſunt magis teneræ quàm maiores. Verno autem tēpore atque æſtiuo captæ longè excellunt iis quæ alio tempore capiuntur. nam præterquam quòd bonam alimoniam dant, dulces etiam ſunt, quum tunc oriantur: & magnitudinis ratione quæ non magnæ ſunt, aliis præſtant: mediæ carnem habent mollem, albā, dulcem. Earum dura ſunt colla, concoctúque difficilia, & quæ ægrè diuiduntur, & ægrè corrumpuntur: ſed earum B corpus facilius quàm collum corrumpitur. Elixātur oleo dulci, melle, ſimiliter & vino: quæ verò ex aqua elixantur, iis præter naturam conchularum, ex ſinapi veſcimur. aſſæ duriores ſunt elixis, & præſertim quæ vino parantur: præſtat enim eas ex liquore, aceto, & ſinapi parare. At earum quæ in vino & aceto maduerunt, magis tenera eſt caro, ſed flatum ciet. Strombi verò duri ſunt, ægrè conficiuntur, ac magis etiam ii qui auriculis maiores ſunt: cum ſinapi verò & liquore in aceto læuigati accōmodati ſunt. Solenes, aut auli, aut donaces, mares ac fœminæ ſunt, C quæ vngues nominantur. Differunt autem: nam fœminæ mundæ ſunt, & vrinam cient, humectant. parantur verò apertæ, recentes verò ac magni, quique nigris quaſi virgis diſtincti verſicolores ſunt, mares ſunt, vrinámque turbant: ſed omni moleſtia vacantes redduntur ſale & aceto parati. At vitioſi, & excrementorum pleni, ex oleo & ſale ſumpti, æquè ac loligines ad potum parantur. Optimi ſunt maiores & craſſiores aſſati, minimè dulces ſunt: ac dulciores quoque fœminæ vnius coloris. Vere autem vigent & florent, ſale conditi inſuaues ſunt. Tethea in limo D naſcuntur & littoribus algæ feracibus: inueniuntúrque in muſco, alga, & fuco: ſimiliáque ſunt fungo plantæ marinæ: præterea verò qualitatem manui indunt quæ difficulter abſtergeatur: maximè verò eorum coria non conficiuntur. Auxiliantur autem renibus, aut quibus vitiatus eſt ſtomachus, & quos teneſmus exercet, & coxēdicis morbis laborātibꝰ, & ventri ſuperiori vnà cum ruta. Secantur etiam & lauantur, ac liquore cyrenaico, & ruta, muria, & aceto, vel ex aceto condiuntur, éſtque operæpretium ea cum vriridi mētha conficere: præſtātiſſima verò in Smyrna E inſula Aſiæ naſcuntur. Ægyptus verò hæc non fert omnino. Telinæ, ſiue xiphydria aluum ſubducunt: locis arenoſis proueniunt, & portubus vndis agitatis: fluuiatiles telinæ maiores ſunt, & plus ſucci habent, quales Ægyptiæ ſunt. Elixatæ ſunt dulces, earúmque ius aluum ſoluit: clauſæ verò ſale ſparguntur, & per teſtas humorem trahunt: frigida leuantur aqua, & ex oleo & aceto, vel mentha, vel ruta comeduntur. Qui aluum ſoluere voluerint, eas ſolubili apparatu cum oleribus condient: quæ florem ætatis agūt, ſi comedantur, vere ſunt optimæ. Ex chemis aſperas non-F nulli glycymaridas appellant: alii conchas vocant. quæ lōgiuſculæ ſunt, ſed minores quàm quæ in Ægypto viſuntur, quæ in ſectione aſperitates habent glandium quercinarum aſperitatibus non diſſimiles: in longitudine verò virgatæ ſunt, & eruptiones à cæteris differentes habent: quæ verò guſtatui maris odorē repræſentāt, durioris ſunt carnis, dātúrque imbecillis. Aqua ab eis manās ſtomacho eſt idonea, & vētri in trāſitu: eædē ſale cōditæ trahere vrinas poſſunt. os itidem iuuant comedendo, & præſertim ex ſinapi, aut aceto, & ruta. Leues autem chemæ maximè differunt ab aſperis. habent enim latam teſtam & pelluci-G dam, ac facilè concoquuntur, boni alimenti, boníque ſucci, ac dulces ſunt, & non iniucundæ ſtomacho. Ex liquore cyrenaico & ſinapi eis elixis & aſſis veſcimur: coctarum iuſculum ſoluit ventrem. At glycymarides iucundiores ſunt conchis, quæ leui teſta ſunt: ſed minus quàm pelorides. Differunt autem ex locorum ſitu, vt pelorides varietate ac figura. nam quæ in portu Alexandriæ inueniuntur, optimæ ſunt: quæ verò prope Dioclum & Pharum & Pōtem teretes ſunt atque aſperæ: quæ verò auriculæ nominā-H tur, prope petras naſcuntur, duræque ſunt, difficulter concoquuntur, ori inſuaues, & alienæ ſtomacho, & per aluum ſecedentes, cum ruta exhibentur, quum non alia ratione gratæ fiant: magnæ in Illyria naſcuntur in Ionio ſinu, atque ex cyrenaico liquore, aceto, & ruta comeduntur.

De piſcibus cetaceis ſale conditis.

Sale conditi piſces communiter quidem ſunt ori grati:ſed mali ſucci,& ſtomacho alieni:leniuntque ac turbant aluum.Ex ſale verò conditis alii duræ carnis ſunt, alii ſuapte natura humidæ compagis ſunt: alii teneri, alii medii inter hos,alii carnoſi,alii ex pinguedine conſtant: alii vetuſti,alii medii,alii recentes: ex quibus pelagii extenſi ſunt,nuper capti cedentes:medii verò diuturni,mediocres:atque alii quidem valde pingues ſunt,& excremẽtorum pleni:minus illi nutriunt:de cæteris qui duræ ſunt carnis,ij difficulter vitiantur:qui magis teneri ſunt,facilè corrumpuntur.Colii ſunt ori grati,aluum mouent, Iberici cæteris præſtant omnibus. Pelamis exigua naſcitur in Mæotide,ori grata,facilè corrumpitur, faciléq; excernitur.Cybium,hoc eſt conciſa, pelamis, quæ poſt quadraginta dies à Ponto in Meotim reuertitur,ori grata, & boni alimenti:quod verò Leoræum appellatur,ſuaue eſt,boni alimenti,ſitim non inuehit. Triton ſectum cybium ægrè vitiatur:ſolidius eſt cybio,in cæteris par. Orycalus eſt pelamis magna quæ in paludem non redit, tritoni ſimilis:ſed quia difficilius vitiatur,ideo inſignem vetuſtatem fert. tritone friabilior,ſed oris ſuauitate illi cedens: facilè verò diſtribuitur,atque concoquitur.Sarda(ita vocatur pelamis lõga ex Oceano veniens)ori grata eſt, acrimonia cybio præſtans,appetitum excitans,facilè ad excretiones lubricans.Scomber ori gratus,difficilis corruptu,ſitim afferens,laudatiſſimus eſt Parius. Salſamenta verò quæ ex thynnis fiũt, magnam inter ſe differentiam oſtendunt.alia enim eorum facilè diſtribuuntur,alia difficulter. eorũ ceruix fit ſalſamentum quod ori gratum eſt,& ægrè vitiatur, quia eſt pinguedine vacans, laudatiſſimum Cumis. Thynni verò vẽter quum [illegible] eſt,aptus eſt ad comedẽdum:ſed vetuſtatem [illegible]: éſtque ſtomacho idoneus,vt in genere ſale con[illegible]m: boni eſt ſucci,faciléque corrumpitur,ſed propter pinguedinem excrementũ parit.Cæteræ partes melandryæ dicuntur propter ſimilitudinem quam cum nigricantibus quercus radicibus habent:appetitum excitant ſinapi adiuncto:& quia pinguedinis ſunt expertes, ideo fit vt difficilius quàm imus venter corrumpantur. Atq[illegible] hæ quidem partes propriè & vſitato vocabulo ταρίχα, (*hoc eſt ſalſamenta*) nominantur.mulli enim & phagri ex India duri exiſtimãtur: ſuntque cetacei,nec inter puriores marinos annumerati.

De ſalſamentis fluuiatilium & paluſtrium.

Ex fluuiatilibus ac paluſtribus Nilus mures & phagros producit, qui quoniam pinguiſſimi ſunt,ideo elixi ex ſinapi comeduntur: ſi maior eorum copia aſſumatur, ſupernatant.De media materia ex mugilibus in ſalſamenta condiuntur ii qui ad ſpinam diſſecti ſunt, & mendeſii vocantur:eugies verò marini ſunt, hique in fictilibus ſale conditi cibo apti ſunt, qui etiam crudi detracta pelle & euulſa comedũtur. Ex mugilibus quoq; qui acropaſti vocitur,ſuaues ſunt,& aſſi comedũtur,nõ ſecus quàm marini & mendeſii.Ex coracinis qui ſale conditi ſunt,hemineri dicuntur: ipſique aſſi aſſumpti vicem gerunt alicuius autumnalis fructus:hique non omni tempore,ſed hyeme naſcuntur:fiunt quoque alia minima ſalſamenta, quibus crudis veſcimur. Auris proba quidẽ eſt,ſed aruinam peculiarem quandam inducit,& idcirco cum acribus oleribus ea veſcũtur,quorum(vt ſit hæc perfecta tractatio) cõmemoratio facienda eſt nobis. Vocantur ergo alia eorũ coracidia,alia boridia,alia collia,alia typhlinidia,alia abramidia:quæ omnia ſtomacho aliena ſunt,difficultérque corrumpuntur,& aluum ſubducunt.

Galeni de lacte & caſeo, Cap. LIX.

Bubulum lac craſſiſſimum eſt ac pinguiſſimum:camelinum verò liquidiſſimum, & minimè pingue: deinde verò equinum,tum aſininum: at caprillum moderatæ conſiſtentiæ eſt,quo craſſius eſt ouillum. Habita verò anni temporis ratione lac poſt partum eſt liquidiſſimum:& temporis progreſſu ſemper ac magis magiſque incraſſeſcit:media autem æſtate ipſum quoque in medio naturæ ſuæ conſiſtit:poſt verò hoc tempus, paulatim iam craſſeſcit,donec prorſus deficiat.Vere vt liquidiſſimum eſt, ita maxima eius eſt copia. Porro ex contrariis ſubſtantiis ſe-

A ro & caſeo lac conſtat:præterea verò habet tertio loco,vt pinguis ſucci particeps ſit,cuius plurimum habet(vt diximus)lac bubulum:ideóque butyrum,quod vocant, ex eo conficitur:ouillum verò ac caprillum lac habet quidem aliquid pinguedinis,ſed minus quàm bubulũ: quamobrem efficitur vt quandoque in ventriculo alicuius ſit coagulatum,ſi ſtatim vt emunctum eſt, calidum fuerit epotũ: ſi verò ſal aut mel addatur, neque concreſcere neque coagulari in vẽtriculo poterit.Ad lactis verò bonitatẽ magno pere facit paſtio beſtiarum. Perſpicuè autem videmus lac earum quæ ſcammoniam aut tithymalum depaſtæ B ſunt,purgãdi vim habere:ex quo planũ eſt,lac eſſe acre & acidum & auſterum,vbi vitiatæ paſtiones ſunt, quũ ſemper herbarum naturæ aſſimiletur. Non ergo opus eſt paſtus beſtiarum neque acres,neque acidos,neque auſteros nimium eſſe,vt lac afferant, quo tanquam optimi ſucci vſuri ſimus.Iam verò debere eſſe animal florentis ætatis, & præditum corporis habitu qui vitio careat,clarum vtique eſt,& nihil eſt cur ego id pluribus explicem, ſed mirum in modum vſus eius frequens,dentes & gingiuas lædit.nam gingiuas flaccidas,dentes putrefactioni & ero- C ſioni obnoxios facit: ergo ſumpto lacte os vino diluto colluendum eſt:erit etiam accommodatius ſi mel eidem adiicias.Dignoſcitur autem lac quum vel calefit,vel coagulo cogitur,at alio quouis modo.nam & ſciſſio quam appellant,vel citra coagulum,idem efficit, quũ lacte abunde excalfacto oxymel frigidum inſtillamus: quod idem vino mulſo efficimus,ac quandoque nihil ei inſtillantes, vaſe aquæ frigidiſſimæ pleno in lac demiſſo ipſum ſcindimus. Præterea id lac quod poſt partum emunctum eſt, abſque coagulo protinus coagulatur, ſi parumper ſuper D calidum cinerem calefiat: appellatur autem id quod ita confectum fuerit,pyriaſtes & pyriephthus.Ex caſeis mollior eſt duriore præſtantior:rariórque ac laxus denſiore & compacto: quum etiam vitioſi ſint & qui valde glutinoſus,& qui ad aſperitatem vſque eſt friabilis.Quod autem pertinet ad eam cognitionem quæ ex guſtatu exiſtit, omnium optimus cenſendus eſt is qui nullam vehementẽ qualitatẽ habet, ſed dulcitudo parum cæteras qualitates excedit:eſt etiam præſtantior ac ſuauior qui mediocrem ſalem quàm qui permultũ,aut prorſus nihil habet. Poſtquam verò caſeum ſic examinatum ſumpſeris,tibi licebit E ex ructu qualiſnam optimus ſit, cognoſcere. cuius enim qualitas paulatim aboletur,præſtantior eſt: cuiꝰ verò perdurat,is non bonus eſt:nam planum eſt huiuſmodi caſeũ ægrè mutari, & difficulter alterari.

De acido lacte, Cap. LX.

Acidum lac eos lædit qui frigida ſunt dentium temperatura, vtpote quibus dentium ſtuporem inducat. eſt etiam perſpicuum,lædi ventriculum qui ſit frigidior, F nec commodè acidum ab eo lac confici. qui nanque moderatæ temperaturæ eſt,vix ipſum concoquit,non tamen penitus immutatum continet. Verùm ſi ventriculus fuerit quàm par eſt calidior,tantum abeſt vt lædatur,vt etiã aliquo commodo perfruatur.ex quo patet,acidum lac frigidæ temperiei eſſe,& craſſum ſuccum efficere.

Ex Rufo de potu lactis:hoc autem in medio quinti libri continetur,quum de lacte loquitur, Cap. LXI.

QVI lac potare in animo habet, ab aliis abſtinere cibis & potionibus debet, donec ipſum fuerit conco- G ctum,& ad infernas partes deſcenderit. Nam ſi parum quidpiã cuiuſuis rei lacti miſceatur, neceſſe eſt & ipſum lac,& id quoque quod aſſumptum fuerit corrumpi. Præſtat igitur mane bibere lac recens mulctum, & pòſt nihil ſumere:eóque tempore nimios labores vitare:(neceſſe enim eſt vt in iis aceſcat qui tum ſe labori dedunt)ſed melius eſt quietè inambulare, & interim vigiles quieſcere: nam hoc pacto lac quamprimum per aluum deſcendit. Vbi hoc deiectum fuerit,aliud bibendum eſt: quúmque H hoc deſcenderit,aliud deinde bibẽdum. Atque in initio quidem vtiliter ex alia corporis mole non admodũ multum purgat,ſed ea quæ in ventriculo ſunt,& quæ cum illa ſeceſſerint,ex propinquis partibus eò dilabuntur. qua re confecta venas ingreditur,& optimè nutrit, & nõ ampliꝰ

A ſecedit,ſed ventrem ſiſtit. Ergo ei qui alui ſubducendæ cauſa lac bibit,maior eius copia non erit incommoda: at qui alēdi gratia, eius adhuc cupidus ab eodem abſtineat: quia multa conſiderare opus eſt:nam & corpus inane cruda recipit,& inani facillimum eſt impleri. Ob eam cauſam in euacuationibus ſeruare modum conuenit:nec debet quiuis bibendi lactis cauſa ad aliam victus rationem mutari: præſertim verò in morbis thoracis diuturnis,& quos tuſſis affert. Si verò ſputum decidat ac defluat, longior lactis oblatio cōferet: ſed aliquid temporis eſt intermittendum,deinde iterum dandum. B Ad erodētes humores & ecchymomata potui dādum melle admiſtum: ita enim & præſtātius eſt,& aluū magis deiicit: ſapa quoque & vinum dulce ei admiſcetur. Sed aluum quoque deiicit ſi ſal adiiciatur,verùm fit inſuauius. In torminibus & biliosis fluxionib9, & omnino in iis quos ieiunum inteſtinum vexat,& quum ad ventriculum colliquationes confluunt,decoctum lac dari conuenit. Ac primùm quidem lentè & paulatim coquetur, vt pars deſcendat, pars verò abſumatur: deinde magis magiſque coquetur,adhibita diligentia ne aduratur, néve caſeus aut ſerum ex eo fiat. C Curabitur hoc diligētiſſimè,ſi leniter coquas,& agitādo, id ex omni parte detrahas quod ſeceſſerit. Ferula autem leni & tenui agitandum eſt:ac ſiquid labris ollæ inſederit,id ſpongia abſtergēdum: ſæpe enim fit vt inde totum fuerit deprauatum. Lac igitur vſquedum craſſum æquabiliter,& crudo dulcius euaſerit,coquatur.

Galeni de optimo melle, Cap. LXII.

MEl præſtantiſſimum eſt quod dulciſſimum eſt atq; acerrimum:colore verò pallidum, conſiſtentia neque craſſum,neque concretum,neque valde dilutum: ſed D vnitum in omni parte, & tenax ita vt ſi eius particulam digito ſuſtuleris,& defluere permiſeris,ſibiipſi continuū extendatur,& perinde ac viſcum non abſciſſum, non in particulas diſſectum deſcēdat. Tale autem eſt Hymettiū, Thaſium, & vno verbo, Atticum: quod conſequitur id quod ex inſulis Cycladibus aduehitur. Fit quoque mel optimū inter Pergamū & Elæam vrbē. Ad mellis autē bonitatem aut malitiam videtur aliquid accedere ex plantis,in quarum foliis mel colligitur:& ob eam cauſam laudatiſſimum conficitur mel in iis locis in quibus thymi E & aliarū quarundā herbarū & fruticum calidi & ſicci tāperamēti plurima copia eſt:nōnulli id vitiāt thymo impoſito,quod vitiatum eſſe ita cognoſces: Nam mel optimū thymi quidem acrimoniam præ ſe fert, ſed tamen odorē eius non reddit,vt etiam nec ita eſt guſtui vehemens. Siquis mel delingat,minus nutrietur,ſed aluum magis ſubducet:ſiquis id largius ſumat, vomitum excitare conſueuit. Elixum ſine aqua, neque pari modo vomitum ciet, neque aluum ita ſubducit,ſed diſtribuitur & nutrit.Atque id vrinas minus quàm id quod cum aqua coctum eſt mo F uet:verùm quum nutrit, non multum alimenti corpori affert.ex quo fit vt ſenibus & cæteris quorum frigida eſt temperatura,mel conueniat: at florentis ætatis hominib9 & calidis,in bilem conuertatur.Præterea exiguum nobis alimentum inde accedit, ſi non prius in bilem mutetur: in quo ſciendum eſt, ſi id ei contingat, ipſum eo tempore nihil prorſus nutrire poſſe.

Ex Rufo de optimo melle:habetur hoc in ſecundo de ratione victus,hoc eſt de potionibus,ad finem,

G Cap. LXIII.

ATticum mel commendatur,éſtque celeberrimum,ac cætera omnia ad huius comparationem nihil eſſe cēſentur: at ego neque etiam omne id quod ibi conficitur, laudo,exiſtimóque alibi etiam inueniri quod bonitate & virtutibus præſtet: & in primis quod in Marathone fit, peſſimum eſt, non quidem Hymettio comparatum:(ſiquidem Hymettium eſt præſtantiſſimum)ſed etiam vt alio ſit inferius. eſt etiam malū Mileſium,& id quod ex Aphidna, quódque ex Sicilia comportatur. H Sed præter Atticum bonum eſt mel Chium, Syrium, & Scythicum,& Siphnium,& quod aliunde aduehitur ex multis Cycladibus inſulis:& Siculum hyblæum,& Creticum, & Bœoticum quod Œchaliæ gignitur.

De mediis eduliis, Galeni,

Cap. LXIIII.

IN ſingulis differentiis quas ineſſe alimentis diximus, media quædā interiecta ſunt:etenim inter ea quæ molli ſunt carne & quæ dura medium quid inuenies quod nec duræ nec teneræ carnis ſit:pari quoque ratione inter attenuantia & incraſſantia,vel calfacientia & refrigerantia,vel exiccantia & humectantia:ac animātibus quidem naturalem temperaturam vitio carentē ſeruantibus cibi ſuis naturis ſimiles conueniunt: at quibus praua temperies aut innata eſt,aut pòſt acquiſita,nō ſimilia ſuæ naturæ ſunt idonea:ſed contrariorum vſus, vitiatam temperaturam ad propriam naturam atque ſuam adducit.

De iis quorum liquida & dura conſiſtentia eſt, Cap. LXV.

QVorum liquidior ſubſtantia eſt,exiguum alimenti corpori dant omnia,atque eiuſmodi vt cito in vapores abeat & digeratur,vt alterius non ita multo pòſt indigeat. Quæ verò dura ſunt ac terrea, multū & firmū,quódque difficulter digeratur,alimentum præbent:quòd ſi glutinoſi particeps ſit,multo magis hæc omnia valēter præſtabit. Eſt etiam perſpicuum, hæc non facilè concoqui, nec in ſanguinem abire,neque aſſimilari ſolidis animalis particulis:quòd ſi ita ſit,ne celeriter quidem nutrient:ſed vbi fuerint ſuperata & elaborata atque confecta, tum corpori multum alimentum ſuppeditabunt.

Qua ratione fiat vt pomorum adſtringentium,aut pirorum eſus ventrem deiiciat, Cap. LXVI.

QVibuſdam contingit vt poma adſtringentia comedendo aluus deiecerit quum prius fœnumgræcum, & radiculā,& maluas ex c… …rro, & omnino ea quæ ſubducere aluum conſ… en…umpſiſſent,& poſtea auſtera pira,aut poma,aut m… …unica comediſſent. Venter enim tum maximè emollitur quum imbecillus eſt, & ab adſtringentibus roboratur,& ad excretionem impellitur: ſiquid cōtrà feceris,& prius ſumas auſtera,deinde ea quæ molliunt,contrà quoque comprimetur. Quocirca ſiquis alius ſuccus ventrem ſubuer…ar,id quod ſolet pallida bilis in quibuſdam efficere,in q… maior eius copia ſit coaceruata, qui ita affectus eſt, ſiquod adſtringentiū guſtarit,is ſtatim ſuccum vexantem deorſum excernet. Quum igitur olim iuuenis quidam ſcammoniam purgandi corporis gratia ſumpſiſſet,iámque horis quinque lapſis nulla ſubſequuta fuiſſet excretio, quereretur autem ſtomachum ſibi premi,& ventriculum intumeſcere, atque grauari,& idcirco palleſcere,& animi pendere, iuſſi vt exiguum quid mali adſtringentis aut Punici,aut piri comederet:qui ſimulatque comediſſet, à perturbationibus illis fuerit liberatus,facta copioſiſſima conſertáque vētris excretione. Hæc ſatis ſint ad oſtendendum iis qui imbecillo ventriculo ſunt,aluum ſubduci quum poſt alios cibos aliquid adſtringentium aſſumpſerint.

Ex Mneſithei Athenæi de facultatibus alimētorum, Cap. LXVII.

OMnibus ſeminibus communis quædam ineſt affectio,de qua neceſſariò dicendum eſt: quum enim ſuperioris anni ſunt,aptiora redduntur ad bonam concoctionem: at quæ vetuſtiora ſunt, leuia ſunt illa quidem, ſed minus nutriunt:quæ verò iuniora ſunt ſemeſtribus,alimētū graue,ſtabile,& quod ægrè cōficiatur exhibēt.Atque hæc quidem proprietas quæ exoriūtur,ferme omnia (vt ita dicam)conſequitur: quorum enim radices maximè comeduntur,eorum ſemine minimè veſcimur: contrà etiam quæcunque ſemina nobis alimentum ſuis fructibus præbent,eorum radices ſunt ad veſcendū inutiles.

De iis quæ ſolidis vngulis ſunt,

Cap. LXVIII.

SOlidarum vngularum animantium eſus admodum vilis eſt. Omnibus tamen præſtant, leuiſſimæque ſunt carnes aſinorum(quemadmodum aiunt ii qui Aſiam peragrant)ſylueſtrium:quemadmodum verò nos ibidem vidimus,eorum qui diligentiſſimè fuerint educati. Secundo loco cenſentur equorum,peſſimæ ſunt muli:equorum verò ſylueſtrium ſunt peſſimæ omnium:ſed ex iis vbique

lactentium ſunt optimæ, ſecundas ferunt recentiſſimorũ. A Quæ autem bifidæ ſunt, corporis habitum qui imbecillus ſit, alere præcipuè poſſunt: poſt piſces vero, hœdorum & agnorum lactentium: nam & facilè cõcoquuntur, & alendo ſunt, & aluum humectant: atque in his etiã quærenda ſunt ea animalia quæ ab ortu lacte ipſo fuerint abunde nutrita, & non multas herbas in paſcuis ſint depaſta. nam eorum omnium & teneræ ſunt carnes propter ætatem, & propter alimentum quod eis lac affert, facilè concoquuntur. Vitulorum verò & porcellorum lactentium caro & odoris ſuauitate, & iucunditate, ac deliciis B nullius carne eſt inferior: ſed ægrotis, aut iis qui ſe reficiunt, non eſt eius vſus accommodatus. nam vitelli grauiores ſunt, & porcelli nimis humidi, & ventrem perturbant. At victimæ quæ non amplius lac ſugunt, nec tamen adhuc venerem ſunt expertæ, præſtantiores ſunt porcis, qui iam ad eam ætatem peruenerunt: ſiquidem humectãs vis quæ ex lacte prodit, in eis non ineſt: ac pinguedo naturalis, & tenera ætas temperatum ex vtriſque eſum facit. Cætera porro genera victimarum quum ad eum gradum peruenerunt, duriores quàm lactentes ſunt, & difficilius C concoquuntur: & ſi conficiantur, durius alimentum corpori præbent. Quæ verò deinceps hæc conſequuntur, & rebus venereis iam vtuntur, quæque ex eis maximè florere videntur, vtilia ſunt illa quidem iis qui ea poſſunt concoquere, cæterũ n moleſtia afficere conſueuerunt. Iis præterea qui robur ex vſu carnium quærunt, neceſſe eſt deteriores eſſe vetuſtis, quia ætas ſemper in deterius vergit: quocirca non ſunt ſponte aſſumendæ: ſi verò quandoque neceſſitas cogat, magis coctis veſcemur. Caninæ carnes aluum ſubducunt: non ſemper tamen afferunt eam leuitatem quam ex multis al[iis] conſequimur: D nam & mucoſæ ſunt & glutinoſæ, & tamen tenerrimorum catulorum caro præſtantiſſima redditur. Vulpina & vrſina caro mucoſa eſt, & quodam autumni tempore fit craſſior, & inter eas præſtantiſſima eſt ferarum quæ carnem vorant, vt lupinorum, & leonum, & omnes qui eiuſmodi ferarum carnes comederunt, eas ægrè cõcoqui aiunt, graueſque eſſe, & inteſtina dolore vexare. Mures qui in arboribus vitam agunt, aluum deiicere, ſed nihil nutrire comperiuntur: at qui mures domeſticos & montanas teſtudines, & lacertos E agreſtes, & paluſtres, & eiuſmodi belluas comedunt, eos animo valde placatos eſſe quiſpiam dixerit.

Ex Philotino de facultatibus alimentorum, Cap. LXIX.

SOrbitio omnis, non magnæ admodum confectionis quæ in ventriculo fiat indiget: nam & humoribus eſt mixta, & liquata eſt, & calfacta, & computruit, & multam propriæ molis alterationem eſt ſortita. Aceris diluta ſuccum acerbum, quique tormina & flatus vehementer excitat, corpori diſtribuunt: ſiquidem in ore facultatem habere acerbam oſtendunt, & prædictas moleſtias, ſimulatque ſumpta ſunt, ex eis oriri conſpicimus. Carnes conuenienter animalium naturæ meliores cenſentur, vt nouellæ ſint præſtantiores vetuſtioribus, & quibus maior copia carnis ineſt, gracilioribus: quæ pabulis concoctu facilibus vtuntur, iis quæ non huiuſmodi: & pinguiores macrioribus, & inter has, carneæ partes cæteris præſtent: itémque execta animalia nõ diſſectis: & fœminæ maribus, quibus pares vires habeant. Ex partibus verò animalium, poſteriores excellunt, ac dexteræ ſiniſtris anteponuntur. De pedibus verò partes inferiores, & internæ crurum externis, & tergoris partes partibus ad ventrem & pectus ſitis duriores ſunt, & difficilius conficiuntur. Simili quoque modo affecta eſſe videtur ea quæ intra ſpinam ſunt & latera ad ea quæ extrà ſunt ſita. Porra elixa ægrè conficiuntur. flexibilia enim in modum lori fiunt, & ab ore difficulter læuigantur. cæterùm verò alimentum nulla noxa afficiunt: ex quo ſequitur vt nullam eius cruditatem videamus. Cruda facilius concoquuntur, quia magis tenera ſunt, & ab ore cõficiuntur. Cucurbita ex iure carnis cocta celerrimè & maximè concoquitur: atque minutatim diſſecta, at quæ ita ſimul cocta eſt, quemadmodũ quamplurimi coquere conſueuerunt, difficilius quàm illa conficitur. Ex oliuis nigræ ſunt omnium pinguiſſimæ, difficillimæ ad conficiendum, & choleram maximè omnium efficiunt, & diuturnas nauſeas excitant, & ſeceſſiones per aluum paulatim, & plures mouent: quæ verò pyrallides nominantur, faciunt illæ quidem eadem quæ nigræ, cæterùm quia minus pingues ſunt, minus etiam ea quàm nigræ faciunt: vtræque tamen ſuccum pinguem glutinoſũmque, & in quo acerbitas quædam inſit, gignũt in corpore: quamobrem fit vt ſuccus vitellinus ex ea oriatur. Oliuæ autem quæ in aceto compoſitæ ſunt, facilè quidẽ confici poſſunt, ſed acidum ſuccum in corpus diſtribuũt. Albæ verò ex muria paratæ minus difficulter quàm prædictæ conficiuntur: verùm ſalſas afferunt facultates, amaráſque & acerbas, ex quibus ſucci vitellis oui ſimiles creãtur. Confractæ denique oliuæ facilius quidem quàm albæ conficiuntur, veruntamen ſalſus ex eis ſuccus in corpore generatur.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM, Lib. III.

De attenuante & incraſſante victus ratione, ex Galeno, Cap. I.

ATtenuans diæta trãſitus anguſtos aperit, & adhæreſcentem humorum tenacitatem extrudit, inciditque craſſos humores, atque attenuat. Sed ſiquis in ea diutius immoretur, ſanguis ſeroſus, aut bilioſus, aut melancholicus progreſſu temporis fiet: ſiquidẽ huiuſmodi omnia calefacere vehemẽter, & exiccare apta ſunt: quamobrem calculi tophacei in renibus gignuntur. Ergo cauendus eſt omnium acrium vſus continuus, ac præſertim quum is qui illis vtitur, ſit natura bilioſior: quandoquidem hæc edulia ſolis iis qui pituitoſum, aut crudum, aut craſſum & glutinoſum humorem congregauerunt, idonea ſunt. Ac plerique etiam diuturni morbi ſolo vſu diætæ attenuantis plerũque ſublati fuerũt. Et multo melius eſt vt in iis in quibus ſola victus ratione finem optatum conſequimur, à medicamentis abſtineamus: quemadmodũ ego multas nephritidas, & arthritidas non paucas, quæ etiam cum tophis articu-A los nudauerant, alias quidem hac victus ratione omnino perſanatas, alias verò mitiores redditas fuiſſe conſpexi. Noui etiam qui difficultate ſpirandi laborarent, non paucos adeò adiutos, vt vel prorſus conualeſcerent, aut longo temporis interuallo parum affligerentur. Hæc eadem attenuãs victus ratio lienes magnos, & iecur induratum eliquat, & morbos comitiales adhuc paruos & incipientes curat: at diuturnos & inueteratos non mediocriter iuuat. Omnia igitur quæ irritant ac mordent olfactum & guſtum, ea acria ſunt & attenuant. Iam verò quæcunque ni-B troſa & quæcunque amara ſunt, quandam incidendi vim habent. Sed non exigua differentia erit, ſiquid horum cũ oxymelle, aut aceto, aut ſale, aut oleo propines: nam acetum & oxymel eorum vires intendit, oleum verò diminuit. Ergo ex eduliis attenuantibus plurima quiſpiam medicamenta quàm alimenta nominarit: quæ verò craſſos glutinoſoſque humores gignunt, valentiſſimi ſunt alimẽti: ſique probè & in ventriculo & in iecore concoquantur, bonum efficere ſanguinem conſueuerunt, & tamen lienẽ & iecur obſtruunt. Sique in viſceribus paruum quoddam

inflammationis initium fuerit, eā valde augent,non ſec⁹ quàm inflationes & ſcirrhoſas affectiones exacuũt,& abſceſſus etiam gignũt.Sed quædam ſunt quæ tãtummodo craſſum ſuccũ faciunt,ſicut lens:quædam glutinoſum,vt malua:quædam vtrunque,vt animalia teſta operta,& quæ mollia nominantur. Ac ad tuendam quidem valetudinē, planum eſt accommodatiorem eſſe attenuantem quàm incraſſantē victus rationē:firmā tamen corporis affectionē,& robur præſtare corpori propter alimenti exiguitatē non poteſt:idcirco neceſſe eſt quandoque edulia attingere quæ valde nutriunt,quæque craſſos ſuccos faciunt. id tamen moderatè faciendum eſt, atque illis præſertim tēporibus in quibus perſpicuè ſentiunt ſe alimēti indigere. Porro iis hominib⁹ qui multis ſe credere exercitationibus poſſunt,& dormire donec velint,quique vitam elegerunt à reipublicæ negotiis liberam,iis vſu venit vt edulia glutinoſa & craſſi ſucci poſſint comedere, ac præcipuè ſi quum ſe illis expleuerint, nullum vnquam ſenſum aut grauitatis aut tenſionis in hypochondrio habeant. Quicunque verò aut ætate aut imbecillitate impediti ſeſe ante cibos exercere nō poſſunt,ii penit⁹ ab huiuſmodi eduliis abſtinēdi ſunt: qui verò omnino in ocio vitā degũt,ne ii quoque talibus cibis veſcãtur. Etenim ad bonæ valetudinis tutelā cum maximum malum eſt quies corporis,tum verò ſummum bonum cēſetur moderatus motus:quibus quidem fit rebus vt tutius ſit abſtinere à cibis craſſis & glutinoſis eos qui ſolùm bonæ valetudinis habent rationem,& non firmæ conſtitutionis corporis, cuius ſtudio athletæ tenentur. Minimè ergo reprehendenda inter edulia ſunt ea quæ media interiecta ſunt inter attenuantia & incraſſantia, vtpote quæ in moderatione & medio exceſſuum ſint conſtituta,& ſanguinem conſiſtentia moderatum faciant. Hoc igitur alimentum eſt corporibus noſtris optimum:quod verò craſſos ſuccos gignit, deterrimum,quod eſt perpetuò fugiendum. & eduliorũ varietas,& præſertim quum ex contrariis viribus cōſtãt, maximè noxia eſt cēſenda:quippe quæ res aſſumptas nō probè concoqui permittat. ac vires quidem vniuerſales tales quædam ſunt:eorum verò materias deinceps adſcribemus.

Quænam alimenta attenuant, Cap. II.

ALlia,cæpa,naſturtium,porra,ſinapi,piper,ſmyrnium, pyrethrum,origanum,nepeta,mentha,hyſſopum,ſiſymbrium,pulegium,ſatureia,viridia adhibita:nam exiccata iam medicamenta ſunt,non alimēta. Omnino enim quicquid ſiccum eſt,viridi valentius eſt: & quæ in montibus aut locis ſiccis creſcunt, iis quæ in planis,aut hortis, aut paludibus ſunt fortiora:quæ ſanè de omnibus communiter ſunt intelligenda. Prædictas verò ordine conſequũtur eruca,ſium,apium, petroſelinũ,ocyma,radiculæ,braſſica,beta,carduus,eryngium,vrtica, fœniculum, coriandrum,ruta,anethum,libyſticum,cuminum,capparis,terebinthi fructus:itémque ſemen cari,aniſi,ſinonis, ameos, dauci,ſeſeleos,tordilii: ac denique omnium odoratorum & acrium,& perſpicuè calidorum. Vehemēter autem attenuat rutæ ſemen & cannabis, vt medicamēti ſimilitudinem habeat. Ex reliquo cerealium ſeminum genere ad victus rationem attenuantem, ſolum hordeum moleſtia vacat: ſecundum locum tenent triticei panes in clibano cocti:à cæteris abſtinere homo debet. Maxima quoque,ſi volueris,copia tibi ciborum ad rationem victus attenuãtem accommodata ſuppetet à piſcibus ſaxatilibus, & ab auiculis montanis. nam quæ in montibus degunt animãtes,naturæ ſiccioris ac calidioris ſunt,earúmque caro minimè pituitoſa glutinoſáq; eſt:ſturnos igitur,turdos,merulos & perdices poteris comedere:itémque paſſeres turricolas,& quæcunque in vineis vitam agunt. Ex columbis verò,quæ turres inhabitant,domeſticis præſtant:& omnino quæ exercentur,otioſis: & quæ ſiccioribus pabulis,iis quæ humidioribus vtuntur: quæque purum & tenuem aërem inſpirant, iis quæ contrarium,anteponēda ſunt. Ex piſcibus ſaxatilibus veſci poteris iulide,fuca,merula,turdo,ſcaro,& ad ſummam quicunque mollem ſimul ac friabilem carnem habent: ab iis verò quorum dura glutinoſáque caro eſt,omnino abſtinebis: ac mollis quidē eſt

A caro aſellorum, verùm minus friabilis quàm piſcium ſaxatilium:at mullorum friabilis eſt illa quidē,ſed nō mollis. Friabilitas igitur & mollities duæ notæ ſint vt cuiuſque animalis carnem cognoſcas:quibus attentus,eam carnem cui ineſſe vtranque conſpicias, ad ſatietatem vſque poteris comedere:cui neutram,eius vſus omnino circuncidendus:cui alterutra tantùm,ea quum aliæ tibi non ſuppetant,aliquando veſci,non tamen ad ſaturitatem vſque: quamobrem aſellos,mullos,alióſque pelagios piſces mãdere licet quum ſaxatiles deſunt,& præſertim quæ ex ſina

B pi comeduntur,quemadmodum ſcorpius. Sunt verò alia quædam genera animalium in quibus altera ex iis notis quas dixi, ineſt,ſed proter alterius notæ exuperantiam, ab eorum vſu abſtinendum eſt. nam anguillæ,& plerique cartilaginei piſces,mollem quidem habent carnem, ſed quoniam glutinoſi & pituitoſi ſunt,ſatis noxæ afferunt iis quibus victu attenuante opus eſt. Ex cartilagineis verò torpedo & turtur ſolùm accommodati ſunt, poteſque eis nonnunquam vti quum ſaxatiles non ſuppeditantur: ſunt quoque eiuſdem facultatis bugloſſi & paſſeres. Gallinis

C veſci non veto eos qui exercentur, itémque columbis & turturibus, & præſertim qui in montibus degant: oportet autem eos nō recens,ſed pridie ad minus eſſe mactatos:quod etiam in cæteris omnibus quæ carnem modicè duram habent,obſeruandum eſt. Piſces autem ſaliti exquiſitiſſimè attenuant & incidunt:ex his eligendi ſunt qui ſuapte natura tenera ſunt carne: cetaceum genus eſt cauēdũ. Iā verò ſuillas carnes ſale cōditas guſtare quiſpiā tutò poterit. Ex fructibus autumnalibus ii qui ventrem molliũt minimè nocebũt: molliores igitur potius quàm

D duros,& quàm eos qui tardè tranſeũt,comedere licet:nō tamē ex vllo genere ad ſa[illegible]:qui autem vehementer auſteri & acerbi ſunt,huic rationi victus ſunt contrarii. Omnibus verò aliis accommodatiores ſunt caricæ,nuces, piſtacia, & amygdalæ ſubamaræ. Oliuæ eiuſmodi ſunt vt eas neque laudem neque vituperem. Ex dulcibus autem non modò eſculentis,ſed etiam poculentis, ſolum mel(vt ita dicam)ſuccum tenuem exquiſitè gignit. Vina alba & tenuia craſſos humores incidunt,& per vrinas ex-

E purgant. Iam verò ſerum lactis inter ea numeratur quæ attenuandi vi ſunt prædita:ſed oxymel ad victus rationē attenuantem multo eſt accommodatius.

Quæ res craſſos ſuccos faciunt, Cap. III.

CRaſſos ſuccos faciunt panes qui ſub cinere coquuntur,quique rite non conficiuntur,& qui tragus appellatur,& placentæ ex muſto & ſimila: & lagana, & placentæ quæ itria nominantur: & quodcunque ex triticea farina ſine fermento conficitur: & placentæ quæ ex eadem materia elaborantur:prætereà ſimila & alica abunde craſ

F ſi ſunt ſucci, amylum verò mediocriter: lobi quoq; craſſi ſucci ſunt,& lupini,& interna pars lentis: fabæ frictæ,ſeſami ſemen,eriſimi ſemen,piſces qui molles appellãtur, loligines,ſepiæ,polipodes,& cetaceum genus. Valde autem craſſi ſucci ſunt oſtrea,buccinæ,purpuræ,chemæ,patellæ, pectines,pinnæ,&(vno verbo)omnia quæ teſta contegun tur:itémque anguillæ,cochleæ, carnes ceruinæ, caprinæ, bubulæ,porcinæ,leporinæ,iecur,renes,teſtes, cerebrum, ſpinalis medulla,mammæ,lingua, glandulæ mediocriter: lac nimis coctum,caſei omnes: recentes verò & qui ex a-

G cido lacte conſtant,minus:lac acidum igni decoctum: ex ouis,quæ ad perfectam concretionem ſunt cocta,& aſſata etiam magis: & longè maximè quæ in ſartagine fricta ſunt:palmulæ,caſtaneæ,glandes,bulbi,rapa,fungi, ari radix,tubera,nuces pineæ,ficus non probè maturæ,citrii caro,cucumeres vberius ſumpti,poma nondum matura. Inter vina quæ dulcia ſunt ea craſſum ſanguinem gignunt, & magis etiam id quod defrutum nominatur, & muſtũ eodem modo,itémque craſſa & nigra vina.

Media attenuantium & craſſos ſuccos facientium, Cap. IIII.

H

PAnes optimè confecti,ſunt eiuſmodi,& carnes gallinarum, gallorum gallinaceorum, phaſianorum, perdicum,columbarum, attagenum, turturum, turdorum, merularum,& paruarum auicularum omnium: itémque

quitur,& ſuũ annis cõfectorũ.Vẽtriculꝰ ægrè cõficitur,i- A
témq; inteſtina,vterꝰ, cor,&adultorũ teſtes: ſãguis õnis,
anſeres,præter alas.Palũborũ verò,ſturnorũ,merulorũ,ac
paruarũ auiũ caro eſt durior:ac magis etiã turturis atque
anatis:& his magis caro pauonũ otiduumq;.Vẽtres omnes
volucrũ ægrè cõcoquũtur: quãobrẽ quidã ſtruthiocame
li & mergi vẽtrẽ falſo cõmedũt,vt medicamẽtũ ad cõco-
quẽdũ valẽs,quũ neq; ipſe facilè cõcoquatur,neq; aliorũ
ciborũ cõcoquẽs ſit medicamẽtũ.Cochleæ difficulter cõ
coquũtur,atq; etiã lac acidũ,& præſertim in iis quorum
frigidus vẽtriculus eſt.Caſeꝰ itidẽ vetus eſt huiuſmodi:at B
recẽs,& præſertim ex acido lacte cõfectus,præſtãtior ha-
betur.Purpurarũ autẽ caro & buccinarũ,& aliorũ teſta in
tectorũ,quorũ dura caro eſt,difficulter cõcoquitur.Aſta
ci quoq;,paguri,cancri, locuſtæ, ſquillæ, & cæteri huius
generis,polypodes,ſepiæ,loligenes, & omnes qui molli
cute præditi nominãtur,bati,liobati,rhinæ,dracones,cu-
culi,galeonymi,ſcorpii,trachuri,mulli,orphi,glauci,zy-
zænæ,ſalpæ,congri,phagri,amiæ,aquilæ, oua toſta,elixa,
fricta,triticũ elixũ,tragꝰ,farina craſſiuſcula, quæ diffici-
liꝰ cõcoquitur quàm polẽta,tipha,auena,panes ex eis cõ- C
fecti,fabæ,ochri,dolichi,phaſeli,cicercula,araci,cicer,o-
ryza,lupini,panicũ,miliũ,& his cõſimilia,lẽs, tuſſilago,
ſeſamũ,eryſimũ,caſtaneæ,glãdes,poma,pira,ficꝰ,& ſorba
antequã maturuerint. Vuæ acidæ & auſteræ, palmulæ o-
mnes,ſiliquæ,citriũ,cuius parte exteriore ſiquis pro me-
dicamẽto vtatur,& ad cõcoctionẽ faciet, quẽadmodũ a-
lia pleraq; acria cõſueuerunt.Ocymũ,rapa crudior,bulbi
crudiores,paſtinaca,daucus,carus, & omnes olerum radi
ces,& ipſa itidem olera omnia,præter lactucam& intybũ,
ſunt eiuſmodi. Vinum quoque craſſum & nouum, tale
eſt,atque etiam aqua a[illegible] difficulter concoquitur. D

Quæ res ſtomacho idoneæ ſint,ipſúmque roborent,
Cap. XIX.

STomacho autem aptæ ſunt palmulæ auſteræ,mala cy-
donia,oliuæ ſale cõditæ:præſtãtiores autem ſunt quæ
ex aceto ſunt paratæ:vuæ paſſæ auſteræ,vua in vinaceis re
poſita,nux regia, & magis quã auellana,& multo magis
ſi cũ caricis comedatur.Spinoſa õnia ſtomacho apta ſunt
mediocriter:huiꝰ generis ſunt carduꝰ,atractylis,leucacã-
tha,labrũ Veneris,cyix, ragacãtha,atrace,cui maior quã E
par eſt,honor eſt habitꝰ,cinara,ſiſeris radix elixa,gĩgidiũ
æquè ac ſandix,quod quidẽ & crudũ & coctũ aſſumptum
ſtomacho mirũ in modũ idoneũ eſt,lõgiorémq; coctio-
nẽ nõ fert.Sinapi,raphanus,rapa,naſturtium,pyrethrũ,re
gius aſparagus,paluſtris,oxymyrtinus,chamædaphnes,o-
xyacãthæ & bryoniæ.Bulbi appetitũ excitãt, itémq; cap-
paris ſale cõdita.extima citrii pars ſtomachũ roborat in
medicamenti vicem ſumpta. Vinũ auſterũ,ventriculum,
& præſertim calida intẽperie affectum iuuat. Inter medi-
camenta verò abſinthium & aloë eundem corroborant. F

Quæ res alienæ ſtomacho ſint,
Cap. XX.

LÆdũt ſtomachũ baccæ iuniperi,magis verò cedriæ,
fructꝰ arbuti,amarãthꝰ,viticis ſemẽ:beta verò ita ſto
macho aliena eſt,vt ſi eſtur largiꝰ,morſum etiã inducat.
itémq; lapatiũ,ocymũ, rapa crudior, bliũ,atriplex, niſi
ex aceto,oleo,& garo comedatur:fœnũgræcũ ſtomachũ
ſubuertit,& eodẽ etiã modo ſeſamũ.Lac in iis qui frigido
vẽtriculo ſunt,aceſcit:in iis verò qui calido ſunt,in nido
rẽ trãſit:ex quo fit vt febricitãtibꝰ iure noceat. Siquis ve- G
rò lac cũ melle propinet,vomitũ excitabit. Pepo nõ pro-
bè cõcoctꝰ cholericos inducere morbos cõſueuit.etenim
priuſquã corrũpatur, ad vomitũ prouocãdũ eſt idoneꝰ,
ſiq; copioſiꝰ eo quiſpiã veſcatur,nec quicquã quod boni
ſucci ſit pòſt comedat, omnino vomitũ ciebit. idẽ facit
melopepo.Iã verò cerebrũ omne ſtomacho alienũ eſt, &
nauſeã ciet,vt facit etiã oſſiũ medulla.Vinũ nigrũ & au-
ſterum facilè aceſcit, & ad vomitum impellit: craſſum
quoque & nouum.Inter medicamenta abrotonum, ſeri-
phum,& ſpuma nitri,ſtomacho non conueniunt.

Quæ res caput lædant, Cap. XXI. H

CAput lædũt mora,fructus rubi,& arbuti,iuniperi bac
cæ,cedriæ,ſemẽ cãnabis,radix mei,palmulæ omnes,
eruca,fœnũgræcũ,viticis ſemẽ.Vinũ fuluũ & auſterũ ca-
put lædit,& mentem tentat magis quàm nigrum & au-
ſterum:odoratum quoq; caput petit. At vinum aquoſum
neq; capitis dolorẽ excitat,neq; neruos pertingit:at quod
ὀλιγοφόρον dicitur,ſedat etiam capitis dolores, quos ſucci
ventriculo contenti excitarunt.Lac non eſt aptum capiti,
niſi quis caput admodum validum habeat. Aqua in qua
vuæ maduerint,quæ fæx quoque nominatur,capiti dolo-
rem infert:itémque vua quæ fuerit in vinaceis repoſita.

Quæ res non inflent,
Cap. XXII.

PIſa,phaſeoli,cuminũ,libyſtici radix & ſemẽ,viticis ſe
mẽ,cannabis fructꝰ,fabæ frictæ,bulbi multũ aut bis
cocti,& ex oleo,garo,& aceto ſumpti,mel deſpumatũ, o-
xymel flatus diſcutit. Panes hordeacei quomodocunque
cõficiãtur,flatꝰ ſunt expertes.Inter ea quæ inflant & non
inflant medii ſunt phaſeli,ochri,cicerculæ,atque araci.

Quæ res inflent, Cap. XXIII.

CIcer,lupini,phaſeoli,ochri,panicũ,miliũ,& ſimilia,
inflãt:itémq; faba freſa magis inflat quũ per ſe quã
quũ aliter cocta eſtur.Maza ex polẽta flatũ gignit:ſuba-
cta verò diúq; cõtuſa,magis per aluũ ducit, præcipuè ve-
rò ſi mellis portio ei fuerit addita.Zythus, & liquores o-
mnes inflãt:præ cæteris verò cyrenaicus,ſatyriũ,ſilphii li
quor & radix.Ex ficubꝰ breuis flatus excitatur,quia facilè
deiiciũtur:quæ verò exquiſitè maturæ ſunt, parum abeſt
quĩ nihil penitꝰ noceãt, veluti caricæ.Palmulæ virides ita
flatũ excitãt vt ficꝰ,rapa crudior:lac in ventriculo facilè
ciet flatũ,bulbi crudiores,mel nõ planè coctũ.Vina dul-
cia flatus diuturniores ciẽt:dulcia verò ſimul & auſtera,
quæ neq; diſtribuũtur neq; digerũtur,ſed in vẽtre ſupe-
riore manẽt diutius,flatus inducunt:muſtũ quoq; inflat.

Quæ res abſtergeant,incidant,aperiántque,
Cap. XXIIII.

PTiſana abſterget,itémq; fœnũgræcũ, melopepo, pe-
po,vuæ paſſæ dulces, fabæ, cicer, ac magis nigrum,
quod lapides etiã in renibꝰ egregiè frangit.Capparis ſatis
tenuiũ partiũ eſt:quæ verò ſale cõdita eſt,abſterget,& pi-
tuitã quæ in vẽtriculo eſt,deducit,& lienis & iecoris ob-
ſtructiones expurgat:ad quẽ vſum adhibẽda eſt cũ oxyme
lite,aut aceto,& oleo ante alios cibos omnes.Betarũ ſuc-
cꝰ abſtergẽdi vim habet,eáſq; obſtructiones quibꝰ iecur
infeſtatur,diſſoluit,ac præſertim quũ ex aceto & ſinapi e-
ſtur:lapatia quoq; & vrtica. Ari verò & aſphodeli radix te
nuiũ partiũ eſt. Bulbi vim habẽt extergẽdi,attenuãdi, &
aperiẽdi,quocirca & aſparagũ aſphodeli ictericis,vt ſum
mũ remediũ,præbẽt.Cæpæ,allia,porra, ampelopraſa at-
tenuãt,ſecántq; craſſos & glutinoſos humores,qui redũ-
dãt ĩ corpore: atqui bis aut ter cocta acrimoniã deponũt,
& tamẽ etiã attenuãt.Serũ lactis humorũ craſſitudinẽ at
tenuat,ficus abſtergẽt: quãobrẽ multæ arenulæ ex ficuũ
vſu in nephriticis excernũtur,caricæ extenuãt, & incidũt:
ex quo renes expurgãt.Baccæ iuniperi ea quæ in iecore &
renibus ſunt,purgãt, craſſóſque ac tenaces humores atte-
nuãt.Amygdalæ extergẽt & attenuãt,viſceráq; expurgãt,
& humorũ reiectiones, quæ per ſputum ex pector& pul-
mone fiunt,expeditiores reddũt.Piſtacia ad iecoris firmi
tatẽ vtilia ſunt,& ad purgãdos humores qui in eiꝰ meati
bꝰ infarcti ſunt,valẽt. radicula attenuãdi vim habet. mel
habet maiorẽ attenuãdi vim,quod ex calidis & ſiccis plã
tis factũ eſt:quocirca etiã aqua mulſa ad ſputũ educẽdũ
eſt accõmodata.Oxymel ea facilè deducit quæ neq; tena-
cia, neque craſſa omnino ſunt: viſceráque ſine moleſtia
expurgat:morbiſque thoracis & pulmonis mirificè con-
ducit.Iis qui ſuccum craſſum aceruant, vina tenuia con-
ueniunt:quòd ſi frigidi quoque humores illi fuerint, te-
nuia,& antiqua,& cum acrimonia conferent.Vinum ve-
rò aquoſum ad humorum ex pulmone eductionem aptũ
eſt.roborat enim,& ſuccos humectat, & ſecat mediocri-
ter.Vinum dulce in morbis acutis,veluti in peripneumo
nia,& pleuritide,quum iam ſit facta concoctio, ad ſputa
elicienda eſt accommodatum.

Quæ res obſtruant, Cap. XXV.

LAc in quo plurimum ſeri ſit, minimè periculoſum
eſt,etiamſi ſemper eo veſcare:quod verò ſeri parum,

caſeiq; multum habet,non tutum eſt ei qui in eius vſu longo tempore permaneat:renes enim calculo obnoxios lædit, & iecoris obſtructiones facit in iis qui in hoſce morbos facilè poſſunt incidere. Palmulæ ſunt iecori & ſpleni inflammatis noxiæ,veluti etiam ficus, non aliqua propria & præcipua earum facultate,ſed cõmuni omniũ dulciũ ratione:omnia enim dulcia lienẽ & iecur obſtructa, & ſcirrho laborãtia,lædũt:ipſæ verò ſuapte natura neq; obſunt,neq; proſunt vehemẽter:additæ vero iis medicamẽtis ĩ quib⁹ abſtergẽdi & incidẽdi vis eſt,nõ mediocrẽ vtilitatẽ afferũt. Aqua mulſa incommoda eſt iis quorũ viſcera in tumorẽ elata aut ſcirrho,aut œdemate,aut inflãmatione laborãt:quãdoquidẽ mel ſuapte natura ĩ bilioſũ ſuccũ celeriter mutatur. Papaueris ſemen ea retinet quæ ex thorace prodeũt:palmulæ pingues & dulces obſtruũt,id quod virides magis faciunt. Præterea omnia liborum genera, & quæ ex ſimila conficiuntur,obturant,& lienem augent,& lapidẽ in renibus faciũt:idẽ efficit triticea farina ex lacte. alica etiam incommoda eſt iis quorum iecur obſtructũ eſt,& quibus renes ſunt lapidi gignundo idonei. Vinum dulce obturat,& viſcerum tumoribus incremẽtũ addit.

Quæ tardè tranſeant, Cap. XXVI.

TArde trãſeũt omnia quæ ex itriis & ſimila cõficiũtur, fabæ frictæ,panes puri,lẽs detracto cortice,cerebrũ, ſpinalis medulla,iecur,cor,triticũ elixũ,oua elixa, & magis aſſata,& multo magis fricta,lupini,phaſeli,piſa, ſeſamum,eryſimum,glãdes,mala,pira non matura, ſiliquæ, vinum dulce,& magis quod auſterum eſt,& nigrum dulcedine vacans, itémque craſſum, & nouum omne. Aqua valde tardi tranſitus eſt.

Quæ facilè corrumpantur, Cap. XXVII.

PErſica, armeniaca, præcocia, facilè corrumpuntur. omnes itidem fructus horæi, quorum natura humida eſt,in ventre facilè vitiantur, niſi prius citò deiiciantur: idcirco iis ante cætera omnia veſci oportet:ita enim celeriter ſecedunt,& alia quoque deducunt.Si verò poſt alias dapes comedantur,eas etiam ſimul corrumpunt.

Quæ difficulter corrumpantur, Cap. XXVIII.

CHamulæ paruæ,purpuræ,buccina,& cætera omnia teſta intecta:quæ durã carnẽ habẽt,iis qui propter humorum malitiam cibos corrumpunt,dare conſueuimus: eaque bis & ter in optima aqua incoquimus, & in aliam purã transferimus,quũ prima iã ſalſa facta eſſe videatur. Eiuſmodi quoq; ſunt aſtaci,paguri,cãcri,locuſtæ, ſquillæ,& quæcunque carnem habent quæ difficulter vitietur, non ſecus quàm teſta contecta,quorum caro eſt dura.

Quæ res aluum ſubducant, Cap. XXIX.

ALuũ ſubducũt lẽs,braſſica. Ex marinis verò fere omnia quæ teſtacea nominãtur, cõpoſitã ex cõtrariis qualitatib⁹ habẽt naturã.ipſum enĩ ſolidũ cuiuſq; corpus tardè permeat,& aluũ cohibet:humor vero ad excernẽdũ proritat.Siquis igitur aut lẽtẽ,aut braſſicã,aut aliud quippia ex marinis animalib⁹(vt dixi)coquat,deinde ei⁹ decoctũ oleo,garo,& pipere cõdiat,tũ potui det cui velit, vẽtrẽ eo potu ſubduci cõſpiciet. Quinetiã marinorũ erinaceorũ,& cõchularũ omniũ,& veterũ gallorũ iuſcula ciẽt aluũ.Braſſicã,ſi velis aluũ ſubducere,cacabo vnà cũ aqua in qua fuerit cocta,prope collocata extrahim⁹, & ſtatim in oleũ & garũ iniicimus.ea enim nõ eſt admodũ coquẽda. Panes furfuracei aluũ mouẽt,& quia in vẽtre multũ excremẽti faciũt,& quia furfur extergẽdi vim habet.fœnigræci ſucc⁹ cũ melle coct⁹,& ſumptus,ad omnes vitiatos humores qui in inteſtinis ſunt,ſubducẽdos eſt idone⁹:ea quoq; abſtergẽdi vi quæ in eo eſt,inteſtinũ ad excretionẽ impellit:mel verò quod ei miſcetur,parũ eſſe oportet, ne morſum excitet. Oliuæ ſalitæ ſi ante alios cibos ex garo comedãtur,aluũ mouẽt.Quẽadmodũ teſta intectis, ita etiã cõchulis ſuccus ineſt vẽtri ſubducẽdo idoneus:& propterea nõnulli eas ex oleo,vino,garóq; parãt,& iure quod inde fit,ad ciẽdã aluũ vtũtur.Lac quod liquidius eſt magis ſubducit:quod craſſius eſt,minus.Serũ lactis valde aluũ mollit,eiq; tãtũ optimi mellis adiiciẽdũ eſt quãtũ ſatis ſit ad cõdiẽdũ citra ſtomachi ſubuerſionẽ:eodémque modo tãtũ ſalis imponẽdũ quãtũ ſufficiat,ne guſtus offẽdatur:quòd ſi velis magis ſubducere,plurimũ ſalis indito.Carnes animaliũ quib⁹ parũ admodũ ætatis acceſſit,ac

A ſimiliter etiã eorũ extremitates,per aluũ facilius trãſeũt. Ex piſcibus cartilagineis torpedo & turdus mediocriter trãſeũt:beta,& lapatiũ,vrtica, caſeus recẽs cũ melle, atriplex,blitũ,cucurbita,pepones,melopepones,fic⁹,caricæ, vuæ dulces, & præſertim quũ humidæ fuerint.Mora in purũ vẽtriculũ incidẽtia,& præ cæteris cibis ſũpta, celerrimè ſubducũtur,& cæteris quoq; cibis viã parãt:at poſt alios cibos accepta,etiãſi vitioſum ſuccũ in vẽtriculo cõperiãt,tamẽ æquè ac cucurbita,celerrimè corrũpũtur.Nuces recẽtes ad alui excretionẽ faciũt:ſed & ſiccæ ſi pri⁹ in B aqua permaduerint, æquè ac virides ad aluũ ſubducẽdam valẽt.Pruna humida ſubducũt:ſicca verò in aqua mulſa in qua multũ mellis ſit,infuſa, etiãſi quis ea ſola comedat,ſatis abũdè vẽtrẽ leniũt: ſed multo magis ſi mulſam etiã ebibat.Eſt enim clarũ facere ad vẽtris ſubductionẽ, vt poſtquã ea ſumpſeris,aliquo pòſt tẽpore vinũ dulce bibas,neq; ſtatim prodeas.Mora,ceraſia,præcocia,perſica, & omnia humida,& aquea,& omnino quæ nullã inſignem habere qualitatẽ ea guſtãtibus & odorãtibus videntur,ſi rectè affectus ſit vẽter ad infernã deiectionẽ, facilè deii- C ciũtur:ſi verò nõ,& ipſa ſupra cætera manẽt, & nihil ventrẽ ad expellẽdũ iuuãt,quia nulla in eis acrimonia aut nitroſa qualitas eſt.Hæcq; eduliorũ materia eſt quodãmodo media inter ea quæ aluũ ſubducũt,& ea quæ ſiſtũt:parumper ad alteram partem vergens,quum neque ventrẽ admodum languidum ad excretionẽ,neque validum ad diſtributionem ſortiatur. quandoque enim ſiſtit aluũ: ex quo fit vt aqua mulſa,in quibus celeriter diſtribuitur, in iis nõ ſolùm aluũ ad excernẽdũ excitet,ſed cæteros etiã cibos cõmiſtos deducat:ſi verò nõ properet diſtribui,ſta- D tim irritet ad excretionẽ,quia habet aliquid acrimoniæ. Quin ipſum quoq; mel ſolũ ſiquis nõ coctũ lambat, aluum rectè ſubducit.Aqua autem mulſa parumper vel nihil cocta,antequam diſtributio fiat, ſubducetur: oxymel imbecillius inteſtinum radit.Vinum dulce nonnihil adiuuat ventris excretionem:paſſum aluum ſubducit.

Quæ res aluum ſupprimant, Cap. XXX.

PAlmulæ auſteræ,vuæ paſſæ auſteræ,mora,rubi fruct⁹ aluũ ſupprimũt:magis etiã ſiſtit rubi canini fructus, myrta ſylueſtria,agreſtia pruna,quæ etiã pruna dicuntur. E Mala adſtringẽtia vẽtrẽ detinẽt:acida verò quũ in vẽtriculo ſuccũ craſſum inueniũt,eũdẽ incidẽdo,aluũ ſubducũt, & ob eã cauſam fæces liquidas faciũt:at ſi purũ vẽtriculũ inueniant, eum magis cohibent. Quæ dulcem ſuccum habent ſine acrimonia,ea facilius diſtribuuntur:cum acrimonia verò adiũctã, ſecedũt:aquea verò & qualitatis expertia,iniucunda ſunt,& nihil cõmodi habẽt in ſe.Quod de malis dictũ eſt,idẽ quoq; de malis Punicis, déq; piris dictũ eſto.Siquis lac excoquat,ſerũmq; cõſumatur, aluũ nõ ciebit:nã ſi lapides ignitos toties in lac immittas vt ſe- F rũ cõſumptũ ſit,lac ita paratũ adſtringet:idq; iis quorũ acria excremẽta vẽtrẽ morſu infeſtãt,dare cõſueuim⁹.Sed nõ minus etiã quã ex lapillis ignitis, imò verò magis idẽ facies ferreis orbiculis igne cadẽtibus: verũ lac quod ita cõfeceris,in caſeũ facile coit in vẽtre,idcirco ei mel & ſalẽ admiſcemus:ſed tutius eſt aquã ei affundere. Neq; mirũ videri debet ſi cõſumpto ſero lactis aquã adhuc infundimus:quia nõ ſeri humiditatẽ,ſed acrimoniã qua vẽtrẽ ſubducit,fugere volumus. Aſtaci,cancri,paguri,locuſtæ, ſquillæ,& cætera omnia quæ molli teſta intecta ſunt,aluũ G ſupprimũt,ſed minus quàm ea quæ dura teſta ſunt operta:habéntq; hæc ſalſum in ſe humorem, quem ſi in aqua depoſuerint,nõ minus quàm oſtreorũ & aliorũ dura teſta contectorum carnes,ventrem comprimẽt.Lẽticula quoque & braſſica bis coctæ, & quum ſuccum depoſuerint, vẽtrẽ ſiſtũt.quũmq; humidũ vẽtrẽ exiccare in animo habem⁹,braſſicã mediocriter coctã prima aqua abiecta,ſtatim in aliã calidã cõiicimus,atq; in illa iterũ eã coquim⁹ donec flacceſcat:idq; quod bis coquẽdũ eſt,neq; aẽrẽ,neq; aquã frigidã debet cõtingere:ſiquidẽ nõ poterit exqui- H ſitè flaccidũ reddi,etiãſi plurimũ decoquas. Si corticẽ à lẽticula auferas,vehemẽtẽ adſtringẽdi vim amittet, neq; ita fluxiones quæ in ventriculo fuerint,exiccabit:ſi verò eã cõtundas,biſque excoquas,priorémque aquã abiicias, deinde modicũ ſalis aut gari permiſceas, & aliquid eorũ quibus alu⁹ cõſtringitur, addas, ita vt guſtus nõ lædatur,

iucundiſſimũ accõmodatiſſimúmque medicamentũ & A
edulium parabis. Polẽta ex vino auſtero epota, exiccat: o-
ryza cohibet aluum, itémque panicum, milium, fricta, le-
poris caro, vinum auſterum & fuluum atque auſterum.

Quæ res calefaciãt, acréſq; & calidæ ſint, Cap. XXXI.

CAlefaciunt autẽ hæc, triticũ coctũ, panes ex eo cõfe-
cti, tipha, auena, fœnũgræcũ, iuniperi baccæ, palmu-
læ dulces, poma dulcia, ſeſamũ, eryſimũ, & ob id ſitim in-
ducunt: cãnabis ſemẽ, vuæ dulces, & ideo ſitim afferunt:
vuæ paſſæ dulces, malua mediocriter, apiũ, ſmyrniũ, eru-
ca, raphanꝰ, rapa, radicula, ſinapi, cardamũ & pyrethrum. B
Acria verò & calida ſunt hæc, paſtinaca, daucus, & carus
manifeſtò calefaciẽs: alliũ, cæpa, porrũ, ampelopraſum ſa
tis acria ſunt, ſed tamẽ bis térve cocta deponunt acrimo-
niã. Caſeus vetus calidus eſt, & idcirco ſitim affert. Vinũ
dulce mediocriter calidũ eſt, & ideo ſitim inducit: fuluũ
eſt nigro calidius: flauũ verò eſt extremè calidiſſimum,
deinde fuluum, tum rubrum, poſtea dulce, poſtremò al-
bum minus quàm cætera omnia calefacit: at vetuſtiſſi-
mum vinum abundè calefacit.

Quæ refrigerant, Cap. XXXII. C

REfrigerat hordeũ, quibuſcũq; modis cõficiatur, mi-
liũ, panicũ, tubera, cucurbita elixa, melopepones, cu
cumeres, pruna, auſteræ & acidæ vuæ, & paſſæ auſteræ. Ma
la adſtrĩgẽtia frigidi & terreſtris ſucci ſunt, acida verò fri
gidũ & tenuiũ partiũ ſuccũ habẽt: atq; ea etiã quæ planè
qualitatũ ſunt expertia, & veluti aquea. Idẽ de piris & ma
lis Punicis iudicato. Non pauci quoq; ſunt aliarũ arborũ
fructus, qui refrigerẽt, & præſertim ii qui reponi & aſſer-
uari nõ poſſunt: itémq; palmulæ adſtringẽtes frigidi ſuc-
ci ſunt, lactuca, intubus. ſed moderatius: portulaca, papa- D
ueris ſemẽ, cuius ſi p[illegible]umatur, ſoporiferũ fiet, & nimiã
propenſionẽ in ſomnũ afferet: eos verò quibus tenuis de-
ſtillatio fluit à capite, iuuat: in qua re præſtat id quod cã-
didius eſt. myrta refrigerãt, ſed nõ cũ adſtrictione, quãdo
quidẽ acrimoniã quãdã habẽt. ſolanum efficax eſt in re-
frigerãdo & adſtringẽdo. Aqua, vinũ aquoſum nõ apertè
calefacit: quãobrẽ cũ minore periculo febricitãtibus da-
tur. Vinũ albũ, & auſterũ, & craſſum, & nouum manifeſtò
refrigerat, & acetum: éſtq; tenuium partiũ, & idcirco quũ
intimas partes magis quàm alia refrigerãtia penetret, nec
uos lædit. Media verò quodammodo inter calefacientia
& refrigerantia ſunt, panes loti, amylum, & vuæ vinoſæ.

Quæ res exiccent, Cap. XXXIII.

LEns & braſſica pariter ſiccãt, & ob eã cauſam aſpectũ
obtundũt, niſi fortè cõtingat vt totus oculꝰ ſit humi
dior: eius verò aſparagus minꝰ quàm braſſica ſiccat. Alio
rũ verò olerũ caulis eſt ſiccior: cõtrà verò eſt radiculæ, ra-
pæ, ſinapis, naſturtiiq; ac pyrethri, & cæterorũ omnium
quorũ acrẽ eſſe aſparagũ cõtingit. polẽta ſiccat, viticis ſe
mẽ, eruũ bis coctũ, & ſæpe in aqua dulce redditũ, eduliũ
exiccãs fit: præſtãtius autẽ eſt albũ. Quæcũque autẽ aſſata
aut fricta comedũtur, ſiccius alimẽtu præbẽt: at quæcuq;
in aqua prius elixãtur, humidiꝰ: quæcũque verò in ſarta-
gine cõdiũtur, mediũ inter hæc locũ tenẽt. quodcũque au
tẽ plus vini & gari habet, ſiccius eſt quam id quod nõ ha
bet: quæ verò minus horũ, aut defruti plus habent, aut in
ſimplici & puro albo iure coquũtur, multo ſunt prædictis
humidiora: quæ vero ex aqua ſola coquuntur, ſunt etiam
his humidiora. magna enim differentia ex conditura ac-
cedit ſeminibus, oleribus & plantis, omnibus quidem
exiccantibus, ſed aliis magis, aliis minus, pro facultate
earum rerum quæ eis adiiciuntur.

Quæ res humectant, Cap. XXXIIII.

PTiſana, cucurbita elixa, pepones, melopepones, cucu
meres, nux viridis, pruna, ſycomora, mora nõ corru-
pta, omnino humectãt: nõ refrigerãt autẽ omnino niſi fri
gida ſumãtur. Humectat quoque lactuca, intubuſque, ſed
minꝰ: portulaca, ac malua, & blitũ, atq; atriplex maximè
omniũ olerũ aquea ſunt: quinetiã alii plerique fructꝰ alia
rũ arborũ humidi ſunt, ac præſertĩ ii qui vt ſeruẽtur, repo
ni non poſſunt. Iã verò lactucæ & papaueris ſemẽ hume-
ctat, itémque fabæ virides, cicérq; viride. Aqua porro hu
mectat & refrigerat: calfacta verò humectat & calefacit.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM liber quartus.

Ex Galeno, de apparatu alimentorum, Cap. I.

EX nobiliſſima olyra, detracto (vt par eſt) E
cortice, tragũ quẽ nominãt, cõficiũt: na
& ex hac ipſa atque ex typha, nõ ſecꝰ quã
ex hordeo, quũ detractus cortex eſt, ſiqui
dẽ extrinſecus corticẽ habẽt, panis cõfi-
citur. Tritico verò molito ſiquis tenuiſſi
mã farinã excuſſerit, ex reliqua panes qui furfuracei dicũ
tur, efficiet: ſiligineꝰ verò & ſimilaceꝰ panis ex puriſſimo
fit. Ac puri quidẽ panes copioſiore fermẽto ĩdigẽt, & ſub
igẽdi quoq; diutiꝰ ſunt, nec ſtatĩ poſt fermẽtũ & ſubactio
nẽ aſſãdi. furfuraceis ſatis eſt paucũ fermẽtũ, leuis ſuba F
ctio, & tẽpus exiguũ. Pari quoq; modo puri aſſationẽ diu
turniorẽ, furfuracei verò breuiorẽ exigunt. Inter puriſſi-
mos verò & ſordidiſſimos, nõ parua maioris minoríſq; ra
tione latitudo intercedit. eſt autẽ inter hos exquiſitè me-
dia ſpecies panũ qui αὐτόπυροι & συγκομιστοὶ appellãtur, qui
ex farina indiſtincta, & furfure ac farina nõ ſeiunctis fiũt.

De polenta.

Ex nouo hordeo mediocriter fricto præſtãtiſſima polẽ
ta fit: ſi hoc deſit, plerũq; ex alio eã cõficimꝰ. Quúmque
polẽta omnis quæ rite facta ſit, boni odoris ſit, tũ verò o- G
ptimi odoris erit ea quæ ex optimo atque nouo hordeo,
quódque ariſtã nõ admodũ ſiccã habeat, confecta ſit. Eſt
hoc in more poſitũ multorũ qui ſani ſunt, vt polẽtã ſapa
aut vino dulci, aut mulſo, & quãdoq; ſola aqua cõſpergãt,
& æſtiuo tẽpore duabꝰ tribúſve ante balneũ horis eã bi-
bãt: aiúntq; ſentire ſe huiꝰ potione ſiti liberari. Iã verò ex
polẽtis aqua tẽperatis mazæ quoq; cõficiũtur. De alica.

Alica ex genere tritici eſt: adhibere verò diligẽter mẽtẽ
debemꝰ iis ſorbitionibꝰ quæ ex ipſamet alica parãtur. Eſt
enĩ hic eius ſuccꝰ aqua cõmixtꝰ, plurimámq; coctionẽ ex- H
poſtulat: q veluti ſatis coctꝰ, decipit eos q ipſum parãt, &
nõ mediocriter ægrotos lædit: nã citò concreſcit & dẽſa-
tur, quia lẽtus ad modũ glutinis eſt. Ergo permulta aqua
admixtꝰ, ſuper carbones plurimũ coquẽdus eſt, atq; mouẽ
dus anetho donec coctꝰ fuerit: atq; eo tẽpore ſal quoque
adiiciẽdꝰ eſt: oleũ verò, etiãſi ĩ initio indas nihil incõmo
di erit. Sanis vero quum interdum propter vehementem
vẽtriculi morſum, aut bilioſi humoris trãſitũ ſorbitionis
indigent, alicã plurimũ coctã vſquedum extabuerit, tum
percolatã, vt ptiſanæ ſucco percolato ſimilis ſit, tũc ſor-
bendam damus. eadẽ quoque eſt alicæ lotæ parãdæ ratio.

De ptiſana.

Parabitur autẽ ptiſana ſicut decet, quũ coquẽdo in tu-
morẽ plurimũ elata fuerit: deĩde lẽto igni longo tẽporis
ſpatio in ſuccũ abeat: quo quidẽ tẽpore quũ plane intu-
muerit, acetũ ei inditur: quumque probè fuerit cocta, pau
lo antè quã edatur, ſal tenuis iniiciẽdus eſt. Si verò oleu ab
initio impoſueris, coctioni nihil incommodaueris: aliud
verò nihil admiſcẽdũ eſt, niſi porri modicũ & anethi, id-
que in ipſo ſtatim principio. Oportet autẽ crudã ptiſanã
in aqua aliquãdiu præmaceratã, deinde in mortariũ cõie
cta cõfricare manibꝰ, aſperã quãpiã rẽ in ſe habẽtibꝰ, cu-
iuſmodi eſt ſpartꝰ ex quo iumẽtis ſoleas nectũt. Vſque eò
verò cõfricãda dũ præpoſitꝰ cortex abiectꝰ ſit: ſi verò totũ
acꝰ nõ deciderit, ptiſana elixa magis abſterget, & nullã præ
terea noxam cõtrahet. Peſſima verò ptiſanæ cõfectio eſt
quũ coqui crudã in mortario ex aqua cõtuſam parumper
coxerint, & defrutum ac ſapam iniiciunt. nonnulli verò
mel & cuminũ cũ iis etiam imponunt, vt cinnum potius
quã ptiſſanã parare videantur. De phacoptiſana.

Ex lẽtibus & ptiſana præſtatiſſimũ eduliũ fit, cui pha-
coptiſanæ eſt nomẽ: nõ tamẽ pari menſura lẽtes & ptiſa-
na cõmiſcẽtur, ſed ptiſanæ minꝰ iniicitur, quippe quæ in
ſuccũ vertatur, & in maiorẽ molẽ extollatur: lẽtes verò co
ctæ perexiguũ tumorẽ nãciſcãtur: & tamẽ huiꝰ quoque e-
dulii cõfectio eadẽ eſt quæ ptiſanæ, præterquàm quòd ſa
tureia aut pulegio indito ſuauius ſimul, & ad concoquẽ-
dum accõmodatiꝰ redditur, quum ptiſana anetho & ſolo

porro contenta, illa minimè exigat. Peſſimè autem à coquis lens ex ſapa diuitibus apparatur. Si verò ſuillam iuco quere ſimul velis ptiſanæ recentem, ac præſertim pedes, lentibus verò ſale iandiu conditam, conuenire comperies, quemadmodum ea quæ inter has media eſt, quæ nuper ſale condita ſit, phaco ptiſanæ conuenit.

De teut lophaca.

Præſtans edulium eſt quod ex beta & lentibus confectum, teutlophace nominatur. multæ autem betæ imponendæ ſunt, & paulo plus ſalis ac gari dulcis: ſiquidem ita facilius ſubducetur.

De cucurbita.

Cucurbita verò propter aqueam qualitatem ſibi innatam origano meritò gaudet: omnia enim quæ eiuſmodi ſunt, acribus, aut acidis, aut auſteris, aut ſalſis ſuccis admiſcenda ſunt, ſi neque inſuauia ſunt futura, neque iis qui ea ſumpſerint, nauſeam allatura. Ex cucurbita quoque iucundiſſimũ eduliũ fit ſi ea cum aliquo ſalſamẽto ex Põticis, quæ mylla dicũtur, in ſartagine paretur.

De rapis.

Rapæ quas βυνιάδας etiã vocant, diuturniorẽ coctionẽ poſtulãt: ſuntq; laudatiſſimæ quæ bis aut ter coctæ fuerĩt.

De radice ari.

Ari autem radix æquè ac rapæ eſtur: ea in quibuſdam regionibus acrior naſcitur. Ad Cyrenem hæc planta oritur à noſtrate diuerſa: ſiquidem in illis locis arum minimè medicamẽtoſum acreq; eſt, vt rapis quoq; ſit vtilius: ſed & dracontii radicẽ bis terve coctã, mãdendã damus.

De aſphodeli radice.

Aſphodeli radix vt lupini apparatur: nam quum eiuſmodi bis elixauerimus, quum mediocriter cocta videantur, aqua priori abiecta ſtatim in aliam calidam coniicimus, & deinde in ea iterum coquimus donec colliquentur. In quo illud eſt cauendum ne quod bis coquendum eſt, aut aërem aut aquam frigidam attingat: quia licet plurimùm coqueres, nunquã tamẽ tenerũ redderetur.

De cochlearum coctione.

Cochleas ſecundo loco elixare oportet: deinde paratas tertiò elixare, donec intabeſcant: ita enim alent. Verùm ad aluum deiiciendã in ipſo ſtatim initio parãdæ ſunt ex oleo, garo, & pauco vino: & iuſculo quod inde fit vtẽdũ.

Quæ corpora animalium, & quorum apta ſunt vt ſale condiantur.

Corpora ad ſaliendum apta ſunt quæ & dura ſunt, & carnes excrementis affluentes habent: quæ verò aut valde mollem, aut valde ſiccum, & excrementis vacantem corporis habitum nacta ſunt, non ſunt ad ſaliendum accommodata: etenim ſicca corpora ſale conſperſa exareſcunt, & inepta cibo redduntur, vt in lepore conſpicitur. Suum verò ætate florentium & pinguium carnes aptæ ad ſaliendum ſunt, quum vtriuſque incommodi, & ſiccitatis annoſorum, & immoderatæ nouellorum porcellorũ humiditatis ſint expertes. Vt enim corpora ſicca ſale condita coris ſimilia redduntur, ſic contrà fit in iis quæ humore nimiò diffluunt, vt ſalis commercio colliquentur: quamobrem nec piſces mollis carnis & excrementorum expertes, quales ſunt qui ſaxatiles appellantur, nec aſelli, qui ex puro mari capiuntur, ſaliendo ſunt. Graculi verò, & mulli, & pelamides, & ſardæ, & ſardenæ, & quæ ſaxatina dicuntur, ſunt ad ſaliendum idonea. Cetacea quoque marina ſale condita, quoniam ipſa quoque carnem excrementis redundantem habent, præſtantiora fiunt. mulli verò quòd eorum ſicca & vacans excrementis caro eſt, incommoda ſunt vt ſaliantur. Ex his autem perſpicuum eſt, quæcunque ſale condita, dura, neruea, & fere coria redduntur, eſſe concoctu difficillima: quæ contrà affecta ſunt, & ipſa tenuium fieri partium, & craſſos ac glutinoſos humores attenuare. Laudatiſſima verò omnium quæ mihi vſu cognoſcere licuerit, ſunt Gaditana ſalſamenta, quæ nunc Sardæ appellantur, deinde mulli qui ex Ponto aduehuntur, poſt hos ſecundum locũ tenent graculi, pelamides, & quæ ſaxatina nominãtur.

De cerebro coquendo.

Cerebrum omne cum incidentibus & calefacientibus apparatum, fit ex omni parte præſtantius.

A Quomodo ius album conficiatur.

Album ius atque ſimplex, ex ſola aqua, & oleo, pauco anethi & porri, & ſale modico iniecto poſt idoneam coctionem, conficitur.

De decoctionibus.

Decoctum plurimorum, aut etiam omnium, quãto diutius coquas, eo magis ſalſum fit, poſtea verò etiam amarum. Corpus vero ſolidum quod in aqua elixatur, qualitates quæ eidem primùm inerant, in ea deponit, vt tandem qualitatis expers & aquoſum reddatur, nec quicquam ſalſedinis, aut amaroris, aut adſtrictionis habeat. Atque a-
B mara quidem ſi bis aut ter elixare volueris, ea amarorem in aqua planè deponent, eruntque ſimilia iis quæ expertia qualitatum dicuntur: eodémque modo acria elixata deponunt acrimoniam: eadem quoque adſtringentium eſt ratio. Iam vero aqua per ſe ipſa cocta diutius, magis ſeipſa ſalſa redditur.

Ex Rufo de parandis eduliis. Eſt autem hoc caput in primi libri extremo, de victus ratione, Cap. II.

QVæ aſſa præbemus, ea vim habent exiccandi: quæ verò elixa ſunt, ea humectant, licet ſuapte natura diuer-
C ſam vim haberent: eſtque inter hæc differentia ex condimentis quæ admiſcentur, vt ex coriandro, & anetho, & cumino, & porris, & cæteris quæ vt condimenta carnibus imponuntur. Minimè autem adiiciendæ ſunt notæ condimentis: nam quæ ita ſunt parata, etiamſi ventri non ſunt nota, tamen ſi in principio indantur, præſtantiſſima ſunt: poſtea verò admixta, fiunt deteriora, quum non ſit æqualis elixatio. Atque eo quidem tempore valentioribus conueniunt. Ac ſal copioſus ad pinguedinis colliquationem accommodatus eſt: & quod pingue eſt, ſa-
D lem recipit, & plurimo igni c[illegible]dum: at gracilia & ſanguine vacantia, ſi aſſare volueris, magis lento igni admouebis. Ex carnibus autem caprarum aut pecudum, quas ſub æſtiuo ſolſtitio elixabis, (ſiquidem eo tempore grauioris odoris ſunt) itémque arietis, & magis etiam hirci, (aſſata enim grauius olent) in elixando operculum auferendum eſt, & ex plurima aqua elixare, & condimentis alterare oportet. Oſſa quoque carnium mali odoris præcidenda, & confringenda ſunt omnia. medullæ enim in primis putreſcunt: quæ quum putres non ſunt, & pinguiſſimæ ſunt & ſuauiſſimæ. Cogno-
E ſcere verò debemus quæ ſtatim & quæ poſt elixanda ſint. Carnes ergo omnium agreſtium poſt: cicurum vero, ſuis, ouis, & capræ, ſtatim coquendæ: bubulæ autem interiecto ſpatio: aues quoque magnæ, & paluſtres, itémque gallinæ, palumbi, perdices, pauones atque attagenes: ſed turtur, columba, turduſque ſtatim. Piſces verò omnes quamprimùm etiam feſtinando coquere debemus, quia non commodè adſeruari reponíque poſſunt: quæ autem adſeruanda ſunt, ſed elixanda, ea fragiliora
F ſunt aceto. Gallinas verò aſſeruare poſſumus infuſo aceto, quandoquidem ita perdurant. Si verò agreſtes, quum primùm eas venatus fueris, elixes, non eris magnopere reprehendendus. Calazas quæ in carnibus fieri ſolent maximè ne laudabis: quæ verò ſuibus obueniunt, exiguas carnem facere ſuauiorem exiſtimato, maiores verò humidiorem atque iniucundiorem: dandáque opera eſt vt horum vſus circumcidatur: ſi verò oporteat, parum ceræ adiicito, & aſſando veru cera inungito. Ac viuis quidem adhuc animalibus, vtrum calazas habeant cognoſces
G ex lingua, quæ tibi ſigna dabit, itémque ex pedibus poſterioribus, ſiquidem conſiſtere non poſſunt. Iam verò qui celerius elixare aliquid volunt, alii nitrum, alii ſilphii ſuccum, alii ceram, alii ramum ficulnum, & magis etiam caprificum indunt, quum caprificus etiam rebus aſſandis acceleret aſſationem. Intrita verò, vt myttotum, (quod ex allio & aliis quibuſdam rebus fit) & mentha, & apium, itémque omnia quæ ex caſeo & aceto parantur, omnia ad coctionem maximè faciunt: myttotum verò aliis ſecedit. Senibus appoſitæ ſunt carnes
H quæ ante coctionem extractæ fuerint, & parumper in aqua ſalem, thymum, aut tragoriganũ habente maduerint. Piſces non ſinẽdi ſunt inueteraſcere, niſi nimis duri ſint, neq; quatiẽdi niſi molles: ſed omnes æquè ac carnes præmadeſcere in aqua ſalẽ & thymũ habẽte debẽt. Atque ita

quidem carnes quadrupedum rite elixatas coquas, vt ce-
lerrimè conficiantur : cæteræ verò neque prius elixandæ
ſunt,nequæ aſſandæ, ſed ſoli igni admouendæ . ita enim
maximè piſces moriuntur,quodque glutinoſum eſt exu-
gitur.quos verò aſſare non poſſumus,hos tenuiſſimè eli-
xare conuenit.Idem de auibus & carnibus,quum quiſpiã
elixis delectatur,eſt faciendum. Siquis oſtrea ſinat prius
feruere , deinde aſſet , exiguum ſinapi ac piper addendo
ſumat. Ac nunc non opus eſt ea minuere, aut teſtes gallo-
rum gallinaceorum veſcos etiam ægrotantibus commen
dare.Cydonia mala non admodum corrumpuntur,eáque
ex melle ſumenda ſunt : eadem ex vino quoque detracto
cortice coquuntur , aut abiecto ſemine mel inditur : toti
denique cydonio cruſta ex farina aqua ſubacta circumli-
nitur,& mel imponitur, & coquitur vſquedũ cruſta ad-
uſta ſit : quo ſanè tempore & totum cydonium eſt co-
ctum,& mel totum eſt exhauſtum.

Ex Diocle,de alimentorum præparatione,
Cap. III.

QVoniam pleraque edulia alicuius apparatus indi-
gent,fiúntque meliora,vt alia eis quidpiam adden-
do , alia ab eiſdem auferendo , alia omnino aliter diſpo-
nendo , fortaſſe non erit incommodum hac de re pauca
dicere.Etenim eorum purgatio,quum adhuc cruda ſunt,
non mediocre ad bonam valetudinem & ad iucundita-
tem momentum affert:nec vlla in parte huic rei minore
ſtudio incumbendum eſt, vt quæ inutilia ſunt, abiician-
tur,quæ fœda atque incommoda ſunt,perpurgentur. Pur
gantur autẽ omnia vel elixando,vel macerando,vel per-
ſæpe lauando. Elixanda porro in aqua ſunt ea in quibus
amarities vel adſtrictio ineſt quædam : quæ mordent,
quǽque acrimoniam habent,aceto temperanda:macerã-
da verò ſunt ea quæ ſalſa ſunt:lauanda denique ea in qui-
bus aliquas immunditias conſpicimus.In elixis atque aſ-
ſis ignis ipſe & condimenta, ad fœdum odorem,ad inſi-
piditatem,& ad ſucci malitiam auferendam maximè cõ-
ueniunt:ad hæc verò omnibus inſpargenda eſt ruta , cu-
minum , coriandrum , & cætera viridia condimenta. ac
nullum quidem contritum , ſed cui conueniat , eorum
contuſorum ſuccus imponetur:itémque origanum, ſatu
reiam,thymum,ſalem, acetum, & oleum,in quibus om-
nibus ſuæ virtutes inſunt,adiiciemus. Caſeus eſt prædi-
ctis deterior : minimè verò inſenſus caprin⁹ ex coagulo
cõcretus,nõ vetuſtus,odoratus,exiguus, & potius toſtus.
Silphium verò, ſicubi eo opus fuerit, candidiſſimum o-
doratiſſimum,& minimũ capietur:odoribus enim condi
mentorum ſuauitates atque virtutes continentur.Quæ ve
rò craſſa ſunt,& ex copioſiore caſeo, ſeſamo , ſilphio , &
copia contritorum fiunt, nihilo maiorem voluptatem af
ferunt,ſed ſæpenumero moleſtia conficiunt : at obſonia
quæ exigua aut nulla correctione indigent, ea (vt vno
verbo dicam) aqua ſunt elixanda:quæ verò viroſa,& hu-
mida, & inſipida ſunt, cum aceto : atque ea quidem quæ
humida, quæque fatua ſunt , aceto : quæ deterioris ſucci
ſunt,magiſque auſtera,aceto dulci.Maximi autem refert
vt res omnes conuenienter & ſuccis & odoribus citra con
tritionem componamus & temperemus : quod præcipuè
conſequetur is qui diligenter animaduertat vt neque o-
dore neque ſucco aliquo res commixta ſatietur,ſed vnus
omnium odor,vnúſque ſuccus appareat, qui ſingulis re-
bus confectis conueniat.Super carbonibus æqualiter co-
quuntur omnia. Quum elixa edulia ſunt,è vaſis extrahi
debẽt feruẽtibus adhuc humoribus,nec ſunt in frigidã-
tibus immittenda. Quæ cum humoribus non comedun-
tur, a lento & æquabili igni aſſanda ſunt omnia : & quæ
vitioſos ſuccos habent,magis ſiccanda:quæ bonos, ſucci
reddenda pleniora.

Ex Mneſitheo Cyzicino de braſſica,
Cap. IIII.

BRaſſica quam acutiſſimo ferro concidenda eſt,dein-
de abluenda,& aqua abiicienda , & coriandri atque
rutæ quantum ſatis ſit,vnà contundendum:tum oxyme-
lite totum aſpergendum,& perexigua ſilphii portiuncu-
la ſuperabradenda. Huius ſi tantum quantum acetabuli
menſura continet, ſumere velis, nihil tibi vitioſi in cor-
pore concreſcet:immò verò ſiquid prius inhæſerat , extru-
A dit:ſedat præterea caligines oculorum , itémque ſuffoca-
tiones, ſiquid etiam incommodi vel circa ſeptum tranſ-
uerſum, vel hypochondria accidit,ſubuenit,emendátq;
ea quæ lieni obiunt:ſique lien permagnus ſit,eundem ex-
tenuat. ad melancholicos verò mire facit cruda ſumpta,
ſiquidẽ venas expurgat. Ad morbos verò articulorum ni
hil æquè efficax eſt ac braſſica ita cõpoſita,& ieiuno & ma
ne data. Ad tormina inteſtinorum ita paranda eſt,vt braſ
ſicam diligenter plurima aqua maceremus,deinde in ca-
lidam aquam coniectam elixemus donec inabuerit,tum
B aqua tota abiecta oleum indere,poſtea ſinemus vt ſimul
feruenant:tum in vas coniecta interemus , & cum aliquo
cibo,aut ſolam braſſicam,eamque frigidam,mádendam
dabimus,idque non ſemel,ſed ſingulis diebus manè lon
go dierum ſpacio faciendum eſt:ſed non multum eius
propinandum,ne obſiſtat.

Ex Dieuche de conficiendis panibus,
Cap. V.

PAnem conficere oportet ex farina tritici maximè in-
conglutinati,& leuiter fermentati dulci fermento,vt
C ex maſſa firmiſſima : eáque multo tempore ſubigendus.
Præterea verò aſſatio in furno mihi tutior quàm quæ in
clibano fit,apparet:& multo etiam tutior ea quæ fit cru-
ſtis circundantibus:ſiquidem mollis,& longiore tempo
re fit aſſatio. adhæc quoque ignis non facile adurit rem
quæ aſſatur,quia exuſtio externas partes congraſſatur. At
panis qui in clibano coquitur,ſiccior eſt ille quidem , &
ori iucundior quàm is qui in furno conficitur:ſed tamẽ
aſſatio non eſt tuta:nam exteriora ſtatim exuruntur , in-
terna pars cruda remanet.Subcineritius verò eſt omnium
D ſicciſſimus,atque etiam difficilior eſt eius aſſatio quàm
quæ in clibano cõficitur. Prunas enĩ multas eſſe oporter,
& ad hæc cinerem copioſum adeſſe. maſſa verò ex farina
triticea,non ex ſimila,& abunde ſubacta,eſt præſtantior,
debétque maiorem habere mollitiem quàm panis in cli
bano confectus:deinde in cinerem imponi qui igni in-
cumbat:tum deſuper alio cinere maſſam contegere,& ſu-
per eo cinere prunas quamplurimas coniicere,& maximè
ſupernam partem incendere, quo loco aſſatur. hic panis
omnium eſt ſicciſſimus , eritque ad ventres humidos , &
E non concoquentes , quibúſque pituitæ copia redundat,
accommodatiſſimus.

Ex Dieuche,de polenta,
Cap. VI.

POlenta vti quiſpiam poteſt,& potione,& pulte quæ in
aqua coquitur,confecta:vel ſi farinam in gallinæ ius
coniectam feruefaciat, vt maximè aſſata polenta euadat,
quum eam non agitet, ſed ſinat coire,ſenſim calefaciens
igni vel aqua calida,ita vt bis coquatur.In agninum quo-
que & in hœdinum non omnino pinguedinis expers, at-
F que in ſuillæ carnis ius coniecta,& ſimul cocta,dyſenteri
cis facit.Satis autem eſt in quartupla parte choæ polen-
tæ optimæ & ponderoſiſſimæ cyathos duos lactis,& aquæ
tertiam partem indere, & quum ab igni abſtuleris, papa-
ueris,aut eius capitum,vel dum adhuc ad ignem eſt , cũ-
cumeris læuigati quãtum holcæ triobolus contineat,ad-
miſcere,& ſimul incoquere , & ad ſorbitionis craſſitudi-
nem redigere,ac propinare.Hæc ita cõfecta, ceſſationem
quandam reſurgendi , & ſomnum affert:nec debet quiſ-
quam hac vti ſæpius,ſed ter aut quater,& præcipuè in ro
G buſtis corporibus,quia imbecillitatem quãdam inducit:
& iis qui eadem vtuntur liberalius , vrina raro procedit.
Ex auena quoque polenta conficitur:tota enim cum ace-
re frigitur,repurgaturque ac ſubigitur, & quemadmodũ
hordeacea, polenta trahitur : ſed tamen hæc præſtantior
eſt,& minus quàm hordeacea flatus ciet.

Ex Dieuchis commentariis,de parandis
alimentis, Cap. VII.

QVi imbecilli admodum ſunt,& craſſius alimentum
quàm aqua ſit, ſumere amplius non queunt , opti-
H mum eſt vt eis alimentum in potione data maceretur,co-
quatur & teratur.ita enim fit vt totius alimenti diſtribu-
tio tenuis,& in vaporem diſſoluta diſtribuatur, & excre-
menta in ventre non remaneant,& toto die & alimentũ
& potio diſtribuatur. Hæcque propinatio præcipuè vtilis
erit iis quorum ventres conſiſtunt,& non turbantur , in-

digéntque tenui,& quod pondus habeat alimento:macerabit ergo quiſpiam polentam calidam,& quæ ericides dicuntur.magnam verò facultatem panes quamcalidiſſimi amittunt quum franguntur & macerantur. Simili quoque modo triticum toſtum & confractum macerabitur:eorum enim quæ magis etiam coquuntur,melior eſt potus,& magis etiam alit. Febricitantibus ergo , & quibus criſes non facilè fiunt,hordeum confringendum non eſt,ſed lotum in aqua elixandum:priórq; aqua quum intepuerit,abiicieda,tum alia impoſita coquendum.Ac rectè quidem coquetur ſi decem aquæ heminas in vnam B hordei heminam conîicias: coquitur autem vſquedum hordeum crepet, deinde aqua tenuiſſima excolanda eſt, & melle admixto,vel per ſe ſola danda: hæc enim quum aluum probè ſoluit,ciétque vrinam,tum verò etiam abūdè nutrit.Datur etiam hordeum in polēta frictum,quod toſtum hordeum nominant: priuſquam verò hordeum tundatur,abſtergendum leuiter eſt acus illud aduſtum,& vbi maceratum fuerit,coquendum: ſed ventrem magis quàm ſuperius,cohibet:eſt verò in aqua coquendum,non ſecus quam crudum.Ericidas quoque in aqua ab agitatio C ne abſtinendo quiſpiam decoquet,vt quamtenuiſſimum ſit decoctum:decoquet etiam quiſpiam panes & fermentum,ſiccumque ac recens triticum crudum , & frictum, & milium,& omne ferme alimentum quod ægrotanti accommodatum eſſe exiſtimauerit: idque & in potione data, & in iure gallinæ, & in aliis pleriſque humoribus. Quæ verò ſubtrita ſunt,ea maceratis & coctis eſſe craſſiora & validiora videntur. Ac omne quidem memoratum alimentum,in potionibus quæ dantur,ferme ſubteri poſſet:itémque multis arborum fructibus & leguminibus, D alendi , & vires quibuſdam ægrotantibus addendi cauſa vtitur aliquis eadem incidendo,contundendo,& ſuccum exprimendo, vt potui dato indat. Iam verò panes & ſiccos & recentes , & placentulas macerare aqua immerſas, & ex linteolo percolare expedit:ad candorem verò,ne color ex pane appareat, cucumeris ſemen toſtum , itémque amygdalas,& nuces pineas,& ſorba admiſceto,& cū vno quoq; horū,& cū aliquibus,vel etiam his omnibus,aniſi aut fœniculi ſemen adiungito,idque febricitantibus, ex aqua mulſa, non febricitātibus verò,ex vino propinato. E Milium verò & panicū contuſa detracto cortice conueniunt iis quibus venter bilioſa affectione premitur , & quibus tenues,eæque multæ,excretiones per aluum fiūt: hæc autem conterendo,aqua diluenda ſunt , non minus quàm quod acetabulum contineat: ſi viro des , excolato ex denſo linteo,& in aquæ heminam vini auſteri modicum adhibe,& ieiuno da. Accommodatum quoque fuerit vnà cum milio nuces Euboicas cum internis membranis non multas contundere. nam in ſuccum redactæ vnà cum milio,ſorbitionem febricitantibus idoneam faciūt. F Sed omnium infirmiſſima ſorbitio eſt quam καχρύδα, id eſt,ex hordeo toſto confectam,vocant. Hæc vero ita fit, vt in ſemichœnice heminæ ſex aquæ inſint: ſi bis coquatur,vt crepet,erit præſtantior. Iam ex ptiſana quoque ſuccū exprimimus,& vētrē minus quàm ptiſana deiicit,ſuccúſq; fit tenuior. Auena autē maximè omniū leguminū eſt ad cōcoquēdum accomodata, & eius eſt præſtātiſſima ſorbitio,valētiórq; quàm quæ καχρὺς dicitur, ſed ptiſana imbecillior & ſuauior. Coquitur eodem modo quo ptiſana,vt hemina in decem aquæ heminis incoquatur. Sor G bitio verò quæ ex lentibus fit,facienda eſt vt non torreatur,tenuiſſimo cinere circumpoſito:quæ verò atype dupla quàm lens ſit,efficitur,leuiter concutienda eſt,donec quicquid eſt aceris diligenter excidat: tum cribro tenui agitanda:cinis verò infrà erit. Lentem verò ſæpe lotam,& anethi aut pulegii portionem abſque oleo indens,ſalémque modicum addens,elixabis,& aceti parum affundes quum iam erit diſcocta : non febricitantibus , & quibus aluus profluit , vini odoratiſſimi cyathum pro aceto infundes. Sed & ventri proſunt pira,& mala cydonia diſſecta in partes , & in lentibus abſque vino & aceto incocta: H atque hemina quidem lentium in ſeptem aquæ heminis coquetur. In iis præterea quorum aluum humectare oporteat,vti poterit quiſpiam nouellarum betarum foliis puris,ſimul coquendo aut maluam,aut cucumerem,aut cucurbitam in minutas diſſectam partes. Amylinæ verò ſorbitionis vſus febrim habentibus aptus erit iis quorum in febribus aluus profluit,& alui cauſa lenes admiſceri poterunt. Sed & in lacte quoque vti ea licebit , & aqua itidē admixta,& ipſa etiā per ſe data:ac magis quoque dyſentericis,& fluxionibus quæ tuſſi excitantur,conueniet:ita verò coques vt decem eius drachmæ in quatuor heminis aquæ coquantur. at milium non conueniet febricitantibus:veruntamen iis quos turbata aluus exercet , eſt maximè accommodatum:eiuſque acetabulum in decem aquæ acetabulis bis coques , atque etiam id ipſum in mortario contundes,& prædictam aquæ mēſuram infundes, liquabiſque,ac percolabis,& in illa ipſa aqua ita coques , & anethi ſaliſque parum iniicies. Præterea vero quod ex milio percolatum eſt,& lētibus & ptiſanæ admiſcebitur. Ac in omni ſorbitione,præter eam quæ ex lentibus conficitur,pro oleo crudum cucumeris ſemē miſcebis:quod vbi eliquaueris,& ptiſanæ,& cæteris decoctionibus indes: vel pineam nucem,aut ponticas,aut thaſias nuces,ac præſertim in iis quibus admiſcere aliquid lactis loco volueris: vt in iis quos tuſſis vexat,maximè cōueniet,ſi amygdalas ſubtritas ſorbitionibus imponas : at iis quos perturbata aluus infeſtat,pro oleo ſubteres papauer album leuiter toſtum cum vtriculo ſuo,atque ex eo ſuccum in decoctionē exprimes,id quod etiā ad ſomnum conciliandum facit. Iam ad aluum quoque Euboicæ nuces,quas Sardianas vocant,cū internis mēbranis quæ cum nucibus ipſis ſunt, teres,& aquā papaueris exprimes. Similam vero coques, vt quartupla eius portio in [illegible] aquæ heminis imponatur,parumq; olei & anethi adiatur: prius vero lauāda ſimila eſt:alicæ quoq;,ſi facere ſorbitionē ex ea velis,eadē eſt habenda ratio. Coques etiā lac addendo, vt quū ia coctæ decoctiones fuerint, calidū lac indas , nec diu ſimul coquere permittas. Alica verò debet aqua prius macerari, tum quarta pars chœnicis capi,vt ſeptem heminis aquæ, duæ heminæ lactis accedāt. Coquenda ſuper carbonibus leuiter,& agitanda,& vas manu tenendū,ne aduratur. Sed lac omni ſorbitioni poteris ad eundē modū adiungere. Placentula verò(quā itriū quidam nominant)minus moleſtiæ afferet ſi confringas, contūdas,tenuémque facias, & cū amygdalis vel cucumeris ſemine coquas: ſin ſecus, (vt mos eſt)ex oleo & anetho. Vtetur hac re quiſpiam ad aluū,vel ſola,vel lentibus admixta:at febricitatibus nullum alimētū dari poſſet inutilius. Coquūt id rite illi quoque qui in gallinaceo iure aut agnino coquūt:quādoquidē id faciunt in iure copioſiore,atque in ollis , nec quicquā tangūt,neq; cōmouēt,vt vel hac ratione maximè intabeſcāt,& percoquantur. Panis aridus leuiſſimū decoctū facit:ac febricitantibus quidē eſt ad ignē tepidus reddēdus,& vbi maceratus fuerit , in læuorē terendo redigendus,& eius decem drachmæ in duabus aquæ heminis coquendæ,donec ad ſorbitionis craſſitudinem perueniant: ſed cum hoc ſubterēdæ quoque ſunt aut amygdalæ , aut cucumeris ſemē. atque iis qui febrē non habent,confringes ad ſimilæ aut alicæ magnitudinem,& breui tempore macerabis , ac decem eius drachmis tres aquæ ſemiheminas affundes , & aliquid eorum quæ dicta ſunt contundes,& ad ſpiſſitudinem alicæ rediges,& ex melle, vel vt ægrotanti placebit propinabis. Valebit etiam ad ventriculos qui non concoquunt,quiq; flatibus torquētur,& qui nimium humecti ſunt,idque vel per ſe vel cum lentibus:præterea ad aluum conſiſtentem,in maiore gallinacei iuris portione macerabis,aut decoques.

Quomodo ex amylo & reliquis ſubſidentia fiant,
Cap. VIII.

EX omnibus leguminibus,quēadmodū ex amylo,ſubſidentia cōficiūtur. fiunt autem hoc modo. Similam quam purgatiſſimā capimus,leuiter maceratam lauamus, linteo ex copioſiſſima aqua percolamus, collā, vt maximè fieri poteſt,auferimus,in vaſe fictili ſubſidere permittimus,aquam deinde percolamus,aliámque eodem modo affundimus : tum ita faciendo vſque eò permutamus dum id quod excolatur,purum ſit:poſtremò verò ſubſidentia extrahimus, atque in vaſe fictili ad ſolem , donec

perfectè ſicca ſint,exiccamus.

De iis quæ ex eruo fiunt.

Eodémque modo in eruo faciendũ eſt:præcipuè autẽ albũ freſum,& quũ feruẽdo acus abiecit,madefaciẽdum eſt,& conterendũ,vt læuũ reddatur:quod quũ copioſiorẽ aqua eliquatũ fuerit,abiicienda per diẽ aqua eſt perſæpe, donec ea quæ effunditur pura ſit:atque ita ſiccabis,& repones.Hoc vtêris ad ſuppuratos,itémq; ad mulierũ purgationem,carnẽ augendam,& bonum colorẽ comparandum:idq; ex vino mulſo vel polenta propinabis: ex quo ſatis erit acetabulum & viro & fœminæ bene valentibus.

De iis quæ fiunt ex lentibus.

Fiunt etiam ex lentibus ſubſidentia, quum feruendò acus abiecerũt,maduerũntq;,ac cõtuſæ(vt de eruo dictũ eſt)fuerũt:& aqua vſq; abiecta dum ea quæ exit,pura ſit. Hæc ſubſidentia ſiccata miſcebis decoctionibus in iis quos turbata aluus vexat,& præſertim poſt milium, poſt panem ſiccum,poſt ptiſanam,& poſt alias complures ſorbitiones quibus aliquis vſus eſſet. Iam decoctiones quæ ex leguminibus fiunt, incommodiores febricitantibus ſunt quàm prædictæ,quippe quæ & minus alant,& flatus magis cieant.Vteretur etiam quiſpiam eiſdem ex crudis leguminibus lomenta conficiens.

De lomento fabarum.

Lomentũ fabarum ſi flatus expers conficere volueris, multã aquam affundes atq; elixabis:quũmq; perfrixũ & decoctũ fuerit,totũ effundes,& calidam aquã iterum indes:ſatis autem erit ſi quartuplæ chœnicis portioni lomenti quod iam effuderis & confeceris,duas heminas aquæ & olei admiſceas.eius vſus eſſe poteſt in grauedinibus & deſtillationibus,[illegible] faui portiuncula.eo quoq; vtetur quis ad dyſenterias & tineſmos,ſi pinguius reddat, nec prius excoquat,nec aquam abiiciat:ad quẽ vſum medulla quoque ei addetur,itémque cera & caſeus,& præcipuè frixus : & oleum copioſius in iis quos eiicere ſtercus volumus.Cum ptiſana quoque & lẽtibus lomentũ cõponetur ad dyſenterias & tineſmos.Iã verò lomentũ nõ excoctũ elixabitur , vt in quartupla chœnicis portione ſex heminæ aquæ imponãtur.Piſorũ verò lomentum minus flatum ciet quàm fabarum , & facilius conficitur, atque ideo imbecillis erit accõmodatius. Idque dari poteſt iis qui defluxionibus & tuſſi vexantur.Huius quoque quartupla pars chœnicis in ſenis aquæ heminis incoquetur. At lomẽtũ quod ex phaſelis fit, omnibus dulcedine præſtat:ſed & difficulter coquitur,& cætera habet prædictis ſimilia:atque id quoque in pari humore elixatur. quod denique ex dolichis & aracis fit,omniũ peſſimũ eſt,& ad nullam rem ægrotantibus vtilis eorum eſt decoctio.

De coctionibus, Cap. IX.

LEgumina omnia,hordeũ,& triticum coquenda ſunt oſculo ollæ cruſta obturato:diutiſſimè autẽ coquenda ſunt,& igni quo magis lẽto fieri poteſt:tunc enim licet quantumuis coquãtur,nunquã comburuntur. Debemus ergo leguminibus iã valde decoctis ita vas manu cõtinere vt agitando non cõburantur:& ad decoctiones , & ad obſonia oleo quod minimè odorẽ habeat, & nullã omnino facultatẽ ori præ ſe ferat,vti : huiuſmodi eſt omphacinum.Piſces verò qui flatum excitant,in patinis elixandi & aſſandi ſunt:ſi verò elixes,diſtribuenda conditura eſt,& ſatis olei indendum,& prius muria elixanda, deinde in eam feruentem piſcis coniiciendus. ſi ſic condias,piſcis ſucci plenior fiet,& proprium ſuccum in ſe cõtinebit.Idem quoque in patinis aſſatus,& melior, & maximè tener,& plurimi alimenti reddetur : ſed conditura cum oleo diſtribuenda eſt, & ſal abundè inſpargendus, itémque tenuis farinæ quod ſatis ſit.

Ex Philotimo de milio condiendo, Cap. X.

MIliũ crudũ tritum,& læuigatum, & affuſa aqua iterum cõtritum,& percolatum,& coctum,& molito ſimile factũ,in collæ modũ redditur,habétq; adſtrictionẽ,& ventrẽ ſiſtit,& difficulter in vẽtriculo cõficitur:ſed ſi totũ coquatur(vt faciũt) eſt multo ad cõficiendũ diffici-

A lius:& quãdoque aluum molliorẽ facit, & nõ admodum in excrementis alteratur,& glutinoſum eſt : ſuccum verò qui dulcem adſtrictionem habet,corpori diſtribuit.

Ex Antyllo de alimentis quæ continenter ægrotantibus dantur , déque ratione eorum apparandorum: ſuntq; hæc in tertio de auxiliis libro , de iis quæ in cibis adhibentur,capite ſecundo, Cap. XI.

IN morbis cõtinuis eligendũ alimentũ eſt quod facillimè cõcoquatur,celerrimè diſtribuatur, & nõ admodũ nutriat,& facilè perſpiretur.nam quæ continẽtur in corpore,

B febres pariunt:atq; has quidẽ virtutes panis aqua lotus in ſe omnes cõtinet. Sed eſto panis ipſe ex tritico trimeſtri,& nõ admodũ puro,ſiquidẽ valde purũ,valde etiã nutrit:cõteratur verò diligenter atq; alliciatur.Ex ſimila verò cõfectus,neque ex huiuſmodi tritico,neq; ex aliis propter ſui vehementiã capiatur : ſitque potius heſternus, & cum fermẽto:iſq; calida aqua maceretur,alia atq; alia cõtinenter effuſa:nec totus panis,ſed pars interior:nã exterior eius pars quæ cutis vicem gerit,ad diſtributionem & ad coctionem inepta eſt.macerandi verò terminus ſit,vt

C non ſolùm panis in tumorem efferatur,ſed vt fermentum euaneſcat,& illius odorem non referat.Alica quoque lota eſt generis eiuſdem , quum ſuccus expreſſus, & ipſa ſatis lota ſit,& elixa detur ex aqua vel mulſa. Similis quoque generis eſt ptiſſanæ ſuccus ita coctus , vt in vna eius parte quindecim aquæ partes indantur.quum enim coquendo quinta pars remaneat,& percolẽtur , ſuccus modica mulſa addita potui datur.Ipſam quoque mulſam in horum alimẽtorum genere poſſet quiſpiam conſtituere. Coquitur vt ptiſanã coqui diximus,quum mel in multas

D aquæ partes coniicitur , & in quintam partem coquendo redigitur.Ex alica etiam ſorbitio cõficitur ad hunc modum:Alica lota,& aqua ſæpe abiecta,iterum aqua pura vnius horæ ſpatio maceratur:deinde manibus in aqua confricatur,donec aqua colorem & ſpiſſitudinẽ lactis acquirat:deinde alica ita percolata,ipſa quidem extrà remanet, quod verò lacteũ ab ipſa eſt effectũ,parum ſalis capit:&in iis quorum ſtomachus & inteſtina morſu infeſtãtur,parũ anethi adiungitur.In iis verò quibus ſtomachus peruertitur , & nauſea vexatur , pulegii & thymi:in iis qui flatus

E pleni ſunt,cumini.Coquitur ad conſiſtẽtiam,& datur antequam refrigerata ſit.Hoc alimenti genus ſi ritè cõficiatur,& dandi promptitudine,& concoctionis facilitate,& celeritate reficiendi,quum alicam & panem præferimus. Atque alimenta quidẽ quæ in morbis acutis cõueniunt, hæc ſunt quæ expoſuimus.Sed perſæpe ordo variatur,vel quia hæc non ſuppetant,vel quia nõ ritè affecti ad ea ſint ægrotantes,aliis alimẽtis vti neceſſitas nos cogit:in quorum numero ſunt itria,olera,& polenta,& oua.Itrium igitur eſt ex tritico,quum ſit ipſum quoque panis rectè aſ-

F ſatus.Debet autem tenue eſſe magnopere, ſiquidem craſſum inæqualiter aſſatur:debétque præcipuè quàm tenuiſſimè conteri,vt ſit polentæ perſimile : atque in aqua elixari, & præſertim pluuia:ſi ea non ſuppetet , alia puriſſima : idque plurimùm vt coquendo in vnum conducatur. Modicum quoque ſalis inſit,oleique ſit expers,vel parum omnino olei imponatur:& priuſquam itrium eo perſpergatur,oleum cum aqua ſit incoctum:alica verò cum iiſdẽ condimentis coquitur.Omnium verò olerum accõmodatiſſima malua eſt,quæ ex garo & oleo cocta comeditur,

G vel ſorbitio quæ ex ea fit hoc modo:Folia maluæ nouella abſque fibris elixantur , deinde in mortario contunduntur,& iterum ex aqua,ſale,& oleo elixantur. Secundum locum tenet cucurbita.Sed admodum nouellas cucurbitas debemus eligere,atque totas non abraſas coquere, ne elixatæ aqua impleãtur:vbi verò elixatæ fuerint, tum abradantur,dentúrque præcipuè in aqua & muria:(nam hoc pacto ori non erunt ingratæ) ſin ſecus , ex garo dentur & oleo.Oua in aqua ſunt coquenda,atque continuò agitanda:ſiquidem ita commota,neque ſimul cohærent,neque

H denſantur:ſed præſtat etiam ea in poſca coquere, quoniã magis etiam liquida permanent.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM liber quintus.

EX GALENI LIBRIS DE AQVIS, CAP. I.

AQua optima omnis qualitatis non modo guſtatui, ſed etiam olfactui expers eſſe debet: atque eiuſmodi quidem erit bibenti iucundiſſima, & planè pura. Si verò etiam hypochondria celeriter permeet, nulla eſt quærenda præſtantior. at quæ puræ, limpidæ, potuiq; non inſuaues ſunt, ſed tamen diutius in præcordiis morantur, eæque aut ventrem feriunt, aut flatu implent, aut prægrauant, ſemipraux ſunt exiſtimandæ: cuius ſanè generis multæ ſunt, de quibus mihi præcipuè videtur Hippocrates, vt eas ab optimis aquis diſcerneremus, ſcripſiſſe, quum ait, Aqua quæ citò calefit, & citò frigeſit, leuiſſima eſt: etenim neque in cœnoſis, neque in graueolentibus, neque in iis quæ guſtatui medicamenti facultatem aliquam afferunt, vtilis eſt huiuſmodi dignotio, quum eæ vel omnibus perſpicuè ſint notæ: ſed in quibus nihil quidem tale eſt, verùm alia quædam prauitas ob corrupti aëris admiſtionem, aut aliud quoddam vitium ipſi aquæ innatum, ab ignota cauſa proueniens, aquis ineſt. Siquidem in eiuſmodi prædicta dignotio optimum iudicandi inſtrumentum eſt: nam quæ tales ſunt, neque citò frigeſiunt, neque citò calefiunt. Alia quoque huic ſimilis dignotio ex oleribus, aut leguminibus, aut carnibus, aut fructibus, aut denique radicibus quæ aquis incoquuntur, ſumi poteſt: celerrimè nanque in optimis, tardiſſimè verò in prauis res elixantur. Ac nonnulli ex veteribus aquas ita prauas, indomitas, & crudas, æquè ac legumina quæ difficulter elixantur, appellauerunt: ergo tutiſſimum fuerit vt experientia de huiuſmodi aqua iudicium fiat. Ac ſiquis eſt qui ex notis potius vim eius prænoſſe aueat, is ſciat, quarum fontes è petra ſcaturientes ad Septentrionem fluunt, ſolémque auerſum habent, eas omnes difficulter coqui poſſe, tardique tranſitus eſſe iudicandum eſt: idque eis ſtatim ineſſe, vt tardè calefiant ac frigeſiant: quarum verò fontes ad Orientem ſolem erumpunt, & per meatum aliquem, aut terram puram colantur, ac celerrimè calefiunt & frigeſiunt, eas eſſe optimas ſperandum eſt. Pluuiales verò ex Hippocratis ſententia leuiſſimæ ſunt. ſol enim quod leuiſſimum in aqua tenuiſſimúmque eſt, attollit & ſurſum rapit: id quod non ex aliis aquis ſolùm, ſed etiam ex mari, & ipſis itidem humanis corporibus facit: idcirco fit vt celerrimè omnium computreſcant. Maximè enim corpora quæ vnicam in ſe qualitatem habent, quum nulla aliunde cauſa ſubſit quamobrem difficulter aut facilè putreſcant, ea difficilius quàm quæ multas qualitates habent computreſcunt. Sed animaduertendum eſt nequis putet aquam quæ celerrimè putreſcit eſſe peſſimam: poteſt enim eadem eſſe præſtantiſſima, quum aliæ omnes optimarum aquarum notæ quas antè diximus, ei adſint. nam facilitas immutationis in qualitate, potius bonitati aquæ quàm vitio attribuenda eſt. Aquam verò pluuiam bonitate præſtare, argumento eſt, quòd etiam à ſolis calore coquitur: nam & cætera quæ elixantur, dulciora ſeipſis fiunt omnia, quúmq; cœpit putreſcere, omnino eſt inepta potui: ſiquidem qui aquam adhuc putreſcentem bibunt, hos raucitates, tuſſes ac vocis grauitates corripiunt. Ex pluuiis autem aquis æſtiua, (quam horæam Hippocrates vocat) quæque ex tonitruo fit, præſtantior eſt quàm quæ nimbis eſt demiſſa: quæ verò ex glacie & niue ſoluta fiunt, peſſimæ ſunt: in iis enim quæ ex frigore concreſcunt, tenuiſſima pars omnis excernitur. Porro paluſtres & fœtidæ, & in quibus abſurdæ qualitates inſunt, coctione alteratæ offerantur. Quinetiam in alium vſum aquam prius calefacimus, & poſtea refrigeramus, tametſi neque guſtatui, neque odoratui vllum vitium afferat, ac planè pura ſit, quum eam in ventriculo morari diutius, & noxam aliquam inferre expecti fuerimus: nam caliditas

A totam aquam quæ elixatur fundens, aptam ad ſecretionẽ facit: dum aqua refrigeratur, partes terreæ innata grauitate deſcendentes, in fundo vaſis reſidebunt: aqua verò ſuper eis fluitabit, qua ſenſim in aliud vas transfuſa, citra noxam vti poterimus. Poſt decoctionem verò quum frigidiſſimam reddere aquam voluerimus, ſi nix nobis ſuppetat, aquam prius calefacimus, deinde niuem extrinſecus ei circunfundimus: ſi nix non adſit, è puteis vel aquæductibus refrigerationem ei comparamus: eam itidem
B prius calefacientes, vt facilius alteretur. nam quicquid prius excalefactum eſt, id citius in ſe totum alterationem à rebus vicinis proficiſcentẽ capit. Quũ autem vas in puteum demittimus, aut aquæductibus ſubiicimus, tum vaſculum operculo claudimus neceſſariò, & ipſum ex omni parte diligenter obturamus, nec vaſculum implemus, ſed aliqua ex parte vacuum permittimus, vt aër qui inter operculum & aquam interiacet prius refrigeratus, eo attactu vicinam aquam refrigeret. Vbi verò nihil horum nobis ſuppeditatur (vt in Ægypto vſu venit) ibi va-
C ſculum ſuſpendimus, & quò aërem ſuſcipiat, ſine operculo ſinimus. Quoniam verò aqua neque incidendi, neque calfaciendi vim habet, ideo iure fit vt aqua omnis tardi tranſitus ſit, ægrè concoquatur, & ægrè ſubducatur, licet alioqui ſit optima: nam & multum temporis manet in ventriculo, & fluctuation[illegible]que parit: ſique bilioſus ventriculus ſit, ipſa quoque ſimul corrumpitur. quúmque à ventriculo ad ieiunum inteſtinum ægrè perueniat, non facilè diſtribuitur: quamobrem neque ad ciendam vrinam, neque ad ſputum educendum apta eſt:
D quin ne ſitim quidem ſedat, etiamſi in ventriculo diutiſſimè moretur, quum nec in totum ſe profundum immergat, nec quod ſqualidum eſt, irroret. Porro aquam non alere, ſed vehiculum tantummodo alimenti eſſe, & Hippocrates, & cæteri præſtantiſſimi medici dixerunt, ob eámque cauſam non poteſt vitalem facultatem roborare: & hoc fuit in cauſa vt Hippocrates ab aquæ vſu in ægrotantibus abſtinens, ad mulſam, oxymel, & vinum ſe contulerit. Atque his quidem rationibus nemo vnquam aqua vteretur: plerique tamen in aliis decepti ad aquam confugiunt, in qua nihil eſt quod magnopere
E contra animi ſententiam ſuccedat, quum ipſa quoque non magna vi ſit prædita: at oxymelitis, vini, & mulſæ vſus eſt vitioſus propter repentinas mutationes, & propter ſinceram permixtionem quæ à medicis plerunque fieri ſolet. Vinum enim quod tanquam manus quædam ad diſtributionem aquam trahat, eſt omnino pauciſſimum aquæ miſcendum, vt aquæ ſinceritatem tollamus: eadémque ratione oxymel aquoſum laudo. Cum minore quoque periculo aquoſa mulſa quis vti poterit. nam impermixta, niſi ſubducere aluum properet, maximè
F noxia eſt: & præſertim in amaræ bilis hominibus, quique magna habent viſcera, quibus ipſa quoque aqua eſt noxia, quum in bilem conuerſa, in hypochondriis diutius manet. Ad hæc enim omnia mala quæ in ea ſunt, hoc accedit etiam, quòd quum ſtercoris ſit expers, aluum non ſubducit: aquam verò in principiis acceſſionum potam lædere, perſpicuum omnibus eſt. Ecquando igitur aqua potui vtiliter datur? nimirum quum ægrotus ex ſola potione viuit, nec adhuc ptiſanæ cremorem ſumit. tunc enim in medio aliarum potionum aquam in tempo-
G re quiſpiam dederit, & præcipuè quum ægrotus ſiti enectus ſit, quandoquidem eo tempore inundationem quandam, hoc eſt, humiditatis copiam ab ea induci, ſcriptum reliquit Hippocrates. quocirca inter mulſam & oxymel, parum aquæ ad humectanda ea quæ expuenda ſunt, accommodatum præbet. Quinetiam vbi vinum magnopere noxium ſit, tum etiam aquam exhibet. Nocet enim vinum quum ægrotans vel delirat, vel capite

vehementer dolet. Hanc autem propriam naturam humidam & frigidam habet aqua: aduentitia verò caliditate acquiſita calefacit & humectat ipſa quidem ea quibus admouetur, ſed tamen vt vtrunque æquè faciat, non eſt ei natura comparatum: verum humectat quidem ſummè, ſiue temperata, ſiue tepida, ſiue etiam calidior ſit: calefacit verò non ſummè, niſi quæ extremè feruear. Quod dicimus, in temperata natura prius exploremus. Ergo ſi huic naturæ aquam temperatè calidam offeras, ſiue lauans, ſiue perfundens partem aliquam, profectò ipſam partem humidiorem, & calidiorem in ipſo perfuſionis tempore factam videbis: ſi poſtea quieſcas, nec corpus frigida contrahas & conſtipes, paulo pòſt eadem partem ſeipſa factam frigidiorem comperies, quod calor innatus immoderatius perſpirauerit: non tamen quemadmodum frigidius poſtea, aquæ calidæ vſus, ita etiam ſiccius corpus deſtituit: & tamen hoc quoque debere fieri videtur, cum ob meatuum raritatem & corporis mollitudinem, tum verò ob ſubſtantiæ fuſionem. plus enim in huiuſmodi affectionibus euaporetur neceſſe eſt: vapor autem eſt humor attenuatus. Veruntamen non ita ſe res habet: humores enim qui in vaſis aliiſque vacuis ſpatiis continentur, omnes exhauriuntur: corpora verò vaſorum, & vniuerſum carnoſum genus, humidius ſeipſo redditur: atque hanc ſolam facultatem (vt videtur) aqua nunquam deponit. Neque enim quum feruens comburit corpora, facit vt quæ ambuſta ſunt, ſicca ſint, vt quæ igni aſſata fuerunt: ſimili quoque modo quum ſummè frigida facta eſt, totóque die aut etiam longiore tempore ſuper aliquā partem perfunditur, eam non efficit ſicciorem, quamuis rugoſa, & admodum ex[illegible]s videatur: verùm hæc ideo eueniunt quod qui in vaſis, aliiſque ſpatiis eſt humor, euacuatus eſt: partes verò genuinæ atque ſolidæ, nihil ſeipſis ſicciores redduntur.

De aqua frigida, & oxymelite ægrotantibus potui dando, Cap. II.

QVoniam oſtendimus omnem corporis affectionem quæ præter naturam eſt, à ſui contrariis curari, planum eſt febrim quoque à frigida extinctum iri omnino, quum ipſa ſola fuerit ſine vlla affectione quæ à frigida lædatur. nam ſi febri adiuncta ſit alia affectio quam frigida lædat, licet ea febris quæ ex ipſa affectione orta eſt, confeſtim à frigida ſit reſtincta, altera tamen deinde febris grauior accendetur aucta affectione quam potio frigidæ oblæſerat. Læduntur autem à frigida affectiones partium quæ inflammatione obſidentur, & in quibus incocti humores ſunt, quorum indicium eſt vrinarum incoctio: ſi igitur concoctæ vrinæ ſint, nullàque princeps pars inflammatione vexetur, ſatis erunt vt ad frigidam potui dandam impellamur. Si verò æſtiuo tempore vehementia febris quandoque vrgeat, laboránſque iuuenis ſit, & frigidæ potioni aſſuetus, ſi cum aſpectu & conſiſtentia vrinarum laudabile ſublimamentum videas, tum, etiamſi pars aliqua inflammationem patiatur, frigidam dando non errabis: ſiquidem debes anteponere, vt febris vehementiam eo tempore ſedes, pluribus diebus quibus ad reliquias inflammationis tollendas opus ſit: quas quidem & magis ſcirrhoſas, & ſolutu difficiliores euadere neceſſe eſt. Si verò non admodum adurentes febres ſint, & frigidam dederis particulis inflammatione laborantibus, magnopere tua te fallet opinio. febres enim quæ vehementer flammeæ ſunt, inflammationem eryſipelatis ſpeciem referentem quodammodo ſubeſſe nobis oſtendunt, & ideo frigida quoque eandem iuuat, vt in exterioribus etiam partibus perſpicitur: ergo in iis in quibus incipiunt in iecore, ventriculo, & aliis huiuſmodi particulis inflammationes, diligentius conſiderandum eſt. nam ii omnes magnopere læduntur etiamſi in tempore ſumpſerint, ſi potio fuerit paulo largior. Etenim quum principia inflammationum quæ ſine ictu & vulnere fiunt, vel ex particularum imbecillitate, vel ex ignea caliditate quadam oriantur, eas quarū origo eſt imbecillitas, frigida ſemper lædet: quæ vero ex ignea quadam caliditate exiſtunt, moderata frigidæ potio iuuabit. periculum enim eſt ne in largiore potione propinanda,

A pars ad contrarium exceſſum traducatur. Præterea verò huiuſmodi potio tales affectiones magis iuuabit, ſi dum bene valerent ea vtebantur. Ergo vehementes morbi qui in ventriculo, in iecore, in collo & toto capite ſunt, prius conſiderari debent: artus enim fortaſſe non magnopere lædentur, & tamen ipſi quoque offendentur in quibuſdam affectionibus, quas deinceps exponam. Sed horum fore tantam noxam quantam partes vehementer affectæ contrahent, ne ignarus quidem affirmaret. Si igitur affectio eryſipelatis aut herpetis ſpeciem referens B in hypochondrio ſit, aut inflammatio eryſipelatis naturam referens, aut aliqua alia affectio ſummè calida ex intemperie ſine ſuccis exorta, frigidæ potio iuuabit: ſicut eadem mirum in modum lædit, quum abſceſſus, œdema, ſcirrhus, vlcus, & frigidæ affectiones partes obſederint. Ac quoniam de artubus me dicturum promiſi, illud ſciendum eſt, inflammationes neruoſarum partium quæ in eis ſunt, à quibus alioqui periculum conuulſionis imminet, frigidæ potione lædi vel maximè: ſi verò in carnoſis artuum partibus inflamma- C tio gignatur, & bibere frigidam homo poterit, & ſi parti inflammatæ foris admoueat, noxam quidem inuehet, ſed neque notabilem neque manifeſtam: ac præcipuè ſi frigidæ potioni fuerit aſſuetus. Ergo quum febris ſit, non adiuncta vlla alia affectione quam frigida poſſit lædere, tantum frigidæ dandum eſt quantum vno hauſtu ægrotus poſſit haurire. Oxymel vel æſtiuo tempore frigidum datur, ne laborantis ſitim exacuat: quamobrem æſtate frigidum oxymel dare audemus etiam ante morbi concoctionem, quum aquam frigidam D in eiuſmodi affectione ad ſatietatem dari non eſſemus. Tunc enim inflammationem denſaret, ſi febris ex inflammatione orta eſſet: ac ſuccos incoctos ſeruaret, ſi illi morbi cauſam attuliſſent. Sed tunc parum oxymellis damus, vt quod in ventriculo eſt, priꝰ intepeſcat quàm ad coſtam vſque frigiditas eius diſtribuatur. quòd ſi quid exiguum fuerit etiam diſtributum, id ab ipſo oxymelite in quo vis incidendi ineſt, corrigetur.

Ex Rufi commentariis, de aquis. Eſt in ſecundo libro de diæta, vel de potionibus, Cap. III.

E REſides aquæ (ita enim aquas puteorum voco) quia non fatigantur, ideo non admodum ſunt tenues: & quum intrò ingreſſæ fuerint, minus madefacient cibos atque diſſoluent, minuſque concoquent, & præ craſſitudine, & quia frigidæ ſunt, non bene per vrinam excernentur. Aptiores autem potui redduntur crebrò hauriendo ac ſi effluerent, & puteorum expurgatione: quæ verò fluunt, multo tenuiores ſunt, & præſtantiores ad madefaciendum & concoquendum, & ad vrinam reddendam. Quæ è ſtagnis ſunt, peſſimæ ſunt omnes: nam & o- F dorem abſurdum veluti putreſcentes habent, & æſtate calidæ, atque hyeme frigidæ ſunt: quod ego vitii aquarum maximum eſſe ſignum ſtatuo. Ideo fit vt æſtate ventres perturbent, & tarde in veſicam tranſeant: ac ſæpe etiam tormina & læuitates inteſtinorum hominibus pariunt, ex quibus in aquam inter cutem cadunt: hyeme verò quæ frigidæ ſunt, ventres non admodum perturbant illæ quidem, ſed tamen & ruptiones, & lateris dolores, & tuſſes afferunt, & ad lienem etiam repunt, & po- G ſtremò in aquam inter cutem deſinunt. Ex liene autem etiam pedes vlcerantur, eáque vlcera non celeriter curantur. Solæ paludes Ægyptiæ inter omnes quas quidem ego nouerim, ſalubres ſunt, quia hyeme aqua non putreſcit, ſiquidem non ſupercalfit: autumno verò Nilus paludes explens, veterem aquam proiicit, & aliam nouam inuehit. De aquis pluuiis ita ſtatuo, Aquæ pluuiæ leues ſunt, tenues, puræ, & guſtanti dulces: ſique in eis aliquid elixes, celerrimè elixabitur: ſique eas calfacias, celerrimè calefient, & vino perexiguo temperantur: quocirca bonæ ſunt, & ad concoctionem, & ad vrinarum excretio- H nem, itémque accommodatæ iecori, lieni, renibus, pulmoni, neruiſque. quum enim vis non admodum refrigerans in eis ſit, idcirco benigniores hiſce partibus fiunt. Vernæ igitur atque hybernæ maximè opportunæ ſunt

atq; optimæ, quas ego laudo vel maximè: autumnales verò atque æſtiuæ fuerint quidem aliis meliores, ſed non omnes omnibus. nam viribus quidem antecellunt eas quæ ſunt in terra: verùm quãtũ ſuperentur à vernis atque hybernis ne dici quidem poteſt. Nam æſtate atque autumno terra ſicciores vapores edit, aérque multas terræ ſordes habet, quæ pluuia expurgantur. Idcirco fit vt tales aquæ ſicciores & nitroſiores ſint, & ad abſtergendum, ac per inteſtina deſcendendum accommodatæ: ſed neque renibus, neque pulmoni, neque arteriæ idoneæ. Quinetiam plus vini has ferre neceſſe eſt, vt nitroſa facultas vincatur. Iam verò aquæ non parua differentia ex ventis aquilonalibus & auſtrinis accedit. nam flantibus aquilonalibus, dulcior pluit quidem, ſed frigidior: auſtrinis verò ſpirantibus, minus dulcis, ſed calidior. Ad ſummam verò, tempora pluuia, dulciores: non nimboſa & ſqualida, magis nitroſam aquam efficiunt. Quæcunque autem ex niue fluunt & glacie, duræ omnes ſunt, & frigiditate excellunt, ſed guſtanti dulces: at aqua dura & frigida, neque ad concoquendum, neque ad meiendum accommodata eſt: itemque noxia eſt neruis, pectori, & coſtis. nam & conuulſiones & tetanos inducit, & ruptiones facit in pectore, vt nonnulli ſubcruenta expuant & ſuppurentur. Fontanæ aquæ ad orientem vergentes cæteris præſtant humiditate, tenuitate, odoris ſuauitate, & moderatè refrigerando, moderatéque calfaciendo: quæ ad Septentrionem, dulces ſunt illæ quidem, ſed immoderatè refrigerant: quæ ad Occidentem, violentæ ſunt & refrigeratione & duritie: quamobrem raucitates, laterum dolores, & conuulſiones pariunt. quæ ad meridiem ſpectant, magis ſalſæ ſunt, & calidiores, & ad meiendum non idoneæ, ſed ad deſcendendum per inteſtina præſtantiores. Quanquam autem aquas quæ ad Meridiem fluunt non laudo, Nilum tamen ita commendo, vt aquæ bonitate paucis fluminibus comparari poſſe videatur: nam & aluum ſubducit, & purgationes mulieribus ciet, ſi in puerperio bibatur. Sed pleræque ex aquis ad meridiem reſides ſunt, quibus duplex eſt noxa coniuncta: altera è regione contracta, altera quòd non effluant. Pro terræ autem natura ſic de aquis decernendum eſt: terra enim alia plana eſt, alia collibus, alia montibus continetur. Plana eſt ad aquarum effluxiones deterior, multique in ea putei foſſiles & reſides fontes: colles vero & montes potiores ſunt. nam & puriores, & tenuiores, & odoratiores, & dulcedine ſuauiores aquas emittunt. Cæterùm ex planis alia ſalſuginem & nitrum æſtate & autumno producit, alia nihil: ſed eam terram dulcem vocant. In hac igitur præſtantior, & potui aptior: in illa verò ſalſa & nitroſa aqua eſt. Ex montibus præterea alii terrei, alii petroſi ſunt: terrei aquas ferunt præſtantiores & mollitie, & quòd minus frigidæ ſint: ſaxei aquas habent deteriores tum duritie tum frigore: puriores tamen quàm aliæ ſunt, miniméque habent ſubſidentia. Maxima autem maximéque notabilis differentia aquis ineſt ex metallis, & ex herbis eis innatis: ac metalla quidem cum ad aliam habitationem, tum verò ad aquarum potum ſunt noxia. Herbæ verò quandoque mirum in modum lædunt, quandoque etiam valde aquam corrigunt: tale autem eſt ſium, nepeta, & adiantum. etenim hæ plurimæ riuis innaſcuntur, quæ quidem bonam aquam vitiant, malam verò alioqui iuuant quum ab eis quoddã quaſi medicamentum aquæ impertiatur: ſuntque huiuſmodi aquæ ad meiendum potiores. Ergo diligenter etiam atque etiam conſiderandum eſt ne vllum vitium aut à terra aut aliunde aquis accedat, quum non ſatis ſit è fontibus hic quidem præſtantiorem potuique aptiorem, illic verò ſalſam & nitroſam aquam ſcaturire, niſi etiam quæ per riuos deriuantur, ſint eiuſdem generis. Hactenus quæ maximi momenti ſunt, oratione complexi ſumus: nunc alia quoque aquarum bonitatis ſigna recenſeantur. Aquæ omnes quæ hyeme calidæ, æſtate frigidæ ſunt, optimæ eſſe quodammodo videtur: quæ vero frigiditatem & caliditatem habent anni temporibus parem, peſſimæ. æſtate enim calor extimam terræ partem occupat, hyeme verò mergitur in profundum. Atq; ideo mihi videtur fontes qui à profundiſſimis partib⁹ fluunt,

A & ſpeluncas cauas omnes hyberno tempore calidiſſimas aquas cotinere, æſtate frigidiſſimas: idcirco aquæ omnes quæ in terræ ſunt extremitate, ad temporum varietatem, quoquo modo tempora frigida fiunt aut calida, commutantur.

De fonte qui in Lycia ad Chimæram montem eſt, quem à Pegaſo fuiſſe apertum ferunt.

MIrabile eſt, aquam hyeme euaneſcere, æſtate autem apparere: & tamen contrà deberet contingere. Sed B huius etiam rei cauſa calor eſt qui profundas aquas ſecum vehit: ſiquidem hæ quoque calorem ſentiunt. Omnes enim profundos fontes, quique parum admodum ab externis imbribus ſuſcipiunt, hyeme & per vehementiſſima frigora minimos, æſtate maximos comperies: vt ſtagnum itidem quod in Delo eſt, id ipſum propter eandem cauſam patiatur, atque etiam putei qui Pythopoli viſuntur. Eſt autem vna hæc bonarũ prauarúmque aquarum dignotio, ſi hyeme calidæ ſint, æſtate verò frigidæ: altera verò eſt, ſi nihil ori guſtantis notabile afferant, & C ita non multo vino ad eas temperandas opus erit, atque omni vino conuenient. Eſt verò etiam pura ea quæ præſtantior eſt, neque alioqui colore infecto, nec fæcem habeat, nec ſubſidentia. nam & quæ pura eſt, eadem etiam pondere eſt leuis. nam quæ pondere leuis eſt, ſemper terræ impermixta eſt: quæ verò grauis, terræ ratione plus grauat. Sed & hæc non minus conſideranda ſunt, vt ſi citò caleſiat ac refrigeretur, quoniam hæc cæteris præſtat: & quomodo ad coctiones, quomodo ad ſeceſſionem affecta ſit. nam quæ citius coquuntur, præſtantiores ſunt: quæque D ſecedunt, meliores ſi per veſicam [illegible] cedant. at aquæ per inteſtina ſeceſſio, deterior eſt. quarum verò noſtræ artis non eſt effecta perdiſcere, ea debemus ab incolis perquirere: nullo autem pacto facilè eſt ea quæ præter rationem fiũt, intelligere.

Hiſtoriæ rerum admirabilium quæ in aquis contingunt.

Ac ne longè abeam, aqua in Leontinis eſt, ex qua ſiquis bibat, moritur: alia talis in Phæneo Arcadiæ eſt, quam aquam Stygis vocant: alia quoque talis in Thra- E cia viſitur, itémque ſtagnum apud Sauromatas, quod ne aues quidem tranſuolare queunt, aliúdque apud Medos, in quo nigrum ichorem dicunt ſupernatare: quo vbi vſus ſit quiſpiam, ſi igni ſe admoueat, accenditur. eo medicamento Creontis filiam à Medea fuiſſe perditam ferunt. Eſt etiam Suſis aqua, quæ epota dentes excutit. Sybaris fluuius homines facit infœcundos. Aqua verò quæ apud Æthiopes eſt, quam rubram nominant, furorem inducit: at quæ in Ægypto eſt, capita bibentium pilis nudat. Harum rerum nihil ſciri ſanè poteſt, quamobrem F plerique qui illis nulla conſideratione adhibita vſi fuerunt, mortui ſint, alii verò aliquod aliud incommodum ſint perpeſſi.

Hæc verba ex tractatione de aqua deſcripta adiuncta ſunt, quæ eiuſdem Rufi ſunt.

Sunt etiam aliæ quamplures aquarum facultates, quæ non communi natura affectæ ſunt. nam quæ in Lyceſtis eſt, bibentes ebrios facit. In aqua verò quæ in Clitorio Arcadiæ eſt, ſiquis ſe lauerit, vini odorem ferre amplius non poteſt. Aqua Arethuſæ in Chalcide mulieribus pro- G deſt: aliæ verò animantes ex eius potu dolores pedũ contrahunt. Cydnus dolores pedum ſedare creditur, quamuis frigiditate excellat. Qui habitat vbi praua aqua eſt, dare operam debet vt eam potui magis idoneam reddat: erit ergo optimum vt in vaſis fictilibus elixetur, & vbi nocte refrigerata fuerit, atque iterum calfacta, potui detur. In exercitu verò ſi ex praua aqua reddere bonam opus ſit, foueas ex ordine ex locis altiſſimis ad decliues fodere, pérque eas aquam ducere oportet, terra dulci ac pingui, quæ faciendis fictilibus idonea ſit, in foueas coniecta: ſiqui- H dem ita ſemper aquæ prauitas in foueis remanebit.

Dioclis, de aqua corrigenda,

Cap. IIII.

AQuam maximè imbecillam facies ſi tertiam partem decoquas, & alba ouorum ſimiliter incoquas: in hæc ipſa iniicienda eſt argillæ ſiccæ gleba, donec maceretur.

menſura verò eſt, vt ſemiſextarius amphoræ indatur: vbi decoxeris, bibatur. Odorem etiam ab aqua remouebis ſi calfactam manu ad ventum ferias, & ſub dio in vaſe immenſo teneas, & in multa vaſa paulatim diffundas.

Athenæi, aquæ purgatio, Cap. V.

AQua defæcatur partim ſtillicidiis quæ ſtacta dicuntur, vt fit Alexandriæ: partim colis, iiſque interdum ſimplicibus, interdum verò duplicibus, vel triplicibus, vt aqua puriſſima per eadem excipiatur. Fiunt etiam iuxta mare & iuxta ſtagna foueæ, illic quum aquã potabilem à mari ſecernere volumus: hic verò, vt quum ſtagnum fuerit turbatum, hirudineſque aut alia quædam vitia cõtineat, aqua puriſſima & maximè innoxia per terram tranſiliens, in foſſis colligatur. Vbi verò multa aquæ copia ſit hauriẽda, vt in exercitu fieri ſolet, latera foueæ lapidibus ligniſque ambiunt, & quum pauimentum ſimili modo inſtrauerint, puras ſeruare aquas nituntur. Aquæ autem quæ purgantur, leuiores ac puriores fiunt, & ob eam ipſam cauſam etiam frigidiores. multæ verò licet fuerint percolatæ, tamẽ facultates à ſordidis corporibus contractas adhuc ſeruant.

De vino, Galeni, Cap. VI.

VInum aquoſum homines vocant quod colore & conſiſtentia aqu[illegible] eſt: nam & pellucidum, & ſplendens, & purum eſt, & conſiſtentia tenue videtur, & guſtanti nullam affert qualitatem inſignem: ſique ipſum aqua diluas, non multum aquæ feret: quamobrem pauciferum veteres appellauerunt. huiuſmodi autem vinum non planè adſtrictionis expers eſt, ſed languidam omnino adſtrictionem habet, quoniam ſi ipſum aquæ compararis, ex ipſa aquæ comparatione exiguam adſtrictionem quandam factam fuiſſe ſenties: ac facultate quoque eſt aquæ perſimile. Nam neque imbecillum caput tentat, neque neruos debilitat, quum ne perſpicuè quidem calefaciat: quinetiam nullam aliam qualitatem inſignem, vt neque auſteritatem, neque acerbitatem, neque dulcedinem, neque acrimoniam guſtui afferat. Accommodatum hoc vinum eſt ad educendum è pulmone, quum vires roboret, ſuccóſque humectet, & mediocriter incidat. hoc quoque cum minore periculo quàm cætera vina omnia, febricitantibus datur, quod vt aquæ & vini prauitates effugiat, ei ſoli inter reliqua contingat. Iam verò præterquam quod caput non lædit, etiam ſæpe prodeſt ſedando paruos dolores, quos humores ventre cõtenti procrearunt. Inuenies etiam nonnullos quibus ex aquæ potu dolor capitis oriatur, quum præſertim aqua vitioſa fuerit, vt ipſa corrupta natiuum ventriculi robur exoluat: quo imbecillo ichores bilioſi ex corpore in ipſius caua ſolent confluere: quemadmodum etiam ieiunantibus vſu venit, à quorum vitiis & noxis prædictum vinum hominem liberat: ac ſtatim quidem ratione contemperationis, paulo pòſt verò robur ventriculo addens, qui res noxias à ſe deorſum propellit. Homini verò temperaturæ valde calidæ, vtilior eſt aquæ potus quàm vini: ſi verò quandoque vinum dare oporteat, dandum quod tenue ſit & mediocriter auſterum. Mouent etiam vrinam vina aquoſa & tenuia, & minimum alimenti corporibus præbent, eáque ſola bono eſſe poſſunt ſi nouella bibantur, quale eſt id quod Gaurianum vocant, & quædam eorum quæ in Sabinis naſcuntur: & vbique fere gentium facile eſt huiuſmodi vina reperire. Quãprimùm verò apud nos ad bibẽdum apta ſunt Tibenum & Arſynium, & poſt hæc Titacazenum. Dulce vinum exquiſitè tenue & ſplendidum nunquam reperies, ſed magis & minus ab his remota, & eorum neutrum habentia. Vinum omne dulce & craſſum conſiſtentiæ ratione calefacit: ciúſque ſingulæ fa-

A cultates, quas epotum oſtendit, ex hiſce duabus qualitatibus conſequuntur. Color enim ſui ratione, ad iuuandum aut lædendum nullam vim habet. Quanto igitur tale vinum conſiſtentia craſſius fuerit, tanto etiam tardius trãſibit, vt non ſolùm apertarum non ſit partes aliquas obſtructas, ſed etiam eaſdem obſtructurum. Quamobrem iecori malè affecto vinum huiuſmodi maximè nocet: ac præſertim vbi inflammatione aut ſcirrho obſideatur: minus verò nocet ſi viſcus à craſſis humoribus ſit obſtructum, aut ſiquid propter imbecillitatem patiatur, quem-
B admodum in affectionibus quæ propriè hepaticæ nominantur, vſu venit. Poſt iecoris noxam, lienem vina dulcia lædunt: at pulmonem non item, quum in eius alis craſſus humor ſit impactus. Præterea verò dulce vinum in morbis acutis, vbi facta concoctio ſit, ad ſputum eliciendum, vt in peripneumonia & pleuritide, valet, vbi particulæ non amplius inflammatione vexantur: quantum autem dulcia abſunt à vehementi caliditate, eo minus etiam caput grauant & mentem lædunt. Melius verò per aluum ſecedunt, & viſcerum tumores augent: nec ſunt
C accommodata iis qui amaram bilem aceruant, quoniam omnes ſucci dulces, materiæ ſunt flauæ bili gignundæ. hæcque vina non ſolùm quia multus calor huiuſmodi ſuccos amaros facit, non ſunt febricitantibus idonea, ſed etiam quia craſſa ſunt, neque per vrinas citò excernũtur, neque ſecum cætera deducunt, neque bilioſos humores ſimul euacuant: idque vnum in ſe bonum continent, quòd aluum emolliunt. Quocirca ea præ reliquis bibunt, quo bono ſi fruſtrentur, omnino lædunt. nam ad cætera mala hoc accedit etiam vt ſitim inducant: qua re oſten-
D dunt ſe facilè in bilem cõuerti: ſed flatus etiam gignunt, verùm inferiori inteſtino non ſunt noxia, quanuis flatus qui ab eis excitatur tardi ſit tranſitus, & in hypochõdriis moretur, donec plenè concoquantur, & perfectè attenuentur: ſi verò ſemel concoquantur, naturam habebunt qua celerius commeabunt, & partium tenuiorum fiant. Dulce autem ſimul & auſterum vinum, quale eſt in Cilicia Abates, atque ex contrariis qualitatibus conſtans, prauum eſt, quum neque diſtribuatur, neque deorſum ſecedat, ſed diutius in ventre ſuperiore maneat, ipſúmque flatu impleat: at quod ſine dulcedine nigrum eſt, atque
E perſpicuè acerbum aut auſterum, id ſatiat, & tardè permeat, & vtranque excretionem, tam eam quæ per aluum, quàm eam quæ per veſicam fit, cohibet, & in hypochondriis diutiſſimè commoratur: facilè quoque aceſcit, & ad vomitum impellit, ac ſolùm ventris defluxionibus eſt accommodatum: ſed ita affectis non eſt bibendum ad ſatietatem. Auſterum verò vnà & album non eſt ipſum quoque ciendæ vrinæ aptum, verùm ſi craſſum ſit, in hypochondriis moram trahit: ſi craſſum non ſit, neque tandiu permanet in ventre quandiu nigrum, neque ita per
F vrinam expellitur, ſicut vina quæ alba ſunt & mediocriter auſtera. Fuluum verò auſterum conuenit ipſum quoque ventris defluxionibus: éſtque duplex fuluum, ſicut etiam nigrum, alterum dulce, auſterum alterum: ſed fuluum caput & mentem magis tentat quàm nigrum, quoniam eſt etiam eo calidius: at flauum ſummè calidum eſt, ſicut poſt ipſum tale eſt fuluum: poſt hæc rubrum, tum dulce: album verò minus quàm alia omnia calefacit. Nullum autem album vinum dulce eſt, ſed quædam auſtera
G ſunt & craſſa, quædã aquoſa & tenuia. Ex flauis autem & fuluis, alia dulcia mediocriter ſunt, vt Hippodamantinum & Fauſtianum: alia neutiquam dulcia ſunt. Rubra ſunt his craſſiora quæ colore proximè accedunt ad nigra: quæ omnia ad proportionem craſſitudinis nutriũt. quãobrẽ iis quibus recreatione opus eſt, dulcia vina ſunt cõcedenda, ac præſertim ſi nihil eis vitii fuerit in iecore, liene, ac renibus. Quibus verò craſſus humor in venis colligitur, vinum tenuis conſiſtentiæ ex vſu eſt: verùm ſi frigidi humores in venis collecti fuerint, acria & antiqua
H conueniunt: ſi frigidi non ſint, ea apta erunt quibus neutrum horum inſit. ad ſucci verò bonitatem præſtãtius eſt odoratum, cæterum caput ferit. Vinis auſteris vtimur vt

citatam aluum ſiſtamus, alioqui non vſuri, quod neque deducendo alimento, neque ſanguini gignundo, neque ſucci bonitati, neque ciendis vrinis, neque ſudoribus eliciendis, neque verò ſubducendæ aluo conferant. Ergo corporibus quæ bilioſiora ſunt, nec Falernum nec Tmolite fuluum & dulce, neque Aruiſium, neque Leſbiũ odorum & fuluum, antedictis ſimile, accõmodatum eſt, ſiquidem hæc calidiora ſunt omnia: quiſque huiuſmodi biberit, facilè caput dolebit, & in febrim incidet, & nerui quoque patientur. Tale igitur vinũ nec bilioſis naturis, nec peruſtis, neque in æſtu multo, aut inedia, aut mœrore, aut anni tempore, aut regione, & calida cõſtitutione concedendum eſt. Idem verò è diuerſo probatur in iis quibus excalfactione opus eſt, pituitoſis ac frigidis temperaturis, crudiorũmque humorum copiam colligentibus, vitam in ocio ducentibus, regione frigida atq; hyeme, & cæli ſtatu frigido atque humido. Vinis autem omnibus, quæ quidem nec craſſa valde nec dulcia nimium ſunt, quale eſt Theræum & Scybelite, commune eſt vt temporis progreſſu flauum colorem acquirãt, & aliquid ſpledeſcentis inſtar ignis habeant: nam nigra quoque, cuiuſmodi eſt apud nos Perperiniũ, ſi inueterarint, in rubram aut fuluam prius qualitatem, deinde verò in flauam abeunt. ita etiam album, quale eſt Bithynũ Aminæum: hócque ita inueteratũ Romani Cæcubũ vocant. Iámque huiuſmodi vinum amarum eſt, & ob eam cauſam minimè potui accomodatum: ergo ita vetuſtorum potus fugiendus, ſicut etiam nimis nouellorum. Ac maximè quidem à vinis ſuapte natura craſſis, quum nouella ſint, abſtinendum eſt: ſiquidem tantum abeſt vt quicquam ad ciborum concoctionem cõducant, vt ipſa etiã vix cõcoquãtur. Præterea verò nec aluum ſubeunt, nec facilè diſtribuuntur, nec vrinam cient, nec gignẽdo ſanguini, nec nutricationi cõferũt: manẽt verò diutius in ventre ſuſpenſa ſicut aqua: ſique paululum quid eorum quiſpiã bibat, facilè aceſcit. Porro vetuſtiſſima vina tãtum ab albo vnà & auſtero, & nouo & craſſo differunt, vt illa vehementiſſimè calefaciant, hæc verò ſic refrigerent vt ſenſus ipſe percipiat. Quemadmodum verò muſtum flatus plenum, & concoctu difficile, & craſſi ſucci ſit, omnes norunt: quod etiam id ſolum boni habet vt aluum ſubducat: quòd ſi quandoque non faciat, pernicioſiſſimum eſt. Cæterùm celerrimè omnium alba & aquoſa inueteraſcũt, hoc eſt, celeriter in vetuſtorũ qualitatem commutantur. Eſt autem ea qualitas, acrimonia primùm quã planè calefaciunt, poſtea verò amaritudo: ad quam aquoſa vina nouennio, aut quandoque decennio perueniſſe vidimus, niſi primis tribus aut quatuor annis aceſcere properauerint: at potentibus & auſteris, & albis, ſed craſſis quandoque contigit vt etiam poſt decenniũ, quum rite non aſſeruarentur, aceſcerent. Sed cõtingit etiam vt plurimo tempore inueteraſcant: talia ſunt in Italia Tiburtinum, Signinum, Marſum & Surrentinum, quod ferme ante viceſimum annum factum, potui aptũ diu perdurat, nec facilè amareſcit, & cum Falerno præſtantia virtutéque contendit. His contrarias affectiones patiuntur vina aquoſa, quale eſt, Sabinum, Gaurianum, Arſynium, Titacazenum, Tibenum, & cætera generis eiuſdem, quæ omnia contrarias qualitates, acidam inquã, & ſi perdurarint, amaram facilè ſuſcipiunt. Locus tamẽ in quo reponuntur, vt ad alterutram mutentur qualitatem, multũ facit. Optimus igitur in principio locus frigidus eſt, poſt calidus, quoniam tepidus acida vina facile reddit. quanquam vina quæ duobus aut tribus annis frigido loco repoſita bona mãſerunt, in cellam calidam ſatis poſtea transferenda ſunt, nec vnquam tepida & temperata indigent: quædam tamen vſque adeò debilia & aquoſa reperiuntur, vt frigus ne à principio quidem ferant. Vaſa autem vinaria quæ recluſa ſinis, in cauſa ſunt vt vinum facilè aceſcat: veluti contra quum operculum habẽt, clauſáque ſunt, id minus eis contingit: & multo etiam minus id vaſa plena patiuntur. Nam quæ aliquantulum vacua ſunt, quoniam aerem incluſum habent, per illum intermedium celerius ab extrinſecus ambiente immutantur: plena verò, ita vt operculum vinum attingat, per illud quidem imbecilliter admodum & obſcurè eouſque vitiantur quouſque tegumenti denſitas peruenit. ex quo fit vt picata & gypſata dolia diutius vina ſincera conſeruare comperias: ſed quæ ſolo corio, ſicut ea etiam quæ cuneis obſtruuntur, minus durãt. Cæterum in Aſia apud nos tria vina fulua ſunt præſtantiſſima, Tmolite, Leſbium, & à veteribus laudatiſſimum Aruiſium, quod in Chio cõficitur: quod omnes ad optima medicamenta, & præſertim ad antidota conficienda adhibuerunt.

Rufi, de vino: eſt libro XII. de diæta, vel potionibus, Cap. VII.

VInum ſic ad ſanitatem, vt rem vllam aliam cõmendo: ſed oportet bibentem ſcientia præditum eſſe, ſi velit non grauiſſimas pœnas dare. Etenim vinum poteſt calorem accendere, corpus viribus implere, alimentum omnino concoquere: neque vllum vinum tam prauum eſt quod hæc non faciat: ſed hic quoque vt in cæteris, & deterius & melius comperies. quinetiam vinum poterit animum quodãmodo afficere, quippe quum vinum ſit mœroris medicamentum. atque Helena quidem mihi videtur hoc crateri infudiſſe, vt mœrorem ſedaret. Ei ergo qui moderatè bibit, & voluptatẽ, & humanitatem & bonam valetudinem affert: is verò qui immoderatè potat, aliquid quidem iucunditatis in nimio potu, ſed incommodi quoque aliquid capit. Nam qui fieri poteſt quin incommodo afficiatur is qui nimium bibit, quum animus in tanto vino immerſus ſit, vt eo calidiſſimo frigefiat? Sunt autem tibi hæc argumenta: nam ebrii corpus impotens primum [illegible], tum ſomno grauatur, & calore quoque alimentum concoquitur: atque hæc quidem ebrii patiuntur, vt ſtatim frigeſcant: poſtea verò ne ego quidem explicare queam quot malis circumueniantur: nam & veriſimile eſt eos attonitos reddi, & articulos vitiari, & partem aliquam debilitari corporis, & iecori, ſpleni, capitique proprios cuiuſque morbos afferri. Ac mihi quidem talia cogitanti videri ſolet admirabile qui fiat vt quum in vino tot bona tótque mala planè appareant, liceátque ex vino optima quæque ſumere, homines tamen peſſima potius eligant.

Galeni, de ſapa, Cap. VIII.

SApa ex muſto fiat: id autem non ex auſteris vuis, ſed quamdulciſſimis paretur: neque ex primo fluẽte, ſed poſtremo. Tale muſtum ſi fuerit, vſque eo coquendum eſt dum ad dimidium eius quod initio iniectũ fuit redigatur: ſin minus tale fuerit, ad tertias erit coquẽdum.

Rufi, de ſapa. ſumptum ex ſecundo libro de victus ratione, Cap. IX.

SApa vim habet ipſa quidem calfaciendi, ſed non tamen æquè ac vinum: qua de re quidã etiam eam frigefacere putauerunt. mihi verò non probatur, dulce ita refrigerare, vt exiſtimant: quoniã neceſſe eſt, dulce ſuaue eſſe: quod verò ſuaue eſt, effuſionẽ aut diſſolutionem facit: hæc verò calor efficit. Verùm neque per vrinam expellitur, neque ad diſtributionem facilè mouetur, ſed in ventre moram trahit, cúmque propter craſſitiem implet, & ſua craſſitudine ſanguinẽ quoque craſſum facit: præterea craſſum iecur, craſſúmque lienem efficit.

Galeni, de aceto, Cap. X.

ACetum ex mixta ſubſtantia, frigida, & calida, quarũ vtraque tenuium partium eſt, conſtat: veruntamen frigida facultas quæ tenuium eſt partium in eo excellit: quocirca vim habet repellendi.

Rufi, de aceto, ex ſecundo libro de diæta, Cap. XI.

ACeti vſus in ratione victus eſt plurimus: nam ex eo præſtantiſſimũ condimentũ obſoniis accedit, multáque ſine aceto veſca non ſunt, ſique aliquis eo non vtatur, maximè læderetur, nõ ſecus quàm ſi etiã ſine ſale cibis veſceretur is cui ſal conueniret. Eſt autẽ cordi accõmodatiſſimum, & cibo aptiſſimũ, & concoctiones adiuuat, & pituitæ inimicum. Laudatiſſimum verò acetum ex potentiſſimis vinis fit: talia ſunt quæ acerbiora ſunt.

Ruſi, de potione quadam quæ ex vinaceis ſit, ex eodem libro, Cap. XII.

EX vinaceis huiuſmodi potio conficitur. expreſſo ex vuis vino, aquam vinaceis immiſcent, eaſque calcāt, deinde exprimūt, tūncque decoquunt donec tertia totiꝰ pars reſtet. Fit potus dulcis quidem vt ſapa, ſed neque craſſus neque potens. Sique aliquis diligenter decoquat, & ſuauis, & ad vrinam aptus, & flatus expers reddetur, vt etiam ægrotāti confidenter dare queas, ſiquādo opus ſit: ſi non decoquas, acetum inde prauū fiet. Dioſcorides verò ſingulis eius vini decocti cōgiis ſextarios duos ſalis miſcet, & poſt hyemē in dolia condi iubet, ſuadétque vt poſt annum eo homines vtantur, quoniā citò exoleſcit.

Ex Dioſcoride, de vino impotenti, Cap. XIII.

EST etiam aliud quòd ἀδύναμον vocant. par autem muſti & aquæ menſura miſcenda eſt, tum lento igni leniter decoquenda donec aqua tota cōſumatur: quúmque refrixerit, id in picatum dolium fundemus.

Galeni, de melicrato, Cap. XIIII.

MElicratum non admodum vtile eſt iis qui amaram bilem coaceruāt, quoniam in eis in bilem vertitur niſi prius vel inteſtina vel veſicam pertranſeat: quod ſi faciat, nō modò non lædit, verumetiam maximè iuuat: nam ſecum biliosa excremēta deducit. Ergo huiuſmodi naturis dilutius melicratum dare conuenit, vt nec ſitim afferat, nec bilem gignat. Vt autē iis, in quibus amara bilis redundat, ita iis quibus in tumorē elata ſunt viſcera ſiue ex ſcirrho, ſiue inflāmatione, ſiue œdemate, eſt incōmodum: nam in eis prauum fit, quia citò pertranſire viſcera ipſa non poſſit, & facilè in bilem conuertatur, præſertímque in inflammationibus propter caloris magnitudinem. Mel igitur quoniam rerum omnium eſt dulciſſimum, quum in calidam corporis temperaturam incidit, ſtatim mutatur, & in bilioſum humorem in ventre citò conuertitur, priuſquam in venas diſtribuatur: ſi verò abſq; huiuſmodi mutatione diſtribui properet, omnino in venis cōmutatur. Cætera verò ad proportionem dulcitudinis, ſuſcipiunt eadem ratione citius aut ſerius mutationem, vt in calidiore natura citius, in frigidiore tardius immutentur. Quum igitur mel in acutis morbis in bilem conuertatur, & ob eam cauſam eis ſit noxium, aqua autem tardè penetret, & in hypochōdriis diutius moretur, ſitque idcirco fugienda: id quod ex vtriſque miſtum eſt, idoneum redditur, quum ea temperatura conſtat, vt aquæ plurimæ tantum mellis miſceatur, vt viam aquæ paret, & eā ad diſtributionē ducat. His enim ita temperatis vrinæ facilius tranſibunt, & ſputum ocyus educetur: ſi verò multū mellis imponas, ſitim facit, & ſputum viſcoſum reddit. Adhæc igitur melicratum dilutius eſt magis accomodatum, meracius verò ad alui deiectionē: ac melicratum quidem crudum magis aluum ſubducit: probè autem coctum valentius alet. Fit autem ad hunc modum, primùm multum aquæ melli indimus: deinde tantiſper coquimus quoad ſpumare deſinat: ſpumā autē quū primùm emergat, tollere ab eo oportet: atque ita quidem paratum acrimoniā deponet.

De apomelite, Galeni, Cap. XV.

APomel aquæ frigidæ mixtū vt refrigeret, ac ſitim extinguat, æſtiuo tempore bibunt: éſtque vtile iis qui crudos humores coaceruant, ac præſertim vbi coacuit: id quod ei ſæpe cōtingit, aliâs magis, aliâs minus: vtpote quod ex aqua non pluuia, ſicut hydromalum, ſed qualibet confectum ſit. Ad hunc verò modū conficitur, è fauis non vitioſis expreſſum mel in lebetem in quo ſit aqua fontana quæ pura & ſuauis ſit, coniicimus: deinde coquendum donec faui omnem eorum humorem depoſuiſſe planè videantur: tum reponimus atque aſſeruamus, eóque in potu vtimur, quē veteres ὀξυγλυκὺ, *hoc eſt acidum dulce*, nominauerunt.

De hydromelo, quo veteres vtebantur, Galeni, Cap. XVI.

QVum aqua pluuia ceſſat putreſcere, tum dulcedinem acquirit. hac mel prius decoctum, & à quo ſpu

A ma ſit abiecta, permiſcemus, eóque vtimur: hǽcque potio conſueto nomine hydromalum nōminatur. Dioſcorides verò id hydromeli vocat: aitque cōfici, vt vni mellis parti duæ partes aquæ pluuiæ veteris miſceantur, & ad ſolem teneantur: traditque nonnullos aquam fontanam admiſcere, & ad tertias decoquere, & reponere.

Philagrii, de apomelite, ex libro de potionibus ſuauibus, Cap. XVII.

TEmpus apomelitis potioni accommodatum eſt, quum ſignū coctionis apparet: ac in febribus B quidem ex vrinis: in pulmone verò, ſi quippiā ſit quod hac potione indigeat, quòd ea quæ expuūtur nobis indicet. non importunè quoque ante coctionem dabitur: ſiquidem vim quandam habet incidendi & abſtergendi, poteſtque ipſum concoquere: ſed melius etiam concoquit quàm melicratum. Præſtantius ergo tempus apomelitis eſt poſterius, vtpote quod vinoſi quidpiā acquiſiuerit. euenit enim vt febres magis accēdātur ex vini potione, niſi iam morbus declinat, quo ſanè tempore cauſæ extenuatæ ſunt, & meatus aperti fuerunt: ac tum quidem C vinum potui datum permeat, nec febres auget, & ad cutim calorem trahit, & humores temperans ſtatim acrimoniā extrahit: paulò pòſt verò ſudores quoſdam & vrinas commouet. ex quo fit vt tēpus declinationis ſit vini & aliorum potuum vinoſorum potioni accommodatum. Sed quoniam apomeli eſt vino itidem in calore debilius, habétque vim incidendi & abſtergendi, ídque vim habet præparandi ſolutionem febrium quæ ex putreſcentibus humoribus accenduntur, idcirco fit vt etiam D ante declinationem apomeli potui detur. At melicratum compoſitum ſtatim præbetur: oxymeli verò dari poterit ſtatim confectum: ſed ſi melius ſit, diutinum illud dato: tunc enim facultates inter ſe diligenter ſunt diſtinctæ. Rhodomeli verò & omphacomeli & diacodyon inueteraſcere valde poſtulant. pars enim in eis craſſa & fæculenta eſt, pars verò contrà vtilis & potabilis: & tempore opus eſt vt ſecernatur, idque præſertim in apomelite, quod priuſquam vinoſi quidpiam quod tractu temporis acquiſiuerit, & guſtanti & odoranti afferat, E nihil à melicrato differre videtur. coctū enim, & ſex menſium ſpatio aſſeruatum, non ſolùm ea quæ dixi præſtat, ſed vim etiam roborandi, more vini, demonſtrat, nec caput tentat. ergo diu antè factum apomeli bibendum eſt. Hæc verò eſt eius cōfectio, Fauos mellis plenos, albi coloris, pellucidúmque mel continentes capimus, manibúſque humorem exprimimus: aquam fontanam optimam indimus. ſi mel craſſius ſit, vni mellis parti quatuor aquæ partes iniicimus: ſi mediocre, tres & dimidiū alterius: ſi tenuius ſit & liquidius, tres. Partē verò terreā F faui, reliquias inquam ex quibus mel expreſſum fuit, manibus multum confringimus, & in tenues partes diſſectas in aqua exprimimus: deinde humorem in vnum adductum, & totum mel diſſolutū in ollam nouam, in qua prius ad terreum odorem tollendum aqua pedetentim ferbuerit, coniicimus, & igni ex carbonibus, aut tenuiore flamma ex lignis fumum non reddentibus decoquimus, ablata iugiter ſpuma, & quicquid veluti fæx feruendo reiicitur. Poſt primam verò coctionem auferimus G quicquid terreum eſt, ac nimirum etiā ſpumam, ollā ab igni tollimus: deinde planè frigere ſinimus. Vbi iam frigida ſit, quod ſuprà fluitat abiicimus: totum poſtea ſic frigefactum igni excalfacimus, & vbi ferbuerit tollimus, & vbi frigeſcat, iterum quodcunque ſuperfluitat excipimus: vbi verò tertiò ferbuerit, frigefactum ſit, & excrementum abiectum, apomeli confectum in vas fictile cōiicimus. Sunt autem ad hoc accommodata quæ Philadelphina & Caryena & Omphacera nominantur: id reponimus in cella vinaria, vbi vinum reconditum moueri non ſolet. Eſt verò perſpicuum hoc eſſe diutius H decoquēdum: nam ſi ollam auferas, vbi feruere incepit, aut parum ferbuerit, imperfectam coctionem facies, & excrementum terreum in ea relinquetur, quod efficere poterit vt potus putreſcat & corrumpatur. Eſt autem

& corrumpatur. Eſt autem duplex apomelitis compoſitio: alterum fit, quum ſoli faui poſteaquã mel expreſſum fuerit, in aqua decoquuntur: quod ruſtici plerunque faciunt, quod & vinoſum & craſſum & nigrius eſt: alterum verò quale ego deſcripſi, in quo mellis potiꝰ quàm fauorum vſus cernitur, quandoquidem faui in aqua tum lauantur, non coquuntur: quum tamen mel totum cum aqua decoquatur. Hácque compoſitione nos ſemper vtimur, aquæ ſolius potione vtplurimùm deuitata: ſiquidem ea ægrotis febricitantibus neque pauca neque exigua mala ſolet inuehere.

De confectione quæ διὰ κωδειῶν dicitur, Galeni, Cap. XVIII.

VNi aquæ ſextario capita papaueris decẽ iniiciuntur: præmacerantur vnum diem & noctem, ſi humidiora & molliora fuerint: ſi verò duriora & ſicciora ſint, etiam diutius quàm vnum diem. melius verò eſt nõdum indurata accipere: éſtque perſpicuum, valde mollia abiicienda eſſe. Nam ſicciora exiguum ſuccum habent, humidiora verò multum quidem, ſed incoctum adhuc & aquoſum, & debilem: quamobrem ex humidis & paluſtribus locis accepta, fugienda ſunt. Numerum verò quẽ dixi indi oportere iuxta aquæ proportionem, de iis quorum eſt mediocris magnitudo intelligere oportet. Quædam nanque ſunt moderatis maiora, quædam minora, quædam verò media, vt plerunque eſſe ſolẽt: ex his prædictum numerum ad ſextarium conijce. Coquendi terminus eſto, non vt tertia, aut quarta, aut aliqua alia talis pars aquæ reſtet, verùm quumprimùm tota flaccida facta fuerint, quippe quum eorum ſuccum velimus exprimere: id quod ſatis vſu veniet, eis flaccidis effectis. Huic ſucco mellis dimidiam menſuram adiiciendam cenſeo, & igni fumi experte coquendum ſimul ad Attici mellis conſiſtentiam. coquenda præterea ſunt in aqua pluuia aut fontana. Vſus eius eſt in iis quibus ſomno opus eſt, quibus etiã ſæpe medicamenta ex opio confecta damus, quibus tenuis defluxio à capite ad aſperã arteriã deſtillat, quæ propter tuſſes inſequẽtes dormire nõ ſinit. In hiſce conſueui etiã medicamenti confectionẽ ex ſapa parare: ſatis autem ad eiuſmodi coquitur, quum capita papaueris ad aquæ medietatẽ fuerint decocta. quinetiã ex paſſo & ſapa Cretica melius quàm ex melle coquitur, vbi fluxus valde tenuis ſit. mel enim attenuandi vim habet, & tunc fugiendum eſt, quoniam tenues defluxus auget. Huic etiam medicamento dum coquitur, radix glycyrrhizæ addenda eſt quò ſimul coquatur: vbi hæc non ſuppetat, ſuccus imponẽdus qui ex Creta aduehitur. Si verò copia defluxus à capite delati in pulmone cõſiſtat, confectio ex melle eſt accommodatior. ergo ad id quod vrget animum aduertẽs, vbi in ſomnum vertitur æger, aut quod ex melle conſtat, aut quod ſine melle apparatum eſt, medicamentũ dabis. Aliquãdo etiam vtrunque permiſcebis ad id quod vrget, in miſcẽdo intentus, vt ſcias cuiuſnam maior imponenda ſit copia. Datur verò commoderata menſura, duorum ſatis magnorũ cochlearium magnitudo: hanc menſuram augebis aut minues, habita ratione magnitudinis corporis cui das, itémque ætatis, annique temporis & regionis. In his enim omnibus, frigidioribus minimum dabis, calidioribus amplius. Habita verò etiam ratione quantitatis & qualitatis ipſius defluxionis, te plus minúſque daturum planè patet: ſiquidem hoc in omnibus auxiliis eſt commune.

De eadem confectione ex capitibus papauerum, Philagrii ex libro de potionibus ſuauibus, Cap. XIX.

EGo non ſolùm iis qui ſe quieti tradidiſſent, ſomnóque indigerent, confectionem ex capitibus papaueris exhibui, aut ad tuſſes arcẽdas dedi, in quibus & dandi tempus & menſuram rite Galenus definiuit: ſed etiam iis qui vehementi febri iactarẽtur, quíque calore quem ferre non poſſent affligerentur, & os ventriculi ardore opprimeretur: itémque in eryſipelate & alio calido quouis affectu: in quibus etiam valde quãtitatem auximus, vt quinque & ſex cochlearia daremus: idque non ſemel,

A ſed & bis & ter, idque ſæpius in die: nec ſolùm in ſtatu morborum quos febris affert, ſed etiam antè ſtatum, & verò etiam ante concoctionem euidentem in quibus vigilia calórque acer, aut magnus quidam hominem oppugnabat. Idcirco rectè facere mihi videntur qui antè ſtatum morborũ qui ex febre exiſtunt, bibere hanc confectionem volunt, vt oxymel admiſceant: quandoquidẽ oxymel eius materiæ craſſitudinem attenuat, ſeruátque cõfectio ſuam vim refrigerãdi, & celeritati cõcoctionis nullum affert incommodum. Nec ſolùm verò in febri-

B bus ex humorum craſſorum corruptela accenſis oxymel admiſcere, & præſertim quum ante ſtatum damus, ſed etiam in viſceribus obſtructis, vt iecore, pulmone, liene, & eiuſmodi febribus adurentibus oportet: tunc autem quinque aut ſex perfecta cochlearia damus, nec frigiditatem nimiam, quemadmodũ in iis quos tuſſis abſque febre vexat, pertimeſcimus. Calorem enim qui præter naturã eſt corrigimus, cui etiam conuenit quantitas medicamenti, vt ad naturalem calorẽ redigatur, quum minimè videlicet vehemẽtibus potionibus accenditur. Sed

C non ſolùm febris, verumetiam acceſſio debent conuenire, vt vterque vigor, & priuatæ acceſſionis & morbi ipſius in vnũ incidat. Vehemẽtes autẽ potiones voco eas quæ magnopere augentur, quum morbum criſi diſſolutum iri ſperamus: nam ante morbi vigorem, quum nobis perſuademus criſim nihil mouere poſſe, nos refrigerationis cauſa potione vtimur, eiúſque moderatam menſuram damus: ſed eandem etiam dare poterit quiſpiam in ſtatu vel ſolam vel cum oxymelite & cum omphacomelite, modicum tamen admiſcens: & alioqui e-

D tiam cum rhodomelle, & vino aliquo eorum quæ permeant: ac præſertim ſi confectio ex aqua facta ſit, quum aqua ſuapte natura tardi ſit tranſitus. Eſt autem paulo melius ad capita papauerum decoquenda, vinum quod magis tenue ac pellucidum ſit quàm aquam aſſumere: ita enim melius penetrat, & roborandi quoque vim habet. Quinetiam in cute denſiore hoc vinum admixtum melius adiuuat: quemadmodum etiam omphacomeli aptius eſt in corporibus rarioribus, aut ore ventriculi imbecilliore, & magis etiam ſi cibi faſtidio teneatur. Iis

E præterea qui dulcia bibunt, aut aliquem in ventre habẽt medicamentoſum humorem fluentem aut bilioſum, iis qui ita affecti ſint, rhodomeli admiſcebis. Atque hæc quidem in febribus ſatis diſtincta ſint nobis: cæterarum verò affectionum deinceps eſt faciẽda commemoratio. Hic igitur potus non ſolùm pulmoni ſuppurato & defluxione oppreſſo & tuſſienti vtilis eſt, ſed cæteris itidẽ viſceribus: quamobrem damus non modò hepaticis & ſpleneticis, ſed etiã quibus renes & veſica vitium cõtraxerunt, ſi modò calida ſit affectio. Ergo vrinæ ſtillicidia quæ ex lotii acrimonia ſint exorta, præcipuè verò in bal-

F neo, aut ante balneum, copioſè datus efficaciſſimè comprimit: inſtituendáque eſt victus ratio craſſior, & ſucci melioris. Ad renum autem vitia, & quum ilia atque lũbi calidiores ſunt, hic potus valde facit: itémque accommodatus eſt iis quibus diabete & cholericæ affectiones periculum minantur: in quibus vtriſque ſi nihil vetet, frigida temperatus, ſæpe eſt vtiliſſimus. Etenim extremum cholericorum affectuum remedium frigidus potus eſt: ſed totus venter prius roborari debet melino

G & maſtichino, & vuæ acerbæ ſucco, & aliqua portiuncũla aluminis ſciſſilis, & cæteris generis eiuſdem: totáque ægroti cutis diutius confricanda eſt manibus inunctis, aut etiam linteis mollibus: tum cucurbitulæ dorſo, ſcapulis, & thoraci affigendæ. Poſtremò hunc potum calido omphacomelite temperatum dabimus. Si verò his peractis inanitio valde perduret, ſitque aliqua ſyncopes & cõuulſionis ſuſpicio atque timor, ad frigidæ potionẽ neceſſe eſt confugere. Thoracem verò euacuabis, ſi hoc quoque opus eſſe propter vigilias aut calorẽ immode-

H ratum videbis: ſi verò concoquendus morbus ſit, butyro, & terebinthina, & iride, vnà cum eis vti poteris. Si inueterarit, mel quoque & ſimilia danda erunt: & quum ſomno ſe traderit, potum ipſum dabis: ſi verò humores cõtentos ſecare & abſtergere oporteat, tũ hæc ipſa, tum

verò etiam pulegii comam, itémque hyſſopi & adianti & panacis ex aqua decoques: atque etiam oxymel ſolum, vel cum herbarum decoctione propinabis: id quod facies eo tempore quod antè dixi, vnà cum medicamento quod ex papauerum capitibus conficitur: & ſi opus fuerit, etiam de die, aut alio quoque aliquo nocturno tempore, quum febris ardens aliqua aut vigiliæ vrgeant,

Philagrii de cõfectione ex malis cydoniis, & quæ ex cornis & aqua fit, ex eodem libro excepta, Cap. xx.

Confectio ex malis cydoniis ad hunc modũ paratur. aufertur cortex & medulla, & coquuntur ex optima aqua fontana, donec tertia pars aquæ conſumatur: reliquæ verò duæ partes vaſis fictilibus rectè infunduntur, & prædictis locis accommodatis reponũtur. Fit hoc vinoſum & auſterum, & potum cœliacis prodeſt, & os ventriculi imbecillũ atque hepar corroborat, quum ſeipſis humidiora quandoque ſunt facta. Quandoque autem optimum mel admixtũ perfecta iam coctione inditur, idque non ſolùm voluptatis cauſa, ſed etiam vt compoſitio cõſeruetur. humor enim, ſi in eo mel ſit, non facilè putreſcit. Eſt ergo perſpicuum id conuenire iis morbis in quibus abſtergendum vnà & adſtringendum ſit, quales ſunt partium internarum vlceratarũ, vt oris ventriculi atque ſtomachi. Huic ſimilis quidam potus ex aliis quibuſdam fit, & præſertim ex iis quæ corna dicuntur, qui & eodem modo conficitur, & parem ei qui ex cydoniis fit, vſum habet.

De omphacomelite, Philagrii, ex eodem libro, Cap. xxi.

Acreſtæ racemos propè initium maturationis capere oportet quum acidam qualitatem cõſiſtentem adhuc ſeruant, neque adſtrictionis ſunt expertes: deinde loco temperato reponere tribus aut quatuor diebus, ac præcipuè ſi aër ambiens ſit humidior. Poſtquam verò repoſiti fuerint, exprimendi ſunt, ſuccúſque in vitreum vas excipiendus, tribúſque ſucci partibus vna mellis optimi deſpumati adiicienda. Multis verò diebus id inſolabis vſquedum acreſtæ humor ferueſactus conſiſtat: id quod longo tempore fieri ſolet: deinde in ſublimiore parte domus ſeruato, ne putreſcat. ita ego medicamentum hoc facere, & ad prædictas affectiones vti conſueui: itémque in iis quorũ inteſtina diuturnis & tenuibus defluctionibus infeſtantur, ſic vt continuæ excretiones ex quadam intemperie calida fiant. Id etiam dare ſoleo iis quibus os vẽtriculi propter calidam ſimul atque humidam affectionẽ non appetit, quum prius per alia quædã abſterſero ea quæ ad ipſum ventriculi os humores quoſdam vitioſos mittũt, & ne appetitus excitetur, prohibent. Do etiam non præmiſſa abſterſione iis quibus ſuccus non fuit epotus: probè enim inappetẽtias omphacomeli potũ ſedat, ac præcipuè ſi meracius potui detur. Confert etiam iis qui propter corporis raritatẽ ex tenuitate humorum fluctium animo linquũtur, & præſertim in febribus: quorum repentina purgatio ſine perſpicua excretione facta, morbi naturã valde producit. In quo genere affectionis tota curationis vis in vino quod permeet, & alicuius adſtrictionis particeps ſit, collocata eſt: ſi tale non adſit, poterimus vino tenuis ſubſtãtiæ & flaui coloris hunc potum miſcere, & ita ex pane propinare: atque æſtate quidem aqua frigida temperatum, ſi nulla in partibus principem locum tenentibus inflammatio ſit: hyeme verò, calida neceſſariò. Quúmque hæc ſyncope vehemens accidit, ſemper calida temperare oportet. Eſt etiam quum acutiſſima diſtributione in acutiſſimis ſyncopis indigemus: atque iis quidẽ qui ita exoluuntur, accommodatum eſt quod & citò diſtribuitur, & quod ad cõtinendum valet: taléque erit meritò quod calidam & adſtringentem in ſe vim habeat: nam vi caloris penetrat, adſtrictionis autem vi permanet. His ergo rationibus omphacomeli eſt accommodatum: nam mel in ſe habet vt penetret, itémq; acris qualitas. Adſtrictio verò quæ ſuapte natura tardè permeat, eſt permanẽs: ſed erit præſtantius ſi vinũ aſſumpſerit, vt acidã in eo facultatem qua ſucci attenuantur, obtundamus: ideóque vinũ

A fuluum & ſubdulce, & non admodũ tenue, eſt ad miſcendum accõmodatius. Ergo ad calidas intemperies & morbos vtilem cõperies vtrunque potũ, & qui ex capitibus papaueris, & qui ex acreſta & melle fit: & poſt hos eum qui ex roſis & melle conficitur, quod etiã omphacomeli ſuperat: & ob eam ipſam cauſam iis qui propter mordaces & calidos humores, atque etiã febri acutiſſima exuruntur, vtiliſſimum eſt, in quibus videlicet nõ eſt moleſta ventris ſolutio. nam in eiuſmodi illud eſt præſtãtius. febrium enim affectionem ſimul concoqui par eſt, vt ita
B vtrunque eorum poſtea detur.

De rhodomelite, Philagrii, ex eodem libro, Cap. xxii.

Mel roſaceum, tres ſucci roſarum excolati partes, vnámque mellis capit. coquitur ad ſolem eodem modo quo omphacomeli. leuiter autẽ adſtringit & refrigerat, & nonnihil etiam abſterget, & neſcio quid acrimoniæ nanciſcitur: ideóque ori confert quod calida inflammatione, & quod ob talis fluxionis defluxũ laboret: leuiter enim id quod delabitur cõprimit, & quod
C feruet, moderatè refrigerat: potéſtque acrimoniã retundere non ſecus quàm potus ex capitibus papaueris facit. Ita etiam facit in humoribus qui in profundo ſint ſiti. Nam vi abſtergendi eluit mordaces humores, & refrigerium affert iis qui calore & morſu vexãtur, & adſtrictione naturales facultates corroborat. Præterea verò aqua mixtum cum aliis, tum verò etiam febricitantibus damus, quum vigor acceſſionis & morbi ipſius iam conſtiterit. Iis quoque in quibus non eſt humorum redundantia dari poteſt abſque omnimoda euacuatione, itémque
D iis in quibus accẽſi ſunt humores, aut noxia euomuerũt, aut excrementa infeſta per inferiora expulſa ſunt. Sed in iis qui exuruntur, eius potio cõtinua erit, vt aliquis medicamentoſus humor ad os ventriculi ex partibus adiacentibus intercidat. Ac ſæpenumero etiã in febribus vna tantùm potio copioſior in tempore cõgruo data integrã morbi ſolutionem potuit afferre prouocato ſudore, aut citata aluo, aut vomitu moto, quæ ex cæteris quoque potionibus in vigore datis conſequi conſueuerunt.

De ſelinato, Philagrii, ex eodem, Cap. xxiiii.

E Apii decoctum, & flatum incoctum & crudum facit, & copiam humorũ per vrinas ducit: idque dari conuenit iis qui febri iactantur, & præſertim ſi acuta febris ſit, quum non confertis criſibus earum ſolutio perficitur, ſed cõcoctione ea quæ adiuuãs nominatur. ſed præſtat radices modicè decoquere, ne ita vehemẽs ſit: & antequam humores febrim accendentes diſcernantur, non erit potui dandum.

De oxymelite, Galeni, Cap. xxiiii.

F Qvũ melicrati facultas cætera omnia habeat quæ ad acutos morbos opus ſunt, in vno tamẽ duntaxat eis eſt contraria, quòd ſupercalfacta in bilem conuertatur: hanc eius mutationem aceti permixtio cohibens, præſtãtiſſimum medicamẽtum efficit: tantúmque aceti melicrato addendum eſt quantum ſatis ſit vt facultas in bilem cõuertendi corrigatur. id enim ſitim non afferet, ſputáque non omnino craſſa & glutinoſa facilè educet. Has verò ambas eius actiones ſequitur etiam oris & faucium humectatio: & qua ratione hæc efficit, eadem
G quoque iecori & lieni ſummè eſt accõmodatum, quum viſcera abſque moleſtia expurget. In pulmonis verò thoracíſque affectionibus eius vſus eſt plurimus, maximámque affert vtilitatẽ propter cõmoderatã aquæ, aceti ac mellis miſtionẽ. tale enim oxymeli ſpiritũ craſſum & flatuoſum in hypochõdrio ſecat: & flatus rũpens, viáſq; omnes expurgãs, ad vrinas ſeroſa & bilioſa excrementa deducit. Oxymeli igitur mediocriter tẽperatũ, noxas omnes quæ ex melicrato, vino & aqua oriuntur, effugiẽs, ſolum nocet interdũ, quòd inteſtinũ radit: idque facit iis qui inteſtinũ imbecillius habẽt natura, & quod ad pa
H tiendum ſit idoneum. Quum igitur mel facultate calidum ſit, & in bilem citò in calidis corporibus vertatur, idcirco eduliũ eſt pituitoſioribus naturis & ſenioribus, ac morbis frigidis accommodatum: at oxymeli omni ætati & naturæ ad tuendam valetudinem vtiliſſimum

eſt quũ omnes anguſtos meatus aperiat, ſic vt craſſus aut A
glutinoſus humor nuſquam contineatur. Quam etiã ob
rem medicamenta quæ tueri valetudinem à medicis di-
cuntur, attenuãte facultate ſunt prædita. Ac tibi quoque
& ratione & experientia perpendenti ea quæ ad victum
attenuantem faciunt, oxymeli accõmodatiſſimum vide-
bitur: nam neque mali ſucci eſt, neque ſtomacho infen-
ſum, neque vllam aliam abſurdam facultatem habet. Si
verò ſcilliticum acetum fuerit, ita non modò eorum quæ
ad victus rationem, ſed omnium medicamentorum accõ
modatiſſimum ad incidendum eſt, conuenítque hoc vti, B
itémque vino & aceto, eos qui ſummè incidere & atte-
nuare morbum qui in corpore ſit, quod craſſum, glutino
ſum, & pituitoſum excremẽtum contineat. Atque infini-
tos propè vidi qui ex aceti ſcillitici atque etiã vini vſu,
ad vitæ finem vſque ſani vixerunt. Oxymeli verò hoc mo
do conficiendum eſt. Melli optimo ſuper carbonibus ſpu
mam aufer, in ipſúmque tantum aceti conijce quantum
guſtanti nec acidum nimis nec dulce videatur, ac denuò
ſuper carbones coque quoad planè in vnum coierint am
borum facultates, nec appareat guſtanti acetum adhuc C
crudum: hinc ab igni auferes, quúmque vti voles, aquam
miſcebis, ita temperãs vt vinum. Ergo melius erit ex ſu-
mentis guſtu quàm noſtro, iudicium de modo facere, id
eſſe ſumentis naturæ aptiſſimum oxymeli exiſtimantes,
quod vtique eſt iucundiſſimum, proindéque vtile: ad-
uerſiſſimúmque eſſe quod eſt iniucundiſſimũ. Eius tamẽ
primam miſtionem vt quamplurimis conueniat, talem
eſſe oportet: Vni aceti parti, mellis à quo abiecta ſpuma
ſit, duplum miſcendum eſt. Cum aqua verò ſtatim ita in
initio facies: Melli quadruplum optimæ aquæ admiſce- D
bis, deinde coques mediocriter quoad ſpumare deſinat.
Ac malum quidẽ mel multum ſpumæ egerit: quamobrẽ
eſt etiam coquendum diutius: optimum verò vt breuiſſi-
mo tẽpore coquitur, ſic minimum ſpumæ emittit, vnde
nec pari ei coctione opus eſt. Plurima igitur coctio quar
tã partẽ eius quod initio inditum eſt, amittit. Conficitur
etiam oxymeli, tribus ſtatim ab initio mixtis, vt ſit aceti
pars vna, mellis duæ, & aquæ quatuor: hæcq; ad tertiam
aut quartam partem coquuntur, ſpuma interim detracta:
ſique valentius facere volueris, tantundem aceti & mel- E
lis iniicies.

Aceti ſcillitici, & vinorum confectio, ex Dioſcoride, Cap. xxv.

ACetum ſcillinum fit hoc modo, Scillæ purgatæ &
candidæ minam concidimus, & in boni aceti ſexta-
rios ſex coniicimus, & vaſe diligenter operto ſex mẽſes
ita ſinimus, tum exceptam ſcillam exprimimus atque
abiicimus: defæcatum verò acetum in vaſe funditur ac
reponitur. Datur quotidie ieiunis ſorbendum, inter ini-
tia modicum, paulatim adaugendo vſque ad cyathum: F
nonnulli tamen duos cyathos aut plures etiam dederunt.
Scilliten autem vinum ſic facies, Scillæ purgatæ & diſſe-
ctæ minas tres in muſti boni metretam Italicam demit-
tito, operculo obducito, ac ſemeſtri ſpatio ſic demittito:
poſt id tempus excolatum vinum recondito: vetuſtate fit
præſtantius: eius tamẽ vſus in febribus, & quum internæ
partes vlceratæ ſunt, fugiendus eſt. Quod verò melitẽ ap-
pellant, datur in longis febribus: nam & aluum mollit,
& vrinas cit: prodeſt articulorum doloribus & iis qui in-
firmo capite ſunt. Ita verò condies vt ad quinque auſte- G
ri muſti cõgios, mellis congium & ſalis cyathum addas:
in amplo vaſe conficiendum eſt, quò magis ad efferueſcẽ
dum locus detur, ſalque prædictus paulatim inſpergen-
dus donec ferueat: quúmque feruere ceſſauerit, in aliud
dolium diffundetur.

Mulſi confectio.

Mulſum præſtat id quod ex vetere auſteróque vino &
melle probato conficitur: minus enim inflat. mulſum
verò plerunque fit, vt duab⁹ vini metretis vna mellis ad-
iiciatur. Quidam verò, vt celerius præberi poſſit, mel H
cum vino decoquunt, ſicque in vaſa diffundunt: alii, v-
tilitatis gratia, muſti ſextariis ſex vnum mellis addunt, &
vbi deferbuit, in dolia diffundunt: dulce autẽ permanet.

Vini ex cotoneis malis confectio.

Cydoniten vinum (quod meliten aliqui vocant) ita
condies, Mala ſeminibus purgato, & raporum modo
cõcidito: tum in muſti metretam malorum minas xii.
demiſſas triginta diebus ſinito, vinũ poſtea defæcatum
recondito. Quinetiam malomel quod cydonomel iti-
dem nominant, hoc modo fit, Mala ſeminibus purgata
in eam copiam mellis cõiiciuntur vt eo demerſa obruã-
tur: miteſcit hoc poſt annum mulſo ſimile. Vtrunque
verò adſtringendi vim habet, ſtomacho prodeſt, dyſen-
tericis, hepaticis, renum vitiis, & vrinæ difficultati ac-
commodatum.

Hydromali confectio.

Fit hydromalum, vt malorum cotoneorum ſucci
ſextariis quatuor, mellis octo & aquæ duodecim ſexta-
rii miſceatur: ſub canicula inſolato. eandem quam præ-
dicta vim habet.

Alia eiuſdem confectio.

Mala cydonia optima xxxii. ſeminibus purgata,
calamo in tenues partes diſſecato, eáque in mellis præ-
ſtantiſſimi ſextarios octo coniicito. poſt octo menſes a-
quæ pluuiæ veteris ſextarios duodecim addito, & in æ-
ſtu caniculæ inſolato: à pluuia & rore cuſtodito.

Vinum ex Punicis confectum.

Ex punicis conficies hoc modo: Sumito matura pu
nica ſine nucleis, ab acinis eorum ſuccum exprimito, &
ad tertias decoctum reponito. hoc contra internas flu-
xiones & fluidas febres efficax eſt. ſtomacho prodeſt,
atque aluum adſtringit.

De roſaceo vino.

Rhoditen hoc modo condies: Roſarum ſiccarum
& tuſarum minam linteo deligatam in ſextarios octo
muſti demergito, & operculum obducito: poſt tres mẽn
ſes defæcatum in vas transfundito, ac reponito. Vtile eſt
iis qui febrem non habẽt, & ad humidas aluos, & ad tor
mina inteſtinorum facit.

Roſacei confectio.

Conficitur præterea ex roſarũ ſucco & melle com-
mixtis, quod rhodomel vocatur.

De vino ex myrti baccis.

Vinum myrtiten ſic facito, Myrti quammaturiſſi-
mas baccas nigras ſumito, & in ſole ſiccatas tundito: ea-
rúmque tuſarum modio tres aquæ heminas, & vini au-
ſteri tantundẽ miſcebis: ſicque exprimes & repones: hoc
vehementer adſtringit, & ſtomacho acommodatum eſt:
fluctionibus ventris & ſtomachi prodeſt: & ad inter-
nas vlcerationes, & ad fluxum muliebrem valet, & capil
los etiam denigrat.

Omphacitæ confectio.

Omphaciten ſic faciunt, Vua nondum penitus ma-
tura, ſed adhuc acerba in cratibus diſpoſita, areſcat ad ſo
lem diebus tribus aut quatuor, donec racemi rugas con
trahant: tum vinũ expreſſum cadis inſolatur: idque ad-
ſtringendi vim habet, & ſtomacho idoneum eſt. Credi-
tur quoque in peſtilẽtibus cõſtitutionibus vtiliter bibi:
ſed huiuſmodi vinum nonniſi poſt multos annos bibi
poteſt.

Picatum vinum qomodo fiat.

Vinum picatum ex liquida pice & muſto confici-
tur. Pix verò ptius lauanda eſt marina aut muria vſque-
dũ exalbeſcat, & marina aqua pura defluat: poſtea verò
lauanda iterum eſt aqua dulci: & octo muſti congiis vna
picis vncia adiicitur, & ita permittitur. vbi deferbuerint
& conſtiterint, in vaſa diffunduntur. Calefacit picatum
vinum, concoctiones adiuuat, abſtergit, repurgat, vtilé-
que eſt pectoris, ventris, iecoris, lienis, & muliebrium
locorum doloribus: itémque diutinis defluxionibus &
exulcerationibus quæ in profundo ſint, ſi febris abſit.
Iam verò ad tuſſes, tardas concoctiones, inflationes &
ſuſpiria facit.

De abſinthite vino.

Vinum abſinthiten ſic condire oportet, Pontici
abſinthii pondo librã cum muſti quadraginta octo Ita-
licarum amphorarũ ſextariis decoque vſque ad tertias,

MMM.iii.

tum ſuperinfunde muſti ſextarios ſex,abſinthiíque pondo ſemiſſem:omniáque diligenter mixta in vaſa diffunde & repone. Eſt autem ſtomacho idoneum,vrinas ciet, hepaticis,regio morbo,& renum vitiis auxiliatur. tardè concoquentibus vtile eſt, itémque cibum auerſantibus, & iis quibus iam longo tempore præcordia tenduntur: efficax etiam eſt contra inflationes, rotundos alui lumbricos,& menſtruas purgationes ſuppreſſas.

Elleboriten quomodo facias.

Facies autem elleboriten hoc modo, Ellebori nigri vncias duodecim, aphronitri vncias quatuor, muſti heminas duodecim diebus quindecim macerato,& percolatis poſt ſex menſes vtitor: id etiam partum enecat. datur cyathus.

E ſcammonea vt fiat.

Scammoniten facies ſic, Scammoneæ radicis per meſſem effoſſæ vncias quindecim in linteolo ligatas in muſti congium vnum conijce,& diebus triginta finito. aluum purgat,bilem ac pituitam trahit.

Ex thymo quomodo condiatur.

Thymi cõtuſi & cribrati triobolos centum linteo colligatos in muſti amphoram demittito. facit hoc ad ægras concoctiones, cibi faſtidia,ructus difficultatem, neruorum & hypochondriorum dolores,hybernos horrores, & denique ad venenata animalia quorum ictum frigus inſequitur, & locus computreſcit.

Dioclis vinum ſanitatem conſeruans, Cap. XXVI.

Qvum in dolia coniectum muſtum fuerit,in metretas decem praſii minam indito.

Herodoti, de vino propinando, Cap. XXVII.

In hoc capite plurima eſſe menda conſpiciuntur.

Qvum dandi vini dup[illegible] ſit ratio , vſuſque poſtulet vt vinũ demus, vel vt febrim ſoluamus , vel vt cõcretionem fluentem ſiſtamus, ideo in iis vini exhibitione omnino vtendum eſt eò vt vires confirmemus. at quibus vt febris infirmetur, vinum damus, fit vt aliis dandum, aliis non dandum eſſe iudicemus: ſiquidem non vna eſt indicatio. atque ætas quidẽ eſt ad hoc idonea ea quæ floret, vel quæ non multum abſit. Præterea viri aptiores ad hoc ſunt quàm fœminæ, tempus vernum & æſtiuum, naturæ perhumidæ: itémque non multæ calidæ febres, breues, & quæ ſine ſymptomatibus accedunt:& quæ in firma declinatione ſunt potius quàm quæ declinare incipiunt. Omnino autem ad hoc inepti ſunt qui cum duritie aut inflammatione partium ægrotant, ſiccique ſunt,& difficulter perſpirantur, quíque febres continuas habent,& quibus neruoſa pars noxam contraxit: vinum autem ieiunis dandum eſt, indita quinta aquæ calidiſſimæ parte: ſique admodum potẽs ſit,quarta. Sed ſi defæcabitur,magis etiã eius vis infringetur, ſiquidem multum eius perſpiratur. Primam verò eius exhibitionem remiſſam eſſe oportet, habita interim ratione conſuetudinis: ſique facilè ferat, etiam ſecundo loco,dandum erit:ſique promptus capiat,etiam tertio. Ii verò qui præbibere conſueuerunt, bibacéſque alioqui ſunt, hortandi ſunt vt ad ſex vſque heminas bibant.qui verò athletarum vitam degunt,quíque cõſueti ſunt ad ludos quos apocottabiſmos vocant,quum videlicet poculis plenis alter alteri propinat, duplum ſi velint præbibant & euomant: tunc enim ex conſuetudine datus eis humor acer & pituitoſus excernetur. Adhortandi quoque ſunt vt qui velint in medio cibo bibãt,& etiam poſt ſumptũ cibum definitam menſurã aſſumãt. Sed potus omnibꝰ ne ſerius duarũ horarũ ſpacio à cibo ſumpto detur: ſi poſtea ſiti vrgebuntur, aquam bibant. Qui verò frigidũ aliquid ſumpſerunt, iis in medio cibo aut poſt cibũ potus exhibeatur. Qui verò ieiuni bibere non conſueuerũt,nec poſſunt abſque cibo potũ ſumere, ſi voluerimus nuda corpora à vino cõtingi, fruſtula panis in vinum temperatum calidum cõfracta iniiciemus, ſorbendum dabimus , atque vt ita temperatum ſumant iubebimus.ita enim proportione reſpondebit potationi quæ ieiuno ſtomacho fit.Eadem quoque & in ſenibus & in pueris & in pleriſque mulieribꝰ faciẽda ſunt, itémque in iis qui parũ bibunt, vel qui ſuapte natura læduntur:

A qui verò à pauco initium ſumunt,& in medio cibo vini indigent,iis antè & poſt etiam conſuetam aquam dabimus. Omnes verò quibus febris infirmandæ cauſa vinũ damus , ſi res ex ſententia ſuccedunt , cogere oportet vt dilutius quàm eis conueniat ebibant. menſuram verò in omnibus communem definire , quum magna & propè infinita ſit in iis qui ſumpturi ſunt differẽtia , nõ poſſumus : & tamen danda opera eſt vt medium terminum inter plurimum & minimum determinemus.Ne plus igitur quàm tres heminas,nec minus quàm vnam bibãt. B Iis verò qui ieiuni bibunt, dum apocottabiſmum exercent,tertia præterea epoti pars adiungatur:qui verò poſt longum tempus loti ſunt,portio cõſueta dari eis debet: itémque iis quibus à balneo vinum damus. Omnibus enim qui datum vinum biberint, ſequenti die ſi bibant, aquæ potionem commendamus:quam niſi eis perſuaſerimus,admonendi erunt vt pauco vino vtantur , & copia etiam alimenti minuenda erit. Qui verò febris infirmandæ cauſa ſecundum balneum ingrediũtur, in eiſdem vinis perſeuerare oportet : qui verò cauſa refectionis, hi debent ad robuſtiora tranſire: ſed trãſitus ne fiat confertim & repentè , ſed pedetentim. Nunc verò ſigna quæ ſequi eos debent quibus rectè vinum ſit datum, exponenda ſunt nobis : nam his cognitis mala quoque ſimul intelligentur. Ergo faciei rubor cum naturali coloris elegantia coniunctus,cõmoda ſpiratio,ſudores calidi per totum corpus , capitis leuitas , partium corporis agilitas, animi hilaritas,oculus humidus, conſequẽtur: tum verò ſentiet ſe rectè lotum , & ad vinũ rectè erit affectus , & poſtquam biberit, cibos magnopere appetet, D & eorum vſum commodè feret , itémque ructus à quibus leuabitur excitabuntur , & à cibo potum quæret, moderati ſudores prodibũt,qui paulò poſt ceſſabunt:vrina excernetur, corpus denique reddetur molle & probè coloratum. Qui verò incommodè vinum ſumpſerint,eos ſequetur faciei pallor,& ſiccitas per omnia, vel certè plurima corporis membra,ac,ſicubi ſignificat,ſudor frigidus apparebit vnà cũ capitis grauitate , in quo æger omnium artuum motus conſpicietur : itémque animi demiſſio, & ſtomachus ad cibum ſupinus , & ſitis E quæ ſedari potando non poterit, & æſtus in hypochondrio,& voluntas eructandi, nec vlli ructus fient : ſique fiant,nihil leuabunt. veſica ſæpe vrinam retinens, atque etiam paulatim eam reddens:eorum quoque pulſus denſus erit neceſſarió. Quum hæc tum omnia tum plurima appareant, ſi nauſea eos tentabit,vomitus ſtatim imperabitur. Si nauſea non adſit,ipſi tamẽ alioqui facilè vomant , tunc etiam vt vomant iniungemus: ſi difficulter vomant , aquam calidam potui dantes laborem ſedabimus:qui verò febrim habent,ſi euomãt, & longa fuerit F acceſſio, poſt vomitum exiguo cibo ſunt alendi: ſi breuis ,poſt ſequentis diei ſomnum. Si non euomuerint, in iis cauere oportet diatriton , & mediis diebus aſſiduus potus tẽporibus à nobis definitis dandus erit. noxium enim eſt quum febres poſt vini potionem accidunt,ſiccitate in ægro regendo vti:quamobrem par eſt vt continuis potionibus humectãtes particulas corporis exiccatas,vini potione expediamus & liberemus.

Antylli de collutione,ex tertio de auxiliis quæ extrinſecus adhibentur, Cap. XXVIII.

G Collutio ſitim lenit, oris ſiccitatem humectat, linguæ aſperitatem leuigat,diſſolutionem mitigat, ac quod in dentibus viſcidum eſt , expurgat. Ac collutio quidem non ſolùm in remiſſione danda eſt, ſed etiam moderatè in omni tempore, præterquam in principio, ea vti poſſumus. Gargarizatio verò iuuat ipſa quidem parum,extremas ſtomachi partes humectans,ſed tamen magis etiam lædit , quum materiam ſurſum petẽtem efficiens,caput obſtruat.

De potu,ex libro eodem Antylli, Cap. XXIX.

Aqua calida quoquo modo omnibus ægrotantibus H in temporibus opportunis danda eſt:frigida verò, præcipuè vt calorem qui non ex alia affectione , puta ab inflammatione,ſit exortus,ſed ipſe per ſe vexet,vt in ardentibus febribus flammeis,exhibetur. Per obſiſtẽtiam

verò frigidam damus iis qui frigidæ potioni ſunt aſſueti,& qui alieni ſunt ab vſu calidæ, aut quibus ſtomachus in morbo propter calidæ potionem ſubuertitur. Si verò ob febris æſtum frigidam quis bibat, is voraciter & largius bibat:ſi ob aliam quampiam cauſam,parum & quaſi ſorbeat. Cauendum autem eſt ne ſtatim à cibo bibatur niſi vinum & frigida:acetum nanque per ſe non damus, ſicut ne vinum quidem,niſi quandoque paululum,& medicamenti vice. Poſca verò datur iis qui ſanguinem reiectant,præſertim verò ſi à ſtomacho aut vẽtre fiat reiectatio: atque etiam iis quos nauſea vehementer exercet, & qui in nauigationibus nimium expurgantur. Quandoque etiam pituitoſis poſcam damus vt pituitam euomant: & oxymeli ſumimus,vt affectionibus thoracem infeſtantibus ſuccurramus,& quum quiſpiam fungos comedit, atque etiã vbi quis gypſum potauit,& magis quoq; vbi taurinum ſanguinem bibit. Mulſum verò vinum vtrum alicui ægrotanti accommodatum ſit,ego certè non noui:at melicratum & iis prodeſt qui febrem habent, & iis qui ſine febre neruorum affectionibus correpti ſunt. Hydromeli verò & apomeli,& melimalũ,ipſa per ſe nõ ſunt idonei potus,quandoquidem facilè corrumpũtur & aceſcũt. Ori verò ſatis accommodata ſunt iis qui non appetunt in febribus nõ prauis,& morbis qui iã inueterarint,& à quibus febris abſit:ſi minus aptè datum alimentum eſt, nobiſque placet ſtatim à cibo & frigidam & vinum dare,horum aliquid ſumemus:tum enim corpus & præſertim vẽtriculus & ſtomachus iam expleta, nihil mali neq; à morſu frigidæ,neque à vini facultate, atque vino patientur. ex quo fit vt neque ieiunis, neque multo poſt cibum demus:quum ſimile ſit ſi longo poſt cibum aſſumptum tempore,ac ſi ieiunis propinemus. Poſt potionem verò cibos ſtatim offerre, ne accommodatum quidem eſt iis qui ieiuni præbibunt. vinum enim & frigida prius corpus lædunt quàm cibi ingrediantur. Sed neque conuenit dare iis qui multo antè comederunt,& poſtea ſuperbibunt: nã quomodo hæc frigidæ morſum poſſint retundere,aut vini potentiam hebetare,quum iam cõfecta ſint, nihil eſt quod afferri poſſe videatur.

Herodoti de potu,& quonam acceſſionis tempore potu ſit vtendum, Cap. XXX.

QVum tota annotatio integra ſectione in principiũ, ſtatum & declinationem diuidatur, omnem partem ad potum præbendum neceſſariam inueniemus. Qui igitur ſumpto cibo febricitarint, aut facta conuenienti ciborum corruptione,ſi in principiis quoque annotationum nutriti fuerint,vel ſuſpicio eſt nequid vitioſi alimẽti ſumpſerint,ſi eis vomendum eſſe iudicauerimus, his vomitũ poſt aſſumptum potum imperabimus. quibus quidem vt reliquiæ diligenter expurgentur,etiam ſecundo loco dabimus:& ſæpe etiã vt res ſubiectæ temperentur, & per inferiora ſecedant. Sed aliæ quoque circunſtantiæ inueniri poſſunt, quæ potum in principio annotationum poſtulent,qualis eſt infantium ætas:ſed id demum tempus opportunum exiſtimamus quum nec ſerius nec citius datur. Qui verò potũ auerſantur,& ob eã cauſam in periculo verſantur, id quod in difficilibus inſtantiis fieri ſolet, ſi in principio acceſſionis potum expetant,non erit eis negandus:in temporibus vero incrementi plures cauſæ dãdi potus ſunt. Ergo ſi vehemẽs ſitis in acceſſionibus quoſdam inuadat,ferrique ea ægrè poſſit,nõ ex malitia & incremento morborũ,ſed ex quadã propria mali qualitate, omnino neceſſe eſt ſymptoma mitigare: quod niſi fiat, febris magnitudinem multo magis ſitis augebit. Qua in re ſpectanda eſt etiam ægrotantis natura: nam ſi in cæteris tolerans patienſque ſit, & ſitim non ferat, profectò aptus erit vt in acceſſionis incremento bibat: & item qui multum bilioſi humoris in ſtomacho aceruãt,& magno cum labore id reiiciunt,& quodammodo leuantur:ſed extrema frigent pallidique ipſi ſunt,& propè deficiunt,neq; decubitum ferunt,exuſti atque enecti ſiti, quanuis ab excretione leuari debuiſſent,quum ex quibuſdam numeris conſtitutis hæc viciſſitudine quadam patiantur, neque quieſcunt,neque ad extremas vſque partes febris perue-

A nit,ſi multum humoris eis præbuerimus, eos quodammodo abluemus. Iis quum euomuerint,accidit vt ſtatim poſt aſſumptionem & vomitum,calor confertim per corpus euehatur,& ad ſtatus proprietates proximè accedat. Sique partitio annotationis in imparia diſtribuatur, vt maior pars incrementi,minor verò ſtatus ſit, tempus potionis dãdæ erit in accretione:ſiquidem illud proportione reſpondet tempori ſtatus,quoniam in iis temporibus cauſa dominatur,& homo ipſe vexatur. Citiꝰ quoq; alẽdi B ſunt qui facultates habent quæ facilè opprimuntur, quos multo antè non ſolùm potu dando communire oportet, ſed cibis etiam præbendis. Qui verò in febribus difficulter bibant,quia ſtomachus ex peculiari calore exaruerit, ſi magnitudo febris ſit,hi niſi continenter bibendo humectentur,cum magno ſuo damno in tempore alimenti reparantur. Nonnulli ſunt qui ex ſuffocatione talia patiũtur à quibus periculum ſuffocationis imminens auertentes,ante ſtatum potionem dabimus. In iis autem qui ſuapte natura non appetunt,& cum labore ſumunt ea quæ offeruntur,& præcipuè ſi ſiccitas os occupet, continuo po- C tu vtendum eſt,quum maior inde propter res futuras euaſura ſit vtilitas. Citius quoque potum damus iis quibus attractiones ingentis famis accidunt,vt ſymptoma mitigemus. Atque calidi quidem potus dandi tempus expoſuimus:ſiquid omiſſum à nobis ſit, facile erit ex iis quæ dicta ſunt inuenire. Frigidi verò potus, quum incipit annotatio,vſus eſt in iis qui ſanguinem fundũt:in accretione verò dandus eſt iis qui propter aliquem caſum ſumere calidũ non poſſunt. Frigida verò potio quæ arden- D tibus infirmandi cauſa datur, ante remiſſionem in ipſius ſtatus tempore præbetur:ead[illegible] exhibendi tempora ſunt tepidæ,lacteæ & gelidæ potionis. Calidæ autem exhibitionis diuerſa ſunt tempora:nam ſi detur in principio annotationis vt vomitus cieatur, & copioſa & tepida detur: ſimili quoque modo ſi propinetur vt vehementem & ardentẽ ſitim extinguere velimus,ſiq; vnà cũ defluxionibꝰ multi acres bilioſique humores in ſtomachũ confluant, ſi quidem eo tempore quod ſumptum eſt,non ſuperatur, ſed excernitur. In frigida verò potione ad ſitim tollen- E dam,facere debemus vt paulatim eam ſumant, & parcè bibendo diutius in potione immorentur: at quum mouẽdi vomitus cauſa bibitur, vt confertim ac quantum vno hauſtu poſſint,ea vtãtur. Si verò propter annotationis lõgitudinem, aut virium vexationem,aut propter iam memoratas circunſtantias demus, quum in accretione aut ſtatu ſint conſtituti,moderata potio danda erit, vt neque ſolùm guſtent,neque etiam ſe expleãt: commodum nanque in febribus eſt,ventrem vacuum & non tenſum ſeruare. Qui verò propter ſiccitatem & propter ſuffocationẽ ex ipſa ortam ſiccitate potum ſumunt,in quibus etiam ſer- F uari volumus quæ ad potionem pertinent, eis paulatim & continenter offeremus. Si verò etiam febricitantes aut ſtomachi aut alui fluoribus vexentur,tunc etiam cauendum eſt ne potio confertim ſumatur,quandoquidẽ ſymptomata excitat atque irritat:optimúmque eſt vt ex vaſculis quorum peranguſta ſint ora,paulatim bibãt: quòd ſi in remiſſionibus potum præbeamus iis qui defluxionibus tenentur,nunquam nec multum nec affatim & cõfertim dabimus, ſed eo modo quẽ diximus. cæteri ad expletio- G nem vſque bibãt. Siccis verò & quorum caro occluſa eſt, & ex omni parte conſtricta, plus dandum eſt quàm vt ſitis poſtulet ratio:ſique opꝰ ſit,iterũ dãdũ: eadẽ enim & vnius & plurium potionum eſt occaſio. Facienda tamen coniectura eſt an primus humor concoctus ſit:& corporũ natura eſt indaganda,non autem deſiderii ægrotantis habenda ratio. nam ſi ſudores qui poſt datam potionem apparẽt vtiles ſint ac bene cedant, perſeuerandum eſt in ſecunda potione propinanda:ſi verò copioſis largioribúſq; ſudoribus opus ſit,ipſi verò ceſſent, excitandi erunt. Quũ H verò ſingultus infeſtet,aut ſicca tuſſis intendatur, pauca calida abſorbenda eſt: gelida verò aut frigida ſi pro calida detur,iiſdem modis iiſdémque temporibus danda eſt: ſi verò vt ſudores aut alia ſymptomata cohibeántur quæ ſuprà numerauimus,paulatim & ex maioribus interuallis exhibenda:itémque frigida quæ à cibo datur, pauca eſto:

frigida verò quæ in febribus ardentibus certatim datur, A aut lactea, aut gelida, quomodo danda ſit, in libris ad curationem pertinētibus explicabimus. A qua verò quæ potatur, ſit optima, & decocta ad carbones in vaſe fictili: ſed nos aquam in vitream phialam immittimus, & in aquam feruentem indimus: quæ ſic parata, omni reprehenſione caret. Si praua ſit aqua, vbi decocta fuerit, ſub dio teneatur: frigida verò, pura eſto frigida & mollis. Si verò accōmodatè atque apte tepefiat, lacteáque aut egelida reddatur, diuerſis rationibus ea erit vtēdum, facta comparatione cum calida. Cæterùm tepida ita temperetur. Calidæ aquæ potui accommodatæ cyathis quinque vnus frigidæ addatur: egelida verò ſic mutetur, vt calidæ cyathum vnū & frigidæ quinque habeat: lactea verò ex pari vtriuſque menſura temperatur. ſit autem intenta quæ frigida eſt: ſi verò remiſſa ſit, plus frigidæ erit adiungendum.

De potionibus quæ ægrotis conueniunt, Cap. XXXI.

FEbricitantibus optima potio eſt melicratum aut oxymeli, quorum cordi eſt accommodatū. Aqua verò in febricitante omni morſu vacat, excretiones verò non admodum facit. Aquæ verò in quibus aliquid maduerit, in quibus vis adſtringendi ineſt, non ſunt incommodæ vētris perturbationibus, & valent etiam ad vomitus cohibēdos, quibus mellis & oxymelitis potio eſt aduerſa. Mala verò dulcia, æſtiuo tempore in tenues partes diſſecta, in aqua macerentur vſquedum aqua colorem inde contrahat: vel Cydonia mala matura ſecantur in partes, & ſimiliter macerantur. quod verò ex malis fit, dandum præcipuè eſt iis qui bilem vomunt, & quibus fluit aluus: ſed ne mala aciditatem vllam habeant, diligenter conſiderādum eſt. Simili quoque modo pira ſunt maceranda quæ acerba dulciáque ſunt. Omne autem dilutum quod ex piris conficitur, maiorem vini facultatem refert. Secundas in hic refert id quod ex malis fit cydoneis: minimè verò quod ex crudis palmulis paratur: éſtque præſtātiꝰ id quod ex ſemimaturis cōficitur. Myrta verò tenera macerata paſſo vinoſam quidem potionem, ſed tamen morſus expertem & lenem faciunt. Succus verò qui ex Punicis extat, non minus quàm quæ dicta ſunt vinoſiſſimus eſt: éſtque hic quoque ſuccus lenis, & nihil habet caloris. Atque hiſce dilutis quæ acerba ſunt vti poterit quiſpiam in iis febribus quæ & turbationis expertes & tutæ ſunt, & omnino in iis quos citata aluus exercet. Diluta verò quæ à ſorbis piriſque ſiccis & myrtis, itémque palmulis fiunt, minus ſtrigmenti modo craſſa ſunt. vti his poterimus in iis quibus vinum non eſt dandum. Acini quoque vuarum cōnſciſſi macerantur, ſed eorum decoctum eſt vilius, quod adſtringendo eſt efficaciſſimum: nec vllam aliam acrimoniam neque aciditatem habet. Vina verò quæ ex myrtis, fauis, tritico, & hordeo fiunt, nihilo imbecilliora ſunt quàm quæ ex vua conficiuntur, ſed multo tardiora peioráque ſunt: at quæ ex palmulis & ficubus fiunt, quum in principio bibuntur, ſimilia dulci vino guſtantibus videntur, at facultate multo deteriora & grauiora, & ad conficiendum difficiliora: quum verò inueteraſcunt, ſimilia vino auſtero & calore & facultate redduntur.

Philotimi de potione quæ antè & poſt cibū datur, Cap. XXXII.

QVum poſt cibum potus confertim ſumitur, vſu venit vt ſtomachus, & præſertim ſuperior, fiat latior, venter extendatur, cibi madeſcant, & parentur vt diffundi queant: os, partes capitis, guttur & ventriculus caleſiāt. Qui verò nocte frigidam bibunt, iis omnia prædicta loca refrigerantur, & alimentum quod non longè aberat vt calefieret, perfrigerat, & coctionem impedit: alimētúmque feruens, & bullas in eo iam excitatas deprimit atque deponit, facítque vt quieſcat, partémque alimenti iam diſſolutam & eliquatam reddit craſſiorem. Siquis verò frigidam ieiunus bibat, in eo quoque eadem loca perfrigerari, & citò, & plurimum humorem & calefactum minus ex ventre in corpus diſtribui, & pituitā quæ in vētriculo continetur, fieri craſſiorem contingit. Iis verò qui ex laboribus, balneis & febribus bibunt, cum diſtributio humoris celerrimè fit, tum miſtionem minus ſuſtinet: alimentúmque quod in venis eſt, & os, & vultum, & ſtomachum, & ventrem maximè perfrigerat, & ſuccos qui venis cōtinētur, paruo tēpore refrigerat, ac craſſiores facit.

Roſacei confectio, Cap. XXXIII.

ROſas purgatis ſordibus & exectis vnguibus, in peruetuſtum vinum quot velis coniice, non tamen aceruatim, ſed paulatim: ſinguliſque diebus calamo qui ad fundum vaſis pertineat commoueto, ita tamen vt ipſum diligēter obtures, ne fiat perſpiratio, & finito trigīta dies: quibus lapſis vinum defæcabis, & in quinque eius ſextarios vnum mellis ſextarium conicies: itémque operculo B probè concludes, & quum triginta dies ſic permiſeris vt conſiſtat, vtitor.

Eiuſdem alia compoſita confectio.

Roſis, exectis vnguibus, iniice mellis ſextarios ſenos, & per annum ita finito: tum huius compoſiti cape libram vnam, mellis puri libras quinque: eiſque omnibus læuigatis vini optimi ſextarios decem affunde.

Hydroroſatum.

Mellis optimi libras XXX. foliorum roſarum libras X. aquæ fontanæ libras LX. coque aquam donec ferueat, C & ablato ab igni vaſe, roſas iniice: tum vas obturabis donec perfecta ſit facta concoctio. vbi coxeris, mel ſeparatim coquendo ſpuma expurgabis, & defæcatis roſis, mel decocto roſarum infunde.

Aliud roſaceum.

Vini quod primùm exprimitur, pondo XXI. mellis pōdo VIII. foliorum roſarum pondo III. roſæ vino immadeſcant dies quindecim, tum è vino per colum traiicies, mélque excoques, & ſpumā abiicies, & vino in quo roſæ maduerint addes, & probè obturata ſic permittes. D

Aliud roſaceum recens.

Mellis pondo VII. vini pondo XXI. foliorum roſarū pondo II. tritas vt par eſt roſas vino biduum admiſceto, tum roſis excolatis & melle cocto, vtrumque cōmiſcebis, & probè obturata dimittes.

Violaceum.

Mellis pondo VII. vini pondo XXI. violarum manipuli CCXL. has in folia redactas in vino triginta dies macerabis, tum violis colo traiectis, mel coques, tum vtrumque in vnum compones, & obturata ita ſines. E

Chamæmelatum.

Vini aſcalonitæ pondo XXI. mellis pondo VII. granorum chamæmeli vnc. VI. grana vino diebus quinis macerato, iíſque excolatis, mel coquito, & abiecta ſpuma in vnum omnia rediges, & obturata permittes.

Conditum ad lapidem in veſica frangendum.

Mellis ſextarius, vini ſextarii quinque, piperis vncia, ſaxifragi drach. quatuor, ſpicæ nardi tantundem, carpeſii, zinziberis, mei, aſſari, caſſiæ, ſinonis, petroſelini, acori, gētianæ, dauci ſingul. drach. IIII. ſicca melle deſpumato, & vino componantur, & vas in quo poſita fuerint, F dies CC X. ita finito vt fiat concoctio.

Conditum.

Mellis libras X. vini prioris libras XXX. piperis vnciam vnam, piper contundendum eſt, vinóque admiſcēdū, tū mel deſpumatū cū vino cōpones, & obturata ſines.

Aniſatum.

Mellis lib. X. vini prioris albi lib. XXX. aniſi vnc. V.

Ex iunco odorato.

G Ad drachmas XVI. iunci odorati adde croci pōdera XII. maſtiches drachmas XVI. hæc omnia contrita vino compones, mélque deſpumabis, & omnia ſimul miſcebis obtúrabíſque, & ita permittes.

Styracatum.

Mellis libras XXX. ſtyracis libram vnam, vini libras ſex, mel deſpumato, ſtyracem terito, commiſceto, & cum melle deſpumato: vinum in mortario miſceto, & manu tua excipiens vtitor.

Abſinthite.

H Ad vini ſextarios quinquaginta iniice, coſti, folii, amomi, caſiæ, ſingulorum ſemiſſem, mellis ſextarios X. & abſinthium herbam pauco vino macerabis, & prædictis rebus tātum eius diluti affunde quantum tibi guſtāti rite confectum eſſe videatur.

De decubitu, ex Antylli quarto libro, de auxiliis quæ fiunt. Cap. I.

DEcumbere autem confert iis qui acuto morbo detinentur, quoniam qui ita laborant, laſſari non debent: qui verò diuturnis morbis ſunt correpti, ſolùm confert decumbere quum vrget acceſſio. at in interuallis etiam moueri nihil prohibet, quum motione & variis quoque excitationibus indigeant. Figura autem decubitus eorum quibus caput laborat, in ſublime vergat, præterquam in phreneticis, quoniã in eis humilem atque inclinatum decubitum volumus: quia decubitus in ſublime elatus quodammodo eos perturbat. Præterea iis quæ in thorace accidunt, ſublimis decubitus eſt accõmodatus. In dyſentericis verò & cœliacis decubitus conuenit ad ilia inclinatior. In gonorrhœa, ſatyriaſi, & renum dolore, in vtrunuis latus decumbere poteſt: nam gonorrhœa & ſatyriaſis exacui exacerbarique ſolent locis excalefactis, quum in reclinato decubitu manent. renum dolor tum exacerbatur quum lumbus ea figura comprimitur. iis autem qui non nutriuntur, quique tardè concoquunt, in ſiniſtrum latus vtile eſt decumbere, vt iecur ventriculo circunfuſum, eundem calefaciat. In ſcirrhoſis verò iecoris affectionibus, & tumoribus, & inflammationibus contumacibus, in dextrum latus decumbere eſt melius: quẽmadmodum ſi lien eiſdem malis correptus ſit, in eum decumbere ſatius eſt. ſed in torminibus inteſtinorum, & in ilei atque coli affectionibus, medius inter ſupinum & ſiniſtrum conuenit. Cauẽdum autem eſt in colicis ne illorum dolorem mitigemus, à pedibus decubitum altiorem facientes, quum hic decubitus & caput & inſtrumenta ſenſuũ repleat. Præterea quos ventris dolor aut eiuſdem frigus vexat, eis quoque talis figura decumbendi non eſt accommodata.

De quiete, ex eodem libro, Cap. II.

QVibus decubitus iis etiam quies & tranquillitas conuenit, ac præcipuè quidem in principiis acceſſionũ, itémque incrementis, & poſt cibum nuper ſumptum, & quum quis dormire cogitat, apta eſt quies atque tranquillitas.

De ægroto abſtinendo, ex eodem libro, Cap. III.

ABſtinendus æger eſt quum carnis & ſanguinis copiã cõtrahere volumus, itemq; cibos incõcoctos coquere, plenitudinẽ euacuare, defluxiones ſiccare, eáſq; præcipuè quæ ex plenitudine oriuntur: quæ res madores quoque mitigat: ſed & dolores ipſos lenit quos acrimonia excitauit: qui verò ex plenitudine oriuntur, eos irritat.

De ſomno & vigilia, Galeni, Cap. IIII.

SOmnus ſemper humectat, nõ ſecus quàm vigiliæ ſemper exiccant: non tamen aptus vt calefaciat ſemper aut refrigeret, verùm quum in iis qui febrem non habent, pituitoſos aut crudos, aut quouis modo frigidos ſuccos in corpore inuentos cõfecerit, atque incoxerit, ex eiſque probum ſanguinem procrearit, tunc hominem inſiti caloris incremento calefaciat. at quum ex huiuſmodi humorum putredine iam febricitantes occuparit, tum febris calorẽ extinguens, proprium verò augens, eos refrigerat. Quum igitur ſomnus proprium calorem augeat & roboret, eum verò qui præter naturã eſt cõminuat & extinguat, meritò etiam quis vno & eodem tempore corpus frigidius ſimul & calidius ſeipſo à ſomno reddi cenſebit. Quum verò duplex læſio exiſtat ex ſomno, altera communis, quando ægroti in principiis acceſſionum dormierint: altera propria in quibuſdam morbis, quando in aliquo alio tempore dormierint, hãc periculoſam eſſe exiſtimare debemus: illa enim neque mortem, neque aliquod aliud graue ſignificat, quum naturã temporis conſequatur. In principiis enim acceſſionum, calor & humores in profundum corporis vergunt, ac ſi qua inflammatio in viſceribus ſit,
A meritò augetur: ſique humores aliqui ad ventrem confluant, non concoquuntur illi quidem vt in aliis ſomnis, ſed multo plures fiunt. quamobrem eo tempore vigilias ægrotis imperamus, ſpiritus, ſanguinis & caloris qui in eis eſt lationem ad exteriora, quæ à vigiliis fit, opponentes, tanquam maximum auxilium lationi eorundem ad interiora, quæ in principiis acceſſionum efficitur. Ex ſomnis verò qui aliis temporibus capiuntur, maxima ex parte vtilitas manifeſta cõſequitur, præſertim verò vbi morbo declinante adhibeantur: nam & in ſtatu etiam aliquando
B manifeſtam vtilitatem ſomnus affert: quandoque etiam in extremis incremẽti partibus quæ ſtatum contingunt: euidentiſſima tamen omnium vtilitas eſt ea quæ affertur in declinationibus. Veruntamen quum ſomni nocent, minus exitiales ſunt iam conſiſtente atque increſcẽte acceſſione: præcipuè autem pernicioſi ſunt in declinationibus. quo enim tempore aliquid eſt vtiliſſimum, ſi præterquam quòd nihil prodeſt, etiam nocet, mortem iurè ſignificat. Iam ex ſomno læſiones ſunt quæ ſunt vtilitatib[us] contrariæ, tum quòd febres ab eo non diſſoluantur vel e-
C tiam augeantur, tum quòd dolores intendantur, & fluxiones multiplicentur, & inflammationes creſcant. Ex ſuccis verò quibus cõcoctione opus eſt, eis ſomnus prodeſt: quibus verò digeſtione per halitũ, vigilia: præterea ſuccos qui in ventriculum, inteſtina, & iecur vergũt, ſomnus intendit, vigiliæ reuellunt: itémque in humoribus quorum craſſitudinem aut lentorem attenuare oportet, vigilia vtilis eſt, ſed non immoderata. ſunt enim etiam in parte cõcoquendi, id quod ſomnus efficit. Maxima verò læſio frigidis humoribus accedit quum quiſpiam permittit vt
D quantum illi poſtulent dormiatur: eò enim propter frigiditatem inclinant. veruntamen eis non prodeſt, ſed tantùm in huiuſmodi humoribus dormiendum eſt, quantũ ſatis ſit ad vires quæ in vigilia laborarunt reficiendas, & ad quandam concoctionem obeundam. Somnus nanque fit vel quum naturalis calor propter aliquem laborem aut nimiam ſiccitatem ad alimentum conuertitur, vel propter nimiam humiditatem quæ foras extendi non poſſit: ac prior quidem & ſalubris & naturalis eſt: alter verò eſt qualis in comate & lethargis euenire conſueuit.

E Antylli, de vtilitate quam ſomnus affert, ex quarto libro auxiliorum quæ fiunt, Cap. V.

SOmnus remittit quæ tenſa ſunt, emollit indurata, fundit cohærentia, inæqualia ad æqualitatem perducit: itémque quaſſationes & animi turbationes ſedat, ſpiritũ lenit, defluxiones ſiſtit, humores qui ſunt in corpore craſſos faciens. Somni verò tempus in morbis intermittentibus eſt quum fit remiſſio: quòd ſi longior ſit acceſſio, tũc & ſtatus & declinationis tempus accommodatum eſt. at
F tempus principii eſt inutilius: atque etiam minimè aptũ eſt id quod acceſſiones antecedit. In incremento verò ſi breue ſit, non eſt in eo refugiendus ſomnus. at ſi longius atque poſt medium diei fiat, tunc eſt prohibendus: ſuapte enim natura omnis veſpertinus ſomnus eſt malus. Verùm ſi poſt mediam noctem, & præſertim circa diluculum, medium quodammodo incrementi contingat, permittendum eſt vt cõtinuò dormiatur. Nox autem eſt die aptior, in ipſaque nocte accommodatiora ſunt ea quæ poſt horã tertiam ſunt, & præſertim vltima: in die verò,
G diluculum & pars vſque ad meridiem cæteris præſtant.

Eiuſdem, & ex eodem libro, de vigilia, Cap. VI.

VIgilia plenitudinem per halitũ digerit, quæ in vẽtre ſunt minuit, & vt per partes infernas exeant præparat: languorem diſſoluit, grauitatem diſpenſat, reſoluta corrigit, & robur naturæ atque animo adiungit, ſudores cohibet. Iis verò qui ex medicamento purgãtur vt vſque ad perfectam purgationem vigilent, imperandum eſt, poſt etiam ſumptum tunc cibum & potum, itémque in acceſſione & ante acceſſionem, vt quum de ſomno

loqueremur memorauimus, vigilare homines debent. Vigilias inducunt frictiones duriores ſine pinguedine,& magis etiam ſi ex lineis pānis crudis obeantur: præcipuè autem crura fricentur: vnguināque cōueniunt quæ acriora ſunt,quæ nitrum,aut euphorbium, aut limneſten , aut cachry,aut cardamomum,aut pyrethrum , aut vuam Taminiam,aut granum Cnidium,aut ſinapi capiunt. Cataplaſmata quoque cruribus ex ſinapi ſuperdentur.Vigilias etiam faciunt hæc,pruritus violentus,pilorum euulſio, digitorum tractio , ſtomachi vellicatio digitis iniectis facta,quæ ano admouentur atque induntur , quorum eſt iam deſcripta materia : ex iis quæ odorari ſolemus , quæ fœdi ſunt odoris,quæ ſternutamenta cient:acria medicamenta oculis admota,aut oleum ipſum infuſum:cucurbitulæ inguinibus affixæ, clamores cōtinui, nūcii turbulēti,ſermones qui affligunt & cruciant.Spectacula verò nō ſolùm vigiliarum ſunt efficientia , ſed etiam propenſionem in ſomnum nimiam diſſoluunt: ergo quid fiet incommodi ſi adhibeantur.

Eiuſdem de ſermone,ex eodem libro,

Cap. VII.

SErmo vim quandam habet vt caput impleat,& grauitatem afferat:quinetiam vires diſſoluit, idque præcipuè in febrib⁹,& magis quoq; in acceſſionibus.Sitim etiam inducit ac linguam ſiccat.eſt itidem lippientibus & quibus ſanguis è naribus funditur,& maximè iis qui ſanguinem reiectant , incommodus: eſt autem aptus iis qui præter modum ad ſomnum ſunt propenſi.

Eiuſdem de vociferatione,ex eodem libro,

Cap. VIII.

VOciferatio eſt thoracis & vocalium inſtrumentorū: & prius etiam quàm horum,naturalis caloris exercitatio.Calorem nanque auget,purgat,firmat & attenuat: ſolidas verò corporis partes,robuſtas,puras,& offenſæ minimè obnoxias reddit.Vociferatione autem vtimur quādoque ad morbi medelam, vel vocis defeſſæ, vel totius etiam corporis:quandoque verò vt vocem vel ex morbo, vel ſuapte natura malè affectam emendemus . Conuenit autem hæc ſtomachicis,vomentibus,acidùm ructātibus, ægrè concoquentibus : atque etiam accommoda eſt iis quibus pituita redundat in corpore , & mulieribus prægnantibus,faſtidio (cui picæ nomen eſt) obſeſſis. Capitis verò affectionibus non eſt idonea,quum neſcio quid facultatis ad replendum caput & inſtrumenta ſenſuum capite contentorum habeat.Iam verò iis qui cibi faſtidio tenentur,quíque non aluntur conuenit: præcipuè verò languidis,hydropicis,& aſthmaticis,itémq; refectionib⁹ ex morbo accommodatiſſima eſt.Nunc verò quoniam vox laborat,partim propter longam & nimiam loquelam,partim propter clamoris magnitudinem,partim propter acumen & contentionem,partim verò propter ſilētium,quaſi ſuarum actionum oblita, ideo fit vt in hiſce omnibus quæ dicta ſunt,vociferationis vſus ſit vtilis, quum longā loquelam diſſoluat,& noxæ quæ ex clamoris magnitudine contracta eſt, placida & quieta imminutione medeatur: acumini verò occurrat, grauiores ſonos inſpergendo.Qui verò ex ſilentio oritur,quanuis non propriè vocis ſit labor,tamen cum vocis labore proportionem quandā habet: quocirca ad eū quoque vociferatio eſt vtilis quæ vocem exerceat.Si denique vocalia inſtrumenta defeſſa ſint,totúmque corpus ſuum tenorem non ſeruet,aut laſſitudine obſideatur,tunc ad eorum reſtitutionem & curationem vtilis eſt vociferatio.

Quis ſit vociferationis modus,eiuſdem & ex eodem libro, Cap. IX.

QVi vociferaturus eſt,debet quum aluus deiecit, fricari leniter,ac præcipuè partes inferiores , faciémque ſpongia madefacere aut abluere: & prius ſenſim loqui,ac per interualla mediocria. ſed melius eſt vt prius deambularit,pòſt verò ad vociferationē accedat . Is verò qui doctrinæ expers eſt,vociferando dicat quorum meminerit,quæque clara,& multas habere lenitatis & aſperitatis mutationes videantur.Sin autem verſus ſciat,iambicos dicat,& tertius locus elegiæ detur, quart⁹ modulis numeriſque. qua in re præſtat etiam memoria recitare

A quàm legere . In primis autem vociferandum eſt,vocem quam grauiſſimis fieri ſonis poteſt producendo , tum ad acutiſſimos eandem redigendo: deinde quum non multum in acuto ſono permanſum ſit,retro viciſſim paulatim reflectendum,vocem diminuēdo , donec ad grauiſſimā à qua ductum initium eſt,reuertatur. Modus verò à viribus,animi alacritate & conſuetudine ſumendus eſt.

Antylli de ſalubri vociferatione,

Cap. X.

B QVum vocis exercitationem rite initam omniū præceptorum ad ſanitatis tutelam & conſeruationem efficaciſſimam eſſe vſu atque experientia didicerim, dedi operam vt & auxilii naturam,& qua via & ratione adhibeatur,quoad eius fieri à me poteſt,deſcriberem.Nunc igitur quiſnam modus veræ exercitationis vocis , ad firmam & diuturnam corporis valetudinem ſit, dicendum eſt nobis. Vox omnis fit à ſpiritu per reſpirationem atque inſpirationem deprompto, & formato ab iis inſtrumentis quæ natura ad hunc vſum eſt fabricata: vt eius materia ſit reſpiratus aër,ars verò (ſi ita dicēdum eſt) partes cor

C poris quæ aërem extendunt atque dilatant . Ergo neceſſe eſt eius præſtantiam & vitium,aut in ſpiritu aut in ſpiritum formantibus inſtrumentis verſari. Inſtrumenta autē ſunt,extremorum aſperæ arteriæ locorum , eius quæ epiglottis dicitur,oris partium,linguæ,palati,dentium,& labrorū harmonia commoderata , atque ad actionem rite diſpoſita.Conſiderandum igitur eſt qualis aër,& quomodo diſpēſatus,optimam vocem efficiat: ac in acutiſſimis quidem ſonis vſu venit vt comprimatur & anguſtetur collum, & mentum compreſſum vehementer ſuprà à locis

D quæ ad gurgulionem ſunt,ad extremas linguæ partes cōprimatur & anguſtetur , atque etiam vt ad prædictarum partium proportionem totum corpus ſimul attenuetur,& aer ad menſuram diſtantiæ locorum pertrāſeat : & in pronunciationibus & melodiis quæ ex ipſis fiunt, & collum, quammaximè fieri poteſt , dilatetur atque amplificetur, & os ad extremas linguæ radices à locis quæ ad gurgulionem ſunt maximopere abſcedat & diducatur:& in pronū ciando multus ſpiritus exſuffletur,totúmque reliquū corpus remittatur, & propter raritatem relaxetur . Ergo acu-

E torum ſonorum exercitationem inutilémque intentionē quam hypate paulatim efficit,aut artificioſam accreſcēdi induſtriam,vt multum valeat,finere deberet. Quòd ſi ad corporis tutelam ſuauitas cantus,& vocis præſtantia conducat,grauiorum ſonorum vocem exerceamus : etenim aër quamplurimus reſpiratione in corpus per arteriam & per cæteros apertos cutis meatus occultos attractus,maximum momentum afferre, & præcipua præſtantiæ vocis eſſe videtur portio. Id verò fit vel maximè à multa vaſorum aërem attrahentium latitudine.Latitudo verò à con

F cinna exercitatione conficitur,quum nos meatus accommodatè diducimus,& dilatamus , & paulatim quamplurimū excipere aërem,& rurſus eūdē exſufflare conamur. Parum enim deeſt quin omnes virtutes quas pronunciatio affert,à ſpiritus multitudine & copia præſtari comperiamus . Nam neque quiſpiam vehementem ſonum vnquam ederet, niſi vehementi propter copiam ſpiritu vteretur:neque magnum quippiam,niſi ei magna ſpiritus copia abundaret.Sed nec etiam longum tempus duraret , ſi

G nō vocis productioni ſpiritus multitudo ſuppeditaretur: ſicut etiam nec denſum,aut clarum,aut plenū quid emitteret,aut propter paruitatem,& imbecillitatem inſpirationis inanem,raucum,ſolutúmque ſonum ederet , quū perſpectas perſpicuáſque dictiones reddat , aut quū propter ſpiritus exilitatem,quaſi celet quæ dicuntur atque impediat,nec ad pronunciandum ſit ſatis : quo tempore nulla re alia vocem corriget,niſi multo ſpiritu vtatur.Quum igitur copia aëris per ſpirationem attracti maximum pondus afferre ad vocis præſtantiam videatur,in primis eius habenda eſt ratio ei qui vocem exerceat. quis autem ſit

H modus huius curæ & diligentiæ exponendum eſt. Ergo quum ſpiritus in nos attractio fiat , diducto pulmone , & ventre,& meatibus qui in tota ſunt carne (aër enim intro vi pellitur ad eam capacitatem à diductione factam , naturali quadam neceſſitate,vt quod vacuū eſt impleatur)

nos eum per nares atque os ingredientem videmus, ac multū etiā eius per totiꝰ cutis meatꝰ ingreditur. Eo plus autem externi aëris intra nos recipiemus, quo maiorem fecerimus capacitatem eorum locorum quæ ſunt eundē attractura. Quamobrem quorum denſa cutis eſt, & meatus anguſtos habent, exiguæ vocis ſunt, & ad ſonos edendos imbecilli: rari verò, & quibus vaſa aperta ſunt, vehementem vocem edunt. Ac pueri quidem, & mulieres, & eunuchi, vocem imbecillius quàm viri emittunt: id quod eis propter meatuum anguſtiam contingit: atque etiam ægrotantes, ob eandem cauſam minorem vocem quàm bene valentes habent. Quū ergo oſtēderimus cauſam vocis corrigendæ eſſe aërem ſpirando attractum, aëriſque cauſam eſſe meatuum dilatationem & diductionem, cōſequens eſt vt quomodo hæc ipſa fiat, conſiderandum eſſe videatur. Quoniam igitur omnis corporis capacitas & cauitas duobus modis augetur, & paulatim diducitur, vel quum tunicæ quæ cauitates amplectuntur, ex omni parte in orbem concluduntur, vel quum corpora ad id accommodata ex additione augentur, vtriuſque ratio nobis habenda eſt, & meatus dilatandi: in qua re denſationē omnem, & eam quoque inducentes cauſas fugere debemus: vt maximè remittatur, quod non tenſum eſt, in longitudinem: quod verò fuſum eſt, in latitudinem, & moles corporis conſeruetur. Præterea verò aërem augere oportet, tum per inſpirationes paulatim adductum reſpirādo, & amplius vaſa ad ipſum excipiendum accommodata diducendo, tum etiam conando ex additione quamplurimum foras excernere, & ſpiritum prius ingreſſum exprimere, & vacuare violētius. Nam & carnis remiſſio atque fuſio latitudinem meatibus præſtabit, quum copioſioris aeris per reſpirationem adductio eos ad maiorem ſemper latitudinē diducat: & expirationis aſſiduitas, quò plurimus ſpiritus reddatur, magnopere meatus diducit. Quo enim quiſpiam maiorem diligentiam adhibuerit vt thoracem ſpiritu per expirationem vacuet, eo copioſiore aere, vt in illius cōſumpti locum ſufficiat, indigebit. Ex quo conficitur vt vocis exercitatio corpus meatuū diductione rarefaciat: cæteræ verò exercitationes omnes carnē ſtipant, denſant, & conſtringunt: illa verò leuem molem corporis meatus dilatando: cæteræ verò ſolidam, duram & grauem efficiunt. Atque ex ipſa vocis exercitatione & raritate quam ipſa inducit, videre eſt carnem obſequentem, & ad omnem actionem maximè tractabilem reddi: ex aliis verò exercitationibus, reſiſtentem, duram, ægrè ſentientem. Ideo fit vt idiotæ & plerique athletæ ingenio ſint ſtupido tardóq;. Ergo vocis exercitatio eſt cæteris anteponēda In primis enim in ipſis lectionibus accommodatis perſpicuas humorum redundantium excretiones facit: qui verò maiore vi legunt, maiores, atque adeo etiam per ſudores: qui verò lenius legunt, per occultam exhalationem quæ in tota mole corporis efficitur: atque in omnibus ſimili modo per effluxionē, quū expirando multi humores extrà efferuntur, & ex irritatione facta à vociferatione & attenuatione, vt multa excrementa, & ſputa & muci, & pituitæ prouentes excreentur. Iam verò ex robuſta reſpiratione quam vociferatio præparauit, præterquam quod vaſa abſterguntur, multi etiam humores cōſumuntur, qui & clàm per corporis extremitatem, & per nares & per os efflantur. Iis verò qui recalefaciēdi ex frigiditate ſunt, ecquod maius auxilium afferri poteſt quàm actio reſpirationis exercitatæ? Spiritus enim calorem noſtrum aſſiduo motu ex colliſione attrituque excitat & ſuſcitat, talémque reddit per inceſſantem actionis in corpore noſtro feruorem. Quocirca ſi nō ſingulas in nobis partes reſpirationis refrigeratione refrigeramus, lateat nos ſimilia pati qualia patiuntur ii qui in maiorem humiditatem cadunt quàm ſit in nobis, atque etiam vehementiſſimæ refrigerationis correctionem eos rectè conſequi qui rite vociferatione vſi fuerint, dictum eſt. Quinetiam ſi in noſtris corporibus ſiccitas & calor præter modum redundare videantur, multus aer per meatuum latitudinē reſpirando ingrediens, quæ exiccata ſunt, maximè humectabit: & quum ſit tenuiorum partium, & liquidior quàm

A omnis aqua, duritiem à ſiccitate inductā emolliet. Porro autem calorem qui in corporibus præter modū fit, quid attinet dicere, quū à nullo alio magis quàm ab aere continenter per reſpirationem attracto refrigeretur atque extinguatur. Oportet ergo ſæpe legere, corpúſque totum laxare & remittere, carnémque raritate perfundere, arteriā cæteróſque tranſitus ſpiritus ſtudioſè diducere, & per grauiſſimas vocis terminationes modulari. Vt autem procul à nobis valeāt ſoni qui ex additione ad notas ſtudioſè conſcendunt, faciendum eſt. ſcimus enim & viribus &
B intentioni meatuum, alieniſſimum eſſe vocis acumens Sonorum verò concinnitates & varietates, mutationibu. cantus temperatis conueniunt, ſed nihil eſt quod ad ſalubrem corporis tutelam conducant. Vociferationibus verò quæ per hypatas fiunt, quammaximè fieri poteſt, ſonū dilatare coguntur: at in iis qui legunt ita vt audiantur, aut diſſerunt, internam humiditatem euidentiſſimè conſumi declarat dēſus vapor ex ore legētiū prodiēs, & ſuperfluitates vetuſtiorū humorū qui vnicuiq; meatui adhærēbant, quæ excernuntur non ſolùm in prædictis expiratio-
C nibus, ſed per alias quæ extemplò appareant, vt per ſputa, mucos, pituitam, quæ expelluntur: quibus omnibus corpus ipſum cauſas morborum effectrices extrudit & reiicit. Prædictis autem vocis actionibꝰ neque temere neque inconſultò vtendum eſt, ac præſertim iis qui huic exercitationi non aſſueti incipiunt, neque etiam quū prauorum corruptorúmque humorum adſit copia. Quinetiā vox non eſt exercenda tum quum magnis & euidentibus cruditatibus ſtomachus obſidetur, ne ex actione inſpirationis & expirationis quæ firmior & citatior facta ſit, dū
D vox in magnitudinem & multitudinem accreuit, vapores corrupti largius per corpus diſtribuantur.

Galeni de exercitationibus,

Cap. [illegible].

NOn omnis motus exercit[illegible]io eſt, ſed ſolùm vehemētior. Quoniam autem id quod vehementius eſt, in iis eſt quæ cum aliquo cōferuntur; fit vt idem motus alteri ſit exercitatio, alteri non ſit. Terminus autem vehementiæ eſt anhelitus alteratio, vt motus qui anhelitum non mutant, nondum exercitationes vocemus. Quum igi-
E tur vehemens motus exercitatio ſit, neceſſe quidem eſt hæc tria ab ea perfici in corpore quod exerceatur, duritiem membrorum ex mutuo attritu, innati caloris incrementum, & ſpiritus citatiorem motum: ſequi verò hæc reliqua omnia priuatim cōmoda quæ corpus ab exercitatione conſequitur: vt ex membrorum duritia, tum vt minus ex labore patiantur, tum ad actiones robur: ex calore tum deducēdorum in corpus validiorem attractum, tum alterationem magis expeditam, tum nutritionem præſtā-
F tiorem, tum ſingularum corporis partium fuſionem: cuiꝰ fuſionis beneficio, & ſolida fieri molliora, & humida tenuari, & meatus dilatari contingit: ex vehementiore verò ſpiritus impetu, & meatus purgari, & excrementa expelli neceſſe eſt. Calefaciunt igitur ac refrigerant exercitationes, ſuperuacaneas humiditates per halitum digerēdo: ac morbos etiam frigidos & humidos ex accidēti faciunt. Ergo in iis qui pituitam aceruant, humorem continuò diffundit, & ad aliquem principem partem fluere cogit, atque ita principe parte humectata aut refrigerata, totum corpus frigida aut humida affectione corripitur. Ocia verò vtplurimum frigidi humoris copiam congre-
G gant, & raro etiam calefaciunt, quum ſcilicet natura corporis intemperata ſit, vt acres defluxus habeat, qui in omnimodo ocio cohibiti, febris calorem afferunt. Sed exiccat quoq; ociū ex accidenti, quū vires imbecillas facit, per quas alimenti diſtributio ſolidas partes ſiccat. Corporis autem exercitationes non ſunt contemnendæ, quemadmodū contemnere eas ſolent ii qui in diſciplinis ſtudioſè verſantur: ſed & totū ipſum corpus, quoad eius fieri poteſt, mouendum, & particulæ motibus qui viribus
H æquales ſint tractādæ, & dimouēdæ in omni genere exercitationum, in quibus ſingulæ ſuo munere fungantur. Motus autem vtiliores ſunt qui è nobis eduntur, quum ab interioribus partibus feruntur, & noſtræ actiones ſunt.

Quodnam tempus exercitationum eſſe debeat, Cap. XII.

SI ergo exercitatio hæc efficit, nõ difficile erit tempus eius vſus ſtatuere. nam quoniam digeſtionem in corpus adiuuat, non debet quum adminiſtratur crudi incoctique cibi aut ſucci multitudo, aut ventriculo aut vaſis contineri: vnde periculum ſit ne priuſquam per maturam concoctionem vtilis fiat, in omnes animantis partes rapiatur: & quoniam meatus expurgat, & excrementa expellit, præſtat eam ante cibos adhiberi, quandoquidem impura corpora quo magis nutries, eo magis lædes. Ex quibꝰ perſpicuum eſt tempus ad exercitationem commodiſſimum eſſe, quum heſternus cibus duplici concoctione & ea quæ in ventriculo, & ea quæ in vaſis fit, prorſus fit confectus atque concoctus, & alterius cibi ſumendi tempus iam inſtet. Quòd ſi aut prius aut poſteriꝰ exercitatione veteris, aut crudis humoribus hominem implebis, aut pallidæ bilis prouentum augebis. Huiuſce autem temporis nota eſt vrinæ color: quæ enim aquæ ſpeciem præfert, crudum adhuc eſſe in venis indicat eum ſuccum qui à ventriculo ſubmittitur: quæ verò rufa bilioſáque eſt, iamdudũ huiuſmodi ſuccũ cõcoctũ eſſe: quæ modicè pallet, peractæ modò ſecundæ concoctionis eſt ſignum. Eo igitur tempore adeunda exercitatio eſt, ſed expulſis prius excrementis quæ vel in veſica, vel inferioribus inteſtinis continentur. Periculum enim eſt nequid ex his in habitum corporis rapiatur, correptum videlicet vi caloris quẽ accendit exercitatio.

De frictione præparante, Cap. XIII.

ERgo ſiquis põſita iam veſtẽ protinus ad valentiores motus prius accedat [illegible] totum corpus molliatur, & excrementa extenuentur, & meatus laxentur, periculum eſt ne aliqua ſolidarum partium rumpatur aut cõuellatur: periculum præte[illegible] ea eſt ne excrementa impetu ſpiritus impulſa, meatus obſtruant. Vt igitur hæc non fiant, oportet linteo corpus mediocriter fricando prius calefacere, mox oleo fricare. neque enim protinus accedendum ad pingue cenſeo, antequam cutis incaluerit, & meatus laxentur, & (vt [illegible] erbo dicam) quàm præparatum corpus ſit ad oleum ſuſcipiendum. Huic rei ſatis omnino ſunt pauci manuum circumactus, qui nullò compreſſu ſint graues & modicè celeres, vt corpus citra compreſſum calefaciant: ſiquidem his peractis cernere licebit floridum ruborem per totam cutim diffundi: ac tum quidem pingue inducendum, & nudum manibus fricandum, quæ medium inter molle durúmque modum ſeruent, ne corpus coactũ conſtrictúmque, neque vltrà quàm par eſt, laxum reſolutúmque reddatur, ſed in ſua natura conſeruetur. Fricandum verò primo cõtrectatu blandiꝰ, inde ſenſim augendum, eatenus aucta ſemper ad valẽtius frictione quoad iam carnem manifeſtè premat, ne tamẽ contundatur. Non tamen tam valida frictione diu vtendum eſt, ſed ſemel aut bis in quaque parte: quandoquidẽ non eò fricatur ad hũc modum pueri corpus vt duretur, quum id iã ad labores producimus, ſed quò ad actiones excitetur, & robur colligatur, & raritas quæ mollem frictionem conſequuta eſt conſtringatur: ſiquidem in medio temperamento ſeruari huius corpus oportet, nec vſquam durum ſiccúmque reddi, ne aliqua ratione naturale eius incrementum inhibeatur: & progreſſu temporis quando iam nobis ſit factus adoleſcens, tunc & duriore frictione vtemur, & præterea frigida poſt exercitationes lauatione. Variæ autem ex manuum iniectu circumactúque frictiones eſſe debebũt, nec ſupernè modò deorſum aut infernè ſurſum adhibitæ, ſed etiam tum in ſubrectum tum in obliquum, tum in tranſuerſum, tum in ſubtranſuerſum, quo vniuerſæ (quoad fieri poteſt) muſculorum fibræ ex omni parte fricentur. Domus autem in qua obeũda exercitatio eſt, nec calidior nec frigidior eſſe debet, vt corpus abſoluta temperie tempore frictionis perfruatur. Nam ſi calidior aut frigidior ſit quàm oporteat, fiet vt in calidiore copus ſudet priuſquam ſatis fuerit emollitum: in frigidiore verò, neque prorſus calefiat, neque vn-
A quam probè molleſcat, neque ruborem floridum oſtendat, neque in tumorem extollatur. hæc enim ſunt in aëris temperie, & ſtatu corporis temperato, moderatæ frictionis ſigna.

De generibus exercitationum, déque earum facultate, Cap. XIIII.

COmmune omnium exercitationum illud eſt vt animanti caloris incrementum ex ipſis excitetur. Singularum verò exercitationum hæc ſunt propria, Valens, hoc
B eſt quæ violenter ſine velocitate exercetur, muſculis & neruis robur parat: cuiuſmodi ſunt, fodere, & quatuor ſimul equos habenis coercere, aut onere maximo ſublato, aut manere eodem in loco, aut paululum procedere. Accliues quoque inambulationes huius generis ſunt, & ſiquis per funem manibus apprehenſum ſcandat, atque etiam ſiquis comprimat digitos pugnúmque faciat, aut diducat, & manũ dilatet, vel in ſublime attollat, & ita diutius permaneat, & adhibitum quempiam deducere ſibi manus iubeat, nec tamen ipſe remittat: id quoque magis
C fiet ſiquis ſummis manibus apprehenſo põdere (cuiuſmodi ſunt qui in palæſtra halteres nominãtur) manus porrigat, aut in ſublime erigat. Sed in palæſtra ſexcentæ aliæ ſunt huius generis valentes exercitationes, quarũ omniũ peritiam ſimul atque vſum exercitor callet, qui ſic eſt diuerſus à gymnaſte, ſicut à medico coquus. Quæ ergo valẽtes exercitationes ſint, iam dictum eſt: nunc verò ad eas perueniendum eſt quæ celeritate citra robur aut violentiam peraguntur. eiuſmodi ſunt, curſus, & vmbratilis armorum exercitatio, & quum duo ſummis manibus inter
D ſe concertãt. Atque etiam quæ per follem & paruam pilã fit exercitatio, eſt talis: eius quoque generis eſt quod ἐκπλεθρίζειν & πιτυλίζειν dicũt. eſt autem ἐκπλεθρίζειν quum in plethro (*hoc eſt ſexta parte ſtadii*) quis prorſum retrorſumque viciſſim, idque ſæpe in vtranque partem ſine fluxu curſitans, vnoquoque curſu breue quiddam de ſpatio demit, quoad denique in vnico greſſu conſiſtat. πιτυλίζειν verò ſiquis ſummis pedibus ingrediens, tẽſas in ſublime manus, hanc antrorſum, illam retrorſum celerrimè moueat. Celeres motus, ſed non violenti ſunt qui in palæſtra edũtur, nobis vel ſolis vel cum aliis humi celeriter
E circũuolutis. Licet autem & erectis, tum circumactis ac velociter prope adſtantem mutanribus celerem peragere exercitationem: ſæpe etiam cruribus retro tantùm reſiliẽdo, interim verò in anteriora vtrunque crus ſingillatim referendo. Quin & per manus exercitatione celeri tantundẽ valẽte vti quiſpiam etiã citra halteres poteſt, ſi vtique frequẽtiæ celeritatique motus earum impenſè incumbat, ſiue has in pugnũ ductas, ſiue explicatas mauis. ac eiuſmodi quidem celeris exercitatio eſt, in quibꝰ dixi ſpeciebus
F comprehenſa. Ad vehementem autem veniendum eſt: ea enim ex valenti & celeri compoſita eſt, quando quas valentes diximus, iis omnibus vt vehementibus vti poſſumus, motus celeritate adiecta. Nõ in poſtremis autem vehementes hæ ſunt fodere, diſcũ mittere, ſaltare, idque continuato opere ſine intermiſſione: ſimiliter quoque graue aliquod telum iaculari, ictus maximè continuãdo: aut graui armatura tectum, celeriter agitare. Hæc igitur omnia exercitationum ſunt genera: & præterea ex eis aliæ magis lumbos quàm brachia & crura exercent: aliæ
G ſpinam aut thoracem ſolum aut pulmonem. quippe inceſſus curſuſque, propriæ crurum exercitationes ſunt: extremarũ manuũ concertatio, & vmbratilis armorum pugna, brachiorum: lumborum verò aſſiduè ſe inclinare, ac rurſus reuocare: thoracis verò & pulmonis, maximæ reſpirationes propriæ exercitationes ſunt: quemadmodum præter iam dicta, maxima vox, omnium vocis inſtrumẽtorum. Ex motibus igitur alii animantibus ex ſeipſis inſunt, de quibus antè diximus: alii extrinſecus adueniunt, qui nauigando, equitando aut geſtando, ſiue vehiculo
H ſiue lectulo pendente, ſiue cunis agitatis præſtantur, ſiue per vlnas nutricum in infantibus. Extrinſecus etiam aduenientium frictio fit. Nonnulli tamen motus planè mixti ſunt, qualis eſt equitatio: non enim vt in vehiculis, ita etiam quum equo inſideas accidit, vt à geſtante tantum

agiteris,ipſe nihil facias. ſed & ſpinam crectam ſuſtine-
re, & vtriſque feminibus equi coſtis firmiter inhærere,
& crura extendere,& etiam antè proſpicere oportet quo
in genere & aſpectus exercetur, & collum laborat,& vi-
ſcera agitantur. Sed æquè etiam dimouentur viſcera iis
qui ſaliunt: verùm iis qui vehiculo geſtãtur non æquè.
Quare ſiquis viſcera quæ ſub ſepto tranſuerſo ſunt,mo-
uere violentius velit,& prædictos labores adeat,& præ-
terea ad frictionem quæ per circumiectam faſciam ad-
miniſtratur,accedat.Sanè concutiunt etiam nõnihil vi-
ſcera quæ ſub ſepto ſunt, maximè reſpirationes & voces,
ſicut etiam efflatus.Iam verò ipſa ſpiritus retentio exer-
citatio quædam muſculorum eſt,non minus eorum qui
in abdomine quàm eorum qui in thorace inſunt: atque
hi quidem ſunt motus qui nobis extrinſecus adueniunt.

Quomodo adeunda ſit exercitatio,
Cap. XV.

Exuat ſe adoleſcens vbi in lotio (vti diximus) per-
fecta concoctio videatur:mox fricetur mediocriter.
docebit id color floridus in ſumma cutereſidens, & ar-
tuum flexibilitas,atque ad omnem motũ habilitas.poſt
ea verò exerceatur,dum & corpꝰ intumeſcit, & color illi
floridus apparet, & motus alacriter,æquabiliter,& con-
cinnè edit. Inter hæc verò ſudorem cum calido vapore
commiſtum cernes. Inhibenda verò tum primùm exer-
citatio eſt quum aliquod horum fuerit immutatũ:quip
pe ſi paulo contractior corporis moles videbitur, illico
deſiſtendum eſt: nam ſi vltrà quid progrediatur,etiam
boni quippiam educetur, atque ita tum gracilius corpus
fiet tum aridius,atque ad incrementum minus habile.Si
mili quoque modo ſi coloris gratia euaneſcat, ceſſandũ
eſt:quoniam ſi adhuc exerceas,frigidum corpus efficies,
& nimirum exhauries.Iam verò ſi motuum alacritas,æ-
quabilitas,vel concinnitas remitti quippiam collabique
cernitur, vtique ſtatim deſinere oportet.Itidem ſi in ſu-
dore accidat vlla qualitatis eius quantitatiſve mutatio:
quippe quem & magis copioſum ſemper & magis inca-
lentẽ edi par eſt,prout motus vehementiores fiant.Quũ
igitur is aut minor aut frigidior redditur,tum ſcito cor-
pus exhauriri refrigerarique, & ſiccari plus iuſto: quam
obrem animum diligenter attendere exercitando corpo
ri debemus, vt quum dictarũ iã notarum quælibet appa
reat,protinus ceſſet.Nec tamen protinus mittendum eſt
ad lauandum,ſed ſummam intentionem excercitationis
remittere ſiſtereque iubebitur,ſique velit ſpiritus cohi-
bitione implere ilia, perfundi oleo , atque apotherapia
deinceps vti debebit, quæ genere duplex eſt, altera ceu
pars exercitationis,altera eius ceu ſpecies:ac de ea quidẽ
quæ ſpecies eſt,poſtea dicemus.

De apotherapia frictione, Cap. XVI.

Nvnc autem de ea quæ vt pars exercitationis habe-
tur,dicendũ eſt. Omnis excercitationis probè pera
ctæ poſtrema pars apotherapia dicitur . Duplex eius eſt
ſcopus, vt excrementa purget,& corpus à laſſitudine tu-
tum conſeruet:prior verò eſt etiam toti excercitationi
communis,quando ei quoque duo omnino eſſe propo-
ſita diximus, vt ſolidas animalis partes firmet, & excre-
menta expurget. Proprius autem apotherapiæ ſcopus
eſt vt laſſitudinem quæ ſuccedere immodicæ exercita-
tioni ſolet, ſubmoueat atque prohibeat:qualis autẽ ad-
hibenda ſit, ipſa finium ad quos tendimus natura de-
monſtrabit. Nam quoniam propoſitum eſt vt ſolidarũ
animalis partium excrementa,quæcunque excalfacta at-
tenuatáque per exercitationem in corpore adhuc ma-
nent,prorſus eiiciantur, & frictiones quæ per alios cum
celeritate adminiſtrantur, adhiberi oportebit , & plu-
rium manibus fricandum, quò nulla corporis pars nu-
da relinquatur, & cum his vnà tum ipſarum quæ fri-
cantur partium tenſionem, tum etiam ſpiritus cohibi-
tionem. Oleum quoque fricando corpori largiter erit
circumfundẽdum: (id enim ad velocitatem ſimul & mol
litiem cum frictione conducit) & alioqui aliud non me
diocre commodum ſecum affert: quando & quæ tenſa
ſunt remittit,& quæ ex vehementiore actione fatigata
ſunt emollit. Media igitur eſto mollis duráque , quæ

A eadem mediocris eſt. Perficietur autem fricantium mani-
bus valenter iniectis, ita vt earum compreſſio proximè
ad duram frictionem accedat: cæterùm pinguedinis cò-
pia & velocitate mouendi eatenus remiſſis vt planè mé-
diocris euadat.Porro tendendas dũ fricantur partes cen
ſemus,vt quicquid inter cutem & ſubiectam carnem ex-
crementorum reſidet,id per cutim expellatur. Et ob hac
etiã cauſam non exigua portio apotherapiæ eſt, ſpiritus
detentio & cohibitio:quæ quidem efficitur tẽſis omni-
bus thoracis muſculis, iis verò qui ſub ſepto & abdo-
B mine ſunt,remiſſis:qua ſanè ratione excremẽta deorſum
feruntur . Secundo autem loco cenſenda eſt ea quæ me-
diocriter eos muſculos qui in abdomine ſunt, tendit,
quo videlicet ea quæ ſub ſepto ſunt viſcera apotherapiæ
fructum ſentiant. His ipſis de cauſis etiam faſciarũ cir-
cumactus fiant,tendẽte ſe ad ſingulas eo qui fricatur,nõ
tamen cum omnibus pariter ſe vertente, quò neque con-
tinuos motus nec vehemẽtes ei contingere ex apothera-
pia conueniat,ſed certè aliquot, & quibus per interual-
la frictiones ſint interpoſitæ. Itaque tum ſæpe reuolua-
C tur, tum ſæpe hoc ipſo tempore progymnaſtem mutet:
ſæpe ipſe à tergo gymnaſtæ incumbens, atque vtrunque
crus per vices ei circũplectens,idque cum tẽſione aliqua
non vrgente,ab aliis qui commodè cõtrectent,fricetur.
hac enim vel præcipuè ratione & calorem qui exercen-
do adauctus eſt ſeruauerit,& excrementa propriis ipſius
tum tenſionibus tum motibus eiecerit. ad quam rem
conficiendam ſpiritus quoque cohibitio non parum vi-
detur conducere. Quinetiam inter ipſas exercitationes,
ſpiritus cohibitionem interponunt optimi gymnaſtæ:
D ſicut etiam quam ſupra diximus apotherapiæ debitam
frictionẽ:ſimul etiã ceſſando , quum homo laſſari inci-
pit,ſimul cutis meatus paulatim expurgãdo,quo ſcilicet
perſpirabile purũmque corpus ad ſubſequentes labores
ſit : quum alioqui verendum ſit ne ſiquid tale gymnaſta
prouiderit,obſtruat potius meatus quàm expurget:nam
vehementiores materierum motus diuerſis tempori-
bus & rationibus contrarias edere actiones poſſunt.
obſtruere autem quum craſſum ſimul ac multum fuerit
quod confertim ac præceps agitur:purgare verò , quum
E exiguum tenueque eſt, nec præproperè nec violẽter co-
gitur ſimul omne expelli. Ob has igitur cauſas, qui etiã
in mediis laboribus apotherapia vtuntur, potiſſimùm in-
que in iis qui grauia quæ vocant certamina exercent,
laudo atque commendo.

De propria frictione, Cap. XVII.

Frictio quandoque per ſeipſa commodum aliquod
corporibus noſtris affert , quandoque verò iis quæ
commodum afferũt miniſtrare poteſt: miniſtrat autem
F in exercitationibus,præparãs ad eas copora:& itẽ quum
poſt eas adhibetur. Ac prior quidem frictio præparans,
poſterior verò apotherapeutica nominatur , de quibus
ſuprà verba fecimus. Quæ verò per ſe ipſa boni quid fa-
cit, ea ſoluendi, ligandi , carnem augendi & minuendi
vim habet,vt dura corpus ligetur,molli ſoluatur, mul-
ta extenuetur, mediocri denique craſſeſcat. Quatuor e-
nim hæ genere differentiæ in quadruplici frictionum
omniũ facultate atque vſu inſunt : ſique medias harum
quæ vnà cum his intelligantur annumeres,ſex differen-
G tiæ omnes fient. Nam ſi dura ligãdi,mollis ſoluẽdi vim
habet,corpora quæ ſupra modum ſoluta ſunt,ea duriter
fricare oportet:quæ cõſtricta ſunt,molliter:ſi modicè ſe
habeant,ea nec molliter, nec duriter, ſed quatenus fieri
poteſt vtroque extremo declinato, fricanda eſſe perſpi-
cuum eſt. Quemadmodum verò in iis differẽtiis quæ in
qualitate ſunt,non ſolùm dura molliſque conſiſtunt,ſed
etiam media:ita in iis quæ in quantitate verſantur , non
ſolùm multa & pauca,ſed etiã media eſt. Quum igitur
H duæ res ſint toto genere diſiũctæ,ſi modò id quod facit
ab eo quod fit,genere diſtinguitur,frictiones ex eorum
numero ſunt quæ faciunt:affectus verò qui ab eis in cor
pore relinquuntur , ex iis quæ fiunt. quare cõtrarietates
quoque alias in genere frictionum , vt tum mollem &
duram, tum multã & paucam: alias in affectibus,vt tum

colligationem & ſolutionem corporum,tum gracilitatem & craſſitudinem,neceſſe eſt conſtituamus. Ac prior quidem affectuũ contrarietas ex priore frictionum contrarietate naſcitur,ſecunda non item. euenit enim in hac vt gracilitas proueniat ex multa frictione, carnis incrementũ ex mediocri: quippe quum pauca augendæ carni non ſufficiat,propterea quòd id quod carnis incremẽtũ accepturum eſt, & ſanguinis moderato acceſſu & valida virtute indigeat: quorum vtrunque mediocris commodè præſtat frictio: pauca neutrum,nec abundè,nec ſatis. Hippocrates igitur redactis veluti in elementa ſimplicibus differentiis,vniuerſam frictionum rationem abſoluit: quemadmodum carnem ſatis adiicias,quemadmodum detrahas,quemadmodũ corpus mollias,& quẽadmodum conſtringas. Cum his vnà protinus ſe promunt tum media earum opera, tum quæ per coniugationem faciunt. media,quum neque ligare corpus,neque ſoluere,neque carnem augere,neque minuere ſtudemus: per coniugationem verò fiunt,vt quum verbi gratia,pariter colligare & carnem durã adiicere volumus, frictionem duram vnà cum mediocri quãtitate adhibeamus: quum verò mollem,frictionem quoque mollem & quãtitate mediocrem adminiſtremus: & in aliis etiam coniugationibus ad proportionem. Etenim tres differentiæ frictionum à qualitate ſumptæ, tribus quæ ſumuntur à quantitate coniunctæ, nouem coniugationes efficiunt. eas nos formula quadam deſcribemus, in qua duorum verſuum qui supernè pinguntur, priorem, qualitatum: ſecundum, eſſe quantitatum volo.

Dura, { Pauca, Multa, Mediocris.

Mollis, { Pauca, Multa, Mediocris.

Mediocris. { Pauca, Multa, Mediocris.

De matutina frictione. Cap. XVIII.

De matutina frictione in corpore temperato ad hunc modum diſſerendum eſt. Si nihil ſit de quo queratur, certè ſuperuacaneum erit eum fricare: niſi ſiquando ingenti frigori occurrendum videtur. tum nanque veluti qui frigida ſunt vſuri,ſic frictione quoque hoc præparabimus. Si verò laſſitudinis ſenſus vllus appareat,tum vngendus homo eſt & molliter fricãdus. Simili quoque modo,ſi ſiccior iuſto ſit,oleo dulci vngẽd' eſt (id enim ſicca corpora humectat) fricandúſque vt omnino parciſſimè,ita nec duriter, nec molliter: quippe quum ſuccurrere digeſtioni in corpus,non cutis carníſque habitum mutare, neque etiam quod in his continetur quicquam per halitũ digerere oporteat. Quorum mollis vtrunque,dura alterum facit: ſiquidem hæc cutim denſat durátque: mollis verò per halitum digerit,ac corpus laxum molléque facit. Verùm ſi cutis denſitatem corrigere velis,ei quæ ex duris tum frictionibus tum pertractionibus, atque ex vehementi exercitatione & multo puluere orta eſt, mollis frictio cum copioſo & dulci oleo medetur: quæ verò ex frigore contracta eſt,eam primùm frictione ſicca & celeri, deinde cum oleo adhibito calfacientes, ad naturam ſuam redigemus. Laxitatem verò quæ frequens balneum, mollémque frictionẽ & veneris vſum cõſecuta eſt,paucula frictione, primùm quidem ſicca, deinde cum oleo aliquo eorum quæ adſtringunt,ſanaueris. Humiditatem verò quæ nimiæ potioni ſucceſſit, ſicca frictio, & cum linteo adminiſtrata, & cum manica, interdum etiam ſolis manibus, ídque vel citra vllum pingue, vel cum eo planè exiguo,corrigit. Eſto autem oleum hoc quod per halitum euocet,& omni facultate adſtringente vacans.

De veſpertina frictione. Cap. XIX.

Atque ita quidẽ de matutina frictione. Veſpertina verò iis vtilis eſt quos vel valida laſſitudo premit, vel immodica ſiccitas malè habet, vel quorum corpus ex alimento non nutritur. Verùm ſymptoma quum corpus non nutritur, nunc ſeponatur vnà cum aliis omnibus ſymptomatis quæ pòſt tractabuntur. In temperata verò natura,quum aut calida laſſitudo aut immodica ſiccitas corpus afficit, prandium minus eſto: tum ab eo ad cœnam longius tẽpus interponatur. plurimùm quieſcat: exiguum tamen quippiam inambulet, vt cibus recto motu concuſſus ſubſidat. melius etiam ſit ſi exonerare aluum poſſit. His omnibus ritè peractis, ſecurus oleo dulci fricabis. non multum tamen ventrem continges: ſi ſecus facias, periculum eſt ne & cibũ deterius concoquat,& ſuccus aliquis ex eo ſemicrudus in corpus digeratur, capútque turbetur, & ſtomach' ſubuertatur. Optimum ergo fuerit omnino ventrem non attingere: ſi

C verò in muſculis ei vicinis vel ſenſus aliquis laſſitudinis vel ſiccitas maior appareat, blandè & mediocriter vngi debebunt.

De frictione quæ ad febrim tollendam adhibetur, Ex libro Herodoti de auxiliis quæ fiunt, Cap. XX.

Frictiones quæ cauſa ſoluendæ febris adhibentur, hiſce temporibus ſunt adminiſtrãdæ. conueniunt enim circa morbi ſtatum,non omni quidem in parte, ſed
D extrema,vt non longè à declinatione abſit. In temporibus verò acceſſionum,primùm in declinatione fieri debent. Obſeruandi tamen ſunt qui partes aliquas inflammationibns obſeſſas habent: nam ſi eæ ſint, diſſolui febris nullo pacto poterit. Quin obſeruare etiam oportet ſpirandi difficultates, itémque ſudores qui ſine ordine in toto corpore aut vultu & collo ſeſe oſtendunt. Ergo quibus facta criſis eſt in principio declinationis, æſtate atque autumno accõmodatè in loco temperato reclina-
E bis,atque inibi paratũ hydrelæũ calidũ,in quo aphronitrum toſtum iniectum ſit,habebis. Frictio autem in iunioribus & minoribus,à quatuor fiat: in iis verò quorũ ætas floret, quique maiores ſunt, à ſex adminiſtretur: vt alii brachia ad manus digitos vſque fricent, alii thoracẽ vſque ad inguina, alii denique crura vſque ad pedes. Effuſo verò pingui aliquo, manus ſupernè deorſum deducant,ita vt pars omnis infricetur: deinde hominem pronum ſtatuant, ipſúmque ad eandem proportionem fricent. ac principio quidẽ,leui manuum iniectione lentáque vtantur: deinde verò, celeri & comprimente: po-
F ſtremò verò remiſſa, & quæ in omnibus primæ ſit par atque ſimilis. Iam verò etiam partes capitis & ceruix adiuncto pingui cõtrectentur. Partes autem ſingulæ in iunioribus centies,in florenti ætate ducenties fricentur: in iis qui athletarum more vitam degunt, duplicandus eſt numerus. Interim verò dum frictio adminiſtratur,ſi multa hilaritas adſit,ſimúlque febris ſedetur, faciliſque reſpiratio & bonus color appareat,& pulſus magnitudo nõ ita multũ ſit imminuta, neque dẽſus pulſus
G ſit,& caro in tumorẽ adiuncto rubore ſit elata,tum numero frictionũ aliquid debet accedere: at ſi iis qui fricãtur ſudor prodeat qui prius nõ apparebat,tum ſcire conuenit rectè progreſſam eſſe frictionem, & inde vtilitatem ægrotanti fuiſſe allatam, & tamen eum ſecunda quoque experientia indigere. neque etiam quum pares acceſſiones fiunt,nihilque occurrit quod ſenſus iudicio vtile aut noxium ſit, ſed per ſe ipſæ impulſus capiunt, expectãda criſis eſt. nam ex ſecũda adminiſtratione per-
H ſpicua vtilitas apparebit. Omnibus porrò poſt frictionẽ, aquæ calidæ quod ſatis ſit dãdum eſt. ſique tempora remiſſionis adſint, poſt turbationem quam auxilium hoc

hoc attulit,& poſt ſedationem concuſſionis alendus æ- A
ger eſt. At in quibus nihil quicquã remittitur, eos per-
fectas remiſſiones expectando nutrimus,in mediis te n-
poribus largum potum dantes,& præſertim iis quos ſic-
citas malè habet. alimenta verò liquida & calida danda
ſunt.Si hyems ſit, ea quæ ad curationem pertinent,in lo
co calidiore fiãt, oleoque aphronitrum miſceatur,& vi-
ni decima pars indatur.In ſecundis verò frictionibus, ſi
non laxentur,vireſque corporis validæ ſint, & pulſus in
propria magnitudine permaneant, nec vlla turbatæ reſ-
pirationis nota videatur,à frictione refectos inſidere o- B
portet,atque perfundi, vt inde laxãdis corporibꝰ,ſimile
quippiã iis quæ per ſudores fiunt,poſt criſin perficiatur,
atque vtilitates magis variæ extẽt: nã vel manẽt in eodẽ
ſtatu(vt antè dixi)adiuti ad morbũ diſcutiendũ,vel typi
in alterius generis formas tranſeũt, vel intermiſſiones
capiunt, vel fiunt vehemẽtiores, & eodẽ die ceſſant.Sæ-
pè etiam tutas perſeuerãtias inferunt,poſt quas laborio-
ſus frictionum modus cauendus eſt: ſed in primis fri-
ctionibus manendum,quum non procul finis conſpicia
tur. Si verò intendas manuum iniectionem, neque fe- C
rant, vlceriſque ſenſum tactus inuehat, à frictione deſi-
ſtendum: ſi verò fricando multum circa ſe calorem ſen-
tiant,idque ſemper,& maiore itidem malo afficiantur,
adſit verò etiam aliquod ſymptoma implacidum ,tunc
à tali quoque auxilio abſtinendum eſt, quum eis immẽ-
ſum calorem afferamus, & vt cætera adhiberi queant,
tempora remiſſionis expectabimus. Si verò adhibita fri
ctione in diuturnis & intermittentibus febribus accidat
vt continua & vehemens febris ſubſequatur, moueri &
turbari non debemus quaſi res malè cedat, quandoqui-
dem inde ſtatim æger recreabitur. Iam verò frictionem D
quoque tollendæ febris cauſa adhibere debemus in iis
qui febres molles & tepidas habent, quæ vel ab initio
tales in eadem forma perſtiterunt, vel ex vehementibus
& difficilibus febribus,declinantes,ad haſce magnitudi
nes peruenerunt. Quibus verò frictiones adhibẽdæ non
ſunt,diſcerni debent ex temporibus morbi, ne aliquid
incommodi palàm afferamus: quinetiam facta ægro-
tantis ſecum comparatione, id diſcernetur. Quamobrẽ
noxæ quæ inuehuntur, ſpectandæ ſunt. nam quum fe- E
bres quæ à frictionibus excitantur vehementes ſint,nec
declinent,ſciendum eſt hoc auxilium non proficere: ſi-
mili quoque modo,ſi ſegnes & ſomnolentæ per totum
caloris tempus ſint, laxũmque corpus, reſpirationem
denſiorem, & pulſus exiguos & obſcuros,atque etiam
frequentes reddant, tum frictionem malè cedere iudica
mus:ſed & tremor & conuulſio ex frictione intempeſti-
ua & multa fiet:pariter etiam ex dolore inflammatio e-
xorietur, carne in tota corporis mole intumeſcente. His
ſymptomatis animum diligenter attendere, & copiam F
remediorum paratam habere oportet.

De inambulatione,ex xxx.libro Antylli,de auxiliis quæ fiunt, Cap. XXI.

DEambulationis duo ſtatuenda ſunt genera, quorum
alterum vt auxilium,alterum ad corporis recuratio
nem adhibetur. Deambulare igitur auxilii gratia cenſe-
mus in affectionibus quæ capiti,itémque oculis,gurgu-
lioni, & thoraci, præterquam in ſputo ſanguinis, con-
tingunt.Eſt verò etiam maximè vtilis deambulatio ſto-
macho humeſcenti, dolenti,& in quo alimenta coace- G
ſcunt & corrumpũtur:efficax eſt etiam ad mulieres qui-
bus ſuppreſſæ ſunt purgationes: & quum aluus ſiſtitur,
& cibi ſupernatant,& vrina retinetur. Non mediocriter
quoque coxendicis morbis prodeſt: & ad ſummam, o-
mnibus iis in quibꝰ neceſſe eſt aut à ſuperioribus parti-
bus ad inferiores aliquid defluere,aut quæ ad inferiores
partes propẽſa ferũtur,excernẽda ſunt.De ambulatione
verò apotherapeutica vtemur cõfectis grauioribus exer
citationibus,& poſt purgationes quas medicamẽta fece-
rint,& poſt ſublitionẽ oculorũ,& poſt copioſum vomi- H
tũ:& abſolutè atq; vno verbo, deãbulatio apotherapeu-
tica poteſt animũ remittere, ſpiritũ cõmutare, & in or-
dinẽ adducere, & quæ diſtẽta ſunt ſoluere,itémq; thora
cẽ purgare, & vt facilè reſpirationẽ edat efficere,inſtru-
mẽtáque ſenſus roborare, & ventriculũ firmare,&,quod
maximi refert,omnẽ affectionẽ quæ laſſitudinis ſenſum
affert, quæque perturbat, explicare atque diſſoluere.
Ac deambulatio quidẽ quæ auxilii cauſa ſuſcipitur, &
multa & cõtenta eſſe debet:tũ crura impariter mouẽda,
calcibúſque incedẽdum, tũ pectoribus pedũ cum popli
tũ cõtentione ambulandũ: ac initio quidẽ quietè,dein-
ceps verò vehementius, & rurſus viciſſim remittẽdum:
quantitas autem ex viribus iudicetur.Verùm quæ recu-
rãdi cauſa initur, pauca & placidè adminiſtrata, & quie
ta,animi corporiſque effuſione cõiuncta eſſe debet. Ex
quo fit vt quietæ deambulationes imbecillioribus ac-
commodatæ ſint. Eædem quoque conueniunt iis qui à
cibo deambulationibus vtuntur, itémque iis qui nuper
è ſomno ſunt experrecti, & qui ante maiores exercita-
tiones,ad eas ineundas ſe deambulãdo præparant,& qui
parte quauis dolent. Robuſtæ verò deãbulationes con-
ueniunt valentioribus perfrigeratis,quique ſpiritum æ-
grè trahunt, languidúmque vnã etiam cum viribus
habent,quique ſegniore ſunt mole corporis, & qui car-
nem reficiunt,& cõualeſcentibus. Quæ verò cum inten-
tione crurum aut calcibus incumbẽdo fiunt,capiti malè
affecto ſunt accommodatiſſimæ, itémque thoraci hu-
midiori, & vtero conuulſo, & purgationi ſuppreſſæ, &
quum partes infernæ ex alimento fructum non capiunt:
& omnino quibus materia ſurſum repit & fertur. Non
intẽtæ verò deambulationes placidis ſimiles ſunt,atque
ad eadem valent: quæ verò extremis digitis obeũtur,eas
obſeruatum eſt propriè lippientibus & aluo ſuppreſſæ
vtiles eſſe: accliues autem thoraci qui ſpiritũ exiguum
ducat,idque ante cibũ,& quum loco aliquarũ maiorum
exercitationum iniungitur deambulatio. Decliues verò
cruribus laborem afferunt illæ quidem,ſed tamẽ magis
quàm aliæ materiam infrà trahunt, quum eam à capite
ad inferiores partes deducãt. Inæquales verò vtiles ſunt
iis qui citò deambulãdo fatigãtur.Quæ in campo fiunt,
magis laborioſæ quàm hæ ſunt,& magis etiã ſunt accõ-
modatæ ad ſpiritũ & ad corpus conſtituendũ: quæ loco
aſpero fiunt,caput replẽt: quæ in arena,& præſertim pro-
funda, (eſt enim hoc vnũ genus exercitationis vehemẽ-
tiſſimæ)efficaciſſimæ ſunt ad omnes partes corporis fir-
mãdas,& potẽtiſſimè ad materiã è ſupernis ad infernas
partes deducendã:quæ verò in terra molli fiũt, proximè
accedũt ad eas quæ in arena fiũt: quæ in pratis exercẽtur
blandiſſimæ ſunt, nihil omnino ſenſus tentãt, nihil cõ-
mouent, ſed tamen caput implent, cum propter odoris
ſuauitatem, tum propter humiditatem quæ in eis ineſt:
quæ verò in viis fiunt, minore cum labore fiũt quàm eæ
quas in locis deambulationibus dicatis obimus,quæ ve-
rò habent inuolutiones,ſunt capiti noxiæ. Oblongæ ve-
rò ſimiles ſunt iis quæ in viis fiunt:quæ verò in locis ſu-
perioribus domus fiunt, cæteris omnibus ſunt antepo-
nendæ: nam & vaporum qui è terra efferuntur ſunt ex-
pertes,& aerem habent puriorem. Atque ex eis accõmo-
datiores etiam ſunt quæ fiunt in locis quæ tabulis ſint
ſtrata: ſiquidem obſecundãt,& caput leuant,& materiã
deorſum trahunt.Exigua deãbulatio prodeſt iis qui fa-
tigati ſunt, quíque poſt exercitationes loti nõ ſunt,& iis
quibus à cibo deambulationibus opus eſt, quibus gra-
uitas eſt in corpore. Multa verò deambulatio iuuat eos
qui caput aut thoracem malè affectum habent,&quibus
infernæ corporis partes non nutriuntur, & qui in exer-
citationibus vehementiore motu egent. Iam verò quæ
prope mare fiunt, ſiccandi & materiam attenuandi vim
habent:at quæ circũ flumina & ſtagna fiunt,humectãdi
vim habẽt:verùntamẽ quæ prope ſtagna fiũt, deteriores
cẽſentur:quæ verò in mediterraneis fiũt partibꝰ, eæ ſunt
aliis quæ dictæ ſunt præſtantiores,verùm ſuperantur ab
iis quæ propè mare obeuntur. Quæ in rore fiunt,ſimiles
ſunt iis quæ ad ſtagna fiũt: quæ in locis auiũ volatu fre-
quẽtatis fiunt,efficaciſſimæ ſunt ad euocandũ per hali-
tũ,& ad leuandũ: ſimili quoque modo eæ quæ in ſubli-
mibꝰ fiũt locis.At quæ cauis locis & ſpeluncis(aer enim
ibi intẽperatꝰ & vitioſus ineſt, itémq; quæ ſub tecto fiũt,

deteriores ſunt iis quæ ſub dio. valent enim ad replendū vel maximè, ſi humili tecto caſa ſit munita. Quæ loco ventis non perflato fiunt valent ad euocandum per halitum, & ad excremēta diſpergenda, itémque remittunt, non feriunt: at ex iis quæ vento perflante fiunt, quæ ſub Borea, tuſſes excitāt, thoracem lædunt, ſtomachum diſſolutum roborant, vires collabentes firmāt, & ſenſuum integritatem afferunt: quæ ſub Auſtro, caput replēt, ſenſuum inſtrumenta hebetant, aluum molliunt, atque ad diſſoluendum valent: at quæ Zephyris ſpirātibus fiunt, eæ præſtāt cæteris omnibus quæ in vento fiunt. non habent enim Boreæ inſuauitates, quum eis manſuetudo ſimul atque iucunditas ſit coniuncta. quæ in Apeliote fiunt, malæ ſunt, & feriunt: quæ in Sole, effundunt, & caput implēt, & inæqualitates gignūt. Quæ ſub arboribus fiunt, meliores ſunt iis quæ ſub tecto. aër enim ventilatur, & redditur ſalubrior: eæque conuenienter arborum qualitatibus aut nocēt corporibus, aut proſunt. Quæ verò cælo ſereno, leuant, per halitum euocant, attenuant, bonam reſpirationem & mouendi facilitatem parant: quæ nubilo, caput implent, grauitatē important, minúſque per halitum euocant. ac matutinæ aluum molliunt, & ſegnitiem è ſomno cōtractam diſſoluunt, ſpiritúſque attenuant: veſpertinæ verò ad ſomnum hominem præparant, & inflationes diſpergunt.

De curſu, ex eodem Antylli libro, Cap. XXII.

QVoniam curſus eſt deambulatio vehemens & concitata, ideo inter vehemētes exercitationes numeratur: eſt verò accōmodatus hyberno tempore, itém que æſtate media. Valet autem ad corpora calfacienda, appetitum reuocandum, & ad naturales actiones corroborandas, & ſtomachum firmandum, & defluxiones euocandas. Etſi enim primùm defluctiones videtur excitare, eas tamē poſtea cohibet & comprimit: verùm caput implet. In renum autem morbis, & ſeminis profluuio, vt afferuatū quoddam auxilium, nos curſum adhibuimus. Prodeſt iſchiadicis, in quibus in curſus initio vix moueri poſſunt: ſed vbi in curſu ſunt, ita properant vt morbi propemodū obliti videantur. In iis verò quorū viſcera torquentur, & qui fungos eſitarunt, & qui à ſcorpionibus icti ſunt, nos curſum profuiſſe obſeruauimus. Ergo differētias quæ ex qualitate & quātitate ſumūtur, & cæteras etiā generis eiuſdē, ex iis intelligemus quæ ſuprà de ipſis deābulationibus dicta ſunt nobis: at quæ nō dixerimꝰ, quæ quidē ſunt perpauca, ea nūc perſequemur. Eſt ergo curſus quidā qui rectà ad anteriora fit, qui inde etiā nomen duxit: alius in poſteriora, quē recurſum vocāt: alius in orbem, quē circuncurſum nominant. ex quibus is qui ad anteriora fit, ea præſtat quæ iam diximus: at recurſus in poſteriora, is non celeriter initus, & capiti, & oculis, & tendinibus, & ſtomacho, & lumbis accommodatus eſt atque vtilis: idcirco nō replet caput. Porro inceſſus qui pedibus in altum ſublatis fit, qui cogit vt firmius ſummis pedibus incūbendo homines vadāt, ne cōcidant, materiā infrà trahit. Curſus verò in orbem, thoraci & cruribus accommodatus eſt, at capiti eſt alienus. Ergo curſus qui tecto corpore ineuntur, ii carnem calfaciunt, & ſudores mouēt: qui non tecto corpore, non magnam illi quidem ſudorū copiam eliciunt, veruntamen clàm vehementer per halitum euocant, atque etiam corpora durant & exiccant.

De geſtatione, Eiuſdem, ex eodem libro, Cap. XXIII.

ALiæ exercitationes in motu corporis conſiſtunt: geſtatio verò media eſt inter motum & ſitum partium corporis quieſcentium: quúmque totum corpus ferendo moueatur, inde exiſtit vtiliſſima & placidiſſima exercitatio, quæ ipſas itidem partes nō minus quàm magnæ exercitationes, moueat. Omnis autem geſtatio poteſt naturalem calorem augere, & materiæ multitudinem diſcutere, & habitū corporis firmare, & actiones ſtupidas excitare, & ſegnitiem prӕterea diſſoluere, & corporis turbationē ſedare, & iis quos vigiliæ exercent, ſomnum conciliare, & cōtra etiam veternoſis & diſſolutis reditum ad ſe, & vigilias parare. Ac ſomnum quidem

A conciliat, excremēta quæ à capite & ſtomacho delabuntur, per halitū digerendo, quum hæ partes ſint vigiliarū cauſæ præcipuæ: at vigilias poſtea inducit, corporis tenorem ad ſe reuocando & corroborando. Geſtationis autem differentias cōmunes in oratione quæ de ambulationibꝰ habita eſt expoſuimꝰ. propriæ verò ſunt hæ. Vna in lectica fit quæ fulcra habeat lineis ab angulo ad angulū per pedes diſtincta: vel fit in ſella: hæcque duplex eſt, vel ſedentibus iis qui geſtantur vel iacentibus, vel in vehiculo, vel in naui: ac in naui quidem quæ aut ventis

B aut remigibus impellatur. Geſtationi quoque ſubiiciatur equitatio, quanuis nonnulli de ea priuatim loquantur. Ergo geſtatione quæ in lectica fit, vtimur in febricitantibus, aut qui diuturna imbecillitate laborāt, quíque elleborum ſumpſerunt: atque etiam dum vires reficiuntur, quum imbecilli adhuc homines ſunt, prodeſt: itémque vigilantibus, quique ſegnitie & pigritia quadā ſunt oppreſſi, & iis quibus caninum in modum appetitus eſt intentus, quippe quæ intentionē illam ſedet: & iis qui tardè alimentū conficiunt, & iis qui alias obire exer

C citationes non poſſunt: eadem quoque proportione, iis qui diuturno morbo impliciti ſunt vtilis eſt. Sed aliud genus quod lectulo penſili fit, & ante & poſt cibum prodeſt: alterum verò, poſt cibum eſt inutile. Quomodo autem vti hac geſtatione debeamus, explicatur à nobis vbi de elleboro propinādo loquimur. In ſella autē ſtratos geſtamus eos qui febrim habent, atque ex iis lethargicos potiꝰ, & quos cataphora vrget. Qui verò ſimplici, & permanēti, & diuturna febri iactantur, ſi vires ferant, debent geſtari quamplurimum, quandoquidem geſta-

D tio minus mouens corpora, quandoque febrim excitat. Ergo in febricitātibus qui ad integritatem perueniunt, vel quorum longa admodum remiſſio eſt, vel qui febribus tenētur longis, etiamſi non magna interualla habeant, conuenit hæc geſtatio. Qui febrim non habent, in cathedra non tecta potius quàm tecta geſtandi ſunt. Tempora autē & loca in quibus geſtatione vtendū ſit, & quibus modis fieri debeat, deambulationis tractatio nobis expoſuit. Quæ autem in vehiculo fit, habet vim quandam amoliendi commouendique morbos ſtabiles

E & permanentes: quæ verò in nauibus fit, parum plerunque diſtīguitur ab ea quæ in terra adminiſtratur: ac quæ trāquillo mari obitur, non admodum magnā turbationem neque concuſſionē affert. Ex quo fit vt ferme accōmodata ſit iis quibus etiā geſtatio per currum cōuenit: niſi quòd hoc magis habet, quòd in purgato aere, & in quo non humidi vapores, ſed ſicci & acres ſint, efficitur, & ob eā ipſam cauſā eſt præſtātior. Quæ verò per pontū fit, vētis nauim ferētibus, ea maximè varia eſt, & ex maximè cōtrariis cōſtat. Habet enim motū acutiſſimū, vehe-

F mentiſſimū, & neutiquā ceſſantē dum nauis à vento impellitur: eſtque mixtus ex ſecuritate & timore, habétque facillimas & celerrimas mutationes: ac tales quidem mutationes omnem diuturnam morborū affectionem remouēt. Commotio denique quæ in nauigatione excitatur, vim habet elleboro leui & albo perſimilem.

De equitatione, ex eodem, Cap. XXIIII.

EQuitationis exiguus in ægrotantibus eſt vſus: nam ſi placidè equus gradiatur, nihil magis quàm laſſitudinē, & præſertim inguinibus, afferet: ſi vehemēter im-

G pellatur, quanuis totum corpus laborioſè concutiat, tamen aliquid vtilitatis affert: ſiquidem magis quàm omnes aliæ exercitationes, corpus, & præſertim ſtomachū firmat, & ſenſuum inſtrumenta purgat, eáque reddit acutiora: ſed thoraci exercitatio hæc eſt inſenſiſſima.

De geſtatione quæ in febribus conuenit, ex Herodoti libro de auxiliis quæ fiunt, Cap. XXV.

GEſtationis quæ in ſella aut cathedra fit, primus modus eſt vt neque minus quinque ſtadiis, neque plus

H quàm huius duplū producatur: qui modus ſequēti etiā die erit obſeruādus. A tertio verò die quinque ſtadia ſingulis diebus accedāt vſque ad triginta ſtadia. qui verò longiore geſtatione indigēt, ii curru qui manu ducatur vtūtur, quos per triginta ſtadia mouere incipimꝰ, deinde

ea conduplicamus. Qui in febribus vigilia premuntur, eos vſquedum ſomnum capiant geſtare oportet: quos verò dolor vexat, aut aliud tale ſymptoma exercet, geſtandi ſunt donec id quod eos infeſtat moueatur. Geſtatio verò quæ lecto penſili fit, numero quidem non facilè definiri poteſt quanta eſſe debeat: verùm conſequi ratione debemus tanto tempore vtendum ea eſſe quanto quiſpiam in ſella perlatus quadraginta ſtadiorum iter conficeret. Qui verò in bigis geſtantur, à ſtadiis triginta aut quadraginta ducentes initium, vſque ad ſpatium altero tanto maius progredi debēt. Quibus maiore menſura opus eſt, ſunt qui equitare conſueuerunt: in quibus equitatio quoque anteponenda eſt, vtpote eorū naturæ accommodatior, & habita etiam conſuetudinis ratione. Qui denique nauibus geſtantur, à ſexaginta ſtadiis incipiant, & in duplum horum deſinant.

De cricilaſia, ex quarto libro Antylli, de auxiliis quæ fiunt, Cap. XXVI.

HÆC exercitatio intenta corpora mollire poteſt, & quæ loco ſtabiliri non poſſunt, tū reuolutionibus, tum verò etiam figurarum corporis varietate ſic parare vt facilè flectantur & ſtabiliantur: neruóſque imbecillos firmare & laxare, & calorem excitare, & intelligentiam quæ deflexit de via & atra bili agitatur, ad ſtatum ſuum reuocare. Sit autem crici diameter minor quàm ſit hominis longitudo, vt eius altitudo ad mammas vſque perueniat: neque impellatur per longitudinem, ſed etiam errando. Eſto autem ferreus auriga, qui anſam ligneam habeat. Nōnulli tamē tenues cricos rotæ adiectos ſuperuacaneos eſſe putauerūt: veruntamē nō ita ſe res habet, ſed ſtridor ex eis ortus hilaritatē & voluptatē animæ parit. In initio autē rectos impellere cricos oportet: vbi autem corpus incaluerit atque inane ſit factum, tum exiliendum & diſcurrendum: ſub finē verò, iterum recti impellendi ſunt, vt ſtatum quem exercitatio parauit, tueamur. Tēpus autem accōmodatū eſt ante cibū aut balneū, vt etiam in aliis magnis excercitationibus obſeruatur.

De natatione, Eiuſdem, ex eodem libro, Cap. XXVII.

PAuci diuturni morbi ſunt in quib⁹ apta ſit natatio, & perrarò etiam adhibetur: ac æſtate ſolùm ea vtimur, potéſtque gracilem reddere, per halitum euocare, firmare, calefacere, attenuare, hominem iniuriæ minus obnoxium facere. Quæ ergo in mari fit, ea hydropibus, ſcabioſis, & quos exanthemata infeſtos habent, itémque elephantiaſin patientibus; & quorum crura aut aliquæ aliæ corporis partes defluxione tentantur, accommodata eſt. Facit quoque ad eos qui ex alimento fructum nō ſentiunt, iiſque qui in morbo exagitantur. Capiti verò nocet non ſolùm quæ in mari, ſed etiam quæ vbique fit: quæ verò in dulcibus aquis, ægrè & imbecilliter prædictas res poteſt. Quamobrē vitanda plerunque eſt: nam ſi quis in ea diuti⁹ immoretur, ei nerui cū propter frigus, tū propter humiditatē lædētur: at quæ fit in calidis ſpōtè naſcētib⁹, incōmoda eſt, quippe quæ impleat. Sed multo magis fugiēda natatio eſt quæ ex calefacta aqua cōſtet. Quinetiam ſiue in marina ſiue in alia aqua natare quis voluerit, debebit is prius moderatè vnxiſſe, & frictione præcalfeciſſe corp⁹, & eueſtigio in aquā ſe proiicere.

De palæſtra, Cap. XXVIII.

PAlæſtra vehemens firmum & validum ſpiritum efficit, itémque corpus ſolidum & muſculoſum: neruos etiam confirmat, & ſenſus exacuit, & naturales actiones corroborat. Carnem dēſam illam quidem & excitatam, ſed tamen ex omni parte paucam adiicit. Pinguedinem, omnia œdemata, tumores, aquam intercutem diſſoluit: thoraci aliena eſt. At placida palæſtra vice verſa carnem multam cōparat: ex quo fit vt iis qui reficere ſe incipiunt ſit ſuperiore accōmodatior. Præterea erecta palæſtra capiti prodeſt & thoraci, & neruos corroborat: quæ verò ſuper pauimento fit, lumbos, genua, præcordia, & inteſtina vitiata adiuuat: ſed capiti eſt ineptior.

De vmbratili certamine, ex eodem libro eiuſdem, Cap. XXIX.

VMbratilis pugna valet ad ſedandam affectionem laſſitudinis ſenſum referentem, & ad humeros firA mandos, & ad neruorum imbecillitatē & ad tremorem corrigendum. quinetiā materiam infrà deducit, & præſertim in iis qui ſummis pedibus pugiles imitantur. Eſt etiam vtilis renibus, colo inteſtino, atque vitiis quæ thoraci ſolent accidere. Oportet autem non ſolùm manibus cum vmbra depugnare, ſed etiā cruribus: ac interdū tanquā ſalientes, interdum verò tanquā calcibus cædentes.

De geſticulatione, ex eodem libro, Cap. XXX.

INter choream & vmbratilem pugnam media interiecta eſt geſticulatio, ſed ad vmbratilem pugnam proB pius accedit: éſtque ad eadem vtilis ad quæ pugna vmbratilis eſt. ſed hæc pueris, mulieribus, ſenibus, & quorū corpus mirū in modū gracile atq; imbecillū eſt, magis cōuenit: ſiquidē vtilis & accōmodata eis eſt exercitatio.

De exiliendo & ſaltando, ex eodem libro, Cap. XXXI.

DIffert exilire à ſaltādo: nam exilire eſt curſui ſimile, quum eodē in loco corpus manet, poplites inflectendo & circumuehendo: ſaltus verò eſt fermè crurum continuus. His ſimilis eſt ſaltus quo Lacænæ mulieres C ad nates ſaltando priſcis temporibus vtebantur. ſaltabāt enim circunflexis cruribus, ita vt calcibus nates attingerent: quandoque cruribus alternatim inflexis, vt calcibus nates peterent: quandoque verò vtriſque vno & eodem tempore. Exilire verò accommodatum eſt diuturnis morbis capitis, thoraci, materiæ quæ ad partes ſuperiores propēſa fertur, cruribus imbecillis, ſeſe non alentibus, excarnibus, ſtupidis, & tremulis. Saltus verò magis quàm ſi quis exiliat, materiam infrà ducit: ſed quia thoracem cōcutit, ideo eius affectionibus non cōuenit, D verūtamen & ad motum & ad actiones promptum corpus valde reddit. Saltatio verò ad nates caput purgat & ſiccat: euocat etiam menſtruas mulierū purgationes, & fœtus nimiū adhærentes expellit, quemadmodum Hippocrates in libro de natura pueruli ſcriptum reliquit. ſecundas quoque retentas deiicit, & vterum qui ſuprà ſe contraxit, in ſuum locum trahit, & hæmorrhoidas itidem prouocat.

De pila, ex eodem libro, Cap. XXXII.

EXercitatio quæ ex pila exiſtit, promptiores ad motū E reddit eos qui in ea ſe exercent, & vitales actiones roborat. Eſt autem in ea differentia quæ ex pilæ differentia oritur. nā alia parua eſt, magna alia, & media alia: atque alia iuſtæ magnitudinis, alia deniq; inanis & vacua. Paruæ pilæ magnitudinis ſūt tria genera, & ex vnoquoque genere vna extat exercitatio. quædā enim valde parua eſt: qui in ea exercētur, corpore maximè elato ludunt, & colludētes manus manibus proximè admouent: hæcque exercitatio cruribus aptiſſima eſt: ſiquidē vnà cum intentione crurum adminiſtratur. Vtilis eſt etiam dorF ſo & coſtis pullulātibus, itémque brachiis: carnem quoque ſolidam reddit. Alia pila eſt paulo maior, qua etiam homines vtuntur, & cubitos cubitis ludendo immiſcēt: nec corporibus mutuò hærēt, nec annuūt, ſed variis modis mouentur, & propter varios pilæ ictus atque motus, huc atque illuc digrediuntur. atque hæc pilæ exercitatio præſtantiſſima eſt, & quòd corpus ſanum & promptum ad motus cum robore coniuncto præſtat, & quòd aſpectum firmat, nec caput replet. Tertia verò pila quæ his maior eſt, diſtantes inter ſe homines ludunt: ſed in ea, G ſtataria pars eſt & motoria. Qui manent, pilam emittunt cū vehemētia & cōtinuitate, brachiáque & oculi iuuantur: in motoria verò & brachia & oculi pariter iuuātur: ſed cruribus etiā propter curſum, & ſpinæ propter inflexiones quæ currendo fiunt, commodum accedit. Atque hæc quidem de parua pila ſufficiant. Exercitatio autem quæ à magna pila oritur, non modò à ſuperioribus differt ex pilæ magnitudine, ſed etiam ex manuum figura. nam in ſuperioribus omnibus ſummæ manus ſemper H humiliores humeris tenētur: in hac verò, capite altiores, & idcirco ille quoque excitatur in hac exercitatione, atque diſcutitur. quandoque etiā ſummis pedibus vadunt, vt manus altius extollant: quandoque etiā ſaltant, quum pila ſupra eos fertur. ita firmat rotū corpus huiuſmodi exercitatio, & capiti prodeſt materiā infra deducēs. Quæ

verò plus iuſto magna pila eſt, brachia quidẽ in ea proiicienda firmat, & vtraque etiam manu propter magnitudinem emittitur, ſed plagas duras affert: eáque non modò ægrotis aut conualeſcentibus inutilis eſt, ſed etiã bene valentibus. Inanis verò pila, cui etiam folliculo nomen eſt, æquè exercet ac motoria in qua curritur. ſed tamen non admodum facilis eſt neque apta, atque ideo omittenda eſt.

A

De pugillatorio folle, ex eodem libro, Cap. XXXIII.

B

FOllis pugillatorius in corporibus imbecillioribus grano ficulno aut farina, in robuſtioribus arena impletur: eius verò magnitudo ad vires corporis, & ad ætatem accommodetur. Suſpenditur autem in gymnaſiis ſupernè è culmine, tantúmque à terra diſtat vt fundum ad eius qui exercetur vmbilicum pertineat. Hunc vtriſque manibus tenentes qui exercentur, primùm quidem quietè, poſtea verò vehementius geſtant, ita vt ipſum recedentem conſequantur, & iterum redeunti cedant violentia compulſi: poſtremò verò eum è manibus reiicientes emittunt, vt quum reuertitur, vehementius corpori aduentu ſuo occurrat. Ad extremum verò in ſedem ſuam ſæpiſſimè reſtituendo demittunt, vt ex congreſſu ſi non valde aduertant retrocedat. Ex quo fit vt quandoque manibus occurrant dum propinquat, quandoque verò pectore, manibus paſſis, quãdoque verò iis ad terga reuolutis. Poteſt igitur hoc exercitationis genus muſculoſum corpus reddere, & robur afferre, éſtque humeris & toti corpori aptũ, & propter plagas quas infligit omnibus viſceribus idoneum.

C

De exercitatione, quæ halteribus contorquendis fit, ex eodem, Cap. XXXIIII.

D

HAlterum iaculatio, duta exercitatio eſt: ſtomacho autem quem defluxio infeſtat, quique imbecillus eſt, & in quo cibus areſcit, & qui cum labore concoquit, eſt accõmodata, & probè etiã humeros exercet: carnem creat, ſed nec capiti nec thoraci conuenit. Differunt autem halteres inter ſe: nam vel ſeparatim mittuntur manibus extenſis & circumactis, vel tenẽtur ſolùm in protenſione manuum plerunque quieſcẽtium, & breui motu agitatarum: & iis ipſis qui exercentur introeuntibus, & æquè ac pugiles cõcutientibus: vel quum ii qui exercẽtur, manus ad ſpinam iaculando inflectunt. Primùm genus ea præſtat quæ diximus: ſecundum verò, crura neruóſque confirmat, & materiam deducit: tertium verò ſpinam iliáque iuuat & mollit, ſed caput peſſimè afficit.

E

De ingreſſu per loca ſima, ex eodem libro, Cap. XXXV.

HOc exercitationis genus ſpiritum roborat, & corpori faciles flexiones parat, ac præſertim eam vim cruribus indit, ac ſimul etiam robur iis partibus quæ mouentur, cõparat: longum verò tenorem præparat, neruos conſeruat, materiam deducit, & ſuperiora excrementa ad ſuos meatus pellit. Si verò etiam cum arteriarum firmitate adhibeatur, fiet vna è validiſſimis exercitationibus, quæ inferiores & ſuperiores partes corporis æquè fatigabit.

F

De armorum pugna, ex eodem libro, Cap. XXXVI.

G

HÆc exercitatio apud veteres non erat: non erat, inquam, inter eas quæ ægrotantibus proſunt, q uum aliter ſe in armis veteres exercerent. Romani verò hanc poſtea exercitationem inuenerũt, quæ primùm quidem conducebat, vt ad bellum paratiores eſſent: ſed quam nunc inſtituimus, ad corpora fatiganda pertinet. Ergo milites (hæc enim ad ſingulare certamen pertinet) armis indutis, vel contra aduerſarios, vel contra columnam tanquam cõtra aduerſarium pugnant. Hæc autem exercitatio poteſt corpus aptius ad motum & ad carnem ſuſcipiẽdam reddere: veruntamen carnem mollem laxámque facit, éſtque capiti noxia, tum quia mirum in modum à pileo contegatur & galea, tum quia pondere preſſum laboret. Maxima autem huius exercitationis profeſſio eſt & pollicitatio, vt longam reſpirationem & corporis firmitatẽ gignat, quum ii qui huic ſe dedunt, omnem

H

aliam ſpirittus expulſionem ferre poſſint.

De rebus venereis, Galeni, Cap. XXXVII.

RErum venerearum ex Epicuri ſententia nullus eſt vſus ſalubris. re vera autem ſalubris eſt vſus ſi tantum interualli interponatur vt neque reſolutio vlla ſentiatur, & ipſe homo ſeipſo leuior factus, & melius etiam ſpirare videatur. Tempus autem ad vtendum opportunum eſt quum corpus in exquiſita omnium externarum circunſtantiarum mediocritate ſit conſtitutum, vt neque nimis plenum ſit, neque vacuum, neque nimis perfrigeratum, neque ſupercalefactum, neque exiccatum, neq; humectatũ. Si verò errare cõtingat, paruus ſit error. ſed melius eſt vt potius calefactũ quàm perfrigeratum, & plenum quàm vacuum, & humectatum quàm exiccatum venereis rebus vtatur. Qui ergo imbecillas vires habent, ii à veneris vſu ad ſummam infirmitatem deueniunt: qui verò robuſtas, ſed propter magnã pituitæ copiam morbo detinentur, ideo patiuntur quòd humores plus iuſto per halitum digerantur. Innoxia enim venus iis eſt qui calidi humidíque ſunt, quíque ſemine naturaliter abundant. Quinetiã corpus eorum qui firmas vires habent venus calefacit: at eorum quibus eædem imbecillæ ſunt, protinus quidẽ calefacit, ſed poſtea vehemẽter refrigerat. Nonnulli enim ſunt quos protinus à iuuentute concubitus imbecilliores efficit: nonnulli verò niſi coeant aſſiduè, capitis grauitate infeſtantur, cibos faſtidiunt, ac febribus obnoxii fiunt: atque vt deterius appetunt, ita etiam minus concoquunt. Quoſdam noui qui quum huiuſmodi natura eſſent vt à coitu abſtinerent, torpidi pigrique ac ſegnes facti ſint: quoſdam verò qui melancholicorum more præter modum mœſti ac ſpei expertes euaſerint: hæcq; omnia ſtatim veneris vſu vſu ſedata fuiſſe. Hæc igitur conſideranti mihi, ſeminis retentio lædere magnopere videtur, & præſertim in iis in quibus ſemen ſuapte natura deterioris ſucci eſt & copioſius, & ipſi otioſam vitam degunt, quíque antea rebus venereis frequentiſſimè vtebantur, poſtea verò affatim abſtinuerunt. Qui verò firmiores & iuuenes ſunt, horum habitus corporis in raritatem potius quàm vires in imbecillitatẽ mutatur: itaque corriguntur per ea quæ cogunt & contrahunt, qualis eſt præparans exercitatio. ſi verò etiam aliqua refrigeratio poſt venerem corporibus aduениat, erit etiam exercitatione præparante ob eam cauſam vtendum: quandoquidem ea calorem excitat. ſi verò anni tempus non diſſuadeat, nec à frigido balneo abſtinendum erit. Cibi copia quidem ſint minores, qualitate verò humidiores, tum vt probè concoquantur, tum verò etiam vt ſiccitas quæ ex venere contracta eſt, corrigatur. Debet verò nec frigidiore tẽperatura eſſe, ſed vel media, vel calidiore. nã quoniam corpus à venere & laxius & frigidius, & imbecillius & ſiccius eſt effectum, debent planè quæ denſent & calfaciãt, & vires reparent, adhiberi, atque ad hæc ſtudium omne impendi.

De rebus venereis ex Rufo: in quo eſt etiam victus ratio, Cap. XXXVIII.

OMnino autem concubitus frigidius corpus efficiunt: attamen minus laboris à muliere impenditur quàm à viro, atque ita etiam minus moleſtiæ mulieri accedit. nam vehementes ſunt virorum concubitus, & ideo maior itidem labor in concumbendo ab eis adhibetur. Qui etiam erectis hominibus fiunt, maiorem laſſitudinem afferunt: atque illi etiam ſunt huiuſmodi qui poſt ſatietatem ineuntur, itémque poſt ebrietatem. Qui ante cibum fiunt, faciles quidem ac celerrimi ſunt, ſed neſcio quid imbecillitatis inuehunt. ſeminis verò interceptiones quæ in medio concubitu fiunt, renibus & veſicæ ſunt peſſimæ. Verùm non omnino peſſimæ ſunt res venereæ, ſi & tempus opportunum, & modum velis animaduertere. Ex eis ergo hæc extant commoda, plenitudinem euacuant, corpus agile reddunt, ad incrementum promouent, & magis virile efficiunt. Animo verò id præſtant, vt impeditam vim rationis explicent, irámque nimiam cohibeant. Ideo fit vt melancholicis, ſiquid aliud, accommodatiſſimo ſint reme-

dio,quicunque etiam alio inſaniæ genere laborāt, & nō
nullos etiā comitiales ſanauerūt , facta in pubertatis tē-
pore mutatione:itémque nonnullos qui capitis grauita
tem aut dolorem patiebantur,ſanitati reſtituerunt. Hip-
pocrates autem vno verbo res venereas morbis quos pi-
tuita gignit,accommodatiſſimas eſſe pronunciauit:mul-
ti enim qui ex morbo non alebantur,ad cibum facilè ſu-
mendum redierunt:alii quum prius ægrè ſpiritum duce-
rent,facilè ſpirantes euaſerunt: quidam quum cibos faſti
dirent,ad eos capiendos promptiores ſunt facti, alii à cō
tinuis pollutionibus quæ in ſomnis fiebant,ſunt liberati.
quæ res minus afferre noxæ exiſtimatur , ſed mihi quidē
nō videtur,quippe quæ diſſolutum corpus in ſomnis, ad-
huc magis diſſoluunt. Atque hæc quidem ſunt primæ hu-
iuſce orationis partes à nobis expoſitæ. Naturæ autem ve
neri idoneæ ſunt calidæ atque humidæ, victus verò ratio
calidior & humidior:ac tale etiam anni tempus atque æ-
tas:ac tempus quidem,ver:ætas verò,iuuentus. Victus ve-
rò multo quàm alii ad res venereas accommodatior eſt,
qui ſit calidior atque humidior. Minimè autem ad eas fa-
cit victus ſiccans & refrigerans , atque ætas ſenilis & au-
tumnus,& natura quæ ſit maximè ſimilis:atque ita oratio
mea finem eum eſt conſequuta quem initio propoſuerā.
Nunc verò rationes victus ad concubitum accommoda-
tæ,& curationes adhibendæ iis qui vti rebus venereis nō
poſſunt, ſeſe offerunt. Diæta ergo calida & humida inſti-
tuenda eſt:labores quoque moderati eſſe debent , & cibi
facilè diduci,quod eſt totius diætæ caput . Singuli autem
labores ſint contentæ deambulationes , curſus tardi &
quieti, equitationes neque admodum concitatæ, neque
admodum multæ:nam in eis & lumbos & teſtes fatigari
vehemētius neceſſe eſt. Ei verò qui ſit frigidior, itémque
ei qui humidior,hæc & magis & acrius facienda ſunt o-
mnia:eum verò qui ſiccior ſit in quiete continens,in ſta-
tu opportuno conſtitues. Quemadmodum autem prædi-
cti labores moderati iuuant,ita etiam moderati concubi
tus conueniunt.nam & ad rem ipſa incitant,& conſuetu-
dine facilitatem afferunt:vt multi qui omiſſa conſuetudi
ne concumbendi, non potuerint concumbere , alii verò
ægrè & magno labore poſtea concubuerint:adeò non ſo-
lùm oportet conſequenti inſtitutione corpus in ſuum ſta-
tum redigere. Labores autem his minus conueniunt: at
palæſtræ & multæ frictiones,& geſticulationes , & miſſi-
lium iactus,valent quidem ad robur comparandum , ſed
in alias partes potius alimētum perducunt. Venus,ſiquid
aliud,alimenti exuberantiam exigit:ergo miſeria & ab-
ſtinentia nemo conuenienter vtetur , at potu atque paſtu
vtetur. Potui autem conueniunt vina fulua , quippe quæ
omnium ſunt moderatiſſima,neque per veſicā adeò per-
meant ſicut alba:neque ſicca & craſſa ſunt,veluti nigra. ea
dem ſunt capiti maximè idonea, & facillimè concoquun
tur:quibus omnibus eſt opus. Panes apti ſunt,puri, furno
decocti:ſiquidem humidiores ſunt cæteris, obſonia ſun-
to carnes hœdorum,agnorum,ſuum,gallinarum, gallorū
gallinaceorum,attagenum,perdicum,anſerum, anatúm-
que:nā hæ omnes alunt maximè. Ex piſcibus idonei ſunt
polypodes:excitare enim venerem hi mirum in modum
exiſtimantur.quicunque etiam mollem carnem habent,
ſunt accommodati. Inter olera,orminum,eryſimum,eru-
ca, & rapa ad hoc faciunt,quæ etiam medicamenti vicē
gerunt. E leguminibus,faba,cicer, eruilia,phaſeli,& piſi,
quòd flatu corpus impleant, & quòd copioſè alant,con-
ueniunt:veluti ruta,quia flatus diſcutit ac propellit,ita cō
miſcendi corporis libidinem obtundit ac diſcutit . Vuas
ego in hac diæta magnopere commendo :nam & humi-
ditate præſtant,& breui tempore probè ſubducuntur , &
probè etiam nutriunt, & humanum ſanguinem replent
flatu qui maximo impetu ad venerem impellit. Iam verò
accommodatum etiam huic loco eſt , vt quæ tēpora ſint
rebus venereis idonea perſcrutemur,nequid in hac tracta

A tione deſiderari poſſe videatur . Ergo tempora in omni-
bus multa ſunt,prout quiſque eſt paratus : ſed ſumma eſt
vt recentes ſatietates & ebrietates vitentur,quia poſt has
nullus alius conuenit labor.fames quoque cauenda eſt:ve
runtamen magis ſalutariter eo tempore cōcubitur quàm
quum quis ſe expleuerit:ſed imbecillius corpus redditur.
Fugiendæ quoque cruditates ſunt: idcirco cōcubitus qui
media nocte fiunt,periculoſi ſunt, ſi cibo nondum con-
fecto exerceantur. eiuſmodi ſunt ii qui ſub aurora fiunt,
quum fortaſſe cruda adhuc ſint ea quæ ventriculo conti-
nentur:& quia neque excrementa neque vrinas homines
B emiſerint,neque aluus deiecerit,ac concumbere cum ex-
crementis eſt malum. Ante verò exercitationes & balnea,
minus periculoſum eſt. Ei verò qui conſueta munia obi-
turus ſit,imbecillitatem parit. Optimè ergo concumbet à
cibo qui ad ſatietatem non ſit ingeſtus.nam hoc & ad vi-
res confert,& ita refrigerationes quæ ſubſequi ſolent,mi-
nus contingunt. Inde verò ſicui poſt prādium rerum ve-
nerearum pruritus excitetur,ceſſandum eſt donec alimē
tum ex multo ſomno conſtiterit:ſi poſt cœnam, antè dor
mire oportet,ſiquidem hæc maxima ceſſatio eſt. Ac natu
C ra quoq; videtur ratione quadam id efficere vt primùm
eo tempore maximè ad venerem impellat,poſtea verò id
quod ſuperfluit,quàm quod ei aptum & æquale eſt,accō-
modatius excernat. Quod quū medici animaduerterint,
in filiorum procreatione admonent virum qui comede
rit,& epulis & cōuiuio exceptus fuerit:mulierē verò quæ
parcius ſit educata,debere commiſceri:cauſa eſt,quoniam
vir dare,accipere verò mulier debet. Sed ad hæc quæ di-
ximus,aliæ quoque affectiones corporis ſunt examinan-
D dæ . Etenim poſt labores prauū eſt concumbere:& tamē
exiſtimant nonnulli ſolui concubitu labores: ſed non re-
ctè ſentiunt , quum imbecillitas non ſit laborum reme-
dium:& tamen calore neruorum qui in lumbis ſunt,vim
quandam afferunt. Ergo vitandæ ſunt laſſitudines, itém-
que vomitus qui paulo poſt ſint erupturi , quique paulo
antè præceſſerint:itémque purgationes & alui fluxus recē
tes:nam inueteratos quandoque venus exiccat. Habenda
quoque ratio eſt omnium morborum thoracem obſiden
tium,aut quos obſeſſuros eſſe auſpicamur : & vitiorū qui-
E bus nerui affliguntur. quamobrem vehemētes cupidita-
tes ego neutiquam laudo:ſed cenſeo tunc magis eſſe à cō
cubitu abſtinendum,idque tum in aliis,tum vel maximè
in iis quorum veſica & renes aliquo morbo vexantur , &
quos morbus comitialis aut inſania infeſtos habet: nam
vbi morbi acceſſuri ſunt,tum vehementes impetus exci-
tantur . Optimum autem eſt vt tum quiſque rebus vene-
reis vtatur, vt quū prompto animo atque expedito con-
cubitum expetat,tūc etiam corpus eò feratur. decet enim
animum dominari,corpus verò obedire. Non ſunt hæ o-
piniones,ſed prouidentiæ naturæ quæ euacuationis indi
F get,vt etiam cæteras animantes facere decet. Diætæ igi-
tur quibus aſſueſcere debemus , ſunt huiuſmodi. quibus
cognitis poterit quiſpiam remedia facilè inuenire quæ
iis qui concumbere non poſſunt,adhibeantur. Nam Co-
rinthius qui ad nos venit,ſe quidem magna corporis com-
miſcendi libidine teneri dixit,ſed in cōcubitu ſemē nō e-
mittere,flatum verò multum efflare. In hoc coniectura cō
ſequutus ſum,ex ſiccitate malum exiſtere: id quod indi-
cauit curatio.nam quumprimum victu humido ali cœ-
pit,ſtatim ſemen emiſit . Iuuenis verò Mileſius, qui an-
G num fortè natus erat ſecundum & viceſimum , aiebat ſe
in concubitu emittere genituram non poſſe,at in ſomno
magnam eius copiam excerni. Is mihi viſus eſt ob multā
humidam perfrictionem non poſſe concumbendo foue
ri & calefieri:in ſomno verò nimium calefieri , quatenus
ſomni id præſtant vt interiora calefiant,& exteriora per-
frigerentur: ideo labores ei ſatis fuerunt ad curationem,
equitatio ſcilicet:medicamentum verò teſticulus caſtoris
epotus:reliqua denique victus ratio omnis ſicca & calida.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM
Liber ſeptimus.

Quæ corporum affectiones euacuationis indigeant, ex Galeno, Cap. I.

QVVM plenitudo duobus modis fiat atque dicatur, vno quũ ad vires, altero quũ ad capacitatem vaſorum humores continentium refertur, vtrique opus eſt euacuatione, ſiue in ægrotante homine ſiue ſano fiat. Quemadmodum enim qui onus geſtat, non protinus ſimulatque grauatur & fatigatur, iã cecidit, & ab eo eſt victus: ita etiam vbi vires à plenitudine grauantur, fieri poteſt vt homo nondum ægrotet. ſiquidem nonnulli qui conſueta adhuc munera obeunt, ſentire ſe aiunt graues, pigros, ſegnes, atque ita vt ægrè moueantur: eáque plenitudo eſt quæ ad vires pertinet. veluti quũ poſt exercitationes tendi videntur, non parua nota eſt alterius plenitudinis quam nonnulli κατὰ τὸ ἔγχυμα vocant, quia in humoribus per vaſa infuſis conſiſtit atque intelligitur. Senſus autem vlceris ſpeciem referens, in toto corpore proueniens, ac præcipuè in motionibus, mali ſucci eſt ſoboles atq; progenies, qui quidẽ pleriſque cõſuetas etiamnum actiones obeuntibus aduenire conſpicitur. Quandoque autem in quibuſdam corporis partib⁹, non in tota mole, apparent indicia affectionum quæ in illis partibus ſunt, ſimilium iis quas in toto corpore conſiſtere dictum ſit: ac quandoque ſolum caput grauari ſentiunt, aut quendam vlceris ſenſum habere, aut muſculos temporum intendi, idque aut ſimpliciter, aut cum maiore calore cõiuncto. Sic quoque in iecore, liene, ventre, coſtis & ſepto tranſuerſo grauitatem ſæpe ſentimus. Simili quoque modo in ore ventriculi aut grauitatem aut abſurdum aliquem ſenſum percipimus. Ad hæc, dolores in parte quadam infixi vel ob humorum copiam quæ confertim ingruit, vel ob ſpiritum flatuoſum, euacuationem indicant: quemadmodum etiam faciunt qui ab acri humore partem exedente atque erodente excitantur. Sunt etiam qui ab intemperie [illegible]ſcantur: & ex iis quidam ab ea ſola citra humores, alii verò cum humoribus. Ergo in his omnibus quæ dicta, infeſtantium humorum aut vaporũ euacuationes ab his affectionibus hominem liberant. nõ prorſus tamen venam ſecare opus eſt, ſed ſatis eſt tũ purgare, tum fricare, tum lauare, tum aliquo medicamento vti quod per halitum euocet. Deinceps igitur quænam affectiones venæ ſectione iuuentur exponamus.

Quæ affectiones venæ ſectione indigeant, Cap. II.

QVI conſueta munia adhuc obeunt, ſed princeps aliqua pars, aut totum corpus in eis grauatur aut tendiditur, iis neceſſaria eſt euacuatio. Si verò per ætatẽ neque pueri adhuc ſint, nec iam ſenes, conſilium de ſecanda vena inibis: habita tamen præcipuè ratione primarum intẽtionum, hoc eſt quantitatis qualitatiſque plenitudinis, & roboris aut imbecillitatis virium: deinceps verò naturalis totius corporis habitus, itémque anni temporis, regionis, & vitæ anteactæ: tum vtrum copia eſculentorum poculentorúmque, & præſertim valentis materiæ, qui ita affectus eſt, ſe expleuerit: & quibus motibus vel conſuetis vel nõ cõſuetis ſe mouerit, quáſque excretiones habuerit aut præter conſuetudinem compeſcuerit: ad hæc autem omnia, num gracilior aut craſſior ſit effectus. Sanè vtriuſque plenitudinis quãtitas ex propriorum ſignorum magnitudine dignoſcetur. quanto enim grauior ſibi homo videtur, perſpicuum eſt plenitudinem quo ad vires tantũ auctam eſſe: eodémque modo, quantum tenſionis ſenſus auctus fuerit, tantum quoque auctam eſſe alteram plenitudinem, quam à quibuſdam κατὰ τὸ ἔγχυμα vocari dixim⁹. Vtriuſque verò plenitudinis qualitatem partim ex colore cognoſces, memor colorem humorum eſſe, ſi quidem modicè totum corpus à calore frigoréque externo affectum fuerit: partim verò ex iis quæ naturæ humorũ ſunt coniũcta. Frigidiores enim frigidior totius corporis ſenſus ſequitur: calidiores, calidior. humores verò qui in ve-

A nis aceruantur, tumor & vaſorum diſtentio: eos qui in carne, ſenſus in ea aut grauitatis aut tenſionis, ſicut etiam caliditatis aut frigiditatis conſequitur. Porro facultatum nos diſpenſantium infirmitates ac robur propriis actionibus iudicantur: ac voluntariæ quidem, in neruis & horũ principio cerebro: pulſantes verò, in arteriis & corde. Ex facultate verò qua bona nutritio fit, aut color bonus aut malus, tertia facultas quæ nutrix eſt, quã à iecore proficiſci oſtẽdimus, cognitionẽ ſortitur. Vbi ergo adfuerint plenitudinis ſigna, & facultates valentes fuerint, tum ſi
B videlicet affectio tẽſionis ſenſum referat, nihil præterea attẽdens, venã incìdes: ac multo etiã magis ſi ſenſum referat inflammationis. Si verò infeſta plenitudo grauans ſit, nõ ſemper eſt ſanguinis faciẽda detractio. cõtingit enim vt crudus humor in corpore ſit collectus. In quo diligenter eſt aduertendum quantum vires robuſtæ ſint, & quantum humor ipſe ſit refrigeratus. Etenim exolutæ ab huiuſmodi affectionib⁹ vires, adhibita ſanguinis miſſione in extremum recidere malum ſolent, vt reſtitui poſtea nullo modo poſſint: quod vbi factum eſt, periculum non
C mediocre conſequitur, ac præſertim ſi febris accedat ſtatu æſtiuo, ſtomacho malè affecto, & toto corpore molli ſuapte natura, & temperie humido. huiuſmodi enim homines per halitum digeruntur, & celerrimè animo linquuntur, etiamſi non magna febris inuadat. Si verò nihil horum ſit, cæterùm hyems ſit, regione natura frigida, atque hominis natura frigidior, iis & totum corpus venæ ſectione grauiter refrigeratur, & nonnulla etiam ſymptomata accidunt, quæ ex graui refrigeratione cõſequuntur. Quamobrẽ qui ita affecti ſunt, hos venæ ſectione vacua
D re non conuenit, ſed frictionibus & vnctionibus mediocriter calfacientibus, & potionibus humorum craſſitudinem incidentibus, & modicè calfacientibus. nam quæ vehementer calfaciunt, ea tum vires diſſoluunt, tum etiã febres adaugent. Quicunque autem ſanguine per ſputum reiecto nunc quidem curati ſunt, ſed eam habent ſtructuram in partibus thoracis atque pulmonis, vt ſi vel paulo pluſculum ſanguinis colligatur, protinus aut vaſis alicuius oſculum reſeretur, aut vas ipſum rumpatur, iis etiã ſi nondum vllum in corpore ſymptoma extet, tamen in-
E eunte vere ſanguis mittendus eſt: ſimili quoque modo iis qui facilè in comitialem morbum vel apoplexiam cadunt. Eodémque modo ſi alicui alii morbo obnoxium hominem cognouerimus, vt peripneumoniæ, pleuritidive, aut anginæ, melius eſt prius venam ſecare quàm expectare vt aliquod euidens ſymptoma plenitudinis appareat. Ad eũdẽ modũ, ſi hæmorrhoides retẽtæ ſint, & præſertim illi magis melancholici videantur. Omnibus etiã quos ſingulis annis morbi qui ex plenitudine oriuntur, in æſtate ſolẽt exercere, ineunte vere mittendus ſanguis
F eſt: id quod etiam faciendum eſt in iis qui eiuſmodi morbis verno tempore corripiũtur. Homines enim experiẽtia edocti ſunt nõ à ſeipſis ſolùm, ſed à iumentis, vtile eſſe vt priuſquam æſtas incipiat, ſub finem veris ſanguinẽ mittant: memores à quibus morbis capi ſoleant, quum repẽte calida æſtas adueniat. ea enim & ſanguinem plus protendit, & fundit, & tanquam ebullitionem quandam eius parat, ita vt tunc non amplius in venis tanquam moderatus contineatur, ſed vel eas rumpat, vel erodat: ſique immoderatior in partem quampiam irrumpat, aut inflãmationem, aut eryſipelas, aut talem quempiam morbum
G gignat. Etenim cum multo plures, tum verò etiam maiores quàm ſint morbi plethorici, ex humorum fuſione progignuntur. Quidam autem ſunt oculis imbecillioribus, qui affectionibus quæ ſcotomaticæ nominantur, facilè corripiuntur. quos etiam initio veris euacuare oportet. Prius tamen conſiderandum eſt nobis quid in eis aceruetur. ſiquidem nonnulli amaræ bilis ſuccũ copioſius quàm reliquos colligunt: nonnulli melancholicum, aut pituitoſum: nonnulli verò ex æquo omnes coaceruant, in quib⁹ abũdare ſanguis dicitur. Hos ergo omnes vacuabis, ſicut

etiam podagricos & arthriticos initio veris:idq; aut medicamento purgante,aut venæ ſectione. Porro venæ ſectio non ſolùm quum plenitudo eſt,eáque ſiue ad vires,ſiue ad vaſorum quibus ſucci continentur amplitudinem pertineat, ſed etiáſi plenitudo nulla ſit, magnopere prodeſt initio inflammationis,quæ vel ex plaga, vel ex dolore,vel ex partium infirmitate oriatur. Si quoque magnus morbus expectetur,ſanguis omnino mittendus eſt,etiam ſi plenitudinis ſigna nulla adſint:habita tamen ratione ætatis,anni,temporis,& virium. Itaque tria ſunt quæ agnitionem continent,morbi magnitudo aut præſens aut imminens,robur virium,ætas omnis præter puerilem atque ſenilem:qui ſcopi ſatis ſunt ad venæ ſectionem indicãdam. Neque enim vbi tanta crudorum humorum copia accumulata eſt vt ſecandam venam prohibeat,ratio reprehenditur,quia iis virium robur non adeſt, hócque indicio eſt non poſſe eos ſanguinis ferre remiſſionem,quum vnà cum totius corporis colore, qui ita ſit redactus vt nõ indicet abundare ſanguinẽ, pulſus quoque in vehementia & magnitudine inæqualis eſt, imbecillibus & paruis in ipſa inæqualitate exuperantibus. Nunc verò de vtriuſque plenitudinis notis conſideremus,an vbi eæ in homine ſolita munia obeunte apparuerint,mittẽdus illi omnino ſit ſanguis:an id neceſſarium non ſit,vbi nulla magni morbi fuerit expectatio. Quid verò ego in hac re ſentiã, noſtis quum ſæpe adfueritis quum ſanguinis miſſionem ſuaderem vel podagricis, vel articulorum dolore laborantibus,vel morbo comitiali vexatis,vel melancholicis, vel iis qui ſanguinem prius expuiſſent, aut thoracis ſtructuram ſortiti eſſent ad aliquod tale malum contrahendum idoneam:aut ſcotomaticis,aut qui angina continuò corriperentur,aut pulmonis & iecoris vitiis eſſent obnoxii, aut vehementes lippitudines paterenrur,aut (vt vno verbo dicam)aliquo magno morbo premerẽtur: nam in his omnibus cenſeo miſſionem ſanguinis neceſſarium eſſe remedium,quæ ſtatim poſt virium atque ætatis habitam rationem adhibeatur: quæ ſiquando non memorentur, ſubaudiendæ tamen ſunt. At qui nihil huiuſmodi antè ſunt paſſi,omniúmque corporis partium inculpatam ſtructuram nacti ſunt,in eis duplicem me vacuationis rationem ſubieciſſe cognouiſtis:venæ quidem ſectione, ſi in victu ſint intemperantes:ſine venæ ſectione autem, ſi tẽperatè viuat. Nam & multa frictione,& balneis & deambulationibus atque aliis motionibus & item vnctionibꝰ in quibus digerendi vis ineſt, ſtatim exhaurire plenitudinem licet,niſi fortè craſſi ſanguinis redundantia tibi adeſſe videatur.talis enim maximè eſt melancholicus plerunque, rarò verò crudorum quos vocant humorum. Cæterùm in redundantia melancholici humoris, præſtat venam incidere,aut certe vti medicamento atram bilem expurgante:at vbi crudi ſucci exuperãt,antequam morbꝰ incipiat,citè euacuabis: vbi verò febris iam accedit,(vt antè dixi)nequaquam Erit verò indicio color eorum plũbeus,aut ex pallido albus,omniáq; potius quàm ruber, itémque pulſuum inæqualitas. Si verò etiam talis plenitudo multum excreuerit, tum & corporis quoque grauitas adeſt,& pigritia ad motus,& mentis tarditas, & ſenſus hebetudo. Contrà verò quibus cumulatus in corpore ſanguis ex compreſſis hæmorrhoidibus ſit,iis venam audacter incides,etiamſi grauem antea morbum experti non fuerint. Fieri enim poteſt vt apti quidẽ ad aliquem huiuſmodi morbũ fuerint, verùm ob hæmorrhoidum inanitionem nondum paſſi. Si verò etiam aliquæ in eis particulæ vitioſam habere conſtructionem, & præſertim in thorace videantur,eis omnino venam celerrimè ſecabis. Idẽ me ſentire de mulieribus quibus menſtrua purgatio ſuppreſſa eſt intellexiſtis:enimuero in eis nõ prorogãda euacuatio:veruntamen venam ſcindere non eſt neceſſe,quũ malleolorũ ſcarificationes ei quod ſuperuacaneũ eſt euacuando,ſatis eſſe poſſint, quum alioqui vim etiam quandam habeant menſium ciendorum, non ſecus quàm venæ in malleolis ac talis inciſæ. Plenitudines enim quæ ex menſium retentione ſunt ortæ,per crura vacuabis,ſiue ſecare venam,ſiue ſcarificare oporteat. Reuellere autẽ mulierum purgationes ſecta in cubito vena ſolet: nam quæ candidiores ſunt,tenuiorem aceruare ſanguinem conſueuerunt,idcirco à malleolorum ſcarificationibus maximè iuuantur. Nigriores vero venam ſecando curato, ſiquidẽ eæ craſſiorem ac magis melancholicum ſanguinem coaceruant. Quod magis etiam facies ſi magnas habere venas videantur,id quod gracilioribus ac nigrioribus ſolet plerunque contingere,veluti carnoſis & candidis venæ inſunt exiguæ,in quibus præſtat malleolos ſcarificare quàm venam incidere,quippe quum hæ paruas in cruribus venas habeant,vt licet etiam rite ſecentur, quod iuſtum tamen ſit non fluat. Multæ verò ſanguinis copiam non paruam habent,ſed extremè ſunt tenues: aliæ contrà craſſæ,ſed parum habent ſanguinis. Ac mulierem quidẽ tenuiſſimam, cui iam octo menſibus ſuppreſſa menſtrua purgatio fuerat,nõ modico ſanguine detracto ad priſtinũ ſtatum breuiſſimo tempore perduxi. Primo enim die ſeſquilibram,ſecundo libram, tertio non multo plus quàm ſelibram detraxi. In hanc verò ſententiam adductus ſum, quum eius venas eminentes conſpicerem,quæ ſanguinis liuidi plenæ videbãtur. Cæterùm non contemnenda eſt venæ ſectio,tanquam auxilium reuellens non ſit,quũ me perſæpe videritis in ſanguinis è naribus eruptione,quum ea vehemens ſit, ea vſum, protinus effluxionẽ ſedauiſſe. Conuenit autem nõ vſque eò ſanguinem ſeducere,vt ad extremum caſum virium perueniatur, ſed quoad iuſta menſura videatur educta,& prorumpentis ſanguinis impetus validus perſeueret: vena in cubito ſecanda eſt.

De partita ſanguinis miſſione,
Cap. III.

QVibus multa euacuatione opus eſt, vires autem infirmæ ſunt, in iis partiri euacuationem præſtat,vt quum parum ſanguinis detraxerimus,iterum,ac,ſi lubet, tertiò eundem mittamus: quemadmodum me quoque feciſſe in iis in quibus crudiorũ humorum inerat copia,cõſpexiſtis. Nam vbi parum ſanguinis detraxi,protinus melicratum exhibeo probè coctum cum aliquo attenuanti medicamento,vt puta hyſſopo aut origano, & interdum etiam nepeta aut pulegio: aut certè cum melicrato, oxymeli,aut oxyglycy: atque ita ſanguinem iterum minuo, quandoque autẽ eodem die, quandoque verò poſtero: in quo rurſus dato aliquo ex prædictis medicamẽtis, iterũ aliquid ſanguinis detraho: ac tertio die quoque idem facio,vbi aliquid ſimiliter dedero. Verùm vbi ferueſcentis ſanguinis copia redundat,acutiſſimam febrim accẽdens, euacuatio confertim facienda eſt,conandumque eſt inanire vſque ad animi defectionem,virium robore diligẽter inſpecto, quemadmodũ ſcio quibuſdam ſex ſubinde heminas,aut poſtero aut tertio aut quarto die fuiſſe detractas. Quandoque etiam primo die,quum febris in principio noctis aut medio incepiſſet, probè autem concocta fuiſſet quæ pridie comediſſent:nonullis verò pridie inæqualitatem,aut grauitatem, aut capitis,aut alterius cuiuſdam partis dolorem ſentire ſe querentibus, ac proinde parcè comedentibus,vbi febris præcedente nocte inuaſiſſet,memini me primo etiã die ſanguinẽ detraxiſſe: nã in quibus copia feruentis ſanguinis apparet, dato operam vt eum quamcelerrimè vacues, priuſquam in principem aliquam partem irruat. Quamobrẽ etiam de nocte venã incidere ne verearis: nam ita affectis ægrotis expedit vſque ad animi defectionem vt diximus, ſanguinem mitti. Noui enim ex eis quoſdam ex animi defectione neceſſariò refrigeratos,& madoribus toto corpore affluentibus,& aluo citata,celeriter morbo liberatos. Præterea in maximis inflammationibus & vehementiſſimis doloribus nullum maius remedium noui quàm vſque ad animi defectionem euacuare,adhibita diſtinctione, an ſanguinem mittere,an purgare oporteat. Euacuandum autẽ eſt vſque ad animi defectionem,ſed nõ omnem: neque enim intelligendum eſt de ea quæ ægrotis ex timore cõtingit:neque de ea quæ ex mordacibus ſuccis os ventriculi obſidentibus oritur, quum tunc quoque animi defectionem ægroti pati ſoleant. Verùm talis animi defectio non eſt ſufficiens menſura euacuationis, quæ contingit quandoque antequam conueniat:quemadmodum febricitantibus quoque ſæpe vſu venit, vt inter ſurgẽdum vel

reſidedum, animo linquatur. Animi igitur defectio quæ A ratione euacuationis fit, ſit menſura euacuationis, in affectionibus antedictis. Mentem verò adhibere oportet vtrum purgationem ferant, pulſus eorum contingendo dū ſanguis adhuc fluit, ſicut in aliis omnibus quibus ſanguis mittitur facere conſueui, ne fortè ignarus pro animi defectione mortem afferas.

De menſura euacuationis ſanguinis, Cap. IIII.

SCiendum eſt, dum propoſiti ſcopi huius præſidii augē- B ſtur, maiorem euacuationem indicari: dum verò non augentur, tantum detrahendum de ſanguinis miſſione quantum illi fuerint imminuti. Morbi autem magnitudo & robur virium, primi ſcopi erunt ſanguinis detrahēdi: quibus vtriſque ſcopis præſentibus perſpicuum eſt (vt antè diximus) nullam eſſe crudorum humorum tantam talémque plenitudinem quæ inhibere hoc auxiliū queat. Deinde verò ſpectandum eſt quæ ſit naturalis hominis temperatura. nam quibus amplæ venæ ſunt, quique modicè graciles ſunt nec albi, neq; tenera carne copioſius eua- C cuabis: contrarios verò parcius: quippe qui exiguum habeant ſanguinē, & eorū caro facilè per halitū digeratur. qua etiam ratione pueris non eſt ſecanda vena vſque ad quartumdecimum ætatis annum: poſt quem ſi magna copia ſanguinis congeſta eſſe videatur, tempúſque anni vernum ſit, regióque natura temperata, & puer ſit natura bene ſanguinea, ſanguinem minues: id quod multo etiam magis facies ſi peripneumoniæ, aut anginæ, aut pleuritidis, aut omnino alterius cuiuſdam acuti & vehementis morbi periculum immineat. Primùm autem detrahes vſ- D que ad heminam ad ſummum: ſi verò tibi incipienti vires firmæ permanere videbuntur, dimidium heminæ adiicies, iterata miſſione. noſti enim vehementi pulſui cum æqualitate, tanquam minimè fallaci virium robuſtarum ſigno, ſemper adhibendam fidem, ex abundanti autem & magno. Itaque & ſeptuagenariis ſi dicti pulſus adſint, & affectio iubeat, venam ſecabis. quidam enim eius ætatis multum ſanguinis habent, & vires itidem robuſtas: ſicut alii ſicci ſunt, & pauci ſanguinis, & facilè nigreſcētes quauis parte percuſſa. E Itaque non ſolùm numero annorum animum adhibebis, ſed etiam habitui corporis: nam ſunt qui ſexaginta annos ſolùm nati, ſanguinis miſſionem non ferant: veruntamen minus his vtrique detrahes, quanuis eandem habere affectionem quàm florens corpus, videatur. Sed optimum fuerit antequam vena ſecetur, hæc omnia cōſideraſſe, & præſertim quum ſuppreſſæ hæmorrhoides ſint, & mulieris retenta purgatio. Etenim vbi inciſa vena ſanguis fluit, tū eius mutationi, & præſertim quū iā adeſt inflāmatio, & tenori fluxionis nō labaſcēti, potiſſimum autem pulſuum mutationi, tanquam indicio non F mendaci, animum diligenter attendas oportet: & continuò ceſſandum eſt quū pulſus immutatur, aut in magnitudine, aut quauis inæqualitate: nam de mutatione in imbecillitatē quid attinet dicere? Scis enim in hac qualitate certū fieri iudiciū firmarū & infirmarū viriū. In quibus autem propè ſectam venam magna aliqua inflammatio eſt, in iis ſanguinis & in colore, & in conſiſtētia mutationem expectare eſt optimum. Diuerſus enim eſt ſanguis qui ineſt inflāmationi, à naturali, quia nimis excalfactus G eſt. nam ſi crudior erat prius, modò rubrior & flauior efficitur: ſin eiuſmodi prius fuerat, ad nigrum aduſtione conuertitur. Nam ſanguinis mutatio, ſigno eſt aliquid ex inflammatione in venam ſectam tranſſumptum fuiſſe: non tamen omni ex parte expectanda eſt mutatio, ſed eſt quādoque vt antequā mutatio appareat ceſſandū ſit, idq; vel propter viriū imbecillitatē, vel propter malignitatē inflāmationis. interdū enim nihil ab ea emittitur, ſed inibi vehemēter eſt conſtrictus. Si tamen vires nondū exolui euacuatione videatur, id quod ſcies pulſus tangendo & ſi is cui ſanguis mittitur, ætate florēti ſit, expectāda mu- H tatio eſt: potiſſimum verò ſi aër ambiens ſit temperatus. Duo enim hæc ſunt quibus præcipuè dignoſcitur quantum hoc præſidio ſit euacuādum, ægrotantis, inquam, natura qualis ſit, quam exquiſitè cognoſcere nō poſſumus: & ambientis temperies qualis futura ſit miſſo ſanguine. nam quum is calor quem febris affert, multum ſanguinis digerit, & ægrotus abſtinens viuit, alimentum ex ſanguine eum breui tēpore neceſſariò deſtituit, atque interim vires exoluuntur. Cōſumitur enim ob temperiem ægrotantis, ſi humida & calida ſit, qualis eſt puerorum: ob aërem verò ambientem ſi regio calida ſit, & æſtiuum tempus. Proinde minus detrahimus quàm affectio commonet, habita ætatis ratione in pueris: habitus corporis in cādidis, & quibus tenera caro eſt: temporis verò, ſub Cane. eadem quoque regionum & conſtitutionum eſt ratio. Alio verò modo (vt etiam antè diximus) in cōtrariis, hoc eſt, frigidis temporibus, & regionibus, largam euacuationem vitamus, propter refrigerationem conſequentem: quapropter vnum in his ſingulis euacuationis modū ſcripto definire non poſſumus. Noui enim quibus ſex libræ ſanguinis fuerint detractæ, & febrim protinus fuiſſe extinctam, nec vllum virium detrimentum eſſe conſequutum: nonnullis verò ſeſquilibra non ſine leui quadam virium noxa detrahi potuit: quibus ſi duas libras quis euacuaſſet, extremè laſiſſet. Quaobrem ſcio me quādoque vnam quoque libram & quandoque etiam minus vtiliter detraxiſſe.

Quæ vena ſecanda ſit, Cap. V.

SI venam cauſa reuulſionis ſeces è directo partium ad quas ſanguis fluit, perſpicuam inde vtilitatem celeriter videbis: at ſi contrà ſeces, nihil proderit. Ita affecto liene vena quæ eſt propè annularem ſiniſtræ manus digitum inciſa iuuit. Nōnulli verò eam venam incidunt quæ inter medium & annularem interiacet, & ſanguinem fluere ſinunt donec ipſe per ſe ſiſtatur, lienémque iuuari aiunt atque ſi venam internam cubiti ſecueris. ſanguis enim è ſiniſtra manu detractus lienem malè affectum mirum in modum iuuat. Præſtat autem nō ſemel extrahere quantum conueniat, ſed in duos dies eſt facienda partitio. Quinetiam pleuriticis ſanguinis miſſio è directo laborantis lateris adhibita euidentiſſimam ſæpe vtilitatē attulit: quæ verò ex brachio oppoſito, aut omnino obſcuram, aut certè poſt temporis ſpatium. Ac ſæpè etiam oculorum dolores grauiſſimos venæ ſectio è directo facta, intra horæ ſpatium ſedauit. Ergo in oculis laborantibus vena quæ humeralis vocatur, quæque ex ea deriuata eſt, in cubito inciſæ, perſpicuam vtilitatē celeriter afferunt. at dolente latere, aut pulmone, aut ſepto trāſuerſo, aut liene, aut iecore, aut ventriculo, ea quæ per alas in cubiti iuncturam pertinet: maximè autē hæc ipſa interior ſecanda eſt: ſin ſecus, ea quæ ab ipſa diducta in flexu iuncturæ apparet, quam iandiu noſtis ab humerali vena diductam eſſe, ipſámque contingere. Sūt enim hi tres modi ſanguinis in cubito mittendi, interior, exterior, & medius. Interior vtilis eſt iis quibus inferiores collo partes patiūtur: exterior iis quibus affectæ quæ ſunt illis ſūt ſuperiores, vt facies & caput: medius verò locus interdū vtráſq; venas diductas habet in vlteriores partes brachii pertinētes: interdū verò celeriter in vnū inter ſe coēūtes in flexu iūcturæ: ac nōnūquā earū alterā obſcurā, claram alteram. Vbi ergo vena quæ parti affectæ propria eſt, obſcurior fuerit, & ad aliquam ex mediis accedas, da operam vt eā potius incidas quæ à propria diducitur: quādoque etiam vſu venit vt quæ inferiores ſunt cubiti iunctura, quæ in vlna ſunt, eas nihil prohibeat incidere vbi quæ in cubito ſunt, non vtique appareant: & ex iis ipſis incidendæ ſunt quæ è directo partium affectarum ſitæ ſint. Sanguinis ergo miſſio quæ in brachio fit, rectè quidē adminiſtrata nihil magni habet in ſe: at ſi in ea peccatum ſit, triplex error conſequitur, vt in media neruus exiguus, in humerali nerueus capitis muſculus: in interiore verò arteriæ vena ſubiecta ſimul etiam incidatur.

Cauendum eſſe ne axillarem venam incidamus ſi neceſſitas non vrgeat, idque propter arteriam ei ſubiectā, Cap. VI.

SIquis autem alibi vnquam in vena ſecanda arteriam quoque ſecuit, hoc loco id contigit: ergo maximè ca-

uendum eſt ne eã incidamus. ſi verò neceſſitas id cogat
efficere, duo hæc conſideranda erũt, vt eam ligemus qua
maximè parte pulſus arteriæ nobis indicat. quod vbi fe-
cerimus, videamus an locus vlla ex parte infletur: ſiq; in-
fletur, vinculum ſtatim ſoluendum, & quod inflatum eſt,
ad æqualitatem redigendum, & iterum ligandum initio
deligationis in primo loco, vbi arteria ſub interius bra-
chii caput eſt ſita. conãdúmque eſt vt venam inferius in-
cidamus, quia eo in loco diſiuncta ab arteria eſt per ve-
nam mediam, cui nullum vas ſubiicitur. Sed neruus eſt (vt
antè dixi) notabilis in medio flexu: quem ne tangamus,
diligenter eſt animaduertendum.

Situm & ſectionem humeralis venæ omni ratione vacare periculo.

Venam autem humeralem ſecare omnibus modis
ſine periculo licet: & tamẽ quibuſdam etiam ex huius ſe-
ctione muſculus ſub radio conſtitutus indoluit: alios in-
flammatio ſubſequuta vexauit, & dolor diu perdurauit.
Verũtamẽ iis qui ſic affecti fuerint, vena nõ vno ictu fuit
diuiſa, ſed quũ primùm fuiſſet aberratum, ſecundò & ter-
tio, & quãdoque etiam quartò fuit percuſſa. quamobrem
quum muſculi caput ſæpe punctum fuiſſet, eiuſmodi affe
ctiones excitatæ ſunt. At vnico ictu magna facta diuiſio-
ne, nec quiſquã inflãmatione correptꝰ eſt, nec dolorẽ cõ
traxit. quocirca hæc eſt intrepidè ſecãda, ſed interior, cau-
tè admodum & conſideratè. Conãdum autem eſt in me-
dia incidenda, ne vbi neruus eſt ſitus, fiat ſectio. Nũc ve-
rò, quemadmodum prædictæ omnes partes ſecta cubiti
vena (vt dictum eſt) iuuantur: ita etiã quæ inferiores ſunt,
iuuantur inciſis iis quæ in malleolis & poplitibus inſunt.
Prædictis autem inferiores ſunt coxendix, veſica, atque
vterus. renes ad vtranque partem pertinẽt: ſiquidem infe-
riores ſunt iis quas prius diximus, ſuperiores verò quàm
eæ quas ſecundo loco recenſuimus. Itaque miſſus ex cubi
to ſanguis interdum eis prodeſt, vbi recens inflammatio
ſit, & ſanguis redundet: quibus verò affectio ineſt quam
propriè nephritin vocant, venas poplitis aut certè mal-
leolorum ſecare conuenit. Vteri verò inflammationibus
magis etiam quàm renum, venis in crure ſectis ſuccurri-
tur. nam euacuationes quæ ex cubito fiunt, aliud etiã ma-
lum habent adiunctum, vt mẽſtruas purgationes, ſangui-
nem ad partes ſuperiores corporis retrahendo, compri-
mant. at iis quæ in cruribus fiunt, hoc etiam ineſt vt mẽ-
ſes cieant. Memini verò me iſchiadas quæ non ex frigo-
re, ſed impletis ſanguine quæ in coxa ſunt venis exortæ
eſſent, vno die, facta ex cruribus euacuatione, curauiſſe.
idcirco vena poplitis vtilius ſita affectis quàm malleolorũ
ſecatur: at ſcarificatio nihil eis perſpicuò prodeſt. Vt autẽ
ſummatim dicam, incipientes inflammationes reuellen-
do euacuandæ ſunt: inueteratæ ex iis, ſi fieri poteſt, affe-
ctis partibus: ſi non queat, ex vicinis. In iis quæ incipiunt
auertendum eſt quod influit: in inueteratis, id tantũ quod
affectæ parti infixum eſt euacuandum. Id autem optimè
euacuabitur per venas cum iis coniunctas quæ ſunt in i-
pſis partibꝰ. Cui rationi ſubſcribit etiam experientia. quo-
circa quæ in gutture & arteria graui inflammatione affli
guntur, in principio vena ſecta in cubito, poſt ipſum verò
in lingua, egregiè prodeſt, inciſis videlicet ambabus ve-
nis quæ in ea ſunt. Sic quoque induratas inflammationũ
in oculis reliquias iuuat inciſa vena quæ ad magnum o-
culi angulum decurrit: vt etiam capitis grauitates & inue
teratos eius ex plenitudine dolores leuare manifeſtè ſo-
let in fronte ſecta vena. At incipientes aut vigentes iuuat
per cucurbitulam in ceruice facta reuulſio, eáque interdũ
per ſe, interdum cũ ſcarificatione adhibita. Cæterùm priꝰ
euacuare totum corpus oportet. Eadem quoque ratione
incipientes in occipitio dolores atque vigentes vena frõ
tis inciſa iuuat. In quibus verò corporibꝰ nulla adhuc par-
ticula affecta eſt, ſed ineunte vere vacuationem anticipa
mus, in iis, ſi quidem talis ſit homo qui quotannis æſtiuo
tempore morbis febrilibus obnoxius eſſe ſolitus ſit, &
euacuare ſtudeamus id quod materiam morbis ſuppedi-
tat, omnis pars eſt ad detrahẽdum ſanguinem accommo

A data: ſicut etiam ſi arthriticus ſit qui omnibus articulis la
boret. Quibus verò pars aliqua præcipuè infeſtetur, vbi
prius euacuati nõ fuerint, nõ eſt ex quauis parte molienda
vacuatio, ſed ſicut in iis qui pati iã incipiũt. quãobrẽ po-
dagricos ex cubito vacuabis: quos verò comitialis morbꝰ
aut vertigo affligat, potius ex cruribꝰ. Si verò ad venæ ſe-
ctiones propter ſuppreſſas hæmorrhoides peruenias, ſi co
hibere eas velis, quæ in brachio ſunt: ſi prouocare, quæ in
cruribus ſunt venas ſecare oportet. At in quibus mẽſes re
B tinẽtur, ſemper in cruribus, ſi quidem ciere eos oporteat.
Accidit tamen aliquando vt ex vtero per eroſionem ſan
guis erumpat. in quo non eſt idem curationis conſilium.
ſiquidem non effluere ſanguinem volumus, vt in men-
ſtrua purgatione, ſed planè ſiſtere conſilium eſt. Ego ve-
rò quandoque in aliqua ſimia diſſecanda, neruum venæ
mediæ in cubito ſubiectum, & rurſus in alia eundem pro
pe venam ei parem ſimiliter conſpexi. Quorum cõſpectꝰ
vt rarus eſt, ita vtilis fuit ad tollendam calumniam medi-
corum, vtpote neruum incidentium: quãdoquidem poſt
C ſectionẽ ſtatim illi quibus eſſet adhibita ſectio, affectio-
nem ſtupidam in brachii longitudine ſentirẽt, quæ poſt-
ea toto vitæ tempore eos occuparet. Ego verò iis qui me-
dicis id vitio verterent, indicaui propriam corporis fa-
bricationem ita quandoque fieri: & hac ratione medi-
cos dedecore liberaui.

Quod tempus ſit venæ ſecandæ, & iterandæ euacuationis.

Quibus euacuatione opus eſt, in iis eſt maturanda
euacuatio: niſi quædam corruptio cibi in ventre con-
D coquendi facta ſit, aut tarda concoctio, aut etiam cibi
in eo contineantur. Verùm quoniam ſæpe quintus aut
ſextus eſt ab initio dies antequam nos ad curandum
accerſant, expediet tunc quoque ſanguinem mittere,
etiamſi primum huius auxilii tempus ſit omiſſum. Quo-
cunque enim die mittendi ſanguinis ſcopos in ægrotan-
te compereris, in eo hoc auxilium adhibeto, etiamſi vice-
ſimus à principio dies agatur. At quinam ſcopi erãt? mor
bus magnus, & virium robur, puerili ætate excepta, & aë-
re nos ambiente valde calido Quoniam verò progreſſũ
E temporis virtus in pleriſque morbis exoluitur, ideo mit-
tendi ſanguinis occaſio multitudine dierum aufertur: nõ
quò primariò dies hoc efficiant, ſed per medium virium
diſſolutionis. Itaque ſiquando vel ſecũdo à principio die
vires exolui videantur, à vena ſecanda vtique abſtinebi-
mus. In quacũque autẽ diei noctíſque hora ſanguinẽ mit
tes, ſi in febricitantibus, ſcopum habeas declinationem
ſingularum acceſſionum. quibus autem aut propter lippi-
tudinẽ aut aliud tale quippiã citra febrim hoc auxilio eſt
opus, in iis magnitudinem doloris, aut inflammationis,
F aut totius affectionis cui ſecta vena opus eſt, reſpicias.
Qúmque nihil tale aut vrgeat, aut prohibeat, præſtat ma
ne venam incidere, non ſtatim è ſomno experrectis, ſed
circiter horæ ſpatiũ antè vigilantibꝰ. Quoſdã lauare prius
eſt meliꝰ, quoſdã etiã prius deãbulare. Cæterùm in quibꝰ
vere ineũte venã incidere aggredimur, aut propter metũ
febris aut alterius cuiuſpiam affectionis, ſcio me ſangui-
nem etiam quibuſdam detraxiſſe, poſteaquam rerum con
ſuetarum aliquid confeciſſent. Iteratæ autem detractio-
nis tempus, in quibus ſimpliciter euacuare nobis propoſi-
G tum eſt, eodem die eſto: in quibus autẽ reuellere, ſi duo-
bus deinceps diebus fiat reuulſio, melius ſuccedet.

Ex Antylli ſecundo libro de præſidio euacuante, quænam vaſa in corporis partibus ſint ſecanda, Cap. VII.

SI à fronte ſanguis auferendus ſit, rectam in fronte ve-
nam ſecamus. in plurimis verò, in ſuperioribus frontis
partibus & caluaria, vbi vena ad Y literæ ſimilitudinem
ſcinditur. Sectio autem in parte inferiore ad ipſam venæ
H ſciſſionem eſt faciẽda. Quæ verò in angulis oculorũ ſunt
prope ſupercilia, multo ſupra angulos incidimus. Poſt au
rem verò ſecanda eſt ea quæ duræ parti auris eſt oppoſi-
ta. Quæ ſub lingua ſunt, ſi nõ vtranque, at certè eam quæ
magnitudine excedit, dextram vtiq; ſecamus. In brachio

verò eam quæ ex humero deſcendit: in manu, eam quæ inter medium & annularē interiacet: in poplite quæ maximè media eſt in malleolis, interiorē: ſique ante & poſt malleolos ſint, eas quæ antè, ſed propter vaſorum exiguitatem non eſt ſæpe in noſtra poteſtate, vt quod velimus incidamus. Porro in ſecandis cubiti venis, & quæ circa cubitum ſunt, varia animaduerſione eſt opus: hic etiam ſi minus in nobis ſit vt eligamus quam velimus, aut vna ſolùm appareat, vel etiam ſi aliæ appareant, ſed accommodatius ex vna fiat euacuatio, dare operam debemus vt ex ea ſanguinem detrahamus: ſi verò, vt natura fert, & in pleriſque accommodatæ ſunt tres, eæque ſunt perſpicuæ, eā nimirum quæ ſuprà eſt ad muſculum, & media, & quæ ad brachii exortum eſt, cui etiam ſubſtrata eſt arteria, tunc quænam in aliquibus ſecanda ſit, diſcernendum erit. Nā in iis qui animo linquuntur, aut ſtomachus aliquo vitio affectus eſt, aut virium robur ſuſpectum eſt, vena ſuperior incidenda eſt: quibus confertim facta detractione, & cōcitata euacuatione eſt opus, media: at quibus mutatione in melius & diuerſitate, inferior. Ac ſuperior quidem cauenda eſt in iis qui muſculos conuerſos & circumſcriptos habēt, & in quibus muſculorum curuitas vaſis incumbit, paulo ſupra flexum vena eſt incidēda. In gracilibus vitāda eſt inferioris inciſio: & in quibus vena ipſa firma & valde magna eſt. metꝰ enim eſt ne vires exoluātur, magna ſectione adhibita. Si verò hoc fugientes, exiguā ſectionē fecerimꝰ, ſanguis in grumos cōcreſcet, & fiēt aneuryſmata quæ ſatis longo tempore perdurant, ſed poſtea ſedantur. In valde pinguibus, ſi venter aliquis ſectione venæ diuidatur, vena ſuperi[illegible] incidenda eſt: nam & muſculus hum[illegible]ctus qui ſuprà eſt plurimum à vaſe abductus eſt, & nerui plurimùm ab hac parte ſunt diſiuncti: quamobrem etiamſi quiſpiam profundiſſimam ſectionem fecerit de induſtria, ad eos non ſit peruenturus. Vena verò in omnibus ſemel abſolutè pinguedinis eſt expers, & detecta, & facilè ſcind[illegible], & facilè fluit. Iam verò media quoque multum abeſt à ne[illegible] qui ſub ea ſunt ſiti: ſed ea in pleriſque antequam ad fle[illegible]um perueniat, in multas partes, aut ſaltem in duas ſcinditur, quarum altera ſuprà, altera verò infrà vergit. Quocirca in venæ ſectionibꝰ quæ tactu fieri dicuntur, ſed coniectura fiunt, quibus venæ incidunturt, ii pati ſolent. Quoniam enim in venarum ſciſſione venæ ipſæ ſciſſæ tenuiſſimæ ſunt, & non apparent, ideo errores committuntur. ergo hæc vena non tundenda eſt. Quinetiam alius quidam error in deligando brachio ad venā ſecandā cōmittitur, vt cutis vehemēter tēſa in medio flexu, quia ad brachii muſculum extenditur, opinionem ſæpe vaſis facit: quare hoc cauēdū nobis eſt.

Quod tempus opportunum ſit venæ ſecandæ in ſingulis temporibus, ex Herodoti libro de præſidiis euacuantibus, Cap. VIII.

IN ſingulis temporibus morborum, in principiis acceſſionum incommoda eſt venæ ſectio, niſi magnum aliquod malum febricitantes inuadat, vt ſuffocatio, aut conuulſio, aut excrucians dolor: ſi verò nihil extrinſecus vrgear, remiſſionis tempora ſunt expectanda: ſique longa interualla ſint, in perfecta remiſſione venam ſecare conueniet. Vires enim robuſtæ facilius euacuantia præſidia ferunt, & conſtant pro earum robore, & tantum non auxiliis manus præbent, quæ omnia in longa mutatione fiūt. Atquum in acceſſionibus conciderint, auxiliis tātùm indigent quibus recreentur: ſi verò breue ſit remiſſionis tēpus, præueniendum erit vt ne eam perfectā expectemus, ſed quum incipit remiſſio ſecanda vena eſt. Licebit enim nobis paulo interiecto tempore poſt detractionem, in remiſſione alere: & in febribus quādoque auferentia remedia adhibemus, addentia verò non item, ſed abſurdum eſt vt alendi tempus in venæ ſecandæ tempore conſumamus quùmque inuaſionis tempora elapſa ſtatū faciant, ignota verò ſint tempora ſtatum ſuſcipientia, propter inuaſionem eo tempore eſt facienda ſectio: nam quod reliquum eſt ſedabitur. Quum verò ad remiſſionem currit inuaſio, tunc inſpiciēdū eſt: quum verò eò peruenit, mo-

A uendum eſt, & præſertim hoc præſidio. At quorum continuus morbus eſt, nec diſcerni tempora poſſunt, idē eſt venæ ſecandæ, & cibi dandi tempus, vt paulo ante corporis tecurationem ſanguis detrahatur: ſi verò continentes febres ſint, & aliquam acceſſionem perſpicuam afferant, in qua accedentes in eadem magnitudine maneant, & ordinatas aut inordinatas inuaſiones faciant, diligentiſſimè animaduertendum erit ne increſcentibus inuaſionibus detractiones moliamur, ſed in temporibus inæqualibus, quod etiam tempus ad cibum dandum erit accommodatum.

B Antylli quid ante venæ ſectionem faciendum, ex ſecundo de vacuantibus præſidiis libro, Cap. IX.

ANte venæ ſectionem ligandum eſt brachium robuſto vinculo, quod habeat duorum digitorum latitudinē, aut paulo plus eo. In iis verò qui muſculos brachiorum elatos & circūſcriptos habent, vinculum eſt inferius iniiciendum, ac præſertim ſiquibus venæ ſectio adhibetur, ſint oblongi: ſiquidem in eis interuallū longitudinis à muſculo ad cubiti flexum ſatis magnum intercedit: in

C paruis autem non multum. Simili quoque modo iis qui muſculos contortos habent, ſuperior cōſtrictio eſt inutilis. Eſt enim paulo inferius medietate muſculi facienda ligatio, ad finem muſculi vinculo conſtituto: at in mulieribus, & qui muſculos flaccidos habēt, nihil prohibet medio muſculo vinculum adhibere. Sed ſi inferius quàm totus muſculus ſit, aut ſi in inferioribꝰ eius partibꝰ deligauerimus, licebit nobis valida admodum conſtrictione vti: quod tamen partibus quæ conſtringuntur, non eſt vtile,

D quandoquidem in conſtrictione & vaſa occultiora fiunt, & obſtupeſcit manꝰ, ac dolore cōficitur. Verùm ſi in muſculi medietate fiat conſtrictio, neutiquam premendum eſt, ac præſertim in mulieribus & delicatis. compreſſo enim muſculi ventre, perſæpe in brachio hypoſphagma oritur: nonnullis verò & eryſipelas & abſceſſus conſequūtur. In quo etiā videndū eſt ne vinculū cutim inuertat cubiti, ſed naturalem eius ſitum cōſeruet, vt quum ablatum fuerit, cutis in proprium locum ſecedens in cauſa ſit ne ſanguis effluat, quum diſſecta cutis in locum venæ ſectionis abeat, atque ita eam claudat. Qui verò in vaſorum nō

E apparentium ſectione infra cubitum conſtringunt, non rectè faciunt. nunquam enim in vllo membro vaſa eleuata ſunt ab inferiore cōſtrictione. quin ne illi quidem qui prius ſpongiis vaſa quæ in cubito ſunt, fouent, quicquam proſunt, quia non eleuarentur niſi adhibita conſtrictione: vbi verò ſit facta deligatio, manus inter ſe fricandæ ſunt, & aliquid manu tenendum. Quibus verò in fronte aut angulis oculorum, aut ſub lingua, aut ſecūdum aures venæ ſecantur, vinculum eſt collo iniiciendum, & ægrotanti imperandum vt dextram aut ſiniſtram manum ſub

F mento teneat, aut ſolùm pollicē totum, atque ita laqueus digitis alligandus & adſtringendus: ita enim guttur non deficiet, & vtriuſque partis vaſa ad caput tēſa eo compreſſu in ſuperioribus partibus intumeſcent. In abſurdis verò aut languidis hominibus, miniſter adſtans manum mēto ſubiiciet. Si à manu detrahere ſanguinem velis, prius perfundenda eſt aqua calida, atque ita cum conſtrictione relaxanda: in malleolis verò, conſtrictio ſupra genu in femore fiat: ſanguiſque, ſi fieri poteſt, in balneo detrahatur,

G vel ante fomenta adhibeantur: quùmque fuerit admota conſtrictio, laborans inambulet: quùmque ſit facienda ſectio, rectus ſuper vnico crure conſiſtat. Idem fiat in venarum poplitis ſectione, & conſtrictio paulo ſupra poplitem adhibeatur.

Quomodo vena ſecanda ſit, ex eodem, Cap. X.

VEnas incidimus quandoque punctim, quandoque cæſim: ac punctim quidem eas quæ non apparent, cæſim verò eas quæ valde in ſuperficie cutis ſunt ſitæ.

H Non totum autem vas ſecandum eſt. nam auerſis eius labiis fluxio non ſit cum eiaculatione: ſed neque etiā inferior vaſis pars ſecāda eſt, verùm ſuperior. Dico autē inferiorē, quæ ad brachii exortū infrà vergit: ſuperiorē verò

quæ ad radium. Nam ſuperiore parte inciſa, decentior fit ſanguinis iaculatio: at partibus inferioribus inciſis nihil iaculabitur.

Quando, qua magnitudine, quáque forma ſecanda vena ſit, ex eodem libro, Cap. XI.

IN iis qui euacuatione confertim facta indigent, ampla inciſio facienda eſt: at vbi ſanguinis lationem reuellere atque auertere oporteat (quemadmodum vſu venit in iis qui ſanguinem reiectant, aut ora venarum aperta ſunt, aut ſanguis è naribus aut alia parte quadam fluit) perexigua eſt faciẽda. Eiuſmodi enim quum ab ipſa affectione vacuantur, non iam euacuatione, ſed retractione atque auerſione indigent: ex quo fit vt ſanguis multo tempore fluere ex vena debeat. Præterea anguſta ſectio in paruis vaſis eſt itidem facienda, ampla in magnis. Nam ſiquis in magno vaſe ſectionem paruam faciat, ſanguis neceſſario collectus concreſcet. Sunt autem tres incidendarum venarum figuræ, tranſuerſa, recta, quæ non pungit venam, ſed ſcindit: & harum media obliqua. Ac tranſuerſa quidem vtendum eſt vbi iterationem nullo modo faciendam eſſe exiſtimamus: curuato enim cubito ſtatim conglutinatur: obliqua iterandæ ſanguinis miſſioni apta eſt, quoniam in flexu cubiti non ita exquiſitè labia ſectionis componuntur. forma verò oblonga conuenit iis in quibus non ſolùm eodem die iteranda eſt ſanguinis detractio, ſed tertio etiam die & quarto: ſiquidem cubito curuato labia ſectionis à ſeſe plurimùm diducuntur.

Quid faciendum ſit vt ſanguis facilè fluat, ex eodem libro, Cap. XII.

SI fluxio ſanguinis non procedat quòd violentior ſit adhibita conſtrictio, remittenda ea eſt: ſi verò cute recurrente, vaſis inciſio ſit abſcondita ex cõtractu cutis ſupergreſſæ, cubitus in omnes figuras erit conſtituendus ac voluendus, vt ſupinus, vt ſublimis, vt extenſus, vt denique contractus teneatur, donec in ea tandem figura conſiſtat, vt vaſis ſectione contra cutis diuiſionem rectè conſtituta, ſanguis facilè fluat: ſique parua ſit facta diuiſio, iterum erit diuidenda. Quum verò præ timore ſanguis non fluit, accommodatius erit vt ſine ſtrepitu effluat: ea enim turbatio ſedatur, ſi non exiſtiment vlcera paſcentia non eſſe conſequutura. Si animi defectio perturbet, ſtratis & reclinatis ſanguis mittetur, & ſtomachus tum vomitibus & digitorum in os immiſſionibus vellicandus, tum odoramentis recreandus: ſed & partes extremæ vinciendæ erũt ſic, vt magna moleſtia afficiatur. Si verò cõcretio ſanguinis in grumos interturbet impediátque effluxionem, concretionem diſſoluere ambobus vtriuſque manus indicibus digitis oportebit, & comprimendo elidere, atque exprimere: oleúmque erit infundendum, & multo etiam magis acetum, quod ſanè habet grumos diſſoluendi poteſtatem. Si perfrictio vetet ne ſanguis exeat, eáque ſit vel propter aërem frigidum, vel quia morbus frigidus ſit, vt eſt comitialis atque attonitus, & qui ſunt generis eiuſdem, fouendus erit locus perfundendo, fricando, vngendo, & omnino ad contrarium ſtatum erit redigendus. Iam verò pinguedo & caro in pinguibus & carnoſis proſilit dum ſanguis aufertur, eúmque cohibet: in quibus hæc vnica eſt ratio: nam vel auferre eum qui recurrit, vel retinere oportet.

De arteriarum ſectione, Galeni, Cap. XIII.

ARterias quoque ſecare medici conſueuerunt: alias quidem in temporibus ob humores calidos & flatuoſos ad oculos confluentes: alias verò ſecundum aures, ac præſertim in vertiginoſis, & quicunque diuturnis capitis doloribus calidis & flatuoſis afficiuntur. Iam verò & ob alias quaſdam capitis affectiones diuturnas, arteriarum quæ poſt aures ſunt ſectione vtuntur, non tamen eas ſecant quum vlla alia pars affecta eſt, quum tamen multæ ſint quæ hoc auxilio potius quàm venæ ſectione indigeant. Vbi enim calidus flatuoſúſque ſanguis in arteriis collectus infeſtat, illic communibus affectæ partis ſectis arteriis eſt opus: verùm quia ſanguinis fluxus difficulter comprimitur, arterias ſecare medici non audent: atque etiam quum vulnus ad cicatricem perducitur, aneuriſma efficitur. Idcirco maiuſculas arterias medici ob hanc cauſam refugiunt: paruas autem tanquam non ita multum profuturas non incidunt: quanquam & ipſæ quoque nonnunquam non mediocre commodum attuliſſe viſæ ſunt, & cicatrix etiã eis abſq; aneuriſmate fuit obducta. Quin etiam ſi maior arteria ſit, cicatrix ei inducitur ſine aneuriſmate, tota vtique ſecta: quæ res ſæpe imminens ex profluuio ſanguinis periculum ſuſtulit. apparet enim perſpicue quum tranſuerſa ſectione tota per ſe totam diſcinditur, reuulſis vtrinque ambabus partibus, vnam ſurſum, alteram deorſum concedere. Equidem admonitus quibuſdam inſomniis mihi perſpicuis, arteriam ſecui quæ inter pollicem atque indicem dextræ manus ſita eſt, ſanguinémque effluere permiſi donec ipſe per ſe ceſſaret, quum ita ſomnium mandauiſſet: effluxit autem non tota libra. Atque ita ſubitò diuturnus dolor, in ea præcipuè parte infixus qua iecur ſepto tranſuerſo committitur, ſedatus eſt. Alteri verò cui ex vulnere in malleolis accepto ſecta fuerat arteria, ſanguinis curſus non ceſſauit donec ego vocatus totam arteriam ſecui: deinde medicamento ex aloe, thure, & albis ouorum, pilis leporum molliuſculis excepto vſus ſum, & vulnus citra aneuriſma curatum eſt, carne videlicet oſculo arteriæ obducta: homo verò ille quadriennio per exigua temporum interualla coxæ dolorẽ ſentiens, exinde perfectè conualuit. Hæc itaque mihi ſæpenumero perſuaſerunt, vt in ſummis artubus, imò verò & in capite, arterias ſecarem in omnibus doloribus qui à calida flatuoſáque ſubſtantia naſci viderentur, ac præſertim in membranis quarum dolor pungentis ſpeciem refert, & ſenſim expãditur: pungente quidem in vna parte ſenſu, tanquam in affecti loci centro infixo: tenſionis verò ſenſum percipiente omni particula quæ circa centrum ſit conſtituta.

De arteriarum ſectione, ex Antyllo, Cap. XIIII.

ARteriam ſecamus, ſi fieri poſſit, quæ ſub vertice ad occiput & media inter tẽdines: ſin ſecus, eam quæ ſecundum aures eſt, vel eas quæ in vtroque verticis latere ad ſinciput ſunt. pertinent enim ad coronalem & mediã ſuturam. Quæ verò à temporibus ad frontem pertinent, ideo non ſecantur quia ſitæ contra muſculum ſunt: eas enim facilè ſine periculo incidemus, ſi iuſſerimus ei cui arteriæ ſecantur, vt genas moueat, inhæreátque, ac innitatur. Ita enim muſculi omnes temporum toti per ſe totos perſpicuè mouentur. Poterimus ergo omiſſa parte quæ mouetur, in ea parte quæ in fronte quieſcit facere ſectionem: veruntamen neque multum, neque confertim ſanguis ex arteriis propter earum exiguitatem fluit: ſed nec etiam cum multo ſpiritu exit. venoſæ enim ſunt. Non igitur multa ſectio facienda eſt. hinc magis varia fit detractio. Quæ verò ante aures ſunt qua muſculi mandibularum exurgunt, firmæ admodum ſunt ac robuſtæ, ſed rarò citra periculum ſecantur, propter muſculorum propinquitatem, & propter implicationem eius loci membranarum. In ſecandis verò arteriis occipitis, vſque ad os ſecanda arteria eſt. óſque ipſum abradendum, vt caro ex ipſo oſſe ſuppullulet, & per eius medium oſcula arteriæ excipiantur: & præcidatur. melius enim eſt vt ipſam tanquam varicem excipiamus, & ſubiecta volſcella, aut alio quodã inſtrumento ſimili, incidamus non multũ, ſed particulatim. Vbi ſatis ſanguinis effluxerit, ſuppoſita volſcella vas extrahendum eſt, & medium præcidendum: ita enim neque committetur, neque ex fluxu ſanguinis periculum vllum conſequetur, quum oſcula arteriæ in carnem recurrant.

De cucurbitula, ex Galeno, Cap. XV.

CVcurbitulæ corporibus prius euacuatis vtiles ſunt. quum enim plethorica ſunt corpora, cucurbitulas non adhibemus. Eadem quoque ratione in cerebri membranarúmque inflammationibus non vtimur cucurbi-

tulis in principio affectionum, quemadmodum ne in vlla quidem alia parte quam obſideat inflammatio: ſed tum quum nihil præterea influat, totúmque corpus antè ſit euacuatum, atque vſus poſtulet vt aliquid eorum quæ in parte inflammata ſunt, moueamus & amoliamur, vel ad exteriora attrahamus. Quum verò affectiones adhuc fiunt, tum non iis membris quæ laborare incipiunt, ſed eis quæ his continuata ſunt, reuellendi cauſa cucurbitula admouetur: in principio verò vtendum eſt repellentibus.

Antylli, de cucurbitula, ex ſecundo libro de præſidiis euacuantibus,
Cap. XVI.

IN mediocri dolore & ſimilibus, leuibus cucurbitulis quæ ſine ſcarificatione amouentur, vtimur: vbi autem volumus roborare, vehementibus: in oppletis verò particulis, vt in iis quæ à corrupta materia vexantur, præciſa cute affiguntur. Antequam verò applicentur, ventrem iā emollitum eſſe oportet, aut omnino nullam infeſtātium excrementorum ſuſpicionem ſubeſſe, & prius omnino comediſſe, aut poſt leuem cibum, eúmque iam ſubductum, aquam præbibiſſe. Maximè autem ſi ſanguinem detracturi ſimus, primùm locus eſt parumper illinendus: ſique poſtea ſatis ruber & tumidus à cucurbitula ſit factus, ſcarificandus erit: ſi non, tertio loco erit admouenda, donec pars in tumorem extollatur atque rubeſcat. Si verò nec tumor nec rubor excitetur, partes vſquedum puniceæ fiant, ſpongiis fouendæ ſunt, & ita poſtea ſcarificandæ: at ſi norit quiſpiam corpora non rubefactum iri (veluti in iis quorum pingue abdomen eſt, aut in refrigeratis, & mulieribus quæ pepererunt vſu venit) tum antequam cucurbitula affigatur, cataplaſma partibus ſuperdabitur. Sed fit interdum vt à leuibus cucurbitulis tumor validus, colore liuidiore excitetur: vbi verò ſcarificatio ſit facta, aut parum quidpiam, aut certè nihil ſanguinis effluat, quum & craſſius ſit quod antè ſtat atque carnoſius. in eiuſmodi ergo, ſpongiis maximè fouere locum, tenuémque & facilè fluentem reddere ſanguinem conuenit. Ne verò propè mammas cucurbitulæ affigantur cauendum eſt: illapſæ enim cucurbitulis nonnunquam mammæ & inturgeſcentes, magna admod[um] difficultate auelluntur: vbi autem eas auulſeris, oleum erit perfundendum. Applicandæ autem cucurbitulæ ſunt ex modico igni: nam ſi vehementes adhibeantur, vapore inflammantes contendentéſque corpora, nihil notabile attrahunt: eo verò ſitu collocandas eſſe partes vt ne ſanguis in eis contineatur, craſſeſcénſque excretioni impedimento ſit, ſed vt pronus ad inferiora effluat, inter omnes conſtat. Ablatis cucurbitulis, ſiquod eductum eſt ſatis ſit, partes curabimus: ſin ſec[us], iterum eas affigemus. In capite verò non cum multo igni affigendæ ſunt, ſiquidem vehementer attrahent, & euelli difficulter poterunt: quæ ex modico igne admouentur, id quod opus eſt facient. Quum verò ad auellendum difficiles ſunt, ſpongiis calida & frigida aqua imbutis circundare eas oportet, ſiquidem ita remittentur: ſin minus, eas perforare conſilium eſt.

De cucurbitularum differentia ex materia & figura ſumpta.

Differentiæ cucurbitularum quæ ſumuntur à materia, tres ſunt, vitreæ, corneæ, æneæ. Argenteas quia vehementer igniuntur, reiicimus: ænearum eſt vſus frequentior: vitreis quoque vti poſſemus in quibus ſanguinis eſt conſideranda euacuatio: & corneis item in capite, vbi æneas auulſu difficiles fore cognoſceremus: itémque in timidis, qui à flamma deterrentur. In figura autem præcipuè differunt æneæ: altiores enim magis quàm humiliores trahunt: quæque humiliores ſunt, quia non vehementer attrahunt, capiti ſunt accōmodatiores. Quæ habēt plana labia, corporibus latis: quarum labra reſima ſunt, curuis & gracilibus aptius admouentur: quæ acutum os habent, iis conueniunt in quibus non ſcarificamus, ſed vehementi impoſitione cucurbitularum quas leues affigimus, attrahere volumus, quum acumen labrorum ad violētū attractum faciat. Quæ labra habent obtuſa, cum in

A alis, tum vel maximè in capite vtimur. Attractio verò ænearum itémque vitrearum cucurbitularum ex igne fit: cornearum citra ignem: ſiquidem in extremo perforatæ ſunt, quúmque adhibentur, abſterſæ vehemēter per foramen trahunt. ſtatim verò foramen digito aut cera clauditur.

Herodoti de cucurbitulis, ex libris de præſidiis euacuantibus,
Cap. XVII.

CVcurbitula materiam quæ in capite eſt, euacuare poteſt, itémque dolorem ſoluere, inflammationem minuere,
B inflationes diſcutere, appetitum reuocare, imbecillum exolutúmque ſtomachum roborare, animi defectiones amouere, quæ in profundo ſunt, ad ſuperficiem traducere, fluxiones ſiccare, ſanguinis eruptiones cohibere, mēſtruas purgationes prouocare, facultates corruptionis effectrices attrahere, rigores ſedare, circuitus ſoluere, à propenſione in ſomnum excitare, ſomnum conciliare, grauitates leuare. atque hæc quidem, quæque his ſimilia ſunt, præſtare cucurbitularum vſus poteſt.

De ſcarificatione, ex libris Antylli de præſi-
C diis vacuantibus, Cap. XVIII.

SCarificamus partes corporis quæ aut inflammatione aut duro tumore laborant, eǽque ſiue diſtentæ ſint ac dolore vexentur, ſiue fluxionibus infeſtentur, quum ſcilicet ad ſtatum venit fluxio, aut iam eundem ſit conſequuta, aut acris adſit materia. Pars autem quæ ſcarificāda eſt, prius ſi fieri poteſt, lauari debet: ſin minus, aqua tepida perfundi, vſquedum rubefiat: aut ſpongiis foueri, aut ſoli igníve exponi, & poſtea ſcarificari. Adhibēdæ autem ſunt
D inciſiones cruribus & abdomini per rectitudinem: eodémque modo in thorace, dorſo, & ceruice: at in capite, pro ſitu capillorum: in fronte, obliquæ. Porro inciſiones ſint æquali inter ſe magnitudine, ſintque æqualia quæ inter eas ſunt interualla, initiúmque ſcarificationis ab inferioribus partibus ſumatur: ita enim ſanguis ad extimas partes influens, non obſcurabit eas quæ deinceps ſcarificandæ erunt. Situs verò ſcarificationum per æquales inter ſe ordines fiat: non fiat autem ſcarificatio plagam infligendo, ſed per tractum. hoc enim pacto dolore vacabit.

E Apollonii de ſcarificatione,
Cap. XIX.

QVum ad corroborationem & quamlibet corporis tutelam, ſanguinem conferre plurimùm didicerim, qui quidem plerunque redundat, & interdum qualitate in peius vertitur, exiſtimaui vbi redundat, imminutionē: vbi correptus eſt, immutationem conuenire. Venas igitur eodem anno ſæpe incidere non eſſe accommodatum cenſui, quoniam vnà cum multo ſanguine ſpiritum quoque vitalē effundi intelligebā: quo crebri[us] exhauſto, tota
F corporis cōpages refrigeratur, & omnes naturales actiones pei[us] obeūtur. Quocirca iudicaui à particulis ignobiliſſimis, vtpote à cruribus, ſanguinis detractionem ſcarificādo fieri debere, quantitatem metiendo ex hominis habitu atque vſu qui expoſtulet. Præſtantiſſimum autem hoc auxilium eſt, tum ad tuendam ſanitatem, tum ad recuperandam, quum auerſa fuerit, vel ab aliquibus huiuſmodi cauſis. Sed nemo tamen putet me venæ ſectionem reiicere. eā enim ego in maximis periculoſiſſimiſq; affectioni-
G bus non omitto: in quibus abunde affatimque ſanguinē effundere oportet. nam in vehementibus affectionibus euacuationes affatim faciendæ ſunt. Plethoram verò mediocrem, quæ aliquid mali ſit factura, & iam conuerſionē in morboſum ſtatum attingat, tibia ſcarificationibus vexata, quæque ſine moleſtia, & quantam voluerimus ſanguinis extruſionem reddiderit, citra validam totius corporeæ molis commotionem ſoluit. Sæpe autē plus quàm ſatis ſit congregatur: quare non eſt cunctādum, quin quoties ſigna plenitudinis inciderint, eam tollamus eo modo quem nunc præſcripſi. Præſtat autem viſcera, quæque
H in toto corpore inſunt vaſa, nō repleri immoderatè, neque diſtendi, ſed potius in quadam relaxatione terminata contineri, vt expeditè permeare ſpiritus naturalis queat.

Scarificationem mulieribus quæ non probè purgantur, itémque aliis pleriſque affectionibus prodeſſe, Cap. XX.

MVlieribus quibus non proſperè ſuccedit purgatio, ſcarificatio mirabiliter auxiliatur: nam quod illic minus eſt factum, hac ratione euacuatur. Statutum autem purgationis tempus expectandum eſt, túncq; ſi nihil aut parum ſponte ſua effluxerit, hoc auxilio tantum detrahemus quantum vſus poſtularit. Quinetiam hoc auxilium
B quibuſdam mulieribus maxime profuit, vt menſtruæ purgationes de more iterum redirent: continua enim ad partes inferiores ſanguinis deductio, ei quoque viam ac propenſionem parat. Equidem mulieres quæ multum ætate proceſſerunt, quibus iampridem menſtruæ purgationis nihil apparuerat, vbi aliqua moleſtia corporea vexarentur, hac curatione ſubleuare conſueui. eſt enim hæc mulierum propria, multúmque efficax eſt, quippe quæ naturalis excretionis modum imitetur. Euacuare autem interdum ſcalpello ſoleo, interdum hirudines admouendo.
C Iam verò quum oculos quidam ex longo tempore ab inceſſabili fluxione infectos haberet, hoc præſidio ſanatus eſt, quum nos aliis quoque localibus auxiliis ad oculos vteremur, & totius corporis curam geſſiſſemus. Senex etiam quidam, quum prius per longa interualla, deinde breuia, ſtrangulante circa pulmonem anguſtia vexaretur, ſimili modo eſt curatus. Vacuandum autem tantum eſt quantum conuenire videatur: éſtque cauenda refrigeratio: alimentúmque moderatum tribus aut quatuor diebus dandum. Qúumque peſtilentia vehemens per Aſiam vagaretur, multique ob eam cauſam obirent, egóque in
D morbum itidem incidiſſem, ſecũdo die quum remiſſio fieret, crus ſcarificaui, & ad duas libras ſanguinis detraxi, atque hac ratione vitaui periculum. quo ſanè auxilio quũ multi quoque vſi eſſent, ſunt ſeruati: erant enim ſigna plenitudinis. atque illi præcipuè euaſerunt qui ſanguinem copioſè euacuauiſſent. Quinetiã capitis dolores moderatos, tonſillarum inflammationes, ac dolores laterum recentes tollit: nam diuturniora huiuſmodi ſymptomata localibus ſcarificationibus diſſoluimus: eos denique qui
E vires reficiunt, & ad ſtatum naturalem difficulter redeũt, nihil ſanè eſt quod æquè ad eis accommodatam & idoneam bonámque nutritionem ducat ac ſanguinis per ſcarificationem euacuatio.

Antylli de hirudinibus, ex libris de præſidiis euacuantibus, Cap. XXI.

NOnnulli captas hirudines includunt, eiſque ad multa vtuntur. Vbi enim miteſcunt, carni facilè admouentur, quum aliæ quandoque peregrinè ſe gerant: eas verò experientia docti protinus admouemus. quæ verò
F nuper ſunt captæ, vnum diem ſeruare, & parum ſanguinis alendi gratia iniicere conuenit: ita enim virus earum exprimetur. Vbi vti volumus, locus cui applicandæ hirudines ſunt, nitro prius fricandus eſt, ac ſanguine alicuius animalis, aut argilla liquida illinendus, aut fouendus, aut vnguibus ſcalpendus: ſiquidem ita promptius carnem apprehendent: hirudinéſque in aquam puram & tepidam in vaſe lato atque magno iniiciendæ ſunt, vt commotæ virus abiiciant: deinde ſpongia ſunt excipiendæ, & ſtrigmentis purgandæ, ac denique manibus admouendæ.
G Vbi omnes inhæſerint, oleum tepidum particulæ ne refrigeretur infundemus. Si verò manibus aut pedibus affigendæ ſint, partem in aquam in qua hirudines ſunt iniiciemus. Si verò quum cruore plenæ ſint, vti etiam eis oporteat, vel quia paucæ nobis hirudines ſuppetant, vel quia paucæ carni inhæſerint, earũ caudas vbi expletæ ſanguine fuerint, forcipe excidemus. nã ſanguine fluente nũquam trahere ceſſant, donec nos ſale, aut nitro, aut cinere,
H earum ora perſpergamus. Quum exciderint, ſi locus eſt cucubitulæ capax, eius applicatione virus extrahendum eſt, eáque erit validè agglutinanda, celeritérque auellenda: ſi verò capere cucurbitulam non queat, ſpongiis fouendus eſt: ſi verò ex corporibus aut oſculis cruentæ lacrymæ adhuc effluxerint, mannam, vel cuminum, vel farinam inſperges, deinde lana pauco oleo madente conuolues. Si ſanguis etiam erumpat, linteola vel telas aranearum ex aceto iniicies, vel gallam, vel ſpongiam nouam pice liquida illitam & combuſtam: deinde chartulam aceto madefactam applicabis atque alligabis. Hæc in mediis corporis partibus agenda ſunt: nam in artubus (hoc eſt, brachiis & cruribus) ſola deligatio ad cohibendum ſanguinem eſt ſatis: quæ poſtero die ſoluenda eſt, ſique ſanguis conſtiterit, abiicienda: ſi non, iiſdem vtendum. Scire autem conuenit, hirudines non ex intimis partibus ſanguinem attrahere, ſed eum qui carni adiacet exugere. Porro vtimur hirudinibus in iis qui inciſiones pertimeſcunt, vel in iis particulis quibus propter exiguitatem, aut gibboſitatem, aut inæqualitatem affigere cucurbitulas non poſſumus. Hirudines autem auellimus quando eius ſanguinis quem detrahi oportere exiſtimamus, dimidium extractum fuiſſe coniicimus: deinde tandiu ſinimus effluere, quandiu fuerit excretus is qui ſatis ſit. Qúumque particula tum ab hirudinibus quæ ſuapte natura ſunt frigidæ, tum ab aëre ambiente refrigeretur, ideo fouenda eſt ac recalfacienda: ſanguiniſque effluxio non refrigerãtibus, ſed adſtringentibus, & emplaſticis (vt diximus) cohibenda eſt.

Menemachi de hirudinibus, Cap. XXI.

HIrudines locis affectis, aut iis quæ nõ pinguibus proxima ſunt applicantur: nam oleum earum appetentiam ſubuertit. In anguſtiam ver[illegible]icti calami, ab vtraque parte non perforati, aut in operculum paruæ arundinis, aut quippiam ſimile demitti debent quum admouẽdæ ſunt. Earum numerus ex duabus magnitudinibus, loci videlicet & affectionis, eſt ſumendus. Auferantur autem oleo calido earum labiis infuſo. Mordacitas verò aliarũ in partibus vlceratis conuenit. quod verò poſt auulſas hirudines effluit, digitus impoſitus cohibet. Quãtitas autẽ excretionis ex hirudinum erectione apparet: ſed euidentius quoque cernitur, ſi in vnum conducta fuerit, vbi hirudines à corporibus diuulſæ ſanguinem euomuerint: Hirudinib⁹ verò adhæreſcentibus, loca quib⁹ affigendæ ſunt, ſuperficie tenus ſcarificandæ ſunt. nam vbi ſanguinem guſtauerint, eundem magis expetunt.

Galeni, quos purgare conueniat, quibus purgationibus, & quo tempore, Cap. XXII.

SAna corpora difficulter purgantur: nam & vertigine vexantur, & torquentur, & fit moleſta purgatio, & celerius præterea exoluuntur. Hæc autem omnia fiunt, quòd purgans medicamentum proprium educere humorem cupiens, ipſumque nõ cõperiẽs, ſanguinem & carnes colliquat, vt ex eis quod ſuum eſt, eliciat. At qui ſani adhuc ſunt, illi quidem, ſed tamen niſi euacuentur, in morbos caſuri ſunt, præueniendi ſunt, & ineunte vere vacuandi, vel miſſo ſanguine, ſi ex multitudine: vel purgatione, ſi ex humorum corruptela capi morbis ſoleant. Ac nos quidem & podagram & articulorum dolores in principio, quum nondum circum articulos tophum excitaſſent, huiuſmodi euacuatione cõplures annos inhibuimus: eodémque modo pleroſque attonitos, comitiales, melancholicos, & aliis eiuſmodi diuturnis affectionibus vexatos, prædicta euacuatione ſanauimus. Aliis itaque pituitam, aliis amaram bilim, aliis atram, aliis ſeroſa excrementa, ad eſſentiam eorum morborum quibus capi conſueuerunt, euacuari conducit. Ac protinus melãcholia quiſpiam niſi purgatus fuerit ſingulis annis capietur. Hunc ergo nõ ſolùm vere, ſed autumno etiam purgo: itémque fœminam quæ in mamma cancrum habuit, quotannis ineunte vere ſimiliter purgãdam curo: quam quidem ad ſanitatem perduxi vehementer euacuando, vſus medicamento nigram bilim expurgante: ſique aſſumpta purgatio non fuerit, ſentit mammam altius dolore vexari. Quinetiam incipiẽtẽ elephãtiaſin miſſo primùm ſanguine, & purgatione

data;in alio curaui:deinde ei quoque vnica ſingulis annis purgatio ſufficit: eáq; intermiſſa, morbum ſtatim reuocat. Atque hæ quidem ægritudines nigros humores purgari poſtulant: comitiales autem attoniti, & aſthmatici, pituitoſos: velut dolores articulorum, ſi cum multo calore infeſtent, amaram bilem: ſi cum tumoribus frigidis, pituitam euacuari poſtulant. Alius quidam æſtiuo tempore tertiana ſemper corripiebatur, qui multos ab hinc annos in febrem non incidit, ſub finem veris pallidam bilē noſtro conſilio antè purgando. Hoc enim tempore eiuſmodi homines euacuare eſt melius: quemadmodum comitiales, arthriticos, & melancholicos, & quicūque ex humorum craſſitie in morbo cadunt, ineunte vere præſtat euacuare. Antequam autem medicamentum purgans exhibeamus, craſſos humores attenuare, tenacéſque diſſecare, ac meatus per quos traduci trahíque debent, aperire oportet, ſi purgatio ſit optimè ſucceſſura, idque cum in reliquis omnibus, tum vel maximè in iis qui elleborum ſumunt: nam medicamenti vis quæ diuellit, quum excutit humores qui altius affectis partibus inhærēt, & ob eam cauſam diuturnis morbis prodeſt, facilius id facit, humoribus prius attenuatis. Qui hoc negligunt, iis moleſtæ purgationes ſuccedunt, & cum torminibus, & interdum cum vertigine quadam, multáque nauſea, malo pulſu, exolutione ac difficultate. Eius autem qui elleborū ſumpturus eſt, prius experiri naturam debemus quomodo ea ad ſupernas purgationes, hoc eſt, quæ vomitibus fiunt, affecta ſit. Experiemur autem dandis iis quæ vomitum mediocriter prouocant: nam ſi ita non facilè purgetur, non erit ad elleborū agendus, ſi non antè [illegible]aretur. Præparatur autem vomitu ipſo ſæpius excito. Quum ergo is qui ſumpturus elleborum ſit, promptius vomere aſſueuerit, melius etiam fiet ſi antè corpus humectabimus. Humidum verò fit corpus, tum multo cibo, tum quiete. Ac quietem quidem id facere perſpicuum eſt: quando, vt exercitatio membra exiccare poteſt, ita quies, quum vacatio quædā & exercitationis vacuitas ſit, humiditates conſeruet. At cibus copioſior nō abſolutè humectare aptus eſt, ſed is denique qui vehemētis qualitatis expers ſit, hoc eſt, qui neque acerbus, neque acer, neque ſalſus, neq; amarus ſit. Nos verò oxymeli quãdoque potui dedimus, in quo ellebori albi ramuſculos per diem ac noctem raphanis infixos demiſeramus: eſſétque hæc ellebori imbecilla purgatio. Cæterùm qui anguſtum thoracem, & idcirco pulmonem cōpreſſum habēt, ſunt ad vomendum ineptiſſimi, cum aliis quæ vomitum cient, tum præcipuè elleboro albo: vaſculū enim aliquod ex iis quæ in inſtrumentis reſpirationis ſunt, diſrumpent. Præterea amaram bilem per ſuperiora, pituitam potius per inferiora purgare conuenit. quanquam interdum cōtrà eſt faciēdū, ſi pituita in ventriculo, amara verò bilis in inteſtinis aceruata fuerit. at melancholicū ſuccum per inferiora ſemper educimus. Ac de anni quidem temporibus ſcriptum in aphoriſmis reliquit Hippocrates, æſtate ſuperiores, hyeme inferiores partes medicamento purgandas eſſe. Atque ad temporum anni proportionem, regionum habenda eſt ratio, vt calore, frigoréque diſtinguantur: idémque de ætatibus eſt ſentiendum. Iam verò conſuetudo quoque non parum facit ad indicandum euacuationem. nam qui vomere ſunt aſſueti, purgationem per ſuperiora minus moleſtè ferunt: qui aſſueti non ſunt, non ſine periculo, & præſertim elleboro purgantur. Sed par eſt etiã vt genus morbi cōſideretur: nam quum corpus albidum & pituitoſum totum apparet (quam hydropem leucophlegmatiam vocant) opus eſt medicamento quod pituitam educat: ac primùm quidem per inferiora, poſtea per vomitus, poſtremò, per ea quæ per nares & palatum pituitam trahunt. Quum enim redundans humor in toto corpore ſit diffuſus, omnes euacuationes admouebimus: ſi verò aſcites ſit hydrops, medicamentum quod aquæ educendæ ſit, dabimus: quemadmodum in arquatis aliquid dandum eſt quod per bilem educat: nam & his bilem multis modis euocare oportet, ſurſum, deorſum, per vrinas, per palatum, per nares. Ita, etiamſi melancholicus ſuccus redundarit, vt in melancholia, cancro, & elephantiaſi, medicamentum quo nigra bilis educatur, exhibemus: nam in comitialibus vtimur medicamentis pituitam extrahētibus. Ex quibus eſt perſpicuum, à morbi conditione nobis oſtendi & humorem euacuandum, & locum per quē eundem educere debeamus. Iis enim quorum iecur inflammatione vexatur, ſimulatque concocta inflammatio ſit, purgationem adhibemus: ac per inferiora quidem quum ea in ſimis iecoris partibus ſit: per vrinas verò, quū in gibbis. Ita quoque in reliquis ſpectabimus & humorem exuberantem, & affectum locum, ex quo tanquam cauſa quadam morbus conſurgit. Hæc enim, & quis humor euacuandus ſit, & quomodo, & qua parte ſit educendus, indicabunt, & ad hæc omnia tempus etiam accommodatum commonſtrabunt. Nam inter initia, tenues & ſeroſos humores vacuabis: concoctionem verò expectabis, vbi craſſi & glutinoſi fuerint, quales ſuapte natura ſunt pituita atque atra bilis. Acceſſiones quoque tibi euacuationis modum indicabūt, vt dum vrget acceſſio, à ſuperioribus educas: vbi ceſſet, quæ remiſſio dicitur, ab inferioribus: nã ſic etiã iuuãt quæ per ſe in morbis eueniūt, quū in acceſſionibus vomitus pleriſq; excitetur, & ſanguis è naribus erūpat: in remiſſionibus verò lotiū & aluus fluat. Tēpora autem acceſſionum & criticorum dierum maximè obſeruanda ſunt, ſiquando purgationem per inferiora moliaris: nam ſi humores ad ſuperiora propenſi ferantur, vis medicamenti per inferiora purgantis impeditur. In iis autem qui iam ægrotant, ſi morbus diuturnus futurus eſt, expectanda ſemper erit concoctio: in acutis verò morbis, quum turgeat materia, inter initia medicamento purgãte vti licet. atque id ipſum cum magna animaduerſione diligentíque conſideratione faciendum eſt: nam in acutis periculum non mediocre eſt ne purgatio malè ſuccedat, eo quòd omnia medicamenta purgantia calidæ ſint facultatis: & febris in eo quòd febris eſt, & ſui ratione non ſicca, nec calida, ſed his maximè contraria, humida frigidáque expoſtulet. Non ergo febrilis caloris cauſa purgans medicamentū propinamus, quod nos quoque quãtum in ipſo eſt, nocere ſcimus: verùm vt humores febrim concitantes educamus. Debet igitur maior vtilitas prouenire infeſtis humoribus detractis, quàm ſit noxa quæ à medicamento expurgante corpori infligitur, neceſſarió. Prouenit autem vtilitas, ſi & ſine moleſtia, & omnis infeſtus humor euacuetur. Quod vt fiat, conſiderandum prius eſt vtrum is qui morbo laborat, ad eam purgationem ſit idoneus. Etenim qui pleriſque cruditatibus laborarint, craſſiſque ac tenacibus eduliis veſci conſueuerint, itémque quibus tenſa hypochondria inflatáque ſint, aut ſatis ſupérque calida atque feruentia, aut in eiſdem locis inflãmatio quædã ſit, ii omnes ad purgationes ſunt inepti: quamobrem dimittendi ſunt, & ægrotãtis humores, quoad eius fieri maximè poteſt, ad fluendum paratos eſſe oportet, hoc eſt, tenues, & minimè tenacitatis vllius participes, & meatus per quos eſt tranſitura purgatio, apertos eſſe. Hæc enim nos antè paramus, quum aliquem ſumus purgaturi: at in acutis morbis, ſi ſtatim inter initia, vel primo die, vel non vlterius ſecundo, purgatione vſuri ſimus, turgente materia, nihil huic præparationi relinquitur loci: niſi quis fortè occaſionem nactus ſit mulſam potui dãdi, in qua parum hyſſopi, aut origani, aut trogorigani, aut thymi, aut pulegii, aut aliquid eiuſmodi attenuans ſit incoctum. Quocirca conſentaneum eſt vt in acutis morbis raró purgante medicamento vtamur, quòd in principio non ſæpe turgeant humores affligentes, neque ſi turgeant, ægrotus ſit ad purgationem aptus: neque etiam nobis tempus ſui parandi accommodatum præſtet. Turgere autem dicuntur humores quum motu vehementiore agitantur, & ab vno loco in alium confluentes, in principio morbi vexãt hominem, doloréſque ac titillationes afferendo, eū quieſcere nō ſinūt. Hos ergo humores euacuare cōuenit, eos dico qui in motu, latione & flexu ſunt: qui verò in aliqua parte corporis iã cōſederūt, neq; vllo alio auxilio, neque medicamēto purgante mouendi ſunt, priuſquam concocti fuerint. tunc enim naturam etiam euacuationi habebimus adiutricem. hæc enim ſimulatq;

humores concocti ſunt, eoſdem dimouere, idque quod ſuperuacaneum eſt expellere conſpicitur: quo ſanè tempore criſes etiam fiunt. Verùm quum natura perfectè excernit, nullo præterea medicamento opus eſt: quũ verò ipſa mediocriter atque imbecilliꝰ facit, quod deeſt ſupplere medici debent. Illud autem ſciendum eſt, rarò euenire vt humores ab vno membro ad aliud confluant, ac ſæpius in vno aliquo membro quieſcere, ibique manere donec cõcoquantur, toto morbi tempore vſque ad morbi ſolutionem. Quum igitur nõ ſolùm morbus acutus fuerit, ſed etiam cum vehementiſſima febri coniunctus, cauendum eſt ne purgationem offeramus, præcipuè quum ægrotantis natura nobis ſit ignota. Nonnulli enim ſuapte natura difficulter purgantur: nõnulli verò modica potione medicamenti epota copioſè purgantur. Quum igitur febris non ſit vehemens, túque ægroti naturam noſcas, medicamentum dabis: quam ad rem vtitor elleboro nigro, aut alio quopiam ſimili, è quorum numero etiam eſt quod ex colocynthide conficitur, quod vſitato nomine hierã vocant. Hæc autem quum variè conficiatur, ea quæ elleborum aſſumpſit, nec ſcammoneam habet, præſtãtiſſimum medicamentum eſt in iis qui medicamentum ſubducẽs ſumere omnino poſſunt. Poſt aſſumptam verò purgationem, vtile eſt ptiſanam ſorbere, quemadmodum ait Hippocrates: ipſum enim purgãs medicamẽtũ, vt exiguũ fuerit, in fundum ventriculi deſcẽdit: in deſcenſu verò cum gula, tum pars omnis ſublimis ventriculi non ſolùm medicamenti purgantis qualitate, ſed ſubſtantia quoque in deſcenſu appulſa inficitur, & magnopere læditur. ex quo fit vt ptiſanæ ſuccus vtiliter abſorbeatur, quippe qui abſtergere, & inferius trahere poſſit id quod tranſeundo meatibus ſe implicuit, & temperare atque immutare medicamenti qualitatem quæ membris inſedit. quas ob res iubet Hippocrates vt poſt purgationis potionem ægroti ptiſanam abſorbeant: quum verò purgatio incipit procedere, ptiſanam dari vetat, veritus ne purgantis medicamẽti actio diſſoluatur.

Quot modis aluus non excernat, quum datum purgans medicamentum fuerit, Cap. XXIIII.

NON excernit autem quandoque aluus medicamento purgante exhibito, vel ob ægrotãtis hominis naturæ proprietatem, vel ob medicamenti dati exiguitatẽ. Quandoque etiam ſtercus denſatum, atque in aliquo inteſtino exiccatum, quum clyſteri educendum eſſet, antequã medicamentum daretur, euacuationem impedit. Poteſt quoque natura ad vrinam vergente, purgans medicamẽtum nihil facere: interdum etiam quum euacuatio fruſtratur, præterquam quòd corpori nihil noxæ affert, in alimentum etiam tranſit: interdum verò in perniciem mutatur atque venenum.

Quæ medicamentis purgantibus indantur, Cap. XXV.

QVVM omnia purgantia medicamenta vẽtriculum lædant, & eius os præcipuè quod ex neruis quamplurimis conſtat, & acerrimum ſenſum habet, excogitatum eſt vt medicamentis bene olentia miſceantur, ne ſola & ſincera ipſorum vis ventriculi os attingat. Talia autem eſſe debent ſemina quæ induntur, quæ & medicamenti malitiam retundant, & eius actionem impedire non poſſint: quǽque attenuandi & incidendi vim habeant, vt & craſſos humores ſecare, & vias per quas educendi ſunt, aperire ac patefacere queant. Oportet etiam vt commiſta medicamenta ſibi inuicem conſentiant, & in nulla parte diſcrepent: diſſentiunt autem non quum hoc bilem, illud pituitam fortè euacuet: (vtraque enim pari modo euacuari poſſunt) ſed quum hoc celeriter, illud tardius ab aſſumptione purgationem mouet. ita enim euacuatio inæqualiter fit, quanuis ſimul fuerint accepta. Dico autem inæqualiter fieri purgationem, vt quum ipſa deſinere videatur, alterius euacuationis initium exoritur.

Rufi, de purgantibus medicamentis, Cap. XXVI.

NEque omnes qui quoquo modo affecti ſint, nec quo-A cunque tempore, nec ſtatim vbi contigerit, purgandi ſunt. Sanos verò, & in quibus excrementum nullum redundat, purgare non conuenit. nam quæ tandem afferri vtilitas poteſt, ſi id quod accõmodatum naturæ eſt detrahas, atque etiam nõ ſine moleſtia id facias? Omne enim quod medicamento educitur neceſſario, bonum eſt: & ideo ex paruis excretionibus animi defectiones, exolutiones, atque alias difficultates, & afferes atque inuehes. nam vtut vacuaris, bonum vtique educes. Verùm ſi homo pituitæ portione, aut bilis, aut alterius cuiuſpiã B humoris redundantia grauetur, tum eſt accommodata purgatio. Vtriſque enim auxiliantibus, & natura & medicamento, ſuccedit purgatio: eáque facilius peragitur, & melior eſt, quum moleſtus humor ſubducitur. Obſeruare autem eos oportet qui pingues ſunt, & quorum habitus tabidus eſt, ſiquidem hi colliquantur: pingues verò ab attenuatione & quauis euacuatione læduntur. Tẽporum quoque repentinas mutationes, & aſtrorum ortus aut occaſus, tempora valdè immutantes, Arcturum dico, Pleiadas, ſolſtitia, æquinoctia, Canémque obſeruare oportet. C priuſquam enim probè conſtiterint, mouere nihil cõuenit. Præterea in purgationibꝰ quæ per inferiora fiunt, obſeruandæ ſunt hæmorrhoides, & fluxus muliebris ſanguinolentus: itémque omnes qui teneſmo, quíque alui fluore tentantur, & quorum inteſtinum vlceratur, & quorum admodum ſicca eſt aluus: hos ſiqua neceſſitas purgandi vrgeat, clyſteri prius euatos purgato. Atque hæc quidem in purgationibus infernis vitãda ſunt: in ſuperioribus verò partibus huiuſmodi morbi, tuſſes, aſthmata, interiora vlcera, vt pulmonis, D tabes, iecoris colliquatio, & quum quiſpiam ſanguinem exſpuit, ſed nunc benè valere videatur: periculum verò eſt ne vena rumpatur, & ſiquem in gurgulione, aut faucibus, aut ceruice morbus exercere cõſueuit, huiuſmodi, inquam, omnes morbi prohibent ne per ſuperiora purgemus, ac præſertim elleboro. Huc accedũt oris ſtomachi dolores, & quum cibus non continetur, nec tamen vomitu reiicitur. Forma quoque corporis attrita, & oblõga ceruice, ſed tergo breui & exiguo, & cauo, non eſt euacuanda per ſuperiores partes: ſiquidem eiuſmodi naturæ plerunque tubercula habẽt in thorace, E & difficulter ſpirant, & tuſſe vexantur, vt in validis vomitibus & ſuffocationes & ſputa ſanguinis excitentur. Quinetiam ne pinguiores quidem ſupernas purgationes facilè ferunt, neque etiam qui facilè exoluũtur, neque ii qui omni ex parte ſunt expleti, neque timidi, neque illi qui puſillo ſunt animo: nam ſi in vlla re alia, tum vel maximè in hac forti animo eſt opus: quamobrem neque mulieres, neque pueri, neque ſenes apti admodum ſunt vt ſuperiora purgentur, quippe quum hi F timidi ſunt omnes. Sed mulieri quoque periculum ineſt ne vterus cõuellatur, atque ita vocis & ſenſus expers fiat. Purgandi autem pituitoſi per ſupernas, bilioſi per infernas partes ſunt: ac præſertim quibus nigra euacuanda bilis eſt, & autumno, & vere, per quam partem videatur, educere conueniet. At hyeme & æſtate ſi inanire cogaris, hyeme per inferiora, æſtate per ſuperiora, & contra etiam quàm materia vergat id facies: nam reuellere in quibuſdam eſt melius: alios verò qua materia vergit euacuabis præcipuè: quum ſecedit, neque vtiliter G neque moderatè vergit, in cæteris contrà erit faciendũ. Ex anni temporibus Ver eſt ad purgationes accommodatiſſimum: ſecundas tenet Autumnus: ſæpenumero enim ſub Pleiadibus conſtitutionem Veri parem ſortitur, vt neque difficulter nonnulli purgentur, & æſtatis ſuperfluitates opportunè eiiciant, priuſquam hyems adueniens eas condenſet, & corporibus infigat. Ac Vere quidem purgationes ſunt præſtantiſſimæ, quòd excrementa quæ hyeme collecta fuerint, educunt priuſquàm calor ea contingens, moueat atque perturbet. Signa autẽ H ex quibus purgatione opus eſſe cognoſcas, erunt vertigines, capitis grauitates, & dolores repentini, aurium continentes ſoni, aſpectus difficultates, obtuſus auditus, tardus ſenſus, ſopor, nulla cibi ſumptio, ſique vinum bonum quis bibat, ei amarum, aut alio quouis

modo inſuaue videatur: mentis alienationes, & quorum A quis antè meminerat, obliuiſci: palpitationes variis modis per corpus exilientes, inſomnia cõtinua, & formidoloſa, & perturbantia, & neſcio quis horror ſub cute, lumborum grauitas, ventris diſtortiones, quanque nec cibus expetitur, nec vbi expetitus ſit, concoquitur: nec ſi coquatur, eo homo delectetur: itémque quum aluus pro alimenti proportione non deiicit, vrinaque exigua excernitur: nauſeæ, oris humiditates, & color in hoc bilioſus, in illo pituitoſus, in alio ſubniger, præter ſtatum na B turalem eius hominis in quo ineſt: itémque trahi, ægrè ſpirare, non facilè moueri, & tamen corpore bene valere ſibi videri: quæque in cute pullulant, aut ex pituitoſis vlceribus, aut iis quæ per ſe erumpunt, aut ab aſperitatibus oriuntur, aut etiam ephelides. Hæc omnia quæcunque inuenire alius poteſt, quæ nobis argumẽto ſunt humorum repletionem malitiamque ſubeſſe, ad purgationes obeundas nos hortatur. Si verò humor quiſpiam ſic redundet in corpore vt non modò futurus ſit morbus, ſed iam adſit, euacuandus eſt. Sed multò melius eſt C vt noxios humores ex omni parte præueniendo auferas, ſi modò poſſis. Quæ verò medicamenta vnicuique morbo conueniant, deinceps dicemus. Victus verò ratio eius qui per infernas partes purgãdus eſt, minor eſſe debet, ſed nõ multo: verũ vſqueadeo vt cibus qui datꝰ fuerit, citò concoquatur, nec multum ſtercoris in inteſtino conficiatur: ſiquidem hoc dolore conficit ventrem, & vomitum ciet, quum medicamentum ad ſe trahens ſubduci non poteſt. Quocirca non eſt alienum vt priuſquàm medicamentum purgans detur, aluus molliatur, D & malua, & beta, & lapatho, & iure conchularum, aut aliis rebus, quales alii aliis conuenientes atque idoneas inuenerunt: ſin ſecus, clyſteri idem fiet molliore. Nonnullis verò, vt pituitoſis, cibum pridie non dediſſe conuenit, quibus etiam non peſſimum eſt ante purgationem euomere. nam ſi quid aliud aluo impedimento eſt ne facile ſubducatur, tum vel maximè eſt pituita copioſior. ex quo fit vt in quibus pituita redundat, eos per inferiora purgari non valde probem. Sed quandoque morbo non ita conuenit. nam & capitis grauitatem, & oculorum dolorem, & aliquos comitiales aut vertigine la E borantes, & pleroſque hydropas, & articulorum dolore vexatos, & alios præterea morbos per inferiora purgare oportet. qui etiam per ſuperiora purgandus eſt, verùm quæ dicta ſunt impediunt, idque licet ille pituita ſit refertus, eique neceſſaria eſt inferna purgatio, ſolùm victus ratione erit rectè inſtruendus. Quinetiam medicamenta ego deſcribam quibus pituita refertus homo per inferiora, ſi opus ſit, vtiliter purgabitur: & quoniam pro natura inteſtini aliis facilè, aliis difficulter aluus ſubdu F citur, conſentaneum eſt eum qui rite per ſuperiora & per inferiora purgaturus eſt huius rei non eſſe ignarum oportere. Venter enim in homine ſuapte natura oſculum habet aduerſum, & in dextra parte ad ſpinam, latius quàm in cæteris animantibus: inde verò fit anguſtius, deinde meſaræum ſubit, atque ita deinceps vſque ad coli principium. huiuſmodi ergo cibis facilè euacuantur. At quibus oſculũ ſuperius ſpectat, vel eſt anguſtius quã par ſit, vel quod ita ab ortu factum fuerit, vel quod aliqua inflammatio obſideat, aut durus tumor poſtea ena G tus comprimat, aut aliæ quædam obſtructiones impediant, iis cibi difficulter deſcendunt, ſed facilè ſubducuntur. Signa ſunt hæc: qui ab ortu tales ſunt, hi ad quacunque ratione vomendum ſunt parati, ſed eis difficulter aluus ſubducitur, plurimúſque ſenſus in eis excitatur, quum cibus in ventriculo moratur: ſuperiores partes flatu agitatas magis habent, & partes quæ ſupra vmbilicum ſunt, magis tumentes: quos quidem omnes ne per inferiora purgemus, cauendum eſt. At quibus ventriculi os propter morbos anguſtum eſt redditum, ſimilia H quidem eueniunt: veruntamen progreſſu temporis morbis ſolutis, ſymptomata quoque ſoluũtur. Quamobrem non ſemper ita affecti ſunt tum ad concoctionem obeundam, tum ad ructus, tum ad alui deiectionem: ergo ne ita quoque ad infernas purgationes ſemper eodem modo ſunt affecti. Qualia nanque de ſuperiore ventre dicta ſunt nobis, talia itidem de inferiore ſunt cenſenda: etenim venter inferior, in principio ſecundum naturã latus eſt, ad finem verò fit anguſtior, ac præſertim in ſiniſtra parte qua lien occupat: inde enim ipſe incipit, eique inteſtinum quod cæcum nominant, adnaſcitur. Porrò in ilibus ad dextram partem, vnde inteſtinum initiũ ducit, melius inuenies: ſed ſemper magiſque ad extremum anguſtatur. Quòd ſi hoc etiam inteſtinum, tum natura, tum morbo aliquo non tantum quantum opus eſt diducatur, tum magna neceſſitas quædam cogit vt cibi deſuper celerius delabantur: quos ipſum retinens, & inteſtina torquet, & flatus, & tumultus, & grauitates affert, donec paulatim in colum inteſtinum incidant, ex quo iam ad ſubductionem ſunt paratiores. Ergo quæ natura facit, eodem modo ſemper fiunt: quæ verò à quibuſdam ægritudinibus adminiſtrantur, quatenus ægritudines intenduntur & ſoluuntur, ita etiam ipſa faciunt: & quæ natura fiunt, obſeruanda ſemper ſunt: quæ verò vi morborum, quatenus morbi vetant. Cæterùm in eiuſmodi purgationibus maius periculum impendet iis quorum os ventriculi non probè trãſmittit excrementum, quod & à liene & à cæteris locis ad inſuetum vomitum impellitur: quod quidem retro cedens labores parit. Qui verò ob coli inteſtini principium ad dextrum ile cibos nõ traiiciunt atque diducunt, ii vehementius conflictantur. quum enim colum inde exoriens ad ſiniſtram partem ſupra vmbilicum procedat, & in ſiniſtra reflexum, tenuia inteſtina ſubeat, meritò fit vt labores eo in loco vehementiores excitentur. De purgationibus verò quæ per ſuperiores partes fiunt, & præſertim de ea quæ ex elleboro conficitur, ſingillatim poſtea loquemur, & victus etiam rationem, & cætera omnia explicabimus. Medico enim nihilo minus quàm res aliæ, hæc quoque nota eſſe debẽt, vt vbinam laudatiſſima medicamenta habeantur, planè ſciat. neque enim omnia vbique præſtantiſſima naſcuntur, ſed ſcammonea Colophone, in Ionia, & ſub Myſio Olympo: thapſia in Sicilia & Libya: elaterium, quod eſt cucumeris agreſtis liquor, Cyrenis: epithymum, Athenis, & ad Iſthmum: granum Gnidium, in Caria, vnde nomen etiam traxerunt Aſclepiadæ Gnidii, quòd hoc grano plurimùm vterentur: at elleborus in Œta monte, & Anticyris: ex quo niger non eſt etiam prauus is qui Lyceſtide, quique ſupra Aſcaniam paludem & in Parnaſſo, quique in Ætolia naſcitur: quemadmodum albus, vbicunque alibi naſcatur, eſt peſſimus. is autem apud Armenos naſcitur, & trans flumen Sagarium, quà nunc Galatæ colunt omnia. Quibus quidem fit rebus vt vbi probatiſſima medicamenta naſcantur, & quando incidãtur, ſit conſiderandum: magni enim etiã refert vt in tẽpore incidãtur, & parẽtur, vt quũ de eis verba fient exponetur. Hæc autem ſatis ſint ad medicum cohortandum, ne vlla in re quæ ad medicinam pertineat, ſocors ſit. Menſura verò purgantium medicamentorum quæ mihi & tibi & illi ſit accommodata, definiri à me non poteſt, quia non eadem eſt omnibus hominibus offerenda: ſed debes tu eam menſuram quæ cuique conueniat, cognoſcere. hæc enim omnia, corpus, diæta, tempus anni, ventris natura, vis medicamenti, ſuccorum facultates, maximè faciunt vt quis facilè & difficulter purgetur, & vt ne magis à maiore copia medicamenti quàm ab æquali euacuetur: imò verò alicui minor copia ad purgationem ſufficit. Igitur (vt ita dicam) menſura multis apta exponetur, quatenus exiſtimaro nec minorem eſſe quàm ſatis ſit, nec maiorem quàm oporteat: verùm ſi magna quẽdoque differentia inuenietur, non iam mihi, ſed naturæ quæ medicamento obuiã non proceſſit, vitio vertendum eſt. Quæ igitur præfari oportere cenſuimus ad omnem purgantium medicamentorum artem, & rationem pertinentia, hæc ſunt quæ diximus: qua verò ex parte, & quænam ſint quæ purgent, deinceps exponam. Qua in re ſatis fore arbitror ſi quod in omnibus plerunque fit propoſuero. In eiuſmodi enim nihil eſt vel minimum ſicut elleborus, quem perſpicuè credunt & per ſuperiores purgare, & per infe-

A riora euacuare. nam quæ aluum cient, multis admodum vomitus mouent, & præſertim quibus ianitor ventris non facilè fluens eſt. Ac copioſum quoque & exiguum medicamentum ad vomitum impellit. nam illud multa, eáque confertim ad partem trahit quæ ſuprà effluũt: hoc verò, quia præ exiguitate propellere infrà non poteſt, ſtomachi quoque imbecillitas, & conſuetudo euomendi, & magna pituitoſi ſucci copia, qui etiam à bile ſecretus ad ventriculum peruenit, hæc, inquam, omnia in purgationibus vomitus mouent: idcirco ſatis eſt de B eis dicere, quod in pleriſque ſolet contingere. Ergo niger elleborus per infernas partes purgat, itémque eius radices & ſemen: purgat quoque granum Gnidium, pityuſa, ſambucus, mercurialis, polypodium, iris, colocynthis, phacoides, (quod alii empetron vocant) peplium, (quod etiam portulacam nominãt) & peplos (quem alii ficum, alii papauer ſpumeum appellant) & aloë, & hippophaës, & hippophæſtum, & clematis, pycnocomum, & vitis agreſtis, & vitis chironia, quam etiam bryoniam vocant: itémque thymum, epithymum, amaracus, origanum, conile, papauer littorale, quod cornutum eſt, & pa C pauer quod rhœas dicitur, & cucumeris ſylueſtris radix, & ſcorpiurum, & ſiſamoides album, & tithymalus helioſcopius, & tithymalus cypariſſias, & tithymalus fœmina, quæ tithymali quoque marini nomen habet: & chamælæa, & braſſica marina, & lathyris, & agaricum, & euphorbium, & lychnis, agreſtis, & cnicus, & ſcãmonea, & præter hæc etiam, ſquama æris, & flos æris. Per ſuperiores verò partes purgat elleborus albus, ſeſamoides magnum, quod etiam Anticyræi veratrum Anti D cyræum nominant, proximè autem ad ſenecionis herbæ formam accedit. Iam per ſuperiora quoque purgat vua taminia, & narciſſus, & ſpartus, & bulbus, & ſilybum, & cucumeris ſatiui radix ac ſemen, & caules agreſtis, & radiculæ ſemen, & lauri folia, & præter hæc ærugo, atramentum ſutorium. quæ ambigua ſunt, daphnoides, (quod eupetalon quidã vocant) thapſia, elaterium, ricinum (quod aliqui Cyprium ſeſeli, Ægyptii verò Cici vocant) tithymali maiores. Ex iis ſunt etiam qui characiæ dicuntur, qui in herbis mares dicuntur, & alii ſunt myr E ſinitæ quæ fœminæ vocãtur. Ferunt verò fructum nuci maximè ſimilem, éſtque alius qui lata habet folia. atque hi tithymali, & per ſupernas, & per infernas partes purgant: itémque apios, cuius forma talis eſt qualis helioſcopius tithymalus eſt, niſi quòd partes radicis fructui piri ſunt ſimiles. De his verò omnibus nunc dicemus, vt quid ſingula educant, & quibus morbis conueniant, & quam menſuram quiſpiam ſatis eſſe coniiciat, intelligatur.

Caput XXVII.

F Elleborus niger bilem & pituitam per aluum purgat: datur hemicranico dolore capitis laborantibus, & furentibus. Melampus quoq; Amithaonis filius furẽtes Prœti filias hoc purgauiſſe fertur, ex quo elleborus Melampodii cognomen inuenit. Hippocrates verò pleuriticos, quum infernas partes dolor infeſtat, elleboro purgat, ac quandoque elleborum per ſe, quandoque verò peplio admiſtum præbens: eúmque magnopere laudauit. Licet etiam liquore ſcammoneæ eãdem admiſcere, & egregiè purgabit. Quum verò mitius purgare velis, G ſolum elleborum dabis. non enim tantam vim habet quãtam eius nomen indicat. Satis ergo erit, radices eius ſiccas incidere, vinóq; dulci & oxymelite ad drachmas binas perſpergere, & in lẽtibus, aut ptiſſana, aut iure gallinaceo decoctas ſorbere. ſcamoneæ verò oboli tres vni drachmæ ellebori miſcebũtur. Eius autẽ ſemen eſt cnico ſimile, quod etiam ſeſamoides nominatur: educit eadem quæ radix, ſed vehementius. eius ſeminis non paulò minus quàm drachmæ duæ in melicrato dandæ ſunt. Præſtat autem iucunditatis gratia, tam ſemini quàm radicibus, aniſum, & petroſelinum, & daucum, & aliquid huius generis admiſcere.

H Granum Gnidium pituitam, bilem, & aquoſa multa expurgat. eſt enim feruens & acerrimum ad purgandum ſi triginta grana dederis: ſin agere mitius velis, viginti dabis. Cortex auferendus eſt, internáque pars cum melle & polenta trita præbetur, aut in melicrato potui datur, ſed cum vino melius bibitur. à potu verò parum olei abſorbendum, ne guttur exurat. Sumitur etiam ex melle cocto, grana contrita melle illinendo. Videtur autem magis conferre fœminis quàm viris: alicui enim abſque vlla alia purgatione ad vterum purgationes adduxit: & alioqui etiam naturæ conuenit: quamobrem non incommodè datur hydropibus, & quorum venter eſt frigidior: itémque comitialibus, attonitis, articulorum doloribus vexatis: & denique capitis defluxiones exiccat. Eſt autem ſemen Cneori: (quem fruticem Cneſtrum, & linum, & thymelæam vocant) ſed & foliis eadem facultas ineſt, verùm imbecillior: ea ſiccata danda ſunt cum melle ad acetabuli pondus: & aquoſiora educit. Aliud verò Cneoron, quo Athenienſes quoque in myſteriis vtuntur, nihil huic habet ſimile, ac ne fructum quidem: poteſt tamen paululum mollire.

Pityuſæ verò ſemen, pituitam & bilem purgat, & quãdoque etiam aquea: confert iiſdem quibus granum Gnidium, atque etiamſi plenitudinem per inferna euacuare aliter volueris. Succus verò eius vehementior eſt: ſecundæ ſemini, tertiæ verò dantur radicibus. ſucci verò ſatis erunt tres oboli melicrato diſſoluti, potui dati. ſeminis drachma, radicis duplum quàm ſeminis datur.

Acta duplex eſt, altera arborea, quam ſambucum vocant: altera humilis, quam ebulum nominant. vtraque pituitoſos humores, & hydropicos per inferiores partes expurgat. earum facultates non ſunt calidæ, quales pleriſque aliis purgantibus inſunt, ſed etiam frigidiores. Radix autem in vino coquenda eſt, & hydropicis ſæpe danda, ſiquidem ea ad ventrem deducit: caulem quoque tenerum, ſiquis olerum more elixatum mandat, mediocriter purgabitur. omnino verò non ſæpius quàm bis comedendus eſt.

Mercurialis & maſcula & fœmina æquè ac ſambucus, ſed magis bilioſa expurgat. Ergo ſi tenera folia decocta comederis, ſtercus abundè expellent, & parum etiam à propinquis partibus trahent: ſi verò decoctum vino admixtum bibas, valentius aluum eiiciet. Conuenit autem ei qui quotidie euacuari debet: itémque febricitanti, cui aluus non deiicitur, & ſeni, & puero, & fœminæ: ac fœminæ quidem magis: nam valet ad aluum ſubducẽdam.

Polypodium pituitam, bilem, & aquoſa educit. eius radicis dantur drachmæ duæ deraſæ in melicrato aut aqua. non peſſimè quoque ſuper ſalſamento deraditur, & ante prandium comeditur. Radix etiam in ptiſana aut gallinaceo iure incocta citra moleſtiam purgat. erit autem ſatis hæc purgatio pro anni temporibus, & præcipuè adoleſcentibus. nam in morbis nihil ita magnopere purgandum eſt.

Iris educit pituitoſa, ſubmucoſa, & bilioſa: ſi plus iuſto dederis, etiam ſanguinea & nigra euacuabit. Ergo vt moderatè purges, cyathus ſufficit. Eſt ſtomacho admodum aliena: radicis dantur ex melicrato drachmæ tres ſpleneticis, quotidianam quartanámque febrem habentibus, ſpiritus anguſtia laborantibus, & quos tuſſes & colicus dolor infeſtat.

Colocynthis pituitam & bilem puram educit. datur medullæ interioris drachma vna ex melicrato: ſi mitior purgatio quæratur, colocynthidos ſemen eiicito, in corticem vinum dulce fundito, ſub molli cinere coquito vſquedum probè concaluerit: idque potandum dato iis quibus non vehementi purgatione opus eſt, & quibus liuida exanthemata per cutem efflorеſcunt. Totum autem colocynthidis corpus conuenit aſthmaticis, laterum doloribus, diuturnis doloribus capitis, vertiginibus, viſus hebetudini: éſtque ea amariſſima, verùm homines ad cibos promptiores parat.

Phacoides educit quidem aquea, pituitoſa, & bilioſa, ſed drachmarum duarum pondus melicrato admixtarum ſatis eſt quod potetur.

Peplos & peplium eandem in purgando vim habent: ſeminis verò pondus acetabuli pituitoſa & bilioſa cum flatibus per infernas partes expurgat. folia quoque ſic-

cata leniter purgant. Aloë non eſt actis in purgando.ſtomacho placidiſſima eſt, non ſecus quàm abſinthium. ſatis erit ſi duas drachmas ex melicrato potui dederis. pituitam autem & bilem euacuat.Sumi etiam quotidie poteſt à cœna: ſubducitur enim, & ciborum vim non hebetat:præterea ſitim non inducit, & hominem ad cibos ſumendos facit promptiorem. Tritam aloën ſucco braſſicæ excipe,& catapotia ad ciceris aut fabæ magnitudinem confice:ex iis duo aut tria ſumito,vt euacuandi neceſſitas poſtulabit.Potes etiam cum reſina catapotia conficere, itémque cum melle cocto, & præſertim in iis qui amaritiem difficulter ferunt:rectè quoque ſcammoneæ, & alii cuipiam admiſcebitur eorum quæ triſtitiam afferre ſolent.Morbis autem confert, febribus quotidianis,morbo regio,iecoris dolori, & quũ quiſpiam cibum reſpuit,& cruditatibus:nec minus fœminis quàm viris,ſique amaritudo nimia non eſſet,pueris quoque eſſet accommodatiſſima:ſed rem adeò amaram guſtare puer non vult. Hippophaes autem & hippophæſtum pituitam,bilem,& aquam educit:atque hippophæſtum in aqueis educendis eſt efficacius:conuenit in morbo comitiali,morbo attonito,manuum crurúmque reſolutione: prodeſt obliuioſis, ægrè ſpiritum ducentibus,recta ceruice ſpirantibus,& omnibus palpitationibus, quæ alioqui continentes fiunt in corpore. ſi purgationem augere velis,ſuccum dato:ſi per ſe,obolos tres:ſin cum eruo conficias,drachmam vnam ex melicrato afferes. Coma, & radix ſicca,& contuſa minus purgant:ſed euacuant hæ quoque ad pondus drachmarum duarum ex melicrato datæ. Præſtat tamen in omnibus peragendis hippophæſtum, & ideo minus ex eo dandum eſt. Clematis pituitam & bilem vacuat:eius fructus ad drachmæ pondus ex melicrato exhibetur.

Pycnocomum bilioſa exinanit. dato radicem comedendam, ſiquidem ea ſola purgat: éſtque rotunda exiguo pomo maximè ſimilis. Vites per infernas partes bilioſa & aquoſa purgant: duæ autem drachmæ ſatis ſunt. Optimè autem vtêris ſi Chironiam comitialibus & inſanientibus, agreſtem verò hydropibus adhibeas. Thymum,epithymum,amaracum,origanum, & conilem ad nigros & pituitoſos humores purgandos adhibebis: ſed epithymum in rebus omnibus præſtat aliis. Dato eius triti & cribrati ſenas drachmas cum vino dulci,aut plus eo.potes idem à cœna commodè dare,ſi velis. nihil enim prohibet quin moderatè euacuet.In matutinis verò purgationibus cum oxymelite,cæteris etiam admixtis,vtitor.confert epithymum flatuoſis hypochondriacíſque affectionibus, & cruditatibus,& quibus iecur grauatur, quique difficiliter ſpirant. Thymus verò educit quidem nigra, ſed pituitoſa copioſius.Eius comæ datur acetabulum ex melle aſthmaticis,tuſſi diutina vexatis,& quibus craſſities in ventre ineſt. Amaracus ſiccus oxymelite inſperſus datur ad drachmas quatuor cum aliis:& ſimilibus prodeſt. Origanum quoque ſiccum ad acetabuli pondus ex melicrato propinabis. Papauera leuiter ſubducunt:eorum ſeminis acetabulum ex melicrato ſatis eſt. Cucumeris ſylueſtris radix in potu ſumpta conuenit hydropibus: purgat verò pituitam & bilem:ſed ſucci radicis ſatis eſt tres obolos dare: caulis verò etiam triplum.elaterii verò,quantum paulo pòſt dicetur. Scorpiurum pituitam educit & bilem.Satis eſt drachmam aqua moderatè incoctam, & vino mixtam bibere. Seſamoides album purgat ipſum quoque pituitam & bilem: menſura eius ſeminis eſt vt dimidium acetabuli detur. Tithymalus helioſcopius eſt omnium aliorum tithymalorum infirmiſſimus:ſed & ipſe infrà bilioſa pituitoſáque deducit, ſiue liquorem eius & ſemen, ſiue etiam folia dederis: ſed ad omnia liquor eſt efficacior. ſecundas ſibi vendicat ſemen, tertias folium. Liquoris ergo ſatis eſt drachmam dare: cæterorum verò,pro ratione virium. Cypariſſias quoque ſimilia,ſed valentius expurgat:idcirco ſufficiet, etiamſi minus dederis. At tithymalis laudatiſſima inter tithymalos eſt:quocirca ſi inſtillatum caricis liquorem

A dederis,probè purgabit:idem facient folia ad medii acetabuli pondus melicrato valde perſperſa. Chamælea pituitam bilémque purgat.folia capienda ſunt, conterendáque,& melle cocto inuoluta exhibenda: erodit enim hoc vehemēter. Aliqui abſinthio addito catapotia conficiunt.ſatis eſt drachmas binas dare. Braſſica marina datur cocta,&(vt aliud quidpiam olus) apparata:éſtque ſtomacho peſſima,& ſtatim perturbat.

Lathyridos ſatis eſt grana decē comedere: eruntque guſtanti dulcia: bilioſáque & aquoſa copioſè educent.
B Sufficiet quoque eius herbæ liquorem mulſa reſolutum ad obolos tres dare:folia etiam cum gallinaceo iure incoquentur:eadem nanque ab eis,ſed minus à foliis,euacuabuntur. Agaricum pituitam & bilem purgat, ſed non acutè. eſt autem accommodatiſſimum iecori, lieni, pulmoni, iis qui ægrè ſpirant, quos acidi ructus exercent,& articulorum dolores vexant, quíque capitis grauitate tentantur,ac vertiginibus morbiſque comitialibus corripiuntur.mulieribus etiam hyſtericis prodeſt. Quum igitur ſit his omnibus vtiliſſimum, datur ex me-
C licrato aut oxymelite drachmæ duæ. Euphorbium aquoſa & bilioſa copioſè educit,éſtq; eorum quæ norim, acutiſſimum atq; ardentiſſimum: quamobrem hydropicis colicíſque, & iis qui ventres frigidiores habent,conuenit:cæteros verò vehementer perturbat, ſitímque affert.Ei verò miſcēdum eſt petroſelini, aut dauci ſemen,aut aniſi,aut apii,aut tordili:ſiquidem hæc inſuauitatem euphorbii quaſi condiunt, & partem quandam magni illius impetus cohibent,& ad veſicam deducunt. Iis præterea qui recta ceruice ſpirant, & qui ægrè
D ſpiritum trahunt,fructum etiam ex euphorbii potione ferēt.eſt autem bibendum ad trium obolorum pondus, indito pari pondere alicuius eorũ ſeminũ quæ diximus.

Lychnis ſylueſtris bilē & pituitam purgat. ſeminis dantur drachmæ duæ:alii ſuccum foliorum in melicrato præbent. Cnicus pituitam & bilem,ſed non vehementer, euacuat:ex trito ſemine ſuccus exprimendus eſt,& iure gallinaceo admiſto ſorbendus. Quidam aniſo,melli,amygdaliſque commiſcent, & catapotia ad arquatos conficiunt.huius drachmæ quatuor ſufficiunt.
E Vidi etiam in Caria medicos qui ex Cnico & ſero lactis purgationes conficerent:ſed quæ ad lac pertinent,omnia nobis ſeparatim exponentur. Scammonea nulla parte ſuperatur ab iis quæ agitant & commouent, neque in acrimonia, neque in viribus ſtomachi dolorem affert, graue olens, inſuauis, & valde ſiticuloſa eſt: ex quo fit vt aliqui non incommodè aloen ei miſceant, & ita præbeant: alii verò addant thymi comam & ſalem:alii ſemina odorata:ergo nec ei qui ventrem ardentem habeat,nec ei qui ſtomacho imbecillo ſit,& cui pe-
F riculum immineat ne habitus corporis colliquetur, nec etiam hydropi (ſiquidem ei id eſt tanquam colliquatio) danda eſt, ſed potius ei qui arquato morbo, capitis dolore,lethargo,febre quartana & quotidiana teneatur,& quibus ſub cute effloreſcāt furunculi incocti, quíque doloribus oculorum,& laterum diuturnis laboribus conflictantur.Pituitam autem & bilem impermixtam vehementer euacuat drachma eius ad ſummum:ſi mitius vacuandum ſit,quo minus purgare velis,eo minus dandum eius erit: ſed radicis plus dabis, ſiquidem
G ea multum à liquore ſuperatur:quocirca dari eius drach. duæ poſſunt. Squama æris educit aquoſa,videtúrque hydropibus conuenire.ſatis eſt drach.duas ex cocto melle in catapotia redactas ſumere,aut ex aqua mulſa bibere. Flos æris craſſa & pituitoſa educit.huius oboli tres ex melicrato ſufficiunt. Ea igitur quæ per infernas partes purgant, quæ quidem ego nouerim, hæc ſunt,nec tamen alia quamplura eſſe deſpero. Quæ igitur dicta ſunt,pleriſque tum morbis,tum naturis conueniunt, prout cuique ſuppetant, & in tempore vigent.
H & quanquam eorum vires augentur, ſiquis commiſcere eadem velit, tamen non ſemper commodè id fiet. nam quæ acutiſſima ardentiſſimáque ſunt,multò magis talia euadent ſi commiſceantur: quemadmodum ſi granum Gnidium,tithymalos,colocynthida,& euphorbium ad-

A miſceas, eorum vis augebitur. Ergo nemo eſt qui hæc inter ſe mixta, aut alia eiuſdem generis rectè adhibeat, qui nõ facturus ſit purgationes inſuauiores:& vomitus, dolorem vẽtriculi, ſitim quæ ſedari non poſſit,& colliquationes excitaturus, & denique toti corpori noxam allaturus. In quibus verò augenda vis eſt, bene habet vt miſceas: at qui infirmiſſima miſcet infirmiſſimis, ecquam is vtilitatem feret? quænam vis ex altero accedit alteri, quum vtrunque ſit infirmiſſimum? ergo ne hæc quidem permixtio probatur. B Verùm ne ea quidem qua miſcentur, ea quæ per ſuperiora purgant, iis quæ per inferiores partes euacuant, niſi quiſpiam ambigua medicamenta velit componere: neque etiam rectè miſcentur quæ ori ſtomachi triſtitiã afferunt, vt ſcãmonea, acta,& marina braſſica, quoniam ad eas aliis condimẽtis opus eſt. Quoniam verò ex medicamentis alia decocta damus comedenda, alia ſicca in puluerem redacta aut contuſa, aliorum verò liquores, aliorũ denique radices exhibemus, non ſunt cocta crudis commiſcenda, nec radices ſucco admodum temperandæ. Ac quiſpiã melius morbis accommodata medicamẽta diſtribuit, ſi qualis quiſque morbus ſit intelligat, iſque ſolida ab iis quæ alterius generis ſint, diſtinguet: quod qui nouerit, is etiam cui morbo vnumquodque medicamentũ conueniat, ſimul nouerit: nam quæ maximè contrariis morbis conueniant, ſimul miſcenda non ſunt. C Reſtat igitur vt feruida refrigerantibus, fortia debilioribus temperantes offeramus: itémque inſuauia iucundis, vt pulegii coma, nepitæ, thymi, petroſelini ſemine, daucíque, & aniſi,& cæteris, atque etiam pipere,& ſiquid aliud aptũ eſt condiendo. Ex iis alia purgationem adiuuant, quale eſt piper,& ſales: D alia prohibent nequid pluſquam opus eſt euacuetur, vt faciunt prædicta ſemina: alia medicamentum perducunt ad eas partes quæ purgationis indigent: exempli cauſa, ſi in regio morbo ea quæ vrinæ ciendæ ſint addat, ac magis etiam nepitam, aut abſinthium, iecur promptius expurgabitur. ita quoque ſi ei cui dolet caput, aut aſpectũ habet hebetem, ſagapenũ aut panacis liquorẽ purgationi indideris, id quoque medicamentum ita confectum expeditius à capite deducet: quanquam hæc valde moleſta ſunt: & tamen ſine his non E poſſumus à ſupernis partibus cõmodè purgare. Iam qui caſtorium ſcammonea miſtum lethargicis dãt, id quod opus eſt euacuant, & medicamenti morbo alioqui accommodatiſſimi compoſitionem inuenerunt. Ita quoque muliebribus in ſuppreſſa menſtrua purgatione datur ex decocto artemiſiæ, aut elelisphaci, aut cuiuſpiam eorum quæ menſes cient: nam præterquã quòd in multis per ventrem purgare conſpicitur, etiam per vterum educere planè apparet. Eadem eſt in pleuriticis habẽda F ratio, itémque pulmonis affectionibus, quibus ſi purgatione opus eſt, idem fieri conuenit. multo enim melius colocynthis, & ſcammonea,& elleborus cum agarico educunt ex thorace, quàm ſi illorũ vnum ſolum dederis: ſed deducẽt etiam cum ammoniaco, ſiquidẽ hoc quoque eſt pectori & pulmoni amiciſſimum, & aptiſſimum. Ad lumbricos verò, ſi lati ſint, pulegiũ, aut minus heliotropium, aut hyſſopũ, aut origanum, aut bitumẽ rectè purgãti medicamẽto inditur. nam hæc breuiſſimo tempore lumbricos interimũt, quos poſtea medicamen G tum educit. ſi verò rotũdi ſint, decoctum ononidis, aut abſinthium, aut vrticæ ſemẽ, aut cuminũ Æthiopicum, aut braſſicæ radix, aut eiuſdem caules induntur: hæc enim lumbricos occidunt,& eoſdẽ educit purgatio. Atque ita quidem in medicamentorum mixtione verſari medicus debet, qui ad artem quæ commouent, quæque perturbãt, velit redigere. Quàuis enim multa experiendo atque audiẽdo didicerit, hæc tamen quæ nunc dicta ſunt, niſi conſideret, atque animo diligenter perpendat, is profectò eiuſmodi eſt vt mihi nihil ab ignaro hominum H in cognoſcẽdis turbãtibus & valde agitãtibus differre videatur. Sciat quoque hæc, nonnullos ſumpſiſſe medicamentum vt purgarentur, alióſque nihil quicquam fuiſſe purgatos, alios verò pluſquam par eſſet,& nõ ſine magna moleſtia: ad quæ auxilio aliquo eſt opus. Victus ratio quæ ante medicamentum purgans ſeruanda eſt, expoſita eſt à nobis: quique eam ita diu tenuerunt, nulla rẽ præterea indiguerunt. Vbi verò epotum medicamentum ſit, ſi vomitus excitentur, vt pleriſque contingit, vel propter inſuauitatẽ, vel propter metum & ſuſpicionem de medicamento conceptam, vel propter nouitatem, vel propter ſtomachi mollitiem: huic apium aceto intinctum, illi oliuam albam ſale conditã, mandendam dabis: alii verò ſalis grumũ ori impones, & ita maximè medicamentum confirmabitur, ſiquidem hæc vomitum prohibent. Quam ad rem valet etiam coriandrum odoratum,& pulegium, & nepita: ſed præſtat in lecto paululum quieſcere, ventrẽ & pedes calfaciendo, quemadmodum qui ſtatim deambulauiſſent, copioſi vomitus, ſtomachi eroſiones,& vertigines ſunt excitatæ. Quũ verò ad priſtinum ſtatum redierint, tum deambulatio imperãda eſt, vt ſubinde ſenſim ſe ſubmoueat, id quod etiam magis quàm celer greſſus irritat. nam præterquam quòd laſſitudinem attulit, ſæpe etiam multa celeriſque deambulatio, ne perfecta fieret purgatio prohibuit. Purgatione procedente vtilius erit in lecto recumbere,& ita vigiles quieſcere: (magis enim confluet) tunc verò erit interim abſorbẽda paulatim aqua calida. nam & morſus ſedat,& excretiones proritat. Quibus purgatio non it, aquam mulſam ſorbeant, aut nitrum aqua liquefactum: ſed melius etiam erit glandem confectam ex ſale aut nitro aut alumine magneſio, aut cyclamine, aut grano Gnidio, aut felle bubulo, aut radice bryoniæ, (quam alii pſilothrum vocant) ano indere. hæc glans pituitoſioribus magis apta eſt, abſinthium verò bilioſioribus. Si verò flatus multi ſuborti ſic diſtendant inteſtinum vt nihil extra emittatur, ruta melli cocto, itémque cuminum, & mentha, & reſina admiſceantur: vbi flatus eruperint, ſtatim alia purgatio conſequitur. Quicunque autem conantur clyſteribus irritare purgationes, ad ſuffocationes quidẽ quæ ex elleboro exiſtũt, rectè vſum clyſteris inuenerunt: ſed ad purgationes quæ per infernas partes agere debent, & non procedunt, tantum abeſt vt clyſter magnopere iuuet, vt etiam noceat: periculum enim eſt ne quum inteſtinum plenum ſit, clyſter infuſus ſupra redundet, & dolores inuehat, quemadmodum vſu venit vt quum quis clyſterem iniecit, iſque nõ ſubducatur, protinus alterum imponit. Atque in acutis quidem medicamentis maximè cauendæ retentiones,& cohibitiones ſunt: nam ſi non ſubducantur, ſtatim hydropas homines reddunt,& fortaſſe etiam alias noxas ſtomacho, ventri, iecori, & lieni afferunt. ac nonnullis tota corporis moles decoloratior eſt facta. At medicamenta molliora, etiamſi non purgent, nullum tamen ex eis periculum imminet: & magis etiã quæ decocta damus, qualis eſt mercurialis, actæ folia: nec aloe quicquam grauius facit, ſi non purget: neque etiam epithymum, neque agaricum, neque etiam ſurculi bryoniæ. Atque hi quidem, quia nõ valde aluum deiiciunt, periculo vacãt: at radix vim habet maximã. Ergo quum purgans medicamentum des, ad cætera omnia animaduerte, vtrum mali aliquid ſuccedat, vt re atque vſu doctus confidas in ſingulis, & timeas. In quo ſpectandum etiã eſt vtrum alia excretio purgationẽ impediat, vt plerique ſudoribus, & vrina excretis, aut vomitibus citatis nihil infrà deiecerunt: quibus minus noxæ affertur quàm qui alio modo fuerint purgati. Videndum eſt qualia quantáque ſint ea quæ purgantur, ſed magis etiã qualia: hoc enim magis propriũ eſt quàm maiorẽ menſurã ſpectare. multi nanque quũ ſatis vacuati viderẽtur, facilè ferebãt. ex quo fit vt melius ſit ſtatuere ſignũ eius purgationis quæ ſatis ſit, quũ quiſpiã facilè ferat. Quũ verò homines exoluũtur,& decolores fiunt, & extrema refrigerantur & conuelluntur, continenda eſt purgatio: ſique medicamentum infeſtet, aqua calida bibenda erit, & vomendum: ſi aquam non bibat, euomat tamen, niſi ei alioqui fuerit grata: nam multis potus affatim & confertim ſumptus, ſatis fuit ad cohibendã alui ſubductionem: ſed ſi paulatim ſumatur, magis excretiones excitat. Quin melius quoque eſt manus & pedes oleo calido

inungere: ſi verò vehementius inaniantur, tum extrema liganda erunt, & omnia deinceps facienda quæ in choleris facere conſueuimus: nam & eo caſu periculum eſt nè effœtus quiſpiam (quemadmodum etiam fieri poteſt is qui purgatur) ex nimia euacuatione euadat, ſed nihilo etiam minus ſiſtit ſomnus & balneum calidius. Ac multis quidem poſt purgationes balnea contulerunt: ei verò qui non ſatis fuerit purgatus, non lauari magis profuit. Noctu autem abſterguntur, & tamen victus ratio deinceps parcior eſſe debet, vt à cibis & à condimentis aliquid detrahamus, & vinū acerbius demus, & poſtea ptiſanæ cremorem, aut aliā quampiam ſorbitionem è cerealibus offeramus: ſed ei qui benè alatur, oua, alicam, ſorbitionem, & dulce vinum dabimus, vt inteſtinum purgatione deraſum mitigetur. Conueniet etiam poſtridie lac cū melle aut paſſo bibere: ita enim confluentes colliquationes abluens, purgationem perfeceris: deinde vires erunt reficiendæ, acceſſione paulatim creſcente, deambulationibus, frictionibus, balneis, cibis, & cæteris rebus quæ ad victus rationē pertinent, donec ad priſtinum ſtatum corpus redigatur: id quod eſt ſano & bene valenti maximè propriū. Hactenus igitur de iis quæ per infernas partes purgant. Sed quum prima oratione quæ de purgationibus inſtituta eſt, de iis quoque quæ per ſuperiora euacuant, mentio ſit facta, conſequens eſt vt nunc etiam de eis quæ decent, quæque oportet, afferamus. Ergo elleborus albus eſt omnium validiſſimus, ſecundæ ſeſamoidi, tertiæ vuæ, quartæ flori & fructui ſparti tribuuntur: cætera minus faciunt. Incidet tamen aliquis in medicamentum quod nō ita validum eſſe videbitur, quod tamē immodicè purgabit, vbi & cibus, & potus, & auditus, aut aliud quippiam vomitum & ſubductionē commouerit. Sed hoc in purgationibus quæ per ſuperiora obeuntur, in aliis quoq; quæ dixim⁹, vſu poteſt cōtingere. Elleborus verò grauiſſimus videtur eſſe ad bibendum: quocirca plerique medici & ægrotantes hoc medicamentum refugiunt: verùm ſiquis totam artem atque apparatum eius cognoſcens det, is neque quicquam facilius eſſe elleboro, & ipſum perſpicuè euacuationē moliri, & nihil penitus mali committere planè intelliget. Cōuenit autem hiſce morbis, inſaniæ, melancholiæ, pedum & inueteratis coxendicum doloribus, itémque doloribus articulorum, comitiali morbo, & attonito, vertiginibus fanaticis, diutino capitis dolori, mentis ſegnitiei, & veterno, vitiligini, & lepræ, & ſiquid aliud in cute excitetur. Facit etiam ad pilorum barbæ & capitis denudationem: confert itidem iis qui nocte ab ephialte ſuffocantur, & aquam reformidantibus, vbi iam pertimuerint: & interim dum bibunt, ne amplius metuāt, efficit. Id autem olim agricolæ quoque cognouerunt, qui vbi canes morbo caperentur, elleboro purgabant: ac medici multo poſt tempore homini qui ſimili morbo laborabat, elleborum dare in animum induxerunt. Atque Hippocrates quidem, qui artem nobis inſtituit & tradidit, iis quibus magnus articulus cū vulnere luxatus eſt, & quibus oſſa rupta eminēt, iubet eodem die aut poſtero elleborum dare: qui licet in cæteris rebus ſint malè affecti, fortaſſè tamen hoc medicamentum prohibiturū ſit nè gangrænis & conuulſionibus corripiantur: quib⁹ verbis non facilè eſt fidem non adhibere. Eius verò difficilis vſus eſt, quum videatur defectus præ pr̄adio, quo tempore moleſtiā affert. Ac ſiquis putat nigrum elleborum intelligi hoc loco, in primis huic quoque actionis difficultas ineſt ad excernendum, etiamſi quid operoſum poſt medicamentum ſumatur: deinde verò ad opera conficienda, quibus opus eſt, ei par vis & facultas non ineſt: ſiquidē multo imbecillius hic tracturus eſt. Ergo propter hanc ambiguitatem præſtabit fortaſſe hominibus ita affectis elleborum non dare: ac febricitantium nemini elleborus conuenit: quartanis verò quandoque conducit. Eſt quoque accommodatus iis qui renes habent lapillo vexatos, itémque diuturnis cruditatibus: valet etiā ad albam pituitam, ad lienem, & ad vlcera carcinode occulta: quanuis minimè cōuenire vlceribus videtur. Veruntamen ego mulierem quādam vidi ab eiuſmodi vlcere liberatam, quum medicus quidam in Co inſula hoc ei remediū adhibuiſſet, quum tamen alioqui non eſſet clarus & probatus, ſed in ellebori potione diligēter eſſet exercitatus. Hi morbi ſunt quibus elleborus conuenit. Verùm non ſatis eſt vt morbus medicamentum admittat, niſi alia quoque opportunè deinceps adſint. ſuprà enim diximus quibus purgationes per ſuperiores partes conueniant, & quo anni tempore medicamentum purgans dandum ſit: nunc verò tempora morbi explicabuntur. Ea autem duo ſunt: alterum ad totum morbum, alterū ad acceſſiones & intermiſſiones pertinet. De eo quod ad totum morbum refertur, ſic ſtatuendum eſt: ſi morbus quiſpiam ſit qui ſuapte natura diuturnus eſſe ſoleat, multo melius eſt vt in principio medicamentum purgans detur, quum præſertim maximam vtilitatem ei qui morbo detineatur, ſit allaturum. Ergo inſanienti, arthritico ſcabioſo, & cui nerui ſtupore laborent, ſtatim medicamentum dandum priuſquam morbus maiores vires acquirat quàm hoc medicamentum habeat, quemadmodū pleraque ſimiles affectiones conſuetudine & tempore inuictæ atque inſuperabiles euaſerunt: quæ tamen admodum facilè ſublatæ ſunt, ſi ægrotantes in officio permaneant, & medicus excellens & peritus ſit. Si verò morbus de numero eorum ſit qui incerti ſunt, qui & citò & ſerius iudicantur, ei qui ſtatim, non dandū medicamentum eſt: illi verò qui ſerius, exhibendum. atque ita de toto morbo cenſendum eſt. In acceſſionibus verò morbi qui magnas & ordinatas intermiſſiones habeat & multas, antè medicari oportet: quum verò paruas & inordinatas, purgatio adhibenda eſt quamprimùm acceſſio ceſſat, & præcipuè in morbo comitiali: verendum enim eſt ne morbus vocis & ſenſus expertem hominem reddens, & omnium immoderatiſſima occupet, & graue ac terribile aliquid faciat. In cōtinuis verò morbis ratio temporis tum ab hora ſumitur, tum quum ægrotans promptus eſt, & mente conſtat, & robur corporis adeſt, & cætera quæ pertinēt ad apparatum, ſuppetunt. De iis autem quæ purgationem antecedunt, ſic ſtatuēdum eſt: Quum tibi veratrum dandum eſſe videatur, victus ratio eſt inſtituenda: ea verò eſt, vt qui difficulter vomunt, ad vomitum aſſuefiant: tum ſpectandum eſt totius habitus robur: quia ſiqua re alia, robore præſertim ad hoc medicamentū opus eſt: at vomere & à cœna, & ieiuni, & ex origano, & ex hyſſopo, & ex raphano, & ex eruca, poterunt: nec debebūt diutius vomitib⁹ extenuari. Satis enim erit vt qui faciliusvomit, ter euomat, primùm à cœna, pòſt ieiunus, poſtremū ex raphano, aut aliquo ex iis quæ nunc memorauimus: ac magis etiā pituitoſo quàm bilioſo vomitus à cœna conuenit: tum biduum aut triduū à vomitu intermittere. At qui difficulter vomit, longiore temporis ſpatio, & pluribus diebus aſſuefaciendus eſt. Quum verò proximè ad ſumēdum medicamentum acceſſerit, frequentius vomere debebit: poſt vltimū vomitum, vnum diem intermittere antequam veratrum ſumat. quo die clyſteri vacuetur, tum lauetur, tum exiguo cibo nutriatur: ſequenti die veratrum dandum vbi placida frictione ex oleo vſi fuerimus. Multis autem modis conficitur, vt dari queat. alii enim diem & noctem in aqua macerant, tum ei diluto origanum, aut abſinthium, aut nitrum indentes, præbent: alii dilutum cum melle decoquunt. Porro maceratur tum in aqua, tū in vino, tum in paſſo: at veratrum cum vino videtur nigros humores magis educere: alii thapſiam addunt, alii ſeſamoides, alii taminiam vuam, vtpore quæ vomitus magis cieat: liceátque his qui elleborum dant, rectè purgare. Cui autem ocium eſt, atque in eo ſtudio tempus pōnit, multa de apparādo veratro comperiet. nam præterquam quòd omnibus modis miſceri & temperari queat, veteres etiam ipſius admotu atque odoratu purgare ſunt conati: è quorū numero eſt Pliſtonicus. hic enim glandes aliter atque aliter ex elleboro conficiens, ano appoſuit, & vomitus exciuit. Cæterùm elleborum paſſo componens, & diluēs vnà cum felle bubulo, odo-

randũ iis dedit quibus neque mucus è naſo, neque ſputũ poſſet procedere, ratus id quod erat, fore vt vomitus facilius prouocarentur, ac magis etiam ſiquis eo diutius vteretur. Diocles verò etiam vtero glandem ex elleboro impoſuit, & vomitus prouocauit. Dieuches verò anũ quoq; elleboro inſtar emplaſtri circũdedit. Ac nũc etiã pedes irrigãt cocto in aqua marina elleboro, oleóque cyprio & nitro infuſis: ex qua perfuſione pituitoſi vomitus conſequuntur, qui pedum articulorũmque doloribus prodeſſe videantur. Atque ita quidem ellebori in pleriſque vſus eſt plurimus, quum etiam Philotimum meminerim, vbi mitiore purgatione opus eſſet, poſt cœnam non dare, ſed elleborum raphanis impingere ſolitum, & ſequenti die raphanos præbuiſſe. Ita enim concitatiſſimè homo vomet, id quod minus ex elleboro fa-
A ciet. Vſus autem validiſſimus & optimus eſt, vt elleborum æquè ac polentam contuſam incidas: nec differt ſiue cum medulla ſeces, an ſecus, quum ea neque iuuet, neque quicquam noceat: tantùm æquè ſecare conuenit. Si purgare mitius velis, paulo maiores particulæ faciendæ: ſi vehementius, tenuiores, ſed non multo. & melius etiam eſt ſi ab vna radice ſumas quantũ oporteat, ſique ea æqualis ſit, vt quæ incidis ſint æqualia inter ſe: ſin minus, curabis vt quæ craſſiora ſunt, æqualis craſſitudinis cum tenuioribus efficiantur. Qui verò harum rerum nullam habendam eſſe rationem cenſet, multa is ignorat.
B Si verò particulæ inciſæ, admodum exiguæ fuerint, periculum eſt ne longa alioqui, & ſuffocationes afferes, purgatio conſequatur.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM

Liber octauus.

Archigenis, quomodo præparandus ſit is qui elleborum ſumpturus eſt, ex primo de ratione morbos diuturnos curandi, Cap. I.

QVI ſumpturi elleborum ſunt, præparari debent vt corpore robuſto, & animo conſtanti ſint, vt eorum humores ad fluendum, ipſique ad vomendum faciles reddantur. Ne igitur ſuperiora loca vitientur, venter eſt prius inaniẽdus, vt iam docui: poſt verò quatuor aut quinque dierum refectionẽ, vomitus à cœna Luna deſinente cieatur, & trãſactis quinque diebus, alius vomitus citetur: & in menſis incremento corpus iterum erit reficiendum: tum aluo emollita, factáque excretione, duo aut tres vomitus à cœna ita prouocentur, vt tertio quoque die ſinguli moueantur: atque id ſub Lunam deſinentem. Vbi autem ea inclinauerit, raphanis vomit⁹ prouocabitur, vt poſt viceſimumprimum diem elleborus detur. Qui verò mediocriter ſit affectus, ita eſt regendus, vt accommodatus fiat, vt ad vomitum procliuis reddatur, vt humores eius nõ craſſi ex cõcretione ſint, vt ipſe bono animo ſit, vt elata mente vomitui à cœna ſufficiat, commoto paululum ventre, & poſt triduum aut quatriduum ex raphanis vomitum cieat: vno verò aut duobus diebus pòſt, elleborus detur. Neque maximè cõtraria cenſenda erunt, vt multi vomitus à cœna prouocentur, multæque attractiones ad infernas partes fiant, multique ex raphanis vomitus concitentur, ac deinde elleborus detur.

Quæ danda ſunt perpetuò vomituris.

Dicendum igitur eſt quænam cœnæ per vomitum ſint reiiciendæ, & quomodo à raphanis eruãtur. Feſtos ergo dies nonnulli eſſe exiſtimant eas cœnas in quibus multa opiparè, varieque apparata, ad ebrietatem & crapulam ingurgitantur: quæ quidem in cæteris rebus non prohibentur, ſi modò quid tale ſit neceſſarium: at quos elleboro ſumẽdo parare velis, ii paulo plura quàm conſueuerint, ſumere debebunt, vt grauia & aliena eſſe videantur. at ſtomachũ ſuprà quàm par eſt extẽdere alienum eſt: quoniam quanuis protinus ſit leuãdus, redditur tamen imbecillior. Nam quid opus eſt eum morbo vacantem ad medicationem adigere? Eadem ratio eſt eorum quæ ſumuntur. danda ſunt enim quæ infrà dilabi ſtatim queant, adhibita diligẽtia ne flatu impleant,
C ne venter inferior fluere poſſit, & minimè nutriatur: & ſuperior venter ea fluitantia & non confecta ſtatim reiiciat: quod à flatibus fieri conſueuit. Quocirca ea quæ prius dantur, acria eſſe non debent, nec cõtrà dulcia aut pinguia, ſed huiuſmodi ad finem ſeruanda ſunt. Quæ verò friabiliora ſunt, prima ingerẽda: vt panis, puls, arborum baccæ ſolidæ: tum carnes ſumẽdæ ſunt non quæ grauis ſint materiæ, ſed pinguioris, eæque ex aliquo ſapore offerendæ. Ex leguminibus ea quæ cibum ſimul
D rapiant: in quibus ſit aliquid acrius, vt cæpa, radicula, aut porrum: tum pauca ex adſtringẽtibus danda. Adhæc accedet aliquid nidoroſum, & placenta mellita, & bellaria, ficus, vua paſſa, nux, & punicum quoque ad vomitum valet. Interim verò lene aliquod ſuauéque vinum frequentius interbibendum eſt, quãdoque etiã paſſum, & quandoque vinum mulſum copioſius capiatur: hæc nanque inflationes pariunt, eo quòd omnia in ſublime tollant. Oliua autem, & præſertim ſale condita, vitanda eſt. Lentes verò, ſiquis eas poſtea ſumat, aceſcunt, & vo-
E mitus inſuauiores faciunt. Vua paſſa eſt iucundior: ficus ſecundo loco cẽſetur. habet enim detergẽdi vim maiorem. Si verò quiſpiam poſſit, ptiſanã vino dulci & melle temperatam in medio capiat. At iis qui valde cibum cohibent & continent, dandum eſt ſeſamum, itémque bulbi narciſſi, qui quum alioqui dari queant, tum etiam ptiſanæ de qua nunc diximus, imponantur. nauſeas enim pariunt. Salſamẽtum quoque aliquod pingue ex iis quæ ſine aceto ſumũtur, in primis ex aceto & plurimo oleo ſumptum, vt cibus in ſublime feratur efficit.
F adduntur etiã aliqua olera elixa, vt blitum, vt atriplex, & ex crudis, vt portulaca, & radicula media. Vbi cõfertim ſumpta fuerit potio, poſt interuallũ, neque longius duabus horis, neque breuius vna, poſtremum frumẽtaceum ingerendum erit: deinde verò ab inferiore ventre attrahitur quicquid cibi infrà ſit delapſum, qui valde admodũ apprehenſus fuerat: & deãbulatio in loco aprico ineunda: quũm que ructus qui ſenſu percipiatur, aſcẽdat, vt res ad actionẽ deducatur, digitus imponẽdus eſt, aut penna, vt res celerius conficiatur, epiglottide pingui oleo quodam inuncto: tum contentum premẽdum
G & vrgendum eſt vt deglutiatur: ac ſtatim opus aggredi, immiſſo poſtea digito, aut alio corpore, conuenit. Eo nanque tempore ſtomachi os aperitur, & fauces faciunt vt attrectetur atque tangatur. qua in re perſeuerandum eſt donec cibus confertus educatur: ſed non confertim attrahendi ſunt digiti ad primam ſpiritus attractio-

nem: ſæpe autem exinde venter compreſſus ſatis fuit ad maiorem partem, ſi non omnem, expellendam. Debet autem is qui vomit, inclinatus & pronus rem adiuuare, quum ſtratis ſegniores vomitus excitentur: qui ergo denſum flatum ſpirat, inclinetur. Quum verò flatus intus nullus adeſt, in ventrem procumbendum eſt: ſi verò pars eorum aliqua ad membra reſpirationis excutiatur, tunc cibus qui inſedit, cum multa pituita coniunctus conſequitur: qui verò rite euomuerunt, in iis etiam bilioſi quippiam ſequitur, quod non ita conſpiciatur, vt guſtui ſit perſpicuum. Nonnulli quum vomendi rationem edocti non eſſent, in elleboro ſumendo præ imperitia in periculum adducti ſunt, quũ ea res auxilio quãdoque indigeat: quocirca diligenter eſt à nobis cõmonſtrandum quibus accommodatum tempus euomendi ſit, & quomodo attrectãdæ ſint partes, & quomodo abdomine infra deducto intenſiones fiant: ſed non ex locis quæ circa collum ſunt: nam violentia inde emanans potius cohiberet. Talis igitur eſt vomitus qui à cœna ſit ciendus.

De vomitu ex raphanis excitato.

Qui ex raphanis excitus eſt vomit⁹, vſitatior eſt, & de elleboro prius quid faciendum ſit edocet: nam & morſus excitat, & quandoque facit ſuperfluitationes quæ animi defectiones inuehant: quandoque etiam gutturis anguſtias parit. Debet autem pondus eius quod ſumitur maius eſſe libra, non maius tamen quàm tres ſelibræ. Acres autem raphanos & teneros eſſe oportet: ſique dulciores ſint, caulẽ capere oportebit, & cum eo etiam pars foliorum quæ tenerrima ſint & trãſuerſa. Sumitur poſt ſumptum exiguum cibum, & aquæ potum, aliis longo tempore, omnibus verò pridie aluo emollita, vel per ſe, vel ſi ſponte ſua non deieciſſet, clyſteri admoto nos eã exciuimus: quùmque multa deambulatio præceſſiſſet, in loco aprico, & ſub d o, aut qui probè perfletur ad meridiem: mélque aſſumatur, vt ſaltem prima quæ ingerantur condiantur: itum albus ſal & purus capiatur, tum in oxymelite inuoluãtur, atque ipſum oxymeli interim abſorbeatur, non celeriter, ſed parcè, vſque ad heminæ dimidium. Sit autem ſcilliticum acetum, ſi fieri poteſt, mélque ex apibus thymo paſtis. Studioſus etiã ac diligens ad rem intendendam atque amplificandam, origanum ex ſale non calculoſo leuigatum aſſumeret: & ſalẽ ipſum per ſe, &, vt conſtãter negotium perficiat, parum oxymelitis ei ſorbendum erit, quantum ſatis ſit, vt qualitates quæ relictæ fuerint eluantur: tum paululum decumbendum, & pedes contrectandi. His confectis exurgendum, & ſeſe circumuertendo, modicum inambulandum: & quum ſedem repererit, conabitur eructare, & rem ad horam vſque producere, quum paulo maius temporis ſpatium interceſſerit. Excitata autem nauſea tibi ſit indicio: tum ſtomachum proritare & laceſſere opus eſt, vt fiat perfecta purgatio. Occurrit etiam ſatis magna tenuis humoris copia, plurimáque pituitoſi: ac poſtremò nonnullis amareſcens humor excernitur, quales quodammodo raphanos ſenſerant, niſi ſegnior ſit facta attractio. Poſt hunc vomitum oris collutione ſtatim opus eſt, item gargariſmate ex hydromelite, tum ex aqua: & item exiguo decubitu, & ſatis copioſa pedum contrectatione: ſique parumper dormiatur, tentandum eſt vt aluus eiiciat flatus: inde deambulandum, tũ in calidum balneum ingrediendum, tum cibus offerendus qui incipiat ab aliqua re acri, aut à ſalſamento gracili, & ori grato, quod caro auis aut alterius ſimilis excipiat. At vomitum qui à cœna ſit, balneum præcedat, quum quis difficulter vomat, ita præparatus, vt poſt ſecũdum vomitum à raphanis excitum, quieſcat & ceſſet, exurgẽs potius quàm alimentis per dies corpus reficiens: atque ita denique ad elleborũ de quo dicetur, erit adigẽdus.

Eiuſdem de elleboro eligendo & dando,
Cap. 11.

ANtequã de elleboro præparãdo loquar, dicã quod nã ſit anteferẽdum. Primùm igitur eo qui in Œta monte, deinde verò qui in Galatia naſcitur, vtendum eſt: ſi huiuſmodi nõ ſuppetat, Siculo. Atque hic quidẽ virgas habet extentas & rigidiſſimas, & ligni ſpeciem referentes: craſſitudine verò tenuiores, minúſque raras cæteris. Qui verò in Galatia naſcitur, is craſſior eſt, & quodammodo rugoſus, leuiter laxus, cãdidior, apparétque ferulaceus. Œteus verò minus candidus eſt quàm Galaticus, & ad nigriorẽ colorem magis vergit quàm vt terræ colorem referat, id quod Siculo vſu venit: qui etiam minus rectis eſt ramis, minúſque rigentibus, quíque craſſior euadit: ſed is minimè eligendus eſt. magis autem quàm par ſit, rugoſus eſt, quum non ſatis magna alimenti ei ſuppetit copia. Is præterea fractus, valde albus intus eſt: guſtanti verò linguam quadantenus mordet; & ſenſim intenditur, & ſaliuam ciet, & in hiſce facultatibus diutius perdurat. elleborus omnis dulceſcit, ſed hic magis quàm alii. At Galaticus irruit celeriter, ſuo morſu linguam ſtatim exurens, & immoderatius ſaliuam educens: ſed protinus extinguitur. Siculi denique humectati maior eſt mordicatio: eſt tamen inferior ea quam Galaticus inuehit, permanétque talis qualis incepit, diutius quàm Galatici: ſaliuam verò non admodum excitat, & obtundendo interimit. Siccum præſtat accipere: ita nanque cõfractus, puluerẽ quendam aſperginem non redolentem efflat. Qui verò in Œta prouenit, licet aridus ſit, tamen confractus habet medullam interiorem adhærentem & propè conflatam: verùm ſi prius humectetur, eandem habebit circum ſolutam, & quæ auelli facilè queat. ea quoque ad intenſam purgationem opus eſt. Nonnulli eius partem quæ ſuffocat ademerunt, & tanquam caſtratum medicamẽtum vexationis cuiuſdam ad nullam rem efficacis præbuerunt. Cæterùm elleborus non eſto liuidus, nec alia in eo macula conſpicitor, ſed extrinſecus purus ſit & fractus, intrinſecus mirum in modum candidus: qui talis ſit eligendus eſt. Præterea potius incidendus eſt quàm in ramenta adigendus, ſiquidem ita difficile eſt æqualitatem coniectari: atque etiam dum in ramenta redigitur, puluis qui in vibrationibus efficitur, ibidem inſidet, qui etiam inæqualem & ſuffocãtem purgationẽ facit. Craſſa autem virga ſecetur, & per rectũ, idque ſemel aut bis, pro craſſitudinis ratione: tum ad latera ſpectãdum erit, vt partes æquales ſint, earúmque tanta ſit magnitudo quanta eſt pultis non paruæ: ſed huic maiorem, illi minorem portionem dare cõueniet. qui inciſus in tenuiores partes ſit, intẽtius mouet: ſi verò tenues virgæ fuerĩt, per longitudines diuidãtur, vt virgæ explanentur. Menſura eſt, vt quum copioſiſſimè detur, duæ drachmæ ſint: quum parciſſimè, oboli octo: quum mediocriter, decem oboli. Ac minor quidem copia maiorem turbationem ciet: maior verò copioſiorem inanitionem, & minorem turbam inducit: media verò moderatè agit. Hoc etiam in memoria habendum eſt, vt quum elleborum elegerimus, eundem refrigeremus: ſed non ſtatim poſt compoſitionem ſectum demus, ſiquidẽ ita maiorem ſuffocandi vim habet. Quem ſanè Agathinus in rebus omnibus diligentiſſimus, cani dedit, quum non adhiberet electioni fidem: ſed experientia, vt tutò res transfigatur, opus eſſe perſpiceret, vt quonam pacto canis euomeret, eodem etiam homo qui eundem ſumpſiſſet, purgaretur: quamobrem experiẽtiam eſſe tutam ſtatuit. Porro cum aliis palàm datur, quandoquidem nihil patiuntur: tũ verò inſaniẽtes ab eo auertit deliriũ, partim quòd dicto audiẽtes nõ ſint, partim quòd ita ſpiritũ ducunt, vt hoc eis auxiliũ non rite afferri poſſe videatur. Ad hoc accedit etiam vt quidã medicamẽta reformident, atque ita delirent. Ergo his curãdis inſidiæ ſtruendæ ſunt, & alia domus parata eſſe debet in quam eos deducamus vt elleborum ſumant: in qua domo etiã geſtationis alicuius inſit occaſio, & cæteri quoque apparatus, ad ea quæ in purgationibus occurrunt accommodati. Atque ita cũ ipſis verſantes, tanquã ad cibũ ſumẽdũ adducemus: &, vt nobis in tẽpore obediãt, aſſuefiant multo ante tẽpore aut pulti, aut alicæ lotæ, aut mellitæ alicui placentæ. In primis ergo afferendum eſt id quod iam conſuetum eſt: tum infuſo medicamento globuli

A conformandi ſunt, ac poſt pultem & placentas quas elixas fecimus, dandi vt deglutiantur. Ergo ex quorundam optimorum hominum contentione, & æmulatione eorundem, antequam quicquam præuideant, eos in inſidias, quum vſus poſtulabit, adduces. Commiſceatur igitur elleborus pulti: triticeæ nanque ptiſanæ nõ admodum affundendum eſt: (nam in pulte & placentis latet) & ſi deprehenditur, negligentiam potius quàm inſidias noſtras ſubeſſe indicat. In multis enim fruſtulis eadem menſura debet occultari, vt ſi parum ex aliquo guſtarint, ab alio ſumant B quod ſatis ſit: qua in re coniectura opus eſt, vt ex multis fruſtulis ſumpta portio iuſtam mēſuram cõpleat. Nec tamen periculum vllum imminet, etiamſi ſecundo loco ſumatur, vt plerique metuunt, ſed eos ſatis quoque purgatos vidimus: & lubricus lapſus proritat, & per vacuũ fit. Sique futura eſſet ſtrãgulatio, ei remedium afferret: ex quo fit vt quum præter modum capiatur, non omnino vis auxilii diſſoluatur, vt homines arbitrantur, ſed faciliꝰ adminiſtretur. Et ad id potius vergēdum eſt: nam præter C cætera quæ huic medicamento inſunt bona, hoc accedit etiam vt quoquo modo primùm educat, non grauis ſit nimiæ purgationis timor: facilè enim eſt & abſtergere ſtomachũ & adſtringere: ergo qui tractabiles ſunt, ita erunt pertractandi. Sed quidam ita dementes ſunt vt aſtutioribus inſidiis ſit opus, de quibus nunc itidem dicemus. Ergo ſi neque in placentis teneris occultare elleborum poterimus, neque antedictis ptiſanis indere, bulbo vtemur: ita quoque pulti inuolutus celabitur. Conteritur enim & in ſorbitione, & pulte, & lente, & in omnibus iis quæ deglutiri poſſunt, non duarum drachmarum pondere, ſed D quatuor etiam datur. Imbecillius enim ſuas vires elleborus purgando exercet, veruntamen & multum, & tenuius, atque adeo atrã bilem vſquedum velis educit. ſi ita non poſſis, eo in eclegmate vtitor: hócq; modo paratur, Ellebori libra capienda eſt, quæ in ramenta redigenda eſt, & aquæ ſextariis ſenis triduò maceranda: tum coquenda vſquedum ſextarii tres relinquantur: poſtea diligēter expreſſas virgulas abiicere oportet: tres deinde libræ mellis reliquæ addendæ, & coquēdũ donec ad eclegmatis conſiſtētiam redigatur: tum in vaſe vitreo aut argenteo reponendum atque aſſeruandum, adhibita cura ne perſpiretur. Da E bis autem homini præparato quantum myſtri moderati magnitudinem impleat, & vehementer purgabit, neque hominē attonitũ reddet. Sed ad hoc quoque faciendum inſidiæ adhibendæ ſunt: ergo modico mellis & aquæ addito diſſolue, ac potui da. Si hæc non ſucceſſerit, ſuper calido cinere id ipſum coagmentato, ac catapotia conficito vt deglutiãtur. Si verò tuſſis moleſta ſit, tempus accommodatum erit, vt catapotia tanquam ſedandæ tuſſis gratia ægrotus deglutiat: quo caſu in fruſta moderata virgulas ſecabimus, & melle cocto inuolutas dabimus. Quoſdã F etiam vi purgauimus, vbi inſidiis non fuiſſet locus: idque clyſteri in quo duplex eclegmatis menſura ineſſet, & modica aqua infuſa: tum virgultorum particulæ ptiſanæ cremore temperatæ & affuſæ, quum inſaniunt.

Cætera ad finem capitis uſque non extant.

De elleboro propinando, Cap. III.

Ex Herodoti libro de præſidiis euacuantibus.

G Elleborus decoctus dari apud nos minimo periculo ſolet. eius apparandi hæc eſt ratio: Ellebori libram ſenis aquæ heminis triduò maceratam, lento igni decoquimus vſquedum tertia pars aquæ conſumpta ſit: deinde elleborum exprimimus: tum mellis heminas duas decocto addimus, itémque decoquimus donec non inquinet: ex hoc damus iis qui non admodum purgandi ſunt, cochlearia duo: robuſtis verò myſtri magnitudinē. Purgatio quæ per huiuſmodi fiat, neque ſtrangulationis, neque vllum alium metum, quem nimia purgatio ſolet inferre, vnquam nobis attulit: ſed enim & violentæ & vehementis H actionis, & ſine his & per hæc (vt par eſt) minus prodeſt. Datur autem in morbis rectè conſtitutis, vbi opus eſt breui & expedita curatione: & qui rite conſtitui à cæteris remediis, niſi longiore temporis ſpatio non poſſunt. id enim ex elleboro lucri facimus, vt ſtatim perficiat id quod ars ipſa polliceatur. Iis verò qui inſaniunt, neque vllo pacto eum ſumpturi ſunt, propterea quòd omne alimentum ſuſpectum habeant, ita paratum optimè dabimus. Nam licet perfectè morbum non expellat, minuit tamen adeò vt ſæpe etiam ipſis volentibus iterum propinemus. Offeratur autem hydromelite diſſolutus, vel ex pulte alicæ poteſt etiamnum ex lentibus aut libis exhiberi: ſed melius etiam ſincerus datur, ſiquidem ita corpora magis contingit. Quinetiam in affectionibus iis quæ difficulter curantur, elleborum damus. Nõ omnibus tamē elleborus accõmodatè præbetur, vt ætati ambiguæ, vt ei cui adiuncta ſit naturalis imbecillitas corporis, vt timidæ naturæ: nam in eiuſmodi quum bis terve datus eis fuiſſet elleborus, maximi morbi ſunt exorti. In quo verò medicamentum experti ſine periculo fuimus, eúmque timorem qui circũſtare ſolet, abiecimus, ei nos ſincerum purúmque elleborum dedimus.

Herodoti, ex eodem libro, qualis ſit elleborus præſtantiſſimus, Cap. IIII.

Elleborus præſtantiſſimus eſt is qui naſcitur Anticyræ: reliquus autē quum citò excretiones proritet, intra tres quatuórve horas à purgatione ceſſat. Cæterùm elleborus Anticyrinus in primis eſt lætior cæteris, deinde fungoſus, & quodammodo multum inanis, colore verò ochræ reſolutæ ſimilis præſtantiſſimus tamen in hoc genere eſt rectus, & rugoſus, & cuius plurima pars æquali craſſitudine conſtat: ſub finem verò, in muris caudam deſinit, nihilo tamen minus ſit lætus & vegetus, atque in hoc conſiſtat. Nam qui plurima eius parte in tenues pectinũ modo lineas eſt reſolutus, ſi non natura eſt lætus, is non fuit ſectus in tempore opportuno. Debet autem quum frangitur, intus albus videri, & tenuem habere medullam: idémque naribus admotus, non multo pòſt ſternutationes ciere, & commanſus feruido guſtu os implere, atque etiam dulceſcere, ac magnam ſaliuæ copiam attrahere. Quum verò confractus puluerulentum quid ex ſe mittit, tum non eſt bonitatis indicium, ſed aridum eſſe elleborum oſtendit: qui quidem aridus etiam eſſe debet: ſi frutex ſit, capienda ea pars eſt quæ læſa ſit, & præcipuè vt inde quantum oporteat, ſumas: ſi inde ſumere totum non queas, dato operam vt ab alio qui ſit eiuſdem generis, & in omnibus ſimilis, quod deeſt capias, ne purgatio temporibus inæqualibus ſuccedat.

Antylli de elleboro, ex libro de remediis euacuantibus, Cap. V.

HOC in primis ſcire conuenit, elleborum in ramenta deraſum celeriter purgationem ordiri, ac plerunque duas horas non excedere: bilémque ac pituitam ſine multa turbatione educere, ipſúmque vomitu ſimul reiectatum, intra quatuor aut quinque horas terminari purgationem. qui verò parti farinæ craſſioris eſt ſimilis, & multo magis etiam qui in puluerem redactus eſt, tardiſſimè agũt, vt ſæpe poſt quatuor aut quinque horas incipiãt. Cæterùm omne & bilis & pituitæ genus educunt, idque non ſine conuulſionis & nimiæ purgationis periculo, ob nimiam purgandi prolixitatem: multiplicem tamen vtilitatem afferunt. Aqua verò in qua veratrum maduerit, datur ſenibus, pueris, iis qui laxiorem habitũ habent, quibus mens exoluta eſt, quíque facilè ſtrangulantur, aut eorum morbos habent, aut vt prius periculum faciamus vtrum elleborus poſtea dandus ſit. Oportet autem drachmas quinque ramentorum, in aquæ pluuiæ heminæ Atticæ ſemiſſe triduò madeſcere, tum colo traiici, atque in vaſe duplici calefieri, atque ita decoctum propinari.

Quomodo occurrendum ſit ſymptomatis ex elleboro conſequentibus, Cap. VI.

SI facilè purgētur ii qui elleborum biberunt, hæc poſtea faciemus, vbi medicamentum biberint, aquam frigidam ori colluendo dabimus, tum aliquod odoramentum porrigemus: ſiquè vires conſtent, eis perſuadebimus vt ſedeant: ſi infirmæ ſint, vt in ſtrato aliquo humi depreſſo vſque ad duas aut tres horas decumbant: & odoramenta quoque per interualla offeremus, & aquam frigidam ad os colluendum exhibebimus, mentémque aliqua lepida fabella abducemus: extremas partes confricabimus, & vinciemus. Hæc omnia ideo faciēda ſunt ne citius quàm par eſt medicamētum euomatur. Poſtea verò ægrotos in lectulo penſili aut aliquo alio ſublimi loco collocatos vomere permittemus. Primùm nāque calor ſtomachum & gulam inuadet: deinde ſaliua & humor in os confluet: quibus ſputo reiectis, iterum pituitam obuolutam reiiciunt, tum interiecto ſpatio, partē cibi & medicamenti cum pituita euomunt, idémque interiecto ſpatio faciunt. Quúmque medicamentum atque cibum euomuerunt, pituitam cum exiguia bilis portione reiectant: tum cum multa bili pituitam, & denique bilem puram vomūt. Leniter etiā in tempore intermedio ſingultiunt: & habent alioqui faciem ferme face ſuccenſam, & rubentem: tum venæ attollentur, pulſúſque rariſſimus fiet. Vbi verò purgatio proceſſerit, probum colorem vultꝰ acquiret, pulſus denſus maiórque reddetur, ac ſingultus ceſſabit, & lōgiore ſpatio interiecto, & paulatim voment. His autem in media purgatione quum ſingultu vexantur, melicratum in quo ruta ſit incocta, ſorbendum damus: ad finem verò tepidam aquam dantes paululum intermittimus, tum vt aquam ipſam, & ſiquid eidem adiaceat, euomant imperabimus. totum verò corpus aliquo pingui valde vngemus, & interiecto duarum horarum interuallo lauabimus, & cibū ſtomacho idoneum offeremus. Si verò inordinatior & irritatior ſuccedat purgatio, aut alioqui incōmodior, hæc incommoda expectabimus, vt ſimulatque ſumptum medicamentum fuerit, ſtatii euomant, nullámque vtilitatē tardæ purgationis capiant: qua in re & ſtrangulationis & ſingultus, & contractionis, & delirii, & animi defectionis, & nimiæ purgationis, & caſus virium, & immoderatorū ſudorum, & exolutionis periculum imminet. Quúmque mininimè planum ſit quódnam horum malorum ſit futurum, ad omnia præparatos eſſe oportet: quæ verò paranda ſunt, nunc perſequar.

Quæ præparanda ſint iis qui elleboro purgandi ſunt.

Præparare debemus lectulum ſublimem, itémque alium qui ſtrata habeat, ceu lineas, ab angulo ad angulum perducta, & tertium quoque penſilem: ſpōgias quoque & poſcā & melicratū diuerſis modis confecta, quorū vnum hyſſopum incoctum habeat, aliud origanum, aliud rutā, aliud denique thymum: oleum cyprinum, melinum, irinum, roſaceúmque: emplaſtra, ellebori dilutum, cucurbitulas, cuneolos, pennam, digitalia, clyſteres, fomenta, abſinthium, vinum, cibos, glandulam. Si igitur antequam tempus opportunum ſit, vomitus irritari velit, metúſque ſit ne medicamentum reiiciant priuſquam vllum ab eo fructum ferant, vt ipſum contineant hæc faciemus.

Quæ facienda ſint, vt qui medicamentum ſumpſerunt, vomitum cohibeant.

Aquam frigidam dabimus ad os perpetuò colluendum: ſi non ſedetur turbatio, poſcam: & extrema valde conſtringemus, & fricabimus, & muriam, quantum parui myſtri magnitudinem cōpleat, per interualla in os indemus: aut vt capparim ex muria in ore contineant, ſileántque, nullóque motu cieantur, vel vt ſedentes valde ſurſum verſi collocentur, imperabimus. Si ne ita quidem leuentur, cucurbitulas ex multo igni dorſo & ori ventriculi applicabimus, & parum aquæ feruentis per internalla ſorbēdum offeremus: ſique vehementer ſtimulentur, parū ſucci abſinthii, aut eius decocti addemus. Nemo enim ita procliuis ad vomitum eſt, neque ſtomachum ita habet a-

A uerſum; qui non à duobus aut tribus ex his remediis leuetur: ſi verò contrà propter robur ſtomachi, aut aliquam aliam cauſam non debito tempore purgari incipiant, in ſublimi lectulo qui deorſum vergat, collocabuntur, & vt digitos in os coniiciant iniungemus, & vt gurgulionem & tonſillas vnguium latitudine contingant. ita enim potiſſimum vomitus irritabitur. Præterea iubebimus vt tibias & poplites quamplurimū poſſint extendant, & flectant, itémque ſpinam: & vt vtriuſque manus pugnos in ventrem impingant, aut nos impingemus, ſi ipſi per ſe nō poterunt. Si verò ne ita quidem euacuabuntur, eos in le-
B ctulo collocabimus cuius ſtrata angularia ſint, & ipſe ſit penſilis: eóſque agitabimus & concutiemus, ibidē eos adhortantes & iubentes vt vomere contendant, & in eam rem incumbant: eorúmque digitos irino aut cyprino inūgemus. Noui etiam qui ſcammonii liquore digitos vngerent, & ita purgationem concitarent. Sed ſi ita non ſequatur purgatio, pennas anſerinas ex cauda octo aut decem, cyprino aut irino intinctas indemus, aut etiam digitalia. Cōſuuntur enim digitalia ex corio Carthaginienſi, aut alio quouis molliſſimo ad longitudinem digitorum de-
C cem aut duodecim, inſtar digiti. Ex his ſpatiū ſenum digitorum lana impletur: reliquum verò quod quaternûm digitorum eſt, inane relinquitur, vt digitis aptetur. Hæc igitur antedictis vnguētis intincta, in ſtomachum immittemus. Eſt autem annotandum in iis qui in lecto penſili ſtatuuntur, motum verſus pedes aut caput cieri: in iis verò qui vomere non poſſunt, in latera. in quo caſu penſilis quoque inæqualis eſſe debet, vt motꝰ nauigationi ſimilis efficiatur. Præterea melicratum in quo hyſſopum aut origanum aut thymum incoquatur, ſorbendum dabi-
D mus.

Quid faciendum ſit quum ſtrangulatio occupat eos qui elleborum ſumpſerunt.

Quoniam nōnulli difficulter vomunt, & ideo ſuffocantur, & ſæpe etiam voce priuantur, idcirco ſtrangulationem ſedabimus continua melicrati ſorbitione, in quo ruta præcipuè ſit incocta: ſin minus, aliquid aliud eorum quæ prædicta ſunt, idque paulatim & cōtinenter propina-
E bimus: itémque ſtomachum proritabimus, in lectulo pennam vehementius immittendo: ſi verò valde admodum perturbentur, diluti ellebori cyathos tres, aut quaruor offeremus: quæ verò ad vomitum prouocandū adhiberi ſolent, reprobamus vel ob hanc cauſam quòd ellebori dilutum eiuſdē qualitatis cū elleboro eſt, & purgationem adiuuat. at quæ vomitum prouocantia dicuntur, quum diuerſæ qualitatis ſint, ſtomachum ſolum irritant, elleborū verò non commouent. Si periculum quod ex ſuffocatione imminet, nullo ex his remediis ſubleuetur, acerrimo
F clyſteri rem tranſigemus. intermiſſionem enim periculi præbet, & tempus nobis ſuppeditat, vt aliis vti remediis poſſimus. dabimus quoque galbani tres obolos quos dedeglutiant. Sed ſi ne ita quidem ſequatur leuatio, vt duos vetuſtiſſimæ vrinæ cyathos ſorbeat, cogemus: hæc enim ambo vomitum non cient, & ſuffocationem ſubleuant.

Quid agendum quum in his & vox & ſenſus amittitur.

Si vocis ac ſenſus expertes fiant, cuneolis eorum dētes diducemus in vtráque partem, & pēnas immittemus, aut digitalia indemus, & quod ſternutationem excitet af-
G feremus, ac præſertim elleboro ipſo ad id vtemur: ſin ſecus, euphorbio, aut aliquo alio conſimili. quādoque enim ſternutantes, vorticem quendam pituitoſum ſimul eiecerunt, qui quum ſtomacho ineſſet, & ſuffocationis & amiſſæ vocis cauſā afferebat. Si verò & vocis & ſenſus priuatio ita perſeueret, veſtimentum aliquod admodum firmum, & robuſtum extendemus, & ex duabus partibus tenendū iuuenibus robuſtis, & aliis qui contrà ſeſe ſint conſtituti, ac iubebimus vt ipſum veſtimentum ſublime à terra
H extendant, tum in eo reclinabimus hominem qui elleborum ſumpſit, ac quandoque in ſublime tollemus, eodem etiam veſtimentum circumuertemus, quandoque verò in latus vtrunque deuoluemus, aliis id latus

quod prope eos ſit,attollentibus, aliis verò deprimentibus.ac tunc quidem ſcire conuenit,niſi homo his quaſſationibus & commotionibus à ſenſus priuatione non ſubleuetur,eum non eſſe præterea ſenſum recuperaturum.

Quibus remediis vtendum ad horum ſingultus & conuulſiones.

Quoniam pleroſque ac ferme omnes eos quibus elleborus datus ſit,ſingultus corripit, non omnibus tamen periculum inuehit:ideo fit vt qui leniter & maiore ſpatio interpoſito intercurrit,eum ita ſinamus: quandoquidem non ſit futurus inutilis,quum ſtomachum proritet,& quaſi recordationem excretionis ei ſuggerat. Si verò fuerit contentus,& vehemens,& multis os vibret & quatiat,& conuulſiones inducat,in primis melicratū dabimus,quod in ſingulis ictibus calidius abſorbeatur: parum autem rutæ ſimul decoquatur,aut per ſe ſuccus exprimatur, & ſingulatim,aut ex melicrato,aut calida aqua ſorbendum exhibebimus:ſi non ſubleuetur,remedio vtemur quod ſternutamentum cieat: ſi verò ita quoque moleſtia perſeueret,per totam ſpinæ longitudinem cucurbitulas applicabimus:ſi verò admodum oſſea ſpina fuerit, dorſo prius peruncto,vnam cucurbitulam ſub magna colli vertebra affigemus,eámque deducere ſenſim,& deorſum in ſpinā trahere conabimur: quámque ad eum locum perducta fuerit vbi ventriculus adiunctus eſt,aliam quoque admouebimus prope vertebram, & ita eam etiam deducemus: atque ita primam ablatam iterū ſuperius applicabimus. nam ſæpenumero cucurbitulæ admotæ ſtomachum à ſingultu contractum,& veluti contortum dirigunt,& ad ſuū ſtatum redigunt.Præterea verò partes extremas vinculis excipiemus, eáſque calfaciemus tum fomentis,tum in aquam calidam infundendo.Adhæc etiam pauores quoſdam machinamur,& cōtumeliis eos inceſſimus,& vt magnas inſpirationes edant edicimus: atque etiam vt longo tēpore ſpiritum intro trahāt,& vt longo tractu reſpirēt.

Quid facto opus ſit in contractionibus quæ conſequuntur.

Quemadmodum ſingultus omnes inuadere, ita cōtractiones quoque conſueuerunt: quarum vehementes, quæ præſertim muſculis accidunt qui in cruris ſura ſunt, itémque in femoribus,& brachiis,& muſculis maſticatoribus,& in extremis pedibus,& potius etiam in manibus, quarum,inquam,vehementes ſedabimus,copioſe vngentes,comprimentes,calfacientes,fouentéſque: quin huiuſmodi contentiones compreſſio muſculorum manibus facta ſummopere adiuuat.nam qui in eorum ventribus collectus eſt ſpiritus,qui cōtractionis eſt author, manuū compreſſu eliditur.Iam verò oleum Sicyonium,& vetus, & ex acopis quæ calfaciunt & molliunt, & caſtoreum per fuſum,& epotum,& per ſe & cum melicrato, & melicratum copioſum cum ruta abſorptum, obtundere & leuare contractiones ſolent: ſed maximè omnium contractos iuuat balneum.Quapropter ſi purgatio abunde ſucceſſit, vt in pleriſque eorum qui vehementer contrahuntur contingit,eos lauabimus & iterum & tertió. Ac quēdam etiā vno die octies lotum vidimus, non eo die quidem quo elleborum ſumpſerat,ſed conſequente: nam ſecundo die vehementi contractione correptus,balnei auxilio fuit leuatus.

Quid faciendum in nimia purgatione, vt vomitus comprimatur.

Nimias purgationes ſiſtemus calidiſſimum potum propinando, & extrema ligando, & vehementi frictione,& validis cucurbitulis tum hypochondrio, tum verò dorſo admotis,& vi etiam auulſis.Summè etiam vomitus cohibet abſinthii potio:ſed ſi vomitus perſeuerarint, etiā ſoporiferis dolorem mitigātibus vtemur. hæc enim quū ſuapte natura vim exiccādi habeant,& quia ſomnum inducunt,ideo excretiones ſiſtunt: ſiquidē ſomnus quoque vim excretionis ſiſtendæ habet.

Quid agendum quum ſudores conſequūtur.

Sudores immoderatos ſiſtemus ventulum commouendo,corpúſque ſpongiis aqua frigida aut poſca imbutis,& expreſſis,abſtergendo: vtemúrque linimentis & ſtipantibus & emplaſticis: caſum autem virium alimentis

A & vino recuperabimus. Qui verò teporem aut anxietatē ſentiunt, ii mihi videntur neſcire anxietatem à caſu virium diſtinguere.

Ex Herodoto,de iis quibus ſuffocationis periculum imminet:ex libro de remediis euacuantibus, Cap. VII.

QVI periclitantur ne ſuffocentur,ii in principio purgationis modicum ſaliuæ expuunt: quum autem ve- B hemens vomendi appetitus excitatur, nihil excernunt, facies intumeſcit,oculi exeruntur, colligantur & conſtipantur partes ad reſpirationem pertinentes, cum ſpirandi difficultate coniuncta:nonnulli verò linguam exerūt, & copioſo ſudore madeſcunt:alii dentes concutiunt, eíſque mens tentatur. Quum igitur imminens periculum cognoſcamus,nulla interpoſita mora quamprimum ſuccurrere debemus.vnguenta enim pennis obuoluta indemus,& dabimus operam vt pituitam quæ locis deglutionis inſideat atque inhæreat euellamus. Atq; ego quidem in quodam qui ſuffocatione correptus inibi erat vt mo- C reretur,(nam dētibus contractis ita conciderat, vt faciūt iugulatæ hoſtiæ) ore cuneolis aperto, & dentibus obfirmatis,ne eos clauderet,manum inieci, & contractis in orbem neruis qui ad deglutionem ſunt, manui adhæreſcentem pituitam extraxi,quæ etiam abſterſa indiuidua permanſit.

Cteſii,de elleboro, Cap. VIII.

PAtris auique mei temporibus nullus medicus elleborum dedit:nam neque eius temperiem, neque modū, D neque pondus quod dandum eſſet illi cognouerant.Si vero quiſpiam elleborum potui daret, in primis hominem admonebat,fore vt in magnum periculum caſurus eſſet. cæterùm ex iis qui ſumpſerunt,multi ſuffocati ſunt,pauci ſeruati:at nunc tutò dari videtur.

Mneſithei,de elleboro, Cap. IX.

ELlebori potioni magnum periculum coniunctū eſt: nam vel ſtatim valentem hominē reddidit, vel multam longámque moleſtiam in morbo concitauit. Danda verò huiuſmodi remedia ſunt iis qui ſe tuta curatione E præterea curatum iri non putant.

Ex ſecundo libro Antylli de remediis euacuantibus,de apophlegmatiſmo, Cap. X.

APophlegmatiſmis vtendum eſt vbi cætera remedia fuerint adhibita quæ deducere queant materiem ſtabilem quæ iam facta ſit,& localibus remediis potius indigeat.Etenim apophlegmatiſmus poteſt ſimul calefacere,& materias infeſtas abducere, corporáque corrigere,& emendare,diſtributis ſuper eis medicamentis iis quæ pi- F tuitam auocant, ad ſinapiſmi proportionem. His autem vtendum eſt quum aluus pridie deiecit aut clyſteri,aut aliquo alio leuiter & purè ſubducēte irritata:poſt apophlegmatiſmum,melicrato calido colluemus.Si verò vehemens morſus remaneat, lacte aut roſaceo id ipſum erit faciendum.

Galeni de iis quæ caput euacuant, Cap. XI.

SVccos qui in capite ſunt,ſputis euacuamus: quòd ſi leuiter facere voluerimus, piper & maſtichen admiſcebimus:ſi vberius euacuare propoſitum ſit, vt pyrethrum G & vuam taminiam mandant imperabimus. Anemonæ quoque vtriuſque radix commanſa pituitam prouocat, itémque capparis radicis cortex: ſeroſum excrementum, hæc remedia vacuant.Craſſam verò lentámque pituitam ſinapi cum oxymelite,aut ſapa in qua origanum aut hyſſopum incoxeris.Ego verò(vt tu noſti)eam ſinapi cum oxymelite admiſceo. Si verò cerebrum muco purgandum ſit,acribus eū remediis,quorū nōnulla ſternutamēta itidē cient,euocabimus.Itaque anemonæ omnis, itémque cyclamini & betæ ſuccus per nares purgat. Sternutamenta verò mouet ranūculi radix æquè ac alia omnia quæ vehe- H menter ſiccant,& ſternutamenta prouocant,itémque flores & ſtruthii radix. Porro ſternutamenta in ſuccis crudis qui thorace, pulmone, & capite continentur, non conueniunt. partes enim illas vehementer quatiunt & perturbant, quæ moderatè calefieri & quieſcere, vt crudi

ſucci concoquantur deſiderant: quibus agitatis contrarium euenit,ſiquidem ita magis implentur, & ſuccos in eis contentos non concoquunt.Contrà verò vbi iam cõcocti fuerint,ad excrementa euacuanda ſternutamenta conducunt. Videmus enim in grauedinibus deſtillationibuſque,in initio eas à ſternutamentis acui,atque exacerbari morbos,in declinationibus verò diſſolui.

Antylli,de ſuffumigatione ex ſecundo de remediis euacuantibus, Cap. XII.

SVffumigatio nõ multis quidem,ſed iis quibus thorax morbo obſidetur,accommodata eſt: atque ne iis quidem omnibus:neque enim ſanguinem ſpuẽtibus adhibenda,neque etiam arido morbo laborantibus,ſed iis ſolùm conuenit qui aſthmatici ſunt, & nõniſi recta ceruice ſpirant,quatenus à multitudine pituitæ quæ difficulter educi queat,vexantur. Suffumigationibus autem vtendum eſt quum cæteris quoque localibus remediis vtimur,prius tamen aluo emollita:homo verò veſtibus totus tectus in ſede locandus eſt ita vt diuaricatis cruribus prona facie ad vtrunque genu decumbat, & os fatiſcat.in ſpatio verò intermedio, olla aut lebes ignitos carbones habens ſtatuatur: tum in ignem ſpargenda eſt ariſtolochia,ac præſertim quæ clematitis dicitur: ſin minus,quæ dactylitis nominatur:vel ſulfur ignem non expertum,aut ladanum,aut tædam,aut ligna perſicæ arboris,aut funiculũ deraſum impones,in quo genere melior eſt nauticus,qui mari fuerit madefactus.homini poſt ea imperandum eſt vt ore patulo fumum promptè attrahat:multi enim hoc confecto pituitam excreuerunt.

De iis quæ per nares caput purgant,ex eodem libro Antylli, Cap. XIII.

IIs quæ per nares caput euacuant, vtimur ad hunc modum:calamus tenuis per rectum perforatus qui in nares indi poſſit,quique ſit ſex digitorum longitudinis, in nares imponitur: tum cap[illegible]tas tota medicamento impletur.eſto autem calamus aut naturalis, aut æneus. Eo igitur naribus admoto, ex altera extremitate inſufflãdo medicamentum in nares propellimus. quæ imponũtur ſunt hæc, apœlium,ſuccus cyclamini,aut betæ, aut elaterium tritum,cedræa,& quæcunque huiuſmodi ſunt materiæ.

Ex eodem,de iis quæ per lacrymas purgant, Cap. XIIII.

EOrum quæ lacrymas cient exiguus eſt vſus:ad oculos enim diuturno morbo exiccatos duntaxat, itémque palpebras ſcabie oppreſſas, & quum oculi nõ nutriuntur, vtimur, vt oculos humore perfundamus, aut materiam ad eos adducamus,qua probè alantur.Lacrymas autẽ prouocant collyria quæ acria ſunt: quæ verò odoratu lacrymas proritant,ſunt veluti,ſinapi,cepæ,& ſilphii liquor.Fumus verò,quippe qui magis lædat quàm iuuet, euitãdus eſt.

Ex eodem,de iis quæ per vrinam inaniunt, Cap. XV.

VRinam mouentium vſus cauendus eſt in tabeſcentibus,aut macie confectis, quandoquidem eos valde perturbat.ex iis verò quæ vrinã ciẽt,alia ſumũtur ore potui data,alia glandi colis imponuntur.his verò potiſſimũ vtimur quum veſica expleta eſt,& idcirco contrahi,& vacuare vrinam non poteſt.in glandem verò priapi nitrum aqua reſolutum,itémque muriam,ſalis florem,fel,cyclaminum,& corem animal indimus.

De iis quæ ſanguinem educunt,ex eodem libro, Cap. XVI.

VTimur iis quæ ſanguinem educunt, in mulieribus quibus mẽſtruæ purgationes ſuppreſſæ ſunt. ſanguinem verò educunt ea quæ vrinam prouocant omnia, & quæcunque non cum ſiccitate,ſed cum acrimonia calfaciunt.Inter hæc numeratur braſſicæ radix decocta, cuius decoctũ potui detur,& præcipuè agreſtis braſſicæ, & magis eius quæ marina vocatur:perſeæ radix, itémq; ſalura, ruta,amaranthus,chryſanthemon, dictamnum, erucæ ſemen.Prouocant etiam quæ adhibentur extrinſecus, quũ ori vuluæ admouentur, vt ruta trita per ſe, vel cum ſale, vel cum melle, vel cinis radicis anethi cum melle, porri ſuccus,alliorum capita admota, myrrha trita ex vino, amomum,& denique leporis coagulum.

De iis quæ ſudorem prouocant,ex eodem libro, Cap. XVII.

SVdorem mouẽtibus vtimur vel vt ſiccitatem minuamus quæ in ſumma cute à febribus & præcipuè tabidis inducta fuerit:vel vt pruritus & commorſiones vehementer vexantes amoueamus,vel in reficiendo poſt longum morbum corpore, vbi ſumma cutis exaruit. Vtimur pari modo eiſdem vbi corpus ex alimento fructum nullum fert,& in corporis extenuatione,& in cruditate,& hydrope qui ἀνὰ σάρκα nominatur,& in quibus eruptio aliqua in ſumma cute excitatur,quum aut corruptio præceſſiſſet,aut cibi acrimonia. Sudorem autem prouocant hæc,chamæmelum ſiccum tritum oleo inſperſum,& ſummæ cuti validè confricatum, ſeſeli Maſſiliẽſe, pyrethrũ, cachry, aniſum ſimiliter oleo inſperſum: nitrum toſtum non nimis tenue,ſed craſſiuſculum cum oleo: ſalis flos oleo temperatus,liquor cyrenaic[9] aqua dilutus,corpori infricatus,& ad ciceris magnitudinem epotus.

De deriuatione,Galeni, Cap. XVIII.

DEriuatio eiuſdem generis eſt cum euacuatione quæ fit per eam partem quæ fluxionem ſuſcipit: ea fit per aliquam vicinam partem, vt quum per gurgulionem aut palatum fit fluxio.ipſius deriuatio accommodatè per nares fiet,nobis irritantibus,aut per acria medicamenta prouocantibus.Quum autem ad oculos aut aures ſucci vergunt,tum eos non in nares tantùm,ſed in os etiam deriuare debemus,medicamento quod ex origano & ſapa,& quod ex ſinapi conſtat, dato ad os colluendum & gargarizandum.Id etiam nobis eſt perſpicuum,vuam taminiã commãſam,pyrethrúmque,& cætera hui[9] generis acria, ſuccorum copiam quæ in oculos aut aures ex capite fertur,ad os traducere. Fit etiam deriuatio,ſi id quod per aſperam arteriam in pulmonem defluit,ad ſtomachum diuertamus:ſiquidem hoc eſt potius eligendum.Atque etiã in muliere ſi per venas ſedis ſanguis erumpat, eúmque ad vteri venas traducamus,fiet deriuatio: ex quo fit vt riuare ſit per riuos ducere,deriuare verò eſt è riuis ad latera diuertere.

De reuulſione,eiuſdem, Cap. XIX.

VEhementiſſimos influxus ſuccorum auxiliis reuellẽtibus confeſtim ingruere prohibemus. Sunt autem reuellentia auxilia,vincula artuum,vbi ſucci in thoracem & ventrem vehementer inclinant:vomitus verò,vbi partes infernas petũt:quemadmodum etiam acres clyſteres, vbi ad vomitum vergunt.Has ambas ſuccorum inclinationes,eã,inquam,quæ per ſuperiorẽ & per inferiorẽ vẽtrem fit,ad vrinas & ſudores reuelles. Vrinas quoque tum ad ſudores,tum ad alui deiectiones trahes. reuellens etiã præſidium eſt cucurbitula prope mãmas affixa. Quæ verò hypochondriis adhibentur,ſæpenumero ſanguinis ad nares impetum valde reuulſiſſe conſpexiſtis,quemadmodum etiam immodicas per vterum eruptiones:acria quoque medicamenta artubus impoſita,ſuccos ad caput viſceráque vergentes reuellunt.Omnino autem reuulſio facienda eſt deorſum,vbi ſucci ſurſum vergunt: ſurſum verò,vbi ad inferiora feruntur:& vbi introrſum,ad exteriora:vbi extrorſum,ad interiora:ſique dextrorſum inclinãt, in ſiniſtram:ſi ſiniſtrorſum, ad dextrã facienda reuulſio eſt.eodémq; modo fluxiones quæ retro inclinãt,antrorſũ: quæ verò in anteriora,retrorſum reuellẽdæ ſunt. Timocrates igitur Heracleotes,quũ iuuenis quidam ex agro nõ mediocre pondus in vrbẽ dextra manu tuliſſet,ob eámq; cauſam impleta manus fuiſſet,iuſſit vt pari pondere ſiniſtræ impoſito tantundem itineris conficeret:ita enim fore vt manus tumor euaneſceret.qua re confecta,ſtatim tumor ceſſauit.Ac me quidem non ſolùm in manibus, ſed cruribus etiam tale aliquid facere conſpicitis: cruri nanque in quod humor confluit, aliquod repellens medicamentum adhibeo,idque aptè ligo:eáq; deligatio ab inferioribus partibus incipit: eáque ſemper vicinas partes continenter excipiens & denſans, vſque ad inguina progreditur:alteri verò cruri aliquod medicamẽtũ calfaciẽs

A impono,atque ita fluxionem commuto,& ad alterũ crus reuello.

Ex Galeno, de vomitu, Cap. xx.

QVI vomere conſueuerunt,iis quandoque conſuetudinem ſeruare, quandoque verò intermittere conducit.Si ergo in ventrem flaua bilis confluat, homóque ſit ea natura vt amara bilis in eo redundet,regionẽm que calidam habitet,& vitam laborioſam atque ærumnoſam degat,is aſſuefaciẽdus eſt vt bilim pri⁹ vomat quàm cibum capiat.Si verò malum inde originẽm ducat quòd B multum vini à balneo ante cibum velit bibere,tum & vomendi conſuetudo eſt omittenda, & ſimul etiam potus atque paſtus multitudo auferenda. Ventriculus enim ab his factus imbecillus,totius corporis redundantiam quæ in eum confluit ſuſcipere aſſueſcit.Quibuſdam tamen tẽporibus prodeſt euomere,vt ſuccum glutinoſum, & plurimum à ventre abſtergamus: quoquidem tempore radiculas ex oxymelle,& quæcunque ſunt huius generis offeremus:ſiquè talem ſuccum in ventriculo quis continuò C aceruarit,is continuò quoque ad vomitum impellendus erit: contrà verò, ſi ventriculus imbecillus ita ſit vt quæ ſumpta fuerint ferre non queat,vomitum prohibebimus: paucu lóſque cibos,& eos quidem ſtomacho idoneos,dabimus,& medicamentis quæ foris ſuperdantur, eum roborabimus. Cui autem à cœna vomitum ſine moleſtia cieri volumus,narciſci bulbos vnà cũ aliquo eorum quibus ille veſcatur propinantes, eum ita afficiemus vt facilè vomat. Narciſci enim bulbus quem caput vocant,medicamentum eſt ad vomitum efficax. Valet etiam ad vomitum prouocandum ſemen anagyri, & glandis vnguen D tariæ carnis drachma ex melicrato epota: hæc itidem per infernam aluum copioſe ſubducit. Itaque quum hoc medicamento vtimur ad ali cui⁹ viſceris purgationem,& præſertim iecoris & lienis,ex oxycrato dare ipſum conſueuimus.

Quomodo facilè quis vomat,ex iis quæ ad Potamonianum de vomitibus ſcripta ſunt, Cap. xxi.

QVoniam iis qui violenter & difficulter vomunt, nõ E mediocre periculum imminet & venam aliquam rumpendi,& aſpectum lædendi,& fauces,& columellam & gulam dolore conficiendi,& aliquod aliud incommodum patiendi, idcirco medici rationes inuenerunt quibus facilè quiſpiam vomat,ne cæteris commodis quæ ex vomitu conſequuntur,ob eam cauſam priuentur. Vomitus enim pituitam euacuat,caput leuat, & totum reliquũ habitum corporis agiliorem reddit: & quandoque eum qui cibum auidius ingeſſit, cruditatibus vexari; & eum qui nimio vino ſe ingurgitarit,lædi non ſinit.Summa er F go & totius rei caput eſt facilitas in mediocri repletione vomendi. qui enim ſe nimis expleuerunt, ita ventrem quoque impleuerunt vt eum contrahere nullo modo poſſint. Adhibenda quoque diligentia eſt ne quæ dentur, acerba aridáque ſint, ſed partim dulciora & humidiora, partim verò acriora ſint.Inter hæc probãtur radicula,eruca,vetus ſalſamentum,origanum, & parum cepæ atque porri.Valent ad hoc etiam ptiſanæ ex leguminibus melle adiecto:itémque lomẽta fabarum,& pingues carnes. nec tamen horum ſucci tantùm ſumendi ſunt, ſed tota etiam G moles deglutienda: ſi quidem ita accommodatius euomentur. Nam quæ facilè in ſuccum vertuntur,ea & ſua tenuitate,& quòd parum abeſt quin concocti ſint, facilius diſtribuuntur.Ergo qui vomiturus ſit,non debet in mandendo morari diutius:ſint autem omnia coquẽdo emollita.Inter vina,dulciora anteferenda ſunt. hæc enim magis fluitant,& multo etiam magis ſi maiore aquæ copia quàm cõſueuerint diluantur.Debet autẽ is qui vult euomere,& tepidiorẽ & largiorem potum ſumere, amygdaláſque melle intinctas edere,& eodem tempore placentas guſtare, peponíſque ac cucumeris ſemen maceratum H & læuigatum cum melle offerre.ita enim vomitum mirũ in modum citat. Idem facit etiam cucumeris radix trita ex melle. Qui volunt vehementius euomere, ii narciſſi bulbum aqua decoquunt, eáque vinum temperant. ciet non ſecus vomitum irinum vnguentum, ſiquis illitis eo digitis irritet. Ad ſummam,non multum ſpatii debet intercedere inter cœnam & vomitum,ſed dum cibi adhuc ſublimes ſunt,vomitus incipiẽdus: ſi verò te impediat repletio vt cogaris intermittere,tũ primum ſomnum dormies:ita enim & venter aperitur,& cibi facilè ſurſum redeunt. Qui verò in ſomnis vomunt, confert aquam frequentius abſorbere,& vomitus neque acorẽ neque morſum habentes ſoluet. Valet etiã ad vomitum,nec ceſſare, nec quicquam intermittere:ſed vbi primùm vomitus apparebit,etiamſi perexiguus ſit, irritandus erit,nec ab irritatione ceſſandum:interim verò tepidiorem aquam bibere,quandoquidem hoc pacto quiſpiam abſque vlla moleſtia pulcherrimè vomet. Poſt vomitus autem os colluendum eſt,& facies poſca aut aqua abſtergenda. hoc enim & dentibus prodeſt,& caput alleuat.Sinciput verò præſtat oleo roſaceo,aut crudo, quod omotribes vocant,vngere: quúmque eſt quieſcendum,iubere alicui debemus vt pedes placidè fricet,quum hoc etiam caput leuet.

Ex Diocle, de iis quæ ad vomitum valent, Cap. xxii.

EX iis quæ vomitum prouocant, quæ medicamenti vim habẽt,quæque efficacia ſunt,nõ debet adhiberi: vtendum verò eſt familiaribus,& præſertim quæ conſuetæ victus rationis ſunt. Huiuſmodi erit dilutum cucumerum tenerorum,& in fruſta ſectorum, & aqua maceratorum:qua deinde temperemus potum quem à cœna tepidum ſumamus:itémque aqua decocti ſphæni eodem modo pota,aut pura polenta non admodum cocta,cum melle in ſorbitione ſumpta & ante & poſt cœnam: aut allia toſta ex melle ſumpta,aut ſiſama fricta tritáque,& tribus melicrati ſemiheminis perfuſa. Hæc omnia & tepida, & aceruatim ſumenda ſunt: ac facilius quoque ſedẽs quàm ſtans quiſpiam euomet.non debet autem ad vomitum incitatus cogi,vt omnia exquiſitè euomat: ſed vbi ſatis fuerit euacuatus,tum ceſſandum,nec interim quicquam vel exiguum bibendum.Qui verò aridum vomit, is debet aquam tepidam ſuperbibere: quúmque tantum vomuerit quantum eſſe conſentaneum videatur,tum ventrem tanquam vas quoddam lauet potu melicrati, aut aquæ permultæ,& iterum vomat: ſi non faciem aqua perſpergat, & os vino mero & tepido colluat, & tribus cyathis eiuſdem paulatim gargarizet.

Archigenis de vomitibus à cibo excitatis, Cap. xxiii.

In quo interpretando fuit propemodum diuinandum.

VOmitus à cibo non conſuetudine,ſed neceſſitate cõmouetur.Mirabilis autem vtilitas inde conſequetur ſi bis térve in menſe cieatur.nam & ex eo quod neceſſitate,ac propemodum vi prouocatur,facilitas quædam conſequitur,à qua nonnulli iam eam conſuetudinem ſibi acquiſiuerunt,vt onus ciborum continuum alii exquiſitè, alii verò planè depoſuerint.ſuntque admodum negligentes ii qui non dant operam vt quæ vehementer eis moleſta ſunt,& præſertim quæ à colo procedunt,extinguant, & ad nihilum redigant.Ego tamẽ ne in his quidẽ perſpicuis præmiis quæ propoſita ſunt,vllum tale medicamentum homini puro,& qui temperantiam ſeruari poſſe putet,ſuaderem.eſſet enim commutatio,vt alteri morbo locus daretur:& alicui quidem deteſtandus,alicui ἀτροφία, quum ex alimento nullum fructum corpus fert: alii deformitas aut grauis imbecillitas,amaræ bilis vitia, itémque atræ bilis,difficultas reſpirationis,vitioſa nutritio,defectio voluptatis,redundantia cupiditatis.Ac nonnulli ita ſtomachi aſſueti ſunt,vt ſtatim id quod ingeſtum ſit reiiciant,priuſquam ex eo vtilitatem vllam percipiant: vel propter malũ quoddã quod explicari nõ poſſit,ipſum vomãt:idque nõ digitorũ prouocatione, ſed rudiculis quibuſdã in ipſum ferme ventriculũ iniectis:idque quod relictũ eſt,æquè ac totũ grauat,& facilè & abſurdè corrũpitur,neq; vnquã cõcoquitur.Præterea alui ſeceſſiones immoderatè mehercule perturbãt,doloréſq; duri partĩ hinc

partim aliunde exoriuntur, corpus occupantes, quum præſtò ſit & paratum corpus, vt iniuria à quacunque cauſa afficiatur: & morbi etiam in quibuſdam latitant acceſſionibus à ventre interciſis: contrà verò ſeſe offerunt, quum anguſta eſt via per quam auxilium afferatur, quum quiſpiam ita animum inducit vt relicta & pro nihilo ducta temperantia in huiuſmodi cumulum malorum cadat.

Rufi, de clyſteribus, Cap. XXIIII.

EX clyſteribꝰ qui iniiciũtur, alii molles, alii acres ſunt. Molles cõſtãt ex aqua calida & aqua & oleo cõmixtis, ex lacte, ex fœnigræci, alicæ, tragi, lini ſeminis, & maluæ decocto, ex cremore ptiſanæ, aut tritici, ex portulaca, plãtagine, beta, pane, vino & oleo mixtis, eruo decocto lentium, & roſis, & roſaceo: nonnullis verò adhibetur adeps anſerinus, ſuillus, caprinus, hircinus, & gallinaceꝰ, butyrũ, reſina terebinthina, ruta, cuminum, lauri baccæ, anethũ, & bitumen. Acres autẽ ſunt, muria, aqua marina, garum, ſiluri, decoctum iridis, thymi, ſatureiæ, ariſtolochiæ rotũdæ, cucumeris ſylueſtris, abſinthii, melicratum cum ſale & nitro, colocynthidos decoctum, centaurii ſuccus, cnici decoctum, itémque ellebori nigri, mercurialis, polipodiique: acetum cum nitro, rhus quo vtuntur coriarii. Molles ergo clyſteres conueniunt iis in quibus ſtercus durũ inſidet, & in quibꝰ maiꝰ aliquod remediũ adhibere volumꝰ, vt cucurbitulas, dropacem, venæ ſectionem: aut abradere aliquid inſtituimus, aut chirurgiã exercere, in geſtatione, balneo, aut vomitu, & præſertim purgante. Iam verò mollem clyſterem indimus etiam iis quos medicamento aliquo per infernas partes purgante ſumus purgaturi, vt id facilius ſuccedat, & minimè conſentaneum ſit vt nudum medicamentum corpora cõtingat. Eodẽ quoque vtimur quaſi curationis cauſa poſt acrem clyſterem iniectum, vt abſtergamus ſiquid inſedit, ne acres res quæ inhæſerint, nimis mordeãt. Vtimur quoque molli clyſtere in iis qui ſanguinem ſpuunt, ne vaſa nimia cupiditate & volũtate exorta, à vehementia diſrumpãtur. Et in quibus partes adiacentes acres ſunt, vt in exulceratione inteſtinorum quæ defluxiones afferat, & in iis quorũ inteſtina à medicamẽtis eroſa fuerunt, & in torminibus & flatibus, & quum ſtomachus morſibus vexatur, & in continuis nimiiſque deſidendi cupiditatibus, & in quibus grauitas rectum inteſtinum vrget, quam perfrictiones quædam excitarint: & in vrinæ difficultatibus, & in ſuffocationibus quæ ex vtero fiunt, & quum inteſtina inflammatione tentantur, & quũ chirurgia in ſcroto adminiſtratur: & omnino in capitis dolore in initio ante alia remedia, vt materiam aliò traducamus. Non tamen eadem iniecta proſunt omnibus, ſed aqua per ſe infuſa facit vt ſtercus excernatur in febribus continuis & malignis, & in ætatibus & naturis corporis delicatioribus, & in quibus non longo tempore ſtercus contentum exaruit, & in iis qui ex lõga imbecillitate corpus reficiunt, in quibus excrementa difficulter reddũtur, & in chirurgiis prope anum adminiſtratis. Cæterùm in iis in quibus flatuum inuolutiones fiunt, aqua vtemur calidiore, quippe quum tepida flatum gignat, & vnica iniectione clyſteris infundemus: nam quod interiecto ſpatio inditur, procreare flatus ſolet. Fœnigræci dcoctum mulieribus potius conuenit, itémque mollioribus & delicatioribus, quorũ ſtercus ſit aſperiꝰ. Eodem quoque modo maluæ decocto vtemur, & præcipuè in quibus locorũ mitigare ſiccitatem oporteat. Lini ſeminis autem, in quibus morſus ſunt, partibus mediis inflãmatione obſeſſis, ſi tamen acutæ febres fuerint, capútque patiatur, hæc iniectio quia caput replet, fugienda eſt. Erit autem accommodata locis muliebribus, veſicæ, renibus, & inteſtinis inflammatione vexatis. Furfurum cremor, tragi, panis, & alicæ, vim etiam quandam alendi habent, & ſæpe etiam vbi deiecta fuerint excrementa, vſus poſtulat vt aliquid quod alat iniiciamus: vt in attonitis, & quibuſdam cardiacis, qui quum ſumere aliquid volunt, non poſſunt, neque etiam tranſmittũt, quũ ſtercore ſint repleti. Præterea habent etiam vim diſſoluẽdi, præſertim ſi tritici ſint: quin hæc etiam iniectio inteſtinorum vlcerationibus quæ in ſumma cute ſunt, prodeſt, quibus itidem ptiſana cõuenit. magis enim abſtergit, & ſtatim ſtercus diſſoluit: ſique ſuil-

A lum adipem adiunctum habeat, morſibus medebitur, efficacior eſt hircinꝰ. Betæ ſuccus & decoctum, inteſtinorũ vertigines & palpitationes diſſoluunt, & ſtercus molliũt, & morſionibus occurrunt. Portulacæ ſuccus vtilis eſt feruoribus cum alioqui exortis, tum verò ob læſionem aliquam conſequentibus, & iis in quibus ob duri ſtercoris excretionem, quæ paulatim per ablationem facta fuerit, malè affectus conſtrictor, & rectum inteſtinum affectionem eryſipelatis naturam referentem contraxit. in quo caſu eidem ouum & oleum admiſcetur, in omni verò in- B flammatione per ſe iniectus cõuenit. Aptus eſt iis quorũ loca imbecillia ſunt, & in quibus tormina fiunt: at rutæ decoctum magis valet ad flatus diſcutiendos, aut etiam cymini, aut anethi, aut lauri baccarum. quandoque etiam huiuſmodi decoctum febricitantibus ob perfrictionem prodeſt. Lac clyſteri iniicitur, vbi inteſtina, renes, veſica, & vterus vlceratione & inflammatione obſidentur. Acres verò adhibentur, vt pruritus, extuberationes, & cutis vlcerationes excitentur. quibus roboris cauſa (niſi à noma ſit C origo) mel, aut adeps anſerinus aut ſuillus accedit. Reſinã terebinthinam antedictis adiungimus: hydrelæo verò in morbis in quibꝰ ſtercus retinetur, & præſertim quos perfrictio inuexit: itémque bitumẽ. butyrum verò indimus quum propter inteſtini recti inflammationem ſtercora continentur, & concreta excernũtur: quúmque vlcera ſordida inteſtinum obſideanr, idem clyſter conueniet. Maluæ decoctum & ſuccus in longis torminibus, & quæ etiã diutius extendantur, atque etiam in inflammationibus inteſtinorum, quum ſedes quoque ſimul affecta eſt, & muliebres læſiones adſunt, vtiliter admodum iniicitur. Meli- D cratum verò inditur quum nullo modo partes ſunt affectæ, ſed ſtercus contentum molliri difficulter poteſt: & in quibus notabili quadã chirurgica adminiſtratione vtendum ſit. Vino autem, oleo, & cremore ptiſanæ aut maluæ colluemus eos qui papaueris liquorem ſumpſerint: ſique aluus ſubducatur, frigidis clyſteribus: ſi non, calidis vtemur. qua in re occaſio eſt vt feſtinemus. Lac bubulũ, aut caprillum, aut ius gallinarum infundemus iis qui altercũ ſumpſerunt. Vinum cum roſaceo, vitello ouorum, aut dulci roſaceo incoctum, iis aptum eſt quos crebra deſidendi E cupiditas (quam τεινεσμώδη vocãt) exerceat: idque in principio. Hydromeli verò aut decoctum lenticularum cum melle, aut erui decoctum eodem modo, aut ptiſanæ cremorem cum roſaceo iniicimus, quũ aliquid eorum quæ ora obturant, in colo inteſtino fractum ſit. Ficuum decoctum accommodatum eſt iis qui bupreſtim biberunt. Menſura eorum quæ iniicienda ſunt, habita naturæ ratione in viris minor, in fœminis maior ſit: ita tamẽ vt maxima ſit triũ heminarũ, minor verò vnius. Habẽda quoque eſt ætatis & vitæ ſtudiorum, & magnitudinis ventris, F & morborum, & ſymptomatum ratio. Sæpe enim & bis & ter iniicimus, & præſertim in quibus vlceratio & inflammatio in recto inteſtino ſtercus quod inibi eſt, continet, vinculi inſtar, idque quod iniectum eſt ſuperiores partes petere nõ poteſt: & ita ſurſum excernitur, vt tantummodo ad perfundendum & madefaciendũ valuerit. Atque hæc quidem de clyſteribus, déque iniectionibꝰ mollibus commemorata ſunt nobis. Acres autem clyſteres in laterum doloribus conueniunt: itémque gingiuarum defluxionibus, capitis doloribus, febribus inordinatis quæ nõ G vehementes inuaſiones habent, ſed remiſſas & inæquales: grauitáſque in inteſtinis ſit, & vẽter humidus, & molle hypochõdriũ. Valẽt etiam in quotidiana febre quum & ſuffocationes ſunt, & propenſio in ſomnum nimia, & etiã in magna difficultate reſpirandi, morbo pulmonis, angina, tetano, morbo comitiali, inſania, coxendicis doloribus, vertiginibus, nonniſi recta ceruice ſpirantibus, lippitudine laborantibus, lumbricis teretibꝰ & latis, qui intus contineãtur, iis qui lethale aliquid ſumpſerint aut medicamentũ: vlceribus, aut ebullitionibus & eruptionibus H quæ in capite fiunt, callis & extuberationibus in ſumma cute naſcentibus, ſcabie, lepra, recti inteſtini vſque ad conſtrictionem reſolutione, lethargicis & qui pituitam in vẽtriculo adhæreſcentem habent, & ob eã cauſam non concoquunt, nec fructum ex alimento ſentiunt, & decolores

ſunt:in fluore alui, cœliacis, hebetudine oculorum, & vlceratis inteſtinis. In hoc genere non idem omnibus conuenit: nam acres clyſteres in acutis & vehementibus febribus, & in quibus ſtomachus, aut inteſtina, aut alia imbecilla ſint, vitare conuenit:quorum etiam vſus fugiendus eſt in iis quorum veſica, aut renes, aut vterus malè affecti ſunt, & quibus aluus per ſe humectatur. Itémque hyeme, aut æſtate ardēti, & in corporibus imbecillis, quæ vel ob morbum ita ſint affecta, aut quod ita delicata ſint nata: atque etiam in pueris, & mulieribus, & eunuchis, & populis qui ad Septentrionem ſunt ſiti, & regionem frigidā incolunt, vt Galli, vt Thraces, vt Itali:ſiquidem hi clyſteres acres ferre non poſſunt:& item in iis in quibus ob quamcunque iniectionem aut cauſam inteſtina vlcerantur, & in vulneribus notabilibus, & quæ neruis inflicta ſint. Audētius autem huiuſmodi ablutionibus vtemur in viris iuuenibus, quorum firma ſit corporis conſtitutio, & athletica:in locis verò, vt in Ægypto, vbi huic remedio aſſueti ſunt homines, itémque in aliis temperatis. Iam verò valde acribus, in iis quorū firma eſt corporis affectio, ipſique fortiſſimi ſunt, & eis aſſueti, quum neque febres neque morbi diuturni adſint, craſſitudo autem humorum ſubſit, aut torpor & ſegnities corporis conſequatur, vti conſueuimus. In coxēdicis autem doloribus, & ea ſpiratione quæ recta ceruice dūtaxat fit quum ſpiritus à ſtomacho non eliditur, clyſteres ii ſunt accommodati qui ſanguinem educunt:vt garum, ſiluri, muria, aqua maris: at in quibus ipſa tantummodo affectio eſt, & partes adiacentes integræ ſunt, cæteri clyſteres cōueniunt, & magis quum adhibeantur, vt corpus ad alia auxilia præparetur. Parantur autem hoc modo: Mellis heminæ dimidium, aquæ marinæ heminæ duæ, ſalis holcæ tres, olei quarta heminæ pars:quidā verò duo oua adiungūt. Alius clyſter: Salis eadem mēſura, nitri tātundem, cremor ptiſanæ adiungitur. Alius. Decoctū colocynthidis: eius enim tomentum per ſe decoquendum eſt, eíque ſal aut nitrum à nonnullis quandoque admiſcetur. Simplices fiunt ex decocto iridis, thymi, ſatureiæ, abſinthii, cucumeris agreſtis, quibus ſal additur. In quibus verò ſunt calli, aut tubercula in ſumma cute erūpunt, aut ſcabies, aut lepra, quæ grauitatem aut cruditatem efficiant, aliquis clyſter cōueniet ex iis de quibus diximus:ſed præcipuè is qui ex rotūdæ ariſtolochiæ decocto cum melle aut ſale iniicitur. Qui verò lateris dolore vexātur, vbi detractus ſanguis fuerit, aliquo ex his clyſteribus vti debent:ſimili quoque modo iis quibus defluxio gingiuas malè habet. Capitis verò dolor & morbus comitialis magnopere iuuantur, ſi initium auxiliorum à clyſteribus ducant: quibus conueniet quoque veratri nigri decoctum, mercuriali adiecta:& poſtea vel rotundæ ariſtolochiæ, vel cētaurii ſuccus, vel polypodii decoctum, quibus non ſecus mel accedat. Si verò propter lentorum humorum copiam hebetes oculi ſint facti, aliquo apparato clyſteri vtemur. In pleuriticis quoque & peripneumonicis & vertiginoſis, & tetano, & angina, & lippitudine laborantibus, poſt venæ ſectionem, ſi capaces homines ſint, eundem clyſterem iniicimus. Qui verò taurinum ſanguinem potauerunt, iis clyſteres memorati conueniunt:ſed propriè acetum cum nitro infuſum, & braſſicæ ſuccus, aut ſemen cum aceto. Iis qui mortiferos fungos comederūt, nitrum, abſinthium, & raphani ſuccus, & rutæ decoctum iniicitur: iis verò qui lac biberunt, acetum ex nitro, aut lac aſininum cum multo ſale. In recti inteſtini reſolutione clyſter ex muria imponēdus eſt. Qui verò aſcaridas lumbricos gignunt, iis muriam aut centaurii decoctum, aut etiam abſinthii, aut lupinorum, aut aloën, aut cedriam cum aliquo ex prædictis decoctis iniicimus. Quibus aluus diuturna fluxione vexatur, prodeſt muria & abſinthii decoctum:exterit cauitates, & renouat quod deeſt. Quos helminthæ lumbrici infeſtāt, iis decoctum lupinorum, aut eorum dilutum, aut rhun coriariorū, aut decoctum abrotoni, vel abſinthii, aut oleum cicinum, aut muriam imponimus. Lethargicis verò poſt ea remedia quæ eis in principio cōueniunt, iniicimus melicratum, quod nitrum, ſalémque, & abſinthii ſucci portiunculam acceperit. Iis quos læuitas inteſtinorum exercet, qui ob inteſtini imbecillitatem, id quod ingeſtum eſt reddunt, abſinthii decoctum damus. Cupiditatibus nimiis deſidēdi, quas tineſmus excitat, parum muriæ adhibendum quum vires non laborāt, nec affectio altè intra corpus deliteſcat. mel verò non admiſcemus, quia permanentius humectat, & madoris efficiens eſt. Si verò ſanguis purus, ob inteſtini exulcerationem fluat, herbæ ſanguinalis, aut plantaginis, aut myrti baccarum nigrarum vino decoctarum ſuccum dabimus: quibus poſtea admiſcebimus thus, aut acaciam, aut hypociſtida, aut balauſtium, aut malicorium, aut thois ſuccum, aut lanæ, aut ſepiæ cinerem, vel lintei multiplicis vnà cum alumine ſciſſili combuſti, aut ſpongiæ ſanguine taurino & pice imbutæ, aut fimi aſinini per ſe, & præſertim ſi ab vlceribus depaſcentibus morbus oriatur: aut iniicienda ſunt frigida, vt ne ictu ſuo pungant. Vlceribus autem inteſtini non fluentibus lac caprillum indimus, aut etiam bubulum, aut lycii drachmas duas, terræ Samiæ drachmas duas, aut amyli tātundē, aut triticeæ ptiſanæ cum bulbo combuſto, aut abſinthio. Fluentibus etiam aut perhumidis vlceribus chartæ combuſtæ, aut lentiſci cinerem iniicimus, aut medicamentum ex charta conſtans cum aqua aut decocto alicuius adſtringētium. In vſu clyſterum qui efficaciores ſunt, prius clyſter mollis iniiciendus eſt, vt ſtercus inſidens excernatur, & ne tam acer clyſter corpora cōfertim attingat. Sed in febribus, morbus tempus non concedit vt ſæpe clyſteres imponamus: in iis verò qui febris ſunt expertes, nobis permiſſum eſt vt in tēpore opportuno clyſteres adhibere poſſimus. Debet autē primus clyſter eſſe copioſior: ſecundū verò minorem, & largiorem quoque in iis in quibus capitis, aut eius partium cauſa indimus: minus largum verò quum earum partium cauſa quæ in promptu ſunt & paratæ, vt ab eis id quod volumus, ſubducamus. In quibus tamen diuturna ſtercoris retentio fuit, non debemus protinus (efficacem enim purgationem reſpuit affectio) acrem iniicere clyſterem, ſed perſæpe & ſecundum & tertium clyſterem mollem, qui accipiat aut reſinam terebinthinam aut butyrum, imponimus:facta verò excretione, tū vtimur iis qui acres & efficaces ſunt. Tempus verò acrium clyſterum in ſtatu febre vacante eſt, vt in acutis, in principiis, & in ſtatibus morbi adhibeātur: quinetiam in remiſſione acceſſionū eos iniicere oportet. In diuturnis verò & declinantibus, omne tempus eſt accommodatum:quúmque in febribus fiat intentio atque remiſſio, initiū remiſſionis magis probatur. Sæpe etiam in quibuſdam febribus in principio vtile eſt acri clyſteri vti, qui vicem ſectionis venæ ferat:idque in naturis temperatis & calidioribus, vt in quibuſdam quorū firma eſt corporis cōſtitutio, & plenitudo in carne eſt. Vbi verò humores dominantur & ſuperant, ibi vtilius eſt materiam purgatione minuere:& præſertim in athletis propter vſum quem in clyſteribus habent, quum pituitoſa aluus eorum ſit, & magna coaceruatio per infernas partes conſequatur, quum vna etiam alia ſyndrome adſit. Quibus enim in ventre pituita eſt, iis clyſter cōuenit, id quod nobis perſpicuū ex eo fit quòd alimēta non concoquantur, & continui ructus & acidi fiant, & cibi euomantur, & non opportunè ſudor in balneis cieatur, venter ſolitos clyſteres aut purgationes deſerat, imbecillis reddatur graciliſque, ſique in febrim homo incidat, difficili rigore capiatur, totum corpus non æqualiter calefiat, maximè verò partes circa ventrem exurantur, appetitus verò abſurdarum & acrium rerum excitētur, appetitúſque ad cibos ſumendos deiiciatur, facies decolor & plumbea euadat, pulſus lentus ſit, ægrè moueatur, & percuſſiones quaſdam raras habeat, his ſtatibus omnibus acres clyſteres conueniunt. Cæterùm fiſtulæ partim per rectū ſunt perforatæ, partim non item, quibus vtimur in dyſentericis, & in quibus partes corporis facilè afficiuntur, ne ſtimulus fiat, & in quibus euacuationē facere promptius volumus. quæ verò per rectum

ſunt perforatæ,adhibentur iis in quibus volumus clyſterem A plura expellere,& à ſuperioribus locis deducere,& quibus craſſiora ſunt quæ per clyſterem iniicimus quocirca erit huic rei accommodatum, vt loca affecta ſingillatim indicemus,vt quantum differant intelligatur: ex quo etiam planum fiet ad quænam fiſtulis per rectũ pettoratis vti debeamus.

Signa quibus cognoſcamus quorum locorum affectione ſtercus retineatur.

Si igitur ſtercus propter affectionem quæ in ſuperioribus ſit partibus contineatur, ſtomachi diſtentio B apparebit, dolores dorſi, & ſpiritus anguſtiæ conſequentur:ſi verò à ieiuno inteſtino cohibeatur,& gracilibus inteſtinis,nauſeæ,ſaliuæ copia,& frequẽtes in vmbilico æſtus erunt. colo verò inteſtino male affecto, flatus accidunt, retẽtioneſque,& circa vmbilicum inteſtina violentè torquebuntur.Lumbis patiẽtibus grauitas ſentitur quæ laſſitudinis ſenſum inuehit: quæque excernũtur,æquè ac in defluxionibus,infracta & ſanie imbuta ſunt.Si vẽter laboret,ſterc⁹ ſubalbicãs,aut modica flaua bili coloratũ & laxum deſcendet: ſi ieiunum inteſtinum, C concretum ſtrigmentoſumque humorem, ac nigricantem, in quo ſanguinolentæ interdum fibræ conſpiciuntur, ſtercus habebit: interdum verò flaua admodum copioſaque & ex glande non ita multa lubricantur. A tenuib⁹ verò inteſtinis excernuntur quæ porri colorem referãt, variáque ſint,ac cõtinuò pauca, & quæ celeres mutationes ſortiantur, ac magna cum moleſtia & marcore deſcendant. At ab inteſtinis craſſis,furfuracea colore,mucum quendam imitantia: ac cupiditate ſtatim excitata, multa confertim & ſæpe ſubducuntur. A recto inteſtino D mucus purus qui craſſitudinem habet, ac ſanguis floridus cum magna & frequenti cupiditate deſidendi, quæ vix inhibetur,fluit. Quum igitur hæc ſigna ſint, neminem iam latebit quibus vtendum fiſtulis in ægrotantibus eſſe videatur. Ablutione autem per clyſterem auricularem,cum in ſinu magno, tum in abſceſſu in intercoſtali exorto & in fiſtulis, vt primùm humorem aqua calida abluamus,tum melicrato repurgemus:poſtremò verò medicamenta indamus quæ pus creent. In coli quoque vlceribus infuſo melicrato, furfurum decocto & E ptiſanæ cremore,medicamenta iniicimus. In ſinus verò muliebres inflammatione oppreſſos, coniicimus fœnigræci decoctum, maluæque & ptiſanæ cum ſeuo porcino, anſerino,& gallinaceo:vbi verò vlcere tentatur,imponimus medicamẽtũ quod τετραφάρμακον nominatur, aut ceruinam medullam, aut butyrum,& deinde peſſos ad id accommodatos. Purulentos verò abluimus melicrato alumine ex aqua,ſtœbes decocto cum vino,aut roſis,aut hedera,aut malicorio,aut galla,aut myrto,aut vino cum modico alumine, aut paribus vini & vrinæ F portionibus, aut myrti decocto & vrina. obſtructos verò propter alicuius rei adiectionem,abluimus aqua, nitro ex aqua,melicrato,cum multo impetu & ſtridore. ſic enim expelletur id quod coiuerat. Prurientibus verò betarum ſuccum, porri,chartam cum aceto, cæpam,amygdalinum aut roſaceum cum aceto iniicimus.

Ex Lyci commentariis,materiæ ad clyſteres dyſentericorum, Cap XXV.

DYſenteriæ(hoc eſt tormina inteſtinorũ)quædã ſunt huiuſmodi vt nullam inflammationem adiunctam G habeant: quibuſdam verò etiam inflammatio ſit coniuncta: vtriuſque generis hæ ſunt notæ. Dolor ergo nimius,& febres quædam antecedentes,inflammationẽ cum vlceribus ſubeſſe ſignificant. omnes verò febres,& dolor non vehemens abſque inflammatione, vlcera eſſe declarat. Si ergo ad vlcera acceſſerit inflammatio, clyſteres hi conuenient: ſuccus lenticulæ, vel per ſe, vel cũ lenticulis lentiſci portio aut myrti decoquatur,vel ipſæ ſolæ decoquantur. Facit ad idem cydoniorum decoctũ: decoquuntur etiam triticum,oryza,& alica:cum quibus H ſingulis decoquimus aut mala, aut ſymphyti radicem, aut flores mali Punici:quorum florũ non debet magna portio ſimul decoqui.efficaciſſima hæc ablutio ad partẽ firmãdã erit. His cõfectis,cætera omnia quæ cõſtringũt, ſi humida fuerint,conuenient: ſin verò arida, in aliqua re decoquentur, quæ illorum corrumpere facultatem non queat: ſuntque eiuſmodi quamplurima. Si verò vlcera ſint inflammationis expertia, idem genus ablutionum erit accomodatum: cæterùm vis adſtringendi erit parum intendenda,non tamẽ multo maior eſſe debet, quandoquidem in his quoque adſtrictio modum excedens,& mordicationem affert,& vlcera proritat, & eo adigit vt vel inflammentur vel humectentur:ex quo fit vt huiuſmodi ablutiones hiſce dyſenteriis conueniant. Eſt porro alia dyſenteriæ differentia, vt vlcera quandoque in ipſis inteſtinis computreſcant,partim magis,partim minus. Putreſcentium ſigna ſunt hæc; odor eorum quæ exeunt,teter:color ad liuidum & nigrũ vergit. ergo in hoc genere facultas adſtringens augenda eſt. Fiat igitur clyſter ex vino quodcunque maximè adſtringens videatur.in eo rhus coriariorum decoquatur, itémque rubi ramuſculi,aut myrti,aut gallæ, aut punicæ cortex, vel ipſe rhois ſuccus tãtus vino dilutus quant⁹ ſatis ſit vt ablutio in inteſtinũ per cornu importetur: ſuccus etiam lenticularum ſatis erit ad hunc vſum præſtandum,vt iis quæ dicta ſunt commiſceatur. Gallæ verò aut cortices punicæ,ſiquis eas ſiccauerit & contuderit, ita vt in tenuiſſimũ pollinem redigantur, & cribro traiiciat,& ſucco lentis admiſceat,aptè per clyſterẽ iniicientur. Hæc igitur conueniunt iis quæ modicè putreſcunt:vbi verò malum procedit,maiórque putredo efficitur, atque adeo augetur vt fibræ quædã aut etiam tunicæ inteſtinorum abſcedant, tunc non iam ſolùm adſtringentibus opus eſt, ſed medicamentis quoque cruſtas inducturis. In quibus cautè admodum eſt progrediendum. Plerunque enim quum vnà cum putredine coniuncta ſit inflammatio, à medicamentis nimium vehementibus magnopere augeri conſueuit. Ergo non ita ſtatim ad horum remediorum auxilium cõfugiendũ eſt, ſed tum denique quum malum ita tranſgreſſum eſt vt ſumma neceſſitas nos talibus vti cogat. Huius quoq; generis ablutionũ numerus eſt maximus. at ego non omnes adſcribam, ſed eas tantùm quæ vſu comprobatæ(vt ſunt etiam eæ de quibus antè dixi)præſtare cæteris exiſtimantur. Vna igitur ad hunc modum ablutio per clyſterem efficitur: Aluminis duri partes duæ,mali punici fructus, aut corticis pars vna: cortex aridus eſto.His diligenter tritis lenticulæ ſuccũ miſcebis,& ablutionem admodum accommodatam iis quibus iam vlcera coputruerunt iniicies: eáque nec vehementiſſima erit, ſed inter adſtringentes & cruſtam inducentes quodammodo media. Alius clyſter: Auripigmẽtum & alumen trita, alicui adſtringenti humori commixta infunduntur: cui nõnulli chartæ cinerem præterea admiſcent. Alius admodum validus:Chartæ cinis,auripigmentum,calx viua paribus portionibus alicui ex prædictis humoribus adſtringẽtibus admiſcentur. Alius, qui ipſe quoque valde eſt efficax: Corticis punicæ & gallarum,ariſtolochiæ,panacis,cadmiæ,aluminis ſciſſilis, thuris, ſalis foſſilis, æruginis, aluminis rotundi, ſingulorum pares portiones: cadmiæ verò duplum. hæc omnia cõtunduntur,& ſimul omnia ex aceto læuigantur, vt fiunt medicamenta quæ ad oculos valent:tenuiſſimè namque læuigantur:tum coniecta in mortarium,in paſtillos rediguntur,& quum vſus poſtulat, iterum læuigantur,& ſucco lentium commiſcẽtur. maior autem minórve copia adhibenda eſt, vt rei neceſſitas exigit. Aliud: Calcis viuæ,auripigmenti, ſandarachæ,chartæ cõbuſtæ,calcitidis pares portiones, in pollinẽ redigantur,& aceto admixto paſtillos confice:vbi vſus poſtulat,myrti decocto diſſolue:& medicamentum huiuſmodi eſt præſtãtius. Aliud admodum bonum, & cui coniuncta ſecuritas eſt:Florum roſarum, liquoris papaueris, acaciæ, gummi, balauſtii, ſucci hypocyſtidis,ſingulorum partes tres,gallarum,plantaginis ſeminis,cuiuſque horum partes duæ, lycii Indici:ſi roſarum ſuccus in promptu nõ ſit, tres foliorum partes pro ſucco ſatis erunt:hæcque læuigẽtur omnia,& plantaginis ſucco excepta,in paſtillos ponderis drachmæ

vnius redigantur. In his medicamentis hoc ſciendum eſt, quæcunque adurentium, cruſtas inducentium, & vehementiſſimorum maximam copiam habent admixtam, eis cautius eſſe vtendum propter metum eis adiunctum, ne error committatur: quæcunque verò maiorem partem habent adſtringentium, eis audacius & confidentius vtendum, quia ſiquid præter ſententiam accidat, noxa grauis non ſequitur. Hoc etiam in dyſenteriis viſum fuit, vt quum vlcus aliquod vaſculum eorum quæ intra inteſtinum ſunt, contingeret, &, magis oppreſſo inteſtino, in cauſa eſſet vt ſanguis ipſe excerneretur, & quandoque ſanguis concretus exiuit, quandoque verò non compactus huic conſtitutioni conueniunt clyſteres qui adſtringunt. Eſt etiam alia quædam in dyſenteriis differentia, vt quæ vehementer deſcendunt, in quibuſdã acria excernẽdo ſint: horum ſignum eſt ipſius ægrotantis anticipatio: nam morſiones moleſtiſſimæ ſunt, & vlcera quoque ab acrimonia defluxionis excitãtur. Clyſteres igitur tum conueniunt qui acrimoniam obtundant, quales ſunt qui ex tritico parantur, cum quibus decoquatur pinguedo capræ: ſed ſatis erit ſuis & bouis: ſed caprilla magis apta eſſe exiſtimatur. triticum decoctum ſuccum craſſum ex ſe mittit, qui vnà cum pinguedine commixtus, clyſterem facit ad ea quæ nunc dicta ſunt accommodatum. Alii clyſteres. Oryza decoquitur, aut alica eodem modo, aut lenticula cum caprilla pinguedine, aut palmulæ pingues, & ex eis clyſter efficitur. Alii. Gummi, aut tragacãtha ſimul cum aliquo ex antedictis coquitur: ſi verò papauer etiam ſimul incoquatur, clyſter is dolorẽ valde leuabit. Alius, qui paratur hoc modo. Lini ſemen cum papaueris vagina, & ipſo etiamnum ſemine, & ſuccus qui inde emanat, mordicationibus aptus clyſter efficitur. Alius qui ad eadem valet. Ex prædictis ſuccis quemuis cape, & papaueris liquorem clyſteri iniice: præſtatiſſimus enim omnium ad has affectiones eſt. Sed cautione opus eſt: nam ſi ſupra vires ægrotantis indatur, periculum affert. Ergo quum imbecillum corpus eſt, hoc remedio non eſt vtendum: vel ſi vtamur, perexiguũ imponemus, habita virium eius cui datur ratione. Si etiam gracilis ægrotus ſit, ne tunc quidem hunc liquorem infundemus, niſi admodum paucum. In his eſt etiam hoc intelligendum, quibuſdam dyſentericis purulenta excerni, quæ pura vlcera eſſe declarant: in quibus vtendum hiſce clyſteribus eſt. Ceratum ex myrteo aut roſaceo fit, & admodum liquidum iniicitur, aut aliquid adſtringentium quæ antè memorauimus: ſed adſtringentis pauca eſſe debet copia. Hos clyſteres intendes aut remittes, ſi addas aut minuas, habita ratione affectionis quæ propoſita ſit: ſimili quoque modo ex vno in alium trãſfundes, quũ ita poſtulare tempus videatur. Menſura autem clyſterũ pauca eſto, ne ſua illuuie prægrauet, & ideo excernendi cupiditatem exciret: non tamen ita exigua ſit vt ob eam cauſam in ipſum inteſtinum lõgiſſimè peruenire nõ queat. nec etiam ſemel duntaxat, ſed ſæpe iniiciendi clyſteres ſunt: & hoc in omni alui ſeceſſione eſt optimũ, niſi clyſter ex liquore infundatur. Quinetiam clyſteres medicamenta cruſtas inducentia continentes non ſunt cõtinenter ingerendi, ſed magnis ſpatiis interpoſitis. Iam verò præſtat etiam id indicare, clyſterem non omnino calidũ eſſe debere, ſed vſqueadeo vt ne frigoris ſenſum inuehat. Atque hæc de clyſteribꝰ ad dyſentericos accõmodatis, à me dicta ſint: nam de iis qui tineſmo conueniunt, nihil eſt quod diuerſum à ſuperioribus dicendũ putem: verùm id ſolùm commemorãdum, clyſteres in tineſmo maius emolumentum afferre quàm in dyſenteriis, quia in tineſmo longiore tempore in affecta parte morantur.

Aliud genus clyſteris extremo inteſtino laboranti idoneum, Cap. xxv.

CIrca inteſtina morbus quidam huiuſmodi oboritur: mucus permultus excernitur: eſtque mucus res quædam qualis eſt inteſtinorum abraſio: neque eſt ſanies quædam, neque ſanguini ſimile vnà effluit: & in ex-
A cernendo quum hoc ipſum exit, nulla deſidendi cupiditas vrgens excitatur, nec vlla vehemens neceſſitas vrget vt citius excernatur: ſed talis eſt vt grauitatem extremo inteſtino afferat, quæ neque eſt præcipuè vehemens, neque quicquam affert moleſtiæ. Ciborum verò excremẽta, ſi nihil aliud incidat quod ea pertubet, per ſe ipſa procedunt ſanis ſimilia, neque quicquam eſt eis admixtum: totũmque corpus nihil inſigniter neque in colore, neque in carnis copia, neque in viribus lædi videtur. Veruntamẽ qui in hoc ſtatu morbi eſt, non omnino ab-
B eſt à calamitate. In quo quidem morbo malè affectum eſſe extremum inteſtinum videtur, ſed accidens vlcus non eſt: ſed (mea quidem ſententia) quod efficitur inde trahere originem videtur quòd excrementa ſingulis corporis partibus ingenita eò confluant, quæ non aliunde fiunt quàm quum alimentum ſingulis partibus diſtribuitur, & partes ipſæ minus rectè ſunt affectæ. Ergo quum hic morbꝰ in extrema inteſtini parte inſideat, clyſteres apti fient ex ficubus ſiccis aqua decoctis, in qua aqua myrrha trita immergatur: atque hoc medicamen-
C tum erit huic morbo idoneum. Alius clyſter fit etiam hoc modo: Aloë ficuũ decocto admiſcetur. Hi clyſteres inteſtinum humeſcens exiccantes, expellere morbum poſſunt.

Clyſteres in cholera ſicca, Cap. xxvii.

CHolera ſicca à vehementi quadam eorum quibus homines veſcuntur corruptela exoritur, cum ea nõ excernuntur, ſed in ventre atque inteſtinis continentur, repletionéſque & dolores vehementes creant. Huius
D mali remedium eſt clyſter iniectus qui euacuandi vim habeat. Quum enim cibi nuper corrupti fuerint, atque in eas inteſtini partes amandati, profectò clyſter eis admixtus poteſt ea quæ ibidem cohibentur educere: ſed tamen omittendi huiuſmodi clyſteres ſunt, vtendúmque iis qui flatus attenuant, & eorum quæ continentur concretionem diffundunt. ſunt autem hi, Oleum ipſum calidum: aut ei incoquatur cuminum, aut fœniculum, aut rutæ ſemen, quæ optima erit ſi montana fuerit. Bonus etiã clyſter ex ruta viridi fit, ſed multi comam oleo de-
E coquunt, verùm decoctio rutæ vim perdit. Ita igitur parabitur: Vbi oleum valde ferbuerit, ab igni amoueto, eíque adhuc feruenti rutæ comam iniicito. cõflacceſcit enim in oleo, & in eo vires ſuas relinquit: atque ita hic clyſter mirum in modum choleræ ſiccæ conducit.

Ad ileon (hoc eſt, tenuius inteſtinum) accommodati clyſteres, Cap. xxv.

VOluulus poſt inflammationem aliquam fit, quæ ſuo tumore tranſitus & meatus occupet: ſique maior & perfectus tumor ſit, ne flatus quoque tranſeant prohi-
F bebit, & ne cibi excrementa deſcendant: ſi minor, tantũmodo difficilem exitum facit, ſed non penitus ſtercus vetat excerni. Cæterùm inflammatio modò hanc modò illam inteſtini partem obſidet, quæ res facit vt tum benè tum malè hiſce clyſteribus vtamur. Interdum enim ſuperiores partes prope vẽtrem occupat: interdum verò & ianitoris partem aliquam apprehendit: interdũ in gracilibus inteſtinis inſidet: interdum colon obſidet: quæ omnia ex his ſignis dignoſcentur: Si inflammatio fiat ab iis partibus qua à vẽtriculo ad inteſtinum tranſ-
G itus patet, ventriculus ſtatim impleri mirum in modum videtur, etiamſi perexiguum quid biberint aut comederint: multíque vomitus ex quauis occaſione contingunt, & totum etiam corpus perturbatione & moleſtia afficitur: ſi verò aliquod ex gracilibus inteſtinis inflammatio occuparit, in eo quoque caſu vomitus fiũt, ſed nõ tamen ita multi. Vbi autem ſita hæc inteſtina ſint, nobis prius diſſectio commonſtrauit, & potius in his videtur dolor eſſe: verùm neque in his, neque in ſuperioribus omnino prohibetur excretio. Quum enim in ſublimi-
H bus partibus ſit inflammatio, omnia (vtvt ſors feret) inferius deſcendere properantia exitu non priuabuntur, niſi aliquod aliud impedimẽtum (quale eſt cui voluuli nomen eſt) contingat: & venter admodum fluit, quum inflammatio ſuperiores partes exerceat, venæque infra

locum affectum quæ in meſenterio ſunt, ſemper ad inferiorem inteſtini partem aliquid propellant. idque eſt quod Hippocrates ileon inanem vocauit. Si verò inflammatio in colo ſit, hæc conſequētur, vomitus multi fiunt, & perturbatio eo tempore modum excedit, & dolore conficit eam partem vbi diſſectio colum eſſe docuit: & trãſitus ciborum, & flatuum nunc penitus impediuntur, vel parum admodum dehiſcunt, quatenus diminuta inflammatio ſuo tumore internam coli partem occupans, relinquit tranſeundi locum. Sunt igitur hæ notæ. At qui hoc morbo detinentur, non eis omnibus iniiciendi clyſteres ſunt, ſed iis quibus circa colon inteſtinum inflammatio eſt. Erunt autem vtiles ad hoc morbo laborantes, clyſteres omnes quicunque ad ſedandas inflammationes valent, qui ſunt huiuſmodi: oleum calidum per ſe, vel cui melicratum ſit incoctum. Eſt & alius huic idoneus, qui ad hunc modum componitur: Cum oleo butyrum eliquatur, & ita moderatè calidum iniicitur: interdum etiam oleo & butyro lini ſeminis ſuccus commiſcetur. Alius huiuſmodi: Hyſſopum cum oleo colliquamus, & parum reſinæ terebinthinæ admiſcemus. Alius. Cum oleo caput papaueris decoquitur, caput poſtea papaueris abiicitur, tum oleo butyrum miſcetur: ſed hunc clyſterem non eſſe copioſum oportet, quoniam impleta in inflammationibus inteſtina contunduntur atque affliguntur.

Ad colicos, Cap. XXIX.

COlon à dextro ili incipiēs vſque ad eum locum pertingit in quo iecur eſt: inde demiſſum, & dextrum hypochondrium præteruectum, ad ſiniſtrum venit eodem: vbi proximè ad ſplenem acceſſit, ad ſiniſtrum ile viciſſim pergit: cæterùm propè ſpinam infrà deſcendit. In ea igitur parte in qua locatum eſſe colon nouimus, dolores quidam & inflationes oboriuntur. hominibus ita affectis conueniunt clyſteres tales quales in cholera ſicca diximus

Ad renum vit , Cap. XXX.

REnes & colon mutuò afficiuntur: & quemadmodũ mutuis morbis corripiuntur, ita etiam remediis eiſdem ſubleuantur. ex quo fit vt nephritici plerique iis clyſteribus vti debeant quos colicis idoneos eſſe docuimus: qui quidem ſunt ii qui ad choleram ſiccam valere à nobis ſunt dicti.

Ad vteri affectiones, Cap. XXXII.

COmmune quippiam habent, & conſenſum morborum inter ſe colon & vterus, ita vt inflammationi vterum obſidenti, meritò conferant ea quæ in colon iniiciũtur. Ergo infundendum eſt calidum oleum, cui accedat anſerina aut gallinacea pinguedo: aut butyrum cum oleo miſceatur, aut hyſſopum, aut lini ſeminis decoctũm, aut aliquid aliud eorum quæ in ileo attulimus, adiungemus.

Ad veſicæ morbos, Cap. XXXII.

QVoniam autem veſica vicina eſt inteſtino, & ſimul etiam connata eſt, & in morbi conſenſum cum eo adducitur, quãdoque etiam aliquo ex iis clyſteribus vti conuenit. Ergo vbi inflammatio veſicã vexet vtiles erũt clyſteres quos ad ileum facere ſuprà memorauimus. Si vlcus in ea ſit, eique adiuncta ſit inflammatio, idem clyſter erit idoneus: ſi inflammatio coniuncta non ſit, clyſteribus non eſt opus. Veſicæ quoque talis quidam morbus accidit: vrinæ non paucæ à renibus in veſicam tranſmittuntur. Qui ſic affecti ſunt, atque hac calamitate circumueniti, foras pellere vrinas præ imbecillitate non poſſunt, ſed ipſæ per ſumen loco accommodato reperto exeunt. Ad hos faciunt clyſteres qui conſtãt ex oleo in quo cyminũ ſit decoctum, quod calidum iniiciatur: in eodem incoquitur nõ ſecus fœniculum & ruta: ad quod malum cætera quoque vrinam prouocantia faciunt. nam læuigando remittunt veſicam, & leuant, & promptiorem ad excretionem reddunt. Si verò propter nimiam vrinæ copiam ſupprimatur vrina, clyſter morſum aliquem inuehēs, & expultricē potētiam excitãs, veſicam ad excretionem præparabit. Aloe pura hoc poteſt efficere, itémque cyclamini ſuccus: omnino verò id quod iniicitur paucum eſſe debet, & cornu clyſteris eſſe quambreuiſſimum, ne vlla clyſteris portio debitas partes tranſgrediatur.

Ad lumbricos, qui helminthæ nominantur, Cap. XXXIII.

HElminthæ qui ſuperioribus inteſtinis cõtinentur, accommodatis potionibus expellēdi ſunt: eos verò qui ad colum ſunt, per infernas partes educere poſſunt clyſteres: qualis eſt qui oleum recipit, in quo abſinthium, aut abrotonũ, aut cuminum, aut mentha, aut lupini decoquantur: atque vbi ſatis decocta hæc fuerint, oleum per clyſterem iniicitur.

Ad aſcaridas.

Ad extremam inteſtini oram talis quidam morbus oritur: animalia quædam puſilla quæ à materia creantur, aſcarides dicuntur. eis remedio ſunt clyſteres, tum ex acribus quidam, tum vnus etiam eſt qui ex cedriæ inunctione perſanat. Porro clyſter non debet eſſe recta perforatus, ſed in latera, ſic vt multa exigua foramina in orbem habeat. id etiam quod infunditur, non debet multum eſſe: ita enim partes debitas non excedet. Apta eſt huic morbo aqua ex cinere confecta, vtpote quæ præſentiſſimo ſit remedio: eadem per clyſterē iniicitur.

Qui clyſteres vim habeant alendi eos qui alioqui non nutriuntur, Cap. XXXIIII.

ALia quoque calamitas quandoque contingit, ad quam tollēdam clyſteribus eſt opus. nonnulli tam vehementer ab alimentis abhorrent vt periculum conſequatur ne ob alimoniæ defectionem pereant: quibus clyſteres ii ſunt idonei qui alere corpus poſſunt, quales ſunt hi, Ptiſanæ aut tritici cremor, aut farinæ ablutio, aut alicæ cremor, aut res quæ ſunt generis eiuſdē. Debet autem cornu clyſteris, ſi vſquam alibi, tum hoc loco eſſe quamlongiſſimum: & manibus compellendus maxima vi clyſter eſt, vt ad remotas ſupernáſque partes quã maximè conſcendat.

Quibus clyſteres iniiciantur quum minimè opus ſit, Cap. XXXVI.

PLerique ſunt qui nihil excernunt, excrementáque eorum in colon non perueniunt, ſed ſuprà continentur: iis non iniiciendus clyſter eſt, quandoquidem ſcire debemus, clyſterem non longius quàm ad colon aſcendere, neque educere quicquam poſſe eorum quæ ſuperioribus inteſtinis continentur. Ergo ſuperuacaneum eſt eo tempore clyſteribus vti: ſed in primis danda opera eſt vt excrementa in colon deſcendãt: ad quam rem conficiēdam, in primis vtrum tempus ſatis ſit, an ſecus, ſpectandum eſt: & cum tempore etiam facilitas tranſitus, aut difficultas ciborum quibus homines veſcũtur. nam alia citius, alia tardius deorſum deſcendunt: præterea habenda quoque ratio eſt naturæ eius quum non ægrotaret. Si enim aluus ſuapte natura facilè fluebat, citius excremēta ſubducētur: ſi verò difficulter, tardius. Quin etiam ſi manum admouerimus, eius repletionem perſpicuò inueniemus, ſi modò infrà peruenerunt fæces: ſi non infrà pulſæ ſunt, ea parte locus inanis apparebit. ad hæc in lumbis quoque grauitas eſt, ſi extremum inteſtinum ſit repletum: ſed & flatus eo tempore ſtercoris fœtorem redolentes, excrementa infrà perueniſſe nobis declarabunt.

Quibus clyſteres non iniiciuntur, quum tamen opus ſit, Cap. XXXVI.

SEceſſum alui quendam περίρροιαν (*hoc eſt, circunfluxum*) Hippocrates nominat. Fluxus tenuis is eſt, & fæcibus non commixtus, & partim per ſe prodit, partim cum duris cibi excrementis quæ in egeſtionem delabuntur, quibus tamen admixtus non eſt. Si igitur quæ à cibis intercidunt, foras egerantur, nihil opus eſt clyſteri: ſi verò ea non excernantur, hícque circumfluxus ſolus exeat, tunc medici quamplures clyſterem perhorreſcũt: verùm qui prudens eſt & ſapiens, eo vtitur: hic enim tenuis fluxus aut nihil aut certè parum, non mediocrem moleſtiam afferet. Signum autem humectatæ alui hoc tenui fluxu, vt ciborum excrementa non ſecedant, pri-

mum eſt, vt quum prius ſeceſſio non eſſet cohibita, nūc nullo modo fæces excernantur: deinde verò tangenti, colon impletum eſſe manus ſignificabit.

De figura eius cui clyſter iniicitur,
Cap. XXXVII.

AEgrotus reſupinatus eſſe debet, tum contegendus: ac ne cauitas appareat, ſtragula admouenda ſunt, vt corpus contingant: ſintque aut veſtes attritæ, aut linteorum partes, aut talia quædam: calida etiam ſint, ne ſuo frigore homini horrorem incutiant: tum crura contrahantur. qui ſitus mihi videtur cōuenire: nam ſublimen extra lumbum attollere incōmodum eſt. Perinde enim eſt acſi corpori inanimato clyſterem indas. Quandoque etiam in latus æger vertendus eſt: nam ſi veſica inflammata ſit, in coxendice fit ſuppuratio, aut gibbus redditur: atque ita pondus aut tumor impedit aut clyſteris ingreſſum aut exitum excrementorum. Oportet ergo facere vt in alterutram partem deorſum tumor vergatur, ſi abſque impedimento perficere cuncta velimus. Interim dum clyſter imponitur, ægroto imperandum eſt vt neque clamet, neque reſpirationem contrahens, ſurſum imum ventrem retrahat, ſed ſimpliciter iacentem conari vt ſimpliciſſimè reſpiret: qua ratione nemo iniectioni clyſteris repugnabit. Vbi verò ceſſat is qui medicinā adhibuit, plerique iubēt vt homo ſeſe huc atque illuc circumuoluat: ego verò id fieri prohibeo.

Quot modis clyſteres voto non reſpondeant, ex Mneſithei commentariis,
Cap. XXXVIII.

CLyſterum fruſtrationes tribus fieri modis conſueuerunt, vel quum quis clyſterem non recipit, vel quū eum nōn cōtinet, vel eum emittere nō poteſt. Hæ cauſæ fiunt partim à corporibus & morbis, partim quòd malè clyſteribus vtantur. Quòd ergo clyſter non recipiatur impediēte morbo, cauſæ quædam huiuſmodi: vt quum inflammatio partes ani internas exerceat, & tumor excitatus ſit, vt humor expreſſus lōgius progredi non queat tumore impediēte, & contrà agente: itémque flatus eodem loco contentus id ipſum efficiet, quum ſcilicet neque ſecedit ipſe, neque humoribus ingredientibus trāſitum concedit. Medicorum errores ſub tempore conſtituuntur, vt quum in durum ſeceſſum incidunt, nō obſeruant clyſteris fiſtulam, ſed ab ipſo ſeceſſu impediti, vi impellunt, & fiſtulam in ſtercus coniiciunt: ex quo fit vt eius foramen ab iis quæ obſiſtunt obturatū, non poſſit prorſum clyſterem emittere. Idem eueniet ſi non rectè fiſtulā impoſuerint, ſed in aliquod latus inclinarint: ſiquidē cutis foramē obſtruit. Huic ſimile quippiā contingit quū plena lotii veſica eſt, & reſupinatis clyſterem indentes, veſicæ grauitatem & pondus ad inteſtinum retrahant. ita enim fiſtula occluſa vim clyſteris antè progredi non ſinit. Ex quo fit vt ægroti clyſteres his modis non recipiant. Continere autem eos non poſſunt, cauſa aliqua circa anum naturam irritante: propter verò medicorum errores, is etiam error qui tempori attribuitur, contingit, quum acrem admodum clyſterem faciunt. Ergo cur clyſteres non contineantur, has cauſas afferre quiſpiam poterit. Quamobrem autem is qui clyſterem accepit, emittere non poſſit, cauſam aliquis, & præcipuè in affectionibus tenuioris inteſtini, in morbū retulerit, quum plerunque in inteſtinis ſit, plerunque verò in loco qui inter ventrem interiectus eſt & cutim, quæ totam naturam internorum articulorum in orbem complectitur. Quum igitur compreſſis inteſtinis ab illo ambitu orbiculato ſpiritus ſuprà firmetur & incumbat, ſi conetur quiſpiam eo tempore clyſterem eò vi adigere, flatus eum foras prodire amplius non ſinit. comprimit enim extrinſecus inteſtinum conſtringens. Medici verò vehemēter errant qui res acres iniiciunt. Quū enim locus cōtinens exacerbationē, nullius cupiditatis deſidendi vim habeat, continet: præterea ſiquis clyſterē vi comprimens, faciat vt ſuprà magis conſcendat, eum ad ſuperiorem inteſtinorum inuolutionem propellet, & clyſteri non parabit viam, vt retro poſſit cedere atque exire: nam morſu excitato, locus ſtatim intumeſcit, & fla-

A tus conuoluit, qui ne exitus pateat impedimento ſunt. Eſt autem hoc plurimorū commune erratum, quia exiſtimant ſimulátque clyſter iniici incipiat, ſi quamprimùm eum intrò expreſſerint, ſe hominem facillimè liberaturos: ſed minimè verùm hoc eſt: nā ſi citò introeat, citóque exeat clyſter, ſeceſſus exuſtus nō ſtatim perſpergitur & humectatur. Siquis enim mollire ſeceſſū velit, totúſque clyſter iniectus diutius contineatur, venter à plenitudine diſtendetur & dolebit. Quamobrem paulatim iniici clyſter debet: etenim ſenſus non ita moleſtia B afficietur, & ea pars clyſteris quæ primùm ingreſſa fuerit, paulatim fæces humectabit: ſi verò tot' ingrediatur, non omne tempus à primo vſque ad extremum dabitur inſperſioni eorum quæ intus continentur. Ex quo fit vt nihil vetet, quum totus clyſter fuerit expreſſus, quin ſtatim excitationem ad ſedem moliatur: nec multo tempore venter ob clyſteris copiā intumeſcat, neque ad excretionem fæces adhuc ſiccæ excitentur. Iam verò qui clyſterem imponit, debet ſemper inanem clyſteris partē conuoluere. eſt enim hoc valde accommodatum, quia C ſæpe nos præterit, clyſterem ex ventre in ipſum vas clyſteris recurrere, niſi continenter exprimatur.

Ex Rufo, de glandibus,
Cap. XXXIX.

COnſequens eſt vt de glandibus dicamus: iis enim ſæpe vtimur vt fæces excernantur, & præſertim in iis qui clyſteres non admittūt, itémque in pueris & mulieribus: quandoque etiam in is qui ſtomachū auerſum habent, aut quibus caput obſtructum eſt, aut in quibus partes à clyſteribus facilè irritantur, aut in quibus deti- D netur id quod iniectum fuerit, vt memoria atque irritatio excretionis ſuggeratur. Sæpe etiā purgādi cauſa glādes imponuntur, quandoque deriuandi gratia, vt in febribus quibuſdam acutis & diuturnis, in angina, & cæteris ſuffocationibus: itémque in doloribus capitis, lippitudinibus, vertiginibus quæ cōtinenter contingunt, & tenebricoſis perturbationibus, eis vtimur: & vt reliquias inflationis & reſolutionis excutiamus: & auxilii etiam cauſa adhibentur, vt mulieres faciunt quum menſtruæ purgationes incipiūt apparere: & quæ iam trime- E ſtres fœtus in vtero geſtant, quos glandibus mirum in modum mordētibus corrumpunt. Vtuntur etiam ii qui valde mordacem glandem prius indiderunt, & quos crebra deſidendi cupiditas exercet: quibus itidem hæmorrhoides procidunt, accommodatæ ſunt, & conueniunt doloribus hypochōdriorum in febribus obortis, & quibus ſuſpicio eſt ne in ſomni propenſionem cadāt. Cæterùm glandulæ cōficiuntur ex ſale toſto & melle: & ex melle ipſo per ſe concocto ad cōſiſtentiam, cui etiam admixtum ſit abſinthium. Huiuſmodi autem cōmodè F ad ſtomachi ſubuerſionem vtemur, & ad helminthas: quam ad rem hyſſopum quoque & tragoriganum, & lupinos melli cocto admiſcebimus, hæcque robuſtioribus ventriculis conueniunt. Fiunt etiamnum ex reſina terebinthina & nitro, & quandoque ex grano Gnidio, cuius moderata ſit portio: ſed quia morſus excitantur, idcirco partes oleo moderato vnguntur: quandoque autem modicum pyrethri, aut piperis, aut ſinapis reſinæ miſcebimus, eáque glandula paralyticis, & flatibus quos perfrictio exciuit, cōueniet. Centaurium verò pici & cerato G additur, & inditum & aſſumptum ad pudēdi reſolutionem vtiliter adhibetur. Infantibus verò grumus ſalis inditur per ſe oleo perfuſus. menſura eſt, vt nucleo ſit ſimilis. Et agetharium detracto cortice. quæ etiam teri poſſunt & excipi, vt pari modo quiſpiam eis vtatur. Bitumen verò & reſina cum exiguo panace & hyſſopo cōpoſita, conueniunt iis qui craſſos humores colligunt, & quorum refrigeratæ ſunt partes, & qui lumbricos aſcaridas gignunt, & colis reſolutionibus, & menſtruis purgationibus ſuppreſſis, & item duritiæ, & diuturnis re- H frigerationibus. Ficus etiam cum nitro miſcentur, & vua paſſa abiectis acinis, adiecto nitro & cymino. Ex his quædam nucleo, quædam collyriis ſimilia infunduntur, & quædam per ſe imponuntur, quædam lana molli excepta induntur, lana prominente, vt facilius euellantur.

quod præcipuè in iis quæ acria ſunt,& anum facilè cõmordent,obſeruatur.

De inunctionibus, Cap. XL.

IIs quæ inunguntur,vtimur in corporibus quæ nimis adſtricta ſunt,quæque partes delicatiores & imbecilliores habent,ſed trahendum eſt vehementius. Vſu verò ad hoc probata ſunt hæc,cyclamini ſuccus aqua aut hydromelite reſolutus,fel taurinum, elaterium,granum gnidium, vua taminia: hæcque terenda & melle excipienda ſunt, itémque colocynthidos decoctũ quæ melicrato incoquatur, cuique fel taurinum accedat. Cæterùm in omnibus acribus admouendis prius fouẽdæ partes ſunt, & oleo prius inungendæ: deinde inſidendum in fœnigræci & maluæ decocto,ſedem eo feruore intẽdendo ſimul,& foras propellendo:quæ ſi plus excedat, portulacæ ſucco & oui inunctione vtemur,& melilotum melicrato incoctum ſuperdabimus: vitellos quoque ouorum elixos, & cerata ex myrto facta imponemus. Ex omnibus autem glandulis ad morbos diuturnos efficacioribus vtendum eſt: & in quibuſdam bonis corporis habitibus,quũ febribus inordinatis nõ iactantur,idem obſeruandum: ſimplicioribus verò vtendum in delicatioribus,& febribus acutis,vt fæces deiiciãtur: tempus verò horum adminiſtrandorum idem eſt atque id quod clyſteribus eſt præſcriptum. Atque hæc quidẽ ſunt quæ de clyſteribus déque glandulis tradenda eſſe exiſtimauimus.

Ex Diocle, quæ ventrem ſoluant, Cap. XLI.

MErcurialis & vitis tum per ſe,tũ cum betis & braſſica incoctæ, & vnà cum cibis aſſumptæ, aut cum pulte in ſorbitione datæ,deiectionẽ abundè cient. Cnicus multis modis [illegible]aratus,idem facit: nam vel ſuccus ex eo exprimitur, [illegible],cæter[illegible]i datur,iſque ante cibum melle aut vino dulci ten[illegible] infuſo aluum ſubducere conſueuit. fit ex eodem ſorbitio ad [illegible]ndem rem valens: in maza quoque coniectus idem præſtat. Sed & obſonia in eo coquũtur. Eodem vti poterit quiſpiam ſi ſiccet,& modicè contundat, & cribro traiiciat: tum iterum tundat cum melle,& ad ceræ formam nõ admodum duram redigat, & ex ea ante cœnam capiat quantum caricæ mediocris magnitudinem compleat,aut paulo maius aut minus, vt ei qui vtitur conferre videatur. Fiet autem vehementior ſi cnicus crudus frangatur,& pars interna eximatur, conteratúrque, & melle excepta eodem modo, minùs tamẽ quàm quum frigitur,ſumatur. Nihilo verò minus abſque moleſtia ſoluit aluum fluor qui ex ſycaminis prodit,ex melicrato ſumptus,itémque cibis inſperſus & commixtus. Ex conſuetis verò terebinthina reſina præſtat omnibus:ea verò vt eſt paulo maiore mẽſura quàm ſit faba Ægyptia,poſt cœnam capienda eſt,aut in poculum coniicienda,addendũmque mellis nõ minus quàm triplum,& duobus aquæ calidæ cyathis diffundenda, & ita bibenda.

Ex Dieuche, quæ leuiter per infernas partes purgent, Cap. XLII.

MArina aqua decocta, & ſub dio detenta potatur, in primis quidem cum pari aquæ dulcis portione: tum vbi ſubducit,duæ aquæ dulcis partes vni parti marinæ adduntur,idque vſquedum ſatis purgatum eſſe videatur. Hoc etiam facere ſolent: braſſicam læuigant exprimúntque,& cnicum contuſum inſpergunt,& in vaſe fictili ad ſolem ponunt donec craſſitudinem nanciſcatur,tum remouent. Dant verò huius drachmas duas ieiunis ex melicrato,& leniter aluum ſubducit. Lenticularum quoque decoctum cum modico ſalis purgat. Iam verò vuæ paſſæ ſatiuæ decoctum ſub diuo detentũ purgat,ac ſimile quippiam facit ſalis acetabulum cum pari mellis portione,& aceti heminis duabus,ſub dio poſitum, & poſtea temperatum aqua datum: magis verò aluum ſoluunt alia in melicrato elixa, & reſina nitro excepta,& ante cœnam data:& betæ & cæpæ in melicrato decoctæ:& catapotia ex nitro,pipere,reſina,confecta: & braſſica, ſiquis ea decocta cum nitro veſcatur, & iuſculum abſorbeat:aut folia actes cum beta decocta idẽ

A præſtabunt.

Ex Lyco, aluum ſubducentia, Cap. XLIII.

STyracis,ſcammoniæ,vtriuſque pares portiones:conficitur ad hunc modum, Styrax valde admodum in mortario teritur vt moliri queat, eique ſcãmonia adiicitur, & globuli ad fabæ magnitudinem cõformantur.

Aliud. Scãmonia cum ſale candidiſſimo permultum læuigatur, tum in plumbea pyxide decoquitur. Ratio verò decoquendi eſt huiuſmodi, Pyxis plumbea duplex
B eſt: eius operculum habere debet aut foramen aut fiſtulam: per eam viam ſcammonea cum ſale trita inditur, idque vas in olla quæ lomento fabarum plena ſit, inſidet. Coquitur autem lomentum fabarum quod pyxidæ continet,poſca affuſa,non autem aqua. Vbi lomentum coctum fuerit,etiam ſatis cocta erit ſcammonia. Quum hoc factum fuerit,medicamentum ipſum ſinendum eſt vt in pyxide refrigeretur:id poſtea iterum læuigabis vel per ſe,vel piperis albi tantum addens quantum ſatis ſit
C ad medicamentum ritè condiendum. atque ita parata ſcammonea neque ori neque ſtomacho inſuauis erit, & & nihilo ſecius purgabit.

Galeni Picra, Cap. XLIIII.

ALoës drachmæ centum, ſpicæ nardi, xylobalſami, maſtiches, aſari, croci,cinnamomi,ſingulorũ drachmæ ſex. Ego verò aloes drachmis x c. croci drachmas quinque impono, atque ita vtor. Præterea ad aluum ſubducendam,aloen non lotam accommodatiorem eſſe ſcire debemus, eámque lotam magnam medicamẽtoſæ facultatis vim amittere: quam etiam febricitantibus dare quiſpiam audeat,ſi non vehemẽs, ſed admodũ
D debilis febris ſit. Multi verò etiam medicamentum ex aloe non lota febricitãtibus dederunt, ac deinde quum nihil manifeſtè læſiſſent,in aliis maximam noxam ſunt experti: infeſtiſſima enim aloe etiam lota eſt iis qui citra vitiatos humores calida & ſicca intemperie laborãt: proximè ad hos accedũt qui ſiccam intemperiẽ, etiamſi cum frigore coniũcta ſit,cõtraxerunt. Ad ſummam,qui ex ſola qualitate particulam aliquam læſam habẽt, ab aloe offenduntur. Intemperies enim quæ in humoribus
E ſunt,medicamentis eos euacuantibus indigent: quæ verò abſque his conſiſtunt, in tabem penitus ex vſu huius medicamenti quod ex aloe conſtat,deueniunt. Vbi ergo vitiatus humor ventriculi tunicas irrigat, ita vt nauſeæ ſymptomata magis aut minus conſequantur, picra ex aloe vtilis eſt,eum humorem euacuans. ineſt enim aloæ purgandi vis,ſed non valida,ſed tãta vt quæ in ventre ſunt, quæ etiam contingit, purgare poſſit: ſi verò aliquãdo copioſius exhibeatur,vſque ad loca iecoris conſcendit. Non eſt tamen medicamentũ quod totum cor-
F pus purget: verùm bilioſarum ventriculi affectionum optimum medicamẽtum eſt,adeò vt vno die ſæpe multos qui ſtomachici exiſtimantur, perſanet. In iis autem qui tardè concoquuntur, non omnibus par eſt picram dare, ſed iis ſolùm quibus id à ſuccis vitiatis excitatur: & eo magis etiã ſi tenues illi bilioſique fuerint. Quandam etiam facilitatem afferet iis qui humida intemperie citra humores laborant, quæ partem affectam ita irriget,vt non ſecus quàm nerui colligantes in articulis
G relaxatis, exoluatur atque laxetur. Quibus verò bilis in ventriculo, & præſertim imis eius tunicis continetur, accommodatius inuenire medicamentum nullum poteris. iis verò qui inflammatione aliqua vexantur, non abſolutè omnibus temporibus inflammationis datur, ſed vbi ea concocta fuerit,& declinet: nam & concocta medicanda eſſe, præclarè cenſuit Hippocrates. Rectè autem quis hoc medicamentum tardè concoquẽtibus, bilimque vomentibus,aut quibus alia quadam fluctione ſtomachus teneatur, dabit, ſi aquæ cyathis quatuor mixtum dederit,veritus ne mel ſtomachi ſubuerſionem
H quæ fieri conſueuit,excitet. Sed in declinatione internarum inflammationum rectè ex hydromelite propinabitur, quemadmodum etiam præbetur iis quibus ciere vrinam, aut purgationes mẽſtruas prouocare oporteat. Sæpe autem hoc medicamentum dare conſueui iis qui

ſuffuſorũ ſymptomata ex ſtomachi affectione patiũtur, & iis qui aluo adſtricta laborant, & mulieribus quæ non probè (ſicut dixi) purgantur: in quibus maiorem efficaciã habet, vbi aloës drachmæ LXXX, & croci ſex fuerint. Præſtat etiam pro aſaro carpeſium conijcere: quanquã etiam vtriſque adhibitis aliquando medicamentum con feci. Datur ad ſummum huius medicamenti drachma vna cum aquæ cyathis tribus.

Purgans medicamentum ex cydonio.

Scalpendum eſt cydonium circa ſemen, deinde euacuatum ſcammonia implendum, tum cruſta circumplectẽdum & aſſandum, poſtremò dandum vt comedatur: atque ita aluus ſubducitur, & ſtomachus minimè ſubuertitur.

Catapotia ex aloë.

Colocynthidos pars vna, ſcammoneæ & aloës, ſingulorum partes duæ, ſucci abſinthii pars vna.

Philumeni purgans medicamentum ad oculos diuturna fluxione oppreſſos. Cap. XLV.

MArrubii, agarici, chamædryos, colocynthidos medullæ, ſtœchadis, ſingulorum pondo decem: opopanacis, ſagapeni, petroſelini, ariſtolochiæ rotundæ, piperis albi, ſingulorum quinque, cinnamomi, ſpicæ nardi, myrrhæ, polii, croci, ſingulorum quatuor: ſicca terẽda ſimul ſunt omnia, & per cribrum traiicienda: opopanacẽ verò ſagapenúmque & myrrham confracta in pila macerare in melle oportet. his poſtea læuigatis ſicca addenda, & ita cõterenda, & ſic confecta vitreo vaſe excipienda: ſique mel deſit, affundendũ erit. Hoc medicamentũ mirabile eſt, propriè in morbis capitis diuturnis: quamobrem oculorum quoque affectionibus accommodatiſſimum eſſe vſu compertum eſt: ventrem enim mediocriter ſoluit. Si verò ſub vtendi tẽpus obolos quatuor aut ſex ſcammoneæ capiat, efficacius purgabit: reuellit nanque à capite omnia, & ferme etiã nimis: & quod à naturali corporis habitu alienũ inuenit, ſecernit, & foras pellit, vt recentiora ab eo reddita corpora, & conſtitutiones & actiones ſuas non ita multo poſt purgationem acquirant. ſumma eius potio drachmas duas continet, cum melicrati cyathis quinque præter ſcammoniam, quæ adiungitur. ac quibuſdam quidem medicamentum ipſum, idque vna eius potione, priſtinam partium valetudinem potuit reſtituere: non tamen nuda puráque purgatione naturalem affectionem, & hilaritatem ratione diſtributionis gignere atque reſtituere exiſtimetur. quibuſdam autem id effecit tum ſecunda, tum verò etiam tertia potione: in aliis verò ita præparat corpora, vt auxilium à metaſyncriticis ſint perceptura.

Archigenis purgantia medicamenta febricitantium, Cap. XLVI.

INn febribus bonorum morum, hoc eſt, in quibus vires corporis ſubſunt, ſed tẽpus breue eſt, detractio cõfertim facienda eſt, vt morbi continuitas intercidatur. ergo in tẽperatis vtendũ eſt venæ ſectione, idque potius in calidioribus quàm humidiorib⁹ eſt faciendũ. Si verò humor ſit abundãtior, tũc materia vtilius purgatione diminuitur, ſiq; purges, nõ ſtatim ſcãmonea aut aliquo violento medicamento, ſed placido id facies. primùm enim quæ imponũtur, quæque illinũtur, ſi ex violenta materia cõſtent, quum per diſtributionem & tranſmiſſionẽ agãt, languida reddũtur. Equidẽ cataplaſmate in dieiſpatio vti conſueui, quod hypochondrio ſuperdarem, ita latum vt vſque ad vmbilicum pertineret. Quãdoque etiam loliaceæ farinæ partes tres vni parti cneori admixtas melle decoquens, totum ventrẽ cõprehendo, aut tithymali liquore oblino, aut cyclamini ſuccum pari pondere, dimidio elaterii miſcens, & liquido cyclamini ſucco reſoluẽs vnà cum modico mellis, ne nimis exiccata reddantur friabilia, glandulas cõficio: quæ vbi cyclamini ſuccum accepit, atque in muria præmaduerit, impono, aut aliquid aliud generis eiuſdem. Tum ex iis quæ ſumũtur, ſatis fuit mercurialis ſuccus trium heminarum mẽſura, cui ſal inditus fuiſſet, aut ſerum lactis eodem modo. Sine moleſtia verò

A hoc omni ætati eſt accommodatum: Polypodii partes duæ, cneori, ſalis, nitri, ſingulorũ pars vna, cnici pars vna. dantur iis qui viribus integris ſunt, drachmæ tres: melle autem imbuitur inſtar placentæ, aut in hydromelite inſpergitur. Ipſe quoque cnicus per ſe eodem pondere, aut ad ſummum holcarũ quatuor, datus, ſatis egregiè mouet: ſiquidem febribus antè dictis accõmodatiſſimus is quoque eſt, & placẽta itidem quam diximus. Clyſter verò ex mercurialis & colocynthidis decocto eſt vtilis, ſi modò non ſolas fæces, ſed etiam aliud quippiam deſuper edu-

B cere in animo habemus. Quemadmodum igitur in his febribus hæc dantur non tanquam cibi, quum cibi perfectam purgationem recipiant: ita ego alimẽtorum loco pultem ex colocynthide dare conſueui. XXIIII. globulos qui ponticæ nucis magnitudinem compleant, deglutiat vnà cum cibis ille qui curatur: tũ os colluat, & aquæ calidæ cyathos ternos ſorbeat, & quieti ſe tradat, purgationẽ expectãs. Eſt hæc præſtãtiſſima purgatio, febri quoq; non graui: educit autẽ biles aqueas & craſſas. poſtea verò multos fuiſſe curatos vidimus, multos verò parũ ab acceſſio-

C nibus vexatos, balnei vſu fuiſſe integræ valetudini reſtitutos. Quibuſdã verò bis dari hoc medicamentũ neceſſe fuit, quibus globuli ex eodem temperamento fuerunt dati: & tempus ſecundæ euacuationis eſt ſtatus febrium, quæ bonorum morum dicuntur: quúmque laſſitudines, capitis dolores, grauitates, imbecillitates, feruidæ in coxendice affectiones, & labor vrgent, tunc præſtantiſſimum medicamentum eſt quod ad hunc paratur modum: Duæ colocynthides capiuntur, excauantur, oleum eis infunditur. per noctem ibi moratur, in ollam nouã reii-

D citur, aqua pari portione additur: confractæ colocinthides incoquuntur, expreſſæ abiiciuntur, ſuccus in aliam ollam tranſfunditur, fuligo abſtergetur, puls decoquitur: vbi rite ſe habeat, nigri veratri [illegible] ſcammoniæ leuis ſemiholca, ſi mite velis medic[illegible]m: ſi intentum, holca imponitur. his omnib[illegible]n ramenta diductis, orbes fiunt.

Hiera Rufi, quæ ex colocynthide conficitur: ex libro, qui eſt de morbis qui articulis contingunt, Cap. XLVII.

E HÆc primùm ad dolorem lateris inuenta, poſtea ad alia mala valde vtilis viſa eſt: labores enim non diutius producit, neque nimis acutè purgat. datur ex melicrato aut oxymelite. imponitur autem ſucco ptiſanæ diluto & melle condito. dantur ad ſummum drachmæ tres: minimum verò vna, in quibus pauca euacuatione opus eſſe videatur. Facit etiam ad dolores articulorum, eámque dare ſæpe oportet, & in ea confidere: quippe quæ ſemper id quod decet efficiat: purgat enim neque acriter, neque confertim, neque aliunde magis quàm à morbo.

F Menſura in his ſatis eſt drach. IIII. in melicrato aqua: ſal verò admiſcendus, quia facilius ita pertranſit. Eius talis eſt confectio: Colocynthidis interioris drachmæ duæ: agarici, chamædryos, ſingulorum drachmæ decem: opopanacis, ſagapeni, ſingulorum drach. octo: petroſelini, ariſtolochiæ rotundæ, piperis albi, ſingulorum drach. V. cinnamomi, ſpicæ nardi, myrrhæ, croci, polii, ſingulorum drachmæ quatuor: mellis quod ſatis ſit ad hæc omnia aſſumenda.

Purgans medicamentum, quod ſordes ventris accommodatè deducit, & ſimul thoracem & caput ſubleuat. idque ad Iuſtum authorem refertur.

G Habet hoc medicamẽtum interioris colocynthidis Ægyptiæ denarios duos & triginta, marrubii, chamædryos, ſtœchados, ſingulorum denarios XIIII. gentianæ, agarici, ſingulorum XII. bdellii, ſpicæ nardi, croci, cinnamomi, ſingulorum VIII. caſiæ, floris, iũci odorati, piperis albi, longique, ſcillæ toſtæ, ſingulorum VI. radicis cẽtaurii, IIII. omnia trita bdellio reſolutio, panacis decocto,

H & melli cocto commiſcentur, & ex ipſo medicamento fabæ magnitudo ante cibos ſumitur.

Aluum ſoluentia.

Liquaminis zingiberis denarios duos: piperis longi, ſcammoniæ, liquoris cyrenaici, ſingulorum denarium

A vnum: aceti, gari, vtriuſque cyathum: contere, in vnum redigito, datóque cum lactucis vnum, ſi ſoluere aluũ vis: duos, ſi purgare. Aliud. Zingiberis, ſcammonii, ſingulorũ vnc. I. ſalis ſcrup. IIII. aceti, gari, ſingulorũ cyathus.

Granula ſalubria, ſtomacho idonea, ventrem ſubducentia, & præſertim in typis.

Aloës ſcrup. II. ſucci abſinthii ſcrup. II. Scillam fermento oblitam torrebis, ita vt coquatur: inde educito, & villis abiectis ponderato, & in mortarium coniectam valenter tundito, abſinthii ſuccum affundendo, & B aloëm tritam inſpergẽdo: ſimúlque omnia commiſceto atque excipito, & molliẽdo, in vnum corpus redigito. facto hoc fermento, extrahe & repone, factis tamen prius granulis ad ciceris magnitudinem, dato iis qui ex longo morbo difficulter vires reſumunt, ſi per typos ægrotent, grana VII. aut XI. aut XIII. aut XV. deinceps per dies V. aut VII. aut IX. Si autem pituitam ab eis duci velis, aut efficaciora fieri, adde toti fermento euphorbii denarium vnum.

Purgans, quod placentula dicitur.

C Similæ drach. vnam, coni drach. IIII. piperis drach. II. ſcammoneæ drach. III. excipe melle Attico. dantur ſummum drach. II. Vtere etiam ad arquatos.

Paſtillus purgans.

Scammoneæ drach. IIII. euphorbii, piperis, ſingulorũ, tantundem: pholii drach. I. mellis lib. I. vncia datur.

Oliuæ purgantes.

Gummi vnc. I. palmularum conculcatarum abiectis D oſſibus lib. I. mellis tantundem, piperis ſcrup. IIII. amii tantundem, cymini denarii IIII. aniſi tantundem, aceti ſextarium, oliuarum muria confectarum ſine oſſibus lib. I. palmulas cum melle & gummi contere in pila tamaricea: gummi verò aceto prius macera: vbi probè fuit læuigatum, cætera omnia contuſa indito, & ſimul læuigato, & aceto infuſo in vnum omnia fermẽti inſtar adigito: tum maceratas, & ulcedinem in aqua dulci nactas oliuas valde exprimi & imponito. dato liquoris cochlearia quinque, oliuas tres, ſi is qui ſumit, bene concoquat, & præcedenti die non multa ſumpſerit. ego verò E ſcammoneæ denarios quatuor addo.

Aluum ſubducens.

Piperis vnc. I. cumini vnc. I. zingiberis vnc. I. foliorum rutæ ſcrup. IIII. epithymi drach. III. polypodii drach. III. cnici vnc. I. mellis quod ſatis eſt.

A Alia placentula.

Cnici albi fricti & deſquamati libra vna, mellis cyathi tres, aniſi drach. carnis caricarum XXX. dãtur ante cœnam factis partibus ad regiæ nucis magnitudinem, dantúrque duæ aut tres. Alia. Scammoneæ vnc. aloës drach. IIII. euphorbii tantundem. aqua excipiuntur, granáque erui inſtar conformantur. Ex his VII. aut IX. aut XI. aut XIII. aut XV. aut XVII. aut XIX. aut XXI. dato.

Medicamentum ad colicos, purgans.

Euphorbii, aut iridis, petroſelini, cyperi pares portiones.

B Symbiotarium.

Scammoneæ vnc. II. piperis, zingiberis, ſalis, petroſelini, ſingulorum vnc. IIII.

Purgans medicamentum eos qui elephantiaſi detinentur.

Colocynthidem pulchram bonámque capito, facitóque vt diem & noctem in oleo madeſcat: deinde oleum effunde, & in noua ollula colocynthida cum aqua decoque, vſquedum flacceſcẽs reddatur. tantum poſtea ſimi- C læ adiice quantum excipere aqua poſſit. quúmque fuerit facta decoctio, adde ellebori nigri drachmam vnam & mediam, ſcammoneæ drachmã vnam, & ſurculo anethino agita, & confice orbes inſtar lupinorum aut auellanæ, datóque deglutiendos.

Hiera Iuſti.

Colocynthidis interioris denarii XXIIII. ſtœchados, chamædryos, piperis albi, piperis nigri, agarici, veratri nigri, ſcammoneæ, ſingulorum denarii XIII. ammo- D niaci, thymi, croci, euphorbii, ſingulorum denarii VIII. myrrhæ denarii IIII. ſcillæ toſtæ denarii XVI. aliqui addũt caſiæ denarios IIII. & ſpicæ nardi denarios VIII. mellis quod ſatis ſit.

Epithema vomitum ciens.

Veratri albi denarii VIII. piperis denarii quatuor, fellis taurini quantum ad excipiendum ſatis ſit: admoueto.

Medicamentum quod odoratui admotum per aluum purgat.

Fellis terreſtris echini, melanthii, aut nitri, vtriuſque denarii CI. ſucci thapſiæ denarii IIII. grani Gnidii de- E narii III. elaterii denarius. læuigantur inſtar cerati, oleo ſicyonio aut cyprino admiſto, fiúntque orbes vnius denarii. horum vnum odorabitur is qui purgandus eſt ſi bene concoxit. hoc autem admodum debilitabit, ſed aliquo vnguento odorato vires poſtea recreabuntur.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM

Liber nonus.

De aere, ex Galeno, Cap. I.

OPtimus aer eſt is qui prorſus ſit purus: talis eſt qui neque ſtagnorum, neque paludum halitu ſit perturbatus, neque ex profundo aliquo ſpecu pernicioſam auram exhalante ſit infectus, qualis eſt Sardibus & Hierapoli. Improbatur etiã qui ex cloaca magnam aliquam vrbem aut numeroſum exercitum expurgante vitium contraxit. Malus etiam eſt is qui ex animalium aut olerum putredine, & fimo coinquinetur: quique ob ſtagnum vel flumen vicinum nebuloſus eſt: quemadmodum etiam celſis vndique montibus cauo loco incluſus perflatum nullum recipit. Suffocans enim is eſt & putris, ſimilis nimirum ei qui in domibus quibuſdã clauſus eſt, in quibus ob putredinẽ, & quia non perflãtur, plurimus ſitus aceruatur. Huiuſmodi autẽ aeres, omnibus ætatibus ſunt noxii, velut qui prorſus eſt purus, omni- G bus ætatibus eſt vtilis. Differentia verò aeris quæ ex calore, frigore, ſiccitate, atque humiditate exiſtit, non eodem modo in omnibus hominibus affecta eſt, ſed corporibus quæ optimo temperamento ſunt, etiam aer optimè temperatus eſt ſaluberrimus. in quibus verò aliqua exuperans qualitas dominatur, iis vtiliſſimus eſt aer qui ei qualitati maximè contrarius eſt, frigidus calidæ, calidus F frigidæ, humidiori ſiccus: ſicciori verò quàm par eſt, tanto humidior quanto ſiccitas modum excedit.

De anni temporibus, Cap. II.

HYemem humidam eſſe & frigidam dicimus, non quòd aliorũ temporũ humidiſſima frigidiſſimáque ſit, ſed quia id ei aliter contingit. quũ enim in ea humiditas ſiccitatẽ ſuperet, frigiditáſque caliditatẽ, ideo fit vt humida frigidáque dicatur: eodémque modo æſtas, quia in ea minor eſt humiditas quàm ſiccitas, & minor frigiditas quàm caliditas, idcirco calida & ſicca eſſe dicitur. Enimuero æquum eſt vt ſingula tempora ex propria natura atque ſua examinata, aut calida, aut frigida, aut hu- G mida, aut ſicca nominentur. id verò quod in exquiſitè medio omnium exceſſuum eſt, deprehenditur. nam quẽadmodum in hyeme frigus ſuperat calorem, & in æſtate ſuperatur: ita in eis quædã eſt ſiccitatis atq; humiditatis

æqua portio, quæ neque vt in æſtate ſiccitas, neque vt in hyeme humiditas dominetur. Autumni eſt eadem ratio, nihilque in eo eſt extremum. Excellit autem in eo ſiccitas: verùm in caliditatis & frigiditatis differẽtia mixtus ex vtriſque eſt: eique aliud accedit malum, temperaturæ inæqualitas, quæ autumnum maximè morboſũ facit: nam meridie multo calidius eſt quàm ſit mane & veſperi. Quamobrem qui quatuor temperamentorum coniugationes in quatuor anni tempora diſtribuere ſtuduerunt, ſciant ſe non ſolùm veri malè attribuiſſe humidum calidúmque temperamentum, ſed etiam autumno frigidum & ſiccũ: ego verò tantum abeſt vt aut ver calidum & humidum pronunciem, aut ſiquid temperatum ſit, id calidum & humidum eſſe concedam iis qui ita aſſerant, vt quod planè contrarium eſt, id affirmem, omnium aeris nos ambientis temperamentorum peſſimum eſſe id quod humidum & calidum eſt, quod quidem in anni temporibus neutiquam comperies: at in morboſo & peſtilenti aeris ſtatu quandoque incidit, in quo ſtatu omnia apta ſunt vt computreſcant. Quum verò tempora ſibiipſis conueniens temperamentum ſeruarint, ver inter ea ſaluberrimum erit. Acutiſſimos verò morbos, & ad aliorum anni temporum comparationem maximè mortiferos autumnus afferet. Quumque ver ſit temperatiſſimum, autumnus eſt malus: ſiquidẽ vno & eodem die modò frigore, modò calore nos afficit: ipſéque æſtatem excipit, in qua multis affati ſunt humores, quibuſdam etiam vires debilitatæ fuerunt. Sed non ſolùm hoc nomine malus eſt autumnus, ſed quia humores primùm ad cutim mouebãtur, autumno verò in profundum ab aeris ambientis frigore compelluntur: atque hæc quidem ſunt omnium hominum communia. Qui verò minus rectam victus rationem ſequuntur, iis id malum etiam accedit, vt qui ſe fructibus largiter impleuerint, ſuccorum malitia impleãtur: ex quo conſequitur, vt morbi qui æſtati ſunt proprii, periculũ quoddam omnino moueãt, quandoquidem eo tempore profunda corporis pars expurgatur, & à partibus principem locum tenentibus ad cutim ſucci vitioſi perueniunt: ergo lepræ, vitiligines, lichenes, vlcerationes quædam, puſtulæ multæ exoriuntur. Alio verò modo profunda corporis pars per phymata & dolores articulorũ expurgatur, quum praui ſucci in principes partes cõmigrent. Fiunt etiam ſanguinis fluxiones quæ plenitudinem & ſuccorum malitiam euacuant, & morbos qui ab ea gignuntur reſoluunt. Si verò tempus vernum corpus alicuius bonis ſuccis refertum capiat, id ſaluberrimum conſeruat, nihil ex propia natura innouãs: at æſtas aut autumnus aut hyems non item: nam hæc ſi purũ corpus & omni prorſus reprehenſione vacans acceperint, illa pallidam bilẽ copioſiorẽ quàm par ſit gignere conſueuit: ille verò atrã: hyems denique pituitã. Æſtate igitur frigidæ atque humidæ naturæ optimè afficiũtur: hyeme verò calidæ & ſiccæ: quẽadmodũ calidæ & ſiccæ æſtate, humidæ verò & frigidæ hyeme malè afficiuntur.

Ex Antyllo, de aeris differentia quæ in menſe eſt, ex primo libro qui eſt de præſidiis extrinſecus incidentibus, Cap. III.

LVna quæ æquè ac ſol zodiacum perluſtrat orbem, differentiã in aere creat. Facit enim quatuor tẽpora menſis, quæ anni partibus proportione reſpondent, atque hebdomadibus diſtinguuntur. Prima igitur menſis hebdomas à nouilunio ducit initium, & vſquedũ Luna duas in partes æqualiter diuiſa apparet, progreditur: eſt quæ veri ſimilis, quũ Luna humida calidáque ſit eo tẽpore, & aer nos ambiens eo tempore humidiſſimus & calidiſſimus: ac tunc quidem humores plerunque ruũt, & fœcundi ſunt, non ſecus quàm vere. Secunda autem hebdomas tunc incipit quum Luna in duas partes æqualiter ſecta eſt, & ad pleniluniũ vſque procedit: eáque æſtati ſimilis eſt, ob hanc vnã cauſam quòd fructus concoquit vel maximè. Hebdomas verò quæ plenilunium ſequitur, quum Luna vſque minuitur donec duas in partes ſit æqualiter ſecta, ſicca eſt, atque autũno eſt ſimilis: vltima verò hyemi comparatur. Quot igitur anni tẽpora feruntur, tot etiam mẽſtrua eſſe tẽpora exiſtimandũ eſt.

A Illud quoque eſt animaduertendum, Solem ſua vi corpora calefacere, Lunam potius humectare. quod in cauſa eſt vt Luna humidius ſemper cerebrum reddat, & carnes putres faciat, corporaque eorum qui ſub dio viuũt, humidiora & obtuſiora efficiat: eademque cauſa capitibus grauitates, morboſque comitiales gignat.

Ex eodem libro Eiuſdem, de aeris differentia quæ in diei partibus eſt, Cap. IIII.

DIem vnà cum nocte modò intelligimus, eúmque anno ſimilem eſſe pronũciamus. Matutinum enim
B tempus humidum calidúmque eſt, veri ſimile: quamobrem ſomni puri, & corpora tam ſanorũ quàm ægrotantium recreantur. ex quo fit vt febricitantes hac hora placidiſſimè degant: nam exhalationes manè diſſoluuntur, & humidæ fluminum auræ reſpirãt, & ros cadit. meridies autem æſtati comparatur: pars verò quæ ad occaſum pertinet, autũno, noctis verò pars prima & quæ circa veſperam eſt, occaſui ſimilis eſt: eo tẽpore neque ſomnum ægrotis ſuademus, neque potũ damus, neque
C vllũ aliud auxiliũ adhibem⁹, niſi quid aliud admoneat: quod facimus veriti illud tẽpus æquè ac tẽpus occaſus. mediæ noctis tẽpus hyemi cõparatum eſt: ſiquidẽ tum Sol plurimùm à nobis (vt hybernis diebus) diſtat. ergo dolores nocturno tempore vehementiores ſunt, idque meritò, quum nox ſuo frigore extremã cutim denſet, & perſpirationem quæ clàm in corporibus fit, intercipiat: & defluxiones tum eorum qui lippitudine laborãt, tum eorum quos tormina inteſtinorum exercẽt, tum eorum qui cœliaci nominantur, tum eorũ quibus ſanguis fluit, ab hac eadem cauſa promouentur: quũ ii qui defluxio-
D nibus correpti ſunt, id totum quod clàm ferri cõſueuit, vnum in locum amãdent. Vltima noctis pars propterea quòd matutino tempori propinqua eſt, eiuſdem cum eo temperamenti eſt particeps.

Athenæi, de aere, ex l[illegible]ro 29. Cap. V.

AER à Sole illuſtratus [illegible]o differt quem Sol non vidit, & vmbroſus eſt: itemque diurnus à nocturno. nam quẽ Sol perluſtrauit, calidior eſt & tenuior: vmbroſus verò, craſſior. Similique modo lucidus, minus frigidus eſt & tenuis: tenebricoſus verò & obſcu-
E rus, frigidior eſt & craſſior. Ergo qui calidior tenuiórque eſt, corpora facilè perſpirãtia reddit: cõtrà facit qui frigidus craſſúſque eſt: ex quo fit vt noctes ſint iis qui ex defluxione laborant, & iis qui inflammatione vexantur & febricitantibus, moleſtiſſimæ. Differt etiam aer qui vnius ciuitatis fit ab aere regionis. In primis enim aer ciuitatis à domibus coarctatur: quocirca non ſecus quàm in cauis locis calidior eſt & craſſior. Sol enim aerem qui non perſpiratur, continuò calefacit, & magis accendit: at motus vacuitas craſſum reddit, quũ motus æquè ac ii qui follibus perflãt, aerem attenuet & ſiccet.
F Cæterùm aer qui in ciuitate cõtinetur, craſſus fit non ſolùm qui in ſeſe cogatur, ex eo quòd nullo motu cieatur, ſed ex eo etiam quòd multo tepore in vmbra ſit, & multo magis quòd plurimæ atque omnis generis exhalationes ex vrbe in aerẽ ipſum prodeunt & fluant: & id quoque multo magis in iis vrbibus quæ perſpirationibus omnino vacant: qui verò in regione eſt aer, quum tenuis purúſque ſit, facit vt cibi appetentiores ſimus, & melius etiam concoquamus, & melius alamur, & meatus ma-
G gis fluxiles ſint, & ſenſus nobis ſint integriores. Cauſa eſt quia aer ciuitatis quum vndique ſit concluſus, tum à multitudine domorum, tum à tectis ſuperimpoſitis, corpora facit quibus ſucci difficulter digerantur, eáque replet. at qui in regione eſt, quũ latè pateat, & ſub dio ſit, remiſſe & diſſolutè id quod ſuperfluit excernẽs, & leue & probè perſpirans, & promptũ ad ſumendos cibos corpus reddit.

De regionibus, ex Galeni cõmentariis, Cap. VI.

REgionibus quædam attributa ſunt (vt ita dicam) ab
H orbis terræ ſitu, quædam à proprietate ſua, quædã verè à ſymptomatibus. Ab orbis verò ſitu eis ineſt vt frigidæ ſint quæ ad Iſtrum & Mæotida paludem ſint ſitæ, & (vno verbo) omnes quæ ad ſeptentrionem ſunt: calidæ verò quæ in Æthiopia atque India habentur, &

(vt ſummatim dicam)quæ meridiem pertinēt:temperatæ verò ſint quæ in harum medio ſint locatæ. In his omnibus fere orbis terræ partibus propria quædam regionis eſt natura atque ſua,quatenus aliæ ad meridiem, aliæ ad occidentem aut orientem ſolem propius accedunt,aliæ verò ad ſeptentrionem magis vergunt. Quæ verò à ſymptomatibus oriuntur,ſunt ea quæ regionibus tribuunt lutulenta ſtagna, & aquæ paluſtres,quæ vel lapides in renibus gignunt,vel lienem amplificant:itémque venti qui habitationibus familiares ſint,qui vel ex ſtagnis,vel ex fluminibus,vel ex paludibus,vel ex ſinu, vel ex pelago exoriantur. Iam verò quæ ex terræ exhalationibus excitantur,partim bona,partim praua ſunt: qualia ſunt quæ ex metallis afferuntur,& quæ à ſpecu quod Charonium vocant,exhalantur. In frigidis verò quibuſdam regionibus,vt in Thracia & Ponto, quoniam loca mari adiacentia humilia ſunt, ob eam cauſam calidiore ſunt temperatura:in calidioribus verò, quales ſunt Ægyptus & Lybia, quoniam æſtate à ventis ab Arcto flantibus refrigerantur, idcirco minus calida ſunt iis quæ ad mediterranea receſſerunt. Zona verò exquiſitè temperata, ac media orbis terrarum, eſt quæ ad Gnidum eſt & Co: & quæcunque loca non multum ab his vel ad Aquilonem vel ad Auſtrum receſſerunt.

De ventis, Cap. VII.

EVrus ab ortu ſolis, Notus à meridie, Zephyrus ab occidente, Boreas ab Vrſa ſpirat. Hæc quatuor loca contrario inter ſe nomine opponuntur, ſingulàque magnam latitudinem habent. Accedunt etiam aliæ veterū octo differētiæ. Quū enim orbis finiēs,cui hoc nomē impoſitum fuit quia mundi partem quæ ſub aſpectum cadit, ab ea quæ non videtur diſtinguit,aſpectūmque noſtrum definit,in ſex partes diuidatur, proximè ad has ſectiones latitudo ſolis ortꝰ & occaſꝰ accedit. Duæ poſtea & viginti ſunt aliarum duarum partium ſeptentrionis & meridiei,quæ in duas partes diuiduntur:quarum vtraque ex vndecim conſtat: vt etiam totus orbis à latitudine meridiei in ſex diſtribuitur. Notꝰ igitur ab humili polo ſpirat. inter hunc & ortum ſolis hybernū, eſt is qui Euronotus appellatur:vt inter hunc & polum, & hybernum occaſum, eſt Libonotus. hique omnes humidi calidíque ſunt,atque ita ob eam cauſam caput aggrauant. Notus tamen non ſemper humidus eſt. videtur enim quandoque ſiccus eſſe,eúmque vulgus Caurū vocat. atque is Notus ſubinde vehemens eſt: ſemper ergo motum perſpicuum habet:lenis verò alius eſt Notus, vt eius motum in aere & nubibus non ſentias, éſtque is ſemper calidus:at Caurus quandoque perſpicuè frigidus apparet.

De ortu & occaſu ſyderum, Cap. VIII.

IN ea regione in qua medicaturi ſumus, ſingulorum ſyderum ortum & occaſum noſſe debemus,quoniam ex iis anni tempora veteres definiunt. In Helleſponti autem parallelo veris principium eſt æquinoctium, quod eo tempore contingit: finis verò, ortus vergiliarum. idem finis eſt æſtatis principium, vt etiam finis æſtatis & principium autumni,eſt Arcturi exortus, qui æquinoctiū autumnale diebus fere duodecim anticipat & præcurrit,atque etiam vergiliarum occaſus hyemis initiū adducit, & autumno finem affert. Qui verò annum in ſeptem diſtribuunt tempeſtates, æſtatē vſque ad Canis exortum producunt:inde vſque ad Arcturi ortum, autumnum: iidem hyemem in tres partes diuidunt, cuius mediū id tēpus quod ſub ſolſtitium eſt, conſtituunt: extrema verò, primùm ſementem, poſtremū inſerendi tempus vocant. Hæcque anni temporum diuiſio,ex ſpatio temporis quod in eis eſt efficitur. nam quod inter vergilias & arcturum intercedit tempus, quatuor eſt menſium:pluriū autem quàm quatuor,quod inter Vergiliarum occaſum & æquinoctium vernum intereſt. Veris autē tēpus ne duorum quidem integrorū eſt mēſiū: ex quo fit vt meritò non diuidatur. Hinc etiā autumni tēpꝰ maius eſt quàm veris: in duos enim mēſes extēditur. hoc tamē ab æſtiuo hybernóque tēpore lōgè ſuperatur. Hæc igitur in memoria habeātur,quò facilius ad aliarū nationū menſes trāſire poſſimus. nā æquinoctiū mūdana quædā res eſt:at menſes ſingulis gentibus ſunt proprii. Sexto Calend. verò Loi menſis ſub exortū ſolis Canis oriri apud nos Pergami exiſtimant: ego verò quadam via & ratione poſt decem dies ab hac præſcriptione eundem oriri comperi.

Antylli de ventis, ex primo libro de auxiliis, Cap. IX.

VEntus eſt aeris motus. Ventorum duæ ſunt differentiæ:alii vniuerſales ſunt,alii locorum proprii. Qui locis tribuuntur, ſunt qui regionibus conueniunt: vniuerſales, qui vbique locorum eodem nomine & vocabulo gaudent: qui ad loca pertinent, naturā ſequuntur locorum à quibus efflantur: qui à ſalubribus, ſalubres: qui à morboſis,morboſi ſunt. pro parte verò,qui à terra ſpirant, ſicciores: qui ab aquis, humidiores: qui à mari prodeunt, ſalubres ſunt, maximè hyeme & vere: æſtate verò calidiores ſunt quàm par ſit. quos flumina mittūt, his humidiores ſunt,hyeme deteriores,æſtate meliores: qui è ſtagnis exhalāt,vtriſque abſurdiores. Peſſimi verò iudicantur qui è paludibus exeunt,neque vllo tempore ſunt boni: qui à campis & terra perſpirata,meliores. Ad ſummā igitur,qui locorum ſunt, magis morboſi quàm vniuerſales cenſentur. cæterùm boreales ſaluberrimi. Zephyri ab occidente flantes humidi ſunt & lenes: minus tamen quàm boreas,ſalubres: corpori autē magis quàm alii ſunt apti atque accōmodati. praui autem & aduerſi valetudini ſunt Euri,qui ab ortu ſolis ſpirant.

De ſitu ciuitatum, ex Galeno, Cap. X.

VRbium ſitus in quam orbis terræ partem vergant ſpectādum eſt: id quod vſu venit in iis quæ altis in locis ſunt cōditæ:nam planæ & æquales ad nullam orbis partē eſſe verſæ vtique dicerētur: attamē domos quæ in eis ſunt ad aliquē ex quatuor mundi partibus verſas eſſe neceſſe eſt: queādmodū domos balneorū in quibus lauamur,ad octauā horā verſas cōſtruunt architecti ii qui optimū cōiectare ſitū videntur. Huius rei iudiciū ex illo diei tēpore fit in quo ſol feneſtras totas domꝰ illuſtrat, nec ad vllum alium murum deflectit.

Antylli de locis, ex primo libro de auxiliis, Cap. XI.

LOca ſublimia ſaluberrima ſunt, quum aer in eis non ſit permanens, ſed perfundatur, & à ventis continenter exagitetur: qúmque rectè perſpirentur, omnibus thoracis affectionibus erunt accommodata. tenuia verò & capiti laborāti,& omnibus ſenſuum inſtrumentis cōuenient. At loca humilia antedictis non ſunt idonea:iis verò qui per halitum digerūtur, qui in ſyncopas cadunt,& ſenibus apta ſunt:loca verò maritima hydropicis,& quibus quæuis defluxio moleſta eſt,accommodata ſunt: itémque vbi detergēdum,aut calfaciendum, aut aperiendū eſt conueniunt: ſed proſunt etiam omnibus iis qui neruorum & articulorū doloribus torquentur. Iam deprauatis quoque appetitibus proſunt. Mediterranea verò ſunt maritis frigidiora: cæterùm ad morbos acutos,ſi neque vitibus conſita, neque caua fuerint, ſunt maritimis accommodatiora, ſed ad morbos diuturnos ineptiora ſtagnantia, cum ſemper ſunt in vitio, tum verò etiam æſtate ſunt peſtilētia. Præterea quæ metallis propinqua ſunt,mala itidem exiſtimantur, ſiquidem ſicca ſunt & ſuffocantia. Quæ verò ſub terra ſunt, ſi boni ſucci fuerint,ſiccioribus affectionibus apta cenſentur. Argiloſa verò robur diſſoluūt,quum exhalationem habeant in qua exoluendi vis ineſt. rufa maiore exiccandi vi quàm quæ nunc diximus,ſunt prædita:nigra verò omnibus bonitate longè præſtant.

Ex Athenæi libro primo de loco, Cap. XII.

SVblimia loca frigidiora ſunt, & facilioris perſpirationis: frigidiora verò ideo quòd à planitiei exiguitate paucas radiorum ſolis reflexiones habeāt: facilius autem perſpirantur,quia vndique ſunt aperta, nec quicquam ſit quod ventos repellat. ex quo fit vt qui in eis degunt,plerunque ſani viuāt: hyeme tamen in morbos quos frigus excitat, magis incidunt. Loca verò humilia non ita ſalubria ſunt. in cauſa eſt calor, & præſertim

A æſtiuo tẽpore: atque etiam quia minus perflantur, quum humilior ſit regio. quòd ſi altis quoque montibus ſint incluſa, eorum aer multo magis feruidus ab adurẽtium temporum reflexionibus reddetur. Præterea regio plantis conſita, minus perflatur, minúſque à Sole luſtratur, quàm nuda: quocirca per hyemen vmbroſa eſt ac frigida: per æſtatem verò difficulter à vẽtis perflatur, ſuffocánſque eſt, & ob eam ipſam cauſam reſpirationem habitantibus deteriorem parat. Quæcunque autem regiones & ciuitates flumina habent quæ extrinſecus perducuntur, quũ ipſa moderata ſint, & præſertim ſi loca ſicciſſima eſſe cõtingat, fiunt temperatiſſimæ: ſi verò excedant, non parua fit ad morbos gignẽdos acceſſio, quandoquidem & aer humectatur, & reſpirãdo atque inſpirando, corpora ſimul humectat: tum etiam matutinas ac veſpertinas aquarum defluxiones frigidiores excipiẽs, corpora perfrigerat, & in æſtate conſtitutionem affert autumni. Stagnantia verò loca in quibus paludes ſunt, multis de cauſis ſunt morboſa: nam à ſtagnis tota adiacens regio madefacta ſupra modum humectatur. Atque in primis qui in ea fructus proueniunt, morboſi ſunt omnes, quum præ humiditate ſuã temperiem nõ ſint ſortiti, nec ad idoneam maturitatẽ peruenerint: aer verò in hiſce locis humid⁹ craſſúſque eſt. Quúmque ſtagna cor ruptelarum omne genus ſuſcipiant, exhalatio quæ ab eis manat, aerem non ſolùm craſſum, ſed etiã prauum reddit. Ad hoc accedit etiam vt perhumidæ regiones plerunque arboribus ſint refertæ: quæque dẽſis arbori obſidentur, difficulter perflantur. Præterea regiones quæ ſalſæ ſunt, ac ſuapte natura perhumidæ & cauæ, morboſæ ſunt, id quod eis ineſt non ſolùm propter aquas & aerem: (quanquam plerique hæc in cauſa potius eſſe volunt) ſed etiam propter alimenta humidiora frigidioráque, de quibus nemo verbum vllum fecit. Veruntamen quoniam caua loca eiuſmodi ſunt fere, nõ modò non perflantur, verùm & craſſa ſunt propter humilitatem, & æſtate æſtuoſa: etenim idem aer permanens à locis adiacẽtibus ſolis reflexione nimis calefit, ac præſertim ſi ſublimia ſint loca, aerem plus æquo æſtuoſũ reddunt. Iam verò morboſiora loca eſſe cenſemus ſtagnãtia atque paluſtria, & præcipuè per æſtatem, ob aeris inæqualitatem. matutinæ enim auræ à ſtagnis manantes refrigerãt eos qui inhabitant: meridianæ verò calefaciunt, veſpertinæ perfrigerant, & propter caloris frigoriſque inæqualitatem, autũmnus morboſus eſt. Regiones porro aquis vacãtes & ſiccæ, habitus ſimul exiccant, & melius ſpirantes ac puriores faciunt. atque aer quidem ſiccus non modò ſicciores habitus facit, ſed etiamſi alimenta calidiora ſiccioráque fuerint, facilè conficientur, facilèque diſtribuentur, & naturas calidiores purioréſque conſtituent. Loca etiam mediterranea à maritimis differunt, quoniã maritima omnia humiliora calidioráque mediterraneis ſunt: idcirco pleraque ex maritimis ſalubriora ſunt, ſiccioréſque habent regiones poti⁹ quàm humidas, & imbrib⁹ irriguas. Quæ res facit vt inſulæ ſaluberrimæ ſint, & excellentiores fructus ferãt. In locis quoque magna differẽtia ex qualitate regionis verſatur: nam montana ſalubriora ſunt, & inter inſignia, quæ ſicciora ſunt. etenim exhalationes ab humo elatæ, tenues ſiccæque ſunt. Quare aer qui ab eis excitatur, tãtum abeſt vt aliquid addat corporibus, vt contrà etiã aliquid ab eis euocet, & propter ſiccitatẽ euacuet. Aquæ, ſi nullo alio vitio terra ſit imbuta, tenues quum ſint, puræque, ſunt leuiores. fructus ad bonam valetudinem accomodatiores, multo puriorem tenuiorémque materiã gignunt, & rite ſunt concocti.

Antylli, ex primo libro de auxiliis, de domo,
Cap. XIII.

DOmus quæ ad terram ſunt, cùm febricitantibus, tum vel maximè iis qui ardenti febri iactãtur, quique in ſyncopen cadunt, accommodatæ ſunt: quandoquidem ſunt aptè frigidiores quàm ſublimia tabulata, & vires ægrotantium ſuſtinent & continent. Conueniunt eædem iis qui ſanguinem reiiciunt, & qui capitis dolore vexantur: tabulata verò ſuperiora apta ſunt iis qui pituitam in thorace collegerunt. Ad ſummam, corpori quod multæ materiæ ſit, magnæ domus ſunt idoneæ: valent enim ad diſcutiendam materiam, & integrã vim, probámque facultatem, quam corpora quodammodo rapiunt, propter aeris copiã impertiuntur. paruæ domus horum contraria efficiunt. ſublimes verò reſpirationis facilitatem gignunt, caput leuãt, ac præſertim quod ex febri vitium contraxerit. humiles omnino improbantur. Quæ ad meridiem ſitæ ſunt, ad omnem affectionem ſunt accommodatæ, præterquam ad eas quibus B refrigeratione opus eſt, ad quas aptiores ſunt aquilonares. ſecundo loco cenſentur quæ ad orientem ſolẽ ſpectant: peſſimæ quæ ad occidentem, & præſertim æſtate. habent enim lucem matutini temporis, in quo maximè ægrotãtes ſunt meliuſculi, triſtem & inamœnam: & veſpertinas horas atque nocturnas cũ moleſtia traducunt. Quæ calce oblitæ ſunt, ſplẽdore calcis ſenſum tentant, iniucundæque ſunt: ſed ſunt etiam iniucundiores quæ ſine lapidibus ſunt coagmentatæ. Cæterùm quæ ex lapidib⁹ cõſtructæ ſunt, immitiores & frigidiores quàm C quæ ex lateribus, cenſentur. quæ ſunt picturis diſtinctæ atque ornatæ, febricitantibus & inſanientibus omnino improbãtur, quippe quæ abſurda viſa excitẽt. quarum parietes tenues ſunt atque exiles, prauæ ſunt: quandoquidem aer qui in eis eſt, facilè ab externo aere commutatus, faciles mutationes capit.

De ſtrato, Cap. XIIII.

DEcubitus qui in lectica fiunt, præſtãt iis qui in paleis, foliis, & gramine: quæ in paleis, foliis, & gramine, iis qui in terra. ſed hæc duo genera ſunt iniucun- D diora quàm in lectica recubare. Ipſe verò decubitus in terra præterquam quòd iniucũdus eſt, vapore etiam quã infernè aſcendit, implet corpus. Præterea lecticæ quæ pedes humiles habent, corpus replent, quum exhalationem quæ ex terra manat, propinquam habeãt: quæ verò ſublimibus pedibus nituntur, humoris vehementis ſunt plenæ, & ſpeciem faciunt quaſi penſiles ſint. Sunt ergo laudabiliores quæ mediocrẽ habent altitudinem: quiã paruæ quoque lecticæ damnantur: (moleſtiã enim afferunt) itémque nimis magnæ, quia nõ eodem in ſtatu æ- E grotantes quieſcunt, ſed errãdo, & locum ex loco commutando laſſitudine capiũtur. Quæ verò quatiũtur, aut quoquo modo mouentur, ſunt firmis deteriores: ob eandémque rationem funes contenti ſint, neque quicquam ſe remittant: ſintque ſtrata nec pauca, nec dura, quia laſſant & conteriunt corpus, atque cõfringunt: ne ſint etiam profundiora quàm vt quæ opus ſunt, capiant: quibus hoc accedit incõmodi vt nequis ſe vergere facilè queat. Quæ verò ſurſum repunt ac vergũt, vehementem laſſitudinem gignũt: ſimiliáque ſunt figuræ cathe- F dræ cuiuſdã. At iis quæ ad caput pertinẽt, minimè ſitus ille incommodus eſt: qui verò ſitus deorſum repunt, muliebribus defluxibus conueniunt. Quæ ſtrata ſplendidi coloris ſunt, implent, & ſenſus feriunt. Idem faciũt quæ accuratè ſunt tincta. quæ varia ſunt, & animalium figuris diſtincta, in morbis acutis in cauſa ſunt vt mens vacillet ac perturbetur: quæ ſordida ſunt, quum primus decubitus in eis ſit frigidus, & ſi quis in eis diutius moretur, calidiora quàm par ſit euadant, ideo minimè con- G ueniunt.

Ex Sabino, de temperie regionum, Cap. XV.

QVæ regionibus adiacẽt, alia deorſum vergunt, alia ſurſum. Quæ deorſum vergũt, omnia ad meridiem ſita faciunt regionis ſtatum calidiorem: ac maiora quidẽ magis, minora verò minus: quæque magis æqualia tenuiáque ſunt, id magis efficiunt. quæ ſurſum vergunt, aerẽ ſitu ſuo frigidiorẽ reddunt. Quæ verò magis ad ſeptentrionẽ vergũt, ſublimioráque ſunt, calefaciũt: H ſupina verò conſtitutionẽ refrigerãt. Quæ ad orientem & occidentem ſolem ſunt poſita, ſiue ſupina, ſiue ſublimia ſint, minus calfaciunt & frigefaciunt quàm quæ ad ſeptentrionem & meridiem. Omnia porro & calfacientia & refrigerantia regionibus partim ſalubriter partim ſecus adiacẽt. nam iis quæ in calidiore ſitæ ſunt climate, quæ refrigerant, ſalubria ſunt: quæ verò calfaciunt,

non ſunt ſalubria. iis verò qui in frigidiore ſunt,calfacientia ſalubria: refrigerantia,non ſalubria.dicetur autē quæ calidiores quæve frigidiores ſint regiones. Terræ pars quæ ad meridiem eſt propinqua ei quæ non habitabilis eſt,calidiſſima eſt & ſicciſſima earum quæ habitantur: eā Æthiopes inhabitāt.pars terræ quæ ad Vrſam eſt,frigidiſſima humidiſſimáq; eſt:hāc Scythæ incolūt; hæ noſtrum habitabilem orbem terminant. quæ inter Scythas atque Æthiopes interiacet, eius partis regiones meridiei attributæ,tēperamento veris ſunt ſimiles:ſunt tamen ſicciores:quæ ad ſeptentrionē pertinēt,autumni temperaturæ comparātur:ſunt tamen humidiora. Quæ igitur ex habitu eorum quæ deorſum vergētia ſunt regionibus adiuncta,eueniunt, hæc ſunt. Eſt autem aliud quippiam additum,quod non ex habitu exiſtit, ſed per ſe vnicuique eorum quæ adiacent,attributum eſt. ergo quod ex mari, campeſtribus locis aqua vacantibus, & montibus, itémque tumulis & collibus accedit & affertur,id ſicciorem conſtitutionem reddit:quod verò ē fluminibus, & omnibus aquis potui aptis emanat, humidiorem ſtatum facit:at quod ex ſtagnis & paludibus affertur, aerem facit craſſiorem. Ex his quæ adiecta ſunt regionibus quæ in ſicciore climate ſunt conſtitutæ,ſuis defluctionibus humectare poſſunt, atque ita ſtatum eum ſalubriorem reddunt:(quod Nilus Ægypto tribuit) at humidioribus,ſtatum magis morboſum comparant. Quæ ſiccū efficere aerem poſſunt, ſi humidioribus adiungantur,proderūt: ſi ſiccioribus,nocebunt. Cæterùm quænam regiones humidiores, quæque ſicciores ſint, prius expoſuimus.

De plantis ſalubribus & non ſalubribus,
Cap. XVI.

EOrum quæ ex terra naſcuntur, alia ſalubres,alia nō ſalubres defluxus habent. Quæ fructum ferunt qui edendo eſt,ſalubria ſunt: itémque odorata, vt laurus, & cupreſſus,& flores omne[illegible]ui ſuauem odorem ex ſe mittunt:& quæ ita etiam od[illegible]a naſcūtur, in quorum numerum anethum, apiū, thymum,& omnia quæ tenuiorem reddere aerem queunt, regionibus quæ habitantur adiacentia,referuntur. At quæcunque exorta neque fructum quo veſci poſſimus, afferunt, neque odorata ſunt, neque attenuandi vim habent, ea ſalubria non ſunt habenda: quinetiam nōnulla mortiferam euaporationem obtinent,vt taxus.homines enim qui prope hanc arborem dormiunt,moriūtur:qui procul diſtant, non item: quandoquidem halitus procul delatus, pleriſque defluxibus aliorum commixtus,eam vim amittit.

Cognitio ſalubris exhalationis regionum,
Cap. XVII.

PRimum ſalubris exhalationis regionis ſignum ex terra ipſa ſumitur. ea enim humore perfuſa non ſolùm terrenum quid redolet, ſed ſuauem etiam odorem ſpirat, qualem Ægyptus facit: deinde verò manè quum domus nondum fumo & nidore eſt imbuta, odórque eorum quæ in ciuitatem comportantur,vnà cum regionis exhalatione temperatur:ex quo fit vt vaporem quēdam gratum(quod in Ægypto vſu venit)è terra elatum ſentiamus: ſique in terra quiſpiam recūbat,ibique moretur,videre videatur ſeleuiorem,& ad motus aptiorem atque agiliorem eſſe factum,cibúmque appetere. Erit etiam tibi argumento, ſi quæ ex terra oriuntur, bene tincta,& probè colorata,& odoratiora ſint.ac ſiquis virentes herbas intueatur, nolit aſpectum alio citò traducere: ſique arbores magis ligneæ humi incumbentes optabiliores ſint quàm ſublimiores:ſique omnia habuerint probè colorata & folia rite nutrita: ſique fructus ſtatim maturos & odoratiores ferant. Iam verò poteris facere coniecturam vtrū regionis iucundior exhalatio ſalubris ſit ex iis animalib⁹ quæ in ea regione naſcūtur. Pueri enim omnes floridi,& ſucci pleni,& coloratiores ſunt:itémque catuli & cæterorū animantiū filioli nuper in lucem editi, meliores præſtātióréſque ſunt,eóſque ſalubriores quàm in aliis regionibus cōſpicies. Quinetiā ſi quæ homines reponunt,vt triticū,hordeū, cæterique fructus,& caricæ, & palmulæ, & cætera generis eiuſdē, A diutius māſerint incorrupta,ſigno erit ſalubrē è regione vaporē emitti.Sed & ſomnos ſuauiores inuenies,& animumà viſis in ſomnis nequaquam pertubari cōſpicies.

Cognitio prauæ & vitioſæ exhalationis,
Cap. XVIII.

COniectura aſſequeris vitioſam eſſe regionis exhalationē, ſi terræ glebā capias, & aqua madefacias. odor enim inde emanabit perinde ac è carbonib⁹ reſtinctis. Præterea quum in regionibus omnia contrà quàm ſuprà dixerim,comperias,iam cognoſces prauā eius eſſe B exhalationē. Si verò neceſſitas aliqua te in ea regione aliquod tēporis ſpaciū morari cogat,ſi in tabulatis,ſublimioribus habitationibus mōrā traxeris,minimè læderis. omnia enim quæ ex terra, aut humoribus exhalātur, in ſublime elata,craſſiorem eorum partē in aëris parte craſſiore relinquentia,concoquūntur atque purgantur.

Regiones quatenus ad ſolem pertinent,ſalubres aut non ſalubres eſſe,
Cap. XIX.

E Regionibus quæ ad meridiem ſunt,in omnibúſque anni diebus, ac per totos ferme dies ſolem habent, C ſunt maximè ſalubres: quæ decliues ad ſeptentrionem ſunt,vtpote quæ non omnibus anni diebus ſolis ſplēdorem recipiant, perexigua diei parte illuſtrantur,& quandoque lux maximè inclinata, atque imbecillior eis incidit, ideóq; minimè ſunt ſalubres: id quod eſt ſanè perſpicuum.Nam ſi omnis quæ ad meridiem eſt ſita regio, odoratior eſt quàm quæ ad ſeptentrionē eſt poſita, magis etiam cōcocta eſt & matura.Quin omnium quoque arborum fructus qui maiorem ſolis partem nacti ſunt, præſtant iis qui minoris participes fuerunt: ſunt prætere D rea maiores odoratioréſque,& celerius matureſcunt,& gratioris ſunt guſtus. Cuiuſque etiam arboris pars quæ ad meridiem vergit,humidior,rarior,magis tenera,flexibilior,leuior,efficacior,& fabro accommodatior eſt, & in latitudinem plus augetur. Quæ verò verſa ad ſeptētrionem eſt,ſiccior,denſior,grauior,difficilior ad flectendum,& fabris incommodior, minus in ambitu augetur. Quibus quidem fit vt non ſolùm planū ſit, quæ ad meridiem ſunt verſæ decliues regiones,cauſa eius relaxationis quam habēt ad ſolem, eſſe iis quæ ad ſepten- E trionem vergunt ſalubriores:ſed hoc etiam,eas quæ decliues ad orientem aut occidentem ſolem verſæ ſunt, minus ſalubres eſſe iis quæ decliues meridiem ſpectant: eſſéque ſalubriores quàm quæ ſeptentrionem vergunt: cauſa eſt quoniam magis participes ſolis ſunt quàm hæ: ſed minus quàm ſuperiores,quæ meridiem ſpectant.

Quænam viæ ciuitatis ſtatum ſalubrem aut non ſalubrem faciant,
Cap. XX.

QVū in ciuitate viæ diſtēt æquo inter ſe interuallo, ſemper mutua longitudine mutuáque latitudine F protenduntur: & quæ ſunt eiuſdem ordinis,ad oriētem & occidentem rectà ſtatuuntur: aliæ verò ad ſeptentrionem & meridiem. quibus omnibus ciuitas diuiditur,vt aliæ per totam longitudinem, aliæ per latitudinē vſque ad fines progrediantur, nec vllum ædificium inter eas ſingulas in ſuburbiis ſit conſtructum,ſed puras directò vias per ſe ſingillatim habeant: hæ nanque vrbem aeri bene comparant,& ſtatum bene à ſole illuſtratū purúmque,& qui bene à ventis perfletur,efficiunt:quoniā Boreas & Notus,Eurúſque & Zephyrus, qui maximè ſunt G ventorū coryphæi,ordinatiſſimi per vias defluunt quæ directò ad eos ſunt ſitæ:ſique nihil habeāt quod eorum defluxū retineat, per vrbē perflati & perſpirantes, nihil violenti faciunt. nam venti quum nihil eos impediat, nos in trāſitu latent, nec lenti ciuitatē prætereuehuntur, atque ita conſtitutionem purgant,quū fumos,puluerē, & omnes exhalationes à ciuitate repellant: ex quo fit vt viæ quæ ſic conſtitutæ ſunt,vrbem ſoli rectè exponant, quia ſol exoriens & occidens in eas ingreditur,& oriens recta eas luce complet. Quum verò medium cælum con H ſcēdit,in omnes eas quæ ad ſeptentrionē & meridiē vergunt, ſeſe pandit, ita vt totum diem viæ ciuitatis radiis ſolis perfundantur. Si verò non omnes viæ pari interuallo inter ſe diſtributæ ſint,neq; rectæ, ſed flexus quoſdam habeant qui percurri non poſſint, & obliquiad

ventos ſint, multam aeris turbationẽ excitari cõtingit. quum enim vnus ventus ſpirat, multos fieri accidit, eóſque pugnare inter ſe: nam ventus per rectum fluit: at viæ non ſunt rectæ. Ergo incidens in eas quæ exitus non habent, ventus non ingreditur, quia ei nulla ibidem patet via: aërem verò qui in ea via eſt, collidit, & vndabundus per flexus, eáſque vias quæ exitus habent iactatur, quandoquidẽ aliter ab aliis atq; aliis inflectatur & refringatur. A quibus autẽ vibratus circumfluit, & ſæpe viciſſim fertur, in eis ad eadem loca debilis fluit, & vndoſus ſeſe iactat. A quibus verò in alios conſtitutos mittuntur, contrarias ſpirationes faciunt, vt lumen luminis reflexum: ad pares enim angulos ſemper reflectitur. Illi verò perinde atq; aqua faciunt, vt quum inter ſe in via inciderint, præterfluãt, quum rectà tranſire non poſſint. Accidit autem quandoque vt ventus qui arctè incidit, in vtrunque latus diuidatur, quum vtrinque ſint acceſſus: atque eundẽ rurſus aliam fluxionem pati, ſiquid tale ei occurrat: & ex vno multi fiant, & in ſeſe incidere modò è lateribus, modò ex contrariis partibus delatos, & in ſingulis viarum inclinationibus repercuſſos, ſua offenſione vehementer cæli ſtatum commouere. Aliis enim venti molliter cedunt, alia verò repercutiunt. Ex quo fit vt ſtatus ciuitatis nullo more à contrariis perflatus, perturbetur. Quum igitur vnus ſit ventus, confundetur aër & turbabitur, non ſecus quàm ſpiritus homini innatus, qui quum ita ſit, concoctiones & diſtributiones impediet. Eſſet autem huiuſmodi ſalubris: ſed lux ſolis quæ ſemper directò ab eo fertur, ſinuoſa in vias, non autem æqualis incidit, ſed ſparſè & vagè eos attingit: atque ita ciuitas minimè à ſole perluſtratur, miniméque à ſole diſſoluitur exhalatio: quocirca ſtatus ille craſſꝰ eſt maximè, & perſpiratu difficilis: quique talis eſt, is non eſt ſalubris: quod ſolet vſu venire quum in plana regione vrbes ſunt ſitæ. Si verò inæqualitates ſint quæ vias habeant æquè diſtantes, aëris difficilis redduntur, quum contrà quàm ſitæ ſunt altiſſimæ viarum partes, vẽtus ſpiret: quæ verò ſinuoſas vias habent, præſtantiores ſunt: ſiquidem fit vt vrbis partes in ſublimioribus regionis partibus ſtatutæ melius perflentur, & aëre perfruãtur.

Galeni, de fomentationibus, cataplaſmatis, & cucurbitulis, Cap. XXI.

FOmenta cutim ad tranſpirationes raram facere, ſanguinémque qui ineſt inflammationibus, attenuare & digerere conſueuerunt: quæ ſi facta fuerint, non ſolùm aliquid ſanguinis euacuabitur, ſed etiã affectæ partes quæ minus diſtenduntur, mitius dolore prementur. At quum ſanguis in inflammatione non minuitur vel etiam ſpiritus vaporoſus ex calore gignitur, augeri dolorem contingit. Porro ſanguis non minuitur propter ſuccorum redũdantiam quæ in toto corpore ineſt: nam ad partem quæ calefit, plus attrahitur quàm ab ea euaporetur: quum hoc ſit calefacientibus natura comparatum vt digerant id quod partibus quibus admouentur, continetur, quódque redundat ex propinquis, trahant. Humida igitur fomenta, inflammationibus iis quæ à ſuccis bilioſioribus oriuntur, cõueniunt: ſicca verò iis quas ſanguis tenuis & aquoſus excitauit. Semper enim in memoria habendum eſt, contraria eſſe contrariorum remedia. Hoc igitur propoſito, fomenta morſu vacantia ad mordentes ſuccos faciunt: mordentia verò, quòd tenuent, ad craſſos & tenaces. Cæterùm calefacere præcordia cataplaſmatis aut per fuſionibus, non eſt perpetuò tutum, ſed in iis tantùm ægris in quibus nihil ſuperuacaneum eſt in toto corpore: cæteris omnibus extrema pernicies eſt. Eorum igitur quæ in medio ſunt corpore (vt quidam vocant) prouidentia, vbi detractus ſanguis non eſt, maximum eſt planè malum: vbi detractus eſt, non maximum. quanquam ſic quoque noxia eſſe in ſynochis febribus poteſt: ſiquidem deuſta immodico calori viſcera, etiam amplius deuruntur & torrentur. Ergo huiuſmodi prouidentiam illi duntaxat requirent quibus in vna particula conſtitit putredo, ſi tamen iis quoque ſanguis fuerit miſſus. Prouidebitur autem his non ſtatim inter initia relaxando, ſed in plurimis prorſus contrà faciendo. Quum enim adhuc ad affe-

A ctum locum fluxio fertur, reprimere remittereq́ue hanc expedit, non ad ipſum attrahere. Si verò tum fluxio humorum per ea remedia cohibetur, tum denſitas quæ ex adſtrictione in affecta particula eſt relicta, craſſiora detinet, iam tempeſtiua relaxatio eſt, vt ea quæ retenta ſunt, vacuentur. Præcipuè autem adſtringentibus eſt vtendum vbi in iecur aut ventriculum ſuperuacanea profluunt, quando & è primoribus admodum hæ partes ſunt, & munus ſuum obeant vel in ipſis morbis, eſt neceſſarium. Nõ eſt autem exiguum eorum munus. quamobrẽ impenſius B quàm cætera membra, ventriculus & iecur adſtringentia deſiderant. Ergo quum ea quæ iam infixa ſunt, euocandi tempus eſt, tum quoque modicè adſtringi poſtulant. Idcirco ſi vel minima ſuſpicio ſit iecur aut ventriculum laborare, abſinthium ponticum oleo protinus incoquemus, & eas particulas perfundemus. Vbi abſinthium non ſuppetit, inter initia vel melinum, vel maſtichinum, vel lentiſcinum ſatiſfecit: ſi exigua febris ſit, etiam vnguentum quod ex nardo conficitur, atque etiam aliorum medi- C camentorum in quibus miſta cum amaritudine adſtringendi vis eſt, aliquid in oleum coniicere, & ad eundem modum vti licet. Simili quoque modo & cataplaſmata compoſitam vim habeant, ex ea quæ tenuium partium eſt ac relaxet, tum verò ex amara & adſtringente: ſuperet autem in iis, vbi ſcilicet reprimere & robur addere ſtudemus, quod adſtringat: vbi incidere ac detergere, amarũ: vbi euocare, quæ inter relaxantia tenuium partium ſint vel maximè: ſiquidem quæ craſſæ ſubſtantiæ ſunt, ea pus mouentibus conuenire docuimus. Vnde nec colo laborãtes, nec quouis reliquorũ inteſtinorum, nec muſculis qui D ſunt in hypochondriis, aut ipſo peritonæo, miſcenda ſunt vllo pacto adſtringentia: ſicut nec quum veſica aut vterus malè habent, quum (vt dictum eſt) nihil præterea ad locũ fluat, nec plenitudo, nec multa excrementa in toto ſint corpore. Renes & thorax in media prædictorum ſunt cõditione, quantum ſcilicet à ventriculi iecoríſque ſollicitudine abſunt, tantum reliquorum ſuperant. De liene pronũtiare abſolutè non licet, nec niſi prius definita tum corporis totius natura, tum verò affectione quæ curationis tempore occupauit. Nam ſi vel ægrotus ex iis ſit qui atræ bi- E lis excrementum naturaliter congerant, vel etiam eo tempore ſuccus in eo abundet, neceſſe eſt in liene curando adſtringentia reliquis admiſceas, quò viſceris robur cuſtodias: ita enim & excrementa ad ſe trahet, & quum corpus expurgarit, ipſe rurſus per ventriculum excernet. Sĩ nullum omnino ſit atræ bilis excrementum, aut omnino adſtringendum non eſt, aut quamparciſſimè. Non ſolùm autem in liene, verumetiam in omnibus partibus in quibus humor putreſcit, obſeruandum eſt diligenter quod ſymptoma ſit vehementiſſimum, quod ſecundo loco aut F tertio, quò ex ipſis inuenta planè affectione, idonea eidẽ curatio adhibeatur. Etenim in mẽbro affecto tum calor ſuperat, tum verò tumor, qui vel propter abundantiã humoris, vel propter craſſitudinem ſit durus. Si igitur calor ſuperet, danda opera eſt vt ſenſim per ea quæ tepentẽ calorem obtinent, digeratur: cuius generis eſt tum lini ſemen, tum chamæmelum: quibus adiici vel hordei vel fabarum farina debet, quippe quorum neutrum excalfacit. Sæpe autem (vti noſti) quod medici artomeli vocant, pro cataplaſmate huiuſmodi inflammationis præparantes, aliquid G aquæ miſcemus: ad lienem verò etiam aliquid aceti quandoque. Si verò inflammatæ partis calor non multum à natura exceſſerit, ſed magnitudo eius notabilis fuerit, digerere haud timidè ſine aqua debebis, etiam fœnigræcĩ aliquid ſupradictis immiſcẽs. Si verò veluti ſcirrhoſa inflammatio ſit propter humorum quos continet vel craſſitudinem, vel lentorem, tum aceti aliquid, tum attenuantia medicamenta ſimul immiſcebis, & præſertim in liene: hoc enim viſcus propterea quòd à iecore craſſum ſuccum trahit, eiuſmodi humoris occaſione plerunque labo- H rat: quo magis cataplaſmata quæ ex abſinthio, oxymelite, & cappari fiunt, illi ſunt idonea. Parcius verò ad pectus eſt adſtringentibus vtendum, quoniam talia humores qui inflammationem excitant, in pulmonem & cor nõnun-

quam reprimunt:ac cibis potius horum firmitudini conſulẽdum eſt.Sed multo etiam magis in pulmonis inflammatione abſtinendum ab adſtringentibus eſt,quando in eo ipſis quoque relaxantibus admiſcendum aliquid acriũ & euidenter calfacientium eſt:quippe foras trahere poti⁹ quàm reprimere in eo debemus.Itaque etiam cucurbitula vtiliter iis qui ſic laborant,ſi prius fuerint vacuati, applicabitur:ſi verò abundantia ſuccorum ſit, cucurbitulis in principio nõ vtemur:ſicut neq; etiã vlla alia re calfaciẽte:ſed quum nihil præterea influat, & totum corpus euacuauerimus,vſuſque poſtulet vt rem inflammantem moueamus,aut amoliamur,aut foras abſtrahamus.Vbi verò morbi exoriuntur,non ipſis membris laborare incipientibus,ſed iis quæ illis continua ſunt, cucurbitulæ admouendæ erunt reuulſionis cauſa.Inter initia verò quæ reprimendi vim habent ſunt adhibenda. Sed quum in oſſibus cranii medium occupantibus in altum deſcendere reprimentium vim cupimus, eorum quæ præire & deducere ea poſſunt aliquid reprimentibus admiſcemus: eiuſmodi ſunt quæ ex tenui ſubſtantia cõſtant.Atque acetum quidẽ non modò tenuium eſt partium, ſed etiam non mediocrem reprimendi vim obtinet,vnde meritò in principiis affectionum eo cum roſaceo vtuntur:progreſſu verò temporis etiam ſpondylii & ſerpylli, quibus iam non modò partium tenuitas,ſed caliditas etiam ineſt,aliquid admiſcent:quo ſcilicet tempore tranſire ad ea quæ concoquãt & digerant par eſt:atque hæc vtraque valentiora quàm poſtulet ipſa pars inflammatione affecta,deligere:ceu viribus eorum per ea oſſa quæ interſunt, remittendis. Sanè ad eum modum & caſtoreo vtimur, quum tamen eo in aliis inflammationibus minimè vtamur,etiamſi in ſumma declinatione ſint:eſt enim calidius id quàm vt in inflammationibus ſit idoneum. huic quoque medicamento partium tenuitas ineſt.

Ex Antyllo,de madefactionibus,ex primo de præſidiis libro. Cap. XXII.

MAdefactio minorem vim habet quàm cataplaſma. iis vtimur, cataplaſmata vel propter tẽpus eis minimè aptum,aut propter locum,aut propter eorum vim,deuitãtes. Ac temporis quidem ratione in principio madefactiones adhibentur,quum eo tempore cataplaſmatum intempeſtiuus ſit vſus: propter locum verò, in capite madefactionibus vtimur in iis qui non rectè admodũ ad cataplaſmata ſunt affecti:propter vim denique in gracilib⁹, quum vires imbecillæ cataplaſmatum pondus ferre non queant. Accommodatiſſimum autem eſt chamæmelinũ oleum,& præſertim in iis in quibus oleũ capiti admotũ euaporationi finem imponit, eámque quæ in capite eſt, digerit,aliámque nõ attrahit, quod nulli præterea medicamento contigit.Illud ſanè ſcire conuenit,madefactiones in phreneticis ſincipiti & temporibus adhibendas eſſe,adhibita diligentia ne verticem & partem poſteriorẽ attingamus:ſiquidem hæ particulæ perfrictiones non ferunt,quum ſint origines neruorum.quin calidas quoque perfuſiones eis largè admouere conuenit. Noſſe autem debemus aquam frigidam aut poſcam nouis ſpõgiis eſſe excipiendam:vinum verò cum oleo lanis ſordidis,itémque hydrelæum:linamẽta verò ex linteis puris ad omnes madefactiones ſunt accommodata.

De irrigationibus, ſpongiæ applicatione, aſperſioneque,ex eodem libro, Cap. XXIII.

IRrigatione vtimur vt corpora perſpergamus(hoc eſt, balneorum vſum imitantes) quum alia circunſtantia impediti,balneo vti non poſſumus.Quum autem humectare corpora velimus,id madefactione facere non valemus,quum ea non altè admodum deſcendat. ſpongiam verò admouemus, vt ſordem adhærentem abſtergamus, ſiue ſanies ſit,ſiue ſanguis,ſiue ſtrigmentum, ſiue pus cõcretum ſit,ſiue ipſa medicamenta, ſiue quæ inuncta fuerint,aut vt morſum & pruritum corpus vexãtes ſedemus. In facie verò quum recreare & robur indere volumus,eiuſdem rei cauſa aſperſione vtimur. Aſpergendum verò caput eſt in vigiliis & deliriis. ſtomachus autem atque A hypochondria oleo calido perfunduntur. Simili quoque modo coſtæ, ſpina,veſica, oleo calido aſperguntur:itémque tetanici,& iſchiadici denique.at crura eorum qui febribus diuturnis & ſiccis detinentur,ſi planè conſtiterint, aut poſt ſudores exiccata ſint,hydrelæo perſperguntur:& aliò traducendi cauſa crura multa aqua aut hydrelæo irrigamus:quod facimus vt errantem materiam in partibus ignobilioribus contineamus,quo tempore calidiore vtimur ad morſum vſque:& finem irrigationis ruborem & tumorem conſtituimus.Iam verò irrigamus vbi inflam- B mationes reſoluere in animo habem⁹,aut vbi abſceſſus citius ad pus perducere conſilium eſt.Aſperſione verò vtimur ad faciem,atque in febribus ardentibus æſtiuo tempore aqua lactea:hyberno verò,calidiore,præſertim ſi caput nullo malo vrgeatur.Cauenda tamen in diuturnis affectionibus aſperſio eſt:ſtupefactionis enim & frigiditatis periculoſæ initium faceret. Debet autem is cui adhibetur aſperſio,ore contrà flare,ne à perfuſione impleatur, ſed illi occurrere ſpiritum obiiciendo. ſpongia quoque ſicca mẽto adhibẽda eſt,ne aqua ex perfuſione in pectus C confluat.Quãdoque verò etiam poſca aſpergimus,& præſertim in febribus ſimplicioribus, & quæ nihil maligni habent. Ad oculos verò deſtillantes decocto nucum pinearum confractarum vtimur. hyberno tempore ad vehementes chemoſes, fœnigræci albi decoctum adhibemus,in quo bis térve decoctum eſſe fœnumgræcum debet,ita vt prima decoctio abiiciatur,& vltima nobis vſui ſit vt perfundamus. Spongia autem applicatur quæ eadẽ materia ſit imbuta,ex qua conſtat etiam aſperſio:ſiquidẽ ſimilẽ quoq; vim habet. ſed abluẽdi & abſtergẽdi cauſa, D ſpõgia ex aqua calida ſatis eſt. quãdoq; etiã medicamẽtũ quoddam quod abſtergendi vim habeat,aut aqua reſolutum,aut antequam ſpongia admoueatur,inunctum,vt nitrum,aut aphronitrum, aut aliquod his ſimile conuenit. In febricitantibus in quibus ſpongia vtendum eſt, ex aqua frigida id facimus: in incremento tamẽ id vitamus: at in ſtatu vel declinationibus audacter hoc remedium adhibemus.Muſculi itidem qui ad aures ſunt,oleo illinẽdi ſunt.in meatus verò auditus & nares oleum indendũ eſt ne refrigerentur. Archigenis autem ſententia eſt,iñ ar- E dentis febris exceſſu,ſpongia non faciem tantùm, ſed pectus etiam in vigore fouẽdum eſſe:at in intempeſtiuis in ſomnum propenſionibus faciem, nitro in aqua eliquato perſpergendam:totum verò corpus in valde ſiccis & ardentibus febribus ex hydrelæo,expectantes acceſſionum conſtitutionem,ſpongia perfundimus.

De cataplaſmatis ex eodem libro, Cap. XXIIII.

INflãmationibus quæ neque madefactiones neque emplaſtra recipere aptè queunt,quum delicatiores ſint F quàm vt horũ applicationes ferant, potiſſimum cataplaſmata conueniunt Ex cataplaſmatis autem alia calfaciũt & digerũt,alia refrigerant,adſtringunt,& reprimunt:aliáque ſine aqua, alia ſine decoctione,& alia cocta parãtur. Quæ autem non decoquuntur,pinſa nominãtur:quorum apparatus terminus eſt,vt valde læuigata & in vnum conducta ſint,& non inquinẽt, & non defluant. Coctis verò non eſt ſtatutus terminus vt non inquinent, id quod etiam fieri poſſet ob copiam rerum ſiccarum quæ humidis imponuntur, quæ miſcendo & vniendo vires ſuas in ea G fundunt. Præterea variis cataplaſmatis vtimur tum propter locorum varietatem ea poſtulantem,tum propter affectiones quæ neque omnes, neque omni tẽpore eadem cataplaſmata requirunt.Ergo decoctis vtimur ad communes hypochõdriorum inflammationes.Ex decoctis maximè in promptu eſt commune, quod luteum appellamus. In aquam lini ſemen & pollinem inſpergimus,& poſt decoctionẽ oleum infundimus: ſique humectare hypochondria quæ ſicca ſint,velimus,pollinem adhibemus: ſi mollire,pro polline panem lini ſemini commiſcebimus:ſi ca- H lefacere vehemẽtius velimus, hordeaceum panem ſemini lini addemus. ſi calefacere & ſiccare, fœnumgræcum: ſi calefacere & euocare,furfures:ſi verò flatus hypochondria infeſtent,lini ſemen cum cymino eodem modo de-

A coƈto ſuperdamus.ſi diſſolutus ſtomachus ſit, emplaſtrum polēta capiat: ſi non appetat, & imbecillus ſit, abſinthii coma prius decoquatur, tum ei decoƈto polenta commiſcetur in iis qui ſunt mirum in modum delicati: eam tamen non ſiccam, vt lini ſemen, aut pollinē, aut fœnūgræcum, indimus, ſed eam pingui melicrato decoquimus, decoƈtum colo traiicimus, idque quod traieƈtum ſit, infundimus, tum coquimus vſquedum cōſiſtat. Si verò febris adiunƈta ſit, pollinem in oxymelite coƈtum eodem modo imponimus: ſi laxum œdema ſit, farinæ fabarum cuminum Æthiopicū miſcemus: ſi ſcirrhoſum ſit, id quod ex B ficubus conſtat imponimus, quod ita conficitur: Ficus abſque ſeminibus contunduntur, & ita læuigata vino dulci incoquuntur: quibus parum nitri in læuorem redaƈti additur. ſi lien valde obduruit, fic⁹ oxymelite decoquuntur. Iecori inflammato fœnumgræcum melicrato decoƈtum, & panis cum lini ſemine prodeſt. præſtantius quoque eſt ſi eryngii ſemē accedat. Ad inteſtinorum inflammationes facit quod ex lini ſemine & polline conſtat: ad eorundem verò defluƈtiones, id quod ex milio cōficitur: ad veſicam verò lini ſemen cum roſmarino. Pudendis C incommoda ſunt pinguia, proſunt autem adſtringentia: quale eſt quod ex malicorio paratur. malicorium verò aridum tuſum vino inſpergi debet, eique admiſceri galla contrita. valet ad idem quod ex lentibus fit, ita vt lentes prius aqua decoquātur, deinde læuigētur, tum mel eis addatur. Pudēdis quoq; cōueniet id quod polentam recipit, ſaliſque expers eſt, & vino incoƈtū. Ad tumores verò laxos aquæ inter cutem facit vua paſſa cum acinis trita, vnà cum ficubus pinguibus in melicrato decoƈta: huic autem ſtercus caprinum ad exiccandum additur, & magis iuuat. D Obſeruatum quoque eſt, gypſum vetuſtum, & præſertim quod longo tempore in cataplaſmate tritum inueterarit, cum ficubus & nitro rubro in vino mulſo decoƈtum facere. Si coxendix & teſtes inflammatione tenentur, ſi ea ex chirurgica aliqua adminiſtratione, aut manifeſta cauſa exorta fuerit, communia cataplaſmata imponentur: quum verò per ſe nata fuerit, œdemataque adiunƈta habeat, farina fabarum cum vua paſſa pingui in melicrato decoƈta proderit: quandoque etiam lomenta fabarum decoquentes, poſtea læuigamus, & cum melle & cumino cataplaſmatis inſtar obducimus. E Inflammationes verò quæ in partibus ſunt, pane melicrato incoƈto mitigamus. ſed ſi febrim inuehant, decoƈta refrigerātia ei pani admiſcemus, vt decoƈtum plantaginis, herbæ ſanguinalis. Si defluƈtio accedat, adſtringentia addimus, vt decoƈtum rhois, rubi, lentiſci, malicorii, gallæ. In iis verò inflāmationibus quæ reſiſtunt, duræque ſunt, panem in decoƈtum maluæ, aut fœnigræci, aut lini ſeminis iniicimus.

De cataplaſmate quod citra aquam conficitur.

F Cataplaſmata quæ ſine aqua parantur, ex melle & reſina terebinthina, aut ex vtriſque componuntur. Mel autem atque reſina prius coquenda ſunt, quibus ſicca inſperguntur, vt in humidis cataplaſmatis fit. in humidis enim relaxantur: at in iis quæ aquæ ſunt expertia, nequicquam taƈtu faciliora, & molliora decoquendo fiunt. Hoc quoque ſcitu dignum eſt, in humidis opus eſſe concoƈtione, poſtquam ſicca fuerint inieƈta: in his verò vbi mel & reſina ſatis coƈta fuerint, ſicca imponi, nec prætereea coquenda: ſiquidem vis ſiccorum in melle frigeretur, & G euaneſceret. Lini ſemen imponatur hiſce cataplaſmatis, quum ab igni fuerint amota. Conueniunt autem hæc cataplaſmata iis quos refrigerari veremur, aut in quibus cauemus nequid humefiat, & iis quos diutius calefacere & exiccare, & defluƈtionē cohibere volumus. Præcipuè igitur hiſce continenter ad hypochōdria ſiue cum febri ſiue etiam ſine febri vtimur. nam liquida cataplaſmata ſunt his quæ arida aut aquæ expertia nominātur, exiguo tēporis ſpatio valētiora: humor enim qui eis ineſt, tenuior eſt, & diſſoluit, atque ita facilè deducit vim ſuam in corpora. H Ac nemo eſt qui ſatis ſanus ſit qui cataplaſmata cōtinēter mutari deleƈtetur. modus autem eſt, vt temperata imponantur. Vtendum ergo eſt hiſce quæ expertia ſunt aquæ, quum volumus (vti diximus) totum diem totámque noƈtē cataplaſma loco adhærere: & in hypochōdriis, & iis qui cōtinenter exudāt, inflammationibúſque vrgentur: itémque vtilia ſunt iis qui pondus ſuſtinere non poſſunt: atque etiam in iis qui ſic perfrigerantur vt calefieri non queant.

Ex Lyco, de cataplaſmate ex fermento,
Cap. XXV.

HOc cataplaſma ad diffundendū liquandúmque compaƈta valentiſſimum eſt: nam & dothienas iuuat, & ſuppurationes quæ tardius ad commutationem progrediuntur, promouet, & ſurculos educit, & duritias maturat, & plantarum pedum contuſiones ſanat. Variis autem modis conficitur. nam vel fermentum oleo mollitur: itaque facit ad dothienas, ad artuum alienationes: aut, ſi efficacius facere velis, nitrum tritum commiſcetur, quo ad ſcirrhos admodum vtiles vtimur. Eſt quandoque quum fermentum diffundimus, & rurſus ipſum decoquendo componimus, eique aut olei parum, aut irinum vnguentum addimus quin aliter etiam paratur: Fermentum aceto ſubigitur, vt ad ſucci craſſitudinem redigatur: (id quod ſcirrhis qui in iecore & liene ſunt, aptum eſt) aut ei coma abſinthii, aut iris, aut abrotonum, aut thymum, aut pulegium admiſcentur: ſiquidem hæc omnia fermento adiunƈta ſcirrhis iecoris & lienis conueniunt.

De cataplaſmate quod ex pane conficitur,
Cap. XXVI.

CAtaplaſma quod ex pane fit, ad omnia fere valet. nam omnibus propemodum inflammationibus conuenit. multis id quoque modis conficitur. in aqua frigidiſſima panis immergitur, & cum roſaceo ſubigitur, atque ita imponitur. Conuenit autem ſic concoƈtum cataplaſma inflammationibus iis quæ eryſipelatis naturam referunt: aut pro aqua, ad eius cōfeƈtionem poſca vtimur: ita enim accommodatius eſt inflammationibus eryſipelatis naturam imitantibus. aut etiam aqua calida maceratur, & ſimul cum oleo emollitur, [illegible] panis calidus admouetur: conuenitque eo modo du[illegible]ibus & feruentibus inflammationibus: vel loco olei butyrum indes, & ad eaſdem affeƈtiones accommodatius conficies. Fit etiam ad hunc modum: Panis aqua diſſoluitur, vt cremoris conſiſtentiam acquirat, eique oleum aut butyrum admiſcetur, deinde coquitur donec conſiſtat. Hoc eorum omnium quæ quidem ego nouerim, eſt maximè ad vulnerum inflammationes accommodatum, & ad ſuppurationem celerrimè excitandam, vbi ea opus eſt: quúmque neruus, aut neruea pars aliqua cōtuſa fuerit, tum ego parum liquidæ picis admiſcens, cataplaſma perutile confeciſſe me noui, quod eſt etiam inflammationibus idoneum quæ ex podagra excitantur. Alia quoque conficiendi ratio eſt. Heſterni panis medullā manibus cōterere oportet: vbi verò ad farinæ ſimilitudinem ſit redaƈta, ei farinæ mel admiſcendum eſt, & coquēdum donec mediocrem conſiſtentiam nanciſcatur: vbi ſatis eſſe coƈtum videatur, oleo affuſo miſcendum. Prodeſt hoc hypochondriorum inflammationib⁹: ſed præſtantius eſt ſi melli parum aquæ fuerit adieƈtum: farina enim coquendo magis diffunditur. Iam verò quod ex tritico & triticea farina conſtat, eadem ferme poteſt efficere, & totidem quoque modis conficitur.

De cataplaſmate ex furfure,
Cap. XXVII.

FVrfures ita parantur, vt ſæpe ſtringantur & premantur, donec in tenuiſſimas partes abeant: aut in mortario teruntur, & cribo traiiciuntur. Vtimur autem ad ſcirrhos qui in quauis corporis parte conſtiterint, præcipuè verò in iecore atque liene. Paratur autem cataplaſma ex oxymelite: aut etiam ammoniacum admiſcemus, & calidum admouemus: ſed melius erit ſiquis alterum alteri addat, vt nunquam refrigeſcat. ſi verò teſtes inflammatione tentabuntur, hoc cataplaſma erit vtiliſſimum, quod ſine aceto erit conficiēdum. Facit etiam ad dothienem & cæteros furunculos. Mirificè verò proſunt furfures contra animalia venenum iaculantia, ſi aceto madefaƈta & imbuta inuicem imponantur.

De cataplaſmate quod ex farina hordeacea fit,
Cap. XXVIII.

CAtaplaſma quod ex hordei farina conficitur, valet A contra duras muſculorum inflammationes, quas vel diſſoluit, vel facilè ad pus perducit. hoc ita fit: Farina debet pollen eſſe, & in melicrato coqui: mel autem plus eſto, aqua vero parcior, adeò vt ipſa ſola farinam ipſam indomitam coquendo diffundat: ſiquidem hæc non perinde vt triticea, facilè diſſolui poteſt.

Altera confectio, & ad eadem faciens.

Maluæ radix aut ipſa herba, poſteaquam decocta fuerit, vnà cum melle terenda eſt: quúmque fuerit diſſo- B luta, cum farina coquitur. hæcque confectio maximè facit ad vtrúmque, & ad molliẽda ea quæ hactenus dura fuerunt, & ad pus perducendum. Vbi verò ſatis coctum fuerit, etiam pannis exceptam, tunc oleum affundendum eſt: ita enim gratioris coloris erit, & dum auferetur, à pannis cuti affixum non relinquetur. Cæterùm & ad cõuulſiones & ad tetanos hoc ita paratum faciet: ſed in aqua in qua farina coquenda eſt, prius rutæ aut cucumeris agreſtis radix, aut lauri baccæ, aut ſampſuchum, aut iris decoquenda ſunt. Erit etiam accommodatum ſi poſt coctionem ca- C ſtoreum cataplaſmati addatur: & totum pannum illinere, & ita toti ſpinæ ſuperdare, ac melius erit etiam ſi cataplaſma caput comprehendat. In pleuriticis verò aut peripneumonicis, abrotonum aut lauri baccæ prius in hydromelite incoquuntur, tum farina additur: ſi verò ſcirrhus viſcera obſideat, ammoniacum, aut terebinthina & nitrum additur: & quandoque acetum, quum inteſtina ſunt inflammata, admiſcetur. Vbi verò veſica, tum acetum, tum verò etiam ruta addi ſolet.

De cataplaſmate ex lini ſemine, Cap. XXIX. D

CAtaplaſma ex lini ſemine confectum, omnes inflammationes quæ in quauis corporis parte obortæ fuerint, iuuat: ac præſertim ſi cum eis dolores quoque vehementiores ſint coniuncti, vt quum tangas dolor augeatur. Hypochondria verò inflammatione obſeſſa ſiquis hoc cataplaſmate velit obducere, ita conficiet, vt poſteaquam mel ferbuerit, ſemen in tenuiſſimam farinam redactum ei miſceat.

De eo quod ex polenta conficitur,

Cap. XXX. E

POllen ex polenta fit, ſubigitúrque ſucco clauicularum vitis, aut polygoni, aut pomorum. ſanat hoc nauſeas & exæſtuationes. Si verò polenta in melle coquatur, ſálque aut nitrum adiiciatur, hydropicis erit accommodatum. Idem ad teſtium inflammationes, ſine ſale tamen & nitro, faciet.

De cataplaſmate ex fœnogræco,

Cap. XXXI.

FArina ex fœnogræco confecta, non eſt ad multa vtilis: nam F inflammationibus non conuenit: at ſcirrhoſis affectionibus, ſi lini ſemen aſſumpſerit, idonea erit. Sed fœnumgræcum alio modo apparatum, erit ad multas res vtile. Aqua igitur decoquitur longo tempore, donec ſatis coctum ſit: tum aqua effunditur, fœnumgræcum verò iterum læuigatur, & mellis quod ſatis eſt, ei miſcetur, quúmque rectè cum melle fuerit ſubactum, læuigatum vſque decoquitur dum fiat tam craſſam quàm epithema. Hoc ita confectum vtile eſt ad multa perinde ac plurima epithemata, & ferme ad omnes inflammationes facit quæ extrinſecus oriuntur. G

Ad hypochondria, inteſtina, atque vterum.

Ad hypochondria verò, inteſtina, vterúmque probè facit. quum autem decoctum, & in læuorem redactum (vt diximus) loco mellis iterum in aqua decoquitur, oculis & ſedi inflammatis conuenit: atque etiam efficacius ſi ſertulam campanam capiat.

De cataplaſmate ex alica, Cap. XXXII.

AVrium naſique contuſiones, alica vtiliter obduci mus. Eſt autem decoquẽda & læuiganda. eáque præſtantior fiet ſi gummi & thuris parũ ei miſceatur. Eſt non H ſecus efficax alica ad dothienas, ad lichenas, & ad ſcabiẽ.

De cataplaſmate ex millio, Cap. XXXIII.

COnficitur hoc cataplaſma eo modo quo etiam ex lini ſemine parari docuimus. Valet hoc ſi ventris defluxus dolorem afferat, & œdema ſubſit. Si verò picem liquidã aſſumat, iſchiadicis vtile reddetur. Aqua verò, acetóve, aut poſca exceptum, cõtra morſus ſcolopendræ efficax eſſe obſeruatum eſt.

De cataplaſmate ex ficubus, Cap. XXXIIII.

MVltiplex omnino eſt huius cataplaſmatis confectio, & ad multa itidem valet. Ficus ergo ipſa, & ſemen, quoad eius fieri poteſt, teruntur: quum hoc feceris, parum irini vnguenti manſuetudinis cauſa adiungitur. Facit hoc ad duritias neruorum, ad articulos contractos, aut plus iuſto relaxatos: & ad ſcirrhos, præſertímque lienis, & ad eos quoque qui in iecore ſunt, valet. Si verò nitri parum addas, ſinus rumpet, aculeóſque extrahet. Si denique ficubus ita paratis miſcueris pulegii, aut origani, aut thymi, aut abſinthii comam minutiſſimè tritam, hydropicis conueniet, eritque totis hypochondriis, lumbis, & toti dorſo ſuperdandum.

Alia confectio.

Ficus coquuntur vſquedum facilè diſſolui poſſint, deinde læuigantur, & in eadem aqua decoquuntur in qua decoctæ prius fuerant, tum hordeacea triticeáve farina, aut panis, eiſdem admiſcetur, & diligentiſſimè ſubiguntur, & iterum ad cataplaſmatis conſiſtentiam decoquuntur. Facit hoc ad tubercula quæ non facilè matureſcunt, & ad parotidas quas deducere ad ſuppurationem oportet, & ad dothienas, ſi quum quis vti velit, butyrũ addat. Si verò rutæ folia trita miſceantur, dolores inteſtinorum à flatu excitatos iuuabit. Oleũ porro aut pinguedo admiſceatur, quum ruta aut cuminum incoquitur.

De cataplaſmate ex lomento fabarum,

Cap. XXXV.

COquitur lomentum fabarum ad conſiſtentiam, tum cyminum non admodum tritum additur, fítque cataplaſma quod teſticulis inflãmatis aptiſſimum eſt. Idem faciet ſi narciſſi fructus in tenuiſſimas partes redacti parum indideris. Cæterùm ad vetuſtiores teſticulorũ inflãmationes ammoniaci portiunculam admiſcere cõueniet.

De cataplaſmate ex lupinis, Cap. XXXVI.

TEnuiſſima lupinorum farina cum melle, aut per ſe lini ſemine decoquitur, eíque oleum non multum adiũgitur: fitque cataplaſma ad helminthas lumbricos accommodatum.

Alia eiuſdem cataplaſmatis confectio.

Lupini ex aqua decoquũtur, vt facilè læuigari queãt, eíſque fel taurinum adhibetur, & abrotoni coma tenuiſſimè trita additur: valétque ad idem, eſtque aduerſus helminthas efficax medicamentum. Quum decocti lupini fuerint, melanthium læuigatum, & mel admiſcentur, ac ſimul omnia læuigantur, & iterum decoquuntur.

De cataplaſmate ex lentibus, Cap. XXXVII.

LEns coquitur, aqua effunditur, multum læuigatur, roſaceum aſſumit. epithema præſtantiſſimum pudendorum inflammatorum efficitur. Cum rubia verò & pane addito egregiè facit.

Alia conficiendi ratio.

Punicæ inanes partes cum lentibus incoquuntur, & vtrunque ſimul valde cum roſaceo læuigatur. Si panis eis accedat, mitius cataplaſma fiet. Hoc conueniet vbi cruſtæ ex igni excitatæ fuerint, & vbi vlcera depaſcantur, ac præſertim in pudendis. Sed ſcire par eſt, quum inflammatio dominatur, maiorem panis copiam indẽdam eſſe: quum verò vlcus depaſcens maius periculum minatur, minorem panis portionem adhibendam.

Alia confectio.

Tenuiſſimam lentis farinam, & punicæ corticem tenuiſſimum oxymelite mediocriter decoquimus, & apponimus. Acetum non ita multum eſſe debet: ita enim epithema fit quod non facilè diſcinditur: facitque ad nomas & defluctiones.

Alius apparatus.

Lenticula incocta cum beta vnà læuigatur. Valet hoc ad vlcera quæ circa caput ſunt: itémque ad ſerpentia vlcera, ſi cum defluxu inflammata fuerint.

De cataplaſmate ex eruo, Cap. XXXVIII.

ERui farina ex melle decocta, ad carbones, ad cruſtas ex igni excitatas facit, & vlcera quæ depaſcuntur

repurgat.Eruum quoque per ſe,& tritum pari modo quo A lẽtes,mitius cataplaſma conficit:ſi verò maceretur & tenerũ fiat vt læuigetur,facilius cataplaſma cõpones.Præterea mitius quoque cataplaſma ex eo ita parato conficietur, quod ſit ad cruſtas abolendas, aut carbones, & depaſcentia vlcera purganda accommodatius: quod idem ad eorum inflammationes non erit inutile.

De cataplaſmate quod ex ciceribus fit,

Cap. XXXIX.

QVod fit ex ciceribus,id hydropibus quos tympanias vocant,idoneum eſt. Hæc autem eius eſt confectio: Ruræ viridis folia læuigantur valde admodum, deinde B ſubiguntur,tum melle decoquuntur.Iis decoctis cicerum farina adiicitur.

De eo quod ex palmulis conſtat,

Cap. XL.

PAlmulæ cõculcatæ modico vino perſperguntur,eiſque pollen polẽtæ commiſcetur:ſtomacho autem faſtidio oppreſſo hoc imponitur. Si verò huiuſmodi palmulæ tibi non ſuppetant, aliæ pinguiores confricentur, vinóque macerentur adeò, donec humore vini perfruantur, tum contunduntur & læuigantur. Additur poſtea pollen C polentæ,itáque conficitur,atque ad eadem valet. Quinetiam ſi inflammatio quædam ſimul hypochondria obſideat,hoc cataplaſma ad eam multum facit. Parum nanque mellis cum palmulis coquitur,ac denique lini ſemen in læuorem redactum ei adiicitur.

Aliud.

Palmulæ vino admiſcẽtur,& cum eis myrti folia tenuiſſimè trita ſubigũtur:idque vlceribus iis quæ per ſe in cute erumpunt,accommodatum eſt.

Aliud.

Ex papaueris foliis tenerrimis ſuccus exprimitur:in eo palmula conculcata diffunditur: fitque cataplaſma oculis dolentibus aptum.

Aliud.

Palmulæ in aqua diluuntur,& cum exiguo melle coquuntur, & rhus coriariorum aridum tenuiſſimè tritum inſpergitur,itémque lini ſemen læuigatum. Valet hoc ad tormina inteſtinorum, & vehementes ſanguinis eruptiones poteſt ſiſtere. E

De cataplaſmate ex acerdis,

Cap. XLI.

OEdemata laxa in articulis tũ alibi,tum vel maximè in genibus naſcũtur,eáque non admodum facilè ſedantur. Fotis ergo prius locis muria aut marina, cataplaſma imponitur quod ex agreſtib⁹ acerdis fit, fructu eorum ſimul contuſo:eſt enim hoc cataplaſma friabile, ideo pannis valde affigendum eſt,vt permaneat.

De cataplaſmate ex lolio,

Cap. XLII.

LOlii farina ita parata vt in cæteris ſuprà diximus, ſatis fecit hydropibus, calce tamen inſperſa: ſiquidem F hæc euocat ac digerit, & ſcirrhum minuit,ſiue is lienem, ſiue etiam iecur occupet. Si verò quis continuò vtatur, is etiam diuturna œdemata articulorũ & genuum curabit. Cæterùm lolii farina ſulfuri admixta,tumoribus aurium laxis conuenit.

De cataplaſmate quod ex papauere fit,

Cap. XLIII.

PApaueris tenera folia læuigantur,fitq; cataplaſma oculis inflammatis dolẽtibúſque accommodatum: idque G ſedi & capitis doloribus prodeſt, & podagricos dolentes iuuat. Vitellus itidem oui coctus ſimul læuigatur, & ad eadem efficax redditur. Lini ſemini molito,aut pani,aut pſyllio commiſta & ſubacta, faciunt cataplaſma ad eryſipelas præſtãtiſſimum. Siquis eorum ſuccum vitellis ouorum admiſcere velit, aut pani,aut lini ſemini, aut pſyllio, is optimum medicamentum ad eadem parabit. Id etiam ita apparatum,ſomnum cõciliat,ſi capiti admoueatur. Si verò papaueris caput quod liquidum ſit & probè coctum, H his æquè ac folia admiſceatur, fiet cataplaſma ad eadem valens: vt etiamſi ex ipſis capitibus ſuccus exprimi poſſit, iſque perinde vt ſuccus foliorum indatur, ad eadem faciet.Ipſum quoq; papauer ſiccum parum vnà cum ſemine decoctũ,vt tenerum fiat,in mortario tunditur, vt in cataplaſmatis formam ſe induat.humor verò coquendus eſt, ſiue aqua,ſiue oleum ſit.Facit ad eadem ſiue ſolũ papauer ſuperdetur,ſiue alicui prædictorum commiſtum. Humor quoque in quo papauer decoctum fuerit,alicui eorũ quæ diximus miſtum,eadem præſtat. Caput verò ſiccum vnà cum ſemine contuſum & concuſſum,ſi alicui eorum quæ ſuprà ſunt allata, commiſceatur, ad eadem valebit:ſique adiungatur iis quæ fluentem aluum cohibẽt, medicamenta reddet efficaciora.Fiunt non ſecus quàm ex foliis cataplaſmata quoque ex floribus papaueris, quæ ad eadem faciunt.

De cataplaſmate ex bulbis,

Cap. XLIIII.

BVlbi aſſati atque impoſiti,cruſtas quæ ex adurentibus ortæ ſunt,facilè amoliuntur.Iidem ad carbones ſimili quoque modo faciunt. Superdãtur etiam bulbi vtiliter maculis,lentiginibus,ephelidibus,& cæteris quæ in facie naſcuntur: ferenda tamen moleſtia eſt, quam affert cataplaſma. etenim colorem rubrum reddit, & extimam cutim excoriat:ſed non multo pòſt cutis renaſcitur, nec vlcus vllum fit, & macula enaneſcit. Facillimè quiſpiam id ſuſtinebit,ſi poſtquam bulbos admouerit, faciẽ pane obducat.Cæterùm panis roſaceo illinendus eſt.

De cataplaſmate ex porris,

Cap. XLV.

VBi ex iis quæ adurunt, cruſtæ concitatæ ſunt,ibi folia porri ſuperdata facillimè cruſtas auferunt: vehementer enim contunduntur, & ſalis non multum eis admiſcetur.atque hoc cataplaſma e[illegible]remedium ad carbun-
D culos efficaciſſimum.

De cataplaſmate quod ex [illegible]tuca conficitur,

Cap. [illegible]VI.

QVum ex calore caput d[illegible]tucæ folia cõtunduntur, & fronti admota [illegible]uuant. Sit autem ad hoc faciendum lactuca eius generis quæ liquorem candidum denſúmque emittat.atque hoc cataplaſma ſomnum quoque inducit. Si verò interim dũ contũditur aceto reſpergatur,etiam eryſipelati quod vlceris expers ſit conueniet.

De cataplaſmate ex hyſſopo & pulegio,

Cap. XLVII.

HYſſopi herba ſicca contunditur & quatitur vt tenuiſſima reddatur,coquitúrque cum ſeminis lini farina, & cataplaſma pectori accõmodatum conficitur: valétque ad eos qui propter lentorem ſputa non facilè educunt & excreant. Vtile quoque eſt ad ſcirrhum iecoris. Ex pulegio verò non ſecus fiet cataplaſma, & ad eadem valebit. Sed eo quod ex hyſſopo conſtat,hoc erit vtilius.

De cataplaſmate ex ocymo,

Cap. XLVIII.

CAtaplaſma quod ex ocymo fit, aduerſus ictum ſcorpionis valet.Ipſum enim ocymum contunditur, nec aliud quicquam ei adiungitur, niſi quiſpiam parum aceti velit eidem affundere.

De cataplaſmate ex mentha,

Cap. XLIX.

MEntha ſicca cõtundenda eſt donec tenuiſſima fiat: miſcetúrque aut lini ſemini, aut hordei farinæ, aut pani alicui generis eiuſdem, eique parum mellis accedit vt hæc cohæreant, fitque medicamentum aduerſus helminthas moleſtiam afferentes. Idem quoque cõueniet tuſſibus in quibus propter lentorẽ difficulter humores educantur.

De cataplaſmate quod ex ficu ſylueſtri fit,

Cap. L.

FIcus agreſtis (quæ & trifolium & aſphaltium dicitur) ſuperdata iis quos ſcorpio vulnerauit,mirabiliter prodeſt:id quod ego quoque ſum expertus.Ea contundenda eſt,atque imponenda.

De cataplaſmate ex braſſica,

Cap. LI.

BRaſſica contuſa pollini triticeo additur. Si verò quis non ipſam braſſicam, ſed ſuccum pollini admiſceat,

is cataplaſma conficiet quod eryſipelati & ſtrumis recentibus conueniet: eas enim graciles reddit atque extenuat. A Mammis quoque ex partu ſucci plenis,& dolentibus, & timorem eruptionis incutientibus, vtiliter admouetur.

De cataplaſmate ex malua,

Cap. LII.

MAlua decocta ſiue cruda, pani aut pollini farinæ miſcetur,fitque cataplaſma moleſtis inflammationibus aptum, eáſque interdum ad ſuppurationem perduxit. B

De cataplaſmate ex beta,

Cap. LIII.

BEta & cocta & cruda,ad ichores, & herpetes,& lichenas,& porrigines, ſi caput arefaciant, ſuperdata mirum in modum accommodata eſt.

De cataplaſmate ex radicula,

Cap. LIIII.

RAdiculæ ex modico ſale contuſæ,& admotæ, ad ecchymomata, hoc eſt, quum ſanguis in loco contuſo collectus eſt,faciunt.Si ergo ex re aliqua extrinſecus incidēte id eueniat,ſiue ex ſenectute in tibiis & ſuris oriatur, radiculæ ad priſtinum ſtatum colorem redigentes, medentur. Siquis verò ſuccum radicularum pani & modico ſalis admiſceat, is etiam ad ecchymomata medicamentum vtile parabit.

De cataplaſmate ex pſyllio,

Cap. LV.

PSyllii ſemen neque mola frangere, neque contundere poſſumus,ſed aqua ei affundenda eſt, & manibus agitandum:ſiquidē ita & glutinoſum,& emplaſtri inſtar efficietur.Facit hoc ad eryſipelata: éſtque ſæpius commutandum.Prodeſt idem ad ſtrumarum inflammationes: nam vel ſtatim eas ſedat,aut quammaximè leuat.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM

liber decimus.

Ex Galeni comm[illegible]riis,de facultate atque vſu dul[illegible] balneorum

[illegible], [illegible] I.

erò [illegible] C

BAlneo[illegible]æ ex aqui[illegible] dulcibus calfactis ſunt, ta[illegible]tas eſt,ſi te[illegible]peratæ ſint,humida & calida:ſi tepidiores, humida & frigida: ſi iuſto calidiores fiant, calida quidem, ſed non perinde humida: ſiquidem horrere corpora contrahique eorum meatus cogūt,ita vt nec externo humore perfrui, nec excrementi quod intus latet, emittere quicquam poſſint.Enimuero quæ temperatæ ſunt, per ſe ſemper calefaciunt & humectant. Euenit tamen ex accidenti aliquo,vt D aut per alitū humiditates digerāt,vel corporis particulas fluxione ſuperuacanea repleāt,aut molliāt,aut cōcoquāt, aut vires firmēt,aut infirmēt:ad quæ non parum quātitas aquæ confert.Totum autem balneum ex partibus inter ſe facultate differentibus conſtat:ſiquidem ingredientes in aëre calido verſantur,poſtea in aquā calidam deſcēdunt: mox ex hac egreſſi,in frigidam:poſtremò ſudorem detergent.Poteſt autē prima eius pars totū corpus æquè calfacere,materias fundere, inæqualitates æquare, cutim rare facere,& multa quæ ſub hac antè detinebātur, euacuare. E Secunda verò pars vbi quiſpiam in ſicca affectione corporis ea vtitur, poteſt madorem vtilem ſolidis partibus indere. Tertia verò balneorum pars, & totum corpus refrigerare,& cutem denſare, & vires firmare poteſt,quarta verò corpus per ſudores citra noxam refrigerationis euacuare.Quum hæc igitur in homine facere poſſit dulcium aquarum temperatum balneum,& præter hæc etiam, ſiquis intempeſtiuè lauetur, horrores & cutis denſitatem, danda nobis opera eſt vt omnia deinceps diſtinguamus. multos enim eorum qui cruditate laborant, plures verò F eorum in quibus mordentium excrementorum ineſt copia,omnes præterea qui vel in febris ſignificatione, vel in accenſu,vel in ſtatu ſunt,præter admodum paucos,ſiue hi ſint in balneum ingreſſi, ſiue in calido ſole ſint morati,ſiue exercitationes, frictiones, geſtationéſque tentauerint,meritò contigit horreſcere: hæc enim ſingula confertim & impetu agi excrementum cogit. Quum igitur eorum qui lauantur,denſa adhuc cutis ſit, hæc excremēta detenta atque aceruata mordere neceſſariò coguntur: G qui verò opportunè in balneum fuerint ingreſſi, eos omnia prius memorata conſequi neceſſe eſt. Ac vacuatio quidem excrementorum omni febri eſt vtiliſſima, itémque rarefactio & relaxatio:fuſio tamen & calor non item, ſed calor eſt omni febri inimicus. at fundi æqualiter ſolidis quidem animalis partibus non eſt alienum. Succis certè non eſt vtile perpetuò: ſed quoties in animante vel inflammatio quæpiam aut affectio inflammationi ſimilis conſtitit,aut plenitudo eſt,tunc inimiciſſimum eſt: inflammationes enim quum calefacti & liquati ſucci ad ipſas confluunt,augentur. Tunicæ verò vaſorum multitudinem quæ ex fuſione ſpiritu eſt impleta, non continentes,diſtenduntur,ac vires hoc ipſo malè afficiuntur. Ergo calidis his ſiccíſque affectionibus effundi mordacia eſt vtile:fuſio enim eorum citra periculum eſt.Atque hæc quidem ex prima balnei parte iis qui ita laborant,prouenire, modò tempeſtiuè balneo vtantur, memoria tenendum eſt.Ad ſecundam eius partem modò transeundum: erat enim id quod maximè propriè lauacrum nomināt: ergo in hac ſicut ex humectatione iuuantur, ſic ex calore nihil eis cōmodi accedit. Ergo ad tertiam accedamus, in qua & refrigerantur ſine moleſtia quæ fuerant excalfacta, & vires roborantur, & quæ rarefacta,& plus iuſto ſunt laxata,ea ad naturalem mediocritatē redeunt. Id quod etiam quarta balnei pars indicat:quippe quibus omnia rite ſunt peracta, ii poſt frigidæ vſum adhuc ſudant,& omnia ipſis excrementa vacuantur. Nullus æger quum lauatur,detergendus eſt, niſi ſordidus ſit, & pruritu vexetur: nam qui lauantur,citra omnem laborem læſionémque perfundi aqua debent.Deterſio verò fit iis quæ abſtergendi purgandique vim habent, quæ & mordacia & exiccantia ſunt omnia: ex quo fit vt ea tum viribus tum vſui balneorum ſit contraria vel maximé. Verūtamen ſi laborans ad ſordes & ad pruritum deterſione indigeat, detergentis medicamenti vim largiore aqua admixta, & modico etiam oleo affuſo,debem⁹ exoluere, & ſtatim copioſam aquam calidam purámque affundere. Æger verò prorſus citra laſſitudinem ſeruandus eſt,ob eámque cauſam labrum facilem ingreſſum & egreſſum habeat: quod ſanè fiet ſi paries qui aquam continet,neque altus,neque anguſtus fuerit. Æger verò quietè lauetur. facit enim quies ægrotantis vt corpus tum laxius tum mollius in balneo fiat.Dum enim corpus mouetur,muſculi tenduntur: tenſi verò mi-

nus molliuntur atque laxantur. Debet autem ea aqua parata eſſe quæ ſuper eum qui lauatur fundenda eſt, poſtquam eo lauacro quod in labro eſt vſus fuerit: quod nunc quoque omnes medici facere ſolent, quum infirmum lauant. neque enim eum in frigidum ſolium ingredi ſinūt, ſed aqua tepida perfundunt. alii tota labra huiuſmodi aqua implent: etenim ſicut relaxatum rarefactúmque eſt corpus in calido lauacro, ſic contra ipſum cogere, ſenſim ac ſtringere volunt: hoc enim tum ad virium firmitatem confert, tum verò facit vt homo non facilè lædatur, ſi ſubita in aëre ad frigidum fieret commutatio. quamobrem qui ſani ſunt, in frigidam aquam ſe poſt calidum lauacrū coniiciunt: at infirmi, frigidæ contactum citra noxam non ferunt, ideóque frigiditatem calida admiſta frangimus. miſtionis porro quantitas inuenitur, primùm quidem corporis affectione à nobis inſpecta, deinde verò propria natura laborantis, itémque conſuetudine, ætate, tempore, regione, & cæli conſtitutione: denique ſanè melius agunt ii qui poſt lauacrum calidum nō minus quàm tres aquas tepidas inter ſe differentes parant, vt prima tepida abundè ſit, ſecūda minus tepida quàm prima, tertia magis adhuc ad frigidum vergat: quod faciūt vt à calido ad frigidum paulatim accedatur, quando ſubitam in contrarium mutationem ferre laborans non poteſt. Quidam etiam medici poſt lauacrum laborantes inuoluunt, alii linteis, alii veſtimentis, & præſertim non puris, eóſque ex omni parte conſtipant, quò plurimùm ſudent. Et tamen non ſemper opus eſt laborantem poſt balneum ſudare plurimùm. ſæpe enim non euacuandi corporis cauſa ad balneum accedimus, ſed contrà prorſus vt humectemus, idque omnino irrigemus quod immoderatius erat exiccatum. In hiſce igitur non admodum multos ſudores intus in balneo expectare debemus, ſed ſtatim in aquam quæ in labro eſt coniiciendi ſunt: mox à balneo egreſſi, abſtergendi, nec valde ſiccū corpus vngendum. Neceſſe autem eſt cōſideremus vtrum poſtquam ſudauerit is qui lauatur, oleum ei perfundendum ſit, an antequam ſudauerit, ſed quumprimum ſe exuerit, an verò neutrum horum, ſed quum madeſcere inceperit. Atque is qui in memoria habeat ea quæ de olei facultate diximus, nouit óptimum ad olei vſum in iis qui lauantur eſſe id quod tertium ſtatuimus. Illud etiam didicit, oleum antè calfactum corpori eius qui lauatur adhibēdum eſſe: ſiquidem tale mollit corpus & rarefacit, quum frigidum ſuo contactu nō modò horum neutrum facere queat, ſed etiam eis qui lauantur, horrorem incutiat. Poſtquam autem cibum potúmque ſumſperint, lauādi ſtatim non ſunt: nam eorum qui biberunt, caput repletur: eorum verò qui comederunt, non ſolùm caput, ſed corpus etiam vniuerſum: quippe quòd cibum ad ſe, priuſquam ſit cōcoctus, attrahat. Præſtat ergo poſt balneū, ſedata ea turbatione quam balneum attulit, eſſe & bibere, quemadmodum fit etiam in exercitationibus, vt turbatione ſedata corpus alamus: nam ſi poſt exercitationem potum paſtúmque protinus offeras, cum implebitur caput, tum verò id quod deglutitum fuerit, interdum ſupernatabit. Cæterùm ſcire conuenit, quibus plura per aluum ſecedunt, balneum ſiſtere, eadem in corpus vniuerſum reuellendo, atque ea ratione nocere. Qui verò nihil prorſus deiecerunt, iis ſatius eſſe ſtercus antiquum vacuaſſe, neminem præterit, ſicut etiam eos quorum vires reſolutæ ſunt, à balneo magis reſolui. Iā nec faſtidioſos, nec vomitui obnoxios par eſt lauare: nam ne hi quoque repētè reſoluātur eſt metus, ita vt ſyncopa quæ ſtomachica dicitur, conſequatur. Proximè ad hos accedūt qui os vētriculi bili affectū habent, quos ex eructatione bilioſa cognoſcimus. ſimili quoque modo lauare non conuenit eos quibus ſanguis è naribus abundè prorūpit: ſanguis enim immoderatiſſimè erumpet. Conſentaneum igitur eſt, ſi ſanguis minus quàm par ſit erumpat, vt lauētur. Hi etiam ſunt qui & largò lauacro & motu vehementiore propter ſanguinem qui in capite eſt indigent: ſimili quoque modo lauamus, ſi iis quibus ſanguinis eruptione opus eſt, ſanguis non erumpat. Concoctis autem iam affectionibus, balneum citra periculum

A adhibetur, quum etiam ad expurgationem ſputorum quæ pleuriticorū & peripneumonicorum thorace & pulmone cōtinētur, maximè cōferat. In iis ergo qui ſic affecti ſunt, quū indicatioitidē quæ à cōſuetudine ſumitur, acceſſerit, balneum iterare nihil prohibuerit. Omninò verò ſcire oportet, niſi prius vacuato corpori balneum adhibeatur, partes affectas fluxione tentari: vacuato verò ſi offeratur, adiuuari concoctionem.

Ex libris Antylli, de balneis induſtria paratis, ex primo libro de remediis, Cap. 11.

B LAuacra partim ex aquis dulcibus, & qualitatis expertibus cōſtant, partim verò ex iis quæ & qualitate ſunt prædita, & vim habent vehementem atque conſpicuam: eáque in quibus ineſt qualitas, partim induſtria parata ſunt, partim per ſe ita naſcūtur. Porro eorū quæ ex induſtria fiunt, alia calfaciendi, alia digerendi, alia humectandi, alia refrigerandi, alia adſtringendi cauſa parantur: ac calidis quidem vtimur quum aut refrigeratos calfacere, aut laſſitudinem ſoluere, aut cōuulſiones, aut dolores mitigare nobis propoſitum eſt. Sanè his etiam vtimur refe- C ctionis cauſa, quum alimentum non facilè diſtribuitur. Calidas autem aquas reddimus quum pulegium, aut origanum, aut hyſſopum, aut thymum, aut ſatureiam, aut lauri folia, & chamæpityos ramulos & panacis ac pyrethri radices, & cachry, & alia generis eiuſdem incoquimus. oleum quoque in aquam coniicimus. Lauacra autem digerentia faciemus quum totum corpus quod præpingue ſit, volumus extenuare, aut tumefactum totum corpus, vel membrum aliquod contrahere, idque ſiue propter inflammationem, ſiue ob aliam affectionem fluxione la- D boret. Fiunt autem digerētia quum vel ſalem iniicimus, vel ipſa marina aqua vtimur, aut nitrū admiſcemus. Iam mel quoque admixtum digerendi vim aquæ indit, itémque vua taminia incocta, & cinis ſarmentorum, & ſulfur ignem non expertum, aut baccarum iuniperi, aut mercurialis decoctum. Molliendi verò cauſa balneis vtimur in corporibus quæ vel inflammatione laborant, vel indurata ſunt. Atque ad inflammationes blanda eſſe debent & mollia: at in iis quæ obduruerunt, ſi inflammationis ſint expertia, potentia & efficacia. Quocirca in iis qui inflam- E matione laborant, maluæ, & lini ſeminis, & fœnigræci decoctum miſcemus: in fluxione vexatis inflammationibus, plantaginem, aut herbam ſanguinalem, aut malicorium, aut roſas, aut rubi cimas incoquimus. In iis verò quæ conuulſionem minantur, iiſdem vtimur quæ adhibemus etiam iis quæ ſunt fluxionis expertes. Præter cætera verò hydrelæum in quo malua aut fœnumgræcum incoctum ſit, iuuat. In duritia autem citra inflammationē balneis eiuſdem qualitatis vtēdum eſt, quibus ad eos qui digeſtionis indigebant vtebamur. Cæterùm refrigerant F & adſtringunt balnea quæ ſimili modo parata ſunt quo adſtringentes refrigerantéſque madefactiones, quarum ſylua poteſt in hunc transferri locum.

De balneis ſponte naſcentibus, ex eodem libro, Cap. 111.

BAlneorum ſpontè naſcentium multo maior & efficacior vis eſt quàm eorum quæ arte parātur. multæ autem eorum differentiæ ſunt propter terræ per quam feruntur, qualitatem: alia enim nitri, alia ſalis, alia aluminis, alia ſulphuris, alia bituminis, alia æris, alia ferri vim obti- G nent, alia compoſita ſunt ex multis harum qualitatum ſimul coniūctarum. Vis autem omnium aquarum ſponte naſcentium eſt exiccans & calfaciēs prorſus, quum valdè intenſæ ſint: quocirca acutis morbis minimè cōueniunt, ſed poti⁹ diuturnis, & præcipuè humidis & frigidis. Quæ autē nitri aut ſalis facultate præditæ ſunt, accommodatæ ſunt capiti, & thoraci fluxione malè habito, & ventriculo perhumido, & iis qui aqua inter cutē laborāt, & œdematis quæ ex morbis vel ex pituitæ concretione oriuntur. Quæ alumen referunt, ad fluxum ſanguinis, ad vomitus H procliuitatem, ad immoderatas hæmorrhoidum perturbationes, ad inordinatas mulierum purgationes, & continuos abortus adhibentur. In quibus verò vis ineſt ſulphuris, neruos molliunt, concretiones calfaciunt,

dolores leniunt,ſtomachum imbecillum reddunt atque ſubuertunt. Quæ bitumen ſapiunt,caput replent,ac ſenſuum inſtrumenta vitiant,& enixè calefaciunt,& temporis progreſſu molliunt: quod facere præſertim in vulua, veſica,& colo inteſtino conſueuerunt. Quæ verò æris naturam referunt,ori,tonſillis,vuæ & oculis mirum in modum aptæ ſunt. In quibus ferri qualitas reperitur, ſtomacho & lieni malè affectis poſſunt ſubuenire: quæ verò ex mixtis qualitatibus conſtant,eæ faciunt pro ratione eius qualitatis quæ in eis excellit. His autem aquis ſponte naſcentibus vti debemus firmis & quietis: vapor enim ab ipſis commotis emergens,quum grauis ſit & feriens,capiti moleſtus eſt: quamobrem in aquam ingrediendum eſt ſenſim , vt vis corpori laxato accedens imprimatur. eorum verò qui cum tumultu & impetu ſeſe in aquas iniiciunt,corpus denſatum qualitatem aquæ non recipit, ita fit vt in huiuſmodi,neque natare,neque immergi cōmodum ſit. Vti autem ductibus aquarum ſponte ſcaturientium eos ſolos oportet quibus qualitates illarum capiti ſunt congruæ: ſiquidem qui ſe exhibent aquis quæ à ductibus bituminoſis & ſulfureis fluunt, quamfacillimè læduntur.

Herodoti de lauacro,ex libro de præſidiis extrinſecus occurrentibus, Cap. IIII.

SI calidiore interno aere indigemus,ad hoc auxilii genus accedendum eſt. Vrna aquæ frigidæ inſtillanda ignitæ materiæ eſt: calor enim qui inde emanat,non multo tempore perdurat, ſed citò reſtinguitur: quocirca id paulo ante introitum aggrediendum eſt.

Herodoti,de aquis ſponte naſcentibus,ex eodem libro, Cap. V.

FAcultas ſingularum aquarum ſpontè naſcentiū quæ magnam habent differentiam, aſſumenda eſt ex iis quæ experientia comprobantur. exquiſitam enim omnium ſingillatim notitiā tradere non poſſumus, tum quia nos omnibus vſi non ſumus,tum verò quia ne in omnibus quidem eſt cognitio, quæ facultatibus medicamentorū proportione reſpondeat: nā frigidæ aquæ quæ ſpōte naſcuntur,accommodatæ ſunt omnibus fluxionibus, veſicæ affectionibus, capitis doloribus,& vlceribus malignis. De iis verò quæ potantur,ſiue calidæ, ſiue frigidæ ſint,quum vniuerſalem quandam conſtitutionem non recipiant, in particularibus dicetur. In omnibus autem ſit quædam temporis apta menſura: nam ſi vſurus ſit quiſpiam his aquis per tres hebdomadas, ita exordietur, vt incipiat à dimidia hora,deinde paulatim progrediatur, vt per hebdomadam ſpatium duarum horarum perficiatur, hoc interuallo ad ſecundam vſque hebdomadam perſeuerando: ab ea tantundem auferendum,& in prima menſura deſinendum, & ita viciſſim ſubtrahendum. In aquis enim ſtatim à principio diu immorari non eſt vtile: neque etiam eſt frugiferum, ad finem vſque permanere eodem temporis ſpatio, propterea quòd confert & incipere & deſinere ab hoc præſidio conuenienter rationi: quo etiā modo exercitationibus vtimur & abſtinemus. ſi verò menſura quam prius fueramus coniectati vtilitatem non afferat, aquis per interualla erit vtendum. In exacerbationibus autem accuratè omnis hæc facienda eſt præparatio: nam qui plurimas partes dolent,hi accedentes toti introëant: ſi verò aliquas laborantes habeant,madefiant. Labore ſedato eos deducemus: deinde quū rurſus acceſſio redierit,vt in aquā deſcendāt imperabimus, aquis vtentes non ſecus quàm fomentis & cataplaſmatis extrinſecus adhibitis. Quocirca quantum his aquis vti debeamus,ipſa neceſſitas commonebit. Noui ego quoſdam ,quum per totum diem hoc genere curationis vterentur,mirum in modum adiutos fuiſſe: nam exacerbatio quæ prius longa,& ad ſoluēdum difficilis erat facta, ceſſauit: qua ex re affectioni quoque commodum acceſſit. Si verò affectæ partes poſſint cæteris tectis madefieri, non erit incommodum diutius & ſæpe per diem aquis vti: quod tamen ante cibum faciendum eſt. inutile enim eſt materia noua plenos, aquas etiam ſumere quæ tantopere cōmouere queāt. ſi vires eos deficiant, parū cibi eis offeratur. Quum verò plurimæ ex iis aquis in locis palu-

A ſtribus & æſtuoſis oriātur,& propterea morboſæ ſint,eis opportunè vtēris vere & autūno,quatenus hyeme adurūt: atq; illud quidē tēpus aquarū vires firmat. Si verò in ſalutaribus locis ſint, erunt etiā æſtate aſſumendæ ſi frigidæ fuerint. Quoniā autē nōnulli ignari putant calidas aquas cōducere ad tuendā ſanitatē,& ob eam cauſam eis imprudenter, & nulla habita ratione cōſtitutionis tēporis vtuntur, idque cum damno,(vt eſt etiam veriſimile) æquum eſſet eos ex hac falſa opinione decedere. his autem aquis B ſi adeſſent, vterentur etiā communium balneorum loco.

Ex Galeno,de frigidi lauacri vſu, Cap. VI.

QVemadmodum quiſpiā frigida lauari primùm incipiat, nec vllā ex repentina mutatione noxam ſentiat,id vtique ad omnia ſciendum eſt. multi enim quum malè incepiſſent,adeò in frigidam lauationem malè fuerunt affecti,vt nec iis qui tutò eam adminiſtrarent,ſe vnquam permitterent. Eſto igitur anni tempus æſtatis initium,vt ante hyemen in ſpatio interpoſito cōſuetudo no- C tabilis pariatur. eſto præterea dies in quo auſpicabimur, quammaximè tranquillus,& quod id tempus feret, calidiſſimus: eáque diei pars calidiſſima, & gymnaſterium temperatum. hæcque eſt externa præparatio. Corpus verò eius qui frigida lauandus eſt,ſic parabitur. ætas illi eſto quarti maximè ſeptenarii medium, nulla nec eo die, nec præcedenti nocte, noua re alterato. eſto autem iuuenis qui frigida vtetur,animo præſenti & planè hilari: ac primùm linteis vberius fricetur quàm prius. Sunto autem frictiones eo tempore vehementiores quàm antè, atque D etiam linteis durioribus adminiſtratæ: dehinc oleo vt aſſueuit fricetur: inde exerceatur,exercitationibus multitudine quidem paribus, ſed citatioribus quàm prius. ab his in frigidam deſcendat,non tamen cunctanter, ſed celeriter,vel etiam ſemel totus inſiliat: nam ſi ſenſim aquæ accedat, horror concitabitur. Eſto verò & aqua ipſa, nec tepida nec planè cruda & glacialis. altera nanque nō agit, repercuſſu caloris: altera verò ferit inſuetos,atque refrigerat: ſiquidē progreſſu temporis tali quoque aqua iuuenis aliquādo vtetur. Vbi ex aqua egreſſus ſit,fricari oleo,idque à pluribus expedit,quoad cutis incaleſcat. poſt hæc E cibum vberiorem quàm cōſueuit, potionē infra cōſuetudinē capiat: quæ ipſemet vel iniuſſus faciet,modò omnia rite ſint peracta. nā à frigida lauatione & plus appetūt,& melius cōcoquūt, ac minus ſitiunt: veniúntque poſtridie ad exercitationes habitu corporis planè meliore, mole quidē pari ei quæ antè erat,cæterùm compacta,& muſculoſiore, & vegetiore. In hoc igitur omnia ad eundē modum ſecundo die faciēda ſunt, itémque tertio & quarto: poſtea verò procedente tempore ſimili modo frigidam F iterum ingredi mandabimus. Verùm tertio eam ingredi quòd quidam iuſſerunt,non laudo: nam & iterum id feciſſe,mihi ſatis eſſe videtur,quū præſertim iubere poſſimus vt homo tandiu in ea immoretur quandiu nobis lubeat. Scopus autē tēporis quo ſit immorandū,à quotidiana ipſius experientia percipitur. Nam ſi egreſſus frigidā, coloratꝰ ex frictionibꝰ citò redditur,moderatè immoratū indicat: ſin & ægrius incaleſcat,& decolor diutius permaneat,immoderatius in frigida moratum docet. Ex his ſignis cognoſces vtrum ſatis moratus ſit, an potius ad minus aut maius aliquid ſit immutandum.

Ex Agathino,de calida & frigida lauatione,

G Cap. VII.

QVam naturam habeat tum calida tum frigida lauatio,conſiderādum eſt nobis. optimum autem mihi videtur,lauacra calida nō eſſe prorſus reiicienda, rarius tamen adhibenda. Iis igitur tanquam opportunum quid habentibus,vtendum quandoque eſt: nam & laſſitudines ſedant,& ſocordiam quam cruditates afferunt, ipſa eximunt,ac præſertim ſiquis in balneo aquam calidam potauerit, ſuccóſque ex alimento corrupto aceruatos euo- H muerit. Calidum quoque lauacrum mollit corpus, quod præter rationem quandoque colligatum conſtrictúmque ſit. Conuenit etiam iis qui non ita præſenti anima ad frigidam lauationem ſunt affecti,& ad vnctionem prompti non ſunt. Modus apotherapiæ eſt alimentum & balneum:

quod incommodum eſt, ſi aſſiduè: non incommodum verò, ſi tempeſtiuè adminiſtretur. Qui autem hunc breuem vitæ curſum ſani cupiunt tranſigere, frigida lauari ſæpe debent: vix enim verbis exequi poſſum quantum vtilitatis ex frigida lauatione percipiatur. quod in cauſa eſt vt qui frigida lauantur, etiamſi ſenio propemodum confecti ſint, corpore tamen conſtanti & compacto, & colore florido comperias: & omnino, qui multum virilitatis & tenoris præ ſe ferant. Quinetiam quæ ad appetitiones cōcoctionéſque pertinēt, firma, ſenſuſque plerunque integros & exquiſitos, & (vno verbo) naturales actiones ritè conſtitutas habent. Qui verò calida lauantur, carnes flaccidas fluidáſque ſolent habere, & colorem auerſum, & tenore videntur eneruati eſſe, malléque cibum appetere, atque omnia habere cæteris deteriora. quid enim re vera mediocre faciat tam aſſidua in aëre feruenti & perhumido elixatio? Equidem in more poſitum barbarorum audiui vt infantes in frigidam aſſiduè dimittant: nos verò calidis lauationibus cōtinuis elixamus, à nutricibus perſuaſi, quæ tum demum gaudēt quum poſt laborem in balneo perceptum, infantibus ſopor irrepit: quæ quidem ſatis ipſis eſſe exiſtimant ſi infantes non magnopere noctu vexentur: aiúntque eos ſomno vix capi qui non fuerint ferme à copia lauationis calidæ ſoporati. quamobrē ego filiolū meum, & pleroſque cæterorū, vnctionibus ſolùm perfundo: réſque mihi ſucceſſit ex ſententia. At pueruli ab aliis educati, qui aſſiduè lauantur, plurimùmque elixātur, non mirum eſt ſi epilepticis conuulſionibus capiantur, & ab eo morbo difficulter liberentur. Nulli igitur puerulo qui infantum ætatem exceſſerit, frigidam lauationem eſſe incongruā cenſeo, modò ne propria quædā natura huic & aliis vtilibus rebus obſiſtat: multa enim huiuſmodi ſunt memoriæ prodita. Frigidæ autem lauationis initium in iis qui ei aſſueti non ſunt, multi ſumendum eſſe exiſtimant, quum æſtas in ſummo ſtatu eſt: ego tamen quamplurimos vidi qui quocunque anni tempore eam auſpicati, innoxiè id fecerunt. ex quo fit vt omni tempore citra noxam poſſit principium frigidæ lauationis ſumi. ſed ſiqua ineſſe varietas debet, ego vernū tempus cæteris anteponerem. Cæterùm quum ad frigidam lauationem accedimus, cum ſemper alias, tùm vel maximè quum incipimus, optimè diſtributum id quod in nobis eſt eſſe debet, & nos leues eſſe atque expeditos par eſt. Semper autē noſmetipſos exercitationibus eouſque dimouere prius debemus donec propēſione & alacritate in frigidam ingrediendi capiamur: etenim vehementia, & multitudine motionum prius corpuſculum defatigare, & ad laſſitudinem vſque perducere, quum alioqui abſurdum ſit: (nihil enim, in quo ſupra modum ſtudium noſtrum ponamus, ſalutare eſt) tum verò ad frigidam lauationem eſt ineptiſſimum: ſiquidem & ipſa corpora colligat, & vehemētiores laſſitudines affert. ſed præſtat (opinor) vtendi rationem, ſumpto altius initio, totam exponere. Poſtquā igitur negociis familiaribus, aut ambulationibus, aut geſtationibus corpus fuerit antea concitatum, tunc ad frigidæ lauationis vſum debebit accedere: nec prius quàm ſit hora prandii conſueta, nec ſanè multo tardius: vtrunque enim hoc tempus eſt reiiciendum. Nudandus autem, ſi tempus permiſerit, in ſole eſt, loco à ventis non perflato. Sæpe etiam ſi dum exuuntur rigor eos infeſtos haberet, corpus iterum veſtimentis tectum intentiore ambulatione, poplitibus vehementius tenſis, vel etiam curſu poſtea dimouendum eſt. ad hæc autem linteis aſperis validè ad multam vſque contrectationem tum per ſe, tum per alios rubefieri debet. Optimum quoque fuerit ſi miniſtri ad hoc manicas ex linteis conſutas habuerint: alioqui autē inæquali frictione adhibita, complicatis nimirum linteis, cutis excoriationes quandoque conſequuntur. poſtea verò manibus tum ab aliis, tum ipſe per ſe ſiccè fricandus eſt: quæ res præterquam quòd fouet, tenorem etiam admirabilem corpori indit. Nulla igitur alia re tentata, poteſt, quatenus alacritas fert, poſt hanc ſiccam frictionem frigida lauari. Vngi ergo oleo moderatè debet, & fricari multū: ac præ-

A cipuè à ſe, tum etiam ab aliis: nihil enim eſt quod tam laſſitudine doloréque vacet, atque efficax ſit, quàm frictio quam quis ſibi ipſe adminiſtrat. Siquis igitur ea promptitudine ad frigidā lauationē contentus ſit, donec ſpiritulus creber fiat, aliis exercitationibus non erit opus: ſed tamen id difficulter omnes cōſequimur, quum quid ſatietatis res adiunctū habeat. Ergo aliis vnicuique conſuetis exercitationibus vtendum eſt, intra tamen laſſitudinem (vt dixi) laborando, nec omnino expectandū quouſque B in molem extollatur, (quod plurimis mos eſt) ſed donec corpuſculū fuerit calefactum, & ad frigidam lauationem abundè præparatum. Exercitationibus autem finitis, tunc ſe ipſos omnino, niſi etiam prius, fricare debent, ſpiritum continendo. aliquando etiam corpore puluere prius cōſperſo, ſi madore humeſcat, atque ita ſine vlla mora & ſubitò in frigidam deſcēdere: vel ſubitò aqua circunfundātur. Aqua autem, ſi nobis optio detur, nec glacialis, nec remiſſa omnino frigiditate eligenda eſt: ſiquidem hæc magis nocet quàm quæ in altera parte excedit. Aquarū autem ad frigidam lauationem, præſertimque quum pri- C mùm quis incipit, præſtantiſſima eſt marina, quippe quæ frigoris ſatis habeat, & morſus qui ex ſalſedine prouenit, corpus facilè percalefacit. Qualis autem cunque ea fuerit, pura eſto & perlucida, nec paluſtris, nec cœnoſa, nec alioqui reſes. Cæterùm anteponendū eſt ſi liceat, in aquam deſcēdere, quàm circūfundi: ſed primo quoque ingreſſu parum fricādum corpus eſt, poſtea ingrediendum: ac ſeſe violenter fricare debet, rurſúſque deſcēdendum: ac tunc perſeuerare natando, aut alio quouis modo, vt diutius ibi commoretur, ita tamen vt rurſus & ad oleum, & ad frictionem præſto ſit. Deinde quum tertiò deſcenderint, & D non diutius ſint immorati, debēt caput & quæ ad ſtomachum attinēt, aquæductibus ſubiicere: ſin minus, pluribus hydriis perfundi, & ita moderatè fricandi. quo tempore non diſſoluimus oleo eam firmitatem quæ corpori prius aduenit. Poſt hæc verò ſtrigilibus non amodum obtuſis diutius corpuſculum detergentes, & ad ruborem perducimus: nam & roboratur, & ſuperficies æqualis redditur. Si verò etiam in eos qui cibū ſumſerunt incidamus, non omnino à frigida lauatione abſtinebimus, quoniā vehementer appetimus, & quia motiones quædam ad id nos E impellant, vel quia æſtus ipſe quodāmodo ſimul elixauerit: neſcio enim an quicquā hoc præſtantius faciat is qui exuritur, & cōtinenter ſudoribus perfunditur. Equidem ſæpenumero à cœna, quū ægrè in ſomnū propter æſtum delabor, in frigidam deſcendere cōſueui: & mirabile eſt quàm iucundam noctem tranſigam. In vſu tamen frigidæ, habēda ratio eſt auriū, ne frigida in eas clàm influat. quum enim frigida lauatio ad omnia ſit multo quàm cæteræ diætæ vtilior, quomodo meatus auditui deſeruiētes tantum cum noxa contingat, certè neſcio.

F De ſiccatione per arenam, Herodoti ex libro de remediis extrinſecus occurrentibus, Cap. VIII.

Fomentum quod ex arena adhibetur, accōmodatum eſt aſtmaticis, iis quorum pectus defluxione laborat, cœliacis, podagricis, iis qui per extentionem reſoluuntur, iis qui malo ſunt corporis habitu, hydropicis, & denique omnibus quos diuturnus morbus vexat. Omnéſque præter infantes, ad huiuſce fomenti vſum ferme apti ſunt: tempus ad hoc idoneum eſt æſtas, in qua etiam dies ar- G dentiſſimi ſunt eligendi. In ortu autem ſolis, in littore, in arena profunda duæ foueæ aut tres paris magnitudinis ei qui vſurus ſit, parandæ ſunt, vt à ſole calefiant. ægrotus verò cibos optimè confecerit, priúſque inambulet, & geſtetur: quúmque aër ſit factus calidior, arenáque ſatis feruens fuerit reddita, in fouea recumbens, in arena quæ circum ſit maneat, vt ratio poſtulat, conuolutus, vſquedum facilè ferat. caput verò debet contegere, & ſolis radios declinare, ſempérque ante oculos operimentum aliquod habere. figura verò in qua exardeſcat, eſto in H primis diei partibus eiuſmodi, vt meridiem, in mediis, vt boream ſpectet. ſpongia quoque aqua frigida imbuta faciei applicetur. iis verò qui nimium patiuntur,

A collutio itidem offertur. ſi verò necdum calfactam aut refrigeratam carnem propter vim ſudoris erumpentis ſenſerint, id ſignificare debebunt: iique qui adſtant, arenam propellent, eóſque educent, & in alia fouea propinqua collocabunt, in qua vt dictum eſt, occultabuntur. id tertio quoque loco erit faciendum, ſi opus eſſe videatur. Qua in re ſpectādus morbus eſt, itémque vires ægrotātis: tēporis verò additio ex iis pendet quæ ſunt dicta prius. Iam verò recūbentes occultabimus, ac cōtegemus aſthmaticos, & quorum pectus & coſtas defluxio vexat, itém- B que ſtomachicos & qui malo habitu corporis ſunt, & qui aqua inter cutem laborant: ſedentes verò eos hydropicos quos aſcitas nominamus, ſique opus ſit, etiā tympanitas. Ex aliis verò morbis colicos quoque & hepaticos & ſpleneticos, & iſchiadicos, & podagricos, & quorum reſoluti ſunt pedes aut crura: ad finem verò hi omnes ſunt toti contegendi, quippe quum relaxatio rite toti corpori adhibetur, & vtilitas partes etiam morbo vacantes debet peruadere, & præſertim ſi frigida lauatione ſint vſuri. circa foueas paratæ ſint ſcenæ ex perlucidis cornibus con- C fectæ, itémque vrnæ aquæ dulcis, & ſolia aquæ maris, in quæ ſedatis ſudoribus ingrediendū eſt, tū exeūtes perfundēdi, & oleo cōfricandi. Si verò dies trāquill⁹, corporáq; robuſta fuerint, natatione etiā vtantur, à quibus abducti, abundè quieſcant. Sed hydropici quinque aut ſex aquæ calidæ cyathos prius epotos, effundere cogendi ſunt: cæteris mos ſuus eſt ſeruādus. alēdi autē ſunt ii, vt propter mala quæ in ſole ſunt paſſi, potus augeatur. Numerus dierum in morbis intermittētib⁹ nō ſit minor quàm quatuordecim, nec vnū & viceſimū diē excedat. At in hydropicis nume- D rus dierū eſt ad rationē inanitionis ipſorū molis referēdus, & ſubducendus: quúmque vtilitas poſt viceſimum primum diem ſtatum nanciſcatur, biduum aut triduum intermittere conuenit, tum redire ad vſum. Si verò hyberno tempore hydropem cures, cæteræque medicinæ præſidia non iuuent, ægérque expectare tempus opportunum nō queat, réſque vrgeat, vt arena adminiſtretur, neque vt ea vtilitas quam tempus accommodatum affert, expectare liceat, tum in maritimo loco inſtituenda arena eſt, & quum æger in ſomnis horret, ea totus obducēdus E eſt vt diximus, & cætera quæ admonuimus, faciēda, proſperúmque ſucceſſum qui inde futurus eſt, diuturnum fore ſperandum eſt.

De inſolatione, ex eodem libro, Cap. IX.

INſolationes maximè neceſſariæ ſunt iis qui refectionis & carnis acceſſionis egent: ſol tamen nubilus eſt vitandus, iſque qui ſæpe in tranquillis regionibus obſcuratur. Studēdum ergo eſt vt hyeme, vere, & autumno, intempeſtiuam inſolationem vitemus. æſtate autem propter nimium calorem debilibus cauēda eſt. ſoli verò atque igni præter cætera dorſum admouere cōuenit: nerui F enim qui voluntatis ſunt, in eo potiſſimum ſunt ſiti: quibus caleſcentibus totum corpus valentius redditur. caput verò aliquo operimento contegatur.

De vtilitate quæ ex igni & carbonibus affertur, ex eodem libro, Cap. X.

FOmentum quod fit ex carbonibus, adhibendum eſt in balnei loco qui vngendis hominibus ſit dicatus, iis qui diuturnis doloribus teneantur. partes autem corporis torreātur, donec difficulter ferre queant. Carbones ſunto ex balneis ſumpti, aut prius madeſcant. Cæterùm G torreri ad muros ignitos, eandem affert vtilitatem: ſique placidè ſint calidi, eis particulæ dolentes admoueantur: ſi nimis calidi ſint, affectæ partes crudis lineis pannis ſepientur, atque ita parietibus adhærebunt.

De aduſtione, ex eodem, Cap. XI.

ADuſtionibus vtimur tum per cauteria, tum per radices, tum per medicamenta. præſtātiſſimæ ſunt quæ cauteriis adminiſtrantur, ſiqui ſint qui chirurgiam reformident: ſecundum locum tenent quas medicamenta excitant: quæ verò per multos dies adurunt, iis cicatrix H non obducitur.

Ex Antyllo, de dropace, ex primo libro qui eſt de remediis extrinſecus occurſantibus, Cap. XII.

DRopax vt malagma paratur, vſúmque cataplaſmatis præbet. Conuenit is morbis diuturnis, quibus etiam ſinapiſmus eſt idoneus: & quum quis ſinapiſmo vti velit, prius dropacem adhibet, vt corpus ad ſinapi præparet: & poſt ſinapiſmum quoque adhibetur, vt reliquiæ morbi euellantur. Cæterùm dropax, ſi calfacere præter modum oporteat, accipere debet pyrethrum, cachry, & bitumen: ſi opus ſiccatione ſit, ſulphur ignem nō expertum, ſalem, cinerē ſarmentorum: ſi ſcarificare, limneſium & euphorbium. Vngere verò locum oportet dropace prius calfacto, eáque craſſitudine id efficere quam vires ægrotantis ferre queant: atque in iis qui ſunt imbecilliores, partes piloſæ prius abradendæ ſunt, in rubuſtioribus verò & efficaciore dropace indigentibus, non abradendæ, niſi fortè capiti, aut mento, aut pubi applicādus eſſet.

Antylli, de ſinapiſmo, ex eodem libro, Cap. XIII.

CAtaplaſma quod ex ſinapi conficitur, efficacius eſt, quod in acutis morbis non admodum probatur: in ſegnioribus nanque naturis ſolùm ſtupidiſque, in acutis morbis, ſinapi vtimur. Ad diuturnas verò ægritudines ferme omnes, vbi aliorum remediorum vim imbecilliorem & minorem morbo cognouerimus, efficaciſſimus ſinapiſmus eſt, ſed tamen in tabidis & colliquatione laborantibus ex vlcere quod iecur obſideat, ſinapiſmum non admittimus, neque etiā in vlla alia vlceratione quæ intimas partes vexet, ſiquidem exacuuntur, & efferæ à ſinapis acrimonia redduntur. quinetiam in cartilagineis partibus cauendus eius eſt vſus, vt in auribus, & ſummis naribus, quippe quæ exurantur, & quandoque etiam quæ carnis expertia ſunt & cartilaginea, nigreſcant. cæteræ verò omnes corporis partes, & morbi diuturni hoc remedio perfruuntur. Penis autē & veſicæ reſolutiones hoc auxilio gaudent: itémque partes omnes reſolutæ. in rectū quoque inteſtinum reſolutum glans inditur. In iis verò qui difficulter audiunt, collyrium linimento impactum auribus imponitur, tum vbi ſenſum collyrii pars quodammodo perceperit, collyrio per linamentum exacto, pars melicrato abluitur. Sinapiſmus autem ſegnioribus partibus, iiſque quæ carnoſæ ſunt, & vi adhibita difficulter ſentiunt. Terminus autem actionis medicamenti eſto vt ægrotus vehemēter doleat, caróque nigrior reddatur, & fiat altior quàm quæ adiacet: & poſtquā ablotū fuerit, puſtulæ leniter erumpant. ad morbos autem & partes facilè ſentientes, mitius vtendum ſinapi eſt, vt eo vtamur donec caro fiat paulo rubicundior. Ne tamen mitis ille vſus vanus ſit, alio die, aut duobus ſæpe erit ſinapiſmo vtendum, vt continuus vſus vnius robuſti ſinapiſmi vim præbeat: cuius ſanè continui vſus menſura eſt, quum partes ſinapiſmo obductæ atque illitæ nullū doloris ſenſum habeant. In acutis verò morbis rarò adhibemus hoc remedii genus, eóque ſolùm in lethargicis, & cæteris nimiis in ſomnum propenſionibus, quæ in febribus cōtingunt, & catocha & perfrictione, quæ ægrè calefiat. eorum tamē qui in ſomnum ſunt nimium propenſi, crura ſinapiſmo obducimus: in perfrigentibus verò, & crura, & cubitos. cæterùm ſinapi tenue cæteris omnibus linteo exceptis inſpergatur.

Sinapiſmi confectio.

Sinapiſmi conficiendi modus eſt huiuſmodi: Caricas in aqua tepida pridie macerare oportet: poſtridie verò eius diei vehementer expreſſas valde contundere, deinde acre ſinapi, quale eſt Syriacum & Ægyptiacum, capere, ac per ſe conterere, aquam in qua caricæ maduerint, paulatim affundendo (nam humore perfuſum melius læuigatur) tum in maſſas leues redigito, alterā ex caricis, ex ſinapi alteram. Fiet autem ſinapiſmus vehemens ſi duas partes ſinapi vni caricarum parti addemus, mediocris verò, ex paribus vtriuſque portionibus conſtabit: ſin mitior exigatur, tertiam partem ſinapi, duas caricarum commiſcebimus. Linteo verò aut panno illitus adhibetur, locus verò cui admouendus ſinapiſmus eſt, prius nitro illinatur, & omnino inunctus eſto, eique ita cataplaſma adhibeatur, & ſuprà ligetur. Vtendum verò ſinapiſmo in ſole, aut aprica domo, & potius ante

balneum: certum tamen temporis ſpatium quo teneatur, definiri non poteſt, propterea quòd alii citius, alii ſerius eius ſenſum percipiant. Ergo ſæpe intueri locum oportet, vtrum ſatis roboris contraxerit. Si verò longo ſpatio admotum ſinapi non agat, ſpongiis aqua calida imbutis, & panno in quo cataplaſma eſt, appoſitis, fouendus eſt. poſteaquam verò ſinapiſmo vſi abundè fuerimus, æger in balneū ducetur, & vt modicè laxetur, totus perfundēdus eſt, ac potius etiam partes quibus ſinapiſmus fuerit admotus: eæque non vngātur. ſique ferre poſſe æger videatur, ſuſtinere debet, & iterum balneum ingredi, & perfundi, ac ne tum quidem vngi. nonnullos etiam vſque in ſequentem diem non vnctos ſeruantes lauamus. Poſt balneum verò vltimum partes roſaceo illinimus: ſi vehemēs ſit dolor, & puſtulæ eruperint, partes erunt lana aqua & roſaceo intinctæ obducēdæ, aut etiam amygdalino cum aqua. melius autem eſt vt aqua ſit maluæ ſuccus. In iis verò quos vehemens dolor vexat, locus malua probè decocta vel per ſe vel cum pane oblinēdus: vbi dolor ceſſarit, cerato roſaceo cum ceruſſa vtemur. Lethargici verò, & qui acutis morbis detinētur, lauandi ſunt. Cæterùm quibus ſynapiſmus adhibetur, oleo perfundimus: & idem facimus in iis qui carnibus ſunt mirum in modum delicatioribus. In quibus verò ſinapiſmo vtimur non propter partes quæ altius reſident, ſed propter eas quæ prope cutim ſunt, panis læuigatus pro caricis ſinapi admiſcetur. Hoc etiam ſciendum eſt, ſi in aceto ſinapi maceretur, cataplaſma obtuſius: ſi in aqua, minus mordax fieri. Qui aures ſinapiſmo oblinunt, panno debēt contrectare, aut duplicatis linteis excipere: malleolos verò oleo prius vngere, tum duplicatis linteis excipere.

De ſcilla.

Scilla in mortario contuſa parem ſinapi vim habet, ſi illinatur: ſed breui tempore teneatur: nam ſi tardarit, vlcus excitabit. ea priuatim in pectore vtemur ad eos qui nonniſi recta ceruice ſpirant: & ad reſolutionem, quum non ſolùm motus, ſed ſenſus quoque eſt læſus. ſed & nitrum, & balneum, & remedium, vt in ſinapiſmo, adminiſtrare conuenit. olei verò perfuſio morſiones quas ſcilla excitat, propriè mitigat.

De fimo caprillo.

Caprarum fimus viribus ſinapiſmo non cedit, præſertim globuli aceto læuigati. propriè verò conuenire iſchiadidis hoc cataplaſma, quippe quod ſinapiſmo ſit efficacius, nos ipſi experientia atque vſu didicimus.

Ex Menemacho, de pſilothro, Cap. XIIII.

Pſilothrum ex arte quæ cultui & odoratui eſt dicata, ſumptum eſt. carnem in ſuperficie vellicat. id quod ex rubore quē affert, & materia quæ adurens eſt, planè patet. Si tardarit, cutim vlcerat, puſtulàſque excitat. eius actio minor eſt quàm dropacis: ſiquidem hoc carnem delicatā relinquit: dropax verò habitiorē & muſculoſiorem. huius porro moleſtus eſt vſus. Cæterùm oleoſa pars à corpore abſtergenda eſt, propterea quòd non adhæreſceret, & in eius vſu multo tempore morandū eſſet. quocirca pedum lotiones, ad quas pſilothrum adhibetur, modicè vnctas eſſe oportet, ne vis planè diſſoluatur.

De tonſura & deraſione, Cap. XV.

Tondendorū abradendorúmque pilorum vſum medicina accepit euacuādi cauſa: eſtque is ad diutinas affectiones accommodatus. In capite autem capilli erunt forfice præcidēdi, tum radendi, & abraſione etiam vtendum. Deraſio verò partium in quibus capilli non ſunt, purior eſt & manſuetior quàm ſit cutis tonſura: verùm propter irrigationem & frictionē moleſtior eſt, & magis etiam in profunda coma: tonſura verò quæ æquè ac deraſio capillis caput nudat, habet neſcio quid ſenſum tentās. quocirca in iis qui facilè mutātur, tactu leni & manſueto vtendum eſt. ſed quum opus eſt cucurbitulas etiam admouere, locus abradēdus eſt, vt ipſæ poſſint excidere: quo ſanè tempore irrigatione & frictione nihil præterea fuerit opus. Cæterùm mitis tonſura & deraſio perſpiratum parat, partéſque ad alia efficacia remedia paratas & idoneas reddit.

A De pectendis capillis, Cap. XVI.

In mulieribus quæ ornatum capillorum ſanitati anteponunt, pro locali remedio pectere comā vicem gerit frictionis: efficaciúſque prodeſt quum caro ad cuiuſque capilli exortum trahatur. ſique dentes pectinum denſiores fuerint, maiore etiam vi capillos attrahent.

Ex Herodoto, de pectenda coma, ex libro de remediis extrinſecus occurrentibus, Cap. XVII.

Ne caput pectatur primis quidem diebus, cauendum eſt (neque enim neceſſarium eſt, neq; vtile) poſt vn-
B ctionem verò quæ ante cibum adhibetur, & poſt clyſteris vſum, ſi ita conſueuerint, pectendum erit donec partes capitis nulla moleſtia afficiantur. Si verò aliquod ſymptoma extrinſecus appareat, vt dolor capitis, vt defluxio quæ nuper cō ſtiterit, aut exanthemata, aut ſanguis ſtillās, aut alia quædam mala ſuſpicio ſubſit, omittendum eſt.

Herodoti, de perſtrictione & interceptione, Cap. XVIII.

In quacunque morbi parte, perſtrictio interceptióque,
C & ante acceſſionem, & in eius initio, adhibenda eſt. Colligare ergo & intercipere partes vna aut duabus antè horis eſt accommodatum: ſi verò tempora ſuſpecta ignorētur, acceſſionéſque inuaſerint, non iam magnopere harū rerum auxilio indigebimus, veruntamē eis vtendū eſt, atque affectionib[us] quæ cum rigore inuadūt, itémque doloribus, conuulſionibus, defluxionibus, ſanguinis eruptionibus, palpitationibus, ſingultibus, inflationibus, & vigiliis, perſtrictio conuenit. Interceptio verò omnibus qui vel ex morbo, vel ex ſymptomate refrigerantur, ad-
D hibetur. Perſtrictiones autem vaſis latioribus, in quibus multum ſanguinis & ſpiritus eſt, admoueantur. Ergo ad perſtrictionem aptæ ſunt partes brachiorum quæ ad alas & ad carpum pertinent: crurū verò partes quæ ad inguina, poplites & malleolos ſunt. hoc enim pacto attractio materiæ morbum gignentis retrahitur & auertitur. Interceptio verò ad poplites adhibita prodeſt, quippe quæ materiam contineat, naturalémque calorem ſeruet: idque præcipuè facit ſi cum vnguine admoueatur. Hæc autem auxilia conueniunt iis qui ſtatis temporibus neruorum dolores ſentiunt, cuiuſmodi podagrici & arthritici ſunt:
E incommoda verò cenſentur iis quibus ante acceſſionem ſudores prorumpunt, & quos acceſſiones cum ſudore cōiunctæ obſident: nam ſi vinculis exciperētur, eorum ſymptomata fierent diuturniora. Interceptionis ratio ſit, vt lanæ molles in latos orbes redigantur, hiſque ab extremis manus digitis ad alas vſque brachium intercipiamus: eodémque modo ab inguinibus ad digitos vſque pedum progrediemur. ac partes quidem pedis quæ incuruæ ſunt, itémque genua pluribus lanis excipiemus, quoniam eæ
F partes tum extendendo, tum flectendo facilè denudentur, quum alioqui carnis copia ſit in eis perexigua, atque ita immoderatius refrigerentur: compreſſiones verò pro viribus fiant. Intercipiemus etiā particulas hoc modo: lanarum carpta extremitatibus ſuperdamus, & vinculis laxis ſuperexcipimus, & pro viribus iterum premimus: vbi omnes partes fuerint interceptæ, pulſus eſt per interualla contingendus, ne vitiare vires nos lateat: quo in caſu debemus etiam exteriora contemplari, vt colorem, vt reſpirationem, excretionē, atque decubitum. Sudores vero qui erumpent, ſi ex mora fiant interceptionis, in eáque perſeuerent, ac vires nihil minuantur, boni ſunt iudicā-
G di. In acceſſionibus verò ceſſandum, & interceptiones ſoluendæ: in iis verò quæ calorem extremorum inuadendo augent, æſtate citius expediendæ interceptiones ſunt: hyeme verò diutius immorentur. Quæ autem intercepta ſunt, non ſunt directo exoluendā: ſed partes brachiorum teneris manibus contrectantes, & ea quæ circumiectā ſunt auferentes, æſtate contegere togis oportet, hyeme verò manibus. nam aeri confertim expoſitæ refrigerantur: cæteras quoque partes exoluimus, quiete eiſdem imperata: ſique fieri poſſit, vt vnico decubitu vtantur.

H De deligatione.

Deligationes fiant ad hunc modum: Lata vinculā ex lana contorta, aut conſtricta & coacta, aut veſtes attritas capimus, extremitatibúſque circumponimus, &

adhibita cura ne carnes contundantur, comprimendum obſequenter eſt, vt firmiter liges. quod rite procedet ſi vincula & lata & lenia fuerint. ſed magis etiam conſtringuntur poſt ſecundam comprehenſionem: neque enim caro offendetur, ſed comprimetur. Optima verò deligationis quæ ſatis ſit, menſura eſt, vt tota caro quæ circum partes deligatas eſt, cum rubore inſurgat, nóſque vaſorũ excitationem obſeruando, iterum vehementius comprimamus, cauendo ne particulæ in ſtuporẽ cadant, nóſque doloris cauſam afferamus. Optimus autem huiuſce rei terminus eſt, depulſio rigoris, & extremorum calor, quum ſcilicet inuaſio ſe remittit: in cæteris verò, quum ſymptomata remittuntur.

Antylli de ſuffitionibus, ex primo libro qui eſt de iis quæ extrinſecus occurrunt, Cap. XIX.

SVffiunt medici mulieres quæ ex vtero ſuffocãtur, ſiue vter⁹ procidat, ſiue refrigeratus, ſiue ſiccatus, ſiue multo humore perfuſus ſit. Vtimur quoque ſuffitu in morbis comitialibus, heterocrania, capitis dolore, in recta ceruice ſpirãtibus, in aſthmaticis, in iis qui defluctione vexãtur & in iis qui canina cõuulſione capiũtur. In vteri verò ſuffocationibus, & caſu atq; auerſione mulieres ſuffiãt ſe myrrha, aut thure, aut bdellio: ſi verò ſedere mulier poſſit, in ſella qua parturientes vtuntur collocabimus, & totam pannis diligenter circumuallabimus, vt nulla pars nuda præter faciẽ ſit. Si verò ſedere aut propter ſuffocationem, aut propter imbecillitatem non poſſit, ſuffienda erit igni ſub veſtibus contecto. Vbi vulua procidit, tetris odoribus ſuffienda, vt hirudinum nidore, pennis aut capillis, aut lanis, aut ſpongiis combuſtis: vel ita ſuffitum parabimus cõiecto in ollam nouam vino, hæc inſpergem⁹, atque ita ſuffitus fiet. Quum vulua refrigerata eſt, myrrham tritam, amomũ, caſiámque adhibemus: quum exſiccata eſt, ſampſuchum, ſpicam, crocúmque: quũ nimio eſt humore perfuſa, acetum, pulegiũ, irida, thymúmque. Poculum verò ligneum [illegible] ã coniicimus, quod in medio ſit perforatum: poculúmque labris ollæ agglutinam⁹, aut luto figulorum, aut paſta: in foramen verò calamum rectà perforatum ponimus, atque ita aptamus vt nulla ſit perſpiratio, alteri verò calami extremitati fiſtulam plumbeam aptamus, cuius lenè ſit labrum: mulierem ipſam in ſella ad partum edendum accommodata, cuius effractum medium ſit, collocamus: tum ignem leniter ſellæ ſubiicimus, & in ſellam calamum imponimus. eſto verò calami tanta longitudo vt plumbea fiſtula calamo aptata ſellam excedat. Fiſtulam hanc ori vuluæ admoueri iubemus, atque ita ignem ollæ ſubdimus: quo incendente, vapor ex iis quæ in olla ſunt elatus & per calamum tranſiens, in vterum perueniet. Circundatur autem plumbum manſuetudinis cauſa, vt ne calamus locum vellicet. Poſtquam ſatis fomenti adhibueris, calamo adhuc vuluæ inſidente, olla ab igni auferatur: nam ſi calamus ſubducatur, quum vapor aſcendens adhuc feruet, ſinus muliebris exuritur. In comitialibus verò, vt cognoſcamus vtrum eo morbi genere teneantur, ex gagate lapide ſuffitus fiet. Vt autem qui comate opprimuntur, expergiſcãtur, ex caſtorio, capillis combuſtis, ſulfure, eboris raſura, cornu ceruino, & equina vngula: in iis quibus altera capitis pars dolet, qui heterocranici vocantur, itémque in ſcotomaticis, & qui canina conuulſione corripiũtur, ex ſerpyllo, hederæ foliis, mãdragora, & fœniculo: in aſthmaticis & recta ceruice ſpirantibus, ex ſulfure, abrotono, hyſſopo, & mẽtha. Quibus ſuffitus adhibentur, ſedere debent, pãníſque circũtegi, & ignẽ in mediis crurib⁹ habere, & inclinatos hianti ore ſpiritũ attrahere. Vbi ſuffitus adhibitus fuerit, cæteri colluendi ſunt melicrato: qui verò thoracem malè affectum habẽt, lacte.

De olfactoriis, ex eodem libro, Cap. XX.

IIs quæ olfactu ſenſum excitant, vtimur in vteri ſtrangulationibus, vt caſtorio aceto diluto, capillis combuſtis, lanis cõcrematis, ſpongia itidẽ, & ellychnio lucernæ nuper reſtincto, ſulfure ignem nõ experto, quæ omnia ex igne ſuffiuntur: itémque hirundinibus fumum eructantibus. Vbi verò vterus procidit, odorari debent ſpicam,

A caſiam, coſtum, iridis folia, vnguenta odorifera, quæ etiã ad animi defectionẽ & nauſeam faciunt: & multò etiam magis vinum cum aliquo eorũ miſtum, aut acetũ in quo thymum, pulegium, ſatureia, origanum, apiúmque immaduerint. folia quoque vitis & roſarum conueniunt. Ad diſſolutionem autem virium quæ ex defectione oritur, hæc olfactoria ſunt apta: panis vſtus, polenta vino madeſcens, pomum, pirum, melopepo: at qui ex capitis dolore in animi defectionem cadũt, peucedanum, polium,
B baccas lauri, cupreſſi globulos, ſerpyllum, melanthium quod aduritur, odorari debebunt.

De abſtergentibus medicamentis, quæ ſmegmata dicuntur, ex eodem libro; Cap. XXI.

SMegmata ſolent adhiberi vt cutis ſuperficies abſtergatur: alia vt ſcarificetur aperiatúrque corpus; alia ad porriginẽ, aut ſcabiem, aut morbũ pedicularem exterendum, aut ad lendium moleſtias tollendas valent. Abſtergent autem, nitrum, aphronitrum, ſal, mel, ſalis flos, cimolia, lomẽtum fabarum, fermẽtum hordeaceæ farinæ, fur-
C fur, cinis communis, pumex omnis, arena: attenuãt autem, veratrum album tritum, alcyonium, ſulfur, herba pedicularis, napy, cachry, pyrethrum, piper, limneſtis, granum Gnidiũ, euphorbium. Ad porrigines verò & ſcabiem, & morbum pericularem ſmegmata faciunt quæ conſtãt ex betæ ſucco, ptiſanæ cremore, ſulphure ignem non experto, veratro, herba pediculari, teſta ſepiæ combuſta. omnia autem ſmegmata corpori admouenda ſunt ſine vnguinẽ in linteo ſicco, quum ſiccatum prius fuerit corpus, priúſque ſudauerit.

D De iis qui ſanguinem ſiſtunt, ex eodẽ, Cap. XXII.

EOrum quibus ſanguis cohibetur, alia refrigerando, alia adſtringendo, alia agglutinando, alia ſiccando, alia adurẽdo ſanguinis eruptiones ſupprimũt. Ergo aqua frigida, pſyllii ſuccus, cicutæ, ſeridis, & herbæ ſanguinalis ſiſtit refrigerando: acetum verò, oxycraton, ſuccus portulacæ, plantaginis, rhois ſyriaci, hypociſtidos, balauſtii, adſtringendo: itémque galla, acacia, acreſta, ſquama, ærugo, gypſum, cadmia, ceruſſa diphryges vſtum, Samius aſter, terra Samia, electrum, rubrica Lemnia, & aranearum tela,
E & mãna thuris, cohibet agglutinãdo: & ſpongia noua aceto imbuta, vini fæx & aceti exiccando. at miſy & chalcitis, & atramentum ſutorium, & cauterium, adurendo, & corpori congregando. Initium verò à refrigerantibus & adſtringentibus ducendum eſt, & ad extremum adhibenda ſunt adurentia. Illud porro ſcire conuenit, aliarum partium eruptiones ſanguinis, poſtulare plurima remedia ſanguinem ſupprimẽtia: eas verò quæ ab vtero fluũt, quæque in profundis partibus manent & ſunt, omnino aliter curari: nam minus parent refrigerantibus, quippe
F quum vterus adſtringentibus præcipuè delectetur quæ per os erumpunt, ſiccantia non admittunt, nec quæ modò diximus, ſed iis quæ glutinant curantur: ſed ne iis quidem omnibus, verùm imponi poſſunt & quæ periculo vacant. nam ceruſſa, gypſum, & diphryges, & cadmia veneni vim habẽt: quæ quidem in ſanguinis eruptionibus partium externarum conuenienter adhibentur.

De collyriis, ex eodem, Cap. XXIII.

QVæ collyria propriè dicuntur, ea oculis adhibentur: læuigata verò quæ communiter integra nominan-
G tur, alia apponuntur, alia imponuntur: apponuntur autem vtero: imponuntur verò fiſtulis & ſinibus: quæque vtero adhibentur, purgationes prouocant, & fœtum educunt: ea autem ex colophonia, myrrha, & braſſicæ radice, dictamno, & elaterio conficiuntur. Debent autem collyria longitudinis quatuor digitorum eſſe, eorúmque figura caudæ muris eſſe ſimilis. ſunt etiam linamẽtis aut filo oblongo appendẽda, vt quum tẽporis quod ſatis ſit permanſerint, auelli foras queant. Collyriũ quoque cypri-
H no vngendum: ſed animaduertendũ eſt ne vtero inflammato aut dolenti collyriũ admoueatur. Quæ verò fiſtulis & ſinibus indũtur, ea vt agglutinẽtur imponi ſolent. hæc autẽ ex melle cocto fiũt, aut ex taurino glutine, aut ex ærugine, aut ære cõbuſto. quæ fiſtulis indũtur, ea ad callos

exterendos imponimus, fiûntque ex melle, miſy, atramento ſutorio, chalcitide, ſquama nigra, radice marrubii, cedria, & ſeride. Hæc verò, & quæ in ſinus induntur, eſto lõgitudinis paris fiſtulis & ſinibus: craſſitudinis verò minoris, ne cunei inſtar imponantur. Spongia quoque & papyrus exiccata ex lino inditur, & in fiſtulas & in ſinus exiccãdi cauſa, ſi exiccãdi ſit neceſſitas: trahunt enim hæ ad ſe humorem, & vt dilatemus aperiamúſque ora fiſtularum, & locum vt collyria ingredi poſſint, præbeamus. Cæterùm collyriorum quæ ad oculos pertinent ſyluam & materiam exponimus, vbi de madefactionibus, & cataplaſmatis, & empaſmatis verba facimus. Vere parare collyria debemus: nam æſtate eorum vis euaneſcit, & præcipue aromatum aridorum contuſorum: at hyeme etiamſi arida contundantur, nihil tamen lædẽtur. Cum humore autem contritæ inhorreſcunt, neque vires remittunt, neque inter ſe permiſcentur. Quandoque etiam (quemadmodum in regionibus quæ hyberna ſæuitia rigent) medicamenta in humore trita ſuas vires hyeme amittunt: ſiquidem cogelantur. Sed nec etiam valde ſicca medicamenta conterenda ſunt: nam puluerulenta eorum pars quæ puriſſima facultate eſt, euaporat, & in nihilum abit. Sicca autem per ſe terenda ſunt, vt per tenuiſſimum cribrum ſine vi traiici cum humore queant: non tamen humor confertim affundendus eſt, ſed paulatim, vt ſemper ſtrigmentoſum & viſcoſum medicamentum teratur. Ex quo conſequetur, vt quæ iniecta fuerint, inter ſe cohæreant: ſi verò totus humor affundatur, metallica reſidebunt, aromatica verò innatabunt, neque inter ſe vniri cogentur, neque ſub piſtillum cadent, quippe quæ præcurrant, & cum humore confugiant. Aqua autem eſto pluuia. ea nanque tenuis eſt, & omnia permeat: ſin ſecus, collyrium vino excipiendum erit. Quæ autem ex metallicis parantur, multo tempore læuigantur: quæ ex ſuccis, exigui temporis contritione indigent. Vbi verò ſatis fuerint læuigata, gummi collyriis additur vt componãtur: & quia poſtquam ſiccata ſint, facit vt collyria non frangantur: nullam tamen propriam facultatem oculis gummi præbet. Vbi verò cõfecta fuerint, in æneo vaſe reponentur: nam quæ ad oculos pertinent, meliora ab ære fiunt. At quæ ex ſuccis conſtant, iis vtendum ſtatim eſt: quæ verò ex metallicis conficiuntur, inueterata meliora redduntur.

Vſus collyriorum & modus.

Lippitudini autem incipienti conueniunt ea quæ ex glaucio, croco, & ſarcocolla conficiuntur, idque præſertim æſtate. Defluxioni verò, quæ ex roſis, quæ ex oſſibus palmularum combuſtis, quæ ex ſummis oleæ coliculis conſtant: vehemẽtibus doloribus, quæ ex aſtere, quæ ex amylo, quæque Babylonia vocantur. Ad chemoſes verò facit collyriũ ex pompholyge, ex ceruſſa, ex nardo. Ad vlcera quæ ex thure fiunt, ad affectiones quæ inueterarint, valẽt acria collyria: eadem ad hebetes oculos accommodata ſunt. Collyriorum autem materiæ apud omnes ſunt: cæterùm in chemoſi, & vehemẽtibus inflammationibus infundere collyria conuenit, ne ſpecillũ contingens morbum irritet. In cæteris caſibus ſublinenda ſunt. Verùm oculus non eſt acie ſpecilli tangendus, ſed palpebra inferiore illita medicamentum apponendum. Illitiones verò quæ per ſubiectionem & quæ per euerſionem adhibentur, neſcio quid decori continere videntur, cæterùm non ſanant: nam quæ ex ſubiectione fiunt, oculos ſoluunt, ſpecillo obſiſtente fricãdo. Quæ verò per euerſionem admouentur, palpebris callos obducunt: quæ liquidæ vocantur, vtiles ſunt ad hebetudines & incipiẽtes ſuffuſiones, fiuntque ex Attico melle, opobalſamo, felle, & præſertim hyænæ: ſi id nõ ſit, viperæ, aut aquilæ, aut vlturis, aut perdicis, aut gallorum alborum, aut coracinorum piſcium. quandoque fœniculi ſuccum capiunt, aut oleum quod ob vetuſtatem ſit pertenue & ſolutum: aut liquorem cyrenaicum, aut cinnamomum, aut ſemen eius quod beſaſa dicitur, quod nos agreſtem eſſe rutam exiſtimamus. Humidæ porro attenuare, calfacere, & purgare poſſunt. Omnia autem medicamenta oculorum, & præcipuè liquida, ſi accommodatè admoueri debeant, non pleno capite, & mollita aluo adhibenda ſunt. Quod præſertim in liquidis ob-

A ſeruandum eſt, idque in puro aere, auſtrino, ſud dio: nam ſpirante Noto, & cælo nubilo, aut humido, aut frigido & condenſato, inutiliter admouentur. Idem vſu venit in cæteris collyriis quæ ad acumen viſus pertinent: itémque in aliis omnibus quæ ad lippitudinem faciunt, eadem aëris obſeruatio ſeruãda eſt, niſi fortaſſe quiſpiam ſic vrgeatur vt eis vtatur: quo caſu & rarò & paucis vti debebit.

De paſtillis, ex eodem libro,

Cap. XXIIII.

PAſtillorum ſunt tria genera: quorum vnum potui da- B tur, alterum in aluum coniicitur, tertium illinitur. De paſtillis verò qui potui dantur, tum dicemus quum de iis qui ægrotis offeruntur, verba à nobis fient: de cæteris nũc inſtituta eſt oratio. Eorum ergo qui induntur alii obtũdunt, alii adſtringunt, alii adurũt. Iis qui obtũdunt vtimur in iis quibus per infernas partes acria excernuntur, & quæ inteſtinum omnino mordeant. Eorũ materiæ ſunt amylum, Samius aſter, pompholyx, gummi, tragacantha, dulcis radicis ſuccus, opium, manna, bdellium. Hi paſtilli triti cum cremore ptiſanæ, aut etiam cum polline, aut cre- C more furfuris, aut lentium decocto iniiciendi ſunt. Adſtringentibus verò vtimur in quibus fluxum immoderatum ſiſtere ſtudemus, & in quibus roborare inteſtinum volumus. Horum materia eſt alumen, acacia, hypociſtis, rhus Syriacus, balauſtium, œnanthe, galla, malicorium, myrtus. Induntur hi cum ſucco roſarum, aut lẽticularum, aut plantaginis. Adurentium vſus eſt in depaſcentibus vlceribus. Fiunt illi ex ſandaracha, calce viua, ſquama æris, charta combuſta, & cæteris huius generis. Sunt autem imponendi paſtilli huiuſmodi, poſtquam ægroti comede- D rint & biberint, ne ſtomachus ab exhalatione feriatur. Præterea antequam indantur, clyſter ex muria imponendus eſt, vt vlceribus prius abſterſis paſtilli indantur, quippe qui eo modo efficaciores ſint futuri. Cæterùm quos iniecturi ſumus, in vaſculum coniectos plurimùm agitare oportet, & ita indere, ne m[illegible]litum in fundo vaſis ſubſidat. Vbi autem canalic[illegible]m ano impoſuerimus, exprimere debemus, & vertere eodem in loco, ne ſi fortè vlcere obſideatur ea pars, medicamentum concidat. Paſtilli verò qui illinũtur, parẽ vim habẽt cum iis qui infundun- E tur: nam alii adſtringunt, vt is qui ad Andronem authorẽ refertur: itémque is qui à Polyida eſt confectus, & croceus, & fuluꝰ, qui ex lanis ſordidis fiunt. Tales etiam ſunt qui ex halicacabo conſtant: valéntque ad exanthemata, herpetas, ignem ſacrum, intertrigines, ſanguinis eruptiones, & vlcera fluentia. Alii hebetant, & ad epinyctidas, carbunculos, & vlcera maligna faciunt.

De peſſis, ex eodem libro,

Cap. XXV.

PEſſi vtero ſoli admouentur. Eorum tres ſunt differen- F tiæ: alii nanque molliunt, adſtringunt alii, alii denique aperiunt. Mollientibus ad vteri inflammationes, exulcerationes, perfrictiones, ſtrangulatus, auerſiones, & inflationes vtimur. Fiunt autem ex cera Tyrrhenica, cyprino, ſuſino, pinguedine anſeris aut gallinæ, butyro inſulſo, reſina deuſta, medulla ceruina, fœnogræco, & ſimilibꝰ. Aperientes vtiles ſunt quum purgationem ſuppreſſam prouocare volumus, aut conniuentem compreſſámve vuluam emendare: hique ex melle, artemiſia, dictamno, braſſica, dulcis radicis ſucco, ruta, & ſcammonea. Adſtringentium G vſus contrarius eſt aperientibus: nam fluorem muliebrem cohibent, & vterum ſuſpenſum contrahunt, & prolapſum reprimunt. Cæterùm materiam adſtringentium ſuprà comprehendimus quum de collyriis & paſtillis loqueremur. Peſſi craſſitudo inſtar ſtrigmenti, & paulò ſpiſſior facienda eſt: deinde lana tortili linamento ſimilis duplicata medicamento tincta in os vuluæ indenda eſt, ſic vt ſtuppam oblongam alligatam habeat, quo facilè peſſus extrahatur.

De medicamentis quæ infunduntur,

H Cap. XXVI.

VTimur iis quæ infunduntur, propriè in vtero per ſpecillum, quod infundendo in ipſum liquori accommodatum eſt, quod μητρεγχύτην vocant: in ſinu verò qui ante vterum eſt, per follem. Id verò quod infunditur &

in ſinum & in vterum, eſt eiuſdem generis. Poteſt autem A infuſio mollire, adſtringere, calfacere, inflationes diſcutere, dolores mitigare: quæ omnia pro materia ex qua conſtat, ſolet efficere. Debet autem liquida eſſe, aut oleo paulò craſſior.

De vnguinibus, ex eodem libro,
Cap. XXVII.

VNguinibus vtimur in iis partibus corporis in quibus neque madefactioni neque cataplaſmatis eſt locus, vt in palpebris, auribus, ſummo naſo, & tota facie: ſiquidem à cataplaſmatis grauatur, & à madefactionibus de- B fluentibus læditur. Eadem quoque admouemus iis partibus quæ multum mouentur, quum in eis cataplaſmata conſiſtere non queant, & madefactionibus vti non poſſimus. Præterea inungimus feruidas inflãmationes, & quæ naturam eryſipelatis referunt, quæq; & à cataplaſmatis & à madefactionibus irritãtur. Exulcerationes quoque quæ in ſũma cute ſunt, & deſquamatas inungim⁹: quippe quæ à cataplaſmatis & madefactionibus aggrauẽtur: itémque ſuggilata, & laxos tumores, & alia permulta inungimus. C

Materiæ vnguinum ad frontem & oculos fluentes accommodatorum.

Ex leuibus vnguinib⁹ eſt album oui vel per ſe, vel cum roſaceo, vel cum vino adſtringẽti, vel cum ſitania farina. Valentius fit ex ouo cum manna, aut cum gũmi. Magis etiam colla aqua feruenti reſoluta, & cochleæ albæ cum teſtis contritæ, eæque vel per ſe vel cum ouo. Crocus quoque cum vino illitus mitigat, & magis etiam glaucium ex vino. Præſtantiſſimum eſt quod ex Lemnio ſigillo, & aceto, aut ſucco herbæ perdicii conficitur. Acacia itidem D fulua cum vino ſimiliter iuuat. Ex his quædam tenſam frontis & temporum cutim faciunt, & idcirco vaſa comprimunt, & ad ſanguinis defluxionem amoliendam valent: alia verò vna cum protenſione, ſua adſtrictione vaſa adſtringunt.

Vnguen faciei.

Exanthemata quæ in facie naſcuntur, ouo cum ceruſſa, aut lycio cum amurca ſuperficie tenus decocto illinũtur. Facit hoc etiã ad fiſſa labia. ſuffuſiones verò ſucco thapſiæ illinendæ ſunt, aut hyſſopo viridi. Faciem verò E maculatam prius fouere debemus thymo, aut ſatureia, aut origano, in linteum rarum coniectis, & aqua calida decoctis, & floribus impoſitis ita illinere.

Vnguen aurium quæ inflammatione obſideantur.

Aures inflammatæ, ac præcipuè ex plaga, colla cum aqua, aut myrrha cum vino, aut mãna cum vino illinuntur. Exanthemata verò capitis, poſtquam deraſum caput fuerit, cimolia cum aceto, aut betæ ſucco oblinimus: quæ humidiora ſunt, cedria: quæ glutinoſas ſanies excernunt, F amygdalino vngimus: quæ naſum & nares obſident, vnguine quod ex alumine, myrrha & aloë conſtat, curantur. Eryſipelati verò glaucium, vel ſuccum plantaginis, vel herbæ ſanguinalis aut lentiſci, aut cicutæ, aut acaciæ, aut hypociſtidos adhibemus: ſed ſuillum fel ad eryſipelata eſt omnium accommodatiſſimum. Humidæ verò pinguib⁹, vt ſeuo, butyro, cera Tyrrhenica cum roſaceo, oblinimus: pudenda verò valde adſtringentibus & attenuantibus, vt mella cum ſquama æris, aut aloë cum vino mulſo: ſed melius eſt brathy aloë inſpergere, atque G illinere: intumeſcentes verò partes in hydropicis, aut aliis generibus morborum, cimolia cum aceto, aut cum fece vini liquida, aut ipſa fæce vngimus. Corpora verò præ pinguia, ſunt tota melle cui ſal admixtus ſit, illinenda: ſed melius eſt in eiuſmodi coporibus vt calami rore vtamur. Myrmecia verò heliotropii, aut chelidonii, aut batrachii ſucco inunguntur. Epinyctidas verò liquore cyrenaico, aut parthico cum vino dulci, aut calce viua cum oleo, aut coriandri ſucco illinimus. Vermes concretos coagulum leporis, aut alterius cuiuſuis animalis illitũ educit: ad ſca- H bie obſeſſas partes cardamomum aceto illinimus. Ad ambuſta verò, ne puſtulæ excitentur, myrrha ex vino læuigata valet: ad idem facit alumen ſciſſile ex aceto & lixiuio, & calx viua ex aqua. Vnguiũ quoq; reduuias alumen liquidũ illitũ mirè iuuat. Perniones naſci non ſinit thus, & alumẽ, & ſeuum ſuillum illitum. Ad ſcabiei moleſtias & pruritus facit herba pedicularis cum viuo ſulfure & aceto. Ad tumidas eminẽtias alterci ſuccus valet: ad eminentias verò quæ in ano & pudendis ſunt, alumen ſciſſile cum myrrha ſtacte & atramento ſutorio facit.

De malagmatis, ex eodem libro.

Malagmatũ tres ſunt maximè differentiæ: alia enim ex quibuſdã ſiccis, radicibus, inquã, herbis & ſeminibus fiũt: alia ex metallicis, aut iis quæ metallicis proportione reſpõdent: alia ex ſuccis, ſeuo, lacrymis, & quæ coniunctè molliuntur. Quæ autem ex ſiccis conficiuntur, coctione nunquã egent, ſed ſolũ liquefactione. In hoc genere ſicca ſunt liquabilibus affundẽda, quoniam radices & herbæ decoquendo frigerentur. Si verò exigua portio aridorum imponatur, cætera erunt prius decoquenda, & quum ea ſatis cocta fuerint, ab igni detrahentur, & ſicca adiiciẽtur: quæ verò ex metallicis & liquabilibus fiunt, quomodo paranda ſint, tum expoſuimus quum de emplaſtris loquere- mur. Cæterùm quæ ex ſiccis conſtant, hypochondriis, & omnibus mediis partibus cõmuniter, & præcipuè ſtomacho imbecillo, aut non appenti, aut non concoquenti, aut flatus pleno conueniunt, vt quæ ex ſeminibus, quæ ex ſertula campana, quæque ex ſampſucho conſtant. Defluxione verò laboranti, aut æſtuanti, quæ ex œnanthe, quæ ex alumine, quæque ex omphacio fiunt. Lieni verò & iecori conueniunt ea quæ ex myrobalano, ex ammoniaco, ex viſco, ex aceto, ex calce, ex cardamomo, ex nitro, ex radicibus capparis cõficiuntur. Pectori & ſanguinis reiectationibus adſtringentia ſunt idonea, vt quæ ex alumine, ex œnanthe, ex ſalicibus, ex bitumine parantur. Ad tabẽ facit quod ex baccis lauri, quod ex marrubio, quod ex cardamomo, quódque ex lixiuia fit, quæ etiam iſchiadicis cõueniũt: at capiti, quod ex baccis lauri, quódque ex cachrye conſtat. Hæc autem exempli cauſa dicta ſint, quoniam alibi quæ facultates ſint malagmatum ad ſingulas res accõmodatorum, explicatum eſt. Quæ ex adipe & cera fiunt, præcipuè in neruis & articulis obduratis vtimur, & horum deſcriptiones apud omnes ſunt vulgatæ. Iis denique quæ ex materia metallica parantur, artubus obduratis, & digeſtione per halitum indigentibus, adhibentur.

De acopis, ex eodem libro,
Cap. XXIX.

ACoporum commodus eſt vſus vel in iis qui permanente & aſſidente impinguatione indigent, quum madefactiones propter earum defluxum nihil magnopere poſſint: vel in iis quibus propterea quòd morbi inueterarint, madefactiones minimè ſunt idoneæ. In quo genere ſic poſt madefactiones acopa adhibẽtur, ſicut etiam malagmata poſt cerata. Acoporum ſunt tres differentiæ: calefaciunt, molliunt, cutim ſcarificant: calfacientibus in acutis morbis vtimur, vbi neruos læſum iri ſuſpicio eſt: vel quum extrema refrigerata ſint, ita vt dificulter calfieri queant: vel quum ſudores cum perfrictione ægrum vexant: mollientibus verò, in morbis diutinis. Scarificãtium vſus eſt in diuturnis morbis qui difficulter amouentur: ſegniores ſunt, in quibus etiam ſinapiſmum commendamus. Materiam verò ſcarificantem & calfacientem tum ſumus perſequuti quum de madefactionib⁹ & emplaſtris diſſeruimus.

De iis quæ ſternumenta excitant,
Cap. XXX.

STernutamẽta excitãtibus vtimur, vel vt eos qui nimia propenſione in ſomnum detinentur, excitare feſtinemus, vel vt mentem deſipientem ad ſtatum redigamus, vel vt fœtum aut ſecundas expellamus, vel vt aculeos qui in pectore latent, in aſpectum adducamus, vel vt vertiginẽ ſedemus, vel vt aliquid expellamus quod in aures conciderit, vel vt diuturnã affectionẽ quæ in capite reſideat, amoliamur & diſcutiamus, vel vt ſpiritũ prolapſũ ſiue in parte, ſiue in toto corpore, erigamus & roboremus, vt in reſolutione, in morbo attonito, & morbo comitiali. Excitat autem ſternutamẽta caſtoreũ læuigatum. penna madefacienda eſt, & ea caſtoreum excipiendum, ac in nares indendum: & poſtquam pennam in naribus verſaris, nares

comprimendæ ſunt. Si maiore vti velimus, caſtoreo piper addemus: ſi etiam vehementiore, ſtruthium pyrethro, aut vuam taminiam piperi admiſcebimus: in quo caſu piper album adbibendum eſt. Sinapi verò non eſt accommodatum, quoniam caput replet. Præterea iis qui dicto audiẽtes eſſe poſſunt, imperandum eſt vt ſpiritum intrò attrahant, & manſuetum lumen, aut ignem, aut ſolem aduerſum intueantur. Melius eſt etiam vt ægrotis ſupinis & ſurſum verſus recũbentibus quàm ſedẽtibus, ſternutamentum excitans medicamentum imponamus: quũmque ſumpſerint, deambulent, ſi modò poſſint, ſurſúmque reſpiciant: quíque lauari poſſunt, lauẽtur, ita vt caput largè perfundatur. In caro & cataphora & ſingultu tempus accommodatum eſt vt feſtinemus: idem eſt quum ſecundas aut infantem mortuum expellere oporteat. Ne ſit autem ſternutamentum inefficax, ſed & vbi exciderint iam medicamẽta quæ abigendo fœtui prius ſumpta fuerint, vel etiã inſeſſus, ita ſternutamentum ciens medicamentum admoueatur. Idem quoque tempus in aliis obſeruandum eſt, & item in iis quæ in aures exciderunt: at in febribus tempus eſt commodum quum febris ſe remitit: in morbis diuturnis, in diebus intermittentibus. Ii verò qui præſidiorum materiam perſequuntur, vt venæ ſectionis, purgationis, clyſteris, vomitus, & localium, & maiorum, vt cucurbitulæ, arteriarum ſectionis, hirudinum, ſinapiſmique, ea quæ ſternutamenta cient, adhibere poſtremo loco debent.

De medicamentis quæ inſperguntur, quæ empaſmata vocantur, ex eodem libro, Cap. XXXI.

EMpaſmata, cataplaſmata, & diapaſmata differũt. empaſmata enim ſũt quæ, vt immoderati ſudores aut alia per halitum digeſtio cohibeatur, aut vt cutis extremitas ſcarificetur, aut pruritu tentetur, adhibentur: cataplaſmata autem dicuntur quæ vlceribus ſuperdantur: diapaſmata verò quæ ad ſuauem odorem cuti conciliandum, aut toti corpori tribuendum, aut partibus, vt alis & feminibus, accommodata ſunt. Ergo quum ſudores aut digeſtio per halitum infeſtant, vtendum eſt ceruſſa trita, aut gypſo, aut argenti ſpuma, myrto ſicca læuigata, malicorio, rhoë ſyriaco, ſorbis ſiccis tritis, polentis, amylo, polline, galla acerba, acacia. Vt autem pruritus & ſcarificationem excitemus, eos quibus empaſmata fuerint admouẽda, in ſole ſicca frictione confricamus, & prius laxamus ſenſim exercẽtes, tum empaſmata adhibemus: atque hydropicos quidem arena, fæce vini vſta, cimolia, gypſo, nitro, ſaléque: iſchiadicos, recta ſolùm ceruice ſpirantes, & diuturnis capitis morbis oppreſſos, ſulfure, ſinapi, naſturtio, cachrye, pyrethro, pipere, & nitro oblinimus.

De cataplaſmatis ex eodem libro, Cap. XXXII.

EX cataplaſmatis alia ſordidis vlceribus conueniunt, & ad ea purganda ſunt accommodata, vt æs combuſtum, eruum læuigatũ, ariſtolochia longa, panax, cadmia, & diphryges: alia comprimunt carnes excreſcentes. Comprimit autẽ placidè ærugo, ſquama: magis verò calx, fæx: vehementer verò miſy, chalcitis, atramentum ſutorium, elaterium. Conchulæ verò combuſtæ adhibentur vt morſus ab vlceribus excitatos mitigent. pinus verò & ſpina Ægyptia & cinis femoribus inſperguntur.

De diapaſmatis, ex eodem libro, Cap. XXXIII.

DIapaſmata ſunt, ceruſſa, iris, terra ſelinuſia, myrtus ſicca læuigata, lauri baccæ aridæ, manna, ſpica, folium, amomum, iunci odorati flos aridus.

De perunctionibus ex eodem libro, Cap. XXXIIII.

PErunctionibus vtimur in iis meatibus qui ſenſu percipiuntur: in quos medicamenta ad ſtrigmenti craſſitudinem indimus, vt in os, in nares, in aures, in ſedem, in meatum vrinæ. Horum vis eſt aut exiccans, aut humectans, aut adſtringens, aut incidens, aut ſoluens, aut denſans, aut læuigãs, aut ſiſtens, aut molliens, aut dolorem leniens. Ac ſiccantibus quidem vtimur in aphthis oris & cæteris humidis vlceribus: eo démque modo ſi in naribus aut aliis meatibus humida vlcera & ſaniem emittentia ſint: huius generis ſunt iris trita cum melle illita, linteum nouum combuſtum, paſtillus ex hirudinibus concrematis, amurca olei, fæx vini combuſta, & vino aut aqua reſoluta. Humidæ verò perunctiones ſiccis & carbonum naturam imitãtibus vlceribus conueniunt, qualia præcipuè in auribus & naribus oriuntur. Humectantur autem perunctiones quum ex ſuccis humectantibus parantur: quorum ſyluam quum de madefactionibus loqueremur, demonſtrauimus. Sed vitandum eſt ne ſuccos huiuſmodi capiamus, in quibus aliqua vis corrumpendi inſit: ſiquidem tales adhibiti non ſolùm ori, ſed cæteris etiam meatibus ſenſilibus nocent. Quæ adſtringunt, vlceribus oris depaſcẽtibus, & gingiuarum madoribus, & affectionibus herpetis naturam referẽtibus, itémque tonſillis, & vuæ laxationibus, & arteriæ defluxionibus accommodãtur. Adſtringentium verò materia, tum ſimplicium tum compoſitorum, eſt omnibus perſpicua. In his eſt id quod ex moris conficitur, quódque ex capitulis Punici mali conſtat, & anthera, aut cõfectio quæ ex roſis paratur. Læuigantium vſus eſt in arteria exiccata, aut quæ aſperitatem cõtraxerit, in voce rauca, in gurgulione, in tonſillis occluſis. Ex eo genere eſt tragacantha, gummi, nux pinea, vua paſſa dulcis, mel crudum, faba freſa cum melle, dulcis radicis ſuccus, confectio ex papaueris capitibus quæ ex vino ſcybelite ſit facta. Incidentibus & ſecantibus vtimur in anginis, quum ea quæ nos vexant & quæ inflant, quæ ad guttur & os pertinent, attenuare ſtudemus. Hoc verò genere continetur nitrum cum melle, ſinapis in ſuccum redacta, ſuccus braſſicæ, ſemen rutæ ſylueſtris, pyrethrum, cardamomum cum melle. Iis verò quæ denſare poſſunt, vtimur ad ea ad quæ ſiccantia diximus accommodari: huiuſmodi autem ſunt quæ refrigerant. Quæ verò mollire pollicentur, eiſdem quibus etiam humectantes, conueniunt.

De medicamentis ad aures accommodatis, ex eodem libro, Cap. XXXV.

MEdicamentorum quæ auribus conueniunt, alia ad dolores ſedandos, alia ad vlcera, alia ad aures purulentas, alia ad ſonitus accommodata ſunt. Opium papaueris lacte aut aqua reſolutum doloribus prodeſt: ad idem facit mãdragoræ & cucurbitæ ſuccus, & oleũ in quo blatta animal ſit incoctum, aut aſelli qui ſub hydriis naſcuntur, aut terræ vermes: itémque pinguedo phocæ delphiníque, & butyrum, & animalium medullæ, ſandaracha ex melle, amygdalinúmque & roſaceum, & irinum, & garus: alumẽ quoque cum melle & cedria, & paſtillus qui Heræ dicitur. A coribus verò purulentis vtile eſt lentiſcinum, terebinthina, tetrapharmacum reſolutum, confectio ex adipibus, & quæ ex cadmia conſtat, ſi reſoluatur. Ad vlcera verò quæ in auribus ſunt, adhibeatur etiam oleum in quo ſenecta ſerpentis ſit incocta, aut cuminum Æthiopicum: myrrha verò aut thus, aut veratrum nigrum, aut caſtoreum cum paſſo læuigata & inſtillata, ſonitus perſanant.

De iis quæ dentibus conueniunt, ex eodem libro, Cap. XXXVI.

QVæ dentibus adhibentur, partim concuſſis, partim eroſis, partim dolentibus, partim denigratis conueniunt. Stomatica igitur & perunctiones, vt confectio ex moris, aut quæ ex roſis fit, aut anthera, concuſſos dentes ſiſtũt: idémque faciũt diphryges, æs, ſquama cum melle, ſi dentes eis confricentur. galla quoque nigra aceto incocta, ita vt quarta pars relinquatur, prodeſt vt eo decocto dentes laborantes colluantur. liquidum etiam alumen idem præſtat. Iam & piper in loco inani dentis dolẽtis impoſitum, dolorem mitigat, eundem lenit galbanum illitum, & cera cũ maſculo thure, & acetũ, ſi os eo colluatur, & caricæ pingues, & allium, & myrrha incocta. Ne verò nigri fiant aut corrodãtur, ea ſmegmata quæ ad dentes accommodata dicuntur, faciunt: ex quo genere eſt ſal cum pulegio, aut cornu ceruino, aut ſepiæ teſta, aut ouorum læuigata putamina.

De ingreſſu in oleum, ex Herodoti libro de remediis extrinſecus occurrentibus, Cap. XXXVII.

Deſcenſus in ſolium ex oleo conueniunt iis qui diuturnis febribus cum perfrictione conflictantur: iiſque qui laſſitudine fuerũt oppreſſi,& iis quibus dum febri iactantur, dolent nerui qui oſſibus ſunt admoti. Tempus omne accommodatum eſt, omniſque ætas,ſed magis ſenilis. Atque in ſymptomatis cum febri coniunctis apti ſunt huiuſmodi ingreſſus in declinatione: in quartanis verò febribus, etiam in ſtatu. particularia verò tempora ſunt,vt in remiſſionibus in omnibus conueniant: in conuulſis verò & dolentibus,& vrinæ ſuppreſſione,vt feſtinemus. Cæterùm quinta olei pars calfacienda eſt,reliquũ in balnei ſoliis ſit:nam quod in balneis eſt, neque ſatis calidum redditur,neque totum rite ad ignem calefieret:ſiquidem ad ſecundum vſum inutile redderetur, quandoquidem nidoroſum fieret.Solium verò in quo oleum ſit, ad proportionẽ ægrotantis magnũ eſſe debebit. Locetur autẽ in tentorio, aut domo ex omni parte incluſus:eſto autẽ in ſella,ſuper qua endromis ponatur, perforata per interualla quaternûm digitorũ, cuius initia conſuta ſint lignis quadratis oblõgis:id quod facimus quia ægroti qui carnis mole ſunt onuſti, non facile à ſolio auferantur: dilabuntur enim geſtantium manus.Quod ſi cauẽdum ſit ne fiat, manib⁹ tenaciter apprehẽdenda ſunt corpora,quæ res carnes tenues & imbecillas contundit. Præterea decubitus in nudo ſolio difficilem actionem tum ſua duritia tum verò feruore efficit: æs enim vehementius incaleſcit. quam etiam ob rem iubemus vt ſpongias ſubſternant,vt ad mollia corpora ægroti adnitantur. Foramina verò adhibentur,vt poſtquam fuerint deportati, oleum defluat. Ergo cõſtitutus æger in ſella,caróque reddita æqualis per mollem & moderatam frictionem fuerit.Reuolutis autem lignis,in oleum rite imponatur: reuoluantur verò in cõtrarium ligna,vſquedũ ægr... ſubiectis ſpongiis ſtatuant, párſque ad caput ſpectans eſto ſublimior.Prima autem olei oblatio mitis eſto: vbi paululum immorati homines in humore quieto fuerint,oleum per ſe agitẽt.quique adſtant,conuenienter rationi eoſdem perfundant. Sed non eſt ignorandum, & multum, & præter animi ſententiam ex eo motu calorem excitari.Si verò feruidiore temperie indigeant,calidius oleum erit affundendum:infuſio verò ad pedes & ad ſolium fieri debet. præterea qui caput perſpergit, immergendus eſt,ſed ſpongia mollis ante oculos admoueatur. Temporis menſura definienda eſt in iis qui ſolutionis cauſa deſcendunt in oleum, vt vel rigorem,vel febrim,vel inflationes ſoluant:& in iis qui alimentũ malè diſtribuunt.in principio enim, vt corporis raritate in facie madidum vaporem capiant: poſtea verò, vt longiore tempore immorentur. Præterea ſciendum eſt, ex hoc ingreſſu in ſolium multos ſudores,atque adeò plures quàm in balneis, excitari. Quocirca vires omnium nobis ſcopi erunt propoſiti: cum quibus ſudorum etiam qui excernẽdi erunt,habenda eſt ratio.Si verò doloris,aut conuulſionis,aut vrinæ ſuppreſſionis cauſa in ſoliũ ex oleo deſcendant, non modò vires, ſed etiam eorum quæ infeſtant elationem aut diminutionem, conſiderare conuenit. Vbi autem è ſolio decreuerimus hominem educere, ligna deuoluimus, & eum auferimus: quùmque in ſella fuerit locatus,ſpõgiis calidis compreſſis,tum linteis obductum efferimus: faciem verò aqua lacteo tepore perfundimus:ſique ob exolutionem fiat, etiam frigida.his confectis eum in tentorium deferre celeriter oportet, aut in eundem locum traducere in quo fuerat prius: etenim in puro temperatóque aëre quamprimùm eum ſtatuere neceſſe eſt,eandémque diligentiam & curam quam iis deberi diximus quos animi defectio premit, adhibere. Eos autem qui morbis per circuitus redeuntibus tenentur,alternis diebus: qui verò ob aliquod ſymptoma vrgens hoc præſidio vtuntur, ſingulis diebus in ſolium demittemus.

De inſeſſu in ſolio,ex hydrelæo, ex eodem libro, Cap. XXXVIII.

A Si debiles ſint qui in hydrelæum ſe demittunt, endromide amicti ingrediantur: ſi robuſti, etiam ſine veſte id faciant. Oleum autem cum aqua diligenter miſcendum eſt,nec minus quàm ſexta pars eſſe debet: qui verò laſſitudinis aut diuturni laboris cauſa in hydrelæum deſcendunt, in ſecunda balnei domo multum temporis inſidere in ſolio debent.

De marinis,ex eodem libro, Cap. XXXIX.

Deinceps ſequitur vt de marinis dicendum eſſe videatur: hæ nanque medicamentoſa qualitate ſunt B præditæ,&ad multas affectiones valent.mordent hæ carnem, & extremitatem cutis vellicant, ſuáque denſatione ac ſiccitate humorem qui nimius redundat in corpore,bibunt atque conſumunt:quamobrẽ vtiles ſunt iis qui articuli defluctione laborãt.Sunto autem hæ tepidæ ad ſummum,vt in eis immorari ægroti diutius poſſint:nam maior caliditas citius quàm par eſt vires ſoluit: nationes verò in iiſdem fiant,vt prædictæ vtilitates capiantur.Quum verò ſint vtiles iis quorum artus defluxione tentantur, & quorum malè affecti ſunt nerui,eædem ſunt incommodæ C morbis veſicæ, aut vlceribus, & item exanthematis quæ per ſuperficiem erumpunt. Optimum eſt vt póſt earum vſum balneo vtantur: ſin minus, aqua dulci omnino perſpergantur: nam marinæ humor in corpore relictus craſſeſcit, & cum ſumma moleſtia aëris attractionibus quæ fiunt,aſſidet.Nationibus verò in mari vtantur ii qui frigida,quíque calida lauantur.poſt quos,omnes ii qui oleo ſe vnxerint, vt totam eam humiditatem quæ corpori adhæſit abluant & abſtergant,eradantur. Quoniam verò ſæpenumero affectiones exigunt multarum aquarum expe- D rientiam, optimum fuerit ſi vtendum ſit calidis & frigidis,vt ab aquis thermarum, quæ marinas etiam præcedant,initium ducamus.

De ſudorem euocãtibus,ex eodem libro, Cap. XL.

Quæ ſudorem euocant,non ſolùm iis vaporibus quos ex ſe calidos ſiccóſque mittunt, vtilitatem afferunt: (huius enim cauſa idem faciunt, quæ ad illorum imitationem excogitantur) ſed quadam etiam propria eorum E facultate. Etenim tenues euaporantéſque exhalationes in puro & vndique aperto aëre perlatæ, morborũ ſobolem in corporibus eliquant, & reliquum carnis cõdenſant, & totam corporis molem calefaciunt. eadem res ſpiritum firmat,ſique aliquid in eo craſſum & perhumidum fuerit, excernit, ſimúlque humorem qui in capite inſedit, conſumit. Vtplurimum verò contrariam vim aquis ſpontè naſcentibus id habet. Eſt autem iis accommodatum qui caput dolent, quíque ſcotomatici ſunt, & qui difficulter F audiunt,& quos aurium ſonitus vrgent: itémque oculis ſuffuſis & ſtomachi madoribus,& defluxionibus,& exanthematis in cute efflореſcentibus:malo etiam corporis habitui, & regio morbo inueterato: iis itidem qui & multam & ſegnem carnẽ aceruarunt.Morbos quoque incurabiles ſanat:nam hydropẽ quem catasarca vocãt nullo alio præſidio vtentem, emendat & corrigit.idem iuuat eos quos aſcitas nominamus. Qui permanentibus diuturniſque morbis tenentur, poſt acceſſiones vti ſudorem euocantibus debent:qui verò prædictorum morborum cauſa experiuntur,ſtatim nulla mora interpoſita vtantur.Ne- G que enim in partibus malè affectis licet fluxum intueri, quum inanitiones ex toto corpore æqualiter fiant: ſiquidem humores ex omnibus partibus expelluntur,caróque humiditates emittens,cum quadem denſa compreſsione ſiccatur, vt ne id quidem quod ſibi infundi poſſit, excipiat.Poſt exudationes alii in balneas & marinas natationes ſe demittant: alii ſolis natationibus contenti ſint: alii calida aut frigida aqua perfundantur.Ordo autem qui in iis vtendis ſeruandus eſt, ſimilis ſit ei quem in aquis per- H ſcripſimus. Quæ verò ad imitationem eorum quæ ſuapte natura ſudorem euocant, excogitantur fomentatiunculæ, quæ multo minorem vtilitatem quàm pollicentur afferant,quum caſus vrget,adhibeantur.

Galeni, de remediis metaſyncriticis, Cap. XLI.

IN omnibus diutiſſimè inueteratis morbis, quum cætera auxilia nihil profecerint, omnes fere ea remedia quæ methodici metaſyncritica nominant, adhibere conſueuerũt. Ego verò, vbi intemperies quædam humida & frigida, aut per ſe ipſa in partibus affectis ineſt, aut propter huiuſmodi humorum frigiditatem fuerit exorta, medicamenta ex ſinape, & thapſia, atque ex ſimilibus adhibeo: ad ſiccas verò & calidas non vtor. Cæterùm qui dignoſcere affectiones non poſſunt, ad eiuſmodi medica- B menta, velut ad ſacram (vt aiunt) anchoram confugiunt, & ſæpe id quod opus eſt efficunt, quòd pleroſque homines eiuſmodi affectiones ob malam & vitiatam victus ratio- A nem infeſtent.

Quæ ruborem inducant, Cap. XLII.

NAſturtii ſemen coxendicũ capitiſque dolores, & cætera omnia quibus rubore opus eſt, excalfacit æquè ac ſinapis, eodémq; modo helenii radix: eáque continuis articulorũ lapſibus, qui ex humore procedunt, opitulatur. Fimo autem colũbarum ſylueſtrium frequentiſſimè vtor: eo etiã cum ſemine ſinapis contuſo & cribrato pro ſinapi vtor in iſchiade, hemicrania, tenebricoſis & terrificis imaginationibus, cephalæa, laterum, ſcapularũ, tendinũ, lumborúmque doloribus diuturnis. Iam verò facit etiã ad renum vitia, & ad colicas affectiones, & ad pedum articulorúmque dolores, quum nondum callum obduxerint.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM liber vndecimus.

Ex Dioſcoride, de ſimplicium medicamẽtorum facultate, per ordinem literarum ab A vſque M. & eorundem apparatus.

A

ABrotonum quod fœmina dicitur, arboris ſpecie frutex eſt, ſubcandidus, foliis circum ramulos minutim inciſis ad ſeriphi modum, florum plenus, corymbis in ſummo auri fulgore comãtibus. quod æſtate natum eſt, id guſtui amarũ eſt: tale autem Siculum videtur eſſe. Alterum verò mas vocatur, éſtque ſarmẽtoſum: folia habet tenuia, vt abſinthium. plurimum in Cappadocia, Galatia, & Hierapoli Syriæ naſcitur.

Agallochum lignum eſt quod ex India atque Arabia aduehitur, thyiæ ligno ſimile: éſtque odoratum, cum amaritudine quadam guſtum adſtringens. cortex corii ſimilitudinem habet, éſtque verſicolor.

Agaricum fertur radix laſerpitio ſimilis, non denſa ſuperficie, ſicut laſerpitium, ſed tota rara. eius alterum mas, alterum fœmina. Præſtat autem fœmina, rectas intus habens diuiſiones: maſculum verò rotundum eſt, & vndique concretum. vtrique guſtus in initio dulceſcens, mox vbi diffunditur, amarus. Naſcitur etiam in Galatia Aſiæ, & in Cilicia in arboribus: ſed friabile & infirmum.

Ageratum frutex eſt ſurculoſus, duorum palmorũ longitudine, humilis, ſimplex, origano valde ſimilis, vmbellam habens, in qua maximè bullæ aureæ ſunt: elichryſo minor.

Anchuſa (quam alii calyca, alii onocleam vocant) folia habet lactucæ, cuius acuta ſint folia, ſimilia, hirſuta, aſpera, magna, multa, vndique ab radice per terram ſparſa, ſpinoſáque radix: eſt digiti craſſitudine. ſanguinei coloris æſtate prouenit, manúſque inficit. naſcitur autem læto ſolo.

Eſt & alia quam Alcibiadium aut Onocholes vocauerunt. Differt hæc à ſuperiore, quòd minora folia habeat: æquè autem eſt aſpera, ramulóſque habet exiles, in quibus flos eſt, purpureus aut puniceus: radices rubras oblongas, & per meſſem ſanguineo quodam ſucco fluentes: naſcitur autem ſolo arenoſo.

Quinetiam alia anchuſa eſt quæ lycopſis nominatur, huic adſimilis: habet autem fructum puniceum, quem ſiquis commanducatum in os ſerpentis inſpuerit, eum enecabit.

Lycopſis verò quæ à quibuſdam anchuſa vocatur, folia habet lactucæ foliis ſimilia, ſed longiora & craſſiora, & aſpera, ad caput radicis decidua. Caulis exit lõgus, aſper, rectus, adnatis multis cubitalibus aſperis, in quibus flores parui purpurei ſunt. radix rubra & adſtringens. naſcitur in campeſtribus.

Adiantũ (quod alii polytrichon vocãt) folia habet exigua, coriandro ſimilia, & in extremo inciſuris diuiſa. Cauliculi ex quibus exoriuntur, nigri, extremæ gracilitatis, dodrantales: nec florem, nec fructum fert. radix eſt inutilis.

Adiantũ aliud eſt (quod trichomanes aliqui appellant) filici ſimile, paruum, læue: foliis tenuibus in ordine vtrinque digeſtis, lenti ſimilibus, contrariis inter ſe, in ramulis paruis, tenuibus, acerbis, ſubnigris.

Ægilops herbula eſt, folia habens tritico ſimilia, molliora tamen. In ſummo autem capite duo aut tria ſemina rubra fert, inter quæ ariſtæ veluti capilli prodeunt.

Aizoon (*id eſt, ſemperuiuum*) magnum (alii buphthalmõ, *id eſt, bubulum oculum*, alii ſtergethron, *hoc eſt, amorem concilians*, vocarunt) caules cubitales emittit, & etiam maiores pollicis craſſitudine, pingues, egregiè virentes, inciſuras habentes vt vallaris tithymalus. Folia habet pinguia, pollicis magnitudine, in acumine linguæ ſimilia. quæque inferiora ſunt, in terram conuexa ſunt: quæ verò in capite, concreta inter ſe, circulum oculi inſtar circunſcribunt. Naſcitur in locis montanis, & ſupra domicilia in vaſis fictilibus quidam ipſum conſerunt.

Aizoon minus in parietibus & vmbroſis ſepulchris & petris, & murorum coronis naſcitur. cauliculi multi ab vna radice prodeunt, repleti foliolis pinguibus, paruis, & in ſummo acuminatis. Exit etiam è medio caulis, dodrantali fere magnitudine, vmbellam habens, floréſque tenues virides, multos. folia verò eandem quam ſuperius vim habent.

Aizoi tertium genus videtur eſſe quod alii portulacam agreſtem aut telephion vocant. Folia habet latiora ad portulacæ ſimilitudinem, itémque hirſuta. naſcitur in petris.

Æthiopis folia habent verbaſco ſimilia, valde hirſuta, & denſa, in orbem circa imam radicem redacta. Caulem quadrangulum, aſperum, apiaſtro aut arctio ſimilem, multis alis concauum. ſemen erui magnitudine in ſingulis vaſculis geminum: radices ab eodem fundo numeroſas, longas, craſſas, ſapore glutinoſo. Siccatæ verò nigræ, duræ, & cornibus ſimiles redduntur. plurima naſcitur in Meſſenia & Ida monte.

Acacalis fructus eſt fruticis in Ægypto naſcentis, qui

plenæ: nigro foris cortice, intus albo. A

Argemone eſt tota agreſti papaueri ſimilis. folia habet anemones diuiſa, caulem puniceo flori ſimilem. caput rhœadis papaueris, ſed oblongius, & latius in parte ſuperiore. radix eſt rotunda, liquorem emittit croci ſaporis, acremque.

Ariſarum perexigua herba eſt, radice ad oliuæ magnitudinem, éſtque aro acrior.

Ariſtolochia rotunda folia habet hederæ figura. odorata cum acrimonia, ſubrotunda, tenera, multis germinibus ab vna radice prodeuntibus. B ſarmenta oblonga ſunt, albi flores, pileolis ſimiles: quod in eis ineſt, rubrum eſt, & malè olet. Longa verò ariſtolochia folia habet oblongiora quàm rotunda, & ramulos exiles, longitudine dodrantis, florem fert purpureum, malè olentem, qui quum cœpit effloreſcere, piro fit ſimilis. rotundæ autem radix orbiculata eſt ad modum rapi: longæ verò radix eſt craſſitudinis digiti dodrantaliſque, aut maior. vtrique folia ſunt intus buxea, amara, & viroſa. Eſt etiã quædam longa quæ clematitis vocatur, quæ ramulos exiles habet, folia ſubrotunda, ſemperuiui minoris ſimilia, floribus referta C qui ſimiles rutæ ſint. radices eius ſunt longiſſimæ ac tenues, quæ corticem craſſum & aromaticum odorem referentem habent, qui propriè conficiendis vnguentis eſt idoneus.

Arcion (ſunt qui proſopida vocent) folia habet cucurbitæ ſimilia, maiora tamen & duriora, & nigriora, & hirſuta. caule vacans herba eſt, radix magna & alba.

Arction (alii arcturum vocãt) foliis eſt verbaſco ſimilibus, hirſutioribus tamen, rotundioribúſque, radice tenera, alba, dulci, caule longo, molli: fructu denique cymino paruo ſimili. D

Arnogloſſum, *hoc eſt plantago*, (quam alii heptaneuron, alii polyneuron vocant) duplex eſt, maior & minor. nam minor plantago folia habet longiora & anguſtiora, ac læuiora, caulem angulo[ſum], in terram inclinatum, flores pallidos, ſemen in ſummo caule: maior verò eſt virentior, latiore folio, oleris figura. caulis etiam huius anguloſus eſt, ſubruber, cubiti altitudine, à medio vſque ad verticem tenui ſemine circundatus. radicibus nititur teneris, multis, hirſutis, albis, digiti craſſitudine.

E Arum (quod lupha à Syris vocatur) folia emittit dracontii foliis ſimilia, minora tamen, & maculis minus diſtincta. caulem dodrantalem fert, ſubfuluum, piſtilli ſpecie, in quo croci ſapore fructus eſt. radix alba, ad dracunculi radicem accedens, quæ quoniam minus acris eſt, ideo elixa eſtur. ſale condiuntur folia, & veſca fiunt: per ſe etiam ſiccata, elixa comeduntur.

Artemeſia plerunque in maritimis locis naſcitur. herba eſt fruticoſa, abſinthio ſimilis, ſed maiora pinguioráque ei ſunt folia: éſtque eius altera virens, foliis latioribus, itémque ramulis: altera tenuior, exiguo flore, albo, F graui odore. æſtate autem floret. Nonnulli verò in mediterraneis locis naſcentem herbulam ramis tenuioribus, ſingulari caule, admodum exiguum, flore refertam tenui, cuius color ceræ ſimilis eſt, artemiſiam appellant: eſt enim hæc odoratior quàm ſuperior.

Aſarum folia habet hederæ ſimilia, ſed multo minora & rotundiora. flores inter folia ad radicem purpureum alterco aut cytino ſimilem, in quibus ſemen eſt acino ſimile. radicibus innititur multis, geniculatis, tenuibus, laxis, gramini ſimilibus, ſed multo gracilioribus, & odoratis, & calfacientibus, & linguam mordentibus. G naſcitur montibus vmbriferis: plurimùm verò in Ponto, & in Phrygia, & Illyride, & Iuſtinis Italiæ montibus.

Aſclepias ramulos longos emittit, in quibus folia ſunt hederæ ſimilia: radices habet multas, tenues, odoratas: flores grauis odoris: ſemen, quale eſt pelecini. in montibus naſcitur.

Aſcyron (quod androſæmon quidam vocant) hyperici eſt ſpecies, magnitudine differens, ramulis maioribus, H fruticoſius, & puniceum. flores luteos profert, fructum hyperico ſimilem, odore reſinæ, cuius attritu digiti fere cruentantur, vt vel ob hanc cauſam ἀνδρόσαιμον ſit vocatum.

Aſphalathus probatur qui grauis eſt, quiq; detracto cortice rubeſcit aut purpuraſcit, denſúſque eſt, odoratus, guſtu amareſcens. Eſt & aliud eius genus album, lignoſum, inodorum, quod etiam deterius cenſetur.

Aſplenum (ſunt qui ſcolopendrium, qui hemionium, ſunt etiam qui pteryga vocant) habet autem folia ſcolopendræ animali ſimilia, eáque plura, & ab vna radice prodeuntia. in petris & parietibus ſiliceis, & opacis, caule, floribus, fructu vacantia naſcuntur. inciſuris verò vt polypodium diſtincta ſunt, ſubflaua inferius & hirſuta, at ſuperius viridia.

Aſtragalus frutex in terra eſt, foliis & ramulis ciceri ſimilibus, floribus purpureis paruiſque. radix ei ſubeſt rotunda, grandis raphani modo, adnatas appendices firmas habet, itemque nigras, duriſſimas, vt cornua inter ſe implicitas, guſtúque adſtringentes. naſcitur locis vento perflatis niualibúſque. copioſè in Phæneo Arcadiæ prouenit.

Aſter Atticus, aut bubonium, ramulus eſt lignoſus, in quo ſummo flos eſt luteus, qualis eſt anthemidis. capitulum vndique diuiſum: foliola quoque habet ſtellæ ſimilia. folia verò quæ circa caulem ſunt, oblonga ſunt atque hirſuta.

Aſphaltus, *hoc eſt bitumen*, præſtat cæteris Iudaicum: probatum autem eſt quod purpuræ modo ſplẽdet, odore intento, & graue: nigrum verò & ſordidum, prauum eſt: adulteratur pice admixta. Naſcitur in Phœnice & Sidone, & Babylonia, & Zacyntho. Vocatur etiam quoddam bitumen nepta aut aphtha, éſtque id quod ex bitumine Babylonio excolatum eſt, colore candido: quin nigrum etiam inuenitur, quod vim ignium rapacem habet, ita vt per interualla ipſos arripiat. Valet hoc ad ſuffuſiones & albugines oculorum.

Atractylis, aut cnicus agreſtis, ſpina eſt cnico ſimilis, multo autem minor. folia in ſummo ramulo habet: magna ex parte nuda eſt: ea fœminæ pro fuſis vtuntur. habet etiam comam in ſummo aculeatam. flos pallidus eſt, radixque tenuis.

B

Balauſtium eſt agreſtis punici flos: eius multa ſunt genera: ſiquidem & album, & purpureũ, & roſei coloris inuenitur. eſt autem cytino punici ſimile. exprimitur ex eo ſuccus, vt hypociſtis & cytinus.

Baccharis herba eſt odorata, quæ coronamentis inditur, cuius aſpera ſunt folia, caulis anguloſus, dodrantis altitudine, ſubaſper, adnata etiam habens. flos ei eſt purpureus, albicans, radices nigro cinnamomo ſimiles: amat autem aſpera & ſqualida loca.

Balanos, *id eſt glans*, vnguentaria, fructus eſt arboris quæ myricæ eſt ſimilis, qui fructus auellanæ nuci quam ponticam vocant, eſt æqualis: cuius interior pars expreſſa humorem, vt amara amygdala, ex ſe mittit, quo ad precioſa vnguenta vtuntur pro oleo. naſcitur in Æthiopia, & Ægypto, & Arabia, & ad Petram Iudææ oppidum. excellit bonitate quæ recens eſt, plena, alba, cui facilè cortex detrahitur.

Ballote (ab aliis nigrum marrubium vocatur) caules quadratos ex ſe mittit nigros, ſubhirſutos, ab vna radice permultos: folia habet marrubii, ſed maiora, & rotundiora, nigra, & hiſpida, ex interuallis in caule diſpoſita, apiaſtro ſimilia, fœdi odoris. quamobrem hanc nonnulli apiaſtrum appellauerunt. flores quoque in rotæ ſpeciem caules circumplectuntur.

Batos Idæa, *id eſt rubus*, hoc nomen inuenit, quia plurima eius copia in Ida naſcitur, éſtque hic rubus multo tenerior quàm caninus, ſpináſque paruas habet, atque ſpinis vacans inuenitur.

Batrachion, *id eſt ranunculum*, appellant quidam agreſte apium. huius genera ſunt plura: vnum enim coriandri habet folia, latiora tamen, & ſubalba, & pinguia: florem luteum, quandoque purpureum: cauſem non craſſum, ad cubiti altitudinem, cui radix alba & longa adiuncta eſt, quæ ellebori modo appendices habet. naſcitur ſecũdum aquarum decurſus.

Secundum genus eſt geniculoſius, & longiorem habet

caulem,& pluribus foliorum ſectionibus, atque acerrimum.

Tertium verò eſt admodum exiguum,moleſti odoris, aurei floris: cui accedit etiam quartum eidem ſimile,ſed lacteo flore.

Bdellium eſt arboris Arabicæ lacryma. probatum autem eſt quod guſtu amarum eſt,tranſlucidum,ad glutinis taurini modum,interius pingue,facilè molleſcens,lignorum & ſordium expers,in ſuffitu odoratum,vngui ſimile. Eſt autem quoddam ſordidum & nigrum, in offas cõuolutum,aſpalathi odore,quod ex India aduehitur. ex Petræa quoque Arabia reſinoſum & liueſcens affertur, bonitate inferius. Adulteratur gũmi admixtione: quódque tale eſt,non ita amareſcit in guſtu, nec ita odoratum in ſuffitu eſt.

Betonica herba eſt cuius caulis eſt quadratus, tenuis, altitudine cubiti & aliquanto maior:folia longa, mollia, quercui ſimilia,quorum ambitus inciſuris diuiſus eſt,odorata: quæque ad radicem ſita ſunt,maiora. in ſummo autem caule ſemen eſt ſatureiæ modo ſpicatum. Huius folia legenda ſunt, & ſiccanda, quorum etiam frequentior eſt vſus. radicibus tenuibus,vt veratrum,innititur.

Bretanica (aut Vettonica) herba eſt quæ ſylueſtris lapathi habet folia, ſed nigriora & hiſpidiora, guſtum adſtringentia. caulem non magnum producit,radicem verò exilem & breuem. ſuccus ex foliis exprimitur, qui ad ſolem & ad ignem cogitur.

Bechion(*hoc eſt,tuſſilago*)folia habet hederæ,ſed maiora, ſex aut ſeptem à radice prodeuntia, inferius alba, ſuperius virẽtia, in angulos multos abeuntia. caulis eſt dodrantis altitudine,flos pallidus,verno tẽpore: ſed quamprimum & flores & caulem amittit, radix tenuis eſt. naſcitur prope aquarum ſcaturigines & rigua loca.

Bulbus,qui ad ciendum vomitum accommodatus dicitur,folia habet corrigiæ modo lentiora, & multo longiora quàm is qui edendo eſt: radicem verò illi ſimilem, circa quam niger eſt cortex. hæc per ſe in cibo ſumpta, & item eius decoctum potui datum, vomitus mouet.

Botrys tota eſt lutei coloris herba, & in multas alas ſparſa,ſemen totis ramulis adnaſcitur, folia habet cichorio æqualia.tota ſuauem odorem ſpirat, & ideo veſtibus immiſcetur. naſcitur præcipuè circa profluentes aquas & torrentes.

Bugloſſum eſt verbaſcò ſimile. folium humi ſparſum, aſperius,nigrius,& minus.bouis linguæ ſimile.

Bunion, ſunt qui action vocent. Napus caulem quadratum,oblongum,craſſitudine digiti emittit, folia fert apii ſimilia,ſed multo tenuiora,coriandris proxima. flos vt anethinus: ſemen odoratum eſt,alterco minus.

Butyrum probatum ex pinguiſſimo lacte,quale eſt lac pecudum, conficitur. ex caprino quoque fit in vaſis agitato, quo motu quod pingue eſt,à reliquo lacte ſecernitur.Fuligo etiam ex butyro colligitur,hoc modo:butyrũ in lucernam nouam infunde, accende, vas obtura fictili anguſto,quod ſupernè fiſtulæ formam, infernè verò foramẽ habeat vt clybani:idque finito ardere.vbi primum butyrum abſumptum fuerit, aliud affunde, idque facito vſquedum tantum fuliginis quantum volueris effectum ſit:penna poſtea deradito,atque vtitor.

Buphthalmõ caules profert teneros,folia fœniculo ſimilia,flores luteos,anthemide maiores,oculi ſimilitudine,vnde etiam nomen inuenit.naſcitur circa vrbes.

Brabe herba eſt cubiti altitudine, tenues ramos multóſque ſpargens:& ex vtroque latere folia,ceu lepidii,ſed molliora & candidiora.in ſummo vmbellam gerit ſambuci figura,in qua candidi flores inſunt.

Brathy, *hoc eſt*, *herba Sabina*, duorum generum eſt: alterum foliis cupreſſi ſimile,ſpinoſius tamen, grauioris odoris,& acre,feruidǽque naturæ. curta eſt hæc arbor,& in latitudinem magis effunditur, eiúſque foliis ad ſuffitus nonnulli vtuntur.alterum verò genus eſt myricæ foliis ſimile.

Bryon, vel ſplanchnon, *id eſt*, *muſcus*, in arboribus cedro, populo alba, & quercu inuenitur. cæteris præſtat

A cedrinus,viridis,montanus. ſecundo loco cenſetur is qui ex alba colligitur populo. ex quo etiam probatur is qui odoratus albuſque eſt: nigricans verò eſt deterior.

Bryon marinũ naſcitur in lapidibus, & piſcium teſtis prope mare,capillaceum, gracile, caulis expers, egregia adſtringendi vi præditum.

Bryopteris naſcitur in muſcoſis vetuſtarum quercuum partibus,filici ſimilis,ſed multo minoribus foliorum inciſuris. radices habet implicitas,hirſutas,ſapore cum dulci,acerbo.

B

Γ

Gallium(ſunt qui gallarium vocent,eo quod *γάλα*, *id eſt lac*,inſtar coaguli cogat) ramulum & foliũ aparinæ ſimillimũ habet,ſed rectum:& in eo ſummo flos luteus,tenuis,denſus, multi odoris inſidet: naſcitur in paluſtribus locis.

Galiopſis, aut galeobdulon, totus frutex cum caule & foliis,vrticæ eſt ſimilis,ſed læuiora ſunt folia:& in attritu valde grauis odoris. flores tenues & purpurei. naſcitur C circa ſepes,ædificia,& ſemitas vbique.

Gentianæ folia quæ ad radicem ſunt, iuglandi nuci aut plantagini ſunt ſimilia,colore ſubrubra: quæ verò in medio caule,& præſertim iuxta cacumen, paululum diſſecta. Caulis eſt vacuus, cauus, digiti craſſitudine, altitudine binûm cubitorum,geniculis interſeptus,ex maioribus interuallis foliis circundatus.Semen habet in folliculis latum,læue,glumoſum,quod ad ſpondylii ſeminis ſimilitudinem accedit: radicem verò lõgam ariſtolochiæ ſimilẽ,craſſam,amarámque.naſcitur in celſiſſimis mon- D tium verticibus, itémque vmbroſis locis & aquoſis.Succus autem ex radice ad hunc modum exprimitur. contuſa radix quinque diebus in aqua maceratur:tum ex aqua decoquitur donec radices ſuperſtent. vbi aqua refrixit, linteo excolatur, & coquitur donec ad mellis cõſiſtentiã redigatur,& in teſtaceo vaſe reponitur.

Geraniũ folia diſſecta ane[illegible] ſimilia habet,verùm longiora radix ei rotunda eſt,& quum eſtur,dulcis.

Glaucium ſuccus eſt herbæ ad Hierapolin Syriæ vrbẽ enaſcentis. habet folia cornuti papaueris foliis ſimilia, E ſed pinguiora, & humi depreſſa, grauis odoris, guſtanti amara. Succo abundat qui crocei coloris eſt. Eius folia incolæ in ollam coniecta in furnis ſemicalidis calfaciunt vſquedum flacceſcant, tum contundunt, ſuccúmque exprimunt,qui quoniam refrigerandi vim habet, ad oculorum medicinas in principio adhibetur.

Glaux cytiſo aut lenticulæ folia habet ſimilia, quorũ inferna pars candidior, viridis ſuperna.ramuli quini aut ſeni prodeunt è terra,tenues, ab radice dodrantem alti, flores purpurei,vt albæ violæ,ſed minores. naſcitur pro- F pe mare.

Gleucinum, *hoc eſt muſteum*,vnguentum ſimplex cõficitur ex omphacino oleo,iunco,calamo, nardo celtico, ſpatha,aſpalatho,ſertula campana,toſto,& muſto,circundato vinaceis vaſe quod aromata, vinum & oleam contineat.triginta diebus bis in die mouetur,tum expreſſum oleum reponitur.

Glycyrrhiza, *hoc eſt*, *dulcis radix*, naſcitur plurima in Cappadocia & Ponto. breuis frutex eſt,ramulóſq; duûm habet cubitorum,in quibus folia denſa ſunt, lentiſco ſi- G milia,pinguia, & tangenti glutinoſa. flos ei ſimilis hyacintho eſt,fructus pilularum platani magnitudine,ſed aſperior,qui ſiliquas habet,vt lẽticula, rufas & longas. radicibus innititur longis, buxei coloris, vt gentiana, ſubacerbis, dulcibus: è quibus, vt ex lycio, ſuccus exprimittur.

Glycyſis, *id eſt pæonia*, caule naſcitur fere duorum dodrantum altitudine,multa habẽs adnata.Huius duo ſunt genera: mas, folia regiæ nucis ſimilia fert:fœminæ diuiſa ſunt folia,vt ſmyrnio. ſummo caule ſiliquas emittit H amygdalis ſimiles in quibus apertis rubentia grana exigua,multa acinis punicorum ſimilia, & in medio nigra, quinque aut ſex purpurea inueniuntur. Radix maris tenuis eſt, digiti craſſitudine, dodrantis verò longitudine, guſtu adſtringens, alba. Fœminæ verò radicibus

appendiculæ,ceu glandes, ſeptem aut octo inhærent,vt in aſphodelo cernitur.

Glechon, *id eſt pulegiū*,herba eſt nota omnibus:attenuat, calfacit,concoquit.potui data menſes,ſecundas, & fœtus extrahit. Pulegium autem cum melle & aloe potum ex pulmone educit,conuulſis auxiliatur, nauſeas & ſtomachi morſus ex poſca permulcet,nigram bilem per aluum euacuat,ex vino epotum venenatorum ictibus ſubuenit: naribus cum aceto admotum eos quos deficit animus, reuocat.ſiccatum,tritum,combuſtúmque, gingiuas confirmat.Inflammationes omnes cum polēta emplaſtri modo ſuperdata lenit. podagris ſubuenit per ſe impoſitum, vſquedum rubeſcat locus , cum cerato varos extinguit. ſpleniticis quoque cum ſale illitum prodeſt.Pruritus eius decocto lauando ſedantur . in inſeſſionibus denique ad inflationes,duritias & conuerſiones vuluæ eſt accommodatum.

Gnaphalium:huius foliis quæ alba & mollia ſunt,quidā pro tomento vtuntur: quæ quidem folia ex vino auſtero pota ad dyſenteriam ſunt efficacia.

Gongyle,*id eſt rapum*,huius radix decocta alit,inflat,flaccidas carnes creat, venerem ſtimulat, eiuſdem aſparagi decocti in cibo ſumpti vrinam cient. ſemen antidotis & theriacis quæ lauando dolori ſunt, inditur. ſed ſylueſtre rapum in agris naſcitur, frutéxque eſt cubiti altitudine, ramis refertus:in ſummo læuis,& folia item læuia,digiti craſſitudine,aut maiora:ſemē in calyculatis ſiliquis fert, cúmque ea inuolucra aperiūtur: alia intus ſiliqua viſitur ad capitis figuram accedens,quo ſemina parua nigra cōtinentur:quæ quum franguntur,alba intus ſunt.

Δ

Daucus creticus,fœniculo ſimilia habet folia,ſed miniora tenuioráque,colem dodrantis,vmbellā coriandro ſimilē,flores albos,in quib⁹ acer ineſt fructus,albúſq; & hirſut⁹,ſuauis odoris in[illegible]o. radix digiti craſſitudine & dodrātis lōgitudine eſt. naſcitur ſaxoſis & apricis locis. Alter etiā eſt agreſti apio ſimilis,aromatic⁹ acer,odoratúſque,& guſtui feruēs.ſed Cretic⁹ eſt præſtātior.Tertiū porro genus eſt folio coriandri, albo flore, capite & fructu anethi ſimilibus:habétque erraticæ paſtinacæ vmbellam oblongi ſeminis,vt cumini,acríſque plenam.

Daphne(*id eſt laurus*)quædam tenui folio,quædam latiore conſtat. vtraque calfaciendi & molliendi vim habet:quocirca decoctum earum inſidendo vuluæ & veſicæ affectionibus conuenit.folia virentia leuiter adſtringunt:trita atque illita veſparum atque apum ictibus medentur. eadem quoque cum pane aut polenta ſuperdata, inflammationes cunctas leniunt: pota verò ſtomachum ſubuertunt,& vomitus cient.

Daphne,*hoc eſt laurus*,Alexandrina,folia ruſco ſimilia, ſed maiora,& molliora,& candidiora habet. fructum in mediis fert rubrum, ciceris magnitudine.ramulos humi ſpargit dodrantales,aut etiam maiores. radix ei ruſco ſimilis eſt,ſed maior, odoratáque & mollior.naſcitur mōtanis locis.

Daphnoides frutex exiguus eſt,cubitalis, ramos habet multos à medio in ſuperiorem partem corrigiæ modo flexiles,in quibus inſunt folia.eorum ramulorum cortex eſt egregiè glutinoſus.folia lauri,molliora , graciliorάque,& fractu facilia, quorum guſtatu os & fauces mordentur atque incenduntur.flores candidi,bacca nigra,vbi matura eſt:radix inutilis:naſcitur locis montanis.

Delphinium(ſunt qui diacriſin,qui hyacinthum vocāt) ramos ab vna radice duorum dodrantum longitudine & aliquādo maiores emittit:in quib⁹ foliola diuiſa tenuia, oblonga viſuntur,delphini formam referentia, vnde ei nomē eſt datum.flos ſimilis albæ violæ eſt, purpureóque colore:ſemen in ſiliquis milio ſimile continetur. Alterū quoque delphinium eſt quod ſuperiori eſt ſimile, ſed ramos foliáque habet multo quàm ſuperius graciliora.

Dictamnum(ſunt qui agreſte pulegium vocent)Creteſis herba eſt,acris,læuis,pulegio ſimilis,ſed foliis maioribus,quæ tomēto & lanoſa pube ſunt obducta: ea neque
A florem,neque fructū fert.facit ad omnia ad quæ ſatiuum pulegium,ſed efficacius. Quod verò falſum dictamnum vocant, pleriſque locis naſcitur antedicto ſimile, ſed minus acre eſt, & non æquè efficax. Affertur etiam ex Creta aliud dictamni genus, foliis ſiſymbrii, ramis maioribus, in quibus flos inſidet origano ſylueſtri ſimilis, niger, & mollis: odor foliorum medius inter ſiſymbrium & ſaluiam eſt iucundiſſimus.

Dipſacon,*id eſt,labrum Veneris*, inter aculeatas referunt:
B caulē habet excelſum aculeatúmque, folia caulem complectentia,lactucæ ſimilia,in ſingulis geniculis bina,oblonga, ceu bullas quaſdam intus & extra in medio dorſo aculeatas habentia, concauo, quà ſe in geniculis coniungunt,ſinu, quo rores & pluuiæ continentur : vnde etiam *διψακον,id eſt,ſitientis* nomē inuenit in cacumine caulis ſingula capitula ſurculis inſunt, oblonga,ſpinoſa, echino ſimilia, quæ quum aruerunt, candida videntur. habent & capitula illa diuiſa vermiculos in media medulla.

Dorycnium Crateuas halicacabum aut caleam vocat. frutex eſt oleæ nuper prodeunti ſimilis: ramulos habet cubito breuiores: naſcitur in petris non procul à mari,
C foliis oleæ ſimilibus colore,minoribus tamen, firmioribus, & valde ſcabris:flore candido, in cacumine ſiliquis, vt ciceris,dēſis, in quibus exigua ſemina quinque aut ſex inſunt, rotunda, exigui erui magnitudine, læuia, firma, varia. radix ad digiti craſſitudinem,& cubiti longitudinem accedit.

Dracunculum magnum aliqui aron, (aliqui iſaron appellant) naſcitur is vmbroſis locis circa ſepes.caulem habet læuem, rectum, fere duorum cubitorum , ad baculi craſſitudinem,pro tempore verſicolorem,vt angui ſimi-
D lis videatur : vincunt tamen in eo purpureæ maculæ. folia inſtar lapathi, inter ſeſe implicita. fructum in ſummo caule racemoſum fert , cinereo primùm colore, mox vbi maturuit, croceo puniceóque. Radixque ei ſatis magna eſt, rotunda,alba,quæ tenui cortice veſtitur. Minor verò dracunculus habet,hederæ folia,magna,candidis maculis inſignia: caulem rectum , duum cubitorū, varium,draconis formam præ ſe ferentem,purpureis variegatum notis,baculi craſſitudine:fructum in cacumine racemoſum,colore primùm felleo,quū maturuit,croceo, guſtum erodentem. radicem quodammodo rotundam,
E bulbi forma,aro ſimilem,quæ tenui cortice circundatur. In ſepibus ſeptiſque vmbroſis naſcitur.

E

Ebenus probatiſſima eſt Æthiopica, nigra, pectinū expérs,læuore ſuo cornu laborato ſimilis: quum frangitur, denſa,mordens in guſtu,& ſubadſtringēs, pruniſque iniecta, ſuauem odorem,& ſine fumo euaporans. recens ob pinguedinem igni admota accenditur, trita autem
F in cote ſubfulua redditur. Eſt etiam alia Indica, quæ internatas habet lineas cādidas & fuluas,& maculas eodē modo denſas, & tamen prior eſt præſtantior. Vendunt nonnulli ſeſamina, aut ſpinea ligna pro ebeno, quod vel ex eo dignoſcitur quòd ea inania ſunt, & in exigua fragmenta purpurei coloris conſcinduntur, nec in guſtu quicquam mordent, nec in ſuffitu ſuauem ex ſe odorem mittunt.

Elaphoboſcum,(quod elaphicon, aut ophigenion vocant) caulis eſt rori marino aut fœniculo ſimilis,& geni-
G culatus. folia habet duorum digitorum latitudine, admodum longa, vt terebinthus, circumfracta, quodammodo aſpera: quinetiam multas appendices caulis habet, quæ vmbellas anetho ſimiles ferunt, flores ei ſunt ſubluteí, ſemen anetho ſimile , radix ad trium digitorum longitudinem , & vnius craſſitudinem accedit, eáque alba eſt,dulcis,& veſca:caulis tener pro olere manditur.

Elatina folia habet helxinæ ſimilia, ſed longiora, ro-
H tundiora,hirſuta, ramos tenues dodrantales,quinque aut ſex ab radice prodeuntes, plena eſt foliis guſtui acerbis: naſcitur in ſegetibus & cultis locis.

Ελένιον (ſunt qui ſymphytum nominent) folia habet

verbaſci anguſtifolii, ſed aſperiora & oblonga. Caulem aliquibus in locis non profert: radicem verò ſubalbidam, ſubfuluam, odoratam, magnã, ſubamaram, ex qua ad conſitiones germina liliorum & ari modò capiuntur. naſcitur mōtanis, vmbroſis, & ſqualidis locis. Radix autem æſtate foditur, & in fruſta diſſecta ſiccatur.

Elelisphacus, *hoc eſt, ſaluia*, frutex eſt oblongus, multos habens ramos virgáſque quadratas & albicantes, folia mali cotonei effigie, ſed longiora, aſperiora, craſſioráque, & quæ ſenſim attritæ veſtis modo ſcabra ſunt, ſubalba, vehementer odorata, viroſa: fructum in ſummis caulibus, vt agreſte orminum, continet. locis aſperis prouenit.

Ἑλίχρυσον, (quod chryſanthemon aut amaranthum vocant) virgula eſt alba virens, recta, ſolida, foliis anguſtis per interualla, ad arbrotoni foliorum ſimilitudinẽ. coma ei eſt in orbem acta, aureum colorem oſtẽdens. vmbellã gerit orbiculatam, veluti corymbos areſcentes. radicem habet tenuem. locis aſperis & aquoſis conuallibus prouenit.

Elleborus albus folia plantaginis aut betæ ſylueſtris ſimilia, ſed breuiora, nigriora, & rubri coloris fert. caulem habet palmi altitudine, cauum, & quum cœpit areſcere, cortice circumuoluto. Radices ei ſubſunt multæ, tenues, ab exiguo capitulo & oblongo, velut à cæpis prodeũtes: naſcitur in montibus & aſperis locis. radices per meſſem colligũtur. Præſtat in hoc genere is qui modicè extẽtus & albus eſt, & friabilis, & carnoſus, non acuminatum tamen & iunceum, puluerem emittens dum frangitur: quique eſt medulla tenui, guſtu neque admodum, neque confertim feruens, neque ſaliuam proritans: nam huiuſmodi ſtrangulat. Porro principem locum tenet Cyrenaicus: ſiquidem qui apud Galatas & Cappadocas naſcitur, cãdidior, puluerulentúſque eſt, maioremque ſtrangulandi vim habet.

Elleborus verò niger, (quem melampodium, aut polyrrhizon vocant) folia habet virentia, platani ſimilia, ſed minora, ad ſpondylii ſimilitudinem, pluribus diuiſuris inciſa, nigriora, & ſubaſpera: caulis aſper, flores albi, purpuraſcẽtes, figura racemoſi, ſemen cnico ſimile, quod Antyciris Seſamoides vocant, ipſóque ad purgationes vtuntur: radicibus nititur tenuibus, nigris, veluti ab vno cæpæ capitulo dependentibus, quarum etiam vſus eſt. naſcitur locis aſperis, collibus, & ſiccis locis.

Ἑλξίνη, (quam alii ſideritim, vel heracliam, vel elitin vocant) naſcitur in ſepibus, ſeptis, vinetis, & ſegetibus. folia habet mercuriali ſimilia, hirſuta. circa caules ſunt veluti ſemina exigua, veſtibus adhærentia.

Ἔλυμος, *id eſt, panicum*, μελίνην, aliqui dicunt, inter frumentacea numeratur, éſtque milio ſimilis, & pari modo ad panem conficiendum, & ad res eaſdem accõmodatur. minus tamen nutrit quàm milium, & minus adſtringit.

Epithymum eſt flos thymi durioris, & ſatureiæ ſimilis. habet autem capitula tenuia, inania, caudas ad formam capillorum habentia.

Epimedium, (quod πολύρριζον, *id eſt, multarum radicum*, herbam aliqui appellant) caulis eſt non magnus, cuius folia ſunt hederæ foliis ſimilia, eáque ſunt x. fere, aut xii. nec ſemen nec florem fert. radices ei ſunt tenues, nigræ, graueolentes, ſapore inſipidæ. aquoſis naſcitur locis.

Epipactis (ſeu elleborine) paruulus frutex eſt, foliola habet minima, quæ contra venena & iecoris vitia pota facit.

Erice fruticoſa arbor eſt, myricæ ſimilis, ſed multo minor. eius florem ſumentes in cibo apes mel non probum faciunt, & tamen comã floréſque ſerpentum ictibus medentur.

Erinum, (ſunt qui ocymoides nominent) naſcitur prope flumina & fontes. folia ocymi, ſed minora habet, & è partibus ſuperioribus inciſuris diſtincta. ramulos quinque aut ſex dodrantales profert. flores candidi ſunt, ſemẽ fert nigrum, paruum, acerbo ſapore. porrò caulis & folia liquore abundant.

Ἕρπυλλος, *id eſt ſerpyllum*, duplex eſt, hortenſe, quod ampſuchi odorem refert, & coronis additur, à ſerpẽdo nomen trahit, & quòd quæcunque eius pars terram contigerit, facilè radices agit: folia ramulóſque origano ſimiles, verùm cãdidiores profert. Quod verò ſylueſtre eſt, zygiſque vocatur, per terram non ſerpit, ſed rectum ramulos erigit ſurculoſos, foliis refertos rutæ ſimilibus, anguſtioribus verò oblongioribúſque ac durioribus. flores habet guſtanti acres, odoranti ſuaues, radicémque inutilem. in petris naſcens efficacius eſt, & maiore calefaciendi vi quàm hortenſe præditum.

Eryſimum aliqui chamæplion nominant. naſcitur iuxta vrbes, domicilia atque hortos. folia habet agreſti erucæ ſimilia, cauliculos corrigiæ modo, folia lutea. in cacumine ſiliquas cornu forma graciles, vt fœnũgræcum, habet, in quibus exigua ſemina ſunt naſturtio ſimilia, feruida guſtantibus.

Erythrodanon, *id eſt, rubia*, radix rubra eſt, ad tingendum accommodata: alteráque ſylueſtris eſt, ſatiua altera, qualis in Thebana Galileæ, & Rauennæ in Italia naſcitur. In Caria verò inter oleas, vt in aruis, ſeritur. vtiliter autem ſeritur, quia magnus ex ea prouentus capitur. eius caules quadrati ſunt, longi, aſperi, aparinæ caulibus ſimiles, ſed maiores, ac robuſtiores omnino, in quibus folia ſunt per interualla in ſingulis geniculis, ſtellarũ modo in orbem radiata. fructum fert rotũdum, in primis viridem, poſtea quum maturuit, nigrum: radix tenuis, longa, rubráque ſubeſt.

Eryngium in genere aculeatarum plantarũ eſt, cuius folia in principio inter cibos ſale condita capiũtur. ea autem lata ſunt, per ambitum aſpera, & guſtu aromatica. vbi augentur, ſpinis implentur per multas caulium eminentias, in quibus capitula quæ [illegible] globoſa ſunt, ſpinis acutiſſimis in orbem vt ſtellæ, & duris circũdata, quarum color modò viridis, modò albus, modò cæruleus inuenitur. Radix oblonga, lata, nigra foris, intus candida, pollicis magnitudine, quæ eſt etiam iucundi odoris, & aromatica. naſcitur autem campeſtribus, ſiccis & aſperis.

Eupatorium (aliqui epatorium, aliqui hepatitim vocãt) fruticoſa herba eſt: virgam vnicam profert, tenuem, lignoſam, rectam, nigram, piloſam, cubitalem, & etiam maiorẽ. folia habet per interualla partibus diſtincta quinque fere, aliquando pluribus, quinquefolii aut cannabis foliis ſimilia: eadem ſubnigra ſunt, in extremitatibus ad modum ſerræ inciſa. ſemen in medio caule adnaſcitur, ſubhirſutum, infrà annuens, quod ſiccatum veſtibus inhæret.

Euphorbium Libyca arbor eſt, ferulæ ſpeciem gerẽs, quæ in Atlante mõte iuxta Mauritaniam acerrimo ſucco plena inuenitur. eius nimium feruorem timẽtes incolæ, ouillos ventres lotos arbori circumligant, & eminus caulem haſtilibus præcidunt, ſtatimque velut ex vaſe quodã, copioſus ſuccus in ventriculos effluit, ex quo etiam vulnere liquor in terram proiicitur. Huius ſucci duo ſunt genera: alterum orobi magnitudine, pellucidum, vt ſarcocolla eſt, alterum in ventriculis vitreum & concretum eſt. Adulteratur euphorbium ſarcocolla & glutine admixtis: eligito quod pellucidũ acréque ſit. nam guſtu haud facilè probatur, propterea quòd linguæ ſemel admotum, lingam ita incẽdit, vt quum eius feruor ſatis longo tempore perduret, quodcunque linguæ obiicias, euphorbium eſſe videatur. Inuentum autem hoc eſt in Libya, regnante Iuba.

Echion (aliqui aridam, aliqui alcibiadion appellant) folia habet prælõga, aſpera, ſubalbida, anchuſæ proxima: minora tamẽ, ſubrubra, & pinguiora. Spinas tenues habet adiacentes, quibus etiam folia fiunt horridula: cauliculos exiles, multos, foliola que ab vtroque latere tenuia, ad modum pennæ, nigra, habet, quæ ad ſummum caulis cacumen accedendo, minora pro ſua proportione decreſcendo fiunt. Flores fert iuxta folia purpuraſcentes, in quibus ſemina capiti viperarum ſimilia ſunt: radix eſt digito tenuior, & nigricans.

Z

Zea duplex eſt: altera ſimplex, vniúſque grani: alte-

ragrani duplicis,quæ binis vtriculis coniunctum ſemen co nti net:nutrit magis quàm hordeum,ori ſuauis,& in pa nes redacta minus alit quàm triticum.

Zingiber ſui generis planta eſt,in Troglodytica Arabia plurimùm naſcens,cuius frõde ad multa illi, perinde ac nos ruta, vtuntur, ac primis potionibus pulmentiſque immiſcent.radices habet cyperi modo paruas, albicantes,piper ſapore imitantes, odoratáſque. eligito quæ tineas non ſenſerunt:& quoniam facilè computreſcunt,ab aliquibus ſale cõdiuntur, & vaſculis impoſitæ in Italiam comportãtur,& ita ad veſcendum vtiles cum ſalſamẽtis ſumuntur.

H

Hedyoſmos (quam mintham alii, calaminthain alii vocant)cognita omnibus herba eſt:calefaciẽdi autẽ adſtringendique ac ſiccandi vim habet. Eſt etiam agreſtis mentha, quã mentaſtrum appellant, hirſutiore folio, & vndecunque maiore quàm ſiſymbrium,& odore magis viroſo naſcens, & idcirco minus ad vſum ſanitatis accommodatur.

Hedyſarum(vnguentarii pelecinum vocãt)frutex eſt, foliola ciceri ſimilia ferens, ſiliquas corniculorum modo inflexas, quibus rufum ſemen continetur,ſecuri ancipiti ſimile:quæ res ei nomen impoſuit. éſtque id amarũ guſtantibus.

Heliotropium maius(alii ſcorpiuron, *hoc eſt caudam ſcorpionis*,appellant) quòd ea ſit floris ipſius effigies: heliotropion verò, quòd ad ſolis motum circumagatur. Ocymo ſimilia habet ſolia,ſed hirſutiora, nigriora, maioráque,ramulos ab radice tres fere aut quatuor, aut quinque profert: ab his alas permultas, in cacumine flos candidus,ſubfuluus,inflexus inſtar caudæ ſcorpionis. radix tenuis eſt,& ad nullam rem vtilis. aſperis verò locis naſcitur.

Heliotropium mi[illegible]d & aliqui ſcorpiurũ vocãt) iuxta lacus paluſtrib[illegible] prouenit. folia habet prædicto ſimilia,rotundiorã tamen.ſemen rotundum verrucarum inſtar pendens fert.

Hemerocallis, *hoc eſt li[illegible]m ſylueſtre*, folia & caulem habet lilio ſimilia, viridia verò vt porrum. flores in caule per ſingulos exortus terni aut quaterni exoriuntur, lilio diuiſura ſimiles vbi dehiſcere inceperint,colore admodum pallido: radici innititur permagno bulbo conſimili.

Hemionitis(à quibuſdam ſpleniõ dicitur) folium dracunculo ſimile profert,lunatũ.radices ei multæ tenuéſq; ſubſunt: nec caulem,nec fructum,nec florem fert.naſcitur ſaxoſis locis,adſtringenti guſtu eſt prædita.

Ἠριγέρων, *hoc eſt ſenecio*(quam erechthitem aliqui vocant)eſt cauliculus cubitalis,ſubruber,foliis continuis,in ſummitatibus erucæ modo diuiſis,ſed multo minorib⁹: luteis floribus,qui celeriter dehiſcunt,& in pappos euaneſcunt. atque ex eo nomen traxit quòd flores vere more capillorum caneſcant.radix eius inutilis naſcitur præcipuè in aggeribus murorum,& circa oppida.

Θ

Thalictrum coriandro ſimilia habet folia, pinguiora tamen: cauliculum rutæ craſſitudine, in quo ſunt folia, quæ conciſa & ſuperdata diuturna vlcera ad cicatricem perducunt.naſcitur potiſſimum in campeſtribus.

Thlaſpi (ſunt qui thlaſpidion vocent) exigua herba eſt,anguſtis foliis,digiti longitudine,in terram verſis,in ſummo diuiſis,ſubpinguibus, caule tenui, duorum dodrantum altitudine,in quo pauci exortus ſunt.circa caulẽ fructus eſt in ſummo modicè latus,in quo ſemen eſt ſimile naſturtio,ad diſci formam veluti infractum,ex quo ei nomen eſt ductum.flos albus eſt,ſemen acre, naſcitur in ſemitis,ſepibus,& ſeptis.

Thelipteris:à quibuſdam nymphæa pteris dicitur. ea habet folia filici ſimilia, non ſingulari vt illa pediculo fulta,ſed multis,hiſque altioribus agnationibus. radices ſubſunt longæ,latæ,plures,& in nigro colore ſubflauæ, & quædam etiam rubræ inueniuntur.

Thymelæa quæ à quibuſdam chamælæa dicitur,eſt ex qua Cnidium granum colligitur,virgas autem ex ſe pulchras multáſque emittit,fere bicubiti longitudine. folia habet chamelææ ſimilia, niſi quòd anguſtiora pinguioráque hac ſunt, viſcoſa, glutinoſáque mandendo. flores fert candidos, in quibus fructus eſt exiguus, rotundúſque, myrto ſimilis, in initio viridis, móxque rubens, operimentum durum & nigrum: interna verò pars candida.

Thymbra, *hoc eſt, ſatureia*, nota omnibus herba eſt, tenui & aſpero ſolo naſcens, thymo ſimilis, veruntamen minor, & magis tenera, ſpicam flore plenam, & viridi colore fert. eadem poteſt quæ thymum eodem ſumpta modo. aptus eius ad ſanitatem vſus. Eſt etiam quædam ſatiua, ſylueſtri omnino minor. ſed quia tantam acrimoniam non habet, ideo eſt ad veſcendum acommodatior.

Thymum quidam cephaloton, quidam epithymum vocant. Frutex omnibus notus,exiguus,ſurculoſus,foliolis multis, & anguſtis interſeptus, in cacumine capitula floris purpuraſcentis habens. gracili ſolo & petroſo naſcitur.

I

Iberis folia habet naſturtio ſimilia, vere magis florentia. longitudo eius eſt cubiti, aut minor. in cultis locis naſcitur. lacteum florem æſtate profert,atque eo tempore eſt efficacior: binas præterea radices naſturtio ſimiles habet.

Idæa radix folia habet ruſco ſimilia: his adhærent velut exigui pampini,in quibus flos eſt.

Ἱεράκιον τὸ μέγα, maius hieracium, *hoc eſt, erratica lactuca*, aſpero, rubente, ſpinoſo, & concauo caule eſt: foliis ex interuallo rariuſculè diuiſis, ſimilibus ſoncho per ambitum. in oblongis eius capitulis flos luteus continetur. Minus verò hieracium(quod ſonchitem aliqui vocant)folia habet per interualla diuiſa in ambitu: cauliculos teneros virẽtéſque emittit,in quib⁹ flores lutei circulũ deſcribũt.

Ἱππομάραθρον(quod alii *μάραθρον ἄγριον, id eſt, agreſte fœniculum*,vocant)magnum eſt:ſemen fert cachry ſimile. radix odorata eſt.

Ἱπποσέλινον, verò, *hoc eſt, olus atrum*, hortenſi apio maius eſt,& cãdidius. caulem habet cauum,excelſum,tenerum, & quaſi lineis interſectum:folia latiora,in puniceum vergentia, libanotidis comam, floris plenam corymborum modo,aut equam floreat concretam. eius ſemen nigrum, longum, ſolidum,acre,aromatum odorem referẽs: radix odorata, alba, ori grata, non craſſa. naſcitur in vmbroſis & paluſtribus.

Ἱππόγλωσσον, exiguus frutex eſt,foliis ſylueſtri tenuíque myrto ſimilibus:coma aculeata, & in ſummo veluti lingulis ſecus folia exeuntibus.

Ἱπποφαές (quod hyppophyes aliqui, *id eſt, lappaginem*, vocant) qua fullones veſtes poliunt, in arenoſis maritimiſque naſcitur locis. ſurculoſus frutex eſt, denſus, frõdoſus, foliis longioribus,vt oliua, anguſtioribus tamen & tenuioribus,inter quæ albicãtes ſpinæ ſiccæ,anguloſæ, interuallo quodã diductæ emicãt. flores hederæ corymbis ſimiles, ceu racemi inter ſe adiacent: ſunt tamen minores & molles,candidi, ex parte rubeſcẽtes. radix craſſa & mollis,ſucci plena,guſtãti amara:ex qua non ſecus quàm ex thapſia ſuccus exprimitur, qui cum erui farina ſubactus ſiccatur,atque reponitur.

Ἱππόφαιστον, ſunt qui hoc quoque hyppophaës eſſe velint: naſcitur iiſdẽ quibus hippophaës locis, éſtque fullonum ſpinæ genus. ſerpit autem humi, folioláque tãtùm parua, & capitula inania habet. hæc caulis & floris expers eſt. radix eis ſubeſt craſſa molliſque.

Ἱππουρίς, *id eſt, cauda equina*, naſcitur aquoſis locis,& foſſis: cauliculos inanes habet, ſubaſperos, ſolidos, geniculis interſeptos, in vicem inſertos, circa quos folia ſunt iuncorum figura, denſa, graciliáque. in ſublime autem tollitur,vicinos arborum caudices aſcendens, pendétque

ex eis circumamplexa multis nigríſque comis,ceu cauda A
equina. radix ei lignoſa duráque eſt. Eſt & aliud equiſetum, comas ex interuallo habens breuiores, candidiores & molliores.

Ixos, *id eſt uiſcum*, optimum eſt recens,quod intus porri colorem habet, foris verò flaueſcit, in quo nihil aſperum aut furfuraceum ſit.fit acinis in quercu naſcentibus, foliis buxo ſimilibus:tunditur fructus, tum lauatur,deinde in aqua decoquitur. quidam etiam commanducando viſcum conficiunt.Gignitur quoque in pomo,piro,& aliis pleriſque arboribus:atque etiam in quorundam fruticum B
radicibus inuenitur.

Ios, *hoc eſt, uiola purpurea*, foliis eſt minoribus tenuioribúſque quàm hedera, nigrioribus item, & non diſſimilibus. Caulis medius inter folia ab radice prodit.in eo eſt floſculus ſuaueolens, purpureus. Vmbroſis hæc & aſperis locis enaſcitur.

Itis (ab aliquibus Illyrica, ab aliis vrania nominatur) folia habet gladiolæ herbæ ſimilia, ſed maiora, latiora, pinguioráque: flores in ſummis caulibus alterno ſitu incuruos varióſque:ſiquidem candidi,vel pallentes,vel ni- C
gri,vel purpurei,vel cærulei conſpiciuntur:ob quam colorum varietatem ad cæleſtis iridis imaginem nomen hoc inuenit. radicibus nititur geniculatis, ſolidis, odoratis, quæ in partes diſſectæ,& in vmbra ſiccatæ, tum funiculo traiectæ,recōduntur. Probatiſſima iris eſt Illyrica,& Macedonica:inter has præſtantior eſt quæ quaſi decurtatā ac denſam habet radicem,frangenti contumax,colore ſubfuluo,valde odorata, guſtui feruida, ſincero odore,nullū ſitum redolente, quæ quum tunditur,ſternutamēta cieat. Secundo loco cenſetur Lybica, colore candida,guſtu a- D
mara:cæterùm omnes quum inueterarint,à tineis tentantur,ſed tum odoratiores fiunt.

Iſatis ſatiua herba eſt qua tingendis lanis infectores vtuntur:folia plantaginis habet,pinguiora tamen & nigriora:caulis cubitum excedit. Sylueſtris verò iſatis eſt ſatiuæ ſimilis,folia tantùm habet maiora, ad lactucæ foliorum ſimilitudinem: itémque caules tenuiores, multis diuiſionibus refertos, rubeſcentes, in quorum cacumine veluti folliculi inſtar linguarum multi pendulíque habentur,quibus ſemen continetur. Luteum tenuémque florem E
profert.

Iſopyron:ſunt qui phaſiolon nominēt, quia in ſummo cacumine folium eius more phaſiolorū in clauiculas torqueatur. Capitula in ſummo ſunt tenuia, plena ſeminis exigui,quod melanthii guſtum præ ſe fert.

K

Calamintha, *id eſt,nepita*, quædam montana eſt,habétque ocymi folia, ſubalbida, ramulos & ſurculos angulo- F
ſos, & purpureum florem: quædam verò eſt ſimilis pulegio,maior tamen: quare nonnulli eam agreſte pulegium vocarunt,quia odore proximè ad ipſum accedit.Tertium denique genus mēthæ ſylueſtri eſt ſimile,foliis longioribus, caule & ramis maioribus quàm ſuprà dictæ, ſed minus efficacibus.Omnium folia guſtu valde feruentia & acria:radix inutilis:campeſtribus,aſperis,& humentibus loci enaſcitur.

Calamus aromaticus in India prouenit: probatiſſimus G
eſt fuluus,crebris geniculis refertus, qui in aſſulas multas frangitur,fiſtulis aranearum plenis, ſubcandidus, & inter commanducandum glutinoſus, adſtringens, ſubacer, amarus.

Cannabis(ab aliquibus hydraſtina vocatur)virgulas althææ ſimiles profert,minores tamen, nigriores, aſperiores, cubiti altitudine.folia habet ſatiuæ ſimilia,verùm aſperiora & nigriora:flores ei ſunt rubeſcētes, Lychnidi ſimiles,ſemen verò & radices althææ.

Capnos, *id eſt fumaria*, herbula eſt fruticoſa, coriandro H
ſimilis,valde tenera,foliis cādidioribus,vndique numeroſis,cinericei coloris,flore purpureo.

Capparis (ſunt qui cynoſbaton, *hoc eſt, ſentem canis*,ſunt qui capriam vocent)aculeatus frutex eſt,qui per terram in gyrum ſternitur. Hamatas ſpinas vt rubus habet,folia rotunda, cotonei mali foliis ſimilia, fructum oliuæ figura, qui dehiſcens florem cādidum promit,quo cadente quiddam velut oblonga glans inuenitur, quod apertum grana acinis punicorum ſimilia, exigua rubentiáque oſtendit: radices lignoſas magnáſq; & numeroſas habet:naſcitur vt plurimum aſperis locis,& tenui ſolo,& in inſulis iuxta domicilia. caulis & fructus ad cibum ſale condiuntur.

Cardamomum probatiſſimum eſt quod ex Comagene, Armenia, & Boſphoro aduehitur: prouenit etiam in India,& Arabia.Eligito quod difficulter frangitur, quod plenum præclusúmque ſit(nam quod huiuſmodi non eſt, intāpeſtiuum eſt) quódque odore ſenſum feriat,guſtúque acre ſit ac ſubamarum.

Caſiæ complura ſunt genera, quæ in Arabia odorifera naſcuntur. Haber caſia virgam craſſi corticis, piperis folium.eligenda eſt fulueſcens, pulchri coloris, corallii ſimilis, perquam anguſta, longa,craſſa, fiſtularum plena, guſtum mordens, adſtringens cum multo fetuore coniuncto, aromatica, odorémque vini referens, qualis eſt quæ ab incolis achy, ab Alexandrinis verò mercatoribus daphnitis appellatur. Hāc autem antecellit nigra,quæque purpuraſcit,& craſſa eſt (Zigir nominata)roſarum odore, cuius vſus in medicina eſt præcipuus. Secundum locum tenet antedicta: tertia eſt quæ moſyleticus blaſtus nominatur:reliquæ viles ſunt.

Caucalis(ab aliquibus myritis, à Democrito bryō *quaſi muſcus* dicitur) dodrantalis eſt cauliculus, aut etiam maior, leniterque hiſpidus, foliis apio ſimilibus,& ad fœniculi ſimilitudinem per extrema multifidis, & hirſutis. candida verò vmbella in cacumine eſt,odore ſuaui.

Cedrus arbor eſt grandis,ex qua cedria colligitur, iuniperi modo baccas fert rotūdas,ad myrteæ baccæ magnitudinem. Cæterùm præſtantiſſima [illegible]edria eſt, quæ craſſa perlucidáque eſt,& graui odore,quæque dum effunditur, guttis ſeſe continet,nec diff[illegible]

Centarium maius eſt & [illegible]:ac maius quidem folia habet iuglandis,oblonga,colore virenti,vt braſſica,ſerrata in ambitu:caulem,ceu lapathum,duorum triúmve cubitorum:multa ab radice adnata: in quibus capita papaueris ſimilia,teretia. Florem cæruleum pofert, fructum cnico ſimilem, floribus veluti floccis quibuſdam laneis inuolutum.radix eius craſſa,ſolida,grauíſque eſt, & binos cubitos excedit:ſucci plena eſt,ſapore acri,cum adſtrictione & dulcedine quadam, rubeſcens. ſolum verò pingue & apricum, ſyluáſque ac colles diligit. abundat in Lycia, Peloponneſo,Helide,Arcadia,Meſſene, ac pluribus circa Pholoēn,Lyciam ac Smyrnam locis.

Centaurium verò minus, herba eſt hyperico aut origano ſimilis:caulem habet palmo altiorem,anguloſum,flores in puniceo Lychnidis colore purpuraſcentes:folia parua,prælonga,vt ruta,fructū tritico ſimilem, radicem exiguam,nulliúſque vſus.

Cepæa herba portulacæ ſimilis eſt,nigriora tamen habet folia.radix ei tenuis ſubeſt.

Cinnamomi genera ſūt multa,quæ à patria in qua oriūtur,nominantur:omnibus verò præſtat quod moſylicum dicunt,quod caſiæ quæ moſyletica appellatur,aliquam ſimilitudinem getat:& in hoc ipſo genere, recens, colore nigro,ex vinoſo in cinereum vergens,tenuibus virgulis, læue,frequentibus nodis cinctum, odoratiſſimum.ac ferè optimi temperatura ex ſuauis odoris proprietate conſtat: ſiquidem in optimo quoque, & quod verum propriúmque ſit, odor rutæ, cardamomóve ſimilis inuenitur.

Circæa(quam & dircæam aliqui vocāt)folia habet hortenſis ſolani,multa adnata, flores paruos, nigros, multos, fructum in quibuſdam veluti corniculis milio ſimilem: radices palmi longitudine,ternas aut quaternas, cādidas, odore præſtantes.

Ciſtus frutex eſt ſaxoſis locis exoriens, ramoſus, folioſus,non procerus,foliis rotūdis,acerbis,hirſutis:flore punicæ figura:ſed in fœmina,calore candido.

Ciſſus,*hoc eſt,hedera*, multas habet differentias ſpeciei ratione,ſed præcipuas tātùm tres,quarum vna dicitur alba, altera nigra,tertia Helix.candida fructum candidum fert,

nigra nigrum, aut croci æmulum, quam etiam vulgus A
dionyſiam vocat. helix fructum non edit, ſed tenues ha-
bet palmites, foliáque parua, anguloſa, & rubra.
Clematis læto ſolo prouenit, viticulas exiguas ſpargit,
iunci craſſitudine, folio breui, lauro ſimile colore figurá-
que, ſed multo minore. Altera verò clematis viticulã e-
mittit rubentem, lentam, folium guſtanti acerrimum &
exulcerans. circumuoluitur arboribus vt ſmilax.
Clinopodium frutex ſurculoſus eſt duorum palmo-
rum, in petris naſcens, foliis ſerpyllo ſimilibus, floribus
ad pedum lecti ſimilitudinem, & per interualla marrubii
modo diſpoſitis. B
Clymenon caulem quadratum fert, fabaceo cauli ſimi-
lem: folia habet plãtaginis, folliculos in caule inter ſe an-
nuentes, iridi, aut polyporum cirris ſimiles. montanum
autem eſt præſtantiſſimum.
Cnicus oblõga folia, diuiſa, aſpera, referta ſpinis habet,
cauléſque dodrantales, capitulo magnitudine grandis o-
liuæ, flore croco perſimili, ſemine candido & rufo, longo,
anguloſo.
Colchicum (quod ephemerum aliqui nominãt) florem
albicantem crocino ſimilem ſub finem autumni profert: C
poſtea verò folia producit bulbo ſimilia, ſed pinguiora:
caulem dodrantalem, fuluum fructum continentem. ra-
dix eius corticem habet in nigro fuluescentem, ea nudata
cortice, alba, tenera, ſuccíque plena & dulcis inuenitur.
Habet bulbus in medio fiſſuram, ex qua flos prodit. naſci-
tur plurimum in Meſſenia & Colchis.
Colocynthis viticulas foliáque diuiſa ſatiuo cucumeri
ſimilia per terram ſpargit, fructum fert rotundum, globo
mediocri ſimilem, amariſſimũ, qui colligendus eſt quum
vergere ad pallorem incipit. D
Comarus, *id eſt, arbutus*, cotoneæ malo eſt ſimilis: folia
tenuia, fructum prunorum magnitudine ſine nucleis ha-
bet, quem mæmecylon vocant, ſubfuluo aut rubente in
maturitate colore. is quum manditur, veluti acus palea-
rum linguæ & dentibus affert. éſtque alienum ſtomacho,
& capitis dolorem gignit.
Chondrilla (quam alii ſerin vocãt) caulem, flores, & fo-
lia habet cichorio ſimilia: ideóque agreſtis intybi ſpe-
ciem aliqui eam eſſe dixerunt: ſed eſt tota tenuior. in hu-
ius ramulis gummi ſimile maſtiches, fabæ magnitudine E
inuenitur.
Conyza (quæ & iſchys, & danais à quibuſdam dicitur)
altera eſt quæ parua dicitur, éſtque odoratior: altera maior
frutice, foliiſque latioribus, & graui odore minorem ſu-
perans. vtriuſque folia oliuæ ſimilia ſunt, hirſuta, pin-
guia: altitudo caulis in maiore eſt duûm cubitorum: in
minore, pedis: flos ſqualidus, luteus, ſubamarus, qui in pap
pos euaneſcit, radix ad nullum vſum accommodata.
Eſt & tertium conyzæ genus, cuius caulis craſſior mol- F
liórque eſt, foliis tamen maioribus quàm gracilis, & mi-
noribus quàm maior. Hæc autem pinguis non eſt, multo
tamen grauiore odore, iniucundiórque, & minus efficax:
eáque humentibus prouenit locis.
Coriandrum (quod etiam hypericon vocant) folia ha-
bet erices foliis ſimilia, ſed minora, pinguiora, & rubra.
frutex eſt palmi altitudine, ori gratus, acer, odoratus.
Corinos, *hoc eſt oleaſter*, (alii oliuam ſylueſtrem, alii Æ-
thiopicam oleam nominant) folia habet adſtringentia.
tunduntur autem eius folia, tum aqua aut vino effuſo ex-
primuntur, ſiccatúſque in ſole ſuccus in paſtillos redigi- G
tur: quique ex vino, validior eſt, & ad recõdendum accõ-
modatior, quàm qui ex aqua fuerit expreſſus. Vruntur
cum floribus folia, vt cinis ſpodii vicem gerat, in cruda
olla oblito ore luto vſquedum fictile percoquatur, tum
vino reſtinguntur, & ſubacta rurſus eodem modo cremã-
tur, poſtremò elota vt ceruſſa, in paſtillos coguntur. Hic
autem cinis in medicamentis oculorum ſpodio cedere
non videtur. Idem poſſunt ſatiuæ oleæ folia, ſed minore
efficacia ſunt: & ideo quoniam mitiore facultate ſunt, ocu H
lorum medicinæ magis conueniunt. Lacryma verò quæ
ab olea Æthiopica diſtillat, ſcammoneæ fere ſimilis eſt,
fuluescit exiguis è guttis concreta, & erodendi vi prædi-

A ta. Quæ verò ſimilis eſt gummi, magna, & læuis, non ero-
dit: at quæ nigricat, erodens eſt, atque inutilis. Talem ve-
rò apud nos oleaſtri ferunt.
Coronopus oblonga herba eſt, quæ per terram ſterni-
tur, foliis fiſſis; coquitur inter olera.
Coſtus laudatiſſimus omnium eſt Arabicus, candidus
& læuis, plurimo & iucundo odore: ſecundas fert Indicus,
ſpecioſus, niger, & velut ferula læuis: tertiæ tribuuntur Sy-
riaco, qui grauis, buxeóque colore eſt, & odore ſenſum fe-
rit. Præſtantiſſimus autem eſt recens, albus, plenus vndi-
que, denſus, ſiccus, à teredinibus intactus, non viroſus, fer-
B uido & erodente guſtu. Quidam verò vt eum adulteri-
nũ faciant, ſolidiſſimas Comagini helenii radices com-
miſcent: ſed eſt facilis dignotio: ſiquidem helenium ne-
que guſtu feruet, nec odoris ſuauitatem adeò eximiam,
nec ſenſum ferientem affert.
Cotyledon (aliquibus ſcytalion eſt, & vmbilicus Vene-
ris dicitur) folium habet ad acetabuli vaſis formam in or
bem circumactum, leni in concauitatem deſcenſu, vt ſen
ſum fallat. Cauliculum breuem habet, in quo ſemẽ eſt: &
radicem oliuæ modo rotundam.
C Eſt alia cotyledonis ſpecies, cuius latiora & pinguiora
ſunt folia, lingularum modo circa radicẽ denſa, tanquam
oculum in medio deſcribentia, vt in maiore ſemperuiuo
cernitur. adſtringentis porrò guſtus eſt. Caulem verò gra-
cilem profert, in quo flores & exigua ſemina hyperico ſi
milia inſunt, ſed maiore radice. facit ad eadem ad quæ
ſemperuiuum.
Crambe agria, *id eſt, braſſica agreſtis*, naſcitur plerunque
maritimis & præruptis locis, ſatiuæ ſimilis, ſed candidior
hirſutiórque, & amara.
D Crithmon (quod crithamon vocant alii) fruticoſa her-
bula eſt, vtrinque foliata, cubiti altitudine, eáque ſaxoſis
& maritimis locis exoritur, foliis vndique plena, pingui-
bus & albeſcentibus, portulacæ foliorum figura, ſed ta-
men latioribus, & prælongioribus, & in guſtu ſalſis. flores
fert luteos, albos: fructum rori marino ſimilem, mollem,
odoratum, rotundum, qui ſiccatus rũpitur, & intus ſemen
quaſi rufum habet. radices ſũt digiti craſſitudine tres aut
quatuor, odoratæ & ſuaues.
Κρίνου τὸ ἄνθος id eſt, lilii flos, (quem aliqui lirium vocant)
E eſt ex quo vnguentum conficiunt quod lirinum alii, ſuſi-
num alii nominant.
Crocodilium, nigro chamæleoni ſimile eſt: naſcitur in
ſyluoſis locis, radicem habet longam, ſubcraſſam, atque
acrem, odorémque naſturtio ſimilem.
Crommyon, *id eſt, cæpa*, longa eſt acrior quàm rotunda,
& flaua magis quàm alba, & ſicca magis quàm viridis,
& quæ cruda eſt magis quàm cocta, aut ſale condita.
Crocus optimus eſt Corycius, recens, boni coloris, pa-
F rum candidi habens in capreolo, oblongus, integer, non
fragilis, non mancus, plenus, facilè manus madefactas in-
ficiens, qui cariem non ſenſerit, vel humeſcat: odore autẽ
iucundo, & acer ſit. nam qui talis non eſt, is aut vetus eſt,
aut humore perfuſus. adulteratur admixto crocomagma-
te cõtuſo, aut ſpuma argẽti, aut plũbagine propter eius põ
dus, aut defruti aſperſione: verùm inſidens puluis & de-
fruti odor fraudem indicat. Vt autem facilè teratur, no-
uo fictili calido in ſole ſiccandus eſt, & celeriter conuol-
uendus.
Crocomagma verò fit expreſſis crocini vnguenti aro-
G matibus, & in paſtillos redactis. Præſtat in eo genere odo
ratum, myrrham modicè olens, graue, nigrum, ligni ex-
pers, quod quum ſubigitur, colorem valde croceum red-
dit, læue, ſubamarum, dentes & linguam vehementer infi
ciens, & quod aliquot horas continuas perdurat. Tale au-
tem eſt quod ex Syria aduehitur.
Cyminum agreſte plurimũ efficaciúſque Carthagine
Hiſpaniæ naſcitur. Caulem habet dodrantalem tenuém-
que: foliola quatuor aut quinque exilia, gingidii modo
H ſerrata: habétque in ſummo capitula quinque aut ſex ro-
tunda molliáque, in quibus fructus ciceris plenus eſt,
qui guſtanti acrior eſt quàm ſatiui fructus. naſcitur in
collibus.

Alterum quoque agreſte cuminum eſt, ſatiuo ſimile, quod è ſingulis floribus ſiliquas ſublimes emittit, quibus ſemen melanthio ſimile continetur.

Cyclaminus folia habet hederæ, varia, ſuprà infráque maculis albicantibus. Caulem quatuor digitorum longitudine profert, nudum, in quo flores roſarum figura ſunt purpuraſcentes. Radix nigra eſt, rapo ſimilis, modicè lata. radix ſecta reponitur, vt ſcilla: naſcitur vmbroſis, & præcipuè ſub arboribus.

Eſt etiam altera cyclaminus quam ciſſanthemon vocãt: folia habet hederæ ſimilia, ſed minora, cauléſque craſſos, geniculatos, & capreolorum modo vicinis arboribus ſe implicantes: flores albos, odoratos, fructum acini vuæ figura, hederæ ſimilem, mollem, guſtanti leniter acrem & glutinoſũ. Radix eſt inutilis: aſperis locis prouenit.

Cyperus præſtantiſſima eſt, grauiſſima, denſa, plena, non fragilis, aſpera, odorata cum acrimonia quadam. Talis autem eſt quam Cilicia & Syria mittit, & à Cycladibus inſulis affertur.

Cyprus arbor eſt foliis circum virgas oleæ ſimilibus, ſed latioribus & viridioribus: flores habet candidos, racemoſos, odoratos, ſeménque nigrum ſambuco ſimile.

Conion, *id eſt cicuta*, inter lethalia numeratur, refrigerando enecans. Ei remedio eſt meri potio: ſuccus autem fit è ſumma coma, antequam ſemen ſicceſcat, cõtunditúrque atque exprimitur, & in ſole ſubigitur: eiúſque in medicina vſus eſt plurimus. eſt verò efficaciſſimus Creticus, Megaricus, & Atticus, & is denique qui in Cicilia conficitur.

Λ

Λαγωὸς θαλάτιος, *id eſt lepus marinus*, paruæ loligini ſimilis eſt. iſque tritus & per ſe & cum marina vrtica illitus, pilos euellit.

Lathyris, totus frutex eſt ſucci plenus, quemadmodum tithymalus.

Lapathum, aliud oxylapathum vocant, quod in paludibus naſcitur, durum in cacumine & acutum: aliud ſatiuum eſt, non omnino ſimile priori: tertium eſt agreſte paruum, quod eſt plantagini ſimile, molle, humile. Eſt etiam quartum genus quod alii oxalida, aut anaxyrida, aut lapathum agreſte vocant, habétque folia ſylueſtri & paruo lapatho ſimilia. Caulis non magnus eſt, fructus ſubacutus, rubens, acer, in caule & adnatis appẽdicibus naſcens. Hippolapathum verò lapathum grande eſt, in paludibus exoriens, & eaſdem quas ſuprà dicta, vires habet.

Leontopetalon (ſunt qui leontopodion, qui pardalium, qui thorybethrum vocant) caulem vnius palmi emittit, qui alas multas habet, in quibus ſummis ſiliquæ ſunt ſimiles ciceri: in iis duo aut tria ſemina exigua: folia braſſicæ ſimilia: radix nigra, vt rapi, quæ tubercula quædam pugni inſtar habet. Naſcitur in aruis, & inter ſegetes.

Lepidium herbula nota omnibus eſt. Muria cum lacte adſeruatur.

Leucoion, *id eſt, uiola*, differt in floribus: nam vel luteo, vel candido, vel purpureo flore inuenitur. Luteus verò ad medicinæ vſum valde eſt accommodatus.

Libanos, *id eſt, thus*, naſcitur in Arabia, quæ thurifera nominatur. primas fert quod maſculum dicitur, indiuiduum, album, quum frangitur pingue, in ſuffitu ſtatim ardens. Indicum verò ſubfuluo & liuido colore eſt, fitque rotundum induſtria. ipſum enim in quadratas figuras diuidentes, & in fictilia coniicientes, in gyrum verſant, vſquedum in rotũdam formam ſe induat. ſed quod tale eſt, progreſſu temporis flaueſcit, idque ſyagrum appellant. ſecundum autem locum tenet orobium, quod minimum eſt, & maximè fuluum.

Eſt etiam aliud quod amomite dicitur, cãdidum quidem, ſed quum molitur, lenteſcit vt maſtiche. Adulteratur thus omne pinea, reſina & gummi, quod dignoſci facilè poteſt: nam gummi ſuffitum non emittit flammam, & reſina in fumum abit: at thus ardet, ſed dolum quoque odor indicat. Ei vis ineſt adſtringendi, calfaciendi, caliginem oculorum diſcutiendi, caua vlcera implendi, ad cicatricem perducendi, cruenta vulnera glutinandi, omnes ſanguinis eruptiones, atque adeò eas quæ ex mem- A branis cerebri fluunt, cohibendi, ſedis ad reliquarũ corporis partium maligna vlcera leniendi.

Crematur thus in puro fictili impoſitum, ſuccenſum grumo à lucerna accenſo, donec exuratur: poſtquàm verò totum incenſum fuerit, operiendum fictili eſt vſquedum extinctum ſit. ſic enim in cineres non redigitur. Torretur etiam in fictili nouo ad carbones ignitos, donec nullæ bullæ excitentur, nec pinguedo, nec vapor ex eo remittatur. facilè enim comminuitur quod eſt crematum. Cortex verò thuris omnibus præſtat is qui pinguis, odora- B tus, recens, læuis, non ſcaber, & membranis eſt vacans. Adulteratur admixto pini aut nucis eius cortice. huius rei index ignis eſt. cæteri enim cortices in ſuffitu non accenduntur, ſed fumo edito abſque vlla odoris ſuauitate euaneſcunt: at thuris cortex accenditur, & cum odoris fragrantia vaporem ex ſe mittit: hic etiam eodem modo quo thus vritur. Manna verò thuris probatur ea quæ alba eſt, pura, grumoſa: vim eandem habet quàm thus, ſed multo inualidiorem. Quidam eam adulterat mixta reſina pinea, aut polline, aut tuſo thuris cortice: ſed ignis dolum ar- C guit. neque enim æquè & pari motu adulterata vaporem aërium emittet, ſed fuliginoſum & impurum: præterea odoris ſuauitas alieno halitu permiſta ſentietur. Thuris verò fulginem ſic facito, Singulos thuris grumos forcipicula exceptos lucernis accendito, in nouam fictilem ollam concauam coniicito: tum æreo vaſe in medio perforato, & diligenter deterſo, obregito: ex altera eius parte, aut vtrobique lapillos altitudine quaternûm digitorum ſubiicito, quo facilius queas perſpicere vtrum grumi exurantur: & vt locus ſit quo ſubiicere alios grumos integros D ſemper poſſis, & antequã primus grumus penitus reſtinguatur, alium adiicito, donec fuliginis quod ſatis ſit, collectum fuiſſe videatur. Continuò tamen externas ærei vaſis partes ſpongia ex frigida aqua abſtergito: ſic enim aheno non magnopere calente fuligo omnis adhærebit, quæ alioqui per læuitatem cadens thuris cineri commiſcetur. Deraſa itaque prima fuligine cremati thuris cinerem per ſe excipito, & idem vſquedum volueris, facito: eodémque modo ex myrrha & ſtyrace fuliginem conficies: valet fuligo ad eadem. præterea verò ex aliis lacrymis fuligi- E nem ſimiliter excipito.

Libanotis, fructum fert altera qui cachry dicitur, foliáque fœniculo habet ſimilia, ſed craſſiora, & in rotæ ſpeciem humi ſparſa, odorata: caulem cubiti altitudine, aut maiorem, cui multæ inſunt alæ, & in cacumine vmbellæ, in quibus fructus copioſus eſt, albus, ſpondylio ſimilis, circinatus, angulos habens, acer, reſinæ ſapore, & qui manſus guſtum incendit. radix prægrandis, quæ thus redolet. Altera verò, libanotis eſt ſuperiori in omnibus ſimilis: ſemen fert latum, nigrum, vt ſpondylium, odoratum, non F feruidum. radix foris nigra, fracta verò, alba cernitur. Altera verò quæ fructum non fert, eſt in rebus omnibus ſimilis ſuperioribus, eáque nec caulem, nec florem, nec ſemen gignit. Naſcitur aſperis & ſaxoſis locis. In potionibus verò vtẽdum eſt ſemine eius libanotidis quæ cachryn non fert, ſiquidem illud acre eſt, & arteriam exaſperat.

Libanotis verò quam roſmarinũ Romani vocant, qua vtuntur ii qui coronas nectunt, tenues virgæ ſunt, in quibus prælonga inſunt folia, gracilia, intus alba, foris virentia, graui odore.

G Liguſticum plurimum naſcitur apud Ligures. panaces incolæ non immeritò vocant: nam & radix heracleotico panaci ſimilis eſt, & ipſum viribus eiſdem eſt præditum. Semen nigrum, durum, oblongum, ad fœniculi ſimilitudinem, guſtanti acre: radix candida, odorata. Miſcetur autem vtiliter oxyporis (*hoc eſt, cito tranſeuntibus*) medicamentis, & iis quæ concoctionem adiuuant. ori valde gratum eſt: quocirca pro pipere eo vtuntur incolæ ad obſonia conficienda. adulteratur ſemine quodam conſimili, ſed guſtu diſcernitur. amariſſimum enim eſt. Nonnulli H verò fœniculi aut ſeſeleos ſemen addentes, adulterinum faciunt.

Lithoſpermon (quod ægonichon, aut æetonychon, aut dioſpyron, aut heracleam ob ſeminis duritiam vocant) folia habet oliuæ ſimilia, longiora tamen, & in imo per

terram ſtrata: ramulos tenues, rectos, craſſitudine acuti iunci, firmos, ſucci plenos, in quibus ſummis bifidi exortus cauliculorum ſpeciem præbent, foliis exiguis, inter quæ ſemen rotundum, lapideum, album, paruo eruo ſimile. aſperis & excelſis locis naſcitur. A

Limoniū (quod neurodes alii vocant) foliis eſt betæ ſimilibus, ſed tenuioribus, & lōgioribus, ac numeroſioribus: caule tenui, recto, vt lilium, rubro ſemine referto, guſtúmque adſtringente. naſcitur in pratis & paluſtribus locis.

Linozoſtis, *id eſt mercurialis*, herba, quæ fœmina eſt, fructū fert racemoſum, & multum: maſcula verò iuxta folia B exiguum, rotundum, ceu binos teſticulos vnà cohærentes. totus frutex exiguus dodrantalis eſt, & maior.

Lichen in petris naſcens eſt muſcus petris rore conſperſis adhærens.

Lonchitis folia habet porri latioris, ſed latiora, ſubrubra, plurima, ad radicem circunfracta, vt ad terram procumbentia: pauca etiam habet in caule, in quo flores ſunt pileolis ſimiles, more comicarum perſonarum hiantes, nigri, candidum tamen quiddam hiatu oris veluti lingulā C ad labrum inferius exerentes. ſemen eſt lanceæ ſimile, triquetrum, in inuolucro clauſum. radix dauco ſimilis: aſperis, ſqualidiſque locis exoritur.

Lonchitis verò altera aſpera folia profert ſcolopendræ ſimilia, aſperiora tamen maioráque, & magis diuiſa.

Lycium arbor eſt ſpinoſa, virgas trium cubitorum, & maiores proferens, in quibus folia inſunt denſa, buxo ſimilia. fructum fert piperis, nigrum, amarum, læuem. cortex ei eſt pallidus, diluto lycio ſimilis: radices latæ, lignoſæ. plurimum in Cappadocia & Lycia naſcitur, itém D que in aliis pleriſque locis. aſperum amat ſolum. ſuccus ex eo exprimitur tuſis vnà cum frutice radicibus, & poſtquā aliquot dies in aqua maduerint, decoctis: tum exempto ligno, iterum eo qui ſupereſt liquore ad mellis conſiſtentiā decocto. adulteratur amurca inter coquendum admiſta, aut abſinthii ſucco, aut fellē bubulo. Spuma autē coquendo innatans aufertur, & ad medicamenta oculorum adſeruatur: reliquo ad alia vtitor. Succus quoque ex ſemine expreſſo & in ſole ſiccato conficitur. Lycium optimum eſt quod igni accenditur, & reſtinctum ſpumam rubentē E habet, foris nigrum: quum frāgitur, fuluum; nō viroſum, adſtringens cum amarore, colore croceo: quale eſt Indicū quod præſtat cæteris, & eſt efficacius.

Lyſimachia caules cubitales, & maiores tenuéſque, fruticoſóſque fert: in quorum geniculis folia ſalici ſimilia exoriuntur, quæ guſtu adſtringente ſunt. flos rufus eſt, aut aureus. naſcitur paluſtribus & aquoſis locis.

Lychnis coronaria flos eſt, albæ violæ ſimilis, purpuraſcens, qui ad coronamenta adhibetur.

Lychnis agreſtis in omnibus eſt ſatiuæ ſimilis. eius F ſeminis binæ drachmæ potui datæ bilem per aluum educunt.

Lotus agreſtis in Libya naſcitur caule duorum cubitorum, atque etiam maiore, qui alas multas habeat: folia verò trifolio in pratis naſcenti ſimilia: ſemen fœnogræco ſimile, ſed multo minus fert: guſtúque medicato.

M

G

Macer cortex eſt ſubflauus, craſſus, guſtu valde adſtringens, qui ex Barbaria aduehitur.

Malabathri folium laudatur quod recens eſt, & cū nigrore quodam candicat, non fragile, integrum, odore caput feriens, & odoris bonitate diutius permanens, nardum ſapore imitans, guſtu non ſalſo: quod verò infirmū, minutim contuſum, & carioſum halitum affert, vitioſum eſt. eādem vim habet quam nardum: ſed illud ad omnia eſt efficacius. malabathri tamen vis ad vrinam ciendam eſt maior, & ſtomacho magis congruit. H

Mandragora, alter mas, alter fœmina: ac fœmina quidem mandragora niger eſt, qui tridacias dicitur, foliis anguſtioribus ac minoribus quàm lactucæ, viroſis, graueolentibus, in terram ſparſis: inter quæ poma ſunt ſorbis aut achradibus ſimilia, odorata: in quibus fructus eſt, vt pyri. radices prægrandes binæ aut ternæ inter ſe conuolutæ, nigra ſuperficie, intus albæ, craſſo cortice: caulem non habet. mas verò folia habet alba, lata, admodum magna, vt betæ. poma duplo maiora, crocei coloris, odorata cū grauitate quadam, quibus etiam paſtores veſcuntur, & ſopore quodammodo corripiuntur. radix eſt alterius radici ſimilis, ſed maior & candidior. Eſt hic quoque caulis expers: ſuccus colligitur ex cortice radicis viridi contuſóque, & prælo ſubiecto, qui in ſole verſatus denſatur, & in fictili reponitur: ſuccus quoque è pomis ſimiliter exprimitur: ſed ignauus eſt is qui è pomis collectus fuerit. Cortex itidem à radice detractus ligno traiicitur, & ſuſpenſus adſeruatur. Nonnulli radices ex vino ad tertias decoquunt, & defæcatum ſeruant: & cyathi vnius menſura ad magnos dolores, vigilias, & vbi ſine ſenſu doloris ſecare aut vrere velint, vtuntur. Iam liquor ex radice profundius excauata, in orbem punctis aperta, emanat, defluente in eam cauitatem liquore, atque ibidem collecto: ſuccus verò eſt liquore efficacior: ſed radices non vbique liquorem ferunt.

Marathron, *hoc eſt, fœniculum*, agreſte, magnum, quod hippomarathrum vocant, ſemen cachry ſimile fert, radix ei ſubeſt odorata. Quinetiam aliud hippomarathrum vocatur quod folia habet exigua, anguſta, oblonga: fructum rotundum ad coriādri ſimilitudinem, acrem, odoratum, & calfaciendi vi præditum. Viribus autem prædicto reſpondet, ſed tamen agit imbecillius.

Marum herba eſt ſurculoſa, origani flori ſimilis: eius tamen folia multo candidiora ſunt, & flos odoratus, plurimum verò ad Magneſiam & Tralles naſcitur.

Mancoron genus quoddam mellis eſt cōcreti, quod in India & Arabia felici in harundinibus inuenitur, ſalis conſiſtentia, & quod dentibus ſubiectum ita vt ſal confringitur.

Melilotos præſtantiſſimus eſt Atticus, quique in Cyzico naſcitur, & Carthagine, croci colore, & odoratus. Oritur etiam in Campania prope Nolam colore luteo, odore infirmo.

Meliſſophyllon herba eſt qua apes delectantur. eius folia cedri odorem exhalant.

Meſpilum arbor ſpinoſa eſt, fructum exiguum, pomo ſimilem, iucundum ferens, habétque tria oſſicula: adſtringit, & in cibo ſumptus idoneus ſtomacho eſt. ſed aluum ſupprimit.

Medion herba naſcitur vmbroſis ſaxoſiſque locis, foliis ſeridi ſimilibus, caule trium cubitorum, floribus purpureis, magnis, orbiculatis: fructu paruo, cnico ſimili: radice dodrantali, quæ baculi craſſitudinem habet, acerbique ſaporis eſt.

Mecon rhœas, *id eſt, papauer erraticum*, ita nominatum eſt quia eius flos celeriter decidat. naſcitur in aruis verno tempore, quo etiam colligitur: folia habet origano ſimilia, aut cichorio, aut thymo, diuiſa, longiora: caulem iunci figura, rectum, craſſum, ad cubiti altitudinem: florem puniceum, quandóque candidum, anemonæ flori ſimilem: fructum rufum: radicem oblongam, ſubalbam, & parui digiti craſſitudinem habentem. Papauer autem paruum alterum ſatiuum eſt & hortenſe, cuius ſemen pani inditur ad tuendæ valetudinis vſum, & cum melle pro ſeſamo eodem vtuntur: thylacitem vocant, oblogum habens capitulum, ſemen album. Alterum verò agreſte eſt, capite demiſſo, nigro ſemine, quod etiam pithite nominatur: idque ab aliquib⁹ rhœas papauer vocatur, propterea quòd ex eo liquor defluat. Eſt tertium genus his agreſtius & magis medicatum, & longius, oblōgo capite: probatiſſimus autem liquor eſt denſus, ponderoſus, odore ſoporiferus, guſtu amarus, qui facilè aqua diluitur, læuis, albus, non aſper, neque grumoſus, quique inter colandum non coeat veluti cera, & in ſole diffunditur, & ad lucernam non atra flamma ardet: quíque vbi reſtinctus ſit, odoris vim conſeruat. Hunc adulterant miſcendo glaucium, aut gummi, aut agreſtis lactucæ ſuccum: quíque glaucio indito adulteratur, in dilutione croci colorem reddit: qui ex lactucæ agreſtis ſucco, infirmo odore eſt, & aſperior: qui ex gummi, ignauus & pellucidus. Quidam verò ita

ſunt abſurdi, vt terra etiam ei indant. torretur ad oculorum medicinas, in fictili nouo, donec mollis & fuluus videatur. non erit fortaſſe alienum deſcribere quonam pacto liquor colligatur. Aliqui igitur capita & folia contundunt, ac prælo exprimunt: tum in mortario terunt, & in paſtillos redigunt: idque meconium nominatur, poteſtate multo ignauius quàm liquor ſit. In liquore autem colligendo oportet quum ros exaruerit cultello aſteriſco circundante, ne ad interiora deſcēdat, ex obliquo in rectum ſummam capitum ſuperficiem incidere, & lacrymam exeuntem in cōchulam digito detergere, & non ita multo pòſt redire, ſiquidem concreta inuenietur: atque etiam ſequenti die ſimili modo comperietur: quæ in pila teri debet, & in paſtillos conformari, ac reponi: quum tamen inciditur, retrocedendum eſt, ne liquor à veſtibus deteratur.

Mecon ceratitis, *id eſt cornutum papauer*, (quod aliqui paralium, aliqui agreſte vocant) folia habet candida, hirſuta, verbaſco ſimilia, in ambitu ſerrata, vt papaueris agreſtis folia, caulémque ſimilem, florem palidum: fructum paruum, inflexum, fœnigræci corniculis ſimilem: ſemen exiguum, papaueris ſemini conſimile: radicem, cuius extrema pars nigra craſſáque. naſcitur maritimis & aſperis locis. Quidam errore ducti glaucium ex hoc papauere propter foliorum ſimilitudinem fieri putauerunt.

Mecon aphrodes, *id eſt, ſpumeum papauer*, (à nonnullis heraclea nominatur) caulē dodrātalem habet, foliúmque admodum paruum, ſtruthio ſimile. In eo fructum fert album: totáque herba ipſa alba eſt & ſpumea: radice nititur plerunque tenui: huius fructus colligitur æſtate, quum perfectè adoleuit, & ſiccatum reponitur.

Meum Athamanticum naſcitur plurimum in Macedonia, caule & foliis anetho ſimilib⁹, bicubiti plerunq; altitudine, radicibus in partes diſtractis, tenuibus, obliquis, & rectis, longis, odoratis, linguam calfacientibus. Medullarum præſtantiſſima eſt ceruina, deinde vitulina, tum taurina, poſtea caprilla, denique ouilla. cōcreſcit medulla ſub finem æſtatis autumno appropinquante: reliquis verò temporibus concrementum ſanguinis, & veluti caro friabilis in oſſibus inuenitur. nec cognoſci facilè poteſt, niſi quis eam ex oſſibus extrahat atque recondat. Curatur medulla recens aquæ aſperſione mollita ex ſelectis oſſibus, & per linteum excolata, & ſimiliter elota donec pura aqua defluat, tum in duplici vaſe liquata, ſordibus ſupernatātibus penna exceptis, & in pilam percolata: vbi compacta fuerit, in nouo fictili vaſe reponitur, omni fæce quæ ſubſidit diligenter deraſa. Si verò libet non curatam reponere, facito omnia quæ in anſerum & gallinarum adipe fiunt.

Mycetæ, *hoc eſt, fungi*, qui perniciosi ſunt, multis de cauſis fiunt: nam vel apud clauos rubigine obſitos, aut veſtes putres, aut ſerpentum latibula, aut arbores ſua proprietate noxias oriuntur. Continent qui tales ſunt, concretum ſupra ſe lentorem quendam, & è terra eruti, ſi ita ſinantur, celerrimè putres redditi corrūpuntur. at qui eſculēti ſunt, iuſculum faciunt: ſed ipſi quoque liberalius ſumpti nocent, quum difficulter in ſtomacho coquantur, aut ſtrangulent, aut choleram afferant. Omnibus ſuccurritur potione olei aut nitri, aut lixiuii cum acida muria, aut decocto ſarureiæ, aut origani, aut ſtercore gallinaceo cum aceto epoto, aut cum melle copioſo delincto.

Myos ota, *id eſt, auricula muris*, multos ab vna radice caules mittit, ſubrubros, ab imo concauos: folia anguſta, oblonga, dorſo elato, nigricantia: per interualla deinceps geminata, & in acutius deſinentia. Exoriuntur etiam ex alis tenues cauliculi, in quibus floſculi cærulei, vt anagallidis ſunt, radices craſſitudinis digitorum, multas habent progerminationes. ad ſummam, eſt herba hæc ſcolopendræ ſimilis, tenuior tamen & minor. Huius radix illita ægilópas ſanat. ſunt etiam qui helxinem auriculam muris appellent.

Myrica arbor eſt quæ prope paludes & ſtagna naſcitur, fructum veluti florem ferens, conſiſtentia muſcoſum. Satiua autem in Ægypto & Syria prouenit, ſed in cæteris eſt agreſti ſimilis. fructum verò edit gallæ ſimilem, inæqualem, guſtum adſtringentem, qui vice gallæ oris medicamentis adhibetur.

Myriophyllon, *hoc eſt, millefolium*, caulis eſt tener, vniúſque radicis, circa quam multa folia læuia, fœniculo ſimilia, vnde nomen traxit, conſpiciuntur. Caulis ipſe eſt fulueſcens, prædenſus, ac veluti de induſtria expolitus. naſcitur verò paluſtribus locis.

Myrtus ſatiua medicinæ accommodatior eſt nigra quàm candida, & in hoc genere, potius montana, & tamen fructum imbecilliorem fert.

Myrtidanum verò quod vocant, inæqualis exortus eſt, tuménſque, & myrto concolor. ſucum eius quaſi manu complectens: ſed maior in eo quàm in myrto adſtringendi vis ineſt. Tuſus addito vino auſtero reponitur, & in paſtillos redactus, in vmbra ſiccatur: éſtque & cortice & fructu efficacior.

Myrtus agreſtis, aut oxymyrſine, cuius aſparagus nuper in lucem editus eſt, vrinámque ciet: fructum orbiculatum, rubrum dum matureſcit, & interiorem partem oſſeam habentem profert.

Myrrhis (quam myrrham aliqui vocant) & caule & foliis cicutæ ſimilis eſt. radice nititur tenera, oblonga, orbiculata, odorata, ad mandendum ſuaui.

Moly folia gramini ſimilia, latiora tamen, humíque ſparſa habet, florem albæ violæ ſimilem, lacteo colore, minorem tamen, & ad violæ ſimilitudinem accedentem. caulem fert tenuem, quatuor cubitorum, in cuius ſummo quidam allio ſimile eſt. radix ei parua bulloſáque ſubeſt.

Ex Dioſcoride, de ſimpliciū medicamentorum facultate atque apparatu, ab N litera vſque ad Ω.

N

Nardi ſunt duo genera: alterum Indicum, Syriacum alterū nominatur, non quòd in Syria naſcatur, ſed quòd montis in quo oritur, vna pars ad Syrios, altera ad Indos vergit. Cæterùm in Syriaci genere præſtantius eſt recens, læue, multam comam habens, flauo colore, admodum odoratum, cyperum odore referens, breui ſpica, guſtu amaro, & linguam exiccante, & multo tempore in odoris iucunditate perdurante. Indicum verò alterum Gangitin vocant, à flumine quodam Gange quod præterfluit deducto nomine, iuxta quod nardum exoritur. Eius autem vis eſt propter aquoſos tractus imbecillior, ipſumque eſt oblongius: & ab vnica eius radice numeroſæ ſpicæ, eæque admodum crinitæ, & implicitæ, ac viroſi odoris exoriuntur. Quod verò altius in monte naſcitur, odoratius, curta ſpica, cyperum ſuauitate redolens, aliáque habens omnia quæ Syriaco ineſſe dicta ſunt. Vocatur etiam aliud quoddam ſampharíticum à regione in qua naſcitur, éſtque magna ſpica, cādidiore caule, quem medium ex ſe interdum mittit, hircorum odorem vehementer exhalantem: quod genus eſt reiiciendum. Venditur etiam nardum madefactū, quod ex eo cognoſcitur quòd alba, ſqualida, & ſine ſua lanugine ſpica ſit. Adulteratur ſtibio cū aqua, aut palmeo vino, vt deſetur, & pōderoſior fiat, inſpirato. Vbi vti velimus, auferendum eſt ab radicibus lutum, ſi ſit, & cribro excutiendus eſt puluis, qui ad manus eluendas accommodatus eſt. Reconditur autem ad oculorum medicinas in fictili nouo non picato tritum, & ex vino in paſtillos redactum.

Nardum verò Celticum in alpibus apud Ligures naſcitur, idque ab incolis Gallicum nominatur. Naſcitur etiam in Iſtria, éſtque exiguus frutex breuiſque, qui cum radice vellitur, & in faſciculos manipulóſque ligatur, & cōponitur: folia habet oblonga, ſubflaua: florem luteum. Caulibus tantùm radicibúſque vtimur, hique ſoli odoris bonitate ſunt præditi. quamobrem faſciculi pridie aqua ſpargendi ſunt, & ſiquid terreni inhæſerit, abiiciendum: humido pauimento ſubiecta prius charta ſternendi ſunt, ſequenti die purgandi, ſiquidem quod vtile eſt, ab aceroſo & alieno propter vim humoris non excutietur. Adulteratur impoſita eidem herba perſimili, quam ob viroſum odorem, hircum vocant: ſed facilè dignoſcitur, quoniam ea herba caulis expers eſt, atque candidior, & minùs oblonga habet folia: quin ne radicem quidem amaram & aromaticam habet, vt nardi radix eſt. Itaq; cauliculos & radices, abiectis foliis, ad vſum reponito, ſique ſeruare volueris, trita vino excipito, in paſtillos conformato, fictili nouo diligenter operto recondito. Laudatiſſimum verò Celticum nardum eſt, quod recens eſt odoratiſſimque, ac multis radicibus præditum, non fragile, plenum.

Nardum montanum in Cilicia naſcitur. eius caules & folia eryngio ſimilia ſunt, minora tamen, & non aſpera, & aculeata. radices illi ſunt nigræ, odoratæ, binæ, aut etiam plures, vt aſphodeli: ſed multo graciliores, candidiores, & minores. nec caulem, nec fructum, nec florem profert. radix ad eadem ad quæ Celticum nardum facit.

Narciſſus habet folia porro ſimilia, ſed tenuia, & multo minora: cauliculum paruum, inanem, foliis vacantem, dodrante maiorem, in quo flos albus eſt, interius croceus, & in quibuſdam purpureus. Radix ei eſt alba, rotunda, ad bulbi formam: fructus veluti in membrana niger, prælōgus. Naſcitur præſtantiſſimus in montanis locis, odoratúſque. at qui in pratis & arenoſis oritur, porrum ſapit, & herbaceum halitum ex ſe mittit.

A

Naſcaphthon (quod narcaphthon aliqui vocant) ex India affertur. corticis formam gerit, libro ſycamini ſimilem. Ad ſuffitus adhibetur propter ſuauem odorem quem ex ſe mitit.

Nymphæa in paludibus & ſtagnis naſcitur: folia habet ciborio ſimilia, minora tamen, & oblongiora quodammodo, aquam excedentia: aliqua etiam in aqua demerſa, multáque ex vna radice prodeuntia. flos albus eſt, lilio ſimilis, eius media pars crocea eſt. quū defloruit, in rotundam formam redigitur, ad pomi aut capitis papaueris ſimilitudinem. Colore nigro fit, in quo fructus latus, denſus, guſtanti glutinoſus includitur: caulis non læuis, craſſus, niger, ciborii cauli ſimilis: radix nigra, craſſa, clauæ ſimilis, quæ autūno præciditur. Plurima in Cilicia in Anigro flumine, & in Haliarto Bœotiæ. Naſcitur & alia nymphæa antedictæ ſimilibus foliis, attamen alba radice & aſpera, flore luteo, & modo roſæ ſplendente. Oritur hæc in Theſſalia ad flumen Peneum.

B

C

Ξ

Xanthium (quod phaſganon aliqui vocant) in pinguibus locis & paludibus naſcitur. caulem pinguem habet anguloſúmque: in eóque alarum caua permulta ſunt. atriplici ſimilia ſunt folia, ſectiones habentia, odorē naſturtii: fructum rotūdum fert, vt oliua magna: aculeatum, vt platani pilulæ, & veſtibus contactu inhærentem.

D

Xyris (quam aliqui agreſtē iridem appellāt, Romani gladiolū vocant) folium gerit iridi ſimile, ſed latius, & in ſummo acutum. è mediis foliis caulis prodit cubitalis, valde craſſus, in quo ſiliquæ ſunt triquetræ, & in eis flos purpureus, idque quod in medio eſt, puniceum. fructus in folliculis eruo ſimilis, rotūdus, magnus, acer: radixque geniculoſa, longa, rufa.

Xyphion (quod phaſganon, *id eſt enſem*, propter figuram foliorum nominant) iridi ſimile eſt, ſed breuius, atque anguſtius, & cultelli modo in mucronem definens, fibroſum. caulem emittit cubitalem, ſucci plenum, in quo purpurei flores in ordinē digeſti, inter ſe diſtant. fructum edit rotundum. radices duas profert, alteram ſub altera confidentem, exiguorum bulborum figura, quarum inferior eſt gracilis, ſuperna vberior. potiſſimum verò in aruis naſcitur.

E

O

Œnanthe folia habet paſtinacæ, florem candidum, caulem craſſum, dodrantalem, fructum atriplicis, radicem magnam, multis rotundis capitibus abundantem. naſcitur in petris.

F

Œnanthe etiam agreſtis vuæ fructus nominatur. quum floret, recondi debet fictili non picato: collectáque ſubſtrato linteo in vmbra ſiccanda.

Omphacium eſt acerbæ vuæ (vt Thaſiæ, aut Aminææ) nondum matureſcentis ſuccus, qui ante Canis exortum exprimendus eſt: expreſſúſque in æreo rutilo vaſe linteo operto vſquedum cogatur inſolandus. Oportet autem ſemper quicquid concretum ſit, liquido permiſcere, & cauere ne per noctē ſub dio maneat: ſiquidem ros concretionem impediet. Eligito flauum omphacium, friabile, perquam adſtringens mordenſque linguam. quidam etiam coquendo ſuccum condenſant.

G

Onagra frutex eſt arboris inſtar, prægrandis, amygdalino folio, ſed latiore, lilio non diſſimili: flore roſaceo magno, radice candida, longa, quæ ſiccata vini odorem refert. montanis locis naſcitur.

Onobrychis folia habet lenti ſimilia, paulo tamen longiora, caulem dodrantalem, florem puniceum, radi-

cem paruam. naſcitur humidis & incultis locis.

Onix, *hoc eſt unguis*, conchylii tegumentum eſt, ei ſimile quo tegitur purpura: quod in India in lacubus nardum ferentibus inuenitur. quod ideo ſuauem odorem ſpirat quòd conchylia inibi nardo veſcantur. Præſtantiſſimus onyx eſt qui è rubro mari affertur, albicans, pinguiſque: nam qui Babylone aduehitur, niger eſt & minor. vterque in ſuffitu odoratus, ſed caſtoreum quodammodo olet.

Oxyacantha, *hoc eſt acuta ſpina*, arbor eſt pyraſtris ſimilis, ſed minor, & valde ſpinoſa. fructum fert myrti baccis ſimilem, plenum, rubrum, fragilem, & inter nucleum: radicem habet multifidam, altè deſcendentem.

Oreoſelinum, *id eſt apium montanum*, caulis dodrantalis eſt, ex tenui radice prodiens, circa quem ramuli & capitula ſunt cicutæ ſimilia, multo tamen tenuiora: in quibus fructus eſt prælongus, acer, odoratus, cumino ſimilis. montanis verò locis prouenit.

Oreſtia herba eſt parua, tribus aut quatuor digitis terram excedens, foliis & viticulis coronopidi aut gramini ſimilibus, adſtringentibus: radice prætenui, vt capillus eſt, alba, vinoſa, quatuor digitorum longitudine. naſcitur in collibus.

Origanum Heracleoticum (quod Conilam vocant) folium hyſſopi habet, vmbellam verò non in rotæ ſpeciẽ, ſed veluti multifidam: ſeménque in ſummis virgis non denſum.

Quod verò onitin appellant, folia habet candidiora, & hyſſopo magis ſimilia: ſeménque fert veluti coniunctos corymbos. vim Heracleotici habet, ſed non ita efficax eſt.

Syluestre autem origanum (quod alii panaces Heracleum, alii conilam nominant) folia origani, virgulta dodrantalia, tenuia, in quibus vmbellæ ſunt anetho ſimiles. radix exilis eſt atque inutilis.

Orminum herba eſt foliis marrubio ſimilibus, caule ſemicubitali, quadrato, circa quem eminentiæ ſiliquis ſimiles prodeunt, quæ ad radicem ſpectant, in quibus diuerſum ineſt ſemen: nam in ſylueſtri rotundum & fuſcum inuenitur: in alio verò oblongum nigrúmque, quo vtimur.

Ὀρόβινον ἄλευρον *(id eſt erui farinam)* ſic cõficito: Vberiora candidáque grana deligito, permiſcendóque aqua perſpergito, donec quod ſatis ſit combibant, deinde torreto vſquedum cortex rumpatur: tum mola trita cribro tenui traiecta farina reponatur.

Ὄρχις, *id eſt teſticulus* (quem cynoſorchin, *hoc eſt teſticulum canis*, vocant) folia habet circa caulem & imam eius partem humi ſtrata, oleæ molli ſimilia, anguſtiora tamen & longiora: cauliculis longitudine dodrantis, in quibus purpurei ſunt flores: radicem bulboſam, oblongam, duplicem, anguſtam, vt oliuæ, ſuperius alteram, & alteram inferius. alterámque plenam, alteram mollem, ac rugoſam.

Alius teſticulus eſt quem ſerapiadem aliqui vocant. is folia habet porri, oblonga, ſed latiora, & craſſa: caulem dodrantalem, flores ſubrufos purpureóſque: radix teſticulis ſimilis ſubeſt.

Orchis, *id eſt teſticulus caſtoris*. Eligito ſemper huius animalis teſticulos qui ex vno principio connexi ſunt, (non poſſunt enim duo folliculi in vna membrana coniuncti reperiri) & qui liquorem intus ceroſum habent, odore graui & viroſo, guſtu acri, mordente ac friabili: & qui naturalibus membranis vndique interſepti ſunt. Adulterant caſtoreum nonnulli, ammoniacum aut gummi cum eiuſdem animalis ſanguine, aut caſtoreo ipſo ſubactum in folliculos inſtillantes, & exiccantes. Falſò aiunt hoc animal, quum à venatoribus vrgetur, auellere ſibi teſtes, atque abiicere, quum ne eos tangere quidem poſſit: ſunt enim parum exerti, vt in ſue. Oportet autem diuiſa pelle, melleum liquorem cum ambiente membrana aſſumere, & ita ſiccatum reponere.

Oſyris exiguus frutex eſt, niger, tenuis, virgulam fractu difficilem habens, & in ea foliola, vt lini, in initio nigra, quæ deinde mutato colore rubeſcentia fiunt.

P

Panaces (quidam herculeum vocant) ex hoc opopanax colligitur, plurimúmque in Bœotia & Phocide Arcadiæ naſcitur, & inibi ob quæſtum quem ex liquore faciũt, ſtudioſè colitur. foliis eſt aſperis, in terra iacentibus, viridibus, ad ficulna multum accedentibus, in ambitu quinquepartita diuiſione partitis. caulem, vt ferulam, fert altiſſimum, alba lanugine præditum, folia circa ipſum minora, vmbellámque in ſummo, vt anethum, habentem, florem verò luteum, ſemen odoratum & feruidum: radices multas, ab vno principio exorientes, albas, graui odore, craſſo cortice, ſubamaro guſtu. Naſcitur idem in Cyrene Libyæ & Macedonia. Colligitur liquor ſecta radice cauliculis nuper pullulantibus. album autem liquorem ex ſe mittit, qui ſiccatus crocei coloris habet extremitatem. Excipiunt etiam liquorẽ effluentem foliis excauato ſolo ſubſtratis, eáque ſiccata tolluntur. Ex caule quoque per meſſem ſecto, liquorem eodem modo excipiunt. Ex radicibus verò præſtantiores ſunt albæ, diſtentæ, quæ cariem non ſenſerint, guſtu feruidæ, & aromaticæ. Fructus ex media ferula prodiens cibo idoneus eſt: qui verò ex agnatis oritur, minus nutrit. Liquor verò laudatiſſimus eſt qui amariſſimus eſt, intus albus, foris croceus, læuis, pinguis, friabilis, citò liqueſcens, grauis odoris. nam niger & mollis, vitioſus eſt. Adulteratur ammoniaco & cera. Probatur digitis in aqua confricatus. qui enim vitio caret, reſoluitur, & lactei fit coloris.

Panaces Aſclepium & Chironium caulem tenuem è terra emittit, geniculis interſeptum, cubitalem, circa quẽ folia fœniculo ſimilia funduntur: ſunt tamen maiora, hiſpidioráque, & graueolentia. Suprà verò vmbella eſt, in qua flores aurei coloris ſunt, acres, odorati: radix exigua tenuiſque. Sunt etiam qui ſylueſtre origanum panaces vocent, alii verò conilam. de quibus quum de origano ageretur dictum eſt.

Panaces verò Chironium præcipuè naſcitur in monte Pelio, foliis amaraco ſimilibus, flore aureo, radice tenui, non profunda. herba ipſa guſtu acri eſt.

Pancration (quod aliqui etiam ſcillam vocant) radix eſt magno bulbo ſimilis, ſubrufa, amara, feruida ad guſtum: folia lilii habet, ſed longiora.

Parthenium (quod aliqui amaracum, aliqui leucanthemon appellant) folia coriandri habet, flores per ambitum albos, in medio luteos, odore ſubuiroſo, & ſapore amareſcente.

Paronychia exiguus frutex eſt, naſcitúrque in petris, peplo ſimilis, longitudine minor, foliis maior.

Piper fructum fert in principio prælongum, veluti ſiliquas, quod longum piper eſt, habétque intus aliquid tenui milio ſimile: quod abſolutum, piper euadit. id autem ſuis temporibus dehiſcens, racemos ex ſe mittit, grana quæ videmus ferentes: & alia acerba quæ albi piperis nomen habent, quod oculorum medicinis, antidotíſque accommodatiſſimum eſt. Nigrũ verò eſt ſuauius & acrius albo. atque album quidem quòd acerbum ſit, cæteris imbecillius eſt. Eligito piper quod ponderoſius ſit, plenum, nigrum, non valde rugoſum, recens, non furfuraceum. In nigri verò genere inuenitur etiam quod defectum, inane, leuéque ſit, quod braſma (*quaſi abortus*) vocatur. In fictili nouo ad carbones torretur continuè mouendo. Eius radix non eſt zingiber, vt quidam ſunt rati. coſto autem eſt ſimilis, & guſtum excalfacit.

Peplus (ſunt qui ſycen, qui ſpumeum papauer nominent) frutex eſt exiguus, albi liquoris plenus, folio paruo rutæ ſimili, ſed latiore. tota verò coma fere dodrantalis eſt, in orbem circumacta, in terra iacens. ſub foliis minutus fructus rotundúſque eſt. radix vnica, inutilis. in hortis naſcitur & vinetis. colligitur par meſſem. in vmbra ſiccatur, & continuò verſatur. fructus tuſus & ferueſactus reconditur.

Peplis verò (quam ſylueſtrem portulacam vocant, Hippocratéſque ipſe peplion nominat) in maritimis maximè naſcitur locis. frutex frõdoſus, liquoris cãdidi plenus, folio ſatiuæ portulacæ, ſed in orbẽ acto, & in parte inferiore rubeſcẽte. Fruct⁹ rotũdus foliis ſubeſt, vt in peplo: fere

uido guſtu. radix tenuis, inutilis. colligitur, reponitur, & A ſale conditur, & datur vt peplus, eadem vi prædita.

Periclymenon (quod alii ſplenion, alii etiam clymenon ipſum vocant) frutex paruus eſt, ſimplex, caule quadrato, & per interualla foliolis circundato albicantibus, hederæ figura. inter folia ſurculi exeũt, in quibus fructus eſt hederæ ſimilis, qui quaſi in folium procumbit, durus, qui difficulter auellitur: radix longa. Oritur in aruis & ſepibus, ſeſe fruticibus adflantibus inuolens.

Periſtereon, aquoſis locis naſcitur. videtur autem inde B nomen traxiſſe quòd περιστεραὶ, *id eſt columbæ*, in eo libenter verſentur. herba eſt dodrantis habens altitudinem, aut etiam maiorem. folia ex caule prodeunt inciſa & ſubalbida: eáque plerunque ex vnico ramo, vnicáque radice conſtare comperitur.

Perſea arbor eſt in Ægypto proueniens.

Petaſitis, pediculus eſt cubito maior, pollicis craſſitudine: in quo petaſi figura folium eſt, grande, ad fungi ſimilitudinem impoſitum.

Peucedanum, caulem gracilem emittit, fœniculo ſimilem: comam habet copioſam, & denſam, florem luteum, nigram radicem, graueolentem, vberem, liquoris C plenam. in montibus vmbroſis naſcitur. Liquor excipitur è radice tenera cultello conciſa: & quod defluit, ſtatim in vmbra reponitur. gignit verò, dum colligitur, capitis dolorem, & vertiginem: niſi quis nares roſaceo inungat, & caput perfundat. Vbi detractus liquor eſt, radix ad nullam rem eſt vtilis. ſed ex caulibus quoque liquor ſuccúſque colligitur, vt ex mandragora, ſuccúſque minus efficax eſt quàm liquor, & citius euaneſcit. Quandoque autem concreta lacryma inuenitur thuri ſimilis caulibus, radicique peucedani inhærens. D Liquor laudatiſſimus eſt is qui in Sardinia & Samothracia conficitur, odore graui, fulueſcente, & guſtu feruido.

Peganon, *id eſt ruta*, acrior eſt montana quàm ſatiua, & ineptior. ex hortenſi verò ruta ea quæ prope ficus naſcitur, eſt ad veſcendum accommodatior.

Peganon verò agreſte (quod moly quidam vocant) in Cappadocia & Galatia Aſiæ natum, frutex eſt, plures ab vna radice virgas proferens, foliáque multo longiora quàm alia ruta, itémque magis tenera, & graui odore: florem album. in cacumine capitula habet paulo maiora quàm ruta ſatiua, quæ maximè ex tribus partibus con- E ſtant. in iis ſemen eſt ſubfuluum, triquetrum, valde amarum guſtantibus, cuius eſt vſus. Autumno matureſcit ſemen, quod nonnulli harmala vocant, Syri verò beſaſa, Cappadoces moly, quoniam cum moly ſimilitudinem quandam habet: radice nigra, flore albo. naſcitur in collibus & fœcundis locis.

Pix liquida ex pinguiſſimis piceæ & pini lignis colligitur. probatur ſplendens, læuis, pura. Fit quoque piſſelæon ex pice, ſeparato eo quod aquoſum in ea ineſt, quod vt ſerum in lacte, ſic in pice ſupernatat: excipitúrque in pice F coquenda puris ſupra eam lanis expanſis, quæ vbi euaporato halitu madeſcunt, in vas exprimuntur: id quod vſque faciendum eſt dum pix coquitur. Fuligo verò ex liquida pice colligitur ad hunc modum: In lucernam nouam quæ ellychnium habeat, aliquid picis inde, atque accende, obturáque fictili vaſe quod clibani formam habeat, ſupernè quidem fornicato & anguſto, infernè verò foramen habente, vt clibani habent, atque inibi ſine vt ardeat. vbi verò prior humor conſumptus fuerit, nouum infundito, donec tantũ fuliginis quantũ ſatis ſit feceris: tũ ea vtitor. G

Pix verò ſicca ex liquida decocta fit. ex ea quædam eſt viſcoſa, quædam ſicca. probatur autem quæ pinguis eſt, pura, viſcoſa, ſubfulua, & reſinoſa: talis porrò eſt Lycia, & Brutia, cõiuncta ſimul picis reſinæque natura. Vocatur etiam quædam piſſaſphaltus, eáque in Apollonia ad Epidaurum fit, quæ ex Ceraniis montibus impetu fluminis rapitur, æſtuque in littus eructatur, coacta in glebas, mixtam bitumini picem redolens.

Polemonium, (alii phileterium vocant) ramos tenues H habet, vtrinque pinnatos: folia paulo maiora quàm ruta, ſed longiora, ad polygoni aut nepitæ ſimilitudinem. In eis ſummis veluti corymbi ſunt, in quibus ſemen nigrũ. radix ei cubitalis eſt, ſubcandida, ſtruthio ſimilis. montanis & aſperis naſcitur locis.

Polium alterum montanũ eſt, cui nomen eſt teuthrio, & cuius eſt vſus. exiguus frutex eſt, albus, tenui folio, dodrantalis, fructu refertus, capitulum in ſummo habens corymbi forma, paruum, cano capillo ſimile, graui odore, cum quadam odoris ſuauitate. alterum fruticoſius eſt, nõ vſqueadeo odore valido, atque etiam inefficacius

Polygalon (quidam oſirin vocant) caulem dodrantalẽ habet, folia lenticulæ, guſtum ſubacerbum.

Polygonon, *id eſt herba ſanguinalis*: mas, ab aliis carcinethron, ab aliis teuthrobanon, ab aliis clema dicitur, herba eſt quæ ramos tenues, teneros, multóſque habet, ac geniculis interſeptos, qui per terram ſerpunt vt gramen: folia rutæ ſimilia, longiora tamen & molliora. fructum in ſingulis foliis fert, quamobrem maſcula nominatur. flos albus eſt aut puniceus.

Polygonon fœmina paruus frutex eſt, multos ramos ferens: cuius caulis eſt tener, harundini ſimilis, denſis geniculis, & inter ſe tubarum modo inſitis. geniculos cingunt in orbem apices foliolis pini ſimiles. radix eſt inutilis. naſcitur in riguis locis.

Polygonatum naſcitur in montibus. frutex eſt cubito maior. folia habet lauri, ſed latiora & leuiora: ſaporem cydonii, aut punici mali, cum adſtrictione. in vnoquoque exortu foliorum flores albi prodeunt plures, & numero maiores quàm folia, cœpta à radice ſupputatione. radicẽ fert albam, longam, mollem, geniculis plenam, hirſutam, graueolentem, craſſitudine digiti.

Polycnemõ, paruus frutex eſt, ſurculoſus, foliis origani, caule vt pulegii, geniculis multis interſepto: vmbellam tamen non habet, ſed in ſummo paruos corymbos, acres ſimul, & ſuauitatem etiam odoris ſpirantes.

Polypodium naſcitur in petris muſcoſis, & antris, aut arborum, ac præſertim quercuum caudicibus, palmi altitudine, filici ſimile, ſubhiſpidum, inciſuris diuiſum, ſed non adeò minutis. radix ſubeſt hirſuta, in qua cirri, ceu polyporum, continentur craſsitudine parui digiti. abraſa verò interna pars viridis, guſtu acerbo, & ſubdulci.

Poterium (ſunt qui phrynion, Iones neurada, qui acidoton appellent) grandis frutex eſt, ramis mollibus, longis, lentis, tenuibúſque, ac tragacanthæ ſimilibus, foliis paruis, orbiculatis: totus denique frutex eſt lanoſa circundatus lanugine, éſtque aculeatus, floribus exiguis, viridibus. fructum fert guſtanti odoratum, & acrem, ſed nullius vſus. naſcitur arenoſis locis, & in collibus. radices ſubſunt duum cubitorum aut trium, firmæ, nerueæ, quæ ad terram reſciſſæ lacrymam gummi ſimilem ex ſe mittunt.

Potamogeton folium betæ habet, hirſutum, paululum extra aquam eminens.

Propolis eligenda eſt quæ flaua eſt odoratáque, & ſtyracem redolet, & quæ in ſubarido mollis ſit, ac maſtiches inſtar ſit ductilis.

Ptarmica exiguus frutex eſt, multis ramis, tenuibus, orbiculatis, abrotono ſimilibꝰ refertus. circa quos folia ſunt oblonga, oleis ſimilia. in ſummo capitulum, vt in anthemide eſt, paruum, orbiculatum, acre, & ſuo odoratu ſternutationes excitans.

Pteris, *id eſt filix* (ſunt qui blãchnon, qui polyrrhizon vocent) folia habet caulis, fructus, & floris expertia, ex vno pediculo prodeuntia, ad cubiti magnitudinem, multifida, & alarum auium modo pennata, ſub graui odore. radicem habet nigræ extremitatis, prælongam, ex qua plures aliæ veluti adnatæ exoriuntur: guſtu ſubadſtringenti. naſcitur montanis & ſaxoſis locis. Pycnocomon erucæ ſimilia habet folia, ſed aſpera, acria, & craſſiora: caulem quadratum, florem ocymo ſimilem, fructum vt porrum, radicem nigram, rotundam, pallidam, vt paruum pomum, terreſtre quid redolentem. oritur locis ſaxoſis.

Pyrethrum herba eſt, caulem, foliáque emittit, vt daucum ſylueſtre aut fœniculum: vmbellam inſtar rotæ, vt anethum. radix eſt pollicis craſſitudine, longa, guſtui feruidiſsima, & eadem pituitam elicit.

P

Rha aut rheum probatiſſimum eſt quod teredinem nõ ſenſit, quod in guſtu glutinoſum cum leni adſtrictione lenteſcit, commanducatúmque palleſcit, & croci colorem aliquem refert.

Rhamnus frutex eſt in ſepibus naſcens, ramos rectos ferens, vt oxyacantha, folia oblonga, ſubpinguia, mollia. Eſt & altera rhamnus candidior: atque etiam tertia nigrior, quæ folia habet latiora, & etiam leniter rubeſcentia, cuius rami quinûm cubitorum longitudinem implent, magis ſpinoſi illi quidem, ſed ſpinis infirmioribus, & minus rigentibus. fructus latus tenuiſque folliculi figura, & ſpondylio ſimilis.

Reſina ex lentiſco fit, quæ lentiſcina nominatur, & ab aliquibus maſtiche. ea plurima præſtantiſſimáque in Chio inſula conficitur. Cæteris præfertur in eo genere quæ pellucet, & ſuo candore ceræ Tyrrhenicæ ſimilis eſt, adulta, retorrida, friabilis, odorata. viridis minus probatur. adulteratur hæc admiſto thure, pineæque nucis reſina.

Reſina terebinthina cæteris excellit quæ dilucidior eſt, alba, vitrei coloris, odorata, terebinthum olens. ac terebinthina quidem cæteras omnes antecedit. proxima huic lentiſcina, deinde pinea, & abiegna, poſtea verò ex pcea & pineis nucibus confecta numeratur.

Reſina liquida ex pinu & picea, ex Gallia & Hetruria aduehitur, & olim etiam ex vrbe Colophone afferebatur: ex qua etiam nomen traxit, vt Colophonia reſina diceretur. A Gallia quoque ſubalpina venit (quam incolæ laricem vocant) quæ egregiè facit ad tuſſes inueteratas. Colore autem differunt inter ſe: alia enim candida eſt, alia olei colore, alia melli ſimilis, vt larinx eſt. Cupreſſus quoque liquidam reſinam fundit. Quæ verò ſicca eſt, alia eſt ex pineis nucibus, alia ex picea, alia pinea, alia abiegna. Inter omnes elige odoratiſſimam, pellucidam, non torridam, neque dilutam, friabilem, ac ceræ ſimilem. Inter eas præſtat cæteris pinea & abiegna: ſunt enim odoratæ, & thus olent. Ex Pityuſa Hiſpaniæ inſula multæ reſinæ comportantur: quæ verò ex picea & nucleis pineis fit, itémque ex cupreſſo, inferiores ſunt, nec pares aliis vires habent, & tamen ad eadem ad quæ aliæ, itidem adhibentur. Lentiſcina verò proportione reſpondet terebinthinæ. Vritur liquida reſina omnis in vaſe, quod quadrupli capax ſit eius humoris qui infunditur. Reſinæ autem congius in duobus aquæ pluuiæ congiis in vaſe æneo coquitur leniter ad carbones, continuè agitando, donec odorem omnem amiſerit, friabiliſque & torrida efficiatur, ac digitis cedat: tum refrigerata in vaſe fictili non picato reponenda eſt. Eximii autem candoris fiet ſi reſina omnis eliquata percoletur, & ſordes ab ea excernantur. Cremantur etiam reſinæ ſine aqua ad carbones leuiter primùm: & vbi coire cœperint, maior carbonum copia ſubiicienda eſt, & tres dies ac noctes abſq; vllo interuallo diſcoquendæ, vſquedum antedictas ſuas proprietates amiſerint, ac poſtea (vt dictum eſt) reponendæ. Aridas verò vnius diei ſpatio ſatis erit decoxiſſe, atque ita reponere. Ex reſina quoque non ſecus quàm ex thure fuligo colligitur, ſi vas aliquod cauum ſuperponatur.

Roſa refrigerat: quæ ſicca eſt, magis adſtringit. ſuccus ex teneris exprimitur vnguibus exectis: reliquum in pila conteri ac premi debet in vmbra, donec cogatur, atque ita reponendum, ad oculos circumlinendos accommodatum. folia in vmbra ſiccantur continuò verſata, ne ſitum contrahant.

Rhodia radix in Macedonia naſcitur, coſto ſimilis, ſed læuior, & inæqualis: eáque contrita roſarum odorem præfert.

Rhus obſoniorum, fructus eſt rhois, qua coriorum infectores vtuntur.

Rhous verò arbuſcula eſt in petris naſcens duûm fere cubitorum altitudine, in qua folia oblonga, ſubrubentia, in ambitu ad ſerræ modum diuiſa. fructus illi racemulis ſimilis, denſus, terebinthi magnitudine, quadantenus latus, cuius id quod vice corticis eum continet, perquam vtile eſt. Liquamentum verò ex foliis aridis fit aqua incoctis, vt lycium, ad conſiſtentiam vſque, ad eadem ad quæ lycium valens.

S

Sagapenum, liquor eſt herbæ ferulaceæ in Media naſcentis. præſtantius eſt id quod pellucidum eſt, extrà fuluum, intus candidum, olens aliquid mediũ inter ſilphii liquorem & galbani, & quod guſtu acri ſit.

Salamandra, ſpecies lacertæ eſt, iners, varia, quæ falſò credita eſt igni non cremari. vim habet erodentem, vlcerantem, & calfacientem. miſcetur exedentibus, & vlcerantibus facultatibus, & lepras abolentibus, veluti cantharis: & ſimili modo adſeruatur. liquefacta etiam in oleo ilos euellit.

Sampſuchum laudatiſſimum eſt Cyzicenum & Cyprium: ſecundo loco cenſetur Ægyptium. vocatur autem à Cyzicenis & Siculis, amaracus. herba autem eſt multis ramis prædita, per terram ſerpens, foliis hirſutis, & orbiculatis, atque eius calaminthæ quæ tenui conſtat folio, ſimilibus. odoratiſſima herba eſt, ac calfaciens, & coronis inſeritur.

Sarcocolla lacryma eſt arboris in Perſide naſcentis, pollini thuris ſimilis, ſubfulua, guſtu amaro, adulteratur gummi admixto.

Satyrion (aliqui trifolium vocant) quoniam tria folia plerunque fert, vt ad terram fracta, lapatho aut lilio ſimilia: minora tamen ac rubeſcentia caulem longum nudúmque cubiti altitudine, florem lilii forma candidum, radicem bulboſam pomi magnitudine profert rufam, intus verò albam, vt ouum: guſtu dulci & ori grato.

Eſt etiam alterum ſatyrion quod erythroicum, *hoc eſt rubens*, dicitur, ſemini lini ſimile. ſed maius, & ſplendeſcens, & læue, & æquè firmum. Eius verò radicis cortex tenuis eſt & rufus: interior verò pars alba, éſtque guſtanti ori grata & dulcis. Naſcitur in apricis & montanis locis.

Santonicum abſinthio ſimile eſt, non tamen ita ſemine refertum: itémque ſubamarum, & ad eadem ad quæ ſeriphum efficax.

Eleoſelinon, *id eſt apium paluſtre*, naſcitur aquoſis locis, ſatiuo aliquanto maius.

Seris agreſtis eſt & ſatiua: agreſtis picris aut cichorium vocatur, cuius & latiora, & ori iucundiora quàm hortenſis ſunt folia. Hortenſis verò duplex eſt genus: altera enim magis ad lactucæ ſimilitudinem accedit, & latis foliis eſt, & amareſcens: altera folia habet anguſtiora, & ſubamara eſt.

Seriphium, *hoc eſt marinum abſinthium*, in monte Tauro copioſiſſimum prouenit. herba eſt tenuis, abrotoni parui ſimilitudine, referta minutis ſeminibus, ſubamara, ſtomacho aliena, graueolens, & cum quadam caliditate adſtringens.

Seſeli Maſſilienſe, folia habet fœniculo ſimilia, craſſiora tamen, & caulem vegetiorem: vmbellam profert anetho ſimilem, in qua fructus oblongus, anguloſus, acer in cibo ſtatim. radix longa, odorata.

Seſeli verò Æthiopicum hederæ folia habet, ſed minora, & oblonga, ad periclymeni ſimilitudinem accedentia. frutex eſt grandis. viticulas fere duorum cubitorum habet, in quibus ramuli dodrantales ſunt: capita vt anethi: ſemen nigrum, denſum, vt triticum: & acrius, & odoratius Maſſilienſi, & valde ſuaue. éſtque ad eadem efficax.

Seſeli Peloponneſiacum folia habet cicutæ, craſſiora tamen, caulémque Maſſilienſi maiorem, ferulaceum, in quo ſummo vmbella eſt ampla: in ea fructus latior, & carnoſior, & odoratus continetur: eaſdémque vires habet. Naſcitur in aſperis humidiſque locis & collibus. In Ida quoque exoritur.

Seſamoides maius (quod Anticyraicum veratrum vocant, quoniam albo veratro in purgationibus miſcetur) folia habet rutæ ſimilia, longa, florem album, radicem gracilem, ignauam, ſemen ſeſamo ſimile, guſtu amarum.

Seſamoides minus cauliculos dodrantales habet foliis coronopi, hiſpidioribus tamen & minoribus. in ſum-

mis cauliculis capitula ſunt florum penè purpureorum, A quorum medium albicat, ſemen ſeſamo ſimile, amarum, fuluum. radix tenuis. naſcitur in aſperis locis.

Sideritin (aliqui heracleam vocant) folia habet marrubii, ſed longiora, ad ſaluiæ aut quercus formam accedentia, minora tamen, & aſpera. quadratos caules ac dodrantales, vel etiam maiores producit, non ingrato guſtu, & qui quodammodo adſtringant: in quibus per interualla orbiculatæ vertebræ, vt in marrubio, ſunt, atque in eis ſemen nigrum. naſcitur locis lapidoſis.

Sideritis altera eſt ramulis duorum cubitorum, exili- B bus. folia habet longis pediculis inhærentia, foliis filicis ſimilia, numeroſa, vtrinque per oras diuiſa. habet etiam à ſuperioribus alarum cauis alios ramulos prodeuntes, tenues, longos: in quorum cacumine orbiculata capitula & aſpera ſunt, quibus ſemen betæ ſimile, ſed rotundius ac durius continetur.

Sideritis tertia eſt (quam heracleam quoque Crateuas nominat) quæ in parietibus vinetiſque naſcitur, foliis paruis, numeroſis, ab vna radice exorientibus, coriandro ſimilibus. circa cauliculos dodrantales, teneros, ſubcandi- C dos, & ſubrubicundos, flores puniceos, paruos, guſtanti amaros ac glutinoſos habet.

Sideritin quoque nonnulli achilleam vocant: hæc ramulos dodrantales aut maiores profert, fuſorum forma. circa eos foliola parua, tenuia, ex obliquo multas denſáſque diuiſiones habentia, ad coriandri ſimilitudinem, ſubrufa, multum olentia, glutinoſa, multi odoris, non iniucundi, ſed medicati. vmbella in eis ſummis orbiculata inſidet. flores candidi ſunt, & deinde aurei. naſcitur pingui ſolo. D

Σίκυος ἄγριος, *id eſt agreſtis cucumis*, eſt ex quo id quod elaterium vocant, ad hunc modum conficitur: Decerpito huiuſmodi cucumeres qui tacti protinus exiliunt, & diem vnum ſeruato: poſtridie verò, cribrum non adeò denſum crateri ſuperponito, & cultro ſupino, cuius acies ſurſum vergat, vtriſque manibus cucumeres ſingulos apprehendito, ac findito: humorémque in ſubiectum cratera per cribrum exprimito, ſimúlque carnoſum quod cribro inhæſerit exprimito: quod ita ex cucumeribus expreſſeris, in peluim paratam demittito. Coaceruata autem in cri- E bro omnia quæ inciſa fuerint, aqua dulci perfundantur, & vbi expreſſeris, abiiciatur. humor verò qui in pelui eſt, agitandus & ſubigendus eſt, ac linteo contectus in ſole ſtatuendus: vbi conſtiterit, tota aqua ſupernarans, & quod in ſummo concreuit, effundatur. quod identidem facies vſquedum aqua ſupernatabit. quam quum diligenter exterſeris, tum ſubſidentia in mortarium coniecta contere, & in paſtillos redige. Videtur autem præſtantiſſimum elaterium eſſe quod cum candore leuiter humectum eſt, ac læuorem & leuitatem habet, guſtúque amariſſimum: F & lucernæ admotum, facilè accenditur. contrà verò quod porri colorem habet, aſperúmque eſt, & aſpectu turbidum, ſordiúmque ac cineris plenum, id & graue eſt & vitioſum. Nonnulli etiam ſunt qui cucumeris ſuccum miſceant: nonnulli amylum, vt & candorem & leuitatem imitentur. Duorum autem annorum vſque ad decem annos purgationibus accommodatum elaterium eſt: perfecta menſura eſt obolus, minima ſemiobolus: pueris ærei duo. copioſius datum, periculum affert. G

Silybum ſpina eſt cuius latiora ſunt folia, chamæleoni albo ſimilia: quæ recens, decocta ex oleo & ſale comeditur.

Silphium, *id eſt laſerpitium*, radix naſcitur in Syria, Armenia, & Libya. eius caulem maſtieron vocant, feruſæ ſimilem, foliis apio ſimilibus, ſemine lato, quod magudarin appellant. radix autem excalfacit, flatus gignit, ructus excitat, exiccat, ægrè cõcoquitur, & veſicæ nocet. colligitur è radice ſcarificata, & item caule, ex ſilphio liquor: in quo genere præſtat is qui rubeſcit, ac pellucidus eſt, quí- H que myrrham olet, & odore valet, guſtúque ſuaui: non porraceus, neque cuius immitis guſtus eſt, & qui quum diluitur, facilè exalbeſcit. Cyrenaicus verò, ſiquis modicum eius guſtarit, humorem in toto corpore ciebit: blandiſſimo autem odore eſt, vt guſtantis os ipſum, niſi paululum, oleat: at Medicus & Syriacus imbecilliores ſunt, ſed magis viroſum odorẽ reddunt. liquor omnis, priuſquam ſiccatus fuerit, adulteratur indito ſagapeno aut lomento fabarum: quod guſtu, odore, aſpectu, & diluendo deprehenditur. Quidam etiam ipſum ſilphii nomine appellauerunt, radicem verò magudarin, folia verò maſpeta. Efficaciſſimus autem eſt liquor, deinde folia, tum caulis. flatus gignit, acérque eſt. Ad potiones reſoluitur amygdalis amaris, aut ruta, aut calido pane, aut melle, aut aqua. Foliorum verò liquor eadem præſtat, ſed efficacia multo minore. eſtur autem ex aceto mulſo, ad arteriæ aſperæ vitia accommodatum. veſcuntur etiam cum lactucis, ſilphium pro eruca adhibentes.

Altera quoque magudaris in Libya eſſe perhibetur, cuius radix ſilphio eſt ſimilis, minus tamen acris & laxa, & quæ liquorem nullum habet: quæ eadem quæ ſilphium præſtat.

Sinapi eligi debet non magnopere ſiccum, & retorridum, ſed quod fractum intus vireſcat, & veluti quendam ſuccum habeat: ſiquidem quod tale ſit, id & recens & vigens eſt. Exprimitur ex viridis ſuccus, & ſiccatur in ſole.

Sinon ſemen paruum eſt in Syria naſcens, apio ſimile, oblongum, nigrum, feruens.

Sium frutex eſt rectus, pinguis, foliis oluſatri, minoribus tamen, & aromaticis. De hoc Crateuas ita memoriæ prodidit, vt eſſe herbam fruticis ſpecie, pauca ferentem folia, rotunda, maiora quàm menthæ, nigra, pinguia, ad erucam accedentia, ſcriptum reliquerit.

Siſymbrium (quod alii Cardaminem, alii ſium vocant) aquatilis herba eſt, in eiſdem locis in quibus ſium prouenieus: hanc cardaminam aliqui nominant, quoniam Cardamo, *id eſt naſturtio*, ſit guſtu ſimilis. folium habet in principio orbiculatum: vbi adoleuit, erucæ modo fiſſum.

Siſymbrium (ſunt qui ſerpyllum maiorem nominent) naſcitur in cultis locis menthæ ſatiuæ ſimile, latiore tamen folio, & odorato. coronis inſeritur.

Scammonea multos ab vna radice ramos ternos aut quaternos mittit, trium aut quatuor cubitorum longitudine, pingues, aliquid craſſitudinis præ ſe ferentes: folia hirſuta, helxinæ aut hederæ ſimilia, molliora tamen, & triangula: flores albos, orbiculatos, & in calathi modum cauos, & graueolentes: radicem oblongam, craſſam, vt brachium, albam, graueolentem, liquoris plenam. Colligitur autem liquor capite ab radice diſſecto, & in teſtudinis formam excauata cultro radice: ita enim in cauum liquor defluit, qui poſtea conchulis excipitur. Alii ſcrobes in terra mortarii inſtar effodiunt, in quos ſubſtratis nucum foliis radices abradentes, liquorem effundunt, atque ita ſiccatum extrahunt. Probatur qui pellucidus eſt, læuis, rarus, taurinæ collæ colore, tenuibus fiſtulis, ſpongioſus, qualis eſt is qui in Myſia Aſiæ conficitur. Nec ſolùm autem animum attendere oportet, vtrum linguam tangendo exalbeſcat, ſiquidem hoc etiam fiet permixto eidem tithymali liquore: ſed potius adhibere mentem antedictis conuenit, & item ſi non vehementer linguam exurat, quod tithymalo ei admixto ſolet contingere.

Scinchus alius Ægyptius eſt, alius Indicus, atque alius etiã in Rubro naſcitur mari, alius denique Apolloniæ in Mauritania reperitur. Eſt autẽ terreſtris crocodilus, ſuum proprium genus habens, & cum naſturtio ſale conditur.

Scilla acrem feruidámque vim habet. aſſata ad multas res vtilis efficitur. Cruſta autem ex polline, aut luto inuoluta in furnum aut fornacem iniicitur, aut carbonibus obruitur, donec lutum aut cruſta obducta ſit abundè toſta. ea ablata, ſi ſcilla nondum emolleſcat, eam iterum oblinemus, atque idem faciemus: ſi verò ne tum quidem aſſata erit, maximè noxia eſt, vt per interna detur. Aſſatur eadem in olla quæ luto clauſa in furnum demittitur. ex ea ſumitur quod maximè intimum eſt, & exteriora abiiciuntur: & diſſecta in partes ſcilla coquitur, effuſa priore aqua, & alia impoſita, donec nec amara, nec acris aqua ſit. atque ita ſecta in vmbra ſiccatur, lino traiecta ita vt fruſta ſeſe non contingant.

A Scolymus,*hoc eſt carduus*, folia habet media inter chamæleonem & ſpinam albam,ſed nigriora & craſſiora.caulem longum foliorum plenum proferr,in quo eſt aculeatum caput.radix nigra eſt craſſáque, in qua vis & facultas ineſt.

Scordium in montanis & paluſtribus naſcitur, foliis chamædryos,ſed maioribus,nec ſic in ambitu diuiſis, odore aliquantum allium olentibus; guſtu amaris & adſtringentibus: caulibus quadratis, in quibus flos rube- B ſcens inſidet.

Scordon,*hoc eſt allium*,quoddam ſatiuum eſt, quod hortenſe eſt,& in Ægypto naſcitur vno capite,albũ : vocántque eius diuiſiones,ſpicas : quoddam verò agreſte, quod ophioſcorodon,*quaſi anguinum allium*,nominant.

Scordopraſum verò porri magnitudinẽ exæquat, éſtque porri & alii qualitatis particeps.

Smilax hortenſis,cuius fructus ab aliquibus lobia,*id eſt paruæ ſiliquæ*,ab aliquibus aſparagus vocatur: folia habet hederæ,molliora tamen : caules tenues, & capreolos qui vicinis fruticibus ſeſe inuoluant:qui vſqueadeo creſcunt, C vt ſcenas etiam repræſentent.fructum fert fœnogræco ſimilem, ſed longiorem, & magis toroſum.in eo ſemina ſunt renibus ſimilia,ſed non æquali colore , ſed in parte ſubpurpureo.

Smyrna, *hoc eſt myrrha*, lacryma eſt arboris in Arabia naſcentis , éſtque ſpinæ Ægypriæ ſimilis, è qua vulnerata defluit lacryma in tegetes ſubſtratas : alia verò circa arboris truncum concreſcit. Vocatur ex his vna pediaſimos pinguis,qua expreſſa ſtacte emittitur : alia verò gabira pinguiſſima, quæ læto & pingui ſolo naſcitur, quæ multum ſtactes ex ſe mittit. Principem verò locum tenet D quæ Troglodytica nominatur,à regione quæ eandem parit : ſubuiridis hæc eſt tranſlucidáque.Quinetiam legitur tenuis quædam,quæ poſt Troglodyticam in myrrhæ cenſu reponitur,bdellii inſtar lenteſcens,odore ſubuiroſo,& apricis locis proueniens. Alia quædam caucalis dicitur, admodum exoleta,nigra & torrida.Omnium peſſima eſt ea quæ ergaſima nominatur,ſqualida, & pinguedine vacans,acris, gummi odore & viribus proxima. Quæ itidem minea vocatur,reprobanda eſt.Ex omnibus expreſſiones fiunt : ſed à pinguibus odoratæ & pingues : à ſic- E cis,non pingues nec odoratæ.minus verò odorata eſt expreſſa myrrha,quæ quum exprimeretur,& in paſtillos redigeretur, oleum non aſſumpſit. Adulteratur macerato gummi in aqua,in qua myrrha maduerit, & myrrhæ admixto.Eligenda eſt recens,fragilis,læuis, concolor ex omni parte, & quæ quum frangitur, diuiſiones vnguium modo læues candidáſque oſtendat,minutis glebis, amara,odorata,acris,calfaciens.grauis verò & quæ piceo colore eſt inutilis eſt.Fuligo etiam ex ea fit, vt ex thure fieri oſtendimus,quæ ad eadem eſt accommodata.

F Smyrna verò,*hoc eſt myrrha*,Bœotica inciſa,radix eſt arboris in Bœotia naſcentis. eligito eam quæ myrrhã ſuauitate odoris refert.

Sonchi ſunt duo genera : alterum agreſtius eſt , & ſpinoſius,alterum tenerius & veſcum : caulis anguloſus, ſubrubeſcens,inanis,folia in ambitum ex interuallis diſſecta.

Sparganium folia habet gladioli, anguſtiora tamen: in ſummo caule veluti pilulas,in quibus fructus eſt.

Spartus frutex eſt virgas longas,foliorum expertes,fir- G mas,non fragiles ferens,idem ſiliquas,vt phaſeoli, producit,in quibus ſemina exilia,vt lenticulæ,continentur. flos luteus, vt albæ violæ.

Spondylium folia platano quodammodo ſimilia habet,ad panacis accedentia ſimilitudinem : caules cubitales,aut maiores,fœniculo ſimiles.in cacumine ſemen ſeſeli ſimile,duplex,craſſius tamen & candidius;& plus aceris habens,graueolens.flores albi ſunt.radix alba,raphano ſimilis:paluſtribus & aquoſis innaſcitur locis.

H Stacte nominatur pinguedo recentis myrrhæ tuſæ, cum exigua aqua,& prælo expreſſa. eſt autem odoratiſſima precioſáque, quum per ſe etiam vnguentũ faciat, cui ſtacte nomen eſt. Probatur ea cui oleũ admixtũ nõ ſit,& quæ in exigua portione maximã vim habeat calfaciendi,

A quæ proportione myrrhæ & cæteris calfacientibus vnguentis reſpondeat.

Staphis agria , *id eſt herba pedicularis,aut uua taminia*, folia habet labruſcæ;diuiſa,coliculos rectos,nigros,florem iſati ſimilem:fructum in folliculis viridibus,vt cicer,triangulum;ſcabrum,in nigro ſubfuluũ . interna pars alba eſt, guſtu acris.

Staphylinus,*hoc eſt paſtinaca ſylueſtris* (à nonnullis ceras, *hoc eſt cornu* , dicitur) habet gingidii folia , ſed latiora, & B ſubamara.rectũ fert caulem,aſperũ,in quo vmbella eſt anetho ſimilis,in qua flores albi,& in medio paululũ quid purpuraſcens,quaſi croceum . radix ad digiti craſsitudinem,palmique longitudinem accedit . odorata eſt & cõcta eſtur.

Stear , *hoc eſt adeps*, vuluæ conuenit recens anſerinus, aut gallinaceus,& ſine ſale cõditus: nam qui ſalem aſſumpſit,vtero infenſus eſt : & item is qui progreſſu temporis acrimoniam contraxit . Ex iis recentem aliquem capito, & membranulis exemptis in nouam fictilem ollam, quæ altero tanto capacior ſit quàm adipis modus quem curá- C re velis,coniicito , & vas diligenter opertum ardentiſsimo ſoli exponito.liquatum ſubinde adipem in aliud picatum vas,vſquedum totum fluxerit, excolato : tum loco gelido reponito,atque vtitor.Quidam pro ſole in feruenti aqua aut tenui & molli pruna fictile conſtituunt. Eſt etiam alia curandi adipis ratio huiuſmodi : Vbi membranas exemeris,teritur, & in fictile coniectum exiguo tritóque ſale conſperſum eliquatur,tum linteo panno defæcatus reponitur,& acopis vtiliter additur . Suillus verò & agninus adeps hoc modo curantur.Recens, præpinguis, D qualis à renibus detrahitur, adipem in copioſam aquam pluuiam, & quamfrigidiſsimam coniicito, membranulas adimito,manibus diligenter ſubigito , ac confricato, quaſi diſtringas:tum alia aqua ſæpe ablutum in ollam fictilem dupli capacem imponito:aquam affundito, vt adipem ſuperet:lenibus prunis admoueto, ac rudicula agitato.vbi eliquatus ſit,colo in aquam trãſfundito,ac refrigerari ſinito:& rurſus excolata diligenter aqua, in aliam ollam prius lotã coniicito,& aqua affuſa, permittito vt ſenſim liqueſiat.amotum deinde ab igni , & breui ſpatio ſic E dimiſſum vt fæx ſubſidat,in mortarium ſpongia ex aqua prius madefactum verſato:vbi coire cœpit,reſidens in imo ſordes eximitur , & tertiò ſine aqua liquatur : liquatúmque in mortarium iterum effuſum, purgatum in fictile coniicito,& operculo impoſito, perquam frigido loco reponito.

Hircinus verò & ouillus,itémque ceruinus ita curantur:Capitur (vt diximus) alicuius horum adeps,lauatúrque,ac membranulis purgatur,vt in ſuillo oſtendimus:in pilam coniicitur , ac manibus fricatur, aquam paulatim affundendo,donec nullum ſanguinis veſtigium excerna- F tur,nec vlla pinguedo ſupernatet,ſed aqua limpida reddatur.deinde in ollam fictilem coniice,& affuſa aqua vt ſuperemineat,lenibus prunis admoueto, & agitato: Quum totus fuerit liquatus , in aquam verſato , & refrigeratum ac lotum in fictilem iterum indito , & eliquato . & idem facito quod in cæteris: tertio verò loco citra aquã liquato,& in pilam humore perfuſam excolato,& vbi refrixerit,reponito,vt de ſuillo admonuimus.

Bubulus quoque adeps à renibus detractus membra- G nulis purgandus eſt , & marina ex alto petita abluendus, & in pila contundendus diligenter , aſperſa maris aqua. Vbi totus fuerit diſſolutus , in fictilem ollam coniiciendus, & marinæ aquæ tantum indendum quantum ſupernatet,non minus quàm palmi altitudo ſit : tùm coquendus adeps vſquedum proprium odorem abiecerit, additis ad ſingulas adipis Atticas minas quaternis ceræ Tyrrhenicæ drachmis.Colandus verò eſt, & abiectis quæ in imo reſidebant ſordibus , in nouum fictile reponendus: opertúſque interdiu in ſole tenendus, vt exalbeſcat, & vi- H rus odoris aboleatur.

Taurinus verò ita parandus eſt. tauri adipem recentẽ, & ex renibus capito , in amne fluente abluito , membranis exemptis in ollam fictilem coniicito , ſalis parum inſpergito,liquefacito, tum in aquam pellucidam per co

A lum traiicito, vbi cœpit concreſcere, manibus vehementer confricando iterum lauato, aqua ſæpius infuſa atque effuſa, donec optimè elotus videatur: ac deintegro in ollam coniectum coquito cum pari vini odorati portione. vbi autem bis efferbuerit, amoue ab igni ollam, ſinito adipem ita per noctem eſſe. ſequenti die ſiquid fœdi adhuc odoris relictum ſit, eundem adipẽ in aliam nouam fictilem ollam coniicito, ac vinum odoratum affundito, & eadem quæ prius facito, donec omne odoris virus amiſerit. Liquatur idem ſine ſale ad quaſdam affectiones B quibus ſal aduerſatur: veruntamen qui ſic paratur, non admodum candidus redditur. Siquis verò anſerinum, aut gallinaceum, aut vitulinum adipem non curatũ ſeruare imputrem velit, ſic faciat: Capiat recentem cuius velit adipem, eúmque diligenter lauet, tum in vmbra ſuper cribro ſiccet: vbi ſiccatus fuerit, linteo inuoluat, & manibus vehementer exprimat: mox lino traiectum vmbroſo in loco ſuſpendat, & poſt multos dies noua charta inuolutum frigidiſſimo loco reponat. permanent etiam incorrupti adipes, qui in melle reponuntur.

Stachys frutex eſt marrubio ſimilis, qui longiora pluráque folia habet, ſubhiſpida, dura, odorata, alba: C virgulas item plures ab vna radice prodeuntes, eáſque marrubii virgis candidiores. oritur in mõtanis aſperiſque locis.

Stœchas in inſulis iuxta Galliam, cõtra Maſſiliam, quæ Stœchades appellantur, prouenit, atque inde etiam ei nomen eſt ductum. herba tenuibus ſurculis eſt, coma thymi, ſed folio longiore, eáque aliquantulum acri guſtu, & ſubamara eſt.

Stratiotes, qui in aquis naſcitur, hoc nomen inuenit quia ſine radice in aqua ſupernatat. folium habet ſemperuiuo ſimile, ſed tamen maius.

D Stratiotes verò millefolium, paruus frutex eſt, puſillus, dodrantalis, & etiam maior. habet folia auicularum pennis ſimilia, breui admodum ac diſſecto foliorum exortu. folia agreſti cymino maximè ſunt ſua breuitate ſimilia, ſed ſunt etiam breuiora. vmbella hirſuta eſt, ſed denſior, & adultior in cacumine: ſurculos exiguos gerit, in quibus inſident vmbellæ anethi inſtar. flores albi paruíque. naſcitur præcipuè locis ſubaſperis, & potiſſimum circa ſemitas.

Strychnon, *hoc eſt ſolanum*, quod hortenſe eſt, frutex paruus eſt, cibis aptus, multis concauus alis, foliis nigris ocymi, & maioribus, & latioribus. E fructus rotundus, viridis: vbi maturuit, niger, aut fuluus. innoxii guſtus herba eſt.

Eſt etiam aliud ſolani genus quod halicacabum vocant, foliis antedicto ſimilibus, latioribus tamen, cuius caules quum adoleuerunt, humi ſternuntur. fructum fert in folliculis rotundis veſicarum inſtar, rufum, læuem, acinorum vuæ forma: quo vtuntur etiam ad componenda ſerta ii qui coronamenta conficiunt.

F Strychnon verò, *hoc eſt ſolanum* (quod ſoporiferum vocatur, ab aliis halicacabi, ab aliis calliæ nomine appellatur) eſt frutex multis, denſis, caudicoſis, & ægrè fragilibus caulibus, foliorum pinguium plenis, malo cydonio ſimilibus: flore rubro, iuſtæ magnitudinis. in ſaxoſis naſcitur.

Strychnon verò *μανικὸν, id eſt furioſum* (quod alii perſion, alii pentodryon vocant) folia habet erucæ, ſed maiora, ad acanthi quem pædarota nominant, folium accedentia. caules ab radice proceros emittit denos aut duodenos, G vlnæ altitudine, in quibus oliuarum figura ſuperpoſita ſunt capitula, ſed hirſutiora, vt platani pilulæ, maiora tamen & craſſiora. flos illi niger. poſt florem, fert fructum racemi forma, rotundum, nigrum, ex denis aut duodenis acinis conſtantem, hederæ corymbis ſimilibus, & ficut vua mollibus. radix alba eſt, craſſa, caua, cubitalis: montanis, vento perflatis, & platanis conſitis locis naſcitur

Styrax arboris cotoneo malo ſimilis lacryma eſt. excellit cæteris flauus, pinguis, reſinoſus, grumos habens albicantes, quamplurimum in odoris bonitate permanens, & dum emollitur melleũ quendã humorẽ emittens. H talis Gabalites eſt, Piſidiacúſque, & Lycius. at niger, friabilis, & furfuraceus, deterior eſt. Reperitur quoque lacryma gummi ſimilis, pellucida, myrrham olens: ſed ea perexigua eſt. Adulteratur ſuæ arboris ſcobe, quam vermes eroſerunt, admixtis melle atque iridis ſedimento, & aliis rebus quibuſdam. Alii ceram aut adipem odoribus imbutum ad ſolem ardentiſsimum cum ſtyrace ſubigunt, & per laxa cribri foramina in aquam frigidam tanquam vermiculos exprimunt vendúntque: húncque ſcolociten, à vermium figura nominant. atque imperiti hunc vt minimè adulteratum, cæteris anteponunt, ad intentam odoris fragrantiam nihil animum aduertentes: nam qui fraudis expers eſt, is eſt admodum acer. Cæterùm non ſecus quàm thus, torretur, aſſatúrque, & ex eo fuligo colligitur.

Sycomorum (aliqui etiam ſycaminum vocant, cuius fructus etiam ſycomorum propter imbecillem & ignauum guſtum nominatur) Grandis arbor eſt, fico ſimilis, multi admodum liquoris, foliis mori. fructum ter aut quater anno fert, non ex ramis vt ficus, ſed ab ipſo caudice, caprifico ſimilem, ſed groſſis dulciorem, ac ſine granis interioribus, quiq; niſi vngue aut ferro ſcalpatur, non matureſcit. Copioſe naſcitur in Caria, & Rhodo, ac locis tritici nõ feracibus. in caritate autem annonæ, propter fructum quem continuum fert, auxilio eſt. fructus aluo vtilis eſt, ſed exiguum alimentum præbet: éſtque ſtomacho alien⁹. Liquor ex arbore colligitur vere priuſquàm fructum ferat, lapidis ictu ſummo cortice contuſo: nam ſi altius vulneretur, nihil emittet. Lacryma colligitur ſpongia aut lana: ac ſiccata, & in paſtillos redacta, fictili vaſe adſeruatur. Gignitur etiam in Cypro arbor genere ab hac differens, ſiquidem folia non ſycamini, ſed platani gerit. fructum verò fert pruni magnitudine, ſed dulciorem. in cæteris omnibus ſimilis eſt iis de quibus modò diximus.

Symphytum petræum in petris naſcitur, ramulis origani, tenuibus, capitulis thymi. totum verò eſt lignoſum atque odoratum, guſtu dulcius, & adſtringens. radicem habet longam, ſubrufam, digiti craſſitudine.

Symphytum (quod alii pecton vocant) caulem bicubitalem emittit, aut maiorem, anguloſum, inanem, vt ſonchi caulis eſt. circa quem non ex magnis interuallis folia ſunt hirſuta, anguſta, prælonga, ad bugloſſi formam, & ſecundum eos angulos, caulis ſtrictus eſt, foliis à ſingulis alarum cauis prodeuntibus, flores fert luteos, & fructum in caule, vt verbaſcum: ac totus denique caulis atque folia ſubaſpera lanugine quadã horrent, ac tangenti pruritum excitant. radix ſubeſt, cuius extremitas nigra eſt, interior verò pars alba & glutinoſa.

Schinos, *hoc eſt lentiſcus*, nota arbor eſt, cui toti vis adſtringendi ineſt: nam & fructus, & folia, & cortex ramorum & radicis parem vim habent. Exprimitur etiam ſuccus ex cortice radicis, foliiſque in aqua vſqueadeo decoctis vt ſatis ſit: vbi verò refrigerata ſunt, foliis abiectis, aqua iterum coquitur, donec fiat tam ſpiſſa quàm mel.

Schœnus, *id eſt iuncus*. vocatur alter læuis, alter verò acutus, qui in mucronem deſinit. cuius etiam duo ſunt genera: nam alter ſterilis eſt, alter verò fructum edit nigrũ, orbiculatum, cuius craſſiores & carnoſiores ſunt calami. Eſt etiam tertius iuncus antedictis carnoſior, quem holoſchœnon vocant: ipſéque fructum in cacumine ſupradicto ſimilem parit.

T

Teucris herba eſt virgata, chamædryi ſimilis, foliis tenuibus, ciceris figura. plurima verò naſcitur in Cilicia, in ea parte quam Ciſſadem Gentiadémque nominant.

Telephium (quod alii agreſte ſemperuiuum, alii agreſtem portulacam, alii muſcum vocant) folia & caulem habet portulacæ, binas alas habet, quæ in ſingulis foliorum geniculis exoriuntur. ramuli à radice ſex aut ſeptem exeunt, foliis referti craſsis, carnoſis, & glutinoſis. flores albi ſunt. naſcitur vere, in vinetis & cultis locis.

Tithymali genera ſunt ſeptem: quorum maſculus characias (*quaſi uallaris*) dicitur: (ab aliquibus propter comam, cometes: ab aliquibus verò amygdaloides, & ab

aliquibus gobius) Fœmina verò myrtites vocatur, quem quidam à nucibus caryitē vocant. alius eſt paralius, quem quidam tithymalida nominauerūt: alius eſt helioſcopius, alius cypariſſias, alius dendrodes, alius platyphyllos appellatur.

Tithymali qui characias dicitur, caules cubitum excedunt, rubri, liquoris albi & acris pleni. folia in virgis oliuæ ſimilia, ſed minora & anguſtiora, craſſa, lignoſaque: in quorum ſummo coma eſt, qualis in iuncorum virgis. ſub ipſis verò caua peluibus ſimilia, in quibus fructus ineſt. Oritur hic in aſperis & montanis locis.

Liquor ex omni tithymalo per meſſem colligitur, ramulis congeſtis, tum diſſectis, & vaſe concluſis. quidā erui farinam adiiciunt, & in paſtillos digerunt, qui erui magnitudinem impleant: alii ſiccatis ficubus tres quatuórve guttas inſtillant, & quum inaruerint, reponunt. per ſe etiam tuſus in pila, & in paſtillos redactus reponitur. Dum verò liquor excipitur, neque vento expoſitum eſſe hominem oportet, neque manū oculis admouere: ſed antequam ad excipiendum liquorem accedat, corpus, ac præſertim faciem & ſcrotum, adipe aut oleo cum vino perungere. Fauces etiam exaſperat.

Fœmina verò (quam myrtitem aliqui vocant, & caryitē nominauerūt) ſimilis daphnoidi eſt, ſuaptéque natura alba eſt, & folia habet myrti, ſed maiora, & firma, & in ſummo acuta aculeatáque. viticulas ab radice mittit dodrantales: fructum alternis annis nuci ſimilem fert, qui leniter linguam mordet. Hæc quoque aſperis prouenit locis. eius liquor, eiúſque folia & fructus eandem vim habent quam ſuperior, & eodem modo reponuntur. Superior tamen eſt efficacior.

Tithymalus verò qui paralius dicitur (quem tithymallidem aut meconem appellauerunt) maritimis locis naſcitur. ramos habet dodrantales, rectos, quinos, ſenóſve, ſubrubentes, à radice prodeuntes: in quibus folia ſunt deinceps digeſta, parua, ſubanguſta, oblonga, lino ſimilia. caput in cacumine denſum, orbiculatum, in quo fructus inſtar erui, varius. Flores albi: totus denique frutex radixque copioſo liquore albo abundant. hic etiam ad eoſdem vſus, eodémque modo quo ſuperiores aſſeruatur.

Qui verò helioſcopius, *quaſi ſolis aſſecla*, nominatur, portulacæ habet folia, tenuiora tamen, rotundioráque. ramos quatuor aut quinque ab radice dodrantales mittit, tenues, rubros, liquoris albi copioſi plenos. caput anethi forma: frūctus ceu in foliis includitur. Circumagitur huius coma ad curſum ſolis, vnde ei nomen eſt ductum. naſcitur potiſſimum in ruderibus, & circa oppida. liquor fructúſque ex hoc vt ab aliis, colliguntur, qui eandem vim, ſed non ita efficacem habent.

Cypariſſias caulem profert dodrantalem, & maiorem, ſubrubeſcentem: ex quo folia pino ſimilia exoriuntur, teneriora tamen tenuioráque. omnino autem pino nuper naſcēti ſimilis eſt, ex quo etiam nomen inuenit. Eſt hic quoque liquoris albi plenus, & eandem quam ſuperiores vim habet.

Dēdrodes verò, *hoc eſt arboreſcens*, in petris naſcitur, frondoſus ex omni parte, & multa coma refertus, liquoris plenus, ramis ſubrubentibus, foliis myrti tenuis, fructu characiæ ſimili. Hic ad eandem efficax, & eodem modo quo ſupra dicti, reconditur.

Platyphyllos, *hoc eſt, lata folia habens*, tithymalus, verbaſco ſimilis eſt: cuius liquor, radix & folia per aluum aquoſa trahunt. piſces itidem enecat tuſus, & aquæ inſperſus. id quod etiam ii de quibus ſuprà diximus efficiunt.

Pithyuſa (quam antiqui ſarmentū, vel crambiō, vel paralion, vel canopicon vocant) ſpecie à cypariſſia tithymalo differre exiſtimatur: vnde inter tithymalos hæc etiam numeratur. caule aſſurgit cubito maiore, geniculato, foliolis acutis tenuibúſque veſtito, pini ſimilibus. flores habet exiguos veluti purpureos: fructum latum lenticulæ inſtar: radicem candidam, craſſam, liquoris plenam. quibuſdam autem in locis valde grandis inuenitur.

Tordylon (quod aliqui ſeſeli Creticum vocant) naſcitur in Amano Ciliciæ monte. exigua herba eſt, ſurculoſa, ſemine rotundo, duplici, clypeolis ſimili, ſubacri, a-

A romatico.

Tragoriganum paruus frutex eſt agreſti ſerpyllo ſimilis folio & ramulis. pro locis autem in quibus oritur, lætior, & latioribus foliis inuenitur, glutinoſúſque valde eſt. Alterum tragoriganum eſt tenuioribus ſurculis, & foliis, quod marrubium quidam vocauerunt. Optimum verò eſt Cilicium, Smyrnæum, & Creticum.

Tragacantha radix lata lignoſáque eſt, ſupra terrā emergens, ex qua rami humiles, denſi, firmi, & latè ſe pandentes prodeunt: in eis foliola tenuia, numeroſa ſunt, in
B quibus mediis aculei ſe proferunt foliis operti, cādidi, recti, firmi. Eſt etiamnum tragacantha lacryma, quæ ex vulnerata radice manans concreuit: in qua præſtat ea quæ pellucida, læuis, gracilis, pura & ſubdulcis eſt.

Tragus formam habet alicæ ſimilem. multo minus quàm zea nutrit, quia multum aceris habet, quocirca ægrius conficitur, & aluum emollit.

Tragium in Creta ſolùm naſcitur. folia, virgas & fructum lentiſci fert, omnia tamen minora. Liquorem etiam gummi ſimilem profert.

C Tragium alterum eſt quod folia ſcolopendræ habet, radicem albam, tenuem, ſylueſtri raphano ſimilem.

Tragium (quod ſcorpium, aut tragoriganum vocant) prope mare naſcitur. paruus frutex eſt, non admodum ſupra terram grandis, magnitudine dodrantis, aut maiore: foliis vacat: puſillos tamē circa ramos ceu acinos habet, rufos, tritici magnitudine, acuminato cacumine, multos, guſtanti adſtringentes.

Tragopogos, *id eſt, barba hirci* (ab aliis coma dicitur) breui caule eſt, foliis croci, radice longa, dulci, magno ſu-
D pra caulem calyce. in ſummo nigrum ſemen, vnde ei nomen eſt inditum. herba eſui apta eſt.

Tribulus terreſtris folia habet portulacæ, tenuiora tamen. viticulas habet longas, per terram ſtratas: ſpinas in foliis duras. naſcitur ſecus flumina, & in areis domorum. eſt alius aquatilis, qui in fluminibus naſcitur, comam exerens, ſpinam recondens. habet is folia lata, longum pediculum, caulem in ſummo craſſiorē quàm in imo: adſunt ei & capillamenta quædam ſpicæ forma: fructus vt alteri, durus: nam vterque adſtringit, refrigerat.

E Thraces verò Strymonis fluminis accolæ viridi herba tribulorum equos ſaginant, & ſemen eorum dulce, & ad nutriendum aptum pinſunt, ac pro pane vtuntur.

Tripolium naſcitur locis maritimis, ad quæ vnda maris peruenit, & recedit: ſed neque in mari, neque in ſicco. folia iſatidis habet, craſſiora tamen: caulem dodrantalem ſupernè diuiſum. Huius flos ter in die colorem mutare perhibetur, manè candidus, meridie purpureus, veſperi puniceus. radix ei alba, odorata & guſtu calfaciens.

Trifolium, (alii menyanthes, alii aſphaltion, alii cni-
F con, alii oxyphyllon vocant) frutex eſt cubiti altitudine, aut etiam maiore: virgis tenuibus, nigris, iunceis, appendiculas habentibus, in quibus folia loti arboris terna in ſingulis germinationibus prodeunt. his recens natis rutæ odor eſt: adultis, bituminis: florem emittit purpureum: ſemen hirſutum, quodammodo latum, in altera extremitate veluti apicem habens: radix tenuis, longa, firma.

Tyros hippiaca, caſeus equinus eſt, virus redolens, ac magnopere alens. ad bubuli proportionem. Nonnulli verò hippacem, equinum coagulum vocarunt.

G Typha profert folium cyperidi ſimile, caulem læuem, æquabilem, florem in cacumine ambientem, denſum, qui in pappos reſoluitur, quam paniculam aliqui nominant.

Y

Ὑάκινθος, hoc eſt, hyacinthus, folia habet bulbi, caulem dodrantalem, læuem, paruo digito tenuiorem, virentem, comam procumbentem, incuruam, florem purpureum,
H plenum: & radicem item bulbi.

Ὑδροπέπερι, hoc eſt, hydropipper, maximè iuxta ſtagnantes aquas, aut leniter fluētes naſcitur. caulem geniculatū fert, in quo alæ, & folia menthæ, maiora & candidiora, & tenuiora: guſtus acris, vt piper, non tamen aromata redo-

let:fructum acrem in ramulis fert prope folia naſcentem, continuum,& acinorum figura.

Υοσκύαμος, hoc eſt altercum,(ſunt qui adamāta vocēt)frutex eſt qui caules craſſos,lata folia,oblonga,diuiſa,nigra, hirſuta profert.Per caulem verò deinceps flores tanquam cytini punicorum clypeolis ſepti, ac ſeminis vt papaueris pleni prodeūt. Alterci autem eſt triplex differentia:vnum enim flores ſubpurpureos fert,folia ſmilacis,ſemen nigrū,& cytinos duros,ac ſpinoſos.alterius flores lutei,folia ac ſiliquæ teneriores, ſemen ſubflauum, vt eryſimum: vtrunque autem inſaniam & ſoporem inducit,&idcirco inutile vt ad curationem adhibeatur.mitiſſimum eſt tertium, quod pingue, tenerum, lanuginoſúmque eſt, floribus albis,& albo itidem ſemine.oritur id in maritimis atque ruderibus. Albo igitur vtendum eſt:ſi hoc non ſuppetat,flauo:nigrum,vt deterrimum, reiiciendum cenſeo. Ex fructu tenero,foliis,caulibúſque contuſis,ſuccus colligitur,& humor in ſole ſiccatur. Vſus ad annum pertinet, ſiquidem facilè putreſcit.Colligitur etiam ſuccus ex ſicco ſemine,quum per ſe teritur aqua calida affuſa,& exprimitur.atque hic quidē ſuccus eſt antedicto melior,& ad dolores leniendos magis valet.ipſa etiam herba recens tuſa,& farina trimeſtris tritici admixta in paſtillos conformatur,& reponitur.

Υπέρικον (ſunt qui androſæmon,qui corion,qui chamæpityn appellent, quoniam ſemen odore pineam reſinam imitatur)folia rutæ habet: fruticem ſurculoſum, dodrantalem,ſubrubrum: violæ albæ florem: ſiliquam ſubhirſutam, teretem, hordei magnitudine: in quo ſemen nigrum reſinam olens continetur.in locis cultis atque aſperis gignitur.

Υποκιστις ad ciſti radices naſcitur, quæ hypociſtis nominatur(quam aliqui orobethron,aliqui cytinum vocāt) éſtque punicorum cytinis quodammodo ſimilis.quædam autem fulua eſt,quædam alba,ex qua ſuccus, vt ab acacia, colligitur. quidam tamen eam ſiccatam tuſámque macerant & coquunt,& cætera faciunt omnia ſicut in Lycio.

Υπήκοον in ſegetibus aruíſque naſcitur. folium rutæ, ramóſque paruos habet. vis eius papaueris ſucco proportione reſpondet.

Υσσωπος,hyſſopus, herba eſt nemini incognita.duplex hæc eſt,montana & hortenſis.omnium verò laudatiſſima quæ in Cilicia naſcitur.

Φ

Φακὸς, id eſt lenticula,quæ paluſtris nominatur, in aquis ſtagantibus reperitur,foliáque habet lenti ſimilia.

Phalangium(ſunt qui phalangiten,ſunt qui leucantham vocant)ramos habet binos aut ternos,aut etiam plures inter ſe diſſidentes,flores albo lilio ſimiles; multas inciſuras habentes: ſemen craſſum, nigrum, ad dimidiatæ lentis figuram,ſed multo tenuius: radiculam tenuem,viridem,dum è terra eruitur:nam poſtea contrahitur. in tumulis gignitur.

Phalaris caliculos emittit è radicibus tenuibus & inutilibus geniculatos,ac culmis zeæ ſimiles, ſed graciliores, & guſtu dulci.foliis itidem eſt zeæ ſimilibus. ſemen candidum, oblongum,milii magnitudine.

Philyris arbor eſt magnitudine cypro ſimilis. folia fert oliuæ, ſed latiora, & nigriora: fructum echino ſimilem,nigrum,modicè dulcem, quaſi in racemis iacentem. naſcitur locis aſperis.

Ψλόμος, hoc eſt uerbaſcum, duas ſummas habet differētias: alterum enim album eſt,nigrum alterum.album verò alterum maſculum, alterum fœmina. ac fœminæ quidem folia braſſicæ ſunt, ſed hirſutiora, candidioráque: caulis cubitalis,& maior,albus,modicè hirſutus,flores cādidi, ſubuirides, ſemen nigrum: radix longa, acerbi guſtus,craſſitudinis digiti. naſcitur in campeſtribus. Alterum maſculum dicirur *λευκόφυλλον, hoc eſt, albis foliis*, oblōgum,ſed foliis anguſtioribus, & caule tenuiore. Nigrum quoque eſt albo in rebus omnibus ſimile,veruntamen latiora nigrioráque habet folia. Quod verò ſylueſtre nominatur,excelſas vitgas,arboreſcentéſque, ac folia ſaluiæ ſimilia fert, & ramos in virgis habet, vt marrubium: flo-

A rem luteum auri fulgore.Sunt etiam verbaſcula duo hirſuta,terræ inhærentia,foliis rotundis. Eſt & tertium verbaſcum,(quod lichnitin,quidam verò thryallida vocant) id tria,aut quatuor, aut etiam plura fert folia, craſſa,pinguia,hirſuta,ad funiculos lucernarum accommodata.

Φοίνιξ, id eſt palma, (quam aliqui elaten, aut ſpatham vocant)fructus palmarum adhuc florentium inuolucrum eſt. eo vtuntur vnguentarii in vnguentis conſpiſſandis. præſtantiſſimum eſt quod odoratum eſt,adſtringens, graue, præcluſum,intus pingue.

B Phœnix ab aliquibus rhus, ab aliquibus anchynopes vocatur:folia habet hordei,ſed breuiora & anguſtiora:ſpicam lolio ſimilem,ramos radici inuolutos,ſenum digitorum:ſpicas verò ſeptenas aut octonas.oritur in aruis & tectis recens illitis.

Phu(quod aliqui ſylueſtre nardum vocant) naſcitur in Ponto foliis elaphoboſci,aut oluſatri.caulem habet cubitalem, aut maiorem, læuem, tenerum, purpureum, in medio cauum, geniculis diſtinctum: flores narciſſo proximos, maiores tamen, & in ſubalbo colore purpureos.
C Radix verò ſuperius ad digiti minoris craſſitudinem accedit, habétque adnaſcentes ex obliquo radices exiguas, vt iuncus odoratus, aut veratrum nigrum, inter ſe complicatas, ſubflauas, odoratas, nardum odore referentes, cum quadam viroſa grauitate coniuncta.

Φύκος θαλάσσιον, id eſt, alga maris, uel fucus marinus, partim latus eſt,partim oblongus & puniceus,partim candidus, qui in Creta ad terram naſcitur, valde floridus, & non putreſcens, omnes verò habent adſtringendi poteſtatem. Nicander autem author eſt, puniceum venenatis
D prodeſſe: quem exiſtimauerunt quidam eſſe fucum quo mulieres vtuntur, quum tamen ſit radicula eiuſdem nominis,quam ad eam rem mulieres adhibent.

Phyllitis folia emittit lapatho ſimilia, oblongiora vernantioráque,ſena aut ſeptena,recta, interiore ſui parte læuia, à tergo autem penſiles quaſi vermiculos quoſdam tenues habentia.naſcitur in vmbroſis locis, & hortis, guſtu acerbo: eáque nec caulem, nec fructum, nec florem profert.

X

E *Χαλβάνη, hoc eſt Galbanum*, liquor eſt ferulæ in Syria naſcentis, quod nonnulli metopium vocant. Probatiſſimum galbanum eſt quod thuris ſpeciem gerit, grumoſum,purum,ligni expers,ſeminis ac ferulæ aliquid admixtum habens,odore graui,neque valde humidum, neque adeo aridum. Adulteratur admixta reſina & lomento fabarum & ammoniaco. Si tamen purgare ipſum velis, in feruentem aquam demittito. quum enim fuerit liquefactum,eius ſordes fluitabunt quibus ſeparatis, mundo linteo raróque alligatum in fictili picato aut ærea pyxide ita
F pendeat vt imum vaſis ne contingat, & obturato vaſe in aquam feruidam demittito.ſic enim quod vtile in eo eſt, in vas quaſi per colum eliqueſcet: quod verò lignoſum fuerit,in linteo remanebit.

Chamædaphne(quam aliqui laurum Alexandrinam vocant)virgis aſſurgit cubitalibus,ſingulari conſtantibus ramo,tenuibus,rectis,læuibus, foliis lauri, multo tamen læuioribus & viridioribus. fructum rubrum fert, foliis adnatum.

Chelidonium maius (quod aliqui othonion vocāt)
G caulem habet cubitalem, & maiorem, tenuem, qui multas habet appendices foliis plenas: folia ranunculi,tenuiora tamen, & colore modicè cæſio. In ſingulis foliis flos eſt,vt albæ violæ. Succus croceus ei ineſt, acer, mordens,& aliquantulum ſubamarus, graueolens, radix in ſuperiore parte vna, in inferiore multæ. Fructus eſt qualis papaueris cornigeri, tenuis longúſque, in quo ſemina ſunt,papaueris ſemine maiora. Huius ſuccus in vaſe æneo cum melle coctus ad carbones ignitos, ad oculorum claritatem facit.Exprimitur autem ſuccus ex foliis,radice,&
H fructu,ineunte æſtate:in vmbra ſiccatur,in paſtillos redigitur,reponitur.

Chelidonium minus(quod agreſte triticum quidam vocauerunt)parua herba,ex pediculis pendens,caule vacans:foliis hederæ,rotundioribus tamen,ſubpingui-

buſque veſtita. radices habet ex eodem callo prodeuntes, puſillas, complures, tritici modo coaceruatas: quarum tres aut quatuor in longitudinem abeunt. iuxta aquas & lacus exoritur.

Chamæciſſus folia habet hederæ ſimilia, longiora tamen tenuioráque, & multa: ramulos dodrantales, foliorum admodum plenos, quinque aut ſex à terra prodeuntes flores albæ violæ, ſed minores, & guſtu valde amaro: radicem albam, inutilem. naſcitur cultis locis.

Chamelæa ramos dodrantales profert. frutex ipſe ſurculoſus eſt: foliis oliuæ, ſed tenuioribus, & denſis, guſtum mordentibus, & arteriam deradētibus.

Chamædrops (quæ aliis chamædris, aliis teucrium eſt) aſperis ſaxoſiſque locis prouenit. frutex dodrantalis, foliis minutis, figura & diuiſura quercus, amaris, flore ſubfuluo, paruo. carpenda eſt ſemine prægnans.

Chamæpirys (quam in Ponto holopyron, in Eubœa ſideritin, Athenis verò Ioniam vocant) herba eſt per terram ſerpēs, ſubcurua: folia habet minoris ſemperuiui, ſed paulo tenuiora, hirſuta, frequētia, pinguiora circa ramos, pini odore. flores habet tenues, luteos, aut albos: radicem, vt cichorium. Eſt & altera chamæpitys ramis cubitalibus in anchoræ ſpeciem curuatis, tenui cortice, coma ſupradictæ, flore candido, ſemine nigro, quæ pinum itidem redolet. Tertia eſt quæ, maſcula dicitur. herbula autem eſt foliola habens candida, tenuia hirſuta, caulémque album, hirſutum, & floſculos luteos, exigua denique ſemina circum alas, quæ non ſecus pineum odorem exhalant.

Chamæleo albus (quod ixiam, tracto à viſco nomine vocant aliqui, propterea quòd alicubi viſcum ad eius radices inueniatur, & quo loco maſtiches mulieres vtuntur) folia habet ſilybo carduóve ſimilia, nigri tamen chamæleonis foliis aſperiora acutioráque: caulem non promit, ſed ex medio ſpinam echino marino aut cinaræ ſimilem erigit. flores habet purpuraſcentes, capillorum figura, qui in pappos euaneſcunt: fructum cnico ſimilē: radicem læto ſolo craſſam, montanis verò graciliorem, candidámque intus, aromaticam quodammodo, grauis odoris, & dulcem.

Chamæleo verò niger (quam aliqui vlophonon, aliqui ixiam, aliqui cynomachon, aliqui ocimoidem vocauerunt) habet ipſe quoque folia carduo ſimilia, minora tamen, & tenuiora, & rubra diſtincta. Caulem promit digiti craſſitudine, dodrantalem, rubentem, in quo vmbella, & aculeati flores, tenues, hyacinthi figura, & verſicolores inſident. radix ſubeſt craſſa, nigra, denſa interdum, exeſa, quæ diſſecta flaueſcit, & commanducata mordet. Oritur autem campeſtribus, ſiccis, cliuoſis, & maritimis tractibus. Chamæleo verò nominatur quòd foliorum colorem mutet: colorē enim cum terra in qua herba naſcitur, mutant, vt hîc admodum viridia, illic rufa, alibi ſubcandida, alicubi cærulea, & nonnullibi rubra pro locorum differentia comperiantur.

Chamæſyce, aut Syce, ramos quaternûm digitorum,

A in terram deiectos, teretes, liquoris plenos emittit: folia lenticulæ, figura peplo ſimilia, parua, tenuia, humi ſtrata. ſub foliis fructus eſt rotundus, vt in peplo. hæc neque flores neque caulem profert. radix ei eſt tenuis, ad nullam rem vtilis. naſcitur ſaxoſis ſqualidiſque locis.

Χολὴ, id eſt fel, eius omnis ſeruandi hæc eſt ratio: Fel recens capito, oſculum lino obligato, tandiu in feruenti aqua teneto quandiu ſpatium trium ſtadiorum quis currendo conficeret: mox eximito, vmbroſo & humoris experte loco ſiccato. Quod verò oculorum medicinæ ſeruandum eſt, ligatum lino in vitreum vas, quod mel ha-

B beat, immittito, lini principio ad os vaſis circumuoluto, & operto vaſe recondito.

Χόνδρος, hoc eſt alica, fit ex zea quæ bina grana gerit, quam *δίκοκκον* vocant. Magis nutrit alica quàm oryza, aluúmque cohibet, & ſtomacho eſt vtilior.

Chondrilla foliis, caule, floribúſque eſt cichorio ſimilibus: quamobrem nonnulli hanc intybi agreſtis ſpeciem eſſe dixerunt, ſed eſt tota tenuior. in cuius ramuſculo gummi ſimile maſtichæ, fabæ magnitudine, inuenitur.

C Eſt etiam aliud chondrillæ genus, folium ferens circumroſum, oblōgum, humi ſparſum, caulem liquoris plenum, radicem tenuem: in cuius ſummo vertex eſt rotundus, ſubflauus, liquore refertus.

Chryſocome (quam chriſitin vocant) virgula eſt dodrantalis, quæ comam corymborum figura hyſſopo habet ſimilem: radicem valde piloſam, tenuem, vt nigri veratri, guſtu non inſuaui, qui vt in cypreſſo fit, in dulci leniter auſterus ſentitur. in opacis ſaxoſiſque naſcitur.

D

Ψ

Ψύλλιον (Pſyllium aliqui cynocephalon, aliqui cryſtallion, aliqui cynomyiam vocant) folia habet coronopi, hirſuta, ramos dodrantales, totáque herbula fœni inſtar ſarmentoſa eſt. eius coma à medio caule incipit duobus tribúſque conuolutis in cacumine capitibus: in quibus ſemen eſt pulicibus ſimile, nigrum. in aruis gignitur.

Ψευδοβούνιον frutex eſt palmi altitudine, in Creta naſcens, habétque folia bunio ſimilia.

E

Ω

Ὤκιμον. Notum omnibus ocimum eſt. hoc, ſi largiùs eo quis veſcatur, oculorum aciem hebetat: aluum etiam mollit, inflationes facit. vrinam ciet, lac prouocat, ægrè mutatur in ſtomacho. Afri addunt, ſi à ſcorpione vulneretur qui ocimum comederunt, eós nullo dolore conflictari.

Ὠκιμοειδὲς, hoc eſt ocimaſtrum, folia habet ocimi: ra-

F mulos dodrantales, eoſdémque hirſutos: ſiliquas hyoſcyamo ſimiles, nigri ſeminis plenas, ad melanthii ſimilitudinem.

odorem reddit:ad hæc ramoſum,cinnamomi modo,forma fruticis.quod verò lapidoſum eſt,concretione ſcabrũ, fiſtuloſum,& inane eſt, vitioſum eſſe cenſendum eſt. adſtringendi verò,& leniter refrigerandi vim habet.

Cæruleus in ærariis fodinis in Cypro naſcitur:copioſior verò ex arena littorali,& in quibuſdã ſubcauatis maris ſpecubus inuenitur,qui eſt etiam præſtantior. Eligendus eſt is qui valde ſatur ſit. Vritur vt chalcitis, lauatur vt cadmia:vim habet reprimendi,modicè adſtringendi, & cruſtas inducendi.

A

Lythargyros, *hoc eſt argenti ſpuma*, quædam ex arena fit,quæ molybditis nominatur, in fornace vſquedum tota in ignem penitus tranſierit, excocta: quædam verò ex argento,quædam ex plumbo.Cæteris præſtat Attica.ſecundo loco cenſetur Hiſpana,quas ſequitur ea quæ in Dicæarchia & Sicilia eſt. appellatur verò quæ flauo colore eſt & ſplendet,chryſitis,quæ eſt etiam potior:liuida verò, argyritis:quæ ex argento fit,calauritis. Vim habet adſtringendi, refrigerandi, occludendi, molliendi, caua explendi, carnes excreſcentes reprimendi,cicatrices inducendi. Vritur confractis partibus ad iuglandium magnitudinem prunæ ſuperpoſitis,& follibus ita perflatur vt igni candeſcat.ſordes inhærentes abſterguntur,& ipſa purgata reponitur. Quidã aceto aut vino eam extinguentes ter vrunt: hácque re confecta, eam reponunt. Lauatur vt cadmia. Candore autem perfunditur hoc modo: Sumitur argyritis,aut ſi hæc deſit,alia: eam in partes fabarum magnitudine confractam modii Attici menſura, in fictile nouum coniicito, aquam affundito, candidi tritici par pondus addito, priuatímque pugillum hordei linteo puro colligato, & è fictilis aure ſuſpendito, & donec hordeum diſrumpatur,coquito: deinde omnia in craterem ampli oris tranſfunduntur,triticum abiicitur, ſpuma argenti manibus adhibita vi confricatur,& aqua affuſa lauatur:tum excepta & ſiccata,in Thebaico mortario teritur, aqua feruente affuſa,donec diſſoluta fuerit. Aqua excolata iterum tota die teritur,& veſperi calida aqua infuſa ſinitur. Manè colo traiecta,alia infunditur,& ſic permittitur, & excolatur: hócque ter in die fit per dies ſenos:poſtea verò ad ſingulas ſpumæ argenti minas additis quinque ſalis foſſilis drachmis,affuſáque aqua calida, ter die teritur, & addita aqua excolatur. Quum inalbuerit,calidam aquam infundens idem facito, donec ſalſuginem prorſus depoſuerit: demum ardentiſſimo ſole ſiccata, humore prius abiecto reponitur. Quidã ſalis pondo,ſpumæ argenti tantundem in ſole ex aqua terunt,continenter mutantes,dum candor ei accedat. Lota videtur oculorum medicinis conuenire, ad fœdas cicatrices, & facies rugis & maculis plenas facere.

Lapis Phrygius, quo infectores in Phrygia vtuntur, præſtantiſſimus eſt pallidus, modicè grauis, & inæquali concretione coloris: candidas ſiquidem cadmiæ modo venas habet. Vritur autem hoc modo: Vino optimo perfuſus,viuíſque carbonibus obrutus follibus aſſiduè perflatur, donec mutato colore fulueſcat: rurſus extractus eodem vino reſtinguitur: iterúmque ad carbones admoueto,atque idem facito, eúmque tertiò vrito. ſed animum attendito ne frietur, & in fuliginem euaneſcat. Lapis Pyrites ſpecies eſt lapidis à quo æs conflatur. eligi debet qui æri ſit ſimilis, & facilè ſcintillas emittat. Sic vrendus eſt: Melle irrigatur,mollibus carbonibus imponitur,follibus continuò perflatur, donec fuluum colorem acquirat. Alii in multos carbones igni candentes lapidem copioſo melle perfuſum deiiciunt, & vbi ad fuluum vergere colorem cœperit, extrahunt, flatúque cinerem diſiiciunt, & rurſus non perfuſum vrunt, donec totus æqualiter fragilior fiat. ſæpe enim ſola tantummodo ſuperficies vritur. ita autem crematus ſiccatúſque recõditur. Si loto opus ſit, vt cadmia lauandus.quidam verò hunc ita crematum,diphryges vocant. Lapis Aſius probatur qui pumicis colore,fungoſus,leuis, & friabilis ſit, venáſque in profundo luteas habeat.eius flos eſt ſalſugo ſummo lapide inſidens, tenui compage,colore cum albo, tum pumici ſimili, ad luteum vergente. Linguæ autem admotus eam leniter

A mordet. Fiunt ex hoc lapide folia in quæ podagrici pedes mittentes iuuantur.fiunt etiam pulueres carnem exedentes:corporáque carne onuſta craſſáque extenuant in balneo pro nitro illiti. ſi lauare hos quiſpiam velit, cadmiæ modo lauabit. Lapis Hæmatites optimus eſt, friabilis, in ſeipſo durus,ſaturatus,æqualis,nullius ſordis particeps, nulliſque lineis variatus. vim habet adſtringendi,aliquantulum calfaciendi,attenuandíque. Vritur perinde ac lapis Phrygius,ſed nullo vino perfunditur. modus vſtionis eſt vt modicè leuis fiat,& bullis intumeſcat. B Sunt qui eum ſic adulterinum faciant. Denſam rotundámque Schiſti lapidis glebam (quales ſunt quæ radices eius appellantur) in fictilem vrceũ qui cinerem ferueutem contineat,obruũt: vbi paululum dimiſerint,eximũt, attritúque in cote probant,ſi hæmatitæ colorem duxit: ſi ita ſit, reponunt: ſin minus,iterum in cinere condunt,& ſubinde conſpiciunt, & periculum faciunt.nam ſi diutius in eo cinere relinquatur,colorem mutat,móxque diffunditur. Vitiatus deprehenditur,primùm lineis quas pectinum modo per longitudinem diuiſas habet: hæmatites verò eas habet vt ſors C tulit: tum colore quem hic floridũ reddit, hæmatites verò profundiorem,& cinnabari ſimilem. Inuenitur etiam in Sinopica rubrica: itémque in magnete lapide permultum combuſto hæmatites fit. qui verò per ſe naſcitur, in Ægypto inter metalla prouenit. Lapis Schiſtos, *hoc eſt ſciſſilis*, in Iberia Hiſpaniæ gignitur. Laudatiſſimus eſt qui croci colorem æmulatur,eſtque friabilis, & ſuapte natura bene ſciſſilis.concretione verò, & mutuo linearum quas pectinum modo habet diſcurſu, ammoniaco ſali ſimilis videtur. Gagates probatur qui celeriter accenditur, & D odorem bituminis reddit.niger plerunque eſt, ſqualidus, cruſtoſus,& valde leuis. Naſcitur in Lycia, inuenitúrque prope oſtia fluminis in mare exeuntis.flumen autem Gagas nominatur. Thracius in Scythia naſcitur, in fluuio qui Pontus vocatur. eadem ei vis quæ Gagatæ. Traditur aqua accendi,oleo reſtingui quod etiam in bitumine accidit. Magnes optimus eſt qui ferrum facilè trahit, colore ad cæruleum vergente, denſus,& non admodum grauis.vim habet craſſos humores educẽdi, ſi cum aqua mulſa pondere trium obolorum detur. quidam hunc vrẽtes, pro hæmatite vendunt. Arabicus lapis maculoſo ebori E ſimilis eſt. Qui verò Galactites dicitur, hoc vocabulo gaudet quòd lacteum ſuccum ex ſe mittat: cinerei tamen coloris eſt,ac guſtu dulcis.ad oculorum fluxiones & vlcera vtiliter illinitur.is in aqua tritus pyxide plumbea recõditur,ob vim glutinoſam quæ in eo ineſt. Melitites eſt in omnibus galactitæ ſimilis: hoc tantùm differt quòd dulciſſimum ſuccum emittit. facit ad eadem ad quæ Galactites. Morochthus(quem aliqui galaxiam aut leucographida vocãt) in Ægypto naſcitur. Hoc lapide quoniã mollis eſt,& facilè diluitur, linteorum artifices ad cando- F rem linteis indendum vtuntur. Lapis alabaſtrites (qui onyx vocatur)crematus,reſina aut pice aſſumpta duritias diſcutit,ſtomachi dolores cum cerato mitigat, gingiuáſque comprimit.Lapis verò qui Vettenus in Æthiopia naſcitur,eſt ſubuiridi colore,Iaſpidem imitans: quum verò diluitur,lacteus videtur.vehementer autem is mordet.

Iudaicus in Iudæa exoritur, glandis effigie, candidus, forma quamelegantiſſima,lineis inter ſe æqualibus veluti torno factis diſtinguitur. is ſolutus nullam qualitatem G guſtu affert. Amiantus in Cypro naſcitur, alumini ſciſſili æqualis,ex quo(vtpote flexili) telas faciunt. Cõiũctus autem in ignem ardet, ſed minimè crematus exit ſplendidior. Sapphirus lapis potui datus ad ictus ſcorpionum facere exiſtimatur: contra internas quoque vlcerationes bibitur,omniáque in oculis excreſcentia, itémque vuas & puſtulas reprimit,& ruptas eorum membranas agglutinat. Lapis Memphites ad vrbem Memphin inuenitur,calculorum magnitudine, pinguis, verſicolórque. Aiunt hunc tritum & illitum locis quæ vrenda aut ſecan- H da ſunt, ſine periculo ſenſum eis adimere. Selenites lapis(quem aphroſelenen, *hoc eſt Lunæ ſpumam*, aliqui nominant quia noctu in Lunæ incremento reperitur)in Arabia naſcitur, candidus, pellucidus, leuis. Iaſpis lapis,alius ſmaragdi colorem imitatur,alius cryſtalli,pituitæ ſimilis,

alius aërius, fumoſus alius, veluti fumo denigratus, alius lineis albis reſplendentibus præcingitur, alius terebinthinæ ſimilis dicitur, alius calaino gemmæ calore ſimilis. Omnes amuleta eſſe creduntur, quæ alligentur, quæque femoribus appenſa partum accelerent. Ophites lapis, alius eſt grauis & niger: alius cinerei coloris, alius punctis variatus, alius lineas candidas habet. Omnes alligati contra ſerpentum morſus, & capitis dolores proſunt. qui verò candidas habet lineas, priuatim lethargo & capitis doloribus auxiliari perhibetur. Lapides qui in ſpongiis comperiuntur, cum vino poti, lapides qui in veſica ſunt, confringunt. Oſtracites lapis teſtæ ſimilitudinem gerit, éſtque cruſtoſus. hoc eſt ad pilos euellendos pro pumice mulieres vtuntur. Smyris lapis eſt quo gemmas annularii extergunt. Is in Samia terra inuenitur. Lapis quo aurum flantes ad læuigandum, & ſplendorem inducendum vtuntur, probatur qui candidus grauiſque eſt.

M

Melan, *hoc eſt atramentum quo ſcribimus*, ex tedarum collecta fuligine conficitur: ſingulis libris gummi ternæ fuliginis vnciæ miſcentur. Fit etiam ex fuligine reſinæ & fuligine pictorum. Sumitur autem fuliginis pictorum mina, gummi ſeſquilibra, glutinis taurini vncia vna, oboli duodecim, atramenti ſutorii denarius & oboli tres.

Melanteria præſtat cæteris quæ ſulfuris colore eſt, læuis, æqualis, pura, & quæ cōtactu aquæ ſtatim nigreſcit. vim habet adurendi, ſicut etiam miſy.

Miltos, *hoc eſt rubrica ſinopica*, præſtantiſſima eſt denſa, grauis, iecoris forma, calculorum expers, concolor, valde fuſilis quum diluitur. In Cappadocia colligitur. Fertur in Sinopem vrbem, in eáque venit, vnde etiam cognomen accepit.

Quæ verò fabrilis dicitur, eſt in rebus omnibus Sinopica inferior. Optima eſt Ægyptia, & Carthaginienſis, lapidúmque expers & friabilis: gignitur etiam in Iberia quæ ad occidētem ſpectat, ochra cremata, & in rubricam degenerante.

Miſy anteponendum eſt Cyprium, auri ſimile, durum, quod friando auri colorem æmulatur, & ſtellæ modo ſplēdet. Vim & vſtionē cum chalcitide eādem habet, niſi quòd pſoricum ex eo non fit, exceſſuq; ac defectione differens. Ægyptiū verò efficacia præſtat cæteris, ſed ad medicamenta oculorum eſt ſupradicto multo inferius.

Molybdos, *hoc eſt plumbum*, ita lauatur: Aquā in plumbeum mortarium coniicito, & plumbeo piſtillo tandiu terito donec aqua nigra & fæculenta reddatur. per linteū eam traiicito, aquam ſuperfundens, vt quod detritum eſt totum tranſfundatur: idque iterum facito donec ſatis tibi eſſe videatur. Sinito vt quod lotum ſit conſidat: aquam effunde, aliā adiice, laua vt cadmiam, quouſque nihil nigri ſuperſit, & in paſtillos redactum repone. Quidam purum plumbum lima deterētes in lapideo mortario piſtillo lapideo terunt, aut manibus cum aqua adiecta fricāt, donec nigreſcat. mox vbi conſederit, effuſa aqua, in paſtillos cōgunt. quod enim diutius confricatur, ceruſſæ ſimile fit. Alii ſcobi lima detritæ parum plumbaginis addunt: aiúntque plumbum ita lotum eſſe præſtantius. Crematur verò ad hunc modū: Plumbi laminas quamtenuiſſimas in nouum fictile componito, inſperſóque ſulfure, alias plumbi laminas ſuperponito, rurſúſque ſulfur inſpergito: idque identidē facito donec fictile impleueris: tum ſuccendito. Accenſo autem plumbo, ferrea rude verſato, donec in cinerem perfectè redigatur, nihilque plumbeum appareat. auferto deinde naribus occluſis: noxius enim eſt halitus. Lauandum id eſt vt cadmia, & reponendum. vim eloti plumbi habet, ſed efficaciorem.

Molybdæna, *hoc eſt plumbago*, probatur argenteæ ſpumæ æmula, flaua, modicè ſplendens, fulua quum teritur. cocta cum oleo iecoris colorē trahit: vitioſa eſt quæ aërē aut plumbi colorem præfert. ex auro & argento cōficitur. Eſt etiam quædam foſſilis, ad Sebaſtam & Corycum inuenta: in quo genere præſtat ea quæ non habet recrementi ſpeciem, nec lapidoſa eſt: flaua verò eſt & ſplendens: vim habet ſpumæ argenti, & recremēto plumbi ſimilem, eodémque modo lauatur & vritur. Aptior hæc emplaſtris quæ liparæ dicuntur, & iis quæ non mordent, vtilius miſcetur. carnem creat, vlcera ad cicatricem perducit: abſtergentibus tamen medicamentis non conuenit.

N

Nitrum præferendum eſt quod leue, roſeo colore aut candido eſt, perforatum ſpōgiæ modo. Eſt autem huiuſmodi id quod ex inſulis affertur. Nitri ſpuma optima eſſe videtur quæ læuiſſima eſt, cruſtáſq; habet, ac friabilis eſt, & ſubpurpureo colore, & ſpumoſa, & mordens, qualis ex Philadelphia Lydiæ affertur. Ægyptiæ ſecundus locus datur. Quin & Magneſiæ Cariæ gignitur. Vires & vſtionem & hæc & nitrum ſali pares habent. Quidam hæc carbonibus igni candentibus vrunt, ſubiecta prius teſta noua donec incandeſcant.

Π

Pompholyx ſpecie differt à ſpodio, genere verò non item: ſiquidem ſpodium nigricat, & eſt plerunque ponderoſius, ac feſtucis, pilis, & terra plenum, ex ærariis officinis fornacibúſque veluti deraſum, & earum pauimenti purgatio. Pompholyx verò pinguis eſt, & candida, & item leuiſſima, vt etiam per aërē volitare poſſit. optima habenda eſt Cypria, quæ aceto macerata, æris halitum ex ſe mittit colore æruginis aliquātulum, cœni ſapore. Siqque fraudis expers flagrantibus carbonibus efferueſcat, aërium colorem contrahet. his autem notis eſt diligenter attendendum: nam à quibuſdam adulteratur glutine taurino admixto, agninis pulmonibus, aut marinis cōbuſtis groſſis, & quibuſdam aliis conſimilibus: ſed facilè dignoſcitur, ſiquidem in his probādis nihil eorum quæ dicta ſunt, inuenietur.

Lauanda communiter pompholyx hoc modo eſt: Puro linteo mediocris raritatis pompholyga aut aridam, aut aqua maceratam colligato, in peluim aqua pluuia plenam coniicito, & aqua identidem proluito, huc atque illuc linteolum alligatum agens. ſic enim quod in ea limoſum vtiléque eſt, effluet, totum verò ſedimentum in linteo remanebit. Sinito poſtea reſidere, & aquam cum cinere colis traiicito, & noua aqua infuſa agitato, & effundito: totiéſque id facito per colum traiiciens & effundens, donec nihil arenoſum ſubſidat. poſtremò verò aquam exprimito, & ſiccatum cinerem reponito. ſi verò cinerem cremare oporteat, eam diligenter tritam aqua conſperges, & in paſtillos redactam in fictile nouū indito, ſubiectíſque leuibus carbonibus orbiculos continuò verſabis, donec ſicci & igniti reddantur. Sciendum quoque eſt, ex auro, argento, plumbóque fieri ſpodium: & poſt Cyprium, maximè commendari plumbeum. Quoniam verò ſæpe deeſt ſpodium, antiſpodia quæ parem vim habent, & non mediocri vſui ſunt, neceſſariò & quænam ſint & quomodo ſumi debeant, oſtendemus. Folia itaque myrti cum floribus & baccis immaturis in ollam nouam cōiecta, indito operculo quod continua foramina habeat, in fornacem figulorum demittito: quum fictile coctum fuerit, in crudum alterum fictile transferto, & iterum aſſato: vbi verò hoc quoque fictile fuerit aſſatum, extrahe, laua, vtere. Simili quoque modo ſumito coliculos agreſtis oliuæ: ſin ſecus, ſatiuæ cum ſuis floribus, aut mala cydonia diſſecta. & à quibus oſſa fuerint detracta, aut gallas, aut immatura mora in ſole prius ſiccata, aut lētiſcum, aut terebinthum, aut œnanthen, aut rubi tenera folia, vt buxi comā, aut eam quæ pſeudocyperus dicitur, cum flore: alii ficulnas frondes in ſole prius ſiccatas eodem modo parant: alii gluten taurinum, alii ſuccidam aſperámque lanam pice liquida aut melle irrigatam, pari modo cremant.

Σ

Sandaracha eligenda eſt ſaturata & rufa, floridáque & pura, & quæ colorē cinnabaris præ ſe ferat, quæque ſulfuris halitum redoleat.

Scoria, *hoc eſt recremētum*, argenti (quod etiam helcyſma vocant) habet eandem vim quam plumbi recrementum poſſidet.

Spongias aliqui mares appellauerunt tenuibus foraminibus denſáſque: duriores autē, tragos nominauerunt: fœminas verò eas quæ contrà eſſent affectæ. cremantur vt alcyoniū. Cādidæ verò fiunt ex quæ molliſſimæ ſunt, per

æſtus ſalis ſpuma in petris hærente cōſperſæ,& in ſole detentæ. Quódque in eis cauum eſt, ſurſum ſpectet, deorſum verò quà fuerunt abſciſſæ. Si verò cælum ſerenum fuerit, & ſalis ſpuma aut marina aſperſæ ad lunā teneantur, fiunt candidiſſimæ.

Stibium præſtantiſſimū eſt quod ſplendet,& fulget, & quum frangitur, cruſtoſum videtur, nihilque terrei aut ſordium habet,& facilè frangitur. Hoc alii platyophthamon, alii labroſon vocauerunt.

Crematur Stibium cruſta ex farina circumlitum, & carbonibus obrutum, donec cruſta in carbones abeat. Ab igni emotum lacte mulieris quæ marem peperit, aut vetere vino reſtinguitur. Vritur etiam ſuccenſis carbonibus perflatum, donec igni deflagret: ſi enim pluſculum vratur, in plumbum tranſit. Lauatur vt cadmia atque æs. Sunt qui vt plumbi recrementum lauent.

Stypteriæ, *hoc eſt aluminis*, ſunt plura genera: ad medicinam verò adhibentur hæc, ſciſſile, rotundum, & liquidum: inter quæ ſciſſile præſtantiſſimum eſt, & in hoc genere quod recens, cādidiſſimum, radicum expers, mirum in modum adſtringens, lapide vacans, nec modò glebæ aut aſſulæ compactum, ſed ſingillatim quaſi in capillamēta quædam caneſcentia dehiſcens. Lapis quoque huic alumini ſimilis inuenitur, qui quoniam non adſtringit, guſtu diſcernitur. In rotundo alumine, quod ita manu eſt factum, improbatur: idque ex forma cognoſcitur. Sumēdum autem eſt id quod ſuapte natura rotundū eſt, éſtque bullarum inſtar ſubcandidū, & validè adſtringens, quódque nonnihil palloris cum quadam pinguedine habeat: præterea verò calculorum expers & friabile: quod denique Ægyptium ſit genere, aut in Melo inſula natū. In liquido verò præſtat id quod eſt maximè pellucidum, lacteúmque, & æquale, & ex omni parte ſuccū habeat, quódque lapidoſum non ſit, & caſeum redoleat. Id verò eſt cenſendum, ſciſſile eſſe rotundo efficacius. Crematur autem & aſſantur vt calcitis.

Sory melanteriam eſſe quidam falsò putauerunt: eſt enim ſory ſui generis, magíſque viroſum, & nauſeam ciet. Ægyptium cæteris excellit, quódque quum frangitur, nigrius apparet, & in multa foramina dehiſcit, ſubpinguéq; eſt, & præterea adſtringens, & in deglutiendo atque olfactu virus olet, ſtomachúmque ſubuertit. Cæterùm in his fere omnibus, & item in aliis quæ vſtionem non ſunt experta, crematis potentiora ſunt exiſtimāda, præter ſalem, fæcem, nitrum, calcem, aliáque conſimilia, quæ cruda, vi remiſſiore ſunt prædita: quæ cremata, efficaciora & perſeuerantiora redduntur.

T

Τρὺξ, *hoc eſt fæx*, maximè ex vino vetere Italico: ſin minus ab alio conſimili eligenda eſt: fæx enim aceti, eſt acriore vi prædita. Crematur vt alcyonium, antè diligenter ſiccata. Sunt qui noua teſta igni largo crement, donec altius tota incendatur. alii fæcis glebam ignitis carbonibus obruentes idem faciunt. legitimæ vſtionis ſigno erit albus aut aerius corporis ipſius color, & quum linguæ admota, eam quaſi vrit. Aceti fæx eodem modo crematur. vim adurendi adſtrigendique habet. recenti fæce vtendum eſt, ſiquidem citò vis eius efflatur: quocirca operculo occludenda eſt, & nonniſi in vaſculo adſeruanda. Lauatur pompholygis modo.

Y

Ὑδράργυρος, *hoc eſt argentum viuum*, fit ex minio, quod falsò cinnabaris dicitur, in fictilē patinam ferreā concham habentem cinnabarin coniiciūt, calice concham tegunt, argillâque illinunt, & carbonibus ſuccendunt. nam fuligo quæ calyci inhæſit, deraſa argētum viuum eſt. quinetiam inuenitur in argentifodinarum tectis in guttas concretum. Seruatur in vitreis, aut plumbeis, aut ſtāneis vaſculis: aliam nanque materiam exeſt.

X

Χαλκὸς κεκαυμένος, *hoc eſt æs combuſtum*, probatur rubrum, & quod in attritu cinnabaris colore eſt: nigrum verò magis quàm par eſt crematum fuit. Fit autem ex clauis nauium ſolutarum fictili crudo compoſitis, aſperſo ſulfure A cum pari ſalis portione, alternîſque his inſperſis fictili operculum adhibetur, & luto figulorū oblinitur, & in fornacem demittitur, vſquedum planè aſſetur. Hoc cum hydromelite potum, aut cum melle delinctum, aut illitum, vomitus ciet. Lauatur porrò vt cadmia, quater in die aqua commutata, donec nihil ſplendoris ei ſuperſit. Eius verò recrementū eodem modo lauatur, habétque eādem vim, ſed tamen imbecilliorem.

Χαλκοῦ ἄνθος, *hoc eſt flos æris* (quem aliqui veteres pſegma, *hoc eſt reſegmen*, vocauerunt) optimus eſt friabilis, in B attritu rufus, milii forma, grauis, modicè ſplendens, delimatæ æris ſcobis expers, qua fit adulterinus: quod deprehenditur quum dentium attritu ramenta dilatantur.

Χαλκοῦ λεπὶς, *hoc eſt ſquama æris*, laudatiſſima eſt quæ ex Cypriis officinarū clauis excuſſa, craſſáque eſt, & helitis, à clauis ducto nomine, appellatur. Improbatur verò quæ ex albo ære confecta, tenuis eſt atque imbecilla: quam vt pote tenuem & inualidam reiicimus, eámque probamus quæ craſſa fuluáque eſt, & quæ aceto inſperſa æruginem contrahit. Lauatur autem ad hunc modum: Puræ æris ſquamæ ſiccæ ſelibram in pilam cum limpida aqua C iicito, manu diligenter miſceto donec ſquama ſubſidat, auferto deinde quæ ſubſederunt, effuſáque priore aqua, aquæ cæleſtis cyathum ſuperinfundito: diducta manu vehementer ſquamam cum pila confricato, quaſi eam perpolias, quúmque lentorem quendam cœperit emittere, aqua ſenſim vſque ad ſex heminas affunditur validè confricando, & ſquamam per pilæ latera conuertendo, validè cōfricabis: tum omnibus colo traiectis, quod defluxit, in pyxidem rubri æris ſeruato. eſt autem id veluti ſquamæ flos, viribúſque efficax, & ad oculorū medicinam accommo- D datum: reliqua pars imbecilla eſt. quod ſupereſt pari modo lauatur, donec nullum lentorem ex ſe mittat: poſtea verò linteolo opertum biduo quieſcere ſinitur, tum effuſa extante aqua ſiccatur, & in pyxide reconditur. Quidam æris ſquamam vt cadmiam lauant, atque reponunt.

Squama verò quam ſtomoma vocant, habet eandem vim quam æris ſquama, eodémque modo lauatur, & reponitur: in aluo tamen purganda, eſt quàm ſquama æris inferior.

Chalcanthum, *hoc eſt atramentum ſutorium*, genere vnū E idémque eſt: humor enim concretus eſt. ſpecie verò tres habet differentias. Vnum humoribus in cuniculos quoſdam ſtillando colatis concreſcit: quamobrē ab iis qui Cypria metalla tractant, ſtillatitium vocatur. alterum copioſè exercitatum in ſpeluncis inuenitur, poſtea in foſſas trāſfuſum concreſcit, quod concreſcens propriè nominatur. tertium verò decoctum appellatur, fitque in Hiſpania: ſed inutile & viribus infirmis: hoc autem modo parant: Id aqua diluentes coquunt, tum in ciſternas transfundunt, ac reſidere ſinunt. hoc certis diebus concreſcit in multas di- F uiſum formulas teſſerarum inſtar, vuæ modo inter ſe cohærentes. Præſtantiſſimum cenſendum eſt cæruleum, graue, dēſum, purum & pellucidum, quale eſt ſtillatitiū, quod ab aliis lonchoton appellatur. Secūdas fert id quod concreſcens vocant. coctū verò tingendo & denigrando eſſe aptius cæteris videtur: ad vſum verò medicinæ infirmius eſſe reliquis, experientia nos docuit. Crematur autem, vt mox de chalcitide dicemus.

Chalcitis antefertur aliis quæ æris ſpeciem præ ſe fert, G friabilis, calculorum expers, & non vetus, quæque fibras oblongas fulgentéſque habet. ex eâ fit quod pſoricum vocant, duabus eius partibus vni parti cadmiæ additis, & ex aceto tritis. Hæcq; omnia in fictile coniecta, & fimo obruta, per caniculæ ardores XL. diebus dimittuntur: ſiquidem ita maiorem acrimoniā acquiret, eadémque poteſt quæ chalcitis. Quidam pares vtriuſque portiones miſtas ex vino terunt, & eadem faciunt.

Crematur fictili nouo chalcitis viuis carbonibus ſuperpoſito. Modus vſtionis in humidioribus eſt, dū bullas H excitare deſierit, & perfectè inaruerit: in cæteris verò, dū mutata in magis floridum colorem fuerit. quum enim rubricæ colorem in profundo contraxerit, auferenda ab igni eſt, inſidentéſq; ſordes flatu ſunt pellēdæ, & ipſa repo-

nēda. Torretur etiamnũ perflatis carbonibus donec modicè palleſcat: A aut fictili prunis candentibus ſubiectis,ſubinde verſata donec igni conflagret,& colorem mutet.

Chyſocolla laudatiſſima eſt Armeniaca,porri colorem vſque ad ſatietatē reddens:ſecũdo loco cenſetur Macedonica:hanc ſequitur Cypria: quo in genere præfertur pura: dānatur verò quæ terræ calculorumq; plena eſt. Lauatur antedicta ad hunc modũ: Tuſam in pilā coniice,& affuſa aqua manu diducta ad pilam validè fricato,mox vbi conſederit,percolato,& aliqua aqua affuſa,iterum fricato,idque identidē facito donec pura ſinceráque reddatur: tum B in ſole ſiccatam reponito,atque vtitor.ſi cremare eam velis,ſic facito.Tere ex ea quod ſatis ſit,patinis impone,carbonibus admoueto,& alia facito quæ ſuprà diximus.

Ψ

Pſimmythion,*hoc eſt ceruſſa*,fit hoc modo:In dolium lati oris aut fictile labellum acerrimum acetum infundito, ſubiectáque arundinea tegete ori fictilis, plumbeā laminam ſuperimponito, & velamina adiicito, ne acetum per halitum expiret.Vbi reſoluta fuerit,defluénſque deciderit,humorem purum, & in ſummo fluitantē percolum traiicito.Quod verò limoſũ ſubſederit,in aliud vas transC ferendum,& in ſole ſiccandũ,& mola truſatili terendum, aut probè læuigandum cribrandúmque:poſtea quod duri ſupereſt,in tenues partes redigendũ & cribrandum:hæcque viciſſim tertiò & quartò facienda.Præſtantius autem eſt id quod prius fuerit cribratum,id quod etiam ad oculorum medicinam adhibetur: ſecundum locum tenet ſequens, & cætera deinceps. Quidam in medio vaſe ligna ſuſpendunt,& ſorde deraſa impoſita, ne acetũ contingat, ori operculum indentes dimittunt. Poſt aliquot dies operculo ablato intuentur:vbi reſoluta materies fuerit, reliqua omnia vt dictũ eſt fiunt. Siquis in paſtillos velit redigere, aceto acri ſubiget, & ita in paſtillos digeſtam in ſole ſiccabit.Hæc tamen æſtiuo tempore peragenda ſunt. ita enim & candida & efficax redditur.fit etiā hyeme,vrceis ſupra balneas impoſitis: nam calor aſcendens, idem quod ſol præſtat.Laudatiſſimā fieri putant Rhodi,aut Corinthi, aut Lacedæmone: ſecundo loco cenſetur quæ ex Dicæarchia affertur.Torrēda verò eſt ad hunc modũ:Tritam ceruſſam ignitis carbonib⁹ fictili nouo, ac præſertim Attico,imponito,& aſſiduè verſato, quúmque cineris colorem contraxerit,auferto,refrigerato, vtitor. Si cremare eam velis, in nouam patinam cauam coniicito ceruſſam tritam,carbonibúſque ſuperpoſitam rudicula miſceto,donec colorem ſandarachæ ſimilem duxerit:tum auferto,& vtitor:quæ ita confecta eſt,ab aliquibus ſandix nominatur. Ceruſſa lauatur vt cadmia.

Ω

Ochra eligenda quæ læuiſſima eſt, & ex omni parte lutea ad ſatietatem vſque, calculorúmque expers, & item friabilis,& genere Attica.eſt autem & cremanda & lauanda non ſecus quàm cadmia.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM
liber decimusquartus.

Hoc nobis loco non eſt propoſitum formas ſimplicium medicamentorũ conſcribere, quum eas accuratè Dioſcorides nos docuerit:neque etiam ſingulas cuiuſque actiones recenſere,ſiquidem de eis copioſius agetur quum de componendis medicamentis, déque morbis curandis loquemur, vbi vſus poſtularit: nunc verò omnium ſimpliciũ medicamentorum facultates vniuerſales duntaxat memorabo.

Ex Galeno,de nominum diſtinctione, Cap. I.

VNumquodq; corpus aut calidũ aut frigidum, aut ſiccũ aut humidũ quandoque ſuapte natura & dicitur & apparet:quandoque verò, quia aduentitiā qualitatem D acquiſiuit. Nos autem dicere conſueuim⁹,id quod ſuapte natura tale eſt, primò & per ſe,& ex ſe,& poteſtate tale eſſe atq; apparere: quod verò aduentitiam qualitatem contraxit,id ex aliquo accidenti eſſe tale atq; apparere.Quæ verò propria natura aut calida aut frigida,aut ſicca aut humida eſſe dicimus, alia talia eſſe actione, alia poteſtate pronunciamus:in quo id quod poteſtate nunc dicimus, differt à ſuperiore: nam ea poteſtas accidenti opponebatur, hæc verò actioni. Cæterùm E ex iis quæ actione dicũtur,aliud abſolutè calidũ frigidúmve,aut humidum aut ſiccum dicitur,vt elementa: aliud pro ſuperāte facultate,vt homo & equus,& omnino cætera animantia: aliud collatum cum eo quod in eodem genere, eadémque ſpecie eſt temperatum, qualis eſt leo homini cōparatus, homóque florentis ætatis cum puero: aliud cum quocunque ſors ferat, vt Dion cum Theone. Quinetiā quæcunq; poteſtate talia aut talia eſſe dicuntur, neceſſe eſt vt ſingula ita nominētur, tanquam ad id quod actione dicitur,referantur:vt,quod facilè accenditur, ad F id quod actione abſolutè calidum eſt:animalia verò calfacere,ad id quod excedit & ſuperat,referendo. Eadémque ratione id quod hominem calefacit, tanquam homo ſit poteſtate calidus: quod bouem aut equum, tanquam bos aut equus tales poteſtate ſint. itémq; hoc illi homini,illud verò illi calidum aut frigidum,aut humidum aut ſiccum eſſe,id eſt illius vnius naturæ comparatum.

De differentia medicamentorum, Cap. II.

VAria eſt medicamentorum natura: nam vel qualia ſumpta ſunt,talia quoque permanent & vincunt,corpúſque mutant eo modo quo id cibos: hæcque quum vniuerſæ ſubſtantiæ ſint contraria, prorſus venena ſunt, & animantis naturam corrumpunt: aut mutationis initium ab animalis corpore ſumētia,inde putreſcunt & corrumpuntur,deinde corpus vnà putrefaciunt,vnáque corrumpunt, quæ venena quoque ſunt. Eſt etiam tertia medicamentorum ſpecies quæ corpus calefaciunt, veruntamen nihil mali afferunt: eſt & quarta eorum quæ & agunt aliquid & patiũtur, ſed tandē vincuntur,planéq; aſſimilantur:quibus accidit vt & medicamenta & alimenta ſint.

De vſu medicamentorum, Cap. III.

VTuntur plerunque medicamentis homines ob id ſolùm vt vel refrigerent vel calfaciant, vel ſiccent vel humectent,vel horum aliquid coniunctè faciant: quandoque verò vt quod ſupra modum laxatũ eſt,contendant & contrahant, vel quod intenſum eſt laxent, vel quod eſt condenſatum,rarum faciant,vel rarum cōdenſent,vel durum emolliant, vel immodicam mollitiem ad duritiam reuocent,vel plenum inaniant,vel inane impleant,vel denique vt aliquid huius generis agant.

Ad temperatiſſimam naturam omnia eſſe dirigenda, Cap. IIII.

MEdicamenta quæ mediæ naturæ ſunt,quæque in vtranque partē parum vergũt,interim calfacere,rurſúſque refrigerare videbũtur:interim verò nec calefacere nec refrigerare,ſed corpora ſicut accéperũt,ita etiā cōſeruare.Quũ enim affecta corpora variis modis diſponātur, id quoque quod afficit,non eodem agere modo videtur: ex quo planum eſt,neque oleum,neque roſaceum, neque chamæmelum, neque lini ſemen, neque anethum,neque

fœnigræci farinam,neque triticeam, neque alia ſexcenta A quæ partim exquiſitè mediam temperiem ſortiuntur,partim ab ea parumper recedunt, eandem perpetuò actionem eſſe editura. Iam roſaceum exuſtos ſui caloris tempore refrigerat:algentes verò modicum etiam calfacit,id quod eſt tepidi caloris munus: quemadmodum balneæ quoque calfaciunt rigentes & æſtuantes refrigerant.Ergo ad temperatiſſimam naturam animum aduertere, ad eámque omnia dirigere oportet. Eſto ergo corpus temperatiſſimum,regula facultatis medicamentorum:quódque B ſimilẽ illius temperiei caliditatem accendit,temperatum nominetur,etiamſi ſenem refrigeratum maximè excalfacere videatur:quod verò calfacit aut refrigerat huiuſmodi corpus,illud quidem quod calfacit, calidum: quod refrigerat,frigidum appelletur.

De differentia & facultate quæ in ſuccis eſt, Cap. v.

SVcci qui tum in ſingulis plantis & animalibus, tum in terra comperiuntur, cum plurimi ſunt tum verò ſpeciebus facilè comprehendi non poſſunt. Guſtus verò eorum diuerſos Plato eſſe octo numero cẽſuit,nominátque tum auſterum,(quem nos adſtringentem vocamus)tum a- C cerbum, tum verò nitroſum, tum amarum,tum ſalſum, tum acrem,deinde acidum,poſtremò dulcem.Theophraſtus verò pinguem eiſdem adiunxit. Ergo quod adſtringens acerbúmque eſt, terreſtre, frigidum eſſe, fuit oſtenſum:acidum verò,tenuium partium eſſe & frigidũ. Quod verò abſque aliqua inſigni qualitate frigidũ eſt, aqueum id frigidúmque eſſe: amarum terreſtre,tenuium partium: ita etiam quod nitroſum eſt. Acre verò eſſe feruidũ: ſalſum verò terreſtre & calidum,ſed nondum feruidum. Eodémque modo dulce,calidum quidem,ſed non adurens: quæ oleoſa ſunt,aquea & aëria ſunt omnia. Actiones quo- D que ex eorum temperie conſequuntur: nam adſtringens acerbúmque cogit,ſtipat,denſat,repellit & incraſſat: & ante hæc omnia,refrigerare & ſiccare aptum eſt:& quandoque etiam ſtuporem dentium,quem vocant,inducere. Acidum verò ſecat, diuidit,attenuat, obſtructionem expedit,& abſque calore expurgat:acre verò par quidem acido eſt in attenuando & expurgando, ſed tamen ab eo differt, quòd acidum refrigerat,acre calfacit:itémque illud repellit, hoc attrahit & euocat. Eodémque modo amarum & E nitroſum meatus expurgant,abſtergent,attenuant,ſecántque humorum craſſitudinem, nec euidenter calefaciunt: quod verò aqueum frigidúmque eſt, ſpiſſat, ſiſtit,contrahit,condenſat,ſtuporémque & mortem parti inducit:acre autem attenuat,expurgat,euocat, rumpit, attrahit,& cruſtas inducit:ſalſum verò cogit,ſtringit,ſale condit,& citra inſignem calorẽ aut frigus ſiccat.Dulce laxat,concoquit, mollit,rarefacit.oleoſum denique humectat,mollit atque relaxat.

De Vaporibus, Cap. vi.

QVÆ odorata ſunt, ea omnino ſunt calida,odorum F náque copia à calore prouenit:at non protinus quicquid odoratũ eſt,id ſuaue eſt, propterea quòd non omne eſt accommodatum ſpiritui,qui cerebri ventriculis continetur: quemadmodum enim ſaporem qui ſub linguam cadunt, aptiſſimi ſunt dulces: qui non apti ſunt, multas ſunt nacti differentias:ita vapores qui ſpiritui cerebri ſunt familiares,iidem & grati & ſuaues ſunt: qui verò non familiares,non paucis inter ſe differentiis diſſident.Non omnibus tamen,perinde ac ſaporibus,impoſita ſunt nomina.Dicimus enim aliquid acidum acrémque odorem ha- G bere:at auſterum, aut acerbum, aut ſalſum, aut amarum, non item:ſed his duabus appellationibus pleraque eorum quæ ſub odoratum cadunt, comprehendimus, vt beneolentia,& graueolentia nominemus:ac beneolentia ad proportionem eorum quæ linguæ ſunt dulcia: graueolentia verò ad eorum quæ dulcia non ſunt.totum enim hoc genus in ſaporibus vno appellari nomine non poteſt. A corporibus autem non odoratis,aut omnino parum defluere H videtur, aut quod mẽſuræ eorum molis non reſpondeat: quemadmodum in iis quæ exquiſitè ſalſa & acerba ſunt:exquiſitè verò quum tale aut tale quidpiam dico, ſincerum, &,quoad eius fieri poteſt,alterius qualitatis expers intelligo.craſſa nanque vtriſque eſt ſubſtantia:& præterea acerborum eſt frigida,ex quo veriſſimile eſt, quod ab his defluit,paucum eſſe & craſſum,& mole ſua terrenũ,& proinde per inſpirationem in cerebrum non incidere: quamobrem de ſenſibilium tẽperie non ita tutò ex odore ſicut ex guſtu iudicamus: nam quæ vacant odore,craſſæ eſſentiæ ſunt: quæ verò in eis ſit vis frigoris & caloris, non conſtat: quæ autem odorata ſunt, tenuium illa quidem ſunt partium,& calida: at quantũ tenuitatis caloríſque habeant,non iam diſcernitur.Præcipua autem cauſa quamobrem in odoratis nihil euidens de eorum temperie iudicetur,eſt inæqualitas naturæ, de qua ſepenumero diximus,vbi corpora ex diſſimilibus inter ſe particulis conſtare demonſtrabamus.

Ex coloribus quoque faciendam eſſe coniecturam de ſimplicium medicamentorum temperie, Cap. vii.

EX coloribus quoque aliquam facere coniecturam de medicamẽtis ſimplicibus licet. in vnoquoque enim genere aut ſeminis,aut radicis,aut ſucci ex colore indicationem quãdam ſumere poſſumus:vt in cæpa,ſcilla & vino,quæ quanto albidiora fuerint, tanto minus erunt calida:quæ verò ſubflaua & fulua,calidiora.idem in tritico, milio,ochris, faſelis, cicere,iridis radice aſphodelique,& aliis complurībꝰ vſu venit.in quoque enim genere plerunque fit vt quæ fulua,& flaua,& rubra ſunt, albis ſint calidiora. Itaque ſi hinc quoque de medicamentorum facultate coniectura fieri poteſt, hoc etiam ſermoni addatur: præſtabit tamẽ(vt ſæpe diximus) diſtincta experientia vires eorum inuenire.in hac enim non decipieris. Quãquã antequam vires eorum dignoſcas, guſtus pleráque indicat,paululum etiam (vt dictum eſt)odore approbante.

Quomodo & qua experientia facultates inueniendæ ſint, Cap. viii.

FAcultates ſunt vſu inueniendæ ad hunc modũ:Quum primùm corpori hoc vel illud medicamentum cibiſue admouetur, expers eſto omnis vehementis caloris aut frigoris,quod acquiri poſſit: nam quum hoc corpori applicas,corpꝰ primo occurſu qualitatis acquiſitæ, non eius temperiei quæ eſt rei admotæ propria,ſenſu afficietur. Vt igitur admotæ rei vera ſinceráque natura exploretur, tepidum,quoad fieri maximè poteſt,eſto,nec vllam extrinſecus notabilem alterationem valentis caloris aut frigoris contraxerit. Adhibeatur porrò, quum eius naturã exploras,non cuilibet corporis affectioni,ſed ſimpliciſſimæ, & (vt maximè fieri poteſt)ſummæ. Si autẽ affectioni ſummi caloris admotum,frigoris ſenſum excitet,id profectò erit frigidum:ſimili quoque modo ſi frigidæ affectioni adhibitum,ſtatim calidum appareat,id etiam erit calidum:ſin vel calidæ affectioni calidum, vel frigidæ frigidum ſentiatur,non eſt quod hoc calidum,frigidum illud omnino pronuncies.Eſt interdum ſummi caloris affectio,quã medicamentum modicè frigidum non alterat,vt refrigerando denſandóque totam externã ſuperficiem,calorẽ intus concludat,ipſúmq; difflari prohibeat,atque ita magis accedat affectionẽ.Ita verò & ſiquid frigidæ affectioni admouetur,nullũ calorẽ afferat:videndũ eſt num id,quũ aliquid ſit mediocriter calidũ, nihil in affectionẽ agat,quæ ſummi caloris indiguit.Ergo non eſt ita vis explorãda medicamenti:nec ſi ex accidenti aliquid efficiat, non per ſe. Id verò quod ex accidenti aliquid facit, tum ex affectione,tum ex tẽpore iudicabis:ex affectione aũt,ſi ea ſimplex vnáque eſt:à tempore verò iudicium ad hunc modũ oritur:Quod ſimulatque admotũ eſt,refrigerare aut calfacere manifeſtè videtur,id vtiq; per ſe & vi ſua tale eſt.quod tẽpore id facit,fortaſſe ex aliquo accidenti huc adactum fuit: vt, iuueni quadrati corporis tetano æſtate media laboranti,frigida liberaliter effuſa caloris repercuſſum facit. Cæterùm non calfacere per ſe aquam frigidam, eſt ex primo eius occurſu perſpicuum: nam ſenſum inuehit frigoris,& cutim quoad ei affunditur, frigefacit: tum calorem non in omnibus corporibus,nec dum affunditur, affert, ſed ſolum in iuuenibꝰ quadrati corporis, æſtate media,& vbi ceſſarit affuſio:nam ſtipata,clauſáque corporis ſuperficie extima, repercuſſus fit eius caloris quià profundo aſcendit.Eſt quandoq; quũ calor ex accidẽti refrigerat,in-

tercedente nimirum euacuatione; vt cataplaſma inflammationem: quum enim inflammatio ex calida fluxione conſiſtat,propria eius curatio in ſuperuacanei euacuatione eſt poſita.Euacuationi autem particulæ quam excalfecit inflammatio,omnino ſuccedit refrigeratio. Cum igitur hæc diſcernenda ſunt, tum verò id agendum vt pro modo ſimplicis affectionis, etiam virium medicamenti modus inueniatur:vt ſi calida in ſummo ſit affectio,frigidum quoq; in ſummo medicamẽtũ paretur:ſin à ſummo paululũ recedat affectio, medicamentũ quoq; paululum à ſummo declinet:ſin magis à ſũmo calore abſit affectio, medicamentum proportione à ſummo frigore abſit.

Simplicia medicamenta ferme omnia ex diſſimilibus inter ſe particulis conſtare, Cap. IX.

SImplicia medicamenta quamuis ſenſu ſimplicia videãtur,natura tamẽ ſunt compoſita, & ex diſſimilibus inter ſe particulis conſtant,& ſubinde quoque diuerſiſſimas in ſe continent facultates,vt excernendi & ſiſtendi, & cæteras omnes repugnantias. Ac ne illud quidem mirum videri debet in huiuſmodi facultatibus,quum vni & eidem medicamento vim calfaciendi & refrigerandi ineſſe appareat, aut exiccandi, aut humectandi, aut tenuium partium aut craſſarum:ſiquidem niſi primæ hoc modo complicarentur,eæ quæ ex illis ſequũtur,neutiquam eſſent ſimiliter complicatæ. Ergo in corporib⁹ quæ ex ſimilibus inter ſe particulis conſtant,caliditas,frigiditas,& humiditas,ſingularũ rerum differentias efficiunt:in iis verò quæ ex diſſimilibus ſunt facta,acrimoniæ,aciditates, auſteritates,acerbitates,amarores,dulcedines,ſalſedines, & pinguedines, ita vt vnaquæque ſimiliũ inter ſe particularum non multas,ſed vnam in ſe qualitatẽ obtineat:quod verò totum ex diſſimilibus conſtat, permultas.Nã ſi mille(verbi gratia)hoc cyatho huius ſucci corpora contineantur, quæ ex ſimilibus inter ſe particulis conſtent, fieri poteſt vt centum adſtringant,ſexaginta mordicent, ſexcẽta ſint dulcia,ducenta amara,quadraginta ſalſa:ſicque mutua ſint miſtione temperata, vt nullam ſenſibilem partem quantumuis exiguam poſſis accipere quæ non ſit omnium particeps: vt in linguæ contactu omnes agant,in diuerſa tamen eius parte, cui ſcilicet appellere ipſam contigerit: ipſaque affectio ex eo quod primo affectum eſt, in eam totam diffundatur.

Quæ ex diſſimilibus inter ſe particulis facultates conflatas habeant, Cap. X.

GRaminis radix habet aliquid acrimoniæ, & adſtrictionis. Aloë amara eſt,cum adſtrictione coniuncta: itémque radix anchuſæ quæ onoclea dicitur: & item bryoniæ tum albæ tum nigræ auſtera ſunt germina. Bubonium digerit & repellit. vua, culta quidem adſtringit, & leniter digerit. Aſphalti partes quædam adſtringunt,quibus refrigerat: partes quædam ſunt acres,quibus calfacit. Glandis vnguentariæ reliquiæ vnde expreſſus eſt ſuccus, abſtergent,incidunt, contrahunt & ſtipant. Daphnes radicis cortex abſtergit adſtringitque. Oleum lẽtiſcinum,terebinthinũ,maſtichinum,mollit & adſtringit:quod verò ex agreſti olea fit, abſtergit atque adſtringit. Ephemerum ſiue iris agreſtis,repellit,digerit. Zythus partim acer eſt & calidus, parte verò plurima frigidus, aqueus, acidus. Fermentum particeps eſt acoris cuiuſdam frigidi, & caliditatis ex putredine exortæ, & præterea eius quæ ex ſalis & farinæ natura exiſtit. Hedyſari aut pelecini ſemen amarum ſubadſtringénſque eſt. Hemerocalles radix digerit & repellit. Hemionitis adſtringit,cum amaritie coniuncta. Senecio refrigerat & digerit. Iſopyron, aut phaſiolum exterget,incidit,contrahit & conſtringit. Centaurii maioris radix acris eſt & aſtringens, vt caliditatis & craſſæ frigiditatis ſit particeps: ſuccus idem facit, quidam pro Lycio vtuntur. Coriandrum plurimum habet amaræ ſubſtãtiæ quæ tenuium eſt partium & terrena: nec parum aqueæ humiditatis obtinet quæ tepentis eſt facultatis. his accedit parũ adſtrictionis: in eo tamẽ calida ſiccáque facultas excellit. Cypri folia ſummáq; germina habent quidpiã digerẽs, cum aquea ſubſtantia moderatè calida:

A habet etiam adſtrictionis quippiam ex terrena ſubſtantia frigida. Capnos, *vel fumus*, acer amarúſque eſt, & adſtringit. Capparis radicis cortex exterget, incidit, expurgat,digerit,cõtrahit,ſpiſſat,ſtringit. Fructus verò eiuſdem, foliáque & caulis eandem vim, imbecilliorem tamen, poſſident. Hedera habet aliquid adſtringentis acriſque, & aqueæ ac tepidæ ſubſtantiæ. Cotyledon verò refrigerat,repercutit,abſtergit & diſcutit. Lycium(ſiue pyxacanthon)ex quo Lycium conficitur, tenuium partium,digerentis & calidæ facultatis eſt particeps,itémque B adſtringentis,& terreſtris ac frigidæ. Mandragora refrigerat,ſed caloris etiam cuiuſdam eſt particeps; & in pomis humiditatis, proinde ſoporem inducit: radicis verò cortex,qui eſt valentior, non ſolùm refrigerat, ſed etiam exiccat:at reliquum quod eſt intus,imbecillum eſt. Melilotum adſtringit,diſcutit & cõcoquit: maior enim in eo eſt calida quàm frigida ſubſtantia. Myrtus ex contrariis ſubſtantiis conſtat, terrena tamen frigida in ea excellit. Habet etiã aliquid tenuium partiũ calidum,quamobrem vehementer ſiccat.folia verò & germina,& fructus, & ſuc- C cus in adſtrictione non magnopere differunt.Porrò quod ramis & trunco adnaſcitur tuberis inſtar, (quam myrtada quidam vocant)quo prædictis eſt ſiccius, eo etiam magis deſiccat & adſtringit.Quidam id tundentes reponunt,poſtea vino excipientes,in paſtillos redigunt.Cæterùm folia ſicca magis quàm viridia exiccant: ſuccus exprimitur nõ ex viridibus ſolùm foliis, ſed etiam ex fructu: hæcque omnia reſtringendi vi ſunt prædita corpori adhibita. Mel amarum mixtæ facultatis eſt,ac ſi quis noſtrũ ei abſinthiũ miſcuiſſet. Mori partes omnes purgantem & reſtringen- D tem facultatem habent.In cortice tamen radicis purgans vis exuperat:in moris verò immaturis reſtringẽs: in foliis verò & germinibus media quodammodo vtriſque temperies eſt. Myrice, *hoc eſt tamarix*, incidentis abſtergẽtiſque eſt facultatis,& tenuium partium citra perſpicuam exiccationem:fructus verò atque cortex non mediocrem adſtrictionem ſunt ſortiti, vt ad gallam omphacitida propè accedant, poſſéntque ad eoſdem vſus ad quos galla adhiberi. Porrò myricæ combuſtæ cinis deſiccatis facultatis eſt, ineſtque ei plurima incidendi abſtergendique vis,exiguã E verò adſtringendi. Acetum miſtæ eſt ſubſtantiæ,frigidæ & calidæ, & vtriuſque tenuium partium:in eo tamen ſicca facultas quæ tenuium eſt partium, vincit. ex quo fit vt repercutientem attenuantémque & diſcutientẽ ſimul vim habeat. Oxylapathum diſcutiens quidpiam & repellens habet:at ſemen perſpicuè adſtringit. Hippolapathum verò eiuſdem facultatis eſt,imbecillior tamen. Orchios, *hoc eſt teſticuli*,radici bulboſæ & duplici vis ineſt humida & calida. Cæterùm maior radix multum habere excrementitiæ flatúſque plenæ humiditatis videtur:at minor contrà, F valde inquam elaborata,vt eius tẽperies ad calidius & ſiccius vergat. hæ radices toſtæ modo bulborum eduntur.

Pityides & adſtringunt,& acrimoniam quandam cum amaritie habent. Polygonatum adſtrictionis, acrimoniæ,amaroris quidpiã,& inſuauitatem quæ explicari verbis non poteſt,in ſe habet. Rheum habet quiddam terreſtre,frigidum,quemadmodũ declarat adſtrictio: ei quoque calor quidam ineſt:quin etiam aëreæ cuiuſdã ſubſtantiæ ſubtilis eſt particeps. Qui verò aiunt rheũ eſſe centauriũ maius,ii melius ſentire mihi videntur. Roſarum vis ex aquea ſubſtantia calida & adſtringente,& amara eſt.flos G earum magis etiam quàm roſæ,abſterget:& eundem exiccare planè patet. Scordium amari quid habet,acerbique & acris. Symphytum vtrumque incidit,digerit, contrahit,ſtringit,& modicè calefacit. Oxyſchœni, *hoc eſt acuti iunci*, & holoſchœni fructus cõpoſitus eſt ex terreſtri ſubſtantia leniter frigida,& aquea leniter calida, vt inferiores partes ſiccare queat, at capiti leniter frigidos vapores ſubmittere: quocirca ſomniculoſos facit eos qui eo vtuntur. Diphryges quidpiam habet adſtringens acréque.

H Phrygius lapis repercutit & digerit. Ageratus quoque lapis idem facit, quo vtuntur cerdones: nam repellit ipſe quoque & diſcutit. Atramentum ſutorium egregiè adſtringit, & non ignauiter calfacit. Caſeus recens glutinat,diſcutit & adſtringit.

De ordine facultatis ſimplicium medicamentorum, Cap. XI.

Atque hæc quidem ita dicta ſunt nobis: tempus autem eſt vt ad ſingula progrediamur. optimus enim medicus non tantùm hoc aut illud medicamentũ eſſe calidum, ſed quantus etiam in eo ſit calor, ſcire debet. At ſatis quidem erit in vnaquaque exuperãtia quatuor ordines ſtatuere, quatenus ad vſum pertinent, vt calidũ primi ordinis dicamus id quod nos calfaciat, non tamen euidenter: eadémq; ſucci, humidique & frigidi eſt ratio. At quæ iã perſpicuò calfaciũt, aut refrigerãt, aut ſiccãt, aut humectant, ſecundi eſſe ordinis dicentur: quæ verò vehemẽter, non tamen ad ſummũ, tertii: quæ denique ita poſſunt calfacere vt cruſtas inducant & vrant, quarti ordinis: ita etiam quæ ſic refrigerant vt ſtupidum locum reddant, quarti ea quoque ordinis cenſeantur. quod ſiccet verò in quarto ordine, nihil eſt, ſi non etiam vrat: nam ſiquid extremè ſiccat, id etiam adurit.

De calidi frigidique actionibus, Cap. XII.

Ergo quæ tẽperata ſunt, grata ſunt atque amica. quod enim in corporibus noſtris conſtiterat, concretúmque fuerat, id funditur: ex qua potiſſimum affectione iucunditas animantibus exiſtit. Si verò diutius immorẽtur, ipſa quoque moleſtia redduntur: ad tantam enim fuſionis immoderantiam ſic recidunt vt ſubſtantiam noſtram digerant, diſſoluant, atque diſpergant. Veruntamen ne ſic quidem mordicatione infeſtãt, ſed animi defectionem inuehunt, viréſque deiiciunt, vt etiam mors conſequatur, quæ verò adhuc magis ſunt calida, ea ſecant, diuidunt, diſtrahúntque ſubſtantiam, vt neceſſariò mordacia eſſe videantur, qualis eſt aqua feruens & ignis. eadẽ eſt ratio frigidorum: quæ nanque contacti corporis continuitatem nondum diuellunt, frigida ſolùm ſunt, non tamen etiam mordacia: at quæ præterquam quòd contrahunt etiam conuellunt, ea violentè mordacia apparent. Subiectam igitur materiam cõtrahere & condenſare, frigidi ſemper eſt proprium: diffundere verò & liquare, calidi: vtriſque commune vt aucta immoderatius, mordeãt. Quocirca plerunque difficile eſt diſcernere vtrum quis perfrigeratus ſit, an ab humorum acrimonia mordeatur. ſed enim in refrigerantibus ſtatim contrahi & conſtringi ſubſtantiam ſentimus: in calidis, diſſolui atque fundi. vtriuſque tamen affectionis celeritas non eſt par atque æqualis: ſed in frigidis ſerius, in calidis celerrimè morſus ſẽtitur. Ad huiuſmodi autem affectiones eſſentiæ medicamentorũ vel tenuitas vel craſſitudo plurimũ facit: ſiquidem frigida quæ tenuium ſunt partium, quum magis in profundũ tranſeant, mordẽt vehemẽtius: calida verò, quæ ex craſſis partibus conſtant, magis vlcerãt, & proinde violentius affligunt: ſed magis etiã mordẽt quæ & tenuium ſunt partium, & inæquali temperie conſtant. inæqualia autem ſunt propemodum omnia: quippe quum aut non poſſit, aut ſanè difficillimè, inueniri ſubſtantia vlla quæ exquiſitè ex partibus inter ſe ſimilibus conſtet.

Quæ ſint media inter ſe calfacientia & refrigerantia, Cap. XIII.

Adiantũ, aſparagus myacanthinus, aſplenum, muſcus, (quem etiam ſplãchnon vocãt) dulcis radicis ſuccus, dracõtii radix, oleum dulciſſimum, quod præcipuè ex oliuis drupis efficitur, cera, faba, veſca pinearum pars aqua macerata, lycium, lotus ſiue trifoliũ, macer, citrii cortex, filicis radix, itémque thelypteris, lentiſcus, hyacinthi fructus, lens, terra Selinuſia, Chia, Samiáque, cadmia, ſpuma argenti, lapis galactites.

Quæ res calfaciãt ſine ordinis adiectione, Cap. XIIII.

Viticis folia & ſemen moderatè calfaciunt: vrticæ ſemen & folia, acanthii radix & folia, halimum cum humiditate, quæ non conficitur, flatúmq; excitat, coniunctæ amygdalæ dulces, vtráq; anagallis, atractylis, aut cnicus agreſtis, aphacæ, rubi fructus maturus, radix pæoniæ, oleæ baccæ maturæ, fermentum, eryngium, ciſthus aut citharus, ciſtus aut ladanũ. Quod enim apud nos eſt refrigerat, quod locis calidis prouenit, calefacit. Braſſica agreſtis vehemẽtius quàm ſatiua: periclymeni fructus, polyga-

A lum, reſinæ omnes, picea magis quàm terebinthina, qua etiã magis ſtrobilina. mediæ inter has ſunt pinea & abiegna. inter liquidas reſinas magis calfacit ea quã capnelæõ vocant: nam cypariſſina actem facultatem habet. Seſamũ modicè, itémque oleũ quod ex eo conficitur, & herbæ decoctũ. Sonchus ſiccatus, iũci odorati flos, phaleris, palmulæ, & magis etiam dulces: lapis melitites, molaris, ſordes, cochlearum combuſtarum cinis. Braſſica canina valde calefacit, ranunculi radix, totáque herba: pulegium, lauri folia, & magis baccæ, cortex verò min⁹ quàm radix, daphne
B herba, dictamnum æquè ac pulegiũ, falſũ dictamnũ verò minus: ſaluia, eryſimũ, lanæ cõbuſtæ, zingiber, thapſia, cardamomũ, liquor, & maximè omniũ cyrenaicus. panacis heraclei radicis cortex & fructus, ſed minus quàm liquor. panaces aſclepiũ, & panaces chironiũ minus quàm heracleũ. Silphii liquor & folia, & fructus, & radix, & caulis, capilli vſti. Calefacit etiã albæ vitis & bryoniæ radix: alterius verò quæ nigra eſt, imbecillius. anagyri folia, & magis etiã arida, ariſtolochia, aſphodeli radix, eiúſque cõbuſtæ cinis, glãdis vnguẽtariæ ſuccus, buniũ, bugloſſum, (quod & arctiõ) pſeudobuniũ, glaux herba, daucus (qui ẽ-
C tiã ſtaphylinus nuncupatur) & magis etiã agreſtis: eiúſque herba foris admota, & magis quoq; ſemẽ. chamædaphne, daphnoides, dracunculi radix calidior quàm ari radix, ideóque acrior & magis amara. Extinguũt verò oleũ dulce & vetus, magiſque raphaninũ, & his magis ſeſaminũ, & melãthinũ, & laurinũ, & cedrinũ, & quod è liquida pice conficitur, & tedinũ. helenii radix, cicer, ſerpyllũ, viſcũ, caucalis æquè ac daucus, libyſtici radix & ſemen, ſmylax aſpera & læuis, ferulæ ſemen, peplii ſemen, ſagapenũ, ſatyriũ, apiũ, & magis etiã ſemẽ, hippoſelinũ, apiũ montanũ,
D ſeſeli, ſeſamoidis albi ſemen, ſiũ, ſinon, myrrha Bœotica, ſtyrax, ficus arbor, hydropiper minus quàm piper, hypericon. Sal laxior eſt calidi or cæteris: ſulfur, ſanguis, fel, & flauum magis quàm pallidũ: & taurinũ magis quàm boum exectorũ. imbecillius eſt porcorũ, præterquam agreſtiũ. Ouillũ eſt paulo acrius ſuillo: hoc magis etiã caprinũ. ſimile verò quodammodo eſt vrſinũ & bubulũ: at taurinũ eſt vehemẽtius. hyænæ verò eſt debilius, ſed hoc magis quàm callionymi, & ſcorpii marini, & teſtudinis marinæ. omniũ verò pẽnigerorũ animaliũ fel acrius ſicciúſque eſt quàm
E quadrupedũ. inter pennigera, gallinarũ, & perdicũ fel eſt melius. milui verò & aquilæ acre eſt grauiter, & erodit. Vrina omniũ animantiũ calidã eſt, magis verò vel minus, pro cuiuſque temperie: nã calidiora, vrinã calidiorẽ emittunt. hominũ verò vrina, & ſuũ caſtratorũ; eſt omniũ debiliſſima. Saluia imbecilla eſt in iis qui biberunt & comẽderunt: vehemens verò & acerrima in iis qui ſiti faméque laborãt. Carnes viperarũ, adeps anſerinus calidior eſt adipe gallinaceorũ, & gallinarũ, & ſuillo: taurinus verò mul-
F tò calidior ſicciórque quàm ſuillus. Vitulinus inferior eſt taurino, vt hœdinus caprillo, & caprillus hircino, & taurinus leonino. Omnis pinguedinis vis eſt calfaciens & humectans: muria denique piſciũ ſale conditorum calefacit.

Quæ primi ordinis ſint calfacientiũ, Cap. XV.

Aloë primi ordinis intenſi calfacientiũ eſt: anthemis, aut chamæmelũ, arũ, abſinthiũ: calidior eſt ſuccus. ladanũ primi ordinis completi. leucacanthæ radix, & fructus, lini ſemen, malabathri folium, ſpica nardi. hac imbecillius calfacit Celticum nardum, & minus etiam monta-
G num. muſtum, ſerum, caſeus extrinſecus impoſitus, ficus ſiccæ primo ordine completo excalfaciunt.

Quæ ſecundo gradu calfaciant, Cap. XVI.

Amurca & anethũ ſecundi ordinis intẽſi ſunt. anethũ viride minus eſt calidum. artemiſiæ vtræque, balſamũ, elaphoboſcus, calamus aromaticus, crocus, thus, lychnis coronaria cõpleti eſt ſecũdi ordinis: loti agreſtis ſemen, chia maſtiche, mel, myrrhis (quã aliqui myrrhã vocant) vinũ, peucedani radix, liquor verò magis: pix, poliũ minus cõpleti eſt ordinis: polycnemon, meliſſophyllon,
H marrubiũ, propolis, cõpleti: ptarmices frutex adhuc virẽs. Rhodia radix completi ſecundi: ſeriphũ in ſecundo ordine intenſo, cucumeris agreſtis ſuccus, cui elaterio nomen eſt. Siſari radix, ſcandix, ſecundi eſt intenſi: ſcilla, cardui radix, completi ſecundi eſt: ſmyrna, terebinthi cortex, fo-

lia & fructus, teucrium, fœnumgræcum, vtriuſque chamæleontis radix completi: chamæpitys, ocimum.

Quæ res tertio ordine calfaciant,
Cap. XVII.

Abrotonum, & magis vſtum: lolium incipientis tertii eſt. ægyri flores, & reſina, folia verò imbecilliora ſunt: acorum, amomum, amaracus, ammium, anethum vſtum, aniſi ſemen, iuniperus, & eius fructus, aſari radix, herba Sabina, veratrum vtrunque, epithymum, mentha, nepita, thymum, arundinis vallaris cortex vſtus, caron, caſia, cedrus vtraque, cinnamomum, clinopodium, cnici ſemen, conyza maior & minor. nam graueolentior humidioribus locis exorta imbecillior eſt: cuminum, leontopetali radix, leucas, thuris fuligo, fœniculum, melanthium, mei radices, moly, aut ruta agreſtis, aut harmala, aut beſaſa, aut orium: rhododaphne eſt tertii incipientis: vinum ſatis antiquum, ononidis cortex, origanum omne, opopanax, paronychia, petroſelinum, ruta ſatiua, ptarmices frutex aridus, radicula agreſtis eſt efficacior, & ſemen etiam efficacius eſt: ſampſuchus, ſeſamoides maius, ſiſymbrium, ſcorpioides, ſmyrnium, ſtachys frutex marrubio ſimilis: polii radix, trifolium (quod aſphalthion nuncupant) hyſſopum, galbanũ incipiẽtis eſt tertii: chamædrys, chamæleuce, chelidonium maius tertii eſt completi.

Quæ res quarto ordine calfaciant,
Cap. XVIII.

Adarce, ampelopraſum, euphorbium, oleum cedrinum, folia clematidos, incipientis: coſtus, cæpa, lepidium, ſinapi, ruta agreſtis, allium, & magis etiam quod agreſte eſt, ophioſcorodon, ſtruthii radix, tithymalorum liquor, eorum verò fructus & folia, minus: chelidonium minus, quarti eſt incipientis, & quæcunque cauſtica ſunt.

Quæ refrigerent abſolutè abſque ordinis adiectione, Cap. XIX.

Graminis radix mediocriter, herba quoque illita mediocriter, auricula muris citra adſtrictionem, pira illita modicè, ſed quæ auſtera ſunt: bubonium ſine adſtrictione, balauſtium, rubi folia, germina, & fructus immaturus, & flos: auena modicè, muſcus marinus, glaucium modicè, dulcis radicis ſuccus, dorycnium valde, quippe excellit frigiditate aquea efficaci. oleæ rami, & immaturus fructus, oleum omotribes, oleum myrtite, ſeſaminum, balaninum, hyoſcyaminum, elatine modicè, helxine (quæ & perdicium) modicè, panicum vel meline, ſi illinatur, epimedium modicè, violæ folia modicè, arundinis vallaris folia modicè, cicuta in ſummo: lichen in petris naſcens, papauera omnia, eorúmque liquor, mali fructus & folia, & ſucci, & cortex, præterquam dulcium: ſiquidem in eis aqueum temperatum exuperat: perſicæ fructus, citri caro, fungi valde, acreſtæ ſuccus valde, amylum ex tritico mediocriter, oleum roſaceum mediocriter, ſordes ex palæſtra, ſideritis vtraque, ſonchus nondum ſiccatus, ſtratiotes, tribuli vtrique, ſed alter humidam habet frigiditatem, terreſtris verò terream, palmæ ramorum cortex, & cerebrum, & id quod elaten vocant: terra Samia modicè: terra Cimolia, lapis hæmatites, ſciſſilis verò minus. Naxiæ cotis retrimentum, plumbago modicè: plumbum non vſtum & vſtum, ceruſſa, ſandyx modicè: caſeus mollis & recens, modicè.

Quæ res primo gradu refrigerent,
Cap. XX.

Acacia non lota, atriplex citra adſtrictionem, acini vuæ, milium, hordeum, orobanche, platanus, rhamnus completi primi eſt. ſeris (quam picrida quidam & cichorium vocant) & chondrile, quæ ſeridis eſt ſpecies.

Quæ res refrigerent ſecundo ordine,
Cap. XXI.

Acacia lota, plantago, eiúſque fructus, blitũ, galla immatura, cucurbita, mali armeniacæ fructus, rhus, cucumis, pepo, ſolanum hortenſe, cui ſimilia ſunt ſolani halicacabi folia: hyacinthi radix completi ſecundi ordinis eſt: lenticula paluſtris, alga virens, quæque adhuc humida ex mari ſit euulſa, pſyllii ſemen.

Quæ res tertio ordine refrigerent,
Cap. XXII.

A Semperuiuum vtrunque, portulaca eiúſque ſuccus, mandragora, citrii pars acida quæ circa ſemen eſt, herba ſanguinalis tertii eſt incipientis: potamogiton eodem modo, ſolani fruticoſa pars, ſoporiferi ſolani radicis cortex, altercum, quod & flores & ſemen album habet, hypecoon. quarto verò ordine refrigerat papaueris liquor.

Quæ res ſiccent, nec ordo gradus adiungitur,
Cap. XXIII.

Viticis folia & ſemen, rutæ minus: graminis radix modicè, ſemen eius graminis quod in Parnaſo, adiantũ
B vtrunque, ſemperuiuum modicè: ægyri flores, ac reſina modicè, cæteræ eius partes debilius: acanthi, ſiue melamphylli, ſiue pæderotis radix, ſpinæ albæ radix, ſpina Ægyptia, acte & arborea, & quæ humi ſita eſt, vel herbacea: alyſſon, amarantus, quæ fluxiones pota deſiccat, albæ vitis quæ bryonia dicitur radix, (nam nigræ bryoniæ eſt imbecillior) anagyri folia arida vehementer, androſæmi, (quod aſcyron etiam dicitur) éſtque hyperici ſpecies, & dionyſiados folia, androſaces, anthyllis vtraque moderatè: aparine moderatè, pira illita, rhine moderatè, magis
C verò ſumma eius pars. ariſtolochia valde, magis verò rotunda, arctium vtrunque, aſparagus myacanthinus, aſpalathus, aſtragali radix, aſphodeli radix, & eius exuſtæ cinis etiam magis, atractylis aut cnicus agreſtis mediocriter, aphace magis quàm lens: balauſtium valde: ruborum fructus immaturus, ſiccatus verò magis, itémque flos: ranunculi radix, totáque herba vehementer: bulbus illitus, gallium, glycyſidæ aut pentorobi, aut pæoniæ radix, lauri folia vehementer, & baccæ magis, minus verò cortex radicis. quercus partes omnes, magis verò fagus & ilex:
D quinetiam harum plantarum tenera folia illita non mediocriter ſiccare poſſunt. alterius quercus partes minus ſiccant. Oleum laurinum, & magis tedinum, panicum illitum, echini herbæ fructus, eryngium multum, iſatis agreſtis magis quàm ſatiua, corticis ſalicis cinis vehemẽter, cannabis fructus, naſturtium, caucalis vt daucus, ceratonia vt eius itidem fructus, ſiliquæ, gummi. Lixiuiũ maximè omnium ſiccat & abſterget quod ex ficulno factum eſt cinere, & tithymalorum, & ferme adurentis facultatis eſt. corni arboris fructus, & folia, & germina valde, braſſi-
E ca in cibo ſumpta, & foris admota. caules eius combuſti valde exiccantem cinerem reddunt, vt fere adurentem iam vim tandem acquiſiuerint: braſsica agreſtis vehementius quàm ſatiua: crethmon, lilii folia, & læuigata radix, crocodilii ſemen & radix: canina braſſica, lagopus, lichen in petris naſcens, lepidium minus, fuligo omnis, lotus, aut trifolium moderatè. lotus arbor, fœniculi agreſtis, & radix magis quàm ſatiui: (vocatur hoc propter magnitudinem hippomarathrum) huius ergo non ſolùm radix, ſed multo etiam magis ſemen eſt cachryi ſimile. Alterum
F verò hippomarathrum, cuius ſemen rotundum acréque eſt, & coriandro ſimile. eſt ſimile illud quidem viribus hippomarathri, ſed eſt imbecillius: myriophyllon, narciſſi radix, neuræ, nymphææ radix, quæ albam radicem habet, ea vehementius deſiccat. xereos aut xeridis radix, & multo magis fructus, xiphii radix, & præcipuè pars ſuperior, acreſta, orchis (quem etiam ſerapiada vocant) magis quàm alius orchis, quem canis teſticulum nominant. Siccata hæc herba magis ſiccat: papyrus combuſta, ſed minus quàm cinis chartæ: panacis heraclii radicis cortex,
G ſed minus quàm liquor: periſtereon, platani cortex & globuli mediocriter, at cortex vſtus magis: herba ſanguinalis, polemonium (quod alii philæterium vocant) polypodium, filicis radix, & thalypteris: amylum ex frumento confectum modicè, reſinæ omnes, ſparganium, hypericon, phalangitis, verbaſci folia, ſal, aphronitrum, gypſum, idque magis vſtum: cadmiæ omnes, omniáque metallica & lapidoſa, & terrea, & ſquamæ omnes, & ſquama æris magis: argẽti ſpuma modicè: lapis Phrygius, lapis Arabicus, & oſtracites multum, nitrum, atramentum ſcriptorium,
H teſta, & magis clibanorum. Omne recrementum, ferri verò recrementum maximè: ſtibium, chryſocolla, coagulũ omne, ſtercus omne: anſerinum inutile eſt propter multam acrimoniam quæ in eo ineſt, itémque ſtercus miluorum & aquilarum. ſordes mediocriter, carnes viperarum,

A caro cochlearum in mortario valde contuſa, & in læuorem poſtea redacta, vehementer : quam ad rem cochleæ recentes eſſe debent. cinis quoque earum ſatis crematarum. adeps taurinus magis quàm alii : caput mænularum ſale conditarum crematum, cornu ceruinum & caprillum combuſtum, valde. corium vetus ex calceamento combuſtum : purpurarum oſtrearúmque teſta combuſta, multum : debent autem in puluerem redigi. ſepiæ teſta, lanæ combuſtæ, pili combuſti, valde : ouorum vitellus aſſatus, cinis cancrorum, garum multùm, muria piſcium ſale con B ditorum.

Quæ res ſine morſu ſiccent, Cap. XXIIII.

VRticæ ſemen & folia, aloë, amurca, & magis etiam ſiccat cocta: anagallis vtraque, plantago, auena, quæ illita per halitum digerit, oleum dulce, inſulſum, lotum, maximè omnium erica, quæ itidem digerit. fermentum ſine morſu attrahit ea quæ in imo ſunt corpore, atque digerit : thalictrum, lupinus amatus, eiúſque farina, quæ etiam digerit, quod magis etiam agreſtis facit: hippuris C vehementer, iſatis vehementer, ſalicis folia & flos cum adſtrictione quadam. nonnulli verò ex eis ſuccum exprimunt qui morſus expers eſt, & ſiccans medicamentum ad multas res vtile. Nihil enim multo vtilius eſt medicamento non mordente, ſiccante, & leniter adſtringente. cancani radix modicè, iuglandis putamen aridum vſtū, quod eſt etiam tenuium partium : ponticæ nuces æquè ac magnæ. Sunt enim terreæ frigidæq; eſſentiæ participes: milium, minus centaurium valde, itémque ſuccus eius. D gummi ceraſi arboris, granum quod ad tingendum valet, oleum liliaceum, foliáque & radices lilii : faba foris impoſita, cupreſſi folia, germina, globuli noui & teneri, cyperi radix, quæ ſimul quoque calfacit. cyperi folia & germina, & globuli noui molléſque, pinearum veſca pars in aqua macerata, neuras, nymphææ radix, ſireon, multum : paronychia, pentaphylli radix, & thelyptereos, myrrha, ſarcocolla, ſtœbes fructus & folia, calx lota, tragacantha, palmæ radix & fructus, ocimoidis ſemen, quod phileterion etiam vocant : * terra omnis, ad quod facit etiam quies. Lemnia eſt efficacior. cadmiæ læuigatæ ex fornaci E bus lotæ, lapis quem leucographida vocant. Aſiæ petræ flos carnes marceſcentes eliquat, petra verò minus: pompholyx continenter lota, calx extincta & lota generoſè, pſoricum magis quàm chalcitis. oui candidum & tenue morſu omnino caret : eiuſdem quoque naturæ vitellus eſt : ſed aſſatus minus mitigat.

Quæ res ſiccent primo ordine, Cap. XXV.

ANthemis, vel chamæmelum, baccæ iuniperi, arum, vtraque artemiſia, intenſi. hordeum magis quàm fa F rina fabarum abiecto putamine : polenta verò hordeacea magis, crocus, thus, fœniculum, neriū, aut rhododaphne, muſtum, orobanche, ſeridis omnes ſpecies, cucumeris peponiſque ſemen & radix ſiccata, fœnumgræcum, hyacinthi radix, chamæleuce.

Quæ res ſecundo ordine ſiccent, Cap. XXVI.

LOlium ſecundi eſt ordinis completi, amaracus, bitumen, amurca intenſi, anethum, plantago, eiúſque fructus, opobalſamum, acini, gingidium, dipſaci ſpinæ radix, elaphoboſcus, calamus aromaticus, milium intenſi, G ciſthus vel ciſttharus, thuris cortex intēſi, lycium, lychnis quæ ad coronamenta adhibetur, completi : malabathri folia completi, fœniculum, chia maſtiche, & magis Ægyptia : citrii cortex & ſemen, & arboris folia, mei radices, auricula muris, ſpica nardi, completi : nardum Celticum eſt imbecillius, quo infirmius quoque eſt montanum : vinum, eruum intenſi : opopanax, pix, polycnemon, ptarmices frutex adhuc virens, rhamnus, radicula, agreſtis etiam magis, ſcandyx intenſi : cardui radix, ſcorpioides, myr H rha, lentiſcus, terebinthi cortex foliáque & fructus, hæcque præcipuè ſiccata : ſolani furioſi radicis cortex, completi : lentes, alga etiamnum vireſcens, & humida è mari eruta, galbanum incipientis ſecundi ordinis cenſetur.

Quæ res ſiccent tertio ordine, Cap. XXVII.

ABrotonum, & magis vſtum, acacia, acorus, aloë, amium, anethum vſtum, aniſi ſemen, iuniperus, aſari radix, abſinthium, herba Sabina, veratrum vtrunque, epithymum, thymum, nepita, arundinis vallaris cortex vſtus, caron, caſia, cadri vtræque, cinnamomum, clinopodium, conyza maior & minor : nam quæ grauius olet, & humidis locis prouenit, imbecillior eſt. leontopetali radix, ſpinæ albæ radix, thuris fuligo, macer, melanthium, citrii pars quæ ſub ſemine eſt, vinum ſatis vetus, acetum, completi, quum vehemens ſit : origanum omne, paronychia, quinquefolii radix, petaſites, petroſelinum, ſmyrniū, ſed minus : peucedani radix, liquor magis : ruta ſatiua, polium minus, meliſſophyllum, marrubium, ptarmicæ frutex aridus, rhus, ſampſuchus, ſeriphum, ſeſamoeides maius, ſiſymbrium, ſtœbes folia, fructúſque, incipientis. teucriū, trifolium (quod aliqui aſphaltion vocant) hyacinthi fructus, hyſſopum, chamædrys, chamæleontis vtriuſque radix, chamæpitys, & maius chelidonium.

Quæ res ſiccent quarto ordine, Cap. XXVIII.

AMpeloprasum, oleum cedrinum, ſinapi, ruta agreſtis, allium, & magis agreſte, quod ophioſcorodon nominant.

Quæ res humectent, ordinis verò gradus non adiungitur, Cap. XXIX.

ALſine, bugloſſum, glaux herba, dulcis radicis ſuccus, lactuca modicè, violæ folia modicè, mali perſicæ fructus, fungi, polygalum, roſaceum magis quàm oleum, ſatyrium, ſtratiotes.

Quæ res humectent ſecundo ordine, Cap. XXX.

POrtulaca & ipſa, & eius ſuccus, atriplex, blitum, cucurbita, mali armeniacæ fructus, cucumis, pepo, lenticula paluſtris.

Quæ res aquoſam frigiditatem habeant, Cap. XXXI.

ACacia, alſine, portulaca, plantago, atriplex. rubi folia, tuſſilago herba quum humida eſt : nam ſiccata non æquè eſt huiuſmodi : blitum, muſcus marinus, glaucium, dorycnium, epimedium modicè. Lactuca, viſcum, violæ folia, cucurbita, vmbilicus Veneris, cicuta, leuce arbor, malua ſatiua, papauera, mala præcocia, fungi, platanus, herba ſanguinalis, potamogiton, ſideritis, cucumis qui edendo eſt, ſonchus, ſtratiotes aquatilis, holoſchœnus, nux pinea, hypecoon, lenticula paluſtris, pſyllii ſemen, plumbum.

Quæ res mediæ ſint inter ſiccantia & humectantia, Cap. XXXII.

GRaminis radix illita, oleum dulciſſimum, ex oliua maximè drupa.

De iis quæ tenuium craſſarúmque ſunt partium, Cap. XXXIII.

QVoniam tenuium eſſe partium dicuntur ea quæ in tenues partes facilè comminuuntur: ſolidarum verò craſſarúmque partium quæ contrà : viſcoſa verò atque dura ægrè aut difficulter, aut omnino in tenues comminui partes non poſſunt : fragilia verò, & quæ ſine viſcoſitate mollia ſunt, in tenues partes facilè ſoluuntur, perſpicuum eſſe hinc arbitror, multa eſſe facultate calida, & facilè accendi : nos tamen ab eis non facilè excalfieri. Nam ignis qui eſt omnium tenuiſſimus, ſimúlque calidiſſimus, in profundum facilè penetrat, & comminuit, & extenuat, & mutat, & in ſuam denique naturam conuertit, ſimile reddens ex omni parte, & ſuperans id quod contingit. at noſter calor præterquam quòd craſſarum eſt partium, & vaporoſus, eſt etiam debilis, vt quod contingit, non facilè commutet. Oſtenſum enim eſt, nihil eorum quæ nos calfacere apparent, æquè ac ignem poſſe calfacere, ſed veluti materiam quæ facilè accendatur : ſiquidem initium mutationis à noſtro calore accipientia, vt aridæ arundines ab igni, nos contrà calfaciunt, & vt illæ ignis partes fiūt, ita hæc natiui caloris noſtri partes reddantur. quinetiam admodum exile corpus facilè ab eo cui admotum eſt, alterari, maius verò tractu temporis, & ita vt eius alteratio vix ſenſu percipiatur, eſt ſanè ſatis comprobatum : quo-

circa mirandum non eſt, ſi nos celerius ab eo quod in minimas partes accuratius comminutum fuerit, immutari ſentiamus. Euidenter autem apparet, nullum ex iis quæ ex craſſis partibus conſtant, priuſquam ad vnguem comminuatur, neque ipſum à corpore noſtro quicquam pati, neque rurſus in nos poſſe agere. neque enim ſolùm in pipere, ſinape, & cæteris omnibus nos calefacientibus, ſed etiam in iis quorum frigida vis eſt, eodem modo ſe res habet. Nam ſiquis radicis mandragoræ corticem in magnas confractum partes cuti imponat, aut illinat, planè nihil officiet: at is in tenues partes comminutus, refrigerare poteſt. ſic etiam papaueris ſemen, & cicutæ, quod quanquam eſt omnium refrigerantium valentiſſimum, tamen antequam exquiſitè comminutum fuerit, noſtræ cuti admotum, eſt planè imbecillum. Ne igitur mireris ſi aridæ arundines pilique, etiamſi facilè accendantur, non tamen nos contactu excalfaciant, quippe qui à noſtro calore non immutentur, vt nos contrà calefaciant, quod ſcilicet in pollinem redigi non queant: quandoquidem & calamus Indicus, eo quòd tundi, & pollinis modo per cribrum traiici poteſt, magis quàm is qui apud nos naſcitur, euidenter nos calefacere conſpicitur. Non eſt igitur cenſendum (quemadmodum nonnulli putant) ignem omnem tenuium eſſe partium, nec omnia quæ tenuium partiũ ſunt, ignem eſſe. nam carbo ignis eſt ille quidem, non tamen tenuium partium: aër quoque tenuium partium eſt, non tamen eſt ignis. eſt etiam aliquid frigidum exquiſitè tenuium partium, & aliquid calidum quod ex craſſis partibus conſtat.

Quæ tenuium partium ſint.

Abrotonum vſtum, viticis ſemen & folia, ſcandyx, ſemen graminis in Parnaſſo naſcentis, ægyri flores, vrticæ fructus & folia, acanthi, ſiue melamphylli, aut pæderotis radix, acanthii radix & folia, ſpinæ albæ ſemen, acorus, amomum, aſari radix, viiis agreſtis albæ radix, radicis anagyri cortex, & magis eo ſemen, anthyllis vtraque, magiſque ea quæ eſt chamæpityi ſimilis. anthemis vel chamæmelum, aparine, ariſtolochiæ radix, & magis etiã rotunda, arction quod eſt ſimile verbaſco, plantaginis fructus, & folia ſiccata, artemiſiæ ambæ, aſplenũ, aſphodeli radix, & magis eiuſdem vſtæ cinis, balſamum, & plantæ liquor magis, fructus verò minus: radix rubi, Sabina multum, glycyſidæ, vel pentorobæ, vel pæoniæ radix, dictamnum, dracontii radix magis quàm radix ari, ebenus, oleum vetus, oleum ricininum, oleum quod è * ſqualidis oliuis fit, Sabinum, elaphoboſcus, eupatorium herba, euphorbium, fermentum, eryngium, ſalicis liquor, nepita, calamus aromaticus, arundinis vallaris cortex vſtus: caſia egregiè, ex nucibus veſca pars, nucis putamen aridum & combuſtum egregiè, carpeſium, milium, cedrinum oleũ, cinnamomum in ſummo, cinnamomis quæ pſeudocinnamomum dicitur, pſeudodictamnum minus, ladanum modicè, clinopodium, pruni gummi, fuligo omnis, lotus arbor, maſtiche, melanthium, medii ſemen, myrrhis (ab aliquibus myrrha dicitur) moly (quod rutam agreſtem quidam nominant) xyreos aut xyridos radix, & magis fructus, oxyacanthæ fructus, opobalſamum, liquor Cyrenaicus magis quàm alius omnis, paronychia, peucedani liquor, ruta, pix, piſſelæon verò magis, piſtacii fructus, polemonium (quod aliqui philetærium voeant) propolis, reſina terebinthina magis cæteris reſinis, larinx quoque magis. Inter liquidas reſinas, quæ capnelæos dicitur, roſaceũ oleum, roſa, ſagapenum, ſampſuchus, ſeſeli, cucumeris ſemen, ſiſymbrium, eiúſque ſemen, ficus ſiccæ modicè, ficus arbor, iunci odorati flos modicè, teucrium, cinis, eóque magis calx: tribuli terreſtris fructus, tubera modicè, hypericon, hyſſopum, phaleris, phalangitis, phorbion, ocimoideos ſemen, ſal laxum, præterea in ſalis genere magis facit ſal combuſtus: ſed flos ſalis magis etiam facit. Spuma ſalis multum, nitrum, magis verò eiuſdẽ ſpuma. inter alcyonia, tertiũ, multũ: minus quàm hoc, quartũ. arſenicum vſtum, gypſum combuſtum, ſulfur, cadmia quæ botryitis dicitur, magis. pumex crematus, lixiuium. ſquama æris præ cæteris. Aſii lapidis flos, lapis verò ipſe minus, melanteria, miſy, flos æris, & æris ignem experti, eiúſque

A ſquamæ magis: chryſocolla magis facit ea quæ in pila fuerit confecta quàm quæ in fodinis inuenitur: eam quoque cremando tenuiorum partium reddes. ſandyx qui ex ceruſſa cremata fit, alga, adeps leonis, pardi, hyænæque multum: taurinus verò minus, caſtoreum, ſepiæ teſta, lanæ combuſtæ.

Quæ res ſint craſſarum partium, Cap. XXXIIII.

Plantaginis radix, balauſtium, acinus, oleum balaninum, zingiberis radix, cancani radix, cæpa, cucumis,
B ſquamæ omnes, minus verò æris: ſory, alumen egregiè, tum liquidum tum cruſtoſum, tum plinthite. tenuiorum verò partium quàm hæc, eſt quod ſciſſile dicitur, & poſtea rotundum.

Quæ corroborent, Cap. XXXV.

Caſia, galla immatura, ſtœchas, corroborat viſcera omnia, & totum quoque animantis habitum. palmæ fructus, tum foris impoſitus, tum intro aſſumptus, abſinthium.

Quæ res concoquant, Cap. XXXVI.

C Amomum magis quàm acorus, & radix aſari, vua culta, cera, ladanum, colla ex qua libri conglutinantur, crocus, thus, pix, maſtiche Ægyptia, roſaceum oleũ, myrrha, ſtyrax, galbanum, alica, ocimum illitum, butyrum, œſipus, adeps ſuillus magis quàm oleum.

De medicamentis pus mouentibus, Cap. XXXVII.

QVÆ pus mouent quum ſimilem temperaturam habeant iis temperaturis quæ naturales ſunt, earum ſubſtantiã tueri potius quàm immutare poſſunt. Ergo in ſup-
D purationibus humiditas alteratur illa quidẽ, itémque ſiqua caro cõtuſa eſt: ſed alia omnia quæ ſecundũ naturam ſunt, ſubſtantiam ſuam conſeruant. Tale igitur eſſe debet medicamentũ quod ad pus mouẽdum adhibetur, qualis eſt in naturis temperatis natiuus calor. quemadmodum enim alterationes quæ ſecundum naturam ab innato calore fiunt, à ſimili calore externo iuuantur, ita etiam in ſuppurationibus vſu venit. Nouimus autem nihil æquè adiuuare concoctionem quam ventriculus obit, ac corpus humanum ipſum contingens: quamobrem nonnulli puellos noctu in ſinu tenent, & ſummum inde commodum ſen-
E tiunt: propius enim ad naturalem calorem accedit, éſtque magis proprius & cognatus hic quàm qui fomentis adhibetur. Quidam verò catulos paruos huius rei cauſa alunt, qui dum quieſcunt, eoſdem ventriculo admotos tenent: qui quidem calorem cibos concoquentem, non itẽ qualitatem adaugent. Hæc autem medicamenta humida & calida dicimus, nõ quòd humidiora calidioráque noſtra ſubſtantia ſint, ſed quia eorum temperies ſimilis ſit nobis qui calida humidáque temperie ſumus, vt ſermo vetus prodidit. Quinetiam emplaſticũ eſſe debere hoc me-
F dicamentum, vt ad ſummum pus moueat, planum iam eſſe mihi videtur: nam ſi natiui caloris ſubſtantiam augere & non intendere qualitate cõueniat, corporis meatus obſtructos eſſe neceſſe eſt, vt tranſpirationes halituoſas intus includant: quãdoquidem ea cataplaſmata quæ aut detergunt, aut vehementius calefaciunt, & halitus difflari ſinunt, ſiccant quidẽ, ſed tamen pus nõ vtique mouẽt. Porro ad pus gignendum aptiſſima erit ex omnibus quæ perfunduntur, aqua temperata, aut hydrelæum: ex iis quæ irrigantur, oleum temperatum: ex iis quæ illinuntur, farina
G triticea ex hydrelæo, ipſéque panis. Is verò modicè coctus eſſe debet. nam qui plurimum coctus eſt, is eſt quodammodo ſiccior, & ad inflammationes quæ ægrius concoquũtur, eſt accõmodatus: qui verò min9, iis quæ admodũ calidæ ſunt atque feruent: cui plus additum olei fuerit, iis conuenit quæ difficilius cõcoctionem admittunt: cui verò minus, iis quæ feruent. Quod verò ex pane cataplaſma conficitur, inflammationibus quæ ægrè concoquuntur, aptum eſt: ſiquidem & ſal & fermentũ admiſtũ habet.
H quod verò ex triticea farina fit, calidioribus. Alica verò magis ſiccat quàm farina triticea. quamobrem in moderatis inflãmationibus puri mouendo eſt ineptior: in humidioribus verò, quàm farina tritici præſtantior. ex ipſa

præterea tritici farina atque pane qui purus eſt, ad pus mouẽdũ eſt accommodatior, quippe quum ſurfur minus ſit calidum magiſque ſiccum. Farina autem pura, & quæ alendo eſt, humida eſt & calida, qualia ſanè ad pus gignẽdum apta eſſe docuimus. Igitur mendicamenta quæ vlceribus inflammatis imponuntur, ſi calida & humida ſint, ea ad pus mouendum conducent, vt adeps ſuillus & vitulinus, butyrum & thus: quinetiam ad pus perducit pix & reſina, ex aliquo videlicet oleo ſubactæ: ad feruentes verò inflammationes, comburendæ ſunt, & ex roſaceo liquandæ: ad alias verò, ex aliquo calefacientium, vt cicino, vt raphanino, vt vetere, vt Sicyonio. Si verò ſola cera interdũ vtaris ad pus mouendum, ipſam quoque in aliquo oleo calfaciẽte eliquabis: quippe quum ipſa per ſe minus ſit calida quàm vt mouere pus queat. emplaſticã enim vim habet. Solis itaque feruẽtibus inflammationibus apta eſt ex aliquo ex calidioribus oleis eliquata: verùm vt hæc cõmoderatione inferior eſt, vt ad inflammationes tẽperie medias, hominúmque ac partium naturas, ita paululum quid excedunt reſina atque pix. Ex quo fit vt hæc omnia ſimul miſta commoderatè pus gignant. Nequis verò negligenter intelligat, exiſtimétque me dicere, omnia quæ difficulter concoquuntur, & ad pus nullo modo perueniunt, hoc pacto curari oportere: ſiquidem nonnulla huiuſmodi ab emplaſticis medicamentis putrefiunt, vel propter ſuccorum ea generantium malitiam, vel propter ægrotãtis imbecillitatem: cuius vires tum exiguæ, tum infirmæ ad ſuccorum in locum irrumpentium concoctionem nullum afferre adiumẽtum poſſunt: quo caſu profundis ſcarificationibus cutim aperimus in multis affecti loci partibus, medicamentiſque vtimur quæ maiore deſiccandi vi ſint prædita: imminet enim huiuſmodi inflammationibus ea quæ gangræna vocatur, calore natiuo ab ipſa propemodum victo, & eo ferme redacto vt planè reſtinguatur.

De mollientibus, Cap. XXXVIII.

MEdicamenta ſcirrhos emolliẽtia, multo calidiora eſſe debent quàm tẽperata natura ſit, non tamen tã vehementer calida: nam quæ à lento craſſóque humore congelato indurauerunt, calefacientia ſiccantiáque medicamenta poſcunt, non tamen quæ valida violẽtáque ſint: ſed ſatis eſt interim vt ſecundi aut tertii ſint ordinis calfacientium, primi exiccãtium. facultas quoque emplaſtica in eis ineſſe debet, quemadmodum in iis quæ ad pus mouendum adhibentur. ſed quo magis ad euacuandum pertinere debent, eo etiam minus meatus illitu obſtruere. Cæterùm quum in corporibus ſic induratis non parua ſit maioris minoriſque duritiæ latitudo, neceſſe itidem eſt medicamentorum ea curantium non paruam eſſe latitudinem: vt, ne longè abeamus, caprillus & gallinaceus adeps huiuſmodi etiam indurata curauit: ſed imbecilliores hi ſunt, & moderatas duritias molliunt. Adipe verò gallinarum valentior eſt anſerinus, caprillo verò hircinus. Validus quoque taurinus eſt, ſed minus quàm hircinus: magis quàm hi digerit, & non magis emollit, leonis, pardi, hyænæ atque anſeris. Quinetiam medulla ceruina ſatis emollit, & poſt eam vitulina: in quo genere, quæ ex oſſibus quàm quæ ex ſpina ſumitur, quam ſpinalem medullã vocant, eſt præſtantior. Eodem ex genere, quanquam validiora, ſunt ammoniacum thymiama, magiſque tale eſt quod pingue eſt & recens, & ſtyrax, & galbanum, & bdellium Scythicum, quod & magis atrum eſt, & magis reſinoſum: alterum, quod Arabicũ eſt, quo eſt dilucidius, eo etiam magis ſiccat quàm emollientia. quod igitur recẽs & humidum eſt, & contuſum facilè molleſcit, ad eadẽ ad quæ Scythicum eſt idoneum. quod verò eſt vetuſtius, & guſtu admodum amarum, acre & ſiccum, ab eorum quæ indurata emolliũt, mediocritate excidit. præſtãtiora verò quàm reliqua omnia, ad emolliendum ſunt recentia, ſiquidem inueterata plus quàm par eſt exiccant: id quod etiã in medulla & adipe vſu venit, quippe quæ ſeipſis fiant & acriora & ſicciora vetuſtate, non ſecus quàm adeps ſuillus. Cæterùm neque hæc, neque alia quæ molliunt, habere ſalem debent, quandoquidem ſal vehementer ſiccat. Quin & oleum Sicyonium ex hoc eſt genere, itémque liliaceum, & hyoſcyaminum, & dulciſſimum quod ex oli-

A uis, & præſertim drupis fit: atque etiam anthemis, quam
chamæmelum vocant, & althææ radix, & cucumeris agre
ſtis radix, ex oleo vel ex aqua decoctæ: & folia quoque
maluæ agreſtis, eáque & cruda & cocta: nam hortenſis fo-
lia imbecilliora ſunt. & althæa quæ anadendromalache
dicitur, validior eſt, earúmq; validior eſt fruct⁹. Libanoti
des etiam tres, chia maſtiche, terebinthina magis quàm
lentiſcina, colophonia, quæ chiæ maſtichæ eſt ſimilis, æ-
què ac ipſa maſtiche: Ægyptia maſtiche, opopanax, ſordes
è ſtatuis, lutum ex palæſtra, ſtrigmentorum balneorum,
B butyrum, myrrha Bœotica, hippogloſſi radix & ſuccus.

De indurantibus & laxantibus, Cap. XXXIX.

EMollientium quidem facultas abundè iam expoſita
eſt nobis: de indurantibus deinceps loquemur. hæc i-
gitur frigida atque humida eſſe oportet, velut ſemperui-
uum, portulaca, & pſyllium, lẽticula paluſtris, ſolanum: aut
hoc ſanè non eſt humida temperie, ſed medium abſolutè
humectantis & ſiccantis. Siquid verò ſimul refrigeret &
ſiccet, id etiam omnino indurat, nõ eſt tamen ex iis quæ
C propriè indurant: ſiquidem congelatione potius quàm e-
uacuatione durum corpus efficitur. at ſiquid ideo indura-
tum ſit quòd natiuum humorem non retinet, ſiccum id
potius quàm durum appellamus: cuiúſque ſanatio eſt irri-
gatio & humectatio, non emollitio: vt tenſio curatur laxa
tione, & laxatio tenſione. Atque hæc quidem liquidò tũ
in cute, tum ſæpe etiam in articulis conſpiciuntur. nam la
xatio prouenit immodicè humectatis quæ circa eos ſunt
ligamentis & tendinibus: tenſio verò non etiam ſimplici
ter, ſed pluſculum exiccatis, aut refrigeratis, aut inflamma
D tis, aut ſchirro affectis. Atque ita quidẽ in articulis: in cu-
te verò non ita ſolùm, ſed muſculis quoque qui ei ſubie-
cti ſunt, quoquo modo in tumorem elatis, vt etiam præ
carnis copia quibuſdam tenditur: id ipſúmque in inflam-
mationibus illi accidit. Quocirca non vna ſimpliciter la-
xantium eſt ſpecies, ſed alia humectando laxant, alia cal-
faciendo, alia molliendo, alia vacuãdo, alia tumores præ-
ter naturam purgando, alia quiddam horum faciendo.
Quoniam igitur multis modis vnaquæque res durior fit,
aut ſiccata, aut denſata, aut quia nimiũ expleta ſit, & ideo
E vehementer tendatur, aut aliqua coniugatione hæc pati-
tur: ſingulis quoque propria eſt emolliendi ratio. quam-
obrem de ſingulis deinceps diſſeramus. Ergo quod à ſic-
citate induratum eſt, humectari poſtulat: quod à congela
tione, excalfieri: quod à repletione, inaniri: quod à ſiccita-
te ſimul & cõgelatione, humectari atque excalfieri: quod
à concretione ſimul & repletione, calfieri & euacuari. Sic-
cantur itaque corpora citra concretionem, tum in validis
exercitationibus, tum in ſole vehementi, tum inedia in-
genti, tum febre ardenti, tum medicamentis quibuſdam
F quæ non refrigerando ſiccant. Congelantur à vehementi
ſolùm frigore, ſicut etiam implentur à largi humoris af-
fluxu. Siccãtur verò ſimul & congelãtur, coeuntibus quæ
ſimul conuenire poſſunt cauſis: vt ſiquis ſupra modum la
borat in frigore, aut famem patiatur. Sic quoque replen-
tur ſimul & congelantur ab influxu frigido, aut partis ali-
cuius perfrictione. ac tot quidem modis dura fiunt cor-
pora. At medicamentum emolliens non de omnibus his
modis efferre videntur, ſed peculiariter de iis quæ ob cõ
gelationem indurauerunt: magiſque etiam ſi in eis contẽ
G tus ſit humor præter naturam, vt in ſcirrho affectis vſu
venit.

De emplaſticis, Cap. XL.

SI qualem tibi ſenſum præbet aqua omnis planè quali-
tatis expers, talem in re ſicca inuenias, ea profectò ex-
tra omnem inſignem eſt caliditatem & frigiditatem, me
diam, quoad maximè fieri poteſt, cõſtitutionem obtinẽs,
aut certè paulo ad frigidius declinans. At ſi ita quum ſit,
conſiſtentiam ſiccã habeat, terreſtris ſit, ac citra morſum
deſiccet, eſt neceſſe, & corporis meatib⁹ illini, ſic vt diffi-
H culter eluantur. Huius generis medicamẽta ſunt plurima
quæ exquiſitè ſunt lota, vt amylum, pompholyx, ceruſſa,
calx, cadmia, terra Cretẽſis & Cimolia, alica, Samius aſter,
terra fullonum, gypſum, lupinus iam commanſus, canca-
ni radix, pinearum veſca pars aqua macerata. Porro quæ

dam eorum nō ſolùm terrea ſunt,ſed natura etiam aquea: A quædam etiam aëris non parum habent : tenacia tamen ſunt omnia,& idcirco emplaſtica. Duplex enim eſt medicamentorum emplaſticorum natura:altera,enim eſt exquiſitè terrea & ſicca:altera verò tenax eſt omnino: miſta verò ex aqua atque terra,& plerūque etiam aere,vt oleū dulce ſine ſale paratum.oui quoque album ex eiſdem quodā modo eſt miſtum:magis tamen terreum eſt quàm oleum: quin & caſeoſa lactis pars emplaſtica eſt, tenérque ac recens compactus caſeus,& ſuilla pinguedo,& cæteræ quoque pinguedines,quæ nullam adhuc acrimoniam contra- B xerunt,emplaſticam meatuum facultatem obtinent :& magis etiam,quo ſicciores ac magis terreæ fuerint. huiuſmodi etiam eſt elota cera dulcis : éſtque ad id accommodata quæ ex magis aqueo melle,& minimè acri ſit facta : nam amara ab emplaſticis clarè ſecluditur.Gluten libris agglutinandis idoneum, emplaſticum eſt: gummi, myagri ſemen,defrutum valde : triticum,ſeſamum, & ſeſaminum oleum,& eiuſdem herbæ decoctum, ſordes ex palæſtra,ſarcocolla, tragacantha. Atque emplaſtica quidem medicamenta huiuſmodi inter repellentia & ab- C ſtergentia medium locum tenent.

De medicamentis purgantibus,
Cap. XLI.

QVemadmodum in ſaporibus diximus, nullum propè eorum alienæ qualitatis expertem eſſe,ita in medicamentis exiſtimandum eſt,multas diuerſi generis ſubſtātias eſſe miſtas.oſtenſum quoque eſt, attractiones proprietatibus qualitatum quæ in ſubſtantiis ſunt,perfici: idcirco purgantia medicamenta ſuccis qui attrahuntur, familiaria & propria ſint oportet,ſicuti magnes ferro, quip- D pe qui ad ferri naturam accedat,eique magnopere ſpecie perſimilis ſit: verùm eſt quodammodo fortior, vt attrahat potius quàm attrahatur. Quinne cnicum quidem à pituitæ natura alienum eſſe diffidendum eſt,vt eius quoque color indicat,ſed tamen calore eſt pituita valentior, vt trahat potius quàm trahatur.eodémque modo granum Cnidium, ſiquando à corpore noſtro vincatur (id quod aſſiduè cnico euenit,rarius autem grano Cnidio,propter eius robur atque vim) pro purgatione ſit alimentum, velut elleborus ſemper coturnicibus. Idcirco purgantium E medicamenrorum,vbi forte purgatione fruſtrātur,quædam præterquàm quod nullam corpori noxam afferunt, etiam animanti alimentum præbent : alia verò in corruptelam & tanquam venenum conuertuntur.

De nimia purgatione.
Cap. XLII.

NImiæ purgationes euenire ſolent quū purgans medicamentum tantas vires ſumpſit,vt in vaſorum ad ventrem pertinentium oſculis morſum ſimul apertionémque multam efficiat,continentérque irritans,& con- F uellens corpora,vaſorum vim diſſoluat. Quum autem in initio modica adhuc ſit apertio & imbecillitas,tum quod tenuiſſimum eſt,miniméque naturæ familiare, excernitur.Sed quum vtraque aucta eſt,iam tunc familiariſſima euacuantur : quamobrem flaua bilis primò , pituita ſecundo loco,tertio loco atra bilis,poſt hæc poſtremus omniū in nimiis purgationibus ſanguis effunditur : eſt enim hic ſuccus naturæ quamfamiliariſſimus.ante hunc verò primus quidem qui tenuiſſimus,poſtremus qui craſſiſſimus. G Si igitur medicamentum quod pituitam educat dederis, prima in nimia purgatione flaua bilis,mox atra,vltimo loco ſanguis eiicitur.Si verò quod flauam bilem ducat exhibeas,pituita conſequetur, tertia atra, quartus demum ſanguis.quin & ſi atram bilem purgans medicamentum ſit,eam quidem primùm euacuabit, deinde flauam, tum pituitam,& poſtremò omnium ſanguinem, tanquam ex inanimis iam vaſculis effluat. Quū enim vaſcula non amplius in ſe continere alios ſuccos præ imbecillitate poſ- H ſunt,eorum verò ora recluſa fuerint,nec irritare medicamentum deſinat,nec familiarem præterea ſuccum poſſit attrahere, neceſſe eſt reliquos eo ordine quem diximus excerni.

De facultate purgante,
Cap. XLIII.

PVrgans facultas duo ſignificat,vnum commune omnium,quæ quouis modo animalis excrementa expurgant : alterum quod per excellentiam de iis dicitur quæ aut per vomitum aut per ventris deiectionem purgant. Eſt autem eiuſdem generis cum his purgationibus tum ea quæ per nares,tum ea quæ per os fit,infuſis videlicet in nares medicamentis, aut os colluendo, aut mandendo, quæ omnia vnico nomine comprehendentes, ἀποφλεγματίζοντα, *hoc eſt pituitam euocantia*, & eorum facultates apophlegmaticas nominant . Eiuſdem cum iiſdem ſunt generis quæ vuluæ admota expurgant : nam quæcunque dixi,ea attrahendi vim habent omnia: alia vnum quempiam ſuccum, alia duos, aut etiam plures : idque eſt illis commune,veluti quæ craſſos lentóſque humores extenuare,vrinam ciere poſſunt,aut excreationibus ex pectore pulmonéque eiiciendis auxiliari : & quodammodo purgant illa quidem, ſed tamen non vt prædicta nominantur,verùm partim vretica,partim menſes prouocantia,hoc à ſuperioribus differentia quòd non æquè vt illa vim ad familiares ſuccos attrahendos habent. ex quo fit vt in his quoque ſermo noſter alterius diſtinctionis indigeat : eáque erit huiuſmodi quæ in peſſis, aut fomentis, aut quouis ſimili modo vtero admouentur, ea duplici ratione agunt : alia nanque ſolùm calfaciendo prouocant, alia facultatibus, quas attractrices & purgatrices nominant,quas trahendorum familiaritate peragere attractiones demonſtrauimus.Quæ bibuntur vt ſanguinem attenuent,& meatus obſtructione liberent atque aperiant, ea facultate attractrice vacuationem non obeunt: ac priora quidem eiuſdem generis ſunt cum purgantibus : ſecunda verò cum his quæ lac & ſemen gignunt,de quibus paulò poſt verba faciemus.

De medicamentis ad tuſſim pertinentibus,
Cap. XLIIII.

BEchica medicamenta dupliciter ſunt nominata , partim quia tuſſim prouocent,partim quia ſedent.maximè verò contrariæ ſunt eorum facultates : aliorum enim natura attenuans eſt,aliorum incraſſans. attenuandi autem vis in calidis & tenuium partium ſubſtantiis eſt ſita: incraſſandi verò in frigidis,& quarum craſſæ ſunt partes. harum verò materiam ſuprà memorauimus.

Ex Zopyro,de medicamentis quæ humores ex
ore,naribus,& oculis trahunt,
Cap. XLV.

HVmorem ex ore trahunt tum commanſa,tum liquata,pyrethrum,pontica radix,itémque polii, lapathi, cappareos,halicacabi, chamæleontis, ficuum pinguium decoctum,teda,mel,paſſum,papauer, abſinthium, origanum,radicula,vua paſſa ſine acinis, aut alia eodem modo,cachry,napi,elleborus albus, elaterium, thymum, ſal, omphacium,aniſum,piper, miſy,æs vſtum, granum Cnidium,atramentum ſutorium,chamelæa, lauri baccæ, cedria,ſulfur,eleliſphacus, cinnamomum, acanthi fructus, balſamum,anemone, panaces, naſturtium, ammoniacū, ſandaracha,fæx arida combuſta. E naribus educunt hæc : elaterium,piper,betæ ſuccus,& corticis radicis cyclamini,mel paſſum,thlaſpi,granū Cnidium, anagallis, irinum vnguentum,anemona,ranunculus, cedria , expreſſio nucum amararum, veratrū album, ſtruthium, omphacium, marrubium, hederæ tenera folia. quædam verò horum ſternutamentum quoque excitare conſueuerunt. Ab oculis verò trahunt humores,mel,hyſſopū, oleum vetuſtum, anagallis,id quod ſalis pinguedinem vocant(quam aliqui ſalis ſpumam nuncupant) laurinum vnguen, nardum, caſia, cinnamomum, coſtus, liquor papaueris, & ſagapeni, folii ſuccus,itémque dauci, apii, punicorum, amygdalarum,marrubii,ellebori albi, ponticæ radicis, anemones, rutæ,& magis etiam agreſtis : caſtoreum, lapis hæmatites,atramentum ſutorium, flos æris , adeps anſerinus, æs cōbuſtum, fel,myrrha, chalcitis Ægyptia,ſulphur ignem non expertum,alumen ſciſſile,ſæpiæ teſta cremata,myſi, vrina, thuris cortex, ſcillæ pars quæ tomentum appellatur, decocta,ammoniacum,nycticoracis cerebrum, ſanies hircini iecoris,ſalicis lacryma,omphacium, ſquama ſtomomatis.Per aures euocare videntur,mel,piper,* mu

ſtum, libanotis fructifera, metopium, oleum ex nucibus, vrina bubula, fel taurinum, mercurialis, betæ ſuccus, & radicum capparis, & agreſtis rutæ, & cnidii grani: caprifici liquor, bdellium, caſia, galbanum, veratrum album, ſerpyllum, atque omphacium.

Galeni, de medicamentis obſtructione liberantibus, abſtergentibus, & attenuantibus, Cap. XLVI.

QVod emplaſtico contrarium eſt, id meatus repurgãs aut obſtructione liberans appelletur: quemadmodũ ipſum emplaſticum non ſolùm ita vocatur, ſed obſtruens quoque dicitur. Fuerit autem id, ſicut actione contrariũ, ita & corporis natura, neq; viſcoſũ, neq; morſus expers, ſed & nitroſum, & tenuium partium. ratione enim maioris minoriſque differunt inter ſe, genere ſubſtantiæ non diuerſa, tum emplaſtica ab iis quæ ſordem nutriunt, tum meatus expurgantia ab abſtergentibus. nam quæ in ſuperficie ſordem auferũt, ſiue in cute, ſiue in vlceribus, ea abſtergentia nominantur: quæ verò meatus etiam expurgant, ea tenuiorum ſunt quàm hæc partium, & emplaſticis contraria, & idcirco obſtructione liberãtia, & meatuũ expurgantia vocantur: ſuntque hæc nitroſa & amara. Quæ verò cuti extimæ imponuntur, ea ſolam nitroſam qualitatem exquiſitam poſſidere debent ad ea quæ dicta ſunt peragenda: quæ verò intrò in corpus aſſumuntur, ea quãuis aliquid adſtrictionis adiunctum habeant, poſſunt tamen ſic quoque magnos meatus, cuiuſmodi ſunt in viſceribus, purgare atque abſtergere. foris enim meatuum paruitas prius ab adſtrictione occluſa quàm expurgari probè queat, non etiam inde in altum abſtergentem ſubſtantiã recipit, neque expurgatur. at viſcera quæ maximos in ſe meatus habent, maius commodum ex vaſorum corroboratione capiunt quàm ex oſculorum exiguitate damnum ferant. proinde abſinthium intus repurgare poteſt, foris non item, quippe quod ex amara acerbáque facultate eſt compoſitum. Quæcunque ergo nitroſa & amara comperiuntur, ea meatus omnes poſſe expurgare cognoſcito. at ſordes vlcerum, aut etiam cutis, nõ hæc ſolùm, ſed & quæ minoribus viribus ſunt, auferre poſſunt: qualia ſunt dulcia, quæ tenuium ſunt partium, vt puta mel. Quæcunque enim obſtructionem tollunt, eadem quoque abſtergent: at quæcunque abſtergent, ea non omnino obſtructione liberant. eadem verò & obſtructione liberant, & ſordes repurgant.

Quæ obſtructione liberent, & expurgent, Cap. XLVII.

ANagyri ſicca folia, eiúſque radicis cortex, agaricum, vrticæ ſemen, amarantum, amygdala amara, ipſáque arbor, ampeloprаſum, adiantũ, radix ari, acanthi vel melãphylli, vel pedærotis radix, pulegiũ, dracũculus, daucꝰ qui paſtinaca dicitur, & potiꝰ agreſtis, gẽtianæ radix multũ: helenii radix, eryſimi ſemẽ, cicer, agreſte cicer, eupatoriũ herba citra inſignẽ calorẽ, thymũ, caricæ pingues, ſopyrõ, nepita, naſturtii ſemẽ & folia validè: caſia, prunorũ gummi, betonica, crocodilii radix, cyclaminum, ſpinæ albæ radix, libanotides tres, melanthium, medii ſemen, papauer cornigerum, myridis radix, ononidis cortex, oxyacanthi fructus, periclymeni fructus & folia, ruta, peucedani liquor & radix, filicis radix, & thelyptereos, cucumis, pepo, ſphondylii fructus radixque, cyperi folia, & ſumma germina, ſtœchas, teucrium, chamædrys, chamæpitys, chamæciſſi flos, cæteráque omnia in quibus amaram qualitatem excellere dictũ eſt: nã & nitrũ ipſum, & aphronitrũ quod nitri eſt ſpuma, & ſalis ſpuma, & ſal, & lapis Æthiopicus, & ſeriphũ & abrotonũ, & reliqua huiꝰ generis cũ cibo potúq; aſſumpta eandem vim obtinent: protinus enim his ineſt, vt craſſos lentóſque humores extenuandi vi prædita ſint, ſicut emplaſticis omnibus craſſos lentóſque corporis ſuccos reddendi: quamobrem lentis ac pituitoſis thoracis, pulmoniſque lentæ pituitæ, aut puri incidendis & attenuandis, & educendis, aptiora inuenire alia ante hæc medicamenta non queas: iiſdem quoque iecoris obſtructiones expurgabis, & verò etiã lienis, quæ modicæ fuerint. nam quæ maiores ſunt, eæ vehementiora medicamenta deſiderant, vt capparis corticem, radices tamaricis, ſcolopendrii radices, & item herbæ quam aſplenum nominant.

Quæ abſtergant, Cap. XLVIII.

ABſtergent autem omnia quæ meatuum obſtructiones expediunt, craſſóſque humores incidunt, & quæ nunc dicentur, vt ſtercus caprillum vſtum, & ignem non expertum, teſta omnium dura teſta intectorum, ſepiæ teſta, echini vtriuſque combuſti cinis, ſerum lactis, mel, decoctum verò mel minus: alyſſum, vitis agreſtis racemi, cultæ verò minus: albæ vitis quæ & bryonia dicitur, radix, nigræ verò eſt imbecillior. amygdalæ verò quibus veſcimur, & ipſa arbor, vtraque anagallis valde: androſæmi, quod hyperici ſpecies eſt, & quod dionyſiadem vocant, folia, anemonæ, anthyllides ambæ, aparine, argemona, ariſtolochia longa, arctium verbaſco ſimile, plantaginis folia, & magis ſicca, arum, corruda, vua agreſtis, aſphodeli radix, atriplicis fructus, abſinthii ſuccus, bulbus illitus, damaſonium, dipſaci ſpinæ radix, ebenus, veratrum vtrunque, helxine (quæ etiam perdiciũ vocatur) ſalicis liquor, arundinis vallaris radix cum foliis abunde, & citra acrimoniam: eiúſque folia modicè, & eius cortex combuſtus modicè: centaurium minus, eiúſque ſuccus, ricini fructus, minus verò folia: braſſica agreſtis magis quàm ſatiua, crethmon, hordeum modicè: lilii folia, & radix trita modicè: fabæ caro modicè, lapſana illita modicè, lichen in petris naſcens, violæ albæ totus frutex, & radix, & magis etiam flores, & inter hos aridiores: leuce arbor, lotus ſiue trifolium, lotus agreſtis, meum, narciſſi radix modicè, nymphææ vtriuſque radix, panacis herculei cortex radicis modicè, pix, platani cortex vſtus, meliſſophyllũ, marrubium illitum, propolis modicè, vlmi folia, cortex verò atque radices magis, ptiſſana, eámque crudam læuigant, & mancipiorum faciem illinunt ii qui ſeruos diuendunt, vt pallorem qui in eorum cute eſt, abſtergeant. terebinthina verò magis quàm maſtiche, ſagapenum modicè, ſeſamoides maius, ſeſamoides albi ſemen, ſideritis vtraque modicè: cucumis, pepo, magis verò quàm caro, ſemen & radix arida, cucumeris agreſtis radix, myrrha, ſtruthii radix, beta, tithymali, & eorum liquor magis, tragii Cretenſis folia, & fructus, & lacryma, hyacinthi fructus, verbaſci folia modicè, & præſertim cuius flores aureo colore rutilant, phu, chamæpitys, chamæſyce, chelidonium valde: ærugo, cum multo verò cerato citra mordicationẽ abſterget. alcyonia omnia, armeniacum, terra Selinuſia, Chia, Samiáq;, modicè, itémque Cretica, cadmia, pumex ignẽ non expertus, & vſtus. ſpuma argẽti modicè, lapis Æthiopicus, lapis Arabicus, Smiris abunde. teſta figulorum, & magis clibanorum, cornu ceruinum & caprillum vſtum.

De iis quæ vrinam cient, Cap. XLIX.

QVVM plurimam ciere vrinam velimus, medicamẽtis antedictis non admodum vtendum eſt, ſed quæ acriora ſunt, magiſque calfaciunt. huiuſmodi ſunt apii, petroſelini, fœniculi, dauci, ſmyrnii, aniſique ſemẽ, ammiũ, aſarum, acorus, ampeloprаſum, vitis albæ prima germina, androſaces, tum ipſum, tum eius fructus epotus, radix aſari, aſparagus regius, paluſtris, oxymyrſinus, & oxycanthinus, bdelliũ Arabicũ, bunion, pſeudobunium, bryonia, daphne herba, chamædaphne, & quod daphnoides vocatur, cicer, & præcipuè arietinũ, ſerpyllum, thymum, calamus aromaticus, carus, eiúſque ſemen, carpeſium, caucalis, coſtus, vmbilici veneris folia cum radice in cibo aſſumpta, crocodilii ſemen, cyminum, cyperi radix, libyſtici radices & ſemen, mei radices, moly, ſpica nardi, celticum nardum, xyreos fructus, radicis ononidos cortex, ruta, poliũ, ſeſeleos radix & fructus, cucumis qui edendo eſt, & magis qui iam pepo eſt, & melopepo, ſinon, ſium, ſcandyx, ſcordium, paſtinaca, eiúſque ſemen præcipuè, iunci odorati flos, terebinthi fructus, trifolium, quod etiam aſphaltium nominatur, ſolani, halicacabi fructus, hyperici totꝰ fructus, phu radix, chamædrys, chamæpitys, abſinthium, & maximè id quod in venis bilioſum eſt, expurgat. herba Sabina ſanguinẽ per vrinas ciet, rubiæ radix, craſſas multáſque, & quandoque ſanguinolentas vrinas mouet: capnium bilioſas & multas prouocat: eruum largius ſum-

ptum,ſanguinem per vrinam educit:periclymeni folia & A fructus potus in principio vrinam quidem ſolùm mouēt, & longo progreſſu vrinam cruentam reddunt. moderata potio drachma. Cardui radix copiam vrinæ graueolentis educit, ſiquis ex vino elixatam bibat: quamobrem fœdū alarum,totiúſque corporis odorem huiuſmodi ſuccū purgādo curat. Onobrychidis folia ſicca ex vino pota eos curant quibus lotiū ægrè it. Graminis in Parnaſſo naſcētis ſemen vrinam mouet, melicratum, oxymeli,vinū tenue & aqueum,dilutum vinaceorum quod fæcem vocant. Ab his autem medicamentis ſanguis non ſolùm attenuatur, B ſed funditur etiam , atque ſecernitur non ſecus quàm lac: horúmque neutrum abſque valido calore fieri poteſt.

Ex Zopyro,quæ per vrinas propriè à liene, iecore,& renibus ducant,
Cap. L.

PEriclymenon,tithymali vallaris ſemen, melanthium, cyminum,thymū,albæ vitis agreſtis radix, clymenū, capparis radix,ſplenium,panacis ſemen,allium , ſerpyllū, cytiſus,alumen Ægyptium,malus,dracontiū, ſquama ferri, heliotropium , ſiſymbrium , ariſtolochiæ radix,origa- C num,polium,colocynthis agreſtis , bryonia, cyclaminus, æris ramenta vino diluta,aſplenum,portulaca,dilutum vini , in quo marinus ſcorpius fuerit ſuffocatus. Ex iecore verò per vrinas ducunt hæc , viticis ſemen,dauci folia, & fœniculi,itémque balſami,centaurii,& capni , & pæoniæ niger fructus,aniſum toſtū,palmulæ oſſa,lauri folia,ſymphytum,hypericon,hypnicon,abſinthium,bunium,pſeudobunium,ſmyrnium(quod alii hippoſelinū vocant)peucedanum,anagallis,mentha , œnanthe,pōtica radix,thus, liquor ſilphii,eryngium,heracleoticum,nux,hordei dilu- D tum. A renibus verò per vrinā trahit helenii ſemen, & apii,piper,papauer,paſtinaca,marrubium,cnicus,libanotidos ſemen , & gladioli qui in tritico naſcitur , radicum bryoniæ cortex,gramen , defrutum,oua , ſepiæ,ſulfur,album cicer.

Ex Galeno,de iis quæ pectus atque pulmonem repurgant, Cap. LI.

QVoniam verò hæc calida ſunt,ideo puris ex thorace excretioni ea omnia ſunt aduerſa. quod enim ſeroſum eſt,id ad ſe trahere renes anticipant: quod verò coa- E ctum eſt atque exiccatum, non ita facilè expuitur. quamobrem eiuſmodi medicamētum incidendi vi præditum eſſe oportet:ſed non tamen inſigniter calidum , ne vehementer exiccet:atque eiuſdem vtilitatis cauſa cum ſorbitionibus & potionibus humectantibus dari poſtulat. huius generis ſunt ea omnia quæ obſtructionē liberare antè deſcripſimus:& præterea,tota nux pinea viridis,nuces piceæ, butyrum , chryſocomes radix ex melicrato, caſtoriū ſuper carbonibus ſuffumigatum,& per inſpirationem attractum.id enim affectiones frigidas & humidas, quibus F pulmo & cerebrum obſidentur , iuuat vel maximè: ſpica nardi fluxiones capitis & thoracis exiccat.

Ex Zopyro,quæ ex pulmone educant,
Cap. LII.

EDucunt etiam è pulmone eclegmata quæ dari ſolent, & catapotia,& ſemen vrticæ,lini, dauci, papaueris nigri,thymi,hederæ albæ,ſuccus raphani,ſinapis,aniſi,ſeſami,naſturtii,eryſimi,ſcillæ,erui,cucumeris,melanthii, piperis,rutæ,polii,cinnamomum,arum, dracōtium,coſtus, G nardum,ſulfur,myrrha,lauri baccarum pars interna , cortex radicis capparis, amygdalæ amaræ , pæonia, caſtoriū, abrotonum, lactucæ liquor,thapſia, ſtyrax, bdellium, ſilphium,vua ſine acinis,pineæ nuces paruæ, omphacium, ariſtolochia,galbanum,marrubium,eryngii radix,centaurium. eiuſdem vſus cauſa bitumen in ſuffitu adhibetur, ſandaracha,hordeacea farina,reſina,ſcilla arida,eryſimū, oleum cedrinum,elaterium, cucumeris, centaurii & fœniculi ſemen:faciúntque accommodata ratione fomenta leporis pili,myrrha,cucumeris ſuccus, ſerum lactis capræ H pecudiſque in teſtis igni candentibus.

Ex Galeno,de iis quæ renes expurgant,
Cap. LIII.

QVæ renes expurgant,ipſa quoque incidentia ſunt,verùm larga humiditate non indigent. apta verò ad id ſunt tum incidentia omnia quæ prædiximus,tum verò etiam ſiccæ plantaginis radices & folia,& magis etiam fructus:aſparagus myacāthinus,& maximè radices,&ſemen, glycyſides radix,cicer,& amygdalæ.

De rarefacientibus,aperientibus,condenſantibus, & ſtipantibus,
Cap. LIIII.

RArefacientia atque aperientia videntur illa quidem vicina eſſe prædictis,quæ extergere,incidere,obſtructiones tollere, & diuidere diximus , ſed tamen non ſunt omnino ſimilia : horum igitur ante omnia diſtinguenda notio eſt,tum eorum ſic inquirenda ſubſtantia. Quæ cutis meatus reſerant,rarefacientia vocant:quæ vaſorū oſcula,aperientia. quin & ex iis quæ illis ſunt contraria , quæ meatus contrahunt , condenſantia nominant. quod verò oſcula occludit,id non iā proprio vllo nomine appellant, ſed magis generalibus vt contrahens,claudens,ſtringens, & obſtruens.Porrò talis eſt vtriuſque natura : rarefacientium quidem modicè calida,& minimè deſiccans,& craſſarum partium:aperientium verò,craſſarum partium & acris:his autem contrariorum,condenſantium quidem frigida,at non terrena,nec aërea,ſed potius aquea:eorum verò quæ oſculorum apertiones occludunt , craſſarum partium & frigida.Exempla horum ſunt, rarefacientis quidē naturæ chamæmelum,& althæa,& oleum,quod ex iis paratur : nec minus quod ex agreſtibus cucumeribus conficitur, atque etiam vetus. eiuſdem etiam notæ eſt abrotonum vſtum,& onobrychis.Aperientis facultatis ſunt quæ acria & terrea ſunt omnia , vt cyclaminus , anemonæ omnes,ſeſamoides albi ſemen, allium, cæpa,fel taurinum, vnguentorum omnium craſſarum partium &calidorum ſubſidentia,quale eſt irinum & amaracinum, quæ vtique obcæcatas hæmorrhoidas aperiunt. Porrò quæ vteri os ab inflammatione,aut ſcirrho,aut ariditate occluſum aperire dicuntur,ex accidenti,non autem primo & per ſe hāc habere vim cenſentur.eorum verò quæ iis ſunt contraria, condenſantia quidem conſtant ex aqua frigida, ſemperuiuo,portulaca,tribulo viridi,pſyllio, herba quam muris auriculam vocant,lenticula paluſtri,& vno verbo,quæcūque refrigerant,nec exiccant.Proinde & mandragora , & cicuta,& altercum, & papauer (ipſas nunc herbas dico) ſi quis modicè eis vtatur,condenſandi vim habent: ſin liberalius,non modò condenſandi,ſed & obſtupefaciendi : ſi verò etiam plurimum,non ſolùm obſtupefaciendi,ſed etiam necādi.at eorum quæ aperientibus aduerſantur,ſubſtantia,quum craſſarum ſit partium, & frigida,eſt omniū adſtringentium,quibus non ſit acrimonia coniuncta. horum materiæ quæ terrena frigidáque eſt , exempla priùs dicta ſunt nobis.Quæ verò medicamēta frigida ſunt, aut æquè aut amplius,ſed ſubſtantiam aqueam ſortita ſunt,ea debiliter & contrahunt & conſtringunt,id quod eis propter mollitiem vſu venit:quocirca tenues meatus in vnoquoque corpore contrahunt & condenſant:cæterùm totū inſtrumentum vndequaque conſtringere non poſſunt: quamobrem talia meritò ſunt condenſantia,ſtipantia tamen non ſunt. Intellige autem me nunc ſtipantia dicere quæ ſenſibiles excretiones cohibent. atque hæc quidem huiuſce ſunt temperaturæ & facultatis:at rarefacientia,& modicè & citra moleſtiam calefaciunt.

Quæ ſudorem moueant,
Cap. LV.

NEpita per ſe arida ſumpta , & ex melicrato , ſudores ciet,totúmque corpus ſiccat: onobrychiſque cum oleo iuncta.

Ex Zopyro,de eiſdem,
Cap. LVI.

MEdicamenta ſudorem mouendi vim ab acribus aromatibus nanciſcūtur : huiuſmodi quoque eſt piper,nitrum,vnguentum irinū,bubulus adeps,vnguen laurinū cyprinúmque,ſal,ſampſuchinū,muſtū, vua agreſtis, cuminum,aniſum,ſerpyllū,polium,granum Cnidium, ſiſymbrium,chamæleo,conyza,dauci ſemen,ammoniacū, marrubium,caſia,galbanum , ſulfur ignem non expertū, atramētum ſutorium,alcyoniū,bdellium, ſtruthiū,pyre-

thrum,ariſtolochia tenera, lupinus, balſamũ, & ſquama æris.

Ex Galeno, de vrentibus, putrefacientibus, detrahentibus, & cicatrices inducentibus medicamentis, Cap. LVII.

SI non ſolùm calefaciant medicamenta, ſed etiam conſiſtentia craſſa fuerint, ſiquidem vehementia ſint & vrentia, corpus inſtar ignis colliquant, & cruſtas ſæpenumero ſimiles iis quæ à cauteriis fiunt, excitant: cuiuſmodi faciunt ſinapi & naſturtii ſemen, & arefacta herba, granũ Cnidium, pyrethri radix, quintum alcyonii genus, auripigmẽtũ vſtũ, & ignem nõ expertũ, lixiuiũ, miſy, ſori, chalcitis, ſandaracha, calx viua, vehemẽter: extincta verò cruſtas inducit, niſi inueterarit: nã ſi inueterarit, id nõ facit. calfacit tamẽ & colliquat etiã carnes. hederæ lacryma obſcurè adurit. Quæ verò minus calida ſunt quàm vt vrant, ea ſunt aperientis facultatis: vt aperiẽtis medicamẽti ſubſtãtia terrena ſit, & ignea vſqueadeo calida vt nondũ adurat. Si verò vehementer ſit calidum, & præterea tenuium partium, id planè ab omni mordacitate aberit, aut cum exiguo dolore carnoſas partes eliquabit. nam quod non confertim alterat, vt faciunt vehementia, quódque non ægrè penetrat, vt quæ craſſarum ſunt partium, ea latẽtem actionem obtinent: ſiquidem alterationes ſubitæ maximè ſenſibiles ſunt, itémque penetrationes quæ vi fiunt. Nã quod craſſa eſſentia eſt & vrens, id cuicunque parti inhæſerit, ſurculi ritu infixum excruciat. verùm illud cruſtas inducit perinde ac cauteria. At de quibus nunc inſtituta oratio eſt, ea cruſtas non faciunt, & putrefacientia nominantur, appellatione minus propria: nam quæ verè putre faciunt, ſimul humectant & calfaciunt: ſed ob ſymptomatis ſimilitudinem hoc eis tributum eſt nomen, quippe quum ab vtriſque citra dolorem fiat corruptela. Cæterùm putrefacientia medicamenta ſunt, auripigmentum, ſandaracha, chryſocolla, dryopteris, pityocampe, aconitũ. Cedrea verò teneras carnes & celeriter & ſine dolore putrefacit: duras verò longiore temporis ſpatio. Sed ſunt inter ea quædam quæ propriè detrahẽtia nominant, eiſque vtuntur ad inducendam vlceribus excreſcentibus cicatricem. Sunt tamen & ipſa eiuſdem generе facultatis cum iis quæ putrefacientia nuncupantur: verùm vſque imbecilliora ſunt vt extimam tantummodo ſuperficiem quam attigerint detrahant, non tamen intimas ſubire partes queant: veluti Aſiæ petræ flos, & teſtacea omnia combuſta, modicè detrahunt & reprimunt, quæ excreſcunt. Eiuſmodi quoque ſunt echini vtrique cum toto corpore combuſti, & lapis hæmatites aridus læuigatus, & in pollinem redactus, itémque ærugo, & cæruleum, & ſquama æris, & chryſocolla, quanquam nec talia ſunt ipſius facultatis re vera cicatricem inducentis: ſiquidem quæ ſunt huius facultatis, neque detrahunt carnem, neque eliquant, ſed indurare & ſiccare ſunt apta, vt alumen, vt galla immatura, vt æs combuſtum, & maximè lotum: nam quod lotum non eſt, quidpiam detrahens obtinet, quemadmodum etiam ſquama æris: quod autem lotum eſt, omnibus medicamentis cicatricem inducentibus longè præſtat. Debet enim id quod probè cicatricem inducturum ſit, modicè adſtringere atque ſiccare. Quamobrem ſpinæ Ægyptiæ fructus, & mali granati putamina ſicca, & cætera omnia quæ ſunt generis eiuſdem, medicamenta ſunt ad cicatricem inducendam accommodata.

Zopyri de eiſdem, Cap. LVIII.

VLcus in ſumma cute inducunt rubi canini folia, betæque, & ranũculi, allium, pulegium, hyſſopum, origanum, ſepiæ teſta, aſphodeli radices, & capparis, & veneris vmbilici, itémque hippocampus vſtus, apii ſemen, cæteráque ſalſa, acria, & amara, quæcunque poſſunt, vbi admota aut illita fuerint, ſimilia permanere diutius. Inter adurentia verò numerari videtur cantharis, pityocampe, bupreſtris, calx viua, diphryges, fæx cõbuſta, acetum, anemone, quæ puniceo flore eſt, allium, ranunculus, cinis, & magis ficulnus, nitrum toſtum, æs vſtum, alumen, combuſta buccinarum teſta, mænularum caput, chamæleon animal, auripigmẽtum, cachry, vua agreſtis, ſeſamoides.

Putrefacientibus adnumerantur quædam horum, & præterea veratrum nigrum, elaterium, cucumerum agreſtiũ radix, vua, liquor, ſquama æris, ochra, portulaca, papaueris liquor, mandragora. eadem quoque nomas in vlceribus & cruſtas quas vocant, ſiſtunt.

Galeni de attrahentibus & repercutientibus, Cap. LIX.

ATtrahentes facultates ſunt quæ ex alto vehementius extrahunt: repercutientes verò quæ in altum vicinos eiſdem ſuccos repellunt. eſſentia illis calida tenuiúmque partium eſt: his contrà, frigida, & partium craſſarum: ſiquidem calor perpetuò attrahit, frigus verò repellit. Verùm quod partium tenuitatem habet cum calore coniunctã, trahit vehementius: quod verò cum frigore craſſas habet partes, cuiuſmodi eſt adſtringẽs, id violentius propellit: quamobrem ex vehementia actionis vtriſque eſt impoſitum nomen. ac materia quidem adſtringentiũ eſt planè perſpicua: attrahentium verò eſt huiuſmodi: anemonæ omnes, vtraque anagallis, dictamnum, cicer, agreſte cicer, thapſia violentè, cyclaminus, narciſſi radix, xyreos, aut xyridis radix, & magis fructus, gladioli radix, & præſertim ſuperior, propolis validè, pycnocomi radix, & fructus, & folia, fermentum. Stercus omne attrahẽtis quidem eſt facultatis, ſed non exigua ineſt differẽtia: nam columbinum abundè trahit, ex æquo autem vtrinque ab hoc receſſerunt, ad calidius quidem anſerinum, ad frigidius verò gallinaceum: ab hoc etiam magis ſuperantur humanũ & ſuillum. Caninum verò ſimile eſt medicamentis extergentibus, & præcipuè ſi oſſibus veſcantur. Crocodilorum quoque terreſtrium ſtercus id etiam exquiſitius facit. Iam & ſagapenũ attrahendi vim habet, Cyrenaicúſque ac Medicus liquor, & ſiquis alius eſt qui ſit his ſimilis: ſilphii itẽ liquor & radix, ſpartum quo vites ligant, eiúſque fructus, & virgarum ſuccus egregiè trahit: terebinthina præ cæteris reſinis, tragii Cretẽſis folia, fructus, & lacryma, euphorbium, ſulfur, ſtercus boum, & præſertim eorum qui eruũ comederunt. Quædam autem qualitatis proprietate attrahunt, hoc eſt, totius eſſentiæ ſimilitudine, hæcque calida eſſe omnia neceſſe eſt: nam inter ea quæ ſimilis eſſentiæ ſunt, quod calidius eſt, id trahit potentius, vtpote quod ſimilitudini calorem auxiliarium aſſumpſit. nepita quoque attrahit illita, & coſtus cũ eo confricatus, humores ex imis partibus trahit. viſcum validè trahit, nec tenues ſolùm humiditates, ſed etiam craſſiores, eáſque diffundit, & per halitum digerit.

De iis quæ per halitum digerunt, Cap. LX.

VIcinæ inter ſe ſunt facultates quæ ea quæ in alto ſunt attrahunt, & quæ attracta diſcutiunt. Quæ nanque trahunt, eæ etiam omnino diſcutiunt: quæque diſcutiunt, eædem etiã trahunt: ſed in medicamentis attrahentibus, vis attrahens excellit, in diſcutientibus verò diſcutiens. Cæterùm materia diſcutientium eſt hæc, abrotonũ, agaricum, ageratum, adiantum, ægilops, vrticæ ſemen & folia abundè, acanthi folia, ſambucus & ebulus, alyſſum, ammium, anagyri folia, & magis ſicca, & radicis cortex, androſaces, anthemis, vel chamæmelũ, aniſi ſemen, canina braſſica illita validè, argemone, ariſtolochiæ radix, & magis rotundæ, haſtulæ regiæ radix, & magis eius vſtæ cinis, atriplex leniter, bulbus, buphthalmũ potius quàm chamæmelum, herba Sabina, quã pro cinnamomo quidã duplicem imponunt: muſcus (cui ſplanchno etiam eſt nomen) daucus herba foris impoſita, eiúſque ſemen magis: hibiſcus, vel althæa (eſt autem agreſtis malua) eius etiã radix & ſemen eodem modo faciunt: oleũ dulce peruetus, oleũ ex lychno, cicinum, Sabinum, raphaninũ, & quod ex liquida pice conficitur: his omnibus cedrinũ præſtat, helxine, thapſia, cannæ vallaris cortex vſtus abũdè: caſia, ricini fructus, folia, radix læuigata, & oleũ quod ex eo fit, crocodilii ſemen & radix, cyclaminus, cytiſi folia, ladanum, lampſana illita, lapathium modicè, leontopetali radix, leuces fructus, libanotides tres, mercurialis, malua agreſtis: hortenſis verò eſt imbecillior, earúmque validius eſt ſemen. eſt etiã validior quæ ana dendromalache vocatur, maſtiche Chia, magis verò Ægyptia, mel, perſicæ ger-

mina & folia,citrii ſemen & folia , nereum , aut rododaphne ſuperdata,xãthii aut phaſgani fruct⁹,xyreos,aut xyridis radix,& magis etiam fructus,gladioli radix,& ſuperior maximè,primæ ficus,onobrychis, opobalſamum citra inſignem caliditatem,liquor Cyrenaicus vehementiſſimè,paliuri folia & radix , opopanax , paronychia abundè,peucedani liquor,ruta,pix,meliſſophyllon,marrubiũ, illita:ptarmicæ frutex,pycnocomi radix, fructus & folia, cataplaſma ex pane magis quàm quod ex tritico fit, fermentũ,radicula,eiúſque ſemen,agreſtis radicula, terebinthina magis quàm maſtiche : & magis quàm hæc , larinx: maſtiche Ægyptia,oleum roſaceum, rhodia radix, ſordes è ſtatuis,ſordes ex gymnaſio,ſampſuchus, cucumeris agreſtis radix,& elaterium,ſium,ſiſymbriũ, myrrha,ex caricis acriores,ficus caprificorũ,fici domeſticæ,prima ficus,beta ſine caliditate:alba autem eſt validior : Cretenſis tragii folia, fructus,lacryma, galbanum,ocimũ ſuperdatum,ſal vſtus magis quàm non vſtus,& magis etiam ſalis flos,ſalis ſpuma,nitrum,nitri ſpuma,omnia alcyonia, terra Samia, faba modicè,altercum,cinnabaris, chryſocolla, caſeus ex acido lacte modicè, butyrum modicè,coagulum, ſtercus omne,multum,œſypus modicè, carnes viperarum validè. quoniam verò ad cutim excrementa exigunt, efficitur vt in quibus mali ſucci redundant in corpore, ingens vis pediculorũ exoriatur. adeps leoninus magis digerit quàm alii qui in quadrupedibus inſunt : taurinus verò minus: ſuillus adeps citra morſum : vitulinus verò minus : hoc quoque magis bubulus. Adeps porrò qui inueterarit, magis quàm ipſemet recens:oſſa combuſta abundè,lanæ crematæ,echini vtriuſque cinis.

Zopyri, quæ adſtringunt,
Cap. LXI.

ADſtringunt verò myrti folia, itémque oxymyrſines, malus, rubus, oleaſter, oliuæ cultæ rami, roſæ,vitis, lentiſcus,verbaſcum,cupreſſus,ſemperuiuũ,papauer,ſempermanens,Punicorum flores,balauſtium,aloë,Cyprium ſpodium, vrtica, hypociſtis agreſtis, achrades,acini,pira, mala,crocus,althæa, aſtragali radix, & verbaſci, clauiculi vitis,myrti baccæ,meſpila,terebinthi fructus,dryopteris, corna,ephemerum, glans quercina, agreſtis lapathii fructus, altercum , & pæoniæ rufa grana, caſtaneæ, hedera, nymphæa, palmulæ crudæ melius , earúmque flos & caulis,papaueris radix,oui vitellus aſſus,acaciæ expreſſio, faba Ægyptia,paſtinaca,ferulæ pollen,paliurus,caudæ equinæ radix, Lyſimachia herba, alumen, ſanguis concretus, cyperis,œnanthe,braſſica percocta,leporis coagulũ,ſpongia combuſta, ononis,ſuber,rhamnus,piceæ cortex,pinique & fructus,myrica, rhus quo veſcimur , vinum auſterum,mari non miſtum,vinacea. Adſtringũt quoque nonnulla eorum quæ cruſtas inducunt, vt diphryges, chalcitis,miſy,cadmia,vſtum æs,à quibus defluxio omnis,præter vrinæ defluxum,cohibetur & comprimitur.

Quæ res per halitum digerunt,
Cap. LXII.

AD digerendum verò illita aut perfuſa valent, aſphodeli radices, & vitis Chironiæ nigræ, & archezoſtis, quam ampelin quidam , alii madonium viſcum vocant, & viticis,& cucumeris, & magis etiam agreſtis, & capparis, & anemones puniceum florem habentis , & chamæleontis,& fœniculi : itémque thapſia, anthericum,cyperus,apium,hedera alba,lapathium agreſte,altercum,aſparagus,braſſicæ & folia & ſemen,paſtinaca, trichomenes, amomum, naſturtium , iuncus odoratus,gladiolus, nardus,ocimoides,echion,ammoniacum,coſtus,piper,pulegium,arum , farina triticea , hordeacea loliaceáque , ſulphur quoque,nitrum, eruum, pæderos , teſticulus herba, omphacium,omnis cinis,recrementum,balſamum,lepus marinus,lapis Aſius,helichryſum,abſinthium læuigatum, ſerpyllum,ſinapi , ſiſymbrium aquatile, mentha, conyza, nepita,glans vnguentaria , vua taminia , pumex, ſquama æris,ſtyrax,cucumis agreſtis , ranunculus , rhinæ marinæ combuſtum corium, ſtruthium,balſamum, lactuca agreſtis,propolis , alcyonium, marina aqua, thuris cortex,raphanus,mel paſſum , panaces, heraclium , ſtrigmentum, ſordes ex palæſtra, ariſtolochia, fimus muris, cuminum,

A cochlea cum teſta læuigata,abrotonum, cancrorum integumentum,ariſarum,lupini pollen,gluten taurinum,verbaſcum,ſeſamum,melanthium,meliloti ſemen, cæpa,polium,eryſimum, bulbus , & magis etiam in aqua elixatus, naſturtium, oleæ Æthiopicæ lacryma, chryſocolla,veratrum album & nigrum,ſeſamoides, marrubium, thymũ, abſinthium,rubus caninus,aſphodelus,hypericon,reſina, lichen in petris naſcens,piper,faba Græca , fœnumgræcũ, atriplex, albæ violæ folia , origanum,heranthemon , ſalis ſpuma , ſal, myrrha , terra halmyritis & ampelitis, cedri B baccæ,nuces,beta alba, excrementitia pars ſilphii , balſami,ſagapeni,& panacis,piſſelæum , eboris deraſio , itémque argenti,auri, æris, aluminis Ægyptii, Pontica radix, pinguium ficuum decoctum & dilutum,fel bubulum,defrutum,lycium,malus,porrum,anthemon,gypſum,ſauridion(quam cardamida vocant)lingua canis,herba quam plantaginem appellant,caro bubula caprilláque : hordeũ, & olyra combuſta,alga,oleum,lana,pinarium vſtum,acetum,tedinum,ladanum,orminum, anthile , cortex fabæ, C plumbago, granum Cnidium,heleniũ,artemiſia, narciſſus,adiantum,ſquama ferri,cyclaminus,bubulus ſanguis, & ſuillus eodem modo:rubrica ſinopica, ſandaracha non læuigata,ochra,fæx aceti & vini combuſta,furfuris decoctum & dilutum,& ipſum quoque furfur, calx, atramentem ſutorium,ſmyrnium,ſory, fimus columbarum, hirundinis,gallorum,murium, lapis pyrites , combuſta vngula equi,bouis,aſelli:libanotis quæ fructum non fert,vmbilicus veneris,chamæſyce,micæ quibus veſtes tinguntur,orobanche,coracini marini caro,& ſiluri quoque ſale con- D diti,colocynthis agreſtis,parthenium vel perdicium. Atque hæc quidem omnia quo ordine deſcripta ſunt, ad diſcutiendum valent : ſed ſimul etiam concoquunt aliquid, quod alio in loco fit, & quæ in locis ipſis habentur, accõmodatè pertractant:quamobrem & concoquunt,& diſcutiunt,& eorum nonnulla attrahunt,& ſudores mouent, & aperiunt: quocirca diuidere etiam poſſunt. ſquamas verò maximè educunt ariſtolochia,atramentum ſutorium, ſilphium,ſiluri caro,& leporis coagulum.

Galeni de facultatibus lac gignentibus,& menſtruas purgationes prouocantibus,
E
Cap. LXIII.

FAcultates quæ lac efficiunt, partim in medicamentis tantùm,partim etiam in alimẽtis ſunt. In medicamentis,vbi ſuccos pituitoſos calfacientes in ſanguinem commutamus:in alimentis autem,ex totius ſubſtantiæ ſimilitudine,quum videlicet boni ſunt ſucci, & modicè humida & tepida caliditate,quali eſt etiã lac, ſiquidem ſanguis particeps eſt caloris,qui animali cõmoderatus: magis ve- F rò quàm moderati,flaua bilis,vt frigoris particeps eſt pituita:in medio verò pituitæ ac ſanguinis eſt lac,quantum ad calorem attinet:non tamen pari interuallo ab vtroque recedit,ſed longius abeſt à pituita , propius accedit ad ſanguinem. Quum ergo minus quàm expedit, lac ad vbera peruenit,velis autem copioſiorem venire,tum ſanguinem contemplator:aut enim minor eſt quàm par ſit, aut certè peior.Itaque is qui parcior ſit,vniuerſam victus rationem humectantem calfacientémque expoſcit :qui verò eſt peior,ſi bilioſus fuerit,in primis purgationem , mox eũ victũ quem modo diximus:ſin pituitoſus, medicamẽta exigit excalfaciẽtia,aut primo aut ſecũdo ordine, non tamẽ G exiccãtia:ſed potiora ſunt ea quæ non tantùm ſunt medicamenta,ſed & alimenta,vt eruca,vt fœniculũ,vt anethũ, ipſas inquam herbas adhuc virentes & humidas:nam ſiccæ magis quàm oportet excalfaciunt & exiccant. Huius quoque generis eſt ſmyrnium,apiũ,& ſium,herbæ etiamnum virentes:quippe quũ exiccantia omnia ſanguinis humiditatem depaſcentia, ipſum & craſſiorẽ & pauciorẽ reddunt:ſique calida ſint natura, iuſto calidiorem:ſi frigida,frigidiorem.Debet enim ſanguis modicè calidus eſſe, H & non craſſus,vt ex eo lac gignatur.Quocirca quæ ſunt eiuſmodi,extinguunt potius lac quàm procreent. quæ verò ita vt dictum eſt calfaciunt , neque vllam inſignem ſiccitatem adiunctam habent, meritò vim procreandi lactis habere dicta ſunt : verùm hæc ſunt perpauca. Neque

enim facilè comperias quæ prædictam temperiei mediocritatem ſint ſortita: cæterùm infinita propemodum ſunt quæ lac lædunt. nam & quæ plus quàm expediat calfaciunt, quæque ſiccant aut refrigerant, partim ſanguinis qualitatem vitiantia, partim eius ſubſtantiam minorem reddentia, ne lac gignatur impediunt. ſimilem porro his quæ dicta ſunt vim obtinent, quæcunque prouocare aut ſiſtere menſtruas purgationes poſſunt: vtrorunque enim communis eſt materia, ſanguis qui venis continetur. Is ergo vbi fluxilis fuerit, & æqualitate contemperatus, abundantem vtrique copiam ſuppeditat. quinetiam venas non exiguas mammis & vtero communes eſſe, alibi dictum eſt. Ergo quum ad alterutram partem ſanguis fertur, altera ſicceſcit: itaque haud mirabile eſt ſi & victus & medicamenta ſimilia ſint, nimirum quæ generant, ſedant ſingulorum menſium ex vtero purgationem, & quæ lac in vberibus gignunt. quanquam hactenus differunt quòd & calidioribus & magis incidentibus purgatio menſtrua nonnunquam indigeat, quippe quum venæ in ea parte ſitæ, magis debeant aperiri quàm quæ in mammas pertinent, & ſanguinem magis fluxilem requirant, quum nimirum vterus ad eius lationem nihil conferat: nam menſes in venas quæ illic ſunt mittuntur, non autem attrahuntur: at in vbera ſanguis non mittitur modò, ſed etiam trahitur: ac proinde leuiore medicamentorum auxilio eidem eſt opus, quum non quod ſatis eſt in mammas confluit. Et medicinæ quæ faciunt vt ſanguis mamillas ingrediatur, imperfectas quoque purgationes adiuuant: ſin autem multum oblæſæ ſint, aut planè retẽtæ, nihil huiuſmodi ſanare eas poteſt: ſed Sabina, & meum, & iris, & nepita, & pulegium, & dictamnum, & coſtus, & caſia, & cinnamomũ, & ariſtolochia, & bunium, & cætera huius generis abſolutas vteri purgationum retentiones ſanant.

Zopyri, de eiſdem, Cap. LXIIII.

LAC prouocare conſueuit ſeſamum potui datum, cucumeris ſemen, terræ lumbrici, cachry, myrrha, polypodium, eryngiũ, circææ fructus & folia, noctuæ cerebrũ, ipſaque noctua elixa, & glaux herba, trimeſtre triticũ, hordeum, fœniculum virens, eiuſque radix & fructus, libanotides, aniſum, hippomarathrum, lini fructus, cuminum, eruum, polygonum, humor verò vnicuique facultati accõmodatus miſcendus eſt, vt tritici decoctum, fœniculi elixati aqua, ptiſanæ cremor, & triticeæ ptiſanæ eodem modo. Illinitur verò fœniculum, melanthium, myrrha, expreſſio ex hordeo macerato, muris fimus portulaca, adeps anſerinus, vlmi folia, cera, ſulfur, recrementum, fel taurinum.

Quæ res menſtruas purgationes ducant, ex eodem, Cap. LXV.

DVcunt autem menſtruas purgationes admota hæc: adeps ceruinus recens, itémque aſininꝰ & anſerinus, fæx arida combuſta, fel taurinum, chondryla, maſtiche, ſal, oleum, vnguẽ narciſſi, cyperus, ſpuma nitri, teſta Attica, murium fimus, lanugo ex pomis cydoniis, irinum vnguentum, mãdragoræ liquor, ſtyrax, abſinthium, ſilphii ſemen, artemiſia, ſampſuchus, tenellæ radices anchuſæ, & pentaphylli, & cyclamini, & circææ, centaurium, ſiſymbrium, iuncus odoratus, calamus, helenium, heliotropiũ, veratrum nigrum, granum Cnidium, mercurialis, cuminum, capparis ſemẽ, fœnumgræcum, vua abiectis acinis, moly, cedri fructus, amygdala, ſeſamum lotum, extima baccarum lauri maturarum pars. In potu ſumpta menſes ducunt, ruta agreſtis & ſatiua, & vtriuſque ſemen: itémque ſemen actes, medii, fœniculi, bryoniæ, crethmi, cymini, piperis vſti, ſinapi, ari, porri, tragii, fœnigræci, cachryos, apii montani, ſmyrnii, dauci, thlaſpeos, melanthii, albæ
A violæ, ricini, daphnæ, ſeſeleos, balſami, pæoniæ, vrticæ radix, braſſicæ agreſtis ſemen: ſimilique modo lapathii, menthæ ſilphii, & ſeſeli, flos anemones, abrotonum, hippomarathrum, eryſimum, falſo dictamnum, helichryſum, artemiſia, vitex, coſtus, trifolium, cardamomum, tragacantha, centaurium, libanotis, ammoniacum, braſſicæ decoctum, & ſuccus, marrubium, lac bubulum, trifolii expreſſio, & tithymali qui cypariſſias nominatur. Communiter verò tum pota tum admota purgationem menſtruam cient hæc: myrrha, naſturtium, cyclaminus, cinnamomũ,
B nardus, origanum, mercurialis, pulegium, nigella, ſemen apii, vrticæque: piper longum ſimiliter, & item reliquum, aniſum. Album verò fluorem muliebrem educũt eodem modo, eryſimi ſemen, hederæ fructus, acte herba, porrum elixum, cumini folia, ſaluia alba, abſinthium, hypericũ, allium, cancri fluuiatiles, pulmo marinus, leporis coagulum, portulaca, cneoron, cornu ceruinum, nigella, anagallis, liquor, pix, adeps anſeris, taurinum fel, veratrum albũ, elaterium, nitrum, fœnumgræcum, piper, naſturtium, reſina, myrrha, thus, miſy, galbanum, fæx, pulegium, atra-
C mentum ſutorium, aqua aromatum. Bibitur autem ad huiuſmodi purgationem ciendam oleum, lini folia, lapathi ſemen ſaluiæque, portulaca, adiantum, hypociſtis, cyperus, pulmo marinus aridus, rutæ radix, cneorum, liquor, hippophaẽs, decoctum fluuiatilium cancrorum, qui vino fuerint ſuffocati: nigra pæoniæ grana, atque abſinthium. Communiter verò tum pota tum impoſita educunt, lini fructus, granum Cnidium, ocimi ſemen, cuminum Æthiopicum, ſaluia, ſeſamum crudum, & aniſum.

Galeni, quæ ſemen gignant & extinguant,
D
Cap. LXVI.

QVemadmodum in lacte, ita etiam in ſemine dicere conſueuerunt, quædam ſemen generare, & quæ his ſunt contraria reſtinguere: quædam prouocare, & eiſdem contraria ſupprimere: ac generare quidem volunt ea quæ procreant quod antè non erat: extinguere verò, quæ corrumpunt: prouocare autem, quæ in apertum proferunt id quod in alto deliteſcebat. & his contraria, quæ ſupprimũt. Semen ergo gignunt cibi qui probè nutriunt, & flatuoſi ſunt, & totis ſubſtantiis ſunt familiares: medicamenta verò, flatuoſa & calida. Extinguunt autem ſiccantia omnia,
E refrigerantiáque, & quæ totis ſunt contraria ſubſtantiis. Porro prouocant quæcunque calida ſunt, & flatuoſa citra deſiccationem: ſupprimunt verò contraria. Etenim quum ſemen ex vtili excremẽto gignatur, ſitque id flatuoſum, quæcunque ſemen procreare, prouocaréve poſſunt, bene nutriant, flatuoſáque ſint neceſſe eſt: itaque bulbi, cicer, fabæ, polypodes, coni, edulia multi ſeminis & dicuntur & ſunt: ſcincus verò & ſatyrion ſunt medicamenta: cibi verò & medicamenta ſimul, viticis ſemen & eruca. Cæterùm
F quæ edulia medicamentáque refrigerare poſſunt, incraſſantia, & cogentia, & ſtabile ſemen reddentia, eius ſupprimendi, non autem corrumpendi vim obtinent: vt lactuca, blitum, atriplex, cucurbita, mora, melopepones, cucumeres ſeu maturi, ſeu non maturi fuerint. Quæ verò ſiccant, ea prorſus ne eſſe quidem ſemen permittũt, etiamſi calida ſint ſuapte natura, vt ruta: ſi autem non calfaciãt, multo minus, vt nymphæa. atque hanc ſanè cõſentaneum eſt, ſubſtantiæ proprietate eſſe eiuſmodi, vt contra quàm ſemen affecta ſit. Eandem porrò tum eſculentorum tum
G medicamentorum proportionem in lacte & menſtruis purgationibus licet inuenire. Cæterùm alia ratione ſub idem genus cadunt, quæ reiiciendis reſpirantium inſtrumentorum excreationibus auxiliantur, quæque ciere vrinam poſſint: hæc enim omnia attenuandi, ſicut contraria incraſſandi, vi ſunt prædita.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM
Liber decimusquintus.

Ex Galeno, vniuerſæ cuiuſque medicamenti
facultates, Cap. 1.

SImplicium medicamentorum & facul-
tatũ quæ in eis inſunt, cognitio ita ne-
ceſſaria eſt vt ſine ea nemo rite medica
ri queat:ita enim magna nobis ſuppetit
copia,& nos in quacunque temporis op
portunitate medicamenta facilè compe
rimus. Valet etiam eadem notitia ad compoſita remedia
B conficienda:præterea verò ad eorũ vires vniuerſales inue
niendas pertinet,& quod artis eſt, apud omnes patefacit.
quamobrem dabo operam vt rem à capite arceſſam, &
ducto ab elementis initio ſic progrediar vt ſimplicium
medicamentorum facultates percurram: ita enim fiet vt
qui eas norint, ad memoriam reuocent:qui verò eas igno
rant, nunc perdiſcant. Et verò vniuerſalis de his ſermo to
tus iam finem videtur conſequutus, tempúſque eſt vt ad
res ſingulas noſtra ſe cõuertat oratio, quæ quidem priua-
tim in vnoquoque medicamento perficietur. Nunc verò
C ad particulares actiones nõ ſcribã, ſed hoc perſequar quũ
de curandi ratione diſſeram, quũ vſus expoſcet: hoc verò
loco vniuerſales ſimplicium medicamentorum faculta-
tes tantùm recenſebo.

A

Abrotonum calidũ eſt & ſiccum facultate, in tertio
ordine conſtitutũ:qúmque amarum ſit, vi quadam dige-
rendi atque incidendi eſt præditum: & quoniam paucæ
acerbitatis eſt particeps, idcirco ſtomacho inimicum eſt.
Oſtenſum enim eſt, amarum per ſe omnino ſtomacho a-
D lienum eſſe:auſterum verò, aut acerbum, aut ad ſummum
adſtringens, eſſe ſtomacho idoneum:miſtis potiò inter ſe
qualitatibus, præſtare vehementiorem. Idem quoque a-
brotonum vſtum, calidum ſiccúmque eſt:valétque ad ra-
refaciendum,& tenuium eſt partium,& mordax.

Agni, *hoc eſt viticis*, folia & fructus, & flos, calidæ ſic-
cæque facultatis in tertio ordine in receſſu ſunt. verùm
multum tenuium partium eſt eorum ſubſtantia,& neſcio
quid exiguæ adſtrictionis ex eis percipitur.

Agroſteos, *hoc eſt graminis*, radix ſicca & frigida eſt:
E ipſa verò herba refrigerat, ſed non validè, éſtque in me-
dio humiditatis & ſiccitatis conſtituta.at radix mordaci-
tatem,& partium tenuitatem exiguam obtinet:interdum
tamen lapides frangere conſueuit. Semen autem alterius
imbecillum eſt.eius verò quod in Parnaſo naſcitur vis eſt
exiccans, tenuiúmque partium,& ſubacerba.

Anchuſæ quatuor ſunt, non omnium tamen eadem
facultas eſt. quæ nanque onoclea dicitur, adſtringentem
& ſubamaram radicem habet:quæ etiã condenſandis cor
poribus,& modicè attenuandis,& abſtergendis,& abluen
F dis bilioſis ſalſiſque ſuccis, non pota ſolùm, ſed etiam fo-
ris admota ſufficiat, quæque ex polenta illita poſſit refri-
gerare:herbæ autem folia ſunt radice imbecilliora: ab eis
tamen ſiccandi & adſtringendi vis non abeſt. Quæ verò
Lycopſis nominatur, radicẽ habet magis quàm ſuperior
adſtringentem. eius autem quã onochilon & alcibiadion
vocant, facultas eſt magis medicata, & acris, vt eos qui à
viperis morſi ſunt, tum illita, tum ſuſpenſa, tum eſa valde
iuuet. quarta denique quæ reſtat, parua eſt, & alcibiadio
perſimilis:ſed & magis amara,& magis medicata.

G Agarici radix primo quidem guſtu dulcis quodam-
modo, ſed paulo pòſt apparet amara:& quandam acrimo-
niæ leuíſque adſtrictionis ſpeciem ſpatio temporis indu-
cit. quamobrem perſpicuum eſt, hoc medicamentum eſſe
compoſitum ex aëria & terrea ſubſtantia, quæ à calore ex-
tenuata eſt: aqueæ verò eſſentiæ minimè eſt particeps:
hac ratione vim habet digerendi, & craſſitudinem inci-
dendi,& viſcerum obſtructiones expurgandi.

Ageratum facultatis eſt digerentis, & leniter quo-
dammodo inflammatione liberandi.

Adiantũ exiccat, extenuat, digerit, nullũ tamen per-
ſpicuum calorem aut frigus inducit: ſed propter oppoſi-
A tionem quam in his facultatibus habet, rite in medio cõ-
ſtituetur.

Aizoon, *hoc eſt ſemperuiuum*, vtrunque ſiccat leniter,
mediocriter adſtringit, omnis alterius validæ qualitatis
expers, vt aquea eſſentia in eo cæteris antecellat. non mo-
dicè autem, ſed in tertio ordine refrigerat.

Ægilops leniter acris eſt, ideóque vim habet per ha-
litum digerendi.

Æra, *hoc eſt lolium*, deſiccat & calfacit efficaciter, vt
B proximè ad acria accedat: quocirca ponet hoc quiſpiam
in tertio ordine calfacientium, & in ſecundo extremo
ſiccantium.

Ægyri flores calidi ſunt, in tertio receſſu. in differen-
tia verò quæ in ſiccando atque humectãdo eſt, paululum
à temperato ad ſiccius deflexerunt, & ſubtiliorum potius
quàm craſſiorũ ſunt partium. Ipſius quoque folia ſunt flo-
ribus quodammodo ſimilia, niſi quod ad omnia imbecil
liora, minúſque efficacia ſunt. quinetiam reſina ſimilem
floribus facultatem habet: atque etiã calidiorem. Semen
C verò ſubtiliorum eſt partium, magiſque exiccat quàm re-
ſina & flores, non tamen eſt admodum efficax.

Acaciæ & planta acerba eſt,& fructus,& ſuccus: qui
lotus imbecillior & minus mordax redditur, vtpote qui
acrimoniam lauando deponat. Ex quo planum eſt, medi-
camentum hoc frigidum eſſe atque terreum, quadam e-
tiam aquea eſſentia immiſta. Coniectura quoque eſt, non
ex ſimilibus inter ſe particulis conſtare, ſed quaſdam in
ſe diſperſas tenues calidáſque habere partes, quæ abluen-
do ſegregantur. loceturque hoc in tertio ſiccantium ordi-
D ne,& ſecundo refrigerantium, vbi fuerit elotum: non lo-
tum verò, in primo.

Acalephes, *hoc eſt urticæ*, fructus & folia, valde dige-
rentis ſunt facultatis, ſed & quiddam flatuoſum habent.
temperies eius eſt tenuium partium & ſicca, non tamen
vſqueadeo calida vt iam mordeat. Porrò flatus, cuius eſſe
participem eam diximus, naſcitur dum concoquitur. Al-
uum autem magnopere ſubducit ipſa duntaxat abſterſio-
ne & veluti titillatione.

Acanthus folia habet facultatis modicè digerentis:
E radicem verò ſiccantem, leuiter incidentem, & tenuium
partium.

Acanthi radix & folia tenuium pattium, & calidæ
ſunt facultatis.

Acanthæ leucæ, *hoc eſt ſpinæ albæ*, radix ſiccat, & mo-
dicè adſtringit, ſemen verò tenuium partium eſt, & ca-
lidum.

Acantha Ægyptia magis adſtringentem ſiccantém-
que facultatem habet quàm ſpina alba.

Acori radix acris,& modicè guſtu ſubamara eſt, ita-
F que calidæ eſt facultatis, & tenuis conſiſtentiæ. Deterget
ergo & extenuat ceratoidis craſſitiem, ad quod etiam eius
ſuccus eſt accommodatior. eſto autem tertii ordinis & in
calfaciendo & in ſiccando.

Aconitum, ſiue pardalianches, putrefacientis vene-
noſæque facultatis eſt. ad putrefaciendũ tamen quædam
extra corpus herbæ radix eſt vtilis.

Aconitum, ſeu lycoctonum, ſimilis ſuperiori fa-
cultatis eſt, ſed peculiariter lupos interficit, ſicut illud
pardos.

G Acte tum arborea, tum chamæacte, hoc eſt ebulus &
ſambucus, vtraque potentiam habet ſiccandi, congluti-
nandi,& modicè digerendi.

Allium quum ex diſſimilibus inter ſe particulis
conſtet, ſalſum quidpiam & ſubadſtringens guſtu habet.
maior autem eius ſubſtãtiæ pars eſt moderatè calida cum
humiditate quæ non conficitur, & leniter flatum excitat.

Aloë adſtringit quidem modicè, ſed egregiè amara
eſt, ſubducitque aluum, ſiccátque citra mordicationẽ in
tertio gradu,& calfacit in primo intenſo, poteſt etiam ſi-
mul repellere,& digerere,& paulum etiam extergere.

Alyſſum ſolùm datum ſæpenumero à cane rabioſo

morſos ſanauit: id quod ex totius ſubſtantiæ ſimilitudine poteſt efficere. Facultatem habet modicè ſiccantem, & digerentem,& nonnihil etiam abſtergentem.

Alſine(vel auricula muris) eſſentiæ eſt aqueæ & frigidæ:quare citra adſtrictionem refrigerat.

Amaracus in calore tertii eſt ordinis: in ſiccitate verò ſecundi.

Ambroſia illita vim habet adſtringendi & repellendi.

Ammi ſemen vim habet exiccandi & calfaciendi in tertio ordine intenſo. eſt etiam tenuium partium , & digerens, guſtantique acre & ſubamarum, ideóque vrinam mouet.

Amaranthum attenuantis eſt facultatis, ſtomachóque infeſtum eſt.

Amurca terreſtris eſt ſubſtantiæ, calidæ, non tamen vt perſpicuè mordeat. Si coquatur, multo craſſiorum partium redditur, & ſicca: fueritque ex ſecundo ordine calfacientium, & ſiccantium intenſo. Ampelopraſum calidũ ſic eſt vt illitum exulceret. eſt enim acrius & ſiccius porro,craſſóſque ac lentos humores magis incidit, & obſtructa inſtrumenta liberat obſtructione.

Ampelov, *hoc eſt uitis agreſtis*, racemi abſtergendi vim habent:ipſáque & extrema germina adſtrictionem quandam obtinent.Vitis verò cultæ ſimilis eſt facultas,ſed imbecillior.

Albæ autem vitis prima germina ſubamaram & modicè acrem adſtrictionem obtinent:radix verò abſtergentem & ſiccantem,& tenuium partium, & modicè calidã.

Ampelos verò *μέλαινα, hoc eſt uitis nigra*, in omnibus eſt ſupradictæ ſimilis,ſed imbecillior.

Amygdala amara attenuantis,abſtergentis,& obſtructione liberantis eſt facultatis: porrò & ipſa arbor ſimilem vim eſt ſortita:quæ verò dulces ſunt, leuiculam ipſæ quoque amaritiem poſſident:ſed quum dulcedo ſuperet, occultatur.eſt enim oſtenſum, qualitatem moderatè dulcem,eſſe moderatè calidam.

Ammoniacum emolliendi vim intenſam habet.

Amomum acoro ſimilem facultatem obtinet : niſi quòd acorum eſt ſiccius,amomum verò maiore quodammodo vi concoquendi eſt præditum.

Anagallis vtraque admodum extergentis facultatis eſt, habétque nonnihil etiam caloris, & attrahendi vim quandam.ad ſummam autem, ſiccandi vim citra mordicationem obtinet.

Anagyris graueolens eſt,& acer,digerentiſque & calfacientis facultatis. eius folia ſicca vehementer incidunt & ſiccant non ſecus quàm radicis cortex.ſemen eſt partiũ magis ſubtilium,& vomitum prouocat.

Androſæmon, alterum aſcyron vocatur, éſtque hyperici ſpecies: alterum dionyſias. ſemen eorum vim purgandi habet : foliorum verò ſiccans & extergens modicè facultas eſt.

Androſaces amara & acris herba eſt, digeritque & ſiccat.

Andrachne,*hoc eſt portulaca*, refrigerat in tertio exceſſu , humectat in ſecundo. eſt etiam cuiuſdam auſteritatis particeps,itémque eius ſuccus:itaque non foris modò impoſitus,ſed epotus etiam refrigerat: præterea dentium ſtuporem herba ſanat, quippe quæ prædita viſcoſa humiditate leniat, impleátque ea quæ ab acidorum contactu aſperè fuerant exiccata.

Anemonæ omnes acris,abſtergentis, attrahentis, & ora vaſorum aperientis ſunt facultatis.

Anethum ita calefacit vt in ſecundo ordine intenſo, aut in tertio remiſſo ſtatuendum eſſe videatur. exiccantium verò ſecundi ordinis eſt.Itaque meritò in oleo decoctum digerit,dolorem ſedat, ſomnum conciliat, crudos & incoctos tumores cõcoquit. Fit ex eo oleum,cuius temperies propinqua eſt pus mouentibus & concoquentibus appellatis medicamẽtis : niſi quòd paulo illis eſt calidius, ſubtilius,& digerens. vſtũ verò fit tertii ordinis calfacientiũ & ſiccantium Cæterùm viride adhuc & ſucci plenum, humidius eſt,& minus calidũ,itaque magis concoquit,& ſomnũ magis quàm ſiccum conciliat, ſed minus digerit.

Anthyllis vtraque mediocriter ſiccat. Altera verò quæ chamæpityi eſt ſimilis,eſt ſubtiliorum partiũ quàm altera,& magis abſterget.

Aniſi ſemen acre eſt & ſubamarum, vt propead vrentium facultatem accedat. eſt tertii ordinis exiccantium, vt etiam calfacientium,atque etiam digerit.

Aparine modicè exterget & ſiccat: habet etiam quandam partium tenuitatem.

Apii,*hoc eſt piri*, folia & ſumma germina , auſtera ſunt: fructus verò aliquid etiam aqueæ dulcedinis habet. proinde pirum ſi edatur ſtomacho conuenit,ſitimque prohibet:ſi illinatur,exiccat,modicéque refrigerat.

Achrades magis quàm alia pira & adſtringunt & exiccant.

Apocynum,aut braſſica canina,eſt venenum . mirum in modum grauiter olens herba eſt, proinde omnino nõ ignauiter calida eſt:non tamen proportione deſiccat:quã obrem illita digerentis eſt facultatis.

Argemona abſtergens digerénſque eſt.

Ariſarum acrius multo eſt quàm arum.

Ariſtolochiæ radix amara & ſubacris eſt . tenuiorum partium eſt rotunda, & ad omnia efficacior quàm duæ reliquæ:quæ clematitis dicitur,odoratior eſt : itaque vnguentarii ea ad vnguenta vtuntur: ſed ad medicinas eſt imbecillior. At longa minus eſt tenuium partium quàm rotunda,veruntamen non eſt inefficax, ſed & abſtergendi & calfaciendi vi prædita eſt: minus quidem quàm rotunda abſtergens ac digerens,ſed non minus calfaciens, imò verò æquè,aut fortaſſe magis.

Arceuthus,*hoc eſt iuniperus*,calida & ſicca vtrinque tertii ordinis.eius fructus ſimiliter quidẽ calidus eſt,ſed nõ ſimiliter ſiccus, verùm primi in ſiccando ordinis.

Arction,quod eſt verbaſco ſimile, facultatis eſt partiũ valde tenuium ,& ſiccantis,modicè tamen abſtergit.Alterum verò quod proſopitida vocant, digerit ipſum quoq; & ſiccat,ſed modicè itidem adſtringit.

Arnogloſſum,*hoc eſt plantago*,miſtæ temperaturæ eſt:habet enim quidpiam aqueum frigidum:habet verò & auſterum quiddam,quod eſt terrenum frigidum , quocirca refrigerat & ſiccat in ſecundo ordine . Siccitatem autem obtinet morſus expertem,frigiditatem verò quæ nondũ ſtupefaciat:eius quoque fructus & radix parem vim habẽt,præterquã quòd ſicciores & minus frigidæ ſunt. atenim fructus eſt tenuiorũ partium,radices verò craſſiorũ. quinetiam herbæ ipſius folia ſiccata , tenuioris ſubſtantiæ,& minus frigidæ facultatis redduntur , quum aqueũ eorum excrementum per halitum ſit digeſtum.

Aron terrena & ipſum eſſentia cõſtat,& calida , itaque extergentis facultatis eſt,non tamen validè vt dracontiũ. eſt igitur in exiccando & calfaciendo primi ordinis.radices eius vtiles ſunt vel maximè.

Artemiſia vtraque in calfaciendo ſecundi eſt ordinis, in ſiccando primi intenſi.eſt etiam modicè tenuium partium.

Aſari radices vim habent acori radicibus ſimilem,magis tamen intenſæ ſunt.

Aſpalathus guſtu acer eſt & adſtringens.ex facultatibus verò quæ ex diſſimilibus inter ſe particulis conſtant, eſt conflatus,vt ſui partibus acribus calefaciat,auſteris refrigeret:vtrarunque autem ratione deſiccet.

Aſparagus myacanthinus abſtergentis facultatis eſt, non tamen perſpicuè calfacit,nec refrigerat.

Aſplenum tenuium partium eſt, non tamen eſt calida facultate præditum.

Aſtragalus radices habet adſtringentes,quocirca ex numero non debiliter exiccantium eſt.

Aſter Atticus(alii bubonion vocant) habet quiddam digerens : habet verò non minimè & refrigerans quippiam & repellens,vt miſtæ ſit potentiæ,vt etiam roſa:verùm id non adſtringit.

Aſtaphis, *hoc eſt uua* , culta quidem concoquendi, adſtringendi,& leniter digerendi vim habet: at agreſtis acrem vehementer : ex quo fit vt valenter abſtergeat, & quadam etiam vrendi facultate ſit prædita.

Aſphodeli radix digerentis abſtergentiſque facultatis eſt:eius vſtæ cinis acrior ſicciórque efficitur.

Atractylis ſiccantis & modicæ calidæ facultatis eſt.

Atriplex humida & frigida temperie eſt, atque humida quidem in ſecundo ordine, frigida verò in primo. adſtrictionis verò non eſt particeps, ſed aquea eſt, & minimè terrena, non ſecus quàm malua: quin & ventrem celeriter permeat, vt illa, ob lubricitatem: parum præterea in ea eſt quod digerat. hortenſes autem humidiores multo & frigidiores agreſtibus ſunt. Fructus verò atriplicis abſtergendi vim habet.

Aphace vim habet adſtringentē, ſicut lenticula. Hæc tamen ægrius concoquitur, & validus ſiccat: particeps verò eſt moderati caloris.

Abſinthium adſtringentem, amaram, acrémque habet qualitatē: calefacitque & abſtergit & roborat & ſiccat. At ſi oporteat generatim comprehenſam eius temperiem conuenienter primis facultatibus determinare, etſi cōſtat ex partibus inter ſe diſſimilibus, tamen calidū primi exceſſus, ſiccúmque tertii dixerim. Succus verò eius multo eſt quàm herba calidior.

B

Balani, *hoc eſt glandis,* quæ vnguentaria dicitur, reliquiæ vnde expreſſus ſuccus eſt, qualitatem amaram in eis cæteris præſtantem habet: ſed & quædam admiſta eſt adſtrictio, quocirca extergentem ſimul & incidentem, contrahētémque, & ſtipantē vim habent. Cortex verò admodum adſtringens eſt.

Balſamum ſecundi ordinis eſt exiccantium & calfacientium: éſtque ſubtilioris facultatis. non tamen tanta in eo caliditas ineſt quantam nonnulli arbitrantur, partium tenuitate decepti. Eius fructus perſimilis facultatis eſt, cæterùm multo in ſubtilitate partium inferior.

Balauſtium validè guſtum adſtringit: aliarum verò qualitatum nullius indicium præ ſe fert. Qamobrem ſtatuat quiſpiam, ſiccate ipſum, & non inſtrenuè refrigerare.

Bati, *hoc eſt rubi,* folia, & germina, & flos, & fructus, & radix, non obſcuræ adſtringentis qualitatis ſunt participes: ſed inter ſe differūt, quòd folia, & præſertim mollia, & recens nata, plurimum in ſe habeanr aqueæ ſubſtantiæ, parum verò adſtrictionis: eadem de germinibus habenda ratio eſt. Fructus verò ſi maturus ſit, non parum habet ſucci calidi temperati, qui dulcis eſt, cum moderata adſtrictione coniunctus: at immaturus à frigida ſubſtantia terrea vincitur, & proinde acerbus eſt, & valde exciccat: & ſanè vterque exiccatus magis exccicat quàm recens. Flos verò eiuſdem eſt facultatis, cuius eſt immmaturus fructus: at radix præterquam quod adſtringit, non mediocris ſubſtantiæ quæ tenuium partium ſit, particeps eſt.

Batrachia quatuor omnia vehementer acris facultatis ſunt, & cum dolore exulcerant. Calida igitur ſiccáque eſt vehementer radix, & tota herba.

Bdellium quod Scythicum nominant, emollientis admodum & efficacis virtutis eſt. at Arabicum magis deſiccat quàm emollientia. Quod autem recens humidúmque eſt & contuſum, facilè molleſcit, ad omnia ad quæ Scythicum eſt accommodatum: quod vetuſtius eſt, & guſtu perquàm amarum, & acre, & ſiccum, id excidit ab eorum mediocritate quæ indurata molliunt.

Bechii, *hoc eſt tuſſillaginis,* herbæ vis eſt modicè acris.

Blitū humidū frigidúmque ſecūdo ordine cenſetur.

Bulbus illitus, quia amaroris & adſtrictionis eſt particeps, ideo abſterget, glutinat, & ſiccat.

Bulbus vomitum proritans multo eſt calidioris temperaturæ quàm ſuperior.

Bugloſſum humidæ calidæque temperiei eſt.

Buphthalmus acrior eſt quàm anthemis, idcirco magis etiam digerit.

Brathy, *hoc eſt herba Sabina,* particeps eſt acrimoniæ, amaritiei, & adſtrictionis. Idque medicamentum in tertio exceſſu ſtituatur excalfacientium & exciccantium, & in eorum numero quæ vel maximè tenuium partium ſunt. Quidam pro cinnamomo duplum eius ſubiiciunt. attenuantis enim digerentiſque facultatis eſt.

Bretanicæ folia adſtringentia ſunt, eiúſque ſuccus
A pariter adſtringit: itaque coctum nonnulli reponūt, vt inter ſtomatica medicamenta efficaciſſimum, & quod ad putrefacientia faciat.

Bromus illitus exiccat, modicéque digerit, & citra mordicationem. Eſt etiam leniter frigidiore temperie, & nonihil habet adſtrictionis.

Bryon thalaſſion, *hoc eſt alga,* compoſitum eſt ex terreſtri & aquea ſubſtantia, quarum vtraque eſt frigida: nam & guſtum adſtringit, & illitum refrigerat.

Bryon (quidam ſplanchnon, *hoc eſt muſcus*) vim ad-
B ſtringentem non validam habet. neque enim eſt admodum frigidum, ſed ferme mediis proximum, quum & digerendi & molliendi facultatis ſit particeps, præſertim verò quod in cedrinis lignis reperitur.

Γ

Gallium vim habet exiccantem & ſubacrem.

Gentianæ radix multum eſt efficax quum attenuatione, purgatione, abſterſione, & obſtructionis liberatione opus eſt: amara enim eſt vehementer.

Gigarta, *hoc eſt acinorum uuæ nuclei,* ſicci in ſecundo
C ordine ſunt, frigidi verò in primo. Eorum eſſentia craſſarum eſt partium, & terreſtris ſiquidem acerbi ſunt.

Gingidium amaritiei adſtrictioniſque particeps eſt, ex vtraque autem qualitate deſiccat, & tamen eſt aptum ſtomacho. Calorem verò non admodum perſpicuum eſt nactum, cæterùm ſecundo ordini deſiccantium adſcribitur.

Glaucium adſtringit & refrigerat euidenter: eiúſque compoſita eſt temperies ex aquea terrenáque ſubſtantia, vtraque ſanè frigida, ſed non ſummè, verùm vt aqua fon-
D tana.

Glaux herba calidæ humidæque temperaturæ eſt.

Glechon, *hoc eſt pulegium,* herba eſt acris ſubamaráque, calefaciens, vehementérque extenuans.

Glœos, *hoc eſt ſtrigmentum balneorum,* modicè emollit.

Glycyrrhizæ ſuccus eſt maximè vtilis, æquè ac eius radices, dulcis cum leui adſtrictione quadā: quocirca fuerit ſanè eius natura noſtræ familiaris: tale enim eſſe dulce oſtenſum eſt. & quoniam temperie humida eſt, iure etiam ſitim arcet, nimirum modicè humidum, & homi-
E nis temperatura frigidius.

Glycyſides, *hoc eſt pæoniæ radix,* leniter cum dulcedine quadam & ſubamara acrimonia adſtringit: eius verò temperiem tenuium eſſe partium & exiccantem cenſendum eſt, non tamen inſigniter calidam.

Gnaphalium modicè adſtringit.

Gongylidos, *hoc eſt rapi ſemen,* & radix ſpiritum flatus plenum gignit.

Δ

Damaſonium abſtergendi vi præditum eſt.

F Daucus (qui paſtinaca etiam nominatur) agreſtis eſt ſatiuo in omnibus vehementior. Acrem verò, calfacientémque & attenuantem vim habet.

Dauci herbæ ſemen validam calefaciendi vim habet, & in iis quæ præcipua ſunt numeratur: & foris admotum validè digerit. Eius herba eiuſdem facultatis eſt, ſed humiditas admiſta imbecilliorē eam facit: eſt tamen ipſa quoque calidæ temperiei.

Daphnæ, *hoc eſt lauri,* arboris folia & baccæ ſiccant, & calfaciunt vehemēter, & baccæ magis etiam quàm fo-
G lia. Cortex verò radicis minus eſt acer & calidus: ſed amarus magis, & quidpiam adſtrictionis habet.

Daphnes herbæ temperies eſt euidenter calida, acriſque ac ſubamara. Similem quoque vim habet chamædaphne, ſicut etiam daphnoides.

Dictamnum ſubtilioris eſſentiæ eſt quàm pulegium, in cæteris rebus ei ſimilis. Quod verò falſodictamnum vocant, ad omnia eſt dictamno imbecillius.

Dipſaci radix ſecundi ordinis ſiccantium eſt, abſterſioniſque cuiuſdam eſt particeps.

Doryenium temperie eſt ſimili papaueri & mandra-
H goræ, & quæcunque talem habent refrigerandi vim. Excellit in eo frigiditas aquea valde efficax. ſi parum ſumatur, ſoporem inducit: ſi largius, interimit.

Dracontium habet aliquid ato perſimile: eſt tamen eo acrius & amarius, ideóque magis calfacit, & tenuiorum eſt partium. Habet etiam leuiculam adſtrictionem, quæ cum duabus prædictis qualitatibus amara & acri coiūcta, medicamentum efficax eſt effectum. Fructus verò non ſolùm foliis, ſed & radice eſt valentior.

Dryopteris, *id eſt filicula*, qualitatis dulcis eſt, acris, ſubamaræ: in radice verò, etiam acerbæ. ei verò putrefaciēdi facultas ineſt.

E

Elææ, *hoc eſt oliuæ*, rami quantum adſtrictionis, tãtum etiam refrigerationis obtinent. Fructus verò, ſi quidem exquiſitè maturus ſit, moderatè calidus eſt: at immaturus magis adſtringit, magíſque refrigerat.

Elæon, *hoc eſt oleum*, quod ex oliuis conficitur, humectandi & moderatè calfaciendi vim habet. Eiuſmodi eſt quod dulciſſimū eſt, & ex oliuis maximè drupis: quod verò omotribes & omphacinum vocatur, quantæ adſtrictionis, tantæ quoque frigefactionis eſt particeps. Vetus autem oleum, quod ex dulci inueterato conficitur, calidius eſt, & magis digerit: quod ex crudo, id vſquedum quippiam adſtrictionis ſeruarit, miſtæ facultatis eſt: vbi eam planè abiecerit, reliquo ſimile redditur. Dulce verò ſi tenuium partium appareat (tale autem eſt quod purum, pellucidum eſt) ac modicum eius inūctum, latiſſiméque per corpus extenſum, ſibiipſum continuum manet, & à cute combibatur, hoc pro optimo habendum eſt, & olei virtute præſtare vel maximè, quale eſt Sabinum. Oleum porrò lotum minimè omnium mordax eſt. Cætera olei genera iis differentiis varia inter ſe ſunt, quæ in fructibus ex quibus oleum exprimitur, comperiuntur. Cicinum enim tenuius eſt, & ad diſcutiendum valentius, vetuſto oleo ex oliua confecto maximè ſimile. Raphaninū in cæteris huic ſimile, ſed calidius: hoc etiam calidius eſt ſinapinum: cui ſimile eſt quod ex melãthio fit. Contraria ſunt his, myrtinum, ſeſaminū, & balaninum, tum quòd ea adſtringunt, tum quòd craſſas partes habent. Miſtæ facultatis ſunt lentiſcinum, & terebinthinum, & maſtichinum: non enim emolliunt modò, ſed etiam adſtringunt. Amygdalinum verò amaritiem habet exuperãtem, éſtque adſtrictionis cuiuſdam particeps. non tamen caryinum, ſed hoc maximè ſimplicis digerendi facultatis eſt. Calidius eo eſt laurinum, & ad digerendum potentius. hoc etiam magis cedrinum. proximum ei eſt quod ex liquida pice fit. Tedinum eſt minus calidum laurino, ſed magis exiccat. Hyoſcyaminum verò miſtæ poteſtatis eſt, emolliētis & refrigerantis. Quod ex cnico fit, ventrem ſubducit: eóque magis quod ex grano Cnidio conficitur. Iam quod ex agreſti oliua exprimitur, non ſimplicis temperaturæ eſt, ſed abſtergētis, vnáque adſtringentis. Squalidiſſimum eſt id inter omnia olei genera: poſt hoc Iſtricum, deinceps Hiſpanum. Pinguiſſimum eſt Libycum & Cilicium. Simul verò pingue & tenue eſt Sabinū: in medio horum omnium eſt quod in Cycladibus inſulis naſcitur, quódque in Græcia atque Aſia conficitur. Cæterùm pingue oleum lentore æſtimatur: tenue, ſi pellucidum purúmque ſit, ſique minima eius portione corpus plurimùm vngatur, ſi denique à cute facilè ebibatur. Ex his quæ dicta ſūt, licebit tibi de aliis oleis iudicare quæ eodē quo vnguenta nomine appellantur: quale eſt roſaceum, liliaceum, & quæcunque ſunt huius generis, quæ ex fructibus, germinibus, foliis, floribúſque oleo maceratis fiunt. oleum enim pro cuiuſq; iniectæ rei natura variabitur. Ex iis ergo quæ toto hoc opere de quacunque re iniicienda perdiſcis, ſingillatim quoque cōfectum ex eadem re oleum, quale ſit, poteris cognoſcere.

Elatine moderatè refrigerat & adſtringit.

Elaphoboſcus calidæ ſubtiliſque facultatis eſt, itaque etiam exiccat, ſecundo maximè ordine exceſſuum.

Elenium, huius herbæ radix non primò ſtatim appulſu calefacit, quamobrem non eſt dicenda calida & ſicca exquiſitè, vt piper, ſed cum excrementitio humore.

Eleliſphacus, *id eſt ſaluia*, euidenter excalfacit, & leniter ſubadſtringit.

Elleborus vterque abſtergentis, calidæque facultatis eſt. eſto autem tertii ordinis calfacientium & ſiccantium. Cæterùm niger eſt guſtanti calidior, albus verò ſubamarus.

Elxine (alii perdicium nominant) facultatem habet extergentem, & leniter adſtringentem, cum modicè frigida humiditate.

Elymos, aut meline, *id eſt panicum*, emplaſtri modo impoſitum ſiccat atque refrigerat.

Epithymum habet thymi facultatem, ad omnia efficacius: tertio gradu exiccat & calefacit.

Epimedium vim habet modicè refrigerantem cum aquea humiditate, quare nulla ei qualitas inſignis ineſt.

Epimelium planta acerba eſt, vtque dixerit quiſpiam, malus agreſtis. Fructus eius acerbus eſt, & ſtomacho infenſus.

Erebinthus, *hoc eſt cicer*, vi attrahendi, digerendi, incidēdique pollet. Calidum enim & modicè humidum eſt, & amaritiei eſt particeps.

Erebinthus verò agreſtis, ad omnia valentior eſt ſatiuo: hoc eſt calidior & ſiccior, quanto & acrior eſt & amarior.

Erice facultatis eſt digerentis citra morſum. flore eius potiſſimum ac foliis vtendum.

Erpyllum, *hoc eſt ſerpyllum*, calfaciētis facultatis eſt, & guſtu multum acre.

Eryſimi ſemen ſicut guſtu naſturtio ſimile apparet, ita facultate igneum eſt & calfaciens.

Erytrodanum, *hoc eſt rubia*, radice acerba amaráque eſt. itaque quæcunque agere dicta ſunt, vbi eiuſmodi qualitates coiuerint, ea omnia in hac radice euidenter conſpicies.

Eupatorium herba eſt ſubtili, incidente & abſtergente qualitate citra inſignem calorem prædita. modicæ quoque adſtrictionis eſt particeps.

Euphorbium vrentis & tenuium partium eſt facultatis.

Ephemerum non lethale, quod Colchicum vocāt: ſed alterum quod irim agreſtē nominant, radicem habet adſtringentē odoratámque: ex quo planum eſt, temperaturæ miſtæ eſſe, repellentis & digerentis.

Echini herbæ fructus acerbus eſt, ac proinde repellit & exiccat.

Z

Zingiberis radix validè excalfacit, ſed non primo occurſu, vt piper: quamobrem minus tenuium partiū quàm piper, eam eſſe cenſendum eſt. Videtur autem illaborata quædam & craſſior ſubſtantia ei ineſſe, eáque humida potius & aquea, quocirca facilè perforatur, quum ſcilicet excrementitia humiditas inſit, neque quicquam eorum quæ aut exquiſitè ſicca ſunt aut humida, ſed quæ elaboratam humiditatem continent, hoc patiuntur. Idem verò piperi longo contingit. Inde fit vt calor qui à zingibere & pipere longo manat, diutius quàm qui ab albo aut nigro, perſeueret: hincque eſt vt vtriuſque medicamenti vſus ſit diuerſus. Nam quū totum corpus excalfacere celeriter volumus, ea tum ſunt offerēdaquæ celerrimè à caloris noſtri contactu incaleſcant, & in omnes partes citò ferantur. quum verò particulam aliquam refrigeratam calfacere oporteat, contrà eſt agendum, vt quæ tardè calfacientia plurimum temporis perdurant adhibeamus.

Zythus acrior eſt non parum quàm hordeum, & praui ſucci, vtpote qui ex corruptela proueniens, flatus quoq; excitat: éſtque partim acer & calidus, parte verò plurima frigidus, aqueus & acidus.

Zyme, *hoc eſt fermentum*, tenuium eſt partium, & mediocriter calidum: ob eam cauſam & ſine morſu quæ in profundo ſunt extrahit & digerit. Ex contrariis autem facultatibus eſt temperatum: nam & aciditatis eſt particeps, & caliditatis ex putredine contractæ: cui accedit ea quæ ex ſalis farinæque natura exiſtit.

H

Hedyoſmon (mentham odoratam quidam vocant) eſt enim alia quædam non odorata, quam calaminthum appellant: vtraque guſtu acri, & facultate calida ex tertio

ordine:ſed quæ odorata eſt,imbecillior eſt quàm calamintha.vt autem vno verbo complectar, hæc ceu ſylueſtris quædam eſt,illa ſatiua.cæterùm mentha quid habet amarum & acerbum.

Hedyſarum, aut pelecinus, ſemen habet quod amarum,ſubadſtringénſque videtur:quamobrem epotum,eſt ſtomacho idoneum. Viſcerum obſtructiones expurgat:id quod etiam fruticis virgulta præſtant.

Hemerocalles radicem habet lilii radici ſimilem,& figura & viribus: leniter autem digerentem facultatem habet,& nonnihil etiam repellentem.

Hemionitis adſtrictionis amaroríſq; eſt particeps.

Herygeron vim habet refrigerandi, & modicè digerendi.

Heryngium calore, aut nihil,aut certè paꝛum ſuperat ea quæ temperata ſunt: ſiccitatem tamen & partium tenuitatem non paruam habet.

Θ

Thalietri facultas eſt exiccans ſine mordicatione.

Thapſia acris eſt, & validè ſiccãtis cum humiditate facultatis eſt: trahit proinde ex alto violentè, idque quod traxit digerit:longiore autem tẽpore id facit, vtpote quæ larga humiditate excrementitia ſit expleta.

Thermus, *hoc eſt lupinus*, qui eſtur,medicamẽtum eſt ex genere emplaſticorum: qui verò innatam adhuc amaritiem habet,abſterget,& digerit,& citra morſum ſiccat.

Lupinus verò agreſtis,& magis amarus,& ad omnia valentior quàm domeſticus, eiuſdémque eſt genere cum ipſo facultatis.

Thlaſpi ſemen acrem facultatem obtinet.

Tridax, *id eſt lactuca*, humidum frigidúmque olus eſt, non tamen ad ſummum,ſed maximè ad aquæ fontanæ(vt ita dicam)frigiditatem.

Thymum euidenter incîdit,calfacítque & ſiccat tertio ordine.

I

Idæa radix guſtanti vehemẽter acerba eſt, & re ipſa experto idem præ ſe fert.

Ixos, *hoc eſt uiſcum*, ex multa aërea & aquea ſubſtantia calida, pauciſſimáque terrena conſtat, acrimoniáque in eo amaritiei excellit, itaque vehementer humores ex alto attrahit,eóſque non tenues tantùm, ſed & craſſiores, eóſque diffundit ac digerit.

Ios, *hoc eſt uiola*, folia habet quorum ſubſtantia aquea eſt,& ſubfrigida exuperans.

Hippuris, *hoc eſt cauda equina*, qualitatem adſtringentem habet cum amaritie,proinde valenter ſimul ac citra morſum exiccantem.

Iſatis ſatiua facultatis eſt quæ valenter ſiccat,& neutiquam mordet: eſt enim ſimul amara atque adſtringens. agreſtis verò manifeſtè iam acre quippiam tum guſtu, tum actione præfert: quocirca magis quàm ſatiua ſiccat.

Iſopyron, aut phaſiolum, ſemen habet amarum & ſubadſtringẽs:extergit itaque,& craſſos humores incîdit, corporáque contrahit & conſtringit.

Iteæ, *hoc eſt ſalicis*, foliorum vis eſt citra morſum exiccãs. habet etiam aliquid adſtrictionis.Sunt etiam qui ſuccum ex eis exprimant, medicamentúmque mordacitate vacans,& exiccans,ad multas res vtile ſeruent.nihil enim eſt ad plures res vtilius quàm medicamentum citra mordacitatem exiccans, quod parum etiam adſtringat. Iam verò cortex quoque arboris ſimilem foliis & floribus facultatem obtinet,niſi quod ſiccioris temperaturæ eſt,velut omnes nimirum ſunt cortices: ſed eum quidam comburunt:cineréque vtuntur ad ea omnia quæ ſiccare valenter oporteat. Quidam etiam dum ſalix floret,corticem eius incîdunt, liquorémque colligunt extergentem,& tenuium partium.

K

Calamintha, *hoc eſt nepita*, ſubſtãtiam habet tenuium partium,& calidam,ſiccámque temperiem ex tertio quodammodo ordine:acris enim eſt guſtu, & paululũ omni- A no habet amaritudinis.attenuat,incîdit,& diſcutit.

Calamus aromaticus tum adſtrictionis leuis, tum minimæ acrimoniæ eſt particeps. plurima eiꝰ pars ex terrena ſubſtantia atque aëria conſtat, in caliditatis frigiditatiſque coniugatione temperata. Statuatur ergo ſecundi ordinis calfacientiũ & exiccãtium,quæ tamen vehementius deſiccant quàm calfaciunt.Habet quinetiã tenuium partium aliquid,vt alia aromata omnia:ſed illorum compluribus tenuitatis partium plurimum, calamo verò non B multùm ineſt.

Calami vallaris radix non mediocris abſtergentis facultatis, minimè verò acris eſt particeps.virentia verò folia modicè refrigerant:in quibus etiam vis abſtergens ineſt.Eius cortex vſtus valde tenuis digerentiſque facultatis redditur: qui etiam aliquid habet abſtergens,vt calfaciat atque exiccet in tertio fere ordine: magiſque ſiccet quàm calfaciat. Vitandus eius flos eſt: nam ſi in aures incidat, ita tenaciter adhæret vt auelli non poſſit, & auditum vitiet: quamobrem ſæpenumero ſurdos homines facit.

Cancani radix facultatem non mordentem habet, C & modicè ſiccantem.eſſentia verò craſſarum partium ei ineſt,atque emplaſtica.

Cannabis ſemen flatu vacat,& exiccans eſt.

Capnios, *hoc eſt fumus*, acris ſimul & amaræ qualitatis eſt particeps,nec omnino eſt ab acerbitate alienus.

Capparis radicis cortex vincentem habet amaram qualitatem,proximam acrem,deinde acerbam:ex quo liquet, eum ex diuerſis pugnantibúſque nonnihil qualitatibus conſtare.poteſt enim extergere, purgare, incidere, & digerere ſua amaritie:calfacere verò,incidere & digere D re acrimonia:contrahere, denſare,conſtringere,acerbitate.ſimilem cortici radicis vim fructus habet,niſi quod eſt ad omnia imbecillior.quinetiam folia, eorúmque caules ſimilis ſunt facultatis.Capparis verò quæ in admodum calidis regionibus prouenit,vt in Arabia, multò eſt noſtrate acrior, adeò vt plurimum etiam adurentis facultatis habeat.

Cardami, *hoc eſt naſturtii*, ſemen adurentis facultatis eſt particeps, velut napy.herba quoque ſiccata vim eandem quam ſemen obtinet. at humida adhuc & virens, propter aqueæ humiditatis miſtionem eſt ſemine multo E inferior,vt cum pane ea tanquam obſonio vti liceat.

Cardamomum & ipſum ſanè facultatis eſt valde calidæ,non tamen ita validæ vt naſturtium.poteſt tamen & ipſum exulcerare: habet quiddam etiam amaritudinis adiunctum.

Caron calefacit & ſiccat tertio ferme ordine, habétque modicè acrem qualitatem.

Caſia tertii ordinis eſt calfacientiũ & exiccantium: éſtque valde tenuium partium, guſtu verò multum acrimoniæ præfert, & parum quid adſtrictionis, ac proinde F incîdit,digerit, & robur inſtrumentis indit.

Coria arbor, *hoc eſt nux*, habet in foliis & germinibus adſtrictionem quandã, cæterùm euidentem, multámque in nucis putamine recenti & ſicco. In nuce præterea id quod edendo eſt,oleoſum eſt,& tenuium partium: & quod diutius reconditum fuerit,eo maiorem vim habet, túmque per halitum valde digerit.quum verò recens eſt, qualitatem quandam adſtringentẽ habet.Quod verò imperfectum eſt, & nondum ſiccum, ſimile eſt cæteris fructibus,qui quum virides ſunt,pleni ſunt ſemicoctæ humidi G tatis.at eius putamen ſiccum vſtum, tenuium partium, ſiccánſque, & morſus expers medicamentum efficitur.at leptocaryon,quæ pontica nux nominatur, plus terreſtris eſſentiæ frigidæ habet,ideóque guſtanti magis auſtera & planta & fructus & cortex apparet, cætera nuci quæ regia dicitur ſunt ſimilia.

Carpeſiũ ſimile eſt ei quod phu vocatur, & guſtu & facultate:ſed plus tenuitatis habet,non tamẽ ita eſt tenue vt pro cinnamomo vti eo poſſimus, vt Quintus faciebat. H Præſtantius autem eſt Ponticum Carpeſium quàm Laertium.eorum magna copia in Syria tibi ſupputet.

Caucalis calfacit & exiccat.

Cenchros, *hoc eſt milium*, primo ordine refrigerat

exiccat autem in tertio exoluto: habet etiam paululum te- A nuitatis.

Cedrus vtraque temperatura eſt calida & ſicca ex tertio ordine. Cedrea verò quartum etiam ordinem videtur attingere: eáque & egregiè calida eſt, & ſimul tenuiū partium. Cæterùm quod eius eſt pinguiſſimum, & planè oleoſum, tenuiorum eſt quàm tota cedria partium, minus tamen acre, at non minus calfaciēs. porro cedri fructus moderatiore vi ſunt prædìti, vſqueadeo vt comedi quoque poſſint.

Centaurii maioris radix, acris ſimul & adſtringens B cum leuicula dulcedine guſtui apparet. Calfacit igitur, craſſæ & terreæ frigiditatis particeps: digeritque, & robur particulis indit. eadem facit ſuccus quæ radix. Ac quidam ſunt qui hoc medicamento pro lycio vtuntur: qui verò aiunt rheum eſſe magnū centaurium, ii mihi ſentire melius videntur.

Centaurii minoris virgulta, ac magis etiam folia & flores, maximo vſui ſūt. ſuperat reliquas in eis amara qualitas: eáque eſt etiam adſtrictionis cuiuſdam particeps, ac proinde medicamentum egregiè citra morſum exiccat. C eius quoque ſuccus ſimilem habet ſiccandi & abſtergendi facultatem.

Ceraſi arboris fructus, dulcis potius per inteſtinum ſecedit, ſed ſtomacho minus accommodatus eſt: auſterus cōtrà, acidus verò pituitoſis ſtomachis, & in quibus excremēta redundāt, conuenit: magis enim quàm auſterus deſiccat, & nonnihil etiam incidit.

Ceratonia exiccantis & adſtringentis facultatis eſt, ſicut ceratia quoque eius fructus, qui dulcedinis cuiuſdam eſt etiam particeps. D

Ceſtrum, aut pſychrotrophon (Romani verò betonicam vocant) vim habet incidendi: amara enim eſt, & ſubacris.

Cecis, *id eſt galla*, quæ omphacitis dicitur, medicamentum eſt admodum acerbum, plurima ſui parte terrenæ frigidæ ſubſtantiæ particeps: cuius beneficio ſiccat, repercutit, contrahit, cōſtringit, & particulas infirmas roborat. Statuatur hæc in tertio ſiccātium, in ſecundo verò refrigerantium ordine. Altera autem galla flaua, laxa, magnáque, ſiccat ipſa quoque, ſed tanto minus quāto minus E acerbæ qualitatis eſt particeps. Gallæ autem combuſtæ vim ſupprimendi ſanguinis acquirunt, & calorem etiam atque acrimoniam vrendo contrahunt, & maiore ſiccandi vi redduntur.

Cera medium quodammodo inter vtranque coniugationē locum tenet: habet quiddam etiam craſſarum partium & emplaſticum: quamobrem aliorum medicamentorum excalfacientium & refrigerantium materia eſt. At ipſa per ſe ex genere vtique ſit debiliter concoquentium, quæ foris imponuntur. Habet etiam paulum F quid digerentis calidæque potentiæ, quæ in melle inerat plurima.

Ciceos, *hoc eſt ricini*, fructus vim habet extergendi, & per halitum euaporandi: ita quoque eius folium, ſed imbecillius.

Cinnamomum ſummè tenuium partium eſt, non tamen ſummè calidum, ſed ex tertio quodammodo ordine. nam propter eſſentiæ tenuitatem nihil eſt eorum quæ æquè calefaciunt, quod ita vt cinnamomum exiccet.

Cinnamomis verò eſt velut cinnamomum im- G becillum: nonnulli verò pſeudocinnamomum ipſam nominant.

Circeæ radix odorata eſt & excalfacit.

Ciſthus, aut citharus, frutex eſt adſtringens, folia verò & parua germina trita adeò deſiccant atque adſtringūt vt vlcera glutinent. flores efficaciores ſunt, deſiccant ferè in ſecundo exceſſu abſoluto. frutex verò ipſe adeò eſt frigidus vt tepidi caloris ſit particeps. Cæterùm hypociſthis, aut hypochiſthis magis adſtringit quàm folia.

Ciſthus, aut ladanum, in calidis regionibus hic ci- H ſthus proueniens, in vtroque à noſtrate differt, tum quòd adſtrictionem depoſuit, tum quòd caliditatē acquiſiuit: quod verò ladanum vocant, ex eodem prouenit, medicamentum calidum primo exceſſu iam completo, habens etiam parum adſtrictionis. eſt etiam tenuium partium eſſentiæ. quibus quidem fit rebus vt modicè molliat & digerat, ac nimirum etiam concoquat.

Ciſſos, *hoc eſt hedera*, ex contrariis facultatibus conſtat. habet enim quippiam ſubſtantiæ adſtringentis, quam eſſe terrenam frigidámque oſtēdimus. Habet etiam nonnihil acris, quam calidam eſſe vel guſtus ipſe comprobat. tertia quoque ei virenti ineſt aquea ſubſtantia tepida quædam.

Clinopodium tertii eſt ordinis calfacientium & exiccantium.

Comarus, *hoc eſt arbutus*, arbor acerba eſt vnà cum fructu, quem memecylum vocant.

Commi, *hoc eſt gummi*, ſiccantē emplaſticámque vim habet, quæque aſperitatibus medeatur.

Conia, *hoc eſt lixiuium*: omnium maximè abſterget & exiccat id lixiuium quod ex cinere ficulno & tithymalorum conficitur, fertque putrefacientis eſt facultatis.

Conyza & maior & minor quum acris amaræque ſit temperaturæ, in calfaciendo & ſiccando tertiæ temperiei cenſeatur. Eſt etiam tertium conyzæ genus in locis humidioribus proueniens, vtriſque ſuperioribus graueolentius & imbecillius.

Coriandrum, aut corion, *hoc eſt coriandrum*, ex contrariis conſtat facultatibus, habétque multum amaræ ſubſtantiæ, quam tenuium partium, & terrenam calidam eſſe oſtendimus: nec parum etiam aqueæ humiditatis, quæ tepentis facultatis eſt. Habet etiam parum adſtrictionis.

Coſtus leuiculam planè amaram, plurimam autem acrem & calidam in ſe qualitatē habet, adeò vt etiam vlcus excitet: ei quoque flatuoſa humiditas ineſt.

Cotyledon, *hoc eſt umbilicus Veneris*, facultatis eſt humidæ ſubfrigidæ, & cuiuſdam obſcuræ adſtringentis, & cum ea leuiter amaræ: vnde refrigerat, repercutit, abſterget ac digerit.

Crania, *hoc eſt cornus*, arbor fructum fert egregiè acerbum: folia quoque & germina eiuſdem acerba ſunt, & mirum in modum exiccant.

Crambe, *hoc eſt braſſica*, exiccantis facultatis eſt, non tamen etiam euidenter acris. Caules braſſicæ combuſti cinerem faciunt valde exiccantem, vt iam adurentis quoque facultatis ſit particeps. Crambe verò agreſtis ſiccior calidiórque eſt quàm ſatiua: proinde intra corpus citra noxam non aſſumitur. Eadem vehementius quàm ſatiua exterget ac digerit.

Crambe marina præterquam quòd aluum lenit, eſt etiam ſubſalſa & ſubamara.

Cratæogoni herbæ fructus acer eſt & vehemens.

Crethmon ſalſum quodammodo eſt cum leui amaritie coniunctum: quamobrem ius eſt eius abſtergens & ſiccans.

Crithe, *hoc eſt hordeum*, primi eſt ordinis in exiccādo & refrigerando, habétque pauxillum abſterſionis. polenta verò multo magis quàm hordeum deſiccat.

Crini, *hoc eſt lilii*, flos ex miſta temperie conſtat, quæ partim ex tenui quadā terrena eſſentia conflata eſt, ex qua guſtui amaritiem præfert: partim ex aquea temperata, ex qua oleum quod ex eo conficitur, itémque vnguentum facultatis redditur morſus expertis, digerentis, & mollientis: radices autem & folia per ſe læuigata, ſiccant, abſtergent, digerúntque modicè.

Crocodilii ſemen acre eſt, calidæque & digerentis ac ſiccantis facultatis eſt. Succus caulis & ſeminis eadem vi eſt præditus.

Crocus parum etiam quid adſtringens habet, quod terrenum frigidum eſſe docuimus: ſed ſuperat in eo calfaciens qualitas: ex quo fit vt tota eius ſubſtantia ſecundi ſit ordinis calfacientium, primi verò exiccantium, quamobrem habet etiam vim quandam concoquendi.

Crommyon, *hoc eſt cæpa*, eſt ex quarto calfacientium ordine, eſſentia verò eius craſſarum eſt partium.

Cyamos, *hoc eſt faba*, mediæ eſt temperaturæ, proximè ad vtranque partē accedens in exiccando & refrigerando. Caro eius paulum quoq; abſtergentis facultatis eſt particeps, ſicut putamen nonnihil adſtringentis.

Cyclaminus varias habet vires: nam & abſterget, & incidit,& aperit,& attrahit,& digerit. radix eſt ſucco imbecillior,eſt tamen vehementior. Altera verò cyclaminus (quam etiam ciſſanthemon vocant,quæque radicem habet inutilem)fructum habet egregiè efficacem, eiuſque amarities acris eſt,& modicè lenta.

Cymini ſemen tertii eſt ordinis calfacientium, flatúmque extinguit.

Cynoſbatos, *hoc eſt rubus caninus*. huius fructus non ignauiter adſtringit, folia verò moderatè. Cauendũ ab eo quod in eius fructu lanæ ſpeciem gerit, quippe quod arteriam vitiet.

Cypariſſi folia, germina, & pilulæ recentes ac molles ſiccandi vim habent, abſque inſigni acrimonia & calore, ſicut etiam guſtus oſtendit: apparet enim in ea leuis quidem acrimonia, ſed amarities plurima, multóque etiam maior in tota planta acerbitas. Tanta autem ei ineſt acrimonia,tantúſque calor,quanta ſatis ſit ad acerbitatem in altum deducendam:nullum tamen calorem & morſum excitet.

Cyperi radices abſque morſu calfaciunt & exiccant: ineſtque eis adſtringendi & incidendi vis quædam.

Cyperi folia & ſumma germina, miſtæ facultatis ſunt. habent enim quiddam digerens ex aquea ſubſtantia modicè calida. Habet etiam aliquid adſtrictionis ex frigida terreſtri,quamobrẽ citra moleſtiam & morſum ſiccat,& incidit.

Cytiſi folia digerunt, vimque miſtam & aqueam poſſident.

Conion,*hoc eſt cicutam*, extremæ refrigerantis facultatis eſſe norunt omnes.

Coni fructus totus viridis habet cum humiditate amaritudinem quampiam,& acrimoniam. eſculentus verò maceratus minimè mordax,& maximè emplaſticus redditur:& in medio calidæ & frigidæ qualitatis conſiſtens, ex aquea & terrea ſubſtantia temperatus,aëriæ minimùm eſt particeps.

A

Lagopus ſiccantis facultatis eſt.

Lampſana illita quandam abſtergendi & digerendi vim habet.

Lapathium modicè digerentem habet vim. Oxylapathum verò præterquã quòd digerit, habet etiam quid repercutientis. eorum ſemen eſt euidenter adſtringens. Porrò hippolapathum cum eo quod digerit, ipſum quoque etiam repercutit,ſed imbecillius.

Limonii fructus auſterus eſt.

Lichen in petris naſcens abſtergentis & modicè refrigerantis facultatis eſt,& vtriuſque exiccantis.

Leontopetali radix digerit, ſiccat calfacitque tertio ordine.

Lepidium ex quarto calfacientium eſt ordine.

Leucas acris qualitatis eſt:calfacit autem & ſiccat tertio ordine.

Leucacanthi radix amara eſt, ideóque incidit & ſiccat tertio ordine:at in calfaciendo primi eſt ordinis.

Leucoii frutex vniuerſus abſtergentis & tenuium partium eſt facultatis,magis tamen flores:& inter eos qui ſicciores ſunt magis quàm virentes. eſt hoc,ſiquid aliud, amarum. fructus quoque eiuſdem facultatis eſt, itémque radices,niſi quod craſſiorum ſunt partiũ,& magis terreæ.

Leuce arbor,*hoc eſt populus alba*,mixtæ quodammodo temperaturæ eſt ex aquea tepida, & terrena extenuata eſſentia:quamobrem abſtergẽtis facultatis eſt particeps.

Libanotus, *hoc eſt thus*, calfacit ſecundo ordine,ſiccat verò in primo:habet quoque parũ adſtrictionis. eius cortex vim habet euidenter adſtringentem, ac proinde quoque exiccat,adeò vt in ſecundo ordine completo collocetur. Conſtat etiam ex craſſioribus quàm thus partibus,miniméque acrimoniæ particeps. ramus eius tum ſiccioris tum calidioris eſt facultatis quàm thus,vt ad tertium vſque exceſſum perueniat. habet etiam quidpiam abſtergentis.

Libanotides tres mollientis ſunt digerentíſque fa-

A cultatis: habet etiam aliquid abſtergentis atque incidentis.

Lignys, *hoc eſt fuligo*, omnis exiccans eſt,ideóque terreſtris eſt eſſentiæ, habens quaſdam etiam ignis qui materiam combuſſit,reliquias,eáſque puſillas. Tota autem eius natura terrena eſt, tenuium partium. ſpeciales verò in ea differentiæ ſunt, quæ ex materia combuſta eueniunt, quum ex acriore & calidiore talis etiam fuligo proueniat:ex acriore verò & non mordente ſimilis quoque fuligo conficiatur.

B Libyſtici radix & ſemen ex genere calfacientiũ ſunt, & flatus diſcutientium.

Lini ſemen calidum eſt in primo ordine quodammodo,éſtq; in medio ferme humiditatis & ſiccitatis conſtitutum.

Lycium egregiè diſcutit, ſiccat verò in ſecundo exceſſu, in calore verò mediis quodãmodo eſt proximum: habet etiam quidpiam adſtringentis, quocirca abſtergit & contrahit.

C Lyſimachios adſtringentem qualitatem ſuperantem habet. Herbã hanc Lyſimachus rex ad ſanguinis eruptiones cohibendas facere caſu quodam cõperit. Quum enim equus eius vulnus accepiſſet,ſanguiſque erumperet, hanc herbam quæ erat ad manus,quámque rex ignorabat,vulneri admouit: ea eruptione ſedata, omnes poſtea ad ſanguinis eruptiones ea vſi ſunt,& ab inuentore Lyſimachiã herbam appellauerunt.

Lychnidis quæ ad coronamenta adhibetur, ſemen calidum eſt in ſecundo ordine, aut iam etiam in tertio:& eodem quoque modo ſiccum.

D Lotos domeſtica (quam trifolium quidam vocant) abſtergentis modicè qualitatis eſt particeps, itémque ſiccantis. In calidi frigidíque coniugatione media quodam modo eſt. Lotus autem agreſtis plurimum in Libya prouenit. Eius ſemen ſecundo ordini calfacientium adſcribitur:abſterget etiam nõnihil. ex Ægyptiæ verò loti ſemine panes etiam conficiuntur.

Lotus verò arbor adſtringentis pauculæ qualitatis eſt particeps:eſt etiam partium tenuium & exiccans.

E

M.

Macer cortex eſt multum acerbus cum leui quadam acrimonia. Videtur itaque ex miſta eſſentia conſtare, plurima terrena frigida, paucula verò calida & tenuium partium: quamobrem in tertio ordine ſiccantium eſt, in caloris frigoriſque differentia neutrum inſigniter efficiens.

Malabathri folium ſimilem habet vim ſpicæ nardi.

F Malua,agreſtis quidem parum digerentis qualitatis eſt,& leniter mollientis: hortẽſis verò imbecillior eſt. earum fructus eo eſt valentior quo etiam ſiccior. Anadẽdro malache verò (quæ etiam althæa dicitur) magis digerit quàm ſuperiores.

Mandragora ex tertio ordine refrigerantium eſt, & tamen cuiuſdam caloris eſt particeps, & in pomis ineſt quidpiam humiditatis: proinde grauem ſoporem inducunt. radicis verò cortex qui eſt valentior, non refrigerat modò, ſed etiam ſiccat. Reliqua interna pars imbecilla eſt.

G Marathron,*hoc eſt fœniculum*,calfacit in tertio, ſiccat in primo. Agreſtis verò, quod hippomarathrum vocant,radix & ſemen ſiccioris eſt facultatis quàm ſatiui. Alterum hippomarathrum eſt, cuius ſemen rotundum eſt & acre,cuius facultas eſt hippomarathro ſimilis, ſed imbecillior.

Maſtiche alba & Chia adſtringit:mollit ſecundo ordine,calfaciens & exciccans. Nigra verò & Ægyptia magis quàm ſuperior ſiccat,ſed minus adſtringit.

H Melãthium calfacit & ſicat in tertio. Videtur etiam tenuium eſſe partium,incíditque & abſterget,quum amaritiem contineat.

Melilotum habet partem adſtringentem, ſed & digerit & concoquir. Copioſior enim in eo eſt ſubſtantia calida quàm frigida.

Mel calfacit & ſiccat in ſecundo ordine. Eſt autem ſimplicis, quoad maximè fieri poteſt, facultatis extergentis. coctum minus acre & abſtergens redditur. Cæterùm ſiquod mel amarum eſt, clarum eſt id eſſe miſtæ facultatis, tanquam ſi noſtrum quiſpiam ei abſinthium miſcuiſſet. Sed & ſacchar, quod vocant, mellis eſt ſpecies, ſed minus eſt dulcè quàm noſtrate: in cæteris ei ſimile. quatenus verò non eſt infenſum, nec ſitim affert, eatenus ab eo differt.

Meliſſophyllũ vim habet marrubio ſimilem, ſed eſt illo multo inferius: ex quo fit vt quum magna vbique marrubii ſuppetat copia, meliſſophyllo vti ſit planè ſupervacaneum.

Meſpili arboris fructus multum acerbus eſt. In germinibus quoque eiuſdem & foliis acerba qualitas ineſt non exigua.

Medii radix auſtera eſt, & fluxiones cohibet. ſemen tenuium partium, incidentiſque eſt facultatis.

Meconis, *hoc eſt papaueris*, omnis eſt vis refrigerans. ſati ui ſemen mediocriter ſomnum conciliat, aſpectu candidum. Eius cuius flos celeriter defluit ſemen valentius refrigerat, quocirca eo ſolo nemo innoxiè vtetur. Ex agreſtibus verò quod velut ſedens caput habet, id medicamentum iam ſemen habet, valde frigidum & nigrum. Alterum quod oblongius caput gerit, maxime omnium eſt medicatum, tum in ſemine, tum in capitibus, tum in foliis, tum in liquore. valenter enim refrigerat, & vſque ad ſtuporem & mortem perducit. Cornutum verò papauer abſtergentem & incidentem vim habet.

Malus non omnis eſt vna natura, veluti nec etiam fructus: quædam enim mala dulcia ſunt, quædam auſtera, quædam acerba, quædam acida, quædam plenè exoluta, & aquea: & ſanè in eis aqueum exuperat, vt eorum magis aquea magiſque frigida ſit temperatura: in acerbis autem terrenum frigidũ, in auſteris verò tum hoc tum aqueum dulce: in acidis aqueum frigidum, vt in dulcibus aqueum temperatum. Eadem ratio eſt foliorum, ſucci, corticis arborum, quæ omnia inter ſe differunt.

Malus Perſica in fructu, foliis, & germinibus ſuperantem habet amaritiem. Eſt etiam medicamentum digerens. eius fructus frigidiore humidioréque temperatura eſt.

Malus Armeniaca fructum fert ſecundi ordinis humidorum & frigidorum.

Malus Medica eſt cuius fructũ citrium vocant, quod in ſemine exuperantem habet qualitatem acidam & ſiccam, vt tertii ſit ordinis ſiccantium & refrigerantium. In cortice verò itidem exiccantem temperaturam habuit, non parùm tamen acrimoniæ habẽtem, idcirco in ſecundo ordine exiccat, non tamen refrigerat, ſed vel temperatus eſt, vel paulo inferior. Eius caro craſſi eſt ſucci, pituitoſa, & frigida, nucleus verò qui re vera eſt ſemen, amarus eſt, ideóque digerit ſiccátque in ſecundo. folia quoque facultatis ſunt digerentis & exiccantis.

Mei radices calidæ in tertio exceſſu ſunt, ſiccæ verò in ſecundo.

Milacis aſperæ folia acris quidpiam obtinent, & calfaciunt.

Milax verò læuis ſimilem vim ſuperiori poſſidet.

Mori fructus cuiuſdam adſtrictionis eſt particeps: at immaturus, præter acerbitatem eſt etiam aciditatis particeps. tota arbor in omnibus eius partibus miſtam habere facultatem videtur, ex cohibente & repurgante compoſitam. In radicis cortice exuperat purgans cũ amaritie quadam: in moris verò immaturis, cohibens: in foliis & germinibus, media quodammodo temperatura eſt.

Myagri ſemen oleum effundit quod emplaſticæ facultatis eſt.

Mycetes, *hoc eſt fungi*, frigida humidáque admodum temperatura ſunt, & proximè ad veneni naturam accedunt.

Myles radix contrahentis eſt facultatis.

Myos ota, *hoc eſt auricula muris*, ſiccat in ſecũdo, calorem verò nullum inſignem poſſidet.

Myrice incidentis eſt abſtergẽtiſque facultatis, abſque inſigni ſiccitate. Habet verò etiam quid adſtrictionis at fructus & cortex non paucam adſtrictionem obtinẽt, cum partium tenuitate & vi abſtergendi. Porrò myricæ combuſtæ cinis facultatis egregiè exiccantis fit, habétque plurimam incidendi & abſtergendi vim, at adſtringendi perexiguam.

Myriophyllon exiccantis eſt facultatis.

Myrrhis dulcem radicem habet, quæ ex ſecundo calfacientium eſt ordine, adiuncta quadam partium tenuitate.

Myrrine, *hoc eſt myrtus*, ex contrariis ſubſtantiis conſtat, in ea tamen terreſtre frigidum exuperat. Habet quoque aliquid tenuium partium calidum, ex quo valenter exiccat. Iam verò & folia & fructus, & germina & ſuccus, non admodum inter ſe differunt. Cæterùm quod ramis & trunco adnaſcitur tuberoſum (quod myrtada nominant) quo ſiccius eſt prædictis, eo etiam adſtringit & ſiccat vehementius. prædicta verò folia ſicca maiorem exiccandi vim habent quàm viridia.

Moly, huius radix tenuium partium eſt, & in tertio exceſſu calida: quamobrem & incidit & digerit.

N

Nardi ſpica calfacit exceſſu primo, ſiccat verò ſecundo completo. Conſtat autem ex adſtringente ſatis ſubſtantia, & acri calida non multa, & quadam leniter amara.

Nardus Celtica ſimilis eſt quodãmodo in genere facultatis ei quæ prædicta eſt: ſed eſt ad omnia imbecillior, præterquam ad vrinam prouocandam. calidior enim cæteris eſt, ſed minus adſtringit.

Nardus montana eſt ſuperioribus infirmior.

Narthex, *id eſt ferula*, eius ſemẽ excalfacit & attenuat. Quod intus eſt, medullámque vocant, quum adhuc virens eſt, adſtringentis qualitatis eſt particeps.

Napy calfacit & ſiccat quarto ordine.

Narciſſi radix ſiccante facultate prædita eſt: habet etiam quid abſtergentis atque attrahentis.

Neuras ſiccantis abſque morſu facultatis eſt.

Nerium foris illitũ digerendi vim habet: intra corpus aſſumptum, pernicioſum eſt.

Nymphææ radix & ſemẽ vim habet ſiccantẽ abſque morſu. Quæ verò candidã radicẽ habet, vehementiore vi prædita eſt, eáque nonnihil etiam exterget.

Ξ

Xanthii fructus digerendi vim obtinet.

Xyris tenuium eſt partium, attrahentis, digerentis, ſiccantiſque facultatis, cum radix, tum multo etiam magis fructus.

Xiphii, *hoc eſt gladioli*, radix, & maximè altera quæ ſuperior eſt, attrahendi, digerendi, & ſiccandi vim habet.

Ω

Oë, *hoc eſt ſorbum*, arbor adſtringẽtis qualitatis eſt particeps.

Oenos, *hoc eſt uinum*, in ſecundo calfacientium eſt ordine: quod valde vetus eſt, in tertio, vt muſtum ex primo. Siccitas verò caliditati eius proportione reſpondet.

Oloſtium deſiccandi vim habet.

Olynthi, *hoc eſt groſſi*, acrem digerentémque cum adſtrictione vim habent.

Onagrum, aut onothera, aut onothuris, facultatis vini eſt maximé.

Onoma, aut Sinonis, ex acri & amara ſubſtantia conſtat.

Onobrychis rarefacientis digerẽtiſque facultatis eſt.

Ononis, radicem habet quodammodo tertio ordine calfacientem. Eius cortici neſcio quid etiam abſtergentis ineſt.

Oxos, *id eſt acetum*, ex miſta ſubſtantia frigida & calida, & vtraque tenuium partium conſtat: ſed calidæ præ-

ſtat frigida. Siccat in tertio completo, quum vtique validum fuerit. A

Oxyacanthi fructus acerbus eſt, habétque partium tenuitatem, & parum etiam incîdit.

Opos, *id eſt liquor*, Cyrenaicus eſt omnium calidiſſimus, & tenuiſſimarum partium eſt, maximéque digerit: quanquam & alii quoque abundè calidi ſunt & ſpirituoſi.

Origani genus omne incidentis, attenuantis, exiccantis, & calfacientis eſt facultatis in tertio, tragorigano verò quippiam etiam adſtrictionis ineſt.

Orobus, *hoc eſt eruum*, in ſecundo exceſſu intenſo deſiccat: calfacit in primo, incidit, & abſterget, & obſtructione liberat. B

Orobanche ſiccæ frigidǽque facultatis eſt primo ordine.

Orchis, aut Cynoſorchis, *hoc eſt teſticulus canis*, huius radix calida, humida, dulciſque eſt. maior verò radix multam habere humiditatem excrementitiam & flatuoſam videtur: quæ minor eſt, contrà, valde elaboratam.

Orchis (quem etiam ſerapiada vocant) ſiccioris eſt facultatis quàm primi ordinis cenſeatur. Siccatus is multo magis exiccat, habétque aliquid adſtringentis. C

Oſiridis herbæ amara qualitas eſt, & obſtructione liberandi facultas.

Π

Pancratii radix guſtum & vim habet ſcillæ perſimilem, ſed eſt multo inferior.

Paliuri radix & folia non obſcuram adſtringẽdi facultatem obtinent: nonnihil etiam digerunt: fructus verò incidentis facultatis particeps eſt.

Papyrus combuſta medicamentum ſiccãs efficitur, vt charta combuſta: ſed papyri cinis eſt imbecillior. D

Panaces heracleum. ex hoc fit opopanax, quẽ vocant, qui excalfacit, emollit, ac digerit. in calfaciendo verò ex tertio ordine eſt: in ſiccando, ex ſecundo. Cortex verò radicis deſiccans ſimul & calfaciẽs medicamentum eſt, ſed minus quàm liquor. qui etiam abſtergentis quid habet. eius etiam fructus calidus eſt.

Panaces Aſclepium minus eſt calidum ſuperiore.

Panaces Chironium & ipſum ſimilem habet prædicto facultatem. E

Paronychia tenuium partium eſt, & ſiccantis abſque morſu facultatis in tertio ordine, itémque calfacientis.

Pentaphylli radix deſiccat in tertio, perſpicuæ tamen caliditatis non eſt particeps. cæterùm tenuium partiũ eſt, & morſu vacat.

Piperis radix vires habet coſto maximè ſimiles. fructus nuper eius germinantis lõgum piper eſt, ideo fit vt maturo ſit humidius, quare facilè perforatur. fructus qui velut omphax eſt, album eſt piper, idque eſt acrius nigro: nam illud eſt quaſi ſuperaſſatum iam, & ſuperſiccatum. vtrunque autẽ exſiccat, calfacítque valẽter. Cæterùm ſi longũ vitiatũ fuerit, deprehẽdes aqua macerãs: nã in quo vitium eſt ſoluitur: nõ ſoluitur autẽ id quod naturam habet ſuam. id verò quo piper adulteratur, herba quædam flaua eſt, ab externis aduecta regionibus, quæ piperi longo aſpectu quidem eſt ſimilis, ſed guſtu diſcrepat, quo etiam ab eo facillimè diſcernitur. F

Perſeæ folia adſtringentem vim ſortita ſunt.

Periclymeni fructus & folia incidunt & calfaciunt. G

Periſtereon vim habet exiccandi.

Petaſites ex tertio ordine exiccantium eſt.

Petroſelini ſemen quemadmodum guſtu acre eſt adiuncta amaritie, ita & actione flatus extinguit. tertio ordine calfacientium & ſiccantium continetur.

Peucedani radix & liquor & ſuccus eiuſdem ſpecie facultatis ſunt. Valentior tamen eſt liquor, egregiè calfaciens, digerens, attenuans, & incidens.

Peganum, *id eſt ruta ſyluestris*, ex quarto iam ordine eſt excalfacientium & ſiccantium, ſatiua ex tertio, éſtque non ſolùm acris guſtui, ſed etiam amara: ex quo incidit, digerit, tenuiúmque eſt partium, & flatus reſtinguit. H

Pix ſicca quidem ſiccat calfacítque ſecũdo exceſſu: cæterùm ſiccare poteſt magis quàm calefacere. Liquida verò contrà, calefacere magis quàm ſiccare. habet etiam partium tenuitatem quandam. Sed & abſtergendi vim quandam, & concoquendi, & digerendi, veluti etiam leuem amaritiem & acrimoniam obtinet.

Piſſelæum genere quidem eſt pici ſimile, ſed ex ſubtilioribus partibus conſtat.

Piſtacii fructus tenuium eſt partium, ſubamarus, aromaticus: ex quo obſtructione liberat, & expurgat.

Pityides, *hoc eſt fructus pini*, miſtæ ſunt facultatis, vt adſtringant, & acrimoniam quandam cum amaritie coniunctam habeant.

Pini cortex exuperantem habet facultatem adſtringentem. piceæ verò cortex eſt huic ſimilis, ſed moderatiore vi præditus eſt: in cono vero maior vis eſt, & in cortice, & in foliis.

Platanus humidioris frigidioriſque eſſentiæ eſt nõ ita multo quàm moderata. eius cortex & pilulæ magis exſiccant. ſunt qui combuſto cortice medicamentum conficiant. Cauenda eſt lanugo foliis arboris inſidẽs, ſiquidem ſpiritu attracta, lædit arteriam & vocem: aſpectúmque & auditum vitiat, ſi in oculos aut aures incidat.

Polygonon, *hoc eſt herba ſanguinalis*, adſtrictionem quandam habet, vincítque in eo aqueum frigidum, vt ad ſecundum gradum completum perueniat: quúmque refrigeret ac repercutiat, videtur etiam exiccare. mas verò eſt ad omnia efficacior quàm fœmina.

Polygalum folia habet modicè auſtera. ſuperare autem in eo calidum & humidum videntur.

Polygonatum miſtæ facultatis eſt. habet enim quid etiam adſtrictionis, acrimoniæ, amaroris, & inſuauitatis cuiuſdam, quæ explicari ſatis verbis non poteſt: itaque vſui admodum non eſt.

Polemonium (quidam philetæriũ vocant) tenuium partium, & ſiccantis facultatis eſt.

Polium guſtantibus amarum eſt, & modicè acre: obſtructiones itaque adimit. Polium verò quo in antidotis vtimur, magis amarum eſt, magiſque acre quàm maius, vt ex tertio ſit ordine exiccantium: ex ſecundo verò, cóque completo, calfacientium.

Polycnemon calfacit & ſiccat ſecundo ordine.

Potamogiton adſtringit & refrigerat æquè ac polygonum: hoc tamen craſſiorum eſt partium.

Polypodium dulcem, ſimúlque auſterã qualitatem exuperantem habet, adeò vt facultate ſit valẽter exſiccante, & morſu vacante.

Praſium, *hoc eſt marrubium*, amarum eſt, idcirco tollit, obſtructiones abſterget, digeritque. hoc ſtatui poteſt in calfaciendo in ſecundo fere ordine iam completo: in ſiccando verò, in tertio.

Propolis facultatis eſt non valẽter abſtergentis, ſatis tamen validè attrahentis: eius nanque eſſentia tenuium eſt partium. calfacit autem ſecundo exceſſu iam completo.

Ptarmices flores vim ſternutamenti ciendi habent: totus verò frutex digerit: eiúſque calida & ſicca temperatura eſt: quum vireſcit, ſecundi fere ordinis: quum aruerit, tertii.

Pteleæ, *hoc eſt ulmi*, folia adſtringentem & abſtergentem habere facultatem præ ſe ferunt. Cortex verò eſt magis amarus & adſtringens. radices quoque eiuſdem ſunt facultatis.

Pteris, *hoc eſt filix*, amara eſt, parúmque habet adſtrictionis, ac proinde facultatis eſt valenter exſiccantis, non tamen mordacis. thelypteris verò ei ſimilem vim habet.

Pycnocomi & radix, & fructus, & folia quæ acria ſunt, digerendi atque attrahendi vim habent.

Pyrethri radix adurentis eſt facultatis.

Pyros, *hoc eſt triticum*, in primo calfacientium ordine cenſetur: non tamen ſiccare aut humectare inſigniter poteſt. habet verò etiam quidpiam lentoris obſtruentiſque naturæ. Quod verò ex eo conficitur amylum, tritico frigidius & ſicci⁹ redditur, quódq; ex pane cataplaſma fit, maiorẽ habet vim digerendi quàm quod ex tritico conſtat, quum panis & ſalem & fermentum adiunctũ habeat: ſiquidem fermento vis ineſt attrahendi euocandíque

ea quæ in imis corporis partibus deliteſcunt.

P

Rhamnus deſiccat ſecundo exceſſu, refrigerat verò in primo completo.

Raphanis, *hoc eſt radicula*, in primo exceſſu calfacit, in ſecundo ſiccat. Agreſtis eſt efficacior in vtraque facultate. iam & ſemen efficacius eſt quàm planta. facultas porro digerendi in eis ineſt.

Rheum miſtæ facultatis eſt. habet enim quid terrenum frigidum, vt eius declarat adſtrictio. ei quoque acrimonia quædam ineſt: ſique pluſculum mādatur, leniter calida conſpicitur. Eſt etiam ſubſtantiæ cuiuſdam aëriæ, tenuiúmque partium particeps.

Reſinæ omnes ſiccant & calfaciunt. inter ſe verò diſcrepant, quòd plus minúſve in guſtu acrimoniæ, in facultate caloris ſint nactæ: quódque aliæ plus, aliæ minus tenuium ſint partium: quòd denique aliæ adſtrictiones ſortitæ ſint, aliæ non item. Iure autem in omnibus ſibi primas vendicauit lentiſcina: (quam maſtichen vocant) nam præterquàm quòd pauca ei ineſt adſtrictio, hoc etiam accedit vt ſine moleſtia ſiccet, nimium verò acris eſt, & maximè tenuium partium: inter alias primas tenet terebinthina, non tamen æquè perſpicuam vt maſtiche, adſtrictionem obtinet: quum verò amaritiem quandam habeat, magis quàm maſtiche digerit: ob quam etiam qualitatem vis abſtergendi eidem ineſt. præterea verò ex alto magis quàm aliæ reſinæ trahit, quippe quum è partib⁹ etiam tenuiotibus conſtet. Peucina verò, & magis etiam ſtrobilina, ſunt prædictis acriores: non tamen magis digerunt, nec magis attrahunt. Mediæ inter eas ſunt pinea & abiegna, quæ ſunt terebinthina quidem acriores, minus tamē acres quàm peucina & ſtrobilina. terebinthina verò habet etiam mollientem vim. ſecundo loco in molliendo lentiſcina cenſetur, ſicut & cypariſſina in acrimonia.

Roſarum vis ex aquea ſubſtantia calida, duabus aliis qualitatibus adſtringenti & amara commiſtis eſt compoſita. flos earum magis quàm roſæ abſterget, & proinde ſiccat.

Rhodia radix tenuiū partium, digerentíſque facultatis eſt, & in principio tertii exceſſus calfacit.

Rhododaphne. tota eius ſubſtantia pernicioſa eſt. temperatura verò tertii ordinis incipientis calfaciētium e: primi verò ſiccantium.

Rhœa, *hoc eſt malum granatum*, omnis adſtringentem qualitatem habet, non tamen in omnibus ea exuperat: quædam enim granata acida ſunt, quædam dulcia magis quàm auſtera: & ſanè quæ ex vnoquoque vtilitas fertur, ea ex vincente qualitate proueniat neceſſe eſt. Porrò acini magis quàm ſuccus adſtringunt: magis verò quàm hi adſtringūt etiam putamina, quæ malicoria vocāt: punici verò flores illis adſimilem vim habent.

Rhus adſtringit ſiccátque: eius verò fructus maximè & ſuccus ad vſum adhibentur, in quibus valida auſtera qualitas ineſt. ſiccat igitur in tertio, refrigerat in ſecundo.

Rhypos, *hoc eſt ſordes*, ea quæ ex ſtatuis eſt, digerit, mollit, habétque aliquid acrimoniæ, propter æruginem quam ſumpſit à ſtatua. Sordem verò ex palæſtra, πάτον nominat: cōſtat hæc ex rebus differentibus, ex puluere inquam, oleo, humana ſorde, & ſudore. ergo puluis emplaſticam vim & refrigerantem & repercutiētem habet, oleum, molliētem, ſudor & ſordes digerentem.

Σ

Sagapenum liquor eſt calidus, tenuium partiū, non ſecus quàm alii liquores: ſed & abſtergendi vim quandam habet.

Sampſuchus facultatis eſt tenuium partium, & digerentis, ſiccátque & excalfacit tertio ordine.

Sarcocolla lacryma eſt quæ miſtam facultatem habet ex emplaſtica ſubſtantia quadam & paucula amara: quamobrem ſine morſu exiccat.

Satyrium humidum eſt & calidum ſua temperie, ideóque guſtātibus dulce videtur: ei tamen excrementitia,

A flatuoſáque humiditas ineſt. eadem quoque facere poteſt herbæ ipſius radix.

Selinon, *hoc eſt apium*, calidum eſt, & flatus diſcutit, & ſemen magis quàm herba. Similis facultas eſt in oreoſelino. Hippoſelinon verò imbecillius eſt, vt oreoſelinon valentius.

Seris ſubamara eſt, idque magis agreſtis, quam picrida vocant: aliqui verò etiam cichorium, éſtque frigidæ & ſiccæ temperaturæ in primo exceſſu. Satiua autem magis quàm agreſtis refrigerat, ſed humiditatis externæ multa

B copia admiſta ſiccitatem reſtinguit. vtraque adſtringentis facultatis eſt particeps, velut chondrila.

Seriphum ſimile eſt abſinthio: ab eo tamen diuerſum eſt quòd non æquè vt illud adſtringit, magiſque calfacit, & amarorē quendam cum ſalſedine reſipit, & ſtomacho eſt infenſum. Quin calfacit etiam in ſecundo ordine intenſo, in tertio verò exiccat.

Seſeleos & radix & multo magis fructus, de numero calfacientium eſt, & tenuium itidem eſt partium.

Seſamum emplaſticum eſt & molliens, & modicè calidum. eiuſdem quoque facultatis eſt oleum quod ex ipſo

C conficitur.

Seſamoides magnum (quod etiam Anticyricum veratrum appellatur, propterea quòd eius ſemen perinde vt veratrum purget) cum in aliis facultatibus eſt veratro ſimile, tum verò in abſtergendo, calfaciendo, & ſiccando, ſimiles illi vires habet.

Seſamoideos albi ſemen quandam etiam qualitatem acrem habet: multum nanque amarum eſt. calfacit igitur, extergit, & rumpit.

D Sideritis habet etiam quiddam abſtergentis: ſed plurima eius pars eſt humida & frigida modicé. Paucæ quoque adſtrictionis eſt particeps. quidā hanc vocant Achillion ſideritim: in hácque maior adſtringendi vis quàm in ſuperiore ineſt.

Sicyos, *hoc eſt cucumis*, eſculentus, qui iam eſt maturus, tenuiorum partiū ſubſtātiæ eſt: qui verò non eſt eiuſmodi, craſſiorum: non eſt tamen abſtergentis & incidentis facultatis particeps. in eis verò ſuperat humida frigidáque temperatura, vt in ſecundo ordine collocentur. Attamē ſiquis

E ſemen aut radicem arefaciat, iam primi ordinis completi ſiccantium reddentur. in his quoque maior abſtergendi vis quàm in carne fructus ineſt.

Sicys verò, *hoc eſt cucumeris agreſtis*, ſuccus qui ex fructu exprimitur (quem elaterium vocant) extremè eſt amarus & tenuium partium, & leuiter calidus, vt ex ſecundo ordine cenſeatur: eſt etiam digerens. radicis verò ſuccus, atque is qui ex foliis colligitur, licet ſimilem elaterio vim habeat, imbecillior tamen eſt. Radix quoque ſimilē facultatem poſſidet, ſiquidem extergit, digerit, emollit. cortex

F tamen magis exiccat.

Silphii liquor calidiſſimus eſt: quinetiam folia, fructus, caulis & radix egregiè calfaciunt: ſed omnia ſunt magis flatuoſæ ſubſtantiæ, & foris impoſita ſunt efficaciora, & præcipuè liquor in quo valde trahendi facultas ineſt. attamen & excreſcentia amoliendi & liquandi vim quandam habet.

Sinō calidus eſt ſubamarúſq;, & obſtructiones diſiicit.

Sion calfacit & digerit.

Siſari radix calfacit ſecundo ordine, habétque amaroris & adſtrictionis quidpiam.

G

Siſymbrium tenuium partium, digerētis, calfacientis, & ſiccantis in tertio ordine facultatis eſt. eius ſemen eſt partium tenuium, & calidæ facultatis.

Siſymbrium (quod cardamine etiam vocant) quum aridum eſt, tertii ordinis eſt calfacientium & ſiccantium: quum viride, ſecundi.

Scandix ſubacre & ſubamarum eſt, & ſecundi ordinis intenſi eſt calfacientium & ſiccantium.

Scilla valdè incidentis eſt facultatis, & ſecundo ordine calfacit.

H

Scolymi, *hoc eſt cardui*, radix calida eſt in ſecundo ordine iam completo, aut initio tertii, ſicca verò in ſecundo.

Scordium habet quid amaroris, acerbitatíſque & acri-

moniæ,ideóque viſcera expurgat & excalfacit.

Scordion,*hoc eſt allium*, calefacit & exiccat in quarto exceſſu.Quod verò ophioſcorodō dicitur, agreſte allium eſt,ac domeſtico valentius.

Scordopraſum verò ſicut guſtu & odore miſtam ex ſcorodo & praſo, *hoc eſt ex allio & porro* qualitatem obtinet ita etiam viribus.

Scorpioides calfacit in tertio ordine,ſiccat in ſecūdo.

Smilax pernicioſæ facultatis eſt planta.

Smyrna, *hoc eſt myrrha*, ſecundi gradus eſt calfacientium & ſiccantium. Eſt etiam non exiguæ amaritiei particeps,eique abſtergendi vis ineſt.

Myrrha verò Bœotica vim habet calfaciendi, molliendi & diffundendi.

Smyrnium calidum ſiccúmque eſt in tertio ordine.

Sonchus ex aquea & terreſtri eſſentia, vtraque leniter frigida cōſtat: eſt etiam cuiuſdam particeps adſtrictionis,& euidenter refrigerat.Quum verò planè exaruerit,eius temperatura terreſtris redditur cum mediocri calore coniunctō.

Sparganium exiccantis facultatis eſt.

Sparti,*hoc eſt geniſtæ*,quo etiā vites alligāt, tum fructus, tum virgarū ſuccus,non inſtrenuè attrahētis facultatis eſt.

Stachys frutex marrubio ſimilis, acer eſt & amarus, tertióque ordini calfacientium attribuitur.

Stœbes fructus & folia adſtringentē ſine morſu vim habent:in ſiccando verò tertii quodammodo ordinis principium attingit.

Stœchadis amara qualitas eſt,& modicè ſubadſtringens. Temperatura verò compoſita ex frigida terrena eſſentia exigua, vnde adſtringit & extenuat: altera terrena copioſiore,ex qua amara eſt. Ex vtriuſque congreſſu tollit obſtructionem,attenuat,exterget,& roborat.

Stratiotes aquatilis humidus & frigidus eſt: terreſtris verò nonnihil adſtrictionis habet.

Struthii radix acris guſtu eſt,ex quarto quodammodo ordine,atque etiam abſterget.

Styrax calfacit,ſiccat,mollit,concoquit.fuligo eius combuſti eſt thuris fuligini quodammo ſimilis.

Syca, *id eſt ficus aridæ*, vim habent excalfaciendi in ſecundo fere ordine iam completo:habent etiā quid partium tenuitatis. Ex caricis quæ pinguiores ſunt magis concoquere poſſunt:quæ acriores,magis abſtergere & digerere.quod verò ex iis plurimū in aqua coctis conficitur, ſimile eſt melli non ſolùm conſiſtentia,ſed etiam facultate.Caprifici autem ficus acris & digerentis ſunt facultatis: ſic quoque domeſticarum plantarum prima ficus.

Syce,*hoc eſt ficus*,arbor,tēperaturæ eſt calidæ, & tenuiū partiū,vt & eius liquor, & ſuccꝰ qui ex foliis exprimitur, atteſtantur. Agreſtis verò fici liquor & ſuccus, valentior eſt.Coliculi verò eius adeò ſunt calidi ac tenuiū partium, vt carnibus bubulis duris adiecti teneras eas faciant.

Symphytum petræum habet ſecandi vim quampiā,habétque etiam quāpiam contrahendi:& tertio præterea loco humiditatē quādam non immodicè calidam, ex qua dulce videtur, & odoratu iucundum. Commanſum verò ſitim extinguit.Poteſt ergo digerere & cōtrahere & cōſtringere.Symphytum verò alterum magnū ſimilem prædictō vim habet:guſtātibus tamen non dulce eſt nec odoratū.Quatenus verò lentum eſt,& pruritū excitat, ſcillæ eſt ſimile.vtuntur eo ad omnia ad quæ ſuperiore.

Sphondylii fructus & radix, acris incidentiſque facultatis eſt.

Schinos,*id eſt lentiſcus*, ex aquea ſubſtātia leniter calida,& terrena frigida non multa compoſitus eſt,ob quam etiam modicè adſtringit. Siccat igitur in tertio ordine iam completo. in differentia verò caloris & frigoris eſt quodammodo medius. Similem porrò habet adſtrictionē in omnibus eius partibus,in radicibus,in ramis,in extremis turionibus, in germinibus, in foliis, in fructu,& cortice denique. ſuccus verò qui ex foliis exprimitur, ſimilis quodāmodo tēperaturæ eſt,vt modicè adſtringat.

Schini anthos calfacit moderatè, & adſtringit moderatius,nec planè à tenuitatis abeſt natura. Eo magis adſtringit radix.Quem verò florem vocant,calidior eſt.

Schœnos leia, *id eſt iuncus leuis*, huius quædam oxyſchœnos,quædā holoſchœnos. fructus autem holoſchœni ſomnum inducit: oxyſchœni verò fructum ferentis ſomnum ipſe quoque,ſed minus affert. cōſtant autem ex terrena ſubſtantia leniter frigida, & aquea leniter calida.

T

Terebinthini cortex, folia, & fructus,quiddam habent adſtringentis: ſed & ſecundo ordine calfaciunt, ex quo iam planum eſt, ea ſiccare: recentia verò hæc,humidáque adhuc modicè: ſiccata verò, ſecundo ordine. fructus verò ſiccus eſt, vt propè ad tertium ordinem ſiccantium accedat.

Teutlon, *hoc eſt beta*, nitroſæ cuiuſdam facultatis eſt particeps,qua abſterget & digerit. adhæc tamen valētior eſt beta alba:nam nigræ adſtrictionis quippiam accedit, ídque potius in radice eſt.

Teucrium incidendi, tenuiúmque partium facultatis eſt,ponátque ipſum quiſpiam in ſecundo ordine calfacientium,& tertio exiccantium. Tephra,cinis habet in ſe partim terrenum partim velut fuliginoſum. hæque partes tenues ſunt, & maceratis aqua cineribus & colo traiectis ſimul abeūt.quod verò reſtat,terrenum & infirmum,& morſu vacans efficitur, calida vi in lixiuio depoſita.Non omnis tamen cinis eiuſdem exquiſitè temperaturæ cenſetur, ſed pro materiæ cōbuſtæ differentia variatur. Ergo ex lignis acerbis cinis non parum contrahit adſtrictionis:ex iis verò qui talia non ſunt, vt ex ficulnis, cinis abſtergentis facultatis efficitur.

Titanos,*hoc eſt calx*,eſt etiam cineris ſpecies quædā,qui tenuiorum partium eſt quàm qui ex lignis conficitur.calx lota medicamentū ſiccās ſine morſu, facit:magiſq; ſi bis térve lauetur.fit autem valde digerens,ſi marina abluatur.

Telephium abſtergentis eſt facultatis, calidæque in primo ordine,ſiccæ verò in ſecundo intenſo.

Telis,*hoc eſt fœnumgræcum*, calfacit ſecundo ordine,& primo exiccat.

Tithymali omnes acrem qualitatem vincentem habent,ſuntque ex quarto calfacientiū ordine. Ineſt eiſdem amarities,eorum verò liquor eſt validiſſimus: deinde fructus & folia.ſed & radix earundem facultatum eſt particeps,non tamen æquè.Quúmque ſeptemnumero ſint,validiſſimus omnium eſt qui caracias dicitur, & qui myrſinites,& qui in petris arboris inſtar naſcitur: deinde is qui verbaſco eſt ſimilis, & cypariſſias, tum qui paralios: poſt eos qui helioſcopius nominatur. prædictæ verò horū facultatis proportioni cineris ac lixiuii ab eis confecti facultas reſpondebit.

Tragacantha ſimilem gummi vim habet emplaſticam quandam,& quæ acrimoniam obtundit,atque etiam æquè ac illud exiccat.

Tragii folia,fructus & lacryma trahentis digerentiſque facultatis ſunt: ac tenuium partium & calidum tragium eſt in tertio quodammodo ordine: alterum verò quod eſt minus non parū habet facultatis adſtringentis.

Tribulus ex ſubſtātia humida modicè,eáque frigida conſtat.in terreſtri verò excellit terreſtre frigidum, quod adſtringens eſſe cōprobauimus.in aquatili verò,aqueum: cæterùm terreſtris fructus tenuium eſt partium.

Tripolii radix acris calidáque in tertio exceſſu eſt.

Trifolium aut aſphaltion in calfaciendo & exiccando tertii eſt ordinis.

Trichomanes eadem poteſt omnia quæ adiantum.

Trychnon, *hoc eſt ſolanum*,eſculentū adſtringit ac refrigerat in ſecundo exceſſu. Ex cæteris quæ veſca non ſunt, vnū halicacabū nominatur,quod rufum habet fructū, acino vuæ tū figura tū magnitudine ſimilē:idque in facultate foliorū eſt hortenſi perſimile, fructum ferens qui ad ciendam vrinam valet. Alterū verò fruticoſum & ſoporiferū,ſimile eſt papaueris liquori,ſed imbecillius.Tertium præterea eſt furioſū, quod ad medicinas quæ intra corpꝰ ſumuntur eſt inutile: nam ſiquis drachmas eius quatuor ſumat,mortem afferent:ſi pauciores,furorem. Vnā certè innoxiè ſumitur,& tamen nec ipſa vtilitatis quidpiam obtinet.radicis cortex foris admotus ſiccat ſecūdo ordine completo,& incipiente ſecundo refrigerat.

Υ

A Hyacinthi radix in primo ſiccantium, in ſecundo iam completo refrigerantium ordine conſtituetur. Fructus leniter extergit & adſtringit, tertio ordine deſiccans, & in medio caloris & frigoris poſitus.

Hydna, *hoc eſt tubera*, vincentem habent terrenā eſſentiam, exigua quadā tenuium partium adiuncta portione.

Hydropiper calidum eſt illud quidē, ſed non æquè vt piper: itémque digerit.

Hyoſcyamus, *hoc eſt altercum*, qui nigrum ſemen fert, inſaniam ſoporémque affert. Proximam ei facultatetem B obtinet is qui ſemē modicè flauum gerit. vterque autem vitandus eſt, vt inutilis & pernicioſus. Cæterum cuius ſemen & flos candidus eſt, qui ex tertio eſt ordine refrigerantium, ad medicinam eſt maximè accommodatus.

Hypericon calfacit & ſiccat, éſtque eſſentiæ tenuium partium.

Hipecoon ex tertio eſt refrigerantiū ordine, vt à papauere parum abſit.

Hippogloſſum & radicem & ſuccum mollientis facultatis habet. C

Hyſſopum calfacit, ſiccátque in tertio ordine: eſt item tenuium partium.

Φ

Phaci, *hoc eſt lentes*, non valēter adſtringunt, medium verò caliditatis & frigiditatis tenent, atque etiam in ſecundo ordine ſiccant.

Lens verò paluſtris humidæ frigidǽque temperaturæ ex ſecundo gradu eſt.

Phalaridis ſuccus & ſemen & folia, aliquid tenuium partium & calidi poſſident. D

Phalangites facultatem habet tenuium partium, & ſiccantem.

Phlomi, *hoc eſt uerbaſci*, cuius alba, & cuius nigra ſunt folia, radix acerba eſt, folia verò digerunt. Sic & aliorum folia ſiccandi & modicè extergendi vim habent.

Phœnix, *hoc eſt palma*, arbor in omnibus eius partibus adſtringentis facultatis eſt particeps. Ac ramorum quidem ſuccus auſterus eſt, ex aquea eſſentia tepida, & terreſtri frigida compoſitus. Similis quoque naturæ eſt medulla, quam cerebri nomine appellant. eius fructus ac præcipuè dulcis, E non exiguæ caliditatis particeps eſt, iſque foris admotus roborat, ſiccat, contrahit, ſtipat & denſat. Quod verò elaten vocāt, hoc eſt tenerū palmæ germen, eandem vim habet quam cerebrū. quod denique velut proprium eius eſt tegmen, adſtringentem ipſum quoque facultatem obtinet: cæterùm magis quàm omnia antedicta exiccat. Eſt etiamnum plantæ radix ſiccantis ſine morſu facultatis, eique aliquid adſtrictionis ineſt.

Phorbium vim habet tenuium partium, trahentem atque extergentem. F

Phu radix vires habet nardo ſimiles, ſed in pleriſque inferior eſt. Vrinas autem ciet magis quàm Indica aut Syriaca nardus, æquè verò ac Gallica.

Phycos, *id eſt alga*, humens adhuc alga & viridis, in ſecundo ordine ſiccat & refrigerat: aliquid etiam modicè adſtringentis obtinet.

Phyllitis acerbæ qualitatis eſt.

Phyllon, *hoc eſt folium*, mal abathri iure prætermiſit: ait enim ipſum vim nardo ſimilem obtinere, qua de iam G prius eſt dictum.

Χ

Chalbane, *id eſt galbanum*, mollientis digerentiſque facultatis eſt. In calfaciendo fuerit ſanè ex tertio ordine incipiente: in ſiccando verò in principio ſecundi ſtatuatur.

Chamædrys amaram qualitatem cæteras ſuperantem habet. Eſt & quodammodo acris, inciditque, & obſtructiones pellit. ponat eam quis in tertio ſiccantium & cafaciētium ordine: magis tamen calfacit quàm ſiccat. H Chamæciſſi flos quum valde amarus ſit, obſtructione iecur liberat.

Chamælea amaram qualitatem cæteris excellentem habet.

Chamæleuces calida facultas in tertio ferme ordine eſt, ſicca verò in primo.

Chamæleontis radix, nigri quidem lethale quiddam poſſidet, quamobrem ea foris vtimur. eſt enim ſicca in tertio iam gradu fermè, calfacit verò in ſecundo completo. Albi verò radix valet etiam ad partes internas, eandemque temperaturam quam niger habet, niſi quòd hæc eſt magis amara quàm illa ſit.

Chamæmelum partium tenuitate eſt roſæ ſimile, calore verò ad olei vires animanti familiares & temperatas magis accedit: proinde laſſitudini, ſi quid aliud, in primis confert, doloréſque mitigat, & tenſa remittit, & laxat, modicè dura emollit, conſtipata rarefacit, & febres quæ citra viſceris alicuius inflammationem mortales vexant, diſcutit, ac præſertim quæ ex humoribus bilioſis, aut cutis denſitate exoriuntur. Has ergo febres ſanare chamæmelum poteſt, eáſque quum iam concoctæ fuerint. Et tamen cæteris omnibus egregiè prodeſt quæ melancholicæ ſunt, aut pituitoſæ, & ex inflāmatione viſceris exortæ: nam & harum remedium præſtantiſſimum eſt, quum iam concoctis adhibetur: ideo fit vt hypochondriis, ſi quid aliud, pergratum ſit. Sed & lini ſemen viſceribus quæ in hypochondriis ſunt, gratū eſt, ſed tamen minus quàm chamæmelum: ſiquidem & minus eſt calidum, & eſt etiam partium craſſarum. attamen in aſcenſu atque incrementis inflammationis, & præſertim earum quæ in externis ſunt partibus, roſaceum chamæmelo præſtat, quippe quum tepida caliditate & leui adſtrictione eiuſmodi indigeant.

Chamæpitys amarū ſaporem habet acri validiorē: quamobrem expurgat, abſtergétque viſcera magis quàm calfaciat. Præterea ſiccat in tertio, calfacit in ſecundo.

Chamæſyce abſtergentem acrémque vim poſſidet.

Chelidonium validè abſtergentis & calidæ facultatis eſt ordine tertio, ſimiliterque ſiccantis. Minus verò chelidonium quum acrius maiore ſit, cutim ſtatim exulcerat: itaque quarto iam ordini incipienti calfacientium aſſignabitur.

Chondrila, hanc etiam ſerin quidam nominant. eſt enim eiuſdem fere cum illa facultatis, niſi quòd guſtu amariuſcula eſt, quam etiam ob rem magis ſiccat.

Chōdrus, *id eſt alica*, emplaſticæ, concoquētiſque naturæ eſt, æquè ac triticum: éſtque ceu materia quædā ad vehementiora medicamenta excipienda accommodata.

Chryſocomes aut chryſitidis radix acrem ſimulatque adſtringentem qualitates vincentes habet, quamobrem non eſt ad multas res vtilis.

Ψ

Pſyllii ſemen ſecundi ordinis eſt refrigerantium. inter ſiccantia & humectantia medium tenet locum.

Pſeudodictamnum iure pertranſiuit, quoniam dictamni vim obtinet, de quo iam diſſuerimus.

Ω

Ocimum ex ſecundo ordine calfacientiū eſt. ei quoque excrementia humiditas ineſt, quocirca nec etiam cōmodum eſt, vt intra corpus aſſumatur. extrinſecus verò illitum, ad digerendum & concoquendum valet.

Ocimoides. huius ſemen tenuium partiū, & ſiccantem ſine morſu facultatem habet.

De terræ differentiis, & facultatibus.

Terra omnis ſiccandi vim habet: quumque nulla penitus ignea ſubſtātia eidem ſit admiſta, tum citra vllum omnino morſum ſiccat, ad quam etiam rem ei adiumento eſt lotio.

Samia refrigerandi modicè vim habet: abſtergendi verò valde moderatè, Selinuſia, & Chia, itémque ſine calfactione & refrigeratione inſigni.

Cimolia quum miſtæ facultatis ſit, & refrigerans habet quippiā, & nonnihil etiam digerēs, quocirca lota hoc abiicit: non lota verò vtriſque his facultatibus agit. Vtranque verò facultatem facilè indicat, quum illi humores naturæ contrariæ miſcentur: nam repercutientibus ac refrigerantibus miſta, lutum quod ex ea atque illis fit, repercutit ac refrigerat: ſi digerentibus miſceatur, digerit.

Ampelitis terra magis medicata eſt, ſiccátque, & digerit. Non eſt autem ita morſus expers, nec ita mitigandi

vim habet, vt Samia, Chia, & Selinuſia. At Cimolia, quæ his eſt paulo valentior, eſt etiam morſus expers, ac præſertim elota.

Cretica verò eſt his quodammodo ſimilis, verùm ſatis imbecilla, multúmque habet aëriæ ſubſtantiæ. abſtergendi tamen ei vis ineſt.

Lemnia valentiſſimas harum omnium vires habet, éſtque adſtrictionis particeps.

Eretrienſis hac etiam valentior eſt, non tamen vſqueadeo vt mordeat. Si lauetur, valde moderata efficitur, non ſecus quàm ſupradictæ. Sunt qui eam comburunt, & tenuiorum partium faciunt, vt & ad vim digerendi tranſeat. ſi vſta lauetur, acrimoniam in aqua deponet: ſubtilitatem verò quam ex vſtione acquiſiuit, retinet, magiſque deſiccat.

Eſt alia quoque terra quæ pnigitis vocatur, tota quidem facultate Cimoliæ ſimilis, ſed colore nigra, qualis eſt ampelitis.

Alia quoque terra ex Armenia, quæ Cappadociæ finitima eſt, affertur, maximè ſiccãs, colore pallido, facilliméque in læuorem ſoluitur, vt calx. Vocatur autẽ eorum lingua, Zarina: in Syria verò Zarnacha nominatur. Mons in quo prouenit, eſt ciuitatis quæ B gauona appellatur: ager verò in quo eſt mons, Agarra dicitur. Cæterùm terram ipſam expertem miſtionis ſubſtantiæ quæ ſit alterius generis, vim habere citra morſum exiccandi cenſendum eſt. Sed quum nullum corpus miſtionis exquiſitè expers reperire non queas, inſpiciẽda commiſtio eſt eorum quæ illi accidunt, itaque & in leuitatis & in grauitatis differentiis, & iis quas guſtus affert: nam ſiqua adſtrictio appareat, tantum aſſumpſit frigiditatis quantum habet aſtrictionis: ſin etiam acrimonia quædam appareat, tantum conſequitur caloris quantum ei ineſt acrimoniæ. In leuitate & grauitate idem conſiderandum eſt, quum leuitas inde oriatur, quòd in tota eius temperatura copioſa ſit aëria ſubſtantia: grauitas verò quò maior ſit, eò etiam magis ſincera terra habeatur. terræ autem proprium eſt, vt igni admota non fundatur, & vt aqua irrigata in lutũ facilè ſoluatur.

De lapidibus.

Lapis hæmatites tantum frigiditatis quantum etiam adſtrictionis poſſidet.

Melitites verò calorem temperatum habet, propter dulcedinem temperatam.

Galactites mediam inter hos vtroſque temperiem obtinet.

Schiſtos verò hæmatiti perſimilem vim habet, ſed imbecilliorem. Porrò quum lapidibus omnibus commune ſit vt exiccẽt, quotquot ex eis in ſuccum ſoluti nullam euidentem qualitatem guſtui afferunt, hos eſſe infirmiſſimos, & minimè mordaces putandum eſt. at qui perſpicuã guſtui qualitatem offerunt, hos pro qualitatis proportione vim habere: vt ſi adſtringant, ad comprimendum, conſtringendũ, condenſandum, & contrahendũ: ſi mordeant, ad calfaciendum, ad digerendum, & ad liquandum valeant: medii verò ſint qui citrà morſum & adſtrictionem ſolùm abſtergeant. Ergo hæmatites, ſchiſtos, galactites, & melitites, in ſuccum ſoluũtur, ad mortarium aut cotem attriti: quum ſint etiam alii lapides qui in ſuccum ſoluantur, vt qui in Ægypto naſcitur, quo vtuntur ad ſplendorem linteis indendum. Eſt autem minimè omnium prædictorum qualitatis particeps, neque adſtrictionem, neque morſum, neque abſterſionem vllam oſtendit: idcirco id ſolum huic lapidi ineſt vt exiccet.

Omnium autem prædictorum lapidum valentiſſimam vim habet qui ex Æthiopia affertur, quodammodo ſubuiridis iaſpis. Soluitur hic lapis in ſuccũ lactei coloris, mordaci tamen guſtu eſt.

Eſt & alius lapis, cuius valentes vires ſunt, qui in Palæſtina Syriæ naſcitur, & Iudaicus appellatur.

Pyrites quoque ex iis eſt qui valentem vim habent. ad ſummum verò acres accommodati ſunt ad abſtergendum, detergendum, detrahendum, extenuandum, digerendum, vehementer ſiccandum, & colliquandum.

Huius facultatis habetur etiã Phrygius: nam valẽter ſiccat, habétque nonnihil adſtrictionis & mordicationis.

A

Ageratus quoque lapis ex miſta facultate abſtergente & digerente conſtat.

Aſiæ petræ flos tenuium eſt partium, vt fluidas carnes ſine morſu eliquet. petra verò in qua naſcitur, quanuis illi ſimilem vim habeat, actionis tamen vehementiâ illi cedit. flos enim eſt petra multo potior, non ſolùm quòd magis colliquet & digerat, & velut ſale condiat, ſed etiam quòd hæc abſque vehemẽti morſu faciat. Præterea hic Aſiæ petræ flos neſcio quid ſalſi habet in guſtu, vt poſſim⁹ facere coiecturã, ipſum naſci ex rore quodã ex mari

B

in petra reſidenti, qui poſtea ſolis radiis tactus inareſcat.

In lapidibus continetur etiam Magnes, quem herculeum vocant, habétque vim hæmatitæ ſimilem.

At Arabius quem vocant, elephanti ſimilis, ſiccandi & abſtergendi vi præditus eſt.

Itémque is qui Alabaſtrites appellatur, vſtus in medicinæ vſum venit.

Smiris quoque valenter abſtergendi vim habet.

Pumex etiam inter lapides numeratur, éſtque eiuſdem facultatis, quatenus ad abſtergẽdum pertinet, quemadmodum etiam teſta figulina, & multò magis clibanorum.

C

Sed ſmiris habet etiam aliquid acrimoniæ, ideo fit vt nonnulli eundem medicamentis addant quæ adurendi & exicandi vi præſtant. Sed ſi pumex comburatur, nulla re erit ad eoſdem vſus ſmiri inferior.

Lapides quoque in ſpongiis reperti frangendi vim obtinent, non tamen ita validam vt ii qui ex Cappadocia conuehuntur, quos in Argæo naſci perhibent. Soluuntur hi in ſuccum lactei coloris, ex quo perſpicuum eſt, eos extenuandi vim habere, nec inſigniter calefacere.

Oſtracitem verò lapidem laudari à quibuſdam au-

D

dio, quaſi deſiccandi valenter facultatem habeat, ex adſtrictione & acrimonia temperatã: vt etiam eum qui Geodes vocatur, abſtergere.

Naxiæ verò cotis ramentum, refrigerantis eſt facultatis.

Ophites lapis abſtergendi & frangendi vim habet, ceu etiam vitrum. ipſum enim ex vino albo & tenui epotum, lapides qui in veſica ſunt valenter conſtringit.

Proprietatem verò quibuſdam lapidibus nonnulli

E

ineſſe atteſtantur: qualem reuera viridis iaſpis habet, qui ſtomachum & os ventriculi ſuo adhæſu iuuat. Huius etiam lapidis ego quoque periculum abundè feci: torquem enim ex huiuſmodi lapillis confeci, & collo ſuſpendi, ita vt lapides ventriculi os attingerẽt. perſpicuè nanque prodeſſe videbantur.

Ophitem verò lapidem vir quidam, cui adhiberi fides poteſt, reuera affeuerauit, appoſitum iuuare eos qui à ſerpentibus icti fuiſſent.

De metallicis.

A

F

Ales, ſales ſiue foſſiles ſint, ſiue ex mari oriantur, ſimilem facultatem obtinent: eáque ex duabus qualitatibus abſtergente & adſtringente miſta eſt. Vtrunque verò ſiccare, ſupra fuit perſpicuè declaratum. Differunt autem, quòd ſales qui ex terra fodiuntur, ſunt denſioris eſſentiæ: ex quo fit vt craſſiorum ſint partium, magiſque adſtringant. Sales verò vſti magis digerunt quàm ignem non experti, quatenus eorum corpus tenuiorum partium eſt redditum: non tamen æquè ac non vſti, contrahere denſaréque

G

etiam firmam ſubſtantiam poſſunt.

Armeniacũ vim habet abſtergentem, adiuncta leui acrimonia, & adſtrictione leuiſſima.

Arſenicum tam combuſtum quàm non cõbuſtum, adurentis facultatis eſt. Id verò vſtione reddi tenuiorum partium planè conſtat.

Aphronitrum à ſpuma nitri differt: nitri enim ſpuma exiccans medicamentum eſt, aſpectu triticeæ farinæ ſimilis: aphronitrũ verò farinæ ſpeciem non habet, neque ſolutum eſt, ſed eſt concretum & coactum, quo omnes

H

qui in balneis ſordes detergũt, vtũtur: habétque abſtergendi ac digerendi facultatem. At ſpuma nitri eiuſdem quidem eſt naturæ, ſed tamen eſſentiæ tenuioris eſt: nitrum verò mediã habet vim inter aphronitrũ & ſalẽ. aphronitro enim ſola abſtergẽdi vis ineſt: ſali verò etiã adſtringẽ-

di. Nitro inſunt vtræque,ſed minima adſtringens,multo A verò maior abſtergens.

Γ

Gypſum,præter communem omnium terrenorum lapidoſorúmque corporum facultatem, per quam ſiccare dicta ſunt,hoc etiam eſt cõſequutum vt ſit emplaſticæ facultatis.At combuſtum non æquè eſt emplaſticum: cæterùm tenuiorum partium,& magis ſiccans redditur: quinetiam repercutiendi vim habet, & præſertim oxycrato maceratum.

Δ

B Diphryges ex miſta qualitate & facultate conſtat:habet enim in ſe quiddam adſtringens,& acre mediocriter.

Θ

Theion, *id eſt ſulphur*,omne trahendi vim habet.Temperatura calidum,eſſentiæ verò tenuis eſt.

I

Ios,*id eſt ærugo*,guſtantibus acrẽ qualitatem offert.Digerens verò & detrahens eſt,& liquans non teneram modò,ſed duram etiam carnem. C

K

Cadmia ſiccãtis & leuiter abſtergentis facultatis eſt. in caliditatis autem & frigiditatis differentia eſt quodãmodo temperata. Tenuior autem eſt quæ botryitis,craſſior verò quæ Placitis appellatur.

Cinnabaris acris modicè facultatis eſt. habet verò etiam quidpiam adſtrictionis.

Ciſſeris pumex quid habet abſtergẽs.ſi comburatur, nuiorum fit partium:ſed vrendo parum acrimoniæ con trahit,eámque lauando deponit.

Cæruleus acris eſt facultatis,detrahẽtíſque,ac digerentis potioris quàm cinnabaris.eſt etiam adſtrictionis particeps.

Λ

Lepis, *id eſt ſquama*,quædam ferri eſt, quædã æris, & ſtomomatis: quidam etiam helitim ſquamam nominant.Omnes autẽ valenter ſiccant:ſed differunt inter ſe, & quod magis minúsve ſiccent, & quòd tenuioris aut craſſioris ſint eſſentiæ,& denique quòd maioris minorisve adſtrictionis ſint participes.Æris ergo ſquama in ſiccando primas tenet.conſtat enim ex partibus ſubtilioribus, vtpote quæ nonnihil æruginis aſſumpſit. Maiorem verò adſtrictionem ſquama ferri obtinet: maiorémque quàm hæc, ſquama ſtomomatis. Detrahit autem & liquat carnem magis quàm ſquama æris: & hæc etiam valentius helitis. Omnes autem ſquamæ non inſtrenuè ſunt mordaces:éſtque perſpicuum, ipſarum conſiſtentiæ ſubſtantiam non tenuium, ſed craſſarum potius eſſe partium.nam inter ea quæ eandem vim habẽt,id quod partium tenuiorum eſt, minus eſt mordax.

Lithargyrus deſiccat,vt cætera metallica omnia:ſed hoc efficit moderatiſſimè.In cæteris verò qualitatibus ac facultatibus quodammodo in medio eſt,neque manifeſtò calfaciens,neque refrigerans. Modicæ quoque abſterſionis & adſtrictionis eſt particeps, quamobrem medii ordinis in metallicis iure nominatur. Proinde vſus eius eſt frequens ceumateriæ,vt miſceamus iis quæ valentem vim aut mordentẽ, aut adſtringentem, aut tale quippiam facientem habent.

Litrũ,id eſt nitrum, ſiccat & digerit. ſique intra corpus aſſumatur, craſſos humores magis quàm aphronitrum incidit atque attenuat.Aphronitrum verò,niſi magna vrgeat neceſſitas,deglutiẽdum non eſt, nimirum ſtomacho infenſum:ſiquidem plus etiam quàm nitrum incidit.

M

Melanteria eſt de numero medicamentorum valde adſtringentium, vt etiam omnia propemodum adſtringentia tenuitate partium exuperet.

Melan, id eſt atramentum ſcriptoriũ, deſiccat ipſum quoque mirum in modum.

Miſy,ſory,& calcitis,ſunt facultatis eiuſdem generis, differúntque partium tenuitate & craſſitudine. Omnium eorum craſſiſſimum eſt ſory, tenuiſſimum miſy:mediam inter ea vim chalcitis tenet. Adurunt hæc tria omnia, & cruſtas inducunt:& quanquam vrunt,tamẽ etiam adſtringunt. Cæterùm miſy nudis corporibus admotum minus quàm chalcitis mordet, quanuis non ſit chalcitide minus calidum. Sed hoc ex tenuitate ſuæ ſubſtantiæ eidem ineſt.

Molybdæna vim habet lithargyro perſimilẽ, à media tamen temperatura paulùm quid ad frigidius vergẽs. ſed nec abſtergentis facultatis eſt.

Molybdos, *id eſt plumbũ*,vim habet adſtringentem & refrigerantem,eique ineſt non ſolùm humida eſſentia copioſa à frigore concreta,ſed aëria quoque,& pauca terrea. humidæ igitur eſſentiæ plurimum in eo eſſe, id ſigno eſt. Plumbum autem ſolum omnium eorum quæ nouimus, tum mole,tum pondere augetur,ſi in ædibus ſubterraneis condatur quæ aërem turbidum habeant, vt quæcunque illic ponãtur,ſitu celeriter impleantur.Vſtum verò plumbum vbi lotũ fuerit,facultatis refrigerantis eſt:antequam verò abluatur,miſtam vim habet.

O

Oſtracon,*id eſt teſta*,vim abſtergentem & exiccantem obtinet,præcipuè verò quæ caminorum eſt, eò quòd toſta fuerit.

Π

Pompholyx,ſi elota fuerit,medicamentum eſt propè omnium quæ citra moſum ſiccant, primum: vbi verò hæc ſuppetat, nemo eſt qui ſpodio vti velit, nedum antiſpodio.

Σ

Sandaracha facultatis adurentis eſt, quamobrem di D gerentibus & abſtergentibus eam meritò indunt.

Scoria omnis medicamentum eſt valenter ſiccans, præ cæteris verò ferri. Argenti verò recrementum propriè helcyſma vocant, ſiccantémque facultatem habet. Stimmi ad communem exiccandi facultatẽ habet etiam adſtrictionem.

Stypteria,*id eſt alumẽ*,vehementiſſimam adſtrictionem habet: quúmque craſſarum ſit partium, tenuiorum partium quàm alia erit id quod ſciſſile vocant,deinde rotũdum & aſtragalote. Liquidum verò eſt abundè craſſarum partium,itémque quod placiten, & quod plinthiten E nominant.

T

Titanos,calx viua adeò vehementer vrit vt cruſtam excitet: extincta verò non protinus ipſa quoque cruſtam inducit,ſed poſt vnum aut duos dies: minus quoque vrit, & minus cruſtas excitat. At verò tẽporis progreſſu ne cruſtam quidem molitur omnino:calfacit tamen eliquátque carnes.Si lauetur, morſum in aqua deponit, efficítque id quod lixiuium vocãt.Cæterùm ipſa ſine morſu exiccat.ſi F etiam bis térve & ſæpius elota fuerit,morſus fit planè expers,& egregiè citra morſum exiccat.

X

Chalcãthos,id eſt atramentũ ſutorium.Mirabile eſt in hoc medicamento, quomodo valentiſſimæ adſtrictioni non ignaua caliditas ſit admiſta.Planum ergo eſt,hoc maximè omnium condire,ſeruaréque carnes humidas poſſe: ſiquidem qualitate humiditatem abſumit, adſtrictione verò ſubſtantiam contrahit atque conſtipat.

Chalcitis miſtam habet adſtringentem acrémque facultatem: ſuperat verò acris,vt quæ adeò vehemens eſt vt carnem exurat, & cruſtam gignat. Hoc medicamen-G tum vſtum minus quidem mordet,ſed non minus tamen exiccat:ſed & adſtrictionis non parum amittit. Proinde fit vt chalcitis vſta potior omnino ſit quàm ignẽ non experta:eſt enim tunc partium tenuiorum facta,nec aſſumpſit acrimoniam,vt alia permulta faciunt. Noſti præterea,omnia vſta, vbi lota fuerint, moderatiora, minúſque mordacia reddi.

Chalcos, æs combuſtum,habet quidpiam acrimoniæ,& adſtrictionis eſt particeps.

H Chalcu anthos, *id eſt flos æris*,tenuioris facultatis eſt quàm vſtum æs & ſquama.

Chryſocolla, & hoc medicamentum ex iis eſt quæ carnem liquant,non tamen valenter mordet. eſt autem abundè digerens & exiccans.

Ψ

Pſimmythium *id eſt ceruſſa* emplaſticum refrigeránſque medicamentum eſt. hæc adusta in Sandyca, quem vocãt, tranſit, medicamentum ſe tenuius, nondum tamen calfaciens. Phycos autem ſeruata ceruſſæ frigiditate partium tenuitatem aſſumpſit, vt eius ope in altas partes corporũ quibus admouetur, eius penetrare vis queat.

Pſoricũ magis ſiccat, minúſque mordet quàm chalcitis, & nimirum etiam ex partibus tenuioribus conſtat.

Ex Galeno, de vtilitate quæ ſumitur ex animalibus, Cap. II.

LAc ſaluberrimum eſt quod neque amarum eſt, neque acidum, neque ſalſum, neque acre, neque fœtidum: ſed quod ſuaue eſt, & parum habet dulcedinis. tale verò ad acres & mordaces fluxiones eſt accommodatiſſimum, eas non ſolùm abluens, ſed corpora etiam illinens, ne in ea nuda cadat quod defluit. præterea lac omne ex tribus ſubſtantiis eſt compoſitum, caſei, ſeri, & pinguedinis.

Serum extergendi vim habet. exterget enim atque abluit citra morſum acrimonias. pars verò caſeoſa & craſſa quæ in lacte eſt, emplaſtri modo abhæret, & eo nomine acrimonias retundit. Totum verò lac (vt vno verbo complectar) medicamentũ eſt leniens, cuius tota quidem ſubſtantia morſu vacat, ſed multo etiam magis vbi moderata coctione maior humiditatis ſeroſæ pars fuerit conſumpta.

Lactis tractationi caſeus annectendus eſt, quoniam lac concretum eſt: non tamen tota lactis ſubſtantia, in caſeum concreuit, ſed craſſa tantùm, tenui & ſeroſa excreta & ſeiuncta. mollis autem & recens caſeus vim habet repercutiendi, & leniter refrigerat: qui verò ex acido lacte conficitur, præter nunc allatam facultatem, leuem etiam digerendi vim obtinet.

Butyrum fit ex eo quod in lacte pinguiſſimum eſt, quemadmodum ſcriptum reliquit Dioſcorides, ex ouillo atque etiam caprillo lacte. concoquentis facultatis eſt, habétque leuem digerendi vim in iis corporibus quæ inter duritiem & mollitiem ſunt media.

Coagulum omne acris, attenuantis, digerentiſque facultatis eſt, & nimirum etiam exiccantis. hoc enim ex ſuperioribus conſequitur neceſſarió.

Fel, aut bilis, hunc ſuccum omnium ſuccorũ qui ſunt in corpore, calidiſſimum eſſe oſtenſum eſt: itaque in calidiſſimis, neceſſe eſt fel cæterorum animalium felli antecellere: in iis verò quæ non ita ſunt calida, hunc etiam ſuccum in illis calidum eſſe proportione, vt quatenus in cæteris inferiora ſunt, eatenus in hoc itidem ſucco ſint inferiora. Quinetiam in animalibus quæ magis ſunt calida, flaua bilis apparet: quæ verò minus, pallida. ſeroſa enim humiditate flauæ bili admiſta, pallida fit. vbi autem calida animalia, aut fame, aut ſiti vexantur, ad colórem atrũ vergit, interim æruginoſo colore, interim cæruleo, interim iſatidis, qui magis fuſcus eſt quàm braſſicæ color. igitur & tu fellis colori diligenter animum attendito, quum medicamentum quod fel accipiat conficies. Scito ergo, ſi præparando medicamento fel impenſè flauum iniicias, te illud calidius eſſe facturum: ſi pallidum, mediocriter calidum. Quorundam autem taurorum fel ipſe conſpexi cæruleum, flauo nimirum ſuperaſſato, quod in id medicamentum quod parabatur, iniici prohibui, ſed eius loco alterum mediocriter flauum accepi: ille enim taurus vinculis vi tractus ſupra modum fuerat defatigatus, & calidiorem temperaturam acquiſiuit. Volatilium verò animalium biles omnes acriores & ſicciores ſunt quàm quadrupedum: & inter ipſas quoque volucres gallinarum & perdicum biles ſunt vſui medicinæ accommodatiores: miluorum verò & aquilarum impendiò ſunt acres, atque etiam erodunt: ideóque æruginis colorem imitantur, ac nonnunquam atræ ſunt. His igitur earum differentiis perſpectis, itémque affectionibus quæ magis, quæque minus exiccatione indigent, cognitis, ſi vnam modò quam volueris re expertus fueris, inde ad alias via & ratione tranſire poteris, vt ſemper eam quæ affectioni conueniat accipias.

A Sudor eius qualitatis eſt particeps quæ ſalſa & ſalſuginoſa nominatur: & ſæpe etiam in eo apparet amarities.

Vrina omnium animalium calida eſt, minus verò frigidiorum. Vrina hominis omnium propè aliarum eſt imbecilliſſima, exceptis porcis domeſticis quibus execti ſunt teſtes. illorum enim totius corporis temperatura eſt hominis temperaturæ perſimilis, & æquè debilis vrina. Cæterùm vrina hominum, vt ſiquid aliud, extergendi vim habet: quod fullones præcipuè indicant qui ſordes veſtiũ ea expurgant atque extergunt.

B Saliua imbecillior eſt eorum qui comederunt atque biberunt: valida & acris eorum qui ingenti fame premuntur, aut ſiti enecti ſunt. Saliua autem tota ſui ſubſtãtia aduerſiſſima eſt beſtiis hominem interficientibus. Vidi ego ſcorpionem in quem ſaliuam ſolam homo conſpuiſſet, occiſum fuiſſe: idque protinus à ſaliua eſurientium & ſitientium: tardè autem à ſaliua eorum qui potu paſtúque ſe expleuerant.

Stercus omne maximè digerentem habet vim. quoddam autem aſſiduo in vſu habetur, quoddam verò rario-
C re. Frequentiſſimè verò caprillo vtimur: σπύραθον propriè nominant. Digerentis atque acris facultatis eſt, vſque eadeo vt induratis tumoribus conueniat. Hoc autem combuſtũ tenuiorum quidem partium, ſed non tamen acrius perſpicuè apparet. Eiuſdem autem tum combuſti tum non cõbuſti, vis eſt abſtergens, digerens: ac digerens quidem nõ exigua. Generalis autem & communis facultas eadem omnibus ineſt: verùm pro animalium naturis variatur. quorum enim eſt temperatura ſiccior, eorum ſiccius ſtercus eſt, quemadmodum calidiorum calidius. Sed nullum eſt
D quod refrigeret, ſicut nullum etiã humectat: quin pro natura quoque eorum quibus animãtes veſcuntur, multa inerit differentia: proinde in hominibus potius quàm cæteris animantibus, eſt etiam maior: quandoquidem ii diuerſiſſimis alimentis vtuntur. Quid enim ſimile habeant qui allium cæpáſque comedunt, & qui cucurbitam, ſi ita fors ferat? Stercus verò bubulum vnà cum exiccante, trahentẽ quoque facultatem obtinet. Crocodilorum verò & ſturnorum qui ſolam oryzam comederint, abſtergentem exiccantémque vim habent vtranque moderatam: & multo moderatiorem & hebetiorem ſtercus ſturnorum.

E Sordes hominum ſiccantis facultatis eſt, habétque caliditatis aliquid: ſordes verò quæ lanis ouium inhæret, ex qua œſypum, vt vocant, conficiunt, vim habet concoquẽdi butyro ſimilem: habet verò etiam parum facultatis digerentis.

Carnes viperarum digerentem & ſiccantem valenter vim habent, ſimúlque moderatè calfaciũt: properat enim earũ vis, vt videtur, ad cutim, per eam videlicet euacuans excrementa quæ ſunt in corpore. Quibus ergo mali ſucci
F copioſè in corpore redundant, magnus pediculorum numerus exoritur, & à cute ſquama abſcedit, ac decidit extima cuticula, ad quã retinẽtur craſſi terreiq; humores, qui ad cutem protruduntur, à quibus ſcabies, lepræ, atque elephantiaſes exoriuntur.

Cochlearum caro contuſa prius in mortario, deinde læuigata, maximè exiccans fit omnium partium quæ humiditatem excrementitiam habent, atque adeò vt hydropibus etiam conueniat.

Adeps à pinguedine differt quòd ſit craſſior. Quamob-
G rem animantibꝰ quorum tota natura magis terreſtris eſt, adeps prouenit: quemadmodum iis quorum eſt humidior, pinguedo. Proinde pinguedo igni admota celeriter liqueſcit: eliquata verò nõ facilè cõcreſcit: adeps nõ facilè liqueſcit, & fuſus celerrimè coit, multóque pinguedine durior videtur. Sus ergo bene habitus multam habet pinguedinẽ propter naturalem tẽperaturæ humiditatẽ. Boues autem & capræ, & cætera huius generis cornigera, plurimũ adipem ob ſiccitatem gignunt. Tu verò ſi vis, oleoſam & pinguem in animalibus ſubſtantiam omnem adipem ap-
H pellato, vt plerique medici ſolẽt. Simili quoque modo pinguedinem nominare tibi licebit. Cæterùm adeps ſuillus eſt omnium ferme aliorum humidiſſimus, ac proinde vicinã oleo vim actione ſua poſſidet: ſed oleo magis emollit & concoquit, ob eámque cauſam cataplaſmatis quæ

ad inflammationes valent,commiſcetur. qui vero mordicationes ſentiunt aut in recto inteſtino,aut in colo,iis potius caprinum adipem quàm ſuillum iniicimus, nō quod acrimonias magis obtundat, ſed quòd caprillus ob craſſitiem celerius concreſcat. Porrò ob eſſentiæ tenuitatem nonnulla acrimonias magis obtundunt, vbi in alto mordicatorum corporum moleſtia inhæſerit. Quod enim tenuium partium eſt, tota corpora penetrat, & omni laniei ipſum mordicanti permiſcetur. hacque ratione adeps anſerinus quæ in imis corporum partibus mordicant,magis obtundit; eſt etiā ſuillo calidior. Inter hos medius eſt gallinaceorum, & gallinarum adeps: ac calidior ſemper ſicciórque eſt maſculorum animaliū: & ex his ipſis,exectorum minus calidus eſt & ſiccus. mas enim caſtratus eiuſdē generis fœminæ ſemper eſt ſimilis. Omnis igitur pinguedinis facultas eſt,vt humana corpora humectet & calfaciat.ſingularum autem pinguedinū differentiæ ex maiore & minore ſumuntur: ſuis enim pinguedo, vt ad nos referatur,humectare largius poteſt, ſed non æquè excalfacere:ſed talis eſt calor pinguedinis ſuis qualis ſpectatur in nobis Taurinus adeps eſt ſuillo multo calidior & ſiccior. Vitulinus & calore & ſiccitate eſt taurino inferior, & hœdinus caprillo: ſed & caprinus hircino, & taurinus leonino:is enim adeps omnium propè quadrupedū adipe maximè digerit. nam & calidiſſimus,& partium tenuiſſimarum eſt.omnis verò adeps vbi inueterarit, ſeipſo fit calidior, & tenuiorum partium, atque ita ad euocandum & digerendum eſt potior.

Medullæ facultas eſt,vt indurata & ſcirrhoſa corpora emolliat,ſiue muſculis,ſiue ligamentis, ſiue viſceribus id eueniat. optimā verò ſemper expertus ſum ceruinam, deinde vitulinam. taurina verò & hircina acrior, ſicciórque eſt: ex quo fit vt duritias ſcirrhoſas diſſoluere non queat. Non modò autem medulla ex oſſibus ſumitur, quæ reuera medulla eſt ſed etiam ex ſpina,quam ſpinalem medullam vocant,quæ & ſiccior & ſqualidior eſt quàm reliqua: eſt enim illa mollior & pinguior. quamobrem ego ſpinalem ſeorſum per ſe abſque illa recondo.

Capitum mænularum vſtorum vis eſſe videtur deſiccans, & non admodum acris: hoc enim alicui ex combuſtis conuenit, quemadmodum omnibus communis eſt exiccatio.

Cornu ceruinum & caprinum vſtum & elotum ſiccantis facultatis eſt.

Caſtorium exiccat,calfacit,& digerit: idque ei cùm multis aliis medicamentis eſt commune. quoniam verò eſt abundè tenuium partium, idcirco eius vis maior eſt quàm cæterorum quæ æquè calfaciunt & exiccant. nam quæ tenuium partiū ſunt medicamenta, efficaciora ſunt quàm quæ ſunt craſſarum, etiamſi parem vim ſint ſortita, propterea quod ingrediantur, & in imas admotorum corporum partes penetrent,ac potiſſimum vbi denſæ illæ fuerint, vt ſunt nerueæ. eſt igitur perſpicuum eas à caſtorio vel ob hanc cauſam magnopere iuuari.

Renes ſcincorum bibunt quidam,vt qui penem intendant.cuius rei contrarium efficere videtur lactucæ ſemen ex aqua potum.

Caprinæ vngulæ cinis attenuandi vim habet:aſininæ verò,ſtrumas digerendi,ſi oleo ſubigantur:ſi verò ſiccus fuerit inſperſus,ſanare perniones poteſt.

Oſſa combuſta valde digerentem atque exiccantem vim obtinent.

Senectam ſerpentis, ſi aceto ferbuerit, dentium curare dolorem quidam memoriæ prodiderunt.

Ouilla pellis recens detracta,& iis qui quoquo modo fuerint flagris cæſi iniecta,maximè omnium adiuuat, adeò vt vna die & nocte eoſdem curet.

Equorum lichenas ex aceto læuigatas, ad comitiales & ferarum morſus efficaces eſſe nonnulli literarum monimentis conſignarunt.

Telam aranearū vlcera ſummæ cutis ab inflammatione tueri,ſunt qui ſcribant.

Veterum coriorum cinis,vlcera ambuſta,& quæ vocantur intertrigines,curat.

Buccinarum & purpurarum teſta combuſta vim exiccandi obtinet.

Oſtreorum teſta combuſta ſimilis facultatis eſt teſtæ buccinarum:ſed quæ ſit tenuiorum etiam partium,vel(vt dicam verius)minus craſſarum.habet etiam contrahendi vim quandam.

Sepiæ teſta abſterget & ſiccat non ſecus quàm aliæ teſtæ eorum quæ teſta conteguntur.Cæterùm in ea eſt tenuitas partium præ cæteris eximia.

Lanæ cōbuſtæ vim acrem calidámque habent,partium tenuitate adiuncta.

Pili vſti æquè ac lanæ combuſtæ,calfaciendi & exiccandi vim habent egregiam.

Ouorum album & tenue,eſt omni morſu vacās, neque vnquam nos fruſtratur: vt lac in animalibus cruditatem perpetientibus, aut fame ſitique enectis, aut quæ cibis paſta ſunt prauis. Ouis autem vnicum ineſt malum, quod eis vetuſtas affert: quod facillimè quis vitabit ſi recētibus vtatur. Vſitatiſſimum verò eſt,ac facillimè nobis ſuppetit ouum gallinarum:idcirco nihil aliorum ouis indigentes,eo vtimur: quanuis eandem cum illo naturam habeant. temperatura verò eius eſt paulò frigidior quàm cōmoderata. Ipſe itidem vitellus ſimilis naturæ eſt: quāobrem ouis elixis aut aſſis morſus expertibus ceratis miſcetur.Eſt tamen perſpicuum leuem inde differentiam ouis accedere, vt paulò magis exiccent aſſa quàm elixa: & quantum huius facultatis naciſcuntur,tantum etiam eius amittunt,quæ ad mitigandum valet. refrigerat enim modicè ouum,& citra morſum exiccat.

Erinacei vtriuſque tam marini quàm terreni corpus totum combuſtum cinerem efficit, cuius facultas abſtergat,euocet,ac detrahat.

Cochlearum combuſtarum cinis egregiè ſiccantis facultatis eſt, quæ etiam ex combuſtione caloris quidpiam acquiſiuit. Cæterùm hæ non combuſtæ ſiccant etiam egregiè.

Cancrorum fluuiatilium combuſtorum cinis æquè ac prædictus exiccat.

Gallinarum ſimplex ius retinendi vim habet,vt veterum gallorum aluum ſubducēdi. coquendi autem ſunt cum ſale diutiſſimè.

Adarcion acerrimum calidiſſimúmque eſt,proinde ipſum per ſe inutile eſt.Commiſcetur autem iis quæ vim eius retundunt,atque ita magni vſus redditur ad eas affectiones quibus excalfactione opus eſt,foris admotum:nā intra corpus ob nimiarum virium vehementiam ſumi nullo modo poteſt.

Alcyonia extergunt omnia,atque digerunt,habéntque acrem qualitatem,& calidam facultatem:ſed non paulo maiorem vel minorem,& in his ipſis quæ diximus,pro totius eſſentiæ tenuitate.

Ex Xenocrate,quæ buccinæ & purpuræ emplaſtri modo iuuent, Cap. III.

Huius capitis principium deſideratur, medium imperfectum eſt, & finis non extat.

* * *

illitæ verò maculas quæ mulierum ora deturpant, detrahunt & detergunt: malagmatis verò modo impoſitæ, ad teſtium tumores tollendos,& tophos minuendos ſunt accòmodatiſſimæ: itémque ad eos in quibus iam humores ſunt, aut futuri ſunt, * & ad omne abſceſſus & tuberculi genus. Ergo ſi inungantur,ſcrotum contrahūt,abſceſſúſque ad diuiſionem apti,abſque euidenti ſenſu digerūtur. Sed efficacius eſt id quod habet hoc modo: Argenti ſpumæ drach.CVI.cineris buccinarum drach.XVII. olei veteris cyath. XXX. ceruſſæ drachmæ XX. reſinæ terebinthinæ drach.XIII.thuris drach. VIII.aquæ cyath.IIII.Argēti ſpumam,ceruſſam,buccinas,& thus, ſingillatim læuigato in mortario,tum aqua & oleo affuſis diligenter omnia commiſceto,& confricato, & in olla noua decoquito, continenter rudicula commiſcens,ne aduratur: vbi ſemicocta hæc videbis,reſinam,deinde thus adiicito, & ad probam

conſiſtentiam, non tamen ad multam duritiem coques. poſtremo loco cinerem iniicies: vbi paululum ferbuerit, ollam ab igni auferes, & medicamentum exceptum ad vſus ſeruato & recondito. Hoc præter omnium opinionẽ facit tum ad ſupradicta, tum vel maximè ad maligna vlcera, & depaſcẽtia, & quæ ægrè ſaneſcũt. Eædem buccinæ ex melle ad parotidas faciunt, quæ etiam mammas obſideant, idémque præſtant ex aqua illitæ. valent etiam ad capitis vlcuſcula dẽſa, rubra, paruis mammis ſimilia, quæ faui nominantur. magnæ quoque & duræ purpuræ idem quod buccinæ præſtant.

* * *

Si enim ſolo auxilio ſimplicium medicamentorum omnes affectiones, quæ præter naturam nobis accidunt, curare poſſemus, profectò compoſitis medicinis nunquã indiguiſſemus: nunc verò nõ ita res eſt, ſed ſæpenumero ſimplex medicamentum ad nullam rem eſt vtile: ſique ex calfacere corpus velimus, nullũ tale nobis ſimplex ſuppetet. Eſt autem vnus compoſitorum medicamentorum vſus, quum ex iis quæ ſunt eiuſdẽ generis vehemens molli cõmiſcemus, vbi nobis medium deſit: alius eſt ex miſtione eorum quæ ſunt generis diuerſi, quæ apta ratione conficitur. Raro enim affectionem inuenias quæ vel digerentia & repellentia ſolùm poſtulet: idcirco fit vt ſæpenumero, idque ſtatim inter initia, omnino verò paulo pòſt aliquid digerens commiſcere cogamur. ſi verò etiã vehemens dolor adſit, mitigantia indemus. Ac medicamẽta quidem quæ ad vſus quamplurimos valent, ſúntque præſtantiſſima, contrarias facultates in ſe continent: at nõ nulla ex ſimplicibus, ne ad vſum quidem perduci ſine alterius cuiuſpiam admiſtione poſſunt: veluti quum medicamẽtum parandum eſt quod agglutinandi vim habeat.

Cætera periere.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM
Liber viceſimus quartus: in quo habetur totius humani corporis diſſectio.

Iohanne Baptiſta Raſario Nouarienſi Medico interprete.

Ex Galeni commentariis, de cerebro, atque eius membranis, Cap. I.

Cerebrum diligenter commodéque nudãdum in primis eſt: quod vbi feceris, membranam duram iuxta mediam ipſius longitudinem multo craſſiorem videbis, atque ita ad aliquẽ locũ vſq; deſcendentẽ, qua potiſſimum parte media caluariæ ſuturarum habetur: eodémque modo ſub ſutura labdoide craſſam membranam duplici plexu firmatam ſimul & cerebrum aliquatenus ingredientem cõſpicies. Venæ quoque per ipſam vtrinque ſingulæ iuxta ſuturæ labdoidis latera excurrũt. Vbi verò hæ in idem inter ſe cõuenerint, is locus eſt fere altiſſimus eorum qui in orbem circumiacent: nec etiam æqualis ab eo tum anterior tum poſterior cerebri pars exiſtit, ſed anterior eſt multo maior. Verùm ad id quod habetur elatiſſimum, accedit etiã altera craſſæ membranæ cõduplicatio, vt aliarum partium omniũ quæ cerebrum in orbem comprehendunt, craſſitie quadrupla eſſe videatur: quinetiã tertia alia vena præter duas antedictas, per longitudinẽ porrigitur, in anteriora excurrens. Quid enim aliud quàm venam appellabis eiuſmodi vas quo ſanguinem contineri appareat? Videbis autem ipſas cauitates non habere venæ tunicam quæ ſimul per oſſa capitis aſcendat: ſed quumprimùm venæ caluariam attingunt, craſſam membranam ibidem duplicari, internámque regionem inſtar fiſtulæ ſinuatã in vaſis formam, ſanguinem recipere, & qualem acceperit conſeruare. Vbi verò duæ venæ inuicem congrediuntur, eam regionem Herophilus ληνὸν, hoc eſt torcular, nominauit. ea porrò quam ipſe ſic vocat, magis profunda: altera verò venarũ exiguarum torculari incumbentium congreſſio in ſuperficie eſt ſita: quæ prope craſſam membranam non ſecus eſt facta. Cæterùm hic proceſſus in ea parte oritur vbi ſutura labdoidꝰ ſquamatis oſſibus connectitur. At tenuis membrana ſtabilit ſimul ac tegit cerebrum, & præterea vaſa quæ in ipſo ſunt, ligat omnia. Eſt autem ſimilis ſecũdis fœtuum, & animalis meſaræo: ſiquidem vtrunque horum ex multis arteriis atque venis ſibiipſis propinquis, & membrana tenui intermedia ſpatia contexente factum eſt, ad eundémque modum membrana omnes cerebri arterias & venas connectit: eáque non modò cerebrum complectitur, verumetiam in profundum eius A ſeſe inſinuat, ac in omnes partes peruadit, totúmque pertexit, ac quoquouerſus ſe ad internam vſque ventriculorum capacitatem extendit. Eſt etiam cerebri tegumentum craſſa membrana: aut potius non ſimpliciter tegumentum nominari debet, ſed quoddam veluti propugnaculum propulſandis caluariæ offenſionibus obiectũ. at tenuis membrana innatum eius operimentum eſt: craſſa enim ab eo ſeiuncta eſt, tantũ vaſculis excidentibus cohærẽs. Itaque tenuis mẽbrana prius, deinde verò dura, fuit B locata, quæ quanto oſſe eſt mollior, tanto eſt tenui durior: quanto verò tenuis eſt hac mollior, tanto cerebrum eſt tenui mollius. Quibus quidem fit rebus vt choroidꝰ membrana innatum cerebri operimentum ſit, vt in animali corium. Huius præterea craſſa non eſt illa quidem innatum operimentum, ſed multis tamen locis adhæreſcit. Ipſius rurſus craſſæ integumentum eſt os extrinſecus circundatum, quod κράνιον appellant, quòd quaſi κράνος, *hoc eſt galea* quædam ſuperiaceat: ſed quum natura connatam cra- C nio membranam facere non poſſet, multa vincula ad eius ſecuritatem eſt machinata. Quænam inquã hæc ſunt vincula? ab ipſa mẽbrana exoriũtur tenues membranæ quædam. viæ autem, vt foras erumpant, ſuturæ capitis ſunt. Hæc enim vincula extenduntur, ſingula verſum cranii partem ſibi directam, vnde originem traxerunt, atque inde progreſſa, ſibi mutuò concurrũt, & decuſſantur, & coaleſcunt, & planè in vnum conducuntur, communémque ex ſeipſis omnibus membranã procreant, quæ περικράνιος D nominatur: hæcque ipſa craſſa membrana cranium ſuccingit, ac cerebrum dilatando tum accedit, tum recedit, in media regione quæ inanis eſt. Ipſum verò cerebrum ſubſtantia eſt neruis ſimillimum, quorum erat futurum principium, niſi quòd illis eſt mollius: ac mollius quidem anterius, duriꝰ verò poſteriꝰ, quod ἐγκεφάλιον καὶ παρεγκεφαλίδα etiam anatomici nuncupãt: quæ dura membrana duplicata dirimuntur, & per ſolum meatum, qui ſub capitis vertice eſt, ac per corpora meatum ipſum ambientia con- E iunguntur. Ventriculi autem cerebri duo ſunt anteriores, inſpirationem expirationémque & efflationem ex cerebro facientes, quod alibi demõſtrauimus: vbi etiam probatum à nobis eſt, eoſdem prius conficere, ac præparare ſpiritum animalem cerebro, & etiam infernis eius partibus quæ ad nares ſpectant, olfaciendi inſtrumentum eſſe, & ſimul veluti ductus & canalis ad excrementorum effluxionem accommodati vicem præſtare. Vnus autem

ventriculus in cerebello eſt, qui ſpiritum animalem in anterioribus ventriculis confectum trãſſumit: quamobrem vnum meatum ab iis ventriculis in hunc pertinere fuit neceſſe. Quocirca meatus qui ab anterioribus ventriculis in ipſum prorumpit, maximus conſpicitur, per quem ſolum parencephalis eſt cum cerebro connexa. Sic enim vtranque partem appellare Herophilus conſueuit, & poſteriorem partẽ παρεγκεφαλίδα vocat. Quum igitur cerebrũ, (vt antè diximus) à parencephalide craſſæ membranæ duplicatione ſit diremptum, ipſumque oporteat aliqua ex parte illi coniungi, vt antè dictum meatum generaret, in vnum prius locum vtroſque vẽtriculos terminauit: quem etiam quartum totius cerebri ventriculum aliqui anatomici vocant: ex hac nanque cauitate profectus meatus, ſpiritúmque ea contentum excipiens, parencephalidi trãſmittit. Pars autem cerebri quæ ſupra cauitatem eſt, veluti domus tectum quoddam in cauæ ſphæræ ſuperficiem circumacta, non immeritò videtur appellata καμάριον καὶ ψαλιδοειδὲς, quod huius generis ædificia architecti καμάρους καὶ ψαλίδας, *hoc eſt teſtudines & fornices*, ſolent nominare. Corpus verò hoc quod ad principium meatus eſt ſitum, qui ventriculum medium cum poſteriore cerebro coniungit, quod ab anatomicis κωνάριον appellatur, ſubſtantia quidem eſt glandula, figura autem eſt cono perſimile, vnde ei nomen eſt ductum, háncque glandulã cono ſimilem, magnæ venæ diuiſionem opplẽtem, à qua omnes fere qui in anterioribus ventriculis ſunt, plexus choroides conſtantur, in eundem vſum in quem reliquæ glandulæ venarum diuiſionem firmantes, factam fuiſſe arbitror. Epiphyſis verò quæ per totum meatum extenditur vermi ſimilis, ſpiritus tranſitui præeſt ac dominatur: cuius ſanè poſitio & natura & cõmunio cum vicinis partibus, ſic habet: Ex vtraque meatus parte tenues ac prælongæ ſunt cerebri eminentiæ, quæ γλουτία, *hoc eſt paruæ nates* appellantur: quarum cnocurſum, hominum femoribus inter ſe coniunctis præcipuè comparares. ſunt etiam qui διδύμοις *id eſt teſticulis*, eas aſſimilent, & didymia nominent. Nonnulli verò corpora conario vicina vocant didymia: quæ verò deinceps ſequuntur, glutia. ſiniſtræ igitur dextræque meatus partes, horum ipſorum ſunt corpora: ſuperiores verò à tenui quadam membrana, non tamen imbecilla, operiuntur, quæ vtrinque glutiis coniungitur. quæ quidem membrana ad poſteriorem vſque ventriculum exporrecta, finis inferior eſt epiphyſeos vermi ſimilis, quæ nihil habet didymis & glutiis ſimile: etenim ipſa variè articulata eſt. hæc autem vbique ſunt ſimilia, ſed nõ vbique compoſita. nam præterquàm quòd variè articulata hæc epiphyſis eſt, videtúrque ex quamplurimis particulis per tenues membranas cõnexis compoſita, id quoque habet præcipuum vt connexa eius ac tenuis ſit ad ventriculum poſteriorem extremitas, quo loco in ſuperiacentem membranam deſinere eam diximus. Inde autem aucta paulatim atque amplificata, dorſum habet glutiorum diſtantiæ propemodum æquale: quamobrem longa ſecũdum meatum exporrecta, ipſum totum perfectè obſtruit: retro autem in orbem reflexa, membranam ſuis conuexis partibus connatam ſimul ita abſtrahit, totúmque meatũ tantum aperit quãtum ipſa retro ceſſerit. Quum enim reflectendo in ſphæræ modum fiat rotunda, & in ſeipſa cõſideat, quãtum minuitur longitudo, tantum latitudo adaugetur: quocirca conſentaneum eſt vt ea paululum reflexa, & ideo paulo magis amplificata, fines eius inferiores in ſolas meatus partes, quæ ad baſim ſunt, quæ anguſtiſſimæ ſunt, ingredi nequaquam poſſint: at ſi fiat maior refractio, & ob id latitudo augeatur, maior etiam meatus portio aperiatur: quoniam ſemper tantum aperitur quantum conuexitas in ipſum ingreſſura cõtinuò minuitur. Natura autem eam dorſis glutiorum ligamentis adnexuit, quæ diſſectionum periti vocant tendones, à quibus vtrinque conſtricta & coërcita ſic continetur vt errare non poſſit. Porrò natura magnam curam adhibuit vt excrementa cerebri excernãtur. quum enim eorum ſit duplex genus, vt alia ſint tanquam vaporoſa & fumoſa, quæ ſuapte natura in ſublime feruntur, alia verò tanquam aquoſa & limoſa, quæ ſuo impetu deorſum ferũtur: duplices quoque ipſorum excretioni meatus adhibuit, atque eos quidem qui leuia excrementa erant vacuaturi, in altum adduxit: qui verò grauia & deorſum repentia, decliues effecit. Caput enim omnibus corporis partibus veluti tectum quoddam calidæ domui eſt ſuperpoſitum. idcirco fit vt quũ omnia quæ à partibus ſubiectis ſurſum efferuntur, fuliginoſa ac vaporoſa excrementa caput excipiat, ei multas tranſpirationes natura machinata ſit, ſimul quidem os capitis efficiens fiſtuloſum, ſimul etiam ſuturis, quas vocant, variè coarticulatum, per quas vaporoſorum & fumoſorum excretiones fierẽt, quæ nec ſemper perſpicuè cerni poſſunt, nec quum in toto corpore, nec quum in capite fiunt, vtpote quæ præ tenuitate interdum nos lateant. Cæterùm decliues cerebri meatus tum per palatum in os, tum per nares, conſpicuis magniſque orificiis, ſenſui manifeſta craſſáque excrementa eructant. Ac duorum quidem meatuũ, qui in nares pertinent, fabrica eſt huiuſmodi: Ipſa dura membrana quæ cerebrum contegit, inſtar cribri eſt perforata: atque etiam magis variè perforata ſunt oſſa quæ ſunt ei præpoſita, & quemadmodum ſpongiæ, neque rectà ſibiipſi meatus reſpondent, neque recti planè ſunt omnes, ſed plerique ſunt tortuoſi, atque anfractibus pleni, vt alia quædam longa circuitio longúſque error prius cõficiendus ſit ei, quod per eos ad cerebrum ſit peruenturũ. Quamobrem fit vt neque aliud quidpiam durum corpus extrinſecus cerebro incidat, neque aër frigidus nobis inſpirantibus rectà in cerebri ventriculos ſeſe ſincerus inſinuet. Poſtquam autẽ ſemel hæc propugnacula ſpõgiis ſimilia, quæ ab anatomicis à cribri ſimilitudine, ἠθμοειδῆ vocantur, tutelæ ipſius cerebri cauſa extiterunt, etiam trãſpirationem per ipſa perfici neceſſe fuit. nam per inſpirationem odorum fit dignotio: per expirationem verò excrementorum expulſio, in huiuſmodi actionibus impetus motionis ipſius ſpiritus, multa eorum quæ pertranſire per ſe non poſſunt, vnà ſecum attrahit. Ex aliis verò duobus meatibus qui ad palatum perueniunt, alter ex profundo medii cerebri ventriculi profectus, fertur deorſum: alter verò emergit quidem à meatu qui cerebrum parencephalidi connectit, ſed ad cerebrum deorſum obliquus fertur. Quũprimùm verò in idem inter ſe conuenerint, locus quidam communis vtroſque excipit cauus ac decliuis, cuius labrum ſupernũ eſt circulus abſolutus: inde autem ſemper magis ac magis arctatus, deſcendens in ſubiectum adenem inſeritur amplæ ſphæræ ſimilem, qui manifeſtam ipſe quoque cauitatem habet. Hunc autem excipit os cribro cuidam ſimile, per quod via craſſiorum incrementorum in palatum eſt facta. Vtilitas verò ſingulorum inſtrumentorum quæ viæ ipſi inſunt, eſt cauitas quæ meatus excipit, quam nonnulli à figura πύελον, *hoc eſt peluim*: nonnulli verò ab vſu, χοάνην, *hoc eſt infundibulum*, nominant: quæ ſupernis quidem partibus quaſi ciſternæ cuiuſdam vſum præbet, infernis autem, vt etiam nomen ipſum indicat, infundibulum imitatur: parte autem decliui meatum habet ſenſibilem vſque ad ventriculum adenis. Quoniam autem hoc cerebro supernè coniungi oportebat, infernè autem in adenem inſeri, iurè factum eſt vt membranoſum extiterit. Ergo portio membranæ tenuis protenſa hoc corpus peluis conſtituit. Quem verò plexum retiformem vocant, maximè omnium quæ illic ſunt, admirabilem, ibi eſt conſtitutus, complectens in orbe adenem ipſum, & retro longiſſimè pertingens. toti enim propemodum cerebri baſi hic plexus ſubiicitur: éſtque non ſimplex rete, ſed eiuſmodi vt ſi vulgaria piſcatorũ retia plura alia aliis accumulata ſuperiniicias. Naturali autem huic reti hoc ipſum ineſt vt alterius replicationes alterius replicationibus ſint connexæ, neque ex eis ſeiunctum vllum capere queas. Quum enim omnia continua ſerie connexa inter ſe ſint, efficitur vt id vnum quod ceperis, alia conſequãtur. Non eſt autem ex quauis materia confectum, ſed maximam portionem earum arteriarum quæ à corde ſurſum ad caput feruntur, natura materiam huic admirabili plexui ſubiecit: nam exiguæ propagines quædam ab ipſis in collum ac faciem, partéſque externas capitis abierunt: reliquum autem omne, vt à principio fuit, rectà per thoracem & collum ſublime ad caput fer-

tur, excipítque amicè, quæ ea parte eſt, cranii portio, & aperto in ſe foramine intra caput ſine moleſtia deducit. excepiſſet autem & craſſa membrana, erátque iam perforata rectà ad illarum impetum:& opinari ex iis omnibus quiſpiam potuiſſet, ipſas ad cerebrum properare, ſed non ita erat: nam cranium prætergreſſæ medio inter hoc & craſſam membranam loco, primùm quidem in longas ad modúmque exiles arterias diuiduntur: deinde verò pars earum in capitis anteriora, aliæ in poſteriora, aliæ ad læuam, aliæ ad dexteram inter ſe mutuò complexæ feruntur, vt aliam de ſe opinionem faciant, quaſi itineris ad cerebrum oblitæ videatur. Verùmtamen non ita ſe res habet: nam rurſus ex multis illis arteriis, velut radicibus in truncum coaleſcentibus, alia coniugatio arteriarum naſcitur, ei quæ initio à corde ſurſum ferebatur æqualis: atque eo modo per craſſæ membranæ foramina ad cerebrum ſubit. Cæterùm quodnam tandem hoc miraculum ſit, dictū eſt antè quàm ſæpiſſime. Vbi enim natura diligenter materiam conficere vult, diuturnam ei moram in coctionis inſtrumentis parat. Quocirca quum ſpiritus animalis qui in cerebro eſt, magis exquiſita indigeret confectione, plexum retiformem natura flexuoſiorem effecit. Totū enim cerebrum iis arteriis multifariam diuiſis eſt pertextum: & multæ ipſarum diuiſiones in eius ventriculos deſinūt, vt etiam venarum ex vertice ipſius deſcendentium: ex oppoſitis enim locis arteriis occurrunt, & in omnes eodem modo cerebri partes, atque adeo in ventriculos diſtribuūtur. Hac ſuperuacanea quidem excernūt, ſanguinem verò continent: quemadmodum arteriæ ſpiritum maximè omnium reſpirant, qui longo tempore in eis cōtetus ac cōfectus, in cerebri ventriculos incidit. Atque à corde ſurſum per thoracem ac totum collum, venas & arterias vſque ad caput natura perduxit, inde arterias ad retiformen plexum vt diximus: venas autē ad ſummum capitis verticem intra cranium perduxit, vbi craſſa membrana duplicata intra ſeipſam mediam venas recipit.

De cerebri diminutione, Cap. II.

CErebri imminutio (quemadmodum Hippocrates author eſt) in caluescētibus efficitur, vt oſſa ſincipitis fiſtuloſiora tenuioráq; cæteris, & ſuperadiacentia, ob cerebri defectionem exareſcant, quum ad ea vſque cerebrum non pertineat, neque ea poſſit attingere: ſubſidet enim, & depreſſum in ſuam baſin concidit. His autem oſſibus reſiccatis conſequitur vt ipſa quoque prætenta cutis inareſcat, quæ quidem in caluis vel ipſi ſenſui mirum in modum ſicca apparet. Quum igitur cerebrum valde ſiccum factum eſt (vt quibuſdam in extrema ſenectute contigit) tunc etiam neruorum exortus inareſcere eſt neceſſe: quāobrem neque perinde vident ac prius, neque audiunt, neque aliud quicquam aut ſenſibus aut motibus qui à volūtate proficiſcuntur, valenter perficiunt: ſed omnia earum actionum inſtrumenta per quæ prius fiebant, exoluta, infirma, debiliáque redduntur.

De ſpinali medulla, Cap. III.

SPinalis medulla duas membranas habet craſſam & tenuem, à membranis cerebrum contegentibus exortas, quibus eſt etiam coniuncta: ſed his tertium corpus extrinſecus eſt obductum, veluti operimētum quoddam, & propugnaculum medullæ ipſius, quod initium exortus à capitis coronis ducit. Eius natura eadem eſt cum natura ligamentorū, ✻ quatenus ex oſſe perinde ac ligamentum eſt confectum: quanquam hoc colligat quodammodo totam faciem in corpus pertinens duplicatum intermediis earum regionibus. Simile porro eſt tum craſſitudine, tum colore, tum duritia, craſſæ membranæ. Sectum verò hoc ligamentum, ſiue per lōgitudinem, ſiue per latitudinem, ſiue vtroque modo, nihil noxæ animāti affert: quemadmodum etiam ſi dura membrana ſecetur, nullum detrimentum animal ſentiet: quinetiam ſi medullam ipſam ſpinalem per longitudinē ſecueris, nihil damni inuehis. Vterque enim neruus qui ex coniugatione oritur ex ſpinali medulla, obliquus per vertebrarū cōpages exoritur, vt dexter in dextram, ſiniſter in ſiniſtrā partē vergat. Sin autem ſectio obliquè adhibeatur, tum animalis partes motu priuantur, quæcunque principium neruorum in eas

A

B

C

D

E

F

G

H

pertinentium habent infra ſpinalis medullæ ſectionē. Idcirco fit vt ex neruorum diſſectione facillimè poſſis dignoſcere quænam affectiones ex cuiuſque partis medullæ ſpinalis ſectione conſequantur. Nunc verò tantummodo addam, ſi ſectio in ea parte fiat quæ eſt inter caput & primam ſpinalis medullæ vertebram media, quà membrana finem poſterioris cerebri ventriculi contegens inciditur, animal ſtatim totius corporis vires & ſenſum amittere. quam etiam partem in tauris, ab iis qui boues immolant, videmus præcidi. At ſectio quæ poſt primam vertebram fit, eadem inducit ſymptomata, non quia ſolùm eū ventriculum contingat, ſed etiam quia & artus omnes animantis diſſoluit, & omnem præterea reſpirationem adimit. Idem quoque eueniet ſi eam quæ eſt poſt ſecundam, tertiámque & quartam vertebram ſecueris: ſi modò eam ita diligenter præcīdas vt neruum qui in eius compage eſt, & ad quintam vſque vertebram propagatur, incidas: ſed colli initium animalibus ita diſſectis mouetur. At ſectione quæ in ſpina poſt quintam vertebram fit, cum cæteræ pectoris partes diſſoluuntur, tum verò ſeptum tranſuerſum ferme innocuum ſeruatur, & excelſi muſculi parū quippiam offenduntur. At quæ poſt ſextam fit, ſuperiores quidem pectoris muſculos pari modo lædit, ſeptum verò tranſuerſum minus quàm ea quam modò diximus: quæ deinde poſt ſeptimam, atque etiam magis quæ poſt octauam, nullam omnino fert motioni ſepti tranſuerſi noxā, & ſublimium muſculorum, & colli etiam totius motui nihil fere nocet: at muſculorum intercoſtalium auffertur motus omnis, facta in omnibus colli vertebris ſectione. Et quemadmodum facta ſpinalis medullæ ſectione poſt primam colli vertebram, totius thoracis motus amittitur, ita etiam omnis intercoſtalium muſculorū actio deperditur. omnino verò paululum eius ſeruatur, facta in ſecundo intercoſtali ſectione. atque ita proportione deinceps ſemper fit vt intercoſtales muſculi qui ſupra ſectionem ſunt, actionem ſuam obeant, inferiores verò reſoluantur.

De oculis, Cap. IIII.

IN vtrunque oculū productiones à cerebro immittuntur: quæ dum per oſſa tranſeunt, cōpactæ quidem ſunt, quò ab iniuriis ſint tutiores: ſed quumprimum ad oculos ipſos peruenerint, ſolutæ iterum atque amplificatæ, & in orbem, inſtar tunicæ, humorem vitreū complexæ, in cryſtallinum humorem inſeruntur, qui quidem cryſtallinus humor eſt primum videndi inſtrumentum: iſque albus, ſplendens, clarus, & purus eſt factus: ſiquidem hac ſolum ratione futurum erat vt à coloribus immutaretur: at nutriri ab ipſo ſanguine planè non licebat, vt qui multum ab eo qualitatibus differret: ſed alimentum quoddam familiarius poſtulabat: id quod ei nimirum contigit: comparatúmque ei à natura fuit alimētum accommodatum, humor vitreus, qui quanto craſſior eſt ſanguine & magis albus, tanto ipſe à cryſtallino tum craſſitie tum perſpicuitate ſuperatur. Neutri autem horum humorum vena eſt: ex quo perſpicuum eſt, vtrunque per trāſſumptionem nutriri, cryſtallinum à vitreo, & vitreum à corpore ipſum ambiente, quod ex cerebri portione ſupernè deſcendente conflatum eſt: idque nonnulli tunicam retiformem vocant, quòd figura ſit reti ſimilis. Cæterùm tunica non eſt nec colore nec ſubſtantia: ſed ſi exemptum ipſum ſepoſueris, & in vnum aceruum conieceris, tibi planè cerebri portionem quandam exemptam videberis intueri. Eſt autem eius vtilitas prima quidem ac maxima, propter quā ſupernè fuit demiſſa, vt cryſtallini humoris alterationes ſentiat: præterea verò vt humori vitreo alimentum aduehat & afferat, quippe quæ arteriis ac venis multo pluribus, & quàm ſuæ moli conueniat, maioribus, plena conſpicitur. Quinetiam ex ipſa choroide tunica, quæ corpus hoc retiforme continet, tenues quædam productiones, & araneis ſimiles, ad ipſum extenſæ, ligamenta illi ſimul fiunt, ſimúlque alimentum afferunt: nam & hæc ipſa choroides tunica plurima vaſa habere in ſe tota conſpicitur. Hanc igitur ipſam vtilitatem hæc tunica præbet: eſtque tunica reuera, & corporibus ſubiectis operimentum atque amiculum, & huic etiam tunicæ principium eſt membrana tenuis quæ cerebrum ambit. Quúmque inſertio prædicta

in medium humorem cryſtallinum, qui rotundus eſt, ex omni parte ſit facta, abſolutus circulus neceſſariò eſt confectus, qui certè maximus in cryſtallino eſt, & ipſum in duo diſtribuit. ad eundem hunc circulum conſentaneum erat humorem vitreũ motu vlteriore inhiberè: quocirca medius vehitur in ipſo cryſtallinus, tanquam ſemiſecta quædam ſphæra in aqua. Atque etiam parte alia interna, quæ eſt velut ipſius cryſtallini hemiſphærion, ſecuritatis gratia ea coniunxit vnus circulus, quem antè diximus maximum eſſe eorum qui in cryſtallino inſunt: éſtque termi nus vtriſque communis, ligamentúmque his ipſis, & prætereà corpori retiformi, & quarto choroidi tunicæ efficitur. Hæc enim tunica inter ea eſt robuſtiſſima, & quæ ipſa ſtabilire maximè queat & tegere: ſed quemadmodum ad illa tuenda ſatis firma erat, ita ad ſeipſam tuendam non erat ſatis, & circumiacentium oſſium duritiam ferre citra noxam non poterat. Vt igitur in cerebro, ita hic quoque à craſſa membrana circumuehitur, diſtatque ſanè hæc tunica ab ea in omnibus partibus, ſolíſque vaſorũ productionibus ipſi connexa: in eo tamen circulo prædicto qui in cryſtallino ineſt, coniungitur: & quinta præter quatuor antedictas, in vno hoc loco hæc eſt coniunctio, quæ ſubiectis omnibus cõmoditatem non mediocrem affert. Dura igitur membrana toti choroidi eſt applicata, hæcque rurſus retiformi & cryſtallino: illi quidem per ipſum totum, huic autem per ſolam iridem. Itaque per corpora media humor vitreus tunicæ omnium extimæ coniunctus eſt, molliſſimæ duriſſimus. Huic eidẽ circulo ſexta quædam tunica extrinſecus propè accedit in duram tunicam inſerta, in qua muſculorum oculos mouentium aponeuroſes ſunt. Septima autem præter has alia eſt perioſtii inſertio, quæ ſimul totum oculum cum oſſibus colligat, ſimul autem mouentes ipſum muſculos tegit. Quin tibi membranam hanc etiam ante diſſectionem licet intueri, albam ſanè, prout etiam cernitur: deſinentem verò in circulo, vbi & aliæ omnes ſubiectæ ſunt, & vbi album nigro coniungitur, qui ſanè locus iris nominatur, eámque nonnulli coronam vocant. Si hæc probè diuiſeris, & nihil confundens cõſideraris, circulos ſeptem videbis ſibiipſis deinceps inſidentes, craſſitie tamen coloréque diſcrepantes, vt ne, ſi velis quidem, hunc locum aliter quàm irim, queas appellare. Ad mediam igitur vſque humoris cryſtallini regionem ſeptem circulos ſibiipſis illic incũbentes ac cohærentes, oratione iam perduximus: quod autem id ſequitur, maximè admiraberis. Vt enim cryſtallinus humor propria ſenſibilia inquiſitè ſentiret, ſimúlque tutò conſeruaretur, corneam tunicam valde craſſam, & minus denſam quàm vſus poſtulabat, denſiorem ſimul ac tenuiorem natura cœpit producere: tum paulatim promouens, partem eius maximè mediam longè tenuiſſimam ac denſiſſimam effecit: ac tibi quidem cornibus in tenues partes diſſectis, ſimilis aptè videbitur: vnde etiam ei nomen à cornu ſimilitudine conuenire exiſtimantes, corneam tunicam appellauerũt. Hæc igitur cornea tunica, tenuis, dura, & valde denſa facta, protinus vtique ſplendida erat futura: cuiuſmodi ad ſplendorem tranſmittendum eſſe poſſet opportuniſſima, nõ ſecus quàm cornua accuratè deraſa atque extenuata. Choroidem verò tunicam, quæ à tenui membrana producitur, natura multis partibus nigrã, multis fuſcam, multiſque cæruleam effecit, eámque ab iride vnà cum cornea promouit, cum vt corneam ſua vicinitate aleret, tum vt prohiberet ne cornea quæ dura eſt, humori cryſtallino incideret, ac denique ſpectaculum foret, quod aſpectui laboranti remedio eſſet: quod in cauſa eſt (vt ego quidem puto) vt omnes quum lucis ſplendore offendimur, natura ducti palpebras repentè claudamus, ad innatum nobis remedium properãtes. Atque ego quidem non poſſum non vehementer admirari hunc cæruleum colorem quo hæc tunica tincta eſt: nec minus eo admiror aſperitatem quæ intus à tunica humorem vitreum contẽtura nutritur. Quũ enim hæc humida ac mollis inſtar ſpongiæ ſit, humorem cryſtallinum contingens, totius tunicæ viciniatem ipſi innoxiam præſtat. quo adhuc multò magis externam eius denſitatem demiror, qua duram tunicam corneam contingit, ne ipſa à cornea quic-

A quam læderetur. Sed prætereà magis admirabile eſt tunicæ huius foramen ad pupillam. ibi enim tunicam cæruleam vueam, quam ita appellant, opinor, acino vuæ læuitatem eius externã & aſperitatem internam cõparantes, pertudit: & quà dũtaxat hoc foramen eſt, nulla tunica alia eſt inter corneam & cryſtallinã media, ſed veluti per cornu tenue admodum atque album, ſplendor internus cum externo communicat & commiſcetur. Et ne per hoc foramen cornea tunica aliquando cryſtallinum humorem cõtingeret, opifex noſter prouidit, ſimul portionẽ hanc cor- B neæ foras longius abducẽs, ſimul autem humorem quendam tenuem & ſincerum, qualis in ouis cernitur, cryſtallino circumfundens, ac tertio præter hæc, ſpiritu ætherio ac ſplendido omnem pupillæ implens regionem: de quo quidem ſpiritu in commẽtariis de aſpectu ſatis diximus, & quàm lucidus ſit, & quàm maximũ præcipuúmque ad oculorum actionem momentũ afferat, demonſtrauimus. De humore verò ex his poteris intelligere, eum non modò ad implendum inane ſpatium, verumetiam ne humor cryſtallinus, ac portio vueæ interna exiccetur, maximè ne- C ceſſariũ eſſe. ſi tamen prius percipias, in compũctionibus ex copioſiore eius euacuatione, oculos lædi: & affectionem quæ glaucedo à medicis nominatur, eſſe ſiccitatem, ac nimiam humoris cryſtallini concretionem, & cæcitatem maximè, præ omnibus morbis qui oculis accidunt, inferre. Atque hæc quidem omnia admirabilem quandã prouidentiam arguunt, & eorum maximè innatum cryſtallini humoris amiculum: nam ea tunica eſt tenuibus araneis tennior atque candidior: & quod etiã maius eſt, nõ D eſt toti humori cryſtallino prætenſa, ſed quæ eius pars vitreo humori coniungitur, prorſus ſine munimento eſt, ac tunicæ expers. ea enim parte humores cõiũgi inter ſe erat melius. quæ verò eius pars omnis extrà prominet, tãgitq; vueam, tenuem hanc lucidámque tunicam eſt induta: atque etiam ipſius pupillæ imago in ea, veluti in ſpeculo quodam, conſiſtit: ſiquidem tunica hæc leuis eſt, & ſupra omnia ſpecula fulgens. atque ita videndi inſtrumentum ex omni parte à natura fuit exornatum. Neruos autem ſenſificos à cerebro ad oculos deſcẽdentes natura prius in- E tra cranium coniungens ac reflectens, ipſorúmque meatus exiguos vniens, & figuram X literæ ſimilem faciens, poſtea vtrũque rurſus ad ſupernæ rectitudinis productionem ad oculum produxit, vt ſpiritus qui à cerebro ad vtrunque oculum proficiſcitur, ſiquando eorum alter clauſus fuerit, aut omnino mutilus, in alterum planè commearet: videndi enim facultate eo modo duplicata, acrius erat viſurus.

De naſo, Cap. v.

F QVum naſus in medio ſeptum, duóque foramina ſatis conſpicua habeat, quæ cernuntur & in ſingulis naribus ſingula, ſcire conuenit, eorum vtrunque ſupra media naſi loca in duas partes eſſe diuiſum: quarum altera pars intima oris excipit, altera recta, vt à principio ferebatur, ad cerebrũ conſcendit, vbi ſunt exortus anteriorũ cerebri ventriculorum: qua etiam parte oſſium colli ſimilium eſt ſitus. membrana autem craſſa, quæ oſſibus hiſce ſubſternitur, minutis eſt foraminibus traiecta, per quam primam cerebri excrementa craſſiora tranſmittuntur, vt mucus & deſtillatio primùm per craſſam membranam G egreſſæ, poſtea verò per oſſa coli ſimilia traiectæ, denique in ipſas nares incidunt. Sed dum hæc ita defluũt, pars eorum in os per ea foramina quæ à naribus in ipſum diximus pertranſire, quandoque delabuntur: naſi autem foraminibus quæ & recta ſunt, & ad oſſa colo ſimilia aſcendunt, itémque iis quæ obliqua ſunt, & in ipſum os deſinere diximus, tunica exãguis craſſior quàm mẽbrana ſubſternitur: quæ ei tunicæ continua eſt quæ totam oris circunferentiam internam, linguámque, & fauces, & larynga, & aſperam arteriam, & gulam complectitur. Facta autẽ H in ore perforatio in palato eſt, ne principium inſpirationis rectà ad aſperam arteriam fieret: ſed deſtuxio quædã eſſet, ac veluti ambages priuſquàm ſpiritus ad arteriã perueniret, ne quum ambiens nos aer nimis ſit frigidus, pulmo aliquo tempore refrigeraretur, & ne admixtæ moles pulueris aut cineris, aut alterius eiuſmodi ad arteriam vſ-

que peruenirent,ſed in illis flexibus corporibus humidis & mollibus prius inciderent.

De odoratus inſtrumento, Cap. VI.

ODoratus autem inſtrumentum quo res quæ ſub odoratum cadunt diiudicamus, primo quoque intuitu naſus eſſe videbitur. ac quum ore quidem inſpiramus, naſumque obturamus, nullum odorem ſentimus: quumprimum verò naribus apertis ſpiritū trahimus,ſentimus.Nulla verò fieri videtur odorum dignotio ſine inſpiratione, etiamſi quandoque nares vapore qui vehemẽtiſſimam vim habeat,expleantur. ex quo fit vt ſiquis in parua domo ſuffitum ex bitumine aut caſia faciat, eámque vehementiſſimo odore repleat, deinde ingrediens eūdē naribus excipiat, & attrahere per longum temporis ſpatium conetur,huiuſce rei veritatem intelligat: ſiquidem eo tantùm tempore odorem percipiet quo ſpiritum attrahet:reliquo verò nullum ſentiet, quanquam nares vapore ſunt repletæ. quamobrem alia corporis pars eſſe videtur quæ odores dignoſcit,eáque interius in corpore conſtituta:& conſentaneum eſt odorum ſenſum in anterioribus cerebri fieri ventriculis, quum tota reſpiratio à cerebro fiat,vt modus caloris qui in corpore eſt,conſeruetur:conſentaneum eſt ipſum priuſquam hoc ei à cerebro tribuatur ſtatim lædi, quum immoderatius ſit redditum, aut à calfacientibus, aut à refrigerantibus.Quomodo igitur natura ad hæc motum aliquem non dedit qui ei eſſet ingenitus,qui in inſpirationibus ventillaret & conſtringeret, in expirationibus verò effunderet quandoque ſpiritum flammeum,mucúmque & pituitam? ac talis perſpicue videtur eſſe motus qui in cerebro cōficitur:quem ſanè motum in infantibus & iis qui educantur perſentiſcimus, qui quidem motus ei & natura & ſemper ineſt. Sed alter quoque accedit, qui euidenter in omnibus animantibus conſpicitur. nam inciſis capitis oſſibus videmus motum edi,dum ſiletur, pulſantem eodem rhythmo quo & arteriæ & cor pulſant:dum clamatur verò exeri & exufflari totum cerebrum:id quod mihi videtur contingere propter nimium calorem vocis elatione accenſum,& propter materias ad ſuperna detruſas. Ergo cerebrum cordis curam gerit,ſed pri⁹ ſibi ipſum prouidet, quum pulmonē cauſa cordis deducat,& ſuos vētriculos cauſa ſui ipſius aperiat: quibus ſanè vētriculis aerē ex narib⁹ trahit: ex thorace verò,ex arteria aſpera, & faucibus, quē etiam aer extrinſec⁹ neceſſariò conſequitur:quibus quidem fit rebus vt à nobis inuentum ſit,& reſpirationem cerebri,& odorum inſtrumentum eſſe cerebri ventriculos,& præſertim eorum fines inferiores,qui vicini ſunt iis oſſibus quæ colo ſimilia nominantur.

De auribus, Cap. VII.

INſtrumentum ſenſus auditus eſt eiuſmodi vt in ipſo primùm meatus qui eſt in oſſe lapidoſo, inuolucrum habeat,nequid eorū quæ extrinſecus incidunt, ei noceat. poſtea verò quemadmodum ſuperciliorum pilos ſupra oculos natura conſtituit,qui prius ſiquid à capite in ipſos deflueret,exciperent, eodem modo voluit aures auditui præponere,quæ non ſolùm prohiberēt, ſed aliquid etiam afferre ſimul poſſent.

De lingua,déque iis quæ ei ſunt adnata, Cap. VIII.

Hoc caput fortaſſe ſumptum eſt ex libro quem de uoce Galenus conſcripſit,qui nunc deſideratur:éſtque id tot mendis refertum ut elici uerus ſenſus non queat.

LInguæ continua ſunt ea quæ tota oris amplitudine ad fauces vſque continentur: íſque proceſſus & gulā & aſperam arteriam permeat, éſtque continuus cum iis omnibus quæ diximus,& communis linguæ, oris totius, epiglottidis,pharyngis,gulæ,ventriculi, laryngis, atque arteriæ. Cæterùm ea linguæ pars quæ in ore eſt, ſupernè quidem tota videtur:at infernè,non tota,ſed id ſolùm ex ea cernitur quod eſt extra vinculum quod ex tunica eius exteriore cum gena efficitur. quod ſanè vinculum ſæpenumero pluſquam par eſt extenſum, linguam multiplici motu cieri non ſinit:quocirca neceſſe eſt vt vinculum ipſum ſecemus,& linguam deligatione abſoluamus,vt diſ-
A ſoluta ad palatū & omnes obliquas oris partes extrudatur. Ad hoc autem vinculum vtrinque ex obliquis partibus ora vaſorum quæ ſaliuam excipientia dicuntur,inuenies, in quæ deſcendere ſtylus poſſet.Initium ducunt hæc vaſa ab radice linguæ,vbi eiuſdem quoque glandulæ ſunt.exoriuntur enim ex eis forma arteriis perſimili, per quæ humor pituitoſus comportatus & linguam ipſam, & partes inferiores,& item obliquas, & denique omnes oris partes in orbem humectat:nam ſuperiores partes habēt meatus qui à cerebro deſcendunt, de quibus dicetur. Radix
B porrò omnibus ferme vicinis corporibus coniungitur: atque etiam id fit per tunicam quæ ei eſt cum toto ore cō munis,cuius beneficio cæteris omnibus quibus adnata eſt vnitur.Nunc verò linguam & ad diſſerendum, & ad dignotionem ſaporum eſſe accommodatam, inter omnes conſtat:eadem quoque ad mādēdū facere videtur,quū cibos quò quiſpiam voluerit conuoluat atque cōmutet.

De larynge & epiglottide, Cap. IX.

COrpus quod ſub gena inferiore in media primarum colli partium regione conſtitutum eſt, & propenſum in faciem videtur, cum omnes norunt,tum verò etiam
C larynga nominant: idque frangere pancratiaſtæ conantur, ſiquidem animalia eo fracto, quamprimum ſuffocantur, quum ob eam cauſam anguſtiſſimus tranſitus reſpirando aeri efficiatur. Larynx autem ex tribus magnis cartilaginibus conſtat,quarum maxima eſt anterior, quā etiam contingimus, extrinſecus quidem connexa, intus verò caua,ſcuto maximè ſimilis quod prælōgius ſit,quod θυρεὸν vocant:vnde huic cartilagini,ab huius ſcuti ſimilitudine nomen eſt impoſitum, vt thyreoides appelletur.
D Secunda verò cartilago quanto minor eſt hac, tanto eſt maior quàm tertia,in partibus quidem internis, quà ſtomachus eſt collocata:& quantum magna deficit vt in circulum perfectè feratur, hæc adiicit. Latera enim thyreoideos, quæ partes obliquas determinant,ſemper lateribus ſecundæ cartilaginis propinqua conſpicies, & totam partem infernam infernæ per muſculos coniunctam. Superior verò vtriuſq; cartilaginis pars ita ex aduerſo cōſtituta eſt,vt ſi duo ſcuta ſeſe lateribus ita contingentia animo coniicias, vt media quædam regio relinquatur. Quum
E verò quatuor ſint thyreoideos anguli, ex connexu quatuor linearum ipſum definientium, duo inferiores finib⁹ inferioribus humilium laterum labdoidis per vinculum nerueum & cartilagineum connectūtur: id verò fini ſuperiori primæ cartilaginis ſuperiacet, rectam & mediam ipſius lineam per ſpinæ rectitudinem habens, tum thyreoideos,tū lineæ quæ in linguæ partib⁹ infernis eſt: duo verò latera humilia ad ſuperiores primæ cartilaginis angulos extendens:quam cartilaginem ſiue thyreoidem,ſiue primam appelles,nihil intereſt.Articulantur autem in-
F ter ſe primæ cartilagines partibus obliquis: atque etiam ligamenta quædam membranoſa & neruea à prima ad ſecundam perueniunt. vbi verò minor,quæ intus eſt,ceſſat, duæ longæ cōuexitates ſuperiacent. inde autem incipit tertia cartilago, conuenientes exquiſitè illius eminentiis cauitates habens, adeò vt harum duarum cartilaginum coniunctio duplicem articulationem faciat.Secunda autem cartilago anguſtior eſt quàm baſis inferior:ex quo fit vt ora totius laryngis inferior, quæ arteriam aſperam attingit,amplior ſit orificio ſuperiore,quod in pharyngē de-
G finit.etenim & tertia cartilago in valde anguſtū ipſa quoque deſinit:cuius oram ſuperiorē arytænoidem plerique anatomici nominanr, quia hæc pars figuram gutturnionis afferat,quem aliqui ἀρυταίναι etiam appellant. huius quoque cartilaginis cauitas ad meatum ſpiritus conuerſa eſt,vt veluti fiſtula quædam fiat id quod ex iis tribus eſt conflatum, atque hanc quidem habet fabricam propria laryngis ſubſtantia.Tunica verò,quæ ipſi intus ſubſternitur,eſt communis & arteriæ & gulæ. Porro eius motū ex animalis voluntate pendere neceſſe fuit, ſiquidem futu-
H rus erat ad reſpirationes, expirationes, totius reſpirationis cohibitiones, affectiones, & voces accommodatus, quæ omnia ſatius erat à noſtra volūtate proficiſci. Cartilagines verò duplices habent articulationes & motus: alios, qui eas dilatāt & comprimant: alios, qui eaſdem

claudant atque aperiant.atque ad priorum motuum conſtitutionem primæ ad ſecundam facta eſt articulatio : ad ſecundorum verò,ſecundæ ad tertiam . ac de cartilaginibus hæc dicta ſint nobis.In ſpatio autem laryngis interno,per quod ſpiritus foras & intus fertur, corpus quoddã eſt poſitum quod neque ſubſtantia neque figura cuiquã eorum quæ in toto animali ſunt,ſimile eſt,ſed linguæ alicuius fiſtulæ eſt ſimile,ſi ſupernam infernámque eius partem intuearis : infernã dico,vbi arteria & larynx inter ſe connectuntur:ſupernam verò,ad orificium , quod à finibus arytænoideos cartilaginis & thyreoideos, qui ibi ſunt,efficitur,id quod adipatæ & membranoſæ ſubſtantiæ eſt. Cæterùm princeps & maximè præcipuum vocis inſtrumentum eſt:nam vt vocem edat animal , indiget omnino ea ſpiritus motione quæ ab infernis partibus repentè ſimul erumpat: indigétque nihilominus hac,etiam anguſtiore tranſitu qui in larynge eſt: non tamen ſimpliciter anguſtiore, ſed qui paulatim ex amplo ad anguſtius tendit,paulatimque ex anguſto amplificatur, vt in libris de voce fuit oſtenſum:id quod planè facit corpus id quo de agitur,quòd modò lingulam,& laryngis linguam voco.Cæterùm hoc corpus lingulæ nõ modò laryngi ad vocem neceſſarium eſt,ſed etiam ad ſpiritus cohibitionem, quam vocant.Ita autem nominant non ſolùm quum non reſpiramus,ſed quum prætèrquam quòd thoracem ex omni parte contrahimus,muſculos etiam omnes qui ad hypochondria & coſtas ſunt,vehementer intendimus: violentiſſima enim tunc exactio tum thoracis totius,tũ claudentium larynga muſculorum: hi nanque magna vi pulſo ſpiritui obſiſtunt,arytæneoidem cartilaginem claudẽtes.ad quam actionem non parum etiam prædictæ lingulæ natura conducit: nam ipſius particulæ tum dextræ tum ſiniſtræ in idem coeunt adeò vt ſibiipſæ exquiſitè incidant,& meatum occludant . Quòd ſi parum quidpiam apertum relinquatur,ne id quidem improuidum manet, quum natura foramen in vtraque lingulæ parte vnum fecerit,& foramini ipſi parte interna ventriculum non paruum appoſuerit:quumque aer vias amplas nactus in animal ingreditur,rurſúſque exit,nihil in ventrem propellitur. Obſtructo autem tranſitu, ibi aer obſtructus violenter pellitur in obliquum:ac foraminis lingulæ orificium aperit,quod labiis admotis claudebatur : impletis autem ſpiritu ventriculis qui in lingua laryngis ſunt, molem in ſpiritus meatum diffundi neceſſe eſt, & exquiſitè ipſum anguſtari,etiamſi parum antea apertum erat.Larynge verò ita diligenter occluſo vt ne ſpiritus quidẽ qui à thorace vi exprimittur,eum recludat,non eſt alia cauſa indagãda cur potus in pulmonem non feratur:natura enim prouidè laryngis orificio epiglottida veluti operculũ quoddam admouit, quæ quidem omni alio tempore quo reſpirant animantes,recta eſt : quum verò aliquid deglutit, ipſa laryngi accumbit . id enim quod tranſglutitur, ceu primùm eius radici incidens,poſtea verò dorſo inuectũ, inclinare ipſam cogit,& collabi. hàncque productionem natura eſt fabricata,non quò nihil prorſus incideret , ſed ne multum,néve affatim:nam modicum potionis in aſperam arteriam importatur in orbem circum eius tunicas expreſſum,non per mediam capacitatem iter faciens : tãtáque huius humoris eſt copia vt repentè ad pulmonem madefaciendum arripiatur. Sed quum larynx cartilagineus rotundúſque ex omni parte ſit, anguſtari ſtomachũ in trãſitu ciborum neceſſe eſt.Qui fit igitur vt ſtomachus non arctetur nobis tranſglutientibus? an aliter quàm vt cibus deorſum trahatur, larynx verò ſurſum recurrat ? ſiquidem ita eorum poſitio commutatur,vt ſtomachi initium ad aſperam arteriam ſit,larynx verò ſurſum ad fauces recurrat . Scire autem conuenit quomodo epiglottis in laryngis meatum à cibis compellitur, ita ab iis quæ euomũtur, cartilaginem arytænoidem:vergit enim & illa in laryngis capacitatem,vt impetu eorum quæ ſurſum feruntur è ſtomacho,dorſo ipſius incidens,totam cartilaginem in cedentem locum facilè conuertat.

De gurgulione, Cap. x.

GVrgulio ad vocis magnitudinem atque elegantiam facit: aer enim ingrediens ab ipſo prius inciditur &

A impetus ipſius vehementia frangitur , & ob id etiam vis frigoris retunditur.proinde nonnulli quibus ad baſin vſque fuerat amputatus, non modò noxam in voce perſpicuè ſenſerunt, verumetiam frigidiorem inſpirationem, ex quibus pleriq; pulmone aut thorace refrigerato perierunt.Quocirca non eſt temerè,neque vt forſ ferat præcidẽdus,ſed pars quædam baſis relinquenda eſt.cæterùm gurgulio non mediocriter confert,ne puluis, aut alia quæpiã natura generis eiuſdem in laryngem cadat.

De aſpera arteria, Cap. xi.

B PArticula quædã ſimplex in corpore animalis eſt, quæ aliarum omnium eſt duriſſima quidem,ſed ſolo oſſe eſt mollior,quam omnes propemodum medici cartilaginem vocauerunt:qua quidem cartilagine plurima,natura vſa ad aſperam arteriam conſtruendam,totam in exquiſitum circuli ambitum contorſit,vt eius pars conuexa, quã etiam tangimus,extrà promineat,intus verò caua ſit, pòſt autem in longitudine colli ſit continuata ſerie conſtituta,& toto eo ſpatio quod inter laryngem & pulmonem interiacet,interim referto, validis ligamentis membra-
C noſis eos connexuit,quæ oſtracis ſcarabeorum ſunt ſimillima.quæ verò eorum pars erat ſubiectum ſtomachũ contactura,eam non item cartilaginem fecit : ſed hac parte deeſt quidpiam ad circulum efficiendum, & vnaquæque cartilago figuram litteræ ſigma C refert.Communiter autem his ligamentis & aliis orbiculatis , & ipſis præterea cartilaginibus alia quædam tunica intrinſecus obtẽſa eſt, quæ planè rotunda eſt,& omnibus ſubſtrata, dẽſa illa quidem & conſtricta,ſed fibras in longitudine rectas habẽs, quam ſcio me antè commemoraſſe,cõtinuam eſſe ei quæ
D totiori & ſtomacho,ac toti ventriculo intrinſecus ſubſternitur.Atque etiam hæc omnia extrinſecus complectitur membrana quædam velut indumentum quoddam,& arteriæ totius amiculum.Hæc igitur natura eſt eius arteriæ quæ in collo ineſt,per quam inſpirant , & item expirant animalia,vocémque edũt atque efflãt.Vbi verò primùm claues prætergreſſa in thoracis amplitudinem peruenit, ibi diuiditur,& in omnem pulmonis partem fertur cum vaſculis quæ à corde oriuntur,in omnes eius lobos diſtributa. Et tamen non diſcedit à natura,quam parte ſuper-
E na obtinet:neque omnes eius ſoboles vlla in re diſſident, ſed ſimiliter omnes cartilagines multæ ſigma formam referentes,membranoſis ligamentis contentæ vſque ad extremos viſceris lobos cõſeruantur. Hoc ſolum vas in pulmone eſt exactè vacans ſanguine,quum animal ſecundũ naturam ſit affectum.at ſi ruptio aliqua , aut oris apertio, aut vaſis eroſio in pulmone contingat , tunc aliquid ſanguinis in hanc etiam arteriam effunditur,qui ſpiritui moleſtus eſt,eius vias occupãs:eodémque modo tuſſis habet iam animal infeſtũ,& ſanguis ſurſum per pharynga ad os
F fertur . Atque hanc quidem tunicam in tranſglutiendo maximè opitulari ſtomacho oſtendimus : in aſpera verò arteria etiam cartilaginibus parte interna ſubſterni,ipſáſque ſurſum,dum animal tranſglutit,cum larynge ad pharynga trahere modo ſimillimo quo inſtrumenta quæ ciconiæ dicuntur.talis quidem pulmonis arteriæ eſt natura quæ ex bronchiis conſtat:ſic enim appellare eius cartilagines medici conſueuerunt, quemadmodum & ipſam totam,bronchon:& caput,ſummam eius partem quæ etiã larynx nominatur.

G De ſuccingente,& thoracem interſepientibus membranis, Cap. xii.

MEmbrana ſuccingens eandem habet cum peritonæo ſubſtantiam, & eundem vſum omnibus ſpiritus inſtrumentis,non ſecus quàm illud cibi, præſtat. ſuccingens verò membrana vocatur, quia coſtas totas intrinſecus ſuccingit,éſtque araneæ modo prætenuis, & ex toto ſibi ſimiles coſtas ſuccingit:eſt etiam indumentum,veluti quædam tunica,omnium ſpiritus inſtrumentorum, & omnibus intra thoracẽ partibus obducitur, quemadmo-
H dum peritonæum his quæ infra ſeptum habentur,obtenditur.Atque etiã ab ipſa naſcuntur membranæ quæ thoracem intercipiũt,quæ per eius lõgitudinẽ supernè deorſũ ferũtur.tutò autẽ inſigũtur,parte quidẽ poſteriore ſpinæ vertebris,anteriore verò , medio oſſi pectoris : cuius

extrema ora inferna eſt cartilago,quæ ab enſis ſimilitudine xiphoides nominatur,quæ ad os ventriculi eſt:ſuperna verò, clauium compago. Membranarum verò prima & maxima vtilitas eſt, vt duos ventres thoracis efficiant, vt ſi fortè magno vulnere in alterutrā eius partem accepto, reſpirationis munus eius partis perierit,alter venter incolumis dimidium actionis conſeruet. Quamobrem à magnis vulneribus intrò in alterutram pulmonis partem penetrātibus, animal à dimidia parte vocis & reſpirationis repentè priuatur:voce autem ac reſpiratione omnino deſtituitur, ſi vterque venter fuerit confoſſus. Quum igitur hanc adeò magnam vtilitatem intercipientes thoracem membranæ mortalibus afferant, eiúſque potiſſimum rei cauſa extiterint, natura etiam abuſa eſt ad vtilitatem ex ipſis tanquam operimentis ac ligamentis, omnibus quæ thorace continentur inſtrumentis tribuendam: nam & arterias quæ in eo ſunt,& venas, & neruos, & œſophagum, & denique totū ipſum pulmonem toti thoraci colligant, & vndique obductæ contegunt.

De pulmone, Cap. XIII.

THoracis capacitatem impleuit pulmo vocis ac reſpirationis inſtrumentum,cuius motus initium à thorace exiſtit.vſus verò reſpirationis in animātibus cauſa cordis ineſt, tum quod ipſum aëris ſubſtantia indigeat, tum quòd feruido calore efferueſcens,refrigerium expetat.ipſum autem refrigerat inſpiratio, frigidam ei qualitatem affundens:expiratio verò,quod in ipſo feruet,& quaſi cōbuſtum ac fuliginoſum eſt, ex ipſo profundens. ex quo fit vt duplicem habeat motum,ex contrariis partibus cōflatum: attrahit enim dum dilatatur, inanitur verò dum contrahitur.quo loco mihi ſubit naturæ prouidentiā admirari:quum enim vocem in nobis eſſe ſatius eſſet, fieri verò ipſa ſine aëre nullo modo poſſet, quicquid otioſum alioqui atque inutile erat expirandū, id in materiam vocis conuertit:& cor non protinus per fauces externum aërem trahere voluit, ſed vtriuſque medium pulmonem, quaſi ſpiritus promptuarium quoddam locauit,qui ambabus ſimul actionibus ſeruire poſſet. Eius porrò talis eſt cōſtitutio. Venæ totius corporis ex vna peculiari tunica conſtant:nam exterior membrana ipſis nonnunquā adhæreſcens,vbi colligari quibuſdā,aut firmari,aut tegi debent, illuc ſolum accedit. arteriæ verò binæ peculiares ſunt tunicæ: exterior qualis venæ eſt, interior verò huius craſſitie fere quintupla:quin & durior quoque,& in tranſuerſas fibras diſſoluta. Exterior autem,quæ venis etiā ineſt, rectis fibris,& quibuſdam mediocriter obliquis, nullíſque tranſuerſis eſt contexta. Interior verò arteriæ tunica craſſa,duráque, ceu cutem quandam interna ſuperficie continet,telæ aranearū manifeſtò perſimilem,in magnis quidem arteriis perſpicuam,quam nonnulli tertiæ arteriæ tunicam ſtatuūt.quarta verò alia peculiaris ei nulla eſt, ſed veluti quibuſdam venis, ita etiam arteriis alicubi adhæreſcit,& circuntenditur membrana tenuis, quæ eas tegit,ſtabilit, & propinquis partibus connectit. Quales igitur toto corpore ſunt arteriæ,tale vas ex dextro cordis ſinu progrediens,in totum pulmonem diffunditur: quales autem venæ, tale ex ſiniſtro procedit: vt ex tribus vaſis pulmonem intertexentibus,quod à ſiniſtro cordis ventriculo oritur,arteria venoſa nominetur: quod verò ex dextro,vena arterioſa dicatur: tertium quod à pharynge proficiſcitur, aſpera arteria, ex cartilaginibus C literam referentibus conflata,nūcupetur. Quod verò orbiculatum eſt in cartilagine magnæ arteriæ, quæ in collo eſt, quæque caudicis rationem obtinet ad pulmonis arterias comparata,& in illis ipſis tanquam ramos quoſdam ex ſe mittit, in priore parte eſt collocatum. vbi verò cartilago deeſt ad circulum perficiendum, in poſterioribus partibus ſitum eſt:in collo quidem gulæ continuum,in pulmone verò ei venæ quam paulo antè arterioſam appellauimus. Vaſorū autem intercapedines à propria ſubſtantia pulmonis implentur, quam Eraſiſtratus parenchyma nominat. Porrò lobos pulmonis non impares numero eſſe,vt iecoris ſunt, ſed in omnibus animantibus, de quibus loquimur, duos in dextra eius parte haberi, duóſque in ſiniſtris, conſtat inter omnes.nec minus etiam inter omnes conuenit,ac ſi

A non inter omnes,ſaltem inter eos qui diligentius conſectiones adminiſtrant, in dextra thoracis parte quintum quendam lobum exiguum,veluti alterutrius ſobolem exiſtere,quem ſanè facillimè comperies ad venam cauam animum aduertens:ſiquidem illi ſubiacet, quà primùm in thoracem relicto ſepto incidit.nonnunquam etiam cauitatem quandam in eius ſuperficie clarè conſpicimus: cui vena,dum viuit adhuc animal,aſſirmatur: nam poſt obitum, pulmo ſemper collapſus & paruus apparet,non exigua ipſius &thoracis facta intercapedine,contra quàm viuo animali haberet. B Hunc verò lobum natura non vt reſpirandi inſtrumentum,ſed vt venæ cauæ molle aliquod ſtratum pararet,à ſepto tranſuerſo vſque ad cordis auriculam extendit. Iam verò pulmonis caro aëria, ſpiritúſque plena conſpicitur,planè indicans ſe ad aëris,vt iecoris caro ad cibi concoctionem,eſſe comparatam. Etenim conſentaneum eſt,non confertum, nec repentè aërem externum ſpiritus qui animali ineſt,fieri alimentum, ſed paulatim immutatum,quemadmodum etiam cibi, familiaremque innato ſpiritui qualitatem diuturniore tempore C recipere: huiúſque immutationis carnem pulmonis primum eſſe inſtrumentum, quemadmodū iecoris carnem cibi in ſanguinem mutationis cauſam eſſe oſtendimus. Cæterùm ſpiritus qui ab aſperis arteriis extrinſecus intrò trahitur,in pulmonis carne primùm conficitur,deinde in corde atque arteriis,& iis præſertim quæ plexu retiformi continentur: poſtremò verò ac perfectiſſimè in cerebri ventriculis,vbi vtique animalis exactè efficitur.

De Thymo, Cap. XIIII.

D ADenem maximum & molliſſimum, quem thymum vocant,natura partibus ſuperioribus medii pectoris oſſis, quod στέρνον vocatur, ſubiecit, cum vt ne venam cauam attingeret, tum etiam vt omnia eius germina quæ hoc ipſo in loco ſunt quamplurima, quà primùm emergunt,fulta ſtabilirentur. Vbicunque enim natura vas ſublime diuidit,ibi ſemper mediam glandulam quæ diuiſionem oppleat,interponit.

De Corde, Cap. XV.

COr caro eſt dura, quæ ægrè patitur,ex fibris multiplicibus conflata: E ipſumque in medio thoracis capacitate collocatum pulmones ambiunt,idque ſuis lobis ceu digitis quibuſdam in orbem amplectuntur. Motus autem eius indicat, quaſi in parte ſiniſtra potius ſit collocatum, duplici cauſa:primùm, quia in ea animalis parte ventriculus quo ſpiritus continetur, eſt ſitus: deinde, quia totum ad eam partem magis inclinat non enim vt baſis ipſius media exquiſitè eſt læuæ dextræque thoracis partis,ita etiam vertex, quoniam neque decliuis omnino à propria baſi ad finem inferiorem exporrectum eſt, ſed ad ſiniſtrā F regionem (vt diximus) deflectit. Cordis autem aures ad quādam aurium propriè nominatarū ſimilitudinem maiores noſtri vocauerunt.duo autem aurificia ſunt in vtroque vaſorum materiam inuehentium: in dextra quidem parte,quà vena in cordis ſinum inibi inſeritur: in ſiniſtra verò,quà venoſa arteria: quúmque has aures aperueris, tū ipſum cordis corpus apparebit,tum vtrunque ex dictis orificiis:deinde membranæ inſertioni ipſorum incumbentes,tres in ſinu dextro, duæ in ſiniſtro: quarum ſtructuræ figura ſimilis eſt telorū cuſpidi,ideóque triſulcas nonnulli anatomici eas vocauerunt. duo alia ſunt orificia vaſorū G materias educentiū,ex dextro quidem ventriculo in pulmonē,venæ arterioſæ:ex ſiniſtro verò in totum animātis corpus,grādis arteriæ. in quibus iterum tres membranas vtrinque ad literæ C ſimilitudinem factas conſpicies, extra cor tendentes, veluti triſulcas intrò. Cōmunis autem omnium ipſarum eſt vſus,vt materias retrocedere prohibeant. In pulmone autem natura tunicas vaſorum cōmutauit,nec fruſtra venam arterioſam, & arteriam venoſam eſt fabricata. vnumquodque enim alimēto ſibi ſimili nutritur. pulmonis autem corpus leue eſt,ac rarum,& velut è H ſpuma quadam ſanguinea cōcreta conflatum:ob eámque cauſam puto ſanguine, vaporoſo, & tenui indiguit, non autem, quomodo iecur, limoſo atque craſſo. Quocirca vaſa habet contraria, maximè quidem iis qui ſunt in

A perpetuò,ſed vt ſors tulerit. Cæterùm plerunque ab aliis omnibus liberatur atque ſeiungitur, præterquam ab his tribus,ventriculo,liene,& colo,quibus eſt perpetuò connexum.

De meſenterio, Cap. XXII.

MEſenterium quoque à peritonæo ortum habet:id etiam meſeræon appellant, vtroque nomine ab accidentibus eidem impoſito: vt menſenterium à ſitu, meſeræon verò à peculiari ſubſtantia nominetur. medium B enim inter inteſtina ſitum eſt,& omnes venas è iecore in ipſum deſcẽdẽtes vnàcũ vicinis arteriis & neruis in orbem complectitur,quemadmodum ſingula inteſtina.Ergo vbi vaſis & inteſtinis obtenditur,ſimplex eſt:vbi verò ipſis medium interiacet,non amplius indumẽti,ſed ligamenti vſum præbet:eſt enim duplex.

Pancreas, Cap. XXIII.

VEna à iecore deſcendens, mediáque inter ventriculum & inteſtina adducta, ſubiectis vertebris ſupergreditur,atque in eundem locum vadit ea quæ cum ipſa C in ramos, in totum meſeræon ſpargẽda eſt: itémque arteria & neruus qui cum arteria atque vena ſeſe per totum meſenterium diffundit,in hunc locum eſt perductus,quẽadmodum meatus excrementum bilioſum ex ea veſica quæ hepati inhæret vacuaturus.Quũ igitur oporteret venam,arteriam,neruum,& quartum cum eis vas bilem cõtinens in hunc locum à natura perduci, earum quoque diuiſionis principium ibidem conſiſtere neceſſe erat.Hic igitur locus magno præſidio indigebat, quò vaſa in ipſo diſtribuenda ac diſcindenda munirentur: quamobrem natura glanduloſum quoddam corpus fabricata, quod D πάγκρεας appellamus,ſubſtrauit, ac in orbẽ omnibus circundedit,diuiſionéſque repleuit, vt nihil ipſorum facilè findatur,aut ſine munitione ſit:ſed quum in molli,& mediocriter cedente corpore conquieſcãt, ſi motu cieantur, paulò vehementiora,illæſa, inconcuſſa, infractáque perpetuò cõſeruentur. Quinetiam robuſtas membranas tum priuatim ſingulis vaſis, tum communiter ipſis omnibus circumpoſuit,ea veſtientes ac iungentes non modò cum glandula, ſed præter eam, in primis ac maximè ſubiectis corporibus quæ ad ſpinam ſunt poſita:poſt illa autem, cũ E aliis etiam omnibus inſtrumentis circunfuſis.

De ſepto tranſuerſo, Cap. XXIIII.

VNus eſt thoracis muſculus nõ viliſſimus,quem phrenas,aut diaphragma, *id eſt ſeptum tranſuerſum*, nominant. medium verò in phrenibus eſt muſculus,qui intendinem latum ex omni parte à carnoſis comprehenſum definit. ex vtraque enim parte inferiore & ſuperiore tenuis membrana obhæreſcit, & à membranis hiſce thorax intercipitur.Duo autem ſunt ſepti tranſuerſi foramina,alterum quà vertebris via exhibetur, ſtomacho & magnæ F arteriæ præparatum: alterum verò minus, cauam venam ſupernis animalis partibus ſanguinem deriuantem excipit,& magna cum ſecuritate tranſmittit:ei enim nexu ferè indiſſolubili cohæret,& membranã ſimul quæ in dextra thoracis habetur, emittit. porrò ventriculi orificium propter ſeptum tranſuerſum eſt poſitum:non tamen validè connexũ,veluti vena caua ſpectatur,ſed eſt laxis membranis interceptum.

De iecore, Cap. XXV.

G IEcur in cũctis hominibus nec magnitudine,nec fibrarum numero ſimile ſpectatur:déque eo diligentiſſimè ſcribens Herophilus,hæc memoriæ commendauit,Iecur humanum perquam magnum eſt, & maius quàm ſit iecur quorundam aliorum animalium, quæ eiuſdem cum homine magnitudinis ſunt: & quà ſeptum tranſuerſum attingit,gibbum eſt atque læue:quà verò ventriculum,ſimum eſt & inæquale.Aſſimilatur autem cuidam rupium interuallo, quà etiam fœtibus ex vmbilico vena in ipſam H innaſcitur:non tamen in omnibus eſt ſimile,ſed & latudine,& longitudine,& craſſitudine,& altitudine,& fibrarũ numero, & inæqualitate ex parte anteriore, quà craſſiſſimum eſt,& ſummitate orbiculata: quà extenuatur, inuicem diuerſum eſt. Etenim in quibuſdam fibras nõ habet, ſed totum rotundum,& minus rectũ:in quibuſdam duas, in aliis plures, in multis verò etiam quatuor. atque hæc quidem Herophilus rectè: præterea iecur ſiniſtram occupare partem in paucis hominibus,non autem in paucis aliis animalibus,idem verè conſcripſit. Hoc autem viſcus venas à meſenterio ad concauam ipſius partem pertinentes excipit:huncque locum in quem venæ omnes colligũtur,portas iecoris vocant: vbi etiam inuenies maximum venæ os. A portis verò in ſingulas fibras, quotquot fuerint,venam vnam magnam porrigi cõperies,qua in multas exiles diffuſa,quantum vaſa interiacent, totum eſt carne viſceris repletum. Eam Eraſiſtratus parenchyma nominat. Cæterùm vniuſcuiuſque iecoris venæ tunica admodum tenuis eſt, qualis nulla alia in toto animanti. ſtatim verò,ſi accuratè locum ad portas ſitum intuebere, meatũ ex veſica fel excipienti conſpicies ad inteſtinorum productionis initium peruenientem non multo inferius quàm pylorꝰ habetur, vt bilis ſeparetur. Præterea exiguũ quandoque de ſe ramum ſupra pylorum emittit: quinetiã neruum admodum paruum vnà cum vena ad viſcus ferri conſpicies in membranam extrinſecus ambientem delatum, præterquàm quòd profundius cum ea diffinditur, ne viſcus omnino ſenſus expers eſſet. Caro autem iecoris, quæ eſt primum ipſius corpus, primum ſanguinis gignendi inſtrumentum eſt:quapropter & venis quæ ad vẽtriculum & vniuerſa inteſtina perueniũt, facultas efficiendi ſanguinis ineſt, qua ſuccum qui ex cibis diſtribuitur, priuſquàm is ad iecur perueniat, in ſanguinem permutare aptæ ſunt. Coniunctum eſt iecur ventriculo inteſtiniſque omnibus per venas,& colligãtem ipſas tunicam: aliis verò proximis corporibus per tunicam ea contegentem, quæ originem à peritonæo ducit,vt ita omnibus internis coniungeretur:ſiquidem omnia tunica hac obuoluuntur: magno præterea vinculo cum ſepto tranſuerſo, aliiſque membranoſis & paruis quibuſdam connexum ſpuriis coſtis fecit. Verùm id vinculum quo ſepto tranſuerſo coniungi dictum eſt,ipſum quoque eſt corporis ſubſtãtia peritonæo ſimile,quippe quod ortũ habeat ex tunica ipſum iecur ambiente,& ea quæ ſeptum trãſuerſum infernè ſuccingit.Copulatur enim iecur non ſolùm ſepto tranſuerſo ibi, ſed etiam cordi per ſeptum tranſuerſum: nam venæ cauæ ad cor aſcendentis per ſeptum tranſuerſum,vt quod in medio vtriuſque viſceris eſt, vinculum vnum durum & craſſum natura præparauit,quod & venæ indumẽtum, & commune ligamentum ad ſeptum tranſuerſum tum venæ tum toti viſceri eſſet.

De Liene, Cap. XXVI.

LIen inſtrumentum eſt quod purgat limoſos & melancholicos ſuccos qui in iecore gignuntur: hos enim attrahit per vas venoſum tanquam per gulam quandam: attractos autem non protinus in ventriculum excernit, ſed ipſe prius per multum otium eoſdem conficit atque commutat. Quicquid igitur eorum in ſuccum huic viſceri maximè accommodatum fuerit tranſlatum, id ſpleni fit alimentum:quod autem ab ea confectione quæ in liene fit exciderit, neque in ſanguinis tenuis atque vtilis ſpeciem tranſmutari potuerit,omninóque fuerit ad nutriendum inutile,hoc ad ventriculum per aliam quandam venoſam gulam lien eructat,vtilitatem ipſum quoque non mediocrem præſtans.Propriũ autem lienis corpus, quod parenchyma à quibuſdam dicitur,rarum admodum & laxum eſt,inſtar ſpongiæ cuiuſdam, vt ſuccos craſſos facilè trahat & excipiat. Lien in ſiniſtris eſt ſitus:ſempérque conuerſa ſunt eius ſima ad dexteram ad iecur & vẽtriculum: gibba videlicet ſimis opponuntur.

De renibus, Cap. XXVII.

DExter ren in omnibus animalibus eminet elatior. is nonnunquam magnam iecoris fibram cõtingit: ſiniſter autem eſt inferior. à ſpinæ autem vaſis, vena inquam & arteria, inferuntur in renes non exiguæ magnitudinis vaſa: inſuper verò concaua in ſeſe conuerſa habent, gibba verò ad animantis latera aduerſa. ſinum tamen renis perſpicuè cernes corpore quodam membranoſo circircundatũ,qui in aliqua ipſius parte non procul à vaſorũ

inſertione aliud quoddam corpus habeat concauum &
oblongum. Nominatur autem meatus vrinarius,qui re-
nem veſicæ committit: huiúſque meatus os ſenſui patet,
licet non adeò grande animal fuerit.Porro hic meatus v-
nica peculiari tunica obductus eſt, ſicut alia omnia quæ-
cunque peritonæo ſuſpenſa ſunt. Cæterùm vrinæ à ſan-
guine ſeparantur,renibus vrinam attrahentibus, indéque
ad veſicam per vreteres tranſmittentibus: quæ poſtea in-
de excernuntur eo tempore quo analogiſmus iubet.Iam
verò neruum habent renes,quantum lien, iecur & veſica
quæ fellis capax nominatur: hæc enim omnia neruos o-
mnino exiles recipiunt, in ſuis ipſorum tunicis extrinſe-
cus conſpicuos: naturáque ſenſus cuique tantum elargi-
ta eſt quantum par erat,vt à plantis ſeiungerentur,& par-
ticulæ animalis eſſent.

De Veſicis, Cap. xxxviii.

VEſicæ quæ vrinam excipit,neruos à ſpinali medulla,
qua parte os quod latum ſiue ſacrum vocant, ſi-
tum eſt, natura infixit: proximè nanque ipſam ea medul-
la fuit collocata: venas autem & arterias, à popinquis ipſi
vaſis,quà ſcilicet primùm arteriæ & venæ à magnis ſpinæ
incũbentibus crura ſubeunt.Alteri verò veſicæ quæ ad ie
cur ſita eſt, arteriã & neruum ab iis quæ in viſcus ipſum
inſeruntur,deducẽs,paruum vtrunque admodum, ac vix
conſpicuum, at ſenſibilem & perſpicuam venam ab iis
quæ ſunt ad portas producens,tria hæc omnia corpori ve
ſicæ vno in loco, ad id quod collum vocant, infixit.pari
quoque modo in veſicam aliam maiorem ad ipſum col-
lum vaſa ſex infixit,vtrinque videlicet tria.Cæterùm mo-
dus quo vreteres quidem in veſicam, in inteſtinum verò
meatus qui bilem continet, infigitur, admirationem o-
mnem excedit: nam obliquè in ipſa inditi, & intrò vſque
amplitudinem obliqui ac prælongi pertinentes, velut
membranam quandam eorum quæ intus ſunt,ſuccidunt,
quæ ab excrementorum intrò irrumpentium impetu e-
uertitur atque aperitur, reliquo verò omni tempore con-
cidit & contrahitur,aque ita firmum operculum meatui
efficitur,vt non ſolùm humoribus, ſed etiam flatibus re-
ditus ſit omnis interclusus.

De Vulua, Cap. xxix.

VVlua intra peritonæum ſita eſt, inter veſicam & re-
ctum inteſtinum,vt recto inteſtino toti fere incum-
bat:ad vmbelicum verò, qua parte fundum eius eſt, ma-
iore ex parte veſicam excedit: ad cunnum veſicæ col-
lo ſuperatur. Fœminarum veſica ad pubem colloca-
ta eſt, breuiorémque virili ceruicem & latiorem ha-
bet, quæ inter oſſa quæ pubis vocantur, in cunnum iux-
ta exteriorem ſuperiorémque eius finem pertingit, re-
ctum verò inteſtinum oſſi quod ſacrum appellatur, &
quibuſdam vertebris lumborum inſidet: ſinuatur e-
nim hac in parte intrinſecus ſpina dorſi, quocirca ex-
trinſecus gibba videtur. Vuluæ magnitudo in omni-
bus æqualis non eſt: multò enim minor enixæ eſt,maior
verò prægnantis.Eius verò quæ nunquam concepit,eſt e-
tiam multo minor: quod in ætatibus etiam iis quæ non-
dum venereorum annos attigerunt, vſu venit:nam alio-
qui iis quæ rebus veneris non vtuntur, minor ſemper eſ-
ſe conſueuit. atque eius quidem moderatam magnitudi-
nem deſcribere conabimur. Superiorem eius partem vte
rus,hoc eſt fundum,iuxta vmbilicũ, inferiorem ad cun-
num protendit. A loco autem vnde incipit ad cunni ter-
minum exteriorem, non æquale in omnibus eſt:plerun-
que tamen ſpatium moderatum eſt nouem aut decem di
gitorum. In latitudinem verò ad vtraque ilia ſuis corni-
bus exporrigitur.De finibus eius,quãtum ad profundum
pertinet, iam dictum eſt, veſicam & rectum inteſtinum
vuluam terminare,illã ſuprà,hoc infrà.Cunnus verò ea i-
nanitas eſt,quæ intra oſſa pubis penetrat, extrinſecus pel-
liculam quandam innatam habens, quæ virorum præpu-
putio proportione reſpondet. Vuluæ figura cum in reli-
quo corpore,tum præcipuè in eius fundo,veſicæ eſt ſimi-
lis:nam quatenus à lateribus proceſſus quoſdam mamillis
ſimiles ad vtraque ilia emittit,in eo à veſica differt:quo-
rum figuram Herophilus dimidiati globi reuolutioni aſ-
ſimilat.Diocles verò cornibus exorientibus,vnde κεραίας

A *hoc cornua*,nomine ἀπὸ τοῦ κέρατος,*id eſt à cornu*, deducto ap-
pellauit.

De pudendis, Cap. xxx.

COrpus neruoſum ex oſſibus quæ pubis dicuntur,exo-
riens,cauum ſimul, &ab omni humore vacuum ge-
nus pudendorum efficit. Quum verò hic neruus cauus
ſpiritu impletur, tum euenit vt in coitu membrum in-
tendatur. Idque non ſolius coitus cauſa(quod fortè quiſ-
piam exiſtimarit)tenditur,ſed quò meatu diducto & di-
recto ſemen quamlongiſſimè eiaculetur. Quamobrem
B in vtraque parte huius caui nerui natura duos muſculos
collocauit:quò meatus, ceu à manibus quibuſdam in v-
tranque partem diſtractus dilataretur,toto pudẽdo ſtabili
permanente.Futurum ſanè erat vt meatus latitudo huiuſ-
modi conſtructione conſeruaretur. Vtile autem eſt,dum
ſemen excernitur, meatum & latiſſimum & rectiſſimum
exquiſitè teneri, quò ſemen totum ſibiipſi continuum
confertim quàcelerrimè ad vuluæ ſinus perueniat.quùm
que veſica propè eſſet conſtituta, non erat melius ad ex-
C cernẽdum lotium, alium meatum efficere quàm eo quo
ſemẽ importaretur, ſimul vti. Iurè igitur & ipſius collum
totum perinæum occupauit,vt quod ſurſum ab ano, cui
primò incubabat,vſque ad pudendi exortum feratur. In
mulieribus verò quibus pudendũ non eſt prælongũ,cer-
uix veſicæ huiuſmodi exortum non habet,ſed pudẽdum
ipſum muliebre ano imminet:in finem verò eius ſuperio
rem collũ veſicæ deſinit,vnde lotium profunditur:quod
non magnopere inflexum eſſe oportuit vt in viris, neque
adeò longum. Cæterùm vt pharyngi gurgulio propugna-
D culum eſt,ita vteris,quam nympham vocant,quæ tegit ſi-
mul,& prohibet ne ceruicis orificium, quod ad muliebre
pudendum pertingit,refrigeretur.

Ex Sorano,de vulua & pudendo muliebri,
Cap. xxxi.

VVlua dicitur μήτρα & ὑστέρα & δελφύς. ac μήτρα qui-
dẽ, *hoc eſt matrix*, quia mater eſt fœtuũ qui ex ipſa
eduntur: vel quia eas quæ vuluam habẽt, matres efficiat:
vel,ex quorundã ſententia, quia cõſtitutum & definitum
tempus ad purgationes & partus habeat.ὑστέρα verò nomi-
natur, quòd omnium viſcerum ſit extrema: idque cum
E exquiſitè, tum verò latitudine. δελφὺς porrò nuncupa-
tur, quia ἀδελφοὺς, *hoc eſt fratres*, gignat. Sita eſt vulua in
coxendicum amplitudine intra veſicam & rectum in-
teſtinum: huic autem ſupraposita, veſicæ verò ſubiecta,
quandoque tota, quandoque eius pars,quandoque pro e-
ius magnitudine commutatur.Nam in infantibus minor
eſt quàm veſica: quocirca tota eſt veſicæ ſuppoſita.In vir
ginibus verò quæ ætatem florẽtem agunt,veſicæ eſt æqua
lis in iis partibus quæ ſupra ſunt ſitæ.quæ verò ætate pro-
F greſſæ, & venerem expertæ ſunt,ac multo magis quæ iam
pepererũt,in iis eſt maior, vt pleriſque ad finem coli in-
teſtini cõquieſcat. *Sed dum vterus geſtatur,videre licet
peritonæum in magnam molem elatum, itémque abdo-
men.Quod etiam ex eo fit quia tantus eſt fœtus vnà cum
ſuis tunicis,atque humoribus. Poſtquàm verò fœtus eſt in
lucem editus,contrahitur quidem vulua, ſed ita vt ſit ma
ior quàm ante partũ. Tunc igitur eſt maior quàm veſica,
ſed non tanto quantum ſub eam graditur: nam in parti-
bus anteriorib[9] ceruix veſicæ eſt palmo maior, finémque
habet vrinaculum, & tota in muliebrem ſinum porrigi-
tur: ab hyſtera verò antè ſeceſſit. In poſteriore verò par-
G te,ſupra veſicæ fundũ,vuluæ fundum eſt,vmbilico ſubie
ctum:ex quo fit vt veſicæ amplitudo collo matricis adhæ
reat,fundũ verò veſicæ. Cæterùm vulua cõnexa eſt tenui-
bus membranis partib[9] quibus ſubiecta eſt,veſicæ:iis verò
quæ ei ſubiiciuntur,recto inteſtino: à lateribus verò cõne
xa eſt iis quæ à coxendicibus & oſſe ſacro exoriũtur.Qui-
bus ſanè partibus ſimul vlceratis inflammatione quadam
retrahitur & retro cedit:iis verò reſolutis & laxatis,conci-
dit. Non eſt autem(vt quidam putauerunt)animal: loci ta
men ſenſum æquè ac alia eſt conſequuta: quamobrẽ à re-
H frigerantibus cõtrahitur,à rarefacientibus verò relaxatur.
Vuluæ figura in mulieribus non eſt circumuoluta, vt in
animalib[9] quæ ſunt rationis expertia: ſed eſt cucurbitulæ
qua medici vtuntur,adſimilis: rotundo enim & lato fine,

qui ad fundum eſt, incipiens,ad proportionem in angu-
ſtum oſcillum redigitur.oſcillum nanque appellant pri-
mam & prominentem eius partem:quod ſequitur,collum
dicitur:quod remanet,ceruix:horum cōcurſus, coles:quæ
vtrinque poſt colli anguſtiam dilatatæ primæ partes,hu-
meri hyſteræ:quæ poſt hæc ſita ſunt,latera:quod ſubiectū
eſt,baſis.tota regio,cōceptaculum,& venter,& ſinus.oſcil
lū verò in medio cūno eſt:collū enī à labris genitalis mu-
liebris cōſtringitur.ab iis verò ſeiūctū eſt os,in quibuſdā
magis,in quibuſdā minus,pro ætatis ratione.plerūque ve
rò in adultis,quinque aut ſex digitis.magis autē depromi-
tur ſub pariendi tempus, quū collum protenditur. Eſt ve-
rò eius etiam diuerſa magnitudo : quanquam in plurimis
ſecundum naturam tantum eſt, quantum externa ora am
plitudinis audiendi ſenſus patet.Dehiſcit etiam quibuſ-
dam temporibus,vt quū corporis commiſcendi libidine
ducitur,vt ſemen excipiat:& in purgationibus, vt ſangui
nem excernat:itémque in conceptionibus,pro ratione fœ
tus incrementi.in partu autem plurimùm dilatatur,ita vt
manum etiam totam intra ſe recipiat:ſuapte tamen natu-
ra delicatum & carnoſum eſt.Sed in iis quæ venereis re-
bus ad ſatietatem vtuntur,inanitati pulmonis,aut linguæ
mollitiei ſimile redditur:in iis verò quæ ſæpe concepe-
runt,calloſius efficitur, capiti polypi,aut ſummæ gutturis
parti,vt Herophilus ſcribit,perſimile.callum enim cōtra-
hit tum eorum quæ excernūtur,tum fœtuum exeuntium
attritu.Vulua ex maiore eius facultate neruoſa eſt:compo
nitur enim non ſolùm ex neruis,ſed etiam ex venis,carne
& arteriis:ex quibus,neruos à ſpinali mēbrana ad ſpinam
accipit : venæ autem & arteriæ à vena caua ſpinæ adhæ-
rente,itémque à craſſa arteria in eam deferuntur.nam à
vena caua duæ venæ diuaricantur : ab arteria verò craſſa,
duæ arteriæ:ex quibus vna vena vnaque arteria, ad vtrun
que renem ferūtur:deinde priuſquàm renibus committā-
tur,in duos ramos deſciſſæ, duobus quidem proceſſibus
in vtrunque renem inſeruntur,duobus autem vuluam cir
cumplectuntur:ita fit vt quatuor ſint vaſorum in eam in-
ſertiones,duo arteriarum, duóque venarū. Ex his ipſis in
vtrunque teſticulum vna vena vnáque arteria ſimul im-
plantatur : adnati enim extrinſecus ſunt teſtes prope cer-
uicem in vtroque latere ſinguli. Cōſtāt hi molli carne,&
glandoſa,& propria membrana conteguntur.figura vt in
viris,ſed oblongi ſunt,modicè ſimi, & rotundi, & ad ba-
ſim paululum dilatantur. Meatus verò ſeminis à vulua in
vtrunque teſtem procedit:[& * apparatibus adiunctus vſ-
que ad veſicam,]eius collo committitur.hinc videtur fœ
minarum ſemen ad gignendum non recipi,quia foras eſ
fundatur: qua de re dictum à nobis eſt in libro de ſemi-
ne.Nonnulli verò, inter quos etiam eſt Chius,volunt æ-
quales teſtium appendices, qui cremaſteres dicuntur,eis
committi,id quod nos propriis oculis intuiti in muliere,
cui inteſtina in ſcrotum deſcenderant,hiſtoriæ mandaui-
mus,in qua quū chirurgiam exerceremus, teſticulus antè
cecidit,laxatis videlicet vaſis ipſum continentibus & cir-
cundantibus,& cum eo cremaſter concidit. Tota autem
vulua ex duabus conſtat tunicis inter ſe ita formatis vt
chartarum villis ſint perſimiles:quarum exterior, neruo-
ſior,perfectior,durior, leuior,cādidiórque eſt:interior ve
rò carnoſior,hirſutior,mollior,& rubicundior: per totum
vaſis intertexta,ſed pluribus & notabilibus in fundo,quū
ibi ſemen agglutinetur , & inde purgatio progrediatur.
Duæ autem hæ tunicæ ſibi mutuo adhærent, membranis
gracilibus & neruis coiūctæ,ita vt ſæpenumero his pro-
tenſis vterus concidat, quū ſcilicet neruoſa tunica ſuo lo-
co maneat, interna verò inuerſa procidat. Eſt etiam hoc
commune, vt in ſterilibus vterus in fundo duo habeat a-
micula, vtplurimùm variis modis conduplicata:in iis ve
rò quæ pepererunt,tota extenditur,& rotunda efficitur.Iā
verò Diocles vult in vteri amplitudine & acetabula, vel
cirros, & cornua eſſe : qui proceſſus quidam mamillares
ſunt,lati quidem ad baſim,in ſummo verò minoribus ter
minis definiti:vtrique lateri à natura magna prouidentia
adiuncti,vt fœtus antè aſſueſcat papillas mammarum exu
gere.Sed qui ita ſentiunt,in diſſectionibus falſi ſunt : ne-
que enim acetabula comperiuntur,& omnino ſuperuaca-

A nea eſt de eis inſtituta oratio,vt in commentariis de egni
tura animalium eſt demonſtratum. Nunc verò minimè
exiſtimandum eſt,vterum principatum ad vitam obtine-
re:quia is non ſolùm procidit, ſed in quibuſdam etiam
præciditur,nec tamen mortem affert, vt Themiſo litera-
rum monimentis commendauit. Præterea in Gallia ſues
habitiores, & valentioris alimenti fieri aiunt,poſtquàm
vterus abſciſſus fuerit.Quū tamen vulua patitur , ſtoma-
chum & membranas per conſenſum pati conſtat.Eadem
habet cum mammis naturalem conſenſum quendam : ex
B quo fit vt quū florenti ætate vulua magna efficitur,mam
mæ quoque vno & eodem tēpore intumeſcant: ipſa quo
que ſemen perficit:mammæ verò ad fœtum alendum lac
parant: menſibus porrò procurrentibus lac euaneſcit:vbi
verò lac in māmis eſt,menſtruæ purgationes nullæ appa-
rent: quemadmodum etiam in iis quæ anus iam ſunt,con
tracta vulua mammæ itidem quodammodo areſiunt.ſi i-
tem fœtus patiatur,vbera quoque anguſtātur.Ex quo con-
ficitur,vt quū in prægnantibus mammas diuulſas & con-
tractas videamus , futurum abortum prædicamus.atque
huiuſmodi quidem eſt vuluæ natura.
C

De pudendo muliebri, Cap. XXXII.

MVliebre pudendum , ſinus etiā nominatur. mem-
brana eſt neruoſa,& modicè rotunda,inſtar inteſti-
ni: amplius tamen intus eſt,& foris anguſtius,in quo coi-
tus fieri conſueuerunt. eius porro interior pars collo ma-
tricis , quemadmodum etiam in viris , externa cunni la-
bris,inferior ano, eius latera carnoſis coxendicum parti-
bus,ſuperior denique veſicæ collo adnaſcitur : hoc enim
D (vt antè dixi)incides ſub ore vuluæ,& ſupernè cunno ad-
iunctum,in ſummo in vrinariū meatū inſeritur . apparet
ergo ſinum muliebrem colo veſicæ ſubiectum eſſe : ano
verò,& conſtrictiori,& ſummæ parti recti inteſtini ſuper-
ſtare. eius longitudo (vt ſuprà demonſtrauimus) eſt inæ-
qualis : idque non ſolùm habita ratione ætatum aut con-
cubitus, in quibus extenſum vteri collum , vt eſt etiā vi-
rilis coles, partem quandam ſinus occupat, ſed etiam na-
turæ ipſius : quippe quū nonnullæ collum habeant pro-
E penſius, nonnullæ verò admodum curtum aut mutilum:
plurimis verò earum quæ ad perfectam ætatem perue-
nerunt,ſex digitorum eſt: concidit tamen , anguſtiuſque
eſt in virginibus,amiculis occultatum coniunctis inter ſe
per vaſa,quæ productiones à vulua capiunt : quæ quidem
concubitu dolorem afferunt apertis ipſis amiculis. rum-
pūtur enim & ſanguis eò importatus de more excernitur.
Putare autem tenuem membranam quandā exortam eſ-
ſe quæ ſinum intercipiat, eámque in excretionibus rum-
pi,& dolorem afferre,aut citius purgationes *commoue-
F re,quúmque in corpus euaſerit, eum morbū gignere quē
ἄτρητον, hoc eſt quum genitalia cōcreta ſunt,nec foramē
vllum habent,falſum eſt. primùm enim ex diſſectione ni
hil tale inuenitur: præterea in virginibus deberet hæc
membrana aliquantulum ſpecillo reſiſtere,ſed ſpecillum
in profundum vſque ingreditur : tertiò ſi quū vitiantur,
hæc membrana rupta doloris eſt cauſa , neceſſe profectò
erat vt in virginibus antequàm vitiarentur, quū purga-
tiones apparerent,dolor quoque ſequeretur , in ipſa verò
excretione non item. Iam verò ſi mēbrana corporea red-
G dita morbum creat, quo genitalia coaleſcunt, opus eſſet
vt id perpetuò eodem modo inueniretur,quo cæteras par
tes ſuo quaſque certo & definito loco ſitas intuemur. at in
non perforatis mulieribus membrana hæc interſepiens
quandoque in partibus labrorum quæ in promptu ſunt,
inuenitur, quādoque verò in medio cunno quādoque in
medio ore vuluæ. Eiuſmodi ergo cunnus eſt. Quæ verò
extrinſecus videntur πτερυγώματα, hoc eſt, ambitus geni-
talis muliebris,tanquam labra ſinus adſtant:hæcque labra
craſſa ſunt,carnoſáque,& ad partes inferiores in vtrunque
H femur deſinunt,veluti inter ſe abſciſſa:ad ſuperiores verò
partes in eam quæ nympha vocatur,pertinent, quæ eſt ho
rum duorum labrorum initium.ſuapte verò natura eſt ca
runcula,veluti fœtus.Nympha autem appellatur,quia col
lo veſicæ ſubſultet. Vrinaculum verò nominatur quod

intus rugoſum,aſperum,cauúmque eſt. Porrò veſica viro A
rum diuerſa eſt à fœminarum veſica, ſiquidem illa maior
eſt, & collum habet flexuoſum: hæc verò cum minor eſt,
tum verò etiam rectum eius eſt collum.

Lyci,moderatum viri pudendum ad os vuluæ non peruenire,

Cap. XXXIII.

ANte vuluæ amplitudinem, eius collum & os eſt ſitum. eius ori cunnus adiacet,cuius tanta magnitudo eſt vt magnitudo priapi,qui maximus non ſit, ad ſemen in os vuluæ eiaculandum non ſufficiat,ſed quadam etiam agglutinatione opus eſſe videatur.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM

Liber viceſimusquintus.

Ex Rufi commentariis,de nominibus partium humani corporis, Cap. I.

QVemadmodum ſingulæ corporis huma
ni particulæ nominentur perdiſcere, ma
ximè eſt ad medicinalem artem neceſſa-
rium: maximæ autem corporis partes B
ſunt,caput, ceruix, thorax,manus,cruráque:thoracem verò non ſolùm eam partem
quæ à clauiculis ad hypochōdria pertinet,ſed etiam
id totum quod à clauiculis ad pudenda pertingit,appellamus.
Capuc verò dicimus quod capillis tegitur, & ſimul
etiam cum facie. Capillos habent pars anterior, ſinciput,qua corònalis ſutura ſita eſt, vbi coronæ capiti imponuntur:poſterior pars occiput nominatur. Latera ſincipitis,tempora appellantur:quod in medio capite eſt,vbi capilli maximè inuoluuntur, verticis vocabulo gaudet:ſub C
ſincipite frons eſt:iuxta tempora pillorum exortus,lanugo:crines verò,ii qui retro ad occiput ſunt, nūcupātur.vltima verò frontis ruga, epiſcenium: hirſutæ frontis partes,ſupercilia:eorum interuallum,meſophryon:poſtea naſus collocatus eſt, cuius extrema pars globulus, ſubiecta verò ſeptum nominatur.à globulo carnoſum illud quod in labia deſcēdit,columna.cauitates verò,myxoteres, *hoc eſt per quos mucus excernitur*. in vtraque naſi parte, vnde odoratus efficitur,pinnæ.ſpina verò,quæ has cauitates con D
tinet.cauitas ſub columna ſupra labrum,philtrum, *quaſi amatorium*, dicitur. totum id quod poſt naſum labri ſuperioris eſt,hyporinon, *hoc eſt ſub naſo*, vocatur. duo deinde ſunt labia, quorum extrema prolabia dicuntur: vbi committuntur, poſtomion. ſub ſuperciliis oculi poſiti ſunt:quæ oculos tegunt,palpebræ, vna ſuperior, inferior altera.nexus verò qui claudendo fiunt, tarſi: è palpebris exorti pili,cilia: tarſorum fines,anguli: quorum alter qui ad naſum eſt ſitus,magnus:alter qui tempori adiacet,minor vocatur.pupilla, aſpectus, & glena dicitur id quod in E
medio oculo eſt, per quod aſpicimus:alii verò aſpectum dicunt,quo cernimus:pupillam verò & glenā, imaginem in aſpectu eſſe volunt.quæ deinceps ſequuntur,nigra,cæſia,aut flaua,à calore nomen trahunt.circulus album contingens,iris dicitur:ſub oculis exorientia,hypopia:quibus ſubiacent eminentiæ quædam quæ malæ dicuntur, quibus erubeſcimus.poſt malas, maxillæ ſunt: quarum genæ deſinunt in acutā maxillæ inferioris partē:inde vſque ad labium inferius, quod rotundum eminénſque eſt,barba: F
hypion quod ſub barba eſt. carnoſam partē mentū voco,
alii leucaniam:quidam hoc mentum,leucaniam verò cauum iugulo proximum vocant.Aures vocantur eminentiæ quæ in vtraque temporum parte ad foramina ſunt exortæ.earum foramina meatus audiendi, quibus audimus:pendulæ partes & carnoſæ, fibræ: cartilagineæ & ſupremæ,pinnæ:helices,quæ inde ambitum attingūt:anthelices,quæ poſt helicem cauitatem in medio extollunt:cauum poſt anthelicem,concha.eminentiam oppoſitā conchæ iuxta fines temporis, hircum vocant: quod contra G
hunc eſt, craſſius anthelicis finis antitragus, *id eſt contra hircum*,dicitur. Os vocatur prima labiorum ſectio, & amplitudo quæ vſque ad fauces pertinet. in ore cum alia quædam ſunt,tum præcipuè dentes: quorum anteriores qui a ſecant,τμητικοὶ nominantur,ſuntque octo numero.hi deinde quatuor caninis dentibus cinguntur: vltra quos reliqui omnes viginti maxillares ſunt. horum intimi atque vltimi ſophroniſteres, *id eſt moderatores*, quaterni vocātur,quod eo tēpore quo moderati eſſe incipimus,exoriantur.carunculæ dentes continentes, gingiuæ: maxillarum colligatio,habena:menſæ,latæ molariū ſummitates.mortariola & præſepia, cauitates maxillarum,in quibus den-
B tes ſunt infixi. vnde lingua exoritur, radix appellatur.ceruix, id quod ſequitur.prælingua, pars anterior: paraſyra, quæ ab vtroque linguæ ſunt latere.hypogloſſis pars inferior,epigloſſis verò intimum gutturis operculum ad aſperam arteriam,ne deglutiendo quidpiam in pulmones delabatur.Quum ſpiritum ducimus, ſublimis epigloſſis attollitur,ne aëris tranſitus impediatur. quod orbiculatum in parte quæ ſupra linguam eſt, cœlum & palatum dicitur:inde ad partes internas pendens caruncula,columella nominatur: hanc alii gurgulionem, alii vuam vocant.ei
C ſubiectum eſt bronchi caput, tum collum.eius pars anterior bronchus & aſpera arteria:eminentia quæ in medio eſt,larynx:poſterior,ceruix, & occiput: clauiculis proximum cauum, iugulum,& anticardion, quaſi cardi oppoſitum vocant:hoc tendines exipiunt,quæ in humeros pertinent,epomidas,humeros verò brachii caput.Scapulæ verò lata oſſa ſunt dorſo incumbentia,eorum intermedia eminētia,ſpina.acromiū verò clauicularum & ſcapularum eſt copula. deinceps cataclides ſequūtur. ala verò eſt cauitas ſub humero, in quā ſæpe humerus laxatus cōcidit. bra
D chium cōſequitur: angulus articuli, cui reclinati incumbimus,ancon aut olecranon:deinde cubitus ſequitur:is in carpum deſinit:poſt quē metacarpiū eſt:tum vlna manus: hypothenar verò, quod ſub police eſt:quod excipit vola, manus.Ex digitis vnus pollex dicitur,ſeiunctúſq; eſt à cæteris:alter qui primus aliorum quatuor eſt,index: tertius medius,quartus annularis, quintus paruus appellatur.horum verò oſſa ſcuticulæ aut phalanges vocantur. eorum inflexus condyli dicuntur:quorum primi procondyli:qui conſequuntur,metacondyli nūcupantur. vnguium initia
E radices vnguium vocant:fines digitorum,acinos aut vertices.thenar, ſpacium quod inter indicem pollicémque eſt.totum enim hunc locum Hippocrates nominaſſe thenar, *hoc eſt uolam*, videtur. & clauiculis quod antè eſt, pectus,& os pectoris,retro verò dorſum. à ceruice, qua metaphrenum eſt, lumbi extrema ſpinæ ora.carnoſæ in pectore eminentiæ, mammæ: earum extrema,papillæ. latus id totū quod ſub ala eſt, oſſa coſtæ & ſpathæ.earū primæ ſe mutuò cōtingunt,in oſſis pectoris extremo,vbi cor eſt:
F tum ſeptum tranſuerſum,alii præcordium,alii cor vocāt. ex quo eſt os ventriculi. ſpatia inter coſtas, intercoſtalia vocantur.ſpuriæ coſtæ,quæ ſeſe non tangunt.earum extremitates,cartaligines.muſculoſæ partes ſub cartilaginibus ſitæ, hypochondria.tum aluus quæ venter dicitur.quod in medio eſt,epigaſtrium.cutis ventri impoſita eſt.media eius cauitas,vmbilicus.cutis vmbilico circundata,vetula, quæ inde nomen inuenit quòd corrugata ſenectutem ſignificet. ſub vmbilico abdomen eſt, & aqualiculus. huic continua pars ad pudendum vſque,pecten, aut pubes no-
G minatur. Ex genitalibus membris virilibus propendens pars,colis,& ſtema:quæ non pendet,hypoſtema, aut perinæum.colis extremitas eſt præputium. ſcrotum, in quo teſticuli ſunt.pars ſuperior,caput: inferior,fundum vocatur.pars ſcroti laxior, laccopedon eſt. In mulieribus quod ſuprà eſt,pecten:prima ſectio dicitur ſciſſura:muſculoſa in

medio caruncula,myrton,aut nympha : myrtochila verò, labia vtrinque conſtituta. Oſſa dorſi vertebræ ſunt . tota vertebrarum compago,ſpina:cuius inferior pars lumbus. ſpinæ terminus,os ſacrum,quod alii hypoſpondylum vocant . huius vltimum os, coccyx,*id eſt cuculus*, nominatur. Partes vtrinque lumbis adiectæ nates dicuntur: clunes verò,carnoſæ partes ſub lumbis ſunt,quæ ſedilia quoque nominantur.initia femorum,inguina: internæ partes,femina vocantur.quæ intermedia ſunt ad perinæum vſque,interfeminia. muſculi genibus inhærentes,epigunides:oſſa verò,patella,Hippocrates mylen vocat.genu articulus eſt quo femur cruri committitur.inflexio,poples dicitur.magnus muſculus anterior cruris,ſura: vnde latus neruus exoriens ad calcem protenditur . oſſium cruris quod poſterius eſt,tibia:quod anterius,anticnemium.extrema pedũ, malleoli.tali verò non ritè vocantur:ſunt illi quidem, ſed tamen non apparent . pars poſtrema pedis , rotundáque, calx:quæ deinde ſequitur,cauum : conſequẽs verò pedion vocatur,cuius ſuperior pars tarſus. planta denique,totius pedis poſitura.digiti verò eiſdem nominibus quibus digiti manus,nuncupatur.

Ex Galeni libro de oſſibus, Cap. II.

TOta omnium corporis humani oſſium inter ſe coniunctorum compages ſceletos nominatur . eorum coniungendorum duplex eſt ratio , altera per articulum, altera per ſymphyſin.ac per articulum quidem oſſium cõpactio naturalis eſt : ſymphyſis verò eſt oſſium vnio naturalis . Vtrique autem definitioni additum eſt verbum naturalis , quoniam quæ de articulo deciderunt , quæque articulum ſunt præteruecta,cohærent quidem inter ſe,ſed non natura.in quo genere ſunt ea quoque quæ fracta callum obduxerunt.ſiquidem vniuntur , ſed non tamen natura.Cæterùm ceruices ſunt tenues oſſium proceſſus,& in craſſum, rotundúmque finem terminãtur,idque caput appelatur.at quum proceſſus in acutum finem deſinit , non iam amplius ceruix,ſed corone vel coronon nuncupatur. Ex cauitatibus quæ caput excipiunt,quæ altius deſcendit, cotyla : quæ in ſuperficie eſt , glena ab aliquibus vocatur. Oſſa autem tanquam fundamenta quædam ad vniuerſam corporis ſuſtãtiam ſubſtinẽdam ſubiiciuntur,& quaſi ſubſternuntur:ſiquidem in eis omnia adnaſcuntur,& ſtabiliuntur.ex iis quæ grandia ſunt , maximáſque cauitates habent,medullæ ſunt plena : parua autem, plenáque tota ſunt alia, cauitatẽ nullam habent quæ ſenſu dignoſcatur. Grandibus magna ex parte in extremo aliorum oſſium appendices adnaſcuntur : vt brachio ſuperius , cubito inferius:radio verò ac femori,& cruri,ac ſuræ ab vtraque parte.maxillæ verò inferiori medulla ineſt, ſed appẽdix non adnaſcitur. verùm eius finium alter qui inferior eſt,per ſymphyſin, *hoc eſt coalitum*,vnitur:ſuperior in duos proceſſus, in coronem ac ceruicem tantùm deſinit.Differt autẽ ἀπόφυσις, *hoc eſt proceſſus*, τῆ ἐπιφύσεως, *id eſt ab appendice*,quia epiphyſis eſt vnio oſſis cum alio , apophyſis verò eſt totius oſſis pars.

De oſſibus capitis, Cap. III.

OS capitis caluaria nominatur. naturalis verò figura capitis,eſt oblongæ ſphæræ potiſſimũ ſimilis:alia acuminata eſt:naturale autẽ caput anteriorem ac poſteriorem partem prominentiorẽ habet : tréſque habet ſuturas in ſe,duas tranſuerſas,quarum altera in occipite eſt , altera in ſincipite,tertia porrò à medio poſterioris per capitis longitudinem vſque ad mediam anteriorem extenditur. anteriorem verò coronalem nominant, quòd coronæ in ea præcipuè capitis parte collocentur. poſteriorem labdoidem,propter ſimilitudinem quam habet ad Λ literã,vocauerunt.harum trium ſuturarum figura literæ H eſt maximè ſimilis. Caluariæ igitur quæ figuram naturalem habent, ſuturæ ſunt huiuſmodi.At acuminatæ ſic cõſtitutæ ſunt.vbi poſterior eminentia perit , ibi etiam ſutura labdoides aboletur.vbi non eſt anterior , tum ne coronalis quidem: fitque vtraque remanentium ſuturarum figura T literæ ſimilis. harum autem eminentia quæ vtrinque eſt,deperdita,duæ ſuturæ quæ ſeruantur,ad rectos angulos decuſſantur ad X literæ figuram : altera nanque tranſuerſa per medium caput potiſſimum extenditur, altera verò à parte poſteriore per longitudinem in anteriorem fertur,quemadmodum in aliis omnibus caluariis conſpicitur:ſiquidem ea ſemper conſeruatur:at reliquæ cum totius capititis figura variantes intercidunt. Duæ præterea ab hac pari interuallo diſtantes lineæ, per capitis longitudinem à poſteriore in anteriorẽ partem tendunt . ſiunt hæ duobus oſſibus inter ſe cohærẽtibus,non per ſuturam, (ſicut quæ antè diximus)ſed quum os ſincipitis paulatim attenuatum in ſquamam deſcendẽs , in id os quod infra ab auribus aſcendit , ſubintrat. quãobrem quidã non abſolutè ſuturas has,ſed ſuturas lepidoeides à ſquamæ ſimilitudine,aut agglutinationes ſquamis ſimiles vocauerũt. à nobis verò clarioris doctrinæ cauſa ſuturæ ſquamis ſimiles ad aures nominẽtur,vt quinq; ſint propriæ capitis ſuturæ, labdoides,coronalis,quæ recta per lõgitudinẽ fertur, duæ æquè diſtãtes,quæ in oſſibus ſquamæ ſimilibus ſunt. Duæ quoque aliæ cõmunes ſunt ſuperiori maxillæ,& oſſi quod ambarum medium eſt. quod os aliquis inter oſſa capitis numerant:alii verò ſuperiori maxillæ attribuunt:ſitum enim eſt medium inter caput & maxillam ſuperiorem tanquam cuneus quidam. Huius igitur ſuturæ quicquid ſurſum ad coronalis finem fertur , id eſt commune cum capite: quicquid verò ex vtroque latere ad palatum deſcẽdit,id ſuperiorẽ maxillam diſterminat ab oſſe,quod à cunei ſimilitudine,qui σφὴν dicitur,ſphenoides appellatur:atque ita à nobis,vt clarior doctrina ſit,nominetur. Id os proceſſus quoſdam habet,qui ab alarum ſimilitudine pterigodes vocantur,vnà cum iis cauitatibus quæ eis ab vtroque latere adiacent.Alia autem ſutura capitis,quæ ipſum à ſuperiore maxilla diſcernit , ex cauis temporum initiũ ducit, atque inde ad oculorum ſedes progreditur, & per ipſos medios tendens,iuxta medium ſuperciliorum ſibiipſi coniungitur. Quæ quum ita habeant, totius capitis oſſa, ſphenoide excepto , ſex ſunt: duo ſincipitis, quibus communis eſt ea ſutura quæ rectà per longitudinem porrigitur:duo infrà ad vtrãque aurem: quintũ poſt hæc os occipitis:ſextum frontis eſt.Porrò ſincipitis oſſa quatuor habẽt latera:quæ ad vtrãque aurem, tria latera:quintum os capitis,quod occiput eſt,maximum omnium quæ ſunt in capite , foramen iuxta primam vertebram habet. Cæterùm ex his ſex quæ commemorauimus, oſſa ſincipitis ſunt rariſſima:dẽſiſſimum verò firmiſſimúmque occiput.inter hæc mediũ locum tenet os frontis. duo reliqua inferiora ſunt varia:eorum enim pars quædam lapidoſa, vt etiam reuera eſt,nominatur,idque protenſis labdoidos ſuturæ finibus terminatur.in hoc eſt proceſſus ſtyloides à columnæ ſimilitudine appellatus,quẽ nos ab acus aut ſtyli ſcriptorii forma belenoidẽ aut graphoidem vocamus: & in eodem meatus auditus continetur . altera deinceps eius pars iuxta eos exortus eſt, quorum alter maxillaris vocatur, alter oſſis iugalis eſt.tertia præterea pars eſt quæ à temporibus occupatur.

De oſſe iugali, Cap. IIII.

MVſculo temporis præpoſitum eſt os quod obliquã ſuturam habet in medio,ita vt omnis eius pars poſterior cum oſſe capitis quod ad aurem eſt, anterior cum extrema ſupercilii parte ad paruum oculi angulum continuetur.id verò os totum iugale nuncupatur.

De oſſibus maxillæ ſuperioris, Cap. V.

MAxillæ ſuperioris in vtraque parte & dextra & ſiniſtra,tria ſunt oſſa, quibus capiti adiungitur . eorum maximum eſt quod ad iugale eſt ſitum:nam & aliquid tẽporis,& ſupercilii,&ſedis oculorum,& totum paruum anguium in ſe complectitur,& ad eam vſque partem cui malo nomen eſt,procedit. deinceps ſitu ac magnitudine os in ipſo oculo habetur, quo nerui ad ſuperiorem maxillã tendentes continentur.omnium minimum ad magnum angulum oculi eſt locatum. His omnibus tribus in vtraque parte os notabilis magnitudinis ſubiacet : hæc enim pars malum dicitur, & dentium , præterquàm incidentium,alueoli.His item oſſibus quæ maxima ſunt, vt diximus ,duo alia parua adiacent , qua narium foramina ad palatum tẽdunt.quinetiam naſi oſſa duo ſunt: horum ora inferior exortum habet corporum cartilagineorũ atque

tenuium, quæ alæ vocantur. vnum os reſtat in fine maxillæ, in quo radices dentium incidentium, & alueoli continentur: id quod plerunque ſimplex videtur, quòd oſſa, ex quibus conſtat, exquiſitiſſimè committantur: quandoque tamen in ſceletis mirum in modum exiccatis ſutura manifeſtò conſpicitur, quæ illi directa eſt, quæ per totum palatum fertur.

De dentibus, Cap. VI.

Dentes ſedecim vtraque maxilla continet. ex his quaterni primi, qui vnicā radicem habent, inciſores nominantur: hi deinde caninis dentibus ex vtraque parte cinguntur. quorum vnica etiam eſt radix. vltra quos vtrinque maxillares quini ſunt, qui in ſuperiore maxilla ternis, in inferiore binis radicibus nituntur. præter eos qui in ſuperiore quaternis radicibꝰ fulti ſunt, & in inferiore tribus hærēt: ac præſertim duo omnium primi interiores, tertius autem perrarò ita inuenitur. quibuſdam verò non quini maxillares, ſed quaterni aut ſeni oriūtur. hos verò non ſolùm maxillares, ſed etiam molares vocant. omnes autem in ſuorum oſſium cauis infiguntur: nam oſſa eos continentia, phatnia dicuntur: caua autem quæ ſubeunt, bothrya nominantur. Ex oſſibus porrò dentes tātummodo modium cerebri neruorum ſunt participes, quamobrem ipſi ſoli perſpicuè ſentiunt.

De maxillæ inferioris oſſibus, Cap. VII.

Neque etiam inferioris maxillæ os ſimplex eſt, vt alicui fortaſſe videbitur: ſiquidē etiam coctum diſſoluitur in ſumma menti extremitate, vt ipſum coaluiſſe planè appareat. eius pars quæ quaſi ad caput protenditur, in duo extrema deſinit: quorum altero, quod acutum eſt, tendinem ex muſculo temporis deſcendentem recipit: altero verò articulatur capitis oſſi ſub eo exortu quem mamillarem vocant, atque ibi in paruulum ſinum rotundo quaſi tuberculo ſeſe inſerit.

De oſſe labdoide, Cap. VIII.

Os labdoides hac forma eſt præditum, vt media eius pars, quæ ad occiput eſt, collum & totum corpus in duas partes ſecet. ipſum verò os breui longitudine videbis: latitudinem verò altitudinémque ita habet exiguam, vt à partibus finis inferioris duo latera ad ſublimes angulos cartilaginis, quæ ſcuti formam præfert, obliqua vt nuper dicebam, procedant. ſuperior verò labdoidis oſſis terminus duo alia habet latera proceſſus mutuos facientia, infernis partibus tenuia, anguſta, orbiculata, craſſa inſtar acus, aut ſtyli ſcriptorii extremitatis. ſubſtantia verò horum laterum obliquorū, quæ ipſa quoque leuiter deorſum vergunt, eſt exquiſita membrana, & quoddam teres, vt nerui ſunt, ligamentum, quod ab extremo vtriuſque exoritur, finíſque ad proceſſus capitis ſtyli ſcriptorii ſimiles, qui ſimillimi ſunt ſublimibꝰ labdoideos lateribus, extenditur: ſiquidem eorum ſubſtantia ex cartilaginibus conſtat: eadémque figura in omnibus excernitur. Sed exortus ſtyli ſcriptorii ſimilis minor eſt, quàm laterum labdoidis oſſis longitudo.

De ſpina, Cap. IX.

Totius ſpinæ vertebræ ſunt quatuor & viginti. ſi verò plures aut pauciores fuerint, id præter naturam erit, vt etiam ſunt acuminata capita. eorum compago omnis in collum, dorſum, lumbos, & os ſacrū diuiditur. collum capiti annectitur, collo deinceps dorſum, quod tanta longitudine eſt quāta eſt etiam thorax. quod reliquum ſubeſt, lumborum nomine continetur: quorum pars vltima ſacro, aut (vt quibuſdam placet) lato oſſe finitur. Vertebræ aut ad collum, aut ceruicem (ita enim etiam appellatur) ſeptem ſunt numero: ad dorſum duodecim, ad lumbos quinque. Ex colli vertebris primæ duæ inter ſe vndique articulantur: reliquarum verò quinque pars anterior vinculo conſtricta firmo coaleſcit: neque enim (vt quidam arbitrantur) per cartilaginem coaleſcunt, ſed ea tunica quæ geminas ſpinalis medullæ membranas extrinſecus complectitur, ſeſe in mediam ipſarum ſedem inſinuans, commune vtriſque vinculum efficitur. eodémque modo vertebræ omnes ſe habent, præter duas primas, vt diximus. Quūmque capitis duplex ſit motus, alter qui annuēdo abnuendóque fit, alter quo in latera caput mouetur, primum

A ſecundæ vertebræ proceſſus qui pyrenoides, *id eſt turbinatus*, dicitur, potiſſimum efficit: alterum verò primæ vertebræ ad capitis coronen articulatio, obliquæ ſcilicet partes & ipſius primæ vertebræ, & item capitis. Proceſſus autem pyrenoides accliuis eſt, & ab anterioribus ſecundæ vertebræ partibus initium ducens, valido quodam rotundóque ligamento capiti alligatur: eique prima vertebra locum in quo aptè & tutò innitatur, præbet. & ex eadem prima vertebra tranſuerſum quoddam ligamentum oritur, B quod ei intus obducitur. hanc nonnulli à dentis ſimilitudine odontoidem proceſſum vocant: Hippocrates verò totam vertebram aliquando dētem nominat. Sunt etiam in parte primæ vertebræ inferiore duæ cauitates, quas ab oculi ſinus ſimilitudine glenoidas vocant, ſimiles ſuperioribus: ſúntque non ab re maiores ſupernè, vt capiti articulatæ: infernè autem minores: quibus ſecūda vertebra obducta eſt. prima vertebra eſt latiſſima: ſecunda anguſtior validiórque eſt, atque ita deinceps cæteræ omnes. quanto enim ſpinalis medulla dum in neruis gignendis conſumitur, fit tenuior, tanto vertebrarum inferiorum foramina C minuūtur: quorum ſingula medullæ quam abiunt, craſſitudini reſpondent, id quod in omnibus vertebris eſt commune: quemadmodū trāſuerſorum quoque proceſſuum, eorúmque qui deorſum ſurſúmque verſum ſpectant, quibus inter ſe articulātur, communis eſt ratio.

De oſſe ſacro, Cap. X.

Hoc etiam os quà cum vertebra quæ ſuprà eſt poſita, articulatur, vertebris proportione reſpondet: nam decliues eius vertebræ proceſſus ab oſſe ſacro excipiuntur, ſicut ipſa recipit eos qui ſupra ſe ſunt ſiti: quinetiam eius ſpina eſt ſimilis ei, quam reliquæ itidem vertebræ habent. D ipſius autem proceſſus, qui ad latera pertinent, grandes latiq; ſunt: quibus in parte exteriore ſinus eſt quidam glenoides, in eumque oſſa ilium ingrediuntur. id os ex ex tribus particulis, tanquam ex propriis quibuſdam vertebris conſtat: quibus in extremis accedit quartum aliud os, quod coccyx dicitur. Hæc ſi coquendo diſſoluantur, eorum compages vertebrarum conſtructioni ſimilis videbitur.

De coccyge, id eſt cuculo oſſe, Cap. XI.

Ad imum ſacri oſſis alterū os eſt quod coccyx nomi- E natur, quod ex tribus propriis particulis eſt conflatum. ſunt tamen magis cartilaginoſæ, ac præſertim in extremo, quàm os ſacrum ſit.

De oſſibus thoracis, Cap. XII.

Os pectoris, coſtæ, & vertebræ ſpinæ dorſi, oſſa thoracis ſunt. coſtæ ab vtroque latere duodecim ſunt, ſicut etiam vertebræ: ſingulæ enim ſingulis articulantur. oſſa verò pectoris per ſynarthroſin inter ſe copulantur: eáque ſeptem ſunt numero, quot etiā coſtæ, quæ cum eo articu- F lātur. imò pectoris oſſi triāgula cartilago adnaſcitur. totá verò oſſis pectoris figura enſi eſt ſimilis: quamobrem xiphoides à nonnullis appellatur. quidam verò non totum, ſed eam tantùm cartilaginem quæ in imo eius eſt, ita nominant. coſtarum non vna ſimpléxque figura eſt: nam vbi vertebris articulatæ ſunt, in anteriora & inferiora pariter feruntur, atque ita multum progreſſæ, ad os pectoris protinus verſæ recurrunt: quamobrem quicquid cum pectoris oſſe committitur, non os eſt, ſed cartilago. quinque autem reliquæ coſtæ nothæ appellantur: eæ cum ſepto tranſ- G uerſo atque inter ſe connatæ, in exquiſitam cartilaginem deſinunt: poſtrema ab aliis tantùm in imo diſtinguitur, & reuera eſt ſpuria. longitudo verò neque his, neque aliis coſtis eſt eadem, ſed ſupernæ atque infernæ breuiores ſunt, mediæ longiores.

De oſſibus ſcapularum, Cap. XIII.

Scapulæ poſt thoracem ſunt ſitæ. eæ cum oſſe occipitis, & ſpinæ apice, & thoracis coſtis, & eo oſſe quod ante laryngem eſt, per muſculos copulantur. os verò ſcapulæ à H ſpina initium ducens, humile eſt, paulatímque augeſcit, donec ad acromii locum peruenerit, ibique cum iugulo connectitur. hanc compagem nonnulli anatomici acro-

mion vocant.alii præter hæc ambo quæ coniunguntur, A aiunt aliud tertium os eſſe, quod in hominibus tātùm inueniatur, quod cataclida & acromion appellant: ea verò parte ſcapularum oſſi proceſſus quidam ſubeſt, quem ſcapulæ ceruicem vocāt,iſque in extremo in acetabulū deſinēs, cum humeri capite articulatur.Eſt etiā huic oſſi alter exiguus acuiúſque in parte interiore proceſſus, qui quoniam anchoræ ſimilitudinem refert,ideo à nonnullis ancyroides nuncupatur:ab aliis verò coracoides,quia extrema eius pars,vt corniculæ roſtrum,exterius vergit.

De iugulis, Cap. XIIII.

IVgula ab vtraque parte ſupernè pectoralis oſſis extremitati articulantur:eáque fiſtuloſa ſunt,& figura craſſitudine inæquali.

De manu & brachio, Cap. XV.

MAnus in tres maximas partes diuiditur,in brachiū, cubitum,& eam quæ extrema manus appellatur. ergo brachii os, excepto femore, eſt omniū maxim , eſtque vtrinque ſupra infráque articulatum.nam ad humerum habet caput grādiuſculū paruæ ceruici aduatū.In eo iuxta partem anteriorem ſinus quidam eſt, cuidam quaſi latæ ſciſſuræ ſimilis, qui totum caput in duo quaſi tubercula bipartitò diuidit. pars inferior in tubercula inæqualia deſinit , quorum ei quod extrinſecus eſt,radii capitulum articulatur:cum eo verò quod interna in parte eſt,nullum os penitus committitur. Rotūdum autem brachium eſt, non rectum tamen,& vndique ſimile, ſed in anteriore exterioréque parte gibbum, poſteriore verò & interna,ſimum.

De cubito, Cap. XVI.

ID totum quod inter brachium & carpū ſitum eſt,cuiuſque etiam partis os maius, cubitus appellatur: iſque alteri ſubeſt oſſi quod radium nominant.huius autem extrema pars ſuperior leniter caua exterius brachii tuberculum complectitur.huius autem articulationis id munus eſt vt totam manum modò in pronū, modò in ſupinum adducat.Cubitus duarum coronarū proceſſus habet,quorum anterior eſt minor, alter maior:& ab iis cubiti ſinus ſigma literæ ſimilis circūdatur.in hunc ſinum orbita brachii,quæ trochleæ ſimilis inter eius tubercula eſt poſita, inſeritur. huius articulationis officium eſt vt totam manum extendat & incuruet.Cubitus verò infrà ſupráque validis copulis radio alligatur:media inter ſe omnino dehiſcunt. vterque ipſorum habet appendicem iuxta brachialis partes,in parte exteriore gibbam, interiore verò cauam.cubitus minimo digito,radius pollici reſpondet: brachiale nanque in eiuſmodi ſinum ſeſe inſinuat & articulatur.Ineſt etiam cubito ex abundantia quadam proceſſus,qui à columnæ ſimilitudine ſtyloides nominatur,qui brachiali itidē articulatur. huius munus eſt, brachiale in latera perducere,alterius in rectum:cuius opera ſummam manum extendimus atque inflectimus.

De brachiali, Cap. XVII.

BRachiale ex octo oſſibus duplici ordine diſtinctis conſtat. ea verò dura paruáque ſunt, nec medulloſa multiplicíſque figuræ. pars brachialis ſuperior ex tribus oſſibus eſt cōſtructa: quæ in rotundam quaſi formam redacta, cum cubito radióque articulatur: pars verò inferior quatuor ſuis oſſibus metacarpio articulatur. quintum denique iis brachialiis partibus inſidet quæ ad proceſſum ſtyloidem cubiti potiſſimum ſunt ſitæ.

De metacarpio & digitis, Cap. XVIII.

INter digitos & brachiale oſſa interiecta metacarpii vocabulo gaudent: metacarpion verò primæ digitorum phalangi (ſic enim oſſa digitorum nominantur, aliique ſcuticulas vocant) adnectitur, & coaleſcit.pollicis ſolum primùm internodiū à lateribus brachiali eſt articulatum: quare ſinguli digiti ex tribus oſſibus ſunt conflati, priore ſemper internodio in ſinum ſubſequētis ſubeunte.éſtque conſentaneum vt pollicem quoque ex tribus conſtrictum eſſe oſſibꝰ afferamus:primúmque eius internodium cum metacarpio non eſſe numerandum, quum ab vtraque parte articuletur. quod primis digitorum oſſibus accidit,oſſibus verò metacarpii non item. Quinque autem digitorum oſſa ſunt quindecim.at qui tertium pollicis os metacarpio adſcribunt,digitorum oſſa quatuordecim eſſe volunt,metacarpium verò ex quinque conſtare.

De oſſibus nomine vacantibus, Cap. XIX.

REctis ab vtroque latere magniſque lati oſſis proceſſibus duo quædam oſſa adiacent, quibus integris nullum eſt nomen impoſitum. ſuperiores eorum amplæ par- B tes,ilium oſſa:exteriores verò poſt femoris ingreſſum, inferioréſque, coxendicum: quæ inde in anteriora protenduntur, tenuéſque ſunt ac perforatæ, quæque inter ſe in extremo coaleſcunt,oſſa pubis nuncupantur. Vtrique autem coxendici prægrande acetabulum ineſt, quod cum femoris capite nexu validiſſimo coaleſcit.

De femore, Cap. XX.

FEmoris os maximum eſt eorum omnium quæ in animante ſunt: id vero ſuprà coxendici,infrà tibiæ articulatur. Totius autem femoris forma in parte anteriore C exterioréque gibba, poſteriore verò & interiore ſima eſt. Duos proceſſus habet,quos trochāteras vocant:minorem ſub ceruice,multo maiorē verò exteriorem,quem γλουτὸν *hoc eſt natem*,appellant.

De tibia, Cap. XXI.

TIbia vocatur tota pars cruris quæ inter genu & talum intercedit:eodémque nomine os grandius eiuſdem appellatur.tibia autem exteriore in parte ſita eſt, eique tantummodo femur articulatur.Os quod extrinſecus D eſt,ſura nominatur:quæ craſſitudine tibiæ mirum in modum cedit,nec ita protenditur vt genu attingat,ſed infra ſupráque tibiæ per ſynarthroſin annectitur: media verò inter ſe penitus dehiſcūt. Quicquid autem tibiæ in parte anteriore tenue & carnis eſt expers, ocrea dicitur.Imæ ab vtraque parte tibiæ & ſuræ partes maleolli dicuntur.qui gibbi rurſus,& omnino carnis expertes,extra alia prominent. hos plerique talos vocant: ſed errant vehementer: nam talus ſub his vtrinque continetur, & vndequaque contegitur,vt ne eum tangere quidem poſſis. Porrò mal- E leoli ſunt extremæ partes tibiæ ſuræque proceſſuum, gibbæ quidem in parte exteriore,vt etiam patet,interiore cauæ.

De patella, Cap. XXII.

AD tibiæ femoriſque articulationem os cartilaginoſum rotundúmque extrinſecus eſt,quod gibba & veluti tubercula ſubiectorum oſſium accommodatis ſinibus comprehendit:paulúmque intumeſcens eam amplitudinem quæ inter femur tibiámque eſt complectitur.hoc os à nonnullis patella,à nonullis verò mola nominatur.

F De oſſibus pedis, Cap. XXIII.

AB iis proceſſibus de quibus nuper dixi, qui in ima tibia ſuráque ſunt, talus comprehenditur. eius pars, quam πέτρωρον, *hoc eſt quatrionem*, vocant, ſurſum vergit. Huic ſubeſt os pedis maximum, quod calcem vocant: idque & rotūdas partes à talo recipit,& geminas eminentias,quas habet,in ſinum eius cōmodè inſerit. Ex partibus eius anterioribus, quæ è regione magni digiti ſita eſt, ipſius tali capiti ſubiacet,nec cum altero oſſe copulatur:eius verò extremitas,quæ minimo digito reſpondet, cum G eo oſſe quod à teſſeræ ſimilitudine cyboides vocatur, per ſynarthroſin cōnectitur.hoc autem poſitum eſt à parte exteriore iuxta ſcaphoides. ſed hoc quà cum talo articulatur,cauum eſt, cyboides verò gibbum. Deinceps ſequuntur tria oſſa parua,quæ inferiori ſcaphoidis parti per ſynarthroſin iunguntur: cum quibus etiam exteriore ex parte cyboides pariter exporrigitur. poſt autem hæc quatuor oſſa,tarſus pedis finitur.atque inde incipit plāta,quæ ex quinis oſſibus conſtruitur: quæ deinceps digiti pedis H excipiunt, qui ſinguli ex tribus internodiis, non ſecus quàm digiti manus, conſtant. pollice tamen excepto, qui ſolus inter eos ex duobus oſſibus eſt conflatus. Atque hæc quidem ſatis eſſe puto quæ de oſſibus ſciantur: nam ſiquod officulum alibi comperiatur,(vt in corde, aut aliud huius generis)minimè neceſſe eſt vt hoc loco à nobis exponatur.

De muſculis labiorum, Cap. XXIIII.

MVſculi labrorum qui ipſi etiam cuti exquiſitè permiſcētur, quatuor numero ſunt. ſupernè quidem vtrinque à malis obliqui duo deferuntur: infernè autem à ſumma maxilla, quà eſt id quod mentum vocāt, totidem ſunt, ibique in vtraque parte ſinguli collocati, alter à dextris, à ſiniſtris alter. ſi enim ambo ſuperiores tendantur, labrum ſuperius ſurſum trahitur: ſi alter duntaxat, verſum illum attrahitur. eadem inferiorum eſt ratio: nam ſi ambo tendātur, labrum interius infrà trahitur: ſi alter tātùm, ad illum attrahitur. Iā verò ſi villi exteriores extendātur, fit vt labra inuertantur, ab interioribus verò conuertantur, & in rugam contrahantur. ex quo cōficitur vt ab his quatuor muſculis octo motus, quatuor obliqui, & recti totidem edantur.

De muſculis ſub colli cute latentibus ac buccas mouentibus, Cap. XXV.

VT autem non ſolùm labia plurimùm diducerentur, ſed etiam motus buccarum perficerentur, latum tenuémque muſculum natura foris produxit, & vnum in vtraque parte collocauit: qui quū in buccas labráque deſināt, ab omnibus anatomicæ diſciplinæ peritis ſunt ignorati. initium enim ſumunt à ſpina quæ ad collum eſt ſita, totique cuti quæ circa collum eſt, in orbem ſubtendū tur. ii muſculi vnà cum labris quieſcente maxilla inferiore buccas mouent. Licet etiam ei qui velit, dentes inter ſe committendo ambas buccas in contrarias partes, ad latera colli diſtorquere: in quo eueniet vt ipſa etiā cutis tēdatur, & potiſſimum ad humeri caput, & extremum inibi clauiculæ, denique ad omnia colli latera. Præterea qui cōuellendi ſunt, in eis hi muſculi primi omnium intenduntur, & conuulſiones quæ caninæ dicuntur, ſunt horū præcipuè muſculorum affectiones. hæc autem pars, clarioris doctrinæ cauſa, muſculoſa dilatatio à nobis appelletur.

De naſi muſculis, Cap. XXVI.

MVſculos qui narium pinnas mouent, tales natura eſſe, pronunciare perſpicuè oportet, qualis eſt & latus muſculus quem nos inuenimus. nā & huic villi ſubter cutem cohæreſcunt, à quibus mouetur. ſunt autem admodū perexigui, & à malis ipſi quoque ſumunt initium, & vnus vtrinque in ſuam quiſque naſi pinnam inſeritur, ipſámq; aperit. ac naſus quidem à nullo muſculo contrahitur: veruntamen quum prædicti muſculi ceſſant ab actione, tūc medium ſtatum naſus acquirit. extra prædictā verò apertionē à nullo muſculo naſus adducitur, ſed in vehementioribus inſpirationibus pinnæ ſpiritus impetum ſequūtur. cæterùm naſus deorſum trahitur, labra ex appenſione conſequens.

De muſculoſa frōtis natura quæ ſub cute eſt, Cap. XXVII.

QVinetiam frontis cuti muſculoſa quædam natura tenuiſque ſubtenditur, quæ cum ea coaleſcit: quocirca tota frontis cutis, maxilla etiam quieſcente, mouetur.

De muſculis oculorum, Cap. XXVIII.

MVſculus qui ad baſim eſt, ſiue quis vnum, ſiue duplicem, ſiue etiam duos aut tres qui coaleſcant, eſſe dicat, ad firmandum oculum valet, vbi præſertim exiguum aliquod corpus directò cernere diligenter oporteat. Præterea verò conſtringit, munitque nerui mollis immiſſionem. Quòd ſi vnquam alicuius oculum prominentiorem vidiſti, ſi quidem cernit adhuc, & affectus ipſe abſque plaga accidit, ſcito hunc mollem neruū propter muſculi reſolutionem extenſum eſſe: ſin verò amplius non videt, iam ipſe itidem neruus affectus eſt. ſi verò propter vehementem percuſſionem prominere oculum contigerit, ſi quidem adhuc aſpicit, muſculus ipſe ſolus: ſi non, neruꝰ quoque eſt ruptus. Cæteri omnes qui oculum mouent, ſex numero ſunt: quorum quatuor, rectis motibus præſunt, duo reliqui totum orbem circumuertunt. ſed hi à maioris anguli partibus prodeuntes, ad minorem perueniunt. ex cæteris quatuor vnus ſurſum attollit, alter deorſum trahit, tertius naſo admouet, quartus foras verſus oculum extrahit.

De muſculis palpebras mouentibus, Cap. XXIX.

A SVB cute palpebras contegente membranæ tenues ſunt quæ muſculos etiam palpebram mouentes, qui parui planè ſūt, tegunt. Extenduntur autem ipſæ ab aponeuroſibus quæ in tarſum inſeruntur. porro alter muſculorum in maiore angulo oculi, apud naſum ad latera conſtitutus, ad tarſi partem dimidiam quæ illic eſt, peruenit: alter verò, obliquus & ipſe, ſed ad minorē angulum extēſus, ad reliquam tarſi partem dimidiam ſibi propinquam prorumpit. Quum igitur muſculus qui prius eſt dictus, agit partem palpebræ ſibi continuam quæ eſt ad naſum,
B deorſum trahit: quū verò alter, reliquam ſurſum trahit. ſi verò ambo vno tempore iuxta palpebram tendant, ſurſum quidem ea ipſius pars quæ ad minorem angulū eſt, trahetur: quæ verò ad minorem, deorſum. adeò vt oculus non magis clauſus ſit quàm apertus: eáque palpebra eſt quam καμπύλον, *hoc eſt reflexam*, Hippocrates appellauit, quā in morbis magni mali ſignum ſtatuit. Quinetiam hanc palpebræ euerſionem alibi ἴλλωσιν vocat: ſitque huiuſmodi affectio quum vterque muſculus conuellitur, & ſibi cō
C tinuam tarſi partē ad ſe trahit. ſi verò alter muſculus agat, & ad ſe palpebram trahat, alter verò prorſus quieſcat, aperiri tunc & claudi totam palpebram contingit. ſemper enim pars altera tarſi quæ mouetur, trahit ſecū & reliquā. ita ergo in ſuperiore palpebra res habet. inferior autem non eſt motus particeps, ſed eſt oculo ſemper adſtricta atque appreſſa, & ad vnguem circumplectens, & excremēta omnia facilè poteſt exprimere. Præſtantiſſimi autē anatomicorum naturæ artificium in palpebris inueniſſe & rectè expoſuiſſe mihi videntur, vt nunc diximus: quibus
D ego omninò aſſentirer, ſi mihi perſuadere poſſem, mē perſpicuè eum muſculum qui eſt ad maiorem angulum, conſpexiſſe: nunc autem neque illum apertè vnquā vidi; & id ægilopū chirurgica curatione non modò plerunq; abſcinditur, ſed totus etiam ille locus ſic aduritur vt ſquamæ à ſubiectis oſſibus abſcedant, quum interim motui palpebræ nullum impedimentum afferatur. ex quo fit vt animaduerſione indigere mihi videatur.

De muſculis maxillam inferiorem mouentibus, Cap. XXX.

QVatuor cōiugationes muſculorum inferiorem ma-
E xillam mouent. qui ſurſum eam tendunt, temporales vocantur, & qui intra os ſiti ſunt: qui verò ad latera adducunt, in buccis ſunt, quos maſticatores vocant, nomine eis ab vſu quem præſtant, impoſito. reliqui duo deorſum trahunt. ſed hi cum anguſti ſunt, tum etiam oblongi: & poſt infráque aures incipiunt, & per collum prorſum tendunt. deinde in idem mutuò, quà maxillæ inſeruntur, coeuntes, ipſam aperiunt quum tenduntur. hi ſoli inter omnes muſculos carnoſas habent ambas partes extremas: mediam verò, tēdinem exquiſitum. Ex tribus reliquis coniugatio
F nibꝰ quæ & validæ & magnæ ſunt, temporales ſinguli in extremas maxillæ cornices, & in ipſā maxillā pertingūt. ad cornicis verò exortum validis aponeuroſibus, quibus cum ſurſum maxillam trahunt, tum os ipſum claudunt, inſeruntur. quocirca hos muſculos quidam maſſeteres vocant. Maximè autem hi muſculi qui oculorum ſunt, vbi patiuntur, & conuulſiones, & febres, & caros, & deliria inuehere conſueuerunt, propterea quòd proximè principio neruorum oriuntur. Muſculi verò qui ore continentur, lateris concauiſque maxillæ inferioris partibus incumbunt. ad palatum verò aſcendunt inſerti cauis oſſibus quæ ini-
G bi ſunt, quæ ab exortibus qui ab alarum ſimilitudine pterygoides vocātur, ambiuntur. ibidem etiam validus quidam tendo eſt ſitus. Tota porrò horum muſculorum pars quæ vergit ad latera, cum temporalibus coaleſcit & eādē quā illi, actionē obeunt, inferiorē ſcilicet maxillam in parte interiore ſurſum trahentes. reliqui duo muſculi extrinſecus lōgitudini maxillæ inferioris inſidēt: prætervecti autē atq; inſerti, ad mādibulæ in maſticationibꝰ circū actionē à natura cōparati, carnoſam quoq; buccarū partē conſtituunt. Cōuenienter igitur hos muſculos maſticato-
H res nomināt: tametſi hæc etiā muſculis tēporalibꝰ nō minus conueniat appellatio: illi enim eam vnam actionem in maſticationibus tantùm obeunt, vt dētes inter ſe vehementer committant. ex quo conſequitur vt ſiquid inter

eos fuerit,id comminuatur.cibum præterea læuigari ac A
conteri à molaribus,quaſi molis,eſt maſticatorũ muſculo
rum actio:hi enim ipſi & cibos mutant, & qui à dentibus
exciderunt,rurſus eiſdẽ cõmiſſis adducũt denſi ac contra
cti, quum interim temporales muſculi nihil ad maſtica-
tionem conferunt. lingua verò non mediocriter ad hanc
actionem cõfert,vt quæ inſtar manus cuiuſdam cibos in
ore ſemper tranſfert ac voluit,quò pars omnis ipſorum
æquè conteratur.Extrinſecus verò vnus vtrinque maſtica
tor hic muſculus,vt alia quædam manus , linguæ adiutor
eſt comparatus.maximo autem ad eam rem ei adiumen- B
to ſunt fines buccarum inferiores qui cutacei ſunt , & ad
labia ſpectant,ad quos tenues ac lati muſculi perueniunt.

De muſculis qui à capite in ſcapulas inſe-
runtur, Cap. XXXI.

Ablata prima omnium muſculoſa latitudine, duo mu
ſculi ex oſſe capitis quod in occipite eſt,vtrinque v-
nus, à dextris alter,alter à ſiniſtris animalis partibus, ſeſe
contingentes,oriri conſpiciuntur. gracilis autem eorum
exortus eſt latúſque,per lineam tranſuerſam ad aures pro
cedens,ad vtranque tamen non peruenit,&eſt multò bre- C
uior.hinc prorumpentes duo muſculi,ſemper magis am-
plificantur,& tandem ſpinis ſcapularum vſque ad vtrun-
que humeri caput inſeruntur,& aliquid etiam clauicula-
rum comprehẽdunt.Hos autem muſculos ante diſſectio-
nem in gymnaſticis euidenter cernere poſſumus. fiunt e-
nim pleniſſimi,& totam ceruicem comprehendunt.Eorũ
munus eſt,vt ſcapulas ad caput trahant.Poſt diſſectum ho
rum muſculorum exortum, altera quædam muſculorum
exilium & longorum ſubiacet coniugatio,quæ tenuis qui
dem & lata in exortum eſt,ſed tamen dum progreditur, D
ſemper magis fit teres.longitudo eſt prædictis æqualis.Hi
nanque ex loco occipitis oſſis capitis incipiẽtes, in angu-
lum inferiorem baſis quæ ad ſcapulas eſt, inſeruntur.eo-
rum non eſt æqualis latitudo , ſed in aliquo multùm mi-
nuitur.Porro muſculus vterque ad finem tenuem tendi-
nem producit ad principium baſis ſcapularum , exquiſitè
teretem inſtar nerui: qui tendo ab interioribus partibus
prope baſim prouectus, & vſque ad eius dimidium pro-
greſſus,ita demum in ipſius baſis os inſeritur.Huius vtili-
tas eſt,baſim ſcapularũ è directo capitis extollere.at prio- E
res muſculi non ſolùm baſim,ſed totas etiam ſcapulas ſur
ſum tollunt.

De muſculis ſcapulas mouentibus,
Cap. XXXII.

Muſculi vtranque ſcapulam mouentes ſeptem nume
ro ſunt:duo ab occipite deorſum ferũtur, de quib⁹
ſuprà eſt dictum: tertius ex obliqua eminẽtia primæ ver-
tebræ exoritur:quartus ab oſſe laryngem continente: duo
alii exortum habent à ſpina dorſi: ſeptimus à lumbo in
articulationem inferiorem aſcendit maximus muſculus, F
cuius omnem naturam in ea libri parte exponam, in qua
de muſculis articulum humeri mouentibus agetur. exori
tur enim à prima vertebra,& in extremitatem ſpinæ ſca-
pularum,quà elatior eſt,apud humeri caput in tertiam fe
rè ipſius vniuerſæ partem inſeritur.Hic muſculus carno-
ſus eſt,miniméque latus,& ſcapulam in latera ad partes
colli adducit.qui verò ex oſſe laryngem continente exor-
tum habet,is in eam præcipuè altioris coſtæ ſcapularum
partem inſeritur,vbi eſt proceſſus illius initium qui ab
anchoræ ſimilitudine ancyroeides nominatur . anguſtus G
longúſque hic muſculus eſt , & ſcapulam ad anteriorem
colli partem verſus proprium principium abducit,quod
eſt commune muſculorum omnium. qui verò à coſtis &
à lumbo in humeri articulationem aſcendit , ac toti baſi
ſimíſque ſcapulæ partibus ad humiliorem coſtam adhæ-
ret,ex inferiore atque anteriore parte totam ſcapulam his
apprehenſionibus deorſum atque antrorſum in ſeipſum
trahit.Ex reliquis verò duobus muſculis , alter in ſuperfi-
cie ex omnibus thoracis vertebris exoriens, in partem i-
pſius ſpinæ inferiorem inſeritur.alter qui huic ſubiacet, H
tum ex ſeptem vertebris thoracis,tum verò etiã ex quin-
que ceruicis exoritur:inſeritur verò in totam cartilagino
ſam baſis partem: vterque autem ipſorum in ſcapulam re-
tro abducit:ſed is, de quo primo loco dixi , trahit etiam
deorſum : ſecundus veluti ad ceruicem ſurſum trahit . ſi
ambo ſimul tendantur,retro verſus ſpinam totam ſcapu-
lam ad ſeptem priores thoracis vertebras , quibus etiam
ipſi ſunt exporrecti,abducunt.

De muſculis caput mouentibus, Cap. XXXIII.

Capiti proprii motus, citra colli motum , breuiſſimi
duplicéſque inſunt:quemadmodum duplices quoque
articulationes habet: alteram qua ad latera circumuerti-
tur:alteram qua in anteriora annuit,in poſteriora renuit.
Capitis verò motus qui vnà cum ceruice eduntur,multò
plures ſunt de quibus paulo pòſt agetur copioſius: in præ-
ſentia verò de propriis eius muſculis loquar.Prædictæ igi
tur coniugationi gracilium muſculorum, quos ex occi-
pitis oſſe exorientes ſcapulam diximus ſurſum attollere,
ſuccedit altera quæ tranſuerſum carnoſúmque & latum
exortum habet vſque in aures pertinentem: cui etiam al-
tera coaleſcit, quæ principium à parte quæ ſub auribus
eſt,ducit.hæ per totum collum ad anteriorem partem o-
bliquè feruntur:atque in primo quidem exortu medio-
criter coaleſcunt,at in loco deinceps ſubſequenti magis
dehiſcunt:quamobrem nõnullis fortaſſe duo muſculi in
vtroque ceruicis latere,non vnus eſſe videbuntur.ambo-
rum verò & vſus & motus & villorum poſitura eſt ſimi-
lis:nam & eorum obliquus eſt motus & vſus, vt animalis
caput antrorſum circumagant. huius igitur coniugatio-
nis muſculi admodum magni ſunt,adeò vt etiã ante diſ-
ſectionem in hominibus,ac præſertim in gymnaſticis,per
ſpicuè internoſcãtur. Qui verò retro ex occipite exoriun-
tur,ſunt his multò minores,& numero quamplures.ac di-
cet quiſpiam eorum eſſe genera duo, quorũ alterum col-
lo & capiti commune ſit.alterum verò totius capitis pro-
prium.Quod verò colli capitiſque commune eſt,in octo
muſculos diuiditur:in vtroque ſpinæ latere quatuor:quo-
rum prima coniugatio latos in occipite exortus habens
deſcẽdẽdo anguſtatur,vt fiat vtriuſq; muſculi figura triã
gulo,cuius recti ſint anguli ſimilis.Hi ſanè muſculi ex v-
traque parte vnus tanquam plicæ quædam aliis ſuperia-
cent,quibus ſublatis,tres aliquando muſculorum coniu-
gationes euidenter apparent,plerunque verò duæ, quarũ
altera ſecundum ſpinam extenſa muſculos leniter latos
habet,qui obliqui ab oſſe occipitis ad ſpinæ latera ferun
tur:altera teretes,quum illi muſculi villos & partibus capi
tis quæ ad latera ſunt,vnde etiam exoriuntur, è contrariò
habeant in ſpinæ apicem tendentes.quos vbi ſubſtuleris
ſub aſpectum perſpicuè cadẽt ii qui ex capitis articulatio
ne naſcuntur,qui ex communi principio ad occipitis fi-
nem articulationem contingunt : quorum qui robuſtior
eſt,in poſteriorem proceſſum ſecundæ vertebræ , alter o-
bliquus in latera primæ porrigitur. tertius verò muſculus
hos ambos coniungit,à latere proceſſus primæ vertebræ
in poſteriorem ſecundæ pertingens . Inſeritur autem hic
muſcul⁹ in ipſius exortus latera.alius qui prius eſt dictus,
in ipſum proceſſus apicem,quam acantham vocant.Huic
alius muſculus paruus ſubiacet qui ex occipite prodiens
in primam vertebram pertinet . Horum octo muſculorũ
exiguorum quos poſtremo loco memorauimus,actio eſt
vt ſolum capitis articulum : eorum verò qui his incum-
bunt,totum collum vnà cum capite moueãt.Caput igitur
abnuendo rectà ſolùm muſculi mouent , qui in primam
ac ſecundam vertebram recti procedunt : cum parua au-
tem in latera inclinatione cæteri quatuor : quorum duo
à capite exorti leniterque obliqui in latera abducunt. cæ-
teri duo huic etiam motui adiumento ſunt: & eã obliquã
extẽſionẽ quæ ex muſculorũ ſibi oppoſitorũ,quos modò
diximus,motu facta fuerat in caput cũ partibus cõtinuis
primæ vertebræ ad naturalẽ ſitũ reducunt.Eſt autẽ perſpi
cuũ,ex vno tãtùm muſculo agẽte motiones obliquas effi
ci:ſi verò vterque vni⁹ cõiugationis muſculus agat,vnum
rectum motum reddi . ſimili quoque modo in muſculis
qui his incumbunt,totum collum occupantibus , obliqui
obliquum abnuendo mouẽt, recti verò rectum faciunt.
Duo præterea ex prioribus partibus muſculi ſunt , caput
vnà cum ceruice mouentes,robuſti & lõgi:hique ad quin
tã vſque thoracis vertebram progrediuntur,omnibus cer
uicis vertebris parte anteriore incũbentes , & ſtomacho

ſubiecti.horum exortus ab inferioribus capitis partibus exiſtit:iſque carnoſus eſt,eámque occupat regionem quæ capitis articulatione & inferiore labdoeidis ſuturæ fine continetur.Quum toti agunt hi muſculi,caput cum ceruice flectunt:quum verò ſuperior tantùm eorum pars, quæ à capite in primam & ſecundam vertebram inſeritur, ipſum ſolum caput annuendo mouet.hæcque pars quandoque propriam & perſpicuam deſcriptionẽ habet quæ poſterioribus paruis muſculis proportione reſpõdet.Sunt etiam ad latera circa articulum capitis aliæ duæ paruorũ muſculorum coniugationes,quarum altera primam vertebram capiti adnectit,altera ſecundam primæ cõiungit: eáque non ſemper eſt perſpicua.horum actio eſt vt ipſas ſolas primæ vertebræ articulationes ad latera annuendo moueant.Horum omnium paruorum muſculorum, qui articulationem capitis,tanquam chorus,ambientes coronant,alius aliam eſſe actionem ignorauit.

De muſculis aſperæ arteriæ,
Cap. XXXIIII.

ASperæ arteriæ proprii muſculi ſunt quatuor, à quibus arctatur & comprimitur,quum hi fuerint extenti:& os hyoeides,& larynx reuellitur.quorum maiores initium ſumũt ab inferiore rectæ lineæ oſſis hyoeidis termino:tum in totam arteriæ longitudinem porriguntur, & in os pectorale interius inſeruntur. Quandoque etiam hi duo muſculi tibi eſſe bifidi videbuntur. alii verò duo ex partibus,quæ ad latera ſunt ſcutiformis cartilaginis, & ex partibus eius inferioribus exorti,ad os pectorale terminãtur,& arteriam à lateribus comprehendunt.

De propriis laryngis muſculis,
Cap. XXXV.

IN anterioribus partibus eius cartilaginis quæ ſcuti formam præfert,duo muſculi ſunt, alter ad dextram, alter ad ſiniſtram conſtitutus. hi recti ad eius longitudinem incumbunt,atque ex humilioribus oſſis labdoeideos lateribus exoriuntur:hi ſurſum prorſúmque cartilaginem trahunt. Duo autem alii muſculi à finibus poſterioribus cartilaginis ſcuti formam referentis ſinguli vtrinque exorientes gulæ inſeruntur,ipſámque perinde vt conſtrictiores,comprehendunt: hi cartilaginem cogunt & contrahunt.Alii duo bifidi primæ & ſecundæ cartilaginis fines coniungunt & cogunt. poſt quos alii quatuor ex ſecunda cartilagine in tertiam ſe inſinuant, qui partim retrorſum partim in latera articulationem contrahunt, ſuperiorem laryngis extremitatem aperientes.hos ſequuntur alii duo qui priuſquam larynx apertus ſit,non apparent.hi cartilaginem ſcuti formã referentem arytænoeidi perpetuò cõiungunt:ei verò quæ vacat nomine,non perpetuò. habẽt autem hi muſculi actionem prædictorum quatuor actioni contrariam: diligenter enim ſtringunt vnà cum duobus bifidis inferiorem laryngis extremitatem. Iam verò ad baſim tertiæ cartilaginis muſculus eſt bifidus, aut duo coaleſcentes,qui cartilaginem cogunt,& laryngis partem eis proximam claudunt.

De propriis muſculis oſſis labdoeideos,quod
etiam hyoeides nominatur.
Cap. XXXVI.

DVo lati muſculi os hyoeides inferiori maxillæ coniũgunt, ex partibus quæ ſunt ad latera rectæ lineæ ipſius hyoeideos enati: atque in partes quæ ad latera ſunt inferioris maxillæ,poſt exortum muſculorum,qui maxillæ ſunt proprii inſeruntur.Alii duo muſculi in extremam maxillam mutuò coniuncti ſe inſinuant.horum principiũ eſt ſuperior extremitas oſſis labdoeideos: alii verò duo à radice oſſis quod à ſtyli ſcriptorii ſimilitudine graphoeides dicitur,incipiunt,atque in rectas labdoeideos oſſis lineas infernæ extremitati, vtrinque vnus inſeruntur. Hæ ſolæ tres coniugationes ſunt ſolius labdoeideos propriæ, eique breues quoſdam motus impertiunt.atque vna quidem à baſi belonoeideos proceſſus incipiẽs,in poſteriorẽ regionem ipſam abducit:aliæ ad latera maxillæ aſcẽdũt atque id ad maxillam ſurſum trahunt. Cæteri muſculi ex oſſe hyoeide orientes,aliarum particularum cauſa potius ſunt facti hi quidem in ſcapulas,vt eas mouerent, vt antè docuimus:hi verò in linguã,vt de ea dicetur: & reliquus

A deinde poſt hos ad fauces extrinſecus adiectus: ſiue quis
vnum bifidum,ſiue duos coaleſcentes, quod mihi quidẽ
potius probatur,malit dicere: hi nanque aſperam arteriã
contrahunt,& os labdoeides infrà retrahunt.

De muſculis mouentibus linguam,
Cap. XXXVII.

EX muſculis qui linguam mouent,duo à baſibus pro-
ceſſuũ,qui belonoeides ab acus ſimilitudine appellã-
tur,initium ducentes,anguſti & longi progrediuntur, &
in partes quæ ſunt ad latera linguæ vtrinque ſinguli inſe-
rũtur, ac motibus obliquis præſunt.cæteri omnes ex oſſe
B caput laryngis ambiente, quod hyoeides appellatur, exo-
riuntur:tum in linguam per duas coniugationes ſeſe qua-
tuor inſerunt, eámque euidenter mouent.quintus qui bi-
fidus eſt, quique à ſuperiore fine rectæ hyoeideos lineæ
principium ſumit,ſub linguam inſeritur ſecundum eius
longitudinem ad extremum vſque maxillæ inferioris,in
id quod mentum vocant,quà maxillæ oſſa coaleſcũt,per-
tingens hic muſculus ſurſum ad maxillam os hyoeides re-
trahit, illiſque oppoſitus eſt qui os ipſum ad pectorale os
C deorſum trahunt:nullum tamẽ in lingua perſpicuum mo
tum facit.Alii verò quibus euidenti motu cietur,quatuor
ſunt:quorum duo è finibus ſuperioribus hyoeideos exoriũ
tur, vnde etiam muſculus ille bifidus,de quo diximus,ve-
rùm ad eius latera potius ferè:cæteri duo deinceps ex obli-
quis rectæ lineæ & humilibus eiuſdem oſſis lateribus e-
naſcuntur:quorum maiores in mediam linguæ regionem
ſeſe perpetuò contingentes inſeruntur, &ad eum anterio-
rem linguæ locum perueniunt,quem *δεδεμένον,hoc eſt liga-
tum*,vocant:minores verò in latera inter hos & eos qui ab
D vtraque baſi proceſſus belonoeideos procedũt. Cæterùm
horum muſculorum motus poſituræ pro portione reſpon
dent,vt obliquorum obliqui,rectorúmque recti ſint mo
tus,quemadmodum eorum de quibus prius diximus, ad
latera. Prædictis autem omnibus muſculis ſubiiciuntur
ab imis partibus ii qui tranſuerſos villos habent, à tota
lingua exerti,& in totum ferè maxillæ os,præterquam in
mentum inſerti, hi muſculi extenti, extollere & curuare
linguam poſſunt.

De muſculis faucium,
Cap. XXXVIII.

E LOcus quidam gulæ & laryngi communis eſt antepoſi-
tus,in quem vtriuſque os aſcendit:eum locum iſthmũ
quia anguſtus oblongúſque eſt,vocant. corpus eum am-
biens fauces nominant,ad cuius vtrãque partem muſcu-
lus eſt,qui in edenda voce & in deglutiendo,munere fun
gitur ſuo.

De muſculis collum mouentibus,
Cap. XXXIX.

HOC loco de propriis colli muſculis agemus.Duo ab
F vtraque eius parte muſculi ſunt,quorum alter poſte-
rior potius,anterior alter cẽſetur.ac poſterior quidem,ex
eminentia.quæ ad latera eſt primæ vertebræ, exoritur ea
parte præcipuè qua ipſa conuexa eſt vel maximè: nam ex
anteriore eminentia potius muſculus de quo ſuprà verba
ſunt facta,exortum ducit,qui ad ſcapulæ principium aſcẽ
dit.hic verò poſterior colli muſculus,de quo inſtituta ora
tio eſt,ad ſcapulas vſque peruenit, ex omnibus vertebris
per ligamenta valida exortus,vt multi eſſe muſculi videã
tur:inferiórque ipſius ora thoracis muſculo in ſcapulæ ſi-
G mis poſito eſt exquiſitè continuus.alter verò colli muſcu
lus anterior initium ducit à perforato ſecundæ vertebræ
proceſſu,& ſimul cum aliis muſculis ceruicis exoritur. Il-
linc autem per axillas ad quintam vſque thoracis coſtam
peruenit,ſextã etiã nonnunquam attingens.eius etiã por
tio quædã in primã clauiculæ coſtã,quæ deinceps ſucce-
dit,inſeritur.rotundus autem eſt potius hic muſculus, &
longus.eius verò actio,in eo quod ceruici admotus eſt,eò
pertinet vt ipſam ad anteriora obliquam flectat:in eo ve-
rò quòd ad vertebras thoracis peruenit, vt thoracẽ dila-
H tet.Quocirca præſtabit,vt vel duos muſculos inter ſe vni
tos eo modo quo prædictos,exiſtimemus:vel ſi vnus cen
ſendus eſt,vt in numerũ muſculorũ thoracis referatur: e-
uidenter enim thoracẽ dilatare perſpicitur: collũ verò an
nuẽdo nõ ita euidẽter mouere.oppoſitã verò ei motionẽ

AAAa.ii.

habet prædictus muſculus, qui & ipſe in latera & ad poſteriora magis totum collum flectit. Si verò ambo vnà tundantur, media colli totius inflexio in latera efficitur. Si verò anteriores duntaxat qui ad vtrunque latus ſunt, nimirum dexter & ſiniſter tẽdantur, totum collum antrorſum annuere: ſi poſteriores, totum retrorſum renuere cogunt. Si verò omnes quatuor ſimul tendantur, collum in nullã partem vergens tum euadit, quemadmodum itidem in ea affectione contingit quæ tetanus nominatur.

De muſculis in ſimis ſcapularum thoracem dilatantibus, Cap. XL.

MVſculum qui magna dilatatione thoracẽ diducit, in vtraque parte vnum, ſiue ſcapulæ & thoracis cõmunem appellare ipſum quis velit, ſiue thoracis ſolius, ex iis qui ad ſcapulam ſunt, nullum erit diſcrimen. Exoritur hic è baſi ſcapulæ, toti ſimæ parti extẽſus: ſiquidem hæc ipſius pars delitèſcit. quod verò deinceps ſequitur, totùm patet, quod quidem thoraci ad eum muſculum qui à ceruice in ſextam coſtam deſcendit, inſeritur. Quinetiam hic muſculus duas coſtas ex iis quæ nothæ dicuntur iam prope cartilaginoſos proceſſus conſcendit. non eſt autem cõtinua eius inſertio, ſed tanquam in quoſdã paruos diſciſſa muſculos, qui ſingillatim ſingulis muſculis coſtis attribuuntur. deinceps verò poſt omnes huiuſce muſculi anteriores extremitates principium exortus ſumit maximus abdominis muſculorum, qui diſciſſis ipſe quoque ſimili modo exortibus appenditur.

De muſculis humeri articulum mouentibus, Cap. XLI.

VBI muſculos ſcapulam mouentes abſtuleris, tum eũ qui in ſimis ſcapulæ partibus eſt, de quo nuper dictũ eſt, facillimè numerum omnium brachium mouentium muſculorum conſequêre. Quum enim omnes vndecim ſint, tres à pectore in brachium aſcendentes, duos ex iliũ ſedibus, quinque ex ipſa ſcapula prodeũtes, & vndecimũ poſtea præter hos omnes, qui epomida occupat, intuèberis. paruum verò muſculum qui ad articulationem eſt, ab hoc omni ſermone reiicio. Horum motus ſunt hi: muſculus epomida occupans, brachium ſurſum potiſſimùm ad rectam lineam attollit. ex iis qui ad vtrãque huius partem ſunt, ab ipſa exorti ſcapula, is qui prope altiorem coſtam eſt, attollit quidem, ſed inclinat ad anteriora: ex iis autem qui prope humiliorem coſtam ſiti ſunt, maior ſuprà ipſe quoque tollit, ſed ad exteriora vergit. qui verò eſt tanquã eius pars, obliquè ad exteriora brachiũ abducit. hos motus excipiunt intrinſecus quidem muſculi à pectore aſcẽdentes: hique ſiue tres, ſiue quatuor eſſe dicuntur: extrinſecus verò is qui ab inferiore humilioris coſtæ termino ſurſum fertur. ergo ex omnibus muſculis qui à pectore naſcentes ad interiora brachium abducunt, qui altiſſimus eſt, caput brachii magis attrahit: qui verò maximus eſt, & bifidus, totum artũ pectori abducit. Si ergo vterque eius muſculus æquè tendatur, motus æqualis efficietur: ſi alter tantum agat, altior altiorem, humiliórque humiliorem adductionem molietur. Muſculus verò qui ſecundum mãmam eſt, quum brachiũ ad pectus adducit, tum deorſum detrahit. Poſt hos verò qui in ſuperficie eſt tenuiſſimus muſcul⁹ verſus ilia leniter ad latera trahit: qui poſt hũc eſt maximus, brachium rectà ad coſtas extẽdit. Reliqui poſtea duo muſculi ab ipſa ſcapula excepti, brachium ad exteriora poſterioráque circumagunt: alter qui à ſimis enaſcitur, eius caput retrorſum circumuertit: alter ab inferiore humilis coſtæ extremitate, eam potiſſimum partem in quam inſeritur, extrorſum abducit. Si vterq; munere ſuo ſimul fungatur, brachii circunductionem quæ fit in duplicatione, quam vocant, efficiunt.

De paruo muſculo qui in articulione humeri eſt, Cap. XLII.

HVnc muſculum aliquis partem magni illius qui in brachio eſt, & etiam ipſum per ſe muſculum eſſe ſtatuet: poteſt enim obliquæ extenſioni aliquantulum conducere.

De muſculis articulationem, quæ in gibbo cubiti eſt mouentibus,

A Cap. XLIII.

ARticulatio quæ in gibbo cubiti eſt, à quatuor muſculis totum brachii os in orbem complectentibus mouetur. duo priores articulum non recto exquiſitè flexu vtrique, ſed alter extrorſum, alter introrſum inclinando, flectunt. ſi vtrique tendantur, medius flexus fit, qui carpum ad humeri caput adducit. qui verò introrſus magis flectit maior muſculus, euidenter etiam ante diſſectionem, totã anteriorem brachii partem complectens conſpicitur. incipit autem à ſublimiore ceruicis ſcapulæ ſupercilio, inde per anteriores brachii partes deſcendens, ipſum vſque
B ad medium tangit. hinc ſublimis alteri muſculorum, qui inibi ſunt, incumbens, in gibbi cubiti articulationem ſe inſinuat: alter verò ex brachio ſolo exoritur, & initium à poſterioribus partibus habet prope brachii caput, & illinc per externas partes obliquus ad anteriores partes vſq; ad gibbi cubiti articulationem progrediens, in os cubiti inſeritur, quemadmodum prædictus ille maior in os radii. Porro muſculorum qui articulationem in gibbo cubiti extendunt, alterum principium ab humilis coſtæ ſca-
C pularum dimidio, quod verſus humerũ aſcendit, incipit: alterum verò poſt brachii caput ex poſterioribus eius partibus exoritur. ambo autem hi muſculi articulationem quæ in gibbo cubiti eſt, extendunt. ſed primus vnà etiam extrorſum inclinat, ſecundus verò introrſum & ipſe inclinationem facit. muſculi autem, quem ſecundo loco nominauimus, pars (eſt enim vt bifidus quidam) carnoſa tota permanens in poſteriorem gibbi cubiti partem inſeritur, & rectam quodammodo magis extenſionem ad os cubiti introrſum leniter vergentem efficit.

D De cubiti muſculis, Cap. XLIIII.

IN cubiti partibus internis ſeptem muſculi ſunt conſtituti: in exteriore autem parte minimus numerus ad octo peruenit. Si verò connati muſculi diſtinguantur, maximus numerus erit denarius, medius nonarius. quatuor igitur digitos (excepto pollice) vnus muſculus magnus extendit in media præcipuè totius brachii regione conſtitutus, & quatuor tendines in vnunquenque digitum ſingulos producens. duo autem muſculi ab vtraque huiuſce
E muſculi parte collocati ſunt, quorum alter paruum digitũ obliquè ab aliis abducit, alter huic adducit reliquos. ſi exquiſitè loqui velis, duos muſculos eſſe hos dices ſibi mutuò connatos. Alii præterea ab vtraque horum parte muſculi ſunt, quorũ alter cubito extrinſecus exporrectus in metacarpium, quod ante paruũdigitum eſt, per vnum tẽdinem inſeritur: alter in eam metacarpii partem, quæ ante indicem & medium digitum eſt, per duos tẽdines: tertius denique per vnum tendinem in primum os carpi apud magnum digitum. Ac corpus quidem ab his tribus
F magnis muſculis extenditur, ad paruum quidem digitũ vbi extrema manus, veluti in pronam figurã inclinatur: ad pollicem verò, vbi in ſupinam. qui autem inter hos eſt medius interiectus muſculus, is carpi extenſionem inter vtrunque mediam facit: vt etiã mediã conſtitutionẽ ſumma manus acquirit, ſi reliqui duo muſculi ſimul actionẽ obeant. cæterùm ei muſculo qui carpum ad pollicem, vt dictum eſt nobis, mouet, alter eſt adnatus ita vt ambos vnum eſſe planè appareat, qui in primum os pollicis peruenit, ipſumque in alteram partem ea motione mouet,
G quæ obliquæ quinque digitorum motioni, quam à tribus muſculis fieri diximus, proportione reſpondet. Reſtant adhuc ex cubiti muſculis exterioribus, & is qui ſuperioribus radii partibus obliquus inſeritur, totus carnoſus, & is qui ſuperius ei prolix⁹ incumbit, qui nec ipſe in exquiſitum tendinem deſinit: eámque actionem plerũque obit, vt ſupinam manum reddat. reliquus verò muſculus qui ante hunc eſt dictus, in ſuperiores radii partes, non vt is qui poſtremò fuit memoratus, in inferiores inſeritur: quã obrem vterque eorum illam radii partem mouet, in quã
H inſinuatur. ſi ambo ſimul agãt, toti⁹ manus conſtitutionẽ ſupinã reddẽt: poſt primũ autẽ exortũ conſcendens hic muſculus toti cubito adnaſcitur. eiuſmodi igitur eſt exteriorũ muſculorũ poſitus atque motus. Quũ autem interni

muſculi ſeptem numero ſint, duo carpum flectunt, duo digitos,alii duo radium pronum circumagant: reliquus verò qui eſt omnium gracillimus ſub cute ſumma porrigitur,per medium præcipuè artum ſupernè deorſum tendens,nec vllum articulum mouens.

De muſculis qui in ſumma ſunt manu, Cap. XLV.

MVſculorum qui in internis ſummæ manus partibus ſunt,duplex eſt genus. parui quidem neceſſariò omnes ſunt,attamen inter ſe non parum cū in aliis, tum verò in magnitudine differunt. Quinque igitur ſunt qui obliquè introrſum ſurſúmque digitos mouēt,ſinguli ſingulis diſtributi:ſextus pollicem, qui magnus vocatur, ad indicem adducit:ſeptimus paruum digitum ab aliis longiſſimè abducit.Alii autē muſculi in metacarpio ſiti ſunt, qui omnibus diſſectionis peritis mihíque etiam diu fuerunt ignoti,qui cum quadā in latus inclinatione primū cuiuſque digiti articulum flectunt:binique ſunt in ſingulis digitis.In magno verò digito non eſt æqualis numerus:eſt enim vnus minor,digitóque prope ſecundam articulationem inſeritur,eam non admodum perſpicuè,ſed magis primam mouens. Reliqui deinceps duo ſecundam articulationem flectunt, alter quidem ipſum maiorem qui prædictus eſt,tāgēs,& ſurſum verſus flexionē faciēs: alter poſt hunc, in latus leniter inclinans. Horum autem omnium vndecim muſculorum commune eſt munus,vt coarticulationem quæ ab vnoquoque oſſe metacarpii cū carpo eſt,eouſque flectat quouſque vnaquæque flecti ſuapte natura queat:id quod eſt ſanè breuiſſimum:quæ enim ibi ſunt oſſa,inter ſe coarticulata ſunt. nec quemadmodū oſſa digitorum,ſunt dearticulata.Quocirca prima pollicis dearticulatio euidentem habet motum: quæ verò eſt metacarpii cum carpo,latentem penitus atque obſcurum.in magno nanque digito nonnunquam duo ſoli muſculi apparent,qui affecti ſunt æquè ac muſculi aliorum digitorum:iidémque ita ſæpe coaleſcunt vt in vnoquoque digito vnus eſſe videatur.

De muſculis qui ſub clauiculis ſunt, Cap. XLVI.

SVB vnaquaque clauicula muſculus ſubiacet,qui perſpicuè videri,antequam auferatur clauicula, non poteſt.habet eandem actionem hi quam intercoſtales habent.Quemadmodum enim quilibet eorum ſuis villis exterioribus humiliorem coſtam ad ſuperiorem attrahit,ita hi primam coſtam ad clauiculam attrahunt.

De muſculis thoracis, Cap. XLVII

EX muſculis thoracis ii qui in locis quæ intercoſtalia dicuntur,poſiti ſunt,duo & viginti ſunt, quorū villi ſunt longitudine contrarii:neque enim vt muſculi à ſpina in os pectoris deſinunt, ita etiam eorum villi eò pertinent,ſed ex coſta in coſtā obliquè contraria inter ſe poſitione exteriores & interiores ad X literæ ſimilitudinem inſeruntur.Atque exteriores quidem villi à ſuperioribus in inferiores coſtarum partes procedentes thoracē dilatant:qui verò in profundo ſunt,ipſum contrahūt. His contrarii ſunt qui ad cartilagineas coſtarum partes, quæ ad os pectorale ſunt,vergunt: nam qui in ſuperficie ſunt poſiti,dilatant:qui in imo ſunt,conſtringunt.At in muſculis coſtarum notharum ad extremum vſque eadem eſt villorum natura:ſiquidem inflexionem nullam habent. Altera porro exiguorum muſculorum coniugatio primas coſtas ſurſum trahit,vt etiam aliæ duæ decimam & vndecimam trahunt deorſum:nam duodecima coſta extra ſeptum tranſuerſum obliquo abdominis muſculo minori connata eſt:quandoque tamen circunſcriptionem proprii muſculi,à quo deorſum trahitur, habere cōſpicitur.Aliæ verò tres muſculorum coniugationes à collo deſcendentes,thoracem dilatant: maxima quæ in ſinus ſcapularum eſt:minor quæ ante ipſam coniugationem eſt ſita: minima quæ poſterius eſt poſita:atque hi muſculi omnes thoracem dilatant,& præter muſculos,etiam phrenes.Intercoſtales verò dimidiis ipſorum villis contrahunt, itémque ii qui ſpinalibus ad radices coſtarum ſunt exporrecti: & ſuperior rectorum muſculorum abdominis pars, & deni-

A que ii qui coſtas vltimas deorſum trahunt. quin thoracis etiam contractioni nonnunquam muſculi abdominis aliquantulum conducunt.

De muſculis ſpinæ, Cap. XLVIII.

MVſculi ſpinales à ſecunda vertebra ceruicis incipiūt illi quidem,ſed vel tot ſunt quot & ipſæ vertebræ,à ſecunda initium ducendo,ſibi inuicem connati:aut vnus maximꝰ eſt ab vtraque ſpinæ parte ex multis muſculis cōpoſitus:omnium autem villi ſunt leuiter obliqui,ſicque pa B rum tendātur,ſingulas vertebras ſibi cōtinuas ad ſeipſos inclinant:ſi verò ambo tum qui à dextris, tum qui à ſiniſtris cuiuſque vertebræ ſunt,tendantur,tunc recta permanens,& in nullam partem vergens ſpina ad poſteriora recuruatur:ſicque per totam ſpinam ita fiat, cum moderata tenſione tota extenditur:violentius autem tenſis retrorſum recuruatur,& ſtatum gibboſitati contrarium acquirit. At in tota parte ſuperiore ad quartam vſque & quādoque etiam quintam thoracis vertebram,duo muſculi ſunt C qui ſtomacho ſubiecti ſpinam flectunt. partibus verò inferioribus quæ ad lumbos ſunt, tota interior lumborum regio binos maximos muſculos habet,quos omnes anatomici ψόας vocant.hi ſupra ſeptum tranſuerſum ad decimam,aliquando ad vndecimam thoracis vertebram inſeruntur,eam ſpinæ partem quæ ad eos eſt, flectentes. Id verò quod inter hos & antedictos interiacet, quod medium thoracis eſt,nullum proprium muſculum eſt nactū ſed ſimul cum partibus quæ vtrinque ſunt, mouetur.

D De muſculis abdominis, Cap. XLIX.

IN abdomine octo ſunt muſculi,quatuor vtrinque. omnium exteriores ac primi ſunt qui à thorace obliquè deſcendunt vſque od oſſa pubis, maximi muſculorum, qui ibi ſunt,omnium. ſecundi ſub his, qui ab ilibus aſcēdunt:tertii,qui hos contingunt,recti ſunt:quarti,qui peritonæo connati,tranſuerſum ſitum habent. Idque corpus quod ex his & peritonæo conflatum eſt,multos medicos latuit, qui peritonæum eſſe exiſtimabant. quinetiam in ventris ſuturis,quas γαστρορραφίας vocant,tanquam mē- E branam ipſum corpus conſuunt. ſed in partibus inferioribus peritonæum hæc aponeuroſis relinquit, ipſúmque ſolum nudum ibidem apparet. Vtiles hi muſculi ſunt ad exufflationes,& ad ſpiritus cohibitiones,quas vocant:magnas item voces & acutas, vomitúſque & ventris deiectiones.eorum præterea pars inferior, ac præcipuè illorū qui veſicæ incumbunt, hypogaſtrium introrſum contrahendo mingendi actionem adiuuat.

De muſculis in teſtes deſcendentibus, Cap. L.

F DVO graciles muſculi in vtrunque teſticulum perueniunt.Exoriuntur autem,alter à pubis,alter ab ilium oſſe per tenue ligamētum mēbranoſum. deorſum autem illic feruntur per meatum qui ad teſtem deuenit:tum dilatati erythroidem membranam complectuntur. ipſorū munus eſt,teſtem ſurſum attollere,vnde nonnulli cremaſteras, *hoc eſt ſuſpenſores*, eos nominant.

De muſculo qui in collo veſicæ eſt, Cap. LI.

MVſculus carnoſus collo veſicæ circumiectus eſt:maior ipſius pars inferius ſubiecta eſt.hic muſculus ve- G ſicæ os claudit, nequid cōtra volūtatē effluat: & vrinam quæ per ipſum fertur,ſimul propellit.

De muſculis pudendi, Cap. LII.

PVdendum duos muſculos obliquos admodum paruos habet,qui in eius exortum inſeruntur: duos item alios connatos,aut vnum bifidum carnoſum, infernè quidem ipſi magis ſubiectos, nihilo tamen ſecius ipſum in H orbem complectentes.cæterùm horum capita in nullum os manifeſtè perueniunt:aliorum verò duorū,in oſſa quæ pubis nominantur.Omnes hi muſculi tum rigidum facere pudendum,quum intenditur:tum motiones, quum in altera & ad ſuperiora mouetur,ſuppeditare poſſunt.

De muſculis ſedis, Cap. LIII.

VNus eſt muſculus qui parem non habet, rotundus,
tranſuerſus, ſedi circumiectus: qui ſi tendatur, diligẽ-
ter & validè rectum inteſtinum claudit, & in medio ſui
ipſius os coccyga tangit: ex omni verò parte in pudendi
exortum terminatur. Huic ipſi ad vltimam oram incum-
bit muſculus cutaceus, cuiuſmodi eſt labiorum pars vlti-
ma, quem vel cutaceum muſculum, vel muſculoſam cu-
tim licet appellare. huius quoque vſus idem ferè ac mu-
ſculi eſt, præterquam quòd viribus & robore actionis à
muſculo ſuperatur. Porro cæteri duo muſculi qui mem-
branoſi ſunt, ſupra rotundum muſculi ſunt locati. exoriũ-
tur hi ex internis partibus oſſis pubis, & oſſis quod latum
aut ſacrum appellatur: ſurſumque ſedem retrahunt. quum
in magnis contentionibus ſedem euerti cõtigerit. quum
enim à muſculis hypogaſtrii vnà cum phrenibus inteſti-
na comprimuntur, & illorum opera quicquid etiam in
eis continetur, euenit vt ſedes quoque foras propellatur,
& ſæpe adeò euertatur, vt à prædictis duobus muſculis ſur
ſum retrahi ſtatim non queat: quúmque huiuſmodi mu-
ſculi reſoluti aut alioqui imbecilli ſint redditi, ægrè &
vix ſedem ſurſum retrahi contingit, quinetiam omnino
euerſa maneat, vt etiam ſubſidio manuum ſit opus. Iam
verò propter communicationem antedictam hi muſculi
pudendi exortum ſimul ſurſum attrahunt.

De muſculis coxendicis articulationem
mouentibus, Cap. LIIII.

MVſculi qui coxendicis articulationem mouent, de-
cem ſunt. pſoa enim, quæ nõ paru⁹ eſt muſculus, in-
cipitq; à decima thoracis coſta, flectit ſimul & * extror-
ſum magis totum femur inuertit. alius quoque exiguus
muſculus inſeritur ab oſſis coxendicis baſi, incipiens pro
pe eam partem natium, quæ nuda, carníſque expers eſt.
hic muſculus adductionis eſt author. Maximus autẽ mu-
ſculus qui ad femur eſt, qui omnes eos qui ſunt in corpore
magnitudine ſuperat, toti oſſi pubis incumbit, & partem
etiam quandam coxendicis ex lateribus, & infernè ad nu
dam vſque & carnis expertẽ regionem comprehendit, &
in totum femur in orbem carnoſis anſis ipſum comple-
ctens inſeritur: atque iis fibris quæ ex imis partibus apud
nudam & carnis expertem regionem naſcuntur, & proxi
mè ad genu articulationem perueniunt, retrorſum magis
femur abducit, ad alterum ſimul femur leniter addu-
cens. iis autem quæ altiores ſunt, adducit ſolùm: iis verò
quæ altiſſimæ ſunt, & ſupernè incipiunt, atque in primas
femoris partes inſeruntur, & adducit, & ſurſum etiam i-
pſum attollit. Hoc muſculo interſecto, is qui antè dictus
eſt, euidenter ſub aſpectum cadit: & aliæ quædam muſcu-
lorum deſcriptiones quæ non euidentes ſunt, apparent, a-
liquando duorum, aliquando verò trium: quos ſiquis in-
ter muſculos numerarit, is plures quàm decem eſſe mu-
ſculos coxendicis articulationem mouentes dixerit. Ex
poſterioribus verò natium partibus primus eſt, qui extre-
ma in cute collocatus eſt muſculus, qui femur exquiſitè
extendit, & retrorſum trahit. poſt muſculum quem in ex-
trema ſitum eſſe cute diximus, ſecundus eſt alius muſcu-
lus admodum craſſus & carnoſus, qui totũ ipſum femur
ſimul extendit, & introrſum eius caput trahit. Huic mu-
ſculus alius ſubnaſcitur, qui extendit ſimul & extrorſum
caput trahit femoris. alius præterea muſculus exiguus,
craſſúſque, ab exterioribus & imis ilium coxendicis oſſis
partibus exoriens, prædicto magno muſculo ſubnaſcitur,
qui ipſe quoque attollit, & caput femoris euertit extror-
ſum. Reliqui ſunt duo muſculi femur mouentes, qui ex
totis pubis oſſibus exoriuntur, alter intrinſecus, extrinſe-
cus alter. hi muſculi naturale etiam oſſis pubis foramen
occupant, quorum media pars membranoſum ligamen-
tum eſt: parte verò poſteriore in idem inter ſe coeunt, co-
xendicis oſſi carnoſis anſis adnati. horum muſculorum
munus eſt, vt caput femoris circumagant, introrſum qui-
dem & antrorſum vno eodémque tempore primus, ex-
trorſum verò & retrorſum alter. Decimus, præter eos qui
cõmemorati ſunt, muſculus ab internis femoris partibus
locatus eſt, qui fortaſſe etiam tibiam nonnihil mouet: is
totum femur introrſum adducit: ſed qualis quãtúſque ſit,

A mox quum de muſculis genu articulationem mouenti-
bus loquar, quum is in eorum ſit numero conſtitutus, ex-
ponam.

De muſculis genu articulationem mouen-
tibus, Cap. LV.

MVſculi qui tibiæ inferioris articulationem mouent
nouem ſunt. primus, qui anguſtiſſimus longiſſimúſ
que eſt, ex media rectáque oſſis ilium ſpina exortum ha-
bet, & per interna femoris ad genu dilatus, illic in ocreã
non multo poſt articulationem inſeritur. hic muſculus ad
B interiora tibiam flectit, & ſurſum altam quodammodo
attollit, atque ad eam figuram totum crus agit, in qua præ
cipuè ſtatuitur, quum nos * euertentes ipſum attollimus
ſuper femur alterius: qui huic proximus eſt, ab oſſibus pu
bis incipit, & in ipſam ocream potiſſimum inſeritur: in-
trorſumque tibiam hic quoque inuertit, & eandem in re-
ctum attollit. qui verò plerunque ab internis partibus, &
quandoque paulò infra muſculum prædictum illi con-
tinuus eſt, & per tendinem in ocream pariter inſeritur, is
& flectit tibiam, & extrorſum eam inuertit obliquè, vt e-
C tiam eius obliquus eſt ſitus. Huic autem muſculo conti-
nentem habent exortum alii tres muſculi: alius ab exte-
rioribus partibus cruris admodum validus extrorſum
tibiam euertit: reliqui duo ſuperiorem originem ex inter
nis partibus duorum qui nunc dicti ſunt, habent. deſcen-
dunt verò, alter deinceps poſt duos antè dictos in inter-
nam tibiæ regionem non multò poſt articulationem, fle-
ctẽs ſimul, & ad exteriora ipſam per tendinem leniter ro
tundum euertens: alter verò poſt hunc deinceps internis
femoris partibus primis ad genu articulationem inſeri-
D tur, femúrque introrſum, & parum etiam retrorſum abdu
ducit. hunc ego decimum ſuprà nominaui eorum qui co
xendicis articulationem mouent. eius ego tractationem
in hunc locum reieceram, vt quoniam in muſculis collo-
catur qui genu articulationem mouent, de eo vnà cũ his
ipſis diſſererem. Reliqui autem tres muſculi femoris an-
teriores, articulationem genu extendunt: qui verò in ſu-
perficie ſunt duo robuſti, in robuſtum latúmque tendinẽ
deſinunt. qui verò ſub his deliteſcit, is & in principium
inſeritur patellæ, & ligamentis quæ ad articulationẽ ſunt,
E inhæreſcit. omnes hi muſculi ſupernè deorſum lati per fe
mur articulationem genu mouent, &, vt mea fert opinio,
melius nouem dicerentur: ſed ne in minimis rebus ab an
tiquioribus diſſentire videamur, octo. alius verò qui-
dam exiguus ſub articulatione latet, in ipſo poplite liga-
mentum habens, capite valido ac rotundo, quod prope
externum femoris tuberculum exoritur. hic in tibiæ os
ſe inſinuat, obliquus magis quodammodo per partes po-
ſteriores articulationi ſuperuectus, & ad ipſam flectẽdam
natus.

F

De muſculis qui in tibia inſunt, à quibus
totus pes & digiti mouentur,
Cap. LVI.

TIbiæ circumiecti ſunt in orbem muſculi quatuorde-
cim, ſeptem ex poſterioribus partibus, totidémque
ex anterioribus. ex iis qui poſiti in poſteriore parte ſunt,
tres in calcis os finiunt, tres alii totius pedis digitos fle-
ctunt: ſeptimus in tendinem deſinens ſub nuda & carnis
experte tota pedis parte in latitudinem expanſus naſci-
tur: & oſſi calcis infernè dilatatus, deinde, vt dixi, toti pe-
G di ſubſternitur. Huius vtilitas eſt, vt ſolidum ac tenſum, &
durum, & pilis nudum, & facilè ſentiens pedis veſtigium
efficiat. eorum verò qui in calcem ſe inſinuant, vſus eſt, vt
ſimul cum calce totum pedem retrorſum abducãt: atque
ita quidem poſteriores tibiæ muſculi ſunt locati. Ex ante-
rioribus verò qui totum pedem ſurſum tẽdit & in terſum
inſeritur, omnium anteriorum muſculorum eſt maxim⁹:
qui verò ei adiacet, eiúſque pars eſſe exiſtimatur, in pri-
mum magni digiti os inſeritur, ipſúmque leniter ſurſum
trahit obliquè. poſt hos ſequitur aponeuroſis, quæ in to-
H tum magnum digitum à qua extenditur, per longitudinẽ
inſerta eſt. huius autem aponeuroſeos exortum muſculus
admodum gracilis ex media inter fibulam tibiam ſede
molitur, ambo hæc oſſa comprehendẽs: quúmque prope
magnum digitum fuerit, ligamentum quoddam præter-

greditur,quod eundē vſum præſtat,quod in curribus circuli,per quos habenas aurigæ traiiciũt:poſſétque hos tres muſculos quiſpiam vnum cenſere. qui poſt hunc eſt,à quo digiti extendũtur, medius inter omnes anteriores muſculos eſt ſitus. Poſt hos alii tres muſculi ſunt, qui ab oſſe fibulæ exoriuntur.vnus magnum pedis digitum flectit,alter gracilis paruum extrorſum abducit,tertius denique totum pedem ſurſum tendit.poſt hunc verò,ferè proximum iam eſt fibulæ mediũ,vnde tertius muſculus exoritur,qui pedem ſimum reddit: íſque bifidus in exortu fit,inæqualibus ferè partibus: eúmque mediũ tranſit is qui paruum digitum extrorſum abducit.hi tres muſculi propter exortus communionem tres fuerunt à quibuſdam exiſtimari. Eſt etiam in poplite muſculus breui quidem longitudine,non tamen imbecillus eſt,& leniter quodãmodo obliquus,& tibiæ flexionem non planè rectam,ſed leniter extrorſum inclinantē facit. hic autem quintuſdecimus muſculus numeratur eorum qui in tibia ſunt, qui vltimo loco fuit memoratus inter eos qui articulationem genu mouent.

De muſculis qui ſunt in pede, Cap. LVII.

IN pede quatuor ſunt genera muſculorum, non duo, queadmodũ in manu.tria in partibus pedis inferioribus:vnum in ſuperioribus,quod tarſo exporrigitur.Ex iis muſculis quinque ſunt qui obliquis digitorũ pedis motibus præſunt, & proportione reſpondent iis qui in exteriore manus regione ſunt locati:ſeptem verò qui in parte inferiore pedis ſunt, & cum ſeptenis qui in manu viſuntur,conueniunt, motus ſingulorum digitorum obliquos gignunt.quorum duo, vt in manu à primis carpi oſſibus exoriebãtur,ita hi in pede à primis tarſi oſſibus enati, exteriores digitos plurimùm ab aliis abducunt.reliqui autē quinq; paulò pòſt explicabũtur.Alii verò muſculi in partibus inferioribꝰ exigui ſunt,qui ex tendinibus digitos flectentibus prius, quàm tēdines ſigillatim diſcindãtur,procedũt.eorum muſculorum munus eſt, vt medium articulum cuiuſque digiti flectant: nam ſciſſis iam tendinibus alii muſculi adhæreſcunt iis, qui intus in manu motum obliquum ſingulis digitis ſuppeditant, proportione conſimiles.hi non ſecus quàm illi,ſunt numero quatuor:duobus autem accedentibus,qui digitos extremos ab aliis plurimùm abducunt,de quibus diximus,vnóque qui magnũ digitum ad ſecundum, qui ferè index eſt, abducit, totus numerus ſeptenarius efficitur. Eſt aliud tertium genus muſculorum,qui ſubter pedem ipſis oſſibus inhæreſcunt, & muſculis in manu planè incognitis proportione reſpondent. eos conſpicies, ſi omnes tendines, quemadmodum etiam in manu, excindas. Eorum verò poſitura omnis,figuráque & vtilitas eadem eſt, quæ prædictorum in manibus. duo enim cuiuſque digiti articulo præpoſiti, leniter ipſos flectunt: ſique ſimul agant, in nullum latus inclinando mouent,ſi priuatim alteruter in latus ſenſim declinat.quandoque verò ita continui inter ſe cõperiuntur,vt vnum in ſingulis digitis eſſe planè putes.

De neruorum diſtributione, Cap. LVIII.

NVlla eſt animantium particula,quæ aut motũ, quem voluntarium vocant,aut ſenſum habere, ſine neruis queat.ſique neruus præcidatur, particula & motu & ſenſu ſtatim priuatur.cerebrum verò eſt neruorum,quemadmodum etiam ſpinalis medullæ, principium.alii porrò à cerebro, alii à ſpinali medulla oriuntur.nã anteriores vētriculi cerebri ad partes anteriores delati, paulatim coni inſtar anguſtantur,quouſque ad naſi principium perueniãt: qui quidem inter ſe ita coniuncti ſunt,& perpetuò ſe contingũt,vt nihil inter eos medium niſi membrana tenuis intercedat.Hanc ipſam membranam inter proceſſus non ſtatuunt,quia neque nerui ex ipſa exoriuntur, vt ab aliis, neque extra oſſa excidit.ab vtraque autem horum ventriculorum parte & dextra & ſiniſtra,neruus eſt craſſitudine notabili ex ipſo cerebro exoriens,in oculos extra caluariã per foramen quoddã,cuius tãta exquiſitè latitudo eſt,quãta eſt nerui craſſitudo, progreditur. hoc autem foramen eſt ſitum, quà primùm oculorum ſedes incipit oriri,

A tibique intuenti veluti radices quædam oculorum huiuſmodi nerui eſſe videbuntur:non tamen in multos villos diſſoluuntur,ſicut alii nerui omnes, qui inſtrumentis eos ſuſcipientibus diſtribuuntur, ſed alio quodam modo admirabili, quem nec oratione facilè eſt exponere, nec qui audierit,fortaſſe credet, niſi prius ſuis ipſemet oculis hoc mirificũ ſpectaculũ perluſtrarit. Dum enim vterque intra oculum,qui directò ad eum eſt ſitus,immergitur, in latitudinem extenditur,& humorem qui vitreus appella-

B tur,in orbem inſtar globi circuit, nihil quicquam à cerebri natura ibidem diuerſus,ſed ſolis his neruis,antequam in oculos inſerantur,meatus quidam ſenſibilis intus apertè eſt:quamobrem nõnulli diſſectionum profeſſores hos ipſos meatus, non neruos, appellauerunt: nonnulli verò neruos opticos,ab actione nomen eis imponentes,nominant: háncque primam coniugationem neruorum à cerebro originem trahentium numerant, quæ cæterorum omnium eſt molliſſima. Altera coniugatio eſt, quæ muſculis oculos mouentibus eſt diſtributa, quæque & durior & longior multò eſt,quàm prædicta: & ex caluaria prope il-

C lam,oſſe tenuiſſimo ab illa diſtincta,emergit. huic non in primo quidem eius exortu,ſed dum per caluariam fertur,tertia neruorum adiacet coniugatio, quæ initium ducit quà anterior cerebri pars cum poſteriore coniungitur: hos neruos molles vocant,qui ad primam radicem quam plures eſſe videntur.& quemadmodum ex multis primis radicibus videtur conſtare hæc coniugatio, itaquoque multifariam diſcinditur. Prima igitur ipſorum particula ſecedit,in partem capitis inferiorem tendens: quæ quidem anatomicos latuit.Commune autem eſt caluariæ foramen,per quod ea pars deorſum fertur, & ipſius caroti-

D dis arteriæ reliquiæ ad cerebrum conſcendunt, vna ſanè ab vtroque latere. Quomodo igitur hi nerui per collum & thoracem in partes,quæ infra ſeptum tranſuerſum ſunt ferantur,& quænam ſit eorum diſtributio,progrediēs declarabit oratio:nunc ad reliquas tertiæ coniugationis partes reuertamur.eius nanque pars etiam apud maxillæ articulationē in anteriorem partē aurium emergit: quæ quomodo neruis à quinta coniugatione orietibus miſceatur, paulo pòſt intelliges. Cæterùm hæc eſt exigua eius particula quædam: at qui veluti truncus eſt omnium partium

E ab ipſa naſcentium,quæ & ramorum & virgultorum rationem obtinent,in duas partes primùm ſcinditur: quarum ſingulæ rurſus in multas particulas diducuntur: alteráque in muſculos qui temporales, quíque maſticatores nominantur,& in eos qui à maxilla exoriũtur,diſtribuitur:gingiuis præterea,dentibus,palpebris,ſuperciliis,toti cuti, faciei,& naſi tunicæ interiori, quæ ei ſubſtrata eſt, hi nerui ſenſum ſuppeditant. altera verò pars ad radices dentium, qui inferiori maxillæ inſunt,ſcinditur, eadem propémodum ratione,qua pars altera in ſuperioris maxillæ muſcu-

F los ſcindebatur: & in gingiuas, & labra inferiora perinde atque illud in ſuperiora propagatur. plurima tamen eius pars in linguæ tunicam diſpergitur. hócque par neruorũ aliqui guſtatorios appellant,quia per eos guſtandi ſenſus efficitur.Nerui autem qui maxillæ inferiori & linguæ infiguntur,viis decliuibus meritò ſunt vſi,propter partium eos excipientium poſitionem. qui verò in maxillam ſuperiorem ferebantur. iis natura viam aliam conuenientem ſecuit: ac primùm quidem prorſum etiam eos traduxit ac propter oculorum regiones deduxit, tum autem

G illic foramine ſimul eſt vſa, per quod nerui oculorum muſculus infigebantur, vt duo nerui per vnum foramen ferrentur,quorum alter in muſculos diuiditur oculorum, alter ad ſuperiorem maxillam peruenit, qui ſimul excidit cum altero, quúmque ad oculorum cauitatem peruenerit, rectà ad appellatum malum fertur, perforatis illic oſſibus,quæ ſub oculis ſunt, ac tranſitum ei præbentibus. atque hæc quidem eſt tertiæ coniugationis diſtributio. Quarta verò neruorum coniugatio paulò poſterius eſt lo-

H cata,atque in totam palati tunicam inſeritur.nerui autem hi ſunt admodum exigui, ac neruis tertiæ coniugationis paulò duriores. Alia deinceps coniugatio neruorum ſequitur,quæ proceſſus ex partibus quæ ad latera ſunt,habet quam Marinus quintam vocat: & tamen non ex vna ex-

quiſitè radice expullulat,ſed ſibi inuicem ſunt vicinæ, aliuſque neruus exoritur ex altero: & in parte magis anteriore qui vocatur auditorius, vnà cum dura cerebri mēbrana ſimul exoriente, in foramen auditus excidit, cum qua dilatatus illinit meatum.ex poſteriore verò parte alter in aliud quoddam lapidoſi oſſis foramē incidit, quòd cæcū nominatur. veteres enim anatomici foramē hoc ita nuncupauerūt,quum perfectè perforare anfractum illum non poſſet, per quē neruus poſt aures foras excidit.atque hic neruus ſtatim illi neruo tertiæ cōiugationis,qui foras excidere ad maxillæ articulationē dictus eſt,cōmiſcetur, non quòd ille ad hūc perueniat, ſed quòd hunc ipſū expectet dū ad ſe aduenit. Ex vtriſque autē mixtis maxima pars,vel(vt melius dicam)omnis ſcinditur in latum muſculum,qui ſub cute naſcitur, & buccam ſine maxilla mouet,qui à nobis quoque vnus vtrinque inuentus eſt. Hic igitur neruus maxima ſui parte latum buccarū muſculum aperit.exiguum autem eius quippiam neruis auxiliatur, qui à tertia coniugatione ad muſculos tēporalis progrediuntur:quantū enim illis, vtpote minus duris quàm par erat, ad robur motionis deerat,tātum eis à ſeipſo adiungit. Ferūtur autem quædam eius propagines ad glādulas, & alias partes quæ circa aures ſunt, & ad partes buccarum tenues: ipſa verò piloſa cutis ſenſus gratia dūtaxat, veluti reliqua quæ in toto animali eſt,propagines paucas,tenues, raras,inſtar filorū araneæ cuiuſdam,ex omnibus ſubiectis partibus recipit.Quoniam verò tunicam quæ nares intus ſublinit,dicebamus eius neruorum portionis,quæ ad oculorum cauitatem fertur,eſſe participem,viam tamen ipſorum non indicauimus, conſentaneum fuerit eam etiam adiicere. In maioribus igitur vtriuſque oculi angulis videre eſt os in narium capacitatis pertuſum,quod & naribus & oculis eſt commune.fertique per vtrunque foramen neruum non exiguū ab oculorum cauitate ſciſſum, quūprimùm nerui tertiæ coniugationis in eam peruenerint.Porrò neruus is cernitur non ſolùm in mēbrana quæ naribus ineſt, diſpergi, ſed etiam ad palatum vſque progredi:hæc enim vna,tunica communis eſt naribus & ori, ob eam communionem & continuitatem quam habet ex foraminibus in idem deſinentibus,per quæ etiam ſpiritū ducimus. Sed licet hæc coniugatio euidenter duplex ſit, vna tamen eſſe in Marini gratiam ſtatuatur. Sexta verò neruorum à cerebro orientium cōiugatio vno foramine vtitur, quod prope infernam extremitatem ſuturæ quæ labdoides appellatur,eſt ſitum.ſtatim verò ex baſi cerebri oriens habet trium neruorum principia, qui quū extra caluariam emergunt, multifariam inter ſe, & cum vicinis (de quibus paulò pòſt dicam)cōmiſcentur. Deſcendit autem vna pars horum neruorū vſque ad os latum in omnia ferè inteſtina & viſcera diſtributorum.maxima verò ſui parte in ventriculum atque eius os prorumpere apparent: quam ob cauſam hæc pars acutiſſimo ſenſu eſt prædita, naturáque neruis ſeptimæ coniugationis eos aggregauit, & ſimulatque à capitis oſſe exceſſerint,membranis fortibus circundedit,& ex omi parte ad vnguē muniuit. Iam verò quoniam hos neruos ad ſtomachū accedentes, vbi paululum progreſſi eſſent,ad linguam delatos,à ſeptimæ cōiugationis neruis ſeiungere neceſſe erat,rurſus cum arteriis carotidibus quæ propè erant,eos coniunxit, & cum illis per collum perduxit, communibus membranis cum illis colligans: in thorace verò quum arteriæ ad ſiniſtrum cordis ventriculum eſſent locatæ, rurſus eos diuiſit, vbi denuò vtrinque connexuit.& quum ipſos primùm ſtomacho ventriculum diuiſura eſſet natura, qui dextra in parte erat ad læuam: qui verò in ſiniſtra erat,ad dextram obliquos,vt tutiores eſſent, circumegit. Ab his igitur neruis etiam muſculi laryngis propagines ſuſcipiunt. reliquorum verò duorum alter tum in muſculos faucium,tum in linguæ radicem peruenit, alter in latum ſcapulæ muſculum,& nonnullos alios qui inibi ſunt. Laryngis verò muſculi,qui cum aliis partibus ſunt communes,non ſemper à ſexta coniugatione neruos capiunt:quēadmodū nec qui os labdoides & hyoides,quod appellant, oſſi pectorali connectunt.Quanquam neruorum carotidibus arteriis adhæreſcentium non paucæ propagines mul-

A tos latuerunt,quos quidem ſolos ſextam eſſe coniugationem ſunt rati:quas ſanè propagines illi dum per collum & thoracem feruntur,faciunt,antequam in os ventriculi incidant.ac ne id etiam ſciunt, viciſſim ex medio thorace nonnullas horum neruorum particulas ad quoſdam laryngis muſculos venire:nec etiam quam vim habeant:quanquam ſi lædantur,in cauſa ſunt vt animal voce deſtituatur.Varia quoque eſt horum neruorum infra ſeptū tranſuerſum diſtributio:nam & quaſdā particulas à ſpinali medulla quæ in ea parte eſt,ſuſcipit,& in viſcera quæ ibi ſūt, B diſſeminatur,& iis quos à tertia coniugatione per collum ac thoracem deferri ſupra diximus, admiſcetur:& tamen hi ipſi nerui qui ad coſtarum radices procedūt,ſextæ coniugationis propagines omnibus eſſe videntur. Varia quoque eſt horum neruorum permixtio cum neruis intercoſtalium & cum iis ferè omnibus qui ad inteſtina omnia, lumbóſque parui feruntur, & cum reliquis neruorū qui ad os ventriculi perueniunt. Varia denique eſt ea quoque diſtributio quæ intra peritonæum cōtinetur, quam nunc exquiſitè tractare non eſt propoſitum. Satis autem erit id ſolum ſcire,ad iecur,ad lienē,ad renes, itémque ante hæc, C ad totum vētrem,& ad omnia inteſtina neruos à cerebro partim à tertia coniugatione(vt diximus) partim à ſexta prouenientes conſpici.pulmonem verò & cor à ſexta quoque coniugatione quandam neruorum portionem ſuſcipere,omnes ſanè rectè dixerunt. Vtrum verò ſtomachus & arteria,& venæ maximæ earum quæ in collo ſunt ſuſcipiant,omnes norunt. Reliqua eſt ſeptima neruorū à cerebro exorientium coniugatio, quæ diſtributionem habet vbi cerebrum deſinit,& medulla ſpinalis incipit.progredientes enim nerui quadantenus vnà cum iis qui ſex- D tæ coniugationis ſunt,tum à ſeipſis ſeiuncti, maxima ſui parte in linguæ muſculos diſtribuūtur. nam quædā parua ipſorum particula in eos ſemper venit muſculos qui cartilagini laryngis,quæ ſcuti ſpeciem præfert, & humilibus oſſis labdoideos lateribus ſunt communes:in alios autem quoſdam non ſemper.Inter ſe autem(vti diximus)commiſcentur nerui infra caput tendentes,tum qui à tertia coniugatione,tum etiā qui à duabus nunc dictis proueniunt. Præterea verò prima & ſecunda neruorū à ſpinali medulla orientium coniugatio,magnopere cum hiſce ipſis neruis commiſcentur. Nerui autem ſeptimæ coniugationis E primi inter neruos exquiſitè ſunt iam duri. nam prædictorum omnium alii minus, alii magis ſunt molles:nullus tamen æquè ac hi,durus eſt.quin & illorum quoque neruorum qui muſculis inſeruntur, manifeſtò ſunt aliis duriores.Senſifici autem nerui ſimulatque in linguam inſeruntur,dilatati,exteriorem eius tunicam pertexūt:muſculoſque ſubiectos minimè contingunt:ibi enim nerui motorii ſeptimæ coniugationis in multas fibras ſoluti, omnes linguæ muſculos pertexunt.

De neruis à ſpinali medulla naſcentibus,

F Cap. LIX.

PRima horum neruorum coniugatio naſcitur perforata prima vertebra, quæ vnam radicē apud medullam habet: mox in duas partes ſcinditur,alteráque eius particula retro,altera ad latus procedit. prima aut coniugatio in eos ſolùm muſculos,qui ad capitis atticulationem ſunt, diſtribuitur.Secunda verò à ſpinali medulla naſcentium neruorum coniugatio,à poſterioribus ipſa quoque partibus emergit,non tamen per vlla foramina, veluti prima: in vtraque enim ſpinæ parte locus quidam eſt in medio G primæ & ſecundæ vertebræ nudatis oſſibus vertebrarum, in quo nerui exoriuntur,qui & ipſi quadā ſui parte ad anteriora per latera feruntur, neruis primæ & tertiæ coniugationis à cerebro naſcētibus,vt etiam tertia coniugatio, cōplicati.maxima verò portione in poſteriores colli muſculos diſtribuūtur, à quibus primarum vertebrarū inter ſe, & cum capite motiones fiunt. iidem ſimul quidpiam latis muſculis buccas mouentibus impertiunt. Quicquid verò ex eis ſupereſt,ad caput aſcendit, totam eius partem poſteriorem pertexēs: itémq; partes quæ circa aures ſunt, H quæque vſque ad verticem & ſincipitis oſſis initium pertinent.Tertia neruorum coniugatio à ſpinali medulla naſcentium,ex partibus quæ ad latera ſunt,oritur:vbi ſecun-

da & tertia vertebra inter ſe congredientes, cõmune rotundúmque foramen efficiunt, cuius latitudo nerui craſſitudini æqualis eſt. ea ſtatim ſciſſa, altera parte retrorſum fertur, diſtributiones quaſdem imis partibus muſculorum qui ibi ſunt, impertiens: deinde ad ſpinæ apicem exurgit, atque illinc iterum hic neruus obliquus antrorſum fertur, in muſculos qui ſecundum aures ſunt, diſſeminatus, muſculiſque buccas mouentibus, & iis qui collum totum cum capite retro erigunt, diſtribuitur. pars verò quæ prorſum fertur, vtrique coniugationi, ſecundæ ſcilicet (cuius iam meminimus) & quartæ (de qua mox loquemur) permiſcetur. Porrò exquiſitã diſtributionem quam in anterioribus colli partibus habet earum coniunctio, alibi explicabimus: nunc verò id modò intellexiſſe ſatis erit, tertiã quartámque coniugarionem neruos cõmunibus colli capitiſque muſculis, ac præterea muſculis buccas mouentibus, quemadmodum certè & partibus quæ ſunt poſt aures, ſuppeditare. Coniugationes verò quæ ſubſequũtur, id commune omnes habent foramen per quod nerui emergũt. commune etiam eis, *hoc eſt ut ſtatim in exortu ſcindantur:* & vt altera parte quæ minor eſt, antrorſum, altera quæ maior eſt, per fundum ferantur. ac primum quidem ad ſpinæ apicem. inde verò rurſus ad interiora feruntur per latum muſculũ, qui buccas vnà cum labiis, maxillæ inferioris os non mouẽdo, ad latera abducit. Præterea hoc etiam commune eſt omnibus coniugationibus quæ deinceps conſequuntur, vt ſtatim poſt primum exortum, quandam breuem neruorum diſtributionem in muſculos ſpinales præbeãt. atque etiam commune omnibus his neruis eſt, vt ad ſpinam retrorſum ferantur, ac nonnullos proceſſus communibus colli capitiſque muſculis impertiãt: omnes enim tum qui in partibus colli anterioribus, tum qui ad eiuſdẽ latera ſunt muſculi, neruos ab his coniugationibus capiunt, præter eos muſculos in quos à cerebri cõiugationibus diſtribui neruos diximus. Hæc igitur omniũ neruorum qui in collo habentur, cõmunia ſunt, quod ſanè collũ ex ſeptẽ vertebris conſtat. Quæ quũ antè cognouerimus, iam perſpicuum erit quicquid in ſingulis deinceps cõiugationibus ſit proprium: cui nunc animum adhibeto. A quarta cõiugatione, quæ inter tertiã & quartam vertebram naſcitur, breuis admodũ neruulus ad conſequentem coniugationem peruenit, illi, quà primùm emergit, permixtus. quintæ verò coniugationis poſt quartam vertebram exortæ portio quædã exigua decliuis fertur, quæ ſi paruas quaſdam à ſuccedẽtibus coniugationibus portiunculas aſſumpſerit, in ſepti tranſuerſi neruum euadet. ex quarta verò coniugatione portionem quãdam telæ aranearum ſimilem ad ſeptum tranſuerſum natura trãſmiſit: ex quinta verò notabilẽ: deinde aliam ex ſexta: ſed huius minorem, prioris verò maiorem: altera verò hac maior particula ad ſummum ſcapulæ aſcẽdit. reliqua verò omnia, quum communis ſciſſionis ſermo haberetur, expoſita ſunt. Cæterùm ex cõiugationibus quæ deinceps conſequuntur, ſexta poſt quintam vertebram, octaua poſt ſeptimam, ex communibus, vt dictum eſt, foraminibus emergentes, ſibi ipſæ permiſtæ ad ſima ſcapularum, & ad brachium per alam tendunt. aliæ verò coniugationes iis quæ ex thoracis iam vertebris inter primam & ſecundam

A exoriuntur, plurimam ſui partem permiſcent. nec parua ſanè portio ipſius coniugationis tum in primum intercoſtale, tum in muſculos temporales poſteriores peruenit: altera verò ſupra primam coſtam extenſa neruo, qui poſt ſeptimam colli vertebram eſt, connectitur. tum hoc modo ambæ hæ, & cæteræ partes antedictæ per alam in ſima ſcoptularum, & brachium feruntur, inter ſe quodammodo mixtæ & complicatæ: ac magna eorum pars in brachii & cubiti muſculos diſtribuitur. quod verò adhuc eſt reliquum, in ſummam manum diſſeminatur, è directo au-
B tem maximè ſũt extremi exortus ex iis qui prædicti ſunt, ii nerui qui ad ſummam manum pertingunt. ei verò qui ſupra hunc ad cubitum eſt, nerui qui ſunt in brachio, & qui adhuc ſublimiores ſunt, ad ſcapuláſque perueniunt, è directo ſuperiorum coniugationum ſunt locati. Eodémque modo ex omnibus thoracis vertebris nerui exoriuntur, qui ſimilem diſtributionem ſortiti, ſunt omnes, eo excepto qui ad ſecundũ intercoſtale progreditur: inde enim perſpicuò neruus excidit, ad brachii cutim tẽdens. Cæteræ verò omnes cõiugationes ſimulatque exortæ ſunt por-
C tionem quandam ſpinalibus muſculis tribuunt: itémque aliis, qui ſunt in dorſo: velut iis quoque à quibus ſcapulæ mouentur, & iis qui ad humeri articulationem aſcẽdunt: ad ſummam verò reliqua & maxima ſui parte per intercoſtalia ad os pectoris vſque progredientes, tum eos muſculos qui ſunt in intercoſtalib9, tum eos qui extrinſecus thoraci ſunt obducti, ſuas ipſarum particulas per medium eorum emittentes, pertexunt. Quæ porrò à ſpinali medulla ad ſpurias coſtas pertingunt neruorũ coniugationes, pro-
D pterea quòd coſtæ nothæ ad os pectoris non excurrunt, parum quidpiam intercoſtali, quod prope eas ſingulas eſt, diſtribuunt: reliqua verò tota ſui parte ad hypochondrium excidunt, tum in eos muſculos qui primi extrinſecus adhæreſcunt obliqui, ſupernè ex thorace deorſum lati, diſtributæ, tum in eos qui decliues deſcẽdunt, carnoſiq; ſunt. Poſt has cõiugationes ſunt ii neruorum exortus, qui ex lumbis progrediuntur, qui non ex communi foramine, quemadmodum qui in collo ſunt, prodeunt: hic enim ſuperior tantùm vertebra perforata commodum exitum
E neruo ſuppeditat. Eſt autem his neruis omnibus commune vt & in ſpinales muſculos, & in eos qui in abdomine ſunt, & ad carnes lumborum, quæ ψόαι dicuntur, progrediantur. à coniugationibus verò quæ ex primis poſt ſeptum tranſuerſum vertebris exoriuntur, & neruis qui à cerebro ſupernè deorſum feruntur, complicantur, neruus paruulus in vnaquaque diſtribuitur. In vltimis autem lumborum vertebris duo maximi neruorum proceſſus naſcuntur, qui ad crura pertinent, quibus alii parui exortus commiſcentur: quorum vnus ſuperpoſitus eſt, alter
F verò inferior priore, ex foramine quod in oſſe (quod latũ vocatur) eſt, exoritur: hique ſtatim ſecedentes in primos muſculos coxendicis articulationẽ mouentes inſeruntur. reliqua pars omnis ad crura deſcẽdit, diſciſſa ad finem vſque ipſorum in ſingulos muſculos eadẽ proportione, quæ in manuum muſculis vſu venit, ſimili quoque modo, quicunque nerui per lati oſſis foramina exoriũtur, in muſculos qui inibi ſunt, diſſeminantur.

ORIBASII SARDIANI MEDICINALIVM collectorum tomus tertius, continens euporiſta, facultates ſimplicum, morborum & locorum affectorum curationes,

Ioanne Baptiſta Raſario medico Nouarienſi interprete.

M. ANTONIO AMVLIO, VIRO CLARISSIMO, ac ſenatori prudentiſsimo, Ioannes Baptiſta Raſarius medicus Nouarienſis, S. P. D.

CVM multa ſunt, Amuli clariſſime, quæ homines à libris Græcis Latinè reddendis deterrere debent hoc tempore, tum illud vel maximè quòd veterum monimenta tam deprauata, támque mutila, ac quaſi decurtata ad nos peruenerunt, vt multa in eis comperias ex quibus nullus elici ſenſus poſſe videatur. Et tamen in hac ſumma difficultate, qui hoc ſibi aſſumant, totámque ætatem in hoc ſtudio ponant, tam multi ſunt vt non modò docti homines, & in diſciplinis diu multúmque verſati, quibus totum hoc negotium eſſet tranſmittendũ, id aggrediantur: ſed plerique etiam qui neque à Græcis literis, neque à bonarum artium cognitione ſatis inſtructi ſunt, id, quaſi rerum omnium ſit longè facillimum, ſuſcipere non vereantur. Ex qua quidem re iam eſſe factum videtur vt quod ego multis de cauſis difficile atque arduũ ſemper exiſtimaui, multi perficiundi ſpe ducti, nullo labore ſe conſequi poſſe confidant. Videmus tamen quàm pauci fuerint adhuc meritò laudati: & quàm multi vitare non potuerint reprehenſiones doctorum hominum atque prudentium. Nam quum neceſſe ſit eum, qui velit in hac re cum laude verſari, non eſſe tinctum literis, ſed & ſenſa eius quem exprimit, propriè ornatéque exponere, & multarum rerum eſſe valde peritum: noſti tamen, Amuli clariſſime, quàm multi & in Italia & apud exteras nationes (quum legatus multas orbis terræ partes peragraris) inueniantur, qui multa de Græcis Latina facerẽt, quæ vel ad dicendi facultatẽ, vel ad naturæ contemplationem, vel ad artem præſidem ſalutis humanæ pertinerent, à quibus ipſi nudi omnino eſſent atque imparati. Quorum ego ſtupiditatem quum mecum admirarer, ſcirémque mihi olim excidiſſe è manibus interpretationes quaſdam, quæ decimumquintum ab hinc annum in hominum manus peruenerunt, & item proximis ſuperioribus annis emiſſos XXVI. Oribaſii libros, quorum igniculum deſiderii vix medici ferre poſſe videbantur: viderémque in eis & propter mẽda librorum, quorum mihi eo tempore copia ſuppetebat, & quòd ego ad eum ſapientiæ gradum fateor me non perueniſſe vt non poſſim errare, labi, ac decipi, multa ineſſe quæ ego in alio reprehẽderem, ſic mecum ipſe ſtatueram, non eſſe mihi poſthac quicquã è Græco in Latinum ſermonem conuertendum: ſed tantùm mihi dandam eſſe operam, quæ iam in apertum fuiſſent prolata, ea vt emendarem atque corrigerem: ne fortaſſe quiſpiam, cui meus hic minus gratus fuiſſet labor, ſibi in me inuehendi facultatem fuiſſe datam arbitraretur. tamen quum ii, qui me ad alios Oribaſii libros edendos hortati erant, identidem à me efflagitarent, ne quatuor libros, qui reſtabant, deſtitutos relinquerem, ſed eodem veſtitu orationis ornarem, vt eorum noſtri medici participes fierent, coactus ſum mutare ſententiam: ita tamen, vt ne hic meus labor, ſuperiori quem eſſe mihi ſuſcipiendum putaui, obliuionem vllam afferat: quem polliceor me eſſe tum ſubiturum, quum primùm mihi ab hoc meo negotio, in quo tuo etiam maximo beneficio verſor, vacare parumper licebit. interim verò id conceſſi amicis meis, vt de ſuſcepto propoſitóque conſilio decederem, quo Oribaſii libri quatuor ad Eunapium, quibus omnia remedia omniáque medicamenta quæ facilè comparantur, eſt perſequutus, ab eodem Latinitate donati prodirent in lucem: atque etiam (quod maximè rem continebat) vt tibi hoc libello nonnullam meæ erga te ſummæ obſeruantiæ ſignificationem darem. Exiſtimabam enim ita mihi oblatam occaſionem, qua teſtari poſſem tuorum in me meritorũ magnitudinem: & de tua eximia ſingularíque virtute, déque tuis rebus ſumma cum laude, & totius Reipublicæ dignitate, atque gloria, geſtis loqui: & commemorare quot legationes apud Cæſarem & reges maximos cum incredibili omnium admiratione obieris, & quàm multas bonas gratias cum optima exiſtimatione attuleris: & de honoribus & præſtãtiſſimis iudiciis Senatus de te, & maximis magiſtratibus, quibus domi ſummo cõſilio, ſumma grauitate, ſummáque integritate functus es, multa dicere: & oſtendere quanta in te ſit cognitio Græcæ Latinæque linguæ, quanta notitia vetuſtatis, quanta peritia rerum omnium, quam ornata dicendi & polita ſcribendi copia, quàm denique in omni virtute excellas: ſed ſtatim animaduerti neque te id velle, neque etiam id eſſe expectandum à me, qui hæc neque pro dignitate, neque vlla ex parte poſſem præſtare: quíque videam epiſtolam, annõ librum, eſſe ad te vnà cum Oribaſio perferendam. Quibus quidem factum eſt rebus vt fretus humitate tua ſingulari, Oribaſium ſolum ad te mittam, vt quandiu manebit ipſe liber, tandiu cum eo maneat hoc qualecunque incredibilis meæ erga te obſeruantiæ monumentum. Vale. Venetiis, Idib. Ianuar. M. D. LVII.

ORIBASII EVPORISTΩN LIB.

ORIBASII EVPORISTωN LIBER PRIMVS AD EVNAPIVM.

PROEMIVM.

EX eo ſermone quem mecum habuiſti, optime atque ornatiſſime Eunapi, cognoui te ardere ſtudio diſcendi, & ſimplices (quoad eius fieri poſſit)& quæ facilè parãtur morborum curationes: quibus tu quum peregrinaris & ruſticaris, quùmque ibi es vbi medicus nullus adeſt, promptè & accommodatè ſine vllo inſtrumento vaſculóque medicinali (cuius copia tibi non facilè ſuppetat) ad ea vtaris quæ ſubitò incidunt, præſertim verò quæ valde acuta ſunt, & curari ſine mora,poſtulant.Ac mihi quidem in tempore videris hoc deſiderare: quum planè intelligas pauciſſimos eſſe qui veri medici dicendi ſunt, contrà verò maximam eſſe turbam eorum qui artem ſibi adſciſcant, & nomen ſolum medici obtineant : qui ſanè ſimiles ſunt remigibus qui nihil ſciant illi quidem,ſed tamen gubernare nauim conentur : vt enim quibuſdam ex iis nautis, non ſolùm remos impellere quum id imperat gubernator,ſatis eſt,ſed iidem gubernare nauim audent, & ſæpenumero errores committunt,ita etiam faciunt qui venã incidere,cucurbitulas admouere,ſcarificare, & cætera ſeruilia miniſteria quæ vſu continentur, obire ſolùm didicerunt,atque omnem ſibi medicinæ cognitionem vendicant,& tamen ii neque remediorum qualitatem, neque quantitatem norunt, neque ſciunt quo tempore quóque ordine adhibẽda ſint:quod eſt veri medici proprium vel maximé.Cæterùm eos qui morbis tenentur, quorum vel nulla vel certè difficilis eſt curatio, ſic tractando producunt,& verò etiam ægrotos quandoque interficiunt. quibus quidem fit rebus vt inſtitutum hoc tuum,Eunapi,vehementer laudem.ad hoc accedit,quòd rem expetis quã poſſis conficere,& quæ ſit itidem neceſſaria,& digna ſtudio tuo atque eruditione:nam quæcunque in medicinæ tractatione magnæ alicuius contemplationis indigent,& ad quæ obeunda exercitatione opus eſt,ea ſunt ſolius artificis propria: quæ verò in promptu ſunt & tractari facilè queunt,ea ſunt à medicinæ ſtudioſis expetenda. at tu maiores ſanè quàm par ſit,eos qui res medicas amãt,in huius artis cognitione progreſſus feciſti: atque adeò excellis vt non ſolùm & tibi & cæteris adiumento eſſe in quibuſdã morbis,ſed etiam in rebus maioris ponderis medicorũ diſcrepantiam diſcernere,& quid melius,quídque vtilius ſit,eligere queas.Itaque ſi quæ Galenus , vir admiratione dignus, de medicamentis facilè parabilibus conſcripſit, extarent,inde tibi,quod quæris, abundè ſuppeteret . ſed quum ea ad nos non peruenerint, & quæ Dioſcorides atque'Apollonius, itémq; cæteri omnes in hoc genere ſcriptis mandauerunt,ſunt ex omni parte diſtincta , mihíque nec tutò adhiberi poſſe, nec quatenus ſatis ſit,tractata videntur:eò fit vt ſtatim tuæ paruerim voluntati. Ac Rufus quidem,vir maximus , quendam librum ad priuatos homines ſcripſit: veruntamen hic liber non omnia, verùm ea tantùm quæ facere priuati poſſunt , complectitur· ego autem oratione fuſa latius,quæque ad plura pertineat , vti decreui. qua in re habendam eſſe rationem duxi peritiæ tuæ,& cæterorum tui ſimilium , à quibus amari medicinam intelligebam: eſt enim perſpicuum te multò melius poſſe perſpicere quæ ſint , & efficere quæ oporteat, quàm faciãt medici qui prorſus ſunt inexercitati. Perrarò autẽ venæ ſecandæ mentionem faciã,& item leuiorum purgationum,aliorúmque euacuantium auxiliorum,& medicamentorum quorundam compoſitorum , præſertim verò eorum quæ probata ſunt : quum ſciam vos poſſe eorum artificibus imperare vt ea conficiãt,vobiſq; pareant, quum maxima eorum copia vbique comperiatur: neque enim ſolùm vrbes, ſed omnes etiam agri ſunt eorum pleni. Dabo igitur operam pro virili facultate, vt,quemadmodum tu voluiſti,ſcopos curationum,omnéſque medicinas quæ facilè ſuppeditantur, tibi exponam.quæ ſanè excerpam tum ex iis quæ Galenus ſcripta reliquit: ſiquidem in eius libris habetur etiam cognitio remediorũ,quæ facilè comparãtur: tum verò ex ſcriptis Ruſi Epheſii & aliorũ clarorum A virorum:ex quibus deligã,quæ ad hoc inſtitutum accommodata erunt,& quorum ego periculũ fecerim.Iam verò hæc medicamentorum quæ facilè parantur, tractatio tribꝰ cõſici modis poteſt:primò enim explicari queũt vniuerſæ, & ſingulæ cuiuſque ſimplicis medicamenti facultates:ſecundò deligi medicamina,quæ ad quánque affectionem valeant:tertiò, vnà cum particula morbi quoque habenda ratio eſt,atque eius exponenda curatio.Hãc ego triplicem rationem ſequar , vt tu maiorem copiã eorum B quæ facienda in ſingulis rebus ſint,tibi pares:in eámque veni ſententiam, vt quoniam iuſſu tuo hæc inſtitui conſcribere,eius etiam partis medicinæ quæ de tuenda ſanitate eſt, mihi facienda ſit mentio. itaque initium ſumam.

De pueruli educatione, Cap. I.

PVerulo nuper in lucem edito nutrix eligatur,cuius vitæ ratio ſic inſtituta ſit vt laboribus, cibiſque accommodatis vtatur,vt optimi lactis copiam paret.labores autem huiuſmodi ſint, vt per loca quæ antorſum vergunt, gradiatur,vt texat, vt pinſat,aquam vrna hauriat.Veſcatur C autem cremore ptiſanæ, & lomento piſorum,& dolichorum,piſcibúſque iis qui cetacei non ſint, nec duras carnes habeãt,neque in paludibus ſint enutriti.edat quoque gallinas,teneras carnes, & vinum dulce atque odoratum bibat. Abſtineat verò à caſeo, bellariis, & oleribus. ſolas lactucas ſumat:quandoquidẽ eæ bonũ ſuccũ, & ſomnum puero cõciliãt.poterit etiam ritè vti palmulis: quia quum ad ciendam vrinam valeant, ſanguinem purgant,& probum lac parant.peſſima verò eſt menta, itémque ocimũ, quippe quæ lac vitient.Cæterùm res venereas omnino vitet: nã hæ lac maximè omnium corrũpunt. Ad magnam D autem lactis copiam comparandam primas tenet cytiſus, qui & crudus & coctus ex ptiſana eſtur, atque is præter lactis copiam quam affert,idem etiam iucundum efficit.ad hoc valet etiam anethi coma viridis,ſimilíque modo fœniculi radices & eruca,itémque apium,&ſmyrnium,& cicer. vbertatem quoque lactis faciunr anemonæ admotæ. Atque optimum lac à vitiato ſic internoſces. Optimum odore,& guſtu leue & iucundum erit,albúmque & conſiſtentia æquale apparebit , denique inter craſſitiem & humiditatem medium obtinebit:viriatum habebit horum E contraria omnia.Et de nutrice,ſatis.Quum autẽ puero alia afferri alimenta poſſint, nullum impedimentum eius cupiditatibus interponi debet:quum ſuapte natura ad exercitationes,& ad alimenta feratur:neque enim ſatietate afficiatur,quũ maxima ſanguinis copia in incremento conſumatur.Habenda tamen eſt nutriendi ratio, vt tẽpus diligenter ſeruetur,& danda opera ne ante frictiones & balnea cibus offeratur.

De ratione victus eorum qui inter pueros & ſenes interiecti ſunt, Cap. II.

F QVum corpus ſatis magnum incrementum ſumpſerit,non mediocriter timendũ eſt ne æqualis omniũ humorum abundantia redundet in corpore,& morbi qui ex plenitudine effici conſueuerunt, oriantur:quum præſertim totum alimentum non conſumatur,quòd corporis iam ceſſauit incrementũ. Oportet ergo parcius alere corpus quod in hac ætate conſtitutum ſit,& omnes vias euacuandi ſuperuacanea inuenire:ergo ante cibos exerceatur operibus ſibi conſuetis.hoc enim erit ei vtilius,& neceſſariũ eſt proprias actiones non omittere.edat quiſque G quæ conſueuerit,&quorũ ei ſuppetat copia,ab eo tantùm abſtinens quod noceat.atque id quidem quale ſit,nihil eſt quòd à medico perdiſcas,quũ vſus ipſe ſatis doceat. Cæterùm quid facilè,quid ægrè cõcoquatur,quid valeat ad deiiciendam aluũ, & contrà, quid eandẽ cohibeat, ac cætera quæ ſunt generis eiuſdem,itémque quantũ ſit ſumẽdum, tu modũ poteris ſtatuere ex alacritate & ventris tumore, vt quantũ ſatis ſit planè videas.quã ad rem faciet etiã conſuetudo,& habenda erit ratio eorum quæ tum per aluum H tum per ſudores excernũtur. Non eſt autẽ aſſueſaciendus homo vt vno tantũ diætæ genere vtatur. nã ſi quãdoque

vrgeat neceſſitas viuendi rationem cõmutare, magna ſequetur ex eius rei nouitate turbatio. Ergo præſtat ita ſe cõparare vt facilè ad aliud genus quis tranſeat, & modò hac modo illa viuendi ratione vtatur, quàm vt vno ſemper modo vitam degat. Si verò quiſpiã immoderatius cibos appetat, aut alioqui nimis repleatur, is, antequam cibi corrupti fuerint, euomat: & ſequẽti die tenuiore victus ratione vtatur, & paulatim ad morem ſuum redeat. ſi enim alimenta prius corrupta fuerint, magna moleſtia conſequetur. verùm ſi quid vomere prohibeat, vt ſi pectus, aut ceruix, aut fauces morbo laborent, ſi aluus fluat, res proſperè ſuccedit: ſin ſecus, multùm dormire cõferet. huc facit continuus aquæ calidæ potus: quippe qui & morſus obtundit & abluit etiam inteſtinum. Vbi autem ſit cibi facta cõcoctio, præſertim quum venter deiecerit, lauacro vtendum erit, & paulò pòſt potus dilutior ſumendus. Si verò alimentum rectè concoquatur, aluus autem non excernat, corpus verò grauetur, & ægrè moueatur, adſit præterea torpor quidam mentis quæ etiam ſomniculoſa videatur, ſcire conuenit expletas venas eſſe, quæ plenæ inflantur, tenduntur, obturantur, & quandoque rũpuntur: cæteráque maxima & plurima genera morborũ quos plenitudo creat, efficiũtur. quocirca vbi ex repletione ſenſus oritur qui laſſitudinis ſpeciem refert, tum quieſcendũ eſt, vſque dum cibi qui in ventre ſunt concocti fuerint: facta cõcoctione, quæ plenitudo ſubſit erit exercitationibus conſumenda. id enim valet quod eſt à veteribus dictum, laſſitudinem laſſitudine ſolui.

De iis qui cibos corrumpunt, Cap. III.

QVum venter cibos corrũpit, ſi ſtatim ſecedant quæ corrupta fuerint, nihil ſequitur incommodi: ſi non permeent, mitioribus erit ſeceſſus irritandus, quale eſt medicamentum quod dioſpoliticon vocant, in quo tantum ſit nitri quantum reliquorũ: & quod ex caricis conſtat: itémque quod ex cnico fit & cæteris eiuſdem generis. Iis autem qui continenter alimenta corrumpunt, vtile eſt ante cibum ciere vomitum vini dulcis potu: ac vitare nidoroſa viroſáque, & reliqua omnia quæ facilè vitiãtur: contrà verò eligere quæ boni ſucci ſunt, & aluum quandoque ſubducere iis rebus quæ modicè vacuant: inter quæ medicamentum id numeratur cui picræ eſt nomen. At ſi quis prauos ſuccos coaceruari ſinat, is profectò morbis vel difficilibus curatu, vel certè etiam qui curari non poterunt, corripietur. huiuſmodi ſunt pedum articulorúmque dolores, & renum vitia: ac ſæpe etiam morbi acuti ſolent comitari.

De laſſitudine quæ ex nimio labore oritur, Cap. IIII.

SI labor immoderatus, inſolitus, & citatus laſſitudinem creauit, quies imperanda eſt, corpúſque molliter confricãdum ex oleo copioſo, dulcíque. initio autem ſtatim poſt laborem calidiore lauacro vtendum: & victus ratio tenuior inſtituenda eſt: nam alimenti parcitas, ſi quid aliud, laſſitudinem ſoluit. adhibere tamen animum debemus ne quis motus periodicus fiat in eo quem laſſitudo malè habet: quia ſi negligatur, excitare plerunque febrim ſolet: tunc enim leuanda eſt victu tenuiore, quique facilè concoquatur & probos ſuccos gignat, cum placida quadam requiete coniuncta.

De æſtu & labore immoderato, Cap. V.

SI quis æſtu feruoréque æſtiuo tempore ex nimio labore correptus fuerit, ita vt totum eius corpus calidiſſimum ſicciſſimúmque ſit, is pomis, ceraſiis, prunis, perſicis, cucumeribus, aut peponibus, cucurbita, ficubus frigidis & refrigeratis etiam, veſcatur. & quanquam hæc mali ſucci ſint omnia, tamen poſſunt æſtum refrigerare, atque humectare. A balneo aqua primùm potui detur, deinde vinũ modicè dilutũ: tum vomitus cieatur: pòſt verò lactuca offerenda, deinde pedes ſuilli probè cocti, ex aceto & garo. tum gallorum aut anſeris ventres, atque aloë, aut piſcis aliquis teneræ carnis in ſartagine coctus. Quinetiam guſtet (ſi velit) olera quæ non mali ſucci ſunt, & itẽ cucurbitam. his tranſactis vinũ aqua valde frigida dilutũ bibat. poteſt quoque alica ex vino mulſo, aut vinũ frigidũ eum æſtũ qui non habeat humorũ adiunctã malitiam, curare.

A quibuſdã etiã ſatis fuit ptiſanæ cremor valde refrigeratus, in potu ſumptus. Atque ita quidẽ curari poſſunt ii qui in negotiis ſunt occupati. qui verò vitam ex ſuo inſtituto degunt, ſi non ſe exerceãt, rarò refrigerationis indigebũt. Si verò exercitationibꝰ vtãtur, & in media æſtate exæſtuẽt, aquã fontanã frigidã poterũt: nix enim, quamuis eo tẽpore iuuenes non lædere videatur, tamen noxa ſenſim progreditur, & paulatim augetur: & vbi ætate proceſſerint, & declinare incipiant, morbis difficilibus & qui curari non poſſint, articulis, neruis, & viſceribus afficientur.

B De iis quibus cutis denſatur, Cap. VI.

COrpus cuius cutis denſata ſit ex frigore, vel ex balneo aluminoſo, cognoſces ex colore albo, & cutis duritie, & eo quòd ægrè incaleſcat, & quòd ſoliti ſudores non erumpant. Curabis autem calefaciendo tum exercitationibus, tum lauacris, ſique imperaris vt circa lapidem quempiam in balneo ſe conuoluat, & oleo relaxante perfundatur. Cæterùm aqua quæ in ſolio ſit, non admodum frigida eſſe debet, neque ægrotus in ea morari diutius. Vbi ſe lauerit, oleo dulci tenuium pãrtium & vetere vngatur. C Præſtantiſſimum verò eſt anethinum. præſertim quod ex anetho viridi ſit confectum, præterea verò ad cutis denſitatem, ſicut etiam ad vehementes laſſitudines, accommodatiſſimum eſt acopon quod ex populo nigra cõficitur.

De iis quos exercitatio & balnea à cibo admota lædunt, Cap. VII.

PLeriſque autem qui cibo expleti ſe exercuerunt, non mediocres noxæ acciderunt, quum & caput repletũ & iecur obſtrictum eſſet. Ergo ſtatim adhibenda curatio eſt, ac capiti quidem deambulationibus, iiſque à cibo tar- D diſſimis, ante cibum verò lenibus quidem, ſed contentioribus. Iecur verò curandum eſt iis quæ aperiũt. quo in genere maximè præſtat oxymel, & medicamentum ex tribus piperis generibus, quod ſimplicius ſit. præterea verò dilutum, in quo abſinthii coma maduerit, potui datũ prodeſt: & item anethi, & amygdalarum amararum cum oxymelite. Atque ante balneum, quum ea quæ ventre continentur, confecta ſint, medicamentum ex calamintha pari modo cum oxymelite ſumendũ erit. à cuius frequẽti vſu cauere debent qui amaræ bilis ſunt. Vitanda quo- E que erunt omnia edulia quæ craſſum glutinoſúmque ſuccum faciunt, vſquedum ceſſarit affectio: vtendum verò erit attenuantibus.

De iis qui non exercentur, ſed ſolùm epulis vacant, Cap. VIII.

VIdemus pleroſque qui corpus nõ exercent, ſed ſolùm epulis vacant, quorum nonnulli non ſæpe in morbos incidunt: quum raro ſint corpore quódque facilè perſpiretur. atque hos quidem ad aliud vitæ genus traducere non conuenit. At in iis qui continenter morbis corripiũ- F tur, morborum cauſæ prohibendæ ſunt. huiuſmodi autẽ ex corpore exiſtunt, vt plenitudo & humorum malitia. ergo in quibus plenitudo celeriter congregatur, quantitas imminuenda eſt alimentorum: in quo illud quoque ſeruandum eſt, vt pro cibis valentis materiæ, offerantur qui imbecillæ materiæ ſint. Qui verò malitiam humorũ coaceruant, quorum alii pituitam, alii flauam bilim, alii atram condenſant, debent abſtineri ab iis alimentis quæ incrementum humori conſueto afferant. horum autem omnium ita aluus comparanda eſt vt facilè deiiciat.

G De euacuationibus quæ ſanis conueniunt, Cap. IX.

VEteres nonnulli exiſtimarunt ſatis eſſe ad bonam valetudinem tuendam, ſi quotidie aluus inaniretur, vrináque ſine vitio procederet: atque eius tantum quanta eſſet eſculentorum poculentorúmque copia. hæc ſi non fiant, ſuccurrendũ eſt. atque vrinæ quidem ciendæ eſt ſandix, apium, fœniculum, & aſparagus: aluum porro ſubducit terebinthina ad oliuæ magnitudinem dormitum eũtibus in catapotio data. Siquis ſubducere magis velit, pa- H rum nitri adiungat. Iam verò ad aluum leniendam faciũt etiam olera quædam, vt beta, & malua, & braſſica, & iuſculum conchularum. ac fortaſſe hæc ſatis ſunt, ſi nihil quod magni faciẽdum ſit prohibeat. Sunt etiam quibus vehementioribus ſit opus. ſed & præter ea quæ modò

diximus,cient vrinam,petroſelinum, dancus,aniſum, calamintha, origanum, abſinthium, gramen, cardui radix, cytiſus, atque adiantum. ſingula autem ex aqua elixantur,atque ex vino potui dantur.ſanguinem enim per vrinas purgāt:nec minori ſunt adiumēto quàm quis cogitatione cōplectatur. Mouēt autē aluum mercurialis,in aquā & ſale elixa,& in cibo ſumpta, itémque eius decoctū potui datum:ſimili quoque modo actæ folia,& polypodii radicis drachmæ duæ,quæ ſalſamento inſperſæ,& in ptiſana abſorbeantur. Sunt qui aloes poſt cœnam ſumunt quantū tria ciceris grana, & quotidie eis venter rectè ſeccdit: quemadmodum faciunt qui cnicum obſoniis indunt.horum omnium optimum epithymum eſt in vino potum. Cæterùm qui vult hoc bibere, cœnare quidem debet vt ſolitus eſt, ſed tamen parcius & ita quieſcere:ſiquidem leniter euacuat. qui verò vehementius erit euacuandus, is matutinus bibat epithymi drachmas binas in oxymelite. id verò fiat verno tempore, ſub initiū,priuſquā ſucci redundantes, per hyemem collecti,qui hactenus conſtiterunt,efferueſcant effundantúrque,& ad particulam aliquā iis ſuſcipiendis expoſitā cōfluant: aut affectionem quandam immedicabilem aut periculoſam afferant. Expedit etiam verno tēpore ſanguinem mittere iis,in quibus eius redundat copia:ſed hoc negotiū cōmittendum eſt hominibus qui ſe in vena ſecanda exercuerint,quorū ſunt vbique quamplurimi.quocirca tibi abundè ſuppetent. Si tales non adſint,tibias tibi ſcarificato,vt Apollonius Pergamenus cenſet,atque ita quod opus eſt conficies. nam hoc & totum corpus leuius reddit,& capiti prodeſt vel maximè:neque magnam requirit diligentiam. & menſtruas mulierum purgationes ſuppreſſas irritat.Iam verò iis in quibus malitia humorum ineſt,& quibus propter ſuperfluorum acrimoniam exāthemata in cute oriuntur,quiq; morſum in lotio ſtercoréque eiiciendo ſentiunt,confert lac melli admiſtum bibere:itémque ſerum lactis,quod elixando à caſeo diſtingues,ſi poſtquam efferbuerit,vinum aut mulſam inſpergas,& colo traiicias.qua ſanè ratione caſeus ſeparabitur.ſed primùm potui dandum eſt ſale iniecto.facit enim ſal vt ſerū partes corporis celerius permeet. Vbi primùm ſeceſſerit,ſecundo loco bibere iam ſine ſale poteris:idque per exigua interualla, donec ſatis fuerit facta purgatio. ſufficient autem ad bibendum moderatè, ſeri heminæ quinque.Præterea ſic affectos iuuat veterum gallorum ius potum:pleriſque auxiliantur etiā vomitus, quibus pituita abundè vacuatur.Sed tamen huius rei non eſt ordo ſtatuendus.neque perpetuò vtendū euacuatione eſt, ne,ſi qua neceſſitas cogat hoc omittere, aliqua noxa ſubſequatur.Eſt ergo neceſſarium, ſi nimio vino ſe ingurgitauerint,euomāt,aut ſi nimium ſe cibo expleuerint,aut denique ſi alia æqualis omniū humorum redundātia totum corpus occuparit,vt vomant.Huius autē paris omniū humorum abundantiæ ſigna ſunt hæc,grauitas cum pondere ac mole cōiuncta,faſtidium, pigritia, ſomnus ſolitò maior,palpitationes corporis, venarum & inteſtinorum horrores inordinati calori cōmiſti.hæ enim præcipuæ notæ ſunt plenitudinis qua totum corpus occupetur.Adhæc ſi vomere quiſpiam velit,paranda pituita eſt vt tenuis ſit, & facilè fluat:quod fiet ſi radiculas in cœna ſumat,aut porrum,aut cepas,aut ſalſamentū, aut parum origani, aut retrimentum thymi, & ſinapi. Sorbitio quoque paretur ex ptiſana eiúſque lomento: carnibus veſcatur hœdinis, aut agninis,aut ſuillis. mel etiam & placentas guſtet. vinum autem dulce non purum bibat. tum id ſpatii poſt cœnam interponat quo cibus in ſtomacho conſiſtat, nec dum incipiat concoctio: poſtea aqua tepida affatim prius pota vomat: ac ſi opus ſit præterea tali remedio, idem faciat, Vbi probè ſatiſque euomuerit, poſca facies totúmque corpus abluatur, id quod oculis & dentibus mirum in modum prodeſt. putreſcunt enim vomentibus dentes, niſi id faciant.aquā deinde calidiorē bibant, & quieſcāt: interim verò pedes ab aliquo placidè fricētur. Si verò magna cum difficultate quis vomat, melius erit vt ne ei vomitus cieatur. Sed ſi neceſſitas vrgeat,tum denique vomendum erit:& præter ea quæ ſuprà memoraui,comedat etiam peponis aut cucumeris ſemen ex melle: aut pepo-

A nis radicem ſiccam & tritam ex melle. nam hæc facilem vomitum parant.ac vacuationes quidem ex medicorum ſententia ita fieri plerunque poſſunt.

De victus ratione quæ ſingulis temporibus conueniat, Cap. x.

Rectè autem fiet ſi diæta ſic inſtituatur vt anni temporum habeatur ratio.Hyeme igitur multi labores ſubeundi,& maiore cibi copia vtendum:præſertim verò ſi borealis conſtitutio ſit: ſi verò auſtrina,pares eſſe labores debent,at cibi potúſque pauciores.ac totum etiā corpus
B ſiccandum,quum humida tempeſtas ſit:veluti quum frigida eſt,calidiúſque eſt reddendum labore, vſu carniū calidarum quibus veſcamur,& olerum acriorum, & largiore vini potu.Ineunte vere alius vomitibus, alius per ventrem euacuetur,alius venæ ſectione ſanguinem detrahat:quæ remedia ſumat quiſque pro conſuetudine, & vt ei propenſus eſt animus.videmus enim pleroſque prudētes eſſe ac ſcire quid eis quandoque conducat,atque etiā medicos admonere vt venam ſecent,aut quid aliud vtile efficiant. Ita eſt hominum natura comparatum, vt recto
C quodam motū ad hæc obeūda feratur & ducatur.Victus autem ratio verno tempore commutetur,& labores minuantur,& à cibis detrahatur:potus verò,quia tempus calidius eſt,augeantur.Æſtate autem quies confert, itémq; laborum atque alimentorum diminutio. Porrò alimenta frigidioris materiæ ſint,& potus ſit liberalior: omniáque fiant quæ ad refrigerandum & humectandum pertinent.Autumno autem,quum is ſit omnino inæqualis atque inordinatus,& morbos omnis generis afferat,magna diligentia adhibenda in ratione victus eſt,ne quid erroris
D in concoctionibus,in rebus venereis, in frigido potu committatur.Sed temperantes in his omnibus mortales ſint: declinent enim aeris intemperiem, qui manè frigidus eſt,atque ardens meridie.nec fructibus autumnalibus ſe expleant:quippe qui non ſolùm copia,ſed etiā malitia humorum & flatu quem gignunt, officient: quum præſertim qui hiſce fructibus maximè præſtant, ficus & vuæ,flatum creent, (niſi ante alios cibos ſumantur) atque etiam alia alimenta vitient. at præſumptæ, neque flatus cient,neque alios cibos vnà ſecum corrumpunt. Vbi aer
E ſit factus frigidior,tum corpus proportione calefacit, & omnia ita facit vt quum hyems proxima eſt.Poſt æquinoctium verò proderit aliqua ex prædictis euacuationibus vti,vt nihil ſuperuacaneum hyeme retentum moleſtiam afferat. Atque ita quidem habita temporū anni ratione, vitam poterit quiſpiam ritè inſtituere.

De ſenum victus ratione, Cap. xi.

Senes,quia frigidæ ſiccæque temperaturæ ſunt,calefieri & humectari poſtulant: & à ſomno fricentur ex oleo:hæc enim vitale robur excitant: deinde verò vtantur
F deambulationibus quæ laſſitudinem non afferant, & geſtationibus quæ eorum viribus conueniant:atque imbecilliores quidem ſolùm geſtentur:robuſtiores verò,vtrunque faciant. ergo qui citius imbecillior fiat,hæc munera obeat. In quo illud etiam eſt tertio loco obſeruandum vt ſenes paulatim comedant,vt,inquam,tertia hora panem ſumant cum optimo melle,aut alicam ex aqua coctam, melle admixto:ſeptima verò lauentur,tum prandeant,atque in primis ſumant quæ aluum leniunt: deinceps ea quæ probi ſunt ſucci: tertio loco poſt prandium panē vi-
G no temperato madidum,aut aliquid aliud quod optimi ſucci ſit,& difficulter corrūmpatur,adiiciant. Iam verò ſenibus neque vina, neque edulia craſſi ſucci offerenda ſunt:quoniam frequens ipſorum vſus vel aquam intercutem,vel lapidem in ſenibus gignit,quum & iecur & lien vel etiam renes obſtruantur. Si verò potione quæ ex vino melléque conficitur vti velint, vtantur:præſertim ſi lapide renū,aut podagra,aut articulorū doloribus infeſtētur.atque in doloribus quidē articulorū ſatis erit ei vino mulſo petroſelinū admiſcere: in calculoſis verò beſtonē
H herbam,quæ etiam ſaxifragum dicitur. quam ad rem valebit etiā pota ipſa ſimplex ex vino melléque confecta, ſi parū piperis rutæq; recipiat.quocirca vitare ſēper debent ſenes,vt antè dixi,quæ obſtruūt. quæ ſiquis neceſſitate cōpulſus capiat,ſtatim poſt ea ſumat medicamentū quod ex

calamintha,vel ex tribus piperis generibus conſtat: ſi horum neutrum ei ſuppetat, piper album in pollinem redactum obſoniis inſpergat & potionibus indat .quo etiam tempore vtile erit cepam alliúmque guſtare. Aluo autem mota,quandoque theriaca ſumenda eſt:&quoniam ſenex propter naturæ imbecillitatem pituitoſa excremēta perpetuò coaceruat,opus ei eſt incidentibus, & victus ratione attenuante.ſed non eſt in iis morādum diutius:verùm ſtatim eſt potius declinandum ad humectantia.Quod verò ad fructus attinet, ſub autumno cæteris omnibus anteponat ficus maturas, hyeme verò, caricas.Lac etiam,ſi ipſum cōcoquere rite queat , neq; vlla iecoris ſit affectio, dari nō veto.nunc verò quoniā ſi in ſenili corpore ſeroſa pituitoſáque excremēta gignuntur, apio, melle, vinóque albo quotidie vrina cieatur.Sicui aluus adſtricta ſit,ſubducatur.id fiet ſi ante cibos oleum abſorbendum dederis,& quandoque etiā ſi per infernas partes indideris. nā & excremēta mollit & lubrica reddit.in quo genere acres clyſteres vitandi ſunt:quippe qui inteſtinum exiccenr.quinetiam olera præ cæteris cibis ſumpta ex oleo & garo , & ficus,& pruna, & reliqua generis eiuſdem aluum ſubducunt.quod faciunt hyeme cariciæ & oliuæ ſale cōditæ : & damaſcena ſicca, quæ vel cocta ſint, vel certè maduerint in aqua mulſa in qua mel liberalius ſit. Atque ego quidē non hoc conſilii dederim quod quidam faciunt,vt aloēn aut picram ſenes capiant, niſi magna quædam neceſſitas vrgeat.quanuis enim vno die aluus conſiſtat,nihil tamen medicamentoſum exhibendum eſt . Si verò magis aluus cohibeatur,tertio die dabitur mercurialis, & cnicus cum ptiſana , & terebinthina ad vnius Ponticæ nucis ac ſæpe etiam ad duarum & trium magnitudinem. nam præterquam quòd aluum probè ciet,pulmonem etiam, renes & alia viſcera expurgat.Optimum etiam eſt quod ex caricis pinguibus & cnico medicamentum fit.ſed ab vtriſque auferantur quæ ſunt extrinſecus circuniecta, ſimúlque tundantur.caricarum autem multo maius eſto pondus quàm cnici. detur hoc ad duarum aut trium caricarum magnitudinem.Sed viciſſitudine quadam horum eſt vſus commutādus.natura enim id vnum cui aſſueta eſt ſolet cōtēnere.Porro ſenes diutius quàm iuuenes in lecto morētur, vt excrementa ipſorum eo fotu rectè concoquantur.

De vini facultate, Cap. XII.

QVi bonæ valetudinis curam gerit,vini rerúmque venerearum vim facultatémque noſſe debet.Vinū igitur recreat ac ſuſcitat calorem noſtrū,atque ideo cōcoctiones meliores fiunt,& ſanguis probus gignitur,alimentum quoque in omnem corporis partem à vino,quia vim habet permeādi,diducitur.Quocirca eos qui tenues ex morbis ſunt,habitiores reddit,& ſimul etiā appetitum alimētorum adfert:&pituitam attenuat,bilem vrinis expurgat, iucūditatéque & alacritate perfundit animum, & robur addit.Vinum ergo moderatè potum eſt horum bonorum cauſa: immodicè verò,contrariorum.Itaque ebrii lāguidi fiunt,delirant,eóſque arctus & profundus ſomnus cōplectitur. quàobrem tam immoderatus vini potus vitandus eſt,longo autem tempore leniter bibere conuenit:nam & copioſam vrinarum purgationē & ſudores elicit.Sed his peractis præſtabit vomere mulſa aſſumpta,ita vt minimū quidem noxæ inde cōtrahatur.Si verò quis liberalius potet,ne ſe aliis alimentis nimium impleat : atque inter bibendū cocta braſſica veſcatur,bellariáque ac potius amygdalas guſtet:his enim & ebrietas leuatur, & vomentibus nihil adfertur incōmodi.Præſtantiſſimum autem eſt abſinthii dilutum,antequam potemus,ſumere:id enim crapulæ obſiſtit maximè.Si verò morſus in aliquo vinū excitet,aqua frigida ſorbeatur,& poſtero die abſinthiū iterū bibatur,corpúſque deambulationibus, frictionibus, balneo & pauciore alimento reficiatur.

De rebus venereis, Cap. XIII.

VSus rerum venerearum pectori, pulmoni, capiti, & neruis eſt noxius,mentē verò ad manſuetudinē traducū ita vt melācholia & inſania ſedetur, & amantiū nimia cupiditas minuatur, vt etiā amicas odio proſequantur.Nunc verò qui corpus commiſcēt,plenitudines vitare debent, præſertim vini , & inanitionem quæ ex vomitu

A & purgationibus per inferiores partes factis : & ſi cui ſua ſponte aluus fluat.Cruditates quoque cauendæ ſunt,& itē laſſitudines , & ſiquid aliud ſuſpectum ſit ne morbū inuehat. Minimè autem vtendum eſt rebus venereis autūno,neque etiam alio tempore in quo vulgaris vllus morbus verſetur.Tempus verò quo veneri des operam, accōmodatum eſt poſt ſumptum cibum,antequam dormias: quandoquidem ſomnus ſubſequens laſſitudinē ſedat.hoc etiam tempus idoneum eſt filiis procreādis,cum ob alia, tum vel maximè quòd mulier in ſomnum cadens magis B ſemē continet . Sed quoniam venus reddit corpus rarius, frigidius,ſiccius,atque imbecillius,ideo fit vt quæ ipſum denſare,calefacere,humectare & corroborare valeāt, admouere debeamus.Sunt qui ſemen valde calidū coaceruant,quod in venere exercenda excernunt , corporéque imbecillo ſunt & ſtomacho exoluto, ipſique extenuātur, humectantur,ſiccantur,& cauis oculis fiunt : deinde verò ob has res à venereis abſtinent, idcóque caput grauatur, & ex repletione cibum faſtidiunt: tum eis in ſomno res venereæ obiiciuntur,vt cū aliqua corpus miſcere videantur, atque ita eadem patiūtur. talibus nihil dandū eſt eo- C rum quæ ſeminis copiam gignunt:ſed ea potius alimenta & medicamenta quæ ſemen diſpergant. Vngēdi quoque à balneo ſunt lumbi oleo roſaceo aut melino aut omphacino.verùm quia præſtat id ſpiſſius eſſe, ne inunctum effluat,addenda erit cera,& ſuccus aliquis in quo refrigerandi vis inſit.atque medicamentū ex cera & oleo,quod cerelæon vocant,conficietur, ſi in pila ceram oleúmque valde mollieris,refrigerantem ſuccum affundēdo , & in vnum omnia diligenter conducēdo , & diutiſſimè ſubi- D gēdo.ſuccus verò refrigerās eſt,qui ex ſemperuiuo,ex ſolano,ex Veneris vmbilico, ex pſyllióque exprimitur:qui quidem æſtate conueniunt:at aliis temporibus,alii plerique,qualis eſt lactucæ,& lini ſeminis in aqua cocti,itémque plūbi lamina lumbis impoſita à venereis inſomniis liberat.Idem faciunt herbæ refrigerantes cum ruta & viticis cimis teneris ſubſtratæ. quin ipſius etiam viticis rutæque ſemina commanſa & deuorata idem præſtant. Sed cauendum eſt ne lumbos valde refrigeremus ,nequid noxæ renibus afferatur.

E

De aqua, Cap. XIIII.

QVÆ bona quæque mala in aqua ſint, vſu compertū habere debemus: ſiquidem aquis ad plura ferme vtimur quàm aliis omnibus,ad omnem victus rationē inſtituendam. Scire igitur conuenit eam optimam aquā eſſe quæ guſtando olfaciendóque omnis ſit expers qualitatis:eámque fore bibentibus iucundiſſimam,aſpectuique puram.Si verò etiā præcordia citò permeet,nihil eſt quòd præſtantiorem quæras:nam quæ in præcordiis reſidet,vē- F trem ferit,inflat & grauat.et ſi prædictis bonis prædita eſt tamē mala cenſenda eſt. eáque neque calefit,neque frigefit celeriter . imò verò quæ in ea coquuntur tardiſſimè peiúſque coquuntur.Ergo præſtat aquas quæ huiuſmodi ſunt,vſu diſcernere. Qui autem voluerit etiam ex notis quibuſdam ipſas cognoſcere,id ex iis quæ dicam conſequetur.Quæ igitur ad ſeptentrionem vergunt,quibúſque ſol eſt auerſus,eæ tardi ſunt tranſitus & indomitæ, tardéque calefiunt & frigefiunt: quæ verò ſolis ortum ſpectāt, & per meatum quempiam,aut terram colantur,ac celer- G rimè calidæ frigidæque redduntur,eas ſpes eſt eſſe præſtātiſſimas.Sed bonæ etiam cenſentur quæ æſtate frigidiores,hyeméque calidiores ſunt. Non deſunt qui aquas pondere æſtiment,ac leuiores præſtare cæteris putent.quod ſi aquis præter ea quæ diximꝰ,inſit,laudabile erit illud quidem,ſed tamen ſolum non ſatis firmo argumento eſt eas bonas eſſe.Ac pluuias quidem eſſe leuiſſimas,dulciſſimáſque & tenuiſſimas , & ſplendidiſſimas, ſcriptum reliquit Hippocrates:cauſa eſt quia quod tenuiſſimū leuiſſimúmque eſt,ſol attrahit:quod non modò ex aliis aquis facit, H ſed id adeò ex ipſo mari cæteriſq; corporibus:quamobrē facilius quàm reliquæ omnes computreſcunt : quippe quæ ex differentibus multiſque qualitatibus cōſtent. Sed nemo putet aquā quæ facilè putreſcit , eſſe deterrimam. quòd enim facilè immutetur , eo potius bona quàm

mala

mala iudicanda eſt.quum ergo aliæ optimarum aquarum notæ adſint,licet ea vim habeat vt facilè putreſcat, tamē eſt præſtantiſſima exiſtimanda.at quum mutari incipir, in cauſa eſt vt bibentes raucitatibus,tuſſi, & vocis grauitate afficiantur. Inter pluuiales verò aquas, æſtiua quæ cū nimbo,quæque cum tonitru pluit,aliis præſtat. quæ verò ex glacie niuéque exiſtit,peſſima.nam in aquæ concretione,quod tenuiorum partium eſt,exprimitur:paluſtres verò,fœtidæque,& in quibus abſurdæ qualitates inſunt,elixando meliores fiunt.Itaque vino temperatæ bibuntur, atque acerbæ quidem dulciore,aliæ verò acerbiore. quaſdam etiam colare expedit,vt limoſas,vt ſalſas,vt bituminoſas.Quæ valde frigidæ ſunt,à cibo bibēdæ ſunt : ſed neque confertim,neque affatim,neque ſine vino.Nonnulli potus cibóſque aduerſus aquæ vitia inuenerunt:alii enim cicerum decoctum præbibunt,ipſiſque ciceribus veſcūtur:alii caucalidas ex aliquo piſce coctas eodē modo comedunt,& fœniculum:alii denique betas cucurbitáſque ex muria & vino diluto præmandunt.

De aëre, Cap. xv.

AER quoque ſaluberrimꝰ optimúſque eſt is qui puriſſimus eſt:morboſus verò & pernicioſus,qui à paludū ſtagnorúmque halitu, aut à profundo ſpecu pernicioſam auram exhalante ſit infectus:quin ille etiam eſt pernicioſus,qui ex quibuſdam cloacis ciuitates expurgantibus ſit turbatus:ſimili quoque modo is qui ex oleribus, aut animalibus,aut ſtercoribus putreſcentibus vitietur: vt non bonus etiam eſt,qui è ſtagni fluminiſque alicuius propinquitate nebuloſus efficiatur. Iam qui cauo in loco montibus vndiq; cincto incluſus eſt,quia perflatum nullum habet,vitiatur.Qui ergo aeres ita ſunt vitiati,omnibus ætatibus pariter nocent,quemadmodum optimi cunctis proſunt. Cæterùm aeris differentia quæ ex qualitatibus exiſtit,vt ex caliditate,frigiditate,ſiccitate, atque humiditate,non eodem modo in omnibus affecta eſt: ſed corpori quod optimo temperamento ſit, optimè temperatus aer ſaluberrimus eſt:ei verò quod non ſit temperatum,is aer conueniet cuius ſit temperatura contraria.

De lotionibus, Cap. xvi.

LAuari frigida commendo quidem, ſed non tamen vt putem conferre iis qui vt ſors fert vitam degunt, verùm iis tantùm qui diligentiam in victus ratione adhibent,laboribúſque & cibis vt par eſt vtuntur.pleriſque autem,qui maioris quandoque refrigerationis indigent, ſatis eſt in frigida natare,idque æſtiuo tempore,quum iuuenes ſunt,& carne bene muniti, & frictionibus præcalefacti.Sint autem neque rebus venereis,neque vlla alia laſſitudine defatigati, neque inconcoctione affecti, neque vomitus,neque alui euacuatio præceſſerit:neque ipſi ſint vigiliis vexati.nam ſi aliter fiat,periculoſum erit. Calidū autem lauacrum optimum tutiſſimúmque eſt: nam laſſitudines ſoluit,æqualem omnium humorum exuberantiā digerit,calefacit,mitigat,emollit, flatus, vbicunque conſtiterint, diſcutit, ſomnum conciliat, & carne corpus rite conueſtit.Præterea verò facilè omnibus & viris , & mulieribus,& pueris,& ſenibus,& priuatis poteſt adhiberi.

De alimentorum facultatibus, Cap. xvii.

QVi tuendæ valetudinis curam gerit, debet alimentorum facultates, vt ſiquid aliud,cognoſcere. Ergo quæ vim habent attenuantem,tranſitus anguſtos aperiūt, & glutinoſa quæ corporibus adhæreſcunt, extrudunt,craſſáque incidunt atque attenuant. Verùm ſiquis in eorum vſu diu multúmque moretur,ſeroſa bilioſáque excrementa gignentur:ſi verò etiam diutius eis vtetur, melancholicus ſanguis fiet.quocirca ab eorum vſu continuo, præcipuè autem iis qui bilioſa natura ſunt, abſtinēdum eſt. Iis enim ſolis hæc conueniunt qui pituitam, crudúmque & tenacem & craſſum ſuccū coaceruarunt. Quæ autē incraſſantis facultatis ſunt,valenter nutriunt,ſique in vētriculo & iecinore probè cōcocta fuerint,boni ſucci ſanguinē faciunt,& tamē lienem iecúrque obſtruunt.Inter hæc quædam craſſos tantùm ſuccos gignunt,vt lentes: quædā glutinoſum,vt malua: quædam vtrūque præſtāt,vt animalia quæ teſta ſunt operta. atque ad valetudinē quidē conſeruandam A tutior eſt attenuans quàm incraſſans victus ratio. at quia parum nutrit,ideo neq; tenorem neque robur afferi corpori·idcirco oportet quandoque ea etiā alimenta offerre quæ craſſi ſucci ſint,ſed moderatè:ac tum præſertim quū ſe alimēti indigētes eſſe mortales ſentiunt. quæ ſanè ab iis citra periculum ſumentur qui ſeſe exercent, quique ſomno indulgere pro voluntate ſua poſſunt. Sed quicunque ante cibos exercitationes obire nequeunt, ii omnes alimenta craſſi ſucci vitent. verùm ne otioſi quidem hæc attingant: nam ad bonam valetudinē tuendam B maximum malum eſt otium,non ſecus quàm moderatus motus maximum bonū eſt. Edulia verò quæ mediæ materiæ ſunt inter attenuantia & incraſſantia,ſunt omnium præſtantiſſima:quippe quæ ſanguinem conſiſtentia moderatum faciunt.ita fit vt hoc alimentum ſit noſtris corporibus accōmodatum:quod verò malos ſuccos gignit, noxium.id quod eſt perpetuò fugiendum. Præſtabit quoque alimentorum fugere varietatem, idque potius ſi ex contrariis ſint cōflata facultatibus. neque enim quæ ſumpſeris,probè concoquentur.

C De alimentis attenuantibus, Cap. xviii.

ATtenuant autem hæc,allia,cepa,porrum,ſinapis,piper,ſmyrnium,pyrethrum, origanum,nepeta,hyſſopum,ſiſymbrium,pulegium,thyma, ſatureia, viridia admota:at ſiccata,iam medicamēta ſunt.Prædicta verò,ordine conſequuntur hæc,eruca,apium,petroſelinum, ocimum,radicula,braſsica,beta,fœniculum,coriandrum, ruta,anethum,libyſticum,cuminum,capparis,& terebinthi fructus,ſemen cari,aniſi,dauci, omniúmque odoratorū, D acriumque,& perſpicuè calidorum. vehementer autē attenuant ſemina rutæ & canabis, vſqueadeo vt medicamētoſa ſint. Ex cerealibus verò ſeminibus ad diætā attenuātem ſolum hordeum moleſtia vacat:ſecundo loco cēſentur panes triticei in clibano cocti. à cæteris danda opera eſt vt abſtineamus:niſi quis velit per longa interualla piſa lentéſque guſtare: Maxima autem copia alimentorum ad diætam attenuantem nobis ſuppeditatur ex piſcibus ſaxatilibus,auiculiſque montanis.& omnino quæ exercētur,otioſis,& quæ ſiccioribus pabulis,iis quæ humidioribus E vtuntur,& quæ purum tenuémque aerem inſpirant, iis quæ contrarium,præferenda ſunt.Piſcibus vti poteris iis qui mollem ſimul & friabilem carnem habent: ab iis verò quorū dura glutinoſáque caro eſt,omnino abſtinendum.atque hæc quidē duo ſigna, friabilitas& mollities, ſunt, quibus omnem animantis carnem cognoſcas. cui vtrunque inſit,eius carne ad ſatietatem poteris veſci: cui neutrum,id penitus vita:cui alterutrū,veſcere aliquando, non tamen vſque ad ſatietatem.Gallinis veſci non prohibeo eos qui ſe exercent,itémque columbis,& turturibus, F & præcipuè monticolis.his tamen nō recentibus,ſed pridie ad minus mactatis veſcēdum eſt.nec ſolum turturem cōcedo,verumetiam perdicem,& cætera quorum modicè dura eſt caro.Faciūt ad hāc vitæ rationē piſces ſale cōditi: ſuccos enim craſſos & glutinoſos maximè attenuāt: ex iis eligēdi ſunt qui tenera ſunt carne:cetaceū genus vitādū.potius verò ex aceto atque oxymelle parata quamplurima alimenta offerri conuenit:itémque ſalienda antè ſunt quæcunque poſſint.Iam verò ſuillas carnes ſale conditas guſtare quiſpiam poterit.Neque à fructibus autumnalibus,iis qui ventrem molliunt,lædetur.deteriores ſunt G qui tardè traſeunt,magíſque ſi duri fuerint: ſed huiuſmodi ne guſtandi quidem ſunt,niſi qui reponi atque aſſeruari queant.quo in numero pira pomáque,& non pauca vuarum ſunt genera . at molliores potius licet comedere: qui autem vehementer auſteri acerbíque ſunt, incommodi ad hanc diætam iudicantur . omnium aptiſſimæ ſunt caricæ,nuces,piſtacia,& amygdalæ ſubamaræ.oliuas neque laudo neque vitupero. Ex dulcibus & potibus & paſtibus ſolum fere mel exquiſite tenuem ſuccum gignit. H atque inter vina,quæ tenuia albáque ſunt, craſſos ſuccos incidunt,& per vrinas expurgant. denique ad victus rationem attenuantem oxymel eſt accommodatiſſimum.

De alimentis craſſi ſucci, Cap. xix.

CRaſſi ſucci ſunt panes qui ſub cinere coquuntur, quique non rite ſunt facti:&placentæ ex muſto ſimi

láque confectæ, & lagana, & placentæ quæ itria nominantur:& quicquid ex tritico ſine fermento fit.item placentæ quæ ex eadem materia parantur. Simila autem & alica abundè craſſi ſunt ſucci: amylum mediocriter. at lobi & ſucci craſſi ſunt & calidi:itémque lentis pars quæ eſt veluti caro.fabæ frictæ,& piſces qui molles appellantur, loligines,ſepiæ,polypodes,cetaceique,in quorum numero ſunt thynni.moderatius verò quàm hi, pelamides.Satis verò craſſi ſucci ſunt oſtrea,buccinæ,purpuræ,chemæ, patellæ,pectines,pinnæ, & quæcunque teſta cõteguntur. atque etiã anguillæ,cochleæ:carnes ceruinæ,caprinæ,bubulæ,leporinæ,ſuillæ:iecur,renes,teſtes,cerebrum, ſpinalis medulla,mammæ,lingua, & glandulæ moderatè .lac nimis elixatum,caſei omne genus:at recentes & ex acido lacte cõfecti,minus lac acidum igni coctum, oua quæ ad perfectam concretionem cocta fuerint, ac magis etiam aſſata,& longè maximè quæ in ſartagine fricta ſunt. palmulæ,caſtaneæ,bulbi,rapa,pruna,fungi,tubera,nuces pineæ,ficus nõ probè maturæ. Inter vina autem,quæ dulcia ſunt, craſſum ſanguinem faciunt: ac magis id quod defrutum vocatur:& eadem etiam ratione muſtum, itémq; vina craſſa nigráque.

De iis quæ inter attenuantia & craſſos ſuccos facientia,media ſunt,
Cap. XX.

MEdium inter attenuantia & incraſſantia locum tenent panes optimè confecti, carnéſque gallinarũ, phaſianorum,perdicum,columborum,attagenum,turturum,& omnium paruarum auium:itémque piſcium ſaxatilium,litoralium ac pelagiorum, gobiorum,murænarũ, bugloſſorum,& vno verbo,omnium litoralium pelagiorúmque piſcium,qui neque lentorem,neque fœtorem edendo afferant.& ficus maturæ,& feris ex agreſtibus oleribus.eſt enim hoc cõmune genus multorũ. at vnaquæq; ſpecies proprium habet apud Atticos nomen, vt lactuca, vt chondrila,vt gingidia,&alia plurà.huiuſce generis ſũt paluſtris,myacanthinus,chamædaphne,& bryonia, aſparagus,vinum flauum ſimul & dulce,ac perlucidum:quale & Aruiſium,Leſbium,Falernum,& Tmolite.hæc enim & bonũ & moderatè craſſum ſanguinem gignunt omnia.

De iis quæ ſuccum glutinoſum faciunt,
Cap. XXI.

IN tritici genere,quod graue,denſum, & interius flaueſcens eſt,glutinoſum ſuccum facit: quod verò leue, rarúmque,& intus album,minus glutinoſum ſuccũ gignit. Simila quoque & alica abundè glutinoſæ ſunt:itémq; tendines,& nerueæ muſculorum extremitates, & particulæ quæ ad labra ſunt,lingua,ſuillum pancreas, agnina caro, ſeſami ſemen,bulbi,palmulæ pingues.

De iis quæ crudos ſuccos pariunt,
Cap. XXII.

VIrides palmulæ crudis explent humoribus eos qui eis veſcuntur,radix rapi,caro teſta contectorũ,quorum dura caro eſt,quæ ſalſum humorem ex nimia coctione abiecerit:quæ item mollia nominantur,polypodes,ſepiæ,& quæ ſunt generis eiuſdem. omnia etiam animalia cetacea in mari degentia : ex quo fit vt ſale cõdita ſint ad vſum traducta.vterus,inteſtina,vulua quadrupedum,duriores glandulæ incoctæ, acidum lac, panes in ſartagine cocti,lupini,vua in ventriculo contenta quæ corrupta nõ fuerit.

De iis quæ frigidum ſuccum creant,
Cap. XXIII.

QVI cucumeribus ſe explent, iis vt crudum ſuccum coaceruent vſu venit. id quod iis etiam contingit qui inteſtina,vterum quadrupedum, lácque acidum, boletos,poma immatura,& bulbos denique comedunt.

De iis quæ pituitam faciunt, Cap. XXIIII.

PItuitoſum abſolutè ſuccum faciunt partes animalium nerueæ,cerebrum,pulmones,ſpinalis medulla, glandulæ non concoctæ, agnina caro, & eorum quibus teſta adiuncta eſt,molliſque carnis ſunt:& poma non matura.

De iis quæ ſuccum melancholicum pariunt,
Cap. XXV.

A BVbulæ caprinæque carnes,magiſque taurinæ & hircinæ melancholicum ſuccum gignunt: ac multo etiam magis carnes pecudum,leporum,ſuum agreſtium,carnéſque terreſtrium animalium ſalitæ:itémque lienes animãtium.Ex marinis verò thynni, & balænæ, & cetaceum omne genus:braſſicæ,& arborum germina quæ muria vel acida muria ſint condita, qualia ſunt lentiſci & terebinthi:& cinaræ caro & lenticula melancholicum edulium eſt. Poſt hæc locandi ſunt panes furfuracei, quique ex typha & aliis malis ſeminibus conficiuntur,triticum tene-
B rum,aphace,vicia,& vina craſſa atque nigra.

De iis quæ bilioſum ſuccum gignunt,
Cap. XXVI.

SIliquæ cinaræ ſuccus amarus eſt, & ſimul etiam tenuẽ bilim facit. ergo meliꝰ eſt vt ea elixata veſcamur. Mel facilè in bilim in calidis corporibꝰ vertitur. omnes enim dulces ſucci & item vina dulcia materiam flauæ bili ſuppeditant.

De iis quæ gignunt excrementa,
Cap. XXVII.

C EXcrementa gignunt palumbi,anſeres,præter alas omnia viſcera, ſpinalis medulla, cerebrum, aues quæ in paludibus,ſtagnis,pratiſque degũt:cicer,fabæ virides, faba Ægyptia, porcelli nuper nati,ouium caro, & item eorum omnium animantium quæ ignauam vitam ducunt:& piſces fluuiatiles,paluſtres,atque in limo viuẽtes, & omne genus cetaceum in mari viuens.

De iis quæ vacant excrementis,
Cap. XXVIII.

EXpertia ſunt excrementorum colla,caudæ alæque a-
D nimalium,& agreſtium caro, & eorum quæ in ſiccis locis vitam tranſigunt.

De iis quæ valde nutriunt,
Cap. XXIX.

CAro ſuum domeſticorum valentiſſimum omnium alimentum præbet,bubulum cerebrum,teſticuli,cor, ſpinalis aliáque medulla,alæ anſerum:& magis etiam gallinarum omniúmque pennigerorum ventres.cochleæ,ac magis ter coctæ,ex iis quæ teſta operta ſunt. huius generis cenſentur,quorum dura caro eſt: cuiuſmodi ſunt pur-
E puræ,buccinæ,& ſimilia, aſtaci,paguri, cancri, locuſtæ, ſquillæ,& cætera conſimilia. itémque ea quæ mollia vocantur,vt polypodes,ſepiæ, & quæ talia ſunt.ex cartilagineis verò torpedo,turtur modicè.bati verò & liobati, & rhinæ,magis nutriũt:at triglæ gobiíque minus.lac quod craſſius ſit:quod verò liquidius eſt,minus. Inter panes maximè nutrit ſiligineus, deinde ſimilaceus, tum ii in quibus etiam furfur eſt.triticum elixum, ſimila, alica, fabæ carnem gignunt,non tamen firmam denſámque,ſed potius laxiorem.Cicer magis nutrit: phaſeli, ochríque ma-
F gis quàm fœnumgræcum.dolichi verò,quos lobos & phaſiolos vocant,non minus quàm piſa nutriunt.lupini quoque vim habent alendi, caſtaneæ, palmulæ dulces, vuæ dulces pinguéſque,rapa:bulbi maximè nutriunt,ac magis bis cocti.mel deſpumatum & ad diſtributionem alimentorum & ad nutriendum aptum redditur. vinum omne ad craſſitiei proportionem nutrit. ergo rubrum craſſúmque maximè omnium ad ſanguinem gignendum aptum eſt:deinde verò nigrum ſimul,& dulce,& craſſum,tum rubrum,craſſum & adſtringens. his minus nutrit album ſi-
G mul & craſſum,& auſterum: omnium verò minimè, album & tenue.Iam verò omnia quæ craſſi ſucci ſunt,ſi rite concoquantur & in ſanguinem conuertantur, valde nutrient.

De rebus parum nutrientibus,
Cap. XXX.

PArum nutriunt extremæ partes animaliũ,vterus,ventriculus,inteſtina,caudæ, auriculæ, pinguedo, adeps. omne auium genus parũ nutrit,ſi generi terreſtriũ cõparetur.caro etiam eorum quæ ſunt confecta ſenio, minus
H alit quàm eorum quæ adhuc augeſcunt.alimentum quod ex piſcibus ſumitur,ſanguinẽ tenuiorem facit:ex iis verò quæ teſta intecta ſunt,& quæ molli ſunt carne,vt oſtrea,parũ nutriũt.Panes hordeacei,polenta ex hordeo confecta, panes furfuracei,omnéſq; ſordidi,& loti,amylum, maza ex po-

ex polenta,hordeum, auena, milium, & magis panicum, oryza,faba viridis,ſemen papaueris,ſycamina, amygdala,piſtacia, pruna perſica, armeniaca, præcocia, oliuæ ac præcipuè maturæ;nuces auellanæ ac potius regiæ, nuces, ſerica,corna,pruna ſylueſtria, rubi fructus, capparis præſertim ſale condita,terebinthi pars omnis,braſsica, beta, raphanus,napi, aſparagi omnes, paſtinaca, daucus, carus, cepa &allium. Porra verò cruda nihil penitus nutriunt,at bis térue cocta, parumper. mala punica parum nutriunt, itémque pira,cucurbita,vuæ denique paſſæ & auſteræ,& non pingues.

De rebus mediis inter ea quæ multùm & quæ parum nutriunt. Cap. XXXI.

INter ea quæ multùm & ea quæ parum alunt, interiecti ſunt medii phaſeli,ochri,& cicerculæ. Ficus verò non æquè ac cæteri autumnales fructus nutriunt, & laxam carnem gignunt. Simili quoque modo vuæ, ſed minus quàm ficus nutriunt, laxámque & flaccidam carnem gignunt.

De rebus boni ſucci. Cap. XXXII.

OPtimum lac,eſt omnium ferè quibus veſcimur,optimi ſucci. éſtque optimum eorum animantium quæ integra valetudine fruuntur, quum nuper emulctum potatur.Oua tremula ſorbiliáque gallinarum & phaſianorũ. aues autem piſcéſque omnes parum abeſt quin boni ſucci ſint:præter eos qui in paludibus,ſtagnis,limoſiſque & turbidis fluminibus viuunt.Odoratu verò guſtatúque diſcernere piſces oportet. nam qui in aquis vitiatis degunt, fœtidi,inſuaues,mucoſique ſunt. Iam verò carnes animalium,ſi probè fuerint concoctæ,optimum ſanguinem faciunt: quod præſtant maximè carnes eorum qui boni ſucci ſunt:quale eſt ſuillum genus. Mamma boni ſucci eſt, itémque iecur, partes etiam quæ circa labra ſunt, & alæ, & cæteræ extremæ particulæ. at vulua, & inteſtina, & cauda,minus quàm carnes probi ſunt ſucci. Glandulæ probè coctæ æquè ac carnes probi ſucci ſunt. cor non eſt mali ſucci. pedes porcini præſtant grunno & auriculis. Agreſtium beſtiarum carnes melioris ſucci ſunt quàm cicurum.Panis purus,ritè confectus,boni ſucci eſt. alica,ptiſana rectè cocta, fabæ, caſtaneæ non mali ſucci ſunt.ficus maturæ, vua matura penſilis vacat reprehenſione.Caricæ ſtatim diſtributæ boni ſucci ſunt: at ſi diu in ventriculo maneant,mali,&pediculos præterea gignunt: ſi cum nucibus eas ſumas, præſtantiſſimum edulium facies.at quicunque ficus caricáſque cum aliquibus aliis eduliis non comedunt,ii non parum læduntur.Lactuca in olerum genere,ſanguinem gignit,poſt eam intyba.Vina odorata boni ſucci ſunt: atque optimi quidẽ ſucci eſt Falernum,&Tmolite dulce,& Aruiſium.

De rebus mali ſucci. Cap. XXXIII.

AB omnibus mali ſucci eduliis, etiam ſi facilè concoquantur,abſtinendum cenſeo:ſuccus enim malus ex eis collectus longo tempore latet in venis, qui quum parum occaſionis ad putreſcendum nactus ſit, febres malignas inuehit.Cæterùm mali ſucci ſunt hæc.ouilla caro,agnina:hircina verò peſſima eſt,deinde arietina, tum taurina:inter has omnes caro caſtratorum melior eſt: ſeniorum carnes ſunt deterrimæ. Caro leporina eſt illa quidẽ ſanguinis craſsioris effectrix, cæterùm melioris ad ſucci bonitatem quàm bubula ouilláque: ceruina verò non minus atque illæ,mali ſucci eſt.Renes mali ſucci ſunt,teſticulique, præterquam gallorum gallinaceorum. cerebrum, ſpinalis medulla,lingua,lien,oua in ſartagine fricta, caſei veteres,boleti,amanitæ, fœnumgræcum,lens, auena, cicer,non boni ſucci. olyra verò tanto eſt tritico deterior quanto eſt quàm typha & auena præſtantior.panicum,milium,& cætera ſimilia boni ſucci non cenſentur.Iam dracones,galeonymi,ſcorpii,trachuri, triglæ, orphi, glauci, zygænæ,gongri,phagri,& alia cetacei generis quæ in mari viuunt,mali ſucci ſunt omnia. Poma immatura,pira antequam cõcocta ſint,perſica,mala punica,meſpila,corna, pruna,ſiliquæ,terebinthi fructꝰ, cinara, (& præcipuè quũ iam obduruerit)cucumeres,pepones,melopepones,ſed hi minus:cucurbita eſt his melior,ſed ipſa quoque in ſtomacho corrupta fit abũdè mali ſucci. Ficus minus mali ſuc-

A ci ſunt quàm cæteri æſtiui fructus, qui horæi dicuntur: itémque caricæ.ſed ſi quis eis diutius vtatur,nõ admodũ bonum ſanguinẽ gignent,& inde magna quoque pediculorũ copia cõſequetur. Ex oleribus nullum boni ſucci eſt: in medio tamen eorum quæ bonum quæque malum ſuccum faciunt,eſt lactuca & intybus: pòſt verò, malua,blitum,atriplex.Radices tum olerum,tum verò etiam plantarum mali ſucci ſunt, quæcunque acres ſunt,qualis eſt ceparum,porrorum, alliorũ radicularumque, & daucorum: mediæ ſunt radices raporum & ari.ocimum ſucci peſſimi
B eſt.rapum crudius,braſsica,bulbi non probè elixati,cepa, allium, porrum,ſi bis cocta fuerint,ſucci prauitatẽ deponunt:omnino verò peſſimi ſucci ſunt olera quæ ſylueſtria nominãtur:vina quoque craſſa vnáq; fœtida,& quæ inſuauia auſteráq; ſunt,mali ſucci iudicãtur.Tale eſt vile bithynũ quod in magnis doliis importatur: nam quod in paruis conuehitur,neque boni,neque mali ſucci eſt.

De rebus quæ bene concoquuntur, Cap. XXXIIII.

PRobè concoquuntur panes ritè confecti,omnes ſaxatiles piſces,gobius,torpedo,turtur.Omne genus vola-
C tilium,generi terreſtrium comparatum,melius concoquitur,præſertim caro perdicis, attagenis, columborum,gallinarum,phaſianorũ,& alæ anſerinæ: & his magis alæ gallinarum:& ad ſummũ,alæ bene habitorum & iuniorum optimè concoquuntur: peſſimæ verò graciliũ & ſeniorũ. Quæ verò ſero lactis educata ſunt,& iecur anſerũ,& cæterorum quæ ita nutrita ſint, teſteſque pullorũ gallinaceorum facillimè concoquuntur. Eiuſmodi quoque ſunt carnes porcorũ.ætati verò florenti quæ ſe exerceat, accõmo-
D datior eſt porcorũ quorũ ætas floreat,caro:aliis verò,porcorum adhuc creſcentium. Vituli melius concoquuntur quàm perfecti boues, & hœdi facilius quàm capræ. caro denique adhuc creſcentiũ facilius quàm nõ creſcentium concoquitur:nux etiã regia facilius quàm auellana: bulbi facilius concoquuntur qui bis cocti fuerint: oua tremula & ſorbilia,lactucæ,intyba,malua,cucurbita cocta,quũ nõ vitietur:vina dulcia melius quàm auſtera concoquuntur. Cæterùm ex iis quæ æquè ſalubria ſunt,id melius concoqui ſciendum eſt quod iucundius ſit.

E De rebus quæ difficulter concoquuntur. Cap. XXXV.

AEgrè concoquitur caprarũ,boum, ceruorúmq; caro: hircina verò eſt ad concoquendum peſſima:deinde arietina,tum taurina.& annoſorũ animaliũ caro peſsimè concoquitur, & ſues ſenio confecti fibroſam ſiccámque & ideo concoctu difficilem carnẽ habent.Vẽtriculus difficulter concoquitur, atque etiã inteſtina, vterus, lingua, cor,iecur,aures,caudæ,renes,cerebrum,medulla ſpinalis, & perfectorũ animaliũ teſtes:anſeres præter alas. palum-
F borum,ſturnorũ,merularum, & paruarum auiũ caro durior eſt: & magis etiã turturis atque anatis. difficilius verò quàm hæ concoquitur, fibroſáque eſt caro pauonũ & otidum:aeriorum animaliũ ventriculi omnes ægrè cõcoquuntur.Quo in genere falſò à quibuſdam laudatur ſtruthocameli vẽter,& mergi:vix etiã concoquũtur cochleæ, lac acidum,caſeus vetus:at nouus, ac præſertim qui ex lacte acido confectus eſt,melius concoquitur:purpurarum, buccinarũ,& aliorũ teſta intectorũ caro,quia durior eſt, ideo ægrius concoquitur:itémque aſtaci,paguri,cãcri,locuſtæ,ſquillæ,& cætera his ſimilia:polypodes quoque, ſe-
G piæ,loligines,& alia quæ molli cute prædita vocantur, bati,liobati,rhinæ,dracones,cuculi, galeonymi,ſcorpii,trachuri,triglæ,orphi,glauci,zygænæ,gõgri oua in ſartagine cocta,triticum elixũ,polenta,typha,auena,fabæ,dolichi, phaſioli,cicercula,cicer,oryza,lupini, panicum,milium, & his conſimilia.lens,ſeſamum,caſtaneæ,mala,pira,antequam matura ſint:ficus nondũ maturæ, vuæ acidæ& auſteræ,omnes palmulæ,ſiliquæ, ocimum, rapum crudius, bulbi crudiores,paſtinaca,daucus,carus:&omnes olerum
H radices, & ipſa etiamnum olera,præter lactucas, intybáque.vina craſſa & noua ægrè concoquuntur, & item aqua omnis.

De rebus ſtomacho idoneis,ipſúmque roborantibus.

Cap. XXXVI.

PAlmulæ auſteræ, poma cydonia, oliuæ ſale condîtæ ad hoc valent:præſtantiores autem ſunt quæ ex aceto parantur. vuæ paſſæ auſteræ, vua in vinaceis repoſita, nux regia magis quàm auellana, ac multo etiã magis cum caricis: cynara. Gingidiũ eſt ſcandici ſimile, quod crudum coctùmque ſumptum ſtomacho valde conuenit. Longiorem coctionem non fert ſinapis, raphanus, rapum, naſturtium, pyrethrum, regius aſparagus & paluſtris, & oxymyrtinus, & chamædaphne, & oxyacãthe, & bryonia. Bulbi appetitum excitant, & capparis ſale cõdita: citri extima pars ſtomachum vice medicamenti corroborat. Vinum auſterum os ſtomachi roborat, ac præſertim vbi ventriculus calida temperie laborat.

De rebus quæ ſtomacho incommodæ ſunt,

Cap. XXXVII.

BEta ſic aliena ſtomacho eſt vt, ſi edatur largius, morſum etiam inducat. ocimum quoque ſtomachum lædit, & rapum crudius, blitúmque & atriplex, niſi ex aceto, oleo & garo ſumatur: fœnumgræcum & ſeſamum ſubuertunt ſtomachum. Lac in frigido ventriculo atque in febricitantibus aceſcit: ſi verò quis melli admixtum lac copioſius propinet, ad vomitũ impelletur. Pepo non probè concoctus, cholericos inferre morbos cõſueuit, ſimilique modo melopepo. Cerebrum omne alienum ſtomacho eſt, & ſpinalis æquè ac medulla cæterorũ oſſium: vinũ nigrum & auſterum facilè aceſcit, & ad vomitum impellit: idem facit craſſum & nouum.

De rebus quæ non inflant,

Cap. XXXVIII.

NOn cient flatum hæc, piſa, phaſeli, cuminum, libyſticum, viticis ſemẽ, canabis fructus, faba fricta, bulbi plurimùm, aut certè bis elixati, tũ ex oleo acetóque ſumpti, mel quod coquendo ſpumam vniuerſam depoſuerit. oxymel flatus diſcutit. panes hordeacei. Inter ea verò quæ inflant, quæque non, medii ſunt phaſeli, ochri & cicerculæ.

De rebus quæ flatum cient,

Cap. XXXIX.

INflant autem hæc, cicer, lupinus, panicum, milium & quæ ſunt generis eiuſdẽ, fabæque lobi minus quàm fabæ, maza ex polenta, liquores omnes, ſed magis cyrenaicus, ſilphii liquor & radix. Ex ficubus flatus breuis excitatur, quia facilè deiiciuntur: quæ verò exquiſitè maturæ ſunt, parum abſunt ab eo vt nihil noceant. ſicut caricæ palmulæ virides flatum gignunt, & rapum crudius: lac facilè in ventriculo ciet flatum, atque etiam bulbi crudiores, mel item non perfectè coctum: vina dulcia flatus diuturnos pariunt, ſed & dulcia ſimul & auſtera, & muſtum flatus inducunt.

De rebus abſtergentibus, incidentibus, & aperientibus. Cap. XL.

ABſtergit ptiſana, fœnũgræcum, melopepo, vuæ paſſæ dulces, fabæ, cicer & magis quod nigrum eſt: capparis eſt ſatis tenuium partium, & detergit, aperítque, præſertim verò cum oxymelle, aut oleo & aceto ante cæteros omnes cibos ſumpta: betæ ſuccus abſtergit, ac magis ſi cum ſinapi aut aceto vtatur: bulbi vim habent attenuandi atque aperiendi, cepæ, allia, porráque attenuant, incidúntque craſſos & glutinoſos humores: ſerum quoque lactis humores craſſos attenuat: ficus abſtergent, ideo fit vt multa arenoſa ex eorum vſus à renibus excernãtur: caricæ attenuant renéſque expurgant: amygdalæ abſtergent attenuántque, & viſcera purgant, faciúntque vt humores ex thorace & pulmone eiiciantur: piſtacia valent ad iecoris firmitatem, & ad purgandos eos humores qui in eis meatibus impacti ſunt: mel quod ex calidis ſiccíſque plantis factum eſt, maiorem atenuãdi vim habet: quocirca etiam aqua mulſa eſt ad ſputum educẽdum accommodata: oxymel, quæ non penitus glutinoſa craſſáque ſunt, facilè educit, & viſcera ſine moleſtia expurgat, ac thoracis & pulmonis affectionibus mirificè prodeſt. Iis qui ſuccos craſſos acervant, vina tenuia conueniunt: ſique frigidi humores fuerint, apta erũt quæ tenuia veteráque ſunt cũ acrimonia coniuncta: vinum verò aquoſum ad humores è pulmone

A educendos facit. roborat enim, humectátque, & ſiccat mediocriter. Vinum autem dulce in morbis acutis, vbi ſit facta concoctio, vt in peripneumonia & pleuritide, ad educendum accommodatum eſt.

De rebus obſtruentibus,

Cap. XLI.

LAc quod ſeri parum caſeíque multum habet, non tutum eſt ei qui in illius vſu lõgo tempore moretur: nam & renes calculo obnoxios lædit, & iecoris obſtructiones gignit in iis qui præſtò ſunt vt hiſce morbis capiãtur. Ca
B ricæ ſunt iecori & lieni inflammatis noxiæ, vt etiam ficus: omniáque dulcia lienem iecúrque lædũt. Aqua mulſa incommoda eſt iis quibus elata in tumorẽ viſcera aut ſcirrho, aut œdemate, aut inflammatione laborant: palmulæ pingues obſtruunt. Omnia autem genera liborũ, quæque ex ſimila conficiuntur, obturant, lienẽ augent, & lapidem in renibus gignunt: idem facit triticea farina cum lacte: alica etiam non eſt idonea iis quorum obſtructum iecur eſt, & quorũ renes propenſi ſunt ad lapidem gignendum: vinum dulce obſtruit, & viſcera auget.

C De rebus tardè tranſeuntibus,

Cap. XLII.

TArdi tranſitus ſunt omnia quæ ex itriis & ſimila conficiuntur, fabæ frictæ, panes puri, lẽs ſine cortice, cerebrum, medulla ſpinalis, iecur, cor, triticũ elixum, oua aſſa, elixa, in ſartagine fricta, lupini, phaſioli, piſa, ſeſamũ, poma, pira non dum matura, ſiliquæ: vinũ dulce, ac magis auſterum, & nigrum ſine dulcedine, itémque craſſum, & nouum omne. aqua omnis tardè tranſit.

D De rebus quæ facilè corrumpuntur,

Cap. XLIII.

FAcilè autem corrumpũtur perſica, armeniaca, præcocia: & omnes fructus æſtiui quorum natura humida eſt, in ventriculo facilè vitiantur, niſi citò deiici properent. Omnia denique mali ſucci edulia quæ humida lubricáque ſunt & ſubduci facilè poſſunt, ante alia ſumẽda ſunt: ita enim ipſa citò ſubducta, cætera ſecum deducunt: ſi verò poſt alias dapes comedantur, eas etiam ſimul vitiabunt.

E De rebus quæ difficulter corrumpuntur,

Cap. XLIIII.

AEgrè vitiantur chamulæ exiguæ, purpureæ, buccinæ, & cætera omnia teſta intecta quorum dura caro eſt: quæ etiam dare conſueuimus iis qui propter humorũ malitiam cibos corrumpunt: eáque bis & ter in optima aqua coquimus, & in aliam purã transferimus, quũ prima iam ſalſa facta eſſe videtur. Similes ſunt aſtaci, paguri, cancri, locuſtæ & ſquillæ, & alia omnia quæ carnem habent, quæ ægrè vitietur, non ſecus quàm ea quæ teſta contecta ſunt,
F quorum dura caro eſt.

De rebus aluum ſubducentibus,

Cap. XLV.

CIent aluũ, lens, braſſica, atq; ex marinis fermè omnia quibus teſta pro operculo eſt, & cochleæ mixtam ex contrariis facultatibus naturam habent: ipſum enim ſolidum cuiuſque corpus permeat, aluúmque comprimit: humor verò ad excretionem irritat. Siquis igitur lẽtem, braſſicámque, & alia quorum facta mentio eſt, decoquat, dein de eorum decoctum oleo, garo, & pipere condiat, tum
G cui velit bibendum det, ventrem eo potu ſubduci videbit: maiorum quoque herinaceorũ, & cochlearũ omniũ, & veterum gallorum iuſcula ventrem ſubducunt. Braſſicam ſi velis ſubducere, ollam cum aqua in qua cocta fuerit, prope vas aliquod admouemus, & ita extrahendo in oleum & garum ſine mora coniicimus: ad hunc vſum non eſt admodum coquenda. Iam furfuracei panes cient aluum: & fœnugræci liquor ex melle coctus & ſumptus idoneus eſt, vt omnes humores vitiatos qui inteſtinis contineẽtur, ſubducat: ſed mel quod ei admiſceatur, eſſe exiguũ
H debet, ne morſum afferat. Oliuæ ſale conditæ ante alios cibos ex garo ſumptæ, aluum mouent: lac quod craſſius eſt, minus mouet, liquidus verò, magis. Serum lactis valde euacuat, eíque mellis tantum addendum eſt quantum ſatis ſit ad condiendum, ne guſtum lædat. Carnes animalium valde nouellorum facilius per ventrem tranſeunt: ſimili

quoque modo cartilagineorum caro & torpedo & turtur modicè tranſeunt, maluáque & beta modicè: recẽs caſeus ex melle, atriplex, cucurbita, pepones, melopepones, ficus, caricæ, vuæ dulces, ac præcipuè quum humidæ ſunt, ſycamina prius ſumpta, nux adhuc humida ad ſeceſſum eſt accommodata: aridæ quoque nuces, ſi prius in aqua multũ maduerint, mélque eis affundatur, vel ſiquis ipſas per ſe ſumat, aluum abundè molliunt: ſed magis etiam, ſi poſtea aquam mulſam ſorbeas. eſt enim planum valere ad aluum ſubducendam, ſi poſtquam hæc quæ dixi ſumpſeris, vinũ dulce bibas, tum ſpatio quodam temporis interpoſito & nõ ſtatim prãdeas. ceraſia ſola, præcocia, perſica, & omnia humida & aquea, & omnino quæ nullam inſignem afferre guſtantibus aut odorantibus qualitatem videntur, ſunt mediæ quodammodo facultatis, inter ea quæ aluum ſubducunt, quæque ſupprimũt. mel ſolum ſiquis non coctum lambat, aluum rectè ſubducet: aqua etiam mulſa parum vel nihil cocta facilè ſubducitur. vinum dulce ad ventris ſeceſſum prodeſt: muſtum verò ſubducit.

De rebus aluum ſupprimentibus,
Cap. XLVI.

PAlmulæ auſteræ, vuæ paſſæ auſteræ, ſycamina, rubi fructus, pruna agreſtia, poma adſtringentia, itémque pira & mala cydonia: atque etiam aſtaci, paguri, cancri, locuſtæ & ſquillæ, & cætera huiuſmodi quorum mollis teſta eſt: ſed minus quàm ea quæ dura teſta ſunt operta. Habent autem hæc ſalſum in ſe humorem, quem ſi in aqua depoſuerint, non minus quàm oſtreorum & aliorũ dura teſta cõtectorum carnes, aluum ſuppriment: lens quoque, & braſſicæ bis coctæ, & quum ſuccum depoſuerunt, aluũ cohibent. Sique humectum ventrem ſiccare velimus, braſſicam modicè coctam priore aqua ſubiecta, in aliam calidam ſtatim coniicimus, in eáque iterum coquimus vſque dum flaccida reddatur: nam quæ bis coquũtur, neque aërẽ neque aquam frigidam debẽt attingere. quippe quũ, ſi contingant, nũquã flaccida ſint euaſura, ne ſi diutiſſimè quidem coxeris. Si à lente corticem detraxeris, vehementem adſtringendi facultatem amittet, neque eodem modo ventris fluxiones exiccabit: ſi verò eam contundas, biſque excoquas, & priorem aquam abiicias, deinde parum aceti aut gari admiſceas, *ſalis habet* Orib. 3. *Coll.* 30. & aliquid eorum quibus aluus conſtringitur, adiicias, ne guſtatui moleſtia afferatur, ſuauiſſimũ vtiliſſimúmque medicamentum ſimul & edulium conficies. Polenta ex vino auſtero potui data exiccat. oryza cohibet, & item panicũ, milium, fricta, leporinæ carnes, vinum auſterum, & nigrũ dulcedinis expers: & quod album eſt & auſterum, & fuluum atque auſterum.

De rebus quæ in alimentis calefaciunt,
Cap. XLVII.

HÆ res calefaciunt, triticum coctum, panes ex eo confecti, typha, auena, fœnumgræcum, palmulæ dulces, mala dulcia, ſeſamum, vuæ dulces (ideóque ſitim afferunt vuæ paſſæ dulces) malua modicè: apium, ſmyrnium, eruca, raphanus, radicula, rapa, ſinapis, naſturtium, pyrethrũ, paſtinaca, carus, allium, cepa, porrum, caſeus vetus. Vinum vetus modicè calidum eſt, ideóque ſitim inducit. fuluum eſt nigro calidius: flauum eſt calidiſſimum, deinde fuluũ,
A tum rubrum, poſt hoc dulce: poſtremò album minus cæteris calefacit: vetuſtiſſimum verò abundè calefacit.

De refrigerantibus rebus,
Cap. XLVIII.

REfrigerant autem hæc, hordeum, quoquo modo eo vtaris, milium, panicum, tubera, cucurbita cocta, pepones, melopepones, cucumeres, pruna, ſycamina, vuæ auſteræ & acidæ, vuæ paſſæ auſteræ, mala adſtringentia, & acida & inſipida, pira, mala cydonia. Refrigerãt etiam palmulæ adſtringẽtes, in quibus frigidus ſuccꝰ ineſt. & lactuca & intyba moderatiꝰ. Portulaca, papaueris ſemen, aqua, vinũ dilutũ nõ perſpicuè calefacit, quãobrẽ minore cũ periculo febricitantibꝰ datur, vinũ albũ & auſterũ minimè pro vini natura calefacit: quod verò album ſimúlque auſterum eſt & craſſum & nouum, manifeſtò refrigerat. acetum quoque refrigerat, éſtque tenuium partium: quocirca neruos magis quàm alia refrigerantia lædit: medium verò locum inter refrigerantia & calefacientia ſortiuntur panes loti, amylum, atque vuæ vinoſæ.

De rebus ſiccantibus, Cap. XLIX.

C SIccant autem, lens, braſſica, polẽta, viticis ſemen, eruũ bis coctum, & ſæpe in aqua dulce redditum: album verò præſtantius eſt. Porro quæcunque aſſa frictáque edũt homines, ea ſiccius alimentum præbent: ea quoque quæ garum aut vinũ liberalius acceperunt, ſicciora ſunt quàm quibus hæc non inſint. Cæterùm maxima differentia alimentis apparandis affertur ex facultate ſeminum, olerum & plantarum quæ induntur: quæ omnia, ſiccantia ſunt illa quidem, ſed alia magis, alia minus.

De rebus humectantibus, Cap. L.

D HVmectant ptiſana, cucurbita elixa, pepones, melopepones, cucumeres, nuces virides, ſuſina, pruna, ſycamina, lactuca, intubus: malua autem & blitum, atque atriplex maximè omnium olerum aquea ſunt. humectant etiam fabæ virides, cicer, aqua refrigerat & humectat: at calefacta humectat & calefacit.

De rebus caput lædentibus,
Cap. LI.

CAput lædunt ſycamina, rubi fructus dolorem capitis affert. palmulæ omnes, eruca, fœnũgræcum, fuluum & auſterum vinum capitis dolorem creat, mentémque tẽ-
E tat magis quàm nigrum & auſterum. odorata quoque idẽ faciunt. At aquoſum neque caput dolore vexat, neque neruos tentat. quod verò pauciferum vocant, capitis etiam dolores ſedat, quos ſucci in ventriculo contenti excitarunt. vetus vinum non aptum capiti, niſi quis admodum robuſtum caput habeat. Aqua in qua vuæ maduerint quæ fæx nominatur, capitis dolorem excitat: idem facit vua in vinaceis repoſita.

De rebus dentes lædentibus,
Cap. LII.

F LÆdit autem dentes lac, ſiquis eo aſſiduè vtatur: idem quoque gingiuis nocet, eáſque flaccidas reddit: ac dẽtes facit corruptelæ obnoxios, & qui facilè erodantur. Ergo in alimento quod ex lacte ſumitur, vino diluto os colluendum eſt: ſed præſtat etiam eidem mel admiſcere.

QVÆ ſcire quæque facere deberes, Eunapi, bonæ valetudinis tuendæ gratia, ſuperiore libro expoſuimus: ſequitur autem vt vniuerſales ſimplicium medicamētorum, & eorum quæ ſuppeditari facilè poſſunt, facultates dicendæ eſſe videantur. Qua in re docebimus, quibus affectionibus ſingula medicamēta auxiliētur: deinde vt in alimentis declarandis, ſic in medicamentis recenſendis faciemus, vt materias cuiuſque facultatis atque actionis in vnum conducamus, & deſcribamus. ita enim magna curationum peruilium, quibus quotidie indigemus, nobis ſuppetet copia: idque, elemētorum ordine ſeruato, poterit fieri quam commodiſſimè.

De facultate ſimplicium medicamentorum per ordinem elementorum, Cap. I.

AGnus, *hoc eſt uiticis*, folia, flos & fructus calidæ ſiccæque facultatis vehementer ſunt, abundéque tenuium partium, ac res venereas cohibent. quamobrem non modò ad caſtitatem conferre putantur, ſiquis eis veſcatur, ſed etiam ſi in lecto ſubſternantur. Verùm ad lienem & iecur indurata atque obſtructa, viticis quàm rutæ ſemen eſt accommodatius.

Agroſteωs, *hoc eſt graminis*, radix modicè frigida ſiccáque eſt, ideóque vlcera cruenta agglutinat: ipſa verò herba impoſita refrigerat, ſed non valenter: éſtque in medio ſiccitatis & humiditatis conſtituta. Mordacitas autē & partium tenuitas quæ in radice ineſt, perexigua eſt illa quidem, ſed tamē decocta & epota lapides frangere quādoque conſueuit.

Agaricum vim habet per halitum digerēdi, & craſſos humores incidit, viſcerúmque obſtructiones expurgat: idcirco morbum arquatum, quum iecur obſtructione obſidetur, iuuat: medetur etiam morbo comitiali, & rigoribus qui certo circuitu redeunt, quíque ex craſſis glutinoſiſque humoribus oriuntur.

Adiantum ſiccat, tenuat, digerit: nam & caput glabrum ex alopecia, capillis cōueſtit, & ſtrumas & abſceſſus digerit, & epotum lapides frangit, nec mediocri adiumēto eſt vt glutinoſa craſſáque ex pulmone & pectore excreentur: & ventris profluuium ſiſtit. in medio verò ordine caliditatis frigiditatiſque conſtituitur.

Ægilops digerendi vim habet: quamobrem induratas inflammationes & ægilopas & alopecias ſanat.

Aizoō vtrunque, & maius & minus, ſiccat leniter: in eo tamen aquea eſſentia cæteris excellit, & vehementer refrigerat. hinc ad eryſipelata & herpetas, & inflammationes ex fluxione ortas accommodatum eſt.

Aiρα, *hoc eſt lolium*, calefacit & ſiccat vehementer & efficaciter, vt proximè ad acria accedat: abundè autem ſiccat.

Ægiri flores vehementer calefaciunt, modicè verò ſiccant. ſunt præterea tenuium partium: eius autem reſina calidioris facultatis eſt.

Acacia ſiccat illa quidem vehementer: ſed lota, abūdè refrigerat, non lota verò, modicè: qúumque non conſtet ex particulis ſimilibus inter ſe, partes quaſdam in ſe diſperſas habet & tenues & calidas, quæ lauando ſegregantur.

Acalephes, *hoc eſt urticæ*, folia & fructus facultatis ſunt abundè digerentis, tenuiúmque partium, ac citra vehementem caliditatem. phymata igitur parotidáſque ſanant. craſſa quoque & glutinoſa è pectore pulmonéque educunt. ſed & quiddam habent flatuoſum, quo etiā venerem ſtimulant: præſertim verò ſi ſemen cum muſto bibatur.

Acanthæ leucæ, *hoc eſt ſpinæ albæ*, radix modicè ſiccat & aſtringit: quocirca & cœliacos & ſtomachicos iuuat, & ſanguinis reiectiones cohibet, & illita contrahit œdemata, dentéſque dolentes iuuat ſi eius decocto colluantur. eius ſemen tenuium partium eſt calidæque facultatis: itaque potui datum conuenit iis qui conuelluntur.

Acori radix calidam & ſiccam vehementer vim habet, & conſiſtentia eſt tenuium partium: lotium ergo ciet, & lienes induratos iuuat.

Aloë vehementer calefacit, ſiccat verò aſtringítque moderatè: éſtque medicamentum ſtomacho idoneum vt ſiquid aliud: & ſinus glutinat. ſanat etiam vlcera quæ ad cicatricem difficulter perducuntur, ac præſertim quæ in ano & pudendis fiunt. Prodeſt itidem eorum inflammationibus aqua ſubacta, & vulnera eodem glutinat modo: iuuat etiam, ſi pari modo ea vtaris, inflammationes quibus os, nares & oculi obſideantur. iam verò repellere & digerere ſimul poteſt ita vt paululum etiā abſtergeat, ídque vſquedum puris vlceribus moleſtum non ſit.

Hales, *id eſt ſales*, ſimilem vim habent foſſiles & marini, & ex duabus mixti ſunt qualitatibus, abſtergente atque adſtringente. vtrunque autem genus ſiccare planum eſt: quamobrem omnem humorem in corpore depaſcitur, & partes ſolidas adſtringendo cōdenſat. quod in cauſa eſt vt eas ſale condiant, ſálque corpora à corruptela cōſeruet. Sal vſtus maiorem digerendi vim habet: non æquè tamen contrahit & condenſat.

Halos anthos, *hoc eſt flos ſalis*, tenuiorum partium eſt quàm ſal vſtus, éſtque acris qualitatis & abundè digerentis.

Ameωs ſemen calefacit & exiccat vehementer, quū tenuium ſit partium: digerit etiam, & vrinam mouet.

Amurca calefacit illa quidem, non tamen perſpicuè mordicat: ſi verò coquatur, calidæ ſiccæque facultatis abundè fiet.

Ampeli leucæ, *id eſt uitis albæ*, (quam etiam bryoniam vocēt) germina vrinam modicè cient: radix abſtergentē, ſiccantem & tenuium partium vim habet, & moderatè calidam: quare lienes induratos tum pota tum foris impoſita liquat: cum ficubus verò ſcabiem & lepram curat. Nigra verò vitis eſt ad omnia ſupradictæ ſimilis, præterquā quod imbecillior eſt.

Amygdalæ amaræ, ſunt facultatis perſpicuè attenuātis, vt ephelin expurgent, & excreationibus glutinoſorum craſſorúmque humorum ex pectore pulmonéque abundè conferant. quinetiam obſtructione liberant, purgántque iecur, ſplenem, colon inteſtinum, & renes. tota quoq; eius arbor ſimilis eſt facultatis: nam eius radices coctæ atque illitæ ephelin expurgant: dulces verò ſunt amaris imbecilliores.

Ammoniacum habet emolliendi facultatem intenſam adeò vt etiam tophos articulorum diſſoluat, & lienes induratos ſanet, & ſtrumas digerat.

Amomum facultatem acoro ſimilem poſſidet: ſiccius tamen acorum eſt, amomum verò maiore quodammodo vi concoquendi eſt præditum.

Anagallis vtraque, & quæ cæruleum & quæ puniceum fert florem, admodum extergentis facultatis eſt, habétque nonnihil etiam caloris & attrahendi vim quandā, adeò vt ſurculos etiam extrahat. vtriuſque ſuccus ex naribus purgat. ad ſummam verò, ſiccandi vim habet morſu vacantem, atque ideo vulnera glutinat, & putrida adiuuat.

Andrachne, *hoc eſt portulaca*, vehementer frigida eſt & abundè humida, éſtque paucæ auſteritatis particeps: proinde fluxiones repellit, ac præſertim biliosas & calidas, eas cum mutando, tum in qualitate alterando magnopere refrigerēs. Hac etiam ratione æſtuātes, ſiquid aliud, adiuuat, tum ori ventriculi impoſita, tum verò etiam totis præcordiis. Medicamentum verò eſt quod ad ſanguinem facit: ſimilíque ratione eius ſuccus, adeò vt non ſolùm foris admotus, ſed etiam epotus refrigeret: quod etiā toti herbæ, ſi comedatur, accidit. quoniam verò reſtringit, vtile dyſentericis edulium eſt, itémque fluori muliebri & ſanguinis reiectationibus. Sed tamē ad hæc eſt multo quàm herba, ſuccus eius efficacior.

Anemonæ omnes acrem, extergentem, attrahen-

témque & ora vaſorum aperientem facultatem obtinēt: A
qua mobrem radix commanſa pituitam euocat. ſuccus è
naribus purgat,& oculorum cicatrices extenuat.Præterea
verò anemonæ vlcera ſordida expurgant & lepras tollūt,
menſtruas purgationes prouocant, & lac denique trahūt.

Anethum abundè calefacit & ſiccat, itaque iure fit
vt in oleo decoctum digerat,dolorem ſedet,ſomnum cō-
ciliet,crudóſque & incoctos humores concoquat: vſtum
verò vehemēter calefacit & ſiccat,ideóque vlceribus ni
mis humidis inſperſū prodeſt:præſertimq; iis quæ in pu-
dendo ſunt.Quæ verò in præputio inueterarint,ea probè B
ad cicatricem perducit.Cæterùm viride humidius eſt ac
minus calidum: itaque magis concoquit quàm aridum,
ſed minus digerit.

Anthemis,ſiue chamæmelum modicè calefacit & ſic
cat,éſtque tenuium partium:atque digerit,rarefacit,ac la-
xat.proinde laſſitudini,vt ſiquid aliud,in primis confert,
dolores ſedat & mitigat.præterea tenſa remittit ac laxat,
quæque modicè duraſunt emollit.febres quoque eas quæ
citra viſceris alicuius inflammationem moleſtæ ſunt,diſ-
ſoluit:præſertim quæ ex humoribus bilioſis,aut cutis dē- C
ſitate originem trahūt.& hypochondriis, vt ſiquid aliud,
iucundum eſt. Iam exanthemata quæ ex febris exceſſu or
ta ſunt in capite,ſanat chamæmelum,ſi viride ſit,oleo in-
coctum:ſi aridum,aceto prius conſperſum.Eſt etiam ido-
neum in iis in quibus materia nōdum ferri ceſſauit:nam
eam quæ in capite eſt digerit,& aliunde non trahit. quod
nulli præter hoc medicamento vſu venit.

Aniſi ſemen calefacit exiccátque vehementer: pro-
inde & vrinam ciet,& digerit,& flatus ventris reprimit.

Ariſtolochia longa,vlcera carne replet, & vteri fo- D
mentationibus eſt accommodata: in quibus autem craſ-
ſum humorem valentius attenuare oporteat rotunda vtē-
dum eſt:quamobrem dolores ab infarctu & craſſitie cru-
dorum ſpirituum obortos rotunda magis curat,& ſpicula
euellit,& putredines & vlcera ſordida ſanat & purgat,den
tes denique gingiuáſque candore perfundit. Iam verò
aſthmatis quoque & ſingultientibus & comitialibus,acri-
bus ſuccis,podagricíſque ex aqua epota auxiliatur: éſtque
medicamentum,vt ſiquid aliud,ruptis & conuulſis accō-
modatum. E

Arnogloſſum,*hoc eſt plantago*, abundè refrigerat, ſic-
cat,& ſtringit:proinde ad vlcera maligna,fluxiones & pu-
tredines conuenit,eandémque ob cauſam ad dyſenteriā
valet,& ſanguinis ſiſtit profluuia,& ſiquid aduratur, refri-
gerat:ſinus quoque agglutinat.remedio etiam eſt cæteris
recentibus vetuſtíſque vlceribus:nam citra mordicationē
ſiccat, éſtque frigiditatis quæ nondum obſtupefacit par-
ticeps.Eius autem fructus & radix ſimilis ſunt facultatis,
niſi quòd earum vis ſiccior eſt, minúſque frigida:ſed fru
ctus eſt tenuiorum ſanè partium, radices,craſſiorum.Iam F
ipſius herbæ folia arefacta facultatis redduntur quæ te-
nuiorum partium ſit,ac minus frigida.hac ratione & ra-
dicibus vtuntur ad dolores dentium,iis tum mandendis,
tum etiam collutionibus incoquentes.Ad iecoris verò re-
númque obſtructiones tum radicibus, tum etiam foliis,
ac multo magis ſeminibus vti conſueuerunt.

Arum abſtergentis eſt facultatis non validæ, ſicut
dracontii vis:ſiccat tamen abundè & calefacit. eius radi-
ces ſi comedantur, non mediocriter humorum craſſi-
tiem incidunt,adeò vt etiam excreationibus ex pectore G
ſint idoneæ.

Arſenicum,*id eſt auripigmentum*,ſiue vſtum, ſiue ignē
non expertum,adurētis eſt facultatis. eo verò vtuntur vt
adurente,ad nudandam pilis cutim: verùm ſi diutius in-
hæreat,ipſam etiam cutim aduret.

Artemiſiæ calefaciunt & ſiccant abūdè,ſúntque mo-
dicè tenuium partium,vt etiam mediocriter ad lapides
renum & vteri fomentationes conueniant.

Aſari radices facultates ſimiles habent radicibus a-
cori,intenſiores tamen:itaque ea quæ de acori radicibus H
diximus,huc transferenda ſunt.

Aſpalathus facultatis partiū diſſimiliū inter ſe,& ad-
ſtringentium,eiúſque partibus acribus calefacit, adſtrin-
gentibus verò refrigerat,atque ita vtriuſque partis ratio-
ne ſiccat: quamobrem ad putredines fluxionéſque vtile
eſt.

Aſparagus myacanthinus abſtergētis eſt facultatis,
nec perſpicuè calefacit,nec refrigerat:proinde renum ie-
coríſque obſtructiones tollit,præſertim verò herbæ radi-
ces & ſemen: præter ea verò quia citra calorem ſiccat, id
eo dolori dentium medetur.

Aſtaphis,*hoc eſt uua*,culta quidem concoquendi ſi-
múlque adſtringendi & modicè digerendi vim habet:
agreſtis verò acrem valenter:& ex capite purgat & abſter
git vehemēter, idque adeò vt ad ſcabies etiā valeat.ſed &
vrendi vim quandam habet.

Aſphodeli radix vtilis eſt,ſicut ari,aſari & dracontii:ex
tergentis enim facultatis eſt.eius verò vſt⁹ cinis maiorē
habet vim calefaciēdi,ſiccandi,ſubtiliores partes faciē-
di,digerendique:hæcque cauſa eſt vt alopecias ſanet.

Atriplex herba eſt abūdè humida,modicéq; frigida,nō
particeps adſtrictionis, ſed perinde aquea eſt vt malua.
Porrò atriplex maluáque hortenſes,tum humidiores,tum
etiā frigidiores ſunt multò quàm agreſtes. Quocirca in-
flāmatio nibus incipientibus idoneæ ſunt:vigentibus au
tē & declinātibus agreſtes ſunt accōmodatiores.ſemē ab
ſtergēdi vim habet:itaque ad morbum regium ex ieco-
ris obſtructione vtilis eſt.

Aphronitrum vim habet abſtergentem adeò vt nō
ſolùm ſordes extergeat,ſed etiam pruritus ſanet, ſaniem
pruritus excitantem digerens.

Abſinthium,calidum modicè eſt,ſiccum vehemen-
ter. eius multo eſt quàm herba calidior. abſterget autem
hac de cauſa,atque roborat, & bilioſos ventris humores
per infernam egeſtionem pellit, ac per vrinā euacuat per
quas etiam id quod in venis bilioſum eſt,expurgat.quam
obrem pituitam ventriculo cōtentam nihil adiuuat ſum-
pta. cauſa eſt, quia adſtringens in eo facultas maior eſt
quàm amara.præterea quòd acrimoniæ cuiuſdam ſit par-
ticeps,ideo fit vt maiore portione calidum ſit quàm fri-
gidum.

De rebus à B incipientibus.

Balſamum valenter calefacit & ſiccat,eſt quoque te
nuium partium.Eius liquor eſt partium tenuiorum, non
tamen vſqueadeò calefacit vt quidam ex partium tenui-
tate decepti putant. fructus eius perſimilis eſt facultatis,
cæterùm multò in ſubtilitate partium inferior.

Balauſtium flos eſt agreſtis punici,valenter guſtum
adſtringens,facultatis verò ſiccantis,refrigerantis & craſ-
ſarum partium. Si verò intertrigines vlceráque ipſo illi-
nas,celerrimè ad cicatricem perduci videbis: itaque ad
ſanguinis reiectiones eo omnes vtuntur.

Bati,*hoc eſt rubi*,folia,germináque,ſi mandantur,aph-
thas & alia oris vlcera ſanant, imò verò etiam vulnera
glutinant.Fructus verò ſi maturus ſit, moderatam habe-
bit caliditatem quandam:at immaturus à frigida vinci-
tur ſubſtantia,ac proinde vehementer ſiccat: ſiccatus ve-
rò reponitur, vt flos eius. faciúntque vtrique ad tormina
inteſtinorum, & ventris profluuium atque imbecillitatē
& ſanguinis ſputū.Radix verò præterquam quòd abſtrin-
git,eſt etiam tenuium partium:ob eámque cauſam lapi-
des in renibus confringit.

Bdellium valenter emollientis & efficacis faculta-
tis eſt.eo quidam vtuntur ad brōchocelas, & hydrocelas,
ſaliua ieiuna ſubigentes ad emplaſtri conſiſtentiam.idem
crudorum flatuum diſcurſus, laterum dolores, & rupta
perſanat.

Blitum olus eſt humidum frigidúmque admodum.

Bulbus flatum ciet,&,ſi edatur, venerem ſtimulat:
illitus verò glutinat & ſiccat.

Butyrum facultatis concoquentis eſt, cui nonnihil
etiam digerentis adiunctum eſt.quamobrem parotidas,
bubones,oris inflammationes,aliáſque particulas ſæpenu
mero ipſum ſolum in pueri lib⁹ muliebribúſque corpori-
bus ſanat.ſed etiam gingiuis puerorum dentes eminen-
tium aſſiduè illitum,nihilo ſecius quàm mel, gingiuas at
tenuat.quinetiam deuoratum magno adiumento eſt iis
quæ ex pulmone ſunt expuenda,& ſimul etiam cōcoquit
inflammationes.

Buphthalmum acrius eſt chamæmelo , ob eámque cauſam maiorem vim habet digerendi,adeò vt etiam duritias ſanet cerato admixtum.

Brathy,*hoc eſt ſabina*,ex numero calefacientium ſiccãtiúmque valenter eſt,atque etiam digerẽtium: & propter partium tenuitatem menſes educit vt ſiquid aliud,ac ſanguinem per vrinas mouet:fœtum viuentem interficit , & mortuum educit.quidam etiam pro cinnamomo duplũ eius ponunt.

De rebus à Γ incipientibus.

Gala,*hoc eſt lac*,quod optimi ſucci eſt,accommodatiſſimum eſt ad acres mordentéſque fluxiones:præſertim verò quum nobis circunfuſus aër calidus ſit,multum huiuſce facultatis amittet, niſi protinus quis ab vberibus expreſſo & adhuc calido vtatur.Quo in genere vtendũ præcipuè eſt lacte mulieris bene habitæ,& quæ vitæ rationẽ probè inſtitutam ſeruet.Si hoc non ſuppetat,caprino,aut equino,aut bubulo, aut aſinino,aut ouillo vtemur. Lactis verò ſerum abſtergentis eſt facultatis, aluúmque ſubducendi gratia ſumitur,& clyſteribus etiam iniicitur, abſtergitque & abluit acrimonias inteſtinorum. prodeſt etiam ad colluenda vlcera acria,& quibus ineſt ſanies: ad dyſenterias verò & omnes acres ventris fluxiones, in lac prius decoctum ignitos lapillos iniicimus,& lac eo vſque decoquimus dum plurima ſeroſi humoris pars in eo conſumpta fuerit.Si verò quis ferreos orbiculos igne candentes iniiciat, meliorem ſanè facultatem reddit. Præterea lac totum ad acres oculorum fluxiones conuenit,& ad hypoſphagmata & ſugillata. quinetiam ſimul cum roſaceo & ouo palpebris foris impoſitum,quũ ii qui lippitudine laborant dormitum eunt,inflammationes cõcoquet.Eſto autem hoc muliebre lac recẽs ex mamillis expreſſum. id quoque infundimus vteris vlceratis: & vbi mitigationẽ opus eſt,ſiue ob inflammationem, ſiue ob morſum, ſiue ob malignitatem,eo vtimur accommodatè.

Γῆ,*id eſt terra*,omnis ſiccãdi vim habet:quúmque nulla penitus ignea ſubſtãtia ei ſit admixta,tũ citra vllũ omnino morſum ſiccat:quã etiam ad rem valet,ſi lauetur.Præterea terra omnis quæ colitur, ſi pinguis ſit,valebit ad omnes eas partes curandas quæ deſiccari poſtulant . itaque ea & Alexandriæ & in Ægypto vtuntur: nam quoſdam vidi qui quum aqua inter cutem & lienis affectionibus laborarent,terra Ægyptia vterentur,ſéque vngerent. Eodem modo eius lutum & veteres inflammationes & laxa œdemata iuuat:atque adeò vt viderim ego nõnullos qui ex nimia euacuatione ex hæmorrhoidibus facta turgentes redditi,perſpicuum adiumentum ſenſerint.Sed & quidam diuturnos,& parte aliqua infixos dolores perpeſſi, huius luti vſu planè ſanati fuerunt.Lemnia verò terra modò vni,modò alteri humori admixta,facit ad vulnera glutinãda, ad diutina,vel quæ difficulter ad cicatricẽ perducũtur,vel quæ maligna ſunt,perſanãda.Samia terra , & qui potius aſter dicitur,vtilis eſt ad ſanguinis ſputum ex quouis loco,ſanguinis ex vtero profluuia,& dyſentericas exulcerationes, antequam putreſcentes efficiantur . Samia verò maximè mitigat inflammationes in vberibus,teſticulis, & omnibus locis glandularum . Hanc autem ad læuorem redigere ex aqua oportet:tum roſacei tantum miſcere quantum faciat ne medicamentum ſiccet . quod enim ita pararis,accommodatum erit vbi mediocriter refrigerare cum mitigatione voluerimus,vt appareat facultatem Samiæ eſſe modicè refrigerantem.Selinuſia verò & Chia modicè abſtergendi vim habent: quamobrem mulieres quædam eis ad faciem vtuntur.

Gigarta , *hoc eſt acinorum vuæ nuclei* , abundè ſiccant, modicéque refrigerãt & adſtringunt. quocirca omnibus ventris affectionibus cum profluuio coniunctis abundè proſunt.

Glaucium adſtringit & refrigerat perſpicuè,vt etiã eryſipelata,ſi valentiora non ſint,ſanet.

Glechon,*hoc eſt pulegium*,calefacit attenuátque vehementer.itaque humores craſſos ac glutinoſos ex pulmone & thorace per ſputum facilè elicit,& menſtruas mulierum purgationes mouet.

Glycyrrhizæ ſuccus ad læuigandas aſperitates aptus A eſt,nec modò in arteriis,ſed etiam in ſcabra veſica. eſt verò eius temperatura tota tepida: quúmque reperie humidus ſit,ideo ſiti eſt iure accommodatus.

Glycyſidæ,*hoc eſt pæoniæ*, radix mẽſtruas purgationes ciet ad amygdalæ magnitudinem ex mulſa potui data. iecur quoque obſtructum & renes expurgat:ſua autem adſtrictione ventris profluuia ſiſtit,ſi in vino aliquo auſtero decocta potetur.omnino verò ſiccandi valenter facultatẽ habet,vt minimè deſperarim eam collo pueris ſuſpenſam comitialem morbum meritò ſanare . Eius autem vis B eſt tenuium partium, & exiccans, non tamen inſigniter calida.

Gypſum facultatis ſiccantis & emplaſticæ. combuſtum vero non æquè emplaſticum eſt: ſit tamen partium tenuiorum,& maiorem exiccandi vim acquirit : valet etiam ad repercutiendũ, præſertim verò oxycrato maceratum.

De rebus à Δ incipientibus.

Daucus & ſtaphylinus calefacientis facultatis eſt, & C tenuium partium.Radix verò habet præterea vim ciendi flatus,& venerem ſtimulandi.Semen domeſtici habet ipſum quoque res venereas ſtimulandi vim quandam: at ſemen agreſtis eſt penitus flatus expers, ac proinde vrinã ciet,menſeſque prouocat.

Daphnes,*hoc eſt Lauri*,folia & baccæ ſiccant & calefaciunt vehementer,& magis etiam baccæ quàm folia.Cortex verò radicis minus eſt acer ille quidem , ſed amarus magis:habétque neſcio quid adſtrictionis.proinde calculos frangit,& hepaticos iuuat.bibitur autem ex vino odo D rato ad trium obolorum pondus.

Dermata, *hoc eſt coria*,vetera,quæ videlicet ex vetere calceamento ſunt vſta,ad vlcera ex attritione calceamentorum,ſedata inflammatione,vtiliter adhibentur. hic enim cinis exiccandi vim habet:& ambuſta,& eas quas in tertrigines in feminibus vocant, meritò perſanat.

Diphryges mixtæ eſt qualitatis & facultatis,adſtringentis & acris:quamobrem accommodatum eſt ad vlcera maligna medicamentum.

Dictamnum tenuioris eſſentiæ eſt quàm pulegium, in cæteris illi ſimile eſt.quod verò falſum dictamnum vo E cant,eſt ad omnia dictamno imbecillius.

Dracontium eſt acrius quàm arum , magiſque amarum:itaque medicamentum factum eſt tam efficax quàm quod maximè.Eius radix expurgat viſcera , omnes craſſos glutinoſóſque humores extenuans, eſtque optimum malignorum vlcerum medicamentum:expurgat quoque & abſtergit ſtrenuè cum alia quibus abſterſione opus eſt, tum etiam vitiliginem,cum aceto.Folia autem vlceribus & vulneribus recens illitis cõueniunt . & quo minus ſicca F fuerint, eo magis glutinabunt:ſicciora enim ſunt acriora quàm vt vulneribus conueniant.

Drys,*id eſt quercus*, partes omnes ſunt qualitatis adſtringẽtis participes : ſed plus tamen eius habet membrana quæ in trunci cortice ſubeſt , & quæ eſt ſub glandis ipſius calculo , quæ,inquam,carnem ipſius fructus conueſtit,quocirca ad fluorem muliebrem , ad ſanguinis ſputa, ad tormina inteſtinorum,ad alui profluuia diuturna eam eſſe accommodatam,crediderunt . Valentius autem adſtringit fagus & ilex: atque horum & item quercus folia illita ſiccare non inſtrenuè poſſunt.ex quo fit vt illita , & totam circumiacentem vulneris partem contegentia,vul G neris agglutinandi vim habeant.

De rebus ab E incipientibus.

Ebiſcus,ſiue althæa,*eſt autem agreſtis malua*,facultatis eſt digerentis,laxantis,inflammationes leuantis,mitigantis,phymata coctu difficilia concoquentis. Radix verò atque eius ſemen cætera faciunt illa quidem æquè ac folia, ſed tamen tenuiorum partium ſunt , magiſque quàm folia ſiccant, & præterea magis abſtergere demonſtrantur, atque adeò vt etiam vitiliginem detergant , & ſemen re H num calculos frangat.Radicis verò decoctum ad tormina inteſtinorum,& alui profluuia, & ſanguinis reiectionẽ vtile eſt, vtpote quod adſtringendi vim quãdam habeat.

Elææ,*hoc eſt oliuæ*, rami,tantæ frigiditatis quantæ adſtrictionis ſunt participes.Fructus verò exquiſitè maturus

moderatè calidus eſt,at immaturus magis & adſtringit & refrigerat.

Elæum verò,*hoc eſt oleum*, quod ex oliuis conficitur, humectandi & moderatè calefaciẽdi vim habet:quale eſt dulce quod ex oliuis drupis potiſſimùm conficitur:quod autem omotribes vocant, quantum habet adſtrictionis in ſe, tantum etiam ei frigiditatis ineſt. Vetus porrò oleũ quod ex dulci tale euaſit,calidius eſt,& maiore digerẽdi vi præditum:at quod ex crudo,vbi adſtrictionem prorſus abiecerit,alii ſimile fit.Quod verò tenue cernatur,quale eſt quod purum eſt, quódque intuenti pellucidum videtur,ac modicum eius cuti impoſitum latiſſimè ſerpat, ſibi tameipſi continuũ maneat,atque à cuti combibatur, hoc vtique cenſendum eſt optimum, atque olei virtute præditum eſſe vel maximè.

Elleborus vterque abſtergentis ſimul & calidæ facultatis eſt:quamobrem ad vitiliginem, lichenas,pſoras lepráſque accommodatus eſt: imò verò niger,ſi in fiſtulam quæ ex collo obduruerit,infundatur,duob⁹ tribúſve diebus callum aufert.Prodeſt etiam dentibus, ſi hoc cum aceto colluatur. calefacit enim & ſiccat vehementer.

Elxine,*alii perdicinum uocant*, facultatis eſt abſtergentis & leniter adſtringentis, cum humiditate ſubfrigida. vnde omnes inflammationes in principio & incremento vſque ad ſtatum, ac præcipuè eas quæ calidæ ſunt, perſanat.quinetiam incipientibus phygethlis imponitur. eius præterea ſuccus cum roſaceo ad aurium dolores inflammationis ſpeciem præ ſe ferentes mediocriter prodeſt.

Elymus,aut meline, *hoc eſt panicum*, exiccantem vim habet.ſiſtit ergo ventris fluxus,ſicut milium:ſi verò foris illinatur,ſiccat & refrigerat.

Erebinthus,*hoc eſt cicer*,lacti & ſemini gignẽdo aptũ eſt:prouocat verò etiam menſes.Quod autem arietinum vocatur, vrinam efficacius quàm aliud ciet.decoctum verò eius calculos in renibus confringit: ad quod potiſſimùm valet id quod ex nigro fit cicere.Reliquum genus quod orobiæum nominãt, vim habet attrahendi,digerẽdi,incidendi,abſtergendi:eſt enim calidum modicéque humidum.eſt etiam amaritiei particeps, cuius vi iecur, lienem,renéſque expurgat,ac pſoras lichenáſque exterget ac parotidas:teſticulóſq; induratos diſcutit,& vlcera maligna cum melle ſanat.

Erpyllos,*hoc eſt ſerpyllum*, calefacientis eſt facultatis, adeò vt & menſtruas purgationes & vrinam cieat.

Eria, *hoc eſt lanæ ſordidæ, quæ ſuccidæ appellantur*, accõmodatè adhibentur ad excipiendas irrigationes quæcontuſis & percuſſis particulis imponuntur: puræ autem vſtæ vim acrem calidámque habent cum partium tenuitate:quocirca flaccidas in vlceribus carnes eliquant quãcelerrimè.Vtuntur autem,vt alia pleraque,vt ollam nouã lana impleas,eámque operculo multis foraminibus pertuſo tegas.

Eupatorium herba tenuium partium eſt, abſtergentis,adſtringentis incidentiſque facultatis,citra manifeſtã caliditatem, vnde viſceris obſtructiones expurgat: ſed quia paucæ obſtructionis particeps eſt,ideo viſceri robur addit.

Euphorbium, adurentis tenuiúmque partiũm facultatis eſt.

Echidnes,*hoc eſt uiperæ*,carnes quum ita vt anguillæ cõdiũtur,ex oleo,ſale,anetho,porro,& aqua,ſeruato omniũ modo,totum corpus per cutim expurgant,ita vt elephantiaſi laborantes curent.Sed quoniam nonnulli eorum qui has carnes ederunt,vehemẽtiſſima ſunt cruciati ſiti,idcirco uitandæ ſunt quæ iuxta mare degunt,& in locis viuũt ſalſis:quippe quæ ſalſam carnem habeant,quas ſanè dipſadas vocant.Ergo caro viperarum facultatis eſt ſiccantis, valenter digerentis,& modicè calefacientis: properat autem eius vis(vt videtur) ad cutim per quam excrementa copioſa quæ in corpore ſunt,euacuat. & à cute(ceu ſquama)abſcedit,deciditque extima cuticula,in qua & pſoræ & lepræ & elephantes gignuntur.

De rebus à Z incipientibus.

Zyme,*hoc eſt fermentum*,tenuium eſt partium, & modicè calidum: quamobrem citra morſum ac moleſtiam

A quæ in imis partibus ſunt extrahit & digerit.

De rebus ab H incipientibus.

Hedyoſmus,*ab aliis minthe ſeu mẽthe nominatur*,ea eſt facultatis vehementer calefacientis, & propter humiditatẽ quæ ex coitu ei accidit, mediocriter etiam ad venerem impellit.habet etiam quãdam amaritiem qua lumbricos enecat.eſt itidem acerba, ac proinde recentes ſanguinis reiectiones cũ oxycrato pota ſiſtit. ſubſtantiam quoq; tenuium habet partium,vt ſiqua alia herba.

De rebus à Θ incipientibus.

B Thapſia,acris valentérque excalefacientis facultatis eſt cum humiditate coniunctæ: quare ex alto violenter trahit:& quod traxit,digerit.id quod longiore tempore efficit.

Thermus,*id eſt lupinus*, edi poteſt, & ex genere emplaſticorum medicamentorum eſt.cæterùm amarities ei innata abſterget digeritque. Ipſe etiam lupinus illitus,& ex melle linctus,vel cum oxycrato epotus,lumbricos interficit.quin eius etiam decoctum lumbricos expellit, & foris perfuſum vitiliginem,achoras,puſtulas,pſoras,gangrænas,vlcera maligna iuuat: ſiccat eni‥ citra morſum.

C Idem iecur expurgat renéſque,cum ruta & pipere ſumptum.elicit etiam menſes & fœtus cum myrrha & melle impoſitum. Iam verò lupinorum farina citra mordicationem digerit, quum non liuida ſolùm ſed etiam ſtrumas & phymata dura ſanet:in quo caſu coquenda ex aceto eſt,aut mulſa aut poſca.digerit etiam quæ liuida ſunt, & quæcunque modò diximus præſtare decoctum poſſe, eadem omnia farina efficit.

Theion, *hoc eſt ſulfur*, omne trahentis eſt facultatis, éſtque calidum & tenuium partium, vt etiam multis ve-

D nenatorum animalium reſiſtat.quin & pſoras & lichenas & lepras cum reſina terebinthina ſanat. omnes enim huiuſce generis affectiones exterget, nec in profundum repellit.

Thlaſpi ſemen acris eſt facultatis adeò vt internos abſceſſus epotum rumpat:menſes ciet,fœtum corrumpit, & per ſedem infuſum ſanguinolenta euacuans iſchiadicis prodeſt.

Thridax,*id eſt lactuca*, humidum frigidúmque olus eſt,non tamen extremè:proinde ad calidas inflammationes accõmodata eſt,& ad parua leuiáque eryſipelata.eſt e-

E tiam edulium ſiti aduerſum.Semen verò potum genituræ profluuium cohibet: quamobrem iis datur qui in ſomniis polluuntur.

Thymum calefacit & ſiccat vehementer,& incidit vehementer:ideo fit vt vrinam moueat,fœtus extrahat,& potum viſcera expurget.educẽdis verò ex thorace atque pulmone humoribus confert.

De rebus ab I incipientibus.

Ixos,*id eſt uiſcum*,ex alto extrahit valenter humores non ſolùm tenues,ſed etiam craſſiores,eóſque diffundit,

F ac digerit.eſt etiam ex eorum medicamentorum genere quæ non protinus admota calefaciunt, ſed quæ tempus, velut thapſia,ad id poſtulant.

Ia, *id eſt uiolæ*,folia aqueã & ſubfrigidã eſſentiam ſuperantem poſſident.quocirca & per ſe & cum polenta illita calidas inflammationes leniunt.

Ios,*id eſt ærugo*,acrem qualitatem habet,éſtque digerens,detrahens,& detergens,non teneram modò verùmetiam duram carnem:ſique pauculum eius multo cerato admiſceas,id quod ex vtroque conflabitur,citra morſum

G abſterget.

Hippuris,*hoc eſt cauda equina*,qualitatem habet adſtringentem cum amaritie. proinde valenter ſimúlque ſine mordicatione exiccat. itaque vulnera vel maxima cõnglutinat, etiamſi perfecti nerui ſint.Præterea iuuat etiam ramicem inteſtinorũ. ad hæc facit ad ſanguinis reiectiones, & ad fluorem muliebrem, ac potiſſimùm ad rubrũ. Ad dyſenterias verò & alios vẽtris fluxus, generoſum medicamentum eſt herba ipſa ex aqua aut vino pota. Eius porrò ſuccus prodeſt profluuio ſanguinis è naribus,itémque ventris affectionib⁹ profluuio obnoxiis,cum aliquo

H auſtero vino potui datus:aut etiã cum aqua,ſi fortè is cui detur febrim habeat.

A Iſatis domeſtica qua tinctores vtuntur, ſiccantis vaenter facultatis eſt: non tamē adhuc vt mordeat. eſt enim amara ſimul atque adſtringens. proinde magna vulnera in duris corporibus glutinat, etiamſi in capitibus fuerint muſculorum. Illinitur quoque vtiliter partibus fluxu ſanguinis laborātibus: ac tumores œdematum ſpeciem præ ſe ferentes digerit ſimul & reprimit: & aduerſus omnia vlcera maligna egregiè reſiſtit.

Iteæ, *hoc eſt ſalicis*, foliis vti quiſpiam poſſit ad cruentorum vulnerum agglutinationē. eiuſdem quoque facultatis eſt eius flos: ita enim leniter deſiccat vt morſu vacās ſit: & item adſtringit. Quidam ex eo ſuccum faciunt, ſeruántque vt medicamentum morſus expers, exiccans & ad multas res vtile. Arboris etiam cortex ſimili facultate eſt, niſi quòd ſicciore eſt natura. ſed hunc quidam comburunt, eiúſque cinere vtuntur ad ea quæcunque valenter exiccari poſtulant. ergo clauos quos vocant, & callos, & myrmecias aceto maceratus tollit.

De rebus à K incipientibus.

Calamintha, calida & ſicca vehemēter eſt, ac tenuiū partium. ipſa verò per ſe pota ſicca eſt: cum melicrato autem perſpicuè calefacit, & ſudores elicit, omnéq; corpus digerit & exiccat. quamobrem fuerunt qui ea ad rigores circuitu quodam repetentes vſi ſint: ac foris quidem adhibentes oleo incoctam, & totum corpus cum ſtrenui frictione inungentes: intrò verò ſumentes, vt dictum eſt nobis. Quinetiam coxendicibus quidam in morbis iſchiadicis, vt ſingulare remedium, imponunt. trahit enim quæ in profundo deliteſcunt, ad extremitatē: totúmque adeo articulum excalefacit, & cutim vehementer adurit: & menſtruas purgationes potui data admodum efficaciter prouocat. Vtile etiam medicamentum eſt ad elephantiaſin, eo quòd digerat attenuétq; valenter, & craſſos humores incidat. Qua etiam ratione cicatrices atras reddit ſplēdidas, & ſuggillata digerit. ſed ad hæc efficienda præſtantior eſt ex vino cocta, vt poſtea illinatur. commodiórque erit viridis quàm ſicca: nā ſiccata fit valentior, & prōpti⁹ vrit. Eius autem ſuccus lumbricos latos & rotundos infuſus & epotus interficit. Iam verò etiam ſuſpirioſos adiuuat, eóſque qui morbo regio laborant, eo quòd abſtergat purgétque iecoris obſtructiones. cæterùm ad hæc omnia conficienda montana eſt efficacior.

Calamus, *id eſt arundo uallaris*, eius radix facultatis abſtergentis eſt particeps non mediocris: eiúſque non acris. Folia autem viridia modicè refrigerant, inque eis ineſt etiam abſtergendi vis. Eius verò cortex combuſtus, abundè tenuium partium & digerens redditur: habétque vim abſtergendi, adeò vt ſiccet calefaciátque vehementer.

Cannabis ſemen flatus expers eſt, & ſiccans vſque adeo vt ſi largius quis eo veſcatur, exiccetur.

Capnios, *id eſt fumus*, acris & ſimul amaræ qualitatis eſt particeps: neque etiam omnino vacat adſtrictione. quāobrem vrinas bilioſas copioſè promouet, & iecoris obſtructiones atque imbecillitatem ſanat. idem ſiccus & læuigatus ex mulſa & illitus ventrem laxat: ſiccus quoque vino diluto perſperſus ſtomachum roborat.

Capparis radicis cortex ex pugnantibus conſtat facultatib⁹: quippe qui abſtergere, purgare, incideréque amaritie poteſt: excalefacere verò incideréque, acrimonia: contrahere, denſare, & conſtringere, acerbitate. Itaque lienes induratos, ſiquid aliud, iuuare hoc medicamentum poteſt, tum foris admiſtum remediis quæ illinendo ſunt, tum intro in corpus aſſumptum, & in aceto aut oxymelite coctum, aut aridum contuſum, illiſque admiſtum. nam lentos craſſóſque humores ita ſumptum perſpicuè, idque non ſolùm per vrinas ſed etiam per ſeceſſum euacuat: ac ſæpe etiam ſanguinolētos humores defert. vnde & lienes & coxarum dolores adiuti ſunt. ſed & menſtruas euocat purgationes, & pituitam ex capite purgat. Porrò vlcerib⁹ malignis cataplaſmatis modo impoſitus, bonum medicamentum eſt. Præterea dentium labores adiuuat, interim cum aceto coctus, interim cum vino, ſæpe etiam ſolus dentibus commanſus. Vitiliginem quoque cum aceto digerit, & item ſtrumas tumoréſque duros idoneis ad hæc medicamentis admixtus diſcutit. Nec mirum videri debet ſi hui⁹ herbæ ſucc⁹ amaritie ſua vermes auriū occidat.

Cardami, *id eſt naſturtii*, ſemē adurentis eſt facultatis particeps, vt ſinapi: proinde coxendicis capitiſque doloribus, atque adeò quicquid ruborem poſtulat, eo excalefaciunt, ſicut ſinapi.

Cardamomum calidæ vehementer facultatis eſt, adeò vt illitum adurat. adiunctum quoque ei quiddam amaritudinis eſt qua lumbricos enecat, & pſoras cum aceto valenter exterget.

B Caſia calefacit & exiccat vehementer excrementa quæ ſunt in corpore, & inſtrumentis robur addit. Eſt verò etiam idonea menſtruis purgationibus ſuppreſſis, quū excrementorum copia craſſitiéſque vetat ne quantum ſatis eſt euacuetur.

Carya arbor, *id eſt nux*, habet in foliis & germinibus adſtrictionem quandam: at in nucis putamine & recenti & ſicco, euidentem plurimámque. itaque ex contuſis putaminibus expreſſum ſuccum in melle, vt mororum & ruborum, decoquimus, & pro ſtomachico medicamento vtimur. Eius nucleus aridus combuſtus fit tenuium partium C & exiccans, & medicamētum morſus expers. Leptocarya verò, *hoc eſt nuces Ponticæ*, frigidiores & magis auſteræ ſunt: in cæteris rebus ſunt magnæ nuci perſimiles.

Caſtoreum calefacit, exiccat, tenuiúmque abūdè eſt partium. eſt etiam accommodatiſſimum iis qui ex plenitudine cōuelluntur ac tremunt: iis verò qui exinanitione hæc patiuntur, maximè contrarium. hǽcque facit tum epotum, tum cuti ex Sicyonio aut vetere oleo impoſitum. Quibus verò maiore caliditate opus eſt, fricari eos ex caſtoreo conuenit. ſed iuuat etiam ſiquis carbonibus ipſum imponat, eiúſque ſuffitum inſpiratione hauriat: maximè D verò ſi humidæ frigidæq; affectiones in pulmone aut capite conſtiterint. Attamē lethargicas cataphoricáſque affectiones quibus adiūcta febris eſt, melius eſt non curare quidem aliquo dictorum oleorū macerandos: ſed potius ex roſaceo capiti collóque imponere.

Cedrus calefacit exiccátque vehementer: oleum autē quod ex ipſa fit, vehemētiſſimum eſt & abūdè tenuiū partium. itaque molles carnes promptè & ſine dolore putrefacit: duras verò & longiore tempore, ac præcipuè corpora mortuorum ſiccat, & à corruptela tuetur. Nec mirū E videri debet ſi pediculos, lendes, & tineas, & vermiculos qui ſunt in auribus, interimat: appoſitáque fœtum viuentem enecet, mortuū verò eiiciat: ſicut etiam facit de coitus ipſius ſemine, pudendo circumlita. proinde medicamentum erit partui aduerſum, ſi ſic vtaris, nulli ſecūdum. eadem quoque dentium foraminibus inſtillata, dolores eorum lenit, ipſóſque dentes confringit.

Centaurii maioris radix acris eſt & calida & adſtringēs cum terrea frigiditate. Ergo ſua acrimonia prouocat menſtruas purgationes, fœtúmque mortuum extrahit, F viuétémque corrumpit & expellit: adſtrictione verò vulnera agglutinat, & ſpuentes ſanguinem iuuat: itémq; ruptis cōuulſis. & difficultati reſpirationis, & tuſſibus inueteratis prodeſt.

Centaurium minus ſiccat valenter citra morſum: ex quo fit vt magna vulnera glutinet, ſi recens illinatur. præterea vetuſtis vlceribus, & quæ difficulter ad cicatricem perueniunt, cicatricem inducit. Decoctū verò huius herbæ quidam iſchiadicis infundunt, ceu bilioſa craſſáque G educens. quum tamen ita vehementer egerit vt cruenta euacuet, tunc magis etiam proderit. Succus verò eius qui ſimilis facultatis eſt, cum ea quæ prædicta ſunt efficit, tū etiā fœtū illitus euocat, & menſtruas purgationes educit.

Cecis, *hoc eſt galla*, quæ immatura eſt, medicamentū eſt admodū acerbū, habétque plurimum eſſentiæ terrenæ frigidæ: qua ratione fluxiones reſiccat, & repercutit: contrahitque & conſtringit & roborat particulas imbecilles, omnibúſque fluxionū affectibus ſtrenuè reſiſtit. itaque ſiccat vehemēter, & abundè refrigerat. Altera verò galla quæ H flaua laxáque eſt, ſiccat ipſa quoque, ſed minus. Cæterùm gallæ combuſtæ ſanguinis reprimendi vim acquirūt. carbonibus autem imponendæ ſunt vſquedum igni cādeāt, tum aceto aut vino extinguendæ.

Cera medium quodammodo tenet calefacientiū &

rè frigerantiũ,humectantiũmque & ſiccantiũ.quamobrẽ aliorum medicamentorum materia eſt: ipſa verò per ſe foris impoſita, ex genere eſt debiliter concoquentium.

Ciſſos, *id eſt hedera*, ex contrariis facultatibus compoſita eſt:ſtringit enim & refrigerat, éſtque acris & calida. & viridis,eſt aqueæ eſſentiæ tepidæ particeps. foliis verò eius in vino decoctis magna vulnera glutinantur,& maligna ſanantur:& vlcerationes ex igni factas ad cicatricem perducit.Folia quoque ex aceto decocta lienoſos iuuant. Eius flores ſunt fermè validiores,vt ambuſtis cum cerato læuigati conueniant.Succus denique medicamentum eſt quod naribus infuſum purgando capiti eſt:ſanátque diuturnas aurium fluxiones , & vetuſta vlcera in auribus atque naribus.ſi verò acrior videatur,quum vtendum eo erit,oleo roſaceo miſcebitur. Lacryma eius pediculos interimit,& cutim pilis nudat.

Colocyntha,*hoc eſt cucurbita*, humectat ac refrigerat admodũ.quocirca ſuccus ramẽtorum eius ad auriũ dolores cum inflammatione cõiunctos cum roſaceo cõuenit. ſic etiam tota illita calidas inflãmationes refrigerat.

Cummi, *hoc eſt gummi*, facultatis eſt ſiccantis & emplaſticæ,& nimirum aſperitates ſanat.

Conia,*hoc eſt lixiuium*,adurẽtem habet caliditatem, ſed tenuitate ſubſtantiæ citra dolorem vrit.

Conyza maior & minor calefacit ſiccátque vehemẽter.hæ in oleo coctæ remedio ſunt iis rigoribus qui per circuitum redeunt. earum flores vnà cum foliis terunt quidam,& ex vino potui dant ad menſtruas purgationes egregiè euacuandas,& fœtus eiiciendos.

Coriannon ſiue corion,*hoc eſt coriandrum*,ex contrariis facultatibus cõſtat:plurimũ enim habet amaræ eſſentiæ, quæ tenuiũ eſt partiũ,&terrea:nec parũ etiã aqueæ humiditatis quæ tepentis facultatis eſt,obtinet. habet quoque nonnihil adſtrictionis.ex quibus omnibus agit variè.

Copros, *id eſt ſtercus*,caprinum, quod propriè σπύραθος nominatur,acris & digerẽtis facultatis eſt,ideóque induratis tumoribus cõuenit,ac nõ ſolùm in liene, ſed in aliis etiãnum particulis.Equidem ad tumorẽ in genu inueteratũ iuſſi cataplaſma ex hordeacea farina & poſca & hoc ſtercore confici atque adhiberi:& mirabile eſt quãtum ei profuerit.Hæc denique parandi ratio eſt in cæteris particulis vtiliſſima:eſt tamen vi acriore quàm vt eo in mulieribus vrbanis,aut pueris,aut vno verbo in corporibus teneræ carnis vtare. Cæterùm ſtercus hoc vſtum tenuiorũ fit partium,non tamen euidenter acriorum.quamobrem ad alopecias facit,&ad ea omnia quæ abſtergentia medicamenta poſtulant: cuiuſmodi ſunt lepræ, impetigines & ſcabies.& cætera generis eiuſdem.Stercus autem bubulũ ſiccandi vim habet, atque etiã attrahendi: quod oſtendit quũ apum veſparúmque morſus iuuat.Hoc etiã ſtercore quidam aqua inter cutem laborãtes oblinebat, & in ſole exponebat.Stercore autem columbarum quæ in paſcuis degunt,vt calefacienti medicamẽto ad multas res aſſiduè vtimur, adhibemúſque cũ naſturtii ſemine pro ſinapi ad ea quæ ad ruborem perduci poſtulãt.At ſtercore gallinarum vtuntur quidam in iis qui ſuffocantur, quòd fungos comederint. vomunt autẽ qui hoc ſumunt, humorem pituitoſum craſſiſſimũ. qua re ſtatim à periculo liberantur. Porro ſtercus ipſum in tenuẽ pollinem redactũ,ex tribus quatuórve poſcæ aut oxymellis cyathis perſperſum eſſe oportet.eſt autẽ hoc minus columbino calidum.Cæterùm ſtercus crocodilorũ terreſtriũ abſtergendi ſiccandiq; vim habet: cuiuſmodi eſt etiã ſtercus ſturnorum,quum oryzã ſolam comederint. Vt ergo crocodilorum ſtercus ephelidas deterget,ita etiam vitilginẽ atque impetiginẽ tollit.

Coſtus exiguam planè amaram, plurimam verò acrem calidámque obtinet qualitatem, vt etiam exulceret. quocirca totum corpus eorum quos per circuitum rigores inuadunt,illo cum oleo ante acceſſionem extrinſecus cõfricatur.ita etiam in reſolutiuis iſchiadicíſque,& omnino in quibus partem aliquam calefacere , aut ex alto ad ſuperficiem trahere ſuccum aliquem oporteat, coſto vtimur. Valet quoque ad vrinam, menſéſque prouocandos, itémque ad rupta conuulſáque. Laterum quoque doloribus conuenit , latos lumbricos interficit . ad ephelidas
A valet cum aqua aut melle. Eidem quoque flatuoſa quædam humiditas ineſt,qua cũ vino mulſo venerẽ excitat.

Cotyledon, *id eſt vmbilicus Veneris* mixtæ eſt facultatis, humidæ,ſubfrigidæ,& cuiuſdam obſcurè adſtringentis, cui eſt etiam amari parum adiunctum. quamobrẽ refrigerat ac repercutit,abſtergitque & diſcutit. & inflammationes eryſipelatis naturam imitantes , & eryſipelata ſpeciem inflammationum præ ſe ferentia perſanat:ac ſtomacho ardore æſtuanti admodum vtiliter imponitur.

Crambe,*id eſt braſsica*,ſiccantis facultatis eſt,non tamẽ
B etiam acris euidenter,ſed adeo vt vulnera glutinet,atque vlcera maligna ſanet,inflammationibúſque iam induratis,& ſolutu difficilibus,&eryſipelati quod etiam tale ſit, itémque herpeti medeatur. Sed & vis quædam abſtergẽs ei ineſt,qua lepras curat.eius ſemen epotũ lumbricos necat:ephelidas quoque & lentigines iuuat. Caules verò braſsicæ combuſti cinerem faciunt admodùm deſiccantem,vt fermè adurendi vim habeat.qua ſanè ratione eiuſmodi cinerem adipi veteri miſcent,& ad dolores lateris, aut ſi quid tale ſit,vtuntur.Fit enim valenter digerẽs me-
C dicamentum.

Crithe,*hoc eſt hordeum*,ſiccat refrigerátque modicè, habétque etiam pauxillum abſterſionis. Polenta verò plus multò quàm hordeum,exiccat.

Crini,*hoc eſt lilii* ,flos tenuium eſt partium.oleum quod ex eo fit,digerentis, morſu vacantis & mollientis facultatis eſt,idoneum verò eſt vteri duritiei. Radix quoque eius & folia per ſe trita ſiccant,abſtergunt & digerunt mediocriter.ita fit vt exuſtis conueniant. ergo radicem toſtam, tum ex roſaceo contritam exuſtis, quoad cicatrix
D obducatur,imponunt. quippe quum alioqui ad cicatricẽ omnibus vlceribus inducendam medicamentum ſit idoneum.quinetiam vteros mollit, menſtruáſque purgationes prouocat. Folia quoque decoquunt, & vſquedum cicatrix obducta ſit adhibent,eáque non ſolùm exuſtis ſed etiam vlceribus. Porro ſi quis ſuccum foliorum ex melle & aceto decoxerit,& multo maiorem ſucci quàm mellis & aceti copiam poſuerit, is probatiſſimũ medicamẽtum ſibi pararit ad ea omnia quæ citra morſũ deſiccare vehemẽter oporteat.qualia ſunt vulnera magna,præſertim ve-
E rò quæ capitibus muſculorũ infliguntur:& vlcera flaccida diuturnáque,& quæ cicatrice difficulter cõcluduntur.

Crocus abundè calefacit, modicè verò ſiccat: ideóque concoquendi vim quandam obtinet: cui etiam rei adiumento eſt paucula eius adſtrictio.

Crommyon,*id eſt cepa*,vehementiſſimè calefacit, craſſæque eſſentiæ eſt: quocirca admota venarum ora aperit ex aceto verò in ſole inuncta,vitiligines exterget. alopeciis verò attrita cutim citiꝰ quàm alcyoniũ,pilis cõueſtit.

Cyamus,*hoc eſt faba*, eſt medii proximè temperamenti
F in exiccando & refrigerando,& exiguæ facultatis abſtergentis atque adſtringentis eſt particeps.ea foris impoſita ſine moleſtia ſiccat,atque in podagra ex aqua decocta, & ita adipi ſuillo admixta. ad neruorũ autẽ contuſiones , & vlcera,fabæ farina cum oxymelle imponenda:ad eos qui ex ictu iam inflammatione tentantur , cum polenta. Eſt etiã aptum teſtibus vberibúſque cataplaſma: quippe quũ hæ particulæ inflammatione obſeſſæ modicè refrigerari deſiderent.præſertim verò quũ vbera ex lacte in ipſis cõcreto inflammationẽ cõtraxerunt. imò verò & lac ipſum
G ab hoc cataplaſmate extinguitur,ſicut puerorũ pubes farina fabarum illita plurimo tempore impubis permanet.

Cumini ſemen vehementer calefaciendi vi præditum eſt,flatúſque diſcutit,& vrinam mouet.

Cypariſſi folia,germina,&globuli recẽtes ac molles,magna vulnera in duris corporibꝰ conglutinãt.ex quo planè patet ſiccãdi vim in eis ineſſe,cui nihil inſigniter acre ſit adiunctum. plurimũ autẽ amari & multo etiã plus acerbi habent.proinde humiditates quæ imis in partibus delitèſcunt, in flaccidis & putredini obnoxiis affectionibus
H & ſine moleſtia & tutò depaſcuntur,aliáſque trahunt. ſic etiam ramicem inteſtinorum iuuant vel ex eo quod ſiccant,& robur particulis præ humiditate laxis addant.

Cyperi radices excalefaciunt & exiccant ſine mordacitate. itaque vlceribus quæ ad cicatricem ægrè perduci

poſſunt, ob nimiam humiditatem mirificè proſunt: habent enim quidpiam adſtrictionis, & ob eam cauſam vlceribus quibus os obſidetur, valde côueniunt. quin & incidendi vim quandam eis ineſſe apparet, quum calculo laborantibus congruant, vrinámque & menſtruas purgationes prouocent.

Cyclaminus abſtergit, incidit, digerit, aperit ora venarum atque attrahit. eius autem ſuccus hæmorrhoidas reſerat, & floccis impoſitus atque admotus ſeceſſum valenter prouocat: eius enim ita vehemens vis eſt vt abdomine illito ventrē ſubducat, & peſſo impoſitus fœtum interimat. Radix eſt ſucco imbecillior. ſed ipſa quoq; eſt vehemēs: nam & purgationes mēſtruas ciet epota & admota, & arquatum morbum iuuat, non modò ipſum viſcus expurgans, ſed etiam bilim quæ in toto corpore ſit, per ſudores excernens. datur autē potui pondere drachmarū trium cū paſſo, aut melicrato. cutim etiam detergit, & alopecias & ephelidas & omnia exāthemata curat. itémq; lieni indurato emplaſtri modo illita, tum recens tū arida prodeſt.

Cytiſi folia digerentis facultatis ſunt, quæ aqueæ & tepidæ miſta eſt.

Coni fructus, quem etiam cocalum nominant, viridis, totus habet cum humiditate amaritiem & acrimoniam quandam. proinde purulentis & quibuſcunque ea quæ in thorace & pulmone ſunt, facilè tuſſi reiicere & expuere expedit, accommodatus eſt. Fructus verò ex eo eſculentus, aſperitates in aqua maceratus lenit.

De rebus à A incipientibus.

Lapathum digerentis modicè facultatis eſt. oxylapathum verò eſt mixtæ facultatis: nam cum digerentis eſt tū etiā cuiuſdā repercutientis particeps. eorū ſemen manifeſtam adſtrictionem quandam obtinet, vt dyſenteriæ & diarrhϾ medeatur, ac præſertim oxylapathi.

Leucoion & fructus vniuerſus, abſtergētis ac tenuium partium facultatis eſt: magis tamē flores, & inter hos qui ſicciores ſunt: adeò vt eorum decoctum menſtruas purgationes promoueat, & ſecūdas, ac fœtum mortuum prouocet: ſique bibatur, fœtum interimat: ac ſiquis eius virium vehementiam multa aqua admixta mitiget, is medicamē tum ad inflammationem accōmodatum habebit. Hoc igitur modo eius decoctum vteri inflāmationes perfuſum ſanat, potiſſimùm verò eas quæ iam obduruerunt, Fructus eandem vim habet, duarum drachmarum mēſura potui datus, vel etiam impoſitus, menſéſque ciet, ac fœtum viuentem corrumpit, & mortuum expellit.

Libanotus, *hoc eſt thus*, abundè calefacit, & modicè ſiccat, habétque aliquid adſtringentis, ac potius etiam albū. Eius autem cortex euidenter adſtringit: quãobrem ſtrenuè quoque deſiccat. eſt etiam craſſarum partium & acrimoniæ minimè particeps.

Libanotides tres, ſimilem vim habent omnes emolliētem, digerentem, abſtergentem & incidentem. Succus radicum ipſarū atque herbæ melli admixtus hebetudines oculorum quæ ex craſſis humoribus oriuntur, perſanat.

Lapis hæmatites tantum habet frigiditatis quantum adſtrictionis. Eo igitur ſolo vſus ſum ad ſupercilia exaſperata. ſi verò aſpera facta ſint cum inflammatione coniuncta, ex ouo ipſum diluo: ſi verò magis, etiam ex fœnigræci decocto: ſi ſine inflammatione, ex aqua. Initium verò ducito ſemper à modicè humido, per ſpecillum infundēs. Vbi autem is qui curatur, eius vires fert, craſſius ſemper identidem efficito. ac poſtremò ita craſſum facito vt ſpecilli cuſpide inungas ſecundùm ſubiectionem euerſionis ſupercilii. Idem lapis ſimili ratione in cote contritus, ſputo ſanguinis & omnibus vlceribus conuenit. Siccus verò læuigatus, & in tenuiſſimum pollinem redactus, reprimit excreſcentia, vlceráque oculorum ad cicatricem ipſe ſolus perducit, attritus (vt dicebam) & infuſus, aut inunctus.

Lapides qui in ſpōgiis reperiuntur, frangendi vim obtinent, non tamen ita validam vt lapides in veſica confringant.

Lithargyrus ſiccat vt alia metallica omnia, terrenáque & lapidea medicamenta: id tamen facit moderatiſſimè, & in cæteris qualitatibus & facultatibus quodam modo

A in medio eſt, neque manifeſtò calefaciens, neque refrigerans. éſtque particeps abſtergentis & adſtringentis facultatis modicé. quocirca vtimur lithargyro pro materia, quamiis quæ valentem vim habēt, ſeu mordendi, ſeu adſtringendi, ſeu aliquid aliud faciendi, miſcemus. Inter caliditatem verò & frigiditatem medium locum obtinet.

Lini ſemen modicè calefacit, éſtque in medio fermè humiditatis & ſiccitatis conſtitutum.

Litron, *hoc eſt nitrū*, ſiccat & digerit. ſi verò intrò in corpus ſumatur, multo magis quàm ſal craſſos tenacéſq; humores

B ſecat atque attenuat. Aphronitrō verò, niſi magna quædam neceſſitas cogat, deuorandum non eſt, vtpote quod ſtomacho ſit infēſum. ac ruſticus ex fungorum eſu penè ſuffocatus eo vſus eſt, eíque probatum fuit remediū. Cæterùm nitro vſto & non vſto nos etiam ad talia vti cō ſueuimus.

Lichen in petris naſcens abſtergentem ſimul, modicéque refrigerantem & adſtringentē vim habet: ſed eſt etiā deſiccans. quocirca haud mirum eſt ſi inflammationi eſt aduerſum.

Lotos domeſtica, quam etiam trifolium vocant, facul-

C tatis eſt modicè adſtringentis & ſiccātis: éſtque in medio in calefaciendo & refrigerando.

Lotos arbor adſtringit illa quidem modicè, ſed tenuiū partium eſt & ſiccans. proinde lignorum ipſius ſcobs cōuenit fluori muliebri, dyſentericis, & cœliacis. decoquitur autem tum ex aqua, tum ex vino, prout vſus poſtulare videatur. neque ſolùm infunditur, ſed etiā bibitur. quinetiam fluentes pilos cohibet.

Lycium facultatem obtinet exiccantem, cōſtátque ex

D diuerſi generis ſubſtantiis, altera tenuium partium digerente & abundè calida, altera terrena & frigida exigua, ex qua obtinet adſtrictionem. Ex quo fit vt hoc medicamento ad diuerſas affectiones vtantur: atque vt abſtergente quidem, quando id aſſumunt tanquam expurgans ea quæ pupillæ tenebras offundunt: vt contrahente verò, quum id cœliacis & dyſentericis ac fluori muliebri adhibent. eodem etiam vtuntur ad hypopia, & ad ſedis atque oris inflammationes, vlceráque & herpetas ac putredines, & vlcera maligna, & aures purulentas & intertrigines, & de

E nique ad vnguium reduuias. Porrò Indicum Lycium eſt ad omnia valentius.

De rebus à M incipientibus.

Malua, agreſtis quidem, digerentis mollientíſque leniter facultatis eſt particeps: hortenſis verò, eſt imbecillior. earū fructus tanto validior eſt quanto eſt ſiccior. Quæ verò anadēdromalache & althæa nominatur, eſt generis eiuſdem: eſt tamen quàm hæc ad digerendum efficacior.

Mandragora refrigerat quidem vehementer, ſed eſt tamen etiam caloris cuiuſdam particeps. Et in pomis nō

F nihil eſt humiditatis: quamobrem ea ſoporem afferendi vim habent. Cortex autem radicis qui valentiſſimus eſt, non refrigerat ſolùm, ſed etiam deſiccat. quod verò intus eſt, imbecillum eſt.

Marathrum, *hoc eſt fœniculum*, calefacit quidem vehemēter, cæterùm modicè ſiccat. proinde lac procreat, idq; nō mediocriter. valet quoque ad vrinam ciendam, & ad mēſes educendos.

Maſtiche compoſita ex contrariis facultatibus eſt, adſtringente & molliente: quocirca ſtomachi, ventris, inte-

G ſtinorum, & iecoris inflammationibus conuenit, vtpote quæ calefaciat ſiccétque abundanter.

Melanthium calefacit ſiccátque vehemēter, quum tenuium ſit partium. quibus quidem fit rebus vt calidū in linteo admotum, & aſſiduè olfactū catarrhos ſanet. quinetiam epotum flatus extinguit vel maximé. Interimit etiam lumbricos non ſolùm eſum, ſed etiam ventri foris admotum. præterea lepras, clauos myrmeciáſque eiicit, menſéſque ciet, qui ob craſſitiem tenacitatémque humorum fuerint ſuppreſſi.

H Mel calefacit & deſiccat abundé. eſt autem ſimplicis, quoad eius fieri poteſt, naturalis facultatis. coctum verò minus acre & abſtergens efficitur. quocirca ad ſinus glutinandos eo vtuntur.

Melilotum mixtæ facultatis eſt: habet enim quippiam

adſtrictionis.ſed & digerit & concoquit: copioſior enim in eo calida eſſentia ineſt quàm frigida. A

Meſpilorum fructus admodum acerbus eſt & eſculentus,& ventrem ſtrenuè cohibet.

Mecon,*hoc eſt papauer*,omne eſt refrigerantis facultatis. Semen verò ſatiui papaueris mediocriter ſomnum conciliat,éſtque album:quamobrem pani ipſum inſpergunt, ac melle maceratum edunt. Alterius verò,cuius flos decidit,ſemen valentius refrigerat: adeò vt eo vti innoxiè,ſicut ſatiuo,quiſpiam non poſſit.

Mali Perſicæ folia & germina amaram qualitatem vincentem habent.ex quo fit vt in potu accepta lumbricos interimãt: id quod faciunt etiam vmbilico impoſita. omino verò digerens medicamentum eſt. Eius verò fructus humidus eſt ac frigidus. B

Meum calefacit vehementer, atque abundè ſiccat:proinde vrinas menſtruáſque purgationes mouet, dolorem verò capitis creat,ac flatum gignit.

Molibdos,*id eſt plumbum*,plurimam habet humiditatem ex frigore concretam . Si igitur mortarium piſtillúmque plumbeum confeceris, in ipſúmque aut omphacinum oleum,aut aquam,aut roſaceum,aut alium quempiam ſuccum indideris, ac teras, vti poteris ſucco ita confecto ad inflammationes in ſede cum vlcere, aut rugis,erítque ad eas quæ in pudendis ac teſtibus atque vberibus ſunt,optimum remedium. valebitque eodem modo ad alias inflãmationes incipientes,quæ inguina,aut pedes,aut alios articulos obſideant. Cõuenit non ſecus vlceribus malignis: ſique ad carcinod*n* vlcera vtaris, erit ſanè mirabile medicamentum.Si verò celeriter multum ſucci plumbei velis colligere,conare in ſole terere, aut omnino aere excalefacto. Porro vtiliſſimũ medicamentũ pararis,ſi quempiam ſuccum refrigerantem, vt ſemperuiui, vt vmbilici Veneris,vt intybi, vt lactucæ,vt pſyllii, vt omphacii,admiſcueris. Plumbi verò bractea tenuis ganglio probè impoſita & alligata,ipſum planè diſſipat. C D

Mori fructus,maturus quidem ventrem ſubducit,immaturus verò vbi aruerit,medicamentum admodum reſtringens fit, adeo vt dyſentericis ac cœliacis conueniat. tunditur etiam, & obſoniis admiſcetur. Cortex verò radicis arboris purgantis facultatis eſt particeps, cum amaritie quadam.Itaque latum lumbricum interficit. E

Myelos,*hoc eſt medulla*, vim habet molliendi corpora quæ obduruerunt ac ſcirrhum contraxerunt . Optimam verò expertus ſemper ſum ceruinam : deinde iuniorum boum . taurorum verò & hircorum eſt acrior & ſiccior. quocirca duritiem ſcirrhi ſpeciem referentem diſſoluere non poteſt.

Myrtus ex contrariis ſubſtantiis conſtat: in ea tamen vincit terrenum frigidum.habet verò etiam tenue quiddam calidũ:quocirca admodũ ſiccat. Cæterùm folia,fructus,germina,& ſuccus non multum in adſtrictione differunt:quod verò agnatum eſt trunco atque ramis tuberoſum(quam myrtada quidam vocant) quo ſiccius eſt antedictis,eo adſtringit ſiccátque vehementius. Quidam id tundunt ac reponunt, tum vino ſubigentes paſtillos conformant.folia item arida magis quàm viridia,deſiccant. F

De rebus à N incipientibus.

Nardi ſpica modicè calefacit,abũdéque ſiccat. ea ex eſſentia abundè adſtringenti & acri,calida non multa, & quadam ſubamara,conſtat. meritò igitur tum pota, tum foris admota , iecori& ſtomacho conuenit , vrináſque mouet , ac morſus ſtomachi ſanat : ventríſque fluxiones & præterea capitis atque thoracis exciccat . valentior autem eſt Indica, quæ nigrior eſt quàm Syriaca . Celtica verò ſimilis eſt facultatis,ſed vrinas magis ciet. G

Narciſſi radix ſiccandi facultatẽ habet,adeo vt maxima vulnera conglutinet,vel ſi vſque ad tendines ſit facta præciſio. habet etiam abſtergẽdi & attrahendi vim quãdam.

Nymphææ tum radix tum ſemen vim habet deſiccandi ſine morſu.itaque profluuia ventris ſiſtit, ac ſemen ſiue in inſomniis,ſiue alio modo immoderatius profluẽs cohibet.iuuat etiã dyſẽtericos. Quæ verò candidã radicẽ habet, vehementiore facultate prædita eſt.quocirca ex aqua macerata vitiligines,pice verò liquida,alopecias ſanat. H

De rebus ab O incipientibus.

Oxos,*id eſt acetũ*,mixtæ ſubſtãtiæ eſt,calidæ & frigidæ: atque vtriuſque tenuium partium: frigida tamẽ calidam ſuperat. Cæterùm vbi acetum validum ſit, vehementer exiccans eſt.

Oxyacanthæ fructus,non ſolùm quum eſtur,ſed etiam quum potui datur,omnes affectiones quæ cum fluxionibus coniunctæ ſunt,retinet.

Opopanax mollit ac digerit:calefacítque vehementer, & abundè ſiccat.

Opos,*hoc eſt liquor*,Cyrenaicus omnium & calidiſſimus eſt,& tenuiſſimarum partium,ac proinde maximè digerit.quanquam cæteri quoque calidi & ſpirituoſi abundè ſunt,hoc eſt Medicus & Syriacus.

Origani omnis vis eſt incidens,tenuans,calefaciens & ſiccans vehementer.quam verò tragoriganon vocant, ea aliquid adſtrictionis aſſumpſit.

Orobus,*hoc eſt eruum*,ſiccat quidem abundè,ſed calefacit modicè,& incîdit & abſterget, & obſtructiones tollit: ſi verò copioſius ſumatur,ſanguinem per vrinas educit.

Oſtrax,*hoc eſt teſta*,buccinarum & purpurarum vſta vim habet admodum exiccandi. Oſtreorum quoque combuſta ſimilis eſt facultatis. ea vtor ad diuturnas ex fluxione cauitates,& quæ vix impleri carne poſſunt, quæ nimirũ fiſtuloſæ ſunt atque profundæ: eam foris ex adipe ſuillo veteri imponens.& in ſinum aliquid eorum quæ talia carne implent,immitto,quale eſt vſtũ diaphanes, quod ſphéclarium nominant. Iam verò horum omnium cinis dentes ſplendidiores reddit tum abſtergendi facultate , tum verò etiam eſſentiæ aſperitate,nõ ſecus quàm pumex. Ad hunc verò vſum nõ eſt neceſſe quæ ſic vſta ſunt admodũ læuigare. at ſi vlceribus malignis velis inſpergere,ante omnia in tenuiſſimum pollinem redigenda erunt. Porrò carnem excreſcentem exterunt mediocriter & comprimũt.præterea cum ſale vſta hæc omnia dentes efficacius abſtergent:atque adeo vt non modò flaccidas gingiuas exiccent,ſed etiam putreſcentia vlcera adiuuent.

De rebus à Π incipientibus.

Paliuri folia & radix,non obſcuram adſtringendi facultatem habent,vt etiam ventrem fluentem cohibeant: digerunt verò adeo vt phymata quoque curent,quæ non admodum inflammata calidáque ſint. Cæterùm fructus tantam incidendi vim habet vt & calculos veſicæ confringat,& pectoris pulmoníſq; excreationibꝰ auxilietur.

Pentaphylli radix ſiccat quidem abundè, ſed minimè acris eſt. quocirca ad multa vtilis eſt.

Piper nuper germinans longum eſt, ideóque humidius. fructus verò qui velut omphax eſt,album eſt piper, quod eſt acrius nigro . illud enim eſt aſpectu tanquam ſubaſſatum & ſubexiccatum. vtrunque tamen ſatis valenter calefacit & ſiccat.

Petroſelini ſemen acre eſt cum amaritie coniuncta. proinde menſtruas purgationes mouet,& vrinas copioſè citat.flatus quoque diſcutit: valdéque calefacit & ſiccat.

Peganon,*hoc eſt ruta*, quæ agreſtis eſt, vehementiſſimè ſiccat & calefacit. quæ verò domeſtica eſt,vehemẽter:eáque eſt non acris modò,ſed etiam amara,atque humores craſſos & tenaces incîdit attenuátque,& per vrinas ducit: eſt & tenuium partium,& flatus excutit:quamobrem ad inflationes accommodata eſt,& veneris appetitum cohibet.eadem ſtrenuè digerit atque ſiccat.

Pix ea quæ ſicca eſt,calefacit abundè & ſiccat:quæ verò humida eſt,habet præter hæc neſcio quid tenuiũ partium,ita vt aſthmaticos & purulentos iuuet.Cyathus autẽ eiꝰ melli admixtæ ad lingẽdũ datur.habet præterea vtraque vim quandã abſtergendi,& concoquendi,&digerendi.qua ſanè ratione leproſos vngues eximit ceræ miſta,lichenáſque detergit,ac tumores duros & incoctos cataplaſmatis indita cõcoquit.liquida tamẽ eſt ad oĩa valentior.

Pini cortex vincentẽ habet facultatẽ adſtringẽtem,vt impoſitus intertrigenes pulcherrimè ſanet,& potus ventrem cohibeat,& ambuſta ad cicatricem perducat.

Piceæ cortex ſimili modo quo pini cortex, agit, moderatius tamen.In foliis tamen vtriuſque & pini & piceæ vis eſt vulnerum agglutinandorũ. Fuligo autem quæ ex

diɛtis colligitur,ad pilos ſuperciliorum,& ad angulos ocu
lorũ lippientes,croſos,& lacrymantes,accõmodata eſt.

Platanus frigidioris humidioriſque eſſentiæ eſt.quã-
obrem eius folia viridia trita & illita inflammationes in
genibus iuuant.eius cortex & pilulæ cum adipe ad vlcera
ambuſta valent.

Pompholyx, ſi lota fuerit, fermè omnium prima eſt
quæ citra morſum ſiccant:vnde ad vlcera carcinode ido-
nea eſt,& item ad alia maligna omnia.

Praſium, *hoc eſt marrubium*, calefacit & ſiccat vehemen-
ter,iecur & lienem obſtructione liberat,thoracem pulmo
némque expurgat,menſtruas purgationes ciet.illitum ve-
rò abſterget & digerit,& per nares arquatos expurgat.de-
nique ad inueteratos aurium dolores facit.

Propolis vehementer calefacit, ac valenter abſterget,
abundéque trahit,éſtque valenti ac tenui eſſentia.

Ptelea,*hoc eſt ulmi*,foliis recentia vulnera glutinãtur, in
eiſque abſtergendi & adſtringendi facultas ineſt:& magis
in cortice,adeò vt cum aceto lepras etiam ſanet. Eandem
vim radices habẽt:proinde earum decocto quidam per-
fundunt fracturas quibus inducere tophos opus ſit.

Ptereos,*hoc eſt filicis*, radix latos lumbricos interficit, ſi
quatuor eius drachmas in melicrato quis bibat. Porro fœ
tum viuum interficit,mortuum expellit. Similẽ huic ob-
tinet vim fœmina filix.

Pyrethri radix vrentem vim habet, qua dentium re-
frigeratorũ dolores ſanat. & ante rigores periodorum ex
oleo confricatur.ſtupidos quoque & reſolutos adiuuat.

Pyros,*hoc eſt triticum*,foris impoſitum modicè calfacit,
non tamen ſiccare aut humectare manifeſtò aptum eſt.
habet verò quippiam lentoris, & naturæ obſtruentis. A-
mylum verò quod ex eo conficitur, frigidius ſicciúſque
ipſo redditur.At cataplaſma ex pane cõfectum maiorem
digerẽdi vim habet quàm quod ex tritico fit,quippe quũ
panis & fermentum & ſalem habeat, fermentúmque fa-
cultatis ſit attrahentis digerentiſque.

'Pitya,*hoc eſt coagulum*,omne,acris,attenuantis, digerẽtis
& ſiccantis facultatis eſt:nam lac in ventre coagulatum
diſſoluit. Leporis verò coagulum omnium præſtantiſſi-
mum eſt. id ſanguinem in ventre concretum cum aceto
epotum diſſoluit:facitque id efficacius quidem cæteris,
ſed non tamen ſolum.

De rebus à P incipientibus.

Radicula vehementer calefacit, & abundè ſiccat. ſe-
men eſt efficacius planta.in eis vis digerẽdi eſt:itaque ad
ſuggillata & alia liuida id genus vtiliter adhibentur.

Rheum mixtæ facultatis eſt:habet enim quidpiam ter
reſtre quod frigidũ eſt:ſed ei quoque ineſt caliditas quæ-
dam cum partium tenuitate coniuncta.conuulſa igitur &
rupta,&eos qui niſi recta ceruice ſpirant,adiuuat.liuentia
itidem & lichenas ſanat cum aceto illitum,& ſanguinem
expuentibus cœliaciſque & dyſentericis prodeſt.

Reſinæ omnes calefaciunt,ſiccant digerúntque, ſed a-
liæ magis,aliæ minus id faciunt:lentiſſima verò omnib⁹
meritò antepoſita eſt.eam maſtichen nominant:nã præ-
terquam quòd eſt exiguæ particeps adſtrictionis, adeò vt
ſtomachi,ventris & iecoris imbecillitatibus & inflamma
tionibus conueniat, ei etiam ineſt vt ſine mordacitate
ſiccet,minimè enim acris eſt & maximè tenuium partiũ.
cæteris præſtat terebinthina , eáque magis quàm maſti-
che digerit & abſterget,ita vt ſcabies ſanet:&quæ in pro
fundo ſunt,cæteris reſinis magis attrahit.

Roſarum vis eſt aquea,ſubſtantia calida miſta duabus
aliis qualitatibus,adſtringenti & amaræ. earum flos etiã
magis quàm roſæ,adſtringit:ac proinde vim itidem ha-
bet exiccandi.

Rhypos, *id eſt ſordes è ſtatuis* ,digerit & emollit, & inco-
cta phymata digerit. Sordes verò in palæſtris quam πάτον
vocant,optimum eſt mamillarum inflammationibus re-
medium:nam & illarum feruorem igneum reſtinguit,&
quod influit,cohibet: & quod ibi continetur,digerit.

De rebus à Σ incipientibus.

Sandaracha vrentis facultatis eſt, ceu arſenicum: ergo
meritò fit vt eum facultatibus digerentibus & extergen-
tibus commiſceant.

A Satyrium humidum calidúmque temperatura eſt, hu-
miditatémque excrementitiam & flatus participem poſ-
ſidet:quocirca ad res venereas incitat.idem quoque eius
radix facit.

Selinon,*hoc eſt apium*,calidum adeo eſt vt vrinas & mẽ
ſtruas purgationes cieat.flatus quoque diſcutit : & magis
ſemen quàm herba.

Seris temperaturæ eſt frigidæ ſiccæque modicé.

Seſeleos fruct⁹ vſqueadeo calidus eſt vt mouere vrinã
copioſè queat. quinetiam partium tenuitate ad comitia-
B lem morbum & ad recta ceruice ſpirantes accommoda-
tus eſt.

Seſamum emplaſticam vim & ſimul mollientẽ habet,
& modicè calidam. eiuſdem facultatis eſt oleum quod ex
eo conficitur:& item decoctum herbæ ipſius.

Sicyos,*hoc eſt cucumis*, qui maturus eſt, tenuioris eſſen-
tiæ eſt:qui talis non eſt,craſſioris. ſunt tamen abſtergen-
tis & incidentis facultatis participes.quamobrem vrinam
cient,& corpus ſplendidum reddunt: atque etiam magis
ſi quis arefaciat,deinde contuſum per cribrum excutiat,
C & pro abſtergente puluere vtatur:in eo enim humida fri
gidáque admodum abundat natura.quanquam ſi ſemen
& radix exiccentur,non etiam humidæ naturæ ſunt, ſed
iam modicè ſiccãtis.Agreſtis verò cucumeris ſuccus, quẽ
etiam elaterium nominant,qui ex fructu,itémque ex ra-
dicib⁹ & foliis exprimitur,eſt ad curationes perutilis.Er-
go elaterium menſes ciet, & fœtum interimit appoſitũ.
prodeſt regio morbo laborantibus in nares cum lacte in
fuſum. quo etiam modo capitis dolores ſanat. Succus ve
rò radicis & foliorum eſt prædicto imbecillior.Cæterùm
D eius radix abſtergit,digerit,mollitque. Cortex verò ma-
iorem ſiccandi vim obtinet.

Silphii liquor calidiſsimus eſt.& tamẽ folia,& fructus,
& caules,& radix ſtrenuè non calefaciunt,ſed omnia ſunt
magis eſſentiæ flatuoſæ, atque ideo concoctu difficilia.
foris tamen impoſita ſunt efficaciora : & maximè omniũ
liquor in quo vis admodum trahendi ineſt. & ex memo-
rata eius temperie facultatem quandam detrahendi & li-
quandi habet.

Spongia vſta, acris & digerentis facultatis eſt.hæc bitu
E mine imbuta,& adhuc ardens, vt ſicca reddatur, facit ad
ſanguinis eruptiones ex vulnere. ſi bitumen non ſuppe-
tat,pice illinẽda eſt. Spongia verò noua per ſeſe manife-
ſtè deſiccat.id noſces ſi ea ſola vtaris ad vulnera ex aqua,
vel oxycrato, vel vino: perinde enim glutinabit ac me-
dicamenta quæ ſiſtendo ſanguini apta ſunt.

Spondylii fructus,acris & ſecantis facultatis eſt:quocir-
ca ad aſthmata & ad morbum comitialem eſt medicamẽ
tum accõmodatum.ſed & morbo regio affectis prodeſt.
ac radix quoque,in qua ſimilis facultas eſt, ad eadem va-
F let.éſtque præterea vtilis ad callos qui ex fiſtulis oriuntur.
ea autem circumraſa imponenda eſt.

Stear,*hoc eſt adeps ſuillus*,eſt ferè omnium aliorum humi
diſſimus.quamobrem in actione proximè ad oleum ac-
cedit: maiorem tamen vim habet emolliendi & conco-
quendi quàm oleum. idcirco eum admiſcemus iis cata-
plaſmatis quæ ad inflammationes valent. Qui verò mor-
dicationes aut in recto inteſtino aut in colo patiuntur,iis
potius caprinum quàm ſuillum adipem iniicimus: quip-
pe qui propter craſſitiem facilius concreſcat, ſuillus autẽ
G inſtar olei defluat.proinde eo potius vtimur ad dyſente-
ricos,& qui crebra deſidendi cupiditate tenentur. Anſe-
rinus verò adeps, ſanies quæ in alto corpore mordicant,
ſua tenuitate magis obtundit.eſt etiam ſuillo calidior.in
horum medio eſt adeps gallinarum. Nunc verò omnis
pinguedinis facultas eſt humectans & calefaciẽs:ſed ſuil-
la eſt modicè calida.taurinus verò adeps eſt multo cali-
dior & ſiccior.vitulinus verò minus quàm taurin⁹,& hœ
dinus minus quàm caprinus & hircinus.taurinúſque mi-
nus quàm leoninus: hic enim potentius quàm cæterorũ
H omnium quadrupedum adipes,digerit: nam & calidiſſi-
mus,& tenuiſſimarum eſt partium. Porro omnis adeps
quum inueteraſcit, fit ſeipſo calidior, & tenuiorum par-
tium:atque ita maiorem digerendi vim acquirit.

Scandix calefacit ſiccátque vehemẽter : itaque me
ritò

ritò vrinam ciet, & viſcera liberat obſtructione.

Scilla eſt facultatis admodum incidentis, non tamen admodum calidæ. melius autem eſt ea aſſata aut elixa vti: quo ſanè modo eius virium vehementia exoluitur.

Scolymi radix calida ſiccáque admodum eſt. copiam vrinæ fœtentis educit, ſi vino incocta bibatur. hac ratione fœdos alarum & totius corporis ſanat.

Scordion ex variis facultatibꝰ cōſtat. habet enim quid piā amari acerbiq; & acris. viſcera igitur expurgat, ſimulque excalefacit, ac mēſtruas purgationes & vrinas mouet. cōuulſa quoq; & rupta, & laterum dolores ex obſtructione & frigore ortos epotum ſanat: magnáque vulnera & rupta conglutinat: & laterum dolores viride impoſitum ſanat. ſordida verò purgat, & cicatrice concludit.

Scordon, *hoc eſt allium*, & calefacit & ſiccat vehementiſſimè, vt etiam hirudines eiiciat, ſic vt nulla alia re ſit opus.

Smyrna, *hoc eſt myrrha*, de numero eorum eſt quæ abūdanter calefaciunt & exiccant: itaque illita vulneribꝰ capitis ea glutinat. tollit etiam lumbricos, fœtúmque necat & eiicit. ineſt ei vis itidem abſtergendi.

Smyrnium, calidum & ſiccum vehemēter eſt, vrinámque & menſtruas purgationes educit.

Stœbes fructus & folia adſtringentem vim morſúſque expertem habent atque abundè ſiccāt. quamobrem eorū decoctum dyſentericis iniicitur, & auribus purulentis: & vulnera magna cōglutinat. cum vino autem auſtero hæc facit euidentius: nam valenter deſiccat omnes humiditates quæ præter naturam ſunt. Folia verò viridia illita vim habent ſanguinem fluentem ſiſtendi: iuuántque illita oculorum ſuffuſiones ex ictu obortas.

Styrax calefacit, mollit, concoquit: quamobrem tuſſibus, catarrhis, deſtillationibꝰ raucitatibúſque prodeſt, ac menſtruas purgationes ſeu potus ſeu admotus elicit.

Syca, *hoc eſt ficus aridæ*, modicè calefaciunt: habéntque partium tenuitatem quandam. his duabus qualitatibus idoneæ ſunt ad duros tumores concoquendos, quos etiā ſtatim digerunt. Cæterùm ficus caprifici facultatis ſunt acris ac digerentis: ſic etiam domeſticarum arborū primæ ficus quas groſſos nominant.

Schinos, *hoc eſt lentiſcus*, ex aquea eſſentia leuiter calida, & terrea frigida non multa, compoſitus eſt. ſiccat igitur abundè. in differentia verò caloris & frigoris eſt quodāmodo medius. ſimilem porrò habet in omnibus eius partibus adſtrictionē. Si verò ſuccū ex viridibus eius foliis exprimas, ſimilem is quoque temperaturā habebit. quāobrē epotus dyſentericas cœliacáſque affectiones ſanat: & ad ſputa ſanguinis, & ſanguinis fluores ex vtero, & ad ſedem vuluámque procidentem eſt accommodatus.

Schinou anthos, *hoc eſt ſchini flos*, modicè calefacit, & moderatius adſtringit. nec planè à tenuitatis natura ſeiunctus eſt. proinde lotium ciet, menſtruáſque purgationes educit. quinetiam inflammationes eas iuuat quibus iecur, venter & ſtomachus obſidentur.

De rebus à T incipientibus.

Terebinthi cortex & folia & fructus, adſtringens quid obtinent, ſed & abundè calefaciunt: humidi verò adhuc, ſiccant mediocriter: aridi verò, abundè, & magis etiam fructus: ideóque vrinam ciet, & lienibus prodeſt.

Teutlon, *hoc eſt beta*, nitroſæ cuiuſdam facultatis eſt particeps. proinde abſterget, digerit, & per nares purgat. Cocta verò nitroſam vim deponit, fitq; eius facultatis quæ inflammationibus aduerſatur, leuitérque digerit: Sed ad detergendum & ad digerendum validior eſt alba: nam nigra neſcio quid adſtrictionis adiunctum habet, idque in radice magis quàm in aliis partibus.

Telis, *hoc eſt fœnumgræcum*, abundè calefacit, & modicè ſiccat: quamobrem inflammationes feruentes irritat: minus verò calidas & magis duras digerit.

Tithymali omnes vincentem habent acrem calidámque facultatem. ineſt verò eis etiam amarities. liquor autem eſt validiſſimus, deinde fructus & folia. Sed dictarū quoque facultatum radix eſt particeps, non æquè tamen. Ipſa autem aceto decocta dentium dolores ſanat, maximè verò eos qui dentibus eroſis contingunt. liquor verò

A inunctus pilos tollit: quia verò vehemens eſt, ideo oleo cō miſcetur: ſique id aſſiduè fiat, radices pilorum aduſtæ penitus interibunt, corpúſque ipſum glabrū reddetur. eadē facultate verrucas, myrmecia, vngues oculorū & thymos auferunt, impetigineſque & ſcabies detergunt.

Titanus, *hoc eſt calx*, viua quidem vrit vehemēter, adeò vt cruſtam inducat: extincta verò, ſtatim cruſtam quidē & ipſa facit, ſed poſt vnum aut alterum diem: ſi verò ſpatio temporis reſtincta fuerit, id non omnino faciet: calefaciet tamen carnémque eliquabit. ſi lauetur, morſum in
B aqua deponit: & facit id quod κονίαν, *hoc eſt lixiuium*, vocant. ſiccat autem hæc ſine morſu. ſique bis aut ter, aut ſæpius lota fuerit, morſus omnino expers efficitur, ac ſtrenuè citra morſum ſiccat.

Tragacantha ſimilem gummi vim obtinet emplaſticam, & acrimoniam obtundentem, & pariter atque illud deſiccat.

Tribolus in terreſtri ſuperat, adſtringens & ſiccans: in aquatili verò, aqueum. ambo autem ortui inflammationum, & omnino influxibus omnibus aduerſantur. Terreni verò fructus tenuium partium eſt, ideóque epotus lapi
C des qui ſunt in renibus, frangit.

Trychnon, *hoc eſt ſolanum*, eſculentum, quódque in hortis naſcitur, omnes norunt, eóque omnes vtuntur ad ea quæ refrigeranda ſunt atque adſtringentia.

De rebus ab Y incipientibus.

Hydropiper calefacit quidem, ſed non æquè ac piper: & tamē herba adhuc vireſcens vnà cum fructu illita, ſuggillat & tumores induratos digerit.

Hyoſcyamus, *hoc eſt altercum*, ad curationes valet, cuius fructus & flos candidus eſt: vehementer enim refri-
D gerat.

Hyſſopum calefacit & ſiccat vehementer, éſtque tenuium partium.

De rebus à Φ incipientibus.

Phaci, *hoc eſt lentes*, aſtringunt, non tamē valenter. in calore & frigore medium locum tenent. abundè verò ſiccant, atque ipſarum quidem corpus ſiccat, cohibétque aluum, & decoctum prouocat.

Phacos, *id eſt lens*, quæ paluſtris dicitur, humidæ eſt a-
E bundè, frigidǽque naturæ.

Phœnix, palmarum fructus, præſertim dulcis, non exiguæ caliditatis eſt particeps. cæterùm non ſolùm foris impoſitus roborat, ſiccat, contrahit, ſtipat & denſat, ſed etiam vt cibus aſſumptus.

Phycos, *hoc eſt alga*, humens adhuc & viridis ex mari ſumpta abundè refrigerat, & modicè adſtringit.

De rebus à X incipientibus.

Chalbane, *hoc eſt galbanum*, facultatis eſt emollientis & digerentis, abundéque ſiccantis, & vehementer cale-
F facientis.

De iis quæ à Ψ incipiunt.

Pſimmythium, *hoc eſt ceruſſa*, emplaſticam vim & refrigerantem habet. Phycos autem conſeruans ceruſſæ frigiditatem, aſſumpſit partim tenuitatem.

De iis quæ ab Ω incipiunt.

Ωon oui, album & tenue, quo etiam ad oculos vtimur, eſt medicamentum morſus omnino expers. Ouis recens natis vtendum eſt. ouum temperatura eſt paulo frigidius quàm vera temperies. itaque eo non ſolùm ad ocu-
G los vtendū eſt, ſed etiam ad alia omnia quæ medicamēta poſtulant, quæ nihil penitus mordeant: qualia ſunt omnia ani & pudendorum vlcera maligna. Porrò vitellus ouorū aut elixatorum aut aſſatorū morſu vacat. Crudo verò ouo toto vtimur admiſto roſaceo ad palpebrarum, aurium & mamillarū inflāmationes, quæ vel ex ictu vel ex alia quauis cauſa euenerint: aut in neruoſis corporibus ſint, vt in cubito, vt in tendinibus digitorum, vt in articulis, idque in pedibus & manibus. Iam verò ad rupta ouum crudum protinus impoſitū vtile eſt. ſiue molli lana ſolùm eius al-
H bum excipias, ſiue etiā cum vitello cōmiſcens applices: nā & mediocriter refrigerat & citra morſum deſiccat.

De iis quæ media ſunt inter calefacientia & refrigerantia, Cap. II.

MEdia autem inter ea quæ calefaciunt, quæque refri A
gerant, ſunt hæc: adiantum, aſparagus, myacanti-
nus, muſcus, qui etiam ſplanchnon dicitur, glycyrhizæ
ſuccus,oleum dulciſſimum,præſertim ex oliuis drupis fa
ctum:cera,faba,pinei nuclei eſculenta pars,aqua macera-
ta.lycium,lotus ſiue trifolium, citri cortex, filicis radix,
lentiſcus,lens,terra Chia,Cadmia,lithargyrus.

De iis quæ calefaciunt, Cap. III.

CAlefaciunt autem hæc. Viticis folia & ſemen modi-
cè calefaciunt,vrticæ fructus & folia,amygdalæ dul-
ces,anagallis vtraque,aloe, anthemis,quæ etiam chamæ- B
melum dicitur,aphace,abſinthium cuius ſuccus calidior
eſt,rubi fructus maturus,pæoniæ radix, oleæ bacca matu
ra,fermentũ,braſſica,olus,lini ſemen,folia fœniculi,ſpi-
ca nardi,Celticáque eſt imbecillior,muſtum, eruum,tri-
ticum foris admotum,reſinæ omnes, piceæ arboris ma-
gis quàm terebinthina,& hac magis etiã ſtrobilina. me-
diæ inter has ſunt pinea & abiegna:at cypariſſina eſt etiã
acris facultatis.ſeſamũ,ſchinu anthos,palmulæ fructus &
magis etiã dulcis.vitis albæ (quæ bryonia dicitur)radix.
ſpinæ albæ radix,ariſtolochia,aſphodeli radices, & earũ C
combuſtarũ cinis,magis:daucus qui paſtinaci quoque no
mine gaudet,chamædaphne,dracõtii radix magis quàm
ari,oleum dulce vetus,helenii herbæ radix,cicer, ſerpyl-
lum,viſcum,lybiſticũ,ferulæ ſemen,ſagapenum, ſatyriũ,
apium,ſinon,ſtyrax,carnes viperarũ,adeps,pinguedines,
ſaliua. Abundè verò calefaciunt,pulegium, lauri folia,&
potius etiam baccæ:minus verò cortex radicis.dictãnum
æquè ac pulegium,eleliſphacum,eryſimũ,lanæ vſtæ,zin-
ziber,cardamomum,liquor, & omniũ maximè Cyrenai- D
cus:ſilphium,pili cõbuſti, ſal & qui laxus eſt magis quàm
alius,ſanguis,fel,amurca,anethum, minus verò quod vi-
ride eſt:artemiſia vtraque,balſamum,elaphoboſcum,cro
cus, thus, Chia maſtiche,mel,vinũ, pix, polium quod mi
nimum eſt,meliſſophyllum,marrubium,propolis, cucu-
meris agreſtis ſuccus quem elateriũ vocant, ſandix, ſcil-
la,ſcolymi radix,myrrha, terebinthi cortex, folia & fru-
ctus,fœnumgræcum,chamæleontis vtriuſque radix,cha-
mæpitys, ocimum quod vehementer calefacit, & item
abrotonum,& magis etiam vſtum:lolium,ægyri flores,& E
reſina, acorum,amomum,amaracus,ami, anethũ vſtum,
aniſi ſemen,iuniperus, & eius fructus,aſari radix, ſabina,
elleborus vterque,epithymum, calamintha, menta, thy-
mum,cannæ vallaris cortex combuſtus,caroum,caſia,ce
drus vtraque, cnici ſemen,conyza maior & minor: nam
quæ grauius olet,ea eſt imbecillior.cyminum, thuris fu-
ligo,fœniculum,melanthium,μεου radices, ruta dome-
ſtica,rhododaphne,vinum ſatis vetuſtum,origani omne
genus, opopanax, petroſelinum, radicula, ſampſuchus,
ſmyrnium,trifolium quod alii aſphaltion vocant:hyſſo- F
pum,galbanum,chamædrys. Vehementiſſimè autem ca-
lefaciunt hæc:adarce,euphorbium,thapſia, cedriæ oleũ,
coſtus,cepa,ſinapis,ruta ſylueſtris,allium, ſtruthii radix,
tithymalorum liquor,ſed minus calefacit eorum fructus,
& item folia: ſed & quæcunque adurendi vim habet, ea
calefaciunt.

De iis quæ refrigerant, Cap. IIII.

MOdicè refrigerant graminis radices & herba, alſi-
ne citra adſtrictionẽ,pira cataplaſmatis modo im-
poſita,atriplex,ſine adſtrictione,acacia nõ lota,balauſtiũ, G
rubi folia & germina, & fructus immaturus,& item flos,
auena,muſcus marinus,acini,glaucium, glycyrhyzæ ſuc-
cus,oleæ germina & baccæ immaturæ,& flos, oleũ omo
tribes,helxine quæ & perdicium appellatur, panicum il-
litum,lactuca,violæ folia,& ſucci,& cortices,dulcibus ex
ceptis:eiuſmodi enim aquea,ſũt intemperata,perſicæ fru-
ctus,platanus,citrii caro,amylum quod ex tritico fit, rhã
nus,roſaceũ,ſordes ex palæſtra,ſeris,triboli ambo,palmæ
ramorũ ſuccus,cerebrũ & ſucc⁹ qui ex eo fit,terra Samia,
Cimolia,lapis hæmatites,naxiæ cotis ſcobs,plũbago,plũ H
bum ignẽ nõ expertũ & itẽ cõbuſtum,ceruſſa, ſandix, ca
ſeus tener & recens cõcretus. Abundè autẽ refrigerãt aca
cia lota,plãtago eiúſque fructus,blitũ,galla immatura, cu
curbita,poma,armeniacæ fructus,fungi,acerbæ vuæ ſuc-
cus,rhus,cucumis,pepo,ſolanum hortenſe,lenticula palu-
ſtris,alga viridis quæ humẽs etiamnum è mari ſit euulſa,
pſyllii ſemẽ.Vehemẽter autẽ refrigerãt hæc,ſemperuiuũ
vtrunque,portulaca,& ipſa & eius ſuccus,mandragora, ci
trii pars acida quæ ſemen conueſtit, altercum cuius ſemẽ
& flos candidus ſit. At vehementiſſimè refrigerant cicu-
tæ,papauera omnia,& eorum liquores.

De rebus exiccantibus, Cap. V.

MOdicè autem ſiccãt,graminis radices,adiantũ, ſem
peruiua ambo, ægiri flores & reſina,ſpinæ albæ ra-
dix,ſambucus & ebulus,vitis albæ & bryoniæ radix, apa-
rine,pira cataplaſmatis more illita,magis verò ſylueſtria
quæ achrades nominantur:anthemis quæ etiam chamæ-
melum dicitur,arum, artemiſia vtraque,hordeum magis
quàm farina fabarum quæ ex fabis facta ſit,è quibus cor-
tex fuerit detractus.polenta verò ex hordeo magis quàm
ipſum hordeum,crocus,thus,fœniculum, vinũ quod mu
ſtum ſit,aſparagus,myacanthinus,aſpalathus, bulbus illi-
tus,panicũ cui etiã melinæ nomen eſt, ſi illinatur: iſatis,
gummi,braſſica,ſi edatur ſique foris imponatur: lilii fo-
lia & radix,filix fœmina,amylũ ex tritico,reſinæ omnes,
hypericon,lithargyrus,teſta,& magis teſta clibanorũ:coa
gulum,ſordes,adeps taurinus magis quàm cæterorũ ani-
malium,ouorũ aſſatorũ vitelli,ſeridis omnia genera,cu-
cumeris maturi ſemina & radices arefactæ, fœnumgræ-
cum. Abundè verò ſiccant viticis folia & ſemen,ſanguis,
amaracus,aſpalathum,amurca,anethum,plantago eiúſq;
ſemen,balſamum,acini,elaphoboſcum,milium,ariſtolo-
chia,& magis rotunda: haſtulæ regiæ radix,& potius eius
cinis:aphace magis quàm lens,thuris cortex,lycium, fœ-
niculi foliũ, μεου radices, nardi ſpica,nardus Gallica,vi-
num,eruum ,opopanax,pix,radicula,cardui radix, myr-
rha,lentiſcus,terebinthi cortex,folia & fructus, & præci-
puè quum aruerint.alga viridis adhuc & humens è mari
deſumpta,galbanum. Vehemẽter verò ſiccãt, abrotonũ,
& magis etiam vſtum,acacia,acorus,aloe, ami, anethum
vſtum,aniſum,iuniperus,aſari radix,& magis etiam com
buſtæ cinis:abſinthium,ſabina,balauſtium. ruborũ fru-
ctus immaturus atque arefactus magis hoc facit: ſimili
quoque modo eorum flos,pæoniæ radices, lauri folia, &
magis baccæ:minus verò cortex radicis. quercus partes
omnes,& magis fagi:& pruni:elleborus vterque, epithy-
mum,thymum,ſalicis corticis cinis,nepeta, arũdinis val
laris cortex vſtus,caroũ,caſia,cedrus vtraque, conyza ma
ior & minor. nam quæ grauiorem odorẽ exhalat, quæq;
humidis in locis prouenit,imbecillior eſt.ſpinæ albæ ra-
dix,thuris fuligo,melanthium,citrii pars acida quæ ſub
ſemine eſt,vinum peruetuſtum,acetum,quũ acre ſit,nym
phææ radix,quæ verò radicem habet cãdidam ea eſt ve-
hemẽtior.origani omne genus,papyrus combuſta,minus
tamen quàm cinis chartarũ,pentaphylli radix, & liquor
etiam magis:ruta domeſtica,polium minus,meliſſophyl-
lũ,marrubiũ, rhus,ſampſuchus,ſtœbes fructus,&folia,tri
folium,ſiue aſphaltiõ,hyſſopũ,chamædrys,chamæleontis
vtriuſque radix,chamæpitys,ſal,nitrum,gypſum,& vſtum
magis,omnes cadmiæ,& omnia metallica & lapidea. ſco
ria omnis:quæ verò ferri eſt, maximè. ſtercus omne:anſe-
rum verò & accipitrum inutile eſt,propter acrimoniam,
& item aquilarum. carnes viperarum, caro cochlearum,
capita mænularũ ſale conditarum combuſta,cornu cerui-
num & caprillũ cõbuſtum,coriũ vetus veteramentorum
vſtum, oſtreorum & purpurarũ teſta combuſta, ſepiæ te-
ſta,lanæ vſtæ,cinis cancrorum,garus,ſalſugo piſcium ſale
conditorum. Vehementiſſimè autem ſiccant hæc: oleum
cedrinum:lixiuium verò omnium maximè exiccat & ab
ſterget,quod ex ficulno cinere & tithymalorum fit,feréq;
adurentis eſt facultatis.braſſicæ caules vſti valenter ſic-
cant,vt iam etiam adurentis facultatis ſint participes, ſi-
napis,ruta ſylueſtris,allium.

De iis quæ citra morſum ſiccant, Cap. VI.

SIccant autẽ citra morſum hæc: vrticæ ſemen & folia,
aloe,amurca,& magis ea quæ decocta eſt:vtraque ana
gallis,plãtago,auena,quæ etiã illita digerit:oleum dulce,
quod ſi lotũ ad proportionẽ ſit,minimè omniũ erit mor
dax:fermentũ,quod etiã trahit ex alto digerítque:lupin⁹
amarus eiúſq; farina,in qua vis eſt itidẽ digerẽdi: cauda
equina

equina validè,iſatis validé:ſalicis folia & flos,cum adſtri- A
ctione quadam.ſunt qui ex eis ſuccum exprimant, ac me-
dicamentum morſu vacans,ad multa vtile conſeruēt. nil
enim ad plures vſus accommodatius eſt quàm medica-
mentum morſus expers,exiccans & adſtringens leuiter.
nucis membrana arida combuſta habet etiam partium
tenuitatem : nuces, Ponticæ nuces ſimili facultate ſunt
præditæ, participéſque ſunt frigidæ eſſentiæ:milium,
centaurium minus,valde:& item eius ſuccus.ceraſi arbo-
ris gummi,lilii folia & radix & oleum quod ex eo confi-
citur,faba foris impoſita,cypariſſi folia,germina, & glo- B
bi noui & teneri,cyperi radices,ſtrobili eſculenta pars a-
qua macerata,nymphææ radix,defrutum,pentaphylli ra-
dix,tragacantha lota:nam lotio ei ad hoc adiumento eſt,
ſiquidem redditur efficacior.Lemnia,cadmiæ lotæ,pom-
pholyx aſſiduè lota,calx extincta & lota ſtrenué: oui albũ
& putamen omnino morſu vacat : ſimilem quoque vim
habet eius vitellus,ſed aſſatus minus mitigat.

De rebus humectantibus, Cap. VII.

MOdicè humectat alſine,bugloſſum, glycyrrhizæ ſuc
cus,lactuca,violæ folia,perſicæ arboris fructus,fun- C
gi.roſaceum verò magis quàm ipſum oleum.Abundè ve-
rò humectat portulaca,& ipſa & eius ſuccus:itémque atri-
plex,blitum,cucurbita, mali Armeniacæ fructus, cucu-
mis,pepon,lenticula paluſtris.

De rebus aqueam humiditatem habentibus,
Cap. VIII.

HAbent autem aqueam humiditatem , acacia, alſine,
portulaca,plantago,atriplex,rubi folia,blitum , mu-
ſcus marinus,glaucium,lactuca, viſcum , violæ folia,cu-
curbita,vmbilicus Veneris,cicuta,leuce arbor,malua do- D
meſtica, meconium, mala præcocia,fungi,platanus , cu-
cumis eſculentus,totus lentiſcus,tribulus, lenticula palu-
ſtris,pſyllii ſemen,plumbum.

Quæ ſint media inter ſiccantia & hume-
ctantia, Cap. IX.

MEdia inter ea quæ ſiccant atque humectant,ſunt gra
minis radices illitæ, oleum dulciſſimum , & quod
potiſſimùm ex oliuis drupis factum fuerit.

De roborantibus, Cap. X.

COrroborant autem,caſia, galla immatura, ſtœchas E
quæ& viſcera omnia & vniuerſam animantis habitu
dinem roborat:palmularum fructus foris impoſitus,& in
trò aſſumptus,& abſinthium.

De concoquentibus, Cap. XI.

COncoquunt hæc, amomum magis quàm acorum ,&
aſari radix , vua paſſa domeſtica,cera,ladanũ, gluten
quo ad libros agglutinãdos vtuntur, crocus,thus,pix,Æ-
gyptia maſtiche,roſaceum oleum,myrrha, ſtyrax,galba-
num,alica, butyrum, œſypus , adeps ſuillus magis quàm
oleum. F

De rebus ſuppurantibus, Cap. XII.

EX iis quæ perfunduntur,vtiliſſima eſt ad pus gignen
dum aqua tẽperata,aut hydrelæum : Ex iis verò quæ
irrorantur,oleum temperatum : itémque quæ illinuntur,
vt quod ex triticea farina & hydrelæo conſtat, & panis:
hæcque rite & moderatè coquenda ſunt:nam quod pluri
mùm coctum fuerit,eis inflammationibus conuenit quæ
ægrè maturantur:quod verò minus,iis quæ valde calidæ
feruentéſque ſunt.& quod plus olei acceperit, iis conue-
niet qui difficillius concoquuntur:quod verò minus,aptũ G
erit feruentibus.Et cataplaſma ex pane accommodatum
eſt inflammationibus quæ vix maturantur:in eo enim &
ſal & fermẽtũ eſt.At panis ex triticea farina calidioribus
aptꝰ eſt. ex ipſa præterea triticea farina ac pane erit aptior
ad pus gignendum qui purus fuerit.Præterea quæ medi-
camenta inflammatis vlceribus adhibentur,ea ad pus fa-
ciendũ valent, qualia ſunt anſerinus vitulinúſque adeps,
butyrum,thus,pix,& reſinæ eliquatæ,nimirum cum oleo
quodam.Atque hoc quidem loco ad feruentes inflamma
tiones ex roſaceo ſunt eliquãdæ : ad alias verò ex aliquo H
calefacienti,quale eſt vetus & Sicyonium.

De rebus emollientibus, Cap. XIII.

INter emollientia medicamenta ſunt adeps caprillus &
gallinaceus,ſed hic imbecillius & modicas durities e-
mollit.Validior gallinaceo eſt anſerinꝰ,& caprino hirci-
nus.ſed & taurinus validus eſt, ſed minus hircino. Magis
quàm hi digerit atq; emollit leonis & pardi adeps,& hyæ
næ.quinetiam abundè emollit ceruina medulla,poſt hãc
magis vitulina:eáque præſtantior eſt quæ ex oſſibꝰ quàm
quæ ex ſpina excipitur.Huius quoque generis eſt, ſed va-
lentius emollit thymiama:ac magis quod pingue nouúm
que eſt.Itémque ſtyrax,galbanum, & bdellium Scythicũ,
quod eſt etiam nigrius & magis reſinoſum . Ex prædictis
anteponenda ſunt ea quæ recentia ſunt: nam quæ inuete-
rarunt,fiunt acriora ſiccioráque.Cæterùm emolliẽtia de-
bent eſſe ſalis expertia,quum ſal vehementer exiccet.Iam
& oleum Sicyonium ex horum eſt genere , & item lilia-
ceum,& quod eſt ex oliuis dulciſſimum,præſertim quod
fit ex baccis drupis.Ad hoc valent etiam hæc, anthemis ſi
ue chamæmelum,althæa, cucumeris agreſtis radix in o-
leo decocta,agreſtis maluæ folia cruda & cocta.quæ verò
anadendromalache nominatur, validius,& earum ſemẽ
itidem valentius.libanotides tres,Chia maſtiche,terebin
thina,& magis Colophonia quæ Chiæ eſt perſimilis,opo
panax, ſordes ex ſtatuis,ſordes ex palæſtra, ſtrigmentum
balneorum,& butyrum.

De rebus aperientibus purgantibúſque
meatus, Cap. XIIII.

OBſtructione liberant purgántque meatus corporis
hæc:agaricum,acalephes ſemẽ, amygdalæ amaræ,e-
iúſque arbor,radices ari, pulegium, dracunculus , daucus
qui paſtinacæ nomen habet,gentianæ radix valde: elenii
radix,eryſimi ſemẽ, cicer,eupatorium herba ſine inſigni
caliditate:caricæ pingues,thymum,nepeta,prunorum gũ
mi,leucacanthæ radix,tres libanotides omnes,melãthiũ,
oxyacanthæ fructus,ruta,peucedani liquor & radix , ſtœ-
chas,chamædrys,chamæpitys,& cætera omnia quæ vin-
centem in ſe qualitatem amaram habent:nam & nitrũ,&
aphronitrum,& ſalis ſpuma,& oliuæ,& item alia quæcun
que cum eſculentis poculentíſque ſumuntur , eiuſdẽ ſunt
facultatis.ſtatim enim vis eis indita eſt attenuandi craſ-
ſos glutinoſóſque humores,adeò vt nulla inuenire medi-
camenta queas,quibus accommodatius pituitoſos viſco-
ſóſque humores,& pus in thorace pulmonéque incîdas at
que attenues,& denique educas . iiſdem quoque vis ineſt
iecoris obſtructiones & mediocres lienis expurgandi:nã
validiores vehementiora medicamenta poſtulant, qualis
eſt cortex radicum capparis,& ſimilia.

De rebus abſtergentibus, Cap. XV.

VAlent ad abſtergendum & ea quæ meatus obſtructio
ne impediunt, craſſóſque humores incîdunt , & ea
quæ deinceps numerabuntur,vt caprinum ſtercus,vſtum
& nõ vſtũ,teſta omnium eorum quæ teſta operta ſunt,&
ſepiarum,erinacei vtriuſque cinis,ſerum lactis,mel , vitis
agreſtis racemi:domeſticæ verò minus.vitis albæ(quæ &
bryonia)radices,amygdalæ eſculentæ & earum arbor, v-
traque anagallis abundé: anemonæ omnes , ariſtolochia
longa,plantaginis folia,ac magis arida,arum, aſparagus,
corruda,vua paſſa ſylueſtris, radix haſtulæ regiæ , ſemen
atriplicis,abſinthii ſuccus, bulbus illitus, vtrunque vera-
trum,helxine ſiue perdicium,ſalicis fructꝰ,arundinis val-
laris radix & folia,abũdè,citra acrimoniã:itémq; folia &
cortex combuſtus,modicé:cẽtaurium minus,eiúſque ſuc-
cus:hordeum, modicé : lilii folia & radix læuigata , me-
diocriter:fabæ caro,modicé:lichen in petris naſcens , ly-
cii totus frutex,leuce arbor,lotus ſeu trifolium,meum,v-
triuſque nymphææ radix,pix,platani cortex & radix,ma-
gis ptiſana,terebinthina pluſquam maſtiche, ſagapenum
modicé:cucumis maturus,magis verò quàm caro, ſemen
& radix arefacta:cucumeris agreſtis radix, myrrha , ſtru-
thii radix,beta,tithymali , & magis eorum liquor quàm
planta,phu,chamædrys , alcyonia omnis generis , arme-
niacum, terra Selinuſia, Chia , & Samia, mediocriter : &
Cretica:ærugo cum multo cerato miſta citra morſum ab-
ſterget:Cadmia,pumex, ignem expertus& non expertus,
lithargyrus modicé:teſta,& magis clibanorum:cornu cer-
uinum & caprinum combuſtum.

De rebus vrinam cientibus, Cap. XVI.

VRrinam verò mouent hæc:apium,petroſelinum,fœniculum,daucus,ſmyrnii & aniſi ſemen,ami,aſarum, acorus,aſparagus regius,paluſtris,oxymyrſinus, & oxyacā thinus,bdellium Arabicum,bryonia,chamædaphne, cicer,& magis arietinum,ſerpyllum,thymū,carous, & eius etiam ſemē,caucalis,coſt⁹,vmbilici Veneris folia,vnà cū radice in cibo ſumpta,cuminum,cyperi radix, nardi ſpica,gallica nardus,polium,ruta,ſeſeli,cucumis qui eſculentus eſt,melopepo,ſinon,ſcandix,ſcordium,paſtinaca,præ B ſertim verò eius ſemē. ſchini flos,terebinthi fructus, trifolium quod etiam aſphaltion nominãt.hyperici fructus totus,phu,chamædrys,chamæpitys, abſinthiū,idque maximè expurgat bilioſa quæ in venis inſunt. Sabina verò ſanguinem per vrinas euacuat.erythrodani radix vrinas craſſas copioſáſque & cruentas quandoque ciet.Fumus vrinas multas bilioſáſque promouet. Eruum largius ſumptum ſanguinem per vrinas ducit. Cardui radix vrinæ graueolentis agit copiam,ſiquis ex vino decoctam bibat: C ideóque fœdos axillarum & totius corporis odores emendat,eiuſmodi ſuccum expurgans. vinum tenue & aqueum,& dilutum vinaceorum, quod fæcis nomine appellant.

De rebus thoracem pulmonéſque expurgantibus, Cap. XVII.

QVæcunque vim habent obſtructione liberandi, de quibus antè diximus,huc faciunt: itémque tota nux pinea viridis,pitiydes,butyrum, caſtoreum ad carbones D ſuffitum & per inſpirationem attractum. maximè enim humidas frigidáſque affectiones quæ in pulmone & cerebro conſiſtunt,iuuat.ſpica verò nardi fluxiones capitis atque thoracis exiccat.

De iis quæ renes purgant, Cap. XVIII.

OMnia quæ diximus valere ad incidendum,ſunt huiuſmodi: præterea verò etiam plantaginis radices foliáque, ac magis ſemen: aſparagus, myacanthinus, & præcipuè radices & ſemen,pæoniæ radix, cicer, & amygdalæ.

De iis quæ cutem rarefaciunt, Cap. XIX.

E CVtim verò raram faciunt, chamæmelum, althæa:oleúmque quod ex ea conficitur, non minus hoc præſtat:ſed ex erratico cucumere oleum fit ad hoc valens. Quinetiam vetus oleū eſt generis eiuſdem:itémque abrotonum vſtum.

De iis quæ ora vaſorum aperiunt, Cap. XX.

CYclaminus,anemonæ omnes,allium,cepa, fel taurinum,irini & amaricini ſubſidētia:quæ etiam hæmorrhoidas aperiunt.

De iis quæ cutim condenſant, Cap. XXI.

COndenſant verò cutim,aqua frigida,ſemperuiua,portulaca,tribuli virides,pſyllium,lēticula paluſtris(herbas enim hoc loco intelligo) quibus ſi modicè quiſpiam veſcatur,id conſequetur vt cutim condenſent: ſi verò li-A beralius, non ſolùm condenſabunt ſed torporem etiam afferent.at ſi plurimùm quis earum ſumat,non modò torporem ſed necem quoque inducent.

De iis quæ attrahentem vim habent, Cap. XXII.

FAcultatis attrahentis ſunt anemonæ omnes, vtraque anagallis,dictamnum,cicer,thapſia violentè, cyclaminus,propolis validè, fermentum,ſtercus omne:at columbinum abundè trahit. ſagapenum, liquor Cyrenaicus & B Medicus, ſilphii liquor, & radix ſparti quo vites ligant, itémque fructus & ſuccus ramorum generoſé.terebinthina magis quàm aliæ reſinæ.ſulfur quoque nepeta illita trahit,& item coſtus in liuorem redactus cum oleo ſuccos ex alto trahit. viſcum validè attrahit,idque non tenues ſolùm humiditates ſed etiam craſſiores,eáſque diffundit ac digerit.

De iis quæ per halitum digerunt, Cap. XXIII.

C DIgerūt autem per halitū hæc,abrotonum, agaricum, adiãtū,vrticæ ſemē foliáq; admodū, ſambucus atq; ebulus, ammi, anthemis ſiue chamæmelū, aniſi ſemē,ariſtolochiæ radix, & rotūdæ magis:aſphodeli radix,eiúſq; magis cinis: atriplex leuiter: bulbus,buphthalmus magis quàm anthemis,herba Sabina cuius nōnulli pro cinnamomo duplūadhibēt,muſcus qui etiãſplãchnō vocatur:ibiſc⁹ vel althæa.Eſt etiam huius generis malua agreſtis, eiúſq; radix & ſemen eodem modo eſt efficax:oleum dulce:vetus oleū ex lichno,helxine,thapſia,arundinis vallaris cor D tex vſtus, abundé:caſia,lilii folia & radix trita, & oleum quod ex eis conficitur,cytiſi folia, ladanum, lapſane illita, lapathum modicè,libanotides tres, mercurialis,Chia maſtiche,ſed Ægyptia magis mel,perſicæ arboris germina & folia, citrii ſemen & folia,rhododaphne illita, prima ficus,opobalſamum,citra manifeſtum calorem:liquor Cyrenaicus vehementiſſimé:paliuri folia & radix, opopanax,ruta,pix,meliſſophyllon, marrubium cataplaſmatis modo impoſitū,cataplaſma ex pane magis quàm quod ex tritico conficitur, fermētum, radicula eiúſque ſemen, terebinthina magis quàm quæ maſtiche nominatur: & E hac etiam magis tædina:oleum roſaceū, ſordes è ſtatuis, lutū ex palæſtra, ſampſuchus, cucumeris erratici radix,& elaterium,myrrha,ex caricis quæ pinguiores ſunt, caprificorum ficus,fici domeſticæ prima ficus, beta citra calorem:ſed alba valentius id facit.galbanum, ocimum, quū illinitur:ſal combuſtus magis quàm qui ignem expertus non eſt:& hoc etiam magis flos ſalis ſpumáq;,nitrum, aphronitrum,alcyonia omnia:terra Samia,quæ ſi illota ſit, modicè diſcutit:ærugo,caſeus ex acido lacte,modicé:butyrum,modicé:omne coagulum,omnis fimus, hyſſopū, F modicé:carnes viperarum valenter, quæ etiam excremēta ad cutim euocantes, pediculorum copiam gignunt in iis in quibus mali ſucci redundant in corpore adeps leonis magis.quàm aliorum omnium quadrupedum: taurorum verò minus:at ſuillus citra morſum, minus verò vitulinus:inueteratus verò magis quàm prius: oſſa combuſta,abundé:lanæ vſtæ:& denique erinaceorum combuſtorum cinis.

ORIBASII DE MORB. CVRAT. AD EVNAPIVM, liber tertius.

HActenus primus noſtræ doctrinæ expoſitus eſt modus: nunc alterum aggreſſi, faciles expeditáſque curationes earum affectionum exequemur quæ præter naturam ſunt, & item acutiſſimorum morborum, in quibus non tutum eſt medicum morari, & denique eorum qui facilè tractari, & corrigi ſine artificis opera poſſe videantur.

De morbis publicis, Cap. I.

PVblicos communéſque morbos vocant, qui vno & eodem tempore multis accidunt: quorum vt origo, ſic etiam communis eſt cauſa, vt aquæ vitiatæ potio, nimiæ ærumnæ, conſueti labores omiſſi, inediæ, expletiones, quum fames vagatur, aut quum ſumma eſt rerum omnium abundantia. Regionis quoque natura communes ſæpenumero morbos inuexit: quippe quæ interdum paluſtris eſt: interdum barathrum habet propinquū, quod ſæuum pernicioſúmq; halitū exhalat. atque hæc quidem aſſiduè contingere conſueuerunt. At aër qui nos ambit, qui tum calidior, tum frigidior, tum ſiccior, tum humidior quàm eſt, efficitur, naturas noſtras aſſiduè commutat. nā neque in alias cauſas omnes ſimul incidimus, neque in eis totos dies verſamur, verùm aër nos circunſtans & omnibus eſt foris circunfuſus, & intro per inſpirationem attrahitur. Ex quo neceſſe eſt pro aëris naturæ immutationibus animantiū quoque corpora cōmutari. quod qui cognorit, is nō modò qui morbi in quaque cōſtitutione ſint futuri præſagiet, ſed etiam inſtituta victus ratione immoderati circunflui aëris temperaturæ contraria, ne fiāt prohibebit. Corpora igitur quæ iam morbo alicui ex propria intemperie ſunt vicina, ea à ſimili aëris temperatura deprehenduntur: quæ verò temperaturam aëri contrariam habent, ea præterquam quòd ab aëre non læduntur, fiunt etiam meliora, quum temperiei immoderationem contraria corrigat immoderatio. Hoc qui norit, is valetudinem tuebitur, contraria corporibus inducens, partim refrigerationibus vtens, ſi ita ſors ferat, partim calefactionibus: vel aquæ perfuſionibus refrigerans, & ocio, & alimenti penuria, & potu largiore: operimento autem calefaciens, & alimento liberaliore, & potu parciore. Si item pyram quis incendat, is non parum aërem qui hactenus humidus fuerat, ad calidum ſiccúmque poterit permutare, vt Acronem Agrigentinum feciſſe commemorāt.

De febrium ephemerarum curatione, Cap. II.

MAior pars eorum qui febri corripiuntur, præſentia medici indigent: & tamen ſunt qui etiam ſine medico ſalutem conſequi poſſunt. Qui igitur ex laſſitudine in febrem inciderunt, oleo copioſo molliter perfricandi ſunt & lauandi: qui verò ex ſiccitate, minus quidem fricādi, ſed lauandi ſæpius: qui ex curis, mœroribus & vigiliis, rarius lauandi, ſed liberaliore oleo & tepido, cui nulla inſit adſtrictio, non diu fricandi: qui ex vſtione, ii ab initio refrigerantibus curandi ſunt, & plus lauandi, non tamen ex multo oleo neque diutius ſunt fricandi. Refrigerans autem eſto roſaceum & omphacinum ſalis expers: hæc enim poſita vel in aqua gelida, vel niue circundata, refrigerant. Cæterùm caput ea parte qua ſinciput eſt, refrigerantibus perfundendum eſt, vt oleum frigidum ex alto per lanam effundatur. quum hæc ad declinationē vſque facta fuerint, ægrotus ad balneū deducetur. Sed & qui ex perfrictione febricitarit, in declinatione lauabitur: ſi verò defluxio ſubſequatur, refrigerandi quidem ſunt, ſed non tamen lauandi priuſquam fiat concoctio. At qui ex vſtione febricitant, etiamſi defluxio adſit, lauandi. A balneo amborum capita iiſdem madefacienda ſunt, atque eorum qui ex calore, refrigerantibus: qui verò ex frigore, calefacientibus. Sunto autem moderata quæ calefaciant, quale eſt irinum & nardinum vnguentum: iiſque poſt balneum in declinatione vtendum erit. Quibus verò meatuum conſtipatio febrim attulit, iis balneum dulcium a-

A quarū, frictiones, exercitationes rarefaciētes, & victus ratio dulcibus ſuccis gignendis idonea, conueniunt: contra verò eoſdē lædūt vel maximè quæ adſtringūt, quæ refrigerant, quæ meatꝰ obturāt, quæ deniq; cutim exiccāt. Qui ob inediā febri iactantur, eos vbi prima acceſſio declinarit, in balneum adducito, oleúmque tepidum largè perfundito, ac mitiſſimè confricato: & diutiſſimè in calida ſolii aqua detinebis. vbi æger lotus fuerit, in quiete continendus, vt vires reficiat, tum iterum in balneum introducito: mox vbi exierit, & aquā biberit, ptiſanæ cremorem B dato, & quandoque etiam lactucam. poſterius verò aliquē piſcem ex iis qui molli ſunt carne, ex albo iure paratum offerto. Cæterùm his omnibus febribus ea victus ratio generatim conuenit quæ facilè concoquatur, nullóque pacto meatus obſtruat. Atque iis quidem qui ex vſtione atque ira febricitant, refrigerans & humectans diæta apta eſt, cui etiam modica calefaciendi vis ſit adiuncta: iis verò quibus moleſtiæ, mœrores, & vigiliæ febrim excitarint, cum humectantibus adhibebimus ea quæ ſomnum ſint conciliatura. ac fatigatis diæta inſtituatur quæ magis alat: refrigeratis verò, quæ ſit paucioris alimenti: C cæteris, quæ mediocris ſit. Vinum omnibus antedictis niſi iis quibus caput dolet, datur aquoſum & tenue. Iis qui ex denſata cute laborant, (niſi hic morbus vehemens ſit ſine plenitudine) vinum quoque dabitur: at quorum eſt mirum in modum denſata cutis cum plenitudine, iis vinum interdicendum eſt. Iratis verò, quum omnino ſunt expertes facti perturbationis, vinum dandum: quum verò non plenè ceſſauit affectio non tutum eſt dare. Qui ex bubone febrim contraxerint, lauandi ſunt quū acceſſio declinabit, habita prius vlceris ratione ex quo D bubo eſt exortus: vinum iis dandum non eſt priuſquam bubones ſoluti fuerint: ſunt etiam victu tenuiore alendi. A frigido verò potu iuuantur omnes qui acres fumoſóſque ſuccos coaceruant: & ſaneſcunt quum aliquo febriū ephemerarum genere laborant, quum ei potioni ſint aſſueti. at eo tempore huius potionis vſum ordiri non eſt tutum. Nōnullos etiam eorum qui ſic febricitant, in prima acceſſione nutrire eſt neceſſe: nam in naturis amaram bilim generantibus habitus bilioſi fiunt. Horrere autem incipientibus panem ex vino diluto ſi dederis, horrorē ſtatim ſedabis, & febrim prohibebis. vbi horror ceſſarit, E febriſque aduenerit, eo tempore cibus non eſt offerēdus. Cæterùm quum declinarit acceſſio, ſtatim nutrimentum dādū eſt, neque expectandum vt ad integritatem ægrotus perueniat: nam in ſqualidis habitibus non planè ceſſabit acceſſio priuſquam balneo & victu humectante vtaris. In temperatura enim amaram bilim gignente febres etiam ex incoctione accenduntur, quum alimentum ex nidore corrumpatur. Vbi ergo partes fuerint corruptis euacuatæ, in febris declinatione lauare atque alere conueniet, habita prius ventriculi ratione. at ſi nimia ſit facta F inanitio, vireſque iam defeſſæ ſint, non eſt expectanda lauatio, ſed cibus dandus: & tamen eo quoque tempore priꝰ ventriculo eſt conſulendum. Si verò non etiam venter fluat, aut dolor aliquis ſubſequatur, purpuræ peniculus calidus oleo & abſinthio ei ſuccurrendum eſt, at ſi morſus & ſiccus, aut madens ex oleo & nardino vnguento & vehementer expreſſus imponetur. Si verò os ventriculi ſit imbecillius, nardino maſtichen tritam indemus, ita vt ſordium ſpiſſitudo fiat: tum intinctam ex eo purpuram admouebimus. hæcque calida imponenda ſunt omnia: G quippe quum tepida robur exoluere conſueſcant. Fluente autem adhuc aluo pro nardino vtendum erit melino recenti: ſed hoc etiam ceratum erit idoneum. capit enim ceræ & nardi pares portiones, aloes ac maſtiches octauā partem. Si verò calidus ventriculus ſit, tunc pro nardino vtitor melino. Sunt item accommodata medicamenta quæ ex œnanthe, & ex hypociſtide, & balauſtiis, & palmularum carne conficiuntur. Cibus verò dandus eſt, fluente quidem adhuc ventre, polenta ex aqua, quæ interdum ve-

hementer calida ſit,interdum verò ex ſucco mali Punici, vel pirorum,vel pomorum.Sin venter non amplius excernat,alica erit idonea quæ ita vt ptiſana parata ſit,acetúmque habeat,& piſces ſaxatiles ex albo iure, & aliquis autumnalium fructuum adſtringens,vel ſolus , vel cum pane.Sed hos fructus magis etiam aluo fluente dabis.poſtea verò præcordia omnémque ventrem perfundes.Vbi venter moueri incipiat, eius adiuuanda actio eſt per ea quæ imponuntur , aut infuſione auxiliando, ſuccurrendóque morſibus,& aliis flatibus,ſi modò vlli ægrotum exerceat. Ac vehemētibꝰ quidē morſibꝰ medebere, ſi oleū infūdas, in quo aliquid adipis anſerini,aut gallinacei,aut caprini, aut ſuilli ſit liquatum , quódque ceræ modicum capiat. Flatus verò diſcuties oleo , in quo ruta, & apii ſemen,& cumini, & fœniculi ſint incocta.Euacuata autem aluo, alendus eſt confeſtim æger,iis amotis quæ adſtringunt.

De tertianæ veræ curatione, Cap. III.

NON deerunt tibi in febribus intermittentibus remedia quibus etiam ſine medico poſſis ægrotantibus auxiliari.ac tertiana quidem febris acutiſſima eſt ſimul,& non maligna.quæque intra duodecim horas ceſſat,exquiſita tertiana:quæ hoc tempus excedit,non exquiſita nominatur.Exquiſitam autem ſic curabis.quia originem ducit à bili redundante,& mota,humectare ac refrigerare ægrotum conuenit.euacuandusque is eſt,bilim per ventrem & per vomitus irritando.Sed hoc ipſum per ſe in exquiſitis tertianis contingit:at tu per vrinas , & item per ſudorem operam dabis vt bilioſa euacues . quam ad rem apii & anethi decoctum potui dabis,lauabiſque aqua calida & dulci:hoc enim non ſolùm bilim diſcutit , ſed etiam ſua qualitate iuuat vel maximè: quippe quod ſua facultate refrigeret atque humectet . Lauato autem ſine nitro,oleum calidum perfundens, tum in balneum perducito,ac permittito vt tandiu ſe lauent quādiu eorū voluptas ferat . Qui balneis valde oblectatur,ſi bis lauari permittas , iuuabis . vinum in principio nullo modo dabis: progreſſu verò temporis album,tenue, aquoſum & modicum.vbi verò morbi ſolutio proxima videatur,plus dato. Cibi autem exquiſitis tertianis conueniunt qui refrigerent atque humectent.ergo ex oleribus apta ſunt,blitum, atriplex,malua,lactuca,& cucurbita.Ex aliis autem rebus in principio quidem ptiſanæ cremor,& ſorbitio ex alica, deinde verò ſaxatiles piſces, & ex volatilibus quæ molli ſunt carne:& alæ eorum quæ huiuſmodi non ſunt:itémq; pedes porcellorum & cerebrum:paruorum verò porcellorum caro diſcocta dari poteſt.Ex fructibus verò permittere poteris vt iis veſcantur qui non difficulter concoquuntur.Vſus autem omnium calidorum & acrium circuncidendus eſt. ac pleroſque ita nutries. Qui verò non viuunt in deliciis , eos ſucco ptiſanæ vſque ad criſin ales.

De quartanæ febris curatione, Cap. IIII.

QVartana verò,& longior & minus periculoſa ſuapte natura eſt.qui ea laborant,non debent ſub initio valido vllo medicamento commoueri,neque vacuari vehementer.Victus ratio inſtituenda eſt ex iis quæ expertia ſunt,ventérque eſt molliendus rebus cōſuetis:à carnibus ſuillis ægroti abſtineantur,itémque ab eduliis glutinoſis & craſſos ſuccos gignētibus,ac deniq; ab omnibꝰ iis quæ refrigerant atque humectant.vtantur vino albo, tenui,calefaciente.Ex volatilibus veſcantur iis quæ neque in ſtagnis neque in paludibus degunt : piſcibúſque qui facilè concoquuntur,& nihil glutinoſi habent:& ſalſamento, & ſinapi . Atque etiam piper per ſe iuuabit. id verò in tenuē pollinem redigendum eſt,& aqua calida ad ſordium ſpiſſitudinem temperatum bibendum eſt . A frictionibus autem & ambulationibus non ſunt arcendi: à balneo verò ſi poſſint omnino abſtinere,eſt melius.atque ita ab initio tractandi ſunt.In ſtatu verò tenuiore victu alēdi ſunt: ac longa quies imperanda:hypochondriáque perfundenda:iiſque cataplaſmata imponenda quæ laxent , quǽque molliant:deinde ſic vti iis quæ vrinam cieant.Quum verò declinatio apparebit, purgādi ſunt medicamēto quod nigram bilim educat.ea enim redūdans in corpore hunc morbum parit:deinde theriaca dāda,aut aliud ex iis quæ

A ſunt experientia comprobata, quale eſt longè probatiſſimum,quod habet liquoris Cyrenaici, piperis,myrrhæ,foliorū rutæ ana drachmā vnam.Hæc terenda ſunt omnia, miſcendáque , ac melle Attico, quod ſatis ſit,excipienda. denique ad duorum obolorum magnitudinem ante inuaſionem danda. Hoc medicamentum ſiquis initio dederit,is ſæpenumero ex ſimplici quartana duplicem aut certè maiorem,& difficiliorem, itémque ex duplici triplicē fecerit.Cæterùm curat omnes rigores qui per circuitum B redeunt,qui à craſſis glutinoſiſque humoribus oriuntur, agaricus & calamintha ex melicrato pota,& oleo incocta, quo oleo totum corpus ſtrenuè confricetur.Ad quod ſimili modo facit coſtus & pyrethrum : id quod etiā ſtupidos & reſolutos iuuat . quinetiam rigores ſedat viticis ſemen in oleo pari ratione decoctum , & baccæ lauri, granúmque Cnidium ex oleo & nitro.

De quotidianæ febris curatione, Cap. V.

QVotidiana febris & longiſſima eſt,& non vacat periculo.ea fit à pituitæ redundantia. curanda eſt primis diebus oxymelite,iiſque quibus vrina vbertim ciea- C tur,ac cæteris omnibus quæ ad incidendum valeant. deinde autem ventriculi habenda eſt ratio:tum vomitus ex radicula citandus,& medicamentis vtendum quæ pituitam vacuent. Cætera quæ ad victus rationem pertinent, perſpicua ſunt.ſiquidem calefacere & incidere opus eſt. Quoniam verò mihi ſtatus & declinationis venit in mentem , ſcire debes artificem oportere omnia morborum tempora cum ex vrina,tum vel maximè ex pulſu cognoſcere:tibi verò ſatis eſſe,ſi in ægrotantibus per circuitum ſtatum ex eo internoſcas quòd acceſſiones in eiſdem tē- D poribus & ſymptomatibus maneant:declinationes verò, quòd tempus acceſſionum breuius reddatur,& magnitudo multitudóque ſymptomatum minuatur.

De febribus colliquantibus, Cap. VI.

QVVM humor ſimilis flauæ bili per ventrem excernitur,magis tamen rufus fit,& fœdioris odoris, habétque ſtrigmenti craſſitudinem, atque oleoſum aſpectu eſt,tum ſcire cōuenit carnem pinguem recénſque compactam à febri ardentiſſima vehementiſſimáque colliquari:ſique malum inueterarit , etiam aliquid ex ſolidis partibus liqueſcere quæ res facit vt eiuſmodi febris ſit o- E mnium difficillima.Ex quo liquet,remediis vtendū eſſe quæ extinguant , aquámque valde frigidam potui dandā eſſe,& cataplaſmata item refrigerantia imponēda eſſe & hypochondriis & thoraci .Sed & epithemata eſſe debent refrigerantia , & item alimenta generis eiuſdem.

De animi defectionibus, Cap. VII.

IPSA defectionis animi res vna eſt quidem,ſed tamē cauſas plures habet,& ſingularum propriæ ſunt curationes & ſuæ: ſed eatenus hoc tempore de eis dicemus quatenus ſatis ſit ad homines inſtituendos,vt iis acceſſio- F nibus quæ repentè & improuiſò accidunt,remedium adhibere perdiſcant.Iis igitur qui ex cholera,ventríſque fluxionibus,& aliis immoderatis inanitionibus,animo linquuntur,aqua aſpergenda eſt,naréſque & os ventriculi cō fricandū digitiſque in os coniectis aut pennis vomitus ciendus:brachia & crura pluribus vehementioribúſque ligamentis vinciēda:& ſuperiora,in iis euacuationibus quæ inferius fiunt:& inferiora,quum ſuperius repit inanitio. His etiam diſſolutionibus vinum frigida temperatum auxiliatur.Balneum verò ad defluxiones in ventriculum G accommodatiſſimum eſt iis verò qui ex ſanguinis fluxu aut ſudoribus animo linquuntur,inimiciſſimum. tales enim refrigerationem adſtrictionémque,non laxationem poſtulant.ideo vinum frigida dilutum eſt eis idoneū.ſed nec vinculis excipiendi ſunt:nec vomitus eis imperandus,nec omnino vllꝰ iniungēdus eſt motus.refrigeratione enim denſationéque opus eſt . idcirco flatus frigidos eis paramus,& domus aerem immutamus, ita vt myrti ramulos vitiſque palmites inſpergendo,ad frigidam atque H adſtringentem qualitatem traducamus.atque his quidem ex tempore ita ſuccurritur . At eos qui ex plenitudine animo deficiūt, & fricare plurimùm & calefacere,& ligare artus oportet.abſtinendíque ſunt ab alimento,vino, balneóque,ſi febrim habeant:ſolumque melicratum dandū,

in quo origanũ vel hyſſopum, vel pulegium, aut thymũ A
incoxeris.exhiberi quoque oxymel poteſt.Simili quoque modo curamus eas quæ ex vtero deficiunt, præterquam quòd oxymel non damus.artus tamen ligandi ſunt & con fricandi,& adhibenda fomenta:atque iis quidem quibus multa fit excretio,mammis:quibus verò ſurſum vulua ira hitur & reuellitur,inguinibus & femoribus.Odoramenta quoque admouẽda ſunt, ſed naribus,fœtida: vtero verò, ſuauia & calefacientia & laxantia.Si verò ex imbecillitate ſtomachi fiat animi defectio, ei parti ſuperdabimus quæ eidem indere robur queant:qualia fiunt ex palmulis, B
vino,polenta,& croco,aloe,& maſtiche. madefaciemus autem abſinthite oleo & maſtichino,& melino & nardino,& item vino.Si verò calida affectio ſit atque exuſtio, antedictis miſcentur refrigerantia,vt cucurbitæ,vt lactucæ ſuccus,aut ſolani,aut omphacii: ſed iis etiam ſtrenuè prodeſt confrictio partium extremarũ.Si meliuſculi poſtea hi ſint,eos qui exuſti fuerint protinus ad balneum perducito.Qui verò frigoris alicuius ſenſum habent,iis dato medicamentum quod ex triplici pipere cõſtat, vel ipſum piper per ſe & abſinthium in potu propina.Si verò diſtra- C
ctio ex vitiatis mordacibúſque humoribus ſubſequatur, aquam calidam potui dato, aut hydrelæum :& vomitum cieto.Si verò difficulter quis vomat, ei calefacito prius partes quæ ad ſtomachum ſunt, manúſque & pedes : ſi ne ita quidem euomat,digitos aut pennam in gulam coniiciat. at ſi nec hoc etiã modo vomitus irritetur,oleum calidum bibat:hoc enim perſæpe vomitu non excito ventrẽ irritat,éſtque vtiliſſimum.quamobrem ſi id non fiat, nos vſu rerum quæ imponuntur, adiuuare negotium debemus. Vbi huiuſmodi homines in meliorem ſint ſtatum D
redacti,abſinthii comam in melicrato coctam bibendã dabimus.& partes omnino firmabimus cum iis quæ foris ſuperdantur, tum verò etiam iis quæ intrò aſſumuntur. non tamen initiò faciendum eſt,ſed mox vbi vitiati humores fuerint euacuati.Si verò exolutio ex copioſa frigidáque pituita in ſtomacho collecta fiat, particulam oleo abſinthite plurimùm perfundes, melicratúmque in quo hyſſopum aut tale aliquid coctum ſit,aut oxymel, aut piper dabis:hoc enim caſu maiorem vim incidendi habere debent auxilia omnia.Quum verò ex vehementi perfri- E
ctione quempiam anima deficiet,omnibus modis calefaciendo ſuccurres:nam & vinum aqua calida temperatum dabis,& alimenta calefacientia:& ad ignem perfricabis. Contraria adminiſtrabis in iis qui ex nimio calore deficiunt,quíque in aere ſuffocante verſati ſunt, & in balneo diutius morati.quos quidem corroborare quamprimum debes,aquam gelidam potui dando,& flatum ciendo, atque eos perflando,& ſtomachum fricando. quibus peractis vinum & alimenta exhibebis. Si ob inflammationis exuperantiam,aut ex febribus malignis quiſpiam exolua F
tur,quum incipit frigus inuadere,debes dare operam vt pedes calefiant & fricentur vehementius re calida,extremáque vinculis excipiantur:æ gérque à ſomno,cibo & potione omnino abſtinendus. atque ita incolumis ſeruabitur. Qui periclitantur ne ex ſiccitate in animi defectionem cadant,fruſtum panis ex vino dabis,aut alicæ modicum.nam ſi multum dederis,difficulter concoquent,& ita celeriter exoluentur.Si verò propter obſtructionem alicuius principis partis animi defectio exoriatur, oxymel, aut mulſam incocto pulegio,aut origano aut hyſſopo,& G
alimenta quibus maior incidendi vis ineſt,dabis:tum fricabis,& artus vinculis conſtringes, vteríſque iis quæ ad vrinam ciendam valent:vbi meliuſculi ſint, vinum albũ, tenue,non admodum vetus bibant.Si ob repentinam copioſámque euacuationem exolutio accidat, ſatis erit, vbi admotis odoribus vires recollegerint, ſorbitionibus quæ facilè concoquantur, eos alere.Si ex nimio gaudio, aut mœrore,aut ira,aut metu, aut trepidatione defectio animi conſequatur,odoramenta admoueto,nares contrectato,atque ita reuocatos ad vomitum impelles. Si ex colica H
affectione, aut alterius partis dolore maximo exoluẽtur, tunc vſu fomentorum & frictionum,ad ſuum ſtatum reuocabuntur.

Curatio eorum qui ex ſudoribus exol uuntur, Cap. VIII.

SVdores qui hominem exoluunt,cohibet terra Samia, lithargyrus, gypſum,galla,ſciſſile,myrtus, oleum œnãthinum,roſaceum,melinum,lentiſcinum:itémque mãna & amylum ex oui candido illita.

Ad cardiacos, Cap. IX.

CArdiacos iuuant,ſi ſtomachus illinatur, rubi folia cũ exigua cerati aut panis portione: vel myrti folia, vel clauiculi vitis,vel plantago cum pane, aut cerato modico:vel mala cydonia,vel palmulæ.clyſteri quoq; infundi tur vtiliter ptiſanæ cremor,ſi in ea cocti ſint trunculi.ſed eorum quoque extrema cerato liquido, cum ſinapi læuigato,vtiliter inunguntur.

De fame ingenti, Cap. X.

INgens fames oritur à frigiditate, aut indigentia, aut virium imbecillitate quæ ab externo frigore contrahitur.eius verò eſſentiam adiuuat etiam fames quæ antecedit:quæ tamen non vſquequaque perdurat.iis ergo qui in itinere,aut aliàs ingenti fame vexantur,odoramentis auxiliaberis, præſertim carnium ſuillarum aſſatarum quas naribus admoueamus,aut etiam hœdinarum,aut aliarum quæcunque nidoroſæ ſunt.extremæ quoque partes conſtringendæ, capilli vellicandi,genæ comprimendæ.reuo catis verò ex malo,panem ex vino temperato,aut aliquid aliud ex iis quæ reparare vires citò poſſunt,offeremus.

De cholera, Cap. XI.

CHoleram prohibere quiſpiam poteſt,ſi quotieſcũque nimis expletus ſit, antequam cibos iterum ingerat, vomitum cieat.& vomitu iam commoto choleram quis prohibebit,ſi ſumat melicratum aut aquam tepidam, & ita euomat,tum ventrem oleo foueat, laníſque cõuoluat, longiorémque cõſueto ſomnum dormiat. At quum iam cholera quempiam occupauit,factáque eſt infernè & ſupernè valida euacuatio,non modò corruptorum humorum,ſed alterius quoque materiæ corporis ſimul extractæ,tum ſi vehementes morſiones conſequantur,erunt po tu melicrati temperandæ:ſin leues ſint,obtundendæ ſunt aqua:& non cohibenda eſt excretio, modò ne nimia ſit. At quum immoderata vacuatio facta eſt, periculúmque conuulſionis imminet,æ gérque ſine pulſu eſt,& extrema frigida,& ſudor frigidus erumpit, tunc artifice opus eſt. & vix etiam qui in hoc ſit ſtatu,poterit à medico præſenti conſeruari.Si medicus non adſit, facienda erunt quæcunque poterunt omnia,vt extremæ partes faſciis aut lana vinciantur,vt partes refrigeratæ fricentur mixtis oleo, cera,piperis modico,& nitro:aut irino vnguento,cui horum aliquid acceſſerit,aut ſicyonio cum caſtoreo : quandoquidem hæc in conuulſionibus iuuant.deinde verò alendus ægrotus eſt:ſi vomat,iterum dandus cibus vſquedum contineat : vel poſt cibum dare aliquem fructum conuenit eorum qui ſtomachum roborant,vt pomum,vt pirum,aut racemum,aut aliquid generis eiuſdem. vinũ autem ita affectos iuuat vel maximè : nã quum ſomnum inducat,ſæpenumero ſpẽ ſalutis affert.Si verò nimius calor in pectore & hypochondriis ſubſit, refrigeranda erũt roſaceo imbutis pannis.Polenta quoque maximè trita ex roſaceo & ſapa erit inſpergenda:atque etiam vinum frigidum erit eis dandum.

De dolore, Cap. XII.

QVVM pars aliqua corporis dolore vexatur,cauſam ſtudioſè perquirit,an ab aliqua re externa dolor fuerit excitatus:plerique enim in ſomnis læſi ſunt, nec meminerunt.non rarò etiam in repentinis conuerſionibus, & quum aliquod membrum non rite collocatum haberẽt. Præterea membra refrigerata diſtentionibus & conuulſionibus correpta vehementiſſimis doloribus cruciãtur: poſtremò verò in dolorem cadũt ex fluxione quæ continuò ad ipſa repit. Si nulla harum cauſarum ſubſit vnde dolor poſſit oriri,antegreſſæ ægrotantis victus ratio ſpectanda eſt:ſi enim maiore ocio quàm conſueſſet, vitam trãſegerit,ſique cibis ſe expleuerit, quum minimè aſſuetus eſſet,aut ſi vſus eſt iis in quibus valde nutriẽdi vis in-

eſt,ſique vlla euacuatio quæ prius ſolita eſſet corpus inanire,nūc ſuppreſſa ſit,ſi,inquam,hæc vel omnia,vel eorum aliqua adeſſe cōſpiciātur,cauſam doloris eſſe multitudinem ſuſpicandum eſt.Itaque euacuatione opus eſt,eáque aut per venæ ſectionē obeunda,aut purgationē,ſi humorum redundans malitia ſubeſſe videatur. Quum verò nihil tale ſit quod dolorem creet,deriuatione vtendum, vt materiam à loco quem dolor obſidet, abducamus: velut ſi in capite ſit,per nares aut palatum:vel reuulſione, vt in contrarium locum multitudinem reuellamus: quod fiet adhibita frictione ex medicamentis acribus, & artubus deligatis.Si nulla inde vtilitas ſubſequatur,planum eſt in affecta parte impactum eſſe id quod moleſtia afficit:quocirca medicamentis digerendum eſt. Si ex flatibus dolor exiſtat,ferendum, & eſculentis poculentiſque vtēdum eſt attenuantibus,vt corpus quod affectum eſt,rarefaciamus, id quod fomentis,irrorationibus & cataplaſmatis conſequemur.Si in cauſa doloris ſit tumor præter naturam, ei tumori adhibendum erit remedium. Si humor mordax dolorem pariat,ei infenſiſſima erunt calefacientia, atque attenuantia:accommodata verò,ſi curare velis,quæ moleſtum humorem educant,idque faciant rebus citra morſum abſtergentibus: ſi hoc fieri non poterit, adhibe quæ temperare dolorem poſſint: ſi ne hoc quidem queas efficere,iis vtere medicamentis quæ,ſtuporem inducant. etenim medicamenta quæ reuera dolorem leuant, ea & tenuium partium & modicè calefacientia eſſe debent, neque vllam adſtrictionis partem habere:quale eſt oleum anethinum quod valet ad euacuandum,concoquendum & leniendum omnem in particulis dolentibus morbum. At quæ ſolū dolorē ſedantia nominātur,totū corpus refrigerant & ſenſus ſtupidos reddunt,ac propenſionem in ſomnum afferunt:& ægrotātis particulæ ſimiles mortuis fiūt,& cauſas dolorem facientes non ſentiunt.& plerique ex horum vſu aſſiduo partes ita refrigerarunt vt nullum poſtea adhibere remedium potuerint. ſique paulo plus eorum medicamentorum ebibiſſent, mortem ſibi ipſi attuliſſent.

De ſimplicibus vlceribus, Cap. XIII.

QVVM ſimplex vlcus ſolùm diuiſio ſit, ſiquis partes diuiſas faſcia in orbem circunducta committat, diductæ partes ſine vllo alio negotio in vnum conducentur.Si verò tanquam exuſtum alterum vlceris labium in obliquum verſum ſit,inde incipienda eſt deligatio, & in contrariam partem adducendum:quum in vtraque partem labia diducta ſunt,principium deligandi ab vtroque ſumendum eſt,atque ita labia in vnum adducenda. nam quum nihil intra oras inciderit labiorum,vt pilus,aut arena,aut oleum,aut ſordes,aut aliud huius generis, vlcus omnino coaleſcet.At ſi vlcus magnum ſit,ita vt partes diductæ in vnum penitus duci non queant,aut ſanies ſit ibidem accumulata,aut dolor adſit,tale vlcus ex ſola coniūctione conglutinari non poteſt,opúſque eſt exiccāte medicamento quod ſaniem ibi collectam conſumat,& prohibeat ne alia præterea confluat. Ex liquidis igitur optimum eſt vinum. ſed & poſca & item mulſa ad idem facit. Inter cætera verò vuln⁹ glutinãt folia quercus illita,itémque ſalicis,& braſſicæ ſemen & folia, ſuccúſque & cortex auſterioris atque acidioris plantaginis,papyrus poſca aut vino imbuta,& in orbem circundata.Recentia verò glutinant pini & piceæ folia, vlmi folia, & cortex recens ad modum ligamenti obuolutus: ſpongia noua ex aqua aut poſca aut vino:caſeus recens antè læuigatus. Extrinſecus autem adhibētur folia lapathi,aut vitis,aut betæ,aut lactucæ.caſeus verò ex acido lacte cōfectus etiam maiora glutinat eodem impoſitus modo.ſed pira quoque glutinant. & maiora vulnera glutinant achrades,& fluxionem cohibent.cauda equina verò illita neruos etiam inciſos iungit:iſatis ſatiua in duris corporibus:cochleæ caro læuigata conglutinat vulnera quæ cum neruis inciſis & contuſis ſint,idque in duris corporibus.ei tamen miſcenda eſt in puluerem redacta aranea quæ farinam excipiat è muro molæ vicino.Ad idem facit myrrha ex aqua illita, vel thus.terreſtres lumbrici etiam præciſos neruos conglutinant,pentaphylli folia cum melle, allia combuſta illita. Ad vlcera autem inueterata facit anagallis cū cerato,hordeum combuſtum,& ceruſſa cum cerati myrtei triplicata portione.Ad vlcera capitis myrrham aridā inſperge, nec madefacito:celeriter enim in vnum conducit: vel aloēn aridam, & ariſtolochiam ex aqua tritam: idque oſſa quoque committit.aut thus,aut myrrham pari portione contere,& cum melle & vino decoque, donec mediocrem ſpiſſitudinem acquirant: tum linamentum inungens applicato.

A

Ad vulnera quæ cum dolore & inflammatione affligunt, Cap. XIIII.

B

AD huiuſmodi autem vulnera valet malum Punicum dulce vino incoctum,tritúmque & illitum:eſt enim hoc mirabile,& ad vſus plurimos accōmodatum: nam & ad vlcera capitis & pudendorum,& ad ea quæ in toto corpore dolorem pariunt, & item ad oculos inflammatos facit.

De cauis vlceribus, Cap. XV.

C CAuum vlcus,humidum ſordidúmque eſt:proinde fit vt medicamenta velit modicè ſiccātia, atque abſtergentia.huiuſmodi autem ſunt,thus, & hordeacea farina, fabaceáque & erui:itémque iris,ariſtolochia,cadmia,panax,& pōpholyx. Quum verò medicamentum quod ad creandam carnem adhibitum eſt,nihil proficit, erit tranſeundum ad aliud,hoc modo. Si maior ſit ſordium copia, vlcúſque humidius, ſcire conuenit medicamentum minùs ſiccaſſe. quàm par erat. ideo melle adiecto intendendum eſſe, ſi purum, & ſine humore videatur, pluſquam
D oportebat exiccaſſe:itaque & olei & cerati miſtione remittenda vis erit. Vſu etiam quādoque venit,vt quū medicamētū vehementius eſt,pars aliqua carnis liquetur,vlcúſque ſordidum & humidum perinde videatur,ac ſi medicamentum minus quàm debuerat,exiccarit: ſed huiuſmodi vlcus dum abſumitur,magis cauum redditur,labia intumeſcunt,rubétque ipſum, & inflammationis eſt particeps: & ſæpe æger morderi ſe perſpicuò ſentit. id verò quod min⁹ fuit à medicamine exiccatū,nihil tale habet. Putredo igitur lignorū, præſertim eorū quæ modicè ad-
E ſtringendi & abſtergēdi vi prædita ſunt(qualis eſt etiam vlmus) vlcera hæc purgat, eáque vbi purgarit, carne implet. Anemonæ quoque appoſitæ idem efficiunt, & pini cortex deraſus contritúſque cum cerato, quo linamētum oblinas,& caua vlcera impleas, præſertim verò recentia: ea enim implet. ſed purgat eadem quum ſordida ſunt, marrubium cum melle,ariſtolochia cum melle,oliuæ ſale conditæ illitæ.

De vlceribus quibus cicatrix inducenda eſt, Cap. XVI.

F QVVM carnem vlcerum quæ ad cicatricem perducenda ſunt, ita exiccamus atque adſtringimus vt nō ſolùm id quod præter naturam ſupereſt per halitum digeramus,ſed etiam id quod eſt ſecundum naturam attingamus,vlceris extremitatem cuti ſimilem efficiemus,eíque cicatricem inducemus. Valent autem ad hanc rem galla immatura & malicorium modicè exiccantia. Quæ verò citra adſtrictionem morſúmque ſiccant,ea etiam cicatricem inducunt,vt myrrha,ſpuma argenti,& oſtrea concremata:hæc nanque inſperſa ſiccāt. Atque hæc etiam ad cicatricem ſæpenumero perducunt,pini cortex cum myr-
G teo cerato,hederæ flos cum cerato, lilii radix cum roſaceo.Vetera autem cicatrice includit viſcum cum thure, ærugo & diphryges paribus portionibus cum myrteo cerato.

De vlceribus in quibus caro ſupercreſcit, Cap. XVII.

CAro quæ vlceribus ſupercreſcit,tollitur medicamentis iis quæ valenter ſiccant,cuiuſmodi eſt aſii lapidis flos: & teſtacea omnia cōbuſta modicè auferūt cohibéntque excreſcentem carnem.Simili quoque modo erinacei
H vtrique cum toto corpore concremati,& diphryges inſperſum, itémque atramentum ſutorium & ſquama æris inſperſa.

Ad vlcera

Ad vlcera quæ in ſumma cute ſunt,ad intertrigines, ad abraſa,ad inueterata vlcera,ad teneram cutim, Cap. XVIII.

ARgēti ſpumæ chryſitidis drachmæ L.ceræ drachmæ XX. reſinæ ſiccæ ex picea drachmæ XII. olei hemina & ſemis.argenti ſpumæ in oleo coctæ ceram & reſinā addito. Vbi ad emplaſtri craſſitudinem coxeris, ab igni auferto,in pilámque cōiicito:mox quum emollieris,vtitor.Sed cutis abraſa non amputanda eſt,ſed in ſuum locū reſtituēda,& foris etiam aliquod medicamentum accōmodatum imponendū: ita enim,licet cutis abraſa iā nigreſcat,ſæpe conglutinatur. At ſi vlcus nudum carne ſit, cicatrix difficulter inducitur,quum & erodatur, & ſordidum ſit.Cæterùm abraſa ab inflāmatione tuetur rhus rubtum tritum,cum melle illitum , & iunci rotundi coma cremata & cum melle ſuperdata.

Ad intertrigines quæ ex calceis fiunt, Cap. XIX.

AD intertrigines verò quæ ex calceis efficiuntur, valet pulmo agninus,& ſuillus.& caprinus:itémque corium vetus è ſoleis vſtum. ſed hoc inflammata nō iuuat: ſedata verò inflāmatione,prodeſt. hic enim cinis ſiccandi vim habet. cepā cum adipe gallinaceo terito, gallámque adurito,contundito & illinito.acaciam aceto madefacito atque inungito.

Ad ambuſta, Cap. XX.

AMbuſta medicamentis egent quæ citra euidētem calorem aut frigiditatem abſtergant. Ergo terra Chia, & Cimolia,& terra omnis leuis illita ex aceto non valde acri,vel aqua admixta, egregiè facit, & puſtulas excitari prohibet: itémque ouum integrum crudum ſtatim impoſitum,lana molli exceptum,ad idem valet:id enim & modicè refrigerat,& ſine mordicatione ſiccat. vel atramentum ſcriptorium illine, vel thus albū aqua diſſolue & inunge: aut lenticulam coctam tritámque impone. Quum verò iam puſtulæ excitatæ fuerint, rhum cum polēta tere,& cum aceto cataplaſma impone. calcem viuam cerato admiſce,illitámque linteolo ſuperdato. partes autē vlceratæ porris tritis oblinuntur.Columbinum ſtercus linteo inuolutum combure donec in cinerē redigatur, eóq; ex oleo diſſoluto vtere. Mirabiliter autem facit pini aut piceæ cortex,aut adiantum ſiccum læuigatum, aut myrti folia combuſta tritáque: quæ ſingula etiam cum cerato iuncta faciunt. Ad vſtiones verò ex aqua calida priuſquā puſtulæ prodeant,aqua oliuarum ſale cōditarum cōtinuè inſperſa facit, & ipſæ oliuæ contuſæ imponuntur:aut alumen ſciſſile ex aceto cōteritur & illinitur: aut gluten taurinum cum aqua copioſa eliquatum obline.

De exanthematibus, Cap. XXI.

EXanthemata ex craſſis humoribus in cute infixis, eo magis quo ſuperior pellicula denſior eſt, exoriuntur. hoc modo oppreſſi per cutim euacuandi ſunt:nec procul eſt in altum attrahendum,vt per aluum aut vomitus fiat euacuatio.Nemo tamen cogitet me nunc conſulere huiuſmodi humores non eſſe per aluum educendos:quia in quibus humorū plenitudo fixa eſt,adhiberi purgatio debet. quod ſi quis non faciat,ſed prius diſcutere aggrediatur,obſtruet potius quàm humores per cutim euacuabit, Humorū autē qui cuti ſunt impacti curatio adhibenda eſt ex adurentibus &calefacientibus:præſertim verò quū lata fuerint exanthemata: ſiquidem ea humorem neque tenuem neque calidum, ſed abundè frigidum craſſumq; eſſe indicant.Lauri igitur tenerorum foliorū,rutæque, & mannæ thuris pares portiones cōterito,atque oleo diluta illinito.vuam taminiā frige ac tere,itémque thus cum oleo dilue atque inunge.betam teneram coque,tere & ſuperda. ceræ drachmas VIII. ſulphuris tantundem. ſalis drachmas VI.arida conterito,eiſdémque olei mediā heminam affundito,& omnia ſimul: & emplaſtro ex iis confecto vtitor.ſed coctioni adhibenda diligentia eſt, quippe quum valde præſtans ſit medicamentum.

De pruritu, Cap. XXII.

EXcitandi autē pruritus ſunt quū ex alto euocare humores oporteat:prohibēdi verò quum partes prurientes in periculo ſunt ne aut ſcabie,aut lepra,aut aliquo alio
A maligno vlcere corripiantur. Prohibentur autem medicamentis repellentibus, vel etiam pruritum tolerando, neque contrectādo:ſiquidem ita quoque ſedari pruritus conſueuit.Pruritus verò quos ſcabies excitarit,aqua marina calida aut aceto calido perlue, aut agreſtis cucumeris decocto ſimili modo. vel vitis veteris corticem in fictili frigito, cōterito, & locū ſcabioſum butyro prius illitum, eo cortice perſpergito. deinde ſomnū imperato . hócque medicamento vſquedum homo ſaneſcat,vtitor.Iam verò opium cum liquido cerato inunctum pruritus & puſtu-
B las,pſydracia nomine,mitigat.

De puſtulis quæ phlyctænæ vocantur, Cap. XXIII.

AT phlyctænas acuta acu, quâ humoris defluxus eſt, perforare oportet, deinde humorem leuiter exprimere,& cutim obductam ſinere.Si foramine occluſo iterum puſtula impleatur,ea erit eodem modo pertundēda, & comprimenda cutis. atque ita compreſſa ſeruanda eſt, donec id quod ſub ea vlceratum eſt,ad cicatricem perducatur.Sed antequam puſtulæ erumpant, coctā lenticulam cum aqua læuigato atque illinito:aut mali granati virgul-
C ta cinere calido tepefacta ſuperdato,locúmque torrefacito.Si ruptæ fuerint, vlcúſque excitatum ſit, adeps ſuillus liquefactus cum argenti ſpuma læuigata illinitur, eíque imponitur:aut lilii radix aqua incocta & contrita cum cerato adhibetur.

De vlceribus quæ iterū rumpuntur. Cap. XXIIII.

QVædam vlcera ſunt quæ inducta cicatrice non ita multo pòſt, ſæpe iterum inflammatione tentantur atque rūpuntur: nam oſſe aliquo affecto quandoque caro circundata ad cicatricem facilè perducitur, & ſanitatem
D planè adepta videtur: ſed quū validus humoris defluxus paulatim ex oſſe in alto corrupto delabitur, tum inflammatio & pus ſuboritur,à quibus obducta cicatrix deraditur.Horum igitur vlcerum curatio in eo poſita eſt,vt tantum exiccemus quantum valeat vt os affectū decidat. Sinus autē oſſiū cauos facilè replebis, ſi papaueris ſylueſtris & ficulnea folia læuigata cum polenta & vino illeueris,aut ſi hyoſcyami ſeminis & atramenti ſutorii par pondus cōtriueris & impoſueris. Peucedani verò radix oſſiū ſqua-
E mas celeriter diſiungit.

Ad vlcera maligna quibus ægrè cicatrix inducitur,& inueterata, Cap. XXV.

MAligna vlcera,quæque difficulter ad cicatricē perducuntur,itémque inueterata& putrida,Lemniū ſigillum vehemēter adiuuat.eius vſus quantitas ex malitia vlceris æſtimatur . nam ad vlcus quod fœtidū eſt,admodúmq; flaccidū & ſordidum, Lemnia ex aceto acerrimo diluitur ad luti ſpiſſitudinem. vtimur eadē ex vino aut aqua,aut oxymelite,aut poſca,aut mulſa, aut quoquomodo
F vſus poſtularit. accōmodatúmque medicamentum erit, ſiquis eam in pila plumbea piſtillo plūbeo confecerit,roſaceum aut immaturū oleum affundens, aut ſemperuiui ſuccū,aut cotyledonis,aut lactucæ,aut pſyllii,aut omphacii:vt ſit tanquā ſuccus quidā.habebiſque optimum medicamentum ad carcinoda malignáque vlcera, ad pudēdorum,teſtium, & mammarum inflammationes: & item ad ſedis vlcera, & rugas eminentes. Porrò autem centaurium minus recens inueterata vlcera, & quæ difficulter cicatricem recipiunt,ad cicatricem perducit, & maligna
G vlcera ſanat.itémque cupreſſi folia & germina,& globuli noui & teneri,qui etiam humores in flaccidis & putridis affectionibus in profundo demerſos ſine moleſtia & tutò depaſcunt.Cyperi radices vlcera,quibus propter nimium humorem induci cicatrix ægrè poteſt,mirùm in modum iuuant. Cucurbitæ aridæ combuſtæ cinis vlceribus humidis inflammationis expertibus ac putreſcentibus, præſertim verò iis quæ in pudendi præputio ſunt, conuenit.ſimili quoque modo prodeſt anethi radix. Plantago etiam malignis vlceribus,defluxionibus,& putredini cō-
H uenit.Iſatis ſatiua omni maligno vlceri ſtrenuè reſiſtit,licet putreſcat & depaſcatur. Si verò vehementior quàm vt ægri natura ferre queat, eſſe videatur, eius foliis læuigatis adde vel panem vel hordeaceā farinam, vel frumētaceam,vel polentam pro ratione affectionis quæ in vno-

quoque exiſtat. Iis verò quæ propriè teſtacea dicuntur, vtimur ad cauitates diuturnas, quǽque ægrè carne implentur, quæ ex defluxionibus fiunt, & fiſtuloſæ ac profundæ ſunt. Lanæ autem combuſtæ carnes flaccidas vlcerum celerrimè liquefaciūt. Platani verò cortex combuſtus & inſperſus, vlcera quæ ob nimiam humiditatem flaccida ſordidáque ſunt, ſanat. Peucedani radix arida malignis vlceribus illita præſtantiſſimum medicamentum eſt: nam & purgat, & carne implet, & cicatrice concludit. Aloe vlcera quæ vix ad cicatricem perueniunt, eáque potiſſimùm quæ in ſede & pudendis ſunt, curat. Eſt item ad earundē partium inflammationes vtilis ex aqua diſſoluta. Vlcera verò antiqua ſanat cera in ſole emollita, quæ multū ſquamæ æris aut chryſocollæ adiunctū habeat, eáque linteo illinenda adhibendáque eſt, cuius ſplenium non eſt continenter auferēdum. Ad Chironia autem facit hoc quod habet ſquamæ æris drachmas x. ceræ tantundem, aluminis drachmas II. ceram calefacito atque emollito. & arida in pollinem redacta excipito, iiſque linteo impoſitis vtitor. Ad effera autem vlcera valet malicorium læuigatum & combuſtum: aut alumen ſciſſile vſtum tritúmque inſpergito: aut hoc vtere medicamento quod capit hyſſopi drachmas IIII, vuæ paſſæ tantundem. nitri drachmas II. Locus melle prius illinitur, tum hæc applicantur. Putrida verò vlcera & depaſcentia valentioribus medicamentis egent, qualia ſunt hæc: chalcitis, auripigmentum, calx. hæc enim non ſecus quàm ignis vrunt. & quandoq; fit vt his à morbo ſuperatis, ad ignem deuenire oporteat. Marrubium quoque ex vino coctum illine: aut eruū læuigatum cum melle imponito. Oliuæ teneræ foliis in vino coctis & contritis vtitor ad eundem modum. perfundenda eſt autem aqua marina calida.

Ad vermes qui in vlceribus comperiuntur, Cap. XXVI.

VErmes qui in vlceribus putreſcentibus ſunt, calaminthæ ſuccus tollit.

De carbunculo, Cap. XXVII.

CArbones fiunt ex ſanguine qui melancholicus ferueſcénſque effectus ſit, & cutim comburat: quocirca cum cruſta oriuntur, puſtulis quæ phlyctænæ dicuntur, vlcus præcedentibus, vt in ambuſtis fit: febrimque acutiſſimam & celere periculum afferunt. Quum pruritus adeſt, quandoque plures puſtulæ erumpunt paruæ, frequentes, continuæ, milio ſimiles: quibus ruptis vlcus cum cruſta fit, cuius cruſtæ color modò cinereus eſt, modò niger. reliqua caro circundata redditur mirum in modum flammea, & nigrum colorem contrahit, ſplendétque non ſecus quàm bitumē atque pix: ac talis quidem eſt bilis exquiſitè atra. Hanc affectionem curantes à venæ ſectione exordiēdum eſt: per quam vſque ad animi defectionem euacuabimus. poſt verò ſanguinem detractum non erit incommodum ſcarificare, idque altioribus plagis propter ſucci craſſitiem. Loco affecto imponenda ſunt quæ modicè repellunt ac digerunt, quale eſt cataplaſma quod ex plantagine & lenticula cocta conſtat, cui mica panis in clibano cocti & non admodū puri ſit adiuncta. ſuper vlcus verò aliquod vehemens medicamentum ponemus. tale eſt quod ad Andronem refertur: ſapa irrorantes ad ſordiū ſpiſſitudinem. Sedata autem illa quaſi flamma, vlceri perinde atque aliis cicatricem inducemus. Veteres nuces oleoſæ ad carbones faciunt, cypariſſique folia & germina, & noui ac teneri globuli cum polenta: vua item paſſa, eiectis acinis, & contrita, & caricæ coctæ in vino atque contuſæ.

De cancro, Cap. XXVIII.

CAncri quoque ex atra bile feruenti oriuntur: ea ſi acrior ſit, vlcus affert. ideo colore ſunt nigriore quàm inflammatio, ſed ſine caliditate. venæ tamē magis quàm in inflāmationibus implentur ac diſtenduntur, neque ita rubræ ſunt ſicut in inflāmationibus: earúmque color humoris colorem præ ſe fert. propter cuius humoris craſſitiem cancer inſanabilis eſt: quippe qui neque repelli neque digeri queat, neque etiam totius corporis purgationibus cedat, mitioráque medicamenta negligat, à vehementioribus autem magis exacerbetur. Poſſumus tamen initio prohibere ne cancer augeatur, melācholici humo-

A ris purgatione inita priuſquam in affecta particula ſit impactus. Euacuabimus autē vel aliquo ſimplici, vt epithymi drachmis quatuor in ſero lactis aut mulſa datis: vel hiera quæ nigrum veratrum acceperit. Loco autem affecto impoſitū in vlceratis ſine moleſtia prodeſt hoc medicamentum, Solani ſuccus molli linteo duplici aut triplici in eo intincto copioſè impoſitus: extrinſecus quoque lana molliuſcula eodem ſucco imbuta applicatur, adhibita diligentia ne areſcant hæc: quod fiet ſi ſuccum aſ-
B ſiduè affundas. Valebit etiā ad cancrū vlceratū id medicamentū quod ex pompholyge conſtat. Victus autē ratio ægrotanti apta inſtituatur ex ptiſanæ cremore ſeróque lactis. Veſcatur item, ex oleribus, malua, atriplice, blito, & cucurbita, piſcibúſque ſaxatilibus, & omni auium genere præterquam earum quæ in paludibus degunt.

De ſanguinis coitu ſubter cutem, quod ecchymoma dicitur, Cap. XXIX.

QVVM caro ab aliquo pondere incidente contuſa fuerit, venæq; paruæ quæ per eā deditæ ſunt ruptæ fuerint, ſanguis profunditur, quaſi tranſcolans, iſque ſub cute collectus facit id quod ecchymoma vocatur, cute ad
C huc integra. Nobis ergo propoſitum eſt concretum ſanguinem per halitum digerere, idque celeriter, priuſquam nigreſcat. ſed ſub initio adſtringentia digerentibus admiſcenda ſunt, quòd tunicæ venarum contundantur, ideóq; denſationis indigeant. at poſt hæc ſolis digerentibus ſine adſtringentibus vtimur: ac principio quidem ecchymomata ſcarificamus, tum reliquam curationē adhibemus. Cæterùm de numero ecchymomatum ſunt quæ ſugillata nominantur, & liuores ex plaga contracti, & inter vngues ſanguinis concurſus ex ictu. Pellis autē pecudis re-
D cens detracta, eos qui flagris cæſi ſunt, potius quàm cætera omnia, vno die vnáque nocte perſanat. Præterea hydropiper vnà cum ſuo ſemine illitū ſugillata, & tumores qui obduruerunt, diſcutit.

De ruptis & conuulſis, Cap. XXX.

RVpta cum ecchymoſi, *hoc eſt ſanguine qui in loco contuſo collectus ſit*, omnino fiunt. Curantur autē medicamentis modicè calefacientibus: tale eſt acopon quod ex nigra populo cōficitur, quǽque ſunt generis eiuſdem. In ruptis verò quæ altius intra corpus deliteſcūt, medicamentorū
E vis intendenda eſt, & acriora quæque magis incidunt, adhibeantur. talibus autem cucurbitulæ vſus prodeſt. Sique totum id quod ſub cute coiuit celeriter ſit diſcuſſum, rupta caro facilè coaleſcit: ſi inueterarit, ſordéſque ſubnaſcatur, ruptio coire nō poterit: ſed labia tantummodo inter ſe propè admouebuntur, vt paruo momento facilè ſeparētur, & medius locus aliquo humore impleatur, & ecchymoma continenter quodāmodo exiſtat, & primo ſimile, niſi quòd hoc celerius quàm illud digeritur, conſtátque ex tenui ſanie, quum illud eſſet è ſanguine. Conuulſa autē
F fibris quibuſdam diſtractis fiūt, ſolúmque leniri poſtulāt quoad dolor ſit ſublatus: conglutinari enim non poſſunt. Ariſtolochia autem rotunda ruptis & conuulſis, vt ſi quid aliud, conuenit: itémque centaurii maioris radix eiúſque ſuccus, & rheum, & coſtus, & bdelliū in oxymelite potū.

De luxatis & contuſis, Cap. XXXI.

LVxatis verò & contuſis prodeſt lana ſuccida, ſpongia quæ ſit aqua & oleo mixtis imbuta, & ſuperdata: bulbi teneri elixi cum melle, aut cum cerato, ſal tritus, farina cū
G melle. viticis folia & ſal, & nitrum, toſta & læuigata cum cerato. Vtere etiam aquæ perfuſione, vel marinam calefacito. Sedata verò inflammatione atque doloribus, partes luxatas fricabis.

De rebus ſpicula, ſurculos, ſpináſque educentibus, Cap. XXXII.

SPicula, arundines, ſpinas, & ſurculos euellunt anagallides vtræque, ariſtolochia rotunda, ammoniacum cum melle, alterci ſemen læuigatum atque illitum. Arundinis verò radices contunde, & melli admixtas in linteo largè
H illine, imponéque & alliga: extemplo enim educunt.

De affectionibus vnguium, Cap. XXXIII.

REduuias exiguas etiamnum incipiētes cōprimit, galla cū melle, eámq; prohibet confirmari. Vbi verò factæ iā ſint, conſiliū iā eſt, carnē quæ præter naturā excreuerit, medicamētis morſu vacātibus abſumere & liquare,

Ad reduuias autem valet aurium ſordes & lyciū. Quæ pus confecit, acu perforanda eſt, humórque exprimendus, tū ſpongia aqua imbuta imponi debet: aut lenticula trita ex aqua ſuperdanda eſt, aut roſæ ſiccæ, aut virides tritæ, & aqua perfuſæ illinendæ, aut polenta trita admouenda. Interim verò caro eſt ab omni parte vnguis lintei ramentis abducenda. cæteros vngues cōtuſos myrti punicǽque foliis teneris tritis illine. At vnguibus ſubcruentis farinam pice admixtam adhibe. Vt vngues malè affecti decidant, ſulfur tritum ſuillo adipe exceptum applica. Scabri verò vt abſcedant, vtitor medicamento quod habet viſci quercini, ſandarachæ, fœnigræci ana vncias duas: cantharidū, thapſiæ ſingulorum vnciam, aceti quantum ſatis eſt. Ad idem facit fæx arida cum cerato vngui adiuncta, aut caro ficuum contuſa ſeminibus abiectis. Aut vnguem pice ſubunctum ſulfure & ſandaracha tritis pari pondere illinito. vnguis autē diligenter eſt radendus, ad æqualitatem redigendus ac vinciendus, vtendúmque iis quæ ad vngues abſcedentes faciunt.

Ad pterygia digitorum, Cap. XXXIIII.

AD carnis verò incremētum quod vnguis partem operit (pterygion vocant): thuris lacryma trita impoſita & alligata valet: vel eruum tritum eodem modo. vel thuris inſecti drachmam, & ſandarachæ duplum tere, & radici vnguis applicato, diligentérque inſpergito: ſupra verò, linamenta ſicca ponito. hoc enim pterygia celeriter exiccat. Eſt aliud itidem præſtantiſsimū vehementer faciens ad ea quæ etiam maligna ſunt. habet autem gallarum, mali corii acidi, ſquamæ æris rubri, & caricarum cōbuſtarum pares portiones. eas tere, melli admiſce, ad vnguenti ſpiſſitudinem redige, linamēta intinge, biſque in die impone, & liga: neque vngas neque madefacias. Si verò humor ſubſit, eum ſpongia vino perfuſa abſtergeas.

De vlceribus articulorum, Cap. XXXV.

QVVM articuli ſint partibus carnoſis ſicciores, ideo fit vt quum vlcerati ſunt, ſiccioribus medicamentis indigeant. Ergo polyide paſtillus ex vino ad ſordium ſpiſſitudinem ex vino ſubactus, & cætera quæ æquè deſiccāt, accommodata ſunt. marina quoque & muria ſæpe irrigādo, articulos melius affici conſpeximus. Quocirca in articulis vtendum eſt iis quæ maiorē etiam exiccandi vim quàm vinum habeant.

De ſanguinis profluuio, Cap. XXXVI.

PRofluuio ſanguinis remedio eſt appoſitus ſitus partis conuulneratæ. talis eſt qui ſurſum vergit citra dolorē: nam qui deorſum vergit dolorémque affert, is ſanguinē non fluentem ad profluuium etiam ciebit. Quum ergo vulnerata pars eſt, ac ſanguis fluit, ſtatim digitum ori vaſis ex quo ſanguis effluit, admoueto, leniterq; & ſine dolore comprimito: ita enim grumus fiet, & ſanguinis fluxus cohibebitur ſi ita non ſiſtatur, vtendum erit iis medicamentis quæ ſupprimendo ſanguini ſunt: inter quæ præſtant quæ obſtruunt, quæ emplaſtica nominantur, iis quæ cruſtam inducunt. interdum enim vbi cruſta excidit, ne iterum ſanguis effluat periculum eſt. Optimum autem eſt hoc quod etiam ad ſanguinem è membranis cerebri fluentem facit, thuris pars vna, aloes dimidium, albo oui ſubigitur ad mellis conſiſtentiam, deinde leporis molliſſimis pilis excipitur, tum vlceri toti liberaliſſimè ſuperdatur, tum faſcia alligatur: cuius faſciæ primi quatuor aut quinque amplexus ſuper vas profluens iniiciendi ſunt, inde ad radicem vaſis ducendi: tertio die erit ſoluendum. Sique medicamentum tuto adhuc vlceri adhæreat, aliud rurſus in orbem ſuperimpones, & non ſecus quàm linamētum quod ex pilis cōſtat, madefacies, ac pari modo deligabis: ſin ſua ſpōte linamentū excidat, radicē vaſis digito blādè cōprimēs, quatenus nihil defluat, hoc leniter auferes, aliúdq; impones, & carne quoad vas implebitur, ad hunc modū curabis. Quæ verò cruſtas gignūt, vbi cruſta decidit, magis nudā partē quàm eius natura ferat, derelinquūt. & perſæpe quū cruſta excidit, profuſio ſanguinis ſubſequuta eſt, quæ ſupprimi difficulter potuit. & tamē ſæpenumero iis medicamentis, non ſecus quàm ferramētis igni cādentibus vti cogimur, vbi ex putredinis eroſione ſanguinis eſt exorta profuſio. Cæterùm

A iſatis ſatiua partibus ex quibus ſanguis fluit ſuperdata, egregiè ſiſtit. Idem faciunt gallæ combuſtæ, &, quū adhuc ignitæ ſunt, aceto aut vino extinguuntur. gypſum miſceto oui candido tenui, itémque farinam triticeam puluerulentam, qualis hæret parietibus. ita enim medicamētum conficies quod ad ſanguinis profluuia valebit: idque leporis pilis aut re aliqua pariter molli excipiendum erit. Ad ſanguinis autem profuſiones quæ ex ore, aut thymis, aut lentigine, aut verrucis, aut hæmorrhoidibus fiunt, foliis porrò contuſis vtere: aut rhun rubrum, aut acinos, aut
B capitula punici mali contundens impone, aut ſpongiam nouam pice cruda intinctā adure, & tuſa vtitor: hoc enim valde efficax eſt. Sanguinis verò fluxionem ex ore comprimit os colluendo frigidum decoctū roſarum viridiū, aut ſiccarum, aut clauiculorum vitis, aut lentiſci foliorū, aut myrti, aut rubi, aut malorum cydoniornm, aut punicorum, aut acinorum, aut lenticularum. Iis etiam vtendū erit in ſeſſibus frigidis, qui ſedi atque vtero conueniunt. Cæterùm victus ratio iis quos ſanguinis fluxus exercet, ex adſtringentibus atque incraſſantibus inſtituatur. hu-
C iuſmodi autem ſunt, alica, farináque pura decocta, & item cochleæ, caſeus tener, bulbi cocti, piſces aſſati, palmulæ, vinum nigrum auſterum, lenticula, polenta, ouorum vitelli, pira, achrades, mala cydonia, ſorba, meſpila, & quæ his ſunt conſimilia. Ad ſanguinis autem fluxum ex naribus faciunt platani globuli exiccati, quos re aliqua ex ſetis cōfecta confricabis, ſeménque proiicies, & lanuginem collectam in vaſe fictili nouo repones, & quum vſus poſtulabit, eam in puluerem redactam per calamum inſpira
D bis. frōtem autē & naſum gypſo aut luto figulari oblines. Valet ad eandem rem porri ſuccus lana aut linamēto exceptus & naribus inditus: & manna ſucco porri coacta & impoſita. Extrinſecus autem naſus illinendus eſt oliuæ foliis teneris læuigatis: & ſuffitum ex cicuta ſuper molli cinere naribus admouebis: & ſpongiis aut lanis aqua frigida imbutis meatus vtriuſque pinnæ naris obſtrue, cruráque & brachia vincies, ac frontē & tempora oblines iis agglutinātibus quæ ad oculorū defluxiones faciunt. Si verò grumi aliqui ſubſint, quū ſanguinis adhuc profuſio
E eſt, eos par erit exprimere, & protinus iterum vti medicamentis ſanguinē cōprimentibus, & narium cartilaginē ſub ipſo oſſe duobus digitis, pollice atque indice, cōprimere. In his autem profuſionibus, & iis quæ ex inteſtinis fiunt, prodeſt porri ſuccū pondere duûm cyathûm potui dare, aut lauri tenera folia cōtuſa in oxymelite. aut thuris & lauri pares portiones læuigatas dabis. aut farinā purā, & thus & gūmi paribus portionibus cū aqua teres & dabis.

Ad cicatrices, ſtigmata, & vibices, Cap. XXXVI.

F CIcatrices nigras tollit inunctum oleum, in quo bryoniæ albæ & nigræ radix incocta ſit, donec ſuccum reddat. itémque nepeta vino cocta, lythargyrus oleo roſaceo candido lota. Cicatrices verò quæ ex impetigine fiunt, atque etiā alias, cōcolores reddit adeps aſininus illitus. erucæ ſemen læuigatum cū felle caprino, aut bubulo, aut ouillo illitū: quúmque inaruerit, auferendū eſt. ſuccus quoque erucæ herbæ illitus cum lithargyro vtilis eſt. Maculas autem quæ ſtigmata nominātur, exterit ranunculus illitus, aut capparis folia, aut ceruſſa cum aceto illita. ſed
G hoc ſpatio temporis maculas aufert: at vibices cōcolores ſtatim facit oleum liliaceum continuò inunctum.

De neruis vulneratis, Cap. XXXVIII.

NEruus, propter ſenſus excellētiam, quum vulneratur, & dolore & inflāmatione maiore quàm alia corripitur. quocirca cutis vulneratio aperta eſt ſeruanda, vt ſanies per ipſam effluat: vulnerique adhibenda medicamēta ſunt quæ dolorē leniat, & aditū effluxui patefaciāt. Ergo calidam aquam, quæ cæteris inflāmationibus idonea eſt, his eſſe aduerſiſſimā ſciendū eſt, & accōmodatius ad
H has eſſe vt oleo tenuium partium & experte omnis adſtrictionis irrorētur. Ex medicamētis autē apta eſt reſina aut terebinthina, eáque per ſe ipſa in pueris, in mulieribꝰ & in iis qui molli carne ſunt: in cæteris verò cum euphorbio. itémque propolis & per ſe, & cū euphorbio emollita: ſi verò duriora ſint corpora, cum aliquo oleo ſubtiliore.

In neruis autẽ inflãmatis & putreſcentibus cataplaſmate vti poterit quiſpiam eo quod ex farina hordei, aut fabarum, aut erui in lixiuio, ſtillatitio aut oxymelite cocta, cõfectum ſit. cerato vero vti poterit hoc quod habet ceræ vncias tres, euphorbii vnciam, aut fimi columbini: in durioribus corporibus, olei vncias duas. Conuenit etiã baſilicũ medicamentũ, quod nitrũ recipit, aut calcẽ viuã, aut euphorbiũ, aut ſulfur viuum, aut ſtercus columbæ ſylueſtris, vt in tetrapharmaci libram horum alicuius vncias duas iniicias: hoc enim egregiè ad neruos vulneratos, ac præcipuè punctim, facit. Iam verò in agro vbi tibi nihil ſuppetit, poteris recentem pinguémque propolin vulneri applicare, aut fermentũ propoli mixtũ, aut liquorẽ tithymali fermento additũ. Cataplaſmatis autẽ ex lixiuio ſtillatitio atque oxymelite, & farina fabarũ, aut erui, aut cicerum, aut lupinorũ amarorum, aut hordei, aut etiã polenta, non ſolùm quũ nerui inflãmatione tentantur, ſed etiã ſtatim in ipſo initio vtendum eſt. At ſi neruus non punctus ſit ille quidem, ſed planè cæſim ſit vulneratus ita vt cutis quoque ſubiecta ſit diuiſa, vt nudus neruus & per directum & non per tranſuerſum diuiſus conſpiciatur, tum nullo ex iis medicamentis in quibus euphorbiũ ſit, quæque nõ minus ſunt acria, vti oportebit: quippe quum neruus nudatus horũ vim, quæ vehemens eſt, ferre nõ queat. Igitur æſtiuo tempore calcẽ ſæpe lotã & oleo copioſo dilutã cape. Quã etiam ad rem facit id quod ex pompholyge cõſtat, quódque ex melle conficitur, in roſaceo liberaliore eliquatum. Cæterùm nihil horum vulnus debet contingere, cum enim neruus ſenſus vi præſtat, tũ verò frigida temperatura eſt, & cum parte cæterarũ omniũ principe eſt continuus. Sed ne oleo quidem huiuſmodi vlcus irrigare oportet: fit enim ſordidum. ergo ſanies tantùm abluenda eſt molli lana ſpecillo circumuoluta. Si omnia ex ſententia nobis ſuccedant, etiam vino dulci citra periculum madefacere poterimus. Vbi verò neruus qui denudatus erat fuerit contectus, linamenta aliquo medicamẽto quod anguſtis vulneribus aptum ſit, intincta (quale eſt quod ex euphorbio, aut fimo columbino paratur) extrinſecus circumducere oportet, ita vt ſanas etiam partes largè complectatur. Quum verò tranſuerſum vulnus eſt, maius periculum conuulſionis imminet: ſed quatenus curãdum eſt, eodem modo progrediemur. Victus autẽ adhibeatur tenuior, quies imperetur, lectus mollis eſto. oleo calido copioſè vngantur alæ, caput, & ceruix. Si vulnus in crure ſit, inguina ſunt potiſſimùm multo oleo perfundenda vſque ad ſpinam, caput, & ceruicẽ. Si nerui contuſi ſint, quúmque eis eſt contuſa cutis, & exulceratio ſubſequitur, cataplaſma ex farina fabarũ & oxymelite conuenit. Si verò contuſioni dolor accedat, pix liquida miſcenda erit. at ſi citra cutis contuſionem eueniat, oleo calente cui digerendi facultas inſit, perfundere aſſiduè oportet. Si totus neruus præciſus ſit, periculum nullum imminet, ſed mẽbrum mutilum mancúmque reddetur: ſed curatio eadẽ quæ cæteris quoque vlceribus, adhibebitur.

De liquefacto medicamento, quod neruis punctis conuenit, Cap. XXXIX.

MEdicamentum autem liquefactum, quod ad neruos compunctos & à rabioſis morſos facit, accipit aceti ſextarium vnum, picis pinguis libram vnam, opopanacis vncias tres. Opopanacem verò aceto ſolutum multùm læuigabis, picẽ liquefactam mixtámque incoquẽs. Eſt autẽ hoc medicamentum ad neruos cõpunctos accõmodatũ, vtpote quod os compunctionis conniuere nõ ſinat: quẽadmodum etiam in iis qui à beſtiis rabioſis morſi ſunt, prohibet ne vlcus cicatrice concludatur. Verùm duris ſolùm corporibus cõuenit, nam ſi in mulieribus, pueris, aut iis qui molli ſunt carne, vti hoc velis quũ puncti fuerint, erit aliquo digerente (vt amaracino, aut opobalſamo, aut oleo vetere) liquefaciendum.

Ad articulos relaxatos, Cap. XL.

SVccurrit articulis relaxatis acaciæ ſuccus aqua dilutus & ſuperfuſus, aut rubi, aut myrti, aut malicorii, aut lentiſci, aut vlmi radicũ corticis decoctũ cõgruit: aut malicoriũ illitum, aut myrti folia cum myrteo cerato impoſita.

De inflammatione, Cap. XLI.

A INitium inflammationis eſt quũ pars impletur ſanguinea ſubſtantia: incrementum, quum id quod fluebat, ceſſat, quod verò in particula eſt, incipit putreſcere, calorémque præter naturam affert, fuſióque & flatus gignitur, & particula magis quàm prius intenditur: ſtatus vero, quũ pus iam conſiſtit, labores verò maiores ægrum vexãt: declinatio denique, quum id quod fluxit digeſtũ eſt, & moles ac tenſio eſt diminuta. In principio autẽ admouemus ea per ſe quæ vim habent repellendi: in incrementis hæc minuimus, digerentiáque addimus: in ſtatu repellentib⁹ B & digerentibus pari portione vtimur. ſi verò dolor ſit vehemens, lenientibus opus eſt. In declinatione ſolùm digerentia adhibemus, nihilque adiungimus quod vim adſtringendi habeat. Parietaria igitur ad omnes inflammationes tum in principio, tum in incremento accommodata eſt: ſimili quoque modo glaucium. Atriplex verò & maluæ hortenſes incipientibus, & augeſcẽtibus, ac veluti ferueſcentibus conueniunt: declinantibus verò, & duratis, & refrigeratis, ſylueſtres magis idoneæ ſunt. Lactuca & cucurbita calidis illitæ proſunt. Ad eas verò quæ ex defluxione oriuntur, ſemperuiua, & vtrique tribuli valent: C at dureſcentibus braſſica conuenit.

De affectione quæ ex defluxionibus gignitur, Cap. XLII.

QVVM particulam aliquã ſine manifeſta cauſa præcedente inflammatio repentè obſedit, id quod affectionem eam gignit, defluxio: ipſe verò morbus affectio ex defluxione nominatur. In principiis harum inflammationum curandum eſt vt rectè curatio adhibeatur. totum ergo corpus euacuationibus idoneis inaniẽdum eſt: pars D verò inflammata ſuperfundenda illinendáque eſt nõ calefacientibus humectãtibúſque medicamẽtis, ſed iis quibus defluxus repellatur, quódque in affectam partem decubuit, inaniatur, víſque & robur particulis malè affectis afferatur. Superdãdum ergo eſt cataplaſma quod ex ſemperuiuo, mali punici cortice, in vino cocto, & rhoë, & polenta adiunctis conſtat: hócque & huic ſimilibus, quũ dolor vehemens non eſt, vtendum. Vbi verò particula cũ defluxione dolorem ſentit, tum ne aqua quidem calida, aut oleum, aut cataplaſmata ex farina ſunt adhibẽda: hæc E enim omnia defluxionibus inimica ſunt. Cæterùm doloris vehementia lenienda eſt medicamento, quod ex paſſo, roſaceo, modica cera, lanis ſordidis quæ œſypi multũ habeant, conficiatur: quæ per æſtatem frigida, per hyemẽ verò calida excipiuntur, atque admouẽtur ita vt ſuperiores partibus affectis locos ſpongia vino auſtero, aut poſca frigida imbuta comprehendant. Si ex horum vſu immutatio oriatur, & pus non ſubſidat, emplaſtro quod ex chalcitide conficitur, aut alio ſimili ex iis quæ valent ad fluxiones, vtemur. Lanam verò puram vino auſtero imbutã F ſuper medicamento foris accommodabimus. atque hoc quidem modo inflammationes ortæ ex defluxione curabuntur. Eas verò quæ ex aliqua occaſione excitantur, ſi calefacias atque humectes, nihil lædes: ſique ad puris confectionẽ eas velis adducere, farina triticea hydrelæo incocta illines. Sique vſus interdum poſtulabit vt ſcarifices, id etiam ex vſu facere poteris: ſed ſi eas quæ ex defluxionibus ortum ducunt, ſcarifices, præſertim in principio, cauſam afferes alicuius magni mali.

De abſceſſibus quæ apoſtemata dicuntur, Cap. XLIII.

G IN abſceſsibus autẽ ſi puris eruptio impediri non poſſe videatur, panẽ in hydrelæo coctum illines, aut farinã hordeaceam eodem modo paratam impones: particulam verò aqua in qua althææ radix incocta ſit, fouebis. Quum autem tumor difficulter ad ſuppurationẽ perueniat, difficultérque diſcutiatur, cataplaſmate quod ex caricis fit, vtendum erit. oportet autem caricas pingues dulcéſque aqua incoquere atque eliquare, & aquam melli tenui ſimilẽ reddere: quandoque etiã farinã hordeaceã addere, quã H doque verò panẽ ex tritico puro: ſique tumor diſcutiatur minus quàm par ſit, tum cum caricis hyſſopũ aut origanũ incoquetur. ſi vim maiorem velis efficere, decocto ſalem adiicito: ſed diligenter eſt animaduertendum ne dum vehementius exiccas, pars in duritiem calleſcat. Siquid

tale fortè videas,cum aqua radicem agreſtis cucumeris, aut althææ,aut bryoniæ incoques: quibus dracunculi radix valentior eſt,& ad digerendum accommodatior. ergo eam quandoque per ſe coques,quandoque caricas addes,farinámque vnà cum adipe admiſcebis.Digerit quoque adiantum,itémque anethinum oleum, quod etiã crudos humores incoctóſque tumores maturos reddit. pix duros crudóſq; tumores omnes cataplaſmatis indita, magíſque ea quæ liquida eſt,concoquit.Medicamentũ compoſitum,quod abſceſſus iam coctos ſine labore expellit, vt ſæpe in ſplenio pus inueniatur: qui verò cocti adhuc nõ ſunt,perfectè digerit:capit autẽ lapidis pyritæ drachmas XII.ammoniaci læuigati tantundem,farinæ fabarũ drachmas ſenas.Excipe reſina liquida, pellique illitũ impone. ſplenium verò ne auferas priuſquam ſpõte ſua decidat.Sed hoc medicamentum non ita multò antè parandum eſt,quippe quod aridum confeſtim reddatur.

De ſtrumis & phymate, Cap. XLIIII.

FArina lupinorum amarorũ aceto, aut oxymelite, aut poſca incocta nõ ſolùm liuores,ſed & ſtrumas & phymata ſanat.Medicus quiſpiam in iis quorum durum corpus erat,bubulo ſtercore ex aceto,ad ſtrumas,& tumores obduros,totos oblinens,vſus eſt.Phymata verò diſcutiũt trita & illita hæc: adiantum,atriplex,parietaria,althæa radix vino incocta,ammoniacum cum melle emollitum & ſuperdatum,viſcũ cum reſina & cerato, ſalicis folia cum cerato.Rumpunt phymata lupini amari,propolis cum aceto illita,cucumeris ſylueſtris radix,terebinthina excepta,capparis radix eodem modo, nitrum cum fermento aut ficubus. Abſceſſus internos rumpit marina cum mulſa pota.Strumas autem diſcutit calx viua,melle,aut ſordibus,aut oleo,aut adipe ſuillo excepta.lolii item farina cũ fimo columbino,& lini ſemine vino incocta. caprificorum groſſi agreſtes aut domeſtici illiti: qui etiam cõcretionem omnem digerunt.

De fiſtulis, Cap. XLV.

RAdix ſpondylii circumraſa & impoſita callos fiſtularum adimit. idem facit veratrum nigrum biduo aut triduo impoſitum.eliquant etiam æruginis drachmæ II. ammoniaci tantundẽ.Collyria ex aceto & aqua conficiũtur ad fiſtulas accommodata.itemque amurca cocta & in collutione adhibita. Sori crudum & combuſtum cum vini diluti aut mellis portiuncula ad colluẽdum adhibitũ. omphacium quoque colluendo carnem procreat.

De bubonibus, Cap. XLVI.

IN ortu bubonum ſi totum corpus ſuccis æquabiliter redundet,aut malitia humorũ detineatur,difficilis curatio eſt:& tamen adhibenda eſt ea quæ in affectione quæ ex defluxione oritur, expoſita eſt nobis: ſi corpus exquiſitè ſanum ſit,facilis.totum autem crus calefaciendum & humectandum eſt,vt dolore vacans efficiatur:ipſique vlceri imponendum eſt linamentum lotum in roſaceo, aut aliquo oleo relaxante,quod tetrapharmaco calido ſit intinctum.totúſque artus carpto lanæ oleo imbuto obuoluendus eſt:foris verò vlcus emplaſtro callido illinẽdum, aut farina triticea,aut hordeacea,aut ex vtraque cum olei portiuncula. Glandulam verò inflãmatione tentatam in principio lana oleo calido imbuta lenire oportet,nõ autẽ (vt quidam faciunt)ſale adiuncto.eo enim poſtea vtimur quum artus à plaga vexatus fuerit lenitus,& quum dolorem vlcus non affert: quibus quidem rebus glandularum plerũque ſoluitur inflammatio.ſæpe etiam augetur, & ad ſuppurationem ducitur. Ergo quum ille quaſi feruor inflammationis ſe remiſerit,lenientia ſunt omittẽda,atque vtendũ digerentibus:paulatim à digerentibus ad ea quæ conſiſtentia liquida ſunt tranſeundo,qualia ſunt quæ cerati ſpeciem referunt, ſimilia iis quæ linamentis carptis excipiuntur,quæ emmota vocantur. In iis autem vitare oportet durorum vſum emplaſtrorum:quippe quæ particulas diſtendãt, & ad inflammationem iterum vi adigãt. Quũ ſatis puris fuerit particuláque ad ſuppuratione͂ peruenerit,non ſtatim diuidemus,vt quidam facere ſolẽt:ſed dabimus operam vt eam materiã medicamentis digeramus. ac lutum quidem impoſitum tumores inguinum celeriter digerit. Cæterùm bubones qui ex prolapſu, & vlcuſculis & doloribus contrahuntur, periculo vacare: alios,præſertim verò eos qui febribus ſuperueniunt, malos eſſe exiſtimandum nobis eſt.

De eryſipelate,hoc eſt igni ſacro, Cap. XLVII.

HVmor craſſus atque acer qui influit, eryſipelas modò cum vlcere,modò ſine vlcere conficit. hoc curãdum eſt primùm medicamento purgante quod bilim educat:deinde refrigerantibus repellendum eſt quod influit:atque à refrigerantibus ad digerentia priuſquam particula liueſcat aut nigreſcat,progrediendum.Poſtulát autem eryſipelata, ea quæ refrigerent cum humiditate, ncc adſtringant:huiuſmodi ſunt ſemperuiuũ, portulaca, pſyllium,lenticula paluſtris, vmbilicus Veneris, ſolanum,altercum,lactuca,beta,& glaucium.Cerata quoque ex aqua admodum frigida,huius ſunt generis. admiſcetur etiam eis opii parum,aut ſucci papaueris,cicutǽque, & mandragoræ:& compoſita medicamenta conficiuntur.

Ceratum refrigerans, Cap. XLVIII.

CEra quæ puriſſima ſit, oleo eliquatur, ceratumque liquidum fit: hæc refrigerata manibus in pila emollimus, aquam frigidam affundendo quantum eis capere ceratum poſſit.melius autem eſt oleum roſaceum ex omphacino oleo ſine ſale: debétque oleum aut triplum aut quadruplum ceræ eſſe. Si verò parum aceti tenuis & perlucidi velis addere,medicamentum liquidius frigidiuſque parabis: atque id non modò eryſipelati conueniet, ſed etiam hecticis febribus, & inflammationibus pudendorum incipientibus, antequam depaſcens aliqua affectio partes obſideat.Herbæ quoque refrigerantes cum tenui polenta abũdè refrigerãt. itémque palmulæ pingues eiectis earũ membranulis, & teneræ factæ decoquendo, deinde læuigatæ & impoſitæ. Si verò ſicciores videãtur, cerato antedicto ad conſiſtentiam vſque admiſcebis. Sedata autem inflammatione antequam particula liuida fiat,cataplaſma ex hordei farina imponendum eſt. Si verò iam liuor occuparit, inciſa cute cataplaſma ſuperdandum,locúſque perfundẽdus aqua calida dulci:ſed & marina aut muria interim proderit.quandoque etiam hæ aquæ cataplaſmatis admiſceantur.

De herpete, Cap. XLIX.

HVmor quoque qui herpetem facit, acer eſt: ſique flaua bilis impermixta influat, vehementi acrimonia herpetem exedentem gignit, qui continuam cutim erodendo occupat: qua de re affectio ipſa herpes nominatur:ſi verò cum pituita miſceatur, alterius herpetis, qui miliaris dicitur, quíque eminentias milii ſimiles in cute excitat,cauſa eſt.Ergo qui prius totũ corpus purgat, deinde repellẽtia partibus affectis applicat,is herpetẽ rectè curat. at qui primo loco vtitur iis quæ cuticulæ cicatricem inducunt, is cuticulã quidem ſanat, cæterùm non vetat quin de integro priori ſimilis oriatur affectio. Ergo corpus euacuandũ eſt,vt in eryſipelate diximus.particulis tamen affectis nõ eadem imponenda: poſtulant quidem refrigerẽtia nõ ſecus quàm eryſipelata, ſed humectantia nõ ferunt:eiſq; refrigerantia & ſiccantia conueniunt.Itaque neque lactuca,neque lẽticula paluſtris vt refrigerantes & humectãtes offerendæ: ſed in principio vitis capreolos, & rubum,& plantaginẽ oportet illinere, eis deinde lenticulam admiſcere:interim verò & mel,& polentã, & cataplaſma quod ſuprà ad inflammationes ex defluxione (amoto ſemperuiuo)cõſcriptũ fuit.Exulcerata verò medicamentis ſunt inungenda quæ ad herpetẽ valent,vt paſtillis,paſſo,aut vino tenui nõ vetere,aut poſca diluta reſolutis. de his autẽ vlceribus inueteratis Muſæ & Andronis paſtillus conuenit. At herpetem qui extimã ſolùm cutim exulcerat, niſi valde inueteratus ſit, nullo horum vngere oportet:nã & vehemẽtiora ſunt, & magis quàm oportet ſiccant. Ergo ad huiuſmodi herpetẽ facit glauciũ, huicq; ſimilia,præſertim ex aqua ſubacta.Si morbus nihil remittat,aceto diluta adhibeantur,ſique ſucco plantaginis, aut ſolani ſoluta imponas, non mediocriter auxiliaberis. aut lini ſemen torridũ in vino & oleo coquito,& cõtritũ imponito. aut terrã Cimoliam ſolani ſucco ſubactã inũgito: aut lithargyri drachmas quatuor, porri ſucci heminæ dimidium,ſucci ſolani tantundem.læuigata illinuntur.

De ſcirrho, Cap. L.

SCirrhus,ita vt os,durus eſt,& ſenſus vacans,iſque ſana-
ri non poteſt.at qui obſcurum ſenſum habet, medica-
mentis digerentibus curatur. Sed quæ digerunt, & con-
fertim vacuant,& non molliunt, ea primis quidem dieb⁹
diminuere tumorem videntur,ſed tamen quod reſtat in-
ſanabile fit: quippe quum id omne quod tenuiū erat par-
tium, ſit digeſtum. ex quo conficitur vt ea medicamenta
aptiora ſint quæ molliant ſimul & digerant.Inter molliē-
tia autem ſunt adeps & medulla ceruina: itémque adeps
taurinus,hircinus,& vrſinus,& ammoniacum,bdelliúm-
que & ſtyrax.horum vſu duritiem diſſoluemus, & dige-
rentibus vtemur, qualia ſunt fœnumgræcum, fimus ca-
prillus cum poſca. Cōponitur etiā medicamētum quod-
dam à medicis, quod ad vtranque rem facit, hoc eſt ad
ſchirrum diſſoluendum & ad digerēdum eſt accommo-
datum.

De œdemate, Cap. LI.

PItuitæ fluxio œdema facit.is tumor laxus eſt, cedēs,&
qui digitis impreſsis cauatur,& ſenſus eſt expers.cura-
tur,ſpongiam poſca imbutā cum ligamento leniter ſtrin
gente imponendo. Initium verò deligandi ab inferiori-
bus partibus ducitur,& ad ſuperiores partes progrediēdo
deſinimus.ſpongia verò noua ſit. ſi talis nō ſit ad manus,
ea quā habeas nitro exterges, & melius etiā lixiuio quod
ſtillatitium vocant.Si horum vſu tumor non ſubſidat,pau
lulum aluminis miſcendum erit. Valet ad idem molliſſi-
mum ex lucerna linamentum hoc eodem humore imbu
tum & impoſitum.glaucium quoque vtile eſt. Si verò in
ueterarit œdema, particulam oleo prius inunges, deinde
ſpongiam ex lixiuio impones,arctiúſque conſtringes,at-
que ita tumori medeberis. Iſatis etiā ſatiua tumores hoſ-
ce mirabiliter digerit & comprimit. Idem præſtat terra
omnis pinguis,& magis etiam Ægyptia.

Ad tumorē gutturis qui brōchocele dicitur,itémq; ad aquoſum ramicem qui hydrocele, & ad ramicem inteſtinorum qui enterocele, Cap. LII.

AD gutturis tumorem & aquoſum ramicem quidam
potiſſimùm vtuntur bdellio, quod ſaliua hominis
ieiuni diluunt vſque adeo vt emplaſtri habeat conſiſten-
tiam.Cupreſſi autē folia & germina & nuces nouæ tene-
ræque ramici inteſtinorū proſunt. nam & ſiccant, & ro-
bur humidioribus laxatiſque corporibus addunt.

Ad dothienas,hoc eſt furunculos, Cap. LIII.

DOthienes ex craſſis fiunt humoribus.eos digerit con
coquitque triticum cōmanſum & ſuperdatum.idem
facit Ægyptia maſtiche.itémque vuas paſſas eiectis gra-
nis terito,ſalique trito paribus portionibus addito, & re-
ſinæ admiſcens imponito.

Ad epinyctidas, Cap. LIIII.

APium cum polenta illine:braſſicæ folia trita impo-
ne:hyoſcyami folia trita ex melle applica: ſolanum
per ſe & cum cicuta viridi admoue,aut oliuæ foliis cum
aqua coctis vtitor. Vuas paſſas ademptis acinis tundito,
eáſque ſplenio illitas imponito. adiantum ex melle tritū
adhibeto. Cæterùm cauere oportet acria,acida,ſalſa, fo-
menta,balnea,& ſolem.

De verrucis,myrmecio,& ſimilibus, Cap. LV.

VErrucæ conuellentur medicamentis vehemēter vl-
cerantibus:putrefacientibus verò interimentur. Er-
go corticis ſalis vſti cinis clauos,callos,myrmecia, & ver-
rucas,itémque pterygia & thymos aufert. Stercus autē o-
uillū aceto dilutū ad verrucas,myrmecia,thymos,furūcu
los duros,& clauos facit.groſſi cocti tumores duros diſcu
tiunt:crudi verò, myrmecia thymóſque expellūt.Plumbi
autem lamina tenuis rectè impoſita ganglio,ipſum planè
abolet. Cōdylomata verò comprimunt oliuæ flores cum
aqua illiti: aloe cum paſſo inuncta,pentaphylli radix illi-
ta:cydonia cum pane cocta, aut cum polenta: myrti folia
combuſta cum cerato: propolis antè emollita & impoſi-
ta.Condylomata quoque & ficos aufert auripigmentū il-
litum,calx viua,& fæx viſco excepta,& vt ſpleniū ſuper-
data.Maximos verò ficos tollit ærugo ferri cum vino dul

A ci inuncta:ſeminis anethi combuſti cinis:alumen ſciſſile
tritum cum aceto: alumen liquidum cum pane & vino
& apio. Iam verò cinis palmitum ex aceto illitus & ficos
aufert,& thymos,& condylomata ſanat, & prohibet ne i-
terum augeantur.

Ad perniones, Cap. LVI.

MArinam tepidam perfunde vel decocto betæ, vel
lenticulæ,vel erui,vel radicis aſphodeli. Facta per-
fuſione lēticulam vino incoctā tere,atque illine:aut ace-
ti fæce obline: aut bulbum recentē vino mixtū impone.

B Ad digitorum totiúſque pedis rimas, Cap. LVII.

RImas digitorum & totius pedis pice liquida obli-
ne.cancrum fluuiatilem aut marinum ad carbones
vrito,teſtam abradito,ex oleo terito ad mellis ſpiſſitudi-
nem,ſciſſuris prius abſterſis inſtillato. Bene facit etiā ſcil
læ medulla ex oleo feruefacta, & ex terebinthina læuiga-
ta: & cornu ceruinum crematū & ſeuo caprino exceptū.
Calli verò prius ſunt circumpurgandi,deinde imponēda
medicamina.

C De leuce,alpho,melane,lepra,& ſcabie, Cap. LVIII.

VItiliginem quæ leuce nominatur,gignit ſanguis pi-
tuitoſus & glutinoſus,qui longo ſpatio temporis co
lorem mutarit in albidiorem. Alphorū ſimilis origo eſt:
non tamen tota caro patitur,ſed extima ſolùm cutis. Ab
humore autem pituitoſo alphi albi fiunt: melius verò à
melancholico. At humor qui lepram gignit,ad imas vſ-
que partes penetrat:ſcabies verò magis ſuperficiem occu-
pat. Ergo ſi calcem lotam & exiccatam habeas, tantúmq;
D aquæ ei admiſceas quantū ſatis ſit vt mediocris fiat craſ-
ſitudo,& inungas,certè curabis. Sed alphi ſunt inungēdi
medicamento magis liquido,craſſiore verò ſcabies,lepra
denique craſſiſſimo. Dracunculi radix cum aceto illita
alphos ſanat: vtrunque veratrum idem facit. lupinorum
quoque amarorum decoctum perfuſum, eorúmque fari-
na ex aceto aut melle illita: radicum capparis cortex cū
aceto. lilii radix cum melle:cepa cum aceto in ſole illita:
crocodili terreſtris fimus. Simili quoque modo ſturnorū,
quum oryzam ſolam comederint: ſepiæ teſta concrema-
E ta.Ad ſcabiem verò facit vua taminia,vterque elleborus:
lupini amari,vt ſuprà dictum eſt: cardamomum cum a-
ceto,lilii radix cum melle,reſina terebinthina & ſulphur,
cuius nos fecimus periculum:cicer,ſtercus caprinum.Le-
pras verò expellunt ambo anemonæ impoſitæ, vtrunque
veratrum,& albæ vitis radix.

De impetigine, Cap. LIX.

QVVM ſanies tenuis acriſque humori craſſo commi-
ſcetur,tum impetigines excitātur,quæ facilè in ſca
biem & lepram tranſeunt.quāobrem medicamēta poſtu-
F lant quæ valenter exiccent.ergo quibus nihil affertur au-
xilii ab iis medicamentis quæ mediocriter ſiccant, & ex-
acerbantur ab iis quæ ſiccant vehementer, eas impetigi-
nes *ἀγρίας,id eſt feras*,vocant. Vtendum igitur in iis eſt me
dicamentis quæ abundè ſint efficacia,nec tamē vehemē-
ter erodant.Cicer autem ad impetigines facit, & vtrunq;
veratrum.Prunorū gummi in pueris prodeſt, lichē in pe
tris naſcēs,pix cerato mixta,ſulfur cum reſina, quod pro-
batum fuit.Hominis ſaliua in pueris apta eſt:ſed cutis af-
fecta debet digito ſaliua intincto continenter cōfricari.
G Valet quoque crocodili terreſtris fim⁹,itémque ſturnorū,
quū ſolùm oryzā paſcuntur. Ad impetiginē verò recentē
quæ mentum aut aliam faciei partem obſident,multa tri
tici grana capiuntur,& incudi cuidam ignitæ imponun-
tur:humórque inde emanans,adhuc calidus ſumitur,atq;
eo impetigines inunguntur: quo ſolo remedio plerique
ſanati ſunt. Aut maluæ agreſtis fructū tenerū collige, cō-
tundéque, & ſuccum exprime & ſerua. hoc impetigines
aſſiduè illine. Ad inueteratas impetigines vtitor his quæ
ſubiiciam:viticis ergo folia contunde,parum aceti adde,
H atque illine.aut capparis folia trita ex aceto ſuperda.

Paſtillus ad impetigines, Cap. LX.

CApit autem paſtillus ad impetigines accomodatus
glutinis figulini drachmas quatuor,thuris drachmas
duas,aceti heminæ dimidiū(*in quibuſdam uerò codicibus ſcri-
ptum eſt pares portiones*)aceto ſoluta illinuntur.

De inflatione, Cap. LXI.

SPiritus flatuoſus craſſúſque & vaporoſus, eſt materies inflationum.ſed cauſa etiam adiuuans earum eſt corporis denſitas,vt ſpiritus non expiretur. Quocirca curationis conſilium eò totum dirigitur vt dẽſata rarefaciamus, & ſpiritum craſſum attenuemus. id quod medicamentis quæ tenuium partium ſint,efficietur. At ſi muſculi ex cõtuſione inflati ſint,digerere neceſſe eſt. ſed quum ea quæ digerunt plerunque ſint acria,ex eorum vſu muſculos indignari contingit,eorúmque dolores intendi.ergo leniẽtia ſunt digerentibus admiſcenda. In hac autem muſculorum affectione lenit & decoctum: & ipſum hyſſopum cũ exiguo oleo.digerũt verò acetum & lixiuiũ ſtillaticium. Ergo in principio vtendum eſt decocto cum olei atque item vini portiuncula:quod calidum lanis ſuccidis excipiatur:quúmque particula refrigerãda non ſit, curandum eſt vt calor perpetuò conſeruetur. Vbi æger lenitus ſit,acetum,nitrúmque,deinde verò lixiuium ſtillatitiũ miſcebitur. poſtremò digerentia medicamenta ſunt adhibenda, vt inflatio ſubſidat:quale eſt hoc quod deinceps deſcribã. Sordes è gymnaſio feruefacias, ac primùm percolato vt mundæ fiant,& rurſus in lebetem cõiicias,calcémque viuam tritam vt farinam inſpergas,donec luti fiat ſpiſſitudo,atque vtitor.

Ad elephantiaſin, Cap. LXII.

MIrabile auxilium affert iis qui elephantiaſin patiũtur eſus viperarũ:quas qui edere velit,ad hunc modum parabit. Primùm enim caput & caudam ad quatuor vſque digitos abſcindet,interioráque omnia abiiciet, & cutim auferet:corpus verò aqua perluet,deinde in ſartagine non ſecus quàm anguillas ex albo iure condiet. Ius album fit aqua copioſa impoſita, exiguóque oleo & porro & anetho addito:planum enim eſt carnes viperarum eò vſque coquendas eſſe dum planè teneræ reddantur. Eſt etiam accommodatum id medicamentum quod ex viperis conficitur,quod theriacen nominant: id enim copioſè bibere æger debet.ac ſi cui cordi ſit,cutim eodem inũgat.qui hæc omnia faciunt,quandoque eis euenit vt ſquama ex cuti excidat: qualem in ſerpentibus ſenectam appellamus. Ad hunc etiam morbum vtimur ſale theriaco & nepeta.ſed hóc prodeſt, non ſolùm quia tenues humores egregiè digerit,ſed etiã quia ſaniem attenuat, & craſſos humores ex quibus elephas oritur,incidit & ſiccat:nõ tamen abſolutè in quibuſuis hominibus ab his remediis incipiendum eſt:prius enim omnino purgamus, & quandoque etiam incidenda vena eſt.

De venenis & de iis quæ virus iaculantur, Cap. LXIII.

DE venenis neque tutum eſt indefinitè ſcribere,neque memoriæ literarum commendare omnes curationes neque nocumenta quæ quiſque ex eis naſci dicit:ſiquidẽ qui hæc doceat,cauſam ſceleſtis præbebit vt multa mala faciãt. At quæ communiter auxiliari creduntur iis qui medicamentum mortiferum biberunt,ea ſcribere me operæpretium puto. Itaque iubendum eſt iis qui medicamẽtum ſumpſerunt, vt ſtatim ſine vlla mora iniecta plurimum olei cum aqua continenter bibant:poſtea ciborum omne genus dandum vſque ad ſatietatem,& vomitus imperandus:ita enim vel medicamentum ſimul eiicietur, vel ſuperatum à reliqua multitudine hebetiorem vim habebit. Si venter poſt vomitum aduratur, hydroroſaceum potui dabis , & iterum vomitum imperabis.dato etiam theriacam ex vino quæ ſola poteſt venenis reſiſtere. Si ea tibi nõ ſuppetat, baccas iuniperi nouẽ, rutæ folia viginti tere,& ad bibendum propina.dato chamæpityn herbam cum vino: cæteroqui à vino abſtinendus omnino æger eſt.extremæ partes interim contrectandæ ſunt. Si verò deſcendiſſe venenum videatur, quòd ventrem inferiorem morſu vexet atque irritet, clyſteribus acribus erit vtẽdũ in quibus ſit mel copioſum,& aphronitrum , aut aliquid aliud eorum quæ aluum magis ſubducunt.

Commune remedium ad omnia lethalia medicamenta, Cap. LXIIII.

CApit hoc remedium galbani denarios quatuor,myrrhæ denarium. Tere & vino dulci dilue , ac potui da.

A Aliud. Rutæ folia viginti,iuglandes regiæ duæ, ſalis grumus:caricæ duæ comedendæ offerantur. quibus qui veſcatur,ei nullum lethiferum medicamentum nocebit. Huc facit etiam origanum , quod cum gallina decoquatur , donec flaccida ſit reddita, cuius iuſculo vtendum eſt.itémque opobalſamum cum lacte muliebri aut aqua datum.

Ad eos qui à fungis ſtrangulati ſunt, Cap. LXV.

QVI à fungis ſtrangulati ſunt, adiuuantur oxymelite B cum nitro epoto.gallinarum domeſticarum oua cũ oxymelite:eáq; dantur trita ex aqua . radiculæ quamplurimæ toſtæ ad comedendum exhibentur . aut vini fæcem combure,& tere,& ex aqua potui dato.

Ad eos in quibus lac coagulatum eſt, Cap. LXVI.

HOS curabis ſi acetum potui dabis,aut paſſum. multum coaguli cum aqua fontana , aut ſilphium & ſulfur paribus portionibus tere,& ex poſca bibendum præbeto.

De hirudinibus, Cap. LXVII.

C QVI hirudines deuorarint,iis acetum quamacerrimũ potandum dabis,aut muriam. ſed iis etiam vtẽdum eſt quæ aluum ſoluunt:ſiquidem hirudines vnà cum excrementis exire per anum conſueuerũt. Ad eas valet anagallidis ſuccus epotus,& thymum tritum cum aceto acri in potu ſumptum. At nos allium comedendo hirudines eiicientes,nullius eorum quæ modò dicta ſunt, indigemus.

Ad ictus veſparum atque apum, Cap. LXVIII.

D MAluæ folia tere,& ictis à veſpis aut apibus impone, aut ſeſami folia aut ipſum ſeſamum illine.

De ſcolopendra, Cap. LXIX.

MVria acri fouendus locus eſt qui à ſcolopendra ictus ſit.aut cinerem cum aceto eidem impones.

De mure araneo, Cap. LXX.

AD plagam verò quam mus araneus attulit, allium cũ membranulis ſuis terito,& cuminum pari pondere ex oleo dilue,& plagam obline,& loca adiacentia inunge. Si verò cutis rupta ſit, vlcúſque extet, muria erit perfundendum:& hordeum vſtum vlceri imponendum:ſed E vlcus non rumpetur niſi mus araneus qui morſum inflixit,prægnans ſit.

De iis quos homo,canis,& ſimia momordit, Cap. LXXI.

SPongiam aceto imbutam impone, aut fœniculi radicem contunde,& cum melle admoue:aut irin Illyricã cum melle,aut ficum, aut amygdalas amaras tere & ſuperda:aut ſalem aut lithargyrum læuigabis & applicabis. Ad ea verò quæ iam ſuppurata ſunt, eruum læuigatum cum melle facit: ad feruida verò lithargyrum tritum ex F aqua inunge.

Ad rabioſi canis morſum, Cap. LXXII.

CAncros viuos in patella æris rubri impoſitos vre vſquedum ad læuorem facilè redigantur. Vrendi autẽ ſunt poſt canis exortum, quum ſol in leonem tranſiuit, lunáque eſt decima octaua:& medicamentum conficiendum. In cancrorum autem partes decem, gentianæ quinque,& thuris pars vna coniiciuntur . datur hoc potui iis quos rabioſus canis momordit,vſq; ad quadraginta dies, quotidie ad mẽſuram cochlearii magni aquæ inſperſum. G Si verò poſt aliquot dies curandũ ſuſceperis eum qui morſus fuerit,duo cochlearia dato.ipſi autem vulneri applica medicamentum quod capit picis brutiæ libram vnam,aceti acerrimi ſextarium vnum Italicum, opopanacis vncias tres. his qui vtetur , is ſemper à cane rabido morſos ſeruabit. Cæterùm nepeta arida ad morſus animalium venena iaculantium valet,quum facilè ex imis partibus corporis omnem circumiacentem humiditatẽ ad ſe trahat. Iam betonica vlceribus illita cunctis beſtiarum morſibus medetur: ſimili quoque modo ſuper linteo vlceri ap- H poſita. In potu verò iuuat agreſtis rutæ ſemen, coagulum nouelli leporis,betæ radicis ſuccus:quæ cum vino ſumẽda ſunt.

Quomodo viperæ citra periculum capi poſſint, Cap. LXXIII.

SI quis manus ſuas radicis dracontii ſucco inungat, is viperas capiet, nec moleſtiam vllam ſentiet. Sed quorſum hæc ad te ſcribimus, qui & theriacæ ex viperis confectæ periculũ feciſti, & noſti etiam ab ea ſtatim iuuari eos quos beſtiæ virus eiaculantes & venenum relinquẽtes momorderint? Theriace tamen debet optimè parata eſſe, ſummáque diligentia & magno vſu, exquiſitáque experientia confecta: eáq; quæ imponuntur, propria vi ſuáque virtute prædita eſſe, vt neque propter ætatem, neque propter ſexũ ſint imbecillia: qualis eſſe ſolet quædã theriace, quæ à pleriſque per ſolã experiẽtiã conficitur, & venditur, ſolúmque aureæ nomen habet, cæterùm ab antedicta actione longè abeſt: quorum alterum ex ignoratione contingit, alterum verò ex eo quòd multa ſimplicia medicamenta quæ magni æſtimantur, in eam induntur. Sed tu non ignorabis quænam ſit optima theriaca, neque item cæteri qui tui ſimiles medicinæ ſtudio tenentur. ſemper enim à nobis & ab iis qui æquè ac nos eam conficiunt, accipietis. quæ res fecit vt eius confectionẽ hoc loco non eſſe deſcribendam cenſuerim. quum difficillimum eſſe intelligam optimam eius apparandæ rationem exponere: atque adeò vt ne medici quidem ad hunc experientiæ gradum peruenire poſſe videantur.

ORIBASII DE LOC. AFFECT. CVRAT. AD EVNApium, liber quartus.

QVVM morborum pertractatio finem ſit cõſequuta, tempus iam eſt vt locorum affectorum curationes exequamur. itaq; à capitis affectionibus initium dicendi ſumemus.

De capitis doloribus atque inflammatione, Cap. I.

CApitis dolores qui ex æſtu oriuntur, curãtur ſi totum ſinciput roſaceo ſalis experte inungas. qua in re cauere debes ne poſteriorem partem capitis quæ ad occiput eſt, contingas: nã quũ caput ea parte non facilè exuratur, quumque inde ortum ducat ſpinalis medulla, aliqua noxa ſit conſequutura. Si roſaceum tibi non ſit ad manus, omphacino vti poteris. In pueris autem mulieribúſque & iis quorum mollis caro eſt, chamæmelinum erit idoneum. Vbi autem refrigeratione, non tamen vehementi, opus eſt, hæc refrigeranda ſunt, tum adhibenda. id quod faciemus, ſi in aqua gelida vas ſtatuamus, aut in niue, ſi nix adſit. Sed ſi hæc nobis non ſuppetant, oleo roſaceo addenda erit aceti quarta pars. Si caput vehementi æſtu conflictetur, admiſcebis ſuccum ſemperuiui, aut portulacæ, aut lactucæ, aut pſyllii, aut acreſtam ex immaturis vuis expreſſam: itémque id quod ex cucurbitæ ramentis expreſſeris. Dolores autem quos frigꝰ excitauit, curabis, ſinciput oleo rutaceo aut laurino perfundẽs. Si maiore calore opus ſit, modicum euphorbii oleo adiicies, capútq; nardino vnguento ex amaracino oblines, ac frontem, naríumque & aurium meatus aliquo calefaciente inunges. ſunt qui plãtam quoque pedum & anum inungant. At vbi capitis dolor ex calidâ frigidâve intemperie inueterarit, caput radẽdum eſt. iiſque quæ diximus, & item emplaſtris & ceratis vtendum, ita vt calidas intemperies refrigeremus iis quæ ad eryſipelata curanda valent: frigidas refrigeremus calefacientibus medicamentis, quale eſt ſimplex quod ex euphorbio conficitur, in quo eſt vna euphorbii vncia, ceræ vnciæ tres, & olei libra vna. Dolorẽ verò capitis ex acri humore in ore ſtomachi collecto, & vapores ad caput mittente curabis euacuatione, quã vomitibus facies, vt moleſtus humor educatur. Si euomere æger nõ poſſit, ſtatim alẽdus eſt alimento quod facilè cõcoquatur, idoneúmque ſtomacho ſit, & ad moderatam quantitatem. Sequenti die abſinthium potui dandum. & deinde victus rationem ita inſtituere vt diligenter obeat concoctionem. tertia verò quartáve hora tantum panis offerendum eſt, quantum ſatis ſit vt vſque ad balnei horam ferat. Si verò quis panẽ per ſe non queat edere, ei oliuas, aut vuas, aut palmulas, aut aliquid tale dabis: è quorum numero id eliges quod melius eſſe experientia didiceris. Peſſima autem affectio eſt quũ vitioſi humores in ventriculi tunicis ſunt infarcti, quos picra ex aloë euacuare opus eſt. At ſi calor vnà cũ ſpiritu flatuoſo dolorem capitis crearit: in principio repellemus ſolùm vſu refrigerantium: deinde verò repellentibus lenientia & concoquentia medicamenta admiſcebimus: tum aliquid digerens atque attenuans addemus, repellentium vim paulatim diminuentes, ita vt plurimum ſit quod attenuet digerátque: parum verò quod leniat & concoquat: pauciſſimum denique quod repellat. ſæpenumero enim fit in meatibus conſtipatio ſpiritus flatuoſi, vel etiam craſſorum glutinoſorúmque ſuccorum: eáque tanta eſt vt vix longo temporis ſpatio illi obex ibi interiectus diſſoluatur. Si ex febris vehementia caput doleat, neque criſin oſtẽdat, ei medeberis ſi admoueas quorum qualitas facultáſque refrigerans eſt: quale eſt oleũ, & oxyrhodinum, & capita papaueris oleo incocta. Qui ex nimio vini potu caput dolent, refrigerantibus curandi ſunt: vapores enim qui caput moleſtia afficiunt, ſunt calidi. itaq; roſaceũ nõ admodum frigidum admotum ſatis eſt: ſed & quies & ſomnus proſunt. Veſperi autem lauandi ſunt, & cibis boni ſucci ac non calefacientibus alendi. huiuſmodi ſunt cremor ptiſanæ, ſorbitio ex alica, oua ſorbilia ſine garo, lactuca quæ refrigerat & optimi ſucci eſt. & braſſica: ſiquidem ea vapores ſiccat. ſimili quoque modo lens. potus verò eſto aqua omnino. Si ſtomachus ſubuertatur, malum Punicum ſumatur, itémque pomum coctum, aut pirum. Somnus poſtea imperandus eſt. à ſomno lauandus æger eſt, aqua calida diu perfuſa. atque iterum dormiendum, aut quieſcendum, & ſecundò lauandum, & eodem modo cibus offerendus. Si verò meliuſculus eſſe ægrotus incipiat, neque aquæ potum ferre queat, iube vt vinum aquoſum dilutius bibat, veſcatúrque piſcibus ſaxatilibus, & quorum mollis caro eſt: itémque pullis columbinis ſine garo coctis: bibat verò vinum, & ius ſimplex ex aqua ſolùm, & anetho, & parua porri portione confectum, cui etiam poſt coctionem quæ ſatis ſit, modicum ſalis ſit impoſitum. Si quæ reliquiæ vaporum aut humorum permanſerint, perſeuerẽtque conſtipatio & dolor, roſaceum non erit præterea dandum, ſed chamæmelino modicè calido vtendum, deinde verò irino. poſtea verò his miſcendum modò amaracinum, modò verò nardinum. In iis autem qui ex plaga aut caſu dolore capitis vexantur, ſcire oportet nihil ab inflammatione differre. Sique intra caluariam inflammatio pertingat, is capitis dolor non vacans periculo iudicabitur. Ergo curationis initium à venæ ſectione & clyſteribus ſumendum eſt: fotúſque ex ſpongia adhibendi, & carptus ex lana molli qui oleo calido imbuti ſint, imponendi, & cætera facienda erunt omnia quæcunque ad inflammationes fiunt. Ad puerorum verò aduſtiones quæ ſiriaſes dicuntur, vtiliter ſincipiti imponuntur cucurbitæ ramenta: aut cucumeris, qui pepo eſt, cutis quæ carni adiacet: aut ſuccus foliorum ſolani hortenſis cum roſaceo.

De cephalæa, Cap. II. A

INueteratum verò,ac ſolutu difficilem capitis dolorē quique paruis de cauſis exacerbetur,vt æger neque ſomnum,neque vocem altiorem,neque vehementiorem ſplē dorem ferre queat,cephalæam nominant. Videndum autē eſt vtrū ex plenitudine, an ex obſtructione,an verò ex inflammatione oriatur:nam dolores aggrauantes, multitudinem indicant:erodentes,vaporum aut humorum acrimoniam: pulſantes,inflammationem corporis membranoſi:ſi grauitas etiam adſit,multitudinem intra membranas contentam.Si igitur copia vaporum aut humorū B in cauſa ſit doloris,ſi ob totius corporis expletionem eueniat,totum corpus euacuando cephalæam curabis: ſi ex imbecillitate,illius partis lenienda pars eſt, & materia in totum corpus reuellenda:itáque affectæ particulæ remedium affers.Reuelles autem clyſteribus,deligationibus,& inferiorum partium frequentibus frictionibus. quandoque etiam ſanguinis detractione euacuabis. parti verò ipſi medeberis,quum reuellentibus vſus fueris, ſi perfuſionibus in quibus repellendi vis ſit,vtaris: poſtea verò euacuantibus,tum roborantibus.Repellit autem oleum om- C phacinum,& roſaceum,& oxyrhodinum,& quod ex papaueris capitibus,quódque ex germinibus oleaginis teneris, & item quod ex hederæ corymbis, mentáque viridi conficitur.Quúmque plenitudo frigidior crudiórque ſit, hæc tepida imponenda ſunt: at quum illa ſit calidior ac bilioſior,hæc frigida adhibenda. Vim autem digerendi habet oleum calidum,& magis quod verus eſt, & item anethinum,& ſicyonium.Si multitudo craſſior ſit,ſpondylium,aut ſerpyllum,aut pulegii comam,aut nepetam, aut mētham incoquens euacuabis: hæc enim præterquam D quòd multitudinem euacuant,robur etiam particulæ afferunt. Quocirca eis ad perfectam vſque ſanationem vti conuenit.ſi verò etiam vſus poſtulabit, purgatio quoque per nares & ſternutamenta obiri poterit. atque etiam in balneis fricari caput linteis aſperis expediet, & ſalem cū nitro ac ſinapi ſine oleo ſuperaſpergere.

De hemicrania, Cap. III.

NOnnulli ſunt quibus dimidium capitis dolet. ídque oritur vel ex vaporum,vel ex humorum,vel ex vtrorúmque influxu.In primis ergo aut purgādi ſunt,aut mit- E tendus ſanguis. tum remediis localibus vtendum. fricare quoque ex linteis aut digitis manus opus eſt dimidium frontis,præſertim verò quà muſculus temporis eſt,ídque ante horam acceſſionis. Poſt acceſſionem verò medicamenta adhibenda quæ hemicranica nominantur. Síque in dolore caloris ſenſus appareat,iis in quibus refrigerās aliquid inſit:ſin ſecus,iis quæ abundè calefaciant. vtriſq; verò aliquid ex iis quæ robur addunt,miſceatur,quod facultatem adſtringendi habeat. Optimum autem vnguen calefaciens eſt id quod recipit euphorbii vnciam vnam, F ceræ vncias tres,& olei alicuius tenuium partium libram vnam.hoc vnguine media pars frontis cum temporis muſculo inungenda eſt.hoc enim ad frigidas affectiones eſt accommodatiſſimum, vtpote quod vel ſemel in balneo illitum dolorem omnem ſæpenumero abſtulerit. Iuuat ita affectos oleum in quo parum euphorbii iniectum ſit, in aures inſtillatum: ſatis enim erit ſi in olei libram, euphorbii vnciæ dimidium iniicias.

Ad eos qui caput mobile habent, Cap. IIII. G

QVI caput mouent,ſi ſtœchadem ex aqua, aut ex hydromelite bibant,ſaneſcent.

De alopecia & ophiaſi, Cap. V.

QVVM alopecia & ophiaſis communē originis cauſam habeant, communi quoque ratione curantur. atque ophiaſis quidem nominatur affectio,quia ſerpentis quem ὄφιν vocant,ſpeciem figurámque repræſentet: alopecia verò inde nomē inuenit,quòd vulpes, quæ ἀλώπηξ dicitur,hoc malo ſæpe corripiatur. Oritur autem plerunque ex vitioſis humoribus capite contentis: ſed malitiæ H ſpeciem ipſe capitis color indicat: quippe albidior pituitoſum,nigrior melancholicum humorem,pallidior flauā bilim arguit. Ea ergo humorum malitia inaniēda eſt vel catapotiis ex aloe & colocynthide, vel hiera cuius ſuprà feci mentionem:ſi melancholicus humor redundet, elleborum nigrum ei miſcebis:ſi amara bilis, ſcammoneam. ſi pituita,nihil admiſcebimus,ſed totum corpus euacuabimus,tum caput apophlegmatiſmis inaniemus, & auxilia quæ malitiam humorum probè diſcutiant,quæ ſint etiam tenuis ſubſtātiæ, imponemus.Si verò remedia cum diſcutiente facultate vim etiam habeant ſanguinis extrahendi,vt eſt thapſia,erunt præſtantiſſima. ergo caput radendum eſt,tum fricandum. mox vbi frictione vſus fueris,diligenter cutim conſidera. ſi enim poſt breuem frictionem pars rubeſcat,tum affectionem facilè ſanabilem puta: ſi verò poſt adhibitum medicamentum hoc fiat,caue ne cutis pluſquam eſt,ex vehementia medicamenti ſit excalefacta.ídque nobis perſpicuum facit cutis quæ magis flaua videatur:eſt enim periculum ne ſi ſæpiꝰ eo medicamento vtamur, cutis exuratur. Ergo neceſſe eſt vel ad aliud tranſire,vel ſi eo vti velimus, eius imminuenda vis erit cerati aut adipis admixtione. Cæterùm hæc omnia remedia in aëre calido,in ſole, quum ventus nullus flat, adhibeantur:ſi hyems ſit,in balneo. Iam verò omnibus remediis quæ ad has affectiones ſunt accommodata, calidiꝰ euphorbium eſt,deinde thapſia,tum ſinapis,& naſturtium.Alio verò modo limnitis eſt nullo inferior, deinde adarcium,tum ſulfur,vernicarium,& vtrunque veratrum, & erucæ ſemen,& oleum laurinum, & vtraque alcyonia combuſta,& arundinis radix & cortex combuſti.pix quoque & cedria,& ſtercus muris,& adeps anſerinus,& amygdalæ amaræ totæ vſtæ.quum vſus verò poſtulabit,potentioribus,liquidum ceratum:imbecillioribus verò oleum laurinum aut picem liquidam admiſcebis. Ex his autem affectionibus inueteratas & ſanatu difficiles potentioribus:incipientes verò,& facilè medicabiles, imbecillioribus remediis curabis.

De capillis fluentibus, Cap. VI.

CApilli fluunt vbi cutis rarefacta eſt,& alimentū quo nutriuntur,ad eos non accedit. Curationis ergo conſilium eò dirigitur vt ſanguis extrahatur,& cutis laxa paulatim denſetur,& quibuſdam medicamentis conſtringatur. huiuſmodi ſunt ladanum atque oleum lentiſcinum quæ per ſe faciunt: vtrunque enim vim habet attrahendi & cogendi, vt nullum præſtantius ad fluētes capillos medicamentum quàm quod ex ladano, oleóque lentiſcino conſtat,excogitari poſſe videatur. Perſpicuum autem eſt abraſis crinibus ſpiſſius medicamentum imponendum eſſe,tonſis verò,liquidius.Si verò abundè crines decidāt, maiorémque raritatē ſubeſſe exiſtimemus, vtile erit pro lētiſcino myrteum oleum ladano admiſcere.vtiliter quoque nardinum vnguentum quandoque addetur, vt in frigida ætate & hyberno tempore. antequam verò caput medicamento oblinas,fricandum eſt. Sæpenumero autē capilli ex ægritudine defluunt:in quo caſu victus ratio adhibenda eſt quæ vires reficiat. quæ quidem pleroſque ſine vſu medicamentorum planè curauit. Quandoque etiā pili ſine ægritudine cadunt. ad quorum curationem vtimur iis quæ præpoſuimus:aut ſambucum combure cera tóque admiſce,& vtitor.id enim augebit denſabítque comam, vt ne amplius decidat. Vel melanthium combure, cum aqua tere,& vbi volueris pilos naſci,ibi inunge: maximè verò in ſuperciliis,aut palpebris. Si verò propter loca ambuſta pili ceciderint, folia ficulna vſta & trita atq; illita erunt ad pilorum ortum accommodata.

Ad ea quæ capillos corrumpunt, eóſque pulchros faciunt, Cap. VII.

TRES ſunt eorum quæ capillos vitiant, differentiæ: quæ pillos euellunt, quæ attenuant, quæ denique omnino eos auferunt. Sed horum vſus periculoſus eſt:quia ſæpe non ſolùm inunctas partes pilis nudāt:faciúntque vt reliquum tempus glabræ maneāt:ſed etiam in cauſa ſunt vt totū corpꝰ nudū pilis reddatur,itáque perſeueret. Aliorū duorū vſus eſt tutꝰ. Ergo ex iis quæ partes glabras tutò faciunt,vtile eſt lixiuium ſtillatitiū, itemque arſenicum, ſandaracha,& calx viua.aliquid autem eorum quæ vehementer vlcerant,alicui imbecilliori miſcendum eſt. Quæ verò pilos attenuant,ea abſtergentem vim habent. inter quæ mediocria ſunt,hordeum,fabarum & erui farina, a-

phronitrum nitrúmque. Valentia verò, quæ magnos durósque pilos attenuant, ſunt, nitrum combuſtũ, teſta fictilium clibanorúmque, pumex non vſtus & ignem expertus, teſta buccinarum, purpurarum, & aliorum oſtreorum cõcremata, & ſepiæ teſta etiam non combuſta, alcyonia, veratrum, & bryoniæ radix. Siquis hæc facere odorata voluerit, cyperum, & melilotum, & roſas ſiccas, & amomum, & iunci odorati flores addat. Vrticæ agreſtis ſemen tere, oleo addito perfricabis, & pili decident. Melle crudo obline quem volueris locum in modum dropacis, & pili nõ amplius prodibũt. Pſilothrum verò hoc modo fit: Calcis viuæ læuigato partes duas, auripigmenti partem vnam: hæc in pilam plumbeam conicito, & aquam aut ptiſanæ cremorem affundens tere. quumque nigra fient, calefacito & illinito. Orizam, aut fabas expurgatas, aut ptiſanam aqua incoquito, hácque pro aqua vtitor, tum auripigmentum & calcem viuam admiſceto, & coquito pſilotrhum, vt mos eſt: deinde verò ei adde myrrhæ vnciã vnam, maſtiches vnciam vnam, pumicis crudi vnciæ dimidium, atque vtitor.

Vt cani non naſcantur, Cap. VIII.

FAcies autem ne cani exoriantur, ſi cucurbitam agreſtem capias, eam pertundas, & interna diligenter purges: tum oleo laurino impleas, addáſque hyoſcyamum & auripigmentum non trita, & vnum diem ita dimittas: deniq; ſemel in anno vtiliter vngas in pueris, & pulchros denſóſque capillos gignent. Nucis cortex vſtus tritúſque ex vino illinitur. loti arboris folia cum cameli ſtercore miſce, & cum oleo obline: flauos enim crines faciet. lupinorum cortices cum nitro per dies decem macerato, tum crines eo abſtergeto. decoctum ſcobis loti arboris ad idẽ valet. Nigros capillos faciunt detergendo hæc: dilutum gallarum, atramenti ſutorii & malicorii, ladanum cũ myrteo vnguine. ſetius id facit oleum ex oliua agreſti quotidie illitum: & magis etiam myrtinum infuſum. Facit autẽ vt ſerius pili in locis conſuetis naſcantur, lacryma vitis cũ oleo inuncta: & humor emanans è viridi ſarmento, quod comburatur: itemque fabacea farina illita.

De porrigine, Cap. IX.

POrrigo ex vitiatis oritur humoribus. noſtrum ergo conſilium eſſe debet vt abſtergẽtibus digerentibúſque medicamentis eos abſumamus: corpore tamen prius expurgato, ſi mali ſucci ſit plenum. Sed quidam quum caput roborare vellent, antedictis aliquid eorum quæ adſtringunt, admiſcuerunt.

Ad porriginem, Cap. X.

FVrfurum ſextarium medium in duabus aquæ heminis macerato, deinde cõfricabis, per colum traiicies, ſuccúmque coques cum aceti media hemina ad vini ſpiſſitudinem, eóque caput illines: poſtea caput aqua lauabis in qua beta, aut fœnumgræcum, aut lupini cocti ſint. Pro vnguine autem, irini vnguenti fæcibus vtitor. Sed hoc vt accommodatiore efficacioréque vtendum eſt quod habet terræ Cimoliæ, ſulfuris ignem nõ experti pares portiones: quæ trita ex aceto, in balneo illinuntur: tum aqua calida abluuntur. Sed hoc non ſolùm in balneo, verumetiam alibi vti poteris, quũ omnes habeat vires quibus ad affectionem depellendam opus eſt: lithargyri, rutæ, olei, aceti quartam partem heminæ tere, & caput illine. id enim fuit nobis experimento ſatis comprobatũ.

De pediculis, Cap. XI.

SÆpenumero pediculorum copia in profunda capitis cute generatur, quum ſuperuacanei modicéque calidi humores ſubſiſtunt. ergo medicamenta ſiccãtia, quæque vacuare & trahere apta ſunt, adhibere oportet. cedria pediculos & lendes interimit. Idem facit hederæ lacryma, & vuæ taminiæ partes duæ, ſandarachæ & nitri vtriuſque pars vna, ex aceto. atque oleo caput vngito. aut oxylapathi radices eodem modo in oleo, & veratrum album: aut ſtaphide agria & nitro ad pares portiones in balneo vtitor: aut marina, aut muria pura cum aceto caput perfundito.

Ad vlcera capitis manantia, quæ achores dicuntur, & ad fauos, Cap. XII.

QVI achor nominatur, in cute capitis conſiſtit, tenuiáque habet foramina per quæ tenuis modicéque vi- A ſcoſa ſanies effluit. Huic ſimilis affectio eſt ea quæ fauus appellatur. maiora tamen habet foramina, quibus humor melli ſimilis continetur. eò igitur dirigere conſilium oportet vt humores à quibus oritur euacuemus: quique adhuc eò fluunt, capitis totiuſque corporis euacuatione prohibeamus, vt in alopecia dictum eſt nobis. Quum vero parua affectio eſt, ſæpe remedia foris adhibita ſufficiunt. huiuſmodi ſunt quæ craſſitiem humoris ſecant & digerunt. Nonnulla autẽ medicamenta, quum nullum excrementum in toto corpore eſt, achores incipientes cu- B rant: eáque adſtringendi & repellendi vim habẽt, vt myrtus eiuſque bacca, & pineus cortex: nonnulla verò iis auxiliantur quæ in ſuperficie ſunt & mediocres: eáque digerũt abſtergéntque ſine calore qui ſenſum moueat: nec quicquam habẽt quod irritet. talis eſt beta & plumbũ vſtum. Nonnulla verò ita vehementem vim habent vt valde craſſos glutinoſóſque humores (à quibus originem ducunt achores) euacuare, &, quanuis iam obduruerint, diſſoluere poſſint. huius generis eſt chalcitis & vini fæx, & calx viua. Acetum verò in omni tempore ad achoras vti- C le eſt vel maximé: ſiquidem incidit, digerit, ac repellit. debet autem iſtud eſſe exquiſitè acre, neque vllã habere vini qualitatem. Huic adiungens aliquid metallicum, achores curabis. Sed initium ab imbecillioribus ducere conuenit, ac maximè quum dolor eos comitatur. Hanc ad rem vtile eſt Creticum, terra Samia, pompholyx, ſpodium & lithargyrus. ſi hæc nõ agant, impone medicamentum ſiccum ex charta aceto dilutum. Si id medicamẽtũ quod ex charta conficitur, tibi non ſuppetat, chartam per ſe cõbures, aceto imbues, & veteris in iis qui dura carne ſunt. D Si achor inflammationis ſenſum inuehat, aut ei dolor ſit coniunctus, planum eſt eum ſedandum in primis eſſe. idque concoquente, molliente, & liquido & morſus experte medicamento: quale eſt id quod ad ſedis inflammationem dolorémque pertinet.

De oculorum turbatione, Cap. XIII.

OCulorum turbationes ex fumo aut æſtu aut puluere exortas, aut quòd defixis oculis ſplendorem aduerſum quiſpiam intuitus ſit, facilè ſedabis, ſi iubebis vt à fumo æger diſcedat, capútque operiat, ne à ſole attingatur, E atque in vmbram vadat. Cæterùm ab oculis puluerem abluat primùm quidem aqua tepida & dulci, deinde verò etiam frigida. à ſplendore verò auertat oculos, tum oculis valde conniueat: ita enim turba omnis ſedabitur, nec re vlla erit præterea opus. ſed cibus erit parcior, potus verò propter æſtũ largior. Si verò ſomnus arctior profundiórque irrepat, lippitudo quæ ſubeſſe videbatur, cõcoquetur. quàobrẽ non erit à balneis abſtinendũ, ſed diligentior uictus ratio inſtituenda erit. Si lippitudo aliqua incipiat, quies imperanda eſt, palpebræque aliquo medicamento F ex roſis aut croco inungendæ: plerique enim nõ ſunt horum remediorum indigentes. lemas verò in oculis & agglutinationes quæ per noctem fiunt, purgat remittitque rectè tum poſca, tum aqua frigida per ſe. & aliquid ſiccũ, quod ex oculis leniter lacrymas excutiat. ſed ventris etiã ſubductio eoſdem iuuat.

Ad inflammationem dolorémque oculorum, Cap. XIIII.

QVVM inflammatio & dolor oculos obſident, ſi medicus adſit, facito vt ipſe medeatur: ſi non ſit, G tu ea quæ poſſis facito, vſquedũ medicus accedat, nequid difficilius contingat. Ergo à cibis ægrum abſtinebis, eique quietem imperabis: dabiſque operam vt lucem vitet: atque ne ſonis aut aliquo alio motu dolores intendantur. tũ pedes contrectabis, & extremas partes quãdoque vinculis excipies: hæc enim dolorem leniunt. Porrò ad inflãmationes faciunt violæ folia impoſita, & muliebre lac recens cum ouo & roſaceo foris admotum.

Ad oculorum fluxionem, Cap. XV.

SI fluxio oculum infeſtum habeat, medicamentum ag- H glutinans fronti ſuperdabitur. Ergo thus tritum & triticeam farinam oui candido excipies, atque adhibebis. Prodeſt autẽ caput tenere in ſublime elatum, & quieſcere, & extrema deligare. At ſi fluxio ſalſa & acris ſit, erit reddenda dulcis infundẽdo lac & oui candidum. lenias autẽ

leniter, mollique ſpongia auferuntur. Si magnus defluxionis impetus ſit cum dolore coniunctus, cataplaſma hoc imponito quod habet roſarum ſiccarum drachmas quatuor, croci drachmam vnam. excipiuntur dulci meliloti decocto.

De ſenum hebetudine, Cap. XVI.

HEbetudines quibus ſenes corripi ſolent, frictionibus, geſtationibus ſedabis: itémque moderata victus ratione, vſuque acrium, & caput pectendo, & abſinthii ante cibum, & thymi, origaníque, & aceti ſcillitici potione, & oculorum inunctione ex iis quæ oculorum afferre claritatem dicuntur. Conueniet etiam ſternutamenta quotidie ciere, guttúrque inungere, & pituitam reiicere.

De hordeolo palpebrarum, Cap. XVII.

HOrdeolum verò quod in palpebris naſcitur, fotu ceræ albæ diſcuties hoc modo: cera liquata afferenda eſt, & ſpecillo calida loco admouenda. ſed idem diſcutit galbanum quod ex modico nitro imponatur.

De nyctalope, Cap. XVIII.

NYctalopes curantur, ſi iecur hircinum aſſaueris, & interim dum aſſatur, ſaniem quæ liquitur collegeris, eáque oculos inunxeris, & ipſum iecur comedendum dederis. præterea aſininum fimum exprime, eóque ſucco oculos vnge. Dicũtur autem nyctalopes qui per diem clarè vident, ſed nocte appropinquante deterius cernunt.

Ad oculos ex plaga ſubcruentos, Cap. XIX.

SI oculus ex ictu ſubcruentus ſit factus, in principio, quum adhuc inflammatio locum occupat, ſanguis columbæ calidus aut turturis locum expurgat. & item ſi foueas ſpongia quæ modicum ſalis acceperit. modò tamen ne tunica oblæſa ſit: ſi enim ſit læſa, ex aqua ſola fouẽdus oculus eſt. benefaciet quoque lana quæ ouo & roſaceo ſit imbuta, quam leuem oculo admoueas. ſtœbes etiam folia viridia illita iuuãt, & braſſicæ folia impoſita. Si malũ inueterarit, hæmalops dicitur: ac tũ quidem hyſſopi coma terenda eſt, & in linteo panno ligata in aquam feruentẽ coniicienda, & poſtea oculis admouenda: ſanguis enim conſequetur, vt ipſum ex linteo poſſis exprimere. Si verò ex plaga œdema conſtiterit, fouendus locus eſt ſpongia continenter, tum ſpongia noua aceto madens imponenda. Quum tumor inueterarit, ſinapẽ tritam cum aqua appones aſſiduè & auferes.

Ad pilos palpebrarum oculos irritantes, Cap. XX.

QVidam pilos palpebrarum qui oculum infeſtant, vulſella euellunt, ſed paulo pòſt dolore ægrũ excruciãt, quum plures ſubnaſcantur, & pungant. ergo priuſquam euellantur, præſtat eos pilos naturalibus pilis agglutinare pice & gummi. Bene etiam erit habere paratum medicamentum quod habet maſtichen, ceram, thus, & picem ſiccam. hæc autem in vnum redigenda ſunt mandendo, vt diligenter ex omnibus vnum fiat: tum in paſtillos conformanda ſunt & reponẽda. vbi verò vſus poſtulabit, ſpecillo igni candente medicamentum excipietur, ita vt liquefiat: atque ita pili agglutinabuntur.

Ad lippitudines ex niue, Cap. XXI.

SPecilli cuſpidem in roſas coniice vt coloretur, eóque oculos inungito, triticum ſuper ferro igni candente aſſatur, eóque cum vino palpebræ inunguntur.

Ad palpebras in quibus vel rari vel nulli pili ſunt, Cap. XXII.

MVris fel, hirci ſtercus ad hanc rem faciunt: & defluuio quoque palpebratũ proſunt, & pilos reducũt.

Ad vlcera oculorum, Cap. XXIII.

CRocum in muliebri lacte macerabis ac teres, tantúmque gummi albi addes quantum ſatis ſit ad croci conſiſtentiam. collyria confice, & vtere cum muliebri lacte inſtillando.

Ad albugines, obſcuritatem, ſuffuſionem, hebetudinem, caliginem, epicaumata, acutum aſpectum, pterygia, & albugines tingẽdas, Cap. XXIIII.

ALbugines celeriter ſanat nitrum cum oleo læuigatũ diligenter & inunctum: eas etiam attenuat omnis

A anemonæ ſuccus. Obſcuritatem verò omnem & ſuffuſionem incipientem curant vulturis fellis partes duæ, ſucci marrubii, mellis Attici, ſingulorum pars vna. aut fel vrſinum cum duplo aquæ. Exacuit autem aſpectũ capnii ſuccus: ſiquidem non paucas lacrymas trahit. Libanotidis autem radicis & herbæ ſuccus melli admixtus omnes hebetudines quæ ex craſſo humore fiunt, curat. facit ad idẽ marrubii ſuccus cum melle. lactucæ agreſtis liquor, facit etiam ad ſordidam oculorum exulcerationem, cui epi-

B cauma nomen eſt, cũ mulieris lacte ſubunctus. Medicamentum claritatem viſui comparãs: Mali granati granorum ſuccum exprime, & in vas Atticũ coniice, ac linteo circunda: & ad ſolem expone donec ad mellis ſpiſſitudinem redigatur: & pari portione mel adde, & extractum in vas picatum repone & ſerua. id enim inueteratum fit melius. Vbi dormitum iturus ſis, eo leuiter oculos inunge: atq; hoc pictoribus, ſculptoribus, aurificibus, ſenioribúſque conueniet. Aliud. Fel hyænæ Attico melli admiſce, & vtere. hoc hebetudines cohibet, & incipientes

C ſuffuſiones diffundit: ſed ſi inueteratum ſit, erit melius. Pterygium verò, ſi magnum ſit ac durum iam effectum, medicina ex manuum opera petenda erit, & medicus adhibebitur: at ſi molle & paruum, curabis liquore ægiri cũ duplo mellis inungens. Sepiæ teſta combuſta & ſali foſſili mixta pterygium abſumit. Albugines verò tinges, ſi mali granati dulcis carnem teras, paulatim aquæ modicum inſtillando, multúmque læuigando, & poſtea oculos illinẽdo: vel alterci ſucco dies quindecim inũge. hoc enim tingit, & intra annum abolet omnino.

D

Ad pulchras palpebras faciendas, Cap. XXV.

IN pueris autem & iis qui molles ſunt carne, facit hoc quod capit ſtibii drachmas XVI. plumbi drachmas VIII. croci drachmam. florum roſarum, myrrhæ, nardi Indici, piperis albi, thuris maſculi, ſingulorum drachmã vnam, oſſa palmularum numero XXX. omnia in vas fictile coniiciuntur, diligenter aſſantur, deinde in mortario teruntur, tum opobalſami cochlearia duo induntur, ſimúlque conteruntur. ea denique ſiccabis, atque vteris.

Ad rupta in oculo, Cap. XXVI.

E LApidem hæmatitem in cote deteres cum lacte muliebri, eóque per diem ſæpe oculum inunge. Aut viticis folia cum aqua & polenta tere, atque impone.

Ad palpebras craſſiores, ſubcruentas, & granorum milii plenas, Cap. XXVII.

PAlpebras inuerte, ac ſpecillo calido læuigabis, aut foliis ficulnis & melle ſubũge: aut vinum auſterum melli admixtum illine.

Ad ſcabiem oculorum, Cap. XXVIII.

F PVnici dulcis acidíque ſuccum coque donec mellis ſpiſſitudinem acquirat, eóque inunge.

Ad palpebras lepra affectas, Cap. XXIX.

PAlpebras verò quas lepra obſideat, ſanabit ficulnus liquor illitus: vel vtitor ſalis ſpuma.

Ad palpebras duras, & quæ difficulter mouentur, Cap. XXX.

MEdullæ vitulinæ & ceræ pares portiones cum roſaceo liquabis, atque vteris: aut terebinthinæ partes ſeptem, lithargyri partem vnam cum oleo & cera eliquato, & in pannum emplaſtri modo impoſita admoueto.

G

Ad ea quæ in oculos cadunt, Cap. XXXI.

AQuam aut lac infunde & colline, vel melle oleóve inunge, ita vt lacryma excutiatur: aut iube vt in aquã aſpiciat aut in vinum. Quæ autem in oculo incident, reſina recenti contingens auferes, idque capillo humano potiſſimùm, aut, ſi hoc non poſſis, ſuilla ſeta. Quæ verò infixa inhærent, & oculum lædunt, vulſella auferenda ſunt. Quæ denique ſub palpebra deliteſcunt, euelluntur inuer-

H ſa palpebra: tum lacte locus colluitur.

Ad pediculos palpebrarum & ciliorum, Cap. XXXII.

PEdiculos palpebrarum & ciliorum curant cum melle aut vino ſandaracha & vua taminia inunctæ.

Ad ægilopas & chalazia, Cap. XXXIII.

AEgilopes, in quibus in profundo non corruptum eſt os, curant chamæmeli folia commanducata & impoſita, vel ægilopis, qui in tritico naſcitur, ſuccus cum triticea farina illitus, plantaginis folia commanſa & illita. Vbi verò ruptus abſceſſus fuerit, regiæ nucis interna pars cõmanſa imponitur, aut etiam columbæ fimus læuigatus & rhuri admixtus, vſquedum ad cicatricẽ perueniat, imponitur: in lapidem enim coit, ac permanet ibidem. Propolis verò & terebinthina cum alica teritur, & in ſplenio imponitur: aut alumen ſciſſile, quod plurima terebinthina exceptum ſit. Chalazia verò digerũt groſſi cocti illiti, itémque folia ficulna.

De affectionibus aurium, de difficili auditu, & de ſurdis, Cap. XXXIIII.

HVmor quidam in meatibus auditus conſtipatus in cauſa eſt vt difficulter homines & nihil audiant. ergo colluere plurimis diebus oportet paribus albi aceti & aquæ portionibus, iiſque cũ nitro læuigato ferueſactis: deinde verò colluere aqua calida ſola. tum infundenda erunt ea quæ ad difficilem auditum valẽt, qualia ſunt hæc: Nigri ellebori radicem cum aceto ac melle tere, in aures inde, ac medicamentum ibi ſine dies quinque. aut cardami quod ſatis eſt, & nitri parum: eáque carne ficuum eiectis granis excipe, ac collyrium quod meatui auditus cõueniat, facito: idque triduum intus habe. id enim ſordes educet abundè: & ſtatim leuabitur.

De aurium dolore, Cap. XXXV.

AVrium dolores, ſi à frigore oriantur, calida ſtatim curant. Ergo cepa & allium quæ in oleo ferbuerunt, infundenda ſunt, atque ita dolores curantur. itémque pauciſſimum euphorbii plurimo oleo mixtum: aut piper diligenter tritum. amaracinum quoque iuuat, & nardum optimum eſt: aut rutaceum ex oleo tenuium partium & nõ adſtringente factum.

De aqua quæ auribus continetur, Cap. XXXVI.

SI aqua in meatu auditus contineatur, oleum continenter infundere conuenit: idque colluendo, & lana molli abſtergendo, & iterum infundendo. Lenit autem moleſtiam oui candidum & tenue, & lac muliebre: quæque adhibentur, calida ſint omnia. ita affectos iuuat adeps anſerinus. Siquis autem ei pedi innixus qui eius partis ſit quæ patitur, ſaliat, capútq; quodammodo decliue teneat, humor qui in aure eſt facilè excernetur: ad ſummã verò, ſi quis aurem affectã alteri præbeat vt ore exugat, ita quoque ſugendo humor educetur. At ſiqua inflammatio adſit, nardinum vnguentum cum exigua tetrapharmaci portione infundendum eſt. Si magnus ſit dolor, opus erit adhibere quæ ſenſibus ſtuporem afferãt: miſcebimus enim cum lacte muliebri & oui candido papaueris liquorem: ſed & caſtorium addemus. atque ad vehementiores quidem dolores, par pondus: ad leuiores verò, duplum. Decoctum autem eſto ſapa liquida: & quum vti volueris, in eodem decocto leniatur, ac remittatur. Sed præſtat hoc medicamentum longo antè tempore confectum ſeruare. Cæterùm quum dolor vrget, meatus ipſe audiendi tangẽdus nõ eſt, ſed ſpecillo cui lanæ molliſſimæ hapſus inhæreat, fouendus. atque eodem modo curabis vt medicamẽtum tepidum in aurem effluat, ita vt ad auris foramen ſpecillum medicamento intinctum admoueas: & quum id intrarit, lanam mollem ſuperimponas, qua initium meatus totáque auris contegatur: fouebiſque nardino quod parũ admodum tetrapharmachi acceperit. Si æſtas ſit, aut calor ægrum occupet, locus roſaceo foueatur. At ſi ſuſpiceris craſſum aut glutinoſum humorem, aut ſpiritum flatuoſum in aure eſſe, miſcebis aliquid eorum quæ obſtructionem tollunt. Hanc verò cauſam ſummo artificio ſubeſſe cognoſces, ſi quæ morbum præceſſerunt, quǽque eo tempore adſint, animo diligenter voluas: nam ſi frigus anteceſſit, ſpiritus flatuoſus morbum gignit: ſi victus ratio ex rebus mali ſucci inſtituta fuerit, atque ex rebus conſtiterit quæ gignere flatum ſolent, capútque grauitate opprimatur, cauſa morbi in craſſos ſuccos referenda eſt. Vbi cauſa aliqua tibi nota fuerit, nitrum & aphronitrum me-

A dicamentis admiſce quæ ad aurium affectiones parãtur. addes etiam vtrunque veratrum, amygdalas amaras, ex ariſtolochiis eam quæ tibi ſit ad manus, cucumeris ſylueſtris & bryoniæ radices: itémque aſari & dracontii: caſiámque, & centaurium minus. hæc enim & meatus expurgant, & quæ intus compacta ſunt attenuant. Inflammationes verò quæ mites ſunt & pulſus expertes, facilè curantur. imponitur enim oxyrhodinum tepidum, & glauciũ cum aceto. ſed glaucium in cote medicinali fricandum
B eſt.

Ad inflammationes & laxos tumores qui in extremitate auris ſunt, Cap. VI.

INflammationes verò quæ in ſuperficie aurium, itémq; laxos tumores & rubores qui vel ex defluxu vel ex ictu facti ſint, curantur lenticula in aqua decocta atque cum melle trita, & impoſita. vel anſerinus adeps & butyrum & myrrha miſcentur, imponuntúrque.

Ad aures vulneratas & purulentas, Cap. XXXVIII.

VLceratas autem purulentáſque aures glaucio cum aceto curabis: ſi defluxio comitetur, paſtillis, qualis eſt
C is qui ad Andronem quique ad Polyidem authorem refertur. Si verò etiam citra vehementem dolorem pus procedat, nihilominus eiſdem vtitor. Si hæc remedia non efficient quod ſatis ſit, vehementibus vtemur: vt ferri recrementum in tenuem pollinem redigitur, atque in aceto acerrimo decoquitur ad ſtrigmenti aut mellis conſiſtentiam. Ad aures autem ex plaga vlceratas medullam calidi panis terimus, & myrrhæ dimidium miſcemus, atque imponimus. hæc neque alliganda ſunt, neque vbi impoſueris, aſſiduè auferenda.

D Ad aures fractas & relaxatas, ad earum fluxum ſanguinis, ad tinnitum repentinum, & ad lapillos, aut fabas, aut quid tale, aut parua animalia quæ in aures inciderint, Cap. XXXIX.

AD aures fractas, myrrham, mannam, thus, terram nigram aut Samiam probè in vnum compone, & ad cerati craſſitudinem redige, atque impone, nullo modo locum irritans. aut ſulfur viuum, aut thus cum pice liquida in ſplenium indita impone. In quibus verò aures relaxatæ ſunt, cape terram figuralem, auréſque ea intrinſecus
E implebis, quum inaruerit: ſolano & ceruſſa illine donec reſideat. Si verò ſanguis ex auribus fluat, vt grumos non faciat, porri ſuccum & acetum miſcebis, atque infundes. aut mali granati aceto incocti ſuccum exprime, & infunde. Si ſanguinis fluxus perſeueret, rubi gallarúmque in aceto decoctarum ſuccum exprime, ac ſimul miſce, & inſtilla. Ad repentinos verò aurium ſonitus acetum cum roſaceo infunde. aut cuminum & oleum ad mellis ſpiſſitudinem redige, atque infunde, aut ſuccum radicis cucumeris agreſtis. Si tinnitus perſeueret, ægrum reclinabis, & ni-
F trum crudum, tritum in aurem impones, & acetum acre tepidum infundes. Ad ſonitus verò qui ex morbo orti ſunt, vbi abſinthii decocto foueris, oxyrhodinum infundes, aut raphani ſuccum cum roſaceo, aut porri ſuccum cũ lacte mulieris, aut cum roſaceo. aut ſylueſtris cucumeris folia teres, ſuccúmque exprimes, eúmque infundes. At ſi lapillus, aut faba, aut aliud generis eiuſdem in aurem inciderit, alligabis ſpecillo carptum lanæ, eámque terebinthina intinges, aut aliqua re glutinoſa, & in aurem demittes, ac leuiter euelles. Si minus ſequatur, naribus indes quod
G ſternutamentum excitat. ſed os & nares obturabis: nam impetus ille qui ſit, efflabit rem quæ inciderit. id verò erit faciendum aſſiduè, donec res quæ in aure eſt, excidat: nam ſi maneat, & auris inflammatione tentetur, conuulſiones conſequentur. Si animal aliquod inciderit, ſcammoneam aceto dilues, aut ſuccum abſinthii, aut peucedanum, aut ſulfur & nitrum cum ſucco raphani, & inſtillabis.

H Ad vermes qui in auribus ſunt, & cætera omnia quæ in aures ſunt ingreſſa. Cap. XL.

AD vermes autem aurium, & reliqua omnia quæ in meatum audiendi ſunt ingreſſa, acetum oleúmque mixta

mixta inſtilla, aut capparis ſuccum, aut nepetæ ſuccũ, aut veratrum album cum vino infunde.

Ad aurium ſordes, Cap. XLI.

NItrum toſtum in aurem immittes, tum acetum inſtillabis, & lanam appones, itáque ſines per totã noctem. die ſequenti aqua & oleo calido collue.

Ad aures humidas, Cap. XLII.

MIſy cõbuſtum in panno læuigatum inſufflabis. aut gallas eodem modo teres, combures, atque vteris. aut alumen aſſabis læuigabiſque, & oleum infundens inſufflabis.

Ad carnem quæ in auribus ſupercreuit, Cap. XLIII.

CArnem quæ nimium in auribus creuerit, celeriter aufert fæx cum calce viua & lixiuio ſtillatitio, ad ſtrigmenti craſsitudinem redacta, & ex lana & ſpecillo impoſita.

De parotidibus, Cap. XLIIII.

QVemadmodum in aliis partibus inflãmatis vtimur repellentibus, nõ ita in parotidibus facimus, ſed cõtra, attrahentibus: quum demus operam vt humorem qui lædit, celeriter ab imis partibus ad cutim trahamus, & naturam adiuuemus quæ per abſceſſus febrim curat. In quo caſu ſi natura ſatis idoneo impetu feratur, nos quieſcimꝰ, totúmque illi negotium permittimus. tantummodo autẽ lenimus & concoquimus humores ibi collectos: qui vbi in pus verſi fuerint, in id incumbimus vt diſcutiantur. Si verò durities appareat, attrahentibus addimus molliẽtia. At moderatas parotidas in quibus neque plenitudo eſt quæ cõfluat, neque violentus dolor, neque ſuppurationis ſuſpicio, facilè curabimus. idque faciemus fomẽtis ex muria & cataplaſmatis, ac medicamentis in quibus maior ſit vis digerendi: qualia ſunt Mnaſæi, & ex ſuccis quod διὰ χυλῶν vocatur: & itẽ cerata molliora, & quæ ex butyro atque œſypo conficiuntur, buccinæque combuſtæ, & purpuræ, & oſtrea quæ adhibentur iis parotidibus quæ iam duræ factæ ſunt, atque inueterarunt: ex iis enim medicamẽtum fit quod nõ ſolùm dolorem morſúmque nullum affert, ſiquis eorum cinerem melle diluat, ſed etiam multo magis erit tale ſi veterem ſuillum adipem ſalis expertem villis eiectis admiſceat. ita enim citra omnem dolorem & moleſtiam omnes inueteratas inflammationes, quæque ex affectione quam gignit defluxio oriuntur, diſcutiet. Iam verò ad eas quæ iam duræ factæ ſunt, accommodatæ ſũt caricæ in marina aut muria coctæ. Simili quoque modo amarorum lupinorũ farina cum melle cocta, cui parũ calcis viuæ acceſſerit: qua cataplaſmatis modo eſt vtẽdũ.

De narium affectionibus: de ozæna & polypo, Cap. XLV.

COmmunis ozænarum polyporúmque curatio eſt vt primùm ſiccemus, capútque roboremus: eique imponamus aut medicamentum ex anemona, aut quod ex cochleis cõſtat. cuius hic eſt apparatus: capit enim myrrhæ, thuris, ſingulorum vnciam vnam, cochleas integras ducẽtas, alba ouorum duo. omnia in mortario conteruntur ac miſcentur, tum illinenda ſunt linteo ſuperimpoſito, ac ſinenda per dies nouem. atque ita vtitor remediis quæ foris loco admouentur. In polypis verò vtimur eo medicamento quod ex punicis cõſtat: eſt enim valde efficax. Ad quod conficiendum capienda ſunt mala punica auſtera, acida & dulcia, pari numero & portione: totáque, quũ adhuc recentia ſunt & matura, tundenda, frangendáque, & ex iis ſuccus exprimendus, & in vas ſtanneum coniiciendus. prius autem eſt modicùm decoquendus, ſi liquidior quàm par eſt videatur. quod verò ex iis relictũ eſt, quod firmũ durúmque eſt, diligenter cõtundendum eſt, atque iterũ in pila læuigandum. ex eóque collyria cõficies quæ ſimili ratione naribus ægrotantis cõuenient: nã in meatu naris in quo polypus eſt, accõmodantur. hócque medicamentum, & ſine mordicatione & ſine vlla affectione, quæ per cõſenſum afferatur, idẽ quod medicamenta acria, efficiet, ac lõgiore tẽporis ſpatio polypũ abſumet. At ſi polypus humidior flaccidiórq; tibi videatur, maiorẽ punicorũ auſterorum copiã in medicamẽto pones: ſi durior, dulciorum. Si collyrium moleſtiã cruciatúmque afferat,

A & omnino attendatur, præcidendus vſus erit. & quo tempore collyrium nõ adhibetur, ſucco expreſſo (vt diximus) vtemur, locúmque ipſum affectum, & internam oris partem qua foramen in palato naris habet, aut pẽnna, aut lana quæ ſpecillo obuoluta ſit, illinemus. Diphryges quoque longiore tẽpore polypũ cõſumit. Si cui autẽ propter mollitiẽ corporis hæc mordacia videãtur, tũc roſætritæ impõnentur: ipſæ enim mollia humidáque corpora mirificè iuuant. Eſt etiam planũ hæc aſſiduè admouenda eſſe: quandoquidem ab humore colluuntur atque humectantur.

B Ad vlcera quæ in narium meatibus inſunt, Cap. XLV.

VLcera quæ narium meatus obſident, curantur paſtillis Andronis & Polyidæ, quæ vino quandoque dulci, quandoque auſtero, & ſæpe etiam aceto diluta imponũtur. Verùm ſi humor per meatus acrior effluat, vlcera quidem difficilia curatu ſunt; cæterùm tetro odore vacant. At ſi acrimonia putredóque adiuncta fluenti humori ſit, ozænæ exoriuntur. eas curabis nepetæ ſuccum effundendo, aut mel in nares coniiciendo, naréſque dilatando, ac ſternutamentis ramenta vlceris educendo. Vel album veratrum in puluerem rediges, faciéſque vt æger naribus inſpirãdo quàm plurimum eius poſſit attrahat. quod quum fecerit, amurca cum melle locum contringes, meatúſque chalcitide, aut atramẽto ſutorio cum melle. ſi vetuſta vlcera ſint, acre acetum adde.

De deſtillatione & grauedine, Cap. XLVII.

HVmores ex capite deſtillãtes, ſi negligantur, multorum eſſe malorum cauſæ ſolẽt: nam vel gurgulionẽ inflãmant & tonſillas: idque mediocre eſt malum. aut gignitur raucitas, quæ in gutture diuturnam affectionẽ parit: idque nõ exiguum malũ putatur. Ac nonnulli etiã inuenti ſunt qui ex deſtillatione ſanguinem per ſputum reiecerunt: púſque collegerunt, ex quo tabidi euaſere, & vox læſa fuit. ergo deſtillatio omnino curanda eſt tũ pauciore cibo tum minore potu: & irini fæcibus ſinciput illinẽdum eſt, & abſtergendum decoctione rutæ, atque oleo laurino: ſiquidẽ hæc concoquũt, & craſſum reddunt id quod deſtillat. Prodeſt etiam capite obuoluto eſſe, & nunquam ſupinum dormire: quippe quũ in iis qui ita dormiunt, humor in arteriam facilè cõportetur. Oportet autem aſſiduè gargarizare ex adſtringentibus, vel roſas aqua decoquendo, aut rhũn, aut lentiſcum, aut id facere poſca. Non peſſimè autem feceris ſi deſtillationem in nares deriuaris: atque odoramentis quidem, vt melanthio & aniſo: iis quæ infundantur, vt melanthio trito cum aceto, aut ſucco betæ & anagallidis: humor enim illuc confluens pulmonem periculo eximit. At grauedo, ſi parum moleſtiæ adferat, facilè ſiſtetur irini laurinique vſu: & olei in quo lini ſemẽ & ruta cocta ſint, & capitis obuolutione, paucioréque victus inſtituta ratione.

Ad frequentia ſternutamenta & grauedinem, Cap. XLIII.

MElanthium aridum in linteo ligabis manibúſq; cõfricabis. puluerẽ, qui in linteo remanebit, plurimũ iube ab ægrotante per odoratum trahi. Vel thymum adipe inuolutum ſub cinere tege. vbi aſſatum ſenties, tere, ac iube vt naribus odor attrahatur. aut myrrham in vino odorato diſſolues, eáque craſſiſsima nares illines.

Ad ſugillata, Cap. XLIX.

G SVgillata fouenda ſunt meliloti fœnigræcique decocto. tum reſoluendũ eſt Nili collyrium ex roſis eodem decocto, & illinendum: his peractis, ſolius fœnigræci decocto fouendum, & collyrium quod ex myrrha fit inungendum. Hac ſanè ratione ſugillata, niſi penitus inueterata ſint, curabis. ad ea enim vtendum eſt iis quæ ſtrenuè digerunt, quæ mox deſcribemus.

Ad ſugillata incipientia, Cap. L.

SVgillata quæ etiamnum incipiunt, ſanat nouellus caſeus impoſitus: aut fabacea farina cũ melle diluta: aut
H oui vitellus cum melle ſimili modo. Ea verò quæ iam inueterarunt nigráque ſunt facta, curat raphanus impoſitus, qui tunc auferendus eſt quum morſum incipit excitare. aut radix ari imponi poterit, quæ etiam melli admixta ſuperdatur. Sugillata autẽ quæ cũ inflãmatione ſunt, foue-

bis aqua calida, tum cataplaſma admouebis ex lentibus coctis tritiſque cum melle. Si inciſa cutis ſit, in ipſam diuiſionem pones aliquid eorum quæ ad cruēta valent: extrinſecus verò pones ea quæ faciūt ad ſugillata, in quibus præciſa cutis non eſt.

Ad varos, Cap. LI.

TVmor durus exiguúſque eſt qui varus nominatur. is in faciei cute exoritur: poſtulat autē auxilia quæ molliant quæque digerant. Ergo mellis Attici cyathum aceto acerrimo paribus portionibus admiſceto, ac diligenter varos inungito, digitis confricando. aut alumen accuratè læuigabis, terebinthináque excipies, & vbi emollieris impones. Ad eos autem qui inueterati ſunt & in callū declinarunt, cape ſaponis Gallici drachmas quatuor, ammoniaci drachmam vnam: aqua diſſoluantur, & ad cerati craſſitiem redigantur, tum illinantur, & vbi horæ ſpatium trāſactū fuerit, tepida aqua abluantur. Aliud. Nitri, gummi albi par pōdus aceto diſſolue teréque diligenter, & paſtillos cōfice, & in vmbra eos ſicca. quum vti volueris eos aceto diſſolue, & illine. vbi inaruerint, ſapone eos abſterge. Hoc etiam medicamētum facit ad eas affectiones in quibus tuber eſt: & item ad pruritus faciei.

Ad eos quibus in mento ficoſæ eruptiones fiunt, Cap. LII.

LIthargyri, miſyos par pondus tere & illine: aut gluten fabrile cum rubrica illine. Aliud valde ſtrenuū: Elaterii, ſalis foſſilis, pares portiones miſce, & impone liquidum ſpecilli cuſpide, ita vt medicamentum ingrediatur. vbi id indideris, vngendus locus eſt lini ſemine quod ex aqua ſit læuigatum. Si vlcera perhumida ſint vt ex eis aqua pura effluat, vtendum erit Andronis paſtillo. Ad exanthemata verò quæ in mento erumpunt, cape ferrum igni candens, ſupérque eo lignū paliuri pone, humorem qui inde emanat excipito atque illinito: aut myrti baccas tritas ex vino illine: aut atramentum ſutorium cum aceto læuigatum impone.

Ad ephelidem, maculas, & lentigines.

VItis agreſtis racemi curant ephelidas, & maculas, & quæcunque ſunt generis eiuſdē quæ in cutis extremitate exoriuntur. Amygdalæ autem amaræ ephelin auferunt, itémque amygdalæ arboris radices coctæ atque illitæ. coſtus quoque cum hydromelite ad ephelidas facit: braſſica verò, & ad ephelida, & ad lentiginē, & ad cætera ad quæ mediocri abſterſione opus eſt. ſepiæ teſta cremata ad ephelidem & lentiginem valet.

Quæ faciem ſplendentem tenſámque reddant, quæq; bene coloratam præſtent, & vetent ne à ſole exuratur: & quæ exuſtionem ſanent, Cap. LIII.

CVcumis qui edendo eſt ac maturus, ſplendidum corpus reddit: præſertim verò ſiquis eius ſemen ſiccauerit, deinde contuderit & per cribrum traiecerit, & purgamento vtatur. Crocodili quoque terreſtris fimus faciem illuſtrat, tenſámque cutim reddit. eius ſimilis eſt ſturnorum, quum ſolùm oryzam comederūt. hæc abſtergunt etiam ephelin. Iam verò cucumeris agreſtis radices incidito ac torreto, & in aqua decoquito, terito deinde: hoc enim extentam & candidam faciem reddet. Simili quoque modo bryoniæ radices oleo incoctæ & illitæ faciem ſplendore perfundunt. itémque erui farina ex vino odorato læuigata & impoſita. Vel ſimilæ ſuccum percolabis, humorémque effundes, & ei quod reliquum erit, veluti fæx, oui candidum admiſce redigéque ad mellis ſpiſſitudinem: hócq; faciem inunge, ſi in ſole ſis moraturus. Si facies vſta à ſole fuerit, multa aqua gelida perlue. Terra Chia illita conciliat ipſa quoque faciei venuſtatem & bonitatem coloris, & toti etiam corpori. Scrobs etiam cupreſſi & ilicis, quæ in eodem ramento ferueat, eáque totum corpus illinatur. Vt autem ne à ſole quiſquā vratur, &, ſi vſtus ſit, ſanetur, facit bulbus albus cum melle tritus atque illitus.

Ad fœdos alarū odores & hircos, Cap. LIIII.

VT axillarum tetros odores auferas, myrrham cum alumine inungas, aut crocomagma, aut ramēta cum

A alumine & vino odorato. præterea cardui radicem decoctam potui dato.

Ad tetrum oris odorem, Cap. LV.

OS verò odoratum reddes ſi iridem vino antiquo odorato macerabis, eóque vino os aſſiduè collues atque in ore paululum tenebis. Fœdum verò oris odorem tollit vinum purum cum myrrha, quo os colluatur: & vini flos tritus. mādunt nonnulli iridem, aut aniſum, aut ſimile quippiam.

B Ad labia fiſſa, Cap. LVI.

GAllam immaturam tere, atque excipe terebinthinæ, aut hyſſopo, aut melle, atque illine. Si fiſſa altius fuerint, ſeuo caprino expurgato, aut medulla bubula, aut adipe anſerino ſubunge.

De affectionibus dentium, & ad dentes mobiles, Cap. LVII.

QVVM dentes propter ſenectutem mobiles laxíque ſunt, tum parum auxilii capiunt ex rebus adſtringētibus, & gingiuas à quibus continentur, conſtringentib⁹. Si ex alia cauſa moueantur, coniectandum eſt vtrum propter
C nimiam humiditatem is neruus qui in eorum radices peruenit, ſit relaxatus. quo in caſu medicamentis vtēdum eſt ſiccantibus. Ergo rotundum alumen cum duplo ſalis eſt dentibus aſpergendum. Aut vlmi corticem in vino decoque, & iube vt in ore contineat. Sed dentiū quoque foramina ex deſtillatione acrium humorum fiūt. ex quo patet ad hæc etiā opus eſſe malitiam humorū exiccantibus. At ſi humiditas multa ſit, capiti cōſulemus, vel etiam totius corporis habebimus rationem: ſi pauca ſit, ſolis auxiliis contenti erimus quæ foris applicantur. Atq; in principio quidem vtemur repellentibus, vt id quod influit
D cohibeamus: quum ſæpe euenerit vt ex horū vſu ante inflāmationem æger ad bonā valetudinē ſit redactus. Verùm ſi adſit inflammatio, adhibebimus ea quæ citra morſum calefaciunt & euacuant. Si dolor per hæc nō ſedetur, quæ vehementer calefaciunt admouebimus, quale eſt piper, & fæx combuſta, & pyrethrum, & euphorbium: ex quibus aliquid in dentis foramen eſt coniiciendum. Quandoque etiam vſuuenit vt quum præ nimio dolore vigiliæ oriantur, iis vtendum ſit quæ torporem inducūt.

Ad dentes corroſos, itémque molares, & ad eos
E qui liuidi ſunt, ac dolent, Cap. LVIII.

AD dentes exeſos cape gallam tritā, lycio aut terebinthina exceptam, atque illine. loco autem prius repurgato, piper aut cachry opio excipe, & in exeſam partē impone: aut pyrethrum cum myrrha: aut liquoris Cyrenaici & piperis æqualem portionē cum galbano. Ad molares verò eroſos, melanthium torrefacito contunditóque cum aceto acerrimo, & exeſam partem aſperge: & nō amplius exedetur. veratrum nigrum ad erui magnitudinem
F cum melle cocto impone. Qui verò liuidi facti ſint, ſi id ex defluxu humorum vitiatorum patiantur, ſiccantibus, ſicut etiam eroſos, curabis. Si dentes citra gingiuarum inflāmationem doleant, quandoque corpus ipſum dolorē continet, quandoque verò neruus qui corpori inſeritur. ex quo fit vt vehementiora poſtulent remedia, ſiue repellere ſiue digerere quiſpiā doloris cauſam velit: eáq; ſiue ſuccus, ſiue ſpiritus flatuoſus eſſe videatur: quamobrem quāplurima ex iis remediis ex aceto acerrimo parantur.

Ad dolores dentium, & de iis quos frigus oblæſit,
G quíque mobiles ſunt, Cap. LIX.

PLantaginis radices cōmanſæ, & decoctæ ad os colluēdum: aut myrti virgulæ cum aceto coctæ: aut pentaphylli radix vino cocta: aut galla in aceto multùm cocta: aut veratrum nigrū cum aceto quo os colluatur: aut capparis radicis cortex. Ad dentes verò qui ex frigore dolēt, pyrethri radix facit, & vini fæx, terebinthina, hyſſopum, vua taminia, pulegium cum oxymelite, alterci ſemen & folia cum aceto, aut lacte aſinino, vt os colluatur: quod e-
H tiam laxos dentes confirmat. Extrinſecus autem fouebis ſaccellis, in quibus ſal, aut milium, aut panicum ſit. ipſum verò dentem fouebis hoc modo: origani cymas oleo feruenti intinges, & ſuper dolentem dentem pones.

Apophlegmatiſmi pituitam euocantes in dentium doloribus, Cap. LX.

PItuitam è capite educit vua taminia per ſe,& cum pulegio commanſa.aut allii ſpicas quinque,myrti nigræ pauca folia cum aceto agita rudicula tædina,& coque vſque ad medietatem, idque dato ad os colluendum & in ore continendum:deinde os latè aperiendum vt pituita poſſit effluere.

Quomodo dentes atque adeo ipſos molares ſine dolore eximas, Cap. LXI.

FArinæ triticeæ denarium vnum cape, & cum liquore tithymali temperabis,ac dentes ea circundabis: ſupra autem hederæ folia impones,& per horam ita ſines, tum auferes.nam dens per ſe ipſe comminuetur.

Ad dentes imbecillos,aut molares & cõtuſos,&ad eorum ſtuporem, Cap. LXII.

MEL & ceram pari pondere aqua calida in ſole emollies, picis dimidium admiſcebis, dabiſque ad maſticandum.Si aridum hoc medicamentum ſit, parũ olei addes.maſtiche etiam commanſa bene facit.Quibus autem dentes mutuò ſeſe contundunt,tanquam id ex mollitie patiantur,indurandi ſunt adſtringentibus medicamentis.Ad dentium verò ſtuporem facit portulaca,& itẽ eius ſuccus:aut oleum ore contentum.

Ad infantes dentientes, Cap. LXIII.

QVVM infantes dentes emittũt,& dolore vexãtur, eorum gingiuæ lacte canino illinẽdæ ſunt, aut leporis cerebro: quod valet etiam ſi eſui detur. Si ægrè dens exeat,cypero cũ butyro, & oleo ſuſino vbi exoritur dens illines.

Medicamentum quod à dolore dentes tuetur, eóſque roborat,facitque vt decori dentes ſint, Cap. LXIIII.

TIthymali radices in vino vſq; ad dimidias coquito, & bis in mẽſe os colluito:& nunquam dolorem ſenties. Optima quoque ad tuendos dentes à doloribus, ad eóſque confirmandos, & ad pulchritudinem eis comparandam ea quæ ſubſcribam, quibus dentes abſtergantur. Caput ergo leporis combure,in puluerem redige, eóque dentes deterge:itemque ſalẽ & mel læuiga vſquedum cerati ſpeciem acquirat,& puro linteo illigata cõbure: tum modicum iridis adde,& deterge.

Quæ dentes ſplendidos illuſtréſque faciunt, & flaccidas gingiuas ſiccant, Cap. LXV.

DEntes illuſtrat cinis nõ admodum læuigatus oſtreorum,buccinarum & purpurarum:pumex, teſta clibanorum eodem modo.Sed ſi cum ſale comburantur, dentes maiore efficacia detergent:& gingiuas humectas flaccidáſque ſiccant. Sepiæ teſta non combuſta,& trita ſimili modo dentes nitore perfundit:itémque ceruinũ & caprinum cornu dentes nitidos facit,& gingiuarum humiditatem exiccat.

De gingiuarum affectionibus,déque iis quæ ex inflãmatione dolent,quæ defluxione grauãtur,quæque exeſæ ſunt, & de caruncula quæ ex gingiuis inter dentes exoritur, quæ ἐπουλὶς dicitur, Cap. LXVI.

OPtimum remedium eſt ad gingiuas inflammatas & dolentes oleum lentiſcinum purum , quod calidum in ore teneatur.eſto autem oleum recens factũ,& in duplici vaſe calefiat: id enim ſine aſperitate reprimit,& ſine morſu digerit:quibus rebus opus eſt ad inflammationes vel maximè.huc faciunt etiam ea quæ ad dentium dolores ſuprà fuerunt à nobis deſcripta.ſed magis propriè valet ad hoc acetum in quo hyoſcyami radix cocta ſit. Ad gingiuas verò quæ defluxione infeſtantur,exeſæque ſunt cum tumore atque dolore,altéque morbus eas depaſcitur,valet hæc fomentatio: Specillo lanã alligabis,oleo feruenti intinges,& gingiuis admouebis vſque dũ adæquẽtur,& partes circulo adiacentes cãdidæ fiãt:ita enim cohibetur ne vlterius ſerpat quod depaſcitur,& quod ex ſana carne exeſum erat,nutritur.poſtea verò vteris dẽtifricio, quod cõſtat ex galla in tenuiſſimũ pollinẽ redacta, quantũ acetabuli magnitudo eſt, cũ myrrha quantũ fabæ im- A plet magnitudinẽ:his tritis ſiccíſque vtitor.Ad carunculã verò è gingiuis enaſcentem adhibe atramenti ſutorii & myrrhæ pares portiones, quibus modicum aluminis ſciſſilis adiungatur.

Ad cruentas gingiuas, Cap. LXVII.

SVmmum cruentarum gingiuarum remedium eſt alumen liquidum cũ duplo aloës impoſitum:aut alumen & myrrham tenuiſſimè conterito,& ex melle illinito.

De oris affectionibus, déque inflammatione, & aphthis, Cap. LXVIII.

B QVVM oris inflammatio eſt,ſi totũ corpus plethoricum aut redundans malis humoribus videatur, tum venæ ſectione & purgationibus vtimur, clyſteréſque & cibi potioniſque abſtinentiã imperamus.ſi neutrum horũ ſubſit, ſtatim ad ea remedia cõfugimus quæ loco foris admouentur. Itaque in principio reprimimus iis quæ adſtringunt & refrigerant: quale eſt quod ex moris conficitur,cui omphacium acceſſerit:aut flos roſarũ,aut ipſæ roſæ ſiccæ,balauſtiũ,malicoriũ, gallæ immaturæ, alumẽ, rhus, glaucium , & decoctum myrti atque aluminis ſciſ- C ſilis.deinde verò ſatis eſt confectio ex moris quæ crocũ & myrrham acceperit,vt inflãmatio cõcoquatur.Quum verò iam ipſa concocta fuerit,digerentibus opus erit.addemus igitur aphronitrum, & nitrũ,& ſulfur viuũ,id quod eſt omniũ validiſſimum.quandoque autem ſapam,quandoque verò mulſam ei admiſcebimus, in qua mulſa incoctum ſit origanum,aut hyſſopum, aut pulegium,aut thymum,aut ſatureia,aut nepeta.Inuenta enim medicamenta,quæ mediæ facultatis ſint,eò fuerũt vt,quũ vſus poſtu- D laret,ea miſceremus quæ accõmodata eſſent. In ſtatu autem inflãmationum rarò vtendũ eſt medicamentis quæ ad os pertinẽt.ſed tamen os colluendũ eſt ac gargarizandum iis quæ inflammationis vehementiã leniant: quale eſt decoctum caricarum,& decoctum furfurũ,& oleum lẽtiſcinum,quod in duplici vaſe ſit tepefactum. Sed ipſum medicamentum,quod, quia ad os pertinet,ſtomaticũ nominatur,in ſtatu poteſt colluendo ori adhiberi, ſi modò mulſæ dilutiori & defruto calido miſceatur : ſi verò hæc nõ adſint,aquæ calidæ. Quæ ego memoraui omnia,vt tu E ex ea materia quæ tibi facilè ſuppetat, conficere medicamentum queas. Ex vlceribus autẽ quæ in ore ſunt, quæcunque flaccida ſunt,poſtulant egregiè ſiccantia medicamenta quale eſt diphryges, tum per ſe,tum cũ melle aut vino mulſo.Prodeſt etiam Muſæ paſtillus,& ſuccus rhu, & õphaciũ.Verùm vlcera oris ſimpliciora curari poſſunt iis medicamentis quæ ad oris aphthas inſcribũtur, vt quod ex moris eſt & rubis,& cætera.Quæ verò oris vlcera abũdè humida ſunt,& prope ad oſſa accedunt, periculum eſt ne ſyderentur.ideo fit vt vehementiſſima medicamenta F exigant.Ergo aliquem ex prædictis paſtillis in puluerem redigimus,atque ita ſiccum imponimus.nam ex humore & calore earum partium quæ ore continentur putredo ſtatim fit: quamobrem validiſſimis medicamentis vti ad huiuſmodi vlcera plerunque cogimur.validiſſima autem ſunt quæ cruſtam excitare poſſunt æquè ac cauteria. Vlcerationes verò quæ in ſuperficie oris oriuntur, aphthas nominant :eæ plerunque in infantibus naſcuntur. quibus remedium vtplurimùm adhibetur iis quæ modicè adſtringunt.Quandoque etiam inueteraſcunt, aut temporis G diuturnitate difficulter curantur,quum putredinẽ genuerint & affectionem excitarint quæ à ſerpendo & depaſcẽdo νομὴ vocatur. Ergo infantibus qui iã ciboscomedũt, lentem cum modico panis,& medulla vitulina, aut ceruina dare conuenit,cibíſque miſcenda erit portiuncula malorum cydoniorum , & aliorum quæ adſtringendi vim habent,vt pirorũ,ſorborum &meſpilorum. ſique aphthæ ignitæ ſint,lactuca erit cibis addẽda. At ſi infans nõdum poſſit comedere,nutrici hæc dabis. ſed conueniet etiam infantes medicamentis illinere . Si aphthæ ſubrubræ H ſint, in principio imponentur ea quæ modicè refrigerant & adſtringunt:tum vtendum erit iis quæ citra morſum digerunt:ſi ſubflauæ ſint,iiſdem quidem opus eſt,ſed magis refrigerantibus : ſi ſubalbidæ & magis pituitoſæ, abſtergentibus: ſi nigræ,iis quæ ſtrenuè digerunt. In adultis autem,& quorum dura ſunt corpora,ſatis eſt miſy cum

vino adſtringẽti.Si vlceratio ſubſordida ſit,cũ vino mulſo terendum miſy eſt. Quæ verò validiora poſtulant remedia quàm miſy ſit, cum vino & vino mulſo vtile eſt ea terere.hæc autem efficacia ſunt: at mediocria, & præcipuè in principiis affectionum ſunt, omphaciũ cũ vino mulſo,& rhus eodẽ modo.in puerulis verò ſufficit flos roſarum,& ipſæ itidem roſæ ſiccæ.

De columellæ affectionibus, Cap. LXIX.

QVVM inflãmata columella eſt, auxiliis reprimentibus vti oportet, eàque eſſe facultatis adſtringẽtis opus eſt. ſique mediocriter ſit defluxio, mediocris adſtringens eſſe facultas debet: ſi vehementer,acerba.ergo collutiones lenes,vt ſunt quæ ex palmulis tum aqua ſola decoctis fiunt,tum verò etiam melle adiecto: itémq; decoctum roſarum,capreolorum vitis,ruborum, lentiſci,& terebinthi,& cyperi,& hypociſtidos. Sed his agit vehementius decoctum myrti,& cydoniorum acerborum, & cymarum ilicis, & fagi, balanorum & meſpilorũ, & fructuum cornorum.Maximè autem ſtrenuè hæc:gallarum, rhu,balauſtiorum & malicorii decoctum.Hæc autem vel ſigillatim vel coniunctè coquenda ſunt,& ex aqua gargarizandum.eiſdẽ quoque ſiccis in puluerem redactis gurgulionẽ attingere oportet,& paulatim attrahere tum ſuprà,tum foras linguam verſus. Medicamenta verò ſicca & in læuorem redacta cochleario inſpergantur.his enim remediis gurgulio in ſuum ſtatum eſt omni ratione adducendus,nec ad eum incidẽdum properare debes.Quũ verò gracilis cruentúſque fuerit quandoq; redditus(qualis fieri ſolet longo temporis ſpatio) tum præcidẽdus eſt. poſtquam ſectus fuerit, ſolo diphryge erit vtendum vſquedum cicatrice vulnus includatur : ſiquidem id cicatricẽ exquiſitè arctam ſtrictámque inducit, & in hac parte,& itẽ in cæteris omnibus quæ fuerint vlceratæ.

De tonſillarum inflammationibus, Cap. LXX.

TOnſillarum inflammationes duróſque tumores quos ἀντιάδας vocant, exprimere oportet aliquo medicamento quod iuuare poſſit digitos illinendo. In glandulis autem vel maximè hæc curandi conuenit ratio: quum enim ea loca laxa ſint & fiſtuloſa,facilè ſuſcipiunt humorẽ influentem,fiúntque eminentiora,atque inflantur.Quum verò tempore conuenienti inflãmatio concocta iam ſit, glandulæque plenæ ſint alicuius humoris glutinoſi, medicamento ſtomatico admiſcebimus nitrũ,aut ſalem,aut aliquid tale,& pituitam vacuabimus. At ſi fauces ipſæ inflammatæ ſint,neque hoc medicamento vtẽdum eſt,neque propter carnis mollitiem exprimendum.

De angina, Cap. LXXI.

QVVM ab angina quiſpiam ſuffocatur, ſcire conuenit in periculo rem eſſe,maiúſque periculum imminere ſi inflãmatio intus infixa ſit vt nihil foris appareat: & multo etiam maius,ſi ambas tonſillas obſideat inflammatio,atque vnà gurgulio ſit affectus: par enim eſt totũ corpus quamprimũm ſanguinis miſſione euacuare. Si æger non ſit ad mittendum ſanguinem aptus,ſcarificandæ erunt tibiæ,& permittendum vt quamplurimũ ſanguinis effluat.eritque acribus vtendum clyſteribus, continendúſque æger in inedia.tum collo ſuperdabis medicamentum quod vim attrahẽdi habeat : ſi enim materia quæ in illis particulis eſt fixa extrahatur, vt tumor foras ſe proruat,omnino ſpes erit hominem ſeruatum iri. Præterea ſuccus ptiſanæ ad gargarizandnm dari debet tenuis melli admixtus,itémque decoctum caricarũ,& quod ex hyſſopo,origano,& marrubio conficitur: ita enim humores illi glutinoſi & craſſi qui in eis partibus impacti ſunt, digeruntur.Mirabiliter autem ad anginam facit ſtercus caninum album ſiccatum,& in puluerem redactum ac per cribrum traiectum,deinde melle dilutum atque illitum. idque eſt huiuſmodi vt nullum inueniri medicamẽtum præſtantius aut efficacius ad anginas queat : ſed oportet canes oſſa ſolùm comediſſe.Præterea ſi plura lina, præſertim verò quæ ex purpura marina colliguntur, viperæ collo imponas,eámque in linis ſuffoces, tum vnum ex illis collo appendas alicuius, magnum adiumentum afferet tonſillis, & reliquis omnibus malis quæ moleſtia collum afficiunt.

A Ad ſpinas,& oſſa deuorata, Cap. LXXII.

OSſa autem quæ deuorata ſint,itémque ſpinas quæ gulæ inhæſerint,aufert ſpongia, aut caro inciſa & lino appenſa,quam vi adacta deuorare conabitur is qui malè affectus eſt.tum derepente extrahenda ſpongia eſt,aut caro eo lino per quod fuit demiſſa: ita enim quod infixum erat in gula,ſimul extrahi cõſueuit. danda eſt etiam panis teneri medulla ad deglutiendum, itémque ficus ſiccæ commanſæ.

De medicamentis ſtomaticis,de tonſillis inflãmatis,déque vuæ aut alterius alicuius partis
B inflãmatione, Cap. LXXIII.

MEdicamentum ſimplex ex moris fit hoc modo:Succi mororum heminæ quinque.decoquatur ad ſtrigmenti craſſitudinem.tum adde mellis libram vnam, & ſimul coque ad mellis conſiſtentiam.Quum vti volueris, in principiis admiſce(vt dictum eſt) repellentia : in ſtatu, concoquentia & lenientia: in declinatione, digerentia. Eodem etiam modo ex ſucco corticũ nucis medicamentum ad os accõmodatum conficies: & item ex muſto vuarum auſterarum & ex ſucco punicorum,& cæterorum
C fructuũ auſterorũ,ex quibus exprimi ſuccus poteſt.Si ſuccus craſſus videatur,mel aptè miſcere conueniet:ſi liquidior,prius decoquẽdus erit.Cæterùm pirorũ pomorúmque ſuccus, & aliorũ etiã quamplurimorũ fructuũ autũnalium pares mellis portiones capit at eorum qui valde acerbi ſunt,qualis eſt corni fructus,interdum duplũ mellis,interdum triplum. Iis ergo qui medicamentoſas qualitates ferre non queunt, ſi mediocribus inflãmationibꝰ aut tonſillarum,aut vuæ, aut alterius partis corripiantur, ſufficiunt ſucci eorum fructuũ quos modò memoraui,&
D item rhus obſoniorũ. Ad maiores verò inflãmationes opus eſt ſucco punicorum auſterorum,aut malorum cydoniorum:aut vtroque inter ſe,melle(vt diximus)cõmixto, fítque moderatum medicamẽtum. ſed præſtantius erit ſi tota punica in fruſta ſeces,& in muſto decoquas: non ſolùm enim repellendi ſed digerendi quoque vis ineſſe in medicamento debet, ſiquid durum appareat. quamobrẽ prædictis,quum ad mediũ decoctionis peruenerint, iniicies pulegium,aut hyſſopum,aut origanum, aut nepe-
E tam,aut thymum: deinde per colum traiicies: ſic enim idoneum medicamentum confeceris.

Ad putredines quæ in ore ſunt, Cap. LXXIIII.

CHartæ combuſtæ partes tres, auripigmenti pars vna: his tritis vtitor.Supra autem linamẽta roſaceo intinge,applica atque exprime. Aliud, quod ad magnas oris aliarúmque partium putredines valet.Chalcitidis pars vna,calcis viuæ tantundem,auripigmenti dimidium, trita miſce,eíſque vtere.Si os exareſcat,& deglutiri ſaliua nõ poſſit,ficus in vino auſtero mero coquito,datóque deco-
F ctũ calidũ ad ſorbendũ:ſi nequeat, tũ paulatim infũdito.

De vlceribus aſperæ arteriæ, Cap. LXXV.

VLcera quibus aſpera arteria obſidetur, vt interna ipſius tunica occupetur curabis, ſi foris aliquod ſiccans medicamentum imponas.ſed æger ſupinus eſſe debet:tum ei dandum liquidum medicamen quod ad huiuſmodi vlcera valeat,in ore continendum, & paulatim ſumendum,vt in gulam influat, quo arteria aſpergatur.

Ad vocem abſciſſam, Cap. LXXVI.

BRaſsicæ ſuccum melli admixtũ decoque ac lambendum præbe. Aliud, quod etiã ad tuſſes valet: Lini ſe-
G minis combuſti & cribro traiecti, paſſularum pinguium eiectis acinis,pineorum nucleorũ toſtorũ, auellanarũ repurgatarum pares portiones læuigabis melléque excipies, & ex hoc dato cochleariũ quod ſub lingua teneatur, vbi vox abſciſſa ſit.Glycyrrhizæ denarii octo,myrrhæ denarii vigintiquatuor, terebinthinæ denarii ſex, tragacanthæ denarii duodequadraginta, quæ ſicca ſunt contunde ſingula ſeparatim, & per cribrum traiice : reſinam verò in mortarium impone,& contunde ſicca effundendo, tum
H in vnũ redige,ac catapotia confice ad fabæ Ægyptiæ magnitudinẽ,& in vmbra ſiccato.Quũ vſus poſtulabit, vnũ aut duo ſub lingua tenẽda dabis: idq; quod liquitur deglutiatur. Hoc autẽ medicamentũ celerrimè cõficiẽdum eſt,dũ contunditur:quippe quod quãprimũm exiccеſcat.

De tuſsi & difficultate reſpirationis, & grauedine, & deſtillatione, & raucitate, deque ſputis quæ ex thorace & pulmone reiectantur;

Cap. LXXVII.

TVſsis cauſa, eſt humor qui à capite fluit, vt in deſtillationibus fieri ſolet: vel is qui aſpera arteria continetur, vt in pleuriticis & peripneumonicis vſu venit. Fiũt etiam faucium arteriæque aſperitates. atq; aſperitas quidem arteriæ eſt cauſa tuſsis, & item quæ bibentibus comedentibúſque nobis in eam incidunt, & intẽperies frigida inſtrumentorum ſpiritus. Sed qui ex intemperie tuſsiunt homines, id mediocriter faciunt, nihilque reiectãt: atque ita ſine vi vt non ſolùm continere ſe poſsint & ſpiritum cohibere, ſed ſæpe etiam ei affectioni remedium adhibere ſpiritus contentione, qua partes refrigeratas calefaciant. Huiuſce autem tuſsis ſigna ſunt, vt ad repentinas inſpirationes à refrigeratione quæ intenditur, irritentur. Quum igitur leniter inſpirent, & in calida domo inhabitent, tum vel nihil vel parum certè tuſsient. Tuſſes autem quæ cum titillatione coniunctæ ſunt, manifeſto ſunt indicio fluxionem à capite prouenire, atque in arteriam & pulmonem comportari. Si nihil expuatur, ſcire cõuenit, id quod effluit eſſe tenue: ſiquid reiectetur, contrarium. Itaque tuſsim ex tenui fluxu & ab aſperitate ortam curabimus, ſi incraſſabimus vſu eius medicamenti quod ex capitibus papaueris fit, aut alicuius eorum quæ à leuando dolore *ἀνώδυνα* vocatur. Eam verò quæ ex craſſitudine & aſperitate, & glutinoſo humore inſidente orta eſt, tollemus attenuantibus. Ergo centaurii minoris radix difficultates reſpirationis & tuſſes inueteratas ſanat. melanthium curat deſtillationes ſi in linteo calidum detur ad perpetuò odorandum. Styrax tuſſes, deſtillationes, grauedines & raucitates iuuat. Medicamentum ad lingendum aptum facies hoc modo: Nuces pineas, quum maximè pingues ſunt (hoc eſt, quum circumcirca multũ habent ſuæ reſinæ ibidem adiacentis) coque in aqua cum marrubio recenti. huic decocto adde mel ad moderatã proportionem, & iterum decoque donec fiat tam ſpiſſum quàm mel: hócque ita confecto vtitor ad ea quæ ex thorace & pulmone expuuntur.

De ſanguinis reiectatione, & quum ſanguis in grumos coit, Cap. LXXVIII.

IN ſanguinis reiectatione primum periculum in nimia euacuatione eſt poſitum. ergo ſtatim ſubuenire ſanguinem reiectantibus poteris iis quæ ſubiungam. tota enim affectio medico qui eam curet, cõmittenda eſt. Portulaca eſui data iuuat: efficacior autem eſt eius ſuccus epotus: balauſtium, rubi fructus & flos. membranoſa quercus pars quæ inter corticem & truncum intercedit, quæque ſub glãdis putamine eſt: qua præcipuè decocta vtuntur. Fagi quoque & ilicis eadem pars ad idem valet. Eſt autem efficacius radicis althææ decoctũ. Mentha ad recentes reiectationes facit. Centaureæ maioris drachmæ duæ dantur: ac febricitantibus quidem, cum aqua: iis qui febrim non habent, cum vino. punicorum, lentiſci foliorum ſuccus. Samius aſter ad omnes ſimili modo valet: itémque Lemniũ ſigillum. Ad ſanguinis verò grumos facit coagulum potui datum, & thymum, ac ſatureia cum aceto.

Ad aſthmaticos & purulentos, Cap. LXXIX.

ARiſtolochia rotunda cum aqua epota, aſthmaticis, *hoc eſt, anhelantibus cum ſpiritus difficultate*, auxiliatur. centaurii maioris radix, ſpondylii fructus & radix, nepeta, hyſſopum, iris, melanthium. Aſellorum qui ſub hydriis morantur, ſextariũ in vas fictile coniicito, & ad carbones torreto. vbi igni candens ſit effectum, aſellos terito ac melle cocto excipito. dato autem ante cibũ myſtrũ vnum ad lingendum. Aliud. Scillæ crudæ ſuccum exprime, parémque eis mellis portionẽ miſce: ad carbones coque, & ante cibum da.

Ad pleuriticos & lateris dolores, Cap. LXXX.

IN pleuriticis ſi fomentis dolor non ſoluatur, totum corpus erit euacuandum, vtendúmque fomentatione minimè periculoſa, quæ morſus expers & humida ſit, qualis eſt quæ ex aqua dulci & oleo in veſicis conficitur.

A Ægrotis autem huiuſmodi medicamenta dabimus quorum vis modicè attenuãs ſit, quum loca affecta adhuc obſideat inflammatio. Quæ verò magis attenuent, vel etiam quæ plenè ipſas concoquant, in declinationibus inflammationum offeremus. Mediocria in his ſunt ptiſanæ ſuccus & mulſa: valentius verò vrticæ ſemen: & quum modicum mellis acribus herbis, vt origano, hyſſopo, & nepetæ & pulegio, & iridi miſceatur. Lateris verò dolores ſine febre, ſanat bdelliũ & coſtus: præterea caules braſſicæ in ci-
B nere vrimus, eiſque vetuſtum adipem miſcemus, & ad laterum dolorem vtimur, & aliud etiam adhibemus quod ſit generis eiuſdem, quum medicamentum ſit quod egregiè diſcutiat & digerat.

Ad diuturnos thoracis dolores,

Cap. LXXXI.

QVVM diuturnis doloribꝰ thorax citra febrim detinetur, palmulæ pingues cũ fœnogræco decoquẽdæ ſunt, ſuccúſque exprimendus. tum melli copioſo admiſcebimus, poſtremò ad carbones iterum coquendus vſque ad craſſitudinem mediocrem, eóque multùm ante
C cibos vtendum.

Ad mammas, & lac quod eis continetur,

Cap. LXXXII.

LVtum efficaci remedio eſt mammis inflammatis, ſi eis imponatur: ſed ſi ſiccius tibi videatur, ipſum Cyprino aut roſaceo oleo emollies. Quũ verò lac, poſt partũ ditum, in mãmis coagulatũ fuerit, perutile ad id extinguẽdũ erit totum ouum crudum, quod mixto roſaceo imponatur: idque non ſolùm in mãmis inflammatis, ſed etiã in aliis quàplurimis corporis particulis facit. Sordes verò ex palæſtra, eſt mãmarum medicamen. nam quod in eis
D igneũ eſt reſtinguit, & reprimit id quo influit, & diſcutit quod eis continetur. Fabarũ farina, cataplaſma eſt ad mãmas & ad teſticulos idoneum: ſiquidem hæ partes quum inflãmatione tentantur, modicè refrigerari deſiderant, præſertim verò quũ lac fuerit coagulatum. Naxiæ autem cotis ſcobs prohibet ne mammæ virginum ante tempus inflentur, & teſticulos emẽdat. Mammas autem ob lactis copiam intumeſcẽtes, lenticula in marina decocta atque illita, vel mẽtha cum polenta, aut muria in fotu adhibita curabis. Poſt hæc autem extinguunt quæ ſubiungam: fa-
E rina fabacea tum per ſe, tum cum polenta illita, Cimolia cum aceto aut aqua inuncta, lac muliebre cum ſucco cicutæ: aut cicutæ folia illita, muria in fomento. eadem ſedat mãmas in quibus lac in grumos coiuit, ſed non in fomẽto. Mentha cum polenta impoſita, crocus cum lacte inunctus. itémque farina fabarum ſola vel cum polenta ſuperdata: cydonia cocta cum melle. non ſinit autem lac coagulari in iis quæ enixæ ſunt, ſi grana ceræ decẽ numero ad milii magnitudinem quotidie deglutiantur.

De oris ventriculi affectionibus,

F Cap. LXXXIII.

QVi canino appetitu tenentur, hoc eſt, qui fame iugiter ac ſine vlla intermiſſione torquentur, iis vinum copioſum de numero eorũ quæ abundè calefaciũt, vt magnum remedium, dandum eſt. huiuſmodi autem vinum eſt fuluum & rubrum, vacans adſtrictione: & hi appetitus ex fame excitati à ſtomachi frigiditate proueniũt, vt meritò à tali vino ſedẽtur. Iis qui ita affecti ſunt, quũ ad prãdium accedunt, primùm dandi ſunt cibi pingues & oleo-
G ſi, & item alia omnia ex oleo copioſiore parata, & in quibus nihil auſterũ aut acerbũ ſit: mox verò imperandũ eſt vt vinum eis, etiamſi non ſitiant, detur: hac enim ratione fames ſtatim lenietur, & tractu temporis ita vitam ducẽdo ſedabitur. Singultiẽtibus danda eſt ruta cum vino tenui, aut nitrum cum mulſa, aut apiũ, aut cyminum, aut acetum ſcilliticum, aut nepeta, aut aſarum, aut nardũ Celticum, hæcque vel ſingula per ſe, vel mixta. Caſtoreũ verò conuenit iis quibus multitudo, aut frigidi glutinoſiq; humores ſingultum excitarunt: dandum enim potui eſt
H cum poſca. atque etiã cuti cum ſicyonio aut vetere oleo impoſitum prodeſt. Quum verò ex repletione humorum oritur ſingultus (nam plerũque ex hac cauſa naſcitur) indiget violenta euacuatione, quæ ſternutamentis adfertur. Nauſea excitatur quũ ventriculus ad vomitũ propellitur,

nimirum vbi à multitudine prægrauetur,aut morſu infeſtetur,aut denique vitioſis ſuccis obſideatur.Quidam autem turbantur, ſed nihil vomunt, in quibus ſuccus is qui moleſtiam affert,neque multus eſt,neque in ſpatio ventriculi,ſed tunicis continetur: atque in aliquibus,vt aqua in ſpongia,in aliquibus verò ita eſt impactus vt vix diſſolui queat.Curatio tria potiſſimùm poſtulat,concoctionē, attenuationem,& euacuationem.ergo humores qui magis pituitoſi & crudi ſunt,quiete,inedia,& ſomno cōcoquuntur.ex aliis qui tenuiores ſunt & modicè infarcti, vomitibus eiiciuntur,qui tum ex ptiſanæ cremore, aut mulſa, tum ex aqua ſola prouocantur. At qui glutinoſi craſsique ſunt, & ita ventriculo infixi vt auelli difficulter poſſint, ad eos opus eſt medicamento quod humores attenuet. Quum autem humiditas vitioſa ventriculi tunicas occupat,eam picra ex aloë vtiliter purgat: adſtringentia verò egregiè lædunt:veluti etiam vbi copioſa humiditas ſine malitia humorū ſit, ac veluti mador quidam exiſtat,quique ſola quantitate affligat,adſtringentia vtiliſſima ſunt. medicamentū verò ex aloe confectum omnes qui eo vſi ſunt ad marcorem perduxit. In iis autem qui affectionē eſſe frigidam animaduerterint,addenda erunt calefaciētia adſtringentibus.Eſſe autem affectionem frigidiorem, ſatis magno argumēto erit ſi ſitim æger non ſentiat: quū enim æger non ſitiat, neque os ventriculi æſtu torqueatur,planè patet non eſſe affectionem calidam. Iam verò oris ventriculi inflammationes & item iecoris, adſtringentia miſceri poſtulant: nam ſi relaxantibus ſolùm vtamur,ægroti vitam in periculo cōſtituemus.Quamobrem ſiue oleū ſiue cataplaſma locis malè affectis imponatur, admiſcere oportebit aliquid cui facultas inſit adſtringendi,vt abſinthium,aut nardinum vnguētum, aut melinū, aut cydonium,quod ſimul incoquatur.

Ceratum quo aſsiduè vtimur, Cap. LXXXIIII.

CApit ceratum ad commemoratas affectiones accommodatum,ceræ albæ vnciam vnam, nardi hyberno tempore denarios octo,æſtiuo autem ſeptem,aloes, maſtiches vtriuſque denarium.Si maiore adſtrictione opus ſit,vt præ imbecillitate ventriculus continere cibum nō poſsit, adde parem omphacii portionem. Et vt omphacium ita etiam abſinthii ſuccum, & quandoque vtrūque admiſcemus:& tertio itidem loco hypociſtidos, œnāthéſque & rhois ſuccum. deinde cerati multitudo augenda eſt ita vt aliorū quantitati pro portione reſpondeat.Si verò inueteraſcit indureſcitque inflammatio, magis varia medicamenta, quæque aromata recipiant, & mollientiū & digerētium quippiam habeant(quale eſt quod ex meliloto conficitur)applicare oportebit. Viridis iaſpis ſtomachi os attingens,ſtomachum iuuat: huiúſque rei magnum ſanè experimentum dedit. conficiendus autē torques eſt, itáque collo aptandus vt iaſpis os ſtomachi attingat.In calida autem ſtomachi intemperie,vt ardeat cū diſſolutione,vel vt anima deficiat,vel quoddam cibi faſtidium vrgeat, ex quacunque occaſione præterquam à febri, aquam frigidam cum omphacii ſucco, aut cydoniorum decoctum,aut clauiculorum vitis,vel ſeminis cucumeris,vt octo ſemina trita cum aqua dabis:aut mēthæ ramulos tritos potui dato.extrinſecus verò veſicam aqua frigida plenam ſtomacho impone:aut niuem adhibe,aut ramenta cucurbitæ. Catapotiū ſitim æſtuātibus ſedans. Cucumeris ſatiui ſeminis drachmæ octo, tragacanthæ drachmæ ſex.ſoluitur tragacantha albo ouorum crudorū recentium:qúmque fuerit diſſoluta, diligentérque contrita, cæteris addatur. omnibúſque commixtis catapotia fiant,& in vmbra ſiccentur, & tenēda ſub lingua dentur: humor verò qui ex eis fiat,deglutiatur.Hoc verò,& aliud quod deinceps addam, cum refrigerat, tum verò etiam firmat ſtomachum humeſcentem,quum humida calidáque affectione obſidetur. Aliud.Foliorum roſarum viridium drachmæ ſex,dulcis radicis drachmæ quatuor, nardi Indici tantundem. excipe omnia vino dulci, catapotiáque confinge,& dato ſub lingua continenda. vel diſſolue ex aqua frigida,& catapotia ad ciceris magnitudinem confice.Iis autem qui refrigerati ſunt,& in quibus pituita propter craſſitudinem calefieri diſſecarique poſtulat,

A conuenit hoc quod ſequitur: Corticis radicum fœniculi vnciæ ſex,aceti ſextarius,aloes vnciæ tres.radices in aceto coquūtur, qúmque coctæ fuerint & expreſſæ abiiciūtur,mel deinde affunditur & decoquitur, tum aloe commiſcetur, dantúrque huius cochlearia tria ex aqua.idque nonnulli ſine aloe conficiunt. Quibus autem cibus aceſcit,hoc accōmodatū eſt:Piperis drachmæ quatuor,ſeminis anethi drachma vna, cumini quatuor. hæc terito,& dormituris cochlear vnum ex vino diluto dabis. Iis verò qui atram bilim gignunt,& ſtomachus flatu læditur,ſpō-
B gias aceto acerrimo imbutas, præſertim verò in acceſſionibus impones. Si dolor perſeuerarit, alumen liquidum cum ære trito,melle exceptum ſuperdabis. ei verò cuius ſtomachus diſtentus ac flatus plenus ſit,nepetæ decoctū, refrigeratum aqua ſub dio,addito modico mellis & piperis drachma vna,offeres.

Ad ſtomachi ſubuerſionem, Cap. LXXXV.

FAcit autem ad ſtomachi ſubuerſionem hoc medicamentum: Mali granati acidi nucleorum ſucci partes tres,mēthæ ſucci pars vna.coniectas in vas fictile ſemper
C mouendo coque: qúmque in vnum coiuerint, ab igni aufer,& quum vti velis,dato miſtum ante cibum.

De flatu ventriculi, Cap. LXXXVI.

GIgnuntur autem in ventriculo flatus ex humoribus, aut cibis qui à calore tepido in vapores diſſoluūtur: refrigeratio enim,quia attenuare diſſoluerétq; ſuapte natura non poteſt,flatus nullos excitat. Calor autē vehementior nō ſolùm attenuat atque diſſoluit,ſed etiam digerit. ergo flatus procreationem impedit. At imbecillus calor
D fundit & commutat quidem alimentū,ſed minus quàm oportet: itaque ex eo flatus gignūtur. Quocirca calefaciētibus medicamentis eos oportet attenuare, vt ſi oleo cuminum,aut apii,aut dauci,aut ſpondylii ſemen incoxerimus.Si cum affectione ſit coniuncta frigiditas,rutā,baccas lauri,melanthium fœniculúmque oleo incoquemus. tum bitumen & oleum laurinum admiſcebimus:ſed ſi inflammatio dolores comitetur,loco eorū quæ calefaciūt, relaxantibus vtemur:anethum enim incoquemus,& anſerinum adipem & gallinaceum addemus. Ad eos autem
E qui flatu torquentur,facit polii faſciculus coctus,& in potu ſumptus: aut etiam nepetæ decoctum,mellis portiuncula,aut piperis adiecta. atque hæc quidem, quum dolor vehemens vrget,imponēda ſunt. At quum moderatus eſt dolor,ſufficiunt fomenta ex milio,aut pannis lineis. Cucurbitula quoque ampla, quæ vmbilicum ex omni parte comprehendat,ſæpenumero laborantes morbo liberat. Iam caſtoreum in potu ſumptum,vel ex poſca, & foris ex oleo ſicyonio impoſitum iuuat, etiam ſi flatus ſint tales vt circa vmbilicum inteſtina torqueātur. Rotūda autem
F ariſtolochia dolores eos curat quos obſtructio aut craſſitudo ſpiritus gignit. eos verò qui excitantur à ventris obſtructione aut craſſitie,vinum meracius à cibo ſumptū ſanat: ſique ſomnus acceſſerit, eos perfectè ſedabit.

De colicis, Cap. LXXXVII.

QVibus in colo atque inteſtinis mordax humor inſidet,ii à calidis alimentis medicamentíſque læduntur:& à cibis abſtinentes exacerbantur. vſu autem temperatarum rerum in meliorem ſtatum rediguntur. Ergo in
G primis clyſtere vtendum eſt ex mulſa, aut ſucco ptiſanæ, cibíque offerendi boni ſucci, quíque difficulter corrumpantur: fugienda verò quæ attenuant & calefaciunt. Cæterùm humores aut euacuandi ſunt aut temperandi. quū neutrum horum facere queas, ad vſum eorum quæ ſtuporem inducunt confugiendum eſt: in iis enim qui in hac affectione ſunt conſtituti,non ſolū dolor leuatur iis quæ ſenſibus ſtuporē afferunt,ſed etiā iidē magnopere iuuantur,ſi humorū tenuitas incraſſetur,& eorundē caliditas refrigeretur.Quū autē humores ex quibus dolor oritur,craſſi glutinoſíque ſint,nullo pacto offerenda erunt quæ ſtu-
H pefaciunt:videtur enim releuari illi quidē interim dum obſtupefacientia adhibentur,quum ſolus ſenſus ſtupefiat, ſed tamen poſtea deterius afficiuntur, quū humores magis incraſſentur,& difficiles ad excernendū reddātur.Hos ergo curabimus,non vſu quidem eorū quæ vehementer

calefaciunt(ſiquidem ab iis dolores augentur , quum hu- A
mores fundantur & flatu impleantur) ſed incidentibus
citra vehementem calorẽ,& flatus expertibus . & quoniã
allium eſt maximè omnium flatus expers,ſi febris non ad
ſit,id dabimus,& theriacam.atque ita affectiones huiuſ-
modi egregiè iuuabimus.At ſi febris hominem occupet,
fomenta ex milio adhibebimus,& in oleo tenuium par-
tium aliquod ſemen incoquemus eorum quæ ſunt flatus
expertia,tum per colum traiicientes & oleo adiicientes
adipem anſerinum aut gallinaceum ad proportionẽ cly-
ſteri iniiciemus. Si per hæc dolor nõ ſedetur,iterum im- B
ponemus oleòque miſcebimus caſtorei & opii vtriuſque
non maiorem quantitatem quàm ad fabæ magnitudinẽ
quam in olei heminam ponamus.Hoc autem medicamẽ-
to poſſit quis floccos lanæ imbuere, & quamplurimum
queat in anum indere.ſed flocci valde ſunt filo alligandi,
vt quum opotteat facilè euellantur. Lupinum ſtercus da-
tum,præcipuè autem quod candidum eſt,ex aqua aut vi-
no tenuis conſiſtentiæ,colicos ſummopere iuuat: ídque
non ſolùm in acceſſionibus,ſed etiam in interuallis. hoc
enim vel perfectè morbum ſedat, vel mitiorem reddit, C
facítque vt in longius ſpatium tẽporis differatur. melius
autem eſt ſi in terram ſtercus non cecidit,ſed in virgulto
aliquo,aut herba reſidens comperiatur. atque etiam oſſa
in eo inueniuntur quæ ab animali non fuerunt cõcocta:
quæ trita & potui data ipſa quoque colicis proſunt.Quum
purius & mundum reddiderimus,dandum eſt mixto ſale
& pipere,aut aliqua re ſuaui.ac mirabile eſt quàm perſpi-
cuè proſit,ſi lumbis apponatur. Sed ſtercus debet in licio
quod ex lana alicuius animalis à lupo morſi factum ſit,
extenſum cuti imponi.Si lanæ eorum quæ à lupis demor- D
ſa ſunt tibi non ſuppetant,poterit appendix ex loro cerui-
no confici.præterea verò corydis auis ius ſumptum eoſ-
dem iuuat.

Ad dyſentericos & cœliacos, Cap. LXXXVIII.

DYſenteriam , *hoc eſt tormina inteſtinorum* , etiam depa-
ſcentem, Lemnium ſigillum & epotum & infuſum
curat:prius enim abluenda eſt vlceratio mulſa meracio-
re,deinde muria:tum Lemnia terra ex plantaginis ſucco
infundenda.potui verò danda eſt poſca diluta , & lac ca-
ſeoſum,quod conficitur lapillis ignitis coniectis, donec E
concoquatur,& plurima ſeri pars abſumatur. éſtque præ-
ſtantiſſimum dyſentericorum,& omnium quibus deflu-
xiones acres aluum exercent,remedium.Stercus caninum
tritum lacti ſic parato miſce.facies enim medicamentum
ad dyſentericos accõmodatiſſimum.ſed canis nihil præ-
ter oſſa debet comedere: ſic enim fœdum odorem non
exhalat,& candidum ſtercus eſt. Alui quoque defluxiones
exiccat ouum ex aceto coctum,& manducatum.ſi miſce-
ri velis aliquid eorum quæ ad dyſentericos & cœliacos va
lent, in ſartagine ad ignem fumi expertẽ aſſatum dabis: F
magnopere enim homini laboranti proderis. Vtiliſſimũ
verò eſt omphacium,rhus rubrum eiúſque ſuccus , cinis
cochlearum,omnium aſſatarum,malicorium,galla,acini,
meſpila,myrta,corna.cochlearum cum teſta combuſtarũ
cineris partes quatuor,gallarũ partes duæ, piperis pats v-
na.in puluerem redigantur & inſpergãtur obſoniis , vel
ex aqua aut vino albo diluto potui dentur.iuuat hoc miri
ficè dyſenterias in quibus vlcus putridum nondum eſt.
Portulacæ ſuccus epotus dyſentericis cõuenit:& item plã
taginis ſuccus,rubique fructus & folia.Radicis althææ de G
coctum, & ad dyſenteriam & ad fluorem alui efficax eſt.
Ad idem egregiè facit cauda equina ex aqua aut vino e-
pota:ſimili quoque modo eius ſuccus.

Ad alui fluorem,ad cœliacos,ſtomachicos
& nephriticos, Cap. LXXXIX.

DIarrhœam verò,*id eſt alui fluorem*,ſanat adiantum,pali
uri folia, radix pinus,cortex piceæ,lenticula bis co-
cta,& priore aqua abiecta.acini autem cuicunque affectio
ni ventris & inteſtinorum ex defluxione ortæ valde pro-
ſunt.Spica nardi,oxyacanthæ fructus eſui datus,& epotus: H
ſpica alba cœliacos & ſtomachicos iuuat.mori fructus in-
tempeſtiuus exiccatus medicamentum efficitur quod a-
bũdè adſtringit:itaque valet ad dyſentericos, cœliacos,&
omnes alias affectiones quæ ex defluxu naſcuntur: id e-
nim contunditur,& obſoniis inſpergitur, quemadmodũ
etiam ixiæ fructus.aut etiam ex aqua,aut vino ſiquis ma-
lit,potui dabitur:ſed per ſe magis idoneus eſt.Rubi quo-
que fructus exiccati & repoſiti conueniunt.

Ad lumbricos, Cap. XC.

LVmbricos rotundos ſatis interimit abſinthium, abrò
tonum,nepeta,cardamomum,braſſicæ ſemen, men-
tha,lupini amari,qui vel imponantur modo cataplaſma-
tis,vel ex melle deligantur , vel ex poſca in potu ſuman-
tur.melanthium verò non ſolùm mãducatum ſed etiam
foris aluo illitum lumbricos enecat . idem faciunt folia
perſicæ ventri ſuperpoſita.Aſcaridas verò tollũt hæc quæ
intra corpus infunduntur,vt nepetæ ſuccus & cedria . La-
tos verò occidit mori radicis cortex,filicis radicum dra-
chmæ quaternæ in mulſa exceptæ.vel chamæleontis albi
radix ad quantitatem quartæ partis heminæ cum vino
auſtero.eoſdem quoque necat coſtus.

De morbo tenuioris inteſtini, quem εἰλεόν,
hoc eſt uolulum,nominant,
Cap. XCI.

VOluulus morbus cum difficilis eſt , tum verò ſiquis
in eum incidat,raro euaſit.Ac maximè mortiferum
eſſe eum ſcire conuenit qui fœtidus nominatur , in quo
vel ſtercus euomitur,vel fœtida eſt expiratio.quandoque
autem huiuſmodi ructus fit,quandoque verò totius cor-
poris odor teterrimus excitatur.Qui hoc morbo tenẽtur,
mirificè iuuantur,quanuis etiam ſtercus iam vomant , ſi
fruſta panis calida in oleo comedant. ſeruabuntur enim
etiam ſi iam ſuffocentur.Ad eos autem qui frequenter vo
munt,cibúmque non continent,rhus & cuminum in eo-
dem tritum in ſenis oxymelitis cyathis ad pondus dena-
rii vnius bibendum offeres. aut foliorum aut clauiculo-
rum vitis ſuccum potui dato.

Ad ſedis affectiones,inflammationem,&
quum procidit, Cap. XCII.

GAllam flauam decoque,& in puluerem redige, ac ſe-
dis inflammationes anúmque procidentem illine.
Si opus ſit valentiore remedio,in vino : ſi mitiore , in a-
qua decoquito.Succus quoque lentiſci ad ſedem & ad v-
terum procidentẽ valet. Aliud. Pini corticis drachmæ
octo,cupreſſi globulorum ſiccorum drachmæ duæ,plum
bi tantundem,vino auſtero deterge omnia , & tritis vti-
tor.

Ad ardentes ſedis dolores, Cap. XCIII.

AD ardentes autem ſedis dolores oui aſſati vitellum
tritum vino albo & roſaceo cerato exceptum illine,
& cataplaſma impone quod ex pane puro trito (cui aqua
& roſaceum,& oui vitellus aſſatus adiungatur)factum ſit.
Aliud. Roſarum drachmæ tres,ouorum aſſatorum vi-
telli numero duo ex vino albo læuigentur,& cerato roſa-
ceo excipiantur:eóque ita vtitor.

Ad pruritus ſedis, Cap. XCIIII.

SEdis verò pruritus tollit cimolia in puluerem redacta,
ceratóque myrteo excepta,atque illita. ad idem etiam
valet terra Cretica.

Ad ſedis pudendíque rimas,& de hæmor-
rhoidibus, Cap. XCV.

AD ani & pudendorum fiſſa & ad hæmorrhoidas ra-
menta cineris ſordidi linteorum combuſtorum , &
amylum ad pares portiones terito , & ſuccum foliorum
oliuæ admiſceto,& illinito. Hæmorrhoides verò nimias
cohibet aloë impoſita,aut ſquama ferri,aut plumbum v-
ſtum ex poſca perfuſum:& item perfuſio ſpiſſamentorum
vnguenti. Aperit autem hæmorrhoides edulium ex allio
& aliis pleriſque confectum, quod μυττωτὸν vocant, ſiquis
eo veſcatur,& amaracinum atque irinum vnguentum il-
litum. cohibet verò confeſtim hoc quod habet acaciæ ru
fæ drachmas quatuor,plumbaginis tantundem, tragacan
thæ tantundem. combuſta hæc læuigato ac miſceto,& a-
qua diluta in linteum inde,atque impone . tollit autem
hæmorrhoidas mirabiliter hoc medicamentũ:Cicutæ a-
ridæ drachmæ IIII.hyoſcyami expreſſionis drachmæ IIII.
aluminis ſciſſilis drachma vna,cerato roſaceo excipiun-
tur.Præterea acidi punici cortex tritus,& ex aceto impo-
ſitus,ad idem valet.Si verò hæmorrhoides interius deli-

teſcant,medicamentum forma glandis impone. Mirabile eſt etiam hoc quod ſequitur:Sandarachæ,auripigmenti,aluminis ſciſſilis,ſingulorum drachmæ octo, his ægrū aptè præparatum & locatum obline:ita enim hæmorrhoides arefactæ & de ſede turbatæ, in ſemihora morientur ac decident.Iniicitur autem lixiuium ſtillatitium, & ceratum in orbem applicatur, fitque id vel ſub ſole vel ad ignem.

De iecoris affectionibus, Cap. XCVI.

QVVM inflammatio iecur obſidet,tum dolor & febris omnino comitatur.Ergo ſi corpus repletum ſit, euacuetur:& quod in ſanguine ſuperfluit, venæ ſectione in cubito dextri brachii,reuellatur.Pro cibo autē in principio ptiſana danda eſt: vt medicamentum verò,oxymel dilutius temperatum,& apii decoctum.Vbi verò iam cōcocta fuerit inflammatio,aſaro & nardo Gallico,& petroſelino,& iunci odorati flore vti poteris, & iterum iis quæ aluum ſubducunt,vt vrtica, mercuriali, & epithymo: in declinationibus verò,etiam polypodio. Euacuatio etiam clyſteribus peragenda:atque in principio, ex mulſa cum ſale & nitro:quum adeſt declinatio,hyſſopum,origanum aut colocynthida addere potes.nam ad hoc viſcus quod facilè indureſcit,opus eſt abſtergentibus.Quum dolor ſine febri vrget,ſcire conuenit obſtructionem vehementē à craſſis glutinoſiſque humoribus ortam in viſcere factā eſſe. Scirrhū autem incipientem poſſit quiſpiam ſanare: inueteratum verò nullo modo.Si in aqua inter cutē ſcirrhus oriatur,longiore tempore interibunt.qui verò curari poſſunt ii medicamentis calefacientibus, & attenuantibus,quibus mollientia mixta ſint,curantur.Iecur autem imbecillum reddunt intēperies quæ & difficillimæ ſunt, & ſatis varias ac difficiles ſymptomatum formas inducūt: & quæ eiuſmodi ſunt vt ne ab ipſis quidem medicis tractari facilè queant. Viticis autem ſemen iecur ſcirrho affectum iuuat. Obſtructo verò iecori proſunt plantaginis ſiccæ radices,fructus,& folia,myacantha,& præcipuè ſemen ac radices.lauri radicis cortex trium obolorum pōdere cum vino odorato epotus: eupatorium,quod etiam particulæ robur addit:lupinorum amarorum decoctum cum pipere & ruta epotum:idem facit eorum farina illita,& capnium poſt hæc impoſitum. ſpica nardi pota, & extrinſecus impoſita:iris,piſtacii fructus,marrubium, amygdalæ.dracontii radix expurgat viſcera omnia. craſſóſque & glutinoſos humores attenuat agaricum. anthemis aut chamæmelum eſt præcordiis propitium.Sed præſtant omnibus cichorea & ſeris in calida iecoris intemperie,ac ſummopere proſunt,firmitatémque eidem addunt ipſúmque abſtergunt.dabis ergo cichorii aut ſeridos ſucci cyathum vnum cum aquæ cyathis tribus,& vnum Attici mellis cochlear addes.Horum autem non ſolùm ſuccus vtilis eſt,& recens & exiccatus,ſed etiam folia ſicca ſtudioſè contuſa,tū potioni inſperſa.quæ ſiquis etiam cocta bibat,ei valde proderunt.Quū verò intemperies calida nō eſt,ſed iecur ſola obſtructione laborat,herbæ ex vino albo & tenui potæ mirum in modum iuuant. Iecur lupinum diligenter teritur,datúrque eius drachma vna ex vino dulci.quod ſui magnum admodum experimentum dedit:conuenit enim omni intemperiei vt quod ex proprietate ſubſtantiæ,& non qualitate vlla agat.Quum verò non obſcura febris eſt,melius eſt id ex aqua dare, & multo etiam melius cum aliquo ex ſuccis antedictis,vt ex ſucco ſeridis.Philonis quoque medicamentum mirabile in hoc caſu eſt: & quandoque ſemel datum calidam iecoris intemperiem curauit.

Compoſitum medicamentum quod aperiendi vim habet, Cap. XCVII.

HOC medicamentum capit amygdalarum amararū denarios tres, cumini, ſeminis apii, ſingulorum denarium.dato cochlearium ex vino. Alius paſtillus. Aniſi ſeminis,apii,aſari,amygdalarum amararum purgatarum,abſinthii,ſingulorum drachmas quatuor excipe aqua:trochiſcos conforma drachmæ vnius.nō febricitantibus,cum vino diluto:febricitantibus verò ex hydromelite dabis.

A De aqua inter cutem, Cap. XCVIII.

AQua inter cutem fit vel propter excedentem iecoris frigiditatem, vel ex frigidi ſanguinis multitudine quæ in tota mole corporis redundet,vel ex quibuſdam aliis partibus valde refrigeratis,quæ iecur non ſecus quàm ipſæ ſunt afficere poſſunt.niſi enim refrigeratū iecur ſit, hydrops effici non poteſt.Simul autē iecur afficitur, quū lien,ventriculus,& inteſtina,præſertim verò ieiunūm, itémque quum pulmo,renes & ſeptum tranſuerſum fuerint refrigerata. Fit etiam hydrops ex immoderata hæ-
B morrhoidum euacuatione,& fluxu muliebri,atque etiam ex menſtruis purgationibus ſuppreſſis. eius autem tres ſpecies ſunt, quarū vna aſcites nominatur,in qua humor tenuis ea loca implet quæ infra thoracem ſita ſunt:altera, tympanias eſt,quæ eadem loca flatu implet: tertia dicitur hypoſarca, in qua totum corpus intumeſcit, & cadaueri ferè ſimile redditur. Hydropicorum verò curatio non eſt omnino & cuique facilis,indigétque artificis præſentia. ego tamen quædam ſubiiciam ad curationem accommodata,quæ tu quoque poſſis efficere. Stercus igitur bouis
C gregarii ſiccum diligenter tere, in poſca coque modo farinæ hordeaceæ,ſulfuris quartam partē inſperge, & ſuper totius ventris capacitatem impone. aut caprinum ſtercus in vrina pueri aut caprarum ad luti ſpiſſitudinem ventri applicata ſummè eos purgat. Dabis etiā porui decoctum radicis nepetæ,aut apii,aut corticis radicis ari, ex vino. aut cucumerem ſylueſtrem vino auſtero triduū macerato,& cyathum vnum dato:& ita progrediens ad tres vſq; cyathos præbebis.vel ſquamæ drachmam vnam medulla panis excipe,catapotia confinge ac da. Vehementer au-
D tem aquam educit hoc epithema:fœnigræci vnciæ quatuor, farinæ hordeaceæ vnciæ tres, ſtercoris columbini vnciæ quatuor,reſinæ frictæ libra, axungiæ veteris libræ duæ:quæ liquari poſſunt liquantur, aliiſque prius in aceto tritis affunduntur.his vtitor.

De morbo regio, Cap. XCIX

SI quando per criſin arquati fiunt, facilè ſaneſcunt vſu balneorum ex aqua dulci factorum,& frictionum,cū oleo aliquo quod digerēdi vim habeat,quale eſt chamæmelinum,anethinum,liliaceum,& amaracinum. Si verò
E ex iecoris obſtructione in morbum regium aut arquatum aliqui cadant, ſiquis prius obſtructione iecur liberarit,deinde medicamento vtatur quo bilis euacuetur, is facilè & citò laborantem curabit. Conueniunt autem arquatis ex iecoris inflammatione omnia quæcunque inflammationes ſanant. cæterùm ſemen atriplicis arquatis prodeſt:itémque nepeta,& cyclamini radix:ſiquidem viſcus expurgat,& bilim quæ in toto corpore eſt, per ſudores excernit.id verò quod potui datur, vſq; ad drachmas
F ſenas cum paſſo aut mulſa eſſe debet.ſudores quoque adiuuandi ſunt. Aliud. Cicerum ſextarius in faſciculum adiāti,quantum manu capere poſſis, & aſparagorum paluſtrium radicum manipulum,& aquæ heminam,coniiciatur,decoquatur,& humor percoletur. ac febricitātibꝰ detur cum aqua:non febricitantibus verò,cum vino. ſed dato etiam potui lichenes in petris aut fictilibus naſcentes,ex hydromelite. Marrubii ſuccus per nares icterum expurgat:ſimiliſque modo elaterium in naribus cum lacte infuſum.Quum autem reliquæ partes corporis in ſuo ſta-
G tu ſint,oculi verò pallidi maneant, dato aceti acerrimi cochlearium quod in balneo per nares attrahatur: ita enim magna vis bilioſa effluet. Aut melanthium in aceto acri macerabis pridie,ac ſequenti die iterum cum aceto læuigabis:& per nares in naſum infundito,facitóque vt æger exugat & abſorbeat.quandoque etiam in oleo vetere melanthium læuigabis. Aliud experientia valde comprobatum. Raphanorū viridium cum foliis ſuccum cape, eiúſque dato ieiunis cyathum vnum aut duos in balneo caldarium ingreſſuris: videbis enim bilim effundi. A-
H liud,cuius magnam experientiam accepimus. Aphronitri drachmas duas in vini Aminæi cyathis ſex, per totam noctem ſub dio contine:& da potui triduò aut quatriduó.

De lienis affectionibus, Cap. c.

QVVM lien inflammatione occupatur, ſcirrhum ſtatim contrahit, ſanguine qui in venis eſt propter craſſitiem impacto. Ergo opus eſt medicamentis attenuantibus quæ non manifeſtò calefaciant. quibus etiam aliquid adſtringentium admiſcendum eſt: vt particula firmata propriam actionem ſeruet. Hanc autem vim habere ſuapte natura videtur flos ſalis, qui in veſica appoſitus lienis ſcirrhos curat: poſt cuius vſum valerioribus vti remediis oportet. Compeſcit autem ſine moleſtia lienem cortex radicum cappareos: ſed nihilominus induratum lienem iuuat foris impoſitus quàm in potu ſumptus in aceto aut oxymelite, quum aridus in puluerem redigitur: ita enim epotus craſſos tenaceſque humores, & quandoque etiam cruentos, atque eos non modò per vrinam, ſed etiam per aluum euacuat. Idem facit minoris centaurii ſuccus extrinſecus poſitus & epotus, & cyclaminus viridis & areſceus, ſi illinatur. Violæ albæ radices cũ aceto, acorum, ammoniacum, caprinum ſtercus illitum ex poſca, cum farina hordeacea: albæ vitis radix potui data, & foris cum ficubus applicita. Lupinorum amarorum decoctum cum ruta & pipere in potu acceptum: eorum quoque farina illita. aqua in qua ferrũ igni candens ſæpe extinctũ ſit: hanc febricitantibus per ſe dabis: non febricitantibus, cum vino. Cinerem cochlearum cum aceto illine, aut capparim aceto maceratam, tritam, & Cyprino cerato exceptam impone: aut fæcem ex acri aceto applica. Cataplaſma autem adhibe quod capit fœnigræci vncias quatuor, farinæ hordeaceæ vncias tres, ſeminis cardamomi vnciam vnam, ficuum pinguium libram vnam, verbenacæ vnciam Ficus autem aceto acerrimo perfunde, & adactis viribus contũde in mortario, & cætera miſce: omnibuſque in vnum redactis vtitor.

De veſicæ & renum affectionibus, deque lapillo, Cap. ci.

SEroſum excrementum tenuiſſimo ſanguini in venis commixtum renes ſuapte natura in ſe trahunt. Vbi ergo meatus per quos tale excrementum attrahitur, magis quàm par eſt fuerint dilatati, veriſimile eſt cum tenui ſanguine craſſiorem quoque materiam in renes importari. Sique renes magis igneam acrémque temperaturam nacti ſint, neceſſe eſt craſſiorem illam materiam excalefactam & ſiccatam in arenæ formã lapillorúmque tofi ſpeciem referentium, concreſcere. Ex quo fit vt lapidem frangentibus & incidentibus citra perſpicuam caliditatem medicamentis vti oporteat: quum enim maior caliditas magis exiccet, calculorum aut arenæ concretionem adiuuabit. Accõmodata igitur ſunt hæc: regiorum aſparagorum radices, rubíque, vitrũ combuſtum, graminis radix, adiantum, bdellium, lauri radicum cortex, althææ ſemen, cicer arietinum, præſertim verò nigrum, ceraſi arboris & pruni gummi, cyperi radix, paliuri fructus, tribuli fructꝰ, lapis ſpongiarum, acetum ſcilliticum, maluæ agreſtis radix. Apii autem radicem in vino coque, humorémque exprime, atque eius cyathos binos & aquæ tantundem potui dato. Cæterùm lapides qui in renibus ſunt, in declinante ætate: qui verò in veſica gignuntur, in puerili fieri conſueuerunt. Medicamentum verò quod calculoſis inſpergitur, fit hoc modo: Balſami fructus, lapidis ſpõgiarum, pulegii ſicci, maluæ agreſtis ſeminis pares portiones contundito, cribratóque, & cochlear vnum ex duobus vini diluti cyathis dato. At renum & veſicæ inflammatio præcipuã curationem poſtulat: quum enim ſeroſum excrementum per eas partes purgetur, ſequitur vt ſi id acre & bilioſum in toto ſit corpore, nullo eorum quæ vrinam cient vti debeamus: nocebunt enim, vtpote mordaces ſuccos partibus inducentia. Si verò nihil tale ſubſit, neque malitia humorum in toto corpore ſit, mulſa dilutior potui dabitur: ea enim inflammationes ſoluit, citra morſum humores impactos euacuans: nam & incidit, & attenuat, & rarefacit. Atque id quidem quod de mulſa exempli gratia diximus, ad omnia quæ attenuant & incidũt ſine mordicatione, tansferri poteſt. & quemadmodum particulis omnibus inflammatis quies conuenit, ita has quoque in quiete eſſe melius eſt. Sed quum quieſcere nõ poſſint, quia ipſa vrinæ

A ſint inſtrumenta, perexiguam admodum portionem dare oportet, vt quo longiore tempore fieri poſſit cõquieſcãt. Id prætereà videndum eſt, totúmne corpus acrium excrementorum ſit plenum, nécne: nam ſi ita ſit, quo plures humores ad renes & veſicam ferantur, eo conualeſcent, potúſque copioſior erit offerendus, acrimoniáque minus obtundenda; præſertim nobis quæ mordicationes obtundunt commiſcentibus. in tempore verò inflammationũ, cataplaſmata, & medicamenta, & irrigationes ex oleo, &
B cætera omnia quæ inflammationes ſoluunt, adhibere oportet. Ad renum autem veſicæque affectionem inflammationis ſenſum inferentem, vtere hoc quod habet ſeminis lini drachmas duas, amyli drachmam vnam. dato cochlear moderatum ex aqua bibendum. Dolores verò circa ilia, horrores inæquales per interualla, febréſq; inordinatæ accidũt iis qui abſceſſum habent in renibꝰ: quo abſceſſu concocto, pus per vrinam excretum adeſſe vlcus teſtatur quod celeri indiget auxilio. ſi enim ad cicatricẽ non citò perducatur, difficilem curationem reddit. Vlce-
C ra verò quæ in renibus, quæque in veſica ſunt, ex ſitu, actione, proprietate eorum ſubſtantiæ & facultate diſcernuntur. Ex ſitu, ad hunc modũ: quũ veſica patitur, in pube imóque ventre dolor ſentitur: at renibus affectis, lumbi poſterius dolent. Ex actione, difficultas vrinæ eiúſque ſuppreſſio fit, quum veſica morbo cauſam affert, ſed renibus laborantibus vrina ſine impedimento it. Ex corporis proprietate, carnes fibroſæ ex renibus excernuntur, ſquamæ verò membranoſæ ex veſica vlcerata. Ex ipſa denique facultate, quia in vlcerationibus veſica vehementi dolore
D cruciatur, renes verò obſcurè dolent, & quaſi ponderis ſenſum in lumbis afferunt. in meatibus quoque vrinæ exulceratio quandoque oritur, púſque & ſanguis mingitur: ſunt enim hi inter renes & veſicam collocati. ſi verò exulceratum pudendum ſit, pus & ſanguis citra vrinam excernuntur. Ad abſceſſus renum & veſicæ, ſeminis lini, ſeminis cucumeris, ſeminis papaueris albi, tragacanthæ, ſingulorũ drachmæ duæ, amyli drachmæ quatuor: paſtillos confice & da. Ad vlcera veſicæ cum inflammatione, nuclei pinei numero viginti, cucumeris ſatiui ſeminis grana XL. amyli, nardi, ſingulorum drachma, ſeminis apii drachmæ v.
E nardum & apium decoque, tum ex decocto duos cyathos præſcriptis admiſceto. Antidotus ad eos in quibus pus fluit: Amygdalarũ amararum drachmæ duæ, ſeminis cucumeris drachmæ quatuor, papaueris albi ſeminis tantũdem, tragacanthæ drachmæ duæ, ſeminis maluæ tantundem, baccarum myrti nigrarum drachmæ duæ, amomi drachmæ quatuor, nucleorum pineorum drachmæ quatuor, ouorum vitelli aſſati duo, mellis ſextarius. datur ex hoc cochlear cum vino diluto. Ad eos quibus ex veſica ſanguis effluit: aluminis ſciſſilis drachma vna, tragacan-
F thæ drachmæ duæ, gummi obolus vnus. dato ex paſſo.

Ad vlcerationes pudendi, ſedis, vteri, & veſicæ, Cap. cii.

PVdendorum anique vlcera quæ ſine inflammatione ſunt, medicamenta valde exiccantia poſtulant: quale eſt id quod ex charta combuſta fit, anethúmq; vſtũ, & arida cucurbita cremata. humoris verò expertibꝰ ac recẽtibus vlceribus, etiam aloë arida in puluerem redacta & applicata bonum medicamẽtum eſt: ſed omnium maximè dolorem lenit, & nihilo tamẽ minus efficax eſt pompholyx. ſi vlcera humida ſint, pini cortex per ſe & lapis hæ-
G matites conueniet. Si verò etiam altè deſcendant, prædictis manna miſcebitur. Vteri autem veſicæque exulcerationes iiſdem remediis curantur: ſed opus eſt inſtrumentis quibus intromittantur. Atque ex medicamentis quæ inſperguntur, aptiora ſunt ea quæ ſicciora ſunt, vt crocus, & pompholyx, & aloë roſaceo mixta, tum plantaginis aut alio etiam ſimili ſucco excepta. Ad ſcroti & pudendi affectiones. ad dolores ſcroti pudendique paribus butyri ac reſinæ portionibus vtitor: vel lini ſemen cum aqua decoque, additáque myrrhæ & reſinæ decima parte, illine.
H Ad pudendum verò intumeſcens facit hoc: vitis folia triginta, thuris drachma vna, ceruſſæ drachmæ quinque. tere omnia atque illine. Vtere etiam marinæ frigidæ perfuſione, & quiete, & colis deligatione. Si vlcera in ſcroto ex

ſudoribus gignantur, gallam tritam aut alumen inſperge. Ad excreſcentia verò, quæ thymia dicuntur, elaterium infunde, piri ſemen cõtritum impone, aut mænularum capita contere, & illine, & hircino felle obline. Rimis verò pudendorum prodeſt reſina fricta cum roſaceo, in pila plumbea cum oleo contuſa.

Ad inflammationem teſticulorum, Cap. CIII.

SI teſtes obſideat inflammatio, vuam paſſam eiectis granulis, & cuminum, trita imponito. aut hordei farinam aqua mulſa incoquito. aut vitis folia tenera trita cum polenta ſuperdato. aut cuminũ tritũ cum butyri & reſinæ pari portione eliquata adhibeto. Teſticulos verò vlcere aphthis ſimili correptos terra Cimolia ex aqua obline, ſinéque ſicceſcere, & aqua calida ablue, tum myrto arida trita, & modico ſmyrnio trito inſperge. Carnem verò in teſtibus excreſcentem cinis ſarmentorum cum nitro & aqua ſubactus atque illitus curat.

De priapiſmo, Cap. CIIII.

PRiapiſmus eſt auctio pudendi ſtabilis in longitudinẽ & in orbem tumefacti, ſine rerum venerearum appetitu. eſt autem flatus ventoſus qui membrum tumefacit, ex humoribus glutinoſis & craſſis à magna caliditate genitus. Planum verò eſt non opus eſſe membra calefacere, ſed leniter refrigerare cerato roſaceo cum aqua conquaſſato, & ex chamæmelino pudendo & lumbis impoſito. Victus autem ratio medicamentáque adhibẽda ſunt quæ vim attenuandi citra manifeſtam caliditatẽ habeant. Vtẽdũ etiam eſt iis quæ ſuapte natura ad hoc valent, & experientia nobis commonſtrauit. Itaque nymphæa in potu danda eſt, itémque viticis ſemen, ac ruta viridis obſoniis miſcenda. ſed hæc quia abũdè calefacit, in principio dãda non eſt, ſed poſt aliorum extenuantium vſum Qui euacuatione vti velit, id vomitibus faciet: euacuationes enim quæ per inferiores fiunt, ſæpe vicinas partes fluxione tentant.

Quæ res ad vſum rerum venerearum excitent, & tenſum priapum reddant, Cap. CV.

AD hoc facit ſemen vrticæ, bulbus, ſemen rapi, dauci radix & eius ſemen modicè, mentha. Coſtus vnà cũ vino mulſo ſtimulat, ſatyrium, eruca, cicer, faba, polypodes, nuclei pinei, orminum, ſemen aniſi, radix ari quæ cocta eſui datur. partes renibus ſcincorum adiectæ potui dãtur, vt quæ ad intendendum pudendum valeant. oua perdicis ad res venereas ſtimulant: porri ſemẽ in vino ſincero potum, vulpini teſtes epoti ad cochlearis quantitatem, ſine vlla noxa & non fallacem intentionem priapo parant.

Quæ res venereas cohibeant, Cap. CVI.

SVpprimere coëundi appetitum viticis ſemen frictum & non frictum, & folia & flores crediderunt: ac non ſolùm eſui potuique data, ſed etiam in lecto ſubſtrata. cohibet ſimili modo ruta. Lenticularum verò decoctum ſedare impetus exiſtimatur, & item portulaca in cibo ſumpta, & lactucæ ſemen epotum.

De gonorrhœa & pollutione quæ in ſomnis fit, Cap. CVII.

LActucæ ſemen epotum ſeminis humani fluorem, qui gonorrhœa dicitur, cohibet. Quocirca datur etiam iis qui in ſomnis ſemen emittunt. Ad idem valet canabis agreſtis fructus, ſi largè potetur. Plumbi lamina lumbis impoſita iuuat eos quibus dormientibus pollutiones cõtingunt. Nymphææ radix & ſemen cohibet genituram, & pollutiones ſomniorum emendat: & item in vino nigro auſtero potum corrigit eos qui alioqui nimio impetu ad vſum rerum venerearum trahuntur. anethi quoque ſemen idem facit.

Ad vrinam non continentes, Cap. CVIII.

QVI continere vrinam non poſſunt, iis veſicam caprinã aut ouillam combuſtam potui dato ex poſca, idque veſperi quum ſiti vrgentur, & ſomnum imperato. Valet ad eandem rem aquilæ cerebrum ad ciceris magnitudinem cum pari anſerini adipis & gũmi portione, quæ

A omnia ſimul bibantur, vel concreta comedantur. Leporis teſticulos in vino odorato ferueſacies, ac potui dabis: ita enim ſalutem ægroto cõparabis: præterea nepetã & myrrham in vino ante cibum bibendum da. Illinatur quoque pudendum creta Cimolia cum perdicii ſucco. atque ita hominem ſeruaris.

Ad affectiones vteri, Cap. CIX.

AD ſuffocationes quæ ex vtero fiunt, accommodatũ eſt agaricum ad drachmæ põdus cum vino datum,
B & plantaginis fructus, & ſuccus ex vino: vnguis cochlearum epotus, acetum ſcilliticum quod abſorbeatur. Olfacta verò ſuffocatas excitant hæc: bitumen, caſtoreum, galbanum, pix liquida, cedria, accenſum & reſtinctum ex lucerna linamentum naribus admotum, capilli combuſti, ruta, ſilphium, cepa, & allium. Suffitus præterea fiunt ex lapide gagate, vngue purpurarum, bitumine, caſtoreo, galbano, ſilphio, cornu ceruino. ano autem ruta cum melle lana excepta imponitur.

De ciendis menſtruis purgationibus, Cap. CX.

C SI prouocare mẽſtruas purgationes velis, triduò aut quatriduò ante tẽpus ſtatutum in quo moueri per ſe deberent, venam ſecabis aut ſcarificabis: & ita ab vno pede parum ſanguinis detrahes, poſtridie verò eius diei ab altero pede ſanguinem mittes eodem modo: interim attenuante victus ratione inſtituta. Initium quoque curationis poteſt ante quinque aut ſex dies ſumi. Vbi verò à talo euacuaris, dato caſtoreum cum pulegio aut nepeta: hoc enim ſummè purgationes ipſas mouebit. Sed & pulegiũ & nepeta decocta in mulſa, & item arida & contuſa, atque
D in puluerem redacta egregiè prouocant. idem facit nepeta mulſa perſperſa. huius autem potionis tempus accommodatum eſt poſt balneum, quum nondum quicquam comederunt. Sed efficacius & valentius his eſt dictamnũ & herba Sabina, quæ eodem modo dare conuenit. Vtiliter quoque datur hoc tempore picra, quæ capiat aloës drachmas centum, & aliarum rerum ſingularũ drachmas ſex. Ampelopraſa etiam mouent, quum à frigido craſſóq; humore detinentur, & cicer, & lupinorum amarorum decoctum cum myrrha & melle adhibitum: & lupinorum farina cataplaſmatis modo impoſita: & thymum, & cappa-
E ris radicis cortex, & caſia. Quum à multitudine craſſitiéq; ſimul excrementorum purgatio cohibetur, centaurii maioris radix, & minoris ſuccus appoſitus, fœniculum, melãthium eam prouocant. Quum verò ex tenacitate & craſſitie humorum ſuppreſſa eſt, valet petroſelinum, porrum, apium, allium, ſmyrnium, ſtyrax potui datus & appoſitus, raphanus in cibo, adiantum, amomum. Ad inſeſſus verò valent in aqua decocta actes folia, artemiſia, dictamnum, daphne, coniza: qua etiã ſecundæ illinuntur, & menſes ciẽtur. Artemiſia autem multa hypochondriis ſuperdata mi-
F rum in modum purgationes educit, atque adeò vt etiam fœtum expellat. Irinum quoque vnguentum porri ſucco dilutum ad idem facit, & cyclamini ſuccus cum elaterio, & farina lolii, & medulla ceruina: galbanúmque, ammoniacúmque & oleum ad pares portiones: hiſque opopanacis obolum adde: fac collyrium & ſuppone. id enim periculo vacat, & vſu comprobatũ eſt, & trimeſtrem aut quadrimeſtrem fœtum expellit. Sabina autem & viuentes fœtus enecat & mortuos deiicit. ac magni quoque centaurii radix idem præſtat, & nepetæ ſuccus epotus & appoſi-
G tus. myrrha & cedria applicita, & ſemen quod coeundo eiicitur, ſi pudẽdũ eo inungatur: ob eámque cauſam medicamentum eſt conceptum impediens, ſiquis eo ſic vtatur, nulli ſecundum. Deiicit etiam fœtum amarorum lupinorum decoctum cum myrrha, & melli adiũctum, & eorundem farina illita. deiicit & minoris centaurii ſuccus admotus. Idem facit cyclamini ſuccus quo venter imus illinatur. is enim valde corrumpit in peſſo cum melle appoſitus. elaterium verò dormientes fœtus perdit, ſi apponatur. Caſtoreum verò cum pulegio aut nepeta, pro-
H batum eſt valere ad fœtum expellendum, ſi ſecundæ ſemper eo illinantur. idem efficit braſſicæ ſuccus cum lolii farina impoſitus.

De fluore muliebri, Cap. CXI. A

FLuor qui muliebris nominatur,non eſt propria vteri affectio,ſed totius corporis per vterum fit euacuatio. idque in iis plerunque contingit qui molli carne ſunt,& pituitoſiores.album autem à pituita euacuatur, pallidum verò quandoque quum amara bilis redũdat:& interdum etiam aqueum excernitur.Quamobrem ſæpe ſatis fuit ad curationem,ſiquis humorem redundantem ex toto corpore vacuauit.Sed in tota curatione,conſilium eò dirigitur, vt ſiccemus citra vehementem calorem totum corpus & loca vuluæ adiecta. quocirca per interualla vti etiã B poterimus adſtringentibus.ergo totum corpus expurgandum eſt & per aluum & per vrinas,& digerendum,vt per cutim excrementa educantur,adhibita totius extremitatis frictione,& inunctione ex iis quæ idonea iudicemus. Ad fluorem autem muliebrem facit portulaca eſui data, & eius ſuccus epotus,rubi fructus & flos, ea quercus pars quæ ſub cortice trunci eſt membranoſa,& quæ putamini glandis ſubeſt:iis enim decoctis vtuntur vel maximè.ſed fagi ilicíſque pars eadẽ efficacior eſt.cauda equina maximè rubrum fluorem ex aqua aut vino epota curat. C lentiſci fructus frictꝰ cũ vino potus.Rubrũ quoq; cohibet Samius aſter,Lemnium ſigillum,lẽtiſci radicis decoctum, ceruinum cornu combuſtum cum poſca, papaueris nigri ſemen cum vino,flos roſarum cum poſca,caprinus fimus cum thure admotus:eſt enim is lanis excipiendus atque imponendus:lycium quoque cum lacte adhibitum:interna gallarum pars cum thure & aqua eodem modo.Præterea ad inſeſſus & ad epithemata ventri inferiora applicanda conueniunt adſtringentia.

Ad vuluæ inflammationem,dolores,vlcerationes, mordicationes,pruritus ſinus muliebris,ad eãdem procidentem,& item ad ea omnia quæ ad conceptiones & fœtus pertinẽt, Cap. CXII. D

AD vuluæ inflammationes & dolores,valent ad inſeſſus faciẽdos ambæ artemiſiæ,daphne,iris, caſia, maioris centaurii radix,albæ violæ flores ſicci,præſertim in diuturnis: malua,melilotũ,liliorum flores,ficus aridæ cũ fœnogræco, aut ptiſana,fœnumgræcum, lini ſemen. In ſuffitu verò valent hæc:viticis ſemen,caſia, bdellium, E ladanum,myrrha.admota verò hæc:althææ radix cocta in mulſa,mixta ſuillo adipi recenti ac terebinthinæ, fœnigræci ſuccus mixtus adipi ſuillo aut butyro recenti, lilii radix toſta cum roſaceo,& eius etiam flores cum cerato, & medulla,& adipe,hyſſopum cum butyro & mulſa. Ad vlcerationes autem vuluæ facit amurca cocta illita cum cerato,aut lycium eodem modo,aut ſuccus acaciæ. Mordicationes verò,& ſinuum pruritus ſedat portulacæ ſuccꝰ infuſus,lini ſemen in poſca decoctum,itémque fœnumgræcum,tragacantha cum aqua. Vuluam autem procidẽ- F tem comprimit acaciæ expreſſio,aut rubi ſuccus,aut lentiſci aut rhois rubri ſuccus illitus,& violæ folia emplaſtri modo impoſita. & ariſtolochia trita cum aliquo eorum quæ adſtringunt:& ipſius decoctum vt in eo inſideatur, & ne ſubuaporetur:aut decoctum gallarum, aut malicorii,aut lentiſci,ad inſeſſus faciendos. Conceptiones verò adiuuat paſtinacæ ſemen epotum,eiúſque radix eſui data, appoſita verò iuuant,amylum cum medulla,ante coitum, leporis coagulum cum butyro,vulpinum ſtercus cum roſaceo in paſſo adhibitum:& vbi hoc illitum fuerit, mu- G lier viro miſceatur.iam verò artemiſiam tritam admoue, & concipiet.perungatur anſerino adipe & reſina terebinthina duos dies:tertio verò in concubitu ſit, & marem cõcipiet. Mercurialis ſemẽ,aut ſuccus in peſſo,& mercurialis maſculæ ſemen poſt conceptionem ſtatim appoſitum,aiunt efficere vt mas in lucem producatur: fœminæ verò mercurialis ſemen ſi admoueatur, fœminam partu edi. Scribunt etiam ſeruari id quod conceptum & coagulatũ ſit,admoto lapide qui in terra Samia inuenitur. idem fieri aiunt à lapide aëtite appoſito,& agreſtis maluæ radice. H ſed ſideritis herba fœtum appoſita ſeruat.

Ad partum difficilem, Cap. CXIII.

LApis iaſpis fœminibus applicandus eſt, aut cyclamini radix arida eodem modo. adiantum tritum cum vino,oleóque,& aqua potui data:aut bulbos amaros tere cum paſſo.aut ſuillum lac in poſca bibat quæ ægrè parit: pulegii faſciculum in aquam mitte, in eáque mulier inſideat.

Ad mulieres ne concipiant, Cap. CXIIII.

VT ne mulier concipiat,facit filicis radix,aut thelypteris ex ſapa potui data,ſalicis flores & folia, braſſicæ flores poſt conceptionem.ſed ante coitum, ne conceptus fiat,admouetur mentha læuigata,& virile pudendum eius ſucco illinitur.braſſicæ flos contritus poſt conceptum in peſſo impoſitum agglutinari congelaríque genituram non ſinit.pelicini verò ſemen ante concubitum in vuluã infundatur.

Ad ventrem diſruptum,& mammas,&femora, & coxendices,& vmbilicum prominentem, Cap. CXV.

COchleã marinam ſublongam cremato,ac terito, eíq; oui candidum appone,aut lac ouillum admiſce & illine. Aliud. Specularem lapidem contunde,& tere ex aceto,quumque in balneũ ingreditur ægrotus,antequam ſe vngat,per viginti dies illinatur,& conſaneſcet. Vt autẽ aluus rugas non contrahat propter partus & fœtus in lucẽ editos,Cimoliæ & mannæ pares partiones cape, oui candido excipe,& cum cyprino cerato illine.

Ad coxendicis excreſcentia tumoribus ſimilia, Cap. CXVI.

MEdullam panis & melanteriam compone, & admoue:& quod virii inerit corriget.

Ad vmbilicum prominentem, Cap. CXVII.

GAllam combure,tere cum aqua & appone. Vmbilicum verò magnum ex partu,pulchrũ facies, ſi marſupium membranoſum vitelli ouorum in linteo inuoluas,tum mannam oui candido excipias, atque illinas, & in vmbilicum imponas,& alliges,itáque diu teneatur.

De pedum articulorúmque doloribus, Cap. CXVIII.

IN podagricis cæteríſque morbis qui ex defluxione humorum fiunt,particulas imbecillas defluxionem recipere neceſſe eſt.ſed fieri etiam poteſt vt ſi totum corpus excremẽtis vacet,particulæ nullo modo à defluxione lædantur,quum nihil omnino ſuperuacaneum inſit quod in membra comportatum ægritudines parere conſueuit. ſique nihil tale defluat, nec etiam naſci inde morbos eſt planè perſpicuum:ergo defluxio prohibenda eſt.id quod fiet corpus ita parando vt excrementis vacans reddatur tũ moderatis exercitationibus,tum concoctionibus alimentorum,& otium fugiendo, & ne quis ad ſatietatem comeſſationibꝰ ſe potionibúſque expleat:præſertim verò ante cibum. hæc enim neruos lædunt non ſecus quàm res venereæ,quæ etiam non mediocri ad podagram gignendam ſunt adiumento.quocirca antiquis temporibus pauci admodum in podagram inciderunt.Curatio igitur eorum qui morbo correpti ſunt, ab euacuatione debet incipere:tum repellentia adhibenda,ſi manus pedéſque defluxione tententur:at ſi coxẽdicis articulum defluxio obſideat,à repellentibus abſtinendum:quum enim ipſe ſatis profundus ſit,facilè quoque intrò noxium excrementum detruditur. quo in caſu opus eſt remediis ad iſchiadicos accommodatis. Quum verò ſanguinis copia ſolùm doloris coxendicis cauſa ſit, vena in talo aut malleolis inciſa ſatis erit ad dolorem quamprimum ſanandum:quemadmodum ſiquis ante totius corporis euacuationem acribꝰ ad coxendicem medicamentis vtatur, multitudine ibi conculcata affectionem ſanatu difficillimam reddet, incraſſabítque,& materiam quodammodo ſuperaſſabit. ergo in quibus hic error inculcationem huiuſmodi fecit, maxima cucurbitula coxẽdici admouẽda eſt:purgatióque clyſteribus ex colocynthide, & cæteris generis eiuſdem tentanda. Ergo ſcite conuenit eos qui temperatam viam ducunt,quique diæta vtuntur,neque in podagricis doloribus inueterarunt poſſe leuari,ſi ineunte vere aut per venæ ſectionem aut purgationẽ euacuentur.at eos qui multo ſe vino ingurgitarunt, quique comeſſationibus ſe expleuerunt,nihil ab euacuationibus præſidii eſſe capturos

rurſus enim breui temporis ſpatio intemperanter viuentes crudos humores coaceruabunt. In doloribus autem articulorum, in quibus iam tofi conſtiterint, artus ad priſtinum ſtatum redire nullo modo poſſunt. Ergo vulpes viuas, alii mortuas in oleo coquũt, alii hyænas, & diſcutiẽs oleum efficiunt, tum in peluim conniciunt, iubéntque in id arthriticos totum corpus contectos ſe demittere, & in eo diu manere. qua ex re magnũ fructum ferũt, quũ materiem omnem ex qua morbi origo eſt, euacuent. ſed vitioſa viuendi ratio eos iterum eadem explet materia. Ad inflammationes verò, bene facit fabarum farina ex aqua decocta, cui ſuillus adeps accedat. albarum quoque violarum radices cum aceto curant inflammationes quæ in articulis obduruerunt. Caſeus acerrimus & vetuſtiſſimus decocto carnis ſuillæ diſſolutus, & in pila probè in vnum conductus, tofos articulorum impoſitus diſſoluit: quum enim defluxio ſine vlla ſectione rupta ſit, ſingulis diebus partes in quibus tofus eſt, ſine moleſtia implet. Aliud. Platani folia viridia læuigata & impoſita eas inflammationes quæ in genibus ſunt, iuuant.

Epithema dolorem ſedans podagricis, & arthriticis, quo vtantur quum vrget acceſſio,
Cap. cxix.

HOC epithema capit liquoris papaueris, croci ſingulorum drachmas quatuor. tere cum lacte bubulo aut caprino, addéque panis medullam, ac diligenter iterum tere, vt facilè tangi poſſit. & roſaceo affuſo emollias, atque imponas: & cataplaſmata tuendi cauſa foliis betæ aut lactucæ foris teges. quandoque etiam opium & crocũ læuigantes roſaceo cerato excipimus, & in linteum coniecta imponimus. Ad iſchiadicos verò faciunt cataplaſmata ex farina lupinorum amarorum, quam aceto, aut oxymelite aut poſca decoquũt: nonnulli verò nepetam imponũt vt ſtrenuum remedium. Capparis quoque radicis cortex coxendicis dolores iuuat, ſi idoneis cataplaſmatis mixtus foris apponatur: ſique intus aſſumatur. garum etiã & muria ex piſcibus ſale conditis, clyſteribus iniecta, humores iſchiadicos lædentes reuellit, & per inteſtina euacuat. Vtuntur autem ea potiſſimùm muria quæ ex ſiluris & mænulis ſale conditis fit. Semẽ thlaſpeos per ſedem infuſum cruenta euacuatione, quam molitur, iuuat. ſimili quoque modo centaurium tenue. ſed in his conſulendus medicus eſt. Hactenus ergo curationem adhibere poterit etiam is qui morbum ignorarit. ſed aliorum quoque habenda ratio eſt, & quæ contingunt medico indicanda ſunt priuſquam magnus aliquis & ſanatu difficilis, aut certè immedicabilis morbus fiat. multa enim antè nobis indicant quid futurum ſit, vt ſoni, vt ſtrepitus, vt conuulſiones quarundam partium, vt inferioris labri tremor, vt vox intercluſa, vt obliuio, vt grauis halitus, vt ſomni profundiores quàm cõſueuerint, vel leues, & viſis pleni, & quũ ab incubo ſæpe ſuffocabũtur, & ad res venereas immoderata frequénſque cupiditas, & quum non ſemel aut bis cadunt, quandam fore apoplexiam, *hoc eſt morbum attonitum*, aut etiam morbum comitialem: aut quum fluxio in partem aliquam decumbit (quam paraplegiam vocant) aut melãcholiam aut inſaniam prænunciant, de quibus rebus oportet certiorem facere medicum, eúmque aduocare quã celerrimè, vt medicinam faciat. ipſe enim vel ſectione venæ, vel medicina purgante propinata, vel vtroque præſidio vtens, vel alia adhibẽs quæ opportuna iudicabit, ne morbus fiat impediet. Cæterùm ſuffuſiones, oculorum hebetudo præcedit: & quædam quaſi præcurrentia ante oculos ſeſe oſtendunt, vt culices, aut pili, & alia quædam, & capitis dolor. quæ ſunt etiam ſignificanda medico: ſiquidẽ is purgationem adhibebit, & victus inſtituet rationem accommodatam, aliiſque rebus quæ iuuare hominem poſſint, vtetur. laſſitudines etiam quæ per ſe hominibꝰ irrepunt, & ſomni profundi, aut imaginum pleni, aut vigiliæ, aut ſudores poſt ſomnum, & ſitis inſolita, & ciborum auerſio, febrium indicia ſunt omnia. Quæ quum nota & explorata habeat medicus, ea faciet quæ conuenient. quæ item in thorace eueniunt, niſi quis ad medicum perferat, periculum erit ne aut ad ſputum ſanguinis, aut ad ſuppurationem perueniat. Nigra itidem vrina quãdoque cal-

A culum eſſe renes obſeſſurum prænunciat: idque potiſſimùm in ſenibus. ſed ſi id reſciſcat medicus, quædam inueniet quæ ſenẽ illum ab hoc malo tuebũtur: nam & renes purgabit iis quæ vrinã ciẽt, & iubebit ne ſeſe extẽdat, néve exerceatur: ſed vtatur equitatione geſtationéque, iiſque nec multis nec diu. Quúmque aliquis dolor in aliquo articulo, exempli gratia, pedis, ſentiatur, negligendus nõ eſt. quãuis enim nobis ſegniter id trãſeũtibus ſedatus fuerit, mox tamen reuertetur, & diu hominem maiore malo afficiet, & ſanari difficulter poterit. Præſtat ergo in princi-
B pio dolorem curare, quum adhuc facilis curatio eſt. Sæpe etiam nobis ſuſpectæ eſſe debent cruditates, & alui fluores, & inflationes. medicique earum admoneri: nam tacẽtibus nobis ſæpenumero grauia difficiliáque cõtingunt, qualis ea affectio eſt quæ flatuoſa nominatur, quæque ex timore & nimio mœrore oritur, quam melancholiam vocant. Sed plurima ſunt, quæ propter negligentiam ad id mali progreſſa ſunt quod vinci nullo modo poſſit. quamobrem nihil, aut paruum, aut magnum quod præter conſuetudinem accidat, eſt ſilentio prætereundum. Verùm
C quia coniunctorum medicamentorum facta eſt à nobis mentio, deinceps eorum deſcriptiones coniungentur.

Quæ ceræ menſura ſit oleo adhibenda,
Cap. cxx.

SI vnguina quæ à laſſitudine leuanda nominantur à medicis ἄκοπα, velis conficere, oleum ceræ quadruplum impones: ſi liquidum ceratũ, vt in fracturis fieri ſolet, duplum: ſi medicamentum emplaſtri modo, vtriuſque par modus eſſe debet, ſi aër nos ambiens ſit moderatus: ſin autem cera vetus aut arida, aérque frigidus fuerit, paulo
D plus olei erit addendũ: ſicut contrà, ſi cera fuerit pinguis, aérque calidior, paulo minus olei debet eſſe. hæc verò paulo minor portio eſt duodecima pars medii exceſſus, qui inter vtramque partem ſit interiectus: nam vndecim & tredecim olei vnciis ceræ libra admiſceri poteſt.

Γάνυγρον, *hoc eſt liquidum medicamentum*,
Cap. cxxi.

ADipis ſuilli recentis, eiectis membranis, vnciæ quadragintaquatuor, ceræ vnciæ vigintiquatuor, lithargyri vnciæ ſex, ceruſſæ tantundem, eliquata aridis miſceã-
E tur: tractu enim conſiſtent.

Tetrapharmacum baſilicum, Cap. cxxii.

CEræ, reſinæ frictæ, picis ſiccæ, ſæui taurini, ſingulorum libra vna. Vt autem celerius concoquat, & carnem creet, addimus thuris modò tres vncias, modò quatuor.

Medicamentum, διὰ χυλῶν, *hoc eſt ex ſuccis*,
Cap. cxxiii.

LIthargyri pondo duo, ceræ vnciæ octo, olei põdo ſex, fœnigræci, lini, ſeminis, ebiſci quæ etiã althæa dicitur
F (nam & agreſtis malua althæa nominatur) pſyllii, cucumeris agreſtis, omnium ptiſana decoctorũ ſucci põdo duo coque vſquedum non inquinent: poſtea vtitor.

Malagma Mnaſæi, Cap. cxxiiii.

LIthargyri libræ duæ, ceræ libra, axungiæ veteris libra, reſinæ frictæ vnciæ ſex.

Emplaſtrum ex melle, Cap. cxxv.

CEræ libra vna, adipis anſerini vnciæ ſex, olei veteris libra vna, lithargyri tantundem, terebinthinæ vnciæ duæ, *alii habent una*: mellis libra vna.

G Emplaſtrum ex chalcitide Galeni, quod Phœnicinum dicitur, Cap. cxxvi.

SVilli adipis vetuſti ſalis expertis pondo duo, olei vetuſtiſſimi pondo tria, lithargyri tantundem, chalcitidis vnciæ tres. Chalcitidem contunde, ac per tenuiſſimum cribrum traiicies, tum in pilam cum tribus olei libris pones, ac diligenter teres vſquedum optimè læuigentur. tũ lithargyrum per tenuiſſimum cribrum traiectam, & in alia pila in tenuiſſimum pollinem prius redactam adiicies. pſyllium verò, multo tẽpore poſt chalcitida: præſertim verò in ſole cõficies, vt oleum liquidum maneat: po-
H ſtremo loco adeps adiicitur. quúmque exquiſitè omnia læuigaris, in cacabum mitte, & coque, ſpatha ex ramo palmæ verſans: ex quo ramo cortex viridis exterior auferendus eſt, vt ſuam humiditatem medicamento poſſit impertiri

pertin.& ad coctionem ſatis erit vnus palmæ ramus, vt ex craſſiore eius parte ſpatham faciamus: alteram verò quæ continua erat, cum ea ex qua ſpatha effecta eſt, poliamus & purgemus vt candida fiat, quámque in fruſta diſſectam & contuſam, medicamento indamus. atque eo quidem tempore tenuia fruſta iniicietur, quum medicamentum ad moderati cerati conſiſtentiam peruenerit. cæterùm pars ſpathæ aut rudiculæ quæ iam à medicamento fuerit arefacta, præcidenda & abiicieda eſt, & reliqua vtendum, vt eius humiditatem medicamentum recipiat. idque bis & ter faciendum erit, ſi rudiculam exiccatam intueberis. Eſt etiā perſpicuum palmæ ramum debere eſſe recens ab arbore caſum, & eodem die quo medicamētum cocturus ſis, vt ſit ſucci plenus: quumque tandiu coxeris quandiu digitos non inquinet, ab igni auferes. & emplaſtro vteris ad vulnera cruēta, & quæ cicatricem ægrè ducunt: & cum oleo liquatū ad omnia inflammata adhibebis. ſed medicamentum eſto paulo plus quàm oleum, dum eliquatur.

Ex pompholyge, Cap. cxxvi.

POmpholygis, lithargyri, ceruſſæ, ſingulorum vnciæ quatuor, ladani vncia, acaciæ denarii duo, olei myrtini vnc. octo, ceræ Tyrrhenicæ quod ſatis ſit, & item oua abiectis vitellis.

Ex meliloto.

NArdi Gallici drachmæ decē, cyperi, cardamomi, iridis, myrrhæ, ammoniaci thymiamatis, ſingul. drachmæ octo, meliloti drachmæ vigintiquinque, terebinthinæ drachmæ quinquaginta, ceræ nouæ drach. cētum, cyprini heminæ dimidium, aceti quod ſatis eſt. quidam guttæ ammoniaci ponunt drachmas centum.

Muſæ paſtillus, Cap. cxxvii.

PAſtillus Muſæ: Aluminis ſciſſilis, aloes, myrrhæ, atramenti ſutorii, ſingulorum drachmæ duæ, thuris dr. octo, capitulorum Punici mali drachmæ decē, gallarū immaturarum drachmæ octo, paſſi quantum ſatis eſt.

Polyidis, Cap. cxxviii.

CApitulorum mali Punici drachmæ ſedecim, myrrhæ drachmæ octo, aloes drachmæ octo, aluminis ſciſſi drachmæ quinque, thuris drachma vna, atramenti ſutorii drachmæ tres, fellis taurini drachmæ ſex: vino dulci excipiuntur.

Ex charta, aridus ad nomas, Cap. cxxix.

CHartæ combuſtæ, æris vſti, plumbi vſti & loti, ſquamæ ſtomomatis vt omniū par modus ſit, ſulphuris ignem non experti dimidium: læuigato.

Roſacei confectio, Cap. cxxx.

ROſaceum ſine vllo vaſculo parare conuenit, roſis ſolùm in oleum omphacinum & omotribes coniectis, at ſine ſale conficitur: quoniam ſal calfaciens, minus idoneum roſaceum reddit.

Acopon ex populi floribus, Cap. cxxxi.

EX populi floribus adhuc conniuentibus modius Italicus in quindecim aut viginti libras olei alicuius tenuium partium & non adſtringentis, immittitur. accommodatiúſque fiet ſi florem medicè contuſum in oleum coniicies. ſ.que medicamentum quotidie dimouebis, præſertim quum ſol feruebit, ac in domo calida, celerius & magis populi qualitas atq; vis in oleum migrabit. itaque poſt duos tréſve menſes potes expreſſo atque abiecto flore & oleo per linteū percolato, ipſum habere oleum quod citra morſum per halitum diſcutiat. quinetiam ceram & reſinam licet iniicere. ergo ſatis erit ceræ quartam partem, reſinæ verò duodecimā, addere. Si verò oleum quod expreſſeris craſſius videbitur, ſatis erit vel quintam ceræ partem, vel quandoque ſextam adiicere. Præſtat autem id coquere in vaſe duplici aut certè igni lento, qualis prunarum eſt. Medicamentum hoc aptiſſimum eſt ad omnes laſſitudines ſeu ſponte ortas, ſeu alia quoque ratione contractas: & ſuccos quicunque non admodum craſſi nec lenti in cute carnéque reſident, euaporant ac digerunt.

De aliis oleorum digerentium generibus, Cap. cxxxii.

A OLeum quoque quod ex chamæmelino fit, digerit tum per ſe, tum multo magis iniecta cera & reſina ad eandem mēſuram. ſed digerit etiam anethinum: idque vel per ſe, vel ſi eo quiſpiam cum cera & reſina vtatur. dāda quoq; eſt opera vt in vaſe duplici anethinum etiam incoquatur: vtiliúſq; fuerit ſi anethum viride ſit. Si præterea betæ albæ radices in oleo coxeris, idque quod diximus feceris, medicamentum digerēs tibi parabis: quale etiam ex cucumeris agreſtis radice, althææque ac bryoniæ conficitur.

B Paſtillus Andronis, Cap. cxxxiii.

ALuminis ſciſſilis, myrrhæ, ſingul. drach. quatuor, atramenti ſutorii drachmæ duæ, thuris drachmæ octo, cyperi drach. decem, ariſtolochiæ drachm. duodecim (aliqui drach. octo) gallarum omphacitidum drach. octo, paſſi quod ſatis eſt.

Confectio ex capitibus papaueris, quæ διὰ κωδύων dicitur, Galeni, Cap. cxxxiiii.

IN vnum aquæ ſextarium capita papaueris decem immitte. Si capita humidiora ſint, macerentur vnum
C diē, vnámque noctem, ſi duriora & ſicciora, etiam diutius quàm vnum diem. ac melius quidem eſt neque iā indurata accipere, neque valde mollia: fugiendáq; ſunt quæ ex perhumidis locis accipiuntur. iniice verò in aquam ea capita vt dixi quæ ſint magnitudinis mediocris, quū & maiora & minora indi queāt: ita enim proportio ſeruabitur. coquendi terminus tibi erit quū tota capita flaccida fuerint reddita. quod vbi erit, exprimetur capita atque abiicientur. aquæ autem addetur mellis dimidium mēſuræ totius, & ad ignem fumi ex-
D pertem ad Attici mellis cōſiſtentiam coquetur. decoctio verò in aqua pluuia aut fontana facienda eſt. vſus eius in iis eſt quibus ſomno eſt opus: quibus etiam ſæpenumero confectionem ex opio dare cogimur. hoc autem medicamento potiſſimùm indigent quibus tenuis defluxio à capite ad aſperam arteriā deſtillat, quæ propter inſequentes tuſſes dormire non ſinit. In hiſce autem medicamentum eſt ex ſapa parandum: quam ad rem ſatis coquitur quum capita papaueris fuerint ad aquæ medietatem decocta. huic etiam dum coquitur,
E radix glycyrrhizæ addenda eſt. Si verò copia defluxus à capite delati in pulmone conſiſtat, confectio ea melle accommodatior erit. ergo ad id quod vrget, animum adhibens, vbi in ſomnum vertitur æger, id demū quod ex melle conſtat, aut quod ſine melle cōfectum eſt, dabis: & aliquando vtrunque permiſcebis. Datur hoc moderata menſura ad duorum ſatis magnorum cochlearium magnitudinem. Augebis autem aut minues habita ratione corporis magnitudinis, ætatis, anni, temporis, & regionis: in his enim omnibus, frigidioribus mi-
F nimum dabis: calidioribus, plurimū. habita verò etiam ratione quātitatis qualitatiſque defluxionis, te plus minúſque daturum eſt planè perſpicuum.

Myſteriū dolorē ſedans, Cap. cxxxv.

VAlet hoc medicamentum ad eos quos tuſſis exercet, ad tabidos, ad cœliacos, ad dyſentericos, & ad alui fluorem. capit autē hæc, Croci, caſtorei, aſari, alterci ſeminum, opii, ſtyracis, ſing. drach. quatuor: eáſque melle excipito, atque vtitor. quidam verò habent al-
G terci dimidium.

Philonis medicamentū, Cap. cxxxvi.

CRoci dr. quinque, pyrethri, euphorbii, ſpicæ nardi, ſingulorum drach. vna, piperis albi, alterci, ſingul. drachmæ viginti, opii drachmæ decem.

Picra Galeni, Cap. cxxxvii.

ALoes drach. centum, cinnamomi, ſpicæ nardi, xylobalſami, maſtiches, aſari, croci, ſing. drach. ſex. Ego verò aloes dr. nonaginta: croci verò quinque, coniicio, itáque vtor. datur drachma ex aqua.

H Catapotia purgātia ex aloe, Gal. Cap. cxxxviii.

COlocynthidos pars vna, aloes & ſcammoniæ, ſing. partes duæ, ſucci abſinthii pars vna.

Hiera, Cap. cxxxix.

INterioris colocynthidis drachmæ viginti, chamædryos, agarici, ſingulorum drachmæ decē, ſagapeni,

opopanacis,ſingulorum drachmæ octo,petroſelini,ariſtolochiæ rotundæ,piperis albi,ſingulorum drach. tres, ſpicæ nardi, cinnamomi,croci,myrrhæ, polii, ſingulorum drachmæ quatuor.melle diluito,datóque ad ſummum drachmas quatuor.

Dioſpoliticum, Cap. CXL.

CVmini,piperis longi vel albi,rutæ,nitri, omnium par modus.atque ita magis ventrem ſoluit: quum verò pari aliorum ponderi dimidium nitri miſcetur, non ita ſubducit.Maceretur autem cuminum in aceto acerrimo,deinde continuò tundatur: aut etiam prius fricetur in vaſe fictili quod perfectè coctum ſit. Sunto verò & rutæ folia modicè ſiccata.His quatuor aliquãdo mel deſpumatum additur,aliquando nihil·ſed ſola arida reponuntur,ac ptiſanæ cremori & aliis quibus maximè conuenire videntur cibis iniiciuntur. Sumitur & medicamentum hoc & ante & poſt cibum:ad quem vſum id quod mel accepit eſt etiam iucundius.

Simplex ex tribus piperis generibus, Cap. CXLI.

AD cuiuſque trium piperum drachmas quinquaginta ſatis eſt addere aniſi, thymi, zingiberiſque, ſing.drach.octo.herbarum autem coma cum floribus, abiecto eo quod lignoſum ſit,imponenda eſt.deinde omnibus ſimul contuſis,& per tenue cribrum tranſmiſſis,mel optimum ac diligenter deſpumatum admiſceatur.Hócque medicamentum dari poterit ſemel aut ſæpius quotidie,& manè,& ante & poſt cibum, atque etiam dormitum euntibus.Datur autem cochlearis pleni menſura:ac paruis quidem corporibus,parui: maximis verò,maximi cochlearis.

Medicamentum ex calamintha, Cap. CXLII.

ACcipito calaminthes,pulegii,petroſelini, ſeſeleos, ſing.drach.duodecim,ſeminis apii,cacuminũ thymi,vtriuſque drachmas quatuor, libyſtici drach. ſedecim,piperis drach.duas de quinquaginta.atque herbarum quidem quicquid lignoſum durúmque eſt, id abiiciatur:capiantur autem extremitates herbarum cum virentiſſimis foliis & floribus.hæc omnia ſimul tundẽda ac tenuiſſimo cribranda ſunt cribro,mélque optimũ & accuratè deſpumatum admiſcendum.Vſus eius erit poſt matutinam frictionem,ante exercitationem & balneum. Licet etiam ſine melle admixto ſiccum medicamentum cõficere,& ſalis vice ad obſonia vti.poſſumus idem in ptiſſanam coniicere pro aceto,vel in eiuſmodi aliquid pro pipere.Sed poteſt etiã cum melle obſoniis admiſceri.poſt cibum tamen nunquam neque hoc medicamentum,neque aliud vllum quod ad validiorẽ diſtributionem faciat,erit aſſumendum.

Medicamentum ex ſucco malorum, Cap. CXLIII.

QVod ex ſucco malorum conficitur accommodatũ eſt iis qui non appetunt,quique non rectè concoquunt.eius autem confectio eſt hæc: Malorum cydoniorum quæ maiora dulcioráque ſint, ſucci ſextarios duos.his optimi mellis tantundem miſcebis,aceti ſextarium vnum ac dimidium. Hæc vbi ad ardentes carbones modicè coxeris,ſpumámque detraxeris,zingiberis vncias tres,piperíſque albi vncias duas immittes:deinde ad carbones ignitos iterum coques vſquedum mellis fiat ſpiſſitudo.Hoc medicamentum non modò ſalutare eſt iis quibus ventriculus, ſed etiam quibus iecur inualidum eſt. Conſtat etiam inter omnes hoc ieiunis dandum eſſe ad myſtri magnitudinem: quanquam nihil etiam lædit,ſi à cibo ſumptum fuerit.commodè etiam dabitur,ſiquis pranſus ſit prius,& ante cœnam id ſumpſerit.Maximè autẽ tempeſtiuè dederis ſi duabus aut tribus ante cibum horis obtuleris.At ſicui venter intemperie calida laborat, aut bili quouis modo abundat,huic auferri piper ac zingiber debet, ac ſuccus malorum cum aceto ac melle tantùm coctus modo præſcripto dari.

De oxymelitis apparatu, Cap. CXLIIII.

OXymeli conficies hoc modo:Cum melli optimo ad carbones ardentes ſpumam abſtuleris,in ipſum immittes aceti tantum quantum ſatis ſit,ne guſtãti nimis acidum nec dulce videatur:ac denuò ad prunas coques quoad amborum qualitates in vnum redactæ planè ſint,nec guſtãti acetum adhuc crudum appareat:inde ab igni auferes.quúmque vti voles,aquam ei miſcebis,ſic temperans vt vinum.ſed ſatius erit de modo ex ſumentium guſtu facere iudicium. Ipſa tamen prima eorum commixtio,quo plurimis idonea ſit, ita eſt facienda vt vni parti aceti, mellis à quo detracta ſpuma ſit,dimidium adiici oporteat. Cum aqua verò ſtatim oxymeli conficies hoc modo:Melli quadruplũ optimæ aquæ miſcebis:deinde modico igni coques vſquedum ſpumare deſinat.Conficitur ſanè oxymeli etiam tribus ſtatim ab initio commixtis ad hunc modum:Aceti vni parti additur mellis duplũ & aquæ quadruplũ: hæcq; ad tertiam vel etiam quartam partem, ſpuma interim ablata, decoquuntur.

OBSERVATIONES IOAN. BAPTISTAE Raſarii in nouem Oribaſii libros ad Euſtathium.

IOAN. BAPTISTA RASARIVS IO. LAVRENtio Maſſatio medico S. P. D.

QVVM de nouem Oribaſii librorum ad Euſtathium editione mecum ageres, antequam in Cyprum ab iſta maxima nobiſſimáque inſula euocatus proficiſcereris,ea potiſſimùm ratione ad id mihi perſuadendũ utebaris,ne tardarem ſtudia multorum.Sed quum uterque noſtrum in magna ſpe eſſet,fore ut quum primùm mea interpretatio in lucem fuiſſet prolata,nonnulli fortaſſe apud quos iidem libri diligentius deſcripti deliteſcerent, de iis edendis cogitarent, noſtram tamen adhuc manem fuiſſe coniecturam perſpicimus.quamobrem cum antea ſummo ſtudio huius opuſculi exemplum perquirebã,ut cũ meo accuratè cõferrem:tum uerò hoc tẽpore præſertim ad delẽdas multas maculas,quas Oribaſius librariorũ culpa ſuſceperat,non eſſe celandum diutius exiſtimaui nactus enim uetuſtum codicem ſum,ex quo ea ſumpta ſunt quæ mox ſe-

quentur. doleo ab eo uolumine tertium abeſſe librum, in quo ſperabam me multa eſſe emendaturū: ſcis enim quàm multa ſint in eo deprauata, ut in conficiendis medicamentis uel liquida uel arida ſæpe deſiderentur. Nam quod Paulus Ægineta ita ſcripſiſſe Oribaſium inſimulat, id ego librariorum incuria factum puto verùm quod hactenus uſu non uenit, forſitan aliquando conſequemur tu interim hiſce locis emendatis fruere, atque idem de libris ad Iulianum propediem expecta. Cura ut ualeas, & me, ut facis, ama. Venetiis, Calend. Mart. M. D. LVI.

QVod legitur libro primo, capite tertio, *Aliæ uerò citra robur*, &c. vetus codex ita habet τὰ δὲ ταχέα χωρὶς δὐνάμεως, καὶ βίας ἐστι, i. Aliæ verò celeres, citra robur & violentiam peraguntur.

Cap. XI, *Quicunque etiam molles carnes habent*, &c. Vet. lib. καὶ ὅσα μαλάχια, id eſt, Quicunque etiam ſpinam non habent, qui μαλάχια nominantur. Paulo pòſt, *Coire enim cum excrementis malum eſt:* In vetere libro ſic legitur, κακὸν δὲ καὶ ἐπὶ περιττώμασι μίσγεσθαι, id eſt, Coire etiam cum excrementis malum eſt. vt hoc ſit aliud tempus, non autem ratio reddita eorum quæ ſuprà ſunt dicta. Et item paulo pòſt, *Et alui fluxus recentes, ſiquidem diuturnos quandoque uenus ſiccat.* V. l. ſic, καὶ διάρροιαν ἐξαπιναίαν. τὴν δὲ κεχρονισμένην ἐστὶν ὅτε τὰ ἀφροδίσια ξηραίνει, hoc eſt, Et alui fluxus repẽtinos: ſiquidem inueteratos quandoque venus exiccat. Et ita etiam apud Aetium legitur.

Cap. XVII, vbi de aloe agitur, hæc ſunt verba, *Pertranſit enim, neque cibos corrumpit: præterea neque ſitim, neque famem inducit.* Vet. cod. ſic, διαχωρεῖ γὰρ, καὶ τὰ σιτία οὐκ ἀφανίζει. πρὸς δὲ, καὶ ἄδιψόν ἐστι καὶ ἄσιτον, id eſt, Pertranſit enim, neque ciborum vim hebetat. præterea ſitim non inducit, & ad ſumendū cibū nos reddit promptiores. Atque ita etiam legitur apud Orib. VII. Collect. cap. XXVII. Eodem capite, de ſcammonia, *Pituitam & bilem uehementer educit: datur eius puræ dr. una ad ſummum.* V. l. ſic habet, ἄγει δὲ φλέγμα καὶ χολὴν ἰσχυρῶς ἀκρατῆ, ὅσον δραχμὴ τὸ πλεῖστον, id eſt, Pituitam & bilem puram valenter educit vna eius dr. ad ſummū. itáque habet Orib. VII. Collect. XXVII. Paulo infrà, *Purgatione ceſſante, utilius erit in lecto recūbere.* V. l. meliꝰ hoc modo, ἠκούσης δὲ τῆς καθάρσεως, i. purgatione procedẽte, & nõ ληγούσης, vt antea legebatur.

Cap. XXII, *Aut anethi radix excalefacta.* V. l. ſic, ἢ ἀνήθου τῆς ῥίζης κεκαυμένης, id eſt, combuſta anethi radix.

Cap. XXIII, *Succus Cyrenaicus*, Legendum eſt, Liquor: atque ita deinceps quū Cyrenaici, aut Medici, aut papaueris, aut panacis ſucci fiet mẽtio: ſi ὀπὸς Græcè legatur, Liquor ſemper erit dicẽdū: vt à nomine χυλοῦ, qui exprimitur, & illinc manat, diſtinguatur.

Cap. XXVI, *Si uerò nitri parū addas, abſceſſus rūpet.* In V. c. legitur, προσβαλὼν δὲ νίτρου ὀλίγον, ῥήσσει κόλπους. i. Sinꝰ rūpit.

Cap. XXXI, *Si puſtulæ eruperint, lana roſaceo* &c. V. c. pro lana habet ὀθόνιον, id eſt, linteolum.

Cap. XXXIIII, *Cæterùm qui affectiones cognoſcere non poſſunt, ſæpe quod conuenit perficiunt*, &c. ita legitur apud Galenū II κατὰ τόπους: ſed Or. habet aliter, hoc modo, πολλάκις δὲ οὐκ ἀνύουσι τὸ δέον οἱ μὴ διαγινώσκοντες τὰς διαθέσεις, id eſt, Sæpe enim quod par eſt non perficiunt ii qui affectiones non cognoſcunt.

Cap. XXXV, *Helenii radix æquè ac fimus columbarum ſylueſtrium, quo admodum frequenter utimur.* Vet. cod. ſic diſtinguit, ἑλενίου ῥίζα ὁμοίως. Τῇ κόπρῳ τῶν νομάδων περιστερῶν πάνυ συνεχῶς χρώμεθα, id eſt, Helenii radix ſimili modo. Fimo autem columbarum ſylueſtrium frequentiſſimè vtimur.

In librum ſecundum.

Cap. I, *Pinei nuclei, lentiſcus*, &c. V. l. addit, στροβίλου τὸ ἐδώδιμον, id eſt pinei nuclei veſca pars, lentiſcus &c.

Cap. II, *Atractylis, cnicus agreſtis.* In V. l. melius legitur ſic, ἀτρακτυλὶς, ἢ κνίκος ἄγριος, id eſt vel cnicus agreſtis. Paulo pòſt, *Styrax, hydnon, piper.* V. l. στύραξ, ὑδροπέπερι, id eſt, ſtyrax, hydropiper. Sed apud Aetium qui Oribaſium autorem habet, vbi de eadem re agitur, legitur vt prius trāſlatum fuit, ὕδνον, πέπερι, Id eſt, tubera, & piper. quanuis quum de calefacientibus agatur, ex omnium ſententia videtur legendum eſſe hydropiper, quum id à Dioſcoride lib. II, Galeno VIII Simpl. & item cæteris inter calefaciẽtia: ὕδνον verò (hoc eſt tuber) non item adnumeretur.

Cap. V, *Epithymum, mentha, ſatureia.* V. l. habet θύμα, hoc eſt thymum, nõ θύμβρα, hoc eſt ſatureia. quod etiā apud Aetium legitur: quanquam vtrunque retineri poteſt. Vel dicendum deeſſe verbum θύμα. Paulo pòſt, *Caroum*, V. l. habet καρώφυλλον. Aetius tamen nihil variat: ac Galenus quoq; VII Simpl. carū habet, cuius ſemen in tertio ordine calefacientium conſtituit. nihil ergo mutādum hîc puto. Sed paulo infrà quum legitur ῥάφανος, V. l. habet ῥαφανὶς, id eſt radicula, magis accommodatè. ſiquidem de ruta déque rododaphne fit mentio, quas in tertio gradu calefacientium vnà cum radicula Gal. collocat. Ita etiam legendum infrà, cap. XXXIX.

Cap. VII, *Conion uehementer*, Legendum eſt, Cicuta extremè. loquitur enim Oribaſius de refrigerantibus.

Cap. VIII, *Acacia lota, plantago, beta.* V. l. ἀκακία πεπλυμένη, ἀρνόγλωσσον, βλίτον, id eſt blitum, non beta, quam & Orib. & cæteri τεῦτλον vocant.

Cap. XII, *Aſiæ petræ flos marceſcentes carnes areſacit.* V. l. ἀσίας πέτρας ἄνθος τὰς πλαδαρὰς σάρκας ἐκτήκει, id eſt, Aſiæ petræ flos flaccidas carnes eliquat. Eodem cap. *Ouorum candidum & putamen.* V. l. ὠῶν τὸ λευκὸν, καὶ τὸ λεπτὸν, id eſt ouorū candidum & tenue. prius tamen λέπος (id eſt putamen) legebatur.

Cap. XVI, *Abrotanū & præcipuè uſtū.* V. l. ἀβρότονον καὶ μᾶλλον τὸ καυθὲν, id eſt abrotonū, ac magis etiam quum vſtū eſt.

Cap. XXI, *Cicuta, picea arbor.* V. l. κώνειον, λεύκη, id eſt cicuta, leuce arbor.

Cap. XXII, *Oleum uetus, glycyrrhizæ radix.* V. l. ἔλαιον παλαιὸν, γλυκυσίδης ἡ ῥίζα, id eſt, oleum vetus, pæoniæ radix. Et ita eſſe legendum puto: nam tenuium eſſe partium pæoniam, & non glycyrrhizam, Galenus VI Simp. teſtatur. ſed propter nominis ſimilitudinem facilis fuit lapſus: qui etiam infrà, cap. XXXIX. cernitur.

Cap. XXVII, *Thus, pix Ægyptia, maſtiche.* malè diſtinctum eſt. legendum enim eſt, Thus, pix, Ægyptia maſtiche, vt dicatur maſtiche Ægyptia, ad Chiæ differentiam.

Cap. XXVII, *Folia maluæ ſylueſtris, maluæ caules.* V. l. τῆς ἀγρίας μαλάχης τὰ φύλλα, ἀναδενδρομαλάχη. i. agreſtis maluæ folia, & anadendromalache: quam Galenus VII. Simpl. althæam quoque appellari ſcribit.

Cap. XXXV, *Aſparagus, oxymyrſinum.* Legendum, aſparagus oxymyrſinus, ſine vlla dictione. vt etiam cap. XL. Eodem capite legitur, allium, paſtinaca, legendum ex V. l. ſcordium. vt etiam cap. ſequenti, & cap. XLVII. Et paulo infrà, *Orobus qui ſumptus*, Legendum, Eruum copioſius ſumptum.

Cap. XXXVI, *Potus uini, in quo ſcorpius marinus ſuffocatus ſit.* V. l. σκορπίου θαλασσίου πνιγέντος οἴνῳ τὸ ἀπόβρεγμα, id eſt Dilutum ſcorpii marini in vino ſuffocati.

Cap. XXXIX, vbi aſteriſcus eſt, *Catapotia attrahentia quæ dantur.* V. l. ἐκλικτὰ διδόμενα καταπότια, id eſt Catapotia quæ ad lingendum dantur.

Cap. XLIIII, *Cedria, auripigmentum.* V. l. addit μέλι, id eſt mel.

Cap. L, *Sambucus, ebulus.* V. l. ἀκτία, ἀνθεμίς, id eſt, actea & chamæmelum. Eodem cap. *Ibiſcus, althæa*, Legendum Ibiſcus, ſiue althæa. Eodem cap. legendum, Ex caricis pingues magis quæ ex caprificu exiſtunt.

Cap. LII, pro ſmyrna, legendum eſt myrrha. Et item cap. ſequenti. Paulo infrà Glaux, cerebrum. Dioſc. lib. IIII, & Orib. XIIII. Coll. cap. LXIIII, herbam eſſe glaucа, & animal quæ noctua dicitur, ſcribit: ac cerebrū noctuæ ad lac gignendum accommodatum eſſe, ex Zopyri ſententia commemorat.

Cap. LIX, Vbi de Lemnio ſigillo fit mentio, habet alius codex drach. mediam. V. l. legit drach. octo.

In Librum quartum.

Cap. I, *Dauci, ſeſeleos, trochiſci*. V. l. δαύκου, σεσέλεως, τορδυλίου, id eſt, Dauci, ſeſeleos, tordylii: quod tordylium Dioſcorides lib. III, ſeſeli Creticum ab aliquibus vocari ſcribit.

Cap. III, *Itémque ſaxatilium piſcium & pelagiorum*, Legendum eſt, Itémque ſaxatiliū piſcium, littoraliū ac pelag.

Cap. V, *Cetaceum genus in mari degentium animalium*, Legendum, Omne cetaceum genus, &c.

Cap. XII, *Paguri, cancri, locuſtæ*, Legendum paguri, cancri, loligines. Et eodem cap. *His minus nutrit album ſimul & craſſum, & adſtringens*, Legendum, Et auſterum. Et paulo pòſt, *Minus verò alit polenta*, Legendum, Æquè atque ii, nutrit polenta. Et item, *Corna, pruna ſylueſtria, zizipha*: V. l. addit Rubi fructus, arbuti fructus.

Cap. XIII, Legendum eſt Bugloſſum, paſſer, & lacertus, medii quodammodo ſunt inter eos qui teneram durámque carnem habent: alimentumque eorum eſt optimum iis qui ſe non exercent, quique imbecilli ſunt: iis verò qui conualeſcunt, friabile & molle alimentum eſt ad bonā valetudinem accommodatiſſimum. quocirca optimum omnium ſuccum creant carnes quadrupedum animalium, ſi probè cōcoquantur, &c. Ita enim etiam ſcriptū eſt lib. III, Collect. apud Orib. cap. XV. Tum non ita multis verſibus interiectis legendum, Et pituitæ plurimum faciunt, manna & iecur boni ſucci ſunt, &c. Et, Meliores ſunt pedes porcorum, quam grunnius & aures.

Cap. XIIII, Legendum, Seniorū verò carnes ſunt peſſimæ. Et paulo pòſt, Aut pecudum: non minus quoque quàm eæ mali ſucci eſt ceruina caro, renes & teſtes nimis adultorum, &c. Paulo pòſt, Quam alii horæi fructus. Et non ita multo pòſt, legendum, Porrorum, alliorum, daucorum, & radicularum: & item, Vina quæ craſſa ſunt & fœtida, & auſtera.

Cap. XV, Legendum, Torpedo, turtur, omne genus volucrium. auium nanque caro terreſtrium carni compar. Et paulo pòſt, Ex bubulis & caprinis carnibus meliores ad concoctionem ſunt bobus vituli, atque hœdi capris, omnes præterea carnes eorum, &c. Ad finem cap. Vinum dulce faciliùs quàm auſterum concoquitur.

Cap. XVI, Legendum, Mulli, orphi, deinde oua teſta, elixa, fricta, triticum elixum.

Cap. XVII, Legendum, Oliuæ ſale cōditæ, præſtantiores autem ſunt. Et pòſt, Huius generis ſunt carduus, attractylis, & attractè magis honorata quàm conueniat. Et, Regius aſparagus, paluſtris, myrti ſylueſtris &c.

Cap. XVIII, Legendum, Vinum nigrum & auſterum, facilè aceſſit, & ad vomitum impellit: craſſum quoque & nouum.

Cap. XXI, Legendum, Præcipuè verò ſi mellis portio ei fuerit indita. Zithus & ſucci omnes. Ita enim vetus liber habet.

Cap. XXII, Legendum, Ad quem vſum adhibenda eſt cum oxymelite, vel aceto & oleo ante alios cibos omnes. Paulo infrà, Quocirca & aſparagum aſphodeli ictericis, vt ſummum remedium præbent. Et infrà, Radicula attenuandi vim habet.

Cap. XXIIII, Legendum, Trit. cum elixum, oua elixa.

Cap. XXVII, Legendum, Serum lactis valde aluum mollit, eique tantum optimi mellis addendum, &c. Et, Carnes animalium quibus parum admodum ætatis acceſſit. Similiter etiam eorū extremitates facilius per aluum tranſeunt. Et pòſt, Vuæ dulces, præſertim quum humidæ fuerint, mora in purum ventriculum incidentia, &c. Et, Si rectè affectus ſit venter ad infernam deiectionem, facilè deiiciuntur: ſi verò non, & ipſa ſupra cætera manent, & nihil, &c. Et, Parum ad alteram partem vergens, quum neque vētrem languidum ad excretionem, neque validum ad diſtributionem ſortiatur.

Cap. XXIX, Legendum, Palmulæ auſteræ, vuæ paſſæ auſteræ, mora, rubi fructus. Et quæ dulci ſucco prædita ſunt ſine acrimonia, facilius deſcendunt.

Cap. XXX, Lege, Radicula, ſinapis, naſturtium, pyrethrum.

Cap. XXXI, Lege, Allium, cepa, porrum.

Cap. XXXII, Lege, Cucurbita elixa, melopepones, cucumeres, pruna, ſycomora, auſteræ & acidæ vuæ paſſæ, vuæ, mala adſtringentia frigidi & terreſtris ſucci ſunt: acida verò, frigidum ac tenuium partium ſuccum habent: quæque perfectè, &c.

Cap. XXXIII, Lege, Contrà fit in radicula, rapis, ſinape, naſturtio, pyrethro, atque omnibus quorum acer aſparagus eſt. Polenta item ſiccat, viticis ſemen, eruum bis aut ſæpe in aqua dulce redditum, edulium fit exiccans, &c. Paulo pòſt, Siccius etiam eſt quàm id quod non habet. quæ verò minus horum, & defruti plus habent, &c.

Cap. XXXIIII, Legendum, Ptiſana, cucurbitula elixa, pepones. Et, Humectat quoque lactuca intubuſque, ſed debilius: portulaca autem, malua, & blitum, &c.

Cap. XXXV, Hoc caput mirum in modum in omnibus libris eſt deprauatum: nonnulla tamen ſunt reſtituta: itaque legendum eſt, Iis verò qui ſunt ad continendos cibos imbecilliores, neque ſumere craſſius alimentum quàm aqua ſit, queunt, &c. Et, Hordeum verò, quod febricitantibus dandum eſt, non eſt confringendum, ſed lauandum & in aqua coquendum: ac prima quidem aqua abiicienda eſt, tum alia adiecta coquendum. rectè autem coquetur, ſi decem aquæ heminas in vnam hordei heminam iniicias: coquitur autem donec hordeum crepet: deinde percolatur, tenuiſſima aqua, & melle admixto, vel etiam per ſe ſola potui datur: hoc enim & aluum probè ſoluit, & vrinam cit, & abundè nutrit. Datur item hordeum in polenta frictum, quod etiam κάχρυς appellant: ſed antequam tundatur, leuiter fricandum eſt, &c. Et, Poſſet autem ſimili quoque modo omne ferè alimentum ſubteri in potionibus. Et, Addimus cucumeris ſemen toſtum, &c. Et, Hæc autem autem contuſa in aqua ſunt diluēda.

Cap. XXXVI, Lege, Ptiſſanæ verò, ac, cæteris decoctis vel pinea nux, vel auellanæ, &c. Et, Pro oleo papauer album leuiter frictum cum putamine videtur. Iam ad fluxum, &c.

Cap. XXXVII, Lege, Parumque olei & anethi addatur. prius verò lauanda ſimila eſt. panis antiquus aqua. &c. Et, Vſque autem coquitur dum quinta pars remaneat, eáque percolatur. itrium verò, &c.

Cap. XXXIX, Sic legendum, Febricitātibus optima potio eſt mulſa, vel oxymel. aqua verò in febricitante, omni morſu vacans, diluta verò quæ adſtringendi vim habent, in ventris turbationibus non ſunt incommodæ: & ad vomitus cohibendos valent, quibus mellis aduerſa exhibitio eſt. Et, Pira verò in aqua infunduntur: quæ acerba & dulcia ſunt. Et, Acini quoque vuarum conſciſſi in aqua macerantur.

Cap. vlt. Ex pluuiis aquis æſtiua, quæque ex tonitruo fit, præſtantior eſt, & item quæ nimbis eſt demiſſa. Et, Bibendæ ſunt vino mixtæ, vt acerbis dulcius vinum, aliis verò id quod ſit acerbius, miſceatur. Vtile etiam eſt limoſas, ſalſas & bituminoſas percolare, &c. ſed hic locus fuit à me iandiu reſtitutus lib. primo Orib. ad Eunapium, cap. XIIII. idque beneficio vetuſti codicis qui in bibliotheca D. Marci eſt. ex quo etiam ſumpſeram verbū ἀσφαλτώδη, id eſt aquas bituminoſas eſſe percolendas: vt non ſit legendum, σὺν ἀλφίτοις, id eſt cum polenta: quod erat ſanè ineptum, & ab loco alienum.

In librum ſextum.

Cap. VII, Legendum, Magnū verò ac notabilis cococtionis indicium in primis vrinis nunquam, &c.

Cap. XXIIII, Legendum, Fiunt etiam meliora, quum temperaturæ contraria immoderatio immoderationem corrigat. Et, Laboribus, cibo liberaliore, & potu parciore.

In librum ſeptimum.

Cap. XIII, Sic legendum, Sed color earum humoris colori reſpondet.

Cap. XVIII, Sic legendum, Reduuias paruas, & incipientes galla cum melle reprimit, & prohibet cõfirmari: vbi verò factæ iam ſint, carnem quæ præter naturam excreuerit, conſilium eſt medicamentis morſus expertibus abſumere, &c.

Cap. XX, Legendum, Ita enim grumo compacto ſanguinis defluuium ſiſtetur: eo ita non ſupreſſo &c. Et, Tertio verò die ſolues: ſique medicamentum tutò adhuc vlceri adhæret, &c. Et, Ad ſanguinis autem profuſiones quæ ex ore, aut thymis, aut formicis, aut verrucis, &c. Et, Aut acinorum aut lenticularum os colluendo. iis etiam vtendum, &c. Et, Huiuſmodi ſunt alica farináque pura decocta, cochlea, caſeus mollis. Et, Ouorum tenerorum vitelli, pira, achrades, mala Cydonia, &c.

Cap. XXI, Legendum, Cicatrices verò quæ fiunt ex impetigine, & aliis de cauſis, concolores reddit adeps aſininus, &c.

Cap. XXII, V.l. ſic habet, Vt in tetrapharmaci libram horum alicuius vncias duas coniicias. Et tamen apud Paulũ legitur, Vncia vna. Tum V.c. habet hæc, ποιεῖ γὰρ καλῶς πρὸς τοὺς νευροτρώτους, καὶ μάλιστα τοὺς νενυγμένους, id eſt, Egregiè enim ad neruos vulneratos, præſertim verò punctos facit. Paulo pòſt legendum, Quies imperetur, lectus mollis eſto, oleo calido liberaliore, &c. Et pòſt, Illinendum eſt cataplaſma quod ex ſemperuiuo, mali Punici cortice, in vino cocto, & rhoe & polenta adiunctis, conficitur. Paulus tamen & duo Oribaſii codices pro κηροῦ & rhoe, habent κηρος, id eſt cera. Et pòſt legendum, Si ex horum vſu immutatio oriatur, & pus &c.

Cap. XXXIII, Legendum, Admiſcetur etiam opii parum, aut ſucci papaueris, cicutǽque & mandragoræ. & compoſita medicamenta fiunt. Ceratum refrigerans: Cera quæ &c. Et pòſt, Itémque inflammationibus pudendorum incipientibus priuſquam depaſcens, &c.

Cap. LI, Legendum, Non tamen abſolutè in ſingulis hominibus &c.

In librum octauum.

Capite XXVII, Legendum eſt, Nonnulla autem medicamenta, quum excrementis totum corpus vacat, achores incipientes curant.

In librum nonum.

Capite X, Legendum, Et alia omnia ex oleo copioſiore parata, & in quibus nihil auſterum & acerbum inſit. Et multo pòſt, Aut clauiculorum vitis, vel ſeminis cucumeris, vt octo trita cum aqua frigida dabis. Item, hoc quod ſequitur, conuenit, Fœniculi radicis corticis vnciæ ſex (ita enim habet V.c. & Orib. IIII. ad Eunapium capite LXXXIIII.) Aceti ſextarius vnus, aloes vnciæ tres. Et paulo pòſt eadem varietas eſt: habet enim V.c. & ibidem Oribaſius hoc modo, Quibus autẽ cibus aceſſit, hoc eſt accommodatum, Piperis drach. quatuor, ſeminis anethi &c.

Cap. XV, Legendum, Cinis vniuerſarum cochlearum aſſatarum, malicorium &c

Cap. XVI, Legendum, Tenuioris inteſtini morbus cum difficilis eſt, tum verò &c. Et ſub finem capitis, In ſenis oxymelitis cyathis pondere drachmæ vnius bibendum dato.

Cap. XVII, Legẽdum, Succus quoque lentiſci ad ſedem &c. ita enim l.v. habet, & Orib. IIII. ad Eunapiũ XCII.

Cap. XVIII, Lege, Plumbúmque vſtum ſit, & ſpiſſamenta vnguentorum aperit &c.

Cap. XIX, V.l. ſic habet, Ergo quum repletum corpus eſt, ſimul euacuatur, & quod &c. Et, Cum vino odorato epotus: & eupatorium, quod etiam particulæ robur &c.

Cap. XXII, Lege, Aqua inter cutem fit propter nimiam iecoris refrigerationem, vel ex frigidi ſanguinis multitudine, &c.

Cap. XXIIII, Legendum, Ammoniacum, caprillum ſtercus illitum ex poſca & farina hordeacea, albæ vitis radix epota, & foris cum ficubus applicita.

Cap. XXV, Lege, Renibus natura comparatum eſt vt ſeroſum excrementum tenuiſſimo ſanguini in venis commixtum in ſe trahant. Et, Deinde ſi renes magis ignea acrioréque &c. Et, Lapillorumque tofaceorum formam concreſcere. Et, Præſertim nigrum: ceraſi arboris & pruni gummi, cyperi radix, paliuri fructus, tribuli fructus &c.

Cap. XXVII, Lege, Quorum renes abſceſſus infeſtat, quo concocto pus per vrinas excretum &c.

Cap. XLIX, Lege, Roboris pars quæ ſub cortice trunci membranoſa eſt, quod &c.

Hæc ſunt, optime Maſſati, quæ vetuſti codicis ope adiutus adnotanda exiſtimaui:
ſique vnquàm alius melior ad manus meas perueniet, idem me
facturum polliceor: ac Deus faxit vt quod cupio,
præſtare cumulatè poſſim.

SEXTI PHILOSOPHI PLATONICI
liber De medicina ex animalibus,

Gabriele Humelbergio Rauenſpurgenſi medico interprete.

NOBILI ATQVE PRAECLARO VIRO D. GEORgio Hermanno, Ferdinandi regis à conſilio, Gabriel Humelbergius, Rauenſpurgenſis medicus, S. D.

QVVM ſemper ſumma laude dignos iudicarim eos qui iuuandi mortales ſtudio in propagandis literis, & è tenebris eruendis atque à ſitu uindicandis uetuſtis ſcriptoribus uerſantur, uir ornatiſſime, hinc etiam laudis quid mihi acceſſurum putaui, ſi idem aliquando præſtare poſſem. Cuius ergò, quum mihi ſit antiquus autor, antehac (quod ſciã) nuſquam impreſſus, operæpretium duxi eum in lucem dare & omnium lectioni exponere: idque etiã eo potiſſimum animo, ne quem animalium in medendo diutius lateret poteſtas. Eſt enim de animalium & eorundem partium membrorúmque contra uaria morborum humani corporis genera medicinis & curationibus liber humanæ ſaluti perquam utilis, & lectu non iniucundus, à Sexto philoſopho Platonico conſcriptus. Cuius ſententias & medicinas ſæpiuſcule citant uiri doctiſſimi, & in primis Petrus Hiſpanus, qui poſtea ad Chriſtianæ reipublicæ gubernacula euectus, ſub Ioannis XXI nomine ſummum geſſit pontificatum, idque in libello quem Theſaurum pauperum inſcripſit. Nec illum ſilẽtio præteriyt in Chirurgia ſua, ſed frequentius teſtimonio eius utitur clariſſimus æui ſui chirurgus, Petrus Largilata, cuius autoritate Sextum Platonicum, ſcripſimus, non Placitum, uti perperam exemplar noſtrum habet. is enim ſemper ſub Platonici nomine ipſum citat, nec malé. Fuit nanque Platonicus philoſophus, Plutarchi ex ſorore nepos, qui in Adriani & M. Antonini impp. tempora incidit, ut chronographi & hiſtorici teſtantur. Nam ut in Chronicis ait Euſebius, Plutarchus Chæroneus & Sextus philoſophi inſignes habentur Adriani principatu. Hũc etiam audiuit M. Antoninus, uti Iulius Capitolinus ſcribit his uerbis, Audiuit & Sextum philoſophum Chæronẽſem, Plutarchi nepotem. E quorum progenie originẽ trahere laudi ſibi ducit Apuleius ille Madaurẽſis in Aſino aureo, ubi ait, Fabulã Græcanicam incipimus, lector intende. Lætabaris Theſſaliam. Nam & illic originis maternæ noſtræ fundamenta à Plutarcho illo inclyto, ac mox Sexto philoſopho nepote eius prodita, gloriam nobis faciunt. Huius itaque Sexti de animalium medicina librum ab innumeris quibus ſcatebat mendis, non ſine labore repurgatum, adiunctis ſcholys noſtris, quo magis ad ſe lectorem alliciat, tibi bonarum artium ſtudioſo, naturaliúmque rerum ac medicinæ diligentiſſimo, nominatim dedico, tum quo ſic meam in te obſeruantiam teſter, tum quo te patrono ab inuidorũ liuore tutior in publicum prodeat. Nec dubito quin tui nominis auſpicio felicius in hominum manus exiturus ſit. Quare ad te uenientem candido animo & libenter ſuſcipe, ac contra uitilitigatores, qui nihil non calumniari ſolent, in lucem prodeuntem tueare, ut pote tibi dicatum, iámque tuum, nõ meum. Neque timeo ne hunc, quòd perpuſillus ſit mole, aſpernaris, ſed quãtuluſcunque eſt, ſummopere tibi placere ſinas. ut qui aliâs etiã ob innatam humanitatem tuam cuncta boni conſulere ſoles. Bene uale uir clariſſime ac integerrime: atque me, quod facis, ſinceriter amato. Iſinæ, VI. calendas Aprilis. Anno ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti, M. D. XXXVIIII.

SEXTI PHILOSOPHI PLATONICI
liber De medicina ex animalibus,

Gabriele Humelbergio, Rauenſpurgenſi medico, interprete.

DE CERVO. Cap. I.

Ad omnes humores.

CEruinum cornu habet vim omnes humores ſiccandi: & ideo ex eo in collyriis ocularibus vtuntur.

Ad dentes mobiles.

Cornu cerui combuſtum dentes qui mouentur confirmat, ſi eo pro dentifricio quis vtatur.

Ad capitis dolorem.

Cornu cerui in cinerem redactum: exinde drachmam vnam cum vini cyatho vno & aquæ cyathis duobus da: bibat.

Ad morbum regium.

Eodem modo vt ſuprà potui dabis: miraberis bonum effectum.

Ad ventris ſolutionem & dolorem.

Eodem modo vt ſuprà, fluxum omnem cohibet & dolorem ſedat.

Ad profluuium mulieris.

Cornu ceruinum combuſtum & molliſſimè contritum cum vino bibat: ſanabitur.

Ad lumbricos necandos.

Ceruinum cornu combuſtum datum in vino vel a-

A qua calida: lumbricos necat & eiicit.

Ad ſerpentes effugandos.

Cornu ceruinum combure vbi fuerint ſerpentes, & fugabuntur.

Ad ſuffocationem mulieris.

Mulier ſi ſuffocatur à vulua (*quod nequiſſimum uitium Græcè* ὑστερικὴ πνὶξ *dicitur*) puluerem ex ceruino cornu per triduũ cum vino bibat: ſi febricitat, in aqua calida. miraberis effectum.

Ad ſplenis dolorem.

B Cornu ceruinum combuſtum ex oxymelle detur potui, & ſplenem ſiccat, & dolorem tollit.

Ad impetigines ſanandas.

Cornu ceruinum combuſtum cum aceto tritum, mirificè ſanat.

Ad lentigines de facie tollendas.

Cornu ceruino combuſto in ſole faciem line: & deterſa ſubinde, renoua, & hoc in ortu ſolis facies: mirè ſanat.

Ad intertriginum dolores.

Cornu ceruinum combuſtum ad drachmas tres, adiecta ſpuma argẽti duarum drachmarum, & ceroto ma-

C cerato mixtum, intertrigines dolentes mirè ſanat.

Ad inguina quæ exurgunt.

Patellam ceruinam, hoc eſt genuinum, ſi tecũ habeas,

non ſurgunt inguina,& quæ antè ſurrexerunt, eadem A tacta redeunt.

Ad ſerpentium morſus.

Naturæ cerui ſiccatæ & corraſæ ſi drachmam vnam in ſorbitione oui potaueris,omnis morſus ſerpentis apud te innocuus fiet,& idem potus viperarum morſus efficaciſſimè curat.

Ad aborſum.

Ex pilis ceruinis ſuffumigabis,& mulier ſanabitur.

Ad idem.

Lapis qui in vulua aut ventriculo cerui inuenitur, B phylacterium eſt prægnanti,& perficit vt partum perferat,eóque ratio colligit velociſſimum eſſe illud animal, nec tamen aborſum facere.Simili ratione oſſicula inueniuntur in corde cerui aut in vulua eius,quæ idem præſtant.

Vt mulier non concipiat.

Eadem oſſa in brachio ſuſpenſa efficiunt ne mulier concipiat.

Ad inteſtinorum dolorem,& ſi tormina fuerint.

Medulla ceruina in aqua calida potui data,mirè ſanat. C

Ad ſerpentes fugandos.

Medullam ceruinam incenſam tecum habens cum eadem ſuffumiga locum in quo es,& effugat ſerpentes.

Ad perniones.

Sepum ceruinum combuſtum ſimul cum oſtrea teſta minuta commixta,& factum quaſi malagma,impone:mirè ſanat.

Ad concubitum excitandum.

Ceruini teſticuli ſicci aliquam partem potato : concubitum excitat,vt ſit cum voluptate veneris. D

Vt ſerpens non accedat ad hominem.

In ceruina pelle ſi iacueris,nullus ad hominem ſerpēs accedit.

DE LEPORE. Cap. II.

Ad tremores membrorum.

Leporis cerebrum ex vino potui detur:ſanat.

Vt infantibus dentes ſine dolore creſcant.

Ex cerebro leporis cocto ſi gingiuas infantibus defrices,ſanabuntur. E

Ad oculorum dolores.

Pulmo leporis ſuperpoſitus & alligatus,dolores oculorum mirificè ſanat.

Ad perniones & pedes laſos à calciamentis.

Idem leporis pulmo contritus & illinitus,vel ſuper pedes poſitus,mirè ſanat.

Ad quartanas.

Leporis iuuenis cor ſublatum & quartanariis collo F vel brachio ſuſpenſum, liberat, ſi ſub acceſſione eius pendeat.

Ad caducos.

Leporis cor ſiccum deraſum cum parte tertia thuris mannæ trita ex vino albo,da bibere per dies ſeptem . liberat.Iis verò qui ſæpius cadunt, dabis diebus triginta.

Ad profluuium mulierum,& quæ ſanguinem reiiciunt,& eas quæ poſt partū locis laborāt.

Leporis cor ſiccum raſum ex aqua calida,potui dato G ieiunis cum Samia terra mulieribus profluuio laborantibus.ſanabuntur. Remedium eſt eis etiam quæ ſanguinem excreant,& locis laborant.

Ad caliginem oculorum.

Leporis fel cum melle mixtum & inunctum, oculos clarificat.

Ad eos qui vertiginem patiuntur.

Fel leporis ſimul & iecinora muſtelæ commixta ad drachmas tres,caſtorei drachmam vnam, myrrhæ drachmas quatuor ex aceto:drachmam vnam ex melle aut H paſſo bibant:ſanabuntur.

Ad calculoſos.

Leporis renes ſiccos in ſole coctos deraſos in potione dato mirè ſanant.

Ad araneorum morſus.

Renes leporis & fulicæ eius beſtiæ, qui ab araneis laborat,ſi crudos deglutiat,ſanabitur: morſis etiam cocti dentur.

Ad capillos defluentes.

Leporis ventriculum coctum in ſartagine admixto oleo myrtino impone capiti:capillos fluentes continet & cogit creſcere.

Vt mulier maſculum concipiat & pariat.

Leporis vuluam ſiccam deraſam in potione vini bibant vtrique & mulier & maſculus. nā ſi mulier ſola biberit,androgyne naſcitur,hoc eſt nec maſculus nec fœmina.Item leporis teſticulum poſt purgationem ſuam mulier ſi cum vino contritum accipiat, maſculum pariet.Leporis coagulum ad drachmas quatuor in potione datum vini,fœminæ de fœmineo,& maſculo de maſculino:& mox faciant coitum,& pòſt abſtineant ſe:ſtatim concipit.Etiam pro cibo omnibus vtatur,& balneo vnctionibuſque vtatur.mirè concipit.

Vt mulier concipiat fœminam.

Lepus incidatur & de ſanguine qui à vulua fluxerit, illiniat ſibi naturam,& de coagulo eius.

Ad aurium dolorem.

Leporis coagulum auriculæ infunditur.

Ad ſcorpionum & ſerpentium morſus.

Leporis coagulum cum vino potui datum , aduerſus venena reſiſtit & diſcutit.

Ad infantium ventris fluxum.

Leporis coagulum illinitum in ſumine mulieris: ſed & puero dabitur bibere,ſi ſine febricula fuerit cum vino:febricitanti verò,cum aqua calida.Idem facit & maioribus cum puluere gallæ.

Ad ventris dolorem.

Talum leporis tolle,& ligato ad ventrem.mirè ſanat.

Ad cœliacos.

Iecur leporis coctum manducet:ſanabitur.item ſi auſtero vino intingat,idem facit.

Ad calculos expellendos.

Leporis ſanguinem & pellem totam in olla cruda combures,vt in cinerem conuertatur: & in aqua calida potui dabis cochlearium vnum ieiuno , mox deliqueſcet lapis,& eiicietur foras . hoc experimentum noſipſi fecimus.ne dubites.Hoc facies experimentum : Mittes in aquam cochlearium pulueris , illuc pones lapidem qualem volueris. ſtatim deliqueſcet , vt mireris virtutem.

Ad lentiginem in facie.

Leporis ſanguis lentigines de facie purgat perunctus.

DE VVLPE. Cap. III.

Mulieribus quæ à locis ſuffocationem patiuntur.

Articuli membri vulpis in oleo veteri vnà cum bitumine cocti & pro peſſo ſuppoſiti,ſanant.

Ad alopecias.

Simili modo vt ſuprà illinito capiti.ſanat.

Ad aurium dolorem.

Vt ſuprà inſtillato in aures. dolorem tollit mirificè.

Ad ſplenis dolorem.

Pulmo vulpis in cinere aſſatus & tritus in potione datus, ſplenem ſanat.Item & iecur vt ſuprà , ſplenem tollit.

Ad ſuſpirium.

Pulmo vulpis ex vino nigro vt ſuprà potui datus, mirè ſanat.

Ad caducos.

Cerebrum vulpis infantibus ſæpe datum,facit vt nūquam ſint caduci.

Ad parotidas.

Teſticulo vulpis ſæpius parotidas confricato, diſſoluit eas.

Ad inguinum dolorem. A

Teſticulo vulpis ſi ſæpius inguina confricaueris, citò ſanat.

Ad faucium tumorem.

Rene vulpis in melle ſæpius fauces tumentes confrica.

Ad capitis dolorem.

Natura vulpis circumdata capiti, dolorem ſtatim tollit.

Ad irritamentum concubitus.

B Vulpis caudam ſummam ad brachium ſuſpenſam, irritamentum eſſe ad concubitum dicimus.

Ad morbum articulorum.

Vulpis viua in amplo vaſe decocta donec oſſa relinquat, mirè ſanat, ſi ſæpius in aquam in vaſe quis deſcenderit. Idem præſtat oleū vbi decocta fuerit: ſi quis hoc aut illo modo vult, vtatur.

Ad aurium dolorem.

Fel vulpis ſi in aurem cum oleo ſtillatur, ſanat.

Ad caliginem oculorum.

C Fel vulpis cum melle Attico commixtum & oculis inunctum, caliginem mirabiliter tollit.

Ad aurium dolorem.

Adeps vulpis remiſſus & inſtillatus ſanat.

Ad podagram.

De vulpina pelle interior pars calciamentorum fiat, & podagrici vtantur, leuiorem inceſſum habebunt.

DE CAPREA. Cap. IIII.

Ad oculorum dolorem.

D Iecur capreæ contritum ex vino bibat cum aqua calida in feruore: ſanabitur.

Ad eos qui ab hora decima non vident.

Iecur capreæ in aqua calida ſalſa coquatur, & eius vaporem oculi excipiat, & ex eadem aqua oculos foueat. ſed & iecur edant, & ex liquefacto inungantur. Quidā iecur eius aſſant in craticula, & fluētem ſaporem colligunt, & ex eo inunguntur. Quidam coctum vel aſſum iecur capreæ cum pane edunt, & idem bibunt.

Ad ſanguinem fluentem.

Capreæ iecur combuſtū & aſperſum, ſanguinē ſiſtit.

E Ad ſanguinem de naribus profluentem.

Capreæ iecur contritum & ex aceto in naribus offul tum, ſanguinem mirè ſiſtit.

Ad caliginem oculorum.

Fel capreæ cum melle Attico mixtum inunges. caliginem potenter diſcutit, & claritatem præſtat.

Ad faucium dolorem.

Simili modo vt ſuprà de eodem melle cum capreæ felle fauces tange: ſanat miré.

F Ad omnia vitia quæ in faucibus naſcuntur.

Capreæ fel cum melle Attico, adiecta myrrha, croco & pipere æquis ponderibus, coques in vino donec contrahatur, & ex eo fauces quotidie tanges, donec ſanæ fiant.

Ad caliginem oculorum.

G Fel capreæ drachma vna & modicum vini cum melle vt poſſit teri, inunges: ſanantur. Idem facit & ad cicatricem, & argemata, & nephelion, & glaucomata, & pterygia, ſi ex eo felle inungantur. Item ex eo felle inūgātur palpebræ cum oleris ſucco, extractos pilos non ſinit renaſci. Facit & ad ruptiones ex ictu tunicularum cum lacte mulieris tepido. Hoc autem fel quanto vetuſtius fuerit, tanto melius erit.

Ad vſtionem ſolis in facie.

Fel capreæ cum aqua mixtum, illitum in faciem à ſole vſtam, ſanat.

Ad lentigines in facie.

H Fel capreæ ſeruatum illitum lentigines de facie purgat, & omnes maculas extenuat. Item cum melle & nitro commixto & ſpongia combuſta & ſulphure viuo ad mellis craſſitudinem redactum, & in faciem illitum, emendat.

Ad tinnitum & ſonum auricularum.

Fel capreæ cum roſaceo aut ſucco porri tere, & tepefactum auribus inſtillato: ſanat.

Ad dentium dolorem.

Fel capreæ cum roſaceo vt ſuprà, dentiū dolorē ſanat.

Ad ventrem ſoluendum.

Fel capreæ ſuppoſitum ano cum ſucco cyclaminis herbæ, & alumine aliquantulum aut anetho combuſtū induito: caue ne hæmorrhoidas habeat.

Ad veretri exulcerationem.

Fel capreæ mixtum cum melle aut ſucco rubi appoſitum, mirè ſanat.

Ad maculas de facie tollendas.

Capreæ fel drachmā vnā, farinæ lupini & mellis drachmas quatuor commiſcebis in vnum, & exinde faciē linies, & limpidam faciem efficiet.

Ne infans phantaſma incurrat aut caducus fiat.

Capreæ cerebrum per annulum aureum traiectum ſi dederis infanti ad glutiendum antequam lac ſugat, efficit vt nec caducus fiat nec phantaſma incurrat.

Ad torminoſas.

Splen capreæ potatum, mirè ſanat.

Ad labiorum fiſſuras.

Sepum capreæ & adipem anſerinum & medullam cerui, & cepe cum reſina ſimul & calce viua, fac vt malagma: mire ſanant.

DE CAPRO ET CAPRA. Cap. V.

Ad ſacrum ignem.

Cornu caprinum in flamma vſtulato, & cruſtas quæ exurgunt excuties in vas nouum donec conſumatur: deinde conteres cum aceto ſquillitico, & illinies ſacrum ignem: mirificè ſanabitur.

Ad ſomnum.

Cornu caprinum capiti infirmi qui non dormit ſuppoſitum vigilias in ſomnum conuertit.

Ad ſerpentis morſum.

Puluerem de cornu capræ & eius lac cum origano & cum vini cyathis tribus bibat: venenum excutit.

Ad ventris fluxum.

Cornu capræ raſum in mel mixtum & piſatum medicatum ventris fluxum reprimit.

Ad pediculoſos.

Simili modo vt ſuprà & aqua quæ è capræ palato effunditur, & quicquid comedit, miſceatur cum melle & ſale, & ex eo caput & corpus ſerò fricetur.

Ad ventris dolorem & adſtrictionem.

Idem & ad ventris dolorem. ſed & ventrem ſtrictum ſoluit: & ſi plus biberit, purgat.

Ad furfures & ſcabiem in capite.

Cornu capri combure, & mixta farina impoſitum, emendat.

Ad capillos fluentes.

Capræ cornu furfure mixto cum oleo myrtino, capillos fluentes retinet & creſcere facit.

Ad inguinum dolorem.

Ex pilis capri fumigabis eum qui in inguine dolet: ſanabitur.

Ad lethargicos.

Caprini pili vſti cum aceto in naribus appoſiti, lethargicos excitant, pice admixta.

Ad ſanguinem de naribus profluentem.

Caprini pili vſti cum aceto mixti, ſanguinem de naribus fluentem reprimunt.

Ad feruorem vel punctionem oculorum, capitis & pedum dolorem.

Caſeus caprinus recens oculis ſuperpoſitus mirè ſubuenit. Item ſimili modo capiti dolenti ſuperpone. Sic & pedum dolorem medicare.

Ad humores.

Sanguis capræ potus remediat.

Ad ſanguinem de naribus profluentem.

Cui fluit ſanguis fricetur ſanguine capri:& reprimet.

Ad torminoſos.

Sanguis capri cum reſina & polline mixtus & ventri ſuperpoſitus,ſanat.

Ad vngues leproſos.

Ex ſepo caprino admixta ſandaracha cerotum ſuperpoſitum ſine tormento ſanat.

Ad hydropicos.

Capræ ſepum in ſorbitium miſſum : ſed ſuperbibat B aquam frigidam. ſorbeat ſimul & lotium capræ: mirificè ſanat.Item hircinum lotium,ſi heminam biberit,& ſpica nardi & ebulum,quum aruerit.Melius eſt lotium, ſi idem paſti fuerint.

Ad aurium dolorem.

Lotium capræ miſſum in aures,dolorem ſedat : ſi cũ mulſo miſceatur:ſi pus habet,eiiciet.

Ad menſtrua prouocanda.

Lotium capræ mulier ſi bibat,menſtrua prouocat.

Ad ſtirpes corpori inhærentes.

Stercus capri ex vino conſperſum impoſitúmque, C quod inhærebit,extrahet & ſanabit. Coagulum cuiuſlibet, oppoſitum eiiciet,vt poſſis comprehenſum eximere.

Ad parotidas & articulorum dolorem.

Capræ ſtercus cum melle commixtum mirè ſanat. Item articuli cum eodem perunc̃ti, ſanãtur.

Ad femorum dolorem.

Genuinum capræ ſi ſtercori commiſceas & factum quaſi malagma,femora perunge:mirè ſanat. D

Ad morbum articulorum.

Stercus capræ cum acerrimo aceto mixtum ſanat.

Ad canceroſos & luxos atque tumores.

Stercus capræ cum melle mixtum ſanat appoſitum. Item luxum & tumores diſcutit,& non patitur iterum conſurgere.

Ad neruorum contractionem.

Stercus capræ mixtum cum aceto & ſuperlinitum ſanat & confirmat.

Ad carbunculos.

Stercus capræ cum melle commixtum & ſuperpoſi- E tum,carbunculos qui in ventre naſcuntur, diſcutit.

Ad colicos.

Caprinum ſtercus pro fomento impoſitum colicis prodeſſe dicimus.

Ad tumores.

Caprinum ſtercus impoſitum non patitur conſurgere tumorem.

Ad ſecundas eiiciendas.

Capræ ſecunda ex vino pota mulierum ſecundas e- F iiciet.

Ad inteſtina inciſa.

Caprinum caput cum pilis decoctum & contritum inciſa inteſtina ſolidat.

Ad quartanas.

Capræ lac quod primùm mulgetur,leuiores facit acceſſiones,ſi illud editur aut ex dulci bibatur.

Ad motionem dentium.

Capræ lac mulgeat & dentes colluat.ſæpius faciat.

Si quis cantharides biberit. G

Capræ lac bibat:liberabitur.

Ad eos quibus ſemen fluit,& non potentibus,& aquoſum eſt,vnde efficit vt fœmina no concipiat.

Caprinum lac cum melle potum, remedium eſt & valde optimum,vt concipiat.

Ad hydropicos.

E caprino lacte adiecto coagulo, vt ſolet caſeus fieri, potus datus hydropicis:elabuntur. H

Ad caducos.

Caprina caro quæ ſuper focum vel rogum hominis mortui aſſatur,ſumpta,caducis remedium eſt. At ſi ca- A ducus verè caducus eſt,caprinum cornu aduſtum naribus ſi ſumpſerit,mox cadet.

DE ARIETE. Cap. VI.

Ad tertianas.

Arietis de capite lanam,à coxis & à teſticulis, paſſim ſuſpendas:perfectè diſcutit tertianas.

Ad locorum dolorem.

Lana eiuſdẽ nigra intecta in aqua,deinde in oleo, & ſuppoſita locis,dolorem tollit,& ſuffumigata,antè prolapſam vuluam reprimit.

Ad clauiculos.

Liquoris arietis quem de pulmone concoques,ſtilla ſuperpoſita clauiculos qui in manibus naſcuntur aut in veretro,illita tollit.

Ad liuores & ſuggillationes.

Pulmo arietis conciſus minutatim & impoſitus, ſtatim ſanat,& nigras cicatrices ad candorem perducit, & à calciamentis læſos pedes ſanat.

Ad ſcabiem.

Sepo arietis ſcabiẽ vnge admixta ſandaracha & ſubinde rade. hoc & ad perniones facit, ſed cum alumine mixtum.

Ad morbum regium.

Arietis ſordes quas inter femora habet,cum ariſtolochia & myrrha æquis partibus potato.ad regiũ morbum optimè facit.

Ad caducos.

Arietis teſticuli oboli tres potati cum aqua medentur.

DE APRO. Cap. VII.

Ad omnes dolores.

Cerebrum apri coctum & potatũ cum vino omnes dolores ſedat.

Ad carbunculos & dolores veretri.

Apri cerebrum coctum contritum ex melle & impoſitum:mirè ſanat.

Ad ſerpentium morſus.

Idem & ad ſerpentium morſum valet.

Ad pedes exulceratos à calciamentis.

Apri pulmonem cum melle commixtum vt malagma ſuperpone pedibus à calciamentis læſis & exulceratis:ſanabuntur.

Ad ventris fluxum.

Iecur apri recens ex vino potatum,mirè reſtringit.

Ad aures purulentas.

Idem & auribus purulentis inſtillatum proficit.

Ad caducos.

Teſticulos apri ex vino vel aqua potato,& curaberis.

Ad vomitum & ſomnum.

Spuma apri cum adipe in heminis tribus ad tertias excocta:& data ſanabit.

Ad ſtranguriam & veſicæ dolorem.

Veſica apri cum lotio infuſo ſi ſuſpenſa & paſſa fuerit donec aquaticus humor effluat, & diſcoctam dederis manducare iis qui patiuntur,mirè ſanantur.

Ad vrinæ incontinentiam.

Veſicam apri aſſatam da ad manducandum, & curantur.

Ad caducos.

Lotium apri cum oxymelite bibat, & remedium capiet.

Ad aures minus audientes.

Apri lotium in vitreo repoſitum tepefactum auribus inſtillatum perfectè medetur.

Ad coxendicos.

Stercus agreſtis apri & ſulphur colatum & hemina vini picati potata,coxendices emendat.

DE LVPO. Cap. VIII.

Ad eos qui phantaſma patiuntur.

Lvpi carnem conditam & decoctam qui ediderit, à dæmonibus vel vmbris quæ per phantaſmata apparent,non tantum inquietabitur. Item adeps eius cum ſuo felle non minorem efficaciam habet quàm caninus.

Ad ſomnum. A

Caput lupi ſupponito ſub puluino:& dormiet æger.

Ne lupus noceat.

Lupus cuius prior veſtigia proſpexeris, tibi nocere non poterit: ſed ſi ille te antè notauerit, caudæ ſummã partem ſi habueris tecum, ſine metu iter conficies.

Ad quotidianas febres.

Oculus dexter lupi alligatus febres diſcutit.

Ad glaucomata.

Hoc facies & ad glaucomata, Si dexter oculus laborat,ad dextrum oculum: ſi ſiniſter,ad ſiniſtrum confri- B catus & illitus glaucomata extenuat,& tollit ſtigma:& linitur ſi ante punctum fuerit.

DE CANE. Cap. IX.

Ad ſplenem.

Splen canis in vino potatus,ſanat. Quidam inciſum fiſſúmque catulum ſupra ſplenem ponunt.

Ad contrarios pilos.

Lac caninum euulſos pilos non patitur recreſcere, ſi locum ſtatim linieris vnde ſublati ſunt. Ex canino lotio defluunt. C

Ad mulieres quæ mortuum in vtero habent.

Lac canis eiiciet mortuum ſi continuè biberit cum melle & vino pari menſura.

Ad dentes infantum.

Lacte canino ſi aſſiduè infantibus gingiuas tangas, dentes eis ſine dolore creſcunt.

Vt pili non creſcant & decidant.

Lac caninum & lacryma hederæ & lac tithymalli in vino mixtum, euulſos pilos non ſinit creſcere ſi mox D linieris locum.

Ad callos & verrucas tollendas.

Lotium caninum lutum factum in lana collectum, mirè ſanat,& callos & verrucas tollit.

Ad eos qui minus audiunt.

Adipem caninum cum abſinthii ſucco & oleo veteri moderatè inſtillato in aures:ſurdos emendat.

Ad morſus rabidi canis.

Vermes qui ſub lingua rabidi canis inueniuntur exciſos & circũ arborem ſterilem ter latos & datos, qui ab F eo morſus fuerit,ſanabitur.

Ad caducos.

Stercus canis album potatum ex cineris lixiuio,caducos mirè ſanat.

Ad tineas infantum.

Stercus canis combuſtum & cum melle illitum tineas tollit.

Ad rhagades ani.

Stercus canis cum roſaceo tritum & impoſitum ſtatim ſanat.

Ad hydropicos.

Stercus canis ſiccum & in potionẽ aſperſum, hydropicos ſanat. Item vomitum canis hydropico ſuper ventrem pone. ſtatim incipit per ſeceſſum aquã emittere.

Ad omnem dolorem.

Adhuc non videntem catellum ſi edas, nullũ ſenties dolorem.

Ad torminoſos.

Sanguinem canis bibant:mirè ſanantur.

Ad tumores teſticulorum.

Caluaria canis trita & impoſita,mire ſanat.

Ad morbum regium.

Rabidi canis caput contuſum & commixtum cum vino potatum mirè ſanat.

Ad vulnera canceroſa.

Non rabidi canis caput combuſtum, & idem cinis in canceroſa vulnera aſperſus,ſanat.

Ad pterygia in digitis.

Idem cinis appoſitus pterygia quæ naſcuntur in digitis,vrit,& cicatrices tollit.

Ad ficum in ano & rhagades.

Idem cinis ficus qui in ano naſcuntur aſperſus ſanat, & rhagades & omnem ſpurcitiam.

Ad rabidi canis morſus.

Idem cinis eos qui à cane rabido morſi fuerint, perſanat.

Ad idem.

Caput rabidi canis & iecur coctum dato ei qui morſus fuerit,ſanat. Vermiculus canis mortui in collo ſuſpẽſus facit vt ſuprà.

Ad fracturam.

Cerebrum canis illitum & in lana impoſitum:& ſubinde ſuffundatur fracturis: dieb⁹ quatuordecim ſolidat. Fractura autem debet ſolida alligatione vti.

Ad glaucomata oculorum.

Caluaria canis findit. Et ſi dexter oculus glaucomate laborat,in dexteriorem partem ſpicella demittitur: ſin ſiniſter,ſiniſtram.

Ad dentium dolorem.

Dentem canis combure & cinerem eius in vini hemina decoque & ex eo gargarizet:& ſanabitur.

Ad tumores gingiuarum.

Dens canis combuſtus & tritus impoſitus gingiuas ſanat.

Vt dentes ſine dolore creſcant.

Dens canis combuſtus & cum melle tritus,gingiuas reprimit.

Ne canes ſint moleſti.

Cor canis ſiquis ſecum habuerit,canes ei moleſti nõ erunt.

Ad hydropicos.

Canis rabidi id quod ſub lingua habet acceptum & potatum cum aqua calida vel ex vino, mirificè ſanat.

DE LEONE. Cap. X.

Ad eos qui phantaſma patiuntur.

Carnes leonis decoctas manducent, & phantaſma non patientur.

Ad aurium dolorem.

Leonis adipem remiſſum auribus inſtillato: à dolore liberat.

Ad omnem dolorem.

Adeps leonis remiſſus ſtatim inunctus omnem dolorem ſedat.

Ad neruorum & geniculorum dolorem.

Adipem leonis cum medulla ceruina & lactuca teres & commiſces:tum demũ perunges corpus:ſanabitur.

Vt à beſtiis tutus ſis.

Leonis ſanguine ſiquis corpus ſuũ lini erit,ab omnibus beſtiis erit tutus.

DE TAVRO. Cap. XI.

Ad ſerpentes fugandos.

Tauri cornu combures eo loco vbi ſerpẽtes fuerint, & ſtatim fugient.

Ad maculas de facie tollendas.

Sanguis tauri illitus,omnes maculas de facie tollit.

Ad ſuffuſionem vel caliginẽ oculorum.

Fel taurinum cum mulſo & melle Attico inunges.& ſanat.

Ad ventrem ſoluendum.

Fel taurinum in lana collectum & ſuppoſitum ano, ventrem ſoluit. Idem facit & infantibus ſuper vmbilicum poſitum,& lumbricos proiicit.

Ad aurium dolorem.

Fel taurinum mulſo infuſum & auribus inſtillatum, ſanat.

Ad lentigines in facie.

Fel tauri in faciem illitum ,lentigines purgat.

Ad morſum ſimiæ.

Fel tauri illitum ſuper morſum,perſanat.

Ad omnem duritiam.

Sepum tauri cum reſina & creta Cimolia impone: omnem duritiam diſcutit.

Ad torminoſos.

Medulla tauri in vino trita & potata,emendat.

Ad omnes dolores.

Fimus tauri cum aqua calida potatus ſanat.

Ad alopecias.

Fimum tauri calidum imponito alopeciis.

Ad combuſtum.

Fimus tauri combuſtus & aſperſus vino aut aqua feuente, combuſtum ſanat.

Ad faciem ſplendidam faciendam.

Membrum tauri in aceto maceratum & illitũ,ſplendidam facit faciem.

DE ELEPHANTE. Cap. XII.

Ad maculas tollendas.

EBur cum melle cõtritum & impoſitum,mirè ſanat.

Ad plagas de facie tollendas.

Mulier ſi quotidie de puluere eboris faciem ſuam fricauerit, plagas mundabit.

DE VRSO. Cap. XIII.

Ad capillos fluentes, & vt creſcant.

VRſinus adeps cum ladano & vino vetere mixtus capillos fluentes continet & conſpiſſat.

Ad caducos.

Fel vrſinum cum aqua calida ſumptum,ſanat.

Ad ſuſpirioſos.

Vrſinũ fel in aqua calida potatum,ſuſpirioſis prodeſt.

DE ASINO. Cap. XIIII.

Ad concubitum.

ASini adeps & anſeris maſculi mixtus & ad anum appoſitus,concubitum præparat.

Ad mamillis lac prouocandum.

Aſini ſplen contritus & ex aqua impoſitus mamillis lac prouocat.

DE MVLA VEL BVRDONE. Cap. XV.

Vt mulier non concipiat.

DE mulæ auricula ſordes alligatæ in pellicula ceruina & brachio ſuſpẽſæ poſt purgationem mulieris, efficiũt vt non concipiat. Quædam lana alba illigant, quædam ex aqua bibunt.

Ad idem.

Burdonis teſticulum ſupra ſterilem arborem combuſtum,& extinctum de lotio ſpadonis, illigato pelli mulæ,& poſt menſtrua brachio ſuſpendas.

Ad idem.

Mulæ cor ſiccum & vino aſperſum datur bibere poſt purgationem triceſimariam.

Ne capilli de capite defluant.

Burdonis iecur combuſtum cum oleo myrtino mixtum & illinitum capiti,capillos fluentes continet & facit creſcere.

DE EQVO. Cap. XVI.

Ad phthiſicos & qui malè tuſſiunt.

EQui ſaliuam ſi biberint,ſani efficiũtur.Expertiſſimũ ſanè,equus morietur.

Ne puero inueſti pili exeant.

Equi ſpuma ſi puero inueſti pectinem linieris, pili eius non creſcunt nec generantur.

Ad dentium dolorem.

Equi dentes qui primùm nati fuerint,ſi dentem qui dolet tetigerint,remedio erunt.Nam et ſi infans equi roſtrum baſiauerit,dentium dolorem non ſentit:& nec equus mordebit infantem.

Ad mortuum partum.

Equi axungia ſuffumigata eiicit mortuum partum foras:& ſecunda ſequitur.

Ad ventrem fluentem.

Equi ſtercus aqua liquefactum & percolatum , ſi bibatur facit regreſſum.

DE PVERO VEL VIRGINE INVESTI. Cap. XVII.

Ad oculorum albuginem & aures purulentas.

PVeri vel virginis inueſtis lotio inũges eos:extenua leucomata , & lacrymatorium non inſanabile efficit , & aliquatenus claritatem & angulorum aſperitudinem ſedat. Et fæces lotii ſicci eãdem aſperitudinem ſedant, & poſt inunctiones pelles eiiciunt. Infunduntur etiam auriculis quæ pus habent: & remediũ eſt totius corporis.

Si qui puncti ab ape aut veſpa vel crabrone fuerint.

Lotio infantis eum foueas locum vbi puncti ſunt.

Ad podagram.

Pueri primi capilli à natiuitate ſi pedibus dolẽtibus impoſiti fuerint,ſanabuntur.

Mulier vt non concipiat.

Pueri dens annorũ ſeptem incluſus auro & argento & in brachio ſuſpenſus efficit ne mulier concipiat.

Ad lippitudinem oculorum.

Homo quicunque crura ſua lauerit,& deorſum vſq; ad pedes aquam deduxerit,& de vtraque manu oculos tetigerit, non lippiet.

Ad capitis & corporis exulcerationes & furfures.

Hominis lotium admixto nitro impoſitum omnia vitia ſuprà ſcripta ſanat & emendat.

Ad callum in veretro.

Idem callum in veretro extenuat, ſi illo ſæpius foueatur.

Ad maculas in facie.

Idem maculas in facie à ſole factas aut per ſe natas. In lotio item eruum maceratum & impoſitum freque̅ter,perfectè curat.

Ad canceromata.

Hominis ſtercus combuſtum & in vlcera canceroſa & inſanabilia aſperſum,eo pro magno remedio vtitor, quod melius appellãtur botrys.

Mulier ſi poſt partum ſecundã ſenſerit.

De lotio ſubitò guſtet,ſine mora ſecũda foras exibit.

DE CATA. Cap. XVIII.

Ad capitis alopecias.

CAtæ ſtercus ſiccum cum ſinape æquis ponderibus cum aceto contritum & impoſitum,capitis alopecias ſanat.

Ad profluuium mulieris.

Catæ ſtercus cum reſina & roſaceo ſuppoſitum, reprimit.

Siquis ſpinam glutierit.

Catæ ſtercus contritum recens purum illinitũ faucibus,ſine difficultate extrahit ſpinam.

Ad quartanam.

Catæ ſtercus cũ vngula bubonis in collo vel brachio ſuſpenſum,poſt ſeptimam acceſſionem diſcutit quartanam.

DE GLIRE. Cap. XIX.

Ad eos qui paralyſi tentantur.

GLiris adeps remedium adferet ad eos qui paralyſi tentantur.

Ad claritatem oculorum.

Glires & ſorices cõbuſti,& cinis eorum melli admixtus,ſi inde quotidie manè guſtent,ſanabuntur.

Ad verrucas.

Glirem integram ſuperligabis:verrucas mox tollit.

DE MVSTELA. Cap. XX.

Ad elephantioſos.

MVſtelæ cinis & eiuſdem ſanguis liniatur:prodeſſe dicimus.

Ad faucium mala.

Muſtelæ ſanguis inungatur,& ſanat.

DE MVRIBVS. Cap. XXI.

Ad oculorum dolorem.

MVrium capitum cinis in melle mixtus & illinitus per decem dies,facit oculornm claritatem.

Mulier vt non concipiat.

Muri viuenti cor exemptum & brachio mulieris ſuſpenſum efficit vt non concipiat.

DE TALPA. Cap. XXII.

Ad dentes mobiles.

TAlpæ cinerem mixtum cum melle ſuperfricato: dentes confirmat.

Ad glandulas.

Talpam ſuper glandulas ligato:deſtruit.

SEQVITVR PARS ALTERA DE AVIBVS.

DE AQVILA. Cap. I. A

Ad ſuffuſionem oculorum.

AQuilæ felle mixto cum melle Attico inunges. Quidam illud magis prodeſſe credunt qui his medicamētū hellebori lib.I.aut dimidiam myrrhæ, tantundem mellis Attici,obtemperatam faciunt inunctionem.

Mulier vt partum perferat.

Aquilæ lapis qui in ventre eius aut in nido inuentus fuerit, phylacterium eſt prægnantibus. Nomen habet aetites.

DE VVLTVRE. Cap. II. B

Ad effugandos ſerpentes.

VVlturis pennas ſi comburas fugabis ſerpentes.

Ad capitis dolorem.

Vulturis oſſa de capite,ſuſpenſa collo,capitis dolorem ſanant.Idem facit cerebrum eius,ſi cōmiſceas cum oleo cedrino & inde nares frequenter tangas.capitis dolorē aufert.

Ad caducos.

Vulturis iecur totum cum ſanguine ipſius vulturis tritum & per dies ſeptē potū,caducis prodeſſe dicimus. C

Ad caliginem oculorum.

Vulturis fel mixtum cum ſucco marrubii omnem caliginē diſcutit, incipientē ſuffuſionem pariter inſiſtit.

Ad neruorum dolorem & articulorum.

Vulturis adeps & ventriculus cum axungia contritus & perunctus,omnem neruorum dolorem tollit & articulorum emendat.

Aduerſus mala medicamenta.

Cor vulturis ligatum in pelle lupina ſi circa brachiū habeas , nullum medicamentum nocere tibi poterit , D nec ſerpens,nec latro,nec vlla malitia, nec quidem phātaſma ſenties.

Ad difficulter parientes.

Vulturis pennas ſi pedibus ſubieceris, efficit vt ſine labore partum edat.

Ad pediculos & phthiriaſin.

Vulturis viui exciſam medullam contritā cum vino dabis bibere:prodeſſe dicimus.

DE ACCIPITRE. Cap. III.

Ad ſuffuſionem & caliginem oculorum. E

ACcipiter in oleo ſuſino decoctus & inūctus,ſuffuſionem & caliginem diſcutit.

DE GRVE. Cap. IIII.

Ad duritiam & concretiones locorum.

GRuis adeps cum adipe anſerino remiſſus, locorum duritias & concretiones diſcutit.

DE PERDICE. Cap. V.

Ad morbum regium.

PErdicis cerebrum cum vino cyathis tribus potui dabis:liberabitur. F

Ad caliginem,incipientem ſuffuſionem & leucomata.

Hæc eſt cōpoſitio vera,vehemens, quam frequentius ipſi experti ſumus. Perdicis fellis veſicula quicquid habuerit:ad hæc commiſcens opobalſamum cyatho vno, cyprum Sidoniæ cyathoq; dimidio , in ſe commixtum contere diligenter, & repone in pyxide ſtannea ſiue argentea,& inde inunges:miraberis. Et licet quòd prorſus non videat,ſed tamen ſi pupillā integrā habet,ſine difficultate curabitur. Hoc nos ipſi frequenter tentauimus. G

DE CORVO. Cap. VI.

Ad capillos denigrandos.

COrui ouo capillos hac ratione inficies.Defunditur in vaſculo Cyprio,& tandiu mouetur donec mutet colorem:deinde raditur caput & illinitur donec ouum conſumatur:debebit autem tandiu in ore oleum tenere donec deſiccetur, ne dentes innigrentur. deinde caput ligabis,& poſt diem quartū ſolues.Et hoc efficit vt nec cani vnquam exeant.

De corui cerebro. H

Cerebellum corui de pane collectum,ſcrofæ ſi dederis comedere, ſequitur te quocunque ieris.

Ad dentium dolorem.

Cauo denti fimum ſi impoſueris,dentem rumpit & tollit dolorem.

DE PAVONE. Cap. VII.

Ad caducos.

PAuonis fimus potatus,caducos mirabiliter ſanat.

DE GALLO. Cap. VIII.

Ad viperæ morſum.

GAlli cerebrum cum poſca , adiecto pipere,iis qui à vipera percuſſi ſunt vel morſi,potui dabis:auxilium maximum experieris.

Ad caducos.

Galli teſticulos contritos cum aqua ieiuno dabis bibere.abſtineant autem à vino diebus decem.caducis remedium eſt.Debebunt autem teſticuli ſicci ſeruari, vt quum fuerint neceſſarii,continuò ſumantur.

Ad concubitū excitandū & inhibendum.

Galli teſticuli cum adipe anſerino in arietis pelle brachio ſuſpenſi,concubitum excitant.Suppoſiti lecto cum ipſius ſanguine, efficiunt ne concumbant qui iacent.

Ad furunculos.

Galli ſtercus ruffum impoſitum, furunculos rumpit, & dolorem tollit.

DE GALLINA. Cap.IX.

Ad oculorum punctiones.

GAllinæ ouum notiſſimū eſt omnibus habere vim ad omnium oculorū dolorem:cuius album fuſum in oculos ſedat punctiones.

Ac oculorum lacrymas ſtringendas.

Eſt & vnum de collyriis mixtum cum thuris manna, vt id lana colligas & circa tempora imponas:hoc fluentes lacrymas ſtringit,& facit ſomnum,ſi exiguum oleū adiicias.

Ad ignem ſacrum.

Ouo crudo linies corpus vbi feruor fuerit:& de ſuper folium betæ impones:miraberis ſanitatem.

Ad profluuium mulieris.

Gallinæ ouum totum comburas & cōteras,& in vino mixtum illinies:reſtringit.

DE COLVMBA. Cap. X.

Ad ſerpentium morſus.

COlumba inciſa & impoſita calida morſui,venena omnia rapit & ſanare creditur.

Ad ſanguinem in oculis ex ictu.

Columbæ ſanguis reciſus ,deinde infuſus,optimè facit.Debebit autem vena aperiri quæ in aſcella eius eſt: imponitur & ſanguis in lanula & melle decocto mixto ſupra oculos:optimè facit.

Ad omnem duritiam.

Columbæ ſtercus habet vires has:Omnes duritias diſcutit, & humores exiccat cum oleo aut melle calefacto diſtemperatum & ſuper duritias ligatum.

DE ANSERE. Cap. XI.

Aqua ſi in aurem introierit & ad aures ſurdas.

ANſerinus adeps cum cepæ ſucco mixtus bene auriculæ infunditur.prodeſt & ſurdis auditum reuocat.

Ad duritiam locorum.

Adeps anſeris illitus duritias & concretiones locorū diſcutit .

DE HIRVNDINE. Cap.XII.

Ad faucium dolorem.

HIrundinis pulli in cinerem combuſti, fauciū morbis medentur.

Ad linguæ vulnera & labiorum.

Hirūdines in melle vel mulſo decoctæ,optimè perſanāt.

Ad caducos.

Hirundines comeſtæ caducos ſanant. Item lapilli in vētriculis eorum reperti, & brachio alligati,perfectè ſanant.

Ad oculorum dolores & lippitudines & caligines.

Hirundinis pulli cinerem cum melle in oculos mitte, aut hirundinis fel & ſanguinē inūgito : mirè prodeſt.

FINIS

ACTVARII ZACHARIAE FILII DE SPIRItu animali libri duo: prior De actionibus & affectibus ſpiritus animalis, poſterior De ſpiritus animalis nutritione: AD IOSEPHVM RACENDYTAM.

Iulio Alexandrino Tridentino interprete.

ACTVARII in librum ſuum De actionibus & affectibus ſpiritus animalis, præfatio.

QVVM aſſidua tua nuper philoſophandi conſuetudine circunfuſas intellectui noſtro tenebras diſcuſſeris, coegeriſque ad nos ipſos redire, ac perſpicere ſpiritum ineſſe nobis diuinum atque intellectualem, qui in animali hoc & intelligibili ſpiritu elucens, functiones noſtras perficiat: commentariúmque tibi præterea exhibendum cenſueris de ſpiritu animali noſtro, quò purior is arte adiutus perduret: tum de victus ratione qualem huic adhibere conueniat: iniquè ſanè facturus ſum niſi tuæ in hoc voluntati morem geſſero, librúmque in tui gratiã hunc, quo pro conſilio vtare, exarem: quò ſcire promptius poſſis quanam victus in hoc ratione vti debeas, corporique vnà ſanitatem, ac ſpiritui huiuſmodi animali intelligẽdi vim ſinceram illam elargiaris: propterea quòd præ cæteris curam te in hoc vnum contuliſſe video omnẽ, mens vt tibi, dum theoremata contemplatur, inſtrumento nimirum vſa idoneo, animæ deinceps facultates illuſtret: vnde ſanè beatum te eſſe arbitrêre, ſpiritus huiuſce quiete ac conſtitutione. Atque hoc tibi à me muneris perſolutum iamdiu oportuit, pro iis quibus nobis vſui ſis artis bonis. Conueniens denique eſſe viſum eſt obtemperare iam, optimáque & abſolutiſſima artis theoremata aggredi, tibique vnà tali tantóque amico, patrique optimo, gratificari. Nam quòd medicorũ theorematum finis ſit ſpiritus, qui in nobis eſt, animalis contemplatio, quo planè ſpiritu rationalis animæ facultates illuſtrantur: itémque initium is & veluti fundamentum ſtatuatur iis hominibus qui in mundo ipſo intelligibili verſantur, tu quidem exactè ſanè noſti, nóſque (vt ſcis) ſatis de his nuper philoſophati ſumus. Quòd verò quibuſdã quaſi ſcalarum gradibus aſſimilentur philoſophicæ ſpeculationes, quæ quidem menti aſcenſum à vilioribus ad digniora præſtent, interim tamen mutuo inuicem auxilio egeant, hinc facilè colligis. Etenim mens, quæque circa ipſam verſantur animæ actiones, in quæcunque facultates ſuas tranſmiſerint, perſpicua illa ſuſcipiendiſque formis idonea permanere cupiunt. Hæc porro nunquam quidẽ conuenientem ſibi ex arte rationem integrã ſeruarint, quæ penes temperamentũ qualitatémque ſpectatur, ac quantitatẽ: niſi mens prius ipſa diligẽter perſpiciens, cõmodũ victus rationis medicamẽtorúmque vſum inueniat, in iis quidem in quibus operæpretiũ ſit ita fieri: quandoquidẽ in omnibus id non euenit. Quæ quũ ita habeant (id quod lõgè ſanè ipſe quàm nos melius dictis confirmaris) ſatius fuerit, repetito hinc ſermone, declarare prius quæcũque ſcire eum conueniat qui fortè in librũ hunc inciderit: ne falli contingat rationũ ignorãtia, quibus hominis œconomia diſpenſatur. Siquidem veriſimile eſt fore vt ad aliorũ quoque manus perueniat liber is: quibus non eo quo tu in philoſophia habitu præditis videri nõ omnino inepta poſſint etiã hæc quæ ante propoſitã materiã dicẽda ſunt.

Quum igitur eorum quæ ſecundum naturam perficiuntur, nullum neque temere, neque vt ſors tulit fiat, maneátque hoc firmiter maximum atque incõcuſſum axioma: iniquum ſanè fuerit, eorũ quæ fiunt erroneam ac minimè opportunam originem cauſari, eo quòd veras, quibus illa conſtant, rationes ignoremus: quum æquius ſit ab iis quæ comperta habemus, ad incomperta tranſire, horúmque ita vnà inquiſitionem moliri. Hoc

A enim pacto etiam eorum quæ alioqui nos fugiunt, plu
rima ſeſe manifeſtarint menti diligenter iſta ac ſolli
citè tractanti. Natura enim hæc, & ſimilitudine, quæ
ſecundũ ipſam ſunt, nouit: excellentia autem, quæ poſt
ipſam: participatione verò, & alteratione, & affinitate,
quæ ſupra ipſam. Porro quòd non omnibus innatum
hoc ſit, vt ea intelligant, cauſa in eo fuerit, quòd inde
auerſi circa materiam hærentes inhiamus. Itaque ne,
producto in longum ſermone, inſtitutum videar trãſi
liiſſe, propoſiti noſtri initium à reipſa ſumemus quæ in
B quæſtione verſatur, ſi paucula prius quædam de ani
ma dixero, ſic nimirum orationis ipſius ratione exi
gente.

DEMONSTRATIO EX PARTICVLARIBVS animalium irrationalium proprietatibus, quòd diuina quædam nobis inſit ſubſtantia. CAP. I.

HOminem ex contrariis conſtare in vnum coeun
tibus, anima videlicet & corpore, & tibi ipſi ante
alios clarum ex demonſtratiua methodo factum eſt,
& multis præterea ex ipſa quam de ſenſu ſumunt fide:
C id quod, qui in ſenſum reſpiciat, nõ ſanè minus ex de
functorum quoque corporibus deprehendat, quæ, quũ
melius ſemper quiddam recedit, puta anima ipſa, de
mortua viſantur. Cæterùm hoc quum in animantibus
quoque reliquis appareat, nondum ſanè diſcrimen in
ter nos & ratione carentia animalia ſtatuerit manife
ſtũ. Ratione verò manifeſtũ facilè fit quid inter irra
tionalẽ rationalémque animã interſit. Animaliũ enim
vnumquodque ratione carentium præcipua quædam
innata obtinet, quæ ipſum conſtituant: hiſque ipſis,
D priuſquã videri poſſit edoctum, nulla præeũte formu
la vtitur: neque quomodo ad hoc deuenerit intellige
re interim valens, neque verò quo pacto ad aliud ſe
conferat inſtitutum ſciens, ſed iiſdem ſemper vnum
quodque vtitur. Etenim apis eaſdem vbique adhibet
extruendis aluearibus figuras: quum tamen interim li
ceret diuerſa etiam figurarum ratione præſtare ſecuri
tatem: eodémque ſemper artificio vtitur: neque illa vn
quam vt ab opere ſuo ceſſet, perfeceris: neque verò ſi
feceris, aliud illam opus aggredi animaduertes. Quin
E ſi eam animal iam factam à parentibus ſegreges, idque
quum nondum mellis faciundi œconomiam didicerit,
vnde id & quomodo conſtet, iámque dimiſſam liberè
euolare ſinas, eadem hæc quæ progenitrix præſtabit,
nec ſanè operis quicquam omittet: propterea quòd nõ
antea initiata à parentibus ſit: nec, ſi vel plurimum la
boret, maius vnquam quicquam quàm reliquæ præſti
terit. Formicæ tritici granorúmque reliquorum acer
uis gaudent, quæ æſtatis maximè tempore colligunt,
hyeme verò nunquam foras prodeunt: nulláque his, vt
F apibus, florũ cura, aut roris tenuis: quin in eadem ſem
per ſibique propria incumbunt: neque eas in aluearibus hyemare vnquam videas, neque (vt mures ſolent
domeſtici) in tectis, aut parietũ cauernis: ſed vnaquæ
que ſubterranea ſibi habitacula parat, futurámque cæ
li temperiem conſtãter vſque expectat. Araneus texit
retia, vnde illi victus ſuppetat: quem ſi vel arctiſſimo
incluſeris foramini, nunquam tam otioſum reddes vt
non & filamenta producat, & inſidias culicibus tendat
ſaltitantibus, aut muſcis, aut inſectorum animalium ali
G cui, quorúmque captura facilis ſit. Aliáque aliis, ſibi
autem propriis interim ſtudiis delectantur. Siquidem
leo venatum maximè exit, ac cætera rugitu territat:
neque hunc tam vnquam cicurem reddideris quin
dimiſſum idem ſemper factitare videas. Lepores con
trà vniuerſam perpetuo vitam formidoloſam ducunt.

Canibus autem amor magis quidã in dominos ineſt: aliſque itẽ alia inſita viſitur quaſi prærogatiua quædam. Et(quod in totum dicendum ſit) nullum reperias animaliũ, quod non aliis conditione quadam præſtet, omnia autem à ſe inuicem exuperantur. Quo ſanè fit vt non ſolùm hac de cauſa ſemiperfectum dici animalium vnumquodque poſſit reliquorum ſua in ſpecie, verùm etiam multo magis ſi conceſſerimus paruam ea quandam obtinere particulam ac veluti transfluxũ rationalis partis noſtræ: nempe artifice ita opificii ipſius ratione diſpenſante, quò videlicet ex apparente hac ſocietate ad affine ſibi conuertantur animalia rationis expertia, meliori autem & ſuperiori concedant, facilèque in ſeruitutem redigantur. Quemadmodum ſanè & nobis, quibus ipſis intellectualis ſubſtãtia concredita eſt, attributum fuit vt ad mentẽ noſipſos tantùm dirigamus, atque extollamus ſanctam illam ſupra mentem atque ſubſtantiam. Quòd ſi errore in hoc collabamur, quũ nos inde decidimus, tum verò bruta reptiliáque iiſdem à nobis ſpatiis diſtant. Id quod manifeſtum maximè fit ex conuerſione iterum ad Deum noſtra. Iam tum enim effera venenatáque animalia obediunt, trahuntúrque in ſeruitutem, & cicura reddun tur iis qui penes dignitatem intellectualem illam nobis conceſſam ipſi vitam ducũt. Atque hæc ſatius quidem fuerat ex te perquirere, circa intellectus opera maximè verſato, quique alia huic omnia poſteriora ſemper duxeris: nobis autem, quoniam perſuaſum eſt hæc ita ſe habere, multum ſanè exiſtimandum eſt eſſe inter hominẽ brutáque animalia interſtitii, ſicuti planè poſterius quoque confirmabimus.

QVOD ANIMALIVM RELIQVORVM NVLlum animalis alterius prærogatiuam fert, homo autem cunctorum ſibi vendicat prærogatiuas, harúmque meliorem quàm illa vſum nouit, rationem ad hæc adhibens & intelligentiam. CAP. II.

QVòd ſi quemadmodũ innata quadam proprietate alia aliis prudentia præſtant, ita pluribus quoque modis aliis cum genere humano communicarent, non ineptè ſanè quis affirmaret, hominem eandem cum brutis aut(quod proximum eſt)non diſſimilem certè animam ſortiri. Nunc tam deteriore animalia rationis expertia quàm rationalia conditione ſunt, vt animaliũ irrationaliũ nullũ, quãlibet arte quauis aut vi coactũ, alterius vnquam opus peragat: ſed ad eundem ſemper modum prudentiora opus edunt quod ſibi proprium ſit: quo modo ſanè minus quoque prudentia, ſuum. ac collatione quidem inuicẽ iſta demonſtrantur. Cæterùm intra proprios vnumquodque limites moréſque perpetuò conſiſtit: homo verò, quippe qui animal ſit rationale, multóque meliore ac nobiliore opificio conſtet, tanto magis cætera exuperat animalia ratione carentia, quanto hæc (ne quid maius dicam) plantas vincunt. Ac planè quemadmodum in ignobiliſſimo quoque animali inſpicias, licet plantarũ œconomiam omnem, nutricationem ſcilicet, & augmentum, & fructificationem, breuiter quodcunque plantarum proprium eſt: contrà autem in his nullius ineſſe videas animalis aut ſenſum, aut motum, nedum mores, & officia: eodem modo quantum natura homo cæteris animantibus præſtet perpendas. Ac primùm inter homines alius alio prudẽtior apparet, & idoneus magis: horum autem vnuſquiſque artes ſubinde complures mutat ac mores, modiſque euariat infinitis. Neque temere quicquam inuenias eorum quibus cætera animantia præſtãt, aut moribus, aut vitæ ratione, quod non in hominibus quoque ſpectetur, ratione ex ſimilibus ſimilia ſemper inueſtigante: ac tanto magis excellere videntur noſtra, quoties ad vnam quandam cum aliis imitationem ſe conferũt, quanto magis hæc cum conſideratione fiunt quæ ratione nititur. Quòd ſi ſingula quoque horum examinare libet, ſic quoque potiſſimum notes quantũ ab his homines diſtent. Hic enim & brutorum ferociam notes, & timiditatem, ibi vitæ communicãtiam, ac ſolitudinem: ſicuti temperãtiam in aliis, aut intemperantiam, ſcientiáſque, ac cæli mutationes, atque artes medicas: breuiter quodcũque in hominum vita ſpectatur vile, aut gratioſum. Adhæc homo non ſolùm vt apes mel recondit, ſed diuerſos etiam liquores ſuccóſque ad vſus diſpenſationem reponit, frugumque formicarum more horrea cõſtituit, tum penui immittit quæcunque humanæ vitæ prodeſſe ratione ac rerum experientia comperta ſunt. Porro aucupes piſcatoréſque araneis melius retia contexere nouerunt, ſicuti medici ipſi ſalutaria parare medicamenta, lethaliáque: horúmque ſimul omnium rationẽ hi reddere poſſunt: at rationis expertia animalia nec ſatis quomodo iis quibus vtuntur, vtantur, nouere, nec ad alia tranſire valent. Quo ſanè mirari in primis ſubit, quonam tandem pacto, aut quibus demum perſuaſi argumentis nonnulli partem animæ noſtræ intellectualem ad irrationalia vſque animalia detruſerunt: quum ne ſpirituum quidem omnium peſſimi ſic ſe propriè habere exiſtimentur vt ad brutorum ſe conferant corpora, qui nihilominus ad homines quotidie tendunt. Sed quòd maximo inter ſe diſcrimine diſcrepent rationalia iuxtà ac rationis expertia animalia, fruſtra ſanè quis narratione longiore probare contendat, quum vel ſenſu perſpicuum id eſſe poſſit.

QVOD ANIMA NOSTRA DIVINVM ATQVE intellectuale ex propriis actionibus colligat. CAP. III.

QVòd verò brutorum ſpiritus ille cum corporibus vnà abeat, nullatenus perſtans, noſter autem is immortalis diuinúſque habendus ſit, vel hinc perſpiciamus licet, quoties noſtrum hunc brutorum illi conferentes, conſultantem inuenimus, diiudicantem, ratiocinantem, ſuadentem, diſſuadentem, nunc hoc, nunc illo modo, ac plurima & mirifica ex inſomniis quieſcente ſemper corpore explanãtem. Et quid quæſo attinet de inſomniis mentionem facere, quum iis quoque quibus repurgatus animalis ſpiritus, vitáque omnis ad rerum contemplationem conuerſa fuerit, omnia in aperto ſint, quæ alioqui natura ſua ſenſui ſe noſtro ſubſtrahere ſolent? Etenim quales tandem humores, aut ſpirituum effluxiones, aut irrationales facultates tam vnquam expeditè, nunc quidem exiguo admodum horæ momento, orbis vniuerſi peragratione, mundana opera perſpexerint, nunc autem relictis poſt ſe his, & ad diuina magis acceſſione, rerum, etiam quæ nondum ſunt, euentus pronuntiarint? An hæc animalium rationaliũ videlicet prærogatiua eſt? Propterea autem quòd non ad hæc conuerſi viuamus, ambiguitas ſuboritur num diuinũ id nobis & immortale inſit. Iã primùm enim, niſi talẽ nos quoque obtineremus ſubſtantiam, nunquam quidẽ ſciremus diuinã in mundo & intelligibilẽ ſubſtantiã eſſe. Naturæ enim affinitate ſenſibiliũ iuxtà & intelligibiliũ vnũquodque cognoſcimus. Atque hoc quidẽ pacto, quod in nobis diuinum atque intellectuale eſt, ex actionibus, quas hoc ipſum edit, deprehẽditur. Sed & cõplura alia & quidẽ dilucidiora ſemper ad hoc afferre licet argumẽta ratiocinãtibus, ſidque ſi rationalẽ animã dictorũ ſemper ſuppoſitũ ſtatuamus. Neque enim propoſitũ nobis nũc eſt de hac tractare, ſermonis tamẽ vicinia quadã in iſta quoque excurrimus. Porro ex pluribus quoque aliis colligi ſyllogiſmo poteſt, ſimplicẽ eſſe per ſéque mobilẽ rationalẽ hanc atque intellectualẽ ſpiritũ. Immortalis autẽ quòd præterea ſit, cũ ex iis ipſis quæ circa nos verſantur, colligitur, tũ ex iis quæ ſenſui patet. Etenim ſi (ſecundũ Hippocratẽ quoque ipſum) vnum eſſet homo, minimè ſanè doleret: (vnde enim pateretur nõ haberet) ſpiritus intellectualis & incorporeus quomodo quæſo interitũ ſubeat? cui quidẽ nihil ſit quod paſſionem inferat? Quòd ſi quod rationale nobis ineſt, diuinum, immortaléque eſt, noſtra autẽ corpora hæc perpetuò fluxa ſunt atque obſtupida, illud diſquirendum, quibuſnam prius corporibus aſſocietur anima, tum per quæ ſuis ipſa facultatibus corpora illuminet. Hoc enim perſpecto, facile fuerit, artis quoque ipſius beneficio, quæ prius huic ipſi communicant, meliora reddere. Quemadmodum enim praua victus ratio ſegnio-

res nos, ac mente retuſa, eodem ſanè modo quæ accõmoda ſit, perſpicaciores, ádque intelligendum aptiores facit. Hocque ipſum, etiam antequam victus rationis ſcopũ aggrediatur, per ſe poteſt vnuſquiſque diſquirẽs cognoſcere, quoties ſeipſo quis actionibus quibuſlibet obeundis nunc ſegnẽ magis factũ eſſe intelligit, nunc prõptum. Cæterùm ſimplex eſſe quod diuinũ innatũ nobis eſt, ac facultatum multarũ, terminiſque circunſcriptum propriis, informéque, & incorporeum, ex illius ipſius actionibus diſcere licet. Quòd autem actiones ſuas edat, ſpiritu noſtro veluti inſtrumento quodam vſum, id fortaſſe in narrationis quoque proceſſu manifeſtum fiet.

ANIMAM NVMERO VNAM, AC SVBSTANTIA ſimplicem, facultate multiplicem videri. CAP. IIII.

ANima igitur, vna quum ſit (ſicuti dictum eſt) ac ſubſtantia ſimplex, ſuis autem ipſa facultatibus multiplex ac diuerſa, corpori huic noſtro additur. Quum enim inter huius facultates aliæ diuinæ magis & puræ ſint, aliæ, ſi cum his conferantur, abiectiores, quæque opus ſuum in corpore demum abſoluant, vt ſeſe ſpiritui huic noſtro addat, aptam eſſe per haſce poſteriores vires rectè ſanè affirmarimus. Nec iam mihi hoc loco fidem adhibere noli, quum abundè poſſim etiam ex iis quæ ad manus habemus, ſenſuique ſeſe offerunt, argumenta colligere. Vnum certè atque alterum allatum exemplũ, minimè quidem cõtendendi cupidis ad fidẽ ſatiſfecerint, animã ſimplex quiddam ac multarũ facultatum eſſe. Ergo in ſimplicibus medicamentis quibuſdam, quæ duabus tribúſve qualitatibus prædita ſunt, nulla harum alii officit, neque ſecundum ſenſum, neque verò ſecundum facultatem: ſed cuiuſcunque tandem harum familiaris fuerit pars affecta, huius ipſa vſum perſentit, proprietate nimirum quadã, qualitate illarum actiua efficaciter in contrariis partiũ affectibus agente. Siquis enim aloen deuorarit, animaduertet is humores ventriculi os infeſtantes perpurgari, facultate ſcilicet illius abſterſoria: huius item euaporatu aut illitu diſcutiuntur quæ pupillæ tenebras offundunt: rurſus deforis impoſita, adſtringendi vi robur addiderit ventriculi ori reſoluto: ſicuti ſanè lumbricos quoque interfeceris, ſi vmbilicũ & abdomen inunxeris. Atque hæc ita diiudicãtur, dum facultas illius vnaquæque in partium contrariis affectibus opus præſtat. Porro capparis facultate alia ventriculum confirmare creditur, atque alia humores hũc ipſum occupantes abſtergere: aliáque item diſſecare, ac viſcera infarctu liberare: multáque præterea alia id genus inuenias, quæ commixtas multorum vſuum facultates obtineant. Quòd ſi igitur ſimplicia ita medicamenta facultatibus prædita ſunt, facilè (propè dixerim) cõfectibilibus ac diſſentientibus, diuerſúmque inde in nobis opus in affectibus contrariis edũt: cur non quæſo diuina atque intellectualis ſubſtantia conuenientia ſibi perfecerit pro facultatibus quas obtinet?

DE PROPRIIS FACVLTATVM ANIMAE actionibus. CAP. V.

AC mens quidem parum omnino aut nihil per ſe cum ſpiritu noſtro commercii habet. Hæc enim quum intellectualis rationaliſque animæ noſtræ princeps ſit & in primis ſincera facultas, maximè excurſu ad ſimilia gaudet, vnde ſibi intelligibilia omnia concipiat: quo planè tempore maximè eam auerſam eſſe contingit à facultatibus quæ penes ſenſum ſpectãtur: quũ ſenſui noſtro (quo vno in primis pecudum more viuimus) ſita maximè ex oppoſito ſit illius actio. Quæ ſanè, vt nihil interim illi maius concedamus quàm quòd dignitate & efficacia excellit quibuſcum commercium init, ſic quoque multo iis quæ ſẽſui ſubiecta ſunt, præſtiterit. Denique hæc in facultates inferiores, quæque poſt ipſam ſunt inſtrumenta, quæ quidem perpolita fuerint, & nitida, multa ex iis quæ aſpectu potiora ſunt, tranſmittit, ad ipſum vſque ſenſum. Quatenus autem rudia illa eſſe contingit, eatenus cogitationes quoque inde profectæ, rudi ac prorſus erronea forma accipiun-

A tur. Intelligentia autem menti dignitate proxima, per quẽdam quaſi gradum à mẽte in facultates quæ deinceps ſunt, effingens ſpectacula traducit, quantitate ac colore carentia. Hæc autem opinio excipiens animæ facultas ambigua quædam (quippe quæ ex cogitationibus ſtabilibus, & inſtabilibus imaginationibus formata ſit) imaginationi tradit. Atque hæc mens quædam quum ſit (quemadmodum ſanè & dicitur) paſſioni obnoxia, colores, & formas, & figuras, & qualitates, & ſitus, aliáque id genus, vnaquæque affectis rebus addit. B Ac plurimis ſanè eorum qui ſe contemplationi totos tradiderant, reſoluta mente contigiſſe audio indignũ quidpiam prorſus propoſito ſuo, temporiſque fruſtra iacturam feciſſe. ſiquidem violenta omnino pars hæc eſt, ac contrà quàm animæ actiones affecta. Quantum enim difficile factu menti eſt, vt cogitationem in iſta deducat, ſenſuíque ſubiiciat: tãtum ſanè haud promptũ eſt imaginationi, vt ſe paſſionibus ſubtrahat quaſcunque ſenſus adfert. Videtur enim imaginatio ſenſuum, quædam tãquam quies ac veluti promptuarium C eſſe in vita. Ac brutis quidem hoc ipſum pro parte eſt omnium principaliſſima: nobis cõtrà principium hoc eſt à ſenſu animalium facultatum. Verumenimuero quoniam ſenſum nobis affectum videmus, interdum vnum quendam, interdum omnes, pluréſve, nec ſanè minus contingit vt & imaginandi quandoque vis, & ratiocinandi, & memorãdi patiatur, age, illud quoque inquiramus, quomodo iſta patiãtur, quibúſque de cauſis, tum cuiuſnam victus rationis adminiculo, minimè obnoxius quis reddatur huiuſmodi affectibus, vt (quod D polliciti ſumus) ad finem ita demum ſuum deducatur narratio. Ergo animam minimè pati poſſe, paſſionum autem noſtrarum participem fieri ob ſpiritum qui nobis ineſt, animalem, quo illa quaſi vehiculo quodam vtitur, pérque hunc ipſum ſuas eam perficere actiones, partim iam demonſtratum eſt, partim dicendum reſtat. Quòd autẽ in mediocribus huius ipſius alterationibus & tranſmutationibus fiat interdum vt non ſpernenda quædam ſymptomata corpora inſequantur, hoc quoque in ſermonis progreſſu oſtenderimus.

E DE DISPENSATIONE NVTRIMENTI, VBI & de differentia ſpirituum, qui tum in ventriculo generantur, tum iocinore, tum corde, tum cerebro: ac quemadmodum his ipſis facultates animales tanquam vehiculis vtantur. CAP. VI.

QVúmque ſpiritus is animalis finis ſit (quẽadmodum ſanè nõ ineptè quis dixerit) œconomiæ quæ nobis ineſt, neque huius vnquam interquieſcat afflatus & difflatus, operæpretium fuerit cõſiderare vndenam generationem ſortiatur, tum quomodo ſincerus F ſeruetur. Et quoniam propoſiti quidem noſtri principium is ſummáque ac veluti caput habetur, non parum autem conferre exiſtimandus ſit de reliquis etiam ſpiritibus tractatus, quum præſertim abſolutior ita narratio alioqui inſtituatur: aperiendum ſanè oratione de humoribus quoque fuerit, qui prima cenſentur elementa in nobis, déque ſpiritibus qui ex his generantur, atque ante omnia de nutrimenti diſtributione, ſpirituumque qui ex ea prodeunt: ne fortè, ſiqua parte manca narratio inueniatur, claudicare ita pollicitationem G noſtram contingat. Ergo præmanſo cibo, ínque ventriculum ad concoquendum delato, ſi quidem is ſucci boni, faciliſque concoctu, miniméque flatuoſus ſit, ac bene ſe ventriculus habeat: nulliſque humoribus infarctus fuerit, tempeſtiua ſanè ita concoctio redditur, nihílque prorſus, aut pauxillulum certè quid ſpiritus ſuprà infráve erumpit. Exhalatio autem inde vaporoſa quædam in caput reſiliens, huius ſquallorem madefactu temperat, ac meatus deobſtruit, adpulſu quodam leni, ſenſuúmque contentionem relaxat, H & vigiliis ſoporoſam quietem conciliat: atque ita demũ ceſſat, diſpẽſato, vnde emittebatur, alimẽto per ventrem, ac remiſſo. Quòd ſi probi quidẽ fuerint cibi, contingat autem ventriculum, aut temperatura aliqua mala, aut humorum quorundã infarctu laborare, & imperfecta euadet cõcoctio, vaporéſque inde reſiliẽtes,

A aut craſſi caliginoſique erunt, aut fumidi & fuliginoſi, qui poſſint facilè omnes temporis mora craſſum turbidúmque reddere ſpiritum qui nobis ineſt. Quòd ſi cibi praui maliqúe ſucci quũ ſint, qualitates prӕterea alienas referant, concoctúque nonnunquam difficiles fuerint, ſic quoque accident non diſſimilia iis quӕ iam memorauimus. Ita quũ partim qualitate, partim quantitate nocumentum inferant alimenta, inſtrumenta autem ipſa aut intemperamento afficiantur, aut tenaci humorum obſtructione, ex vaporibus inde reſultantibus alterationes gignuntur huiuſmodi in ſpiritu hoc, B mediocres quidem, quum aberratum mediocriter fuerit, inſignes autem, quum inſigniter. Verùm quum digeſto in humores elementares ipſos nutrimento, viſcera quӕque exceptos ſuccos vi ſua innata exquiſitius cõfectos aſſimilarint, ex alteratis ita cõfectiſque petunt quidẽ caput vapores, ſed qui tamen perturbare illud nõ cõſueuerint, niſi valde exuperarint. Optimus tamen omniũ ſuccus, qui ipſe ſpirituũ noſtrorum principium eſt ac materia, in iecur tendẽs, viſcerique aſſimilatus primùm ſpiritũ hunc naturalem progenerat, quo C pars etiam animӕ noſtrӕ concupiſcibilis declaratur: hoc enim quaſi inſtrumento quodam animalis eius facultas vtitur ad concupiſcendum, citráque rationem appetendum. Hӕc autem ita ſe habere argumento id fuerit, quòd affecto hoc viſcere, humoréque eius in corruptelam abeunte, & cibos auerſari, & cuncta faſtidire videmur, à venerisque vſu alieni, pronique in iram & amarulentiam ſumus, affectuſque id genus, prout ſpiritus qualitas aliqua exuperarit qui vitiatus in ea fuerit. Nam ob ventriculi conſenſum, redundantes vitiati D humores minus omnino noxii ſunt, poſſiſque hos minore negotio ſuperare. ſic autem alimenti defectum ſentit deſtitutum corpus: propterea quòd viſceri huic functio concredita eſt quӕ ſtirpium propria habetur. Huius ipſius ſpiritu animӕ facultas moderatrix conuenientia ſuggerit. Porro quòd videatur in ventriculo progigni ſpiritus quidam diuerſus ab aliis, quo particulatim etiam in iis quӕ appetimus, ſenſus varios concipimus, quoties nunc huius, nunc illius, interdum etiã praui, ſicuti boni interdum cibi appetentiam retine- E mus manifeſtum ſanè fuerit, quum quotidie ita affici videamur, ac nunc quidẽ ſimilia appetere pro humorum exhuberantia: interdum autem exhuberantibus contraria, corrigendӕ nimirum nimietati. Atque is quidem ſpiritus frigidus humidúſque (ſi cum iis conferatur qui deinceps habentur) eſt, cibariáque particulatim appetendi facultatis vehiculum quoddam. Hanc porro ipſam excipit iocinoris facultas generalior quӕ ſit capáxque magis, ac principium appetitus maioris & concupiſcentiӕ. Nec ſanè mirum: ſiquidem vna nu- F mero quum ſit anima noſtra, varias interim actiones edat: quum pro apta inſtrumentorum natura multarũ hӕc eſſe virium cenſeatur, corporique vniuerſo accommoda proprietatibus quibuſdam. Atque de his traditum in hunc modũ ſit. neque enim progredi vlterius licet, quódque polliciti ſumus tranſilire. Spiritus igitur animalis is ſicuti tenuior multo ac purior, calidiórque reperitur eo qui in ventriculo inter alimẽti cõcoctionem generatur: ſic ſanè eo qui deinceps eſt, lõgè humectior eſt, videtúrque multum infra illius tenuitatẽ ac G calorem ſubſiſtere. Etenim quum poſt diſtributionem in gibbas iecoris partes, ſanguis ſecundum venam diducatur quam κοίλην appellant: huius planè ipſius pars inferiora petere videtur, pars rectà ad cor tẽdere, quӕ per dextrũ cordis ventriculum in ſiniſtrum permeet, exactiúſque inibi cõfecta, per arterias ſuperius inferiúſque tẽdat, ſpiritúmque ita progignat, quẽ vitalem appellãt: qui in corpus vniuerſum à corde, nõ ſecus atque à fõte quodã procedit, quod fabricatũ à natura H vitӕ inſtrumentũ fuit. Neque enim par fuerat, vt natura rerum harum formatrix, inſtrumentum cõſtitueret naturale, quo animalia locum ſubinde mutantia alerentur, augerentúrque, niſi vitӕ prius inſtituiſſet. Nam ſi ob loci mutationem principali animӕ parte eguerunt, quӕ dignitate alias antecellat, longè adhuc magis additam hanc oportuit vitalem. Viuentiũ enim nonnulla loci mutandi facultatem non habent: at eorum quӕ locum mutant, nullum non vitӕ quoque factum particeps fuit. Quòd ſi quis materialem prӕterea cauſam conſideret, inueniet is vitali longè facilius eſſe quàm naturali, vt in animalis principaliſque ſpiritus ideam tranſeat: ſic vt vſus ipſius, ita cogente neceſſitate, poſt naturalem vitalis exiſtat: poſtremò autem ſic quoque animalis gignatur. Cӕterùm quemadmodũ ſumpto à ventriculo initio ſpiritus tenuior in proceſſu fit, non ita calidior quoque ſemper euadit: ſed ad cor quidem vſque ipſum, ſicuti tenuitas, ita & calor procedendo promouet: multũ tamen interim humidi demitur ſemper. Deinceps autẽ ab hoc caloris quidem multũ remittit ſpiritus, tenuitate autẽ proficit, humiditate iã quoque defectus. Arteriis enim, veniſque ſurſum latis, & in minima vaſa diductis, hinc demum plexus reticularis fit, inferius per tenuem membranam ſic vocatam, cerebri corpus ipſum intercipiens. Hinc porro enutrito cerebro animalis denique ſpiritus generatur in ipſius finibus, cui iam animӕ noſtrӕ actiones commiſſӕ ſunt, quum inſtrumentum factum ſit dignitate primum, ac tenuitate affine. Verùm quũ de parte omniũ maximè cẽtemplatiua inſtitutus nobis ſermo ſit, diutius quoque contemplemur oportet, nequid nos temere fugiat quod dicendum ſit: hoc enim pacto, integrã narrationem reddidimus, numeriſque ſuis digeſtam.

DE CEREBRI FORMATIONE, DEQVE ANIMALIS ſpiritus diſcrimine, qui in cerebro cernitur.

CAP. VII.

Spiritus itaque animalis hic, quum in cerebro perficiatur ipſo, non ſanè pauca admiratione inde digna proueniunt, de quibus addubitare libeat. Quandoquidem in viſceribus aliis in quibus vitalis naturaliſque ſpiritus perficitur, in quãcunque corporis partem diſtributi hi fuerint, functiones ſemper eaſdem ſpectare licet, aut, ſi aberrare paululum contingat, exiguum id, nec ſanè notatu dignũ habetur. At hìc aliter ſe habet. hic enim aliӕ viſuntur actiones, aliӕ ibi, atque alibi aliӕ: & (vt ſummatim dicam) vnus idémque viſceris huius ſpiritus, actiones diſpenſat varias ac multiformes: vt hìc iam dubitandum veniat, num ſecundum viſceris partium ipſarum differentias, hìc quoque diuerſus factus ſimilis ſibi nõ perſtet ſpiritus, an verò idem perpetuò quum ſit, alius videatur ſecundum ſubſtantiales viſceris differentias, atque eneruationes, enatáſque appendices: an verum eſſe pateat quod ſecũdo loco diximus. Etenim quum cerebri inſtrumentum huiuſmodi loco circumſcriptum anguſto, in antica quidem parte in duos diuiſum ſit ſinus, retro autem pars huius alia ſpectetur, quam cerebellum vocarunt: ſitque quod in ſinuum medio eſt perforatum, ne inhiberi ſpiritus poſſit, quocunque tandem hunc impetus egerit, ſubtérque duram membranam ante duos memoratos iam ſinus, vacua caluaria reperiatur anterius, ſic vt hâc quoque animalis ſpiritus effluere queat: minimè profectò ſentiẽdum aliter eſt quàm quòd tenuis pellucidúſque quum ſit ſpiritus is, in quaſcunque cerebri partes incubuerit, alteratus transformetur, polyporum more: niſi tamen ridicula ſit comparatio. Porro quòd viſcus hoc non ſanè exactè admodum ſimilare ſit, vel ratione diſcas, etiãſi ſenſum hoc penè effugiat. Id quod ex iis quoque quӕ ab hoc ipſo oriuntur, deprehendamus licet: ſiquidem anterior huius pars molliores propagines habet, ſicuti ſanè poſterior validiores. Nam tametſi iſta, ſic exigente rerum vſu ipſo, ita fiant, materialis nihilominus cauſa prius ea ſubeſt. Nerui enim qui retrò propagantur, & mouere ſatis poſſunt, & traducere, & circũferre, & quicquid edendũ ſit violenti, prӕſtare: qui verò ante, ſenſui atque alterationi facti accommodi magis ſunt. Itaque quum ab exortibus ipſis non vſquequaque ſibi ſimile videatur, ſpiritus autem viſceris partes omnes permeet, non ineptè ſanè exiſtimabimus, ſpiritum ipſum, vtpote tenuem transmutatúque facilem, ſecundum diuerſas partium immutationes, hìc quidem alias, alibi verò alias actiones

A edere. Ac quemadmodum in feneſtris lucem admittentibus, quibus addita ſpecularia vitrea ſint diuerſorum colorum, radios videmus lucem inde per hæc deferentes, colorum qui in vitro floridi viſuntur, qualitatem ſeruare, quum ipſi interim eiuſdem ſecum ſpeciei, nullóque infecti colore perſtent: ad eundem modum hic quoque conſiderandum eſt. Quum enim cerebrum ad inſtrumenta ſenſoria cuncta neruorum propagines ſenſilium tranſmittat, nec ex eodem vniuerſi prodeunt loco, ac ſpecie præterea inuicem diſſident, ſuntque exortus, pro inſtrumentorum, B quæ ſuſceptura hos erant, proportione facti, alibi quidem craſſiores, tenuiores alibi: neruis interim inde exorientibus, hic denſis magis apparentibus rariſve, ibi autem mollioribus, aut contrà durioribus factis, quomodo ſanè alii quoque meatus habentur dilucidiores, alii obſcuriores, prout quiſque ad actionem vnamquanque obeundam propriè ſe magis habere exiſtimatur. Videtur enim ſpiritus is ſecundum diuerſas horum conſtitutiones immutatus, varios quoque apprehendendi modos edere. C

DE SPIRITVS ANIMALIS FVNCTIONE IN oculis, & reliquis ſenſoriis. CAP. VIII.

SIc igitur per tenuem membranam ſubter anteriores cerebri ſinus exorti nerui, in oculos tendunt, apprehenſiſque ita humoribus tranſlucidis, quòd tunica inde contexatur, quam à retis cuiuſdam ſimilitudine, ἀμφιβληστροειδῆ vocant, ſenſus inibi alteratio fit per ſpiritum lucidum. nam quòd hæc ſecundum ſubſtantiam alterentur, non ſanè rectè quis affirmarit. Quòd igitur aer patitur à ſole illuminatus, tale quiddam corpora D quoque hæc tranſlucida patiuntur à ſpiritu noſtro luminoſo. Itaque actu tranſlucido oculo ſenſibilique, poſtquam ſpiritus agendi initium ceperit in rem pati natam proprietate, ambientem iam aerem quoque ipſum immutat, ſecundum lucem hanc, quæ foris eſt ad bene longum interuallum: non ſecus atque euenire videmus in aquarũ guttis, quæ quum deciderint, percuſſis à ſe aquis per interualla aliquot, commotionẽ præbent quandã. Iam enim ſplendidus ab extrinſeco lumine factus, exigua quadã indiget commotione, ſic vt E hunc ipſum ſpiritus quoque noſter is lucidus, ſatis poſſe videatur immutare, actu iam tranſlucidũ: imbecillus enim quum ſit adminiculo eget deforis aduenięte. In animantibus tamen nonnullis rationis expertibus, vſqueadeo ſpiritus is noſtrum antecellit, vt huius beneficio ad certum vſque ſpatium noctu ferre proſpectum valeant, vnde ſplendor etiam emicet quidam diligentius inſpicientibus, oculis nimirum ipſis, ac proximo aere ob vehementem ſpiritus impetum illuſtratis, id quod perſæpe in diuerſis animãtibus notauimus. Quũ F igitur quaſi in corpus vnum quoddã tranſlucidũ coaluerint oculus ambiẽſque vnà aer illuminatus, ſenſilis facultas per corpora actu tranſlucida veluti deuecta, primũ quidẽ affinia ſibi ſentit, quod genus ſunt colores: deinde eodem modo magnitudines quoque, eo quòd cum magnitudine vnà colores ſpectẽtur. Atque oculi quidem ipſi quum intentione ſola trãſlucidi fiãt ob ſpiritum in eos decumbentem lucidum, aerémque apprehendãt extraneũ actu iam trãſlucidum, duóque ita cõmiſceantur lumina, quæ mutuò inter ſe potentiã G cõmunicent, iámque velut vnum trãſlucidum, ſenſiléque corpus fiat, ſenſibilia ita vndique manifeſta viſioni euadunt. Nam quòd coni ab oculis procedentes, temporis momento ad cæli vſque ipſius conuexa perueniant, aut quòd ſenſibilium ipſorum ſpecies ad ſenſum vſque accedãt, minimè conſentaneum rationi eſt. Verùm ſermo de his (quem quidem tractare hoc loco non conuenit) finem ita ſortiatur.

QVO PACTO A SENSV IN IMAGINATIOnem tranſcendunt ſenſibilia, déque imaginationis H actionibus. CAP. IX.

ETenim quòd ſenſibilis, luminoſúſque ſpiritus in oculos per neruos quoſdam perforatus à cerebro exortos feratur, ſitque is prima viſus cauſa: & ſpiritus ductus ipſi oſtendunt, quos ſpectare ex anatome liceat, & clarum aliòqui fit, quum angulum vtrunque comprimimus, tùm ſicui repentè interdum percuſſi oculi fuerint, quibus ſplendeſcentia, ac veluti ſcintillãtia quædam obuerſari videantur: ex eóque præterea quòd oculorũ altero occluſo, alterius pupilla dilatetur: quod iis qui ſuffuſione laborant euenire non ſolet, vt quibus alienum corpus ſpiritui opponatur. Itaque ſi ſpiritus oculis ineſſe demonſtretur luminoſus, auribus autem aereus (fuerit enim operæpretium etiam de reliquis ſenſibus pertractare): ſicuti linguæ humectus ſuccoſuſque, guſtus verò auditúſque in medio ſitus odorandi ſpiritus, factus quaſi vaporoſus ſit, ſicuti tangendi, terreus: miremur ſanè quonam pacto vnus idémque ſpiritus quum ſit, diuerſa tamen ſpectentur ſenſibilium ſpirituum diſcrimina, pro ſenſoriorum proportione. Anne hoc quoque ſapientiſſimi opificis noſtri operũ nulli ſecundũ, ſenſoria inſtrumẽta addentis ſenſibilibus, quæ his proportione reſpõdeant? Vt enim facilius quæ foris ſunt ſentiremus, ſpiritu nobis opus fuerat, quippe quo nihil in nobis nec tenuius, nec alteratu facilius ſit: quò verò affinia ſenſibilia propria ſibi redderet, atque apprehẽderet, ſẽſoria proportione ſenſibilibus quæ reſpõderent, inſtituit. Ac in oculis quidẽ luminoſum hoc eſſe iuſſit. ſic enim futurum meritò erat, vt ſenſu colores perciperet, ac magnitudines per luminis extranei medium: in aereũ autẽ, ſpiritum auditus noſtri ſenſilẽ transformãs, immiſit, quemadmodum ſanè in ſucculentiã, cui guſtatilium qualitatum tributa diſtinctio eſt: inter vtrunque verò horum odoratus inſtituit ſenſorium, quo ſentire vapores poſſet: ſicuti ſanè tactus quoque ipſius ſenſorium terreum fecit, vt ſenſu craſſiora corpulentioráque perciperet. quod ſapiens ille Empedocles verſibus his innuit,

Tellure aſpicimus tellurem, vndiſque videmus
Vndas, æthra æthram ſpectamus, & ignibus ignem.

Nec ſanè admiratione quenquam capi velim, quonã pacto vnus idémque ſpiritus ductibus diuerſis prodiẽs, diuerſa quoque ſentiat alteratus. Nam quòd alteratus ſit, ac ſpeciei qualitatem quandã ſortitus ad id in quo ſenſũ exerceat, cauſa eſt pars ea cui immutatus, factus affinis eſt. Alii enim cerebri exortus aliis affines magis molliorésque ſunt. Denique deriuatus à cerebro ſpiritus, quum idem ſit atque in primo progreſſu erat, videtur tamen alius alio ſincerior. Cæterùm quomodo is inter primum effluxum, facilè deinde particulatim qualitatibus immutetur, vel ex plãtis ipſis diſcas licet, in quibus, quum ſuccus idem radicibus excipiatur, diuerſus tamen is colore, ac qualitate ſpectatur, in ramis, foliis, floribus ipſis, fructibúſque, qui deinceps his habentur. Quòd ſi quis longo hæc tempore fieri dicat, illa autem breui, conſideret is quantum ſit inter ſpiritum ſuccóſque ipſos interſtitii.

DE ACTIONIBVS MEMORATRICIS PARTIS. CAP. X.

SEnſum porro ſenſorii cuiuſque inſtrumenti commune eſſe promptuarium, inque hunc ex ſenſoriis cuncta recipi, ſic quoque manifeſtum ſit: licet nihilominus hinc etiam colligere vnum eſſe eundémque ſenſilis facultatis noſtræ ſpiritum, quo planè ſenſilis animæ noſtræ facultas conquieſcat: propter quam participationis ratione ſpiritus is, vt ſenſilis diceretur, ſortitus eſt: vt qui de ſuis theſauris minimè valeat facultatem huiuſmodi proferre, cuncta autem ab anima per hunc in corpus deriuentur. Atque horum quidem quæ extrà ſunt, vnaquæque ſenſu ad primum ſenſile traducta, proportione diiudicantur quomodo ſe habeant penes colorem, quãtitatem, ſonitum, vocem, rhythmum, odoratum, guſtatiles qualitates, caliditatem, humiditatem, qualitatéſque oppoſitas, duritiem videlicet ac molliciem, & reliquas quæ ſub ſenſum cadunt. Minimè autem ad ſenſum tantùm hæc progreſſa ſubſiſtunt, aut in imaginationem ſolùm vſque tendunt (hoc enim eorum eſt, quæ vitam ducant abſque ratione, vtpote quibus œconomiæ totius caput videatur eſſe imaginatio): ſed longius etiam procedit homo: quum enim rationem perfectam habeat, hac & ratiocinatur, & com-

A prehēſa interius ſenſibilia explicat. Et quoniam naturæ ſuæ proprietate minimè aptus natus eſt ſenſus primus, vt & eorum quæ prius ſenſit formulas retineat, & alia ſuper hæc ſenſu perficiat (corporea enim quum ſit facultas huiuſmodi, tanti non eſt vt in plura diſpeſcere poſſit), ſenſationū formulas excipiēs imaginatio, quaſi ab animæ rationali parte excitata, inquirit pertractátque, nunc quidem ea quorum formulas à ſenſu accepit: rurſus autem ea ſimiliter quæ ipſa notauit, magis his quàm facultates aliæ vſa ad quodcunq; opinata fuerit formandum. B Tantum enim ineſt erroris ac veſaniæ imaginationi, vt quæcunque naturæ conceſſa non ſunt vt efficiātur, ipſa ſibi liberè prorſus fingat. Et quidem in turpiſſima nos hæc errata citò coniiceret, niſi ratio quaſi ſpeculatrix quædam, inſanos huiuſce impetus acriter obiurgās, velut è ſpecula quadā nimietatem cohiberet. Atque hæc relictis iam rudioribus his, & ſenſibilibus coercita, in alium tranſit rerum apparatum: & implumium adhuc paſſerculorum more alas explicat, impetuque fertur à terra quidem euolādi, aera autem tranſcendendi, ſed erroribus acta, fruſtra laborat: C ratio tamen quorundam quæ futura huic ex vſu ſint, prius ſimulacra in memoria repoſita collocat. Hæc porro quaſi promptuarium quoddā intactum, eorum quæ ab imaginatione & ſenſu per rationem ſuſcepit, formulas conſeruans, nunquam quicquam niſi affecta remittit: & nunc quidem quæcunque ab ea exegeris, promptè largitur, ſi inquiras, nunc ipſa non longo poſt tempore ſecum reminiſcens, explicat: bonos in hoc promos imitata, qui interdum quæ domini petierint D exhibent ad manum, interdum inueſtigantes, ab aliiſque in alia deuenientes, tandem quod quærebant, inueniunt: & hæc quidem ita ſe habent.

DE RELIQVIS FACVLTATIS ANIMALIS actionibus. CAP. XI.

QVoniam verò longius quoque progredi ſermone neceſſe habemus, opus ſanè fuerit, repetitum prius hunc ipſum ita explicaſſe. Mens igitur ac ſenſus quum facultatum animæ rationalium termini ſint extremi, facultates quæ in medio ſunt, liberas ſinūt quocunque tandem velint inclinare: vnumquodque E autem ſuarum alia partium facit quū illa vicerit. Neque enim dignitati hìc tantùm tribuitur quantum potentiæ atque impetus vehementiæ: quemadmodum in trutina fit multarum lācium, vt quæ magis degrauat lanx leuiores ſemper attrahat, nullo diſcrimine, factæne ex nobiliori metallo lances ſint, aut ignobiliori. Sicuti igitur ſumpto à ſenſibus initio, imaginatio velut alarum explicatu, ſeſe ad ſublimia erigit, ſed non ſine qualitatibus ſuas ipſa edit actiones: ſic mens quoque quum à ſeipſa ad intelligentiam res tranſmittit, nulla nec ma- F gnitudine, nec qualitate, nec ſpecie: eo quòd hæc intelligentia explicet, & inueſtigatione excutiat, hac aliquid irrepit quod ipſa non ceperat, per quæ intellectum eſt ſimplici ipſam intelligentiæ notione intellectualia non attingere. Quemadmodum enim ſenſus, ſimplici aggreſſu ſenſibilia attingens, horum ſpecies in imaginatione reponit: hæc autem ipſa iis iam quæ ſenſu percepit, pro arbitrio quæ vult addit, demítque, ob potentiæ exuperantiam, réſque interdum G quæ nullæ ſunt, ſibiipſa fingit: ad eundem modum intelligentia ex propria mentis illuminatione, contraria prorſus quàm quæ imaginationis eſt ad ſenſum ratione, quæ intellecta ſunt nō ſine quaſi quadam ſpecie ſuſcipit: mutuatis autem quaſi ſimulacris quibuſdam ab imaginatione, veluti vmbratili delineatione, mentis in ea ſpectacula conſtituit. Ambarum porro in medio ſuccedere diximus partem animæ opinatricem, quæ pro arbitrio natura ſua poſſit ad quæcunque velit, annuere, contrariis inter ſe facultatis vtriuſque H afflatibus immutata. Interdum enim indiciis ab intelligentia deductis ſubſcribit, rectéque & ſecundum rationem opinari dicitur: interdum autem in imaginationem & ſenſum vergens, horum vna erroribus traducta, rapitur. Cæterùm ſermo de his, vt quæ tractari hoc loco non poſtulent, hoc iam fine claudatur, ſatis alioqui rerum affinitate explicatus. Deinceps verò operæpretium fuerit de horum ipſorum paſſionibus tradere: hoc enim propoſiti noſtri inſtituto accōmodum maximè fuerit.

DE AFFECTVVM DIFFERENTIA, QVI IN viſu conſiſtunt, ac ſenſoriis reliquis. CAP. XII.

SEnſili itaque animæ facultate, animali (ſicuti oſtendimus) ſpiritui adiuncta, ſpiritu autem ipſo per propria ſibi organa ſenſibiles res apprehendente, conſentaneum eſt, vt aut organum primum vnde ſpiritus initio fertur, affectu aliquo laboret, aut immutatus ſpiritus ipſe ſit, & ſymmetriam exceſſerit, aut inſtrumentorum aliquod quod à primo principio ducitur, intemperatura aliqua laboret, humoriſve alicuius occurſu. Ipſo quinetiam interdum ſenſório affecto, nihiloſecius ſentiendi vis deperditur. Et in oculis quidem (hinc enim ſumamus initium) quum aut temperatura mala aliqua vitiatur cerebrum, ea in parte vnde exorti ex cerebro nerui in oculos deriuantur, aut humor in eós aliquis defluit, viſu deſtituitur ſic affectus. Oculis autem ipſis patientibus, quoties ob ictum aut tuberculum aliquod noxam contrahunt, ſi quidem intus oculi humores laborent, tunicæve, non ſanè minus fuerit hoc diſcrimen primo illo: (quod neceſſariò tamen non ſequitur, tunica patiente, quam adhæreſcentem vocant, præſertim ſi à pupilla procul conſtiterit affectus). Quum autem ſubſtantia peregrina aliqua tunicam ſubintrat corneam, aut illi quædam quaſi membrana oboritur, Suffuſio affectus prior appellatur, & curationem admittit tardiorem: alter verò, Vnguis, qui minore negotio ſanatur. Atque hæc quidem nocumentum viſui inferunt, inſtrumenti oblæſione. Nonnulla autem conſenſus lege conſtant, ſicuti in fuliginoſi excrementi exhalatione ab ore vētriculi. Videntur nonnullis ante oculos occurſare quædam quæ culicem, aut capillamenta repræſentēt, aut muſcas, aut tale aliquid: eo nimirū quòd excremēta hæc ſpiritui ſeſe opponāt luminoſo: atque hæc quū maiora minoráque euadant, ac bene valēte vētriculo ceſſent, cōſortii fieri ratione diiudicamus. Sanè tu quoque iſta probè noſti, qui quidē affectu hoc correptus fueris, videríſque ante oculos talia quædā obuerſari: ac primùm quidē verebare ne ſuffuſio hoc eſſet (propterea quòd ſymptomatis nō diſſimilibus affectus quoque is aduentare ſoleat:) ego autem ſolabar te, partim quòd multum iam abiiſſet temporis, quum breui affectus ille fiat, partim quòd interdū melius, deterius interdū te haberes. Cæterùm colores ante oculos viſuntur, palleſcentes quidem & ſufflaui in iis qui regio laborant, quales planè affectus ipſe exhibet, vt in quo trāſfuſa per corneā tunicā bilis ſit: ſubrubri autē, in iis qui hypoſphagma ex quocunque tandem ictu patiuntur, ſanguinis nimirum effluxu: ſplēdeſcentia autē ante oculos apparent, quum ſanguis ad nares impetu turget: quod magna ex parte viſitur in ſanguinis è naribus profluuio: ſicuti ſanè diuerſæ etiam colorum ſpecies oculis ſeſe offerūt, quum ad eos bilis recurrit, quòd hanc ipſam vomitu interdum euacuatum iri ſignificet. Verùm tractatus de his ad aliud fortaſſe negotium attineat, quum præſertim propoſitum nobis nunc non ſit de affectibus omnibus tractare.

DE DIGNOTIONE, ET CVRATIONE AFFEctuum qui in reliquis ſenſoriis conſiſtunt. CAP. XIII.

NOn ſecus atque oculi, auditus quoque afficitur, quum aut cerebri pars ea, neruúſve auditorius intēperatura aliqua laborat, aut externa aliqua materia ſpiritus animalis progreſſum impedierit, quæ quidem plurimum conſueuerint auditum exſurdare. Solet autem auditus perturbari humore etiam aliquo aut purè in meatu conſiſtente auditorio, aut quum foris aliquid influxerit, aut tuberculi additamento. Hæc porro repurgata atque educta, ſanitatem loco reſtituunt. Nec minus vaporibus interdum flatulentis, ac craſſioribus è ventriculo reliquiſque viſceribus diuerſis de cauſis reſilientibus, conſiſtere in auribus tinnitus ſolēt: qui ipſi curatione vētriculo in primis reliquiſque

viſceribus adhibita tollantur: fit etiam aliquando vt ob inſtrumenti ſenſorii exactam vim exiles quidam tinnitus infeſtent aures, non illos quidem vt cauſa procreet notatu digna, ſed quòd exquiſita ſentiendi vis negle-ctiſſimum quenque ſonitum percipiat: hos porro medici quum tolli aliter non poſſint, dimouent, ſentiendi vi nimia repreſſa medicamentis accommodis, ſicuti fortaſſe pòſt dicemus. Odoratus autem inſtrumenti affectus primi numerãtur quicũque ob cerebrum neruóſque ibidem fiunt, eodémque modo in lingua. Peculiares autẽ ſunt, quum ibi quidẽ humores infarciuntur graueolẽtes, ſic vt inde odor quoque huiuſmodi capiatur: hìc autẽ qualitatibus non diſſimilibus quas lingua ſentiat, obſidẽt linguã humores. Affectus hi aut in ſenſoriis conſiſtere ipſis alicubi ſolent, aut quũ alias ſedes occuparint, conſenſus lege, nõ minus his moleſtiæ adferre cõſueuerunt. Intemperaturã autem omnem communi ratione, nõ ſolùm id præſtare vt corruptè ſentiãt ſenſoria, ſed etiam vt nullatenus ſentiãt, præſertim ſi intẽperaturæ vis ingruat, quæ ſenſorii proprietati aduerſetur, vel hinc apertum redditur. ſiquidem humiditati magis quàm ſiccitati obnoxius auditus eſt: contrà ſiccitas maximè infeſtare linguam ſolet, non ſic autem humiditas: aliáque aliis magis minúſque qualitatibus vitiantur: in vniuerſum autem omnia omnium exceſſu. Tactus autem affectus (de hoc enim dicendum reſtat) priuatim quidem torpores ſunt, ſentiendíque tum difficultas tum priuatio, ob quaſdam neruorum intemperaturas, aut humorum defluxus, quòd ſpiritui ita ſenſili viæ intercludantur. Per totum autem pati tactus non poteſt niſi communis quoque vnà ſenſus patiatur. Hoc autem ſublato, quiſnã tangendi quæſo ſenſus fuerit? Opprimi verò ſenſus communis ſolet, aut propter frigiditatis humiditatiſve exceſſum, aut ob humores non diſſimiles quoſdam illuc confluentes, ſic vt ſpiritus iam progreſſum intercipiant. Quòd ſi conſenſus quoque ratione talia quædam accidant, ob exhalationis alienigenæ recurſum, minore hæc negotio tolluntur remediis adhibitis. Nec ſanè mirum hoc videri debet: ſiquidem placidioribus his ac quotidianis vaporibus caput petentibus, ſenſúſque contentionem laxantibus, iámque humectam reddentibus, ſine ſenſu ac motu iacent animalia, affectu hoc naturali, ſomno ſcilicet correpta. Sed de ſenſoriis inſtrumentis narrationem, vt quam breuiter attingere voluerimus, ſatis ſit ad hunc modum explicaſſe. Deinceps conſentaneum fuerit repetito ſermone, de horum quoque dignotionibus tractare. Et quoniam vel ob ineptam miniméque proportione reſpondentem formationem, & elementarem humorum intemperaturam, vel ob culpatam victus rationem, humorúmque dominium, permulta accidunt circa principalem actionem errata, eorum qui ob naturalem ita formationem laborant, non eſt ſanè artis noſtræ vitia corrigere. qui verò prima elementorum temperatura praua conſtant, horum aliquis aſſiduo longuóque remediorum vſu ægrè reſtitui poſſit. Sæpius autem artem diligenter tractantibus occurrunt quæcunque ab intemperatura proueniunt aduentitia, humorúmque exceſſu. De his igitur nos quoque tractemus oportet, diſputemúſque, quot qualibúſque modis conſentaneum ſit actiones animales noſtras noxam ſentire. Hinc nanque facilior & dignotio cõtinget & curatio. Sed quoniam hæc cum animali vnà ſpiritu immutari videntur, de hoc dicendum prius. Itaque cerebrum quum in ſuis ipſius finibus ſpiritum huiuſmodi progeneret, indéque hunc veluti è fonte quodam in ſenſoria reliquúmque corpus diſtribuat, ſiquidem inſigniter patiatur, fieri interdum poteſt, vt ſenſoria deperdantur, affectu ſcilicet conſiſtente qua parte neruorum è ſenſoriis propagines incipiunt. Accidit porro affectus aut ob humorem aliquem illuc confluentem, aut ſimplicem intemperaturam: nec minus interdum contingit, vt ob primarii partium aliarum affectus conſortium, talia fiant. Ac communis quidẽ ſenſus affectus numerantur, morbi attoniti, comitiales, comata, catalepſes, quæ magis

A minúſque nos infeſtent. Quòd ſi materiæ alienæ influxu iſta accidant, quæ ſpiritus exitum occupet, ſæuiori hinc morbo remedia quoque adhibenda valentiora, incidendo, attenuãdo, deobturãdo, purgãdo, reuellendo, deriuando, ſicuti ſanè poſtulare videatur affectus, humorúmque exceſſus. Et in ſenſu quidem communi hæc conſiſtunt: inter ſentiendi autem inſtrumẽta particularia oculus afficitur, quum non pro eo ac conſueuit videt: ſed aut lippitudine, aut obſcuritate, aut perturbatione corripitur, aut quaſi per tenebras viſum B profert, aut obuerſari ſibi putat quaſi muſcas quaſdam culicéſve, aut capillamenta: vel etiam quum patiente cerebro ad oculos vſque affectus tranſeunt, aut quum in his ſolùm ſuboritur. Et ſi quidem primò cerebrum patiatur, victus ratio perpendenda eſt, reuocandáque hæc ad melius vniuerſa, priúſque iis adhibenda remedia, quibus videlicet prius affectus inoleuerit, partim conuenienti victus ratione, partim etiam accommodo medicamentorum vſu. Ac lippitudines, quæ quidem humorum exuperantiam indicant, auertendæ deri- C uandǽque ſunt medicamentis quæ per nares purgant, (Græci ἔῤῥινα vocant), & alioqui exſiccandæ victus ratione quæ ex vſu ſit. Obſcuritas autem ab exhalationibus fit craſſioribus ſicuti tenebricoſa, coloréſque varios referentia ab humoribus vellicantibus. Affectus verò prior victu indiget modicè calido, puróque, ac minimè flatuoſo alimento: atque ita ventriculi ori robur indere oportet. Humores autem mordicus vellicantes, medicamentis purgantur conuenientibus, victúque mutationem accipiunt qui ad contemperamen- D tum ducat. Quæ verò ante oculos obuerſantur culicum aut capillamentorum ſpecie, ſi futuram ſuffuſionem coarguant, priuſquam hæc conſiſtant, medicaméntis diſcutiuntur corpus totum purgantibus, maximéque caput. Mitiora habentur quæcunque ex recrementis procreantur fuliginoſis, ſurſum ad viſorios meatus actis. Amolimur autem hæc quoque alimentorum vſu ſucci boni, concoctúque facilium, purgantúrque catapotiis ex aloe: quemadmodum ſanè de medicamentis ad hæc facientibus, quum propoſitum o- E mne abſoluerimus, explicabimus. Cruentis autem iam oculis, phlegmonéque tentari cœptis, valdéque mordacem ſenſum lacrymarum effluuio capientibus, ſanguinis detractione ſubueniendum, agendáque victus ratio per contraria humorum exuberantiæ, ſiquidem in his contraria contrariorum remedia ſunt. Peculiares autem auditus affectus ſunt, tinitus, & ſurditas. Ac ſurditas quidẽ accidit ob primi ſenſibilis nerui cerebríque inibi ſedis intemperiem aliquam, humoriſve alicuius infeſtationem, aut humoris conſiſtẽtiam F in auditorio meatu, aut alienæ cuiuſdam ſubſtãtiæ infarctum. Et primi quidem affectus ægrè admodum remediis tolli poſſe videntur: minore autem negotio ſecundi, nempe diſcuſſo quod infeſtabat. Sonitus autem conſiſtunt quidẽ etiam propter immodicos infarctus, alienóſque humores: nec ſanè minus, quoties vapores infernè ſurſum verſus attollũtur, qui craſſiores quum ſint ac caliginoſi, exitúque impedito, afferunt ſenſorio inſtrumento moleſtiam. Humores porro flatus hoſce gignentes, partim repurgans, partim contẽperans diſ- G cuſſeris, eodémque modo flatus inibi cõſiſtẽtes. Quòd ſi in ipſo quoque iam auditu obfirmentur, medicamentis localibus vtare, præſertim verò infeſtantium humorum diſſectione, attenuatione, & repurgatione. Nec nos ſanè lateat vapores interdum acriores quoſdã circa auditũ ſurſum actos, nõ quidẽ ex materia notatu digna, vehementius tamẽ cõſueſſe ægrũ infeſtare. quum nanque tenues mordacéſque ſatis ſint, ſenſilẽ neruum vellicatu maximè irritare videntur, quos quum non ex facili ſit ratione alia ſanaſſe, interdum ſanamus medi- H camentorũ quæ ſenſum obtundant vſu, (Græci ναρκωτικὰ vocant) exactum nimis ſenſum retundentes. Affectus autem, quibus nec bene, nec malè odora ſentimus, ad facultatem pertinent odorandi. Hæc interdum, vt & ſenſoria reliqua, propter cerebri intemperiem aliquã, ſpiritúſque ſenſorii infarctũ, deperditur: maximè

verò,ac tantùm non quotidie videmus, vaporum foris A aduenientium ſenſum amitti, in diſtillationibus, mucore,& grauedine,meatus ipſos percolatorios(quos ex argumento Græci ἠθμοειδεῖς appellant)obturantibus:ſicuti rurſus qui ſic affecti ſunt, poſtquam humores huiuſmodi putruerint, odoris mali ſenſum inſpiratu accipiunt.Nec minus quum humorum corruptela vētriculus laborauit, ſenſus accidit odoris,qui piſces,aut cœnum,aut rem referat peregriuã.Illa porro medicamentis diſcutiuntur quæ per nares purgent,odorémque bonum reddant, quemadmodum ſuis fortaſſe locis dicetur. B Quæ verò aliunde ſenſum illuc immittunt, ſi perpurgentur,ſenſum quoque vnà ſui auferūt. Lingua autem rarenter admodum ipſa per ſe ſic afficiatur, vt qualitates extraneas ſentiat : ſemper autem humorum vnà qui ventriculi os occupāt, perſentiſcit qualitates, quò tunica quæ iſtam obueſtit, ad ventriculum vſque deferatur:ſic fit vt amari,ſalſi, acidi, acerbi,dulciſque præterea ſenſum percipiat:fit aliquādo tamen vt qualitatem alienam, prorſuſque indicibilem ſentiat, pro humorum nimirum qualitate qui ad ventriculi os de- C cubuerint:ſuntque his remedio medicamenta quæ extenuent,diſſecent,abſtergant,repurgent,prout humorum vnuſquiſque indicauerit.ita enim ſurſum quoque ferri exhalationes deſierint, quæ caput infeſtare interdum ſolent. Nonnullis enim totum in conſenſum trahitur,dimidia aliis pars,aliis ſinciput, aut tempora, quæ amoueantur ceſſéntque prorſus humorum contemperamento ac repurgatu. Omnibus verò alimenta exhibenda ſucci probi.Cæterùm torpores,& ſentiendi difficultates potiſſimum ob refrigerationem acci- D dunt, neruorumque ſenſilium obſtructos meatus. Amoliemur hæc,refrigerata quidem excalfaciendo,humoréſque extenuando,tum meatus deobturantibus ac rarefacientibus medicamentis laxando : hoc enim loco commoda in primis habetur attenuans victus ratio. Et quoniam diſputatum de affectuum dignotione, cum eorum qui in ſenſu communi, tum verò qui priuatim in inſtrumentis ſenſoriis conſiſtunt, iis quidem qui ſermonis breuitatem admittunt,ſatis eſt. Reſtat deinceps diſſeramus de differentiis partium facul- E tatúmque animæ,quæ ineſſe nobis videntur:tum quomodo non in omnibus eædem apparent,ſed ad ſingulos quoſque(propè dixerim)homines euariantur:ſic enim melior narrationis digeſtio inſtituetur.

QVOMODO DIVERSA APPETIMVS, TVM qui fiat vt apud omnes actionum animæ earundem vſus non idem conſtet. CAP. XIIII.

IGitur quemadmodum circumambiens nos aer vnus idémque quum ſit, ſiquidem propria eius notetur qualitas, priuatim tamen differentias multas ad- F mittit, frigidior, calidior, humidior, ſiccior,tenebroſus etiam factus, lucidúſque, ac corruptior, aut quicquid tale ſit. Atque ipſe interim quum iſta patiatur, aer nihilominus vocatur, quǽque aeris ſunt facit,poteſtate licet non æqua: ad eundem planè modū de ſanguine quoque noſtro exiſtimandum, mutationes non diſſimiles ſuſcipiente.Neque enim ſolùm quum ſecundum primam naturalémque formationem, frigidior moderato ſanguis,aut calidior,aut craſſior,aut tenuior fuerit,in talem quoque cōuertere alimenta quæ defo- G ris adueniunt,deproperat alteratrix aſſimilatrixque facultas : verumetiam cibis gaudere illis potiſſimū ſolemus,voluptatémque inde capere,qui accommodi magis videntur ad talem in nobis ſanguinem progignendum, niſi ſiquando appetitus nequam aliquis natiuū noſtrum rectúmque rerum congruentium appetitum deuictum obſcuret. Quòd ſi tot ſanguinis differentiæ numerantur,quæ temperamenti omnes ſymmetriā excedunt,remittuntur autem hæ atque intenduntur ætate:anni tempore,victus ratione, humorúmque redun- H dantia:quúmque hunc immutet locorum etiam diuerſitas morúmque,aliáque præterea ſexcenta : quamobrem quæſo non , & quidem rectè , contendat aliquis, non ſolùm minimè eundem omnibus ineſſe ſanguinē, ſed nec duobus quidem ſubinde hominibus? quandoquidem ne vni quidem eidemque numero homini idem ſemper perſtet,variis admodum de cauſis immutatus. Si itaque hæc ita habent, longéque adhuc plures mutationes atq; alterationes in corde ſuſcipit ſanguis, venisque,& arteriis, inque viſcere ipſo, ad quod vltimò defertur:(etenim veriſimile fit, viſcera ipſa non æqua omnia temperie conſtare,ſed intemperaturæ omnino alicuiꝰ exceſſu aut defectu euariare):nec ſanè minus formationis quoque ratio ad hæc facit, ſatiſq; hæc omnia temperamentum immutare atque alterare valent, cur non iure affirmet quiſpiam pro huius ipſius immutationis modo temperamentóque, ac qualitate, ſpiritus quoque inde procreatos immutari? quos planè ſpiritus,quaſi inſtrumēta quædã,aut(ſi mauis)vehicula,facultates animæ,actionéſve veluti conſcendētes, infinitam morum varietatem,variáſque cognitionum ſpecies exhibent hominibus.Atque vnius eiuſdémque ſpiritꝰ ſufflatio,variis ac multiiugis partibus,rhythmiſque differentibus compoſita, ſecūdum harum quoque ſeriem, ſuſcipiendique ſpiritus propenſionem, diuerſos diſcordéſque inter ſe partium quaſi concentus edit.Vbi ſanè opus ſit muſicæ huiuſmodi perito, qui nouerit fidibus,quibus cantum claudicare, aut ſibi inuicem repugnare contingat,tonum proportione reſpondentē inducere:nec ſinat inſtrumento vſque adeo admirabili præfectam mentem concentibus vti diſſonis, nullóque rhythmo.Quoniam verò cantilenæ aliæ quidem voluptatē alliciūt,aliæ iram bellúmque ſuſcitant, ſúntque nihilominus præterea quædã,quæ præſtent vt ad ſeipſam anima noſtra reuertatur,placidámque hanc attentione & manſuetam reddant:par eſt vt hæc ſpiritu qui nobis ineſt, efficiant, qui in iecore,corde, cerebróque ipſo procreatur. Porro de eo qui in iecore ac corde generatur ſpiritu, breuiter tractaſſe ſufficiat, quum tertii in primis nobis vſus conſtet. Cæterùm ſermonis cōſortio,operæpretiū ſit, mētionē quoq; de his facere,quò videlicet alii quoque nō ignorēt iſta, ſicui huiuſmodi cognitio curæ fuerit:quum ipſa alioqui digna ſatis ſit,quæ per ſe tractetur contemplatio,nec minus interim faciat ad corporeæ ſanitatis dignotiones.

DE ACTIONIBVS NATVRALIS SPIRITVS. CAP. XV.

QVum igitur ſpiritus huiuſmodi naturalis, primò quidem in iecore,deinde in venis quoque omnibus perficiatur, hoc voluptatem ſentimus,naturaléſque nobis appetitus perſequimur,quippe qui inſtrumētū ſit naturalis animæ noſtræ facultatis:hoc & nutrimur,ſimiliáq; nobis procreamus primo,tametſi reliqui quoq; ſpiritus opus ſuū cōmunicēt : ſic naturales quoque facultates fiunt. Breuiter quæcunque inuenientur ſecundum ſtirpium entelechiam perfectè conſummata,eadem videre eſt in iecinoris quoque facultate numeris ſuis abſoluta. Et quoniam ſpiritus qui in iecore perficitur, diuerſo (ſicuti dictum eſt) temperamento conſtat,ac qualitate,propter cauſas quas iam antea retulimus:veriſimile certè ſit,ſanguinem quoque noſtrū vnà ita immutari, aliúmq; alio magis appetitu hoc illóve duci,& hunc quidem ex rebus his voluptatem capere,illum verò ex aliis:ſicuti ſanè alium in quemcunque tandem appetitum alio propēſum magis eſſe.Hinc porro etiam quæ deforis adueniunt, primis elementaribúſq; cauſis,ac materialibus,aſſimilatione addita,diuerſas induūt colorū ac ſpecierū differentias. Quòd ſi præterea iecinoris diuerſitatē cōſideres per tēperamēta & formationes,venarúmq; latitudinē atq; anguſtiã, multorū,quæ appetētiæ & nutricationi indulget,atque iis quæ ſtirpiū peculiaria habentur, cauſam in naturalem ſpiritū hūc reiicias : maximè autē quòd naturales in hoc animæ noſtræ facultates hoc ipſo opꝰ exerceāt. Et ſiquidē is ad tēperiei ſymmetriam deducatur victus ratione,validus eſſe videtur,& qui ſe ſpiritibus aliis opponat,præſertim ſi hi quoque non ſanè recta victus ratione,naturalique tēperamento regātur.Quòd ſi ſpiritus is morbis quibuſdã, victúſque ac tēperamenti exceſſu,& qualicunque tandē errato, nequaquam vt decet ac par eſt generatur:animæ in eo facultas,hoc ipſo

quaſi vehiculo ignobili quodam turpique vſa, actiones quoque per hunc impefectas ſegnéſque edit. Atque huius in te vigor roburque flaccuit, qui virtute te exerceas, cibique paucitate, ac ratiocinandi vi ſobria, floridum iecinoris ſpiritum euanidum reddas, vitámque corpori immerſam ducere minimè inſtitueris. Quibus verò ſtudium circa hunc eſt, iis calens humectáque victus ratio conuenit: quando vt in ſtirpibus quoque is florẽs vigeat, hæ magis quàm cæteræ qualitates in cauſa ſint. Verùm de his ſermo ſatis (vti diximus) tractatus, conferat ſe iam ad ſpiritum qui deinceps eſt.

DE ACTIONIBVS SPIRITVS VITALIS. CAP. XVI.

VEna itaque caua diducta, inque dextrum cordis ſinum ingreſſa, ſanguinémque ibi per tenuia quædã foramina eructante, ſiniſter inde hunc ventriculus excipit, tenuiorem quidem iam foraminum percolatu factum, multo tamen magis ob continuam motionem, viſcerisque calorem. Semel igitur quum temperamentũ ſuum egreſſus ſit, ac bene calidus iam factus, tenuiórque, nec vt antea humectus ſit, ſpiritum quoque qualis prior erat procreare deſiit. Ac quemadmodum ob cauſas quas prius recenſuimus, ſanguinis diſcrimina enarrabamus, ſic hîc quoq; inſpicere licet, vt diuerſo omnes conſtent viſceris huius temperamẽto, ac compoſitione diuerſa, neque eaſdem id expleat ſemper concoctiones, ſed alibi vincat, alibi ſuperetur. Quòd ſi non pauciores hic quoque differentiæ viſuntur quàm quæ in reliquis viſceribus ſũt, quî fieri quæſo poteſt, vt hinc progenitus ſpiritus vitalis vnus idémque in omnibus reperiatur? quum neque iiſdem vtantur omnes cordis commotionibus, neque ad eũdem omnes modum aut iraſcantur, aut timeãt, ſed prout qualitatem nactus fuerit ſpiritus is ad propenſionem, in affectus commotus animum perturbantes, ac rationis expertes, opúſque per animæ facultatem peragens, cui huius ipſius arbitrium permiſſum ſit. Quemadmodum igitur in iecore naturales appetitus ac facultates conſiſtere diximus, ad eundem hîc quoque modum de his intelligendum facultatibus, quæcunque videlicet animalium propriæ habentur, ac ratione carent, & in brutis apparent. Spiritu igitur vigente huiuſmodi, nec valente ratione impetum huius reprimere, iræ ac formidines fiunt præter rationem, animique perturbationes variæ, ſicuti ſanè mœror etiã, & triſtitia, & lætitia, & alacritas: idque nulla deforis adueniente re quæ ſic hominem afficere poſſit, ac ſolo demum ſpiritu ipſo ita ad hæc parato. Nec ſanè aliquis, dum opificii rationem ignorat, hæc vt incerta reiecerit, ſi prius hoc ipſum perpenderit, quòd ſcilicet animabus noſtris rationalibus multas atque eximias facultates quum indiderit rerum opifex ſummus, harum vnaquæque opus peragere creditur, pro inſtrumenti ſui robore ac potentia. Quòd ſi quis non iniquè ſe facere exiſtimat, dum affectibus ſeducitur rationis expertibus, argumento, quòd naturales hi neceſſitates inſequantur, is ineptè ita arbitrari deſinat, ad hunc modum edoctus. Etenim quicunque ſe ad impetus rationis expertes transfert, culpa ſanè vacaret niſi quæ ſuperius præeſt ratio, ad hæc quidem faciẽda nos hortaretur, illa contrà dehortaretur. Nunc quum hæc res noſtras pro eo ac decet regere natura ſoleat, ſiquidẽ huic ipſi principatũ permittamus, nihil planè incõmodi acciderit: aliis verò dum principatum concedimus, pro turpiſſimo mancipio circunferimus mentem, appetitus irrationalis titillatione decepti. Cæterùm conſueuêre diutinæ animi circa vnumquodque tandem appetibile conſuetudines, illuc naturalem omnem neceſſitatem trahere: non diſſimili planè euentu atque ſiquis aluum ſubducentium medicamentorum, aut ſudorem elicentium abuſu, hoc ipſum præſtet vti materia vniuerſa eò confluat: idque etiamſi medicamentorum aliquando huiuſmodi ſtudium poſtea ablegarit: vſqueadeo quidem, vt niſi quis contraria adhibeat remedia, non ſit facilè ſanitatem recuperaturus. Atque hoc, vt in tranſcurſu dictum, nunc quidem omittatur: fuerit autem ſatius hæc quoque aliquando pertractaſſe, atque abſoluiſſe.

A Neque illud neſciamus oportet, temperamentum ſcilicet hoc quoque loco exhibẽdum, quod viſceri proportione reſpondeat, ſiquis huius facultates conſeruatas cupit, ſicuti planè contrariis quoque has ipſas amolimur. Quum enim cæteris calidius ſit viſcus hoc atque etiam ſiccius, talem quoque libenter admiſerit victus inſtitutionem, quemadmodum contrariis flacceſcens languerit, ſpiritũmque vnà ſuum immutatum ſenſerit. Quibus autem indiciis natiua cuiuſque temperatura dignoſcatur, etiam aliunde diſcas licet: nam ſiquis hæc quoque oratione explicet, prolixitatem is operi addiderit.

B Quoniam verò ſatis de his quoque dictum eſt, diſſerendum iam de maximo omnium humani opificii ſcopo, nẽpe animali & principali ſpiritu, vt in quo ingentia quædam atque mirifica appareant, diſpenſationis quæ in homine ſit, myſteria.

DE ACTIONIBVS ANIMALIS SPIRITVS, deque intelligendi in hoc diſcrimine CAP. XVII.

QVum itaque cerebrum ſanguine alatur in venis ar-
C teriiſque contẽto, communibuſque huius ac particularibus proprietatibus differentias multimodas indat, ſicuti ratione manifeſtas, ita ſubterfugientes ſenſum, par eſt exiſtimemus ſpiritum quoque hinc progenitum infinitas ſecundum ſe differentias proferre in patenti ſanitatis actionumque campo. Etenim hinc ſciendi diſcrimina emergunt, ingeniique ſagacitas, & acumen, tum memorandi ac reminiſcendi vis, & imaginationum functiones ſuſcipiendis formulis idoneæ, ac quæcunque operari homines quotidie videntur circa animalem hunc rerum ordinem. Quemadmodum
D igitur in ſpiritibus his deforis mundaniſque, differentias videre eſt plurimas, idque quum horum vnica ſit materia: (quippe horum alios calidos magis eſſe dicimus, frigidos alios, ſicuti humidiores alios, aut ſicciores, & tenuiores, & craſſiores) : tum verò ſingulæ qualitates hæ latè patent, quæ diutius quoque ſi in corporibus noſtris moram trahãt, aliquid notatu dignum efficiunt: ad eundem planè modum conſiderare oportet de ſpiritu hoc animali. Denique ſpiritus is noſter
E quum multitudine exuperarit, animæ edit functiones qualeſcunque tandem, perdurantes magis: quum verò tenuitate pollet, acutas, tum quæ quocunque impetus nos egerit penetrent: ſicuti idem craſſior factus, ſegniores retuſioréſque motus ſuos oſtendit. Ac caliditas quidem ſi mediocris adſit, excitare hunc & veluti ſtimulum huic addere ſolet: eadem autem intentior fortaſſe præſtiterit, vt acrius quidem is cõmoueatur, loco tamen minus cõſiſtere hunc ſinit, facítque vt huc illuc fluctuet caloris vehementia. Frigiditas autẽ, ſiquidem
F modicè hîc exuperet, firmiores obeundis negotiis ac cõſtantes facit, non perinde autẽ acutos: intentior autẽ, torpidos, & ad quæcũq; animũ applicarint munia, obdormiſcẽtes. Humiditas quæ quidem moderata ſit, facilem formarum ſuſceptionem reddit, ſicuti fluxam & euaneſcentẽ, intentior. Id quod de vehementiori quoque ſiccitate dicẽdum ſit, nam temperata ſpiritum ita facilè mobilẽ efficit ac leuem. Quæcunque verò in qualitatum tot complexu & latitudine viſuntur, lõgũ ſanè fuerit ſermone recenſere. Ac notas quidem ſingulorũ
G cerebri qualitatum redundantium poſſis aliundè etiam addiſcere: differentias autem quæ in intellectu apparent ob dictarum qualitatum compoſitionem, ex relatis iam coniicias licet: atque ita conuenienti victus ratione defectum emendes ac contemperes. Oportet tamen vnumquenque qui circa hæc ſtudioſe verſatur, perpenſa prius naturali cerebri ſymmetria quæ illi inſit, ita demum ad hanc victus rationem adaptare, non ignorantem ſimilibus temperaturas foueri, ſicuti contrariis torqueri. Neque verò illud nos lateat, natura-
H lia cerebri emiſſaria adaperta ſẽper ſeruãda eſſe, quãdo non leuiter ſpiritus progreſſũ impediũt, quæ perpurgari operæpretium fuerat: quod non minus præſtandũ in reliquis corporis vniuerſi excretionib⁹, quũ eæ quoque infeſtare ſpiritum conſueuerint exhalatione. Quibus verò iſta medicamẽtis iuuari ſoleant, in orationis

progreſſu dicetur. Nūc ad particulares animæ faculta- A tes,harúmque affectus reuertamur.

DE SENSVS AFFECTIBVS. CAP. XVIII.

ITaque ſede affecta in qua opus peragit communis ſenſus,aut omnino intercipiuntur ſenſoria inſtrumēta, aut erratum in eis contingit, idque vel propter humores quoſdam illuc confluentes, vel ob transmiſſos vapores. Quam ſanè infeſtantium ita moleſtiam ſi quidem purgatione diſcutere liceat,reſtituitur ſenſus. Porro ſicuti ſenſus intercipitur humorum vaporúmque infeſtantium multitudine ac qualitate,ita ſentiendi dif B ficultates accidunt,quum quæ noxam inferunt,mediocria fuerint. Cæterùm debes ad hunc modum,poſtquā infeſtantem humorem coniectura conſequutus fueris ex ſymptomatum concurſu,ac præcedenti victus ratione, & ætate, & anni tempore, & omnino temperatura,quæ euaporatu feruntur aut defluxu reprimere, eadémque contrariis ad contemperamentum ducere, ſicuti quoque repurgare, quū id res poſtulare videatur, vti poſtea dicemus. Ac ſenſus quidem is ſi continuè afficiatur,non ſanè facilè ferre noxam ſolet:vt qui veluti C corporea quædā animæ facultas ſit,maximúmque cum corpore commercium obtineat,prorſus vt nec facilè affectu correptus reſtituatur, nec ſi reſtituitur, ſæpius id ferre poſſit: éſtque de hoc antea quoque tractatū. Qui verò deinceps ab hoc ſūt,quippe qui nō ſanè multū corporea craſſitie participēt, infeſtantia facilius quàm hic, ferūt,ſic vt nec facilè ita aboleatur animans, præſertim quum quod infeſtat ſola notetur intemperie.

DE AFFECTVVM DIGNOTIONE, AC CVRAtione,qui in imaginandi,memorandi, ac ratiocinandi vi conſiſtunt. CAP. XIX. D

IMaginatricis igitur facultatis affectus, qui quidem iam inualuerit dominetúrque, fit quum qui ſic affecti fuerint, quæ ſæpenumero viderint non agnoſcunt: hic ſcilicet affectus iam dominium exercet, vixque his aliquando perſuaſeris,vt conſueta ſibi viſa agnoſcant. Primordiales autem affectionis occaſiones ſunt, quum facultas huiuſmodi morbo alioqui tentata, opus peragit,ægréque poteſt ſenſa informare, ſomniorumq; viſa E diſſona apparent,ac tumultuaria alienáque, necnon cōſuetis diſſentanea. Atque hæc ſpiritu fiunt coinquinato,aut à temperatura aliqua mala,aut humoris alicuius corrupti euaporatione. Humorum porro exuberātiam etiam aliunde diſcas: victus verò ratio qualis adhiberi debeat,in ſermonis proceſſu tractabitur. Imaginationi opponitur memoria, quæ promptuarium ſit formarum,quas ipſa ab imaginatione ſumpſit. Patitur hæc quoque, aut quum temperatura mala aliqua afficitur, aut humore decumbente. Ac correpta quidem inſigniter parte hac,obliuionem incurrimus quorū antea co- F gnitionem retinebamus, affectúſque huiuſce modicos modica quoque ſequuntur ſymptomata. Quòd ſi quem negociorum vndique moles obruat, deinde non facilè is quæ oporteat memoretur,nimiam animi ſollicitudinem in cauſa eſſe exiſtima: quum nūquam non validiori facultatis animalis actioni loco cedat imbecilior: quemadmodum ſanè in rebus quoque ſenſibilibus his contingere videmus, vbi anteuertens allectamentum aliquod, quum ſenſum ad ſe traduxerit, non ſinit vt a- G liò is feratur: & affecta quidem memoria, ſine affectu ſeruari imaginatio poteſt: ſicuti planè oblæſa imaginatione,ſuam ipſius adhuc actionem conſeruarit memorādi vis. Quū verò intermedius harū locus affectionem ſenſerit,in quo ratiocinatricis facultatis noſtræ ſedem eſſe autumant, non itidem ille quoque affectus conſortium euaſerint. Etenim ratiocinandi vi alias quæ deinceps ſunt facultates dirigēte,ſpeculatoris ducíſque cuiuſdam more, quum illæſa hæc permanet, hac ipſa externíſque aliis cæterarum affectus dignoſcimus: quum H verò affecta ea fuerit, memoria vnà atque imaginatio abolētur. vbi enim conſilii totius præſes patiatur, quonam modo tandem cenſes affectum iri miniſtros qui illi parent dictóque audientes ſunt? Quorum ſi vnus aliquis tantum patiatur, par eſt conſilii præſidem incolumem aliorum vti poteſtate poſſe. Atque hæc (vti diximus)noxam ex humoribus ſentire conſueuerunt,vaporibúsve qui hinc reſiliunt,quorum planè contemperamento debemus & repurgatione ſecuritatem ita ægrotis præſtare.

DE CAVSIS AFFECTIONVM, QVAE IN PARte animæ opinatrice,& intellectiua conſiſtunt. CAP. XX.

DE facultate animæ opinatrice, tum qua intelligimus, eſt quod addubitetur,quonam tandem pacto fiat vt hæ quoque patiantur, quum neque ſedem his propriā ratio vllam deſtinet,neque vero materiæ participatum. Etenim imaginatrix vis locum ſortita eſt anteriorem,oppoſitum autem memoratrix, ſicuti ſanè medium vtriuſque vis animæ ratiocinatrix: opinionis autem & intellectionis ſedem ignoramus. Anne manifeſtū illud eſt, animā facultatibus aliis vti,opúſque his peragere quum per ſe ipſa ſit,aliis quum corpori communicet? Quum igitur hæc ſenſus imaginationiſque actiones relegit, ſi citra nocumentum omne ſpiritus ſit cui additur, nullum facit timoris in homine indicium: quum verò colore euariare hunc contigerit, aut refrigerari,aut ſiccari,aut alio quouis modo immutari, ipſa quidem nondum per ſe patitur: iam antea verò ſenſoriis denunciat quorum ſibi opinionem ceperit per exempla. Nam ſiqua ipſa fortè ſuſcepit quorum initium è ſenſu ducatur, facit vt ſeſe hæc ipſa pati credat ægrotus. Nam ſiccitate quidem redundante,quaſi è teſta factus aliquis ſit,timet rei durioris occurſum,ne collidatur:interdum fit vt aquam quis vitet in humoris iā ignoratione,ob vehementem ſpiritus ſiccitatem: quēadmodum in iis qui aquam fugitant videre eſt:in humiditatis verò exundatione pontes ac foſſas tranſire timor eſt,quū nihil alioqui ſubſit mali: frigiditatis porro eſt,omnes auerſari,& hominum congreſſum vitare, ſicuti caliditatis quæ mordicus vellicet,cum impetu exilire,nullóque conſiſtere loco. Quatenus autem qualitates hæ ex humoribus conſtant deterioribus & corruptela maiore infectis,eatenus ſpiritus quoque peius afficitur,ac facultas animæ ſecundum hunc opinatrix, facit vt abſurda magis animo verſemus. Quòd ſi quis prauè diiudicat,nullatenus is tamen malè ſe opinari exiſtimat. Etenim opinio ſumptis propoſitionibus falſis quibuſdam ex affectibus qui in corpore conſiſtunt, errorem ita opinanti inducit. Ac vix aliquando tamē errores huiuſmodi dignouerit aliquis ſapientiæ eximiæ beneficio: quemadmodum philoſopho accidit, quem dixiſſe ferunt, Quid commune cani cum balneo? quū ſyllogiſmo hoc ex veriſimilibus colligeret, ac morbum fugaſſet quo aqua metuitur,poſt calidi balnei vſum capiti adhibitum,& reliquo corpori. Tu ipſe quoque noſti,vt nuper ad minimam quanque occaſionem animo conturbabare, triſtiſque ac minimè affabilis videbare, contrà atque anteacto tempore fueras: reique huius cauſam inueſtigabas: inciſa autem ob affectum qui tūc vrgebat, vena, inſpectáque ſanguinis corruptione, iam cauſam tenere te credebas,rémque nobis communicaſti:vbi ſcis non pauca nos ſuper hac re diſſeruiſſe. Opinórque hoc fuiſſe quod te in primis mouerit ad me impellendum, vt tibi commentarium hunc conſcriberem,ob vulgatum nimirum enuntiatum illud, quòd ſcilicet cum corporis vnà temperaturis,animi quoque mores immutentur: non ille quidem,vt ſecundum ſui ſubſtantiam alteretur, ſed quòd per huius potius facultates quas in corpus exercet, qualis ſit noſtra humorum conſtitutio dignoſcatur. Quòd ſi quum duo quædam in diuerſa trahant,mens videlicet & temperamentum, quocunque inclinauimus,illuc reliquum quoque trahitur, non ob id temperamenti tollitur ratio:par eſt enim vt temporis tractu temperamentum immutetur habitu meliore coactum: ſicuti rurſus cōtraria quoque eueniunt, quum in contraria inclinarimus. Porro cōſultius fuerit, narrationem de moribus, quòd quum corporis vna temperatura immutentur, vt quæ hoc loco minimè tractari poſtulet, alii conſiderationi reſeruaſſe:priuatim autem aliquando fortaſſe dicemus de

anima eiuſque moribus, atque actionibus,& commu- A
nicatione cum rerum ordine ſenſibili iuxtà ac intelli-
gibili. Vti verò nunc ſe res habet, quum alio ſcopum
intenderimus, ſanè huic quoque rei ſtylum conceda-
mus. Verũenimuero quum ſermo ad propoſitũ iã ſibi
finem peruenerit, iuſtáque hunc menſura circunſcri-
pſerimus,& quantum viſum ſatis ſit ad contemplatio-
nem, logicámque cõſiderationem, diuertati in hoc ſi-
mus,hoc iã fine concludatur. Sequenti verò volumine
trademus quæcunque ad victus pertinent rationem,
& medicamentorum vſum,quò ſcilicet his ita præeun- B
tibus deductus, & ſanitatis conſerues integritatem, &
animalis ſpiritus dilucidior ſplendidiórque reddatur,
poſſiſque, quum repræſentata huiuſce ſimulacra quæ
ex mẽte ducũtur, puriora exceperis,ad nos vſque trãſ-
ferre viſiones meliores:vt ſicuti bonorum aliorum,ita
contemplationis quoque tuæ participes euadamus: fa-
xitque Deus vt eius voluntate in melius iſta agantur.
Nobis autem illud in votis ſit,vt pro deſiderio tuo tã-
dem aliquando otium ad huiuſmodi cõtemplationem
conferre valeamus,quando vt nunc quidem res habẽt, C
multo magis inclinare in diuerſa videtur animæ facul-
tates.Diuini verò ſpiritus afflatu futurum facilè ſpero,
vt materialis,humíque ſerpens animus noſter transfor
metur, ménſque ad ſublimia ſeſe erigat, téque ipſum
ſequatur quaſi manu deducta.

ACTVARII ZACHARIAE filii de ſpiritus animalis nutritione liber,

Ad eundem Ioſephum Racendytam.

Præfatio.

QVEMADMODVM in vitæ noſtræ actio
nibus,cogitãtes facimusvt mente prius
conuenientia ratiocinemur, horúmque
rationes ac cauſas ſcrutemur, deinde
trãſcriptis ita imaginationi ſimulacris,
operi aliquãdo tãdem accingimur (ne-
que enim fieri aliter poteſt vt rite promoueat quod ag
greſſi fuerimus),nõ diſſimili planè ratione hoc quoque
loco faciendum nobis eſt. Quum enim ſermo via ac ra
tione præſenti materiæ accommodis, inuenerit quonã
medio anima corporibus adaptatur,tum quomodo per
hoc actiones nobis ſuas immittat, ac quibus præterea
erratis minimè exquiſitæ functiones reddantur, reli-
quum ſanè fuerit conſiderare,quænã adhibenda ſit vi-
ctus ratio, tum quibuſnam medicamentis locorum af-
fectus diſcutere poſſimus.hoc enim pacto progredien- F
te propoſito, finis ita inſtituto operi imponetur con-
gruus. Et quoniã(ſicuti retro etiam dictũ eſt) ſpiritum
noſtrum pro concoctione,humorúmque exceſſu immu
tari docuimus,differendum quanam ratione & conco-
ctiones debitæ fiant, & humorum exuperantia corriga
tur. Sic enim cum ſpiritus claritate vnà inuehetur vni-
uerſi quoque corporis ſanitas.

DE CONCOCTIONIS AFFECTIBVS. CAP. I.

PORro concoctionem auferunt tum quæcunque ven-
triculum quantitate degrauant, tum ſiqua qualita- G
te redundarint,tum alimenti ipſius proprietas,aut quũ
ventriculi corpus alieni humores obſederint, aut cõſue
tæ exercitationes intermiſſæ, aut interceptæ excretio-
nes fuerint, aut quum alteratrici facultati tale aliquid
ſeſe oppoſuerit. Ac quæ quantitate noxam adferunt,
cauſam apertam ſanè obtinent: quippe concoquendi à
ſe alimenti quantitate facilè vincitur concoquens ca-
lor. Curatur autem ad minoris quantitatis alimẽtum
recurſu,ac modicè calidis fomẽtis, rebúſque defectum
virium robur recolligentibus. Quæ verò qualitate no H
cumentum inferunt,ea ſunt quæ vehementer aut refri-
gerant,excalfaciúntve, aut alio quouis modo moleſtiã
afferunt ventriculo. naturalis enim concoctio, caloris
ac humoris mediocritate perficitur.Quòd ſi qualitates
hæ aut excedant, aut remittantur, non ab re aberrare
hîc quoque concoctionem contingit.

DE DIGNOTIONE HVMORVM IN VENTRICV-
lo redundantium. CAP. II.

AC naturalis quidem ventriculi temperatura vna-
quæque familiari gaudet victus ratione,contrariis
autem torquetur.Mala autem temperatura,ſi afficiatur
ventriculus,ſanitati reſtituitur cõtrariorum vſu.Quòd
ſi cibi in ventriculo diutius ac ſolito longius morã tra-
xerint, húncque degrauent, acidique ructus quidam
adſint, aut qui ex quacunque tandẽ qualitate alia ſim-
plicem ciborum qualitatem repræſentent, frigiditatẽ
dominari dicimus. Sed ſi vertigo perturbet, ſputique
multitudo velut efferueſcat, cum humiditate hanc eſſe
definimus. Lingua autem ſi areat,potuſque deſidetiũ
adſit vnà cum corporis totius ſquallore, ſiccitas ita ſu-
perauerit: hócque pacto contrariis intemperaturam a-
moliemur. Calore autem vigente,fit quandoque vt ſi-
tis vnà inuadat, præſertim ſi affectui ſiccitas addatur:
caloris autem ſenſus circa viſceris locum percipitur,ru
ctúſque ſurſum plurimum bene calidi, ac nidorulenti
ferũtur,corpúſque aridum eſt, ac perfrigerationis de-
ſiderium adeſt. Ac ſimpliciores quidem qualitates ſim
plicia quoque ſequũtur ſymptomata, ſicuti complica-
tas complicata. Quod verò ad alimenta attinet, ita di-
ſtinguendum,ſi quæ aſſumuntur frigida vel calida val
de fuerint, aut concoctu difficilia, aut quæ ventriculũ
malè habeant, non ſanè minus quàm quæ prius retuli-
mus, à conſueta concoctione deiiciunt ventriculum.
Concoctioni quidem rebellia ſunt quæcunque neruoſa
fibroſáve fuerint:intérque piſces,cetacea:prætérq; hæc
durata, & emaciata,& ſalſamentorum plurima, & ole- D
rum quæcunque capitatis radicibus conſtant:breuiter,
quæ terrea ſunt,ac tangi contumacia. Quòd ſi quando
contingat vt probè iſta conficiantur,non propterea im
mutata in horum ita naturam credimus,ſed ob ſuperã-
tem ipſorum qualitatem contemperamentum potius
quoddam cum ventriculo factum. Solent autem tem-
peramenti ſymmetriæ melius ſemper reſpondere con-
coctiones. Quæ verò, vti ventriculo inimica, minimè
concoqui diximus, de iis,eo quòd ventriculum reſol-
uant,ita pronunciamus: quod genus ſunt, quæcunque E
quum pinguia oleoſáque natura ſint, relaxant: quibus
ex aduerſo habentur adſtringentia,quǽque ventriculi
os obfirmant & corroborant. Etenim facilè aberraue-
rit concoctio, minimè in ſeipſum contracto vẽtriculo,
contentúmque alimentum compreſſu fouente. Hæc
porro(ſicuti diximus) quum ventriculi robur huiuſmo
di diſſoluant, faciunt vt is neutiquã cõcoquere valeat.
Aliter autem humores qui ventriculũ occuparunt,cõ-
coctioni aduerſantur, eo videlicet quòd vẽtriculus nul
lius rei interpoſitu aſſumpta alimẽta minimè attingat.
Quãto enim magis huiuſce cõtactũ effugerint aſſũpta,
tãto ſanè magis horũ quoque cõcoctionem vitiari par
eſt. Quòd ſi inſidentes præterea humores praui valde
fuerint, maior quoque videbitur inde cruditas, quæq;
vnà inuadunt ſymptomata. Porro agnoſces ita affe
ctos ex vẽtriculi viſcerúmque reliquorũ grauitate:nec
minus interdum coniecturã facies ex qualitatibus quæ
linguæ repræſentãtur.Cuius generis ſũt acores,acerbi-
tates,ſalſilagines, & amarores, ſaporéſque inæqualiter
ingrati,ructúſque non diſſimiles,qui videlicet piſcium
corruptelam referant,cœníque aliquid ac fœtoris:tum
abhorrentes qualitatum ſenſus in homine,oriſque ven
triculi demorſus, & puncturæ,& grauitates, aliáque id
genus ſymptomata, quæ humorum ita redundantiam
oſtendant. Quæ verò hinc capitis quoque grauitas ma
nifeſtetur,& vertigo,& vigiliæ, & ſomni pluſquam par
ſit, ac tinnitus in capite, auribúſque potiſſimum, tum
vertigines tenebricoſæ, ſomnique turbulenti ac ſopo-
roſi,inſomniáque abſurda, longum ſanè fuerit ſermo-
ne recenſuiſſe: illud tantùm affirmamus, redundantes
ex his humores ſignificari. Ac vertigines quidem
qualitatéſque acidæ, & ſitis priuatio, ſomníque ſo-
poroſi,& capitis grauitas,ac ſonoroſi tinnitus,appeten
tiæque interdũ abhorrẽtes à ratione, notæ ſunt pituito
ſi humoris exuberãtis.Salſus autẽ ſapor, qui ipſe quo-
que pituitoſus eſſe cẽſetur,affecta qualitate ſua lingua,

præſtat vt qui hoc tenentur, ſiti corripiatur: qui etiam A ex intempeſtiuo potu non ſanè prioribus noxæ minus contrahunt. Acerbi autem cuiuſdam in lingua perceptio, corporiſque vniuerſi ariditas, ſomnique inquieti, ac inſomnia terrifica, mœrórque, & metus, & triſtitia, ex nulla digna ſatis cauſa, atræ potius bilis notæ ſunt: ſicuti ſanè flauam ſubeſſe indicant morſus vellicatuſque, oriſque ventriculi dolor, & amaritudines, ac tenebroſæ vertigines, vigiliæque adhæc, & acuti circũ caput auréſque ſonitus. Neque id verò ignorandum, coeuntibus ſcilicet his, eorum quoque vnà coire ſym- B ptomata: licet autem ex ſimplicioribus de compoſitis quoque conijcias. Quòd ſi hi in abſurdas præterea temperaturas ac qualitates & corruptelas ſexcentas degenerent, quot tandem qualéſque cenſes ſymptomatum inde ideas exiſtere poſſe? vſqueeo vt ſpiritus quoque animalis ipſe confuſior, ita perturbetur (miſſos enim facio reliquos nunc ſpiritus, præſertim quum ipſi vnà etiã immutentur), ſolidáque animæ iudicia affectionéſque corruptè denunciet: non diſſimili planè modo atque quempiam auribus affectum, & quæcunque iuſſe- C rit dominus obaudientem, multa fugiunt, aliáque hic pro aliis exequitur, vt qui ſentiendi inſtrumentum malè affectum circunferat. Cæterùm humores hoſce, poſtquam ventriculum ita occupaſſe cognoueris, curabis eo modo quem procedente narratione trademus: ſin vltrà etiam progrediantur ii, & ad viſcera vſque ipſa tẽdant, inibique firmentur, deterior ſanè euadet affectus, præſertim ſi craſſiores terreíque magis humores fuerint qui ſic detinentur. Hinc nãque incipit affectus, ex argumento hypochõdriacus appellatus, auram ſurſum D tranſmittere, ac vehementiore grauioréque animum mœrore afficere, obſidente nimirum viſcera grauitate. Hinc porro ſomni etiam tumultuoſi accidunt, efferáque inſomnia, ex atra ſcilicet bile veluti meditabunda. Medeberis autem via ac ratione poſterius explicandis.

DE AFFECTIBVS SANGVINIS. CAP. III.

Sanguis porro ſi quidem multudine nocumẽtum inferat, torpidos & ſõniculoſos facit, cibúmque ac potum auerſantes, & qui ſudorem aliquando præter rationem emittant: atque libenter hi cibos admittunt a- E limenti pauci. Quibus ſanè ſanguinem detrahere præſtiterit, quo rurſus nutriri corpus incipiat, quando nimietas omnis naturæ inimicetur. Quòd ſi in corruptelam is abierit, aut computruerit ob calorem aliquem extraneum, vel ſucci praui alimenta, ſi quidem modicè id patiatur, mediocres quoque reddit inæqualitates quaſdam. Quam planè ob rem quod praui ineſt euacuare oportet, alimentiſque vires reſumere ſucco bono præditis: ſin in aliam degenerauerit ſpeciem, quali- F tatémque propriam exceſſerit, affectus illos creat, quibus humorum ex ſanguine immutatorum redundantia correpti, affici ſolent. Sanguine enim in alienum iam humorem conuerſo, inde quoque exoriens ſpiritus inficitur, atræque ita bilis affectus conſiſtunt, ſicuti in mediocri mutatione leuiores, ita in vehementi deteriores. Sunt porro hi, metus, animi deſpõſio, triſtitia, delirium, grauitas, torpor, reſolutio, animi impetus ſine ratione, quúmque repentè quis exilit, formido, ſermonum actionúmque inconſtantia, ipſarúmque interdum corporis partium veluti cõuulſio: in ſumma, quic G quid parti animæ noſtræ cognitrici principíque ingratum moleſtúmque, hoc ſeſe pacto inter initia detegit. Ac quæ conſortii quidem lege conſiſtunt, leuiora ſunt, & præeunte fiunt viſcerum grauitate. Quique linguam diuexant ſapores, & qualitates variæ, ne hunc quidẽ vſqueadeo infeſtare affectus ſolent, vt qui facilè intendãtur atque remittãtur, obuia etiam quauis victus ratione. Quibus verò cerebrum primario affectu patitur, iis aut vniuerſus ſanguis in melancholicum degenerauit, aut in reticulari cerebri plexu qualitate eiuſmodi H ſuſcepta, affectus id genus conſiſtunt. hinc enim & cerebrũ nutritur, & talem inde quoque ſpiritum gigni veriſimile fit. Quum itaque habitũ affectus induerit, difficillimè ſanatur: ac ſi quidẽ melãcholicus humor ſanguinis immutatione conſtiterit, genera melancholiæ crearit, multo tamen leuiora quàm ſi ab exquiſita atra bile orirentur. Quòd ſi melãcholicus humor ortum ducat ex flaua bile commutata, furibundæ ita atque immanes deſipiſcentiæ fiunt. Fit enim vt quum flauæ bilis mordacitas etiamnum ſuperet in melancholico iam creato humore, ſenſúmque irritet atque exſtimulet, affectus afferat difficiles, & qui coerceri non poſſint. Si verò immutatus valde non fuerit ſanguis in atram bilem, cõſiſtere ita inſaniæ potius ſolent, fiúntque hoc pacto cum riſu plurimum deſipiſcentiæ: qui ſanè affectus ſanguinis detractione, atque efficaci purgantium medicamentorum vi, victúſque ratione accommoda ſedantur: poſtquam longo temporis tractu fructum ex artis adminiculis perceperint. De quibus ſi nunc particulatim diſſerere velimus, longum id ſanè fuerit, ſimúlque pollicitationem noſtram tranſgrediatur (neque enim propoſitum nobis nunc eſt vt de affectibus omnibus tractemus, horúmque curationibus): cui rei ſatis eſſe poſſint ea quoque quæ diximus. Porro qui animum relatis adhibuerit, poſſit is ex iam dictis nondum etiam dictorum coniecturam facere. Deinceps verò addendum narrationi fuerit de qualitatum diſcrimine, atque alimentorum facultate, adhæc de exercitationibus, reliquáque victus ratione: tum quæcunque medicamentorum rationem obtinent, ſiue quòd qualitates noſtras immutent alteréntve, ſiue quòd corporis noſtri humores deobſtruãt ac repurgent, aut compactos craſſóſque reddant. Exhibita enim in hunc modum oratio fuerit, propoſiti ſui finem aſſecuta.

DE DIFFERENTIIS QVALITATVM ET FACVLtatum quæ illis inſunt. CAP. IIII.

Sed enim tractandum prius de qualitatibus quæ in alimentis apparẽt ac medicamentis, quanã vnaquæque facultate ſit natura prædita: deinceps verò priuatim de vnoquoque alimẽto & medicamento dicendũ, ac reliqua victus ratione, prout progredientibus oratio ordinem ipſa digeſſerit. Inter qualitates igitur aliæ ſimplices ineſſe videntur particularibus alimentorum ac medicamẽtorum facultatibus, aliæ verò compoſitæ: atque aliæ quidem intenſæ, remiſſæ aliæ: aliæque in idem cum qualitate vnà effectrice contemperatæ tendunt, aliæ in oppoſita: ſic diſcuſſis particulatim qualitatibus, multa ſanè harum faſtigia inſpicias. Ergo qualitatum alia dulcis habetur, alia pinguis, alia acida, alia adſtringens, alia ſalſilaginoſa, deincépſque ab hac, amara, & poſtremò acris: ſuntq; hæ quæ generatim ſenſui noſtro repræſententur qualitates: quòd ſi aliæ quædam extiterint quæ huiuſmodi eſſe non videantur, cõmuni nihilo minus ratione cũ illis eæ continentur. Nã aquoſæ dulcedines communi dulcium ratione cenſentur. Oleoſæ verò qualitates pinguibus adnumerantur, quemadmodum planè adſtringente qualitate auſteræ acerbæque ſpecies cõtinentur, maioris minoríſque ratione diſcrimen ſortitæ. Præter enumeratas iam qualitates aquea quoque & frumentacea habentur, nullam quidẽ manifeſtã ſenſui qualitatem repræſentãtes, ſed quæ familiares tamen nobis eſſe videantur magna ex parte, ac in maximo latitudinis cãpo ſpectẽtur. Vinoſã verò dixerit aliquis qualitatũ diuerſimodè coeũtiũ miſturã eſſe, quæ differẽtias admittat innumeras, & modò in hãc, modò in illã qualitatẽ inclinet. Ac frumentaceã quidẽ eſſe dicimus quæ in ſeminibus viſitur cerealibus, ac leguminibus, aliiſq; id genus: aqueã verò, qualẽ olera herbæque referũt, fructúſque, & radices quædã, quæ nihil ſenſum immutet: qualitatẽ porro hãc noſtræ quæ ſymmetria conſtat ac temperatura æqua, collatã, frigidam eſſe dicimus, inſigni latitudine ſpectandam. Alia verò ab hac, quam dulciaqueam nomines, tanto magis à frigiditate receſſiſſe videri poteſt ſimplicis aquæ qualitatis, quãto plus eã dulcedinis adeptã cẽſueris: hæc verò quoq; tẽperamẽti æqualis collatione, frigida quadãtenus eſſe cenſetur. Vtræque quidem iuſto humidiores ſunt: at quæ exquiſitè dulcis fuerit, temperamento cõſtat moderato: quo verò intẽtior fuerit, ſicuti caliditatẽ acquirit quandã ſupra moderatã, ita humiditatis nonnihil ex moderato deperdit. Pinguia oleoſáque ipſa

A quoque temperata ac naturæ amica quum ſint, facultate præterea pollent contenta relaxandi remittendique: videntur autem aliquatenus dulcibus præſtare, ſiquidē concoctio in his exquiſitior euadat: vtraque autem inueterata multum quidem adipiſcūtur caloris, & humoris amittunt. Quæque exactè fuerint dulcia, temporis progreſſu amaritudinem contrahunt, in oppoſitā qualitatem degenerantia, quādo vt dulcedinis vlterius intentionem ſuſcipiant non habeant: pinguia autē in nidoroſa abeunt: & neſcio quomodo rectè appellem perceptum ex his ſenſum, quoniam nondum is proprio vocabulo ſignificetur. B Non diſſimiliter afficiūtur quæ extrinſecus igni multo elixa fuerint, & quæ cum calore innato diutius moram traxerunt, præſertim ſi in acriorem is vergit. Acida verò qualitas inter frigidas quum partium tenuium ſit, vt incidat quidem ac modicè extenuet, habet: non minus autē exſiccare conſueuit. Auſtera modicè adſtringunt, cōpingūntque materiam, & incraſſant, ac laxa corroborare ſolent, quum partibus iam conſtent craſſioribus, refrigerántque atque exſiccent. C Horū porro qualitate intentiore acerba apparent quæ potius craſſiorum partiū ſunt, & vehementius exſiccant: ſalſa verò quæ dulcibus calidiora ſunt, pinguibúſque non multo ſicciora, tenuium apparent quodātenus partium, ac attenuātia, humiditatum exuſta plenitudine: adaucta verò, amara, quaſi ſalſa euadunt, quæ & ipſa calida ſunt, & ſicca, vincentiáque ſalſa abſtergēdi facultate. Sicuti rurſus acria omnium maximè calida iuxtà ac ſicca habētur: partium verò tenuium, quæque ſe ad profundum facilè intrudant, tum verò incidant, attenuent, deobſtruant, adurant. D Verumenimuero cōmunis de qualitatibus ſimplicibus ſermo ad hunc modum terminetur. Habet autem facile qui velit ex ſimplicioribus his etiā cōpoſita dignoſcere: ſunt enim profectò ſexcenta huiuſmodi quæ contrarias inter ſe ac diſcriminatas qualitates obtineant: quæ ſiquis accuratius conſiderarit, poſſit is opportuno horum vſu contrario etiam modo affectis mederi. Id quod perſpiciens ars omnium optima, qualitatum complexus, & temperamenta imitatur artificio, ſecundum ea quæ in herbis, E fructibus, reliquiſque ſimplicioribus corporibus apparent, quo affectus ſanet varios complicatóſque.

De frvmentaceis alimentis, ac leguminibus, horúmque differentia. Cap. V.

ATtamen frumentacea, tum quæ ſimplicis alimenti facultatē continentur, minimè pro qualitatum modo conſideranda veniunt, niſi tale quoque aliquid in his appareat: ſed concoctione vnumquodque, & elixatione, & craſſitie, & tenuitate probatur. Quibuſdam enim elixationis modus ac cōdimenti deeſt, ſic vt ingrata ob id duráque ei qui nutriri debeat, ſeſe offerant, F tempúſque exigant vt conficiantur longius. Ex animalibus alia quum maiore conſtent corporis mole, duriora & terrea magis ſunt, alia non itidem: quin ipſa quoque inuicem boni habitus, ætatiſque ratione differunt, victúſque ad hæc ratione & exercitationibus. Probantúrque omnia hæc temperamenti proprietate, ſic vt nō omnibus eadem conferre videātur: quin potius alia aliis quadrent magis, tēperaturæ & exercitationis proportione reſpondentia, vſqueeo vt niſi quis particulatim horum differentias nouerit, ac temperaturas G quibus aptari poſſunt, fruſtra ſanè is victus rationem inſtituendam aggrediatur. Itaque (ne hac quoque ex parte claudicet ſermo) de his trademus congrua. Fortaſſe enim aliis quoque qui in iſta inciderint, vſui fuerit opus hoc. Illud certè conqueri de nobis non debes, ſi quantum ad præſentem inſtituti noſtri partem pertinet, de carnibus quoque, orationis affinitate ducti, dicemus: quippe qui diu iam ab eiuſmodi alimentis abſtineas, ob perſonæ quam geris dignitatem. Fortè nanque via hac & ratione aliis quoque ſuggeres quæ futura illis ex H vſu ſint: dum quidem illius ſemper rationem habes, vt victus pro vitæ honeſtate animique virtute inſtituatur quibuſcum conſuetudo tibi intercedit: minimè tamen interim detrectes, quæcunque hominum ſanitatē iuuatura videantur, decernere. Quamobrem hac quoque in parte narrationem hanc noſtram non intempeſtiuā exiſtimes oportet. Quoniam verò alimenta plurima eſſe ac varia ſolent, longè verò adhuc plura videntur præparationis diuerſitate, vndenam quæſo initium magis ſumere expediet? aut vnde melius? Melius autem fuerit, ex communibus magis, & quibus omnes (propè dixerim) mortales vtantur. Triticum igitur (hoc enim maximè humano generi commune eſt alimentum) vnū idémque ſpecie quum ſit, facultate non idem ſemper videtur, quando aliud fuluum, denſumve, aut vtrūque videatur: aliud contrà album & exile, aut rugoſum, aut confarctum. Vnde non ſanè paucas differentias colligas. Quod nanque fuluum magis fuerit, calidius eſſe exiſtimatur: (ſcilicet illud non neſcire debemus, in iis quæ ſpecie eadē continentur, calidiora videri quæ fulua magis ſint) quod dēſum fuerit, elaboratu difficilius eſt, ac multum præſtat alimēti: ſicuti ſanè corrugatum tenuéque, ob facultatis propriæ vitium tale euadit. Atque iis quidem qui ſe exercent præſtat ſolidioribus veſci, vt qui per habitum vehemētius ſemper difflentur: ideóque ſolidius nutrimentum requirant. Quibus verò alia ab exercitata ærumnoſáque vita inſtituta victus ratio eſt, leuius conuenit, quódque nihil in ſui maturatione aberrauerit. quod enim tale fuerit, imbecillum eſt, atque imperfectum. Præſtat autem vt neque extranei odoris alicuius particeps ſit, qualē contingere huic veriſimile eſt ex cellarum repoſitu: neque verò alieni ſeminis miſtura notetur. Quoniam autem triticum eligendum tibi magis eſt quod leue ſit, æquè id in omnibus ſupponendum. iis enim qui magis exercentur, craſſius maioriſque alimēti exhibendum: leuius verò minúſque enutriēs, iis qui otioſam vitam degunt. Reſtat vt particulatim quoque quæ de hoc traduntur, audias. Virens etiamnum ſiquis modicè aſſumat, modicā quoque inde noxam perſentiet: quum enim humidius adhuc ſit, minimè viſceribus adhæreſcit, ſed aluum ſubit, nullo illato damno: largiore autem vſu noxiū eſt, quippe quod elaborationem poſtulet maiorem. Modicè elixo ſiquis vtatur aſſiduè, maximos is incurrerit affectus, vitam quidem nactus minimè ærumnoſam. Plurimum enim fit vt quum crudum inelaboratúmque ſit, viſceribus hæreat: vnde in reliquum corpus, quaſi inſuauis fons quidam, deriuata humorum cruditas, non mediocriter affectu hoc correptum infeſtet. Longè commendatius habetur, ſi repurgatum exactéque elixum vſui adhibeatur: quale fere paratum ex oleo & adipe comedimus. Moliti verò accuratè tritici pars quædam eſt tenuiſſima, quæ farinæ pollē dicitur, Græcè παιπάλη: pars alia craſſiſſima, quam furfuraceam nominant: vtriuſque verò in medio farina eſt, quam ſic vocant, & ſimilago, pollenta ipſa ſicuti ſolidior, ita purior. Ac ex puriore quidem & nitidiore farinæ totius parte panis cōficitur, quem à ſiligine ſiligineum vocant, ex ſimilagine verò ſimilagineus, ſicuti furfuraceus, Græcis πιτυρίας dictus, detracta puriore parte: συγκομιστὸς autem (id eſt confuſaneus) appellatur, cui demptū furfuraceū tantūmodo fuerit. Omnes porro aut cum ſale vnà ac fermento præparantur, aut ſine his: itémque aut in furno clibanóve coquuntur, aut cinere: quorum hos, ἰπνίτας & κλιβανίτας appellant (quaſi furnaceos dicas, & teſtuaceos): illos autem ἐγκρυφίας (id eſt ſubcineritios) quòd inter coquendum cinere obducantur. Commendatiores ſunt, ſi præparatio ſpectetur, quibus ſal & fermentum additur: ſi coctura, furnacei ac teſtuacei. Quum enim minimè cinere vitientur, & huiuſmodi ſorditie, multo magis probantur. Sal verò & fermentum conducere in primis ſolent, eo quòd quicquid ineſt recremētitii abſumant, ſimúlque concoctionem quandā addant, quaſique confectionem elegantiorem ſubactis farinis. Nā quæ nullo nec ſale nec fermento parātur, quū vires requirāt vt cōcoquātur valētiores, corpúſq; vnà quod exercitationi deditum ſit, tibi ea vitanda ſunt, qui omnem viuēdi rationē cōmutaris. Panis igitur omniū maximè cōmēdatur ſiligineus, vt qui valētiſſimè nutriat: ſecūdū hūc cōfuſaneus habetur: horū verò in cōfinio ſimilagineus locatur: omniū deterrimus furfuraceus, qui quidē

A pauciſſimũ alimentũ corpori præſtet, ac feſtinãter per aluum deſcendat,faciléque in melancholicum humorem conuertatur. Siligineus vti ex parte conſtat tritici repurgatiore,ſic etiam alimẽtum elargitur corpori puriſſimum: ſimilagineus, vt qui compactior ſit, etiamſi ſanguinem is quoque procreet ſincerum, certè elaborari diutius poſtulat,vt conficiatur: vtriuſque medius, (qui cõfuſaneus dicitur) ad vſus cõmoditatem,minuſque præterea noxius, vtpote qui neque concoctu difficilis ſit,vt ſimilagineus,neque verò vt ſiligineus,multum exhibeat alimenti,ac meatus obducat. B Illud quoque ſciendum,magis minúſque decoctos panes,pro coctura fruſtratione viribus quoque ſuis deſtitui: idem etiam in reliquis eduliis omnibus quæ decoqui poſtulent, ſubintelligendum fuerit. Quæ verò ex farina, aqua,oleóque ſubacta,in ſartagine decocta parãtur,multum quidem alimentum,idque ſolidius,præſtant,ventriculum autem requirunt perquam robuſtum:corporibúſque iſta magis conueniunt athleticis,quòd humorem in aliis facilè progenerent crudiorem. Habes ad C hunc modum ſermonem à nobis explicatum de tritico,præparatiſque ex hoc ipſo. A tritico hordeum numeratur:vt enim neſcio quis dixit, Poſt panem eſt bona maza. Minus igitur hoc nutrit, at magis abſtergit, frigidiúſque natura habetur, & quod frumentaceis aliis fructibus præſtet: ac præparatus inde cremor multi ſanè vſus,cum ſanis, (ſi quidẽ hi temperamẽto acriores fuerint) tum verò febricitantibus,quos quidem refrigeret atque humectet. Tu ipſe æſtatis tempore hoc vtare perpurgato,ac ſtudioſè decocto, quo modo pulti- D culam quoque præparamus. Quòd ſi huic cremorem præterea ex amygdalis adiectum curaueris,edulium ita ſanè paraueris melius,leuéque,ac ſucci probi,tũ confici facile,atque attenuandi abſtergendique vi præditum,& modis omnibus vtile. Hordeum probandum quod albidum ſit ac bene habitum,nec odore aliquo vitiatum. Zea inter leuia & ipſa edulia eſt,perpurgata, ac pultis in morem decocta:at neque ſanguinem generare conſueuit bene ſincerum,neque ſatis enutrire,ſed nec roboris tandem aliquid corporibus addit. Hac ta- E men aliquando quoque vtare,quum edulii vſus venerit leuioris. Milium,quum ſicuti zea exiguum præſtet alimentum,hoc nomine vincit quòd plus neſcio quid ſtabilitatis exhibet,ac flatulentiam parit:cuius te vſum abdicare velim,niſi quum meliorũ penuria vrgeat. Fabæ,vt quæ ſanguinem creent craſſum, flatúmque non diſſimilem,relegãtor etiam à te in victus ratione: licet abſtergendi alioqui atque enutriẽdi præditæ eſſe facultate videantur. Quòd ſi harum quandoque vſus tibi in- F gruat neceſſarius,præfertur ex his pulmẽtum, vt quod & abſtergat magis, & flatulentiæ plurimum inter coquẽdum remiſerit. Quòd ſi ſemina præterea aliqua admiſceas flatũ diſcutientia (Græci ἄφυσα appellãt) melliſque aliquid ad hæc,ſic plurimum ſanè inde noxæ diſcuſſeris. Deteriores his phaſeli ſuñt,qui calidi iam deputentur ac terreſtres, cerebrique (vt creditur) ſpiritũ conturbent,ſomnúmque inquietum reddant. Cicer alimentum præſtat corpori validius quidem,ídque modicè purum,alioqui flatuoſum,& quod valentiorẽ ven- G triculum poſtulet. Iuſculum tamen ex hoc præfertur, quòd & abſtergat,& vrinam cieat, quãdoquidẽ qualitate id ſalſilaginoſa quadã participet: quãobrem hoc potius quàm illius ſubſtantia admittenda. Oryza edulium eſt modicè calidum ac ſiccum, & alibile, & meatus obducens:temporis autem interuallo ſumpta, nihil ſanè moleſtiæ corpori attulerit. Inter legumina peſſimum omnium edulium lens habetur,vnde craſſus,terreſtris,& atrabilarius ſanguis gignatur: ventrem ſiſtit, bis térve aut pluries etiam feruefacta, abiectóque iure: H quando minimè ad hunc modum paratam,aluum ſubducere magis affirmant. Sanè ab hac quoque abſtinendum cenſeo, vt nocentiſſima, & agreſtibus accommoda magis. Iam ſermonem ad alia reuocemus, qui diu ſatis diuerſatus ſit in narratione frumentaceorum ac leguminum: poſſis autem ex dictis etiam nondum tractata dignoſcere. In omnibus potiora cenſentur viridia,vtpote quæ leuem etiamnum humiditatem retineant. Poſtquam enim hanc quoque temporis tractu amiſerint,craſſiora euadunt, terreáque magis. Ac quẽadmodum areſcentibus ſuccoſa præferuntur,ſic crudis elixa,& incoctis decocta. Et quoniam tenuioris vitæ tibi ingreſſo inſtitutum, ea edulia curantur quæ è terra prodeunt ſponte ipſa ſua, faciléque parabilia ac ſimplicia ſunt,poſt tractatũ de leguminibus, de oleribus quoque dicamus,arboreiſque fructibus,atque autũnalibus: poſt hæc de animalibus quoque,horúmque vſu.

DE OLERIBVS, ET AVTVMNALIBVS FRVCTIbus,horúmque diſcrimine. CAP. VI.

IAm illud hoc loco ſcire expedit,olera omnia tenuem aquoſumque ſanguinem progignere ſolere: ſi quidẽ cum craſſioris eſculenti ſanguine conferatur:aliúdque ab alio differre pro qualitate,ſuccique bonitate, atque excellenti aliqua proprietate. Ac braſſica quidem vt in olerum cenſu tractata,edulium eſt modicè calidũ, ſiccũ autem magis: feruefacta hæc, nec abiecto humore, emollit aluum:eandem adſtringit,quater aut eo etiam plus proiecto liquore, atque ita deuorata. Quod minimè mirũ videri debet, quũ huius ſuccus abſterſoria facultate polleat, ſubſtantia autẽ eius adſtringens ſit. Atrabilarium humorem hæc plus iuſto parit: quapropter huius quoque vſus,niſi vrgente fame, reiiciendus tibi. Beta braſſicam bonitate longè antecellit: neque enim melancholicum humorem procreat, quod braſſica facit:ex humore præterea,quem inſitum hæc habet, nitroſo,aluũ ſubducit: olus hoc quoque calidũ modicè habetur. Betæ autẽ radices ſubrubræ rubræque valentius nutriunt,ſanguinémque gignunt longè quàm folia craſſiorem:illud inſuper obtinent,quòd flatum pariũt, quum facilè alioqui per aluum deſcendant:ideóque hæ quoque ad vſum aliquãdo adhibendæ. Frigidæ humidǽque naturæ olera ſunt portulaca,& atriplex, temperamẽto atque anni tempori calidioribus accommoda: ſanguinem gignunt tenuem, aquoſúmque: corporibus frigidioribus aduerſantur. Inter edulia frigida intybus quoque cenſetur:facit ad calidas temperaturas. Sanguinem is quoque gignit tenuem, ſed lõgè quàm atriplex faciat deteriorẽ. Olus vẽtriculo alioqui aptum, & quod iecur corroboret ob adſtringendi vim, qua præditum modicè eſt. Lactuca frigidior multo humidiórque eſt, ſed quæ tenuem tamen ac bene nitidum ſanguinẽ generet,ſi probè concoquatur,facilémque ſomnum conciliet,perfrigerato atque humecto cerebro. Sed neque hac tamen abuti conueniet, quòd cerebrum immodicè humectum frigidúmque reddat: atque ideo huius ipſius actionum contentionem relaxet. Radicula agreſtis quidem,acris,& ob id medicamentoſa eſt, vt quæ humores in ventriculo viſceribúſque contentos diſſecet atque attenuet:edulium eſt concoctioni rebelle ſatis. Omnibus modis placidior habetur cui olitoris cura acceſſerit,ſic vt neque altera illa vti neceſſe iam habeamus:quippe quæ(acrium reliquorum more) ſanguinem exaſſet, acrémque reddat: niſi quis tamen hac ipſa pro medicamento vtatur. Apium,& fœniculum, & id genus alia, calidæ ſunt ac ſiccæ naturæ, vrinam verò cient, & infarctu liberant, alioqui concoqui difficilia: quapropter his quoque vt medicamẽtis vtendum quũ vſus exigit. Porrum cepis alioqui probabilius,ſi decoctum edatur:multum enim ſucci mali acríſque remittit elixatione: concoqui tamen quadamtenus contumax hoc quoque eſſe cẽſetur, ob fibroſum quod illi ineſt, etiamſi humores in thorace contentos,faciles reiectatu reddat ob innatum lentorem: lotium hoc mediocriter mouet. Cucumeres porro crudi quid aliud quæſo fuerint quàm quod eſſe dicuntur? crudum enim hi humorem procreant, ſuntque bene frigidi iuxta atque humidi,& elaboratu difficiles. Pepones autẽ,vt qui maturitatem adepti ſint,longè meliores: ſolent nihilominus hi quoque,quũ aut non probè concocti fuerint,aut nõ facilè per aluũ deſcẽderint,quoſcũque in vẽtriculo humores nacti ſint,his ſeſe addere,eóſq; in corruptelã vnà trahere: quũ non magno negotio aluum ſubeãt ob detergẽdi facultatẽ. Plerunq; inteſtantiũ quoque non-

nulla ſecum extrahunt:ſanguinem tamē hi quoque te-
nuem aquoſumque generant, etiam probè concocti.
Cucurbita ſi cruda eſtur, in medio eſt peponum ac cu
cumerum:decocta melior euadit, frigidæ humidæque
temperaturæ alimentum præſtat: huiuſque plurimum
vſus vt medicamenti conſtat, aliàs inutilis ac minimū
alimenti exhibere patitur, humorémque gignere a-
quoſum, præſertim quum frigidum nacta fuerit vētri-
culum. Amanitæ, fungi, & tubera, vt quæ frigidæ humi
dæque naturæ ſint, ſuccúmque generent craſſum cru-
dúmque, calido ſiccóque temperamento conueniunt.
Inter olera omnium maximè commendantur aſpara-
gi.nam quum ventriculo minimè graues inter conco-
quendum ſint, ac modicè calidi, & partibus conſtent
tenuibus, ſanguinem aſſiduè gignunt purgatiorem: ii-
dem, ſiquod aliud vnquam edulium lotium cient. Quā
ſanè ob rem, non verno tantùm tempore (quo in pri-
mis vigent) his velim vtare, ſed ad reliquum etiam an-
ni tempus conditura repoſitos ſerues, qui planè & nu-
triant, & defæcatum ſanguinem largiantur: nec ſanè
minus viſcera quoque infarctu liberent, horumque v-
nà humores attenuent. Atque de his hactenus: dein-
ceps de fructibus dicendum. Ceraſa frigida humidá-
que ſunt, quorum alia dulcia molliáque, dura alia habē
tur, & quæ adſtringunt magis. Deligenda priora illa, vt
quæ melius concoquantur, faciliúſque aluum ſubeant.
ſecunda magis faciunt ad ventriculum, qui in bilem a-
gitur: quippe quæ nec facilè omnino corrumpantur, &
ventriculum adſtrictoria facultate corroborent: im-
modico tamen horum vſu, niſi vnà in corruptelam ab
inſitis humoribus trahantur, aquoſus humor procrea-
tur. Ex pomis bonitate cætera vincūt quæ Regia ap-
pellātur, quæ ipſa quoque frigida ſint: cordi verò ami-
ca cenſentur, ideo quòd vapores cor impetentes fuligi
noſos fumidóſque repellant, nec ſanè minus ſurſum in
caput delatos. Denique noxā quoque ex vino in capi-
te contractam ſedant: neruos quidem tentant, ac me-
morandi vim retundere creduntur, potiſſimum quæ
natura acida fuerint: nempe frigida hæc ſatis ſunt, &
ſubſtātiæ tenuitate ſeſe iam ad profundum addūt. Pro
bantur ex his magis quæ in hyemem repoſita ſeruan-
tur dulcia. Maturitatem enim temporis mora adepta
pleniorem, congruo quoque vſu aptiora reddūtur, nec
ſanè facilè corrūpuntur. Perſica poma atque Arme-
niaca frigido ipſa quoque atque humido temperamē-
to conſtant: probè concocta tenuem humidúmque ſan
guinem generant. Solent porro hæc quoque, niſi faci-
lè aluum ſubierint, in corruptelam abire, & cum humo-
ribus vnà immutari, quoſcunque tandem offenderint.
Quamobrem quibus ægrè per aluum deſcendant, con-
ſuluerim ego iis omnino vt ne ea quidem attingant, ni
ſi quis temperamenti proprietate corpus affirmet libē
ter alimenta huiuſmodi admittere. His pruna com-
mendantur magis, ſi quidem facilè per aluum deiician
tur. Solent enim nonnullis hæc quoque corrumpi, non
ſtatim per aluum reiecta. Punica vt inter autumnales
fructus alimento leui conſtant, ſanguinémque perpe-
tuò gignunt tenuem, ſuntque ventriculo amica, & quæ
mordaces ſuccos aboleant: quapropter horum quoque
opportunus tibi vſus conſtet, quum videlicet in corpo
re exuperare calor videatur, aut anni tempus tale vrge
at: alioqui ſuperuacaneum fuerit, quæ pro medicamen
ti ratione ſumuntur, his vt eſculentis vti, præſertim
quum contraria temperamentum ſuggerat quàm ra-
tionis expers appetitus ac conſuetudo poſtulet. Cóto
nea ex autumnalibus fructibus, inter edulia adſtringen
tia connumerantur, quǽque aluum ſupprimant. Solent
hæc nonnullis ante cibum ſumpta aluum potius coer-
cere, ſicuti à cibo, emollire. Quod minimè mirum ſit,
quandoquidem ventriculi os adſtringendi facultate
comprimentia, alimentum iam vi protrudant: quemadmo-
dum ſanè in vtre quoque ac veſica idē manibus præ-
ſtamus, facilé que contenta educimus: præſertim ſi re-
pleta quidem vaſa fuerint, vehementius autem ſu-
periores partes cōprimamus. Inter hoſce fructus ma-
ximè omniū adſtringunt ſorba, corna, & meſpila, quo-

A rū vſus maximus ſit vt medicamentorum: & quòd ven
triculo alioqui vtilia ſint adſtringendi vi. Alimenti au
tem vice ſumpta, ſanguinem exhibent minimè com-
mendandum: tum verò adſtrictæ plus æquo aluo nocu
mentum capiti reliquóque corpori inferunt. Ficus at-
que vuæ in ciborum cenſu autumnales fructus omnes
vincunt, vtque & ſanguinem progignant cæteris lau-
datiorem, & corpus alant: etiamſi flatuoſæ alioqui eſſe
cenſeantur, carnémque corpori ſubminiſtrent flacci-
diorem, viſceribus in ſcirrhum duratis, & infarctu la-
B borantibus aduerſæ. Præſtant eo nomine ficus quòd
renum arenulas repurgent: vtræque aluum ſubducunt,
ſicuti earundem nuclei conſtipant, veteraſcentes mul-
tum humiditatis recrementitiæ amittūt. Iuglandes. i.
caſtaneæ, inter arboreos fructus refrigerāt & exſiccāt,
ac modicè adſtringunt: flatum interim egregiè pariūt.
Sanè exploratū eſt has quoque alere: elixatu flatuoſæ
facultatis plurimùm remittūt, alioqui in meatibus hæ-
ſitātes ægréque concoctibiles. Nuces vulgares, ſcilicet
hæ quas Regias vocāt, calidæ quidē cēſentur & ſiccæ,
C ſed caput pertētant ſiquis aſſiduè vtatur, & ventriculo
infeſtæ ſunt, ac difficilè cōcoquuntur: cum ficubus vnà
commanſæ probantur magis, quòd per aluū citius vnà
deiiciantur. Nuces quas Ponticas appellant, hoc eſt a-
uellanæ, quo nomine adſtringūt, poſſint ſanè ventricu-
lo idoneæ cēſeri, ſed quæ nihilo tamen ſecius cōcoqui
cōtumaces ſint, ob confertiorē ſubſtantiā, qua prædi-
tæ viſuntur, quódque aluum magis ideo adſtringant.
Has amygdalæ bonitate ſuperāt, potiſſimū verò expreſ
ſus inde cremor, oleúmque. Hoc nanque cōpertum eſt,
D fauces aſperámque arteriā leniri, humoréſque in tho-
race contentos proiectu faciles reddi. Ex earum autem
cremore elixato ſorbitiuncula paratur optima, quæ &
alat, & diſſecet, & renibus opituletur, & viſcera thora-
cémque perpurget, nō perinde tamen ventriculo accō
moda ſit. Amygdalæ ſi integræ deuorentur, concoctu
difficiles euadūt: optimum paraueris edulium ſi harū
cremorē ſuccreto decoctóque ordeo immiſcueris, aut
alicui tali, amylóque in primis. Hoc enim omnibus præ
ſtat, vt quod leuiſſimum ſit, & concoctu facile, ac boni
E ſucci, ſanguinémque progignat nitidum & tenuem. Ac
ſermoni quidem huiuſmodi ſatis à nobis hactenus pro
ducto (qui quidē orationis breuitatē ſectemur) hìc finē
faciamus. Deinceps verò de reliquis quoque alimentis
tractemus. Quòd ſi narrationis affinitate mentionem
quoque de his fecerimus quorum à te vſus reſpuitur,
condonabis nobis hoc, ſi in aliorum quoque gratiam
hæc tradantur.

DE ANIMALIBVS TERRESTRIBVS, AQVA-
F tilibus, volatilibus: horúmque differentiis.

CAP. VII.

ANimalium, quorum ſpecies multæ habentur, a-
lia terreſtria ſunt, alia quæ volatu fidant, aquatilia
alia. Horum ſingula in maiora minoráque faſtigia, pro
ſpeciei diuerſitate, diducuntur. Atque horum rurſus
vnumquodque ætatis differentia diſcriminatur, vt alia
iuuenilia ætate, alia vigentia, ſenióve confecta videan-
tur: præterea cicura alia ac domeſtica ſunt, alia ſylue-
ſtria: itémque alia exercentur magis, alia minus. Quæ
itaque terreſtria ac pedeſtria vocantur (etenim repe-
G tendum ab initio fuerit) calida ſemper plus iuſto ſunt,
& quæ valenter nutriant, ſanguinémque gignant craſ-
ſiuſculum, & athleticis corporibus conueniant magis.
Volatilia atque aerea, leuiora quidem multo ſunt, &
quæ non vſqueadeo alant, quadamtenus autem ſiccio
ra & fibroſiora ſunt, ſanguinémque gignunt tenuiorē:
ex his ipſis quæcunque in aquis degunt humectiora
habentur & carnoſiora. Aquatilia communi quidem
ratione longè relatis iam humidiora ſunt ac frigidio-
ra non parum verò inter ſe differunt: quandoquidem
H aliud ſit piſcium genus, aliud mollium, aliud teſtaceo-
rum, aliud cruſtatorum. Atque inter piſces alii ceta-
cei ſunt & pelagii, alii littorales & ſaxatiles. Atque
ex his qui corporis conſtāt mole maiore, alimentū cor
poribus præſtāt liberalius craſſiuſque, ſicuti minores par
cius puriuſque, præſertim ſi ex ſaxatilibus fuerint. Nec

ſanè differentiarū minus ex eorum quoque paſtu cōtē A pleris. Quum enim in vniuerſum laudatiores ſemper habeantur marini iis qui in aquis dulcibus degūt,non ſanè pauciores hinc quoque differentias colligas:nam qui in alto ſēper diuerſantur,feriuntúrque aſſiduè fluctibus,& fatigantur melius,& cibis veſcuntur repurgatioribus, prorſuſque inter piſces carnem obtinent nitidam ac ſolidam : quo fit vt aliis magis nutriant ſanguinémque progignant craſſum. Qui verò cibum capiunt in fluminum oſtiis,locíſque paluſtribus ac limoſis,aut vbi cloacæ deſinunt, guſtatu pingues quidē ſen B tiuntur,nec ingrati, valde tamen praui ſunt,vt qui ſalubris nihil contineant. Saxatiles,qui in aquis degunt puris , carne meliore quoque præditi ſunt , vt & haud grauatè concoquantur, & ſanguinem generēt tenuem purumque. Mollia omnia,quod ad ſucci bonitatem attinet,piſcibus multis præferuntur. ſanguinem enim gignūt tenuē,& nitidū:neruis tamē multis conſtant:qua gratia & pertinacius cæteris concoquuntur,& frigidiora cēſentur,nempe exanguia. Piſcium molliúmque in confinio cruſtata conſiſtunt:quum verò facilius quàm C mollia conficiantur, ſanguinem præterea gignant puriorē ac tenuiorē,minor ineſt teſtatis vſus,vt quæ nihil defatigatione exerceatur : quā planè ob rē nōnulli his pectines præferūt , vtpote qui inter reliqua teſtata ſoli diuagētur,locúmq; mutēt. Sāguinē teſtata exhibēt tenuē & aquoſū: alioqui cōfici etiā rebellia,& quæ haud facilè aluū ſubeant. Deliguntur à multis piſces quibus ſquamis oſſibúſve obducta cutis ſit: quibus ego porro fidē adhibeo,quòd hoſce diſſimilibus ſiccos magis eſſe exiſtimē. Nā quod inter humida ſiccū reperitur,cōmoderatū cenſeri omnino debet:ſicuti ſanè etiā quod in- D ter ſicca humidum fuerit:cuiuſmodi ex auibus,gallinaceum genus eſt,& phaſianorū,híſque etiam magis anates,atque anſeres, quæque in aquis degunt omnia. Et quoniam terreſtria ſubſtantia cōſtare terrea diximus, multóque ſanguine ac ſucco, corporíque alimoniā exhibere non diſſimilem , deligenda ex is quæ teneriore ætate ſunt, minoréque corporis mole quàm pro ſpeciei differentia , nec quæ exercitatione multa agitentur. Nā quæ paulo magis inertia ſunt,humectiora hæc & excrementitia habentur:ſicuti quæ diutius exercē- E tur,ſicciora & leuiora: fugiendus verò in omnibus exceſſus. Quin artuū quoque ipſorum alimoniam ſicciorem, minúſque recrementitiam exhibent extimæ partes quàm intimæ,minores quàm maiores, pro naturalis videlicet formationis ratione. Probatur porro horum vnumquodque etiam à genere carnis.quanto nāque animalium caro ab albedine degenerat,tanto magis ſucci boni vſum deperdit. Cōmuni verò omnium ratione ex iis quæ ſpeciei eiuſdem ſint,quæ tenera adhuc ætate ſunt,alimentum præbent humidius,ætate au F tem conſiſtentia,calidius ſicciúſque:vtriſque deteriora,quæ iam conſenuere, quòd humorem adaugeant atrabilarium & excrementitium:idque quo maiore corporis mole conſtiterint,fuerintque exercitatiora.Illud quoque operæpretium ſit non ignoraſſe,agreſtia ſcilicet domeſticis calidiora ſiccioráque eſſe.quæ tamen ſi congruo omnia vſu exhibeantur (pro conuenienti nimirum temperamenti ratione)nihil incommodare exiſtimentur. Habes iam tractatum de alimentis ſatis tibi explicatum.rerum enim diſtributione hac continē- G tur particulatim differentiæ omnes: ſic vt minimè neceſſum ſit particulares tibi horum ſpecies recēſere,homini philoſopho , & qui facilè poſſis iſta inueſtigare. Nunc reliquū eſt vt de vino cæteriſque humidis quibus vtimur,diſſeramus, nequid orationi deſit.

DE VINO, AQVA, LACTE, OVIS, MELLE, OLEO, ſapa,aceto,vuæ immaturæ ſucco, Punicis malis,& ſale: déque eorum differentiis. CAP. VIII.

ERGO vinum (de hoc enim dicendum prius,propterea quòd plurimus quoque huius vſus ſit) hoc qui- H dem craſſum eſt, illud verò tenue: hoc auſterum, illud dulce:atque inter hæc aliud album,aliud fuluum,aliud rubens. Horum porro in confinio ſtatutas differentias ſponte omitto. neque enim neceſſe nūc habemus orationis minutias eiuſmodi perſequi.Itē aliud polyphorum eſt,quod multum aquæ vt diluatur admittit,aliud oligophorum,quod minus. Craſſa magis alibilia ſunt, ac craſſiorē ſanguinem gignunt:in cauſa ſunt vt viſcera obſtruātur:contrà ſe habēt tenuia,vtpote quæ & vrinam eliciant,& ſanguinem generent tenuē. Accommodatiora ventriculo quæ auſtera ſunt , minus tamen alunt:è diuerſo ſe habent dulcia.Sed & alba,minus calida cæteris. Priores enim calefaciendi partes obtinēt fulua, ſecundas rubentia: in omnium vltimis locantur aquoſa,quæ pauculum aquæ vt diluantur poſtulant:oligophora vocant. minus hæc caput tentant. Atque iis quidem qui ſeſe bene habitos eſſe ſtudent, vina generoſa ac bene colorata conueniunt magis : tibi verò cui ſimplex tantùm ſanitas curæ ſit, ſpiritúſque animalis, videri poſſit ſatis etiam oliphogorum facturum, quòd & album ſit,& tenue: niſi ſiquando frigefactus neceſſariò ad calidiorū vſum confugias. Aqua vtēdum quæ nec qualitate aliqua prædita , nec reſes ſit : cuiuſmodi ſtagnantium aquarum eſt,earum præſertim quæ paluſtribus nec ventis peruiis locis reſident. Laudabilior fontanæ aquæ vſus eſt,aut quæ ex puteis aſſiduè agitatis hauritur. Secūda ab his commendatio fluuialium, niſi in has quoque cloacæ deriuent, quæ vrbium aut regionis alioqui alicuius ſordes eluant. Fugiendus in primis earum vſus quæ inſigniter frigidæ fuerint,quæque niuibus eliquatis defluunt, tum quibus , veluti præſegmina,minutulæ harenulæ quædā innatent,limoſique aliquid ſubſidat, quæque non procul à ſponte naſcentibus calidis fluunt.Inculpatiſſima omnium aqua quæ citò tum frigeſcit tum incaleſcit, nec guſtu aut odoratu qualitatē aliquam repræſentet. Lac porro ipſum quum ex ſubſtantiis diuerſis cōfletur, ſeroſa videlicet, butyroſa,& caſeoſa,adhibendum ſemper ad vſus ſerū, vt medicamentum ſolummodo : vtpote quod frigidum iam ſit,& aluum emolliat,nec quicquam nutriat, & abſtergat. Butyrum quum calidum ſit ac minimè euidenter humidum,ventriculo aduerſatur:probè tamē concoctum ſanguinem gignit, facilè in bilem abit,habitudinem nactum calidiorem. Caſeoſa pars terreſtris eſt,& quæ meatus infarciat , atque ægrè conficiatur:præſertim ſi in viſcera incidat obturata, & alioqui anguſtiora. In totum verò lac alibile eſt,boníque ſucci : caput tentat, iis quidem quibus facilè id repletur: quibus caſei modo cogitur, iis viſcera obſtruit. Deligendum lac maximè caprinum,vt quod ouillo tenuius ſit & bubulo: caſeus verò qui & recens ſit & ſalis pauxillum admixtum habeat:aliorum verò vſus reſpuendus,propterea quòd & difficilè concoquantur, & ventriculo aduerſentur,& obſtruant, & ſanguinem procreent craſſum. Ouis vtendum gallinarum in primis domeſticarum, deinde ab his,phaſianorum,poſtremò anatum,atque anſerum. Præcipua oui pars luteum eius eſt , vnde alimentum corpori ſubminiſtretur liberale purúmque:nam alia & concoctu peruicax eſt, & vt elaboretur diutius exigit. Porro ex his quæ de animātibis diximus,licet de horum quoque ipſorum ouis coniectare. Piſcium oua longè minore tum calfaciendi tū nutriendi facultate prædita ſunt: quanto nanque auiū carnes piſcium carnibus præſtant,tanto ſanè magis piſcium oua ſuperantur ab iis quæ auium ſunt. Quæ ſale ſiccantur,ægrè conficiuntur, ac ſanguinem corruptela inficiūt. Id quod de ſalſamento omni dictum intelligi volo: quandoquidem ſalſamentum omne putreſcentē corruptúmque ſanguinem reddat,quod vitandum præ omnibus fuerit. Mellis vſus ſenibus cōuenit,ac temperamento frigidis , & hyemis tempore : incommodum hoc bilioſis, atque æſtate ſumptū. Quum enim calidū id ſit & ſiccum,ac pro guſtatili quam obtinet qualitate familiare,in iis qui tāto moderato frigidiores ſunt, quanto id calidius,conflato ita exceſſus vtriuſque complexu,moderato temperamento par eſt ſanguinem inde generari. Coeunte verò in idem gemino temperamento , mellis videlicet, eiúſque qui aſſumit quod in melle ineſt dulce,in bilem vertatur neceſſe eſt: ſcilicet idem hîc perpeſſum quod foris ignis potentia plus iu-

ſto decoctum patitur. Sunt qui detracta huic ſpuma, A
atque ita retuſa in primis eius acrimonia, minus id ca-
lidũ reddant:id ſi tu quoque facias,eduliiſque hoc nõ-
nullis præterea admiſceas , niſi calor obſtiterit aliquis,
qui incõmodum minetur,probatiſſimo ita medicamẽ-
to vtare,quod præterquã quòd alat,leniter etiam ven-
trem purget. Oleum verò quum calidum modicè,hu-
midumque ſit, ob pinguetudinem eſſe infeſtum vẽtri-
culo ſolet:quod cõmune ſit oleoſæ pinguiſque qualita-
tis vitium. Quo fit, vti modicè opſoniis additũ,non ſa-
nè manifeſto noxam ſuam detegat : ſupra modum ve- B
rò ſi adhibeatur , quum natura innatare conſueuerit,
facultatem ventriculi contentricem reſtinguit. Quod
ex lini ſemine fit,vtpote quod nec calidum adeo gluti-
noſumve ac craſſarum partium ſit, cum minore nego-
cio aluum ſubit:tum ventriculum minus infeſtare cre-
ditur. Vtrunque bonitate vincit amygdalinum, quip-
pe quod & partibus conſtet natura tenuioribus, & mi-
nus ventriculo incommodet,tum verò diſſecet, contẽ-
tóſque in thorace humores facilè eliciat, ac fauces præ
terea leuiget. Sapa inter opſoniorum additamenta C
(Græci προσοψήματα vocant) ipſa quoque cenſetur. hæc
ſicuti calefaciendi vi inferior melle eſt,ita valẽtius nu-
trit, ventrem modicè ſubducit , viſcerum obſtructioni
minimè idonea. Acetum niſi quis frigiditate laboret,
vtiliter eſculentis inditur. Id enim quum frigidum ſit,
ſiccũmque, ac tenuiſſimarum partium , & diſſecantiſ-
ſimum , confarctos ventriculo viſceribúſque humores
incidit,atque attenuat,& abſtergit: ſique prius craſſarũ
partium cibus aliquis ingeratur , attenuatur is, & inſi-
gni aceti vi veluti elaboratur. Omphacium & acido- D
rum punicorum ſuccus,commodè vt medicamenta ex-
hibentur,nam aliàs neceſſarius eorum vſus non fuerit.
Siquidem omphaciũ tametſi ventriculo conferat,qua-
tenus tamen partibus cõſtat craſſis,frigidúmque eſt, ac
vẽtrem ſupprimit,non omnibus ex vſu eſſe videri poſ-
ſit. Acidorum porro punicorum ſuccus quum tenuis ſa
tis ſit , flauæque bili repugnet , ſanguinique in primis
feruido,ac iocinori æſtuanti,non ſanè ventriculo inte-
rim cõmodus ſatis habetur. Huius abuſus aluũ quoque
ſupprimit, ideo quòd acidæ qualitati, adſtringẽtis nõ- E
nihil immixtum obtineat. Sal inter opſoniorum addi-
tamenta calida ſiccáque reponitur,quæque modicè ap
petentiam excitent : facit ad humorum , ſiquid redũ-
dãt, exſuctionem & reſiccationẽ: conſultius tamen fue
rit,frequentiorem huius vſum vitaſſe,quòd & ſiccato-
ria alioqui facultate præditus ſit,& ſitim augeat,& ſan-
guinem corrumpat : ſiquidem ex hoc ſi condimentum
tãtũ quæratur cibis,gratúſque his inde ſapor cõcilietur,
paululũ quid noxæ inferat:at nimius eiuſdẽ vſus officit.

DE CIBORVM QVANTITATE, CAP. IX. F

PORRO aſſumendi cibi vniuſcuiuſque modus is eſto,
quo nondum ſatietas ceperit. Sic enim exuperans
natiuus calor,cibos qui in ventriculo continentur, cõ-
fecerit. Præſtat autem alimentorum quoque vires ob-
ſeruaſſe, vt ſi ex iis fuerint quæ valentius & plus nutri-
unt, multo ante expletam appetentiam abſiſtamus: ſin
eorum quæ parum ac leuiter alunt, liceat plura ingur-
gitare:ſiquidem hæc diutius cõcoqui poſtulant,illa fa-
cilè aluum ſubeunt. De potu coniectura facienda, pro
ſumpti alimenti humiditate,ac ſiccitate. G

BIS NE EADEM DIE ASSVMENDVS CIBVS, nécne, CAP. X.

QVONIAM verò quæris ex me,num ad ſanitatis tute-
lam ſpiritúſque animalis perſiſtentiam præſtet ſe-
mel quotidie,an bis potius cibum capere: ego ſatius eſ
ſe crediderim, vt diſtributo in tria cibo omni meridie
portionibus duabus veſcaris, reliqua ſub noctem. nam
& aſſiduam ita cerebrum humectationem ſentit , & fa-
cilior conciliatur ſomnus , & longius ſpiritus perdurat
irrigatu iugi fotus , nec facilè ita igneſcere continget
ob ieiunium,neque refrigerari : ſiquidem vtrunque e-
ueniat temporis ac temperamentorum diuerſitate. H
Quòd ſi inualuerit conſuetudo,nec velis bis rei eidem
vacare,poſſis cõſuetudinẽ ſeruare,quæ naturales facul-
tates in habitũ iã induerit , vt citra detrimẽtũ aliquod
ex tãto tẽporis interuallo opus peragãt: præterea autẽ,
vt nõ durabilior ita ſpiritꝰ ſit,certè nitidior euadet, quẽ
admodũ ſanè poſteriꝰ docebimꝰ in orationis repetione.

DE SOMNO, EXERCITATIONE, AC BALNEO, CAP. XI.

SOmni à cibo corpus vniuerſum humectum reddũt,
huiúſque penitiſſimas quaſque partes irrorare cre-
dũtur,facultatéſque noſtras exſuſcitare,ac ſenſoria in-
nouata redintegrare,naturalémque vnà ſpiritum,vita-
lémque,& animalem,ac veluti denuo corpus totum re-
ficere. Ante cibum exſiccandi vim præſtant, corporiſ-
q; noſtri madorẽ omnẽ depaſcũtur,interiꝰ ſe agẽte ca-
lore. Nihil enim aliud eſt ſomnus ꝗ̃ ſeſuũ detẽtio ſuauior
quædã caloriſq; ad interna reuocatio:iſq; ſi alimẽtũ ꝙ
ſatis ſit appoſitũ ſibi offenderit, conficit hoc, inque v-
niuerſum corpus diſtribuit,idémque præſtat,crudiores
aliquos atque inconcoctos humores nactus : ſic porro
fit,vt ad hunc modum ſomni cibum præcedentes com
mendentur.nullo verò reperto hĩ alimento familiares
naturaléſque humores inuadunt , hóſque ipſos abſu-
munt.Denique opus fuerit eum qui dormiturus ſit,ca
lori fomenti ſemper aliquid plus minuſve addidiſſe,ni
ſi factum ab eo paucis antea horis idem fuerit: id quod
inſtitutæ tibi victus rationi commodius ſit,vt confecto
iam cibo,vaporoſóque quod ineſt ac flatuoſo diſcuſſo,
repurgatiore ita demum digeſtione madeſcat cere-
brum:ne quando quum ſiccius hoc eſſe cenſeris, dece-
ptus vnà cum cibis ſomno te committas:hoc enim pa-
cto humidius ipſum iuſto reddideris. Ac ſomnus qui-
dẽ,æquè ac vigiliæ ipſæ,ſi moderatus ſit probatur, cor-
porique vniuerſo commodat, pro vniuſcuiuſque habi-
tudine,victúſque ratione adhibitus:ſicuti certum eſt e-
undem exceſſu aut defectu nocumentum inferre. Inter
reliquam victus rationem probatur exercitatio quo-
que, qua & naturalis calor refocilletur , & excremẽto-
rum reliquiæ,aut per halitum digerantur , aut inferius
protrudantur: atque iis quidem qui valentioris alimẽ-
ti cibum ſumpſerunt,exercitatione vti conuenit vehe-
mentiore ac contentiore deambulatione,venatu,palæ-
ſtra,curſu,diſco,pila parua:ſummatim quodcunque tã-
dem exercitationis genus exiſtimetur reſpirationem
vehementiorem concitare poſſe , ac calorem adauge-
re, & tenui quodam ſudore humectam cutim perfun-
dere,his ipſis accommodum.Tibi verò qui tenui ita vi-
ctus ratione vtare,ſatis ſit etiam breuior deambulatio,
præſertim ſi ante cibum ineatur : ac mane quidem bre-
uior ea & tardior eſto vergente anni tempore ad cali-
dum: contentior autem & diuturnior hyeme.Illud per-
petuò obſeruandum,vt tantiſper ſe quis exerceat,dum
nondum laſſitudinem exercitatione contrahat , quam
ſi ſuboriri perſentiſcat,deſiſtere conuenit. Exercita-
tio à cibo aut alimentum præripit , aut huius ipſius per
corpus digeſtionẽ imperfectam reddit , aut calore ad-
aucto venæ arteriæque ad extimam corporis ſuperfi-
ciem impetu ante concoctionis abſolutæ tempus,ali-
mentum arripiũt,crudiorúmque ita humorum in cor-
pore copiam penitius colligunt: quæ ſanè omnia ingẽ-
tium morborum primordia fiunt. Balneorum verò v-
ſus nulli ſecundus , quippe quibus ſolidiores corporis
partes humeſcant,ac meatus reſerentur:infarctúque hi
omni attenuati liberentur. Horum certè tibi potiſſimũ
admittendus vſus , præque alia victus ratione, qui cor-
pus geſtes recrementis vacãs ſubaridúmque, ſic à te ie-
iunii conſuetudine confectum & frugalitate. Nam qui
corpore conſtant carnoſiore , aut collectorum humo-
rum multum circunferunt, noxam potius contraxerint
intempeſtiuo horum vſu:quibus tamen ipſis ſi euacuẽ-
tur prius , iã impertiri hac iuuamẽtũ ſuũ queãt, vtpote
quæ meatus irrigẽt atque expediãt, ſatiſque per halitũ
digerãt:in iis verò qui repletione laborant , antequã ꝙ
ſatis ſit per halitũ digerãt, interius cõſtitutos humores
reſoluunt atque accẽdunt, & adhuc deliteſcentes con-
turbãt & excalfaciũt. Spõte verò naſcentibus quæ calfa
ciẽdi vi prædita ſunt,vt vtare nunquã ſanè cõſuluerim,
vt quæ ſiccatoria maximè vi polleãt. Quum enim nitrũ
hæc atque alumen , & atramentum ſutorium referant,

humorem exhauriunt potius quàm reponant.Hortandi ſunt vt ad ea ſe conferant qui malo corporis habitu ac turgidiore tument, quibúſque periculum eſt ne in aquam intercutem incidant,quibus ſiccatoria victus ratio conferat: ſanis verò hominibus iis præcipuè, qui paululum modò ſicco calidóque temperamento conſtant,valde damnanda. Verùm ſermoni huiuſmodi finem faciamus,ſatis iam explicato, iis quidē qui ex paucis doctrinæ multū colligere valeant. A

DE IIS QVI ERRORE ALIQVO MORBIS TENtantur,horúmque victus ratione, CAP. XII. B

QVoniam verò nonnulli reperiuntur, qui ob neceſſitatem ingruentem,aut appetitus intemperātiam, aut temporum mutationem, aut errata aliqua, diuerſiſque de cauſis non diuerſimodè prorſus affecti,imprudentes valetudinem ſincerā amittunt, dum diſtillatione aliqua corripiuntur,aut intemperatura,aut cruditate, aut obſtructione, prætérque rationem exinanitione,aut repletione:ſanè his quoque oratione noſtra ſubueniendum, ne recti ignorantia contingat hoſce incolumitatem prorſus deperdere,ſeſéque ita negotiis difficilioribus implicare. C Eos igitur quos ſimplex intemperies infeſtat,fugere in primis conuenit primitiuas cauſas,hiſque deinde contrariorum vſu ſuccurrēdum. Ac quum calor ſuperarit, demendum de vino eduliiſque craſſioribus, quietique potiſſimum vacandum ac vitæ parſimoniæ:vincente verò frigiditate, contrariis vtendum. Exſiccati victus ratione reficiendi ſunt humecta: ſicuti è diuerſo humidioribꝰ contraria via præſtruēda. Cæterùm de iis quæ pro alimentis cedunt,ſuperius diximus: D ſiquis verò etiam medicamenti vſus fuerit, poſterius explicabimus. Temporis verò tractu quum ob errata nonnulla humores aliqui inualuerint,ſic quoque contraria adhibenda victus ratio,affectibus ingruentibus,ſed & nihilo ſecius ea adminiſtranda quæ mox dicentur. Ac bilis quidem ſi exuperet flaua, impetúque hæc ſurſum feratur, tentanda vomitio, ſi promptior ea fuerit:eadem catapotiis ex aloe euacuanda,dummodo nulla febris infeſtet, quum inueteratior ac putrefacta ventriculum infarcit,imóque huius fundo adhæreſcit. E Quòd ſi nimium exæſtuet,iámque febrem accendat,ac ſolam victus rationem reſpuat: ſatius tunc fuerit refrigerantibus vti atque humectantibus,confectúmque ex violis zulapium,aut aceto,aut punici mali ſucco,aut roſis,ſaccharúmque vnà quod vocant,epotaſſe: tenacius verò inſidentem præſtat purgatoriis medicaminibus educere. Quum pituita infeſtarit, antidotis vtendū calidioribus vomitúque, ſiquidem ſummatim hæc innatet, necnon catapotiis quæ dicentur modicè pituitam F detrahentibus. Sanguine verò moleſtiā inferēte,quidnam tandē præferri quæſo poterit ſanguinis miſſioni? Cæterùm bilis redundantis indicia ſunt, capitis interdū dolor, oriſque amaritudo, vertigo,ſitis,potus deſiderium,cibi verò faſtidium.Contraria ſunt quæ pituitā indicent,adéſtque interdū capitis etiam grauitas,quēadmodū ſanè ſuperius de his explicatum fuſius à nobis eſt: atque hæc ipſe planè per te, etiā ſi nulli tractemus, poſſis ingenioſis dignotionibus colligere. Laſſitudinis ſenſus cuiuſdam in corpore, pedibus præſertim,ſubortus,idque quum nihil ſe defatigauerit corpus,humorū aliquem turgere indicio eſt: fueritque tūc operæpretiū alimentorum copiæ ſubtrahere, huiúſque etiā qualitatem immutare,ſi opus ſit, purgandúmque vnà corpus, ſuperātis humoris exinanitione. Si ex cruditate moleſtia ſentiatur,fiátque id ob ciborum quantitatem, minuenda quoque horum quantitas: ſin idem ob qualitatem eueniat, ad aliud ciborum genus deueniendum: ſicuti ſanè defectas ob frigiditatem vires reſumere calidioribus conuenit. Diſtillationem verò medicamen- H tis quæ per nares materiam eliciunt, Græci ἔῤῥινα vocant,deriuare: & quæ iam antea decubuerunt, modicè calidis educendique vi præditis medicamentis euocare.Tū verò febri iā correptis minuendus omnibus ſanguis,niſi quid obſtiterit aliud,& tenuis victꝰ ratio iniūgēda.Sed ad aliud iā opus hæc pertinēt. Cæterùm vt ex iis quoque quæ excernuntur coniicere valeas, de his vti res poſtulare videtur, mentionem faciemus.

DE CONSIDERATIONE EX VRINIS, CAP. XIII.

VRina in homine temperamenti vndequaque moderati optima, quæ ſubrufi ſufflauive coloris ſit,ſubſidénſque album, lene & æquale appareat, ad hánceque veluti amuſſim quandam poſitā directæ probātur vrinæ, quaſcunque in humanæ ſpeciei latitudine ſpectamus.Ipſe porro cum tua ipſius vrina, quū melius te habere cognoueris, ſi reliquas perpenderis, minimū aberraueris in iudicando. Humorum cruditatem indicāt vrinæ ſubſtantia tenues: quandoque verò etiā propter obſtructiones tales apparent, quòd quaſi percolentur. Ita craſſiores,vti naturam humorum iam concoctionē aggreſſam fuiſſe,ſic nondum eos confeciſſe oſtendunt, hóſque ideo etiamnum turgere. Præſtat vt poſtquam redditæ fuerint, perturbentur ſtatim, potius quàm aliquandiu fluidæ perſtent. Colores in his qui ad albedinem tendunt,innati caloris defectum monſtrāt: ideóque humorum imperfectam concoctionem,ac quo magis vrinæ à colorum ſymmetria euariarint,eo ſanè magis à ſanitate diſtant, quæ temperamentum ſequitur proportione reſpondens.Quæcunque colore magis infectæ viſuntur, pro ſuperiorū proportione ad calidius vergunt. Duci ex coloribus quoque euidēs ſatis ſignificatio poteſt,humorum maximè vigentium: ſiquidem rufæ vrinæ ſubrubeæque & rubeæ, ſanguinei humoris redundātiam indicant: flauæ verò eiuſdemmodi quoque bilem.Si ſubſidens præterea coloratū viſatur,quali infectum hoc colore fuerit,talem quoque in venis humorem vigere exiſtimare debemus: aſperius idem ac diſſipatius diſſolutionem ex alieno flatu ſignificat.Frigida porro ea cenſenda ſint,an calida,id verò ex vrinæ totius contēplatione dignoſcitur. Inæqualia ſi fuerint, erratum aliquod in victus ratione admiſſum, aut erraticarum febrium aliqua, diſcordem ita inæqualitatem effecerit. Sciēdum præterea quoſdam,crudis in vrinas decumbentibus humoribus,poſtquā reſediſſent hi, inter ſubſidētia eos deputaſſe.verùm iſtud intereſt,quòd hi temporis mora concocti, in ſublime ſe attollunt, ac poſtremò euaneſcunt. Quæ verò ſecundum naturā medium locum ſuſpenſa occupant, aut ſublimia petunt (nubeculas appellant),notæ ſunt facultatis quæ nondū ſatis humores cōfecerit. ſubſidentia verò ſecuritatem, venarúmque ſalubritatem pollicentur. Vrinæ ipſæ coloribus deterioribus infectæ,iuxtà ac cōtenta, eum exuperare humorem ſignificant, cuius colorationem præ ſe tulerint. Diſputatum porro à nobis diligētius de his eſt priuatim libris ſeptem, vbi vrinarum differentias, dignotiones,cauſas,itémque prænotiones ex his tradidimus. Ipſe verò potes ex iis quæ iam breuiter attigimus,ſanitatis immutationes agnoſcere. Deinceps verò de alui quoque excrementis paucula quædam narranda ſunt, quò abſolutior ita ſermo euadat.

DE DIGNOTIONE EXCREMENTORVM ALVI, CAP. XIIII.

OPtima ſunt alui excremēta,quæ mollia,læuia, ſubrufa,aut ſubflaua ſpectātur: tum quæ proportione reſpondent iis quæ ingeruntur: quatenus autē limites hos exceſſerint, immutatum vnà temperamentum deſignant, aut corporis vniuerſi, aut ventriculi ipſius, atque inteſtinorum.Ac quum frigus quidem inualuerit,ad albidius tendunt excrementa & humidius: ſicut quum calor vigeat,in rufum magis flauúmque: eadem ſi copia non reſpondeant, aut exercitatione nimia diſflantur, aut in vrinas deriuantur: quorum ſi neutrum acciderit, indicio eſt contineri intus excrementum, quod glande ſuppoſita, aut clyſtere iniecto educere expediat.quòd ſi quæ excernūtur plura appareāt quàm pro aſſūpti cibi proportione, aut ceſſatū eſſe à cōſuetis exercitationibus indicāt,aut diſtributionē in corpꝰ imperfectā reddi, aut humoris alicuius demorſu infeſtari vētriculū atq; inteſtina. Ac quū cōſueti quidē colores apparuerint,nō ſanè ingens malū portenditur:maiores

morbos coarguũt multicolora, crueta, ramentoſa, aut ſi cum dolore, aut teneſmo excernantur. verùm alterius hæc ſunt operis. Illud in euacuatione omni conſiderandum, quòd ſi qualia purgari expediat, purgentur, confert, ac bene ferunt, ſin minus, contrarium euenit: id quod certum in primis indicium habeatur, tam in euacuationibus quæ ſpōte proueniũt, quàm quæ arte fiũt. Reliquum eſt vt de pulſibus pauca quædā tradamus.

DE DIGNOTIONE EX PVLSIBVS, CAP. XV.

ITaque adaucto calore, ſic vt immutare cor poſſit, pulſus maiores mediocribus euadunt: qui ſi vlterius intēdatur, citatiores fiunt. quòd ſi nec magnitudo poſſit, nec velocitas multitudinem caloris vincere, iam frequentia quoque acceſſerit. Etenim pulſus eleuatione, aut quũ arteriæ corpus exterius mouetur (id enim medici διαστολὴν vocãt), ambientis aeris aliquid intrò rapitur, quo vitalis ſpiritus refrigeretur, alaturque: contrario verò motu (συστολὴν appellãt, id eſt ſubmiſſionem) quicquid ineſt fuliginoſi caloris, vitalique ſpiritui inutile, excernitur. Ipſe certè, collato eleuationis inter ſe & ſubmiſſionis tempore, poſſis ſyllogiſmo colligere, calorne vincat, an fuliginoſa eiuſmodi fumidáque recrementa: vnde ſanè queas, ſiquidem arteriarum motum aſſequare, multa etiam eorum quæ deliteſcant, dignoſcere atque exactè prænoſcere. Sciendum nihilominus non eadem proportione qua intendi cœperant, remitti ſolere pulſus, opprimente frigore: nam tardiores primò fiunt, deinde rariores, poſtremò inualeſcēte iam frigore etiam minores. Inter differentias ſpeciéſque pulſuum omnes, præferuntur qui vehementiores fuerint: ſoli quippe hi digitorum compreſſum repellunt, contráque nituntur, & præ omnibus cordis vitaliſque vnà ſpiritus robur validũ in primis eſſe declarant: contrarium lãguidiores indicant: qui maiores licet ſint, vehementè tamē cōtactum refugiunt, vitaliſque roboris imbecillitatē notant: ſicuti ſanè inæquales ob degrauantē plenitudinē fiunt, partiúmque principaliũ obſtructiones inſignes. Deterioris notæ ſunt deficientes, præſertim ſi quies motus vnius tempus exceſſerit: iam enim cor à motu ſuo deſiſtere ſignificant, aut ob redundantem humorum plenitudinem, aut ob paulo pòſt futurā internecionē. Duri pulſus ſemper quidem illi pulſuum magnitudinē imminuunt, dum attollitur arteria: fiunt autem vel ob ſiccitatem, vel ob frigiditatem, vel phlegmonen partium potiſſimum neruoſarum: ſicuti molles ob eiuſdemmodi habitudinem tales euadunt, ſudoríſque interdum aduentum, qui ipſi etiam fluctibundè ferantur: verùm hæc à nobis iam antea in opere alio tractata ſunt, vbi etiam de morbis particularibus breuiter diſſeruimus. Quum enim cubiculi regii cuſtos ad Hyperboreos Scythas legatus mitteretur, poſtularétq; à nobis is, vti cōmentariũ ſibi exhiberemus, quo morbos diiudicare ſic ſatis poſſet, horúmque ipſorũ notitiam aſſequi, tum cognitis curationem adhibere: nondum planè opus totum abſolueramus, quum perflante Noto diſceſſit ille, legationem iam qua fungebatur, ingreſſus: nos verò inchoatum opus ſemiperfectum reliquimus. Ne igitur illius amicitiam nō illibatam ſeruaremus, gratiámque reponeremus integram, nondum id cuiquam exhibuimus, quum nec ſuprema alioqui impoſita adhuc illi manus ſit. Poſtquam autem redierit ille, fueritque à nobis opus abſolutum, Deo fauente, ita ſanè & gratiam illi retulerimus, tibique operis exemplar exhibere non grauabimur: id quod nōnihil ad omnem medendi methodum conducere tibi poſſe videbitur. Quod enim huic operi deeſt, traditum tibi explicatius à nobis eſt: poſſis tamen ipſe ex iam dictis & præſentē ſanitatem tueri, & periclitantem iam reuocare. hoc enim loco, eam in primis artis partem tractamus. Reſtat vt de naturalibus excretionibus dicamus, & nocumentis quæ harum ſuppreſſionem inſequuntur.

DE PROFVSIONE, AC SVPPRESSIONE naturalium conſuetarúmque excretionũ, CAP. XVI.

SVdores ſi æſtatis tēpore, aut præcedente labore aliquo fiant, nihil ſanè mali aut incommodi portenderint, quin non parum quoque iidem contulerint: nulla verò euidēti cauſa facti, oppletas eſſe venas coarguũt: quamobrem aut ſanguinem mittere expediat, aut parcius eſſe. Idem contingit à morbo ſeſe reficientibus ciborum aſſumptione nimia. Atque his plurimum ſudores erumpunt, quo tempore alimonia concoquitur: ſicuti iis qui ex ſanguinis redundantia noxam ſentiũt, poſtquam confecta iam ea fuerit: ſubtrahendus nihilominus vtriſque cibus. Nonnullis idem euenit ob nimiam cutis rarefactionem, quibus ſi copioſior is feratur, periculum imminet animi defectus. Permittendũ ſanè his, vt & maiore ciborum copia vtatur, iiſque quæ calefaciendi vi præditæ ſint: tum verò extimam corporis ſuperficiem refrigerent & condenſent: quibus verò ob deſtillationem aliquam pectus, vniuerſuſque thorax grauatur, bene cum his agitur ſi neque febri corripiantur, neque circa coſtarum aliquam, aut mamillas, aut pectus conſiſtat dolor. Siquidem hæc cum morbis iam cenſentur ipſis, maioréque egent victus ratione, ac ſermone prolixiore, quàm vt præſenti inſtituto conueniat. Modicè ſi degrauetur thorax humoris illuc delati pondere, aut tuſſis irritet, dulcium, tepidiorumque vſus conuenit: quǽque humores fluxione decumbentes reiectu promptos parare conſueuerint. Niſi enim hoc ſibi pacto conſulat ægrotus, iam & humor qui defluxit loco ſe obfirmarit, & dolorem concitarit, aliúdque deterius quiddam conciliarit. Illud nunquam non prouidendũ, vt ex alto decumbentes humores in nares deriuemus. ſic enim thoracē illæſum ſeruaueris, aliò eo quod infeſtabat, delato. Aluum adſtrictā comitatur capitis grauitas, vertigo, oris amaritudo, cibi tum ingratitudo tum faſtidiũ. Diſcutitur moleſtia ſi clyſteris vſum ſentiat aluus. proſpiciēdum certè, vt ne ea ſupprimatur. Nonnulli reperiũtur quibus temporis interuallo quodam longè plura ſolito ſponte deiiciat aluus, idque ſtatis quibuſdā temporibus, ſimúlque infeſtantiũ ita multa detrahuntur, ac melius degunt: quidam plurimis variſque ſupernè redditis, multis ſeſe imminentibus malis liberarunt vomitione: quæ niſi de more procedāt, poſtquā iam in conſuetudinē ita verterit natura, multi inde ac difficiles morbi oriri ſolent. Illud omninò præſtandum vt cōſuetis excretionibus ceſſantibus, artis his adminiculo ſubueniamus. Quod idem faciendum in iis quibus ferri per nares aut hæmorrhoidas ſanguis conſueuit. Sic enim coercito præter rationem ſanguine, aut cōſuetos meatus adaperire expediet, aut venarum ſcarificatu redundātiā eius exinanire: niſi ſi ob exercitationes quãdoque multas cōſumpta ſuperfluitate, aut ob cibi ſubtractionem imminuta, nō admodũ vrgeat eiuſmodi neceſſitas. Sanè quemadmodum quæ immodicè ac pluſquam par eſt, euacuantur, corpus infirmum frigidúmque reddunt, naturaléſque facultates retundunt: ad eundē modũ ſi quæ purgari oportuerat, ſupprimantur, mentē degrauãt, infarciuntque ac cōturbãt, doloréſque alios ex aliis, & morbos coaceruant, viréſque omnes tēporis tractu lãguidiores reddũt. atque de his hactenus. Quoniā verò de victus ratione, priuatimque de cibis tradidimus, quos ad vſum admittere, & quos repudiare conueniat, inque his omnibus artis partē quæ ſanitatē tuetur, tibi ita explicuimus, quò præeunte hac & proſpera valetudine frui, & imminētes repellere morbos poſſes. Videtúrque in vniuerſum victus ratio huiuſmodi in ſpiritus omnes æqua omnium diſtributione vſum ſuum diſpenſare. Tibi verò propoſitũ id in primis ſit, vt animalis ſpiritus incolumis perſtet atque eluceat. In id iam narrationem omnem conferemus, ac conuenientia trademus, repetito ita ſermone.

QVOMODO SPIRITVS VNVSQVISQVE EX propria methodo adaugeatur, præſertim verò animalis, CAP. XVII.

QVum itaque ſpiritus inter ſe diuerſos quatuor ratione inuenerimus, ac primus quidem ſit qui ineſſe ventriculo videtur, frigidúſque is atque humidus appareat. (frigidum appello, non qui refrigerandi facultate polleat, ſed altero qui poſt eum habetur, calidus minus ſit: quomodo ſanè ſiquem ex his ſiccum pronuntiauero, id à me humidiorum

collatione dictū intelligi volo: ſiquidē cōmuni omniū A
ratione ſpiritus naturalis vnuſquiſq; , ex quo animātia
fouētur,calidus humidúſque natura cenſetur):ergo ſpi
ritui huic qui in ventriculo cōſiſtit, quū appetendi vis
inſideat, quo is ſeipſo purior euaſerit,ſimile veri ſit, vt
ſēſus quoq; de ſuo exhibeat potiores: ſicuti quo magis
à mediocritate receſſerit, eo infirmiores quoque vires
ſuas præſtet: profectò videre eſt facultatē hāc ſiccitate
ac calore magis affici quàm cōtrariis qualitatibꝰ.Quū
verò huic ipſi ſuccedat facultas quæ iocinore contine-
tur,quámque naturalē nuncupamus,hæcque ipſa nita- B
tur facultate qua alimur, augemur, ſimile nobis gene-
ramus,& cōcupiſcimus,calida humidáque natura præ-
ditus eſt huius ipſius ſpiritus. Ac victus ſanè ratio quæ
qualitates has ſpectet , id præſtat vt iocinoris facultas
nouata inſtauretur ac vigeat:quod genꝰ ſomni ſūt pro
lixiores,ac balnea, animiq; tū hilaritas, tū relaxamētū
in vita,exercitationes pauciſſimæ,alimētáque,quæ mo
dicè excalfaciendi humectādiq; facultate prædita ſint.
Quū verò vitalis atque iraſcibilis facultas corde cōti-
neatur,ſpiritúq; hæc opus ſuū exerceat,qui lōgè q̃ ioci C
noris calidior ſit, idémque ſiccus, quāto qualitates hæ
repertæ intentiores fuerint intra naturales ipſarū limi
tes,tanto ſanè validiores eædē actiones ſuas ediderint:
ſic fit vt exercitationis cōtētione, equitatione, pugna,
venationibus excitetur,victúſque ratione quæ ad cali-
dius ſicciúſque declinet. Vtrāuis igitur harū facultatū
deficiētē iā refouere ſtudueris,accōmoda victꝰ ratione
liberaliter vſꝰ,luculētiorē hāc ipſā præ te tuleris.Verū-
enimuero miſſa hæc faciamꝰ quæ minimè tibi curæ eſſe
ſcio,niſi quatenus eorū neglectus valetudini tuæ aduer D
ſatur. Nunc de eo dicemus quod tibi ex animo ſit,adii
ciemúſque ſermoni quod par fuerit. Et quoniā(ſicut di
ctū prius quoque à nobis fuit)ſpiritus qui cerebro cōti
netur,multo infra vitalis ſpiritus caliditatem ſubſtitit,
iámque hoc ipſo eſſe etiam ſiccior videtur,ſic vt vndi-
que colligēti ſiccior reliquis ſpiritus is ac frigidior ap-
pareat: quænā,quæſo,cōuenietior huic victus ratio de-
putabitur quàm quæ modicè refrigeret atque exſiccet?
Iis certè qui ſimpliciter ita ſpiritus huiuſce incolumi-
tati ſtudēt,prior illa ac cōmunis,quā iā abſoluimus,ac- E
cōmoda fuerit victus ratio: vtpote qua cerebri ſpiritus
durabilior quidē lōgè gignatur,minimè tamen vſque-
adeo ſincerus atque imperturbatus. Ipſe verò pauculis
quibuſdā in victus ratione hac immutatis(ſicuti mone-
bimus),feliciꝰ quod cupis aſſequare: æquè ſanè ac muſi
cis vſu venire videmus, quibus vna alteráve fidicula ſi
relaxetur, aut intendatur, aliis interim loco ſuo nō di-
motis,diuerſus omnino quidā à priore cōcentus reſul-
tet. Ergo queādmodū animorū exhilarationes,& rela-
xamēta,ſomnique,ſpiritum naturalē noſtrū humidiorē F
reddunt , vitalē verò cordis ſpiritum calidiorē efficiūt
iræ ac exercitatio cōtētior:atque aliter tamē ſpiritus hi
ciborum aſſumptione immutantur,humidiores calidio
réſve facti : ad eundem planè modum quæ refrigerant
atque exſiccant, ab extrinſecæ victus rationis formula
deſumpta, aliter cerebrū ipſum affecerint, atque aliter
vigiliæ, operúmque aſſiduitas , & perſeuerantes animi
circa intelligibilia cogitationes. Hoc enim pacto motu
plurimo actus, perſpicacior tenuiórque ac ſplēdeſcen-
tior,actionéque continua ſiccior calidiórque euadit.I- G
taque ſemel quū rectā tetēderit,in melius proficit,do-
miniúmque in reliquos exercet. Profectò videas,qui-
cunq; ſobrietati ſe addixerūt,operámq; eiuſmodi pro-
fitentur,eos alimentorum copiam & craſſitiem abdica-
re,plurimúmque abſtinentiæ confidere, ne horum vſu
ſpiritus is craſſeſcat, néve, ſi liberaliore ita victu ſpiri-
tus reliqui euicerint,naturalis præſertim,qui facultate
vtraque ac qualitate animali repugnet, in ſeruitutē ab
his tractus redigatur animalis ſpiritus. Quemadmodū
igitur ſobrii aquæ vſu efficiuntur , quòd minor ita per H
corpus digeſtio fiat,cibi autem paucitas materiam non
ſuppeditat naturali ſpiritui quæ ſatis ſit,ac vigiliæ diu-
turniores iam inde ab initio craſſiores exhalationes co
hibēt, vnde perpetuò nitidior corporibus euacuatis a-
nimalis ſpiritus repræſētetur:ſic eodē aquæ potu craſ-
ſior ſpiritus is & tenebricoſus redditur,ob terreum fe-
re euaporatum.Ieiuniis verò inflammatur,fitque in irā
propēſior, vigiliis exſiccatur,miniméque ſuſcipiendis
rerum formis idoneus efficitur , quum familiarem ſibi
victus rationem ſpiritus indepti non fuerint. Ne igitur
contraria victus ratione diſtraharis,ac deteriorum de-
lectu meliora reiicias,cōmentariúſque is detrimenti ti-
bi alicuius anſam exhibeat,additis his quoque oratio-
ni,abſolutū ita ſermonē reddemus.Quum diu iā & abſ-
tinentia à cibo lōga, & rerum meliorum cōtemplatio-
ne animalem ſpiritum cōtabefeceris, non debes iā,aut
ieiuniis crebris corpus emaciare , aut aquæ potu:ſiqui-
dē in anteacta vita , natiuo tibi cerebri calore aquæ v-
ſu quodammodo contemperato , proſperiore quoque
valetudine es vſus. nūc verò facta ad frigidius inclina-
tione, reſarciendum quod deeſt mediocri vini vſu.Ci-
bis verò frigida in primis facultate præditis non ſanè
vtendum: ſiquando verò frigiditas amplius etiamnum
inualuerit, Andromachi quoque theriacæ cōuenienter
vſui adhibebitur: quippe quæ antidotus ſit,extenuandi
facultate,medicáque vi prædita,qua per halitum dige-
rat,facultatéſque noſtras exſuſcitet.Quoniā verò cibo-
rum paucitate ſqualorem corpori contraxiſti, nec faci
lè eſt aliam ingredi victus rationem , quum tibi iā hæc
in habitudinem abierit,bálneis vti expediet, quibus &
corpus vniuerſum madeſcat,& diſſlētur quæ ad profun
dum corporis acta,purgari poſtulant , & facultates na-
turales defectæ reuocentur. Cæterùm quemadmodum
animalē hunc ſpiritū ſtatuiſti tibi,quo ſcopum omnem
ſtudioſè dirigeres: ſic par ſanè fuerit vt nec alios cōtē-
ptui habeas. Nam & in morbis cōſortii legē experiun-
tur inuicē,& ſanitatē mutuā ſentiunt.Quapropter feli-
cius tibi ceſſerint omnia,ac melius ſtabiliētur,ſi quū cō
munis puriq; victus rationē in primis habueris , parua
quadā in hunc propēſione,ſpiritui etiā huic aliquid cō
dones: pro huius ipſius contemperamenti proprietate,
multóq; plus iuuamēti ex melioris victus ratione hac &
reperta à nobis methodo ſuſcipiet habitus, quē ex phi-
loſophia ſumpſiſti, tuus, placitorúmq; diſquiſitio pro-
batorū,ac ſtudium quod in veritatē ſemper cōtuliſti.

Cæterùm orationi iā huiuſmodi finē imponamus,quæ
explicata ſatis ſit,iis quidē qui ſermonis breuitatē cōſe
ctātur: nec ſanè minus qui medicorū theorematū prin
cipia nota habeāt,fuerintq; philoſophiæ ſacris initiati.
A te interim veniā petimus, ô diuini ſacrique ordinis
vir, ſi minus fortè ex toto deſideriū tuū expleat cōmē-
tarius is. Scis enim diſciplinas multifidas huiuſmodi
haud facilè paucis poſſe verſibus cōprehēdi, ſic vt ſer-
uata ad plenū methodo ſua tradātur.Etenim ſi quū ve-
terū illorum libros lecturi explicamus qui ſapiētia cæte
ros antecelluere,nōnulla interdū deeſſe videmus, quæ
dixiſſe præſtabat, nihil ſanè mirum ſi huic quoque ope
ri plurima certè (ne omnia dicā) defuerint eorum quæ
tradita oportuit: iis tamen qui mentem certè commo-
tam non habeāt (nedum iis qui eodem quo tu in phi-
loſophia habitu præditi ſint), iſta quoque ſatis eſſe vi-
deri poſſint,ex iis quæ tradidimus,ad ea quorum nullā
oratione mentionem fecimus, veluti manu quadam
deductis.Quod in ſcientiis etiam aliis vſu venire vide-
mus: vbi qui rem dignoſcere ſciuerint , iactis diſcipli-
narum principiis,reliqua etiam quæ à principiis haben
tur,facilè comprehendunt. Verùm vrge quæſo propo-
ſitum , & nunc quidem votis nos confirmatos iuua,&
ad meliora traducito: nunc verò colloquiis ſanis men-
tem noſtram repurgato , conſiliiſque nos grauibus ad
ea hortare quæ deceant. Neque enim habeo cui magis
quàm tibi obtemperem , qui & velis optima, & philo-
ſopheris , nouerímque te placitis inhærere veris philo
ſophiæ ,noſtrique vnā curam gerere.Quòd ſi ea præbe-
bitur temporum occaſio vt mutua frui conſuetudine
diutius poſſimus , multa à nobis quæſitum iri ſperaue-
rim ad philoſophiam opportuna , & ad rerum cogni-
tionis profectum ſuppeditatura.Quod Deus faxit vt ad
hæc aliquando tandem annuere poſſimus , rerúmque
ordini intelligibilium inhiare , bonorúmque inde fru-
ctum percipere : videréque ea ac pati quæ nunc mens

illecebroſi allectamẽti ſeductione velut ebria, ſummo quodam attactu, ſic ratione tenus percipit: in te verò mens, vt quæ exquiſitè contempletur, non redit ad blãditias haſce & illecebras. Quòd ſi vnà ita purè nitidéque philoſophemur, dabitur fortaſſe, quorum nunc rationes ignoram⁹, exquiſitius ea introſpicere. Quod quũ tributum nobis à natura ſit, ſic fit vt primas magis cauſas amplexemur: vnde ſi ſemel à contẽplationibus illis collapſi decidamus, arduus videatur ad ea regreſſus: lõ A géque à facultate quæ eò retrahat ſummotus. Quòd ſi quando quæ cõtemplatione aſſequutus es, dignabere nobis quoque impertiri, trãſmiſſis ita in nos pulcherrimis mẽtis tuæ viſis, cum hoc te maximè dignũ feceris, tũ verò mẽtis cõmunicationẽ natura ineſſe omnib⁹ oſtenderis. & ſi inde nos ſummoueat rerũ meliorũ inſcitia, ſimul illud quoq; fortè præſtiteris, vt pars animæ intellectualis noſtræ, quæ iã fere extĩcta elãguit, reſtituta exſuſcitetur, à tẽq; ita perſuaſi ad meliora nitamur.

AMPLISSIMO PROFESSORVM MEDICINAE APVD PARISIORVM *Lutetiam collegio, Iacobus Gopylus* S.

QVVM Actuarij libros de urinis, ab Ambroſio Leone Nolano in Latinum ſermonem conuerſos, ad tria exemplaria Græca recenſuiſſem, multáque comperiſſem malè è Græcis conuerſa, tantam obſcuritatem afferre ut à paucis intelligerentur: locos omnes in quibus interpres auctoris ſenſum non expoſuit, uel exemplaris quod ſequebatur, uitio falſus eſt, emendaui ſimpliciter, & ſine ulla exornatione, quòd res ad explicandum difficiles ſint, & ὁμειδεῖς, nec tam αἰθπρογεχτεῖσθαι poſſunt quàm uidentur. Id tamen perfeciſſe D. Iacobi Hollerij medici doctiſſimi, qui multis huius auctoris locis magnam lucem attulit, opera mihi uideor, ut magno cum fructu hi commentarij legi poſſint: ſine quibus ἡ περὶ διαγνώσεως πραγματεία abſoluta eſſe non poteſt. In quo mihi ipſe non aſſentiar, niſi planè idem probetis: ueſtro enim iudicio ſtare uolo. Valete.

ANNOTATIO CAPITVM EORVM QVAE IN LIBRO DE DIFFEtiis vrinarum continentur.

Quòd cognitio de vrinis, vtilis ſit, Caput 1.
Quòd nemo antiquorum vſque ad noſtra tempora, de vrinis exactè tractauerit, Cap. 2.
Quòd tria ſint ſtatuta, & prima principia humani corporis, Cap. 3.
De apparatu ſanguinis atque reliquorum humorum in quo de vrinæ generatione, Cap. 4.
De ſuperfluitatibus, quæ in vnaquaque concoctione ſequeſtrantur, Cap. 5.
Aduerſus eos qui opinantur inutilem eſſe conſiderationem quæ fit ab vrinis, Cap. 6.
Quòd nihil è ſignificantibus paſſiones, ſufficiens ſit ad vniuerſam conſiderationem de paſſionibus, Cap. 7.
De differentiis colorum qui in corpore vrinæ videntur, Cap. 8.
De differentiis ſubſtantiarum ipſius vrinæ, Cap. 9.
Aduerſus eos qui opinati ſunt, cauſam qua craſſeſcunt vrinæ, eſſe à frigore foris aſſiſtente, Cap. 10.
De differentiis colorum earum rerum quæ in vrinis continentur, Cap. 11.
De differentiis ſubſtãtiæ contentorũ in vrinis, Cap. 12.
De differentiis locorum contentorũ in vrinis, Cap. 13.
De læuitate & oppoſitis cõtentorũ in vrinis, Cap. 14.
De hypoſtaſi orobea, furfurea, laminea, atq; ſimilacea, Cap. 15.
De differentiis eorum quæ complicantur in contentis vrinarum, Cap. 16.
De differẽtiis eorũ quæ natãt in ſuperficie vrinæ, C. 17.
De bullarũ differẽtiis, & de diffinitione coronæ, C. 18.
De differẽtiis coronarum corporis vrinæ, quæ ſunt alterius generis. Cap. 19
De variatione colorum & ſubſtãtiarũ vrinarũ Cap. 20.
De varietatibus cõtentorum & ordine, & inordinatione vniuſcuiuſque eorum, Cap. 21.

ACTVARII DE DIFFERENTIIS VRINARVM LIBER.

Ab Ambroſio Leone Nolano Latinus factus, ad Græcorum autem exemplarium fidem à Iacobo Gopylo recognitus.

Præfatio.

QVVM magno olim ſtudio in iis verſarer quæ gratiam & delectationẽ tantiſper adferunt dum leguntur, dignum aliquid alacritate atq; egregia illa mea voluntate poſteris relinquere in animo habebã. Verùm quum aliis diſciplinis eruditus, in rebus tamen inanibus operã ponerem, deſerendum hoc ſtudium putaui, in eámque commentationem mihi incumbendũ duxi, quæ (ſiqua in me ſcribendi facultas eſſet) vtilitatem aliquam cæteris adferret. Siquidem qui argumenta hæc inania tractant, magnam dicendi vim, qua perſuadeant, cum venuſtate cõ C iunctam adferant oportet, qua nos eatenus indigemus vt ſermone res ipſas oſtendere poſſimus. Siquis autem optima argumenta tractanda ſuſceperit, etſi elegantis orationis ornatus ei defuerit, perſuaſurum tamen eis qui vtilitatem audierint quam ſermone pollicitus fuerit, puto: atque ita eos damnum quod ex incompta oratione erit, toleranter laturos. Quæ quum conſiderarem, neglecto orationis ornatu, dicendi genus quod ſimplex ratio poſtulat, amplexus ſum. Ita enim ſimplicibus & orationis artificio minimè eruditis vtilitatem D me allaturũ putaui. Quum igitur multiplex variúmque ſit ſcribẽdi argumentum, aliique alia dicant & ſuadeant: nullũ tamẽ maiore omnium approbatione quàm quod de humani corporis natura eſt, tractãdũ ſuſcepim⁹. Etenim ſiqui neq; de corpore, neq; de anima quicquã ſcripſerint, ſic probantur vt magnã hominũ vitæ vtilitatẽ attuliſſe videãtur: multo magis laudandi ſunt qui ea literis mãdarũt, quibus humani corporis natura cõprehenditur. Quare quũ hæc ita ſe habeant, lubẽtius in his verſabor quæ vtilitatẽ aliquã allatura ſunt, quàm in iis quæ delectationem aliquã tantiſper allatura ſunt dum audiuntur. Varia igitur quum ſit humani corporis conſideratio (alia enim de elementis, alia de fœtus formatione, alia de corporum inciſione tractatio eſt), tractationi quæ de morbis eſt, quum & ipſa varia & multiplex ſit, quatenus ad eorũ cognitionẽ pertinet inſiſtã.

QVOD TRACTATIO DE VRINIS VTILIS SIT, CAP. I.

QVum multæ res ſunt ex quibus morbos quibus afficimur cognoſcere poſſimus, tũ quæ de vrinis tractatio eſt, ad morborũ cognitionẽ multũ cõfert. Quæ vna res me impulit vt hãc tractationẽ aggrederer, præſertim quũ viderẽ rem hanc à nullo adhuc tractatã, ſimul & quã magno ea vſui eſſe poſſit. Igitur quũ omnis de vrinis diſputatio à nobis in quatuor partes diuiſa ſit, in differentiam, iudiciũ, cauſam, & præuidentiam, differentias primùm (adiuuante Deo) attingam.

QVOD NEMO ANTIQVORVM NOBIS COGNItorum perfectè hanc rem tractarit, CAP. II.

QVandoquidem autem viri harum rerum periti, qui nos anteceſſerũt, parũ accuratè de his, neſcio quomodo ſcripſere. (Sapientiſſimus enim Hippocr. quũ pauca quædam ſparſim de vrinis dixiſſet, imperfectã tractationẽ reliquit. Galenus quoque huius rei maximè & ipſe intelligens, hãc medicinæ partem parum accuratè tractaſſe videtur. Eatenus enim hanc attigit quatenus

vtique par erat ipſum perſuadere multitudini, vrinarũ A cõſiderationem humanis corporibus vtilem eſſe: quod reliquum eſt neglexit. Quin & magnus Alexander & Theophilus, ac alii quidam qui in hanc rem diligentius quàm alii incubuiſſe videntur, hanc tractationem imperfectam reliquerunt, vt qui ab ipſa velut experientia orſi, neque differentias, neque cauſas, neque alia quibus tractatio abſoluitur, poſuerint): quum, inquam, medicam artem tum Hippocratis & Galeni monumentis, tum aliorum virorum qui poſt hos multa inuenerunt, illuſtriſſimam atque excultiſſimam viderem: eam B verò partem quæ de vrinis veluti claudã, & aliquo qui eam attolleret indigentem, hunc laborem mihi iniunxi, diſputationémque hanc (Dei immortalis verborum ſuppeditatoris ope fretus) aggreſſus ſum. Si igitur à nobis pro artis dignitate tractata ſit, gratia Deo agatur omnis ſapientiæ nobis authori: quòd ſi quod cõtẽdebamus conſequuti non ſumus, nemo ob id nos reprehendat, vt qui ꝙ volebamus & cõtẽdebamus nõ obtinuerimus. humanũ enim eſt ab eo quod decet aberrare. Quin C potius iudicio præditus veniam det, & quæ haud rectè dicta ſunt, expungat, in eorúmque locum meliora ſubſtituat. Vt enim nemo non laudauerit eorum egregiam voluntatem qui quomodo libet de republica bene mereri ſtudent, ita malos bonóque publico inuidentes habere eos oportet, qui animi alacritatem eorum criminantur qui meliora ſequuntur. atque id quidem me à crimine vindicauerit, quòd amicorum, qui me eò pertraxerunt, precibus paruerim. Quum autem ars medica quo loco vrinas tractat, manca ſit, futurúmque ſit D vt ob multorum reprehenſionem omnino negligatur, de vrinis tractationem aggredi maximè rationi conſentaneum mihi viſum eſt. Sic igitur ſermonem noſtrum auſpicemur.

QVOD TRIA SVNT PRIMA PRINCIPIA EX quibus humanum corpus conſtituitur, CAP. III.

QVum tria ſint quæ vitam humanam conſtituant, ſcilicet cor, hepar, & cerebrum, córque primas habeat partes: vt quod ſit velut theſaurus naturalis caloris ac vitalis roboris, & affectus ex quacunque cauſa tũ E ipſi accidentes, arteriarum perpetuo motu indicet, tũ qui in reliquis corporis partibus fiunt, quæ cum eo veluti principe communionem habent: hepar verò ſecundæ dignitatis ſit, ac caloris cordi inſiti magis particeps ſit quàm aliæ corporis partes, idque per venam cauam appellatam, quæ omnium venarum principium eſt, ſicque ei faciendi ſanguinis vis ab opifice natura cõmiſſa: tertium autem cerebrum ſit, ſenſum motúmque, ac actionem ἡγεμονικὴν corpori ſuppeditans: communicéntque inter ſe, ac conſortii lege patiantur: quũ F vna ſit in omnibus confluxio & conſpiratio, nos de vi hepati inſita dicere propoſuimus. Siquidem hepar vim ſanguinis efficiendi à natura habet: vrina verò ſanguinis colatura eſt. Sed vt ſermo clarior ſit, de ſanguinis apparatu prius diſputare par eſt, deinde de vrina, vt ſermo ſerie quadam procedat.

DE APPARATV SANGVINIS, ET RELIQVOrũ humorũ. In quo, de vrinæ generatione, CAP. IIII.

CIbo igitur in ventriculo alterato & concocto, quũ meſaraicæ venæ, quæ originem ab hepate habent, G per ramalem vocatam venam, vẽtriculum ipſum & inteſtina exſuxerint, & veluti emulſerint quod purius eſt, cibum in chylum mutatum, tanquam per colum trahentes, ipſum ad cauã hepatis partem traiiciunt, virtutiq; ſanguinis effectrici tradunt. Hic igitur, ſi nihil impedimẽto fuerit, dum in ſanguinem alteratur, quicquid tenue ac acrius in eo fuerit, id omne veſica bilem excipiens, ad gibbum hepatis collocata attrahit, pauco admodum exactam illã ſecretionem ad aliquam vtilitatem effugiente: ſiquid autem terreſtris & melancholici humoris genitũ ſit in ſanguine, idipſum lien qui è regio- H ne adiacet, attrahit, naturalibus quibuſdam tractionibus, vnoquoque id quod proprium eſt attrahente. Tertium verò, qui ſeroſus humor eſt, relinquitur: verumtamen non etiam in hoc loco humor is vacuatur, ſed ad maiorem vſum ſeruatur à natura: quandoquidem tam ratione quàm ſenſu compertum eſt, ſanguinem craſſiorem eſſe, ac ineptum ad penetrãdas venas paruas: hũc verò humorem ſeroſum, & facilè tranſeuntem eſſe, tum ob id natura indiſcretum ipſum ſeruauit, tum etiã quòd ipſa erat à concauis hepatis partibus ad conuexas chymum traiectura, & venæ cauæ coniunctura, ducẽte ſeroſo humore. Quæ deinde cõiunctos humores parũ alterauit in venæ cauæ ramo, qui à figura labda Græcæ literæ, lambda vocatur: conceſſit renibus vt traherent & ſecernerent ſeorſum humorem. Quantum verò ſanguinis reſtitit, id per venam labdeam atque amplam cordis, cæteris quæ deinceps ſunt venis diuiſum diſtribuit. Sanguis verò qui hinc ad profundiora loca concedens, cogitur in alterationem carnis, non priorem quam habebat rubedinem ſeruans, ſed à quarta vocata concoctione decidens in diminutam albedinem: quandoquidem eiuſmodi concoctio ad valde remiſſam rubedinem, qui ſanguinis color eſt, ac in eam quæ carnis eſt tranſmutat. In hac enim & reliquis partibus ſimilaribus finis nutritionis eſt. Et quãtum cõgruens atque purum illic eſt ingenitum, idrori perſimile fit indicibili naturæ diſpenſatione. Quoniam verò illic etiã ſuperflua congeri ab exacta illa concoctione neceſſe eſt, hæc ſi ſubtilia & magis aeria ſint, oportet vt ita diſſoluta per occultã ſpirationẽ, abeãt, ſenſum ipſum latẽtia. Sed quoniã aliquid nos fugit, id ſermoni adiiciendum eſt.

DE EXCREMENTIS QVAE IN VNAQVAQVE concoctione excernuntur, CAP. V.

QVatuor ſunt (vt arbitror) concoctiones generales, quæ in diuerſis locis corporis fiunt: prima in ventre, ſecunda in ramali venã meſaraicíſve, & in caua parte hepatis, quemadmodum tertia in gibba hepatis parte ac venis quæ hinc proficiſcuntur. Vltima in extremis corporis partibus: & in illis fit appoſitio quædam & cõpago atque aſſimilatio. Harum cõcoctionũ primæ excrementa ſunt quæ vomuntur, atque per ventrem deſcendunt: ſecundæ verò humores ſunt alterius ſpeciei: tertiæ ſunt vrina, & quæ vrinæ ſubſiſtentia continentur: in vltima & quarta ſuperfluunt tam ea quæ latenter per ſpirationem abeunt, quum ſubtilia ſint, quàm quæ craſſiora quum ſint in ſuperficie, velut effloreſcũt. Quũ igitur omnes cõcoctiones hæ proprium munus obeant, tunc vrinæ congruum colorem atque conſiſtentiã oſtendunt, & contenta proprium locum habentia, & læuia, & æquabilia conſpiciuntur. Vrina enim (inquit Hippocr.) optima eſt illa, quæ albam & læuem & æquabilem hypoſtaſin habet. item alii quidam perficiendo definitionem dixére, Vrina optima eſt, quæ ſit hominis ſecundum omnia temperati, ac magnitudine reſpõdente ei quod bibitum eſt, colore ſubaureo vel ſubcroceo: hypoſtaſi verò alba, læui & æquabili. Nanque per quaſcunque cõcoctiones contigerit ſanguinem aberrare ab eo quod decet, vrina etiã manifeſtè trãſmutatur: atq; per quas cauſas trãſmutata ſit, indicat inuenire. ſiquidem humoris qui in venis eſt, per totum corpus concedentis excrementa, apparent in matellis. Decenter hæc certò oſtendere poſſunt quomodo peccatũ eſt in concoctionibus, veluti clarè res apparet in abſceſſibus. Nãque ſi album, & læue, & parũ vel nihil olens fluxerit pus, neque quicquam diuerſi generis continuerit, demonſtrat bonam vlceris fieri concoctionẽ: ſi verò quicquam horum defecerit, indicat concoctionem peccaſſe: ita vt hinc liceat coniectare, vel malignũ redditũ eſſe vlcus, vel retardari, vel nigreſcere, vel aliquid maius vel minus pati, ad proportionẽ peccati quod in cõcoctione fuit. Ita in vrinis videre eſt: nãque quãtitates vrinarum ſi minus ſeruauerint proportionẽ, & conſiſtentiæ non ſeruauerint mediocritatem: colores verò ſi ſuſceperint tincturæ intentionem vel remiſſionẽ: contenta autẽ neque cõſiſtentiã, neque colorem, neque locum, neque læuitatem & æquabilitatẽ ſeruauerint, decenter ſignificauerint effugiſſe naturæ ſtatum, & moderationem ipſam, atque noxam aliquam tum aliquã factam eſſe in corpore. Siquidem magnas intemperaturas ſimilariũ & orgánicarũ partiũ, & obſtructiones, & inteſos humores, cõcoctionéſq;, & cruditates, atq; reli-

quas quaſque non contemnendas paſſiones, vrinæ ipſæ demonſtrant illi qui inuentis methodis vſus fuerit.

ADVERSVS EOS QVI OPINANTVR INVTILEM eſſe conſiderationem vrinarum, CAP. VI.

QVoniam quidam tractationem de vrinis vt rem inutilem aſpernantur, contendúntque obnixè nihil conferre vel ad iudicium, vel ad præuidentiam, ouium, vel equorum, vel canum, vel aliorum animalium, vrinis imperitos decipiētes, nos aduerſus eos hæc paucula vbi dixerimus, reliqua deinceps explicanda aggrediemur. Quum igitur vrinam eſſe colaturam ſanguinis dictum ſit à viris harum rerum peritis, & quæ memorata ſunt animalia ſaguinea natura ſint, quid miri erit, ſi & vrinæ horum animalium ad vrinas hominum mutuam quandam rationem habuerint? Ea certè ratione vrinæ hominum & animaliū illorū inter ſe differre poterunt, quòd non eandē cōcoctionē in omnibus fieri cōtingat: ſiquidem neque alimenta, neque exercitia, neque genuinæ vires & temperaturæ omnibus eædem ſunt. Neque mirari id oportet in iis animalibus quæ ſpecie differunt: quum vel maximè animalium eorūdem ſpecie, atque ſanorum vrinæ multo differentes inſpiciantur, ob differentias temperaturæ, & alimentorum, & ætatū, & conſuetudinum, & locorum, & eorum omnium quæ aliud alterare ſolent. Nam interdum vrinæ quæ in quibuſdam ſanis cernuntur, in aliis ægrotantibus eædem ſpectantur. Senum quoque vrinæ ſi in pueris inſpiciantur, demonſtrāt eos minus rectè habere: & quæ puerorum ſunt, in ſenibus ſi inſpiciantur, oſtendunt in eis ſanitatē perturbatam eſſe. Quinetiam in ægrotantibus multas differentias videris, ſecundum morborum qui contingunt differentias. Itaque interdum contingit animalium irrationalium vrinis ſimiles eſſe vrinas malè ſanorum hominum: quemadmodum ait Hippocr. de conturbatis vrinis hominū, quæ ſimiles ſunt vrinis iumentorū. At verò ipſe aliquādo decreui de vrinis quæ vidētur in animalibus nobis cōſueſcētibus, tractare, ne à verſutis hominib⁹ nobis imponatur. Sed quū intēpeſtiuum cenſerē cum his ludere, qui ſtulta in naturā loquūtur (otio enim abuti iure is dici poſſit, qui inde artē laudare conetur, præſertim quū intelligat cōtingere, vt brutorū vrinæ cum hominum vrinis ſpecie, in quibuſdam affectibus conueniāt): quum, inquam, intempeſtiuum hunc ſermonem ſuperuacaneum eſſe ducerem, & ea quæ ſatis eſſe debent, antè oſtendiſſem, his qui in re ſeria & graui ludunt, ab eis abſtinui. reliqua nunc oratione perſequi tempeſtiuum fuerit.

QVOD NIHIL E SIGNIFICANTIBVS PASSIOnes, ſufficiens ſit ad vniuerſam conſiderationem de paſſionibus, CAP. VII.

CVpiēti vel exquiſitè dignoſcere, vel prædicere morbos qui accidunt, non ſolùm opus eſt cognoſcere vrinarū differentias, vbi etiam ipſæ vrinæ ſolæ ſatis eſſe videntur, ad infeſtantes morbos conſiderandos, verumetiam pulſus ipſos tangere, atque deiectiones ſpectare, & motionem reſpirationis, & poſituram faciei, & corporis totius decubitū, atque linguæ prolationem: vt horū vnoquoq; propriū munus ſuppeditāte, nō etiā ex iſtimatis ipſis qui mutuis afficiantur affectibus, reddi poſſit certum iudicium, & præuidentia certa. Pulſus enim primùm vim caliditatis & frigiditatis indicant: vrinæ verò demonſtrant quantitatem, & qualitatem humorum: deiectiones oſtendunt ventris concoctiones, & cruditates: ſermonis enim pronuntiatio teſtatur actionem virtutis rationalis. Qualitates inſuper decubitus totius corporis, ac faciei affectus, alia quædam tibi demonſtrant, veluti ex aliis libris cognoſcere eſt: quādoquidem neque pulſus ipſi omnes morbos, neque deiectiones, neque vrinæ, neque alia quæ inuēta ſunt ad faciendū iudicium de morbis qui nos affligunt, detegūt: ſed horum alia aliis promptiora ad cognoſcendas ægritudines. Et quantum ad vniuerſalem paſſionum conſiderationem faciendam, cōtemplatio de vrinis creditur eſſe poſt pulſus: quātum etiam poſt ſpiritus, humorū ſubſtantia per omnia trāſit: tutior tamē & prōptior

A diſciplina de vrinis, quàm quæ de pulſibus eſt, extitit. nam quæ de vrinis diſciplina eſt, omnia ſub oculos exponit: illa verò rem omnem tactui cōmittit. Et fortè facilius eſt viſu quàm tactu iudicare, & prorſus exactam cognitionem capere: quare prōptius vrinarum doctrina diiudicabuntur paſſiones. At verò diiudicaturo paſſiones per pulſuum tactus, opus eſt puro intellectu, atque manus optimo ſenſu, & attenſione ſumma: vt diligenter metiri valeat motionum ſpacia, atque quietum & ſpaciorum tempōra, & intercedentes ſpiſſitudines,
B & quæcunque de pulſibus diſciplina pertractat. Quæ quidem etſi exacta ſint, & ſuſcepta ad iudicādas ægritudines, tamen difficilia ad comprehendendum ſunt. Verumtamen illum qui vtramque cognitionē de pulſu & vrina calluerit, aut nihil, aut perparum fugerit, quod & ad iudicium & præuidentiam conducit: ſicuti & qui altera deſtitutus, in multos errores incidit, non minus conferente diſciplina de vrina ad indicandas ægritudines, quàm diſciplina de pulſibus. Sed tamen hæc eo pacto iacta ſint. Nunc verò quum propoſuiſſemus de vri-
C narum differentiis diſputare, primùm de differentiis colorū facta diſputatione, deinde de reliquis dicemus, veluti quæcunque in vrinis inſpiciuntur. Quot igitur ſpecies colorum in vrinis ſigillatim appareant, non facilè eſt docere, quòd plurimi colores ob quaſdā humorum miſtiones atque concoctiones inſpiciuntur. Licet tamen ex his principales ſpecies ratione definire, vt à quibuſdam definitis ſignis etiam cæteros colores coniectare, qui definiti ratione hactenus non ſunt, defectu nominum propriorum.

D DE DIFFERENTIIS COLORVM QVI IN CORpore vrinæ videntur, CAP. VIII.

VRinarū aliæ ſunt albæ, aliæ ſpiceæ, aliæ aureæ, aliæ croceæ, aliæ rubeæ, aliæ vineæ, aliæ paſſeæ, aliæ venetæ, aliæ nigræ. Nec in hiſce omnes ſpecies colorum abſolutæ ſunt, ſed etiam in horū mediis & ſubmediis, tanquam hinc plures eſſent collectæ colorum ſpecies. Albarum verò vrinarū aliæ ſunt cryſtalleæ, aliæ niueæ, aliæ vt aqua pura: & hæ ipſæ ſunt ſūmæ albedinis. Quoniam verò colorum genera capiunt intenſionem & re-
E miſſionem, quæ memorata ſunt, albedinis intenſæ habentur. Poſt hæc referamus quot ſint albedinis remiſſæ. nanque à ſumma albedine remiſſus color extitit lacteus: ita vocatus, quòd ſimilis ſit lacti, qui melior eſt aqueo, & cryſtalleo, ſed tanto interuallo à glauco (qui ſecundum lacteum eſt) relinquitur, quanto charopus à glauci albedine diſcedit. Nam glaucus color eſt veluti cornu pellucidū: charopus verò, qui ſimilis eſt pilis ſubalbidis cameli, vel vngui lapillo ſic appellato. At verò poſtquā aliquā tincturā vrinæ capiunt, lōgè à cruditate
F diſcedētes, primùm ſubſpiceæ exiſtunt, deinde ſpiceæ, ita vt aliæ videantur ſimiles bili quæ mediocriter ferbuerit infuſa humori, aliæ verò ei quæ multum ferbuerit. Quòd ſi cupieris aliā cōparationem, illa hæc eſt: puta humorē corticis, & cici mali punici decocti. Neq; contendā de ſuccis perquā ſimilibus, & de nomine ſpicei coloris, quod ob conſuetudinē neminē fugit. Igitur ſi parū eiuſmodi ſpicei humoris expreſſi inieceris ſucco alicui claro, ſubſpiceū colorē: & ſi plus addideris ex eodē, effeceris colorē ſpiceū, quorum alter ab altero ca-
G pit appellationē. Porro quū cōcoctio proceſſerit, tū tinctura plus colorabit ſpiceū: atq; ſuffuluæ, ſiue ſubaureæ dicas, vrinæ (quas mediocres & tēperatas eſſe inter omnes ratione cōpertū eſt) gignūtur, quæque nō vſquequaq; ſimiles ſūt puro auro. Poſt haſce vrina eſt aurea, ſiue fulua vocata, quæ poti⁹ obrizo ac puro auro ſimilis eſt. Diſcere poteris id ipſū ſi verſat⁹ fueris in cōclaui, vbi diuitū pecuniæ reponūtur, ſi tibi aurū purū nō fuerit. Subcrocea verò vrina poſt haſce collocatur, quæ colore ſimilis eſt cartamo. Nouerūt ꝙ plurimi florē her-
H bæ hui⁹ vocati cartami, qui colore īferior eſt flore croci: quaobrē hinc oportet æſtimare colorē ſubcroceū. Quæ vrina verò eſt exactè crocea, hæc nihilo differre videtur à croco Coryceo: quum omnes croci aliorum locorū differāt præſtantia coloris à croco Coryceo. Verūtamē ne nominis peregrinitate fallaris, opinatus crocum

magnopere vtiles ſunt. Verumtamen vt clarius cerne- A re poſsis id quod dictum eſt, omnem rationem de locis contentorum per hoc exemplum ante oculos pono. Intellige altitudinem vndecim digitorum, vel cubitorum, vel paſſuum, vel cuiuſuis menſuræ, & puta eorum quatuor eſſe in loco capiente hypoſtaſes. Vnum in confinio hypoſtaſium & ſublimium, ita vt ſit poſt finem hypoſtaſium, & ante principium ſublimium. Similiter alterum in fine enæorematum, & principio nubium. Itē duos alios in loco nubium, vt locus mediocris nubium ſit vltimus, ac vndecimus digitus: qui verò ſubditus ei B eſt, & veluti ab vltimo deciderit, ſit decimus. At qui plurimum ſubierit, atque in fundo vice verſa ſe habet erga vltimum, is ſit primus. Locorum verò hypoſtaſium exactè proprios locos habētium, tertius digitus ſit. Sed ſupernarum hypoſtaſium locus ſit quartus digitus, inferius medio ſubſidentium ſit ſecundus. Quinetiam in enæorematibus, qui vſquequaque medius eſt, is ſit ſeptimus digitus: ſicuti eorum quæ multum ſe attollunt, ſit octauus, inferiorum ſit ſextus. Nanque quintum & nonum digitum non occuparunt vnquam contenta. C Sunt enim termini potius quàm loca contentorum in vrinis. Vbi verò oratio de locis contentorum ſufficienter facta eſt, eo pacto maneat: quam vnuſquiſque etiam à formula hic deſcripta diſcere poterit. nunc reliqua explicemus.

DE LAEVITATE ET OPPOSITIS CONTENTORUM IN VRINIS, CAP. XIIII.

Contenta vrinarum quæ ſecundum naturam ſe habent, præter alias proprietates, definitum eſt læuia eſſe. Primùm dicendum eſt qualia ſint eiuſmodi læuia: D deinde quæ ſint hiſce oppoſita. Læuia igitur contenta ſunt quæ continua ſibi ſunt & coacta, tanquam vnum & continuum corpus, cuius partes non videantur eſſe veluti rugis inter ſe coniunctæ & conſtrictæ, neque à ſe inuicem diuiſæ. hoc modo ſe habet ſecundum naturam læue contentum. Eorum verò quæ non eo modo ſe habent, alia eam continuitatē vſqueadeo intenſam habent, vt viſcida euaſerint: alia verò continuitatem diuulſam habent, ita vt reddita ſint aſpera. Atque viſcidorum contentorum, alia modicè ita affecta ſunt, adeo E vt commota matula, illa quodammodo diſſoluantur. alia magis affecta, adeo vt valde commota matula, ipſa modicè diſſoluantur: alia inſuper vſqueadeo viſcida & tenacia, vt etiam ſiquid commoueatur, non facilè diſſoluantur, quum iam ἐγκόλλα, id eſt inſtar collæ & glutinis tenacia, facta ſint. Contra verò, aſperorum contentorum alia ita modicè affecta ſunt, vt viſus capiat partes eorū iam diſcretas: alia magis affecta, vt viſus etiam magis capiat profunditatem & latitudinem corporis vrinæ: alia verò plurimum, vt viſus capiat omnem pro- F funditatem & latitudinem, atque longitudinem magis capiat, perinde ac eſſet in fruſta inciſa. Hoc itaque pacto ſe habet oratio de læuitate, tenacitate, & aſperitate contentorum. Oportet autem ſtudentem hæc diſcere, quoniam operam nauatam in hiſce capiendis, non parum iis quæ ſequuntur conferre ſentiet.

DE HYPOSTASI OROBEA, FVRFVREA, LAMINEA, ATQUE SIMILACEA, CAP. XV.

Poſt hæc decet dicere de hypoſtaſi orobea, furfurea, laminea, ac ſimilacea. Nanque eiuſmodi contenta G appellare hypoſtaſes congruit, quæ ſemper fundum matulæ petunt. Siquidem contenta innatantia, participantia eiuſmodi ſpecierum, non ab eadem cauſa ſunt, ita vt ne eaſdem etiam paſsiones ſignificauerint. At verò vbi prius de illis memoratis tractarimus, deinde de eorū ſimilibus dicemus. Igitur hypoſtaſes orobeæ, etſi ab ipſo nomine euidentes ſint, nos tamen etiam declarabimus earum rationem. Nam vnuſquiſque nouit orobum inter legumina eſſe (vt qui in pleriſque locis ſeri conſueuit) rubeum & ipſum forma exiſtentem. Quum H igitur contenta vrinarum his ſimilia videris, tunc oculis ſpectaueris hypoſtaſes orobeas. nunc enim oratione ſola res tibi depingo. Sed tamen hypoſtaſes hæ nihilominus globoſæ veluti orobi ſunt, ita vt hoc pacto intelligere poteris certò qua ratione ſe habeant. Furfureæ verò hypoſtaſes ſunt quæ videntur ſimiles furfuri bene moliti tritici. Hæ ſanè longitudinem definitam habent, vt verè furfures manifeſtò appareant. Quare licet diſcere ab euidentibus ſpeciebus ſic appellatis, ita vt non oporteat ſermonem de hac re longius protrahere, vt qui ſufficiat ex ipſo ſic impoſito nomine. Lamineæ verò hypoſtaſes notæ ſunt rationi: ipſæ quidē ſunt ſimiles laminis, ſed non per longitudinem (hac enim potius videntur diſsimiles), ſed ſimiles ſunt ſpecie. Laminas verò nouimus appellatas eſſe, quæ & longitudinem, & latitudinem habent, non etiam euidētem profunditatem. Eodem modo appellata ſunt quædam inſtrumenta à mulieribus inuenta ad lanificia. Quinetiā lapis quidam eſt eodem nomine vocatus Petalites, hoc eſt lamineus, qui conciſus eſſe videtur in eiuſmodi laminas. Quamobrem ex hiſce conſiderare oportet de laminea hypoſtaſi. Sed reliquum iam eſt vt dicamus de hypoſtaſi quæ accepit nomen à ſimila. Similas omnes nouimus vocatas eſſe quæ ex malè molito frumento, ordeóve videntur furfures. Quæ nāque furfuribus ſunt pleniora, hæ ſimilæ vocantur, non vt furfures, ſed vt tripliciter ſpaciatæ: & ob haſce vocantur ſimilaceæ hypoſtaſes. Reſtat iam etiam docere de complicatis contentis, & diuerſarum ſpecierum, quæ diſsimilaria dici poſſint.

DE DIFFERENTIIS EORVM QVAE COMPLICANTUR IN CONTENTIS VRINARUM, CAP. XVI.

Interdum hæc ipſa varia apparent. Nam aliquando veluti ſimilæ quædam deſcendunt cum contentis: aliquando veluti furfures, & veluti laminea atque orobea. Eſt aliquando videre quædam cum contentis, vt capillos longos palmo, ac minus, & magis. Quinetiam aliquando videre eſt ramenta quædam ſubrubea breuiſsima, atque hæc omnia nunc pauciora, nunc plura ſpectari ſolent. At verò quidnam vnumquodque horū ipſorū ſibi velit, in locis propriis explicabimus: ſicuti & eorum cauſas in iis qui de cauſis libris reddemus.

DE DIFFERENTIIS EORVM QVAE INNATANT IN CHYMATE, CAP. XVII.

Nunc operæpretium eſt vt dicamus de iis quæ innatant in ſuperficie vrinæ. Innatant igitur in ſuperficie vrinæ bullæ, quæ etiam lampæ, hoc eſt ſpumæ quæ in ſuperficie vini inſident, appellantur: innatant quoque liquamenta quædam. Verumtamen prius diſputabimus de innatantibus liquamentis, deinde de innatantibus bullis. Apparent itaque in vrinis aliquando innatantia quædam veluti araneæ, quales ſunt maximè continuæ, atque velamini ſubtili ſimiles, non quales ſunt illæ quæ non omnino ſunt continuatæ: ſed quum maiores circuli feruntur circa minores, quos rectæ lineæ & obliquæ ſecant, ortæ à centro, & ad extrema peruenientes. Interdum etiam feruntur in ſuperficie vrinæ pūcta olei, nunc pauca, nunc plura, nunc tenuia, nunc craſſa: veluti in pingui iure refrigerato innatare vidētur, quæ res à multis appellata eſt ſpuma. Verumtamen hæc ipſa euidentia erunt alio in loco, ita vt de his plura nunc dicere non oporteat. Quinetiam interdum atque circa coronam feruntur quædam veluti laceramenta veſtis, & veluti pilis contexta, quæ à Græcis ῥάκια & τριχία vocantur: eadem ſunt longè minora iis quæ prædicta ſunt atque pleniora. Oportet etiam hæc ipſa prænoſſe diſcētem: nanque paulo inferius in locis opportunis, reipſa nobis obuiam faciente, de eis latius diſputabitur. Nunc verò de bullarum differentiis dicamus, veluti in initio ſtatuimus.

DE BVLLARVM DIFFERENTIIS, ET DEFINITIONE CORONÆ, CAP. XVIII.

Bullarum aliæ perquam magnæ ſolent eſſe, aliæ perquam paruæ, aliæ mediocres. Item aliæ per omnem ſuperficiem vrinæ eunt, aliæ per ſolam coronam, vel per totam coronam, vel per aliquam eius partem, vel plures partes diſperſas, vel per coronam, & mediam vrinæ ſuperficiem, vel per alteram ſolam medietatem ſuperficiei, aut inordinato ac alio modo & complicato, tam per ſuperficiem quàm per coronā innatant. Quinetiam earum quæ per coronam eunt, aliæ ſingulæ, aliæ

binæ ſunt, aliæ ternæ, aliæ alio maiori numero conſi- A ſtunt: atque aut omnes propè pari magnitudine ſunt, aut minores, quæ ad medium cócedunt. Eodem modo ſe habent in ipſa altitudine matulæ. Nanque bullæ aut ſingulæ, aut binæ, aut ternæ, aut alio modo ſociatæ ſűt. Sed quoniam duo nos latent minus exquiſitè ſermone tractata, ea claritatis cauſa nűc adiiciam. Vnum igitur eorum quæ prætermiſimus, eſt de bullis: ſiquidem videri poterunt cuiquã quæ dicta ſunt intelligenda eſſe de innatantibus bullis quæ ſimul fiűt cum vrina, quum emeiitur. At idipſum putare non licet: ſed intelligẽda B ſunt de eis quæ remanent poſtquam quieta fuerit vrina, atque omni ex parte refrigerata. Nam bullæ eiuſmodi quieſcentis & refrigeratæ vrinæ nequicquam à continente afficiuntur: atque eo quòd nihil afficiuntur ab aere, indicant generationem eſſe à præſtantiore cauſa. Nam quæ paulo pòſt quàm intumuerunt, diſſoluuntur, debiliores habent cauſas, ac perquam facilè ſolutæ abeunt. Quare conſiderare oportet de bullis iis quæ multo tempore immorãtur, & cauſas harum & iudicia diſcere oportet. Alterum verò eorum quæ nos præ- C teribant, eſt deſcriptio coronæ: ſiquidem multos turbare poterit, audientes coronam quandam in vrinis apparere, minúſque eam comprehẽdere ob ſcopi ignorantiam. Coronam ergo dicimus lineam adumbratam, quæ circuncurrit per ambitum ſuperficiei vrinæ. Si vtique matulæ fuerint rotundæ, etiam circulo circunſcribunt vrinarũ ſuperficies. Sed hæ ſuperficies ad extremitates deſcriptæ, ſi matulæ rotundæ fuerint, decenter vocari poſſunt coronæ, ob figuræ proprietatem. Sin fortaſſe matulæ fuerint quadrãgulæ, aut multangulæ, D tum bullæ quæ per extremitates vrinæ cucurrerint, nõ etiam par eſt vt in corona currere dicantur, quum ablata ſit figura rotunditatis. quanuis vnuſquiſque dicere poſſit, bullas harum & illarum matularum eaſdem eſſe ratione iudiciorũ & cauſarum. Hoc itaque pacto ſe habent differentiæ bullarum, in quibus exerceri oportet, quòd non mediocriter collaturæ ſint iis quæ deinceps dicentur. nunc reliqua tranſigamus.

DE DIFFERENTIIS CORONARVM CORPORIS VRINÆ, QVÆ SVNT ALTERIVS COLORIS, CAP. XIX. E

MVltæ coronæ aliæ commodiores quàm quæ ſuperius dictæ ſunt apparent, circumeuntes ſuperficiẽ matulæ: quæ non innatant in humore vt innatant bullæ, ſed potius ſunt circunferentiæ humoris corporiſve vrinæ. Siquidẽ quum vrinæ humor aliquo quouis tingatur colore, cum coronæ circunſiſtunt affectæ diuerſo colore vel albo, vel flammeo, vel bileo, vel viridi, vel nigro, vel aliquo alio. At verò hæc ipſa iis qui attentè ſpectant, facilè apparẽt. ſed non aliter quàm præſentia eſſent malè videntibus, quemadmodum in ſtellis crini- F tis obſcurè apparentibus accidere ſolet. Nanque crines earum obſcurarum facilius parum videntibus, quàm viſum intendentibus, apparent, quum viſu infixo vel potius à multo colore & luce attracto obſcurentur. Atque hæc de coronis dicta ſint, quæ conferent in locis opportunis: nunc verò dicamus ea quæ ſequűtur. Nanque videbatur mihi nunc complicationes, quas eſſe contingit è coloribus, & ſubſtantia & contentis, huic ſermoni addere: ſed quòd præterquam quòd res multiplex & varia eſſet, difficulter etiam percurri poſſet, G atque adeo ſine vlla neceſſitate protẽderetur, prætermiſi, quum non admodum neceſſe eſſet me ſic ſcribentem complicare: ſiquidem in præſente diſputatione explicamus vrinarũ differẽtias: tractationes verò quæ ſequuntur, continebunt iudicia, cauſas, atque præuidẽtias. Qui ergo in his fuerit verſatus, is perquàm facilè poterit componere tam cum coloribus ſubſtantias, quàm cum coloribus & ſubſtantiis contenta etiam differentia colore, ſubſtantia, loco, læuitate, æquabilitate, atque differentiis hiſce oppoſitis. Quinetiam idem fa- H cilè poterit diiudicare, quænam componi poſſint, & quæ non poſſint. itaque conſulo his qui rei huius ſtudioſi ſunt, vt in his verſentur, vt quæ non leue momentum ad perfectam cognitionem collatura ſint. Siquis enim antè didicerit quas ob cauſas ſint colores, chymata, adhæc conſiſtentiæ, & alia, & nouerit quid vnumquodque ſibi velit, facilè quidem ea complicauerit. Et vbi promptè complicauerit, ita exactè & iudicia eorum & cauſas reddiderit. Sed hactenus de hiſce ſatis dictum eſt.

DE VARIATIONE COLORVM ET SVBSTANTIARVM VRINARVM, CAP. XX.

POſt hæc conſiderandum eſt de variatione ſubſtantiarum & colorum quæ in vrinis apparent, atque præter hæc etiam contentorum: quinetiam de differentiis temporum. Nanque vrinarum colores, aut in eodẽ, vt ſe habent, manent ſemper, aut tranſmutantur, aut in peiores colores mutantur, aut in meliores. Et alterutro modo mutando, aut proueniunt ad extremos colores, aut manẽt alicubi firmati, vel paulo vlterius procedűt. Quoniam verò decens eſt vt ad magnas alterationes colorum commutentur etiam cõtenta, inſpicere oportet quænã fiant in hiſce varietates tam colorum quàm ſubſtantiarum, & læuitatis, atque ſpaciorum loci. Deinde confert etiam conſiderare, an hæ mutationes fiant longiore, an breuiore tempore. non enim parum conducet obſeruare tempora mutationum. Quin & interdum etiam ſubſtantiæ ſolent ſimul mutari, neque ſemper ita afficiuntur, quum maiore motione in eis quàm in coloribus mutandis opus ſit. In quibus conferens erit non modò diſcere mutationes, ſed etiam tempora earum diſquirere, ac diligenter animaduertere, an velocius, an tardius ſuccedant. non minimum enim hæc ad præcognitionem atque iudicia collatura ſunt. Quin & illud ſcire conuenit, quòd varietatum aliæ ſint ordinatæ, aliæ ordinem nullum ſeruent. Oportet enim hæc ſpectare & conſiderare. In ſequentibus enim videbis, vt ex hiſce bene conſideratis multa adiumenta prouenerint ad iudicandum & præuidendum. Animaduertas quoque. nam interdum videris varietates ordinatas peiores eſſe iis quæ ordinem non ſeruant, quæ explicabuntur ſuis locis: hic nanque nobis ſolùm propoſitum eſt de differentiis vrinarum diſputare. Et vt oratio clarior reddatur, hoc pacto per exempla tranſigimus. Colorum variamenta fiunt tum quum de colore in colorem tranſmutatio fiat. Si enim vrina nunc apparuerit alba, craſtina verò aurea, & conſequenti die alia: vel cõtrà, nunc quidem ſubrubea, craſtina verò aurea, atque poſthac pallida vel alba: atque etiam hoc modo nunc quidẽ ſit ſubrubra, deinde viridis, vel cærulea, vel nigra: vel illo modo, nűc quidem ſubrubea, deinde rufa, & charopa, adhæc lactea, aut aliquo modo aliter, veluti tu complicaueris: (cõtingit enim rem nunc hoc, nűc illo modo apparere, vt victa, vel vincens fuerit virtus vitalis. Nanque differentiæ concoctionum, ſiue prauè, ſiue bene fiant, in vrinarum mutationibus ſpectantur): multas quoque videris in conſiſtentiis varietates, ſi animaduerteris ea quæ fiunt. Siquidem interdum vrinæ ſemper craſſæ ſunt, nullámque ſequeſtrationem habentes. Interdum verò in eis ſubſidit ad fundum matulæ id quod craſſius eſt, reliqua vrina craſſa etiã remanente: interdum omnis craſſities ad fundum concedit. Videre quoq; eſt vt craſſum quaſi recurſu quodã ipſum chyma conturbat magis aut minus. Eadem quinetiam in tenuibus vrinis fieri cõtingit, tam ſi multum quàm ſi parũ tenues fuerint. At verò ſi vel cũ prauo, vel cum bono colore fuerint conſiſtentiæ, ita vt haſce cum coloribus componas, plures (vt arbitror) varietates ex eis effeceris. Omnes quoque varietates, aut cum ordine fiunt, aut abſque ordine. Siquidem ſi vſque ad tempus quoddam quædam ſubſtantia cum quodam colore ſit complicata, poſthac verò ſiue ſubſtantia, ſiue color, ſiue vtrunque alteretur, deinde iterum, vt primò erant fiant, idque per plures reditus erit, varietas cenſeretur cum ordine fuiſſe. Contra verò abſque ordine videbitur, quum vt fortuna dederit, ita mutatio colorum & ſubſtantiarum ſucceſſerit, hoc eſt in inordinatis reditibus & temporibus. Verumtamen (vt apertius res intelligatur) vtimur eiuſmodi exemplo. Si igitur duobus deinceps diebus eædem vrinæ apparuerint, tertia verò fiat alteratio, quarta & quinta die vrinæ ſimiles fuerint,

iis quæ in prima & ſecunda, atque ſexta commutatio fiat ſimilis ei quæ in tertia, idque in pluribus dierum eiuſmodi reditibus prouenerit, varietas ordinata vocari poteſt. Quòd ſi acciderit, vt duobus deinceps diebus eædem apparuerint vrinæ, tertia verò die tranſmutentur, quarta alterentur, quinta etiam diuerſæ à prædictis ſpectentur, neque per aliquos reditus eædem fiant anteactis, ſed exierint, vt ſors dederit, & abſque ſerie, tum varietas eiuſmodi appellari poteſt inordinata. Diſcere in hiſce licet & cauſas, & iudicia, & præuidentiā, tum quum de his diſputationem fecerimus.

DE VARIETATIBVS CONTENTORVM, ET ordine, & inordinatione vniuſcuiuſque eorum, CAP. XXI.

EÆdem accidere poſſunt inordinationes & varietates in ipſis contentis, quippe quæ interdum concedunt ad matulæ fundum, interdum pendentia vidētur, atque aliquando attolli vſque ad ſuperficiem chymatis. Quinetiam interdum læuia ſunt, interdum diſſipata, vt interdum alba, interdum in alios colores mutata: & aliquando tenuia effecta ex craſſis, aliquando craſſa ex tenuibus. Nihilo quoque minus interdum ex ſuperiore decidunt ad inferna, interdum ex inferiore ad ſuperna feruntur. Idque cum diuerſis coloribus, & ſubſtantiis, in quibus multas reperire poteris varietates, ſi rem ipſam expenderis. Nobis enim ſatis ſunt quæ dicta ſunt, etſi indagatio ſubminiſtrare poſſit maiorem longitudinem orationis de hiſce rebus, quoniam nobis minus facilè eſt recenſere ſingulas vrinas. Nobis igitur facilè non fuit ſingulas vrinas cōponere, tum propter ſermonis prolixitatem, tum quia in his verſaturo reliqua ex iam dictis intelligere licet, & oratio iuſtā prolixitatem habere videatur iis qui breuitati ſtudent. Ob hæc finem imponentes eiuſmodi orationi, quæ modum menſurámque decētem nacta eſſe exiſtimetur, ab hiſce ad ea quæ de iudiciis vrinarum habentur, diſputationem transferimus. Congruum enim eſt vt is qui ad artis huius myſteria capeſcenda contendit, primùm vrinarum differentias noſcat, vt rectè edoctus ſit quot & qui in vrinis colores appareant, atque cum quibus ſubſtantiis ſoleant inſpectari: deinde iudicia diſcere ſuper præhabitis vrinarum differentiis. Qui enim eo pacto inſtructi fuerint, iis perquam facilè erit dignoſcere quæ ſint curanda, & de quibus deſperādum ſit. Atque præter hæc alia diſputatio ſuccedit, quæ de cauſis vrinarū habetur: eſt inſuper liber de præceptione, veluti iudicatione aperiente præuidentias. Nanque qui diligenter iudicauerit vrinas, is infallax præſcius euadet. Quorum vnumquodque (Deo concedente) ſuis in locis explicabitur. Nos tamen hoc in loco finem facientes diſputationi de differētiis vrinarum, veluti ab alio principio aggreſſi, ſermonem qui poſt hunc eſt, tractemus.

ANNOTATIO CAPITVM QVÆ IN LIBRO priore De iudiciis vrinarum habentur.

De differentia matularum, & quæ ex matulis ſit aptiſſima, Caput I.
De loco congruo ad ſpectandas vrinas, Caput II.
De tēpore proprio ſpectandarum vrinarū, Cap. III.
De iudicio vrinæ in omnibus mediocris, Cap. IIII.
De iudiciis vrinarum ſecundum ſexum & ætatem. Caput V.
De iudiciis vrinarum quæ fiunt in ſimplicibus intemperaturis, Caput VI.
De iudiciis vrinarum ſecundum exercitia & ocia, Caput VII.
De iudiciis vrinarum per anni tempora & regiones, Caput VIII.
De iudiciis vrinarum, quæ fiunt à ſomno atque vigiliis, Caput IX.
De vrinis inediæ atque famis, Caput X.
De iudiciis à paruitate & magnitudine humoris vrinæ, Caput XI.
De iudiciis albarum vrinarum, Caput XII.
De iudiciis vrinarum ſubſpicearum & ſpicearum, Caput XIII.
De iudiciis aureæ & croceæ vrinæ, Caput XIIII.
De iudiciis ſubrubeæ & rubeæ vrinæ, Caput XV.
De iudicio vineæ vrinæ, Caput XVI.
De iudicio paſſei coloris vrinæ, Caput XVII.
De iudiciis viridium vrinarum, Caput XVIII.
De iudiciis vrinarum oleacearum, Caput XIX.
De iudiciis venetarum & liuidarum, & nigrarum vrinarum, Caput XX.

ACTVARII DE IVDICIIS vrinarum libri II.

Ab Ambroſio Leone Nolano in Latinum ſermonem uerſi, & à Iacobo Gopylo ad fidem exemplarium Græcorum recogniti.

ACTVARII in ſuum priorem librum De iudiciis vrinarum, Præfatio.

QVVM corporis affectus, quicunque hi tandem fuerint, ex vrinarum ſignificatione nemo noſſe poſſit niſi qui earum differentias prius ſciuerit, nos ſuperiori libro differentias vrinarum tractauimus, omnémque rationē & methodum huius rei abſoluimus: ſupereſt vt nunc de vrinarum cognitione agamus, quod in arte medica vtiliſſimū eſſe cōperitur. Siquidem ſi medicus non facilè poterit conuenientem victus rationem præſcribere, vel medicari, vel aliam aliquam curationem adhibere corporibus quouis morbo laborātib⁹, niſi ſtatim iudicauerit quænam ſit ægritudo quæ corpus corripuit, arbitror non parum collaturas huic methodos quæ de cognitione traduntur, arte iuuentas. Aliæ ergo methodi cognitoriæ aliis morbis magis conueniunt: communis autē & ad omnes propemodum pertinet vrinarū cognitio. Opportunè & rectè dicere quiſpiam ea poteſt, quæ cōctioni & cruditati quæ fiunt in primis venis, accidunt, adhæc quæ tertiæ concoctioni: præterea quæ renibus, veſicæ, & vrinæ meatibus. Is porro dicet humorum incrementa, atque imminutiones, atque obſtructiones principalium meatuum, & quæcunque in hiſce fieri contingat: de quibus tractandum eſt in ſequentibus. Sed iam primùm hìc dicendum eſt de matula, & loco, & tempore, in quibus confert conſiderare vrinas. Deinde de propriis rebus ſubdendum.

DE DIFFERENTIA MATVLARVM, ET QVAE ex matulis ſit aptiſſima, CAP. I.

A Matulæ igitur comparentur ex vitro tenui, atque albo, vt colores exactè appareant. Nanque aliquæ ſunt, quæ ſubuirideſcunt: quamobrem non exactè pellucidæ manere queunt. Candorem enim coloris ſequitur pelluciditas. Virideſcentes igitur non ſolum coloribus aliquid auferunt, ſed etiam ſubſtãtiam vrinarum minuunt: quinetiam in eis, neque contenta exactè videntur: priores illæ itaque præferendæ ſunt. Figuræ verò matularum differẽtes habentur, à quibus etiam B accidit quodammodo iudicium lædi. Nanque in matulis valde patentibus, vrina, præſertim ſi fuerit quantitatis mediocris, diſtributa per amplitudinem ſolam, parum ſpacii quod ſecundum logitudinem eſt occupabit, nec licebit cognoſcere, quem locum profunditatis contenta occupauerint, quum pauca admodum vrina ſit. Aberrare ſimiliter licet in matulis extranearum figurarum, veluti ſunt arctæ, atque prolixæ, vt quæ nunc ſolẽt effici, veluti ſunt quoque quæ infernã partẽ ſanè quàm latam, planámque habent: ipſæ verò colliguntur, vt à C fundo aſſurgant. Quæ verò fundum habent non planum, ſed deorſum verſus extumentem, ita vt fundus in conum propè videatur colligi, hæ quidem, vbi oportuerit, ad mouendas vrinas, eáſque multas capiẽdas opportunæ cenſentur (nanque vaſa capaciora ad id vtilia eſſent): ſed vt ſeruentur vrinæ vt decet, videntur minus quàm cæteræ matulæ conferentes, quæ figura ſimiles ſunt vitreis cyathis quibus ad bibendum vtimur. Quãobrẽ ſi opus ſit diſcere matularũ figuras maximè congruentes, quæ ſimiles ſunt vaſis vitreis ex quibus bibi- D mus, videbuntur vtiliſſimæ. Veruntamen non oportet matulas cingi cingulis vitreis quæ eas obſcurẽt, neque habere fundum ad multam vrinam continendam, ſed ſint, quoad fieri poteſt, ſimplices ac læues, atq; aliquãto maiores quàm cyathi quibus ad bibendum vti conſueuimus, vt quantitas vrinarum, quæ perfectè ſuſcipienda eſt, cõtineri poſſit. Et de figura matularum hæc ſatis: vt verò vrina inſpicienda ſit, hoc pacto monſtramus.

DE LOCO CONGRVO AD SPECTANDAS VRINAS, CAP. II.

E QVoniam loca vmbroſa non parum de coloribus auferũt, eos in obſcurum transmutantia, lucida autem & ſole illuſtrata loca colores multo remiſſiores propter multam perſpicuitatem reddunt, oportet hoc cauere, atque obſcurationes quas vtraque illa loca inuehunt, fugere. Auferũt enim colorum eſſentiam, ita vt vrinæ exactè conſiderari non poſſint: quærendúſque locus medius eſt inter hæc, qui colores nullo pacto lædere poſſit. Si igitur contenta manifeſtè transpareant, F ſatis nobis fuerit: quòd ſicubi loca ſint valde obſcura, & nõ lucida, tunc trãſferre vrinas oportet prope ipſum ſolem, vt in loco ſublucido latentia transpareant.

DE TEMPORE PROPRIO SPECTANDARVM vrinarum, CAP. III.

OPeræprecium maximè videri poterit, ſi tempus illud definiatur quo quiſquam, vt maximè decet, vrinas inſpicere valeat. Idcirco ea de re ita dicendum eſt, vt de ea quæ nobis maximè vtilis viſa ſit. Vrinæ igitur in matulis factæ, ſi adhuc ſubcalidæ tactu fuerint, vt ſo- G lùm exhibent colores exactè ſpectari, ita in eis minus exactè ſpectantur contenta, ſubſtãtiæ, atque etiam bullæ. Nanque bullarum aut omnes, aut aliquæ vnà cum exſpirante vrinæ calore abeunt, aut manent cum refrigerata vrina: contenta verò ſtatim facta vrina non facilè apparent. Vbi verò illa refrigerata fuerit, ea hora conſpectantur, ſed tempore quodammodo mẽſurato. Nanque principiò ſubapparent nubeculæ quæ aut manent, aut pedetentim ad medium matulæ concedunt, veluti poſtremò ad fundum deſcendunt. Conſiſtentiæ H verò quæ mediocritatem ſeruant, cum coloribus conſpectantur: quæ verò ad craſſitudinẽ vergunt, hæ poſtquam ſtatuta ſunt contenta, demonſtrantur, tardius etiam. quæ ex his rurſus ſubſident. tales enim vrinas exquiſitè ſpectare priuſquam refrigeratæ fuerint, non oportet. Quinetiam non oportet has vrinas commoueri vehementer, priuſquam omnia videris, ne multa in eis transponantur. Bullæ nanque & rumpuntur & transportantur: contenta quoque concuſſa vi, diffugiunt propria loca, quemadmodum omnium craſſorum, commotione facta, confunditur quæ facta erat veluti ſtabilitas. Et hæc ipſa de tempore quo exactè vrinas ſpectari opus eſt, cognoſcere decet diligentem artis medicæ inueſtigatorem, quæ fortaſſe ſatis dicta eſſe videri poſſunt. Nunc opportunũ eſt, vt incipiamus docere diſciplinam de iudiciis vrinarum, hinc auſpicio facto.

DE IVDICIO VRINAE SECVNDVM OMNIA mediocris, CAP. IIII.

QVum ex quadam veluti amuſſi & regula mediocri & temperata, & ſecundum naturam vrina, liceat affectus cognoſcere, decens eſſe videtur, vt prius de vrina ſecundum naturam, & quæ mediocris eſt, diſputetur: deinde de iis quæ aliquo pacto diſſimiles ſunt mediocri. Veruntamen quoniam non omnibus hominibus eædem ſunt corporis temperaturæ, & ætates, neque exercitia eadem, neque cibi iidem, neque eædem regiones, & anni tempora, neque cætera alia eadẽ ſunt, quæ ſuapte natura corpus humanum alterare poſſunt: arbitror ſermonem abſoluta methodo traditum iri, ſi de ſingulis horum diſputem, idque paulo inferius poſtulãte reipſa. Nunc verò illud potius opportunum eſt, vt hominem omni ex parte temperatum primò ſtatuamus: deinde ad eum referamus vrinam ſecundum naturam ſe habentẽ. Cognoſcenti enim vt vrina ſecundum naturam ſe habeat in homine omni ex parte temperato, veluti hinc initio capto, licebit cognoſcere omnes caſus & declinationes à temperamento. Quamobrem & iudicia in his perquam facilè patebũt, veluti tractãdo apertè demonſtrabitur. Vt enim regula & amuſſis, quum adhibentur, oſtendunt vt ligna curua, & obliqua atque diſtorta ſint, ita vrina quæ omni ex parte mediocris eſt, demõſtrat eam quæ vel magis, vel minus à mediocritate ipſa declinauerit. Eſto igitur homo exactè ſanus, & vigens, ætate, & temperatura corporis mediocris, qui veſcatur cibis boni nutrimenti, & temperatis, exerceat ſe neque diminutè, neque præter modum, ſitque in regione & anni tẽpore tẽperatis: & (vt ſummatim loquamur) in omnibus eius rebus ſit mediocritas, medio & diuiſione carens: huius viri vrina eſſe vult colore ſubaurea, vel ſubcrocea, ſubſtantia mediocris, atq; proportione reſpõdens ei quod bibitũ eſt, in qua nulla innatet bulla, neque tuberculum aliquod ſubſideat, nõ inhæreat matulæ hypoſtaſis alba, læuis, æquabilis: omniáque ſint ſibi ſimilia, neque quicquam cum hiſce complicetur ex eis quæ ſolent inferri ſimilia capillis & ramentis, & eiuſmodi generis. Hæc vrina optima eſt, & ſecundum omnia mediocris atque ſana. Quæ verò aliquo modo ab hac defecerit, hoc ipſo ab optima & pura ſanitate decidiſſe intelligatur. Nec ignoramus ſanitatis ipſius magnam eſſe latitudinem, atque aliqua eorum quæ rectè reiecta ſunt à regula vrinarum, in vrinis eorũ qui ſimpliciter ſani ſunt, apparere poſſe. Veruntamen ſcire oportet orationem præſentem non eſſe de ſanitate quæ latitudinem habere putatur, ſed de ſanitate ea quæ pura & inculpabilis eſt. Hac enim veluti depicta, certiſſimè noueris, quanto quis ab ea receſſerit. Quum itaque demonſtratum ſit, quænam ſit vrina eorum qui temperati atque omni ex parte mediocres habentur, decẽs erit, ſi nos veluti à quodã ſigno certiſſimo (quod in omnibus eſt mediocritas) profecti, paſſim diſceſſerimus: vt iudicare per ſigni diſtantias valeamus, quo pacto ægritudines ſeſe habeant: atque dignoſcere decenter, in quibus labor ſuſcipiendus ſit.

DE IVDICIIS VRINARVM SECVNDVM SExum, & ætatem, CAP. V.

PRimùm de vrinis ſecundum ætatem, & ſexum, & naturales quaſdam intemperaturas, & exercitia, & anni tempora, & regiones, & cibos, dicemus. Deinde de vrinis ægritudinum generalium quæ vnicuique accidere ſolent, diſputabimus, ſi prius definiuerimus, quid velint & ſignificent colores, conſiſtentiæ, cõtenta, & quæ

in eis ſpectantur. Temperati igitur viri & florentis æta- A
tis vrina eſt ſubaurea & ſubflaua, & hypoſtaſin & conſi
ſtentiã mediocrem habet. Senũ verò ſubtilis & alba, at-
que paucam hypoſtaſin habens, quæ ad cruditatem in-
clinat. Paruorum verò puerorum vrinæ vt parum rece-
dunt à ſubaureis, & ſubflauis, ita ſubſtantia parum ſu-
perant iuuenum vrinas, & hypoſtaſin cumulatam con-
gregatámque continent. Et quo pueri fiunt natu maio
res, eo colores vrinarum eorum erunt intenſiores, hy-
poſtaſis verò quantitas videbitur minor. Quum verò
pueri ad vigorem iuuentæ vadunt, tum colores vrina- B
rum ceſſant procedere pluſquam ad ſubaureum, hypo-
ſtaſis verò in mediocri quãtitate apparet. At verò quan
tum ætas à floreſcente declinat, tantum etiam vrinæ ab
eiuſmodi colore recedunt, verſus album euntes, atque
hypoſtaſis eo minor & obſcurior apparet. Atque ætatũ
tales vrinæ (vt vno verbo dicam) apparent. Mulierum
verò vigentis iuuentæ, atque temperatarum vrinæ nõ
multum recedunt à colore ſubaureo & ſubflauo, quum
declinent verſus album quarum ſubſtantiæ ſunt ſubte-
nues: verùm hypoſtaſin congregatam magis videntur C
habere quàm virorum vrinæ. Differentias itaque ipſa-
rum, in iis quæ de ætatum differẽtiis, certò diſcere eſt,
per ea quæ proximè dicta ſunt.

DE IVDICIIS VRINARVM QVAE FIVNT IN ſimplicibus intemperaturis, CAP. VI.

ADhæc operæpretium eſt docere, quæ accidant ob
naturales & vt ſunt morbi intemperaturas. Nãque
quum ſint duæ paſſiuæ qualitates, itẽ aliæ duæ actiuæ,
humiditas & ſiccitas, quum ſint paſſiuæ, ſi exceſſerint
ſolæ, parum: caliditas & frigiditas multum alterare poſ D
ſunt. At verò vt humiditas excedens obtundit vrinæ
naturalem colorem, ita quantitatem auget: exaſperabi
tur & huius ſuperficies: hypoſtaſis verò arctior & cru-
dior apparebit. Siccitas verò minuit vrinæ humorem
atque contenta. Et colores mediocres pelluciditatem
quandam maiorem & ſplendorem habent: hypoſtaſis
verò, quanquam cætera mediocris eſt, tamen neſcio
quomodo cõſiſtentia craſſiore eſt. Caliditas verò pau-
lo excedens modum, vrinam ſubauream, atque ſubfla-
uam reddit: ſed aucta vbi fuerit, eam efficit auream, at- E
que flauam, & vrinæ ſubſtantia conſtat, vt mediocris,
& ſplendor mediocris in ea eſt. Hypoſtaſis etiã medio-
cris eſt habita cõparatione ad quantitatẽ vrinæ, verun-
tamen recedit ab albedine conſueta. Frigiditas quine-
tiam facit vrinas vergere ad album colorem, atque re-
cedere à mediocri cõſiſtentia: ſed aucta frigiditate, aut
vrina tenuior, aut craſſa redditur. Si vel ſubtilis fuerit,
vel non pura, hypoſtaſis erit aut obſcura & pauca: aut
multa, ſed varia & incocta. Atque hæ ſunt vrinarum i-
deæ ſecundum ſimplices intemperaturas. Tu verò ea F
quæ tradidimus ſequens, ab hiſce facilè intellexeris,
quæ vrinæ ex complicatis intemperaturis fiunt & ap-
parent.

DE IVDICIIS VRINARVM SECVNDVM EXercitia, & ocia, CAP. VII.

QValiſnã vrina profluat ab iis qui multa exercitia,
atque ſupra quàm vires ferant, ſe exercent: i-
tem qualis ab iis qui in ocio degunt, & ſedentariã vi-
tam ducunt, nunc tempus eſt refer re. Siquidẽ qui plus
quàm par eſt, laborant ac ſe exercent iis vrina ſubflaua, G
atque etiam ad flauum colorem accedens apparet. Hy-
poſtaſis quoque his parua atque tenuis ſubſidet, cuius
quoque colorem contingit alterari. Quinetiam in vri-
na eiuſmodi hominum interdum innatare apparet li-
quamen quoddam, præſertim quum homo vehemen-
ter ſe fatigauerit, etſi aliquando aliqua alia cauſa con-
ſentiat: ſed tamen vbi id viſum fuerit, ſuſpicandum eſt
cauſam aliquam ægritudinis adeſſe. Sed nobis non eſt
propoſitum de hiſce vrinis nunc diſſerere. Eorum verò
qui in ocio & quiete vitam agunt, vrinæ ad albedinem H
vergere ſpectãtur, in quibus hypoſtaſis & maior & craſ
ſior & aſperior ſubſidet. Atque de his ſufficienter ſic
dictum fuerit.

DE IVDICIIS VRINARVM PER ANNI TEMpora, & regiones, CAP. VIII.

DE vrinis quæ per mutationes ſecundum anni tem-
pora & regiones apparent in hominibus, ſic cõue-
nit dicere. Vere igitur, quãtum tempus proceſſerit ver
ſus calidum, tantum colores vrinarum à ſubſpiceo, ac
ſpiceo recedentes, procedunt verſus colorẽ ſubaureum
& ſubcroceum. Quinetiam abeunte inæqualitate ſub-
ſtantiarum, accedit ad id quod eſt ſecundum naturam
ipſa & æqualitatis cõmenſuratio. Hypoſtaſis quoque tẽ
poris huius ex craſſiore incipit mutari in tenuem, atq;
procedit verſus tenuitatis mediocritatẽ. Adhæc quan
titas humoris maior tunc apparet, quàm quæ ex pro-
portione ſunt. Veruntamen quum æſtas incipit, atque
frigus exactum eſt, vrinæ apparẽt ſubaureæ, atque ſub-
flauæ: conſiſtentia verò, mediocris. Hypoſtaſis verò tẽ-
nuior mediocri apparere incipit, ſed alba, & læuis, & æ-
quabilis. Procedente autem æſtate, ac ad ſummũm ac-
cedente, quantitas humoris minor ex proportione ſpe
ctatur: at hypoſtaſis à naturali albedine recedens, ver-
ſus ſubſpiceum colorem concedit, eſtque multo minor
ac tenuior. Sed tenuitas in vrina fulget cum ſplendore
quodam, & ipſa quoque inclinat erga croceum atque
aureũ. At verò vbi autumnus acceſſit, tum colores re-
uertuntur ad mediocritatem, ſed ſplendor & tenuitas
adhuc remanent. Hypoſtaſis obſcura eſt adhuc & par-
ua, ſed alba, læuis, & æquabilis. Procedente verò autum
no, ad mediocritatem, ſecundum omnia, redit vrina.
Quum verò ſol fuerit circa ſolſtitium hyemale, tunc
quantitas vrinæ ex proportione redditur. Color verò
vergit verſus album, & hypoſtaſis maior eſt, cætera au-
tem mediocris. Procedente verò hyeme, conſiſtentia
vrinæ varia ſpectatur, color etiam albus: quantitas verò
humoris maior ex proportione rei ebibitæ: at verò con
tenta huius, & maiora ſunt, & incocta. Vbi verò æquino
ctium vernale adeſt, tum hæc diſſeparantur, atque co-
guntur redire ad mediocritatem. Atque hinc diſcere
licet quales vrinæ per anni tempora appareant. Vrinæ
autem ſecundum regiones, proportione reſpõdent iis
quæ fiunt ſecundum anni tempora. Atque oportet vi-
rum prudentem, dum ſimilia comparat, ex iis quæ di-
cta ſunt circa anni tempora coniectare, & quæ fiunt in
locis diuerſis, illa proportione reddere ipſis anni tem-
poribus. Cibi quinetiam & ratio viuendi calidior, vel
frigidior, vel ſiccior, vel humidior producit tales vri-
nas, quales gignunt memoratæ intemperaturæ. Et cibi
concoctu faciles, bonique ſucci, tales vrinas pariunt,
quales generantur in temperatis, vt cõcoctu difficiles,
& mali ſucci alimenta gignunt vrinas colore varias, &
tenues, & quarum contenta ſunt prorſus extranea. Sed
minora & diuerſæ ſubſtantiæ contenta apparent in v-
rinis concoctu difficilium ciborum: maiora verò ac in
totum ſibi diſſimilia in vrinis alimentorum mali ſucci.
Et hoc pacto poteris ex hiſce iudicare de vrinis quæ
apparent per ætates, & ſexus, & intẽperaturas, & regio-
nes, & tempora anni, atque viuendi rationem.

DE IVDICIIS VRINARVM QVAE FIVNT A ſomno, atque vigiliis, CAP. IX.

EOrum qui dormiuerunt per paſſiones, non per na-
turam, vrina ad album colorem vergit, cuius conſi-
ſtentia eſt ſubtenuis & craſſa: contenta verò plura ap-
parẽt, ſed cruda. Qui verò ſecundum naturam ſomno-
lenti ſunt & dormierunt, vrina minus alba eſt: quippe
quæ ſpicea ſpectatur, cuius conſiſtentia vergit ad me-
diocritatem: quinetiam cõtenta ſunt maiora, atq; bene
cõcocta. Eorũ verò qui vigilarũt non ſecundũ naturã,
vrina minimo mutatur. Sed qui vigilarũt ob aliquẽ af-
fectũ à quacunque cauſa ſit, circa principiũ etiã mini-
mo mutatur in ſubſtãtia, & colore, & contentis: proce-
dente verò tẽpore diſſipantur, atq; deficiunt contenta.
Vrinæ quoque humor tenuis fit, atque paulatim conce
dens ad tenuiorem: color verò aut ad album, & aqueũ
vergit, aut ad aureum, & croceum, & oleaceum, & ni-
grum, ſecundum cauſæ mutantis proprietatem. Adhæc
eorum qui multum comederunt, neque concoxerunt
comeſa, vrina eſt ſubtilis, & alba, & interdũ abſque hy-
poſtaſi. Diurnantium verò cum cruditate comeſorum
vrina eſt varia in conſiſtentia, & in contentis.

A DE VRINIS INEDIAE ATQVE FAMIS, CAP. X.

IEiunantium vrina flammea, atque crocea, & tenuis apparet, atque minorem hypoſtaſin continet. Qui fame verò premuntur, horum vrina eſt tenuis, & alba, & hypoſtaſi priuata, & cum quodam ſplendore occurrit. Ac de hiſce hoc pacto ſe habeat oratio. Poſt hæc fas eſſe videtur, vt de quantitate humoris vrinæ, atque colore ſigillatim dicamus, & de ſubſtantia, & contentis, & iis quæ in ſuperficie vrinæ innatant: vt vnoquoque ex- B plicato, & quos affectus præſertim vnumquodque eorum conſequatur, iudicia certa ab iis fiant, qui hiſce rebus operam nauant.

DE IVDICIIS A PARVITATE, ET MAGNITVDINE humoris vrinæ, CAP. XI.

PRimùm diſputandum de paruitate, & magnitudine humoris vrinæ, deinde de affectibus qui hiſce accidunt. Siquidē eorum qui perfectè ſani ſunt, vrinæ quātitas proportionem quandam ſeruat eorum quæ bibita ſunt. Nanque alterationem aliquam factam eſſe in iis quæ intrinſecus ſunt, ſignificat vrina maior, aut minor, C ſiue longè ſuperarit proportionem ebibiti, ſiue longè receſſerit ab ea. Decens eſt de modo quātitatis humoris diſputare. Nanq; vrina ſi maior viſa ſit exiiſſe in ſanis corporibus, ſignificat multū bibitū eſſe, præſertim ſi vinum fuerit exile, cuius vrinæ color ad album trāſmutatur, atque conſiſtentia ad tenue: cōtenta verò tenuia & varia non etiam læuia. Nam inſiſtentibus quoque crudis humoribus, vbi cocti fuerint, perualida manente natura, copioſa & ſubtenuis excernitur vrina, atque prædictis minus alba, ſed in hac meliora apparent D contenta. Multa quinetiam vrina ſpectatur in iis qui pauca excernunt ob naturalem quendam ventris affectum, quæ colore mediocri eſt, atque maiorem & craſſiorem hypoſtaſin cōtinet. Item multa vrina ſolet mingi ob medicinas vrinatorias, quæ colorem naturalem melius quā prædicta ſeruabit. Hypoſtaſis verò eſt ſubtilior (ita vt obſcuretur,) ſed ſplendor quidā in humore eius fulgebit. Atque hæc dicta ſint de his qui mediocriter ſani ſunt: in ægrotantibus verò hoc pacto vrina habet. Multa vrina prouenit in paſſione quæ ab E accidente ſitibūda, à celeritate euacuationis diabetes, & fluxus vrinæ appellata eſt. Eadem alba eſt, & tenuis, ac hypoſtaſi priuata. Illud autem ſcire oportet, interdum in ægritudinum terminationibus multitudinem profluere vrinæ albioris & tenuioris, atque mediocrē habētis hypoſtaſin, præſertim quum præceſſerit vrina craſſior, & globulentior. Et qui hydrope morbo capti ſunt, iis vrina maior quàm mediocris fieri ſolet, atque aquea quæ crudam & inæqualem hypoſtaſin habet. Quòd ſi vrina multa exierit, ac flammea, & ſubcrocea, F vel ſimili aliquo colore tincta, hanc damnare oportet, præſertim ſi cum non bonis contentis profluxerit: ſin verò fuerit vineo, vel paſſeo colore, atq; ſic multa proceſſerit, præſertim nulla concoctione præeunte, peior adhuc eſt, & mortificationem quādam & colliquationem oſtendit vniuerſæ corporis ſtructuræ. Atque hæc dicta ſint de vrinis quantitatis mediocritatem ſuperātibus. Vrina verò proportione minor quàm mediocris effluens, per horum contraria prouenit. Nanque diæta ſiccior paucam vrinam facit, ſed ſubcroceā: atque mi- G norem hypoſtaſin, & craſſiorem quodammodo mediocri continentem. Item glutinoſa & obſtruentia, tam alimenta quàm pharmaca, gignunt paucam vrinam: ſed hypoſtaſin etiam paucam, & tenuem. Quinetiā quum multa fit ventris euacuatio, tum minor proportione exit vrina, atque ad tenuitatem inclinat, & hypoſtaſin perobſcuram, & tenuem, & non læuem continet. Aliquando etiam ob craſſitiem vel multitudinem crudorum humorum, pauca, tenuis, alba, ſine hypoſtaſi, & aliquando craſſa, quæ crudiores habeat hypoſtaſes & non H læues. Adhæc pauca vrina producitur ob febris vehementiam, & color ſignificat tibi febris quantitatem. Parua quoque vrina deſcendere videtur ob aliquā vaſorum vrinalium affectum, veluti ſunt locorum horum dolores, atque ipſa in ipſis vrinis contenta, de quibus inferius latius diſputabitur. Nunc verò de vnoquoque colorum decentia referemus. Iudicia itaque de coloribus, quum multiplicia ſint, quippe quòd non omnes colores propriis nominibus definiti ſint, ſed ſolùm generaliores: medii verò & ſubmedii colores, & ſimpliciter ſpeciales, ſint propriarum appellationum expertes, difficile eſſe videtur ſingulos enunciare, & vix ratione comprehendi poteſt. Veruntamen qui ingenio pollens ac natura diligens fuerit, nec paruam harum rerum habuerit peritiam, is perquā facilè ex iis quæ dicta ſunt, poterit cætera non dicta complere.

DE IVDICIIS ALBARVM VRINARVM, CAP. XII.

ALbi vrinarum colores (incipiendum enim eſt ab albis: album enim eſt corporum ſimplicium, quod eo demonſtratur, quòd nullo colore alio infecti ſint) diuiduntur in plures ſpecies per differentiā magis & minus. ſed quæ & quot ſint, in iis quæ de differentiis vrinarum, apertè dictum eſt. Quamobrem non opus eſt producere orationem ſuper eis quæ illic ſufficiēter habita ſunt. Sed addamus nunc oportet, quid ſignificent colores albi quum apparent. Demonſtratū iam eſt quæ ſit vrina omni ex parte mediocris ſecundum colorem, & conſiſtentiam, & contenta, & quemadmodum ſolertem medicum à ſigno aliquo certo incipientem, receſſu ab his, morbos æſtimare oportet. Cōcoctione igitur humorum corporis rectè facta, color decens ſplendet in humore vrinæ: imperfecta verò coctione, ſpiceus, & albus color, & qui inter hoſce ſubmedii ſunt, apparent. Veruntamen definiendo modos, quibus vrinam albam apparere cōtingat, clarius reddemus vnicuiq; id quod decet. Alba igitur vrina in iis qui ſani ſunt, ſemel apparens, ſignificat multam vini potionem, præſertim vini exilis: & iudicii huius fidem faciet ipſa vrinæ magnitudo. Quòd ſi quantitate ſit mediocris, & hypoſtaſin proportionalem contineat, indicat frigidam quandam intemperaturam hepatis. Et ſi hypoſtaſis ſit multum obſcura & occulta, ipſa verò vrina multum alba, demonſtrat ſenectutem vel ſecūdum naturam, vel ex morbo. Quinetiam alba vrina in hydropicis prouenit, quæ videtur continere hypoſtaſin diuerſam atque crudam. Nihilo quoque minus in iis qui patiuntur obſtructionem aliquam in viſceribus internis atque renibus, exit vrina alba atque tenuis. Quæ in febribus acutis vrina alba exit, eiuſmodi apparet, vt humor qui ipſam tingebat aliò tranſmiſſus ſit. Eadem verò mediocris, vel copioſior quàm par eſt, interdum habet contenta diſperſa & tenuia, interdum veluti ſemen humanum, atque refugiens fundum matulæ, interdum prorſus deficiunt cōtenta. Nihilominus etiam quum humor tingens vehementer inclinat in ventrem, vrinæ albæ ab abſentia humoris tingentis fiunt: quod diſcere licet ab iis quæ egeruntur. Quemadmodum etiā contrà interdum accidit, nimirum tinctas vrinas apparere ex egeſtionibus albis. Sæpenumero enim humores vbi impetum eiuſmodi aliquem fecerint, inclinationem capere conſueuerunt. Et ſi licet omnia vno verbo complecti, hoc pacto dicēdum eſt. Vrinæ albæ fiunt aut à craſſitudine & multitudine crudorum humorum, aut ab obſtructione meatuum, aut à potus magnitudine, aut ab incoctione, aut etiam ab auerſione humoris tingentis, atque à frigiditate naturali, & quæ à morbo eſt: & hæ quidem valde albæ ſunt, atque cum tenui conſiſtentia exeūt. Quæ verò cum ægritudine fiunt, minus albæ prædictis ſunt, ſed indicant multum humorem crudum vigere in corporibus. Atque albus vrinæ color hæc ſignificat: quo verò intenſior eſt, eo peior exiſtimandus eſt ratione habita ad ſanitatem.

DE IVDICIIS VRINARVM SVBSPICEARVM & ſpicearum, CAP. XIII.

VRina quæ ſubſpicea & ſpicea apparet, indicat minorem incoctionem quàm quæ ſuperius memoratæ ſunt, veluti naturam aggredi concoctionem ſignificans. Sed tamē ipſa videtur cruda, cōparatione habita ad mediocrem vrinam: tantúmque diſtat hæc à ſanis, quo plus albedinis habet. Alba enim præterquā quod à

mediocri conſiſtentia recedit, colorem conuenientem A
etiam non habet. illa verò parum diſtat, parúmque de-
ficit in colore, & conſiſtentia: vt quum hæc poſt albam
apparet ſignificat concoctionem excitari: ſed oſtendit
innatam caliditatem à mediocritate magis recedere
verſus minus. Quibus ita ſe habentibus, non facilè ſub-
ſtiterit aliquod concoctum ex contentis. Quum enim
vrinæ ſubſtantia incocta fuerit, incocta eſſe contenta
oportet: & ſpicea vrina hoc pacto manca eſt in colore
mediocri, & ſecundum naturam. Quum verò vrina ma
gis tingitur, capitque ſubſtantiam mediocrem, tunc ap B
paret ſubaurea, & ſubcrocea: qui colores ſunt perfectæ
concoctionis, ſignificantes toti corpori ſanitatem cer-
tam ineſſe. Verùm nihil fortè oberit, ſi dixerimus v-
troſque conſentire cum mediocribus vrinis ac natura-
libus. Siquidem iis qui placida ſint natura, potius appa
ret vrina ſubaurea: qui verò multam bilem gignunt,
iis apparet ſubcrocea: quemadmodum in melancholi-
cis & phlegmaticis videtur mediocris vrina inclinare
verſus album. Sed de coloribus mediocribus nunc mi-
hi non eſt tranſigendum: quippe quod prius diſputa- C
tum eſt in capite de canone vrinarum, non ſolùm de
mediocri, & ſecundum naturam colore, ſed etiam de
ſubſtantia & contentis mediocribus. Quare reliquum
eſt dicere de coloribus qui poſt hoſce ſtatuti ſunt, rece
dúntque à mediocritate, qua aliquam affectionem cor
poris ſignificant.

DE IVDICIIS AVREAE, ET CROCEAE VRINÆ, CAP. XIIII.

AVrea & crocea vltra prædictas apparens vrina, in-
tenſionem quãdam præter naturam caliditatis o-
ſtendit. ea verò ſi ſubtenuis, aut mediocri craſſior eſt, D
hypoſtaſi caret, aut perpauca, & obſcura contenta ha-
bere videtur. Quinetiam aurea ſignificat intenſionem
caliditatis potius per materiæ quantitatem quàm per
defectum materiæ. Crocea verò, contrario modo ſe ha
bet. nanque aurea apparet ob multorum ciborũ, & me-
dicinarum acutarum ſumptionẽ, óbque ebullitionem
ſanguinis ab ira. Item ob intẽperaturam quãdam ver-
gentem ad calidum in viſceribus: accidit quoque ob af
fectum quẽdam ſimilem. Crocea verò apparet ob mœ E
rorem, ob curam, ob vigilias, ob ſolis æſtum, ob laborẽ,
atque ob alia, quæ vt rubeam & tenuem bilem agge-
runt in corpore, ita naturalis humiditatis defectum
quendam efficiunt.

DE IVDICIIS SVBRVBEAE, AC RVBEAE VRINÆ, CAP. XV.

POſt haſce inſpicitur vrina ſubrubea, ſed craſſa fre-
quentius, interdum etiam tenuis apparens. Sed ru-
bea potius oſtendit tincturam bilis rubeæ. nam cõper-
ta eſt ratione & experientia eiuſmodi bilis ſpecies: de F
qua dicetur proprio in loco. Quinetiam ſerea ſangui-
nis ſuperfluitas, quæ magis apparet in febribus vehe-
mentibus, quæque ob humoris affinitatem in debili-
bus hominibus (niſi aliqua impediens cauſa reddita
ſit) etiam apparet, in qua vehementior quoque febris
ſolet accendi. Eiuſmodi rubrum ratione cognitum eſt,
& ab eiſdem memoratis, bili rubea, & ſero ſanguinis,
nos docuit, vt ipſum ſit in ſubrubeo humore, accepit-
que vtraque illa tantum intenſa eſſe, quanto rubor ex-
titit manifeſtior. Illius quoque meminiſſe opus eſt. Nã- G
que vena ſciſſa aliqua ex iis quæ circa vaſa vrinæ, vel
vlterius ſunt, ſanguinéque miſto cum vrinis, eiuſmodi
ſpectatur vrina. Sed coniudicandum id eſt tum à loca-
li dolore, tum ab antecedente cauſa: & procedente ſic
tempore vulnus ſaniem facit, vnde ſanie iam cum vri-
na currente certius fit iudicium, atque fides ſuper vri-
na cum ſanie. Similiter accidit, vt vaſa colantia ſeream
ſanguinis ſuperfluitatem, cum paſſa fuerint maiorem
raritatem ob aliquam cauſam, nec hactenus ſciſſa ſint:
tunc ſecernitur ſanguis qui cum vrina miſcetur. Quin- H
etiam hoc pacto cognita venit laxitas quædam renum.
Nanque hanc ſequitur maior vrinæ excretio, atque in
homine apparet maior debilitas: quæ eo certius laxita-
tem eam indicant, quo minus habeantur ſigna venæ
diſciſſæ. Adhæc ſubrubeus & rube9 color mediocre ma
lum ſignificãt, etſi ab eiuſmodi rubeo humore geniti
ſint (ſiquidem is humor peculiaris magis extitit ipſi ho
mini): idem quoque nõ valde prauus extitiſſe probatur
nobis arguentibus id à proprietate colorum.

DE IVDICIO VINEI COLORIS VRINAE, CAP. XVI.

TAntum in peius inclinat vineus color, quantũ diſ-
ceſſit à ſubrubeo rubeus. Significat enim bonum
humorem aſſari, atque mutari vel in flauam vel in ni-
gram bilem, quarum vtraque peiores paſſiones cæteris
gignit. Quòd ſi cum eo colore vrinæ aliquid bonæ hy-
poſtaſis appareat, tunc malũ hoc mediocre erit, & ſpes
eſt naturam breui victuram: ſin verò mala fuerint con-
tenta, aut nihil omnino cõtentorum apparuerit, vriná-
que videatur vt nubes craſſa pauco lumine ſolis ſuffu-
ſa, hoc eſt mixta ex tenebricoſo, & lumine pauco, om-
nino prauus eſt color, ac multo virtutis robore indiget
ad recuperationem faciendam. Adhæc interdum in ſa-
nis hominibus qui multa elaborarunt, aut longum iter
fecerũt, eiuſmodi vrina vinea ſpectatur: ſed tum etiam
aliqua bona ſigna cum ea concurrunt.

DE IVDICIO PASSEI COLORIS VRINAE, CAP. XVII.

PAſſeus color qualis aſpectu ſit antea docuimus in
iis quæ de differentiis vrinarum. quidnam autem
ſibi velit, nunc opportunum eſt docere. Eiuſmodi igi-
tur vrinam dicimus oſtendere, multum recedere à me-
diocritate, multóque virtutis robore ad optimam mu-
tationem indigere. Quinetiam quemadmodum vineus
color ſignificabat humorẽ ſanguineum aſſari, ita nunc
paſſeus indicat bileum aduri. Quamobrem eiuſmodi
vrina permanens, veriſimiliter inſuper oſtendit mor-
bum arquatum adeſſe. Quòd ſi in alio appareat, ſiue ſi-
gnificet hunc incompotem viuendi eſſe morbo domi-
nante, ſiue victoriam naturæ redeuntis, videlicet cum
ſignis concoctionis, diſcere eſt diligentius in eis quæ
de præuidentia, quæ poſt libros de cauſis vrinarum, fa-
uente deo, ſcribemus.

DE IVDICIO VIRIDIVM VRINARVM, CAP. XVIII.

VIridis vrinæ color tam malus eſt quàm tempore
longo, fortunáque ſecunda, atque virtutis robore
indiget, vt ad bonum reducatur: quinetiam promptus
eſt ad inferendum malum ægrotanti. Eſt enim dece-
ptor, præſertim ſi excitatus fuerit, ac multum deſtite-
rit à colore ſano. Nanque oſtendit humorem bileum
tantum præſtitiſſe humoribus cæteris, quantum is co-
lor à cæterorũ coloribus in malignitate diſſenſit. Quòd
ſi eiuſmodi humor magis aſſatus fuerit, niger color ge
nerabitur. Sed quidnam ſibi velit is niger color, paulo
inferius aperietur, vbi de nigro colore diſſeremus. Nũc
verò reliquos colores attingamus. veruntamen quia
ſimilitudo quædam eſt inter colorem oleaceum atque
viridem, par eſt, vt hoc in loco de vrina oleacea diſ-
putetur.

DE IVDICIO VRINARVM OLEACEARVM, CAP. XIX.

VRinæ oleaceæ in tres ſpecies diuiduntur, quarum
vnaquæque proprium inuenit nomen. Nanque a-
lia appellata eſt oleapparens, alia oleicolora, tertia ve-
rò generis appellatione facta differẽtia, dicta eſt olea-
cea. Sed harum ſpecierum quælibet, quáſnam etiam dif
ferentias euidentes habeat, dictum eſt in tractatione
de vrinarum differentiis. iudicia verò apponere nunc
opportunum eſt. Quàm autem vrinæ eiuſmodi præter
naturã caliditatis ſigna ſint, ipſi colores fidem faciunt.
Intenſiones verò malorum huiuſmodi colorum, oſten
dunt tibi differentias caliditatis præter naturam, atque
inde ſpecies ratione diſcernere, & iudicia volentibus
reddere oportet. Ergo pingui liquefacto, quum ipſum
incenderit adulterina caliditas, non modò in princi-
pio & augmento, verumetiam in vigore morbi, vrinæ
eiuſmodi aſpiciuntur: ſiquidem in principio oleicolora
præſentantur. Nondum enim exactè eo colore tinctæ
ſunt vrinæ, vbi etiam paucum pinguis liquefactum
ſit. At in augmento ſpectatur oleapparẽs, quum lique-

faƈtio iam maius ſpatium habuerit. Sed vbi exaƈtè pin- A
gue colliquatum ſit, tum vrinæ colorem oleaceum præ
ſe ferunt. Hoc enim indicatur paſſio eſſe in ſummo, ob
in totum colliqueſaƈtionem faƈtam eſſe pinguis. Sed
illud meminiſſe oportet, nempe quòd memoratæ vri-
næ interdum ſignum ſunt liquefaƈti pinguis vniuerſi
corporis, interdum renum ipſorum ſolorum. Atqui id-
ipſum ratione diſtinguendum eſt, atque iudicium in i-
pſis exquiſitum reddendum, ne quiſquam aberret, de-
ceptus à paſſionibus ſimiliter ſignificatis. Ergo ſi pau-
latim eiuſmodi color proceſſerit, ita vt multo tempore B
confirmentur eiuſmodi oleacei colores, ſignum eſt fe-
bris per totum corpus diffuſæ: ſin verò breui atque cu-
mulatim iidem appareant, paſſio renum ſolorum de-
monſtratur adeſſe. Quibus inſuper fidem faciet vehe-
mentia caliditatis prurientis. Nam hoc modo caliditas
in renibus ſolis excitatur: illo verò in toto corpore ar-
dere ſentitur. Atque hoc paƈto vnuſquiſq; ſecutus me-
morata præcepta, vrinas oleaceas iudicare poterit. Sed
iam par eſt diſputare de reliquis coloribus.

DE IVDICIIS VENETARVM, ET LIVIDA- C
rum, atque nigrarum vrinarum, CAP. XX.

VRinarum veneta, & liuida, atque nigra eodẽ colo-
re tinguntur, quæ intenſione, remiſſioneq; tingen
tis humoris naƈtæ ſunt diuerſos colores, atque nomina
diuerſa: ita vt ob idipſum ſignificare reperiantur diuer
ſas quaſdam ægritudines. Veruntamen veneta eo cite-
rior eſt liuida in malignitate, quo nigra liuida eadem
extitit vberior. Niger color autem non ſiuit colorẽ eſſe
peiorem ipſo, adeo vt ianua Ditis hoc colore etiã ſigni-
ficetur. Præterea ſunt colores quibus nouiſſimè hi qui D
diƈti ſunt, poſſunt accidere, de quibus paulo inferius di
cetur. Venetus color, vel tinƈturam mediocrem melan-
cholici humoris ſuſcipiens, vel frigus vehemẽtius, vel
mortificationem quandam naƈtus, ſic apparet. Liuidus
verò color, eodem modo generatus in vrina ſpeƈtatur,
interdum verò indicat plagas atque verbera incuſſa
homini. At verò veneta vrina, quæ ſubtenuis apparet,
generatur per ſuperficiem fuſi melancholici humoris:
quæ verò verſus craſſitudinem vergit, hæc fit ob mul-
tam frigiditatem. At quæ per mortificationem virtutis E
veneta eſt, hæc non habuit prius aliquam concoƈtionis
ſignificationem, ſed à prauis coloribus ad peiores trãſ-
mutata eſt. Eiſdem rationibus iudicaueris liuidam v-
rinam ſignificantem ſimilia diƈtis. Quæ verò liuida
apparet ob plagas & verbera, eam vibices ac notæ cor
poris tibi ſignificabunt, aliáque ſigna quæ comperire
poteris. Quinetiam vrina ſummè nigra, interdũ ſignũ
eſt caliditatis ad extremũ proieƈtæ, præſertim vbi viri-
dis vrina præceſſerit, aut aliqua ei proxima: interdum
ſignificat extremam frigiditatem. Et cognoueris hæc F
ita ſe habere hac ratione: nimirum quum liuida & vene
ta has præceſſerunt. Quoniam verò qualitas quæcuque
ea ſit quæ ad extremum peruenit, ſolet diſſoluere ſub-
ieƈtum, non potens tolerare immodeſtiam qualitatis:
ſiquidem ſubieƈtum à mediocritate cõſiſtit: quod diſ-
cere eſt tum ex aliis tum præſertim ex aƈtione corru-
ptionum quæ ſingulis diebus fieri ſpeƈtantur. Verun-
tamen ne omni ex parte videamur demõſtrare vrina-
rum colores nigros prauos eſſe, idipſum ratione defi-
niendum eſt. Quandoquidem cõpertum eſt nigras vri G
nas homini ſalutares eſſe in morbis præcedẽtibus, quæ
originẽ ab humore nigro traxerunt: tam enim ſpecies
melancholiarũ quàm quartana febris intermittens, v-
rina nigra apparente, celerrimè ſoluuntur. Neque quo-
que nouum fuerit, ſi melancholico & ſplenetico viro
poſt datum pharma cum abſterſiuum & diureticum, e-
iuſmodi nigra vrina exierit, præſertim ſi alia etiam cau
ſa adiuuans adeſſe viſa fuerit. Veruntamen quem ali-
quando caſum eiuſmodi ipſe vidi in ſeruo meo, non pi
gebit ipſum enarrare: qui fortaſſe quoq; aliquo paƈto H
conferet diſputationi præhabitæ, atque res auditu non
ingrata eſt. Acceſſi ad quendam curatione indigẽtem,
ſecutúſque me eſt ſeruus meus, ea pharmaca deferens
quæ collatura exiſtimauerã ægroto. Atque ibi manu
capiẽs pharmacũ (erat enim trochiſcus amarus), miſcui
cum eo tantum oxymellis quantum ſatis eſſe putaui,
atque infudi de feruẽte aqua, vt liquidius & facilius ad
bibendum eſſet pharmacum, idque ægroto præbui. Ille
verò calicem labris admouens, poſtquam ſenſit medi-
camenti inſuauitatem, atqueadeo amarus ipſe faƈtus,
& cætera ſuperbus & moroſus, quique ad medicamen-
ta capienda non facilè medico obſequeretur: volui e-
tiam ipſe ludere, atque redarguere abominationẽ me-
dicinæ, quæ ingenita ei erat ab animæ mollicie. Itaque
vbi dixiſſem moleſti nihil tolerare debere virum quẽ-
quam niſi ad vtilitatem cõparandam, dedi ſeruo phar
macum ad bibendum, dixique id non mediocriter col-
laturum eſſe corpori. Seruus acceptum calicem, manu-
que labris appoſitum, euacuatũ oſtẽdit, vbi ſanè quam-
libenter ebibiſſet medicamentum: quo faƈto illinc diſ-
ceſſimus. Ipſe profeƈtus ſum quò decreueram: ſeruum
verò miſi ad amicum quendam ob rem aliquam neceſ
ſariam, iuſſiq; vt celerrimè reuerteretur. Erat iter eò (vt
arbitror) triginta ſtadiorum: obedientem reperi, atque
celeriter reuerſum. Sed vbi ad meiẽdum coaƈtus eſſet,
ei viſum eſt nigrum meiere: mihique retulit idipſum
malum, atque cauſam neſciens, magnopere contriſta-
tus eſt. Iuſſi itaque vt poſtera die in matula oſtenderet
vrinam: ſic itaque egit, etiam euentũ diſcere expeƈtãs,
verebaturque ne fortè ignorata cauſa, repentè morere-
tur. Ego quoque inſpeƈta vrina nigra, primò miratus
ſum, oblitus pharmaci quod nuper dederã, neq; quar-
tanam in eo affuiſſe conſiderans, neque melãcholiam:
ſolummodo tamen videbam temperaturam eius ver-
gentem ad quendã purum humorem nigrum. Sed hanc
ſolam non credidi fuiſſe cauſam faƈti, nulla altera red-
dita cauſa. Poſtquam verò recordatus fui medicinam
quam exhibuerã, intellexi rem, atque riſi iuſſique pue-
rum confidere, ita vt ei nihil mali expeƈtandum eſſet.
Vrina autem plurimùm tinƈta erat nigrore: quoniam
(vt puto) nõ ſæpius vſus fuerat ea medicina. Poſtera ve-
rò die vrina apparuit veneta: & die quæ hanc ſequuta
eſt, mutata eſt ita vrina, vt ad eam quæ ſecundum natu
ram eſt, conceſſiſſe ſpeƈtaretur. Fortaſſe à principio nõ
fuiſſet tinƈta vrina tam facilè ab ebibito pharmaco, niſi
etia labor maximopere adiuuiſſet, quòd ita facile me-
dicamentum diſtributum fuiſſet, & vigẽtem materiam
atque abundantem attraxiſſet. Horum ergo vniuſcu-
iuſque meminiſſe oportet, atque accidentia cõſidera-
re, ſiue à pharmacis oriantur, præſertim quæ humores
eiuſmodi commouent, ſiue à cibis & potibus ſimili co-
lore affeƈtis. Veruntamen hæc ipſa in corporibus ſanis
contingentia, aut parum aut nihil mali ſignificant: in
ægrotantibus verò longo tempore maximè ab humo-
ribus malancholicis ſalutaria, & ægritudines ſoluentia
exiſtunt. Sed in iis qui febribus acutis laborant, ſemper
praua ſunt, atque fere mortis nuncia. Quum itaque de-
monſtratum ſit, quænam ſit vrina omni ex parte opti-
ma, & quæ hãc ipſam maximè ſequatur: atque poſt hæc
quidnam ſibi velit vnuſquiſque è coloribus vrinarum,
reliquum eſſe videtur vt de conſiſtentia vrinarum, dé-
que contentis diſputetur, definiendo ratione vniuſcu-
iuſque iudicia, & quid eorum vnumquodque velit ex-
plicare. Sed tamen vbi decentem modum diſputandi
fecimus, neque par eſt diſputationem ipſam differre,
ne vertiginem legentibus afferamus, ſic eam hîc ſiſte-
mus, vt quæ ſufficiẽter omnium ſupradiƈtarum vrina-
rum cognitiones & iudicia tradiderit. Sed ad aliã quæ
ſequitur diſputationem tranſeamus, re ipſa nos eo pa-
ƈto vocãte. Donum quinetiam Dei putari poterit, ſi id
cui magno ſtudio incumbimus, perfecerimus. Nanque
& nobis qui nihil ab eo quod reƈtum eſt aberrauimus,
nihil erit quod vitio verti poſſit: hi verò qui hanc diſci
plinam amplexati fuerint, ſine errore de his vniuerſa-
libus iudicabunt, tanquam pugno concluſas cauſas te-
nentes. Neque arbitror quicquam melius contingere
poſſe quàm ſuper malè affeƈto corpore verum iudi-
cium, quod decet omni ope experiri, vt diligenter ex-
erceamus.

ANNOTATIO EORVM QVÆ SINGVLIS CAPITIBVS libri poſterioris De iudiciis vrinarum continentur.

De iudicio ſubſtantiarum urinæ, Caput I.
De iudicijs ſuper quantitate contentorum, Caput II.
De iudicio ſuper ſubſtantia contentorum, Caput III.
De iudicijs ſuper albis contentis, Caput IIII.
De iudicijs ſubſpiceorum & ſpiceorum contentorum, Caput V.
De iudicio contentorum bilioſorum, Caput VI.
De iudicijs contentorum uenetorum, liuidorum, & nigrorum, Caput VII.
De iudicio contentorum ſubrubeorum, Caput VIII.
De iudicio contentorum cruentorum, Caput IX.
De iudicijs orobeæ, furfureæ, lamineæ, ſimilaceæ hypoſtaſis, Caput X.
De iudicijs contentorum mediocriter miſtorum, Caput XI.
De iudicijs ſuper contentorum læuitate, & contrarijs eius, Caput XII.
De iudicijs ſecundum loca contentorum in urinis, Caput XIII.
De iudicijs bullarum urinæ, Caput XIIII.
De iudicijs coronarum diuerſorum colorum, Caput XV.
De iudicijs eorum quæ innatant in urinæ humore, Caput XVI.
De iudicio urinarum ab odore malo, Caput XVII.
De iudicijs urinarum hypoſtaſi priuatarum, Caput XVIII.
Quòd fieri non poſſit ut particularia concipiantur tanquam in infinitum exeuntia, Caput XIX.
Quòd non facilè febres ephemeræ ab hiſce iudicentur, Caput XX.
De iudicijs tertianæ puræ, & non puræ febris, Caput XXI.
De iudicijs quartanæ puræ, & non puræ febris, Caput XXII.
De iudicijs febrium amphemerinarum, Caput XXIII.
De iudicijs urinarum in febribus cõtinuis à putredine, Cap. XXIIII.
De iudicijs urinarum, quæ fiunt ob aliquod membrorum principalium affectum, Caput XXV.
Quòd uolẽtem exactè de urinis conſiderare, oporteat præter alia etiam probè callere diſciplinam de pulſibus, Caput XXVI.

ACTVARII DE IVDICIIS VRInarum, liber poſterior.

Præfatio.

DISCIPLINA atque ratio morbos cognoſcendi, & arti medicæ maximè vtilis ab his olim magno ſtudio culta eſt, qui in eas res diuerſis in locis inuentas incubuerunt: verùm quum ad id abſoluendum tractatione vrinarum indigerent, neque quiſquam tamen eam aggrederetur, iam ipſi eam attigimus, ita tamen vt ſuperiore illo non abſoluerimus, ob id altero hoc ipſo libro indigemus, vt omnis recta ratio quæ de iudiciis eſt, reddatur. Si igitur videamur ſuper hiſce diſputationẽ protrahere, id non incongruum videri poterit iis qui promptiores ſunt ad accuſandum, præſertim ſi res neceſſarias & ſufficientes demonſtrauerit oratio. Quandoquidem & qui diſcunt, ii facilius hinc nouerint, ſermone ad hanc methodum ſufficiẽte, explicato, eos qui curare morbos aggrediuntur, cõfidenter eos curare aggredi debere quos cognouerint victum iri: eos verò non attingendos quos natura ſuperiores fore viderint. Siquis igitur velit in ſingulis diſputationibus docere quemadmodum polleat in arte medica iudicatio, hic videbitur feciſſe quidẽ commodum indoctis, qui ſemel indocti eſſe conuicti ſunt, doctis verò recordationis nõ inutilis munus etiam paraſſe. At verò laboris plenum hæc iterum dicere ratus, non inutile verò in memoriam reuocaſſe, quãti ſit momenti ipſa exquiſita cognitio, & quantum polleat in arte iudicatio, non minus virtutis auxiliũ verbis, quàm magnæ promptitudini ſtudentium affert. Sed hæc ipſa relinquamus, quum de eis orationem protrahere non multum opportunum habeatur. Nos verò vbi in ſuperiore libro diximus de vrina quæ omni ex parte ſecundum naturam eſt, & de quantitate humoris eius, atque de coloribus, reliquum eſſe videtur docere in hoc libro de conſiſtentia ipſius humoris, atque de cõtentis, déque iis quæ in contentis videntur: quinetiam de bullis, & aliis quæ in ſuperficie vrinæ innatant, demúmque ſiquid aliud circa vrinam exquiratur.

DE IVDICIO SVBSTANTIARVM VRINAE, CAP. I.

QVum præceſſerit quæ in venis fit decens concoctio, tum mediocris apparet vrinæ conſiſtẽtia, quãtúmque illa receſſerit ab eo quod decet, tantũ quoque ſubſtantia decidere à mediocritate ſpectatur. Nam quum cruditas præfuerit in venis, tum conſiſtẽtiæ diuerſæ producuntur. At verò quia quæ adeſt cruditas, fit aut ob debilitatem naturalis caloris malè affecti ab aliqua intẽperatura, aut ob aliquẽ humoris exceſſum obtundentẽ caliditatem naturalem, quæ conſiſtentiæ ob primã cruditatẽ præſentantur, hæ ſanè quamtenus ap-
A parent. In quo ſi diligenter animaduerteris, multas inſpexeris differentias ſecundum gradum non exquiſitæ concoctionis. Quæ verò fiunt ob aliquorum humorum exceſſum conſiſtentiæ, craſſiores apparent, ita vt proportione reſpondeat erroribꝰ factis in coctione. Quinetiam eaſdem cõſiſtentias efficere comperiuntur meatuum obſtructiones, atque eorundem deoppilationes. Nam in illis veluti arctata materia continentur craſſæ partes, quamobrem apparent tenues vrinæ. In reſeratis obſtructionibus verò craſſæ ſpectantur vrinæ, veluti
B natura expellente per meatuum amplitudinem, non ſolùm concoctas ſuperfluitates, verumetiam eas quæ non bene concoctæ ſunt. Neque ſuperuacaneum videri poterit ſi hæc diſtinctius referantur. Siquidem quæ vrina ab inedia profluit tenuis, hæc ipſa ſubcrocea ſpectatur, atque aut minima, aut nulla cõtenta habet. Quemadmodum ob diuturnam magnámque euacuationem, vel vẽtris, vel ſanguinis, vel etiam vrinæ, veluti in Diabete, vrinam tenuem eſt videre, atque albam, ac probè abſque hypoſtaſi. Similis etiam vrina ſpectatur in appellata
C ſenectute ab ægritudine, & in ſenectute per naturam accedente. Vrina verò craſſa, aut abundantiam humoris ſignificat, aut corporis ſuperficiei denſationem ob frigus factam, aut concoctionis principium: veluti in quibuſdam ægritudinibus fieri ſolet, videlicet quum in eis vrina tenuis præceſſiſſet: verùm aliæ colore definiuntur, aliæ facili mutatione, aliæ contentorum craſſitudine. Contingit autem concurrentibus vel duabus, vel tribus, vel pluribus cauſis naturã oſtendere vrinas complicatas: de quarum compoſitione nũc
D nobis propoſitum nõ eſt diſputare, ſed de ſimplicibus. Illud enim plurimum orationem protraheret, atque ad inquirendum perdifficile eſſe videtur. Hoc verò nihilominus eſt promptum quàm facile, atque ſtudentibus non paucas occaſiones præbens, vt poſſint iudicare rectè de vrinis quæ cõplicatæ appareant. Atque ita ſatis tradidiſſe ea quæ ad vrinarum conſiſtentiæ cognitionẽ pertinent, videmur, quũ quæ præcipua ſint dixerimus, vt qui perſpicaci ingenio & intelligẽtes fuerint, ex his reliqua æſtimare poſſint, ſi modò à nobis aliqua præ-
E termiſſa ſint. Nanque protrahere orationem, tanquam magna reprehenſione dignum ſentiens, fugiendum eſſe decreui.

DE IVDICIIS SVPER QVANTITATE CONTENTORUM, CAP. II.

NVnc decẽs eſt cõſiderare contentorum tractationem aggredi. Atque primò dicendum de eorum varietate in quantitate eorũ. Deinde de colore & ſubſtãtia, atque de læuitate & æqualitate, atq; ſiquid aliud

in eis appareat. Contenta igitur in vrinis aut maiora eſſe contingit, aut minora, aut vſquequaque mediocri quantitate. Quum itaque mediocria extiterint, decenter quædã afferri poteſt iudicatio. Sin verò fuerint quãtitate maiore quàm par eſt, mediocria verò ſecundũ alia, tum ſigna erunt hominem multo cibo vti. Quum multi cibi capti facilè concoquantur à robuſta caliditate naturali, & vita in otio ſine exercitatione trãſigitur: hæc ſimpliciter ſignificant hominem vti cibis qui pinguefacere ſolent. Eſt interdum non parua quædam cohibitio difflationis, quæ in vniuerſo corpore fit, atque reuerſio reliquorum naturalium excrementorum, non tranſitio facilis, atque tam magna proiiciuntur contenta vt à contrario minora prouenire cõtingit, quemadmodum à mediocritate mediocria contenta fieri ſolent. Tenuia verò contenta, ſiue maiora quàm deceat, ſiue minora, ſiue etiam mediocri quantitate fuerint: ſic intelligere oportet, quòd aliquando humoris crudi ſanè quàm ſubtiliati ſignum ſint, quod hinc cognoſces. Nanque ſi modicè commoueris matulam, ipſa contenta facilè attolluntur, atque læuitas diſſimilis redditur.

A B C

DE IVDICIO SVPER SVBSTANTIA CONTENTORVM, CAP. III.

INterdum debilitata ob frigiditatem tertia cõcoctio vſqueadeo eſt, vt contenta non valeant perduci ad mediocrem ſubſtantiam, ad quam multo difficilius, quàm res priores, quarum ipſa cõtenta ſunt ſuperfluitates, producuntur. Differunt autem hæc à rebus prioribus, quòd contenta non citò promoueantur ad mediocritatem, tempore & virtutis robore indigentia. Diuerſa quinetiam quantitas, quæ in ipſis contentis eſt, præſentat menſuras humorum, qui intrinſecus tractantur. Craſſa itaque apparentia contenta, ſi non malè olent, & perlæuia fuerint, non etiam ſanies erunt, ſed erunt humorum crudorum quorundam in venis manentium amputatio, ita vt ratione habita quantitatis & craſſitudinis, humorem vigentem teſtentur. Eſt quoque videre aliquando contenta multum excedere mediocritatẽ, quum in morborũ criſibus natura excernit ſuperfluitates quæ ſunt in venis, ita vt confertim & abundè euacuetur materia, ita vt timorem non paruum incutiãt ignorantib⁹ facti huius cauſam. Sed tamẽ hac ratione diſtingui poſſunt: nempe ſi mala non ſint, malúmque colorem non habeant, & poſt vigorem morbi appareant. Nanque eiuſmodi cõtenta in principio aut augmento febris apparentia, vt ſuſpecta habere oportet, præſertim ſi cum malis coloribus producantur. Sed hoc reponendum eſt in libris de præuidẽtiis: in illis enim de hoc ipſo plenius (annuente Deo) diſputabimus. At verò addendum eſt orationi illi quod de genere humorũ crudorũ habetur: differt tamen à prædictis, quòd viſcidum ſit & mucoſum id de quo agitur. Quinetiam interdũ accidit vt eiuſmodi mucoſa detẽta in vaſis vrinariis, homini dolorem non paruum afferant: ea autem puri ſimilia dixeris: ſed differunt ab eo, quòd nec malè oleant, & quòd multũ ſint viſcida. Pus verò quãdam quoque viſcoſitatẽ habẽs, diſtat à viſcoſitate quæ in humore crudo memorato ineſt. Cognoſcitur etiam pus, eo quòd præceſſit in loco dolor: quódque contigit ſanguinem mingi: atque pus poſitum ſuper carbonibus grauiter olet. Sic itaque quæ iudicia ſint ferenda ſuper contentis maioribus, aut minoribus temperato, ſiue craſſitudinem, ſiue tenuitatem habeant, ſiue mediocritatem aliquam ſeruent ab hiſce quæ dicta ſunt, diſcere oportet virum prudentem ac ratione diſquirentem. Sed poſthac diſputãdum eſt de coloribus qui in contentis apparere ſolẽt. Colores verò qui contẽta decent, nemo dixerit eſſe vehementer albos, aut ſubſpiceos: ſiquidem ab vtriſque horum recedentes, mediocritatem quæ inter hoſce eſt nanciſcuntur.

D E F G H

DE IVDICIIS SVPER ALBIS CONTENTIS, CAP. IIII.

QVum contenta fuerint vehemẽter alba, tum aut humoris alicuius phlegmatici ramenta ſunt aut pus ſummè concoctum, quod ab aliquo interno mẽbro affecto ſecretũ eſt. Et diſtinxeris hæc ſignis iis quibus prædiximus ſaniem atque humores diſtingui. Nanque dicta dicere, vt ſuperuacaneum putantes, refugimus: neque minus vt abſurdum reprehendimus, quum quiſpiam vult dicere decentia, illa prætermittit.

DE IVDICIIS SVBSPICEORVM ET SPICEORVM CONTENTORVM, CAP. V.

ADhæc contenta ſubſpicea atque ſpicea minus bona quoque ſunt, vt quæ exciderint à colore qui ſecundum naturã eſt. Veruntamen quiſpiam tolerare poterit hæc tanquam mediocria, videlicet à mediocri bile colorata, quæ in profundo corporis merſa eſt.

DE IVDICIO CONTENTORVM BILIOSORVM, CAP. VI.

BIlioſa contenta etiam mala habentur: quippe quæ exauctam eſſe bilem rubeam in concoctione tertia ſignificant. Quemadmodum etiam peiora ſunt contenta nigricantia, ſuperata iam virtute à turma prauorum humorum. Niſi enim virtus optimè (vt arbitror) ſe haberet, non etiam colores eiuſmodi extraneos ſuſciperet obſeſſa à corrupta materia.

DE IVDICIIS CONTENTORVM VENETORVM, liuidorum, & nigrorum, CAP. VII.

HIſce prædictis peiora videntur eſſe contenta, quæ vel veneta, vel liuida, vel nigra apparuerint. Tanto enim cenſentur ſuperaſſe naturæ vim, quanto deteriora fuerint. Verũtamen quiſquã poterit cõtenta ſimilia facere rebus ciuilibus hoc pacto. Ponat vrbem eſſe naturalẽ habitationẽ diffuſam per totum corpus: item ponat vrbanum exercitũ omnes actiones virtutis: item leges & ordinem ponat eſſe concoctiones, quæ ſecũdum rationem fiunt. Quoniam verò vrbis quoq; pars eſt definita in mœnia externa atq; anteportalia, pars in mœnia interna atq; propugnacula, tertia verò ac vltima veluti in ipſam arcẽ: oportet volentẽ diſcere ea quæ ſecundum naturã fiunt, cõparare ipſam cum hac imagine. Igitur mediocres incoctiones dicere poterit quiſquam eſſe legum trãſgreſſiones. Nã ſi modicæ fuerint, parum læditur ipſa cõmunitas: ſi verò proceſſerint, tũ infertur ſeditio. Quòd ſi etiam magis auctæ fuerint, tum ciuitas omnino euertetur. Hic in extremis & diuturnis cruditatibus interdum ob longũ tempus ſubeunt periculum laborãtes. Quæcũque verò ob imbecillitatẽ cuſtodum ab hoſtibus in vrbem inferũtur, hæc oſtendunt praui humores collecti in corpore, atq; in profũditatem iam recepti. Nam quũ ſuperauerint, atque ſuper arce fortiores erunt, quid aliud potius quàm euerſionẽ euenire vrbi putauerit quiſquã, omni iam corruẽte virtute? Secundũ hæc igitur quiſquã poſuerit cõtenta nigra, ſigna eſſe hoſtium incũbentium muris, atq; in loca vrbis eo fortiora profectorũ, quo magis verſus fundum matulæ cõtenta cõceſſerint. Hoc itaq; pacto ex hac imagine conſideraueris ea quæ in natura noſtra cõtingunt. Sed inſtitutus ſermo repetendus eſt, atque de reliquis contentorum coloribus ita dicendum eſt.

DE IVDICIO CONTENTORVM SVBRVBEORVM, CAP. VIII.

COntenta ſubrubea atque rubea cruditatem quandã in tertia concoctione ob rubeæ bilis exceſſum demonſtrant. Putantur tamen mediocria, & fortaſſe ſine periculo eſſe. Nam alia memorata contenta, non minus quantitate quàm qualitate nocentia ſunt: hæc verò ſola quantitate ſolent virtutem ipſam offendere. quibus ſublatis virtus perquam facilè ad ſeipſam reuertitur.

DE IVDICIO CONTENTORVM CRVENTORVM, CAP. IX.

PRæter hæc apparent contenta veluti cruore ſuffuſa, quæ peiora vſquequaq; ſunt rubeis contentis: ſed meliora quàm liuida, atque nigra. Nanque ſignificant non elaboratum omnino eſſe ſanguineum humorem. Quòd ſi ob multitudinem virtute infirma id fiat, tolerabile fortaſſe hoc videbitur, & homo id ferre poterit. indiget tamen tempore non paruo ad recuperandã ſanitatem. Quòd ſi per virtutis ipſius debilitatem per ſe accidentem id apparuerit, tum hoc eſt malum extre-

mum accuſans virtutē defatigari in ſua actione, atque A diſſoluere eos humores qui conſueuēre maximè vtiles eſſe animali. Quæ diſtinctè noſſe poteris, ſi cōſideraueris præcedentes concoctiones, atque habitum, & ætatem ægrotātis, & anni tempus, & regionem, & victum, & præſentem rerum abundantiam. Hæc enim conſueuerunt nihilominus aliis conferre ad facienda iudicia, ita vt par ſit volentem certa ferre iudicia, eniti meditari hæc ipſa.

DE IVDICIIS OROBEAE, FVRFVREAE, LAMINEÆ, ſimilaceæ hypoſtaſis, CAP. X. B

NVnc verò decens eſt diſputare de orobea, & furfurea, & laminea, atque ſimilacea hypoſtaſi, quidnā vnaquæque earum ſignificet. Nam quales ſpecie ſint, in iis quæ de differentiis vrinarum dictum eſt. Nunc iudicia de eis apponemus, vbi hoc pacto nos antè diſputationem direxerimus. Orobea igitur hypoſtaſis in vrinis tum apparet, vbi pingui iam conſumpto, caro inceperit conſumi. Neque ignorare oportet, quòd interdum hāc paſſionem ſolorum renum indicat orobea hypoſtaſis: quod diſtinguendum eſt, ne parum expertis C imponatur. Ergo in iis qui toto corpore febriūt, ſignificat orobea hypoſtaſis totius corporis liquefactionē: qui verò non febre affliguntur, renes ſoli hāc affectionem patiuntur. Definitur inſuper id à concoctione. nanque cruditas totius corporis conſumptionem eſſe, concoctio verò ſimul conſpectata, renum ſolorum ſignificat. Altera praua hypoſtaſis eſt furfurea, ſic vocata, quæ peior eſt prædicta, non tamen tam mala quàm laminea. apparet hæc, quum febris in profundis vaſis infixa eſt. Illius meminiſſe oportet: nanque interdum D eſt ſignum ſolius veſicæ patientis. Sed diſtinguitur hoc etiam concoctione, & cruditate, ac febre, & febris abſentia: veluti de orobea iamdudum dictum eſt. Lamineam verò hypoſtaſin tum gigni intelligendum eſt, quum febris procedens partes corporis ſolidas attigerit. Sed quæ dicta ſunt de furfurea hypoſtaſi, ea intelligenda ſunt hoc in loco. Aut enim totius corporis paſſio exiſtimatur, ſi & febris & cruditas aderit, aut ſolius veſicæ, tum quum in homine non eſt febris, & in vrina demonſtratur decoctio. Peſſima eſt ſimilacea, tantum has pra- E uitate ſuperans, quantum ipſa mortificationi propinqua eſt. Nanque febris præueniens etiam vſque ad conciſionem partium amplarum, ſimilaceam eiuſmodi hypoſtaſin reddidit. Veruntamen hîc eſt diſtinguēda ſimilacea hypoſtaſis ab aſſato ſanguine. Nanque ſi contenta fuerint alba, tum ſignum eſt ſimilaceam eſſe: ſin verò ſint rubea, ſignum eſt ſanguinis aſſati. Oportet autem prudentem circa hæc ipſa timendo diligenter cōſiderare quæ dicta ſunt, atque eo pacto & dicere & facere id quod conuenit. Itē & bis, & ter, ac ſæpius (ſi dede- F rit occaſio) idem diſcutere, ſiquo pacto primus ingreſſus id minꝰ cōceſſerit, præcogitare quod infallibile eſt. Nā ſiquis primo impetu atq; ingreſſu iudicare & facere ſtudēs, à veritate aberrarit, riſus eū cōſequetur, ægrotaréque fortaſſe iudicabitur, & ignorantiæ condemnabitur. Qui verò bene meditatus, atque diligentius res expenderit, hunc ſequitur gloria dicendi veritatem, ita vt ei ægroti pareant. Quæ etſi curſim, ſufficienter tamē dicta eſſe arbitramur.

DE IVDICIIS CONTENTORVM MEDIOCRI- G ter miſtorum, CAP. XI.

NOn latere nos oportet, interdum humores quoſdā ad ipſum matulæ fundum decumbentes iam ſubtiliatos & diſiunctos à craſſo ſpiritu: aſſatos verò atque conſiſtentes oſtendere ſimilitudinem quandam dictarum hypoſtaſium. Sed haſce dignoſcere facilè poteris, partim eo quòd præceſſit multa craſſitudo hypoſtaſium, partim eo quòd hæ ſtatim tempore commotæ attollūtur, atque volant, & diſſipātur. Prædictæ verò prauæ hypoſtaſes ſemper acquirūt multitudinem & craſ- H ſitudinem, atque plurimū ſeruant matulæ fundū, nullo pacto diſſidentes. Sed de prædictis ſatis eſt hoc pacto dictum. Conſequens autem eſt dicere de hypoſtaſi bona commiſta cum prauis quibuſdam, ac incoctis fruſtis humorum quorūcunque. Siquidē interdum accidit, vt ramenta quædam conſpiciātur cum contentis, quæ aut verſus colorem aureum vergunt, aut verſus album, aut propinquum. Quæ ſi multa fuerint, ſemicoctam materiam eſſe indicant, illum verò humorem in profunditate corporis abundare, atque cōcremari: cuius ramenta ſimul cum contentis natātia, ſi parua ſint, modeſtiorem eiuſmodi humoris malitiā demonſtrāt, atque hæc à malis cibis produci. Sed tamen eregione ſibi reſpondent res, ratione magnitudinis, hoc modo. Nāque quo maiora fuerint ramēta, eo minorem eſſe crematiorem humorum in venis oſtendunt, quo minora caliditatem maiorem. Ob quam cauſam autem id fieri neceſſe ſit, nos inferius aperiemus: nam in præſenti propoſuimus ſolummodo de iudiciis dicere. Interdum quinetiam in cōtentis veluti capilli ſubalbi palmo longi, & minores & maiores inſpiciuntur, qui quum videntur indicāt renum quandam paſſionem. Quum conſpectātur in contētis plura, ac diuerſi generis corpora, fuerintq; à qualibet cauſa diſperſa in ſinum ipſum vrinæ, tum certum eſt dolores in corpore diſperſos corripere hominem: quemadmodum nos aliquādo vidimus illa in muliere quadā, quæ ſpontanea laſſitudine vlceroſa ægrotabat, atque in altera quæ diutius ægrotauerat partium compoſitione. Sed prioris vrina plura & aſperiora eiuſmodi corpuſcula iniecta in cōtentis cōtinebat, atque probè ſimilia furfuri pererrantia in toto humore vrinæ, qui humor quoque aureus erat: alterius verò vrina erat ſubtenuis atque alba, ita vt parum recederet tam ſubſtantia quàm colore ab ea quæ ſecundum naturam eſt. Corpuſcula verò iniecta contentis videbantur minora, & tenuiora prædictis. Quarum etiam illa quæ patiebatur ſpontaneam laſſitudinem, regimine viuēdi à nobis inſtituto curata eſt. Altera perſuaſa eſt à me, iuſſum pharmacum bibere profuturum eius paſſioni. Veruntamen metu retardata accipere diſtulit: nondum enim nomen pharmaci audierat, neq; biberat. erat enim mulier cætera moribus agreſtibus educata. Ipſe verò eam relinquens diſceſſi, & quidnam ei euenerit ignoro. Veruntamen hæc ipſa relata ſunt nobis, non vt ſermo hiſtoriis decentior ſit, ſed vt vos animaduertatis quantum conferre conſueuit diligens vrinarum conſideratio. Illud interim conſulere vellem vobis, qui tam delicatè operā datis diſciplinæ de vrinis & ante ipſam incūbitis cognoſcēdis rebus, quas quotidie fieri in ægrotātibus contingit, vt hæc quæ diximus cōſidereris non parum medicæ arti conferre potentia. Sed quaſnam ob cauſas illa fiant, docebimus (Deo fauente) in iis libris qui de cauſis vrinarum inſcribūtur. Et hæc ſatis ſint de contentis quæ apparent eſſe complicata.

DE IVDICIIS SVPER CÔNTENTORVM LAEuitate, & contrariis eius, CAP. XII.

DE contentorum læuitate iam par eſt docere. Contenta igitur ſi omnia continua & læuia manſerint, ſignificant noui nihil in homine productum eſſe. Sin verò fuerint aſpera atq; veluti diſperſa, nō parua quædam perturbatio ſignificatur generata eſſe in profunditate corporis ab aliquo adulterino (hoc eſt, ex calido & humido compoſito) & violento ſpiritu, qui dimouēdo ita materiam diſſeparauit ſua ipſius vehementia, vt hinc acciderit quod iam dictum eſt. Quòd ſi contingat aliquod valde crudum eſſe complicatum cum contentis, indicat id pulſum eſſe violentia ſpiritus ad terminos corporis, atque ob anguſtiam locorū in quibus eſt inculcata ea craſſa materia, eſſe non paruū doloris ſenſum. Atque vt diſſimilaria complicantur cum contentis ſubſiſtētibus, ita quoque doloris ſenſus extiterit. Et quo magis rurſus materia diſtributa eſt in ſinum humoris vrinæ, eo in pluribus corporis partibus noueris doloris ſenſum adeſſe. Diſces autem horum affectuum cauſas diligentius in libris de cauſis vrinarum. Quinetiā vt cōtenta eo pacto aſperata, atq; inter ſe diſtantia ſunt, ita quoque in eis diuerſa iudicia habueris. Quemadmodum ſi hæſerint ſibi atque conſtricta ſint, indicāt craſſitudinē materiæ impenetrabilē, teſtāte id qualitate viſcoſitatis. Ita vt in quo loco humoris vrinæ hæc diutius māſerint, oſtendāt in illo corporis loco paſſio-

nem diuturnam eſſe, eò magis ſi hæc multum viſcida A fuerint, ab ipſa materia habuerint id quòd difficulter mutari poſſint. Sed de læuitate, & contrariis eius, ratio ab intelligente poterit iudicari.

DE IVDICIIS SECVNDVM LOCA CONTENTORUM in vrinis, CAP. XIII.

NVnc dicemus de locis contentorum, definiendo quæcunque ab eis cognoſcere licet homini ſcientiæ vrinarum initiato. Quum igitur contentorum ea quæ ad fundum matulæ cōcedunt, appellata ſint hypoſtaſes: ea verò quæ vſque ad matulæ medium eleuātur, B vocata ſint ſublimia: nubes verò dicantur quæ ad ipſam vrinæ ſuperficiē perueniunt: in iis quæ de vrinarum differentiis ſcripta ſunt, exactius de hiſce dictum eſt. Quamobrem non opus eſt vt orationem illam etiā in hiſce protendamus: ſed nunc decet aperire quæcunque in vnoquoq; vrinarum loco referuntur. Igitur hypoſtaſis quæ ad fundū ſedere videtur, ſi fuerit bona & moderata, nihil noui ſignificat: ſin verò fuerit cruda atque diuerſa ſpecie, ſignificat prauitatem naturæ. Diuerſa verò partium poſitione, oſtendit ſegnitiem i- C pſius minus aſſurgentis aduerſus rebellionem humorum nocentium, ita vt opus ſit hic & tempore, & robore. Animaduertendum quoque eſt ne hypoſtaſis hæreat, inhærens fundo matulæ. Itē eſt hypoſtaſis tenuis. Hæc enim eſt quæ in libro de differentiis vrinarū dicta eſt obtinuiſſe tertiū locum hypoſtaſiū, quæ nō mediocrem læſionem adeſſe capiti ſignificat, habe s ratione nubium inter hypoſtaſes. Quæ verò ſublimes ſunt, loci quidem differentia malæ ſunt, cætera verò bonæ ſunt, & ſubſidētibus moderatiores: atque his ſola loci diffe- D rētia, vt bonæ ſint, deeſſe videtur, vt quæ à ſpiritu quodam adulterino leuiores redditæ ſint. Ex his verò quæ nubium rationē obtinent quæ bonæ ſunt, omnino quatenus nubes ſunt, non parum receſſerunt verſus diſtantiam à loco qui ſecundum naturā: quamobrem multo quoq; indigent tēpore: quæ verò prauæ ſunt, eo moderatiores videntur reliquis, quo abſceſſerunt à loco, qui ſecundum naturam eſt, quique debetur hypoſtaſibus ſecundum naturā. Cōmuni nāque ratione hac ipſa hæc intelligere oportet. Itaque bona contenta oportet à ſu E perioribus locis verſus inferiores deſcēdendo accedere: ab inferioribus verò reuerti, contrarium eſt. Praua verò melius eſt à fundo abſiſtant quàm ad ipſum concedant. Et hoc pacto contenta quæ inuehūtur in vrinā ſecundum diuerſa loca humoris vrinæ iudicari poterunt. Quinetiā plurimum confert diligēter cōſiderare contentorum differentias. Nāque vbi contenta quæ ſecundum naturā ſe habēt, fuerint ad ſuperficiem vrinæ à multo ſpiritu euecta, cognoſcere poteris in capite prauam ac non paruam affectionem adeſſe. Quemadmo- F dum quoque in ſublimibus affectionem noueris adeſſe per partes corporis eādem proportionē habentes, ita vt quod eſt in vrinis vniuerſum interuallum, corporis interuallo proportione reſpondeat. Adulterina verò & præter naturalia contenta ſi conceſſerint verſus fundum peiora demonſtrant accidentia. Quāobrem diligenter cognoſcere differētias confert. Interdū enim humores cōcocti, & ad vrinæ ſuperficiem cōcedentes, inexpertis medicis apparentiā bonorum contentorum attulerunt: qui ſuper concoctis illiuſmodi contentis G fundantes vaticinia ſua, plurimum à propoſito aberrare comperti ſunt. Veruntamen hoc potius ad munus præuidēdi attinet: idcirco par eſt vt id illuc differamus, atque veluti ab alio capite incipientes, dicamus.

DE IVDICIIS BVLLARVM VRINAE, CAP. XIIII.

QVum in vrinis conſpiciantur ſæpenumero innatare bullæ quædā, quæ differunt colore, magnitudine, ac numero, veluti quoque in eis quæ dicta ſunt de differentiis vrinarū, de hiſce diligentius explicatum H eſt: nunc nobis demonſtranda ſunt iudicia, quæ ſuper hiſce habere opinamur, vt veluti per concordiā procedentis orationis, ſubiunctio quædā conſonās redderetur. Siquidem bullæ ipſæ cum differentiis quibuſdā colorum conſueuerunt cōparere. Nāque & cum ſubalbis, & ſpiceis, & aureis, & ſubrubeis maximè cōſpectæ ſunt coloribus. Non enim cum nimium albis vnquā, neque cum rubeis coloribus alterius cōplicari poſſunt, quum ſpiritus hi gigni non poſſint vbi eſt vincentium qualitatum exuperantia. Bullæ enim ſigna ſunt ſpiritus adulterini, quemadmodum in iis quæ de cauſis vrinarum diligentius declarabimus. Oportet hæc ipſa cognoſcere quæ non parum conferentia ſunt habendis iudiciis ſuper bullis. Bullæ igitur quæ in corona ſola, integra ſerie circumſiſtunt, ſi contigerit vt colore humoris vrinæ tinctæ ſint, ſignificant ibi maiorem capiti affectionem adeſſe, atque dolorem non mediocrem: quæ verò ſparſim in corona manent, hæ à debiliore cauſa generantur, atque ſimiliter ſignificant debiliorem dolorem. Veruntamē hæ eo maiores dolores capiti adeſſe oſtendunt, quo intenſius cum aureo colore inſpiciuntur. Nāque nunciant magnam nocentis ſpiritus ſæuitiam. Bullæ verò albæ, vel vicinæ albis, conſiſtentes in coronæ ambitu, paruum aut nullum dolorem adeſſe capiti demonſtrant, atque eo magis quum colore albo fuerint. Quòd ſi tum fuerit vrina tenuis, habueritque contenta non omnino concocta, indicant caloris naturalis imbecillitatem: ſin verò craſſa fuerit vrina, tum ſpiritus germanus prorſus eſt humoris eius vrinæ. In vrina verò tenui & abſque hypoſtaſi, potius indicant renum obſtructionē. Itaque ſuper bullis quæ in corona ſola manent, eiuſmodi iudicia quiſquā habere poterit. At verò quia interdum bullæ circa mediam ſuperficiem vrinæ colliguntur, præter coronam, operæpretium eſt etiā de illis ſic iudicium facere. Siquidē quæ in corona circumeūt, ſignificant dolorificam quandam affectionem in capite adeſſe. Nunc concedentes ad ipſum medium, oſtendunt remiſſionem quandam affectionis dolorificæ, tanquam cauſa doloris retrocedat. Quinetiam aliæ bullæ inæqualiter diffuſæ per vrinæ ſuperficiem, nihil tale ſignificant, ſed ſolùm arguunt multā naturæ debilitatē, maximè quo minor fuerit obſtructio, & crudorū humorum plenitudo. Quæ verò alia rectè dici poſſunt, illa tibi abſoluet oratio quæ de cauſis. Quas ob cauſas autem ipſæ bullæ conſiſtant, atque cur non cum omnibus coloribus appareant, in iis quæ de cauſis vrinarum, explicabimus. Verūtamen illud hoc in loco ſubiungēdū eſt, nimirum quòd ſæpenumero apparentes, antea tamen non viſæ bullæ ſatis fuerunt ad oſtendendum ſignum bonum cōcoctionis. Natura itaque concoctionem aggrediente, quinetiam in iis qui ſeminis fluxu laborant, bullæ frequentiores in vrinis apparent per coronā. Interdum etiam quædam corpora quam paruiſſima cum bullis inferuntur, quæ vt capilli craſſa ſunt: non etiam in longum protracta, ſed vſqueadeo, vt quiſquam arbitretur in dictis bullis eſſe diametrum, & paulo minora & maiora, ſiue ipſius ſeminis quis dicat eſſe veluti ſegmenta, aut etiam renum colliquamenta. Sed oratio ſuper hiſce ſatis habita, hoc in loco gradum ſiſtat.

DE IVDICIIS CORONARVM DIVERSORVM colorum, CAP. XV.

QVoniam meminimus orationis de corona, etiam hæc veluti adinuenta illi adiungenda eſſe putamus. Siquidem perſæpe colores apparent in corona matulæ, declinantes à toto colore, qui in humore vrinæ eſt. Nam aliquando tranſmutantur ad benignos, etiam ſi cæteri boni non ſint, hæc amplecti vt bona ſigna oportet: aliquando verò mutantur in peiores quàm ſint humoris colores, quos auerſari oportet, præſertim ſi cōceſſerint in multo peiores. Nā in aureis vrinis, & rubeis & vineis, & aliis id genus, ſi alba fuerit corona, aut albæ ſimilis, ſignificat bonum in vrinis eſſe, tāquam natura inceperit dominari. Sed ſi viridis, & cærulea, & deterior corona fuerit, contrarium & malū adeſſe coniectare oportet, nempe quòd praui humores dominari nitantur. Hoc itaque pacto licebit à coloribus coronæ manifeſtè indicantibus cognoſcere quæ ſint tam medicis quàm ægrotantibus conuenientia, vt hi rectè curentur, illorum verò certa iudicia fiant.

DE IVDICIIS EORVM, QVAE INNATANT in vrinæ humore, CAP. XVI.

QVoniam aliqua diuerſæ ſubſtantiæ innatant vrinis, A quæ ſimilia ſunt araneis,atq; punctis velut ex oleo iniectis, etiã hæc par eſt ſigna eſſe putare alicuius colliquationis, aut renum ſolorum, aut totius corporis. Veruntamen ſi parumper apparuerint, & ſe item reſoluerint,nihil graue adeſſe ſignificant. Quòd ſi perſeuerauerint,tanquã principium colliquationis oſtenderint,exhorrere oportet.

DE IVDICIO VRINARVM AB ODORE MALO, CAP. XVII.

AT quia etiam ab odore malo vrinarum eſt coniectare B putredinem aliquam interioris membri tam maiorem quàm minorem, operæpretium eſt de his iudicium facere. Igitur ſi puris quicquam in vrinis affuerit,euidẽs eſt cauſa: quòd ſi id nõ aderit, ac mediocria videantur concoctionis ſigna, alicuius particulæ mortificatio ſignificatur. Quemadmodũ ſi praua in vrinis fuerint ſigna, mortificatio perueniſſe in toto corpore exiſtimatur:atque hoc pacto ex odore ratiocinari licet. Quoniam igitur de omnibus quæ communiter in vrinis continentur dictum eſt, atque in his declarata pro C viribus ſunt iudicia, decens eſſe videtur etiam iudicia declarare vrinarum hypoſtaſi priuatarum, quæ maximè vtilia ſunt diſciplinæ de vrinis.

DE IVDICIIS VRINARVM HYPOSTASI PRIuatarum, CAP. XVIII.

VRinarum hypoſtaſi priuatarum aliæ perquam tenues apparent.aliæ non vehementer tenues: quædam autem mediocritatem ſuperantes, mediocribus ſpiſſiores videntur:non tamen craſſæ appellandæ ſunt hæ quæ mediæ ſũt inter mediocres & mediocriter craſ D ſas. Quoniam autem omnes non iiſdem coloribus colorantur:aliæ enim ſunt vehemẽter, aliæ mediocriter albæ,aliæ ſpiceæ,& aliæ croceæ, atque aliæ aliter:(non enim opus eſt omnia explanare, quæ aliis in locis ſæpe dicta ſũt)ob id oportet volentẽ de hiſce dicere,hinc incipere. Igitur quũ tenuiſſima vrina,atq; vehemẽter alba,& hypoſtaſi priuata prouenerit,aut non contemnendam obſtructionẽ vaſorũ, aut immoderatã frigiditatẽ atque cruditatem demõſtrat. Quòd ſi vrina fuerit mediocris,etiam hæc erunt mediocria. Sed tamen licet ſpi E cea & ſubſpicea minorem obſtructionẽ ſignificent, nõ tamen etiam minorem cruditatem. Nãque non præeunte concoctione,non etiam contenta poterunt eſſe cocta,quæ ſunt excrementa factæ concoctionis. Vrina verò aurea & crocea oſtẽdunt minorem obſtructionem: ſed cruditatem continent, tanquam naturalem caliditatem expugnaſſet adulterina caliditas. Quinetiã eiuſmodi vrinæ hypoſtaſi priuatæ prouenire poſſunt ob ingentes dolores,ac immenſa exercitia,atque nihilominus ob materiæ defectum. Quæ verò vrinæ vlterioribus F coloribus quàm qui dicti ſunt, tinguntur, vt rubea, & paſſea,& alio quouis modo, hæ per ipſos colores oſtendunt dominantium humorum qualitatem atque proprietatem. Atque dictum eſt de colorum proprietate libro ſuperiore. Quatenus verò hæ vrinæ ſunt hypoſtaſi priuatæ, non euidenter poſſunt oſtendere obſtructionem, vt euidentiſſimè indicent aliquam putredinem atque cruditatẽ in genere venarum. Interdum etiam inflammatio aliqua magna in membris principalibus conſiſtens,eiuſmodi vrinas proiecit: idque non imme- G ritò, eo quòd illuc contracta eſt materia ab adulterina caliditate attrahente illam tanquam cucurbitula. Sed hoc ſpectat ad libros de cauſis vrinarum: qua pro re par eſt potius,vt eouſque ſeruetur ad dicendum. Nunc verò quæ deinceps ſunt ſequendo dicamus. Siquidem vrinæ abſq; hypoſtaſi ſemper (vt nouimus) prauæ fuére,eo quòd longè ab eo recedunt, quod ſecundum naturam eſt. Sed tantum inter ſe differunt in prauitate, quantum etiam colores inter ſe differentes fuerint. Quòd ſi colores & ſubſtantiæ parum abfuerint à me- H diocritate,contenta verò non appareant in eis,reprobandæ ſunt,tanquam ſegnitiem naturæ quandã arguentes,etſi veluti oſtenſuræ ſint hypoſtaſin paulo pòſt aduenire. Nanque quum virtus parum ex aliquo ſuorum operum exciderit, etiam facilis reparatio ſequetur.

Quinetiam apparere poſſunt abſque hypoſtaſi,& ob dolorem ingentem,& ob longas vigilias. Vtrauis enim harum affectionum facit eo, vt eouſque virtutem diſſoluat,vt vrinis auferantur contenta. Nam etiam earundem vtrauis vbi magna fuerit (vt dictum eſt),& à quauis cauſa genita,ſi diu manſerit,per ſe poterit virtutem extinguere, quare & ſigna concoctionis auferre. Nam etſi horum ipſorum alterum alterius eſſe ſymptoma contingit,non tamen cauſa defectus contentorum eſt horum accidentium cauſa, ſed defectus contentorum adeſt propter ipſa accidentia. Igitur etiam illud oportet inueniendo ſubiungere. At quaſnam ob cauſas hæc fiant, abſoluet diſputatio de cauſis vrinarum: ita vt tum redditis cauſis, non poſſint latere iudicia vrinarum hypoſtaſi priuatarum. Quinetiam homini volenti iudicare, opus eſt quadam propria inclinatione ad ſolertiam,ſagacitatem,& coniecturam infallibilem. Siquidem neque vrinarum ſubſtantiæ, neque colores, neque contenta, neque ea quæ circa hæc ſunt, terminari poſſunt definita aliqua quantitate. Materiæ enim ſemper motæ & diffluentis nemo vnquam poſuerit menſuram ſtabilem atque certam. Hoc enim fieri contingit ſolummodo in iis ſubſtantiis quæ ante oculos eodem modo manent. Sed naturæ opera in motis corporibus definitionibus & notis veluti exprimuntur. Opus itaque eſt re quadam ſtabili ac ſimul cum tranſmutationibus vadente,cui quiſpiam innixus,ſenſibus certò diſcernere mẽſuras alterationum atque motionum poſſit. Mentis itaq; puræ munus eſt inuenire, vt decet, tam menſuram tranſmutationum in iis rebus quæ non ſemper eodem modo ſe habent, quàm differẽtias ipſis adiicere,& rationes illarum inſuper diiudicare. Quamobrem ſiquis fortaſſis nactus fuerit eiuſmodi quandam vrbanitatem naturæ,is ſanè quàm facilè, & per hæc poterit,& promptè ea quæ relicta ſunt, inueniendo adiungere,quæ vniuerſalibus determinationibus cõprehenſa ſunt:relicta verò particularibus ſcripturis. Veruntamen etſi hæc ipſa nihil pertinent ad propoſitum ſcopum de iudiciis, non idcirco omnino ſunt à ſermone diſſona. Nos verò poſtquam addiderimus etiam diſputationi de vrinis, quæ contingere poſſunt quibuſdam ægritudinibus,finem faciemus diſputationi de vrinarum iudiciis: (nam hoc ſolum deeſt ad perficiendum tractatum de iudiciis.) præſertim quum ſermonis prolixitatem,vt rem calumniæ maximè opportunam, fugiamus. Vrinæ autem ſupra dictæ non parua cauſa fuerint his quæ complicatè expendũtur. Veruntamen ante hæc ſcire oportet, nos de ſimplicibus coloribus diſputationem facere:(nam in hiſce ſolummodo nominibus abundamus propriis atque notis) demonſtrantes qui humores cum quibus coloribus ſimul appareãt. Nõ facile autem fuit enumerare compoſitos humores in coloribus apparẽtes, propterea quòd propriis nominibus carebamus: quin & id non admodum ad comprehendendũ facile fuerit vobis qui harum rerũ ſtudioſi eſtis,præſertim quum hæc coloribus quarundã ſpecierum aſſimilentur,& explanatione non ſatis exacta exprimãtur. Adde infinitã & cognitu difficilem miſtionẽ eſſe è diuerſis humorum quantitatibus. Quamobrem quum demonſtrata ſint genera colorum,& vt vnuſquiſque habeat hæc definitionibꝰ quibuſdam,atque ſimilitudinibus rerum notarum cõparata, decens eſt vt prudens etiam coniectet colores ipſos à diuerſis humoribus coeũtibus,atque diſquirat,quoad fieri poterit,quæ eſſe poſſint miſtiones in ipſis coloribus.

QVOD FIERI NON POSSIT VT PARTICVLAria concipiantur tanquam in infinitum exeuntia, CAP. XIX.

PVtamus tempus nullum ſatis eſſe ad exactè capiendas deſcribendáſque complicationes rerum variarum,quæ ſingulis diebus in vrinis inſpiciuntur. Siquis enim colores prædictos ac eorum intenſiones, & remiſſiones, atque ea quæ ex eorũ inter ſe mixtione æqualiter, vel inæqualiter fiunt, ſi inquam vel ratione, vel proportione & ſimilitudine,vel quocunque alio modo contingat: quinetiã congregationes conſiſtentiarum,

quas contingit vrinarum eſſe cum vnaquaque prædi- A
ctarum miſtionū,quæ fere infinitæ ſunt,inſuper & con
curſus vtrarumque prædictarum,quæ ſigillatim fiunt
cum contentis quæ apparere contingit in illis, ſi quiſ-
quam compoſuerit, is(vt arbitror)cumulos rerum quā-
plurimarum, atque propè infinitos effecerit. In quo
prætermitto dicere,ſi quiſquam etiam eniteretur pro-
ferre complicamenta,quæ fieri contingit in differētiis
ætatum,& temperaturarū, & generum,quum fiunt per
vnum,& duo,& tria ex eis,& aliquo alio modo,quine-
tiam annorum, & ciborum, & exercitiorum, & anni B
temporum,& regionum, & ſomnorum, & vigiliarum
& qualiumcunque imbecillitatum.Nanque fortaſſe v-
niuſcuiuſque intellectus in vertiginem incidet,qui ho-
rum particularia in vnum miſcuerit.Neq;(vt arbitror)
is ſatis temporis habebit ad complendam deliberatio-
nem: atque plura effugient ipſum indigentem tempo-
re,ita vt etiam ipſum infinitum manere oporteat infi-
nitum. Veruntamen quomodo erga hæc ipſa extitit
præſumptio virtutis rationalis,quæ ſcitè prius fecit cō-
templationē,atque vniuerſalibus conceptionibus col-
ligens quæcunque ad illam attinerent,exactam metho C
dum in omnibus ipſi arti peperit,vnde tam differētias
quàm præuidentias quæ in ipſa ſunt, diligenter expli-
cauit. Quamobrem etiam ab hiſce coniectare licet ea
quæ nondum dicēdo in lucem deducta ſunt.Re itaque
ita ſe habente,conſideranda etiam hoc in loco ſunt il-
la quæ diſputationi propoſitæ deerant,vt finem propo
ſiti vbi indepta ſint,nos tractatum de cauſis vrinarum
(Deo concedente) aggrediamur.

QVOD NON FACILE FEBRES EPHEMERAE D ab hiſce iudicentur, CAP. XX.

FEbrium ephemerarum,quæ ab ira,& triſtitia,& labo
re,& vigiliis, & curis,& æſtu, & frigore, & inedia,&
cruditate generantur,atque reliquarum quæ ſecūdum
ſpeciem reperiuntur, paruam quandam differentiam
in vrinis videre poterit quiſquam, ſi modò alius mor-
bus non inciderit,aut alicuius humoris putredo ſimul
fuerit. Siquidem alterato ſolo ſpiritu, eiuſmodi fe-
brium ephemerarum ſpecies producuntur. Vrinas ve-
rò demonſtratum eſt,potius indicia facere accidentiū E
circa humores in venis manentes. Veriſimile eſt non
inſigniter in his febribus vrinas alterari, niſi in colo-
re. Is enim facilè afficitur, neque in hoc magna fit al-
teratio priuſquam ſentiantur atque alterentur humo-
res in venis à qualicunque velis febrium ephemarum.
At hæ priuſquam alterent, ſoluuntur, maximè ſi nactæ
fuerint conuenientem diætam.Quòd verò in colore v-
rinæ alteratæ remanſerunt,id minimum eſt,atque ſub-
ſtantiam fere mediocrem ſeruauêre: contenta quoque
habentia decentem proportionem. Atque de febribus F
ephemeris hæc opinamur. Febres verò in putredine
humorum accenſas diſcere eſt mox in ſequēte oratio-
ne.Veruntamen quòd earum aliæ ſint deficientes, aliæ
continuæ,prius de intermittentibus, deinde de conti-
nuis dicemus.

DE IVDICIIS TERTIANAE PVRAE, ET NON puræ febris, CAP. XXI.

TErtianæ puræ febris quum fit, vrinæ ſpectantur
aureæ & croceæ, ac conſiſtentiam mediocri craſ-
ſiorem habentes. Atque primis diebus eius nullum G
ſignum concoctionis ſubſiſtendo continetur. Tem-
pore verò procedente ſigna concoctionis apparent,at-
que alia ad mediocritatem ipſam concedere ſecūdum
rationem.Tertianæ verò impuræ vrinarum color mul-
to differens ſpectatur,vergens ad id quod bilioſius eſt.
Conſiſtentia etiam craſſior quàm exacta eſt, videtur:
atque in eius vrinis plura ſigna cruditatis circa conten
ta cernuntur.Hoc itaque pacto & puræ, & impuræ ter-
tianæ vrinarum ſpecies oſtendere ſe ſolent.

DE IVDICIIS QVARTANAE PVRAE, ET NON H puræ febris, CAP. XXII.

QVartanæ(quæ à liene trahit originem)vrina tenuis
eſt atque alba, & hypoſtaſi priuata ſpectatur
in principio.Tempore verò procedēte, præſertim die-
bus remiſſionis,apparet in ea hypoſtaſis cumulata,etſi
vrinam ipſam interdum turbidam apparere contingit.
Ea verò die quæ afflictionem habet, etiam tenuis & al-
ba vrina inſpicitur:hypoſtaſis verò quodammodo ob-
ſcura,ſiquidem concoctionem morbus accipiat.Quum
verò purè ad concoctionem peruenerint materiæ mor
bi, etiam vrinæ puriores ſpectantur, concedentes ad
id quod ſecundum naturam eſt,atque pleraque accidē
tia ſuapte natura diſſoluuntur.Quinetiam interdum in
vrinis apparente nigro humore, illa quæ laborem affe-
rebant deſinendo minuūtur. Quartanæ verò profectæ
ab hepate inflammato, aut caliditate aliquodammo-
do affecto,vrina perrubea eſt,ita vt ſandaracham refe
rat:atq; craſſior mediocri apparet, hypoſtaſin vt quan
titate moderatā,ita diſſimilem continens.Interdum ta
men vrina in totū craſſa ſpectatur atque rubea, ita vt
humorum implicatio atque dominium extiterit.Vrinæ
itaque quartanarum eiuſmodi apparere conſueuerunt.

DE IVDICIIS FEBRIVM QVOTIDIANARVM, CAP. XXIII.

QVotidiana febris quum adeſt, vrina tenuis eſt,& al
ba,ac veluti aquea, & hypoſtaſi priuata in princi-
pio:quemadmodum in quartana dictum eſt.Sed quum
proceſſerit, fit craſſa, atque hypoſtaſin cumulatam &
craſſam oſtēdit,quæ eſt ſoboles quædam cruditatis hu-
morum.Quinetiam tempore progrediēte, cōcoctionis
quoque ſigna obſcurè apparēt, quum etiam paſſio fue
rit profecta ad infebricitationem. Nanque febrium e-
iuſmodi intermittentium tunc coniectamus ſolutionē
breui futuram eſſe, quum ſigna concoctionis alicuius
apparuerint.Veruntamen quotidianis celeritate præ-
ſtitit tertiana febris deficiens.Tota enim huius poten-
tia nō excedere poteſt vnam atque alterā hebdomada,
niſi tertiana non pura eſſet.Et quantum concoctio pro-
tenditur,tātum ſignificat ſolutionē non adhuc adeſſe.

DE IVDICIIS VRINARVM IN FEBRIBVS continuis à putredine, CAP. XXIIII.

COntinuarum febrium à putredine primùm vrinæ
colores alterantur vergendo verſus aureum, & ru-
beum,& vineum,& paſſeum,atque ſimiles, vt humorū
qualitas & quantitas fuerit. Vrinæ quoque huius con-
ſiſtentia inæqualis eſt,& potius inclinat verſus craſſio-
rem,interdum etiam erga tenuiſſimam.Quùmque co-
lores apparent vel albi vel diuerſi, contenta in princi-
pio non apparent concocta,ſed vel inæqualia vel diuer
ſa.Procedente verò ægritudine, ſiquidem facilia om-
nia ſunt,& concoctionis apparent ſigna.Non ignorare
id etiam oportet:nāque interdum poſt febris vigorem,
contenta,cumulata,& craſſa ſubſidere ſpectātur,quum
putredo quæ in venis erat,illuc impetum ceperit,atque
ea quidem recipere oportet,vt quæ ſalutem in propin-
quo eſſe ſignificent,ſed ea auerſari conuenit,ſi in prin
cipiis appareāt:opus eſt enim tunc tempore,& virtutis
robore ad concoquendum. Mala cēſetur vrina eorum
niſi procedente ægritudine contenta appareant & re-
liqua apparentia meliora fuerint.Fortaſſis enim eo mo
do creſcente ægritudine, ac in vrinis malis ſignis appa
rentibus, mors præripuerit ægrum in ipſo augmento.
Veruntamen hoc ſpectans ad partem præuidendi,opor
tet vt eò vſque differatur. Reliquum eſt, vt de vrinis
modis diuerſis alteratis diſputetur.

DE IVDICIIS VRINARVM QVAE FIVNT OB aliquod mēbrorum principaliū affectū, CAP. XXV.

QVum igitur inflāmatio,& eryſipelas, & alius quiſ-
piā ſimilis affectus calidus fuerit in aliqua partiū,
vrinæ inſigniter alterantur,& tātùm inter ſe diſtāt,quā
tum mēbra inter ſe differūt & dignitate & vicinitate
primi callidi. Hepate igitur & pulmone patientibus a-
liquem eiuſmodi æſtum ab aliquo humore, vrina ſpe-
ctatur perquam rubea,atque ſanguinea, & vinea ſecun
dum quantitatem & qualitatem caliditatis. Ægri ve-
rò quum eiuſmodi affectus patiuntur in cerebro, aut
membrana ſuccingente, aut in ventre, tum eorum
vrinæ minus alterantur. Patientium verò memora-
tas affectiones in liene, vrinæ color prauus apparet
à nigredine humoris qui in eo abūdat, ſi modò hu-
mor hic capiat impetū exeūdi per vrinas:ſed horū fe-

bris minor eſt , quàm quæuis patientium in prædictis A membris. Vterus verò & renes,& veſica,& colon,& podex patientia vrinam alterant , ſed minus quàm quum cerebrum & membrana ſuccingens eiſdem capiantur paſſionibus.Verũtamen in omnibus hiſce cõtenta tam ſignificant naturæ potentiã,atque imbecillitatẽ,quàm manifeſtiora loca affecta:quorum aliqua dicta ſunt,aliqua quoque dicentur.Membrorum verò quæ extrinſecus ſunt & longè diſtãtia à caloris fonte, eiuſmodi affectus patientium vrina mediocriter,ac non etiam manifeſtè alteratur,& concoctionis ſigna potius oſtendit, B quum nulla febris putrida ab illis membris accẽdatur, cuius febris ſigna paulo ſuperius reddidimus. Contrà verò quæcunque membra acceperunt principium morbi ab aliquo influente frigido humore , ſiue cerebrum ſit,ſiue hepar, ſiue pulmo, ſiue membrana ſuccingens, ſiue venter, ſiue particula alia , horum membrorũ illa quæ longius à fonte caloris ſepoſita ſunt , magis alterantur,atque frigiditatis & cruditatis humoris vrinas oſtendunt.Minus rurſus quæ abundarunt caliditate ob venarum amplitudinem,atque caloris propinquitatẽ: C vel enim omnino non recipiũt,aut ſi ſuſceperint,modeſtã tranſmutationem factam oſtendunt in vrinis. Prauiorem nempe vrinam illa mẽbra patientia oſtendũt, quæ vel loco, vel naturali quadam temperatura longè à caloris fonte ſepoſita eſſe contigit. Veruntamen de hiſce conuenientius in libris De vrinarum præuidẽtia, definietur. Quoniã verò temperaturam ſimplicium in auctarum ſpecies vrinæ didiciſti,ſciuiſti quoque adinuenire humorum exuperantium ſpecies in vrinis,facilè adinuenire poteris vrinas in ægritudinibus homi- D nem corripientibus , vt de his rectum iudicium facias. Non enim nobis licet enunciare ſingula quæ in particularibus ægritudinibus videntur , tum quòd orationis longitudinem fugimus,tum ſufficientem methodum præcepta ad iudicandum tradiderimus.Quamobrem facilè quoque videbitur viro ſtudioſo qui multum illũ ſermonem collegerit , & qui antè legerit libros De differentiis & cauſis morborum , de ſingulis vrinis apparentibus iudicare . Siquidem ſi quiſquam diligenter hæc viderit,noueritque à quibus humoribus vnuſquiſ- E que morbus non contemnendus generetur , atque in prõptu habuerit ea quæ hîc tradita ſũt præcepta,is perquam facilè ratiocinans adinuenire poteſt, quæ in quibus ægritudinibus vrinæ apparere debeant. Nanque alia diſcet facillimè , veluti quæcũque in genere venarum conſiſtunt. Quæ verò vltra venas fuerint , ea etſi fortaſſe difficilius comprehenderit , non tamen quæ habiliora fuerint,fugient virum exactè conſiderãtem. Quæcunque enim ſpiritu ſolo alterato,aut neruoſo genere patiente fiunt,hæc non facilè eſt comprehendere per conſiderationem vrinarũ , niſi venarum genus ſuſcipiat ſenſum membri , quod prædicatur ſubiiſſe paſſiones:hinc enim paſſiones fiunt manifeſtè in vrinis.

QVOD VOLENTEM EXACTE DE VRINIS conſiderare, oporteat præter alia etiam probè callere diſciplinam de pulſibus, CAP. XXVI.

TVtius fortaſſe de vrinis cognoſcere videtur is qui peritus eſt diſcernẽdi pulſuum motiones. Arteriæ nanque(vt nouimus)neruoſam tunicam habent, atque ſpiritum implentem eas continent. Quamobrem ipſæ primùm cognitionem præbent ſcientibus tangendo pulſum, alterationem aliquam factam eſſe in ſpiritu, atque neruoſo genere.Vrinæ verò illa melius oſtendũt quæ in humoribus & cõcoctionibus ſunt, & cõtingunt. Quòd ſi vera fateri decet,ſtudenti rectè iudicare,opus eſt vtraque prædicta cognitione. Quẽadmodum enim ruentem domum renouare feſtinanti opus eſt vtraque manu:nanque duarum altera deficiente,non tutum erit diſponere ea quæ oportet: ita quoque medicam artem indipiſci volenti vtraque diſciplina præter alias opus eſt . Veruntamẽ de vrinarum iudiciis diſputatio ita explicata,bona quidem eſt exercentibus,vtilis verò ægrotis corporibus qua veritatem attigerit, & diligẽti ſtudio comparãda ab his qui mentẽ habent, iudicatur. Nobis autem , vbi reddidimus orationi decentem modum,par eſt hoc in loco ſiſtere curſum eius,ne garrulitatis accuſemur,& vt morſus quos quiſquam accuſando cogitauerit orationi noſtræ infigere,illud nunc audiens compeſcat.At verò quum alia quæ putantur manifeſta ex dictis eſſe, relinquantur:alia etiam dicentur in libris præuidentiarum, eo quòd illic magis cogruere exiſtimantur. Partes enim huius diſciplinæ inter ſe communicant.Quamobrem non mirandum eſt , ſi aliquid videatur relictum eſſe quod potius cõuenire cum illis nobis viſum eſt.Adhæc etſi aliquid in diſputatione prætermiſſum eſſe videatur,veniam det quiſquis affectum humanum criminando obiectat,qui accidere ſolet pleriſque , qui ſingulis diebus literis incumbunt. Atque hæc hoc pacto ſe habeãt. Par eſſe quoque videtur,vt cauſas eorum quæ dicta ſunt, in libros qui hoſce ſequuntur,referamus.Quæ fortaſſe etſi parum conferre ipſi arti videãtur, tamen tutam cognitionem eſſe de iudiciis in prædictis inſtitutionibus cõſtruere poterũt. Redditis enim cauſis credere quiſquam magis ducetur iis quæ dicta ſunt. Atque oratio de iudiciis vrinarum vbi iam ſufficienter habita ſit, relinquatur, atque ſequatur ea quæ de cauſis,ita poſtulãte nexu totius cõpoſitionis. Deus verò largiatur,vt illa tractando definiamus quæ veritatis fidem facere valeant.

ANNOTATIO CAPITVM EORVM QVÆ SINGVLA capita libri prioris De cauſis vrinarum complectuntur.

De cauſa permanſionis animalium, Caput I.
De cauſa generationis contentorũ in vrinis, Cap. II.
De cauſis cruditatum,quæ ſolent accidere, Cap. III.
De cauſis quantitatis vrinæ, Cap. IIII.
De cauſis vrinarum albarum, Caput V.
Aduerſus eos qui vrinas vſquequaque à ſanguine colorari defendunt, Caput VI.
De cauſis ſubſpiceorum & ſpiceorum contentorum, Caput VII.
De cauſa aurearum & crocearũ vrinarum, Cap. VIII.
De cauſa ſubrubearũ ac rubearũ vrinarum, Caput IX.
De cauſa vrinæ vineæ, Caput X.
De cauſa vrinarum paſſearum, Caput XI.
De cauſis vrinarum viridium, Caput XII.
De cauſis vrinarum venetarum & liuidarum, Caput XIII.
De cauſa ſubſtantiarum vrinarum, Caput XIIII.
De cauſa contentorum alborum, Caput XV.
De cauſa ſubſpiceorum,& ſpiceorum , ac bilioſorũ contentorum in vrinis, Caput XVI.
De cauſa contentorum ſubrubeorum,& rubeorum,atque cruentorum, Caput XVII.
De cauſa contentorum fuſcorum, & liuidorum , atque nigrorum, Caput XVIII.
De cauſa quantitatis ac ſubſtantiæ contentorum, Caput XIX.
De cauſis hypoſtaſeωn orobearum,furfurearum, laminearum,& ſimilacearum, Caput XX.
De cauſa contentorum miſtorum vel diſſimilarium, Caput XXI.

ACTVARII DE CAVSIS vrinarum libri II.

Ab Ambroſio Leone Nolano in Latinum ſermonem uerſi, & à Iacobo Gopylo ad fidem exemplarium Græcorum recogniti.

ACTVARII in ſuum priorem librum De cauſis vrinarum, Præfatio.

QVI inſtituit ſcribere de aliqua quæſtione, huic non ſolùm par eſt res neceſſarias literis tradere, verumetiam omnia quæ inſtitutioni vtilia eſſe creduntur. Hoc enim pacto omnia cōplectens oratio perfecta exiſtimatur. Eam ob rem & diſputatio de cauſis vrinarum ſubnectenda nunc eſt. Quandoquidem qui in medica arte multa experiendo ſunt exercitati, ac nulla ratione vtuntur, iis ſatis eſſe poterit ſola tractatio de iudiciis: qui verò amant elegantiorem artē philoſophia reddere, nihilque ſine cauſa ſcire volunt, iis neceſſarium eſt, vt apparetur tractatio de cauſis vrinarū. Nanque qui exactè ſciuerit ſcrutari cauſas affectuum, is facilius iudicata comprehenderit, atque quæ relicta ſunt, ſubiungere valuerit. Contrà verò qui ignorauerit diſputationem de cauſis, non etiam certò cognouerit iudicia quæ fiunt de vrinis. Quamobrem fas eſſe videtur, vt tractatio de cauſis vrinarū ſubiūgatur, vt omni ex parte & exactè, & perfectè ſe habēs oratio videatur ſufficiēs omnibꝰ iis qui rebꝰ hiſce operā nauāt. Quāobrē quū propoſitū ſit dicere de cauſis vrinarū quomodocūque apparētiū, operæpretiū erit collocare in ipſo ingreſſu diſputationis orationē de cauſis cōcoctionis, veluti ſuapte natura id poſtulent.

DE CAVSIS PERMANSIONIS ANIMALIVM, CAP. I.

HVmana natura dum enitur ſeruare hominis manētiam, per eas quæ in ſpeciebus rerū fiūt ſucceſſiones, quæ aguntur per mutuas generationes, eſſētque opus manentia quoque particularium, ne ſimul interiret quod generaretur, adinuenit nutrimentorum inſtitutionem, atque hiſce ſtabiliuit vitam particularium, prius ædificatis nutritionis vaſis pluribus atque variis, quibus indidit potētiam vitalem. Humida igitur & ſicca atque ſpiritus quum diuidant ſubſtantiā ipſam corporis, atque in ipſis fundata ſit vita: tractatio de nutritione quæ per ſpiritum fit, ad alias diſputationes pertinebit. Ea verò quæ ſuper ſicco & humido nutrimento eſt, par eſt vt iam aperiatur, quæ magnoperè collatura eſt diſciplinæ de vrinis.

DE CAVSA GENERATIONIS CONTENTORUM in vrinis, CAP. II.

CIbum primum præmanſum, atque præparatum ita vt promptus ſit ad concoctionem recipiendam, ipſum atque potum venter excipit, qui corrugatus alterat hæc genuino calore, modò nihil impedimēti interceſſerit. Vbi verò nutrimentū hoc ſuccificauit, id quod tenuius ac purius in eo fuerit, per venas ab hepate ortas exugitur, & velut exuccatur ad meliorem hac ipſa quandam tranſmutationem. Nanque primam reuera tranſmutationem nutrimentum, vbi in ventre ſuſceperit, vltra hanc alteram capit in venis mediis, & hepate, quæ melior eſt priore, ſed minor tertia quæ poſt ipſam eſt. Veruntamen vbi in ventre ſufficienter (vt dictum eſt) nutrimentum cōcoctum eſt, & quod inutile eſt per inteſtina ſecretum fuerit, quod autem vtile eſt diſtributū fuerit, id virtus quæ in hepate & venis eſt excipiēs, ipſa per ſe, ſi ſana fuerit, alterat atque tranſmutat in rubedinem ſanguinis, atque illic in cauis locis fit ſanguinis diſcretio, neque permittitur longius temere procedere, ne minus purum nutrimentum traditum corpori, carnem malam produceret, illic in gibbo hepatis appoſuit veſiculam bilicipē: atque effecit, vt quod eſſet ſubtilius atque acrius ſanguine, id ad eam veſiculam per

A pertinentem meatum concederet: quantum verò eſſet terreſtre & craſſum, id lien ad ſe attraheret. Atque eo pacto diſcreto humore terreſtri ac flaua bile, relictum ſeroſum humorem non etiam hactenus permiſſum eſt ſeparari, quum eo modo manere viſum ſit etiam renibus adiacentibus. Veruntamen per venæ truncū, perque cauitatem hepatis traiectus ſeroſus ille humor etiā vſque ad gibbum, atque præſentatus venæ, quæ Caua nuncupatur, idque vt ſanguis traiiceretur. Anguſtia enim meatuum magna ineſt in medio hepate per ſciſſu- B ram venæ Cauæ, cuius ſciſſuræ figura vocata eſt lambdea à Græca litera (hoc eſt bicruris) ſeparatus ad renes illinc latus. Veruntamen quantum ſanguinis remanſit, id profectum ad cor nactūmque alterationem meliorē quàm habebat, inde procedens, per venas diſtribuitur corporis ſingulis partibus veluti irrorans corporis ariditatem. Ergo primæ cōcoctionis quæ in ventre fit, excrementa ſunt tam quæ expuuntur quàm quæ per inteſtina eiiciuntur. Concoctionis verò quæ in cauis hepatis fit, ſuperfluitates demonſtrantur, tam vtraque bi- C lis quàm vrina. Remanet igitur dicendum de tertia cōctione, quæ in venarum genere perficitur. Nanque hac facta demonſtratione, habebitur ſufficiens apparatus ad ea quæ dicenda ſunt de cauſis eorum, quæ in vrinis inſpiciuntur. Tertiæ igitur concoctionis propria ratione excrementa ſunt tam contenta, quæ in vrinis apparent, quibus ſunt tenuiores ſudores, & quæ per cutim inſenſibiliter trāſpirant. Ergo quod peccatum fuerit in huiuſmodi tertia concoctione, id omne demon- D ſtrabunt ipſa contenta. Atque qui ſciuerit ob quā cauſam hæc ipſa tranſmutentur, is demonſtrauerit iudicia veluti certiſſima eſſe. Veruntamen de iudiciis dictum eſt, decens eſt vt nunc de cauſis dicamus, ita vniuerſo ſermone procedente. Quum igitur de cauſis contenti antè diſputatum ſit, reliqua attingamus ſerie quadam decenti procedentes. Igitur vt accidere ſolet in abſceſſibus, atque quibuſuis vlceribus, ita res habet in vrinis. Nam ſi virtus naturalis concoctrix vicerit, perparum, aut nihil malè olet pus, atque album, & læue, & ſimilare omni ex parte eſſe contingit. Si verò non vicerit natu- E rali virtute, contraria hiſce ſpectantur, aſperum, diſſimilare, & coloribus differens, grauiter etiam olens, atque prorſus à ſanis diuerſum. Simile quiddam ſpectare licet in contentis. Nanque quod in venis alteratum nō eſt in ſanguinem, id in ſpeciem ſimilem puri tranſmutatur, vincente concoctrice virtute. Quantum verò hæc ipſa non vincens aberrauerit, tantum etiam contenta ſpectantur mutari in ſpecies malas. Atque hæc vt dictum eſt, ſe habent: in ſequentibus verò oratio repe- F tenda eſt.

DE CAVSIS CRVDITATVM QVAE SOLENT accidere, CAP. III.

CRuditates in ventre contingere ſolent ob quādam intemperaturam accidentem ei. Fieri etiam interdum poſſunt ob aliquam paſſionem inſtrumenti, veluti ob craſſitudinem, vel multitudinem, vel tenacitatem, vel aliquam qualitatem alienam ipſorum humorum, aut ob aliquam cibi proprietatem. Sed cruditates in hepate fiunt tam ob has ipſas cauſas quàm ob debilitatem virtutis concoctricis. Per eaſdem ac ſimiles cauſas G quoque actio tertiæ concoctionis aberrare reperitur. Atque hæ cauſæ ſunt (vt omnia vno verbo complectar) per quas vnaquæque concoctio à ſuo opere aberrarit. Illud verò par eſt non ignorare: nāque ſiue colores exceſſerint mediocritatem, ſiue receſſerint ab ea, crudos habendos eſſe generali nomine cruditatis dicere oportet. Quonam modo vtrique dicti ſunt crudi, non huius

diſputationis eſt docere,ſiue obſcura fuerit propter a- A liquam frigiditatem genuina caliditas, ſiue abundarit ob aliquam adulterinam caliditatem. Flatuum enim & aquæ inter cutẽ arthritidiſque & ſimilium à cruditate factorum affectuum propter frigiditatem aliquam vel adulterinam quandam caliditatem, vincentem naturalem,atque ſuauem,vt vrinæ rectè crudæ dici poſſunt, vt quæ mediocritatem non retineant. Quum citra & vltra mediocrem, & ſecundum naturam, vrinam non eſt reperire meliorem vrina mediocri, & quæ ſecundũ naturam: quæ verò vel exceſſerint, vel receſſerint à me- B diocritate,appellandæ ſunt crudæ. Tu verò vel aliud nomen indideris,vt rem definias: non enim ego differentiã fecerim inter nomina, modò non aberraris à ſcopo. Hoc itaque pacto ſatis haberi poteſt ex iis quæ dicta ſunt, cognitio de cruditate & cauſis, vnde proficiſcatur, præſertim ſi ſecundum naturam concoctio fiat, à mediocritate caliditatis & frigiditatis,atque ſecundũ naturam ſe habentium. At verò poſthac primò dicendum eſt de quantitate vrinæ,quam ob cauſam plus minuſve quàm mediocris procurrat. Deinde de aliis dein- C ceps, veluti expoſita ſunt in iis quæ de differentiis, & iudiciis.

DE CAVSIS QVANTITATIS VRINAE, CAP. IIII.

VRina tum profluit multa,quum homo vſus fuerit cibis multis præſertim humidis,atque potu largiore,maximè ſi vinum aquoſum eſſe contigiſſet. Demonſtratum autem eſt aliis in locis, vt cibi boni, ſed humidiores,maximè omnium & nutriunt & diffluunt : vinũ verò potius quàm cætera nutrit, atque citius diſpergi- D tur. Quamobrem par eſt,vt vinum abundè bibitum, etiam abundè mingatur,quemadmodum ad idipſum aqueum vinum maximè habile reperitur. Similiter ſe habent ea quæ quum tenuia ſunt,facilè minguntur. Cauſas verò horum reddendi nunc tempus non eſt,partim quia ab aliis de hiſce ſatis diſputatũ eſſe nouerim ſuis in locis, partim quia præſens tractatio idipſum minus poſtulat. Ergo decens eſt, vt vrinæ appareant maiores, & tenuiores, atque decoloratiores. Nanque quantum hoc ipſum prouenit potius ob rationem quantitatis: al- E bedo verò & tenuitas à cruditatis imbecillitate proficiſcitur,quæ non eo peruenire potuit,vt vinceret quãtitatem, quod mediocre eſt exuperantem. Nanque ſi præſtitiſſet,genuiſſet illi & colorem & ſubſtãtiam mediocrẽ,atque aliqua cõtenta decentia indidiſſet. Quòd ſi vrina maior quàm quod bibitum eſt, profluxerit, tũ quum crudi humores concocti fuerint, ob hanc ipſam cauſam eueniſſe probatur. Nanque concoctionem ſequitur nutritio, & ante hanc diſtributio. Decet autem F vt concoctæ materiæ ſuperfluitates humidæ excernantur. Optimo iure itaque in humoribus crudis iam concoctis vrina multa apparet. Quinetiã vbi humores crudi concoctique nutrire & humectare corpus poſſunt, non opus eſt bibitione,aut pauca quæ cõſuetudine potius fieri ſolet, quæ quoque per vim quandam fit. Quũ verò huiuſmodi excrementa indigeant excerni,his ſeruiũt renes & vaſa diuretica: quod videre eſt in iis quæ quotidie in hominibus ægrotis, atque parum ſanis corporibus fiunt. Sed tamen ab hiſce multis vrinis diffe- G runt vrinæ multæ,quæ apparẽt ratione criſis in febriẽtibus:qua non ſolùm excrementa per renes excernuntur, quæ fiunt crudis humoribus concoctis, verumetiã per eoſdem excernitur omnis differẽtia humorũ morbos efficientium. Adhæc diuretica pharmaca efficiunt vt multa vrina profluat, partim naturali partium ſubtilitate, partim caliditate. Omnia enim fere diuretica ſunt huiuſmodi naturæ. Verùm caliditate facilius mouẽt vrinæ multitudinem:partium verò ſubtilitate procedentia humoris cruditatem ſcindunt ac diuidunt,at- H que proprietate pharmacorum efficiunt,vt per vrinam potius excernantur. In paſſione quoque quæ Diabetes appellatur, intemperatura quædam inauctæ caliditatis circa renes cauſa eſt. Hæc enim ita affecta, renes attractabundos ſeroſæ ſubſtantiæ effecit: hi verò ab hepate, venarúmque omni genere æqua tractatione citò attrahunt,legem naturæ membris nullam ſeruantes. At verò quoniam ob hanc rationem accidit egeſtas, atque naturalis humiditas deſertur à tanto humiditatum raptu, ſitis nõ mediocris homini ſuboritur. Nec minores ſunt potus quàm ſitis,& vrinarum excretiones, renibus ſecundum proportionem attrahentibus ad ſe humiditates. Quamobrem multæ fuerunt vrinæ,neque hiſce minores potus:vbi verò nulla fuerit mora,& temperatura bona,neque inibi adeſſe poterit concoctio. Præter hæc quibus natura venter ſiccus eſt,ab iis vẽtris ſiccitas effecit vrinas multas profluere. Excrementa enim quæ excerni volunt, vbi venter multitudinem euacuare nõ poterit præ morbo,qui natura ei acciderat,ad vias vrinæ facto momento feruntur. Illud quoque addendum eſt,quod maximè fieri ſolet tam in colliquatione totius corporis habitudinis quàm in mortificatione contentricis virtutis. Quandoquidem vbi defatigata natura eſt ob peſſimum aliquem morbum,virtus humorum contentrix,tanquam abiiceret,illos diſſoluit. Ipſi quidẽ excernuntur feſtinantes ad exitum: ſed quomodo momentum exeundi capiant, non licet ſimiliter cognoſcere. Nanque interdum per ſudorem abundantem viſi ſunt profluere, interdum per ventrem, interdum per vrinam multam,de qua nũc habetur oratio. Sed rationes quibus multæ vrinæ, quomodocunque exeant hæ ſunt,reddita cauſa ſufficiente vnicuique earum. Poſthac dicendum eſt de pauca vrina, quãmnã ob cauſam parua profluat. Dictum eſt in iis quæ de iudiciis vrinarum,quot modis pauca veniat vrina : dicetur etiam hic memoriæ reficiendæ cauſa, vt ſingulis proprias cauſas reddamus. Vrina igitur pauca mingitur à ſiccitate ciborum,paucitate potus, item ab exercitio vehementi,atque à cæteris quæ corpus deſiccare conſueuerunt. Scimus autem, vt cibis ſiccioribus excretio quæ per ventrem fit,potius apta ſit:tum verò caliditas roborata cõſumẽs,humiditatem corporis deſiccat. Par eſt in iis vt pauca vrina ſpectetur,quum non ſatis humiditatis ad irrigandum vniuerſum corpus, & attenuantia illa veluti minuant ipſius quantitatem. Pauca quinetiam ſpectatur vrina ob pharmaca & cibos glutinoſos obſtruentes meatus. Hoc enim caſu neque diſtributio fit nutrimẽtorũ,neque quæ diſtributa ſunt, facilè ſecerni poſſunt. Quare accidit vt non ratione defectus,ſed ob quandã obſtructionem,vrinæ paucæ appareant. Simile accidit ob humorum craſſitudinem,atque tenacitatem:qui nihilominus quàm glutinoſi cibi & medicamenta, cohibent exitus opportunos,ita vt intrinſecus accidit humiditatem abũdare:foras verò profluere minorem quàm deceat. Quòd ſi pauca vrina appareat ob multam euacuationem ventris, manifeſtas cauſas oſtendet. Non etiam mancas, quum iam ſubductio ventris multa fieri videatur,& multitudo ſuperfluitate cœpiſſe momentũ fluẽdi per illas partes. Etenim naturæ opus eſt euacuare totam ſuperfluitatem per conſuetos meatus. Sin fortè alter altero meatus euacuando exceſſerit, per alterũ minor quantitas euacuatur. Adde,paucam etiam vrinã profluere ob vehemẽtiam febris, & ſi æger biberit plus quàm conſuetum eſt,& nihil abſurdum eſt,febrem vehementem humiditatem omnem ſuperfluam cõſumere, quandiu ſi diuturnior fuerit, adipẽ & ſolida ipſa interdum attingit. Vrina item pauca apparet,vel ob renũ ſolorum, aut reliquorum vaſorum vrinatoriorum affectum,vel ob facultatis expultricis totius imbecillitatẽ: cuius cauſa euidens eſt,nempe vel aliqua intemperies, vel affectus aliquis inſtrumentalis. Sed qui librũ de cauſis morborum legerit, is illic edoctus cognouerit hæc exactius. Hoc itaque pacto de vrinarum quantitatis cauſis,diſputatio ſatis quum ſit,hic ſiſtatur. Reliquum eſſe videtur referre cauſas colorum, atque poſt haſce conſiſtentiarum,deinde contentorum: vt omnium reddita ratione,& horũ explicatis cauſis,facilè vnuſquiſq; credere poſſit memoratis iudiciis,atque prõptiſſimè & dicere & efficere ea quæ decet in eiuſmodi rebus. Qui enim rationem eorum quæ fiunt ignorauerit, hũc puto non facilè poſſe credere iudiciis : neque ſi crediderit, poſſe reſiſtere, vbi commotus à rationibus diuerſis

fuerit. Hoc itaque pacto cauſæ quæ viſæ ſunt genuinæ, A putantur & prædicantur eſſe ſcientiæ de vrinis. Similiter aggredi diſputationem de cauſis colorum operæpretium eſt.

DE CAVSIS VRINARVM ALBARVM, CAP. V.

VBi de albarum vrinarum cauſis primò dixerimus, quemadmodum in iis quæ de differentiis & iudiciis vrinarum diſputauimus, ita quoque de cauſis aliorum colorum tractabimus, ordine illorum hic quoque ſeruato. Igitur (ſicuti ratione demonſtratum eſt) quum exacta & mediocris in hepatis ſima parte facta fuerit B concoctio atque diſcretio, ita vt terreſtris humor perfectè diſtributus ſit lieni, quòd humor is non facilè habeat reſtaurationem: ſeroſus verò humor ſequatur vnà cum ſanguine ob vtilitatē quam illic diximus: bilis verò rubeæ pars maxima, atque propemodum tota collecta appareat in veſicula fellis: nanque eius pars quædā cum ſanguine remanet, tum vt ipſum ſubtilem efficiat, ac facilem ad diſtributionem faciendam, tum etiam vt adiuuet ſerum ad facilem diductionem ſanguinis. Nanque mordaci qualitate qua pollet, irritando vim excre- C tricem ſimul cum vrina exit, quum apparuerit inutilis tertiæ concoctioni. Mixta autem colorem mediocrem dat chymati, vt ſenſus & ratio nouit. Nempe colores vrinarum eouſque participant ſanguinis apparentiam, quouſque ſplendor humorem radians pulchrè facit. Id autem eſſe ſanguinis munus creditur iis qui rectè iudicare nouerunt. Atque hæc ſint dicta de temperata vrina. Quoniam autem veriſimile eſt huiuſmodi flaua bilem abundare & deficere, atque aquoſiorem & coloratam eſſe: tales erunt vrinarum colores ſecundum eorū differentias, quales cauſæ fuerint. D In albis igitur coloribus, maximè cryſtallo & aquæ ſimilibus, aliquis ſummā cruditatem ex frigiditate naturæ ortam, aut maximam obſtructionem vaſorum præſertim vrinas ſecernentiū, aut bilis tingentis ad alias partes traductionem, agnoſcere aliquis poſſit. Vrinā verò quæ albedinē remiſſam oſtendit, præſertim quæ vergit ad glaucum, & charopū colorem, non facilè dixerit propter flauæ bilis ad alias partes traductionem, ſed potius ob debilitatem virtutis alterantis, & concoquentis humores fieri, nemo pru- E dentium inficias ire poterit.

ADVERSVS EOS QVI VRINAS VSQVEQVAque à ſanguine colorari defendunt, CAP. VI.

QVoniam quidā ſunt qui arbitrantur vrinas à ſanguine colorari, aduerſus eos pauca quædam ſcribere decreuimus, vt eorum errorem tollamus. Scimus igitur ſano manente corpore, præſertim ſi humores in mediocritate conſiſtant, naturam nunquam excernere aliquem ex humoribus, qui alere corpus cōſueuerunt, F quum eiuſmodi nutrimenti ſemper indiga ſit. Quinetiam ſi natura tot machinetur pro nutritione animalis, atque ſemper deſit à completa, non parum abſurdum eſſe videtur, ſanguinem vnà cum vrinis excerni. Adde, ſanguine rubeo cum vrina ſubalbida confluente, oportere vrinam apparere ſubrubeam ſecundum naturam. At hoc à ſanitate tantum recedit quantum rubeum appareat. Quinetiam quidnam prohiberet ſanguine ſemper abundante, vt non etiam ſemper vrinæ eiuſmodi ſpectarentur, quales ſecundū naturam eſſe ratione demonſtratum eſt? Præter hæc non etiam id conſentit cū G eiuſmodi viris. Nāque rebus augentibus bilem in corpore, vrinæ multæ bilioſæ generantur: oportebat enim magis colorari à ſanguine aucto. At hoc longè aliter ſucceſſit quàm viri illi opinati ſunt. Quinetiam qui eiuſmodi multum bilioſas vrinas mingunt, etiam multā bilem & euomere & egerere ſolēt. Atque qui animaduertere voluerit, is perſuadebitur eſſe alias vrinas mediocres, ac hiſce vicinas, quæ à rubea bili, non à ſanguine colorantur. An autem aliqua vrina vel à ſanguine, vel à bili nigra coloretur, paulò inferius demonſtrabi- H tur. Vbi ergo iam nouiſti quis humor maximè vrinas coloret, didiciſtique propter quam cauſam colorem eis non imponat, eas vtique albas relinquens: perquam facilè hinc cognoueris in cæteris vrinis colorationes, cōprehenſa methodo de coloribus. In quo quum contingat te dubitare, (id autem quod manifeſtum atque explicatum eſt omnibus in locis, tutius eſt ad capeſſendā diſciplinam), non etiam nos ſiuerimus te vexari ab aliqua occaſione, vnumquenque è coloribus, qui iampridem aliis in locis demonſtrati ſunt, oſtendēdo, qua ob cauſam eo pacto vrinas colorēt. Accidere enim poteſt, vt ſi non didiceris, multa ignores. Igitur vltra vrinas albas apparēt ſubſpiceæ atque ſpiceæ: quæ iam vim ſenſerunt virtutis alteratricis & concoctricis. Quandoquidem (vt ſæpe dictum eſt) vbi bilioſus humor non adeptus ſit concoctionem decentem, tum vrinas albas apparere, atque principium colorationis eſſe ſubpallidū & pallidum: decenter quiſquam in hiſce poterit exiſtimare concoctionis principium ſumpſiſſe cibum qui ad nutriendum aſſumptus eſt, atque colorem inſitum iam excitari apparere, mediocriterque materiā dominari: ita vt ſi non in totum, mediocriter ſaltem natura attigerit concoctionem. Nanque vbi bilis flaua ſufficienter concocta eſt, ipſa à ſui nominis proprietate iudicium facit cuiuſnam coloris ſit. Veruntamen ſi intentionem ſuſceperit, tum apparebit rubea, & violacea, & cærulea, & braſſicea, & ſubnigra, ita vt iamiam ad nigram bilē tranſitura videatur. Quemadmodū contrà quum abeſt à colore qui ſecundum naturam apparet, color ſubcroceus ſuccedit, atque ſubaureus, & ſpiceus, & ſubſpiceus, atque qui hoc deterior eſt. Quum igitur hæc ita habeant, par eſt vt hoc pacto introducatur oratio. Vbi mediocris, atque, vt decet, concoctio fit, tum flaua, atque rufa bilis generatur: & vrinæ apparent ſubflauæ atque ſubrufæ, colore bilis remiſſo ob miſtionem ſeroſæ humiditatis, cuius color albus eſt. Quamobrem ſi dictum fuerit colores eiuſmodi eſſe vrinarum mediocriū, qui miſtiones ſunt è flauo atque albo colore, non erit oratio ab eo quod decet aberrans.

DE CAVSIS SVBPALLIDORVM ET PALLIdorum contentorum, CAP. VII.

COntenta ſubpallida (nam hoc pacto de his quoque dicendum eſt) deteriorem indicabunt tincturam, quæ fieri ſolet à bili, quæ concoctione diminuta eſt. In quo ſi quiſquam conſiderans eiuſmodi ſubpallidos colores, perparum à veritate aberraturum illum putamus, ſi eiſdem rationibus in cæteris coloribus vtatur. Nanque pallidos colores in vrinis apparentes, dicere poterit eſſe immiſtiones ſubflaui atque albi coloris, qui ſeroſæ ſubſtantiæ eſt: veluti ſubpallidus color generatur è miſtione pallidi, atque ſero ipſarum vrinarum, idque quum in concoctione quodammodo fuerit peccatum: & de pallido colore vrinarum eiuſmodi ratio reddi poteſt. Nunc verò de reliquis coloribus dicamus, vt vniuſcuiuſque cauſæ reddantur. Veruntamen, vt noſti, dictum eſt quæ ſint vrinæ mediocres, & quam ob cauſam ſint ſubrufæ, & ſubflauæ: poſthac de vrinis rufis atque flauis apparentibus referamus.

DE CAVSA RVFARVM ET FLAVARVM VRInarum, CAP. VIII.

TAles colores vrinarum faciunt vnumquenque exiſtimare humorem ipſum bilioſum, aut quātitate, aut qualitate intenſū, proceſſiſſe eò, vt & coloratior atque acrior eſſet. Siquidem quum vltra flauum & rufū bilis color proceſſerit, vrinæ manifeſtò apparēt ratione miſtionis colorum diuerſorum.

DE CAVSA SVBRVBEARVM AC RVBEARVM vrinarum, CAP. IX.

VRrina ſubrubea & rubea producitur aut à miſtione rubeæ bilis, aut à ſanguinis ſanie, quæ impetu quodam eò fertur. Bilem autem rubeam interdum apparere, ex medicis audire licet. Ego verò ſæpenumero vidi bilem eiuſmodi, veluti in quodam, pauliſper antequam febriret. Tum enim venter egeſſit ſubrubea excrementa, & vrina ſimilem colorem referebat. At verò non oportet orationem producere in iis rebus quæ euidentes ſunt. Illud potius referre cōuenit, quæ vrina appareat: vbi exauctus fuerit ſanguis ſanioſus. Vbi igitur abundauerit ſanguis, non etiam facilè ab eius naturali ſpiritu ventilatur. Nam quum arctata ſint veluti eius vaſa à multitudine, tum ſanies quædam ingeneratur

in ipſo ſanguine. Quemadmodū in corporibus, quæ nul- A lo modo ventilantur, atque humiditatem quandā participantia iam in putredinem vergunt, pus quoddā generatur, quod à grammaticis appellatur ἄρυς, hoc eſt putreſcētium corporum pus: vulgò verò dicitur ὀμίχλη, hoc eſt caligo. Hæc ipſa ſunt ſigna mutationis, quæ ab aliqua cauſa inducta eſt, ſed ſignificantia id quod nondum putrefactionem accepit. Ergo in ſubrubeis vrinis apparet ſanguini acceſſiſſe ſaniem quandam, qualis eſt ὀμίχλη, quæ ſingulis dieb⁹ ſpectatur in corporibus humidioribus, ſed excernitur à virtute excretrice eā appellāte. B Sanies enim ea, quum rubeo colore ſit (eſt enim veluti ſanguis corruptus), fueritque vnita cum ſeroſo humore, illius colorem alterando mutat in ſuum. Veruntamen abeſſe à perfecta rubedine ſpectatur: aqueſcit enim ita vt eadē ſubſtantia eſſe videatur, qua eſt humor ipſe ſeroſus. Quinetiam nec latere illud oportet. Nam etſi quadam ex parte ſeroſus humor tingat vrinam, id tamen obfuſcatur in miſtione, tam ab excedētis saniei ſubſtantia quàm à colore: atque hoc pacto ſubrubeæ vrinæ cauſæ reddi poſſunt. Rubea verò vrina gignitur, C aut ob nimiam multitudinem bilis rubeæ, aut ob ſaniē multam ſanguinis quæ impetu fertur cum vrinis. Hæc enim multitudine excedentia parum apparere ſinunt miſtionem ſeroſi coloris. Quinetiam quum exactè rubea ſit vrina, & coccinea, demonſtrat ſanguinem ab aliqua parte profluxiſſe: aut quum rupta eſt aliqua earū venarum quæ ad vaſa vrinaria ſunt, aut quum tranſcolantibus vrinam renū vaſis hiatus quidam & nimia raritas eſt. Quare accidit vt ab hiſce non parum ſubſtantiæ ſanguinis ipſius profluat, afficiátque ſuopte colore D vrinas. Sed ſermo ſuper ſāguine miſto aliis in locis clarior habebitur, qui in hoc loco ſuperuacane⁹ eſt. Nāq; de vrinis, non de mictu ſanguinis diſputare nunc propoſitum eſt nobis, cuius oratio dimittatur. Poſthac verò dicēdum de colore vineo vocato, atque de aliis qui deinceps ſequuntur.

DE CAVSA VRINAE VINEAE, CAP. X.

Qvinā ſit color vineus appellatus, in iis quæ de differentiis vrinarum explicauimus: quídque ſignificet, docuimus vbi de iudiciis actum eſt. Nūc verò ſub- E iungenda eſt oratio de cauſis, ob quas hic color produci ſoleat in vrinis. Igitur in iis qui multum cucurrerunt atque laborarunt, accidit, vt vrina eiuſmodi coloris appareat ob ſanguinis aſſationem. Nanque vbi aſſiduus, & vehemens motus ſanguinem calefecerit, atque plus iuſto inflammauerit, reſudaréque in vrinariis meatibus effecerit, tum collectione vtrorumque color vineus productus apparet. Neque cuiquam id mirum ſit, vbi etiam globuli ſanguinis in cutim per ſudorem diſtributi, quum & à labore & ſolis æſtu interdū homo cor- F ripiatur. Ego quinimo in quodam iuuene id ipſum memini me vidiſſe. Nanque ipſe amicique complures ſub Canis ortū ab vrbe profecti, venimus ad nūdinas quaſdam oraturi ſanctum qui illic maximopere à cūctis venerabatur, atque illic diſtēti ſumus ſpectando multa ob ornatum viſu digna. Neque tertia diei hora elapſa erat tum quū eò perueneramus. Atque poſt vota facta Deo pauliſper etiam immorati ſumus. Iámque meridies aderat quum redire cogitauimus. Ergo ſole aduſti, ad crepuſculum domum peruenimus, maximo per eam diem G labore tolerato. Nam partim quia nemo noſtrûm conſueuerat fatigari longa via & æſtu, partim etiam quòd vnuſquiſque erat molli corpore, vehemens æſtus nos corripuit. Veruntamen ipſo ſtatim tempore nocumento illo ſolutus ſum: vnus verò ex eis qui nobiſcum venerant, qui etiam molliori cōſtabat corpore, quódque ex facili afficiebatur, erátque ipſe quoque homo liber, vt præ ſe ferebat, nocumētum ob viam & æſtum ſuſcepit. Nam poſtera dies demonſtrauit vt ipſe ab itinere eo offenſus eſſet: venter enim eum ſtimulauit. Quare acceſ- H ſit ad chytropodam, atque ſubnigrum humorem excreuit. Quē vbi aſpexit, iuſſit abſportari, ac veniens ad me paſſionē enarrauit, rogauítque quidnā ſibi vellet eiuſmodi excrementorum mutatio. Igitur ipſum quum nouiſſem conſuetum eſſe ſecare venam, atque multo iam exacto tempore non vſum eſſe eo more, item eſſe calidum hominem, atque ad patiendum habilem, addens quoque heſternum iter: tum certò cognoui eum ſudauiſſe, atque ſanguine per ſuperficies internas venarum aſſato, ac deinde attracto ad ventrem, directóque ad egerendum, ac tandem excreto per ſedem appaiuiſſe eiuſmodi excrementorum genus. Quamobrem hinc ratiocinatus de vineis vrinis, ſubiunxi etiam hoc in loco, vt generentur ab eiſdem cauſis, in quo oportet ſtudioſum fidem adhibere rationi. Et ex ipſæ in ſanis corporibus & dicuntur & apparent. In iis verò qui à febribus vehementibus corripiuntur, vrina demonſtrat ſaniem ſanguine abundare, atque putreſcere quoque, & vri: & & hac ratione mutari in ſpeciem bilis flauæ, atque diffugiſſe ideas exactas colorum vtriuſque humoris, vſqueadeo vt nihil proprii remanſerit: vineum verò colorem ita vocatum, produxiſſe colorē ſanguinis tranſmutari in bilem. Atque ratio de colore vineo hoc pacto redditur.

DE CAVSA VRINARVM PAOSEARVM, CAP. XI.

PAſſeus quoque color longius à mediocritate manet, atque maiorem alterationē adeptus eſt. Siquidem à bili flaua mediocri ratione generata, mediocris vrina proficiſcitur. Quantum verò illa ab eo quod decens eſt, excesſerit, tantū quoque vrina mutari demonſtratur. Flaua bilis nimirū eiuſmodi exaſſata, atque veluti violacea effecta, adeo vt paruo quodā momento indigeat ad tranſeundum ad ideam humoris melancholici, vbi penetrauerit venarum ſubſtantiam, paſſeū colorem in vrinis oſtendit.

DE CAVSIS VRINARVM VIRIDIVM, CAP. XII.

VRinarum viridium ita vocatarum quæcunque ob liquefactionē pinguis generantur, hæ clariores, atque ad oleaceum colorem vergentes producuntur. Fiunt autem eiuſmodi vrinæ à miſtione pinguis colliquati, quod in oleaceum colorem mutatum eſt à circūuenientе febre. Quæ verò ad nigredinem magis inclināt, hæ adumbrata viriditate fulgent: ſed multitudinē violaceæ, atque cæruleæ ſic appellatæ bilis oſtendunt. Hæ enim quæ multum virides ſūt, parua quadam mutatione indigent, vt ad nigræ bilis ſpeciem tranſeāt. Ab hiſce nanque nigri colores generantur. Atque viridis color (vt dictum eſt) fit ob exceſſum prauiſſimæ bilis exauctæ quātitate & qualitate, atque ad aliud bilis genus iam adductæ.

DE CAVSIS VRINARVM VENETARVM ET liuidarum, CAP. XIII.

VRina veneta atque liuida, item etiā nigra, & à frigiditate & ab humore nigro generantur, differentiáque qua mutuò differūt, oſtēdūt quātitatē & qualitatē humorum eiuſmodi vrinas tingentium. Similitudine verò ſpeciei arguunt vnitatem illorum. Vnius enim ſpeciei caloris communicant. Neque paruam differentiam inter ſe habent in intenſione & remiſſione coloris. Quinetiam neque ſemper ab eiſdē cauſis omnes productæ ſunt, ſed veluti diuerſo modo. Quandoquidē veneta ob caliditatem non fit eiuſmodi, neque liuida quoque, ſed interdum ob frigiditatem, interdum ob nigrum humorem. Sed liuida ſuperauit venetam, quia fit ob plagas, interdum & lora incuſſa homini. Niger verò vrinæ color, & ob frigiditatē valde exauctam, & exceſſum caliditatis, & ob influxū humoris nigri, atque ob extremam mortificationē. Quæ (ni fallor) etſi in iis quæ de iudiciis tranſacta ſunt, nunc tamen ſubiunxerimus, cauſas quæ eis congruere exiſtimantur. Igitur liuida ob plagas fit, oſtēdit magnam ſanguinis mortificationem factā eſſe. Plagis enim diſtrahentibus, atque mortificantibus ſanguinem: ſanguis verò mortificatus ſubnigreſcere conſueuit, qui ſerò tandem à virtute excretrice per ventrem pulſus, ſimul & per vrinaria vaſa oſtēdit huiuſmodi vrinas, atque etiam excrementa. Interdum verò impetum exeundi capiens per alterū meatum, alterum prætermiſit. Quod hac ratione capitur: nanque quæ vrina nequiuit demonſtrare, hæc venter

A excernens oſtendit: veluti contrà, quæ venter non potuit excernere, hæc ipſa demonſtrarunt vrinæ. Vt ipſe interdum ſpectaui vrinam albam atque tenuem, excrementa verò perquam bilioſa vidi. Quemadmodum alias alba excernente ventre, non paucam bilem adeſſe corpori vrina ſignificauit. Veruntamen quum hoc ipſum munus ſit iudiciariæ facultatis, in illa relinquantur explicanda. Nunc verò quæ deinceps ſunt ſequendo dicamus. Veneta igitur & liuida & nigra, denuntiant bilem nigram à qua tinguntur, teſtantúrque frigiditatem non aliter quàm caliditatem, præſertim in vri- B nis nigris. Frigiditate autem ſolere nigreſcere humores, quemadmodũ immodica caliditate, diſcere eſt ex his. Frigiditas enim contrahendo ſpiſſat corpus, veluti aſſiduè videre licet in nubibus. Eæ enim quantum ſpiſſitudinis admiſerint, eo nigriores ſpectantur pellucentia abeunte ob ſpiſſitudinem. Quinetiam nihilo ſecius ob mortificationem profectam è frigiditate ſolet nigreſcere vrina: is enim color proprius eſt mortuis corporibus. Quoniam vita opponi dicitur morti, omnino etiam propria viuentium, opponentur mor- C tuorum propriis. Atqui ſi ſubalbida, atque ſubrufa ſanis reddantur, quænam reddi poſſint magis propria iam mortificatis quàm nigra, quæ ſortita ſunt colorem hunc omnium extremum? Caliditas quinetiam ſolet nigrefacere vrinam exaſſando, & adurendo materiam contentam in venis: quemadmodum etiã in carbonibus extinctis apparet. Hi enim ab ignis caliditate nigreſiunt, ſuſcipientes illam in humiditate, quæ in eis ineſt. Singulis etiã diebus ſpectare potes homines, quorum extremæ partes liuidæ atque nigræ effectæ ſunt ab D exceſſu frigiditatis. Quin & vlcera quædã praua, etiam Anthraces appellata, quæ vergunt ad nigrum colorem ob immodeſtiam caliditatis. Ego nimirum memini vidiſſe vrinam nigram, quum frequens eſſem in loco vbi medici verſantur. Venit quidam matulã ferens, in qua vrina veneta & ſubtenuis ſpectabatur. Veruntamen is vbi vrinam feciſſet, nequiuit venire erectus, ſed venit valde incuruatus: nam ſenſerat circa renes vehemẽtes dolores. Retulit quoque priuſquam inciſa ei fuiſſet vena, mediocriter doluiſſe ex renibus, atque ſatis ſangui- E nis fluxiſſe. Poſtea verò dolores vehementer exauctos, ita vt prauè affecerint hominem. Erat autẽ tum hybernum tempus, atque fortuna quadam pluſquam decebat frigidum. Igitur hæc videns & audiens, conſideraui immodicam quandam frigiditatem in cauſa eſſe, dixique opus eſſe vt calidioribus vteretur. Vos autem decet eiuſmodi res cõtemplari, atque diſcere eniti, quod frigiditatis exceſſus ſæpenumero vrinas eiuſmodi repræſentet. Sed oratio de cauſis colorum, tum quia ſatis F (vt arbitror) tractata eſt, hîc finiatur: tum etiam quia aliæ quæſtiones in hiſce quæ de cauſis vrinarum diſputantur, pertractandæ, orationem ad ſe trahunt. Redditio igitur cauſarum in iis quæ particularia ſunt, longa, (vt arbitror) oratione indigebit: neque eam valde certã adipiſcetur, ob id quòd particularia nulla menſura, numeróque nullo definita eſſe compertum eſt. Quinetiã iis qui vniuerſalibus quibuſdam definitionibus, quoad fieri poteſt, determinauerũt generalia, atque reddidere illorum cauſas, ſuperuacaneum eſſe videtur, ſi iterũ in- G terrogauerint particularia quæ in vniuerſalibus definitionibus comprehenduntur. Præter hæc conuenit vt facta diſputatione de cõſiſtẽtia vrinarũ, reddãtur cauſæ, quæ illarũ eſſe exiſtimãtur. Quũ igitur duæ ſint qualitates actiuæ, & effectiuæ, duæ itẽ paſſiuæ, ac harũ quælibet ſit aut dominãs, aut victa, omnis cõcoctio, & cruditas gignitur in quib[9] ſpecies cõſiſtẽtiarũ cõſiſtũt. Cõcoctio enim (vt ait Philoſoph[9]) eſt perfectio à calido, naturali, & genuino facta ex paſſiuis oppoſitis. Hæc autẽ ſũt propria in vnaquaq; materia. Quũ enim ipſa conco- H cta fuerit, tũ perfecta eſt, & extitit, atq; principiũ perfectionis à caliditate naturali iactum eſt. Quanuis etiam ab aliquo externo auxilium ad perficiendũ præſtetur. Finis verò ad propriam aliquam atque definitam ſpeciem tranſigitur. Cruditas autem accidit ob horum ipſorũ contraria, ſcilicet quia materia non regitur à calore naturali, aut ob eius prauitatem, aut exceſſum, aut ob aliquam intemperaturam, quæ occupauit naturalẽ caliditatem. Atque (vt de hac rẽ ſummatim dicam) concoctio eſt à caliditate naturali cuiuſuis materiæ in ſpeciem definitam, propriam concoquenti mutatio. Nanque quum materia fuerit mediocris, eique naturalis caliditas fuerit dominata, tum concoctio fit ſecundum ipſius rationem. Atque excrementorum excretiones capiunt ſubſtantiam ſecundum proportionem expetitam.

DE CAVSA CONSISTENTIARVM, CAP. XIIII.

Vrinæ conſiſtentia mediocris apparens, etiam concoctionem exactè factam oſtendit. Atque quãtum illa à mediocritate diſtiterit, tantum quoque cõcoctionem à perfectione aberrauiſſe, atque quouis modo excidiſſe demonſtrat. Quoniam verò vrinæ tenues atque craſſæ, & quæcunque mediocrem ſubſtantiam effugiſſe videntur, vt diuerſam aliquã ſubſtantiam adeptæ ſunt, ita arguunt naturæ ipſius incoctionem: decẽs eſſe probatur vt cauſæ earum reddantur, vt congruere putatur. Igitur quia naturalis calor dominãdo, cibo & potui atque humoribus internis, ſuapte natura cõcoctiones, vt decet, effecit: ſin verò acciderit aberrare aliquo pacto, cruditas in hiſce aderit, vt iam dictũ eſt. Atque tenues vrinæ apparentes demonſtrant caliditatem naturalem excidiſſe ab eo quod conuenit: aut quia ſuperata eſt ab aliqua potente frigiditate, aut quia extranea & corruptrix caliditas aliqua occaſione præcedens, occupat caliditatem naturalem, ita vt hæc obſcuretur, atque ab actione propria prohibeatur. Id autẽ ita ſe habere videre licet in cibis qui elixãtur: nãque min[9] elixãtur ab igne illa quæ cõtigit elixari ſub ſole vehemẽter radiãte, quã quæ ĩ vmbroſo & ſole min[9] illuſtrato loco. Veluti quoq; quæ contigit ſub aere maximè frigido elixari minus elixantur quàm quæ in aere tepido elixãtur. Hic enim ſolis calor calorem ignis attrahens, hic verò vehementis frigoris vis caliditati ignis repugnans, efficiut vt minus in iis coquenda elixentur, quàm quæ nõ in eiuſmodi locis elixantur, tanquam nihil impedimento eſſe cõtingat. Quamobrem hinc accidit vt opſonia minus cocta ſint. Quinetiã qui ſub diuo æſtuante aut frigido elixantur, ea incocta ſunt eo tempore, quo cocta ſunt ea, quæ in vmbroſa & calidiore domo elixantur. Idem etiã diſcere licet in lucernis. Nãque vbi lucernæ minori maiorem admoueris, tum minor ab exceſſu maioris langueſcet, ſi non etiam extinguatur. Atque hic ſola quantitate variata lumina idipſum patiuntur, illic verò etiã differentia qualitatis, quæ in eodem eſt genere. Quamobrem oportet virum prudẽtem intelligere compoſitionem ex vtriſque differentiis, idque quærere pari ratione iis quæ fiunt in erroribus concoctionis. Nam quãtum cõcoctrix & alteratrix vis ab aliqua qualitatum actiuarum prædictarum paſſa fuerit, tantum conſiſtentiæ mediocritatem effugerint verſus tenuiorem conſiſtẽtiam. Idque maximè accidere videtur, vbi intemperaturæ ſimplices fuerint intenſiores. Vbi verò vis concoctrix non per ſe patiatur, aut ab aliqua intemperatura, ſed ab aliquo exceſſu materiæ, tũc potius vrinæ craſſiores apparebunt. Decet quinetiam, vt ſi tractu temporis naturalis calor langueſcat, aut contrà materia ipſa excreſcat, vrinæ diuerſæ & craſſæ ſpectentur. Et quum natura concoquere aggrediatur materiam, quam nondum omnem perdomuerit, vrinam de tenui in craſſam mutari oſtendit. Quin quum vel à frigiditate dominãte, vel ab externa caliditate impeditam, minus aſſequatur vt faciat officium ſuum, quatenus ipſa ſuperare non potens aggreditur cõcoctionem, vrina tenuis profluit, atque naturalis caliditatis magna debilitas adeſſe demõſtratur. Adhæc quum natura cœperit materiæ dominari, ipſam habilem ad terminandum efficiens, quatenus minuit illius malitiam, ac materiæ reliquum excitatur atque craſſeſcit, mediocre quoddam capiens momentum eundi ad bonum, tum concoctionis principiũ indicatur. Nãque quum à principio vrinæ apparuerint tenues, idque non ob aliquam nudam intemperaturã,

nunquam ad mediocritatē fieri poterit mutatio, ſi prius in eis non ingenita fuerit craſſitudo. Illæ enim vrinæ, veluti & experientia & ratio demonſtrauit, arguunt magnam virtutis debilitatem, atqueeo potius quo cum coloribus peioribus inſpectantur. Craſſæ verò indicant pugnam quandam naturæ, atque certamen veluti nitētis, vt dominetur materiæ: atque nimiam fortè dominantis, ſi no apparuerint in vrinis ſubſtantiæ vehemēter craſſæ. Hic enim par eſt, à materia tanta ſubactā naturam ſuccubuiſſe. At verò quòd poſſunt quidam opponendo dicere, Nāque ſi tenuia extremæ cruditatis ſūt, mediocria verò optimæ concoctionis, oportebat ſubtenuia, ſed non craſſa apparere ſigna naturæ incumbentis concoctioni. Quibus reſpondendum eſt vt decet, atque explicandæ ſunt quæ exiſtimantur eſſe ipſarum vrinæ ſubſtantiarum. Igitur quum hominum qui à morbis correpti ſunt, alii ob intemperaturam ſimplicem aliquam auctam patiuntur, alii ob abundantiam alicuius materiæ qui ob intemperaturā ægrotant, vt dictum iā eſt, ab iis potius tenues vrinæ profluunt. Qui verò ob aliquam materiam plus iuſto auctam dolent, ab iis in initiis ægritudinum frequentius vrinæ tenues minguntur, quæ procedente tempore craſſeſcunt. Interdum etiā ab initio vniuſcuiuſque craſſæ inſpiciūtur. De quarum vnaquaque referendum eſt quod decet. Igitur eorum qui ob nudam quamcunque intēperaturam ægrotant, vrinæ perquam tenues apparent, minus verò tenues ſpectantur pugnante etiam natura: ſicuti mediocres proueniunt quum dominata fuerit. Nanque horū ipſorum primum accidit ob extremam naturæ ſolutionem nequeuntis aſſurgere eo, vt officium ſuum efficeret, ita vt vrinæ materia prorſus inelaborata relinquatur: alterum verò ob paruam ipſius reſtaurationē, quia iam aggreditur: tertium quoque ob dominatum nullo aliunde impediente. Teſtabuntur hanc rationem etiam colorum mutationes. Atque ob eiuſmodi cauſas apparent vrinæ tenues, & ſubtenues eorum qui ab aliqua nuda intemperatura correpti fuerint. In eis verò qui minus ſanè habent ob aliquos humores qui exceſſerunt, etiam diutius vrinæ apparent, nondum aggrediēte natura, perinde acſi adhuc eſſet morbus crudus. Atque quantum vrina fuerit tenuis, tantum cruditas adeſſe exiſtimatur. Quum igitur tanta fuerit materiæ cruditas, nihil ea ratione paratur ad excretionem, virtute retentrice materiam ipſam quoque continente, atque virtute naturali pro viribus nitente concoctionem imponere. Ergo quum hoc ita habeat, atque neque natura queat concoquere materiam, neque cibus ac potus foris ſuppeditati menſuris concoctionis expenduntur. naturali virtute intenta ad maiora, fit vt ob hoc tenuis vrina, non craſſa ob illud appareat. Veruntamen vbi natura vincit materiam, tum cruda concoquuntur: præſertim ſi per ventrem ac vrinam ſecedere debeant, tum vrinæ demonſtrantur habere craſſitudinem non mediocrem. Conuulſa nanque materia ſuperflua, ad exitū dominante quodammodo concoctrice virtute, etiam vrinæ demonſtrantur craſſæ. Quare plerique ab hoc ſigno coniectantes excrementorum impetum eūdi deorſum, auſi ſunt prædicere futuras eſſe ventris excretiones nō paucas. Sed quum id ipſum ſit pars facultatis prognoſticæ, par eſt vt ſeruetur quouſque illuc ventū ſit. Nos verò ab iis quæ ſunt nobis euidentia, ſubiunxerimus etiam hoc ad propoſitæ rei confirmationē. Nanque cōſueuêre in ſuperficie huius corporis tumores quidā varii generari. Quorum alii nonnunquam quicquam puris, aut puri ſimilem humiditatem cōtinent, ita vt quoties ipſos diſcideris, carnem inueneris extraneam. Alii verò attrahentes ad ſe cunctam materiam, tractu temporis concoquunt, atque alterant in puris ſpeciem. Deinde ſiue caſu, ſiue arte ſuperfluitatem puris euacuauerint, ad id quod ſecundum naturam eſt, reuertūtur. Sed tum tumores hoſce ſi in initio diſcideris, quoniā morbus adhuc crudus eſt, nihil humiditatis hauſeris, præter ſanguinem natura congruentem membris. Sed ſi in initio concoctionis eos ſecueris, inſpexeris pus ſubcruentum. At ſi in ipſa vehementia ſeruaueris tumorē integrum, ac deinde iam protracta cōcoctione diuiſeris, aſpexeris pus ſincerum atque concoctum fluere. Hæc ſunt conferenda à te cum vrinis, ô vir optime. Nam in illis crudo etiam manente morbo, nihil in vrinis cæteriſque excretionibus emittitur, ſed paruum quoddam eiicitur, morbo incipiente inualeſcere. Quum verò vehementia iam affuerit, concoctio tum perfecta materiæ gignitur, ac vrinæ craſſitudinem capiunt, materia deorſum verſus deſcendente. Vrinæ enim craſſæ ſemper fuêre ſigna humorum quorumcunque aliquo pacto implentiū ventrem, & inteſtina, atque hepatis partes cauas. Veruntamen quando hæc ſignificēt ventris excretionem, & quando non ſignificent, explicabitur in iis quæ de præuidētia. Et (vt omnia vno verbo dicam) ſic habeto, vrinæ tenuiſſimæ extremam quandam debilitatem naturæ, atque cruditatem arguunt, ob defectū caloris natiui. Craſſæ verò factæ, atque eiuſmodi manētes vel etiā cōſtitutæ, oſtēdūt primò calorē genuinū concoctioni incumbere, deinde dominari quodammodo. Veruntamen nondum eo perueniſſe vt integrè concoxerit, ſiue à quantitate vel qualitate humorum, ſiue à propria laxitate langueſcentem & obſcuratum. At verò quoniam dictum eſt vrinas tenues apparere ob obſtructionem, referendæ etiam in iis quæ tenuitatis cauſæ exiſtimantur. Ergo quum vel circa renes, atque reliqua vaſa vrinaria, vel circa aliquas particulas potentes coercere, vt vrinæ mediocres exeant, obſtructio aliqua non parua gignitur ab aliqua affectione, tum vrina per anguſtias, veluti per defæcatorium colata perquam tenuis exit. Neque mirum videri poterit, quod ſpectare eſt in iis quæ ſingulis diebus factitantur. Quidam enim quum vinum limoſum & craſſum ſentiunt, illud defæcatorio ſæpenumero colant, atque decenter attenuant colaturis auferendo craſſitudinem, ita vt pellucidiſſimum vinum efficiāt. Simile fieri in vrinis colligere oportet. Quamobrem vbi acciderit, vt ob aliquam obſtructionem vrina tenuis appareat, tum quis cauſari potius debuerit meatus obſtructos eſſe quàm virtutis concoctricis debilitatē. Sed de concoctione & incoctione atque materiæ cruditate ſufficiēs iam facta diſputatio hoc pacto maneat. Atque ab hiſce diſcat vnuſquiſque hiſce ſtudiis incumbens, quòd vrinarum ſubſtantiarum aliæ ſequuntur cōcoctiones humorum, aliæ incoctiones, aliæ quoq; cruditates. Mox verò par eſt diſputare de cauſis contentorum in vrinis.

DE CAVSA CONTENTORVM ALBORVM, CAP. XV.

QVemadmodum concoctionis & incoctionis quæ in vētre, & cauis hepatis, atque vicinis inſignibuſque vaſis fit, conſiſtentiæ vrinarum potiſſimum ſigna extitêre: ita quoque cōncoctionis, quæ in genere venarū perficitur, putare oportet contenta ſigna eſſe. Quāobrem dicendum eſt primo de hiſce, atque de coloribus, qui vnà cum contentis apparent, atque quæ cauſa exiſtimetur eorum eſſe. Deinde de ſubſtantiis contentorum, atque locali trāſmutatione, déque reliquis quæcunque in eis ſuſpiciuntur. Contenta igitur mediocriter alba & læuia & æquabilia teſtantur ſanam virtutem eſſe in tertia concoctione. Nanque ſicuti in ſanguine perfectè concocto colamentum apparet ſubrufum, atque ſubflauum, cui opus fuit humore colorante, ita oportet conſiderare quoque in ipſa concoctione, quæ in genere venarum agitur. Siquidem ſanguis nondū perfectus generatur cibo ſuccificato in ventre diſtributo, atque in hepatis concauitatibus alterato: ſed vbi idem purè alteratus ac perfectus fuerit in genere venarum. Atque ratione compertum eſt, hîc atque in concoctione quæ in venis, excrementum ac inutilem ſubſtantiam vrinam eſſe: illic verò & in concoctione quæ in vētre & inteſtinis, ſuperfluitatem eſſe excrementa, ac vtraque ſigna eſſe. Quin & vt pus à mediocri concoctione hoc conſequitur vt exquiſitè album fit, ita ratione compertum eſt, ſanguinem ad album colorem vergi, quum de colore ſuo tranſmutatur legibus naturæ alteratus atque tranſuerſus. Fidem etiam faciunt humores, tum lac, tū ſemen: quippe quæ de ſanguine mutantur in album co

lorem. Ergo & cõtenta in vrinis ſimilem rationem ſeruantia, ſigna ſunt ſanæ concoctionis. Demonſtratum enim eſt, hæc ipſa excrementa eſſe ſanguinis exactè concocti in venis. Quod enim non mutatum eſt in meliorem mutationem atque alterationem, id in hanc ſpeciem, vt mutatum ſit, mutatur à virtute naturali vincẽte. Ob hæc igitur contenta, alba rectè eſſe videntur & appellantur. Veruntamen non intenſam habent albedinem, eo quòd neque modo puris mutatur. Si enim ſubſtantiam puris ſuſcepiſſent, etiam eiuſmodi ratio redderetur colori ſecundum naturã. Quæ verò intendũtur in albedinẽ, hæc potius ſoboles humorũ pituitoſorum eſſe probantur, aut ſanguinis imperfecti mutati in ſimilitudinem puris à potentia virtutis alteratricis.

DE CAVSIS SVBPALLIDORVM ET PALLIDOrum, ac bilioſorum contentorum in vrinis, CAP. XV

IN quibuſcunque vrinarum contentis ſubpallidus & pallidus atque bilioſus color apparuerit, in iis ob eiuſmodi cauſam inſpectari oportet. Quando aliquis eiuſmodi humor abundauerit, aut quum ſanguis ipſe corrumpitur in bilioſam & alienam qualitatem, aut quum multa fit ciborum ſumptio, maximè qualitatem eam gignẽtium, aut quum eiuſmodi humores intrinſecus excreuerint, aut quũ alia quæuis ſimilis affectio & victus ratio habita fuerit, quæ efficere ſoleat paria prædictis: non autem facilè potuerit natura expellere omnem ſpeciem humorum eiuſmodi, aut tempore longo laborans, aut à multitudine victa: fit vt eiuſmodi humor bilioſus in tertia concoctione redundet. Idémque miſtus ſanguini, atque redundans in genere venarum, atque quoad fieri potuit, inde abiectus per cõtenta in vrinis, præſtantem in venis humorũ qualitatem oſtendit. Nãque à rebus excretis expẽduntur quæ præſumpta ſunt. Itaque naturæ inſpectorem oportet per omnes colores, conſiſtentias, & cõtenta diſcurrentem, & ſigillatim expendentem quæ in his ſunt, ac analogias & proportiones exponentem, ſic pronuntiare. atque ita quiſpiam faciens, parum ab eo quod rectum eſt aberrarit.

DE CAVSIS CONTENTORVM SVBRVBEOrum & rubeorum, atque cruentorum, CAP. XVII.

DE ſubrubeis rubeiſque, atque cruentis contentis ea referre ſatis fuerit, quæ quum definita non ſint, ab ipſo ſenſu diſcere licet. Nanque vbi humor ſanguineus fuerit promotus ad concoctionẽ meliorem, quod tãquam non aſſumendum viſum eſſet, non adeptum fuerit permutationem ſecundum naturam quòd vinci nõ poſſit, aut ob multitudinem excedentem mediocritatẽ, aut quia virtus contentrix quæ illic eſt, debilitata eſt vſque adeo, vt etiam optimos humores abire ſinat, tũ cõtenta eiuſmodi producuntur. Quandoquidem ſi virtus illic ſuperior fuerit, perquàm facilè omnia alterarentur, atque mutarentur. Sicuti contrà ſi quicquam illa paſſa fuerit, etiam contenta ſpectatur auerſa ab eo quod ſanum eſt.

DE CAVSIS CONTENTORVM FVSCORVM, & liuidorum, atque nigrorum, CAP. XVIII.

FVſca in vrinis contenta, & liuida, & nigra inſpectantur, aut ob mortificationem vitalis virtutis. (nam in hanc ſpeciem mutatur mortificatus humor), aut ob humorem nigrum qui illuc ab aliquo loco cucurrit, vel illic genitus eſt, deinde vt in vrinis ſubſideret profluxit: aut ob ſanguinẽ mutatum mortificatúmque, atque cũ vrinis commixtum. Quandoquidem vbi cum ſanguine ſimul diſtribuitur humor is melãcholicus, eo quòd excretrix virtus debilis eſt, etiam vſque ad tertiam concoctionem ibit. Inde verò expulſus à reſidua etiam animali virtute, idem miſtus cum contentis, ipſa colorat: ita vt ſi mediocris fuerit, reddet fuſcos atq; liuidos colores: nigros verò efficiet, ſi qualitate & multitudine exceſſerit. Atque hoc pacto melancholicus humor redundat, & pro eiuſmodi cauſa extrà ductus apparet. Quinetiam accidit, vt interdum contenta videantur nigra, quum ſanguis exiſtit melancholicus, aut eo quòd à cibo eiuſmodi ſuccũ gignente ſit, aut quòd bilis, aut ſanguis in eiuſmodi humorẽ tempore mutatus ſit, aut ob aliam quamcunque cauſam. Nanque ratione & vſu idipſum comprehenſum eſt. Aſſumitur enim à natura omnis ſanguis qui purus eſt, in tertia cõcoctione: qui verò mutatus fuerit in bilem nigram, hic ſeparatur à virtute excretrice. Sed tamẽ id orationi huic addatur. Nã vbi ſanguis mortificatus atque verſus fuerit in colorẽ nigrum, aut ob tormenta & ſcuticas homini incuſſas, aut ob virtutis remiſſionem ac mortificationem, tum hunc ipſum natura tãquam ſuperfluum illinc deriuat: atque tum vrina eiuſmodi excretis contentis abundat. At oratio de cauſis colorum, quos in contentis eſſe cõtingit, hoc pacto finiatur, dictis à nobis quæ ſint neceſſaria. De quantitate verò contentorum docere iam par eſſe videtur: deinde de cæteris iis quæ ſuper ipſis quæruntur.

DE CAVSIS QVANTITATIS AC SVBSTANtiæ contentorum, CAP. XIX.

MVlta contenta vrinarum, vt multum nutrimentũ corpori diſtribui, ita robur quoddam alteratrici virtuti adeſſe ſignificãt. Quum enim materia deerit, ac naturæ robur affuerit, non tum efficit abundantem nutritionem. Quòd ſi ſemper materiam agglutinarit, atque aſſimilarit, ſemper quoque eiuſmodi conſumptionem ſequetur excrementorum multitudo non parua. Non enim par eſſe compertum eſt, vt in quacunque diſtributione nutrimenti quæ corpori fit, non etiã excrementum aliquod ſeparetur. Quamobrem quum multũ alimenti natura elaborarit, multa quoque excrementa adeſſe neceſſe eſt. In quo nec illud ignorare oportet: nanque alteratrice concoctricéque virtute ipſa ab alia quauis cauſa obſcurata, plurima excrementa feruntur: veruntamen hæc ad craſſitudinem vergunt, dum concoctionem exactam effugiunt. De quibus paulo inferius, vbi de contentorum conſiſtentia tractabimus. Nunc verò de paucitate contentorum dicendum eſt. Atque hæc pauca contenta explicatũ eſt quòd ob inediã & exercitia, atque obſtructiones, & concoctiones tardas generãtur. Ergo virtute nutritiua potẽte, & materia abũdante, huius meliora aſſumuntur, peiora verò expellũtur, quæ excrementa ſunt, etſi hæc etiam aſſumantur. Quando verò conueniens & pura nutritio ex toto defecerit, etiam contenta in vrinis ratione eadem quantitate minuuntur. In iis verò qui multum ſeſe exercent, etſi nutrimentum multum adſit, contenta tamen minora in vrinis apparent, eo quòd in eiuſmodi corporibus excrementa conficiuntur & tenuantur, atque per occultas tranſpirationes abeunt, ita vt paucum quiddam relinquatur arctatum in exitu, atque cum vrina deſcendens: neque mirum eſſe poterit, ſi contenta pauca ſpectẽtur, meatibus obſtructis, atque craſſo per anguſtias, quas fecit ſola ſubtilia trãſire ſinente. Atque hoc in loco oratio de quantitate cõtentorũ ſiſtat curſum. Poſthac dicendũ eſt de conſiſtentia, hoc eſt quã ob cauſam tenuia vel craſſa contenta ſpectentur. Hoc enim pacto reddita vbi fuerit ratio, ſeruatus erit ordo vt propoſitum erat. Igitur contenta tenuia quum pura fuerint, ac non facilè aſſurgentia, quũ matula commota ſit, ſignificat magnam quandam debilitatem naturæ in tertia concoctione adeſſe. Si enim hæc firma eſſet, fortaſſe gigneret in ea concoctione mediocrem ſubſtantiam. At verò nunc quemadmodum circa primam & ſecundam concoctionem peccari contingit: (illic enim tenuia & ſubhumida fiunt excremẽta, hic verò albæ atque aqueæ vrinæ) ita in tertia cõcoctione peccari ſolet. Contenta enim tenuia ac indefinita, minúſque domita à calore genuino manent. Quinetiam quæ apparent tenuia ob crudum humorem tenuatum, veluti in iis quæ de iudiciis vrinarum ſcripta ſunt ſuperius diximus, ea ab roborata iam genuina caliditate fiunt, attenuante ac diſſipante omnem craſſitudinem materiæ, quæ venis inhæſit ob humorum cruditatem. Similia hiſce ſingulis diebus in his quæ in aere fiunt demõſtrantur. Quãdoquidem in illis ſolis calore eminente, omnis craſſitudo corporis nubium attenuatur, atque in aerem conuerſa diſſipatur, vt eodem calore ſuperato coguntur nubes, atque craſſeſcunt. Adhæc ob multam conſtrictionem ni-

A greſcunt, ita vt horridum etiam inſultum terrenis miniteutur. Hoc item exemplum ſatis eſſe poterit in craſſis contentis vrinarum oſtendendis. Nanque genuino calore debilitato, non etiam facilè hinc humores & domari & attenuari poſſunt. Nanque caloris ipſius in humoribus proprium eſt tenues & veluti indefinitos humores cogere, & definitos reddere cõcoctione: crudos verò & craſſos attenuare & concoquere: atque craſſitudinem accidit in contentis inſpectari. Quæcunque enim eorum quæ ad nutriendum aſſumuntur, non euicta concoctione ob aliquam impedientem cauſam, ea- B dem aut tenuia apparent, aut craſſitudinẽ habẽtia ſunt, vtraque diffugientia mediocritatem cõcoctionis. Quæ verò contenta videntur craſſitudinem habere natura, ratione criſis excrementa expellente, id ob virtutis excretricis robur potius fit, quæ mala & inutilia expellit, quum præſertim illuc impetu ferantur. Quinetiam cõtenta quæ videntur eſſe craſſa ob eiectionem puris, oratio quæ de iudiciis acta eſt, docuit: cauſam verò reddet oratio de concoctione. Quandoquidem quæ exactè concocta eſſe apparent, ea mediocrem ſecun- C dum genus conſiſtentiam capiunt: quæ verò aberrauerint ab exacta concoctione, illa demonſtrantur aut tenuiora, aut craſſiora. Hinc etiam cenſendum de pus efficientibus. Nãque pus mediocre eſſe videtur, quod genitum eſt concoctione vincente, idémque craſſius quibuſuis contentis ſpectatur, tenuius verò ſanguine ſpiſſo. Sed de pure rationem aliis in locis diſcere poteris: quare hic relinquatur, vbi non adeo opportunum eſt vt tractetur. Nos verò quum de ſubſtantia contentorum quæ in vrinis apparent, diſputarimus, decet vt e- D tiam de hypoſtaſi orobea, furfurea, laminea, atque ſimilacea doceamus.

DE CAVSIS HYPOSTASIVM OROBEARVM, furfurearũ, laminearũ, & ſimilacearũ, CAP. XX.

QVa ſpecie ſint eiuſmodi hypoſtaſes, dictum eſt in tractatu de differentiis vrinarum, & quid ſibi velint in iis quæ de iudiciis ſcriptum eſt. Nunc verò ipſarum cauſas explicemus, atque orationem abſoluamus. Igitur quum febris ad carnem vſque proceſſerit, ita vt eam & iungat & liquefaciat, iam antea conſumpto pin- E gui, tum in fundo matulæ ſubſidet quantum de ſubſtãtia carnis depaſtum eſt. Nõ enim in eo fundo ſublimatur, neque errat eiuſmodi cõbuſtum ita facilè: quemadmodu fieri ſolet in contentis quæ ſpecie ſimilia ſunt huic, ſed ſemper fundo hæret, naturali quadam grauitate iacẽs. Atque quòd hoc pacto febris peruenit ad partem corporis informem atque craſſam, etiã hypoſtaſin eiuſmodi reddidit. Quinetia in hypoſtaſi furfurea quædam figura ſeruatur contentis, à qua etiam nomen de- F ductum eſt. Nanque poſtquam vis febris attigit duras corporis partes, eiuſmodi furfures apparent, veluti fruſtula quædam abſtracta à corpore præ duricie renitente. Siquidem eorum quæ ab igne ſoluuntur, alia liquefaciendo ſoluuntur, alia frangendo & ſcindendo, veluti ea quæ obtinuerunt ſubſtantiam duram ac rigidã. Atque quò corpora duriora fuerint, eo fruſta maiora euadunt: quippe quòd ignis impetu primo reſiſtunt, deinde cedentia vincuntur magis quàm quæ humidã ſubſtantiam ſortita ſunt. Quemadmodum ſingulis diebus videre licet in ſingulis rigidis atque lapidibus. Diſſul- G tant enim non parua fruſta ab hiſce quum aduruntur: quæ verò ſoluuntur liquefactione, hæc comparãtur ſeuo, & ceræ, atque ſimilibus. Quamobrem & adeps & caro hiſce ſimilis eſt. Ob hanc rationem quo febris magis attigerit ſolidiora corpora, eo maiora & euidentiora fruſtula abſciſſa videbũtur. Idem etiam diſcere licet ab hypoſtaſi laminea & ſimilacea, quæ ſunt fruſtula partium ſolidarum à febre hectica incenſarum. Atqui quẽadmodum à mediocri & naturali calore fingitur, atque perficitur vnaquæque harũ, ita ab extraneo calore, ac H immodica febre diſſipatur diſſoluitúrque, & conſumptionis corporum febris eſt cauſa penetrans vſque ad profunditatem: ſed quòd appareant fruſtulorũ ſpecies quæda diuerſæ, à liquefacta materia ſuborta eſt differentia. Quamobrem habes etiam rationem hypoſtaſis furfureæ, & lamineæ, atque ſimilaceæ ſufficientẽ iis qui ſufficienti pollent ingenio. Veruntamen non ignorare oportet interdum humorum crudorum ſpiſſatorũ effigiem quandam apparere, vergentem ad ſpecies ſimiles prædictarum hypoſtaſium. Quemadmodum accidere ſolet in iis quæ coquuntur in ſartagine. Hæc enim dũ aſſantur, arctantur, atque quo magis vſtulantur, eo peiora redigũtur. Similia his conſiderare oportet, & hoc pacto ſe habere in vrinis, atque coniectandum, quo maiora fuerint fruſtula, eo imminentiorem febrem eſſe. Quinetiam interdum in cõtentis vrinarum eorũ, quos abſque febre contingit eſſe, eiuſmodi ſoboles malè elaborati alicuius humoris apparent, quæ tractu temporis declinant atque diſſoluũtur, ac veluti capilli interdum in vrinis ſpectantur. Quorum iudicia ſuo in loco declarauimus.

DE CAVSIS CONTENTORVM MISTORVM VEL diſſimilarium, CAP. XXI.

NVnc verò par eſt vt cauſas contentorum diſſimilarium ſubiungamus, fortaſſe non inutiles iis qui hiſce ſtudiis operam nauãt. Siquidem vbi humores aliqui relinquantur per aliquos meatus, neque fuerint diſſoluti aut attenuati, neque quoque citò per vrinas expulſi, ſed tractu temporis in meatibus morã fecerint, ſpiſſitudinem, oſsiúque naturam ſuſceperint, ab aliqua caliditate in eiuſmodi ſpecies traſmutantur: ita vt neque oſſa perfectè ſint, neque humores exactè cõſiſtant, ſed potius ſunt humores ad oſſis naturam vergentes. Reliqua igitur quæ ſimilia ſunt ramentis atque furfuribus, & quodcunque aliud dicere volueris ſimilitudinem faciens, poſſent conſiſtere etiã per reliquas corporis partes. Quæ verò ſimilia ſunt capillis, in iis vaſis quæ à renibus ad veſicam deſcendunt, generantur. Atque quanta eſt longitudo vaſorum internorum, tanta generatur humoris ſpiſſitudo & aſſatio, atque illa veluti capilli ſimiliter extenduntur. Proinde quum ſæpius hæc ſpectauerim in aliquorum vrinis, nequicquam aberraui à iudicio & præuidentia, dicens illos malè habere ex renibus. Et illi veluti conuicti cõfeſſi ſunt paſſionem, atque confidentes, curationem mihi crediderunt. Sed tamen hoc ſpectat ad aliã diſputationis partẽ. Nos verò quoniam propoſuimus reddere cauſas vniuſcuiuſque eorũ quæ apparẽt in vrinis, ſic hactenus fecimus. Nam in vnoquoque colorum cauſas aſſignauimus, & quæ ſunt in conſiſtentia, item quæ in cõtentorũ coloribus, & quãtitate, & conſiſtentiis. Verùm quòd oratio videtur habuiſſe modum decẽtem, hoc in loco eam terminemus, ne videamur legentibus præter modum protuliſſe ſermonem. Quandoquidem paucis verbis ſiquis velit ſententias multas claudere, id tam breuitatis quàm ſtudii frugalis munus eſſe probabitur. Volentis verò dicta repetere atque egredi vſque ad contrapoſitiones & inanes cõtentiones, fortaſſe hominis ingenioſi putabitur: ſed minus congruerit viris ſtudioſis, atque paucis ſenſus multos componere nitentibus. Sec de his hoc in loco ſatis, de quibus aliàs plura. Nobis verò quantum relictum eſt, in altero libro etiam oratione non ſuperante modum ſcripſimus. Quòd ſi tandem quicquam videatur prætermiſſum eſſe, idipſum ego puto præceptis vniuerſalibus contineri. Sin verò, quod contingere ſolet hominibus, aliquis quicquam adinuenerit, ne quiſquam accuſet paſſionem humanam, ſed potius illius inuentum addatur hiſce dictis, vt plenior ſit eiuſmodi inſtitutio. Nanque hoc pacto tractatio per gradus multos vbi acceperit incrementum, tendet eo vt perfecta conſiſtat, atque ſtudioſis aderit non ignobilis inſtitutio.

ANNOTATIO EORVM QVÆ SINGVLA CAPITA libri poſterioris De cauſis vrinarum complectuntur.

De cauſis contentorum læuium,& aſperorum, atque glutinoſorum, Caput I.
De cauſa generationis ſpirituum extraneorum, Cap. II.
De cauſa generationis bullarum apparentium in urinis, Caput III.
De cauſa diuerſorum locorum quos occupant contenta, Caput IIII.
De cauſis diuerſorum colorum ipſarum coronarum in ſuperficie urinæ manentium, Cap. V.
De cauſis priuationis contentorum in urinis, Cap. VI.
De cauſis urinarum per genera & ætates, Cap. VII.
De cauſis urinarū quæ à ſimplicibus intemperaturis profluunt, Caput VIII.
De cauſis urinarum eorum qui ſe plus iuſto exercent, atque ſegniter uiuunt, Cap. IX.
De cauſis urinarum uariatarum ab anni temporibus & à regionibus, Cap. X.
De cauſis urinarum profectarum à nutrimentis bonis & malis, Caput XI.
De cauſis urinarum ſomnolentorum & inſomnium, Cap. XII.
De cauſis urinarum profluentium ab ijs qui uel ob ſatietatem, uel famem non coxerunt, Cap. XIII.
De cauſis urinarum per genera ægritudinum, Cap. XIIII.
De cauſis urinarum profluentium in utriſque tertianis, Cap. XV.
De cauſis urinarum quartanarum, Caput XVI.
De cauſis urinarum in febribus amphemerinis profluentium, Caput XVII.
De cauſis urinarum profluentium in continuis febribus, Caput XVIII.
De cauſis urinarum profluentium in calida affectione membrorum principalium affectorum, Cap. XIX.
De cauſis urinarum, quum principalia membra affecta ſint affectione frigida, Cap. XX.

ACTVARII DE CAVSIS VRINARVM liber poſterior.

Præfatio.

QVOD accidere ſolet rerum ſpectandarum amantibus, vbi aliquam perpulchram domum intrauerint.(non enim neceſſarias partes ſolùmodo diſquirere volunt,fundamēta,fornices, colūnas ſuffundatas,atque tectū,& alia eiuſmodi,verumetiam ſiquid domo adiectum ſit pulchritudinis excellentis varietate figurarum & picturarum præſtantia,atque pellucedine incruſtationis):id quoque mihi accidet, non ſolùm inſudanti iis rebus quæ arti neceſſariæ ſunt,ſed etiam circa eas exercenti,quæ pulchritudinem dictis nihilominus quòd tutum fundamentū præſtare poſſent. Proinde volumine altero opus fuit, quò tota mens de cauſis vrinarum explicaretur, idque vt oratio quæ habita eſt ſuper vnoquoque iudicio, decentem cauſam accepiſſe videretur. Veruntamen contemplatio de vrinarum cauſis, à veteribus philoſophis perculta eſt, non aliter quàm ſi in philoſophia res vna eſſet ad tractandū propoſita. Nūc verò neſcio quibuſnam è medicis nobis æqualibus placere videatur, quū antiquam illam philoſophiæ veneratione perdiderint, vixque iis quæ de differentiis vrinarum atque iudiciis ſcripta ſunt, incumbant.Quamobrē tempore non paruo diſtuli proferre cauſas à me inuentas ſuper vrinis, quæque diu prætermiſſæ, manſère negligētia eorū qui artem medicam exercuerunt. Verùm vbi ad me redii, cenſens ſi imperfectam diſputationem reliquiſſem,ſegnitiæ cuiuſdam exiſtimari:ſin verò ſcripſiſſem quæ decet,ſtudii cuiuſdam non ignobilis opus extare:aggreſſus ſum diſputationem de cauſis, putans noſtram hanc præceptionē plurimum eſſe collaturam, iis præſertim qui philoſophiæ ſtudiis delectantur.Ergo per hæc rectè exiſtimatum eſt, ſi diſputatio de cauſis vrinarum ſubiungeretur,cuius partem explicauimus,párſque ad tractandum nobis relicta eſt. Opus autem eſſe videtur omni,quæ alterius eſt, cauſa: atque in reliquis differentiis vrinarū, ſuas cauſas reddere, ſimul vt nobis oratio procedat facilior,ſimul vt iis qui aliorum diſputationē taxare nitūtur,præcludatur ingreſſus accuſationis.Quia igitur etſi colorum & ſubſtantiarum cauſas iam reddiderimus,atque præter haſce etiam eas quæ ſunt contētorum,non tamen explicatæ ſunt cauſæ omnium eorū quæ ſuper hiſce antea dicta erant. Sunt enim reliqua quæcunque ſpectant ad læuitatem,& inæqualitatem,ac loci poſitionem ipſorum contentorū:item quæ ad bullas attinent,atque ſiquod aliud natet in vrinarū ſuperficie.Decebit nunc me prætactas ſuper hiſce cauſas reddere:deinde dicere de ſequentibus, veluti ratio procedens inſtruxerit.

A DE CAVSIS CONTENTORVM LAEVIVM, ET aſperorum,atque glutinoſorum, CAP. I.

QVoniam in contentis quæ mediocria ſunt, in aliis etiam læuitas præſens demonſtrat concoctionem ſecundum naturam, eadem ſiquo pacto immutata fuerit,oſtendet concoctionis defectum. Quòd ſi non læuitas fuerit, ſed quam aſperitatem nomine oppoſito appellauerimus, ea ſignificabit defectum quendam concoctionis naturalis diſſimilari, quadam ſubſtantia intercidente contentorum continuitatem, tanquam hu-
B ius contraria. Glutinoſum verò quiſquam hoc dixerit modo, ſubſtantiam percraſſam atque tenacem: ob quā etia contenta quū denſari contigerit,mutuò coeunt.Eiuſmodi enim humorum corruptio mutuò glutinat partes veluti diſtantes, non aliter quàm ſuccus quidā aut coagulum.Et ab eiuſmodi idea quiſquam poterit ratiocinari ſuper glutinoſis contentis.Nunc verò dicendum eſt de aſpero, & quodnam ſit illud quod eius continuitatem diuidat: ſiquidem fortaſſe hinc alia ratio apparuerit non ignobilis. Nanque in concoctionibus per-
C fectis nihil eſt non domitum. Humores enim domiti,atque ſufficienter concocti eſſe demonſtrantur ab iis quæ excernuntur. Spiritus verò diuerſi & extranei, ne principium quidem conſiſtentiæ capiunt, emoti à calore naturali.Manifeſtum eſſe videtur vt concoctione deficiente in aliquo horum, tam humores incocti producuntur quàm ſpiritus propriam ſubſtantiam accepiſſe ſpectantur. Sed de cruditate & incoctione humorum ratio tractata eſt in libro ſuperiore. At verò hoc in loco conuenire videtur, reddere rationem de ſpiritu
D extraneo dominante, vt in omni tractatione abſolutus ſermo, in hoc etiam à nemine reprehendi poſſit. Igitur quod fieri ſolet in conſpectu noſtro, atque euidenter in elementis:(nanque aeris tranquillitas generari tam in frigore vehementi quàm in ardente calore ſpectatur):id etiam fit in corporibus noſtris. Nanque maximis frigoribus vbi correpta fuerint, & calor omnino debilitatus fuerit,tum denſitas quædā à frigiditate cōtrahitur.Neque tum quoque ſpiritus excitantur, qui vt excitentur,modica caliditate indigent: veluti cōtrà ma-
E gno æſtu,atque aliis vrentibus febribus, combuſta tota ſpirituū materia.Quinetia in remiſſa caliditate tanquā pugnante natura,atque nitēte frigidos humores diſſoluere atque concoquere,ſpiritus complures ingenerantur, quantitate & conſiſtentia differentes. Nanque aliqui eorum pauca egent mutatione & concoctione, alii verò fere omnem concoctionem effugientes etiam vincere videntur. Quod etiam diſcere eſt in alterationibus conſtitutionis aeris, quas circa nos ſingulis diebus fieri cernimus. Frigore enim valido antecedēte, atque pluuiis & niuibus vſquequaque præ-

ſtantibus, ſpiritus nullos apparere neceſſe eſt. Nec vnde ergo extante principio motionis ſpirituum, etiã dẽſitas quædam corripit materiam ſpiritus progignentẽ. Veruntamen vbi naturalis calor illuxerit, atque cœperit præſtare materiæ, tum denſitatis ſoliditas ſoluitur. Atque ſpiritus capere ſubſtantiam ſolent, vt quantitas ſubiectæ materiæ, atque ſinus patitur: deinde per omne diſcurrunt. Quinetiam quum fuerint modici, à caliditate multum præſtante concocti quieſcunt. Et ſi fuerint multi, atque ſupra quàm ſit caliditatis potẽtia, parum, vti decet, expelluntur: ſed in ſe contracti atque conſtricti ab ignis qualitate aliena, afferunt alium humiditatis globum, qui maiore apparatu ad diſſoluendũ eget. Atque eo pacto à ſingulis mutationibus gignuntur differentes conſtitutiones aeris. Quamobrẽ quam rationem hoc ipſum ambiens omne, atque ſolaris caliditas erga elementa nos continentia, habet, eandem caliditas genuina cordis erga ſubſtantias humorum diuerſorum qui in nobis ſunt, obtinere defenditur.

A

B

DE CAVSA GENERATIONIS SPIRITVVM extraneorum, CAP. II.

C

VErùm quum ex concoctione ſecũdum naturam, atque conueniente, genuini ac naturales, ex deficiente verò extranei atque triſtifici ſpiritus generantur, cõtinuitatem contentorum ſoluentes: hi ipſi extranei atque corrumpentes eſſe certè exiſtimãtur: atque hac ratione ſolutio continuitatis contentorum rectè arguere poteſt concoctionis imperfectionem aliquam. Sed tamẽ eo maior euaſerit ſolutio, quo ſpiritus euaſerit præſtantior. Quemadmodum igitur in nubibus diſciſſis ſpiritus motionem ſignificamus, ita in cõtentis laceratis, ſpiritum extraneum diſcindentem arguimus.

D

DE CAVSA GENERATIONIS BVLLARVM apparentium in vrinis, CAP. III.

QVum tam diſſoluta & ſublimata cõtenta quàm quædam in vrinis innatantes bullæ fiant ob extraneum ſpiritum, conuenire videtur vt ſuper hiſce cauſæ referantur. Illius igitur meminiſſe oportet, ſpirituũ nõ ſemper eandem eſſe quantitatẽ neque qualitatẽ eandẽ. Nanque alii ſunt multi, alii pauci, vt alii tenuiores, alii craſſiores, atque alii calidi, alii frigidi, quos etiã cõiũgere par eſt: quorum coniunctorum, alii erunt multi & craſſi & frigidi, alii multi & craſſi & calidi, vt alii pauci & craſſi & frigidi, alii pauci & craſſi & calidi. Quinetiã ſi diuiſionem facere velis, diuiſeris multos atque paucos, menſura & limite ipſi impoſito, tam craſſos quàm tenues, atque poſt hoſce ſubiunxeris calidos atque frigidos, quamplurimas differentias coniunctionum adinueneris: vt ab hac ratione ductus, cognoſcere poteris cauſas tam contentorum proprium locum minus ſeruantium, quàm differentiarum quæ ſunt in ipſis bullis. Ergo ſpiritus craſſiores potius in bullis apparent incluſi, tenuiores verò magis diſperſis contentis congruunt. Quemadmodum eorum quantitates quadrant magis cum quantitate bullarum, atque cum receſſu, quæ faciunt contenta recedendo à fundo: atque etiam cum ipſorum cõtentorum diſſipationibus, quum magis diſperguntur. Qualitates verò ipſorum ſpirituum argui poſſunt à qualitatibus quæ in coloribus arguuntur. Veruntamen repetenda ſunt hæc, vt quoad fieri poteſt clarior euadat oratio hoc pacto.

E

F

G

DE CAVSA DIVERSORVM LOCORVM QVOS occupant contenta, CAP. IIII.

NVtrimentorum corpus intrantium, quædam concoctione prima domita ſunt, atque ſiquid ſpiritus ipſis affuerit, id alteratum à naturali caliditate diſſipatur. Alia verò ſunt quibus etiam ſecunda concoctione opus eſt, vt & domẽtur, & ſpiritum diſſipent. Inſuper alia quædam ſunt quæ magis inſitum ſpiritum continẽtia, tertia quoque concoctione indigent: veluti ſunt illa quæ humorem prorſus crudum ac propè corruptiuum gignunt. Hoc itaque pacto conſiderare oportet ſuper humoribus, qui & in vẽtre, & in venis, atque in locis vlterioribus habentur. Quamobrem vbi circa primam concoctionem genitus ſit ſpiritus, is quærit exitum, & errabundus vnà cum vrinis excernitur. Si fuerit tenuis & quantitate mediocri, ſubſtantia ipſius producta à minimo principio, bullas quaſdã inflat ſuper vrinæ ſuperficie, atque ſimul ob refrigerationem vrinæ diſſipatus, bullas diſrũpit. Quòd ſi ſpiritus craſſior & maior cum vrina excernatur, atque humiditatem moueat, & conuertat dum ad id aptus ſit, tum bullæ generantur in matula, quæ non ſtatim diſſoluuntur, quòd ſpiritus craſſitudine ſua vt nõ euaporatur ita cõſtringitur. Atque eiuſmodi bullæ potius ſigna ſunt ſpirituum generatorum in ventre. At verò ſpiritus qui in ſecunda concoctione apparent ſuperare concoctionem, contenta à fundo attollunt aliqua ratione, quemadmodum diſſipant ea quæ ad profunditatem corporis conceſſerunt, ſecundum exuperantiæ rationem. Atque eiuſmodi ſpiritus frequentiſſimè in morbis calidis apparere ſolent, atque idcirco potius per profunda tranſeũt: quinetiam in crudis & incoctis humoribus, ſi contenta apparuerint concocta, multis ſpiritibus generatis attolluntur, multo calore diſſoluente multam materiam cõpactã, quæ generare potuit multos ſpiritus. Sed vbi naturalis & concoctrix caliditas perſtiterit, illa verò cruda & incocta materia domita fuerit, tum contenta incipiunt deſcendere ſpiritibus diminutis, atque demum euaporatis ſubſidere ad matulæ fundum. Illud quinetiam non erit auditu dictúve mirabile, vt à locis contẽtorum in vrinis ſignificentur quodammodo corporis affecta loca. Siquidem facta proportione altitudinis totius vrinæ cum altitudine humani corporis, tum partes vrinæ ad quas contenta conceſſerint, proprium locum effugientia, ſignificant loca corporis ipſis reſpondentia, morbo affecta eſſe, idque meritò. Spiritus enim is extraneus atque corruptiuus, quo fuerit præſtantior & fortior, eo lõgius materiam expellit verſus ſublimes partes matulæ, à fundo incipiens, quum oporteat materiam deſcendere atque excerni, ſi à nullo ſpiritu pulſa eſſet. Quemadmodum in diſſolutionibus contentorum ſecundum latitudinem vinæ, videmus dolores errare ſecundum latitudinem corporis, veluti dictum eſt in iis quæ de iudiciis vrinarum tractata ſunt. Spiritu enim materiam expellente, præſertim ſi ipſa aſpera fuerit & incocta, & vbi mota fuerit & errauerit in totũ corpus, grauitas ob multitudinem inducitur carnibus: dolor verò fit à motione ſpiritus, atque à qualitate aliena materiæ inductæ. Sicuti in bullis quæ ſignificant dolores capitis, aut renum, & præter defluxum in pulmonẽ. Etſi alio in loco de ſubſtantia ſpiritus dictum ſit, quænam poſitio ipſorum contentorum pepererit iudicia, præſens verò oratio cauſas aſſignabit. Igitur vnumquodque prædictorum ab aliquo quod diſſimile eſt naturali ſpiritu generari, res ipſæ (vt puto) demonſtrabũt, quum diebus ſingulis aliqua motione præternaturales ſpiritus generentur, ſiue quum ferueant ſubiectæ materiæ, ſiue alio modo moueantur. Cui orationi fidem faciunt tam aquæ feruentes, atque idcirco bullas facientes, quàm frigidæ aliunde motæ. Bullæ ergo veluti corona circumeuntes vrinæ ſuperficiem, ſi fuerint paruæ, atque inter ſe cõpactæ, à ſpiritu craſſiore ac nõn facilè difflabili generantur. Quatenus ergo bullæ conceſſerunt vſque ad vrinæ ſuperficiẽ, ſimili ratione demonſtrãt ſpiritus in corpore aſcẽdiſſe vſque ad caput. Quatenus verò in eis adeſt craſſitudo & glutinũ, vt non ſinat bullas maiores fieri & ſublimiores, indicant ſpiritum etiam eſſe materialem, neque facilè difflabilẽ. Bullæ enim quanto magis ſublimantur, ac intenduntur in ſuperficiem, eo potius ſpiritus digeſtus abſceſſiſſe à materia ſignificatur. Et dolores obſcurari dicimus, eo potius quo magis frigiditas aderit in ſpiritu. Non enim facilè frigidi ſpiritus conſueuerunt mouere dolores. Verũtamẽ diffluente materia quæ ſpiritus excitauit, quòd iam concocta ſit, bullæ collectæ innatãt circa mediam ſuperficiem vrinæ, atque etiam corona bullarũ innatat, neque quicquam doloris etiã ſignificans, quũ iã materia euaporata deſcẽderit. Etſi maximè reditus fiat ad pulmonis loca, tunc materia deſcendens cõuoluta cum ſpiritu qui in pulmone eſt, magis etiam inflatur. Quatenus verò expellitur, ſuperante iam natura excernitur:

H

demonſtratur verò à bullis, quæ circa medium innatāt. Quinetiam eadem motione circa renes & veſicam facta, contingente ab aliqua locorum anguſtia, ſpiritus ingenerantur, & bullæ excitantur. Non minore quoque motione circa vaſa ſeminaria facta, generantur ſpiritus, atque tranſmittuntur ad vaſa vrinaria. Atque miſti cum vrina, ſpectantur in illa emicta excitaſſe bullas denſiſſimas. Quinetiā interdū apparēt hoc pacto atque veluti capilli, aut veluti ſeminis ipſius ſplēdores, aut veluti renum calefactorum colliquamina. Adhæc quo bullæ fuerint minores & denſiores, atque circa ſolam coronam circumcurrerint, plures & potentiores, & craſſiores ſpiritus demonſtrantur, tanquam adhuc hærerent materiæ: quo verò magis contrariæ his quæ dictæ ſunt, producuntur, eo ſpirituum imbecillitas atque digeſtio promptius iudicantur. Hoc itaque pacto diſputatio ſuper ſpiritu habita finiatur. Nanque vir ſtudio incumbens vt decet, conſiderando poterit ab hiſce dictis reliqua & adinuenire, & orationi adiungere.

DE CAVSIS DIVERSORVM COLORVM IPSArum coronarum in ſuperficie vrinæ manentium, CAP. V.

POſt hæc dicendum eſt de coloribus diuerſis, qui in corona ipſa ſpectantur. Igitur quum totius humoris vrinæ, qui è ſubſtantiis diuerſarum ſpecierum compoſitus eſt, partes craſſiores concedere verſus fundum velint, neceſſe eſt vt partes tenuiores innatent. Aliis autē in locis demonſtratum eſt, tenuiora eſſe paſſibiliora, & vt ab aliqua cauſa facilius alterantur, ita promptius manifeſta fieri. Quamobrem ſi humores nocentes fuerint pari virtute, & pari menſura vrinas tinxerint, nulla corona euidens ſpectari poterit. Sed tamen ſi virtus vincens, aut victa manſerit, etiam coronæ colores hoc vel illo modo apparere neceſſe eſt, quum videlicet vrinæ commodè poſſint coronam præſentare.

DE CAVSIS PRIVATIONIS CONTENTORVM in vrinis, CAP. VI.

QVoniam vrinarum aliquæ non habentes contenta oſtendunt magnum defectum concoctionis, & inſignes harum cauſæ ſunt: operæpretium eſt etiam ſuper hiſce cauſas reddere, non parum conferentes volentibus rectè iudicare. Vrinæ igitur quæ abſque contentis apparent ob extremam incoctionē, hoc eſt quòd materia incocta eſt, abſque contentis producuntur. Cōteſtantur idem tam colores quàm vrinarum conſiſtentiæ: quandoquidem demonſtratum eſt, contenta eſſe excrementa quædam tertiæ concoctionis. Si hæc minus inſpiciantur, oſtendent concoctionem illam defeciſſe. Nanque vbi fit concoctio, etiam excretio alicuius ſuperfluitatis agitur. Non enim cōtingit facta concoctione excrementum excerni: ſed vbi concoctio minus conata fuerit, non etiam in ipſa concoctione ſuperfluitas ſpectatur. Obſtructio quinetiam exiſtimanda, colās exactè vrinā, decens eſt vt detineat contenta, quæ craſſiora eſſe humiditate vrinæ contingit, habita proportione ipſi, quum humiditas tum tenuior quàm par eſt proueniat. Quinetiā in inediis atque ciborum defectibus, quum natura deſtituta ſit humore alituro, deficiūt vrinæ contenta. Siquidem nutritione non præcedente, non etiam in illis excrementum expectari poteſt. Proinde in inſignibus euacuationibus ventris diutiniſque, vrinæ hypoſtaſi priuatæ cernūtur: aut quòd cōtenta impetū exeūdi illac ceperint, aut quòd ob euacuationē imbecillitas quædam accidat virtuti cōcoctrici: inſuper & ob multā materiæ corruptionē, à qua nihil ſumere naturā veriſimile eſt. Nāque vbi materia habilis eſt, etiā inibi nutritio fit, atque præter hæc excrementi alicuius ſequeſtratio, vt dictum eſt. Vbi autē egeſtas ſit, ac materia deerit, aut quia nō adeſt, aut quia etſi adſit, prorſus corrupta aut alterata eſt, neque nutriti animal, neq; ſuperflui quicquā quod à nutritione reiectū eſt, excerni poteſt. Quinetiā nihilominus vrinæ abſque cōtentis apparent ob collectionē totius materiæ factā, aut ab inflāmatione, aut aliqua alia affectione. Nā ob multā caliditatē attrahūtur excremēta, tāquā humoribus meliorib9 deficerēt. Nāque vbi cōtigerit immēſam caliditatē abūdare, eo plures humores attrahūtur, atq; excremēta etiā cōtrahuntur. Quod diſcere licet ab iis cucurbitis, quæ ſingulis dieb9 à medicis vſurpari ſolēt. Nāque hæ cū mediocri quadā flāma hærētes alicui parti corporis, ad ſe attrahunt tam vicinas quàm remotas materias, quū aliqua ſint quæ ſortita ſunt quoddā munus ita attrahēdo, vt ingenerata caliditas attrahit. Si igitur cucurbita hæc rēs tot poteſt mouere, multo plura arbitror poſſe inflamationē, atque eryſipelas, aut aliquā ſimile affectionē, ad ſe, vt decet, attrahere. Alio quoq; caſu vrinæ apparēt abſque cōtentis, vt natura expellente aliquò excremēta, ob imbecillitatē ingenitā mēbri à cōgerie multitudinis. Extitit enim etiā hoc ipſum ratione quadam mēbri debilitati, vt ad ipſum omne inutile expelleretur. Nā vbi infirmū mēbrum nequiuit manu tenere permanētē virtutē excretricē, illato materiæ cumulo grauatū, nō ſolùm nō repellit materiā influentiū, ſed etiā ſuperinfluētiū ſuſcipit, ob defatigatā (vt videtur) virtutē expultricē. Sed oratio de vrinis hypoſtaſi priuatis ſufficiēter (vt arbitror) tractata nūc finiatur: oportet enim ſeruare ne diſputationes protrahātur. Veruntamen nos, tanquā alio initio inciperemus, dicamus quas ob cauſas profluant vrinæ variæ diuerſis ætatibus, & tēporibus, & regionibus, & victis, atque moribus quibuſdā diuerſis: etſi de hiſce in iis quæ de iudiciis ſcripta ſūt, diſputatū ſit. Nāque hoc modo vbi tractatū fuerit, diſputationē de cauſis vrinarū, optatū finē adeptā eſſe arbitramur: atq; vt & poſitiones in priorib9 libris factæ, hoc pacto redditis cauſis certā fidē ceperint. Et ne captioſa oratio aliqua, & caput difficilis videatur, ſubiūgemus capita illa quæ definita ſūt in iis quæ de iudiciis, vt ſuper illis cauſas explicantes, mutuā fidem inter illa ſtudētibus faceremus.

DE CAVSIS VRINARVM PER GENERA ET AEtates, CAP. VII.

VIrorum temperatorū vrinæ ſunt ſubrufæ, atque ſubflauæ, atque mediocres in conſiſtentia & contētis. Cuius rei reddita eſt cauſa ſigillatim libro ſuperiore à me definito. Veruntamen licebit mihi repetenti hac in parte orationem illam breuibus, aliqua dicere. Nanque vbi demonſtratum eſt in mediocribus concoctionibus ſanguinis etiam bilem reddi mediocri colore, ſiue flaua, ſiue rufa ſit, decens eſt vt ab eo illinc diſtributo humore flauo, atque miſtione facta cū ſerea humiditate, vrinæ ſubrufæ & ſubflauæ producantur, atque congruentes conſiſtentiæ in concoctionibus perfectis: quarum alba, & læuia, & æquabilia, atque ad fundum concedentia ſunt contenta, etiam alterationem conuenientem in tertia concoctione arguentia. Virorum autem florenti ætate, atque tēperatorum, vrinæ quales ſint iam antea dictum eſt. Atque ſuper eis redditæ ſunt cauſæ, quarum nunc etiam meminimus, vt locus poſtulat. Conueniens eſſet etiam reliqua quæ in iis quæ de iudiciis dicta ſunt, repetere, vt redditarū cauſarum, à nobis perfecta procedat oratio. Igitur ſenum vrinæ ad album vergentes apparent, ſubtenues, atque effugientes mediocritatem ſubſtantiæ, quarū contenta pauca, & veluti cruda ſunt. Puerorum verò valde iuuenum vrinæ, colore parū inferiores ſunt ſubflauis & ſubrufis, ſed propè ſuperat ſubſtantiam vrinarum virorum ætate florenti, ac contenta plura poſſident. Hic ſermo (vt arbitror) in iis quæ de iudiciis factus eſt, cauſas verò hiſce rationibus diſcere oportet. Ergo quum ſenum ætas quantum proceſſerit, tantum verſus frigidum declinat, par eſt vt vrinæ & albæ & tenues reddātur, tū genuina caliditate marceſcēte, tum concoctione diminuta, obſcuratáq; ab eminētia frigiditatis. Proinde decens eſt nutritione diminuta, vt contenta minora ſpectentur, proportione reſpondentia aſſumptioni nutritiuarum humiditatum: quoniā ſenes impotentiores reperiuntur, tum quia diſtributio perdita, tū quia concoctio multum debilitata eſt, eorum vrinarum contenta, & minora, & veluti incocta inſpiciuntur. Puerorum verò quū naturalis & genuinus calor extiterit multus, atque vnà cùm multa humiditate naturali, vrinarum colores fuēre remiſſiores quàm quæ in iuuenibus proueniunt, multa humiditate madeſcentes. Quatenus verò abundat genuina caliditas, meliorē cō-

ſiſtentiam accidit profluere quàm quæ in florente ætate generatur. Caliditas enim genuina maior meliores concoctiones efficit. Caliditas enim iuuenum florentis ætatis etiam maior quum ſit qualitate quàm quãtitate (iam enim verſus acutum cõceſſit), etiam colores quos diximus præſentauit. Puerorum verò caliditas potius quantitate præſtans, circa ſubſtantiam humorum producendam excelluit. In quo minimè mirum ſit, ſi horũ multa contenta ſpectetur in vrinis, ſi multa humorum elaboratio facta ſit. Adde, pueros multum comedere ſolere: quamobrem accidit hinc multa excremẽta generari. Non pauca etiam eſſe contingit ob nutricis facultatis actionem, quæ neceſſitate membrorum requirentium fit. Nanque calori opus eſt materia, tum ad nutriendum, tum etiam ad membrorum incrementum. Et idcirco plura contenta ſpectantur in pueris quàm ſenibus & iuuenibus. Sed diſputatio ſuper ætatibus iam ſufficiẽter explicata, hîc finiatur: atque de reliquis poſthac dicamus. Mulierum igitur iuuenum vrinæ, etſi in omnibus mediocres, mancæ tamen ſunt, colore ſubrufo atque ſubflauo. Quinetiam pellucidiore quodammodo ſubſtantia ſpectantur: plura quoque contenta quàm vrinæ virorũ habent. Huiuſcemodi iudiciis vrinæ mulierum probãtur: ſed cauſæ ſi ſubiunctæ fuerint, firmauerint iudicia. Genus itaque muliebre domeſticum eſt, ac paucis exercitiis vtens, atque remiſſam habens naturalem caliditatem, habita comparatione ad caliditatem maſculorum, efficit concoctiones debiles: poſſidet autem naturalem ignem languidum. Hæc ipſa ſubalbidas vrinas pariunt, atque ſubtenues, non perfectam cõcoctionem & æqualem ei quæ in maribus fit capiẽtes: plura verò contenta duabus de cauſis (vt arbitror) obtinentes. Nanque tum exceſſu naturalis humiditatis, tũ abundantia excrementorum quæ oriuntur à debili cõcoctione, plura quoque cõtenta in vrinis apparere neceſſe eſt. Quamobrem ab hiſce quiſquam ſi conſiderauerit orationem quæ de iudiciis habita eſt, ſummè veram eſſe ſuſceperit.

DE CAVSIS VRINARVM QVAE A SIMPLICIBUS INTEMPERATURIS PROFLUUNT, CAP. VIII.

De vrinarum mutationibus quæ proueniũt à ſimplicibus intemperaturis intenſis, hoc pacto dicẽdum eſſe conuenit. Nanque caliditas parum excedens mediocritatem, ſubrufas & ſubflauas etiam gignit vrinas: ſed plus exaucta, rufas & flauas: quæ mediocritatem ſubſtantiarum tranſgrediuntur, & ſplendor quidam ipſis adeſt: contenta verò mediocria, ſed albedinẽ quam ſecundum naturam ipſis ineſſe diximus, diffugiẽtia. Cõtraria hiſce producit figiditas: nanque quantum frigiditas intenditur, tantundem albeſcunt vrinæ, atque à mediocri ſubſtantia recedunt quodammodo. Quinetiã aſperiorem ſuperficiem, & contenta minora & cruda conceperunt: interdum verò vniuerſæ craſſeſcunt atq; conturbantur. Humiditas quinetiam obtundit naturalem vrinarum colorem in aqueum vergẽtem, atque in ſuperficie earum adeſt aſperitas: contenta & plura & crudiora ſpectantur. Atque hoc pacto in ſubſtantia ſe habere vrinas oportet. Siccitas quinimo diminuit vrinis tam humorum quàm contentorum quantitatem: pellucidum affert & ſplendorem, atque color hiſce adeſt, qualis eſt naturalis, & ſubſtantia mediocris, modò defectus nutritiuæ humiditatis non affuerit. Acriores fiunt vrinæ exaucta caliditatis qualitate: vrinæ eiuſmodi ſe habent, quæ ab intemperaturis producuntur. At verò nunc ſubdamus cauſas indiciis fidem facientes, hoc pacto. Igitur caliditate intenſa (vt dictum eſt) mutantur vrinarum colores. Ergo decens eſt, vt etiam in iis qui capiuntur ab intemperatura calida: ſiquidem, ſi modeſta fuerit caliditas, vrinæ ſpectantur ſubrufæ ac ſubflauæ. Eadem verò exaucta, rufæ ac flauæ profluunt. Nam vbi ingenerata caliditas efficit bilem acriorem, atque humiditas ablata eandem purificando minuit, tales colores in vrinis apparere neceſſe eſt. Dictum quinetiam eſt, caliditatis præſtantia fieri mediocres concoctiones, vt inde vrinarum conſiſtentiæ moderatæ appareant: par eſt vt eadem abundante, nondum tamen diſſoluente corporis valetudinem, vrinæ habeant conſiſtentiam ſupra mediocritatem. Neque mirũ cuiquam ſit, ſi vrinæ ſuperficies ſplendeſcat ob intenſam qualitatem humoris colorantis. Nanque exaucta acrimonia, & humiditatem aſperantem conſumente, ſplendor conſpectatur. Præter hæc contenta cæteris in rebus mediocria quum ſint, non abs re fuerit, ſi ea ob intemperaturam à caliditate adauctam, perdiderint aliquid albedinis, quum tinctura quædam ab exuperantia bilis diſtributa, coloret ipſa contenta. In iis autem qui à frigida intemperatura corripiuntur, quo magis verſus frigidius proceſſerit, eo albiores colores præſentantur in vrinis. Quum enim demonſtratum ſit quòd bilis flaua mediocres vrinas colorans, fit à mediocritate & exquiſita concoctione, optimo iure, ſi non exquiſita fuerit concoctio ob aliquem frigidum affectũ, bilis flaua proprium & genuinum colorẽ non habebit, ſed recipiet vel pallidum vel ſubpallidum, pro modo erroris qui in concoctione fuerit. Quamobrem congruere videtur, vt ob miſtionem ſeroſæ humiditatis, appareant diuerſi colores vergentes ad album, ratione receſſus à perfecta concoctione. Proinde vrinæ humor concedit verſus tenuiorem conſiſtentiam, quum non facilè à genuina caliditate dometur atque concoquatur. Quin ob eandem rationem vrinæ ſuperficies aſpera ſpectatur, quòd humor qui ſplendorem eum præbebat, dum coqueretur, concoctione fruſtratus ſit. Minora tamen & cruda contenta harum vrinarum ſunt. Nanque diminuto calore, etiam diſtributio minor erit: minora verò decet eſſe etiam ea quæ à minore humorum aſſumptione proficiſcuntur. Item in concoctionibus quæ ob imbecillitatem caloris prauæ ac debiles euaſerunt, & contenta crudiora ſpectantur. Neque mirum ſi conturbentur & craſſeſcant, vbi cruditas vincit ob imbecillitatem coquentis & alterantis caliditatis. Nam vbi caliditas naturalis præſtiterit materiæ, tum ea quæ tenuia ſunt craſſeſcunt concocta. Quæ verò alia ratione craſſa erãt, hæc tenuantur atque diſſeparantur: quas ambas conſiſtentiæ ſpecies per diuerſas cauſas potuit introducere intẽperatura frigiditatis: tenuia enim potius per puram ipſius intemperaturam, craſſa verò per cruditatem quæ humoribus acceſſit. Humiditas quinimo argui poterit à quantitate excrementorum: confirmauerit etiam obſcuritas diſtributi coloris. Nam quum concoctio euadit imperfecta ob humiditatis exceſſum, & mediocris conſiſtentia non eſt, tum ſubtenues ſpectantur, & colores deſtituuntur, eo quòd miſtio fuit cum multo ſeroſo humore. Neque quoque mirum ſit ſi multa & cruda ſpectentur contenta: nanque ab humorum humiditate facilis producitur diſtributio, quare par eſt vt multa elaboratio adſit. Accidit autem quum humidum quod diſtribuitur multum ſit, non perfectam humorum elaborationem fieri. Proinde fit vt contenta ũ multa tum cruda præſentẽtur. At verò in ſicca intemperatura quæ corpori accidit, vrinarum humiditates paucæ profluũt, ob paucitatem humiditatis: colores verò ſunt quales qui ſecundum naturam in iuuenibus & exercitatis hominibus apparent. Quòd ſi illa intenderetur etiam hæc ipſa increſcerent? & conſiſtentiæ redduntur ſimiles ſanis & mediocribus, interdum tamen intenduntur. Colores verò eiuſmodi manent, humore colorante nihil patiẽte: & ſi ille increuerit, colores quoque increſcere videbuntur. Veruntamen quemadmodum in humiditatis exceſſibus non facilè præſtat concoctrix facultas, ſic nunc in ſiccis intẽperaturis facillimè præſtans, non modò efficit mediocrem conſiſtentiam, ſed etiam interdum quandam craſſitudinem infert. Splendor verò quidam & læuitas illuſtrant ſuperficiem vrinæ ob vigorem colorantis humoris. Contenta quinetiam pauca ſunt, quum pauca ſit quæ diſtribuitur humiditas. Eadem ſunt mediocri ſubſtantia, atque exactè cõcocta, quòd facilè domita ſunt à caliditate cõcoquẽte. Atque oratio de cauſis vrinarũ in iis vrinis quæ ab intemperaturis ſimplicibus profluunt, hoc pacto tractata ſit. Id autẽ nos latere non debet, hæc dicta eſſe de qualitate vna hominis intemperati, cæteris (quoad fieri

poteſt)mediocribus manentibus. Quum autem diſpu- A
tatio definiuit cauſas intemperaturarum ſimpliciũ,lice
bit viro ingenioſo adinuenire ex hiſce qualitates cõpli
catas ac intenſas. Adhæc in iis quæ de iudiciis dictum
eſt, eorũ qui mediocriter ſe exercẽt, mediocres vrinas
profluere: veluti quoque in iuuenibus & exercẽtibus ſe
dictum eſt. Eorum verò qui vltrà quàm par eſt labora-
rint, ſeq; exercuerint, vrinas etiã erga ruſum flauũmq;
colorem vergere,atque earum cõtenta pauca eſſe & te-
nuia,etiam in colore alterata: quinetiam interdum col
liquamina quædã in hiſce innatãt. Segnẽ verò ac ſedẽ-
tariã vitam traducentiũ,& vrinæ ad album vergunt, & B
contenta plura & cruda ſpectãtur.Igitur vrinarum eo-
rum qui modeſtè ſe exercent,cauſæ in ſuperioribus ex-
plicatæ ſunt, vbi diſputatum eſt de homine vſquequa-
que mediocri & inaffecto.Sed nunc ſubdere reſtat cau-
ſas vrinarum eorum qui immodicè ſe exercent: deinde
ſimiliter eas , quæ vrinarũ ſunt illorum qui in ſegnitie
atque ocio vitam terunt.

DE CAVSIS VRINARVM EORVM QVI SE PLVS iuſto exercent ac ſegniter viuunt, CAP. IX.

C

QVum maior quàm par eſt ſit calidi motio,accenſa
ab exercitiis externis plus iuſto exauctis,tum bilio
ſus humor augetur,combuſtus ab accedente caliditate.
Quinetiam per eiuſmodi accenſionem vrinarum colo-
res ad ruſum & flauum attolluntur. Diminuta ergo ſe-
roſa humiditate quæ temperabat , atque bilioſi humo-
ris adaucta qualitate,neceſſe eſt cõtenta & pauca & te-
nuia ſpectari. Quum autem membra ab exceſſu calidi-
tatis attenuentur, & digerantur, difflata vel ſudore vel D
inſenſibili tranſpiratione : rarefacta ob exercitia pelle,
decens eſt vt exauctis eiuſmodi exercitiis,aliqua colli-
quamina in vrinis appareãt innatãtia, profecta vel à re
nib⁹,vel fortaſſe ab aliis quibuſdã partibus corporis,tũ
multa cũ motu caliditate aliquo pingui colliquefacto.
In iis verò qui ocioſam & inertem vitam viuunt , vri-
næ recedũt à mediocritate coloris, vergẽtes ad album,
ob paucitatem calidi motionẽ habentis , ac in ſeipſum
inclinantis,atque vacatione motionis marceſcẽtis. Si-
quidẽ veluti in rogis euenire ſolet,vbi ligna ſufficiẽter E
congeſta fuerint , ſi quiſquã extrinſecus motus factus
ſit,facilius accẽditur atque cõburitur materia:& ſi quic
quã proiectũ in rogũ fuerit , ſtatim ab igne deuoratur.
Vbi verò nulla foris adhibita fuerit motio, tum magna
difficultate diſtributa materia vritur , atque metus ori-
tur nõ paruus,ne ignis extinguatur à multa diuerſáque
ſuperimpoſita materia. Nõ aliter accidere ſolet ocioſis
& exercitatis hominibus. Eã ob rem ad album inclinat
color vrinarum illorũ qui ſegnem & quietam vitã du- F
cunt : cõtenta verò earum & multa & crudiora ſpectã-
tur.Nãque quieta vita facilè diſtributio fieri poteſt atq;
alteratio,ſed cõcoctionẽ facit caliditatis præſtantia.At
quia demõſtratum eſt , quòd caliditas non mota tractu
tẽporis marceſcere ſoleat, decẽter in viris ocioſioribus
accidit plura ſpectari cõtenta, atque crudiora fruſtrata
perfecta cõcoctione. Atque hac in parte terminetur o-
ratio de cauſis vrinarũ ſe exercẽtiũ atq; ocioſorũ.Poſt-
hac verò trãſeundũ eſt ad cauſas aſſignandas vrinarum
à temporibus anni atque regionibus alteratarum.

DE CAVSIS VRINARVM VARIATARVM AB anni temporibus,& à regionibus, CAP. X.

G

INeunte vere vrinarum colores albi ſunt & ſubflaui,
etſi interdũ craſſeſcant : quantitas verò humoris ea-
rum maior profluit habita ratione ad comeſa.Conten-
ta quoque & plura & craſſiora ſpectantur : ſed procedẽ
te tempore verſus calidum , colores aſcendunt ad me-
diocritatem,eodem modo contenta. Æſtate verò in-
cũte vrinæ ſubflauæ & ſubruſæ,contenta verò tenuiora
exeunt. Sed æſtate vigente vrinarum fluores pauciores
ſunt habita ratione ad comeſa , ſed vergẽtes ad flauum H
atque ruſum.Quarum conſiſtentiæ ſunt pauco recedẽ-
tes à temperato , etſi quidam ſplendor in eis refulſerit:
contenta quoque & tenuia , & minora, atque colorata
ſupra albedinem ſunt. Declinante verò æſtate, atque
autumno ineunte, remittuntur colores tã fluoris quàm
contentorum,ſed tenuia etiam manent. Procedente
verò ad frigidius,etiam colores mediocres redduntur.
In hyemali autem ſolſtitio vrinæ ſunt quantitate me-
diocres,ſed ſubalbidæ,contenta plura,conſiſtentiæ ve-
rò mediocres. Vigente verò hyeme color vrinæ albus
eſt,cõſiſtentiæ verò inæquales : nã interdum craſſæ, in-
terdũ tenues ſpectantur. Quãtitas fluoris maior quàm
mediocris:contenta verò & plura & cruda frequentius
inſpiciuntur, quæ differentiis temporum anni alteratæ
eiuſmodi vrinæ(vt paucis omnia dicam)videntur.Reli-
quum eſt cauſas harum repertas docere. Nam hoc pa-
cto facta diſputatione , facilius erit reddere cauſas ſu-
per regionibus, quæ ratione reſpondent ipſis anni tem
poribus. Sed repetenda ſunt prædicta,ac ſuper vnoquo
que eorũ reddenda eſt cauſa. Ineunte igitur vere,at-
que ſole verſus nos reuertente,tum quum Vergiliæ in-
tempeſta nocte ſpectantur , vrinarum colores etiam
ſunt albi & ſubpallidi, & conſiſtentiæ inæquales , ſed
quantitate maiores , contentáque & maiora & cruda.
Quandoquidẽ frigoris adhuc dominantis ambitu vin-
citur naturalis calor:quare defectus concoctionis acci-
dunt tam in colore quàm in conſiſtentia.Quia verò a-
limenta plura ſunt , multorum verò comeſorum plura
ſunt excrementa atque contenta vrinarum, ex hiſce e-
tiam plura & cruda ſpectari neceſſe eſt , non vt par eſt
domitis humoribus. Adhæc maiores vrinæ profluũt ab
humiditate humorum in corpore per totam hyemem
collecta. Hyeme enim vbi multi cibi aſſumpti fuerint,
atque longiores trahentur ſomni, aderitque aeris qua-
litas frigida & humida,decens eſt humorum crudorum
non paruam congeriem cumulari. Quinetiam hyeme
etiam manente,ſpiſſatur eiuſmodi materia,ac paulo for
tè plures quàm mediocritas poſtulat; profluunt. Sed v-
bi ver illuxerit,& conſtitutio humida fuerit,iámque hu
mores melius concocti ac ſoluti , tum vrinæ maiores
quàm aſſumpta comeſa deceat,minguntur. At verò tẽ-
pore procedente , túmque quum Suculæ orientales ap-
paruerint,& colores,& conſiſtentiæ,non modò conten-
ta ad mediocritatem cõcedunt. Siquidem dum aer nos
ambiens extiterit temperatus,omnia quoque quæ pro-
pter hanc præcedentem conſtitutionem alterata erant,
ad mediocritatem reducuntur.Quando verò aeris nos
ambientis temperatura non admodum frigida fuerit,
vt genuinam caliditatem lædere poſſit , nec adeo cali-
da vt digerere valeat caliditatem quæ in nobis eſt,tum
naturales vires actiones noſtras excitant ad mediocri-
tatem,& id quod ſecũdum naturam eſt,modò nihil ex-
trinſecus impedimento adſtiterit.At verò quum orien-
talis Orion exoriri cœperit,iámque æſtiuũ ſolſtitiũ ad-
erit,tum vrinæ apparent ſubflauæ atque ſubruſæ,& cõ-
tenta mediocribus tenuiora , idque decenter. Calo-
re enim liberè in toto corpore diffuſo, atque domi-
nante præſenti materiæ , concoctionéque facta vt de-
cet,etiam vrinæ profluere probantur,mediocrem colo-
rem habentes,ſed tenuiores, nec aliter ſe habent con-
tenta in eis: horum plures partes tenuantur,atque dige
runtur ab aeris caliditate. Vigente verò æſtu, túmque
quum Procyon orientalis exoritur,vrinæ quãtitate mi-
nores profluũt,habita ratione ad ea quæ diſtributa ſũt.
Quinetiam attolluntur ad colorẽ flauũ & ruſum,& ea-
rum cõſiſtentiæ ſunt tenuiores temperatis:item cõtẽ-
ta & pauca , & tenuia , atque quodammodo coloratam
albedinem oſtendentia.Siquidem aeris calore qui nos
ambit,vigente atque attrahente ad ſe noſtrũ hunc na-
turalem ignem,eundémque in qualitate intẽdente,ma
iores fiunt ac frequentiores bibitiones : minores verò
excretiones quàm bibita poſtulãt, partim diſſoluta ma
teria in ſudores, partim digeſta per occultas euapora-
tiones:quinetiam adaucta bili ab aere æſtuante , etiam
colores memorati ſpectantur.At calore naturali dige-
ſto, concoctiones ſecundum naturam diminutæ pro-
ueniunt. Idcirco vrinarum conſiſtentia tenuior gi-
gnitur,cõtenta quoque colorantur ab abundantia bilis,
ſed minora & tenuiora ſpectantur , quòd digeratur &
tenuetur materia,atque concoctiones debiliores fiant.
Pluráque ex his quæ dicta ſunt, accidunt ob calorẽ

naturalem extrinſecus expugnatum. Ineunte autem autumno, quúmque Arcturus exoritur, remittuntur colores tam chymatis ipſius quàm contentorum in eo, concedendo ad mediocritatem, ſed remanēt tenuia, & pellucida, & pauca. Siquidem calore vehementer diminuto, etiam colores qui ob illum vehementer excreuerāt, incipiunt ſubduci, quouſque deſinere videatur caliditas. Quinetiam ob aeris præſtantem ſiccitatem, & minora, & pellucida, tam chyma quàm contenta in eo ſpectantur. Procedente verò tempore, atque tum cum Vergiliæ orientales occidunt, tam colores quàm contenta mediocria ſunt: quòd concoctiones meliores fiant, vbi nimia difflatio acta ſit caliditatis aeris compreſſæ. Nāque frigidis ventis ſuperflantibus, caliditas naturalis reſumit vires, atque temperamentum omnibus concoctionibus affert. Quum autem hybernū ſolſtitium aderit, Capráque orietalis occidat, tum colores à mediocritate recedunt, atque conſiſtentiæ tenuantur: contēta verò multiplicantur, fortaſſe etiam mediocria ſeruātur. Quandoquidem aere frigidiore redacto, vnà quoq; alteratur quodāmodo interna caliditas, atque increſcit humor pituitoſus, ita vt oporteat humorem colorantē qui in nobis eſt, debilitatum obſcurari. Quia verò ciborum ſumptiones ampliores fiunt, & concoctiones ſunt validiores, eo quòd tum calor roboratur, ac ſomni longiores accedūt adiuuantes ipſas concoctiones, fit vt cōtenta plura ſpectentur. Vigente verò hyeme, atque tum quum Fauonius ſpirare inceperit, vrinarū humor maior eſt, habita ratione ad comeſorum quantitatem, atque albæ inſpiciuntur, & inclinant ad conſiſtentiarum intemperaturas: cōtenta verò in hiſce plura exiſtūt, atque crudiora ſunt. Quandoquidem frigore aeris eouſque exaucto, vt etiam noceat genuinæ caliditati, bilioſóque tum prorſus tabeſcente humore, albas profluere vrinas compertum eſt, ſed differentes conſiſtentiis. Nā aut erunt tenues, eo quòd non adeptæ ſint perfecta concoctionem, quod accidit ob præſtantiam frigiditatis aeris: aut craſſæ & conturbatæ ob humorem qui crudus vocatur, per propriū tēpus vigentem. Quoniā autē genuina caliditas non poteſt domare, & concoquere multa comeſa, & frigus proprietatem habet cogere materias, ob id contenta plura apparent profecta à multa elaboratione nutritionis. Cruda verò & craſſiora interdum videntur, aut præ frigiditate tabefaciente genuinum calorē, aut præ materia in diſtributionem ſumpta longè maiore quàm virtus valeat per caliditatē perficere. Hæ igitur ſunt cauſæ vrinarum mutatarū per ſingula tempora anni, quæ reddi poſſunt ab iis qui ſtudiis harum rerū delectantur. Ac vnuſquiſque ab hiſce ſumpto principio conſiderationis, poterit quoque reddere cauſas quæſitas ſuper regionibus. Cauſæ verò vrinarum in ratione victus commutata, rationem habebūt ſimilem illis quæ explicatæ ſunt de intemperaturis.

DE CAVSIS VRINARVM PROFECTARVM A nutrimentis bonis & malis, CAP. XI.

NOn mirum cuiquam eſſe debebit ſi è nutrimentis boni ſucci, & ad coquendum facilibus faciles cōctiones vrinarum appareant, atque ſincera contenta. Siquidem quū calor naturalis facilè alteret quæ ad coquendum facilia ſunt, & expeditè nutritio fiat in boni ſucci alimentis, promptiſſimè omnia perficiuntur, atq; omnia quæ in vrinis videntur, hæc mediocria inſpiciūtur, queadmodum contrariū accidit in cibis mali ſucci, & ad coquendū difficilibus, ægrè cōcoctiones fiunt: corrupta autē & varia contenta ſpectantur, virtute concoctrice non ſuſcipiente humores ad alendū ineptos, ſed illos reſpuente, ſiquando fortaſſe exhiberētur. Fiunt enim incoctiones præter cætera, quia cibi ad coquendū inepti ſunt: aut enim virtus concoctrix lædi ſolet à qualitate ciborū, aut ab eorum quantitate exuperante. Nāque multa, ac virtutem exuperantia, non facilè domari poſſunt à naturali caliditate: quæ verò praua ſunt qualitate, ea non aliqua ratione admittuntur, virtute tractrice familiaria nutrimēta ſolūmodo attrahente. Et ſi qua fortuna illa fuerint admiſſa, eadē ab expultrice virtute excernūtur. Admitti illa poſſūt ob virtutis aliquā læſionē ab aliqua affectione. Atque de hiſce hactenus.

DE CAVSIS VRINARVM SOMNOLENTOrum, & inſomnium, CAP. XII.

SOmnolentorum vrinæ enarratæ ſunt, quæ colorē ad album vergentē habent, ſed cōſiſtentia ſunt vel mediocriter tenui vel craſſa: contentis autem pluribus atque crudis abundant. Inſomnium hominum verò præſertim malè ſanorum vrinæ dictæ ſunt eiuſmodi: nāque ſunt tenues & verſicolores, interdum albæ apparentes, interdum rufæ, & flauæ, ac oleaceæ, & nigræ, ſed in cōtētis ſunt magis alienæ. Nāque aut ipſa cōtenta deficiūt, aut præſentia ſi fuerint illa, ſublimia ſūt & aſpera, & coloribus malis ſpectātur: quæ dicta ſunt in iis quæ de iudiciis ſcripta ſunt. Nunc verò cauſæ hoc ordine ſubiūgendæ. Siquidē nouimus ſomnū ſecundū naturā, & hominis ſani, fieri ob humiditatē ſuauē, atque mediocrē caliditatem naturalē, hominis verò aliter affecti ſomnū accidere ob humiditatē multā, præſertim pituitoſam, atque ob cibos & medicamina frigida. Sed vigilias nouimus euenire maxima ex parte ob ſiccitatē, interdum etiā ob caliditates multas. Quū igitur hoc vel illo modo affectis hominibus, & ſomni & vigiliæ fiant, decente ratione etiam vrinæ eiuſmodi profluunt. Demōſtratum enim eſt, vt ad album vergētes vrinæ, cōcoctionē defeciſſe demonſtrent: ac nihilominus hiſce incoctionē demonſtrāt cōſiſtentiæ vrinarū, declinātes à mediocritate, atque præter hæc etiam cōtenta cruda atque multa. Igitur vbi eiuſmodi cruditates fuerint mediocres, ſenſibilē læſionē nō afferunt patiētibus, ſed faciunt vt dormire amēt. Nāque ſuccis crudis paulatim calefactis atq; ſolutis, multi vapores humidi aſſurgūt, cerebrū verò ex illis multa nutritione fruitur. Quoniā verò nō facilè hiſce humores deficiūt, nō etiā vapores ab illis orti defecerint. Quāobrē accidit eo pacto abundè madere cerebrū, atque ſomnos plurimos gignere. Arbitramur enim ſomnū generari, vbi nutrimētū bonū diſtributū in cerebro cocoquitur, dūm'que ipſum cōcoquitur, & ſenſus animales intus colligūtur, virtute maiore coercēte minorū actiones. Poſtquā verò cōtigerit vt aſſumptū nutrimentū cōcoctū ſit, ſoluuntur eo nexu ſēſus, atq; hoc pacto animalibus vigiliæ repetūtur. Sed tractatio de ſomno ab aliis ſufficiēter explicata, nūc relinquatur à nobis, atq; procedēdum in incœpto. Ergo ſōnolētorum vrinæ ob eiuſmodi cauſas fiunt: inſōnium verò cōtrariæ, ob cōtrarias cauſas (vt arbitror): quādoquidē quæ deſiccare cōſueuere, hæc ſuapte natura vigilias introducūt. Quāobrē flaua bilis eo modo attenuata, & in cerebrū diſtributa, nō ſolùm nō ingerit ei nutrimētū madefaciēs, verumetiā aufert id quod adeſt, ita vt inde homo vigilet. Nāq; eiuſmodi colores potius eſſe proprios flauæ bilis demōſtratum eſt. At verò quòd cōtēta ſint ſigna cōcoctionis dictum eſt. Cōcoctio verò nō tam facilè fit, ſi aut aliqua intēperatura exceſſerit, aut vſquequaq; euigilauerit homo: decēs eſt vt cōtētorum ſpectetur inæqualitas, atque cōfuſio maxima. Vrinæ verò albiſſimæ atque tenuiſſimæ profluunt, aut ob bilis aſcēſum ad ipſum cerebrū, & ita manētes ſignificāt vigilias à bile eſſe in cerebro, aut ob inſaniæ ſpeciē: nāque maxima ex parte vrinæ eiuſmodi inſanientium ſunt. Quinetiam vrinæ oleaceæ atque nigræ frequētius mortē minantes, nihil mirum fortaſſe ſi inſomniē afferāt & inſaniā. Has cauſas ſuper hiſce habere poteris, etiā aliis in locis dictas, ita vt fugiendum ſit dicta repetere adeo importunè: procedendum verò poſthac vt reliqua explicentur.

DE CAVSIS VRINARVM PROFLVENTIVM AB iis qui vel ob ſatietatem vel famem nō cōcoxerunt, CAP. XIII.

EOrum qui multum comederunt & non concoxerūt, vrinæ albæ, tenues, ac hypoſtaſi priuatæ ſpectantur: atque perſeuerantium in cruditate vrinæ fiunt, ſubſtantia & contentis extraneæ. Contrà verò eorum qui inedia laborarunt, primùm flauæ, & rufæ, & tenues, & priuatæ contentis vrinæ ſpectantur. Fame verò preſſorum albæ, tenuéſque, ac hypoſtaſi priuatæ proueniunt, atque ad prauos quoſdam colores tranſmutantur. Sed ſuper hiſce (quoad fieri poteſt) reddendæ ſunt cauſæ indigen

A tibus & eas requirentibus, quæ non contemnendæ videri poterunt diligentibus rationum exquiſitoribus. Igitur quum concoctio fieri ſoleat vbi cibi fuerint domiti, cruditas verò vbi cibi multum exceſſerint menſuram, quemadmodum vbi cruda minus exceſſerint mediocritatem: decens eſt vt hac ratione, dum homo ſe multis cibis onerauerit, error à perfecta concoctione contingat. Nanque aut nihil, aut parum natura videtur elaborauiſſe cibos: quum neque colorem, neque ſubſtã tiam mediocrem effecerit, atque abſtulerit contenta, tanto receſſu à concoctione. Veruntamen in quibus mi- B nus iuſto deciderit, tractu tẽporis verò onerata inducitur, vt ſuſtineat errores, eiuſmodi virtus ſemiperfectas actiones producit. Similiter dicendum de impranſis: quandoquidem ſemper naturali calori comeſis opus eſt, vt & ſeipſum confirmet, & partes corporis nutriantur, vbi ſufficiens collecta materia fuerit, tum quæ decet fieri fiunt. Vbi verò illa defecerit, tum in ſeipſum conuertitur, ac ſiquam eſſe humiditatem contigerit, illam abſumit: qua ablata ipſe acrior redditur, & flaua bilis proficit qualitate eius calida & ſicca inaucta. Proin- C de vrinæ proueniunt ſecundum illam calidi affectionẽ: minora verò contenta ſpectantur, vbi deerint homini alimenta: quæ quum concocta ſunt & nutriunt, mittũt hæc ſigna nutritionis. Veruntamen poſtquam calor, quoad fieri poteſt, ſurrexerit, atque intrinſecus indigue rit nutrimento, ſtatim ipſe contabeſcit. Ipſo verò calore tabeſcente, etiam corporis habitudo ſtatim parata eſt concedere verſus frigidum & album & prauũ: deinde etiam ad peius vergentes colores, & coloribus mutuò ſe habentes ſubſtantias reddit. At verò de huiuſ- D modi rebus quum ſatis dictum ſit (vt arbitror) diſputatio terminetur. Neque vos latere velim, qui ita mediocrem menſuram multæ diſputationi habẽdæ ſuper hiſce rebus feci, vt etiam opus eſſet ſuper reliquis aliam tractationem facere, atque illos implicari circa infinita, qui dum via breuiore quod ſtudent aſſequi, capere cupiant, in aliquas alias diſputationes ſecedentes, ſeipſos in longas tractationes intrudunt. Quamobrem decere videtur vt ab hiſce tanquam ab alio initio aggreſſi, referamus cauſas inuentas ſuper reliquis quæſtionibus. E Nanque hoc pacto à nobis facilius & diſtinctè explicabitur propoſitum, atque ſtudioſis promptius licebit verbis paucis præcepta multa diſcere.

DE CAVSIS VRINARVM PER GENERA AEgritudinum, CAP. XIIII.

DIcendum eſt hac in parte de vrinis apparentibus in ſingulis ægritudinũ generibus, atque earũ cauſæ reddendæ. Siquidem hoc pacto decentem per ſingula capita compoſitionem ſuſcipiet diſputatio, atque finis decens toti orationi ſtatuetur. Igitur dictum eſt in tra- F ctatibus de iudiciis vrinarum, in febribus ephemeris puris, nulla cauſa alia præſente, videre quiſquam poterit vrinas non inſigniter mutatas. Nanque ſiquo modo contingeret mutari, perparum atque occultè mutarentur. Febribus etiam ephemeris generatis ob alterationẽ ſolius ſpiritus ad calidius inteſi, par eſt vt ne in vrinis etiam manifeſta ſpectetur alteratio. A paruis enim occaſionibus parua momenta, à magnis magna proueniunt. Quum itaque vrina demonſtret humorum alterationem, ephemeræ verò febres oriãtur è mutationibus G ſpiritus, vt dictum eſt, ad calidius intenſi: decens eſt, vt aut nullo pacto, aut perparum alterentur ephemerarũ vrinæ. Nanque priuſquam humorum materia ſentiat alterationem naturali ſpiritui accedẽtem, illi ſoluuntur, vbi ſortiti ſint rationem victus conuenientem. Sed tamen in febribus ephemeris, quum parua quædam mutatio fiat, etiam paruæ ſpectantur in vrinis mutationes. Quòd ſiqua fortè aderit in corpore materia corrupta, vſqueadeo vt parua mutatione indigeat ad inflammandum, facilè inflammatur & comburitur, atque excitabit febres putridas. Vrinæ verò apparebunt, quales in H putredine humorum prouenire febres ſolent, de quibꝰ mox dicemus. Febrium ergo in putridis humoribus factarum, quæ fuerint intermittẽtes, hæ vrinas alias, quæ verò fuerint continuæ, hæ vrinas alteras eiciunt, & ſecundùm differentiam putrefactorum humorum, atque continuitatem, & intermiſſionem in eis. Dicendum itaque prius nobis eſt de febribus quæ deficiunt, earũ cauſas reddentibus: deinde de reliquis, veluti ratio procedens monſtrauerit.

DE CAVSIS VRINARVM PROFLVENTIVM IN vtriſque tertianis, CAP. XV.

PVrarum tertianarum vrinæ verſus flauum & ruſum (vt dictum eſt) colorem attolluntur: ſubſtantia verò earũ oſtẽditur mediocritate craſſior. Ac in primis diebus nihil contenti eiicitur: tẽpore procedente tã contenta ſpectãtur quàm colores ad mediocritatẽ, & ad id quod ſecundum naturam, concedunt, atque ægritudinis ſolutio breui aduentura ſperatur ab ipſis cõcoctionibus præmonſtrata. Eiuſmodi ſunt iudicia tertianarũ putridarũ deficiẽtiũ ab vrinis facta. Nũc par eſt vt ſubdamus earũ cauſas. Igitur bilis flaua vbi exaucta ſit per aliquã cauſam illius generatricẽ, & extra venas aberrauerit, tũ febres vocatæ tertianæ generantur, atque deficiẽtes fiunt, quippe quũ in venis bilis multa non ſit. Venæ autẽ ipſæ etſi participes fiãt eiuſmodi humoris, tum ob vicinitatẽ, tũ ob humoris ipſius abundãtiã, nõ ita tamẽ vt cũ eo etiã ſãguinis dulcedo miſceatur: hac enim ratione cõtinuæ febres hæ eſſent. Quoniã igitur extra vaſa ſepoſitus eſt eiuſmodi bilioſus humor, putrefactus eſt quodãmodo: idcirco demõſtrabit tã putredinẽ quã intermiſſiones quas paſſim facit. Colorãtur autẽ vrinæ ratione bilis iniectæ. Veruntamẽ quòd bilioſum hunc humorẽ non bene corruptum eſſe in febribus tertianis demõſtratũ eſt, idcirco colores, quales diximus, inſpiciũtur: atq; à multitudine & moderata bilis craſſitudine, quæ per vrinã ſeparantur, euenit vt vrinæ ſubſtãtia craſſior quàm mediocris eſt, ſpectetur. Abſunt autẽ cõtẽta in primis diebus ratione cruditatis, atque cuiuſdã obſtructionis: nanque quòd nõdũ natura potuit domare materiã, neq; cõcoctionibus vſquequaque incubuit: quãobrẽ neque contenta ſpectantur, quæ ſigna ſunt cõctionis. At verò vbi natura ſe collegerit, atque roborata fuerit, expulſæq; ſint ſuperfluitates, retẽtis iis quæ vtilia ſunt, rectéque & cũ ordine tractata ſint ea quæ ad humorẽ affluentẽ ſpectãt: tũ cõcoctionis apparẽt ſigna, hoc eſt cõtenta. Quinetiã ad mediocritatẽ tã colores q̃ ſubſtãtiæ concedunt. Sed oratio de vrinis profluẽtibus in tertianis puris, hæc ipſa eſt breuibus explicata. Notharum verò tertianarum vrinæ aureum colorem excedunt, ita vt ad vineum etiam colorem attollantur: ſubſtantia verò ſunt craſſiore quàm quæ in tertiana pura ſpectatur: contenta verò harum vrinarum vel pauca & praua ſunt, vel nullo modo apparent. Rectè igitur quiſpiam dixerit impuram tertianam magnitudine & qualitate bilis ſuperaſſe tertianam puram, ita vt longiore tempore ad concoquendum opus ſit. Siquidem eiuſmodi vrinæ (vt etiam ſuperius dictum eſt in iis quæ de iudiciis & cauſis colorum ſcripta ſunt) proueniũt à maiore & deteriore bili. Neque mirum ſit ſi maiore tempore ad concoquendum opus ſit: nãque multa vbi fuerit materia putrefacta, maiore tempore ad concoquendum potente virtute indigens eſt. Sed tamen fortaſſe de hac re in diſputationibus de præuidentiis memoratũ fuerit. Nunc verò ad aliud caput tranſeat oratio, quæ perquam ſatis in hiſce immorata eſt.

DE CAVSIS VRINARVM QVARTANARVM, CAP. XVI.

QVartanarum quæ potius originẽ à liene traxerũt, primis diebus vrinæ ſunt albæ atq; ſubſtãtia tenui. Tẽpore verò procedẽte, præſertim diebꝰ quietis, ſpectãtur contenta earum cumulata atque cruda, ac interdũ totum ipſum chyma turbidum apparet. Diebus verò afflictionem habentibus, adhuc etiã tenues ſe oſtendũt, & cõtenta mediocria atque tenuia, quum erga ſolutionem paſſio vergat. Interdum etiam nigræ vrinæ ſpectãtur, quæ indicant ſolutionem paſſionis quæ corpus occuparat. Febres præterea quæ quarta quaque die paroxyſmum habent, euidentiam habent memoratæ febris quartanæ, ſed multo citius deficiunt, eo quòd potius generantur à calida hepatis intemperatura. Harum vrinæ

ſubrubeæ ... rubeæ, taléſque qualis ſandaracha ſpe A ctantur:qua... m conſiſtentia primum tenuis eſt, interdum etiam craſſeſcunt: cõtenta verò non abſque flauo colore oſtenduntur. Sed tamen aliquando accidit, vt earum vrinarum contenta aliena videantur, ſicuti etiã colores ipſius chymatis. Demonſtratum eſt autem aliis in locis, quòd quartana febris deficiens à victu frigido & ſicco, qui humorem melancholicum peperit generatur. Ergo quotieſcunque eiuſmodi humor exauctus fuerit, atque circa lienẽ firmatus, tum quarto quoque die paroxiſmum habet, ac vrinas albas & tenues ei icit. Nã- B que eiuſmodi humor quum craſſus ſit, atq; idcirco obſtruens: item quum frigidus ſit, hac ratione calorem genuinum lædens, prauæ concoctiones fiunt, ac tenues, & albæ vrinæ ſpectantur: ſed nihilominus ob importunitatem frigiditatis humoris, quàm ob cooperturam quæ fit in meatibus. Nanque humor exauctus obſtruens præ craſſitudine, ſed præterea ratione puræ frigiditatis quũ ſit tenuis, tenuiores vrinas progredi efficit. Quinetiam tempore procedente humoris tempore tenuati, materia facilis ad tranſeũdum redditur vaſis vrinariis, & hy C poſtaſis cumulata ſpectatur, aut per totum conturbantur vrinæ. Veruntamen vrinæ craſſæ, & contenta earum apparent ob tenuatos humores, albidi verò colores videntur ob humoris frigiditatem, quæ concoctionem veluti cogens non ſinit mediocrem conſiſtentiam vrinis largiri. Neque mirum eſſe debet, ſi diffluentibus nigris vrinis, ſolutionem quartanæ coniectemus. Humor enim melancholicus veluti principium atque radix extitit ipſius quartanæ: qui dum excernitur, oſtẽdit hominem ægritudine liberari. Neque vſquam viſum eſt, ſicuius D ſtirpis radix fuerit abſciſſa, vel ſupra terram erradicata manſerit, non etiam ea quæ poſt ipſam radicem veluti poſt principium orta ſunt, mortua quum ſint, corrumpantur atque tabeſcãt. Quartana verò quæ recta ratione vocatur notha, eo quòd hepar malè affectum ſit, illiuſmodi vrinas tranſfundit. Quandoquidem ipſum viſcus calidum eſt, vel aliter nimium concalfactum per defluxum quendam calidioris materiæ, ſimul calefacit omne venarũ genus, ſanguis verò feruet: ſed bilis præmiſſa afficit ita corpus, vt contingat ob hæc vt vrinæ E mutentur in eiuſmodi coloris ſpeciem. Quinetiam interdum accidit, vt earum contenta extranea videantur ob obſtructiones, & intempeſtiuas diætas, aut ob humorem qui tingit concarceratum, aut tranſmiſſum ad alias corporis partes. Præter hæc ſi pulſum tangere oporteat, minus exactè ab eo conieceris hanc deficientem febrem eſſe, ita vt continuam potius eſſe quiſquam dixerit quarto quoque die affligentem. Quoniam verò, etſi rationibus credendum ſit, interdum opus eſt vt acquie F ſcamus nominum conſuetudini potentiori, ſimpliciter hanc quoque quartanam appellemus, quum hoc ipſum videatur virorum compluribus.

DE CAVSIS VRINARVM IN FEBRIBVS QVOtidianis profluentium, CAP. XVII.

QVotidianæ febris vrinæ albæ, & tenues, atque aquoſæ ſunt primùm: tempore verò procedente craſſeſcunt, & cumulatas hypoſtaſes oſtẽdũt, humore iam cõcocto. Atque huiuſmodi febris (vt dictũ eſt) producitur à frigidis & humidis cibis, atque victu gignente humores illis ſimiles. Quamobrẽ ob hæc omnia crudum hoc G pacto, & pituitoſum exauctum humorem dicere poſſimus lædere genuinam caliditatem exceſſu frigiditatis, atque claudere meatus: quare tenues & albæ & ſine hypoſtaſi vrinæ ſpectantur. Contrà verò (vt dictum eſt) naturali calore dominante, & alteratio, & concoctio, atq; nutritio fit. Sed hoc decidẽte à proprio munere, etiam vrinæ aberrare ab eo quod par eſt ſpectantur. Veruntamen confirmata genuina caliditate attenuatur quod multum erat craſſum, atque ſequeſtrantur excrementa cruditatis. Sed oratio de febribus intermittẽtibus, quũ H reddiderit ſufficientes rationes vt cauſæ caperentur, hoc in loco terminetur. Poſthac verò referamus cauſas vrinarum febrium coniunctarum & continuarum, atq; earum quæ generantur ab aliqua immenſa caliditate, deinde earum quæ fiunt ab aliqua frigiditate, vt ſuper hiſce capiens cauſam oratio poſſit eo pacto terminari.

DE CAVSIS VRINARVM PROFLVENTIVM in continuis febribus, CAP. XVIII.

FEbrium continentiũ atque continuarum vrinæ verſus deteriora cõcedunt, contenta quoque praua ſpectantur, atque varia, pro qualitate humorum excedentium. Nanque febres putridæ aut à pura bili putrefacta generãtur, aut à ſanguine, aut à pituita, aut à bili nigra, aut ab omnibus miſtis, veluti fiunt à duobus aut tribus humoribus differentibus complicatis. Sed tamẽ febriũ ortarum ẽ ſimplicibus humoribus facilè quiſquã & iudicia & cauſas cõcipere poterit, atque illas reddere. Cõplicatarum verò difficilis eſt exacta cognitio: & illa mutua complicatio proprio nomine vacauit. Poſthac memorauerimus ſimplices febres tanquam captu faciles: de quibus ſuperius in tractatibus de iudiciis eas declarando diximus. Complicationes verò, eo quòd nominũ propriorum appellatione vacauêre, ſinamus, vt qui hiſce ſtudiis indulgent, opinando diſcant. Igitur febrium à corrupto ſanguine orientium, vrinæ ſubrubeæ, & rubeæ, atque vineæ profluunt, paulóque pòſt craſſeſcunt, & ſimiliter contenta proueniunt: veruntamen quum in hiſce febribus ſanguinis incrementum adeſſe videatur in venis: vbi verò incremẽtum mediocritatem & quod decet exceſſerit, aliqua etiam corruptio ſequatur par eſt, eo quòd ob multitudinem domari non poſſit ſanguineus humor huiuſmodi: cuius quantum inutile atq; ſuperfluum eſt, in vrinis ſequeſtratur, atque eiuſmodi colores præſentat. Quinetiam eiuſmodi vrinæ conſueuerunt citius quàm cæteræ craſſeſcere, ob proprietatẽ humoris præſentis: ſiquidem humor hiſce pauco quodam momento indiget, vt conſequatur concoctionem. Quòd autem virtus concoctrix ſuperatur à multitudine, arguunt contenta quæ non ſuſceperunt colorem ſecundum naturam. Bili verò præſente, atque putrente in genere venarum, vrinæ flauæ & rubeæ interdum apparent: frequentius verò ſpectãtur palleæ, & virides, & nigræ. Atque in hiſce ſi contenta affuerint, apparent bilioſa, & valde praua. Siquidẽ vbi eiuſmodi humor præſtiterit, etiam vicinitate corruperit ſanguinem, atque multitudine & qualitate detruſerit virtutem, inditúſque humoribus nutrientibus, oſtendit contenta difficilia, atque praua chymata. In febre verò continua ob putrefactam pituitã, vrinæ apparent ſubalbidæ atque craſſæ, veluti glaucæ & charopæ. Nanque colore arguunt qualitatem humoris tingentis, & contenta earum ſunt crudiora ob humoris malam ad coquendum habilitatem, aut ipſo ob multitudinem præſtante genuinæ virtuti, aut ipſa virtute per ſe patiente, & quæ à paucis humoribus facilè defatigatur. Melãcholicus verò humor ſiquando putruerit, ac diſcurrerit corpus, febrẽ effecerit, quæ degeneris eſt, ob exauctum humorem in humore pituitoſo. Huius vrinæ fortaſſe albæ & tenues primùm profluunt. Sed quum ipſe humor vnà deſcendit, veluti ad exitum veniret, tum vrinæ apparent venetæ atque nigræ. Quarum priores illo modo apparent ob operturam quam facit humor, ac ob eius momentũ ſurſum verſus: poſteriores verò ob reſeratam obſtructionem meatuum, atque momentũ humoris deorſum verſus: & hæc rarò apparent. Scire autẽ oportet, nobis propoſitum eſſe diſputare de iis quæ plurimum apparent, non de iis quæ rarò contingunt.

DE CAVSIS VRINARVM PROFLVENTIVM IN calida affectione membrorum principaliũ affectorum, CAP. XIX.

DE vrinis profluentibus ab iis qui inflammationem & eryſipelas in principalibus partibus internis patiũtur, dictum eſt abundè in iis quæ de iudiciis vrinarum: nũc verò reddendæ ſunt cauſæ. Siquidem hæc quo fuerint viciniora fonti caliditatis, eo magis ob vicinitatem & ob principatũ vrinæ tinguntur, eo quòd principales partes maximè patiuntur. Sed tamen primùm tenues ſpectantur, atque abſque contentis: niſi quòd aliquando propter collectam materiam ab attrahẽte caliditate præter naturam concoquantur, & quòd natura ſemper vertatur circa ea quæ vrgent. Neque par eſt vt

ipſa ſoluiſcatur prauorum gubernatorum, quum ipſa A facilè ſentiat alienum dolorem, & ob eum patiatur: idque fit quia materia excedit, aut quia virtus ipſa ante certamen laborat. Vbi verò concocta fuerit inflammatio, vrinæ craſſeſcunt, atque remittuntur de intenſo colore, & cumulatas atque corruptas hypoſtaſes habent, quum illinc ſecreta ſint excrementa. Sed interdum accidit, vt etiam pus mictum ſubſideat, quod de affecto membro profluxit.

DE CAVSIS VRINARVM, QVVM PRINCIPALIA membra affecta ſint affectione frigida, CAP. XX. B

QVum principalia membra ſint affecta frigiditate, tum vrinæ ſpectantur albæ & tenues, vt dictum eſt, atque frequentius abſque contentis: interdum verò etiam craſſæ cum contentis crudis & pituitoſis. Et quum albedinis latitudo multa eſſe contempletur ſecundum menſuram frigiditatis, etiam vrinæ albæ tranſmittuntur. Nanque vbi corporis pars affecta ſit pauca aut multa frigiditate, ſecundum frigiditatis quantitatem vrinæ proueniũt. Nam quum frigiditas exceſſerit, ac peruenerit vſque ad cor, quatit vehementer cordis ipſius C robur, atque calorem debiliorem efficit. Et quantum ipſe lãguerit, hoc erit imbecillior eius actio propria, debiliores verò concoctiones fiunt. Concoctione verò debili, vrinæ eiuſmodi profluunt. Atque hæc in iis quæ de iudiciis vrinarum ſcripſimus, dicta ſunt: quamobrem non opus eſt orationem producere. Quoniam verò tota oratio de cauſis hoc modo ſufficienter habita eſt, etiam deſinat ad vlteriora procedere, etſi multa alia inducant, vt adderetur oratio. Quamobrem niſi lex aliqua breuitatis nos cogeret, adiũgeremus orationi priori opus aliud de cauſis iudiciorum, oſtendentes magnũ illud quod in contemplatiua arte eſt. Sed tamen integram præſcriptionem in omnibus habuerit diſputatio, ſi poſt tractatus de cauſis, ſubdiderimus eos qui de præuidentiis docent, quíque vtiles arti ſunt, & veluti vaticinatores motionum naturæ eos reddunt, qui enixè hiſce rebus operam nauant. Sed ſi, vt fert animus, pars huius diſputationis ſucceſſerit, donum Dei ſolius exiſtimandum ſit, gloriam calumniæ non patentem pariẽs iis qui illo impartiti fuerint: ægrotantibus verò vtilitatem non paruam. Quamobrem diſputatio de cauſis vrinarum finem capiat, atque iam incipiamus tractare de præuidentiis vrinarum.

ANNOTATIO EORVM QVÆ SINGVLA CAPITA libri prioris De præuidentiis ex vrinis continent.

Quòd poſt pulſus, vrinæ aptantur ad præuidendum, Caput I.
De præuidentia ex vrinis albis, Caput II.
De præuidentia ex vrinis ſubſpiceis atque ſpiceis, Caput III.
De præuidentia ex vrinis ſubaureis & ſubcroceis, Caput IIII.
De præuidentia ab vrinis aureis & croceis, Caput V.
De præuidentia ex vrinis ſubrubeis & rubeis, Cap. VI.
De præuidentia ab vrinis vineis, Caput VII.
De præuidentia è paſſeis vrinis. Caput VIII.
De præuidentia ex vrinis viridibus, Caput IX.
De præuidentia ex vrinis venetis, & liuidis, & nigris, Caput X.
De præuidentia è ſubſtantia fluoréve vrinarum, Caput XI.
Quòd quanto magis vrina coloratur, eo plus præſentis tenuitatis ſummoueatur imaginatione, Cap. XII.
Quòd quanto magis craſſeſcunt vrinæ, eo plus coloris ſummoueant, qui inerat priuſquã illæ craſſeſcerent, Caput XIII.
De præuidentia ex craſſa vrinarum ſubſtantia, Caput XIIII.
De præuidentia ex contentis diſſimilaribus, Cap. XV.
De præuidentia ex bullis, Caput XVI.
De præuidentia ex coloribus diuerſis ipſius coronæ, & malè olente vrina, & colliquaminibus. Cap. XVII.

ACTVARII DE PRAEVIDENTIIS ex vrinis libri II.

Ab Ambroſio Leone Nolano in Latinum ſermonem uerſi, & à Iacobo Gopylo ad fidem exemplarium Græcorum recogniti.

ACTVARII in priorem ſuum librum De præuidentiis ex vrinis, Præfatio.

VIDETVR quibuſdam, qui prõpti ſunt ad criminandam præuidentiam, non fieri poſſe quenquam præſcire quæ euentura ſunt in iis rebus quæ ſeſe ſecũdum naturam ſequuntur. Siquidem ad hoc dicendum nihil aliud eos cõpulit quàm D ignoratio eorum quæ ſecundum naturam fiunt, & ſtudium bonis diſciplinis obtrectandi. Quamobrem timorem etiam non paruum afferebat iis qui recta ratione ſciendi præſcientiam haberent, contumacia eorum qui promptiores ſunt ad carpẽdas præuidentias. Quandoquidem figuras quaſdam aſtrorum atque vires diſquirentes, item congreſſus, & in domo dominos, atque alia quæcunque in aſtris adeſſe dicuntur atque ſcribuntur, horúmque alterationes quaſdam circa elementa futuras præuidentes contemplatione ſcientiæ, vitant promptitudinem multorum ad criminãdum. putántque melius eſſe vt taceãt. Sunt enim qui eiuſmodi ſtudia præſtigiis atque conſuetudinibus dæmoniorum magis tribuunt: vnde ignorantiam naturalium alterationum, E quam habent, cõuincunt. Quinetiam qui ſomniſpiciis, atque quibuſdam principiis ſimilibus iis quæ ſecũdum naturam ſunt, præuident quæ futura ſint eorum quæ ad nos ſpectant, ii latere ſtudẽt, eo quòd id hominum multitudinem lateat. Veruntamen hoc pacto in ambiguo eſt, res pulchras tractatu temporis tabeſcendo deleri. Sed eiuſmodi viri nimirum admirationi eſſent potius ſapientibus quàm ab eis taxarentur, quòd rerum quæ ſecundum naturam fiunt, ſpectatores eſſe probantur. Sed de hiſce oratio ad alios magis ſpectat, quibus opus optabile eſt perſequi hæc ipſa. Nobis verò medicam artem perſequentibus, atque ſtudẽntibus per ipſam capere præuidentias circa humana corpora, munus hoc ipſum potius quàm illorum alicui congruit. Quæcunque igitur præſcire fas eſt arti medicæ incumbentibus, vt perfectam præuidentiam faciant, hæc libri omnes præcedentes docent. Oportet enim præuidere ſtudentem, vt ſciat tum humores elementares, tum naturales ſpiritus, temperaturáſque, & alterationes, & mutationes vniuſcuiuſque, & principatus membrorum, & eorum primas rationes. Itẽ quæ membra ſimul patiãtur, & quæ contraria paſſione laborent, & quæcunque alia inuenta ſunt, & tradita iis qui volunt diſcere naturales

corporis motiones. Nãque qui in hiſce prius fuerit meditatus, is & facilius iudicauerit, & promptius præuiderit, ſequendo naturales motiones humorum.

QVOD POST PVLSVS, VRINAE APTANTVR ad præuidendum, CAP. I.

FAcultates multæ ab iis qui ſapientia excelluerũt inuentæ ſunt tam ad prænidendum quàm ad iudicandum mutationes quæ in corporibus humanis fiunt, quarum principatum habuiſſe videtur de pulſibus diſciplina. Ab ea enim in illis qui poſſident ipſam exactè, plures prænidentiæ ſuboriuntur. Nãque quum ſpiritus primus ſenſit, & alteratus eſt mutationibus corporis: ſpiritus verò potius quàm ſanguinis conceptacula ſint arteriæ: decens eſt vt præuidentiæ à pulſibus factæ ſint firmiores. Quia verò humores poſt ſpiritus ſunt ſecundi, hi quum alterati fuerint, exhibent in vrinis ſignum, ſignificantes per eas puriorem ipſorum alterationem: vrina enim humorum coloratura extitit. Alteratis itaque vrinis ob humorum aliquas mutationes, facultas ſufficiens præuidendi facta eſt rationi. At verò quia, vt dictum etiam ſuperius eſt, præuidentia communicat cum iudiciis, ſi cuiuſquã eorum quæ illic enarrata ſunt, hoc in loco meminerimus, vt exactior euadat diſputatio, nemo quæſo nos accuſet garrulitatis, ſicubi id acciderit, imò totum præferat ſuperfluo. Quandoquidem eiuſdem diſputationis repetitio afferre poteſt (vt arbitror) aliquid ſic perfectum vt in eo nullus error ſit. Siquis verò diffugerit vti oratione antea dicta, ne ſermo ſermonem communem efficiat, is multa perdere poterit quæ eſſent referenda. Sed hoc potius propoſitæ orationi errorem non paruum pariet. Illud verò quiſquam probauerit magis eſſe munus recordationis, & cogruitatis dicendorum quàm alicuius importunitatis: veluti arbitrantur ii qui ad maledicendum ſunt promptiores. Nos verò quemadmodũ in aliis factitauimus, prius exponendo colores & ſubſtantias, deinde contenta, & quæ ſuper hiſce ſpectantur: ita nunc agamus, capitum ordinem eundem meliorem eſſe quàm eorum perturbationem exiſtimãtes. Sed tamen cum vnoquoque eorum quæ dicenda ſunt, cõmiſcetur obliquitas, nihilominus ob ipſius quàm illorum referendam præuidentiam. Et ita faciamus, hinc (fauente Deo) initium auſpicantes.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS ALBIS, CAP. II.

QVoniam demonſtratum eſt vrinas albas in complures ſpecies diuiſas eſſe, veluti in libris De differentiis vrinarum dictum eſt, opus eſſet vt de hiſce conſiderantes diuidant eas, atque ſuper eis prò viribus præuidentiam faciãt. Vrinæ igitur albæ colore, cryſtallææ verò & aqueæ ſpecie, ſemper tenues ſi manſerint, illa ſignificãt quæ in libris De iudiciis dicta ſunt. Nunc oportet hæc ſubdere: nanque quum vrinæ rufæ, aut rubeæ, aut vineæ, aut aliquo colore tinctæ præceſſerint in febre vehemente, ſi in eiuſmodi albos colores mutatæ erint vrinæ, atque adhuc febris manſerit vehementior, neque aliquod inſigne ſignum criſis aderit, decenter noſſe poteris futurã eſſe phrenitin: atque eo peiorem, quo præmonſtrati colores fuerint peiores. Nec omnino mentitus fueris, ſi rurſus tinctis vrinis pronuntiaueris phrenitin ſolutam eſſe. Siquidem vrinæ illæ demonſtrant bilem quæ chyma tingit, attolli ad caput, ad quæ perſeuerans, additionem afferre poterit paſſioni mortem. Vrinæ verò ſi iterum coloratæ fuerint, arguũt ſolui paſſionem membri promouentis primũ ſenſum, cõuerſa rurſus bile verſus infernas partes corporis. Vrinæ verò eiuſmodi cum craſſa ſubſtantia, cúmque glebulentis contentis, ſi præceſſerint in debilibus febribus, multitudinem verò atque colorem album mutauerint poſt morbi vigorem, præuidetur quòd nondum febris ſoluta ſit. Nanque natura quum vicerit materiam, concoxeritque ac aſſumpſerit quantum vtile ineſſe videatur, ſuperfluum & inutile per vrinas expellit, quũ exiſtimetur nõ op⁹ eſſe vt id retineatur. In paſſione quinctiã Diabete, ſi neque coloratum vrinæ corpus, neque conſtans & minutum ſit: oſtendit fluorem vrinæ in matula ad malũm procedere. Nãque natura antea fatigata timorem non paruum affert, ne æger vitæ damnum patiatur. Nec ignorare oportet eiuſmodi vrinarum colores in ſenibus ſignificare modica quædam mala: iuuenibus verò & vigentibus deteriora, eo magis ſi contenta nulla ſpectentur, etſi quæ ſpectentur ſint praua minúſque conuenientia: nanque in ſumma cruditate, & frigiditate, atque lõnga quadam debilitate, atque præter hæc in immodicis obſtructionibus apparere ſolent. Et quum vrinæ redierint ad mediocritatem, parum affliguntur corpora, & quæ antea lædebãtur, faciliúſque virtus reuocatur reſumens proprias vires. Quòd ſi in eiſdem ſpeciebus manſerint, inferent capitis difficiles pulſus, & obtenebrationes, & vertigines, & morbum comitialem, ciborum faſtidia, & prauorũ eduliorum interdum cupiditatem, & caninos appetitus, artuum dolores aderint, & neruorum motiones difficiles, renum & capitis diuerſæ paſſiones, & inteſtini coli triſtes ſenſus, & tabida ex ægritudine ſenectus. Talia præuideris vbi tenueris differentias vrinarum albarum, quæ dictæ ſunt in iis quæ de iudiciis ſcripta ſunt, & prælegeris librum Galeni De accidentibus. Nanque memoratarum paſſionum aliæ ſequntur incoctionem continuam potius, aliæ frigiditatem ingenitam ab aliqua cauſa, aliæ obſtructionem aut humorum tranſpoſitionem. Verũtamen præter hæc oportet eum qui ſtudet vera ſuffragia ferre præuidendi, cõſiderare ætates, & temperaturas, & cõſuetudines, & ſexus, & tempora anni, & interdum victus anteactos. Nanque hæc ipſa dimetienti, atque mente cogitãti, vrinam ſecundum naturam, atque eam quam in matula cernit, comparanti, facilè apparuerit quantum vrina præſens ab ea quæ ſecundum naturam eſt, aberrauerit. Atque prompta præuidentia ſuper vrina præſente reddita erit, modò præconſiderata fuerit ægri partium facilitas ſentiendi & patiendi. Res enim hæ maximè conferre ſolent ad prædicanda futura, quum non omnes in eiſdem paſſionibus eodem modo ſentiant. Quamobrem in eiuſmodi intenſis albis, eiuſmodi quiſquam præuidentias reddere poterit, ſi bene iudicare didicerit. In iis autem vrinis quæ remiſſè ſunt albæ, vt lactea, glauca, & charopa, atque id genus cæteris, has quas dicã ſignificationes præuiderit. Nam in initiis & incrementis febrium eiuſmodi colores vrinarum ſunt mali, præſertim quo vehementiores ſunt febres. Apparet enim in hiſce multitudo materiæ putrefactæ augeri: in febrium verò declinatione apparentes ſignificant ſalutem, eo potius ſi multitudo vrinarum exierit. Illud enim arguit aut multitudinem cruditatis humorum cumulari, aut tingentem humorem vergere ad alias corporis partes. Hoc verò arguit declinationem febris, præſertim quum vrinæ quæ præceſſerũt, fuerint magis rufæ: excretio verò excrementorũ confirmetur ab expultrice virtute. Hæc igitur conſiderans ob ea quæ in principio apparent, præuideris ægritudinis malignitatem, atque tempore multo ad concoquendum indigere eiuſmodi cruditatem dixeris. Quia verò in eiuſmodi vrinis magnitudo febris nondum manifeſta eſſe ſtatuitur, alioqui ſiue maligna febris quidẽ exiſtimata eſſet, opus eſt vt tangens pulſum conſideret & magnitudinem febrium, & virtutis firmitatem. Conteſtantia etiã fuerint excrementa, & faciei colores, atque alia accidentia quæ referuntur & apparent. Vbi igitur ab aliis ſignis magnitudinem febris didiceris, cognoueriſque naturalis virtutis firmitatem, atque conſideraueris menſuram cruditatis, oportet vt hac in parte teipſum diligentiorem oſtendas, ita vt ſingulis conſideratè & exactè menſuram ſtatuas. Atque ſi plura ſigna cruditatis aderint, multiſque diebus ea augeri videantur, febriſque magnitudo conſtiterit, contrà verò firmitas virtutis minor, atque debilis comprehendatur: par eſt vt natura hoc caſu fatigata ſuccumbat, atque ſolutionem malorum mortem eſſe præuideas, eáque die qua coniectaueris virtutem feſſam defecturam. Quòd ſi illa etiã ſe habuerint (vt dictum eſt), virtutis verò firmitas præſtiterit, ſpes eſt ægrotantem tractu temporis ſuperfuturum cauſis affligentibus, ſi tuta viuẽdi ratione

vſus fuerit. Multa verò accidentia praua interueniunt. A Quòd ſi illa fuerint minora, corporis verò naturalis firmitas melior, ſuperſtes erit homo, praua autẽ accidentia mediocriter adſunt. Ergo in febrientibus hominibus, & eiuſmodi vrinas mingentibus, ſitis minor erit quàm quæ ratione febris expectatur: & vrinæ maiores, & ventris ſiccitas, capitis grauitas, & dolores alieni, & vertigines, & ventris dolores. Interdum patientis huius vẽter excernit bilioſa. At verò à tempore mutationum vrinarum proſpexeris febris ſolutionem, quemadmodum à concoctionibus qualitates criſium. Verùm tamen B in vrinis remiſſè albis, quæ à febrientibus profluunt, eiuſmodi præuidentia reddi poteſt. In omnibus autem ſanis ſi eiuſmodi vrinæ apparuerint, mediocrem à frigiditate offenſam arguũt. Sed prædicere in hiſce quoque oportet quaſnam paſſiones & accidentia ob modeſtiores frigiditates aduenisse opinatꝰ ſis: præterea illud quoque præſcire fas eſt. Nanque accidentia quæ modò orationi ſubiunximus, non vt ex neceſſitate ſequentia eſſe dicimus, neque rarò apparere, neque omnia, neque plura, neque minora, ſed vt contingentia cum e- C iuſmodi ægritudinibus ſemper apparere, aut omnia, aut plura, aut minora, & vt fert paſſionum magnitudo & tolerantia, & ſentiendi facilitas hominis patientis. Oportet autem prorſus vt is qui eiuſmodi res conſiderauerit, & ſolers, & peritus, & doctus ſit.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS SVBSPICEIS atque ſpiceis, CAP. III.

SVbpallida & pallida vrina in febribus non ſpectatur. Et ſi contigerit vt cum hiſce vrinis adſint febres, hæ imbecilles ac facilè ſolubiles ephemeræ quædam eſſe D poſſunt. Sed ſi ardentiores febres præceſſerint, vrinæq; eiuſmodi pòſt apparuerint, ſignificãt febrem ſolui, atque corporis habitudinem iam concedere ad frigidiorem qualitatem, quæ alteratione orta, à decente diæta corrigitur atque confirmatur. Hinc ſequuntur vrinæ quæ mediocres apparẽt, de quibus mox par eſt dicere.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS SVBAVREIS & ſubcroceis, CAP. IIII.

VRinis ſubrufis & ſubflauis neſcio an quicquam magis ſanitatem poſſit ſignificare in iuuenibus atque E adoleſcentibus corporibus. Veruntamen in ſenibus atque mulieribus, quorum ob frigidam quandam intemperaturam, quæ eis natura accidit, vrinæ ſunt ſubpallidæ, atque in iis quorum vrinæ ad albiores vergẽtes apparent ob quandam rationem: veluti de hiſce abundè in locis aliis diximus, ſi memoratæ vrinæ profluxerint, ſignificant eorum habitudinem verſam eſſe ad qualitatem acriorem, idque ob aſſiduas quaſdã comeſſationes rerum acrium, aut ob exercitia modum excedẽtia. Siquidem diætæ caliditatem quandam inferentes, in F cauſa fuêre, vt in iis hominibus vrinæ eiuſmodi generentur. Sed quum hæc mediocria ſint, mediocres quoque offenſas pariũt, quæ facilius etiam corrigi poſſunt.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS AVREIS & croceis, CAP. V.

RVfæ flauæque vrinæ ob maiores occaſiones apparent in ſenibus & mulieribus, atque cæteris id genus: ob minores verò ſpectantur in iuuenibus ætate florenti. Quamobrem eiuſmodi vrinæ apparent in iis qui longè recedunt ab illis qui ſecundum naturam & tem- G peraturam has vrinas faciunt, arguunt cauſas præcedentes maiores fuiſſe, atque eos febre correptos eſſe, bili iam flaua per totum corpus diffuſa. Ergo quot cauſas caloris ab opportuna coniectura indeptus fueris, prænuntiaueris illas effeciſſe argumentum in bili, præſertim ſi præſciueris diætam, & omnẽ meientis educationem. Contulerint etiam rationi tuæ accidentia, quæ oriuntur à bili diſperſa corpori. Quandoquidem vertigines ſolent apparere bili affectis, & dolores capitis, ac amaror oris, ciborúmque faſtidium, atque ſitis non par- H ua. Quinetiam iuuenes florentis ætatis, atque calidioris temperaturæ vrinas eiuſmodi meientes, dixeris decenter etiam ipſos, ob ſimiles diætas & exercitia nimia, perueniſſe ad eiuſmodi meiendarum vrinarum conditionem. Quinetiam ſi minores quàm quæ dictæ ſunt, fuerint occaſiones earum vrinarum, proferre poteris etiam imbecilliora accidentia, atque illos longiore tẽpore indigere ad ſoluendam paſſionem: minore verò hos qui ſecundum naturam in vrinis memoratos colores adiectos habent. Sed hìc quoque de ſubrubeis & rubeis coloribus vrinarum dicere conuenit.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS SVBRVbeis & rubeis, CAP. VI.

TAm in adoleſcentibus quàm iuuenibus florentis ætatis, ſi apparuerint eiuſmodi vrinæ, proprietate humoris tingentis, arguunt non nimium auctam læſionem eſſe. In ſenibus verò, atque iis qui iampridem naturalẽ caliditatem minuerunt, quum apparuerint, peſſimæ ſunt, atque quamplurimo tempore indigere ægrum ſignificãt ad reuertendum ad naturalem conditionem. In quo non paruus metus eſt, ne præ afflictata vitali virtute ſolutio paſſionis ſit mors. In adoleſcentibus verò & iuuenibus ætate vigẽtibus eiuſmodi vrinarum colores ſi apparuerint, oſtendunt ſanguineum humorẽ exauctum eſſe, veluti in iis quæ de iudiciis vrinarum prædiximus. Tu verò poteris præuidentiam certam facere hac ratione, vt ſi æger vſus fuerit diæta, quæ generare potuerit huiuſmodi humorem, aut conſueta ſanguinis natura, vel arte vacuatio cohibita ſit. Senibus autem rarò vrinæ ita tinctæ apparent, quibus naturalis virtus etiam valida eſt, atque exercitia & diæta conuenienis. Veruntamen hiſce opus eſt tempore longiore ad recuperandam ſanitatem. Quinetiam accidens, quod non frequentiſſimè eis euenit, aut mortem aut longã ægritudinẽ parit. Nanq; in his debilis eſt virtus contẽtrix & expultrix, vſqueadeo vt etiã nequeat familiarẽ humorem continere, ſed potius ita languet vt ipſum dimittat. Siquidem colores hi ratione augmenti eiuſmodi humoris valde breues ſunt & obſcuri in ſenibus, etſi rationẽ magnitudinis febris colores huiuſmodi appareant tantum quantũ febris magnitudo præſtiterit. Nanque ratione receſſus à colore naturali, magnitudo febris comprehenditur: ratione verò caſus extranei ab ætate, malignitas febris arguitur: ratione quoque debilitatis naturalis virtutis periculum ſpectatur. Quoniam verò ab incremento bilis rubeæ interdum eiuſmodi vrinæ apparent, decenter conſideraueris hanc exauctam eſſe per ea quæ ipſam bilem gignunt. Quæ iuuenibus vigẽtibus maximè inſpicitur, ſed deteriora efficit accidentia quàm quæ ab incremento ſanguinis oriuntur, atque eo deteriora, quo acrior & leuior humor hic extiterit: ſed modeſtior quàm bilis flaua ſtatuitur. Illic enim ſitis per quàm modeſta eſt, atque ſomni non multum perturbati: hìc verò contrà, atque eo plus quo bilioſus humor vergens ad ſiccitatem cum acrimonia ſuperauit ſanguineum humorem. Quinetiam coctione & craſſitate fiunt quædam criſes: tarditate verò & craſſitudine motionũ & mutationum, tempus longitudinis inuenitur. Nãque veloci motione ægritudinis cum firmitate genuinæ virtutis, faciles mutationes ad melius fiunt, & celeres ſolutiones ægritudinum ſequuntur: pigris verò ægritudinis motionibus etiam tempus maius extenditur. Oportet autem in omnibus virtutis firmitatem adeſſe, ne virtute præfatigata ad peius vergat ægritudo. Quanuis igitur poſt principii latitudinem, atque poſt augmentum, ad prauum & bilioſius colores concedant, oportet tamen cauere atque metuere ne prorſus naturalis calor ſuffocetur ab aliena hac ipſa & corruptrice caliditate. Quòd ſi contrà colores ad id quod ſecundum naturam reuertantur, etiam concoctiones in vrinis appareant, fas eſt nos approbare naturæ operam, atque ægrotos conſidere oportet.

DE PRAEVIDENTIA EX VINEIS VRINIS, CAP. VII.

VInei vrinarum colores peiores eſſe videntur ſubrubeis atque rubeis. Sanguine verò bileſcente potius oriri ſolent eiuſmodi colores. Nanque quum ſanguis ab aliqua cauſa alteratur ad mediocrem ſpeciem bilis, tùm eiuſmodi colores ſpectantur. Quamobrem minimè mirum ſit, ſiquando bili eo pacto excedente, ſitis non modica exoriatur, ſomni perturbati, ſiccitas

oris,febris acumina,deliria, tuſſis cum dolore hepatis: A quæ mutationibus colorum iudicantur ſi praua ſint,an etiam ſalutaria. Per ſingulas verò concoctiones iudicamus celeritatem ſolutionis.Sed de hiſce aliàs erit exactior diſputatio: nunc dicamus de paſſeo ita vocato colore.

DE PRAEVIDENTIA EX PASSEIS VRINIS, CAP. VIII.

VRinæ paſſeæ cum multitudine,& craſſitudine,corruptioneque in hepate cumulatæ bilis ſpectantur, à qua arquatos maximè fieri nouimus. Quaobrem non B aberraueris,eiuſmodi vrinis ſpectatis, ſi pronunciaueris auruginem aduenturam homini.Veruntamē quum nondum inflammata eſt materia(quoniam inflammationem præuenit materiæ excretio),paruæ quædam & immanifeſtæ febres ſuboriuntur, atque ſitis perquam modica,quibus accidentibus plerique decipiuntur.Atque quū plenioribus ſeſe cibis aluiſſent, combuſſerunt materiæ magnam partem, ac excitarunt febrem vehemētiſſimam,item corporis iactatus, & vigilias,& ſitim immenſam induxerunt. Ipſe verò in quodam familiari C aliquando ſimilia accidentia vidi, quæ nunc opportunè referam.Erat hyems quum viſus eſt à me familiaris meus:qui quum magna iniuria affectus eſſet à quodā, ſurrexerat diluculo , atque circa regiam frequentabat, quærens ſolutionem iniuriarum inuenire. Atque hoc pacto agens,multos dies inedia preſſus eſt: & ſiquando cum oporteret coactum ſumere cibum,comedebat frequētius acria,& ſale macerata. Suſtinuit autem corpus eiuſmodi ciborum oblationes ſufficienter ob aeris conditionem , ſed vt decebat eum cauſam agere aduerſus D hoſtes,ita ſecum angebatur,tanquam vereretur ne magno damno afficeretur. Quibus ex cauſis cœpit malè dormire.Item ei corpus erat ſiccum , ac parum ſolebat dormire.In more quoque erat vti prauis alimentis , vt licebat vnicuique conijcere. Erat enim homo parcus, ita vt timeret ne conſumeret paruam veſtem atque pecuniolam.Hæc itaque omnia humorem illum bilioſum accumulauêre,atque per vrinam euacuabatur.Quia verò forte quadam euenit vt ipſe vrinam ſpectauerit exeuntem cum colore non naturali,atque paruam quan- E dam malam affectionem ſentiebat , rem omnem mihi narrauit , petiitque facti cauſam. Ego verò arbitratus ſum eiuſmodi vrinam non ex tempore ab eo profluxiſſe,videns ipſum adhuc ſanum eſſe : vrinam verò illam videram in ægritudinibus peſſimis apparuiſſe:ille dixit ſe in matula vrinam poſtea oſtenſurum. Ego verò diſceſſi:at ipſe iterum ad cōſueta tractanda rediit,in quibus toto die ſine cibo verſatus eſt,quum verò de nocte rediiſſet,paucúmque cibum ſumpſiſſet,iacuit. Poſtera ſummo mane detulit mihi matulam cum vrina paſſea, F & qualis eſt arquatorum : ipſe putabat etiam febre carere : prædixi niſi caueret, caſurum eſſe in auruginem. Ipſe primo die cauens quietus manſit , pedetentim increſcente paſſione: poſtera eum vidi, neque quicquam mali patientem.Non enim ſitis aliqua exiſtimāda ſuborta ei erat,neque febris ſenſibilis , neq; aliquod ſignū apparebat ex iis quæ in ægrotantibus videntur. Atque nos reliquit , dicens nihil nos ſcire : atque cibum craſſiorem ſumpſit, & vinum infirmum bibit: & nondum nox erat quum humor ille commotus eſt, & percaluit, G atque conturbatio non parua hominem corripuit, nóſque tum intelligens rectè iudicaſſe,accerſiuit, atque ſalutem nobis credidit. Ego verò illum verbis (vt viſum eſt)caſtigaui,vt medicis iubentibus fidem haberet.Atque quum intelligerem humorem eiuſmodi bilioſum non adeo inflāmatum eſſe,iuſſi vt caueret à cibis craſſioribus atque vino , vteretúrque victu tenuiore : monuique ipſum ſanum fore ſi præſcriptum victum ſeruaret.Iam cutis corporis atque oculorum album arquatū ſpectabatur,& homine à morbo liberato,victúque non H admodum tenui vſo, prædixi humorem vacuatum iri ſine dolore,præſertim ſi neque cibi,neque ambiens aer ad illius incenſionem hominem irritent. Nāque quum eiuſmodi bilis ſit craſſa,vix quidem accenditur: ſed vbi accenſa fuerit,non facilè poteſt extingui.Sed de hiſce ſatis,deinceps ad alia eundum,ac de coloribus oleaceis diſputandum.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS VIRIDIBVS, CAP. IX.

VIridium colorum omnis varietas veluti in duobus generibus ſpectatur,altero oleaceorum , altero viridium , eodem nomine cum genere vocatorum, veluti in iis quæ de differentiis vrinarum dictum eſt.Oleaceæ autem quæ ob colliquationem pinguis generātur, hecticam febrem adeſſe arguunt : veluti in iis quæ de iudiciis vrinarum explicatum eſt. Quæ verò ob malignitatem ægritudinis virides apparent , hæ non in minore prauitate quàm quæ oleaceæ ſunt , conſtituuntur. Sed confert hac in parte animaduertere.nanque ſi memorati colores oleacei,paulatim retrocedentes,ad naturales vergant,prædicendum tum eſt ſolutionem fieri accidentium corpus ambientium. Quòd ſi etiam febre valetudinem lædente peiores vrinæ profluere videantur, decet prædicere periculum imminens , atque cautè conuerſari cum ægro periclitanti:idque ne occaſionem reprehendendi des iis qui ad maledicendum ſunt promptiores, acſi negligenter ad curandam ægritudinem ingreſſus eſſes. Nam quum malū proceſſerit, etiam contenta peiora ſpectantur,quemadmodum paulo inferius dicetur,vbi diſputarimus de præuidentia ex contentis.Quinetiam eo tutiorem feceris prænuntiationē, quo magis intellexeris per omnes concoctiones errores naturæ.Duorum porro colorum viridium,quos ratio nouit,neſcio vter peior ſit: quumque vterque alterum ſuperare contendat,neſcio vtrum promptius ægrotantem tollat. Quantum ergo bilis ſuperans alios humores vicerit,demōſtrant vrinarum colores.Videre autem poteris,atque prædicere, vbi didiceris accidentia. Nanque inſania & aſſidua & intermittens corripit ægrotātes,vomitus item atque excretio bilis interdum puræ,æruginoſæ atque aduſtæ,ſitis aſſidua,& æſtus,lingua aduſta,atque hypochōdria ſubcontracta. Hæc atq; alia id genus ſunt accidentia viridis bilis. Sed ſi virtus robuſta fuerit,& colores remittantur , atque mutentur ad bonos , ſpes eſt hominem ſuperfuturum eſſe, atque confidendum eſt.Sin verò nihil ex hiſce aderit,&vrina eiuſmodi perſeuerauerit , metus non paruus eſt, ne ob ſpaſmum à ſiccitate & æſtu accidētem ægroto, ſomnus quidem ex quo excitari nō poſſit,hominem capiat. Eo igitur pacto per ſingulas mutationes, & concoctiones, & cruditates,prænuntiationes ducere oportet eum qui exquiſitè rem conſiderat.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS VENETIS, liuidis,& nigris, CAP. X.

VEnetæ vrinarum , & liuidæ,atque nigræ , quæ vltra prædictas ſunt, frequentius ab humore melancholico colorantur.Nihilo tamen minus ob alias etiā cauſas eiuſmodi vrinæ ſpectantur , quemadmodum etiam in iis quæ de iudiciis vrinarum, dictum eſt. Nunc ſubiungamus quod conferat ad præuidentiam,quod relictum eſt in diſputatione de iudiciis. Igitur quæcunque vrinæ eiuſmodi ſpectantur,vel albis , vel aliis ſimilibus coloribus præcedentibus,præſertim ſi vel melancholia, vel febris quartana præceſſerit , atque præter hæc lien fuerit tumefactus, plenus humore huiuſmodi , hæ ipſæ euacuatæ teſtantur ſolutionem memoratarum paſſionum:quare oportet confidenter prænuntiare. Nanque ſi paſſiones hæ ſoleant ob humorem melancholicum excreſcere,prorſus diſſolui eas neceſſe eſt,euacuato humore augente. Quamobrem paulatim procedentes ad id quod ſecundum naturam eſt , tolluntur. Quinetiam quum vrinæ virides ac liuidæ præceſſerint , decens eſt tanquam delaſſatam medelam cedere. Ad extremam enim prauitatem tum euectæ ſunt paſſiones , ſi earum aliæ à caliditate , aliæ item æqua ratione à frigiditate generētur.Hæ enim qualitates quum ad ſummum terminum excreuerint, ſoluere conſueuerunt compaginē corporis,virtute naturali minus ſuſtinente incommoderationem. Adhæc in febribus mediocribus ſi fortè eiuſmodi vrinæ apparuerint diebus non criticis,fuerítque valida virtus , mortem minantur. Neque idcirco

vincentur ægri, ſi duo bona cum vno ſigno prauo pugnarint. A Quòd ſi febris fuerit acuta, tum mors expectanda eſt, maximè ſi iudiciaria dies fuerit indicans. Sed de iudiciariis diebus aliis in locis dictum eſt à ſapiente Galeno. Licet tamen nobis hoc pacto inter diſputandum de eis dicere, quantum videtur cõuenire diſciplinæ de vrinis. Nanque nitentibus exquiſitoria diſcere, ars tradita à Galeno cõferet. Quoniam verò de præuidentiis in coloribus vrinarum cõtemplatis, à nobis dictum eſt, par eſſe videtur vt hac in parte oratio de eis terminetur. Poſthac verò aggrediamur diſputationem de ſub- B ſtantiis vrinarum, veluti etiam in aliis libris inſtruximus. Deinde de contentis, atque cæteris quæ in hiſce ſpectantur.

DE PRAEVIDENTIA ET CONSISTENTIA VRINARUM, CAP. XI.

QVum in vrinis conſiſtentiæ tam multæ & variæ conſiderentur: quarum plures vt quæ intermediæ ſunt, nominibus propriis vacarũt, de quibus diligẽtius in iis quæ de differentiis vrinarum ſcripta ſunt, determinatum eſt: nunc conueniens eſt vt etiam ſuper eis C præuidentiam aperiamus, quæ nihilominus quàm quæ dicta ſunt, cõferens erit tractationi de vrinis. Quæcunque igitur vrinarum conſiſtentiæ mediocriter concretæ ſunt, faciléque ſolui poſſunt, concedentes ad mediocritatem, etiam modo quodam virtutem confirmari ſignificant hac ratione. Quantum verò ſeceſſerint verſus immodeſtiam, declinantes à mediocritate, tantum deiectam eſſe virtutem oſtendunt, atque humorum in corpore manentium ſubſtantiam tam quantitate quàm qualitate diſtare ab eo quod ſecundum naturã eſt. Ve- D runtamen immorandum eſt hac in parte, atque declarandæ ſunt ſingulæ quæ ſpectantur vrinarum conſiſtentiæ. Tenues ergo ſubſtantiæ quam ob cauſam appareant, & quid ſibi velint, in libris ſuperioribus explicatum eſt: nunc reliqua ſubiungentur. Nanque tenues cõſiſtentiæ quæ in eodem manentes perſeuerant, arguũt paſſionum quæ corpus occupant accidentia tum manere tum etiam fortaſſe increſcere, tanquam nondum erigente ſe natura ad occurrendũ humoribus affligentibus. Siquidem conuenit vt accidentia increſcant, paſ- E ſione quæ corripuit inſtãte, atque naturali virtute paulatim ceſſante: quandoquidem in primis diebus ſi valida firmitate reſiſtere ipſa virtus videatur, aut parum ſe erigere, quãtum tunc par eſt, reliquo tempore inferior reddita cedit. Quamobrem colores in vrinis tenuibus peiores apparebunt, atque manifeſtiores erunt cruditates. Hæc tu igitur vbi conſideraueris, prænunciaueris, aut naturam multo tempore indigere ad ſanandum, modò tum etiam virtus firma ſit, aut ipſa nequeunte tanto tempore pugnam tolerare, vt victrix euadat, æ- F grum ſubire vitæ damnum. Quòd ſi immodicæ tenuitates remiſſionem fecerint, atque accidentia diminuantur, virtúſque, tanquam re firmata, procedendo concoctionem inducet. Quamobrem hæc intelligens, decet vt ægrotis ſalutem prænuncies. Neque ignorare oportet colores commiſtos, quòd tenuitatis præſentis aliquid phãtaſiæ aufertur, quatenus colores mixti fuerint cum conſiſtentia, quemadmodum multus color aufert craſſitudinem. Veruntamen decens eſt vt poſthac de hiſce diſputetur, præſertim ſi hæc quoque cõferant ad G capeſcendam diſciplinam. Quare vt par eſt, deinceps conſiderandum eſt.

QVOD QVANTO MAGIS VRINA COLORATUR, eo plus præſentis tenuitatis ſummouetur imaginatione, CAP. XII.

TAntum ſummouent tenues ſubſtantias vrinarum imaginatione cæteri colores, quantum ipſi ab albo receſſerint: quum dictũ ſit id tenue eſſe in vrinis quod eſt maximè pellucidum: color autem albus maximè aereæ ſubſtantiæ particeps eſſe voluit. Decenter itaque H vtriuſque coeuntibus in corpore tranſlucidiſſimo matulæ, facilius viſus per omnia tranſit, nihil reſiſtẽte corpore tranſlucido. Nãque viſus tum eſt actu viſus, quum firmatur ſuper corpore trãſlucidum terminante. Nanque in tenuibus & aereis neutiquam firmatur, quum vndequaque tenuia ſunt & trãſlucida. Conueniens eſt etiam in vrinis, ſimili ratione habita, vt tenues cum albo colore, potius quàm cum alio colore penetret viſus: veluti viſus magis impeditur in corpore minus pellucido, vt difficilius pertranſit, quẽadmodum facilius pertranſit in albis: ita vt ex hiſce liceat inferre, illis minus tenuia eſſe hæc in quibus tempore maiore viſus per colores immoratur. Quinetiam tantum inter ſe colores differre ſummouenda tenuitate per phantaſiam, quantum cæteri colores recedũt ab albo. Atque compertum iam eſſe videtur idipſum vrinis iis quæ quum cõſiſtentia ſint tenues, colore verò nigræ, difficilius ſpectantur in matulis. Quandoquidem hæ nigræ fere tota perſpicuitate priuatæ ſunt: tum contrarietate quam habẽt cum maximè albis, & perſpicuis, tum participatione potiore naturæ terreſtris: atque decens eſſe vt quæ à perſpicuitate verſus oppoſitas deciderint, hæ decidãt menſura ſimili, qua nigra paſſim recedunt ab albis.

QVOD QVANTO MAGIS CRASSESCVNT VRINÆ, eo plus coloris ſummoueant, qui inerat priuſquam illæ craſſeſcerent, CAP. XIII.

AT verò ſuper iis quæ craſſitudine ſummouent colores, eiuſmodi ratio haberi poterit. Siquidem corpora perſpicua eiuſdem ſubſtantiæ, quo magis ad tenuitatem acceſſerint, eo tranſlucidiora efficiuntur. Nãque quæ tranſlucidiora ſunt, hæc puriores & proprios colores præſentant: viſuſque eo facilius tranſit per tenuiora quo facilius ſuſtinet colores qui in ipſo recepti ſunt. Decens itaque eſt vt colores ſummoueantur, tum ab ingenita craſſitudine, tum etiam quòd viſus in ſuperficie rerum craſſarum requieſcens, non pertranſit. Adhæc quum læuitas multa differat ab aſperitate ſuſcipiẽdo viſum, craſſa verò magis ſimilia ſint aſperis corporibus, decens eſt vt craſſitudo auferat colorem in iis, quemadmodum mare vento criſpatum ratione aſperitatis aufert colorem qui aderat. Quinetiam idem diſcere eſt in lapidibus adeptis ſuperficiem quandã. Nãque vbi arte & complanati & læuigati fuerint, eorum colores euidentiores ſpectantur quàm qui adhuc aſperi manent. Sed de hiſce ſatis hactenus dictum eſſe arbitror. Poſthac explicanda ratio eſt ſuper iis quæ putantur in vrinarum craſſa ſubſtantia, vbi de tenuibus ſufficienter tractatum ſit.

DE PRAEVIDENTIA EX CRASSA VRINARUM ſubſtantia, CAP. XIIII.

CRaſſæ vrinæ ſi in febre ſpectantur, vbi tenues & tranſlucidæ præfuerant, procedẽte ægritudine, demonſtrandum prædicendúmque eſt, quòd ſtatim declinatio futura ſit. Nanque hoc caſu videtur natura ſuperaſſe materiam, atque tum incipere illam concoquere, ita vt excretiones ventris fieri potuerint, coacta & concocta materia: eóq; melius & tutius quo citius vel plus craſſitudinis inerit, vel vniuerſæ materiæ excretio fiat. Conuenit itaque vt poſthac, paulatim ablata craſſitudine tanquam concocta, & minuta materia quæ affligebat, accidentia diſſoluantur, naturalibus excretionibus exauctis, atque vrinæ ad proprium colorem reuertantur. Quòd ſi vnà cum acceſſione febris vrinæ craſſæ ſpectentur, quæ neque proceſſu temporis deſinant craſſeſcere, neque ſi deſinerint, attenuentur, ſed ſemper aut craſſitudini addant, aut ſi non addiderint, non etiã tenuentur, neque ad meliores colores mutentur: diſcere licet tum adeſſe virtutis infirmitatem, atque coniectare multitudinem non paruam humorum, ita vt metus nõ paruus ſit, ne fatigata iam natura ſuarum actionum obliuiſcatur. Quo quid eſſe poteſt peius corpori eius actione conſtante? Veluti non iam pridem in adoleſcente vidimus. Is enim corporis firmitate & magnitudine præſtabat, ſed plurimis atque variis vtebatur, ſine vlla viuẽdi ratione, eſcis. Quinetiam adoleſcens interdum corripiebatur à febre continua, atque incidendo in ventris fluxus, liberabatur. ſed tandem captus à febre accẽſa à magna putredine, me vocauit, mihique curam eius credidit. Erat dies tertia qua ad eũ accerſitus ſum, veni, & æger non mediocriter ſe habebat: tetigi pulſum, nouique non paruam febrem à putredine humorum ge

nitam eſſe. Deinde matulam vidi multam craſſitudinē A continētem, vſqueadeo vt maiorem non potuiſſet habere, cuius color erat varius & alienus. Non enim videbatur albus, neque rubeus, neque niger, neque rufus: atque omnibus his coloribus ita apparentibus, nihil tamen exactè ſecretum & definitum proprio loco erat, neque valde miſta, ſed mediocri miſtura erant. Hanc itaque alienam ſpeciem intuitus vehementer admiratus ſum, atque viſus ſum intelligere magnam humorū corruptionem, niſi verius quidam intuitus eam vrinam ab homine obortam dixiſſet eſſe humorum reſolutio- B nem quandam in elementa. Quinetiam præter hæc aderant excretiones ventris immodicæ grauitérque olentes humorum corruptorum, qui iam cœperant impetum fluendi per infernas partes: atque quædam diſſolutio totius corporis eius aderat ob vehementiam febris, & magnitudinem euacuationis virtute deiecta. Nāque bilis pura, & veluti aquea profluebat multa, & aſſidua ſurrectione excedēs mediocritatem. Ea itaque die hoc pacto malè ſe habuit: poſtea verò etiam vrinæ excretionem continuit: tum quia totus impetus materiæ in C ventrē conceſſerat, tum quia febris vehementia exſiccatus fuerat muſculus circa veſicæ colum, qui continet ne vrina intempeſtiuè efflueret. At verò vſqueadeo remiſſa eſt virtus eius concoctrix à magno momento materiæ fluentis deorſum, vt iam mortificata videretur. Quinetiam è naribus aliqua fruſtra ſanguinis mortificati effluxêre, atque per fauces expulſa ſunt. Quod vbi medicus quidam ex iis qui frequētabant, vidit, venam incidit quum nihil opus eſſet, arbitratus ſanguinē expelli debere ob multitudinem. Quoniam verò quarta D dies iam erat ab ea qua vrinam continuit, veſica verò extumuit à multa collecta vrina, nec viam ad exitum habente. & dies iam ſexta erat, atque ſpaſmus immodicus corripuit ægrotum: atque eo modo facilius proſtrata reliqua virtute, ſuccubuit æger accidētibus. Et hoc iam relatum nobis eſt, quòd non valde decere videbatur, craſſitudine vrinarum orationem attrahēte. Quoniam autem decens eſt vt aliqui noſſe cupiant hanc alteram hiſtoriam, eam ſubiunxeris prædictis ob vrinas ſimiles enarrandam. Nanque vbi ea non à propoſito diſcrepet, E ſi non etiam referretur, poſſet ſtudiis hiſce incumbentem mediocri afficere triſtitia. Venit igitur quidam à pagis ad nos matulā ferens, vrinam ſanè quàm craſſam atque varia continentem, ac probè qualis ea quæ iuuenis paulo antè dicti fuerat. Solùm enim ab illa diſcrepabat, quòd nō videbatur rufa: & ſi liceat exemplo rationem oſtendere, nebulis ſimilis erat, quæ nō vſquequaque auerſæ ſoli, neque illuſtratæ, craſſæque ſuapte natura manentes verſicolores ſpectantur. Is ergo qui matulam habebat, aquam intercutem patiebatur, atque tu- F midus erat, retulitque iampridem ſe grauiter ægrotaſſe, atque ægritudine ſolutum incidiſſe in eam paſſionem. Mihi viſum eſt hominem, quum debilis eſſet cōcoctrix virtus, victu abuſum eſſe: ita vt eam ob rem inciderit in eam ægritudinem, multitudine crudorum humorum in corpore cumulata. Atque tum abiit edoctus quo victus modo vti deberet. Neq; deinde audiui quid actū ſit ab eo, vt qui ad me poſtea nō redierit. Quinetiā tu qui his rebus incumbis, intelligens vehementer craſſas vrinas adeo prauas eſſe, etiam haſce, vt par eſt, præ- G nuntiationes ſuper eis facito, ſpectans naturalem virtutem, atque mutationes ſubſtantiarum & colorum vrinæ. Et ſi fuerint tenuatæ, & meliores colores ſuſcipientes, expectandam eſſe affligētium remiſſionem, ac declarandum illa abitura. Sin verò ad contraria conceſſerint, dicendum mala ſucceſſura eſſe, atque auertenda eſſe: ea enim tum arguunt magnā virtutis debilitatem, tum magnam repletionem malorum humorum. Sed de ſubſtantiis vrinarum oratio hîc terminetur, vbi de eis ſufficienter dictum ſit, præſertim quum prudentibus H mediocria, verbo duntaxat veritatem attingentia, multa porrigāt momenta ad ægritudinum præuidentiam. poſt hac verò decens eſſe videtur vt de contentis dicamus, ſic præſtituto ordine orationis poſtulante.

DE PRAEVIDENTIA EX CONTENTIS DISſimilaribus, CAP. XV.

QVòd contenta quæ ſunt alba, læuia, atque æquabilia per omne tempus apparentia, tutam conditionem, atque ſanitatem ſignificent, Hippocrates primus docuit, tum experientia etiam cum ratione edocuit. Quantùmque hæc minuuntur, tantum eſt imminuta ſanitas, pro modo receſſus ab eo quod ſecundum naturā eſt. Quinetiam cætera ſecundum naturam & ornatum habentibus contentis, proprium verò locū non habentibus, quantum à fundo matulæ diſtulerint ſurſum verſus concedentia, eo plus eſſe ſpiritus attollentis ac leuem reddentis ſubſtantiam, oſtendunt: arguúntque illa loca corporis malè ſana eſſe, ad quæ contenta contigit concedere, habita ratione humani locorum corporis & matulæ. Atque in eodem loco perſeuerantia maius nocumentum cum debilitate virtutis ſignificant: quæ ſi in eo loco pauco tempore manſerint, modicum momentum oſtēdunt. Tale autem ipſe quoque memini me vidiſſe in quadam muliere, quæ à quodam Syro pharmacum purgatorium datum bibit. Quoniam illud fuit acrius intra paucum tēpus purgauit quæ oportebat, ſed acrimonia procedens etiam inteſtina tetigit. Ergo ſanguinolenta excrementa ferebantur, ac dolores & in ſuperiore ventre, & inteſtinis ſequebantur. Id vbi vidit medicus, atque alii qui ægrotanti præſtò erant, ſiſtere conati ſunt ſanguinolenta illa, & multum ſiſtentibus vſi ſunt. Mulier verò ita affecta tunc viſa eſt ſana eſſe, ſed tamen paucos poſt dies, circa hypochondria ſenſit pondus atque dolorem. Atque præter hæc, faſtidium cibi mediocre, ac ſitis aderant, vrina interdum turbulenta & craſſa erat, & externo igne contenta extenuatā habebant medium locum humoris. Interdum non etiā erat vrina craſſa & turbida, atque nihilominus contenta in eius medio loco ſpectabantur. Ego igitur hæc videns, cōſiderabam à pharmaco iampridem ei dato nō mediocrem materiam attractam fuiſſe à profundioribus partibus corporis, atque illic conceptam eſſe ob abuſum medicaminum adſtringentium: atque cibos aſſumptos, cum eiuſmodi adſtringentium generibus induxiſſe obſtructionem arbitratus ſum: atque dicēs eam oportere vti clyſteribus & glādibus, videbam me rectè conſideraſſe, & ita fieri vt ægrota liberaretur quodammodo à ſuis doloribus. Veruntamen quum hæc ipſa remedia non poſſent vſquequaque illam ſanare, idcirco ſubdidi, opus eſſe vt maiore purgatione quàm quæ ex clyſtere eſt, vteretur. Neutiquam perſuaſi (non enim parum metuebat ab eis quæ pridem acciderāt, videbámque ipſam non defecturam, quòd multum experta eſſet), neque mihi ea proponenti aſſentire voluit, à memorato timore adhuc diſtenta. Vbi verò pauco poſt tempore lapſa eſſet in peiora, accerſiuit virum quēdam inter doctos artis medicæ celebrem, qui precibus eius parens profectus eſt, arbitratúſque eſt ægrotantem incidiſſe in paſſionem hypochondriacam, quæ paſſio non adhuc erat (vt mihi viſum eſt), veriſimile tamen erat futuram: ſed ille paulo pòſt purgatiuum medicamen bibere perſuaſit, dixitque non alio modo illam liberari poſſe à paſſionibus eam occupantibus, niſi crediderit documēto eorū qui rectè iudicare ægritudines ſciunt. Quia verò paruum momentum interdum maxima poteſt (nam nos quoque laudauimus viri illius ſententiā), perſuaſa eſt ægrotans, atque pharmacum mediocriter purgans ebibit, ſtatimque liberata fuit. Hoc pacto contentorum conuerſatio facta à fundo matulæ ad alia loca, oſtendit proportione quādam partes malè ſanas corporis. Nanque excrementa ſani corporis natura deorſum feruntur vt expellantur, ſi fortè ad loca contraria expellantur, illic aggerari conſueuêre, atque tractu temporis patientem affligere. Quinetiam quæ ſublimantur adúſque medium vrinæ humorem, potius materiā tetigiſſe hypochōdria, & viſcera, atque etiā pectus arguūt. At verò quæ vt nubes innatant, demonſtrāt materiam paſſionem eſſe in capite. Præter hæc addam alterā hiſtoriam, vt magis quæ dicta ſunt, clarè ſpectetur. Quidam familiaris meus iacebat febriens, ac vrinarū contenta prorſus ſublimata primò ſpectabantur, ac deinde

nubila erant: æger verò cœpit delirare, atque abſque A ſenſu iacens naturales neceſſitates impleuit. Vndecima die contenta in ſuperficie vrinæ innatauerunt alba, & ſubtenacia, atque qualia dicta ſunt in libro de differentiis vrinarum, qua contraria ſunt aſperis: videbantur enim craſſiora eis quæ ſecundum naturam ſunt, atque veluti diceres, ſpermatica. Die ſequenti hâc, atque altera (vt arbitror), nihil contentorum in vrinis viſum eſt. Paulo pòſt remiſſa eſt hominis inſania, omniáque cœperũt melius habere quæ paſſus fuerat. Nondum exactè ad priſtinam valetudinem reuerſus erat, B quum parotides vtrinque ſubortæ ſunt: quæ vbi maturatæ & apertæ fuerunt, curatæ ſunt. Videbantur igitur illa contenta ſemper ſubnubilantia ſignificare inclinationem materiæ ad illa loca. Hæc ergo decet vos, qui hiſce rebus ſtudetis diſcere, atque proferre vultis decentia. Atque hæc contenta alba, & non permixta corpori diuerſi generis, ſolo loco differẽtia, eiuſmodi partes langueſcere ſignificare ſolent. Quòd ſi aliqua diuerſi generis corpora cum eis immiſta fuerint, ſignificant à colore humorem: ſi verò eiuſmodi contenta omnino C fuerint diuiſa, atq; occupauerint chymatis latitudinẽ, etiam proportione in ægro paſſionum ſenſus excitantur ad eiuſmodi partes, expulſa materia à notho ſpiritu. De quibus rebus dictum eſt in iis quæ de iudiciis vrinarum. Prauo colore quinetiam contenta eo peiores affectus corporis enunciãt, quo magis conceſſerint ad fundum matulæ: veluti concedunt eo contenta ſecundum naturam. Enæoremata enim nigra, ſi deſcenderint ad fundum, arguunt ægritudinem perueniſſe ad ſupremam prauitatem. Eadem quo magis ſubnubilantur, D eo potius ægrum ſupereſſe poſſe oſtendunt, confirmata naturali virtute. Siquidem illa demonſtant naturam veluti victam cedere, hæc verò quodammodo repugnando propellere: quòd contentis his accidens, modo contrario ſe habet contentis ſecundum naturam: contenta verò bilioſa, & ſanguinea, & rubea, vt rationem mediam tenent inter ſana & ea quæ maximè praua ſunt, ita mediocritatem obtinuerunt in criſi, hæc enim indigent longiore tempore ad concoquendum. Quamobrem oportet vt conſideretur virtus ægri, atq; E ad eam ratione habita proferatur præuidentia. Sed de contentis cumulatis, & plus matulæ poſſidentibus, atq; craſſitudine differentibus à mediocritate, hoc pacto licet diligenter diſcere. In initiis atque augmentis ægritudinum apparentia, præſertim ſi febris fuerit non contemnenda, arguunt humorum copiam quæ indiget ad concoquendum firmitate virtutis, & tempore, & fortuna bona, vt arbitror. Quamobrem coniecturam feceris ab hiſce, anguſtias meatuum eſſe circa pectus, veluti à multitudine humorum ſeptum tranſuerſum arcta- F tetur. In vigore verò ſummo febris atque declinatione, contenta illa ſalutaria & bona ſunt, quum febris impetum ceperit in ea. Diſputatio autem de hypoſtaſi orobea, & furfurea, & laminea, & ſimilacea ſuperius, atque quantum expediebat in iis quæ de iudiciis vrinarum, tractata eſt. Hac verò in parte illud eſt ſubdẽdum de ipſis. Nanque ſi eiuſmodi cõtenta plura fluxerint, atque in peiora proceſſerint, fas eſt pronũtiare mala eſſe, atque naturam laſſatam deficere, quòd illa corporis habitum & compagem corrumpant. Contra verò ſi pauca G apparuerint, atque ad minus mala aſſiduè vergãt, pronuntiandum ſalutem ægri aduentare, atque ſperãdum eſſe. Habes iam (vt arbitror) diſputationem ſuper contentis ſatis explicatam, iis qui breuitatem orationis amant, iiſque qui quamplurima mediocri oratione diſcere cupiunt. Poſthac ad reliqua tranſeamus. Quum igitur notum ſit, ratio quæ ſuper bullis eſt, quãtum conferat ad iudicãdas vrinas, veluti de hiſce illic diximus: nunc quoque ſubiungamus quantum ſatis eſſe videatur ad præuidendum. H

DE PRAEVIDENTIA EX BVLLIS, CAP. XVI.

BVllæ apparere in vrinis ſanorum innatantes, præſertim ſi maiores, & diffuſæ abſque ordine inſpiciãtur. In iis verò qui febre laborant, quæ nondum antea viſæ erant, ſolutionem propè febris ſignificant. Nãque vbi apparuerint, ſatis ſunt vt perſuadeat febris præteriiſſe vigorem, atque declinare: ſuntque veluti obſcura quædam ſigna concoctionis, atque tum exiſtimantur nuncia contentorum concoctorum. Interdum pro bullis non apparentibus ſufficiunt craſſæ ſpumulæ, veluti in vino apparere ſolent innatantes. At verò ſi bullæ vnà cum febre apparuerint atque proceſſerint, dolores non modicos capitis arguunt, ſed etiam periculoſos, maximè ſi cum tenui ſubſtantia vrinæ veluti corona innatauerint: cum craſſa ſubſtantia verò tànquam cum modeſtiore, bullæ quoque moderatiores apparent, & moderatiora ſignificant. Quòd verò illic dictum eſt ſignum eſſe fluxionis in pulmonem, quum in præcedente capitis dolore viſum ſit, hoc pacto ſe habet. Nam poſtquã æſtas acceſſerit (tunc enim potius quàm aliàs accidere ſolet vt homo efficiatur calidior, ſitis eum capit, atque plura quàm par eſt, pocula ebibũtur), tunc inquam caput deſiccatum attraxit humiditatem multam, atque repletum eſt ea, paulóque pòſt dolorẽ illum atque pondus mediocre paſſum eſt. Attracta humiditate plus quàm deceat (vt dictũ eſt), eo quòd capitis ſubſtãtia effecta eſt calida, nequit tantam humiditatem concoquere, caput ipſum non dominans humiditati, à qua dolores generantur. Veruntamen vbi caput grauatum eſt, tum humiditatis pars aſſumitur, pars ſoluitur, eáq; delata deorſum, & ſubtilitate ſua defluens in pulmonem excitauit tuſſes, atque paruum quoddam in ventrẽ ſuffluens, tantundem conturbauit. Atque in ſanis & ægris eiuſmodi apparẽtes vrinæ, ſimilia ſignificare poſſunt. Veruntamen in ægris, vel multæ potionis alicuius oblatio, vel ſiccitas orta à dolore, atque aliæ cæteræ cauſæ differentes ſunt munere hoc ipſo faciẽdæ præuidentiæ. Bullæ quinetiam quæ dolorem capitis ſignificabãt, ſi breui diſſoluantur, ſignificant dolores quoque diminui. Quæ verò vſquequaq; ſunt & maiores, atque abſq; ordine diffuſæ per matulam, arguunt dolores qui præceſſerunt, diſſolui. Quia verò bullarum ſignificantium dolorem capitis, aliæ ſunt per totam coronam, quæ etiam ſignificant totius capitis dolorem, aliæ per dimidiam coronam, quæ medietatis capitis dolorẽ arguunt, atque reliquæ proportione: reliquum idipſum diſcendum eſt ex hiſce quæ dicta ſunt.

DE PRAEVIDENTIA EX COLORIBVS DIuerſis ipſius coronæ, & malè olente vrina, & colliquaminibus, CAP. XVII.

SVper coloribus diuerſis, qui in corona ſpectãtur, hoc pacto opinari oportet. Nanque colores coronæ, ſi peiores fuerint quàm qui ſunt reliquæ ſubſtantiæ vrinæ, referre oportet malos eſſe, atque eo magis quo peiores apparuerint. Quòd ſi meliores fuerint, fas eſt proferre illos eſſe in principio dominii naturæ. Illinc enim veluti à principio natura inciperet vel ſuperare vel ſuperari, licet per iudicia è coloribus coronæ habita vt decet, ſcire salutẽ & mortem. Veruntamẽ ipſæ coronæ, quum non multum concolores ſunt reliquo vrinæ fluori, neque apparẽt, tũ à colore totius eſt ratiocinandũ. Quando verò colore differunt coronæ, tum ſunt manifeſtæ ſapiẽtibus. Inde verò coniectandæ ſunt motiones corporis. Atque de coloribus coronæ dictum eſt ſuperius etiam in iis quæ de iudiciis. Quamobrẽ etiam id quod nunc dictum eſt, ſi additum ſit illi, fortaſſe ſatis eſſe videbitur iis qui ex breuibus ratiocinando capiunt plura. At verò nunc recordati ſiquid prætermiſſum fuerit, clauſerimus hac in parte librum primum de præuidentia. Igitur vrina malè olens, cum prauo chymate & cõtentis profluens, arguit omnem corporis habitudinem mortificatam eſſe, ita vt opinandum ſit mortem vicinã eſſe. Alio modo ſi ſe vrina habuerit, pronunciandũ cõferre, maximè ſi pus ſubſiderit. Ille enim malus odor ſignificat plagam alicuius internæ partis corporis. Et ſi procedente tempore minor fuerit odor & pus, fortaſſe naturam præſtare coniectare poteris: ſi verò contraria fuerit, pronuntiandum mortem futuram. Quinetiam ſi colliquamina continua innatantia, & veluti aranea apparuerint, malum eſt, atque proferendum eſt, vel re-

A nes læſos eſſe,vel corpus non ali,colliquatione præſente.Atque hæc in parte hac finiantur.Quoniam verò decentem menſuram fecimus huic libro, hoc in loco diſputatione terminamus, vbi percurrimus quæ in coloribus,& ſubſtantiis,& contentis,& quæ in hiſce ſpectātur,& in coronis,& bullis, & odoribus, atque colliquaminibus innatantibus ad præuidentiam conferre ſolēt. Quæcunque verò reliqua ſunt, liber ſequens continebit.Nanque fortè in illo omne munus diſciplinæ huius terminarimus.Illic etiam referenda ſunt, & quæ decentia,& quæ relicta ſunt.Quamuis accidat nos, quum homines ſimus,etiam aberrare, etſi in aliis multas cauſas inuenerimus: ignoſcat nobis prudentior, minimè ſpectando id quod ſummum eſt in arte, ſed potius addat quodcunque contemplatus præter hæc adinuenerit in ægris & ſanis,tractationis vtilitatem ſpectans.

ANNOTATIO EORVM QVÆ SINGVLA CAPITA libri poſterioris De præuidentiis ex vrinis continent.

De præuidentia ex urinis hypoſtaſi priuatis, Caput I.
De præuidentia ex urinis febrium deficientium, Caput II.
De præuidentia ex urinis continuarum febrium, Caput III.
De præuidentia ex urinis profluentibus in unaquaque cordis affectione, Caput IIII.
De præuidentia ex urinis facta alteratione in pulmone, Caput V.
De præuidentia ex urinis ab hepatis affectibus, Caput VI.
De præuidentia ex urinis ab affectibus cerebri, Caput VII.
De præuidentia ex urinis ab affectibus uentris, Caput VIII.
De præuidentia ex urinis profluentibus à coſtarum paſſione uera & non uera, Caput IX.
De præuidentia ex urinis ab affectis renibus & ueſica, Caput X.
De præuidentia ex urinis ab affectis colo & inteſtinis, Caput XI.
De præuidentia ex urinis ab affectis utero & podice, Caput XII.
De præuidentia ex urinis ab affectibus extremitatum membrorum, Caput XIII.
De præuidentia ex urinis ſuper ægritudine,an uelocius,an tardius ſoluatur, Caput XIIII.
Breuis repetitio capitum totius diſputationis, Caput XV.
Quonam pacto ad eiuſmodi diſciplinæ genus promotus ſit auctor, Caput XVI.

ACTVARII DE PRÆVIDENTIIS ex vrinis, liber poſterior.

Præfatio.

EXERCITATIONEM ſtudiúmq; præ- B uidentiæ olim Hippocrates vir ſapientiſſimus adeo magna cura amplexus eſt,vt etiā prognoſtica ſcripta reliquerit.Atque poſt Hippocratē, tractata eſt ars à Galeno Pergameno vſqueadeo,vt ſi quiſquam alius ſecutus eos fuerit (etſi aliquid ipſi etiam prætermiſerint),is multū huic rei prouiderit. Nāque abſque ratione ſi quiſquam curationem aliquam fecerit, id fortunæ potius quàm artis opus eſſe probatur. Sed ſiquis ratione ægritudinibus curādis operam C dederit,prædixeritque tam præſentia quàm quæ antea euenerunt, atque ea etiam quæ ventura ſunt, cenſebitur id eſſe artis munus omni veneratione colendum. Quinetiam non paruam perſuadendi gratiam, atque auctoritatem exercentibus affert ipſa præuidēndi facultas. Ægroti enim audientes ab his ea quæ patiuntur, antequam ipſi reuelarint, promptiſſimè ſalutē eorum his medicis credunt.Atque medici eiuſmodi cum tuto fundamēto,atque percurrente ratione,& dicūt, & tractant ea quæ oportet. Quinetiam fama bona per ora D multorum vagatur præuidentiæ in ægrotis, quæ iis qui exercuerunt ſe præbet vt digni fide habeantur. Quum igitur multa ſint è quibus quiſquam exercendo parat præuidentiam,nihilominus quàm alia extitit præuidētia ex vrinis.Non enim in hac qui ſe exercuit (vt arbitror)etiam tantillo aberrauerit à præuidentia quæ agenda ſit ſuper omnibus paſſionibus humano corpori accidētibus. Igitur vbi in libro ſuperiore pertractauimus omnia quæ videbantur conſentanea eſſe ſuper coloribus,& ſubſtantiis, & contentis, atque aliis quibuſdam, E nunc proptè reliqua diſputando ſubiunxerimus. Quoniam verò vrinæ hypoſtaſi priuatæ plurimum conferre poſſunt ad præuidentiam faciendam,de eis primùm dicemus,deinde de cæteris tractabimus, veluti ſunt ea quæ in differētiis febriū dici ſolēt, atq; in membris internis affectis.Atq; præter hæc etiā quæcunque diebus decretoriis,& non decretoriis vrinæ poſſint oſtēdere.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS HYPOSTAſi priuatis, CAP. I.

Etſi inter vrinas illæ quæ hypoſtaſi carent ſint malæ, vt par eſt, non paruam tamen differentiam ſortitæ ſunt.Siquidem in acutis febribus circa initia & augmēta ſi non apparuerint contenta, ſignificatur non parua virtutis debilitas.Nanque ad tantam imbecillitatem ipſa peruenit,vt ob vehemētiam cauſarum affligentiū, neceſſariarum actionum oblita ſit. In quo quid aliud quiſquam dicere poterit quàm ægritudinem non peruenturam aduſque ſummum vigorem, defatigata natura?Atque hiſce in febribus multæ vigiliæ fiunt,immo dicæ tumultuationes,ſemiinſaniæ,anxietudines, atque hiſce peiora,ægritudine minante mortem.Quòd ſi febres mediocres fuerint, atque in initiis, & augmentis eiuſmodi vrinæ apparuerint,euenit vt ſimilia accidentia ſpectentur,ſed eo moderatiora quo & virtus ſit firmior,& febres mitiores extiterint. Siquidem par eſt vt aliquando virtus ſe reuocet, vbi non adeo oppugnata fuerit à cauſis ægritudinem inferentibus,atque concoctionibus indulgeat,atque contenta præſentet, quæ alicuius cōcoctionis ſigna ſunt. Accidit quinimo interdum quum vrinæ tenues,ac hypoſtaſi priuatæ ſint, febriſque fuerit mitior,ſi aliæ quædam cōcauſæ aderint, vt abſceſſus generetur in aliqua parte corporis, in qua ſe febris cumulatè collegerit. Concauſæ verò eſſe poſſunt hyberna aeris qualitas, iniudicabilis conditio, & motio erratica & incerta ægritudinis, atque ægri virtus mediocriter debilis. In initiis itaque & augmentis ægritudinum, ſi vrinæ hypoſtaſi priuatæ apparuerint, hæc ipſa prædicere poteris. In declinatione verò ægritudinis,ſi eiuſmodi vrinæ ſpectatæ fuerint, nō multum dānare eas oportet.Nanque id quod ſtudebamus ſummo ſtudio factum eſt,ſcilicet naturam ſupereſſe debilitati. In vigore verò & declinatione ægritudinis,ſi illæ vrinæ apparuerint, videri poterit id non eſſe alienum: ſi natura veluti iam ſuperaſſet,prius reuocat ſe,deinde agit quæ ſua ſunt,nutritiones parās corpori, oſtēdēnſque in vrinis contenta. Siquidem eo tempore quo ſe colligit atque refocillat,parua quædā attrahit, ne deficiens valeat munera prædicta præſtare. Atque vbi collecta fuerit, attrahit maiorem materiam nutrituram, atque tum manifeſta contēta exponit.Res(vt arbitror)

ſimilis illi eſt quæ iis viris accidit, qui quum feris magnis certauerunt. hi nempe vt vincerent, magnos labores ſubiuêre. Vbi verò vicerunt, primùm cunctis poſthabitis reuocãt vires quæ laborauerunt, ac deinde ſua ſtudia perſequuntur. Quinetiã interdũ (veluti paulo antè dictum eſt) bullæ vbi apparuerint, ſatis ſunt pro cõtentis quæ nõdum prius apparuerunt. Atque ob cruditates & obſtructiones accidere ſolet, vt vrinæ ſine hypoſtaſi profluãt in corporibus ſanis. Veruntamen ſi paruo tempore hæ inſpiciãtur, poterit reſiſtere homo ſanus: ſed ſi malum id protraxerit tempus, perquã facilè ab ægritudine corripi poteſt. Tu verò prõptè præuidere poteris, vbi ſciuiſti quænã ægritudines in quibus affectionibus maximè prouenire ſoleant, nihilominus cõtemplatis & ætate, & diæta, & aeris qualitate, atq; cæteris quæ in vrinis inſunt, quemadmodum ſuperius diximus, quã ad præuidentiam earum ægritudinum intendãtur. Sed ratio quæ ſuper vrinis hypoſtaſi carentibus, quàm fieri poſſit breuis, eiuſmodi reddi poteſt. Poſthac decens eſt vt de præuidentiis, quæ à prænotis vrinis in diuerſis febrium generibus proficiſcuntur, dicamus.

A B C

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS FEBRIVM deficientium, CAP. II.

FEbrium intermittentium, tertianæ inquam, quartanæ, & quotidianæ, quæ ab obſtructione & cruditate, atque etiam multitudine humorum ipſas accendentiũ generantur, initiis frequentiſſimè vrinæ abſque hypoſtaſi proueniunt, quemadmodum etiã ſuperius dictum à nobis eſt. Ab hiſce itaque ſumpta coiectura præuidere poteris longitudinis tempus: ſiquidem vbi nondum genuina caliditas concoxit aliquam materiam, & paroxyſmi & febres in iis fiunt, tanquam pugnaret adhuc natura vt cõcoquat humores affligentes, & eos excernat. Ergo par eſt vt quantiſper vrinæ non participes concoctionis fuerint, tantiſper paroxyſmi corripiant ægrum, atque eum affligant. Sed vbi concoctionis etiã paruum ſignum dignoſcitur, ſpes eſt hominem ſuperfuturum ægritudini, atque virtutem vſquequaque ſuperaturam ægritudinis cauſas. Nanque etſi in ſingulis paroxyſmis virtus tam paruum quiddam alteret & cõcoquat vt non ſentiatur, non idcirco exiſtimanda eſt ſuperauiſſe morbum cuius multa materia, & cruda, & inhærens eſſe probatur. Vbi verò eo virtus peruenerit vt vicerit affligentem humorem, tum contenta quæ cõcoctionis ſunt ſigna, in vrinis manifeſta ſpectantur, atque teſtantur naturam concoxiſſe, atque expuliſſe omne excrementum, quod non hactenus expellere quiuerat. Veruntamẽ inter febres intermittentes hoc excellit tertiana febris, quòd nubes ſola in vrinis huius inſpecta, ſatis fuit ad ſignificandam ſolutionem ægritudinis. Humoris enim tenuis ac qui facile digeratur, faciles ſunt concoctiones, & obſtructionum apertiones. Et vbi facilè natura incumbit, inibi accidẽtia faciliimè diſſoluuntur. Quamobrem oportet te prudentẽ ob hæc ipſa, ex temporibus cruditatis coniectare tarditatem remiſſionis, atque ab initio concoctionis præuidere celeritatem criſis & iudicii. Sed de eiuſmodi diebus etſi diſputatum ſit à Galeno in iis quæ de criſi tractauit, fortaſſe tamen etiã nobis hac in parte licuerit dicere mediocriter de eis, quantum videatur cõuenire tractationi de vrinis. Poſthac igitur vbi primò determinarimus de vrinis quæ apparent in febribus continuis, quãtum ratione noſtra exiſtimatur ſufficere ad faciendam præuidentiam, deinde de reliquis dicemus.

D E F G

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS CONTINVArum febrium, CAP. III.

FEbres continuæ ab humorum putrefactione genitæ quæ qualeſque ſint, vel ſimplices, vel complicatæ, ſignificant ab inductis coloribus. Quantitatem verò putrefactionis, atque qualitatem humorum arguunt tum ſubſtantiæ vrinarum, tum contenta, de quibus diligentius diſputatum eſt. Nunc illa ſubdẽda ſunt quæ videãtur ſufficere ad præuidentiam faciẽdam, ita vt hinc inchoandum ſit. Dum igitur facilè concoquuntur vrinæ, atque paruo tempore, ad id quod ſecundum naturam eſt, feſtinant, exiſtimamus celerem motionem eſſe, atque firmam virtutem. Sin verò vrinæ non citius, ſed tempore potius longo concoquantur, ſi malæ fuerint, & diſtantes à mediocritate, oſtendunt celerem motionem ægritudinis, ſed virtutis infirmitatem non paruam. Quamobrem hic ſuboritur metus magnus, ne priuſquam hæ perueniant ad cõcoctionem, virtus defatigetur. Quòd ſi mediocriter malæ ſint vrinæ, tempore verò tendant ad mediocritatem, arguunt intelligi debere virtutem non firmam eſſe, atque oſtendunt ægritudinis motionem pedetentim fieri. Sin verò vrinæ celerrimè alterentur, nec multum deſtiterint à mediocritate, ſignificant virtutis firmitatem, non tamen ægritudinis malitiam. Sed tamen oratio ſuper ægritudinis qualitate & affectione hinc videri poterit. Nam oportet vrinarum mutationes diligenter obſeruare, atque intelligere à quibus ad quas tranſmutentur, atque an in vrinis ignauia, & malitia ægritudinis appareat: nanque ſi contrà ſe habuerint, illa ſubdola & praua eſſe ſignificantur. Quinetiam præter hæc par eſt conſiderare tempus mutationum, atque ex hiſce coniectare poteris futuras criſes, ſiue tardiores, ſiue celeriores extiterint, de quibus paulo inferius diſputabitur. Nunc verò tanquam alio initio incepto dicamus de accidentibus vnicuique principalium membrorum. Quando igitur vel aliqua inſignis intemperatura corripuerit aliquod è membris principalibus, aut humor defluxerit ad aliquod eorum non mediocriter affligens, ob hoc ipſum alterantur vrinæ, ac eo magis quo maiores venas & arterias habet membrum quod paſſum eſt, quoniam eiuſmodi venoſa vaſa facilius ſenſerunt alterationem in corde factam. Non enim quolibet ex membris principibus malè affecto ipſum manet immutabile, ſed qùum ad aliqua membra peruenerit alteratio, ipſum etiam mutatur vel calidius, vel frigidius redditum. Deinde, tractu temporis eo pacto cæteris membris affectis, euidentiores tã pulſus quàm vrinæ apparent, ſuntque imagines illius affectionis quæ intrinſecus eſt. Sed oratio de pulſibus pulcherrimè & ſubtiliſſimè à Galeno viro ſapientiſſimo tractata eſt, vnde volẽtibus diſcere licet. Nunc verò nos ſubiungamus quæcunque vtilia diſciplinæ fore putamus.

H

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS PROFLVENtibus in vnaquaque cordis affectione, CAP. IIII.

QVum demõſtratum ſit cor eſſe ob caliditatem intemperatum, tum vrinæ alterantur, atque acriores & tenuiores redduntur. Atque quum iam ignis ipſum depaſcitur, tum mediocres in initio ſpectãtur colliquationes: paſſione verò procedẽte, etiã vrinæ apparent oleapparẽtes, & oleicoloræ atque oleaceæ. Quòd ſi eiuſmodi alienus ignis depaſcens adipem, attigerit carnem atque ſolida mẽbra, tum illæ hypoſtaſes inſpectabũtur, quas in hecticis & tabidis febribus conſiſtere diximus. Nã ratione cõpertum eſt illas eſſe orobeas, furfureas, lamineas, & ſimilaceas. Frigidã autem intemperaturã ſi cor patiatur, mediocriter alterantur vrinæ inclinantes ad albiores, atque contenta eis aderunt cruda, & quantitate mediocria: nãque colores alterãtur mediocriter, ſi nondum compatiatur hepar. Contenta verò mediocria & cruda erunt, quum iam calor naturalis (qui alterare & coquere creditur) lãgueſcat à frigiditate quæ acceſſit. Iamque ſi intẽdatur ipſa frigiditas in corde etiã lãgueſcet naturalis & genuina caliditas. Albæ præterea vrinæ & tenues erunt, atque hypoſtaſi priuatæ. Sed ea mala qualitas ſi valde exceſſerit, tum cõtenta earũ redduntur liuida & nigra. Atque fortaſſe vrinæ omni ex parte nigræ ſpectabuntur, quum aut melancholicus humor illuc profundatur ob extremam debilitatem genuinæ virtutis, aut frigiditas induxerit tum mortificationem, tum nigrores, qui ſunt mortificationis colores: nanque contingit etiam alterutrum eorum fieri. Hoc enim eueniet ob extremam infirmitatem virtutis excretricis, quum illuc confluxerit nigra bilis, tùmq; homini accidunt timores, & triſtitiæ, & oris ſonitus immodici. Illud verò eueniet quum frigiditas multum fuerit exaucta, tum efficit vrinas nigras, præſertim quũ auerſus

fuerit color vrinam illuſtrans. quod diſcere licet in nubibus quæ quotidie apparẽt. A Hæ enim quum rarefactæ mediocriter fuerint, tũ illuſtratæ proprios colores oſtendũt, quæ nimis ſpiſſatæ, & craſſeſcẽtes nigricare ſpectantur. Nam vrinæ prius fiunt vmbrilucæ, exaucta deinde aſperitate procedente tẽpore nigreſcunt. Atque hoc pacto affecto corde, eiuſmodi vrinæ proueniunt.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS FACTA alteratione in pulmone, CAP. V.

QVoniam pulmo poſt cor promptius alteratur, etiã vrinas afficit, quacũque intemperatura ipſe fuerit B affectus, de hac re prius diſputarimus, deinde de reliquis. Si igitur affectus ſit pulmo calida intemperatura, vrinæ mutabũtur ab iis quæ ſecundũ naturã, ad rufum vergentes. Et ſi creuerit caliditas, etiã in vrinis colores excreſcere videbuntur, atque fieri rubeæ, ac vineæ. Cuius etiã rei argumenta ſunt ab iis quæ extrinſecus, veluti eſt mala ſpiratio, & ſitis, & linguæ ſiccitas, & nigritia. Frigiditate verò ſi affectus ſit pulmo, reſpirationes primò erũt tardiores, poſterius etiã pauciores: & abſq; ſiti ægroti erunt, ac aerem quem inſpirãt, frigidum ſen C tiunt, atque paruas tuſſes excitant. Eorum vrinæ vergunt ad album, non tamen vehementer: nanque pulmo membrum calidum eſt. Et quum parum alterauerit vrinas ad album, tum arguit magnam in eo factam eſſe refrigerationem.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS AB HEpatis affectibus, CAP. VI.

SI hepar à calida intemperatura fuerit affectũ, producet vrinas rufas & ſubrubeas. Sed intẽperatura eiuſmodi exaucta, vrinæ apparebunt valde vineæ & paſſeæ: D atque tuſſes magis moleſtabunt, atque ſites, ſi gibbæ partes hepatis inflammatione laborauerint. Quemadmodum vomitus potius excitabuntur, ſi ſimæ eius partes malè fuerint affectæ: intemperatura verò mediocriter frigida, ſi hepar laborauerit, vrinæ profluẽt pallidæ & ſubpallidæ: exaucta verò ſi frigiditas fuerit, vrinæ apparebunt albæ. Sed interdum in eis ſpectare eſt craſſitudinem cum albedine.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS AB AFFEctibus cerebri, CAP. VII. E

CErebro mediocriter affecto, vrinæ proueniunt rufæ atque ad ſubflauas inclinantes, maiore verò caliditate producta, ita vt inflammationem adeſſe exiſtimetur, vrinæ ſpectantur vineæ atque ſubſanguineæ: contrariæ hiſce prouenerint ſi frigiditate affectum fuerit.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS AB AFFEctibus ventris, CAP. VIII.

VEntris & ſtomachi, qui ob calidam intemperaturã ceciderunt, mutationes per vrinas minus oſtendũ F tur. Nanque frigida intemperaturã quum correpti ſint, tum vrinæ ita albæ gignuntur, vt eſt frigiditatis menſura. Calidiore verò intemperatura affecti, rufas & flauas vrinas profundũt, in quibus adeſſe ſolẽt ſtomachi dolores, quæ καρδιαλγίαι appellantur à Græcis. Item ſitis & bilis interdum tenuis atque croceæ, vomitus, & ſatietas, & oris amaror, atque capitis dolores quidam modici. Quemadmodum in affectione mediocriter frigida laborantes ſunt appetentes, atque ſiti carentes: ſed frigida affectione exaucta, redduntur vertiginoſi, atque ſe G regere nequeunt, veluti animo linquũtur, atq; tremorem cordis ſentiũt, cibum potũmq; faſtidiẽtes. Hæc igitur ipſa potius in intẽperaturis puris dicta ſunt. Quòd ſi materia quoque aliqua coiuerit cum omnibus hiſce dictis, has vrinas reddet. Nãque quum vrinæ exiuerint, craſſeſcent, atque contenta in eis cumulatiora ſpectantur, & ægritudines in affectibus eiuſmodi diuturniores fiunt, quum humorum concoctionibus diſſoluatur ægritudo. Sed hæc quidem concoctiones & incoctiones, atque mutationes vrinarum manifeſtare poſſunt: nos H verò ad cætera tranſeamus.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS PROFLVENtibus à coſtarũ paſſione vera & nõ vera, CAP. IX.

PLeuritidis vrinæ in initiis ſubrubeæ ſunt, deinde procedentes rubeſcunt, atque vineæ fiunt, & craſſeſcunt, atque mutationibus oſtendunt quæ ſint euentura. Humore verò frigido ſeptum tranſuerſum moleſtante, atque perquam modicum dolorem mouente, minimámque ſpirandi facultatem, eo quia pectus aggrauatum eſt ab eo, vrinæ albæ & tenues, item conturbatæ & craſſæ proueniunt. Splen porro à quacunque intemperatura corripiatur, etiam in ea vrinarum colores oſtendunt. atque facilius à frigidis corripitur homo, atque hi oſtendunt: tardius verò à calidis, ac non etiam multum hi oſtendunt.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS AB AFFEctis renibus & veſica, CAP. X.

REnibus & veſica affectis, ſimiles vrinæ proueniẽnt. Dictum eſt etiam de hiſce in iis quæ de iudiciis vrinarum, diligentius, atque de cæteris quæ eis accidere conſueuerunt, ab illis dictis diſcere oportet. Quoniã verò ea membra fuerũt vrinarum vaſa, facilius quũ quicquam ipſis acciderit, demõſtrauerint, in prõptu habentes modum demõſtrationis. Nã cætera membra ſolummodo, quum vehementer propria affectione alterauerint vrinas, nullũ aliud ſignũ euidens oſtẽdunt. Quamobrem quum aliqua debilis paſſio ipſis aduenerit, non etiã promptè in vrinis illa ſpectatur. Hæc verò quoniam cæteris fuerunt poſteriora, ſerum collectum recipiunt, atque paſſiones proprias, etiamſi mediocres fuerint: interdum demonſtrant, id tanquam mercedem, ipſa potius quàm cætera membra recipientes, pro miniſterio quod naturæ præſtant.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS AB AFFEctis colo & inteſtinis, CAP. XI.

COlo atque inteſtinis inflammatione laborantibus non etiam vrinæ colorabuntur ſecundum illa quæ magis naturalem calorem habẽt. Sed frigida intẽperatura quum eiuſmodi partes corripiantur, & eiuſmodi humor influxerit in ipſas, tum vrinæ ſpectabũtur albæ & aqueæ. Atque ſiqua fuerit obſtructio in colo, tum vrinæ erunt hypoſtaſi priuatæ: in inteſtinis verò ſi acciderit obſtructio, vrinæ erunt craſſæ frequentius atque lacti ſimiles. atque paſſione procedente, excretiones erunt plures atque crudiores. At nũc reliquum eſt vt de vtero dicatur.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS AB AFFEctis vtero & podice, CAP. XII.

VTerus, qui vt membrum eſt principale, ita maximè alterat totum corpus, quã corripitur ab aliqua intẽperatura. Ergo vrinæ eo modo accidit, vt ſint ſimiles tractu tẽporis iis quæ ab intemperaturis aliorũ mẽbrorum nõ adeo principaliũ eueniunt. Sed vbi in hiſce mẽbris genitũ ſit pus ab aliqua cauſa, quod ſit ſanè quàm mediocre, id nõ erit euidẽs in vrinis. Sed ſi fuerit excedens, tum colligetur in veſica pus, atq; apparebit hærẽs fundo matulæ, quod manifeſtũ erit & à ſpecie, & ab odore. Atq; priuſquã loquatur ægra, tu dixeris eam affectionem: diiudicaueris verò, vt nõ ſit veſicæ pus, cõmouendo facilè vrinã, atq; intelligendo nunquã indoluiſſe veſicã. Quinetiã quum mẽſes abſque ratione retineãtur, vno iam mẽſe præterito, apparent vnà cum cõtentis ramenta rubea innatare. Atq; procedente retẽtione, etiam ramenta eiuſmodi plura ſpectantur, atque vrinæ color ad ſubrubeum atque etiã ad rubeum tendit. Veruntamen vt orationi gratia aliqua afferatur, atque fides dictis nõ parua fiat, hanc ſubiunxero hiſtoriã, quæ incumbentibus hiſce ſtudiis erit perquã vtilis. Mulier quædam diues atque mollis, tres aut quatuor filios pepererat, quorum tres fere infantes mortui erant, ſolùm vnum audiebat mater. Atque quodã tempore præterito, ipſáque ambigẽte dùm videret ſpem omnem ſuam in ſolo vno filio, qui repente tolli poſſet, flũctuare. Verebatur enim ne ſi puer moreretur, cogeretur alienis bona ſua tradere. Nãq;(vt dictũ eſt) vbi amiſerat alios, quærebat modũ quo alterum filiũ pareret, atq; ſpẽ ſeruaret. Ergo (vt mos eſt mulieribꝰ) deſideriũ aperuit, atque ſolutionem quærebat. Quidã dixère hanc ſolutionem, ſi menſium aliqua fieret natura vel arte retentio (nanque ipſi menſes plus iuſto profluebant), cõciperet. quod perſuaſa, rei operam dedit, ac vehementer reten-

ti ſunt menſes,vnde conceptus ſpes magna eam tenuit. A At verò ſecundus menſis erat,mulierque modicè cõturbabatur.Nãque cumulato ſanguine mẽſtruo per vterũ, neque locus exeundi habebatur:accidentia, vt videbatur,poterant eſſe ſigna conceptus. Nãque in initiis conceptuum ſimilia accidere ſolent.At tertius aderat menſis,&paſſiones proceſſerãt.Vbi verò etiam quartus aduenit mẽſis,tumque quum grauidis mulieribus,ſiquid præfuiſſet moleſtiæ,illud ſedatur: ipſi verò magis venter intumuit,atque accidẽtia peiora ſentiebantur. Igitur circa quintum menſem audiui vt mulier correpta B eſſet ab ea paſſione:erat enim mihi vna ex maximè familiaribus.Quamobrem ad eam acceſſi, atque intrans vidi ipſam ſupinã iacentẽ in lecto,& ſalute acta rogaui, vt haberet,ac tetigi pulſum.Illa verò ſubtili ac pertenui voce reſpõdit. Pulſus erãt pertenues atq; diuerſi,atque virtus genuina propè victa. Cutis veluti cortex maligranati, & color eius vergebat ad icterũ,& omnia quæ circa faciem ſunt,multum attenuata,atque manus,& humeros ſatis hærentes pectori habebat. Sed venter magnopere extuberabat. Quoniam verò oportebat etiam C vrinam ſpectare,ea quidem erat tenuis, atque mihi viſa eſt mediocriter ſubſanguinea. Contenta verò in eã ſubſidebant ad matulæ fundum valde rubentiã, atque veluti ſimilacea.Atque tunc mihi non poterat facilè cognoſci paſſio,quæ nõ multum trita eſt breuiariis libris medicorum, eo præſertim quòd nemo ex iis medicis qui illuc frequentabant,paſſionem intelligeret,ſed putarent omnes aquam intercutem eſſe. Quoniam verò paulo pòſt legi de paſſionibus mulierũ, doctuſque ſum quàm graue eſſet retinere menſtruum ſanguinem, au- D diuerámque mulieri hunc retentum eſſe,deinde hac ratione ſuper eius vrina ratiocinatus ſum, illam recta ratione illiuſmodi profluxiſſe.Nam partim ob manifeſtiſſimam collectionem ſanguinis in vtero,tumore effecto eiuſmodi,partim ob vicinitatem veſicæ ſanguine commiſto cum vrina, factum erat vt vrinæ colorarentur, ſed ob aſſationem ſanguinis apparuerint contenta ſimilacea atque rubea.Hoc pacto ab immodica menſtruorũ retẽtione,præſertim ſi natura antea multa profluxiſſet, vrina alteratur,atque tractu temporis cõmutatur. Cæ- E terùm vt omnem hiſtoriam finiamus,reliqua ſubiũgimus.Sextus menſis aderat, quum in ilibus exterioribus factus eſt abſceſſus, atque mollitus eſt tempore procedẽte.Vbi verò ſeptimus menſis aduenerat,prorſus mollitum eſt medicorum emplaſtris, atque deinde apertũ eſt,ac reliquo tempore defluxit ab eo ſanguineum pus, ſed venter abinde euacuabatur:quãobrem magna ſpes ſalutis & viro eius oborta eſt, & medicis illuc frequentãtibus:quod nõ ita ſucceſſit, ſed paulo pòſt euacuatio F ſimul omniũ ſpem perdidit.Nam(vt arbitror) quatuor dies poſt tumoris aperturã, venter euacuatus eſt re omni affligente,atque commiſſus eſt,mulier verò veluti inanimis redacta, abſque reluctatione aliqua vitam efflauit.Hæc eſt hiſtoria, & ita ſe habuit. Tu verò diligẽter hinc audiuiſti,vt ratione vicinitatis participatus ſit color vrinis ob ſanguinem collectum in vtero, vtq; mediocri collecto ſanguine,contenta ſola perparum alterẽtur. Sin verò collectus exceſſerit,etiã alteratio erit maior:ſin autem vſqueadeo excreuerit,vt etiam venter extumeſcat, etiam colores mutantur vrinæ, atque pri- G mò in ſubrubeum tranſeunt,deinde in rubeum, atque ſubſanguineũ:contrà verò tum aſperiora ſpectãtur. Similia hiſce accidunt,quum podex inflammatione diutius intumuerit,atque hæmorrhois abſque ratione retenta ſit,maximè ſi pridẽ multo tẽpore ſanguinẽ profundere ſoleret,fueritque homo multi ſanguinis,atque per aliũ locum euacuauerit ſanguinẽ ſuperi genitum. Nanque tantum hæmorrhoidis retẽtio diſtat à retẽtionibus quæ in vtero,quãtum ea quæ ſecundum paſſionẽ ſunt,ab iis quæ ſecundũ naturã habentur,ceciderũt.illa H enim tractu temporis confirmata,nititur reuerti ad naturam.Excretionis verò ab vtero factæ ſecũdum naturam retentio,maiorem alterationem in corpore & vrinis efficere poteſt.Quãobrem quales vrinas retẽtio mẽſtruorum vnius aut duorũ menſiũ effecerit, tales quoque hæmorrhois retenta,reddet per multo plura tẽpora.Eadem ratione ſiquid aliud fuerit præter naturã in vtero,hoc infuſum in vrinis ſignificationem quandam paſſionis parat iis qui hiſce rebus diligenter operam nauant.Sed de hiſce ſatis: poſthac dicendum eſt de reliquis,ſiqua modo aliquo relicta ſint.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS AB AFFECTIbus extremitatum membrorum, CAP. XIII.

QVum manus ac pedes affecti fuerint, vel ab intemperatura multũ frigida, vel frigido humore,aut ab intẽperatura calida , vel materia calida quæ defluxit,ſi cæterum corpus ſimul etiã ægrotauerit, tum in vrinis affectiones eædẽ efficientes euidẽter apparebũt. Quãobrem quãtum qualitas & quãtitas humorũ ægrorum intẽdatur, tãtum etiã vrinæ trãſmutatæ diſtabũt ab eis quæ ſecundũ naturã. Quòd ſi cæterũ corpus per ſe ſanum fuerit,atque cauſa aliqua affligẽs influxerit ad extremas corporis partes,ita vt hæ malè habeãt, non etiã mediocriter alteratæ apparebunt vrinæ. Sin verò illa cauſa abundãtius fluxerit, etiã vrinæ tum mediocriter ſpectabũtur alteratæ,quũ vix paſſio aduſque cor peruenire videatur. Quinetiã differentiæ colorũ & cõtentorũ arguunt qualitatem & quantitatem humorum,& concoctio & cruditas tam morem ægritudinis quàm virtutis firmitatem oſtendunt, veluti ſpatium temporis demonſtrãt celeres & tardæ vrinarũ mutationes. Operæpretiũ eſt præter ea id etiã non ignorare,vt non paruas differẽtias habeãt inter ſe corporis partes.Nãq; alio modo alterabit calefactus pes , & alio veſica calefacta: itẽ alio modo vterus,alio renes, & alio lien,alio tunica ſuccingens,quemadmodũ illo modo caput, hoc modo hepar,aut pulmo.Nanq; hæc magis participarũt colorem,aut naturali proprietate,& in propriis conceptaculis,aut vicinitate primi calidi, aut ſenſus magnitudine. Oportet enim ſcientẽ proprietates,& vires vniuſcuiuſque membri,etiam ſingulorum menſurã propriã habere,tam quum mediocris caliditas exaucta fuerit,quàm quum ob exceſſum corruperit ſubiectum:veluti contrà quum qualitas fuerit modicè & immodicè infrigidans. Nanque membra calidiora facilè à cauſis calidis alterãtur & conuincuntur, difficilius verò à frigidis mouentur:quemadmodum frigida membra tardius à calidis, celeriùs à frigidis afficiuntur. Siquidẽ eorum quæ ſunt viciniora qualitati naturali tẽperatura & proprietate, vnumquodque facilius alteratur. Veruntamen vt manifeſtius rem capias,hinc veluti exemplo diſcere licet. Hepate mediocriter caliditate affecto, accidit vt vrinæ rufæ atque flauæ proueniant. Sed ſi eiuſmodi vrinæ in colo ægro fuerint apparentes , maiores dolores ineſſe arguent,atque vnuſquiſque arbitrari poterit, membrũ prorſus inflãmatione laborare. Quòd ſi pes aut manus patiatur , atque vrinas eiuſmodi profuderit,dixeris ægrotantem diſrumpi dolore atque vri. Nam quantùm diſtiterint membra à primo calido,eò maiore etiam caliditate alterantur:eadem ratione res ſe habet in frigiditate.Nanque hepate correpto ab intẽperatura aliqua frigida,vrinæ ſubalbidæ ſpectantur: altero aliquo membro remotiore refrigerato, non ita facilè etiam vrinæ mutantur.Ergo etiam principalia membra ſi ab aliquã fuerint paſſione correpta,facilius vrinas alterabunt,ratione principatus: remotiora verò, vel ſi peiori morbo affecta fuerint , mediocriter vrinam alterabunt , atque tardè.Quamobrem hinc ratiocinandum eſt,eo peiores affectiones eſſe in eiſdem vrinis , quò membra affecta vnde profluunt,magis diſtiterint poſitione & proprietate à principio.Atque oportet virum prudẽtem eo pacto animaduertendo,in vrinis diſquirere proprietates mẽbrorum,atque affectiones eorum per ea quæ in vrinis ſpectãtur,ratione cognoſcere atq;prædicere.Poteſt nimirum plurimũ conferre huic propoſito diligens inſpectio differentiarũ partium neruoſarũ & venoſarũ. Præter hæc quæcunque propria quatuor temporibus anni, & ætatibus, & temperaturis , & conſtitutionibus morborum apparuerint,hæc mitiora exiſtimare oportet quàm quæ aliena eſſe cõtingit. Itẽ quæcũq; facilius concoquũtur & tranſmutantur, hæc demõſtrant natu-

ræ: ir.

ram firmam eſſe, atque humores concoqui & alterari A celerrimè. Quæ verò vel temporis tractu mutantur, vel mutata in peiora proceſſerint, illa reprobare oportet, atque putare animal paruo momento indigere ad interitum incurrendum. Veruntamen vt hiſtoriam hac in parte referã diſputationi cõuenientẽ, ad alia cõuertar. Senex quidã familiaris meus in febrem incidit, atque malè habebat: quod vbi audiui (vndecima tũ erat dies), ad eum viſendum iuiſerat vicinus atque vir probus. Inueni illum ſupinũ iacentem, atque ſubtuſſientem, ſputáque craſſa cum ſonitu excreantem: ſordéſque illi circa B ca oculos non parua hærebat. Sed ſputa non nimiũ mala erant, niſi quòd procedentia etiam in ventrẽ deſcendebant, eúmque emolliuerãt pluſquàm par erat. Pulſus eius erãt hominis vehemẽter febriẽtis: cætera verò erãt obſcuri. Vrinæ ſubrubeæ, atque deinde rubeæ apparuerunt. Sextadecima parũ mutatæ ſunt vrinæ circa moderatius. Iterum effectæ ſunt craſſæ, & rubeæ, & ſubſanguineæ circa contenta. Venter etſi multa excreuiſſet, nihil tamen adiuuit. Adhæc per ventrẽ vnà cum excremẽtis mediocris quantitas ſanguinis euacuata eſt, ita vt ob C hæc viſus ſit homo emori. Et ego non amplius acceſſi, neceſſitate quadã ad alia me cogẽte, ſed audiui tribus poſt diebus hominẽ mortuũ eſſe. Videbatur igitur ille maiorẽ febrem quàm quæ ſenẽ deceat, habuiſſe, idque hyberno tempore. Nã quum eiuſmodi res accidit, cõſueuit non mediocriter conquatere virtutem naturalẽ, ita vt tractu temporis cadat. Quinetiã ab aſſidua ſiti febris vehementia arguebatur: tuſſis non parũ hominẽ moleſtabat. Quòd verò nõ videbatur natura facilè vincere materiã, demonſtrabãt per tot dies cruditates vrina- D rum. Nãque opus erat multo longiore tempore, ſi ſigna ſalutis præceſſiſſent, vt hinc profecta ad ea quæ ſecundum naturã conceſſiſſent. Hoc enim quod ſecũdum naturam habet, tantùm temporis longitudinem requirebat. Quamobrem procedente tempore, peiores ſubſtantiæ, & contenta vrinarum ſpectabantur. Quid igitur quiſquam aliud ab hiſce putauerit, quàm futuram eſſe mortem, paſſim cadente virtute? Hoc pacto oportet virum mente præſtãtem vaticinãdo præuidere futura, atque mutationes vrinarum ad bonum, hilariter accipere E atque prænuntiare: contrà verò execrari momenta ad malum inclinantia. Quinetiam mutationes longiore tempore factas arguere ægritudinis tempus multum protrahi, & quæ matutino potius fiunt mutationes, has oſtendere breuiori tempore ægritudinem terminatum iri. Ergo ſi prima die vrinæ concoctæ apparuerint, tertia vel quarta ægritudinẽ ſolutum iri proferas: quòd ſi ſecunda vel tertia concoctæ fuerint, ægritudinis ſolutionem peruenire vſque ad ſeptimã. Quòd ſi quarta dies etiam incoctã vrinam oſtenderit, non etiam ſi quicquã F fiat, ipſa hebdomada criſin morbo poſuerit. Nanque criſes quæ in hebdomada fiunt, quarta potius antea aperit atque oſtendit, præmittens parua quædam concoctionis ſigna. Quemadmodum contrà in malum mutata, ſi valde praua ſigna præmiſerit, mortem in ipſa hebdomada inferet. Sicuti quoq; vndecimæ octaua eſt index, & vndecima decimæquartæ, atque alia alius, veluti in libris de criſi ſapiẽs Galenus tractauit. Atq; tẽporum productiones hac ratione conſiderando adinueneris, quum in ternarium & quaternarium omne tempus G ægritudinis dimenſus fueris. Secundum quam rationem etiam principium ſecundum latitudinem dictum dimetimur.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS SVPER AEgritudine, an velociꝰ, an tardiꝰ ſoluatur, CAP. XIIII.

IN morbis acutè motis, euenit interdum vt aliquid anticipet, contrà verò vt aliquid minuatur in iis quæ mouentur tardius, ſiue euaſuri, ſiue morituri ſint homines in ægritudinibus ipſis. Siquidem, vt exemplo vtamur, ſi quarta die appareat cõcoctionis exactæ ſignum H in morbo peracutè moto, iam nondum plena ea quæ incepit hebdomada, ſequetur criſis, ſi contigerit, materia ob celeritatem præſultante. Sin verò ægritudo moueatur ſegnius, tum vix etiam perfecta hebdomada criſis reddetur, vſqueadeo vt opus ſit etiam media octaua ad criſin faciendam. Contrà verò, ſigno nobili prauo die indice inſpecto, in ægritudine acutè mota, ſexta die præripietur homo, quemadmodum octaua, ſi ægritudo ſegnius moueatur. Sed de criſi diſputatio, & dierum productionis numerus ab hiſce poterit comprehendi. Licet tamen exactius ſcire ſtudenti, ac exercere, qui legerit librum illum qui de criſi à Galeno cõpoſitus eſt. Præter hæc illud non ignorare oportet: nanque tempore vehementiæ ægritudinis, vrina quam fecerit ægrotans, multo peior apparet quàm quæ fiunt horis remiſſionis, idque optimo iure. Nanque tum vrina ea apparet, quum caliditas quæ cõcoquit, incũbit aliis. Nã etſi in iis appareat aliquid incoctũ, hoc tamẽ eſt ſignũ inclinationis caliditatis naturalis ad alia. Quum enim erga maiora atque affligentia vehementer vires omnes colligendo intẽdat & habeat natura, tum neque facilè nutrit, neque alterat, neque concoquit, ſed interpoſita inter duo mala eſt, tanquã vtrunque eorum ſubitura: putatur enim neutrã actionem perfectam exequi. Nãque ſi quum ob vnam operam fuerit afflictata, neutiquam facilè conuenientia expedire quiuerit: longè maiores errores commiſerit, vbi diſtenta multis actionibus, agere quicquam fuerit aggreſſa. Quando autem humores vicerit, ita vt concoctionẽ in ipſis fecerit, tũ meliores colores & ſubſtãtias vrinarum oſtendet quàm quas in paroxyſmis apparere contigit: tunc etiam proiiciuntur contenta ſecundum rationem cõcoctionis. Quòd ſi natura aggrediens, & irritata nihil eorũ quæ debet perfecerit, & vrinæ ſimiles in paroxyſmis, & in remiſſionibus videantur, ſignificatur natura nondũ materiã vincere. atque hac ratione oportet conſiderare ea quæ ſimul quoque feruntur. Nãque ſi motiones morbi fuerint celeres, natura verò concoctionẽ nullã oſtenderit, atq; hoc pacto procedatur, metus non paruus adeſſe debet, ne defatigata virtus propriã actionẽ amittat. quo quid poteſt eſſe deterius, quum mors his inhæreat? Quãobrem prænuntiãdum id eſt cõſideranti diligenter ſimul omnia quæ ad ægrum pertinẽt. Si verò ægritudinis motiones fuerint tardiores, modeſtiores quodammodo ferentur paroxyſmi, confidendum eſſe nuntiaueris, ac ſi tractu temporis ægritudinem ſolutum iri cenſeas, modò virtus ſit firma. Nanque etſi lateat naturam in initiis colluctatam eſſe, appareátque nõ hactenus materiã vincere, etiam cruditates non contemnendæ ſpectantur. Sed iam incœpto tempore videtur concoquere: atque paſſim materiæ præſtare, etiam æger facilius paroxyſmos tolerat, atque concoctionis ſigna cernũtur. Sed tractatio de præuidentia ex vrinis (vt arbitror) adepto hac in parte fine, in eadem etiam omnem diſputationẽ de vrinis concludit: non enim amplius ſermonem extendere, neque circa eadem eodem modo conuolui atque verſari operæpretium eſſe probatur.

BREVIS REPETITIO CAPITVM TOTIVS diſputationis, CAP. XV.

QVum hactenus tractatum de differẽtiis vrinarum, atque de iudiciis exegerimus, ac præter hoſce alios de cauſis vrinarum, veluti nunc demum eos qui de præuidentiis, viſum nobis eſt nihil relictum eſſe, quod referre oporteat. Nam in vnaquaque diſputationis parte tractata ſunt quæcunque ſpectãt ad colores, & cõſiſtentias, & quantitates chymatis, & contenta, & quæ in contentis eſſe dicuntur & apparent, qua mutãtur ſecundum colorem, & ſubſtantiã, & quantitatẽ, & læuitatem, & aſperitatem, & poſitionem in ſpatio ipſo chymatis, & quæcunque ſuper bullis dicta ſunt, & odore, & colliquamine innatante. Quinetiam ſubiũctæ ſunt diſputationibus prædictis, quæcunque membrorũ ſympathiæ, & primarii affectus ſunt, & intẽperaturæ, & actiones, & cruditates, & genera, & ſpecies febrium, & longitudines, & breuitates ægritudinum, & quæ ſpectant ad mortem & vitam. Quorum alia euidenter ſunt expoſita, alia prætermiſſa, quòd dum hæc ſunt comprehenſa, ex illis inuenta diſcuntur. Præter hæc & quæcunque licet ſcire illi qui librum hunc exercuerit. Iam iuſtum eſt (vt etiam viſum eſt) vt hac in parte omnẽ orationem ſuper hiſce terminemus, petentes id ab his qui ſcipta

hæc lecturi ſunt, ne prompti ſint in maledicendo, nóſque ab omni culpa vindicent. Quòd ſi reminiſceremur eorum quæ in initio facultatis huius dicta ſunt, ſubdendum etiam hoc ipſum orationis curriculo eſſe videtur.

QVONAM PACTO AD EIVSMODI DISCIplinæ genus promotus ſit auctor, CAP. XVI.

IAmpridem philoſophiæ parti naturali operam dederam, eámque pro viribus eram adeptus, quum etiã cupiditas quædam me ſubiuit medicæ artis capeſcendæ. Aggreſſus itaque ſum cõtemplatiuam eius partem, atque in ea omnem operam, vt par erat, cõtriui. Quinetiam animaduertens hinc medicæ artis partem curatoriã, quæ hominibus amica eſt, hinc partem quæ cum philoſophia conſentit, exhorruiſſem illa inſudatione quæ curandis ægris corporibus aſſidua delegatur, niſi ſuccurriſſet magna ratione perueſtigandas eſſe ægrorum paſſiones, ita vt in illa exercitatione videbatur mihi abſtinendum eſſe à valida quadam motione in iis rebus quarum antea nullam vlla ratione contemplatus eſſem. Itaque vehemẽter hiſce ſtudiis inhæſi, atque pro viribus incubui, multis rationibus adhibitis, vt ſignificationibus paſſiones comprehẽderem. Putabam enim curationem, in qua nulla eſſet adhibita contemplatio, tutam nullo pacto fore: eam verò in qua certa ratio dominaretur, cum tutam tum faciliorem exiſtere. Veruntamẽ quum tractu temporis eo pacto procederem, etiam aliquid ſubiungere ipſi arti meditatus ſum, vt id in arte ipſa eſſet cauſa cognitionis, etſi cernerẽ omnia rationum conamina medicam artem adiuuantia, plena eſſe ingenii & diſciplinæ, maximè illa quæ glorioſus ſapientia & arte Galenus introduxit. Dum ſcientiam de vrinis quærerem, vt meipſum exercerem, reperi pauca quædam de ipſis neſcio quo pacto ſparſim ſcripta ab iis qui artis eiuſmodi fuerunt exploratores. Ipſe verò inſpectis ſingularibus vrinis tã in hominibus ſanis quàm ægris, perpauca principia collegi: atque illa animaduertendo, & ratione indagãdo, breui eo perueni, vt vniuſcuiuſque cauſas indagatas reddidiſſem, vſqueadeo vt poſſem ab vrinarum ſignificatione abſolutè diiudicare. At verò vbi tractu temporis animaduerti illas inuentiones ſanè quàm veras eſſe, cognoui cauſas certas illorum effectuum adinueniſſe, & reliquorum, tanquam à quibuſdam optimè habitis principiis, profectus ſum ad iudicia & præuidentias ferendas. In quo non parum contulit ſociata diſciplina de pulſibus, atque reliquiæ quædam, quæ ſcriptis traditæ ſunt ab antiquis viris. Vnde viſus ſum aliquid arti medicæ ſubiunxiſſe, vt dictum eſt. Nanque hac ipſa parte maximè mancam eſſe medicam artem inueniens, ſummo ſtudio eam perficere aggreſſus ſum, ac inceptum, concedente Deo, ad finem perduxi. Et ſi noſtra hæc diſputatio videatur aliquo modo conferre ſanis & ægris hominibus, tanquam veritatis ſequax, Deo omnium bonorum largitori gratiæ ſummæ habendæ ſunt. Nos verò nefas eſt, vt quiſquam accuſet nomine ignorantiæ. Quòd ſi etiam quicquam errarimus (nam errare perquam facilè cõtingit), ipſe idem inuentor noſtrum errorem deleat atque oſtendat, & veritatem demonſtret, quandoquidem vehementer amarem, ſi dum circa res graues tractando viſus ſim aberraſſe, fortaſſe quoq; gratias actas feremus, ſi (dum res maximas primus prænouerim ac tractarim) diſputatio aliquo in loco claudicans, vt videretur dare maledicis anſam me carpendi, caſtigaretur, ac reciperet rectitudinem conuenientem ad cognitionem capeſſendam. Adhæc tractatio de omnibus ſigillatim nõ ſolùm nobis exiſtimata eſt difficilis, verumetiam aliis quibuſuis viſa eſt non facilis. Neque eo quòd vnum totum quod artis eſt, collegimus, illud vtile nobis eſt (pluribus enim indigemus, vt totum hoc ipſum tractemus, præſertim quæ nos auditores etiam cupimus vt conſequamur, idque reſpuentes prorſus ipſum totum artis): ſed quoniam quæ vniuerſalia ſunt, paucis verbis & rationibus continetur, atque faciliora ſunt ad capiendũ, promptioráque ad pronuntiãdum, vtilia ſunt. Quumque oporteat diuidendo explorare, vſque ad quædam liberè procedere poteſt oratio. Nã vbi ad maximè propria particulariáque peruentum fuerit, tum ad vlteriora prohibetur progreſſio. Particularia enim diſtributa ſunt infinitudinis natura, & ratio deficeret ſi hinc ad vlteriora procedere aggrederetur, veluti compertum eſt. Quamobrem quæcunque referri poterant per eiuſmodi vniuerſalia ſuper humore vrinæ, & contentis, ac cæteris, nos diximus, inque cunctis (vt arbitramur) veritatem oſtendere magnopere enixi. In quo ſi quicquã dignarum rationum videatur apertè prætermiſſum, hoc ipſum potentia quadam in dictis (vt puto) continetur. Quoniam verò tractatio hæc noſtra expoſita eſt viris prudentibus, fortaſſe etiam ipſi exercendo, ab hiſce ſingularia facillimè cognouerint, & quæcũque complicari poſſunt & non poſſunt. Quinetiam facillimè ex hiſce tanquam manudicti, promptiores fieri poterunt reddendo in complicatis tam iudicia quàm præuidentias. Nãque nobis viſum eſt negotium potius ſuperfluũ iterum eadem rationem repetentibus, dum complicaremus quæ complicari poſſent, atque ſuper hiſce rationes redderemus. Illud autem intelligendum eſt, eiuſmodi noſtram præſentem diſputationem veluti primitias quaſdam eſſe in arte: exercentibus verò ipſam licebit ab eius auxilio plurimum adiuuari. Sed conſpectanti artis medicæ partem hominibus amicam, atque deſideranti introducere ea quæ videntur hominibus collatura, licebit frui bonis ex arte, atque introducere, ſiquid aliud videatur deficere. Maximè autem cõferentia ſunt, quæ ad præuidentiam faciunt, & curam accidẽtium corpori humano ægro. Illorum autem qui verum omnium ſcientiarum ſibiipſis parare nitũtur, moleſtéque ferunt ſicubi quicquã quiſquã vitæ humanæ vtilitatis attulerit, altiſſimos linguæ ſtupores fugiẽdos eſſe. In quo potius adinueniendum eſſet medicamen affectum qualitate contraria eiuſmodi morbis, vt rectè caueremus ne linguæ aliorum in periculo eſſent ſubeũdi ægritudines tam prauas. Veruntamen fortaſſe præſentaneum atque pertinaciſſimum medicamen videri poterit aduerſus hunc morbum hoc ipſum, in Deo ingenua confidentia, erga homines cum quibus conſuetudinem habemus conſtantiæ mediocritas, atque verborum rationúmque noſtrarum exacta quædam conſideratio.

ACTVARII MEDICVS, SIVE DE methodo medendi, libri VI.

Cor. Henrico Mathiſio Brugenſi Medico interprete.

ACTVARII in ſuum De methodo medendi librum primum, Præfatio. A

QVONIAM ad Hyperboreos Scythas, ita
diuino ſapiente ac optimo Imperatore
iubente, legatus pro gente noſtra pro-
fecturus, noſtram tibi operam deeſſe mi
nimè debere arbitrabaris, ſed aliquid
noſtræ quoq; artis cōgredi, quò ſiquid
fortè è re nata valetudini infeſtū occurreret, ex exiguo
libello, quod ex vſu eſſet ſumere, ſuccurreréque ei poſ- B
ſes: arduū ſanè, artē maximā ac præſtātiſſimā adeo faci
lè breuibúſq; verſib⁹ veluti ex tēpore perſcribere, vide-
batur: nō ſecus quàm ſiquis omnē omniū hominū vitā
victúſve rationē paucis admodū verbis apud ignotos
explicare conaretur. Quapropter mihi eiuſmodi tracta
tione multo maximè ſuperſedendū eſſe iudicabā, ne, dū
artem ampliſſimā in anguſtum libellū cōtrahere con-
cludere que nitor, iniuriā ei non leuem facerem. Atque
idcirco (vt tu quoque amicorū optime meminiſti) com
mentationem hanc etſi ſæpenumero rogatus reieci, ab C
eáque penitus abſtinuiſſem, niſi vetus hominum idém-
que ſcitum adeo dictum in mentem veniēs, aliud per-
ſuaſiſſet, nempe amicitiæ neceſſariò cōcedendum eſſe,
atque, etiamſi artis interim dignitas eleuetur, interpel
lationibus id largiendum potiſſimum, ſi commodi nō-
nihil interpellantes inde ſenſuros eſſe iudices. Opus igi
tur aggrediendum, ac ceu pignoris loco tibi tranſmit-
tendum eſſe cenſui, vt ſi (quod votis omnibus eſt expe-
tendum) te nobis æquè ac diſcedens rectè valens reſti-
tues, vnus id commētarius ſit ſinceræ amicitiæ noſtræ D
monumentū: ſin aduerſi quippiā, vt ſunt humana, con-
tinget, ex his noſtris præceptis opē tibi petere, ac pro-
pulſare id queas. Verùm quid in hoc tam vario multi-
plicíque argumento, quod rectum ſit adferas? eſt enim
ſummè potius verendum, ne dū ea quæ neceſſaria ſunt
explicare cōtendo, & quædām prout cōpendii ratio co
git, prætereo, in dubias te perplexáſque ambages con-
iiciā: aut dum alia obſcurè, nec ſatis apertè trado, eiuſdē
mali auctor fiam. Quas ob res rurſus pedē referre ac ſi-
lere ſatius eſſe ducebā, prorſúſque quieuiſſem, niſi oc- E
currens quædā cogitatiuncula ad ſcribendum, nec iam
amplius in tractatione cunctandum incitaſſet. Nam ex
multa noſtra conſuetudine, non illiberaliter mihi ar-
tis theoremata viſus es percepiſſe: adhæc meminiſti
quàm ſæpe fuerim vt artis ſacris initiareris adhortat⁹,
adeo ingenuè eam es amplexus: demum eorum quæ in
arte præclara ſunt, de quibus ſæpe inter nos egimus, nō
es vſquequaque oblitus: hæc inquam omnia in men-
tem reuocata, animum deſpondere non permiſerunt,
neque ægrè ferre ſiquid ex artis dignitate non pertra- F
ctetur. Conieci enim in mēte tua longè antea eius præ-
cepta repoſita eſſe, vt ex non exiguo inde principio, &
quæ explicanda ſunt aſſequi poſſis. Quare hoc iam no-
do diſſoluto, reliquum eſt, vt ad noſtrum inſtitutum
(Deo auſpice) accedamus.

QVAE MEDICO SINT PRAEGNOSCENDA AD medicinam factitandam, CAP. I.

QVum is qui morbos ad perniciem & mortem du-
centes, ab iis qui in ſalutem ſanitatémque finiunt,
diſtinguere cupit, quænam ſint ſalutaria, quæque mi- G
nus ſigna, item quæ ſit animalis ſecundum naturam fa-
cultas, ac demum coctionis indicia, nouiſſe debeat:
(his enim vt decet cognitis, qui iis ſtudioſius inuigila-
uerit, & conſulere & rectè agere poterit) æquum erit, vt
vnumquodque horum explicemus, deinde quæ paten-
tibus iam vitiis, medicamenta & epithemata admoliri,
& qui victus accōmodari oporteat, doceamus. ita nan-
que progrediēte oratione, inſtitutum noſtrum ad pro-
A poſitum vmbilicum perducetur. Qui igitur ea in om-
nibus hominum corporibus dignoſcere velit, naturales
eorum functiones ſanæne ſint annon, perſpectas habe-
re debet: nanque eas intuitus, ſiquando in ſtatum præ-
ter naturam labantur, quantum à ſano abſunt, inuenire
poterit. Verùm quia fieri nequit, vt eæ ſigillatim enar-
rentur, quempiam, quem ceu normam ſpectare, & ad
quem reliquorum omnium ſanitates expendere ac di-
rigere oporteat, neceſſe erit proponere. Erit autem nor
ma ea ipſa, quæ in functionibus noſtris, quum ſecūdum
B naturam habemus, relucet. Functiones porro, tum ob a-
liam atque aliā facultatem, tum ob errorem, quinetiā
ob hunc illúmve partium ſimilarium & officialium ſi-
tum temperiémque, qualéſnam ſint apparent. eſt quip-
pe latus ſanitatis cāpus, quæ ſigillatim ad vniuſcuiuſq;
conſtitutionem expenditur. Verùm quum non pauca
ſint priuata temperamenta, vnúmque optimum & com
moderatum eſſe exiſtimetur: antea particulatim eſt de
iis agendum, vt ita functiones, quæ ſecundum naturam
ſunt, & quæ minimè, tradamus.

C DE TEMPERAMENTORVM VNIVERSIM AC ſigillatim in corporibus differentia, CAP. II.

ITaque quum alia primo ac ſummo loco calida, frigi-
da, ſicca, & humentia eſſe dicantur, quippe quæ qua-
litatis, ob quam eiuſmodi apparēt, ſummum nacta ſint
abſceſſum: alia verò ſecundariò ac remiſſè, vt quæ pri-
morum ſimpliciúmque corporum participatione talia
ſint: illa elementa atque horum principia iure optimo
nuncupari queant, & de iis agendi hic non eſt admodū
accōmodatus locus. Verùm quia de primis elemētis in-
D ſtituta eſt tractatio, & compoſita ſunt reliqua corpora,
tā animata quàm animæ expertia, ea aut vtriſque quali
tatibus intenduntur, aut rurſus eaſdem retuſas obtinēt,
vel tertiò alteram, quæcunque tādem illa ſit, intenſam
natura poſſident, & altera à ſummo interdum ordine
abſcedit. Quoniam ergo fieri non poterat, vt quæ ex il-
lis conflantur æquis menſuris temperarentur, (eſſent
enim quæ ex ſimilibus æqualibúſque coagmentantur,
forma moribuſque ſimilia) quæ ex primis hoc quòd ſint
ſorte adepta ſunt, in ſexcētas formarum ac temperatu-
E rarum differentias perquā ſapienter fuerunt diſtracta:
adeo vt vix duo aut animalia, aut plantæ, aliúdve cōpo
ſitum quoduis, eiuſdē eſſe naturæ aut qualitatis conſpi
ciatur: quin ſemper temperatura cōpoſitióque diuerſa
formā euariet, aut formarum diuerſitas ſimilem tempe
raturā ac compoſitionē aſſiduè veluti in ſua vota pelli
ciat pertrahátque. Quapropter quū hæc ita ſe habeant,
atque quæ ex primis illis elementis ſunt coacta, tum tē
peramento, tum primorū corporum additamēto inter
ſe mutuò diſſidētia, in ſexcētas formas diſſecta fuerint,
F age aliquid etiā particulatim de tēperamentis diſſera-
mus, prout ex iis à quib⁹ ſenſim promouemur, ac quaſi
ducti progredimur, & diſtantioribus, de eo quod maxi
mè ſpectādum eſt, compertum habemus. Primo itaque
ſummóque abſceſſu calidū ignem eſſe cenſemus: quòd
nihil eorum quæ ſenſui noſtro ſubiiciuntur, æquè ac il
le abſumētem igneámque vim obtineat. Porro quæ in
corporibus his apud nos compoſitis, plus illius partici
pare conſpicimus, quanuis ſi cum primis conferantur,
ſecundā caloris claſſem teneant: tamen ea quoad ſen-
G ſum noſtrum, quem nimirum iam exoluunt, ſum-
mo primóque ordine calida nuncupamus: eiuſmodi
eſt in plantis allium, ſinapi, euphorbium, pyrethrum,
ac ſiquod aliud qualitatis ſenſum labefactat: in anima-
libus verò quæ ignea ſunt, & validiores cibos confici-
unt, atque animoſa indomitáque ſunt, puta leo, parda-
lis, & volucriū pleræque. Primū verò frigidū in elemē-
tis eſt aqua, in plantis papauer, & lactucæ, & cicuta, in
animalibus piſces, & in eo genere magis quæ mollia

quæque ſunt teſtacea ac cruſtacea. Sic aquam quoque A
primò humidam putamus, etſi alii aliter ſentiãt. Atriplicem item, & lactucam, & cucumerem, ſecundo ordine, & primorum participatione, humidas in plantis: atque in animalibus, piſces cõplures, cochleas, & quæ vocãtur terræ inteſtina, iudicamus. Siccũ denique primò, meritò quiſpiã ignẽ eſſe aſſeret: & in plãtis piper, cicutã, ac ſi quæ validè exſiccare exiſtimãtur: in animalibus autẽ, canes, lepores, quæque inſecta ſunt: atq; hæc ſi inter ſe, aut cum cõmoderato ſuo cõparãtur, calida vel frigida, aut humida vel ſicca appellãtur, ſed illic intenſæ, B
hic verò remiſſæ. At verò omnia ex quatuor natura cõſtãt: alia enim eſt inſectorũ ſiccitas, ſi cum terræ inteſtinis cõferãtur, alia canis aut equi: ſic alia eſt piſciũ humiditas, ſi cũm accipitrũ vulturumq; humiditate cõparetur. Cæterùm quãuis cũcta ſe mutuò participẽt, vtpote ex qualitatibus cõmunibus cõpacta, attamen propriis quodq; tẽperaturæ terminis præfinitur, atq; alia quidẽ ſi cum aliis cõferãtur, talia aut talia eſſe cẽſentur. Verũ omnia in id quod præ cunctis cõmoderatum eſt reſpiciunt. nã cũcta aut participatione eorũ quæ participãt, C
aut cõparatione cum iis ad quæ expendũtur, talia nuncupãtur, & participatione primas perſonas ſpectantia: collatione verò eas quæ primas inſequuntur, in temperamenti ratione aut deficere aut excellere videntur. Porrò omnium maximè commoderatum exquirẽtib⁹, eſt homo, qui inter diuerſarum ſpecierum compoſita, temperamenti commoderati quaſi regula quædam cenſetur. Atqui homo hic, quod quidem ad temperamentum pertinet, multifariam quoque ſecatur, & quo ad cognitionem varius eſt, vtpote qui ad alterutrũ oppoſi- D
torum poſituum ac temperamentorum latus, leui momento propendeat nutẽtque.

DE HOMINIS TEMPERAMENTO,

CAP. III.

ITaque qualis eſt inter animalia homo, talẽ mihi inter homines eum qui eſt temperamento cõmoderatus, animo concipe. Nã queãdmodum in animalibus eiuſdem generis, ob ætatem, temperamentũ, viuẽdi rationẽ, & exercitia, aliud alio calidius & frigidius, ſicci⁹ & humidius eſſe aſſerimus, etſi intra ſuos terminos tẽ- E
periem cõtempleris: ita alius ab alio dum frigidior, calidior, humidior, ſiccior nuncupatur, tẽperamento diſſidet, nõ ſecus quàm ſi cum eo qui eſt vndiquaq; cõmoderatus, cõparatus candidior aut nigrior, vel carnoſior graciliórve, aut maior & minor eſſe videtur. Et quanuis ratione potius ac mẽte quàm ſenſu hominem omni ex parte cõmoderatũ cõplectamur, attamen nos in eum quaſi collimãtes, cæteros tales aut tales eſſe aſſeueram⁹. Proinde homine planè cõmoderatò, ceu norma conſtituto, eos qui ab hoc commoderato temperamento, ad F
alterutrum latus declinãt, intemperatos, qualitatéſque quas habent, intemperies appellamus. Quum ergo vna temperata eſſe conſideretur, media videlicet, & quæ in neutram partem propendet, qui ab hac cõmoderatione receſſerunt, calidiores aut frigidiores, humidiores vel ſicciores nuncupantur. Latum nihilominus ſatis eſt eius ſpatium. nam in calidioribus tẽperato, aut humidioribus, & his oppoſitis, alius alium natura exuperat: aut vna ſola qualitate commoderatum excellens, in reliqua ac quæ in eadem ſerie aduerſatur, cõmoderatus: G
aut vtriſque à commoderatione dilapſus, adeo vt quatuor ſint ſimplices intemperies, frigiditas caliditas, ſiccitas, & humiditas: & quatuor cõplicatæ, caliditas cum ſiccitate aut humiditate, & frigiditas cum earũ vtraq;, ac præter has nona, quæ cõmoderata & tẽperata, (Græcis σύμμετρος καὶ εὔκρατος nominatur). Prout itaque homo ob cauſas quæ materiam formámque in prima coagmentatione ſuppeditant, temperaturã coaleſcit: ita ſanè pro ætatis victuſque cõmutatione, eam tum incremento, tum decremẽto permutat atque euariat, & in- H
terdum ad cõtrariã detorquet. Porrò neque hoc latére debet, quòd homo aut æquali atque in omnibus membris ſimili temperie cõſtat, aut alia ſui parte temperatus, & alia intẽperatus eſt, & alia contrariã obtinet temperiem, prout hæc illã exuperat. Siquidem alius frigidum forte nactus caput, reliquo toto corpore calidus eſt, alii cerebrum humet, & ventre, exempli gratia, ſicceſſit: ſic hac parte frigidus, alia calidus erit. Atq; ſingula ſuis functionibus, pro receſſus modo, ſecernuntur. Patefaciunt autem ſe exuperãtiæ quum morbo corripiuntur, quòd ab cõtrariis opem, & à ſimilibus noxam ſentiant: ſic quoque quæ ab ortus primordio cũ formatione conatæ ſunt intẽperies, ſimilibus augentur, & cõtrariis emendantur. Atque quod ad temperamentorum tractationem pertinet, quòd huius documenti principia antea didiceris, hæc ſatis ſit nouiſſe.

DE HOMINIS FVNCTIONIBVS, QVAE SEcundum naturam ſint, & quæ ſecus,

CAP. IIII.

POrro iã tempus eſt, ex quibus tẽperamentis quæ fũctiones prodeãt, expendere. Siquidẽ aliæ aliis ſunt magis aptæ, & naturalibus quibuſdã temperamentis familiares magis. Quare ſi iã quaſi in tabella, cõmoderati hominis naturales actiones depingãtur, licebit inde eorũ quoque qui intẽperati ſunt aut toto corpore, aut aliqua eius parte, functiones intẽperiei proportione reſpondentes coniectare. non enim cõmentationis breuitas, vt omnes ſigillatim excutiamus, patitur. Proinde mente mihi cócipe hominẽ temperie victúque moderatum, moderatè temperatã regionem incolentem, ætate florentem: huic ſi nihil externum infeſtat, appetentiæ, & naturales omnes actiones probæ erunt, ſomni, & inter dormiendum decubitus boni, concoctiones item, & quæ eas inſequuntur excretiones rectè fient: quinetiam ſinceræ erunt ſenſuum inſtrumentorum functiones, & præ cæteris, quæ magis generis locũ tenent, principes, & denique volũtariæ, quæque ab electione pẽdẽt motiones, integræ erunt. Qui diſſimiles huic nacti ſunt temperies, ſimiles quoque habent affectus, ac tanto deteriores, quanto ab hoc, corporum, ætatum, locorum, & victuum, ac anni temporum temperies magis diſtãt. Atque appetẽtiæ abſurdæ, prauǽque naturalium facultatum functiones, tumultuoſi, nec ſibi conſtites, neque ſtabiles ſomni, cubãdi rationes inſuetæ, coctionum errata, varii excretorum colores & conſiſtentiæ, ſpiritus animalis non ſatis firmæ actiones: hæc omnia aut impactam alicui membro intẽperiem, vt ob eam talis ſit affectus, taliſque actio, aut breui impendere corpori noxam denuntiant, pro ratione nimirum detrimenti functionis totum gubernantis naturæ. His (veluti antea docuimus) temperamẽta, anni tempora, regiones, ætates, victus ratio, & quæ extrinſecus occurſant, quibus ſigillatim recenſendis nunc non eſt locus, & opitulantur, & aduerſantur. Illud tantùm in præſentia ſcire licet, quòd quicquid vnicuique ſecundum naturam euenit, in illo etiam delinquet. Cæterùm primùm dicendum videtur quibus indiciis affligentes morbi diſcernantur, deinde ipſi quoque morbi explicandi, ac quæ viuendi formula ac diæta ipſis accommodata ſit. nam ſi hac ſerie connectatur tractatio, quidnam ſit ipſorum quodque melius ſecuriúſque diſcemus.

DE PRAECIPVIS HOMINIS FVNCTIONIBVS,

CAP. V.

QVum tres ſint in corpore magni momenti facultates, nempe vitalis, & calor inſitus, adhæc princeps ſentienſque & mouens, & demum nutriens, alterans, & augẽs, ſingulæ ſuam adeptæ ſunt ſedem. Harum prima cor, arteriámque obtinet, per quæ tanquã canales quoſdã, innatus vitaliſque calor in vniuerſum animalis corpus deducitur: altera ab hac tenet cerebrum, ſpinalem medullam, neruóſque qui inde exoriuntur, ac per quos principes actiones, ſenſuſque omnis ac motio voluntaria obitur. Tertia atque harum vltima ineſt iecinori ac venis, per quas ſanguificatio ac nutritio perficitur.

DE NATVRALIBVS FACVLTATIBVS,

CAP. VI.

ATque hæ in vniuerſum, & reliquæ partes inſtrumẽtales ac diſſimilares, præterea ſimilares quoq;, naturalibus facultatibus gubernantur, attractrice inquã, retentrice, alteratrice, & excretrice. Vnumquodque enim ſimplex primúmq; mẽbrum, ab eo quod diſtribu-

tum eſt alimento, ſibi familiare attrahens, retinet primùm, deinde alterat, quodq; ex eiuſmodi nutrimento ſibi accómodatũ eſt ac idoneũ apponit: quòd verò alienum eſt veluti repudiatũ excernit: atq; ita quod appoſitũ fuit antea iã agglutinatur, ac progreſſu tẽporis aſſimilatur, ceditque in mẽbri propriũ tum augmẽtũ tum nutrimentũ. Verùm quum tot ſint nos gubernãtes facultates, quot putas ab iis cõmitti errores prout ipſarũ quæque delinquit? Quum modo perperã ſuo fungitur officio, ingruente intẽperie quapiã: modo ob qualitatẽ humorum auctã, aut immoderatã quantitatem defatigetur: vel quum prima ipſarũ facultas, è qua hæ pẽdent, ob vitium aliquod naturale, caſumve qui vitari nequit, agere iam deſiſtat. Atque hæc (vt diximus) ſunt omnibus membris vitia functionéſque cõmunes, ſolùm patientium locorum præſtantia ac nobilitate inter ſe diſtinctæ.

DE VNIVSCVIVSQVE PARTIS INSTRVmentalis peculiaribus affectibus, CAP. VII.

PEculiaria vniuſcuiuſque ſunt, cordis primùm, frigora & calores, quæ primario vitio illi cõtingunt, tum qui ob aliorum membrorum antea laborantium affectum quempiam, habitus affectionéſque accedunt: cuiuſmodi ſunt animi deiectiones, motus ratione carentes, palpitationes, ſyncopæ, & quodcunque primùm eo refertur. Cerebri verò & ſpinalis medullæ, & neruorum qui inde progignuntur vitia ſunt, nihil aut ægrè ſentire, delirium, morbus comitialis, melancholia, phrenitis, lethargus, vigilia, detẽtio, ſopor, (illa Græcis κατάληψις, hic κῶμα nuncupatur,) nihil aut difficulter moueri, conuulſio, tumor, neruorum diſtenſio, eorundémque reſolutio, ac ſiquid eſt eiuſmodi. Iecinoris porro & venarum quæ ex eo exoriuntur, ſunt coctionis & ſanguificationis quæ tum in ipſo, tum venoſo genere obeũtur, fruſtratæ actiones, quæ varia morborum genera procreant, ſic cibi qui prima ſua coctione fruſtrantur, uariique qui circa illos committũtur errores, morborum ſpecies inferunt, qui facilè numerari nequeunt. Horum autem quiſque ſuis ſignis deprehenditur.

QVOMODO VNVSQVISQVE MEMBRORVM officialium affectus diſcernatur, CAP. VIII.

VItia quæ in cerebro, ſpinali medulla, neruiſq; inde propagatis inſident, commercia actionéſque tum ſenſuum, tum motuum patefaciunt: ſic cordis affectus, vitalibus facultatibus (quas ζωώδεις appellant) ac pulſuũ differentiis diſtinguntur. Iecur item venoſúmque genus infeſtantia, ea quæ per vrinas deferuntur denunciant. Quæ verò vomitu aut aluo ducuntur, ea quæ & os ventriculi, & ipſum adeo ventriculum ac inteſtina adhærentia malè habent, indicare ſolent. Eodem pacto quæ thoracem affligunt, iis quæ tuſſi redduntur, necnõ reſpirationis generibus innoteſcũt. Veruntamen ſcire licet vnumquodque membrum quocũque tandem vitio inficiatur, & potiſſimũ ſi inſignis fuerit affectio, ſedéſque laborãs princeps, vnà ſecum quodque aut loco aut præſtantia proximum alterans & cõmutans, in perniciem rapit. nã quum conſpirabilia cuncta ſint & compatiẽtia, à ſe mutuò afficiuntur & mutãtur. Verùm quũ ſingula ſibi propriis (vt diximus) patefiant indiciis & alia præterea ſint, quæ vbi increuerunt vitia, atteſtẽtur: vbi primùm de peculiaribus cuiuſque notis egerimus, de affectu quoque quem conſenſus excitat, vt nequa in noſtra hac commentatione confuſio oboriatur, pertractabimus.

DE PVLSVVM EXAMINE EORVMQVE Agnitione, CAP. IX.

QVare quum omnium præſtantiſſima, maximéque ad vitam tuendã neceſſaria ſit quæ è corde promanat facultas, non iniuria de ea primùm diſſerendum nobis eſſe videtur, quò vitalis roboris modos, qui plurimũ tum ad dignotionẽ, tum ad inhærentiũ vitiorũ prænotionẽ cõferent, ſcire poſſimus. Dehinc de reliquis quoque agemus. Itaq; quũ pulſus motio primũ cordis affectus, deinde eũ qui à partibus hinc inde collocatis ad ipſum pertingunt, prodat, antea in hoc ſtudendũ eſt, vt pulſuũ motus, atq; ita poſt hos eorũ diſcrimina agnoſcere diſcamus. Quũ ergo nihil aliud ſit pulſus natura, niſi arteriæ dilatatio contractióque, & quæ intercedit quies media: quúmq; dilatatio (ita διαστολὴν vocamus) ſit motus ab internis foras, quo externus aer attrahatur, & inſitũ calorẽ nutriat refrigerétque: cõtractio verò (quæ συστολὴ nuncupatur) motus ab externis intro, vt fuliginoſa, quæq; ſuperuacanea ſunt vitalis ſpiritus excremẽta propellãtur: diligenter hæ motiones tibi ſunt inſpectãdæ, & earũ velocitates, itẽ interuallorum diſcrimina, ipſorumque tẽpora, præterea pulſationũ vehemẽtiæ, & arteriæ cõſiſtẽtia, inſuper quies quæ inter cõtractionis terminum & dilatationis principiũ interuenit, ac ipſius tempora, quantúmque hæc inter ſe mutuò diſtãt, inuenienda. Hinc nanque omnia haud difficulter patebunt. Quòd ſi nihil externum aut internum moleſtiam facit, nec quicquam nota dignæ alterationis pulſui adferre poteſt, commoderatum cum in magnitudine & vehementia, vt non facilè tactui cedat, nec durus ſit, atque in ſubſequentibus motibus æqualem reperies.

Si aliquid fuerit quod infeſtat, ipſe quoque e veſtigio immutabitur. Aucto nanque calore, niſi arteriæ durities renitatur, primùm pulſus in magnitudinem excreſcit: deinde ſi nec in ea quidem vſus acquieuerit, additur magnitudini celeritas. Quòd ſi ob caloris abundantiam, etiamnum præterea aliud deſiderauerit, prædictis accedit, potiſſimum ſiqua adfuerit arteriæ durities, ob quam magnitudo vſui non ſatiſfaciat. Quòd ſi frigus increuerit, contrà efficit: ac primùm rarus eſſe incipit, deinde tardus, ac poſtremò fit paruus. Porrò ſiccitas aut humiditas ſi moram traxerint, illa duram, hæc humidam madidámque arteriæ tunicã efficit: verùm actionis qualitatibus complicatæ, conſimiles quoque pulſus facient.

Quòd ſi ſubſequentes pulſus, æquabili motu cieantur, nihil præterea noui denũtiatur: ſin alter motus paulo plus minúſve tẽporis intermiſerit, vt ceſſationis tempus duobus inſequentibus motibus ſit æquale, nunquã quenquam ſeruatum iri conſpicies, præcipuè ſi æger ætate vigeat. Senes nanque interdum fortaſſis euadant, quòd innatus eorum calor ob paucitatem omnia languidiuſculè ſua munia præſtet. Quòd ſi inter ſubſequentes æqualéſque motiones nonnulli interciderint, multo ſunt mitiores, quòd ad malitiam ſpectat, atque intermittentibus meliores habendi ſunt. Nam etſi aliquem vſus defectum ſuppleri denotẽt, nihilominus facultatis robur præ ſe ferunt. Porro quo pulſus ablatio, (ἀσφυξίαν Græci nuncupant) intermittẽtibus eſt deterior, eo his inferiores, ſi malitiã conſideres, ſunt intercidentes. Denique qui ex multis pulſuum generibus variam inæqualitatem efficiunt pro ipſorum exceſſu, ita à commoderato abſceſſiſſe connotant. Verùm ne nimium obſcura noſtra reddatur oratio, vbi vnumquemq; pulſum finierimus, tibi cordis facultatem quænã inde colligitur, caloris item incrementum ac decrementum, & ſiqua in principuis partibus obſtructio inflãmatióque viget, & quòd humorum coctiones ac multitudo præpollere exiſtimantur, demonſtrabimus. Proinde quum nihil aliud ſit pulſus (velut dictum fuit) quàm arteriarũ motus, is quo ab internis foras cietur, dilatatio, & quo ab externis intro fertur, contractio nũcupatur. Vſus autem dilatationis eſt, vt ad caloris portionem externus aer ob eius cõtemperationem attrahatur: cõtractionis verò, vt fuliginoſa fumidáq; excrementa protrudãtur. Si vſus plurimum vrget, magnus primùm, deinde velox quoque pulſus efficitur, & magnitudo quidem dilatationis in tres pulſuum dimenſiones, nempe longitudinem, altitudinem & latitudinem excreſcit: celeritas verò vbi adeſt, dilatatio ab externis intro, & contractio ab internis extra, exiguo temporis interuallo remeant: contrà accidit vbi paruus eſt & tardus. Nam paruitas appellatur, vbi à commoderato tribus dimenſionibus recedit: & tarditas, quãdo poſt lõgum tẽporis ſpatium arteriæ motus reſtituitur. Durum porro eum qui inter pulſandum, tactum veluti comprimit, nuncupamus: & mollẽ, qui ceu humidus & leuis tactui occurrit. Vehemens autẽ eſt, qui cum placido tactu, iniectis digitis

A obnititur: contrà languidus dicitur, qui tangentibus digitis facilè cedit. Sic quoque denſum eum qui frequentibus motibus, & rarum, qui lōgo pòſt tempore cietur, vocamus. Cæterùm eū qui duobus aut tribus pluribuſve pulſuum ſpeciebus conſtat, inæqualē nominamus: eiuſmodi porro inæqualitas interdum in vno pulſu, & aliquādo in pluribꝰ cōſiſtit. In vno pulſu inæqualitas nūcupatur, quādo quatuor immiſſis digitis pulſum apprehēdimus, & vnoquoque digito variè eum moueri perſentimus. Interdum pulſum alio motu cieri duo digiti, B alio reliqui duo ſentiunt: & rurſus alius vno, atque alius reliquis tribus ſentitur. Adhæc aliàs in ſimplici impræmeditatáque digitorū impoſitione, arteriā his tardius, illis velocius, & illis denſius, his rarius moueri ſentias: ſic nonnullis magis, aliis minus dilatari, vt aliquibus hæc, verbi gratia, pars durior, & quibuſdam alia mollior perſentitur. Atque hæc in vna totius arteriæ corporis dilatatione, aut cum ordine, aut citra ordinem fieri videntur. Nam ſi inſequentes motiones eodem modo ciētur, ordo appellari poterit: ſin alio atque alio modo ferūtur, inordinatio & ἀταξία appellabitur. Porro quē- C admodū hæc in vnico pulſu fit inæqualitas, ita & in accumulata inæqualitate (quam συστηματικὴν appellant) fieri differentia conſpicitur: nam nonnunquam maior aut minor apparet, aliquādo velocius aut tardius ferri, aut aliter cieri videtur, prout in ſpeciebus pulſuum ordinē quendam ſeruauerit, aut citra ordinem moueatur. Vehemēs pulſus, roboris caloris innati, vitaliſque facultatis inſeparabile eſt indicium, ſecundus poſt hunc velox eſt, at magnus non perpetuó. Qui his ſunt contrarii, langorem imbecillitatémque vitalis firmitudinis con- D notant. Itaque hinc intelligas, ſi inæquales ſunt pulſus, quid portendant: nam vbi magni, aut vehementes, aut veloces præualuerint, facultatem vitalem etiamnū validam eſſe: ſin contrà tardi, parui, & languidi, exolutam dicito: atque ita coniectare licebit quiſnam morbi euētus ſit expectandus. Porro quòd præſtātiorum partium obſtructiones faciant pulſus inæquales, excretiones illarum quæ eiuſmodi reſtituunt (ſiquidem facultas ſuperior euaſerit), ſatis declarant. At verò ordo inordi- E nationi præſtat, potiſſimum ſi meliores pulſus ſunt ſuperiores: ſin ſuccumbunt, inordinatio quàm ordo potior eſt. Nam ordo naturæ in illo pulſus genere moram quandam ac durationem ſignificat, eo quòd humor peccans in parte, quæcunque tandem illa ſit, impactus fixúſque hæreat: at inordinatio infeſtantium humorum, errorem facultatiſque pugnam indicat, atque idcirco præſtat facultatem non admittere pulſus deteriores: ſi nanque admiſiſſe videbitur, neceſſe eſt ægrum perire. Cæterùm duri pulſus, quū corporis arteriæ ſint peculiares, interdum ſiccitatem externā, aliquando in- F ternam comitātur, velut in hecticis ac maraſmaticis febribus, & potiſſimum neruoſarum partium inflammationibus, ac febribus ſqualidis, & vehementibus naturæ pugnis vſuuenit. Et quemadmodum dilatationis celeritas ac magnitudo vſum arguit, ita idē in contractione eſt inſpectandum: nam ſi hæc in magnitudinem ac celeritatem increuerit, ſuum vſum denuntiat, nempe putrium humorum copiam, atque ex eis fuliginoſorū excremētorum collectionem. Diſcernes autem, an alia ali- G qua ſit in dilatatione magnitudinis celeritatiſq; cauſa, necne, ſi motus, atque in motibus dilatationis tēpora, cum temporibus quæ in contractionis quietibus apparent, comparaueris. Hinc ergo occaſiones, humorum coctiones & cruditates, quǽque ex his iudicia ſint expectāda, ſcire poteris. Atque in acceſſionum ſignificationibus (quas ἐπισημασίας Græci nuncupant) contractiones in magnitudinem ac celeritatem potius quàm dilatationes exceſcunt: quòd quæ in contractionibus agit facultas expultrix vrgeat, quò nimirum id quod fuliginoſum inutiléque in imo corpore fouetur, protrudat pro- H pellátque: qua de re minores quoque tardioréſque pulſus hîc in dilatationibus reperiuntur, quòd nondū vſus accelerare cogatur. Verùm vbi fumidum fuliginoſúmque excrementum difflatum fuerit, & inſitus ac naturalis calor eſt ſuccenſus, vrgente iam vſu, dilatatio ſuccisa, ac quaſi mutilata contractionis celeritate, magnitudinem velocitatémque aſciſcit. Quinetiam iudicia quæ eo tempore ſuccedere ſolent, ſecuriora ſunt: attamen ſiquæ tunc fieri incipiunt, & contractio plus temporis quàm dilatatio occupare videtur, imperfecta eſſe, ac vtplurimum in morbis recidiuas minari ſolet, quòd ſemicocta quædam materia etiamnum intus ſuccendatur. Quòd ſiquando vndoſum, & vermiculantem, & formicantem, & conuulſorium, & vibratum, & bis pulſantem, & caprizantem pulſum nominare audieris, horū quoque cauſas ac dignotiones hinc perdiſce. Vndoſus ergo ab humida molliqùe arteria oritur, vnà cum facultate mediocriter fatiſcēte: reperitur autem in humidis pituitoſiſque affectibus, puta lethargo, febribus quotidianis, intercutis aquæ ea ſpecie quam ἀνὰ σάρκα appellant, maximè ſi ea ab inflammatione, aut viſceris alicuius ſcirrho ortum non duxerit. Quòd ſi maiorem firmitudinem, & præterea altitudinem arteriæ habuerint, iamiam adfore ſudores prænuntiant: idque præcipuè ſi coctionis notas præiuiſſe conſpexeris. Porro dictus eſt vndoſus, (& Græcis κυματώδης) quòd quaſi vndarum circumſcriptiones in cōtractionibus efficiat: ſic & vermiculās, (ſiue σκωληκίζων vocatur) propterea quòd contractiones veluti vndoſas, breuiores moliatur, motúmque vermiculi cuiuſda imitetur: hic ex arteriæ mollicie, facultatiſque ſatis inſigni imbecillitate progignitur. Accidit autem in copioſis euacuationibus, ſanguinis aluique profluuiis, choleris, hæmorrhoidibus, fluxu muliebri nominato, prauis ſudoribus, quin & iis quibus ob nimium humorem pulmo computruit, niſi adſit inflammatio quæ arteriam induret. Appellant autem formicantem, quòd eum ex animalis paruitate denſitatéq;, ac quæ adeſſe videtur celeritate, tale coiiciāt. Cæterùm quo vndoſo vermiculās, eo eſt vermiculāte formicās deterior, vt qui extremā vitalis roboris infirmitatē cōnotet. Cōulſiuꝰ verò (ſiue σπασμώδης qui vocatur) pulſus, intēſis ſēſimq; motis fidibꝰ ſimilis eſt, quòd arteriæ ad ſuos fines quaſi cōuellātur. Euenit in vitiis neruos diſtēdētibus, neruearúmq; partiū inflāmationibꝰ: eſt hic quoque durus, ac ob duritiem haudquaquam magnus, verùm celer & denſus, præcipuè quantum vſus poſtulat. Porro vibratus (vel κλονώδης), quem etiam turbulētū quidam nominant, fieri ſolet quando valida eſt facultas, & vſus vrget. Cæterùm non cedit ob duritiem arteriæ, atque vſus aut caloris abundantiam ſequitur, vel quòd ſpiritus animalis abſumitur, augetur. Non parent facilè inſtrumēta vbi obſtructiones, & compreſſiones, aut durities præceſſerunt: atque durities fit quū inſtrumenta inflammantur, vel indurantur, hoc eſt ſcirrho infeſtantur, aut intenduntur. Bis autē pulſans (quē δίκροτον appellant) cum impetu quodam concitatur, breuiúſque mouetur, deinde ſubſtitit, atque ita demum reliquum motionis abſoluit. ita enim in vna dilatatione pulſari debet tactus, vt vibratus nihil eo amplius habeat, niſi quòd palpitent membra & vndique concutiantur. Veruntamen caprizans, etſi quum bis feriente hoc habeat cōmune, quòd bis pulſet, attamen haudquaquā ab eadē efficitur cauſa, quòd in eo neque ſit inſtrumentorum durities, neque intemperies aliqua fatiget: verùm fit, quum facultas, quod quidem in ſe eſt, ſuum tuetur robur, ſed arteria ob copiam, aut compreſſionem, aut inſtrumentorum obſtructionem à motu inhibetur: tunc enim quies dilatationē intercipit. Quare vires ſuas colligens, ſecundum ictum multo efficit vehementiorem, ceu ſaltus caprarum imitata, quæ ſimul atque à motu quieuiſſe videntur, denuo longè vehementiori ſaltu quàm antea ſubſiliunt. Cæterùm decurtati (μείουρος Græci vocant) qui vel ex ipſo nomine cognoſci poſſunt, quo propius ad ſuum terminū accedunt, minores viſuntur: quòd videlicet facultas arterias æquali robore dilatare amplius nequeat, vt inde vires facultatis aut intemperie quapiam, aut infeſtantium humorum multitudine obrutas eſſe deprehendas. Porro id perpetuò meminiſſe oportet, pulſum ſemper vehementem eſſe, quum robur vitale validum eſt: langor contrà, facultatis imbecillitatem arguit: nam quæ extrinſecus facultatem gra-

uant intercipiúntque, ea tum in ſingulis pulſibus, tum in inæqualitatibus vocatis accumulatis, quo minus vehemens pulſus ſe prodat, non ita multum interpellare poſſunt: etſi in omnibus motibus eũdem tenere tenorẽ haudquaquam videatur, niſi ſiquãdo facultas ob multitudinem, craſſitiem, inſignémve obſtructionem, affectum excipiens, imbecilla iam euaſerit, totúmque pulſum in langorem commutauerit. Tunc enim, ceu fatiſcente facultate, nihil aliud quàm mors eſt expectanda. Siquidem pulſus vehementia, validæ facultatis ſignum eſt inſeparabile. Atque langor ſemper malus eſt, vt cõtrà vehementia nunquam non bona: langorem excipit tarditas, & hanc paruitas, quibus poſtrema ſuccedit raritas: hæ ſi plurimum increſcunt, minus bonæ ſunt. Minus quoque quàm vehementia commendantur, vbi incrementum ceperint, primùm celeritas, deinde magnitudo, niſi cum morboſo humore coniuncta fuerit. Cæterùm ne quò in dignotione pulſuúmque examine, ob ætates, temperamenta, cõſuetudinem aliquam, aliáque quæ ſecundum naturam occurrere poſſunt, impingas, ex his etiam ea quæ in pulſuum conſideratione vſui fore puto, tibi annectam. Scire licet mares fœminis multo maiorẽ & vehementiorem, nonnihilque tardiorem, ac ſatis rarum pulſum obtinere, ſi victus ratio vnicuique ſexui accõmodata ac opportuna ſeruetur: nam quum viri magis ſe exerceant, ſintque præterea natura calidiores, atque idcirco robuſtiores, æquum eſt, vt ob vſum pulſus in magnitudinẽ, & ob robur in vehemẽtiam excreſcant. Fœminis verò quum frigidiores ſint, & domi alioqui deſideant, vſum par eſt exolutum eſſe, & roboris tenorem laxatum eſſe, vt ob id à vehemẽtia & magnitudine dilabantur. Verùm quoniam pluſquã vſus poſtulat, magnitudini eorum deeſſe videtur, celeritas denſitáſque ſubſtituitur. Porro eorum qui natura ſunt calidiores, maiores, velociores, multóque denſiores pulſus eſſe reperies, non tamen longè vehementiores: nam ſi illa augerentur, vſum quempiam ac vrgẽtem vehementiam haberent, neque veriſimile eſſet adeo increuiſſe, vt vnà cum calore facultas quoque adaucta non eſſet, ſed ex humoribus temperamentiſque commoderatis conſtaret. Cæterùm gracilibus longè maior, & tardior multo, ſed paulo vehementior eſt pulſus. Nam quum carnis moles arteriam non obſepiat, ipſa in magnitudinem ſe attollit, manifeſtiórque tactui occurrit. Quúmque vſus hic acquieſcat, aliquid de eius denſitate aufertur: verùm eo pulſus videtur eſſe vehementior, quo arteria tactui magis nuda obiicitur. Ita pueri & adoleſcentis pulſus celerrimus eſt, ſenis verò eo tardior, reliquæ ætates mediæ intercedũt. Verùm ſenex à puero in raritate magis quàm celeritate diſſidet. Quod verò ad vehementiam ac magnitudinem attinet, maximus eſt præ cæteris ætatibus florentium pulſus, quo ſenum languidior eſt, & puerorum, medium inter eos locum obtinet. Cæterùm quoniam cauſæ ob quas pulſus alteratur, explicatæ ſunt, noſtíque quid de hominũ ætatibus ſit iudicandum, æquum eſt vt hinc coniecturam faciens, cauſas quoque ipſorum inuenias. Porro quod ad anni tempora ſpectat, vere pulſus maximi ſunt & vehementiſſimi, ſed celeritate ac denſitate moderati: tales ſunt & autumno medio. Vbi iam appetit æſtas, languidi, & celeres, & denſi euadunt: at autumno progrediente, omnia, magnitudo, vehemẽtia, celeritas, denſitas imminuuntur, adeo vt hyeme accedente, in paruitatem, langorem, tarditatem, & raritatem ſint commutati. Verùm quoniam quo pacto anni quoque tempora temperamentorum mutationibus nos alterent nouiſti, te, pulſuum etiam cauſas pro earum ratione inueſtigare decet, quum antea quid pulſus mutare poſſit, ſatis explicauerimus. Quare inde ſumpta occaſione, ipſe tuã mentem non ingrato exercitio excolas. Sunt & ſomni, ſiquid aliud, ſecundum naturam, commutántque etiam hi pulſus, atque initio quidem minores, languidiores, & rariores fiunt, quandoquidem calor intro abſcedit, & facultas grauatur, natiuúſque calor ciborum copia marceſcere videtur: verùm temporis progreſſu tarditatem raritatémque intendunt, potiſſimum quum cibus confectus eſt: & poſtremò maiores vehementioréſque euadunt. Nam quòd iam animal ſit nutritum, & calor cibum elaborarit, vires quidem facultas ſumpſit, & calor vtcunque auctus eſt: ſed quòd vſus non ita multum premat, quódque etiamnum contractio ad interiora magis feſtinet, quò ex confecto alimento ſuperflua propellat, tarditas raritáſque dilatationis increuiſſe videtur: attamen temporis ſpatio, ſomni ad langorẽ pulſus iterum conuertunt: idque non iniuria: nam quoniã diuturnius ad interna caloris profugium, cordis robur ſuffocare conſueuit, nõ eſt à ratione alienum, vt quum quiſpiam ſomnum protraxerit, diutiúſque quàm decebat dormierit, cordis quoque vis exoluatur. Verùm eorum qui expergiſcuntur à ſomno, ſtatim magni, vehementes, celeres, denſi, & cum robore quodam coniuncti ſunt pulſus: at paulo pòſt commoderati euadunt. Nã in repentinis mutationibus æquum eſt ita vſuuenire, vt quum multus intus calor ſit accenſus, multúſque dum cibus, ſpiritúſque vaſa permeat, vapor collectus, quos in violentis ac confertis motibus facilè explodi non ignoramus: quúmque his omnibus de cauſis calor augeatur, & facultas confirmetur, eiuſmodi, dum excitamur & expergiſcimur, pulſus fiunt, taléſque nonnihil perdurant, ac poſtea ad commoderationem quandam, & ſtatum natiuũ redeunt. Exercitia quandiu moderata ſunt, magnos, vehementes, celeres, & denſos pulſus excitãt: at ſi modum exceſſerint, vt multa ſint ſupráque laborantis vires, paruos, languidos, celeres, & ſummè denſos efficiunt. Siquidẽ ob illa quum ſpiritus abſumitur, ac calor increſcit, magni ſunt & celeres, habéntq; quũ facultas excitetur, cum vehementia denſitatem: hæc verò, ob plurimam caloris diſſipationẽ, facultatiſque exſolutionẽ, pulſus paruos languidóſque procreant. Porro balnea, calida ſi fuerint commoderata, magnos, celeles, denſos, & paulo vehementiores: ſin autem immoderata, paruos, languidos, ac nonnihil veloces, denſóſque gignunt: at ſi hîc non quieuerint, exigui, languidi, tardi & rari fiunt. Frigida verò extemplo exiguos, languidiores, tardos & raros: verùm poſtea ſtuporem frigúſque inferentia, paruos, exiguos, & tardos: at excalfacta ac roborantia, magnos, vehementes, ſed celeritate vehementiáque commoderatos generant. Cæterùm cibi multi, adeo vt facultati oneri ſint, inæquales inordinatóſque pulſus: commoderati, magnos, vehementes, veloces & denſos, pauciores quàm vt ſint nutriendo ſatis, commoderatis ſimiles pulſus progignunt: verùm breuior eſt mutatio, ac minore tempore perficitur. Vinum verò, quod ad alia pertinet, nõ ſecus quàm cibi pulſus immutat: verùm hoc differt, quòd eueſtigiò nutriat, ipſúmq; antè nutricatione quàm cibi defungatur: adhæc celeritatem magnitudinémque potius quàm vehementiam & denſitatem adauget: nam propemodum quo cibus moderatus pulſibus vehementiores ac perdurantiores vires præbet, eo vinum in magnitudinem magis illos attollit. In voluptate magnus eſt, rarus, tardúſque pulſus, non tamen excellit vehementia. Calor enim in vniuerſum corpus diffunditur, motúſque eius foras præualet, quemadmodum mœrentibus intro: mœroris porro paruus, tardus, rarúſque eſt pulſus. Quòd ſi motus eſt recens vehemenſque, velox eſt, inordinatus, inæqualiſque: ſin vetuſtus eſt, erit qualis in mœrore. Dolor vehemens in partibus præcipuis ſi incipit, maiorẽ, vehemẽtiorem, velociorem, denſiorémque pulſum efficit: auctus verò ita vt robori vitali incommodet, minorẽ, languidiorem, celerem ac denſum excitat. Quòd ſi facultatem labefactet, in lãguorem, paruitatem, celeritatiſque falſam quandam ſpeciem, atque immodicam denſitatẽ commutatur. Porro omni inflãmationi communis eſt veluti ſerrinus, vt alia arteriæ pars dilatari, alia verò minimè videatur, quòd videlicet arteria durior eſſe appareat: habet hinc etiam vibrati quippiam, & velox denſúſque eſt, non tamen ſemper magnus. Quum incipit, maior eſt naturali, & vehementior, & velocior, ac denſior: at vbi iam increuit, omnia quoque hæc adaugentur, & durior palam ac vibratus magis eſt. Vbi verò viget, durior quidem & vibratior eſt, non tamen denſior

& velox. Quòd ſi diutius perdurauerit, ac iam plurimũ A
indurauerit, vt ſcirrhum referat, præter prædictos, gra-
cilitas denſitáſque accedit. Taliſque pulſus eſt, quũ in-
flammatio totum animal prehẽdit, ob magnitudinem,
partiſque quam obſidet præſtantiam. Cæterùm prædi-
ctorum quiſque intenditur remittitúrque, iuxta inflam
mationis magnitudinem, atque ipſius inflammatæ par
tis naturam: nanque partes magis nerueæ, duriores mi-
noréſque, ac ſerrinos potius excitãt pulſus, cõtrà quàm
venoſæ arterioſæque, in quibus tamen maior eſt qui
eſt in arterioſo magis genere, faciléq; inæqualis & in- B
ordinatus efficitur. Itaque iam liquidò conſtare poteſt
quiſnam ſit pulſus, quum iecur, aut lien, vel renes, & ve
ſica, aut colum, & ventriculus inflammatione laborat:
item quis ſit pleuriticorum, aut peripneumonicorum, &
omnium in vniuerſum partium inflammatarum quas
febris comitatur. Quinetiam partes magis ſenſatæ, pul-
ſus ob dolorem commutant: quæ verò minus habent
ſenſus, pro ſolius affectus ratione pulſum variant. Cæte
rùm quoniam iam methodum de pulſibus quambreuiſ
ſimè fieri potuit explicauim⁹, (poteris enim quæ deſũt, C
quæ tua eſt ingenii perſpicacitas, pro eo quem in hac
ſpeculatione paraſti, habitu, ex iam dictis contueri ac
ſubſtituere) opportunum erit, vt tractationem de vri-
nis, quæ non leuem adferet vtilitatem, aggrediamur.

DE IIS QVAE AB VRINIS SIGNIFICANTVR, CAP. X.

QVoniam demonſtratum fuit iecur eſſe ſanguifica
tionis inſtrumentum, ex quo ceu fonte venoſum
genus, non ſecus quàm canales quidam, per totum ani
mal ſanguinem partitur, defértque, adhæc quum vrina
ſit ſanginis colamẽ, iure optimo illius coctiones & cru- D
ditates, defectum & exceſſum, intemperies & humorũ
exuberantias, putredines & corruptiones, ac quicquid
in iecinore venoſóque genere ſuboriri poteſt, inde de-
prehendas: ſic & illa quæ aliquid cum eo commune ha-
bent, ex illa innoteſcunt. Nam quẽadmodum arteria-
rum motus, cordis affectus primò, deinde aliorum mẽ-
brorũ, à quibus etiam cor afficitur, indicant: (haudqua-
quã enim arteriæ mutarentur, niſi cor antea fuiſſet im-
mutatum) ita vrinæ quoque, iecinoris, venarúmque af- E
fectus, ac eorum coctiones primùm ſignificant: verùm
ob communionem ac conſenſum plurima aliarum par
tium inſtrumentalium vitia aperiunt, priuatim tamen
iecinoris affectus indicant, de quo primo loco diſſe-
rendum eſt.

DE IECINORIS AFFECTIBVS, CAP. XI.

PRima, aliiſque communia vitia iecinoris ſunt, intẽ-
peries ab irruentibus humoribus, meatuum obſtru-
ctio, inflatio, inflammatio, & cum inflammatione per- F
quam noxius ſcirrhus: peculiaria verò ſunt, arquatus, &
ſiquid aliud circa veſicam felleam infeſtat, quemadmo
dum fluxus hepaticus quã ἡπατῖτιν, & vulgò δυσεντερίαν
ἡπατῖτιν vocant, adhæc Diabetes qui εἰς οὖρα διάῤῥοια quo-
que (quaſi dicas profluuiũ per vrinas) nuncupatur, quã-
uis hoc vitium renibus cum iecinore commune ſit. Ie-
cinoris item refrigeratio imbecilliorem ſanguificatio-
nem efficit, vnde habitus turgidi, prauique (nempe κα-
χεκτικοὶ) oriuntur. Præterea calor immodicus febres gi-
gnit, bilémq; eius exurit: quæ ſi ſurſum deorſúmve fer-
tur, facilius æger liberatur, neque vllum in poſterũ im- G
pendet periculum: ſin in venas profluat, atque ad cutẽ
vſque diffundatur, arquatus iam hoc vitium (& Græcis
ἴκτερος.) nuncupatur. Diiudicatur autẽ ac diſcernitur ex
coctione præeunte: nanque ſi præceſſerit coctio, vt plu-
rimum ratione iudicii ea eueniunt: ſin minus, aut hu-
mor ſua copia opprimens grauánſque præpollet, aut bi
lis effuſio imbecillitatem facultatis retentricis denun-
tiat. Quare ſiquidẽ adhuc facultas naturalis fuerit va-
lida, ſpes eſt ægrum ab affectu iri liberatum: ſin autem
hæc quoque fuerit imbecillis, quidnam aliud quàm de- H
terrima quæque expectare oportet? Attamẽ nonnullis,
ſiquando eiuſmodi humor, ab eo ſpectantem victus ra-
tionem, nimium increuerit, citra manifeſtam febrim
arquatus oboritur. Verùm eum opportuna victus ratio
facilè ac citra periculum emendat. Verumenimuero ſi
iecur inflammatio exercuerit, & vitium conuexam eius
partem occupauerit, ſiccas fere excitat tuſſiculas, ca-
lórque copioſior, ac interdũ dolor perſentitur: at ſi ſi-
mam eius portionem inflammatio prehenderit, vomi-
tus potius cietur, quo pituitæ quippiam cum bile pri-
mùm, deinde notatu etiam digna educitur. Sunt hi mul
to minus quàm illi ſiticuloſi. Verùm ſi inflammatio in
ſcirrhum degenerauerit, exigua ſalutis ſpes eſt, etſi ſta-
tim mors non ſuccedat: ſiquidem vbi iam iecur ſcirrhũ
cõtraxit, vt valetudinẽ recipiat, lõgè omniũ naturæ dif
B ficillimũ eſt. Cæterùm vt à parte adeo præſtanti quũ la
borat, proba fiat ſãguificatio, fieri nequit: quare relin-
quitur, vt quum aqueus imperfectúſque ſanguis gigna-
tur, ab eiuſmodi etiam diſtributo corpus nutriatur: quo
fit vt aquæ intercutis id genus (quod ἀνὰ σάρκα nomi-
nant) excitetur, in quo ſanguis hic prauus aqueúſque
diducitur quidem in corpus, at non agglutinatur. Qua-
re ab eiuſmodi cauſa ineuitabilem aquam intercutem
potius procreari arbitrandum eſt. Fiunt præterea non
ignobiles iecinoris obſtructiones ab humoribus eò cõ-
C fluentibus, meatúſque ob præcedentem ſiccitatem cõ-
niuẽt. Vnde primùm cibus parcius quàm par eſt impet
titur: verùm poſtea magnæ obſtructiones in ſcirrhoſum
affectum viſcus coniiciunt. Porro ſimilibus vitiis lien
quoque implicatur, ſed minus quàm ſuperiora onerant
offẽduntque laborantẽ, faciliúſque qui in eiuſmodi in-
ciderint affectus, euadunt. Cæterùm ſi eius noxæ pluri-
mum creuerint, tunc iecur quod eregione illi opponi-
tur, fit damni particeps, temporiſque ſpatio ad ipſum
etiam iecur periculum peruenit. Porro qualem in hepa
D te creari arquatum diximus, talis etiã affecto liene ob-
oritur, vbi eius humor in totum corpus diffunditur, ve
rùm nigriore colore inficitur, carétque hic affectus pro
prio nomine. Qui hoc arquato corripiuntur, nonnulli
in ſubpallidum, alii in viridem, quidam in liuidum aut
nigriuſculum colorem mutantur, pro humoris peccan-
tis natura aut cõditione, & quiuis alii ab arquatis eſſe
videntur. Ac ſi variis lienoſis mentem adhibueris, rem
ita ſe habere, vt narratur, comperies. Verùm de his
hactenus: quare ad id quod antea inſtitueramus re-
E uertamur.

DE ALIMENTI DISPENSATIONE IN IECINORE & VRINA COMMODERATA, CAP. XII.

QVum iam iecur per venas quæ ad ventrem inteſti-
náque exporriguntur, quicquid in iis ſucci, boni-
que eſt attraxit, & veluti exuxit: altera rurſus in eius ca
uis fit ſecretio, ac id quod leuius eſt & ceu florem, veſi-
ca quæ iecinoris gibbæ parti adhæret, quã felleam, (ſi-
ue vt Græci dicunt, χοληδόχον) nominant, attrahit: quod
F verò fæculentum magis eſt, & ægrè exitum inuenire po
teſt, liẽ ad ſe allicit colligítque. Reliquum demũ, quod
purum iam eſt, & ad nutrimẽtum idoneum, etiamnum
cum ſeroſo hoc humore coniunctum, per caua iecino-
ris ad eius gibba defertur, ſeróque hoc vtitur, vt ceu
viã ſibi ſternat, quãdoquidem ſanguis quòd ſatis craſ-
ſus ſtagnánſque ſit, alia ratione per anguſtos vixque
permeabiles meatus ac venas penetrare poſſe minimè
videtur. Verùm vbi iam ad gibba peruenit, cauámque
venam nactus, in ea quæ à Λ literæ ſimilitudine λαμβδο-
ειδὴς dicta eſt, quæque haud ita procul abeſt, fuerit didu
G ctus, & renes ſerum ad ſe traxerint: alia eius portio de-
orſum, vt inferiores partes alat, alia ad cor diffunditur,
indéque veluti ex altero fonte ad reliquas corporis tũ
partes tum membra emanat. Non eſt igitur à ratione
alienum quod ex humore qui cum ſanguine diutius eſt
conuerſatus ac commoratus, plurima reſciſcere liceat,
non ſecus quàm ſi ex loco qui nobis cordi eſt, nuncius
minimè mendax emitteretur. Quòd ſi etiam alter qui
diutius quàm ille fuerit cunctatus, adueniat, poſt ipſam
ſcilicet inſequẽtem ſanguinis mutationem, quam ſub-
H ſidentiã (Græci ὑπόστασιν) in vrinis appellare cõſueuimus,
pauca admodum eorum quæ ad concoctionem perti-
nent, illum quidem qui diligentius noſtra hæc ſcripta
euoluerit, latẽre poterũt. Quare à commoderata vrina,
ceu regula quapiam, noſtri inſtituti curſum tenẽtes, ita
ad eam quæ à commoderata longius abeſt, & naturalis

A eſt, progrediamur. Vrina igitur in homine vndiquaque commoderato præſtantiſſima, eſt ſubflaua, aut ſubrufa, conſiſtentia commoderata, quæ potus quantitati proportione reſpondet, cuique ſubſidentia alba, læuis, & æqualis eſt: hæc nobis contemplationis de vrinis norma proponatur. Cæterùm quoniam hæc definitio de quantitate, colore, conſiſtentia, & contentis agit, de horum vnoquoque latius etiam diſſerendum eſt, ac primùm de coloribus.

B DE COLORIBVS IN VRINIS AC DIGNOTIONE quæ inde habetur, CAP. XIII.

QVũ vrinæ ob humores, humorúmq; cõplicationes, & differẽtes cõcoctiones multis variiſque colorib⁹ inficiantur, vnũ perpetuò eſt memoria tenẽdũ, ꝙ quæ propi⁹ ad naturalẽ acceſſerint, illæ quoq; ſecuriores ſint, quippe quæ ſalubres nõ ſolùm colores, verumetiã cõſiſtentiam, & contenta moderata comitantur. Nam ſi alioqui multum ab iis deſciuerint, ſolis fides coloribus non eſt adhibenda. Quæ à commoderato ad retuſum C remiſſúmque colorem abeunt, hæ pallidæ aut ſubpallidæ erunt, charopǽque, & candidæ, ceu aqueæ ac lacteæ. Atque hæ pro maioris minoriſque ratione, errorẽ in coctione denotant: nam pallidæ à concoctione minus abeſſe indicant: ſubpallidæ magis, & poſt eas charopæ. at candidæ, & velut aqueæ, naturam humorum cõcoctioni manus propemodum non eſſe admolitam ſignificant. Fiunt autem hæ, quum frigus, aut ob temperamentum, aut victum, vel ætatem, frigidumve morbum præualuerit. Nonnunquã tamẽ in phrenitide pernicioſa, & morbo D peſtifero, ac non contemnendis obſtructionibus, vrinæ quibuſdam candidæ apparent. Atque in aliis inficiens humor veluti ſupra natare, aliæ ceu percolatæ viſũtur, quas à crudioribus humoribus putribus ac nõdum ſecretis conflari cenſemus. Quæ diligentius animaduertenda ſunt, ne perinde tibi ac vulgo imponant, anſámque errandi præbeant. Porro vrinæ quæ à commoderato ad candorẽ recedũt, eiuſmodi ſunt, taléſque habent cauſas: quæ verò pluſculum tinguntur, primùm rufæ erũt & flauæ, deinde ſubrubræ & rubræ, poſtea vi- E noſæ & cæruleæ, adhæc virides & liuidæ, atque ita demum nigræ. Et rufæ flauǽque euadunt, ob mediocrem aliquam febrem, qualis eſt diaria, ob laſſitudinem, vigiliam, victum calidiorem, & quodcunque animo concipere potes, quod calorẽ mediocriter augere valet: ſubrubræ verò & rubræ, quidnam aliud quàm aut calorem iam eſſe, aut paulo pòſt fore, ob ſanguinis nondũ probè confecti multitudinem indicauerint? hinc ſanè ſynochas febres occaſiones ſibi arripere aſſerunt. Atqui vinoſæ, cæruleæ, & virides, ſanguinem iam ad aliud pra- F uitatis humorum genus degeneraſſe commonſtrant: quinetiam bilioſos putres humores vigere, qui multiformes ſunt, pallidi, flaui, glaſtei, præterea quidã & æruginoſi, porracei, rubri, ac nigri. Cæterùm nigri colores cæteris ſunt deteriores, friguſque ingens ſi liuidæ præceſſerunt vrinæ, ſignificant: nigreſcunt nihilominus etiam vrinæ ob maximum calorem, quùm humores ſuperaſſantur: verùm hæ ab illis diſcernuntur, quòd has vinoſæ, cæruleæ, & virides præire ſolent. Quare quum ad ſummũ fere prauitatis peruenerunt, plerunque mor- G tem portendũt. Siquidem eos ſolos qui diuturnis quartanis aut melancholia correpti eſſent, in quibus nimirũ noxius humor iudicii ratione excerneretur, cum eiuſmodi vrinis ſeruatos eſſe memini, & virides, prauæ cuiuſdam corruptǽque bilis exaſſationem innuunt. Denique quæ oleagino colore inficiuntur, oleíque ſpeciem præ ſe ferunt, oleoſǽque ſunt, vtplurimum in hecticarũ febrium principiis, quum iam pinguedo colliqueſcit, exiſtere ſolent. E quibus quæ olei colorem imaginémque referunt, pinguedinis iam incipientis liquari, notæ H ſunt: oleoſæ verò, eã liquatam eſſe indicant. Atque hæc de coloribus dixiſſe, prout breuibus perſtringi potuerunt, ſufficiat: ſequitur vt de fuſionis conſiſtentia agamus.

DE DIGNOTIONE EX VRINARVM CONSIſtentiis, CAP. XIIII.

QVemadmodùm antea in aliis medium quoddã inter extrema collocauimus, ita hic quoque moderata conſiſtentia præponenda eſt: nanque admodum tenues fugiendæ ſunt, vt quæ ſummam cruditatem connotent, & valde craſſas, æquè malas arbitrari oportet: nam illæ naturam ob qualitatem aliquam ſimplicem pluſculum auctam, aut humorum quorundam quantitatem, concoctionẽ non eſſe aggreſſam indicant: hæ verò idipſum ob quantitatem potius quàm qualitatem euenire nunciant, atque idcirco ſplendent illæ & perquam pellucẽt: at hæ perturbatæ ſunt turbidǽque. Cæterùm qui cum conſiſtentiis cõſpiciuntur colores, humores, & malitiam ipſorum quanta ſit edocebunt: nam minus malæ ſunt tenues cõſiſtentiæ, ſi colores propius ad ſubrufum & ſubflauum acceſſerint, ſic ex craſſioribus meliores illæ quæ tenuibus ſuccedunt, atque ex his quæ citò ſequeſtrantur ſubſidéntque præferendæ ſunt: nam quæ ab initio craſſæ ſunt, nec ſegregantur, peiores cenſentur, vtpote quæ plenitudinem, facultatiſque concoctricis imbecillitatem arguant. Et plurimum tenues conſiſtẽtiæ, conſentientibus interim coloribus, immodicam frigiditatem ſiccitatémque, & magnas obſtructiones, aut viſcerum ex intemperie quapiam debilitatem, vtplurimùm ſignificãt. Indicant nihilo ſecius & calorem cum ſiccitate, ſi ei colores vnà cum conſiſtẽtiis permixti atteſtentur: atque idcirco vigiliæ potius & tenebricoſæ vertigines (quos σκοτοδίνους vocant), ciborum faſtidia, & ſites, ac eiuſmodi quidam caſus inſequuntur. Porro crudæ, turbulentæ, craſſǽque vrinæ, humores, quos colores oſtentant, vigere ſignificant: atque vtplurimum hic ægros ſiti minimè infeſtari cernas. Verùm quũ plurimi vapores ob multitudinem ab humoribus attollantur, capitis grauitates doloréſque comitantur. Quinetiã hi non ſecus quàm illi cibos faſtidiunt, etſi non iiſdem de cauſis: nam quum illic ſiccitas dominetur, opus eſt vt ipſa perinde ac cibus ſiccus humectetur: at hic poteſt humoribus qui præſentes & ad manum ſunt, perfrui. Cæterùm de fuſionis conſiſtentia breuitati ſtudẽtibus hactenus ſatis ſit: reliquum eſt, vt iam de contentis dicamus.

DE DIGNOTIONE EX CONTENTIS VRINArum, CAP. XV.

QVoniam candidum, læue, æquabléque ſedimentum ſanum, ac ſecũdũ naturam eſſe aſſeruimus: non iniuria quæ talia non ſunt, pro bonis minimè ſunt habenda: atq; eo ad deterius prolapſa quo magis ab eo quod ſecundùm naturam cõmoderatúmque eſt, receſſerunt, quòd in colore, conſiſtentia, ſitu, æqualitate & læuitate conſiſtere ſolet. Verùm de ſubſidentium coloribus tractatio idem nos docebit quod etiam in fuſionibus demonſtrari aſſeuerabamus: ac tanto hos deteriores eſſe putato, quàm ii qui in fuſionibus viſuntur, quanto colores qui ſunt in ſedimentis ſecundum naturam, candidi magis conſpiciũtur. Cæterùm haud decet penitus ignorare, crudos quoſdam lentóſque, & qui ægrè incidi poſſunt humores, interdum in vrinis ſubſidere, & falſam quandam probi ſedimenti imaginem præbere. Verùm hi & alia ratione diiudicantur, & maximè quòd paulatim concoquantur & diſſoluãtur. At verò pallida ac rufa ſedimina, bilioſum quempiam humorẽ ſanguini admiſtum eſſe indicant: ſubrubra verò ac rubra, necnõ liuida, nigráque, quales etiam fuſionum proponebã colores, humorem ſanguineum vigere inſinuãt. Verumenimuero quæ eruum referunt (ὀροβοειδεῖς Græcis appellatæ) ſubſidentiæ, & furfureæ, & lamineæ, ac ſimilaceæ, carnium ſolidarúmque partium colliquationem oſtendũt. Quòd ſi vniuerſum corpus febres obſederint, totũ corpus liquari ſignificant: verùm ſi febris aliqua hectica defuerit, ſolos renes, ac veſicam malè affici commõſtrant: atque quum hi affectus incipiunt, ſubſidentiæ erui ſimiles apparẽt, vbi iam increuerũt furfureæ: quòd ſi in deterius prolabantur, ac iam ſolida attingant, lamineæ, ſimilaceǽque fiunt, quæ nimirum maiora craſſioráque fruſta habent: hæ ſanè peſſima ſemper ægrotantibus minitãtur. Itaque in vniuerſũ ſcire licet, craſſas ſubſidentias facultatem concoctricem nondũ præ-

pollere portendere, ſiue hoc ob propriam ipſorum imbecillitatem, ſiue craſſitiem, humorúmve multitudinē eueniat: tenues verò dominantis iam facultatis notas eſſe. Sed nec illud latere decet, quòd iā matulæ fundus propria ſit ſedimenti naturalis ſedes: ſi ad loca media ſupernáque magis abeat, ſublimamenta quædam (quæ ἐναιωρήματα vocant), ac nubeculas (quas νεφέλας appellant), efficit, ſpiritu aliquo calidiori ea propellente, ac ſurſum protrudente. Proinde non ab re quiſpiam exiſtimauerit caput aggrauari, & feriri: quòd ſpiritus id veluti commiſceat, & humores qui viſcera exagitant, pro poſituræ ſubſidentiæ portione, ſurſum impellat. Verùm vbi cauſæ infeſtantes fuerint diſſipatæ, ipſæ quoq; ad ſua ſecundum naturam loca reuertuntur. Cæterùm quæ ex crudis alieniſque humoribus conflatur ſubſidētia, (appelletur enim hæc quoque cōmuni nomine ſubſidentia, vt Græcis ὑπόστασις) naturalibus, aut iis quæ his propinquæ ſunt, ſubſidentiis loco opponitur. Siquidem quum fundum perinde ac priores & quæ ſecundū naturā ſe habent, occupat, magnam concoctricis alteratriciſque facultatis debilitatem denūtiat. Quòd ſi media ſublimioráque matulæ petit, naturam concoctioni manum admolitam eſſe cēſere oportet: eóque magis quo ceu nebula ſublimior fertur: ſiquidem paulo pòſt, ſi animum aduerteris, album tenuéque ſedimentum in fundo conſidere conſpicies. Itaque ex omnibus modos cō coctionúmque diſcrimina, quæ in coloribus fuſionis, videlicet quæ in conſiſtentiis, quinetiam quæ in ipſis ſedimētis cōſpiciuntur, ratiocinatione colligere decet. Quare ſi teipſum gnauiter exercueris, vt ex eiuſmodi coctionum humorúmque differentias inuenias, plurimum tibi ea methodus prodeſſe poterit, quò ex ſingulorum horum decrementis incrementiſque, concoctricis facultatis actione accuratè perſpecta, de præſētibus ac futuris iudiciū minimè temerarium feras. Cæterùm tractatio de vrinis hactenus ſufficiat: nam ſi maiorem ac diligentius examinatam cognitionem deſideras, poteris opus noſtrum quod priuatim in ſeptem libros diſtinximus, euoluere, omnémque de vrinis contemplationem perdiſcere, non parum ad ægritudinum notitiā inde vtilitatis reportaturus: illic nanque vrinarum differentias ac dignotiones ſigillatim exquiſitè explicatas conſpicies, cauſáſque & prænotiones additas reperies. Namhic, vt cōpendii ratio poſtulat, ſucciſa tractatione, principia tantū ac argumenti capita proponūtur: quòd vel hæc prudētiſſimo viro & tibi adſimili ſatis eſſe perſuadeamus. Verùm quādoquidem ad ipſum cerebrum delati ſumus, age de eius functionibus, ac affectionibus quæ neceſſaria ſunt tradamus: quòvbique oratio noſtra abſoluta integráque ſit ac ſecura, quanuis alioqui compendium diſtinctæ tractationi noceat.

DE CEREBRI DORSIQVE MEDVLLAE AFFEctibus, CAP. XVI.

CErebrū itaque quum origo fónſque ſit ſenſus ac motus, neruorum proceſſus motionéſque non paucas progignit, & nunc oculis, nūc faciei vniuerſæ ac linguæ motum aut ſenſum præbere videtur. Verùm quia fieri nō poterat, vt nerui adeo affectibus expoſiti, & quamlongiſſimè progreſſuri, citra tutum aliquem comitatū, à cerebro dimitterentur, motum ſenſúmque tradituri: dorſi medullam, eiuſdem qua cerebrum naturæ, produxit, quæ colli, ſpinæ, ac reliquorū perreptans vertebras, ſtatis quibuſdam interuallis, neruorum emittit coniugationes quaſdā, quæ ſenſum motúmque mēbris ſubiectis miniſtrant. Quare quum ſingulis mēbris, qui motum & ſenſum tribuant, dati ſint nerui, (per eos nanque ſpiritus animalis, qui ortum initiúmque à cerebro ducit, tranſmittitur), ſi nihil iis obſtiterit, membra ſuis ſecundum naturā motibus ſenſibúſque rite ac probè funguntur. Verùm ſiquid aut ab intemperie qualibet, aut mutilatione diſſectionéve, vel infarctis humoribus nerui ſenſerint vitii, membra quæ ſubſequuntur, motu ſenſúque, aut eorū altero (quidā enim nerui ſenſū, alii motum ſuppeditant) ſtatim priuantur. Quinetiam eorū de cauſa, membra conuulſionibus tremoribúſque tentantur, quippe nerui ob plenitudinem, ictum, & ſiccitatem, in ſua principia contrahuntur, tamen ſi ob ſiccitatem aut ictum conuelluntur, grauiori malo implicātur: tremunt verò membra, quoties nerui hoc quod nacti ſunt ob facultatis imbecillitatem, aut quòd ſpiritus paucior affluat, vel neruus ipſe affectus ſit, vt facultatem à cerebro eo proficiſcentem, integrè deferre nequeat, cōtinere non poſſunt. Quapropter ſiquando manus, aut cruris, vel cuiuſpiam ex minoribus partibus ſenſum motúmve oblæſum eſſe cōſpexeris, eos neruos qui patiētibus partibus ſenſum motúmque ſubminiſtrabant, offenſos eſſe arbitrator: ſic ſiquæ conuelluntur, aut tremunt, id facultati partim victæ, partim vincēti alternis vicibus tribuito: quòd nimirum grauia ratione naturali deorſum abeant, ſed his facultas attollens renitatur, atque ita cum æquis fere viribus, & oppugnantia & reluctantia decertant, tremor vitiūm oboritur. Cæterùm ſcire licet, quòd cuiuſmodi vitia affectis neruis oboriri ſolent, eadem fere dorſalis medulla parit: quippe quæ alterum ſit poſt cerebrum neruorum principium: nāque iis conuulſis diſtenſiones (qui τέτανοι appellantur) oboriuntur. Et ſi in neutram partem conuulſio magis propendet, ſed erecti, ac ſtatuarum inſtar nuſquam inflectuntur ægri, id vitii genus peculiari nomine τέτανος (& nobis neruorum diſtenſio) nuncupatur. At ſi in pectus magis conuelluntur, ἐμπροσθότονος: quemadmodum ſi in dorſum & ſcapulas cōuulſio inclinat, ὀπισθότονος affectus denominari ſolet. Atque eorum omnium cauſæ, dorſi medullæ ictus, & refrigerationes, ac eiuſmodi quidam humores confluentes cenſentur. Adhæc qui eo vitio correpti ſunt eandem perpetuò figuram conuulſi retinent, & os aperire, aut aliqua ratione moueri nequeūt: quare hæc omnia non immeritò ad neruorum vitia referas. Quòd ſi cerebrum primaria affectione laborauerit, & vitium totum corpus obſederit, hæc atque huiuſmodi alia argumenta ac indicia proponētur. Quinetiā ob conſortium cerebrum affici deprehenditur, ſi nimirum æger, quæ qui mente ſibi conſtant, non loquitur, aut lingua præpeditur, vel reliqua ſenſus inſtrumenta flacceſcunt, ſed melius quoque, ſi delirat & furit. ſi vix & tardè ad interrogata reſpondet, ſi veternus prehendit, & oculi conniuent, ſi in ſomnis pluſquam par eſt vigilat, ſi repētè perinde acſi formidoloſi quippiam inuaderet, contrahitur, ſi denique nullius meminit, ſed præter rem abſurda loquitur. Hæc nanque atque id genus alia vbi ſuperuenerint, cerebrum malè affici ſignificant. Et quanuis eorum quædam ſuæ cōnſtitutionis initium aliunde habeant, attamen hæc tanquam ob conſenſum laborante cerebro, ſe produnt. Porro frigidi humidive ſucci, aut eiuſmodi quædam intemperies, vel vtrunque, ſtultitiam (μωρώσιν Græci nominant) carū, lethargum, ſoporem ac ſomnum pigrum excitare ſolent. Quòd ſi præterea ii humores computruerint, illis languida quædam febris coniungitur. Verùm vigilia immoderata, & phrenitis, à calore vel ſiccitate, aut etiā earum qualitatum vtraque, vel nuda quapiam intemperie, aut ſuccis eiuſmodi vaporibúſve, ortum ducūt: nam quædam partis humorem abſumunt, atque idcirco iis quos commemorauimus, ſpiritus ad motum aptior eſt, quædam contrà irrigant humectántque, quare eum ad motū ſegniorē reddunt. Porro furor (qui μανία dicitur), ac melancholia, fere ſemper citra febrim oboriri ſolēt: & ſanguis aſſatus primus eſt ipſorum fomes: poſt hæc verò, bilis atra. Quòd ſi hæc atra bilis è flaua fuerit cōnflata, ferinum formidoloſúmque furorem efficit, qui laborantem vel à carnibus propriis minimè abſtinere cōpellit. At morbus comitialis, quem humor pituitoſus, qui quà ſpiritus egreditur, infarcitur ac decumbit, aut melancholicus procreat, totius corporis conuulſionem infert, aut in acceſſione ſēſu priuat: verùm ſimulatque ſymptomata conquierūt, nihil noxii aut moleſti ægris inde obtigiſſe exiſtimatur. Oritur hic quum cerebrum primùm afficitur, nempe vbi inſueti quidam humores, craſſioréſque vapores, qui ſpiritus exitum obſepiunt, obſtántque quominus facultas ſenſum miniſtrans, foras prodeat: hincque ex humorum ſpirituſque certamine ac lucta conuulſiones inſequuntur, & ſpuma quæ

A B C D E F G H

nihil aliud eſt quàm ſpiritus humorumque miſcella,o- A
re profũditur:quòd videlicet obſtructio præcipuas par
tes fatiget. Fit nihilo ſecius & alter comitialis morbus,
commercii lege, quem praui à ventriculo corruptique
humores & vapores exhalantes progignũt.Eſt prætereà
aliud quoque ſacri morbi genus,quod à membri alicu-
ius aura quæ perinde ac venenatorũ virus,frigida corru
ptáque ad caput,vbi iam antea perniciosus ſuccus colle
ctus eſt,aſcẽdit,committitur. Cæterùm adeo hoc à ſupe
rioribus differt, vt noxii illius halitus qui motu ſuo ſur
ſum cietur, ſenſum quendam percipiant ægri,quòd ni- B
mirum vitium cerebrũ primaria affectione ante huiuſ-
modi ſenſum occupauerit.Qui verò ob ventriculi con-
ſortiũ id morbi genus pati conſueuerunt, veluti in me-
ditullio cõſiſtũt:quòd neque penitus ſenſu deſtituãtur,
neq; vt hi poſtremi affectus motũ adeo propte perſen-
tiant. Atque hæ ſunt morbi ſacri comitialiſque ſpecies.
At verò ἐνθεαστικῶν,(quaſi numine obſeſſos & diuinacu-
los dixeris), affectus, melancholicæ eſſe ſpecies cenſeri
poteſt. Hi nanque à maiori aliqua vi afflari videntur,
& modò non futura prædicere,ceu nituntur vates qui- C
dam. Alii ea quæ nihil formidoloſi oſtentant, expaue-
ſcunt,& temere conuelluntur:animum itẽ deſpondent,
ac hominum commercia fugitãt: ægritudo verò aut in
riſum, aut in feritatem deſinit: horum affectuum ille
μανία (& furor nobis) hic μελαγχολία nuncupatur. Eius
quoque generis fuerit, quæ λυκανθρωπία, ceu homines
lupinam quandam naturam induerint, appellatur: qui
hac detinentur,nocte intempeſta hac illácque circum-
curſitant, atque in monumentis ſolitudinibuſque ober
rant,luporum in morem: verùm interdiu reuertuntur,
& ad ſeſe redeunt,ac domi reſident. His pedes cruráq; D
cruenta ſunt,quòd in lapides & ſpinas impingant,ocu-
li linguáque ſqualent,ſiti enecantur,& debiliter intuẽ-
tur.Nolim dicere quid aliis vſuueniat,quorum hi mor-
tem perpetuò expaueſcunt, illi contrà expetunt: ſic nõ-
nulli vulgi cœtus deuitant, & quantum poſſunt ſilentiũ
ſibi maximum indicunt: quidam ruſus, niſi cum aliis
conuerſentur ac exhilarentur, tumultuantur, & admi-
rabundi obſtupent. Atque horum omnium cauſa eſt,
infeſtantis humoris tum quãtitas tum qualitas: adhæc E
locus,quem dum propius accedit,animæ ibidem actio-
nem proritat atque excitat. Porro qui(incubo noſtris)
& ἐφιάλτης Græcis dicitur, vitium quod in ſomnis pre-
hendit, ſua quidem natura non admodum prauum eſt,
verùm magna quædam mala portendit.Siquidem mor
bi comitialis,melancholiæque ſpecies, morbum itẽ at-
tonitum, atque ea non procul abeſſe, ſi frequens incu-
bus inuadit,ſignificat.Vocatur autem Græcis ἐφιάλτης,
quòd quiſpiam ægris inſultare videatur(vt nobis ab in- F
cubando incubo). nam qui eiuſmodi malo corripiũtur,
ceu quendam incumbentem ac ſtrangulantem perſen-
tiunt, neque membrum vllum ſuum dimouere queunt.
Fugere verò eum, ſi digiti velut in aceruum contrahã-
tur,aſſerunt.Hic continuas cruditates inſequitur,& cor
ruptorum vitioſorumque humorum, qui in ventriculo
coguntur,fit comes. Quare etiam huic inter cætera,ne
cruditates faciat,proſpiciendum. Atque vitium quod à
tenebris Græci σκοτωματικὸν (noſtri vertiginem) nomi-
nant, & ipſum caput tentat,nec vortices rotáſve ægros
intueri permittit, quippe quòd viſus vnà cõmoueatur, G
oculiſque tenebræ idcirco offundantur.Quinetiam ſi i-
pſi vehementius commouentur, eadem perpetiuntur.
Mali cauſa ſunt vapores vel humores, qui exhalantes,
anteriores cerebri ventriculos petunt, & ſpiritum qui
inde prorumpit,interturbant ac concutiunt. Cæterùm
quòd pro quatuor humorum diuerſitate, diuerſi quo-
que animales affectus procreentur, vel ex iis humori-
bus qui ſigillatim redundant & præpollent, liquidò cõ
ſtat.Nam quemadmodum ſanguis ob quandam ſui mu
tationem ac ſitum quem in cerebro nactus fuerit,pecu H
liari ratione furorem conſtituit,& atra bilis melancho-
lias,ac flaua phrenitin creat: ita coma ſiue ſoporem,&
ſtultitiam,lethargum item, ac ſenſus difficultatẽ, quæ-
dam pituitoſæ ſubſtantiæ collectio,& regurgitatio pro-
gignit. Attamen humores vtplurimum inter ſe permi-
ſcẽtur,ſuóſque in miſtionibus exceſſus per ſymptoma-
ta propria produnt.Verùm eapropter ignorandum nõ
eſt,quinam humores cæteris præpollent, vbi ſemel eo-
rum proprietatem,ac ſua cuiuſque indicia & notas per-
ſpexeris. Quin & id nouiſſe decet,memoriam aboleri,
vbi poſtremus cerebri vẽtriculus eſt affectus, idque ſi-
ue intemperies quædam,ſiue humor eo confluens,eius
actionem labefactauerit. Imaginatio verò deperit, ſi
qui in anterioribus eſt ventriculus patiatur: vt ſi medi-
us cerebri ſinus offenditur,ratiocinatio potius collabat.
Atqui huius offenſam illæ vtplurimum inſequuntur:
ſed ſi alter illorum afficitur,vt ratiocinatio quoque no-
xam ſentiat non eſt neceſſe.Inſuper nec illud latére de
bet, quòd quum præcipuæ principéſque partes patiun-
tur, illæ etiam quæ inde pendent, præcipuè ſi loci vici-
nia adſit,conſentiunt, non tamen neceſſum eſt,vt ſi i-
gnobiliores noxã ſentiant,ea nobiliores quoque pertẽ-
tet,nanque quum illic mediocre vitium infeſtat, id ea
quæ loci vicinitate coniuncta ſunt. etiam inficit: at hîc
opus eſt vt in affectis partibus, multum noxæ increſcat,
quò principaliores à vicinis ſuis vitientur.Cæterùm de
cerebri & dorſi medullæ vitiis tractationi finis imponã-
tur,vt prorſum progrediamur.

DE PVLMONIS THORACISQVE AFFECTIBVS, CAP. XVII.

AT verò quoniam poſt prima principia, alia rurſus
exiſtunt,quæ ſi dignitatem ſpectes, cedere,attamẽ
nihilo quàm illa minus vitam tueri ſolent, pulmo in-
quam & thorax, adhæc venter, & quæ infra ventrem
ſunt,vt de his quoque quantũ res exigit,pertractemus,
æquum eſt. Itaque thorax quæ inter guttur ac ſeptum
tranſuerſum,pectus,dorſum,ac vtrinque latera interce
dunt,complectitur:& à neruis qui per collum demittũ-
tur, ſuum obtinet motum, quo & pulmo & ſuccingens
tunica,necnon intercoſtales muſculi, & quicquid intra
eius terminos cõcluditur, vnà cientur. Aer porro in in-
ſpirationibus per fauces aſperámque arteriam,refrige-
raturus ac nutriturus ſuſcitaturúſque cordis ignem,in-
greditur:in expirationibus verò,quicquid fuliginoſum
fumidumque indidem reperitur,excernitur. Qua de re
quum thorax bene valet, vndiquaque cõmoderata eſt
reſpiratio: etſi effatu dignam ſentit alterationem, ipſa
quoque quamociſſimè commutatur: atque ſi calor in-
creuerit,maximæ celerrimæque fiunt reſpirationes:ſin
frigus copioſum præceſſerit, contrà ſe habent: ſic vbi
pars quæpiam vehementius indoluerit,par eſt vt reſpi-
rationes paruæ denſæq; fiant: magnæ verò & raræ,
quum interdum delirium vrget: atque hæ alterationes
communi ſanè ratione quum vniuerſum corpus affici-
tur eueniunt. Cæterùm quum thorax multis variíſque
affectibus corripitur, tum alia ratione, tũ maximè re-
ſpirationibus, idque certius, eius vitia deprehẽduntur.
Atque reſpiratio abolita aut deprauata (quod in mor-
bo attonito, & ſemiperculſis, hoc eſt ἡμιπληξίαις, atque
vteri præfocationibus vſuuenire ſolet) primorum ner-
uorum, quæ motum thoraci largiuntur, ſunt vitia: reſpi
rationis verò difficultatem partes quæ circa thoracem
malè afficiuntur, pariunt.Nam quum humor quiſpiam
qui ſpiritus vias obſepiat,influit, eius difficultatem in-
fert: aut quando pars aliqua thoracis inflammatione tẽ
tatur,aut indureſcit & ſcirrhum contrahit,tunc conti-
nuæ denſæque reſpirationes efficiũtur, quales in mem
branæ thoracem interſepientis & ſepti trãſuerſi,ac ſuc
cingentis coſtas membranæ inflammationibus,& ſcir-
rhis,ac reliquis doloribus quacunque tandem de cauſa
excitatis,fieri videmus:nam quum ſatis dilatari ob im-
pediẽs vitium,nequeat, vſúſque vrgeat,id quòd deeſt,
continuis & paruis dilatationibus ſuppletur. Eiúſmodi
in paruis quoque euenire diximus,vbi frequẽtia,ſiquã-
do vſus inſtat,adaugetur. Cæterùm quibus pulmo per
ſe offendi ſolet, ſunt venarum ſuarum ruptiones, arte-
riarum ſuppurationes & tabes, quæ quòd humor indi-
dem collectus exitum vi quærat,tuſſes ſtimulãtes inue-
hũt: ſed quòd ſpiritus iter interdum ab eo infarciatur,
ſpiritus quædam difficultas ſuccedit. Atque cum ita
propria noxa moleſtat, quòd perpetuo motu agitetur,

perquam exigua ſpes eſt ſalutis. Si quidem omni cũ vlcere inflammationi quamcunque tandem partem obſederit, motus aduerſatur: ſed & alioqui pars hæc ſua natura ægrè expurgari poteſt: quo fit vt priuſquam id quod noxium eſt educatur, ſerpens vlcus cohærentes partes erodat abſumátque: quũ copioſiori morboſóq; calori ſit peculiare, vt adiacentia quæque putrilagine vitiet. At ſi aliunde confluens humor ſpiritus vias obſéderit, ſpiritus quidẽ difficultas eum comitatur, qui obſtructionis magnitudini proportione reſpondeat: verùm non ſemper inde pulmonis eſſentia offendi cõſueuit. Quare ſi à capite fluxio duxerit originem, & cumulata pituitoſáque fuerit eas quæ peculiari quodam nomine nuncupantur, δυσπνοίας (id eſt reſpirationis difficultates) efficit: quæ ſi intendantur, in ὀρθόπνοιαν migrat vitium, quod quia nonniſi recta ceruice ſpiritus trahi poteſt, à figura ſibi nomẽ inuenit: atque hîc ſpiritus difficultas ſatis inſignis eſt, quòd lenta quædam pituita in pulmonis vaſa confertim irruat. Sed æquè quoque difficilis trahitur ſpiritus, ſi calidiores fluxiones à capite deferantur, velut in pulmonis inflammatione, quam περιπνευμονίαν (& noſtri quidam pulmoniam nominant) vſuuenire conſueuit, vbi nonnunquam in gutture, & gurgulione, ac glandulis linguæ adhærẽtibus (ἀντιάδας Græci appellant), primùm humor firmatur, & nõnunquam affectus anginoſos excitat, licet poſtea in pulmonẽ decumbat. Atque hi perrarò euadunt. quòd morbi acumẽ concoctionis tempus anteuertat. Cæterùm æquè atque hæc praua malignáq; eſt altera pulmoniæ ſpecies, quãdo intercoſtalibus muſculis, & tranſuerſo ſepto, ac ſuccingente membrana, inflammatione, abſceſſuque obſeſſis, derepente totus fluxus in pulmonem ingruit. Nanque pulmo, debilitata iam facultate, veluti nouo facto principio noxam excipiens, non amplius id quod infeſtat propulſare poteſt: ſiquidem iam antea æger ob expuitionẽ eſt defatigatus: quocirca etiam paucos in grauibus adeo affectibus necem effugere conſpicies. Porro quoniã & inflammationes, & ſcirrhi, & dolores quiuis partium ad thoracem ſpectantium ob antecedentes aliquas cauſas excitati, eum quantum vſus poſtulat, dilatari non patiuntur, reliquum eſt vt quod opus eſt denſitate ſufficiatur, atque idcirco homo difficilem ſpiritum ducere videtur: nanque tum doloris ſenſus, tum ſiquis tumor & ſcirrhus fuerit impedimẽto, obſtat quominus thorax amplius attollatur. Qua de re eiuſmodi omnes magis minúſque difficulter reſpirare, pro mouẽtium muſculorum vicinitate, ac offenſæ magnitudine comperies, niſi locus affectus longius abſit, & maiorib⁹ quidem inſpirationibus indicetur: verùm alioqui hominem non fatiget. Atqui omnium difficulter ſpirãtium, ſiue ob paruas cõtinuáſque quaſdam inſpirationes, ſiue ob maximas, adhæc dolorem & vim ſentientium, vt amplius externum aërem facilè admittere nequeat, (ſiquidem communi nomine hæc omnia iam ſunt difficilis reſpirationis genera nuncupanda:) vnicũ ſanè maximum eſt remedium, nempe vt à continentibus fouẽtibúſque cauſis promptè liberentur: alioqui vt ab impedenti vllus periculo elabatur fieri haud poteſt: natura enim in ſpiritus difficultate tempus trahi non cõcedit, quòd cordis gratia, pulmone, ſiquo alio, opus habeat maximẽ: ſiquidem quòd cordi proximus ſit, ſuos leui momento affectus cum eo cõmunicat. Abſoluitur porro æger euaditque, ſi inflammationes ilico concoquãtur, & humores facilè tuſſi educantur, qui & ipſi ſuo colore ac conſiſtentia naturæ, in ſanitatem nutum & propenſionem denuntiant. Neque hæc omnino negligere oportet, quòd ad vitiorum thoracem obſidentium dignotionem, plurimum conferant. Atque ab iis qui priuatim difficulter ſpirantes, quique ἀναφορικοὶ Græcis, (hoc eſt ægrè extuſſientes) nominantur, ſpumoſa, & humecta, & lenta, ac demum craſſa expuũtur: quæ ſanè celerem ſolutionem, pro tuſſis expuitioniſque facilitate, promittunt. Quòd ſi tardè ac nonniſi poſt cõtinuas tuſſes ægrè educantur, aut craſſitiem, vel lentorẽ, aut copiam cruditatémve humoris, aut naturæ infirmitatem ſignificant, idque omni quod tuſſi effertur commune eſſe putato. Nec te lateat velim, eos ſolos dypnoicos anaphoricóſque ſuperſtites euadere, quos aluus mollior aut vrinæ cumulata excretio à morbo vindicauit: quũ nimirum humor repẽtè eo procumbit. Porro quum in pleuritide, pulmonia, tabe, & reliquarum thoracis partium abſceſſibus, ſordes tuſſi facilè redditur, ſalutare fere ſecurumque eſt: at ſi in vſqueadeo potentibus affectibus aluus turbatur, vtplurimum periculo res vacare non ſolet: nam quia ex continua alui excretione facultas languida exoluitur, humor tardius & vix tuſſi trahitur: prius enim quam ſupernè exeat, in pulmonis caua delabitur, neque quod præ imbecillitate æger ſuccumbat, tuſſi amplius educi poteſt, vt iam periculum immineat, ne inſpirationis viæ inde occludantur, ac cordis ignis ſuffocetur, quippe ſputa non facilè ſuccedunt, nec etiamnum ſunt concocta. Sputa in pleuritide ac peripneumonia, quæ ex coctione conſiſtentiam quãdã acquiſiuerunt, ea ſubalbida & ſubcruenta eſſe videntur. At porracea, nigra & lẽta, his ſunt contraria, & ſi difficulter redduntur, ac ſerò tandẽ in morbo exiſtunt cũ virium robore, longitudinem, ſed cum imbecillitate, vt plurimum mortem denotãt. Verùm deterius eſt tuſſim non accedere, aut ægrum nihil effatu dignum expuere: hæc nanque omnia morbi malignitatis, facultatiſque infirmitatis ſunt indicia. Cæterùm iis qui ſanguinem ſolùm tuſſi educunt, nulla adeſt ſpiritus difficultas, niſi quando in ipſius vias ſanguis confluxerit, idque vena arteriáve quapiam, quacunque tandem de cauſa rupta. hæ nanque propter caſum, aut ictum, vel violentam validámque vocem, ſiue eroſionem ac oſculorum apertionem, cruorem fundunt. Atque reliquorum quidem manifeſtæ ſunt cauſæ: verùm eroſio ob acrem erodentémque eò confluentem humorem, qui in teneris particulis commoratus ſuam malitiam cum vicinis cõmunicat, euenit: oſcula autem venarum, arteriarúmve ob retentricis facultatis imbecillitatem, vt veriſimile eſt, aperiũtur: ſed & ob tenues, acréſque fluxiones ſtimulãtes, & demum ob copiam vim facientem, reſerantur. Et quæ tenuia, flaua & ſpumea ſunt, arteriam potius: quæ verò purpurea & craſſiuſcula, venam ruptam eſſe connotant. Adhæc ſanguinis quantitas, vaſis magnitudinẽ denuntiat. Atque quæ colorata admodum perſpicuáq; ſunt, ſublimiores thoracis locos: quæ verò nigricant, & liuida ſunt, ab imo trahi ſignificant. Sic quæ à pulmone reddũtur, ſpumea fere apparẽt: at quæ aliæ partes reiiciunt, non item. Porro omnibus quæ è thorace educuntur, commune eſt quòd tuſſi redduntur: quemadmodũ vomitus ſymptoma eſt eorum quæ per gulam ducuntur. Locum autem affectum dignoſces, aut ex thoracis grauitate, aut dolore qui in maioribus reſpirationibus in patiente loco perſentitur: at proprium maximè in nõdum ruptis abſceſſibus eſt, quòd in illud latus, cui abſceſſus inſidet, æger facilius decumbat quàm in aduerſum & oppoſitũ, propterea quòd in oppoſitum cubanti quiddam veluti pendeat & grauet, ac reſpirationem confundat. Hi porro diſrupti aut ſurſum vel deorſum prorumpunt: idque aut cum tunicis eos ambientibus, (quod ſanè etiam ſecurius eſt, non enim illic denuo iidẽ cõſiſtunt,) aut ſimulatque humor eductus eſt, poſtremæ membranæ quoque diſſolutæ prodeunt: nam non exiguus eſt metus ſi non egrediuntur, ne abſceſſus iterum conflatur, veluti liquore aliquo reliquo, qui paulo pòſt futuri abſceſſus ſit cauſa. Humor autem qui diffractis iis emanat, principiò leuis eſſe, & cum cruore in coctione conſiſtentiam, atque vtplurimum eandem ſpeciem habere, nec grauiter olere, faciléque educi, & æger melius morbum tolerare debet: nam qui eiuſmodi non eſt, & longitudinem, & malignitatem morbi ſignificat.

AFFECTVVM QVI VENTREM TENTANT DIGNOTIO, CAP. XVIII.

VBi de ſpiritus inſtrumentis quæ conſentanea ſunt explicauimus, nunc ad ea quæ alimentũ excipiunt eſt tranſeundum, ac quomodo & à quibus cauſis afficiuntur, quidque quæ inde vel per aluum ſubeũt, vel per vomitum redduntur, indicant, exponendum: ita enim

progrediente ſermone, ſi cibus ventriculũ non aggrauauerit, nec qualitate momorderit, alteraueritque, atque ſi ipſa ventriculi ac ventris ſubſtantia & facultas bene valuerit, leuiter concoctio fertur, nec vlli vel exigui & doloris expertes fiũt ructus, atque inteſtina poſt vẽtriculi cõcoctionẽ alimẽtum excipientia, nihilq; inde oneris ſentiẽtia (vbi quicquid ibi humidi eſt ſibi aſſumpſerũt) interuallo quod ſatis eſt interiecto, ſuperuacaneũ leui negotio citráque dolorẽ explodũt, læue, molle, & ſatis pallidum, vel ſaltem ſubflauu, niſi ab alimenti tinctura, alio colore inficitur. B Attamen quæ euacuatur, cũ cibo conuenientiã quandã in qualitate ac quãtitate ſeruare debent, quippe ſi aſſumpta quãtitate aut qualitate à commoderato receſſerint, aut intẽperies aliqua tentauerit, vel humor quiſpia alienus infarctus, alimẽti inſtrumenta labefactauerit ac vitiauerit, multi variiq; affectus exoriũtur. Et cibus potúſq; ſui copia onerãtes, aut vomitus, aut alui profluuii cauſa eſſe ſolent, vel ſi vomitu lotióve nõ reddũtur, tarda coctionem ac cruditatẽ procreãt. Quòd ſi in qualitate multũ à commoderato abceſſerint, C ſi quidem quæ excedit calor fuerit, morſus ſtomachũ inteſtináque pungens, dolor capitis, & ructus nidoroſus inſuauiſque oboritur: ſin frigus vincit, flatus excitatur, & ructus eſt acidus, aut alius qui cibi qualitatẽ indicet, & circa vmbilicũ inteſtina torquẽtur, στρόφον Græci nominãt, & fluctuatio vexat. Atq; hæc vomitu aut fæcũ deiectione, & pauco ſimul ac puro cibo ſedãtur: porro intemperies ſimili cibo nõ iniuria irritatur, vt cõtrario leuatur. Nec quicquã fortaſſis à ratione alienũ accidit, ſi quæ ſimilia ſunt, ſe mutuò augere queũt, & ex quãmaximè contrariis cõmoderatũ coſi D citur & tẽperatur: quãdo ſenſus, qui ratione potior eſt, nos doceat: quòd ſiquis calida ſiccáque qualitate altere tur, calidis ſiccíſque maximè afficitur, & humida ac frigida poſtulat, quæ intẽperiẽ vtpote cõtraria cõpeſcere poſſunt. Atque huiuſmodi excedẽs quæpiã qualitas gignit. Quòd ſiqua fuerit humorum ibi corruptela, quid nõ mali moleſtare æquũ eſt: quippe ſi frigidi, lenti, crudique inhæſerint vẽtriculo, tarda difficiliſque coctio, vertigo itidem, acidus ructus, & abſurda appetẽtia inſequitur. E Hi vtplurimum nõ ſitiunt, niſi nitroſus ſalſuſque humor infeſtarit: tũc enim ſiti ſatis moleſta enecãtur: ſi verò biliofus putriſque eſt humor qui offendit, ecquod nõ inſuauitatis genus, vt par eſt, ægri experiũtur? nonulli enim amarorẽ incuſant, aliis iniucũditatis quippiam, quod verbis explicare non valent: quibuſdã fœtida piſcoſáque qualitas, & aliis alia perſentitur, atque omnes moroſos reddere, ægróſque turbare ſolent, adeo ob humorum putredinem corruptelámque ſibiipſi diſplicent. Nec mirum, ſi quibus ingrati putréſque F eiuſmodi ſucci ventriculo ac eius ori inſident, cibum reſpuant, & potum magis expetant: quippe inſuauium humorum illuuies, neruorum è cerebro ad famem proliciendam ad os ventriculi pertingentium ſenſum obtundit, ſiccitáſque ipſorũ eius os premit, & ad vitii ſenſum excitat. Qui iis affectibus corripiuntur, abſtergentibus incidentibúſque medicamentis, vomitibus, & accõmodatis purgationibus in priſtinam valetudinẽ reſtituuntur. Verùm quoniã veriſimile eſt nõnullos aſſiduis vomitibus, vẽtris profluuiis, choleris, teneſmis, dyſenteriis, lienteriis, torminibus, ventris fluctuationibus, coli G doloribus, ac id genus reliquis corripi, age de his quoque aliquid, quod præſẽs locus exigit, atque ita iis quæ per aluum ſecedunt, differamus.

DE DIGNOTIONE EORVM QVAE VOMITV reiectantur, CAP. XIX.

Atqui hoc ſemper in omnibus antea nouiſſe decet, conſuetudini primum eſſe animum adhibendum, deinde de iis quæ excernuntur pronuntiandum: ſiquidẽ nõnullis qui naturæ quibuſdam excretionibus ſunt aſſueti, ea quæ vomitu eiiciuntur, quǽve aluus reddat, H lõgè deterrima eſſe videtur, atque vſqueadeo praua, vt ſi id ignoraueris, multum ab eo quod verum eſt aberres: ſin cognoueris, rectius diiudices diſcernáſque. Proinde ſi cibus potúſque commoderatus aſſumitur, & vomitus illum inſequitur, vẽtriculus aut propter inſolẽtẽ frigidi intus vel foris infeſtãtis occurſum, refrixiſſe, aut ab acri mordacique ei impacta bile incaluiſſe, aut irritatus eſſe creditur. Atque ea vel vnà cum eſculentis euometur tota, vel quod reliquum eſt, exiguum ſuæ qualitatis ſenſum præbebit, vt æger amaritudinem quãdam ſentiat. Quòd ſi ob frigus vomitus ſuperuenerit, cibus vel ſolus vel cum exigua pituita expelletur, neque alia vlla effatu digna noxa inſequetur: niſi, ſi cum vẽtre inteſtiniſque offenſa communicatur, alui fluxus, qui ſola vtique copia moleſtus eſſe poteſt, proruperit. Ac de eo fortaſſis pòſt loquemur, nunc de iis quæ vomitu eiiciuntur deinceps agamus. Qui igitur nulla vim inferente externa cauſa euomunt, aut humores quoſpiam qualitatis expertes, pituitoſos, aut acidos, vel dulces, aut ſalſos expellunt, eóſque vel cum amara qualitate permiſtos, ſiue ſui copia grauantes, atque idcirco vomitu reiectos: ſiue quòd bilis quædam deliteſcens eos ſtimulet, quæ & ipſa interdum vnà poſtremo loco redditur: quare percõtari quoq; oportet, num amaritudinẽ vllã in iis quæ vomitu reddiderint, perſenſerint. Et qui ſolã bilem educunt, pallida, aut flauã, aut porraceã, vel æruginoſam eiiciunt, eámque vel purã & ſincerã, aut inter ſe mutuò, aut cum pituita cõmiſtam, atque aut craſſam & grumoſam, vel tenuẽ & leuẽ, & aut leuis tolerantia, quum antea grauiter æger ferret, ſuccedit, aut ægrius tolerat, & animi deiectio deliquiumque comitãtur. Leuius quidẽ fert, ſi cõuenientia educta fuerint: contrà verò, ſi quacũque tandem ex occaſione infra modum ſubſtiterint, velut ſuis locis aperiemus. Bilis porro color quo longius ab ea quæ ſecundum naturam eſt, pallida inquam ac flaua, receſſerit, eo deterior eſt, ac ſæpenumero inde grauius ferre ſolet. Ex ea autem quæ euomitur, optima eſt quæ pituitæ permiſcetur, poſt hãc quæ liquidior eſt, grumoſa minimum, confert. Omnes vtique ſi coctio præceſſerit, & naturæ robur non defuerit, quanuis inter ſe prauitate diſtent, attamen ad finem bonum cõtendunt. Quòd ſi coctionis notæ antea non apparuerint, his cõtraria ſunt expectãda, potiſſimum ſi vitalis vis non reſponderit, quod reliquis quoque excretionibus commune habendum eſt. Neque eas quãtitate metiri oportet, ſed ſi qualia & quomodo purgari decet, purgentur: inde enim longè certior dignotio petetur. Porro de atra bile quæ euomitur, nihil habeo quod afferam, quippe quæ ſemper peſſima vomentibus portẽdat. Diſcernetur autem ea, ſi in cinerem proiecta ebullierit, perinde ac in acri aceto euenire ſolet: & ſi ægrum interrogabis, is ſe acrem admodum & acerbũ humorem qui expellitur ſentire affirmabit. Quòd idcirco diximus vt ex his eum dignoſcas, & ne humorum ſimilitudo tibi facilè imponat: nanque æruginoſa glaſteáque bilis, vbi diuturniorem moram traxerit ac computruerit, eiuſmodi quidem colore interdum inſignitur, ſed amarum ſemper ſui ſenſum efficit. Cæterùm ſanguis epotus, vbi in ventriculum deſcenderit, & diutius ibi permanſerit, niger euadit, at ex qualitate agnoſcitur. At verò quoniam in ſanguinis mentionem incidimus, eius quoque tractationem ſubnectamus: quippe ſanguis aut purus, aut iam denigratus, deinde aut ob caſum, ictum, aliámve antecedentem cauſam, aut prout quidem apparet, caſu & fortuitò, vomendo expellitur. Atque in externis quæ conſpicua ſunt non eſt multum ſtudii ponendum: verùm quia quæ intus latent, fere ignorantur, fieri quoque poſſet, vt an auxilium admittant, neſciatur. Proinde ſi quum aut multitudine ſua grauat, & exitum quærit, aut venarum iecinoríſque retinens facultas languet, ac ventriculi tractrix validius ob inopiam quampiam contrà nitendo, agit, in eum ſanguis fuerit tranſlatus: vbi ſemel eiuſmodi, ob diuerſarum partium facultatis, tũ robur tum imbecillitatẽ, fluẽdi occaſionẽ nactus eſt, iam tempore in cõſuetudinẽ vitium migrat, atque ob eam ſanguinẽ quoque nonnulli vomitu reddunt, maximè in ieiunio diuturniori. Aliis vaſa rumpuntur, ac ob eroſionem, aut multitudinem prauiam, vel ictum caſúmve aperiuntur, ac quæ ex ſummo corpore excernuntur, coloris ſunt expertia, quæ verò ex imo reiiciuntur, iam nigreſcunt. Atque hactenus de

A vomitibus. Reliquum eſt vt de iis quæ per vẽtrem ſecedunt, pertractemus.

DE DIGNOTIONE EORVM QVAE ALVO DEIICIVNTUR, CAP. XX.

QVum igitur cibus plus iuſto ingeritur, neque cõcoctione euincitur, albicantia liquidáque confertim ſecedunt; & nonunquam alui profluuii genera ſuccedunt. Atque ex his quædam qualia ab initio extiterunt, perdurant: alia verò in alium commutantur colorẽ, ac aut in meliorem, & cõcocta, aut in flauum, & liquida bilioſáque excernũtur: neque quicquã adhuc eſt incõmodi. B Etenim interdum, ſiquãdo facultas expultrix turget, properátque infeſtantes humores deponere, reperta alui profluuii occaſione, vnà cũ crudis quod noxium eſt explodit. Quapropter diligẽter eſt hìc animaduertẽdum, ne dum incõſideratius profluuii vim coercere niteris, clanculum humoris qui excerni debebat impetum inſcius cõpeſcas. Sed nec illud eſt ignorandum, quòd aliquando ea in choleram cõmigrãt, & modò ſurſum deorſúmque, modò deorſum tantùm prorumpũt. C Atque quæ deiiciuntur, aquea bilioſáque, (ὑδατόχολα Græcis) & nominantur, & apparent: quæ ſi copioſiora fluxerint, neque remediis obſtiteris, infirmitatem, animi deiectionem, atque etiã ſyncopen, ac refrigerationẽ gignunt. Iã quæ excernũtur ſubalbida, & lactea, nec cohærentia, haud paruã cõcoctricis alteratricíſque facultatis, ob nimiã refrigerationẽ, imbecillitatẽ cõnotant: vt quæ fulua & flaua deiiciũtur à bilioſo exuperãte humore, ob immodicum calorem perpetuò procreantur. Cæterùm interdum nõnullis alba, magíſque cõſiſtentia, ac ceu canum ſtercora redduntur, ſed non confertim, D neque frequenter, quod in alui profluuiis quoque cõtingit: atque ea meatum qui bilem in ventriculum exonerat, potius obſtructum eſſe ſignificãt. Quapropter vrinas ii plerunque bilioſas reddunt, quòd eo copioſior bilis diuertat, quæ etiã supernè vomitu reiici ſolet: attamen vtplurimũ hæc arquatis ſuperueniunt, quòd humor qui colore ſuo ea inficit, ad cutem feratur. Adhæc flauæ, & rufæ, & ceu rubræ deiectiones, à flaua rubráq; bile colore imbuuntur, vt quæ æruginoſæ ſunt & porraceæ, quæque caulium imaginẽ referunt, ab huius E generibus humoris procreantur. At nigræ interdũ ex aſſato excretóque ſanguine apparent, nonnunquam à perimente bile excernuntur. Atqui ſubinde variis quoque inter ſe cõmiſtis coloribus imbuũtur, quæ iã dictis etiã ſunt peiores, quòd humores plurimum vigere denuntient. Porro omnes hi humores quos enumerauimus, ſi facilè & citra dolorem, atque in die iudicatorio coctione præeunte excernuntur, & æger leuior aliquãto inde F fiat, omnino ſalubres eſſe cenſentur: ſin cõtrariis de cauſis eueniunt, cõtrà quoque de iis ſentiendum eſt: nanque eas animi defectus & deiectio, ſenſus item priuatio & delirium, necnon proiectatio, & quãdoque mors repentina comitatur. Cæterùm huic ſermoni annectendi ſunt, & qui à ventriculi aliqua intemperie enaſcuntur affectus, (quos Græci κοιλιακὰ πάθη appellãt): nam vbi refrixit incaluitve vehemẽtius, vel ſqualet & humet, atque in habitum iam intemperies abiuit, hæ affectiones quæ ab ipſo cœliacæ vocantur, exoriuntur. Qui iis corripiuntur, ſitire & exigua febricula tentari, ac flaua rufáque deiicere, atque frigidorum appoſitu iuuari cernes: G alios rurſus tardè concoquere, atque vtplurimum nihil ſitire, & cruda aluum reddere videbis: ſic qui ob humiditatem nimiam laborant, anguntur, & liquida ſubpallidáque excernunt, qui verò ex ſiccitate malè habẽt, iis parum idque colliquatũ ſecedit: hi plus ſitiunt, & ægriùs curantur, ac magis cõficiuntur liquãtúrque, quòd naturalis corporis humiditas exhauriatur. Vomitus ventriſque fluxus eos malè habent, & eorum quæ deiiciũtur malitia offendit: ſed maximè excretorum quantitas H nocet, quia quum pluſquam par eſt euacuatur, vnà cũ excretionibus calor exhalat, exſiccatúrque corpus, ac ob copioſiorem euacuationem, iam ali deſinit. Deſidẽdi verò frequẽs deſideriũ, quod πινεσμὸν vocant, & alui difficultas, & quæ vulgò nuncupatur hepatica, tũ dyſenteria, tũ lienteria, nõ magis quantitate quàm malitia interficiunt: nã quũ bilis perquã acris ac æſtuans fuerit, & inteſtina affectibus excipiẽdis opportuna, ipſa inter egrediendum deglubit ac abradit. Atq; ſi vitiũ eſt in inteſtino recto, πινεσμὸς appellatur, eo quòd loc⁹ affectus τείνεται (id eſt extenditur) atque ad excernendum vi cogitur. Nihil in cõtinua violẽtáque hac excretione quòd ſit alicuius momẽti deiicitur, præter mucoſa quædam, ſubcruẽta, liquida, lentáque, & quæ ægrè auelli queũt. Quare ob aſſurgẽdi potius aſſiduũ laborẽ, quódq; diſtẽdatur & vehementius ſollicitetur quàm ob deiectionũ copiã, ægri vires exoluũtur. Quòd ſicubi mordax hic humor in inteſtinis hæſerit, radit, ac ad deiiciendũ ſtimulat, ac Græcis δυσεντερία, (noſtris fere alui difficultas, & quibuſdã tormina) nominari ſolet. Locũ autẽ patiẽtẽ dolor qui nunquã ab ægro diſcedit, indicat: nã ſi eum infra vmbilicum perſentit, affectus craſſa inteſtina occupare putatur: ſin ſuprà vrget, tenuia obſidet. Proinde ſi bilis quæ egeritur apprimè praua nõ ſit, cuiuſmodi eſt porracea & æruginoſa: nam quæ à nigra cœpit alui difficultas, exitialis eſt, neque febris vehemens, aut corpus ſit putribus humoribus refertum, nihil magnopere eſt metuendum, maximè ſi infra vmbilicum affectus affligit: ſin verò peiora fuerint quæ dominantur, non leuis eſt metus ne homo occumbat. Atque vbi vitiũ eſt in recto inteſtino, alimẽti excrementa & affecti loci abraſiones, ſeorſum quæque ſecedunt. At vbi in altioribus locis offenſa eſt, cibi ſuperflua & affectus ramenta vniuntur, idque eo magis quo à ſublimioribus reiiciuntur. Atqui quũ iã fæcum color & conſiſtentia ad id quod ſecundum naturam eſt accidit, dolores quoque leuantur, & quæ à vulnere prodeunt, meliora & pauciora ſunt, quippe quæ maiori interpoſito tẽpore egeruntur: quare tunc curantem, tanquam periculum ſit euaſurus, meliora de ægro expectare oportet. Contraria verò in deterius ægritudinẽ prolapſam eſſe ſignificant: & quum mediocris eſt affectus, pauca ramenta & leuiter cruenta ac mucoſa egeruntur: remittunt ſe dolores, & maiori temporis interuallo aſſurgunt: quòd ſi augetur, ſanguineæ vtplurimum ſunt egeſtiones. At ſi magis adhuc malum increſcit, & vlcus iam depaſcere cœpit, primùm ſanguis confertim defluit, deinde carnea ramenta, & eo maiora quo ſunt deteriora, & graueolentia ac tantũ nõ nigricantia decedunt: prauum demum præ cæteris habetur, ſi cibũ æger faſtidit. Hac ratione, ſitne malignus annon morbus, diiudicatur. At læuitas inteſtinorum, (quam λειεντερίαν appellant), fere ex diuturniori alui aut profluuio aut difficultate per commutationem & decidentiam enaſcitur, tantóque eſt grauior quatenus facultati iam antea debilitatæ ſuperuenit. Vitium ex ipſo ſanè nomine patefit, quòd læuia & quaſi lubrica facta ſint inteſtina, vt ne ad breue quoddam temporis ſpatium cibum retinere queãt: tale quoque propè accidit, quale iis quibus ventriculi ſubuerſio euenire ſolet, qui quòd ea quæ aſſumpſerunt tolerare nequeunt, denuo reiiciũt: his ſi acidus ructus acceſſerit, ſpei nõnihil ſubeſt, retentricem concoquẽtémque facultatem ad ſe redire, & fere aſſumptis concoctionem admoliri. Quum autem ſanguis reiicitur, in id animum aduertere oportet, num ſuprà an infrà decedat: illud enim ſemper, hoc non ſemper malum eſt: ſiquidẽ nõnullis, vbi eius copia nimium aucta fuerit, interdum infrà per inteſtina, aliis etiã per ora venarum, (quas αἱμοῤῥοΐδας nuncupant) profluit. Verùm ille qui ab altioribus locis emanat, & aliquãdiu in corpore eſt moratus, nigrior eſt: hic verò purus, ſincerus, & qualis ex iam cæſis hoſtiis profluit. Nam qui à iecinore decidit, alius eſt ab his, & carnium recẽs mactatarũ eluuiei adſimilis. Atq; ille ceu ſuperfluus & nimius, affatim effluens, & paucis ſurgendi laboribus, ob onere febríque nonnunquã hominem liberat: at qui præ iecoris imbecillitate & calore excernitur, opinionem imperitioribus ac ſimplicioribus adfert, quaſi is qui laborat, alui difficultate infeſtetur, quum tamen res ita ſe habeat minimè. Nam hìc neque dolor inteſtinorum cruciat, nec continua aſſurgẽdi moleſtia, & deſidendi deſiderium adeſt, quin nec paulatim quidẽ excernitur: nam ſiquis eſſet aut dolor, aut grauitas, fere

cauſam inquirens iecur potius c[...] poſſis:quare illi remedia eſſent applicāda,ac facilè ſi opportuno auxilio ſuccurritur,euadunt. Verumenimuero qui per ora venarum exit, ægros à multis ægritudinibus impendentibus vindicat: nam qui illac moderatè fuerit purgatus,furore,melancholia,pulmonia,lateris dolore, tabe, ac oſculorum venarum apertione haudquaquam corripitur. At vbi hæmorrhoides temporis longinquitate familiares factæ fuerint, ſi rurſus ſupprimantur,præter quàm quòd ab iis quos recenſui, affectibus non liberat,primùm onus, pigritiámque, deinde vertiginem tenebricoſam, etiam hebetudinem ac ciborum faſtidium pariunt. Atque ita viſcera attolluntur ac grauantur,& interdum inflammatio aut ſcirrhus, & hydropicæ quædam affectiones, ac vertigines oriuntur. Quòd ſi is qui olim ex more per ora venarū (quas αἱμοῤῥοΐδας nuncupant)excernebatur,ad inferna delabitur, pedum ex ſanguine dolores excitat. Quòd ſi ad cutem feratur, multæ variæque puſtulæ (quas ἐξανθήματα Græci nominant)erumpunt. At ſi per aſſuetos meatus immodicè feratur, cruditates malóſq; habitꝰ, ac aquā intercutē progignit, vbi iā iecur,& vniuerſum corpus fuerit refrigeratum. Porro iis qui ſolita exercitia omiſerunt,aut pleniore victu vti cœperuntquàm antea,vel quibus cōſuetæ,è nare aut vtero,ceu in mulieribus,excretiones ſupprimūtur,aut quibus mos erat venā tūdere aliáve quapiā ratione ſanguinem vacuare,& conſuetudinem mutarunt,vt iā quia corpus vniuerſum peruadat,copia imbecillitáſque adſit, iis inquam primùm hæmorrhoides oboriuntur. Verùm cōtrà quàm hi omnes quos enumerauimus, afficiuntur qui doloribus laxioris inteſtini, (quod κῶλον vocant),aut tenuioris morbo,(εἰλεὸς,& noſtris quibuſdā cōuoluulus nominatur,)laborāt,aut quas torſiones,στρόφους appellant,& fames ingens torquet.

Fames ingēs, quā βούλιμον nuncupāt (hic enim affectus magnā famē ſignificat) vētriculi malū eſt,quo qui laborat,penitus cibū auerſatur. Porro quū praui humores facultatē famē ſentiētē offenderint,aut aliqua ſimplex intēperies increuerit,veluti ſi acidi acerbique os vētriculi irritauerint,à ratione alienæ ac caninæ appetentiæ enaſcuntur: nō ſecus quàm quum in aliis abſurdi ſucci in ore ventriculi coaceruātur, diuerſorum generum ac ineptorū appetētias excitāt:vt qui eo malo affecti ſunt, ne à cœno quidem, carbonibus,& teſtis abſtineant. Id quod liquere tibi poteſt,vel ab vtero gerentium vitio, (quod κίσσαν Græci,noſtri malaciā vocitāt). Atq; has qui dē abſurdas ac à ratione abhorrentes appetentias,conuenientium medicamentorum vſu quiſpiā fortaſſe curauerit:at omnium(vt ſic dicā)ciborum, quibus animal coaleſcit,faſtidio,quòd iam emortua ſit ſentiens facultas, vix aliquis probè mederi perſanaréve poterit. Verùm quænam iis accommodata ſunt,poſtea fortè ſubnectemus,nunc inſtitutum agamus.

DE DIGNOTIONE SVPPRESSAE ALVI AFfectuúmque qui eam comitantur, CAP. XXI.

ITaque aluus inhibetur, quòd excrementa aliò deriuent ac commigrent. His autem vrinæ copioſiores, & ſudores ſuccedunt, & occulta perſpiratione pluſculū digeritur:atque his nihil incommodi, ſi aliunde ſuperflua exploduntur,euenit,modò ea ad familiaria ſibi loca denuo reuertantur. At verò quibus aluus ſupprimitur,neque excrementa aliis meatibus egeruntur,hi variis doloribus cruciātur,& ægrè tolerāt. Nam aut quòd quicquid in prioribus fæcibus erat humidi,exhalauit,ipſæque obduruerunt, ac quum lenta viſcoſáque pituita inteſtinis obductæ ſunt, naturalis egreſſus prohibetur: aut quòd inteſtina inflammatione tentantur, aut ob ictum,aut quòd humores quidam confluxerunt,vt ea ex re paulatim expultrix eorum facultas langueat,ſecedere non poſſunt. Quocirca cibos renuunt,& dolores inteſtina affligunt, & ructus mediocres accedunt qui ægrum principio modicè leuent. Verùm quū malum inueteraſcit,inferna refrigerari,ac ſuperna magis incaleſcere incipiunt, quòd nimirum calor in ſeſe contrahatur,atque ita deinde fœtidum ac inſuaue quippiam eructat, quo non æquè leuetur. Ac primum humores cibique vomitu reiiciuntur,neque tantillū ſpiritus infernè dilabitur. At dehinc,ceu malorum colophon eſt ſtercus ore redditum:quo tempore mors nullo pacto vitari poſſe cenſetur. Morbus εἰλεὸς (Græcis,& noſtris conuoluulus) nuncupatur,quòd inteſtinorum anfractus εἰλοῦνται(hoc eſt conuoluuntur), ob cauſas quas iam recenſuimus. Porro inteſtini laxioris(quod ſupra κῶλον nominari diximus)dolores,inflationes,& torſiones,illas,ἐμπνευματώσεις,has, vt dixi, στρόφους Græci appellant, ob præcedētem obſtructionem: quin & ob frigidorum humidorúmque eduliorū nimiū vſum creantur. Nam vbi frigidus victus plurimum pituitæ congeſſit, id inteſtina excipiunt, & potiſſimum laxum, quòd naturalis eius ſedes formatióque ei rei ſit opportuna, quúmque copia ſua oneret,& qualitate infeſtet, neque facilè quòd lentore prohibeatur, exitum inueniat, inteſtinum laxum tendit,atque doloribus hominem circumcingit. Ac ſuprà humores & nonnunquam cibus vomitu expelluntur, infernè verò nihil facilè deiicitur. Quòd ſi clyſmate aut aliquo alio medicamento,quod confertim pituitam detrahere poteſt,ægro ſuccurritur, dolor mitigatur. Verùm ſi noxia pituita non ſeceſſerit, ſed aut in coxendicem, vel in veſicam procubuerit, iſchiadicos fieri, ægréque alios lotium reddere videmus. Porro ſi infeſtantes hi humores ad crura pedéſve delabuntur,pro ſua qualitate pedes afficiunt, ac ſimul atque pàratam ſibi ita viam ſtrauerint, in conſuetudinem iam affectus abit,ac facilè quauis de cauſa ægri patiūtur. At qui ꝙ propter humores in corpore relictos qui nulla neque arte,nec meliori fortuna diſſipari excernique queunt,ſed in manus & pedes deferuntur, inde ægri podagra chiragráque corripiantur,id quidem tam à ſimplicibus quàm complicatis iis humoribus fieri conſpicimus. Verumenimuero præ cæteris omnium maximè podagras & arthritidas committit,qui ex continuis cruditatibus humor crudus coaceruari conſueuit. Nam quum aſſiduè peccetur, & crudis etiamnum cibis alii inſuper ingerantur, crudus colligitur ſuccus: ac quum neque vomitus caſu aut arte expellat,neque vēter egerat,nōnunquā in laxiori inteſtino impactus,eos qui inde κωλικοὶ appellantur, dolores excitat:interdum ad coxendicē delatus,iſchiadicos,ita enim à coxēdice(quod Græci ἰσχίον vocant)affectu nominantur,efficit:aliquando in veſicam irruēs,vrinæ difficultatis fit cauſa. Quòd ſi nuſquā horū locorum firmetur,ſed in manus pedéſq; diſpergatur,chiragras & podagras,itémque arthritidas generat. Atque hi tū alii qui intus relinquuntur humores,ex victu præeunte,ægri tēperamento,ætate, adhæc coloribus,qui in artubus effloreſcunt,diiudicantur: rubent enim artus quum à ſanguinis decubitu dolore cōflictantur,pallent autē potius ſi flaua bilis infeſtat,at ſi atra offendit, magis ſubliuido colore inficiuntur, quēadmodum ſi pituita moleſta eſt, leui albedine notantur. Porro in cōplicatis humoribus, colores quoque ſibi mutuò permiſcētur, colorúmque imagines illis proportione reſpondere conſpiciuntur. Cæterùm tenuiores calidioréſque promptius, craſſiores verò difficilius difflantur: omnes tamē allata ope meliùs diſcutiuntur. Illud præterea nouiſſe licet, quod vbi in ventre inteſtiniſque copioſa pituita confertim fuerit cōgeſta, atque à calore quouis modicè incaluerit, craſſi, caliginoſi, & qui ægrè exitum inueniāt,ſpiritus enaſcuntur:qui dum in inteſtinorum anfractibus coarctantur, torſiones, & inflationes,niſi opē feras,excitāt. Hi poſtmodū tēporis lōginquitate, locū qui inter peritonæū & inteſtina intercedit,occupāt, ac hydropē eū, qui ꝙ quum ægri abdomē pulſatur,tympani in morē intumeſcat, τυμπανίας dicitur,generāt. Atq; his notis affectus qui ex vētris & inteſtinorū ſuppreſſione gignuntur,diſcernes. Quoniā autē & tineæ(ita ἀσκαρίδας voco),& tenues lūbrici(quos ἕλμινθας Græci nuncupant),& qui lati vocantur, inteſtina atque aluum occupant: vbi pauca de iis quoque verba fecerimus,ad ea quæ reliqua ſunt,ſermonē cōuertemus. Itaque vt in iis quæ foris apparent,quum à mediocri calore humor quiſpiam computruit, muſcæ, vermes, atque id genus inſectorum plurimū generari cer-

A nimus, ita & in aluo & inteſtinis fieri animo concipe. Ac lumbrici qui in recto inteſtino gignuntur, & nunquam ſurſum progrediuntur, parui ac tenues quique ægrum ſtimulent & titillent, reperiuntur, (his Græci ἀσκαρίδας nomen indiderunt). Reliqui, quas communi nomine ipſi ἕλμινθας, (nos, iam vt dixi, tineas & lumbricos vocamus), non vnum ac eundem tenent locum, ſed inteſtina aluumque obambulant, & per os nonnunquam aſcendentes reiiciuntur. Eorum verò alii maiores, alii minores, & alii ſubalbi, alii ſubrubri ſunt: nonnunquam item B priuſquã in animal probè efformati fuerint, atque à ſe inuicem ſeiuncti, non ſecus quàm tenuium funiculorũ quidam globi excernuntur. Quòd autem in humorum qui inteſtinis aluóque cõtinentur, putredine emergũt, atque vtplurimum cum febre infeſtant, nemini non liquere arbitror. Adhæc quòd grauia & formidoloſa ſymptomata inferunt, etiamſi quæ ex ſymptomatis euenire ſolent, fere non inſequantur, vel hoc quoque perſpicuũ eſt: nam neruorum conuulſio, ſingultus, animi defectus, proiectatio, ſenſus priuatio, vomitus, oculorũ cauitas, C & mediocris oris hiatus, atque id genus alia, aut omnia, aut nonnulla iis qui clanculum lumbricos & tineas educant, oboriuntur. Ex his deteriores ſunt quæ leuiter rubent, & quæ inter morborum initia apparent. Vtræque enim putredinis materiam vnde ortæ ſunt denuntiant: nam ſubalbæ quæ ſunt, ex iugi ciborum cruditate gigni viſuntur: reliquæ verò ex alimento quod in ſanguinem non eſt probè conuerſum, quódque iam putrilaginem contraxit, ac ex reliquis nonnullis eduliis percalidis procreantur, atqui quæ ex validiori putri materia D coagmentantur, viribus quoque anteire videtur. Quòd verò ſemper quæ ante ſtatum præfixúmque iudicium prorumpunt, aut multitudine ſua oneri ſunt, aut facultatis retinentis imbecillitatem connotant, nos etiam pòſt manifeſtius explicabimus. Porro tinea vna lata in inteſtinis gignitur, quũ lentus & leuiter calidus humor internæ inteſtinorũ ſuperficiei illinitur, qui à calore quopiã in animal formatur. Hæc quãdoque in plura inteſtina porrigitur, interdum etiam per tota permeat, onus tumorémque quẽpiam ventri concilians, & quicquid in E ventriculum edulii immittitur, prõptè abſorbens. Quare qui illam fouent & nutriunt, haud facilè ferunt ieiuniũ, & cucurbitæ ſeminibus ſimilia aluo egeruntur: atque hoc eſt latæ tineæ in aluo genitæ inſeparabile indicium. Porro ea nõnunquam in aceruum ceu globus cõtracta, perpetua quadã continuitate cohærens excernitur: interdum in cubitales & maiores minoréſque portiones diſſecatur. Atque hæc adeo moleſta fera ſi ſemel tota fuerit eiecta, haudquaquam ſanè denuo in poſterum gignatur: reliquæ verò, quæ plures ſunt, propemo- F dum & in omnibus & perpetuò generantur, tanto prauitate lata tinea inferiores, quãto tenues (quas ἀσκαρίδας vocari diximus) his antecellunt. Sed huic tractationi ita ſumma manus imponatur.

DE MORBORVM QVI PARTES GENITALES tum marium tum fœminarum tentant, dignotione, CAP. XXII.

Reliquum iã eſt vt de partibus naturalibus agamus, & quot affectionibus corripi ſolent, explicemus: ac primùm de iis quæ maribus fœminiſque cõmunes ſunt, G deinde de cuiuſque propriis loquẽdum. Itaque ſanguis, pus, ſtrigmenta, & calculi per vaſa vrinatoria feruntur, vrinæ itẽ difficultas, eiúſque ſuppreſſio, & quod vocant profluuium in matulam accidunt. Ac ſanguis quidem promanat, quum venæ renibus adhærentes dirumpuntur aut eroduntur, vel earum oſcula reſerantur, aut exſudant, διΐδρωσιν appellant, nonnunquam ab ipſa quoque veſica, eiúſque collo cruor profluit. Hæc autem diſtinguent affecti loci dolor & grauitas, quinetiam ſanguinis qualitas quantitáſque, ceu in morbis thoracis antea expoſuimus. Pus verò effunditur, quum iiſdem in locis H abſceſſus vel tuberculum fuerit enatum, aut ictus quauis de cauſa illatus: nam quòd abſceſſus alibi collectus per vrinam expurgetur, accidit quidem, verùm rarius: atq; hi in renib⁹ aut veſica dolorẽ nullũ ſentiunt, niſi ſi aliena quædã materia eò cõfluxerit, neq; hoc ſẽper. Adhæc, qui antea parte aliqua dolore infeſtabãtur, ea non amplius dolẽt, quòd qui eũ creabat humor, ia ſit exploſus. Calculi porro in renib⁹ primùm, vel veſica, coagmẽtãtur, quòd ſatis multa ſtrigmentorum vis ibi accumuletur: nã quũ tophus ex quibuſdã humoribus conflatus & à calore exſiccatus eſt, ſempérq; cõfluẽtes arenulæ adhærẽt, ac lẽtis quibuſdã ſuccis agglutinãtur, quæ colliguntur lapideã induunt cõſiſtentiã. Lapis è renibus exitum quærens, colici quidẽ doloris ſpeciẽ præ ſe fert: verùm diſtinguitur, quòd ille non perinde atque hic abdomen cingat, ſed ad pubẽ ipſamque veſicã, & interdũ ad teſtes vſque dolor pertineat. Adhæc ſtrigmenta ibi in matula ſubſident, & aliquando lotiũ non expeditè redditur, nec aluus ſupprimitur, & quũ excernit, dolor inde non lenitur, & demũ in veſicã delapſus lapis, omnes moleſtiæ mitiores leuioréſque efficiũtur. Quare ſi quod egreditur, rectũ iter ac liberum nactũ fuerit, ægrũ multis doloribus vindicat: at ſicubi in veſica ſubſtiterit ipſe tẽporis ſpatio increſcit, & in veſicæ ceruicẽ velut operculum incubãs, vrinæ difficultates & ſuppreſſiones excitat: eſt quãdo etiã, dum huc illúcque per veſicã vagatur, loca eius abradat, & ſi angularis fuerit ict⁹, infligat, vt iam cruor púſque vnã cũ lotio reddatur. Atq; eo pacto renũ morbos & inflãmationes (νεφρίτιδες vocãtur) ab vrinæ difficultatibus quas lapides creãt dignoſces. Nõnunquam quum craſſi lentique humores in veſicã decumbunt, ac eius collum, per quod ceu canalem lotium eiicitur, obſepiunt, vrinæ difficultates prioribus conſimiles generantur: verùm diſtinguntur, quòd nullæ adſint calculi notæ, quódque in matulæ infeſtantis humoris fruſtula quæpiam puri ſimilia, ſed dolore diſſidẽtia ſubſidere cõſpiciantur. Atque hæc ſunt maribus fœminiſque communia mala, vt & illud quod profluuium in matulam vocant, quódque ob renum iecinoriſque antecedentem calorem accedit. Nãque renes à venis & iecinore ſerum attrahentes, id in veſicam depellunt: iecur verò à vẽtriculo, & hic foris potum deſiderat: quare ſitis illis oboritur. Tenues admodũ & albæ ac copioſæ vrinæ profluũt: nã quũ frequẽter & paulatim meiitur, alterius effectus nota eſt, & retẽtricis renũ facultatis imbecillitatẽ poti⁹ indicat. Porro ſeminis profluuiũ (quæ γονόρροια dicitur), coliſq; totius intẽſio (πριαπισμὸν Græci appellãt), & eius reſolutio, peculiaria ſunt mariũ vitia. Et in ſeminis quidẽ profluuio, neq; coles intẽditur, neque æger eadẽ qua ſanus afficitur voluptate, ſed perinde ac ſi ſuperfluũ quiddã excerneretur, ſenſu priuatur. Quòd ſi morb⁹ morã traxerit, neceſſe eſt vt æger in colliquationem collabatur ac pereat: quòd pinguior humoris portio eiiciatur, ac vitalis ſpiritus nõ parũ vnã effluat. Cauſa autẽ eius eſt, aut ſeminalium vaſorũ fluxus facilitas, aut impotentia, aut quòd ob enatam intẽperiẽ ſemen cõtinere nequeant, aut quòd humor quiſpiam mordax ibi abundãs ſtimulet. πριαπισμὸς verò eſt permanens conſtánſque colis extenſio, ſumpſitque nomen à Priapo quopiam, apud Græcos pro deo habito, qui quòd eſſet incõtinentiſſimus, in tabulis arrecto pene depingebatur. Corripit autem hic affectus quum calidus craſſúſque ſpiritus in colem decumbit, qui vbi nõ facilè egredi permittitur, penem vi extendit. Hi exiguũ vel nihil ſeminis eiaculantur, ſentiunt tamen, quòd ſpiritus vnã excludatur: & leuari quidem ægri ita quadãtenus videntur: verùm denuo eodem malo corripiuntur, donec intenſionis cauſa fuerit ſublata. Coles reſoluitur, aut quòd nerui illi⁹ aliqua intẽperie debilitẽtur, aut quòd ſpiritus eò cõfluẽs deficiat, vel meat⁹ eius obſtruãtur, diſſecẽtúrve. Sũt præterea æquè mariũ morbi, inteſtinorũ aut omẽti in ſcrotũ prouolutio, vt & aqua quæ ibidẽ colligitur, Græci ἐντεροκήλην, καὶ ἐπιπλοκήλην, καὶ ὑδροκήλην, (noſtri inteſtinorum & omenti, & aqueum ramicem nominant): quorum deterrimus eſt inteſtinorum, minus malus omenti, & facillimus curatu eſt aqueus. Accidit autem ramex inteſtinorum, quum diſciſſo peritonæo inteſtina procidũt, atq; ita in ſcrotum deuoluuntur: idque ſiquis ex alto ſe præcipitẽ dederit, aut obnoxius ſaltauerit, aut cõtẽta magis voce proclamauerit, aut pondus aliquod à terra attollere conatus

fuerit,vel concitatius cucurrerit,aut eiuſmodi quædam A
priores notæ morbum patefaciunt. Eadem quoque de
cauſa omentum prolabitur,quum laxato peritonæo de-
orſum proruit. Aqueus denique ramex nihil aliud eſt ni
ſi humores quidam lēti craſſique qui in tunicam quam
à putaminis vt videtur forma ἐλυτροειδῆ nominant aut
in ſcrotum procumbentes, ramicis imaginem exhibēt.
Atqui hi ſunt virorum peculiares affectus. Verùm plu-
res ſunt fœminarum morbi,quòd vteri vitiis obiiciun-
tur:ac primùm perinde ac reliquæ omnes corporis par-
tes,intemperiebus tentatur: nã à quacunque id fiat cau B
ſa,incaleſcit,refrigeratur,exſiccatur,&humectatur.Præ
terea venæ matricis ampliores redduntur,quòd purga-
tiones vel ſupprimãtur,vel immodicè profluāt. Suppri
muntur autē quum meatus obſtruuntur,vel præcludū-
tur,aut cōniuent:quinetiā quum vterus in latus torque
tur, aut immodicus medicamentorum cohibētium vſus
præceſſit,aut ſanguis aliò fluxū auertit:inſuper & in lō-
gis morbis,& inediis,ac pluribus exercitiis,atque etiam
ob inflammationis lentorē idem euenit:conniuet por-
ro præcluditúrque vterus quū nimia ſiccitate ſqualet. C
Cæterùm copioſiores purgationes erumpere ſolent,ob
ſanguinis copiam, aut medicamentorum venarum ora
reſerantium vſum,vel quòd familiares conſuetæque a-
liæ excretiones inhibentur,aut mordaces humores ſti-
mulant,vel ſolitæ exercitationes ceſſant. Anticipant au
tem vel ſolito magis poſtponunt,quum vterus laborat,
aut eundem dierum numerum circuitus non obſeruāt,
& quæ immoderatius purgantur, pluſculum temporis
purgatio accelerat: quæ verò minus,tardior eſt. Demū
ſanguis menſtruus aut ſincerus emanat,aut bilioſis pi- D
tuitoſiſque quibuſdam humoribus admiſcetur. Proin-
de in ſuppreſſionibus poſt alterum iam elapſum men-
ſem,pōdus toti corpori oboritur,quòd renes,ilia,ac fœ-
mora capútque cōprimat. At vbi quatuor menſes præ-
terierunt, ea omnia augentur, aluuſque quinetiā intu-
meſcit, & aquæ intercutis ſpeciē præbet, & quinto ſex-
tóque menſe magis malum inualeſcit. Quòd ſi quæ ſup
preſſa fuerunt proruperint,omnia leuiora reddūtur mi
tioráque: ſin minus,ſed cum alieno calore inueteraue-
rint,ſuppurabūt,& matrix aliqua iliorū parte in mucro E
nē faſtigiatur, atq; inde quæ affligebāt quibuſdā erum
punt,atque vtplurimū vnà cū morbo anima emittitur.
Etenim facultas iā antea debilitata, cumulatā euacua-
tionē,& præcipuæ facilíſq; ſenſus partis ſuppurationē,
prōptè perferre nequit. Hæ cibū faſtidiunt,& febres er
rantes ac exiguæ, & inſuauis expirationis ſenſus obori-
tur,ſuperna graciliora fiunt, coloréſque arquatis ſimi-
les redduntur,ac vrinæ rubent,& magis contenta,quip
pe quòd in matrice ſuperfluum erat, in veſica ceu per- F
colatur. Quæ verò immoderatius expurgantur,iis pri-
mùm ſtomachus exoluitur, quòd vnà cum ſanguine ca
lor euaneſcat,deinde in malum habitū incidunt, & va-
ria tum colore tum cōſiſtentia excernunt. Hic quoque
qui ruber albúſque dicitur fluor,cōſiſtit, quorum quiſ-
que exuperantem in corpore humorem indicat,ac in-
terdum varia ac bilioſa excernuntur. Quòd ſi morbus
longius progreditur,principio graciles ac decolores e-
uadunt, dehinc refrigerato iam iecinore intumeſcunt.
Quin & immoderatis vacuationibus aqua intercutem
ſuccedit, quòd prout apparet,ſimilia iis accidāt,tam in G
familiarium egeſtionum retētionibus quàm vacuatio-
nibus quæ modum excedūt:etſi variæ ſint comitātium
ſymptomatum efficiētes cauſæ. Præterea inflammatio,
ſcirrhus, eryſipelas, ictus, & abſceſſus, non ſecus quàm
alias partes, vterum quoque affligunt, ac tantum inter
ſe diſſident,quātum ſenſu & principalitate pars differt:
hǽcque doloribus, & digitorum cōtactu,atque iis quæ
inde effluunt dignoſcuntur. Verumenimuero mola,
quæ alius eſt ab iis quos recenſuimus affectus,alia quo-
que ratione dignoſcitur: eſt enim hic tumor quidam H
carneus,vterum implens,vtplurimum quidem conſiſtē
di initium à ſemine minimè prolifico ſumens, attamen
nonnunquam ſua quoque natura vulua eiuſmodi vitiis
implicatur. Augetur porro perinde acſi fœtus inclu-
deretur:& quòd conſuetus ſanguis ibi abſumitur, nihil
quicquam emanat: adhæc temporis progreſſu incremē
tum tumórque ventri accedit, & ſimpliciores deceptæ
ſe vterum gerere arbitrantur: nam quòd vterus imple-
tur,vanam quandam imaginem exhibet,ceu prægnans
ſit. Quapropter ſi fortè onere oppreſſus vterus diſrum-
pitur,& mola prolabitur, ab errore ſimul ac affectu vin
dicantur: ſin autem nouem menſes prætergrediuntur,
error quidem detegitur, verùm à morbo non abſoluun
tur. Atqui id digitorum contactu diſcernitur,quippe os
vteri non eo pacto quo prægnantibus affectum eſſe re-
peries,ſed aut inflammatione aut ſcirrho tentari,aut in
latus detorqueri. Ac motus qui adeſſe videtur, nun-
quam dum quieſcunt ſentitur, ſed in quancunque par-
tem quæ ita laborat inflectitur, in illam plenius quoque
vterus corruit:quod ſanè in iis quæ reuera grauidæ ſūt,
haudquaquā contingit: ſed & venter non eſt tactu le-
uis,ac laborantes implacidæ ſunt,& plurimum inſuaui-
tatis perſentiunt. Cæterùm vterus foras procidit ob re-
num ictum,& ex alto præcipitiis,aut quòd inter parien
dum nimio nixu fœtum expellere conantur, aut quum
muſculi à quibus vterus depēdet,diffringuntur, vel ner
ui laxantur. Atque hæc fœminarum vtero euenire vidē
tur. Porro in conſpicuis pudendi partibus aquoſi rami
ces innaſcuntur, quum craſſi lentique humores eo de-
cūbunt. Cæterùm vterus ſtrangulatur plerunque ſteri-
libus,attamē & viduis:& mali cauſa eſt genitura mulie-
bris,aut quòd meatus ſeminalis præcluditur. Proinde
hæc genitura quum copia ſua onerat, & temporis ſpa-
tio,quem obtinebat calorem exhalat,propemodum ve
nenatam temperiem contrahit. Quare vbi ad excretio-
nē motu cietur,& ea fruſtratur, retro remeat ac ſurſum
repit,ac vterus vnà cōuellitur,& in viſcera ingruit. Itaq;
ſi rectà ad cor ſuo impetu fertur, & lethales ſuos vapo-
res eò trāſmittit,refrigerat id,ac reſpirationem pluribꝰ
horis intercipit,& pulſu ſpoliat, aut eū deprauat: ſin au
tē ad iecur aut ventriculum aut lienē prorepit,lōgè mo
deratiora prioribꝰ comitātur accidētia,pro partis prin-
cipatum obtinentis ratione, ac eius cum corde vicinia:
quoniam ex iis quæ cōſenſui peculiaria ſunt,loca quo-
que quæ vterus impetu ſuo affecerit, deprehenduntur:
ſiquidē viſcera ea attolluntur, ponderéque premūtur,
ac homo ægrè ſpiritum ducit. Sedātur autem hæc,ſi vte
rus deorſum deductus in priſtinā ſuā ſedē reuertitur,&
murmurillꝰ quiſpiā præcedit. Quinetiā in coxas,aut ilia,
in podicem item ac veſicam delabitur,quæ pondere op
preſſa, ac à muniis ſuis præpedita, locum quem vterus
occupat, innuunt: claudæ enim inde efficiuntur, aluúſ-
que ſupprimitur:atque ob hūc nimirum vteri inceſſum
vrina difficulter & guttatim redditur. Eorum quodque
lenitur quū iam ad propria loca vterus receſſit. Habes
de partibus genitalibus tractationem ſatis,iis quidem
qui breues eſſe ſtudent, ſupérque explicatam.

DE SVDORIBVS ET EXANTHEMATIS, QVAE in cute effloreſcunt, CAP. XXIII.

CÆterùm quia ſuprà de iis quæ excernuntur, quan-
tum res poſtulat expoſuimus,relictus eſt autem ſer-
mo de ſudore, operæpretium fuerit eius quoque memi
niſſe,atque in eo præſentem librum,vtpote iuſtam ma-
gnitudinē adeptū,concludere. Itaque in nullis qui cor-
pore bene valent, ſudorē vnquā prorūpere conſpicies,
ſed ſi modicè quis exerceatur, aut rarefiat, aut copia
vim inferat,vel anni tempus vrgeat, vtplurimum tunc
ſudores proliciuntur. Atque hi qui in ſanis etiamnum
profluunt,nihil peregrinū denuntiāt: verùm qui in fe-
brientibus, aut qualicunque parte corporis onus ſuſti-
nentibus, nōnunquā emanāt, materiæ impetum eò ver
gere ſignificant. Porro omnis ſudor bonus eſt ſi coctio
præcedit:ſin minus,malus habendus. Frigidi & glutino
ſi,quique toto corpore non effunduntur, nec turmatim
& velut in grumum globati,ſed exiguorum milii grano
rum inſtar erumpunt,aut morbum non leuant, ſed po-
tius exacerbant:morbi longitudinem,partium dolores,
obſtructiones,copiā, cruditatē, atque interdum mortē
cōnotāt:nam frigidi, cum acuta quidem febre, mortē,
cum mitiore verò,morbi longitudinē indicant. Adhæc
glutinoſi, cruditatem, humorúmque lentorem, vt qui

A aliqua corporis parte tantùm effluunt, eam morbo vrgeri nuntiant. Qui verò ſpecie milium referunt, meatuum anguſtiam, facultatiſque expultricis inertiam oſtendunt. At qui morbum exacuunt & exacerbāt, haud mediocrem vigentis humoris multitudinem notant. Et quemadmodum qui fluere prohibentur, plurimum nocere conſuerunt, ſic ſi cumulatius eruperint, primùm vires exoluunt, natiuúmque calorem digerunt & diſſipāt: deinde vbi creuerunt, ſyncopen adeo, & refrigerationem, vt ex ipſis vtique pulſibus eorum cuiuis diſcere B promptum eſt, inferunt: ac tenuiora quidem excrementa in ſudores abſumpta, ita cutem egrediuntur: verùm craſſiora, atque idcirco difficilè exitum inuenientia, videntur ibi in cute ſubſiſtere, & ita paulatim diſcuti: inde enim prurigines, & ſcabioſi affectus: necnon multa variáque exāthemata & papulæ exoriuntur. Siquidem aliis, veluti ſi ab vrtica aut culicibus eſſent demorſi, in cute quædam efflorecunt, quæ modò permanent, modò reuertuntur, ac craſſitiem, aut copiā, aut expultricis facultatis imbecillitatem commonſtrant. Nonnullis ve- C rò rubræ aut purpureæ, vel etiā nigræ emergūt, quales ex pulicum cimicúmque morſibus quotidie nobis apparent: atque hæ haudquaquam promptè redeunt, vtpote quæ ex tenuiori pauciorique materia enaſcantur. Cæterùm ex rubris deteriores ſunt purpureæ, & omnium peſſimæ, nigræ: quippe quæ mortem plerunque denuntiant. Quòd ſi fuerint commixtæ, earum naturam ex abundante humore, atque alia naturalium facultatū cōſtitutione coniicies. Aliquibus & quales ſudores, ἱδρῶα, (& noſtris ſudamina) inde nuncupantur, erumpunt, nec quicquam mali portendunt, ſed è materia ad cutem ru- D ente gignuntur. Producit ea ſalſus & mordacis qualitatis particeps humor, ac pungunt ſenſúmque vellicant & diſcuti deſiderant varios pruritus excitantia. Horum quædam, quum ſcalpuntur, ſanguine manant: alia ſubcādidum vel leuiter pallidum humorem expuunt, vt indè vigentem ſuccum colligere liceat: quoniā illæ ſalſæ pituitæ, hic verò bilis flauæ, & primus, acrioris ſanguinis potius nota eſſe videtur. Nonnulla demum in ſcabioſos affectus commigrant, & exulcerationes exanthematis ſuccedunt: quippe ingentiores, quique maiorem proritandi vim obtinēt, quòd craſſior & quæ difficilius meatus permeat earum ſit materia, pruritus excitāt. Atque hìc de ſudoribus & exanthematis ſermoni finis imponatur. Verùm quoniam auſter iam ſpirat, & tempus eſt tibi abire, faxit Deus vt felix terra marique proficiſcaris, nec aduerſi quicquam contingat, & lætum nuntium referas. Nos verò quoniam in iuſtam molem excreuit liber, hìc finem facere eſt æquū: atque vbi redieris (ſiquidem diuina benignitate ſuperſtites erimus) reliquū argumēti abſolutum, in præmium bene obitæ legationis, exoptātique aduentus perſoluemus. Quare in præſentia aliò ſtudium conuertamus: haudquaquam tamē illos amicos imitantes, qui eos quibuſcum amicitiā inierunt, præſentes tantùm obſeruant, & coram nihil non promptè pollicentur: verùm ſimulatque continuas conſuetudines neceſſitas quædam diremit, ſtatim amicitiæ fœdera diſſimulant violántque, & eius ius atque honeſtum è memoria deturbant. At nos perinde ac iam antea tuo ære tibi obſtricti, reliquū quoque pollicitationis conficiemus.

ACTVARII DE METHODO MEdendi liber II.

Præfatio.

QVONIAM, quum felicibus auibus ad eam ob quam mittebaris, legationem nauigaturus flante auſtro è portu ſolueres, nondum promiſſis plenè ſatiſfactum erat, nos quidem ab incœpto deſtiteramus, quòd eam tibi gratiam repoſitam vellemus, & aduentante iam vere, tuum è peregri- E natione reditum auidè expectaremus. Metuebam enim (vt verum fatear) ne quem tibi deſponderam libellum, ad vmbilicum perductus, clāculum nobis elaberetur, & ſecundus, ſiquid inde cōmodi vtilitatiſve accedere poſſit, eo perfruereris. Nā quum amicus noſter ſingularis, & pater ſapientiſſimus, quique rerum ſenſilium illecebris nō delinitur, ac philoſophiæ dignitatem ex ratione virtutéque viuens, tuetur, quantum ei qui ad intellectualem ornatum excurrit, licet mihi, ter honorandum caput (intelligis, ni fallor, me de præſtātiſſimo Ioſepho F loqui) efflagitaret, vt ei libellū de viuendi formula ſpiritui animali accommodata, ederem: promptè libētérque parui, & quantum ſpoponderam ſatiſdedi: ſi nullā aliam ob cauſam, vel ob eam ſaltem, vt nihil tergiuerſatus id amicitiæ concederem. Verùm quum in ea tractatione, huius quoque ad te libelli mentionem fieri oporteret, ipſéque vt deſcriberetur exigeret, haudquaquam eadem iam facilitate ei iſthuc cōceſſi, quòd tibi primū eam gratiam veluti reconderem & ſeponerem. Attamē id quidem illi ſum pollicitus, me vbi reuerſus eſſes, & G librum integrum & abſolutum à nobis accepiſſes, illi quoque exemplar accommodaturum. Tribuit enim nobis plurimum, neſcio qua de cauſa, num amicitiæ neceſſitudinique obtemperans, an quòd in nobis aliquid ſe dignum inuenturū eſſe cōfidat: cupitque hunc quoque librum noſtræ erga illum beneuolentiæ nō eſſe expertem: ſed & hunc præter iam diuulgatum habere cōtendit ac nititur, vt quum ipſe amicitiam medicámque facultatem colat obſeruétque, hic noſtræ qua illum cōplectimur, inuiolatæ amicitiæ ſit monimentum. Proinde quum tu ſuauiſſimus nobis amicus redieris, & nos, prout polliciti ſumus, reliquum libri primo iam apponimus, & illi promiſſum exoluere cupimus, quòd non minus illius amor, vt quamociſſimè poterimus edatur, perſuadeat. Atque ab amicitia ſincera abſit omnis inuidiæ liuor, quum intelligas quòd quò citius librū tranſmiſerimus, illi item aliquid gratiæ referemus. Sed quod ego de te qui præſtantioribus obtemperas, animo concipio, id ipſe reipſa præſtas, quin potius te in primis melioribus cedere, ac apprimè virtutem philoſophiámque excolere, teſtari poſſum: vt nihil mihi metuendum ſit, ne tu, quem iam olim egregiè perſpectum habeo: aliter atque ego, ſentias. Cæterùm hæc ioco potius quàm ſerio, vt noſti, huic loco inſerui, quare iam tempus eſt vt propoſitum argumentum aggrediamur. Et quoniam in ſuperiori libro de temperamentis, & naturalibus facultatibus, ad hæc de inſtrumentaliū præcipuarúmque partium affectibus quod congruum erat pertractauimus, necnon de pulſibus, & vrinis cæteriſque quæ per excretiones reiici conſpiciuntur: reliquū eſt vt in præſenti de febribus atque morbis qui ſumma corporis cute hærent, deinde qua curandi ratione ac via tollantur, agamus, ita enim tractationis nexus optimè cohærebit. Ac quæ ex prædictarum præcipuarum partium inflammatione, aut intemperie quapiam ſupra modum aucta, febres ſuccenduntur, cauſa omnis in illas eſt conferenda, quòd nimirum adeo excalfecerint, vt ad cor vſque calorem tranſmiſerint, atque idcirco febrem excitarint. Nunc verò de vniuerſalibus potius febribus loquendum eſt, vt omnium cauſæ diſcriminá que tibi innoteſcant.

DE AGNITIONE FEBRIVM, CAPI.

QVum ergo nihil aliud ſit febris niſi ob antecedentes cauſas, externi caloris incrementum, multa variáque particularium febrium genera oboriuntur. Aliæ enim diariæ,(Græcis ἐφήμεροι πυρετοί):aliæ continuæ & continentes,(illas συνεχεῖς, has συνόχους Græci nominãt):nonnullæ intermittentes,& aliquæ quòd in habitum iam tranſierunt,ἑκτικοὶ appellantur. Et diariæ quidem ex ſolo ſpiritu plus ſatis excalfacto: continuæ verò ex putribus quibuſdam humoribus,vt hecticæ,quòd in habitum cordis febrium vitium abierit,committuntur. Harum omnium maximè moderatæ ſunt quæ diariæ nominantur, quippe quæ è mediocri quadã occaſione enaſcuntur: quædam enim ex ambientis frigore aut calore:aliæ rurſus ex ira aut dolore, aut cura, quemadmodum nonnullæ ex cruditate, vel laſſitudine, vel alio quopiam eiuſmodi gignuntur. Vocantur autem diariæ, quòd vno fere die deſinant: ſunt tamen ipſarum quædam, quæ in quartum vſque extenduntur. Atque hæ oriuntur quum corpus non eſt impurum. Quòd ſi cacochymia quæpiam, aut alia incendio apta materia latuerit,ea ceu originem, diariæ calorem nacta, affectum in febrem quæ ex putredine conflatur, commutabit,nec amplius iam vt diaria, ſed vt febris ex putredine finietur. Neque id mirãdũ eſt, quando etiã diariæ nonnullæ in hecticas,velut poſtea pluribus docebimus, delabuntur. Ac diarias febres facilè diſcernes,facillimèque curabis: verùm quas putredo genuit, non ita promptè,eas tamen procedente oratione dignoſcere etiam diſces. Proinde diariæ complures cauſas habent euidẽtes, frigore nimirum, vel calore,aut dolore,iráve aut laſſitudine, atque id genus reliquis antecedẽtibus. Vrinæ in his vtplurimum non carent coctionis indiciis. Pulſus celeriter dilatantur,nec præpropere intro mouentur:differunt tamen inter ſe,pro antecedentium cauſarum diſcrimine: quarum principia ſi non ignoraueris, modos quoque quibus alterari conſueuerunt iniecta manu diiudicare commodè poteris: adhæc ægri in tolerando leuitas, ſolutionis in diariis celeritatem tibi ob oculos proponet. Cæterùm febres quæ ex putredine fiunt, aliæ continuæ & continentes,reliquæ intermittentes vocantur, atque illarum quædam eũdem ſeruant tenorem,vigorémque,(ὁμότονοι καὶ ἀκμαστικοὶ πυρετοὶ Græci nuncupant,) quòd vna eadémque ſit febris vis,aliæ ἐπακμαστικοὶ dicuntur, vtpote quæ vnà cum febris robore vſque ad ſolutionem progrediantur: nonnullæ παρακμαστικοὶ nominãtur, quarum vſquedum deſinunt vigor paulatim ſe remittit. Porro continentes (Græci, vt dixi συνόχους) peculiari nomine appellamus, quæ ex ſanguinis nimio feruore accenduntur. Continuas verò,Græcis συνεχεῖς nominatas, eas potius dicim⁹ quas humorum variorum putredo committit.Ex intermittentibus autem aliæ quotidie, quædam tertio, aliæ quarto quoque die reuertuntur,vt & nonnullæ tardius quinto aut ſeptimo redire ferũtur:ſunt quoque quæ inordinatis acceſſionibus repetant,quas illi πλανῆται,(nos vagas atque erroneas nominare ſolemus.)Quæ ſingulis diebus accedunt, quotidianæ appellantur, atque ex pituita quæ extra venas putruit,cõflantur. In iis vrina circa initia cruda eſt,ſubcãdida aut perturbata: pulſuſque contractionis velocitate,materiam quæ ſuccenditur indicat.Horror ergo eas primùm prehẽdit, pulſuſque inæqualitas ac tenuitas:deinde ſuccenditur febris,& decem & octo horis,aut paulo plus minúſve per acceſſionem occupat, nec vllo plerunque cum iudicio ſenſibili deſiſtit.Quarum autem acceſſio tertio quoque die accedit,eæ ex flaua bile,quæ & ipſa extra venas vagatur,cõſiſtunt. Hæ quum rigore vtplurimum inuadunt,dehinc febris vſque ad horas fere duodecim extenditur, licet nonnunquam plus minúſve perduret, pro humoris videlicet craſſitie ac copia, & virium ægri robore, cutiſq; perſpiratu facili.Nullæ hîc in vrinis coctiones ſub initia apparẽt, & colore flauæ ruſæve viſũtur, ſuntque illæ calidiores, quæ liberaliori tinctura inficiuntur. Quædã earum ſudore deſiſtunt,aliæ bilis flauæ vomitu,ac eius per aluũ egeſtione,& ſanguine è nare erumpente deſinunt.

A Pulſus in harum inuaſionibus nõ ſentiuntur,vt in quotidianis parui ac inæquales.Atqui quæ poſt quartũ exacerbãtur,& quartanæ nuncupãtur,ex ſucco melãcholico coſtituuntur. In his extrema primùm refrigerãtur: deinde ita febris viginti horas perdurat. Vrinæ tenues ſunt & albæ,quæ poſtea perturbẽtur,& pulſus,qualis in diariis. Cæterùm febris vnaquæque,ex anni tẽpore,loco,adhæc tẽperamento, viuẽdi ratione, ætate,atq; illis quæ ſingulos humores augere ſolent,diſcernitur:nã ſiquis ex his comitãtibúſq; ſymptomatis eas rite cõiicit,
B exiguũ(ni fallor)aut nihil quod ad exquiſitã dignotionẽ pertinet,eum latebit. Atque hæ ſunt ſimpliciũ intermittentiũ febriũ notæ. Verùm ignorare nõ licet,nõnullas ipſarum aut ſibiipſis,aut aliis permixtas, multa intermittentiũ febrium diſcrimina gignere:nam quæ tertio quoque die accedunt, duplicatæ falſam quandã quotidianæ imaginẽ præbẽt, quòd iã ſingulis diebus repetãt: ſed ab iis qui rectè iudicare nouerũt,ex acceſſionũ ſpecie,& comitantibus ſymptomatis arguuntur:nã qui rectum poteſt de ſimplici tertiana iudiciũ ferre, is facilè
C duplicẽ quoq; diſcernet.Quæ poſt quartũ reuertuntur, ſi duplicãtur,duob⁹ cõtinẽtibus diebus redeunt,vnóq; intermittũt:quẽadmodũ rurſus,ſi fortè fortuna quartana increuerit, tripléxque è ſimplici euaſerit, quotidianarũ more ſingulis dieb⁹ acceſſiones infert.Verùm harũ ſingulæ,eũ qui accuratè ſimplicẽ diiudicare nouit,ſiue duplices,ſiue triplices fiãt,latẽre nõ poterunt.Quòd ſi interdum quintanas,& ſextanas,& ſeptimanas,aliáſque eiuſmodi,& præterea vagas nominari audiueris,ne has quidẽ,ceu fieri nequeãt, nullas eſſe arbitrare: nam
D quũ quatuor in nobis humores reperiãtur, ipſorũ quiſque vbi immutatus eſt,multas variáſque ſuccorũ corruptorum ſpecies generat: quare pro corrupti quoque humoris quouis dominio,etiã acceſſiones repetunt. Porro vagæ & errãtes,è turgẽti quidẽ materia naſcuntur, ſed quæ inordinato atque alii nõdum cõfecto alio accumulato cibo cõpeſcũtur ſimul & increſcunt.Cæterùm quẽadmodum duplicatæ ſecũ febrium differẽtias cõſtituebãt:ita & quum inter ſe permiſcẽtur,alia febrium genera oriuntur: nã quotidiana modò cũ tertiana modò cũ
E quartana miſcetur, adeo vt tres fiãt inter ſe cõſiſtentes cõiugationes,& vnaquæque pro humoris in corpore redundãtis natura, ſibi peculiarẽ parit acceſſionẽ. Atque hæc ad febres interpolãtes ſpectãt. Sed alia præterea eſt cõtinuarum & interpolãtium cõplicatio: nã nõnullæ ex iis quæ cõtinuis acceſſionib⁹ vrgẽt,aut quotidie,quãdo videlicet pituita in venis corrupta cõputruit, aut poſt tertium,quum venæ bilioſo humore abundãt,aut quarto quoq; die, quũ atrabilaris humor in venis infeſtat, cũ prædictis intermittẽtib⁹ cõplicatæ, alias febriũ differẽtias cõſtituunt: nã modò quæ quotidiana acceſſio
F ne cõtinua eſt,cum quotidiana intermittẽte, aliàs quũ ea quæ poſt tertium interpellat, quã etiã ſemitertianã, (Græci ἡμιτριταῖον)priuatim appellãt:& demum cum ea quæ quarto die intermittit,implicatur.Sic & cũ ea quæ poſt tertium exacerbatur cõtinua, interdũ quotidiana, aliquando tertiana, nõnunquã quartana & intermittẽtes cõmiſcẽtur:eodẽ modo & cõtinua,quæ quarto quoque die acceſſiones obtinet,cum tribus his intermittẽtibus permiſcetur:quarũ ſi ſingulares ſimplicéſq; agnoueris, in cõplicatis quoq; diſcernẽdis haudquaquã ab-
G errabis.Sed quia iterdũ καῦσις, & ἠπίαλος,ac λειπυρίας audire cõtinget, harũ etiã cauſas & diſcrimina cognoſcito. καῦσος(quã noſtri ardentẽ vocãt)è bile nimis efferueſcente eſt, quando & è ſanguine feruido originem trahit,ac vehementiſſimo calore vrget,& omnium facillimè ad id quod res tulerit propendet, quòd tantũ ardorem natura non ferat: nam aut iudiciis cauſas moleſtas abigit,aut in tanto alieni caloris impetu natura defatiſcit:ἠπίαλοι verò ſunt dictæ,quòd ἠπίως ἀλεαίνει,(hoc eſt
H blãdè mitéque tepefaciũt): non enim febrem vehemẽtem accendunt: habent quidem horrorem euidentem, ſed febris ſuccedens horrori proportione haudquaquam reſpondet: interdum vterque ſimul, & calor & horror perſentitur. Frigidi & lenti ſucci modicè putres, hunc morbum faciunt. Denique λειπυρίας,

ſatis magno horrore inuadit, verùm euidẽs calor ei nõ A
ſuccedit, velut ex ipſo quoq; nomine patere poteſt : nã
λείπεται πυρὸς,(hoc eſt igne, quod eſt calore deficit): nã op
pido quàm frigidus ſuccus ſũma cute innatãs, in acceſ-
ſionum ſignificationibus ab excretrice facultate pro-
pellitur: quare horror comitatur, verùm calor nullus ac
cedit, quòd ne putredo quidem ei ſucco, qui ſatis ægrè
corrumpi ſua natura poteſt, aduenerit. Atque hæc ſunt
febrium quæ intermittunt, & quæ ſecus, genera. Su-
pereſt etiamnum aliud febris genus, quod ἑκτικοὺς, nomi
nant, omnium deterrimum, quódque propemodum cu B
rationem reſpuit. Vocant autem ἑκτικοὺς, quòd eæ in ha-
bitum cordis recipiantur: nam quum affectio (ita nunc
διάθεσιν interpretor) quædam afficiẽtis quum affecto ſit
familiaritas ac conſuetudo, quæ haud difficulter com-
mutari poteſt: & habitus, quod eſt ἕξις, ſit conſtans &
quæ ægrè elui poteſt affectio: nõ iniuria febres quæ cor
afficiunt, eius calorem per affectionem immutaſſe di-
centur: quæ verò effecerunt vt calorem in habitum ad-
mitteret, ἑκτικοὶ peritioribus appellabuntur. Gignun-
tur hæ aliquando quòd diariis ſuccedant, vbi nimirum C
vehementiori ira exarſimus, vel mœrore curáque iugi
intabeſcimus: eas ſiquis principiis obſtet, curare facil-
limum eſt. Verùm quæ ob partium præcipuarum in-
flammationes, & ſcirrhos, & tabem, ac reliqua magni
momenti vitia committuntur, omnium ſunt longè peſ-
ſimæ, quòd natura duobus grauiſſimis malis reluctari,
propulſaréque nequeat. Naſcuntur quoque haud ſegni
us ex inueteratis maligniſque febribus, quum cor iam
ob præeuntẽ facultatis exolutionem vitium excipit. In-
ter has deterioris ſunt notæ quas ἑκτικοὺς & μαρασμώδεις D
nominant Græci, in quibus vitalis vis emarcuit conta-
buitque, à quibus ægri vt euadant fieri non poſſe puta-
tur. Itaque in omnibus hecticis febribus calor in toto
corpore ſuccenſus eſt, verùm etſi nunquã intermittat,
eum tamen fere æger minimè ſentit. At verò vbi cibum
aſſumpſit, aut excitatus alicui ſtudio obnixius incũbit,
ſe calidiorem fieri animaduertit: quod quum nonnihil
difficilius ſuſtinuerit, denuo in priſtinum ſtatum redit.
Pulſus iis parui ſemper ſunt & dẽſi, atque vtplurimum
duri. Vrinas reddũt quales in hecticis enumerauimus, E
proportione generi morbi exceſſuique reſpondentes.
Quòd ſi malum progreditur, oculi cauãtur, collabuntur
tẽpora, frõs mirum in modum aret, palpebræ tardè at-
tolluntur, oculi ſordibus opplentur, & tabe defluxioni-
búſque tentantur: & tandem in ipſo hominum cœtu,
aut aliis quibuſdam vitæ muniis nõ ſecus quàm qui a-
nimo linquunt, emoriuntur. Porro illud quoque omni
um poſtremum ignorari haud decet, quòd iis qui hecti
ca febre corripiuntur, variè interdum eæ quas putredo
facit, implicãtur. Verùm ſigna cuiuſque febriũ ſpecies F
dirimunt: quæ quũ iã antea ſint explicata, fruſtra nunc
iterũ huic ſermoni insererentur, vtique quòd breuitas
quã in hac tractatione ſectamur, hoc nõ ſuadeat. Qua-
re ſermonem de febribus hactenus ſatis ſit produxiſſe:
reſtat vt quæ neceſſaria ſupereſſe videntur, quantum
compendium exigit, annectamus. Et quoniam complu-
res morbi iudiciis finiuntur, cõſequens erit, vt poſtquã
affectus qui alicuius momenti ſunt, & febres recenſui-
mus, de iudiciis quæ tuta ſunt, & quæ non, déque in iis
iudicantium dierum potentia, diſſeramus. G

DE IVDICIORVM AGNITIONE, CAP. II.

ITaque quum iudicium, quã κρίσιν vocant, nihil aliud
ſit niſi expellentis facultatis, quò infeſtantia explo-
dat, excitatio, iudicia quæ præcedenti coctioni ſucce-
dunt, in indicibúſque diebus eueniunt, moleſtiarum re
miſſionem iis qui iudicantur adferunt: quæ verò ſecus,
recidiuã, aut difficiliorem tolerantiã, vel morbi lõgitu-
dinem, vel, quod omnium deterrimum eſt, mortem in-
ferũt. Iudicantur ergo ægri aut vomitu, vel alui egeſtio
nibus, aut vrinis, vel tinearũ deiectionibꝰ, aut ſudoribꝰ, H
aut ſanguinis eruptionibus è naribus, aluo, hæmorrhoi
dibus, quẽadmodum etiã ex vtero, velut fœminis vſu-
uenit. Adhæc in nõnullis & abſceſſus ſub ipſis auribus,
(παρωτίδας appellant,) & reliqui humorum decubitus, iu
dicii vim obtinuerunt: ſputa item quæ tuſſi redduntur,
& ſomni nõnunquam moderati, qui antea deerãt, quũ
acceſſerunt, ægrum à languoris imperio leuarunt. Cæte-
rùm non omnia omnibus ſunt familiaria, ſed pro ægri-
tudinis ſpecie, & ægri habitu, anni item tempeſtate, cõ-
ſuetudine, ac ætate, oboriuntur: nã aliquibus vnum aut
duo, aliis plura quoque, ſed omnia conuenienter acci-
dunt, iis quidem quibus ruta ſalus promittitur. Qua-
propter ne quemadmodum qui in tenebris degunt, te-
mere hæc proferre videamur, age diſtinctionis lumine
orationem dirigamus, ac ſigillatim de iudiciis loqua-
mur, quò iis quæ cuique peculiaria ſunt, & quæ potiſſi-
mũ inſequitur affectio, cognitis, ita de cõplicatis quo-
que ſententiam feras, faciliſque tota tibi iudicii tracta-
tio euadat. Igitur quæ vomitu aut ſoluta aluo iudicãtur,
primùm indicant materiam quæ febrim fecit ad ipſas
vſque venas non pertigiſſe: ſed in aluo ac inteſtinis pu-
trem accenſámque ſubſiſtere, & inde vſque ad cor alie
num calorem tranſmittere, qui temporis ſpatio ſubli-
miora petens, & homini negocium faceſſat, & naturalis
vitaliſque caloris facultatem ſuo imperio turbet. Dein-
de hic onera, punctiones, & vrinæ magis alterãtur. Ve-
rùm ſimulatque quæ in nobis eſt ſeruatrix facultas ſe e-
mancipauerit, ſuique iuris fuerit, & incocta coxerit, at-
que ex coctis iam conueniẽtia ſibi ſumpſerit, quicquid
ſuperfluum inutiléque fuerit deorſum ſurſumque pro
vicinia ac materiæ momento & propenſione, ceu exper
recta protrudit. Nam ſi antea coctionis nullæ extiterint
notæ, vires ægri potius non præpollere, nec eas materiã
turgentẽ ſuperare poſſe exiſtimabitur: quod quia quaſi
defatigatos eſſe ſignificet, lõgè peſſimum habetur, niſi
mordens quæpiã qualitas antè opportunam coctionem
irritans, ab infeſtantibus humoribus vindicare nitatur.
Sed an ſic iudicãdus ſit prænoſces, ſi affligẽtes humores
ibi magis vigere morbi genus denuntiabit: & ſi facilè
vomit, aut aluus ægro propè ſoluitur, neq; aliorũ iudi-
ciorũ notæ, quas poſtea docebimus, adſunt. Porro pri-
uatim per vomitũ iudiciũ expectatur, quũ viſcera velu-
ti cõuelli, & inferius labrum moueri, ac vertigine corri
pi, & tenebricoſa quædã oculis obuolitare, & flaua palli
dáque ac varia cerni videtur: hæc enim atque eiuſmodi
alia, ſi antea apparuerint, iudiciũ per vomitũ portẽdũt:
ſic per aluũ, onera vẽtris inteſtinorúmq; murmura, itẽ
& punctiones inteſtina permeantes nuntiãt iudicandũ.
Sanguinis verò profluuii iudicia corripiunt primùm,
quum eiuſmodi humor vigere cõſpicitur, idque ex an-
ni tẽpore, & viuendi ratione, adhæc ætate, cõſuetudine,
& demũ ex ægri pulſibus, vrináque cõiectamus. Ac quũ
per nares fluxurus eſt, viſcera conuelli, velut in vomitu
diximus, videntur, & ſplendores oculis obuerſantur. Et
ſi dextrũ viſcus attollitur, nare dextra potiꝰ ſanguis flu
et: ſin ſiniſtrum, leua. Per hæmorrhoidas autẽ ſanguis
erumpet, ſi renes põdus ſentiunt, ipſaque venarum ora
inflãmatione tentãtur, & quaſi titillata mordentur: ma
ximè ſi iis æger aſſuetus eſt, nec alia ſigna præcedunt, ac
materia turget. Verùm in menſtruis purgationibus, tũ
ex ſimilibus, tum ex ipſo dierum circuitu, quid expectã
dum ſit, dignoſces. Sunt autem iis ſubrubræ & rubræ, ac
veluti cruentæ fere vrinæ, quòd ſanguis eò confluat, ac
moderatè ſuo colore inficiat. Sudores verò ſuccedunt,
quum quæ ex tertia coctione ſuperſunt, abundant exu-
perántque: quare & in vrinis hîc antea cõferta coctáq;
ſedimenta, quæ ſublimius ferantur, apparent: & vndo-
ſus eſt pulſus, ac ſi manum in ſinum immiſeris, inſpe-
xeriſque, vaporoſus quidã ſenſus occurret, quòd vide-
licet id quod tenuius eſt prius diffletur. Vultum bo-
nus color decorat, idque potius ſi ſanguis per nares pro
fluxurus eſt: deinde & in iudiciis quæ fiũt per ſudores.
Si tamen ſeroſus in venis humor exceſſerit ac putrue-
rit, febrémque inde excitarit, craſſæ & turbatæ vtpluri-
mum ſunt vrinæ: ſed quum iam ad iudicium impetu fer
tur natura, tenues & copioſæ feruntur, attamen longè
ſupra eius quod bibitur menſuram: atque hoc iudiciũ
per vrinas vocatur. At quum crudus eſt humor & anni
tẽpus obſtat, ac propellens facultas id quod ſuperfluũ
eſt protrudit, ſi affligens humor ad caput conuerti-
tur & foras erumpit, ſub auribus abſceſſus enaſcuntur,

quos παρωτίδας vocari diximus:quin & eryſipelata,atq; A
in collo extuberationes, è bilioſis aliiſve corruptis ſuc-
cis generantur:ſin humor deorſum delabitur, fiunt qui
vocãtur decubitus,(Græci ἀποσκήμματα dicunt):quòd ſi
noxius humor intro conuertitur,abſceſſus,quos ἀποστή-
ματα vocant,oriuntur:qui ſanè omnes alio rurſus vt cõ
coquãtur excernãturq;,opus habent iudicio. Atque qui
foras prodeũt meliores ſũt, faciliúſque iis ſubuenitur:
at qui intro recurrunt ,peiores quum ſint, maiori dili
gentia & fortuna proſpera indigent . Nam niſi infernè
per vrinas aut aluum decedẽtes,aut,vt in thorace quæ- B
ritur,tuſſi educti, diſrumpantur, ſunt quidem tempore
ſecundi,attamen prioribus affectibus nõnunquam de-
teriores cẽſentur.Fit autẽ in his quoque iudiciũ,quum
rumpuntur,& ſputa facilè educuntur. Quin & ſomni in
phrenitide ſimilibúſque morbis,interdum accedentes,
ſatis fuerunt , vt non leue eſſe iudicium exiſtimaretur.
Proinde in vnoquoque morbo diligenter ſpectandum
eſt,quis humor eum faciat, & quò vergat, & quod cui-
que iudicium ſit accommodatius, atque ita demum de
iudiciis coniecturam facere:alii enim ſudoribus,alii al- C
uo moliendæ ſunt aptiores:alii ſanguinis proflluuiis ca
piuntur, pro ætatis,anni,temporis,& victus,cõſuetudi-
nis item, & cæterorum quæ antè propoſuimus ratione.
Quòd ſi humores fuerint cõplicati , & huc illúcque ſuo
impetu ruant, non eſt à ratione alienum vt varia quo-
que iudicia fiãt:quæ pro ingenii tui ſagacitate,ex mor-
bi ſpecie motúque coniectans. citra difficultatem aſſe-
queris.Quocirca in omnibus iis qui iudicandi ſunt,tria
hæc antea ſunt examinanda,ægri vires, turgentium hu
morum cõcoctio,& an ea quæ in iudiciis exiſtunt,quã- D
titati qualitatíque humorum,qui vigere videntur,pro-
portione reſpondeant : nam quum vires defeſſæ ſunt,
omnia peiora ſunt reputãda: deinde ſi iudicia apparen
tia coctio non præceſſit,impotentiam,ob quam natura
euincere nequit,aut humorum copiam adeſſe,& ob id,
atque eius generis alia malignus eſſe morbus cenſetur.
Vnde aut dolores,aut animi deliquium,vel ſenſus pri-
uatio, aut delirium, vel eorundem recidiua, & in ſum-
ma nihil non deterrimum coniectura eſt expectãdum.
Sed & hoc peſſimum eſt,ſi alia aliorum loco,& quanti- E
tate minora feruntur : nam hæc & id genus alia ſunt no
tæ deterioris.Itaque ad ægrum ingredienti, priuſquam
alia aut ipſum tãgas,eius forma tibi decubitúſque cõſi-
derãdus eſt, adhæc reſpirandi facilitas,& an ſtertat,vel
anxius ſit,aut deliret,aut aliud pro alio reſpondeat, vel
tuſſiat, nihilque effatu dignũ reiiciat, vel aliud aliquid
adſit,obſeruãdum,antequã vel eum vel reliquos inter-
rogaueris. Dehinc percõtãdum eſt quid laboret , eáque
omnia cum illis quæ tu priuſquam ipſe narraret,colle- F
geras,conferre oportet. Poſthæc contrectanti pulſum
vitale robur, & num ipſe cũ iis quæ narrãtur apparént-
que cõſentiat,explorandum.Præterea ſi vrinæ,aut ex-
cretiones, aut ſputa adſunt, ea inſpicere quoque decet:
atque eorum coctionẽ,aut cruditatem, aliámve quãpiã
conſiſtentiam vel malignitatem ſpectantem,de dierũ
qui ab initio accubitus elapſi ſunt,numero ſciſcitari, &
an aliqua extiterint iudicia quærere: atque ita demum
omnia ſimul comparantem,victus rationem præſcribe-
re,&reliqua quæ ad dignotionem morbíque prænotio-
nem ſpectant,pronuntiare oportet. Nam ſi hac ratione G
ac via inceſſeris, parum aut nihil à verò & ſecuro aber-
rabis. Verùm quò certius euidẽtiúſque obuios morbos
dignoſcas,ſigna quæ malum bonúmve promittant, eo-
rúmque diſcrimina,quibus inter ſe maioris minoriſque
ratione diſſident,annectam. Sic enim diſtincta tracta-
ctatione , omnia facilia & procliuia eſſe videbuntur.

DE SIGNIS, CAP.III.

DEcubitus igitur omniũ optimus eſt , aut in dextra,
aut ſiniſtra:alii,niſi ex conſuetudine familiares fue
rint,ſunt deteriores:nam ſupinum cubare, imbecillita- H
tem potius,& pronum,dolorem in ventre & inteſtinis,
aut delirium notare putandum eſt. Membrorum verò
iactatio,& anxietas,niſi iudicium expectetur,ſunt prio-
ribus peiora.Delabi ad pedes,eóſque citra multum calo
rem ſtragulis eductos proferre, deterius eſt : nam ægri
imbecillitatem,vitiúmque exolutionem connotat. Ad-
hæc & ea quæ in vultu apparent inſpectanda ſunt.Nam
oculi caui,tempora collapſa,naſus acutus,frons perquã
arida, non rectè audire aut cernere, aurium fibræ con-
tractæ , ſi oculi inuitò illacrymant , lingua ægrè volui-
tur & titubat, ſi mente eſt alienata , ſi ſopor aut vigilia
affligit , ſi oculi cruenti ſunt & inſtabiles ac palpitant,
aut eodẽ loco immobiles cõſiſtunt, & ſi cõniuentes pal
pebras nõ omnino cõmittunt,ſed alba apparent,neque
id ob copioſiorẽ alui fluxum cõtigit,ſi gemunt,quũ ta-
men nullus dolor conſpicuus ſit,& ſi acutius & cum clã
gore loquuntur,& ſupercilium conuulſum eſt aut laxũ,
& ſi hianti ore dormiunt, & dentibus ſtrident, & præ-
cordia in tumorem ſublata & dura, quæ digitorum cõ-
trectationem non facilè ferant,habent,.Hæc enim & e-
iuſmodi alia ægrotantibus peſſima promittunt:potiſſi-
mum ſi talia,eo quòd iudicium expectetur,aut ob pro-
ximum quempiam commiſſum errorem,qui interdum
omnium eiuſmodi prauorum ſignorum malitiam ele-
uat,niſi fuerit maximus,haudquaquam extiterint. Cæ-
terùm hæc quanuis ſint mala,inter ſe tamen malignita
te diſcrepant:æquum enim eſt, vt vnum peſſimũ mul-
tis minus malis plus poſſit, atque vnum aut duo bona,
multorum malorum vim infringant. Nouiſti autẽ pro-
bè,quænam malorum collatione praua ſint habenda,nã
ſomnus moderatus,decubitus aſſuetus,pulſus modera-
tus,aut qui ad eũ proximus accedit, neque vllã inæqua
litatem,aut duritiem,aut interceptionem,aliúdve quip
piam mali habet , & ſiquid à pluribus bonis euincitur:
vrinæ itẽ cum cõcoctionis notis,& egeſtio ſimilis,ſpiri
túſque facilitas præcipuè in affectibus thoracis , & quæ
ad cerebrum pertinent, haud perperam emota : hæc &
huiuſmodi multũ in ægris viribus pollere ſolent. Qua-
re quum antecedit coctio ,& æger facilè morbi impetũ
ſuſtinet,ac derepente horror ingruit , & febris ingens,
& delirium nonnunquã,ac animi deliquium iactatióq;,
& æger variis modis grauiter fert morbum,non eſt ma
gnopere metuendum: non enim ea tam ſunt malignita
tis indicia , quàm morbi paulo pòſt iudicii aduenturi.
quippe quòd facultas infeſtantes humores peſſumde-
dit,iiſque conuenientem coctionem admolita eſt,quic
quid inutile eſt ſecernit ac ſegregat. Quocirca ſudore,
& ſanguinis profluuio,vomitu,& alui euacuatione,atq;
eiuſmodi aliis,natura nõ ita multo pòſt ægro ſanitatem
reſtituet. Atque hæc in perfectis iudiciis accidunt,quæ
& in indicibus antea ſignificantur : nam ſiquid ipſa in
prædictis iudiciis magni momẽti eſt factura,id ante iu-
dicii diẽ in indice prius quaſi præludens,nuntiat: quare
aut exigui ſudores,aut ſanguinis è nare ſtillæ, aut parũ
cocti ſputi educitur,atque aut puſillum,aut maius quip
piam antè apparet : & niſi fortè quòd materia turge-
at,aut ægri vires validæ ſint,præeuntes ſignificationes
indicium anteuertat , non aliter quàm in aliis per con-
traria pedetentim id quod noxium eſt,crebris iudicio-
rum circuitibus coquitur expellitúrque. At quibus na-
tura ad affligẽtium expulſionem non excitatur,multá-
que eſt grauantium humorum cruditas,& vitale robur
lãguet, quid niſi peſſima opperiri oportet? Complures
nanque prauæ notæ comitantur, & ſiquid fortè in ea
morbi conſtitutione excernitur, maior retinentis facul
tatis imbecillitas ac impotentia ſequitur, & quæ ſic ex-
pellũtur,perquã cruda prauáque cõſpiciuntur. Quocir
ca quum quæ ſint coctionis & quæ cruditatis ſigna tibi
ſint perſpecta, & quomodo facultas noſtra naturalis co
gnoſcatur , adhæc quæ ſint prauæ , & quæ minus notæ:
opꝰ eſt vt ſigillatim ea expẽdẽs, ita de euẽtu pronũties.
Atque in ventriculo, aluo,& quæ illi adhærẽt inteſtinis
laborantibus,primùm quæ vomitu expelluntur, & quæ
ventre ſecedunt, ſunt ſpectanda , deinde & aliunde ſi-
gna corradenda. In thoracis & pulmonis vitiis reſpi-
rationem,& quæ ſputo educuntur,eorúmque coctiones
inſpicere oportet : poſt hæc, ex aliis quoque coniecturã
facere.Sic quæ cerebrum tentant,conſentientes partes,
ſomni & vigilia,ſi modum exceſſerint,ſenſus item dif-
ficultas,iſque abolitus, & ſiquid eſt aliud quod eius af-
fectum prodat, denuntiant. Eorum porro qui in venis

vigent humores, ex vrinis primæ accerſuntur notæ. Nã A ſi primùm ex familiaribus & propriis cuiuſque patientis loci iudiciis iudicium feceris, atque ita ad cõſenſus cum reliquis partibus acceſſeris: ſed ante omnia vitalis tenoris modos, perinde acſi omnis affectus inde perficiatur, indéque ſpes aut deſperatio ſumatur, tanquam à iudice quopiam qui de vitali robore, ceu vincente aut victo, ſentẽtiam ferat, ſpectaueris: parum aut nihil eorum quæ ad vrgentium affectionum, quem finem exitúmque ſint habituræ, prænotionem dignotionémve attinet, te præteribit. Proinde quoniam tractationem B de iudiciis ſequitur de diebus iudicatoriis, age etiã de iis breuibus, quod neceſſariũ eſt, agamus: quò ne in hac quidem parte inſtitutum claudicet.

DE DIERVM IVDICATORIORVM DIGNOTIONE, CAP. IIII.

QVòd igitur certis ſtatiſque quibuſdam diebus, iudicia, neque iiſdem omnia fieri ſoleãt: deinde quòd non æquis omnes dies iudicatorii viribus polleant, nemini non, quòd ita ſenſus quotidie doceat, eſt perſpicuum: verùm quibus de cauſis ita fiat, nunc explicabi- C mus, iis maximè rationibus inducti, quæ de mutuis corporum cæleſtium cum noſtris cõuenientiis, ac conſenſibus ferũtur, quódque naturalibus ſuis perpetuiſque lationibus, ac ſuis inter ſe mutuò configurationibus, atq; iis quæ cuique ſunt peculiaria, plurimum aerem hunc terram ambientem, & corpora eum incolentia afficiãt, ac alterent, iuxta eas rationes, quibus à primordio rerum opifex ratio hæc cõcinnauit. Aliud enim alio magis, ac variis mutationibus alterare ſolet: omnia tamẽ, quum diuinæ ſint prouidentiæ inſtrumenta, pro ſua ſi- D bi inſita facultate alterant atque euariant, & iuxta rationes quas iis ſemel largitus eſt Deus, cũcta noſtra corpora contemperant commutántque. Cæterùm ſuas in nos actiones, quæ quidem ſenſibus patent, euidentiores ſol & luna exercent. Siquidem ſol anni tempora, quæque in iis occurrunt omnia effingit. nunc enim frigoris fit cauſa, & noſtra corpora condenſat: quare imbres, & niuem, & reliqua quæ in aere gignuntur, cogere videtur: atque idcirco in animalibus & plantis naturalis prolificúſque calor interna petit, quo oſcula clau- E dantur, & interni ſucci conficiãtur, ac paulo pòſt ad nutricationem idoneos reddat. Modò ad nos reuertens, coactum in aere gelu diffundit, & meatus antea frigore obſtipatos reſerans, plãtarum germina pullulare facit, atque ad ſe concretum humorem, qui antea ob viuifici caloris in intima receſſum, germinationẽ impediebat, attrahit. Quin & noſtrum omnem in imo ſibi familiari cognatóque deliteſcẽtem loco calorem, ad cutem prolicit: atque ob eiuſmodi eius impetum, ex inſidente etiamnum materia, multa variáque circa totius corporis F ſummam cutem iam effloreſcunt. quippe exanthemata papulǽque, ac ſudamina, atque adeo ſudores ſoliti erũpunt. Vbi verò ſolis æſtus iam vehementius vrget, ſucci noſtri præ feruore bulliunt, omniáque iam enumerata inualeſcunt, adhæc ſqualor ſtagnantis huius aeris humorem exhaurit, fructus fugaces, & æſtiui (ita iã ὡραίους interpretamur) tempeſtiuè maturãtur, quòd partim ſuperuacaneus humor maturitate coquatur, partim abſumatur. At quum iam à noſtra habitatione recedere, ac Septentrionem petere incipit, ſqualida & etiãnum ex- G calfacta noſtra reſtant corpora: atque anni frigidiore tempore remeante, auſtróque accedente, quòd frigus increſcat, meatus noſtri occluduntur, caloriſque reliquias, impetu quo foras ferebatur prærepto, recondũt. Plantis quoque ſimilia eueniunt: nam folia ob id defluunt, ceu aridæ euaſerint, eo quòd plurimum humoris ſui euanuerit. Quare in poſterum in ſe contrahuntur, & quod ex facultate naturali reliquum eſt, iterum reficiunt refocillántque ac exſuſcitãt: atque alium rurſus ſibi terræ humorem reponunt, nouúmque inſequen H tis anni operiuntur teporem. Porro iampridem tum animalium tum plantarum eſſentia marcore contabuiſſet, niſi demirandas has anni tempeſtatum mutationes ſol eſſet molitus. nunc verò quum alia aliis præparet & diſpẽſet, rerum ortus interitúſque opifici ceu inſtrumentum eſt effectus. Cæterùm nolo ſigillatim eius actiones recenſere, quandoquidem hoc noſtrum iam non eſt inſtitutum: eſt enim terra maréque eius facultate refertum: adeo ſol in omnibus quæ mutantur corporibus, mirandum eſt opifici inſtrumentum. Adhæc luna ſuis incrementis decrementiſque tempeſtatum viciſſitudines imitatur. Nam à coitu vſque dum dimidiata eſt, veris tempus repræſentat: inde vſque ad plenilunium, æſtatis ſtatum præ ſe fert: hinc rurſus quum dimidiata apparet, autumnum refert, vt extrema ſua ſeptimana hyemis tempeſtatem exprimit. Et quanuis ea omnium ſenſibus liquidò nõ patet, nõ tamẽ hãc rationẽ euertũt: eſt enim vtique aliquod Lunæ robur, velut omnibus iam ſenſibus conſtat, vt ſolis vim infringere hebetaréque queat, potiſſimum ſi lùminaria aduerſãtia ſibi anni tempora effecerint. Attamen in imbecillioribus atq; ad patiendum aptioribus corporibus, in quibus exiguũ accedens momentum plurimum pollet, quæ inde proficiſcuntur alterationes promptius ſenſu percipiuntur. Atque hæc breui adeo temporis ſpatio ſigniferum circulum, ζωδιακὸν appellant, perambulans (nam quatuor fere dierum ſeptimanæ, minus parte quapiam, à ſua in eundem locum reſtitutione, dinumerantur), tempeſtates deſcribit, & multa admiratione digna, in noſtris his mutabilibuſque coporibus ſuo circuitu afficiens, excitat. Siquidem quòd reliquis propius ad terrã accedat, & magnas in ſuis incremẽtis decrementiſque ſuſtineat mutationes, promptè noſtra quoque corpora vnà mutantur. Verùm quomodo tum hæc tum reliqua tam inerrantia quàm errãtia ſidera, ſuis viribus & circuitibus apparitionibúſq; ac occultationibus ob naturales quaſdam rationes, quas Opifex illis tribuit, in inſtabilia fluxáque hæc corpora agãt, id alium requirit locũ, aliámque poſtulat contemplationem, quòd non ſit propoſitum hæc in præſentia oratione explicare. Quare quum de diebus iudicatoriis verba facere antea in animo haberemus, de iis agamus, ab ipſis vtique lunæ circuitibꝰ arrepta anſa. Quum itaque lunæ corpus quatuor maximas accipiat mutationes, vtpote quas per ſeptimanas ſingulas metiamur, deficiente exigua quadam portione, & vnaquæque ſeptimana quadrangulare latus complectatur, æquum eſt tum eiuſmodi figurationem, tum numerum ſeptenarium, qui in ea maximè dinumeratur, viribus quibuſdã pollere. Siquidem ſolem quoq; in hac configuratione, temporũ mutationes facere cernimus. Quapropter ſi tantùm quadratus ſiderum aſpectus valet, & ſeptem dies, exigua quadam portiuncula deſiderata, in vno latere numerantur, numerum hunc ſeptenarium plurimum in corporibus his mutationibus obnoxiis pareſt valere, potiſſimũ ſi maximis quibuſdam motibus liberentur, & velut in lance appendantur. tunc enim quæ illinc accedunt momenta, quammaximè immutare ſolent. Verùm quia in iis quæ generantur, motu agitatorum euentus quinam futuri ſint, vtplurimum in principio ignoramus: ſed vbi iam dimidium temporis pertranſiit, haud pauca euentus indicia antè prorumpũt: (inuenimus quippe medietatem cum cauſis euentuum affinitate quadam conſentire, vt ea propter multo antea eorum quæ motu cientur euentus quadamtenus pronuntientur, ac quaſi præconis voce proclamẽtur.) ſeptimanarum medietates proximè poſt ſeptimanas viribus pollebunt, interdum perfectè ac ſua vi iudicantes, interdum ſubſecutura ſeptimanarum iudicia denuntiantes. Nõ ita ſanè iudicia per ſeptimanas occurrunt, ſed perfecta ſemper ſunt, niſi exiguæ quæpiã perfecti iudicii reliquiæ, qualibet de cauſa in proximum iudicatorium diem ſeruentur. Quaobrem quartum primum aut iudicare, aut inſequentis ſeptimi indicem eſſe: deinde poſt eum, ſeptimum perfectè iudicare aſſerimus. atque ita vndecimum, & poſt eum decimũquartum: adhæc decimumſeptimum, atque inde viceſimum, & poſt eum viceſimumquartum: poſtremum verò ſeptimum & viceſimum eſſe dicimus, quarto ſeptimum ſemper excipiente. Verùm quia & tu & alii quidam ambigere poſſent, quomodo primas ſeptimanas & quaterniones diebus integris, reliquas verò imperfe-

ctis dinumeramus,hoc quoque non ab re diſſoluemus, ne cui inconſideratius dies iudicatorios recenſere videamur. Itaque quòd ſeptimus, decimusquartus,viceſimus, & viceſimusſeptimus, quotidie iudicare deprehendatur,vel ex ipſis ægris planè diſcere licet.at quòd nonnũquam viceſimus quoque primus iudicet, ne hoc quidem eos qui diligentius animum aduertunt, latet, &cauſa in proximè antecedentem refertur.Nam quia, veluti diximus, ſeptem ac viginti diebus,& quacã diei portione,tempus quo luna ad eum ex quo abiit locum redit concluditur, paululum ei deeſt vt integræ perfectæque ſingulæ ſeptimanæ numerari poſſint. Quare quum quatuor ſeptimanis numerum partimur, in prima, quia parum eſt quod deficit, nihil neq; de quarto neque de ſeptimo demitur.atque in ſecunda,quaquam iam plus deeſt quàm in prima, minus tamen quàm vt integer dies auferri poſſit, non ſecus quàm primã eam dimetimur.At tertia ſeptimana quæ in viceſimum terminatur, quòd manifeſtus iam ſit defectus, mutilatur: & non amplius decimusoctauus,ſed qui præcedit, eius quartus recẽſetur,quòd principium habeat decimumquartum,quoniã eius quoque euidentior ſit quàm antecedentis defectus.Denique quia tertia ſeptimana primi & viceſimi particulam quampiam ſumit, idcirco ipſe quoque fide aliquando iudicare creditur. Poſt has iudicant triceſimusprimus, deinde triceſimusquartus, & poſtea quadrageſimus, qui ſecundus eſt vicenarius. nam iudicia periodica quæ à viceſimo vſque ad quadrageſimum fiunt,ſunt qualia à primo in viceſimum. Atq; acutorum morborum iudicia ad quadrageſimum vſq; vt longiſſimè porriguntur, poſt quem longi appellari incipiunt, nec amplius per ſeptimanas, ſed per viceſimanas,& quadrageſimanas iudicantur. nam poſt quadrageſimum,ſexageſimus,deinde octogeſimus, poſtea centeſimus viceſimus, dehinc centeſimus octogeſimus eſt iudicatorius. Vel enim ii in cuiuſque anni temporis mutationibus ſoluuntur,vel quum locum mutant, aut quod poſtremum eſt, quum in oppoſitas tempeſtates decidunt, vel quum ad idem, quo cœperunt, tẽpus redierunt.Qui hæc effugiunt,in commutatione ætatis iudicãtur:at qui eas quoque exuperant, medelã non admittunt, quòd iam ſalus quæ à tempeſtatum temporúmque mutatione ægro promittebatur, ſit deſperata. Cæterùm quia nonnullos dies qui interdum iudicant, ſuprà dedita opera præteriuimus,ne in aliquo defeciſſe videamur, illorum etiam ratio reddenda eſt. Proinde tertius & quintus,adhæc ſextus & nonus,præter prædictos iudicare conſpiciuntur: tertius quidem & quintus ſeptimanæ per quadrangulare latus numeratæ minimè appropinquantes: ille quaternarii perfectè iudicantis facultate inferioris, & primùm conſentientis functiones ab humoribus vindicantes anticipans,hic excipiẽs, poteſtate vterque ob viciniam veluti arrogata iudicat. quare eiuſmodi iudicia, quæ vtplurimum finis bonus comitatur,minimè mala eſſe cenſemus.Quòd ſi id fieri dixerimus,quia tertio etiam die lumen lunare iam illuminat, & intra quintum ſexangulare latus cõſpicitur, quæ, vt demonſtratum fuit, vires non contemnendas obtinent, probabilius vtique erit prædictos dies iudicare. Sed qui eos inſequitur ſextus, omniũ quos nouimus in iudicando peſſimus eſt, quippe qui omnium potentiſſimum diẽ ſuo impetu præuertit. nam ſi quaterniones,quia cum ſeptimanis affinitate quadam conſentiunt, vim iudicandi habere diximus, profectò ſeptimanæ erunt potentiſſimæ. Quare quum materia proruit ante iudicium, quòd in ſeptimo cum vniuerſo cognatione quadam cõſentit: iure iudicia quæ in ſextum incidunt,praua malignáque erunt,neque perfectè iudicabunt.Proinde in ſexto ſemper aut morbi longitudo, vel mors,aut recidiua ſuccedit: atque in ipſis iudiciis ſenſus abolentur,& deliria,animíque deliquia,nullúmque non deterrimum ſymptoma oboritur.Porro interdum quæ ita praua expectanda ſunt, non ſecus quàm ea quæ in ſeptimo eueniũt, quartus prænuntiat.Nonus autẽ qui poſt eos iudicat, quia latus triangulare ſeruat, ob id fidam potius in iudicando vim habere cenſebitur,quòd ea figura ægro mutationem adferre ſatis ſufficientem valeat: atqui vim configurationum callent, qui in mathematica ſcientia verſati ſunt. Cæterùm nõ eſt mirandum quare plures reperiantur in prima ſeptimana quàm in ſubſequentibus dies iudicãtes: nam qui intra hanc iudicãtur, iis vtplurimum humores turgẽt, vireſque validæ ſunt:ea verò quæ in vniuerſum vltrà progrediuntur ab impetus vehementia receſſerunt. Porro morbi longè acutiſſimi,in quarto,aut quod proximum eſt,in ſeptimo iudicantur: qui ſimpliciter ſunt acuti,in decimoquarto,vel viceſimo:qui verò quadrageſimum attingunt,prout cum iis qui poſtea iudicantur,conferuntur,acuti nominantur.Cæterùm omnes hi euidentibus excretionibus iudicantur, nam ſi ita non ſoluuntur,denuo repetunt:vt & ii quorum iudicia in iudicantibus diebus non eueniunt.Verùm quum quæ iudicantur non fiunt ex ratione, non eſt præpropere & præcipitanter nutriendum: ſed perfecti iudicii tempus coniectare oportet, atque ita viuendi formulam euariare.Iam qui intra viceſimum non iudicare cenſentur, ſunt,primus,ſecundus,octauus,decimus, duodecimus, decimustertius, decimusquintus, decimusſextus,decimusoctauus,& decimusnonus. Hi enim aut penitus nõ iudicãt, aut ſiquid iudicare videtur, id non ſua natura, ſed à præeuntibus aut ſubſequentibus iudicatoriis obtinent,à quibus quum momentum quodpiã accipiant, imperitioribus quandoque iudicare,quum tamen nunquam ex ſe iudicent,creduntur.Sed de diebus iudicantibus,prout breuibus perſtringi poteſt,hactenus.Cæterùm eum qui dierum vires obſeruat, humorũ quoque coctionem,& ægri viriũ robur:adhæc ſymptomata comitatia aſſidẽtiáq;, necnõ morbi motionẽ,atq; ex motione eius præſagia adaptare decet.nam ſi in primo aut ſecundo coctionis notæ exiſtunt, quum acutè mouetur morbus,& æger validus eſt, in quarto morbi iudicium ſperare oportet. Quum verò non admodum acutus eſt morbi motus, nec vires cedunt, iudicium in ſeptimo adfore putandum.Quòd ſi in tertio aut quarto coctionis indicia ſe produnt, cum validis viribus in ſeptimo, cum mediocribus in vndecimo, & decimoquarto iudicium expectandum. Atque ita hæc animo tecum antea volutans,& victus modum inuenies, & num æger euadet,an vi morbi ſuccumbet,non ignorabis: nam ſi ſingula ea probè diſcernere didiceris, quod ex his omnibus cõficitur præſagiũ patebit. Atque his ſatis,(iis quidem qui breuitati ſtudent, & ex mediocribus maiora colligũt,) iam explicatis,ita finis imponatur.Cæterùm quoniam antea de internis vitiis,quibus nimirum inſtrumentales ſimilaréſque partes detinentur, pertractauimus:atque ſermo in ſumma extimáque cute deſiit,quũ ſudoris ac quorundam exanthematum meminimus, ſupereſt vt ceu aliã rurſus ingreſſi viam, de reliquis quæ videlicet ſumma corporis cute hærent, agamus, atque ita ipſam curandi viam rationémque capeſſamus. Et quoniam iis quæ in corporis ſuperficie enaſcuntur,morborum qui ſenſuum inſtrumenta vrgent, tractatio cohæret,(nihil enim antea de iis propoſuimus, quòd in hunc locum eos reſeruaremus),ne illam quidem à nobis ſilentio ius fáſve ſit præteriri. Et vt caput omnibus corporis partibus incumbit atque eminet, ita & de iis quæ in eo gignuntur,& ſub obtutum cadunt,primùm meminiſſe decet. Nam de iis qui in interna eius parte,& præterea in reliquis membris latent, ac poſtremò de affectibus qui toti corpori communes ſunt, dictum fuit antea.

DE AFFECTIONVM CVTIS CAPITIS AGNItione. CAP. V.

Capitis itaque vitia ſunt,porrigo,caluitiũ, ophiaſis, & alopecia:ſed diſtant,quòd ex diuerſis inter ſe cauſis oriantur. Nam porrigo(,ſiue quam πιτυρίασιν Græci vocant),eſt praui humoris qui ſurſum fertur,& per capitis cutem diſcutitur,ſoboles. Vitium cuius facilè innoteſcit: caput enim ſcalpentibus ſquamulæ & veluti furfures quidam tenues,vnde etiam nomen Græcis inuenit, decidunt. Vtilius autem eſt eum reſolui quàm intus coerceri: ſiquidẽ hoc obſtat quominus materia

in aliam partem vertatur:hoc facilem oculis aut denti- A
bus vel auribus aut locis auriũ proximis noxam creat.
Caluitiũ verò & glabrities,quam φαλάκρωσιν nominant,
euenit interdum tum ob humorem redundantem,tum
ob ſiccitatem nimiam. Etenim ipſe quoq; noſti,neque
in paludibus, neque in arenoſis exaridiſque locis her-
bas enaſci. Quare eius rei cauſas etiam huic adapta,vel
potius vnica ſolutione, vtrunque ſi controuerſum erit,
dirime.Igitur neque humida eſſentia plurimum exce-
dens ea quæ non ita multo pòſt ſunt generãda , produ-
cere & nutrire,neque inualeſcens terræ ſiccitas,ea quæ B
increſcere debent, augere poteſt : ſed vtraque opus eſt
commoderata.ſi quidem humore alimentum , iis quæ
nutriuntur,adhæret & apponitur:ſiccitas verò conſtan
tiam ſoliditatémque addit,ac ne ea quæ aluntur prom
ptè diffluãt,efficit.Sic hìc quoque,quum nimio humo-
re pilorum radices madent, effluũt,quòd ſiccitas, quæ
humorem cogat, deſideretur, neque aliæ ſuccreſcant.
Rurſus vbi ſiccitas præpollet, neque habent vnde pro-
rumpentes alãtur augeantúrque, neque quũ excidunt,
aliæ enaſcũtur,quòd vaporoſus humor deſit:vt taceam, C
quòd ob ſiccitatem meatus ſubſident præcludũtúrque.
Quòd ſi alius humor varius & corruptus fuerit, qui pi-
lorum radices erodat , eáſque inæqualiter amputet , a-
reas (quas ὀφίασιν,& ἀλωπεκίαν Græci nuncupant)efficit.
Et vitium quidem ex re ipſa ὀφίασις , iure ita vocatur,
quòd ſerpentis (quem ὄφιν appellant) conuolutionum
inſtar,per capitis cutem ſerpat:ἀλωπεκία verò nuncupa
tur,quòd aſſiduè vulpes(ἀλώπεκες Græcè nominatæ,)eo
mali genere infeſtentur. Noxios porro humores , tum
ex vniuerſalibus continentibúſque cauſis,tum vel ma- D
ximè ex coloris,loci,vnde pili defluũt, ſpecie colliges.
Quinetiam interdum pili enaſcentes , pro humorum
complicatorum cõmixtorúmque varietate , diſſimiles
variique ſunt. Atque de his hactenus. Oriuntur præter-
ea in capite vlcuſcula quædam exigua, denſa, & rubra,
puſillis papillis adſimilia, à quibus ſanies emanat te-
nuis. Et qui vocatur ἀχὼρ, (noſtri manantia vlcera vo-
cant,)tenuibus admodum foraminibus quæ ſaniem len
tam euomant,cutem pertũdit. Adhæc & quod vocatur
κηρίον,& hìc & aliis locis exiſtit , quod maiōribus qui- E
buſdam foraminibus quæ melleum humorem conti-
neant,conſtat:eo autem nomine appellatur, quòd api-
cularum fauis ſit ſimile.Dehinc à fici ſimilitudine σῦκα,
(noſtri ficus nuncupãt),eruptiones quaſdam rotundas,
vlceroſas,ſubduras,& rubentes, quas dolor comitatur,
atque aliis quoque locis enaſcũtur.Hæc ac eiuſmodi a-
lia ex craſſis lentiſque corruptis humoribus gigni aut
in toto corpore, aut in ſolo capite , pro exuberantium
humorum loco,conſpiciuntur.Et de his hactenus , iam
de ſenſuum inſtrumentis loquendum. F

DE AVRIVM AFFECTIBVS, CAP. VI.

QVemadmodum igitur auditus fit per neruum qui
ad aurem pertingit,ſentiẽdi vi præditum, auriſque
cauitatem , ac aerem ei inſitum : ita quum mediocres
maioréſve ea læſiones experiuntur,ſurditas,auditus dif
ficultas , ſonitus, atque id genus reliqua oboriuntur.
Proinde qui primas affectuum cauſas reperire nouit,is
eas quoque quæ ſuccedunt facilè inueniet.Communes
ergo primique morbi ſunt,intemperies quæcunque hu
morum quorumlibet affluxus , continuitatis diuiſio, & G
ex obſtructione,aut præcluſione,vel neruorũ deferen-
tium ſectione , ſpirituum ſentientium interceptio. Se-
cundi verò poſt eos (qui non ſecus quàm priores , aliis
quoque ſunt generales)ſunt, inflammatio, abſceſſus,&
obſtructio.Peculiares demum (vt dictum eſt) ſunt ſur-
ditas,grauis auditus,& ſonitus. Et de cõmunibus qui-
dem ac generalibus priuatim verba faciemus. Verùm
ſurditas fit,vel quum ea cerebri pars, vnde nerui audi-
torii propagantur,vel ipſe enatus neruus primario affe
ctu,idque vel ob intemperiem quandam,vel humores H
confluentes,laborat.Sonitus verò & tinnitus, vel ex hu
moribus qui ibi colliguntur,& in ſpiritus ſoluũtur , vel
ſpiritibus,qui ex ſubiectis humoribus exhalant,oritur.
Nonnũquam etiam ſpiritus perquam tenues & exigui,
ob ſenſus acrimoniam auditum infeſtant. Atque qui

A infernè aſcendunt,quòd plures paucioréſque interdum
expirentur,non eodem perpetuo modo affligunt. nam
qui mordaces ſunt cibis retunduntur:qui contrà craſſi,
& caliginoſi,ſi victus ratione non ſedãtur , quum cibus
in corpus diducitur , tum ipſi quoq; magis infeſti ſunt.
Qui verò circa auditum coagmentantur , eodem fere
loco ſubſiſtunt , & leuiores grauioréſque fiunt, pro ci-
borum, qui ingeruntur , natura ac proprietate. Ex his
qui craſſiuſculi caliginoſique ſunt, ſonitus magis ſtre-
pentes & bombis ſimiles : qui autem tenuiores & acu-
B tiores,pungentes & acutos magis excitant. Omnes ex
vniuerſa,ſingularíque corporis temperie, victu & æta-
te,velut ſuprà quoque docuimus, diiudicantur. Atqui
dolor quũ ſit omnibus corporis partibus ex æquo com
munis,non æquum eſt vt huic de auditus affectibus ſer
moni inſeratur. Quare hoc ſat erit monuiſſe , eo vehe-
mentius hoc loco validiúſque excruciare , quo cere-
bro propior eſt , & nudos promptéque ſentientes ner-
uos obſidet.Cuius indicium eſt,quòd ægri, ſi dolor in-
ualeſcit,contineri nequeant, & deliria ob cerebri con-
C ſenſum inſequantur.

DE OCVLORVM VITIIS, CAP. VII.

IAm oculi affectuum , eaſdem quas aurium primas
eſſe putato cauſas.Nam nerui à cerebro progredien
tes,ſpiritúſque ſplendidus qui per eos defertur , ſunt
primæ viſus cauſæ:iidem quum ex intemperie, aut ob-
ſtructione,vel continui ſolutione laborant, quominus,
aut prauè videamus in cauſa ſunt : quinetiam cum ea
parte cerebrum primario affectu tentatur. Atqui quæ
in viſus inſtrumentis cõſiſtunt vitia,iam explicabimus.
D Sunt autem,perturbatio,lippitudo,inflammatio,& de-
fluxionis impetus, (qui ἐπιφορὰ Græcis dicitur) atque
hæc cæteris videntur eſſe moderatiora : reliqua & pe-
iora ſunt,& longiori opus habent tempore , vt ſanitas
recipiatur. Eſt autem perturbatio,(quam ταράξιν vocant
Græci),quum oculus ex compreſſione,aut attritu , aut
mora in fumo,vel id genus alio offendente conturba-
tus conſpicitur.Lippitudo(quæ ὀφθαλμία vocatur) ma-
ius malum eſt,hæc vel ceu popularis morbus cenſetur,
aut ob ſenſorii imbecillitatem , aut materiæ impetuo-
E ſiorem affluxum inuadit.quare vitium quoque cum iis
qui leui de cauſa afficiuntur , quaſi contagio commu-
nicari videtur,perquam tenuis acriſque fluxio eſt mali
cauſa. Oculi iis fere conturbantur, & ſubcruenti appa-
rẽt . Inflammatio verò tum ob externum aliquẽ ictum,
tum acrem fluxum occupat:differtque ab ea quam pri-
uatim fluxionem,& Græci ῥεῦμα nuncupant: quòd flu-
xio ex variis humoribus, inflammatio verò ex ſolis ca-
lidioribus naſcatur . Oculi inflammati perpetuò ſunt
cruenti, & initio tenuem mordacémque lacrymam ef-
F fundunt,deinde quum iam affectus concoqui cœpit,co
gitur incraſſatúrque,& ſordes copioſiores inſidẽt. Por
ro fluxionis tot ſunt genera quot ſunt fluentes humo-
res,eorúmque inter ſe complexus. nam aut ſolus ſan-
guis,aut bilis,vel pituita,atque ex his vel acris aut ſal-
ſa,aut quæuis alia fluit , aut fluxio ex variis complica-
tiſque humoribus oboritur:quo fit vt his cruenti , illis
pallidi,& aliis alii ſint oculi.& nonnullis plures , aliqui-
bus pauciores eunt lacrymæ , & alii eas mordaces , alii
frigidas experiuntur,& demum ea quæ profluunt, aliis
G craſſiora,aliis tenuia ſunt magis.Omnia porro hæc, aut
capite alii cuipiam parti conſentiente, aut quòd hos af
fectus,ipſi tanquam oculi excipiant , exoriuntur. Tur-
gentium autem humorum indicia,ex vniuerſo habitu,
anni tempore,victu,& ætate petẽtur: tum nihilominus
ex comitantibus ſymptomatis , ac cauſis conſimilibus
deprehendentur. Quare per omnia diiudicante metho
do percurrens,ſingula optimè diſcernes: ac vbi ex ma-
ioribus pluribúſque malum dignoueris,de eo pronun-
tiabis. Atque hæc ſunt principia , primáque oculorum
H vitia. Cæterùm χήμωσις nominatur quando à vehemen
ti inflammatione vtraque palpebra euertitur,vt vix o-
culus integi poſſit:& album oculi nigro ſublimius eua-
dit,& nigri multam partem occupat . ὑπόσφαγμα verò
ex ictu ortum ducit:in hac venulæ quæ ad tunicam ad-
natã pertinent,rumpuntur, & cruentus inflãmatúſque

oculus cernitur. Porro tumores molliores οἰδήματα nominantur A, & inflationes quæ ἐμφυσήματα vocant: diſſident, quod illi ex ictu fiant, & circa palpebras inſident: inflationes verò à ſolo craſſo ſpiritu in palpebris conflantur, ſuntque tumores quidam molliuſculi, quales οἰδηματώδεις Græci nuncupant. Diſtat & ψωροφθαλμία à ξηροφθαλμία (illa à ſcabie, hæc ab ariditate nomē habet) nam ſcabioſa illa lippitudo, eſt pruriginoſus palpebræ ſenſus, quem ſalſa pituita, mordens ac pruritum inferens excitat. In ξηροφθαλμία verò, quæ arida lippitudo nonnullis appellatur, oculus citra humoris effluxum, æ- B grè & cum dolore mouetur. ἐκτρόπιον, (quam euerſionem fortè dixerimus), propter carnis excreſcentiam, aut palpebræ non rectè curatæ cicatricem fit. nam quū palpebræ affectæ extrema ad ſe conuellant, faciunt vt non probè coaleſcant, nec committātur. αἰγίλωψ, (quam noſtri quidā fiſtulam lacrymalium angulorum appellant) eſt abſceſſus quidam qui inter maiorem oculi angulum & naſum rumpitur: ſed priuſquam diſrumpitur, ἀγχίλωψ nuncupatur. hic neglectus, poſtquam iam ruptus eſt, in fiſtulam dehiſcit, atque ad ipſum vſque os progre- C ditur, difficiliúſque curatur. Aſperitudo, ita τράχωμα appello, eſt internæ palpebrarum regionis aſperitas. Hāc, ſi increſcit adeo vt inciſuras quaſdā habere videatur, σύκωσιν à fici ſimilitudine Græci (noſtri quidam ficoſam palpebram) nominant. Quum verò inueterata fuerit, vt occalleſcat, callus, & Græcè τύλος dicitur. Ab iis diſcrepat grādo, quod χαλάζιον vocāt, quæ eſt humoris cuiuſdam ocioſi in palpebra collectio. Quod porro vocant hordeolum, & κριθὴν Græci, latére te nō poterit, quòd abſceſſus ſit oblongus, in palpebræ cilio obueniens. Cæ- D terùm quòd palpebræ pediculis infeſtentur, vel affectus qui pediculatio dicitur, & φθειρίασις, ſuo nomine indicat: hi illis qui oculorum acumine præſtant, viuere mouerique conſpiciuntur. Glabrities verò quam μαδάρωσιν aut μίλφωσιν nominant, eſt palpebræ pilorum defluuium, ob humorem quempiam partes omnes peruadentem, vel in toto corpore, aut in capite tantùm, vel denique in ſolis oculis collectum. vnumquodque autem ex propriis inſequentibus ſignis dignoſcetur. Atqui τύλωσις, quæ eſt palpebrarum craſſities calloſa, ru- E bicunda, ex craſſiuſculis & plus ſatis corruptis humoribus genita, interdum ciliorum pilos vitiat, qui tamen, curato malo, denuo renaſcuntur. τρίχωσις (quam pilorum inuerſionem nomines licet, aut vt alii, pilare malum) moleſtus eſt affectus. Nam nonnulli ciliorum pili, non vt reliqui extra, ſed intrò conuertuntur, atque aſſiduè oculum ferientes, ac idcirco turbantes, negotium faceſſunt: ſublati tamen euulſique, à moleſtia liberant. Ἐγκανθὶς & ῥυάς, duo ſunt ſibi inuicem aduerſi, vnum eundémque locum occupantes affectus. nam quum ma- F ioris ad naſum anguli caruncula ſupra iuſtum modum excreuit, vitium ἐγκανθίς: quum verò imminuitur & emarcet, ῥυάς nuncupatur. ſingulis propria curandi ratione ſubuenitur. Porro ex vlceribus oculi, quod in cornea tunica oritur, cauum, anguſtum, ac purum, βόθριον & foſſula nominatur. quod autem latius eſt, ſed minus altum, κοίλωμα, & cauitatem appellant. ἄργεμον autem vocamus, quod in iridis circulo, aliquid etiam eius quod circumcirca ambit, comprehendens, naſcitur, ſic vt in exteriore iridis parte, rubicundum, in interna verò al- G bum appareat. Inuſtio (ita ἐπίκαυμα nūc voco) vlcus ſordidum impurum, cruſtoſúmque eſt, quo expurgato, ſæpenumero oculi humores effluūt. Quibus verò auxiliis erit his medendū, poſtea explicabitur. πρόπτωσις autem, eſt vueæ tunicæ procidentia, quæ eroſa, ruptáve cornea tunicula contingit. Hæc prout maior minórque cernitur, varia quoque nomina accipit, quæ ſingula ab ea re cui ſimilia fuerint, denominantur. nam ſi exigua adhuc fuerit, vt muſcæ capitulo ſit ſimilis, μυοκέφαλον: ſin pluſculum ſuccreuerit, vt vuæ acinum referat, σταφύλωμα, & H nobis vuatio dicitur: at ſi plurimum prolabitur, vt vltra palpebras proſiliiſſe videatur, μῆλον quod eſt malū, nominant: quòd ſi quid etiam ex eo callum duxerit, clauus & ἧλος nuncupatur. Verùm cornea aliquādo purulenta cernitur, idque nunc in alto, nunc in ſuperficie, vt pus figura vnguem repræſentet. hinc eſt, quod malū quoque ὄνυχα, hoc eſt vnguem nominent. Cicatrices autem oculorum ſuperficiarias, nonnulli οὐλάς tantùm, hoc eſt cicatrices, alii νεφέλιον, hoc eſt nubeculam & albuginem tenuem appellant: ſi altius deſcenderint, λευκώματα, id eſt albugines craſſas nuncupant. recipiunt ſuam quæque curationem. Oculorum præterea vitiis etiam πτερύγιον, quaſi alulā dixeris, (plerique hoc vnguē appellant,) connumeratur: eſt autem neruoſa adnatæ tunicæ eminentia, quæ ex angulo maiori orta, ad coronam vſque peruenit: quòd ſi pterygium ſupra modum augetur, pupillam operit, & viſionem intercipit. At verò carbunculi ἀνθρακώσεις dictæ, & cancri, deterrimi ſunt oculorum affectus. quippe corneæ tunicæ καρκίνωμα, id eſt cancer, dolorem laborantibus infert, qui ad tempora vſque extenditur, potiſſimum ſi ægri commoueātur. Quum eo vitio detinentur, nihil appetunt, & ab acribus quibuſcunque irritantur: malum ob vehementiam inſanabile videtur, eſt tamen ei per ea quæ mitigantem facultatem obtinet, ſuccurrendum. Porro quum pupilla colore nihil euariat, ſed multo quàm naturæ competat, latior fit, interdum ægro viſionem omnino præripit, interdū plurimum adimit, vt omnia quæ viſui occurrant, maiora, quum tamen ſint minora, eſſe videantur. Vitium μυδρίασις Græcis appellatur, atque ab humore ſuperfluo excrementitióque eo confluente oritur. φθίσις autem (hoc eſt tabes ſiue imminutio) pupillæ quoque malum eſt, quum anguſtior, ac obſcurior, rugoſiórque efficitur. ea quæ cernuntur hic minora omnia apparent: accidit quòd præ ſiccitate magis denſetur. Cæterùm differt φθίσις ab ἀτροφία, quòd φθίσις, anguſtiorem reddat pupillam, ἀτροφία verò humiliorem, minorémque totum efficiat oculū. Porro νυκτάλωπας ἐαρινούς, hoc eſt nuſcitioſos vernos appellant qui interdiu cernunt, ſed ſole occiduo hebetius, noctu verò nihil vidēt. Vitium gignitur ex tenuiorum humorū colluuie, quam interdiu quidem luminis copia euincit, ſed noctu viſioni tenebras offundit. Iam γλαύκωμα & ὑπόχυμα (illud glaucedinem, hoc ſuffuſionē, ſi libet, dixeris) quidam vnum idémque vitium eſſe dixerunt: alii qui rem accuratius expendunt, rectius inter ſe diſtinxerunt: & γλαύκωμα, glacialis humoris vitium, quum ab humiditate qualibet in glaucum colorem mutatur: ὑπόχυμα verò, humoris cuiuſdam affuſionem, qui inter corneam tunicam & humorem glacialem concreſcit eſſe aſſerūt. Varii autem ſunt humores, variéque congelaſcere videntur: & eorum genera cōplura curationem, ſed glaucedines penitus nullam, admittunt: quippe quòd glacialis eſſentia, ab aliena humiditate planè ſit alterata. At ἀμαύρωσις (quàm obſcurationem dixeris) eſt viſionis impedimentum, quum citra manifeſtum oculi vitium, omnino nihil cernitur: quemadmodum & ἀμβλυωπία, (quam hebetudinem, ſi placet, voces) eſt in vidēdo obſcuritas, quæ manifeſtam quidem habet cauſam, ſed oculis non deprehenditur. Nam quum neque oculorum tunicæ, neque humores alterati apparent, vtique quòd ob ſpiritum viſorium, qui aut exiguus, aut prorſus non tranſmittitur, vitiū exiſtat, liquidò conſtat. idque vel propter præcedentem præcluſionem, aut nerui lumen deferentis obſtructionem, vel cerebri quoque ea parte contractam noxam quæ omnia ſpiritus lationem ſatis inhibere queunt: vt oculi iam lucernis aſſimiles ſint iis qui cæteroqui plenæ & idoneæ ſunt, ſed lumine, quod illuminet, orbātur. Porro στραβισμὸς (quam oculi diſtortionem quidam vocant) ætate prouectioribus quandoque ob muſculorum oculos mouentium conuulſinam retractationem aduenit: maximè tamen infantibus accidit. Nam quum perquā teneri ſint, ſi à latere lucerna quæpiam accenſa appenditur, aut lucis alioqui ſplendor irradiat, qui ad ſe oculos pertrahat, atque hoc aſſiduè fit, temporis progreſſu (quòd mouentes muſculi etiamnum tenelli ſint,) oculus diſtortionis affectū contrahit, quòd alter muſculorum cedat, & alter conuellatur, prout hunc aut illum pati contigerit. Verùm quum hoc pacto oculi non diſtorqueantur, ſed ab ortu ſtrabi naſcuntur, id efformantis naturæ vitio adſcribi debet.

ἐκπιεσμὸς verò (quam expreſſionem dicũt) familiare eſt A oculo vitium, quod conferta craſſáque fluxio excitat, illúmque ſua ſede emouet, vt exertus in poſterum appareat: ei ſuccurrendum erit prout priuatim poſtea docebitur. Denique de μυωπία hoc dicendum ſubit, quod ii μυωπίαι (quos luſcioſos Latini nominant) dicuntur, quibus hoc à generatione datum eſt, vt quæ cominus ſunt, facilè: quæ verò eminus diſſita ſunt, haudquaquam viſu aſſequantur. Eiuſmodi affectus ob ſpiritus innatam imbecillitatem emendari nequit: nam quum exiguus imbecilliſque ſpiritus confluat, ad multum loci inter- B uallum pertingere nõ poteſt. Habes oculorum affectus, quantum quidem breuitatis ſtudioſis licet, ſatis explicatos: & ſiquid deſideretur quum abũdè quæ vitia infeſtare ſolent, & qua ratione dignoſci poſſint expoſuerimus, ex iis quoque id innoteſcet.

DE OLFACTVS NARIVMQVE AFFECTIBVS, CAP. VIII.

ODoratus communes cum aliis ſenſoriis ſunt affectiones quæ tum propter affectã eam cerebri partem, qua ſentiẽs neruus exoritur, tum propter neruum C ſpiritúmque illac tranſmiſſum accidunt: peculiares verò ſunt polypus & ὄζαινα. Polypus, eſt meatuum, qui à colatu ἠθμοειδεῖς (quaſi dixeris colatorios) vocantur, obſtructio, propter carnis excreſcentiam, quæ ea parte ita inhæret vt ægrè detrahi poſſit. Enaſcũtur enim frequẽtes germinationes, quæ inſtar polyporum, naſi meatibus circumcirca adfixæ adhærent: quibus inſpiratio expiratióque prohibetur, & ſiquid ſupernè pituitæ aut muci defluit, haud facilè obſtante polypo delabi poteſt. ὄζαινα verò, nomine ſuo, quod à fœtido odore ſibi D ſumpſit, ſe patefacit, fit quum putres corruptíque humores circa meatus colatorios coaceruantur, ſuúmque vitium vicinis partibus impertiunt, & confluentes alios ſuo odore inficiũt. quippe omni quidem tempore, ſed præcipuè in maximis expirationibus ſpiritum odoribus inde exhalantibus infectum ægri odorãtur. Præterea quum mucoſi humores eò ingruunt, nec facilè exeunt, inſpiratio quoque quandoque offenditur, nihilque notatu dignum egreditur. Id vitium quotidie oboriri conſpicitur, licet vulgo imponat, perinde ac ſi E polypus potius ſit quàm ozæna: potiſſimum ſi ex mediocri putredine humores odorem contraxerint. Verùm tu facilè ex ſymptomatum diſcrimine vtrunque diſcernes, quòd in polypo humores nonniſi temporis tractu coagmentẽtur, nec facilè eluantur: in ozæna verò vel leuibus cedant remediis, mediocréſque omnino appareant. Sunt quibus ſanguis ob vaſorum reſerationem hac profluere conſpicitur, qui etiam communis aliis partibus eſt affectus, etſi hoc loco potiſſimum accedat. Verùm de immoderato omnis ſanguinis fluxu, F illic vbi curandi rationẽ inſtituemus, pertractabimus. Quare inde petenda erunt, quibus immodicum ſanguinis profluuium ſiſti debeat: & nunc ad cætera progrediendum eſt.

DE VITIIS FACIEI, CAP. IX.

PRimùm meminiſſe oportet eorum affectuum quibus facies tentatur. Sugillata ergo & liuores, illa ὑπώπια, hos πελιώματα appellant, ex ictu quopiam iuxta oculos accidunt, atque illa, vt quæ ſummæ cuti inſidẽt, facilè digeruntur curantúrque: hi verò qui altius de- G ſcendunt, maiori tempore diligentiáque opus habent. Sunt autem affuſiones quædam ſanguinis qui ictus violentia à vaſis erumpit. Porro ἔφηλις & lentigines, quas φακοὺς appellant, ſunt colores quidam qui in facie diuerſi à reliqua eius cute exiſtunt, oriuntúrque ex humore qui ſummam cutem inficit. Ac humoris quidem ſpeciem colores oſtendunt: non tamen neceſſe eſt, vt humor tandiu ibi vigeat quandiu hæc in facie conſpiciantur. Siquidem fieri interdum poteſt vt humor qui ea genuit, euanuerit, & ipſa veluti reliquiæ quædam haud H leues, quæ probè diſcuti nequiuerunt, etiamnum ibi appareant. At verò vari, (ἰόνθους Græci nominant) qui diuerſi ſunt à prædictis, tumores exigui quidam ſunt & duri, qui vbi in ſuppurationem abierunt, euaneſcũt: vtplurimum iis qui barbam nutriunt, quibúſque conſuetum eſt ſanguinis è nare profluuium, citráque rationẽ id inhibetur, enaſcuntur: quinetiam fœminis fere, quæ aut vterũ gerunt, aut rite purgatæ non ſunt, obueniunt. Porro rugæ & nigredines, quæ faciei oboriuntur, quod ad formam ſpectat, fœminis aliquid venuſtatis, maximè iuuenculis detrahere ſolent: verùm aliud nihil nocumenti accedit. Attamen vbi de curatione verba faciemus, aliquid de his quoque dicetur, ne earum quæ formæ ornatuíque ſedulò ſtudent, offenſam incurramus.

DE DIGNOTIONE AFFECTVVM QVI OS infeſtant, CAP. X.

QVoniam quæ os affligunt, ſub obtutum quoque cadunt, de eius affectibus mentionem æquum etiam eſt hîc fieri. Sunt igitur παρουλὶς & ἐπουλὶς gingiuarum vitia: quorum παρουλὶς gingiuarum eſt abſceſſus, ἐπουλὶς verò inflammatio earũdem iuxta dentes molares, ceu nimia quædam carnis excreſcentia eminens, quæ interdum febrium exiguarum eſt cauſa. Vtraque facilè remediis cedit: non enim ex cauſis magni momenti gignitur. Dentium porro affectus, tum ex nuda quapiam intemperie, tum ex humoribus eò irruentibus gignuntur. Excitãtur in dẽtibus non mediocres dolores, quòd nerui effatu digni eorum alueolis inſerantur. Si frigida eſt quæ infeſtat intẽperies, dolor moderatior, ceu dentium quidam ſtupor, comitatur, atque ab occurrentibus frigidis læduntur. Coniicies autem id ex reliquis notis, quæ ex temperamento nimirum, ætatéque, anni item tempore, & victu ſumũtur: ſin calida intemperies premit, maiores acutioréſque ſentiuntur dolores: ac particularium cauſarum dignotio, ipſam affligentem intemperiem patefaciet. Humiditas porro & ſiccitas, ipſæ quidẽ per ſe parum aut nihil moleſtæ ſunt, verùm cum actiuis qualitatibus coniunctæ maximè vexant. Cæterùm quum humores quidam in dentes procumbunt, pro eorum copia ac qualitate, ſymptomata quoque excitantur. Nam calidiores, ad agendum efficaciores ſunt dicendi: qui verò quantitate corrumpunt, pro ſui copia etiam ægritudinis tempus denuntiant. Quòd ſi in dentium radicibus firmẽtur, tum vehementiorem dolorem inferunt, tum è ſua ſede eos excutiũt: vt nonnunquam cæteris altiores, & aliquando dimoueri quoque ſentiantur. Atque hi digeſtis diſſipatíſque nocentibus humoribus ſedantur. Cæterùm qui in buccas, reliquámque faciem transfunduntur, dolores mitiores faciunt, & tumores exurgentes, eorúmque colores, tum quantitatem tum qualitatem decumbentis humoris patefacient. Quare hæc ita diiudicabis. Illud tamen non eſt ignorãdum, quòd quum erodentes quidam putréſque humores, dentium eſſentiam inuaſerint, eos confringũt ac erodunt. Atque de his hactenus. Linguam verò torquẽt affectus, quorum alter in inferna eius parte, & præcipuè pueris erumpit, rana, (vel vt Græci βάτραχος) dictus: alter eius eſſentiã occupat, nec proprium obtinet nomen, ſed magnitudine ſua innoteſcit. Siquidem ob ingruentem quempiam humorem nonnullis ſtatim mirum in modum excreſcit, & ægrè reſtituitur, neque ſuis muniis lingua promptè fungi poteſt: emendatur tamẽ, ſi opportunis remediis ſubuenias. Quæ verò ex antecedente febri patitur, cum alio atque alio colore inficitur, & rumpitur, ſqualétque, nec expeditè mouetur, ea ſunt continentium febrium ſymptomata. Porro in palato multa variáque erumpũt exanthemata, ſed quæ proprio omni careant nomine. Tamen vlcera, quæ quum locum infeſtant, & ἄφθαι peculiariter Græcis appellantur, infantibus maximè contingunt: atque eorum quæ ſunt ſubalba, cæteris ſunt moderatiora: deteriora verò, rubicunda, vt quæ nigra ſunt, omnium deterrima habenda. Atque hi affectus in oculorum obtutum veniunt, & haud difficulter cernuntur, meliúſque curantur: at qui inſequuntur, & difficilius apparent, & tardiorem opem admittunt. Cæterùm & de gurgulionis vitiis hic agendum. Hic quum varios ſentiat defluxus, varias quoque formas variáque nomina, pro alia atque alia affectus ſpecie recipit. nam κίων, & columella appellatur, quum ex fluxione aliqua leuiter inflãmatus, æquali

craſſitudine viſui occurrit. σταφυλὴ verò & vua, quum maior eſt fluxio,& inflammatio ingentior, atque acino vuæ aſſimilatur. Sic ſanè etiam ἱμαντωσις (quam neſcio an corrigiationē auſim dicere) nominatur, quum gracilis alioqui eſt,ſed ſolito adeo fit lōgior, vt linguā contingat:appellationem verò à corrigiarum ſimilitudine obtinuit. Atque his variis nominibus dotatus fuit, quòd varias quoque affectionum ſpecies repræſentet. Huic gutturi faucibúſque inſeruientes muſculi adhærent,qui alia atque alia quoque experiuntur vitia, vbi iis humores,maximéque calidiores, qui fere etiam inflammationem efficiunt,inſident. Quare ſi interni gutturis muſculi inflammatione conflictentur, affectus ζυνάγχη Græcis dicitur: ſin externi, παραζυνάγχη. Sic quum interni faucium muſculi inflammantur, κυνάγχη, quum externi earundem, παρακυνάγχη vocatur, nomine ἀπὸ τῶν κυνῶν (hoc eſt à canibus) qui ei affectui plus cæteris obnoxii ſunt, deducto. (Latinis vnica anginæ dictione omnes eas ſpecies exprimūt.) Qui ita laborāt, nonniſi recta ceruice & cum difficultate ſpirāt, tenſionémque ſentiunt: adhæc facies rubet, óſque eorum reſeratū vtplurimum hiat, nec deglutire queunt, acſi vim ſibi fecerint, per nares quod deuorandum erat recurrens, eiicitur. Quòd ſi eum locum diutius inflammatio prehendit, hominem interficit: ſin in vicinum pulmonem fluxio migrat, pulmonia interimit. Siquidem vt duos maximos peſſimóſque euadat morbos, longè omnium eſt difficillimum, & bona faueat fortuna neceſſe eſt: ſemel tamen nobis quidam mortem effugiſſe viſus eſt, quum cæteri omnes perierint. Atq; ii præ cæteris maximè ſeruantur, quorum collum in tumores attollitur, aut exanthemata in eo oboriūtur. Cæterùm affectuum os infeſtantium continuitas, ſermonem noſtrum ad eo inferiores deduxit, de quibus quum ſatis ſuperiori libro fuerit pertractatum, iam tempus eſt vt ad reliquas externas affectiones accedamus, ac de iis quæ neceſſaria ſunt doceamus. Quare de maximo ac deterrimo omnium eorum qui in ſumma corporis cute exiſtunt primo loco dicendum: deinde de reliquis qui priuatim apparent. ita enim recto ordine procedente oratione, legentibus quoque ſingula particulatim magis erunt ad manum.

DE RELIQVIS EXTERNIS CORPORIS AFfectibus, CAP. XI.

ITaque qui Græcis ἐλέφας (& noſtris elephantia) dicitur, totiúſque corporis cancer eſt, vniuerſam depaſcit carnem, ægrumque eo redigit vt curationem non recipiat. Hic à nigra bile ſuum ducit cōſtitutionis initium: quæ ſi ex ſanguine corrupto, atque in melancholicum commutato fuerit genita, rubicundum minuſque malignum elephantem efficit: ſin ex flaua mutata melancholicus ſuccus fuerit enatus, peſſimū ac corrodentem, quíque omnia ignis inſtar populetur, conſpicies. Affectum, ſuperciliorum mentique pilorū defluuia, antecedūt. & tumores in facie extuberātes, oculiq; alio & alio colore notantur, ac vox exaſperatur: venæ item ſub lingua turgidæ, & quum antea eiuſmodi non eſſent, nigræ efficiuntur. At temporis tractu, omnia ea increſcunt, & exanthemata quæpiam, quæ difficulter ſanantur, exiſtunt, à quibus poſtea humor erūpit. Omnem hic medicamentorum vim ac facultatem, tanquam nihil conferentem reſpuit. Minus poſt elephantem mala eſt λέπρα, cui ſcabies, & huic impetigines ſuccedunt: ſed lepra altius deſcendit, & orbicularia exanthemata facit, & carnis quaſdam colliquationes, ac λεπίδας (hoc eſt ſquamulas) remittit, vnde etiam nomē adepta eſt. Non ita profundè ſcabies (quæ ψώρα Græcis dicitur) penetrat, & variis figuris inſignitur, nec furfuracea corpuſcula reiicit. Lepram melancholicus ſuccus cōmittit: ſed ſcabiem varii humores, eorúmque variæ miſcellæ conſtituūt. Communis vtrique eſt cutis aſperitas & pruritus. Si verò tenues acréſque & ſeroſæ humiditates aliis craſſioribus ſuccis permiſcentur, impetigines (quas Græci λειχῆνας nominant) ſuboriuntur, quæ celerrimè in ſcabiem ac lepram neglectæ commigrant. Cæterùm reliquos pruritus, qui ob acriorem ſalſúmve humorem, cutem vitiant, ex ætate, temperamento, & victus ratione diſtingues. Procliuius ii quibus iuuenes, atque ætate vigentes afficiuntur, curātur: nam qui ſenibus adueniunt, difficulter remedia admittūt, quòd neque valida medicamenta, quibus ſenes minimè indigent, declinātе iam facultate, proſint: nec fluxio promptè, propterea quòd meatus iam duriores euaſerunt, & conniueant præcludātúrque, diſcutiatur. Porro ex omnibus, aut nihil dum ſcalpuntur, aut humiditas quæpiam colore & conſiſtentia varia, promanat. atque inde, haud ſecus quàm ex prædictis, humorem dignoſces prædominātem. Cæterùm λεῦκαι (quas vitiligines quidam vocant) eandem ad ἀλφοὺς rationem obtinent quam lepra ad ſcabiem. Nam vitiligines vtplurimum altius deſcendunt, pilóſque inde eiuſmodi emittunt: at alphi in ſuperficie hærent, licet ipſi quoque nonnunquam altius radices agentes penitius recedant, vt eo loco pili eandem coloris ſpeciem referentes, exiſtant. Periclitamur autem an vitiligo altius peruadat, ſi modicè acu pertundatur, ita vt vltra cutem non penetret. Nā ſi ſanguis effluxerit, affectus eſt ſanabilis: ſin lacteus humor prodierit, non eſt medicabilis, quòd iam caro quam occupat, aliam formam induerit. Nonnulli locum pannis aſperis perfricant, ac ſi rubeſcere conſpexerint, bene ſperant: ſin eundem tunc colorem retinet, animum ceu à curatione abhorreat, deſpondent. Adhæc deteriores ſunt quo plura corporis loca obſederint: & diuturniori tempore quàm aliæ quæ eiuſmodi non ſunt, perdurant. Porro alphi vtplurimum vitiliginibus ſunt natura moderatiores, ac medicamentis mediocribus magis profligantur, at vbi tempus traxerint iiſdem quibus vitiligines curantur, vtpote quæ iam harum vitium induerint. Præterea ex his alii ſunt albi, alii nigri, dominantémque humorem ſuo colore indicant. Cæterùm quæ στίγματα Græcis dicūtur, ſpecie nigris alphis ſimilia, quæ ab ictu & contuſione quapiam originē ducunt, aliam poſtulant curationem. Quæ verò priuatim papulæ (& Græcis ἐξανθήματα nominantur) à craſſis humoribus cuti vtplurimum impactis, vbi denſa eſt ſumma cuticula, cōflantur, ſiue eiuſmodi humores in toto corpore, ſiue in cute tantùm redundent. quod ex affectus vehementia, ex excretis, priorique victu diiudicatur: ac pro diſcriminis ratione conueniens curatio accommodatur. ἐπινυκτίδες vocatæ ſunt vlcuſcula quæ ſponte ſua florum more erumpunt, puſtularum figura, ſubrubra, quibus diſruptis ſanies ſubcruenta emanat: hæc noctu magis quàm interdiu infeſtant, vnde etiam ſuum nomen acceperunt. μυρμηκία verò & ἀκροχορδὼν (illam formicam, hanc verrucam penſilem noſtri vocant) vtraque cutis eſt exigua extuberatio, calloſa, & magna ex parte teres. Sed formica latiori baſi ſedet, & ſi quis conſtrinxerit, mordentis formicæ ſenſum inducit: verruca autem penſilis, anguſtiorem obtinet baſin, vt ſummæ chordæ ſimilis pendere videatur. γάγγλιον eſt nerui collectio ſeu concretio, ex ictu aut laſſitudine proueniens, in manibus pedibúſque, quòd plures & conſpicui nerui eò inſerātur, magiſque quàm aliæ partes exerceantur, oritur potiſſimum. Atque hæc mediocria ſunt, & mediocres cauſas habent, nihilque aut parum offendunt doléntve. Quæ verò ex confluente humore gignuntur, ac locos coarctant, ea magis torquent, membriſque ſuam eripiunt functionem. Verùm quia multi ſunt qui fluxione ſua infeſtant humores, atque interdum complicātur, age ſigillatim eorum quoque noxas doceamus, vt ſingula diſcernere poſſis.

DE TVMORIBVS PRAETER NATVRAM, ET vlceribus, CAP. XII.

ITaque quum ſanguis bonus craſſitie moderatus, in aliquam partem affatim influit, ibique ob ſuam copiam impingitur, fit ea quæ propriè φλεγμονὴ (& inflammatio) nūcupatur: ac ruborem feruorémque cum quodam tumore in laborante parte procreat. Quum verò bilis flaua ita partem afficit, enaſcitur quod ita appellatur ἐρυσίπελας, (Latini ignem ſacrum dixerūt): hoc non ita rubrum eſt vt prius, nihilo tamē minus inflammat, & ſubpallet. Quòd ſi iam dicti humores permiſcentur & cōponuntur, affectus inde enatus cōpoſito quoque

nomine effertur. Quapropter ſi ſanguis redundat, φλε- A
γμονὴ ἐρυσιπελατώδης: ſin bilis ſuperat, ἐρυσίπελας φλεγμονῶδες nuncupatur. Porro οἴδημα (noſtri mollem & laxum tumorem appellant) tumor eſt albus, doloris expers, ex pituita collectus: quemadmodum ἐμφύσημα (hoc eſt inflatio) ex frigido craſſiorique ſpiritu conflatur, faciles tangenti cognitu ſunt. Nam œdemata quum neque ſerpeant, neque doleant, nec colore aliquo alterata varient, leui negotio cedunt: inflationes vero, quod ſpiritus cutem intendat, renituntur. Hæ in tympania hydrope magis ſunt conſpicuæ: quippe abdomen in ea, quod à craſ- B
ſo ſpiritu cutis plurimum extendatur, tympani in morem pulſatum reſonat. Atqui inflammationibus pleriſque, iis vtique quæ non promptè ſuppurantur, aliave aliqua ratione diſcutiuntur, procliue eſt vt in gangrænā & ſiderationem tranſeat. Appellamus autem γάγγραιναν, alicuius partis ob inflammationis qua conflictatur, magnitudinem, mortificationem, non quæ iam confirmata ſit, ſed quæ etiānum fit: nam quum iam pars emortua eſt, ſideratio, & σφάκελος Græcis, affectus nominatur, qui eſt gangrænæ terminus. Corripit hic affectus etiam C
oſſa, quum nimirum caro iis circundata ſaniem generat, quæ ita ea imbuat vt putredinem contrahant. Atque hæc adeo grauia mala, partes in quas illabuntur corrumpunt. Cæterùm bilis quæ conſiſtentia craſſa eſt & acrior, cutem ad ſubiectam vſque carnem exulcerat, vocatúrque affectus ἕρπης: ſi verò tenuis, & minus acris calidaque fuerit, exiguas puſtulas in ſumma cute milio ſimiles excitat, ob eámque ſimilitudinem Græcis κεγχρίας ἕρπης (hoc eſt miliaris herpes) nuncupatur. nonnulli hunc ex pituitæ admiſtione fieri aſſerunt. Dictus D
eſt autem ἕρπης, eo quod videatur ἕρπειν (quod eſt ſerpere per cutem ſummam) modo hanc eius partem, modo proximam occupans, quod ſemper priore laborante perſanata, propinqua eius vitium excipiat: non ſecus quàm ignis qui proxima quæque depaſcitur, vbi ea quæ prius accenſa erant, deficiente iam idonea materia, prius quoque extinguuntur. Porro βουβών, & tuberculum, ſiue φῦμα, ac φύγεθλον (quod panum quidā etiam vocant) glandularum ſunt affectus: & tuberculum dicitur glandulæ inflammatio: βουβὼν verò, eiuſdem eſt ad E
ſuppurationem properans inflammatio, & inflammatū ſiue phlegmonodes eius eryſipelas, φύγεθλον vocitatur. De furunculo autem, quem δοθιῆνα appellant, hoc dicere licet, quòd tumor ſit abſceſſum referens, qui ex craſſis humoribus ortus, in carnoſis potiſſimum partibus conſiſtit: benignus quidem, ſi in cute tantùm coagmentatur: at malignus, quando altiùs actis radicibus, in ſuperficiem erumpit. Dignoſces id tum viſu tum tactu, locum circunquaque furunculum contrectans. Iam τέρμινθον, tuberculi genus eſſe aiunt, cui puſtula nigra ſu- F
prà infraque adiaceat, qua rupta, ea quæ ſubiacent abraſa apparent: hoc diſſecto pus reperitur. Alii inquiunt τέρμινθον ſiue terebinthum, eſſe eminentiam cutis, rotundam, melancholicam, terebinthi fructui adſimilem. Cæterum ſi ſanguis melancholicus magis euaſerit, & feruens cuipiam parti incubuerit, ἄνθρακες (hoc eſt carbunculi) exoriri ſolent, quæ cruſtacea ſunt vlcera, magnaq; ex parte ab puſtula ambuſtis non diſſimili, & quidoque citra eam incipiunt. Pars initio omnino prurit, deinde vna interdum puſtula, nonnunquam etiam plures milii G
inſtar exiguæ erumpunt: quibus diſruptis, cruſtaceum vlcus ſuccedit: cuiuſmodi cādentibus ferramentis excitatur, quum cruſta nunc cineritia, nunc colore nigra, ita vt inferiori carni adhæreat, & ſerpens quodammodo ceu clauus affigatur. Caro circumpoſita vehementer inflammata, nigráque colore efficitur, non ſecus quàm bitumen prave reſplendens. eiuſmodi autem eſt bilis exquiſitè atra, à qua qui generantur, nigri carbunculi appellantur. Verùm qui carni tantùm inſident, breui ſpatio circunſcribuntur: qui verò in membranis, aut H
neruis naſcuntur, longo tempore durant, & ſubiecta loca in affectionis conſenſum pertrahunt, adeo vt inflammatio quæ eryſipelatis naturam ſapiat, in iis excitetur: non pauci ad ſuppurationem abeunt, & plurimos etiam febres comitātur. Oboriuntur demum & ex populatim graſſante cauſa quapiam carbunculi. Proinde ita eos dignoſces, &, velut poſtea docebimus, curabis. Cācer porro in pluribus corporis partibus oriri poteſt. ſiquidem in oculis & vtero, atque aliis corporis particulis quāplurimis, & præcipuè in fœminarum mamis prouenit. vtpote quæ natura laxæ ſunt, & materiam craſſiſſimam facilè excipiunt. Ex nigra nanque bile quum efferbuit, cancri contrahuntur: cui ſi acrius quippiam, quódque corrodendi vim obtineat fuerit admiſtum, cācros cum vlceratione procreat. Colore hi atriores ſunt quàm reliquæ inflammationes, minuſque calidi: venæ in ambitu implentur, & intenduntur inſtar pedū animalis cancri, vnde etiam nomen huic vitio inditum. Quidam verò non hinc, ſed nomen ſortitum eſſe aiunt quòd ægrè à partibus quas occupauit, cancri in morem, auellatur. Hoc malum ob eiuſmodi humorem non perſaneſcit, quòd neque repelli, neque diſcuti poſſit, neque totius corporis purgationibus cedat: ſed mitiora ſemper medicamenta appoſita negligat, & à vehementioribus irritetur. Incohantes tamen, purgationibus quominus vlterius progrediantur, impediri queunt. præcipue ſi humor affecto loco nondum fuerit impactus: nam dum adhuc oberrat aliò deriuari poteſt. Cæterum quum caro à graui aliquo corpore illapſo contunditur, exileſque in ea venæ diſcinduntur, ſanguis per ſubſultum (hoc eſt κατ' ἐξαπάδησιν) protunditur: qui cum ſub cute colligitur, ἐκχύμωμα appellatum (quaſi exuccationem dixeris) inducit. Hoc cute haudquaquam diuulſa, ceu tumor tactui promptè cedens, & nigricans ex parte doloris expers, apparet. Ecchymomatis ſpecies ſunt, ὑπωσφάγματα quæ vocātur, ad hæc ſanguinis ex ictu aliquo ad vngues procul ſus. Ruptiones propriùs quā ecchymoſi, aut in ſuma cute, aut in profundo proueniunt. Quare ſi ſtatim vniuerſū ecchymoma fuerit per halitum diſcuſſum, promptius caro diſſidens coaleſcit: ſin vetuſtum euaſerit, ſortemque ſubtus alat, ruptio in poſterum committi vnirique nequit. Nam etſi labia ſibi mutuo committantur, tamen leuis quæpiam incidens occaſio facilè ea dirimit, vt ſpatium inter ipſa medium alieno aduētitioque humore impleatur, & continuum quodammodo ecchymoma, primo ex ſanguine conflato perſimile, gignatur. Porro σπάσμα (quod conuulſum appellant) diſtractis diuulſiſque fibris quibuſdam cōtingit: eæ ſemel diuulſæ, conglutinari nequeunt: quare ſola auxiliorum mitigatione, quoad dolor ſopiatur, opus habent. Iam exquiſitus ſcirrhus, tumor eſt præter naturā, durus & ſenſus expers, ab exquiſito receſſit, qui mediocriter ſentit. Atqui qui ſenſu caret, iam ſanari nō poteſt: ſiquidem qui impoſita medicamenta non perſentit, ecquæ nam inde auxilii ſpes ſperari poteſt? quum qui ſentiunt eatenus ſpem faciant quatenus etiam ſenſus ſint participes. Oriuntur omnes è tenaci craſſóque humore, ita induratis membris infixo vt ægrè euelli poſſit. Gignuntur principio nonnunquam ſua ſponte, quum eiuſmodi aliquis humor parti cuipiam impactus inſederit: ſæpe tamen medici ob inſcitiam eius auctores fiunt, quum inflammationes & eryſipelata præter modū refrigerauerint & aſtrinxerint. Strumæ quas χοιράδας vocant, glandulæ ſunt ſcirrho induratæ, quibus collum, axillæ, & inguina potiſſimum tentantur. Communi ſcirrhorum curationi ſubiciuntur. Dictæ porro ſunt χοιράδες, quòd ſcrophæ eo malo infeſtari ſoleant, vt fertur, vel quòd prolificæ videantur: ab vnico quippe tumore etiā aliæ quandoque enaſcuntur. Quidam iis manuum operam admoliuntur, veluti poſtea docebimus: non enim nunc inſtitutum eſt, curādi rationes, iis quibus vitia diſtinguuntur, inſerere. At verò στεάτωμα, & ἀθέρωμα, ac μελικηρίς, ſuas ſibi appellationes quodque ſortitum eſt, ab humorum qui in tumoribus continentur ſimilitudine. Eſt enim eorum quoddam στέατι (quod eſt ſebo), aliud μέλιτι (id eſt melli), & tertiū ἀθήρᾳ (hoc eſt pulti) adſimile. Vnumquodque autem ex re quam tactus intus contineri iudicat, deprehenditur: nam quæ craſſior eſt, ea tactui quoque magis obnititur. Eſt præter hæc quod κηρίον Græci, noſtri fauum nominare ſolent, qui humor eſt in cute multis riuulis perforatus, è quibus melleus humor pro-

fluit, nomenclaturámque ex ſimilitudine reperit. Iam A
ex vlceribus (nam de his quoque poſtremo loco eſt a-
gendum,)quædam ſunt plana, quædā caua, alia in qui-
bus caro ſupra modum excreſcit, nonnulla tenuem ſa-
niem effundunt,rurſus alia pus conſiſtentia commode
ratum obtinent,& quædam in ambitu nonnihil rubent,
& leuiter inflammantur, nonnulla laxiorem tumorem
habēt, alia autem carnem humidam mollémque valde,
alia aſperiorem potiſſimum circa labra gignunt: deni-
que alia certo loco impacta,nigreſcere,emortuáque,&
nonnulla vicinum quoque locum depaſcere viſuntur. B
Plana & rubra, quǽque proximè ad rubedinem acce-
dunt,quòd quæ ſuccreſcit caro reliquæ aſſimiletur,poſt
paulo ſanitatem pollicentur: ſin verò ſordida caro eſt,
& perquam humida, minimè fidēdum eſt,verùm eam
(vt dicemus)demere,enitique vt probam educamus o-
portet.quod etiam in cauo vlcere faciendum, quemad
modum poſtea priuatim explicabimus. In quibus caro
nimis excreſcit, ea detrahi debet. Porro quæ tenuem
ſaniem euomunt,cruditatem notant, & nonniſi multo
pòſt tempore in priſtinum ſtatum reſtituenda. Quibus C
moderatum eſt & craſſum pus, ea meliora ſunt, maxi-
mè ſi nihil grauis odoris expirant. Quæ verò in ambitu
rubent,aut membrum laſſatum eſſe, aut ægrum calidio
ribus cibis vti,aut,quod poſtremum eſt,medicamentis
plus ſatis calidis irritata eſſe denuntiant. Sic quæ laxo
humore exurgunt, malo habitu corripiuntur. Demum
nigreſcūt,& emoriuntur,& depaſcunt, aut ob magni-
tudinem copiámve, quæ eò illapſa à facultate, ab alia
quapiam ægritudine debilitata, euinci nequit: quippe
eos paulo pòſt morituros iudicamus ſiquod exiguum
vlcus habēt,atque id emoritur. Nam quum ea pars ma-
gis quàm cæteræ laboret,ſufficientē demonſtrationem
adfuturi euentus prænotionem præbet. Atque ita iam
ſermoni de vlceribus finē imponamus, librúmque hūc,
quòd ſuum habeat magnitudinis modū, pro ea qua vſi
ſumus breuitate,hic concludamus. Reſtat vt ad curan-
di rationem accedamus, ita nanque pollicitis vndique
ſatiſfaciemus. Quòd ſi diligentius libellum excutiens,
aliquid quod explicatū eſſe oportebat,deſiderari com-
pereris,id aut breuitatem ſuſtuliſſe, aut ex iis quæ pro-
poſuimus, haud difficulter intelligi poſſe arbitrator.
Interdum tamen (fateor) quædā quæ doceri debebant,
in obliuionis gurgite deliteſcunt:quod id nobis quoti-
die vſuueniat. Verùm ſiquid prætermiſſum eſt, id mi-
rum videri non debet: quin potius qui adeo breuibus
paucíſque verbis,omnis propemodum morbi agnitio-
nem cauſáſque ſimus complexi, id ſummopere eſt de-
mirandum. Faxit iam Deus,vt tu libello vti fruique,&
nos quæ neceſſaria ſunt docere poſſimus.

ACTVARII DE METHODO MEdendi liber III.

Præfatio.

QVVM omnis doctrina,ratióque docen-
di ad finem quempiam, quem ſibi pro-
ponit,contendat,ac finis,iis quæ præūt,
facultate dignitatéque prior eſſe videa- D
tur:haud iniuria,ratio viáque, quæ ſigil
latim curationem affectuum docet, po-
tiorem dignitatis locum tenere cenſeri poſſet: verùm
(quia ea rectè & methodicè vti nō licet, niſi qui curare
velit quo pacto ſinguli affectus dignoſcantur exqui-
ſitè nouerit), antea ſe in iis diiudicandis oportet exer-
cere, atque ita ex methodo curationē inſtituere. Qua-
re quum in duobus ſuperioribus libris vitiorum agni-
tionem,quibus & vniuerſim & particulatim corpus affi
citur,addita vniuſcuiuſque cauſa.(non enim tractatio- E
nem in multas portiunculas, minutis diſſecandam eſſe
iudicauimus,)breuiter perſtrinximus: nunc curandi ra
tionem tradere, prout tutiſſimè & ſuccinctiſſimè fieri
poterit,in animo habemus: non ignari quàm diſtincta
tractandi ratio ſuccinctæ breuitati aduerſetur: nanque
illa prolixis verbis obitur:hæc verò multa quoque quæ
neceſſaria ſunt,præſcindit. Proinde ſiquādo quàm pol
liciti ſumus,erimus prolixiores, id neceſſitati cuipiam,
quæ vt tuta perſpicuáque ſit tractatio, longius ſermo-
ne protrahi cogit,tribuito: ſin cōtrà aliquid deſiderari F
videbitur, id pollicitæ breuitati adſcribito. Attamen
methodus, quæ omnia pertranſit, ſatis ſupérque ea
quæ neceſſaria magis, atque ad vſum aptiora ſunt,ſup-
peditare poterit. Cæterùm quia in medendi methodis,
alia vniuerſali oratione, alia ſigillatim morbis imper-
tita,comprehenditur:atque eas quædam præcedūt, ci-
tra quæ curatio rite inſtitui nequit, quǽque multorum
morborum præſidiis adaptantur:de iis vtique primùm
eſt pertractandum,ac deinde reliqua addenda,vt à me-
thodo ordinéque ſermo orſus, nullam in hac commen- G
tatione pariat confuſionem. Quapropter,quum in mor
bis compluribus venam ſecemus, & in aliis glandibus
ac clyſmatis vtamur, quúmque rurſus nonnulli purga-
tionibus aut vomitibus,ſudorémve prolicientibus me-
dicamentis,alii cucurbitulis ſiccis, aut etiam cum ſca-
rificationibus, aliqui hirudinibus, vt alii arteriæ ſe-
ctione, quidam item iis quæ in nares induntur, ἔῤῥινα
vocantur,aut rubificantibus,aut dropaciſmis, vel bal-
neis,aut frictionibus exercitiiſve, aut aliis id genus o-
pus habeant:ſi eorum vſus,tempora ac commoda ſigil
latim expoſuerimus,fiet vt iis commodè atque oppor-
tunè vtaris. Proinde quum omnis propemodum hæc
methodus in plenitudine & vacuatione atque altera-
tione verſetur, vacuatione repletis, & repletione eo-
rum quæ cōuenientia ſunt vacuatis ſuccurrimus: quo-
modo ſanè alteratione,ea quæ aliqua intemperie infe-
ſtant,idque ſiue refrigerantes & calefacientes,ſiue ſic-
cantes & humectantes,curamus. Ac de reliquis quidem
poſtea loquemur, in præſentia verò de iis quæ reple-
tionem ſpectant, verba faciamus. Eſt autem nihil aliud
repletio(ſiue πλήρωσις Græcè)niſi humorum qui cauita-
tibus quibuſdam continētur, plenitudo multitudóque.
Atque bilis,aut pituita quæpiam, cibúſve inconcoctus,
in ſtomacho ventriculóque,πληθώραν(hoc eſt plenitudi
nem)efficiūt:in inteſtinis verò,tum illa iam dicta, tum
ſtercorum abundantes fæces,ſic in veſica, humor quiſ-
piam crudus, lotiúmque:in viſcerum cauis, aduentitii
corrupti humores exuberantes, ſunt plenitudinis cau-
ſa:perinde atque in venoſo genere,ſanguis aut quanti-
tate aut qualitate excedens, offendit. Itaque de venæ
ſectione primùm agendum: ac quibus, & quando, &
qua corporis parte eam moliri decet,docendum,vt in-
de ad reliqua accedamus.

DE VENAE SECTIONE, CAP. I.

VEnam ergo tundere oportet, in plenitudine, & ca-
lidorum humorum putredine:in anni tempore, ve
re potiſſimum,ſecundo loco,autumno,in ætatibus,à pu
beſcentibus vſque ad declinationem,in habitibus cali-
dioribus, in regionibus temperie commoderatis, in
contrariis venæ ſectio ceu aliena eſt fugienda. Nam ſi
ſanguis vacuatur,quū neque copia,neque humoris exu
perat caliditas,refrigeratio,cruditas, malúſque habitus
ſuccedit. Æſtate verò periculum eſt de ſyncope, præci-
puè ſi regionis temperies calida viguerit, ægrique ha-
bitus in halitū promptè digeritur. At quum frigus præ-
ualet,è ſanguinis inanitione, corpus anni tempori par
eſt conſentire. Adhæc ſimul quoque diſpiciendum
eſt an bene aut ſecus æger ſanguinis vacuationem to-

leret. Vena quoque ſecanda eſt quibus conſuetæ excretiones ſuppreſſæ fuerint,& æſtate febrem expectant:vt A contrà à ſanguinis miſſione ſuperſedendum quibus familiares excretiones immodicè nimis ferũtur:quóſque affectus ſicciores affligunt,& ventriculi os imbecillum eſt,aluuſque liquidiora egerit. Quòd ſi quando cõtraria in eodem cócurrerint, & quædam eius adminiſtrationem ſuadeant,& alia dehortentur,quænam præpolleant eſt ſpectandum, atque illis opem ferentia admoliendum, ita tamen vt ne dehortantia quidem negligantur:ſed illis quoque in quantitate aliquid eſt indul B gendum,ac ſecuritatis gratia gratificandum:nam in validioribus ac magnis auxiliis, ſi aliquid de vacuatione remittitur, ſecuritas ægro conciliatur. Porro non eædem perpetuò ſunt tundendæ venæ,ſed pro infeſtantiũ vitiorum ratione,aliis aliæ: dum partim reuellere,partim materiam deriuare,prout occaſio vſuſque poſtulat ſtudemus. Ac reuulſione quidem vtendum eſt quum multitudo infeſtãs eſt effatu digna,párſque cui affectus impendet, princeps ac præcipua eſt. Deriuatione verò opus eſt quãdo ex propinquo loco auferre nõ licet. Sic C per rectitudinẽ,(quod Græci dicũt κατ' ἴξιν) vacuãdum, quum calidiores humores in locum aliquẽ antea fuerint impacti. Scire nanque licet non ſolùm quum purus abundat ſanguis,venã ſecandam eſſe,verumetiã quum cæteri quoque humores bilioſi ceroſive, aut eiuſmodi alii vnà cum ſanguine exuperauerint.Nam illic,quia id quod infeſtat,vacuatur, ſanguinis miſſio conferre viſa fuit: hic verò communi vacuationis ratione conducit. Siquidem ſanguinis detractio quamlibet tam in venis quàm toto corpore plenitudinẽ imminuere ſolet. Atq; D ita cõmodè vena ſecatur niſi aliud quippiã eius vſum impediat. Venas porro tundimus,alias ob aliã affectam partem: ſed quoniã magna ex parte quæ cubitum prætergrediuntur incidimus,de iis primùm, deinde de reliquis agendum. Itaque quæ in cubito conſpicitur,rectà ab humero deſcendit, atque idcirco humeralẽ eam nominarunt: ibique diſciſſa nonnihil deſcendit quam mediam nuncupamus.Sunt tamen quibus hãc cum humeraria connecti non placet,ſed ab alio principio produci videtur: alii humerariam ibi deficere opinantur. E Poſt has alia vtraque humilior permeat, quã aliæ plures minoréſque excipiunt,ſub ipſum iam cubitum perreptãtes.Verùm quia non omnibus omnes eodem modo apparent,ſed aliquibus omnes,quibus nimirũ venoſum genus, iecúrque antè id naturali tẽperie ac efformatione calidius ſaniúſque fuit conformatum:nonnullis autem cõplures,quemadmodum aliis paucæ, vel ob naturulem quendã in prima efformatione errorẽ, aut vaſorum anguſtiam,vel quòd profundum magis petãt, vel carnis copia occultentur, conſpiciuntur: nos de iis F tanquam omnes obtutui occurrant, loquemur: tuum autem erit, loco quo non apparent propinquiores, ſiquando neceſſitas vrget, ſecare. Proinde humeraria tundenda eſt(nam de hac primo loco tractãdum,quòd cæteris ſit ſublimior) in iis affectibus in quibus caput, aut in tota eius circunſcriptione, aut aliqua eius parte, puta oculo aut auribus, laborat. Eam verò quæ inde conſpicuè deriuatur, in parotidibus,& faciei, collique morbis ſecabis: quæ ſi non apparet, ad humerariam redibis,vt ad mediam,& hanc(ſi media non conſpicitur) G in thoracis coſtarúmque vitiis.His demum inferiorem ſecare oportet,quum ilia, renes,& partes genitales malè habent,quòd reliquarum ſit humillima. Cæterùm in his venis cautè obſeruandum eſt, vt in ipſis ſectionem moliaris:quòd non mediocria,ſi aberraueris, inde contingant mala.Siquidem humerariæ muſculi caput ſubiicitur,quam niſi ſecurè cautéque incideris, ſed ſecans ferrum in muſculum adegeris, dolores inflammationémque excitabis,ac aliquod membro inferes impedimentum.Iam ei quæ inde propagatur,neruus ſubditur: qui ne pungatur metus eſt, ſi minus circunſpecta fiat H ſectio neruorum. Porro puncturæ, velut antea quoque docuimus, conuulſionem, & ſi negliguntur, mortem inferunt: quòd ſi tranſuerſi amputantur, membrum in quod inſeruntur, motus ſenſuſve vſu ſpoliatur. Attamen aliquando, ſiquando conuulſionem, aut ea etiam deterius quippiam homini metuimus,totius nerui præſectionem eligimus, ſatius eſſe rati cum hominis vita membri motum eſſe oblæſum, quàm ſi membrum incolume aſſeruare ſtuderemus, mortem repentinam creare.Sub ea quæ has inſequitur,arteria percurrit, quæ quum diuiditur, nihilo leuius accedit periculum,ex ſanguinis effræni profluuio,quòd ſpiritus ei inſitus,motuſque præcludi vas ac conniuere non patiantur,ſed ſemper prærumpant, oſculúmque reſerant, vt ſanguis qui in arteria continetur,erumpat. Atque huic ſuccurres, velut pòſt de ea pertractantes docebimus: nunc autẽ ideo eius meminimus, quò cautè qui miniſtrant, ſectionem moliantur. Non eſt tamen ignorandum,non eodem ſemper modo omnibus neruos arteriáſque venis ſubiici, ſed plurimis illa nonnihil ad latus declinant,licet compluribus vnà permeent, venæque illis inſideant. Et quoniam nonnunquam qui inconſideratius venam vulnerauit,ſectio rectà in neruum arteriámque fuit adacta,atque vnà cum vena, illa quoque diſſecuit, eam ob rem te illius admonitum voluimus,quò miniſtri leuius, ac in ſuperficie magis ſectionem aggrediantur. Ita ergo cubiti venas incidens, ægris opem feres.Cæterùm deſinunt hæ in prona manus parte,& humeraria rectà ad pollicem defertur, reliquæ verò ad partes carpi humiliores. Quare ſi humeraria in cubito non apparet, eam quæ eſt ad pollicem, ſecamus, quemadmodum in lienis iecinoriſve affectibus, vbi opus eſt ſanguinis vacuatione,eam quæ ad annularem digitum propagatur, atque ad minimum magis accedit, incidimus, atque ita laboranti opitulamur. ſic in anginoſis, & gurgulionis, & glandularũ linguæ adhærentium inflammatione affectibus,eas quæ ſunt ſub lingua pertundimus, & quo loco malè affecto propiores ſecuerimus,eo citius auxiliamur. Nonnulli in inueteratis dentium morbis,quando ſuperiores ex æquo acris humoris affluxus infeſtat, venas intra labia & gingiuas inciderunt,ſectis item iis quæ ſunt in magno oculi angulo,mali impetum fregerunt. Eædem faciei papulis,(quas ἐξανθήματα vocari diximus,) potiſſimum in ſecundis opem ferunt.Ita & frontis ſecta vena in vetuſtis occipitis malis profluit. Sunt qui venas colli incidunt, veriſimiléque eſt eas iuuare, quum ſanguis copioſior ad caput confluit, atque idcirco veluti inflammationem in cerebro concitat,aut ſenſus veluti detinet,κατοχὴν nominant: veruntamen plures eas deuitant, quòd ſanguinis fluxus ægrè compeſci inhiberique poſſit. attamen neceſſitas nihil non vtile efficit, atque eas ob cauſas,has quoque pertundimus.Porro in pedibus ſanguinem mittimus, communi quidem ratione, vt humores qui ſurſum ad partes præcipuas vergunt, retrahamus reuellamúſque:verùm priuatim in fœminis quibus menſes ſupprimuntur,aut minus quàm neceſſe eſt purgantur,aut conſimilis aliquis affectus ſanguinis vacuationem vrget.quare hic internas magis ſecare conuenit,ſed in coxẽdicis renúmque dolore,quem ſanguinis progignit copia,externas ſecuiſſe præſtat. Quòd ſi inflammatio quæpiam genitales partes occupat,in fœminis iuxtà ac maribus, quum reuellere eſt animus, & ne humores ad affectas partes pertrahantur proſpicere, vtilius è cubito ſanguinem ducimus: ſed ſi temporis longinquitate humores iam ſunt impacti, ſatius videbitur à pedibus ſanguinem detrahere.Nam dum adhuc oberrant humores, & incerta ſede vagantur, reuellere melius eſt: at vbi iam ſedem fixerunt, & loco cuipiam infixi hærent, ex propinquiori parte euacuare eſt vtilius.

DE ARTERIAE SECTIONE, CAP. II.

PORro arteriam ſecare, interdũ conferre videtur,verùm plurimum negotii exhibet. Siquidẽ ſanguinis fluxus qui ægerrimè ſiſti poſſit, & arteriæ dilatationes (quas ἀνευρύσματα Græci nominant) hinc oboriri ſolent. ſiquidem quum arteria perpetuo motu agitetur,motus ſui perennitate, ſectioni obduci cicatricem non patitur. Attamen quum longè tenuiorem, ac nihilominus calidum contineat ſanguinem & ſpiritum, ſimulatque

plurimum increuerit, calore tenuitatéque omnia per- A
uadit,iámq; morboſus affectus,caput præcipuè, capiti-
que proxima quæque ferit tentátque.Nam ob non exi-
guos & leues vſus,plurimus copioſuſque eò confluit, &
flammeus igneúſve factus,quòd à copioſiore calore ſpi
ritus eius accendatur, venas acutiſſimè vibrat & con-
cutit,ex quo vehementes capitis dentiúmque dolores,
& maximæ lippitudines, & defluxionum ac deſtillatio-
num magna pars generatur. Atque aliquãdo dolor tan
tùm caput amplectitur, quandoque in parte aliqua fir-
matur.quare vbi doloris vicerit vehementia,metus eſt B
ne ſanguinis eruptio eum creauerit.Proinde aut tranſ-
uerſim eas præſcidimus,laqueis antea interceptas & fi-
bulis euulſas:aut cauteriis continuitatẽ diuidimus, id-
que aut cãdentibus ferramẽtis, aut medicamẽto quod
adſimilem vrendi vim obtineat. Atque ſi dẽtes ob eas
quas paulo antè recẽſuimus cauſas indoluerint,eas quæ
ſub aurẽ ferũtur,ſecamus, aut adurimus, & tactu prius
ſub auriculæ fibrã pulſare deprehendimus.Oculis verò
malè habẽtibus, eas quæ in tẽporibus potiſſimum quæ
oculos adire videntur: ſiquæ in toto capite dolorẽ ge- C
nuerunt, eas iuxta coronã ſupra muſculos tẽporales a-
durimus, nequem ex neruis motui volũtario inſeruien
tibus,oblædamus: & ad os vſque cauteriũ demittimus,
vt omnes diſſecemus. Atque inde opem ſẽtire ægri vi-
dentur,quibus caput dolet,vt & illi quorum oculos ve
tuſta defluxio infeſtauit.Cæterùm præſtat in omnibus,
ſectionibus cauteria præferre, quòd ita minor ſangui-
nis copia erũpat.nam quum cruſta nõ aliter quàm vin-
culũ ei incũbat, minor formido eſt ne ſanguis proruat:
quippe quòd tũ ſolũmodo metũ incutiat quũ decidit. D
Nã quum priuſquã arteria probè cicatrice coaluerit,cru
ſta delabitur,interdũ ſanguinis eruptionis fit cauſa,quã
prõptius reprimere licet, quum maior eius portio cica
tricẽ cõtraxit.At enim maiorum arteriarum ſectiones
vſtionéſve ſunt fugiendæ,vtpote quæ difficillimè coer-
centur.Atque eo tempore, à copia cibi potúſque, præ-
cipuè calidioris,à vociferationibus,item venere,omní-
que vehementiori motu eſt abſtinendum. Nam quauis
leui ex occaſione arteriæ diſrumpuntur, metúſque eſt
ne quandoque earum fluxus ſiſti nequeat. Itaque hæc, E
ſi rectè victus inſtituitur, cõferunt plurimum: ſin æger
aut medicus in aliquo quod factum oportuit, delique-
rit, priori dolore nonnunquam deterius periculum
creatur.Sed de arteriis hactenus.

DE HIRVDINVM ET SCARIFICATIONIS vſu, CAP. III.

ADmouemus hirudines eo loco cui ſanguinem cor-
ruptum putrémque ſubeſſe putamus, hæ nanque
eam partẽ cui applicitæ fuerint,morſu inuadentes, mo
deratius ſanguinem qui eſt in ambitu, cucurbitularum F
inſtar,exugunt: ſunt tamen continua aqua dulci aſſer-
uandæ.Nam quum aſſiduè in cœno limóque degãt,pla-
nè ſunt impuræ:& quum nondũ in aqua dulci ſunt ver-
ſatæ,imbecillius lẽtiúſque ſua obeunt munera. Demit-
timus autẽ eas per fiſtulas ex quauis materia confectas,
aut arũdinem,ad loca,quæ accuratius obſeruamus, nec
vicinas partes attingi volumus.Deſinunt porro ſugere,
aut ſaturæ,aut ſale adhibito. In affectibus cutaneis qui
ſuperficiarii maximè ſunt, ſatis ſanguinis profluere ſi-
nimus,ſi ex alto id quod noxium eſt attrahere per mor
ſus cupimus,cucurbitulas affigimus. Vtimur iis in ve- G
tuſtis papulis,& humoribus calidioribus alicui loco im
pactis, aut aliunde confluentibus, vel ex ictu quopiam
collectis.Eas propemodum cuilibet corporis parti inii-
cimus,& ſi opportunè adhibentur,ægri leuantur. Nam
quum cucurbitulam figere, aut venã ſecare,aut ſcalpel
lo cutem incidere non licet,hæ impoſitæ proſunt: quip
pe in omnibus mẽbris applicãtur, in quauis capitis par
te,& facie,renibus item,& ipſo interdũ inteſtino recto,
quum iãpridem ora venarũ fuerint occæcata, atq; ea- H
propter negotium faceſſant.Cæterùm in quibus hirudi
nibus vti nõ licet, vel quòd æger recuſet, aut quòd lo-
cus eiuſmodi animalia non educet, vel quòd anni tem-
pus non patiatur:iis ſcarificationes ſubſtituimus, quæ
multo quidem moderatius quàm hirudines vacuant,
attamen eas quoque opitulari putandum eſt.Verum ta-
men non omnibus ea loca, quibus hirudines admoueri
poſſe diximus, ſcalpello cõcidere licet: ſed per quæ in-
ſignes ſuperficiariæ venæ, nerui, tendines, aut arteriæ
non feruntur. Cauendum enim hîc eſt, ne dum vehe-
mentius ſcalpellum adigimus, imprudẽtes prædictarũ
partium continuitatem ſoluamus. Potiſſimus autem
ſcarificationum vſus eſt in auribus & malleolis,quibus
tamen cucurbitulas quoque aptamus. Vtimur nihilo-
minus & in multis aliis partibus.

DE CVCVRBITVLIS, CAP. IIII.

EX iis quæ celerrimam opem adferunt, cucurbitulæ
quoque eſſe videntur, ſi opportunè admoueantur:
nanque noxios humores, qui in profundo latent, vio-
lentius retrahunt,& facilè educunt.Quare cutem antea
ſcalpello conſcindimus ea parte ex qua ſanguinis ali-
quid detrahere vacuaréque nitimur. At vbi reuellere
tantummodo, & ſpiritum craſſiorem fluctuantem ex-
haurire diſcuteréque cupimus, eas citra ſcarificationẽ
imponimus.Sic quum ſtomachus reſupinatur,ventricu
lo impoſitæ, cum violento ſuo impetu reuellunt, & in
priſtinam valetudinem reſtituunt: atque inteſtinis ven
trique aptatæ, craſſiores infeſtantes flatus in halitum
diſſipare valent.Quinetiam ſi mammis applicantur, ve
tuſtam vteri ſanguinis profuſionem ſiſtũt: quemad-
modum quum viſceribus imponũtur, ſanguinẽ qui co-
pioſius è nare fluit, reprimunt, modò viſceri quod è di
recto nari vnde it ſanguis,ſubditur, inhæſerint. Ac ita
cucurbitula vi retrahit digeritque. Cæterùm ſcire licet
eum qui hac vti volet, haudquaquam loco corporive
quod vndiquaq; plenitudine oneratur, aptare debere:
ne pluſquam vacuetur materiæ indidem aceruetur,
atque ita ægro noxæ auctor fiat: ſed vt conuenit, antea
eſt euacuandum, atque ita demum cucurbitulæ ſunt
adhibendæ.ſiquidem qui cautè de rebus diiudicat, fa-
cit vt rectè curatio ſuccedat.

DE GLANDIBVS ET CLYSMATIS, CAP. V.

GLandibus & clyſmatis vtimur quum ſtercora edu-
cere volumus:& glandibus quidem ea quæ in inte-
ſtino recto continentur explodimus, clyſteribus verò
ea quæ in ſuperioribus remanẽt,eiicimus. Verùm non
modo ſtercus infuſis euacuamus, ſed etiam ſiquid in-
feſtantis pituitæ inteſtinis adhæret,id quoque cedit.&
egeritur.Ad hæc ſi caliginoſus quiſpiã ſpiritus qui exitũ
nõ inueniat, oberrat, & negocium faceſſit,etiã is ene-
matis expellitur.Quinetiam clyſma remotiſſimis opitu
latur obſtructionibus.Nã quod retinetur,& loci conti-
nuitate progrediens moleſtat, ſi vt deorſum feratur &
foras pellatur,impetũ nactũ fuerit,leuat, & quod prius
pondere grauabatur,melius ſe habet.Verumenimuero
in omnibus conſuetudinis ratio eſt habenda: ſiquidem
alii duobus tribuſve,aut etiã pluribus interpoſitis die-
bus nihil deiiciunt: nõnulli niſi ſemel aut bis deſideat,
caput vẽtrémque grauari ſibi videntur. Quare pro ra-
tione, dum bene valeret, cõſuetudinis,etiam in morbo
clyſmata infundere oportet,paulo tamẽ ſolito frequen
tius,niſi quid obſtet quod continuum materiæ ad infer
na impetum diſſuadeat: cuiuſmodi ſunt retentricis in-
teſtinorũ facultatis infirmitas, aut quum purgatio par-
tium thoracis per ſuperna vrget. Nanque purgationes
ab eiuſmodi impetus vi retrahuntur, & ſeditiones ex-
citant,ab externis auxiliis euictæ,hinc anxietas,inquie-
tudo,& varia ægro oboritur triſtitia. Atque idcirco al-
uo ſuppreſſa & obſtructa, admodum inidonei ſunt võ-
mitus, quòd ſecum materiam ad ſuperna pertrahant:
at ſi immodicè egerit,valde ſunt accommodati, quòd
naturæ concilient propenſionem & impetum contra-
rium.Sic aluus ſoluta & liquida,vomitui ſubuenire cre-
ditur.Quòd ſi ambo ægrum infeſtauerint,conſideran-
dum eſt, ac proſpiciendum ne æger in ſyncopen inci-
dat,quòd in duabus immoderatis vacuationibus, vires
reſiſtendo ſatis non ſint: ſed vbi omnia ſunt medio-
cria, ſuſtinentur, nec dolor fatigat. Componuntur
porro ablutiones tum ex acrioribus ſuccis, tum ex
molliter lenientibus:vtriſque enim opus eſt, vt illis fa-

A cultas excernens irritetur,& his emolliãtur, ſiquæ ſint fæces duræ quæ exitum veluti operculentur.tãto autem eas valentiores & acriores cõficimus,quãto ea quæ affligunt vi indigent vehementiore, ægrotique ſenſus obtuſior ac hebetior eſt.Cæterùm in abraſionibus vulneribuſque inteſtinorum,clyſmata non ad vacuãdum, ſed ad humores mordentes contemperandum,vulneribúſque cicatricem inducendam, infundimus, atque ad eum vſum componimus. quare ea contraria penitus facultate conſtare ſolent,vt expleant,adſtringãt,& refrigerent B pluſculum.In vſu quoque ſunt conſimiles glandes in eiuſmodi affectibus.

DE IIS QVAE NARIBVS INDVNTVR, ET gargariſmis, CAP. VI.

QVum mucoſi pituitoſique ſucci caput infeſtant,ea quæ naribus imponuntur ἔῤῥινα (Græci,noſtri quidam naſalia nuncupant) & gargarizationes ad vſum vocamus.atque illa ex puluiſculis, & ſuccis quibuſdam acrioribus vt attenuemus,& infarctam materiam auellamus,& ſternutamenta cieamus, conficimus:hæ verò C ex acribus & dulcibus quibuſdam admixtis,ne guſtum plurimum offendamus,cõponuntur:quibus gargarizantes,per palatum humores educimus, & ægros à maiora interdum minitantibus vitiis vindicamus. Verùm vniuerſam medicamentorum purgãtium facultatem, quomodo videlicet in nos agant, & quando, ac quæ maximè vſui ſit, atque in quibus ægritudinibus aſſumenda, hinc diſcere licet.

DE PVRGANTIVM MEDICAMENTORVM vſu, CAP. VII.

D ITaque purgantia medicamenta,(quæ καθαρτικὰ Græcis nominãtur) communi quidem generis ratione ex cenſu ſunt eorum quæ perniciem creãt (δηλητήρια,& noſtri venenoſa,& mortifera appellãt.) Verùm ab iis quæ magna ſunt corrũpendi vi prædita,diſſident,quòd hæc eadem quantitate,non perinde ac corrumpentia interimant.nã quum ſunt mediocria, proſunt:quum verò interdũ copioſius aſſumuntur, quãtitate perdunt. Cæterùm ex iis quæ intrò adhibentur,alia,ſimplices ſunt cibi,ceu panis,caro,& piſces,atque id genus cætera:quædam ſunt cibus & medicamenta, velut lactuca & attri- E plex,intubus item,ac ptiſſanæ ſuccus: nõnulla ſimplicia ſunt medicamẽta,vt piper,carum,roſæ,violæ,& ſiquid eſt eiuſmodi: aliqua corrumpẽdi quodãmodo vim obtinent,qualis eſt cicuta,& nerium, ac cætera talia:quæ tamen ſi commodè commiſcẽtur,ſalutaria quadamtenus eſſe videntur,vt humores corporis contemperare, & noxios vacuare poſſint.Nanque quum ex frequentibus peccatis quibus in victu delinquitur, antecedentibus,multi variique humores in vẽtriculo & inteſtinis, adhæc in viſceribus totóque venoſo genere coaceruen- F tur : præterea quum ad ipſam vſque profundã carnem, excrementitius alienúſque humor quandoque ſe ingerat,ac in ſexcentos ideo affectus,qui ita malè habẽt incidant:operæpretium vtique fuerit nouiſſe quomodo, & quando,ac quibus eos purgare oporteat, ne dum inconſideratius medicamenta propinamus, periculum pro medela creemus.Proinde in omnibus ſpectare decet ecquis ſit qui offendit humor, & quã corporis partem obfirmatus occupet, atque nunquid vniuerſum G corpus eo non abundet. Dignoſces autem id ex parte quæ pondere premitur, aut dolet,aut alio aliquo affectu laborat, vtens ea in re præceptore, ægri ſenſu, & tuo,quod ex deprauata patiẽtis locis functione ſumes, iudicio. Sed nec paucæ dignotionis occaſiones prioribus libris explicatæ fuerunt, in quibus ſi teipſum exercueris, non magnopere aliorum, quòd inde ſatis noxios infeſtantéſque humores diſcernere poteris, indigebis.Porro vbi tum ſpeciem, tum peccantis humoris copiam didiceris, coctúſne is ſit an crudus inſpicien- H dum eſt: quod ex iis quoque quæ olim tibi fuerũt tradita,cognoſcere licebit. Quòd ſi etiamnum crudus fuerit,congruis medicamentis quæ poſtea docebimus, coctionem moliri oportet: ſin autem iam coctus eſt, & exitum ſollicitat,perpendendum eſt,ſurſúmne an deorſum vergat,atque illac educendus. Cæterùm non tantùm vt humores coquantur enitendum eſt, verumetiam ex Hippocratis præcepto,partes per quas euacuandi ſunt fluidæ fieri debent:quò purgationes melior faciliórque inſequatur tolerãtia:ſiquidem interdum, vbi obſtaculum quodpiam occurrit, medicamenti facultas in finem vſque repellitur retunditúrque. Adhæc anni tempus expendere decet:nã frigus ingens & vehemens humores cogit,atq; purgationi inhabiles reddit, quòd ægrè ſequantur. Multus quoque æſtus, quòd occultæ perſpirationis digeſtioniſque ſit cauſa, facit vt purgationes minus ſint tutæ, niſi vehementer purgatio vrgeat,ægrique vires ſint integræ.Licebit autem & arte corpori cõmoderatas tempeſtates parare. Sed & cõſuetudo plurimum in hac re iuuare quibit: quidam enim purgationibus ſunt aſſueti,aliis ſemel bíſve in anno aluus ſponte ſua erumpens, temporis longinquitate collectam noxam explodit.Quòd ſi quæ excerni ſolent retinentur,ac ea de re homo ægrotat, iam purgationi locus eſt,vt procraſtinantis naturæ vices ſuppleamus.Cæterùm quibus materia turgere videtur, & ſyncopen, aut fluxum immodicum, aliúdve aliquod ſymptoma prauum metuimus: ii perquam mediocribus medicamentis ſunt purgandi,ferè autem iis quæ contemperandi vim obtinent(κατακεραστικὰ Græci nominant) eſt vtendum,quò contrariis contrária compeſcamus, & corrigamus.Atqui quoniam,qui,quibus anni temporibus,& quibus ætatibus,victúſque rationibus,& temperamentis humores augentur, didiciſti, nunc quibus ipſorum ſinguli purgentur,audi.

DE MEDIOCRITER ET ACRITER PVRGANtibus medicamentis, CAP. VIII.

VErùm quia quædam ipſorum mediocriter admodum,neque ex alto ducere,& quædam contrà purgare videntur, primùm de mediocriter purgantibus, deinde de acrioribus eſt agendum. Nec te fugiat medicamentum quodque,proprium ſibi humorem trahere, licet nonnunquã ab eius quod vacuatur impetu vnà cũ eo etiã alius quiſpiã, qui in corpore redundare reperitur,educatur:cuius te admonitum volui, ne ſi fortè medicamento quod bilem ducit, exhibito, alium cum eo præterea humorẽ egredi cõſpexeris,te medicamẽti pollicitatione deceptum eſſe arbitreris.Sunt & ex iis quædam quæ facultatis proprietate,duos tréſve pũrgãt humores.Proinde omnia hæc diligenter ſunt inſpicienda, atque ita vtendum. Aloe ergo,maſtiche,agaricum,terebinthina, ſtyrax, mercurialis, parthenium, & ſiquod eſt eiuſmodi aliud,ſũt ex iis quæ mediocriter, velut poſtea dilucidius docebimus,purgãt.Atque eorum alia bilem ori vẽtriculi innatãtem,alia pituitã quæ in vẽtrem inteſtináque prouoluitur,vt & quædã ſuccum melãcholicum purgãt. Porro inter acerrima recenſentur,tithymalus,ſcãmonia,peplium,colocynthis,veratrum,elaterium,& id genus reliqua. Hæc humores qui in profundo inhærent,expellunt, ægróſque à maximis affectibus liberant. Cæterùm quum omnia vim habeant noſtras facultates corrumpendi, attenuantibus & incidentibus odoratiſque ac roborantibus & contemperãtibus medicamentis permiſceri debent, quò ipſorum immoderantia coerceatur,ægérque libenter iis vtatur.Iam verò quum mediocriter mouemur, ad agendum efficaciora redduntur:quum autem quieſcimus & dormimus, imbecilliora.Nam quoniam ipſorum robur augetur, quia noſtram facultatem exuperant, (ita enim ſibi proprios euellere extraheréque humores queunt,) patet, quòd quum in ſomno aut quiete facultas noſtra robuſtior fiat,haudquaquam facilè medicamentis contrà nitentibus & principatum tenentibus cedit. Quocirca ne odoratis quidem tunc, vtpote facultatem refocillantibus ac recreantibus eſt vtendum: niſi nimia, maiórve quàm par eſt imbecillitas, aut animi vrgẽs deliquium ſuaſerit. Adhæc, nihilo ſecius eſt obſeruandũ, ſitne æger ad vomitũ procliuis,nécne: deinde nũ ob humores quoſdam, qui in ore ventriculi redundent,vel peculiarem huius partis infirmitatẽ, aut quòd ſpecies quaſdam auerſetur ac reſpuat,vomere ſoleat. Nam ſi vomit prõptè, ꝙ humores illic coaceruentur, per ea quæ mo-

dicè vomitum cieant,euacuandi exſiccandique ſunt,ac A
poſtea os ventriculi roborandum,& inde medicamen-
tum catharticum propinãdum.Sin autem vomitus faci
lis eſt ob ſtomachi debilitatem,ſiquidem cauſa euidens
fuerit,puta intemperies quæpiam,victu medicamentiſ-
que cauſa infeſtãs amputãda eſt,atque ita vt decet oris
ventriculi robur confirmandum. Veruntamen interim
cauere oportet ne medicamenta ceu tyrãnidem exer-
centia,infirmis partibus adhibeamus. Cæterùm iis qui
ob inſuauitatẽ quampiã, medicamentum renuũt & re-
ſpuunt , dulcibus & odoratis ipſum quò ori gratius ſit, B
præparãdum erit:illúdq; admiſcebimus , vt ſenſum la-
teat,quod maximè ægris eſt familiare ac cõſuetum.Ac
ſiccioribus potiſſimũ ore vẽtriculi, & ægrè vomẽtibus,
humidũ liquidumque medicamentum eſt exhibẽdum:
qui verò cõtrà ſe habent,quod ex paruis globulis,(quæ
Græci καταπότια, noſtri pilulas appellãt)conficitur,dan-
dum.Æquum eſt autem hoc quoque alii ceu ſub pulue
rum cupediarúmque forma,facilius aptiuſque medica-
mentum deuorari. Omnia ergo prius ſunt examinãda,
atque ita quæ cõuenientia ſunt eligere ac præferre de- C
cet,ita tamen vt in omnibus medicamẽti facultati con-
ſulatur. Et quemadmodum à venæ ſectione arcendos
eſſe cenſemus pueros impuberes,& eos qui iã conſenue
runt, ac vterum gerentes, niſi maior vrgeat neceſſitas:
ita in purgatoriis quoque eſt agendum , niſi ex eorum
numero fuerint quæ aluum ſubducãt, aut fæces explo-
dant,illa ὑπήλατα,hæc ἐκκοπρωτικὰ Græci nominãt,iiſ-
que nõniſi inſtãte neceſſitate eſt vtendũ. Verùm quia
quo pacto turgẽtium humorum tum ſpecies tum con-
coctiones probè cognoſcere licet,didiciſti, adiectúmq; D
iam eſt ſermoni, quibus & quando eſt medicamentis
vtendum: reliquum nunc eſſet vt de iis quæ ſequuntur
pertractaremus.ſed quia illud quoq; nos præteriit,quũ
tamẽ explicatum oportuit,dictis eſt annectendũ: nẽpe
quòd etſi eadem in corpore materia turgeat, nihilomi
nus non omnibus idem eſt virium robur:quare nec eo-
dem quidem modo tolerãt purgãtia medicamenta:ſed
quidam facilè ſuſtinent vacuationes,aliorum vires an-
tè exoluuntur, neque confertam ferre vacuationem va
lent. Proinde illis ſemel aut bis exhibenda ſunt medi- E
camenta,hi paulatim ſunt vacuandi.Atque in omnibus
eorum in purgando facilitatem antè expendere opor-
tet,ne temere ac inconſideratè iis qui promptè purgan
tur valida:iis verò qui ægrè,debilia præbeamus.illa nã-
que iis quibus exhibita fuerint, ſuperpurgationes mini
tantur.Atque hæc agitantia ac commouentia, tantùm
eos qui antea quieſcebant humores, interdum ad par-
tes principales tranſmittunt , atque deteriorum affe-
ctionum anſam præbent.ſed horum ſatis.

DE VICTV VALETVDINEM CONFIRMANTE, CAP. IX. F

QVoniam oratione temporis ſpatio collectam pra-
uitatem ægris detraximuus,age nunc conuenienti
victus ratione,ſalubribúſque præceptis vires eorum re-
focillemus,ac qua victus ratione valetudinẽ cõfirmare
reciperéq; queant,doceamus.Verũ quia cauſæ aliæ ſunt
externæ,aliæ ex nobis delinquẽtibus naſcuntur, dicen-
dum primùm eſt de exterioribus, atque ita ad eas quæ
à nobis ortum ducunt,tranſeundum.Itaque foris ſæpe-
numero frigus & æſtus,triſtitia & metꝰ, animi deiectio G
& cura,atque alia eiuſmodi ob enatas calamitates inſe
ſtant.At verò his animi perturbationibus, ſi intẽperies
aliquas nõ inſequuntur, haud facilè medici medentur,
niſi verbis potius placidis,quæ animum mœrore imbu-
tum demulceant,mitigent ac recreent. Atqui nobis de
hac re priuatim conſcriptus eſt liber,qui in quocunque
infortunio, accommodatam conſolationem (vt mihi
quidem videtur) reperire doceat: vnde tu quoque qua
ratione aduerſa fortuna oppreſſos,ac mœrore ſe confi-
ciẽtes,ſolari oporteat, & quam ob cauſam potiſſimum H
dolere deceat,ſi fortè in libellum incideris,ediſces. Cæ
terùm quum frigus æſtúſque homines, atque eos præ-
cipuè qui negligentiorem ſui curam gerunt, oppu-
gnant , de iis ,vt par eſt , neceſſaria proponenda ſunt.
Quum ergo repẽtinum frigus corpori, cui meatus ſunt
aperti,accedit, refrigeratio comitatur, ac occulti cutis
meatus cõdenſantur ſtipãtúrque. Hinc conſuetus per-
ſpiratus inhibetur,tuſſis & deſtillatio,et ſi caput eadem
ratione refrigeretur, grauedo, & pituita,ac mucus ob-
oriuntur : carnis item ingens dolor,ac intenſio , quòd
corpus ceu gelu concreſcat, prehendit. Quòd ſi impu-
rum fuerit corpus , & alioqui pluſculum per latentem
perſpiratũ difflari aſſueuerit,primùm leuiter incaleſcit,
deinde febri corripitur , atque hîc iam maiori opus eſt
ſubſidio.Sed hæc in proximũ librum aſſeruamus : nunc
de iis quæ medioctiter ob ea quæ foris intúſque occur
ſant,affligunt,loquendum, ac quo pacto iis proſpicere
oporteat,docendum,quò hic tractatus ſit quædam ceu
tuendæ valetudini accõmodata victus ratio. Atqui de
his antea quoque vbi de ſpiritu animali ageremus, di-
ctum fuit : nã ſecũdus liber totum propemodum quod
ad tutandam valetudinem pertinet, negotium comple
xus eſt,eáque inde licet huc aduocare. Verùm ne dum
te ad ea quæ ibi fuerunt explicata , ablegamus,ad ino-
piam victus rationis redigamus,huic etiã libro quæ ne-
ceſſaria ſunt impartiemur,vt ſi fortè illa non adſint,hîc
quæ vſus poſtulat habeas,& ei inde quæ te ſcire conue
nit edoctus,acquieſcas.Itaque hoc perpetuò meminiſſe
oportet,quòd certum indicium , & tutum frigidorum
& calidorum,ſiccorum & humidorum, nimiorũ & pau
corum,leuium & grauium, iuuantium & nocentium,iu
dicium ad ſenſum noſtrum defertur : niſi contraria &
quæ nõ debebat , ob affectum à ratione alienum ac ab-
ſurdum,expetat:quod quidẽ eſt lõgè rariſſimũ . Proin-
de quum in extima cutis ſuperficie frigus ſentis , noxæ
quæ inde impendet,occurrendum eſt,& pluribus indu
mentis corpori facilis perſpiratio conſeruanda: at ſi fri
gus anteuertit,& meatus, vt minus iam corpus perſpi-
ret,obſerauit.iiſdem rurſus ad vſum comparatis opitu-
laberis.Nam etſi calor ad cutem prorumpens duplica-
tus ſenſum ſui in condenſata cute producat , attamen
copioſiore amictu meatibus reſeratis, nimius calor eua
neſcet ac diſcutietur,iſque cui corpus adſtrictum ſtipa-
túmque eſt,melius deget. Et vt copioſiora indumenta
prodeſſe ſolent,ita & tepor arte acceſſitus, prout tẽpo-
ris occaſio tulerit,cõferet. Porro ex externo calore la-
borãtibus cõtraria opem ferent:ſed ſi interior calor ſi-
mul quoque increuit,& febrem quampiã ſuccendit,ex-
terna nõ ſunt admodũ refrigeranda, nec æger omni co
natu dẽfendus, vt ad portionẽ dominãtis qualitatis re-
frigerãtia & humectantia introducantur. Inter ea verò
quibus nos noſtra opera ægritudinis auctores eua-
dimus,ſunt cibus,potúſque intempeſtiuus , & qui inor
dinato victu vtẽtibus, ſua quãtitate & qualitate nocet.
Adhæc æquè obeſſe ſolent exercitia & balnea immode
rata,ac quodcunque aliud vires excedit. Quippe cibus
ſua copia onerans,etiã ſi boni fuerit ſucci , cruditatem,
alui profluuium,& vomitum generare ſolet:parcior ve
rò quàm neceſſitas exigit,cauſa eſt cur corpus non ala-
tur,& imbecillum fiat, nec amplius cum priſtina facili-
tate ſolita obeat munera, quòd corpus inane reddatur,
neq; ſpiritui ſufficiẽs ſuppeditet alimentũ.Quòd ſi quæ
offeruntur,qualitate fuerint aliena,id cacochymiæ ge-
nus aceruatur quod qualitates præpollẽtes patefaciũt.
Iam verò is qui cibi pondere grauatur , eueſtigiò illius
noxas perſentit : at quæ ex mali ſucci cibis gignuntur,
nonniſi tempore emergunt. Quare ſiquis cibum praui
ſucci quem aſſumpſit, facilè ſuſtinet, non ob id illius of
fenſam probè declinaſſe putãdum eſt, ſed expectãdum
nocumenti indicium quod ſe longo poſt tempore pro-
det. nam aut putridæ ſuccedent febres, aut ad cutem
procurrente vitio , ſcabies & tubercula , & pruriginoſi
affectus, aut ſiquid eſt aliud eiuſmodi procreabitur.
Quapropter non modò , an quæ offeruntur quantitate
commoderata ſint, verumetiã an qualitate mediocria,
ne in poſterum eius noxa pateſiat,eſt ſpectandum , niſi
quã adſit occaſio ,quæ cibũ requirat medicamentoſum:
tunc enim eo vti præſtat, prõptiúſque ab offenſa vindi
catur æger. Cæterùm eiuſmodi qui prauum facultate
ſuccum generat , & medicamenti vim obtinet, vſus ra-
tione ab alimentis corpori familiaribus diſtat. nã quic-

quid in ſanis, ac temperie commoderatis, nec externo A
quopiam excellente egentibus, cognata elementorum
commoderatione caret, id omne communi ratione, in
eorum quæ prauo ſucco cenſentur, claſſem reponimus.
Quod verò facultatis ſuæ exceſſu, id quod in tempera-
mẽto aut facultate noſtra deficit, ſubſtituit & æquat, id
cibum medicamentoſum nuncupamus. Quare in in-
tempeſtiuo eius vſu periculum eſt ne idem & praui ſuc
ci, & cibi medicamẽtoſi nomine cẽſeatur. Verũ ſi diſtin
guere volemus, medicamentoſos, vtpote minus malos,
cacochymis & praui ſucci eduliis præferemus. Cæterùm B
de ſingulorũ horũ facultate, & alii, & nos priuatim, qui
nã boni malíve ſucci ſint docebimus: quare nũc de bal-
neis, ſõno, & exercitiis, quãtũ res poſtulat, apponamus.

DE BALNEORVM VSV, CAP. X.

BAlnea pro vſus ratione refrigerare & calfacere, ad-
hæc ſiccare & humectare creduntur. Quæ ſponte e-
naſcuntur, quippe quæ magna ex parte medicamenti
rationem obtinẽt, (nam quædam ſulphur, alia nitrum,
nõnulla atramentum ſutorium, aut ſimilem quampiam
qualitatem ſapiunt,) ſemper exſiccant calfaciúntque. C
Quare iis qui aqua intercute laborãt, aut malo ſunt ha-
bitu (καχεκτικοὺς vocãt Græci), & in ſumma quos humor
quiſpiam excrementitius moleſtat, conferre cenſentur.
Quæ verò à nobis conficiuntur, & plerunque potari
queunt, nec vlla qualitate inſigniuntur, (hæc enim eſt
aquæ perfectio): ſi moderata exhibentur, meatus ape-
riunt, & quicquid in iis eſt ſordis eluunt ac detergent.
adhæc quæ indurata ſunt emolliunt, cruda cõcoquunt,
ac aliquid illis adiiciunt humiditatis, & demum perſpi
rabile ac fluxile vniuerſũ efficiũt corpus. Quòd ſi pluſ- D
culum intendantur, demunt aliquid humiditatis, quia
amplius diſcutiunt, & addunt calori. Quare ſiquis ſtu-
dioſius obnixiúſque iis vſus fuerit, adeo multum calo-
ris vnà cum euaporatione exhauritur, & humoris exha
lat, vt in poſterum corpus frigidũ ſiccúmque relinqua
tur: vſqueadeo propter intẽpeſtiuum vſum variè nos
afficiunt. Porro cauendum eſt ne dum aluus copioſius
excernit quàm opus eſt, aut præter modũ ſupprimitur,
balneo vtamur. Nã illic quum corpus humectetur, par-
téſque irrigẽtur, inteſtina fluidiora redduntur, ac plus E
egeri cõſpicitur: hic verò quum aluus ſiſtitur, vapores
caput petere, idq; replere ac grauare, & vertigines, tu-
multúſq; excitare ſolet. Quin ſiqua parte ſanguis fluit,
is balneorum vſu magis fluxilis euadit. Ac quemadmo
dum in aliis rebus moderatus vſus immoderato antefe
rendus videtur, ita ſe quoque habet balneorum ratio:
quippe haudquaquã præpropere iis vti oportet, potiſſi
mum ſi ex cõtinua cruditate qui lauatur humores coa-
ceruauerit, aut paulo antè cibis ſe expleuerit. ſiquidem
cibi nondum cocti, humoréſque crudi accumulati, calo F
ris ad cutem impetu, vnà & ipſi properãt: quo fit vt in-
de in poſterum, quòd craſſiores facilè ſimul egredi ne-
queant, obſtructiones ſuccedant. Adhæc in vehemẽtio-
ribus frigoribus, & anni tempore æſtiuo æquè ſunt fu-
gienda. Nam hyeme diſſoluti qui antea quieſcebãt hu-
mores, dum inter digerendum à contrario anni tempo
ris impetu, in incautos validius irruit inuaditq; frigus,
in neceſſariam aliquã partem impelluntur, ac morbum
ibi creãtes grauiter hominẽ offendũt. Æſtate verò me-
dia, quum iam ardor viget, & calor ad externa propen- G
ſius fertur, balnei vſus reliquum quod eſt caloris diſſi-
pat, ac internas ita facultates debiliores efficit. Quòd ſi
locus, ætáſque hominis conſenſerint, multò iam impen
ſius ſunt vitanda. ſiquidem conuenientẽ opportunúm-
que balneorum vſum maximè auxiliari eſt perſuaſum.
at contrà obeſſe, prout alieno tempore, quúmque mini
mè cõuenit, vti cõtigerit. Porro de frigidis lauacris hoc
eſt ſermoni annectendum, ea inſuetis, ceu plus lædẽtia
quàm iuuantia, eſſe fugienda: præcipuè ſi occaſio non
ſuaſerit, iſque qui vti volet, gracilis & ſubfrigidus fue- H
rit. Nanque in eiuſmodi frigus prõptius ad profundio-
ra penetrat, ac ſuccos quodammodo cogit, neruóſque
ad motionem ineptiores reddit, vt taceam quòd inter-
dum in affectus his deteriores, qui temerè frigida ſe
abluunt, incidant. At verò aſſuetis, quum plurimum poſ
ſit conſuetudo, ac leges naturæ fere euincat, atque abro
get, vt pro libito vtantur eſt cõcedendum: quanuis non
ſit conſultum nec tutum vt omnes inconſideratius ſe
cõſuetudini committant. Nõnunquam enim duæ tréſ-
ve contrariæ conſpirantes cauſæ, poteſtate conſuetudi
nem ſpoliarunt, & ſola conſuetudine fretum, maiori-
bus periculis obiecerunt.

DE EXERCITIORVM VSV, CAP. XI.

DE exercitationibus hoc dicere licet, non eaſdem o-
mnibus, ſed aliis alias congruere videri. nam qui
exercitiis magis aſſueti ſunt, ac laborioſam degunt vi-
tam, iis vehementius conuenit exerceri: qui verò ocio-
ſam mollémque perſequũtur, iis leuiores & remiſſiores
exercitationes ſunt aptiores. Quum ergo plura ſint ex-
ercitiorum genera, quiſque ſibi quod ſuæ vitæ inſtitu-
to eſt accommodatum eligat. Proinde lucta, curſus con
citatior, diſcus, & quod parua pila obitur, ex eorũ ſunt
numero quæ valentiora ſunt: deambulatio autem & e-
quitatio, ac quodcunque mediocriter corpus commo-
uet, ex iis ſunt quæ leuiſſima habentur. Cæterùm ne i-
gnorato exercitiorum ſcopo, quando & quibus corpo-
ribus iis ſit vtendum, ambigas, iam repetito breuiter
ſermone, id omne explicabo. Ac primũ nihil aliud vi-
detur eſſe exercitatio quàm natiui inſitique caloris ac-
cenſio, quo noxios ſuccos alios attenuare, alios propel
lere poſſit. Nam quia cibi non pauci accuratã non aſſe-
quuntur coctionem, atque aliqui meatus occludunt, vt
inde natiuus calor non parũ lãgueat & marceſcat, ideo
exercitia fuêre excogitata, quò motione ſolita concita-
tiore, reſpiratio denſior euadat, & natiuus noſter calor
nacta occaſione exſuſcitetur, ac motu vehemẽtiori, nõ
ſecus quàm per fabrorum folles ſolet, ſuccendatur, ſe-
micoctique humores nonnihil concoquantur. Quinetiã
à violentiori ſpiritus impetu recluſis meatibus, quæ an-
tea iis inhærebant, diſſlantur ac digeruntur: quò fit vt
qui exercetur, increſcẽte calore leuior ac perſpirabilior
fieri cernatur. Itaque pro ſua quiſque viuendi ratione
exerceatur. Modus verò exercitationis, ac finis ſit, vt
qui exercetur, laſſitudinem non ſentiat, rubicũdus fiat,
reſpiratio ſatis alteretur, ac ſudores iam promanent.
Nam ſiquis vlterius progreditur, laſſitudo, atque ita
ſiccitas quædam, & neruorum dolor accedit, natiuúſq;
calor haud mediocriter exhalat. Porro exercitationẽ v-
ti debemus, quum neque valde ſumus repleti, neq; ad-
modum exinaniti, neque multas eáſque frequẽtes cru-
ditates coaceruauimus. Nam primùm interdum ruptu-
ras, & fibrarum auulſiones (σπάσματα appellant Græ-
ci) & laſſitudines gignit; alterum, naturalium virium
robur promptè exoluit: & tertium copiam crudi hu-
moris in profundum detrudit. Quòd ſi paulatim &
quaſi ex additamẽto ſenſim creſcente exerceamur, plus
opis adferre omnibus eſt perſuaſum. nam quemadmo-
dum repẽtina inanitio aut repletio, periculo non vacat:
ita repentè vehemẽtius diutiúſque exerceri, periculo-
ſum habetur. Quare oportet à mediocrib[9] magis incho
antem ad validiores exercitationes tranſire: ita enim
natiuus calor ſenſim cõfirmatus ac corroboratus, facilè
quodcũque noxiũ reperit, euincit. Cæterùm vitãda ſunt
exercitia, & maximè vehemẽtiora, iis qui calido admo-
dum ſunt tẽperamento, iiſque quibus vitale robur ceu
exolutũ lãguet, potiſſimũ ſi anni tẽpus ad calidum ma-
gis vergit: iis item qui vitã vrbanã ocioſámque ſequun
tur. Nã his, vtpote minimè aſſuetis, exigua ſola deam-
bulatio ſufficiet, reliquæ exercitationes nec vtiles, nec
neceſſariæ ſunt. Iam verò & ſudoris qui poſt exercitia
erumpit, præcipuè ſi anni tempus frigidius fuerit, ratio
eſt habẽda. nam quum refrigeratur, ac inde cutis eius
qui ſe exercuit, condenſatur, exercitatio ægritudinis
anſam præbet. Proinde eo tẽpore balnea adire præſtat,
ac quam ſpiritus, inter exercendum, impetus adapertis
probè meatibus ad cutem protulit, ſordem eluere. ita
nanque quæ infeſtant attenuãtur, atque ad ſuperficiem
protruduntur, ac viciſſim humiditas quædã quæ corpus
humectet, intromittitur. Quòd ſi balneorum non ad-
fuerit cõmoditas, ſaltem ſudorẽ cuti innatantẽ linteis
extergere: ac ne horror refrigeratióque ob anni tẽporis

dominium prehendat, veſtes commutare, eáſque no- A
uas induere conuenit. hoc nanque facile tutúmque, nec
aliquo pacto eſt deſpiciendum. Atque exercitiis ita v-
teris,& tu,& quiſquis ex medicæ artis legum præſcri-
pto vitam ſuam inſtituit. Et quoniam de exercitiorum
ac balneorum, & antea de purgantium ac reliquorum
medicamentorum vſu,ob aliquod in victu antea com-
miſſum peccatum egimus: age victus rationem quæ ad
cibos pertinet, quambreuiſſimè licet proponamus:quò
quiſque ad has normas vitam ſuam dirigens, & valetu
dinem incolumem tueatur,& de purgãtibus ac reliquis B
medicamentis minorem curam habeat.

DE ALIMENTIS, ET VICTV INSTITVENDO, CAP. XII.

NOn eadem ergo omnibus vtilis eſſe videtur victus
ratio,quòd non omnibus idem ſit tẽperamentum,
nec vita,habitúſque, vel ſiquod eſt aliud quod victum
ac diætam immutare poteſt. Verùm in mille ſpecies, ob
temperamenti quo totum ac viſcera noſtra contempe-
rantur,exceſſus, hominum temperies victúſque diſtra-
cta ſunt:huc accedunt quæ extrinſecus ob cõſuetudinẽ C
occurrunt.His æquipollẽt vicémque repẽdunt alimenti
familiaris multiformes varietates,quòd aliud aliis pro-
deſſe, aut ab eo abhorrere conſpiciatur. Hic enim illo,
ille hoc victus genere delectatur,ac vnuſquiſq; id quod
ſibi vtile eſt, ex ſenſu atq; tolerãtiæ facilitate æſtimat:
rationes verò, experimentum quod circa ea habetur,
quódq; ex ſenſu(principio ſanè nihil errãte) oritur,ape
rit ac oſtẽdit. Atque tractationẽ quidẽ de alimentis, po
teris ex aliis quoque qui ea explicauerunt, diſcere: at-
tamen & nos priuatim ea docebimus, illo quo de tẽpe- D
ramẽtis antea cõpendio tractauimus. Proinde quæ nũc
declarare animus ſit,æquum eſt proponere, quo nulla
in re libellus hic deficere videatur. Itaque ex alimẽtis
(de his enim primo loco eſt agendũ)alia ſunt boni ſuc-
ci,alia mali. Bono ſucco conſtare dicimus(εὔχυμα Græ
ci nominant) quæ purum generandi ſanguinẽ vim ob-
tinent:malo verò(κακόχυμα dicunt)quæ melancholicum
humorem, aut flauam bilem gignunt. Sic crudi ſuc-
ci (ὠμόχυμα Græcè vocantur,) ea eſſe aſſerimus quæ ſua
natura pituitoſum crudúmque ſuccũ creare ſolent. Ad- E
hæc ex cibis,alios cõcoctu faciles,alios difficiles:& hos
vẽtriculo idoneos,alios illi ineptos & noxios vocamus:
nonnulli item aluum ſiſtere, & quidam ſoluere, atque
alii aliis præditi eſſe facultatibus functionibúſque,quæ
naturalibus rationibus innituntur, cenſentur. Omnes
autem cibi prout ad commoderatum atque vndiqua-
que temperatum corpus comparantur, ita eiuſmo-
di iudicantur. Quare ſiquando in cenſu ciborum au-
dis concoctu aliquem facilem aut difficilem eſſe, aut
vim habere aluum irritandi, ſupprimendíve, atque in- F
terdum rem ac euentum haudquaquã orationi reſpon-
dere cõſpexeris,nolim id artis ignorationi tribuas, ſed
eius quod oblatum fuit mutationi,qua aut in toto cor-
pore,aut viſcere quopiam à cõmoderato euariat. nam
exiguæ nonnunquam in corpore factæ mutationes, fre
quenter alias atque alias naturales actiones producunt.
Nec ſolùm ob naturalem aliquam, aut ex errore natam
intemperiem, functiones in nobis commutant: verùm
exuperans quoque ac redundans eiuſmodi humor, i-
dem præſtare poteſt. Quinetiã anni tẽpus, ætas, & vitæ G
quod ſequimur ſtudiũ, non ſecus quàm illa corpus no-
ſtrum immutare, illique alium adferre ſtatum putan-
tur. Quocirca ne tibi errare contingat,cautio ſit, quum
modò hos cibos prõptè hominem coquere, modò illos
ac illos aluum ducere,hos aliud efficere conſpicies:ſed
receſſum,quo à commoderatione euariauit, inſpicere
oportet, atque ita cibum qui cum excedenti naturali
intemperie,eandem, cum morboſa verò aduerſam te-
net ſeriem,ſeligere. Nanque contraria contrariis peri-
muntur,& ſalutaris rationẽ retinent:ſimilia verò ſimi- H
libus cõfirmantur:atque ita iuxta temperamẽta eorum
quæ offeruntur,varia videntur eſſe alimenta. Et ſiquid
habent ad agendum,aut quolibet modo à nobis patien
dum, peculiare quod verbis exprimi nequit, id antea
experimento deprehenditur: licet ratio interdum eius
cauſas adinueniat. Iam verò in omnibus cibis non ea-
dem quantitas, neque ſemper omnibus cõuenit:ſiqui-
dem nõ exiguum in ætate & temperamento,necnõ cõ-
formatione diſcrimen eſſe videtur,neque omnibus par
eſt eãdem copiã congruere. Nam adoleſcentibus & æta
te florentibus plus eſt dandum,quandoquidẽ illi,quòd
nutriantur & cum ætate increſcant, pluribus opus ha-
bent:hos verò,quòd caloris vi polleant, magíſque exer
ceantur,æquũ eſt non pauciori illis indigere alimento.
At quorum ætas iam declinat, atque ad ſenium nutat,
prout à vigore recedunt, ita copiæ ſubtrahendum eſt,
quò ea quæ exhibentur,facilius cõficiantur:quippe niſi
ita victus rationem inſtituãt,quòd calor haudquaquam
concoquere valeat, crebræ cruditates ſubſequentur,&
ſeneſcentes in grauiſſimas noxas incident. Porro dictũ
fuit,neque ſemper,quoniã hyeme plus cibi eſt aſſumen
dum,deinde vere, æſtate autem mediocriter, animum
ad robur caloris adhibentibus. hyeme enim calor intrò
concedit,& cibos conficiendi vim habere creditur: at
æſtate vnà quum anni temporis exceſſu per halitum di
geritur. Verùm nihilominus naturales quoq; excretio-
nes ſunt inſpiciendæ: nam ſi non eunt pro conſuetudi-
ne, de alimentorum quantitate demere pro portione
quoq; decet. Sed & illud æquè cõſiderare oportet,quòd
ad multã videlicet nutritionem paucámve ſpectare vi-
detur:nam quæ carnoſa ſunt, potiſſimum ſi à grandio-
ribus animalibus ſumuntur, plus cæteris nos nutrire
perſuaſum eſt:ſecundo autem loco quæ iuniora,& ma-
gnitudine ſunt minora. Deinde minus his nutrimenti
ſuppeditant quæ ſanguinis ſunt expertia: atque ex his
quæ inter plantas recenſentur,quæ ſanè quum quod ad
nutrimenti facultatem ſpectat, non paruo inter ſe diſ-
crimine diſſideant, longè ſunt viuentibus & quæ loco
mouentur inferiora. Proinde quum corpus plus deſide
rat alimenti,copioſius nutrientibus vtẽdum eſt: at cum
pauciori opus habet,ea quæ parcius alũt ſufficiẽt. Quòd
ſi quibus appetentia impenſius gliſcit, quòd ventriculi
calor ea quæ oblata fuerunt abſumat, ſed reliquum cor
pus non admodum nutriri poſtulat:his, niſi aliud quip-
piam obſtiterit,ea quæ paucum præbent alimentum, &
moram trahunt,ſunt exhibẽda. Adhæc expẽdere quo-
que cõuenit quomodo cui victus præſcribitur, exerce-
tur:nam qui pluribus ac vehementioribus exercitatio-
nibus ſe obiiciunt, iis cibi quoque valentioris materiæ
ſunt idonei magis:at qui vitam ignauam tranſigunt,iis
quæ parcè alunt ſatis eſſe videntur. Denique nec illud
quidem eſt negligendum, an aluus promptè ſecedat,
aut alioqui homo facilè in halitum diſſipetur: etenim
hæc quoque vt efficaciores cibos exhibeamus, efficiũt.
Porro quemadmodum quãtitas cibi qualitáſq; in ſin-
gulis corporibus quæ victu reguntur,ita & quando intẽ
peſtiuum ſit eum exhibere,obſeruare oportet. Nam vbi
præceſſit coctio, denuo prandere conceditur: at ſiquis
in coctione contigit error, ne in cruditate cibum capia
mus eſt cauendum. Nam quum paulatim ita crudi accu
mulentur ſucci,vt ii ſurſum deorſumve ſua ſpõte erum
pant, bona opus eſt fortuna, raróque id fieri ſolet: ſed
maxima ex parte euenit vt humores in vẽtre aut viſce-
ribus firmentur,& vertigines,& inſuauitates,ac tortio-
nes,& omne id quod quum de dignoſcendis affectibus
ageremus,propoſuimus,gignitur. Quòd ſi ad membra
confluunt, eò facultate ceu propellente, affectus quos
fluxiones faciunt, creantur:inter quos reponuntur po-
dagræ,& arthritides, & quodcunque ex eiuſmodi affe-
ctu conflari ſolet. Proinde eum qui victus rationi ani-
mum accuratè aduertit,neque ſemel, neque bis nutriri
ſimpliciter eſt permittendum:ſed coctione probè per-
fecta,ne ſi bis quidem nutriatur, noxa aliqua ſubſeque
tur:verùm periculum ei qui non rectè cõcoquit,impen
det,vel ſi incautè ſemel nutriatur, hic leuibus puríſque
cibis potius, & iis qui temperamento ac qualitati ma-
gis ſunt familiares,vtatur. Nam ignorari non oportet,
quòd quum multi ſint cibi boni ſucci ac concoctu faci-
les, alii aliis ex quadam proprietate familiaritatéque
magis oblectantur. Proinde neque omnibus iidem
ſunt offerendi,vt ne tantillum quidem varient. nanque

appetentia nonnunquam adæquare ſolet eos qui paulum quippiam deficiũt, melioribus, quòd cum oblectamento excipiat: atque id haud citra rationem euenire conſueuit. Attamen aliquando admodum conuenienti ratione, iis quæ corpori familiaria ſunt nutriri cum delectatione licet. Nā quum varia in cibis reperiātur temperamenta, ea æquum eſt nos potius præferre quæ cum qualitate, qua aut nos toti, aut ventriculus ſolus remperatur, conſentiant. Eſt tamen quādo, ſi ventriculo ſuccus aliquis innatat, qui appetētiam naturalem decipiat, ſimilia accidere ſoleant: quæ quomodo ſint dignoſcenda, iampridem ex nobis didiciſti. nam hîc ſolùm nouiſſe decet, quo pacto & qui cibi ſint eligendi, ac quo tempore exhibendi, veluti iam antea explicauimus. Cæterùm quia inter cibos, & præcipuè quos ex fructibus æſtiuis, ὀπώρας Græci nuncupant, atque oleribus ſumimus, quædam exiſtunt qualitates, quæ non parum noſtras facultates commutare conſpiciuntur: ne illæ quidem ſunt per negligentiam contemptui habendæ. Atque particulares vſus, ex libro de alimentorum facultate percipere potes: vniuerſales verò rationes qualitatū quibus cibi inſigniuntur, in libello de victu ſpiritus animalis expoſuimus: vnde quæ ad præſentem commentationem faciunt, mutuare licet. Porro fieri nequit vt omnes exquiſitā ſectentur victus rationem, ſed quòd vel à ſodalibus vis inferatur, aut edulia quæpiam alliciant exciténtque appetentiam, aut fames maior inuitet, repente quibus non decuit, aut iis quæ qualitate quātitatéve, aut vtroque offendunt, repleri contingit: quare ſpectādum eſt qua ratione ſuccurrere poſſimus.

DE VICTV IN VOMITV ET ALVI PROfluuio, ob nimiam repletionem, CAP. XIII.

ITaque ſi antegrediens aut alui profluuium, aut vomitus, id quod pondere ſuo infeſtabat, exonerauit, quieſcendum eſt, & nec ſtatim nutrire, nec quantum appetit dare, ſed conſuetum quoque cibi ſumendi tempus vim ſibi inferentem tranſmittere oportet, ac ſerò tandem exiguum panis vino tepido madentis aſſumere, atque ita inſequenti quoque die manere conuenit: deinde vires cibis boni ſucci concoctúque facilibus, ſed multo infra commoderatam quantitatem, vſquequo iam confirmatæ, copioſiores facilè conficere ac euincere queāt, refocillare oportet. Quòd ſi quemadmodum qui per decliuem locum decurrere volunt, nonnunquā loci ſitu primum mouentis impetum iuuante, inuiti excurrunt, ita aluus quoque egerat, periculúmq; immineat ne ſpiritus vitalis vnà diſſipetur, iam vino vetuſto ac conuenientibus antidotis facultatem recreantibus, & præcipuè Andromachi theriace, maiori cum diligentia eſt ſuccurrendum. Sunt præterea calida, ac vētriculi ventriſque robur iuuantia epithemata imponenda, veluti priuatim poſtea docebimus. Vbi malum mitius factum eſt, ſenſim facultas eſt reficiēda. Cæterùm nõnullis cibi cruditas præbuit occaſionē vt acrior quiſpiā impactus humor, anteáque quieſcēs, commoueretur, commiſceretúrque. Atque hîc quomodo victus inſtitui debeat, obſeruandum: nam aliàs, vbi in nutritionis vaſis præceſſit refrigeratio, candida & aquea ſecedunt, atq; æger fomentis quibuſdam adhibitis, vires recepit: aliàs rufa & flaua ac mordentia egeruntur. Quæ quū conſpicis, non eſt inconſideratius calefacientibus nec reprimentibus vtendum: ſed ſi mediocria redduntur, naturæ adminiſtrationi acquieſcere: ſin iam plus iuſto exit, iis quæ nutritionis vaſa adſtringūt, vires refocillare roboraréque oportet: in omnibus nanque hæ ſemper conſeruandæ ſunt. Siquidem qui vacuantur, quidam maximos etiā motus facilè ſuſtinent, aliis vel ex leui motione periculum creatur, ne ſyncope corripiantur, præcipuè ſi anni tempus aſſentitur. Atque hac ratione ii qui antea quæ infeſtabant excreuerunt, ſunt nutriendi.

DE VICTV EORVM QVIBVS STOMACHVS pondere grauatur aut mordetur, CAP. XIIII.

QVibus autem onerantia aut mordentia ventriculo inhærent, primùm percunctanti quot qualéſque fuerunt ingeſti cibi, num copia an qualitate affligāt, inquirendum eſt. Et ſi quidem quantitate potius nocere videntur, enitendum eſt vt quæ recenter fuerunt aſſumpta, vomitu denuo expellantur, maximè ſi dolore os ventriculi conflictetur, ſed ſi à cibo ſatis multum temporis fuerit elapſum, clyſteribus potius aluus irritanda eſt, & tepidis epithematis mitigandum. Sin autē excedens quædam qualitas infeſtat, puta refrigeratio, & inde dolor excrucians, ex fungorum eo genere quos ἀμανίτας vocant Græci, aut lactucarum, & cruſtaceorum, teſtaceorúmque ac mollium nimio quorundam eſu, vel calor, quòd allium & cæpe, ſalſamētáque & id genus alia copioſius fuerint ingeſta (id enim quibuſdam vſu venit), conandum vt ii quoque illa euomant, & inde contrariis medicamentis eſt ſubueniendum, illis quidē vinis, iiſque antidotis quæ ea diſcutere liquidò cõſtat: his verò frigidæ potione, atque aliis eduliis refrigerātibus. Eſt quando exiguus quiſpiam mordax humor ori ventriculo impactus, acerbiſſimos dolores ægro concitat, nec facilè contrariis remediis cedit, quòd plerunque cum humore crudo altius infixus, in ventriculi profundo hæreat. Huius præſtantiſſimum eſt quod noui auxilium, quod ex ſeminibus quæ in halitum digerere attenuaréque, & iis quæ ſenſum acriorem ac multum retundere poſſunt, conficitur: paſtillus nimirum, qui è ſeminibus vocatur, aliáque complura quæ eadem compoſitionis ratione quæ ſtomachicis colicíſque doloribus æquè opitulari videntur.

DE VICTV EORVM QVIBVS VISCERA, AVT caput vel pedes ex repletione onerantur, CAP. XV.

POrro quia in repletionibus interdū vaſa grauantur, & extenduntur, interdum pondus ad pedes delabitur, nonnunquā ad caput proruit, & aliquibus ipſa quoque viſcera infarcit, age de iis etiam quæ conſentanea ſunt doceamus. Quum ergo quod ſuperfluū eſt ad pedes cõuertitur, laſſitudines tendentes, & vlceroſæ ſpontaneæ, quas ſanè morbū denūtiare ipſe teſtatur Hippocrates, oboriuntur, niſi ſcilicet accommodata victus ratione coerceantur. Tu verò cognita exuberātis humoris, tum quantitate, tum qualitate, cibo pauco, ac, ſi expedit, ſanguinis vacuatione: adhæc cõcoctu facili bonique ſucci alimēto, ea quæ illabuntur cõpeſce: quòd ſi calor quiſpiā ſubeſt, à vino calidioribúſque omnibus eſt abſtinendū. Vbi iam laſſitudo moleſtās leuata eſt, excremētitiúſque humor cõcoctus, æger in balneum demittendus, quo ſi quid in cute reliquum eſt, tenuetur, & in halitum diſſletur, ac leuius in poſterum degat. Si verò ad caput excrementi impetus ſe conuertit, non iam vt prior, ſed multo tenuius hic eſt nutriendus, aluúſque glandibus & enematis mollienda, ac niſi aliud quippiā impedierit, ſanguinis quod ſatis fuerit detrahēdum, nec priuſquā ſymptomata planè ſedētur, quicquam alere aut aliter mouere eſt tentandum, verùm in tenui victu ac quiete continere oportet. Vbi autem ab iis quæ affligebant, liber euaſit, tum minus calidis cibis eſt reficiendus. Iā verò ſi in viſcera noxii humores illabuntur, de nutrimenti quantitate eſt quippiam auferendum, & tenuantibus, incidentibus, & reſerantibus eſt vtendum medicamentis, & aluus clyſmatis, & fæces deiicientibus ducenda. Hac quoque victus ratione alendi ſunt quibus ex plenitudine humores alii aliò oberrant: & contrariis ſemper eſt certandum, vbi ob contraria ſymptomata in contraria inciderunt ægri.

DE VICTV EORVM QVIBVS EX LASSITVdine, mœrore, ſollicitudine, vacuatione, vt fit, vigilia, exercitatione, aut alia de cauſa cutis exaruit, induruítque. CAP. XVI.

QVi negotiorum vndis immerſi, pluribus diebus parum cibi ſumpſerūt, aut inter exercendū nimiū laborauerunt: adhæc qui vigilarūt, & venere abuſi ſunt, quibuſque vacuationibus plurimū humiditatis exhauſtum eſt, & qui quapiā ita cogente neceſſitate, pluſquā par eſt ſunt defatigati, atque idcirco cutis caróque obduruit, & ſqualet, quòd humor ſpiritúſque in halitū ſit digeſtus: eos quieti & ſomno tradere conuenit, & boni ſucci coctúque promptis cibis, & vino quod non admodum caput feriat, nutrire. Poſthæc viribus ita recreatis,

membra exſiccata balneis humectare decet: verùm iis A
diutius non eſt immorandum, ſed caput reliquúmque corpus leuiter eſt perfundendum, & inde in ſolium deſcendere, ac ita egredi oportet, frictionibus vnctionibúſque omiſſis, quòd pluſculum humiditatis exhauriant. Atque eo victus genere hi quoque ſunt regendi. Cæterùm quandoquidem quæ ſit alimẽtorum balneorúmque facultas, & quid exercitia, ac venæ ſectio, clyſteréſque & purgationes pollent, nouiſti: deinde corporis temperamenta, quámque aeris qui pro tempore & loco immutatur, qualitas cum iis habet familiaritatẽ & dif- B
ferentiam, ſcire potes: adhæc humorum coctiones & cruditates diſtinguere, vitaléque robur & patientes locos dignoſcere didiciſti: iuxta rationes tibi explicatas, vnicuique ægroto quæ neceſſaria ſunt tribuere, ac grauiſſimas quaſque & nihil non periculoſum minitantes ægritudines propulſare licebit. Atque hæc erit eorum qui nondum in febrem inciderunt diæta. Verùm quia homines febriunt, nec vnum eſt febrium genus, neque eoſdem omnes obtinent mores, nec ætas, annique tempus, & locus omnibus eſt idẽ: hæc atque eiuſmodi prius C
expendentem, victus quoque rationem proportione variare, magis minúſque refrigerantem nutriẽtémque oportet. Quinetiam ſiqua fuerit particula affecta, nec illam quidem, potiſſimum ſi ob eius inflammationem febris fuerit accenſa, negligere oportet.

DE RATIONE VICTVS FEBRIENTIVM, CAP. XVII.

QVoniam febrium aliæ ſunt (vt diximus) diariæ, quæ ex mœrore, aut iracundia, vel cruditate, laſſitudinéve, aut vigilia, vel alicuius partis inflammatione gi- D
gnuntur: quædam verò in plures dies porriguntur, atque earum nonnullæ ſunt continuæ, & aliquæ intermittentes, & continuarum hæ ex ſanguinis feruore copiáque, quemadmodum continentes (quas συνόχους vocãt), conflantur: aliæ ex eius reliquorúmque humorum putredine creantur, vt nonnullæ ſunt quarum calor in habitum abiit: diarias ſanè quæ vt longiſſimæ interdum quartum diem attingunt, ac magna ex parte eodem ſoluuntur, vbi primo atque altero die iam declinare cœperũt, haudquaquam amplius ſuſpectas habe- E
mus, ſed hominem boni ſucci, nec admodum craſſo cibo nutritũ ablegam⁹, ac cauſa inſpecta, ei aliquid quoque medelæ adaptamus, quod cum victu permiſcemus. Nã ſi ex refrigeratione diaria originẽ ſumpſit, ægrum, vt par eſt, calidis fouemus: ſin ſolis ardor eam genuit, refrigeramus: quòd ſi cruditas peperit, cibo modico, eóque ſtomacho aptiori ac concoctu faciliori vtimur. Noxam item ex laſſitudine contractam, quiete ac moderatis quibuſdam fomentis auerruncamus: eam verò quam vigilia creauit, ſomno ſedamus: at quam mœror F
excitauit, ſolando compeſcimus. ſic diariis quas inguinum tumores (βουβῶνας dicunt Græci), aut vulnera ictúſve commiſerunt, iis quæ inflammationes leniunt, & medicamentis mitigandi vi præditis, ac dolorem ſedantibus eſt opitulãdum. Verùm ne ignorata ciborum facultate, iis tempeſtiuè, & vt decet vti non poſſis, nunc paucis, prout maximè dabitur, eos potiſſimum qui febricitantibus, & à febribus iam liberatis conueniunt, proponam. Ac ſigillatim quenque, quò facultatem eius perſpectam habere poſſis, explicabo. Atqui in quama- G
cutiſſimis ægritudinibus & principiis vniuerſi morbi, ægrum citra cibum potúmque prorſus continere ſtudemus: illic, ne naturã, vtpote à maximis affectibus oppugnatam, duobus vacare permittamus, & hìc, quia ab antea ingeſto vniuerſo cibo etiamnum repletum ægrum denuo alio onerare inutile iudicamus: quod non genus cibi, ſed priuatio potius iure vocari poſſit. Prima porro cibi oblatio dicetur ſiquis modicũ aquæ, cui ſaccharis quippiam admixtum fuerit, propinabit: eo nanque loco antiquorum mulſæ, vt noſti, vtimur, H
quòd non ita vt hæc cõſpicuo calefaciat. Poſt id tenuis cibus nũcupabitur amygdalarum expreſſarum ſuccus, & ptiſſanæ cremor, & ſiquis malo punico, aut cotoneo, vel appio commanducato, ſuccum tantùm deglutierit. Inde ſequuntur integri fructus æſtiui deuorati, & hordeum decorticatum atque accuratè excoctum, & ex oleribus portulaca & atriplex, & ſiquod euidenter non excalfacit, ac ciceris cocti cremor. His verò plenior cibus eſt, panis purus, & piſces ſaxatiles, atque ex iis magis qui duriori ſunt carne. Poſt hos collocat pulli gallinacei & agni extrema. Cæteri cibi validi iam ſunt, atque exquiſitè ſanis præcipuè accommodati. Porro ex prædictis cibis vinum maximè calfacit, eóque impenſiùs, quo fuerit coloratius. Nã quæ aquoſa ſunt, & parũ dilui ſuſtinent (ὀλιγοφόρα nominant Græci) ſunt ignaua: quæ ſanè cum eo quẽ poſtremo loco recenſuimus, cibo æquiparari poſſint. Verùm quia ex enumeratis cibis, alii ad ſucci bonitatẽ magis, alii minus declinare videntur, morbi corporáque erunt ſpectanda: nam ſi copioſiorẽ adeſſe cacochymiã ſignificabunt, probioris ſucci alimentis erunt reficienda: ſin morbus qualitate calidus magis erit, reliqui cibi ſunt præponendi. Sedenim quoniã explicatæ ſunt alimentorum facultates, quot qualéſq; ægris ſatis eſſe cẽſentur, ea etiãnum, quæ quibus morbis magis congruere putãtur, ſunt ſubdiuidenda. Quare vbi quæ morbis ſuperſunt, vires expoſuerimus, de accommodato eorum ſingulis cibo loquemur: vt in vnoquoque ea quæ debent exequi, valeas.

DE VICTV FEBRIVM CONTINVARVM, CAP. XVIII.

ITaque ii qui febre continua corripiuntur, alii morbis qui acutiſſimè mouentur, conflictantur, alii iis qui tardiori motu cientur, ac in plures dies protenduntur. Qui acuti admodum ſunt, ad quartum vſque pertingunt: qualis eſt angina, & pulmonis inflãmatio (quam περιπνευμονίαν appellant), ac febres vehementes, quos in inedia potius tenere oportet, aut modicum tantùm aquæ concedere. Qui minus ſunt acuti vſque ad ſeptimum perueniunt, cuiuſmodi ſunt febres ardentes, & pleuritis acutior: in quib⁹ hordei decorticati coctique, & amygdalarum cremorem ægros aſſumere permittere licet. Simpliciter acuti dicuntur qui decimumquartum diem attingunt, quos iiſdem etiam nutrire oportet: & ſi vltrà progrediuntur, poterit aliquid ex iis qui ordine ſuccedunt exhiberi. Attamen qui ad viceſimum aut viceſimumſeptimum accedunt, ita minimè cibabimus, ſed cibos poſt illos facultate valentiores, præbebimus. In omnibus enim virium modus, & noxii humoris copia inſpicienda primùm eſt, & coctionis ſigna, ac morbi acumen, vt addentibus vel dementibus nobis victus illis proportione reſpondeat. Nam ſi acutè mouetur morbus, coctióque apparet, & vires ſic ſatis validæ, vt ſpes ſit ilico ſolutum iri, æger pleniori cibo non eſt onerandus, verùm modicè ac pro portione roboris morbi nutrientem, futurum iudicium operiri oportet: quod vbi aduenit, ac fide, &, vt decet, iudicauit, iam vires ſunt reficiendæ, ad validiores cibos paulatim tranſeuntibus, non autem eueſtigio, ne iis ægrum aggrauans, alterius morbi auctor euadas. Sin autem ægritudo tardè mouetur, necdum coctionis indicia exiſtunt, neque magnopere cum tenui victu vſque ad perfectum iudicium ſufficere poſſe conſtat, paulo valentiori cibo viribus eſt ſuccurrendum. ſiquidem in morbis omnibus in quibus vires dominantur, quæ praua malignáque ſunt euincere haud ſolent. Porro iamdudum didiciſti, quomodo virium mẽnſura exploratur, & humorum coctiones cognoſcuntur, & morbi motiones diſcernuntur: quare tibi ceu hæc omnia edocto, ſedulóque præmeditanti, pro portione ciborum familiarium genera illis reſpondentia erunt præſcribenda. Atque hac ratione victus eſt imperandus, niſi recens aliquod infeſtãs ſymptoma obſtiterit. Nam ſi quoddã repentinum alui profluuium, aut ſanguinis fluxus, vel perpetuus ſudor vires defatigauerit, vt periculum ſit ne iam æger in ſyncopẽ labatur, eum pro ſymptomatis portione reficere oportet: & ſi pulſus fuerit exigu⁹ aut ablatus, aut æger etiã refrixerit, vinũ ac reliqua calida ſunt exhibenda: quippe hæc ſymptomata totum victus modũ ad ſe trahunt. Porro acceſſionum ſignificationes ſi apparuerint, hìc non ſecus quàm in intermittẽtibus, obſeruare decet: adhæc iudicia, ſiqua fore ſuſpicamur,

A animaduertenda ſunt,nec quicquam dãdum: ſed vires,
decertãtes iam, ac ceu excitatas opem aliquã ægro fer-
re nitentes, ab omni externo pondere liberas ſinere o-
portet:vbi iam eius tempus cõſpicuo præteriit, eas de-
feſſas recreare conuenit , ita tamen vt neque alimento-
rum vim,nec quantitatem ante perfectum iudicium au
geamus:quod vbi adeſt manifeſtum,intrepidè iam nu-
trire poſſumus. Verùm vbi morbus citra rationem le-
uatur,neque incõſideratè alere, nec ita vt antea tenui-
ter victum inſtituere:ſed nonnihil cibi quantitati adii-
B cere,ac vires reuocantem reficientémque, morbi reci-
diuã expectare decet : vtique ſi antea neque vacuatio-
ne fueris opitulatus,nec validum ſatis victum præbue-
ris:nam ſi prius liberalius nutriuiſti,ac,ſi opus fuit,pur-
gaſti,fortaſſis ab altera morbi inuaſione liberaueris.Nã
quemadmodum ex ingenti ſuccenſo igne, vbi flamma
emarcuit ac contabuit , quædam in cinere ſcintillæ re-
linquuntur , quæ ſi denuo nutrimentum nactæ fuerint,
magnum rurſus excitant incẽdium:verùm ſiquis eas ar
te exemerit,is quominus ſecundò accendãtur,impedit:
C ita ſanè iis quoque qui non ex ratione iudicantur vſu
venit. Nec ignorari oportet,quando & quibus cibis ſit
vtendum: quinetiam dies quibus morbus exacerbatur:
hîc cauere oportet ne aduentante ſignificationum tem
pore,cibus aliquis in ventriculo reperiatur: ita nanque
morbus viget magis, ac malignior euadit. Adhæc vena
tundenda eſt,ſanguiſque quando,& quantum , & vnde
oportet,ceu iam antea docuimus,pro plenitudinis por-
tione,ac febris modo,eſt extrahendus. Præterea aluus
antea enematis iniectis abluẽda eſt:expedit enim in o-
D mnibus febribus vt aluus ſecedat maximè niſi æger pu-
ris aliquid eduxerit, velut in pleuritide ac peripneumo
nia & tabe contingit:tunc etenim non eſt laudabile vt
pluſculum egerat:nam eo deterius iſthuc cenſetur quo
plus excreuerit,veluti priuatim capite de lateris inflam
matione dicemus. Inſuper refrigerantibus potionibus,
æſtus magnitudo minuẽda eſt, cuiuſmodi ſunt quæ ex
violis,ex floribus nymphææ parantur,præcipuè ſi calor
caput obſidet,ægérque inſomnis degat:ſic ſi in ore ven
triculi aut viſceribus cæteris,mordicatior quiſpiam hu
E mor obfirmatus hæret,quæ ex aceto & ſacchare, quæ i-
tem ex acidorum malorum punicorum ſucco potio con
ficitur,eſt accommodata.Atque alia aliis magis conue-
niunt,quemadmodum de iis ſigillatim poſtea agemus.
Cæterùm ei qui ciborum facultates nouit , & morborũ
diſcrimina dignoſcit,eſſe obſcurum nequit qui quibus
congruant. Oportet tamen febrientibus ſemper exhi-
bere quæ refrigerando proportione reſpondent:neque
minus,inutile eſt enim: neque pluſquam par eſt refrige
rare,nocet etenim:ſed in animo habere,num os ventri-
F culi promptè à frigidis , neruíve,aut alia quæpiam pars
lædatur:quinetiam num thorax aduentitii cuiuſpiã hu-
moris pondere oneretur , & an pus ſanguinémve æger
reiiciat:tunc enim frigida ſunt fugiẽda,& maximè quæ
tactu talia perſentiuntur. Nam veriſimile eſt quoddam
quod potentia ſit frigidum , etiam febris magnitudini
poſſe auxiliari,præcipuè niſi manifeſta quæpiam offen-
dens qualitas fuerit coniuncta. Quod tactu egelidũ ſen
titur,iis partibus quæ frigidis non indigent,quodãmo-
do innoxium,nec moleſtiam inferre videri poſſit. Cæ-
G terùm quia ſolo decocti hordei cremore par eſt ægros
minimè acquieſcere , ſed nimio febris incendio arden-
tes, aliis quoque refrigerantibus quibuſdam indigere,
danda eſt,niſi aliqua,vt dictum fuit,cauſa præpedierit,
etſi anni tempus largietur,lactuca,& potiſſimũ ſi ſqua-
lidi vigiléſque fuerint : præterea crudi cucumeres ſunt
concedendi,atque ex iis magis qui teneri ſunt & copio
ſo ſemine abũdant. Nam exterior pars quæ aſperiuſcu-
la eſt , crudum ſuccum gignit : quinetiam punica dul-
cia acidis admiſta, niſi aliud obſtiterit , ac mala dulcia
H & vuas exhibebimus quæ vinoſæ non ſunt: his enim v-
timur quum temporis ſpatio multam ſuam humidita-
tem exuerint,ac calor earum nimius in halitum abierit.
Intubum quoque domeſticum, (quod σέρις Græcis dici-
tur,)ſiquod aliud, vtique in calidioribus iecinoris affe-
ctibus idoneum eſt:quum alioqui id olus ſit ſtomacho
gratum : nonnulli vel ſolius ſucci eius vſu plus profue-
runt : quòd refrigerando ac meatus infarctu liberando
ſatis ſit.Verumenimuero non omnia omnibus ſunt ex-
hibenda , ſed qui alui profluuio tentantur, & os ven-
triculi imbecillum eſt, aſſiduéque vomunt, danda quæ
nonnihil adſtringunt. At ea quibus aluus eſt adſtricta,
& aliquid,quodcunque tandem illud ſit,è thorace edu-
cunt,vitanda ſunt:& iis dulciuſcula potius conueniunt,
quòd lentorem quendam obtineat. Acida verò quibus
impacti ſunt humores, ceu incidẽdi vim habentia,ſunt
præbenda:vt & iis quibus aluus ſupprimitur, modò na-
tura ſunt bilioſi:nã in iis qui non ſunt eiuſmodi,ea ſup-
primendi vim habere videntur. Atque hac ratione qui
continua febri conflictantur,ſunt nutriendi:ſecus verò
quibus febris intermittit : quoniam neque eodem
modo incendit , neque intermittentes ſibi mutuò ſunt
ſimiles.

DE VICTV FEBRIVM INTERMITTENTIVM, & primùm de tertiana, CAP. XIX.

Tertianæ itaq;, ſiue ſimplex, ſiue duplex fuerit,quũ
vehementer mouetur,ægríque vires robuſtæ ſunt,
ptiſſanæ cremor pro victu conuenit:potiſſimũ ſi copio-
ſæ in acceſſionibus euacuationes vires non exoluerint,
vt idcirco cibo opus ſit valentiori. Verùm ſi mediocri
motu cietur, atque ad decimumquartum duratura pu-
tatur,oleribus & ſaxatilibus piſcibus eſt vtendũ, iis præ
cipuè diebus quibus febris intermittit. Aluus quoque
ſi ſua ſponte non ſecedit , clyſmatis eſt excitanda , &
niſi quid impedierit, ſanguis eſt detrahendus. Etenim
in omnibus propemodum febribus ſãguinem mittere,
niſi adſit quod interpellet,præſtat:nã quum is poſt ſpi-
ritum primum feruorem excipiat, & totum corpus affi
ciat, ſi eius quippiã effluxerit , multum caloris vnà de-
trahitur. Et quanquam à flaua nonnũquam bile febris
per totum corpus diducitur , attamen hîc , quippe qui
promptè ſuccẽditur,ei materiam ſubminiſtrat : ac quũ
vniuerſum permeet corpus , vniuerſum quoque calfa-
cit:quare ſiquid eius euacuatur,multa quoq; febris por
tio vnà difflatur.Nam ſi ex latentibus & materiæ exper
tibus perſpirationibus febrientes opem ſentire eſt per-
ſuaſum,febrémque adſtricta ac denſata cute vehemen-
tius accẽdi cõſtat:annon, quæſo,multo melius ægri de-
gent,ſi humoris qui eã in vniuerſum corpus diſtribuit,
ſenſibilis fiet euacuatio? Quare quum neque ætas, nec
anni tempus,neque alia quæpiam obſtat vacuatio, nec
mulier vterum geſtat,in omnibus febribus quum vires
patiuntur,ad venæ ſectionem eſt profugiendum, ac bis
terve pro febris magnitudine ſanguis detrahendus,at-
que interdum quum multus ardénſque ſanguis ægrum
aggrauat,ad animi vſque deliquiũ vacuandus:adeo fe-
brientibus vtilis eſt ſanguinis miſſio. Cæterùm nec al-
uus quidem eſt negligenda , ſed glandibus clyſteribúſ-
que eſt irritanda , atque eius cura habenda ne ſuppri-
matur:febre iam leuiori facta,modicè quoque purgan-
tibus refrigerantia ac humectantia medicamenta per-
miſcentem , quò purgantia quæ magna ex parte calida
ſunt, & turbandi vim obtinẽt,minus offendant,vacua-
re oportet. Ea tamen in morborum incrementis fugiẽ-
da ſunt,& maximè ſi materia ſurſum vergit,& cruditas
adeſſe videtur. Quòd ſi materia turget, ea,habita prius
ægri virium ratione, eſt vacuanda. Porro altera poſt eã
quæ de purgantibus pertractat, methodus eſt , diæta,
quæ medicamentis contemperantibus vtitur : nam in
quibus ob aliquem interturbantem ſcopum confertas
vacuationes moliri formidamus,iis temperantia medi-
camenta ſufficimus,partim coquentes, partim refrige-
rantes,aut detergentes,vel exobſtruẽtes , vel omnia ſi-
mul iuxta humores ægrum lædentes,ceu priuatim poſt
explicabitur,molientes. Itaque tertiana ſimplex & du-
plex,eo quo dictũ fuit modo, eſt curanda. Si verò non
ſecundum rationem ſoluitur , aut decimumquartũ diẽ
tranſit, atque ita in eam obeat quæ ſpuria nuncupatur,
hæc quoque purgãtibus eſt , tenuatis prius humoribus,
& meatibus obſtructione vindicatis,cõfodienda ac pe-
rimenda.Victúſq; eò ſpectet,vt ſit boni ſucci,& ſubfri-
gidus : nã quæ impenſè frigida ſunt,materiam cogere,

ac meatus fere obſtruere ſolēt: & calida, eum qui antea A delitеſcebat, calorem excitant ac euocant. Atque hoc propè pacto victus ratio & curatio in tertiana exquiſita & ſpuria ſe habet.

DE CVRA QVOTIDIANAE ET QVARTANAE, CAP. XX.

QVotidianam quæ à pituita ortum duxit, neque venæ ſectione, niſi aliud vrget, nec refrigerantibus medicamentis compeſcere oportet: ſed aluum adſtrictam glãdibus & clyſmatis inanire præſtat. Victum boni ſucci nec craſſum æger ſumat. Permiſcẽda autem cibo B ſunt quæ incidere, tenuare, & meatus obſtructionibus afferere poſſunt, non tamen admodum calida eſſe creduntur. Vino potandus eſt tenuiori, & paucifero, in morbi quidem principio: at vbi iam tenuior humor diſſipatus eſt, etiam rufiore, ac, ſi licet, tota victus ratio in calidiorem migret. Tunc paſtilli quoque qui amarus nuncupatur, vſus probatur, & ſiquid aliud hic opẽ ferre cenſetur. Sed de iis priuatim ſuo loco dicetur: ſiquidem medicamenta methodis admiſcere, nec ea ceu exempli loco inſerere, eorum eſt qui nullum in tractando ordi- C nem obſeruant. Porro eodem victu quartana laborantes ſunt continendi, niſi quòd humor qui hìc infeſtat, craſſior ſit ac terreſtrior, atque hic idcirco calidioribus quodammodo ac incidentibus magis opus habeat: cuiuſmodi ſunt quæ ex reliquis acribus conficiuntur. Cæterùm in omnibus acceſſionum ſignificationibus, ne aliquis in ventriculo ſit cibus qui mali pondus ingeminet, ſtudendum eſt: nam quum natura tempore acceſſionis, ad propellẽdum ea quæ affligunt exurgat, ſiquis intempeſtiuè nutriens illi obſtiterit, dubio procul quo- D minus validè noxios humores adoriatur præpedit. Verùm quia humorum ſpecies quæ variarum acceſſionũ ſunt cauſa, ac ciborũ medicamẽtorúmque, & reliquorum quæ ad diætã pertinent diſcrimina, prout alia antè explicata fuerunt, & alia poſtea docebuntur, non ignoras: iam ægri vires, & anni temporis dominium, adhæc locum, ætatem, & conſuetudinem inſpicere: atque ita ex omnibus commoderatam, atque in eadem ægritudinis ſerie collocatam cibi quantitatem qualitatémque E colligere & coniectare oportet. Nanque ipſam perquã exquiſitam diſtinctámque rationem, in corporibus quæ ita temere mouentur, haud quiſquam vnquam, (quòd ſenſum noſtrum artémque ea lateat) aſſequatur. Atqui ad id quod fieri debet quamproximè accedere, eorum eſt qui omnia accuratè ac diligenter expendunt. Porro ex iam dictis, in complicatis quoque intermittentibus febribus, medicamenta, cibum, & reliquam vniuerſam diætam coniectura conſequi, eáque proportione inter ſe commiſcere licet: nam qui literarum ſyllabas probè colligere didicit, is & verſus totos, & integras paginas F perlegere valet. Quare in ſimplicioribꝰ & facilibus exerceri primùm oportet, deinde ad cõplicata properare.

DE FEBRE HECTICA, CAP. XXI.

IAm ordine eæ febrium ſpecies ſuccedunt, quæ hecticæ ſunt, quas, quòd ſolidas partes attigerũt, omnémque vitalem humorem epotarunt, ac in marcorem cõſecerunt, haud facilè eſt curare: attamen præuenientẽ antequam ſolida occupent, ſubuenire conandum eſt. Itaque eiuſmodi ægri perquã tenui victus ratione, quomodo eos qui continua febre conflictabantur, habebamus, non ſunt curandi, quoniam nullum hìc iudicium expectatur, neque putrium humorum materia ſubeſt, ſed nec pleno quidem victu opus eſt, quòd is concoqui nequit, atque inſuper febris inde increſcat. Quare medius ceu optimus eſt præferendus, qui modicè refrigeret, cibúſque boni ſucci ac concoctu facilis dandus, cuiuſmodi ſunt piſces qui in ſaxis ſtabulantur, puta galei, & gobii, & id genus alii, quique ex minoribus duriori ſunt carne, quales ſunt ſcorpii, philomelæ, aut friabili, quali mullus conſtare videtur. Ex carnibus verò domeſticarum gallinarum pulli, & quadrupedum pedunculi. Quòd ſi vires conuelluntur, vinum quoque tenue, album, & quod parum dilui poſtulat, eſt exhibendum. Cæterùm familiaris ac accommodata iis potio fuerit, quæ ex fructibus æſtiuis, & floribus refrigerantibus cum ſacchare paratur, quemadmodum libro de medicamentorum compoſitione docebimus. Balnea porro iis ſunt idonea, quæ corporis ſqualorem humectent: verùm tepida eſſe decet, nec vllam recipere qualitatẽ. Nec tempus in iis trahere conuenit, ſed vbi modicè fuerint immorati, egredi, ne quod ex natiuo humore ſupereſt euaneſcat & exhalet: egreſſo ſorbitio quæpiam refrigerans dabitur. Non eſt veſtium copia excalfaciendus æger, ne copioſius diffletur, poſthæc conuenienti cibo reficiendus. Quòd ſi ſolium exeuntem, melino, aut roſaceo, aut omphacino ſaltem oleo inũxeris, & meatus præcludes, & ne maior fiat difflatio prohibebis, ac antea ex irrigatione inductã humiditatem intrò cõpeſces, atque hoc quoque pacto opẽ homini tuliſſe videberis. Sõnus conciliandus eſt à cibo, ac quærenda animi oblectamenta, & relaxationes, ac quodcunque tandem cum refrigeratione humectare putatur. Denique hecticas refrigerationes, quæ & ipſæ plerunque non carent ſiccitate, & veluti ex morbo ſenium eſſe videntur, contrariis curare oportet, calfacientia & humectantia dantes, idque boni ſucci & coctu facilibꝰ cibis, exercitationibus mediocribus, & vinis odoratis ac ſubfuluis, atque in ſumma omnibus calefacientibus, ſed non exſiccantibus procurantes. Atque, vt vno verbo complectar, in omni habitu affectionéque morboſa, contrariis eſt pugnandum: hoc interim examinantibus, qua proportione ac interuallo, corpora quæ nutriuntur, quǽque offeruntur medicamẽta, à commoderata temperie abſcedunt. Habes & qua victus norma febricitantes corriguntur. Et quoniam victus qui affectui totum corpus occupanti competit, explicatus eſt: ſupereſt iam vt ea quæ ſigillatim in affectibus tam internis quàm externis, accommodantur, in ſequentibus proponamus. Quare quum liber ſuam habeat magnitudinis molem, hìc iam claudatur.

Præfatio. A

Eſtudinis caro (vt eſt in prouerbio) aut deuoranda eſt, aut non guſtanda. Equidẽ nonnihil prouerbium intorquens, dixerim, varis multiplicibúſq; pollicitationibꝰ aut nõ eſſe admouendas manus, aut ſi manus admoliaris, eas neceſſariò quoq; eſſe abſoluendas. Nã neque vrbs, niſi vndiquaque probè mœnibus fuerit munita, ciues qui ſe illius cuſtodiæ commiſerunt, tutari poterit: neque artis aut ſcientiæ, B quæcunque illa fuerit, methodus, lectorem ſua præcepta omni ex parte edocebit, niſi omnem eius diuiſionẽ percurrerit. Quare quoniam artis medicæ propoſitam methodum, nondum, quanuis tribus iam confectis libris, vniuerſam ſumus complexi, idque cõciſe eius documentis, atque ita vt imperitioribus haudquaquam competent, explicatis: in præſentia quartum prædictis annectimus, quo hoc totum inſtituti argumentum cõprehendamus. Atque duobus primis libris, de cauſis ac dignotione affectuũ, tum vniuerſi corporis, tum ſingu- C larũ eius partium egimus: in ſequenti verò, qui totius tractationis fuit tertius, rationem curandi morbos in toto corpore oborientes, & potiſſimum omnẽ febris ſpeciem, expoſuimus: nunc propoſitum eſt à capite, tanquam ab arce exorſos, ad omnes affectus quibus ſingulæ corporis partes, tam internæ quàm externæ tentantur, ſigillatim progredi, ac conuenietes & methodicas vnicuique curationes proponere. Attamen haudquaquam vniuerſa medicamentorum accommodata compoſitio hîc edetur, quòd ita neceſſe eſſet orationis me- D diocritatem tranſilire. Denique iis qui in hunc librum incident, quòd ſatis ſit in methodis occaſiones componendi præbuiſſe, ſuperuacaneum eſſe videbatur, omnia quæ opem ferre poſſunt medicamenta, in vnum libellum congerere. Quapropter ſigillatim potius de ſimplicium miſtorúmque medicaminum compoſitione conſcribendum eſſe duximus, ac qua ratione ea diiudicare oporteat, & quibus, & quæ oblata ſedulò prodeſſe cenſentur, indicandum: non enim omnia quæ iiſdem affectibus auxilium fronte pollicentur, ex æquo conducũt: E ſatis enim ſupérque eſt, ſi non obſunt. Quod vſu venire videtur, tum ob ægrorum ſenſus acrimoniam aut difficultatem, tum variam eorum temperiem, tum vim medicamentorum vegetam aut vietam ac caducam, eorumdémve quantitatem, aut anni tempus, aut conſuetudinem, atque ipſorum denique affectionem ac diſpoſitionem. Hæc nanque atque eiuſmodi alia, haud mediocriter in ſuis promiſſis medicamenta vacillare variaréque efficiunt. Attamen qui iuxta propoſitas methodos omnia diſcernere accuratè didicerit, is quæ qui- F bus anteferenda quoque ſint nouerit. Itaque iam medicamentorum rationes, quæ vnaquæque curatio poſtulat, trademus: poſtea eodem denuo ſingulatim explicaturi. Cæterùm quia vitia quæ intus conſiſtunt, vehementius affligere ſolent, eáque impenſius medicamentorum deſiderãt præſidia, antea de internis quibus caput cæteráque viſcera tentantur, agendũ eſt: deinde ad ea quæ in externa cutis ſuperficie hærent, trãſeundum.

DE CAPITIS DOLORE, CAP. I.

Itaque caput, aut primario affectu cerebrũ cerebró- G ve propinquas partes, puta tunicas & mẽbranas (quas μήνιγγας appellant) aut aliam quampiam eiuſmodi obſidente, laborat: vel intemperie aliqua, ant exuperante humore infeſtatur. Si ſimplex qualitas affligit, conſentientia ſymptomata illam patefaciẽt, ſin eſt compoſita, hæc quoque componentur. Atque quum calor interturbat, ſenſus eum iudicabit, quòd caput haudquaquam multa indumenta ferat, contrà quàm accidit, ſi frigus nocuit: atque illi à quouis interno externóve calore offenduntur ac exacerbãtur: hi verò quibus caput perfrixit, H inde iuuantur. Porro ſiccitatis ſymptoma eſt vigilia, & ſi dormire cupiuerint, vigilant, vt quibus ſomnus non accedit: humiditatis autẽ, ſomni ſoporoſi, quique haud facilè excutiuntur. Quòd ſi conſimiles aliqui humores negotium faceſſunt, calidi excedentes quidem, inflammationem, ignémque ſacrum gignũt: mediocres verò, pondus, acutóſque dolores procreant, & faciem rubore, & oculos pallore cruoréve, pro vigentis ſcilicet humoris colore ſuffundunt. Frigidi porro, onus potius quàm dolores conciliant, ac facie turgidulos & ex pallido albicantes efficiunt, potiſſimum ſi humiditas fuerit coniuncta. Quòd ſi ſicci fuerint, facies ſqualet, & vigilia, ac tumultuoſæ quædam imaginationes, non ſine animi deiectione vrgẽt, præcipuè ſi humor fuerit melancholicus: cui ſi flaua bilis connectitur, amaritudine aut feritate non carebit. Atque hac ratione, ceu antea documus, affectus qui ex intemperie aliqua aut conſimili humore quopiam conflantur, dignoſces. Et quoniam ſuprà ſatis eã rem explicauimus, nunc quomodo curationem obire decet, dicetur: ſi hoc prius fueris præmonitus, conſimilibus vitiis ob conſenſum & conſortium cũ ore ventriculi, reliquiſque viſceribus cerebrum tentari; quòd ſimilium humorum indidem impactorum exhalationes excipiat. Proinde primùm anni tempus, regio, ægri ætas, victus item, conſuetudo, & quæ ſunt propinquiora, ipſa nimirũ comitantia ſymptomata, atque excretiones ſunt expendẽdæ: deinde ita ex omnibus præpollẽtem intemperiem, ſi ea ſola infeſtat, ac humorem vigentem, ſicubi is dominari videbitur, ratiocinatione colligere. Demũ affectu probè, vt nihil iam hæſites, cognito, eius curationem aggredi, & contrariis dominantem humorem compeſcere oportet. Itaque ſi nuda eſt intemperies quæ moleſtat, mediocria quoque auxilia adhibentur: nam ſi calor eſt, cibus refrigerans, & aquæ potio, & roſaceum violaceúmve oleum foris illitũ prodeſt, niſi anni tempus aut aliud quippiam hunc ſcopũ interuerterit: noſtri porro refrigerantem cibum euincẽti calori proportione adaptare, vt eorum diſcrimina diſtinguere, ac ſua quenque menſura metiri poſſis. Sin frigus affligit intrò, niſi quid obſtiterit, calidiores cibi exhibẽdi, quibus piper, cinnamomum, zinziber, & ſiquod eſt aliud quod calfacere putatur, fuerit admixtum: & odoratis magis ac vinis fuluis, ſi nihil præpedit, eſt vtẽdum: foris autem ea quæ refrigerationi excedenti proportione ſatiſfaciant, ſunt inungenda: & ſi quidem mediocris fuerit, chamæmelino & anethino ad caput vtendum eſt: ſin eſt intenſior, euphorbii & caſtorii aliquid, niſi quid eorum vſum excluſerit, admiſcebitur: etenim interdum quum aliæ pares aliis indigeãt, ob ſuam quã nactæ ſunt intemperiem, fit vt aliæ quæpiam obſtent, quæ ob ſuas curationem exigentibus aduerſantes intẽperies, ab eiuſmodi medicamentis exagitantur: ſiquidẽ nonnulli, quibus frigidum eſt caput, calidum ſortiti ſunt iecur, alii contrà. Ac quidam ob iecinoris intemperiem frigido egentes, eius vſu, quòd os ventris frigida laboret intemperie, offenduntur. Quare in eiuſmodi maximopere eſt animaduertendum, ne dum alteri ſuccurrimus, reliquæ noxam creemus: atque imperitioribus ponderũ præfectis ſimiles eſſe videamur, qui quum inconſideratè ea lancibus imponunt, hæ modò in hoc, modò in illud latus propendent ac commutant. Quamobrem cauere oportet, vt commoderationem aſſiduè obſeruemus, & reliquorum membrorum offenſam deuitemus. Adhæc, externis inunctionibus ac epithematis ob partes quaſpiam renitẽtes ſecurius ſuccurrimus. Quòd ſi offendit ſiccitas humectans cibus accommodatus eſt, & caput egelida potabili aqua fouendum, ac pinguedine oleóque ſalis experte inungendum, & ſomnus quiéſque concilianda. Sin humida intemperies dominari videtur, contrariis pugnandum eſt. Atque ea ratione his intemperiebus medeberis: ac conſimili reliquis membris opem feres, ſemper contrariis contraria exhibens: attamen non eueſtigiò ſemper & repentè,

ſed ex additamento ſenſim creſcente, & paulatim: ne quando partem prius cogas ac condenſes, atque inde alterius noxæ auctor fias. Quòd ſi interdum ea quæ rectè diiudicaſti, auxiliis non promptè cedunt, non idcirco ad alia, prioribus reiectis, eſt tranſeundum, ſed iiſdē & adſimilibus tum victui tum medicamentis eſt inſiſtēdum, tanquam per ea curationē ſis conſequuturus. Atque ita capitis ex intemperie vitia emendabis.

DE RELIQVIS CEREBRI ET NERVORVM AFfectibus, CAP. II.

PORro inflammationes, ignes ſacri, ſiderationes, & phrenitides, quæ ob calidiores eò confluentes humores oboriuntur, maiora auxilia exigunt, quippe quæ extremum minitantur periculum. Aut ergo ea bilis flaua ſincera, aut ſanguis nimius & perquàm efferueſcēs, aut vtrunque excitauit. Atque exuberantes humores quot qualéſque natura ſint, & qui quos morbos procreent, ex iis quæ iam duobus primis libris expoſuimus ſcire potes: quare nunc de eorum victu, ac curandi ratione eſt tractandū. Omnes igitur qui eiuſmodi malis cōflictantur, inſtar eorum qui exquiſitè febriunt, tenui victu ſunt gubernandi. Didiciſti autem ex ſuperiori libro, quis victus febricitantibus conueniat, vt eadem in præſentia non ſint repetenda. Cæterùm ſi plenitudo adeſſe videbitur, viréſque ægri valet, abluta nimirum infuſis aluo, ſi non facilè ſecedit, ſanguini quod ſatis eſt demēdum, idque è pedibus potiſſimum, quo materia reuellatur. Quòd ſi vires è longinquo auxilia ſuſtinere nequeunt, venæ in cubito quæ peculiari quadam ratione ſubueniunt, erunt tundendæ, vt ſatis eat ſanguinis. At ſi cōfertas vacuationes æger non fert, bis terque & ſæpius idipſum tentantes, ſi commodum videbitur, detrahere oportet: quò id quod offēdit, ſimul & onerat, continuis vacuationibus educatur, & vires earum interpolatione reficiantur. Quin nec ex auribus, aut nare, ac fronte, maximè ſi in occipite onus premit, & etiamnum, antea reuulſa vel deriuata infeſtante materia, offenſa remanet, educere verēdum eſt. Cæterùm vbi ea ſatis vacuata eſſe videbitur, iam refrigerantes humectantéſque inunctiones capiti adhibeto (quale eſt ὀξυῤῥόδινον), quod aceto & roſaceo cōſtat: cōmiſcetur enim roſaceo acetum, quòd ſit refrigerans ac tenuium partium medicamentum, & facilè penetrans, ac quaſi deducēs, ſi quæ illi craſſarum partiū, atque ob id ſola, ſua natura haud promptè permeantia, fuerint admixta. Tu porro cui alia refrigerantia medicamenta ſunt perſpecta, facilè eiuſmodi quoſdam illitus compones. Cæterùm non ſolùm ex comitātibus ſymptomatis, qualis quantáque ſit caput torquēs caliditas, verumetiam propria eius naturalis tēperies, atque ad patiendum habilitas eſt conſideranda. Anni item tempus, regionem & ætatem, velut antea docuimus, inſpicere oportet, atque ita demum medicamenta commiſcere, potionéſque reperire ac componere quæ refrigerent, & promptè in corpus diſtribuantur, qualis eſt quæ ex nymphæa paratur. Atqui vbi ſymptomata aſſidentia ſe remiſerunt, bono animò eſſe oportet: ac febre iam finiente, ægrum conuenienti victu reficere: verùm vino plus cæteris eſt abſtinendum, quòd facilè caput petat, ac promptè, ſi quid vitii adhuc reliquum eſt, accendat. Si malum eiuſmodi medendi ratione non leuatur, neceſſe eſt vt deteriora inſequantur: quorum diſcrimina quum iamdudū didiceris, non eſt opus ea hîc denuo repetere, atque inde futurum ægro euentum poteris præſagire. Quòd ſi capitis tēperamentū eſt frigidius, illa ſymptomata ſequūtur quæ iā antea tradidimus, victúſque ratio calfaciens illi competit, per ea quæ adhibentur calida, tum cibos, tum medicamenta, necnon inunctiones foris tales dādæ cum oleo, cui pyrethrum, aut caſtorium, vel euphorbium, aut eiuſmodi aliquid quod ſatis calfacere conſtat, ſit admixtum: quòd verò contraria ſint vitanda, id nemini non liquet. Atque humiditates hæc quoque exſiccare conſueuerunt: fortaſſis quòd ipſorum plurimis ſiccis quoque eſſe contigit. Sic paucus potus, vigilia, & maiores exercitationes idem præſtant. Quemadmodum cerebri ſqualores, frigidæ fotus, & requies, ac ſomnus longior, & vinum quod ca-

A put non admodum tentat, ac demum omnis humidior victus, humectat. Si frigida cum humiditate capiti negotium faceſſunt, quum mediocria, ac quadamtenus edomita ſunt, raucedo, grauedoque oboritur, ſimulatque iam noxius humor effluere incipit: caput verò pondere vrgetur, & ſonitus perſtrepere ac ſonori infeſtant, frons & cerebri membranæ cum dolore diſtenduntur, quandiu humor non euacuatur. Hos parciori cibo & victu ad moderatè calidum ſiccumque declināte curabis, ac medicamentis quæ in nares iniiciūtur, mucos in meatibus B (quia colando ἠθμοειδῆς Græcis, & noſtris colatorii vocantur) impactos educes. Sunt autem eiuſmodi mediocria quæ ex melle & betæ ſucco, atque id genus aliis cōficiuntur: vehementiora verò quæ piper, euphorbium, veratrum album, cucumeris agreſtis ſuccum, atque id genus alia quæ inhærentes humores explodere queunt, recipiunt. Verùm horum quoque compoſitio priuatim tradetur. Cæterùm ſi humores prædicti ita cerebrum obſederit, vt carus, ſopor, veternus, & morbus comitialis prehendat, validioribus iam auxiliis, maiorique cu- C ra opus habent. Quare vniuerſus in cibo victus calidior ſit, niſi quæpiam ex humorum putredine lenta ſegniſque febricula coniungatur, parum cibi ſumere, eúmque probè concoquere expedit. Quinetiam enemate aluus bis terve eluenda eſt, quò facilè eat, nihilque inhæreat quod ad caput euaporans, malum augeat. Poſt hæc ſi quæpiam acceſſit febris, & anni tempus, ætáſque permittit, nec aliud quippiam diſſuadet, exiguum etiam ſanguinis eſt detrahendum, quò expeditus eius in vaſis ſit excurſus. Dehinc quum humores vigentes, prout fieri D poteſt, attenuati, ac ſolitis medicametis quæ ſigillatim poſtea tradentur, fuerint concocti, tentanda eſt per ſoluentia, à mediocribus orſis, vacuatio, vt humores fiant ad fluxum habiliores, atque ita demum in validioribus ſubſiſtendum & deſinendum, veluti de his quoque agemus. Porro ſi herbæ tenuium partium, cuiuſmodi eſt ſatureia, puleium, nepeta, & cætera id genus ferbuerint in aceto, earúmque halitus naribus excipiatur: humores ſatis incidere, meatúſque reſerare exiſtimantur. In caput verò, vbi vſus poſtulat, danda rubificātia (quos σινα- E πισμοὺς nomināt), medicamētáque ſatis ſiccantia, quæ ex nitro parantur. Iam verò melancholicorum affectuum ſpecies omnes propemodum eodem victus genere tractātur. Nam cibus boni ſucci coctúque procliuis, & odorata quæque quæ caput non repleāt neque feriant, adhæc animi oblectamenta, mediocris inambulatio, relaxatio, & quodcunque gratum volupéque eſt, conueniunt. Si furor præualet, ſanguinis miſſio magis expedire videtur: ſin atra bilis (μελαγχολίαν vocant) purgantia ei ſunt præferenda medicamenta. Cæterùm non eſt igno- F norandum, quòd ſibi communione quadam mutuo cōſentiant, & ſibi inuicem furor ac melancholia permiſceatur: atque idcirco ſanguinis humorúmque vacuatione opus habent: ſed vt hæ commiſcentur, ſic ſanè & atræ bilis ſpecies quum inclinant, vt aut ſegniores aut acriores ſint, quemadmodum antea monuimus, pituitoſum bilioſumve humorem melancholico immixtum eſſe denuntiant. Quæ vbi iis quæ iamdudum doctus es, dignoueris, pro anni, temporis, ætatis, temperamenti, victus antecedentis, ac ægri viriū portione, tum venæ G ſectione, tum medicamentorum contemperatione vteris, veluti priuatim de purgātibus explicabitur. His porro, tum Logadii Memphitæ, tū Galeni ſacra vocata antidotus, perquam commoda eſt, ac velociſſimè opitulatur, ſi maior eius copia eáque vigētior exhibeatur: paulatim verò vitiū abſumit, ſi mediocrior paretur, & parua portio præbeatur. Quin nec à potabilis aquæ balneis, quæ humectant ea quæ ab humoris ſiccitate exaruerūt, obdurueruntque, & meatus recludūnt, ac noxia diſcutiunt, eſt abſtinendum. Cæterùm quæ propter conſorti- H um eueniunt, leuantur & tolluntur, ſi primario affectu laborantibus partibus, eas vacuando, roborando, ac vndecunque victu, vt priſtinam natiuámque recipiant valetudinem curando, ſubuenerimus. Porro tremor, neruorum conuulſio, eorúmque diſtēſio ac reſolutio, necnon ſenſuum inſtrumentorum labefactatæ functiones,

A ex cerebro & dorſi medulla, nerniſq; inde exortis pro-
ueniunt, idque vel ex intemperie quapiam, vel ex ali-
quo impacto humore. Quæ vbi diſtinxeris, noueris quo
que quo tempore purgandum, ac quando foris inungẽ
dum, & quibus quótve medicamentis potius vtendum
erit. Atqui ex eiuſmodi vitiis illa quæ ſiccitas commit-
tit, tardiorem difficilioremque opem admittunt: quòd
earum partium quibus inſident, natiuus humor ſit ex-
hauſtus, vt non amplius oblata humiditas agglutina-
ri queat. Enitendum tamen eſt, vt iuxta methodum iam
B propoſitam, membra quæ exaruerunt, irrigentur & hu
meant. Si humiditas quædam excrementitia, aut ſuccus
quiſpiam ſymptomata procreat, haud difficile eſt re-
dundantia euacuanti, & diſcutientia, emollientiáque,
quale eſt irinũ, & quod ex muſto (γλεύκινον appellatur),
atque eiuſmodi alia exhibenti, opitulari. Diſces autem
etiam hæc quum de ſimplicibus miſtiſque medicamẽ-
tis loquemur.

DE AFFECTVVM CORDIS CVRATIONE, CAP. III.

C Cor ſanè paucioribus quàm prædicta, nõ tamẽ quod
ad malitiam pertinet, inferioribus vitiis obnoxium
eſſe ſolet: nam febres & refrigerationes, quæ ab habitu
hecticæ vocãtur, adhæc ſyncope & palpitatio ſunt ipſi-
us cordis morbi: ſic mœror præter rationem, ira, animi
deiectio, metus, quæ malitia quidem ſunt ſecunda, ta-
men corde conſentiente potius adueniunt. Atque he-
cticas refrigerationes aut calores, eo quo antè dictum
fuit modo, quum de febrium victu tractaremus, profli-
gare conabere: in ſyncope verò, vires refocillando vi-
D no, calidioribúſque medicamentis animum reſtitues.
Quòd ſi is defecerit, quia nimis multa per luxum, ac in-
continentiam fuerint ingurgitata, (hoc enim ſubinde
vſu venit) ea educẽda ſunt. Si ſudor copioſior eius defe
ctum attulit, cutis ſumma, vt calor intus cõtineatur, ad-
ſtringenda, refrigerandáque eſt: ac quod in his eſt ma-
gis moderatum, eſt indumentorum detractio & ſpiri-
tus flabellatio, ac frigidiorum ædium habitatio. Hoc au
tem validius eſt, ex hydrelæo frigido fotus, & myrtei,
roſaceive illitus: atque hæc & eiuſmodi alia, meatus oc-
E cludere, ac occultum perſpiratũ, quo calor diſſipatur,
compeſcere ſatis valent. Quòd ſi immoderatus alui flu-
xus, aut vomitus ſyncopẽ minatur, adſtringentibus cal-
facientibúſque ventriculi os, ipſéque venter, ac inteſti-
na ſunt fouenda, quò immodicum profluuium coercea-
tur, atque vnà ne calor diſſipetur, prohibeatur: præſtant
hoc œnãthe, iuncus odoratus, & aromata quæ quũ ad-
ſtrictione conſpicuò calfaciunt, iuncus quadratus, item
& cupreſſi ſemen, ſi in vino decocta imponantur, alia-
que ſimili facultate prædita. Cæterùm omnium præſtã
tiſſimum eſt auxilium, vinum vetuſtius exhibitũ, & An
F dromachi antidotus theriace, ac ſiquid aliud eodẽ mo-
do calfacere creditur. Atque ita in ſyncopẽ incidenti-
bus ſuccurres. Porro mœror abſque ratione, ira, animi
deiectio, metus, & palpitatio ex humoribus bilioſis me-
lancholiciſque ad cor euaporantibus, oboriri ſolent. Vi
ctum hìc ægro, qui excedentibus humoribus, quos ex
comitantibus ſymptomatis, materia redundante, tem-
peramẽto, ac victu coniectura colliges, proportione re-
ſpondeat, imperabis. Iam metus, animi abiectio, & mœ-
G ror, ſunt melancholici humoris ſoboles: ira verò & ſtu-
por (quẽ ἔκπληξιν appellant) à bile flaua gignuntur. quare
amaritudo oris magna ex parte, ac interdũ capitis gra-
uitas dolórque ſuccedit. Odorata cordis robur recrean
tia ac confirmantia, vtriſque conferunt. Denique quan
cunque in partem humor, & reliquus ægri affectus in-
clinat, ibi cũ odoratis refrigerãtia aut calfacientia ſunt
opponenda, vt humoris vis contemperetur, ac tumul-
tus morſuſque eius retundatur. Quòd ſi humores ſunt
commiſti, medicamenta quoque proportione erunt mi
H ſcenda. Sin autẽ vigent, & plures ſunt quàm vires, pur-
gandi vi præditis vacuãtor. Sed hæc particulatim expli
cabimus: nunc enim ſolam methodum delineamus ac
deſcribimus. Porro palpitatio, quam plerunque ſangui
nis nimius feruor, copiáque gignit, venæ ſectione ocyſſi
mè ſoluitur: quado nimirum ex eius feruore origo eſt:
nam vapores quoque qui ſurſum exhalant, eam quan-
doque procreant. ſed cauſæ ſuis differentiis diſtinguũ-
tur: nam in illa quã ſanguis generat, pulſus eſt inæqua-
lis: at quam vapores excitant, nullam par eſt adeſſe in-
æqualitatem. Cæterùm quia alia quoque ratione ſanguĩ
nis multitudinem, humorúmque abundantiã potes co-
gnoſcere, vbi prius ratiocinatione quinam exuperent,
confeceris, venæ ſectione, aut exuberãtis humoris pur-
gatione, vel ſaltem, quod ſecundum eſt, præpollentium
qualitatum per contraria medicamenta contẽperatio-
ne, humoribus qualitatibúſque ſuam commoderatio-
nem reſtitues. Ita quippe infeſtantes cauſas coniectans,
ſecurè victus formulam propones. Attamen id in omni
bus ſcire licet, quòd quò medicamentorum quæ exhi-
bentur temperies vergit, eò reliquus quoque omnis vi-
ctus inclinare debet. Nã ſiquis rectè diiudicauerit, hunc
morbum ad ſui curationem frigidis, exempli gratia, aut
calidis indigere, & medicamentis reliquus cibus victuſ
que non reſponderit, qui quæſo morbum, ſi cibus me-
dicamento fortè aduerſatur, propulſabis? Quare ſi fri-
gida conferunt, eò etiam reliquum alimentum defle-
ctito, ceu antea quoque didiciſti: ſin calida expediunt,
cibus etiam cõſentiat. Quòd ſi quædam fuerint partes
quæ tactu frigida non ferunt, ea quæ conducunt frigi-
da calfacito, atque ita admoueto: & ſiue intubus fuerit
domeſtica, ſiue lactuca, eam coquito. Quòd ſi ita victũ
proportione alternaueris ac euariaueris, haud vnquam
quominus optimè cures, fruſtraberis.

DE PVLMONIS ET CAETERIS THORACIS VITIIS, CAP. IIII.

Porro iam æquũ eſt vt de reliquis loquamur. Et quo
niam pulmo cor complectitur, & hunc thorax con-
tinet, de his primùm verba facere præſtat, ac deinde ad
vaſa nutritionis accedere. Itaque dominanti in tempe-
riei, cõtrariis prorſus medeberis: humores verò noxios,
ſiquibus conuenit ſuſtuleris atque eduxeris, profliga-
bis. Quum igitur confertus inſpiratus aer tuſſim conci-
tat, frigidam quampiam intemperiem negotium faceſ-
ſere dicimus: quæ nonnunquam ſi reſpiratio aliquadiu
continetur, emendatur: nam quia viſcus ita incaleſcit,
intemperies plerunque ſedatur. Quòd ſi hoc ſolùm non
ſuffecerit, reliquus victus paulo calidior id quod deficit
ſuppleto. Verùm calidæ intemperiei nota eſt, ſi æger fri
gida appetit, & potiſſimũ aerẽ quẽ inſpirat, adhæc ſi eũ
cõfertim attrahere cupit, atque ita leuius degit. Et quẽ-
admodùm ſitis & lingua ſqualida ſiccitatis indiciũ eſt,
ita humiditatem notat, ſi tuſſiculæ exiles, quòd tenuis
quædam humiditas aduentitia aſpergatur, & ducto ſpi-
ritui occurrat, ſtimulant: hi nihil memoratu dignum
expuunt, & à ſicciori cibo opem ſentiunt. Quòd ſi
quidam fuerint humores ſimilibus qualitatibus prædi-
ti, ſi frigidi ſunt humidi, ſupernè defluunt, & difficilem,
ac nonniſi erecta ceruice eductam reſpirationem gene-
rant. Hinc deſtillationes quoque ac raucedines ortum
ducunt, & quæcunque ad thoracem confluentia, eũ ag-
grauant. Ac raucedinem nimia humiditas faucibus im-
buta gignit: quare lenientia, ac mediocriter abſtergen-
tia ſunt accommodatiſſima: nam humores, qui ibi ſunt
obſtaculo, eiuſmodi medicamentis diſcutiuntur: ſed de
iis poſtea priuatim trademus. Verùm difficilis, & quæ
recta ceruice trahitur reſpiratio, à conferto humore o-
ritur. Quare quum ea inde impenſius præpediatur, eni-
tendum eſt vt humorum confluxus præripiatur. Quin-
etiam capiti opitulari decet, ne facilè eiuſmodi humo-
ribus repleatur, eóſque promptè ad thoracem demit-
tat. Itaque foris frictione & calidiori illitu, qui ad ſicci-
tatem etiã magis nutet, caput incaleſcat: adhæc humor
medicamentis quæ naribus inſeruntur, reuellendus eſt.
Poſtremò, ſi hæc non proſunt, vertex inurendus eſt. In-
tus exhibendæ ſunt antidoti quæ calfaciant exſiccẽt-
que modicè, eáque omnia quæ tenues fluxiones coire,
ac vt educantur aptiores faciunt: cuiuſmodi eſt, quæ ex
pæonia conficitur, & Andromachi & Philonis, & aliæ
quæpiam, de quibus in ſequenti libro agemus. Verùm
ſi humores ad thoracem pulmonémque profluxerunt,
ii medicamentis quæ attenuandi, incidendi, mediocri-

A ter calfaciendi,educendi,& concoquendi vi pollent,omni conatu ſunt expellendi:talia ſunt quæ ex vrticæ ſemine,ſcilla,ſtyrace, & dulcis radiculæ ſucco, atque eiuſmodi aliis paramus.Hæc enim atque id genus,ſi rite decenterque conficiantur incidunt,humoréſque qui thoraci infiguntur,educunt,ac ægrum exonerant. Quòd ſi veteſceute vitio,quæ ægrè ducuntur, ad ventre medicamentis quibuſdam purgātibus, ad aluum aut ad vrinam deriuabis,vtilius feceris, ægrumque non parum leuaueris. Huic enim ſoli ex omnibus pulmonis thoraciſque B affectibus, medicamentis aluum ſoluentibus,ac vrinam cientibus ſuccurritur: quippe reliqui omnes,ſi ita arte aut natura tractentur, in deterius prolabuntur: quare ſudores quoque iis auxiliantur.Attamen vniuerſus victus eò ſpectet, vt parum cibi potuſque ſumat: ac quicquid pituitoſum & crudum ſuccum gignit, ablegetur.Animalia agreſtia,& omne quod manifeſtò ſiccare cenſetur,præferuntur: ſed ſicca & adſtringentia improbantur.Vinum detur ſubfuluum,& modicè dulce.Inambulatio mediocris ante cibū non eſt inutilis, & ſomnus C moderatus, ſed qui non ſtatim à cibo accerſatur: nam is cerebrum humectat,quod ilico pulmoni ſuam humiditatem impertit.Atque hac ratione eos qui difficulter reſpirant, & ægrè ex pectore reiiciunt (quos ἀναφορικοὺς vocant Græci)curabis:quos nimirū pituita exercet,quæ pulmonis cauernulas obſidet.Cæterùm inflammatio,& ignis ſacer,quæ in pulmone,& ſepto tranſuerſo, & muſculis coſtas interſepientibus oboriuntur,peius hominē afficiunt,ac celerius auxilium poſtulant: nam quū partes adeo neceſſariæ,adeóque cordi vicinæ,à tam ingen-D ti calore infeſtantur, repentina pericula, niſi e veſtigiò ægro ſuccurratur, ſuccedunt. Primùm itaque omnium vena ſecanda eſt,& bis térque, ſi coſultum iudicabitur, & nihil erit quod hanc actionem neceſſariò impediat, ſanguis detrahendus: præterea ſi aluus non ſecedit,glādes ſolas ſubdere, eámque irritare oportet. Quòd ſi dolor in latere obſirmetur,atque ad clauiculā & humerum pertineat vitium,id à loco patiente (πλευρῖτις Græcis nominatur)venam in cubito ſecare conuenit,& ſanguinem ſi opus fuerit,iterato detrahere:ne dum inflam-E matio,atque dolor quem ipſa excitat, copioſiorē attrahunt materiam ,maximus ſimul & ægrè curabilis abſceſſus oboriatur:quippe maiores affectus,difficiliorē ſemper curationē admittūt. Vbi ſatis ſanguinis fluxiſſe tibi videbitur,tunc loco ſuccurrendum erit,exterius quidē concoquentibus ac emollientibus, cuiuſmodi ſunt quæ adipe anſerino, & gallinaceo, vel id genus alio, & oleo conſtant. Interius autem iis quæ ex oleo amygdalino, & quod vocatur ſacchare, ac reliquis quæ leniunt,prōptéque humores educunt,componuntur. Cæterùm hæc pinguia & dulcia eſſe debent, ita tamen vt neque mani-F feſtò excalfaciant, neque refrigerent,& magna ex parte morſu careant: à reliquis verò alia qualitate notatis medicamentis abſtinere oportet.Quæ offerūtur omnia tactu ſint calida:nam quæ nō ſunt talia, & ſi alioqui expedire videantur, attamen ſua in contactu frigiditate, ea quæ educi expuíque poſtulant,quaſi conſtipant.Iam victus cunctis quum acutè admodum ægritudo mouetur,ſit extremè tenuis: quòd ſi ad plures dies extenſum iri metus ſit, & hordei decorticati atque accuratè exco-G cti & amygdalarum cremore , adhæc fructibus æſtiuis dulcibus, & qui nullam acredinem nec adſtrictionem habeant,erit vtendū:ſed omnia egelida exhibeto. Symptomata quæ inſequuntur , ſunt lateris dolor, ſpiritus difficultas,febris (atque hæc inflammationis magnitudini proportione reſpondent) tuſſiculæ ſtimulantes, & faciei rubor. Porro in melius aut deterius morbum inclinare arbitramur,prout in hanc illámve partem ſymptomata comitantia propendere conſpicimus : nam ſi virium robur obnititur,& in iis quæ expuuntur, coctio H apparet,febríſque & reſpirationis difficultas remittuntur,meliora : contrà vbi aliter ſe habent eſt expectandum.Olim autem in vniuerſum quæ ad iudicia attinēt, didiciſti: quare inde occaſiones corrade,atque ita quæ de pleuriticis coniectaris,pronuncia. Cæterùm ſi inflāmatione ſacróque igne pulmo & reliqua viſcera tentantur,haudquaquam idem vndiquaque victus,qui pleuriticis accommodatur, cōuenit, ſed communes omnibus ſunt,tum venæ ſectio tum tenuis victus. Verùm in lateris dolore,peculiaria ſunt dulcia,pinguia, & tactu tepida,quò humor promptius expellatur : nam quū hic inflammatio in abſceſſum migrat,& pus colligitur, eſt vt eiiciatur habenda cura , ne in pulmonis cauis accumulatum , eáque obſepiens, ac ſpiritus iter intercludēs, ægro ſuffocationis periculum creet.At illic quum inflammatio non ſuppuret,& ignis ſacer vrgeat,non minus facultate quàm tactu frigidis eſt pugnandum:quò ea quæ feruēt,extinguantur,& quæ confluunt,repellantur.Atque eapropter non modò his contenti ſumus,verùm interdum quoque maiora auxilia aduocamus, ac quò inflammatio feruens ſedetur , foris refrigerantia quæpiā ex roſaceo & aceto , aut roſarum ſtillatitio liquore, aut ſemperuiui ſolaníque ſucco, vel eiuſmodi aliud imponimus. Verùm quia quòd vas diſruptum , aut eroſum, vel eius etiam oſculum adapertum ſit ,ſanguis nōnunquam per pulmonem reiicitur : eius quoque cauſæ ſunt expendendæ, & iis conueniens adaptanda curatio. Atque quum ſanguis tuſſi reiectatur, communis omnibus eſt curandi ratio,nempe ſanguinem extemplò vacuare, niſi aliud quippiam aduerſatur : idque ſi neceſſe viſum fuerit,iterare , quò id quod eò proruit , aliò deriuetur, nec multitudine vaſa oppreſſa ruptionē intentēt.Quòd cæteris auxiliis vtilius eſt magíſque neceſſariū , ne pars affecta inflammatione tentetur,& ſuppuret,atque æger idcirco difficilius curetur. Victus ſi febris adeſt, erit is qui febrientibus confert:ſin ea abeſt,is qui conualeſcētibus competit. Omnes à vino,niſi aliud impedit, acríque quouis edulio ſunt continendi , atque in omnibus ſit modus quiſpiam.Quòd ſi ob copiam vaſorum oſcilla reſerantur, ex pedibus primùm ſanguis eſt detrahendus,vt effatu dignior ſit euacuatio & reuulſio: deinde è cubito quoque, ſi opus fuerit,demendus. Adſtringētibus præterea ac citra morſum ſiccantibus eſt vtendum, vt rupto vaſi cicatrix obducatur.Vitanda eſt contentio omnis, vociferatio, omníſque motus cōcitatior:hæc enim,atque eiuſmodi alia,ictus & rupturas laceſſunt: cibi paucum ſuppeditent nutrimentum. Si violenta aliqua de cauſa vas diſruptum eſt,etiam tunc ſanguis mittendus eſt,ne pondere grauatum intendatur,ac difficilius cicatricē admittat:poſtea medicamenta,quæ quoniam ſanguinem ſiſtendi vim habent,(αἱμοστατικὰ appellātur),danda, qualia ſunt quæ ex ſuccis herbæ ſanguinalis,(quam Græci πολύγονον vocant),plantaginis,& hypociſtidis,ſigillo item Lemnio ac ſpodio,atque eiuſmodi, quæ cicatricem inducere,ac citra morſum ſiccare perſuaſum eſt,cōficiuntur.Qui verò ob eroſionem ſanguis è pulmone redditur, principio modicus eſſe videtur: at temporis progreſſu,interdū,ſi negligitur,ægros in grauiorem affectum quàm ſuperiora coniicit : nam à capite,aut aliis quibuſdam vicinis partibus,humor erodens corrumpénſque in pulmonem illabens , atque in adeo teneris partibus immorans , viſcerique ſuam malitiam impertiens , ſua mordaci erodentique facultate ea quibus inhæret , putrefacit ac erodit, indéque vlcus, quod quaſi paſcendo ſerpit,in pulmone progignitur.Sanguinem tuſſicula ſtimulans,quæ nihil quod memoratu dignum ſit educit,præcedit,atque inſuauitas quæpiā oboritur:dehinc aut paucus, aut multus,proportione partis quæ corroditur, aut vaſis adiacentis, ſanguis erumpit,educiturque.Itaque antea, ac priuſquā ſanguis prorumpat, initium vnde fluxiones in pulmonem decumbunt,contrahere ac coercere oportet: ſimul verò atque fluere cœpit, educere & tenuare enitendum eſt, atque omni conatu abſumere. Quòd ſi quis prædominans in toto corpore erodens bilioſus, nitroſuſve humor , aut ſanguis corruptus reperietur,eum quoque medicamētis contemperare ac purgare decet , & cibis boni ſucci, leuibúſque vires refocillare.Iā verò ſiqua corporis parte vas antea fuerit eroſum,& ſanguis ea de cauſa reiicitur, (quod ex eo quòd nulla magni momenti externa cauſa anteceſſit,& ægri conſtitutione,ac victu præeunte cognoſces), primùm hìc quoque venæ ſectio accer-

ſenda eſt, atque ita reliqua iam dicta curandi ratione æger,citra confertas purgationes,continendus eſt:deinde mediocriter lenientibus medicamentis ea quæ ſine morſu exſiccant & adſtringũt , miſceto, quò vulnus cicatrice coeat. Cæterùm hoc deterius erit,ſi febris corripit: inde enim vlcus increſcere,ac vicina quæque depopulari incipit:ac pus iam prorumpit, & progrediens affectus,ægrum in tabem detrudit, vnde febris hectica emergit : ex quo iam malo, adeo graui & ægrè curabili, vix aliquem euadere conſpicias. Eſt tamẽ omni ſtudio incumbendum,vt leuibus & boni ſucci eduliis vires reficias,vulnúſque ſupernè educentibus & leniẽtibus medicamentis,quæ ſiccantibus citra morſum non careant detergas:de quibus ſigillatim tradetur.Verumenimuero quoniam alia quoque thoracis parte , abſceſſus qui pulmonis eſſentiam non attingant , proueniunt , de iis etiam quæ neceſſaria ſunt proponantur. Proinde quia, ceu antea docuimus,vitia quæ indidem conſiſtunt,tuſſi vtplurimum purgantur,(raro enim per vrinam aut aluum rectam curationem inueniunt,aut ea parte explodũtur,licet hoc quãdoque eueniat), idcirco iſthæc ſemper tuſſi,vt expellantur,idque lenientibus,& extergentibus , incidentibúſque , ac educentibus moliri oportet.In iis autem tunc detergentia excedent,quando nimirum pus craſſum multum,ac vetuſtum fuerit: rurſus incidentia excellent,quum quæ educuntur lenta glutinoſáque ſunt:vt ſi vaſorum fuerit aſperitudo,lenientia conferant . Eſt etiam quando laborantia loca omnibus indigeant. Quare opus eſt vt cuncta ſymptomata,temperamentum , & ægri affectum,diſpoſitionémque percurras,atque ita demum proportione medicamenta cõmiſceas. Nam etſi in poſterum quæ mediocria ſunt , & commiſta eiuſmodi vitiis opitulari ſolent,tradentur,tamen ſiquæ quibus potiſſimum conferant , aut quæ addenda vel demenda potius ſunt,vt ægro opem feras, diſcernere nequis,fruſtra id volumen, ceu nihil vtilitatis reportaturus,adibis:ſed ſi in hoc ſtudueris,vt ſimplicia compoſitáque, & quam quodque facultatem obtineat, pernoſcas, deinde morborum propria,& eorum diſcrimina,adhæc ægri temperamẽtum ac vires calleas,haud difficile erit ea inter ſe componere , ac ſingulis conueniẽtia accommodare. Itaque quum cuipiam abſceſſum in thorace enatum conſpiciemus,quem maximæ reſpirationes, & tuſſes,quæ plerunque hominem laceſſunt, prodent: & locum quem obſidet, tum pondus tum dolor,ſiquis concomitabitur,veluti antea explicuimus, indicabunt : primùm iis quæ tenuant , incidunt , & cum hoc modicè leniunt , eſt vtendum,quò membrana quæ pus amplectitur,attenuetur: vbi verò ea diſrupta eſt, & pus iam erumpit , quò celerius promptiúſque id educatur, detergentia ſunt potiora: quale eſt quod ex marrubio,vtpote ſatis attenuans, & quod ex eruo quod deterget magis,conſtat:atque alia quæ ex ſubſequẽti de medicamentis volumine,congruere videbuntur. Quum iã pus reiici deſiit,quæ ſine morſu ſiccant illis erunt admiſcenda,ſimul ne inde pulmo humeſcat, ac putredinem quampiam contrahat: ſimul ne locus affectus ſua natura ſiccior , in poſterum ab eo de more confluente materia leui negotio inficiatur. Atq; hoc pacto puri & ſanguini,quæ in pulmone thoracéque coguntur,ac per tuſſim eiiciũtur,medeberis. Verùm quia quum thorax ex vulnere,caſuve afficitur,vt venulæ quæpiam diſrumpũtur,aut ſuccum ſuum effundant , ἐκχύμωμα hoc Græcis vocatur , ſanguis quoque tuſſi redditur: de eo etiã hoc aſſerere licet, quòd venæ ſectionẽ poſtulat,eámque ſecundò ac tertiò, vt ſymptomatis proportione reſpondeat:ac ne effuſus ſanguis coactus in pus commigret,& difficiliorem ſui curationem faciat, tepida emolliẽtiáque ſunt adhibenda medicamenta.Adhæc mediocriter nutrire, & niſi febris acceſſerit,vini quoque tenuis aliquid,leuato iam malo,præbere, atque ita lauare decet: quòd ſemper vitia quæ thoraci adueniunt, iis quæ pulmo experitur ſint longè minus periculoſa , & mediocria magis.

DE STOMACHI AFFECTIBVS, CAP. V.

A POſthæc de affectibus qui ſtomachum,vẽtrem,& inteſtina tentant,eſt nunc tractandum,quin potius de eorum victu:antea enim qua ratione morbi qui vnamquãque nutritionis partem obſident, dignoſcantur,tradidimus .Proinde tibi,ceu qui laborantes partes agnoſcas,in præſentia curandi rationem explicabimus. Atque illud in primis nõ ignoraſſe decet,primùm omniũ explorandam eſſe quodnam fuerit membri quod expẽditur,quum homo bene valeret,temperamentum: atq; vtrum ſua natura ad calidiorem qualitatem, quàm quæ B commoderata eſt, an ad frigidiorem, aut ad ſicciorem & humidiorem,vel commoderatam inclinaret. Præterea num reliqua viſcera eadem cõſtent temperie, an aliqua alia excellant , & an magis eius quod expenditur temperiei aduerſentur,an minus,& num omnia,an nõnulla , denique ſintne ea loco facultatéque viciniora, necne:nam vbi hæc atque eiuſmodi alia examinaueris, erunt tibi pro portione medicamenta componenda, curatióque ſuccedet. Itaque ſi fortè tibi curandus proponetur,cui os ventriculi calida intemperie tentatur,inſpi-C ciendum eſt num ad calidius id abſceſſit,quàm quũ integra eſſet valetudine, & an adiacentia viſcera ſint multo quàm decet , & commoderato calidiora : nam ſi ita id eſſe temperatum repereris, intrepidè frigidis vteris, ac celerius, quum nullum eſt membrum quod temperamento obnititur,opem ægro feres. Sin quod curatur frigidius erat tẽperato, iámque aliqua de cauſa calidius effectum eſt, haudquaquam æquè ſecurè eſt refrigerandũ , ſed à moderatè refrigerantibus ordiri , atque inde ſi ex vſu eſt,ad frigidiora progredi oportet.Quòd D ſi adiacentia viſcera minus quoque ſunt quàm commoderatum calida , multo magis multus frigidorum vſus ſuſpectus vitandúſque eſt:non enim ea tantùm,cui medemur,pars ſtudium noſtrum poſtulat , verumetiam illæ quæ vicinæ ſunt,ne impenſiori cura, quã adhibemus ei quæ curatur,offendantur, poſtulant.Contrà verò agẽdum eſt in iis quarum contraria eſt conſtitutio. Proinde ſi frigida intemperies infeſtat,nullàque alia eſt pars cuius contraria intẽperies eſt obſtaculo, vino fuluo vetuſtóque vtendum eſt,& piper,zinziber,ac ſiquod aliud E eiuſmodi euidenter calfacit, dandum, vt vniuerſus victus ſit calidior.Vtile eſt & antidotos præbere quæ calfacere poſſunt,quáſque priuatim poſtea explicabimus. Videntur præterea etiam exercitationes , quòd natiuũ calorem exſuſcitẽt,nonnihil prodeſſe. Atqui quum intemperies ad calidius deflectit,potio ſit aqua,niſi aliud præpedierit:tunc enim tenui, aquoſo, & paucifero vino vtimur.Offerantur & piſces qui in ſaxis ſtabulantur elixi,frigidi ex aceto,ac potiſſimum animalium trunculi,quinetiam olera, lactuca, & intubus ſatiua, & ſiquod F ex alimẽtis ad frigidum tendit: ſi verò humiditas præualet,parcior potus,& agreſtia potius animalia , eáque aſſa magis quàm elixa conueniunt. Vehementius quoque exercendum eſt , vt calor roboratus excremẽtitios humores abſumat.Poſtremò quibus os ventriculi ſiccius eſt , elixa edulia & exiguo ſale condita aptiora ſunt: potus item copioſior,& olera,ac mediocris tantùm inambulatio , animique plerunque remiſſio, ne motu incitatiori humor exhalet.Atque quum intemperies ſunt nudæ,hac victus ratione ægri inſtituendi ſunt:ſed ſi hu-G mor quiſpiam exuperat,eum quoque demoliri oportet. Proinde ſi bilis amara affligit, victus ſit frigidiuſculus, ceu in calida dictum etiam eſt intemperie,ſed addenda ſunt detergẽtia,ac bilem explodentia: ſi quidem fuerit vetuſta,& imo ventriculi fundo incidens , eam catapotijs ex aloe detergemus:ſin verò recens fuerit , & quodammodo efferueſcens , refrigerantibus & humectantibus, ac quadãtenus attenuantibus , obſtructionéſque tollentibus contemperanda eſt: cuiuſmodi ſunt quæ ex violis & aceto,& ſemine cucumeris,& portulaca,atque H eiuſmodi, ſacchare conficimus,ceu de his quoque dicemus. Si multa eſt bilis, quæ iam ægrum onerat, vbi antea tentauerimus, ac meatus infarctu liberauerimus, aliquid quod flauam bilem validè purget prædictis eſt admiſcendum, quò citius à noxa liberetur. Deinde vires refici debent leuibus boniqué ſucci eduliis. Quòd

gentia,ſuóque lentore adhærētia,& quæ ſanguinis cur A
ſui occurrere cenſentur, fuerint permixta: quò ex omnibus cicatrix partibus antea ſauciatis ac vulneratis inducatur. Quin ſiquid ita ſuaſerit,ne ab acrioribus quidem ac validioribus eſt abſtinendum: cuiuſmodi ſunt quæ paſtillum Andronis,aut Polydæ ſigillum accipiūt, ac cū liquore aliquo conuenienti infundūtur. Sint autē omnia modicè tepida, ne ſuo cōtactu offendant. Quòd ſi vitium cum febre cōſtiterit,circa principia, quū adhuc humores vigent,tenuis victus ex vſu eſt. Verùm tēporis progreſſu,vbi iam aluus ſatis liquida fluxit,ac febris quieuit,ad pleniorem victum eſt tranſeundum,nō tamen perinde atque illis qui ſimpliciter febriunt, victus eſt proponēd⁹,ſed aliquid hîc & copiæ & qualitati eſt adiiciēdū. Nā quòd cū euacuationibus ſimul quoq; naturalis calor exhalauit,vitaléque robur exolutum eſt, enitendum eſt vt vires victu craſſiore reficiantur. Si verò cum iis quæ excernuntur cruenta quæpiam ramenta exeunt, edulijs ac fructibus quæ lētore ſuo infarciāt adſtringántque,eſt vtendum. Cibi rationem obtinebit ferculum quod ex amygdalarum cremore ac amylo conficitur. Quòd ſi cū ſucco rhois culinarii paretur,in præpollente affectu validius erit ferculum. Æquè confert & portulaca,ſi abiecta ſæpius aqua excoquatur. Ita enim ſiſtit,ſi cum aceti,aut vuarum immaturarū acidorumve punicorum aut ſimilium ſucco exhibeatur. His ſuccedit commodus quoque cibus inclinata iam febre,milium aſſum,quod cum cremore rhois culinarii paratur, & oryza frixa. Poſthæc ſequuntur animalium extrema, quæ ex aceto & adſtringente eiuſmodi offeruntur. A vino prorſus arcendi ſunt ægri, niſi ob immodicam vacuationem,caloriſque diſſipationem,metus ingruat ne animus deficiat. Vtendum autem eſt potionis vice iis quæ ex ſucco cotoneorum, aut myrtorum, aut roſarum conficiuntur. Atque tu qui reliqua ſupprimentia medicamenta calles,talibus affectibus idoneas potiones cōponere poteris: ac nos quoque de iis in ſequenti volumine tractabimus. Clyſteres ex ſtillatitio roſarum liquore,& hordei cremore, cui antea ſuccus rhois opſoniorum fuerit commiſtus, infundentur, quò ſordes eluantur, & mordax acrimonia retundatur. Dehinc iis ſigillum Lemnium,bolum Armeniacum, & ſanguinem qui vocatur draconis,amylum, & ceruſſam, & quodcūque iuxta vitii exceſſum competere duces, admiſcebis. Succū item plantaginis,ac ſanguinalis herbæ,vt omniū præſidio ac ope inteſtinis vulneratis man⁹ minimè fruſtra admoliris. Sorba præterea,& meſpila,myrti item, & oxyacanthæ fructus,punica acida,& mala adſtringentia,pyra,& quodcunque eſt eiuſmodi edulium, inteſtinorum difficultati opportunum habetur medicamentum. Iam verò horum,ac prædictarum herbarum,& ſiquod aliud adſtringere ſuapte natura ſolet,ſucci vnà cū farina cocti,vel per ſe abdomini impoſiti,inteſtinis robur quodpiam addere ſolent. Iuuant & cocti, ſi vti datur,aſparagi,quum ſucco alicui adſtringenti intinguntur, quòd eorum ope fluxionem quodammodo ad vrinā auertimus: eſt quippe hoc quoque ex iis quæ nequaquam neglectui haberi debēt. Quare integrum erit tibi per explicatam methodum,quid præſtet expendere,atque id factitādo exequi. Cæterùm quia teneſmi ex mordacibus ſalſiſque humoribus inteſtino recto impactis oriuntur, nū ii in toto corpore abundent,expendemus, ac mediocriter purgantibus educentes, ægrum ab aſſidua aſſurgendi moleſtia liberabimus. Adhæc tum diſcutientibus, tum modicè adſtringentibus laborantem ſedem fouētes,nihilo ſecius ægro opem tulerimus. Eodem modo, quibus ob fluxionem quampiam in venas quæ ad anum pertingunt,(αἱμορροΐδας quòd ſæpe ſanguinem fundant, vocant Græci) illabentem,eæ intenduntur,ac dolent, partim diſcutientes, partim repellentes, fouemus. His nonnunquam ex intima cubiti vena ſanguinem detrahimus,quando nimirum ex ſanguinis copia aut naturæ conſuetudine,id prouenire arbitramur: nā ſiquando exuberantē ſanguinem vacuare ſolitæ,ſupprimuntur, intumeſcunt, ac inflammantur,rectúmque interdum inteſtinum euertunt. Quare primùm, ceu

diximus,venæ in cubito ſectione is reuellendus eſt: deinde diſcutientibus, adſtringentibúſque medicamentis, patientis loci dolor mitigandus. Quòd ſi obfirmata fluxio neque reuulſionibus cedit, nec epithematis lenitur, metuſque eſt ne temporis ſpatio in abſceſſum abeat, hominémque in aliud morbi genus deducat, hirudines cæcis hæmorrhoidibus admouendæ. Vbi enim ita ſufficiēs ierit ſanguis, æger melius deget. Poſtquam iam pars in abſceſſum diſceſſit, curatio quæ vulneribus, impoſitis linamentis,accommodatur,(ἔμμοτον
B vocāt), adhibenda eſt,aduocata antea manuum opera, ſi ſuapte vi abſceſſus non diſrumpitur, & medicamentis morſus expertibus eum extergemus, carnémque alemus, & loco laboranti cicatricem inducemus: quorum omnium materia ſigillatim conſcribetur. Quòd ſi ex acri erodentéque quopiam illapſo humore fiſtula oboritur, principio huic per exſiccantia citra morſum, cicatricem addere ſtudendum eſt. Quòd ſi vitium medicamentis non ceſſerit, ſpecillo demiſſo, & altitudine antea explorata, ferramentum quodpiam leue & flexi-
C le per fiſtulam impellemus, deinde eo viciſſim per rectum inteſtinum educto,ac podice quaſi extracto, carnem quæ inter fiſtulam & internam recti inteſtini ſuperficiem intercedit,incidimus,vt vnus eorum quæ deſcendunt pateat exitus. Si multum inter fiſtulam & rectum inteſtinum carnis interponitur, aut quum fiſtula pertentatur,perquam altè peruenire videtur,ſecandum minimè eſt. Nam dum ſectio incautius obitur, interdū ſimul quoque muſculos inteſtinum rectum cōſtringentes præſcindimus,nequitque in poſterum æger delabē-
D tem fæcē cōtinere: ſed inuitus,quòd claudentes inteſtinum rectū muſculi ſint affecti,egerere cogitur. Quū verò fiſtula in altum penetrat, ſi eam apprehēdere neque diſſecare facilè licet, ne tentanda quidem eſt manus opera. Attamē vbi manus fuerimus admoliti, eadē qua in aliis curatione vti oportet, linamentis plagæ inditis (ne ſua ſponte cicatrice obducta coeat,eandémque denuo fiſtulā efficiat,)eius oſcula diducentes, & dilatātes. Sedenim laborātis partis affectuū cōmunione, imprudentes ab ordine diuertimus, & ad particularia magiſ-
E que mediocria eius vitia prius peruenim⁹,quàm ea quæ ſunt maioris momenti omnia explicuimus. Quare redeundum eſt,ac ea quæ deſunt proponēda. Itaque quū dolor inteſtinorum, ac ramenta cruenta,biliſque variæ ſpecies apparent, inteſtinorum difficultatem denuntiant. Atque de iis quantum neceſſe eſt,diximus. Verùm quum dolor abeſt, neque adeo continuum deſidendi eſt deſiderium,ac teneſmus,qui mediocriter vacuet,ſed confertim aliquid lotioni nuper mactatæ carnis adſimile effluit,& iecur intumeſcit,aut grauitas dolórve co-
F mitatur: quidā id δυσεντερίαν ἡπατικὴν,(noſtri quoq; à iecinore fluxum hepaticū)dixerunt. Victus ſuperiori ſimilis conuenit,nempe is qui adſtringētibus & infarcientibus,refrigerātibúſque medicamentis & cibis conſtat. Verùm hoc intereſt,quòd neque clyſmatis, aut fomentis (nihil enim inteſtina mali ſentiunt),neque vrinā ciētibus,quòd pars quæ primùm illa excipit,ſit affecta,æger opus habeat. Sed ſatius eſt quæ refrigerent & adſtringant foris iecinori ſuperimponere: ita nanque recepto priſtino robore,quod propter infirmitatem amiſerat,ſubſiſtet & ſupprimetur. Siquid mordax aut irritans infeſtant,id victu lenietur & contemperabitur. Cæ-
G terùm quia ſermo nos ad iecur deduxit, de eius quoq; ac lienis vitiis,& de vniuerſo eorum victu,quantum opus eſt, iam pertractare licet,vt in iis etiā corporis quædam ſequela ſeruetur.

DE IECINORIS LIENISQVE AFFECTIBVS, CAP. VII.

Itaque quum calor vrget, quò contemperatio inſequatur,& nimius calor tēperiē inueniat; frigida ſunt
H accōmodata. Quare in cibum intubus domeſtica,cucumis crudus,lactuca,& animaliū extrema dabuntur, eáque præſtabit aceto cōdire: ex piſcibus verò ſaxatiles, raiæ,paſſeres,cruſtacea,& mollia omnia ſūt idonea. Vino aut penitus abſtinendum eſt, aut tenui, albo,& aquoſo vtēdū. Sanguini præterea, ſi res exigit,demere,

ac medicamenta conſimilia exhibere conuenit, nempe A quæ ex intubo erratico,& portulacæ,cucumeriſque ſemine, & quod vocatur ſantalo conſtant. Adhæc quæ ex violis,roſis,nymphæa,& ſiquid eſt aliud quod refrigerare cenſetur,conficiuntur:de quibus nos poſtea priuatim dilucidius verba faciemus. Contrariis verò certabimus, ſi in prædictis partibus perfrictionem quampiam adeſſe iudicabimus. Nam fercula ad calidius declinabunt, & vinum vetus ac fuluum exhibebimus, antidotóſque quæ ex aromatis flatumque diſcutientibus parantur ſeminibus.Balneum expedit moderatum,ex- B ercitatióque quæ ſatis ſit, ſed concitatior eſſe debet,vt calor natiuus accendatur.Quòd ſi hæ partes fuerint inflammatæ aut refrigeratæ , victus & medicamenta quæ cõueniunt erunt intendenda. Verùm quo pacto eiuſmodi membrorum inflammatio , ac potiſſimum iecinoris, ſit tractanda,diligenter animum aduertere oportet.Nã quum eiuſmodi quædã incidit ſuſpicio,primùm bis térve ſanguinis quod ſatis eſt ſi æger admittit, detrahe,& vẽtrem ablue, & tenui victu vtere:deinde epithematis, quæ ſuper laborãte loco dãtur,refrigerãtibus cõmiſcẽ- C da ſunt quæ adſtringãt,& modicè emolliãt,diſcutiántque:qualia ex ſucco ſemperuiui,& ſolani,roſiſque & earũ ſtillatitio liquore,itẽ roſaceo & melino oleo concinnamus , nonnunquã abſinthium quoque oleo incoquẽtes imponimus : vtroque enim opus eſt. Nã ſi emollientia ſola & cõcoquentia adhibentur,iecinoris robur relaxãt, & parti imbecillitatem quampiam inferunt, metuſque eſt ne ſyncope ſuccedat: & refrigerãtia ſola, humorem ſiquis in membro continetur , cogunt,atque eum neſcẽte & intabeſcẽte calore durities inſequitur,(quã σκίῤῥον D appellant).præcipuè ſi ſanguinis redundantia antea nõ fuerit euacuata. Porro vbi membrum hoc ſcirrhum cõtraxit,haud propè curationem admittit,& nõ ita multo pòſt,tum alii affectus tum mors accedit. Atqui ſunt quidem longè moderatiores qui à liene oboriuntur,attamen hi quoque temporis ſpatio ad ſummam malitiã progrediuntur. Deteriores multo ſunt,velociúſque periculum,qui ab indurato iecinore gignuntur,procreãt. Hinc nanque macies illa extrema,(quam ἀτροφίαν vocãt) E ac peſſimum aquæ intercutis genus proueniunt. Nam viſcus pro natiuo rubore functiones ſuas non obeat, alimentum ægrè in corpus diducitur , & quod diſtribui debet, haud rite in ſanguinem commutatur : quo fit vt aquoſus ſit ſanguis,nec adhærere poſſit. Quumque non agglutinatur, huc & illuc diffluit & infunditur, cutémque intendit , ac tumorem aqueum turgentemque cõmittit. Scirrhus itaque iecinoris deterrimus eſt,cui malitia eſt ſecundus,lienis , qui & ipſe iecinori, ſi negligitur, ſuum impertit vitium,& in conſenſum trahit, ac in F cõſimilem iam dictæ conſtitutionem deducit. Quapropter ſimulatque iecur aut lienem alicui induratum eſſe conſpexerimus , exterius emollientia & concoquentia adhibere oportet,quò ſcirrh⁹ mollior fiat,& relaxetur. Verùm neque nimis calidis eſt opus, neque rurſus frigidis,maximè in iecinore,ſed cum manifeſta ſiccitate cõmoderatis, quibus adſtringẽtia ſunt cõmiſcenda, ne ab emollientibus membri robur infirmetur ac exoluatur. Sint autem quæ ſuper liene dãtur,vehementiora, & magis calefaciãt emolliántque, ac minus adſtringãt, quòd id membrum eiuſmodi toleret & ſuſtineat. Adhæc atte- G nuantibus,infarctu vindicantibus,& vrinã mouentibus vtendum eſt,quò meatus mediocriter pateãt,& ſcirrhi reliquiæ expellãtur.Sint autẽ & hic quæ lieni admouentur valentiora calidioráque:quæ verò iecinori applicãtur,commoderata ac remiſſa: vtriſque tamen etiam cõcoquentia commiſceantur,vt ſcirrhus emolliatur. Victus detur tenuans , cum non euidenti calore, & boni ſucci,quíque nihil craſſi gignat: ſunt nanque hic edulia quæ craſſum ſuccum creant & meatus infarciunt fugiẽ- H da.Vinum ſit tenue & aquoſum.Aſparagi item,capparis,apiũ,fœniculum,& ciceris iuſculum conueniunt,piſces quoque ſaxatiles,& pulli gallinacei accommodantur.Balneum denique commoderatum, & quod qualitate non exſiccet,haud eſt inutile. Atqui quemadmodum ex inflammatione antecedẽte , quam ſcirrhus inſequitur, aqueæ quædam affuſiones oriuntur : ita ſi frigiditas præceſſit,frigidique humores exuberãt,& meatus infarciuntur , malus habitus,ac deinde, ſi æger neglectius habetur, aquæ intercutes ſuccedunt. Quare vniuerſa victus ratio ad caliditatem ſpectet,vimque habeat tenuandi. Medicamenta quoque eodẽ modo ſunt paranda, quibus vrinã mouentia, quò collectus humor illac etiam excernatur,permiſceantur.Exercitationes & balnea conueniunt. Siquis fuerit in viſceribus tumor, quæ calefaciant, molliant, & in halitum diſſipent, ſunt inungenda, vt ex omnibus in victu ſecuritas tibi pateat. Atque hac ratione priuſquam aqua intercus fuerit omnino collecta,victus eſt inſtituendus.Vbi iam affectus conſtitit,vrinam ducentibus vtendum eſt,potiſſimum valentioribus, niſi ex inflammatione aut ſcirrho vitii fuerit origo : tunc enim clementiora ſunt præponenda. Iis adhæc quæ aluum ducunt, & aquam detrahunt ſenſim æger eſt vacuandus,ne ex confertis vacuationibus virtus fatigetur , & tamen paulatim laborans leuetur. Vtendum nihilo ſecius & inunctionibus in abdomine quæ diſcutiant & exſiccent. Nonnihil malleolos ſcalpello incidentes,humorem paulatim effluere ſinunt : eſt enim ſummopere animaduertendum ne affatim excernatur. Nam quum confertis vacuationibus ſpiritus viciſſim attrahatur , quò nihil ſit vacui , ſiquid eſt ſpiritus vitalis,ſimul cum vacuitate attrahitur,quò fit vt derepente animi deliquium mórſque ſuperueniat. Quare tum in hydropico morbo, tum maximis abſceſſibus,ſemper repentinas & cumulatas euacuationes vitare oportet,quòd maxima ex parte mortem inferãt: victus ſit ſiccior : quare & animalia agreſtia præferuntur, & aſſa elixis. Vinum ſit vetuſtum & meracius , niſi & ſcirrhus & iecinoris inflammatio commiſerit. Potio ſit exigua, conueniunt balnea ſponte nata , quæ nitrum & atramentum ſutorium & ſulphur ſapiant. Atque hoc victu eæ hydropis ſpecies, quas ἀσκίτην & ἀνασάρκας appellant Græci , curantur. Verùm tympaniæ præter reliquum victum,cibo,potioni,& inunctionibus ſemina quæ flatum diſcutiunt,ſunt permiſcenda : quòd vtplurimum craſſus caliginoſuſque ſit ſpiritus qui infeſtet. At verò quia ob immodicas euacuationes,ceu in venarum ſedis fluxu inueterato , & profluuio muliebri,atque vetuſteſcente affectu cœliaco: adhæc propter ſuppreſſas ſolitas excretiones , veluti in vetuſtis hæmorrhoidibus retentis , menſtruiſque mulierũ purgationibus cohibitis, ne in hydropen incidant periclitantur homines,quòd ex immoderata vacuatione iecur refrigeretur , & ſanguis aqueam naturam contrahat , atque idcirco vtpote diſſimilaris nõ agglutinetur,ſed temere innatans, aqueas affuſiones conſtituat: ob adſtrictiones verò coaceruetur,& calor extinguatur,propterea quòd ſpiritus vitalis loci anguſtia coarctatus non aſpiret,atque ideo iecur ſuffocetur , cæteráque eiuſmodi patiatur,ac imbecillum fiat,& aqueum in poſterum ſanguinẽ gignat,primæ cauſæ expẽdendæ ſunt.Atque retẽtiones quidem,puta in hæmorrhoidibus ora vaſorũ reſerantibus atque irritantibus medicamentis diſſoluere conuenit.In menſtruis verò,ſi quidem ſimpliciter ſiſtũtur,hic quoque reſerantibus opus eſt: ſin ſcirrhus quiſpiam,ſiue inflãmatio,ſiue in latus conuerſio,ceu ex ſiccitate præcluſio, ea ſupprimit, primùm cauſæ mollientibus,humectãtibus,ac laxantibus, quemadmodũ denuo poſtea docebimus,ſunt tollendæ:deinde vaſorũ ora patefaciendi & trahendi vi præditis vtendũ:ſi quidẽ cõſuetis vacuationibus reuocatis,æger in ſanitatem priſtinã reſtituitur. Expedit tamẽ vt iis ex pedibus ſãguis dematur,& hirudines admoueantur,atque ſcalpello cutis incidatur,quò vaſa onere leuẽtur,locáque quæ curãtur, leuiora iã facta facilè medicamentis concedant.Edulia porro hic quoque quæ parũ alant,bonúmque generent ſuccum , quibus attenuantia vrináſque mouentia fuerint admixta,ſunt offerẽda. In morbi principio, balnea exercitiáque non accommodantur : at vbi ſanguis ſemel iteratóque miſſus fuerit,humoréſque conuenienti medicamento fuerint repurgati,mediocris exercitatio balneúmque conuenit. Nam dum corpus adhuc

repletum eſt, ſpiritúſque in arctum cogitur, confertis A non eſt motibus corpus concutiendum, quòd humores ita exagitētur, & calor naturalis ſuffocetur, neque quicquam effatu dignum diſcutiatur. Cæterùm ſi ob immodicos fluxus hydropes inſequuntur, vaſa relaxata patentiáque claudentibus & denſantibus ſunt contrahenda. Vires cibis boni ſucci coctúque facilibus, & qui ſatis nutriant reficiantur: vinum ſit vetus. Dentur & antidoti quæ calfaciant & reprimant, ceu priuatim de omnibus tradetur. Balnea & exercitia ſint mediocria prorſus, vt hæc calorem exſuſcitare, illa meatus reſerare, atque aliquid excrementitiæ humiditatis diſcutere valeant. B Exhibenda ſunt & quæ vrinam cieant, & modicè aquam ducant, & paulatim vires recreent. Atque hac ratione hydropis ſpecies tum dignoſces, tum curabis. Porro quemadmodum ob lienis iecinoriſque imbecillitatem aqueæ affuſiones conflantur, ita ab iiſdem viſceribus, ob alias tamen cauſas, à iecinore quidem arquatus oboritur, à liene verò qui gignitur, nomine caret. Atque arquatus à bile quæ è veſica fellea regurgitat diffunditúrque, prouenit: alter verò ab humore qui in liene cogitur, procreatur. C Proinde iis qui arquato corripiuntur, ſi quidem febris adeſt, tenuem victum imperare, puta intubum tum ſatiuam tum erraticam: aluum enemate eluere, & niſi aliud obſtat, ſanguinem modicum educere conuenit. Deinde vbi deſiit febris, victu mediocriter tenuante, bonique ſucci, & parcè nutrienti vires refocillare decet. Quin & medicamenta quæ vrinam moueant, nec euidenter calfaciant, parare, atque ea diluculo ieiuno exhibere. Vinum ſit aqueum: vbi meatus ſunt repurgati, & obſtructionibus vindicati, medicamē- D tis bilem purgantibus, veluti poſtea dicemus, expurgādi. Interdicantur balnea & exercitationes antequam omnino æger valetudinem receperit. Simul verò atque interna fuerint repurgata, ſiquid quod nōdum planè ſit diſcuſſum, pallidi ad ſuperficiem defertur, id balneis, & ſudorem mouentibus eſt euacuandum. Cæterùm ſi lien eodem vitio afficiatur, idem quoque victus competit, ſed qui hoc tantùm à ſuperiori diſtet, vt eo minus ſit frigidus, tenuādique magis vi ſit prǽditus, quo pars eſt frigidior, & craſſiori ſucco alitur. Quare quum calor E in hoc viſcere perſentitur, tenui modicéque refrigerante victu eſt opus: cui ſi calor leuetur, non eſt diutius immorandum. Facilè nanque humores indidem infarciuntur, coeúntque, quo fit vt vrinam mouentia & tenuantia accommodentur, deinde purgans, quale res poſtulat, aduocetur. Venam non expedit ſecare niſi aliud admodum vrgere conſpicitur: balnea & exercitia ſint moderata niſi febris dehortetur: potus ſit vinum, tenue quidem, ſed non valde aqueum. Atque hac ratione arquato, & ei qui è liene natus, nomine caret, medeberis. F Porro Diabetes, iecinoris renúmque eſt affectus, qui nihil aliud eſt quàm profluuium quoddam per vrinam. Quare vt in alui profluuio fluxionem per vrinam cientia deriuamus, & aluum reprimētibus ipſam ſiſtimus: ita hîc viceuerſa eſt inſtituenda curatio, & ſuo lentore infarcientibus, adſtringentibúſque, & refrigerantibus fluxum cohibere, ac modicè emollientibus vētrem laxare decet. Quapropter amylum, oryza, ſimilago, & id genus alia illinentia ac emplaſtica, quæ citra G manifeſtum calorem craſſum ſuccum gignunt, conducere cenſentur, niſi febris adſit, & omnia quæ tenuibus partibus conſtant ac vrinam mouent, auerruncanda. Sed nec balnea, nec exercitationes ſunt opportuna. Nō alienum eſt quæ refrigerent iecinori renibúſque ſuperimponere, vt deſinente febre, ſimul quoque humiditatū attractio deficiat. Qui ob renū debilitatē aſſiduè meiunt, hi ſi emplaſtris roborātibus iuuantur, & parci bibunt, atque aqueū humidúmque victum deuitāt, valetudinem recipiunt. Cæterùm quia ad renes vſque oratione peruenimus, age victum vitiorum quibus vaſa v- H rinaria infeſtantur, quantum res exigit, tradamus.

DE VITIIS QVIBVS VRINARIA VASA, parteſque naturales tentantur, CAP. VIII.

CRuor ergo, & pus, & humor quiſpiam lentus, ramētáque & calculi, varia ratione, prout variis quoque de cauſis renes veſicáve laborant, meiendo redduntur. Quare quum cruorem à renibus aut veſica, ex iis notis quæ id diſcernere docēt, ire ſuſpicabimur: ſi quidem id ob multitudinem, & rarefactionem, ac imbecillitatem renum euenire coniectabimus, venas nephriticas, quæ per cubitum feruntur, ſecabimus, ac ſecundò ſanguini dememus, quo ſatis vacuemus, copiámque minuamus, ac ſanguinis fluxum inde retrahamus. Loco deinde laborāti ea medicamenta quæ robur addunt, quibus nihil quod apertè iam calefaciat admiſtum ſit, imponemus. Dabimus tamen ea quoque quæ ſuo lentore meatus infarciunt & adſtringunt, commiſcentes quæpiam quæ mediocriter vrinam mouēt, vt videlicet hæc emplaſticis illis ac adſtringentibus viā ſternāt: ſiquidē vrinā mouentia ſola hoc caſu, quòd magna ex parte ſtimulent, non ſunt accōmodata. Quòd ſi vena aliqua fuerit diſrupta, deterius quidem eſt malum, attamen eandem exigit curandi rationem. Hic ea quæ ſanguinē ſiſtētia nūcupātur, ſunt permiſcēda, & paulatim ſāguini detrahendum, nēpe vt eā ob rem venā ſecemus, quò ſanguinis curſus reuellatur. Vita in otio & quiete eſt tradūcenda, vt ab omni motu valētiori, omnique re acri ceu mordente ac irritante, abſtineatur. Balnea ſint pauca & rara, vt ea quæ indurata ſunt, ſi ita vſus poſtulat, tantūmodo humectentur. Quæ rarefaciunt, & ora venarum aperiunt, ſunt inutilia, miniméque ſanguinis profluuio idonea. Quòd ſi pus promanauerit, non iam amplius venam tundimus, atque ab omni re mordente abſtinemus, iiſque vtimur quæ mitigandi vim obtinent, ac modicè detergent, nec cum morſu exſiccant: cuiuſmodi ſunt quæ gummi & tragacanthā, cucumerū item ſemē, amylum, ac cætera id genus accipiunt. Vbi iā pus fuerit expurgatum, ea quæ magis exſiccāt, & citra morſum reſtringunt, quò vulnus cicatricem induat, aduocamus. Si arenulæ ſolæ vrgent, quæ in matula ſubſident, humoris eas gignentis ſpeciem ex colore agnoſcemus, eúmque exuberantem victu cōuenienti, & ſi res flagitat, purgatione emendabimus ac compeſcemus. Verùm ſatius eſt ſanguinem mittere, quò vaſa pondere exonerentur. Vſui erunt quæ modicè tenuant, meatus infarctu liberāt, & vrinam proliciunt: qua de re aſparagi, ciceris iuſculū, & caricæ conferre putātur. Exercitatio ac balneum ſint admodum exigua: vino vtendum aquoſo, albo, & tenui. Vitanda omnia quæ manifeſtò calefaciunt, vt & vehementior exercitatio: inde nāque quòd humores nimiū aſſantur, eiuſmodi ramenta cōflantur: quæ temporis ſpatio coeuntia, ac admiſto lento quopiam humore compacta, in tofos ac calculos abeunt, & aut renes vrgent, aut in veſicam delabuntur. His ea quæ vrinam mouendi incidendique vi pollent, magis conueniunt, quorum copioſa materia in libro de ſimplicibus medicamentis proponitur, indéque quæ vſui ſunt corradere licet: ſed & nos ſeorſum de iis agemus. Reliquus vniuerſus victus ſit boni ſucci, & attenuans. Balneis vtendum eſt, quibus meatus fiant ad fluxum habiliores. Quòd ſi lapides angulares fuerint, vt loca vulnerent, & ſanguis profluat, aut pus emanet, victus ac medicamenta miſta eſſe debent. Eſt autem hoc admodum malum, quòd alterum reliquo contraria poſtulet: attamen enitēdum eſt, vt aliquid opis adferamus, & vtriuſque curam habeamus, ita tamen vt eius quod magis vrget potiores ſint partes. Cæterùm non eſt ignorandum, nonnunquam in interna penis parte exiguum tuberculum oboriri, quod dum diſrumpitur, ſanguinem aut exiguum puris effundit: quare quidam arbitrantur ex profundo ea prodire, citráque rationem metuere cœperunt: verùm res ex penis dolore deprehenditur. Venæ autem ſectione ſola, victúque frigidiuſculo ægrum à moleſtia vindicauimus. Quòd ſi vitium moram traxerit, & vulnus altius peruenerit, enemata morſus expertia, qualibus in lippitudine vtimur, infundimus. Balneo ac omni mordenti, euidentérque calefaciente, tum cibo, tum potione abſtinemus: ita nanque promptius æger valetudinem recipit. Porro de vrinæ ſtillicidio tantùm in præſentia dixerim, quòd quū acris quiſpiam mordénſque humor illabens, muſculum collum veſicæ conſtringen-

tem ad excretionem laceſſit, conſiderandum eſt num is A corpus totum inficit, an eo tantùm loco defigitur: nam ſi in toto redũdat, idoneis medicamentis eſt vacuãdus: ſin min⁹, ſolo victu, refrigerãtibúſq; medicamẽtis mordentia ſunt contemperanda. Cæterùm ſi lenti craſſique humores immerſi fuerint, & qui haud facilè extricantur, fucus quidam ſit ægris, perinde quaſi calculus infeſtet, tum quòd dolor ſit vehemens, tum quòd lotiũ vtplurimum guttatim reddatur. Quare victum attenuãtẽ poſtulant, & reliqua medicamenta quæ tenuare, meatuſque infarctu liberare queunt, vbi antea humorem, ſi B exuberare videbitur, medicamento quod pituitam ducit, purgauerimus. Balneis liberaliter vtendum, quæ tenſa relaxent, humorémque tenuent, & digerant. Atque de his hactenus. Nam ſiquid in hac commentatione deſideratur, potes ex iis quæ docuimus, arrepta occaſione, conficere, & medicamenta neceſſaria concinnare. Verùm quia vaſa vrinaria eadem ſunt generantia, ratióque curandi, prout per ea lotium profluit, vitia ſunt explicata: nunc iis prout ſunt genitalia, quod opus eſt annectere oportet. Ac primùm ea quæ maribus ſunt pe C culiaria, deinde quæ fœminis propria ſunt tradentur. Proinde quale vitium ſit priapiſmus, & qua ratione dignoſcatur, quámque ob cauſam oboriatur, dictum fuit antea: nũc quo pacto ei medendum ſit, eſt quoque docendum. Si igitur rationi curandi id muneris incumbit, vt affectuum cauſæ è medio tollantur, quũ ſpiritus calidus ſit qui penem arrigat, hanc continentem cauſam, iis quæ flatum diſcutiunt, exſiccant, ac refrigerant, coercere decet: ídque tum per ea quæ eduntur, tum quæ bibuntur medicamenta eſt procurandum. Cibus itẽ qui D ſingulis diebus offertur, eò ſpectet. Sunt qui tenues dodrantales, paulóve maiores laminas plumbeas parãt, ac renibus admouẽt, ægróque ita opem adferunt. Vitetur vel ad aſpectum vſque fœminarum cõmercium, ac narrationes amatoriæ, & quicquid anſam pruriendi & inflãmãdi præbet. Potus ſit aqua, cibus lactucæ, coriãdrũ, & ruta. Lectus ægro ex vitice ſternatur in quo decumbat. Vigilet, nec balneum ingrediatur, ſed exercitatio ſit vehementior, & niſi aliud obſtat, in frigidam ſe de E mittat, ac deſideat. Quibus penis reſoluitur, ii contrariam poſtulant curationem, potiſſimũ ſi id ob ictum antecedentem non aduenit, nanque id curatũ difficile eſt, præcipuè ſiquod ſeminarium vas, aut neruus extendẽs fuerit præciſus, alioqui prõptè curatur. Atque in vniuerſum victus ad caliditatem humiditatémque vergat: priuatim verò quæ flatuoſa ſunt cõferunt: cuiuſmodi ſunt cicer, & nux iuglans, & quæcunque in libris de ſimplicibus medicamentis, venerem concitantia, (ἀφροδισιαστικὰ Græci) dicunt, nuncupantur. Verùm ignorari haud decet, ſanguinem interdũ aut pituitã vaſa ſeminaria ob F ſtipare, atque idcirco genituræ ac ſpiritui trãſitũ haud facilem eſſe, quemadmodum perquam obeſis pinguedo meatum obſtruere ſolet. Verùm illa venæ ſectione, purgatione, & acrioribus clyſmatis ſedantur: hæc verò, victu tenuante, inter quem matutina ieiunis obambulatio, ſalſamenta, acres acidique tum cibi tum potiones reponũtur: vigilia itẽ cibúſque parcior, & magna ex parte is qui parum nutriat: hæc enim atque eiuſmodi alia gracilitatem ſatis conciliant. Condimentum ciborum optimum eſt ſinapi, cui acetum ſálque ſit adiectum, & G alia quæ iuxta hanc formulam cõficies, modò in omnibus ægri temperamentũ tibi ob oculos ponas: nã ſiquibus viſcus eſt natura calidum, id totum victum ſubuertit. Verùm tibi alia ad eam rem non deerit materia, ex qua iuxta methodũ medicamẽta commiſceas, quæ nihil obſiſtentibus temperie viſceribus, quod ad vniuerſam ſpectat victus rationem, noceant. Seminis profluuium, (quod γονόῤῥοιαν dicũt), & ipſum poſcit vt renibus imponãtur emplaſtra, quæ robur addãt, & minimè calefaciant. Conuenit adhæc reliqua victus ratio quæ ad ſic H citatem declinet, ſed non ſit calidior, verùm frigida. Inſuper nutriendus æger eſt, viréſque modicè reficiendæ: nanque ob continuam excretionem languet corpus & imbecillũ eſt. Quies apta eſt, & balnea quæ humectẽt tãtùm alioqui nõ ſũt idonea. Animalia agreſtia, quæ refrigerantibus exſiccantibúſque condiantur, ſunt accõmodata, & vinum pauculum tenuéque. Cæterùm adipoſum aqueúmque ramicem, partim copioſo mollientium digerentiúmque emplaſtrorum vſu diſcutimus: partim ſcroto, ac ſi res exigit, tunica erythroide ſecta, humorem euacuamus, ac deinde curatione quæ vulneribus cõpetit, ægro medemur. Ramicem verò quo inteſtina omentúmve prouoluitur, quidam ſolis epithematis foris impoſitis curare nituntur, ac interdum, quum malum leuius eſt, ſuccedit: verùm complures manuum operam accerſunt. Verumenimuero quòd graue malum ſit & pleriſque ſubinde periculum creet, nõ ſecus quàm quibus calculus excinditur, quamplurimi pro ambigua ancipitique valetudine, deformiorem, ſed ſecuram vitam degere malunt. Quare nos quoque in hac rei incertitudine, volenti & ſecare & ſecari concedemus, ac ad reliqua progrediemur. Fœminæ peculiaribus vteri vitiis mares exuperant: atque ei intemperies, obſtructio, inflammatio, abſceſſus quiſpiam, fluxus item muliebris, & vteri præfocatio, ac mola incidens, varias curationes exigit. Quorum cauſas ac agnitiones aliunde colliges, hic verò curandi ratio proponetur. Ea autem erit vt contrariis pugnetur, tum victu in vniuerſo corpore, ſi eadem erit totius & vteri intemperies, tum in parte affecta. Nanque peſſis & fomentis tam aridis quàm humidis, alia atque alia commiſcentes medicamenta, intemperiebus opitulamur. Nam calidis mediocriter refrigerantia applicamus, & frigidis calida, quemadmodum ſiccis humida, & humidis ſicca admolimur. Non eſt tamen ignorandum, quòd vterus quum neruea ſit pars, acriſque ſenſus, ac ſemper calori aſſueta, ſimpliciter frigida, præcipuè ſi tactu talia fuerint, non tolerat, ſed promptè conuellitur ac dolet: qua de re, ſiquando calido corripitur affectu, haudquaquam impenſè frigida, ſed egelida omnia ſunt admouenda, ſiue ea infundantur, ſiue fotu, aut inceſſũ aptè adhiberi poſſint. Verùm quia immodica vacuatio, & obſtructio, vitiorum vteri cauſa continens magis eſſe ſolet, obſtructionem quam præcluſio ſiccitáſque genuit, humectantibus, pinguedinem obducentibus, ac vaſa reſerantibus curabimus. Cuiuſmodi ſunt, quæ ex oleis ſale expertibus & adipibus commiſtis, quibus herbæ quædam modicè acres additæ ſint, conficiuntur: vt pinguetudinibus atque emollientibus iam humectata vaſa pateant. Quòd ſi inflammatio aut ſcirrhus naturalem excretionem fuerint remorata, iis quoque per medicamenta eſt occurrendum. Atque inflammationi quidem medeberis, ſi emollientibus ac concoquentibus, quibus aliquid frigidorum inflammatione etiamnum turgente admiſcueris, pugnabis. Quòd ſi ea remittit & diſcutitur, iiſdem eſt inſiſtendum: ſin ad abſceſſum properat, augenda ſunt concoquentia & emollientia, atque à frigidis abſtinendum. Vbi iam abſceſſus diſruptus eſt, & pus promanat, mollientibus concoquentibuſque ea quæ mediocriter detergent admiſcere conuenit, ac clyſmatis peſſiſque eiuſmodi ſordentem vterum repurgare. Demum abſceſſu purgato, quum pus ire deſiit, locus affectus per ſiccantia ſine morſu, ac modicè adſtringentia, cicatrice obducendus eſt. Porro horum materias ex libro de ſimplicium medicamentorum facultate: at qua ratione vniri ſibíque mutuò commiſceri debent, ex libello de medicamentorum compoſitione petes. Verùm ſi inflammatio in ſcirrhum abit, quæ in duritiem occaluerunt, iis quæ magis concoquunt & emolliunt relaxare nitendum eſt, nimirum ſi emollientibus adipibus & oleis, liquores quoque concreti valentiores admiſcebuntur: qualis eſt galbanum, bdellium, & eiuſmodi. Cæterùm molam vtero innatantem, vbi validioribus reſerãtibus matricis os patefecerimus, attrahentibus depellere conabimur, vt eã mulier quaſi pariens deponat, diſcátque præpropere parere, ac impoſturã qua detinetur agnoſcere. Scire tamen licet, omnibus attrahendi, oráque vaſorũ reſerãdi vi præditis, mordacem erodẽtémque vtplurimùm facultatem ineſſe: quare ſiquis temere iis fuerit abuſus, vicinum locum exedere ac erodere, atque priuſquam qui præſens eſt curari deſierit

alium affectum oboriri. Quocirca validioribus iis non modò emollientia ac leniẽtia ſunt permiſcenda, verùm peſſos quoque molli linteo obductos nonnullis quæ mitigent atque humectent extrinſecus inungimus: ſed foris linum propendeat, ne ſi peſſus vacua ſubierit, nos imperitiæ cõuincat, & ægrè moleſtiam adferat. Atque hac ratione menſtrua ſuppreſſa reuocabis, inflammationes lenies, & ea quæ offendunt, euacuabis. Contrariis verò immodicos eorum fluxus ſiſtes, ac coercebis: hîc enim curſus tum albus tum ruber oboritur: ídque aut ob turgentium humorum, primùm eò prorumpentium copiam, aut ob mordacem quempiam humorem eò illapſum ac ſtimulantem. Porro vbi natura ſemel aſſueuit, ad ea loca quæ redundantia moleſtantiáque excernere ſolent, tranſmittere: illuc veluti à materiæ exuperantis impetu coacta, & quæ non decet, & quando non conuenit detrudit: quo fit vt ex alba, pallida, turgiduláq; fiat ægrotans, & inualeſcente malo, in animi deliquiũ incidat, ac repẽtina morte nonnũquam intereat. Quare ægram nactus ab initio, dum nõdum affectus præualuit, & vires etiamnum renituntur, ſi ſanguis abundare videtur, ſenſim è cubito eum detrahes, vt fluxus reuellatur: deinde aluus per ea quæ ſubiiciuntur, vacuanda eſt, acſi vires ſuſtinent, validioribus quoque catharticis nimius ac ſtimulans humor purgandus, quo tum cauſa morboſa extrudatur, tum humor ad proxima deflectat ac deriuetur. Adhæc ad ea quæ ſupprimendi vim habẽt accedẽdum, & potiones ac epithemata, clyſteres item, & peſſos, inſeſſúſque quæ eandem facultatem obtineãt, paranda. Copioſa autẽ horum materia in libris de ſimplicibus miſtiſque medicamentis recenſetur, vnde quæ vſui eſſe poſſunt deligere licet. Eſt tamen cucurbitula ſub mamillis defixa, quòd fluxiones retrahit, præſtantiſſimum auxilium, eóque ſolo nonnullas ſubinde curaui. Circuncidatur in cibo & potione quicquid ſua natura mordax eſt & ſtimulat, omníſque motus vehementior, ac balneorum vſus: hæc enim atque eiuſmodi alia; ſolitas excretiones reuocare ſolent. Cæterùm in primis eſt vitalis facultatis habenda cura, eáque vt par eſt, reficienda: nam ſi hæc non fauet, fruſtra morbis manum admolimur. Atque hac ratione ac via muliebris fluxus eſt tractandus. Porro procidẽtia vteri, recurſus, & in latus conuerſio, alia ſunt à prædictis vitia. Atque quũ vulua procidit, ea ſurſum retorquenda eſt, & ligamentis datis aptè vincienda, ac pars vt roboretur adſtringentibus fouenda. Quinetiam renibus adſtringentia, ac roborantia imponens, ægram complicatis pedibus ſupinã ita collocabis, vt pedes reliquo corpore ſint ſublimiores, atque ita plures dies, quouſque ad ſe vulua redeat, dimittes. Quum verò ad iecur aut lienem, ad ſeptum item tranſuerſũ, & ad cor rectà recurrit, vteri facit præfocationem, tãto deteriora inferens ſymptomata, quãto ad partes præſtantiores eã regredi contingit. Et quoniam ſterilibus ac viduis id vitium potiſſimum oboritur, prima ac ſuauiſſima iis curatio erit, ſi cum viro cõgrediãtur: ſed ſi hoc facere, hortãte ita pudicitia ac cõtinentia, renuunt, ſubſequẽti victus ratione, vt par eſt, vtantur. Atque omnis in ſumma earum victus ad calidum inclinet: quare balneum & moderata obambulatio conferre cenſetur. Priuatim verò odorati calidique peſſi ſubiiciuntur, & eiuſmodi inſeſſibus vtatur, naribus verò fœtida ſubdantur. Quòd ſi moderatè purgabis, opitulaberis: verùm ſemper id animo proſpicias, ne menſtrua ſubſiſtant: ita nanque vteri ſuffocationem, vitium graue, & quod aliquando periculum adfert, propulſabis. Quòd ſi vulua ad ilia aut ad podicem conuertitur, aut in veſicam prolabitur, obſtetrix digito eam dirigat, & odoratis peſſis retrahat: ſolet enim hoc membrũ odoratis vbi imponuntur cedere ac inſequi: fœtida verò & graueolẽtia fugere ac auerſari. Quare etiam quũ procidit, ſuffitu cuiuſpiam quod grauiter olet, eam in ſuam ſedem reuerti cogimus. Studendum ergo eſt, vt cum viro concumbant & pariant: ita ſi quidem ſymptomata citius leuantur: quòd ſi non perſuadentur, ea qua dictum eſt curatione vtendum, quòd hæc poſt viri coitum proximo loco ſuccurrere poſſint. Atque his ita finis imponatur: quæ etſi ſunt mediocria, attamen iis qui recto iudicio pollẽt, ſatis ad curãdi methodũ cõferent. Ac tractationẽ de internis affectibꝰ, quǽq; iis cõpetit, medẽdi rationẽ iã explicatã habes: nunc inſtat vt de exterioribus agamus. Quare quẽadmodũ, quomodo ii diſcerni queunt, à capite exorſi, per reliqua omnia membra ſermone percurrimus, ita & nunc faciemus.

DE EXTERNIS CAPITIS VITIIS, CAP. IX.

PRoinde quũ pili defluũt, ſiquidẽ ab raritate id prouenit, moderatè adſtringẽtibꝰ ſimul & modicè calefaciẽtibꝰ meatus ſunt roborãdi: cuiuſmodi eſt quod vino, & ladano, & iunci odorati flore, & calamo aromatico, atque id genus aliis cõſtat. Sin ob erodentẽ humorẽ delabuntur, ſi totũ corpus eo abundare videbitur, euacuãdus eſt, ac victu cõtẽperãdus: ſin autẽ ſolũ caput obſidet, iis quæ in nares induntur, gargarizationibúſq; eſt euocãdꝰ. Deinde caput abradatur, nitrúmq; inducatur, poſtea adipibus tenuiũ partiũ, atq; id genus medicamẽtis illinatur, ita nãque prõptè ac ſecurè pili repullabunt. Quòd ſi cauſa fuerit ſiccitas, calidis dulcibus aquis mediocriter fouemus, capútque pinguedine ac adipe ſalis experte, oleóque aliquo quod ſit tenuiũ partium oblinimus, ſatiſque iuuare ſolemus: ſi ea intenditur, meatus cõſtringuntur, & cõniuent præcluduntúrque, nec amplius pilos enaſci ſinunt. Quare promptius ophiaſin, & alopeciã, ac caluitiũ curaueris: nã illud malũ ſiccitas vtplurimũ procreat, hoc verò humores qui corrupti capitis cutẽ vrgẽt, cõmittunt. Verùm quia iã antea tradidimus, quo pacto iis quibus ob humorẽ vitiatum capitis pili defluunt, victus ſit præſcribendus, inde quæ ad alopeciæ, ophiaſiſque ab humoribus excrementitiis genitæ curationẽ pertinent, oportet aſſumere. Si eæ valẽtiora medicamẽta poſtulabũt, liber de medicamẽtis iſthæc quæ neceſſaria ſunt ſuppeditabit. Inde & quæ ad puſtulas illas, (quas ἐξανθήματα vocari diximus) valent, ſunt petenda. Quibus faui, ac manãtia capitis vlcera, & ſycomata, & porrigo annectãtur, atque eorũ ſpecies dignotionéſque iam antea edoctus, paulo pòſt etiam medicamenta diſces: nam nunc vt ea quæ de aurium vitiis dictu neceſſaria ſunt doceamus tempus eſt.

DE AVRIVM AFFECTIBVS, CAP. X.

VBi ergo quæ intemperies exuperet cognoueris, cõtrariis eſt obſtandum. Et ſi quidem calor infeſtat, vena, niſi aliud impedit, humeraria eſt ſecãda, deinde roſaceũ guttatim immittẽdũ. Præcidatur dehinc omne acre eduliũ, & vinum ſit aqueum: ſin frigus torquet, cõtrariis eſt certandum. Aeris frigidi commerciũ vitari, totúſque victus ad caliditatem propendere debet: adhæc anethinum, & rutaceum, aut ex calidioribus aliud, ſi res ita exigit, auribus inſtillari. Si humores acres ac bilioſi affligunt, tũc oxyrhodinum, cui terræ inteſtina incocta fuerint, opitulari creditur: ac humor ſi in toto corpore redundare videtur, purgãdus eſt. Vinum vitari & balneum, omnéque calidum edulium oportet. Quòd ſi frigidi humores offendunt, oleum rhaphaninum ac amygdalinum amarum, præcipuè ſi vetuſtum eſt, inſtillatum prodeſt: his nitrum non inutiliter commiſcetur. Balneum & reliquus victus ſit calidus. Atque hæc omnia præſcribuntur, niſi qua alia maioris momẽti cauſa prohibuerit. Nã ſi quæ ſunt quæ aduerſantur, ſemper quænã ſint quæ magis vrgeant, inſpicere oportet, illisque maiorẽ curationis portionẽ tribuere. Si inflammatio quæpiã aut abſceſſus infeſtat, his victus imperandus erit qui febrientibus accommodatur, nempe tenuis, & qui nihil fere nutriat: nam quòd ſenſoriũ hoc cerebro ſit propinquum, faciliſque ſenſus, vel parui lapſus, magni eſſe vidẽtur. Proinde dabitur ptiſſanæ cremor, & aqua, ægérque in quiete cõtinebitur. Atque inflammationi pinguedines recentes, morſúſque expertes admouebuntur. Iam ſi inflammatio ad abſceſſum progreditur, púſque apparet: quod purulentũ eſt, emollientibus ac modicè attrahentibus, detergentibúſque repurgabimus. Verùm quia nonnulli ſui negligentiores, temporis ſpatio pus vetuſtum educunt, quòd haud prõptè ſiccetur, locúſq; magna ex parte grauiter olet, exſiccantia tum medicamẽta ſunt exhibenda: cuiuſmo-

di eſt quod recremento ferri,& aceto paratur : nanque hoc vlcera ſordida validè ſiccare , potiſſimum eá quæ in auribus conſiſtunt,ſolet. Scire nanque licet,partium alias eſſe ſicciores , quæ ſiccioribus quoque delectantur medicamentis,eáque maximè auxiliantur:quiſdam contrà humidiores,iiſque humidiora medicamenta cõpetere. Verùm non ſolùm hoc in corporis partibus,ſed in ſexibus quoque vſu venit:nam quum fœminæ,& pueri,atque ſpadones humidiores ſint,iiſdem partibus minus exſiccantia medicamenta applicamus. Ætate verò vigẽtibus maribus,iiſque maximè qui exercẽtur,magis ſiccantia , magiſque valida conueniunt : & ſi ruſticus quiſpiam curatur , aut qui fodiendo victum quæritat, validioribus etiamnum opus eſt:debent nanque medicamenta proportionem quampiam ac ſimilitudinem cum eorum quibus offeruntur temperamentis ſeruare. Porro ſonitus & ſurditas,quæ variis de cauſis proueniunt , variam quoque diligentiam ac curam requirunt. Ac ſurditas quæ ab ortu & ob primam conformationẽ conflatur , omnino curabilis non eſt, ſiue id proueniat, quòd ſentiẽtes nerui obcæcati clauſique ſunt,vt à cerebro per eos ſpiritus deferri nequeat: ſiue quòd cerebrũ ea parte,aut ab intemperie,aut humorum confluxu laboret. Hæc & prouectiore ætate nonnunquam contingunt,quæ ab artis opera interdum opem admittunt. Itaque hic antea , ſi vſus exigit , totum corpus purgabis, deinde capiti per gargariſmos , aut ea quæ naribus attrahuntur,aut cucurbitulas,prout opportunum eſſe iudicaueris,proſpicies: poſthæc aurium meatibus accommodata, nempe tenuantia ac lædentes humores incidẽtia meatúſque reſerãtia inſtillabis,ac demum quicquid noxiæ cauſæ aduerſabitur : ita nanque ſublato eo quod lædebat, auris priſtinam ſuam peculiarémque functionem recepiſſe videbitur. Porro quũ ſonitus in auribus excitantur,tum ob conſenſum aliarum partium quæ primùm tententur, tum ob primarium affectum,expedendum ſtatim eſt qua ex cauſa coagmententur. Atque ſi ſtomachus mali auctor erit,ei potius iuxtà iam antè explicatas rationes,opitulari decet:nanque perempta cauſa,vnà quoque aurium ſonitus tollitur. Quare, ſiquem acriorẽ humorem ori ventriculi impactum eſſe coniecerimus,acriores quoque qui inde exhalãt ſpiritus eſſe aſſeremus,qui dum ad aures feruntur, reſonent. Itaque partim contemperantes,partim humorẽ purgãdo educentes,ægrum ſanitati reſtituemus,eiuſque valetudinẽ confirmabimus. Quòd ſiquis crudus humor per os vẽtriculi oberrans, craſſiores perſtrepentéſque flatus expirat:hîc calidioribus tum eduliis,tum antidotis contemperatus concoctúſque,ac deinde accommodatis catapotiis expurgatus : haudquaquã amplius auribus ſpiritus qui meatibus obſtrepent,ſubminiſtrabit.His expediunt balnea , & victus qui probiorẽ commoderatiorémque ſuccum generat.Siquis fortè in meatu auditorio acrior aut frigidior ſit collectus humor, qui diſſolutus eiuſmodi ſpiritus emittat, reliquúmque totum corpus plenitudine abundet,primùm totum purgandum,deinde conuenientibus medicamentis etiam loco ſuccurrendum. Quòd ſi aliter viſum fuerit,ſolis laborantibus partibus medicamenta ſunt exhibenda.Dicemus autẽ de omnibus priuatim ſuo loco,in præſentia enim ſolam curandi rationem perſequimur.

DE AFFECTIBVS OCVLI. CAP. XI.

CÆterùm in oculorum vitiis, quæ multa ſunt & varia, quæque acris ſenſus partes occupant , exquiſitus victus accommodatus eſt. Itaque quum lippitudo, & inflammatio,calidiórque fluxio,& chemoſis offẽdit, aut ictus quiſpiam illatus eſt , primùm à venæ ſectione ordiri cõuenit,niſi aliud obſtiterit,ac bis térve ſanguini ſecta cubiti vena,& maximè humeraria demẽdũ eſt:ita tamen vt in omni vacuatione,tũ redundantis humoris copiã,tũ morbi vehementiã,& ægri victũ cõiectemur. A vino omnique edulio calido abſtinendũ:& ſi vſus ita exigit,purgationibus vtendum. Ad oculos verò dabimus collyria idonea , cuiuſmodi eſt quod ex roſis album & cinereum cõficitur,& lacte muliebri aut oui albumine exceptũ illinitur. Porro tumores laxos ab ictu,

A poſca fouemus,illiſque recentem caſeum cataplaſmatis more imponimus:adhæc vua paſſa acinis repurgata vnà cum poſca opitulari cenſetur : valet hæc & ad inflationes. Pſorophthalmiæ autẽ ita à ſcabie dictæ decoctum ciceris cõuenit, quo admiſta poſca & roſis eã fouemus: opportuna ſunt & quæ exſiccare,ac ſumma cute in palpebris hærentẽ ſuccum coercere poſſunt.Cæterùm palpebræ inuerſio,(quam ἐκτρόπιον appellant Græci),& caro excreſcens gignit, aut manus opera, aut carnem detrahenti medicamine curatur, coercetúrque. Ægilopi B verò,priuſquam in fiſtulã abiens vlcus ad os vſque pertingit,ſubuenire decet. Cõuenit ei vitio glauciũ & crocus,ſi cũ ſucco parietariæ imponãtur,& aſſiduè permutentur: valet & halica in aceto incocta , probéque trita, non modò in principio,verumetiam quum ſuppurauit, diſruptus ad os vſque peruadit:ea nanque ſi vteris,non ægilopas tantùm,ſed anchilopas quoque iuuabis.Quin & ruta ſatiua,cum protoſtacto læuigata,& cocta,ac impoſita , admodum præclarè ægilopas emendat : quippe principio mordẽs ad os vſque penetrat , ſed poſtea nequaquam.& quod mirari ſubit,ne cicatricem quidẽ C deformẽ obducit. Idẽ præſtant & cochleæ cum teſtis læuiſſimè tritæ,ac impoſitæ,cui interdũ etiã aloes aliquid ac myrrhæ cõmiſcetur , priuſquã ægilops in ſuppurationẽ cõmigrauit,ac poſtquã apertus iam eſt,etiã probè exſiccat. Aſpritudinẽ verò & ficationem,ac callum quæ eadem genere quũ ſint,ſolo tẽpore ac viribus inter ſe diſtant,collyria, quod ex vino, & quod ex duobus lapidibus ac hæmatite lapide eluto conſtat,perſanant:nã mirum in modũ palpebrã abſtergunt. Adhæc facit & D harmatiũ cũ pauxillo cycnario, & quod ex croco cõcinnatur. Quod etiã pruriginoſæ palpebrarũ ſcabiei,quũ nõdũ vlcus cõtraxit, cõuenit, ſi euerſæ palpebræ illinatur. Quòd ſi callus durus adhuc non obtemperat, euertẽtes palpebrã,cũ pumice , aut ſepiæ teſta, vel foliis ficulneis abrademus. Porro grandinẽ ammoniaco,quod cũ aceto ſimul & galbano læuigaueris,illine:opus enim habet emollientibus , & quæ cum partiũ tenuitate diſcutiant. Quòd verò hordeolum nominatur, muſcæ capite abiecto, ac reliquo eius corpore contrito curabimus. Sunt E qui hordei diluto fouentes, opem ferunt, hordeo hordeum pellentes. Pediculatione autẽ infeſtãte, primùm pediculi detrahẽdi ſũt, deĩde aqua marina tepida eluere palpebras expedit,poſtea medicamentum cilio imponere , quòd aluminis ſciſſilis partes duas , & vuæ taminiæ partem accipit. Vtraque enim exquiſitè leuia ſunt ſua natura. In palpebrarum glabritie, (quam μαδάρωσιν & μίλφωσιν vocant Græci), ea quæ à condecorandis palpebris καλλιβλέφαρα nominãtur, conueniunt. Sunt autẽ ea,ſtibium aſſum,plumbum vſtum, palmularum nuclei F vſti,cadmia , chalcitis,atque eiuſmodi alia. Ptiloſi ſuccurrunt muſcerdæ vſtæ,cũ melle leuigatæ ac illitæ. Superciliorum defluuium emẽdatur, ſi oleo aut pinguedine aſinina digitos inunctos plumbo affricueris ,atque ita illeueris. Leuẽ quoque nigredinẽ inducunt nuces auellanæ crematæ,vnà cũ caprino aut vrſino adipe.In pilari malo,(quam τριχίασιν appellant),euulſis ferientibus pungẽtibúſque pilis,locũ ranæ ſanguine illine, aut albi chamæleõtis cinere , aut cimicũ ſanguine, aut vnà cum gummi ſucco fumariæ,ac teilinarum cinere,vel ricini è G cane cruore. Diſfractos verò pilos agglutinant bitumẽ, maſtiche,reſina colophonia,gummi, & cochlearũ gluten. Ad carunculæ circa maiorẽ oculi angulum nimias excreſcentias, ἐγκανθίδας vocitant,valẽt eadem quæ ad euerſiones palpebrarum accommodantur:item quæ liquant,& exedunt,σηπτικὰ nominant Græci.Contraria ad ῥοιάδας adaptantur,cuiuſmodi ſunt quæ ex croco,glaucio,& aloe parantur.Cæterùm vlceribus quæ inflammatione oboriuntur,concoquentia & mitigantia vnà cum iis quæ vlceribus peculiaria ſunt,medẽtur: ſunt autem, H collyrium Libanium,& quod cycnus vocatur, & pilarium, & aſter, & quæ ex amylo & terra aſtere, & ceruſſa conformantur. Omnium porro maximè dolorem ſopit quod Nilamon vocatur: verùm eius vſui longiori tempore haud eſt immorandum, quòd ſtupefaciendi vi præditum ſit. Optimum eſt & quod ex decoctis

paratur,nihil habens ſtupefactorii.Quòd ſi vlcus fuerit A cum fluxione, aliquid ex iis collyriis quæ fluxioni aduerſantur admiſcebimus, quale eſt quod ex hydra fit,& Chiacũ,& fuluus cygnus,& quæ repellendi abſque morſu facultatem obtinent. Verùm ſi vlcera fuerint ſordida,mulſa mediocriter aquoſa, & fœnigræci decocto vtemur,tum ſeparatim,tũ cum prædictis collyrijs. Quòd ſi acriora ſunt vlcera, Seueriano, & quod ex ſucco fœnigræci conficitur:ſin minus ſunt acria,iis quæ ex myrrha & nardino parantur,vti conuenit. Vbi ſcitè fuerint B expurgata, cleon cicatricem inducere ſolet,eámque eiuſdem cum cute proxima coloris. In vueæ procidẽtia, ſiquidem exigua adhuc fuerit, vt muſcæ capitis formã præ ſe ferat,(μυοκέφαλον appellant Græci),ea competũt quæ reprimendi & conſtipandi vim habent, nẽpe Chium,& fuſcum,& nardinum,& Cheodotium, & quod ex cornu conficitur,& ſupra oculum citra offenſam,ſpongiam quam poſca aut vino adſtringenti, vel roſarũ decocto imbueris,vel ſplenium iniicies. Præſtantiſſimum eſt & ad vuæ procidentiam, & ad omnia vlcera, quod C Olympiacum vel Olympus nominatur, cum ſucco oleæ & ſanguinalis herbæ. Eadem valent & ad id vitiũ quod μῆλον vocant, & ad vuationem, priuſquam exalbeſcant:nam ſi albeant aut callum contraxerunt,curari nequeunt.In ſugillatis autem, (ὑπώπιας vocant Græci),curationis ſcopus eſt,vt aut pus per modicè digerentia diſcutiatur,qualis eſt mulſa,& ſuccus fœnigræci,& collyria quæ inde parantur,& Libanium,& quod thure conſtat: aut diſrumpantur,& validioribus repurgentur, cuiuſmodi ſunt quæ ex myrrha fiunt,& hygidium. Ad ſugillata citra exulcerationem, etiam hoc liquido colly- D rio, quod accipit atramenti ſutorii, croci, ſingulorum drachmas octo,myrrhæ drachmas quatuor,mellis librã, vti licet. Puſtula, quam φλύκταινας & φλυκτίδα appellãt, eandem quam ὑπώπιοι curationem admittit. Albugines tenues quidem, (quæ νεφέλια nuncupãtur), quaſi nubeculas dixeris, anemonæ ſuccus detergit: idem minoris cẽtaurii ſuccus cum melle præſtat. Vetuſtiores verò cedri pix tenuat, & æs ſolùm aqua collyrii in morem læuigatum: omniáque ea collyria quæ abſtergendi vi pollent,cuiuſmodi ſunt, quod ex cornu ceruino cõficitur, E & rhinarium,& hecatombe,atque id genus alia.Craſſas verò,(quas λευκώματα appellitant),nitrum cũ oleo vetuſto diligẽter læuigatum,& illitum deterget, ac ſepiæ teſta vſta,& cum melle in læuorem redacta:adhæc ſalẽ Cappadocicum aqua diſſolue, ac eo collyria quæ ad albugines craſſas accommodantur tempera,atque inſtilla.De vnguibus,(quæ πτερύγια dicuntur),hoc tantùm aſſerere licet, quòd magni & inueterati manus ſola opera ſanantur: recentioribus verò ea quæ abſtergendi vi prædita ſunt opem ferunt,quale eſt æs vſtum,& atramẽ F tum ſutorium cum felle ſuillo, ac fel caprinũ vnà cum melle. Carbunculi & cancri ſunt longè omnium curatu difficillimi:quare eiuſmodi tenui ac temperato cibo ſunt nutriendi, præſcindendúmque quicquid euidenter calefacit, & ſuccum malum generat.Infundẽda ſunt collyria tenella,quale eſt ſpodiacum,Seuerianum,& cõſimilia. Cura præterea habenda eſt vt totum corpus ſit commoderatum, & ſi vſus exigit,ſanguis mittendus,& aluus ducenda. Abſtinere oportet ab omni vehementi motu,à balneo,& vẽti fumíve,aut alterius quod lædere G poſſit,occurſum vitare.Pupillæ dilatationis(quæ μυδρίασις vocatur) curatio hoc modo eſt tentanda: primùm in cubito vena tundenda, aut cathartico purgandum, vel etiã vtrunque, ſi ita conſultũ videbitur, eſt faciendum. Quòd ſi hæc agere non licet, ſaltem in maioribus angulis venas ſecare oportet:deinde cucurbitulam occipiti adfigere, & faciẽ oculóſque aqua marina aſpergere ac fouere,& ſi ea defuerit,muria aut poſca. Medicamenta verò adhibenda ſunt quæ puſtulis accommodãtur.Porro tabes & imminutio pupillæ, quæ vitia quum H ſint mydriaſi contraria, contrariam quoque poſtulant curationẽ. Quare eiuſmodi morbo correptos exerceri decet,& diligenter caput,faciem & oculos fricare,& aqua faciem aſpergere, quinetiam capiti vnguentum aliquod calfaciens eſt illinendum, ac oculi acriori quopiam medicamẽto inungendi, quale eſt hoc quod ſubnectam,quod conſtat ammoniaci drachma, crocomagmaris drachmis quatuor,croci drachmis duabus, floris æris drachma: aqua ea læuigata ſubige & vtere. At verò noctu cæcutientes, (quos νυκτάλωπας dicunt), hoc pacto curabis:ſanguis ſecta in cubito & maioribus angulis oculi vena detrahendus eſt, & cathartico purgandũ: poſthæc ea quæ commanducata ſaliuam proliciunt,aut ſternutamentum cient,præbenda. Aut melle oculos illinire oportet,ac imperare vt conniueant,& oculi comprimantur,quò humores in loco contineantur: vel aluminis Ægyptii vſti partes duas, & ſalis foſſilis partem in læuorem redige cum melle,& inunge: vel iecur hircinum comede, & dum coquitur vaporem oculis excipe. Eodem quoque modo in ſuffuſione ſanguinem ex cubito mittere conuenit, purgare, & vacuationibus ex centãurii & cucumeris amari decocto aſſiduè aluum ſoluere. Oportet & cucurbitulas occipiti, cute antea ſcalpello conciſa, admouere, aquam bibere, & victu extenuante vti. Conferet & apophlegmatiſmus ſuper oculos:primùm mel & oleum cum fœniculi ſucco dandum: mox etiam hoc,quod accipit,ſagapeni drachmas duas, ſucci Cyrenaici, ellebori albi, ſingulorũ drachmas ſex, mellis heminas octo. Quin & fœniculi decocto fouere vtile eſt. Hebetudo porro & obſcuratio,quæ ab incerta cauſa oboriuntur, in vniuerſum eam curationem poſtulant quæ ſuffuſis congruit: verùm ſpeciatim quadrat ſanguinis ex maioribus angulis vacuatio,hirudinũ circa tempora affixio,& infernarum partium frixio.Temporis verò progreſſu, etiam ſternutationes mouendæ ſunt,& ante cibum vomitibus vtendum,ac inunctionibus:primùm quidẽ ex mellis & olei æquis partibus, deinde etiam eo quod ſubſcribitur,quódque conſtat croci obolis duobus,fellis hyænæ drachma, piperis granis octogintaquinque, ſucci fœniculi drachmis tredecim, ammoniaci drachma,mellis ſextariis quatuor. Antequã id inungatur,oculos ſpongia calida marina aqua imbuta prius fouebis. Oculi expreſſioni ſuccurrendum venæ ſectione in cubito,purgatione,& cucurbitula in occipite: adhibenda quoque ſunt quæ reprimere cogeréque queunt.Confuſiones ex ictu, ſanguine nuper interfecti turturis,aut colũbæ oculos opplentes curabimus.Poſthæc lanã vino & roſaceo intinctam imponere ac alligare oportet. Atque hac ratione oculorum affectibus medeberis. Subiiciemus autẽ poſtea & alia quæ oculis accommodantur medicamenta.Nunc ad vitia quæ nares infeſtant tranſeundum.

DE AFFECTIBVS NARIVM, CAP. XII.

QVum olfaciens facultas ſuo nõ fungitur munere, ſiquidem id ob intemperiem aliquam, quæ illam partẽ,vbi odorans ſenſus enaſcitur,obſidet, aut ob humorem quempiam eo loco collectum,prouenit,difficilis eſt curatio:attamen enitendum eſt,vt humectantes, exſiccantes,refrigerantes,& calfacientes, nempe contrariis intemperiem amolientes, vaporibus item & vnguentis,& errhinis ac conuenientibus catharticis noxã conceptam propulſemus. Sed ſi ob confluentes excremẽtitios humores ad eos meatus,qui à colãdo Græcis ἠθμοειδεῖς nuncupantur, facultas olfatrix aboletur,eos medicamentis quæ naribus imponũtur,& vnguẽtis, ac præterea iis quæ ſternutamẽta mouent, extenuare, edũceréque conuenit.Et ſternutatoria tenuium ſint partiũ, ac calida, cuiuſmodi eſt caſtorium,elleborus albus, euphorbium, & ſimilia: hæc enim incidunt, extenuant,& ſenſorium irritant. Sed vbi ſtimulatum eſt, & nimium ſternuere incipimus, eius moleſtiam affuſo quod ſatis eſt vnguento,ſedamus: tale eſt roſaceum & nardinum, & eiuſcemodi quæ ſuo lentore adhærent,& partem cõfirmant. Atque hoc pacto facultatem odorantem obſtructione vindicabis. Polypum verò medicamentis excreſcentia detrahentibus propellemus: quemadmodum ozænam iis quæ ſternutationes proliciendo,& gargarizatu caput purgant, niſi totũ corpus catharticũ deſideret.Sanguinẽ quoque detrahemus,aut ſecta vena in cubito,aut ex ipſa etiam,ſi licet,nare. Medicamẽtis vtemur odoratis,& purgantibus ſordem,ac demũ adſtrin-

gentibus,vt locus cicatrice coeat. Si ſanguis immodicè è nare profluit, circa initia eius impetus, cubiti ſecta vena,reuellendus eſt: deinde iis vtimur, quæ ad ſanguinis fluxus accommodantur, & cucurbitulas viſceribus, quæ e regione rectà fluenti nari reſpondēt,applicamus. Atque hæc hactenus:nam medicamēta pòſt trademus.

DE AFFECTIBVS FACIEI, CAP. XIII.

FAciei nigredinem emendamus per ea quæ modicè detergent,qualis eſt ptiſſana, aphronitrum, amygdalæ amaræ,& id genus reliqua : & quãuis iſthæc non admodum medicos deceat, attamen ea quoque loco opportuno explicabimus, ne eſfloreſcens nigredo formæ ſtudioſas offendat. Quæ verò ἔφηλις dicitur, item lentigo,eidem ſubiiciuntur curationi quam recipit nigredo:hæc tamen magis extergentibus, ac diſcutientibus opus habent,cuiuſmodi eſt aſſum aphronitrum,& farina erui.Porro ſugillata & liuores,magis diſcutientibus curantur:quemadmodum & vari emollientibus,detergentibus & diſcutientibus,vnde & oxymel & amaræ amygdalæ conducunt.Cæterùm in libro de medicamentorum compoſitione,quæ vnicuique vitio opitulari exiſtimantur,trademus. nunc enim ſolam curandi rationem proponimus: & iam de internis oris vitiis dicamus.

DE INTERIORIBVS ORIS VITIIS, CAP. XIIII.

ΠΑρουλὶς vbi primùm emerſerit, reprimentibus & diſcutientibus cohibita diſſipatur: ſimulatque autem ſuppurauit,primùm modicè detergentibus,dehinc exſiccantibus abſque morſu cicatricem contrahit. ἐπουλὶς verò quæ magna ex parte non ſuppuratur, reprimentibus coercetur.Dentes dealbare,cauereque ne gingiuæ cruorem fundant, & ſiquis fuerit humorum impetus,eum compeſcere,decorum quidem eſt, & medico dignum:verùm dolētibus & quaſſatis atque eroſis mederi, ſiquid aliud, hoc quoque iuuat. Atque dolor aut ab intemperie, aut ab humore quopiam decumbente exſiccatur.Intemperies,ac fluxionem creātes humores, ex anni tempore,ætate, temperamento, victu,& doloris ſpecie deprehendimus,& curationem, clyſmatis, & pulueribus refrigerantibus, aut calefacientibus, aut alio pacto,prout affectui congruit,alterātibus molimur: Venæ quoque ſectione, & gargarizatu noxium humorem euacuamus:quinetiam eundem medicamentis naribus inditis reuellimus.Iā quaſſatos dētes adſtringentibus & ſtabilientibus confirmamus.Eroſos educto excedente humore qui plerunque calidus eſt,curamus. Euacuamus autem vel totum corpus, aut caput tantùm, idq; vel errhinis,vel gargarizationibus. Cæterùm haud decet ignorari,quòd quum oſſa & nerui qui in ea inſeruntur, ſua natura ſint frigida, etiam ſi calida infeſtet intēperies,haudquaquā tamen frigidorum nimius eſſe debet,ne intēperies in contrariā cōmigret.Quòd in aliis etiā omnibus partibus eſt obſeruandū, quod facilè à medicamentis natiuæ intemperiei ſimilibus,ſi incautius exhibentur,offendantur. Inter vitia quibus os tentatur,ranula quoque cenſetur, & ſub lingua enaſcitur. Hìc in teneris puellis, reprimentibus ſuperuacaneam carnem coercemus primùm,eámque detrahimus,deinde cicatricem inducimus, aut ſolis illis prioribus perfricamus:tale eſt miſy, & ærugo raſilis. Verùm in perfecta ætate venam antea ſub lingua ſecamus, quò ſanguinis qui ſatis eſt effluens, vitium medicamento obediens efficiamus. Ad ſerpentia vlcuſcula (quas ἄφθας vocant) & puſtulas(ἐξανθήματα dictas) quæ varia in palato oboriuntur,in pueris ea quæ ex melle,& roſis ſuccóque mali punici, iride item ac thure & ſimilibus cōcinnantur, damus.In pubeſcentibus verò ac prouectiori ætate, antea venam tundimus in cubito humerariam, atque interdum ſectis venis ſub lingua, increſcente malo, ſanguinem mittimus:deinde ſtomaticis appellatis medicamentis vtimur, extergentes ac repurgantes ea quæ iam efflorere cœperunt, & reprimentes ea quæ fluxum minabātur : ea enim eſt ſtomaticorum ratio ac methodus.

Tonſillæ (quæ παρίσθμια nominantur & ἀντιάδες) qui ſunt glandularum tumores & inflammationes,quæque gurgulionem infeſtant vitia, ſi quidem ex fluxione frigida naſcuntur,melius curantur,ac ſolo moderatè calido victu emendantur:ita tamen ſi capiti per tegmina & medicamenta vt facilè perſpiret,proſpexeris : nam frigus, ſiquod aliud,fluxionem excitat.Quòd ſi aluum ſua ſponte non probè egerentem duxeris, & cibo potuique ademeris,atque adeo gargarizatu mediocri, qui modicè calfacere, ac affluentem humorem deriuare poteſt, vſus fueris, plurimum ægro opitulaberis. Quæ autem ſint medicamenta ei rei accommodata, orationis progreſſu diſces. Sin autem calidus eſt qui defluit humor, tum quoque ventrem abluere præſtat, poſthæc venam ſecare,& tenuem victum, potiſſimum ſi febricula quæpiam adfuerit,imperare.Dabimus & influētem humorem reprimentia,atque laborantes partes lenientia,gargarizanda:ita nanque humore partim repreſſo, partim deriuato aut diſſipato, æger melius ſuſtinebit. Quòd ſi quis collectus fuerit abſceſſus, eum ſi ſua ſponte non ſoluitur,incidere conabimur, in hoc vnum accuratè animum aduertentes ne ſcalpellum ſupra modum adigatur,aut vena maxima ſecetur.Aperto abſceſſu omnis moleſtia leuatur: nam interdum abſceſſus per ſe quoq; leuiter ægrum offendens,maximam præbet periculi occaſionem,vtpote qui cibi potioniſque,ac nonnunquam ſpiritus ingreſſum præcludat,& aut fame,aut ſiti,vel laquei inſtar hominem interimit. Angina, (quam κυνάγχην & συνάγχην Græci nuncupant), & qui in faucibus guttureque oboriuntur affectus, acutiſſimi ſimul & difficillimi habentur. Quare extremè tenui victu vtendum,ventérque eluendus eſt:deinde humerariæ venæ ſecandæ, ac ſi res ita poſtulat, iteratò ſanguinē detrahere, & poſtea venas ſub lingua tundere conuenit. Gargarizatu ex diamoron, aut iis quæ ex moris rubi, (βάτινα Græcis dicuntur,) cum cremore furfurum fiunt, vtēdum.Si malum inualeſcit, collique vertebræ ab inflammationis magnitudine quaſi conuelluntur,cucurbitula vertebræ, quæ ex aduerſo laboranti opponitur, eſt iniicienda, locúſque ſcalpello concidendus, vt ſatis ſanguinis eat:ita nanque retracto qui influebat humore,æger melius ſe habet.Atque hæc conueniunt priuſquam inflammationis magnitudo ad ſummum peruenerit. nam vbi tumor præter naturam, ceu operculum integit, & laquei inſtar ſpiritus, cibíque itineri iniicitur, diem æger obit extremum. Quòd ſi inde migrans fluxio ad pulmonem tendit,Græcis περιπνευμονία, (& nobis pulmonia dicitur,) affectus,& ineuitabilis ita quoq; mors impendet: quòd iam antea vires langueāt,& tempore pulmonia egeat quo fluxionem coquat, eámque explodat, nec poſſint adeo defatigatæ vires ſubſequi. Quin etiamſi angina nō præceſſerit,pulmonia primùm oborta, quòd deterrimus acutiſſimúſque ſit affectus, haud facilè curatur.Verùm pulmonis inflammatio, cæteráque quæ tum pulmonem tum thoracem infeſtant vitia,& qua ratione iis ſuccurratur, iam antea fuēre explicata. Sed quia à capite exorſi eius affectus recenſuimus,age eos qui toti corpori incidunt exponamus. Ac primùm maximum & infeſtiſſimum malum proponamus,deinde ea quæ malitia proxima ſunt explicemus.

DE AFFECTIBVS QVI VNIVERSVM corpus torquent, CAP. XV.

PRoinde elephantia,qui quaſi totius corporis cancer eſt, maximam & variam curam poſtulat: nam ſi ob vniuerſi ſanguinis corruptelam enata eſt, plurimo ſtudio diligentiáque opus habet, vt is qui corruptus eſt, expurgetur,& qui reliquus eſt,alteretur: is demum qui gignitur,omni conatu melior parandus eſt.Si verò elephas,quòd flaua bilis in melancholicū humorem conuerſa ſit,committitur, maiorē eo adhuc ſollicitudinem deſiderat, quo is qui ab hac cauſa generatur eſt deterior. Quum itaque ſanguis melancholicam, craſſam ac terream induit naturam, principio ſemel atque iterum detrahi debet, dehinc ad purgationem per elleborum eſt accedendum. Ac primo loco venæ pedis tundendæ ſunt,poſt eas recreatis viribus è cubito ſanguis mittendus,dehinc venæ ſub lingua,& narium, & frontis incidendæ. nanque ex omnibus partibus ſanguinis quod

ſufficit demendum eſt, quò ſingulæ exonerentur ac le- A uentur. Verùm roboris vitalis curã ſemper habere decet, ne viribus deficientibus in diſcrimine, tum æger tum medicus ambiguus hæreat. Quare cibis boni ſucci, & mediocriter nutrientibus vti, atque à ſuillis, bubuliſque, & leporinis ac ceruinis abſtinere oportet. Vitandi & piſces, & aues quæ in paludibus degunt, & cetacea, ac legumina, &(vt vno verbo complectar) omnia quæ prauum craſſúmque ſuccum generãt. Exhibere autem expedit pullos gallinaceos, & phaſianos, ſi licet, & columbinos pullos, & piſces ſaxatiles, ac aſparagos, & quæ B ex amylo, amygdalarumque cremore concinnãtur fercula, atque(vt vnico verbo abſoluam) quæ leuia ſunt, & boni ſucci. Venus interdicenda, quòd in coitu id quod pinguiuſculum eſt euacuetur, & quod deterius eſt relinquatur, atque eam ob rem magis noceat. Balnea eouſque laudantur vt inhærentes cuti ſordes expurgent, & aliquid corrupti humoris digerant, ac ea quæ indurata ſunt humectent: attamen ea quoque ſint ex aqua potabili, quæ nullam manifeſtam qualitatem ſapiat: niſi membra ob vlceroſam humiditatẽ admodũ ſordeant, C vt idcirco ſalſuginem requirant, qua vlcera irrigata ſicceſcant. Exercitatio intra obambulationem conſiſtat. nam iis quibus diſcutere non licet, humores mouere, ac permiſcere non expedit. Catharticis quæ conducere arbitraberis, vtendum: & ſiqua naturalis conſuetáque excretio ſuppreſſa eſt, ea vt inde natura exoneretur ac confirmetur, eſt prouocanda. Quòd ſiquis acrior humor emarceſcens & contabeſcẽs melancholicum genuit, eodem in alimento victu vti conuenit, iiſque potius quæ probiorem ſuccum creant. D Non ita ſanguini demendum eſt, ſed purgantibus medicamentis certandum, cuiuſmodi eſt ſacra Galeni, cui ea purgantium quantitas fuerit admixta, quæ præpollenti humori proportione aduerſatur. Vinũ omnibus exhibeatur aqueum & tenue. Parandæ quoque ſunt potiones quæ humores contemperare cenſentur. harum materia in libris de ſimplicium medicamentorum facultate perſcribitur. Vlcera verò ſordida, iis quæ cicatricem obducunt & exſiccant aut detergent, curabis, prout ex vſu laborantis partis eſſe iudicabis, de quibus E quando de vlceribus pertractabimus poſtea agemus. Porro quia de elephantia ſatis multa verba fecimus, iis quidem qui ex paucis multa metiri queunt, deinceps de lepra, ſcabie, & impetigine, atq; id genus aliis, quod neceſſarium eſt tradamus. Proinde inter totius corporis vitia deterrimum eſt ceu diximus, elephas; & ſecundum locum lepra obtinet, deinde ſcabies, cui impetigo ſuccedit. Omnia ex melancholico ſucco, & reliqua caco chymia enaſcuntur. Quare in omnibus eiuſmodi cibis boni ſucci corpus nutrire expedit: deinde ſanguinem F quoque educere, niſi aliud obſtat: poſthæc exuberãtem humorem, vbi antea eum extenuaris & concoxeris, ac exhibitis potionibus meatus obſtructione liberaueris, medicamentis purgantibus expellere, ac demum ad præſidia quæ loco affecto accommodantur, accedere: ac inunctionibus exſiccantibus, & diſcutientibus ſummæ cuti inhærentes humores digerere ac euacuare. Balnea proſunt, ea maximè quæ ſua ſponte prorumpunt, & nitrum ac ſulphur, & eiuſmodi aliam qualitatem recipiunt, quæ abundè exſiccare & diſſipare creduntur: ſed G & iis quæ noſtra opera conduntur & calent, quibuſque aſſiduè vtimur, æger abluatur: poſt quæ ſi conueniens aliquod medicamentum inunxeris, magis auxiliaberis: quippe ii qui medicamentoſa qualitate opus non habent, hinc nihil noxæ ſentiunt: ii verò qui illa indigent, à medicamento opem inueniunt. Iam ſenibus ſi pruritus accidãt, eadem curationis ratione medeberis, quos alioqui ægrè elui poſſe non ignoramus, quòd cutis eorum non admodum rara ſit, ſed ſenio rugoſa, ſtrigoſáq; ac dura euaſerit, nec validioribus medicamẽtis, quibus H opus eſt, (leuiora enim non facilè prodeſſe poſſunt) vires ſufficere valeant. Vitiligo alba. (quæ λεύκη dicitur,) & è pituita lenta ac glutinoſa in ſumma cute impacta oritur, iis quæ pituitam euellũt, curatur. Atque vbi corpus, vt decet, eſt purgatum, ad præſidia localia veniendum: verùm quia eiuſmodi ſua natura ſunt acriora, aliquid eorum quæ mitigare poſſunt admiſceri oportet, ne alia pro aliis curare cogamur. Ἀλφοί, qui minus ſuapte natura praui ſunt, temporis progreſſu ſi non ſuccurritur, æquè ac vitiligo alba, ægrè inſtaurantur. Quare hos ex colore humorem diſtinguentes, antea idoneo medicamento purgare conuenit: dehinc foris quoque inunctiones quas poſtulant dare. Cæterùm ſcire licet, non omnes, etiamſi eiuſmodi vitia effloreſcant, iam dicta medicamenta requirere. Veriſimile nanque eſt nonnullorum corpora eiuſmodi humore non redũdare: ſed qui mediocris antea genitus fuit, ad cutis ſuperficiem proruere, atque ceu corpus eo ſcateat, fucum facere: atqui iis promptè externæ inunctiones opitulantur, ac nonnunquam à vi facultatis naturalis euicti cedunt. Quin & alii purgatoria medicamenta quibuſdam de cauſis nõ ferunt. Quo fit vt vbi nihil eſt impedimento, humórque turgere videtur, ea purgantia ſint accerſenda: at ſi aliquid obſtat quod iſthæc arceat, ſolo tenui victu acquieſcemus: & exterius medicamenta, prout cutis tactui cedit, & tenella eſt, accommodata vnicuique miſcebimus. Quandoquidem pueri, & mulierculæ, & quicunque vmbratilem vitam tranſigit, moderatiora poſtulant, quòd valida cutem prompte exulcerent: verùm foſſores, & qui exercitiis ſunt aſſueti, vix vel à valentioribus opem ſentiunt. Porro στίγματα, vbi prius nitro fuere pertricta, diſcutientibus & tenuium partium medicamentis eiiciuntur. Dicemus autem in ſequentibus quæ cuique conueniant. Pituitæ eruptiones, (quæ ἐξανθήματα appellantur,) ac ex craſſis difficilibúſque diſſipatu, & in cute impactis humoribus enaſcuntur, ſi quidem totum corpus iis ſcatere exiſtimaueris, id antea erit expurgãdum, deinde per cutem humores diſſipãdi. Si verò noxius humor in ſola cute infixus hærere videbitur, is per fomenta & calefactoria erit diſcutiendus, præcipuè quum exanthemata erunt craſſa. Siquidem eiuſmodi à frigidis, ſatíſque craſſis humoribus gignuntur. Quemadmodum quæ anguſta ſunt, & ſublimia propendent, ſeruentem humorem arguunt. Cæterùm ἐπινυκτίδες, & puſtulæ bullis ſimiles, & ambuſta, (quæ κατακαύματα vocant,) ac ἐπιζέματα, (quod eſt feruentes puſtulæ,) ſimiles fere inter ſe ſunt affectus, quos externæ internæve cauſæ procreant, quare conſimilem quoque victus rationem exigunt: quorũ ſigillatim medicamenta poſtea trademus. Verùm eo totus victus ſit frigidior oportet, quo ipſi calidius irritãtes vniuerſum efficiunt corpus: cæteroqui haud parui eſt negotii victum euariare. Formica, & quam penſilem vocãt verrucam, quæ duriores ſunt, magiſque terreſtres, quippe quas humor terreus & lẽtus generat, validiora quoque requirunt medicamina: quare nõnulli elateriũ cum ſale illis applicant, alii groſſos cum aceto, quidam eiuſcemodi alia, veluti pòſt docebimus.

DE TVMORIBVS PRAETER NATVRAM, CAP. XVI.

INflammatio(quod omnibus corporis partibus eſt cõmune vitium) ſemper expurgantia deſiderat. Ea ab efferueſcentis ſanguinis copia, quæ ea parte magis exuberat, vbi inflãmatio oboritur, prouenit. Queádmodũ & ignis ſacer propter bilem quæ in partem quampiam magis decumbit, committitur. Vtrunque malũ, victum exigit frigidum & tenuem, maximè ſi fuerint alicuius momenti, & aut in præcipuis, vel propè præſtantes partes conſtiterint. Sanguini ſatis demendum, atque id bis térve ſi res poſtulat, faciendum, & in inflammatione potius quàm igne ſacro: attamen ne in hoc quidem negligenda eſt ſanguinis miſſio. Poſthæc quæ repellendi vim obtinent, præcipuè ſi artus inflammatione tentantur, ſunt imponenda. Nã ſi aut hæc, aut ignis ſacer iuxta principatum obtinentes partes conſederint, non debet eſſe nimius repellentium vſus, ne fluxio retro remeans, atque intrò detruſa, aliquam ex præſtantioribus oneret lædátque, ac periculum proximum creet: nam etſi ea aliquando requirantur, tamen tantiſper tantum eſt indulgendum, dum quæ feruent ſolummodo leniantur, alioqui vitãda ſunt. Vbi iam inflammatio, igniſque

ſacer extincta ſunt, refrigerantibus reprimentibuſque A
quiddam quod diſcutiat, admiſcere oportet, hæcque
magis progrediẽte tempore augere, & illa imminuere,
vt antea collectum humorem abundè diſsipare queat.
Scire tamen licet, niſi inflammationes enatæ ſcitè cu-
rentur, eas in gangrænam ac ſiderationem commigra-
re, quæ maiorem quoque curam poſtulant, quòd pars
promptè emoriatur, & æger periculum adeat. Quare v-
bi inflammatio in gangrænam abiit, pars in ambitu e-
mortua ſcalpello concidẽda eſt, vt ſatis ſanguinis eat,
ipſúmque quod iam mortuum eſt excindẽdum: deinde B
medicamenta, quæ quominus ſerpat inhibeat, iniicien
da: ita enim euacuato eo qui corruptus erat ſanguine,
detractâq; carne emortua, æger melius ſe habebit. Por-
rò herpeti exterius quoq; opitulari licet: verùm ſi im-
moderata materia, puta bilis copioſior eũ genuit, me-
dicamentis catharticis eſt expurganda: aliter enim her
pes externis epithematis non obtemperat. Poſtquam is
qui abundabat humor medicamento purgante eſt eie-
ctus, nonnunquam citra aliorum quæ extrinſecùs adhi-
bentur, opem, laborantes partes curantur, quòd natura C
mediocres affectus promptè explodat. Cæterùm bubo,
tuberculum, panus, & furunculus, tumores quum ſint
qui abſceſſum ſapiant, emollientibus, concoquentibus,
& diſcutientibus profligantur. Siqua ſubeſt plenitudo,
à venæ ſectione ſatius eſt ordiri, & vinum modicè bi-
bere. Inter feruentes affectus carbunculus quoque re-
cenſetur, vt nomen etiam indicat, & ab aſsidua ſangui-
nis miſsione auxiliũ inuenit: nam ſiquod aliud vitium,
hoc ſanguinis detractione indiget. Poſthæc ſupra lo-
cum topica præſidia imponenda, & modicè nutriendũ, D
atque vinum & quicquid craſſum ſuccum generat ali-
quandiu circuncidendum. Vbi iam cruſta decidit, vi-
res reficere oportet: tradentur autem & medicamenta
quæ ad carbunculos dantur. Deterrimum vitiũ can-
cer, neque purgantibus, neque foris impoſitis medica-
mentis facilè cedit: quippe valida quæ ſunt quum ap-
plicantur, irritant: mollia verò & lãguida reſpuit. Qua-
re ne aggredienda quidem eſt eius curatio. Attamen
æquum eſt vt eiuſmodi quoque vitiis aliquid impona-
tur, & ab imbecillioribus paulatim ad validiora progre E
di, vſquedum viribus æquipollentia medicamenta re-
perimus, decet. Cæterùm in primis melancholicus hu-
mor purgantibus extrudendus eſt. Cui ſiquis acris hu-
mor fuerit complicatus, nec is quidem deſpici debet,
ſed purgatoriis aliquid quod hunc quoque euellat, ad-
miſcendum eſt. Sanguis item, ſi vſus poſtulat, detrahen
dus, victúſque vniuerſus ad probum ſuccum ſpectet: id
nanque ſi feceris, aliquid fortè ægro ſubſidii adferre
exiſtimaberis. Quin potius illi opitulari videberis, ſi
priuſquam cancer loco conſiſtit, curationẽ tentes: nam F
interea dũ humor oberrat, nec adhuc obfirmatus hæ-
ret, facilè eſt eum purgantibus educere. Cæterùm vt i-
gnis ſacer à bile, & inflammatio à ſanguine conflatur,
ita tumor laxus (quod οἴδημα vocant,) ab humore pi-
tuitoſo progignitur. Et quidem is in aqua inter cutem
& malo habitu ſymptoma, iiſque ſublatis, & ipſe profli
gatur: accidit nihilominus quibuſdã etiam in artubus,
aut facie, aut modicè calefacientibus diſcutiẽtibúſque
coercetur. Animum hîc etiam ad victum aduertere o-
portet, vt calidior ſit, vitandúſque eſt omnis copio- G
ſior, & aquæ potus, necnon olera omnia. Quòd ſi ſpiri-
tus craſſus cutem intẽdit, oboritur inflatio, quæ fomen
tis ſiccis ac difflantibus aboleri ſolet. Incipientem affe
ctum, flatum diſcutientibus, & medicamentis quæ po-
ſtea proponemus, eruere oportet: nempe iis quæ cutem
rarefacere, & craſſum caliginoſúmque ſpiritum extẽ-
nuare valent. Ad artuum verò luxationes ac contuſio-
nes valet ſuccida lana, aut ſpongia aceto cui oleum ad-
miſtum ſit imbuta & impoſita. Quum caro colliſa eſt, &
ſanguis per ſubſultionẽ profluit, & percolat, diſcutien- H
tibus vtemur. Porro effuſiones, (quas ἐκχυμώματα appel
lant) initio ſcalpello incidentes, ita poſtea reliquam cu
rationem moliemur. Ad inueteratas autem radicula ca
taplaſmatis in morem agglutinata accommodatur: ſed
vbi rodere cœperit offerenda eſt. Succus quoque eius
cum mica panis imponitur: quæ omnia in inſequẽtem
librum reponimus. Scire licet ruptiones omnino cum
effuſionibus oboriri, atque à moderatè calidis medica-
mentis inſtaurari: at ſi altius corpus peruaderint, acrio-
ra, magiſque incidentia exhibemus. Nec inutilis eſt hîc
cucurbitulæ vſus: nã ſi eueſtigiò tota effugio euocatur,
caro dehiſcens promptè coaleſcit: ſin verò vetuſta eua
ſerit, & ſordes ſuccreuerit, ruptio in poſterum conglu-
tinari coiréque non poſſe videtur: nam labia tantùm ſi-
bi inuicem admouentur, ita vt quæuis occaſio facilè ea
dirimat, quòd ſpatium medium ſanie repleatur: & con-
tinua quodãmodo effuſio & ecchymoma gignatur, ſi-
milis illi quæ initio ex ſanguine conſtabat. Ariſtolo-
chia igitur rotunda ruptionibus & conuulſionibus eſt
accommodata, quomodo & maioris centaurii radix, e-
iuſque ſuccus, rheum, coſtus, & bdellium cum oxyme-
lite potum. Scirrhus exquiſitus qui ſenſu iam caret,
& medicamenta renuit, incurabilis eſt, ſed nec alter
qui mediocrem habet ſenſum, facilis curatu eſt. Curan-
tur itaque diſcutientibus ſimul & emollientibus, qua-
les ſunt medullæ & adipes maximè animalium agre-
ſtium, adhæc ammoniacum, bdellium, & ſtyrax: atque
hæc in totiùs corporis ſcirrhis applicantur. Verùm ſi
tendines aut ligamenta afficiuntur, ignitus pyrites aut
molaris lapis eſt acerrimo aceto reſtringendus, & va-
por inde exhalans laborante loco excipiendus eſt: ac
poſt id emolliens iterum eſt adhibendum, idque alter-
nis vicibus agendum, donec ſcirrhus planè euanuerit.
Strumæ eidem cui ſcirrhus ſubiiciuntur curationi, pri-
uatim tamen lupinorum amarorum farinam in oxyme
lite decoctam cataplaſmatis modo induces, aut bubu-
lum fimum aceto incoctum: hoc humores etiam omnes
induratos diſcutit: dicemus autem de his quoque infrà.

In ſteatomatis & atheromatis, ac mellifauiis conſi-
lium eſt id quod continetur diſcutere, aut medicamen
tis exedere, vel excindere. Mellifauio, (ita iam μελικηρίδα
interpretamur,) triplici hoc conſilio ac ſcopo ſubueni-
mus, quippe quod tenuiorem humorem obtinet. At a-
theromati duplici ratione opitulamur: nam & ſectione
auferre, & medicamẽto exeſſe licet: ſed ſteatoma quod
neque exedi neque difflari poteſt, ſola manus opera cu
ratur. Porro ad fauum tenella fici folia, aut cucumeris
ſatiui radix, vtraque cum melle impoſita valent, atque
in ſumma, cuncta quæ detergere, ſuperuacaneúmque
humorem exhaurire ſolent, prodeſſe cenſentur. Cæte-
rùm articulorum contractiones, (quas ἀγκύλας, & ἀγκυλώ
σεις nominant Græci,) ob humorem impactum, aut ner-
ui affectum quempiam in artubus oboriuntur: & laxan-
te, mollientique vi præditis curari poſtulant, quorum
materiam in ſequentibus trademus. Thymos, qui ita
per tranſlationem à thymorum corymbis appellantur,
quique σῦκα & συκάμινα etiam Græcis (& Latinis fici no-
minantur) calx, auripigmentum, veratrum, vitrum, pi-
per, æquis portionibus læuigata, & tithymali liquore
ſubacta, atque aſsiduè impoſita, delere eſt perſuaſum:
atque (vt vno verbo dicã) omnia quæ exedendi detra-
hendique vim obtinent, ſunt idonea. Qui nuncupan-
tur dracunculi (& δρακόντια Græcis) in regionibus ſupra
Ægyptum potiſsimum proueniunt, ſunt animalia, quæ
in muſculoſis partibus, puta brachiis, femoribus & ſu-
ris. Atque in puerulis in lateribus etiam ceu lumbrici
gignuntur & mouentur: vbi inueterauerint, locus liue-
ſcit, & ſuppuratur. Hi ei rationi curandi, quæ putreſcen
tibus & tineas obtinentibus partibus competit, ſubii-
ciuntur. Atque hæc ac eiuſcemodi varia ſunt vitia, qui-
bus ſingulæ corporis partes infeſtantur: ſatiſque iis
quidem qui breues eſſe laborant, de ſingulis eſt pertra
ctatum. Verùm quia omnibus partibus commune eſt
vlcus quod variam induit figuram (nam aut cauũ eſt,
aut læue, aut nimis quàm excreſcit, aut carnem depa-
ſcit, vel alia quadam forma conſpicitur) vbi poſtremo
loco eius quoque medẽdi rationem expoſuerimus, ex-
tremam huic noſtræ de curandi methodo commenta-
tioni manum imponemus. Proinde quia ſimplex vlcus
eſt partis cuiuſpiam diuiſio, ſiquis quæ diſsident, vincu
lo in ambitu iniecto, contraxerit, quæ diducta ſunt citra

aliam operam coibunt: potiſſimum ſi ſatis ſanguinis fu A derit, ægréque excrementis vacet, neque prauis ſuccis abundet. Præterea agglutinant vlcera, quercus, & ſalicis, & braſſicæ folia cataplaſmatis modo inducta: plantago item & papyrus, quæ in poſca aut vino maduerit, circunquaque impoſita. Recentia verò committunt pinus piceǽque folia, & equiſetum, etiamſi nerui fuerint diſſecti. Ea quando initio inflammata ſunt, nec ſuppurarunt, concoquũt, & ad ſuppurationem perducunt, ſimplicia, aquæ puræ fotus, farina tritici, anthalica, vel panis, aut gluten quo ad libros vtimur, B cum terebinthina cataplaſmatis more illita, cera item, crocus, thus, pix, adeps ſuillus, butyrum, reſina, galbanum, myrrha maſtiche: compoſita verò quæ ex iis miſcentur, & quæ poſtea trademus. Cauum vlcus, vt deficiens caro ſuppleatur, exigit: materiam ei præſtat ſanguis commoderatus ac probus. Verùm quia eius excrementi quod euacuatur, tenuior pars vlcus humidius efficit, craſſior verò adhæret, & ſordes fit, idcirco medicamenta quæ modicè ſiccant & detergent opus habet: eiuſcemodi ſunt, farina hordeacea, iris, ariſtolo- C chia, thus, cadmia. Quòd ſi dum hæc moliris, ſordes apparet, & vlcus humidius redditur, ſcire licet medicamentum minus quàm res poſtulat, exſiccare: quare mellis admixtione erit intendendum: ſin purum aridúmque reperitur, pluſquam par eſt exſiccat, & oleo addito remitti debet, ac ceratum adhiberi. Accidit quoque vt quum medicamentum potentius eſt, aliquid carnis liquetur, ac ſordidum humidúmque ita vlcus conſpiciatur: ſed id dum colliqueſcit, cauum magis redditur, labia tument, & rubet, ac inflammationem D quampiam præ ſe fert, ægérque mordetur. Quare quædam quæ mitigandi vim poſſident erunt commiſcenda, quò partes quæ inflammatione tentantur, leniantur. Sordida autem vlcera, ſiue caua fuerint, ſiue plana, ſcitè repurgant ariſtolochia cum melle, terebinthus cum roſacei melliſque æquis portionibus (aut roſaceo butyrum ſubſtituatur), iris, oliuæ colymbades, cataplaſmatis modo impoſitæ. Iis quæ nimis quàm ſordent, & paſcendo ſerpunt marrubium cum melle conuenit. Et quæ ſuperexcreſcunt, per validè exſiccantia caro de- E trahitur, qualis eſt ſquama æris & oſtrea omnia vſta, & ſory, & flos æris, ſaléſque cremati. Ad nomas verò & putrilagines valet vini, & aceti, & aquæ marinæ, necnon decocti malicorii, ſylueſtris punici florum, baccarum myrti, lenticuláque fotus. Cataplaſmata quoque ex farina erui, & alumine, in eundem vſum conformantur. idem præſtant aſbeſtos lapis, chalcitis, cucurbitæ ſiccæ crematæ cinis, & anethi vſti, aut peucedani radix arida. Ea quæ cicatricem obduci deſiderant exſiccantes, carnémque adſtringentes curamus: ad eum vſum idonea F ſunt galla, malicoria, myrti folia, myrrha, argenti ſpuma, & oſtrea cremata. Quando cutis quæ vlceribus adiacet, longiori temporis ſpatio cum ſubiecto corpore non coaleſcit, ſinum, (& Græci κόλπον) eiuſmodi affectum nominant. Secandus igitur eſt, vt infrà effluat, niſi vlcus decliue deorſum vergit: dehinc ea adhibenda, quæ glutinandi facultatem habent. Dignoſces autem an ſinus altior pars coaluerit, ſi ſanies pauca & concocta, aut omnino nulla emanat: præterea ſi eodem in ſinu neque dolor quiſpiam, neque tumor ſentitur, ſed locus G

ſubſedit, ac aridus eſt, doloriſque expers. Quòd ſi pus quoque probè concoctum exiguum in vlceris oſculo conſpexeris, bene ſperato. Fiſtula ſinus eſt calloſus, ex abſceſſibus plerunque oriens, ſumpta per tranſlationem appellatione à paſſim ita vocatis fiſtulis. Quare ſi ad os vſque peruenit, fieri nequit vt ſine manus opera curetur, niſi temporis ſpatio ſquama ſua ſponte aut os abſceſſerit. At ſi eò non pertingit, medicamentis callum demollientibus & agglutinantibus curabitur. Veratrum igitur nigrum impoſitum, duorum triúmve dierum ſpatio callum elidit, & amurca cocta offuſáque, & ſory crudum aut vſtum cum pauxillo vino bene diluto, aut elaterium terebinthina exceptum in collyrium efforma ac impone. Feſtucas verò & paxillos educunt, vtraque anagallis, ariſtolochia rotunda, ammoniacum cum melle, & arundinis radix, ipſa quoque cum melle. Porro quia nerui vulnerati, ob nimium ſenſum inflammationem doloremque excitant, & febres conuulſionéſque accedunt, atque interdum deliria quoque ob eam quam cum cerebro obtinent continuitatem, oboriuntur, huiuſcemodi curandi rationem requirunt: cauendum eſt ne cutis coeat, vt per eam ſanies promanet: ac medicamentis reſerantibus & aperientibus vti decet quale eſt quod ex euphorbio conficitur, nulli ſecundum, quódque ad canis rabidi morſum impoſitum valet: quoniam eiuſmodi morſus patere debent, quò id quod à veneno vitiatum eſt effluat. Nam ſi præpropere affectus cicatricem contrahit, virus interceptum ad præſtantes vſque partes procurrit, atque in furorem, ac malum quod ab aquæ formidine ὑδροφοβικὸν appellant, hominem coniicit. Verùm de eo ac reliquis venenatis, in ſequentibus, vbi & quæ medicamenta poſtulant, trademus. Quod verò nunc propoſitum eſt medicamentum, accipit aceti ſextarium, picis liquidæ libram, opopanacis vncias tres: hoc impoſitum ictus cõtinuere non permittit. Verùm quorſum pertinet medicamẽtorum compoſitiones ita diſcerpere, quum liceat eas in vnum volumen concludere, atque inde ex vſu quem fronte inſcriptum præ ſe gerunt, quæ vnicuique affectui conueniant, colligere, ac citra dubitationem intrepidè adhibere, quum iam quatuor ſuperioribus libris ſatis explicatum ſit, quibus notis diſcerni, & qua quiſque ratione curari debet. Quare in iis vnuſquiſque ſe exerceat, ingeniúmque acuat: ſiquidem cognita methodo, integrum erit ei quidem qui ſedulò mentem adhibuerit, intelligere quodnam medicamentum ex iis quæ explicabuntur, priuatim congruat, eidémque aut addere, aut detrahere, prout methodus hortabitur. Nã qui ſcopum ſibi propoſitum percepit, is quoque an hoc medicamentum huic morbo huius hominis competit, nouerit, atque an intendendum ſit vel ſecundum totam ſuam qualitatem, vel ſecundum aliquam eius ſpeciem, non ignorabit: ſiquidem non omnibus eodem modo, eadem medicamenta, iiſdem morbis exhibere decet, quòd temperamentum, conſuetudo, ætas, anni tempus, & vniuſcuiuſque ſenſus, ea haud parum inter ſe diſcrepare faciunt. Cæterùm hæc antea quoque monuimus: atque ex iis quæ tum explicata fuére, tum deinceps tradentur, vnuſquiſque quod res exigit ratiocinatione conſequi poterit. Quare quum hic liber ſuam ſit nactus molem, æquum eſt vt ei iam finem imponamus.

ACTVARII DE METHODO MEdendi liber V.

DE MEDICAMENTORVM COMPOSITORVM formis, CAP. I.

A Bsolvtis quatuor libris, eum iam tibi anneƈtimus qui toti⁹ operis quintus eſt, & medicamentorum compoſitionem complectitur: in quo tamen quo pacto ea decoqui, terive, aut alia ratione parari debent, haudquaquam explicabitur, quippe quum id breuem admodum orationem efflagitet:(licet vbi res ita poſtulabit, neque id genus à nobis negligetur) ſed quẽadmodum in ſingulis ægritudinibus componenda commiſcendáque ſunt, atque ex quibus quotve ſimplicibus conſtrui oportet, trademus: quinetiam ſiqua ex iis ad plures vſus accommodantur, quibus potiſſimum affectibus opitulentur, proponemus: hoc enim modo vel ex ipſis, quas fronte gerent, pollicitationibus, vulgus quoque ea rectè applicare poterit. At qui dignoſcere, atque ex medendi ratione iudicare ea valebit, hic non modo tutò ipſis vtetur, verùm eorum quoque exemplo alia comminiſci ac condere poterit, ceu in duobus tribuſve medicamẽtis, perinde ac formula quapiam, viam ac rationem poſtea oſtendemus. Itaque quædam compoſitorum medicamentorum, de veterum commentariis decerpta, alia à nobis iuxta medicorum artem edita, huic libello inſerentur: quæ tamen ſingula nonniſi vbi experientia fuerint comprobata, erunt huic rei ſuum ſtudium impendentibus, deligenda. Verùm quia ab vniuerſalioribus vitiis ad particulariora & mediocriora noſtra proceſſit tractatio, age in compoſitis medicamentis eadem ratione ac via inſiſtamus. Cæterùm ignorare minimè decet quòd ex iis quæ ingeruntur, alia trita ſolùm, ac in læuorem redacta exhibemus: alia liquore quopiam idoneo ſubigimus, & vel plana fingentes in circuli figuram efformamus, quæ τροχίσκοι (Græci, nos paſtillos) nuncupamus: vel in exiguos globulos cogimus, & à deglutiendo καταπότια (illi, nos fere pilulas appellamus): aut aqua decoquentes ad tertias, & collantes, eum tantùm liquorem iam medicamentoſum vſurpamus: aut cum altero quopiam, puta vino, melle, ſapa, vel eiuſmodi alio coniuncta propinamus: aut quod proportione iis reſpondet, (σάκχαρ nuncupatum,) vel mel, prout expedire arbitramur, denuo cum medicamentis, quouſque concreuerit ac cõſtiterit, coquimus: & σιρόπιον, vel ζουλάπιον, (nos verò hodie fere ſyrupum vel iulepum barbara voce nominamus.) Quin & alia cõficimus quæ in pila terimus, & melle ſubigimus, (quæ ἀντίδοτος, nóſque antidota vocamus,) perinde ac fructus temporarios quoſdam coquimus, vel crudos etiam læuigatos, atque melle donec planè coierint excoctos, in bellariorũ, (quæ πέμματα Græci dicunt,) formam redigimus. Eorum verò quæ exterius admouentur, quædam ſunt vnguenta, ſuntque quæ illita tantùm opem ferre feruntur: alia ſunt emplaſtra, quæ linteis expanſa, vel tenuibus pellibus inducta, imponuntur: alia appellantur ἐπιθέματα, quæ nequaquã proprio lentore, ſed externis faſciis conſtricta adhæret: alia ſunt velut trituræ, quæ pulueres (& ξηρία Græcis) dicuntur. Sunt & quæ ceu collyria efformamus, eáque liquore quopiã diluimus, atque ad cotem terimus, profluentique humore vtimur, quemadmodum in ocularibus medicamentis facere conſueuimus. Atque hæc, & id genus alia ſenſibus deprehenduntur. Porro tibi, vt qui hæc nouiſti componere, & formas, figurámque variare & contemperare, ac intendere remitteréque medicamenta, pro ægrotantium affectione, licebit.

DE POTIONIBVS FEBRICITANTIVM, eorúmque affectuum qui febres comitantur, CAP. II.

SImpliciſſimum igitur inter potiones febrientium eſt medicamentum, (inde enim eſt exordiẽdum,) quod ex ſacchare & aqua coquentes paramus: ſecundum verò locum tenet, quod ex violarum ſucco & ſacchare quoque conficimus: hoc thoracis vitiis ob ſuum lentorem opitulatur, atque alioqui bilis acrimoniam obtundit. At quod ex nymphææ floribus & ſacchare miſcetur, vehementioribus febribus magis accommodatur, quin & dolores quos bilis creat, capitiſq; feruores retundit: quemadmodum quod ſolo conſtat aceto, capitis ex calore natam moleſtiam lenit, flauámque bilem demolitur, capit aceti libram, & ſaccharis libras duas. Eſt & aliud oxoſacchar è radicibus valens aduerſus aduſtos humores, quod ventriculum repurgat, iecur roborat, & calculo laborantibus prodeſt: ratio eius componendi hæc eſt. Corticis radicum apii, fœniculi, & intubi ſatiui, ſingulorum ſextantem terito, atque in aceti libras tres coiectas donec binæ libræ ſuperſint, coquito. itaque noctem ac diem ſinito, deinde vbi ſubegeris, ac ſordẽ deterſeris, binas ſaccharis libras adiicito, ac vſq; ad mediocre craſſamentum coquito. Aliud oxoſacchar ex cotoneis, corpus refrigerat, confirmat ventriculum, appetentiam excitat, & cor iecúrque æſtate exhilarat. Accepit ſucci cotoneorum libram, aceti ſelibram, ſaccharis libras duas, coquitur vſquedum ſpiceſſit. Aliud ex roſis ventriculum refrigerat, ſimul & roborat, vapores ad cerebrum exhalantes compeſcit, & calori iecinoris opitulatur. Aliud è ſantalis valet aduerſus iecinoris calorem, & ſitim ſedat. Aliud è malis dulcibus & acidis ventriculum & iecur firmat, vomitum diſcutit, & appetentiam inuitat. Aliud ex Damaſcenis, quod ad ventrem exonerandum confert, & bilis ſanguiniſque feruorem demolitur. Aliud è ziziphis ad ardentem febrem, purgat & ſanguinem, & tuſſi, ac ex calore deſtillationi ſuccurit. Aliud ex vuis acerbis, aduerſus flauam bilem, & iecinoris calorem pollet: ventriculum firmat, ſitim ſedat, vomitum compeſcit, & aluum ſolutam ſupprimit, febri item ex ſanguinis putredine natæ auxiliatur. Accipit ſucci vuæ acerbæ libram, ſaccharis libras duas. Atque de his hactenus. Tu porro qui reliquorum ſimplicium medicamentorum facultatem non ignoras, poteris ab huiuſmodi via ac ratione adiutus, ſimplicia & vnius generis ac varia medicamenta componere. Non enim ſolùm hæc atque eiuſmodi alia medicamenta in febrientium gratiam paramus, verumetiam ex permultis ſimplicibus ſpeciebus varia cõdimus, quæ quum componuntur, partim vnum eundémque ſpectãt ſcopũ, partim ob varia ſymptomata, variè & ipſa commiſcentur. Nam ſi laborantẽ tãtùm refrigerare, exempli gratia, cupimus, violas, & lactucæ ſemina, ac nymphææ flores, aliáque id genus permiſcemus, quæ cum ſacchare donec ſpiſſitudinem quampiam acquiſierint, coquimus, idque quum frigida propinamus. Quòd ſi calidam putrémque materiam ad vrinas deducere volumus, iis intubi ſatiui, vel erratici radicem, & aſparagorum coliculos, & cucumerum ſemina, necnon ſolani fructum, atque alia eiuſmodi admiſcemus. Quemadmodum ſi ventrem molire fuerit animus, pruna, & præcipuè Damaſcena adiicimus, atque quippiam fere nigræ nominatæ caſiæ. Eſt autem fructus eius fiſtuloſus & oblongus, nigrum intus humorem cõcretum geſtans, qui haudquaquam vna continuitate coaluit, ſed ex interuallo tenuibus lignoſiſque membranulis dirimitur, habens ad ſpeciei propagationem grana quædam ſeminalia, ſilique illi quæ nobis innotuit, adſimilia. Hoc medicamentum, ſi vel ſolum exhibetur, bilem retorridam citra moleſtiam expurgare poteſt. Quare iis qui ob imperfectam ætatem, aut aliam quãuis occaſionem, medicamenta purgantia non ferunt, hoc intrepidè damus, & ſatis placidéque purgamus. Porro tu alia quoque quæ ventrem mediocriter emolliunt, prædicto medicamento adiicere poteris: cuiuſmodi eſt integra portulaca, atriplex, mercurialis, & malua: horum enim cuiuſque ferue facti cremorem, quem reddunt, aluum molire nouimus. Denique ſi ſacchar decoxerimus, ac nonnulla ex iam dictis commiſcuerimus, medicamẽtum quod ven-

ſingulorũ vncia, amaraci, chamæmeli, & artemiſiæ, ſingulorum ſemuncia, præoniæ ſextulæ quatuor, ſeminis thlaſpis ſemuncia, ammi, ſeminis fœniculi, mei, ſingulorum duella, ſaccharis libræ duæ: verùm præſtat vt cum melle conficiatur. Aliud ad viſcerum obſtructiones & tumores, febres errantes, circuitus quartanarios, malos habitus, & aquam intercutem: capit radicis apii, fœniculi intubi ſylueſtris & ſatiui, fumariæ, ſingulorũ vnciã: triſſaginis, eupatorii, aiugæ, acori, iridis, ſingulorum ſextulas quinque: althææ ſeminis, maluæ, adianti, bugloſſi, dulcis radiculæ, buphthalmi, ſeminis petroſelini, mei, ſecuridacæ, ſingulorum ſextulas quatuor: radicis verbenacæ rectæ, ſantali, violarum, ſeminis intubi, ſingulorum ſemunciam: ſeminis fœniculi, dulcis aniſi, maſtiches, cuiuſque duellam: ſpicæ, croci, cinnamomi, aſari, ſingulorum ſextulam, ſaccharis libras tres: quòd ſi calor non adeſt, melius eſt ſi cum melle factitetur. Hac itaque via ac ratione zulapia paranda ſunt: habes etiam quibus vitiis auxiliantur, atque ex iam dictis, ceu euidenti formula, & ſimilia tum noſſe, tum tuo marte componere, & de aliorum compoſitionibus iudicium ferre, quibus ægritudinibus rectius accommodantur, poteris. Si enim teipſum in ſimplicium medicamentorum facultate agnoſcenda exercueris, ſexcenta ſanè medicamenta ad eoſdem affectus, concinnabis: quũ copia materiæ ex radicibus, fructib⁹, herbis, & ſuccis abundet, quæ nimirum doctorum virorum ars, pro hominum ſalute, diligenti cum conſideratione reperit. Proinde materias inde colligens, illiſque inſitas vires animo reuoluens, hicque ægritudinum genera diſcernens, & temperamenta, cõſuetudines, ægrorumque victus condiſcens, ſecundum demonſtratam formulam, prædictis vtere medicamentis, & ea variãs, ſiquãdo res poſtulabit, aliterque commiſcens, de tuo aliquid adiice.

DE PASTILLIS, CAP. V.

DEinceps verò vbi ceu documenti modo, de paſtillis quoq; quæ opus eſt tradiderim⁹, viámq; quæ in ipſis teneri debet, expoſuerimus, mox de antidotis ea quæ compendium quod polliciti ſumus, non excedant, perſcribemus. Cæterùm tibi licebit cuiuſque medicamenti rationem ac methodum edocto, quæ alia continent volumina diiudicare, tum quibus opitulẽtur, tum an promiſſio miſturæ ac temperamento ſatiſfacere reſpondereve valeat. Paſtillus ex Indico rheo, valens ad iecinoris lieniſq; meatus infarctos, & ventriculum confirmans: roſarũ ſiccarum, abſinthii, rhei Indici, ſingulorũ duella: ſpodii, ſpicæ Indicæ, iunci odorati, lachæ purgatæ, ſucci eupatorii, cuiuſque drachma: ſantali citrini, croci, & caſiæ duplũ, tragacãthæ, maſtiches, vtriuſq; ſcriptula duo: cõtuſa & cribrata cum ſucco fœniculi ſubigito, & in paſtillos redigito: dentur ebibendi cũ aqua in qua lacha maduerit, & oxoſacchare. Paſtillus ex eupatorio, iecur & ventriculum iuuat, & inflationes recludit, atque horrores febrium è pituita genitarum diſcutit: abſinthii, iunci odorati, ſucci eupatorii, roſarum ſeminis fœniculi, maſtiches, ſingulorum drachmas quatuor: aniſi, tragacanthæ candidæ, vtriuſque ſicilicus, ſantali citrini, ſpodii, vtriuſq; ſextula. Tuſa & cribro excuſſa, cum intuborum ſucco ſubigito, & in paſtillos cogito: potui dentur cum aqua in qua lacha iacuerit, & oxymelite. Paſtillus è ſpodio, acutæ febri, & iecinoris calori ſuccurrit, & continuam ſitim ſedat: capit roſarum ſextulas quatuor, ſpodii, ſeminis portulacæ, ſucci dulcis radiculæ, ſingulorum duellam, tragacanthæ candidæ, amyli, vtriuſque drachmam, ſaccharis duellam: ſubigito cum ſucco pſyllii: potio ex malorum punicorum aqua. Paſtillus è roſis cor & iecur roborat, capitis laborem abigit quem ſanguis aut flaua bilis creauit: modus eius exhibendi eſt ſextula cum roſarum vel nymphææ zulapio: roſæ, tria ſantala, ſpodium, ſemen portulacæ, intubum domeſticum, violæ, ſingulorum ſextula: contuſa cribratáque cum ſtillatitio roſarũ liquore fermentato. Paſtillus è maſtiche pòllet ad ventriculi refrictionem, prodéſtque iis quibus ructus moleſtus eſt, aut cibus in ventriculo aceſcit: maſtiches duella, ſeminis apii & petroſelini, roſarum, ſeminis ocimi, dulcis radiculæ, ſingulorum ſextula: tuſa & in cerniculo creta, cum aqua apii fermententur. Alius contra calorem & ſiccitatem faucium, pectoris & thoracis, eorúmque exaſperationẽ, necnon pectoris & ſepti trãſuerſi incendium. Habet gummi, tragacanthæ, ſeminis portulacæ, cotoneorũ, & althææ, ſingulorum duellam, ſucci dulcis radiculæ ſextulam, ſeminis cucumerum, & lactucæ, lacrymæ Damaſcenorum, ſingulorum ſcriptula duo: tuſa cribratáque, & cum ſacchare cocta, in eo quẽ ſaliuarunt lentore ſubigito, & in catapotia redacta, ore dum totum diſſoluatur, detineto. Alius aduerſus cœliacum quem leuitas inteſtinorum vel ſtomachus genuit: roſarum, ſpodii, vtriuſque drachmas quatuor, oxyacanthæ, ſeminis acuti rumicis, vtriuſque drachmas ſex, hypocyſtidis, gummi Arabici torrefacti, acinorum mali punici baccarum myrti, coriandri ſicci, (quæ omnia colligentur, & noctem ac diem in acerbo aceto madeant, poſthæc ſiccentur & torreant) ſingulorum duella, luti Armeniaci drachmas quinque, farinæ zinziphorum molitorum, & pollinis à piſtrino, ſingulorum drachmas, duæ ſeſquiſcriptulum. Contuſa & cribrata cum cotoneorũ expreſſione, vel zulapio baccarũ myrti, aut acidorum malorum ſubigito. Alius paſtillus qui ſemel epotus prodeſt. malicorii, gallarum, baccarum myrti, ſingulorum drachmas octo, rhois Syriaci drachmas vigintiquatuor: tuſa & cribro excuſſa cum vino acerbo cãdido ſubigãtur. Alius qui ſanguinẽ quum ſupernè per ſputum redditur, cohibet, oſcula venarũ, thoracis & pulmonis aperta claudit, eáſque ruptas vnit, cruorẽ ex ictibus aut vulnerib⁹ vẽtriculo vel inteſtinis illatis deorſum manãtem retinet, fluxũ quoq; ſanguinis fœminis, ob diſruptam vteri venã ſiſtit, & ſanguinẽ meientibus ſuccurrit: luti Armeniaci, gummi Arabici, ſeminis portulacæ, ſingulorum drachmæ quatuor: ſpodii, ſeminis acuti rumicis, ſeminis roſarum rubrarum, florum ſylueſtris Punici, baccarum myrti, coriandri ſicci & torrefacti, amyli toſti, ſingulorum drachmas tres: acaciæ, ſucci hypocyſtidis, corallii vſti, cornuceruini cremati, cineris maiorum cochlearũ crematarũ, ſingulorũ drachmæ duæ: rhois Syriaci duella, tragacãthæ candidæ, ſuccini, ſeminis althææ & maluæ, torrefactorum ſingulorum ſeſquidrachma: tuſa & in cerniculo creta, cum ſucco plantaginis, vel ſanguinalis herbæ, vel alicuius conſimilis ſubige, & in paſtillos digere, qui cum aliquo adſtringente zulapio ebibantur. Alius contra conuoluuli affectum è frigore cõtractum efficax: abſinthii, ſeminis apii, aniſi, tenuis cinnamomi, caſiæ duplicatæ, ſingulorum duella: myrrhæ rubræ, ſpicæ Indicæ, fibrinorum teſtium, ſingulorum ſextula: piperis longi, opii, croci, ſingulorum drachma. Tunde & cribra, & cum ſucco fœniculi aut apii ſubige. Alius arquato opem fert, iecur & lienem obſtructionibus vindicat: hieræ amaræ, abſinthii, ſucci eupatorii, ſingulorum ſicilicus: foliorũ roſarum, ſpodii, iunci odorati, aſari, folii Indici, ſingulorum drachma: lachæ repurgatæ, rhei Indici, vtriuſque drachma. contuſa & cribrata cum ſucco intuborum paſtillos conformato. Alius aduerſus ſanguinem aut cum lotio excernentes, aut ſputo reddentes, & vlcus: ſeminum cucumerum, & portulacæ ſpodii, ſucci dulcis radiculæ, ſingulorum ſextulæ quatuor: ſeminis lactucæ, & althææ, roſarum, amyli, tracaganthæ, & ſeminis papaueris, ſingulorum duella: nerii, ſeminis cotoneorum, & acuti rumicis, ſingulorum duella: luti Armeniaci, acaciæ, vtriuſque ſextula, croci ſcriptula duo. tuſa & cribro excuſſa cum muccagine pſyllii fermentantur. Alius cõtra Diabeten: roſarum, ſpodii, gũmi torrefacti, ſingulorum ſicilicus: ſantali cãdidi, & rubri, ſucci dulcis radiculæ, tragacanthæ, ſeminis portulacæ, pſyllii toſti, ſingulorum duella ſcriptula duo: acaciæ, florũ ſylueſtris Punici, amyli torrefacti, ſeminum cucumerum, ſingulorum ſextula ſcriptula duo: caphuræ ſiliqua, ſeminum roſarum & althææ, granorum cotoneorum, ſucci hypocyſtidis, rhois culinarii, ſanguinis draconis, ſeminis plantaginis, rhei Indici, ſingulorum ſicilicus. tuſa & cribrata cum ſtillatitio roſarum liquore fermentantur, & cum adſtringente quopiã zulapio dãtur bibẽda.

A Alius ad vrinæ ſtillicidium quod ex veſicæ laxitate & humiditate accidit. Accipit glandium, iunci quadrati, thuris, ſingulorum partem: tuſis cribratiſque aliquid ſaccharis quoque adiice,& inde æger ſummo mane bibat duellam. Alius aduerſus vrinæ præter voluntatem fluentis copiam, capit rutam ſiccam, quæ tuſa & cribrata cum melle ſubigitur, & bibenda præbetur.

Paſtillus amarus ſtomachicis, iecinoroſis, lienoſis, & arquato laborantibus ſalutaris: ſeminis apii, aſari, abſinthii, aniſi, amygdalarum amararum, ſingulorum vncia.

B Alius è ſeminibus qui iis auxilio eſt quos aſſidua deſtillatio infeſtat & laceſſit, & defluxus ad ventriculum decumbit, cibũ euomunt: item cœliacis & inteſtinorum difficultate affectis, cum vino auſtero: ac ſanguinē expuentibus, cum poſca: datur quoque fœminis quarum vterus fluxione tentatur, cum decocto apii: quinetiam ſomnum conciliat ſi cum oui luteo fronti illinatur. Lacrymæ papaueris, triens, aniſi libra, ſeminis apii & fœniculi, vtriuſque libra, ammi ſelibra, herbæ apollinaris ſelibra. Alius è corallio ad ſanguinem expuen- C tes, cœliacos, cibum faſtidientes, inteſtinorum difficultate laborantes efficax. Corallii, terræ ſamiæ, quæ ἀστὴρ nuncupatur, florum ſylueſtris punici, ſucci hypocyſtidis, acaciæ, myrrhæ, rhei Pontici, dauci Cretenſis, vuarum acerbarum ſucci, tragachāthæ, ſingulorum vncia; rhois Syriaci quadrās, radicis ſymphyti, radiculæ dulcis Lemnii ſigilli, amyli, ſingulorū ſextula ſcriptula duo: gummi, opii, aluminis ſciſſilis, ſpinæ Ægyptiæ, fructuū ſingulorū ſemuncia: excipe ſucco plātaginis, & vino auſtero.

Paſtillus è veſicaria ad renum & veſicæ exulceratio- D nes, ſanguinem lotio excernentes, mucoſa ſtrigmenta reddentes, & vehementem dolorem experiētes. Huius paſtilli drachmæ pondus præbetur febri non correptis è vino dulci aut ſapa: febrientibus verò cum vino bene diluto. Lacrymæ papaueris, ſeminis cucumis, ſeminis apii, herbæ apollinaris, fœniculi, veſicariæ, ſingulorum quadrans, amygdalarum triens, croci ſextans, vini dulcis quantum ad fermentationem ſatis eſt. Alius aſter dolores lenit, omnem fluxionem cohibet, dolo- E rem inteſtinorum omnem mitigat, deſtillationes, veſicæ vitia ſiſtit, vteri ſtrangulatus, profluuium muliebre, defluxum ventriculo nocentem, inteſtinorum difficultatem, ſanguinis reiectionem ac vomitum ſanat. Croci oboli terni, herbæ apollinaris ſeminis drachmæ quatuor, ſeminis apii drachmæ ſex: aniſi, ſtyracis, dauci ſeminis, ſingulorum ſicilicus, croci, lacrymæ papaueris, vtriuſque drachmæ tres, caſtorii, myrrhæ, vtriuſque ſicilicus (nonnulli mandragoræ quoque ſucci drachmas quatuor, & Xenocrates piperis candidi drachmas ſex, adiiciunt.) ex aqua in paſtillos efformato trium obolo- F rum pondere, & ex aqua potādos dato. Cæterùm paſtillorum tractationi hîc finis imponatur. Potes autem ex iam dictis ſumpta occaſione, ipſe tuo ingenio alios cōdere, ac de iis quos alii compoſuerunt iudicium ferre, ac cuinam vitio accōmodentur diſcernere: quare nunc de antidotis verba faciamus.

DE ANTIDOTIS, CAP. VI.

DE theriace (vt quæ inter omnia antidota ob multiplicem ſuū vſum primas obtineat) primùm diſſeremus, deinde de reliquis quoque agemus. Verùm nō o- G mnia eadē menſura, neque cum iiſdē liquoribus præbētur. Siquidē in exitialibus venenis, aut ferarū virus eiaculantium ictibus, nucis Ponticæ magnitudine cum vino datur: inueteratis capitis doloribus, vertigini, auditus difficultati, oculorum hebetudini, & guſtus inſtrumento imbecillo ac languido, medetur: comitialibus item ſuſpirioſis, & recta ceruice reſpirantibus, ex aqua mulſa pota opitulatur: quippe humores lentos incidit, attenuat, & eductu faciles reddit: recenti quoque & vetuſtæ tuſſi, & quibus thorax aut latus dolet, ſi febri ca- H rent, ex vino mulſo auxilio eſt: ſin febriant, ex aqua mulſa. Conuenit & excreantibus ſanguinem, ſiue is à thorace ſiue pulmone reiectetur: & dum recens eſt eductio, ex poſca: at ſi vetuſta fuerit, ex aqua in qua ſymphyti radix eſt decocta, mane & veſperi propinatur: itidem ſi ventriculus affligit, & venter ægrè cōcoquit, imbecilluſque eſt, & quibus ventriculus inflatione tentatur, inteſtina torſionibus corripiuntur, aut vetuſtus dolor laxum inteſtinum agitat, aut conuoluulus malè habet, iis nuculæ Ponticæ magnitudine ex aqua calida præbetur. Cholera quoque laborantibus & cœliacis, & ſyncopen cardiacam patientibus, eodem modo datur. Tinearum genus omne mirū in modum exigit, ex ſucco mentæ data: iecoris affectiones & arquatum generoſe curat, febris expertibus ex mulſo: febrientibus verò ex vino diluto potata. Liquat & lienes ſcirrho induratos, ſordem eorum abſumens ſi ex aceto mulſo exhibeatur: calculos in renibus comminuit, ex apii aut petroſelini, vel dauci, aut aniſi, aut alterius ſimilis decocto. Vrinæ difficultatem & veſicæ exulcerationes, ſi ex ſapa vel paſſo minimè febricitantibus propinetur, interdum perſanat. Datur quinetiam in omni vetuſto febrium horrore, & præcipuè quartanæ, ſiquis eâ ex arte vtatur, nempe poſt declinationem; & vomitiones quæ à cœna prouocantur. Aqua quoque inter cutē laborantibus, potiſſimum ei generi quod ἀνάσαρκα appellant, ex ſecuridacæ decocto & conſimilibus propinatur, & elephantia conflictatis ſæpenumero efficax eſſe ſolet. ſæpe quoque membrorum reſolutiones potu ſanat, fœminis pota purgationes menſtruas ciet, mortuos partus expellit, ex paſſo aut aqua mulſa, in qua antea ruta decocta fuerit; aut dictamnum, fabæ magnitudine aſſumpta: ex pedibus laborantibus, & quorum defluxio artus omnes tentat, poſtquam ſe morbi vigor inclinauit, prodeſt, ſi non ſemel tantùm, ſed ſæpius drachmæ pondere bibatur. Eius autem præbendi modus ſit prò ægrotantis viribus ac temperatura. Cæterùm non corpori modò (ceu diximus), ſed ægritudinibus quoque animi medetur: proinde medicamentum hoc varias, quas atra bilis concitat, imaginationes, ſi aſſiduè exhibeatur, tollit, quippe quod è vaſis ac liene atram bilem ebibat ac exhauriat: quemadmodum & ferarum ictus, & aquæ pauorem (peſſimum omnium affectum,) ſi iugiter exhibeatur, ſæpenumero ſuſtulit: atque in peſtifera conſtitutione obſtat quominus aduenæ labe ac lue corripiantur. Iis quoque qui hyeme iter faciunt prodeſt aſſumere, veluti bonum viſcerum indumentum, & quòd ſui multum calorem eis impertire poteſt. Cæterùm præbere conuenit, quando is qui ſumit minimè cruditate laborat, neque cibis refertus eſt, bibátque ieiunus. Æſtate aut in ætatis vigore, vel nimio calore, haudquaquam, niſi periculum metuatur, dari debet: verùm quibus ætas iam inclinat, multum eius, idque ſæpius, non ex aqua tantùm, ſed ex vino etiam, drachmæ pondere ſumere conuenit. Pueri ab eius vſu omnino ſunt coercendi: longè enim medicamenti magnitudo illorum vires exuperat, corpúſque promptè diſſoluit, & inſitum ſpiritum leui negotio extinguit. Medicamentum hoc primùm ab Andromacho principe Neronis medico, concinnatum fuit, atque ei verſibus Heroicis deſcriptum ac explicatū dicauit: verùm Galenus ipſum in meliorem formam commutauit. Eſt autem eius compoſitio huiuſcemodi: paſtilli ſcyllini triens, paſtilli theriaci ſextans, hedychroi ſpiſſamenti ſextans: cinnamomi, piperis communis, lacrymæ papaueris, ſingulorum ſextans: roſarum, ſcordii Cretenſis, ſeminis napi, (quam βουνιάδα vocant Græci,) iridis Illyricæ, agarici Pontici, ſucci dulcis radiculæ, ſingulorum vncia: zingiberis, myrrhæ, croci, radicis quinquefolii, rhei Pontici, nepetæ, marrubii, petroſelini, ſtœchadis, coſti, piperis cādidi, piperis lōgi, dictamni, iunci odorati, thuris, terebinthinæ, caſiæ, ſpicæ nardi, ſingulorum ſemuncia: polii, ſtyracis, ſeminis apii, ſeſelis Maſſilienſis, thlaſpis, ammis, triſſaginis, aiugæ, malabathri, ſucci hypocyſtidis, nardi Celticæ, mei Athamantici, aniſi, ſeminis fœniculi, Lemnii ſigilli, chalcitis, amomi, acori, fructus balſami, phu Pontici, hyperici, acaciæ, ſucci galbani, gummi, cardamomi, ſingulorum duella: bituminis, dauci Cretenſis, ſagapeni, opopanacis, caſtorii, centaurii tenuis, ariſtolochiæ, ſingulorum ſextula: opobalſami vncia, mellis Attici, vinique odorati & optimi, quantum ad ſuccos & lacrymas ſatis ſit. Hedychroi cōpoſitio. Mari, aſari, amaracy

àſpalathi , iunci odorati , croci , calami aromatici, phu
Pontici,caſiæ,folii Indici, ſingulorum duella: xylobal-
ſami,opobalſami,cinnamomi,coſti, ſingulorum ſemun
cia:myrrhæ, foliorum malabathri , ſpicæ nardi , ſingu-
lorum ſextula,amomi duella,maſtiches ſextula, vini o-
dorati quod ſufficiat. Andromachus croci & caſiæ,v-
triuſque vnciam ſcriptis mandauit. Porro de theriaces
parandæ ratione, ſapientiſſimus Galenus inquit , Dixi-
mus etiam antea eum qui medicamentum ſemel confi-
ci viderit, non amplius opus habiturum vt iterum aut
tertiò cōſpiciat. Verùm vt optima in ſingulis medica-
menti generibus diſcernat,non ſemel,biſve,aut ter,ſed
perquam ſæpe ſpectaſſe conuenit quæ in vnaquaque
regione naſci creduntur præſtantiſſima.Itaque nunc o-
mnia paucis & ſummatim perſtringam.Radices quæ v-
ſui accommodantur, corticem intētum, non rugoſum,
neque macrum obtinere oportet: id enim bonæ radicis
indiciū habetur.Fructus cum ſuis ſurculis, germinibúſ-
que nuncupatis , & florentes ac vberes , & multos vnà
cum ſuis inuolucris eſſe debet.Semina perinde ac radi-
ces eligantur vegeta , quod ex corticis intenſione co-
gnoſcetur.Lacrymas & ſuccos,neque vetuſtate , neque
tempore languida eſſe cōuenit,quæve ſuas qualitates,
quas odor guſtuſque diſcernet,habeant euanidas. Fru-
ctus itaque cum germinibus,& floribus ac foliis,eorúm
que caliculis & inuolucris in theriacen coniiciūtur:her
bæ verò inſequentes,ſcordium,nepeta,marrubium,ſtœ
chas,dictamnum,polium,triſſago,aiuga, hypericum,&
centaurium: radices adhæc zingiberis, iridis, rhei,
quinquefolii, coſti , nardi Indicæ , nardi Celticæ , gen-
tianæ,mei,acori,phu,ariſtolochiæ tenuis : ſemina item
hæc immittuntur napi, petroſelini, thlaſpis, ameos, a-
niſi,fœniculi,cardamomi, dauci. Hæc igitur tria gene-
ra in Ægyptias pilas demitti debent , quandoquidem
duriſſimæ ſunt , vt nihil ſuæ ſubſtantiæ inter tunden-
dum contuſis affricent. Adduntur quoque vnà cum his
paſtilli ſcyllini, paſtilli theriaci, hedychroi ſpiſſamētū,
piper nigrum,candidum & longum,roſæ ſiccæ , adhæc
agaricum, & crocus, ſi ſuccus fuerit , & qui nominatur
iunci odorati flos,ſigillum Lemnium,chalcitis toſta,a-
momum,cinnamomum, fiſtula caſiæ, balſami item fru
ctus, & acacia, niſi mollis fuerit & liquida , caſtorium
quoque & bitumen. Porro myrrha & crocus vino ma-
cerata læuigentur, ſiquidem tutius videbitur cum na-
tura liquidum non cōtundere. Omnes ſucci & lacrymæ
vino macerentur , vt diſſoluantur , & ad læuigandum
reddantur idoneæ,vt ſagapeni, opopanacis, papaueris,
(quod & μηκώνιον & ὄπιον Græci nuncupant) acacia,quo-
ties liquida vndique contumax eſſe videbitur , ſuccus
hypocyſtidis,& dulcis radiculæ. At thlaſpi, & rapi ſati-
ui ſemen in prima compoſitione, vt maiores meos pa-
rare videbam , ipſe quoque vnà cum contundendis in
pilam coniiciebam: deinde aliquando conſpicatus ven
tri pilæ interno ob ſuum lentorem adhæreſcere , vbi in
mortario antea contriuiſſem , putaui vinum eis ſuper-
fundendum eſſe , donec tota planè diſſoluerentur :at-
que ita terenda, poſthæc vino priuatim madefactis, ac
in læuorem redactis commiſcenda. Thus quoque ſi-
gillatim leuiter in mortario per ſe læuigare, ne dilate-
tur,præſtat : poſtea vbi incerniculo excuſſeris , ad ma-
nus paratum habere:quò,ſi ita libet,iis quæ ex vino læ-
uigata ſunt aſpergas . Gummi verò in vino macerari
poteſt,idémque tum priuatim, tum cum thure in læuo-
rem redigi.Proinde hæc omnia quo dixi modo præpa-
rari debēt:alia in mortario cum vino læuigata,quædam
increta,& arida in puluerem comminuta.Eo porro tem
pore quo omnia in vnitatem coire debent , liqueſcant
in vaſe duplici,primùm reſina, mox ſtyrax & galbanū,
antea in pila confracta contuſáque piſtillis aut vecti-
bus ferreis , inſtillato pauciſſimo melle crudo : poſthæc
digitis noſtris dilatata, reſina in melle liquefacta exci-
piantur,atque ita denuo operculo vaſi impoſito reſol-
uantur.Satius enim eſt mel ſimulatque hæc fuerint in-
iecta,minimè agitare , ſed operculato vaſe quod aquæ
inſiſtit,coctionē moliri. His verò liquefactis, arida iis
quæ ex vino trita fuerint indātur , ac ad iuſtam vſque

A crasſitiē permiſceātur.Itaque paulatim liquefacta tepi-
da iis quæ ſunt in mortario affundātur,ſic vt ab homi-
ne robuſto,magno cochleari in vnum cogātur:vbi pro-
bè in vnitatem coierint,& quod his cōſtat iam craſſum
appareat,ſuperiniicere mel decoctum mediocriter , &
nimirum deſpumatū oportet: poſthæc quæ incernicu-
lo fuêre excuſſa,deinde mel rurſus addere , mox lique-
facta tepida iam miſcere , atque omnia in ampla pila,
magno cochleari , adiectis quæ ex aridis etiamnum ſu-
perſūt & melle,ſtrenuè conterere. Et quādo à cochlea-
B ri omnia in vnum corpus fuerint coacta , tunc in pilam
cōiicere,ac vectibus ferreis ad amuſſim repurgatis,ne-
quid hæreat rubiginis,aſſiduè tundere,illitis opobalſa-
mo vectibus , ſi quidem à tenaci medicamenti lentore
detinentur,vt haud facilè à tundētibus attollātur.Qua-
re vt prōptè negocium peragatur, vectis extrema con-
tinuo opobalſamo inungenda ſunt, in hoc ipſum quic-
quid eſt eius ſucci impendens ac abſumens. Præſtat au
tem in ſole tundere , ita nanque citius cuncta in vnum
coaleſcunt. Quúmque id negocium obiuimus , pilam,
C quæ medicamentum in ſe continet,contegere oportet,
& poſt quatuor aut quinque dies ſimiliter in ſole tun-
dere, atque id opus iterū atque iterum , ſex aut ſeptem
dierum interiecto ſpatio, ad duos menſes , aut omnino
dies xl.repetere.Atque hæc,quod quidem ad optimam
medicamenti cōponendi rationē ſpectat, ſcriptis man-
data ſint.Vt autem nigreſcat, (hoc enim haud ſcio quo
pacto vſu receptum ſit , vt qui colorem eum non aſſe-
quatur,riſui habeatur) obſeruandum quidem nobis eſt,
non tamen ignorandum, nihil ob colorem medicamen
D ti facultatem immutari. Verùm coloris huius fruſtratio
ob chalcitin crematā,quæ flaua vel rufa euaſit,accidit:
quanuis enim minimum eius imponatur , tamen colo-
re præualet. Itaq; nequis ob hoc ipſum erroris quicquā
commiſſum eſſe arbitretur , iis quæ dicturus ſum ani-
mum adhibeat. Quatuor in vniuerſum chalcitidis dra-
chmas antidotus accipit : verùm multo copioſiorem
quàm hic ſit modum aſſare cōuenit.Crudæ itaque chal
citidis drachmas nō pauciores quadraginta in ollulam
coniicito , quam deinde candentibus carbonibus non
E operculatam impones, ac ſimulatque fuſum fuerit me-
dicamentum,ac leuiorem & ſpumoſiorem eius portio-
nem ſuperuehi conſpexeris , ſtatim tollere humique
deponere oportet:& nequaquam (quemadmodum con
ſueuimus interdum , perinde vt ii faciunt qui ignem
ſuſcitant)inflare ipſi conuenit, (mirum enim eſt quàm
ita rufus & flauus color excellat)ſed ne ſoli quidem ex-
ponere : verùm refrigeratæ capere quod ſpumoſiſſi-
mum inſidet , nihil habens in ſe rufi neque flaui , aut
pallidi : deinde experientiæ gratia eius exiguum quid-
F dam ſumere oportet , ac læuigatum intueri , nunquid
poſt læuigationem quiſpiam ex enumeratis coloribus
appareat. Quòd ſi qualem ſumpſimus perdurauerit,
porraceum cinereúmve colorem referens , eius dra-
chmas quatuor adiicere conuenit: tale ſi quidem exi-
guum ex tam copioſo combuſto reperies. Itaque quæ
ad antidoti huius compoſitionem & apparatum neceſ-
ſaria ſunt,omnia iam ſunt expoſita. Porro panes ſcil-
linos hac ratione paramus. Scillam recentem non ad-
modum magnam oblinere oportet,non vt nonnulli lu-
G to,(ſordidum enim hoc mihi videtur) ſed pulte ex tri-
tico(:facilè enim aſſatur tenuiſſima, vt inter aſſandum
ipſa quoq; nōnihil huius participet:)poſthæc dū probè
in furno,aut cacabis, aut clibanis in quibus panes aſſan
tur,coquitur, mentem adhibeto inter aſſandum , vt æ-
qualis fiat aſſatio:deinde ſumptas interiores eius partes
tenerrimas diligenter læuigare oportet : atque admix-
tis erui farinæ optimæ ac recentiſſimæ æquis portio-
nibus omnia ſimul terere,& in paſtillos mediocres co-
gere,qui in vmbra repoſiti,ad vſum aſſeruentur. The-
H riaci paſtilli hoc pacto concinnantur : nempe viperæ
pro totius compoſitionis quantitate aſſumuntur, quas
non quouis tempore , ſed potiſſimum vere ineunte
fueris venatus , quando relictis latebris foras in loca
aprica progrediuntur , nec iam venenum vſqueadeo
noxiū poſſidēt.Sint autem animalia in primis mobilia,

ſubſtana, quæque ſummopere collum extendant, oculis ſubrubris & impudentibus, ferocique aſpectu, capitibus latioribus, toto corpore ac ventre ſinuoſiore: quibus meatus ſit prope extremam caudam, & caudam non habeant circumuolutam, ſed potius intortam, & quæ quieto gradu ſerpat: fœmina enim à mare hac nota diuidet, & quòd caninos dentes plures duobus obtineat. Itaque vbi eo tempore ceperis, prius capita & caudæ in tantum ſunt amputanda vt abſciſſionis menſura quatuor ſit digitorum. Verùm inter amputandum partes illæ ſedulò (ita quidem moneo) ſunt inſpiciendæ, num poſt abſciſſionem exangues & immobiles, penitúſque emortuæ appareant: nam ſi eiuſmodi reperiantur, feras ac ad medicamenti miſturã inutiles arbitrator. Sin in truncatis partibus, motum etiamnũ quendam reliquum eſſe, & cruorem aliquantiſper ſeruare poſſe conſpexeris, eæ tanquam optimæ antidoti compoſitioni ſunt immiſcendæ. Adhæc tota cutis ad amuſſim eſt deglubenda, & adeps ceu inutilis detrahendus, ſimúlque interanea omnia: poſtea eas in vas aliquod fictile, vel lebetem bene nitidum & exterſum coniicere conuenit, ac carbonibus pulchrè accẽſis, ne in coctura fumum nidorémque redoleant, ſuperimponere. Decoquantur autem in fontana, in quam ſal recens, & anethi ſicci ramuli mediocres coniiciantur. Atque vbi carnes bene fuerint coctæ, (cocturæ autem modus ſit quando ipſæ à ſpina ſeparantur,) tum depoſito ab igne lebete, ſpinas accuratè ſecerne, ne qua clam te carnibus inhæreat. Ac poſtquam ita carnes repurgaueris, eáſque triueris, panis quammaximè puri ex puriſſima ſimilagine confecti, quod paſtillis formandis ſatis ſit admiſce, & in panificia (vt Andromachus quoque cenſet) redige: (nam Magnus & Democrates, pares carnium & panis portiones miſceri iubent, ſicque eas vnà cum pane deterunt) deinde affuſo inſculi quod ſatis eſt, in mediocres paſtillos digerito, & inter efformandum pauxillum opobalſami adiicito, ac in vmbra reponẽs, eos ad totius medicamẽti compoſitionem aſſeruato. Habes iam theriaci antidoti rationem accuratè tibi explicatã. Porro tibi hæc ob oculos habenti, reliqua quoque antidota variis miſturis conſtantia nouiſſe, ac concinnare conformaréque licet. Deinceps de cæteris diſſeremus, quæ à variis veteribus ac recentioribus, tum Græcis, tum Barbaris condita fuerunt. Cæterùm nequaquam omnia exponemus, (ſiquidem in immodicam molem liber excreſceret) ſed quæ horum mihi notiora, aut vtiliora, & ad plures vſus accommodatiora videbũtur. Proponam & ex iis quæ in pauciores vſus veniunt, quæ decet, quòd rectius affectibus, quibus opem fronte pollicentur, ſuccurrunt: nam quorum multiplex eſt vſus, quòd multa promittant, ſuam quoque facultatem multifariam diſtribuunt: quamobrem veriſimile eſt ea haudquaquam eodẽ modo in omnibus ægritudinibus agere ac pollere. Eſdræ antidotum, ex eo ad venenatorum ictus fabæ magnitudine in vino datur, ac eunti dormitum demorſus locus delinitur, & periculo vacabit: aduerſus eos qui lethale quippiã ſumpſerunt, ante póſtque vomitionem exhibetur Ponticæ nucis magnitudine, mane & cubitum concedentibus ex vino: aſſumptum verò antea noxam veneni præripit: ad capitis dolorem, aliquid eius ſapa diſſolutum fronti illinitur. Præbetur quoque bibendum in cubili, phaſeli magnitudine, exigua aqua aut ſapa reſolutum: ad furore percitos, ſub ſomno datur fabæ magnitudine, ſapa contemperatum: ipſóque diſſoluto, frons & ſuperciliorum media ſpatia, ac naſus exterius totus, inſtante ſomno, oblinito: ſomnum enim conciliat. eodem modo ad vetuſtos oculorum defluxus ſapa diſſolutum, fronti ad ſupercilia vſque inducitur: ad molarem croſum, dentéſque dolentes, ſapa dilutum calfactúmque præbetur ore continendum, atque eueſtigiò dolor ſedatur. Contra tuſſim diuturnámque reſpirationis difficultatem, datur nucis Ponticæ magnitudine, cum ſapa quæ aqua ſit diluta: in febribus autem cum mulſa diebus ſeptem, dum cubitum itur. Cruenta expuẽtibus, tabidis, & abſceſſum internũ obtinentibus, exhibetur ex ſapa exigua, quæ modica, frigida, tẽperata ſit, fabæ magnitudine: datur autem pluribus diebus mane, & in cubili: aduerſus ſtomachi vetuſtos dolores cũ refrigeratione præbetur fabæ magnitudine cum ſapa: ſi febris adſit, cum melle: in ſingultu ob copiam enato, inter frigora datur fabæ magnitudine cum condito: contra duritias, ex mulſa: lieni laboranti, ex aceto, vel aceto mulſo, ſed tumentes partes antidoto oblinantur. Calculoſis ex ſapa exhibetur: vrinæ difficultati, ex decocto apii, aut petroſelini, aut alteriꝰ eius generis. Aduerſus alui profluuium ac cœliacas affectiones, inteſtinorúmque difficultatem, datur nucis Ponticæ magnitudine mane & veſperi, ex vino: in febrientibus verò, ex aceto mulſo aquoſo: in podagra, fabæ magnitudine ex aqua mulſa, ipſóque ſapa diſſoluto, laborãtes partes liniuntur. Iſchiadicis, & quorum reliquos articulos fluxio infeſtat, ipſum cum vnguento quopiam, puta gleucino, aut irino vel ſicyonio oblinitur: elephantia correptis, auellanæ nucis magnitudine, bis die datur ex aqua mulſa, eóque vino reſoluto, totum corpus in ſole nouem dies inungitur: quippe ſquamulæ decidunt, ipſáque corporis concretio renouatur. Fœminis quæ difficulter partum enituntur, imus venter ſublinitur, & facilè parient. Aduerſum vlcera maligna & vetuſta quæ in ſummã cute erumpunt, linteo inductum imponitur, vel fiſtula immittitur, ac perſanabũtur. Accipit mameræ vnciam, amomi ſextantem, iunci odorati ſemunciam, pyrethri duellam, croci vnciam, myrrhæ ſemunciam, ſtyracis ſemunciam ſcriptula duo, petroſelini ſextulam, tragacanthæ vnciam, ſucci hypocyſtidis ſemunciam, iridis ſemunciam ſcriptula duo, ſeminis fœniculi vnciam, dauci ſeminis ſextulam, ſeminis papaueris vnciam, ſpicæ ſemunciam ſcriptula duo, foliorum rutæ ſextulam, caſiæ ſeſquunciam, ameos ſextulam, coſti ſeſquiſextulam, cardamomi duellam, lacrymæ papaueris ſeſquunciam, euphorbii duellam, piperis ſeſquunciam, roſarũ ſemunciam, opopanacis duellam, mei ſemunciam, paſtillorum è lacha ſextulas quatuor, croci Lycii ſemunciam, caryophyllorum ſcriptula duo, aniſi duellam, ammoniaci ſemunciam, rhei ſemunciam, foliorum citri, gith, herbæ amaræ, (πικρίδα vocant Græci) ſingulorum duellam, terræ cimoliæ ſemunciam, ſulphuris ignem non experti duellam, caſtorii, ſinonis, vtriuſque ſextulam, hedichroi ſpiſſamenti ſemunciam, ocimi ſeminis ſextulam, lapidis iaſpidis duellam, ventris mergi duellam, artemiſiæ, foliorũ rhododaphnæ, cinnamomi, ſeminis anethi, ſingulorum ſextulam, bdellii ſemunciam, rhois Syriaci ſeſquunciam, aſari ſextulam, lapidis hæmatitis vnciam, thuris ſemunciam, intubi erratici ſeſquiſextulam, teſtæ ſepiæ duellam, corallii ſeſquunciam, iuniperi maioris baccarum duellam, ſanguinis draconis vnciam, cinabaris, gentianæ, vtriuſque ſemunciam, peucedani, ſeminis apii, vtriuſque ſeſquunciam, piperis candidi ſemunciam, maceris ſextantem, hermodactyli ſextantem, ariſtolochiæ longæ, Lybiſtici, vtriuſque vnciã, mellis modus qui ſatis ſit: lacrymæ vino bono & odorato macerantur. Antidotũ è pæonia prodeſt deſtillationibus à capite, aut tuſſi, & puris reiectionibus, tabidis, pulmonis laterumque inflammationibus: nam ſupra omnem opinionem thoracem deſtillationum exulcerationúmque periculis vindicat, etiamſi ſanguis reiiciatur. Exhibitionis modus, ſiliquæ tres, ieiuno ex calida: datur tamen ſæpenumero appetente ſomno: anginã laborantibus vino mulſo dilutum aſſiduè exhibetur gargarizandum, pennáque ex melle illinitur. Præbetur & in inteſtini laxioris doloribus, ac renum inflammationibus, vrináque difficultate, quam obſtructio excitaurt, cum aliquo ex iis quæ vrinam prouocat, cuiuſmodi eſt apii, aut adianti, aut dauci decoctum. Datur & in lõgis febribus, vt quartanis & quotidianis, duas horas ante acceſſionis initia, & mirum in modum, coctione in vrina apparente, opitulatur. Valet & aduerſus omnes peſtilentes morbos, quique populatim graſſantur, cæli vitio enatos, ſi inter initia valetudinis conſeruandæ gratia exhibeatur, ſomnum quoque conciliat. Amomi, croci, ſpicæ nardi, coſti, opii, caſiæ, thuris, ſingulorum

A vncia: radicis ſeminis pæoniæ, piperis communis, rhei, apollinaris herbæ, myrrhæ, pyrethri, ſingulorum ſextulæ tres ſcriptula duo: piperis longi, piperis candidi, folii, euphorbii, nepetæ, ſingulorum ſemuncia: caſtorii, petroſelini, vtriuſque ſextans, mellis quantum ſatis eſt.

Antidotum è ſulphure valet ad ſtomachũ refrigeratum, ructuſque acidos, quartanam, reſolutos, iecinoroſos, duabus horis ante acceſſionem cum poſca aquoſiore. Cæterùm æger excrementis vacuus eſſe, & proba cõcoctio in vrinis apparere debet: ſulphuris viui, carda
B momi, ſtyracis, herbæ apollinaris, rutæ, myrrhæ, ſingulorum ſextulæ octo, coſti ſextulæ decem, caſiæ ſextans, Libyſtici vncia, croci, piperis, vtriuſque ſextulæ quatuor, mellis modus qui ſufficiat. Antidotum è tribus piperibus aduerſus ſtomachi perfrictiones, ructum acidum, quartanã, iecinoroſos, inflationes & tuſſim: exhibetur auellanæ nucis magnitudine: piperis communis, piperis candidi, piperis longi, ſingulorum bes, zingiberis, thymi, aniſi, ſeminis lini, ſingulorum ſextans, mellis quod ſatis faciet. Antidotum dictũ ſanitas contra ve
C nena exitialia valet: prodeſt & coſtarum inflãmationibus, iecinoroſis, cardiacis, pulmonis inflãmationibus, ſuſpirioſis, tuſſiculoſis, inteſtinorum difficultati, tenuioris inteſtini inflammationibus, ſtomachicis, oculis lippientibus, angina vexatis: omnis adhæc faſcini amuletum eſt, & laruas dæmoniáque amolitur. Qui quotidie lentis magnitudine ipſum aſſumunt, haudquaquam toto vitæ curriculo morbo corripientur. Bibat qui febre caret ex vino, & febricitans ex bene diluto. Capit ſylueſtris rutæ ſextulam, piperis, marrubii, vtriuſque ſextu-
D las tres ſcriptula duo, myrrhæ ſextulam: croci, iunci odorati, piperis candidi, ſpicæ nardi, coſti, cinnamomi, nardi Celticæ, aiugæ, ſtœchadis, opopanacis, gentianæ, cardamomi, galbani, euphorbii, mandragoræ, ammoniaci, eryngii, roſarum, (in aliis Libyſtici,) ſingulorum ſemunciam: ſtyracis, fructus balſami, dauci Cretenſis, eupatorii, κοκκύσπερμα, ſeminis fœniculi, ſeminis trifolii, polii, terebinthinæ, ſingulorum ſextulas quatuor, herbæ apollinaris duellam, lacrymæ papaueris ſeſquunciam, mellis quod ſufficiet. Antidotum Philonis pol-
E let contra colicos dolores, pleuriticos, omnémque inteſtinorum cruciatum, & ſomnum cit: datur cum ſucco hypocyſtidis & vini pauxillo ſtomachicis, fabæ magnitudine: aqua inter cutem laborantibus, ex poſca: nauſea vexatis, & quibus ſtomachus mordicatur, decocto thymi aut pulegii dilutum, nucis Ponticæ magnitudine: difficultate reſpirationis laborantibus, & ſuſpirioſis, ex aceto ſcillitico, nucis magnitudine: tabidis & tuſſientibus cum ſucco ptiſſanæ: ſanguinem reiectantibus, ex poſca: tuſſi ſiccæ, ex aqua mulſa. Ad
F lienem verò, manuales ramorum capparis faſciculos in acetum aquámque coniectos coquito, & cum decocto propinato: ad dentium dolorem, dolentem obline: & ad mobiles, ipſum tere, atque cum vino adſtringente collue, & firmabuntur. Accipit croci drachmas quinque, ſpicæ nardi, euphorbii, pyrethri, herbæ apollinaris, ſingulorum ſicilicum, opii drachmas decem, piperis candidi drachmas viginti, mellis quantum ſufficit. Antidotum è marrubio prodeſt tuſſiculoſis, & pituitoſioribus affectionibus: hyſſopi libram, iridis, dulcis radiculæ, nepetæ, ſaluiæ, cotoneo-
G rum, nucis tedæ, ſingulorum ſelibram, ſcillæ trientem, pulegii quadrantem, enulæ Campanæ, marrubii, vtriuſque trientem, fœnigræci vnciam, ficuum pinguium libram, mellis quod ſatis eſt. Antidotum ex eruo, tuſſi medendo, expurgandóque aptum: tragacanthæ, ſtyracis, terebinthinæ, thuris dulcis radiculæ, croci, aniſi, iridis, amygdalarum amararum, erui, nucis pineæ, hyſſopi, ſingulorum quadrans: piperis ſeſquuncia, mellis quantum ſatis facit. Antidotum è moſcho valet ad omnem mali habitus affectionem,
H prodeſt iecinoroſis, lienoſis, ſtomachicis, habitum vt cibum admittat ſummè roborat, corporis quoque natiuum calorem exſuſcitat: ſampſuchi, corymborum thymi, aloes, iunci odorati, ligni balſami, ſagapeni, aſari, caryophyllorum, caſiæ, coſti, rhei, zingiberis, pulegii, cinnamomi, Libyſtici, ſeminis apii, petroſelini, dauci, moſchi, ſingulorum vncia, mellis quantum ſatis eſt. Ex nepeta auxiliatur iis qui cibum reſpuunt, difficulter reſpirantibus, ſtomacho perfrigerato & qui ſtatim inflatione infeſtatur, cum vino manè aſſumptũ: ſi verò renuat cum vino, ſiccum nucis auellanæ magnitudine edatur: piperis ſelibra nepetæ, pulegii, petroſelini, ſingulorum ſeſquuncia, ſeminis apii vncia, Libyſtici ſextans, ſeſelis vncia, thymi ſemuncia, mellis quantum ſatis eſt.

Antidotum Dioſpolitæ, ad tardam concoctionem, & ventriculi perfrictionem: piperis, cumini, zingiberis, rutæ, nitri, ſingulorum libra, mellis quod ſatis facit: cuminum pridie quàm componatur, in aceto acerrimo macerari debet: quo verò tempore conficitur, in fictilibus ignitis torreri, deinde teri. Ex hermodactylo, podagricis & arthriticis, vt quod ſuccos crudos ex alto detrahit, prodeſt: hermodactyli, galangæ, pyrethri, zingiberis, zaduaris, aniſi, gentianæ, ariſtolochiæ, ſingulorum quadrans, mellis ſufficiens modus. Antidotus è ſcinco, Mithridatis Eupatoris, valet ad exitioſa medicamenta, & ad omnem materiam lethalem, omnémque ictum venenatum, aduerſus inteſtinas affectiones, conceptum adiuuat, menſes prouocat, emortuos fœtus ſecundáſque hærentes excutit, febres circuitu repetentes diſſoluit, reſolutis, tremulis, iis qui in deorſum & ſcapulas conuelluntur, iſchiadicis, podagricíſque opitulatur, & vitiis omnibus quæ ex neruorum conſortio exoriuntur. Ratio conficiendi eſt huiuſmodi: capit ſcinci, ſagapeni, acori, coſti, hyperici, acaciæ, iridis, mei, gũmis, ſingulorum ſicilicum: roſarum, gentianæ, cardamomi, ſingulorum drachmas quatuor, ſeminis papaueris obolos duos, ſtyracis drachmas quinq; ſeſquiſcrupulũ: polii, caſiæ ſeſelis, bdellii, balſami, piperis candidi, ſingulorum drachmæ quinque obolos duos: ſucci hypocyſtidis, opopanacis, myrrhæ, thuris, caſtorii, piperis longi, cyphis, reſinæ terebinthinæ, ſingulorum drachmas ſex, nardi cyriaci, opobalſami, thlapſis, ſeminis dauci, ſingulorum drachmas ſex, & obolos tres: croci, cinnamomi, zingiberis, ſingulorum drachmas ſeptem & obolos duos: ſucci dulcis radiculæ, agarici, vtriuſque drachmas ſeptem & obolos tres, mellis quod ſufficit, & vini boni quod ad lacrymas diluendas ſatis eſt. Ego (ait Galenus) ad medicamenti incrementum, gratia ſuppreſſionis menſium & conceptuum, quò citra periculũ geſtentur, adieci dictamni ſemunciam, ammoniaci, ſeminis ſylueſtris rutæ, vtriuſque drachmas tres, cumini Æthiopici drachmas ſex, ſeminis trifolii, napi ſylueſtris, vtriuſque ſemunciam, triſſaginis tantundem, rhei Pontici drachmas tres, lacrymæ Cyrenaicæ ſicilicum: iis adiunctis medicamenti facultas ad multa redditur idonea: quippe quadrimeſtres fœtus enecat, & trimeſtres expellit. Antidotum Hippocratis, quo viſus corona Athenis eſt donatus, fronti ex vino illitum capitis dolorem mitigat, & aurium dolori prodeſt, ex oleo veſtium flocco iniectum, nec ſecus ore detentum, eius dolorem ſedat. Dandũ eſt autem ex hydromelite, nucis auellanæ magnitudine, tuſſientibus, lienoſis, iecinoroſis, ſanguinem expuẽtibus, calculoſis, laterum inflammationibus, Ægyptiæ fabæ magnitudine, ex oxymelite mero, cyathis tribus, iſchiadicis, inteſtinorum dolore vexatis, lupini magnitudine in decocto pæoniæ, à prima luna vſque ad extremam: à laruis dæmoniiſque occupatis, nucis Ponticæ magnitudine, in lacte aſinino: quartana laborantibus ex aceto mulſo, deſinente luna. Calami odorati, iunci odorati, ſabinæ, ſingulorum triens: ſeminis viticis, cardamomi, cyperi, crocomagmatis, ſingulorum quincunx, nardi Celticæ ſelibra, aſpalathi ſeptunx, ammoniaci vncia, pilularum cupreſſi quadrans, roſarum triens, ladani, myrrhæ, thuris, ſingulorum libra, baccæ iuniperi minoris quadraginta: hæc ſimul priuatim tundito: ſpicæ nardi ſelibra, coſti triens, folii bes, caſiæ ſelibra, amomi quadrans, hæc quoque priuatim tundito: maſtiches, triẽs, & hoc ſeorſũ in mortario teritur: ſtyracis dextans, ſtyrax paulatim bellariis in mortario adiicitur: terebinthinæ libræ tres, mellis Attici libræ quinq;, vini veteris

quod ad bellaria maceranda ſatis eſt, munde & ſedulò A
melle excipiens confice. Antidotum colicum mirè ef
ficax ad ileoſos, eóſque quibus alui recrementum vo-
mitione redditur in maximis doloribus. Piperis candi-
di, herbæ apollinaris, vtriuſque drachmæ quadraginta,
croci drachmæ decem: ſpicæ nardi, euphorbii, pyrethri,
ſingulorum ſicilicus, melle cocto excipitur, datur fabæ
Ægyptiæ magnitudine. Antidotus ad vrinæ difficul-
tatem, præbetur iis qui vrinam continere nequeunt,
iis qui etiam ægrè reddunt, quique ex ilibus & renibus
laborant, ſeminis apii, æruginis raſæ, gith, ſeminis eru- B
cæ, galangæ, ſinapis, herbæ apollinaris, zigiæ ſiccæ, a-
niſi, piperis candidi, nardi Indicæ, mellis quantum ſuf-
ficit ſextulæ pondere mane & veſperi exhibetur. Pa-
ſtillus Andromachi ad renum veſicǽque abſceſſus: ſe-
minis apii, ſeminis cucumeris, ſeminis papaueris can-
didi, tragacanthæ, ſingulorum ſicilicus. Excipito aqua
& in paſtillos digerito, datur drachmæ pondere ex ca-
lida. Iis qui ſanguinem cum vrina reiiciunt è veſica,
aluminis ſciſſilis, tragacāthæ, vtriuſque drachma, gum-
mis oboli duo paſſo excipitur: modò oboli duo, modò C
totum præbetur. Ad expurgandam veſicam, & lapides
comminuit, & quod eſt maximi momenti ita perſanat
vt poſt ea non renaſcantur: ſeminis dauci, ſeminis cucu
meris, aniſi, ſeſelis, petroſelini, myrrhæ, ſingulorũ dra-
chmæ: caſiæ, baccarum lauri, cinnamomi, nardi Celticæ,
ſingulorum drachma: trita excipiũtur aqua, & in paſtil
los coguntur: dantur quotidie ſinguli ieiuno ad trigin-
ta vſque dies. Antidotum vitiis renum accommoda-
tum, quod calculos quoque rumpit: nepetæ, pulegii, v-
triuſque drachmæ decem: thymi, petroſelini, vtriuſque D
drachmæ viginti, Libyſtici drachmæ quatuor: nitri, ſpi-
cæ nardi, vtriuſq; drachma, mellis quod ſatis facit. An-
tidotum è lithoſpermo renum affectibus, calculoſis, vri
nam difficulter reddentibus opitulatur: lithoſpermi, ſe-
minis betonicæ, radicis calcifragæ, ſeminis petroſelini,
piperis candidi, æquales partes melle excipito. Antido
tum Procli podagricis accommodatur, pedum, coxen-
dicis, articulorum, capitis, ventriculi dolorem ſanat, v-
rinæ difficultati ſuccurrit, callos in articulis concretos E
eximiè diſcutit, & lienis, iecinoris, renúmque dolori
ſubuenit: rhei Pōtici, agarici, ariſtolochiæ, ſingulorum
ſextans phu quadrās: petroſelini, mei, vtriuſque triens:
hyperici quincunx, gentianæ ſelibra, cētaurii bes, triſſa
ginis dodrans: dantur viro ſcriptula duo, fœminæ ſcri-
ptulum vnum: hæc trita incerne, & vtere quemadmo-
dum docebimus. Menſe Ianuario, Februario, Martio ſu-
matur vnus modus, alternis diebus: Aprili duo, alternis:
Maio tres alternis: Iunio, Iulio, Auguſto vnus, alternis:
Septembri, Octobri, Nouembri duo, alternis: Decem- F
bri quatuor, alternis. victus ſit cibus boni ſucci, conco-
ctúque facilis. Pedes aqua calida ablui, & oleo inũgi cõ-
uenit. Antidotus cœliacis, dyſentericis, pleuriticis,
iis qui torſiones experiuntur, ſanguinem deiicientibus,
contra collectionem interaneorum, & quibus inteſtina
erodi creduntur. Lacrymæ papaueris, florum ſylueſtris
Punicæ, gallarum, ammis, bdellii, ſingulorum ſemũcia:
tuſa cribro excute & aſſerua: exhibentur robuſto ſex-
tulæ tres, imbecillo duella: bibitur ex frigida. Anti-
dotum podagricis, articulorum doloribus infeſtatis:
hermodactyli recentis vncia: aniſi, cumini, piperis cõ- G
munis, croci piperis longi, interioris partis ſeminis cni
ci, ſingulorum ſcrupuli duo, zingiberis drachmæ qua-
tuor, maſtiches ſcrupuli ſex: caſiæ drachma, moſchi ſili
quæ quatuor: dantur ſiliquæ quatuor: ſumat quis per he
bdomada ex aqua mulſa, addéque exhibitionis modo
ſcammonii ſiliquas quatuor. Antidotum incompara-
bile ad quartana laborātes, vetuſtos capitis dolores ſe-
dat, tenebricoſos vertiginis affectus, morbi comitialis
acceſſiones mitigat, peruigilias ſopit, & furorem con-
fringit, magnũ oculorum dolorem mulcet, defluxioni, H
dentium dolori, reſpirationis difficultati, & omni ſuſpi
rii cauſæ auxiliatur, veterem tuſſim ſedat, pulmonis la-
terisque inflammationi ſiccæ & humidæ medetur, om-
nem pulmonis humiditatem exhaurit, ſputa tenuia in-
craſſat, eáq; ex hydromelite potũ eductu facilia reddit,

A ſi ſanguis ſputo reiicitur, ex oxymelite vel poſca, aut
herbæ ſanguinalis plantaginiſve ſucco, vſque ad ſicili-
ci pondus, ſed pro laborantis viribus aliquid vel ad-
iicito vel detrahito. Stomacho præſenti eſt auxilio, ſi
quidem nimiā humiditatē adſtringit, & cibi faſtidium
leuat: ſingultum tollit, cibos ob vomitionum impetum
nõn retentos ſiſtit, omnem ſtomachi & vētris inflatio-
nem in ructus ſoluit, pulſatiles iecinoris dolores miti-
gat, & in arquato morbo efficax eſt. Nam vnũquodque
membrum in priſtinam naturam reſtituit, cogitabũdæ
B inſaniæ quam atra bilis genuit, turbas & tumultus le-
uat, lienis grauitatē ſubmouet, faciei colorem reuocat,
pituitā bilémque per inteſtina deducit, diſtributionis
meatus reſerat, vrinas ſecernit, & ad renes compellit,
atque inde ad veſicam protrudit, arenulis & grumis re-
nes veſicámque liberat, vrinæ difficultatem reprimit,
tenuioris craſſioriſque inteſtini morborum eſt mitigās
potio, vetus recrementum aluo ſubducit, veterē inflam
mationem diſcutit, torſiones mitigat, diſtēſionem va-
ſorum reſoluit: iis qui ore aſſumere nequeunt cum ſuc-
C co fœnigræci per aluum iniicitur, & à doloribus im-
munes tuetur. Admodum vteri calamitatibus opitula-
tur: nam & earum quæ iam enixæ ſunt dolores mulcet,
& moleſtias peruigiliorum imminuit, elationē & diſten
ſionem vteri emollit, morboſam purgationem recreat
& reficit, extrema meatuũ ora dilatat, erũpentes vtero
ſanguinis profuſiones, ſi pòſt exhibetur, ſupprimit, eaſ-
démque ſi ex vino calido infundatur, ſiſtit, vocē quine-
tiam ea priuatis reddit, & neruorum collectionibus po
tu ſuccurrit. Vtendum quoque eo eſt in podagris &
D articulorum doloribus, hoc ægris opem ferre experien
tia compertum eſt, ac potiſſimum in inuaſionibus me-
dicamenti vires deprehendere licet, ſiquidem non per
os modò datum, ſed reſolutis quoque mēbris oblitum
efficax eſt: prodeſt etiam iis qui mirum in modum de
vita periclitantur. Ratio cõpoſitionis hæc eſt: myrrhæ,
ſcriptula decem & ſeptem, lacrymæ papaueris ſcrupuli
decem & octo, amomi ſcrupuli ſex, petroſelini ſcriptu-
la quindecim, ſeminis apii ſcrupuli duodecim, iunci o-
E dorati ſcrupuli nouem, caſiæ Ægyptiæ ſcriptula qua-
tuor, piperis candidi ſcrupuli quatuor piperis nigri ſcru
puli quindecim, ſinapi Syriaci ſcriptula duodecim, ſty-
racis ſcrupuli ſex, ſeſelis ſcrupuli quatuor, hedychroi
ſpiſſamenti ſcriptula quinque, mellis deſpumati quan-
tum ſatis facit. Exhibendi modus eſt drachma, ſtyrace
melle diducto ac dilatato vtere, & arida inſperge, opiũ
verò dulci ſapá macera, donec mellis induat craſſitiem.

Antidotũ è camaris à Latinis nuncupatũ, prodeſt dif
ficulter ſpirantibus, arteriacis, tuſſiētibus, tabidis, omni
F pectoris ſtomachiq; noxæ, aqua intercute laborātibus,
& nephriricis, voluptatem quoque parit, & corpora im
pinguat. Cinnamomi, caryophyllorum, ſpicæ, zingibe-
ris, zaduaris, coſti, pyrethri, rhei, nardi Celticæ, ſingulo-
rum vncia: anacardii, piperis nigri, & albi, & longi, car-
damomi, aniſi, ſingulorum ſemuncia: eboris, oſſium pal
mularum, oſſis cordis ceruini, corallii, ſingulorum ſextu
la ſcriptula duo: moſchi, balſami, vtriuſq; ſcriptula duo,
mellis roſacei quantùm ſatis eſt. Antidotus è floribus
valet præter rationem afflictis, cardiacis lætitiam vehe
menter auget, & eos qui ob longum morbum imbecil-
G les ſunt, roborat, ſtomachum perbellè corrigit, florum
roriſmarini coronarij drachmæ quadraginta: roſarum,
violarum, dulcis radiculæ, ſingulorum drachmæ ſex: ca
ryophyllorum, ſpicæ, nucis vnguentariæ, galangæ, cin-
namomi, zingiberis, zaduaris, ligni aloes, cardamomi,
aniſi, ſeminis anethi, ſingulorum ſicilicus, mellis Attici
libræ duæ cum ſemiſſe. Ex ſatyrio valet cõtra renum
& veſicæ imbecillitatem, iis etiā auxiliatur qui vrinam
reddere nequeunt: venerem mirum in modum ſtimu-
lat, eámque certa de cauſa ceſſantem citra moram mani
H feſtò reſtituit. Accipit teſtium ſatyrii viridium, dauci
ſatiui, dauci ſylueſtris, nucis Indicæ, piſtaciorum, nucis
pineæ repurgatæ, ſingulorum drachmas duodecim: zin
giberis, caryophyllorum, aniſi, ſeminis erucæ, ſingulo-
rũ drachmas quinq;: cinnamomi, ſcinci, ſeminis bulbi,
ſingulorum ſicilicum ſeſquiſcrupulum, moſci ſiliquas

ſeptem,mellis ſeſquilibram. Radices ſatyrii, dauci tam ſatiui quàm agreſtis, priuatim & ſeorſum tunduntur, deinde in vnum coguntur,& nõnnihil molliuſculo igni feruefcunt: rurſus piſtacia, & pineæ nuces tuſæ, & tantiſper dum craſſitiem aliquã ſumpſerint, maceratæ adiiciuntur: poſthæc ſublato ab igne vaſe, tuſæ & cribratæ ſpecies iam dictæ adduntur: denique moſchus cum exiguo ſtillatitii roſarum liquoris apponitur: modus exhibitionis eſt cochleare ex vino dulci. Antidotus ex penidiis prodeſt cuiuis pectoris offenſæ, tuſſi ex frigore contractæ, vocis ablationi, tabidis, purulenta excreãtibus mane & veſperi, ex ptiſſana calida. Penidiorũ drachmæ ſedecim, nucleorum pineorum, amygdalarum, ſeminis portulacæ, capitis papaueris albi, ſingulorum drachmæ tres ſeſquiſcrupulus: cinnamomi, caryophyllorũ, zingiberis, ſucci dulcis radiculæ, tragacãthæ, gummis, amyli, ſeminis cucurbitæ, ſeminis cucumeris, ſingulorum drachma vna ſeſquiſcrupulus, caphuræ drachmæ octo, dulcis radiculæ drachma, zulapii, violarũ, aut ſaccharis libra. Antidotum è tragacantha ad omnẽ pulmonis & pectoris noxam, maximè tabidis, in maraſmũ collapſis opitulatur: adhæc omni tuſſi ſiccæ & calidæ, linguæ & gurgulionis aſperitati ſuccurrit. Sumit autem id ægrotus in ore, vt liquefactum deglutiat, donec perfectè exugatur: tragacanthæ candidæ ſicilicus, gummis Arabicæ vncia, amyli ſemũcia, dulcis radiculæ drachmæ tres, ſeminis cucurbitæ ſicilicus, penidiorũ quadrans, caphuræ drachma, zulapii libræ duæ. Antidotum ex vnionibus pollet ad omnem imbecillitatem, animi deliquium, tam à corde quàm à ventriculo ortum, & ad omnem vitalium membrorum offenſam, ad ſuſpirioſos, item tuſſiculoſos, tabidos, lõgo morbo deiectos ac languentes recreat, & virium robur reſtituit: cinnamomi, caryophylli, ſpicæ, galãgæ, dulcis radiculæ, ligni aloes, paſtilli è roſis, paſtilli è violis, ſingulorum drachma: nucis vnguentariæ, maceris, zaduaris, rhei, ſtyracis, ſingulorum ſicilicus: vnionum, zingiberis, oſſis cordis ceruini, eboris, blarti, byzantis, ſingulorũ drachma, moſchi ſeſquiſcrupulus, ambaris, caphuræ, vtriuſque grana ſex, mellis modus qui ſatis erit. Alterum ex vnionibus vehementi cordis palpitationi auxilio eſt, falſas imaginationes, & animi præter rationem cogitationes diſcutit, ac atræ bilis dominium depellit: florum bugloſſæ, ſantali citrini & rubri, roſarum tenuis cinnamomi, ſeminis portulacæ, maſtiches, enulæ candidæ & rubræ, linguæ paſſeris, ſingulorum drachmæ ſex: agallochi, ſuccini, corallii vſti, ambaris, caryophyllorum, vnionum, ſeminis citri, ſeminis ocimi, cyperi, luti Armeniaci, coriandi ſicci, auri, argenti, aluminis, galliæ moſchatæ, ſerici crudi, ſcobis cornuceruini, ſpodii, rhei Indici, ſingulorum drachmæ quatuor: thymi, florum roriſmarini magni & parui, ſenecionis, zadoaris, croci, cũpete (hoc eſt carpeſii), maceris, nucis Indicæ, ſeminis intuborum, ſingulorum drachma: moſchi, caphuræ, vtriuſque ſeſquiſcrupulus: trita cretáque cum zulapio è duobus malis Punicis fermentantur: vtendi modus eſt ſicilicus ſeſquiſcrupulus cum eodem zulapio. Antidotum ex ambare valet aduerſus omnem imbecillitatem & perfrictionẽ corporis, natiuum ſuſcitat calorem, eos quorum articulos frigidus ſuccus infeſtat, omniáque membra mirificè adiuuat, ventriculum cibum renuentem, atque impotentem eximiè emendat, cor quoque roborat: datur mane & veſperi ex vino. Ambaris, agallochi, vtriuſque tar: ſtimmi, moſchi, caryophyllorum, nucis moſchatæ, maceris, galangæ, cinnamomi, ſingulorum drachma: zulapii, roſarum quod ſatis eſt. Antidotus è moſcho prodeſt contra cordis pulſum, eum quoque qui inſomnia mala conſpicatur, & qui incerto timore agitatur: zaduaris, zarnabi, vnionum, ſuccini, corallii, ſingulorum drachmæ octo: ſerici crudi, hermodactyli candidi & veracis, ſpicæ, folii, cardamomi, ſingulorum drachmæ quatuor: ſcobis auri, caſtorii, piperis lõgi, zingiberis, ſingulorum drachmæ ſeſquiſcrupulus, moſchi ſeſquidrachma. tuſa cretáque cum melle deſpumato fermentantur: moſchus cum ſtillatitio roſarum liquore, vt calidum bibi poſſit, diſſoluatur, & cum reliquis in vnitatẽ coeãt. Antidotum comitialibus ſalubre: ſeſelis, pyrethri, ſtœchadis, ſingulorũ duella, agarici ſextulæ quinque: cumini lati, ariſtolochiæ rotũdæ, lacrymæ Cyrenaicæ, ſingulorum duella ſcrupuli duo, aceti mulſi ſcillini libra. Quum placuerit purgatoriũ efficere, epithimi & dacrydii, vtriuſque duellã ſcrupulos duos adiicito. Illinitus aduerſus humiditatis reiectionem, tabidos, purulẽta expuentes, lateris pulmoniſque inflammationes, in maraſmum collapſos: mirum quoque in modum efficax eſt ad eos quorum calor ob morbum emortuus eſt. Appellatur Latinis reſtauratorius: dulcis radiculæ, roſarum, ſaccharis, ſingulorum ſextãs: tragacanthæ, gummis, vtriuſque drachmæ quinque: ſantali candidi & rubri, vtriuſque drachmæ tres: papaueris candidi drachmæ octo: ſucci radiculæ dulcis, amyli, ſeminis portulacæ, ſeminis maiulii, ſeminis intubi ſatiui, ſingulorum ſicilicus: ſpodii, caryophyllorum, ſingulorũ drachmæ ſeptem, cinnamomi drachmæ quatuor: zingiberis, ſtyracis, vtriuſque drachma, croci, ſeſquiſcrupulus, penidiorum vncia, ſeminis cucurbitæ ſicilicus ſeſquiſcrupulus, ſeminis cotoneorum ſeſquidrachma: ſeminis maluæ, violarum, vtriuſque drachmæ quatuor, caphuræ grana octo: rhei Indici ſicilicus, zulapii libræ ſex. Antidotum ad febres quotidianas: ſtyracis, iridis, myrrhæ, lacrymæ papaueris, ſingulorum drachmæ quatuor: opopanacis, piperis, vtriuſque drachma, mellis quod ſatis eſt. Datur fabæ Ægyptiæ magnitudine in lecto decumbentibus ante febris inuaſionem, ſed adſtent carbones: hoc ſomnũ ſudoréſque cit, & febrim leuat, potiſſimum in vetuſtis, multáque cruditate conſtantibus. Aliud agarici, gentianæ, vtriuſq; drachma: exhibetur ex aqua mulſa, ante inuaſionem: hoc mediocriter attenuat, infarctúque vindicat, ac materiam per aluum & vrinam moderatè pellit. Aetites quoque lapis ad horrores circuitu repetentes, & in primis quotidianos appenſus eſt efficax. Ad quartanas & qui articulorum doloribus infeſtantur: in quartanis vbi laueris duas horas ante febris ſignificationem, è diluta potione: articularibus verò morbis ex aqua mulſa præbetur. Conſtat bituminis drachma, myrrhæ ſicilico, foliorum mentæ drachma: croci, zingiberis, (in aliis & lacrymæ papaueris) ſingulorum ſeſquiſcrupulo. Aliud ad omnem circuitum: ſeminis herbæ apollinaris, myrrhæ, lacrymæ papaueris, ſtyracis, ſingulorũ drachma: croci, aloes, vtriuſque terni oboli, melle excipitur: datur ex aqua, auellanæ nucis magnitudine, & cruribus antè illitis ac membrorum extremis partibus domire ſinito. Aliud ſudores prouocat, & altum ſomnum conciliat ſi duabus horis ante febris quartanæ ſignificationem aſſumatur: pulegii drachmæ quatuor, grana cnidia viginti quatuor, myrrhæ drachma, lacrymæ papaueris drachma. vino ſubacta efformantur, ac trium obolorum pondere exhibetur. Aliud ad arteriam exulceratam: prodeſt & vocem exercentibus ante póſtque certamen exhibitum: valet etiam ad oculorum dolores, foris in lana madefacta impoſitum, & internis affectionibus illinctu ſuccurrit: gummis, tragacanthæ, vtriuſque drachmæ ſex: thuris, mirrhæ, vtriuſque drachma: croci, ſucci hypocyſtidis, vtriuſque drachma: paſſi ſcybelitici aut theræi ſextulæ ſex. Linctus difficulter reſpirantibus vtilis: ſcillæ crudæ ſuccum exprimito, eíque parẽ mellis Attici modum admiſceto, & ſupra carbones coquito: datur ante & poſt cibum, myſtrum. E ſulphure ignem non experto, difficulter ſpirantibus auxilians: aniſi, ſulphuris ignem non experti, vtriuſque quadrans: ammoniaci ſuffimenti, caſtorii, githꝫ ſingulorũ drachmæ quatuor: aqua diſſoluito, & in catapotia cogito, vnúmque ex oxymelitis cyathis tribus præbeto. Antidotum è fructibus æſtiuis contra ſtomachi ſubuerſionem efficax, cœliacis, dyſentericis auxilio eſt: ſorborum ſextarius, baccharũ myrti ſextarius, rhois Syriaci ſextarius, palmularum quæ ſole maturuerunt libræ duæ, mala cotonea decem, Punica mala integra decẽ, paſſi aminei, vel mellis ſextarius. fructus tuſi, & in aquam cõiecti ſedulò coquuntur: quúmque fuerint diſſoluti humorem exprime, ac denuo abiecto paleaceo coque, vbi tertia

pars ſuperfuerit; mel additur, & vſquequo craſſamentum acquiſierit, mouetur. Aliud ad ſtomachi ſubuerſionem facit, & ad inteſtinorum difficultatem, & cœliacos: ſeminis herbæ apollinaris, ſeminis apii, vtriuſque drachmæ quatuor, roſarum florũ, aniſi, ſucci, hypociſtidis, myrrhæ, ſingulorum ſicilicus, croci, opii, vtriuſque ſeſquidrachma. Aliud ad ſtomachi ſubuerſionem: acidi Punici acinorum expreſſorum ſucci ſextarii tres, ſucci mentæ ſextarius, mellis ſextarius, coniecta in vas coquito vſque ad conſiſtentiam, & ante cibum myſtrũ vnã aut duo præbeto. Origenis ad ſtomachis ſubuerſionem, florum roſarum drachmas octo, baccarum myrti nigræ ſine granis acetabulum, ſeminis herbæ apollinaris, acetabuli dimidium. Terito ſimul, & paulatim vinum lixiuum ſufficienti menſura adiicito: deinde adduntur carnes palmularum pinguium (πατήτας vocant Græci,) decem, & omnibus ſimul tritis, in ciceris magnitudinem catapotia efformantur, & tria aut quatuor ex aquæ mulſæ cochleariis duobus exhibentur.

Catapotium ἄδιψον, quod æſtuantes à ſiti vindicat: cucumeris ſatiui, ſeminis portulacæ, vtriuſque drachmæ octo, tragacãthæ drachmæ quatuor: tragacanthã albumine recentium ouorum crudorum dilue, ac diſſolutæ reliqua adiice, & in catapotia digere, ac in ſole exſicca: præbe continenda ſub lingua, & diſſolutum humorem combibe. Hepatica Andromachi Cyphoeides, & ad omnia thoracis vitia: vuarum paſſarum drachmæ vigintiquinque, aliquibus centum, croci drachma, calami aromatici ſicilicus, bdellii, iunci odorati, vtriuſque drachmæ duæ ſeſquiſcrupulus: cinnamomi, caſiæ, ſpicæ, nardi, ſingulorum terni oboli, myrrhæ, terebinthinæ, vtriuſque drachmæ quatuor, aliis ſedecim, aſpalathi oboli duo, mellis drachmæ ſedecim, vini quod ſatisfacit.

DE LIQVORIBVS MEDICATIS, CAP. VII.

POtio ad iecinoroſos, lienoſos, nephriticos, hydropicos, ſtomachicos, ex partu conflictatas conuulſiones, ex ægritudine ſe recolligentes, prauis ſuccis refertos, arquatos, tuſſim, laterum inflammationes, ad medicamenta item lethalia, & cuiuſuis venenati animalis ictum. Nardi Indici, coſti, vtriuſque ſicilicus: caſiæ, croci, ſeminis apii, acori, lacrymæ balſami, iridis, ſingulorũ drachma: piperis cãdidi oboli tres, lacrymæ ari maſculi drachmæ tres, vuarum paſſarum nucleis emundatarum drachmæ ſex: trita paſſo vel melle excipiuntur: datur drachma ex vino, aut hydromelite, vel paſſo diluto, prout cõmodius arbitraberis. Potio è capitibus papaueris: capita papaueris centum, ſucci dulcis radiculæ libra, ſapæ libræ centum: prodeſt iis qui ob tenuẽ fluxionem à capite labentem, tuſſiunt, & quibus venter acria & biliosa excernit: item calidæ intemperiei, & cholera laborantibus, necnon in peruigiliis. Acetum mulſum ſimplex: mellis libræ quadraginta, aceti libræ viginti, aquæ libræ ſexaginta. Alia eius cõponendi ratio: mellis libræ quinquagintaquinq;, aceti libræ quindecim, aniſi libra, croci ſextãs, radicum apii ſextãs, radicum fœniculi libra. Potio ex mulſa cõtra peruigilia, cœliacis cum febre prodeſt, & fœminis vterum gerentibus, necnon ſi craſſus humor reiectionem indigẽs, pulmonẽ obſidet: viridium papaueris capitum cum ſuo ſemine libræ ſexaginta, aquæ libræ ſeptuaginta, mellis libræ triginta.

Potio ex moris, aut moris rubi, ad oris vlcera depaſcentia, dentium affectus, & ad anginarum noxas gargarizata: ſucci mororum, aut mororum rubi libræ quindecim, mellis libræ quinque, croci, myrrhæ, ſucci vuarum acerbarum, ſingulorum ſeſquuncia, aluminis ſciſſilis vncia, vini auſteri dodrans. Aqua roſacea ad cœliacos, ſitim, oriſque inflammationes, ſi os ea colluatur: roſarum libræ vigintiquatuor, aquæ libræ centum & viginti, mellis libræ centum & quadraginta. Acetum ſcillinum, ſcillam cãdidam repurgatam, & in vas quod acetum contineat, iniectam, dies quadraginta inſolato, deinde abiecta ſcilla, acetum ſeruato. Et Punicis malis compoſitio ſtomatica: malorum Punicorum dulcium, acidorum, & auſterorum, ſingulorum libræ duæ, mellis libræ ſex. Salubris potionis compoſitio: ſiquis frigidi temperamenti ea vtitur, valetudinem integram conſeruat: zinziberis, fœniculi, anethi, piperis, ſingulorum ſicilicus, aliquibus iridis drachmæ centũ: ea tuſa, & ex vino vetuſto odorato ſubacta, in linteo illigato, & in vini ſuauiſſimi congium coniicito, multóſque dies macerari ſinito. Quo autem diutius maduerint, eo melius erit: propinato ſingulis diebus ante prãdium heminam. Vinum ſcillinum ſic facies: ſcillæ in taleolas diſſectæ, & repurgatæ minas tres demittes in muſti præclari amphoram Romanam, & menſes tres operculo iniecto ſines, poſtea defæcatum recõdes. Vtilẽ eſt cruditatibus, & ciborum corruptioni, iiſque qui ipſos euomũt: iis item quibus in vẽtriculo & aluo pituitæ craſſities incumbit: opẽ fert lienoſis, in malum habitum collapſis, aqua inter cutem laborantibus, arquatis, vrinam ægrè reddentibus, inteſtinorũ torſionibus, inflationibus, neruorum reſolutionibus, diuturnis horroribus, tenebricoſis vertiginibus, & menſes ducit: minimè quoque neruos offendit. Præſtantius eſt quod vetuſtius eſt: cauendus eius vſus eſt in febribus, quibúſque inteſtina ſunt vlcerata. Scillinum acetum ita conficitur: ſcillam candidam expurgatam, & conciſam lino ita traiicito vt taleolæ ſeſe minimè contingant, & dies quadraginta exſiccato: ex ipſis mina in aceti optimi ſextarios duodecim demittitur, & vaſe diligenter operculato, octo dies in ſole macerari ſinitur. Poſthæc aſſumpta ſcilla, & expreſſa, ipſa quidem abiicitur, acetum verò defæcatũ elutriatur, & reponitur. Nonnulli minam in aceti ſextariis quinque demergunt, alii ob ſiccitatem ſua ſponte repurgatam, æquali põdere demittunt, itaque menſes ſex relinquũt: eſt autẽ hoc multo magis incidẽdi vi prædit ũ. Vtile eſt collutum ad gingiuas nimio humore madidas, nã eas adſtringit & firmat, dẽtes labantes ſtabilit, fœtentem ventriculi halitum ſatis emendat, ſorptum guttur indurat, & calloſum reddit, ſonoram nitidámque vocem efficit. Aſſumitur & ad ſtomachicos, ægréque cibum coquentes, & comitiales, & vertigine tenebricoſa vexatos, & melancholicos: item ad vteri ſtrangulatus, lienes nimis extumeſcentes, coxendicis dolores valet: recreat reficitque eos qui admodum imbecilli ſunt, & corpus ſalubre ac bene coloratum reddit. Viſum quoque acuit, auditus difficultatem inſtillatum corrigit: in ſumma ad omnia efficax eſt, præterquam ad inteſtinorum exulcerationem. Datur ſingulis diebus ſorbendum ieiuno, inter initia modicum, paulatim autem copioſius, vt vſque ad cyathum increſcat modus: ſunt qui duos aut etiam plures cyathos præbent.

DE PVRGANTIBVS MEDICAMENTIS, CAP. VIII.

DE medicamentis purgantibus iam nobis eſt diſſerendum: quandoquidem eorum quædam flauã bilem, alia nigram, nõnulla pituitam aut aquam euacuare ſolent. Ac flauam bilem educentibus vtimur in quibus ipſam ori ventriculi inſidere ſuſpicamur, & in quibus per venoſum genus diſperſa eſt: in tertianis item febribus, & continuis iam decreſcentibus, ac in arquatis, atque (vt ſummatim dicam) in quibus flauam bilem redundare arbitramur, iuxta iam ſuprà à nobis traditas dignotiones. Nigram verò bilem vacuantibus vti conſueuimus in melãcholicis, in iis qui facilè excandeſcũt, iracundis, hominum conſuetudinem auerſantibus, & in habitib⁹ aridis, ſanguine pauco præditis, ſolitariis, quartanis febribus, & furore percitis. Pituitam autem ducentia vſurpandum, in frigidioribus habitibus, ætatibus & morbis: puta in reſolutis, & membris capitis attonitis, tumoribus laxis & extuberantibus, coxendicum doloribus, & in eo aquæ intercutis genere, quod ἀνὰ σάρκα Græci nuncupant, & (vt vno verbo abſoluam) in quibus pituitam moleſtam eſſe opinamur. Quemadmodum aquam ducentibus medicamentis eſt vtendũ, in ea aqua inter cutẽ laborantibus, quæ ab vtris ſimilitudine ἀσκίτης ὕδερος dicitur, & in fœminis quas album profluuium diu infeſtauit, & in iis quibus vlcera fluxione aſſiduæ madẽt. Cæterùm iam de ſimplicibus medicamẽtis, quæ

ſua natura purgatoria ſunt ſigillatim agemus, & quem A
ipſorũ vnũquodque humorẽ expurgat explicabimus:
deinde de cõpoſitis quoque pertractabimus, nequid in
noſtra pollicitatione deſideretur. Aloe igitur vniuer-
ſum corpus haudquaquã vacuat,ſed inhærentem ven-
triculo,aluo,ac inteſtinis bilem, vnà cum inſidentibus
inibi recrementis citra noxam exigit. Proinde danda
eſt iis qui capitis afficiũtur moleſtia, propter conti-
nuas exhalationes quas ventriculus ad ipſum expirat:
(nãque inutilium vaporũ ſuppeditationẽ præſcindit):
exhibenda quoque eſt iis qui eandem ob cauſam lippi- B
tudine oculorum laborant, quique propter inſidentem
bilem ſitiunt,& lingua ac os promptè reſiccatur: adhæc
iis qui ſtomachi inſuauitate,aut æſtu ſubuertente cor-
ripiuntur,necnon iis qui præter rationem palidiores e-
uaſerunt: quin & iis quibus alui excrementa ſubduci
poſtulãt,verùm clyſteres aliqua de cauſa infundi non
poſſunt. Præbetur ſicilicus ex aqua mulſa,in læuorem
verò ſubacta, ſuccóque corticis citri,aut ſi is non adſit,
braſſicæ aut abſinthii ſucco excepta,cogitur in catapo-
tia, ciceris magnitudine. Allii cum terebinthina, vel C
melle decocto,vel alio quouis ſimili effor mãt: tu verò,
prout rerum copia ſubminiſtrabit,vel (vt melius dicã)
quod cõmodius ægro fore putabitur, cũ aliis cõmiſce-
to,ac ægrotãtibus exhibeto. Scãmonium flauã bilem
potiſſimum expellit,ſed oris ventriculi dolorem exci-
tat,& odore graui, guſtu inſuaui,ac ſiticuloſum eſt.Nã
quum purgatoria omnia,præter aloen, ſtomachum of-
fendãt,ſcãmonium multo reliquis magis vẽtriculo no
cet:quare cauendum iis qui ipſum imbecillũ obtinent,
& febriunt.Quum enim leuiſſimum ſit, leui negotio in D
corpus rapitur, omnémque eius ſpurcitiam commo-
uet:verùm à facultate retentrice inhibetur, quominus
excrementa ad excretionem perducat. Itaque dandum
eſt iis qui febri vacant, & ſtomacho valent,& ægrè vo-
mitus prolicitur,nec facilè animo deficiunt:modus ex-
hibitionis ſunt ſcrupuli duo, paulo plus minúſve, pro
virium ratione:permiſcendus eſt ſal,ac thymus, & pu-
legium,aut odoratum aliquod,& quod ventriculum ro
boret. Qui ipſum ſuſtinent,etiam aloen miſcere præ-
ſtat:datur & per ſe ex melle,vel ptiſſanæ cremore, qui- E
bus clanculum exhibere cupimus. Peplium huius ſe-
men, (ſunt & qui cum virgultis, exſiccatum & cribro
excuſſum, quatuor ſcrupulorum pondere præbent ex
mulſa,pauxillum aceti aſpergentes)poſt flauam bilem,
nigram quoque & pituitam expurgat, flatus item diſ-
rumpit: quare in primis flatulentis affectibus auxilio
eſt iis qui melãcholiæ præbent exordium, diuturnis in-
flationibus lienis,vteri & inteſtini laxioris, quinetiam
laxis tumoribus in abdomine ſuccurrit. Veratrum ni-
grum,atram bilem, & flauam vndique ex corpore tra- F
hens,deorſum pellit,non tamen cum difficultate: quo-
circa ipſum in febribus circuitu redeuntibus,& diutur-
nis exhibemus:datur etiam furore percitis,altera capi-
tis parte dolentibus, & quos cephalæa diu infeſtauit.
Eſt autem longè omnium aptiſſimum inteſtinis,vtero,
veſicæ medicamentum purgans exhibentibus.Maxima
eius vis eſt educendi, peculiariter ſiquid permixtum
eſt ſanguini,quod ipſum vitiare poſſit: quare & in ve-
tuſtis arquatis commodum eſt, & aſpritudinibus quæ
in ſumma cute exoriuntur,qualis eſt lepra,impetigines G
& id genus alia:quin & elephantia laborantibus eſt ac-
commodatum. Modus exhibitionis ſunt ſcrupuli tres,
paulo plus minúſve,tenuium fibrarum è radicibus pen-
dentium,in aqua paululum maceratarum, deinde cor-
tice detracto, ac in vmbra ſiccato, proiectáque tenui,
quæ ipſi ſubeſt, medulla. Datur autem ex paſſo & o-
xymelite, verùm ſuauitatis gratia, quædam ex odo-
ratis ſeminibus ſunt inſerenda, ſi verò efficaciorem
cupis purgationem, ſcammonii pauxillum adiicito.

Epithymum nigram bilem detrahit: datur adul- H
tis tuſum & in cerniculo cretum, ſcrupulorum quin-
que pondere,ex paſſo, aut aceto, mulſo & ſalis modi-
co. Vitiis flatulentis, & præcordiorum affectibus, qui-
búſque iecur grauatur, & reſpirandi difficultate la-
borant, opitulatur. Eodem quo epithymum modo,
quod in ſtœbe, & quod in ſatureia, ἐπίθυμβρον nomi-
natum, naſcitur,purgat, ſed facultate eſt imbecillius.

Filicula bilem, & maximè atram, ac pituitam ducit:
dantur purgatæ radicis ſeni ſcrupuli, affuſa aqua mul-
ſa. Purgat quoque mediocriter & citra moleſtiam,
in gallinaceo iure,& in ptiſſanæ cremore cocta radix.

Pulegium atram bilem pellit acetabuli menſura in
mulſa potum, eodem modo & tragoriganum & par-
thenium, quod & leucanthemon nuncupatur, ſingula
ſex ſcrupulorum pondere purgant,idem præſtat & aly-
pum, danturque eius ſcrupuli ſex. Verùm præſtat ea
exhibere ex aceto,& exiguo ſale,& aqua,vt ſicca & tri-
ta potui inſpergantur. Armenium quo pictores vtun
tur,atram bilem,& quicquid ſanguini craſſum lentúm-
que commiſtum eſt,euacuat: quapropter datur melan-
cholicis,elephantia laborantibus, & ſimilibus: quin &
nephriticis ac ſuſpirioſis præbetur:modus ſunt ſcrupu-
li quatuor, paulo plus minúſve pro ſumentis viribus.

Centaurium tenue, bilem craſſiſſimam ac mucoſam
educit,quare commodè lienoſis, & coxendicis dolore
infeſtatis exhibetur: bibitur huius decoctum aqua fer-
uefactum:ſit autem centaurii pondus ſcrupuli ſex,& a-
quæ hemina, quæ ad dimidias coquantur. Colocyn-
this pituitam,bilem, & mucoſum ſuccũ purgat,quam-
obrem neruoſa corpora repurgat.Datur ergo cõuenien
ter in omnibus capitis affectibus, & erecta ceruice ſpi-
rantibus, ac ſimilibus: item coxendicum cruciatibus,
morbis articularibus, & longis renum veſicǽque affe-
ctionibus,quinetiã iis quibus extricatu difficiles prædu
ríque ſunt affectus: dantur autem ſcrupuli duo. Deli-
genda eſt candida eius ac tenella medulla: aridiuſcula
enim & nigricans damnatur, tundatur verò & teratur
ſedulò, ſæpéque cribro ſuccutiatur. Atque vſu appe-
tente,perquam diligenter in mortario cum aqua mulſa
teratur, ſiquidem eiuſmodi quippiam patitur, vt tuſa
priuſquam maceretur, tenuiſſima maneat, verùm con-
iecta in mulſam intumeſcat,ita vt cribrata nõ credatur.
Igitur nonnullæ ex particulis quæ intumuerunt, inter-
dum aluo aut ventriculo adhærent,maximè in inteſti-
norũ anfractibus, ob molliciẽ, inſidentéſque,quòd a-
cres natura ſint ac mordaces,inteſtina exulcerãt, & per
conſenſum neruos afficiunt,tortiones & contractiones
inferunt. Quare multa cum attentione, in aqua mulſa
in maximum læuorẽ redigi debet.Si mitius purgare eſt
animus,prægrandis colocynthis ſumenda eſt, eáque a-
perta supernè ſemen eximere conuenit: deinde lomen-
tum eius in ſuum inuolucrum ſine ſemine reponere,&
ſapa,aut vetere paſſo repletam, ſinere vt noctẽ & diem
maceretur, poſthæc vinum linteo colatum, ac à ſordi-
bus repurgatum, calfactum propinare. Maximè quoq;
arquatos expurgat, eóſque quibus in ſumma cute liuo-
res è flaua bile apparent. Tithymalus pituitam & bi-
lem educit:virẽtes eius ramuli aſſumpti, & in teſta pau
latim torrefacti ac contriti præbentur. Miſcentur eius
ſcrupuli tres cum polenta in aqua,& propinantur: nam
ramuli exſiccati impotentiores ſunt. Porro tithymali
characitæ dicti erutam radicem in vmbra exſiccato, po
ſtea quum vſus poſtulat,detracto cortice, tuſam cribra
to,& in paſſo veteri quaternùm ſcrupulorum pondere
coniectã,noctem & diẽ ſinito madeſcere:dehinc per lin
teum detritum percolatum, ac leuiter calfactũ vinum
potui dato. Optimè enim purgat, adeo vt quidã in om-
nibus vitiis eo vtantur.Succus verò tithymali,qui iuxta
aquas, & humida loca enaſcitur, ſale & arido pane ex-
ceptus, idem præſtat, ſed vehementius aluum deiicit.
Succus cucumeris agreſtis, quem ἐλατήριον nominant,
pituitam & bilem vacuat:dantur oboli terni,cum lactis
ſtatim emulſi inſtar hemina. Granum Gnidium ſero-
ſum potius & aquoſum humorẽ elicit, pituitã verò &
bilẽ modicè expurgat: eſt æſtuans & acerrimum: dan-
tur grana triginta. Quòd ſi mitius purgare velis,dato
grana viginti:interna granorum pars trita, atque cum
polenta in vnitatẽ coacta, præbetur potanda: ſed poſt
potionẽ, roſaceum aut mellinum oleũ, ne fauces adu-
rat,ſorberi debet. Quare ſatius eſt vt trita ex melle co-
cto,in catapotia digerãtur. Agaricum pituitã & bilẽ,

A ſed non e veſtigiò, detrahit: modus exhibitionis eſt ſicilicus ex aqua mulſa, vel aceto mulſo. Aduerſatur ſtomacho quòd leue ſit, & enatare ſoleat. Cnici ſemen purgat pituitam, non tamen fortiter: ſeminis læuigati drachmas quinque in gallinacei decocti ius, vel ptiſſanæ cremorem iniicito, colatúmque propinato: ſunt qui ſeminis interiorem partem drachmæ pondere ſumant, & cũ amygdalis, aniſo, & melle cocto miſtam terant, & in catapotia efforment, ac arquatis commodè præbeant: quod etiam mitius eſt. Lathyris vehementius pituitã purgat: dantur eius grana maiora quindecim, & minora B viginti, atque iis qui vberius purgari cupiunt, mãdi: qui verò multa euacuatione opus non habent, integra deuorari iubentur, præſertim ſi eius qui ſumit, ſtomachus vitiatꝰ fuerit. Ariſtolochiæ clematidis fructus ſiccus, ſi tritus bibatur, pituitam bilémque prolicit: eſt autẽ ſtomacho accommodatus & gratus. Mercurialis herba, ſi tenella eius folia decocta edantur, ſtercus expellit, ſin eius decoctũ vino dilutũ bibatur, mediocriter alui excremẽta mouet. Cucumeris ſylueſtris radicis cortex, ex aqua mulſa potus, abundè & citra noxã pituitam du- C cit, neque ventriculum quicquã offendit. Styrax pinguis & flauus ſeſquidrachma pondere cum terebinthina, pituitam magis abundãtem ſine moleſtia ſubducit.

Thymi ternæ quaternæve drachmæ cũ aceto mulſo & ſalis modico, abundè citráque noxam pituitam & bilem educunt. Cyclamini radicis quãtenuiſſimè tritæ drachmæ tres aut quatuor, pro aſſumẽtis viribus potæ cum aqua mulſa, pituitam & bilem purgant, ſed præcipuè ſudorem proliciunt: quare bibentem oportet decũbere, & corpus tegumentis fouere, ac ſudoris excretio- D ni opẽ ferre. Allii in tenuiſſimũ læuorem redacti ſicilicus, aut drachmæ tres, ſi ex aqua mulſa bibantur, pituitam pellunt. Aiuga in tenuiſſimũ puluerem redacta, ſi ſicilicus cum ficis aut melle cocto aſſumatur, pituitam ſufficientem trahit. Euphorbiũ, pituitam, ſed potius aquam ſubducit. Eſt autem acutiſſimum, & maxima ignea vi præditum: quapropter colicis, quibúſque venter frigidior eſt, exhibetur: alios ſatis & vehementer conturbat, ſitimque maximè mouet. Quippiam ex E odoratis ſeminibus ei permiſcetur, & trium obolorum põdere ex aqua mulſa præbetur: ſed præſtat vt cũ melle cocto in catapotia efformetur. Squama æris aquã purgat: datur ex aqua mulſa, verùm non aquam modò, ſed & pituitam educit. Veratrum album varios humores vomitione educit: datur ieiunis per ſe, & cum ſeſamoide, thapſiæ ſucco, halica, aqua mulſa, lenticula, aut ſorbitione quapiam. Nonnulli exiguo cibo antea exhibito, veratrum offerunt, iis potiſſimũ quibus ſtrangulationis ſuſpicio imminet, aut corporis imbecillitas adeſt: ſiqui F dem in iis qui ita aſſumunt, purgatio periculo vacat, quòd medicamentum citra medium corporibus non apponatur. Quin & glandes ex eo ſedi inditæ, vomitiones cient. Seſamoides magnũ, ſupernè pituitam purgat, ſi quantum tribus digitis comprehendi poteſt, tritum vnà cum veratro albo trium ſemiobolorum põdere ex melle ſumatur. Cucumeris ſatiui radix trita, ex aqua mulſa drachmæ pondere epota, vomitiones prouocat. Quòd ſi quis à cœna leuiter vomere cupiat, oboli duo ſatisfaciẽt. Pedicularis herba, ſiquis eius grana decẽ aut quinque trita in aqua mulſa dederit, pituitam craſſam G vomitu expurgat. Verùm qui hauſerint, obãbulare debent, ſed adſit mulſa quæ aſſiduè affundatur, quòd ſtrãgulationis periculũ creet, faucéſque adurat. Thapſiæ tam radicis ſuccus quàm lacryma, & cortex, ſi ex mulſa bibatur, purgandi ſuprà infráve vim obtinet: datur ex radice pondus quatuor obolorum, cum anethi ſeminis drachmis tribꝰ, & ſucci tres oboli, lacrymæ verò drachma: nam ſi copioſius exhibeatur, periculo non caret. Confert etiam per eam purgatio ſuſpirioſis, laterum doloribus diuturnis, & reiectionibus per vomitum, iis qui- H bus ægrè vomitus prolicitur, in cibis aut decocto præbetur. Geniſta, huius fructus & flores tuſi cũ aqua mulſa pondere obolorum quinque, ſupernè cum diſtenſione, vt veratrum, citra periculum expurgant: fructus verò infra aluũ ſubducit. Bulbus qui vomitorius nuncupatur, folia habet lentiora, longéque maiora quàm qui edendo eſt, radicem bulbo adſimilem, quam cortex niger ambit: hæc ſi per ſe eſtur, decoctúmve eius potatur, vomitũ prouocat. Sambucus & ebulus, refrigerandi, aquámque educẽdi vi præditæ ſunt, cæterùm ſtomacho aduerſantur. Harum folia decocta, pituitã, bilémque educunt, & radix vino incocta atque exhibita, aqua inter cutẽ laborantibus ſuccurrit. Alypum fruticoſa eſt herba ſubrubra, ramulis foliiſque tenuibus, flore molli, leui, radice betæ ſimili, acri lacryma referta: ſemẽ eſt quale thymi, gignitur in locis maritimis, huius ſemẽ atram bilem per inferna ſubducit. Clematis, ſarmentũ profert ſubrubrum, viticoſum, foliis admodum acribus & exulcerantibus: arboribus circumuoluitur ſmilacis inſtar. Huius fructus tritus ex aqua vel hydromelite, potꝰ pituitam & bilem infernè ſubducit. Inter ea quæ perquam modicè purgant, fructus quidam noti, lignoſi, cẽſentur qui è Syria & Ægypto ad nos deferuntur: quorũ alia lutea, quædam cepule ſũt, & quæ nigrum, aut nigra nuncupantur, quæ omnia communi nomine myrobolana nominantur. Duæ aut tres eorum drachmæ læuigatæ, purgandi vim obtinent, & priuatim capitis ſuperuacuum humorem exhauriũt, ac lutea bilem flauam euacuant, vt pituitam cepule, & atram bilem nigrum detrahit. Cæterùm vẽtriculum ac inteſtina ſua adſtrictione confirmant roborántque. Torrefacta ablutáque plurimum vis purgatoriæ exuunt, ſed tenuiorum partium euadũt, exſiccantiáque magis. Quare quibus fluxio deorſum proruens moleſta eſt, ac inteſtina vlcerat, hæc aſſumimus, quæ modicè humorem defluentem ſubducunt, & notatu dignum robur inteſtinis conciliant. Eãdem & cõſimilem facultatem obtinet, quod empeliliz, & quod emplitzi, barbara voce appellatur. Vnde & ex his quinque commiſtis, Barbari ſapientes medici id medicamentum, quod tryphalum paruam nuncupant, cõdunt: de quo paulo pòſt, quũ compoſita medicamenta purgantia recenſebimus, pertractabimus. Porro quod ſene nominatur, & ipſe fructus quidam eſt, qui inde adportatur: drachmæ pondo aſſumptum citra noxam purgat, pituitam ac bilem educit. Poſt id admodũ mediocriter caſia nigra & manna purgant: nempe caſia trium aut duarum drachmarum ponduſculo, vix vtique purgabit: at mannæ pluſculum etiam abſumitur: atque hæc flauam bilem ſolùm educit, & caſia ipſa quoque flauam vacuat, ſed eam potius quæ iam retorrida eſt, & in nigram migrauit, modicè præterea pituitam educit. Exhibemus autem vtranque, quibus non licet aliud vehemens medicamẽtum offerre, nempe pueris, & fœminis vterum gerẽtibus, ſiquando vſus poſtulat, & neceſſitas vrget: adhæc, quos febris quæpiam exuperãs, à reliquorum medicaminum aſſumptione arcet. Cæterùm quoniam purgantium medicaminum, quædam acriter, alia modicè ſua natura purgant, atque hæc illum humorẽ, illa hunc educere ſolent, ſpectandum eſt quo pacto aduerſus humores in ægris præpollentes medicamenta & miſcere & componere conuenit, ne alios aliorum loco humores vacuemus. Non enim ægrotantem ſimpliciter inanire confert, ſed noxium humorem expurgare decet: atque eo fit vt non omnes qui purgantur, leuiter ferant, & citra noxam euacuentur. Præſtat autẽ humorẽ, niſi turgeat, coquere, ac meatus reſerare, aluúmq; antea, ſi ita res exigit, eluere, aut per ea quæ modicè euacuãt, prius vacuare: quò medicamenta melius penetrent, magiſque efficacia reddantur, eiuſmodi ſunt zulapia, quæ è radicibus vrinam pellendi vi præditis, componuntur: qualis eſt radix fœniculi, apii, anethi, intubi erratici & ſylueſtris, atque id genus aliis. Adhæc cõcoquentia & emollientia: talia ſunt quæ è maluæ ſemine, althæa, bugloſſo, buphthalmo, dulci radicula, & adiãto componuntur: atque ex fructibus æſtiuis, pruna Damaſcena, zizipha, & vuæ paſſæ granis repurgatæ. Deinde ea quæ iecur aut liẽnẽ in primis infarctu liberant, aut humorem quempiam laceſſunt, puta eupatorium, ſecuridaca, triſſago, aiuga, cẽtaurium, ſtœchas, & quæ ex arte & recta medendi ratione inſeruntur, quæque purgatoriis viam ſternunt, ex quorum numero ſunt etiam cucu-

meris & portulacæ ſemina, oxoſacchar, atque id genus alia: & præſertim in temperamentis affectibuſque calidioribus, veluti poſtea de omnibus docebimus. Itaque ne tibi ſit difficile ante purgationes, medicamenta concinnare quæ humores coquant, & meatus obſtructionibus vindicent, vbi paucis hæc via ac ratione docẽdi explicuerimus, deinceps de purgationibus quoque diſſeremus. Vbi itaque flaua bilis deiicienda proponitur, ſi ipſa efferueſcit, ac hominem exurit, & calida medicamenta renuit, huiuſmodi zulapium concinnamus, quod ante purgatoriũ, diluculo ieiuno exhibemus, donec in vrinis concoctio conueniens apparuerit: ſeminis cucumerum quadrans, ſeminis portulacæ, ſeminis intubi, radicum intubi, intubi erratici, ſingulorum vncia: roſarum, violarum, nymphææ œnãthæ, ſingulorum ſemuncia: ſeminis papaueris, & lactucæ, vtriuſque duella: pruna Damaſcena trigintaquinque, zinzipha quinquagintaquinque, myxaria, & zartali, ſingula quinque & quadraginta, ſaccharis libræ duæ: hoc bilis feruorẽ retũdit, inteſtina emollit, & meatus infarctu liberat: quod ſi ſcammonium quoque adieceris, ſine moleſtia bilem expurgat. Verùm ſi bilis nõ admodum ferbuerit, ex his rebus zulapium conficimus: radicum apii, radicum fœniculi, intubi erratici, fumariæ, radicũ intubi ſylueſtris, ſingulorũ vncia, bugloſſi, eupatorii, buphthalmi, dulcis radiculæ, ſeminis althææ, ſingulorum ſextulæ quinque: violarum, ſeminis portulacæ, ſeminis intubi, ſingulorũ ſemuncia: ſantali rubri, & lutei, vtriuſque duella: roſarum, nymphææ, croci, ſingulorũ ſextula, ſaccharis libræ duæ. Quum verò pituitam vacuare in animo fuerit, ſi homo alioqui ætate fuerit vigente, & fere calida temperatura, verùm ob errorẽ in victus ratione admiſſum, & frigidorum abuſum eam collegerit, huiuſmodi componimus medicamentum, & præſertim ſi ſtomachus nimio humore maduerit, radicibus rurſus quæ mouendæ vrinæ ſunt, acceptis, ita miſcemus: radicum apii, radicũ fœniculi, radicis condimentariæ ſylueſtris, radicum anethi, triſſaginis, aiugæ, cẽtaurii, ſeminis althææ & maluæ, ſecuridacæ, ſingulorũ vncia: maſtiches, aſari, ſpicæ, ſingulorum ſemuncia: carnabadii, ſeminis fœniculi, ſeminis apii, aniſi dulcis, ſingulorũ ſextulæ quatuor, mellis libræ duæ: melius enim eſt ex melle cõficere, vtpote quod abundè calidum eſt, magiſque attenuet, & obſtructiones extricet. Si frigidꝰ omnino æger fuerit, corpúſque totum humidis frigidiſque ſuccis redundauerit, ſatius eſt ſicco Dioſpolitæ medicamento vti, aut alio aliquo conſimili quod ſatis excalfaciat, & nimium humorem reſiccet. At quum atrabiliarem ſuccum detrahere voluerimus, hæc aſſumimus, potiſſimum ſi qui purgatur ſiccus eſſe videatur: radicum apii, radicum fœniculi ſylueſtris, fumariæ, ſtœchadis, bugloſſi, buphthalmi, ſingulorum vncia: aſplenii, triſſaginis, radicis capparis, ſeminis petroſelini, ſingulorũ ſextulæ quinque: dauci ſeminis, ammis, dulcis aniſi, ſeminis fœniculi, ſingulorum ſemuncia: ficorum pinguium, dulcis radiculæ, vtriuſque ſextulæ quinque, ſeminis ocimi duella, croci ſextula, mellis libræ duæ, aceti quadrãs. Siqua flaua bilis humori melancholico commiſceri putabitur, ita facito: capit ſpicæ, roſarum, vtriuſque vnciam, croci drachmam, ſeminis apii, ſeminis fœniculi: in aqua donec ſufficiet ferueſacito, deinde adiecta mellis ſelibra, & aceti quadrãte, vſque ad conſiſtentiam & ſpiſſitudinem coquito.

DE PVRGANTIBVS MEDICAMENTIS COMPOſitis, CAP. IX.

PORRO quoniam de ſimplicibus humoribus ſatis diximus, tibi licebit inde de complicatis quoque occaſionem nacto, ea etiam componere, atque exuperantiæ humorum complexorum, te quænam medicamina ſint commiſcenda docere poterunt. Quare iam reliquum ſanè eſt vt de purgantibus, quæ maiores noſtri compoſuerunt, verba faciamus, vnde & tu & quiuis alius exorſus, cognitis ſimpliciũ cuiuſque facultatibus, ſolus quoque medicamenta componas. Cæterùm medicamentis purgantibus commiſceantur, alia quæ iniucunditatem retũdant, quædam quæ calorem aliámve quampiam qualitem deponant, nonnulla quæ ventriculo robur adiiciant, (plerunque enim deiectoria ſtomacho aduerſãtur): alia quæ illis viam parent, humorúmque craſſitiem incidant: atqui eiuſmodi, vel ex ipſis particularium ſpecierum viribus diſces, quæ in libris de ſimplicium medicamentorum facultate traduntur. Cæterùm nos hic ipſa illa veterum purgantia medicamenta depromemus, quo pacto componãtur, quóſque humores euocent, exponentes: tu verò hinc ſumens occaſionẽ, quibus opus erit, ad hanc rationem medicamenta conficito & componito. Hoc tamen de his ignoraſſe haud decet, quòd quædã in grana ſiue orbiculos effingimus, quæ magnitudine eruum aut cicer æquent, eáque præbemus, ſiquãdo iniucunditatem celare volumus, aut quum ventriculum humidiorem deprehẽdentes, humiditatem illi addere nolumus. Quædam in triturã redigimus, nõ quòd inſuauitatem fallamus, ſed vt humorem vitemus, alia in bellaria digerimus, nonnulla in zulapia: ſunt & quæ ceu emplaſtra, vnguentáque conficientes, ſuper vmbilicum damus, quæ vmbilicaria quoque, (& Græcis ἐπομφάλια appellantur): aut pedes illinimus, & abundè euacamus. Dicemus autem de ſingulis, vt omni ex parte libro oriatur perfectio. Cõpoſitio orbiculorum (quos Græci κοκκία nominant) ad detrahendam flauam hydropicorum aquam, & materiam quæ tumorem efficit diſcutiendam valent, & ad lumborum dolorem, & podagram quã frigida cauſa creauit. Capit euphorbii ſicilicum, ſurculorum tithymali drachmam: ammoniaci, ſagapeni, opopanacis, bdellii, ſeminis apii mõtani & hortenſis, ammis, ſpicæ, ſingulorum ſemidrachmam: tuſa cribratáque cũ oleo amygdalino cogito, & cũ fœniculi ſucco ſubacta, in vmbra ſiccato: datur ſextula ex aqua calida. Aliud quod flauam bilem educit, tumorem deprimit, & iecur roborat, recipit abſinthii, turpeti, (quæ pityuſa nuncupatur) ſagapeni, ſingulorum drachmas quinque: ſeminis apii hortẽſis & montani, ſeminis fœniculi, aniſi, ſingulorum ſicilicum, ſcammonii, ſurculorum tithymali, maſtiches, caſiæ, cinnamomi tenuis, ſingulorum drachmam: contuſa & creta in orbiculos fingito, præbetur duella ex aqua tepida. Aliud quod flauam atrámque bilem expurgat, crudos humores deiicit, ſanguinem attenuat: cæterùm quot dies aluũ ſubducit, totidẽ quieſcere decet, rurſuſque medicamẽtum repetere, dum integra abſoluatur purgatio. Accipit myrobalanorum flauorũ, & Indici, & nigri Damaſonii, & chryſobalani, & pityuſæ, ſingulorum ſeſquidrachmam, epithymi Cretenſis, filiculæ, violarum, ſingulorum drachmas tres: roſarum, ſeminis fœniculi, aniſi, ſeminis abſinthii, iunci odorati, cinnamomi, ſpicæ, maſtiches, cardamomi, amomi, ſingulorum drachmam, ſcammonii drachmam cum ſemiſſe, ſaccharis ſeſquũciam: tũſa cribratáque in vaſe triturã habeto. Dantur drachmæ tres, & ſi febris adſit, datur ex aqua egelida. Oxoſacchar corpora calefacta potum iuuat. Valet & ad febres acutas ſanguineas & bilioſas, iecoris lieniſque calorẽ, eorúmque infarctus expedit. Capit corticis radicis capparis, apii, intubi, ſingulorum drachmas viginti, foliorum roſarum, ſeminis fœniculi, vtriuſque drachmas decem: ſpicæ, iunci odorati, ſeminis apii, ſingulorum drachmas quinque: hæc in aceti acerrimi libris quatuor macerantur, ſtántque ſimul noctẽ & diem, deinde molli igne coquuntur, donec dimidiũ ſuperſit: poſthæc croco & ſacchare adiecto fit zulapium. Inter coquendum autem ſcammonii ſextula teritur, & in linteo ligata inditur vt ferueat. Perfectus exhibitionis modus eſt ſextans, cũ obſeruatione, & moderatione. Aliud è fumaria ad flauæ bilis incẽdium, ſcabiem & vulnera, & iecinoris obſtructionem valet, & ad arquatum, corpus repurgans. Corticis myrobalani lutei, cepule, & Indici, & Damaſonii, empeliliz, & emplitzi, florum violarum, filiculæ, abſinthii, epithymi, ſingulorum ſextans: ea confringantur, & diem noctẽmque in aqua fumariæ macerentur, ac vſque ad dimidias coquantur: dehinc percolata vſque ad concrementum cũ ſacchare decoquantur: potionis modus eſt ſextans, cum ſcammonii granis quatuor. Alia compoſitio decocti, aluum ſoluentis, iecinoris dolori opitulatur, bilem flauam atrámque, item pituitam & caput purgat, ſi autũ-

no & vete propinetur. Capit Damaſcena, zinzipha, myxaria, ſingula triginta, adianti, florum bugloſſi, vtriuſq; manipulum, violarum drachmas octo, roſarum ſicilicū, dulcis radiculæ, filiculæ, epithymi, ſingulorū drachmas tres, corticis radicis apii, & fœniculi, & intubi, ſingulorū drachmas octo: coquantur in aquæ libris quinque vſque ad tertias, deinde decocto pulueris myrobalani lutei drachmæ octo, myrobolani cepule, drachmæ quinque imponantur, & noctē diémque macerentur: ac hæc diluculo ius decocti calfactum ſacculis transfundatur, diſſoluatúrque in eo mānæ, arundinis Indicæ drachmæ octo, palmæ ſylueſtris fructus, (ὀξυφοίνικα vocant Græci) ſeſquūcia, mannæ ſimplicis drachmæ ſex, & rurſus per ſaccum tranſmittatur, deinde adiecta vnguenti nardi vncia, tepefactum exhibeatur. Compoſitio alia quæ vere & autumno contra febres acutas præbetur, continet zinzipha, Damaſcena, vuás paſſas ab Iconio, ſingulorum numero viginti: violarum ſeſquūciam, adianti, fumariæ, florum bugloſſi, intubi ſatiui, cuiuſque manus plenæ faſciculum, vuarum paſſarum acinis repurgatarū vnciam: hæc ferue facito in aquæ ſeſquilibra, tantiſper dum dimidiū ſuperſit: poſthæc ſubigito, & per ſaccum excolato: poſtea eiuſmodi liquori ſylueſtris palmæ fructus ſeſquūciam, arundinis Indicæ repurgatæ vnciam, mannæ drachmas ſex adiicito: ruſuſque ſubacta defæcato, atque excalfaciens modicè, addito zulapii violarū ſextantem, & propinato diluculo. Orbiculi è ſagapeno valent aduerſus articulorum morbos, coxendicem, ventum neruorum, morbumque omnis generis, quem frigida craſſáque recrementa concitarunt: capiunt ſagapeni, myrobalani, cepule, pityuſæ, hermodactyli, ſingulorum drachmas quinque: ſcammonii, caſtorii, capſici, ſingulorum ſeſquiſcrupulū: balſami, (quod ſiſymbrium appellatur) nepetæ, ſeminis cicutæ, ſingulorum drachmas octo: tuſa cretáque cum aqua apii ſubigito, maſtiches, aniſi, ſtœchadis. Alii orbiculi ad pedum dolorem accommodati ſumuntur quouis tempore: aloes, hepaticæ, penidiorum, vtriuſque drachmæ decem: ſagapeni, myrobalani flaui, & Damaſonii, hermodactyli, ſingulorum drachmæ quinque, piperis, piperis longi, vtriuſque ſicilicus ſeſquiſcrupulus, lacrymæ Cyrenaicæ, opoponacis, vtriuſque drachma, naſturtii candidi, capſici Indici vtriuſque drachma: cōtundito & cribrato, ac cum ſucco porrorum fermētato, ac orbiculos formato: modus exhibitionis eſt ſicilicus. Aliud ad pedum dolores regium: capit myrobalani flaui, Damaſonii, emplitzi, zingiberis, ſingulorum ſextulas quatuor, origani ſextulas ſeptem, capſici duellam, hermodactyli cādidi ſextulas viginti, penidiorum ſextulas duodecim, bdellii ſextulas quindecim: tuſa cretáque cum ſucco ſolani ſubigito, & in orbiculos cogito, & ſimulatque æger dolorem perſentit, ante vel poſt cibum abſumat duellā ex aqua calida, aut vino. Parua triphyla dicta prodeſt interaneorum doloribus ac ſtomachi, imbecillitatique eiuſdem ab humiditate cōtractæ integram valetudinem tutatur, éſtque ad alia quæpiam vtilis. Capit corticem myrobalani cepule, & huius vice, ſi voles, Indici, empeliliz, & emplitzi, ſingulorum partem vnā: trita & cribrata miſce cum oleo roſaceo, & cum melle deſpumato ſubige. Dandi modus eſt duella aut ſemuncia ex aqua egelida. Qui voluerit perfectæ vtilitati interaneorum conſulere, vt ea à deiectionum labore liberet, bdellii cæſii partē adiiciat, ſi verò ſanguini euacuādo opem ferre cupis, adde gummis torrefacti partē: verùm ad vtilitatem ſtomachi imbecilli, & infernarū partium correctionē, apponitur roſarū & maſtiches pars, & aniſi, ac caryophyllorum dimidiata pars. Contra cordis palpitationē lignum aloes admiſce, & aduerſus ægritudines quas atra bilis gignit, pars epithymi adiungitur: ſi verò pituitam vacuare animus eſt, alypum adhibe: denique ad molem quam ſpiritus & flatus procreant, cruditatéſque, & coitus incrementum, inſere zingiberis, & galangæ cuiuſque partem, capſici Indici, piperis lōgi & tenuis cinnamomi, ſingulorum partem dimidiam, fitque idoneum medicamentum. Non deſunt medici, qui vt color venuſtior reddatur, crocum adii-

A ciant. Sacra amara Galeni, quæ ex aloe conficitur, valet aduerſus eos quibus in ore ventriculi, bilioſi putreſ que humores impacti hærent, atque ad tenebricoſam vertiginem inde enatam, oculorum hebetudinem, capitis dolorem, & ſtomachi amaritudinem, faciei pallorem, quin & ad ea quæ ob oculos ceu culices aut pili obuerſantur: fæces quoque alui deducit, mediocriter purgans, & ad iecur vſque progreditur: quare eos, quibus id eſt calidius, offendit, & ſtomachum iuuat. Exhibitionis modus eſt à drachma vſque ad ſicilicū: ſpecies quibus hæc conſtat ſunt, croci, ſpicæ, ligni balſami, maſti-
B ches, ligni caſiæ, cinnamomi, ſingulorum ſextula, aloes ſextulæ octo. Ea teruntur, & cum braſſicæ aut abſinthii ſucco vel vino, vt fermententur, ſubiguntur. Huic ſcammonium adiungentes, flauam bilem purgamus: ſi verò agaricum & medullam permiſcemus, pituitam euacuamus: quemadmodum adiicientes epithymum, ſuccum melancholicum educimus. Sunt qui vt ſtomacho aptius medicamentum ex aloe conſtituant, & minus aluum ſubducēs, aloen duplo ad ſpecies omnes ponere con-
C iiciant, tritámque prius abluant, & in aquam mittentes, ſubſidere ſinant: dein emergentem ſummatim aquam, vnà cum innatantibus ſordibus abiiciant, idque iterum atque iterum faciunt: vbi verò abūdè lauerint, medicamentum morſus expers, & ſtomacho idoneum reddūt: & reliquis ſpeciebus (vt dictum fuit) admiſtis, medicamentum ita cocinnatum, imbecillibus ſtomachis accommodatum eſſe inquit Galenus. Dioclis medicamentum quod aluum ſubducit in pituitoſioribus habitib⁹, ficus pingues triginta, ſpumæ nitri drachmas qua-
D tuor & viginti, Cnici ſeminis drachmas quindecim. Hæc accuratè trita, cum deſpumato melle in vnitatem cogito, ac fruſtula triginta facito, quorum ſingula quotidie ante cibum aſſumantur. Catapotia ex colocynthide, quæ capiunt aloes vnciam, medullæ colocynthidis vnciam, euphorbii ſemunciam, veratri nigri vnciam, bdellii, gūmis, vtriuſque vnciam, nitri ſemunciam: hoc ſemper vtere quum melācholicum ſuccum aut pituitā purgare placet: nihil enim æquè poteſt in vnum cogere, & purgare neruos ægrotantis & caput: ac catapotiorum horum miſtura ſufficiunt ad quatuor aut ſex, pro labo-
E rantis viribus. Porro haudquaquam opus eſt ad perfectum exhibitionis modum progredi, ſed à duobus tribúſve ſcrupulis ordiri, & ſic procedere. Mel roſaceū purgans conſtat roſarum ſucci libris tribus, aut quinq;, ſcāmonii quadrante, agarici ſextante, mellis libris ſex: hoc flauam bilem detrahit, éſtque ventriculo idoneum, pituitā quoque mediocriter pellit. Decoctio magna ad melancholicos, capit hyſſopi, epithymi, vtriuſque ſextantem, myrobalana lutea ſeptem, nucis vnguentariæ duellam, veratri, pæoniæ, ſcammonii, triſſaginis, po-
F lii, ſingulorum quadrantem: ammis, nardi Celticæ, aſari, caſtorii, agarici, ſeminis fœniculi, hyperici, centaurii, pulegii, ſerpilli, origani, ſingulorum ſextantem: libyſtici vnciam, calami odorati ſextulas quatuor, polypodii, alypiæ ſeminis, nepetæ, ſingulorum trientem, medullæ ſelibram, pepli ſelibram. Antidotum Sugeli vtile ad capitis dolorem, oculorúmque hebetudinem fronti illitum, ad ſtomachicos, iecinoroſos, lienoſos, colicos, articulorum doloribus laborantes, podagricos: appeten-
G tiam excitat, animi alacritatem & colorem reſtituit, ſi cum vino bene diluto, aut melle probè temperato præbeatur. Modus dandi eſt nucis Ponticæ magnitudo: iis verò qui purgari cupiunt, drachma, aut quantum viriū robur perfert. Datur & ad affectus muliebres, quouis tēpore ante & poſt cibum: ſpecies hæ ſunt piperis longi, piperis cādidi, piperis communis, cinnamomi, xylocinnamomi, filiculæ, nucis aromaticæ, caryophyllorum, ſingulorum ſextans: zingiberis triens ſpicæ, maſtiches, floris roriſmarini, ſeminis alypiæ, ſcammonii, ſingulorum
H vncia, ſaccharis dextans, mellis quod ſatis eſt. Aceti mulſi purgantis compoſitio ad corpora melancholica: hyſſopi, thymi, epithymi, agarici, filiculæ, origani, pulegii, cumini, aniſi, radicis apii, ſingulorum faſciculi qui manu prehendi poſſunt: madeant in aceto noctem & diem, deinde probè decoquantur: poſtea abiectis her

bis, acetum cum pari mellis pondere in vnum corpus (A) coguntur,& vſque ad craſſamentum coquuntur, demũ ſcammonii ſextans immittitur:modus exhibitionis eſt duella,aut pro viribus. Sacra Galeni aduerſus maxima & deterrima vitia,quæ humores extricatu difficiles expurgat, & facultates naturales recreat,omnes autem humores purgat: ſi verò quempiam præ cæteris educere cupimus, commoderatum ſimplex aliquod deiectorium potioni adiicimus,illúmque humorem vnà detrahimus:vtilis quoque eſt melancholicis,& comitialibus. Cæterùm antea accuratè meatus infarctu ſunt vindicãdi, (B) humoréſque concoquendi. Capit colocynthidis tricẽtem,ſcillæ aſſæ ſextantem,aut quadrantem, ſpicæ ſextulas quatuor:iunci odorati,polii,pulegii,aiugæ,ſingulorum ſextulas quatuor,euphorbii ſemunciam,gentianæ ſextulas octo,agarici ſextantem,ammoniaci vnciã,veratri nigri ſextantem,bdellii ſeſquunciam,aloes ſeſquũciam,marrubii vnciam,trium piperum,cuiuſque ſextulas quatuor,ſagapeni ſemunciam,croci duellam,ariſtolochiæ longæ & rotundæ,vtriuſque ſemunciam, zingiberis trientem,cinnamomi ſemunciam: (C) opopanacis,caſtorii,petroſelini,vniuſcuiuſque ſemunciam,deſpumati mellis quantum ſufficit, paſſi quod ad lacrymas macerandas ſatis facit. Sacræ Rufi Epheſii miſtura,pituitoſos craſſóſque humores educens, triſſaginis dextans, colocynthidis,ſagapeni,caſiæ, filiculæ,ſingulorum bes: petroſelini,piperis candidi,vtriuſque quincunx,ariſtolochiæ quincunx: cinnamomi, croci,agarici, polii,ſpicæ,nardi,myrrhæ, ſingulorum triens, opopanacis quadrans & drachmæ quatuor,mellis deſpumati quantum ſatis videbitur. Sacræ Logadii compoſitio, hæc plus (D) cæteris ſuccum melancholicũ expurgat. Thymi,ſpicæ,myrrhæ,ſcillæ aſſæ,euphorbii, ammoniaci,bdellii, zingiberis,aloes,ſtœchadis,hyperici,triſſaginis, ſingulorum vncia, epithymi ſextans, cinnamomi quadrans, veratri nigri ſeſquuncia, petroſelini ſextulæ quatuor ſeſquiſcriptulum:amomi,folii Indici, caſiæ,piperis cõmunis,piperis candidi,caſtorii,opopanacis,medullæ ſagapeni,ſingulorum ſemuncia,ariſtolochiæ ſextula, mellis quantum ſufficit. Sacra Memphitæ caput, aures & oculos purgat,abſceſſus ſtomachi diſcutit,auxiliatur (E) comitialibus qui concidunt,& ore ſpumam commouent, & linguam mandunt, vt arbitreris ita affectos à dæmone detineri. Conuenit cholericis,elephantia laborantibus,ſi ab initio morbi exhibeatur: ſubuenit feris impetiginibus,corpus erodentibus,lethargo correptis, & iis qui inuiti vel vrinam vel alui recrementa emittunt.Vtiliter præbetur & iis qui medicamentum lethale hauſerunt:prodeſt iecinoroſis, lienoſis,pleuriticis, cardiaco vitio affectis:fœminis menſes pellit, quinetiam iſchiadicis, & lumborum vitiis conflictatis ſufficiens auxi- (F) lium præſtat:omnibus denique vetuſtis vitiis medetur, datur bis térve menſe,ſumitur ex diluta aqua mulſa,ciceris magnitudine. Quòd ſi humorem quempiam potius quàm cæteros animus ſit purgare,aſſume illi accõmodatum,ac priuatim dicatum deiectorium.Perfectus exhibitionis modus aſſumentibus antidotum eſt ſicilicus aut drachmæ tres. Species verò quibus conſtat, ſunt,agarici,folii Indici,ammoniaci,veratri nigri, ſcillæ aſſæ,ſcammonii,piperis nigri,ſingulorũ grana quinq;: thymi,aloes,polii,caſiæ, hyperici,triſſaginis,bdellii, (G) marrubii, epithymi, euphorbii, filiculæ,ſingulorũ grana quatuor:piperis albi, caſtorii, ariſtolochiæ lõgæ,cinnamomi,zingiberis,petroſelini, cuiuſque grana duo:piperis longi,ſagapeni,croci,ſingulorum grana duo cum dimidio, medullæ colocynthidis grana decem, mellis quod faciat ſatis. Compoſitio è prunis Damaſcenis pituitam & bilem educẽs:carniũ Damaſcenorum libræ duæ, mellis deſpumati libræ duæ, tithymali quadrans, ſcammonii vncia. Orbiculi ſtomachici qui dolorem ſopiunt, viſcera roborant, ſtomacho ſuccurrunt,caluariam (H) purgant, & ſiqua defluxio in oculos irruit, auxilio ſunt:dantur & ad hemicraniam,dolorem nimirum qui mediam caluariam vrget, obtenebrationem, & ſonitus aurium. Sunt mirè efficaces ſi ſeptem antè cibum ſumantur, & poſt eſum quinque, idque quouis tempore. Capiunt nucis aromaticæ,ſpicæ,croci,xylaloes, galangæ,amomi,cinnamomi, zingiberis, caryophyllorũ,zaduaris,cubebe,maceris, ſingulorum ſeſquidrachmam: rhei Indici, par pondus omnium ſpecierum, & aloes æqualem omnium menſuram. Trita cum vino candido fermententur, ac in orbiculos digerantur. Catapotia ex lapide Armeniaco,amaræ,epithymi, vtriuſque ſemũcia,agarici, Armeniaci lapidis, vtriuſque drachmæ quatuor,ſcammonii vncia,caryophyllorum grana octo:tuſa excipiuntur roſaceo malo, aut citriorum ſucco, vel melle roſaceo: datur ſicilicus.Hoc varios repurgat humores,præcipuè terreſtrem ac melancholicum. Porro lapis hic Armeniacus,vt ſuprà docuimus,& potus,& in catapotio deuoratus,citra moleſtiam aluum deiicit,neque metus eſt ne ſtrãgulatio aut ſyncope ſubſequatur, quemadmodum in purgatione per veratrũ album vſu venire cõſueuit. Cæterùm reliqua omnis victus ratio ſit boni ſucci,coctúque facilis,& virium refocillatrix:ita nanque & per purgationem, & victum concoctu facilem,viribus roboratis, poterunt furioſum amarúmque morbum depellere. Quòd ſiquid reliquiarum etiãnum ſuperſit,neque mẽs ægri planè perpurgata videatur, auxilia iterato reuoca, iiſdem inſiſtens. Sal qui aluum ſubducit,ventri inteſtiniſque inhærentem pituitam,reliquóſque humores euacuat: purgat quoque modicè bilem:commodiſſimus eſt articularis,ſtomachicis,ſiquis ob ſtomachi vitium cõitialis aſſiduè concidit,eóque vtitur,magnas mihi gratias habebit: qui eo familiariter vtũtur,à morbis ipſos vindicat.Petroſelini, maſtiches, zingiberis,ſingulorum drachmas tres:piperis, euphorbii,vtriuſque drachmas ſex, ſalis ammoniaci drachmas quindecim,ſcammonii drachmas ſex: datur cochlearis dimidium in prandio,ad inſtinctum cum piſce vel gallina:pondus autem ſint drachmæ quatuor. Verùm ſi efficacius volueris purgare, mane ieiuno ex ſucci ptiſſanæ,aut aquæ mulſæ drachmis ſex præbeto,ſed robuſtioribus drachmis ſeptem,imbecillioribus verò drachmis quatuor dari poterunt. Aliud quod citra noxam aluum ſoluit,nec ſtomachum ſubuertit,quod omni tempore & cuiuis ætati exhibetur: excernit fæces duriores, omnémque putrem materiã à capite vſque ad vngues, à furfuribus & reliquis exanthematis quæ in capite effloreſcant, liberat: medetur tenebricoſæ vertigini,lippitudini,omnibúſque exanthematis quæ in ſumma cute erumpunt. Vindicat à tertiana,quotidiana,& quartana,ſi in intermiſſionibus, bona nimirum coctione antea in vrinis apparente,præbeatur,ſed præ reliquis ſuccis bilem euacuat. Accipit zingiberis, petroſelini, epithymi,ſilphii,ammis,ſeminis apii,cumini,libyſtici,piperis,ſingulorum drachmas quatuor:ſcammonii ſemũciam, ſalis ammoniaci torrefacti ſeptuncem: frictum ſalem cum cæteris tundito, ſed ſcãmonium tritum cribro excutitur,atque in pila in vnitatem rediguntur.Dãtur drachmæ nouem cum cremore ptiſſanæ, vel aqua mulſa. Aquam ducens purgatorium, pituitã aquãmque euacuans.piperis,rutæ ſeminis, ſcobis eburneæ,euphorbii,pares ſingulorum portiones:modus exhibitionis ſunt drachmæ tres ex melle liquido: colicis & aqua inter cutem laborantibus auxiliatur. Aliud quod citra moleſtiam purgat, iſchiadicis, & iis qui diuturnis morbis circuitu repetentibus affliguntur,efficax. Colocynthidis medullæ quadrans,nitri ſextans:probè trita dato robuſtis drachmam ex hydromelite,imbecillioribus verò ſiliquas nouem. Cæterùm quandoquidem abundè de purgantibus eſt pertractatum,hîc ei finis imponatur:tibi verò & alteri cuiuis purgandi rationis ſtudioſo,hinc occaſionem ſumere licebit,& iuxta antea explicatas rationes ac diſtinctiones, iis manus admoliri, atque ab his exorſo,de aliis iudicium ferre, ſimiliáque condere.

MEDICAMENTA QVAE VEL APPOSITA VEL iniecta purgant. CAP. X.

VErum enimuero,quoniam nonnulli per vmbilicaria medicamenta,& inunctiones,& ea quæ ſubter in alnum dantur,(ἐνέματα vocant Græci)noxios humores eiicere tentant, de his quoque tantum diſſeremus,quan

tum ea parte hoc opus nõ eſſe mancum videatur. Vmbilicare deiectorium, quod idem vomitum prouocat, ſi ventri ſuperimponatur, menſes qui ob vaſorũ præcluſionem detinentur elicit: fœtus diſperdit, aluo atque lũbis admotum. Abſinthii, ſucci radicis cyclamini colocynthidis medullæ, ſingulorum drachmæ decem, radicis cucumeris ſylueſtris, radicis artemiſiæ ſiccarum, elaterii, cuiuſque drachmæ ſex: farinæ lupinorum, chelidonii, ſeminis violæ albæ, ſingulorum drachmas ſex, opopanacis ſicilic⁹, ceræ drachmæ quinque, terebinthinæ drachmæ octo, olei Cyprini drachma vel quantum ſatis eſt: hoc appoſitum ſimulatque ventrem emouit, ſummouere oportet. Emplaſtrum aliud purgãs, quod ab egerendi neceſſitate χεζανάγκη Græcis nominatur: hoc vmbilico impoſitum, aluum commouet, ſed ſi ſuper thoracem aut ventriculum datur, vomitum ciet, do nec ſplenium abſtuleris, fœminarũ menſes ducit: & fœtus necat ſi imo ventri & lumbis admoueatur. Ratio cõponẽdi hæc eſt: cocci Gnidii drachmæ tres, lapidis Aſii ſicilicus, veratri candidi drachmæ quatuor, adipis caprini drachmæ quinque, elaterii, ſucci tithymali, vtriuſque drachmæ quatuor, amurcæ ſicilicus, fellis taurini ſicilicus, ſpumæ nitri drachmæ quinque, farinæ lupinorum amarorum ſextans, comarum abſinthii ſicilicus. Reliqua tunduntur & incernuntur, deinde fel tritum, & amurca induntur, liquefactúſque adeps infunditur, atque in vnitatem redactis vtimur. Epithema aliud quod ſanguinem per nares elicere, ſi fronti imponatur, pollicetur: quando autem (inquit auctor) ſanguinem ſiſtere velis, auferto, & locum ſpongia poſca aut frigida imbuta accuratè extergito: imò ventri impoſitũ quadrangulari figura, nouem digitorum magnitudine, menſes ciet, & fœtus enecat. Admouetur & nephriticis in exacerbationibus. Capit ceræ galbani, euphorbii, radicis lanariæ herbæ, (στρουθίον nominatur) ſingulorũ vncia, talorum cerui crematorum, ſucci abſinthii, vtriuſq; drachmæ quatuor, terebinthina triens. Arida læuigata cernito, & cum felle vitulino rurſus terito, vt ſtrigmẽti craſſitudinem acquirat, & liquefacta ſuperfundito, quúmque in vnum coierint, vtitor (ait) tanquam hominum opinionẽ fallente. Vnguenti deiectorii miſtura, fellis taurini ſextans, elaterii vncia, cocci Gnidii triens, ſucci lupinorum ſextans, euphorbii, colocynthidis medullæ, vtriuſque vncia, adipis viperini quadrans ſemũcia, muſcerdarum drachma, adipis vulpini recentis ſextãs, ſucci, pæoniæ, caſtorii, vtriuſq; drachmæ quatuor, olei Cyprini ſelibra, olei communis libra. Aliud epithema quod vmbilico admouetur, & lienem expurgat: veratri nigri quadrans, veratri albi triens, ammoniaci, nitri, ſingulorum quadrans, ſcammonii ſextans, piperis grana triginta: tuſa cribratáque, terebinthina excipito, vt malagmatis molliciem contrahant, locóque antea deterſo, & foto, ſplenium quadrangulare quinque digitorum latitudine inducito, ac imponito. Pubi quoque appoſitum fœtus necat. Epithema ſanguinem ducens, vt ora venarum ſui officii moneat, & menſes muliebres ducat: capit elaterii, myrrhæ, galbani, farinæ hordeaceæ, ſingulorum drachmas quatuor, foliorum rutæ viridis ſicilicum, fellis taurini quantum ſufficit vbi ſingula priuatim in ſummum læuorem redegeris, atque deinde in vnitatem coegeris, bilis quod ſufficiet affundito, & quũ vſus ita poſtulat, locum ſub vmbilico, circúmq; ipſum vmbilicum, ac interdum lumbos illinito. Menſes quoque prolicit, & ora venarum anus aperit. Altera inunctio quæ plantæ pedis illita crudam pituitam expellit: medullæ ſextulæ quinquaginta, euphorbii ſextulæ triginta, lactis tithymali ſextulæ viginti. Tundatur medulla bene, atque affuſis aquæ libris tribus, triduum ita permaneat, quarto deinde die vſque ad tertias coquatur, poſthæc liquori colato olei libra adiiciatur, & molliuſculo igne tãtiſper coquatur dum tertia pars ſuperſit, iiſque ceræ quadrans additur: quæ quum fuerit diſſoluta, euphorbium ac tithymali lac imponitur, omniáque ſimul probè coquuntur, demum ab igne deponuntur, & in vaſculum nitidum infundũtur. Quúmque cuipiam mederi cupis quẽ crudus humor corporis medium prope renes infeſtat, aut ſpiritus in ſpina media inſidentes, negotium faceſſunt, laboranti ſagapeni ſextulam præbeto potandam, dum dormitum concedit, alterámque ſextulam ſequenti die ſummo mane ex aqua tepida, poſthæc plantas pedum, genúque medium iam dicta vnctione illinito: mirum enim in modum humorem crudum extricat ac repurgat, nihilo ſecus & citra ſagapenum idem præſtat.

DE GLANDIBVS MEDICAMENTIS QVAE NARIBUS indũtur, & quæ manſa pituitã per os educunt, CAP. XI.

PORRO quia nonnulli vſu aut neceſſitate quapiam ita ſuadente, glandibus & clyſmatis ægrotantes repurgant, horum quoque vna alteráve compoſitio eſt appónenda, vt inde ceu è rudimento quopiã, eiuſmodi quædam medicamenta concinnare queas. Glandis compoſitio ad humorem mucoſum ex acetabulis ac ſpina extrahendum, atque ad ægritudinem colicam quã frigus creauit. Recipit ſagapeni ſicilicũ, bdellii, ſarcocollæ, colocynthidis, ſcammonii, nitri, myrrhæ, fellis bubuli, ſingulorum drachmam: tuſa cribratáque vt fermẽtẽſcant, ſubiguntur, & pro ſpecierum pondere mel cocretum adiicitur: deinde oleo ſeſamino manibus illitis, glandes efformantur. Medicamentum quod in nares inſeritur, (ἔρρινον Græci vocant), purgans Aſclepiadis, efficax ad eos qui vetuſta lippitudine infeſtantur: prodeſt & comitialibus, copioſum humorem eliciens, gith drachmæ octo, ſalis ammoniaci, elaterii, vtriuſque drachma: trita & in tenuiſſimum pollinem redacta, oleo ſicyonio, aut vnguento irino vel Cyprino excipito, vt cerati craſſitudinem nanciſcatur, & in corneam pyxidẽ ad vſum reponito: vſus tempore nares illinito, iubetóque vt ſurſum attrahat. Aliud citra dolorem & moleſtiam purgans, cyclamini ſicci drachmæ octo, iridis ſicilicus, nitri rubei drachma (ipſe elaterio vſus ſum) diligenter trita per arundinem inſufflato, admonens eos qui vtuntur vt ſurſum rapiant, deinde deorſum nutent, vt collectus humor defluat. Aliud ſternutamentum ciens, quod caput expurgat, Heraclidis Tarentini, cumini Æthiopici, piperis cãdidi, herbæ lanariæ, caſtorii, æquas portiones, tuſas atque in cerniculo excuſſas, in æneam pyxidem recõdito. Quum vſus flagitabit, concuſſam pyxidem naribus admoueto, aut digito ipſum inſerito, vel per arundinem inſpirato. Aliud zingiberis ſicilicus, herbæ lanariæ ſicilicus, piperis, caſiæ, vtriuſq; drachma, vtere vt prædictum fuit. Aliud valet ad eos qui vetuſto capitis dolore infeſtantur, & tenebricoſa vertigine tentantur, atque comitiales: veratri candidi drachmæ quatuor: radicis cucumeris ſylueſtris, herbæ lanariæ, nitri, piperis candidi, ſingulorum drachma, caſtorii ſicilicus: vtere quo diximus modo. Aliud foliorum cucumeris ſylueſtris ſuccum ipſum per ſe, aut cum ſucco betæ, vel myrrhã melle decoctam, naribus infunde. Aliud elaterium erui magnitudine, lacte muliebri maceratum in nares inditur, & vbi purgationem ciuerit, nares in peluim demiſſæ abluuntur, cibóque reficitur æger. Porro medicamenta quæ commanducata pituitam eliciunt, (ἀποφλεγματισμοὺς Græci nuncupant), quæque per emiſſaria palati caput expurgant, fiunt ex ſinapi vel hyſſopo cum paſſo coctis, aut vua paſſa trita cum pipere, vel melle oleo admixto, aut herba pediculari ſeorſum & ex melle trita. Alius apophlegmatiſmus qui manſus caput repurgat, & copioſum elicit humorem. Piperis candidi, origani, vuæ paſſæ, ſingulorum ſicilicus: excipe vuis paſſis, exemptis vinaceis, aut ficorum pinguium carne, & mandendum præbe. Debet autem mandens caput deorſum flectere, & ex interuallis, vt collectus humor effluat, hiare: poſthæc aquam calidam ore continere: quumque multus perſentitur morſus, effũdere. Aliud quod mãditur: nitri drachmæ ſex, aniſi drachmæ quatuor, herbæ pedicularis drachmæ tres, foliorum viridiũ lauri, & vuæ paſſæ domeſticæ detractis vinaceis, vtriuſque pares portiones excipito, & paſtillos formato qui ſinguli pendeant drachmas tres, atque vſu appetente, vnum commanducandum exhibeto. Aliud origani, hyſſopi, herbæ pedicularis, ſin-

gulorum drachmæ quatuor, ſpumæ nitri, ſinapis, vtriuſque ſicilicus, pyrethri drachma, in læuorem redige, ac vtere. Aliud hyſſopo, thymo, origano, & ſeorſum & ſimul vtere. Habes tractationem de medicamentis quæ commanſa pituitam ore educunt, & quæ in nares imponuntur, abundè tibi explicatam. Verùm quandoquidem nonnulli huiuſmodi ac reliquis deiectoriis parum circunſpectè vtentes, interdum dolores, vel conuulſiones, aut ſuperpurgationes, aut id genus alia inferũt, & iuuamenti loco nonnunquam noxam creant, hæc de iis haud ignoraſſe decet, quòd non omnes amicè eadē medicamenta eodem ſenſu percipiunt, ſed alii ea etiā quæ admodum potentia ſunt, ob corporis ſenſuum difficultatem vix ſentiunt, alii quæuis vulgaria perſentiũt: quemadmodum nonnulli, quòd meatus natura ſint fluxiles, vel ob materiæ aptitudinem, inſtrumentorúmque molliciem, mediocribus purgantibus cedunt: qui verò non ſunt huiuſmodi, tardè vel à potentioribus purgantur. Quo fit vt priores in ſuperpurgationes, & conuulſiones, & contractiones ac refrigerationes incidant: poſteriores verò, animi deliquiis, torſionibus, doloribus, vertiginibus, & animi deiectionibus corripiantur. Porro proportione afficiuntur qui parte aliqua purgantur. Denique non à vehementibus, verùm à moderatioribus in omnibus iis quæ aſſumuntur auſpicari oportet, partim vt ſenſus ægri exploretur, partim vt exercitatus vehementiora tolerare diſcat, ipſorumque nimia vis, per medicamenta quæ morſus ſunt expertia atque emolliunt, eſt caſtiganda: nam ſi ita ex methodo medicamenta offeres, ægrotus nihil periculi ſubibit.

DE MEDICAMENTIS EXITIALIBVS, CAP. XII.

CÆterùm quia purgantia medicamina quãtitate potius offendunt, (quum nimirum largiore modo aſſumuntur) dictúmque eſt antea qua ratione ea ſint commiſcenda, quóque ponderis modo exhibēda, atque exitialia qualitate potius nocent, nunc de his quæ ex omni parte offenſam gignũt, & plerunque, vel copia, vel qualitate perimunt, eſt diſſerendum. Nam quandoquidem nonnulli caſu quopiam ac ignoratione, alii vltro ſuáque ſponte vitam exoſi, ceu qui ſibi necem inferunt, aut laqueo ſpiritui viam præcludunt: quidam quoque qui aliorum vitæ inſidiantur clanculum, animalia exitialia, aut plantas, vel metallicas ſpecies, ferculis iniiciunt: age de his quoque quæ neceſſaria ſunt dicamus, hac etiam in re veteres artiſque inuētores ſequuti, & modò ſenſum mentémque ipſorum proponentes, modò ipſa verba, ſed in pauciora contracta, adferentes: hoc enim noſtrum toto hoc opere propoſitum eſt, in illorum ſententiam pedibus ire, & ſi quid compendioſum ab illis dictũ eſt, id ad verbum huic volumini nõnunquam inſerere. Quocirca ſi tu aut alius quiuis quædam huius libelli in aliorum commentariis ſcripta repererit, nos minimè ceu alienæ commentationis plagiarios criminetur, ſed compendio vbique ſtuduiſſe arbitretur: & ſicubi obuium atque ad manum inuenimus, ei tanquam abundè ſatiſfacienti acquieuimus. Siquidem hoc ipſum & à Galeno & à recentioribus in libris de medicamentis factum fuiſſe cernimus, qui ſuis libris aliorum inuenta immiſcere haud deſpexerunt. Cæterùm hæc, prout cuiq; libet, ita & iudicet & diſponat licet. Nos verò quibus propoſitum eſt de iis quæ aſſumpta enecant, pertractare, ſingula excutiamus, doceamúſque quænam poſt aſſumptionem ſymptomata progignant, ac quibus medicamentis vniuſcuiuſque periculum imminens propulſetur. Cæterùm lectores omnes qui in hunc librum incident, & artis ſacris initiati ſunt, præmonitos velim vt ipſi hæc ad hominum ſalutem ediſcāt, neque in eorum perniciem quouis vindictæ prætextu detorqueant, ne Deus iudex hic illorum flagitium diuulget, meritáſque luant pœnas, parcátve, vt in poſterum iuſtiori ſupplicio vlciſcatur, æternis nimirum pœnis condemnans: adhæc ne temere ea cum aliis communicetis, ne is qui faſcinoribus oblectatur, eiuſmodi rerum cognoſcendarum ſtudium, ſui flagitii lucrum non contemnendum ſtatuat, vóſque ob linguæ effrænem incontinentiam ſicario medicamentum mortiferum in manum obtrudatis. Cæterùm de his hactenus: nos verò, vt polliciti ſumus, tractationem capeſſamus. Itaque animalia lethalia ſunt, cantharis, bupreſtis, ſalamandra, pinorum eruca, (πιτυοκάμπην Græci nominant) lepus marinus, rana rubeta, & muta, rana paluſtris, hirudines deuoratæ: ex ſeminibus herba apollinaris, cicuta, coriandrũ, gith, pſillium: ex liquoribus, meconiũ, opocarpaſum, thapſiæ ſuccus, elateriũ, ſuccus mandragoræ: ex radicibus, chamæleon, aconitũ, thapſia, veratrum, agaricum nigrum, ephemerũ, quod nonnulli Colchicum, eo quòd in Colchide proueniat, appellant: ex ramoſis & oleribus, ſmilax, (quam Romani taxum) nominant, ſolanum furioſum (quod dorycniũ quoque vocant) herba ſardonia, quæ ranunculi ſpecies eſt, papauer corniculatum, pharicum, toxicum, ruta ſylueſtris, fungi: ex animalibus verò, ſanguis tauri nuper mactati, lac coagulatum, & mel quod in Heraclea Ponti ciuitate naſcitur: ex metallicis autem, gypſum, ceruſſa, calx, auripigmentum, ſandaracha, argenti ſpuma, adarce, plumbum, & quod vocatur argentum viuum: ex domeſticis & familiaribus denique, vinum copioſum cōfertim è balneo egreſſis potum, aut paſſum, aut frigida ſimiliter. Atque hæc ſunt quæ interimũt. Verùm de ſingulis quod neceſſum eſt priuatim tractare oportet.

Eos itaque qui cantharidas aſſumpſerunt, hæc fere indicia comitantur, omnia ab ore ad veſicam vſque morderi ac vellicari ipſis videntur, guſtuíque picis aut cedriæ aliquid ſimile ſapere putantur, dextra præcordia inflammatione tentantur, vrináque ægrè redditur: adhæc ſæpenumero ſanguinem quoque lotio excernunt, ventérque ita ipſis affici videtur, vt ii quos inteſtinorũ difficultas prehendit, animo linquuntur, & in tenebricoſas vertigines incidunt: denique mente alienantur. Proinde antequam hæc inſequantur, exhibito oleo ad vomitum cogendi ſunt, ac ſimulatque plurimam partē vomitione reiecerũt, clyſtere cremor halicæ aut oryzæ, aut tragi, vel ptiſſanæ, vel ſeminis lini, vel fœnigræci, aut radicum althææ, decoctum infundendũ eſt. Quinetiam poſthæc nitrum, vel hydromeli, vt ea quæ ſtomacho inteſtiniſque adhærent deorſum pellantur ac eluantur, præbere oportet, poſt quæ, ſi ipſa perrumpere nequeũt, mulſam aquam vnà cum nitro, tritis nucibus pineis commiſtis, & ſeminibus cucumeris vel lacte, exhibere decet. Efficax prætereà eſt & adeps anſerinus ex paſſo. Cæterùm partibus inflammatis farinam hordeaceam in mulſa decoctam, cataplaſmatis more inducere conuenit, licet initio adhibita cataplaſmata obſint, eo quòd aſſumptum venenum à caliditate retineatur, atq; in locis principatum tenentibus obfirmetur. Verùm vbi ipſum tempus traxerit, proſunt, quòd inflammationes relaxent, doloréſque ſopiant ac mitigent. Eo quoq; tempore iuuat, ſi antea oleo calido illitum, in labellum dimiſſum corpus abluatur. Per ſummam item cutem ea quæ noxam creant medicamentis euocanda ſunt, vt omnis perniciosus, exortus quacũque ratione licet, è corpore extrudatur, ne affectus ſtabilis ac permanens euadat. Carnes porro gallinaceæ, agninæ ac porcellorum dandæ, ſed quæ pingues ſint, & tenerrimæ vnà cũ ſemine lini decoctæ: aluum enim iuuant ac emolliunt, & acria retundunt. Vinum item copioſum ac dulce: valet quoque ſi corticis thuris, & terræ (quæ ἀστὴρ Græcis nuncupatur), vtriuſq; drachmæ quatuor: tritæ ex aqua aſſumantur. Quinetiam confert irinum ac roſaceum vnguētum in ruta excoctum, & vitis virgulta tenera ex paſſo. Verùm longè omnium efficaciſſima ſunt antidota, ſi ex mulſa quatuor drachmarum pondere bibantur. Porro pinorum eruca deuorata, ſtatim dolor in ore ac palato oboritur: adhæc linguæ, ventriculi, vētriſque valida inflammatio, ac inteſtinorum vehemens cruciatus, adeo vt interanea corrodi videantur, prehendit, atque totius corporis incendium. His non aliter quàm iis qui cantharidas deglutiuerũt, ſuccurrere decet, ſed priuatim ipſis loco roſacei irinique olei, melinum adhibetur quod ex malis, cotoneis, & oleo conficitur. Iã iis qui bupreſtin epotarunt, in guſtu quippiam graueolenti ſimile percipi videtur, & dolor ſtomachi ſuccedit, & aqua inter cu-

tem laborantium in morem totius corporis extima intenduntur, ac vrinæ ſupprimuntur. Iuuant quæ iis quoque qui cantharidas hauſerunt auxilio ſunt, ſed peculiariter, vbi vomitione ac clyſteribus iniectis euacuatis, proſunt ficus ſiccæ, earúmque decoctum cum vino. Vbi autem periculum de ſuo acumine remiſit, glandes Thebaicæ eſu vel ex vino mulſo lactéve tritæ, potæ auxiliantur. Omne quoque pyrorum genus comeſtum, lácque muliebre epotum opitulatur. Eos qui ſalamandram ingeſſerunt, linguæ inflammatio, ratiocinationis impedimentum, atque cum rigore quopiam ac exulceratio- B ne tremor ſuperuenit: quæpiam quoque corporis partes liueſcunt, & ſi intus venenum permanſerit, putrefactæ ſæpenumero defluunt. Quibus vbi omnia ea quæ in cantharidibus admouerimus, peculiari quadam ratione medicamentum quod reſina pinea & galbano cum melle conſtat, loco elecgmatis offertur, ac aiugæ decoctũ, in quo nuces pineæ læuigatæ fuerint, & folia vrticæ cũ liliis & oleo decocta: valẽt & teſtudinis marinæ terreſtriſve oua cocta, & ranunculorum ius, in quo eryngii radix fuerit incocta. Qui leporẽ marinum epotarunt, gu- C ſtus piſcoſus ac viroſus ſuccedit: at vbi vetuſtum eſt malum, aluus indolet, & vrinæ cohibentur, ac quum excernuntur, colore cernuntur purpureæ, omne piſcium genus auerſantur oderúntque, & ſudorem graueolentem emittunt. Bilis præterea euomitur quæ nonnunquam ſanguini commiſcetur. His aſſiduè lac aſininum, aut paſſum, & maluæ radicis foliorúmque decoctum, aut cyclamini radix cum vino trita, vel veratrum nigrum, aut ſcammonii lacryma cum aqua mulſa, malorum item Punicorum acini, aut cedria læuigata cum vino datur: effi D cax quoque eſt anſerinus cruor calidus epotus. Quòd ſi ægri piſces ingerere nequeunt, ſolos fluuiatiles cancros coctos edant, bibántque vinum cui ipſi ſint admixti. Cæterùm ſalutare eſt ſi piſces edere ſuſtinẽt. Rana rubeta aut paluſtris oblata, corporis tumorem cum pallore intẽſo, vt buxeo ſimilis videatur, inducit, difficulter reſpiratur os fœtet, & ſingultus ſubſequitur: quandoque etiam ſemen præter voluntatem excernitur. Facilè autẽ à vomitu ſuccurritur, aſſumpta multa meraci vini potione, & arundinis radicis ſicilico, aut cyperi totidem. E Cæterùm cogendi ſunt vt concitatius obambulent & currant ob torporem qui ex hoc malo contrahitur, adhæc vt ſingulis diebus lauentur. Hirudines in aqua abſorptæ, & inter deuorandum in ore ventriculi adhæreſcentes, partes vlcerant, & exuſtionis imaginem repræſentant: quæ nota eſt hirudines eſſe deuoratas. Expellit eas muria ſorbitione oblata, & ſuccus Cyrenaicus, aut laſeris folia cum aceto epota: gargarizandum quoque atramentum ſutorium in læuorem redactum cum aceto, aut nitrum cum aqua. Eas vero quæ gutturi adhærẽt, F in calidum lauacrum demittentes, ac frigidam ore cõtinendam dantes, eiicimus. Herba apollinaris pota, mẽtis abalienationem ebriis non diſſimilem infert: eſt autem curatu facilis ſi opem feras mulſa liberalius pota & lacte, potiſſimum aſinino, ſin minus, bubulo, & ficuũ aridarũ decocto. Benefaciunt ipſis & nuclei pinei, necnon & cucumeris ſemen cum paſſo aſſumptum: nitrum ſimiliter cum aqua cõducit, inſuper intubum erraticũ, ſinapi, naſturtium, radicula, cepe, allia, ſingula cum vino ſumpta. Cæterùm cogendus eſt conquieſcere, vt qui G vinum biberunt: coriandrũ propter odorem latẽre nequit, epotum autem raucitatem facit, vocémque denſat, & furorem ebrietati non adſimilem inducit: totius corporis ipſorum odor coriandrum indicat: ſuccurrit, ſimulatque per oleum irinum vomitu reiectum fuerit, (vt ſuprà monſtratum eſt) vinum cum abſinthio & per ſe potum, ouáque euacuata in ſeſe detrita, & tepefacta cum muria ac ſorpta, quinetiam muria bibita, & ius ſalſum tum gallinaceum tum anſerinum. Cicutæ potus tenebras caliginémque inuehit vt ſolem aſpicere ne- H queant: ſingultum item & mentis alienationem, ac extremorum perfrictionem inducit: poſtremò conuulſi præfocationis tenſione corripiuntur, arteriarum ſpiritu intercepto. Per initia igitur, quemadmodum & in aliis, vomitu eã educemus, deinde euacuatione vſi, quod ad inteſtina collapſum eſt excernimus, poſthæc ad vini meri potionem, ceu præſentiſſimum remedium, tranſimus, per interualla eam exhibentes: in quibus potum prodeſt lac aſininum, aut abſinthium cum pipere & vino, & caſtorium, & ruta cum vino, aut lauri ſemina, laſerpitium itẽ, eiuſque liquor, cum oleo & paſſo: paſſum quoque per ſe copioſum epotum, abundè ſuccurrit. Et quod vocatur pſyllum, potum corporis totius refrigerationem infert, torporémque cum reſolutione, & animi triſtitia. Præſidio ſunt omnia quæ contra cicutæ potum valent. Papaueris lacrymam epotam ſubſequitur delatio in ſomnum (κατάφορον appellant), cũ perfrictione & pruritu adeo intenſo vt ſæpenumero veneno inualeſcente tantus oboriatur vt ab eo excitentur, & toto corpore veneni odor perſentitur. Proficit poſt vomitiones oleo factas, acre clyſma iniectum, & acetum mulſum cum ſale potum, aut mel cum roſaceo calido, aut vinum meracum copioſus cum abſinthio & cinnamomo, & acetum calidum per ſe: inſuper nitrum cum aqua & origano, & ſemen rutæ ſylueſtris cum pipere & vino ac panace: piper item cum caſtorio & oxymelite, aut ſatureia, vel origano, vino addito. Cæterùm excitare ægros oportet iis quæ naribus adhibentur odoranda, & in calidum labrum deducere, fomentiſque propter accedẽtem pruritum adiuuare: à lauacro pinguibus iuſculis vti expedit cum paſſo. Papauer quod corniculatum appellatur, eſum potúmve, eadem inducit quæ papaueris liquor: quocirca eadem admittit præſidia. Mandragoræ potum illico carus, viriũ reſolutio, & valida in ſomnum delatio, quæ nihil ab eo vitio quod λήθαργος nũcupatur, differt, inſequitur. Antequam horum aliquod eueniat, competit vomitus, poſt hunc aqua mulſa, nitrũ abſinthium, cum paſſo aſſumpta. Capitis item irrigatio, (ἐμβροχὴν vocant), ex roſaceo & aceto. Motus quoque corporis excitari debet per ea quæ odoratum commouẽt, nempe eupatorio, pipere, ſinapi, caſtorio, & ruta ex aceto contritis, adhæc pice liquida, ipſiſque lucernarum funiculis vſtis, necnon iis quæ ſternutamenta mouent: aliis item auxiliis in his vti conuenit. Carpaſi ſuccus potus, carum, & ſtrangulatum præcipitem infert, qui ab iis opem ſentiunt quæ cicutæ epotæ auxiliantur. Quæ in Sardinia herba gignitur, & ranunculi ſpecies eſt, pota vel comeſta mẽtem abalienat, conuulſionem adfert cum labrorũ contractione, vt riſus imaginem præbeat: à qua affectione riſus Sardonius, haud ſatis laudabili dicterio, inter homines iactatur. His priuatim poſt vomitum conducet aqua mulſa liberalius exhibita, & lac, irrigatio item totiúſque corporis ex medicamẽtis calfacientibus inunctio, necnon & deſcenſus in hydrelæum calidum: poſt lauacrum totum corpus inungi abundè & perfricari debet. In ſumma, tota materia tanquã ad cõuulſionis curationem aduocanda eſt. Ephemeron (quod nonnulli Colchicon, aut bulbum agreſtem appellant), aſſumptum totum corpus prurire facit, veluti ſi ab vrtica ſcillâve ſtimularetur, interiora corrodit, & ſtomachum cum multa grauitate adurit. Inualeſcente verò malo, cruenta per aluum ſtrigmentis miſta egerũtur. Adiuuantur vt ii qui ſalamandram potarunt, vomitibus & clyſmatis, ſed antequam vires acquirat venenum, dari debent quercus foliorum aut glandium, aut malicorii, aut ſerpilli decoctum cum lacte bibendum, vel herbæ ſanguinalis ſuccus, aut vitis ſurculorum, aut medullæ ferulæ tenellæ, aut baccarum myrti, addito vino. Adeo verò accuratè ſuccurrit lac bubulum potum calidum, oréque detentum, vt qui eo abundant nullo præterea alio auxilio indigeãt. Dorycnio (quod quidam ſolanum furioſum nominãt,) epoto, qualitas quædam, ceu lactis, guſtui repræſentatur: comitatur itẽ ſingultus perpetuus, linguæ humiditas, & cumulata ſanguinis eductio, & per aluum mucoſa feruntur, perinde ac iis qui inteſtinorum difficultate laborant. Auxilio ſunt, antequã horum quippiam accedat, quæ prædictis auxiliari diximus, vomitus, clyſma, & quæ epotum venenum educere poſſunt. Priuatim verò ſuccurrit mulſa aqua aut aſininum caprinúmve lac, & paſſum tepidum cum aniſo potum, amygdalæ item amaræ, & elixa gal-

linaceorum pectora, omniáque ea quæ craſſo ſucco cõſtant. ſi tam cruda quàm cocta comedantur: adhæc locuſtæ, & ἀστακοὶ, (quos cammaros quidam appellant), & ius ex ipſis potui aſſumptum. Aconitum ſtatim vbi potum eſt videtur cum adſtrictione quadam dulceſcere, tenebricoſam vertiginem, præcipuè inter exurgendum, & oculorum humiditatem inducit: grauitatem itẽ thoracis ac præcordiorum, ita vt multi flatus erumpãt. In quibus ſtomachus vomitionibus elui debet, & aluus clyſtere ſubduci. Pro potione vſurpabimus origani aut abſinthii decoctum cum vino abſinthite, vel ſemperuiui, aut abrotoni, aut chamælææ. Proderit & balſami liquoris drachma cum melle, & caſtorium, & piper, & ruta cum vino, item coagulum hœdi aut leporis cum aceto, necnon ferri recrementum, ipſumque ferrum, & aurum, & argentum candens in vino reſtinctum, eóque liquore aſſumpto: adhæc lixiuium cum vino & gallina coctum, aut pingue bubulum, ius cum aceto aſſumptũ: fertur porro aiuga peculiari ratione ipſis præſi io eſſe. Quæ ſmilax (& à quibuſdam thynium, à Romanis verò taxus nuncupatur), pota totius corporis refrigerationẽ & ſtrangulatum, mortémque ſubitaneam inducit: quibus ea omnia opem ferunt quæ & iis qui cicutam hauſerunt. Pappus flos eius ſpinæ eſt quæ cactos dicitur: vomitio illos qui eum aſſumpſerunt liberat. Toxicum inde nomẽ accepiſſe videtur, quòd Barbari τὰ τοξεύματα, hoc eſt ſagittas eo illinant: ſequitur qui id hauſerunt, labrorum linguǽque inflammatio, furor qui coerceri nequit, varias obiiciẽs imagines, vt ea propter ægrè curationẽ admittãt, iique qui ſumpſerunt raró ſanitati reſtituantur, incoluméſve ſuperſint. Oportet igitur eos vinculis cõtinere cogeréque vt paſſum cum roſaceo bibant euomántque: item raporum ſemen cum vino peculiariter ipſis cõfert, & quinquefolii radix, & hircinus caprinúſque ſanguis ſimiliter aſſũptus: adhæc quercus aut ilicis folia cum lacte trita. Mala quoque cotonea mãducata, aut cum aqua dulci pota: idem faciunt amomũ, & fructus balſami. Quòd ſi quidã periculum effugiunt, diu in lecto decumbunt, & cum ſurrexerunt, ſtupidi reliquum vitæ tempus tranſigunt. Ixia quæ & valophos vocatur, quum ſumitur, ocimum odore guſtuque præ ſe fert: validam verò linguæ inflammationẽ infert, & deſipientiam atque omnes excretiones ſupprimit, murmurilla & ſtrepitus cum animi deliquio excitat, nec tamen quicquam eiicitur. Succurrit vbi venenum vomitu fuerit reiectum, abſinthium in vino maceratum aut aceto, aut oxymelite, vel rutæ ſylueſtris ſemẽ. Cõueniunt quoque nucis iuglandis ſurculi cum vino triti, aut reſinæ, vel caſtorii, aut rutæ, ſingulorum drachma. Fũgi alii genere, alii copia lædunt: omnes autem ſtrangulatum procreant. Qui eos ſumpſerunt vomitu vacuendi ſunt, prodéſtque cinis ex lignis pyraſtri cum poſca, ſale, ac nitro. Quin & pyra ſylueſtria foliáque cum fungis decocta, vim ſtrangulandi tollunt, eadémque in cibo cõferunt: adhæc oua gallinarum cum poſca ſorpta, cum ariſtolochia & abſinthio: valet & apiaſtrum cum vino, & fæx vini vſta, & atramentũ ſutorium cum aceto, raphanus item, & ſinapi, & cardamomum. Porro eorum quoque quæ iuuamenti gratia offeruntur, habẽda cura eſt propter pericula quæ creare ſolẽt, quòd nõ minꝰ quàm alia venena ſint exitialia, ceu veratri, thapſiæ, elaterii, ac agarici nigri: hæc ſiquidem ſtrangulatum aut ſuperpurgationẽ inducunt. Curantur ſtrangulatus eo modo quem in fungis ac ſimilibus tradidimus: nimias verò purgationes ſupprimimus per ea quæ excretiones cohibere queunt. Nec illa quoque negligi debẽt quæ interdum periculum inferunt, è quorũ numero eſt ſylueſtris ruta, gith, & recentes pappi. Qui mel quod in Heraclea Pontica gignitur, comederũt, accidunt illa quæ iis qui aconitum guſtauerunt: quare proſunt & ea quæ de aconito diximus. Facillimè autem adiuuantur, quòd maximum præſidium ab hydromelite perſentiant ſi aſſiduè id bibatur, cui rutæ folia ſint admiſta. Sanguis tauri recens interfecti potus, reſpirationis difficultatem & ſtrãgulatũ infert, quòd meatus circa tõſillas obſtruat, deglutionémque cũ valido ſtrangulatu impediat. Præterea eorum lingua rubere deprehenditur, dentéſque eodem colore infecti, atque inter eorum commiſſuras grumi quidam concreti. Exhibentur ergo quæ ſanguinem congelatũ diſſoluere queunt, aluúmque ſubducere. Proinde groſſi liquore pleni, cum poſca & nitro, & per ſe, & cum laſerpitii radice aut lacryma dantur, & coagulũ cum aceto: braſſicæ item ſemen, lixiuiúmque è cinere ficulneo, & enulæ ſemen cũ pipere & aceto, & rubi ſuccus cum aceto, vt aluus ſubducatur. Solent iis qui ſeruantur aluo deponi recrementa, quæ condimentis è è ſanguine confectis aſſimilantur, (καρυκώδη Græci nominant): ſtomacho porro & ventri hordeacea farina cũ aqua mulſa, cataplaſmatis more obduci debet. Lac coagulatum confertim aſſumptum, multam ſtrangulationem procreat, eo quòd in grumos coit. Exhiberi autem debet ceu antidotum, coagulum cum aceto, compellentes vt id ſæpenumero hauriant, aut folia nepetæ, aut ſuccus, vel laſerpitii radix, lacrymáve cũ poſca, aut thymus cum aceto: ſalſum verò nihil offerri debet, magis enim hinc lac coaleſcit, ac in caſeum trãſit: ſed ne hos quidẽ vomitus iuuat: nam dum id quod in grumos concreuit, per ſtomachum aſſurgit, ſtrangulat. Aqua frigida affatim pota. & vinum meracũ copioſum, & paſſum, præſertim à balneo, aut curſu, validiſque exercitiis, ſtrangulatus & cruciatus parit: in quibus ſanguinis miſſio protinus adhibita, & inanitio ab impẽdenti periculo liberat.

Ceruſſa ob calorẽ latẽre nequit, quoniã ſponte ſumpta, palatum, gingiuas, linguam & denſium interſtitia albo colore inficit: præterea ſingultũ, tuſſim, linguæ ſiccitatem, extremorum perfrictionẽ, cum mentis alienatione & motus difficultate excitat. His prodeſt aquam mulſam, aut ficuum maluæve decoctum exhibere, item lac calidum, vel ſeſamum cum vino tritum, aut lixiuiũ è vitium ſarmẽtis, aut oleum amaracinum, vel irinum, vel oua cum hordei decocto, vel thure, vel prunis, aut vlmi gummi: liquor quoque qui in folliculis cõtinetur, cum aqua tepida. Conuenit iis & thapſiæ ſuccus cum aqua mulſa potus. Gypſum ſtrangulatum parit, in lapidẽ concreſcens: quare his exhibere prodeſt quæ aduerſus fungos auxilio ſunt: adhæc confert & maluæ decoctum, loco olei, valet & oleum cum aqua mulſa, vel ficuũ decocto: quin & lixiuium è cinere ficulneo, aut è vitis ſarmentis cum vino copioſo, item origanum, aut thymus cũ lixiuio, vel aceto aut paſſo. Hos quoque clyſtere ſubtus eluere oportet ex maluæ decocto. Qui argenti ſpumam aſſumpſerunt, ventris inteſtinorúmque dolor comitatur, cum torſionibus validis nonnunquã & inteſtinum ob grauitatem erodit & vulnerat, color plumbeus fit cum deformitate. Confert poſt vomitiones cum vino, terebinthi agreſtis ſemen potum, aut piper, aut liguſtri flores cum vino, aut palumbis fimus ſiccus cum nardo, & vino. Argentum viuum potũ eadẽ procreat quæ ſpuma argenti, atque eadem vſurpanda ſunt auxilia. Videtur autẽ iuuare lac epotum: cæterùm & his vomitus prolicietur. Iam calx, auripigmentum, & ſandaracha potu ſumpta, ventris & inteſtinorũ cruciatus cõcitat, cũ vehementi roſione. Quare ea omnia quæ & cõtemperare, & mitiora efficere, ac aluum lubricã reddere poſſunt, offerre oportet. è quorum numero eſt ibiſci & maluæ ſuccus qui valde lubricus eſt: adhæc præbere decet lini ſeminis decoctum, & herbæ tragi appellatæ ſuccum aut fructum, & oryzam, & lac copioſum cum aqua mulſa, & ius pingue bonique ſucci. Atque de his hæc ſatiſfaciant. Porro quandoquidem antea dum antidota recenſeremus, nonnulla tradidimus quæ iis qui mortifera venena hauſerunt, opitulãtur, licet inde quoque quæ ad imminentia pericula accommodantur, colligere. Quare quum hæc tractatio ſuum modum adepta ſit, hîc ei finem imponamus: & deinceps addamus quæ, vt plenè pollicitis ſatiſfiat, deeſſe videntur.

ACTVARII DE METHODO MEDENDI liber VI.

Præfatio.

VIDEOR mihi, qui omniũ quàm fieri potuit breuiſſimè meminiſſe volui, vniuerſum propoſitum argumentum ſuperiori volumine eſſe complexus. Nã quũ innumera fere ſint quæ aſſumuntur in vſum medicamẽta, integráque ea de re circunferantur volumina, placuit, quanuis omnia propemodum vtilitatem minimè contemnendã præſtẽt, quædam tamen inde quæ vtiliora viderentur ſeligere. Quo factum eſt vt dum hæc illis ob multiplicem ſuum vſum prætuli, aliáque rurſus, quòd ſigillatim nonnullis affectibus, quos mirũ in modum iuuant, dicata ſint, addidi, volumen in eam excreuerit molẽ. Proinde in proximo libro, illorum prius mihi mentionem habendam eſſe iudicaui quæ intrò aſſumpta proſunt, cuiuſmodi varia ſunt antidota, & quæ vocantur zulapia, ac nonnulla alia liquida medicamenta: ea præterea quæ purgandi facultatem obtinent, quibus in calce libri alia quoque adiunguntur, quæ intus data perimere cõ- C ferréque poſſunt. Porro in reliquo hoc extremóque libro, ea repoſita ſunt, quæ exterius tum ſingulis quibúſque corporis affectibus, tum vniuerſæ eius ſuperficiei accommodantur: ea ſunt, huius atque illius generis vnguenta, olea vario modo confecta, emplaſtra, paſtilli, pulueres, collyria, & cætera quæ ob curationẽ externam componuntur: quorum ſigillatim, vſus, conficiendique rationes progrediente oratione explicabimus, initio ab iis quæ in capitis cute oboriuntur vitia, ſumpto. Et quoniam ex capitis affectibus qui ſub ocu- D lorum conſpectum cadunt, ſunt capillorum defluuia, caluitium, ophiaſis, alopecia, adhæc furfures, & manantia capitis vlcera (ἀχῶρας appellant) & quæ in eo protuberare ſolent, ἐπαναςήματα dicta, atque demum exanthemata: quorum omnium ſpecies, & quo pacto diſtingui queant, curãdi itidem rationes antea expoſuimus: in præſentia ea tantùm medicamenta adſcribemus, quæ ex variis libris collegimus, aut experiẽtia nõ perſcripta accepimus, vel noſtro quoque periculo facto vtilia reperimus: atque ita in vniuerſum, ni fallor, debitum tibi exoluerimus. Porro quẽadmodum in iis quæ E intrò aſſumebantur, quædam magis, alia minus refrigerantia, aut calefacientia, vel attenuantia, aut purgãtia, vel reprimentia, aut obſtructione vindicantia, aliáve aliqua ratione hominem afficientia, haudquaquam iiſdem temere offerebãtur, ſed cuiuſque habitus & facultatis, ac ſenſus acrimoniæ ratio habebatur: id hic quoque in omni medicamento quod extrà datur, obſeruabitur. Nam quoniam ex iis aliqua calefaciendo, quædam refrigerando, alia adſtringendo aut exſiccan- F do, nonnulla impinguando, aut emolliendo, vel diſcutiendo, alióve modo corpus immutando prodeſſe creduntur, diligenter quæ quibus corporibus magis competant eſt animaduertendum, atque ita pro ratione eorum quæ proponuntur curanda, medicamenta quæ accommodata ſunt applicare oportet. Nam quum varia ſint aduerſus eoſdem affectus, ob varios corporum habitus, conſcripta, tuum erit ea proportione reſpondentibus vitiis ceu calopodia quædam adaptare, modò vnũ id ſerues vt à facultate moderatioribus ad va- G lidiora progrediaris.

AD CAPITIS AFFECTVS QVI OCVLIS DEPREHENDVNTVR, CAP. I.

QVoniam, vt diximus, pili pereunt aut ob humoris inopiam, veluti in caluitio: aut humoris corruptelam, ceu in ophiaſi & alopecia: vbi capitis cutis vtplurimum alteratur, & pro humoris copia, aut pallida, aut nigricans, aut alba magis euadit: opus eſt vt is qui alopeciam ophiaſimve ſit curaturus, primùm enitatur vt eum humorem quem exuperare coniecerit, iuxta H eas quas ſupra docuimus methodos, expurget: deinde

A localibus pugnet. Inquit Galenus, vbi de hoc affectu pertractat, ſe ſemper per ſacram vocatam antidotum purgaſſe, ſed addidiſſe interdum, vbi humorem atriorem eſſet purgare animus, veratrum nigrum, & nonnũquam ſcammonium, ſi amaram bilem demoliri vellet. Quòd ſi pituitam redundare coniiciebat, nihil admiſcere ſolitum eſſe, ſiquidem eiuſmodi hiera quæ colocynthide conſtat, caput vindicare ſolet: præterquam quòd alios quoque quoſpiam humores, etiamſi ſcammonium, aut veratrum nigrum, aut epithymum non B recipiat, eiicere poſſit. quinetiam catapotia quæ ex aloe conficiuntur, & ſcammonium colocynthidáque recipiunt, eos qui ita afficiuntur non ſine vtilitate expurgant. Simulatque totum corpus fuerit expurgatum, præſtat ad ea quæ mandendo humores euocant, accedere, atque ita demum remediis loco affecto iniectis (τοπικὰ vocant) vti. Debent autem ea humoris noxii vacuandi vi prædita eſſe, quod facere nequeunt quæ diſcutiendi facultate carent: diſcutere verò non poſſunt niſi calfaciant: ſed ſi ex nimis quàm calfacientium claſ- C ſe ſumantur, cutem vrent, atque etſi non vrent, initio quidem generoſè iuuabunt: verùm capitis cutis perquam exſiccata, temporis progreſſu talis euadet, qualem ii qui calui ſunt, obtinent. Atqui, ne ſimpliciter quidem modicè calidum debet eſſe id medicamentũ: nam tenuium ſit partium opus eſt, quoad altum vſque peruadere queat, eò ſcilicet vbi pilorum radices ſuum ſumunt ortus principium. Quòd ſi præterquam quòd prauos humores diſcutere cõmodè poſſit medicamentum, ſanguinem quoque prolicere queat, ceu thapſia, D nihil eo fuerit præſtantius. Quòd ſi ea calidior fuerit quàm affectus poſtulet, iure optimo cauendum eſt ne ſola apponatur: conſueuit etenim cutem exulcerare, ac tumores quoſdam phlegmonoſos excitare: quamobrẽ admiſceri ſolet quippiam quod eius vehementiam mitigare poſſit, cuiuſmodi eſt cerotum quod ex oleo conficitur, potiſſimum ſi id fuerit tenuium partiũ, aut moderatè vetuſtum. Porro quæ ex ſimplicium medicamentorum numero huic vitio accommodantur, inter ea quæ validè calfaciunt eſt euphorbium, quo eſt imbecillior thapſia: poſt euphorbium cenſetur ſinapi, & E naſturtiũ. Alio verò vſus modo nihilo his eſt inferior λιμνῆτις dicta, quæ ἀδάρκιον quoque & ἀδάρκος nominatur. His ſuccedit ſulphur, & nitri ſpuma, ipſúmque nitrum molle vſtum, quod etiam βερονίκιον nuncupatur, veluti etiam aphronitrũ candidum, quod leue laxúmque eſt, neque vllam in ſe terream obtinet aſpritudinem. Adhæc, veratrum vtrunque, & erucæ ſemen, oleũ quoque laurinum, & alcyonium vtrunque tam vſtum quàm ignis expers: præfertur tamen quod vſtum eſt. Item arundinis radix & cortex, hæc etiam vtraque aduſta. Quinetiam pix liquida, & cedrinum, quam κεδρίαν quoque nõnulli vocant, & muſcerda, adépſque vrſinus, licet præferatur qui vetuſtus eſt: ſed & hyænæ, leonis, pardalis, & anſeris idonei: ac in ſumma, cuncta quæ tenui ſubſtantia prædita ſunt. Amaræ itidem amygdalæ totæ crematæ conferunt, thúſque quod aceto fuerit acerrimo diſſolutũ, aut in ſole pluſculis diebus cum aceto tritum. Itaque his omnibus vti licet, ſi validioribus cerotum humidum admiſcueris, imbecillioribus verò oleum laurinũ affuderis. Quòd ſi malũ vetuſtate curam teneat, validioribus certandũ eſt: ſin nuper cœpit, exiguúmque ſit, leuibus ſatis fiet. Cæterùm compoſita medicamenta, quæ longa experientia comprobauit, ſunt hæc, Euphorbii, thapſiæ, olei laurini, ſingulorũ drachm. duæ, ſulphuris ignem non experti, veratri albi nigríque, ſingulorũ drachma: his admiſce ceræ in laurino, aut ricinino, vel vetuſto oleo liquatæ, drachmas ſex. Vſus eius ceu potentioris medicamenti, in antiquatis curatúque difficilibus: commiſcui nonnunquam na- H ſturtii & alcyonii vſti vtriuſque drachmã: verùm in hunc vſum potius eſt quod durius aſperiúſque. Quòd

ſi thapſia defuerit,in eius locum ſufficietur æquale pon- A dus naſturtii ſeminis aut erucæ. Si laurino quoq; cares, picē liquidā miſceto : permiſcui adhæc interdū in vicē cerati mel,nihilóque ſegnius euaſit medicamētū. Quin & ea quæ ex adipibus cōficiuntur,quǽque thapſiæ modicū accipiunt,ſimiliter iuuant : potiſſimum ſi adarciū & euphorbiū addideris. Sint autē ex adipibus,leonini, & pardalii, & hyænæ ſingulorū portio vna:admiſcéque, ſi ad manus fuerit,anſerinum & vrſinum,& omniū thapſiæ,aut euphorbii partem duodecimā : quòd ſi efficacius volueris reddere,vtrunque ſimul inĳce. Attamen B poſt primum vſum, vbi ſecundo vti decreuiſti, inſpiciēdū eſt,ecquidnā adhibitū medicamentum locū affectū cōmutarit:inſpectáque mutatione,ad eius rationē medicamēti vis aut remittēda eſt aut intendenda: ceu in hoc quē tractamus affectu,capilli nouacula tōdere, affectámque cutem linteo nec admodū aſpero,neque molli perfricare oportet. Quòd ſi poſt paucas frictiones, locus erubuerit,mediocris exiſtimandus eſt affectus:ſin poſt multas, difficilior.Adhæc poſt primā probati medicamēti applicationē,primùm ſpectare decet, nunquid antequā per- C fricetur cutis,coloratior videatur:deinde nū cū modica & leui frictione meliorē cōtrahat colorē, aut nū magis rubeat. Sed in primis obſeruandum eſt,quū valētia das medicamēta,ne cutis nimis quàm par eſt incaleſcat:hoc autē patebit,tū ex colore flauiore,tū ex calore,qui iniēctis digitis perſentietur.Itaque omnibus his animū diligenter aduertere oportet:periculum enim ſubeſt ne cutis aduratur,poſt vnū atque alterū eius vſum. Quare ad molliora cōfugiendū erit,aut idē,ſed exoluta facultate cerati adipiſve permiſtione vſurpandū.Irrigare quoque D locū oportet,oleo dulci calido, aut panis cataplaſmatis in morē imponi,fouerēque,ac ſcalpello pertūdere, cucurbituláſque admouere,ac ceratū aſſumere. Vbi malū iā vetuſteſcit,aſſiduè quoque radere,& rubificātibus ex ſinapi,ac inſequētibus diebus frictionibus,pice illita aut oleo cedrino,ac poſt frictiones ſcarificationibus vti cōuenit.Nónulli acubus iniectis, quæ cuſpide ac acie cutē titagant,ipſam pertuderūt. Vbi autē ex frictione locus erubuit,ſcarificatuſque eſt, ad medicamenta quæ ex alto educunt,(μετασυγκριτικὰ appellat)profugiendū.Porro in E omnibus hic communis eſto ſcopus,vt tū verno tēpore medicamentū demus,tū in loco potius aprico,vbi nulla aura cutem perflet : hyeme verò præſtat in balneo his medicamētis vti. Atqui hæc compoſitio ad fluētes pilos valet oleo aut vnguēto diſſoluta,adhæc iis qui in palpebrarum glabritiem, aut caluitiū incidūt initio appoſita:eſt enim mirè efficax. Recipit,muriū domeſticorū crematorum,lineæ veſtis attritæ vſtæ,dētiū equinorum vſtorū,adipis vrſini,medullæ ceruinæ, arundinis corticis,ſingulorū partē vnā:hæc terātur:deinde melli quod F ſatis eſt,vt in melleū coeat craſſamentū, admiſceatur,& alopecia perfricetur,donec pili enaſcātur.Eodem modo profluui pili perfricādi ſunt.Aut liquida pice cātharidas vſtas excipiēs,vt ceratū liquidū fiat,& nitro aſſato extergēs,ſplenio imponito,& per noctē relinquito. Manè autē tolle, & ſine vt locus exſiccetur donec perfringatur. Vbi autē pili ſuboriri cœperint,aſſiduè locū abrade,aut ficulneis foliis, vel leui pumice cruore euocato,amygdalas crematas vnà cū aceto aut melle inūge:atque id aſſiduè facito,ac radito:illico enim augētur pili. Idē pollēt nuces Pōticæ crematæ,& herba pedicularis cum vnguēto laurino.In vetuſtis verò mirè efficax eſt quod capit thapſiæ ſuccū,aut radicē:id autē cerato excipies,locóque impones,nulla alia cura adhibita: abſcedit enim ſuperne ſuperficies,ſaniémq; fūdit, & ſua ſpōte pili exoriuntur. Aliud.Spumæ nitri partes duæ,ſalis ammoniaci pars: ea vſta tere, & aceto quàmacerrimo maceratis,donec ſordis cœperint craſſamentū,vtere: atque antea leuiter alopecia abraſa, vt locus dēſetur, & cruentus modicè euadat,eo caput inunge,ac perfrica donec cōbi- H berit,& medicamentū quod antea inūxeris in altū penetrauerit : deinde quieſcere permittimus in proximā aurorā,eôque tum ſub veſperā, ac tertio quartóque die,repetito,magnā inuenimus factā eſſe immutationē.Siſtitur enim ipſum vlcus depaſcens, piliquе vellicati ac vulſi obtituntur,neque ſe euelli patiūtur: poſthæc,inſequēti die aceto refricātes,ſinimus quieſcere in crepuſculū, eóque peracto cataplaſma imponimus donec puſtulæ oboriātur,cutiſque ſumma exulcerētur. Puſtulis adhæc ſcalpello diſruptis, vbi biduò profluxerit humor qui ab vlceribus emanat,denuo eodē vtimur linimēto, abſtinētes à locis vlceratis, eóſque tranſilientes. Sanos autē abradimus,& modicè refricamus,in ſeptimum aut octauū vſque diē,quo tēpore nō amplius ab extremis alopeciæ tenues lanuginoſóſque pilos,vt antea,ſed robuſtiores prodire conſpicimus,alióſque deinde paulatim, ſemper è locis glabris emergere, rurſuſque tenues & imbecilles deficere. Simile enim quiddā hîc accidit quod iis qui exulcerati ſunt. Siquidē in vlceribus,cicatrix ab extremo ſuum ſumit initiū, atque ita extremas mediáſque partes vlceris abſoluit:ſic in alopecia partes quæ loco pilis obſito adiacēt,primùm robuſtiores fiunt, & crebreſcūt: mediæ verò poſtremò omniū pilos progignūt. Proinde quum ita curatio procedit, nihil opus eſt aliis præterea medicamētis, ſed eo lōgiore tēpore vſi ſumus, & placidè ceſſit affectus,vbi omnino nulla permagna eſſet nuditas. Interea tēporis perpetuò ſcalpello abradimus,atque interdū cuſpide acus cutē ferietes,è puncturis modicū cruorē elicimus. Quòd ſi pili ſerius exoriuntur,ad ſubſcriptas facultates profugimus: herinacei terreſtris capite aut cute exuſta tritáq; in læuorē redige, & melle ſubigens vtere. Aut hippocampum marinum, & nitri pauxillum vnà cōburens,adipémque anſerinum cōmiſcens,illine, ſimulatque locum antea nitro abſterſeris. Aliud pumice rubificatorio antea abſtergito,& loco præfomentato, thapſiæ ſuccū illinito, deinde cerato roſaceo vtitor. Aut arundinis foliorū & radicis vſtorū, adiati, adipis vrſini, picis liquidæ, pilorū caprarū vſtorum,cedriæ:omnium par pondus accipe, liquidáque cū aridis committe, dehinc illine,neque abradens, neque ántea extergens. Aut fici folia cum aceto,donec lanugo prodierit attrita,& herbæ quæ ſtœbe nuncupatur, ſuccū illine.Aut ranas albas exure, & pici liquidæ tepidæ inſperge & illine,neque prærадēs,neque præfricans. Aut, ſpumæ nitri drachmæ quatuor, ſtercoris muris, corticis arundinis vſtæ, vtriuſque drachmas duas pice liquida excipe, & ſplenium forma, & loco antea abraſo nitróque præparato, neque ante biduum vel triduum auferto. Ad eos qui præter ætatem calueſcunt.Pericalamitidis,hoc eſt arūdinis cū cortice,vel lemniſtri,quod etiam adarcium vocatur,eo quòd arundinibus agnaſcatur,drachma, myropiſſoceri, hoc eſt picis & ceræ cum laurino, aut lentiſcino, aut cedrino liquefactis, barbæ hircinæ ſordis,& pilorū,hoc eſt ladani, eo quòd in hircorum caprarúmque barbis aliquibus in locis reperiatur,ſingulorum ſelibra:adipis infantis informis,hoc eſt vrſini,libra: foliorum Dionyſiacorum tenellorum ſucci,hoc eſt vitis, ladonidis foliorum tenerorum, hoc eſt lauri, ſucci callicereos, quod eſt fœnugræci, ſucci herbæ verbenacæ, ſucci foliorum arundinis, ſingulorum cyathi tres : cynomori hoc eſt rubi caninæ, herinaceorum marinorum crematorum,vtriuſque vnciæ duæ,acāthionis terreſtris cutem vſtam, hoc eſt herinacei terreſtris:hæc omnia in plumbeo mortario pluribus diebus in læuorem redigere oportet, vt omnia læuigata probè G vniantur, atque etiam à mortario quippiam deterſum accedat,vtere,locum antea crudo linteo perfricans, deinde autem cum althææ coæqualis radice detergens, illine.Hoc(inquit Galenus)medicamentum reperit Claudianus ſodalis eius, ſcriptum in libello ex mēbranis cōtexto,eo qui illo fuerat vſus,vita defuncto:multi autem faciebat eius poſſeſſionem, propterea quòd quoſdam calueſcere iā incipiētes eo curatos cōſpexiſſet,ita vt neque vlterius caluities progrederetur,ipſeque denudatus locus pilis dēſus redderetur:at verò nos ipſum ænigmaticè conſcriptum,planius,quoad eius fieri potuit,explicauimus. Aliud. Adipis taurini inſolati libram, adarces vncias duas,ſucci thapſiæ vnciam,myrrhæ bonæ vnciam,polytrichi libræ dimidium, callitrichi libræ dimidium,membri aſinini librā,ſplenis aſinini librā,ladani tantundem.Ladanum vino modico madefactum cō-

terito admixto adipe: deinde mēbrum aſininum aſſum A tradito donec aſſumptū fuerit:ſplenē verò cum polytricho & callitricho in olla noua torrefacito, & contuſis quæ cōtundi debent ac cribratis, gleucino aut ſabino oleo excipito,& ante balneū caput pectēs vtitor. Patet autem quòd eadē medicamēta ad mēti quoque pilos non enaſcētes accōmodantur. Aliud. Fœnugræci ſextarios quatuor, ſeminis lini ſextarios duos, ladani beſſem, ſucci acaciæ ſelibram, foliorum malabathri ſeſquuncē, gallas numero viginti, vnguis aromatici, bdellii, ſingulorum ſextātem, myrti thuſi ſextariū, bryi (alii ſplagni a- B romatici) quadrantē, iridis ſextantē, arundinis Syriacæ ſextantē & vnciæ dimidiū. Contūdito & in vaſe aſſeruato, deinde permiſtū vino Italico odorato vt liquidū fiat, & carbonib⁹ impoſitū, rudicula agitato donec ſemel bulliat, ſedulò cauens ne vratur. Deinde illines & irrigabis medicamēto, ſenſimque in ſolio ſedenti affricabis, vt moris tui eſt,& caput fotum ablues. Poſthæc herbam etiā pedicularē per ſe tuſam ac cribratā, poſt quartū vſus diē medicamento cōmiſcebis: ſimiliterque decoctū C eodem modo illines, id proſpiciēs ne in oculos defluat. Vnguēto autē à balneo vteris huiuſmodi, olei myrtini libra, ladani triēte. Minimè fallax & certa eſt eius facultas. Porro duo quæ ſubſequuntur medicamēta admirāda ſunt, quæ ex verbis tradētis ita ſe habent. Ad alopecias, caluitia, pilorū raritatē ægrè curabilē in mento, in ſuperciliis. Pilorū ouis vnciā, radicis arundinis ſelibrā, filicis cum radice ſeſquuncē, caſtanearū hiſpidi corticis quadrātem, lanarū ſuccidarum ſeſquuncē, capita muſcarum numero triginta, muſcas quinque ſine capitibus: omnia in nouā ollā indita, furno imponito, deinde cine D rem ipſorum terito: habeas autē in vino Aminæo prius trita ladani vnciā, myrrhæ vnciā, olei vetuſti ſextātē, cedrini vnciā, fœniculi vncias duas, poſthæc inſperſis aridis excipe: vbi autē antea alopeciā linteo perfricueris,& leuiter vellicaueris aut allio, aut ſcylla, vel foliis ficulneis ſcalpſeris, ſenſim affricās medicamentū illine. Atque vbi ablueris, validè linteo exſiccās, inſequētibus diebus idē obito, & ad duos vſque mēſes inurgēdo progreditor: quòd ſi amplius perſeueraueris, caluitiem quoque perſanabis. Cæterùm fluētiū pilorū affectus, à prædictis E generibus differt, quare neque eundē cum alopeciis ſcopū obtinet: ſiquidē in alopeciis propoſitus ſcopus eſt cacochymiā exhaurire, hîc verò capitis habit⁹ eſt roborādus, efficiendúmq; vt probus humor adſit, cutiq;, quod ad raritatem denſitatémque ſpectat, mediocritas reſtituatur: quocirca humectātibus medicamētis, aliquid quoque quod adſtringēdi vi polleat admiſcendū eſt, cuiuſmodi eſt ladanū, quod in ſe vtrunque quod ad hoc ſymptoma idoneum eſt obtinet, nēpe cōmoderatum calorē cum adſtrictione ei proportione reſpondente: quocirca F oleo cōmiſtum vt illini poſſit, fluentiū pilorū ſiſtit ſymptoma. Liquet autē quod capitis frictio, vſum medicamenti præcedere debet,& ſi dēſi ſunt capilli, auferendi: quinimmo, ſi anni tēpus patitur, omnino ſunt tollēdi. nāque poſt peractas frictiones inunctionéſque, cutis robuſta calidáque erit, habebítque denſitatis cōmoderationem natiuā. Solet hic capillorum morbus ſæpenumero ægritudinibus ſuccedere, raróque citra morbum accidere, ac potius ratione victus, quæ à morbo ſe recreātibus cōpetit, aut ſanitatē tuetur opus habet, ſæpéque ci- G tra medicamentorū opē, integrè eueſtigio perſanatur. Ne capilli capitis defluāt, ladanū vino auſtero maceratum læuigato, oleū myrtinū vinúmque viciſſim affundens, quò mellis acquirat craſſitudinē, eóque caput antè & poſt balneum illinito. præſtat etiā polytrichi, quod nōnulli adiātum appellāt, dimidiū ad ladanū portione adiicere, & cum myrtino nardinóve vti. Aliud ad gignendū capillos in capite. Arundinum tenerarū radices tuſas exſiccato,& muſcas in pulticula torrefacito, adipémque vrſinū & oleū cedrinū ſigillatim terito, atque H ſimul cōmiſta exhibeto ad illinendū, ac quò odorē retūdas, vinū dulce admiſceto. Aliud ad capillos ex morbo defluos. Braſſicā aridā tritā ex aqua impone, aut loti radicē eodē modo, aut anemones florē tritū cum oleo illine, aut verbenacam rectam vnà cum radicibus exſiccatam & tritam cribrato: deinde affuſo oleo vt ſtrigmentitiam habeat craſſitudinem, inungito. Aliud. Baccarum myrti, ſeminis apii, ſeminis betæ, myrti ſurculorum, ſingulorum ſextulam, ladani ſextulæ dimidium, adianti tantundem, vini nigri ſextarios ſex, coque donec omnino diſſoluantur: quumque ad tertias excocta fuerint, olei aut alterius hedyſmatis ſextarios duos adiice, rurſuſque coq;: vbi autē bis térve ebullierit, liquore expreſſo, & ſedulo per ſaccū excolato in hydria repone. Vſu vero expetente, eo omnino ſuccuſſo vtitor, inunctis ex eo bis in die capillis. Aliud. Seminis apii, ſeminis betæ, callitrichi, ladani, thuris, ſingulorum ſextans, nuces iuglandes numero quindecim, corticis nucis pineæ libra: omnia in nouam ollam coniecta, & oſculo argillo obturato, in balnei fornace aſſato, deinde exempta terito, & adiecta adipis vrſini libra, ſubactáque in pixide ilignea recondito. Vſus verò tempore medicamēti quod ſatis eſt accipito,& quod lubet hedyſmate conquaſſato,& caput bis interdiu illinito. Quidam capite deraſo, medicamentum inungunt, ſolo adipe vrſino ſubactum. Aliud, valet & ad caluitium. Leporum ventres ſex in vaſe teſtaceo torreto, adhæc baccarum, virgultorumque myrti, ſucci acaciæ, adianti ſingulorum quadrantem: toſta, tritáque per cribellum excernito, iniecta adipis vrſini libra, & vitulæ marinæ tantundem, ac emollito,& in pixidem plumbeam coniicito: quumque vſus exigit, ſume medicamē ti quantum ſufficit, & quo voles hedyſmate ſubigito. Cæterùm quia nonnulli canos dedecori probróque ac ſenio eſſe ducunt, noluntque tales videri, etſi præſtaret nullam eorum haberi rationem. attamen ne, ſiquando eiuſmodi poſtulant, atque inſtat, ignorare videamur qua ratione capilli nigri, aut flaui, aut criſpi reddantur, eatenus meminiſſe oportet ne ſtupidos oſtendamus ſi eiuſmodi prætermitterentur. Quæ capillos denigrant hæc ſunt, Capparis radices cum lacte muliebri, aut aſinino vſque ad tertias coctas noctu cataplaſmatis in morem imponito, aut lotio canino ad quinque dies aſſeruato abſtergito, aut ilicis corticem coquito donec mollis euadat, atque eam pro cataplaſmate inducito: aqua verò detergeto, aut argenti ſpumam, cimoliam, alumen liquidū æquis portionibus cōmiſceto, eóque capillos exiccatos noctu illinito,& betæ folia ſuperne illigato: aut ſanguinæ corticis ſuccum cum oleo affricato: ſummè enim denigrat. Aliud barbā denigrās, ſuper no maceratu,& plūbū vſtū cum betæ crudæ ſucco mellis ſpiſſitudine illita, vſque ad prandium ſinito, deinde eluito: aut ferri nutrimentum & plumbum in aceto cocta vſque ad tertias citra oleum illinito. Rufos porro reddunt lupini crudi cum aqua & nitro illiti. Criſpos verò capillos facies, ſi ſpuma ſalis cum myrrha deterſeris: aut ſucco carpaſi illine, eruntque criſpi & nigri, aut myrti baccis & betæ ſemine æquali pōdere cū oleo, tritis vtere: aut haſtulæ regiæ radicē cum mero illine: aut lupinorum cortices & nitri parum in aqua macerato diebus quatuor, ac vtitor. Cæterùm quemadmodum medicamentorum capillos augentium vſus alius ad medicum ſpectat, alius ad eum qui de ornatu pertractat, ita & eorum qui capillos vitiant & corrumpunt: nonnunquā enim illis quoque vtendi offertur occaſio, iuxta triplicem eorum differentiā: dico triplicem, quonia alia peculiari nomine appellantur depilatoria, (Græcè vero ψίλωθρα) alia capillos attenuantia,& quædā penitus tollētia. Atque horum quidē quæ poſtremo loco recēſui, vſus periculoſus eſt: ſiquidē nō modò iis illitæ corporis partes debiles in poſterum prorſus redduntur, verùm caput quoque & mētum & ſupercilia ac cilia pilis denudantur. Reliqua verò duo periculo vacant: nam pilos decutientia, (quæ priuatim dixi ψίλωθρα & depilatoria appellari) in quotidiano vſu verſantur mulierculis prope omnibus & viris quibuſdam. Quæ autem tenues reddunt capillos, ac minores, accommodata ſunt iis quibus duri, multi, magni craſſique ſunt, atque idcirco à ſuillis parum differunt. Proinde quædam ex his erodentem vim obtinent, alia adurentem, cuiuſmodi eſt lixiuium quod ſtillatitium nominatur, & liquidum eſt, atque ex metallicis, auripigmentum,& ſandaracha,& calx, qua nonnulli

ſolum ἄσβεστον, noſtri viuā appellitāt. Præferūtur quæ erodēte facultate prædita ſunt, quia vſu innocua ſunt: nā quæ vrentē vim poſſidēt, ſi nōnihil in loco negligūtur, vrētia in cute puſtulas vlceráque excitāt: veruntamē eorū vſtionis vehementiā, imbecilliorū medicamentorū cōmiſtio refringit ac retundit. Pſilothrū capillorū, calcis nō extinctæ partes duas, auripigmēti partē, in mortariū plumbeū proiecta, aqua aut ptiſſanæ ſucco affuſo terito, atque vbi nigra reddētur, calefacta illinere iubeto, atq; id in balneo. Aliud Paridis ſaltatoris, quod eueſtigio pilos aufert. Sandarachæ & calcis viuæ æquas partes terito, & in aqua diligēter coquito, quumque agere cœperit, auferto & vtitor: id autē cognoſces, ſi in pſilothrum pēna demiſſa ſtatim glabra fiat. Aliud. Amyli, auripigmēti, vtriuſque vnciā, calcis non extinctæ ſeſquunciā: tuſa cribratáque repone, atque vt dictū fuit, vtere. Aliud. Lixiuii, calcis viuæ, pumicis cremati, cimoliæ, auripigmēti, ſingulorū pares portiones: vtere vt iā dictum fuit. Cæterum eorū vſus præſtātior eſt, quēadmodū hac quoque tēpeſtate mulieres vtuntur quæ corpus illinūt, ac deinde in tepidā balnei domū ingreſſæ, ſimulatque ſudare cœperint, ſtrigili medicamētum ab aliqua corporis parte detrahunt: adhæc, ſi vnà quoque pilos auferri ſenſerint, reliquū totū corpus abluunt. Cæterùm cōponunt etiā medicamēta (vt id quoque nō ignores) quæ pilos diſperdāt, ex lepore marino, iecinore thunni putrefacto, & cedria, & ranarum earum quæ inter arundines degunt ſanie, & teſtudinis marinæ cruore, lacryma vitis albæ, ſimiliterque bryoniæ, ac oleo quod inſulſum nuncupatur: ex marinis itē ſcolopēdris, vrticáque marina, & marinis ſtellis, admiſta iis nitri, amurcæ cedriæque parte. Quinetiā alia ex herinaceis & ſalamādra his validiora cōnciunt, oleo percoquētes: quibus etiā alcyonia, ſandarachā, & id genus alia cōmiſcent. Iā verò pilos attenuantia, (quæ etiā ῥυπτικὰ, hoc eſt ſordes extergētia, appellamus) differūt inter ſe maioris minoriſq; ratione. Proinde ea quæ ex hordeo, fabis, eruo itē, aphronitro, & nitro cōſtāt iā omnibus ſunt familiaria: quippe quibus ad ſordium detractionem vtuntur: aſſiduus autem eorum vſus, ſtatim pilos quoque attenuat. Porro quæ valentiorem vim extergentem obtinent, iis quibus duri magníque pili ſunt, commodè adaptantur: eiuſmodi autem ſūt nitrum vſtum, & nitri ſpuma, ipſumque aphronitrum ſpumoſum. Sunt in cōtinuo vſu vaſa quoque Alexandreotica quæ καλαΐνα appellantur, contuſa nimirum & tenui cribro excreta. Ego, inquit Galenus, & fictilium, clibanique teſtas, & pumicem non vſtum, & vſtum pauperibus indicaui. Qui haud procul à mari degit, is facilè & gratis habere etiā poteſt, buccinarū, purpurarúmq;, atque id genus teſtas, eáſque vrere. Sepiæ verò teſta etiā citra vſtionē valet, alcyoniúmque & lanaria herba, adhæc veratrū, bryoniæ radix, itémque dracunculi, ariſtolochia & cāchry, panaciſque radix, atque eiuſmodi alia. Quòd ſi odorata efficere voles, cyperum & melilotum, iūcique odorati florem & roſas, necnō iridē & apiaſtrū, nardū itē Indicā ac Celticā, amomúmq; & thus, crocū, coſtum, & hedychroū admiſcebis. Smegma totius corporis. Butæ inuētum, ollā nouā capito quæ operculum habeat, in eámque cōiice glebas cimoliæ, poſthæc mala cotonea recētia, deinde cimoliā, rurſus cotonea, atque ita donec eā impleueris facito. Olla deinde operculata mala marceſcere ſinito, vſu verò expetēte, quod ſatis eſt ſumito & terito. Monet autē eovtēdum eſſe poſt pſilothri impoſitionē. Aliud. Roſas quæ in vmbra per diē cōtabuerunt, in vaſe figulino cōpone, itémque glebas cimoliæ eo quo dictū fuit modo, vt roſæ ſubſternātur, & rurſus inter glebas interponātur: deinde operculo impoſito ſinito cōbibere. Vſus eſt qui iā fuit indicatus. Quæ vocatur porrigo & furfures à prauis ſeroſiſque humoribus ortū ducunt, quos diſcutientibus extergētibúſque medicamētis explodere oportet, vniuerſo antea præparato corpore, ſi prauis humoribus videbitur refertum, idque cibis boni ſucci & minimè excremētitiis: quinetiam, ſi res poſtulabit, medicamētis purgatoriis: ſiquidē eius vbique te meminiſſe velim, etiāſi interdum inter cōmentādum prætermiſſum fuerit. Sunt qui prædictis medicamētis adſtringentium quippiā admiſcuerunt, robur affectæ regioni addere cupientes, ne ſeroſos humores eò cōfluētes facilè admittat, ſed renitatur repellátque. Itaq; quib⁹ furfures caput occuparūt, admiſce fœnugræco & betæ ſucco cum nitro cimoliam, & felle bubulo aut ſuillo, & aceto ſubactam illine, deinde poſt horæ ſpatiū, eluas, oblináſque atramentum ſutorium, & nitrum, cum oleo trita: aut myrobalanum farinámque fabaceā æquali pondere in læuorem redacta, coquito & affricato: aut amygdalas amaras detracto cortice cum aqua vel aceto affrica: & vbi capilli exaruerint, calida ablue, aut maluā ſylueſtrem aqua marina excoctam, donec quinta pars ſuperſit, terito atque affricato. Aut nitri ſpumam, & atramentum ſutorium æquis portionibus cum vino ter aut quater in menſe affrica: hoc adeo efficax vt in poſterum gigni non permittat. Aut vini fæce roſaceíve, aut pumice & nitro æquali pondere cum lupinis affrica. Aut cimolia cum lupinorum cremore. Aut nitro allo & bulbo: his citra ſalem læuigatis vtere. Aut picis liquidæ ſero illito alumen inſperge. Pediculorum generatio, quibuſdam contingit cofertim in capite ex humoribus quamplurimis & calidis, non tamen eò caliditatis progreſſis, quo acres ſeroſique perueniūt. Ex quo liquet, pediculationis affectum in profunda cute oboriri, vbi hæc animalia gigni poſſunt: nō autē in ſuperficie, in qua porriginē cōſiſtere diximus. Itaque neceſſe eſt vt eorū medicamēta ſint exſiccādi vi prædita, quæ vniuerſum humorē ex alto trahere euacuaréque queāt, idque efficacius quàm ea quæ furfuribus accomodātur. Adiiciā autē ex his pauca quædā, exēpli gratia. Herbæ pedicularis partes duas, ſandarachæ & nitri ſingulorum partem: cum aceto & oleo caput inūge. Aut rhoen culinarum cum oleo tritum illine. Aut acuti rumicis radicem cum oleo. Aut veratrum album, & herbam pedicularem, & nitrū æquali portione cum oleo in balneo adhibe. Aut cum aqua marina, aut muria meraca & aceto perfunde. Quòd ſi glabrum caput fuerit, herbā pedicularē cum aceto & oleo pro cataplaſmate imponito. Manans vlcus, quod ἀχὼρ nuncupatur Græcis, in capitis cute oboritur, & perquam exiguis foraminibus tenuem humorem fundentibus modicè viſcoſum pertunditur. Proximè ad id ſpecie accedit alia cutis affectio, (quam fauum & Græci κηρίον nominant) ſed maiora habet foramina, quæ humorem melli adſimilē cōtineant. Gignitur ex humore mixto, qui partim tenuem ſeroſúmque ac mordacē, partim craſſum in ſe habeat ſuccū. Itaque qui tenuis eſt, vtpote mordax, primùm ſcalpere cogit: temporis verò longinquitate, poſt ſcalpturam tumor increſcit & perforatur. Quare perſpicuum euadit euacuandos eſſe humores qui affectum committunt. Quòd ſiquid etiānū adfluit, impediendus eſt affluxus, tum capitis euacuatione, tum qui hanc præcedere debet totius purgatione, quēadmodum de alopeciis antea diximus. Competunt autem, ob craſſitiem & lentorē humoris ipſum gignentis, ea quæ incidunt, & facultate ſua neceſſariò diſcutiunt. Habet autem acetū, quod in incidentium ordine recenſetur, egregium quippiā, quod præterquā quod diſcutiat, reprimat repellátque influxum, vtpote ſubſtantia ſua modicè calidum, & plurimum habens frigoris, idque tenuiū partium. Sit igitur acetum inſigniter acre, nullam penitus præ ſe ferens vini qualitatem, quo modò hæc, modò illa metallica medicamenta imbues, & achoribus medeberis. Cæterùm ab imbecillioribus eſt inchoandum, potiſſimum ſi dolor fuerit coniunctus. Ad hoc igitur idonea eſt cimolia, & Cretica Samiáque terra, & pompholyx, aut ſpodium, argentique ſpuma, & cadmia. Patet autem quòd antea abraſis capillis id perages. Quòd ſi his vitium non ceſſerit, medicamentum ſiccum ex charta aceto imbutū illine. Quòd ſi acrius id tibi viſum fuerit, eius vires exolue, admixta argēti ſpuma. Inquit autē Galenus, quòd quū aliquādo ruri degeret, neq; medicamētum quod ex charta conſtat, ei ad manum eſſet, ſe arrepta charta ac exuſta, acetóque diluta, locum affectum illeuiſſe, hominémque ita ſanaſſe: feret autem medicamēti vim, ſi alioqui durā habuerit carnem. Quòd ſiquādo in vlcus manans phlegmonoſum doléntque incideris,

dolor primùm liquido medicamẽto leniẽdus eſt, quòd A
emolliẽdi coquẽdique facultatẽ habeat,& morſus ſit ex
pers, cuiuſmodi eſt quod πάρυγρον nominatur. Con-
ueniunt & ea quæ ad ſedes dolentes ob vlcus aut ru-
pturam idonea ſunt: de quibus ſuo loco dicetur,veluti
& ea quæ cancros mitigant. Ad manantia vlcera bryo-
nia cum melle vtitor, aut lente cum melle, aut pinus
cortice cũ cerato,aut cadmia cum oleo veteri illita, aut
cinnabarim ſimiliter in læuorẽ redige, & cataplaſmatis
more impone,admiſtis ei myrti baccis,aut hordeo vſto,
aut oſtreis crematis:horũ ſingula cũ oleo veteri adhibe, B
aut betæ decocto cũ pauxilla cimolia,aut vini fæce cum
aceto vetuſto vtitor, aut ficuũ agreſtiũ decocto foueto,
aut chalcitide cum myrto, aut felle ſuillo liquido illini
to.Ex his quæ mediocrẽ obtinẽt facultatẽ,moderatiori-
bus achoribus ſuccurrunt:quæ verò validiorẽ, eos quo-
que qui ex craſſis admodũ lẽtiſq; humoribus nati ſunt:
& ita cuti impacti, vt ægrè elui queat,euacuare poſſunt.
Aliud.Terræ cimoliæ,ſulphuris ignẽ nõ experti æquas
portiones cum aceto terito, & in balneo affricato. A- C
liud. Argẽti ſpumæ drach. octo,tenellorũ rutæ foliorũ
drach.quinque,olei roſacei aut myrtei drach.octo,aceti
heminæ quatuor,his tritis caput illine: hoc ſatis multa
experiẽtia nobis fuit cõprobatum. Aliud ad achoras
recẽtes, glutẽ fabrile aqua incoctũ illine, aut ficus vir-
gulta,teneriorávе folia trita cum aqua cataplaſmatis in
ſtar impone. quòd ſi vetuſti fuerint, cum aceto terito,
aut internã partẽ nucũ amararũ in tepida aquã cõiectã
ac decorticatã,cum aqua terito,& ad cerati craſſitudinẽ
redactã capiti antea abraſo imponito:in diuturnioribus
verò,cum aceto diſſoluito. Aliud ſmegma ad achoras, D
porriginẽ,aſperitudinẽ,&ſcabiẽ.Terræ cimoliæ,nitri ru
bri, ſingulorũ libra,myrobalani retrimẽti ſelibra,myr-
rhæ vncia,piperis albi,& iridis tãtũdẽ,nardi Celticæ,ca-
ſiæ, coſti,ſingulorũ drac.quatuor: tuſa cribratáque repo
ne:vſus ei⁹ eſt in balneo.Ad pſydracia,achoras, puſtulas
vlceroſas (quas nũcupat ἑλκύδρια) capitiſq; exãthemata,
idoneũ.Victus ratione & purgatione tũ corporis,tũ ca-
pitis vti cõuenit,catapotiis ex aloe,colocynthide,& ſcã-
monio, ſucco braſſicæ exceptis poſthæc ad partialẽ cu-
rationẽ accedẽdum eſt,ceu dictũ fuit.Egregiè itẽ diſcu- E
tit lilii radix affricta,& thus cum vino aut aqua,& lupi-
norũ amarorũ decoctũ, thus ex aceto,malicoria cũ lau-
rino:aut anchuſæ radices vſtas,tritáſq; cum oleo ad ſor-
dium vſque craſſamentũ,pẽna illine,& iuuabis,ſed quæ
capitis cutẽ infeſtat vitia hæc ſunt:itaque ſunt curanda.

DE CAPITIS INTERNIS VITIIS, CAP. II.

PORRO quia dum recenſemus quæ foris imponuntur,
commentatio eas quoque affectiones attigit quæ in-
tus latent:(quippe quòd quæ extrà adhibẽtur,interdum
in altum penetrant)age ea annectamus quæ exterius da-
ta,iis quibus ob quanuis affectionem caput dolet, opi- F
tulantur,ne laborantibus partibus externum etiam auxi
lium deeſſe videatur,etſi morbus interim intus infeſtet.
Quinetiã hoc in reliquis corporis partibus faciemus,ſa-
tius eſſe rati eandem rem nonnunquam repetere quàm
ſi id crimen euitare vellemus,multa quæ tradi debebãt,
prætermittere:quoniã itaque vitia capitis ex intemperie
antea explicata fuerunt, quóque modo ea ſint dignoſcẽ
da, & qua victus ratione emendanda per ea quæ intrò
aſſumuntur, reliquum eſt vt pauca quædam addamus G
quæ exterius applicantur. Igitur ſi capitis dolor ex ſolis
ardore enatus fuerit, caput aſſiduè roſaceo perfunde, &
lanei panni partem roſaceo imbutam impone, aut eodẽ
modo vnguẽto melino vtere,aut portulacæ folia minu-
tim ſecta,tum per ſe tũ cum farina tenella cataplaſma-
tis modo adhibe, ſimiliterq; ſolanum aut ſeſamũ tritũ,
cui roſaceum ſtillatim affuſum fuerit imponito. Quòd
ſi ob refrigerationẽ caput vexetur,poſt reliquã quæ tra-
dita fuit diætã,caput irino vnguẽto perfunde,ac linteis
laneiſque pannis eo intinctis vtere,ſimiliterque vnguẽ- H
to laurino. Liguſtrum quoque tunde,& adipe anſerino
permixtum capiti inunge.Prodeſt & ſpõgiis calida im-
butis ac expreſſis fouere,& maximè ſi in ea lauri tenella
folia,aut amaraci,aut cyperi fuerint decocta. Cæterùm
in antiquioribus capitis doloribus,caput neceſſe eſt ab-
radere:aut cute tenus tõdere, atque ita quàmbreuiſſimos
habẽti capillos medicamenta adhibere liquida,vel quæ
emplaſtri aut cerati formã obtineãt. Eſt autẽ eorũ mul-
tiplex materia quæ magis minuſque refrigerẽt aut cale-
faciãt,& quæ progrediẽte cõmẽtatione doceberis. Sub-
necta verò vnum atque alterum exẽpli loco.Si itaque ca
lefacere eſt animus,cape euphorbii vnciã,ceræ quadran
tem,olei librã:hæc liquefacta inũgito. Sin contrà cupis
refrigerare,ſume oleum roſaceum ac violaceum,& cerã
albã:ea ad cerati craſſitudinem redacta, aceto vel aqua,
aut ſtillatitio roſarum liquore elue tantiſper dum cer-a
tum eorum qualitatẽ imbibat.Porro tu ab hoc veluti ru
dimento, alia calefacientia aut refrigerantia confic ere
poteris medicamenta. Quibus ob ebrietatem caput do-
let, aqua calida prius ebibita, eos vomere præſtat, poſt-
hæc aluum quoque eluere, abſtinere ab omni calidiori
flatulentóque edulio oportet. Quòd ſi poſt coctionem
etiamnum doluerit, refrigerantia reprimẽtiáque ſuper
caput danda:cuiuſmodi eſt roſaceum per ſe, & cum ace-
to,aut hederæ braſſicæve ſucco.Quin ipſa quoque braſ-
ſicæ folia, calida madefacta, capitique impoſita & alli-
gata, peculiari quadã naturæ dote crapulæ aduerſantur.
Porro iis quibus ob vitioſum aliquẽ ſuccum in ventri-
culo collectũ caput dolet,ſatius eſt primum cauſas præ-
ſcindere,tum læuibus boníque ſucci cibis, tum medica-
mentis quæ ſtomachum ventrémque abſtergant: inter
quæ omnium eſt præſtantiſſimum quod ex aloe confi-
citur, cuius antea quoque meminimus, poſthæc capiti
per ea quæ foris applicantur, cõſulendum, quod ipſum
ab vaporibus qui inde exhalant,vnà etiam afficiatur.Ei
autem cuncta quæ tenuium ſunt partium, & diſcutiendi
concoquendíque vi prædita ſunt,opem ferre putãtur: cu
iuſmodi ſunt amygdalæ amaræ decorticatæ & tritæ,quæ
cum aceto ac oleo maceratæ, & ad cerati craſſitudinẽ re
dactæ per linteum fronti imponuntur: aut mentam ſyl-
ueſtrem, amygdalas amaras, iridem æquali portione cũ
aceto & roſaceo infunde,aut muſcerdam cum aceto iti-
dem ac roſaceo. Aliud rutæ folia, mentæ,peucedani,
iridis,ſingulorum drachmas duas,ſeminis ocimi drach.
octo,ſeminis papaueris nigri drach.quatuor,poſcæ ſex-
tarium:coque ad dimidias,deinde expreſſo humore,ro-
ſaceo adſperſo diſſeca, eóque aſſiduè caput irriga. A-
liud ad eos qui inueterato capitis dolore tenentur.Irini
vnguenti expreſſionis,peucedani,caſtoris,ſingulorũ par
tem,baccarum lauri,ſeminis viticis,roſarum ſiccarum,
ſingulorum partes duas,rutæ, virgultorum foliorũ par-
tes quatuor: aceto diſſoluta excipe cerato quod ex roſa-
ceo conſtat,deinde linteo emplaſtri more inducta capi-
ti,abraſis antea capillis, impone, faſciáque obligatũ in
ſequentem diem ſerua,& rurſum impone. Siqui ob bilẽ
in ſtomacho coaceruatam ac immerſam, capite dolent,
ea per victum ac purgatoria illi rei idonea,ſublata à do-
lore eueſtigio liberantur.Cæterùm de horum curatione
iam antè quæ neceſſaria ſunt docuimus. Porro in κεφα-
λαία vocata,quæ vetuſtus eſt & qui ægrè ſolui poteſt ca-
pitis dolor,alia cura eſt certandum,veluti diximus: ve-
rùm capiti exterius proſpicies,ſiquando vſus poſtulat ea
quæ reuellendi vim obtinent,per repellentes irrigatio-
nes. Quinetiam poſt totius corporis vacuationem, iam
iis quæ caput quoque inanire valent, ac deinde robora-
re vtendum eſt.Repellunt quidem oleum omphacinũ
roſaceúmque, tum per ſe,tum cum aceto & quæ ex capi
tibus papauerum,oleæque ramulis,ac hederæ corymbis
& menta parantur. ſed ſi plenitudo frigidior fuerit ac
crudiuſcula,remedia ſunt tepida applicanda: contrà, ſi
calidior ac bilioſior,calida. Diſcutiunt oleum dulciſſi-
mum, & magis vetuſtum, ac Sicyonium. Quòd ſi hu-
morum plenitudo fuerit craſſior,ſpondylium aut ſerpil
lum oleo incoctum, vel pulegii coma aut nepeta, vel
menta eam euacuare valent,atque hæc eadem robur par
ti cõciliãt: quare ipſis etiã quouſque planè corroborata
fuerit,vti licet. Verùm præ cæteris diſcutit,profuſq; ro
borat verbenaca recta,& potiſſimum viridis:quin & ſic-
ca vnà cum radicibus in oleo excocta prodeſt: ita nan-
que omni capitis dolori, quẽ craſſorũ humorũ putredo
genuit, medeberis. In primis quoque proſunt aſelli qui

ſub hydriis ſtabulãtur, oleo incocti. Cæterùm quod neceſſarius hic ſit eorũ quæ mãdẽdo pituitã educũt, (ἀποφλεγματισμοὺς Græci nucupãt) & quæ in nares indutur (ἔρρινα dicta) vſus, iam antea dictum fuit, perſcriptáque materia, ex qua concinnari poſſint, quare inde ea quæ opportuna ſunt colligere oportet. Porro ἡμικρανία inde dolo- ribus quibus cepalæa caput inuadit, eaſdémque habet ſuæ originis cauſas: ſed in eo diſſidet, quod cephalæa totũ caput, hemicrania verò ſolã dimidiã eius partem, quæcunque tandem ea fuerit, dextra nimirũ vel ſiniſtrã dolore infeſtet. Eadẽ quoque qua cephalæa curatur victus ratione. Paſtillus ad capitis dolorẽ mirè efficax, bis térve à tẽporibus in tempora illitus. Capit croci drach. quindecim, atramenti ſutorii drachma, aluminis ſciſſilis vncias tredecim, myrrhæ, opii, omphacii, ſingulorũ drachmas tres, chalcitis vſtæ drach. tres, gummi drach. decẽ & octo: omnib⁹ cõtritis affunde vini auſteri quod ſatis eſt, ac poſthæc in hemicraniis, in dimidia capitis affecta parte, in totius verò doloribus, in tota frõte, poſtea diſſolutus imponitur. Aliud cõtinet ſcamonii drach. ſex, croci drach. duas, comæ hederæ drach. ſex, ſulphuris ignẽ nõ experti drach. quatuor, ſeminis aniſi drach. octo, ſeminis apii totidẽ: diligẽter trita ocimi ſucco in paſtillos cogito, hoc copioſiori roſaceo diſſolutũ, fit capitis irrigatio quæ lethargicos iuuet. Ad eadẽ, ac præterea tenebricoſam vertiginẽ valet. Peucedani radicis drach. quatuor, iridis drach. duæ, violarũ, acori, ſingulorũ drachmã, ſpondylii drach. quatuor, piperis, caſtorii, ſingulorũ drach. duæ & ſemis, ſerpilli drach. quatuor & ſemis, baccæ lauri numero 45, rutæ viridis drach. octo, mẽtæ viridis drach. quatuor, opii drach. hæc aceto excepta in paſtillos efforma. Vſu verò expetẽte oxyrhodino diſſolue & illine, quinetiã cerato quod roſaceo cõſtat, exceptũ, ceu malagma imponitur. Adhæc euphorbii pars vnà cum tribus ceræ partibus, & duodecim olei, valet ad hemicraniã, ſi eo dimidia frõtis pars vnà cum muſculo tẽporali illinatur: nã id ſæpenumero vel ſemel illitũ ante balnei ingreſſum, repentè affectionẽ curauit, vt poſt balneũ ægri in ſanitatẽ ſint reſtituti. Iuuat prætera eos oleũ quoque calidum in aurẽ inſtillatũ, ſi in olei librã euphorbii exiguũ iniiciatur. Cætervbi ſuſpicio fuerit, hemicraniã à calidis vaporibus aut humoribus ortam eſſe, non eſt hoc medicamentum accerſendum.

DE AVRIVM AFFECTIBVS ET PAROTIDIBVS, CAP. III.

PORRO quũ variis de cauſis dolor aures exercere ſoleat, ſi eũ ex refrigeratione natũ ſuſpicamur, cæpe exculptũ oleo implẽtes, idque in calido cinere feruere ſinẽtes, hoc vtemur, aut piper tritum iniiciemus, aut aliquid ex reliquis calefaciẽtib⁹, quale eſt oleũ amaracinũ & rutaceũ. Quòd ſi inflãmatio quæpiã obſidet, optimũ eſt medicamentũ, vnguẽtum nardinũ infuſum cum exiguo ei⁹ quod nominatur βασιλικὸν, hoc eſt regiũ, quódque τετραφάρμακον quoque nuncupatur: quẽadmodum & id quod ex adipibus cõponitur, de quo paulo pòſt loquemur. Quòd ſi dolor vim fecerit, neceſſe eſt vt iis quæ ſenſum ſtupefaciunt: quare opiũ lacti muliebri & oui albumini permiſcetur, quæ ipſa per ſe ſæpenumero phlegmonis profuẽre. Porro opium quoque caſtorio cõmiſcetur, at multo ante vſum tẽpore permiſtum ſiue pari põdere, ſiue duplo caſtorio præparatũ eſſe cõuenit. Liquor verò ſit ſapa ex muſto. ea enim multo magis dolorẽ ſedat quàm vina dulcia. Cæterùm hæc tria, quũ vſus exigit, probè denuo ſapa diſſoluantur, ad eam vſque cõſiſtentiã, vt per auricularium clyſterẽ (quẽ ὠτέγχυτον Græci appellãt) in lucerna tepefactum, infundi queat: ſit autẽ adeo tepidũ vt ne ſuo calore offendat, perpetuò cauẽs, nõ modò ne meatus tãgatur, eúmq; moleſtet, verum etiã ne reliqua auris. Si flatulẽtum aliquẽ ſpiritũ, craſſúmve aut viſcidũ humorẽ, qui exitũ nõ reperiat, includi cõieceris, quippiã ex medicamẽtis quæ infarctu liberãt, admiſceto, cuiuſmodi eſt nitrũ, & oleũ amygdalinũ: eius generis eſt & ſtruthiũ, & amygdalæ amaræ, & vtrũque veratrũ, & ariſtolochiæ, necnõ & iris, ac cinnamomũ, carpeſiúmq;. Auriũ autẽ meatus obſtructione expediunt etiã ea quæ in renibus calculos cõfringũt, & quicquid citra morſum ne dolor exacerbetur, tenuiũ eſt partium: inter quæ recẽſentur & radix cucumeris ſylueſtris, & bryoniæ, & ari, & dracunculi, & cẽtaurii, & in ſũma amarorum omniũ. ſiquidẽ citra roſionẽ moleſtiámque hæc meatus expurgãt, eáque quæ obſtruũt, diſiiciunt & incidunt. Porro mediocres phlegmonæ, & quæ non pulſant, etiã per acetũ, quod cũ roſaceo exquiſitè fuerit permixtũ iuuatur: quẽadmodum & per glaucium, quod in cote medica cum aceto fuerit tritum. Quinetiã collyria quæ glaucio & croco cõſtãt, cum aceto attrita inſtillatã que proſunt. Auricularis ad omnẽ dolorẽ, omneq; vlcus, quo in febriente quopiã, ac ob dolorẽ delirate vſus ſum, & diuinũ quippiã accidit. Mirrhæ drachma, thuris drach. tres, alii ſeptẽ, aphronitri drach. tres, croci drach. quatuor, alii vna, papaueris ſucci drach. tres, galbani tãtundẽ, amygdalæ amaræ delibratæ numero viginti: excipe aceto diſſolutum. Heras hoc vnũ medicamẽtum ad omnẽ aurium dolorẽ vlcúſque ſcripſiſſe fuit cõtentus: verùm ego dolores auriũ, tum fotu qui fit per id quod ex adipibus cõſtat (vt dictum eſt) tum vnguẽto nardino vnà cũ tetrapharmaco leniri aſſero, vnáque & affectiones ipſarum iuuari, velut etiã oui cãdido cum lacte muliebri: mitigari verò ſolùm, ſed affectiones haudquaquã iuuari per papaueris ſuccum, niſi quis per accidens affectionibus opitulari dixerit. ſedato ſiquidẽ dolore, & ſomno accedente, natura affectiones quæ dolorẽ cõmitebãt, cõcoquit. Equidẽ aurium vlcera, perpetuò Glaucio ex aceto curaui, quẽadmodum ea quæ cum fluxione infeſtabãt, aut pus alebãt, paſtillis, à mitioribus orſus, cuiuſmodi eſt Polyide, & poſt eũ Andronius, & ab hoc qui vocatur Bithynus. Verum nõ ſemper omniũ vſus eſt neceſſarius, ſed vnus omnino ſufficit, ſiquis eo vti nouerit, aliquẽdo ſapa diluẽs, quũ mitius reddere velit medicamẽtũ, & rurſus vino dulci. deĩde aceto nõ acri, poſthæc acri, poſtremò acerrimo. Quare quũ per eiuſmodi miſturã aliàs aliter factã, medicamẽti vim exoluere ac remittere potes, validiſſimũ præparatum tãtum habere poteris. Ad ſiccas & humiditatu expertes vlcerationes eſt etiã peſſus præclara. Hyſſopi, medullæ ceruinæ, adipis anſerini, ceræ Tyrrhenicæ, ſingulorum drach. tres, terebinthinæ drachma, olei ricinini, amygdalini, & cyprini, ſingulorum cyathi duo, olei picini cyathus: cõpone & vtere, oleo nardino diluens, vt mellis ſit craſſitudo. Aliud ad purulẽtas vetuſtáſque affectiones, croci drach. tres, myrrhæ drachmã, nuces amaræ repurgatæ numero triginta, ſpumæ nitri, nardi Syriaci, aluminis ſciſſilis, ſingulorum drach. oboli tres: aceto acerrimo excipe, & ex aceto dilue. Ad ſanguinis ex auribus profluuium, marrubii ſuccum expreſſum, & aceto cõmixtum infunde, aut mali punicæ in aceto coctæ ſuccum, vel ſanguinalis herbæ ſuccum, aut acaciã, aut licium cum aceto. Porro in quibus vermes ſunt, veratrum album immitte, aut aridum inſuffla, aut ſuccum rubi infunde. Cæterùm ſonitus qui ob ſtomachi refrigerationẽ calorémve, aut eiuſmodi aliquẽ humorẽ exhalantẽ, adhæc ob vini potum, aut febrem, aut ventris obſtructionẽ gignuntur, cauſis huiuſmodi ſublatis, ſedantur. Quòd ſi humor quiſpiam impactus fuerit, qui ſpiritus generet, prætermittẽda nõ ſunt medicamẽta. Quemadmodum quum homo exquiſitum auditum obtinet, & ob ſenſus acrimoniam minima quæquæ ſentit, admiſcenda ſunt medicamenta quæ ſenſum ſtupefaciunt, cuiuſmodi eſt ſuccus mãdragoræ, & lacryma papaueris. In eo verò ſonitu qui derepente oboritur, acetum cum roſaceo infunde, aut cuminum oleúmque ad mellis ſpiſſitudinem redactum, aut radicis cucumeris agreſtis ſuccum, aut ipſam radicem oleo incoque. Quòd ſi pluſculum temporis perſeuerauerit, omnibus amaris & acribus, & attenuãtibus ac diſcutiẽtibus, iiſque quæ ad dolorem ex craſſis humoribus enatum deſcripta ſunt, vtaris: ſingulis in aceto coctis & admixto melle. Aut reclinato ægro, & nitro crudo trito in aurem inſperſo, acre acetum tepidum infunde: aut allium, cepe, adipem anſerinum, æquali pondere trita, & percolata infunde. Porro ſurdaſtri, tum hiera, tum catapotiis ex colocynthide purgandi ſunt, quinetiam pituita per ea quæ ipſam mandando proiiciunt,

eſt detrahenda,capútque ſiccandum,ac omni via ei ro- A
bur eſt addendum : vtendum etiam victus ratione atte
nuante. In aurem verò iniicienda ſunt medicamenta
quæ viſcidos craſſóſque humores diſſecent,incidant ac
attenuent. Ad auditus grauitatem repentinam, atque è
capitis dolore enatam. Abſinthium aquæ incoquito,&
foueto,nempe arundine halitum excipiens , aut baccis
lauri,aut foliis,aut origano,vel hyſſopo,aut aqua mari-
na,& aceto, eodem modo vtitor : vel adipem anſerinū,
félque bouis,& laurinum æquis portionibus mixta in-
ſtilla. Aut hederæ agreſtis baccarum ſuccū guttatim im B
mitte , vel veratrum nigrum cum aceto tritum melli
diutius incoque, & fac collyria quæ glandis formā ex-
primant,ac impone,& ad quinque dies ſine:aut ſerpen-
tis ſenium tritum cum aceto inſtilla.Idem & cum felle
bubulo, aut caprillo, vel teſtudinis marinæ & naſturtii
modo ſufficienti valet:& fac collyria quæ auditus mea-
tui congruant,& impone,ac poſt triduū exime.hoc ſor
des educit,& extēplo malū leuius reddit. In iiſdē quo-
que vtendum eſt fotu ex olla: oportet vt altera arundi-
nis extremitas in auris cauitate adaptetur,& altera in ol C
la , quæ operculum habeat perforatum & vndiquaque
probè obturatū,in qua ſit abſinthiū in aqua feruens, vt
ſublatus halitus in meatum auditoriū illabatur. Quine-
tiā tauri maximè lotiū,vel,ſi id deſit, bouis validius in
ollam anguſti oris infundito,& aceti tertiam ad lotium
partem tritam,ac myrtum conciſam,deinde teſtam igni
candentem in ollam coniicito,ac reclinatum hominem
appoſita ad ollam aure foueto. Circum aurem verò fa-
ſciculū è lana facere oportet , ne circunſita loca adurā-
tur.atque hoc pacto eiuſmodi fomēta conferent:verùm D
in dolentibus haudquam conueniunt. Eodem modo
in auditus difficultate. Raphani ſuccū cum roſaceo aut
cyprino tepefactum inſtilla , aut galbanum cum aceto
& melle madefactū, aut collyriis ex ficubus, nitro & ſi-
napi immiſſis,per triduū non extrahimus. Poſt id verò
acutis vocibus aſſiduis , & viciſſim grauibus acclama-
mus , & demum per tubam ſono immiſſo liberamus.
Poſt hæc haſtulæ regiæ radicem oleo veteri incoctā,vti
liter infundimus, aſſiduéque lotio caprino eluimus.
Cæterum ad ſurditatem ex capitis dolore,radiculæ ſuc- E
cum cum roſaceo infunde , aut foliorum cucumeris ſyl
ueſtris ſuccum , aut caſtoriū cum lauri baccis ac aceto.
Quod ſi aqua in aurē inciderit,auxiliatur ſi vno pede e-
ius lateris cuius auris affecta fuerit,ſeſe inclinās aſſiliat:
na facilè inde ita excernitur. Et exuſtio per os exile aut
etiā per arundinem ſummè attrahit: dehinc per lanā ex
prædictis vnguentis quippiā inſtilla : ſi verò calculus,
aut faba , aut aliud quippia in auris meatū inciderit, e-
lue,aut circum auriculariū ſpecillū lana obuoluta,reſi-
náque intincta , aut per eorum quæ glutino conficiun- F
tur,aliquod medicamentū protrahe.Quòd ſi neq; ſic ſe
quatur,in nares ſternutatorio indito,os ac nares obtura-
to: ſiquidem per ſpiritus concluſi contentionem , id
quod incidit eliditur. ídque perpetuò, donec elabatur,
facito:ſi enim intus māſerit,aurē phlegmone prehēdit,
& conuulſiones infert. Optimè etiā facit ad eorū quæ
inciderūt exploſionē cōcuſſio. Proinde ſi puer fuerit,
pede apprehēſum,& in caput ſublatū, cōcutiens vibra-
bis:ſin æger fuerit adulta ætate , ipſum ſuper tabulā in
id latus verſus,cuius auris eo modo laborat,caput ad ta- G
bulā firmare præcipito,deinde ſublata tabulæ,cui caput
innititur,parte,deferri ſinito : atque id ſæpius repetito.
mouebitur enim id quod incidit , & ad tractabiliores
meatus partes prolabetur: poſtea anguſta & cōcaua ſpe-
cilli parte demiſſa, ſcitè extrahito.Si verò faba aut cō-
ſimile quippiā quod inciderit,intus māſerit,ac madefa
ctū intumeſcénſque dolores inferet , fieri nō poterit vt
integrū eximatur.Quare ſpecilli cyathiſco id dextrè di
uidendum eſt,atque ita paulatim educendū: deinde ſapā
vel vinū dulce calidū infundere oportet , ac meatū ex H
lācinatione offenſum lenire.Quòd ſi animal aliquod il
lapſum ſit,ſcamoniū aceto diſſolutū,aut abſinthii ſuc-
cū,aut peucedani pluſculū,& nitrū ſulphúrve cū radicu
læ ſucco iniice.Eodē modo ad pulices & vermes & reli
quos quibus aures corripiūtur affectus,acetū & oleū in-
ſtilla,vel capparis ſuccū,aut veratrū albū tritū inſperge,
vel ariſtolochiā tritā, aut nepetæ ſuccū , vel cinnabaris
viridis aliquid inſtilla.Porro in auribꝰ cōtuſis,myrrhā,
manna,thus,terrā,qua aliqui ſe ceu ſmegmate cōfricat,
cū aceto acri probè vnita ad cerati craſſitudinē,imponi-
to,ac nequaquam irritato.Itidem quibus aures ſunt cō-
tuſæ,interna expeditiorē ac tractabiliorē cōcauitatē car
tilagineā terra figulina expleto : & ſequēti die, vbi exa-
ruerit, ſolanū cū abſinthio,donec in integrū reſtituan-
tur,inūgito. Inflāmata autē in auriū puerorum puella-
rúmve fibris foramina,oleo in ænea lucerna quæ ærugi
nē cōtraxit,illinēs,perſanabis: aut aloes partē vnā admi
xtā impone:(ſunt etiā qui mannā cōmiſcēt) aut butyrū,
& lac muliebre,adipémve anſerinū inſtilla. Ad exulce
ratas verò ex ictu diffractáſq; aures,panis calidi medul-
lam tritā cū melle impone , aut myrrham tritam cum
vino vetere illine,aut cochleas cum teſtis & myrrham
cōmiſce, & dimidiam partem impone aut pice circunli
tis ſulphur ignem non expertum,aut mannam:trita in-
ſperge. Verum hæc ne obligato , néve frequēter epi-
themata auferto. Secundum aurem abſceſſus(quos πα-
ρωτίδας Græci nominant) inter genera inflammationū
recenſentur. generantur autem quum glādulæ circa au-
res inflammantur, non tamen curatione inflammatio-
nibus dicata , vtplurimum in iis vtimur , quando non
fuerit malignum aut multum quod influxit,neque cor-
pus totum plenitudine grauatur:ita nanque vel ſola ſpō
gia ex poſca impoſita, incipientes phlegmonas repreſ-
ſit,nec quicquam inde corpus perpeſſum eſt.Verùm in
parotidibus contrà facimus, quippe qui attrahenti-
bus medicamētis vtimur:quæ ſi nihil memorabile præ-
ſtiterint,cucurbitulam quoque affigimus,aut frequēter
locū fouemus: cupimus enim noxium humorem ex al-
to ad cutem prolicere. Verùm quū vehementi impetu
fluxus irruit , nihil nos præterea curioſius agimus , ſed
totum negotium naturæ committimus.Quare tunc hu-
morum propenſionem haudquaquam adiuuare decet,
ſed mitigare potius, ac medicamentis quæ maxima le-
niendi vi prædita ſunt vti : cuiuſmodi eſt quod ex fru-
mēti,aut hordei,vel ſeminis lini farina cum mulſa,aut
fœnigræci,vel althææ,aut chamæmelorum decocto,co-
quitur,& quæcunque præterquā quòd moderatè hume-
ctam caliditatē obtineant(ob quā dolores mulcere que-
unt)hoc etiā habent vt humores influentes cocoquere
& ad ſuppurationem perducere poſſint. quale eſt farina
frumēti cum caricarū decocto & oleo , & quod ex pol-
line fermentóque conſtat. Vbi verò ſuppuratæ fuerint
parotides , tunc aut per ſectionem pus elicere oportet,
vlcuſque perſanare,velut hac in re omnibus eſt confeſ-
ſum:aut acri medicamento perrumpere , cuiuſmodi eſt
ſmelinum,& quod ex alliis cōponitur:vel demum eni-
tendum eſt vt ipſum medicamentis tenuiū partiū,quæ-
que tractoriam ſimul facultatem obtinēt , diſcutiamus:
&,ſi durities quæpiam, ſimulatque maior puris portio
fuerit diſſipata,reliqua fuerit,eā emollire oportet.Por-
ro Archigenes hæc ad parotidas tradit. Parotidas diſſol
uere volentes,plantaginem cum ſale tritam aſſiduè ca-
taplaſmatis modo imponimus,aut caprillum ſtercus cū
aceto,aut rumicis ſylueſtris radices coctas in vino , aut
ficus tritas coctas cum atramēto ſutorio,aut ficus coctas
cum abſinthio & vino tritas,aut buccinas marinas pur-
puráſve vſtas melle excipe & impone , & illico diſcu-
tientur.Idem præſtat & oſtrei teſta cremata,& cū melle
impoſita,aut ceratum roſaceum,cyprinúmve ruta exce-
ptum, aut ſulphure viuo emollitum,vel cimolia cū ace
to. Diſcutit quoque maximè in aqua marina aut muria
cocta,& trita impoſita.Idipſū efficit & marrubiū cū ſa-
le ac lana butyro imbuta, & incipiētibus parotidibꝰ im
poſita prodeſt,aut lupinorū amarorū farinā cū melle co
ctā,modica calce viua addita,pro cataplaſmate īponito.

DE NASI VITIIS, CAP. IIII.

EX genere tumorū præter naturā,polypi ī naribus gi-
gnuntur:ex vlcerū verò cēſu,ozænæ,atq; ex numero
excretionū præter naturā habēdæ ſūt ſanguinis eruptio
nes.Itaq;de ozænis primū verba faciā,quæ ex humorū a
criū putriūq; influxu generātur,itavt ſi acres ſolū ægrē

curabilia vlcera producere ſoleant, non tamen grauiter A olentia. Curatio communis eſt his & polypo: nam primùm exſiccare, caputque roborare oportet: liquet enim quòd ob prauorum humorum redundantiam, defluxus inde proueniat. Quum igitur caput validũ reddideris, ad naris curationem in ozænis accede, hoc vnum ſpectans vt per medicamenta reprimentia diſcutientiáque partem affectam exſicces: quorum alia auſtera ſunt & acerba, alia facultate calida & ſicca. Proinde quũ ozæna in naribus reſidet, nepetæ ſuccũ infunde, aut ipſam nepetam ſiccam inſuffla, aut veratrum album cum naſtur- B tii ſemine quotidie inſpira, aut pſoricũ cum melle, vel mel inſtilla, & ſternutatorio facta cõcuſſione, cruſtas vlceri obductas excutito, aut myrrha & naſturtiũ cũ melle. Acre itẽ acetum in vaſculũ anguſti oris conijce, & ad multũ ſatis tẽpus reſpirationi appone, deinde miſy Cyprii, & nardi Indicæ dimidium cum vino Chio tritum ad melleam craſſitudinẽ redige, ex eóque meatus penna illine, & lana obſtrue. Vlcera verò in naſo, ex malorum punicorum ſucco in æneo vaſe quouſque dimidiũ ſuperſit, cocto perline. Aliud Lamponis, facit ad ozæ C nas, & ægilopas, & polypos, & quæcunque citra ſectionem vſtionémque velis ſubmouere: oſſa quoque corrupta abſcedere facit: valet & ad ſerpentia vlcera ac putrida inſperſum, & ad ſordida vlcera, linamento exceptum cum melle: Scobis æris rubri vnciam, ſalis ammoniaci, ammoniaci ſuffimenti, ſingulorum ſextantem, aluminis quadrantem, aceti heminas ſex, arida terito affuſo aceto, excipitóque in vaſe æris rubri, atque in ſole, radio æris donec medicamentum exſiccatũ fuerit, agitato. Deinde in mortarium tranſlatum diligenter terito, & in fi D ctili adſeruato: vſu verò expetente, aquam ſorbendam oréque continendam dato, & medicamentum per fiſtulam inſufflato. Aliud habet adipis anſerini drachmas quatuor, hyſſopi drachmam vnam ſemis, medullæ ceruinæ drachmas duas, ceræ Tyrrhenicæ drachmas octo, plumbi vſti & loti drachmas octo, ladani, adipis vitulini, ceruſſæ, ſingulorum drachmas duas, terebinthinæ drachmas quatuor, argenti ſpumæ drachmam, roſacei quod ſatis eſt: roſaceo diſſolue & ſubline. Cæterùm ea quæ in nares illabuntur, auriſcalpro aut volſella exime, E aut ſternutamẽtum ciens medicamentum exhibe ore apprehenſo, & nare altera (niſi in vtraque fuerit affectus) cõpreſſa. Verùm quibus ego (inquit Galenus) vſus ſum in polypis narium & ozænis, probatiſſima reperi ſubſcripta. Ac primùm medicamentum quod ex malis punicis componitur. Sumantur autem ex tribus eorum differentiis æquali numero: aliqua enim ex ipſis auſtera ſunt, alia dulcia, quædam acida. Ea itaque recentia ac matura contundenda ſunt, atque integra accuratè confringenda, quò ſuccus ex iis exprimi queat, quem in vaſe F ſtanneo recõditum adſeruare oportet, modicè coctum, ſi quidem liquidior quàm par eſt videatur. Quòd verò ex ipſis reliquum eſt ſolidum & craſſum, denuo diligẽter contundi oportet, quò poſt contuſionem, in pila rurſus atteri poſſit, ac in collyria quæ nari ægroti accõmodata ſint efformari: induntur enim in naris meatum, quam polypus obſidet, quò citra morſum ac cõſenſum, qualem acria medicamenta excitant, longiori mora ipſum repurgent. Quòd ſi humidior, molliórque tibi polypus apparebit, pluſculum ex auſteris punicis cõiicies: G ſi durior, ex acidis. Verùm quia perpetuò tolerare collyriũ moleſtũ eſt, eius vſũ intermittere cõuenit, atque eo tẽpore quo non imponitur, expreſſum ſuccum aſſumere. Quinetiam ægrum vehementer hiantem ea parte qua naſus ad palatum perforatus eſt, liquido expreſſo medicamanto illinire oportet, idque vel pẽna, vel lana ſpecillo quod oliuæ nucleũ referat, obuoluta. Cæterùm ex aridis medicamentis diphtyge citra mordacitatem, interdum temporis lõginquitate abſumptum polypum eſſe noui: probè quoque facit prædictum collyriũ, quod H ex malis punicis conſtat, ſi vbi exaruerit, rite contundatur, & tritum inſuffletur. Omnia autem hæc nullo intermiſſo tempore ſunt obeunda, vt nunquã ab affecta parte medicamentum abſit: facilè nanque præ humiditate eluitur. Quemadmodum igitur in lippientibus, ita & in his ſi fieri poteſt, nunquam non medicamentum oportet imponere: abluitur enim facile (vt dixi) ab influente humiditate. Porro quum quidam eunuchus nullũ medicamẽtum adhibitum ferret, ſed ab omnibus irritaretur, roſis aridis contuſis, ac accuratè contritis, & inditis, citra morſum ſimul & mirum in modum hominem ab iis adiutum eſſe cognoui. Quare rurſus in mollibus humidíſque corporibus, & quibus ægrè vlcera perſanatur, eo vſus ſum: nam ex duobus alterum contigit, vt aut nihil læderet, aut omnino ſine moleſtia ageret: ſiquidem plurima ex efficacibus quæ polypos detrahunt, ſiquando ſcopum non attingunt, eos exacerbare ſolẽt. Verum vlcera in narium meatibus ſemper paſtillis curaui, nempe Andronio, & Paſionis, & Polyidæ, Bithynóque, & quem ego compoſui: terens eos interdum vino dulci, aliàs auſtero, & quandoque mediocris ætatis, & nonnunquam vetuſto, & aliquando aceto quod eaſdem quas vinum haberet differentias. In diuite verò quopiam qui odoratum medicamentum ſibi adhiberi poſtulabat, in ozænæ curatione, hedychroi quod appellatur, vſum excogitaui, diſſoluens ipſum veteri vino Falerno & mirũ quàm celeriter curatus eſt. Ad ſanguinis e naribus eruptiones, linamentum longum lycio imbutum indito, deinde exterius digitis naſum comprimito, aut chalcitidem mediocriter læuigatam & aqua intinctã eodem pacto per linamentum imponito: aut thus cum ſanguinalis herbæ ſucco, aut ſpongiam aridam inſere, aut madefactam aceto, preme autem ſpecillo donec propellatur: verùm ſatius eſt principium filo alligari, vt faciliùs educi poſſit: extrahe verò, ſimulatque opus ſuum peregiſſe credideris. Si verò inareſcit ſpongia, atque intus agglutinatur per auricularem clyſterem frigidam aquã immitte. Accommodatum quoque eſt, frontem ſpongiis poſca imbutis refrigerare, & artus laqueis excipere, adhæc potui dare ea quæ ad ſanguinis reiectiones conferunt, & aures linteis obturare aut cera, ac ore quoque frigidam cõtinere. Quòd ſi cruoris aliquid deglutitum eſſe videbitur, etiam idipſum vbi multa eius ſit copia, pereuacuans aliquod medicamentum educito: in grumos enim coactũ in ventre ac inteſtinis incendium excitat. Eodẽ modo platani pilulas exſiccatas attere ſuper pannũ aſperũ. & ſemẽ quidẽ abiice, tormẽta verò collecta aſſerua, & lanuginoſa in arũdinem indita inſuffla. Gypſo verò aut cœno figulino, narem frontémque obline. Ἰσχαιμος (hoc eſt ſanguinem ſiſtens) magna: Miſyos, atramenti ſutorii, ſingulorum drachmas ſeptem, corticis pini, ſquamæ æris, mannæ thuris, ſingulorum drachmas quatuor: æris vſti, chalcitidis, ſingulorũ drachmas quindecim, calcis viuæ drachmas octo, gypſi torrefacti drachmas quinque: tritis ad omnem ſanguinis eruptionẽ vtere.

DE AFFECTIONIBVS OCVLORVM, CAP. V.

De affectibus qui oculis contingunt, quinam ſint, & quibus de cauſis oboriantur, quomodóque ſint dignoſcendi dictum fuit antea, nunc de ipſorum curatione, quibúſque medicamentis vti oportet, tradetur, iis ſcilicet quæ antiquioribus ac recẽtioribus, tum Græcis tum Barbaris celeberrimis, hodie maximè approbantur, nobíſque vtiliſſima videntur. Proinde hinc arrepto ſermone, de ſingulis medicamentis, quemadmodum in cæteris fecimus, agemus: diſtinctionéſque quaſpiã præſtantiſſimorum olim medicorum, tum antiquiorum tũ recentium, tam Græcorum quàm Barbarorum commẽtationi apponemus. Itaque quum etiamnũ phlegmone, aut dolor quiſpiam oculos affligit, collyriis ex thure, & metallicis lotis, ſuccíſque minimè mordacibus vtimur. Verùm quum ex eorum vſu ſordida fiãt vlcera, aliquid ex extergentibus iis eſt commiſcendum, quale eſt pacianum ex vino croceum, quo vtimur, modicum eius prædictis medicamentis admiſcentes: accipit id plurimum croci, atque inde croceum nominatur. Ei præterea etiã metallica extergentia admixta ſunt, quo fit vt aſpredines non modò exiguas, verumetiam magnas (quas ficus vocant, & Græci σῦκα,) detrahendi vim obtineat. Quinetiam vngues attenuat. Vlcera verò quæ ob eroſionem corneæ naſcuntur, vt vuæ quædam portiuncula proci-

dat,tum ſua de cauſa,tum ob id quod procidit,repellẽ- A tibus adſtringentibuſque opus habere neminem latet. Verùm ex eorum numero ea ſeligenda ſunt quæ nullã efficiunt aſperitatem. His verò contrariis, nempe diſcutientibus,tum puſtulæ tum pus quod nonnunquam intra corneam generatur,opus habent. Itaque recentia ac etiamnum inflammata, iis quæ ex myrrha, thure & croco conſtant,compeſcũtur: quæ vetuſtiora ſunt, etiam ex diſcutientibus quippiam poſtulant, veluti tunicarum quoque inflammationes quæ in ſcirrhũ abierunt,ſiquidem in his medicamenta quæ ex acribus ſuccis conficiuntur, B commendantur:quæque in collyriorum formam efformantur, & à medicis peculiari nomine facultates liquidæ ἐγχυτά, ad illinendum ſcilicet aptæ, vocantur, cuiuſmodi inchoantibus etiam ſuffuſionibus parare ſolent. Verùm in vnguibus & ficubus ea quæ extergendi magis vi prædita ſunt,adhibentur: quorum alia in collyriorum formam rediguntur, alia ſicca citra informationem imponuntur, quibus nõnulli etiam ex adſtringentibus quippiã admiſcuerunt. His proxima ſunt quæ ſcabioſis palpebrarum affectionibus medẽtur,atque idcirco etiam ψωρικὰ appellantur. C Omnium autem validiſſima ſunt quæ vetuſtos callos eliquant,& nuncupatas alulas vel vngues (πτερύγια Græci nominant)curant,& ex detergentibus adſtringentibuſque medicamentis conficiuntur. Itaque minimè omnium mordax in oculorũ affectibus eſt fœnigræci decoctum, lac,& oui liquor cãdidus. In quorum genere habendum eſt gummi & tragacatha. Poſthæc ſuccedunt quæ exiguum morſum obtinent, eo quòd ipſis quædam ex iis quæ nonnihil adſtringunt aut extergent admiſcentur,cuiuſmodi ſunt ro- D ſæ & thus:quod exiguam adſtrictionem roſæ,& medicã extergendi vim thus obtineat:verum quum thus facultate calidum ſit, habet ob id aliquam coquendi poteſtatem,& dolorem ſedat. In eodem cenſu,quod quidem ad cõcoquendũ & modicè diſcutiendum ſpectat,connumerantur crocus & myrrha: quæ hoc inter ſe diſſident, quòd ille moderatè adſtringat,hæc verò citra adſtrictionem non inſtrenuè diſcutiat, humiditatéſque exſiccet: ſuntque generoſiora facultatibus quàm thus, quapropter etiam diſcutiunt magis,verum quòd detergendi vi careant:in vlcerum curatione thuri ceu inferiora cedũt. E Ex hoc medicamentorũ genere,& quod concoquat inquam & diſcutiat,eſt & lycium Indicum,non hoc quod in noſtris prouinciis oritur & caſtorium. Ad quæ facultate propè accedit ea quæ nuncupatur ſarcocolla, quod coquens diſcutienſque eſt medicamentum: quibus facultatibus eam galbanum antecellit. Enulæ campanæ decoctum præter concoquentem facultatem habet etiã adſtringens quippiam,quod croco fere affine cõgenérque eſt. Et lapis hæmatites appellatus, qui exſiccandi vi F præditus eſt,non ſecus quàm cadmia. Cæterùm hac mitius medicamẽtum eſt lapis,vtpote qui ex humida ſubſtantia & non terreſtri ceu cadmia, ſuum ortum ducit: ſiquidem talem eius eſſe naturam indicat diſſolutio in cote medica: quòd in attritu cum quopiam liquore in ſuccum reſoluatur, quinetiam ſeparatim abſque liquore tritus,non vt cadmia in fruſtula diſſilit,ſed in corpus quoddam ſimilare ac continuum. Conſimilis ei ſubſtãtiæ eſt lapis quoque qui σχιστὸς (quaſi ſciſſilis dicas) nominatur niſi quòd facultate validior ſit. Stibium verò G quod nuncupatur,ſi non eſt lotum, validam præ ſe fert adſtringentem vim:verùm vbi eluitur, retunditur adeo vt fere ſit morſus expers. Valentioris eo extergentis facultatis eſt æs vſtum,eiuſque ſquama & flos. Non minus eſt efficax, licet non æquè mordeat, chalcitis vſta. Quòd ſi eiuſmodi lauentur, adhuc extergentem poteſtatem retinent,verùm eo ſunt in actionibus imbecilliora,quo fiunt minus mordacia. Huius generis eſt & miſy, & ærugo,validiſſima medicamenta,ſi iis quæ ad ficoſas calloſáſque palpebras adaptantur, permiſceas: quidam H iis etiam gallas, validè aſtringens medicamentũ, adiecerunt:quemadmodum nonnulli id quod omnium horum eſt vehemẽtiſſimum,quod ad adſtrictionẽ ſimul & acrimoniam pertinet,quod χάλκανθον Græcis (nobis atramentum ſutorium)nominatur. Liquet autẽ quod multo euadat moderatius,ſi vratur lauetúrque. Ex huiuſmodi materia eſt ſquama quoque στομώματος,ita dicta, quòd ex acie aut mucronibus decutitur. Cortex adhæc thuris, & ipſe non ignauiter adſtringit, verùm ſuperioribus omnibus longe eſt inferior. Quinetiam myſi appellatũ, tum ad eaſdem affectiones, tum ad ſcabioſas palpebras quidam collyriis admiſcuerunt. Porro manam priuatim appellant, quòd ex confracto in magnis oneribus thure ſuccutitur:in ea ſiquidẽ feruntur exigua confracta fruſtula corticis thuris: diſtat id medicamẽtum à thure,eo quòd exiguam quampiam adſtrictionem nactũ ſit. Proinde ex ſufficienter adſtringentibus quæ terreſtri conſtant conſiſtentia,ea aſperitudines,& ficus,callóſque liquant. Quæ verò in ordine ſuccorum recenſentur, ceu omphacium,& hypocyſtis, facile, vtpote cum lacrymis effluentia, in inunctionibus eluuntur: huius claſſis eſt glaucium,& acacia. Porro citra morſum exterget cerui cornu vſtum,velut & caprarum. Dictum autẽ fuit thus quoque ex eorum numero eſſe, niſi quòd hoc,ceu docuimus, omnino exiguæ detergentis facultatis eſt particeps,doloremque ſedat, & concoquentem vim obtinet. At prædictorum animalium cornua, ſunt quidẽ extergentia,verùm nihil habent quod dolorem mitiget, aut concoquat,quippe quæ frigida ſiccáque ſunt temperamento. Obtinet autem extergens quippiam id quod nuncupatur Armenium, velut id quoque quod Indicũ nigrum vocitatur:quare etiam phlegmones expertibus vlceribus citra moleſtiam inditur. Cæterum mixta quodammodo facultate conſtat aloe,quemadmodum & roſa,habet enim quippiam amarum, quod extergere aptũ eſt,ac præterea adſtringẽs quoddam,quo contrahere,ac ad cicatricem perducere vlcera poteſt. Porro ex medicamẽtis quæ ad ſcabras affectiones aptantur, ſunt ſales ammoniaci,& lapis Aſius, tum ipſe, tum eius flos:adhæc pſoricum quod vocatur, quod neque ſimplex quippiã eſt,neque ſua ſponte enaſcitur,ſed habet quandam præparandi rationem:admiſcetur his & miſy vſtum, & ſandaracha,& quod dicitur Græcis ἀρρενικὸν (noſtris auripigmentum). Ex medicamentis iam aromaticis, caſiam & malabathri folium, amomúmque, & cinnamomum quidam facultatibus ocularibus cõmiſcuerunt: quorum cinnamomum facultatem habet diſcutientem, reliqua verò etiam adſtrictionem participant. At verò id in vniuerſum de omnibus extergentibus medicamẽtis nõ ignoraſſe licet,tum mediocria,tum quæ ficus callóſque abſumunt,ea omnia craſſis quoque cicatricibus competere:earum enim craſſitiem extenuant,& de ſuperficiei ſubſtantia demoliuntur. Cæterum facultates quæ ad induratas oculorum tunicas conueniunt(velut antea quoque dictum fuit) ex ſuccis & ammoniaco thymiamate concinnantur: quibus etiam ex moderatioribus quæ facultate non aduerſantur, aliquid commiſcetur myrrha videlicet,thus,ac galbanũ, & cætera id genus. Ad ſuffuſos verò facultates quoque medici compoſuerunt,ex quibus inter liquida medicamenta primum fere locum obtinet ea quæ ex fœniculi ſucco,& felle hiænæ,ac melle Attico conditur:alii caprinum fel capiunt. Poſthæc alius aliud fel admiſcuit:hic enim galli,alius viperæ, ille teſtudinis marinæ,quidam callionymi piſcis. Hac tẽpeſtate celebre eſt quod ex felle ſcarorum paratur medicamẽtum, quemadmodum & id quod ex myrrha ſtactè conſtat. Ex præſcripta materia medicis arida quoque medicamenta conficiuntur,quæ ab ipſis priuatim ξηροκολλύρια(hoc eſt arida collyria) nuncupatur: quorũ quædam liquant abſumuntque callos & ficus, excreſcentes item in naſi angulo carunculas ἐγκανθίδας appellatas, ac vngues:alia ſcabris palpebris idonea ſunt, earumque pilorum defluuiis,μίλφας nominant, opitulantur: quæ aliam ab acribus collyriis retinent facultatem, quare à quibuſdam medicis ἀποδακρυτικὰ & ἀποκρουστικὰ, hoc eſt lacrymas repellentia,& reprimentia,non ſecus quàm ipſa collyria appellantur. Ex his plurima hebetibus oculis ob ſenium, aut humorum oculorum craſſitiem refrigerationémve,vel ſpiritus caliginoſi copiam, non parũ

malè affici ſolent, affectum aliquem conſiſtere nō per- A
mittunt. Inter ea præſtātiſſimum experientia probatum
videtur quod ego copoſui, atque idcirco apud multos,
& propemodum apud omnes gētes quibus Romani im
perant, in vſu eſt quod oculis bene valētibus proſpicit.
Lapis Phrygius in minutas partes cōfractus, vt maxima
non excedat nucem Ponticam, vritur. Vrendi autem mo
dus eſt quem in aliis quoque ſeruamus. Lapidem in ol-
lulam nouā coniicimus, deinde luto foris obturamus,
operculo impoſito, quod vel in vertice ſolo fuerit per-
foratum, vel (quod etiam ſatius eſt) aliis pluribus parti- B
bus, quo promptius per eas fuliginoſæ fumidæque. eo-
rum quæ vruntur exhalationes efferantur. Simulatque
verò lapis fuerit candens, tunc ollula euacuata in niti-
dum quoddam vaſculum, butyrum minimè vetuſtum
affundere oportet, & partes vſti lapidis tandiu agitare
donec omnes extinguantur. Poſthæc eas denuo in ollu
lam coniectas, ardentibus prunis, quò nihil fumidi ſen-
tiant, ſuperimponere, & flabello, vt citius vſtio perficia
tur, ventilare. Deinde vbi lapides fuerint igniti, nullâq;
amplius fuligo exhalauerit, eos exēptos rurſus vino Fa- C
lerno, alióve fuluo & odorato extinguere. Adhæc de-
nuo in ollulam immiſſos, tertiò carbonibus ardētibus,
vt nullum fumum habeant, vrere: ac poſtquam lapis ca-
det, iterum Attico melle nō multo reſtinguere. euadet
enim medicamentū non ſiccum, ſed quod lentoris quip
pia habebit. Verum ſint ad manus antea trita hæc ſub-
ſcripta, æris vſti vncia, piperis albi tantundem, foliorum
malabathri æquale pondus, ſtibii drachmæ duodecim:
his admiſce lapidis vſti libram. Atque vbi omnia pro-
bè fuerint in læuorem redacta, & medicamentum vo- D
lueris excipere, adiice opobalſami Syriaci ſeſquiunciam:
ſit autem tenue & pellucidum, quod ad conſiſtentiam
ſpectat, non craſſum, quale eſt quod ſubſidet. nam quod
ita craſſum eſt impedimēto erit quominus medicamē-
tum ſit aridum. Vſus autem illius eſt in palpebris tan-
tùm, inducendo ſpecillum citra tunicarum oculi conta
ctum. Oportet adhæc eū qui inungitur, palpebras tenere
apertas, atque vbi illitum fuerit, non conniuere nicta-
réve. Hoc ego medicamentum concinnaui, quod eum
qui rite vtitur, haudquaquam lippitudine corripi ſinit. E
Deinceps autem ſcribam quæ ad varias affectiones ac-
commodantur. Pſoricum aridum ad maiores oculi an-
gulos eroſos. Spodii Cyprii drachmas quatuor, ompha-
cii aridi drachmas duas, nardi obolos tres, piperis tricti
grana quindecim: tritis vtere. Ælii pſoricū. Cadmiæ
triētē, æris vſti drachmas duas, cū aceto in ſole terito, &
exſiccato, ac diſſoluto excipiens vtitor. Aliud ad ſic-
cam lippitudinem, & ficum, & putredinem, & carnem
excreſcentem. Cadmiæ drachmas decē, chalcitidis dra-
chmas octo, piperis grana duodecim, nardi Celticæ dra F
chmā. Tere chalcitidē cadmiámque cū vino, quùmq;
exaruerint, iniice nardum ac piper: atque in puluiſculū
redactis vtere. Ad glaucos, oculos vt nigri fiāt. Malico
rii dulcis ſuccū infunde, deinde ſpatio interpoſito, her-
bæ apollinaris florem cum vino tritum inſtilla, aut her
bæ apollinaris ſuccum. Aliud. Acaciæ fructum, & gal-
larum exiguum diligenter tritum, anemones ſucco ex-
cipe, vt mellis habeat craſſitudinem: deinde liquorem
ſedulò per linteum expreſſum repone, vteréque vt di-
ctum fuit. Ad eos quibus pili inutiles & pungentes in G
palpebris enaſcuntur: τριχιάσεις appellātur. Auis quæ ci-
nædus nominatur fel, & aconiti dimidium miſce & re-
pone, quúmque vſus poſtulauerit, pilo euulſo, medica-
mento locum illine. Aliud. Fel piſcis pagri, & aconiti
dimidium in ſquama ferri lota, adipe ſubigito, hiſque
olei amygdalini exiguum adiicito, & ſanguinis veſper-
tilionis modū qui ſufficit: deinde mixtis & exceptis v-
titor. Agglutinatorium pilorum. Ceræ, picis, lithocol
læ æquas portiones ſimul liquefacito, & ſpecilli ſum-
mo pilos agglutinato. Aliud Reſinæ ſiccæ, picis ari- H
dæ, ſulphuris ignem non experti, bituminis, ſingulorū
drachmā, ceræ drachmæ dimidium: liquefactis vtere.
Ad palpebrarum hordea (quas κριθὰς Græci nuncupant)
Galbani partem vnam cum nitro modico mixtam im-
ponito. Aliud. Ceram & miſyos crudi exiguum, com-

A mixta impone. Valent & ficus aridæ in vino mulſo co
ctæ & tritæ, modico ſimul galbano contrito. Aliud.
Sagapenum cum aceto terito, & vnà cum farina horde-
acea vtitor. Ad ægilopas. Succi illecebræ, ſucci ſolani,
vtriuſque libræ dimidium, thuris drachmas octo, ma-
ſtiches quadrantem, galbani libram dimidiam: ſuccos
cum thure coquito, quumque diſſolutum fuerit, galba-
nū iniicito. maſtichen enim repudiamus. Cataplaſma-
ta lippientium, ad ingentes dolores & maximos humo
rum impetus. Roſarum viridium aut ſiccarum drach-
B mas quatuor, croci, opii, vtriuſque drachmá: excipe ſer-
tulæ Campanæ decocto & paſſo. Aliud. Roſarum, vio-
larum albarum, ſertulæ Campanæ, capitum papaueris,
ſingulorum drachmas duas, croci, opii, myrrhæ, ſingu
lorum drachmam, oui aſſi vitellum, tritis & paſſo exce
ptis vtere, vt dictum eſt. Illitiones ad dolores ingentes.
Aloes, lycii Indici, roſarum viridium, croci, opii, myr-
rhæ, vniuſcuiuſque æquas partes vino ſubactas in pa-
ſtillos redigito, eóſque in vmbra ſiccato: vſu poſtulan-
te, paſſo dilutos, oculis illinito, & fronti & temporibus.
C Agglutinatoriū quod fluxiones coercet. Pollinis, myr-
rhæ, mannæ, thuris, omnium æquas partes excipe oui cā
dido, deinde linteolo inducta, temporibus ac fronti im
pone. Aliud. Seminis apollinaris herbæ drach. duas,
opii drachmā, croci, pollinis, ſingulorū drachmas qua-
tuor, ouorū aſſatorum vitellos duos, caſtorii drachmā:
omnia ſubacta excipe & vtere. Collyrium Heronis. Pſita
cus ad ingentes dolores & fluxum largum, e veſtigio ſo
mnū cōciliat. Glaucii drachmas ſedecim, croci, ſarco-
collæ, vtriuſq; drachmas octo, opii drachmas quatuor,
D ſucci mādragoræ drachmas duas, tragacāthæ drachmas
duas: aqua pluuia ſubige. Aliud ad ingentem dolo-
rem, omnémque phlegmonē, ac intenſas inflamatio-
nes. Glauci drachmas vigintiquatuor, ſarcocollæ, cro-
ci, opii, miſyos vſti, ſingulorum drachmas octo, myrrhæ
drachmas quatuor, gummi drachmas duodecim: aqua
pluuiali formato. Vſus eius eſt cum ouo. Φαιὸν, hoc eſt
fuſcum inſcriptum, ad omnem fluxionem, omnémque
lippitudinē: in alio παιδικὸν (hoc eſt puerile) legitur. Æ-
ris vſti drachmas duodecim, cadmiæ drachmas triginta
E duas, gūmi drachmas trigintaduas, myrrhæ, opii, vtri-
uſque drachmas quatuor: aqua pluuia. Nectarium va-
let ad inchoantes lippitudines, & fluxionum multarum
curſus, chemoſes, tumores, mēbranarum extuberatio-
nes, & ad omnem propè lippitudinem: facit & ad craſ-
ſas palpebras. Opus eſt ante omnia fouere, deinde flu-
xionis initio infundere aqueo oui liquore: at progre-
diente curatione temperamentum intendere & augere.
Verùm ad aſperas palpebras vtimur collyrio ex aqua.
Apud alios appellatur σφραγὶς (hoc eſt ſigillum) Æris v-
F ſti & eloti, cadmiæ, acaciæ, ſingulorum drachmas qua-
tuor: croci, opii, vtriuſque drachmas duas: gummi dra-
chmas ſex: aqua excipe & vtere. Aliud Neapolitæ. Va-
let ad maximos humorum impetus, potiſſimum in ocu
lis qui ægrè humectantur, & qui in phlegmonis ſubal-
bicant, vt chemoſi adſimile quippiam appareat: hoc nos
vſi ſumus, monentes vt ab illitionibus lauarentur. La-
pidis ſchiſti, æris vſti & loti, opii, gummi, ſingulorū dra
chmas octo, thuris drachmas ſeptem, myrrhæ drachmas
quatuor. vino efforma. Vſus eius eſt ex ouo, tempera-
G mētum eſt aquoſum. Malabathrinū Galeni. Facit ad in-
gentes dolores & affectiones in declinatione. Cadmiæ
drachmas ſedecim, acaciæ drachmas quadraginta, æris
vſti & loti drachmas quatuordecim, opii drachmas du-
as, lycii drachmas duas, myrrhæ drachmas quatuor, ma-
labathri drachmas duas, nardi, caſtorii, croci, aloes, ſin-
gulorum drachmas duas, ceruſſæ, ſtibii loti, vtriuſque
drachmas octo, gummi drachmas quadraginta: aqua ex-
cipe, & vtere cum ouo. Aliud ex thure ad fluxiones
& chemoſes. Cadmiæ, thuris, vtriuſque drachmas octo,
H ceruſſæ quadraginta, opii gummi, vtriuſque drachmas
ſex: aqua pluuia excipe. Verùm nos ita parauimus. Ca-
dmiæ, pompholygis, thuris, ſingulorū drachmas decē,
ceruſſæ drachmas quadraginta, opii, gummi, vtriuſque
drachmas ſex: excipe aqua pluuiali, & vtere ex ouo. Do-
loris expers ad omnem fluxionem, vlcera omnis gene-

ris,ingentes dolores,puſtulas (quas ψύδρακας nominãt) A
oculi procidentias,chemoſes,quoſuis affectus.Ceruſſæ,
terræ Samiæ,vtriuſque drachmas octo,ſpodii,pompho-
lygis,tragacanthæ,ſingulorum drachmas duodecim,o-
pii,gummi,vtriuſque drachmas duas:excipito aqua plu
uiali,& cum ouo vtitor. Aliud.Cygnus inſcriptus regi-
næ,ad maximos dolores & ingẽtes affectiones.Cadmiæ
drachmas ſedecim, ceruſſæ lotæ drachmas octo,amyli,
tragacãthæ,acaciæ,opii,gummi,ſingulorum drachmas
duas : excipe aqua pluuiali , & ad excipiẽdum adiice o-
uorum crudorum recentium albumina quatuor. Col- B
lyrium ὑγιείδιον inſcriptum.Cadmiæ,myrrhæ,vtriuſq; dra
chmas octo, acaciæ drachmas ſex, opii, æris vſti & loti,
myrrhæ,galbani,ſingulorum drachmas octo:aqua exci-
pe.Medicamentum ex galbano,quo vſus eſt Nicetes,ad
dolores & lippitudines.Cadmiæ,ſpodii Cyprii,æris vſti
& loti,opii, myrrhæ,galbani , ſingulorum drachmas o-
cto:aqua excipe,ex valde probatis eſt, recipitque ampli
us gummi drachmas octo: alia exemplaria ſpodium nõ
habent. Aliud ex roſis,(ῥόδιον appellatum) ad ingen-
tes dolores,fluxionem largam & tenuem,puſtulas, ocu C
li procidentias. Roſarum reſectis vnguibus drachmas
vigintiquatuor,croci drachmas duodecim , amyli dra-
chmas ſex,floris ſylueſtris punici , opii, vtriuſque dra-
chmas quatuor, tragacanthæ drachmas octo , foliorum
herbæ apollinaris ſucco excipe. Aliud ex roſis , quod
roſarũ ſeptuagintaduabus drach. cõſtat,magnum appel
latum. Eo vſus eſt Lucius præceptor ad dolores ingen-
tes,puſtulas,inuſtiones,vuationes,oculorum prolapſus,
ſugillata,fluxiones vetuſtas,inueteratas lippitudines,&
affectiones ægrè cedentes. Roſarum viridium citra vn- D
gues drachmas ſeptuagintaduas , cadmiæ vſtæ & lotæ
drach. vigintiquatuor, croci drachmas ſex, opii drach.
tres, ſtibii drachmas tres,alii ſex, æruginis drach.duas,
alii tres, ſquamæ æris, nardi Indicæ , vtriuſque dra-
chmas duas,myrrhæ drachmas ſex,gummi drachmas vi
gintiquatuor: excipe aqua pluuiali. Melinum delicatũ,
commodum iis qui nullum penitus medicamentorum
morſum perferre poſſunt.Valet ad puſtulas,inuſtiones,
procidentias, fluxionem largam & acrẽ , & ad recentes
affectiones. Cadmiæ vſtæ,& lacte extinctæ drachmas E
ſedecim , ceruſſæ lotæ drachmas octo , croci drachmas
quatuor,opii drachmam,tracagãthæ drachmas duas : a-
qua pluuiali excipitur,vſus eius eſt ex ouo. Aliud quod
ſummè valet ad multam , antiquam & tenuem fluxio-
nem,vlceráque. Pompholygis drachmas quatuor, opii
fricti tres obolos,gummi drachmas quatuor: aqua plu-
uia aut fontana.Cæterùm ad cruẽtas ſuffuſiones ex ictu,
& ſugillationes prodeſt colũbæ ſanguis inſtillatus,præ-
cipuè qui ex tenellis pennis exprimitur. quinetiam oui
albumen ſi oculo infunditur , eodem pacto opitulatur. F
Confert & oui aſſati vitellus , cataplaſmatis modo cum
vino inductus , aut ſertula Campana cum vino cocta &
impoſita.Adhæc & folia roſarum ac flos per ſe & cũ vi-
no trita,aut braſſicæ folia cataplaſmatis more impoſita.
Quòd ſi αἰγίλωψ perſtiterit,thus , bitumen , æquis par-
tibus miſceto, & oculum ſuffito,aut hyſſopi comam tri
tam accipe,& in panno lineo illigatam in feruentem a-
quam demitte , atque oculo admoue : inſequitur enim
cruor vt ex linteolo cõpreſſo exprimatur.Ad tumores ex
ictu circa oculos enatos conuenit vt aſſiduè molli ſpon G
gia foueantur,deinde ſpongia noua aceto diluto made-
facta imponatur:adhæc valet & ſinapi vetuſtum ex aqua
tritum,& nunquam non appoſitum atque ablatum,na-
ſturtium item,ſi poſt eius ablationem locus perpetuò a
qua foueatur. Ad oculos propter ſolem aut omnino pul
uerem ſicca ſcabráque lippitudine laborantes, aqua co-
pioſa,æſtate quidem frigida , hyeme verò calida affuſa
iuuat,aut ſpongiæ ex calida aqua,aut lentis decocto im
butæ fotus.Ipſis verò oculorum angulis , rubi , lentiſci,
myrti,roſarum ſuccum priuatim quenque cum aqua ad- H
hibeto. In his qui craſſas ac caloſas palpebras habent &
pilis carent,pilos egregiè reſtituit id quod accipit aca-
ciæ drach.duas,atramẽti ſcriptorii aridi drach.quinque,
ſucci porri heminas quatuor,vini tantundem:coque do
nec ſtrigmenti habeat craſſitiem:aut muſcerdas,fimum
caprinum,pari mẽſura vſta,cineris arundinis Græcæ du-
plum cum melle illinito. Ad palpebrarum glabrities ,
æruginis tritæ partem,ammoniaci tantundem:trita ada
ptato. Hoc ſummè quoque prodeſt ſcabris oculis, aut
Cadmiam tritam melle ſubigito,& in ollula aſſato, de-
inde æris vſti tantundem admiſceto,ac tritis vtitor. Ad
pilos in palpebris enaſcentes,pilos euelle,& cimicis ſan
guinem illine,ac in poſterum haudquaquam renaſcen-
tur:aut ricini à cane fœmina cruore , aut erinacei terre-
ſtris ſuccum,& ſanguinis eiuſdem pares partes.Aut euul
ſis pilis,cicutæ folia,& cedriam æquis partibus cum ve
ſpertilionis cruore inunge , & contine donec exareſcat.
nam ſi oculum contigerit,lædit : aut felle caprino cum
braſſicæ ſucco illine. Vuationes tolles,ſi cantharidum
ſuccum illeueris.Albugines verò illico ſanat nitrum cũ
oleo vetuſto diligenter tritum,illitumque:aut croci, pi
peris æquas partes cum felle felis in collyria efforma ac
illine. Aut ſepiæ teſtam tritam cum melle ſubigito &
tritam inungito. Porro obſcurationem omnem,aut in-
choantem ſuffuſionẽ curat vulturis fel cum ſucco mar-
rubii , & melle Attico : aut teſtudinis marinæ fel cum
mellis quadruplo,aut fel vrſinum cum aqua. In vngui-
bus verò oculorum atramenti ſutorii , ſalis ammoniaci
æquas portiones,gummi dimidium,aceto in collyrium
efforma & illine. Ad glaucos oculos.Solani ſuccus in-
fuſus nigros oculos reddit. In noctu cæcutientibus, Ela
terii obolum,ſeminis portulacæ drachmam:cum melle
illine. Enata hordeola , muſcæ capite abiecto , reliquo
corpore cõfrica.Inſugillatis(ὑπώπια Græcè vocatis)quũ
nimirũ exigui grumuli,ex diſperſo in multas cutis par
tes ſanguine coguntur,priuſquam nigreſcant , diſſipare
decet : nam vbi in grumos coaluit,ægrè diſcuti poteſt.
Verùm ne ſolum is ſanguis qui effuſus eſt per halitum
digeratur, verumetiam vt aliquid,qui in contuſis venis
continetur,ſanguinis per rimulas extrahatur,cum diſcu
tientibus medicamentis aliquid quoque adſtringẽtium
commiſcetur. Vbi verò venulæ ad ſtatum ſuum natura-
lem redierint,tunc etiam citra adſtringẽtium admixtio
nem ad diſſipantia medicamẽta eſt opportunum tranſi-
re. Itaque collyrium Nili ex roſis ex aqua in ocularia co
te cõterens, inunge ſugillationem,ac ſertulæ Campanæ
fœnigræcique decocto foue,atque inde cum his collyri
um diſſolue,poſtea per ipſum ſolum fœnugræcũ. Quòd
ſi aliquæ adhuc ſuperfuerint reliquiæ, collyria , quæ
quòd ex myrrha conſtent , (διάσμυρνα vocantur) in fœ-
nigræci decocto diſſoluta inunge. Porro præſtat medi-
camentum bis in die inungere,ſimúlque antea per ſpõ-
giam mollem calidis decoctis imbutam,fouere,princi-
pio quidẽ ex fœnigræci & ſertulæ Cãpanæ decocto: de-
inde vetuſteſcẽte affectu, ex ſolo fœnogræco.Eodẽ mo
do radicula pro cataplaſmate impoſita perſanat , verùm
ſimulatque rodere cœperit , tollenda eſt : nam ſi relicta
fuerit,ſua mordacitate venarum oſcula reſerabit: quare
circa initia ea haudquaquam vtendum eſt,vti diximus.
Vbi verò inueteratæ fuerint ſugillationes,quum iam ni
greſcunt,etiam ſiquis longiori ipſam impoſitam relin-
quat,magis iuuabit.Valet & nitrum cum hyſſopo, & v-
ua paſſa,melléque mixtum: & ſinapi cum adipe ouillò,
præcipuè in antiquioribus,ſic & farina fabacea cũ mel-
le,potiſſimum ſi fabam maſticaueris: oui itidem vitel-
lus,aut cardamomum cum myrrha impoſitum, aut cu-
minum panno indue , eóque in feruenti aqua intincto
foue:aut ſinapi cum cerato impone , aut malabathrum
tritum , aut hordeaceam farinam cum aceto mulſo co-
ctam.In recentibus verò cicutam cum aqua cataplaſma
tis more impone, vel abſinthium cum aqua. Quod ab
Hiera eſt conſcriptum,aufert ipſas(vt inquit) trium ho-
rarum ſpatio:vult autem quum adeſt phlegmone, vt an
tea caſeus viridis pro cataplaſmate imponatur & pane
foueatur. Capit cicutæ ſucci obolos duos , croci dra-
chmas duas , myrrhæ drachmam , opii drachmas duas,
ſucci thapſiæ drachmam,gummi drachmam : aqua ex-
cipe.Hoc Heras ſcripſit , at ego(inquit Galenus) pericu-
lum feci nucis quæ per ætatem iam oleoſa euaſit, & in-
terdum cruẽtatos perſanauit : debet autem ea diligẽter
teri,atque ita homini ſupinè reclinato imponi , vt me-

dicamentum duabus tribúſque horis adhæreat: nam ſi ita fecerit, etiam ſi poſtea aſſurrexerit, diu tamen adhærebit, debétque vbi prius deciderit, alterum illico apponi. Αἰγίλωψ, qui abſceſſulus quiſpiam eſt inter naſum & magnum oculi angulum ſæpenumero perrumpitur in angulum. Proinde curandus eſt medicamentis diſcutiendi vi præditis, quæ citra morſum id agunt: nanque ab acribus oculus vnà afficitur, ipſáque affecta pars inflammata augetur: quippe vt in oculos inde aliquid confluat neceſſe eſt. Valent ad ægilopas maluæ folia cum ſale & melle. Cæterùm in nondum perforatis herbã pedicularem, & ammoniacum thymiama cũ melle ceu ſplenium impone, aut alumen ſciſſile cum terebinthina. Quòd ſi ita non fuerint perſanati, oſſe denudato cauterium adige, ita nanque ſquamæ abſcedent, & ſanabuntur. Quidã diuiſo angulo oſſi qua parte perforatum eſt, anguſtum infundibulum admouent, ac plumbo liquefacto infuſo vrunt, atque ita optimè ſanant. Aſclepiades ſucci illecebræ libræ dimidium, ſucci ſolani, thuris, vtriuſque drachmas octo, maſtiches drachmas tres, galbani libram dimidiam: ſuccos cum thure coquito, atque vbi diſſolutum fuerit, galbanum adiicito: maſtichen verò repudiamus. Aliud. Thuris ladani, vtriuſque drachmas octo, ceræ, aluminis ſciſſilis, coaguli leporis, ſpumæ nitri, ſingulorum drachmas quatuor: tunde medicamentum, & cum irini vnguenti fæce emollito.

DE FACIEI VITIIS, CAP. VI.

VArus, (qui ἴονθος Græcis nuncupatur) exiguus durúſque tumor eſt, qui in faciei cute enaſcitur, & ab humore craſſo generatur: emollientibus opus habet diſcutientibúſque medicamentis, perinde atque ficoſi tumores qui in mento exoriuntur: differunt autem hi à varis, quòd nõ ſolùm craſſus ſit qui eos excitat humor, verùm tenuiſſimus quoque, ac tenuis cuiuſdã ſaniei ſimilis ſit particeps. Quare niſi curentur vt decet, celeriter exulcerantur. Quapropter magis exſiccantibus quàm vari indigent medicamentis. Adhæc & tumores lichenoſi in mento ex mixto quopiam humore oriuntur: vbi tenues ſeroſíque humores cum acribus commiſcentur, atque idcirco celeriter in ſcabiem lepràmque commigrant. indigent autem validè exſiccantibus: ſimul verò atque in ſcabiem aut lepram tranſierint, præter exſiccantia quibus egent, etiam detergentibus opus habent. Quin & reliqua exanthemata in mento, & ipſa quoque exſiccantibus medicamentis egent. Porro furunculi ex conſimilibus quibus vari, humoribus in toto corpore creantur, ſuntque quadantenus duûm generum: quidã enim ſunt, (vt ita dixerim) varoſi, duri, ægréque concoctiles: alii ſunt phlegmonoſi, ex quibus febres quoque interdum conſiſtunt, & quorum tumor in molem excreſcit, atque in pus commutatur: vnde curatio eorum vtplurimum eadem eſt cum phlegmones cura. Atque de his hactenus, nunc ſigillatim de medicamentis agemus quæ ab antiquioribus medicis tradita ſunt. Crito igitur ait, Mellis & aceti æquas portiones diligẽter miſceto, & digito varos confricans inungito, aut ſpumæ argenti chemam, terebinthinæ, fabæ Ægyptiæ magnitudinem, his adde olei albi parum, deinde deterſa facie, digito medicamẽti exiguum cape, & varos inunge: aut amygdalas amaras aceto diſſolue & tere, ac faciem illine. Quòd ſi vetuſti fuerint, hæc facito, Saponis Gallici drach. quatuor, ammoniaci ſuffimenti, thuris, vtriuſque drachmam: aqua diſſoluta ad cerati craſſitudinem redige, eóque inunge, ac poſt horæ ſpatium tepida faciem abluere iube. Aut nitri rubri, pulegii viridis, ſalis foſſilis, coſti Indici, ſeminis ocimi, ſingulorum æquas partes tuſas ac cribro excuſſas, adipe anſerino vel gallinaceo, vt cerati fiat craſſitudo, excipe: ex eo verò in linteolum inducito, & donec omnino liberetur, imponito. Ad affectus eminẽtes, facieique pruritus, ac principium elephantiæ. Gummi albi, nitri ſpumæ, thuris, ſulphuris viui, vniuſcuiuſq; pares partes aceto diſſolutas, ſedulóq; tritas in paniſicia cõformato, atque in vmbra ſiccato. Vſu verò expetẽte, aceto diſſolue & inunge: vbi exſiccati fuerint, ſubſcripta compoſitione deterge. Aliud ad varos. Saponis Gallici libram, ammoniaci ſuffimenti tantundem, thuris, maſtiches, vtriuſque quadrantem, ſpumæ nitri drachmas tres. Saponem & ammoniacum in vas fictile cõiectum in duobus ſextariis aquæ coquito, quumque diſſolutum fuerit, arida cõtrita ac creta adiicito: deinde in pilam coniecta, ac diligenter contuſa in vaſe vitreo recondito. Quũmque vſus flagitat, faciem ex eo inquinato, & paruo interpoſito tempore, liberali aqua ipſam ſedulò perfricans abluito. Vtendum eſt autẽ hac inunctione per totam varorum curationem. Ad ficoſa menti tubercula. Argenti ſpumæ, miſyos crudi æquales portiones terito, & pro cataplaſmate imponito. Aut thuris drachmas duas, ſpumæ argenti drachmas quatuor, ſalis foſſilis drachmas octo, ſandarachæ drachmas octo, in læuorem redacta impone. Quòd ſi vlcerata fuerint vliginoſa (aqua enim ab ipſis defluit) vtẽdum eſt hoc quod capit ſquamæ æris drachm. quatuor, atramenti ſutorii, aluminis ſciſſilis, glutini fabrilis, ſingulorum ſiciliquum: glutinum aceto maceratur, deinde cũ reliquis teritur: ac formantur paſtilli. Vſus tempore aceto diſſoluimus ac inungimus: hoc etiam fiſtularum callos exterit. Ad recentes in mento aut alia quapiam parte impetigines. Tritici grana multa incudi imponito, deinde laminam æris igne candentem tritico ſuperponito, ac humorem inde emanantem adhuc calidum colligito, & impetigines illinito. Eodem pacto maluæ ſylueſtris ſemen tenerum collectum mundato, ac tundito, & ſuccum reponito, cóque aſſiduè illinito. Eodem modo portulacæ quoque ſuccum, aut vlmi lacrymam aceto dilutam illine. In inueteratis verò vtẽdum eſt ſubſcriptis. Viticis folia cum exiguo aceto trita imponito: eodem modo & capparis folia. Paſtillus lichenicus. Glutinis fabrilis drachmas quatuor, alii ſiciliquum, ſulphuris ignẽ nõ experti drachmas duas, chamæleonis drachmas quatuor, thuris ſiciliquũ, aceti heminæ dimidium: glutẽ aceto diſſoluitur, dehinc aridis adiicitur. Vſu expetente, aceto quod ſatis faciat diſſolutum calidum impone. Aliud. Alcyonii vſti ſiciliquum, chamæleonis nigri drachmas quatuor, radicis haſtulæ regiæ drachmas quatuor, ſulphuris viui, thuris, pyrethri, ſpumæ nitri, ſingulorum ſiciliquum, glutinis taurini drachmas quatuor, aceti quod ſatis eſt. Vbi increſcit affectio, & calloſa euadit, ſubſcriptis compoſitionibus eſt vtendum. Humida ad impetiginum affectiones. Miſyos, thuris, myrrhæ, aluminis ſciſſilis, ſingulorum drachmas octo, aloes, ſulphuris ignem non experti, vtriuſque drachmas quatuor: excipe paſſo vt ad ſtrigmentitiam veniat ſpiſſitudinem, & bis terve in die deterſis inunge, & foris membranam fellis tutelæ gratia impone. Illitio cocta ad lichenas inueteratos, vt citra exulcerationem liberet. Atramenti ſutorii, fœnigræci moliti, cardamomi, cuiuſque ſiciliquum, gith, foliorum caprifici, vtriuſque ſeſquidrachmam, aceti quod ſufficit: trita miſceto, quouſque in mellis craſſitiem coeat, deinde coquito: quúmque nigrum euaſerit & cõdenſatum, tollito & inungito, antea ablutis impetiginibus. Aliud. Aceti acerrimi ſextarios ſex, farinæ hordeaceæ ſextarios duos, mannæ ſextarium, radicis rumicis agreſtis drachmas viginti, veratri albi drachmas decem, alcyonii drachmas quindecim, cardamomi drachmam, cimoliæ drachmas octo, glutinis taurini, & ſpumæ nitri, vtriuſque drachmas ſedecim, virgultorum viridium halicacabi manipulũ cõponito. Verùm quia cõplures facultates medicamẽtorum quæ illinendo ſunt idoneæ renuũt, malũtq; emplaſtra quæ neq; ſudoribꝰ obortis diffluunt, neque exſiccata cutem extendũt, de his quoque eſt agendum. Emplaſtrum lichenici valet ad impetigines ſublatas ac eleuatas, adeo vt reprimat ea quæ reliqua eſſe videntur. Mannæ, thuris, picis, bituminis, ceræ, reſinæ pineæ, ſulphuris viui, ſingulorum drachmas octo, olei Cyprini parum: coque, & in linteolum inducto vtere. Aliud. Picis Brutiæ liquidæ, mannæ, ſulphuris viui, farinæ lupinorum, ſingulorum drachmam. Compone, deinde adde galbani ſiciliquum. Eſt ex eorum numero quæ valde probata ſunt. Quòd ſi affectus pertinacius perſeuerat, atque eiuſmodi non proſunt, medicamentis excoriatoriis vocatis eſt vtendum: etenim ſupremam cutem derepente abſcedere faciunt. Aliud impetiginum

excoriatorium.Squamæ æris drachmas tres,auripigmēti, A ſandarachæ,vtriuſque drachmas quatuor,æris cremati,veratri, ventrium cătharidum,ſingulorum ſeſquidrachmā. Tere vnūquodque ſigillatim,deinde ſimul mixta excipe cedria, & ad ipſiſſamentum ſtrigmentitiū redactum in pyxidem æream repone.Quum vius poſtulat,nitro ac exiguo aceto lichenas abſtergens inunge ſpathula, atque affrica : deinde deterſos ſpathula abrade,& denuo medicamentum impone:poſthæc vbi bis térve illud peregeris,& leuiter abraſeris, enitere iterum imponere, illita loca fellis alicuius animalis veſicula cooperiens: B etenim ea obſtat ne medicamentum diffluat, & lenis eſt: poſt pelliculæ verò impoſitionem faſciolam leuiter inducito,ac ſinito pernoctare.Quòd ſi hoc non licuerit, ſaltem aliquot horarum ſpatio permaneat, donec puſtulas excitauerit quæ ſanie craſſam glutinoſámque contineant. Adhæc lauare iubemus, & in balneo quod curationi opitulatur,morari. Quòd ſi quid obſtat quominus balneo vti poſſit, larga calida aqua fouere oportet, deinde abſtergere, & panem mulſa ſubactum pro cataplaſmate imponere. Vbi ſordida fuerint vlcera C emplaſtrum viride impone,adiecto pauxillò excoriatorii. Cæterùm ſanie iam expurgata, quum non amplius cruſtula incūbit, albū cū ſplenio impone,atque hac vti tot curădi ratione donec cicatrix planè obducta fuerit: verùm ſingulis diebus foueto,recenſque ſpleniū inducito.Poſtquam iam cicatrice locus penitus coaluit, ſi qua reſtat ſuſpicio,eandem curationis viam teneto. Verum anteaquam excoriatoria imponantur,loca extra impetiginem medicamento quod inflammationem prohibere poteſt ſplenio inducto tutari oportet,linea circum li- D chenem antea deſignata. Aliud quod ad alopecias quoque valet: verùm alopeciæ in ſole aut iuxta ignem ſunt inungendæ,quúmque puſtula erupeiit,acu eſt pungenda,deninc excreto humore,locus ceratis eſt perſanandus: poſt inductam autem cicatricem,pili enaſcuntur. At in impetiginibus itavt prædictum fuit eſt aggrediendum. Sandarachæ,auripigmenti,,ſquamæ æris, cuiuſque ſiciliquum,veratri nigri,elaterii,ventris cantharidum,ſingulorum drachmas:excipe cedria. Emplaſtrum viride, quod in mentagra appellata, poſt rupturā puſtulæ quæ E ob vſum excoriatorium oboritur,imponi debet.Ceræ libram,æruginis raſæ quadrantem, reſinæ frictæ libram, olei cyathos quatuor,aceti quod ſatis eſt: ærugo in ſole cum aceto terenda eſt,& quæ liquari poſſunt liquantur ac refrigerantur, poſthæc liquidis adiiciuntur. Viride Herophili. Æruginis drachmas duodecim, mannæ drachmas quatuor,adipis vitulini drachmas duodecim, galbani drachmas tres,ceræ drachmas octoginta,reſinæ drachmas viginti,aceti quod ſufficit. Poſt viridia,mūdis iam factis ab excoriatione vlceribus, huiuſmodi eſt F vtendum quæ multam ad tactum leuitatem inferunt. Album poſt impetiginum excoriationem. Spumæ argēti,ceræ, ceruſſæ, vniuſcuiuſque libram, olei ſextarium, aquæ ſextarium.Spumam argenti,ceruſſam, & aqua terito,quúmque optimè in læuorem redacta fuerint,paulatim oleum inſtilla,aſſiduéque tere. Vbi vnitum fuerit,in vas fictile transferto, ignique impoſitum aſſiduè agitato, & aſſumpta iam aqua ceram adiicito. Pancratiaſtarū τρυφερὸν hoc eſt delicatum appellatum, valet ad ambuſta,vt citra cicatricis veſtigiu ſanentur.Spumæ G argenti,ceruſſæ, plumbaginis, ſingulorū drachmas vigintiquinque,ceræ terebinthinæ,vtriuſque drachmas ſedecim,olei heminam,& aquæ tantundem, compone quemadmodum prædictum fuit. Aliud Diophantis,ad ambuſta,& intertrigines:faciē quoq; præmunit,ac præſeruat, ſi roſaceo diſſoluatur. Argenti ſpumæ frictæ ſiciliquū,medullæ ceruinæ drachmas ſedecim, ceruſſæ torrefactæ ſiciliquum,ceræ,thuris,terebinthinæ,ſingulorum drachmas octo,olei heminas quatuor. Ad menti exanthemata.Baccarum myrti,malicorii,argēti ſpumæ, H floris æris æquas portiones cum vino inunge. Porro in ficoſis menti eruptionibus quas mentagras,& nonnulli lichenas feros appellant, valent ex his quæ ad impetigines tradita ſunt,valentiora:adhæc ea quoque quæ ad ſcabies & lepras inſcribuntur. Verùm mirè celebratur hoc quod capit,atramenti ſutorii,veratri nigri, auripigmenti, ſingulorum drachmam,ventrium cantharidum ſiciliquum,nonnulli obolos tres:tritis vtere cum oleo,aut cedria,aut roſaceo,loco antea abſterſo. Puſtulis autē quæ enaſcuntur diſruptis,cuſpide ſpecilli locum attere, quo medicamenti quippiam penetrare morderéque poſſit. Deinde vbi locum foueris poſt horæ ſpatium, ceratum roſaceum ſuperiniice,atque id donec cicatrice coeat effice.Quòd ſi primùm præualere nequiuerit, ter quatérque inunge.Valet eximiè & ad lepras,&vitiligines,(quas λεύκας appellant) & alopecias,& ſcabies. Aliud ad capitis & menti ficoſos tumores,aut ſi alia quapiam parte vlcera prominent.Elaterii & ſalis paribus partibus commixtis vtere:ſuprà verò ſemē lini crudum cum aqua impone,aut ficus tritas.Eodem ad tubercula quoque,(quæ φύματα vocant)vtendum eſt.

DE ORIS AFFECTIBVS, CAP. VII.

QVum dentes doleant partim ob neruos qui illis inſeruntur, partim ob ſuam ſubſtātiam,aut gingiuas, quæ vel ex intemperie quapiam, aut humorum quorundam defluxu laborent : aliàs item proprium ſuum affectum ſentiant, aliàs ob caput materiam ſuppeditans, quemadmodum & quum totum corpus plenitudine abundat,patiantur : auxilia quæ affectui proportione reſpondeant,aduocanda ſunt. quare aut totum corpus,aut caput tantùm, vel etiam vtrūque purgatorio inanimus. Et vt propter humorum defluxum phlegmonæ enaſcūtur,ita dentes etiam ex humorum acrium erodentiumque defluxione perforantur, non ſecus quàm vlcera in cute oboriuntur. Proinde perſpicuum eſt quòd corpora quæ eroduntur per ea quæ vitioſum confluentem humorem exſiccent,curari debent: dentéſque qui exeduntur,ceu quibus idipſum præ nimia mollicie accidat, per auſtera adſtringentiáque medicamenta duriores atque ad patiēdum ineptiores reddi. Eos verò qui liuidi ſunt, per exſiccantia,(quippe quibus id ob prauorum humorum copiam eueniat)ſanare oportet: eandem enim quæ perforati curationem poſtulat. Quòd ſi gingiuæ ob inflammationem doluerint,oleum lentiſcinum,ſi moderatè calidum ore contineatur,præſtantiſſimum eſt remedium:ſit autem recens,nam quod vetuſtum eſt,deterius eſt:porro id in duplici vaſe calefieri debet.Eſt igitur hoc gingiuarum inflammationi quammaximè accommodatum: nec verò minus,ſiquis in alia quapiam parte mēbranæ tum linguam veſtientis tum ſuccingētis, totum os,dolor ob inflammationem oriatur,quum lentiſcinū ſedare poteſt:repellit enim placidè,& citra aſperitatem, quam auſterorum plurima obtinēt:adhæc,abſque morſu diſcutit, quo inflammata omnia in primis opus habent: nam quæ validè adſtringunt,partes exaſperant, ipſiſque ſimile quippiam,quale in contuſionibus vſuuenit,nimirum quòd ipſarum ſubſtantia violenter contrahatur. Ab iis verò quæ vehementer per halitum digerūt diſcutiuntq; ꝙ ea acria iā ſint, eroſioni quippiā adſimile oboritur.Cæterùm dolētes dētes aceto acri calido, cum galla aut halicacabi radice collue, aut tædulis pinguibus cum aceto,aut cappari,vel aliis, cucumeríſve agreſtis radice. Egregiè verò conferre fertur ranæ in aceto & aqua probè coctæ decoctum,ore contentum. Itidē ſi dentem caninum vſtum triueris,deinde cum aceto bene calido coctum ore continueris,aut acetum ſquilliticum ore retentum,aut tædarum ramenta, malicorium, alūmen,in aceto ad tertias coquito, & ore contineto: quúmque os ſaliua fuerit refertum, eo hiante effluere ſinito.Aut pyrethrū cum hyſſopo & colocynthide,itidē in aceto decoctū ore teneto. Aut alliorum, ſeminis erucæ,& nitri decocto collue.Oblitionibus verò & epithematis huiuſmodi vtitor:ſory reſina terebinthina exceptum obline, eáque cauernulæ inſere. Aut compoſitionem ex duobus piperibus nardino aut roſaceo, ſed potiſſimum amygdalino diſſolutam impone, atque in aurem eiuſdem lateris inſtilla. Aut ſulphur ignem non expertum cum lycio excipe:& in exeſum dentem inde. In maximis dentium doloribus valet hoc: anguis ſenectā, & ad mellis craſſitudinem redactam cum oleo obline, & in cauernam impone. Aut terræ inteſtina frige,tere-

que,& in cauernulam inſere. In aurem oleum ſeſami- A
num,in quo terræ inteſtina fuerint incocta,infunde. A-
pophlegmatiſmi quoque ſunt dẽtibus dolentibus accō-
modatiſſimi: in aduerſam verò aurem,duos hederæ co-
rymbos roſaceo ſubactos inſtilla. Quòd ſi eximere dentẽ
animus fuerit,pyrethrum acerrimo aceto dies quadra-
ginta maceratum terito ac reponito: vſu verò expeten-
te,vbi reliquos cera obducta munieris, ipſumque do-
lantem præmundaueris,medicamentum illine, deinde
horæ interiecto ſpatio,digitis extrahe. Aut ſory cum a-
ceto acerrimo pluribus diebus oblinito: educit eximiè
tithymali ſuccus, & ſory vnà cum galbano impoſitum. B
Quinetiam betæ radicis ſuccus in narem inditus,dentiũ
dolores ſedat,reliquáque omnia medicamenta quæ na-
ribus inſeruntur,de quibus antea egimus. Vt dentes vero
ſi non confringantur,nec grauiter oleant, veratrum ni-
trum erui magnitudine melle coquito & inſerito: ſal
foſſile melle ſubactum aſſa,& tere,& myrrha admixta
vtere. Arida ad dentes emotos & vacillantes. Terebin-
thi fructus torrefacti drachmas octo, aluminis ſciſſilis
cremati,ſylueſtris Punicæ florum,vuæ acerbæ ſucci, ſin C
gulorum ſiciliquum,gallarum,croci,myrrhæ, ſingulo-
rum drachma:tritis vtitor. Aliud. Cornu ceruini drac.
octo,rhois rubri,balauſtii,vtriuſque drachmas quatuor,
corticis pinus,gallarum croci,myrrhæ, ſingulorum dra
chmam:terito & vtitor. Maſticatorium ad molariũ do-
lorem. Roris marini ſeminis drachmas duas,origani,pi
peris albi,vtriuſque drachmam, vuarum paſſarum pin-
guiſſimarum ſextarii dimidium:in maſſæ formam redi
gito,& præbeto commanducandum: poſt vſum verò,os
vino colluat. Aliud, Vuæ paſſæ exacinatæ ſextarii di- D
midium,piperis albi acetabulum,grani cnidii,ſpicæ nar
di,ſingulorũ ſiciliquum, pyrethri & myrrhæ pares por-
tiones,caſiæ drachmam,vtere vt dictum eſt. Ad exeſos
dentes. Piper coctum cum melle tere diligenter,& in ca
uernulam inſere,atque exterius impone. Aliud dolo-
rẽ mitigans,ad dentes dolentes eroſóſque,confert tuſſi
quoque. Lacrymæ papaueris,myrrhæ,ſtyracis,cuiuſque
ſiciliquum,piperis albi,galbani, vtriuſque drachmam:
paſſi quod ad comprehendendum ſufficit. Iam ſi lepo-
rino cerebello infantem dentientem illeueris,dentes ci
tra dolorem atque illico emittet. Aiunt ſi ranunculi fo- E
lia ei cui dens dolet, in eiuſdem lateris brachio impo-
ſueris,dolore quidem liberare, verùm brachium exulce
rare,cuius curam,prout decet,habebis. Dentes præſeruã
tia hæc ſunt. Tithymali radicem in vino vſque ad dimi-
dias coquito,& bis in menſe dentes colluito,& nunquã
dolebunt. Item,alumine cum modico myrrhæ confrica
to,& nunquam exedentur: ſi verò hoc nimium adſtrin-
gat,melle vtitor. Optimè verò facit & ad dentes à dolo-
re præſeruandos,& ad gingiuarum dentiumque eroſio- F
nem,atque ad decorem hoc quoque. Lanas ſuccidas lin-
teolo illigatas vrito, deinde ſalis tertiam partem admi-
ſceto,eáque trita affricato. Aut leporis capite vſto tritó-
que vtitor. Aut ſal & mel in læuorem redacta,ac in mũ-
do linteolo illigata vrito:adhæc iridis pauxillum com-
miſceto & confricato. Ad dentes vacillantes, & gingi-
uas humore grauidas,eáſque corruptas. Alumen rotun-
dum chartæ inuolutum vritur,deinde tritum rubrica in
ficitur,eo continge gingiuas,& ſub corruptis inſere. Ad
gingiuas vlceratas. Nitrũ,cyperũ,hordeum,æquali por G
tione cōbuſta,cum melle miſceto & illinito. Vt mola-
ris citra dolorem eximatur, farinæ erui drachmas duas
cum ſucco tithymali ſubige,dentíque impone,ſupráque
hederæ folia iniice,& poſt horæ ſpatium tolle,ſua ſpote
in minuta fruſtula diſtringetur. Valet hoc etiam ad ero
ſos dentes. Verùm vſus tempore ceratum emollitum im
pone. Ad gingiuas præhumidas ac cruentas,dentes emo
tos,ozænas, parulidas,putredines, omniáque oris vitia.
Capit herbæ perdicialis,aut ſyderitis,minam,ſalis candi H
di & tenuis ſextarium, mellis ſextarium: contundito,&
in maſſæ formam redigito, deinde in ollam coniectam
operculo probè obturato. habeat autem in medio ſui fo
ramẽ per quod rudicula agitetur,donec nihil amplius fu
mi aut vaporis exhalauerit: dehinc vbi ab igne ſublatũ
fuerit ac refrixerit, inde ſumito drachmas quatuorde-
cim, piperis albi drachmas quinque, piperis nigri dra-
chmas ſex,pyrethri drachmas ſex,aluminis ſciſſilis cre-
mati extinctíque vino auſtero drachmas duas, pumicis,
myrrhæ hyſſopi, ſeminis apii, pulegii, ſingulorum ſici-
liquum,mentæ,iridis,vtriuſque drachmas tres:hæc tun
dito, & cribrata ei quod ex olla ſumpſiſti commiſceto,
ac vtitor. Aliud. Tragorigani drachmas duas, hyſſopi
drach. quatuor, herbæ perdicii melle & ſale tenui ſub-
actæ,atque in olla donec in prunas redigatur, crematæ,
quadrantem,piperis trientem: tunde, incerniculo excu
te & vtere. Quo ſi vſus fueris, neque dentes dolebunt,
neque findentur, neque gingiuarum inflammationes,
(παρουλίδες dictæ(cruorem fundent,neque carunculæ in
iis ſuperexcreſcent, neque defluxionibus tentabuntur:
erit porro os odorum, & dentes nitidi. Nonnulli ſalſa-
menta in olla medicamento adiiciunt. Cæterum prædi-
ctis ſuccedunt quæ eo quòd oris affectibus accommo-
dantur,(στοματικὰ Græcis appellantur) quǽque ad oris ca-
uitatem tonſillas,& vuam inflammatione correpta,de-
fluxionéque laborãtia adhibentur. Debet autem initio
mali in his qualitas adſtringens præualere, vt quicquid
influit repellatur reprimaturque: poſthæc adſtringenti-
bus quædam per halitum digerẽtia admiſcenda ſunt,vt
quæ iam defluxerunt diſcutiantur. Declinãte verò iam
malo,plura iam & valentiora ſunt commiſcenda diſcu-
tientia, quorum ſigillatim medicamenta partim antea
dicta fuerunt,velut id quod conſtat ex nucibus, ex mo-
ris,ex fructibus rubi,(βάτια vocant)& ex malis Punicis,
ex cotoneis,& ſiquod eiuſmodi conducere creditur: par
tim iam proponentur, ne ea omniquaque in hoc libro
deſiderẽtur. Hieræ ſtomatice, ἡ διὰ τοῦ πηγάνου, quæ ex ſemi
ne rutæ ſylueſtris concinnatur: valet ad anginas, ad inflã
mationes tonſillarum,& vlcera quæ in ore oboriuntur.
Cōuenit & ſtomachi vitio, & inteſtinorum difficultate
laborantibus,ex frigida ad fabæ tuberculum propinata.
Eſt etiam arteriaca præclara & dolorem mitigans. Aniſi
ſeminis,rutæ ſylueſtris,ammis,floris iũci odorati,caſiæ,
iridis, aluminis ſciſſilis,ariſtolochiæ longæ, aliqui etiã
caſiæ fuluæ,ſingulorum vnciam, coſti ſeſquidrachmã,
gallas immaturas mediæ magnitudinis numero octo,
crocomagmatis,floris roſarum, vtriuſque vncias duas,
croci ſeſquunciam,amomi racemi vnciæ dimidiũ,myr-
rhæ vnciæ dimidium,cinnamomi,ſeminis apii, vtriuſq;
vnciam, ſpicæ nardi ſeſquunciam, hirundinum recre-
menti vnciam. Myrrham cum melle terito,reliqua verò
contuſa & incerniculo excuſſa iniice: ac medicamẽtum
melle craſſius reddatur. Vſu verò poſtulante,melle diſ-
ſolutum inunge, atque ex aqua, vel mulſa,vel ptiſſanæ
cremore præbe gargariſſandum. Διάχριστος,(hoc eſt illitu
apta) ad oris putredines, rhois rubri drachmas quatuor,
acaciæ drachmam,medullæ ceruinæ drachmas quatuor.
Vino diſſoluta,melle cocto excipe, vteréque ad illinen
dum. Aliud. Succi hypocyſtidis ſiciliquum, floris ma
li Punicæ drachmam,lycii drachmam,acaciæ drachmã.
Excipito oliuæ immaturæ ſucco & melle. In humidis ca
lidiſque corporis locis, cuiuſmodi eſt os, citò putredo
accedit,quacunque tandem de cauſa fuerint exulcerata.
Ad eam etiam rem facit quòd nullum medicamentum,
quemadmodum in aliis vlceribus aſſiduè incũbere po-
teſt: ſiquidem perpetuò à ſaliua eluitur: atque idcirco
in ipſis validiſſimis ſæpenumero vti cogimur: ſunt autẽ
vehementiſſima quæ perinde ac cauteria cruſtam appel-
latam faciunt. Itaque in externis quando pars quæ cura-
tur,cruſta obducitur,à fortibus medicamẽtis abſtinem⁹,
atque ad ea quæ cruſtas tollunt,tranſimus quæ facultate
qualitatéque abſtergente prædita ſunt. At in ore,ob re-
gionis naturam,conſultum tutúmque mihi eſſe videtur
admiſcere detergentibus nōnihil ex vehementibus,quæ
ſigillatim admota cruſtas inducũt. Atque eiuſmodi quæ
dam antea tradita fuerunt,vbi percenſui ea quæ ad oris
vlcera, à paſcendo Græcis νομαὶ dicta, faciunt: eadem
namque cruſtis conuenire diximus. Crito conferre in-
quit miſy aſſum cum melle, donec ad ſtrigmentitia ve-
nerit ſpiſſitudinem, aut chalcitidem aſſatã cum melle.
Archigenes verò ad cruſtas dictas priuatim conducere
ait ſtercus caninum cum melle illitum. Et Muſa de hoc

ita habet. Ad anginā ſtercus caninum album accipito, A exſiccatum & tritum cribro excernito. Vſus verò tempore, melle dilue, & tūc inunge vt digluciatur: nullum medicamentum eo vehementius nouimus in angina laborantibus, aut in phlegmone tonſillarum aut glandularum linguæ adiacentium, quæ ſtrangulatus periculum minitatur. Alia ad cruſtas faciens, & ad gingiuas præhumidas, & fœtidas. Miſyos cremati drachmas octo, iridis drachmas quatuor, croci drachmam. His tritis tum ſeorſum, tum cum melle vtitor. Ad putredines autem, atque abſcedentes gingiuas, & cruentas, arido, ad cruſtas verò B vtere cū melle hoc quod vocatur ἄνθηρα, hoc eſt florida. Capit iridis, ſādarachæ, cyperi, ſingulorū drach. quatuor, aluminis ſciſſilis, myrrhæ, croci, crocomagmatis, ſingulorum ſiciliquum. Quidam etiam floris roſarum, & gallarum vtriuſque drachmas duas adiiciunt. Quòd ſi putredo fuerit validior, libellorum combuſtorum partes tres, auripigmenti partem: trita miſceto & vtitor, & ſupra linamentum concerptum, roſaceo imbutum expreſſúmque dato: quidam libelli partes octo capiunt. Quòd ſi putredo his non euincitur, iubevt vrat, contectis in orbem circunſitis partibus. C fit autem candens pellucénſq; cauterium quod tantiſper adhibeatur dum nihil amplius humoris defluat, & locus videatur euictus: poſthæc, colluere prædictis, & ἀνθηρᾷ facultate vti cum melle oportet, donec cruſtæ diffringantur, inde melle vtendum eſt. Quum gurgulio ex humorum defluxu inflammatione corripitur, ſi mediocris fuerit defluxus, mediocribus opus habet adſtringētibus: ſi verò eſt validior & vehementior, opus quoque eſt iis quæ magis adſtringunt. D Vbi iam inflammatio fluxúſque declinat, ex iis quæ per halitum digerunt quædam cōmiſcenda ſunt. Collutiones itaque moderatæ ſunt quæ fiūt ex palmulis, quæ modò in aqua ſola, modò pauxillo quoque mellis adiecto, decoquuntur. Huic adſimilis eſt quæ fit ex roſis, pampinis vitis, rubo, rubo canis, lentiſco, hedera, terebinthina, thamno, aſpalato, flore Punicæ domeſticæ, ſiliquis, malis auſteris, pyris & ſorbis. His fortiora ſunt, tum myrti, eiuſque baccarum decoctum, tum cotoneorum acerborum & meſpilorum, & cornorum. Generoſiſſimum autem eſt decoctum gallarum, & rhois culinarii coriariique, E & fructus myricæ. Ex his ſingulis tum per ſe, tum ſimul coctis, ex aqua gargariſſare oportet. Quin & aridis tritis gurgulionē attingere debemus per cochleariū, tum prædictis tū ſimilibus ſunt autē eiuſmodi roſæ ſiccæ, & hypocyſtis, & rheum, cyperuſque & aloe, nardi item radix, & alumen ſciſſile, ac lapis qui ἀγήρατος dicitur. Paruæ quidem affectiones per eiuſmodi facilè eueſtigio compeſcuntur. Vbi verò vitium obortum, maiori nititur fundamento, fieri nequit vt id per repellentia penitus curetur, potiſſimum quum ægri corpus humoribus F abundat, aut pars laborans fuerit natura imbecillis. Quin de re ſæpe initio, ſæpius paulo pòſt iis aliquid ex diſcutientibus admiſcere cogimur: & ſi dolor ingens fuerit, etiam ex iis quæ eum lenire poſſunt adiicere. Cæterùm ex diſcutientibus moderatiora ſunt adhibenda, ꝙ valentiora irritādi vim obtineant: ſunt autem eiuſmodi, iris, thus, myrrha, quæque eiuſmodi prædita ſunt facultate. Lenire verò dolorem ſolent quæ læuorem inducunt, quæque lenta, dulcia & pinguia ſunt. Proinde ex his atque eiuſmodi incipiens, medicamenta concinnabis G affectibus accommodata: ſi verò inualeſcit vitium, neque vlli eorum cedit, aluus ſubducatur, & gargariſſet lupinorum loturam, aut ptiſſanæ cremorem, aut paſſum tepidum, aut ficuum decoctum, & vuarum paſſarum, & glycyrrhizæ cum hyſſopo. Prodeſt quoque, ſi oleum amygdalinū in aures infuderis, foriſque ſpongiis expreſſis leuiter foueris. Quinetiam polentam, (quam ὠμήλυσιν vocant Græci) ex farina hordeacea, aut ſeminis lini, aut fœnugræci, aut ex his mixtum imponere oportet. Si igitur in ſuppurationem verti tonſillæ apparuerint, ea adiuuanda eſt, & in primis ficuum decocto aſſiduè gargariſſentur. Si verò nihil eiuſmodi videatur, ſed ægrè deglutire poſſint, & ſtrangulatum ægri metuant, acri enemate aluus eluenda eſt, venáque in cubito tundenda, & cucurbitulæ in collo & mento, conciſa prius ſcalpello cute, ſunt affigendæ: cōtinuis item fotibus & cataplaſmatis, iiſque validioribus ac gargarizationibus eſt certandum. Quòd ſi etiamnum malum increſcat, venæ ſub lingua ſecentur, aut iuxta oculorum angulos, aut ea quæ in fronte conſpicitur. Quinetiam per halitum ore receptum fouebimus, hoc pacto, Satureiam, aut origanum, aut hyſſopum in aceto feruentem in olla circunquaque oblita obturatáque concludimus, ac per foramen inſerta arundine halitum ex olla expirantem excipimus: ſi verò à feruente arundine os aduratur, ouum vacuum perforatum ore contineatur. Quidam nitrum & origanum & naſturtii ſemen, oleumque, trita in poſca, miſcent, ac eodem modo fouent: aut hirundinum recrementum illinūt, ſimili térque fouent. Atque de his quidem hactenus. In ſumma cute oris obortas vlcerationes, (ἄφθας Græci nominant) quæ quippiam igneæ caliditatis obtinent. In infantibus vt ſemper gignuntur, quando vel lac nutricis prauum fuerit, vel ipſum infantulus rite concoquere nequiuerit. ſunt omnino curatu faciles, quippe quæ moderatis adſtringentibus ſedentur: interdum tamen quum moram traxerint, ægrè ſoluuntur, temporiſque ſpatio vlcus euadit putridum, (quod à medicis Græcis νομὴ) à paſcendo denominatur. Simpliciſſimum autē medicamentum eſt, portulaca melle imbuta, ac commāducata: adhæc collutio ex foliis oliuæ, itidémque quod conſtat ex alba myrto, & amygdalæ amaræ cum melle. Ad nigras verò aphthas valet vua paſſa vinaceis purgata, & aniſum cum melle tritum ac illitum. Validiſſimū eſt, æruginis vermiculatæ tribus obolis in vino tritis os collue, aut gallam in aceto tere & inunge. Ad albas aphthas: chalcitidē oleo tritam penna illine: hoc extēplo ſedat, ſimulatque pura facta fuerit, myricæ fructum tritum, & mulſa aut vino dilutum inunge: hoc præcipuè infantibus accommodatur. Poſſunt etiam nutrices, quū iam offis infātem alunt, lentem cum modico pane, & medulla ceruina aut vitulina exhibere. Miſceo quoque alimento mala cotonea, aut alia quæ adſtringunt. Quinetiam nonnunquam lactucam, intubum ſatiuum, iolanum, & portulacam offulæ commiſceo, ſi aphtha perquam ignea eſt. Quòd ſi nondum offa ali poteſt, nutricē eiuſmodi cibo alo, & vt probè nimirum coquat proſpicio. Attamen medicamētis quoque vlcera illino. Quòd ſi aphthas prærubras eſſe conſpexero, principio moderatiſſimè adſtringentibus refrigerantibuſque, deinde citra morſum digerentibus vtor: ſin ſubflauas videro, eadem quidem adhibeo, ſed quæ refrigerent magis. Si verò pituitoſiores fuerint, adſtringentibus: at ſi nigreſcentes, generoſius diſcutientibus vtor. Cæterùm in maioribus natu pueris, eiuſdem generis medicamentorum facultatibus vtens, vim ipſorum augeo: quemadmodū ſanè in adultis & duris corporibus, ſingulis commemoratis facultatibus validiſſimis vtor. Suffecit autem mihi perpetuò in iis miſyos cum vino adſtringente vſus, remittenti intendentique eius facultatē prout opus erat. Quòd ſi ſordida appareat aphtha, tero miſy cū vino multo. Iis qui valentioribus quàm miſy ſit, opus habent medicamentis, ærugo ſimiliter cum vino aut vino mulſo eſt accommodata. Talibus nimirum affecta loca oris ſunt inungēda. Aptum quoque ad eam rem eſt medicamentum, chalcitis oleo trita: atque hæc ſunt valida: moderata verò, & potiſſimum ad affectiones incipientes, eſt omphacium cum vino, aut vino mulſo, thus item. In puerulis porro ſatiſfacit roſarum flos, ipſæque roſæ ſiccæ, & collutiones ex mediocriter adſtringentibus. Atq; (vt vno verbo abſoluam) moderatæ aphthæ, potiſſimū in tenellis corporibus moderata poſtulant medicamenta: fortiores verò, & maximè in duris corporibus à fortioribus curantur: cuiuſmodi ſunt quæ validè adſtringunt & mordent, vt mediocria ſunt quæ nihil prorſus H mordent, & nonnihil adſtringunt. Verùm de his commentatio, hîc ita ſuum finem habeat. Atqui nobis quibus in præſenti libro inſtitutum erat de externis verba facere, ea tradita ſunt quæ in capite ac facie, & præterea ore apparent, ac quo pacto ea, quibuſque medicamentis ſunt curanda, reliqua iam dicentur. Quòd ſiquando internorum vitiorum meminerimus progrediēte ſermo-

ne, id ob medicamentorum quod inter ſeſe obtinent, A commercium euenit: nam quemadmodum ob ea quæ foris appa. ent, interdum purgatoriis ac reliquis alterantibus medicamentis, quo exuperantem humorem coerceamus, vtimur: ita & ob ea quæ intus inſeſtat, foris emplaſtra, inunctiones atque illitiones aliquando damus: quod ab exterius adhibitis non minus ægro opis accedat, ſiue illi ſtomachus exempli gratia, ſiue iecur, ſiue aliud quodpiam viſcus, etiam ex interioribus & penitioribus doleat, aut aliter afficiatur. Nunc de reliquis quæ ſummæ cuti adaptantur, quod ſatis eſt, eſt agendum: at- B que ita in libri calce, de communibus multiplicemque vſum præſtantibus oleis, emplaſtriſque, ac quæcunque alia cutis ſuperficiei auxilii alicuius gratia admouetur, aliquid addedū: deinde de omni eo quod venenu viruſque eiaculatur, in quo etiam pollicitis ſatis dabitur. Verum antea de vlceribus quæ decet proponentur, & quibus in ipſis vtendum ſit medicamentis docebimus.

DE VLCERIBVS COMMVNIBVS TOTI CORPORI, CAP. VIII.

Atque de elephante vbi apparuerit, quo pacto eius C curatio ſit inſtituenda iam antea fuit explicatum: verum vbi in toto corpore graſſari ac dominari cœperit, præſtat tunc quoque conuenienti victus ratione vti, & plagis emollientia, aut per halitum digerentia, aut citra morſum exſiccantia, vel extergentia, vel cicatricem obducentia, prout vnicuique parti commodum iudicauerimus, adhibemus. Materiam verò his idoneam iam orationis proceſſus proponet. Quæ impetiginibus dicta ſunt conducere, eadem ſcabiei & lepræ, vna cum reliqua curationis ratione adhibemus: quare non eſt opus vt ea- D dem denuo repetamus. In vitiligine verò, (quam λεύκην vocant) nonnulli eam ferro adurendam exiſtimauerut, probantes, eam vſtionem quaſi ſola valetudini ſufficiat: alii aduſtionem doloroſam, atque ex hac cicatrice ceu indecoram fugientes, medicamentis quæ cruſtam inducunt vſi ſunt: qualia & cicatricem concolorem efficiūt. Vtendum autē eſt, Adarcæ, ſeminis roris marini, ſulphuris ignem non experti, æquis portionibus: hæc cum aceto trita, in ſole illine, non confertim, ne cutis exulceretur: procedente verò tempore, aliquid veratri albi, & E gallæ tantundem adiicito. Porro alphis conueniunt calx aqua abluta, aut dracunculi radix cum aceto impoſita ceu cataplaſma, veratrum item vtrunque, & lupinorum decoctum. Stigmata curabis, ſi lotii fæces, quæ matulæ adhærent, cum acerrimo aceto oblines. Habet Crito. Loco nitro præfricato, terebinthinam cataplaſmatis modo impone, atque alligatam ſine ſex dierum ſpatio: ſeptimo verò diſſoluito, & ſtigmata acu cōpūgito, & breui interpoſito tempore cruorem ſpongia detergeto, & tenui ſale locū confricato: deinde ad dies quinque me- F dicamentum impoſitum relinquito, quod ſit huiuſmodi, Thuris, nitri, lixiuii, calcis viuæ, ceræ, ſingulorū drachmas quatuor, mellis octaua pars. Quod vbi ſolueris, nigrum in medicamento reperies. In exanthematis autem, & maximè quæ craſſi frigidique humores generāt, lauri folia tenella, & rutæ, & mannæ æquis ſingulorum partibus terito, & pro cataplaſmate imponito: & thus cū oleo inungito, aut ceram, ſulphur viuum, ſal in oleum coniice & obline. In epinyctibus verò, ſuccum laſerpitii aqua dilutum illinito: exiccat enim citra mordacitatē. Vel, cicutam in læuorem redactam imponito, aut braſſicam crudam cum aqua. Valet & ad epinyctidas & puſtu G las, (φλυκταίνας dictas) & calidas eruptiones, & ea quæ à feruore ingenti ϖεϱίζέματα nuncupantur, & manantia capitis vlcera, incipienteſque furunculos, & exuſtiones, ſi argenti ſpumæ, & ſulphuris viui æquas portiones cum aceto & oleo myrtino commixtas in ſtrigmentitiam illitionem redegeris, eáque vteris. Cæterum ambuſta quæ moderatè adſtringentia requirunt, terra Chia, aut Cretica, aut cimolia, omniſque terra cum aceto aquæ permi- H xto illita, prohibet ne puſtulæ enaſcantur. Ad exuſtiones autem aquæ feruentis, priuſquam puſtulæ oboriantur, oliuarum ſalſarum muria continuè aſperge, ipſáſque oliuas ſale conditas, cum farina tritas, cataplaſmatis more impone, aut alumen ſciſſile cū aceto tritum illine. Atqui ei qui vapulauit, pellem ouillam recenter detractam calidam circūdato: ea enim reliquis omnibus præſtat medicamentis. Pili vero ex ambuſtis enaſcuntur, ſi fici folia arida, in olla cum cerato emplaſtri more impoſueris. Formicas autem & verrucas penſiles (quas ἀκροχορδόνας appellant) tollit elaterium cum ſale impoſitum, aut thus, aut groſſi cum aceto, & farina ac nitrum. Cæterum furunculos diſſipat & ad ſuppurationem ducit triticum manſum impoſitumque, aut vuæ paſſæ exente. atæ, & cum ſale admotæ: vel fermentum cum nitro, vel lini ſemen cum melle, aut hyoſcyami folia cum butyro. In carbunculis verò, poſt vniuerſo dicatam victus rationem, ad partem laborantem ea quæ modicè repellunt digerūtque dabimus: cuiuſmodi eſt cataplaſma quod ex plantagine & lente cocta conſtat, quod capit panis furnacei, nec admodum puri, neque ob furfures ſordidi, micam. Super vlcus autem, vehemens aliquod medicamentum impones, quale eſt Andronis, & Polyidæ, & Paſionis, quæ pallo, donec ad ſordium venerint ſpiſſitudinem, diluentur. Iam verò gangrænam, quamplurimi ſanguinis ex loco affecto, inanitione curare oportet: etenim aut vena ſecta, ſi quæpiam magna circa ipſam partem reperitur, corruptum ſanguine euacuare decet, aut cute circumcirca multis altiſque adactis plagis, ſcalpello diſſecta, ſanguis ſatis copioſus eſt ducēdus: mox quæ ad putrida accommodantur, imponemus, cuiuſmodi eſt quod ex aceto mulſo, farina erui, aut lolii, aut fabarum, & ſale componitur: aut Andronis medicamentum. Cancer longe omnium curatu eſſe videtur difficillimus: decet tamen eos qui artem humaniſſimam profitentur, experiri quid in eo quoque vitio profligando ipſa valeat. Proinde poſt totius corporis, ceu docuimus, curam, ad partialia & ea quæ loco admouentur, eſt accedendu, ſeu quæ mitigandi vi prædita ſunt. Quare ad canceroſos affectus, ſedis item tuberoſa, & pudendorum, teſtiumve, aut mammarum phlegmonas, in plumbea pila, piſtillo plumbeo: Lemnium ſigillum ex poſca, vel mulſa, vel lacte terito, donec nigreſcat: aut roſaceum, omphacinumve oleum, vel ſuccum ſemperuiui, aut vmbilici veneris, vel lactucæ, aut pſyllii, vel vuæ immaturæ terito ſimiliter & inungito. Archigenis ad canceroſa & maligna vlcera. Cancrorum fluuiatilium crematorum & cadmiæ parem, inquit, modum læuigato & inſpergito, aut cancrorum cinerem vnà cum cerato imponito. Porro laxis tumoribus, (quæ οἰδήματα nuncupantur) interdū abunde ſuccurrit ſpongia poſca imbuta, cum ligamento ſtringente impoſita, quod ab inferna parte incipiens, ſuprà innectito autem ſpongia noua, quæ ſi non fuerit ad manum, nitro aut lixiuio, quod ſtillatitium nominat, expurgentur. Quod ſi per hæc tumor non ſubſidet, paululū quoque aluminis admiſcere oportet. Verùm quod ad reliquos molles laxóque, atque omnes in vniuerſum tumores qui ex aqua inter cutem contrahuntur, ſpectat, eorum dignotiones, ac qua in ſumma curationis ratione opus habeant, iam antea didiciſti: at quibus hic quoque foris opus ſit medicamentis, paulo pòſt explicabitur. Ad rupta verò & auulſa, ariſtolochia rotunda idonea eſt, ſimiliter centaurii maioris radix, & bdellium, & antidota illa quæ antea his conferre diximus. At verò vermes, qui in vlceribus generantur, & qui vocantur dracunculi, quæ amara acriáque natura ſunt, perimunt: quorum ſigillatim materiam eo libris de ſimplicium medicamentorum facultate petes. Cæterùm iam nos alio quaſi denuo ſumpto exordio, de omni medicamento quod exterius adhibetur, verba facere oportet, tam de eo quod ad plures vſus accommodatur, quàm quod ad vnum alterumve affectum aſſumitur. Tu verò qui ſingulos affectus dignoſcere potes, cuique tradita eſt medendi methodus, tum ex vniuſcuiuſque facultate medicamenti, tum ex eo quod fronte promittit, facilè ſingulis affectibus ſua ſibi dicata medicamenta tribues. Itaq; ab iis quæ linamentis concerptis excipiuntur, (ἔμμοτα Græci vocant) & vulneribus induntur, ex Galeni ſententia exorſi, ad ea quæ à mollicie μαλάγματα appellantur, ac ad reliqua accedemus. Denique quò ſuis numeris integra conſtet hæc noſtra commentatio, oleorum vnguē

torúmque rationem explicabimus.

DE EMPLASTRIS MALAGMATIS ET linimentis.

EMplaſtrum e chalcitide Galeni, quod etiam palmeũ nominant: Capit veteris adipis (quam vendẽtes appellant axungiam) libras duas, olei vetuſti libras tres, chalcitidis trientem. Hæc hoc pacto coquere oportet: Adipis membranulæ omnes eximuntur, ipſéque contunditur vt facilè liquari poſſit: poſthæc, ad ignem liquefit: deinde, per colum tranſmittitur vt purus fiat, túncque prædictas duas libras pendeat: poſtea chalcitidis læuigatæ triens cum olei tribus libris adipi permiſcetur, adiectis argenti ſpumæ tribus quoque libris. Atque vbi omnia ſimul in mortario in vnitatem coierint, coniiciuntur in cacabum ac ligno palmæ agitantur. ſufficiet autẽ ramus vnus maiuſculus, vt ſolida ligni parte mouens vtaris, quo modo quæ ſpatha dicitur, vti ſolemus: ita enim nominant quo miſturas mouent. Quod autem ſolidæ parti rami adhæret, circunciditur, & tenelli vtrinque procedentes ramuſculi abiiciuntur, ſed cortice prius exuto, vt ſegmenta iniecta, medicamento ſuccum ſuum impertiant. Proinde ſtatim ab initio ſpatha vtendum eſt, ſed tenuia palmæ ſegmenta iniicienda, vbi medicamentum ad conſiſtentiã cerato ſimilem peruenerit: nam ſi ipſa initio immittãtur, ſuccus iniectorum quem manere cupimus, abſumetur. Quin & ſpathæ, qua medicamentum mouetur, pars intincta vbi inaruit, vt proprium nequaquã amplius ſeruet ſuccum, amputata abiicitur, & reliqua vtimur: rurſúſque eodem modo, ſi quæ in medicamẽto inareſcit, amputatur. Porrò perſpicuum eſſe puto, palmæ ramum non debere multis ante diebus ab arbore abſciſſum eſſe: ſiquidẽ tempore areſcit. Itaq; hyeme pridie abſcindatur, & æſtate eo ipſo die quo medicamentum es coctvrus. Vbi autem ita coctum fuerit medicamentum vt manus non inquinet, ipſo emplaſtro vtere ad vlcera quæ ægrè cicatricem ducunt, & ſanguinem fundunt. oleo item liquefactum aptatur locis inflammatione obſeſſis, podagris, arthritidi, bubonibus, tuberculis, ambuſtis, pernionibus, fracturis, affectibus quos deſtillatio peperit omnibus. Iam multi quoque qui hernias ſecant, poſt manus operã, ilico ipſum imponunt. Heræ emplaſtrũ cãdidum, aduerſus rabioſorũ morſus, facit & efficaciter ad eos qui aquã reformidant, liberat item à periculo ſtatim vulneri inditum: verùm his quibus iam nimiùm morbus dominatur, catapotium nucis auellanæ magnitudine ex eo eſt dandum, idque diebus quadraginta. Cæterùm in lienoſis colorẽ immutat, nigrùmque euadit. Efficax eſt & ad hominum morſus & canum, abraſa quæ difficulter cicatricem admittunt. Tollit etiam ſugillata (ὑπώπια vocãt) vnius diei ſpatio, vulnera conglutinat: benè facit tuberculis & ſedis rimis, eſt & peſſus emolliens: oportet tamen poſt diem ſoluere, & nigredinem vlceribus obortam ſpongia detergere: idque tantiſper dum nulla nigredo amplius appareat. Idem cicatricem inducẽdi vi præditum eſt, & ad omnia idoneũ. Eius autẽ compoſitionis ratio hæc eſt: Ceræ Ponticæ libræ duæ, argenti ſpumæ chryſitidis libra, ceruſſæ libra, myrrhæ ſextãs, medullæ ceruinæ ſextans, thuris vncia, olei vetuſti ſextarius. Argenti ſpuma coquitur, & vbi in ſtrigmẽti concrementum coiiſſe videbitur, cera, mox ceruſſa aſpergitur ac agitatur. Quúmque in vnitatẽ coierint & manus non inquinauerint, à carbonibus depoſito, medulla immiſcetur. poſtquam refrixit medicamentum, myrrha ac thus iniicitur, manúque ſubigitur. Melinum Heræ ad inueteratos ſinus, etſi in vacua perforati ſint: idem etiã diſcutit ſtrumas quæ in pueris nuper ortæ ſunt: facit & ad artus qui loco moti ſunt. Argẽti ſpumæ chryſitidis, reſinæ pineæ ſiccæ, vtriuſque drach. centum, ceræ Põticæ drach. duodecim, olei ſeſquihemina, vini heminæ dimidium: argenti ſpuma cum vino læuigatur dum ſicceſcit. pòſt vnà cum oleo tantiſper coquitur dũ mutata fuerit, & tunc reſina læuis additur, ac cera coquitur donec tangentem non polluat. Nigrũ optimũ ad oſſiũ fracturas: hoc medicamẽto vſus ſum in fracturis, quũ multa oſſa innatarẽt, omnibus exhortãtibus vt innatãtia eximerẽ, & præſtã

A tiſſimum quiddã quod omnium opinionẽ vinceret, miraculo ſimile effecit: ſiquidẽ oſſa quæ vagarẽtur, atq; ab aliis eſſent ſeparata, adeò retinuit vt per toſum cum aliis cõmitteret & coagmẽtaret. Eius autẽ cõpoſitio huiuſmodi eſt: Argẽti ſpumæ, bituminis, vtriuſq; drach. ducẽtæ, picis aridæ, ceræ, vtriuſq; drach. tres, reſinæ terebinthinæ drach. L. aluminis ſciſſilis, propolis, vtriuſq; drach. centũ, ammoniaci ſuffimẽti drach. XXIIII. æruginis drach. X. olei ſextarii quatuor. Andreæ, quod eminentias omnes deprimit: vulneribus quoq; adhibetur, & cruentis vlceri-

B bus, ac ab inflãmatione defendit: efficax itẽ eſt ad recẽtia vulnera, atq; ea quæ paſcẽdo ſerpũt, ſinus agglutinat, facit & ad vlcera quæ fluxionibus tentantur, & vetuſta, quæq; ægrè cicatricẽ admittunt: Argenti ſpumæ libræ tres, ſquamæ æris, chalcitidis, æruginis raſilis, ſing. quadrans, aceti hemina, olei veteris bes. Helleſpontium, cutem perſpirabilem reddit, ab inflammatione liberat, ſtrumis, panis, parotidibus confert: impoſitum ex eo ſplenium, attrahit, & pus gignit, cutem rumpit, glutinat: & in ſumma, ambuſtis ſubuenit, podagricorum dolores mitigat: Olei veteris

C drach. centum, picis aridæ drach. L. ladani drach. quinque & viginti, ſpumæ argenti drach. centum, æruginis raſilis drach. tres ſeſquiſcriptulum, galbani drach. quatuor. Spumam argenti cum oleo tritam coquito, quúmq; collecta fuerit, picem & æruginem adiicito, mox ladanum & galbanum, atque ita in mortarium coniectis, & tædaceo ligno ſubactis vtitor. Cteſiphontis emplaſtrum, quædã dirimit, quædã contrahit & rumpit: Spumæ nitri libra, mannæ libra, thuris, lixiuii ſtillatitii, ceræ, terebinthinæ, ſing. libra. quidã etiam viſci libram adiiciunt. Aliud è

D viſco, attrahendi & diſcutiendi vi pollens, mammis prodeſt. Argenti ſpumæ, olei, vtriuſque libr. duæ, viſci quercini triens, gallarum triens. Emplaſtrum è ſeminibus, vt Philonides concinnabat: Seminis fœnigræci, aniſi, ſtyracis, bdellii, mannæ, thuris, cardamomi, cyperi, radicis panacis, iridis, ſpumæ nitri, ſingulorum drach. quinque & viginti, ammoniaci, terebinthinæ, vtriuſque drachm. quinquaginta, adipis taurini drachm. ſexaginta, ſertulæ Campanæ drach. ſexaginta, ceræ drach. centum, mellis heminæ dimidium, vini hemina. Ex ruta emplaſtrum, ad

E coxendicis dolore tentatos: Seminis rutæ ſylueſtris, laſeris, baccarum lauri, ſpumæ nitri, abrotoni, colocynthidis, cardamomi, ammis, ſingulorum drach. quatuor, rutæ viridis, picis, terebinthinæ, ammoniaci ſuffimenti, ceræ, adipis, ſingulorum drach. octo (nonnullis, ſingulorum drachmas viginti) galbani drach. ſex, opopanacis, ſulphuris, vtriuſque drach. quatuor. Malagma contra ſtomachi inteſtinorúmque defluxiones: Cõſtat œnanthæ beſſe, omphacii triente, carnis palmularum quæ ſolibus illuſtratæ maturuerunt, ſextante: acaciæ, roſarum, vtriuſque vncia, a-

F loes, gallarum, picis, aluminis rotundi, ſingulorum ſextante, ceræ quadrãte: aliqui thuris & myrrhæ, vtriuſque quadrantem adiiciunt: vini quod ad arida excipienda fuerit ſatis. Ad hydropicos, & inflationes: Picis, ceræ, vtriuſque libra, nitri, ſulphuris viui, aluminis ſciſſilis, ſingulorum ſelibra. Baſſi medicamentum, quo ipſe vtens, neruorum antea reſolutione laborans, ſanitati eſt reſtitutus: Habet olei myrtei, cyprini, vtriuſque trientem, olei veteris, atramenti ſutorii, vtriuſque ſeſquilibram, galbani quadrantem, mannæ trientem, ceræ libram, terebinthinæ ſe-

G ſquilibram, opopanacis ſextantem, radicis bryoniæ, æruginis, ſpumæ nitri, propolis, pyrethri, euphorbii, ſingulorum trientem, adipis hœdini ſelibram, aceti quod ſatis facit: bryonia & pyrethrum ex aceto coquitur, deinde liquor exprimitur, & aridis admixtus ac accuratè læuigatus liquefactis excipitur: vſus eſt quem antea explicauimus. Medicamentum è caſtoreo, membris reſolutis (παρέσεις vocant *Græci*) opitulatur, & ad omnes affectus vetuſtos valet: Hyſſopi, terebinthinæ, vtriuſque quadrans, medullæ ceruinæ triens, ammoniaci ſuffimenti, galbani, caſtorei, piperis candidi, euphorbii, adar-

H ces, ſpumæ nitri, opopanacis, ſingulorum vncia. Linimentum è ſale ad podagricos & arthriticos, omnem affectũ emollit. vſus eius ſit quotidianus: Salis ſordidi, hoc

eſt ipſius terræ libræ duæ, aluminis ſciſſilis libra, fæcis vini ſextarius, floris lapidis aſii triens: terito arida diligenter, fæcémque ſedulò læuigatam addito: quibus contritis olei veteris ſextarius affunditur, & vbi contuderis, ad vſum excipitur. in aliis exemplaribus ſcriptum eſt melle excipi. Neapolitæ medicamentum, podagricis, arthriticis, & iſchiadicis omnem affectum adimit: Thuris, piperis candidi, ammoniaci ſuffimenti, myrrhæ, nitri, floris lapidis aſii, aluminis ſciſſilis, ſucci centaurii, ſingulorum ſextans, fæcis vini ſextarius, olei cyprini, laurini, myrtacei, ſtyracini, ceræ, ſingulorum libra, terebinthinæ ſemiſſis, galbani vncia, opopanacis ſemuncia: liquefacta tritis inferuntur. Medicamentum Piſcatoris inſcriptum: Nam quum piſcator in antro degeret, & à morbo affligeretur vſqueadeo vt totum corpuſculum diſtortum peruerteretur, hoc medicamento vſus eſt, & à toto affectu liber euaſit Olei ſabini libr. tres, ſurculorum populi nigræ libra (quòd ſi ſurculi deſint, vtendum eſt ſampſucho, vt eius duplex modus ſufficiatur. capit enim & ſampſuchi libram) vnguenti crocini, irini, cyprini, cuiuſque libra, maſtiches vncia, myrrhæ ſtactæ ſelibra, picis nauibus deraſæ, pinguedinis ſuillæ, vtriuſque libræ tres, ſulphuris ignem non experti, ſpumæ nitri, galbani, ſingulorum quadrans, medullæ ceruinæ triens, ſanguis decem teſtudinū terreſtrium medicamento trito iam & parato iniiciendus eſt. conficitur autem, vt antea dictum fuit. vſu expetente, ſummouere è medicamento libram vnam oportet, cui ſuauitatis gratia opobalſami & vnguenti malabathrini vncia infundatur. Flauii Clementis medicamentum: hoc nouimus ob podagram chiragrámque toto corpore obtortos vſos eſſe, atque ita ſanitati reſtitutos, vt ſine nocumento & illæſi obambularent: Accipit olei Sabini libras duodecim, radicis cucumeris ſylueſtris libras duodecim, ceræ, terebinthinæ, medullæ ceruinæ, galbani, ſingulorum libram, ranas ſex. oleum partimur, atque in hoc ranas, in illo radices coquimus: ad hæc, liquore percolato vtimur. Medicamenti ἀκόπου, *hoc eſt laſſitudinem diſcutientis*, vſum præſtat, ſi addimus ſcripturæ ſampſuchi ſeſquilibram, vnguenti crocini, malabathrini, vtriuſque libram, opobalſami vncias tres, & decem teſtudinum ſanguinem. Aliud acopum, quod ex alto euocat, coxendicis, articulorum doloribus, membris relaxatis, & tremulis accommodatum: vetuſtos affectus innouat, & caput dolentibus prodeſt: Adarces vncia, myrrhæ, ſpumæ nitri, euphorbii, opobalſami, ſingulorum ſextans, ſtyracini vncia: concoctionem item iuuat. Acopum aliud, aduerſus vetuſtos coxendicis cruciatus, & articulos contractos, (ἀγκύλας vocant Græci) & ad reſolutiones neruorū apprimè efficax: Habet olei veteris libras duas, irini, laurini, ſtyracini, ſingulorum ſelibram, terebinthinæ, euphorbii, caſtorei, ammoniaci ſuffimenti, piperis, opopanacis, galbani, ſingulorum quadranrem, medullæ ceruinæ trientē: liquatis liquabilibus, ipſa aridis affunduntur, atque vbi in vnitatem coierint, ad vſum aſſumuntur. Acopum viride, admodum efficax: quare inter laſſitudinis initia non confert, niſi frigus vehemens violenter prehenderit. verùm in diuturnis laſſitudinibus magis prodeſt: podagricis & arthriticis ſuccurrit, ſi ante balnea, pedes neruique incraſſati medicamento perfricentur: ita nanque noui quoſdam valetudinem priſtinam recuperaſſe. Capit ammoniaci ſuffimenti libras duas, thuris, ſpumæ nitri, æruginis, hyſſopi, ſingulorum vnciam, myrrhæ, galbani, opopanacis, ſing. beſſem, euphorbii, adarces, vtriuſq; trientē, ceræ lib. duas, terebinthinæ lib. duas drach. quatuor, olei laurini, cyprini, gleucini, ſing. librā, irini, lētiſcini, vtriuſq; lib. duas: cum aceto ſubiguntur, & efformātur vt reliqua.

Emplaſtrum Aureū & Polyarchion contra frigidiores ſuccos qui ventriculum obſidēt, & quartanas febres, poſt concoctiones præcordiis impoſitū: itē aduerſus iecinoroſos, ſtomachicos, lienoſos, & lateris inflāmationes, eóſq; qui frigido affectu afficiuntur: at in calida intēperie minimè idoneum eſt. &, vt in vniuerſum dicam, infarctum extricat. Πολυάρχιον: Amomi, xylobalſami, croci, ammoniaci, ſtyracis, aloes, thuris, cyperi, roſarum ſiccarū, enulæ Campanæ, ſucci abſinthii, Celticæ, bdellii, piperis, iunci

A odorati, cardamomi, caſiæ, myrrhæ, adipis anſerini, cyphæi, ſingulorum vncia, folii, balſami, vtriuſq; ſextans, ſpicæ nardi triens, terebinthinæ, ſertulæ Cāpanæ, vtriuſque ſelibra, maſtiches libra, ceræ lib. iii. vini odorati quod ſatis eſt. Aureū: Pulueris nardi & œnanthæ, vtriuſq; quadrās, ſampſuchi, iridis, Celticæ, ligni aloes, liquoris Cyrenaici, galbani, ſingulorum ſextans, croci vncia, maſtiches, ſtyracis, opopanacis, ſagapeni, ſingulorum triens, balſami ſextans, nardini quantum ſufficit: pulueres nardi traduntur in eorum confectione. Odoratum medicamentum B quod ex hiscōſtat: Croci, aloes, comarū abſinthii, calami, roſarū aridarum, cyperi, ſpicæ nardi, micarum, lentiſcini olei, nardi, ſingulorum triens, maſtiches, carnis palmularum & cotoneorum, ammoniaci, bdellii, ſingulorum ſelibra, terebinthinæ bes, ſtyracis, propolis, vtriuſque vncia, ladani, ceræ, colophoniæ, ſing. lib. duæ: palmulæ & micæ cum œnanthe macerātur, eáque læuigata ac trita in vnitatem rediguntur eo quo dictum eſt modo. Τὸ κοπτὸν, ad iecinoroſos, ſtomachicos, omnémque duritiam Maſtiches, ſtyracis, ladani, ammoniaci, propolis, ſingulorum C libra, thuris, galbani, ſingulorū ſelibra, terebinthinæ quadrans, nardini ac vini quod ſatis facit. Medicamentum è ſeminibus diſcutiens omnē inflationem ac duritias emolliens. Lini ſeminis, ſeminis fœnigræci, aniſi, baccarū lauri, petroſelini, ſampſuchi, myrrhæ, Celticæ, cardamomi, ſertulæ Campanæ, iridis, caſiæ, herbæ Sabinæ, thuris, croci, radicis panacis, nitri, ſtyracis, ſeminis apii, cyperi, ſing. ſextans, adipis taurini libra, ammoniaci lib. quinque, terebinthinæ lib. duæ cum ſemiſſe, ceræ, colophoniæ, vtriuſque lib. quatuor, mellis ſelibra, vini quantum ſufficit.

D Medicamentum è baccis lauri, ad ſtomachicos, aqua intercute laborantes, iſchiadicos, lienoſos: Ceræ, reſinæ pinus, nitri, baccarum lauri, colophoniæ picis, cuiuſque lib. quatuor, ammoniaci libra, ſinapis, floris roris marini, pyrethri, galangæ, euphorbii, ſampſuchi, cardamomi, iridis, adipis ſuilli, adipis taurini, ſingulorum triens, cyprini olei pars decima & ſexta. Rutaceum emplaſtrum, iſchiadicis, iis qui lumborum humerorúmque dolore torquentur auxilio eſt: item iis qui diſtillationibus ſunt obnoxii. & quibus ad thoracem humores defluere E ſolent, eſt idoneus: Ceræ libr. quinque, colophoniæ libr. tres, ammoniaci, ſulphuris ignem non experti, vtriuſque ſeſquilibra, foliorum rutæ, adipis ſuilli, ſpumæ nitri, ſingulorum libra, adipis taurini libr. tres, butyri ſextans, olei quod ſatis eſt. Ex œnanthe medicamentum, pollet aduerſus iecinoris imbecillitatem, ſtomachicos, cœliacos, & dyſentericos: Œnanthæ herbæ, acaciæ, roſarum, croci, gallarum, rhois, Syriaci, thuris, aloes, ſucci vuarum acerbarum, florum ſylueſtris Punicæ, ſingul. quadrans, palmulæ quindecim, abſinthii ſelibra, ammo- F niaci libra, colophoniæ libræ duæ, ceræ libræ quatuor cum ſemiſſe, lentiſcini & melini quantum ſatisfaciet.

E butyro, ad dolores pectoriſque perfrictiones, ac tuſſiculas inde enatas: Ceræ libræ quinque, butyri ſelibra, terebinthinæ ſeſquilibra. Anethinum ad eadem: Ceræ libræ decem, adipis ſuilli libræ duæ, olei anethini, & chamæmelini quod ſufficit. Emplaſtrum è ſalicibus, quod cruentis vulneribus, & vlceribus accommodatur, conglutinans: valet item ad eos quorum articuli fluxionibus tentantur, aut ſcapulæ, vel lumbus, aut coxendix, G dilatatum explicatúmque aſtrictionis ratione, obſtat quo minus fluxio deferatur, intus concludens ac firmans locales partiū facultates: præhumida quoque vlcera, & quæ manus operam poſtulant, exhaurit: Ceræ, reſinæ pinus, bituminis, ſingulorum lib. quatuor, miſyos, chalcitidis, æruginis raſilis, ceruſſæ, gallarum, aluminis ſciſſilis & rotundi, atramenti metallici, malicoriorum, ſingulorum libra, atramēti ſutorii libræ duæ, picis lib. quatuor, foliorum ſalicis libræ quatuor, olei & aceti modus qui ſufficit. Aſclepiades citra atramentum ſutorium & malicoria con- H ficiebat. Emplaſtrum ex ochra, pollet aduerſus nephriticos, & ictum: habet quoque vim emolliendi: Capit ceræ, reſinæ pinus, colophoniæ, ochræ, ſingulorum ſelibram, maſtiches, thuris, vtriuſque trientem, terebinthinæ ſeſquilibram. Ex ſucco emplaſtrum,

recèns illata vulnera ab inflammatione tuetur, diuulſáq; A
conglutinat.docuit quoque nos inflammatione correpta
vlcera ac muſculos vulneratos, citra alterius cataplaſma-
tis,quod auxilio eſſe poteſt,opem, aut ſpongias aut præ-
dictas irrigationes,curare:præſtantiſſimum item eſſe peſ
ſum, tam in vetuſtis quàm recentibus vteri inflamma-
tionibus:adhæc vlcera caua, roſaceo aut myrtino maden
tia implere,ac cicatricem obducere:Seminis fœnigræci,
ſeminis lini, radicis althææ, ſucci horum trium libr. xii.
ſpumæ argẽti tantundem,olei omphacini libr.tredecim,
aut quindecim,vini quod ſatisfacit. Mnaſæi emplaſtrũ, B
emolliendi diſcutiendique vi præditum:Spumæ argenti
boici libr.quindecim,adipis taurini lib. v. olei quod ſuf-
ficit. E ſale emplaſtrum,repellendi ac diſcutiendi facul
tatem obtinens: Conſtar argenti ſpuma,ceruſſa,vtriuſq;
libris ſex cum ſemiſſe, olei libris decem, aquæ marinæ
libris duabus, ſalis communis quincunce. E melle em-
plaſtrum,ad ictus:vlcera quoque repurgandi vi pollet: Ce
ræ,colophoniæ,adipis ſuilli,argenti ſpumæ boici,olei ve
teris,mellis,ſing.lib.quinque,terebinthinæ dodrans.
E micis,emolliẽdi diſcutiendique vim obtinet: Radicis C
althææ,palmularum,ceræ,terebinthinæ,fœnigræci,ſemi
nis lini,ſingulorum libra,chamæmeli,ſertulæ Campanæ,
vtriuſque ſelibra,vini cadi duodecim,ceruſſæ,ſpumæ ar-
genti,colophoniæ,olei vetuſti, ſingulorum lib.quinque,
παξιμάδια lib.quinque: fœnũgræcum,lini ſemen, ſerrula
Campana,althææ radices in vino maceratæ ferueant, ac
ſaccis transmittãtur, proiiciantúrque:carnes verò palmu-
larum probè tritæ, vnà cum chamæmeli floribus, cum
reliquis in vnitatem coeant. E maſtiche emplaſtrum,
μαστιχηρὰ Græcis dictum, valet contra ictus articulorúmq; D
dolores:Ceræ libræ duæ,colophoniæ lib.quatuor,maſti-
ches bes,terebinthinæ triens,galbani bes, ammoniaci li-
bra. Flauum vnguentum,enutriendi, detrahendique
vim obtinens:Ceræ,reſinæ pineæ,vtriuſque lib. quatuor,
adipis ſuilli lib.quinque,thuris,maſtiches, galbani, tere-
binthinæ,ſingulorum ſelibra,adipis gallinacei & anſeri-
ni, vtriuſque ſextans, medullæ ceruinæ quadrans. Te-
trapharmacum,carnem alit,emollit,concoquit:Ceræ,pi-
cis colophoniæ,adipis bubuli,ſingulorum lib.ſeptem.
E ceruſſa medicamentum,cicatrices complet: Spumæ ar E
genti ſeſquilibra,ceruſſæ libr. quatuor,ceræ albæ libr.ſe-
ptem,olei quod ſufficit:oleum & argenti ſpumam tandiu
coquito donec manus non polluat, deinde reliqua adii-
cito. Porraceum,ad carnis excreſcentias, vetuſtáque vul
nera,ac ex cicatricibus relictas notas: Ceræ lib.quatuor,
colophoniæ lib.quinque, æruginis raſilis libra, aut libræ
duæ,olei & aceti quantum ſubigendo ſatiſfacit. E myr
to vnguentũ:Ceræ libris octo,plumbi vſti libris quatuor,
argenti ſpumæ libris octo, ſerici libris quinque, ceruſſæ
beſſe,olei myrtacei libris ſex cõſtat. Ex oſtrea medica- F
mentum:Ceræ candidæ libræ quatuor,cadmiæ crematæ
& elotæ libra,oſtrearum vſtarum & ablutarum libra, ce-
ruſſæ libra vna aut duæ, argenti ſpumæ lotæ libra, olei
myrtini modus ſufficiens. Ex anchuſa: Ceræ libræ qua-
tuor aut ſeptem,anchuſæ libr. tres aut duæ, olei roſacei
quantum ſufficit. E ſandyce:Ceræ lib.ſex,ſandycis lib.
duæ, olei roſacei quod ſatis eſt. Neruos emolliens me-
dicamẽtum:Ceræ lib.octo,colophoniæ lib.tres, myrrhæ,
bdellii,galbani,ammoniaci,aloes,opopanacis,maſtiches,
butyri,olei cyprini,gleucini,nardi, olei rutacei, bitumi- G
nis,ſingulorum libra,terebinthinæ, adipis vrſini, vtriuſ-
que lib.duæ,adipis taurini, adipis ſuilli, vtriuſq; lib.tres,
medullæ ceruinæ, olei tædacei, olei laurini, ſingulorum
libra triens,euphorbii,naphthæ, vtriuſque bes,olei com-
munis libræ octo. Emplaſtrum quinq; ſimplicibus con
ſtãs, ἡ πεντάθετος dictum,ad vetuſta pedum capitiſque tu-
bercula:Ceræ,colophoniæ,ſeui bubuli,calcis,picis, ſingu
lorum libræ ſeptem. Album roſaceum emplaſtrum,
carne explens & ad cicatricem perducens:Ceræ candidæ
ſeſquilibra,aluminis ſeptunx,thuris ſelibra,terebinthinæ H
ſelibra, ceruſſæ libræ ſex, ſpumæ argenti libræ quatuor,
roſacei quantum ſufficit. Ex althæa medicamentum
vim emolliendi poſſidet:Colophoniæ,ceræ,vtriuſque li-
bra,olei,ſucci althææ libræ duæ. E caſtoreo, pollet ad-
uerſus eos qui coxendicis dolore vexantur: Maſtiches,o-
popanacis,ammoniaci,euphorbii,adarces,caſtorei,hyſſo
pi humidæ,medullæ ceruinæ,ſingulorum vncia,galbani,
terebinthinæ, ſucci tiberiadis,ſingulorum ſextãs,cumi-
ni triens,ſinapis quincunx,ſtyracis ſelibra, chamæleõtis,
fœnigræci,vtriuſq; bes, colophoniæ, reſinæ pineæ,ceræ,
ſingulorum lib.duæ,picis lib.quatuor, cyprini quantum
ſufficit. Primmionis emplaſtrum mirabile,vlcera cica
tricibus obducit. valet ad deplorata, quæ multi curare co
nati, fine ſuo ſunt fruſtrati: Malicorii, calcis ignem non
expertæ,aluminis,ſingulorum ſextans, thuris, gallarum,
vtriuſque triens,iridis quadrans, ceræ libra quadrans,adi
pis vitulini libra. olei veteris dodrãs. Flauũ emplaſtrũ
repertũ apud Heram, efficax ad omnem vetuſtiorẽ du-
ritiem.ad cruciatus cuiuſcunque generis.ſinus item, ſi ve
tuſti fuerint,conglutinat: conuenit quoque arthriticis, &
qui affectibus deſtillatoriis infeſtantur, foris impoſitum:
Olei veteris ſextarii tres, ceræ lib.ſex, ſpumæ argenti lib.
quatuor & ſemis, reſinæ pineæ ſiccæ drach. octoginta,
chalcitidis aſſæ drach. quatuor, chalcitidis crudæ libræ
duodecim,aceti hemina. Scabiei dicatum linimentũ:
Habet chamæleontis,lupinorum,creta, herbæ pedicula-
ris,ſulphuris ignem non experti,ſingulorum libram,ſpu-
mæ argenti libras duas,gith, ſtyracis, ſpondylii, cadmiæ
floris,cretæ figularis, alcyonii,ſingulorũ ſelibram, lyſſo-
modi,rumicis radicis, ſingulorum beſſem, ſpumæ nitri
quadrantem, olei & aceti quantum ſufficit. Maſuphæ
confectio,coniici debet in noſtram quæ odorata inſcri-
bitur:Caryophylli,coſti,vtriuſque duella,folii,ſpicæ nar-
di,roſarum,ſingulorum ſextulæ octo ſcrupuli duo, amo-
mi,ſtyracis,vtriuſque duella,gummis ſextulæ quatuor.

Ex ampare medicamentum, ad ſtomachi perfrictio-
nem ac imbecillitatem, palpitationem item, metúſque
inde exortos,ac melancholias: Maſtiches ſextulæ decem,
ladani dextans, ceræ, terebinthinæ, ſtyracis, ſingulorum
ſextans,piperis, ſpicæ,cinamomi, ſingulorum ſextula,li-
gni aloes,amparis, vtriuſque ſextulæ tres, olei balſamini
ſextula. E charta medicamentum, ad ſerpentia vlce-
ra:Squamæ æris,chartæ vſtæ,vtriuſque drach.vigintiqua
tuor,auripigmenti, ſulphuris ignem non experti, vtriuſ-
que drach. duodecim, plumbi vſti drachm.ſex. Puluis
ad externas ſanguinis eruptiones:Thuris,aloes,aluminis,
ſarcocollæ,gummis, ſpumæ argenti, ſucci acaciæ, ferri
recrementi. Linimenti genera, quibus in balneo obli-
nuntur qui ſcabie, lepra, & vetuſtis pruritibus tentantur,
ſunt hæc:Auripigmenti duella,piperis longi ſextula,her-
bæ pedicularis ſextula. Cæterùm pro habitus,ſenſus faci-
litatis,ac humorum copiæ ratione, ſpecies vel demes vel
adaugebis. Scabiei idoneum,ad incipientem elephan-
tiam: Nitri, aluminis,ſulphuris viui,ceræ,ſingulorũ ſex-
tans,picis triens, olei in quo rhododaphnæ frutices fue-
rint cocti libra:ſunt qui addant ſulphuris ſelibram. hoc
totum corpus ad oculos vſque illinendum eſt:quidam e-
ius vſu decem dierum ſpatio repurgati fuerunt. Mala-
gma τὸ μονομάχον,quaſi quod vnicè contra noxas pugnat.
valet ad iecinoris,lienis,alui, vteri inflammationes ac du
ritias,ad loca in tumorem ſublata, ad ſtrumas,inguinum
inflammationes,tubercula,ac(vt vno verbo abſoluam)o-
mnem duritiam mirum in modum diſſoluit.adhæc,ad-
uerſus inteſtinorum inflationes & dolores, vt exploratũ
probatur:Spumæ argenti ſelibra,farinæ radicis althææ do
drans,ſeminis maluæ ſylueſtris quadrans,adipis ſuilli ve-
tuſti quadrans,adipis anſerini ſeſcuncia,adipis gallinacei
vncia,farinæ fœnigræci quadrans, ſeminis lini vncia,fa-
rinæ ſertulæ Campanæ ſemũcia, medullæ cerui quadrãs,
ceræ ſelibra,galbani, colophoniæ, vtriuſque ſextans, olei
vetuſti vnciæ quindecim, farinæ anethi ſemuncia, cha-
mæmelini quadrans,veratri candidi drach. tres, ſampſu-
chi vncia.liquãtur quæ liquari poſſunt, & arida adiiciun
tur. Ad hæmorrhoidas. hæ emortuæ ceu vuæ paſſæ
exſiccantur,& ſeptem dierum ſpatio decidunt citra vlce-
rationem. condylomata quoque & fiſtulæ hoc catapla-
ſmatis modo inunguntur,ac perſanantur: Vini fæcis cre-
matæ drach.tres,miſys ſiciliquus: alii, mannæ ſiciliquus.
Fæx vritur donec inalbeſcat.

DE PESSIS, Cap. IX.

PEſſus, ad vteri ſtrangulatus: Adipis anſerini ſelibra, adipis phaſiani quadrans, ceræ ſelibra, croci vncia, ſpicæ nardi, amomi, maſtiches, ſingul. vncia, opobalſami quadrans, irini ſelibra. Alter: Ceræ candidæ dodrans, adipis anſerini, terebinthinæ, vtriuſque ſelibra, maſtiches, ſtyracis, croci, ſingulorum quadrans, vnguenti nardi ſelibra. In vtero hydropico affectu correpto, poſt reliquam curationem, his eſt vtendum: Nitri, colocynthidis pares portiones melle excipito, & peſſi modo ſubdito, eúmque in Cyprino oleo intingito. Alius. Cumini, nitri, pares portiones cum melle ſubiicito. Alius. Colocynthidis, ſalis, vtriuſque drachma: ficuum pinguium carne excipitur, vt nucis Ponticæ æquet magnitudinem, ac ceu glans ſubtus datur: attrahit nanque graueolentem humiditatem, & mirificè prodeſt: hoc digito quoque admotum, alui fæcem prolicit, humoréſque craſſos & flatus diſcutit, vterúmque leniorem efficit. In vteri verò inflammatione, huiuſmodi peſſorum vſus accommodatur: Papaueris capita in paſſo decocta, vſque dum liqueſiant exprimito ac percolato, & medulla ceruina aut vitulina adiecta, vel adipe anſerino, vtitor. Alter, qui aureus nuncupatur, efficax ad vteri inflammationes, eiuſque in latus inclinationes: Vitelli ouorum aſſatorum numero ſex, medullæ ceruinæ drach. quatuor, croci, hyſſopi, vtriuſque ſiciliquus, ceræ candidæ, terebinthinæ, adipis anſerini, ſingulorum drachma. Ad vetuſtas formicas: Sulphuris viui, ſandarachæ, æquas partes cum aceto ſubigito. Addidimus & elaterium, ac mirum in modum formicis, verrucíſque penſilibus, quas ἀκροχορδόνας vocāt, profuit. Hæmorrhoidas delet mororum ſeſquuncia, chalcitidis tantundem, medici drachma, pennarum corui ſcriptula vigintivnum. Vbi pennarum ſumma torrefacta in læuorem redegeris, omnia vino excipiuntur, vt ſtrigmenti habeant ſpiſſitudinem. Atque ſi venæ ſedis ſanguine turgentes intus latent, medicamentum infunde: ſin foris prominēt, inunge. Mirè quoque ſuccurrit rimis in præputio, tam incipientibus quàm inueteratis, propter lotium, quod inter meiendum inter glandem ac præputium detinetur.

DE VNGVENTORVM ET OLEORVM COMPOſitorum viribus ac ratione, Cap. X.

SErmonem de oleorum compoſitione reliquis non minus vtilem, iis quidem qui methodum in medendo ſequuntur, iam, vt ne hac quidem parte ratio medica per omnia proficiſcens deficiat, explicabimus. Et quemadmodum ex iam dictis ſumpta occaſione, alia ad eorum formam conſimilia condere, & in alia incidens medicamenta, qua vi polleant quibúſque potiſſimùm affectibus magis congruant, nouiſſe potes: ita & rationibus quibus oleorum compoſitiones contineri videntur, expoſitis, ac quammaximè opportuna complectentibus, te ea quæ iam tradentur inſequentem, alia quoque iuxta eam rationem concinnare permittam. Ac primùm à nardino, cæteris ſumptuoſiore exorſi, deinceps reliquorū quæ nobis magis explorata ſunt, mētionem faciemus. Nardinum igitur vnguentum, excalfacit & adſtringit: quocirca iis auxiliatur qui aſtrictione caloréque indigent, nempe ſtomachicis, cœliacis, deſtillationi & thoracis vitio obnoxiis, & ſuſpirioſis: admiſcetur quoque emplaſtrorum cōpoſitionibus. Eius autem concinnandi ratio ita ſe habet: Olei lib. tres, enulæ Campanæ, ligni aloes, iridis, foliorum myricæ, ariſtolochiæ, arboris thuriferæ, frondium lauri, caſiæ, xylocaſiæ, iunci odorati, coſti, amomi, ſtyracis, myrrhæ, cardamomi, caryophylli, hali, ladani, aſari, zarnabæ, myrobalani, fructus balſami, terebinthinæ, ſing. vncia, aſpalathi, piperis, cinamomi, ſing. duella, cyperi, xylobalſami, folii, ſpicæ nardi Celticæ, xylocinamomi, bochi, ſingulorum ſeſquiſextula, balſami duella, vini odorati quantum ſatis eſt. Gleucinum efficax contra horrores, neruorúmque affectus: Olei porracei libr. tres, vini veteris cadi quatuor, muſti lib. vigintiduæ, foliorum myricæ aridorum, caſiæ, vtriuſque vncia, frōdium lauri vnciæ duæ, ſecuridacæ, artemiſiæ, cyperi, piperis, ſpagni, bdellii, iri-
A dis, carpobalſami, crocomagmatis, aſari, fœnigræci, ſing. vnc. myrrhæ, lini balſami, ariſtolochiæ rotundæ, cuiuſq; ſemuncia, ſtyracis, ladani, croci, opopanacis, cardamomi, amomi, ſertulæ Cāpanæ, roſarū ſiccarum, ſampſuchi, fœniculi, ſing. ſeſcuncia, aſpalathi, thuris, roriſmarini, calami odorati, caſiæ nigræ, coſti, nardi Celticæ, inuolucri fruct⁹ palmæ adhuc florentis, ſing. ſelibra, cambi, *hoc eſt baccarum myrti*, ſeſcuncia, enulæ Cāpanæ libra. Conficitur verò hoc pacto: Viridibus in mortario contuſis, oleum & muſtum cum vino vetere toto conticito: debet autē impleri dimi-
B dium oleo aut vino vetere, reliquúmq; muſto quod mediam olei menſurā pēdat: ea diebus quinque macerari ſinuntur: poſtea vſque dum muſtum ferueat vinúmque vetus, coquūtur: deinde percolato decocto herbas abiicito, atque vt iacturam ſuppleas, olei quod remāſerat, & muſtū vnà cum radicibus, præcocto oleo, cæteriſque tuſis, ac dēſo in cerniculo excuſſis, adiicito: atq; omnibus ad vnitatem redactis, diebus quinque madeſcere permittito, rurſúſque vſque ad totius muſti feruorem coquito, & colata ſex diebus ita ſinito: demum colo tranſmiſſum oleū in
C vaſe vitreo reponito. Cyprinum oleū facultatē obtinet calfaciēdi, emolliēdi. vuluæ & neruorū affectibus ſubuenit, laterū inflāmationibus illitum auxiliatur, lienoſis itē cū exiguo aceto inūgitur, miſcetur & ceratis & malagmatis, cōuenit iis quibus ceruix in ſcapulas cōuellitur, angina laborātibus & inguinum inflammationibus, illitum: præſtantiſſimum quoq; eſt linimentum iis qui ob laſſitudinē febriūt: Foliorū citri, cyperi, iridis, ſaluiæ, ſampſuchi, cumini Æthiopici, myrrhæ, ſtyracis, maſtiches, ſing. quadrans, arboris thuriferæ, ariſtolochiæ, ſeminis ammis, li-
D gni balſami, xylocaſiæ, ſing. triēs, enulæ Campanæ, aſpalathi, floris liguſtri, ſingul. ſelibra, violarum vncia, cupreſſi ſextans, foliorum lauri quadrans, rutæ ſextans, opopanacis ſextans, olei cadus. hæc vbi vini veteris & adſtringentis tribus cadis fuerint præmacerata, vnà cum oleo decoquuntur tribus horis, folia citri, arbor thurifera, folia lauri, cyperus, enula, aſpalathus, ariſtolochia, iris, ſaluia, ſemen ammis, ruta, & cupreſſus: deinde deterſis ſordibus herbæ proiiciuntur, ac oleo reliqua ſuprà enumerata adiiciuntur. Sicyonium, calfacit, diſcutit, & emollit: Flo-
E ris roriſmarini, pyrethri, euphorbii, agarici, caſtorei, nitri, ſingulorum quadrans, radicis cucumeris ſylueſtris libræ duæ, olei & vini modus qui ſatiſfacit. Roſaceum oleū refrigerat & aſtringit, inflammationibus & phreniti di ex aceto capiti illitum accommodatur: Roſarum rubrarū detractis vnguibus, & nocte diéque marceſcentium quadrantem, in olei ex acerbis oliuis expreſſi ſeſquilibra, operculato vaſe, dies quadraginta inſolato. hoc potum aluum ſoluit, & ventriculum æſtuantem reſtinguit, vlcera crua nutrit, & ad vteri inflammationem pollet: cum mel-
F le ac ſalis exiguo infuſum inteſtina laceſſit ac irritat, & in dolore dentium vtiliter colluitur. Anethinum, ad horrores circuitu repetentes calidum illitum, laſſitudines, & articulorum dolores, valet: ſubter item inditum, vteri duritias emollit. Anethi viridis per diem & noctem marceſcentis vncia, in olei dulcis ſeſquilibra, operculato vaſe dies quadraginta inſolatur. Chamæmelinū illitum per ſe vel cum vino bene diluto calido, rarefacit, febrē præcipuè diuturnā diſcutit: quinetiā omniū corporis membrorū dolorē, illitum leuat: Chamæmeli florū ſine cādi-
G dis foliolis ſextantē, in olei libra, vitreo vaſe linteolo cooperto, quadraginta dies inſolato. Oleū è lilio, muliebribus vitiis cōgruit, vlcera capitis manātia, furfures, feruidas eruptiones hyeme cōtractas, illitū ſanat, atq; ad omnē inflāmationem cum vitellis ouorum inunctum accommodatur: potum, deiectionē bilis per aluum molitur: ſtomacho aduerſatur, & nauſeā parit: Foliorum lilii, demptis vnguibus ab imis partibus, ſextans, olei dulcis libr. tres. vbi triduo inſolaueris, alia prioribus abiectis adiici debent, rurſúmque triduo exacto, alia: térque id negotium eſt obeundum. hoc tepefacientem facultatem obtinet.

H Rutaceum calfacit, & exſiccat: quare deſtillationibus ac doloribus thoracis, reliquorúmque corporis membrorum quæ calfieri poſtulant, accommodatur: Comarum rutæ & foliorum die nocteque vna tabeſcetium

vncia,olei libra:anethini modo ſoli exponitur. Violaceum oleum,vtpote refrigerans,ad feruentes inflammationes idoneum eſt: Violarum quadrans,olei libræ duæ. A

Myrtaceum,refrigerat ac aſtringit:quocirca cœliacis affectibus conuenit, ambuſta item & exanthemata illitu perſanat:valet ad attritus quos hyems genuit,illitum, ad ſedis rimas,cōdylomata,atque ad artus laxatos: ſudorem quoque reprimendi vi pollet. Accipit foliorum myrti tenerorum vnciam:cōciduntur, & in olei immaturi ſextarium demittuntur,& vt cætera adminiſtrantur. Irinū calfacit,emollit,roborat:Iridis, aſpalathi, baccarum viti- B cis,piperis,enulæ Campanæ,ſingulorum vncia,opopanacis,iunci odorati,vtriuſque vncia,anchuſæ duella ſcriptula duo,caſiæ ſemuncia,xylobalſami vncia, nardi Celticæ vncia,olei modus qui ſufficiet. Melinū aſtringit:quamobrem ad ſtomachi iecinoriſque imbecillitates eſt vtile, & ad ventrem defluxionibus infeſtatum: Malorum cotoneorum,exempta medulla,ſelibra,olei omphacini ſextarius. mala in minutas partes diſſecta adiecto oleo dies quadraginta inſolato. Maſtichinum leuiter calfacit, & amplius aſtringit.quadrat cœliacis,ſtomachicis,& dyſen- C tericis, vitia faciei illitum delet, & colorem cutis commendat. Maſtiches vncia,olei immaturi ſeſquilibra. coquuntur in duplici vaſe. Ratio compoſiti maſtichini ita ſe habet:Olei lib.ſeptuaginta,xylobalſami lib.decem,iunci odorati lib.quinq;.xylomaſtiches lib.octo,terebinthinæ lib.tres,comarū abſinthii libra, vini odorati lib.quindecim.arida in vino tribus antè diebus macerata oleo & vino miſcentur,& horas ſex coquuntur, mox maſtiche & terebinthina probè liquefacta iniiciuntur, colatáque & refrigerata in vas transfunduntur. Laurini compoſitio D eſt huiuſmodi:Olei maturi libr. ſeptem & ſemis, baccarum lauri maturarum ſeſquilibra, commiſtis & mollitis oleum excernitur. quidam baccas ſeparatim molliunt, & ita oleum exprimunt: eſt autem hoc merum & ſincerum. Laurinum excalfacit vehemēter, & emollit:ideóque ſcabie infeſtatis, & aſperis impetiginibus conflictatis illitum medetur. Cæterùm eo abſtinendum eſt in impetigine ac ſcabie inflammationem minante,ac in calida bilioſáque temperie: nanque frigidis & humidis ac pituitoſis,necnon quorum articuli perfrictione tentātur, E & coxendicum dolore laborant,accommodatur. Vermes & pediculos enecat:capitis furfures, alopecias & ophiaſes corrigit. Vſus eius eſt in lauacro deinde abſtergere oportet ouo & melle ac fœnigræci farina. ſed cauendum eſt ne capiti calido admoueatur. Omphacinum oleum eſt quod acerbis vuis exprimitur(Græci ὠμοτριβὲς appellāt) ſtomacho propter ſuam aſtrictionem idoneum, prægnantes gingiuas reprimit, & ore detentum dentes labantes firmat, ſudores cohibet illitum, contra venena lethifera aſſiduè potum & vomitione reiectum datur: decoctum F verò cum ruta torſionibus correptis exhibetur: eſt & in vetuſtis febribus præſentiſſimum linimentum. Amygdalinum prodeſt aduerſum inflammationes & vteri in latus inclinationem eiúſque ſtrangulatus,infuſum: capiti irrigatum,eius doloribus medetur:aurium labores,ſonitus, ac ſibilos inſtillatum diſcutit: valet & ſorptum ad nephriticos,ægrè lotium reddentes,calculoſos, iecinoroſos,ſuſpirioſos,tabidos:maculas faciei delet eámque erugat,ſi melle & radice lilii ac roſaceo,tanquam cerato abſtergatur: oculorum abolet hebetudines, manantia capi- G tis vlcera furfuréſque ex vino deterget: hoc quidam μέτωπον nuncupant. Conficitur autem hoc pacto: Amygdalarum amararum chœnices quatuor, purgatas & exſiccatas piſtillo ligneo in mortario leuiter tantiſper contundito dum maſſa fiat, eíque aquæ feruentis cyathos duos affundito, itáque ſemihoræ ſpatio dimittito. poſthæc validius terito, deinde manibus complicatis exprimito,& quod per digitos defluit,ſubiecta concha excipito: rurſúſque in id quod expreſſeris aquæ heminam infundito,& ſpatio vt eam combibere poſſit interiecto, opus redintegrato. H quatuor chœnices heminam ſiue cotylen reddunt. Eodem quo prædicta modo, paratur è ſeſamo ſeſaminum, & ex nucibus iuglandibus caryinum.

Quin & hyoſcyaminum, ita è ſemine apollinaris herbæ conficitur:valet & ad aurium dolores,& peſſis emollientibus admiſcetur. Simili quoque ratione Cnidiinum, è grano Cnidio concinnatur,vim obtinet purgatoriam:eo pacto & è cnico cnicinum, ſed infirmius eſt: ſimiliter & raphaninum,ſubuenit iis qui ex morbo phthiriaſi laborant.faciei quoque aſperitudines deterget. Melanthinū adhæc eandem habet facultatem, & componendi rationem. Sinapinum conſtruitur ſinapi in læuorem redacto,& aqua calida macerato,deinde admixto oleo,ac expreſſo.facit ad inueteratos dolores, ex alto id quod infeſtat euocans.

DE VENENATIS, Cap. XI.

Nunc verò, quod nouiſſimum eſt, nec minus vtile, de venenatis quæ neceſſaria ſunt differentes, reliquum eius quod hoc libro polliciti ſumus, perſoluamus, atque initio à familiari nobis animali ſumpto, deinceps de reliquis pertractabimus. In rabiē igitur in vehementiſſimis æſtibus vtplurimùm canis agitur: atque vbi ea corripuit,potum cibúmque auerſatur, multúmq; pituitæ ſpumoſæ ore & naribus profundit, & prauis oculis intuetur,ac ſolito eſt triſtior: ſine latratu beluas & homines, notos iuxta ac ignotos,nullo diſcrimine inuadit. Porro vbi momordit,nihil moleſtiæ ſtatim,præter dolorē è vulnere,infert:ſed proceſſu vitium, quod ab aquæ formidine ὑδροφοβικὸν Græci nominant, progignit: oboritur autē id cum neruorum cōuulſione ac totius corporis rubore, præcipuè totius faciei ſudore,& anxietate. Nōnulli ex demorſis lucem fugitant, alii perpetuo mœrore contabeſcunt. ſunt qui canum more oblatrant, & obuios demordent,mordentéſq; eiuſdē mali authores euadunt. Accommodatum his eſt medicamentum è cancris fluuiatilibus, quod conſtat parte vna gentianæ miſtæ cum crematorū cancrorum cineris partibus duabus. Diximus autē antea de huiuſmodi medicamento,vbi de iis quæ aduerſus venenata valent meminimus,vnde de omni medicamento diſces, quod ad venenatorum ictus quoſlibet valet. Nec verò timenda ſunt vlla æquè rabioſorum animalium vulnera,vt exigua ac ſcarificationibus ſimilia:nam ex maioribus cumulatus copioſúſq; ſanguis dum effunditur, aliquid quoque veneni eluitur:at ex minoribus, nequaquā. Atq; ex maioribus,abſcedētes carnes adimēdæ ſunt, & labiorum margines acie ſcalpelli deglubi debēt: quū caro intenditur,cauo ſcalpello excindenda eſt, & vtrinque altius adactis ictibus,quò ſanguiniſeuacuatio ac profuſio, veneni affectui aduerſetur. Quin & cucurbitula cum multa flāma admota, copioſum præſtat iuuamentū, vt vim veneni eneruet ac diſſoluat. At longè efficaciſſimum in venenatis ictibus præſidium eſt vſtio:nam quum ignis facultas quauis alia ſit validior,ſimul veneno potitur,impeditq; quo minus penitius ſerpat,ſimul eius deuicta portio non contemnendā occaſionem inſequenti curationi largitur,quòd diutius ſcilicet exulceratio perduret: in id enim in primis eſt inuigilandū ne citius quàm res exigit, partes coaleſcant. Præſtant hoc & ſalſamenta impoſita, & contritū allium, cæpéq;, liquor item Cyrenaicus, & ouorum vitella tam cōmāducata,quàm ſecus. Quòd ſi (vt crebrò vſuvenit) cicatrices prius quàm dies poſtulet,obducātur, opus eſt circùm carne amputata aut exuſta,vulnera aperta tenere ac refricare. Cæterùm certo præſcriptóque dierum numero tranſacto,permittendum vt vlceribus cicatrices obducantur. atque emplaſtro è ſale, regio omnis eſt comprehendenda: deinde paucis interpoſitis diebus, locus ſinapi exulceratur. Cibus ſit allium & cæpe,& porri:potus verò,vinum meracius.hæc enim difficulter mutantur, ægréque exitum reperiunt: ſiquidem eorum qualitates ad plures dies permanent, quando vi illa lethifera non vincantur, neque immutentur,ſed ex aduerſo ipſam oppugnare ſoleant. Vtilia ſunt & antidota, eáque præcipuè quæ pluribus aromatis componuntur: etenim aromata & odoramenta omnia, ſua natura ac facultate ægrè mutationem ſentiunt. Non eſt tamen ignorandum,vitium quod ab aquæ metu,diximus ὑδροφοβικὸν nūcupari, haudquaquam præſcriptum ſtatutúmq; habere

diem quo ingruat: ſiquidem vtplurimùm quidem poſt
quadrageſimum diem negligentiores adoriri ſolet, atta-
men interdum & poſt ſex menſes & anno elapſo inuade-
re contigit, vt nos experientia comperimus. Sunt qui nar-
rent aquæ pauorem poſt ſeptimum demum annū quoſ-
dam corripuiſſe. Portò cibi acres potionéſq; meracæ quo-
tidie aſſumantur, quæ locū hebetare queant: ſudor quoq;
qui cibum antecedat & ſequatur, prouocandus eſt. adhæc
picatio & ſinapiſmus, tum in parte tū in toto corpore eſt
vtilis. Verùm omniū præſtantiſſimus eſt elleboriſmus,
& ſacra ex colocynthide antidotus. Quin & lac ſciſſile pur
gare poteſt. Atque de his hactenus, nunc reliqua ſubnecta-
mus. Quos phalangium momorderit, iis locus rubeſcit,
& exiguas punctiones oſtendit: ſed neque intumet, neque
plurimùm calet, verùm modicè rubet, & frigidus ex
aduerſo ſentitur. Comitatur tremor toto corpore, &
inguinum ac poplitum collectio contenſióque conuul-
ſioni adſimilis: circa lumbos dolor, & perpetua vrinæ
reddendæ ſtimulatio, ac difficilis recrementorum excre-
tio, ſudor ſimiliter frigidus tota corporis ſumma cute
prorumpit. His imponendus eſt cinis ficulneus cum ſale
ex vino ſubacto: aut radix ſylueſtris Punicæ trita, vel a-
riſtolochia cum farina hordei ex aceto macerata. Ad-
hæc, vlcera marina aqua fouenda ſunt, apiaſtríque de-
cocto, & folia eius inſpergenda. Frequentius in balneum
demittere oportet, ac hæc medicamenta propinare, abro
toni ſemen, aniſum, ariſtolochiam, cicer ſylueſtre, cu-
minum Æthiopicum, fructus cedri, platani corticem,
trifolii ſemen, ſingulorum ſiciliquum cum vini hemi-
na. Aiunt quidam expreſſum è cancris fluuiatilibus ſuc-
cum cum lacte, & apii ſemine addito, à moleſtia libera-
re. Veſparum & apum ictibus malua cataplaſmatis mo-
re impoſita ſuccurrit. item farina hordeacea cum aceto,
& lac ficus morſibus inſtillatum, fotúſque è muria aut a-
qua marina. Demorſis ab ea quæ ſcolopēdra nomina-
tur, locus in ambitu liueſcit, ac nonnunquam fæculen-
tus, rubérque rarò apparet. Exulceratur autem ab ipſo
morſu ducens initium, eáque exulceratio laborioſa ac
propemodum intolerabilis efficitur. præter hæc pruri-
tus toto corpore perſentiuntur. Super vulnus iniicienda
eſt ruta ſylueſtris trita cum ſale & aceto: foueri item de-
bet locus muria acida: potui quoque exhibetur ariſtolo-
chia cum vino, aut ſerpyllum, vel nepita, aut ſylueſtris ru-
ta. Iis quos ſcorpius morſu laceſſiuit, eueſtigio vulnus
inflammatione tentatur, dureſcit, & rubore ſuffunditur,
atque non ſine cruciatu dolet, alternis vicibus modò ca-
lor ingens modò frigus perſentitur, & labor repentinus,
qui nunc leuis eſt, nunc ingraueſcit. Comitatur ſudor, &
horroris ſenſus, tremórque, & extremorum perfrictio,
inguinum tumores, in ſede pilorum erectio, & grauis
moleſtia. In ſumma item cute dolens quidam punctionis
occurſus perſentitur. Lac ficus vulneribus inſtillatum, i-
pſéque, qui vulnus inflixit, ſcorpius in puluerem redactus
locóque vulnerato impoſitus, tanquam vulneris ſui me-
dicus, opitulatur, ita iubēte naturæ rerum diſſidio, quam
ἀντιπάθειαν Græci nominant. Succurrit & ſulphur ignem
non expertum reſina terebinthina exceptum, item gal-
banum ſplenii more extenſum, & loco inductum, &
in vino paratum cum rutæ decocto. Semen quoque trifo
lii herbæ tritum ac impoſitum auxilio eſt. Vtendum
eſt & potionibus ariſtolochiæ cum vino, & gentiana, &
pulegio, & baccis lauri, & nepita cum poſca. Vſus ad-
hæc balnei continuus, cum ſudoris prouocatione copio-
ſa, & potione vini diluta commendatur. Paſtinacæ ma
rinæ morſum confeſtim graues dolores ſubſequi inci-
piunt: continuæ item conuulſiones, & labor ac imbecil-
litas, mentiſque vacillatio ac vecordia. poſthæc, vocis pri-
uatio, oculorum caligo, & ipſe locus qui plagam accepit,
in ambitu, & quæ vicina ſunt, nigra euadunt & tangen-
tem non ſentiunt. Et ſiquis eum preſſerit, ſanies inde
nigra, aſpera, & graueolens excernitur. Iuuant hos omnia
quæ contra viperæ morſum valere trademus. Præterea
in potu datur abſinthium, ſaluia, ſulphur cum aceto, i-
pſáque diſſecta atque impoſita ſuo vulneri medetur.
Quos vipera demordit, corpora intumeſcunt, & vehe-
A menter ſiccantur, colorcque ſubalba conſpiciuntur. Sa-
nies adhæc è vulnere promanat, primùm ſubpinguis,
poſthæc cruenta, puſtulæ ambuſtis ſimiles erumpunt,
mox ſerpit venenum lōgè lateque depaſcens adiacentia,
idque non modò ſumma cute, verùm & in altum ſub-
iens. Gingiuæ ipſis ſanguine ſuffunduntur, & iecur in-
flammatio parum conſtans corripit. Torſiones item &
vomitus bilioſis oboritur. accedit præterea tremor, & ca-
rus, & vrinæ difficultas, frigidique ſudoris effuſio. Au-
xiliatur fimus caprillus ex vino iniectus: item laurus, abro
B tonum, galbanum impoſita: adhæc pulli gallinacei diſ-
ſecti, atque ilico appoſiti: præterea cortex raphani vali-
dè tūſus, & ſquilla aſſa, ac chamæmelinum tritum. Bi-
bitur & leporinum coagulum efficaciter pondere trium
obolorum, & ſuccus porri inſtar heminæ in meraco vi-
no, necnō apiaſtri ſuccus, & ruta ſylueſtris in vino: ipſum
quoque vinū ſumpſiſſe iuuat, & allia, & porros, ac cæpas,
ſalſamentáque. Gallinacea item cerebella ex vino pota,
ſeménque ſatiuæ braſſicæ ex vino. Habes quoque Andro-
machi theriacen antidotum, quæ pota aut appoſita, nulli
C alteri medicamento vtilitate cedit. ſcripta præterea fue-
runt & alia antidota, quorum vſu laboranti ſuccurres.
Similia iis eueniunt quos amphiſbæna aut ſcytale mo-
mordit, quare & conſimilia ſunt auxilio. itaque & inde
quæ hîc peragi debent ſunt petenda. Morſui quem dryi-
nus intulit, vehementes oboriuntur dolores, & in loco pu
ſtulæ prorumpunt, ex quibus conſequenter aquoſa ſanies
effunditur: adhæc roſiones & torſiones comitantur. His
opitulatur ariſtolochia cum vino pota, trifoliúmque, her-
ba & radix haſtulæ regiæ eodem modo aſſumpta, nec-
D non quercus cuiuſcunque glandes epotæ, ac ilicis radix
aſſa & cataplaſmatis more inducta auxilio eſt. Quos
hæmorrhous momordit, validis corripiuntur doloribus,
atque macilenta ac prorſus ſtrigoſa ob cruciatuum conti
nuitatem corpora redduntur: ex vulnere multus cruor
excernitur, & ſiqua parte corporis cicatrix reperiatur,
ſanguine manabit. Alui quoque excrementa ſunt ſan-
guinea, cruórque qui emanat, in grumos concreſcit. ad-
hæc è pulmonibus ſanguinem tuſſi reiiciunt, eúmque
euomunt citra auxilii opem. Iam qui à dipſade mor-
E dentur, iis tumor qui celari nequit accidit, ſitiſque adeo
vehemens vt neque ſatiari poſſit neque vllo tempore
intermittat. Ictus ab hæmorrhoo & dipſade illati, de-
plorati ſunt, ceu qui remedia reſpuant. Attamen eniten-
dum eſt vt vſtio (ſi locus patitur) membríque præciſio ac
mutilatio acceſſatur: deinde acria cataplaſmata impone-
re conueniet, cibóſque acres exhibere, & meracum bibe-
re, & frequenter lauare, atque id genus reliqua aſſiduè
obire. Vlcus ab hydro, quem nonnulli natricem vo-
F cant, morſu illatum dilatatur, ac in medio liueſcit: ſanies
ex eo emanat copioſa, nigra & graueolens, tanquam ex
vlcere paſcente quod νομὴν vocant. Prodeſt origanum
aqua ſubactum, vel lixiuium quernum cum oleo, vel ari-
ſtolochiæ cortex radixve trita, farina item hordeacea
cum hydromelite potatur, & ariſtolochia cum poſca, aut
marrubii ſuccus cum vino, & recēs fauus cum aceto ob-
latus. Quòd ſi cenchrus nocuit, morſus eius viperæ ſi-
milis euadit, putredo comitatur, & carnes tumefactæ
prius, vt in aqua inter cutem, defluunt, fiúntque lethargo
obnoxii, & delatione in ſomnum corripiuntur. Teſtatur
G Eraſiſtratus, iecur ipſis & veſicam ac inteſtinum laxum af
fici: ſiquidem diſſectis partes hæ quodammodo corruptæ
reperiuntur. His lactucæ ſemen vnà cum lini ſemine ca-
taplaſmatis in modum applicatum auxiliatur. Succurrit
& ſatureia, & ruta ſylueſtris, ac ſerpyllum cum haſtula re-
gia læuigatum: centaurei item radicis ſiciliquus cum vi-
ni cyathis duobus, aut ariſtolochiæ radix & cardamomū
ac gentiana pota. Si ceraſtes momordit, locus attolli-
tur cum duritia ac puſtulis. Manat è vulnere ſanies, modò
nigra modò ſubpallida. Quin & totus corporis coalitus
H varicum modo attollitur, genitale arrigitur, mens aliena-
tur, oculi caligant, & neruorum diſtentione tandem in-
tereunt. Hos membri præciſio celeris ſanabit: quare am-
putandum eſt quod morſu contigit, aut partes demor-
ſæ quæque his ſunt vicinæ, ilico ſunt excarnificandæ:

reliquæ verò ferro candenti exſiccandæ. Aſpidis morſus acus puncturæ ſimilis, omnino exiguus ſine tumore apparet. Sanguis non multus, ſed paucus & niger deſtillat: ſubita oculorum hebetudo inuadit, dolor totius corporis multiplex, ſed omnino leuis, & non ſine quodam voluptatis ſenſu comitatur, cordis morſus exiguus infeſtat, frons aſſiduè conuellitur, palpebræ dormiētium inſtar ereptis ſenſibus mouentur, atque inter hæc mors prehendit, ne diei quidem tertia parte interpoſita. Eadem quæ in ceraſte ſunt auxilio. Celerrimumum eſt huius venenum, quòd ſanguinem in arteriis ſuo frigore coagulet. Quum baſiliſcus quempiam momorderit, vulnus ſubaureo colore tingitur, & mors auxilia anticipat, ſed tam peſtilens veneni pernicies in Libyæ deſertis ſeceſſit, raróque aliqui in eum incidunt illive occurrunt. Quod vitium prius quàm demorſi ipſum perſentiant, aut cum medico communicent, mors repentina inuadit, omnem quæ de eo haberi poteſt præripiens curam ac diligentiam. Quæ verò familiaria ſunt, atque ad viuendi rationem loco concedente, aſſumere licet, ea partim victus ratione calidiore, & meraca potione, partim medicamentis quæ vulneribus admota virus prolicere queunt, partim antidotis huic rei accommodatis, vſurpare decet: quemadmodum de iis ſuperius ſatis ſupérque diſſeruimus. Porrò aduerſus omnem venenatum ictum adhibendus eſt qui vulnus exugat: non tamen exugentem ieiunum eſſe oportet, verùm cibum ſumpſiſſe debet, ac vino os colluiſſe: deinde olei pauxillum in ore contineat, atque ita ſugat. Ipſe prætereа locus ſpōgia fouēdus eſt, ac ſcalpello altioribus plagis ſcatificandus eſt, quò omnem euomat luem: quinetiam carnis in circuitu exciſio atque ablatio vicinas par-

A tes tuetur, ac à labe vindicat. Quòd ſi locus carnem excindi non patitur, cucurbitulam cum flamma copioſiore defigere oportet. Quòd ſi ægrè abſciſionem demorſæ partis admittit, citra cunctationem ac moram, tota particula amputanda eſt, præcipuè ſi fera malignior fuerit, quæ ictum intulit. Imponitur autem cinis ſarmentitius aut ficulneus cum ſtillatitio lixiuio, ſubactis cum garo acri ſalſamētis, porris, cæpis, alliis, ac tritis: gallinacei item pulli diſciſſi, & quamcalidiſſimi vulneratæ parti admoti, magnopere auxiliantur: quippe qui peſtilens ad ſe virus pel-
B liciant. Habes & diſputationem de virulentis feris ſufficienter tibi explicatam, vt ne hac quidem parte quicquā quod ad medendi rationis notitiam pertineat, deſiderare queas. Cæterùm quia de morborum agnitione ac cauſis, duobus primis libris à nobis tractatum eſt, & in duobus aliis ſequentibus de iis quæ ad affectuum qui ſingulis partibus incidunt, curandi rationem ſpectant, diſſeruimus: ac demum duobus his poſtremis quæ tum internis tum externis vitiis aſſumpta opitulari cenſentur, tradidimus: túque denuò legationem obire ſtatuiſti, ex iis
C quæ docuimus, abundè quemuis morbum agnoſcere, eíque quæ neceſſaria ſunt adaptare, hinc ſumpta occaſione potes. Quòd ſi quippiam in hoc commentario deeſſe videbitur, ne vllis aliis egeas medicorum libris, vbi legatione functus redieris, id quoque, ſi quidem vitæ aliquid adiicietur, Deo concedente, abſoluetur. Interea temporis hîc opus finem nunc accipiat. Vtinam autem hæc omnia percurrenti euoluentique, fructu atque vtilitate quæ in eis ſunt, perfrui liceat, quò & nos hinc gratiam aliquam reportemus, & ne fruſtra laborem ſuſcepiſſe videamur.

Admonendus es lector, duos poſteriores libros huius operis (quod Medicus uel de methodo medendi inſcribitur) à nonnullis in unum eſſe redactos: quem ab hoc opere ſeparantes, De medicamentorum compoſitione inſcripſerunt. Eos autem ad id faciendum uidentur impuliſſe ipſius Actuarij in principio libri quinti uerba, quæ lege.

QVÆ INTERPRES SPARSIM IN HIS SEX DE METHOdo medendi libris annotarat.

Columna 159.A. Ita enim progrediente ſermone] *Poſt hæc uerba deſunt quædam.*

169.F. Verùm quum in ea tractatione] *Lib. 2. cap. 15.*

189.C. Vocatúrque affectus ἕρπης] *Hunc alij herpetem exedentem appellant, ſiue ἕρπητα ἐσθιόμενον.*

190.F. Dictæ porrò ſunt χοιράδες] *Quidam Latini etiam ſcrophulas uocant.*

201.B. Cæterùm de ſingulorum horum facultate] *De ſomno nihil hoc loco: uide lib. 2. De ſpiritu animali, cap. 11.*

205.B. ὀπώρας Græci nuncupant] *Latini quidam ὀπώρας, poma uocanda putant.*

253.E. Scammonii ſextulam terito] *ἑξάγιον cum Ruell. ſextulam uerto: & hexagia duo, duellam: hexagij uerò ſemiſſem, ſcriptula duo.*

254.B. Seminis cucumerum, intubi erratici, &c.] *Non cōuenit cum Ruell. editione.*

254.C. Seminis portulacæ ſemuncia] *Ruell. drach. tres.*

255.A. Amaraci, chamæmeli, & artemiſiæ, ſingulorum ſemuncia] *Ruell. ſextula.*

255.E. Tragacanthæ, maſtiches, vtriuſque ſcriptula duo] *Ruell. ſeſquiſextula.*

256.B. Roſarum, ſpodii, &c. vtriuſque drach. quatuor] *Non conuenit cum Ruell.*

256.G. Florum ſylueſtris Punici, amyli torrefacti, &c. ſingul. ſextula ſcriptula] *Non conuenit cum Ruell.*

256.H. Rhois culinarii] *σοὺκ, Ruell. ſequimur.*

257.C. Paſtillus è veſicaria] *Habet Ruell. alterum paſtilli è corallio conficiendi modum, qui ſequitur. Altera eiuſdem paſtilli conficiundi ratio: Lapidis corallij uncia, anagallidis herbæ uncia, rhei barbarici ſextans, ſpicæ nardi ſextans, ariſtolochiæ longæ triens, caryophyllorum quincunx.*

257.E. Croci oboli terni, herbæ apollinaris ſeminis drachmas quatuor] *Ruell. ſex.*

258.G. Rhei Pontici, nepetæ, &c.] *Non conuenit cum Ruell.*

259.A. Sapientiſſimus Galenus] *De compoſitione Theriacæ ex Galen. lib. 1. De antidotis.*

260.G. Theriaci paſtilli] *Vide lib. De theriaca ad Piſonem.*

262 C. Accipit mameræ vnciam, &c.] *Hoc antidotum corruptum eſt in Ruell. ut ſatis conſtat ſi conferatur cum Nicolao Myrepſo, ubi hoc legitur in ordine 268.*

262 F. Sanguinis draconis vnciam, cinabaris, &c.] *Notent qui cinabarin putant eſſe ſanguinem draconis officinarum.*

263.D. In aliis libyſtici] *Ruell. habet, elaterij, ubi noſter codex legebat, ἐν ἄλλαις.*

265.B. Piperis candidi, nardi Indicæ] *Pondus deſiderabatur, ut in Ruell.*

267.B. Penidiorum drach. ſedecim, &c.] *Sub finem non conuenit cum Ruell.*

267.E. Galliæ moſchatæ] *Græcè legitur σοὺκ μοσχάτον, quod nos Ruellium ſequuti ita reddidimus. Suprà tamen col. 267. E. σοὺκ, rhoen culinarium uertimus eundem Ruellium ſequentes.*

267.G. Ambaris, agallochi, vtriuſque tar] *Tar, Nicolaus Myrepſus habet ſcrupulos duos, apud quem interdū legitur Tarium.*

Ib. G. Stimmi] *Puto legendum Folij.*

269.H. E punicis malis compoſitio ſtomatica] *Ruell. ſtomachica. ſic codex Græcus C L. V. Ranconeti habet, τὸ διὰ ῥοῶν στομαχικόν.*

272.A. Pulegium, atram bilem pellit] *Doſis, uncia duæ cum dimidia ex mulſa.*

273.F. Pedicularis herba, ſiquis eius grana decem] *In Dioſcoride legitur quindecim.*

273.H. In cibis autem decocto præbetur] *In Dioſcoride obſonio.*

374.A. Semen eſt quale thymi] *In Dioſcor. ſemine epithymi.*

274.D. Id medicamentum quod triphalium paruū nuncupant] *Infrà legere eſt triphyllon. Ex hoc colligas quàm per-*

III, iiii.

uerſus ſit ordo in Ruell.*editione.*

275.B. Nymphææ,œnanthæ] *ξανανθόκοκκα legitur Græcè: nos* Ruell.*ſequimur.*

Ibid.F. Seminis apii, ſeminis fœniculi] *Deerat pondus.* Ruell.*habet,ſing.unciam.*

276.C. Compoſitio orbiculorum, quod Græci κοκκία] *Κοκκία,quòd granum coccineum magnitudine adæquent orbiculi.*

277.D. Maſtiches,aniſi, ſtœchadis] *Videtur hîc aliquid deſiderari.*

278.B. Si verò agaricum,& medullam] *ſ.colocynthidis.*

280.G. Imbecillioribus verò,ſiliquos nouem] *Legebatur duos:ſed puto cum* Ruell. *legendum nouem, ut ſit dimidium drachmæ.*

281.B. Olei Cyprini drachmæ] *Deerat nota ponderis.* Ruell.*habet,centum.*

283.D. Cæterùm quia purgantia,&c.] *Hæc in* Ruell. *editione deſiderantur.*

287.F. Raphanus item,& ſinapi, & cardamomum] *Foriè naſturtium:ut κάρδαμον,non καρδάμωμον legatur.*

288.G. Atque de his hæc ſatis faciant,&c.] *Hactenus deſũt in* Ruellio*:ſequebatur caput de emplaſtris & malagmatis,quod nos in ſuum locum reſtituimus.*

289.B. Quibus in calce libri alia quoque adiunguntur] *Docent hæc nos,rectè,contra exemplaris Græci fidem,quintum librum in medicamentis exitialibus finiuiſſe.* Hoc libro De *medicamentis quæ exteriùs adhibentur,pertractat.*

Ibid.G. Inquit Galenus] *Galeni curatio lib.*1. *De comp. med.ſecundum loca.*

290.D. Poſt euphorbium cenſetur ſinapi, & naſturtium] N*aſturtium,licet in exemplari legeretur cardamomum.*

Ibid.E. λιμνῆτις dicta] *Paulo pòſt uocat hanc λήμνιστον.*

292.D. Aut,Arundinis foliorum,&c.] *Locum hunc ex Galeno reſtituimus.*

Ibid.G. Hoc,inquit Galenus] *Lib.*1.*Compoſ.med.ſecundum loca,cap.*1.*in fine.*

Ibid.H. Aliud,Adipis taurini,&c.] *Locus ex Galen.reſtitutus.*

293.B. Myrti tuſi ſextarium,bryi.] *In Galen. uſti ſextarium, muſci.*

301.D. Cum roſaceo aut Cyprino tepefactum] *Galen.feruefactum.*

303.D. Habet adipis anſerini drach.quatuor,hyſſopi] *Galen.œſypi,pro quo Actuarius ſæpe habet hyſſopi,ut ſuprà lib.* 5.*mo nuimus.*

307.A. Quod ego compoſui] *Galenus ſcilicet.*

Ibid.E. Cadmiæ trientem] *Galen.drach.quatuor:atque ita puto legendum eſſe.*

308.D. Tragacanthæ drach.duas] *Galen.octo.*

Ibid.G. Cadmiæ,thuris,vtriuſque drach.octo] *Viginti legitur in Galeno.*

310.A. Aut erinacei terreſtris ſuccum] *Fel,Galen.*

311.F. Aut ſpumæ argenti chemam] *Chema capit cochlearia duo,ſeu drach.duas,ſcriptulum unum,grana quatuor:& quatuor quintas grani.*

312.H. Sing.drachmam compone, deinde adde galbani ſiciliquum] *Pondus hîc non conuenit cum Galen.*

315.C. Cornu ceruini drach.octo, rhois rubri] *Græcè tamen legebatur ἰοῦ,hoc eſt æruginis.*

316.D. Coſti ſeſquidrachmam] *In Galen.ſeſquunciam.*

Ibid.E. Rhois rubri drach.IIII.] *Et hîc legebatur æruginis.*

318.B. Aut hirundinum recrementum] *Cinerem,aliàs.*

319.A. Nunc de reliquis quæ ſummæ cuti adaptantur] *Et hic locus monuit me ut ordinem exemplaris & editionis* Ruell. *immutarem.*

322.C. Quidam etiam viſci libram adiiciunt] *In Galen. legitur,aceti,lib.6.Compoſ.medicam.κατὰ γένη.*

Ibid.G. Hyſſopi,terebinthinæ,&c.] *Intelligit œſypum antiquioribus dictum,ut ſæpe alibi in emplaſtris.*

323.B. Medicamentum Piſcatoris] *Confer cum Galen. lib.7. Comp.medicament. κατὰ γένη.*

Ibid.C. Picis nauibus deraſæ] ἀποχύματος.

Ibid.D. Medicamẽti ἀκόπου] *Habet hoc Galen.lib.7.Compoſit. medicament.κατὰ γένη,ſed inde multa eſſent hic addenda.*

324.A. Cyphæi] κυφαίου.

325.B. Boici] βοϊκοῦ.

326.C. Habet chamæleontis,lupinorum,cretæ] ζυγαίας.

329.G. Amygdalarum amararum chœnices quatuor] *Chœnix pendet libras duas & quadrantem, ex omnium ſupputatione.*

336.D. Diximus autem antea de huiuſmodi medicamẽto] *Hæc in noſtro exemplari deſiderantur. nulla enim antea horum facta fuit mentio.*

331.G. Potionibus ariſtolochiæ cum vino, &c.] *Videtur hîc aliquid deeſſe.non conſentit cum* Ruell.

332.G. Quin & totius corporis coalitus varicum modo attollitur] *Legebatur κιῤῥοειδὴς, quod ſequutus eſt* Ruell.*nos tamen κιρσοειδὴς cenſemus legendum.*

NICOLAI MYREPSI ALE-
xandrini, De compoſitione medicamentorum opus, in ſectiones quadragintaocto digeſtũ, omnibus tum medicis, tum ſeplaſiariis mirum in modum vtile,

A Leonharto Fuchſio medico, & ſcholæ Tubingenſis profeſſore publico, è Græco in Latinum conuerſum, luculentiſsimiſque annotationibus illuſtratum.

AMPLISSIMO AC PRVDENTISSIMO HONESTISSIMOQVE
Decurionum ordini & ſenatui reipublicæ Norenbergenſ. dominis ſuis obſeruandiſſ.
LEONHARTVS FVCHSIVS S. P. D.

ETSI medicinæ, arti omnium pulcherrimæ, vtiliſſimæ ac maximè neceſſariæ, paucis admodum annis plurimum de priſtino ſuo nitore acceſſit, hæcque multum veteris ſplendoris recuperauit: tamen omnibus conſtat eam partem quæ de medicamentis tum ſimplicibus tum compoſitis agit, nondum planè eſſe expolitam ſuiſque mendis prorſus repurgatam: neque id ſanè temere. Nam obſtat in primis rei difficultas & magnitudo cur ea celeritate qua cæteræ huius artis partes, ſuum ſplendorem nanciſci nequeat. Vt enim ſimplicium quis exquiſitè notitiam habeat, atque miſtorum ex iis naturam cognoſcat, huic neceſſe eſt vt terra naſcentium omnium ſpecies, formas, diſcrimina, qualitates, adeóque vim omnem diligenter expendat perſpectámque habeat: item prata, ſegetes, areas, campos, vineas, hortos, ſyluas, montes, collium flexus, valles, planities, opaca, lucos, ipſa etiam terræ mariſque viſcera luſtret. Quibus ſanè omnibus perluſtrandis quum vnius hominis vita haud ſufficiat, quid mirum ſi huius partis progreſſus ſint tardiores? præſertim quum hanc tarditatem non parum medicorum noſtræ ætatis ignauia iuuet. Quotus enim quiſque eſt medicorum, qui ſimplicium cognitione incenſus, vel proximum lucum hortum ve petere velit? tantum abeſt vt vaſtas ac longinquas ſolitudines luſtrare dignetur. Quin eò ſtupiditatis plurimi illorum perueniunt vt hanc rem ad ſe non pertinere exiſtiment. Quocirca præclarè rem geſſiſſe putant ſi ad præſcriptum indoctiſſimorum pharmacopolarum, in quos hanc planè curam transferunt, nullo neque delectu neque iudicio adhibito, quæuis ipſis oblata medicamenta ſumpent: vt nemini mirum videri debeat, ſi ægroti ab iis medicamentis interdũ non ſolùm nihil iuuentur, ſed plurimùm etiam lædantur. Sunt enim & ipſi pharmacopolæ, æquè atque medici, ſimplicium medicamentorum rudes & ignari, vt qui etiam curam cognoſcendorum & inquirendorum ſimplicium in mercatores omnium auariſſimos, & ad fallendum pulchrè inſtructos, ſtultas denique ac magna ex parte ſuperſtitioſas mulierculas, ex quarum fide toti pendent, reiiciant. Quare quum vniuerſum ferè medicæ materiæ negotium hodie ſit in mercatorum, muliercularum, & imperitorũ ſeplaſiariorum manibus, non eſt cur de priſtino eius nitore nobis aliquid polliceamur: præſertim quum in hodiernum vſque diem adulterina multa, quæ pro legitimis in vſum quotidianum irrepſerunt, paſſim in publicis medicorum officinis impunè ferantur, ac ſpectantibus etiam medicis, nullo metu, medicamentorum miſturis & compoſitionibus inſerantur. Tantùm enim abeſt vt impoſturam hanc prohibeant, vt potius pro ea tuenda ac aſſerenda, haud ſecus quàm pro aris & focis digladientur. Vt certè mirum non ſit ſi ſeplaſiarii quoque ipſi hæc errata, freti medicorum patrocinio, tanquam ſibi per manus tradita, forti animo & alacriter retineant ac defendant. Proinde non eſt cur priſtinum nitorem recuperaturam hanc partem medicinæ quæ ſimplicium notitiam tradit ſperemus, niſi primùm doctiſſimorum hominum induſtria & aſſiduis laboribus, à ſuis erroribus qui vitio temporum & medicorum negligentia in illam irrepſerũt, (perinde vt olim Augiæ ſtabulum) ab immenſa fimi copia fuerit repurgata. Summis itaque laudibus digni ſunt homines aliquot noſtri temporis, viri doctiſſimi, qui hanc partem multis ſanè modis, neque vigiliis, neque laboribus, neque etiam ſumptibus parcentes, illuſtrarunt. Quorum induſtriam vt nos etiam ſequeremur, ſuperioribus annis magnis quidem ſudoribus primùm De ſtirpium hiſtoria cum viuis earundem imaginibus in publicum prodire curauimus: daturi quoque (Deo annuente) propediem alterum, priori mole ferè æqualem, ſtirpium verò elegantia & raritate multo ſuperiorem. Atque faxit Deus optimus maximus vt alii etiam multi ad hoc ſtudium excitentur, quò tandem & hanc partem ab erroribus purgatam & ſuo ſplendori reſtitutam habeamus. Quod niſi factum fuerit, quum vnius hominis laborem haud eſſe conſtet, non eſt cur de compoſitorum medicamentorum emendatione quicquam etiam ſperemus. Quicquid enim ferè errorũ in publicas illas & longo tempore officinis vſitatas compoſitiones irrepſit, non alteri rei quàm ſimplicium ignorationi acceptum referri debet. Nõ poſſunt igitur niſi ab iis qui medicæ materiæ exquiſitã habent notitiam, corrigi & emendari. Cæterùm compoſitiones officinarum vſitatas, eſſe multis in locis deprauatas, variiſque erroribus contaminatas, notius eſt quàm vt à me demonſtrari debeat: quum hoc ipſum pharmacopolarum libri ex quorum præſcripto compoſitiones illæ conficiuntur, palàm loquantur. Præterea multorum etiam doctiſſimorum hominum ſcripta teſtantur, atque planè cõuincunt non rarò noxia pro vtilibus, venena pro remediis, compoſitionibus medicorum inſeri, vt hoc nomine generi humano ex iſtis officinarum compoſitionibus non leue periculum quotidie impendat. Quare mirari ſubit cur nemo hactenus principum, neque aliarum multarum & ampliſſimarum per Germaniam noſtram ciuitatum imperialium vlla (Norica veſtra tantùm excepta) communi huic malo mederi, ac præſidium aliquod adferre curauerit. Solus enim Noricæ reipub. toto orbe laudatiſſimus Senatus, cæteris omnibus ſtertentibus ac ceſſantibus, quot & quanta hominibus ex deprauatis illis officinarum compoſitionibus imminerent pericula, pro ſingulari ſua prudentia expendens, huic malo auxiliares præbere manus, ac curam correctionémque adhibere in tempore cœpit. Siquidem anno abhinc (ni fallor) quinto, Valerio Cordo, iuueni quidem, ſed in ſimplicium cognitione exercitatiſſimo, id negotii, vt librum ex cuius præſcripto pharmacopolæ ſuas conſtruunt compoſitiones, (Antidotarium illi appellant) ab erroribus repurgaret, ne inde plus detrimenti quàm commodi ad ægrotantes perueniret, dediſtis. Cuius quanquam laborem nondum vidi, tamen non dubito illum pro ingenii ſui acrimonia, & ſingulari medicæ materiæ notitia pleraque errata è medio ſuſtuliſſe ac correxiſſe, nec temere hanc in ſe prouinciam ſuſcepiſſe. Quapropter vt aliis in rebus omnibus, ita hîc quoque ſingularem veſtram tum pietatem tum prudentiam declaraſtis: pietatem, quòd primi & ſoli communi omnium malo tacti, ciuium veſtrorum in primis detrimento & exitio, hoc veſtro omnibus modis laudando inſtituto occurrere voluiſtis: prudentiam, quòd hac ratione non ſolùm veſtræ, ſed & multarum aliarum ciuitatum reipublicæ profueritis, vt quibus probè conſtabat veſtram vrbem eſſe veluti totius Germaniæ noſtræ emporium, vnde reliquarum ciuitatum officinæ ſua ſibi comparant remedia. Non itaque leuem tum veſtrorum tum aliorum cladem hoc veſtro prudentiſſimo conſilio auertere curaſtis. Vt hoc nomine ampliſſima veſtra reſpubl. vnde prædicta aliáque multa ad vicinas propagantur bona, omnibus aliis totius Germaniæ rebuſpublicis meritò ſit anteferenda. Sed deſinam veſtram rempub. vtpote iam toto orbe decantatiſſimam, prolixius laudare: & nunc potius cõſilium meum, cur Nicolaum à me Latinum factum, ampliſſimo nomini veſtro inſcribere ac dedicare conſtituerim, exponã. Quum animaduerterem veſtrum ordinem honeſtiſſimum prudentiſſimúmque, præ aliis omnibus Germaniæ proceribus in hanc curam incumbere vt officinis medicorum vſitatæ compoſitiones à mendis & erroribus repurgentur, cui iuſtius quàm vobis hoc Nicolai Myrepſi Alexandrini de compoſitis medicamentis opus, multis iam ſeculis deſideratum, inſcriberem, nemo mihi occurrebat. Nam quum maxima pars propemodum publicarum compoſitionum ad Nicolaum, quem illi deprauata voce Præpoſitum potiuſquam Myrepſum nominant, authorem referantur, vnde rogo rectius quàm è Græco illius codice, quem nos integrum ad communem tum medicorum tum pharmacopolarum vſum latinitate donauimus, emendabuntur? Quum itaque Nicolaus qui nunc totus noſtra opera Latinus legitur, hoc præſtare poſſit, vt priſtinum nitorem ac integritatem ſuam accipiant officinarum compoſitiones, & hoc quoque veſtrum ſit ſtudium vt has legitimas & ab omnibus erroribus repurgatas habeamus, nulli alteri quàm veſtro ampliſſimo ordini inſcribendus erat. Spero autem hos meos labores hoc in primis nomine vobis gratos futuros, quòd effecerint

vt Nicolaus,cuius antè centeſimam vix partem,& eam quidem deprauatiſſimam,& infinitis propè erroribus contaminatam medici & ſeplaſiarii habebant,nunc integer,& è ſua lingua in Latinam conuerſus legatur. Quod certò comperiet,qui fragmentum hoc quod paſſim ſub Nicolai præpoſiti nomine circumfertur,& hactenus in officinis(ſi diis placet)ſacroſanctum fuit,cum hac noſtra conuerſione conferre non grauabitur. Is enim non ſolùm ne centeſimam quidem legitimi Nicolai partem,ſed multas etiam in hoc fragmento compoſitiones mutilas eſſe manifeſtò deprehendet. Non rarò enim tria,quatuor,quinque,& interdum etiam multo plura deeſſe videbit medicamenta ſimplicia,quæ ſingula ex hac noſtra cōuerſione nullo ſanè negotio reſtitui poſſunt. Porrò gratiam etiam inſcriptionis augebit haud dubiè,quòd ſub veſtri nominis auſpicio in publicum is author prodit,quem antea nec Germania nec Italia Latinè loquentem vidit. Nam opus quod anno ab hinc(ni fallor)ſexto,Ioannis Agricolæ, veteris noſtri amici,opera,ſub Nicolai nomine editum eſt,ab hoc noſtro diuerſiſſimum exiſtit. non habet enim niſi vnam aut alteram initio libri cum Græcis conuenientem compoſitionem: cæteræ omnes & ordine & medicamentorum commemoratione plurimùm variant: vt ex collatione ipſa omnibus palàm fiat,hoc opus non eſſe Nicolai,ſed alterius cuiuſdam qui nonnulla medicamenta ex Nicolao & diuerſis aliis authoribus in vnum congeſſit librum. Proinde ſpero me hoc quoque nomine non ſolùm apud veſtrum ordinem,ſed & ſtudioſos omnes magnam initurum gratiam,quòd præter aliorum morem qui ſe beatos totóque orbe terrarum celebres fore credunt,ſi peruetuſtos codices ſolicitè penes ſe reſeruent,& vſibus publicis ſubtrahant,Nicolai exemplar quod vnicum & manuſcriptum per totam Germaniam eſſe ſcimus,publicare & ad communem vſum transferre non grauati ſumus. Denique gratum puto non vobis tantùm, verumetiam aliis omnibus meam hanc qualemcunque operam, quòd multa eáque præclara in hoc Nicolai opere medicamenta & remedia ſunt,quæ apud nullum alium qui hodie extat authorem reperiuntur. Quanquam negare non poſſim, eſſe etiam in eo quædam, perpauca tamen,mirificè ſuperſtitioſa,quæ quiſque(Chriſtianus modò ſit)facilè repudiabit. Accidit autem haud dubiè Nicolao,quod multis etiam aliis noſtræ ætatis hominibus euenire videmus, qui medicamenta aliáque multa per ſe quidem præclara & optima,ſuperſtitioſarum precularum acceſſione contaminant. Quòd ſi itaque in iſta veritatis luce pleroſque ſuperſtitione, eáque ſtulta admodum adhuc laborare videmus, quid mirum ſi Nicolao etiam, qui eo tempore quo ſuperſtitio totum ferè faſcinauit orbem,vixit,falſa religio impoſuerit? Etſi enim non ſatis nobis conſtet, quo prorſus tempore vixerit Nicolaus:tamen quum in hoc & Actuariū,& Meſuen qui à nato Chriſto annis M. C. LV. ſub Friderico Sueuo,cognomento Barbaroſſa,floruit aliquot locis citet, palàm fit hunc inter recentiſſimos Græcos eſſe annumerandum:eóque vixiſſe tempore,quo non modò barbaries ſumma,ſed & denſiſſimæ ſuperſtitionum nebulæ orbem occupauerunt. Hinc etiam eſt quòd Nicolai oratio parum ſit concinna, multiſque barbaris vocibus, quas paſſim ſuis interſperſit compoſitionibus,contaminata. Atque hactenus inſcriptionis cauſas,& cur poſt ſimplicium medicamentorum prolixam ſanè ac laborioſam, adde etiam ſumptuoſam tractationem, Nicolao quoque compoſitorum ſcriptori manus admouerim,expoſuiſſe ſufficiat. Reſtat nunc vt moroſulis quibuſdam aliquam etiam noſtræ conuerſionis rationem reddamus. atque initio ſciant,me in hac Nicolai conuerſione vſum eſſe non exquiſita,ſed tolerabili dictione:& quam non ſolùm à medicis,ſed & pharmacopolis,hominibus magna ex parte rudibus,intelligi poſſe ſperaui. Quod vt facerem,me non ſolùm horum hominum quibus omnino inſeruiēdum erat, ruditas,ſed etiam res ipſa quam Nicolaus tractat,vtpote quæ concinnis aut Ciceronianis verbis eloqui non poteſt, coegit. Quam quidem neceſſitatem non parum auxit natiua Nicolai phraſis,ſatis certè ſqualida omnique deſtituta ſplendore ac ornatu:quid enim eloquentiæ ab vnguentario requireres? cui vt me accommodarem, ne ſubinde à ſententia exciderem, adeóque in me fidem quiſquam deſideraret,par fuit. Quanquam quid iſta excuſatione opus eſt homini medico? quum à philoſopho M. Tullius eloquentiam non requirat,præſertim in tali opere quod non modò non flagitat orationis ornamenta copiámque, verumetiam repellit ac repudiat. deinde,quod minimè nobis prætereundum erit,data opera barbaras & hodie etiam officinis vſitatas voces paſſim in Nicolao occurrentes retinuimus, vt inde cognoſcerent medicinæ ſtudioſi, Nicolaum inter recentes & qui barbaro admodum ſeculo vixerunt ſcriptores eſſe connumerandum,eáſque voces non nuper eſſe natas,ſed Nicolai tempore in Græcorum recentium compoſitiones irrepſiſſe,vt qui illas non ſolùm à Græcis, verumetiam Arabibus,Meſue nimirum & aliis,exſcripſerint. Cæterùm non ſunt eiuſmodi voces omnes eiuſdē rationis: nonnullæ enim Latinæ ſunt,Græcarum tamen literarum exaratione paululum deformatæ:vt ſunt, παπάβαρις, σιμιδάλεως, φουμίπεραι, οὔγγλα καβάλλια, ἀσαφίτης,& id genus aliæ ſanè multæ. Quædam verò prorſus Arabicæ ſunt, vt eſt ἀνζαρούτ, ἀνζίπλι, πιπίζι, δέιταλι,& ſimiles. Aliæ poſt amiſſam fortè linguæ veteris gloriam in popularem Græcorum ſermonem irrepſerunt, próque Græcis vulgò cenſeri cœperunt, quales propè infinitæ Nicolaum legenti occurrent, à nullis niſi qui linguam qua hodie Græcorum reliquiæ vtuntur,intellectæ,vt ſunt μιχούλιν, μιζιπίν, μοσχοπίπαρον, καρναβάδιον, ἀβδοκαιπιν, ἀρπομόνιον,& huiuſmodi aliæ quæ certam apud ipſos hodie ſignificationem,aliis ignotam, habent, vt ex noſtris in Nicolaum annotationibus perſpicuum omnibus fiet: quas in hoc maximè parauimus,vt quorundam, ſeplaſiariorum maximè,hæſitationi,harum vocum explicatione conſuleremus. Quanquam multæ admodum ſunt,quas nec ipſe quid Nicolao ſignificent,oſtendere potui. In iis autem vocibus paulo obſcurioribus explicandis breuitatem ſequutus ſum, quod nimirum libro primo de Compoſ. medic. hodie vſitata, idipſum copioſius præſtiterim. Præſtat itaque hunc librum, modò officinarum medicarum materias perſpectas tibi eſſe cupias,aſſiduè manibus terere. Præterea hoc etiam nomine,annotationum acceſſione opus eſſe iudicaui,vt hinc omnes intelligerent quàm multa in Nicolao loca priſtino nitori reſtituerim:adeóque cauerem ne ſubdolus quiſpiam noſtra conuerſione adiutus,ſibi tot locorum mirificè deprauatorum reſtitutionem ſubinde falsò arrogaret,atque Æſopici illius graculi inſtar alienis ſuperbiret plumis. Quippe Nicolaum in ſuo quidem genere authorem optimum,multo meliorem ac emendatiorem quàm ſit in manu ſcripto codice,legendum Latinis hominibus exhibemus. Quòd ſi verò quibuſdam non omni ex parte ſatiſfecimus, aut hominū more alicubi cæcutiuimus, candidè fecerint ſi in optimam quæuis partem interpretentur, & interim paruis erratulis multa bona quæ præſtitimus penſent. Magnam quoque horum partem in exemplar Nicolai Græcum manuſcriptum (quod vnicum tantùm,& ita deprauatum tótque mendis conſpurcatum habuimus vt vix aliud vnquam deprauatius viderimus)transferant. Speramus tamen in tanta fœdiſſimorum Græci codicis erratorum multitudine id ſaltem nos eſſe conſequutos,vt nemo æquus harum rerum æſtimator,& qui cum iis monſtris aliquando congreſſus eſt,in nobis fidem aut diligentiam deſiderare queat. Reliquos nihil moror: imò id quod dici ſolet illis obtrudo,multo eſſe facilius quiduis reprehendere,quàm facere vel imitari. Reprehendunt enim haud dubiè & temere & inconſideratè, quæ ipſi nec intelligunt,nec efficere imitariue poſſunt. Quare hortor noſtra calumniari deſinant,aut ipſi meliora præſtēt. Nos quod potuimus,optima fide & ſumma diligentia præſtare annixi ſumus, vt Nicolaum omnibus quoad fieri potuit mendis purgatum,& eo ſplendore ornatum,quo antea in Germania viſus non eſt,ſtudioſorum medicinæ oculis legendum exhiberemus. Hunc itaque noſtrum laborem, quo meam erga prudentiſſimum veſtrum ordinem voluntatem declarare volui,ampliſſimi viri,æquis ac benignis animis ſuſcipite: & vt veſtra authoritate fretus, gratior ad cæterorum manus veniat,facilè patiamini. Quòd ſi feceritis, non ſolùm mihi,ſed & aliis multis ad eruendos è denſiſſimis tenebris optimos quoſque authores animum addetis. Nunc reliquum eſt,Chriſtum opt. max. precemur,vt pro immenſa ſua clementia ac bonitate rempub. veſtram, hoc turbulentiſſimo Germaniæ noſtræ ſtatu floreutiſſimā, verbique eius prædicatione,& priſtino ornatu decoratam conſeruet: ac indies florentiorem, ornatiorem, ampliorémque reddat. Bene valete.

Tubingæ,Cal. Iuniis. Anno M. D. XLVII.

INDEX EORVM QVAE SECTIONIBVS SINgulis toto continentur uolumine.

DE antidotis ad uarios morbos, Sectio I.
De ſalibus ad diuerſos morbos, Sect. II.
De unctionibus ad uarios morbos, Sect. III.
De apomelitis uarijs compoſitionibus, & apophlegmatiſmis, Sect. IIII.
De bechicis, Sect. V.
De glandibus, hirudinibus, & epomphalijs, Sect. VI.
De muliebribus, & linguæ malis, Sect. VII.
De droſatis, Sect. VIII.
De ſtomaticis, remedijs illitionibus, & dyſentericis, Sect. IX.
De emplaſtris, Sect. X.
De epithematis ſtomacho & umbilico admouendis, Sect. XI.
De ijs quæ ſedi admouentur, Sect. XII.
De eligmatis, Sect. XIII.
De lumbricis, Sect. XIIII.
De errhinis, Sect. XV.
De confectione oleorum, Sect. XVI.
De clyſteribus, Sect. XVII.
De ſmegmatis, Sect. XVIII.
De zulapijs, Sect. XIX.
De hepaticis & hemicranijs, Sect. XX.
De ſuffimentis, Sect. XXI.
De theriacis antidotis, Sect. XXII.
De hieris, ictericis, & iſchiadicis, Sect. XXIII.
De collyrijs ocularibus, Sect. XXIIII.
De ijs quæ caluariæ inſperguntur, Sect. XXV.
De purgantibus unctionibus, Sect. XXVI.
De purgatorijs & conditis, Sect. XXVII.
De purgantibus eligmatis, Sect. XXVIII.
De cataplaſmatis, Sect. XXIX.
De ceratis, Sect. XXX.
De cataplaſmatis colicis, & cephalicis, Sect. XXXI.
De pilulis purgantibus & adſtringentibus, Sect. XXXII.
De lexopyretis, lichenicis, & calculos excutientibus, Sect. XXXIII.
De malagmatis & unguentis, Sect. XXXIIII.
De nardinis, nephriticis, nomas ſanantibus, & abſterſorijs, Sect. XXXV.
De pulueribus, Sect. XXXVI.
De oxymelite, oxyporijs, minorum confectionibus, gingiuarum, dentium, & aliorum malorũ remedijs, Sect. XXXVII.
De peſſis, propomatis, alopeciam & alia mala curantibus medicamentis, Sect. XXXVIII.
De melle, ſaccharo, & zulapio roſaceis, Sect. XXXIX.
De ſatyriacis, ſaponibus, & ſinapiſmis, Sect. XL.
De paſtillis, Sect. XLI.
De hypoglottidibus, aquis, & alijs, Sect. XLII.
De ſomniferis, Sect. XLIII.
De diuerſis aquis, medicamentiſque aquam ducentibus, & utero accommodatis, Sect. XLIIII.
De pediculos, lentigines, phlegmonas, puſtulas, & uocem læſam ſanantibus medicamentis, Sect. XLV.
De fiſſuris labiorum, & ſtrumas curantibus medicamentis, Sect. XLVI.
De ijs quæ ſcabiem ſanant, & pſilothris, Sect. XLVII.
De auricularijs, Sect. XLVIII.

INDEX ANTIDOTORVM QVÆ IN PRIMA ſectione continentur.

ANtidotus aurea Alexandrina præclara, Cap. I.
Antidotus Adriani admodum experta, Cap. II.
Antidotus alia Adriani ſimilis, Cap. III.
Antidotus alia Adriani parua, Cap. IIII.
Antidotus alia Adriani Romana, Cap. V.
Antidotus alia Adriani admodum laudata, Cap. VI.
Antidotus alia Adriani ad omne malũ, Cap. VII.
Antidotus Achariſtos admodum præclara, Cap. VIII.
Antidotus alia Achariſtos valde bona, Cap. IX.
Antidotus alia Achariſtos admodum experta, Cap. X.
Antidotus Athanaſia valde laudata, Cap. XI.
Antidotus alia Athanaſia præclara, Cap. XII.
Antidotus Athanaſia admiranda, Cap. XIII.
Antidotus alia Athanaſia parua, Cap. XIIII.
Antidotus alia Athanaſia ad pleuriticos, Cap. XV.
Antidotus alia Athanaſia, vt præcedẽs, Cap. XVI.
Antidotus alia Athanaſia ad omnia interna mala, Cap. XVII.
Antidotus alia Athanaſia generalior, Cap. XVIII.
Antidotus alia Athanaſia valde laudata, Cap. XIX.
Antidotus alia Athanaſia melior, Cap. XX.
Antidotus è moſcho valde experta, Cap. XXI.
Antidotus ad dyſentericos & cœliacos, Cap. XXII.
Antidotus de aniſo admodum laudata, Cap. XXIII.
Antidotus Alcancali cognominata, Cap. XXIIII.
Antidotus Diatamaros lingua Italica appellata, Cap. XXV.
Antidotus hæmagogos, valde præclara, Cap. XXVI.
Antidotus è caſtoreo, ad vertiginoſos, Cap. XXVII.
Antidotus ad rigorem experta, Cap. XXVIII.
Antidotus pulcherrima ad omnis generis humores, Cap. XXIX.
Antidotus alia pulcherrima, vt præcedens, Cap. XXX.
Antidotus ſimiliter pulcherrima, valde bona, Cap. XXXI.
Antidotus ex rheobarbaro, Cap. XXXII.
Antidotus alia ex rheobarbaro, Cap. XXXIII.
Antidotus laxatiua, probata, Cap. XXXIIII.
Antidotus è corallio valde bona, Cap. XXXV.
Antidotus alia è corallio nobilis, Cap. XXXVI.
Antidotus è margaritis admodum experta, Cap. XXXVII.
Antidotus è margaritis, Galeni, Cap. XXXVIII.
Antidotus Diacomeron ad tabidos, Cap. XXXIX.
Antidotus è cinamomo ad ſtillicidium vrinæ, Cap. XL.
Antidotus ex acoro ad difficultatem vrinæ, Cap. XLI.
Antidotus ex hircino ſanguine ad calculoſos, Cap. XLII.
Antidotus alia vt præcedens, experta, Cap. XLIII.
Antidotus alia ſimilis, valde vtilis, Cap. XLIIII.
Antidotus Conditum, nephriticis admodum bona, Cap. XLV.
Antidotus alia ad calculoſos efficax, Cap. XLVI.
Antidotus alia ſimilis, ad idem experta, Cap. XLVII.
Antidotus ex rheo ad renes, Cap. XLVIII.

Antidotus ad difficultatem vrinæ valde laudata, Cap. XLIX.
Antidotus ad calculoſos, qua vſus eſt Anatalus, Cap. L.
Antidotus ad veſicæ lapides, Cap. LI.
Antidotus alia, ad calculoſos & nephriticos, Cap. LII.
Antidotus alia, quæ confert ad demoliendos lapides veſicæ, Cap. LIII.
Antidotus alia, ad calculoſos experta, Cap. LIIII.
Antidotus accepta à Iuliano Pimētalo, Cap. LV.
Antidotus ad renes & calculoſos, Cap. LVI.
Antidotus alia ſimilis ad calculoſos, Cap. LVII.
Antidotus alia, ad calculoſos valde bona, Cap. LVIII.
Antidotus alia, ad calculoſos nobilis admodum, Cap. LIX.
Antidotus ad ſtillicidium, & difficultatem vrinæ, Cap. LX.
Antidotus alia, ad vrinæ ſtillicidium nobilis, Cap. LXI.
Antidotus Galeni, ad vrinæ ſtillicidium, & eiuſdem difficultatem, Cap. LXII.
Antidotus è galanga, valde vtilis, Cap. LXIII.
Antidotus Dianthos, ad cardiacos, Cap. LXIIII.
Antidotus è ſatyrio, ad liberorum procreationem, Cap. LXV.
Antidotus alia è Satyrio, dicta choragos, Cap. LXVI.
Antidotus è pipere, vocata choragos, Cap. LXVII.
Antidotus è ſatyrio, nominata Perſica, Cap. LXVIII.
Antidotus tentiginem excitans, ad idem probata, Cap. LXIX.
Vnguentum tentiginem excitans, ad idem valens, Cap. LXX.
Antidotus ſimiliter vt præcedens nobilis, Cap. LXXI.
Antidotus alia è pipere, ad idē laudata, Cap. LXXII.
Antidotus è terebinthina, vt præcedēs, Cap. LXXIII.
Antidotus de hermodactylo, laxatiua, Cap. LXXIIII.
Antidotus dicta podagrica, admodum probata, Cap. LXXV.
Antidotus, quæ eſt Drangæa, ad iecoris obſtructionem, Cap. LXXVI.
Antidotus alia, podagricis & arthriticis conueniens, Cap. LXXVII.
Antidotus alia, Drangæa dicta ſimplex, Cap. LXXVIII.
Antidotus ad arthriticos, Cap. LXXIX.
Antidotus Drangæa ad eadem efficax, Cap. LXXX.
Antidotus ad podagricos & arthriticos, Cap. LXXXI.
Antidotus Drangæa, priori ſimilis, Cap. LXXXII.
Antidotus alia laxatiua, ad podagricos, Cap. LXXXIII.
Antidotus alia laxatiua, ad prædicta mala vtilis, Cap. LXXXIIII.
Antidotus Drangæa laxatiua, vt præcedens, Cap. LXXXV.
Antidotus alia Drangæa, præcedentibus validior, Cap. LXXXVI.
Antidotus alia Drangæa, ad vitioſum faciei colorem, Cap. LXXXVII.
Antidotus è Damaſcenis, ad febres acutas, Cap. LXXXVIII.
Antidotus è marrubio, ad tabidos, Cap. LXXXIX.
Antidotus alia è marrubio magna, diui Petri, Cap. XC.
Antidotus alia appellata parua, ad tuſſes, Cap. XCI.
Antidotus è thure, valde bona, Cap. XCII.
Antidotus Diarhodon magna, valde præclara, Cap. XCIII.
Antidotus Diarhodon Abbatis, hoc eſt præſidis collegii, Cap. XCIIII.
Antidotus è roſis, ad aſthmaticos, Cap. XCV.
Antidotus Diarhodon alia, vt præcedens, Cap. XCVI.
Antidotus Diapenidion, ad tuſſientes, Cap. XCVII.
Antidotus Diatragacanthes, ad pectoris grauitatem, Cap. XCVIII.
Antidotus alia è tragacantha, ad frigidos affectus, Cap. XCIX.
Antidotus Diacumini, ad thoracis frigiditatem, Cap. C.
Antidotus alia è cumino magna, efficax valde, Cap. CI.
Antidotus Diacaſtoreon, vt præcedens vtilis, Cap. CII.
Antidotus Diaireos, ad columellam, Cap. CIII.
Antidotus è tragacantha, vt ea quæ præcedit, Cap. CIIII.
Antidotus Diacalaminthes, valde nobilis, Cap. CV.
Antidotus Diacodion, ad dyſentericos, Cap. CVI.
Antidotus Ecloge nominata, laudata, Cap. CVII.
Antidotus de ſeminibus præclara, Cap. CVIII.
Antidotus ad ſanguinem qui ab internis defertur, Cap. CIX.
Antidotus è malis & cotoneis, ad dyſentericos, Cap. CX.
Antidotus è lapide radiante, ad melancholicos, Cap. CXI.
Antidotus Diaſene, ad melancholicos, Cap. CXII.
Antidotus è cotoneis malis, ad imbecillitatem ſtomachi, Cap. CXIII.
Antidotus è malis Paphlagonicis, Cap. CXIIII.
Antidotus è papauere, ad dyſentericos, deſtillatione laborantes, & cibum vomentes, Cap. CXV.
Antidotus Diatrionpepereon, experta, Cap. CXVI.
Antidotus alia è tribus generibus piperum, nobilis, Cap. CXVII.
Antidotus alia Diatrionpepereon, laudata, Cap. CXVIII.
Antidotus Diacurcuma Galeni, experta, Cap. CXIX.
Antidotus alia Diacurcuma, vt præcedens, Cap. CXX.
Antidotus alia Diacurcuma, valde bona, Cap. CXXI.
Antidotus alia Diacurcuma, vt præcedens, Cap. CXXII.
Antidotus Dialacea, ad iocinoroſos, Cap. CXXIII.
Antidotus Diaphiledon, ad ſtomachi calorem, Cap. CXXIIII.
Antidotus de hermodactylo, ad podagricos, Cap. CXXV.
Antidotus alia de hermodactylo, valde experta, Cap. CXXVI.
Antidotus alia è hermodactylo, vt præcedens, Cap. CXXVII.
Antidotus podagrica, per omnia experta, Cap. CXXVIII.
Antidotus alia podagrica, Procli dicta, Cap. CXXIX.
Antidotus alia podagrica, ad partes quæ defluxione laborant, Cap. CXXX.
Antidotus alia podagrica, vocata Climax, Cap. CXXXI.
Antidotus alia podagrica, Celebris dicta, Cap. CXXXII.
Antidotus alia podagrica, è moſcho, Cap. CXXXIII.
Antidotus Diarhodon Galeni, ad iocinoroſos, Cap. CXXXIIII.
Antidotus è papauere, ad aſthmaticos, Cap. CXXXV.
Antidotus è malis, ad frigidum ſtomachi affectum, Cap. CXXXVI.
Antidotus Diambar, ad ſtomachicos, Cap. CXXXVII.
Antidotus è croco Eſdræ, miranda, Cap. CXXXVIII.
Antidotus alia Eſdræ, vt præcedens, Cap. CXXXIX.
Antidotus alia Eſdræ ſimplex, valde bona, Cap. CXL.
Antidotus alia Eſdræ, ad eos qui caput doleant, Cap. CXLI.
Antidotus coctionem iuuans Diacotoneon,

Cap. cxlii.
Antidotus è citriis malis,ad eos qui tardè concoquunt, Cap. cxliii.
Antidotus è citriis, vt præcedens, Cap. cxliiii.
Antidotus concoctioni conueniens,è ſcybelite, Cap. cxlv.
Antidotus alia Iamblichi,valde præclara, Cap. cxlvi.
Antidotus alia Polini, aluum ſubducens, Cap. cxlvii.
Antidotus alia Dodecatheon, valde bona, Cap. cxlviii.
Antidotus Pleres archonticon,laudata, Cap. cxlix.
Antidotus alia Pleres archonticon,ſimplex, Cap. cl.
Antidotus Diacodion,ad tuſſientes, Cap. cli.
Antidotus è zulapio roſaceo,purgans, Cap. clii.
Antidotus alia è zulapio roſaceo,magis varia, Cap. cliii.
Antidotus alia è zulapio roſaceo purgatoria, Cap. cliiii.
Antidotus, ad dyſentericos & cœliacos, Cap. clv.
Antidotus alia,ad dyſentericos & cœliacos, Cap. clvi.
Antidotus ad carnis diſſolutionem, & corporis ſiccitatē, Cap. clvii.
Antidotus ad tertianas,& quartanas præclara, Cap. clviii.
Antidotus alia ad tertianas quartanas,& quotidianas, Cap. clix.
Antidotus alia, ad tertianas & quartanas, Cap. clx.
Antidotus alia,vt præcedens, Cap. clxi.
Antidotus alia ſimilis, Cap. clxii.
Antidotus quæ ad eadem excellenter valet, Cap. clxiii.
Antidotus alia,quæ omnibus cæteris præſtat, Cap. clxiiii.
Antidotus,ad eos qui ſanguinem excernunt, Cap. clxv.
Antidotus ad tuſſientes,& non niſi recta ceruice ſpirātes, Cap. clxvi.
Antidotus alia,ad eadem valde bona, Cap. clxvii.
Antidotus aut ecligma tuſſi conueniens,valde bona, Cap. clxviii.
Antidotus ad tuſſientes experientia efficax, Cap. clxix.
Antidotus tuſſientibus accommodata, & nonniſi recta ceruice ſpirantibus, Cap. clxx.
Antidotus ad tuſſientes,experta, Cap. clxxi.
Antidotus ad eadem mala tuſſim exſiccantia, Cap. clxxii.
Antidotus ſiue linctus,tuſſi congruens, Cap. clxxiii.
Antidotus linctus Socratis,mirabilis, Cap. clxxiiii.
Antidotus tuſſi conueniens,ad eadem mala vtilis, Cap. clxxv.
Antidotus ad tuſſientes,& ſuppuratos, Cap. clxxvi.
Antidotus ad eadem tuſſim facientia mala, Cap. clxxvii.
Antidotus cognominata Anodynos,tuſſi conferens, Cap. clxxviii.
Antidotus tuſſientibus congruens,& dyſentericis admodum bona, Cap. clxxix.
Antidotus purgatoria è myrobalano, Cap. clxxx.
Antidotus ad vrinæ difficultatē vtilis, & lapides atterēs, Cap. clxxxi.
Antidotus è moſcho, ad melancholicos, Cap. clxxxii.
Antidotus dicta Muſa,ad quartanas, Cap. clxxxiii.
Antidotus Galeni Diapepereos,ad quartanas, Cap. clxxxiiii.
Antidotus Dioſpoliticō,ad quartanas, Cap. clxxxv.
Antidotus alia Dioſpoliticon, vt præcedens, Cap. clxxxvi.
Antidotus purgans renes,& calculoſos, Cap. clxxxvii.
Remedium nephriticum, & calculoſorum, Cap. clxxxviii.
Aliud remedium ad mulieres abortientes, Cap. clxxxix.
Antidotus nephritica,experta, Cap. cxc.
Antidotus alia nephritica, experientia mira, Cap. cxci.
Antidotus alia nephritica,è balſamo, Cap. cxcii.
Antidotus ex ſexaginta ſpeciebus, nephritica, Cap. cxciii.
Antidotus vel conditum nephriticum, Cap. cxciiii.
Antidotus aut conditum nephriticum,valde vtile, Cap. cxcv.
Antidotus ſeu remedium ad exulceratam veſicam, Cap. cxcvi.
Antidotus nephritica veſicæ meatus obſtructione liberans, Cap. cxcvii.
Antidotus nephritica, qua vtebatur Conſtantinus rex, Cap. cxcviii.
Alia ſimilis, Cap. cxcix.
Antidotus ab Italis cognominata Micleta, Cap. cc.
Antidotus cognominata ab Italis Sardacia Cap. cci.
Antidotus è myrobalano præclara,ad eadem, Cap. ccii.
Antidotus ad ſtomaticos,& deſtillatione laborantes, Cap. cciii.
Antidotus Roſata nouella, ad calidum ſtomachum, Cap. cciiii.
Antidotus ad febres continuas & ardentes, Cap. ccv.
Antidotus Sotera magna,ad capitis grauitatem, Cap. ccvi.
Antidotus ad ſtomachicos calidos efficax, Cap. ccvii.
Antidotus ad ſtomachicos frigidos, Cap. ccviii.
Antidotus Tryphera Sarracenica, præſtans, Cap. ccix.
Antidotus Tryphera magna,ad muliebria mala, Cap. ccx.
Antidotus alia Tryphera, quam Iſaac compoſuit, Cap. ccxi.
Antidotus Triophyllos,ad quartanas, Cap. ccxii.
Antidotus Diatrionſantalon,ad calorem ſtomachi, Cap. ccxiii.
Antidotus Theodoretos ad dolentes caput, Cap. ccxiiii.
Antidotus alia Theodoretos, ad hemicranicos, Cap. ccxv.
Antidotus alia Theodoretos, vt præcedens, Cap. ccxvi.
Antidotus alia Theodoretos, valde vtilis, Cap. ccxvii.
Antidotus Anacardios, dicta Theodoretos, Cap. ccxviii.
Antidotus alia Anacardios, ad comitiales, Cap. ccxix.
Antidotus Pauli cognominata,ad raucitatem, Cap. ccxx.
Antidotus Tryphera dicta è ferro, Cap. ccxxi.
Antidotus Diagalangæ experta, vt præcedens, Cap. ccxxii.
Antidotus è moſcho,ad omnem malū corporis habitum, Cap. ccxxiii.
Antidotus è Pſyllio nominata, experta, Cap. ccxxiiii.
Antidotus Panchreſtos,ad omnem imbecillitatem, Cap. ccxxv.
Antidotus alia Panchreſtos parua,ad inflationes, Cap. ccxxvi.
Antidotus alia Panchreſtos,admodum laudata, Cap. ccxxvii.
Antidotus Panacea, ad diuturnas tuſſes, Cap. ccxxviii.

Antidotus dicta Ægyptia magna, Cap. ccxxix.
Antidotus alia Ægyptia magna, Cap. ccxxx.
Antidotus Ægyptia minor ad vrinæ difficultatem, Cap. ccxxxi.
Antidotus alia Ægyptia, dicta ſacra ſcala, Cap. ccxxxii.
Antidotus alia Ægyptia, valde præclara, Cap. ccxxxiii.
Antidotus odorata vocata, valde experta, Cap. ccxxxiiii.
Antidotus Democratis, aduerſus venena, Cap. ccxxxv.
Antidotus ex eruis, ad tuſſientes, Cap. ccxxxvi.
Antidotus alia ex eruis, ad tabidos, Cap. ccxxxvii.
Antidotus Diacalaminthes, ad menſtrua mulierum, Cap. ccxxxviii.
Antidotus Philoxenios ad deſtillationes vtilis, Cap. ccxxxix.
Antidotus alia Philoxenios, ſuppuratis conueniens, Cap. ccxl.
Antidotus Zoarchia ad tertianas & quartanas, Cap. ccxli.
Antidotus Philonis valde efficax, Cap. ccxlii.
Antidotus alia ſimilis, colicis vtilis, Cap. ccxliii.
Antidotus Philonis, ad ſtomachicos, Cap. ccxliiii.
Antidotus dicta Sanitas, ad podagricos, Cap. ccxlv.
Antidotus ex aſaro, hydropicis vtilis, Cap. ccxlvi.
Antidotus Admirabilis dicta, ad tuſſientes, Cap. ccxlvii.
Antidotus Panæretos, hoc eſt eximia, tuſſiētibus accommodata, Cap. ccxlviii.
Antidotus podagræ conueniens, opus Tribonii notarii, Cap. ccxlix.
Podagræ accommodatum epithema, Cap. ccl.
Antidotus Zenophilos, ad nephriticos, Cap. ccli.
Antidotus iecoraria, Phlebotomos vocata, Cap. cclii.
Antidotus alia iecoraria, vocata Phlebotomos, Cap. ccliii.
Antidotus alia iecoraria, ad obſtructionem iecoris vtilis, Cap. ccliiii.
Antidotus alia iecoraria, probata & vtilis, Cap. cclv.
Antidotus iecoria, ad magnas iecoris obſtructiones, & duros affectus, Cap. cclvi.
Antidotus ad obſtructionem, & duritiem iecoris, Cap. cclvii.
Antidotus ad iecoris & lienis obſtructionem, Cap. cclviii.
Antidotus iecoraria, ex abſinthio, Cap. cclix.
Antidotus alia iecoraria, Athanaſia vocata, Cap. cclx.
Antidotus alia iecoraria, vtilis valde, Cap. cclxi.
Antidotus ad iocinoroſos, admodum probata, Cap. cclxii.
Antidotus alia iecoraria, penitus experta, Cap. cclxiii.
Antidotus alia ex nouem ſpeciebus compoſita, Cap. cclxiiii.
Antidotus Arabica, valde præclara, Cap. cclxv.
Antidotus alia iecoraria, ex Eupatorio, Cap. cclxvi.
Antidotus alia iecoraria, valde vtilis, Cap. cclxvii.
Antidotus alia iecoraria, ab Agathone compoſita, Cap. cclxviii.
Antidotus alia iecoraria, priori ſimilis, Cap. cclxix.
Antidotus alia iecoraria, experta, Cap. cclxx.
Antidotus alia iecoraria, Pantagathos, Cap. cclxxi.
Antidotus alia Achariſtos, ad iocinoroſos, Cap. cclxxii.
Antidotus Pantagathos, ad nephriticos, Cap. cclxxiii.
Antidotus iecoraria ex anetho, experta, Cap. cclxxiiii.
Antidotus ad icterū, experta valde, Cap. cclxxv.
Ad iecur ſimplicia remedia, Cap. cclxxvi.
Quæ ad icterum experta ſunt, Cap. cclxxvii.
Antidotus Euchariſtos, ad mulieres vteri præfocatione laborantes, Cap. cclxxviii.
Antidotus alia Euchariſtos, vt præcedens, Cap. cclxxix.
Antidotus Iſotheos, ad tabidos, Cap. cclxxx.
Antidotus alia Iſotheos, Cap. cclxxxi.
Antidotus alia Iſotheos, ad tuſſientes ac tabidos, Cap. cclxxxii.
Antidotus Soterios, & Theodotos dicta, Cap. cclxxxiii.
Antidotus alia Soterios, vt prior, Cap. cclxxxiiii.
Antidotus alia Soterios, ad diuerſa mala. Cap. cclxxxv.
Antidotus Philanthropos, ad hydropicos efficax, Cap. cclxxxvi.
Antidotus peroptabilis, ad ſtomachicos, Cap. cclxxxvii.
Antidotus ad quotidianas febres valde bona, Cap. cclxxxviii.
Antidotus alia ad quotidianas febres, vt prior, Cap. cclxxxix.
Antidotus dicta Myſterium, ad pleuriticos, Cap. ccxc.
Antidotus Zopyrios, ad comitiales, Cap. ccxci.
Antidotus Muſa, ad hydropicos, Cap. ccxcii.
Antidotus nominata Perſica, Cap. ccxciii.
Antidotus Syngeli regia, ad oculorum hebetudinem, Cap. ccxciiii.
Antidotus alia Michaelis angeli regia, Cap. ccxcv.
Antidotus vocata Phlebotomos, Cap. ccxcvi.
Antidotus è croco, ad iecinoroſos, Cap. ccxcvii.
Antidotus Cyphi, ex quinquaginta ſpeciebus, Cap. ccxcviii.
Antidotus alia Cyphi, ex vigintiocto ſpeciebus, Cap. ccxcix.
Antidotus Climax, ad frigiditatem ſtomachi, Cap. ccc.
Antidotus Apollonii, ad difficulter ſpirantes, Cap. ccci.
Antidotus Muſa Apollonii, ad difficulter ſpirantes, Cap. cccii.
Antidotus Muſa, ad iocinoroſos, Cap. ccciii.
Antidotus Aphraſtos, ad reſolutos, Cap. cccIIII.
Antidotus Magni medici, ad colicos, Cap. cccv.
Antidotus ex croco, ad colicos, Cap. cccvi.
Antidotus alia colica, valde experta & bona, Cap. cccvii.
Antidotus alia, ad colicos & inflationes, Cap. cccviii.
Antidotus alia colica, ſimiliter efficax, Cap. cccix.
Antidotus Colica, quam accepi à fratre Cononis, Cap. cccx.
Antidotus nominata Athanaſia, ad colicos, Cap. cccxi.
Antidotus alia colica, dolorem mitigans, experta, Cap. cccxii.
Antidotus alia colica, mitigans dolorem, valde bona, Cap. cccxiii.
Antidotus alia colica, iureiurando non communicanda, Cap. cccxiiii.

Antidotus tuſſi accommodata, valde laudata & experta, Cap. cccxv.
Antidotus ex caſtoreo, ad pleuriticos, Cap. cccxvi.
Antidotus ex Rheo, ad cardiacos, Cap. cccxvii.
Antidotus ad dolores compagum ſeu articulorum, ex opio nominata, Cap. cccxviii.
Antidotus Deſmoterios, ad comitiales, Cap. cccxix.
Antidotus Argyrophora, ad mala capitis, Cap. cccxx.
Antidotus Adriani, nominata vehiculum magnum, Cap. cccxxi.
Antidotus tuſſim ſedans, ad mala tuſſim afferentia, Cap. cccxxii.
Antidotus Iſochryſos, ad frigidos affectus, Cap. cccxxiii.
Antidotus dicta aridum Dioſpoliticum, Cap. cccxxiiii.
Antidotus vocata humidum Dioſpoliticum, Cap. cccxxv.
Antidotus per vomitum purgans, Cap. cccxxvi.
Antidotus ſanguinem ſiſtens, ad omnes ſanguinis excretiones, Cap. cccxxvii.
Antidotus Diacuminου, concoctionem iuuans, Cap. cccxxviii.
Antidotus Galeni Lyſiponos, mirabilis, Cap. cccxxix.
Antidotus nominata Ecloge, ad cœliacos, Cap. cccxxx.
Antidotus Polyetes magna, ad eos qui cibum non appetunt, Cap. cccxxxi.
Antidotus ex acoro, ad omnem venenatorum ictum, Cap. cccxxxii.
Antidotus Pæonia, ad deſtillationes & tuſſes, Cap. cccxxxiii.
Antidotus Polyetos parua, Cap. cccxxxiiii.
Antidotus pleuriticis congruens, Cap. cccxxxv.
Antidotus è ſucco cotoneorum, Cap. cccxxxvi.
Antidotus Melicratum, Cap. cccxxxvii.
Antidotus ad omnem oculorum defluxionem, & eorundem hebetudinem, Cap. cccxxxviii.
Antidotus è ſulphure ignem non experto, Cap. cccxxxix.
Antidotus ex anthera ſicca, Cap. cccxl.
Antidotus Iuliani, ad aluum adſtrictam, Cap. cccxli.
Antidotus Chryſippi, ad eos qui caput dolent, Cap. cccxlii.
Antidotus Diœnanthes, admodum probata, Cap. cccxliii.
Antidotus Panacia, ad tabidos & ſanguinem excreantes, Cap. cccxliiii.
Antidotus ex citriis malis, ad eos qui tardè concoquunt, Cap. cccxlv.
Antidotus Hepalas bona, ad conceptionem, Cap. cccxlvi.
Antidotus è crocomagmate, Cap. cccxlvii.
Antidotus Eupnœa, è caryophyllis, Cap. cccxlviii.
Antidotus magni decocti, ex hyſſopo, Cap. cccxlix.
Antidotus è Bacano, valde præſtans, Cap. cccl.
Antidotus odorata Clodii, admodum probata, Cap. cccli.
Antidotus è Tragematis, valde laudata, Cap. ccclii.
Antidotus Polyetes, ad eos qui nonniſi recta ceruice ſpirant, Cap. cccliii.
Antidotus ex Sampſucho, vt præcedens, Cap. cccliiii.
Antidotus è liquore Tithymali, Soſiani, Cap. ccclv.
Antidotus Praxagoras, ad eos qui nonniſi recta ceruice ſpirant, Cap. ccclvi.
Antidotus dicta Clidion, ad tuſſes, Cap. ccclvii.
Antidotus è cardamomo, ad tuſſes, Cap. ccclviii.
Antidotus Lexopyretos, quam aliqui nominant è ſulphure, Cap. ccclix.
Antidotus alia Lexopyretos, ad tuſſes, Cap. ccclx.
Antidotus aurea, ad tabidos & ſuppuratos, Cap. ccclxi.
Antidotus dolorem mitigans, ad tuſſientes experta, Cap. ccclxii.
Antidotus Symphonos, ad tuſſientes & tabidos, Cap. ccclxiii.
Antidotus Cyphoïdes, ad frigidas iecoris intemperies, Cap. ccclxiiii.
Antidotus è baccis lauri, tuſſi accommodata & probata, Cap. ccclxv.
Antidotus, ad orthopnœam, & pleuriticos, Cap. ccclxvi.
Antidotus ad difficulter ſpirantes, Archigenis, Cap. ccclxvii.
Antidotus ad icterum, cōprobata, Cap. ccclxviii.
Antidotus ad eos qui nonniſi recta ceruice ſpirant, admodum efficax, Cap. ccclxix.
Antidotus ad podagricos & arthriticos, Cap. ccclxx.
Interpretatio Alexandrinorum menſium ad Græcam appellationem, Cap. ccclxxi.
Antidotus Eudios, ad tuſſes, & dolores laterum, Cap. ccclxxii.
Antidotus Myſterium vocata, ad pleuriticos, Cap. ccclxxiii.
Antidotus ad tabidos, expurgatoria, Cap. ccclxxiiii.
Antidotus ad iecur & ſtomachum, experta, Cap. ccclxxv.
Antidotus Ambroſia polychreſtos, laudata, Cap. ccclxxvi.
Antidotus alia Polychreſtos, ad omnia venenata, Cap. ccclxxvii.
Antidotus Hippocratis, ad tabidos & pleuriticos, Cap. ccclxxviii.
Antidotus ad refrigeratum ſtomachum, Cap. ccclxxix.
Antidotus ad inflatū ſtomachum, Cap. ccclxxx.
Antidotus dicta Splenotomos, valde bona, Cap. ccclxxxi.
Antidotus Adriani, valde vtilis, Cap. ccclxxxii.
Antidotus Philonis, ad caput dolentes, Cap. ccclxxxiii.
Antidotus Hæmaptoica, Metrodori, Cap. ccclxxxiiii.
Antidotus alia ad ſpuentes ſanguinem præſtans, Cap. ccclxxxv.
Antidotus alia, ad ſanguinem excreantes, & abſceſſu laborantes, Cap. ccclxxxvi.
Antidotus alia, ad ſpuentes ſanguinem, puluis probatus, Cap. ccclxxxvii.
Antidotus ex opio ad conuulſos in ſcapulas, Cap. ccclxxxviii.
Antidotus ad omnia interna mala experta, Cap. ccclxxxix.
Pilulæ, ſitim reſtinguentes, Cap. cccxc.
Antidotus Chylarium, bilem educens, experta, Cap. cccxci.
Antidotus alia Chylarium bilem educens, nobilis, Cap. cccxcii.
Antidotus alba, dicta Miencaphetites, Cap. cccxciii.
Antidotus ex Iride, ad aſthmaticos, Cap. cccxciiii.
Antidotus ad eos qui ſanguinem ſpuunt, admodū bona, Cap. cccxcv.
Antidotus alia ad ſanguinem ſpuentes, experta, Cap. cccxcvi.
Antidotus ſiſtens excretiones ſanguinis, Cap. cccxcvii.

Antidotus ad omnigenas ſanguinis ex naribus excretiones, Cap. cccxcviii.
Antidotus alia, ad profluuium ſanguinis narium experta, Cap. cccxcix.
Antidotus ad omnis generis ſanguinis excretiones mirabilis Cap. cccc.
Antidotus Archigenis, ad profluuia ſanguinis narium, Cap. cccci.
Antidotus alia nobilis ad ſanguinis ex naribus profluuia, Cap. ccccii.
Antidotus alia experta ad ſanguinis narium profluuiū, Cap. cccciii.
Antidotus ad ſpuentes ſanguinem admodum bona, Cap. ccccIIII.
Antidotus ad profluuia ſanguinis narium præclara, Cap. ccccv.
Antidotus Theodoretos, anacardia, Cap. ccccvi.
Antidotus Abſinthites, valde bona, Cap. ccccvii.
Antidotus alia Abſinthites, Cap. ccccviii.
Antidotus Abſinthites iecoraria, bona, Cap. ccccix.
Antidotus Abſinthites vrinam mouens, & purgatoria, Cap. ccccx.
Antidotus Mithridatis, ad diuturnas fluxiones, Cap. ccccxi.
Antidotus alia Mithridatis, melior omnibus, Cap. ccccxii.
Antidotus panchreſtos, vt præſcripta, Cap. ccccxiii.
Zulapium ad dyſentericos, Cap. ccccxiiii.
Zulapium regium, Cap. ccccxv.
Decoctum ad eos qui altero latere reſoluti ſunt, Cap. ccccxvi.
Vnguentum ad pruritum, Cap. ccccxvii.
Antidotus Diamoron, Cap. ccccxviii.
Antidotus alia Diamoron, Hippocratis & Galeni, Cap. ccccxix.
Antidotus ſtomachica, cōpoſita à Ptolemæo ſophiſta, Cap. ccccxx.
Antidotus ad cardiacos, & animi defectus, Cap. ccccxxi.
Confectio magni Zulapii, Cap. ccccxxii.
Antidotus moſchata, Cap. ccccxxiii.
Antidotus gallæ moſchatæ, Cap. ccccxxiiii.
Antidotus ad cardiacos & animo deficientes, Cap. ccccxxv.
Antidotus ex Chryſobalano, Cap. ccccxxvi.
Antidotus ex Rheopontico, mirabilis, Cap. ccccxxvii.
Antidotus ex Cinamomo, nephritica, Cap. ccccxxviii.
Antidotus ex Hermodactylo, experta, Cap. ccccxxix.
Antidotus ex Cicadis, nephritica, Cap. ccccxxx.
Antidotus ex Lithoſpermo, nobilis, Cap. ccccxxxi.
Antidotus ex ſemine Marrubii, Cap. ccccxxxii.
Antidotus ex Tecolitho, hoc eſt lapide Iudaico, Cap. ccccxxxiii.
Antidotus è ſemine ſylueſtris maluæ, Cap. ccccxxxiiii.
Antidotus è tragematis bellariiſve, nephritica, Cap. ccccxxxv.
Antidotus de ſeminibus, Dioſpolite, Cap. ccccxxxvi.
Antidotus ad muliebris vteri mala, Cap. ccccxxxvii.
Antidotus ex Careo, & de ſeminibus, Cap. ccccxxxviii.
Antidotus ex ſanguinibus, experta, Cap. ccccxxxix.
Antidotus ex Lycio, iocinori optima, Cap. ccccxl.
Antidotus Theodoretos, aut ex Anacardiis, Cap. ccccxli.
Antidotus alia Theodoretos, vel ex Anacardiis, Cap. ccccxlii.
Antidotus ex Centaureo, Leonis Drongarii, Cap. ccccxliii.
Antidotus nephritica diſſoluens poros, Cap. ccccxliiii.
Antidotus vocata lingua Italica pulcherrima Aurea, Cap. ccccxlv.
Antidotus ex Adianto cognominata, Cap. ccccxlvi.
Antidotus benedicta laxatiua, Cap. ccccxlvii.
Antidotus Drangæa, ad hepaticos, Cap. ccccxlviii.
Decoctum magnum, ad melancholicos, Cap. ccccxlix.
Decoctum aliud ad mala melancholica, Cap. ccccl.
Antidotus Dianthon Galeni, ad defectionem animi, Cap. ccccli.
Antidotus ex adianto, vt præcedens. Cap. cccclii.
Antidotus alia pulcherrima Aurea dicta, vt præcedens, Cap. ccccliii.
Antidotus Dianthon, ad tuſſientes, Cap. cccclіііі.
Antidotus ex Saphiro, conferens idem quod Dianthō, Cap. ccccLv.
Antidotus ad eos quos virtus deficit, & tuſſientes, Cap. ccccLvi.
Antidotus ad animi defectum, & cordis ſyncopen, Cap. ccccLvii.
Antidotus ex myrobalano, ad melancholicos, Cap. ccccLviii.
Antidotus alia ex Myrobalano, ad pituitoſos, Cap. ccccLix.
Antidotus ex Sulphure cognominata, ad eos qui elephātia laborant, Cap. ccccLx.
Antidotus regia vocata, ad dolentes caput, Cap. ccccLxi.
Antidotus ex Zingibere nominata, Cap. ccccLxii.
Antidotus ex Hermodactylo, ad podagricos, Cap. ccccLxiii.
Antidotus ex Rheobarbaro, ad copioſam ſitim, Cap. ccccLxiiii.
Antidotus Diaſenæ, ad eos qui elephantia correpti ſunt, Cap. ccccLxv.
Antidotus ex acoro, ad nephriticos, Cap. ccccLxvi.
Antidotus Diacinamomi, coctionem iuuans, Cap. ccccLxvii.
Antidotus alia è Cinamomo, ad ſtomachum dolore affectum, Cap. ccccLxviii.
Antidotus ex acoro, vt præcedens, Cap. ccccLxix.
Antidotus ad comitiales ex Zingibere, Cap. ccccLxx.
Antidotus purgatoria è Rheobarbaro, Cap. ccccLxxi.
Antidotus Diaſenes, ad podagricos, Cap. ccccLxxii.
Antidotus ex Sampſycho, ad iocinoroſos, Cap. ccccLxxiii.
Antidotus Diaberberis, purgans, Cap. ccccLxxiiii.
Antidotus Diacanchryos, purgatoria, Cap. ccccLxxv.
Antidotus Diacinamomu, ad podagricos, Cap. ccccLxxvi.
Antidotus ad cardiacos & febricitantes, Cap. ccccLxxvii.
Antidotus ex Hermodactylo, ad arthriticos,

Cap. ccccLXXVIII.
Antidotus ex Cinamomo, ad dyſentericos, Cap. ccccLXXIX.
Antidotus ex Moſcho, ad melancholicos, Cap. ccccLXXX.
Antidotus ex Croco, purgatoria, Cap. ccccXXXI.
Antidotus ad tuſſes deſtillationéſque experta, Cap. ccccLXXXII.
Antidotus ad animi defectionem & corporis imbecillitatem, Cap. ccccLXXXIII.
Antidotus ex Myrobalano, ad melancholiam, Cap. ccccLXXXIIII.
Antidotus ex Rheo, ad melancholicos, Cap. ccccLXXXV.
Antidotus ad cardiacos & ſyncope laborantes, Cap. ccccLXXXVI.
Antidotus ad podagricos & arthriticos, Cap. ccccLXXXVII.
Antidotus ad arthriticos, purgatoria, Cap. ccccLXXXVIII.
Antidotus ex Rheobarbaro, purgatoria, Cap. ccccLXXXIX.
Antidotus Diaſenæ, ad arthriticos, Cap. ccccXC.
Antidotus ex Corallio purgans, experta, Cap. ccccXCI.
Antidotus è Croco, admodum laudata, purgatoria, Cap. ccccXCII.
Antidotus ex Myrobalano, ad obſtructionem iecoris, Cap. ccccXCIII.
Antidotus Drangæa, ad podagricos, Cap ccccXCIIII.
Antidotus Drangæa, ad arthriticos, Cap. ccccXCV.
Antidotus Drangæa, ad iecinoroſos malóque colore præditos, Cap. ccccXCVI.
Antidotus ad cruditatem ſtomachi & deſtillationem, Cap. ccccXCVII.
Antidotus ad dyſentericos & lientericos, Cap. ccccXCVIII.
Antidotus Drangæa, ad iecinoroſos, Cap. ccccXCIX.
Antidotus dicta Ageuita, Cap. D.
Antidotus purgatoria, ad melancholicos, Cap. DI.
Antidotus Catholica nominata, purgatoria, Cap. DII.
Antidotus alia Ccatholica nominata, vt prior, Cap. DIII.
Antidotus è Rheobarbaro nominata, Cap. DIIII.
Antidotus Diaſenes, experta, Cap. DV.
Antidotus Diacinamomu, dicta laxatiua, Cap. DVI.
Antidotus Benedicta laxatiua, experta, Cap. DVII.
Antidotus Benedicta laxatiua ſimplex, efficax, Cap. DVIII.
Antidotus alia, Benedicta laxatiua ſimplex, laudata, Cap. DIX.
Antidotus laxatiua nominata Rial armenigos, Cap. DX.
Antidotus dicta Ageuita, Cap. DXI.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI
de compoſitione medicamentorum opus,

à Leonharto Fuchſio Latinitate donatum & annotationibus illuſtratum.

De Antidotis, Sectio prima.

Caput I.

ANTIDOTVS aurea Alexandri, ad capitis fluxiones præclara. Dolorem enim eius confeſtim mitigat, oculorũ lacrymas ſiſtit, dentium dolores ſanat, non modò epota ſed & impoſita. Comitialibus ſubitò factis, penitus auxiliatur. Furioſorum incompoſitos motus compeſcit, & ad omnem capitis dolorem admodũ eſt vtilis. Prodeſt pariter tuſſientibus, tabidis, cardiacis, & [a]aſthmaticis. Sanguinem euomentibus [b]propter excretionẽ ab eroſione ortam, mirificè opitulatur. Confert etiam reſolutis, & malis [c]viſcerum & laterum. Lapides conterit. Stillicidium & difficultatem vrinæ ſoluit, & omnia vteri vitia. Quotidianis, tertianis, & quartanis febribus ante inuaſionis horam ſumpta ſuccurrit. Quiſquis verò per conſuetudinem hãc ipſam antidotum ſemper ſumpſerit, is neque apoplexiæ neque colico malo vnquam obnoxius erit. Conficitur autem antidotus hæc in eum modum: Aſari, hyoſcyami, carpobalſami, ſingulorum drachmas duas & dimidiam, caryophylli, opii, myrrhæ, cyperi, ſingulorum drachmas duas, balſami, cinamomi, folii, zedoariæ, zingiberis, coſti, corallii, caſiæ, euphorbii, tragacanthæ, thuris, ſtyracis, calamitis, [d]ſaluiæ, mei, ſeſelis, ſinapi, ſaxifragi, anethi, aniſi, ſingulorum drachmam vnam, [e]xyloaloes, [f]rhei Pontici, aliptæ moſchatæ, caſtorei, ſpicæ, galangæ, opopanacis, anacardii, maſtiches, ſulphuris ignem non experti ſeu crudi, pæoniæ, eringii, carnis palmularum, [g] hermodactyli rubri & albi, roſarum, thymi, acori, pulegii, ariſtolochiæ longæ, [h]gentianæ, corticis radicis mandragoræ, chamædryos, A phu, ameos, baccarum lauri, piperis longi, piperis albi, xylobalſami, [i]carnabadii, amomi, [k] macedoniſii ſeminis, libyſtici, rutæ ſeminis, [l] ſinonis, ſingulorum drachmam ſemis, auri puri, argenti puri, margaritarum nõ perforatarum, [m] oſſis anterioris narium purpuræ, oſſis ceruini cordis, ſingulorum grana frumẽtacea quatuordecim, lapidis zaphyri, ſmaragdi, iaſpidis, ſingulorum drachmam vnam, nucis auellanæ drachmas duas, pyrethri, ramenti eboris, calami odorati, ſingulorum grana frumẽtacea vigintinouem, mellis aut ſacchari quod ſatis eſt. B Datur ea vtentibus auellanæ nucis quantitas. Vtilis verò admodum ad prædicta mala antidotus hæc exiſtit.

LEONHARTI FVCHSII *annotationes.*

Aſthmaticis.] Græcè legitur πνεῦμα καρδίας, nullo prorſus ſenſu. Legendum autem eſſe iudico ἀσθματικοῖς, huic lectioni ſuffragantibus verſione Nicolai Rhegini Calabri, & vulgaribus Latinis Nicolai codicibus, qui habent ſuſpirioſis. Actuarius quidem huius etiam compoſitionis meminit: ideo facilè, ſi modo Græcus extaret, ex eo locus hic conſtitui & emendari poſſet. C Ruellius ita conuertit præſentem locum. Tabidis, tuſſiculoſis, humorẽ à pectore reiicientibus. Quos autẽ humorem à pectore reiicientes vocarit, nequeo ſatis diuinare. Puto tamen aſthmaticos hac periphraſi ſignificaſſe. b Propter excretionem] In manuſcripto codice Græco perperam ſcriptum eſt, δι' ἀναγωγῆς ἤπερ διαβρωθῆ. Legendum enim erit, δι' ἀναγωγῆς ἢ παρὰ διαβρώσεως, id eſt, propter reiectionem quæ fit ab eroſione, vt nos conuertimus. c Viſcerum) Actuarius & Latini codices omnes legũt renum, vt ferè ſuſpicio ſit, pro σπλάγχνων legendum eſſe νεφρῶν. nihil tamẽ certò pronuntiamus. d Saluiæ] Latina exemplaria habent Saliuncæ, quum tamen Græcus codex legat ἐλελισφάκου. Errore itaque librarii factum eſt vt ſaliuncæ pro ſaluiæ, quæ Græcis ἐλελίσφακος dicitur, ſcriptum ſit. Saliunca enim, Dioſcoride authore, eſt nardus celtica, adeóque à ſaluia diuerſa. Sunt tamẽ qui ſaliuncam ſaltẽ forma, à nardo eſſe diuerſam arbitrantur. e Xyloaloes] Officinæ lignum aloes

hodie appellant. f Rhei Pontici] Græcè eſt ῥέυ ποντικοῦ. falſò igitur in Latinis codicibus legitur rheubarbari, quum diuerſum ſit rheubarbarum à rhapontico, vt alibi & lib. 1. De compoſitione medicamentorum luculenter demonſtrauimus. Rheum autem Ponticum Dioſcoridis, Galeni, & aliorum veterum, Nicolai etiam temporibus rarum eſſe cœpit, vt nihil mirum ſit hodie prorſus eſſe incognitum. Hinc quum radix illa centaureo magno ſimilis eſſet, & plerique ea pro vero rheo Pōtico vterentur, factum eſt vt nomen rhei Pontici, in centaurei magni radicem tranſlatum ſit, idque in hodiernum vſque diem in officinis retineat. Et licet quidē in penuria veri rhei Pōtici, centaurei magni (ſine omni errore) ei radice, quod ſimilē omnino vim habeant. Hinc eſt quod in interpretatione quarundam vocū Nicolai ita ſcriptum ſit, ἐὰν μὴ ἦ ῥέον, κένταυριον τὸ μέγα ἢ συμφύτου ῥίζα, i. ſi deſtitueris rheo, centaurio magno aut ſymphyti radice vti licebit. Galenus etiam in libello περὶ ἀντεμβαλλομένων, pro rheo, centaurio vtēdum eſſe concedit, inquiens, ἀντὶ ῥέυ κενταύριον, pro rheo centaurium ſubſtituendum. g Hermodactyli rubri & albi] Per hermodactylos hoc loco & aliâs etiam Nicolaus intelligit radices, quas officinæ hodie vocant behen albam & rubeam. Quod etiam facit Actuarius, vt copioſiùs lib. 1. De compoſ. medic. oſtēdimus. Et monendus hîc nobis lector erit, nonnulla hoc loco in Latinis deſiderari codicibus, quæ quiſque facilè ex collatione cum noſtra conuerſione deprehendet. h Gentiana] Poſt hanc dictionem Græcus manuſcriptus codex ſubiicit, λέξις ἰταλική· ἔστι δὲ ῥίζα ἐρυθρά, vox Romana: eſt verò radix rubra. Verùm quum ſcirem dictionem hanc Dioſcoridem, Galenum, & alios medicos Græcos vſurpare, radicemque ipſam ſatis eſſe omnibus notam, ſtudio præterire hæc verba volui.

i Carnabadii] Animaduertendū, Nicolaum per καρναβάδι & καρναβάδιον intelligere cuminum Æthiopicum, vt ſatis liquet ex Antidoto 406. vbi metipſe carnabadium interpretatur pro cumino Æthiopico. Symeon Sethi & alii quidam recentiores Græci, carnabadium appellāt carcum, vt in ſecūdo noſtro De ſtirpium hiſtoria commentario docuimus. Atque hinc eſt quòd Latini codices Nicolai, pro carnabadio habeant carei. Errant igitur qui carnabadium pro doronico interpretantur. De qua re plura in altero noſtro De ſtirpiū hiſtoria cōmentariorū tomo diximus. lz Macedoniſii] Græcè eſt μακεδονισίου σπέρματος. Per ſemen autem macedoniſium intelligendum id quod Græcis hipposelinon, & Romanis olus atrum nominatur. Hinc eſt quòd officinæ in hodiernum vſque diem hoc ſemen petroſelinum Macedonicum falſò, pro macedoniſio vocent. l Sinonis] Sinon aliis petroſelinū agreſte nominatur. De eo in altero noſtro De ſtirpium hiſtoria tomo plura repetient ſtudioſi. m Oſſis anterioris, &c.] Intelligit id quod Actuario & aliis poſterioribus Græcis blattium byzantium & byzantis dicitur. Nam ita in eiuſdem interpretationibus legitur, βλάττιον βυζάντιον, ὀστοῦν τὸ ἐμπρὸς τῆς πορφύρας. Cauſam eius appellationis lib. 1. De cōpoſ. medic. expoſuimus. Differt ab onyche Dioſcoridis, quod plerique, vt Cornarius & alii, non animaduertunt. Onyx enim conchylii eſt tegumentum. blattium autem os anterius narium purpuræ.

Cap. II.

ANTIDOTVS Adriani. Efficax contra deſperatos venenatorum morſus, comitiali morbo correptos, melancholicos, vertiginoſos capitis dolores, frigidū ſtomachū eiuſq; dolorem, lienoſos, opiſthotonicos, pleuriticos, febricitantes, muliebriáq; mala. Renum dolorem diſſoluit. Prodeſt lapidē in veſica habentibus, & ſtillicidio vrinæ laborantibus. Cæterùm vertiginoſis ex albo vino datur. Melacholicis, ex decocto coſti. Dolentibus caput, cum aqua tepida. Iocinoroſis, cū decocto eupatorii. Lienoſis, ex decocto capparis. Nephriticis, cum decocto caſiæ ligneæ. Stillicidio vrinæ laborātibus, ex decocto [a] milii ſolis, & ſemine peponis & [b] cucumeris. Ad penis vulnera, cum decocto ſaxifragi, & ſemine citrii viridis recentiſve. Coli dolore correptis, ex vino calido cui admixtum ſit cuminū aut caſtoreum. Febribus per circuitu reuertētibus, ante inuaſionē, cum decocto [c] rutæ. Plurimi ſapientū vim huius antidoti experientia inuenerunt. Narrat enim ſi gallo à ſerpente iaculante venenum demorſo aliquid huius antidoti cum aqua tepida in os immiſeris, confeſtim hunc reſtitui ac liberari. Probè paratam prabeto. Accipit opii drach. tres, caſiæ ligneæ, hyoſcyami, ſing. drach. duas ſcrup. duos & ſemis, euphorbii, piperis albi, ſing. drach. duas, & grana frumentacea ſex, ſeſelis, ſeminis apii, ſing. drach. vnā, ſcrup. ſemis gran. duo, folii, origani, tragacanthæ, ſing. drach. vnā, opobalſami, ſtyracis calamitidis, zingiberis, xylobalſami, cyperi, carpobalſami, ſeminis macedoniſii, ſinonis, ſing. drach. vnā, minus granis ſex, ſeminis fœniculi ſcrup. duos grana octo, calami odorati ſcrup. duos grana duo, cinamomi, ſpicæ, croci, coſti, rhei Pontici, pyrethri, acori, dauci Cretici, aniſi, ſing. drach. ſemis, grana ſex, caſtorei drach. S. [d] ſagapeni, myrrhæ, roſarum, cardamomi, amomi, ſeminis rutæ, ſylueſtris ameos, ſing. ſcr. vnū grana quatuor, [e] caſiæ fiſtularis ſcrupulum vnum, ſaluiæ drach. duas, mellis aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Milii ſolis] Græcè ſcriptum erat μυριοφύλλου, ſed mea ſententia perperam. Nam quum conſtet millefoliū eſſe ſtirpem vulnerariā & mirifica quadam adſtringendi vi præditam, nihil ſtillicidio vrinæ laborantibus conferre poteſt. Quare dubium non eſt ſcriptū fuiſſe à Nicolao μιλίου σόλις, quas quidem voces quum non intelligeret librarius, vtpote Latinas, pro iis ſubſtituit μυριοφύλλου. Vtitur autem aliâs etiam iis duabus vocibus Nicolaus. Accedit quod in expoſitionibus Plantearii diſcitè fiat milii ſolis mentio. Quinetiam manuſcriptus Latinus codex doctiſſimi viri Adolphi Occonis medici Auguſtani, legit hoc loco, Stranguriosis cū decocto lithoſpermi & melonis & citruli ſeminis. Lithoſpermon autem appellari milium ſolis, alibi diximus. b Cucumeris] Græcè eſt τετραγγούρου. Sciendum itaque, communi ſermone Græcorum poſteriorum ſic appellari cucumeres, vt teſtis eſt Symeon Sethi, qui ita ſcriptum reliquit, ἄγγουρια τὰ λεγόμενα σικύα, κατὰ κοινὴν δὲ τετράγγουρα. c Ruta] In manuſcripto codice Græco hæc vox deſiderabatur. Eſſe autem adiiciendam, ſatis teſtantur Latini codices qui legunt, In apozemate pigani: & Plantearii expoſitiones vbi ſcribitur, Ante horam acceſſionis cum vino decoctionis pegani. Legendum itaque erit μετὰ ἀποζέματος πηγανίου. Quam certè lectionem plane confirmat caput huius ſectionis 321. vbi ad verbum fere omnia quæ hîc habentur, repetuntur.

d Sagapeni] Græcè eſt σεραπινου. Nicolaus enim ſæpe barbara hac voce vtitur pro liquore qui veteribus Græcis σαγάπηνον dicitur. Atque hinc eſt quod officinæ quæ barbaris delectantur ſimplicium medicamentorum nomenclaturis, in hodiernum vſque diem ſerapinum hunc liquorem appellent. e Caſiæ fiſtulæ] Græcus manuſcriptus Nicolai codex habet, κασίας φίστουλα. Quippe crebro Nicolaus Latinas voces Græcis literis exarare conſueuit, vt qui non rarò è Latinis codicibus ſuas deſcripſerit compoſitiones. Per caſiam autem fiſtulam, eam quæ ſic hodie in officinis vocatur intelligit, quæque Actuario nigra alio nomine dicitur. Quod ideo monere volui, nequis ligneam appellatam caſiam, quæ poſterioribus Græcis etiam σύριγξ τῆς κασίας, hoc eſt fiſtula caſiæ nuncupatur, ab eo ſignificari putaret. De ea autem Nicolaum non loquutum eſſe, ex præcedentibus conſtat. Quippe initio huius antidoti caſiæ ligneæ mentio facta eſt: quare in fine hanc repetere non erat neceſſe, imò ſuperuacaneum.

Cap. III.

ALIA ſimilis. Recipit calami odorati, zedoariæ, coſti, rhei Pontici, dauci Cretici, aniſi, acori, cinamomi, ſpicæ nardi, croci, ſing. vnc. ſex, euphorbii, piperis albi, ſing. vnc. vnam, roſarum, amomi, ſeminis rutæ ſylueſtris, cardamomi, ſagapeni, [a] myrrhæ, ameos, ſing. vnc. quatuor, caſiæ ligneæ vnc. duas, ſeſelis, ſeminis apii, ſing. lib. vnam, xylobalſami, petroſelini, macedoniſii, ſtyracis calamitidis, zingiberis, ſing. vnc. vnam, caſtorei vnc. vnā, hyoſcyami ſeminis vnc. tres, cyperi vnc. noue, ſeminis fœniculi vnc. octo, [b] caſiæ vnc. ſemis, folii vnc. decem, pyrethri vnc. ſex, opii Thebaici vnc. tres, ariſtolochiæ logæ & rotūdæ, ſing. vnc. vnā, mellis aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur de hac antidoto nucis Ponticæ magnitudo, cum [c] temperamento. Is verò qui illam aſſumit, hoc die mulſum, non aquam bibat.

a Myrrhæ] Græcus manuſcriptus codex legit μύρα, ſed perperam. Scribendum enim erat μύῤῥα, quod Latinam vocem Græcis literis Nicolaus pinxerit. Græcè nanque dicendum erat σμύρνης. b Caſiæ] Caſiam ſimpliciter nominant, quam in præcedente antidoto cum adiectione fiſtulam appellare voluit. Ligneæ enim in eadem antidoto mentio fit. c Temperato] Græcè eſt μετ᾽ εὐκράτου. Quare ad aquam vel vinum, quum ſimpliciter efferatur hæc vox, referri poteſt. Sed quum paulo pòſt mulſi mentio fiat, quâquam falſò in manuſcripto codice ὑνομέλει pro οἰνομέλι ſcribatur & aquæ potio inhibeatur, ad vinum temperatum tepidúmve referendum eſſe cenſeo.

Cap. IIII.

ALIA Adriani parua. Prodeſt caput dolentibus, vertiginoſis, comitialibus cum aqua mulſa. Ad dolores dentium impoſitum efficax eſt. thoracis plagas purgat. tabidis, deſtillatione capitis laborantibus, cum aqua tepida confert. iecinoroſis, regio morbo affectis, citra febrem [a] cum vino mulſo auxiliatur. Ad laterum dolorē cum aqua mulſa vtilis eſt. Omnia vitia renum cum aqua tepida data purgat. Penis mala, cum decocto apii extergit & diſpergit. Rigores per circuitus reuertentes cum decocto lacrymæ hederæ ante horam inuaſionis data iuuat. Venenatarum beſtiarum & ſerpentiū ictus, impoſita, [b] & cum aqua mulſa pota, ſanat. Recipit verò piperis albi vncias duas, cinamomi vncias tres, croci drachmas duas ſemis [c] & quartam partem, opobalſami, folii, caſiæ fiſtularis, euphorbii, pyrethri, roſarum, dauci Cretici, ſeminis apii, ſeminis rutæ ſylueſtris & petroſelini, ſingulorum drachmam ſemis, & quartam partem, ſpicæ drachmam ſemis, mellis aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Cum vino mulſo] Græcus manuſcriptus codex legit μεθ᾽ ὑδρομέλιτος, id eſt cum aqua mulſa: ſed, mea quidem ſententia, non rectè. legendum nanque cenſeo, μετ᾽ οἰνομέλιτος, cum vino mulſo. Hanc enim lectionem Latinus codex, qui habet Ictericis cum œnomelite, ſi febris abſit, confirmat. Accedit quòd mulſum ita laborantibus plurimùm confert. Olim enim hic morbus mulſo, quod genus potionis in regum delitiis erat, curabatur: proinde regius dictus eſt. b Cum aqua mulſa pota] Græcus codex ſimpliciter habet, μεθ᾽ ὑδρομέλιτος, ſed adiiciendum πινομένη, & legēdum ἐπιτιθεμένη καὶ πινομένη μεθ᾽ ὑδρο-

μέλιτος ἰᾶται. Quã lectionẽ cõfirmat Latinus codex, qui hoc loco habet, Morſus à venenatis inflictos cũ hydromelite potũ, & plagæ impoſitũ, percurat. c Et quartam partem] Græcè eſt, *οὐγγίας β' ς' δ'ρ'.* Hac ſiquidem nota *δρ'* crebrò pro quarta parte proximè præcedentis ponderis vtitur Nicolaus. Quarta autem pars ſemidrachmæ, habet grana frumentacea ſeptem cum dimidio.

Cap. V.

ALIA Adriani, Romana, admodum laudata, ſi datur iecinoroſis ex aqua mulſa: difficulter ſpirantibus cum mulſo: lienoſis ex poſca, quibus caput in ſcapulas conuellitur, pleuriticis, febricitantibus, & malis muliebribus ex aqua tepida. Iſchiadicis & nephriticis, cum [a] caroeno præbeto. Habet petroſelini, euphorbii, ſing. [b] hexagium vnum ſemis, hyoſcyami vnc. vnam & ſemis, ſeminis rutæ ſylueſtris, ſpicæ nardi, caſtorei, ſeminis apii, ſingul. hexagium ſemis, opopanacis vnc. vnam, croci, amomi, ſing. hexag. ſemis, roſarum aridarũ, pyrethri, opobalſami, myrrhæ, coſti, rhei Pontici, caſiæ, dauci, ſagapeni, zingiberis, ſing. hexagium ſemis, mellis vel ſacchari quod ſatis eſt. De ea quæ probè parata eſt, datur ſumẽtibus nucis Ponticæ magnitudo.

a Caroeno] Græcus manuſcriptus codex legit *μετ' καρύνε*, ſed perperam: ſcribendum nanque erat *μετ' καροίνε*. Eſt autem caroenum vox Latina, qua vſus eſt Palladius libro 11. cap. 18. vbi de defruti, caroeni, & ſapæ confectione agens, ita ſcribit: Defrutum, caroenum & ſapa vno genere conficiuntur ex muſto. Nam defrutum à deferuendo dictũ, vbi ad ſpiſſitudinẽ fortiter deſpumauerit, efficitur. Caroenũ, quum tertia perdita duæ partes remanſerint: ſapa, vbi ad tertias redacta deſcenderit. Caroeni denique Marcellus empiricus cap. 26. meminit, atq; inter ea medicamenta quæ calculoſis & renum vitiis conferunt recenſet: vt dubium non ſit, quum nephriticorum mentio fiat hoc loco, legendum eſſe *καροίνε*. Vſuſque eſt Nicolaus, vt aliâs ſæpe, dictione nõ ita dudum Latina facta: Græcis enim vetuſtioribus *ἕψημα καὶ σιραῖον*, Latinis autem ſapa & defrutum innotuerunt. Tertium igitur genus muſti decocti, in quo tertia pars per decoctionem abſumebatur, caroenũ, (vt iam ex Palladio & Marcello monſtrauimus) vocabatur. Errat itaque Antonius Muſa in ſuo ſyruporum examine, qui Calenum potius à Caleno oppido, dici contendit. b Hexagium] Græcè eſt *ἑξάγιον*. Pondus verò aurei vnius aut ſeſquidrachmæ hexagiũ eſſe, omnes propemodum ſcribunt. in aurea tamen Alexandri, vbi omnes barbari eius antidoti ſcriptores, & Nicolaus quoque, habent dimidiã drachmã, hîc Actuarius legit *ἑξάγιον* ſemis, vt Syluius annotauit. Quòd ſi verum eſt (Græcum enim Actuarium nondum nobis videre contigit) certè hexagium Actuario à drachma nihil diſtabit. Hexagium Latinus interpres ſolidum conuertit, vt ex antidoto trium ſantalorum ſatis patet.

Cap. VI.

ALIA Adriani, ad omnia efficax. Accipit hyoſcyami, piperis, ſing. [a] ſiliquæ grana viginti, opii ſiliquas decem, croci ſiliquas quinque, euphorbii, ſpicæ nardi, ſingul. ſiliquam vnam, ſagapeni ſiliquas duas, coſti, rhei, dauci Cretici, ſing. ſiliquam vnam, petroſelini Macedonici ſiliquas duas, ſeminis rutæ, apii, amomi, caſtorei, folii, ſing. ſiliquam vnam, liquoris balſami, [b] ſeminis balſami, ſing. ſiliquas duas, pyrethri, ſtyracis, myrrhæ, caſiæ, roſarum ſiccarum, aniſi, carei, ſing. ſiliquam vnam, cyperi ſiliquas duas, mellis vel ſacchari quod ſatis eſt. Datur de ea cœliacis quidem fabæ Ægyptiæ magnitudo. Nephriticis quidem ex aquæ calidæ [c] cyathis tribus: ſtomachicis, calculoſis, & ſtillicidio vrinæ laborantibus, ex aqua calida fabæ Ægyptiæ quantitas. Acuta febre correptis ſummè auxiliatur ante cibum data. Cœliacis & hydropicis ex aqua calida fabæ Ægyptiæ magnitudo. Nõ niſi recta ceruice ſpirantib⁹ ex poſcæ tepidæ cyathis tribus. Diſentericis deglutienda datur: lienoſis cum poſca. Iſchiadicis ex vini Cretici dulcis cyathis decem. Reſolutis, fabæ Ægyptiæ quãtitas. Imbecillioribus autem pro ratione virium exhibetur. Iis verò quibus hypochondria phlegmone tentantur, & inflatione laborantibus nidoroſumque ructantibus, ex aquæ calidæ cyathis tribus. Mulieribus vteri præfocatione laborantibus, cum aqua mulſa aut fœnigræci decocto. Purgat etiam internos abſceſſus, [d] & ad cicatricem ducit. Succurrit etiam deſperatis tabidis, data ex aqua mulſa. Demorſis à vipera, cum mulſi cyathis tribus. Morſis à phalangio & ab aranea, ſimiliter pota cum oxymelitis cyathis tribus. Iis qui lethale aliquid biberunt, cum ptiſana datur.

a Siliquarum grana] Græcè eſt *ξυλόκοκκα*, quæ vox idem valet quod *ξυλοκέρατα*. Vtraque autem vox ſignificat interna ſiliquarum grana. Sic verò Græcis appellata ſunt à lignoſo cortice, grana illa veſtiente & occultante. Barbari corrupta & deprauata voce xylocaracta nominant. Dioſcorides & alii Græci hunc fructũ quoque ſimpliciter *κεράτιον* vocant. Vſurpant etiam pro granis eius ſiliquæ, idque in ponderum ratione, vt etiam Latini nomẽ ſiliquæ. Atque hinc eſt quòd Nicandri interpres ſcribat, *κεράτιον τὸ ἰδιαλικῶς λέγεται κόκκιον*. Proinde nos quoque aliorum more, grana ſeu ſemina ſiliquarum, ſubinde ſiliquas nominauimus. Quod hîc ſemel monuiſſe ſatis ſit. b Seminis balſami] Græcè eſt *κοκκοβαλσάμου*, hoc eſt interni grani balſami. Sed Nicolaus *κόκκον* hoc loco ſimpliciter pro ſemine vſurpauit, vt aliás ſæpe. c Cyathis tribus] Etſi cyathi menſura à veteribus Græcis pro liquorum diuerſitate varietur, tamen ſciendum Nicolaum vſurpare pro duabus vnciis: id quod ex interpretatione nominum eiuſdem quæ in fine operis adiecta eſt, abundè comprobatur. Ibidem enim ita ſcriptum eſt, *κύαθος οὐγ. β'*. Cyathus vncias duas pendet.

d Et ad cicatricem ducit] Græcè malè legitur *ἀπουλεῖς* pro *ἀπουλεῖ*. Nam *ἀπουλέω* idem quod *ἐπουλέω*, non ſolùm Nicolao, ſed & Galeno, Aetio, & aliis Græcis medicis ſignificat, vt infià denuò monebim⁹.

Cap. VII.

ALIA Adriani, ad omne malum efficax. Recipit lactucæ ſeminis, hyoſcyami ſeminis, opii, ſingulorum vnciam ſemis, aniſi, apii, fœniculi ſeminum, ſingulorum vnciam vnam, mellis aut ſacchari quod ſatis eſt. Siccis tuſis & cretis parato, & præbeto.

Cap. VIII.

ANTIDOTVS [a] achariſtos. Facit ad ventriculum difficulter concoquentem & acidum ructantem, adeò vt eadem hora ſanet. Opitulatur melancholicis, & inſanientibus, non niſi recta ceruice ſpirantibus, difficulter ſpirantibus, reſolutis, cœliacis, validæ tuſſi, febricitantibus, conuulſis, tertianæ, quotidianæ, & quartanæ febribus. Succurrit autem & morſis à beſtiis, ictibus lethalibus, pota & impoſita. Articulorum dolore correptis, difficulter mingẽtibus. Datur ieiuno ex oxymelite diluto. Pondus eius abſolutum eſt drachma vna. Imbecillioribus verò exhibetur drachma ſemis. Mirificè muliebri profluuio confert, & colico dolore affectis, vt aliud facultate huic par non ſit medicamentum. Priuſquam autem mercedem accipias, haud propinato. citò enim ægrotantes ſanantur, & deinceps ingrati ſunt, ideóque achariſtos, hoc eſt ſine gratia appellata eſt. Paratur autẽ hoc modo. Abrotoni drachmam vnam, origani, caſtorei, hyſſopi, ſingulorum drachmam vnam, piperis albi, myrrhæ troglodyticæ, iridis Illyricæ, opii, centaurii, ſquillæ aſſæ, croci, coſti, ſtyracis calamitidis, folii, ſpicæ nardi, zingiberis, galbani, ſingulorum drachmam ſemis & quartam partem, caſiæ drachmam vnam ſemis, ammoniaci drachmam ſemis & quartam partem, veratri foliorum drachmam ſemis, mellis aut ſacchari quod ſatis eſt. Excipiatur vt [b] colica inuincibilis nominata.

a Achariſtos] Cur ita dicta ſit hæc antidotus, metipſe paulò pòſt exponit, nempe propter celerem quam ſumpta affert opem. Qui enim citò curantur, ingratos ſubinde ſe erga medicos exhibent, adeóque ſe minus periculoſè laboraſſe, ob repentinam ſalutem, exiſtimant. Tandem huius appellationis rationem aſſignat Marcellus empiricus cap. 20. in eum ſcribens modum, Quum dederis, accipies mercedem quancunque. Multi enim qui citò curati ſunt, ingrati extiterunt: propter quod ipſa antidotus Achariſtos, id eſt ſine gratia, appellatur. Alii *ἀχάριστον* dictam eſſe volunt hanc antidotum, quòd ipſi digna gratia referri non poſſit. b Colica inuincibilis] Intelligit compoſitionem, quæ propter copiam refrigerantium medicamentorum vim ſtupefactoriam obtinet: quale eſt hyoſcyami ſemen, & cicuta, & papaueris liquor, & radicis mandragoræ cortex. His enim in colicis, vt teſtis eſt lib. 7. De comp. med. cap. 5, Galenus, propter doloris magnitudinem vti cogimur. *ἀνίκητος* autem, id eſt inuincibilis, ab efficacia & victoria quam de affectu morbóve victo ac ſuperato refert, dicitur.

Cap. IX.

ALIA achariſtos. Hanc Ariſteas Rhodius moriens Ariſtomacho reuelauit. Eos [a] qui prorſus non concoquunt, & ſtomachicos, confeſtim ſanitati reſtituit. facit ad dolores lateris, coxæ, veſicæ, renum, ad rupta, conuulſa, ſanguinem reiicientes, tuſſientes, tabeſcentes, difficulter ſpirantes, dyſenteria laborantes, cœliacos, inteſtinorum cruciatus, dolores vteri, & [b] venenatorum morſus. Omnia odorata conterantur, & probè per cribrum traiiciantur. Mel autem & galbanum coquantur. Reliqua verò ſtudioſè commiſta in argenteo aut ſtanneo vaſe reponantur. Vtere autem pondere quod Ægyptiæ fabæ magnitudinem æquat, & præbe ex aquæ mulſæ cyathis duobus. Sit autem cyathus oui [c] mediocris magnitudo. Tranſfundens verò medicamentum cum aqua mulſa tranſcola: deinceps minimo digito acetum decies inſtilla. Recipit cinamomi hexagium vnum ſemis, myrrhæ, drachmam ſemis & quartam partem, croci hexagium ſemis [d] quartámque partem, piperis, caſtorei, coſti, gal-

bani,opii, ſtyracis, ſpicæ nardi , ſingulorum hexagium A vnum ſemis,mellis quod ſatis eſt.Singula hæc commiſta & parata præbeto.

a Eos qui prorſus non concoquunt] Græcè falſò ſcribitur πισόυλας,pro πέτλουλας. b Venenatorum] In manuſcripto codice Græco perperam ὑστεροβόλαν pro ἰοβόλαν ſcribitur. c Mediocris] Græcè malè μέτρυ pro μετρίυ ſcriptum erat. d Quartámque partem] Eſt autem hexagii pars quarta,modò ſeſquidrachmæ pondus ſit,ſcrupulus vnus,grana duo,& dimidium.Verùm quarta dimidii hexagii pars,grana pendet vndecim. Si idem cum drachma pōdus erit hexagium , idem etiam de eius quod de drachmæ partibus ſentiendum erit.

Cap. X.

B ALIA confectio achariſtos, bona admodum, vt illa quæ præcedit. Habet coſti, galbani, ſeminis apii,oxyphœnici,hyſſopi, ſeminis lini , ſingulorum drachmā vna,ſpicæ,corallii, croci,xylobalſami, [a]caſiæ fiſtularis, caſiæ ligneæ,calami odorati,rhei Pontici, myrrhæ, ſtyracis calamitis,opopanacis,bdellii,ammoniaci, gallarū, nardi Celticæ,abrotoni,acori,rhois Syriaci,ſquillæ,foliorum lauri,cinamomi,aniſi,pſyllii,ſeminis ocimi,dauci, libyſtici,fœniculi,papaueris,trium piperum, ſingulorū ſcrupulos duos,helenii ſcrupulum vnum ſemis,veratri C nigri,zingiberis, ſingulorum ſcrupulum vnum , mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Caſiæ fiſtularis] Græcè ſcribitur κασίας φίστυλα,ξυλοκασίας. Vnde ſatis liquet Nicolaum per caſiam fiſtulam intelligere eam quæ Actuario nigra vocatur,atque à lignea facere diuerſam.

Cap. X I.

ANTIDOTVS [a]Athanaſia,hoc eſt immortalis, bona dyſenteria laborantibus & cœliacis . Ad fluxū denique muliebrem admodum vtilis eſt. Habet cinamomi,[b]caſiæ repurgatæ, ſingulorū drachmas duas & ſcrupulos duos,croci, floris iūci odorati , ſtyracis calamitis, phu,ſeſelis,ſeminis hyoſcyami,apii ſeminis, dauci Cretici,aniſi,opii, ſingulorum drachmam vnam & ſcrupulum vnum, [c]vetonicæ drachmas duas ſcrupulos duos, lapidis hæmatitis ſcrupulos quatuor grana quinque,boli Armenii,ſucci [d]plātaginis maioris,Lemnii ſigilli,ſanguinis draconis,coſti,ſymphyti,corallii,ſpicæ, folii,caſtorei,myrrhæ,helenii, aſari,acori,mādragoræ, polii,piperis albi & longi, petroſelini, ſingulorum ſcrupulum vnum grana quinque,nardi Indicæ,nardi Celticæ,mei, thuris , ſeminis papaueris, ſucci acciæ & hypocyſtidis, baccarum myrti,mori fructus immaturi,[e]ſidiorum,gallarum, ſingulorum ſcrupulum vnum grana quatuor, ſeminis papaueris albi,[f]quinqueneruiæ,roſarum,ſingulorum ſcrupulos duos grana tria,ſucci oxyacāthæ & ſeminis eius, ſingulorum ſcrupulos quatuor grana duo, polygoni, quinqueneruiæ & quinquefolii ſucci , ſeminis cotoneorum,& mellis.Datur pondere drachmarum trium aut vnciæ ſemis ex iure ſeu decocto quinqueneruiæ , & eius herbæ quæ lingua Italica [g] virga paſtoris nominatur. ſimilis eſt acanthæ. Datur hæc cum prædi- F ctis decoctis calefactis.

a Athanaſia] Ita vocarunt ab immenſa eius efficacia,quòd videatur propemodum ſuo vſu homines reddere immortales.

b Caſiæ repurgatæ] Intelligit medullam caſiæ nigræ. c Vetonicæ] Græcè legitur δροσιεβοταύυ. Sic autem vocat ſtirpem quā Græci alii κέστρον, Latini vetonicam,noſtri betonicam appellant. Quod interpretatio illa quarundam vocū quibus Nicolaus vtitur,ſatis teſtatur, in qua ita perſcriptum eſt,δροσιεβότανον ἡ βετονίκη . Quinetiam metipſe Nicolaus in ſequentibus aliquoties interpretatur hanc dictionem pro betonica.Accedit quòd Latini etiā codices hîc habeant betonicæ nomen. d Plantaginis maioris] Græcè eſt ἀρνογλώσσυ,ita enim maiorem vocare ſolet Nicolaus plantaginem,vt minorem πενταύδυρον. G

e Sidiorum] Græcè eſt σιδίων.Alii conuertūt malicoriorum.Nos verò retinere voluimus vocem officinis hodie vſitatam,quanquā acceſſione vnius literæ deprauatam. Pſidia enim vocant mali Punici cortices,qui Græcè σιδία nominantur. f Quinqueneruiæ] Græcè ſcribitur πενταύδυρυ.ſic autem plantaginē minorem (vt paulo antè dictum eſt)vocat. g Virga paſtoris] Græcus manuſcriptus codex perperam legit βίργαμ πασαρὴς, pro βίργαμ πασώρις . Solet enim (vt antea quoque monuimus), non rarò Nicolaus quoque Latinas voces Græcis exarare literis.Et virgam paſtoris hodie nominatam ſtirpem,eſſe veterum Græcorū dipſacon,ex hoc etiam Nicolai loco comprobari poteſt. Nā ait ὁμοίαν εἶναι ἀκάνθῃ,hoc eſt acantho ſimilem eſſe,quod de polygono verè dici non poteſt.Vt errаſſe Serapionis & Auicēnæ interpretes omnium ſit euidentiſſimū, eo quòd polygonum ita vocari Latinis cenſeant.Magis iis hallucinātur monachi illi in ſuis in Meſué nuper editis H annotationibus,qui eoſdē temere & friuolis planè rationibus ab errore vindicare conantur.Pro virga itaque paſtoris,officinæ arripiant ſtirpē quam carduum fullonum alio nomine appellant : nec interpretum & monachorum horum ſeſe patiantur ſeduci nugis & ineptis cauillationibus.

Cap. X I I.

ANTIDOTVS alia Athanaſia.Efficax ad ſerpentum morſus & vētriculi abſceſſum.Stomachicis, & concoquere cibum non valentibus, [a]& vomentibus cōfert. Item ſanguini ab internis vel ſurſum vel deorſum delato,ſiue ex pulmone, ſiue thorace , ſiue ab externis ictibus,aut à iecinore veniat. Pariter & ad ſanguinis à tuſſi aut quocunque alio modo factis reiectionibus , aut vbi veſicam malū aliquod occupat,auxiliatur . Prodeſt etiā cholericis,dyſentericis, vteri præfocationibus,fluoriq; B ſanguinis muliebri immoderatiùs facto mirificè opitulatur. Demorſis à phalangio , caput dolentibus, dolori tum oculorum,tum faucium, atque dentium . Facit ad profluuium ſanguinis narium, podagricos, deſtillatione capitis laborantes,& ad eos qui venenum aliquod biberunt,ſi cum melle[b]& oleo hanc antidotū ſumpſerint. Ad aurium dolorē liquata cum ſucco [c]perdicii,& [d]droſato.Itidē ad febrem quotidianā. tertianam & quartanā, ante inuaſionis horā data ex aqua tepida aut vino . Ad eos etiam qui cibum non retinent in ventriculo, ſed e- C uomunt. Habet mororum, ſpicæ, petroſelini,aſari,ſtyracis,calaminthæ,floris hyoſcyami, floris iūci odorati, ſeminis apii,ſileris,phu,ſing.hexag. vnum, cinamomi, caſiæ fiſtularis,ſing. hexagium ſemis, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Et vomentib.&c.] Græcè legitur in hunc modum, Αἱ ἐμῦσιν.αἷμα ἀπὸ τῶν ἐντὸς φερόμεν ν εἴτε ἄνω,εἴτε κάτω,εἴτε ἐκ τῦ πνεύμονος, εἴτε ἐκ τῦ στήθυς , εἴτε ἐκ τῶν ἔσαθεν πλαγίαν , &c. Sed in hac lectione, quæ nullum præ ſe fert ſenſum,multa inſunt vitia & errata.Reſtituenda autem (meo quidem iudicio)ita erit, Καὶ ἐμῦσιν. πρὸς αἷμα ἀπὸ τῶν ἐντὸς φερόμενον,εἴτ᾽ ἄνω.εἴτε κάτω. εἴτ᾽ ἐκ τῦ πνεύμονος, εἴτ᾽ ἐκ τῦ στήθυς, εἴτ᾽ ἐκ τῶν ἔξωθεν πλάγων.Et tum is ſenſus horum verborum erit,quem D in noſtra conuerſione expreſſimus. Legendum autem eſſe ἔξωθεν πλάγων, præcedentia ſatis monſtrant. Vult enim Nicolaus hanc antidotū vtilem eſſe omnibus ſanguinis tam ab internis quàm externis cauſis prouenientibus excretionibus. b Et oleo] Græcus manuſcriptus codex habet,μετ᾽ μέλιτος καὶ ἐλαίυ.Oleum autem admiſcendum puto,vt vomitu concitato,venenum ſumptum citiùs ac promptiùs eiiciatur.

c Perdicii] Græcè perperam ſcribitur περδικαίας pro περδικίας. Dicitur autem περδικία,καὶ περδικιὰς περδικιάδος, καὶ περδίκιον. Perdicium verò eſt herba quæ vulgo & officinis parietaria vocatur.

d Droſato] Vox δρόσατον Nicolao peculiaris eſt, à nullo alio (quod ſciam) Græcorum vſurpata.Significat autem illi idem quod Actuario ſerapium,& noſtris ſyropus.Id quod abundè ex ſequentibus ſectionibus conſtabit: potiſſimùm verò ex antidoto 149. quæ plerеs ar- E chontica appellatur.Nam vbi in ea legitur σαχάριτος καὶ δροσάτου τῶν ῥόδων,Latini codices habent, ſacchari & ſyropi roſarum. Habet etiam peculiarem de droſatis Nicolaus ſectionem: vnde omnibus palàm fiet illi droſaton non eſſe aliud quàm ſerapium alio nomine medicamentū dictum. Fortè verò in emendatioribus Nicolai exemplaribus ſcriptum eſt ὑδρόσατον,vt dictio ex ὕδωρ voce quæ aquam ſignificat, & σάττω (quod idem eſt quod denſo) ſit compoſita,liquorémque denſatum denotet.Sic planè cum ſerapiis conueniet , quæ ſunt medicamenta ex aqua & aromatis cum melle vel ſaccharo , donec concreuerint ac denſentur,cocta.

Cap. X I I I.

ALIA Athanaſia mirifica. Eſt admodum præclara & neceſſaria ad eos qui dyſenteria laborant , necnon ad F profluuium muliebre. Recipit cinamomi,caſiæ fiſtularis,ſing.drach.tres gran.ſeptē,croci, floris iūci odorati,ſtyracis calamitis, phu,ſeſelis, hyoſcyami, ſeminis apii,dauci,aniſi,opii ſing.drach.vnā S.gr.tria, ſpicæ,folii, caſtorei,myrrhæ,lapidis hæmatitis,ſanguinis draconis, corallii rubei, ſāguinis humani mortui, qui nominatur ab Italis [a]momio,boli Armenii,ſymphyti, helenii,acori,aſari, corticis radicis mādragoræ, polii, foliorū lauri, mei,piperis albi & lōgi,ſeminis petroſelini, ſing.drach. G ſemis,ſeminis quinqueneruiæ & myrti,roſarū,ſing.ſcr. tres gran.quatuor,ſucci hypocyſtidis & acaciæ, ſeminis oxyacanthæ & ſucci,ſing. vnc.duas, ſucci quinqueneruiæ vnc.tres, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Rectè confecta datur.

a Momion] Græcus manuſcriptus codex habet μώμιον. Animaduertendum autem,momium (vel vt officinæ loquūtur) mumiā, Nicolao hoc loco teſte,non eſſe aliud niſi ſanguinem aut tabidam ſaniem,aloe tamen & myrrha illi commixtis,in aliquam cauitatem collectam.Nunc carnes ſimul exſiccatas & oſſium fruſta pro mumia vendunt officinæ,non tamen ſine errore.

Cap. X I I I I.

H ALIA Athanaſia parua.Efficax ad ſtomachū immūditia plenū,oris fœtorē, [a]purulēta excreātes,& ſanguinē ſpuentes.Iecinoroſis valde vtile eſt, lienoſis,pleuriticis, nephriticis,& coli dolore affectis plurimùm opitulatur.

lis qui à rabioſis demorſi ſunt. A canibus morſis non ſolùm hominibus, ſed & iumentis confert. Habet croci, ſpicæ, coſti albi, mororum, phu, amomi, dauci, petroſelini, ſing. vnc. ſemis, piperis nigri drach. vnam, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur [b] nucis vnguentariæ magnitudo. Febricitantibus, cum aqua tepida: non febricitantibus autem, ex vino.

a Purulenta exiccantes] Manuſcriptus codex habet ἐμπυοϊκὰς pro ἐμπυϊκὰς. b Nucis vnguentariæ] Græcè eſt καρύα μυρεψικοῦ: quanquam falſò ſcriptum eſt καρύα μυρεψικοῦ. Intelligit autem nucem moſchatam, vel (vt officinæ loquuntur) muſchatam nominatam. Quæ quidem vnguentaria etiam dicta eſt, quod tota, dum recens eſt, ſucco pingui & oleoſo madeat, ſic vt in vnguentum exteri queat.

Cap. X V.

ALIA Athanaſia, conferens pleuriticis, dolorē mitigans. Recipit caſiæ, ſpicæ nardi, amomi, croci, opii, ſtyracis, coſti, myrrhæ, ſing. drach. vnam, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur de eo nucis auellanæ quantitas ieiunis.

Cap. X V I.

ALIA Athanaſia conferens ad omnia ad quæ præcedens. Habet cinamomi, caſiæ, ſing. drach. ſex, croci, myrrhæ, ſing. drach. quatuor, coſti, nardi Syriaci, acori, mei, aſari, ſeminis petroſelini, piperis albi, dauci Cretici, ſinonis, ſing. drach. duas, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur ex ea fabæ Ægyptiæ quantitas.

Cap. X V I I.

ALIA Athanaſia efficax ad omnia interna mala, & ſanans incomparabiliter. Accipit ſtyracis, caſiæ, myrrhæ, ſpicæ nardi, opii, croci, ſing. vnc. ſemis, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. X V I I I.

ALIA Athanaſia, quæ generatim ad omnes neruorum affectus conducit: particulatim verò ſtomachicis, cœliacis, & omnibus dyſentericis affectibus, & vterinis præfocationibus, comitialibus, colicis ſque affectibus, ſanguinis ſpuitionibus, & veſicæ affectibus mirificè cōfert. Habet myrrhæ, caſtorei, ſpicæ nardi, ſing. drach. quatuor, croci, opii, ſing. drach. ſex, aniſi, ſeminis apii, ſing. drach. octo. Excipe cum melle Attico vel ſaccharo ſufficienti. Datur ex aquæ cyathis duobus manè, iis quibus ſunt mala [a] humectatione indigentia: in iis verò qui defluxione infeſtantur, cum decocto chamæmeli vtere.

a Humectatione indigentia] Græcè eſt τεγγόμενα πάθη, vitia madefacienda. Intelligit ea quæ citra defluxionem aliquam nata ſunt.

Cap. X I X.

ALIA Athanaſia admodum laudata. Habet coſti vnc. vnam, caſiæ, fœnigræci, folii, ſpicæ nardi, eupatorii, glycyrrhizæ, croci, ſtyracis, ſing. vnc. vnam, mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. X X.

ALIA Athanaſia melior, [a] accommodata ad lethifera venena, & ad omnem corruptricem materiam. Cōfert ſtomachicis, & iis quibus cibus in ventriculo aceſcit, & non coquentibus: ſanguinem ſpuentibus, empyicis, & tuſſi diuturna conflictatis. Item lienoſis, iecinoroſis, nephriticis, cholericis, cibum vomitu reiicientibus, dyſentericis, mulieribus vterina præfocatione laborantibus, immodicis ſanguinis eruptionibus, capitis doloribus, omnibus lippitudinibus & tonſillarū inflāmationibus, gingiuis eroſis, articulorum dolore afflictis, & podagricis. Mēſes mulierū immodicè promanātes, ſanguinis è naribus profluuia & deſtillationes cohibet. Exhibetur autem medicamētum hoc modo. Iis qui lethalia ſumpſerunt venena, datur nucis auellanæ quantitas ex aquæ mulſæ cyatho vno: illis autē qui à venenatis animātibus icti ſunt, ex meri cyathis tribus. Ad omnes defluxiones ex polygoni vel baccarum myrti decocto. Ad veſicæ aut renū affectus, ex paſſo aut [b] ſcybelite aqua diluto. Ad immodicas mēſtruorū eruptiones, ex iure decoctóve quinqueneruiæ, aut vino myrtite bibitur, & [c] vt peſſus ſubditur: ad inflāmationes tonſillarū ex mulſa diluta bibitur.: ad [d] gingiuarū dolores cibis imponitur & admiſcetur. Ad febres per circuitū reuertentes, potiſſimùm verò cum rigore, tertianas nimirū, quartanas & quotidianas, vna ante inuaſionē hora datur cum temperata. Iis verò qui cibum non retinent, ex ſucco roſarum. Habet nardi Indicæ, nardi Celticæ, myrrhæ, coſti, petroſelini Macedonici, ſing. drach. quatuor, mei, acori, aſari, phu, Lēnii ſigilli, corticis radicis mandragoræ, piperis albi & longi, ſeminis papaueris, ſingul. [e] drach. quatuor, croci, opii, ſtyracis, aniſi, dauci Cretici, ſeminis apii, hyoſcyami, ſeſelis, ſing. drach. octo, acaciæ, caſiæ, cinamomi, ſing. drach. duodecim, mellis Attici vel ſacchari quantū ſufficit. Opium verò & ſtyracē in paſſo Cretico macerato aut mulſo. Crocum autem primùm vino diſſolue, & deinceps excipe, ac dato. Eſt admodum laudata.

a Accommodatum] Græcè legitur ἐπιτετλαμένον, ſed meo iudicio rectiùs ſcriberetur ἐπιτετευγμένον: qua dictione Galenus & alii etiam crebrò vtuntur, pro eo quod eſt proſpere experimēto cognitum & accommodatum. b Scybelite] Scybelites vinum eſt, Aetio libro 9. cap. 24. teſte, quod ſua ſponte ex paſſis vuis vinum vltrò effundentibus deſtillat. Sic etiam in Nicolai interpretationibus legitur, Σκυβελίτης οἶνος, ὁ μὴ τὸ πατηθῆναι σταφυλὰς ἀποστάζων οἶνος, id eſt, Vinum ſcybelites eſt, quod ab vuis paſſis & in vite a ſole adustis deſtillat. Nam πατηθεῖσαι σταφυλαὶ, Græcis non vuæ calcatæ ſunt, ſed quæ diu in vite ſolem paſſæ ſunt & adustæ, dicuntur. Sic quoque metipſe Nicolaus intrà, antidoto 145. interpretatur. c Vt peſſus] Manuſcriptus codex falſò legit ὡς πίσω, pro ὡς πεσσός. Peſſus autem, vel (vt hodie faciētes medicinam loquuntur) peſſarium, quid ſit, diximus lib. 1. De compoſitione medic. vt non ſit opus hîc longiùs referre. d Gingiuarum dolores] In Nicolai codice manuſcripto legitur μυλαλγίας, quam tamen dictionem eſſe corruptam cenſeo, & pro ea ſubſtituendam οὐλαλγίας. Quippe paulo antè gingiuarum, quas Græci οὖλα vocant, meminit: quanquam & tum malè μύλας βιβρωσκομένας pro οὖλα βιβρωσκόμενα legebatur. Et μύλα quid ſignificet non video. Quinetiam Aetius libro 8. cap. 25. varia remedia πρὸς τὰ διαβιβρωσκόμενα οὖλα tradit. Quum itaque eroſio gingiuarum citra dolorem eſſe nequeat, nunc οὐλαλγίαν rectiſſimè nuncupat Nicolaus. e Drachmas quatuor] Solenne eſt non ſolùm Nicolao, ſed & aliis tum Græcis tū Arabibus medicis, menſuras aut pondera quæ vno numero comprehendūtur (vt hoc in loco) identidem ſubinde repetere. Sic Galenus alicubi dixit, myrti nigræ ſextarium vnum, ſeminis apii ſextarium vnum, ſummitatum ramorum myrti ſextarium vnum: quum tamen enumeratis iis omnibus ſcribere potuiſſet, ἀνὰ vel ἴσον, hoc eſt æqualem portionem. Huius ταυτολογίας exempla ſunt plurima apud Græcos, Latinos, & Arabes medicos. Quod hoc loco annotandum eſſe duxi propter monachos illos qui in ſuis quas in Meſues antidotarium nominatum nuper euulgarunt annotationibus, ita ſcriptum reliquerunt: Et ex hoc vltimo, vnum generale notandum ſequitur. Hoc eſt quòd vbicunque in deſcriptionibus iſtius antidotarii inuenietis per libros duo pondera vel plura medicinarum ſimilia, vel cum anà, vel ſine anà immediatè vnum poſt aliud, ſcitote ſine dubio errorem eſſe in aliquo ipſorum. Hæc illi. Sed quantum cucullati illi fratres decepti ſint, ex præſenti Nicolai loco, & aliis multis, atque exemplo è Galeno à nobis producto, omnibus conſpicuum fit. cōueniebat fratres iſtos theologica potiùs quàm medica ſectari ſtudia.

Cap. X X I.

ANTIDOTVS è moſcho, prodeſt dyſentericis, cœliacis, teneſmo, carnis diſſolutioni, corporis mortificationi, imbecillitati, appetentiæ abolitæ, & frigiditati ventriculi. Accipit roſarū rubearū hexag. vnū, croci hexag. S. Lemnii ſigilli hexag. vnū, thuris, maſtiches, ſing. hexagii ſemis quartā partē, ſeminis fœniculi hexag. S. oſſiū palmularū hexag. vnū, corallii rubei, boli Armenii, ſanguinis draconis, ſing. hexag. duo, cinamomi, caryophyllorū, zingiberis, nucis moſchatæ, ſing. hexag. duo, ligni aloes hexag. vnum, margaritarū hexag. S. moſchi ſcrup. duos, papaueris [a] albi hexag. S. [b] maioranæ, ſeminis ocymi, ſing. hexag. S. ſpicæ, caphuræ, ſing. ſcr. duos, auri puri hexag. S. oſſa cordis ceruini duo, [c] oſſiū purpuræ ſcrup. duos, galāgæ, cardamomi, ſing. hexagii quartā partem, [d] rhei barbari vſti hexag. vnū, lapidis hæmatitis hexag. ſemis, baccarum myrti, mori fructus immaturi, ſeminis quinqueneruiæ, ſingul. ſcrupulos duos, ſtillatitii roſarum liquoris & ſacchari quod ſatis eſt.

a Papaueris albi] Græcè eſt παπαβάρεως ἄσπριν. Legendum autem erit ἄσπρου. Videtúrque hanc dictionem Nicolaus ex Arabibus deſumpſiſſe, qui inter ſpecies ſtyracis, vt Ruellius in ſuo de ſtirpiū natura cōmētario annotauit, aſprō, hoc eſt cādicātē recēſent. Cæterùm ἄσπρον Nicolao idē quod λευκὸν ſignificare, ex catapotio 15. fit manifeſtiſſimū: in cuius cōpoſitione inter alia ita ſcribit, πεπὸ ἄσπρον καὶ κόκκινον, id eſt peen albi & rubei. b Maioranæ] Manuſcriptus codex habet μαιζκυρανα, quam ego vocem Latinam, attamen corruptam eſſe arbitror. Scribēdum autem fuiſſet μαιοράναν, id quod ex Actuarii antidoto è moſcho ſatis comprobatur, in qua ſampſychi etiam mentio fit, quod alio nomine maiorana vocatur. c Oſſiū purpuræ] Intelligit id quod Actuario blattium Byzantium dicitur. Vide annotationem duodecimam huius ſectionis primæ. d Rhei barbari] Codex Nicolai manuſcriptus habet, ῥεμπαρμπάρκαύτου pro ῥέου βαρβάρου καυστοῦ. De altero itaque genere purgantis rhei, barbaro nimirum, quod Indico (quo hodie in officinis vtuntur ſub nomine barbari, vt lib. 1. De comp. medic. cap. 83. fuſiùs oſtendimus) ignauius eſt, hoc loco Nicolaus loquitur, quod ſanè ventriculi dolori imbecillitatíque eius plurimùm confert. Quum autem hæc antidotus etiam dyſentericis ſit vtilis, Nicolaus vſtum eſſe exhibendum, haud ſecus atque Meſue, quo quidem æta

A te poſterior fuit (vt infrà, vbi eius nominatim mentionem facit, euidenter admodum monſtrabimus) præcipit. Sic enim in capite de rhabarbaro Meſue ſcriptum reliquit: Si adſtrictio maior expetitur, aſſum datur: ſi maxima, ſtum. Non eſſe autem dyſentericis dandum hoc rhabarbarum, alibi, & loco paulo ante citato, diximus. Nihil autẽ mirum, Meſuen illud in dyſenteria exhibere, vt qui vires rhei veterum ſuo rhabarbaro adſcripſerit. Cuius errorem etiam hoc loco ſequi voluit Nicolaus, qui hanc compoſitionem, vt alias multas, ex aliquo Arabico ſcriptore haud dubiè deſcripſit.

Cap. XXII.

ALIA antidotus quæ confert dyſenteria laborantibus, cœliacis, carnium diſſolutioni, corporis mortificationi, & cibũ nõ appetẽtibus. Vtilis quoque eſt ad prædi**B**cta mala, perinde atq; Athanaſia. Habet cinamomi dr. vnã ſemis, folii, galãgæ, maceris, [a] caryophylli magni, ſingul. ſiliquas quinq;, zingiberis vnc. S. cardamomi drach. vnã, [b] menegetæ ſemidrachmæ quartã partẽ, ſpicæ, carei, maſtiches, berberis, piperis longi ſiliq. quatuor, caryophylli, nucis moſchatæ, [c] cubebarũ, ſing. gr. ſeptem, ſpodii, blattii byzantis, ſing. hexagii ſemis quartã partẽ, corallii rubei ſcrup. vnũ, interioris tunicæ vẽtriculi gallinæ ſcrup. duos, palmularũ oſſa tria, boli Armenii dr. vnam, ligni aloes boni hexag. S. moſchi gran. tria, **C** ſeminis fœniculi, aniſi dulcis, ocymi, hexag. vnũ, croci drach. vnam, Lemnii ſigilli, papaueris albi, ſing. gran. ſeptẽ, rhei barbari vſti hexag. vnũ, baccarũ myrti aridarũ, roſarum rubearum, ſing. hexag. duo, margaritarũ hexag. ſemis. Oſſa cordis ceruini duo, decocti cotoneorum, decocti quinqueneruiæ, ſtillatitii [d] campeſtrium roſarum liquoris & ſacchari quantum ſufficit.

a Caryophylli magni] Nicolai codex legit αἰπόφαλης. Quid autem ſit αἰπόφαλον, vel rectius αἰπόφυλλον, ipſemet Nicolaus infra in antidoto 39. Diacamaron interpretatur, ſic vocari dicens caryophyllos magnos. Verba eius hæc ſunt, καρυόφυλλον τὸ μέγα τὸ ὀνομαζόμενον **D** ἰταλικῇ γλώσσῃ αἰπόφαλι. Sic paſſim barbaris & Arabibus vocibus Nicolaus vtitur, quas ipſe perpetuo Italicas appellat. Eſt autem αἰπόφυλλον, Caryophyllum maſculum Auicẽnæ appellatum, quod ſcilicet craſſum, oblongum eſt, & oliuæ nucleum refert. b Menegetæ] Nicolaus habet μενεγέταις pro μενεγέται. Quæ iterum vox barbara eſt, & Græcis aliis vetuſtioribus inuſitata. per eam autem haud dubiè intelligit id cardamomi genus quod officinæ hodie granum paradiſi nominant. Nam Hiſpani ad hoc nomen alludentes, in hodiernũ diem melligretã, & vulgò malagretam vocant, vt 1. lib. De compoſ. medic. cap. 5. diximus. Quòd autem per menegetã id cardamomi genus intelligat, quod maius hodie, vel granum paradiſi nuncupatur, ex eo quod præcedit, abundè conſtat. Cardamomi enim meminit, quo nomine minus olim vocatum hodie officinæ appellant. Duorum itaque generum cardamo**E**mi hoc loco mentionem facit Nicolaus, minoris nimirũ, quod cardamomum vocat: & maioris, quod menegeta eidem dicitur. c Cubebarum] Græcè eſt ſcriptum κουμπέπερ. Quæ vox haud dubiè idẽ quod Actuario κύμπεδα, vel κόμπεδα ſignificat. Neque mirum eſt, Nicolaum in literarum contextu nonnihil ab Actuario variare. Miris enim modis has barbaras voces, vt pote peregrinas & ſuæ genti non admodum cognitas, paſſim exarare ſolet, vt quid per has ſignificare velit, difficulter aliquis deprehendere poſſit. Combebas autem in antidoto Dialacha Actuarius piperis carp[illegible] appellatas tradit. Erunt itaque fructus qui hodie officinis cubebæ nominantur. Neque me mouet, quòd in interpretationibus Nicolai ſcriptum ſit, κουμπέπερ, τὸ καρδάμωμον, neque enim cardamomi ſpecies dici poteſt, quum vtriuſque iam meminerit antea. Ex aliis etiam Nicolai compoſitionibus dilucidè oſtendemus, combebas non eſſe niſi cubebas hodie dictas. d Campeſtrium] Græ**F**cus manuſcriptus codex habet κουμπίων. Quæ itidem vox barbara, & corrupta eſt. Scribendum enim erat καμπίων, vt à Latina voce campi eſſet deducta. Roſas enim campi vel camporum intelligit Nicolaus, hoc eſt in campeſtribus locis natas.

Cap. XXIII.

ANTIDOTVS ex aniſo. Facit ad viſcerum durities, & ventriculi inflationem. Recipit aniſi vncias quatuor, cinamomi, carnabadii, pulegii, thymi, ameos, ſeminis fœniculi, ſing. vnc. duas, cumini, cardamomi, cubebæ, zingiberis, ſpicæ, galãgæ, caſiæ ligneæ, piperis longi & nigri, ſingul. vnc. vnam, mellis Attici aut ſacchari quantum ſatis eſt.

Cap. XXIIII.

ANTIDOTVS lingua Italica [a] alcancali cognominata. Efficax ad febres ardentes, tertianas ſimplices & duplices, atque continuas. Datur ad omnes ardentes febres, lipyrias, hemitritæos, & ſimpliciter ad omnẽ affectum febrilẽ. Habet myrobalani [b] citrini, myrobalani cepuli, myrobalani Indici, ſing. drach. ſeptem, ſeminis portulacæ, violarum purpurearum, ſing. vnc. ſemis, **H** myrobalani [c] belirici & emblici, ſing. drach. vnam gran. ſeptem, maſtiches drach. vnam ſcrup. vnum, [d] oxyphœnici vnc. tres, [e] floris nenuphari, [f] ſylueſtris vocatæ colocynthidis, [g] hermodactyli, ſing. drach. II. gr. quatuor, caſiæ fiſtularis repurgatæ vnc. quatuor. poſtea accipe [h] violarũ vnc. S. aquæ lib. duas, & hæc probè vſque ad tertias coquito, deinceps per ſaccũ excolato, acceptáq; eiuſmodi aqua, in eã conicito caſiã fiſtularẽ & oxyphœnicũ: & ſubactis pérq; ſaccũ probè colatis omnibus, finito. Deinceps alia accepta aqua, indito illi ſacchari lib. vnã S. & ebulliant quoad mellis craſſitudinẽ accipiãt. poſtea ſũpta aqua oxyphœnici & caſiæ fiſtularis per ſaccũ prius tranſfuſa, coquito hæc ſimul donec ad mellis craſſitudinem veniãt. Tandẽ ſpecies ſupradictas probè contritas **B** iniice. Dantur pro viribus vtentiũ ex aqua tepida drach. tres. Quòd ſi volueris, præbeto ſcr. duos aut tres ex diluto rheibarbari tepido, aut aqua roſacea: datéq; ieiuno.

a Alcancali] Græcus Nicolai manuſcriptus codex legit, ἀλχάγκαλι ὀνομαζομένη γλώσσῃ Ἰταλικῇ. Vnde palàm fit omnibus, Nicolaum hanc antidotum, vt alias multas, è barbaro aliquo authore deſcripſiſſe, qui vocem Græcã prorſus deprauauit. Scribendũ enim erat ἀγγελόκαλος. id quod partim ex voce corrupta, partim ex Latinis Nicolai codicibus manifeſtè colligi poteſt. Latini enim codices legunt alcancale, & interpretantur bonum nuntium. b Citrini] Flauos myrobalanos vulgari ac trita etiam nunc in officinis voce appellat citrinos.

c Belirici & emblici] Et hæc duo myrobalanorum genera vſitatis hodie ac barbaris nominibus vocat, quum Actuario belerzici & empli**C**tici nominentur. d Oxyphœnici] Fructum intelligit, qui hodie tamar indus dicitur. Vide quæ lib. 1. De compoſ. medic. cap. 76. annotauimus. e Nenuphari] Græcè eſt νινοφάρ. Ita autem appellat Nymphæam, quam in hodiernum diem officinæ vnius ſyllabæ adiectione nenupharum nuncupant. f Sylueſtris nominatæ cucurbitæ] Græcè eſt, ἀγριοκολοκύνθης. Vocant autem Græci colocynthidem alio nomine cucurbitam ſylueſtrem. Latini Nicolai codices habent berberis: vt ferè ſuſpicio ſit, legendum eſſe in Nicolao, τῆς ὀνομαζομένης ὀξυακάνθης. Oxyacantha enim id eſt veteribus Græcis quod barbaris berberis.

g Hermodactyli] Hoc nomine non intelligendum venit quod hodie ita officinæ & medici appellant, ſed behen, vt ſuprà quoque annotatione ſeptima diximus, præſertim rubea. Nam Latini codices habent behen rubei. h Violarum] Græcè legitur, ἴων λαβὲ ἰὰ οὐγ. ς'. La**D**tini tamen codices Nicolai non ſimpliciter violarum, ſed ſirapũ violacei, habent.

Cap. XXV.

ANTIDOTVS lingua Italica [a] diatamaron nominata. Prodeſt capitis doloribus, lethargicis, ſtomachicis, podagricis, nephriticis, biliofis, pituitoſis, & inflatione ſtomachi laborantibus. Eſt autẽ hæc ipſa [b] laxatiua. Accipit aloes flauæ drach. v. S. gran. ſex, caſiæ fiſtularis repurgatæ drach. vnã gr. ſex S. maſtiches ſcr. duos gran. v. xylobalſami ſcrup. vnũ gran. v. ſeminis cinamomi, ſcr. **E** duos gr. v. iridis drach. vnã, radicis [c] dracontii ſcrup. vnũ gran. duo ſemis, agarici, colocynthidos, nitri, euphorbii, caſtorei, ſing. ſcrup. duos gran. v. petroſelini, ſeminis apii, ſeminis macedoniſii, ſing. ſcrup. duos gr. v. [d] veratri nigri drach. S. dacrydii ſcrup. tres gr. v. cocci Cnidii ſcr. duos gr. v. turpeti repurgati hexag. S. mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur matutino tempore caſtaneæ nucis quantitate ex aqua tepida.

a Diatamaron] In manuſcripto Nicolai codice ſcriptum fuit, ἀντίδοτος ἡ διαταμαρὰ Ἰταλικῇ γλώσσῃ διδομένη: perperam ſanè, vt nemo non videt. Scribendum enim erat, ἀντίδοτος ἡ διαταμαρῶν ἰταλι**F**κῇ γλώσσῃ λεγομένη. Satis autem ex dictione διαταμαρῶν claret, Nicolaũ hanc antidotum ex barbaro aliquo authore tranſcripſiſſe, qui illam mirificè deprauauit. Non enim διαταμαρῶν, ſed ἀντίμορος vel ἀντίμορον legendum: quaſi dicas aduerſus mortẽ vel morbum. Neque enim Græcis μόρος aliud quàm mortem aut morbum ſignificat. Et Latini Nicolai codices correctiores antimoron hoc loco legunt. b Laxatiua] De induſtria barbara hac voce vſi ſumus, quum eadem etiam Nicolaus vſus ſit, haud dubiè tanquam apud medicos admodum trita. Ait enim, ἔστι δὲ ἡ τοιαύτη λασατίβα. Laſatiba autem dixit, pro λαξατίβα. Et hinc iterum manifeſtum fit Nicolaum hanc antidotum ex barbaro aliquo, qui Latinè ſcripſit, deſumpſiſſe authore. c Dracontii] Verum dracontium intelligit, pro quo ſeplaſiarii, maximo errore, radice biſtortæ vocatæ herbæ vtuntur. In penuria tamen veri dracontii, radice ari **G** vtendum erit. d Veratri nigri] Sic legunt omnia Latina exemplaria. Nicolai manuſcriptus codex falsò legit ἰλανίκ μέλανος, pro ἐλλεβόρου μέλανος.

Cap. XXVI.

ANTIDOTVS hæmagogos, hoc eſt ſanguinem ducens: [a] vtilis exiſtit ad varia muliebria vitia. eas enim quæ ſolito tẽpore purgari haud cõſueuerunt, mirificè iuuat. Mẽſes enim euocat, fœtũ vtero immortuũ excutit. Eas quæ à partu non ſunt purgatæ, expurgat & ſanitati reſtituit. Calculũ veſicæ cõterit, & per vrinã expellit. ſtillicidiũ vrinæ, obſtructionẽ iecoris, lieniſq; duritiẽ ſanat. **H** Omnibus internis malis, cruditati ſtomachi, coli doloribus nephriticiſq; auxiliatur. Hæmorrhoidas aperit, ſecũdas educit. Veſicam expurgat, ſtomachum calefacit, flatus diſcutit, vomitum cõpeſcit, & mulierum malis

omnino eſt ſalutaris. Habet ſeminis intybi, acori, amo A mi, [b] atriplicis ſeminis, fœniculi ſeminis, ſingulorum ſcrupulum vnum grana ſex, aniſi ſcrupulos duos, ariſto lochiæ longæ, artemiſiæ, caſiæ, ſingulorum ſcrupulos duos grana quatuordecim, centaurii maioris ſcrupu los duos, dauci Cretici ſcrupulos duos, [c] ellebori nigri ſcrupulum vnum, foliorum lauri ſcrupulum vnum ſemis grana tria, glycyrrhizæ drachmam vnam & ſcrupulum vnum, lupinorum drachmas duas, nigellæ ſcrup. duos, myrrhæ ſcrupulos duos grana quatuordecim, erui ſcrupulum vnum, aluminis ſcrupulos duos, ſeminis petroſe B lini ſcrupulum vnum, pyrethri ſcrupulos duos grana quatuordecim, piperis nigri drachmam vnam ſcrupul. duos grana ſeptem, pulegii ſcrupulos duos grana quatuordecim, pæoniæ ſcrupulū vnum grana octodecim, cyperi ſcrupulos duos, ſeminis rutæ ſcrupulos duos grana quatuordecim, [d] ſpicæ ſcrup. duos grana quatuordecim, floris iūci odorati ſcrup. duos gran. quatuordecim, ſaluiæ, ſeminis apii, ſingulorum ſcrup. vnum gran. quatuordecim, caryophylli ſcrupulos duos, radicis capparis, cumini, ſingulorum drachmam vnam, mellis Atti- C ci aut ſacchari quantum ſufficit.

a Vtile exiſtit] Quæ ſequuntur vſque ad verbum Habet, omnia in Græco Nicolai manuſcripto codice deſiderantur, quæ nos ex Latinis codicibus reſtituimus. b Atriplicis] Manuſcriptus codex habet ἀτριπικῆς pro ἀτριπλικῆς. Latinam vocem & hîc Græcis exarauit literis, quod illi ſolenne eſt. c Ellebori nigri] Iterum ἐλενίου μέλανος, vt ſuprà, pro ἐλλεβόρου. d Spicæ] Poſt ſpicam manuſcriptus codex legit σμύρνης, hoc eſt myrrhæ: ſed perperam, quòd paulo ante eius in eadem antidoto facta ſit mentio. Latini codices habent ſinonis, vt ferè ſuſpicio ſit σίνωνος pro σμύρνης eſſe legendum.

Cap. XXVII.

ANTIDOTVS è caſtoreo. Succurrit vertigino- D ſis, comitialibus, apoplecticis, reſolutione correptis, tremulis, & paraplecticis. Datur nucis Ponticæ quantitate ex decocto abſinthii, ſaluiæ, adianti, macedoniſii, & [a] granorum ſolis. Recipit caſtorei, myrobalani, ſing. drach. tres, aloes flauæ drach. vnā ſemis, [b] ſcordoraſarin, quod Italis aſa fœtida dicitur, myrrhæ, euphorbii, ſing. drach. vnam grana ſeptem, folii, [c] artimonii, id eſt pyrethri, tragacanthæ, calami odorati, nitri, galbani, ſenæ, floris iunci odorati, ſpicæ, opopanacis, rhei Pontici, ſagapeni, ſtyracis calamitis, zingiberis, cinamomi, ſing. drach. v- E nam gran. duo, [d] ſtaphidis ſylueſtris, ſeminis dauci, fœniculi, petroſelini ſeminis, [e] cumini lati, nigellæ, ſinonis [f] petrolei, quod eſt vnguentum ſancti Barbari, ſtyracis, rubeæ, ſanguinis draconis, thuris, [g] ſalis ammoniaci, zedoariæ, aniſi, ſing. drach. tres ſemis ſcrup. octo, [h] thymbræ, hyſſopi, chamædryos, pulegii, origani, balſami, [i] balſamitæ, (quæ eſt proceriſſima ſylueſtris mētha) ſeminis ocimi, [k] brancæ vrſinæ, dictami, ariſtolochiæ rotundæ, braſſicæ ſylueſtris decocti, aſari, ſaluiæ, roſarum, bdellii, ſing. gran. octodecim, [l] amparis grana decem, oſſis cor- F dis cerui drach. tres, oſſis naris purpuræ drach. vnam, epithymi, polypodii, opobalſami, ſing. gran. tredecim, [m] lauriolæ campi, hoc eſt betonicæ gr. vndecim, anacardii, ſabinæ, gentianæ, foliorū mandragoræ, ſing. ſiliquas duas ſemis, [n] ſerici vſti gran. duodecim, peucedani, abſinthii, ſing. gran. ſeptem, iridis gran. tredecim, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Granorum ſolis] Græcus codex habet γρανοσόλε pro γρανόσολις. Grana verò ſolis non ſunt niſi ſemina lithoſpermi: quod officinis etiam hodie milium ſolis dicitur, vt alibi fuſiùs monſtrauimus.

b Scordoraſarin] Quid per hanc vocem intelligendum veniat, G metipſe Nicolaus explicat dicens, σκορδοράσαριν, τὸ λεγόμενον ἰταλικῶς ἀσαφιτίδα, Scordoraſarin, quod Italicè aſa fœtida vocatur. Per aſā autē fœtidā non id quod hodie ſic officinæ vocant, accipiendū erit, ſed ſtirps potius quam tum Græci tum Latini ſcordium vocant. Nam infrà ſæpe admodum hanc dictionem ἀσαφέτιδα, (ſic enim ſcribēdum erat) interpretatur pro ſcordio, vt in enemate 19. in hiera Theodoretis 4. & in hiera Logadii 14. & crebrò aliás. In interpretatione etiam nominū obſcurorum Nicolai ita ſcriptum inuenitur, ἀσαφίτης τὸ σκόρδιον. Quare errant plurimùm officinæ, quæ in compoſitione hac & aliis Nicolai pro aſa fœtida non ſcordium, ſed rem quam ipſæ ſic hodie appellant, vſurpant. c Artimonii] Latini codices Nicolai, præſertim verò illi ex quorum præſcripto ſeplaſiarii hodie ſua medicamēta conficiūt, maximo errore antimonii legunt pro artimonii. Quid verò ſit artimo H nium, metipſe Nicolaus exponit, inquiens, ἀρτιμονίου, ἤτοι πυρέθρου, artimonii, id eſt pyrethri. In dictionum quarundam etiam Nicolai interpretatione ſcribitur, ἀρτιμόνιον πύρεθρον. d Staphidis ſylueſtris] Ea eſt quæ officinis & medicis hodie ſtaphis agria vocatur. e Cumini lati] Græcè eſt πλατυκυμίνου. Latini codices habent ſileris: vt propemodum ſuſpicio ſit Nicolaum per latum cuminum intellexiſſe ſemen quod officinæ ſileri montanum vocant. f Petrolei] Græcè eſt πετρελαίου. Per petroleum verò intelligit oleum quod ſic in hodiernum vſque diem vocatur, naturale nimirùm, quod etiam oleum ſanctum & oleum petræ nominatur à noſtris medicis & ſeplaſiariis. Neque hoc eſt oleum, niſi bitumen liquidū vel colamen bituminis, quod Babyloniis etiam naphtha vocatur: id quod è Meſue ſatis liquet. Petroleum igitur omne oleum, quod è ſaxis & petris emanat, dicitur. Et fuit haud dubiè Nicolai temporibus vſitatum petroleum, quod, vt ille ait, μύρον τοῦ ἁγίου βαρβάρου; id eſt vnguētum ſancti Barbari nominauerunt. Perinde atque noſtra ætate fuit quod nonnulli circumgeſtabant, & ſanctæ Catharinæ oleum vocabant. Virum autem facit, quam nos virginem fuiſſe putamus, diuam appellantes Barbaram. g Salis ammoniaci] Græcus codex quo vſi ſumus, habet ἄλατι ἀμμωνιακοῦ, pro ἁλὸς ἀμμωνιακοῦ. h Thymbræ] Hoc eſt ſylueſtris ſatureiæ. B i Balſamitæ] Græcè eſt βαλσαβίτα ſcriptum pro βαλσαμίτα. Sic enim hodie officinæ ſpeciem ſylueſtris menthæ vocant. Nicolaus ait eſſe inter ſylueſtres proceriſſimam, ἥτις ἐστὶν ὁ μακρότατος ἀγρι... ἡδύοσμος. k Brancæ vrſinæ] Nicolai codex habet, παρέτζε οὐρσίνα, ἤτοι βέρβερις, pro βραίτζε οὐρσίνα. Vocant autem in hodiernum vſque diem ſtirpem acanthum Græcis & Latinis dictam, officinæ brancam vrſinam. Quare interpretatio Nicolai non videtur eſſe legitima, quòd brancam vrſinam eſſe berberin tradit, quum ipſemet infrà in multis compoſitionibus berberin dicat eſſe eandem cum Græcorum oxyacantha. Et in vocum Nicolai interpretatione manifeſtè ſcriptum eſt, βέρβερις, τὸ τῆς ὀξυακάνθης σπέρμα, hoc eſt, berberis ſemen eſt oxyacāthæ; Ideóque in noſtra conuerſione hæc verba, id eſt berberis, conſultò, ne C confuſionis alicuius ſeplaſiariis & medicis authores eſſemus, omiſimus. l Amparis] Officinæ ambram vocant. m Lauriolæ campi] Græcus codex habet, λαυρίολε κάμπι, ἤτοι δροσιβότανον. Eſt autem δροσιβότανον nihil aliud quàm betonica (vt diximus annotatione 39.) Pro lauriola igitur hoc loco non eſt accipienda herba quæ hodie ſic nominatur, & qua vulgus ſeplaſiariorum pro mezereon vtuntur, ſed betonica vulgò quoque vocata. n Serici vſti] De quo plura lib. 1. De compoſ. medic. diximus.

Cap. XXVIII.

ANTIDOTVS ad rigorē experta. Recipit caryophylli, piperis, terræ Samiæ, ſenæ, ſpicæ, ſing. drach. duas. In vino ſubacta datur ante inuaſionis horam.

Cap. XXIX.

ANTIDOTVS pulcherrima omnis generis humores incidens. Vtilis quoque eſt à [a] bilis effuſione moleſtatis. Extenuat etiam pituitā, flatus diſſoluit, & appetentiā cōmouet. Mulieribus mēſes ducit, & homini [b] animū efficit, aciē oculorū acuit, carniſq; nutritionē facit. Habet turpeti vnc. tres, roſarū, violarū, ſing. vnc. 1. galangæ, maceris, granorum ſolis, maſtiches, thuris, cardamomi, myrobalani Indici, ameos, ſing. drach. S. aſparagi ſeminis, [c] ruſci, ſing. vnc. 1. ſcammoniæ vnc. vnā dr. duas, caryophylli, ſpicæ, zingiberis, croci, ſaxifragi, piperis lōgi, amomi, ſeminis petroſelini, [d] ſalis gēmæ, cinamomi, ſing. drach. duas, hermodactyli, ellebori nigri, ſing. vnc. duas, polypodii vnc. vnā, decocti [e] ebuli lib. vnā, ſeminis fœniculi, aſari, ſing. vnc. vnā, opopanacis, colocynthidis ſing. dr. vnā, ariſtolochiæ rotūdæ, tragacāthæ, ſing. vnc. duas, iridis vnc. vnā, cumini, ſeſelis, ſing. vnc. vnā, anacardii vnc. duas, agarici vnc. vnā, mellis Attici vel ſacchari quod ſufficit. Dantur de eo manè ieiuno hexagia tria, vel tria & ſemis, pro virium ratione.

F a Bilis effuſione] Perperam in Græco eſt, ὑπὸ ἐξχολάσεως pro ἐκχολάσεως. b Animum efficit] Græcè non rectè legitur νοῦν ἔχη pro ἔχειν. c Ruſci] Græcè erat μπρούσκου. Qui error omnes ita inuaſit officinas, vt in hunc vſque diem ruſcum, adiectione vnius literæ, bruſcum appellent. d Salis gemmæ] Hæc vox Nicolai ſeculo medicis & ſeplaſiariis trita erat. In codice enim Græco ſcribitur σαλ τζέμε, pro σάλις γέμμε. Latinis ſal foſſilis dicitur, vt alibi copioſiùs docuimus. e Ebuli] Græcè non rectè ἐμπούλου pro ἐβούλου legitur. Sed nihil mirum Nicolaum Latinas, & alias ſibi incognitas voces ita deprauaſſe.

Cap. XXX.

ALIA antidotus priori ſimilis, idem efficiens. Ac- G cipit turpeti drach. vnā, dacrydii, hermodactyli, roſarū, [a] eſulæ, (hoc eſt chamæpityos) polypodii, ſingul. dr. ſex, caryophylli, ſpicæ, zingiberis, croci, ſaxifragi, piperis lōgi, amomi, ſeminis apii, ſalis gēmæ, galāgæ, petroſelini, maceris, carnabadii, ſeminis fœniculi, [b] aſparagi, ruſci ſeminis, granorum ſolis, thuris, maſtiches, ameos, [c] lapidis litzi, [d] ſing. drach. vnam, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur vt præcedens.

a Eſulæ] Nicolaus eſulam non tithymali ſpeciem, ſed potiùs chamæpityn vocat. Sic etiam in dictionum Nicolai interpretatione ſcribitur, ἔζουλα ἡ χαμαιπίτυς, eſula eſt chamæpitys. Quod hîc & in a- H liis Nicolai compoſitionibus diligenter obſeruandum erit. b Aſparagi] Perperam in manuſcripto codice legitur ἀσπαράΐκου prò ἀσπαράγου. c Lapidis litzi] Græcus codex habet, λάπις λίτζι. Animaduertendū autē lapidē litzi variè apud Nicolaum ſumi, vt ex ſequētibus patebit latiús. Hîc certè, haud ſecus atque in antidoto ſequēti 37. accipitur pro lapide praſio. Lapis autem hic ita eſt dictus, quòd porri

ſucco ita aſſimilis ſit: à Theophraſto praſitis appellatur. Plinius lib. 37. cap. 8. eius tria eſſe genera tradit. Eaſdem quas iaſpis facultates habet. Quare in hanc compoſitionem inſcribitur vt ventriculum roboret. eam enim facultatem habere iaſpidem, ex Galeno ſatis liquet. In inopia verò praſii, ſmaragdo, cui eadem vis eſt, vti licebit. d Singulorum drachmam vnam] Sic legendum eſſe cenſeo, ne pondus prorſus omiſſum ſit.

Cap. XXXI.

ALIA ſimilis, admodum bona. Habet zingiberis vnc. duas, myrobalani flaui vnc. tres, emblici vnc. vnã, ſinonis, pulegii, cardamomi, ſing. vnc. vnam, caryophylli piperis cõmunis, ſing. vnc. quatuor ſemis, croci hexag. vnum, turpeti vnc. ſemis, ſcammoniæ vnc. ſemis, mellis Attici aut ſacchari quantũ ſufficit. Datur vt præcedens.

Cap. XXXII.

ANTIDOTVS è Rheo barbaro. Eſt autem admodum vtilis, quemadmodũ præcedens. Recipit ſantali albi vnc. ſemis, ſantali rubri drach. vnã, ſpodii drach. duas, maceris hexag. vnum, maſtiches, croci, ſpicæ, ligni aloes, cardamomi, aſari, gallæ moſchatæ, berberis, turpeti, caryophylli, ſing. vnc. vnã, ſeminis fœniculi, ocimi ſeminis, cinamomi veri, ſing. vnc. S. cãphoræ drach. ſemis, oſſa cordis ceruini tria, tragacanthæ, gummi Arabici, ſing. vnc. ſemis, rhei barbari hexag. tria, aniſi, ſeminis intybi, portulacæ ſeminis, ſeminum peponis, cucumeris, & [a]citruli purgatorum, ſing. vnc. ſemis, roſarum vnciam vnam, ſenæ vnciã vnam, dacrydii vncias duas hexag. vnum ſemis, ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quantum ſatis videbitur.

a Citruli] Græcè eſt σαρακίνε. Sic autem genus cucumeris vocat, quod hodie citrulum nominant officinæ: id quod ex multis compoſitionibus aliis fit manifeſtum.

Cap. XXXIII.

ALIA antidotus ad eadem efficax, ſimiliter data. Recipit roſarum rubearum, glycyrrhizæ, ſcrup. quinq;, cinamomi drach. quatuor, caryophylli, nardi, ſagapeni, [a]cãchryos, gallæ moſchatæ, nucis moſchatæ, zedoariæ, cardamomi, aſari, ſeminis apii, ſing. ſcrup. duos, ſeris hexag. duo, dacrydii hexag. tria, turpeti hexagia duo, ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris, quod ſatis eſt.

a Canchryos] Græcus Nicolai codex habet χάχριος. Sed legendum eſſe iudicamus κάγχυος. Eſt autem Canchrys ſemen libanotidis.

Cap. XXXIIII.

ANTIDOTVS alia ſimilis, [a] laxatiua, quæ itidẽ bona admodum eſt. Habet cinamomi vnciam vnam, croci hexagia duo, zingiberis, caryophylli, ſingulorum vnc. ſemis, aniſi, [b]fœniculi, ſing. vnciam ſemis, ameos hexag. vnum ſemis, nuces moſchatas duas, turpeti, ſcãmoniæ, ſing. vncias duas ſemis, ſacchari vel ſtillatitii roſarum liquoris quantum ſatis videbitur. Dantur media nocte hexagia tria, aut tria & ſemis, pro virium diuerſitate.

a Laxatiua] Iterum Nicolaum imitantes barbara dictione de induſtria vſi ſumus. Legitur enim hoc loco λασατίϐα pro λαξατίϐα, vt ſuprà etiã monuimus. b Fœniculi] Græcus Nicolai codex legit φένελιν. Cenſeo autem hîc Nicolaum, ſuo more, Latinam dictionem Græcis literis, haud tamen ſiue deprauatione, exaraſſe. Legendum itaque videtur potiùs φενίκελι. Nam ſeminum aniſi & ammeos fit hîc mentio, quibus meritò fœniculi ſemen copulatur, vt infrà etiam facit, antidoto nimirum 36. temere tamen nihil ſtatuimus.

Cap. XXXV.

ANTIDOTVS è corallio. Prodeſt cardiacis, continuis febribus, corporis mortificationi, & carnium diſſolutioni. Eſt autem ſomnifera, corporique voluptatem affert. Capit caryophylli, cinamomi, croci, ſingulorum hexag. vnum, ſpicæ, galangæ, ligni aloes, ſingulorum hexagium ſemis, glycyrrhizæ hexag. vnum, nucis moſchatæ hexagium vnum ſemis, margaritarum hexagium ſemis, zingiberis hexagium ſemis, corallii rubri hexagium vnum, ambaris, blattii byzantii, ſingulorum ſcrupulum vnum grana duo, moſchi grana duo, ſeminis ocimi ſcrupulum vnum grana duo, caphuræ, papaueris albi, ſingulorum grana quindecim, trium ſantalorum, ſingulorum drachmam ſemis, [b] ſacchari appellati candi vnciam ſemis, oſſa cordis ceruini duo, ſpodii ſcrupulum vnum grana duo, pſyllii drachmam ſemis, ſtillatitii roſarum liquoris & ſacchari quod ſatis eſt.

a Voluptatem affert] Græcè χαράποιον. Significat enim Græcis χαρὰ idem quod ἡ ἡδονὴ, ἀγαλλίασις, εὐφροσύνη, hoc eſt voluptas, oblectatio, hilaritas. b Sacchari appellati candi] Græcus manuſcriptus codex habet κάντιον. Quòd verò κάντιον Nicolaus appellet id quod hodie ſaccharum candi vel candidum vocant officinæ, infrà ex antidoto Diarhodon Abbatis 96. manifeſtum faciemus. Iudico autem hanc quoque dictionem eſſe deprauatè exaratam, dicendúmque fuiſſe κάνδιον. Sequutus eſt enim Nicolaus morem eorum qui etiam hodie decurtata voce hoc genus ſacchari vocant candi, quum potius integra voce candidum eſſet appellandum, quemadmodum fuſiùs lib. 1. Paradox. noſtrorum cap. 35. diximus.

Cap. XXXVI

ALIA antidotus ſimilis, admodum laudata & vtilis. [a]Stomachicum laxatiuum dicitur. Habet cinamomi vnciam ſemis, croci hexagium ſemis, zingiberis vnciam ſemis, caryophylli hexagia duo, aniſi, fœniculi, ſingulorum hexagium vnum ſemis, ameos hexagii ſemis quartam partem, amomi drachmas duas, nuces moſchatas duas, turpeti vnciam vnã ſemis, moſchi grana duo, ſenæ vnciam ſemis, epithymi drachmas duas, ſcammoniæ drachmam vnam, ſantali rubri drachmas duas, rhei barbari drach. vnam, cubebarum vnc. ſemis, hermodactyli vnciam ſemis, myrobalani citrini hexagia duo, ſacchari quantum ſatis erit. Confecta datur media nocte pondere hexagiorum trium, aut trium & ſemis, pro virium ratione. Pòſt datur aqua tepida ſorbenda, idque febricitantibus: in vacantibus autem febre, vino vtere.

a Stomachicum laxatiuum] Græcè eſt σαμαχικὴ λασαλίϐα: ſed minus rectè. Legendum enim erit ςομαχικὴ λαξαλίϐα, id quod ex Latino Nicolai codice fit euidentiſſimum. Ibidem enim duorum fit mentio medicamentorum; vnius quod ſtomachicum laxatiuum frigidum dicitur, alterius quod ſtomachicum laxatiuum calidum vocatur. Quod certè eſt hoc ipſum quod nunc tractamus, quemadmodum ex ipſa collatione omnibus fit conſpicuum.

Cap. XXXVII.

ANTIDOTVS è margaritis. Ad vniuerſi corporis refrigerationem confert, cardiacos, animo deficientes, mulieres vtero ferẽtes, præfocationes vteri, cordiſque ſyncopen. Magnæ præterea corporis imbecillitati admodum auxiliatur. Capit caryophylli, cinamomi, ſpicæ, galangæ, ligni aloes, glycyrrhizæ, paſtillorum è roſis, & paſtillorum [a] è violis (horum verò compoſitiones quære infrà de paſtillis) ſingulorum drachmam vnam ſemis, nucis moſchatæ, maceris, gallæ moſchatæ, (quære autem & hanc in compoſitionibus gallarum moſchatarum) zedoariæ, rhei barbari, ſtyracis calamitis, ſingulorum drachmam vnam, margaritarum perforatarum & non perforatarum, zingiberis, oſſis cordis ceruini, eboris ramentorum, oſſis è naribus purpuræ, ſingulorum drachmam ſemis, moſchi, ambaris, cardamomi, libyſtici, ſeminis ocimi, ſingulorum ſcrupulum vnum minus granis duobus, caphuræ grana ſex, ſerici crudi vſti drachmam vnam, lapidis ſaphiri, iaſpidis, [b]lapidis viridis (qui ab Italis dicitur lapis litzi) ſingulorum drachmam ſemis, nucis Indicæ drachmas duas, tragacanthæ, corallii rubei, ſingulorum drachmam vnam ſemis, anacardii, iuniperi, ſingulorum grana ſeptem, auri puri hexagium vnum, ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quod ſufficit.

a E violis] Græcus codex legit, καὶ τῦ διάζιν. Et ſic etiam in ſectione de paſtillis, paſtillo 48. ſcribitur. Latini codices habent diaui. Vt mirum ſit Nicolaum hoc loco deprauata voce vti voluiſſe potiùs quàm patria & legitima. Dicendum enim illi erat, quemadmodum Actuarium feciſſe conſtat, διὰ ἴων: Græcis enim ἴον violam ſignificat. ſed fortè & hanc compoſitionem è barbaro aliquo authore tranſcripſit. b Lapidis viridis aut rectiùs Lapidis viridis praſii] Græcus Nicolai codex legit, λίθε πρασίε, ὃς λέγεται παρὰ ἰταλοῖς λάπις λίτζι. Diximus autem ſuprà nimirum annotatione 101. litzi lapidem interdum Nicolao idem ſignificare quod praſium. Qua quidem in ſignificatione & hîc ſumatur oportet, quum ſit antidotus planè confirmans ac roborans, vt neceſſe non ſit accedere purgantia, in quorum numero cæruleus lapis exiſtit, quem aliquando per lapidem litzi (vt ſuo dicemus loco) Nicolaus intelligere ſolet. Eſt quoque vterũ ferẽtibus accommodata hæc antidotus, quibus purgantia exhibere medicamenta minus tutum eſt. Per viridem itaque lapidem hîc (vt comprehenſum eſt) accipiendus venit praſius, qui viriditate ſua porri ſuccum refert. Quod facilè ex præcedentibus colligitur, quum ſaphiri & iaſpidis etiam hîc mentio fiat. Quare ſeplaſiarii pro viridi lapide in præſenti antidoto praſium, & minimè lazuli, qui cæruleus etiam vocatur, accipiant.

Cap. XXXVIII.

ALIA è margaritis [a] Galeni, magis varia: valet vt

præcedens. Habet margaritarum non perforatarum, pyrethri,ſingulorum drachmam vnam,zingiberis, moſchi,ſingulorum drachmas quatuor, zedoariæ,petroſelini, caſiæ ligneæ,cardamomi, nucis moſchatæ, maceris, ſingulorum drachmas duas, cinamomi drachmas quinque,[b]been albæ & rubeæ,quæ nimirum hermodactyli longi dicuntur,piperis nigri & longi, ſingulorum drachmas tres,ligni aloes,caryophylli,ſpicæ, glycyrrhizæ,galangæ, ſingulorum drachmam vnam ſemis, ramenti auri puri hexagium vnum, ambaris ſiliquas quatuor,gallæ moſchatæ drachmam vnam,ſtyracis calamitis, rhei barbari,ſingulorum drachmam vnam,oſſis cordis ceruini drachmam ſemis,berberis ſiliquas decem,ſerici crudi vſti ſiliquas ſex, margaritarum perforatarum drachmam vnam ſemis, blattii byzantis ſiliquas octo,libyſtici,ſeſelis, ocymi ſeminum,ſingulorum grana octodecim, lapidis iaſpidis, ſaphiri, lapidis viridis,ſingulorum grana octodecim, ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quod ſatis eſt. Succurrit imbecillitati ſtomachi & cruditati eiuſdē, corporiſque ac cordis exolutioni. Rectè confecta datur.

a Galeni] Falſò hæc antidotus ad Galenū authorē refertur: id quod ſimplicia medicamenta quorum hîc mentio fit,certò demonſtrant. Talia enim eſſe cōſtat quæ magna ex parte Galeni temporibus incognita fuere,vt ſunt behen,nux moſchata, ambar, galla moſchata, rheon barbarum, blattium byzantium,ſericum,ſtillatitius roſarum liquor. b Behen albæ & rubræ] Græcus codex habet μπέαμπ, ῥέμπιε,τὰ ἐπιλεγόμενα εἶμαι ἑρμοδάκτυλα μακρά. Depravauit autem & hoc in loco Latinas dictiones Nicolaus. Dicendum enim illi erat πέαν ἄλπι καὶ ῥούπιε. Manifeſtum verò hinc fit omnibus, quòd recentiores Græci behen albam & rubeam officinis hodie vocatas radices, hermodactylos longos dixerunt, vt ſcilicet à rotundis hermodactylis noſtra ætate nominatis,(Colchica antiquiores Græci vocant) diſtinguerent.

Cap. XXXIX.

ANTIDOTVS [a]diacemerón. prodeſt tabidis, tuſſientibus,ſtomachicis,& omni corporis imbecillitati. [b]Renum præterea impotentiæ ac debilitati ſuccurrit: venerem enim emortuā excitat efficaciter. Capit caryophylli magni, [c]qui lingua Romana antophyllus cognominatur,zingiberis,ſing.drach.v. ſcrup. vnum gra. ſedecim,cinamomi,caryophylli parui, ſing. drach.quatuor ſcrup.vnū gran.ſedecim, carnis palmularū drach. quatuor ſcrup.vnū gran.ſedecim, galangæ,ſpicæ,zedoariæ,coſti, pyrethri, corallii rubei,tragacanthæ,rhei Pōtici,ſpicæ Celticæ,anacardii,oſſium palmularum,carpobalſami,aniſi,iuniperi,ſing.drach.vnam ſcrup. duos gr. octo.Margaritarū perforatarum & integrarum, ſing.hexag.ſemis,moſchi gran.tria,blattii byzātis ſcrup.duos, trium piperorū,ſing.drach. vnā ſcrup. duos gran. octo, auri puri,argenti ſinceri,oſſis cordis ceruini, ſing.ſcrupul.duos ſemis, eboris ramenti,ambaris,ſing.ſcrup.vnū gran.ſeptem. Dantur eo vtentibus drach.tres, ex vino. Paratur cum roſaceo melle & ſaccharo. Eſt autem hæc antidotus præclara admodum.

a Diacomerōn] Ita enim Actuarius vocari à Latinis ſcribit. Verùm,quæ ſit eius nomenclaturæ ratio, videre nequeo. Nicolai codex habet διὰ καμαρῶν.Sed nec quæ ſit hui⁹ appellationis cauſa, cogitatione conſequi poſſum. Eam enim quam Latini Nicolai codices afferunt, nempe ſic dictam eſſe quòd hominem è morte ad vitam ducat,nullius eſſe momenti nemo non intelligit. b Renum præterea debilitati,&c.] Græcus codex legit,πρὸς ἀτονίας καὶ ἀδυναμίας νεφρῶν. πάνυ γὰρ δυναμεῖ, ἀφανεῖ δὲ ποιεῖ καὶ τὰ ἀφροδίσια. Sed, meo quidem iudicio, non rectè. Emendandum igitur hunc locum eſſe hoc pacto puto, πρὸς ἀτονίας καὶ ἀδυναμίας νεφρῶν ποιεῖ. πάνυ γὰρ ἐνδυναμεῖ ἀφαιῆ καὶ τὰ ἀφροδίσια. Hanc lectionem Latini Nicolai codices confirmant, qui ita habent, Debiles lumbos confirmat,venerem proritat. Accedit,quòd in Actuario ſit,Renum doloribus prodeſt,voluptatem parit,&c.

c Qui lingua Romana,&c.] Hoc ex loco omnibus perſpicuum fit, antophyllos Nicolao eſſe caryophyllos magnos.

Cap. XL.

ANTIDOTVS è cinamomo. Ad ſtillicidium vrinæ,& calculoſos,& omnia veſicæ mala confert, ita vt lapides conterat ac [a]demoliatur. Si vt hæc ipſa aluum ſubducat efficere volueris, diacrydii ſcrupul. duos quoties vti volueris,huic adiicies. purgat enim ſine moleſtia. Ad omnia prædicta vtilis eſt, & ad ſtomachum. Capit autem folii,floris iunci odorati,cyperi, aſari, euphorbii,thymi,petroſelini, macedoniſii,anethi,granorum ſolis, [b] lapidis lyncis, ſingulorum ſcrupulos duos ſemis,cinamomi,calami odorati,polypodii,[c]philipendulæ,piperis nigri, libyſtici, ſeminis vrticæ,ſeminis citri,ſaxifragi, [d] bardanæ, ſeminis hederæ, ſingulorum ſcrupulos duos, galangæ, nardi, zedoariæ, betonicæ, phu,[e]maſi,aſparagi,cardamomi,ſeminis apii,fœniculi, ſinapis rubri & nigri, erui rubri & albi, ſingulorum drachmam ſemis, caryophylli,zingiberis,caſiæ ligneæ, coſti,pyrethri,ſpicæ Celticæ,myrobalani, thuris, piperis albi, carpobalſami, carnabadii, cumini, baccarum lauri,ſeſelis,ſingulorum ſcrupulum vnum,nardi, pulegii,olei ebuli,[f]lilini olei,ſingulorum drach.quindecim, mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit. Datur ex vino rubro,manè ieiunó.

a Demoliatur] In Græco codice abundant hæc verba poſt dictionem ἐνίνησι δὲ καὶ πρὸς στραγγουρίας, ideòque expungenda erunt.

b Lyncis] Codex Nicolai habet λάπις λίγζι. Sed eſt vox planè depravata,quæ vtpote incognita, Nicolao dedit occaſionem vt illam variè vſurparet. nunc pro lapide prasio vt dictum eſt annotatione 3. nunc pro lapide quem lyncis vocant officinæ,& Græci lyncurium, vt hoc in loco. Nam hîc ſignificare lapidem lyncis, notius ferè eſt quàm vt à me demonſtrari debeat. Nam quum hæc antidotus peculiariter valeat ad frangendos calculos & veſicæ mala,nemo non ſtatim colligit Nicolaū lizi pro lyncis dixiſſe. Nihil enim eſt lyncuriū, vt alibi docuimus, quā ſuccinum,quòd nonnullis opinione perſuaſum eſſet ex vrina lyncis fieri quod ad euocandos calculos renum & veſicæ miram vim obtinet. Quod ex Aetio ſatis liquet,qui lib. 11. cap. 13. eo ad cōterendos etiam calculos vſus eſt. Nicolaum autem lizi dicere pro lyncis, ex antidoto 183. ſole clarius patebit. Quem autem hodie ſic appellant medici,& horum officinæ,eſt Belemnites ſuccini Falerni colore. qui etiam è terra effoditur,non tamen ex lyncis vrina concreſcit. c Philipendulæ] Græcus codex habet φιλιπένδουλα. Vnde ſatis conſtat hanc vocem, Nicolai etiam ætate medicis tritam fuiſſe. Quid autem ſit philipendula,tomo primo noſtrorum commentariorū de ſtirpiū hiſtoria expoſuimus.

d Bardanæ] Græcus codex legit μπαρδάιε. Corruptam autem eſſe dictionem puto,ſcribendúmque fuiſſe παρδάιε. Bardanam hodie herbā vocat vulgus,perſonatiam dictam Latinis. Laudat hanc Aetius in calculoſis renibus,lib. 11. cap. 10. e Maſi] Græcè eſt μάσε. Quid autē intelligat per maſum,ignorare me fateor. Niſi fortè legendum ſit μάκερ,qua dictione aliàs crebrò vtitur Nicolaus: & diacinnamomi confectionem apud Meſuen macer ingreditur. f Lilini olei] Græcè eſt μουσίνου ἐλαίου. Cenſeo autem legendum eſſe σουσίνου. Suſinum verò oleū eſt,quod lilinum alio nomine appellatur. Extenuat, & bilem per aluū ducit, Dioſcoride teſte,dolores renum & veſicæ lenit.

Cap. XLI.

ANTIDOTVS ex acoro, prodeſt difficultati vrinæ,calculoſis,experta. Proinde ſi explorare velis,partem eius in aqua diſſoluens cum lapide in phialam immitte, & quinque diebus occlude. deinde vbi detexeris,lapidem ipſum confractum inuenies. Habet acori,agarici,ſingulorum drachmas tres, ſeminis apii drachmas ſex,nardi drachmas quinque, petroſelini Macedonici, caſiæ, pyrethri, ſingulorum drachmas duodecim ſemis,mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſſe videbitur. Dantur ſcrupuli quatuor ex vino & aqua cui chamæmelum & ſpica incocta ſint. Eſt admodum inſignis.

Cap. XLII.

ANTIDOTVS ex hircino ſanguine. Confert renibus calculoſis & ſtillicidio vrinæ. Vnitos lapides eadem hora demolitur, ſoluit etiam omnis generis in veſica lapides,in balneo data. Valet etiam ad [a]colis reſolutiones, & iis qui citra ſenſum rem veneream agunt. Habet ſanguinis hircini ſicci drachmam vnam,ſiſonis Syriaci drachmas duas, piperis communis drachmas quinque, petroſelini, myrrhæ, dauci Cretici,acori, rhei,ſingulorum drachmas duas, piperis longi drachmam ſemis,cumini [b]Indici, libyſtici, ſingulorum drachmam vnam, cicadarum ſiccarum ſine pedibus & alis drachmam ſemis, chamæmeli floris grana ſeptem, carei, mei Arabici,ſingulorum drach.duas,ſpicæ nardi drachmam vnam. Tuſa & cribrata omnia melle aut ſaccharo excipiuntur ſufficiente. Dātur in balneo ex aqua calida drachmæ duæ. Eſt mirifica ad iam dicta mala. ſic autem vtiliter colligitur ſanguis hirci. Quum vua cœperit matureſcere, ollam nouam accipiens aqua impleto,& decoquito quoad vniuerſum eius terreum in aquam depoſuerit, & abiecta aqua ollam recondе. Deinde hircum arripe & macta, eiúſque ſanguinem medium olla excipito,ita vt neque primū neq; postremum capias,ſed inter primū & poſtremū planè mediū

A &inſpiſſari ſinito. Medium verò hunc in olla ſanguinē in tenues partes [c] diſſecato, indéque reticulo[d] aut linteolo raro contectum, loco [e] edito expone, vt à ſole & [f] luna illuſtretur probéque exſiccetur, cauēdo[g] ne commadeſcat. Poſthac ſanguinem ex olla accipe, & probè tritum in pyxide deſeruato. Et ſumēs de eo, antidotum hanc parato. Eſt autem experimento etiam comprobatum, ſolum ſanguinem hircinum in malis nephriticorum, ſtillicidio & difficultate vrinæ, necnon calculoſis, cochlearii menſura ex paſſo Cretico, &decocto chamæmeli datum conferre. B Oportet autem hircum qui iugulari debet, ætate eſſe vigente, ita vt quartum iam attingat annum. Hircus quoque alendus e foliis fœniculi & hederæ, aliiſque vrinam mouentibus ſtirpibus. Quòd ſi tibi viſum fuerit, prædicto hirco etiam vinum bibendum dabis.

a Colis] Græcè perperam ſcribitur κώλυ pro καυλῦ. Legendū enim ita eſſe, ſequentia palàm oſtendunt, quum conducere quoque iis qui citra ſenſum reni veneream agunt, Nicolaus ſubiicit. b Cumini Indici] Aetius lib 11. cap. 12. habet κυμίνυ αἰθιοπικῦ, id eſt cumini Æthiopici. c Diſſecato] Aetius legit κατάτεμνε τὸ αἷμα καλάμῳ ὀξεῖ εἰς πολλὰ τμήματα, hoc eſt, diſſecato ſanguinem per acutam arundinem in multa fruſta. C c Reticulo] Aetius addit denſo, δικτύῳ πυκνῷ. d Linteolo raro] Aetius adiicit, ἢ κοσκίνῳ πυκνῷ, id eſt cribro arctiore. e Edito] Græcè eſt ὑπερώῳ. Aetius habet ὑπαίθρῳ, id eſt ſub diuo. Vt ſuſpicio ſit, locum in Nicolao eſſe deprauatum. f Luna] Græcè legitur, καὶ τῆς σελήνης. Aetius verò habet, καὶ τῆ δρόσυ μεταλαμβανέτω, hoc eſt & rorem excipiat. g Ne commadeſcat] Græcus manuſcriptus codex habet καταινιθεῖ, pro κατενοτιθῇ. Aetius legit, μὴ βραχῆναι ὄμβρων γινομένων, id eſt ne imbribus exortis madeſcat.

Cap. XLIII.

ALIA experta. Capit ſeminis raphani, adianti, [a] cicerum nigrorum Damaſcenorum, ſpicæ. Cotundan D tur probè, & in aqua decoquantur, denturque bibenda in balneo.

a Cicerum] Manuſcriptus codex falſò κρύων pro κρίων legit. Cicer enim (quod Græcis κριὸς, hoc eſt arietinum vocatur, vt teſtis eſt Galenus lib. 6. ſimplic.) cæteris efficaciùs vrinam prouocat. Decoctum eius calculos renum confringit.

Cap. XLIIII.

ALIA admodum vtilis. Habet [a] chamæmeli purpurei florem. Decoctum, bibendum ſimiliter præbeto, iis qui febre vacant ex vino, aut cū melle inſtar eligmatis dato ante cibum lingendum. eſt verò valde nobile E medicamentum.

a Chamæmeli purpurei] Hoc quia hodie parum eſt cognitum, licebit pro eo vſurpare ſtirpem vulgò conſolidam regalem vocatam, quod hanc conterre calculoſis, experientia comprobatum ſit.

Cap. XLV.

[a] CONDITVM nephriticum. Capit ſaxifragi, betonicæ, aſari, [b] lithoſpermi, petroſelini, ſing. hexagia duo, foliorum coſti hexag. vnum. Terantur diligenter, & [c] ex tritura mittatur in conditum, deturque bibendum vna ante prandium hora. Conterit enim mirificè F calculos, & ita [d] per vrinam expellit vt non amplius eos cogi permittat.

a Conditum] Latina hæc dictio κονδῖτον à Græcis vſurpata eſt, vt plures aliæ in Plutarchi parallelis, & Iuriſconſultorum ſcriptis. Nihil autem aliud conditum eſt quàm vinum aromatis & aliis odoriferis conditum. b Lithoſpermi] Sic eſſe legendum omnibus ſatis conſtat, quum lithoſpermon, quod milium ſolis appellant, miram in confringendis calculis vim obtineat. Habent autem & quædam Aetii, qui huius conditi meminit lib. 11. cap. 13. exemplaria λινοσπέρμυ: vt nihil mirum ſit, in Nicolai codice λινοσπέρματος pro λιθοσπέρματος, aut rectiùs λιθοσπέρμυ eſſe ſcriptum. c Ex tritura] Aetius adiicit, cochlearium vnum. d Per vrinam expellit] Græcus Nicolai codex perperam legit ἀπερεῖσθαι pro ἀπουρεῖσθαι, vt ex Aetio liquet.

Cap. XLVI.

ALIA compoſitio ad calculos. Accipe [a] impari ſolùm numero fluuiales cancros, vrito in olla, & de iis bibendum præbe vnciæ vnius pondus.

a Impari numero] Manuſcriptum Nicolai exemplar habet, λαβὼν τηχυδωμονα καὶ καρκίνυς ποταμίυς, ſed nullo proríus ſenſu. Quare locum hunc eſſe deprauatum omnibus perſpicuum eſt. Reſtituendus autem in hunc modum erit, λαβὼν μόνον ἄζυγας καρκίνυς ποταμίυς, id eſt, accipe impari ſolùm numero. Atque hanc lectionem planè confirmat Aetius, qui lib. 11. cap. 13. ita ſcriptum reliquit, ἄλλο. καρκίνυς γ', ἢ ε', ἢ ζ' μόνον ἄζυγας, κᾆτ' ὑπ' ὀστράκυ ζῶντας, hoc eſt, Cācros tres aut quinque, aut ſeptem impari tantum numero, ſub teſta viuos exurito. Vbi tamen Cornarius, non ſine maximo errore, conuertit ἄζυγας cum ingenti ſtrepitu: quum conſtet omnibus nihil tale ſignificare Græcis hanc dictionem ἄζυγας, ſed potius ἀζεύκτυς & μονάζοντας, id eſt nullo coniugio adſtrictos, & ſolos degentes. Hoc loco refertur ad cancros impares numero, quòd inter hos ſit qui coniugio deſtituatur.

Cap. XLVII.

ALIA. Cicadas aridas ſine pedibus & alis contunde ac tere diligenter, læuigatáſque ex mulſo aut cōdito exhibeto in balneo.

Cap. XLVIII.

ALIA ad renes experta. Habet rhei, ſaxifragi, iridis Illyricæ, ſeſelis, dictamni, hyſſopi, betonicæ, opopanacis, ſymphyti, dauci, veratri albi, ſing. vnciam vnam. Trita & per cribrum traiecta, melle excipiantur: deturque cochlearium vnum ex decocto chamæmeli & ſapa.

Cap. XLIX.

ANTIDOTVS ad difficultatem vrinæ. Accipit [a] lithoſpermi drach. ſemis, [b] nucis pineæ drach. quinq;, croci drach. vnam, amygdalarū amararum drach. vnam ſemis. Tuſa ac cribrata melle excipiuntur. Dantur drachmæ duæ.

a Lithoſpermi] Manuſcriptus Nicolai codex iterum legit λινοσπέρματος pro λιθοσπέρματος. b Nucis pineæ] Græcè eſt στροβίλων. Strobilorū autē voce tota nux pinea apud Græcos accipienda erit.

Cap. L.

ALIA ad calculoſos, qua vſus eſt Anatalus prætor, experta. Habet radicis ſtruthii drach. quinq;, ſquillæ, opopanacis, ſcordii, ſing. drach. quinque, radicis capparis drach. vnam. vino excepta finge paſtillos, quorum ſinguli pendeant drachmam vnam, & ex iis vnum læuigatum ſingulis diebus cum vino præbeto.

Cap. LI.

ANTIDOTVS ad calculum veſicæ, qua Veſpaſianus vſus eſt. Habet nardi Syriaci, hyſſopi, ſing. drach. vnam, petroſelini drach. vnam ſemis, rutæ viridis, ellebori, ſing. drach. vnam, ſquillæ aſſatæ, abrotoni, ſingul. drach. ſemis, acaciæ drach. vnam. Squillam aſſatam tere cum ruta, dein admiſce parem quantitatem opobalſami ante aridorum exceptionem. Sicque conficiens dato drachmam vnam ex aqua.

Cap. LII.

ALIA ad calculoſos & nephriticos experta. Habet [a] lithoſpermi, piperis, petroſelini, aniſi, ſing. vnc. ſemis. Tuſa & cribro probè traiecta, melle excipiantur, deturque cochlearium vnum ex aqua calida. Eſt autem mirabilis.

a Lithoſpermi] Rurſus λινοσπέρματος pro λιθοσπέρμυ legitur, vel σελίνου σπέρματος, vt iam ſtatim dicemus.

Cap. LIII.

ALIA nobilis, lapides in veſica demoliens. Capit caſiæ drach. duas, [a] ſeminis lini drach. vnam ſemis, myrrhæ drach. ſemis, piperis albi drach. vnam, [b] lapidis Syriaci maſculi & fœminæ, ſing. drach. ſemis, ſeminis ſtaphylini, iridis Illyricæ, ſing. drach. vnam ſemis, papaueris albi ſeminis, ſpicæ nardi, ſing. drach. vnam, amygdalarum amararum, erucæ ſeminis, aſari drach. ſemis. Omnia hæc trita, & per cribrum tranſmiſſa melle excipe, & ſingulis diebus præbe cochlearium vnum ex paſſo. Eſt verò vtilis.

a Seminis lini] Nicolai codex legit λινοσπέρματος. Galenus autem lib. 10. De compoſ medic. local. cap. 1. habet σελίνυ σπέρματος, id eſt ſeminis apii. vt inde conſiciam, aliis etiam in locis ita legendum eſſe apud Nicolaum. b Lapidis Syriaci] Syriacum appellat, quem officinæ Iudaicum. Sic autem dictus eſt, Galeno lib. 9. Simplicium medic. teſte, quòd in Palæſtina Syria proueniat.

Cap. LIIII.

ANTIDOTVS ad calculoſos, cuius ſi experimen G tum capere velis, diſſolue portionem aliquam de ea, & coniice in vaſculum vnà cum lapide, ipſumque obturato diebus ſeptem: dein amoto operculo, inuenies lapidē attritum. Habet ſanguinis hircini exſiccati, capparis radicis æquas portiones. Ex iis tritis bibendum propinato cochlearium vnum cum mero ieiunis. Lapidē per vrinam citra dolorem expellit: eſt enim præclara.

Cap. LV.

ANTIDOTVS alia quam accepi à Iuliano Pimentalo, experta. Recipit baccas lauri decorticatas H duas, piperis, petroſelini, ſing. drach. vnam. Excipe melle, & dato nephriticis ac calculoſis: miraberiſque eius facultatem.

Cap. LVI.

ALIA ad renes & calculoſos. Habet petroſelini

drach.vnam,piperis drach.duas, ſeminis fœniculi drachmas tres,ſeminis apii drach. quatuor. Detuſis & cribro tenui arctioréve traiectis dato ægrotanti cochleariũ vnum ex condito: ſi verò febricitet,ex aqua tepida. A

Cap. L V I I.

A L I A ſimilis. Capit cyperi , baccarum lauri, petroſelini,ſingulorum æquam portionem. Datur cochlearium vnum ex vino.

Cap. L V I I I.

A L I A ad calculoſos valde bona. Recipe leporem viuum,ipſumque iugulato, ac ſanguinem eius olla noua excipito: dein detracta quoque eius pelle , integram vnà cum ſanguine in vaſculum immitte luto oblitum & operculo contectum , crematóque donec pellis vnà cum ſanguine in cinerem redigatur. Amoto ſubinde operculo,pellis ſanguiniſque cinere accepto & læuigato, cochlearium vnum ex[a] mero tepido dato. Eſt præclara. B

a Mero tepido] Græcè eſt μετ' οἴνου ὀλκράτο χλιαροῦ, cum vino temperato tepido. Sed fortè pro ὀλκράτου legendum erit ἀκράτου, id eſt mero: ne inutilis ſit repetitio. Neque enim ὀλκράτου hoc loco à χλιαροῦ differre videtur. Sic etiam in ſequenti 60. antidoto legitur μετ' οἴνου ἀκράτου. C

Cap. L I X.

A L I A ſimilis ad calculoſos nobilis. Accipe vulpem viuam eámque mactato,atque de recenti eius ſanguine quantum dimidium exigui poculi capere poteſt, bibendum præbeto. Efficiet autem vt æger eadem hora per vrinam lapidem eiiciat.

Cap. L X.

A L I A ad difficultatem & ſtillicidium vrinæ mirifica. Paſſerculum quem [a] troglodytem nominant, integrum cremato,& ſumpto cinere ac[b] tenuiter cõtrito, bibendum ex mero dato. Quantitas verò cineris ſit cochlearium vnum. Si autem volueris,admiſceto etiam farinæ prædictarum cicadarum [c] quartam cochlearii partem,& ieiuno ex vino præbeto. D

a Troglodytem] Græcè σιλιπιπίδα ſcribitur, quæ vox haud dubiè barbara eſt. Per eam autem intelligit paſſerem troglodytem dictum,cuius cremati cinis (Aetio libro 11.cap.11.& Paulo teſtibus) epotus,calculos conterit. b Tenuiter] Græcus codex non rectè legit ὑψιλὰ pro ψιλὰ aduerbialiter. c Cochlearii quartã partem] Nicolaus per cochlearium,minus intelligit quod pendet drach. vnam. Sic enim in eius interpretationibus ſcribitur κοχλιάριον οὐλκὴ μία, id eſt cochlearium drachma vna. Quarta itaque cochlearii pars, grana ſunt quindecim. E

Cap. L X I

A L I A præclara ſimilis. Habet braſſicæ ſeminis, radicis capparis,radicis ſtruthii,ſing.hexag.vnum. Trita omnia aceto irrigato , & finge pilulam nucis Põticæ magnitudine,& dato febre vacantibus cum vino: febricitantibus autem,ex aqua tepida. Si verò huius medicamenti viribus diffidis,coniice cum ipſo lapidem in vaſculum,& lapis atteretur. F

Cap. L X I I.

A L I A [a] Galeni,omnino neceſſaria ad difficultatem & ſtillicidium vrinæ,ac calculoſos. Eſt autem præclara admodum. Habet damaſonii drach.tres, ſeminis dauci & eius radicis,ſing.drach.ſex, radicis ſtruthii ſeu lanariæ,corticis radicis capparis,ſing.drach.ſex,caſiæ drach. octo,[b] cinabaris drach.ſex,nardi Celticæ,iridis Illyricæ, aſari,acori , ſeminis fœniculi, perroſelini , cardamomi, ſpicæ nardi,cyperi,ſaxifragi,ſeminis ſtaphylini, apii ſeminis,myrrhæ troglodyticæ,ſing.drach.quatuor, coſti drach.octo,croci drach.tres,ſeſelis,zingiberis,piperis albi,ſing.drach.quatuor,piperis nigri drach. vnam, radicis panacis drach.quatuor,lapidis Syriaci maſculi & fœminæ,ſing.drach.ſedecim,mellis Attici deſpumati aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur nucis Ponticæ magnitudine cum [c] meri cyathis duobus. G

a Galeni] Aetius lib.11.cap.13. non ad Galenum ſed Philagrium authorem refert. Et facilis fuit à Philagrii nomine in Galeni lapſus. b Cinabaris] Græcè eſt κινναβάρεως. Sed animaduertendum erit,hanc vocem ab imperito aliquo in contextum eſſe tranſlatam: neque enim recentiorum cinabaris , quam venenum eſſe conſtat , intra corpus ſumenda: neque etiam veterum. quòd illa,Dioſcoride atteſtãte, adſtrictoriam habeat vim: ideóque ad difficultatem & ſtillicidium vrinæ minus idoneam. Accedit quod in Aetio nulla prorſus cinabaris fiat mentio. c Meri] Græcè eſt ὀλκράτου. ſed cenſeo,vt antea, legendum eſſe ἀκράτου: quòd ſcilicet eius generis medicamenta quæ calculoſis exhibentur,commodè ex mero propinentur. H

Cap. L X I I I.

A N T I D O T V S è galanga . Prodeſt ſtomachicis, lienoſis & concoctione deſtitutis. Item ad[a] ſingultum ſtomachi,& eos quibus cibus in ventriculo aceſcit, malum habitum corporis, hydropicos , & torius corporis refrigerationem confert. Capit caryophylli , zingiberis,cinamomi,galangæ,ſing.vnc.ſemis,cardamomi,ligni aloes,nucis moſchatæ,carpobalſami,folii,ſing.drachmas duas, piperis longi, maceris, piperis nigri,aniſi, fœniculi,maſtiches, ſpicæ, ſing.drachmam vnam,moſchi grana tria,ſacchari quantum ſatis eſt. Probè confecta datur.

a Singultum] Græcus Nicolai codex habet, ὁμοίως σιελισμὸν στομάχου, hoc eſt ſimiliter ad ſtomachi ſaliuam. Sed cenſemus legendum eſſe, ὁμοίως εἰς λυγμὸν στομάχου, id eſt ſimiliter ad ſingultum ſtomachi, vt nos conuertimus. Liberum tamen relinquimus lectori , vt vtram velit lectionem magis probet. nobis tamen poſterior magis arridet.

Cap. L X I I I I.

A N T I D O T V S [a] è floribus . Succurrit cardiacis, elephantia correptis, animi defectionibus,& ſyncopis cordis. præterea deſtillatione laborantibus , atque in vniuerſum omni imbecillitati corporis & cordis omnino auxiliatur. Habet florum [b] roſmarini coronarii vnciam vnam,roſarum, violarum, glycyrrhizæ, ſing.drachmas ſex,caryophyllorum,ſpicæ, nucis moſchatæ,galangæ,cinamomi,zingiberis,maceris, ligni aloes,aniſi, cardamomi,anethi,ſing. ✻ ſcrup . vnum, mellis Attici, aut ſacchari quantum ſatis videbitur . Confecta vacantibus febre datur ex vino : febricitantibus autem,cum aqua.

a E floribus] Græcè eſt δι' ἀνθῶν. Græcis autem vetuſtioribus ἄνθος ſimpliciter florem ſignificat. poſteriores autem, nimirùm Actuarius & Nicolaus,haud dubiè propter eius excellentiam,roſmarini coronarii florem ita nominarunt. b Roſmarini] Græcè eſt δενδρολιβάνου. Dendrolibanon autem Actuarius & Nicolaus appellant roſmarinum coronarium.

Cap. L X V.

A N T I D O T V S è Satyrio. Valet ad liberorum procreationem venereorúmque frequentiorem vſum. Imbecillitati renum ſuccurrit : & iis qui rem veneream agere haud poſſunt auxilio eſt. voluptatem quoque excitat. Eſt enim ad hæc ipſa admodum vtilis. Recipit ſatyrii viridis,dauci ſatiui radicis, nucis Indicæ, piſtaciorum,eryngii radicis,nucum pinearum,ſing.drach.duodecim,zingiberis, aniſi,[a] ſinapi albi,[b] linguæ auis ſeminis,ſingul.drachmas quinque, [c] cinamomi,bulbi ſeminis,ſing.drachmas duas ſemis,moſchi grana ſeptem. Satyrii dauci & eryngii radices in aqua feruefactas & probè [d] fractas,ac tandem valde tritas melli immitte, deinde piſtacia & [e] nuces pineas repurgatas. Vbi cum melle ſimul bullierint,poſtea impone [f] odoramenta: & ſublato ab igne lebete,vbi iam melle probè rigata fuerint odoramenta, moſchum læuigatum inſere. Et rurſum iis probè ſubactis,in vaſculum ad vſum repone. Datur cum veteri vino aut condito,veſperi dormituro.

a Sinapi albi] Græcè eſt σινάπεως λευκοῦ. Intelligit autem erucam: id quod ex Actuario perſpicuum fit,qui habet erucæ. Latini quoque Nicolai codices legunt erucæ. b Linguæ auis] Græcus manuſcriptus codex habet λιγγάβις. Vocant autem officinæ ſemen fraxini linguam auis,vt fuſiùs tomo ſecundo noſtrorum De ſtirpium hiſtoria comment. demonſtrauimus. c Cinamomi] Poſt cinamomi, Actuarius ſtatim adiicit ſcincos. Et Latini etiam Nicolai codices habent ſcincorum caudas . Quum verò horum vſus mirificè venerem excitet, non debent in huius antidoti confectione à ſeplaſiariis omitti.

d Fractas] Græcus codex habet ἀποστίψας καλῶς, κόψας τὰ εἴδη λίαν. E quibus ſanè verbis haud facilè ſenſum elicies, vt hæc ipſa eſſe aliqua ex parte deprauata non dubitem. Poſſet autem facilè ex Actuario Græco reſtitui & emendari. qui quum nobis nondum viſus ſit, è Latino codice tum Actuarii tum Nicolai iſtam conuerſionem contexere interea coacti ſumus, quæ certè à ratione rectè cõficiendi hanc antidotum non abludit. Cenſeo autem in Nicolao ita poſſe legi, εἶτα ἀποθλίψας, vel ἀποστείψας καλῶς, κόψας ἤδη λίαν. e Nuces pineas] Græcè eſt κοκονάρια, ſed falſò ita ſcribitur pro κονάρια : ita enim Græci nuces pineas vocant. f Odoramenta] Græcè eſt μυρεψικά. Sic autẽ vocat ſpecies odoratas, quæ aromata vocamus. Quod ex Actuario etiã ſatis liquet, in quo ita legitur: dein ſublato ab igni vaſe, tuſæ & cribratæ ſpecies adduntur.

Cap. L X V I.

A L I A è ſatyrio Serapionis, tentiginem ciens, [a] choragos dicta. Eſt autem eximia,vt ea quæ præcedit,

inuenta à Serapione in oppido Diphthera nominato, quemadmodum Philon medicus ad regem Italum tradit. Vſus verò ſum & ego in Menelao, Andromacho, & Melancalamo, ſenioribus & imbecillibus exiſtentibus: ac ſucceſſit. Habet ſatyrii drach. quatuor, ſcinci drach. tres, ſiſami illoti drach. duodecim, erui albi toſti drach. ſex, cumini, aniſi, ſeminis apii, ſingul. drach. vnam, ſeminis cæpæ, eryngii, ſingularum drachmas duas, cerebelli paſſerum troglodytum drachmas duas, ſeminis dauci, ſeminis lini torrefacti, ſtyracis, galbani, thuris maſculi, ſingulorum drachmas duas, piperis, ſeminis fœniculi, zingiberis, tragacanthæ, ſpicæ nardi, hormini, ſing. drach. vnam, croci, ſeminis vrticæ, ſing. drach. ſemis, amygdalarum amararum & dulcium, ſing drach. duas, cucumeris [b] Graci, nucum pinearum, ſing. drach. ſex, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Dantur veſperi cubitum ituro drachmæ quatuor, & ante cœnam ſecundò & tertiò in vino auſtero aut condito. Quòd ſi corpus plurimùm [c] incandeſcet, accipe tres ramos rutæ, & [d] dato vt laborantis pudendum tendi deſinat, & conice in meatum vrinarium tria rutæ folia: & ceſſabit.

a Choragos] Græcè χορηγὸς, hoc eſt ſuppeditator, dator, ſubminiſtrans. Quæ quidem appellatio huic antidoto non alio nomine eſt impoſita, niſi propter inditam ſibi mirificam, quam in exercenda venere ſubminiſtrat & ſuppeditat, vim. b Græci] Græcè eſt ἑλληνικοῦ. Intelligit haud dubie cucumeres in Græcia natos. c Incandeſcet] πυρώσει, hoc eſt, ſi plus æquo in venerem pronum efficiet. Id enim ſignificare hoc loco πυρώσει, ex remedio ipſo quod ſtatim ſubiicit Nicolaus, promptè colligitur: nempe rutæ admotione, quam veneris appetentiam cohibere in confeſſo eſt. Vel certè (quod mihi magis arridet) pro πυρώσει legendum πνευματώσει, id eſt inflabit. Nam & ruta (Galeno teſte) ad inflationes competit, adeóque tendi pudendum prohibet. d Dato] Græcus manuſcriptus non rectè legit, δίδου ἐν τῷ λῦξαι τὸ αἰδοῖον τοῦ πάσχοντος. pro λῆξαι, hoc eſt, vt nos conuertimus, dato vt ſedet, aut tendi deſinat pudendum laborantis. Niſi malis legere λῦσαι, id eſt vt ſoluat pudendum. Sed prior lectio videtur eſſe melior.

Cap. LXVII.

ALIA antidotus appellata choragos, ad prædicta efficax. Recipit piperis, zingiberis, tragacanthæ, ſpicæ nardi, thuris maſculi, ſing. drach. vnam, ſeminis apii dr. tres, aniſi, cumini, erui albi toſti, ſeminis vrticæ, ſeminis cucumeris, ſing. drach. ſex, ſiſami non loti, amygdalarum amararũ, ſing. drach. quindecim, eryngii drach. octo, cæpæ ſeminis drach. quatuor, amygdalarum dulcium, nucum pinearum vnc. vnam, mellis Attici vel ſacchari quantum ſatis videbitur. datur ante cœnã drach. vna ex condito.

Cap. LXVIII.

ALIA è ſatyrio Perſica. poteſt eadẽ quæ præcedẽs. Habet [a] nucum pinearũ, ſeminis porri, ſeminis raporum, cepæ ſeminis, lini ſeminis, hormini, pyrethri, dauci, eryngii, zingiberis, ſatyrii, ſeminis erucæ, piperis albi, cardamomi, acori, euphorbii, cerebelli paſſeris troglodytis & ouorum eius, ſingulorum drachmas duas, mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſt. datur drachma vna ex condito.

a Habet] In manuſcripto Nicolai codice ante pineas nuces ſcribitur θούθρεξ, quæ ſanè dictio quum ſit aut barbara aut deprauata, quid ſignificet diuinare haud poſſum. Niſi ſtatim mentio fieret paſſeris troglodytici, στρουθοῦ eſſe legendum putarem. Quæ quidem lectio ſi legitima eſt, de paſſere vulgati aue intelligenda erit. Conſtat enim, paſſerem efferatæ libidinis eſſe animal: & paſſeribus veſcentes (vt quidam etiam ex Græcis annotarunt) ἐπικαταφερεῖς, hoc eſt procliuiores in venerem fieri. Quapropter poteſt primùm huic antidoto inſeri integer paſſer, & deinde priuatim paſſeris troglodytis cerebellum. Tamen quum certi nihil, & quod conſtanter affirmemus, habeamus, vacuum hic ſpatium relinquere volumus, vt integrum eſſet cuiuis, nacto meliore codice, inſerere quod hîc deſideratur.

Cap. LXIX.

ALIA tentiginem excitans, dextro aut ſiniſtro impoſita pedi: renibus item & teneræ cuti. Habet ſtellionis, ſagapeni, ſing. drach. vnam: ſinapi, galbani, ſing. dr. duas, olei Cyprini vnc. quinque, myrobalani, molybdenæ, ſing. vnc. vnam, [a] ceruſſæ drach. vnam, myrrhæ, propoleos, opobalſami, euphorbii, opopanacis, piperis nigri, ſing. drach. vnam, liquoris Cyrenaici, cantharidũ, ſing. drach. duas, [b] ſcinci drach. vnam, mellis Attici vel ſacchari quantum ſufficit.

a Ceruſſæ] Græcè ſcribitur ψιμμυθίου. Mirificum hoc eſt medicamentum, ita vt non facilè coniicere liceat cur ceruſſam molybdenámque, medicamenta frigida, hîc adhibeat: niſi fortè ad impenſe calidorum vim obtundendam & infrenandam, admota ſint. Aetius quidẽ in fine vndecimi libri multa ac varia medicamenta ad tentiginem excitandam idonea commemorat, nuſquam tamen in iis molybdenæ aut ceruſſæ mentio fit. Verùm ſunt & aliæ quædam compoſitiones, vt infrà monebimus, in hoc Nicolai volumine, quarum vſus non ſatis tutus eſt. Quod tamen non admodum curandum erit, præſertim in tanta copia aliorum rectè paratorum medicamentorum. Aetius loco citato ſolo ſtellione vſto & contrito, cum olei affuſione vtitur. b Scinci] In manuſcripto codice legitur, στίγκου, corruptè pro σκίγκου. Quæ vox in hodiernum vſque diem in officinis durat. dicunt enim ſtinci, pro ſcinci.

Cap. LXX.

VNGVENTVM tentiginem ciens, pudendo & [a] tauro inunctũ. Recipit opopanacis, olei laurini, ſing. vnc. ſemis, euphorbii, galbani, ſing. drach. ſemis, erucæ ſeminis grana vndecim, opobalſami grana ſeptem. læuigata vtriſque manibus probè commiſce & vtere.

a Tauro] Græcus Nicolai manuſcriptus codex legit ἀλειφόμενον τὸ αἰδοῖον, καὶ ὁ ὑπόταυρος. Cenſeo autem legendum eſſe ἀλειφόμενον τῷ αἰδοίῳ, καὶ ὑπὸ ταύρῳ. vt ſit ſenſus quem in noſtra conuerſione impreſſimus. Eſt autem ταῦρος ſutura quæ teſtes interiacet.

Cap. LXXI.

ALIA priori ſimilis, admodum nobilis. Habet ſeminis erucæ & anethi, ſing. drach. vnam. trita cum condito præbe.

Cap. LXXII.

ALIA ad eadẽ valde bona. Recipit piperis, nucũm pinearum, petroſelini, pudendi cerui, terebinthinæ. contrita omnia æqualiter cum melle commiſce, & præbe.

Cap. LXXIII.

ALIA ſimilis, vtilis & frugifera. Capit terebinthinæ crudæ, nucum pinearum, ſing. vnc. ſemis. ſeminis erucæ grana quindecim, mellis Attici quod ſatis eſt. datur drachmæ duæ cum ſicera.

Cap. LXXIIII.

ANTIDOTVS è hermodactylo laxatiua, efficax ad podagricos & arthriticos, omnémque morbum. vtilis eſt corpori, & morbos ex eo propulſat multos: ideóq; à medicis hæc ipſa antidotus appellata eſt ſanitas. Accipit caryophylli, nucis moſchatæ, maceris, ligni aloes, galangæ, zingiberis, ligni cinamomi, folii, caryophylli magni, cardamomi, ſpicæ, ſing. drach. vnam, carpobalſami, aniſi, fœniculi, anethi, carnabadii, ameos, granorũ ſolis, maioranæ, [a] meliſſochorti, ſemini ſocimi, baccarum myrti, foliorum citri, ſing. drach. vnam, triũ ſantalorum, ſing. drach. ſemis, glycyrrhizæ, ſtyracis calamitis, piperis longi, floris iunci odorati, croci, ſing. grana ſeptem, violarum drach. vnã, papaueris albi drach. vnã, [b] lactucæ, intybi & portulacæ ſeminis, ſing. drach. duas, ſenæ vnc. vnam, epithymi drach. vnam. Omnia hæc tenuiter trita in aqua decoquito. dein in aquã per ſaccum tranſfuſam inijce ſacchari libras tres, & ebulliãt probè vſque ad conſiſtentiam: & impone illi moſchi, ambaris, margaritarũ, ſing. ſcrup. ii. dacrydii vnc. duas, turpeti vnc. vnam ſemis, rheibarbari boni vnc. vnam. hermodactyli vnc. vnam ſemis: ariſtolochiæ longæ & rotundæ, ſing. vnc. ſemis. Hæc tundito & probè cribrato, vt [c] electuarii conſiſtentiam acquirant, & bene ſubacta in lebete, ſuper marmor effunde, & ſine donec refrigerentur. poſthæc accipe ac repone in vitreo vaſe. Quum vti ea volueris, dato media nocte hexagia duo & ſemis, aut tria pro ratione virium: & ſi febre vacant, præbeto vini poculum vnum cum aqua: ſi verò febricitant, dato aquam tepidam ad ſorbendum.

a Meliſſochorti] Græcè μελισσόχορτον. Intelligit haud dubiè herbam quæ aliâs meliſſophyllon dicitur. Neque enim meliſſochortos Græcis aliud ſignificat, niſi herbam apum. Atque hinc eſt quod Latinis etiam apiaſtrum vocetur. b Lactucæ] Græcè eſt μαρουλλίου. Vocauit autem Actuarius, Nicolaus, & Symeon Sethi lactucam μαρούλλιον & μαρούλιον. c Electuarii] Nicolaus habet λατουαρίου pro ἐλεκτουαρίου. Solet enim, vt ſæpe iam dictum eſt, Latinas voces deprauatè admodum efferre.

Cap. LXXV.

ANTIDOTVS alia ad dolores pedum, per omnia experta, qua ſanatus eſt Clearchus, & alii multi gratia Dei. Habet baccarum lauri repurgatarum vnciã

vnam, myrrhæ troglodyticæ vnc. ſemis, ariſtolochiæ A longæ & rotundæ,ſing.vnc.vnam,rhei Pontici vnc.ſemis,ſpicæ nardi,folii,amomi, coſti, ſing. vnciæ quartã partem,betonicæ hexagium vnum,acori,gentianæ,ſingul. grana vndecim, hermodactyli vnc. ſemis, turpeti puri vnc.ſemis & quartam partem,dacrydii vnc.ſemis. Contuſa ſimul,& probè cribrata excipiatur vaſe vitreo diligenter operto. Datur vtentibus cochlearium vnum ex temperato liquore media nocte. Vacantibus febre, cum vino:febricitantibus verò ex aqua tepida.Qui verò vti hac antidoto voluerit, is ab omni frigore ſibi cauebit. B

Cap. L X X V I.

ANTIDOTVS quæ eſt [a]drangæa.Datur obſtructionibus iecoris, ſiue in gibbo eiuſdem ſiue in venis meſaraicis fuerint,media nocte,pondere hexagii vnius, aut vnius & ſemis,pro virium ratione. poſtea ſorbendũ deſuper dato vacantibus febre, vinum : febricitantibus autem aquam tepidam. Capit rhei barbari hexag.tria, ſeminis fœniculi,apii,ſing.drach.vnã ſemis,croci ſcrup. tres,[b]tartari drach.vnam ſemis,turpeti puri hexagium C ſemis, dacrydii ſcrup.duos, ſacchari quatum ſpecierum omnium,& præbe.

a Drangæa] δραγγέαν Nicolaus vocat compoſitionem quæ à medicis huius ætatis Tragæa nominatur. Vtranque autem vocem barbaram eſſe ſatis conſtat. b Tartari] Græcè ſcribitur ταρτάρα. Vt hinc etiam palàm fiat, Nicolaum barbaris & in hunc vſque diem in officinis vſitatis vocibus crebertimè vti. Tartarum autem eſſe vini fæcem induratam & doliis adhærentem, notius eſt quàm vt à nobis copioſiùs explicari debeat. Barbatã autem vocem retinere libuit, vt hinc palàm fieret vnde tot voces parum Latinæ & barbaræ officinas noſtras irrepſerint.

Cap. L X X V I I. D

ALIA,conferens podagricis,arthriticis,& ad omnẽ corporis afflictionem. Habet aniſi hexag. vnũ ſemis, piperis longi drach.duas,zingiberis vnc. ſemis, [a] phenulæ hexag.vnũ.turpeti vnc.vnã, cubebarũ hexag. vnum, ſcãmoniæ vnc. vna ſemis, ſenæ vnc.ſemis,croci hexag. ſemis,caryophylli hexag.vnũ,amomi drach. vnã.[b]cinamomi boni hexag.tria,cardamomi drachm. duas, rhei barbari vnc.vnã ſemis,aniſi hexag.duo,ſacchari quantum omnium ſpecierum.Trita & cribro traſmiſſa probéque confecta in vaſculo repone. Dantur, ſi vſus exi- E gat, manè hexag. duo aut duo & ſemis,pro viribus: febricitantibus quidem,cum aqua tepida: vacantibus febre, cum vino.

a Phenulæ] Suprà,nempe annot. 106. φένυλιν pro fœniculo ſumus interpretati. Hoc quidem in loco φένυλαν pro ἴνυλαν ſcriptũ eſſe, ex antidoto 82. ſatis liquet,in qua omnia ferè quorum hîc mentio fit, recenſentur,atque ad eoſdem affectus accommodantur. Quòd ſi verò nihilominus phenulam eſſe legendum quis contendat, quid per phenulam Nicolaus ſignificauerit, me ignorare lubens fateor. b Cinamomi] Græcè eſt κανέλας καλῆς.Canelam autem ſiue Canellam Nicolaus & alii recentiores Græci,item Auerroes & cæteri Arabes vocant cinamomum hodie vſitatum: quod tamen caſia potius eſt(vt alibi di- F ximus) quàm cinamomum.

Cap. L X X V I I I.

ALIA drangæa [a]ſimplex, datur media nocte. Capit aniſi hexag.duo,zingiberis vnc.ſemis, ſeminis fœniculi hexag.vnũ,turpeti vnc.vnã,croci hexag.ſemis,ſcãmoniæ vnc.ſemis, caryophylli ſcrup. vnũ, rhei barbari hexag.vnum,ſacchari quatum vniuerſarum ſpecierum. Dantur de ea vbi vſus exigit, hexag. duo aut duo & ſemis,pro virium ratione.Et febre vacantibus,ex vino:febricitantibus autem,ex tepida aqua. G

a Simplex] In Nicolao eſt σίμπλικη. Eſt autem vox Latina ſimplex deprauata,& ad Græcam formam detorta. Simplicem autem hãc drangæam vocat, non quòd non ſit compoſita ex multis ſimplicibus medicamentis: ſed quòd paucioribus conſtet ſimplicibus quàm alia eiuſdem generis compoſita. Hac ſanè ratione Galenus etiam Dia trion pepereon ſimplex appellauit, vt alibi fuſiùs diximus.

Cap. L X X I X.

ALIA ſimilis conferens arthriticis,podagricis, & ſanitati totius corporis,nondum obſeruata ſeu experta. Vbi ea vti volueris, neque æſtus neque frigus ſit. Recipit cinamomi,caryophylli,croci,zingiberis,nucis mo H ſchatæ,roſarum,ſingul.hexagium vnum,turpeti hexagium vnum ſemis,rhei barbari,hermodactyli, ſing.hexagia duo,aniſi,ſeminis fœniculi,zedoariæ, ſing. hexagium vnum, ſcammoniæ hexag.duo, ſacchari quãtum omnium ſpecierum. Hæc probè cõfecta datur vt prior.

Cap. L X X X.

ALIA drangæa ad eadem efficax,admodum bona. Habet turpeti boni drach. duas, ſcammoniæ ſcrupulos duos, hermodactyli drach. duas, zingiberis hexagium vnum, croci, caryophylli, ſingul. ſcrupulos duos, aniſi ſcrup.duos,ſacchari puri vnc. vnam.Probè confecta datur vt prior.

Cap. L X X X I.

ALIA ad podagricos, arthriticos, nephriticos, & hepaticos. Capit rhei barbari hexagiũ vnum, ſeminis fœniculi,aniſi,ſingul.drach.ſemis, tartari drach.vnam, turpeti hexagium vnum, croci, ſcammoniæ, ſingulorum ſcrupulos duos, ſacchari tantundem quantum omnium ſpecierum.Probè confecta datur media nocte pondere hexagiorum duorum, aut duorum & ſemis, pro viribus.

Cap. L X X X I I.

ALIA drangæa efficax ad podagricos, arthriticos, & nephriticos affectus. Habet enulæ in altis locis natæ bonæque,hermodactyli,ſingul. hexag. duo, turpeti hexagium vnum ſemis,ſcammoniæ crudæ vnc. ſemis, aniſi,caryophylli,zingiberis,maceris, cubebarum,ſing. hexagium vnum, maſtiches puræ drach. vnam, croci hexagium ſemis,tartari hexag. vnum, rhei barbari hexagia duo, ſacchari quantum vniuerſarum ſpecierum. Dantur de ea matutino tempore hexag. duo & ſemis aut tria,pro virium modo.

Cap. L X X X I I I.

ANTIDOTVS laxatiua efficax ad prædicta mala,ad bilioſos,pituitoſos,& hepaticos. Habet dacrydii hexagia quatuor,turpeti hexagia tria, caryophylli drachmas duas,zingiberis hexagium vnum ſemis,aniſi hexagium vnum, croci hexagium vnum,rhei barbari hexagia tria, maceris hexagium ſemis, hermodactyli hexagia duo, ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quod ſatis eſt. Dantur vbi vſus exigit media nocte hexagia duo cum dimidio aut tria,prout vires ſuaſerint. Et vacantibus febre, ex vino : febricitantibus autem, cum aqua tepida.

Cap. L X X X I I I I.

ALIA drangæa laxatiua ad prædicta mala vtilis. Recipit dacrydii hexagia quatuor, turpeti boni,caryophylli,croci,ſingulorum drach.vnam,zingiberis, piperis longi,maceris,ſingulorum drach. vnam, aniſi hexagium vnum, hermodactyli hexagia duo, nucem moſchatam vnam,ſeminis fœniculi hexagium vnum, rhei barbari hexagia duo, ſacchari quantum omnium ſpecierum. Vbi probè confecta fuerit, dantur ex ea manè ieiuno hexagia duo, aut duo cum dimidio, pro virium ratione.

Cap. L X X X V.

ALIA drangæa ad podagricos,arthriticos,& quẽuis nephriticum affectum, omniáque vitia. Accipit turpeti drachmas tres ſemis,zingiberis drachmas duas ſcrupulos duos,zedoariæ drachmas duas, aniſi, ſeminis fœniculi,ſingulorum ſcrupulos duos, caryophyllos numero decem, dacrydii ſcrupulos tres, croci ſcrupulos duos,rhei barbari hexagium vnum, hermodactyli drachmam vnam,ſacchari quantum omnium ſpecierum. Species vniuerſas tritas in vaſculo repone. Vbi vſus poſtulauerit, dandum hexagium vnum cum dimidio,aut duo pro virium modo.Et iis qui febre vacant,poſtea vinum ſorbendum præbeto: febricitantibus autem,aquã tepidam.

Cap. L X X X V I.

ALIA drangæa prioribus validior. Recipit rhei hexag.vnum,turpeti hexag. duo, tartari drach. vnam, dacrydii ſcrupul. quatuor, zingiberis hexagium ſemis, croci ſcrupul.duos, caryophyllos quindecim, zedoariæ drachmam vnam, aniſi,ſeminis fœniculi, ſingulorum ſcrupulos duos, nucem moſchatam vnam, hermodactyli hexagium vnum,maceris, ſcrupul. duos, ſacchari

quantum omnium ſpecierum. Probè paratæ exhibe vſu poſtulāte, media nocte hexagium vnum cum dimidio, aut duo pro virium modo. Et non febricitantibus ex vino, febricitantibus autem ex aqua tepida.

Cap. L X X X V I I.

ALIA confectio drangæa, vtilis ad vitioſum faciei colorem è calore iecinoris natum. Recipit heliotropii foliorum aridorum vnciam vnā, croci boni hexagium vnum, rhei barbari hexagium vnum, tartari drachmam vnā, aniſi hexagia duo, ſacchari puri duplum omnium ſpecierum. Trita hæc omnia reponantur in vaſe. Vbi vſus poſtulat, datur continuis diebus quinque ſingulis quidem manè ieiuno hexagium vnum. Pòſt, vinum album purum ſorbendum præbeto.

Cap. L X X X V I I I.

ANTIDOTVS è Damaſcenis prunis, facit ad acutas, ardentes, omnéſque alias febres, nempe tertianas continuas, hecticas, maraſmodes, lipyrias, ardentes, & in ſumma ad omnem febrilem affectum. Damaſcena centum decoquantur in aqua quoad tertia pars aquæ abſumpta fuerit: dein ab igne remoueantur, ſubigāturque, & probè confricentur manibus tantiſper donec caro eorum omnis diſſoluatur in aqua, & oſſa ſolùm corticéſque appareant. Poſtea cribro raro transmittantur, relicto hoc iuſculo: aliáque accepta aqua illi imponantur violarum vnc. ſemis, ſacchari libræ duæ, & fac inſtar droſati, atque donec ad mellis craſſitudinem veniant decoquantur. pòſt ab igne remoueantur, & per ſaccum transfundātur. Quo peracto, accipe de aqua prunorum Damaſcenorum primò per ſaccum trāſfuſa, & in ſuccū redacta, libram vnam, & commiſce cum droſato violarum, ac iterum ſimul ebulliāt donec vtraque ad mellis craſſitudinem veniant. dein ab igne deponantur & ſinantur. Quo facto accipiatur oxyphœnici, [a] dulcis calami repurgati, ſingulorum vncia vna, & cum aqua altera calida probè ſubigantur, & ſubacta per ſaccum transfundantur. Poſthac iuſculum in quo eſt ſuccus prunorum Damaſcenorum, & droſatum, rurſus in lebetem coniiciatur: atque vbi probè ſimul ſubacta fuerint, rurſus calido cineri imponantur: & poſteaquàm vna ebullitione in altum ſublata fuerint, ab igne remoueantur, & cum cochleario probè ſubigantur. deinde immittantur ſantali albi & rubei bene triti, & cribro transmiſſi, [b] ſpodii, rheibarbari, ſing. drach. tres, roſarum, violarum, ſeminis portulacæ, intybi, berberis, ſucci glycyrrhizæ, tragacanthæ, ſing. drach. duæ, ſeminis peponis, cucumeris, cucurbitæ, citruli repurgati, ſing. drach. duæ. omnia ſimul trita & per cribrum probè traiecta lebeti iniiciantur, & calefacta ſimulque ſubacta in vaſe reponantur. Per totum diem, manè nimirum, meridie & veſperi datur caſtaneæ nucis quantitas. Quòd ſi vt hæc antidotus aluum ſubducat efficere volueris, [c] vnicuiq; libræ, vbi ab igne remoueris, admiſce dacrydii drach. ſeptem. Cauebis autem, ſi vt aluum ſubducat effeceris, ne hanc quauis diei hora exhibeas. Sin dacrydio fuerit deſtituta, quouis tempore dato.

a Dulcis calami, &c.] Græcè eſt, γλυκοκαλάμου. Per dulcem verò calamum, intelligit caſiæ fiſtularis medullam, quæ ſanè dulcis eſt, & in calamis continetur. Id quod ex Latinis Nicolai codicibus ſatis conſtat. qui hoc in loco habent, Tamarindorum, & caſiæ fiſtulæ medullæ vnciam vnam. b Spodii] Per ſpodium hîc intelligendum venit ſpodium Arabum. Quod quale ſit, lib. 1. De compoſ. medic. cap. 17. monſtrauimus. c Vnicuique libræ] Græcè duntaxat eſt, ἐπίθες δακρύδιον, non expreſſo pondere. Non tamen ex Latinis Nicolai codicibus pondus adiecimus.

Cap. L X X X I X.

ANTIDOTVM è marrubio, conferens tabidis tuſſiculoſis, iis qui defluxionibus, deſtillationibúſque è capite delatis obnoxii ſunt. Item hebetudini oculorum, & palati malis, putredinibus oris, & in vniuerſum omnibus tuſſiculoſis malis. Capit marrubii viridis drachm. quinque ſemis, tragacanthæ, pinearum, amygdalarum, piſtaciorum, carnis dactylorum, caricarum, vuarū paſſarū, ſing. drach. tres ſemis, cinamomi, caryophylli, nucis moſchatæ, maceris, ligni aloes, galangæ, ſpicæ, zingiberis, zedoariæ, glycyrrhizæ, rhei Pontici,

A anacardii, ſtyracis, maſtiches, myrrhæ, galbani, terebinthinæ, iridis, ariſtolochiæ rotundæ, radicis capparis, gentianæ, piperis nigri, aniſi, fœniculi, anethi, ſeminis apii, ſinonis, ſaxifragi, ſing. drach. duas, Hermodactyli, caſtaneæ, origani, peucedani, floris iunci odorati, cardamomi, piperis albi, carnabadii, libyſtici, [a] vincitoxici (herbæ ſpecies) ſingulorum drach. vnam ſemis, gran. vnum & ſemis, pulegii, balſami, abrotoni, coſti, pyrethri, thymbræ, ocimi, pæoniæ, amomi, erui, ſing. hexagiū vnum gran. duo, xylobalſami, caſiæ ligneæ, corallii, ramenti e-B boris, carpobalſami, dauci Cretici, ſing. drach. ſemis, moſci, ambaris, oſſis cordis ceruini, ſing. [b] grana quatuordecim, mellis lib. quatuor. dein cape marrubii, corallii, ſing. drach. tres ſemis, reſinæ pineæ, drach. vnam ſemis, vini veteris, vnc. tres, & decoque cum caricis cumque vuis paſſis exemptis acinis, donec vinum abſumatur. poſtea vtraque manu contundantur & admiſceantur, adiiciatúrque terebinthina, & ita probè ebulliant. Vbi verò ab igne amouere voles [c] imponātur ſpecies: & quū probè ſubactæ fuerint reponantur in vaſe, & vſu exigen-C te præbeantur.

a Vincitoxici] Græcus codex habet βιτζιποτιζι, corruptè admodum pro βινδιτοξική. Nam omnes Latini codices legunt vincitoxici. Quid autem ſit vincitoxicum, Nicolaus non ſatis explicat, ſed tantùm ait eſſe εἶδος χόρτου, hoc eſt herbæ ſpeciem. Recentiores variè vincitoxicum interpretantur. Sunt enim qui iberin ſeu agriocardamum eſſe ſcribant: alii thlaſpin: nonnulli herbam venti, quæ Græcis anemone dicitur. Parum autem refert, vtrā ex iis tribus accipias, quòd omnes acres ſint, adeóque eiuſdem facultatis. b Grana quatuordecim] Græcus codex legit L. ιδ'. hoc eſt drachmas quatuordecim. Sed videtur eſſe pondus plus æquo magnum, præſertim ſi moſchum & ambarem reſpicias. Sequutus itaque fidem Latinorum codicum, reddidi grana quatuordecim, contra Græci exemplaris lectionem ac fidem.

D c Imponantur] In Græco manuſcripto codice, quo vnico & eo quidem deprauato ſumus vſi, ſcriptum erat ἐπίθες tantùm: ſed adiiciendum eſſe τὰ εἴδη, Latina exemplaria ſatis teſtantur.

Cap. X C.

ALIA è marrubio magna. Sunt qui aſſerant hanc ab apoſtolo Domini Petro ad ſanitatem omnium hominum eſſe confectam. Opitulatur ſanguini & pituitæ in thorace contentis, & dolorem excitantibus, confeſtimque eum qui vtitur ſanat. Confert quoque tuſſi veteri & recenti, thoraci refrigerato, cruditati ventriculi, E & inflationi eiuſdem. Iecur & lienem ſanat. Concoquere nequeuntibus, & aſthmaticis, in ſcapulas cōuulſis, ictericis, cardiacis, interaneis malis, ſuſpirantibus à morbo aliquo lōgo & difficili, dyſentericis, lientericis, & omnibus morbis vtilis eſt: præſertim verò ſanguinem ſpuentibus, refrigerationi ventriculi, febribus quotidianis, tertianis, & quartanis. Calculos veſicæ atterit, & iis qui difficulter mingunt prodeſt. vocem repurgat. Si ab ab iis quos vires defecerunt ſumpta fuerit, eaſdem reparat. Quòd ſi ab illis qui plurimum ſanguinem excre-F uerunt, [a] parúmque animoſi facti ſunt, ſumatur manè & veſperi cochlearium vnum, ſiſtit & confirmat. Recipit hyſſopi, [b] ſerpylli, fœnigræci, ſing. hexag. vnum, marrubii ſatiui & ſylueſtris, hoc eſt marrubii albi & nigri, pulegii, origani, calaminthæ, pinearum, caricarum, carnis palmularū, ſileris, ſing. hexagia tria, iridis hexagia quatuor. Has herbas virides eſſe oportet, & vbi validè lotæ fuerint, affunde illis aquæ libr. vnam ſemis, & decoque donec libra vna & vnciæ octo remaneant. dein per linteum colato, & aquæ illi vnius libræ & octo vnciarum, G admiſce libram vnam & octo mellis, & decoque rurſus cum melle quoad mel ſolum ſuperſit: ſtatimque ſpecies has immitte, nempe glycyrrhizæ, tragacāthæ, ſing. hexagia quatuor, caryophylli, ſpicæ, cinamomi, rhei Indici, zedoariæ, galangæ, ſingul. hexag. tria, gallæ moſchatæ hexagium ſemis, & vtere.

a Parúmque animoſi] Græcè eſt ὠλιγοθύμησαν, quod haud dubiè idem quod ὀλιγοψύχησαν ſignificat. Cōuenire itaque ait iis qui propter ſanguinis excretionem non procul abſunt ab animi defectione.

b Serpylli] Græcè ſcribitur συρεπύλλου, ſed deprauatam eſſe vocem iudico, & legendum ἑρπύλλου.

H

Cap. X C I.

ALIA antidotus appellata parua, valde bona & vtilis. Mirificè confert tuſſi & iis qui è pulmone tuſſiūt, ac ipſi pulmoni. Habet iridis hexag. quatuor, marrubii,

pulegii,calaminthæ,caricarũ, ſing. hexag. tria,hyſſopi, [a]apii, [b]ſileris, ſing. hexag.duo, fœnigræci hexag. IIII. Decoquantur in aqua donec medietas conſumatur,& per linteum colentur : prius tamen per noctem in aqua macerentur.Poſtquam autem cocta & per ſaccum traſfuſa fuerint, tantum mellis iniice quantum eſt aquæ per linteum tranſfuſæ:rurſuſque decoque donec ſolum mel remaneat. Datur ieiuno cochlearium vnum aut duo.

a Apii] Græcus Nicolai codex legit νύδιοι. Corruptam autem dictionem hanc eſſe nemo non videt: quapropter legendum eſſe iudico σελίνυ. quam quidem lectionem Paulus lib.7.cap.11.in medicamento ex marrubio compoſito confirmat. ibidem enim ſcribitur σελίνυ ἀνὰ ſo.β'. ἰσχάδων λιπαρῶν,&c. b Sileris] Codex Nicolai habet λύλερ, haud dubiè pro σίλερ. Nam in præcedenti quoque antidoto σίλερ ſcribitur. Ergo librarius pro σ vſus λ, vocem hanc deprauauit.

Cap. XCII.

ANTIDOTVS è thure admodum bona & vtilis,faciẽs ad eos qui angina correpti ſunt, aſthmaticos, nephriticos,guttatim mingentes,& omnia mala corporis: Recipit caſtorei,opii,hyoſcyami, ſingul. drachm. quatuor,caſiæ ligneæ, pæoniæ, ſtyracis, piperis, longi folii,croci,thuris maſculi,ſing.drach.duas, rhei Pontici,amomi,ſing.drach. vnam ſcrupulos duos, myrrhæ drach.vnam ſemis,euphorbii, piperis albi, ſing. drach. duas ſemis,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.Datur cum vino albo calido. Profuerit autem, ſi vinum hoc ebulliat cum thure & ſaluia.

Cap. XCIII.

ANTIDOTVS è roſis magna, præclara valde. Pollet aduerſus ſtomachi calorem:potiſſimùm verò iecinoris,lienis, & pulmonis, & in vniuerſum omni calidæ corporis noxæ. Item cardiacis, & quibus nimiùm diſcutitur corpus. Ad omnem prӕterea animi defectum ex calore ortum, valde efficax eſt: Capit roſarum vnciam vnam, ſantali albi & rubei, ſpodii, rhei barbari,ſucci glycyrrhizæ,maſtiches,tragacanthæ, ligni aloes,cinamomi,caryophylli, ſpicæ, gallæ moſchatæ,floris iunci odorati,xylobalſami, carpobalſami,cardamomi,ſeminis ocimi, folii, ſeminis fœniculi,ſeminũ cucumeris,peponis,cucurbitæ,citruli,ſing. vnc. vnam, caphuræ,ſcrupuli vnius tertiam partem, hoc eſt gran. ſex & ſemis, [a]ſtillatitii citri liquoris, zulapii roſacei, & ſacchari quantum ſufficit.Datur manè, meridie, & veſperi ex aqua frigida.

a Stillatitii citri liquoris] Græcus codex habet τζιδαρίν σίμα. Legendum autem eſſe opinor κιδρίν σάγμα, vel κιδριὲσαγμα. Hanc itaque lectionem ſequemur donec emendatiorem nacti codicem, rectioré inuenerimus. Et quum citri liquor cardiacis plurimùm prodeſſe credatur, iudico hanc lectionem eſſe legitimam.

Cap. XCIIII.

ANTIDOTVS è roſis Abbatis, hoc eſt præſidis collegii,efficaciſſima ad prædicta mala, & febres acutas ardẽteſque. Cardiacis & cœliacis plurimùm auxiliatur. item defectionibus animi è corde ortis. Habet ſantali albi & [a]rubei,ſing.drach.duas ſemis, tragacanthæ,gũmi Arabici,ſpodii,ſing.ſcrup.duos,aſari, maſtiches,ſpicæ, cardamomi, croci, ligni aloes, caryophylli, gallæ moſchatæ,aniſi,fœniculi,cinamomi,ſucci glycyrrhizæ, rheibarbari, ſeminis ocimi, berberis, ſeminis intybi & portulacæ,ſeminum peponis,cucumeris,cucurbitæ,citruli,ſing.ſcrup.vnum,margaritarum, oſſis cordis ceruini,ſing.ſcrup.ſemis,roſarum, [b]ſacchari candi vocati, ſing.vnc.vnam drach.tres,corallii, cryſtalli, ſeminis lactucæ,papaueris albi,mandragoræ,ſingul.ſcrup.vnum, caphuræ grana ſeptem,moſchi grana tria & ſemis, zulapii roſacei, ſtillatitii liquoris roſarum, & ſacchari quod ſufficit. datur meridie cum ſtillatitio roſarum liquore.

a Rubei] Nicolai codex legit ῥέτιον paſſim pro ῥόδιον: quod ſemel monuiſſe ſatis ſit. b Sacchari cãdi] Græcè eſt καίτιος. Latini autem codices omnes habent ſacchari candi, vt hinc certò conſtet, per καίτιον Nicolaum, ſaccharum candi vulgò vocatum intelligere, ac ſcribendum illi fuiſſe καίδιον, vt ſuprà quoque monuimus.

Cap. XCV.

ALIA antidotus è roſis, plurimùm prodeſt aſthmaticis, arteriacis, difficulter ſpirãtibus, tuſſiẽtibus, & omnibus malis thoracem & pulmonem infeſtãtibus,

A éque frigore ortis.Stomachum imbecillum confirmat. Hydropicis & lienoſis auxiliatur. Imbecillos renes roborat, refrigeratóſque calefacit,& venerem mirificè excitat: Capit caſiæ ligneæ, cinamomi veri, ſpicæ nardi, rheibarbari,floris iunci odorati,piperis albi, aſari,cardamomi parui & magni,caryophylli,croci,ligni aloes,cinamomi denſi,xylobalſami, ſantali albi & rubei, gallæ moſchatæ,nucis moſchatæ,maſtiches, aniſi,glycyrrhizæ,ſing.drach.duas,margaritarum perforatarum & integrarum, caphuræ, folii, anacardii,berberis, maceris, B ſing.vnc.vnam, ramentorum eboris, oſſis cordis ceruini,ſeminis ocimi,ſing.drach.vnam, ſpodii,moſchi,ſingul. drach. ſemis, roſarum, ſacchari candi, ſingulorum drachmas tres, zulapii roſarũ & ſacchari quod ſatis eſt. Probè paratam exhibe cum ſtillatitio roſarum liquore manè,meridie & veſperi.

Cap. XCVI.

ANTIDOTVS è roſis omnino vtilis ad prædicta mala. Habet maſtiches, croci, ligni aloes, ſpicæ, ſing.hexagium vnum,ſantali albi & rubei,ſingul.hexagium ſemis,ſpodii hexagia quatuor ſemis,cardamomi, C aſari, gallæ moſchatæ,berberis, caryophylli, ſingulorũ hexagium vnum, ſerici crudi vſti hexagium ſemis, ſeminis fœniculi & ocimi, cinamomi legitimi,ſingulorũ grana vndecim,oſſis cordis ceruini, caphuræ, drach.ſemis,margaritarum perforatarum & integrarum hexagium ſemis,tragacanthæ,gummi Arabici,ſingulorum hexagium vnum, ramẽti eboris, auri puri,ſingulorum hexagium vnum,lapidis iaſpidis & ſaphiri,ſingulorum hexagium ſemis,cryſtalli,corallii, ſacchari candi, cry- D ſtalli reperti in oris aquæ congelatæ, ſingulorum hexagium vnum,blattii byzantii hexagium ſemis, rheibarbari hexagiũ vnum ſemis, aniſi,intybi ſeminis,portulacæ,peponis, cucumeris, cucurbitæ, citruli, & lactucæ, ſingulorum hexagium vnum,roſarum hexagia tria,maceris hexagium ſemis,zulapii roſarum,ſacchari,& ſtillatitii roſarum liquoris quod ſufficit. Confectam repone in vaſculo,& præbe vt præcedentem.

Cap. XCVII.

ANTIDOTVS è penidiis valet tuſſiculoſis, pleu- E riticis, peripneumonicis, aſperitati faucium, raucitati, voci amiſſæ,& raucæ. Recipit nucum pinearum,amygdalarum,ſeminis papaueris albi, ſingulorum drachm. duas ſcrupulum vnum, cinamomi, caryophylli, ſucci glycyrrhizæ,tragacanthæ, zingiberis, gummi Arabici, amyli, ſeminum peponis, cucumeris, cucurbitæ,& citruli,ſingulorum drach.vnam,caphuræ ſcrupul.vnum, [a]droſati violarum quod ſatis eſt.dein affunde lib. vnam aquæ,violarum drach.tres,& decoque vſque ad tertias, pérque ſaccum tranſfunde, & coniice in id decoctum F ſacchari lib. vnam aut quantum ſatis erit, & rurſus ad mellis craſſitudinem coquito.Poſthac ſpecies omnes ſuprà commemoratas probè tritas impone, & cum ipſis penidiorum drach.ſex & ſemis : & bene ſubactis omnibus coniice in mortarium, & contunde quoad ſolideſcant:deinde à mortario aufer, & impone vaſculo. Datur vt prædictum eſt.

a Droſati] Et ex hoc loco abundè patet, droſatum Nicolao idem quod ſerapium, vel (vt hodie loquuntur) ſyrupum ſignificare. Nã vbi Græcus Nicolai codex habet, δροσάτου τῶν ἴων, Latinus legit Syrupi violacei.

G

Cap. XCVIII.

ANTIDOTVS è tragacantha vtilis ad grauitatem thoracis,tuſſiculoſis,pleuriticis,peripneumonicis, lienoſis, ſiti immodicæ ortæ ob pulmonis plurimum calorem,in ore retenta & ſenſim ſoluta. Admodum etiam laudatur ad vocis raucitatem: Habet tragacanthæ candidæ vnc.duas,gummi Arabici vnciam vnam, drach.duas,amyli vnciam ſemis, glycyrrhizæ drachm. duas,penidiorum vnc.tres,ſeminis peponis,cucumeris, cucurbitæ,& citruli,ſing.drach.duas,ſeminis vrticæ,pa- H paueris albi,ſingulorum drach. tres, caphuræ ſcrup.ſemis,ſacchari & aquæ quantum ſatis videbitur.

Cap. XCIX.

ANTIDOTVS alia è tragacantha, ad frigidos affectus.

affect⁹. Accipit tragacāthæ lib.ſemis,hyſſopi vnc.ſemis,
fœnigræci drach ſemis,amygdalarum,[a]nucum pinearū
repurgatarum,ſing.vnc.ſemis,cinamomi vnc.vnam,a-
myli,zingiberis,glycyrrhizæ &ſucci eiuſdem,cubebarū,
ſing.vnciam ſemis,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis
eſt. ſaccharum cum aqua in qua ebulliant zizipha, [b]ſe-
beſten,hordeum,dactyli,[c]pimpinella, [d]vngula cabali-
na,polytrichum,glycyrrhiza,hyſſopū decoquatur:dein
commiſce huic decocto ſupradictas ſpecies, & præbe in
prædictis malis.

a Nucum pinearum]In Græco manuſcripto codice perperam
κκκκνάρια pro κανάρια ſcribitur, vt ſuprà quoque eſt annotatum.
b Sebeſten]Græcè legitur συμπεστένε. Vt hinc conſtet, Nicolai etiā
ætate vocem hanc à medicis & Seplaſiariis fuiſſe vſurpatam. Actuari⁹
& alii recentiores Græci Myxas & Myxaria vocant. c Pimpinel-
læ]Græci corruptè ſcribitur πεμπινέλε pro πιμπινέλλε. Vt & hāc vocem
Nicolai temporibus fuiſſe vſitatam,hinc ſatis appareat. d Vngula
cabalina]Græcus codex legit, ὄγκλα κκβαλίνα pro ὄγ[illegible]λα καβαλίνα.
Sic paſſim Nicolaus voces alterius linguæ deprauare ſolet. Latini hāc
ſtirpem Tuſſilaginem vocant. De qua vide quæ tomo primo noſtro-
rum de ſtirpium hiſtoria commentariorum annotauimus. Et ex hac e-
tiam antidoto omnib.palàm fit Nicolaum crebrò barbaris & peregri-
nis vti vocibus.

Cap. C.

ANTIDOTVS è cumino.confert frigiditati tho
racis,ſtomachi,inflatis,colicis,febre quartana laboran-
tibus, vētriculique concoctionem iuuat.Habet cumini
drachmas octo ſcrup.vnum . Macera ipſum die nocté-
que in aceto,& dein exiccato: cinamomi , caryophylli,
ſingulorum drach.duas ſcrup.quinque,galāgæ,[a] thym
bræ ſeu ſatureiæ,calaminthæ,zingiberis , piperis nigri,
ſingulorum drach.vnam ſcrup.duos, ameos , libyſtici,
ſingulorum drach.vnam gran.octodecim , piperis lon-
gi,ſpicæ,nucis moſchatæ,ſingulorum ſcrupul. duos ſe-
mis,mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit.

a Thymbræ]Græcè falſò hîc, vt aliàs ſæpe,θρύμβης pro θύμ-
βρης legitur.

Cap. CI.

ANTIDOTVS è cumino magna , efficaciſſima
ad cruditatem ſtomachi, & inflationes eiuſdem atque
viſcerum:item ad aluum adſtrictam.Hanc verò antido
tum nonnulli veterum medicorum [a] Dioſpoliten no-
minauerunt.Capit cumini Æthiopici & cumini cōmu
nis,ſing.hexag.vnum. cuminum autem probè ſiccatū,
tritum,& per cribrum tranſmiſſum.Galangæ,ſpicæ nar
di,amomi,croci,zingiberis,caryophylli, piperis cōmu-
nis & albi,cinamomi veri,maſtiches,maceris, nucis iu-
glandis,ligni aloes,nucis moſchatæ,cardamomi , ſino-
nis,fœniculi ſeminis,caſiæ,ſeminis apii,cyperi , carpo-
balſami,folii,ſingulorum dr. vnam ſemis , piperis lon-
gi hexag.vnum ſemis,foliorum rutæ hexag.duo , nitri
hexag.vnum.Hæc omnia bene trita commiſce cū mel-
le Attico deſpumato aut ſaccharo ſufficienti . Dato ex
eo vtentibus,manè & veſperi.

a Dioſpoliten]Græcè eſt διοσπολίτκ. Paulus lib. 7. cap. 11.
Dioſpoliten deſcribit,ſed minus medicamèntoſam. Galenus lib. 4. de
Tuend.ſani.cap.5. Dioſpoliticon vocat perinde atque Actuarius.

Cap. CII.

ALIA antidotus è caſtoreo ad omnia ea ad quæ præ-
cedens efficax. Recipit aſari,aniſi,ſeminis apii,ſingulo-
rum drach.duas ſcrupulos duos,iunci odorati,myrrhæ,
piperis longi,ſing.drach.duas ſemis,rhei barbari,croci,
ariſtolochiæ rotundæ,ſing.drach.vnam ſcrup.duos, co
ſti drach.vnam ſemis,cinamomi, caſiæ ligneæ , ſingul.
drach.vnam ſcrup.vnū,mellis Attici aut ſacchari quod
ſatis eſt.Probè confecta reponatur in vaſe. Datur vbi v-
ſus exigit,cum decocto capparis,coſti,cinamomi, & ca
ſiæ ligneæ.

Cap. CIII.

ANTIDOTVS ex iride.prodeſt ad columellam
quæ veluti acus intus pertuſa eſſe videtur. ad vocem e-
tiam omnino amiſſam,aſthmaticos & difficulter ſpirā-
tes. Habet iridis vnc.vnam,pulegii,hyſſopi, glycyrrhi-
zæ,ſing.drach.ſex,tragacanthæ,amyli,cinamomi , zin-
giberis,piperis,amygdalarum,nucum pinearum, ſing.
drach.tres,caricarum ſine acinis , carnis palmularum,
vuarum pinguium exemptis acinis,ſing. drach.tres ſe-
A mis,ſtyracis rubri drach.duas ſcrup.vnum,mellis Atti-
ci aut ſacchari quantum ſufficit.Datur cum decocto ca
ricarum,ſeminis maluæ,hyſſopi,carnis palmularum &
vino calido,veſperi.

Cap. CIIII.

ANTIDOTVS alia è tragacantha,quæ prodeſt
tuſſientibus,tabidis,& arteriacis.Habet tragacanthæ cā
didæ lib.quinque,glycyrrhizæ drach.tres,amyli drach.
vnam , penidiorum vncias tres , ſeminis peponis, cu-
cumeris,cucurbitæ,citruli,ſing.vnc tres,nucum pinea-
B rum,nucum auellanarum,piſtaciorum, amygdalarum,
ſing.vnc.duas,croci,caſiæ ligneæ,ſing.vnc.duas,ſaccha
ri lib.duas.Probè confecta datur manè & veſperi.

Cap. CV.

ANTIDOTVS è calamintha,vtilis ad refrigera-
tionem thoracis,& tuſſientes.Item ad refrigerationem
ſtomachi,appetentiam abolitam, difficulter coquētes,
& eos quibus ſtomachus celeriter inflatur.Datur ante &
poſt prandium,veſperique cubitum ituris nucis auella-
C næ quantitate ex vino bono. Capit calaminthæ , pule-
gii,ſeſelis,piperis nigri,petroſelini,ſing.drach.tres ſcru
pul.duos,libyſtici drach.duas ſcrup.vnum, ſeminis apii
ſcrup.vnum,ameos,thymi, aniſi , cinamomi , zingibe-
ris,ſingul.ſcrup.duos,mellis Attici aut ſacchari quod ſa
tis eſt.probè confectam præbeto.

Cap. CVI.

ANTIDOTVS[a]diacodion.confert ad omnē cœ-
liacum affectum,item dyſentericis , febricitantibúſque
ex aqua data pluuiali,in qua ſpodium,rhu culinarium,
D myrtus & ſtillatitius roſarū liquor inferbuerit . His qui
vacant febre cum vino tepido præbetur . Habet capitū
papauerum cādidorum,neque viridium neque arido-
rum integrorum cum exteriori cortice tredecim, roſa-
rum rubearum drach.duas ſemis,croci,acaciæ , glycyr-
rhizæ,ſing.drach.vnam,boli Armenii vnc.ſemis, cina-
momi,ſymphyti,hypociſthidis,balauſtiorum,ſing. dr.
vnam,myrti vnc.1.corallii rubri & cādidi,rhois culina-
rii,ſanguinis draconis,rhois Syriaci,ſing.ſcrup.duos,ſe-
E minis portulacæ drach.ſemis. Capita prædictorum pa-
pauerum in pluuia aqua,donec dimidium eius abſuma
tur,decoquito:prius tamē in aqua illa in qua decoque-
rentur,maceratis capitibus. dein per ſaccum colato , &
adde mellis myrtini lib.vnam ſemis,& probè ſubacta i-
terum coquito ad mellis conſiſtentiam , & ſubinde ſu-
pradictas ſpecies tritas adiicito,& bene paratam repone
in vaſe.Quum vſus poſtulat,dato vt prædiximus.

a Diacodion]Ita nominata eſt à capitibus papaueris, quæ Græ
cis κώδειαι dicuntur.

Cap. CVII.

F ANTIDOTVS Ecloge nominata, quaſi dicas ſe-
lecta.Confert dyſentericis & cœliacis,vt præcedens. Ha
bet balauſtiorum vnc.vnam,maceris vnc.vnam ſemis,
omphacini,ſeminis hyoſcyami,ſing.vnc.vnam , cornu
ceruini vnc.ſemis,opii vnc.duas,mororum rubi, bacca
rum myrti nigrarum,ſing.vnc.vnam , myrrhæ troglo-
dyticæ,licii Indici vnc.ſemis,corallii, ſidiorum ſeu pu-
taminum mali granati,floris iunci odorati,roſarum ari
darum,ſing.vnc.ſemis,croci vnc.vnam , ſigilli Lemnii
vnc.vnam ſemis,ſucci plantaginis maioris,acaciæ, lada
G ni ſing.vnc.vnā,ſeminis fœniculi,aniſi,ſing.vnc.ſemis,
aluminis,thuris,ſing.vnc.vnam,rhois culinarii vnc.ſe-
mis,terræ Samiæ,interioris ventriculi columbæ,& gal-
linæ tunicæ,vuarum paſſarum ſine acinis,roſarum,ſin-
gul.vnc.ſemis,gummi vnc.vnam,[a]chalcitidis,pumicis
vſti,ſing.vnc.ſemis,ſucci hypociſthidis vnc. vnam, le-
porini coaguli,carnium echinorū,[b]vteri anatis,oſſium
palmularū,oſtreorū vſtorū,œnanthes herbæ,miſyos, ra
dicis ſymphyti,bituminis Iudaici,ſing.vnc.ſemis, amo
mi,dauci Cretici ſeminis,ſing.vnc.vnam , boli Arme-
H nii,petroſelini,ameos,caſtorei,tribuli ſeminis,ſing. vn-
ciā ſemis,rhei vnc.ſemis,mellis Attici aut ſtillatitii ro-
ſarum campeſtrium liquoris,aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Chalcitidis]Quid autem ſit chalcitis diximus lib.1.de Com-
poſ.medic. b Vteri anatis]Græcus Nicolai codex manuſcriptus

paſſim legit ϖοτίας pro πόσεις. Ita verò ſcribendum eſſe, & grammatica ratio,& Paulus multis in locis docent.

Cap. CVIII.

ANTIDOTVS alia è ſeminibus, præſtantiſſima ad cœliacos & dyſentericos. Recipit ameos, hyoſcyami, opii, aniſſ. ſing. grana ſex, ſeminis fœniculi grana ſeptẽ, ſeminis apii grana quinque, ſymphyti grana quatuor, putaminum mali granati, balauſtiorum, ſing. gr. tria ſemis, maceris grana tria, ligni aloes gr. duo ſemis, terræ Lemniæ, boli Armenii, ſing. gr. duo, baccarum myrti gr. nouem, mellis Attici aut ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quod ſatis eſt.

Cap. CIX.

ALIA ad eadem mala, & quæ ſanguinem ab internis latum [a] ſiſtit. Chamædryn in vino veteri adſtringente decoque ad tertias, præbe ieiuno diebus tribus. experta eſt.

a Siſtit] Græcè falsò ςἵη ει pro ςἵγει ſcribitur.

Cap. CX.

ANTIDOTVS è malis & cotoneis, contra dyſenteriam mirifica. In cotoneorum & malorum iuſculum æqualem ſacchari quantitatẽ cõiice, & decoque ad mellis conſiſtentiam. Deinceps hæc probè cõtuſa & cribrata adiice, nẽpe maceris hexag. ſemis, maſtiches, ligni aloes, ſucci acaciæ, ſucci hypociſthidis, ſing. vnc. ſemis, nucis moſchatæ, cinamomi, roſarũ, ſing. hex. quatuor, gallæ moſchatæ gr. vnum, coriandri grana duo, rhois culinarii, rhois coriarii, ſing. vnc. ſemis, zingiberis hexag. vnum ſemis, moſchi ſiliq. duas, ſtillatitii roſarum liquoris quantum ſufficit: datur manè & veſperi.

Cap. CXI.

ANTIDOTVS è lapide [a] radiante. Prodeſt melãcholicis, ſyncope laborantibus, animo deficientibus & ad omnem cordis affectum, ad maniacos, carnis diſſolutionem, & ad malum ex melancholico humore corporis colorem. Habet lapidis [b] litzi vnc. vnam, ambaris crudi vnc. ſemis, ligni aloes, cinamomi crudi, cinamomi tenuiſſimi, ſing. drach. tres, moſchi hexag. vnum, margaritarum hexag. duo, auri puri hexag. vnum, [c] ſerici recenter è grano ilicis tincti lib. vnam ſemis. Sericum cum ſucco malorum dulcium, & ſtillatitio roſarum liquore quoad rubrum fiat decoque. Dein exempto ſerico, ambar, & cũ eo alias ſpecies iniice, atque lapidis [d] lazuli loti & præparati, margaritarum perforatarum & integrarum, ſing. hexag. ſemis. Prius tamen [e] in puluerem tenuiſſimum redacta, probéque inter ſe commiſta, pone ſuper marmor, & iuſto tempore illic dimitte, dein in vaſculum reconde: & vbi vſus poſtulat, præbeto.

a Radiante] Græcus codex habet λεμφύρυ pro λαμπύρυ. Per lapidem autem radiantem ſeu ſplendentem, intelligit eum qui Græcis κύανος, Latinis cæruleus, Meſuæ ſtellatus, quòd aureæ quædam maculæ velut ſtellæ radiantes ac ſplendentes in eius fracturis inueniantur, & lazuli dicitur. Officinæ hodie quoque Lazuli vocant. Verùm eſſe quod diximus, cuiuis palàm fiet Meſuen legenti, qui antidotum præſentem in capite de lapide ſtellato, confectionem è lapide Lazuli nominat, & à ſe inuentam ſcribit. b Lapidis litzi] Græcus codex ita habet, λάπις λίτζε, τουτέστι λίθου λαζουρίου id eſt, lapis litzi, hoc eſt lapidis lazurii. Vnde omnibus perſpicuum fit, hoc loco lapidẽ litzi haud ſecus quàm in ſuperioribus aliquot antidotis accipi, nempe pro lapide praſio qui etiam Nicolao lazurius dicitur. Quod explicatio quarundam Nicolai vocum ſatis monſtrat, in qua ita ſcriptum eſt: λάπις λίτζι, τὸ λαζούριον, ὁ λίθος πράσιος. c Serici recenter è grano ilicis tincti] Græcè eſt μετάξης πρινοκοκκάτης. Falſò tamen in manuſcripto codice legitur πρινοκοκκάτου, vt ſatis etiam ex antidoto 452. liquet, vbi ſcriptum eſt πρινοκοκκάτης. Significare autem hanc dictionem, recèns è grano ilicis tinctũ, ex Meſue etiam abundè claret, qui ait accipiendum eſſe ſetam tinctam ex chermes. Quippe Arabes chern es granum ilicis arboris quæ Græcis πρῖνος dicitur, vocare ſolent. d Lazuli loti & præparati] Græcè ſcriptum eſt λίθον ἀπέλαξιν ζέφυρον, verbis nihil ſignificantibus. Pro ζέφυρον autem eſſe legendum λάμπυρον, ex ſuperioribus ſatis patet. Pro ἀπέλαξιν autem ita monente Meſue ſubſtituimus, loti & præparati. Tamen quid Nicolao vox corrupta ἀπέλαξιν ſignificet, certò ſtatuere nequeo. Hic tamen lotum ſignificare videtur, vt ſit ſenſus, lapidis loti ſplendentis. e In puluerem redacta tenuiſſimum] Græcus codex χροωδῶς legit perperam, pro χνοωδῶς.

Cap. CXII.

ANTIDOTVS è ſena, ad melancholicos, maniacos, & eos qui nunquam benignam propter redundantem melancholicum humorem naturam habent, & in ſumma ad quartanam & omne malum à melancholico humore ortum valde vtilis. Recipit ſenæ, nucis auellanæ, ſingulorum vncias duas, ſerici vſti drachmam vnã,

A [a] boli Armenii, lapidis lazuli, ſingulorum drachmam vnam, cinamomi vnciã ſemis, caryophylli, galangæ, piperis, ſpicæ, ocimi, zingiberis, folii, cardamomi, croci, zedoariæ, floris boraginis, floris roſmarini, piperis longi, ſingulorum drachmam vnam, margaritarum, auri puri, ſingulorum hexagium vnum, ligni aloes boni hexagia duo, oſſa cordis ceruini quatuor, corallii rubei hexagium vnũ, berberis grana vndecim, maceris hexagiũ ſemis, moſchi grana duo, ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quod ſatis videbitur. Datur cum aqua cui incoB cta ſunt, ſene, ſcolopendrion, ramus tamaricis, & radix capparis: & ita præbeto.

a Boli Armenii] Græcè eſt βόλου Ἀρμενίου. Latini tamen codices habent lapidis Armenii.

Cap. CXIII.

ANTIDOTVS è cotoneis malis, vtilis ad ſtomachi imbecillitatem, & iis qui cibum non ſatis cõcoquũt, inflatis, vitiato corporis colori. Mirificè verò iuuat non appetentes cibum, refrigeratos, difficulter coquẽtes. Eſt verò admodũ præſtans. Carnis cotoneorum repurgatæ lib. vnam ſemis coniice in libras duas mellis puri, & coC que vſque ad conſiſtentiam: deinde ſumpta ex eo portione pone ſuper marmor, vt periculum de proba eiuſdem conſiſtentia fiat. Poſthac iniice cinamomi hexagia quatuor ſemis, zingiberis hexagia tria, piperis, galangæ, ſing. hexagium vnum ſemis, caryophylli, nucis moſchatæ, ſing. hexagium vnum ſemis, ſpicæ, ligni aloes, maceris, cardamomi, ſingulorum drachmam vnã, zedoariæ drach. ſemis. Subigantur ambabus manibus vnà cum melle & carne cotoneorum, dein fundantur ſuper marmor prius illitum ſtillatitio roſarum liquore D moſcho cõdito. Quòd ſi vt aluum ſubducat efficere volueris, adiice dacrydii hexag. vnum ſemis, & contuſam reconde in vaſe. vtentibus datur cum vino bono.

Cap. CXIIII.

ANTIDOTVS è malis nobilis. Malorum [a] Paphlagonicorum carnem ſanam probè decoque, & repurgatam ac tritam rurſus coque cum melle deſpumato. Sit autem carnis malorum libra vna, mellis autem duæ: iniice etiam ſtillatitium roſarum liquorem, & vbi abũdè decocta fuerint, adde cinamomi boni, caryophylE li, ſingulorum hexagia tria, floris iunci odorati, ſenæ, ſingulorum hexagium vnum, aniſi hexagium ſemis, roſarum hexagia duo, ligni cinamomi hexagia tria, ſpicæ hexagiũ vnũ. Vbi verò abundè & ad finem decoctá fuerint, remoue ab igne: & poſtquam tepidum factum fuerit, repone in vaſe. Si vis vt aluum ſubducat efficere, iniice dacrydii vncias tres, & da vtentibus ex vino. Nonnulli pro melle ſaccharum adiiciunt. datur autem pro virium ratione.

F a Paphlagonicorum] Latini codices legunt dulcium. Vt hinc conſtet, mala è Paphlagonia allata, cætera dulcedine viciſſe.

Cap. CXV.

ANTIDOTVS è papauerẽ, vtilis dyſentericis, deſtillatione laborantibus, tuſſientibus, tabidis, ſtomachicis, cibum nunquam concoquentibus, ſed potiùs euomentibus. Habet papaueris albi drachm. quinquaginta, maceris, acaciæ, ſingulorum drachmas ſeptem ſemis, caryophylli, croci, boli Armenii, ſingulorum drachmas quinque, cinamomi, ſanguinis draconis, ſeminis plantaG ginis maioris, ſingulorum drachmas quatuor ſemis, ſerapii ſeu droſati roſacei quantum ſatis videbitur.

Cap. CXVI.

ANTIDOTVS è tribus piperum generibus, ſtomachi refrigerationibus, acido ructui, quartanis reſolutis, iecinoroſis, inflationibus, & tuſſientibus auxiliatur. Datur nucis auellanæ magnitudine ex vino temperato. Accipit trium generum piperis, ſingulorum vnciam vnam, zingiberis, thymi, ſeminis apii, ſingulorum vnc. ſemis, aniſi vnc. ſemis, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CXVII.

H ANTIDOTVS alia è tribus piperum generibus. Recipit trium piperum, ſing. vnc. ſemis, ligni aloes, galangæ, ſing. hexag. ſemis, croci, cinamomi, cardamomi,

ſing.hexagium ſemis,ſpicæ ſcrup.vnũ grana duo, calami odorati hexag.vnum,coſti hexag. ſemis, zingiberis hexag.vnum ſemis,baccarum myrti grana vndecim,caryophylli hexag.ſemis,[a] caſiæ ligneæ hexag.ſemis,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Caſiæ ligneæ] Manuſcriptus Nicolai codex habet κασιάλιγε,pro κασιαλίγνες. Sic paſſim Latinas voces Græcis ſcribens literis deprauat Nicolaus.

Cap. CXVIII.

ALIA ad prædicta vtilis. Habet trium piperis generum ſing.gran. quindecim, zingiberis drach. tres ſemis,epithymi,aniſi,ſing.ſiliquam vnam ſemis,ſeminis petroſelini,ſeſelis,hyſſopi,libyſtici,helenii, ſing. drach. vnam & tertiam partem,ameos,caſiæ,ſpicæ nardi,ſing. drach.vnam ſcrup.vnum, ſeminis dauci drach.vnam ſemis, mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſt. Datur vtentibus hexag.vnum.

Cap. CXIX.

ANTIDOTVS Galeni [a] diacurcuma conferens ad prædicta:præſertim verò hydropicis,& malo corporis habitu laborantibus admodum vtilis. Capit aſari, croci,petroſelini, dauci, aniſi, ſeminis apii, ſing.drach. quatuor,rhei barbari,ſpicæ,ſing.drach.ſex,coſti Alexandrini,myrrhæ,caſiæ, floris iunci odorati,radicis rubiæ, carpobalſami,olei balſamini,ſucci abſinthii, ſucci eupatorii,ſing.drach. duas ſemis, tragacanthæ drach.vnam, mellis aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Diacurcuma] Perperam hanc antidotum ad authorem Galenum refert Nicolaus, quum nuſquam apud hunc reperiatur. Huius itaque compoſitionis potius author eſt Meſue,apud quẽ hæc ipſa reperitur eodem inſignita nomine. Non eſſe etiam hanc Galeni, nomen ipſum curcuma, quod barbarum eſſe conſtat & Galeno inuſitatum, abundè teſtatur. Curcuma verò Serapioni & aliis Arabibus non eſt niſi chelidonium, quod è collatione vtriuſque hiſtoriæ omnibus fit maniſeſtiſſimum Quum verò inter ſimplicia medicamenta hanc conſtituentia antidotum,nuſquam inueniatur chelidonium, certum eſt curcuma apud Meſuen idem ſignificare quod crocum: aut certè huius antidoti inſcriptionem eſſe deprauatam,legendúmque διὰ κρόκυ,hoc eſt è croco antidotus.

Cap. CXX.

ANTIDOTVS alia diacurcuma ad prædicta vtilis, potiſſimùm autem ad hydropicos, ſtomachicos, & eos qui non nutriuntur,ac frigido ſunt ſtomacho. Habet croci,ſpicæ,cinamomi,aſari,caſiæ ligneæ, ſing.drachmas tres,coſti Alexandrini,floris iunci odorati,myrrhæ,ſing.drach. vnam ſemis, mellis Attici aut ſacchari quod ſufficit. Datur pondere vnciæ ſemis, aut duarum drachmarum,cum vino & aqua in qua efferbuerunt ſemen fœniculi, & eius radix, ramíque tamaricis. Iniice mucronem ferri ſæpius igne candentem. Hanc itaque cum vino commixtam præbe bibendam.

Cap. CXXI.

ANTIDOTVS alia diacurcuma, eiuſdem cum prædicta vſus. Accipit croci, ſpicæ, cinamomi, aſari, caſiæ,ſing.drach.tres,coſti,floris iũci odorati, myrrhæ, ſing.drach.vnam ſemis,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CXXII.

ANTIDOTVS alia diacurcuma, ad prædicta mala vtilis. Habet croci,aſari,petroſelini, dauci, aniſi,ſeminis apii,rhei barbari,ſpicæ,ſing.drach.ſex, coſti,myrrhæ,caſiæ ligneæ,floris iunci odorati,radicis rubiæ, carpobalſami, ſucci abſinthii, eupatorii, ſing. drach. duas, calami odorati,cinamomi,ſing.drach.vnam ſemis,olei balſami drach.ſemis, ſcolopendrii,ſcordii agreſtis,ſucci glycyrrhizæ,ſing.drach.duas ſemis,tragacanthæ drach. duas,ſacchari quod ſatis videbitur.

Cap. CXXIII.

ANTIDOTVS dialacca.confert iecinoroſis,lienoſis,malo corporis habitu correptis, nephriticis, ſtomachi inflationibus,& viſcerum. Item iecinoris & lienis obſtructionibus. Recipit [a] lachæ infectorũ drach. xv.ſpicæ,coſti,carpobalſami,xylobalſami,caſiæligneæ, cinamomi, acori, croci, aſari, floris iunci odorati, ſenæ,rhei barbari, maſtiches, ariſtolochiæ longæ & rotundæ,ſingulorum drachmas nouem, gentianæ, ſeminis apii,fœniculi,aniſi,polii,caryophylli, cumini,eupatorii,abſinthii,phu,nucis moſchatæ,cardamomi, gallæ moſchatæ, [b] cubebarum,ſing.drachmas tres,mellis Attici deſpumati aut ſacchari quantum ſatis erit.Datur vt diacurcuma.

a Lachæ infectorum] Græcè eſt, λάκκα τῶν βαφέων. Quare intelligit tertiam ſpeciem lachæ,vel(vt barbari loquũtur)laccæ:quam Arabes rubram vocant,quòd ſcilicet ex ea ruber color, qui vulgò carmeſinus appellatur,fiat. Hæc infectoribus eſt expetita, ideo à Nicolao lacca infectorum dicta eſt, vt copioſiùs lib. 1. De compoſ.medic. cap. 10. diximus. b Cubebarum] Græcus codex habet, κυμπέπερ. Vnde manifeſtum fit,Nicolao κυμπέπερ nihil aliud ſignificare quàm cubebas. Nam & Actuarius combebas in antidoto dialachan recenſet, & Latini codices Nicolai habent cubebas.

Cap. CXXIIII.

ANTIDOTVS [a] diaphiledoni,prodeſt calori ſtomachi,& inflationi,duritiei iecinoris. Hæc autem dicitur eſſe confecta ab Ioo Damaſceno. Habet zingiberis, trium generum piperis,ſpicæ, caſiæ ligneæ, carpobalſami, pyrethri,cardamomi magni, caryophylli,maſtiches,ameos,ſingulorum drach.duas, apii,aniſi,menthæ,ſingulorum drach. tres, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Diaphiledoni] Græcè eſt διὰ φιληδόνυ. Sic fortè dicta eſt quòd ſit iucunda & cum voluptate aſſumatur. Niſi fortè vox hæc deprauata ſit: quod, quia vnico duntaxat exemplari vſus ſum, ſcire certò non poſſum.

Cap. CXXV.

ANTIDOTVS è hermodactylo auxiliatur podagræ, à frigido humore ortæ. Habet decocti radicum fœniculi lib.duas,mellis deſpumati libram vnam.Ebulliant ad mellis craſſitudinem: poſthac iniicito hermodactyli,& turpeti puri,ſingulorum vnciam vnam.Confecta, vſu poſtulante datur nucis auellanæ quantitate ieiuno ex vino.

Cap. CXXVI.

ANTIDOTVS alia è hermodactylo podagricis arthriticiſque vtilis: priore autem melior eſt. Accipit hermodactyli drachmam vnam,cumini Æthiopici,colocynthidis,ſingulorum drachmas decem,chamædryos drachmas nouem, centaurii drach. octo, ariſtolochiæ, gentianæ,ſingulorum drachmas ſex, hyperici drachm. quinque,petroſelini drachmas quatuor,[a] bituminis Iudaici drachmas tres, agarici drachmas duas, mei drach. vnam,mellis Attici aut ſacchari quantum ſatis videbitur.Datur drachma vna ex vino manè ieiuno.

a Bituminis Iudaici] Græcus codex habet συμφύτυ ἰουδαϊκῦ,falſò haud dubiè,pro ἀσφάλτυ ἰουδαϊκῦ. Eſt autem vtile bitumen Iudaicum,etiam illitum, Dioſcoride teſte,podagris & articulorum doloribus.

Cap. CXXVII.

ANTIDOTVS alia è hermodactylo, vt prædicta. Capit hermodactyli,galangæ,pyrethri,zingiberis, zedoariæ,aniſi,gentianæ,ariſtolochiæ, ſingulorum drachmas quatuor,turpeti drachmas duas ſemis, dacrydii ſcrupulos duos, rhei barbari, ſingulorum hexagium vnum,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CXXVIII.

ANTIDOTVS alia podagrica,per omnia experta,ſi per integrum anni ſpatium ſumatur.dantur ſingulis diebus ſcrupuli duo. Habet gentianæ vncias duas, pæoniæ, lauri, piperis communis, ariſtolochiæ longæ, ſingulorum vnciam vnam,myrrhæ drachmas quatuor ſeminis rutæ ſylueſtris vnciam vnam,[a] cinaræ ſylueſtris ſeminis vncias duas, petroſelini Macedonici drachmas quatuor,piperis albi,corticis radicis capparis, glycyrrhizæ,ſeminis cnici,ſingulorum vnc. duas. Arida tundantur & cribrentur,melléque aut ſaccharo ſufficienti excipiantur. datur pro arbitrio.

a Cinaræ ſylueſtris] Cinaram,quemadmodum etiam Lucius Columella, vocat Nicolaus ſtirpem quæ Dioſcoridi ſcolymus dicitur. De qua primo noſtrorum De ſtirpium hiſtoria commentariorum tomo multa.

Cap. CXXIX.

ALIA podagrica antidotus, Procli dicta: per integrum annum ſine vlla obſeruatione datur. Habet chamædryos ſcrupul.nouem, centaurii ſcrupulos octo, ariſtolochiæ ſcrup.ſeptem,gentianæ ſcrupul.ſex, hyperici ſcrup.quinque,petroſelini ſcr. quatuor, rhei Pōtici.

amyli,ſing.ſcrup.vnum, agarici ſcrup.duos, mellis drachmam ſemis:quo excepta & ſubacta finge paſtillos, & vna antè hora commixtam dato.

Cap. CXXX.

ALIA podagrica, conferens omnibus partibus defluxione tētatis,à prima die martii ad XL. vſque dies ſumpta. Recipit ſtyracis calamitis, petroſelini Macedonici,ſpicæ nardi,galbani,myrrhæ, caſtorei, opii,ſingul.drach.ſemis,caſiæ drach.decem,folii,coſti, piperis albi,ſing.drach.tres ſemis, croci grana ſex, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.Datur nucis auellanæ magnitudine, ex tepido liquore.Obſeruandum autem tibi erit vt is qui hanc antidotum eſt ſumpturus,bene concoxerit. Abſtinere etiā oportet à prima die qua eſt ſumpturus,à carnibus bubulis,beta, alimentis prauis, & omni cibo vitioſum ſuccum creante. Vitare quoque venerea conuenit.Eſt autem admodum vtilis.

Cap. CXXXI.

ANTIDOTVS alia podagricis vtilis, dicta Climax. Habet myrrhæ troglodyticæ,folii, baccarum lauri decorticatarum,coſti,amomi,gentianæ, ſing. drach. duas, ſpicæ nardi, ariſtolochiæ rotundæ, ſing. drachm. vnam. datur cochlearium vnum. Contuſa & cribro tranſmiſſa dantur cum liquoris temperati tepidive drachmis tribus. Deuitabis autem, vt in priore, ne lentes aut alium prauum cibum ingeras.

Cap. CXXXII.

ALIA antidotus podagrica, celebris admodum, quam accepi in Epheſo oppido Aſiæ: & quum de ea periculum feciſſem, inueni veracem. Capit gentianæ drach.duas,ariſtolochiæ rotundæ drach.vnam,myrrhæ troglodyticæ,baccarum lauri decorticatarū, coſti,amomi,folii,ſing.drach.vnam,ſpicæ nardi drach.ſemis, ariſtolochiæ longæ drach.vnam. Poſtquam autem probè concoxerit is qui ſumpturus eſt hanc antidotum, præbe ieiuno cochlearii menſuram, per mali intermiſſionem. Oportet autem eum qui aſſumit abſtinere lentibus,mero,melle copioſo,carnibus bubulis,& aliis vitioſum ſuccum procreantibus. Poſtquam igitur defluxio nullum doloris ſenſum exhibet, admouenda erunt medicamenta iis locis ad quæ defluxio fieri conſueuit, & qualitati defluxionis cōgruere hæc ipſa oportet, ita vt ſi defluxio calida fuerit, ceratum cum roſaceo & ſucco betæ imponito: ſi verò non,in ea vtere contrario. Nam vt Hippocrates ait,contraria contrariorū ſunt remedia.

Cap. CXXXIII.

ANTIDOTVS cōferens podagricis, è moſcho. Præbetur diebus quadraginta,quotidie. His præteritis, ſatis eſt ſi per vigintiquatuor dies alternis detur, eodē quidem pondere. eſt verò vtilis admodum, vt ea quæ præcedit. Habet ariſtolochiæ rotundæ,baccarum lauri aridarum decorticatarum, gētianæ, zingiberis, ſpicæ nardi,folii,amomi, agarici, [a] carpeſiæ, ſing.vnc.ſemis, moſchi ſiliquas tres, mellis Attici aut ſacchari quātum ſatis videbitur.Probè cōfectæ dato manè ieiuno ſcrup. tres,ex aqua calida.

a Carpeſiæ] Græcus manuſcriptus codex habet, καρπησίας. Meminit autem carpeſiæ etiam Aetius lib.11.cap.13. Eſt autem καρπησία idem quod carpeſium. Sunt verò carpeſia Nicolao, vt reliquis etiā poſterioribus Græcis, comibebæ, vel (vt officinæ hodie vocant) cubebæ. Nam & Actuarius κομβέβας vel χομπίβας, nominari quoque καρπήσια & καρπίδια, teſtatur.

Cap. CXXXIIII.

ANTIDOTVS è roſis Galeni, conferens iecinoroſis, lienoſis, ſtomachicis, concoquere haud potentibus,& frigido aliquo affectu laborantibus. Recipit ſpicæ,croci,aſari,coſti,floris iunci odorati, cinamomi,ſpodii,abſinthii,caſiæ ligneæ,maſtiches,ſing.drach.vnam, roſarum quantum omnium aliarum ſpecierum, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CXXXV.

ANTIDOTVS è papauere, aſthmaticis, peripneumonicis,tuſſientibus, deſtillatione laborantibus, & lienoſis plurimùm auxiliatur. Accipit glycyrrhizæ,tragacanthæ, gummi Arabici, papaueris albi,peni-

A diorum,ſingulorum drachmas quindecim, amygdalarum dulcium depuratarum drachmas quinque ſemis, amyli,portulacæ ſeminis,& cotoneorum,ſing.drachm. tres, ſeminum peponis,cucumeris,cucurbitæ,& citruli, ſing.drachmas duas, ſeminis lactucæ & althææ, ſingul. drachmam ſemis, ſacchari & droſati quantum ſatis videbitur.

Cap. CXXXVI.

ANTIDOTVS è malis, efficax ad omnem frigidum affectum ſtomachi, & eos qui cibum non appe-
B tunt. Habet malorum dulcium carnis libras duas, droſati roſarum libras tres. mala decoque cum droſato roſarum bono ordine:dein iniicito cinamomi vnciam vnam,caryophyllorum vnciam ſemis, maceris, zingiberis,ligni aloes,galangæ,folii, ſing. hexagium vnum ſemis,ambaris ſcrupulos duos,moſchi grana vigintiquinque,ſtillatitii roſarum liquoris boni quod ſatis eſt.

Cap. CXXXVII.

ANTIDOTVM diambar ad ſtomachicos,lienoſos,cardiacos,pariter & malo corporis habitu præditos.
C Dicunt autem nonnulli veterum medicorum,hanc antidotum vtilem eſſe ad defectionem animi,& ſyncopen cordis. Capit cinamomi,[a] caryophylli, xyloaloes,maceris,folii,nucis moſchatæ,zingiberis, galangæ,ſingul. drach.vnam,ambaris ſcrup.duos, moſchi ſcrupul.duos, droſati roſarum lib.duas,& ſacchari quod ſatis eſt.

a Caryophylli] In diambar quod Meſue deſcribit, poſt cinamomum adiicitur doronicum,& alia quædam medicamenta quæ in iſta Nicolai antidoto deſiderantur. Quod in aliis etiam accidit,vt rarò inuenias compoſitionem officinis vſitatam,in qua non vel aliquid deſideretur vel redundet. Quod monuiſſe ſemel ſatis ſit: nam quiuis ex
D ipſa collatione diligenti hoc ipſum facilè deprehendet.

Cap. CXXXVIII.

ANTIDOTVS è croco [a] Eſdræ.Hac antidoto ſapa diſſoluta frontem illine eorum qui caput dolent. Præbe etiam iiſdem bibendam ex ea fabæ quātitatem, & capitis dolorem ſedabis.In [b] phreniticis ſimiliter ſubline frontem & nares,ceſſabitque malum,ſiquidem ſomnum acceſſit.Oculos defluxione laborantes, ſapa diſſoluta illine,& defluxionem ſiſtes. Auribus dolentibus
E & exulceratis pariter cum ſapa inſtillato. Dentes dolentes hac antidoto circumline. Contra vuam defluxione tentatam, ſpirandi difficultatem, orthopnœámque ex [c] aqua frigida, non febricitanti fabæ magnitudo datur dormituro: ſi verò febricitet, ex aqua mulſa. Similiter datur aduerſus [d] ſingultum. Fiſtulas per ſe impoſita ſanat.In iis qui ſanguinem ſpuunt,& abſceſſum habēt,pari ratione vtere. Inteſtinorum cruciatu laborantibus, cœliacis,datur fabæ quantitas cum carœno. Febricitantibus autem,ex aqua frigida,piſtacii magnitudo.Regio
F morbo correptis ex ſapa diſſolutam naribus infunde: iecinoroſis,cum tepido liquore. Fœminis difficulter parientibus [e] diſſolutam in vino,illine vētrem,confeſtimque fœtum edent.Sterilibus autem ciceris quantitatem in internum earum ſinum impone, & poſtea cum viro coeant,& concipient. hoc autem tertio die faciant. Eſt & hæc antidotus ad dyſentericos & cœliacos efficaciſſima. Habet [f] mamiræ drachmam ſemis,amomi drach. ſex,floris iunci odorati hexagia tria ſemis ſiliquas octo, pyrethri ſiliquas octo,croci grana ſeptem, myrrhæ tro-
G glodyticæ hexagium ſemis, ſtyracis calamitis hexagiū ſemis ſiliquas quatuor,petroſelini ſiliquas ſex,tragacanthes ſiliquas quatuor, ſucci hypocyſthidis ſiliq. octo, iridis Illyricæ ſiliquas decem,ſeminis fœniculi drachmā ſemis,dauci Cretici ſiliquas quatuor, papaueris ſeminis drachmam ſemis,ſpicæ ſiliquas decem, foliorum rutæ ſiliquas quatuor, caſiæ grana ſeptem, ameos ſiliq.quatuor, coſti ſiliquas quinque, cardamomi ſiliq. octo, opii gran.ſeptem, euphorbii ſiliq. octo, piperis communis gran.ſeptem,roſarum aridarum hexag.decem,opo-
H panacis hexag.quatuor ſemis, mei ſiliquas octo,[g] paſtillorum è lacha ſiliquas ſedecim, lycii Indici ſiliquas decem,caryophylli ſiliquas ſedecim,aniſi ſiliq.decem, foliorum citri ſiliq. octo, ammoniaci thymiamatis ſiliquas decem, ſeminis nigellæ ſiliquas octo, ſulphuris,

ignem non experti, caſtorei, [h]herbæ amaræ, ſing. ſiliq. octo, Cimoliæ terræ ſiliq. decem, [i]mergi ventris ſiliq. ſex, artemiſiæ ſiliq. decem, ſinonis ſiliq. quatuor, ventriculi anatis ſiliq. quatuor, hedychroi magmatis ſiliq. decem, ſeminis ocimi, lapidis iaſpidis, [k]foliorū nerii, amomi, anethi, ſingul. ſiliq. quatuor, bdellii ſiliq. duodecim, rhois Syriaci, rhois culinarii, ſing. drach. vnam ſemis, aſari drach. vnam, lapidis hæmatitis drachmam ſemis, thuris ſiliq. vnam ſemis, [m]ſeridis herbæ ſiliq. ſex, teſtæ ſepiæ ſiliq. octo, corallii gran. ſeptem, iuniperi baccarum magnarum grana ſeptem, iuniperi baccarū paruarum ſiliq. decem, ſanguinis draconis drachmā ſemis, [n]cinnabaris ſiliq. decem, peucedani, ſeminis apii, ſing. grana ſeptem, piperis albi ſiliq. duodecim, maceris ſiliq. decem, hermodactyli, ariſtolochiæ, libyſtici, ſing. drach. ſemis, nardi Celticæ ſiliq. decem, calami odorati ſiliq. quatuor, balſami drach. vnam, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Succi vino odorato bono irrigentur, & præparata ſubinde datur vtentibus.

a Eſdræ] Copioſius huius antidoti Eſdræ prophetæ & doctoris vſum Actuarius, & lib. 13. cap. 101. Aetius tradunt. b Phreniticis] Manuſcriptus codex falſò νεφριτικοῦς legit pro φρενιτικοῦς. Nam ita eſſe ſcribendum res ipſa docet. Quid enim prodeſſet nephriticis, frontis & narium illitio? Præterea Aetius & Actuarius ſatis teſtantur phreniticis eſſe legendum. c Ex aqua frigida] Græcè eſt κράσεως μιᾶς, vnius mixtionis ſeu menſuræ. Verùm Aetius habet cum aqua frigida: cuius lectionem, vtpote magis planam & expeditam, ſequi voluimus. d Singultum] Manuſcriptum exemplar male λῆμμα legit pro λυγμόν. e Diſſolutam in vino: Etſi vix legi poſſunt Nicolai verba, tamen quantum conіicere licet, legendum in hūc modum erit, λεία ἐν οἴνῳ: vt ſcilicet hanc antidotum vino prius diſſolutam, imò ſubinde ventri illinendam ſignificaret. Poſſunt tamen quæcunque fuerint tandem ſine ſenſus diſpendio omitti: id quod ex Aetio ſatis liquet, apud quem Latinus interpres (Græca enim habere nondum potuimus) ita ſcriptum reliquit. Ad ægrè parientes mulierculas, ipſam per ſe ad imū ventrem illinito, & facilè partus prodibit. Actuarius quoque ita præſentem locum efferre voluit: Fœminis, ait, quæ partum ægrè enitūtur, imus venter ſublinitur, & facilè fœtū edunt. Poſſet haud dubiè è Græco Aetii codice locus ille Nicolai emendari, modò nobis ad manum eſſet. f Mamiræ] Græcè eſt μαμιρά. Actuarius, vt Ruellii conuerſio habet, mameræ legit. Mamiræ autē meminit Paulus lib. 7. inquiēs, Mamiras radicula eſt herbæ, frequentibus tuberculis nodoſis cincta, quæ cicatrices & albugines extenuare creditur, extergendi nimirum facultate prædita. Quæ quidem deſcriptio videtur repræſentare radicem quæ nūc officinis doronicū appellatur. Nā radicula eſt tenuis, prædēſis & extuberantibus nodis quaſi geniculis, diſtincta. Si lingua conſulatur, dulcis ſapor inuenitur ſtatim in quēdam lenem amarorē degenerare, qui confeſtim euaneſcit: quapropter albugines & cicatrices extergere guſtus ſatis monſtrat. Aetius in Eſdræ deſcriptione, perinde atque Paulus, mamiræ haud meminit. g Paſtillorum è lacha] Nicolaus legit λαχᾶ τροχίσκου. Aetius autem ſimpliciter λαχᾶ habet. * Lycii Indici] Manuſcriptus Nicolai codex legit κροκολυκίου, falſò pro ἰνδικοῦ λυκίου: quòd Aetius ſatis teſtatur, qui habet λυκίου ἰνδικοῦ. Paulus quoque lycii mentionem facit. Accedit quod paulo antè croci in hac antidoto meminerit Nicolaus. Ex ſequenti denique antidoto palàm fit ſic eſſe legendum. h Herbæ amaræ] Per herbam verò amaram intelligit haud dubiè Gentianam: nam & illius poſt caſtorium meminit Aetius. Paulus etiam Gentianam non præteriit in Eſdræ deſcriptione. Accedit quòd vulgato ſermone dicitur, aliquid Gētiana eſſe amarius, quū idipſum vehementer eſſe amarum ſignificare volumus: quaſi vix reperiri queat quod amaritudine Gentianæ radicem ſuperet. i Mergi ventris] Manuſcriptus Nicolai codex hoc loco, vt alias ſæpe, perperam legit ἔφιας γαςρὸς pro αἰθυίας γαςρός. Ita enim ſcribendum eſſe Aetius ſatis monſtrat, qui ita in Eſdræ compoſitione ſcriptum reliquit, κόπρου τῆς εὑρισκομένης ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς αἰθυίης, id eſt ſtercoris reperti in ventre mergi. Clariùs Paulus qui habet νηδύος αἰθυίας, hoc eſt ventris mergi. Vt euidentiſſimum ſit Nicolai lectionem eſſe falſam & deprauatam. k Foliorum Nerii] Græcè eſt ῥοδοδάφνης φύλλων. Aetius habet ῥοδῶν ῥοδοδάφνης, hoc eſt roſarum nerii: Paulus νηρίου ἀνθῶν, id eſt florum nerii. nullo certè diſcrimine: quippe tum folia tum flores nerii, Dioſcoride authore aduerſus venenatorū morſus præſidio ſunt. m Seridis] Seris Galeno & aliis Græcis idem quod intybum ſignificat.

n Cinnabaris] De ea loquitur quam Dioſcorides inter metalla recenſet. Hanc tamen à ſanguine Draconis veterū fuiſſe diuerſam, ex hoc etiam Nicolai loco ſatis patet. Et debent officinæ Eſdram paratam habere ex præſcripto Nicolai, hoc eſt iuxta præſentem deſcriptionē. Nam quæ habetur in vulgatis codicibus, nō eſt legitima. Pro cinnabari verò ſi haberi nō poteſt, vſurpādus eſt lapis hæmatites, qui vt teſtis eſt Dioſcorides, eaſdem habet facultates. Cinnabaris autē veterum, vt Dioſcoridis, vel ignoratur vel non eſt niſi altera ſanguinis draconis officinarum ſpecies, nempe lacryma cuiuſdam arboris, vt alibi latius diximus.

Cap. CXXXIX.

ANTIDOTVS alia Eſdræ, vt præcedens. Recipit amomi drachmas duodecim, floris iunci odorati drachmas nouem, pyrethri, cinamomi, ſing. drach. ſex, croci drach. trigintaſex, caſiæ drach. duodecim, myrrhæ troglodyticæ dr. vndecim, ſtyracis drachm. duodecim, petroſelini drach. tres, ſeminis dauci drachmas ſex, tragacanthæ drachmas triginta, ſucci hypocyſthidis drach. nouem, iridis Illyricæ, abrotoni, ſing. drachm. quindecim, ſeminis fœniculi drach. ſex, bdellii drach. nouem, thuris drach. octodecim, ſulphuris ignem non experti drach. ... ſeminis hyoſcyami albi drach. vigintiſeptem, caſiæ drach. nouem, ſeminis papaueris drach. triginta, ſpicæ nardi drach. duodecim, rutæ, ocimi ſeminis, ſing. drach. tres, rhois culinarii, aſari, cardamomi, anethi ſeminis, ſing. drach. ſex, opii drach. vigintiſeptē, euphorbii drach. ſex, piperis albi drach. triginta, roſarū aridarum, folii, ſing. drach. nouem, opobalſami drach. vigintiquatuor, [a]mergi ventris drachmas ſex, lachæ drach. duodecim, lycii Indici, caryophylli, ſing. drach. duodecim, ſtercoris reperti in ventre mergi drach. tres, rhei Pontici drach. duodecim, mei Athamantici drachmas ſex, terræ Cimoliæ dr. duodecim, ſucci artemiſiæ dr. viginti, foliorum ſeridis drachmas nouem, nardi Celticæ drach. duodecim, nerii drach. ſex, caſtorei, coſti, gentianæ, ſing. drach. duodecim, hedychroi confectionis drachmas nouem, aniſi drach. ſex, ſinonis drach. nouendecim, ammoniaci thymiamatis drach. duodecim, foliorū citri drach. duodecim, mellis deſpumati aut ſacchari & vini odorati quantum ſatis erit. Paratur autem antidotus illa hoc pacto. Arida omnia cum croco, caſia, & hedychroo tundito, & per anguſtum cribrum traiicito: opium autem ſuccum, hypocyſthidis, ammoniacum, in vino macerato: tragacantham verò per ſe macerato. ſicque apparatam da vt prædictum eſt.

a Mergi ventris] Et hoc loco falſo ſcribitur in manuſcripto codice ἔφιας γαςρὸς pro αἰθυίας γαςρὸς, vt ex ſuperiori 224. annotatione, & Aetio qui ad verbum hanc antidotum lib. 13. cap. 101. deſcribit, ſatis patet.

Cap. CXL.

ANTIDOTVS alia ſimplex Eſdræ, valde bona. Capit ſpicæ nardi vncias duas, myrrhæ ſcrup. vnū, croci ſcrup. vnum ſemis, balſami, cinamomi, opii, mandragoræ, caſtorei, ſing. ſcrup. duos, ammoniaci, dauci, caſiæ, ſing. ſcrup. vnum ſemis, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CXLI.

ANTIDOTVS alia Eſdræ, efficax ad dolorem capitis, nephriticos, difficulter ſpirantes, & nonniſi recta ceruice ſpiritum trahentes: eſt autem admodum vtilis. Habet myrrhæ drach. quatuor, pyrethri, cinamomi, ſingulorum drachmam vnam ſemis, artemiſiæ, tragacanthæ, thuris, mergi ventris drach. quatuor, hypocyſthidis, petroſelini, ſing. drach. vnam, vini veteris, mellis Attici aut ſacchari quantum ſatis videbitur. Dantur ceratia ſeu ſiliquæ quatuordecim cum vino albo.

Cap. CXLII.

ANTIDOTVS concoctioni cōferens è cotoneis. Habet cotoneorum emūdatorum carnis lib. tres ſemis, zingiberis, maſtiches, ſing. drach. duas, cardamomi magni & parui, cinamomi, croci, ſing. drach. quatuor, caryophylli drach. tres, moſchi drach. ſemis, ligni aloes crudi, gallæ moſchatæ, ſing. drach. vnam, maceris dr. vnam ſemis, ſpicæ nardi, nucis moſchatæ, ſing. drach. ſemis, mellis Attici lib. ſex, aut ſacchari quantum ſufficit.

Cap. CXLIII.

ANTIDOTVS è citriis, conferens iis qui tardi⁹ concoquunt, & inflatis. éſtque admodum bona. Accipit carnis citriorum repurgatorum lib. vnā, hyſſopi, rutæ, origani, ſing. faſciculū exiguū vnū, aceti cotylas tres. Macerato in aceto per noctes & dies quinque: & dein ad tertias decoque [a]atque vbi expreſſa fuerint, ab igne amoueto, & adiectis mellis libris duab⁹, iterū ad [b]cōſiſtentiā decoque: deinde ſpecies probè tuſas & cretas iniice, nēpe aſari, mei, piperis, hyſſopi, xylobalſami, ſing. vnc. duas. datur manè & veſperi.

a Vbi expreſſa fuerint] Manuſcriptus codex perperam habet καὶ πιασθέντων, pro ἐκπιεσθέντων. Quod Pauli quidem teſtimonio cōfirmatur, qui lib. 7. eandem antidotum deſcribens ait, καὶ ἐκπιεσθέντα ῥίπτονται, hoc eſt, expreſſa abiiciuntur. Quanquam & illic perperam ἐμπιασθέντα ſcribatur. Niſi quis ita interpretari malit, & apprehenſa abiicientur: πιάω enim Græcis eſt apprehendo. Sed prior lectio haud

dubiè melior, imo mea ſententia, genuina exiſtit. b Conſiſtentiam] Græcè eſt ἕως συστάσεως. Eſt autem σύστασις eorum propriè quæ nec liquida nec dura admodum ſunt, qualis certè mellis eſt conſiſtentia. Cuius rei teſtis eſt Galenus qui lib. 2. Prognoſt. com. ... ἀντελῶς ἐ- reliquit, σύστασιν μὲν οὖν ἔχει τὴν κατὰ φύσιν, ... διαρρεῖν. Id eſt conſiſtentiã στιν, ὡς λιθώδη, μήθ' ὑγρὰ τελέως, ὡς δύν... veluti lapidoſa, dura ſunt: neque naturalem habent, quæ neque omnino humida que planè vt diffluere poſſint.

Cap. CXLIIII

ANTIDOTVS alia è citriis, ad eos qui tardius concoquunt, melior & magis quàm ea quæ præcedit laudata. Accipit carnium citriorum lib. vnam, è ...tis ex probè contuſis atque in linteo ligatis exprime omnẽ humorem: quo facto, accipe mellis Attici deſpumati lib. duas, & in ahenum coniice citria expreſſa vnà cum melle, & dimitte illic per diem & noctem. dein altera die decoque vſque ad iuſtam craſsitudinem, poſteàque has ſpecies bene tuſas & cretas inuce, zingiberis, cinamomi, caryophylli, ligni aloes, ſing. hexag. duo, nucis moſchatæ, xylobalſami, hyſſopi, ſing. hexag. vnum ſemis, calami odorati hexag. duo, carabadu, aniſi, ſing. hexag. vnum ſemis, ameos, coriandri, ſing. hexag. vnum, croci gr. duo, moſchi ſiliquas quatuor. Primùm ſpecies odoratas iniice, dein amoue ab igne & ſubige, tandémque moſchum tritum cum ſtillatitio roſarùm liquore, aut vino bono adhibe, rurſumq; ſubige. Et ſi placuerit, adiice illi piperis albi vnc. ſemis, ac ſubinde in vaſe recõde, præbéque manè & veſperi ex vino bono.

Cap. CXLV.

ANTIDOTVS ad concoctionem efficax, è ſcybelite. Valet ad difficilem ſtomachi concoctionem, inflationem, item colicos dolores. Eſt autem ſcybelites vinum quod ex vuis paſſis & vinum vltrò effundentibus, deſtillat. Habet vini ſcybelitis ſextarios duos, ſucci rutæ ſextarium ſemis, ſinonis, piperis, zingiberis, caryophylli, nucis moſchatæ, ſing. vnc. vnã, maceris hexag. ſemis, petroſelini hexag. tria, moſchi gr. ſex, mellis ſextar. ſemis. Humida ad craſſitudinem conſiſtentiámve decoque: arida verò inſperge, probéque paratam in vaſe reconde, & præbeto manè & veſperi ex vino albo cochlearium vnum aut duo.

Cap. CXLVI.

ANTIDOTVS alia Iamblichi. Laudatum verò admodum hoc eſt remedium: cruditatẽ enim fieri prohibet. Breuiter autem iis qui cruditatem patiuntur, & qui difficulter concoquunt, ventriculo acida ructanti, inappetentiæque confert: frigidos, craſſos & tenaces humores in ſtomacho contentos incîdit. Nullum autem hoc ipſo ad frigidiora temperamenta melius: nec vllũ medicamentum quod crudos humores concoquat, illo accommodatius reperias. Proinde colicos etiam iuuat, ventrem ſine moleſtia & mediocriter mouens. Capit ſalis ammoniaci lib. ſemis, ſalis Cappadocici vnc. tres, piperis, zingiberis, ſing. vnc. vnam ſemis, ſeminis vrticæ ſcrup. nouem, erucæ ſeminis drach. octo, ameos, hyſſopi, ſing. ſcrup. nouem, ſilphii hexag. tria, corymborum thymi, ſeminis apii, folii, petroſelini, ſing. ſcrup. nouẽ, origani, nucis moſchatæ, ſing. hexag. tria, maceris, croci, ſing. hexag. vnum. His omnibus cõtuſis & cretis præbe cochlearium dimidium ex vino rubro ſorbendum: aut dato intinctum in ea cibum tum carnium, tum piſcium: aut adiice zingiberis, aniſi, & ſacchari quod ſatis eſt: & præbe vt polentam, vel pro arbitrio.

Cap. CXLVII.

ANTIDOTVS alia Politi quæ aluum deiicit & diſſoluit, pituitam capitis & palati [a] diſſipans, aliáque quæ reſiſtunt, extenuans. Habet ſalis toſti ſplendidiſſimi vnc. duas, florum chamæmeli aridi crematorũ, conyzæ tenuis, calaminthæ montanæ, radicis eryngii mõtani, origani, ſing. vnc. duas, ſilphii, piperis, ſing. vnc. ſeptem. Contuſa & creta præbe pro arbitrio.

a Diſſipans] Græcè, vt mea fert opinio, malè ſcribitur διαπυστική, pro διαπνευστική.

Cap. CXLVIII.

ANTIDOTVS alia Dodecatheõ, admodũ bona. Accipit hyſſopi vnc. duas, pulegii vnc. vnam ſemis, cu... os vnc. ſemis, ſalis torrefacti vnc. ... vnc. vnam, ar... vnc. vnam, ſpicæ nardi vnc. ſemis, quindecim ... Quòd ſi hyeme ea vſus fueris, tum adiice piperis vnciam ſemis. Omnia hæc tuſa & per cribrum tranſmiſſa, cum ſale quotidiano præbeto, aut vt placuerit. Qui hac aſſiduè vſus fuerit antidoto, per vniuerſum vitæ ſuæ tempus à morbis immunis erit. Cæterùm caput præſertim leuat, viſum acuit, pituitã in thorace non ſinit coaceruari, concoctionem efficit probã, meſaraicarum iecinoris venarum obſtructiones aufert, renéſque expurgat. Probè apparata datur in malis prædictis.

Cap. CXLIX.

ANTIDOTVS [a] pleres archonticon, hoc eſt implens principale. Prodeſt calori ſtomachi, cardiacis, cibum euomentibus & pulmonariis: item eos qui ex longo morbo penitus extenuati ſunt plurimámque inde contraxerunt imbecillitatem, admodum corroborat. Recipit cinamomi, caryophyllorũ, ligni aloes, galangæ, ſpicæ, nucis moſchatæ, zingiberis, ſpodii, floris iunci odorati, cyperi, roſarum, violarum, ſing. drach. vnam, gran. quindecim, folii, glycyrrhizæ, ſtyracis, maſtiches, ſampſychi, balſami, ocimi, cardamomi, piperis longi, baccarum myrti, foliorum citri, ſing. ſcrup. duos gran. quinque, [b] hermodactylorum albi & rubei, corallii, ſerici vſti, ſing. ſcrup. vnum gr. duo ſemis, moſchi gr. ſeptem ſemis, caphuræ gr. quinque, ſacchari & droſati roſacei quod ſatis eſt.

a Pleres archonticon] Non eſt autem alia de cauſa hæc antidot⁹ Græcis appellata πλήρης ἀρχοντική, quàm quòd mirificam & principalem in recuperandis ac reſtaurandis amiſſis viribus facultatem habeat. Nam quum quaſi ſaturos reddat ac impleat eos qui imbecilles atque deiectis ſunt viribus, meritò illis πλήρης quaſi ἔμπλεων, hoc eſt implens, & ἀρχοντικόν, hoc eſt principale ſeu eximium dictum eſt. Barbaris noſtræ ætatis medicis & ſeplaſiariis Pliris arconticon appellatur.

b Hermodactylorum albi, &c.] Intelligit Been albam & rubeam, vt ſuprà ſatis oſtenſum eſt. Et Latini Nicolai codices habent, Been albæ & rubeæ.

Cap. CL.

ANTIDOTVS alia, pleres archonticon ſimplex. Habet roſarũ vnc. quatuor, cinamomi, croci, ſing. vnciã vnã ſemis, galangæ, glycyrrhizæ, libyſtici, roſmarini, ſing. vnc. vnam, caryophylli, ſpicæ, coſti, zedoariæ, zingiberis, piperis, cardamomi, ſing. hexag. tria, [a] timartiri drach. quartam partem, margaritarum hexag. duo, ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quod ſatis eſt.

a Timartiri] Græcè ſcriptum erat τιμάτιρι. Eſſe autem dictionem corruptã, & minimè Græcam, nemo non videt. Quapropter quid ſignificet, conіicere nobis non licet. Niſi fortè legẽdum erit, vt in præcedenti antidoto, μετάξης κεκαυμένης, id eſt ſerici vſtí. ſed nihil pronuntiamus temere.

Cap. CLI.

ANTIDOTVS Diacodiõ cõferẽs ad mala quæ tuſſim excitant: ſomnum etiam inducit, voci amiſſæ & thoracis grauitati auxiliatur. Accipit ſucci glycyrrhizæ, tragacanthæ, gummi Arabici, ſing. drach. decem, papaueris albi ſeminis, portulacæ, ſing. drach. quinque, ſeminum peponis, cucumeris, cucurbitæ, & citruli, lactucæ, & althææ, ſing. drach. tres, droſati violacei, ſacchari & penidiorum quantum ſatis videbitur.

Cap. CLII.

ANTIDOTVS è zulapio roſaceo, purgatoria: quæ ab Italis zuccarum roſaceum laxatiuum dicitur. Capit ſucci roſarum rubearum lib. vnam, trium ſantalorum, ſing drach. tres, ſpodii drach. tres, dacrydii drachmas decem, turpeti vnc. duas, caphuræ drach. tres ſemis, ſacchari lib. vnam aut quod ſatis eſt. De ea quæ parata eſt dantur vtentibus hexagia duo & ſemis, aut tria pro virium diuerſitate manè ieiunis. Prodeſt tertianæ & duplici tertianæ, febribus continuis, biliofis, & calidis temperamentis iecinoris admodum vtilis exiſtit.

Cap. CLIII.

ANTIDOTVS alia vt præcedens magis variæ: cit autem aluum ſine dolore. Habet trium ſantalorum,

ſpodii,ſing.drach. quatuor,rhei barbari drach. decem, turpeti vnc.duas ſemis, ſcammoniæ vnc. vnam ſemis, ſucci roſarum lib.vnam vnc.tres,caphuræ drach.ſemis, ſacchari lib.vnam ſemis aut quod ſatis erit.De confecta dantur manè ieiunis, hexagia tria,aut tria & ſemis,pro virium ratione, cum aqua tepida.

Cap. CLIIII.

ANTIDOTVS alia è roſaceo zulapio,purgatoria. Confert iis in quibus flaua bilis redundat, defluxionibus,malis à calore natis.Aluum citra dolorem mouet. Vtilis etiam febribus acutis & ardentibus. Capit ſucci roſarum vnc.ſedecim,trium ſantalorum,ſing.drach. ſex, ſpodii drach.tres,dacrydii drach.duodecim,caphuræ ſcrup.vnum,rhei barbari drach.tres,turpeti vnc. vnam.Commiſceantur cum zulapio roſaceo & ſaccharo ſufficienti.Probè confecta datur media nocte ex aqua tepida pondere hexagiorum duorum aut trium, pro viribus.

Cap. CLV.

ANTIDOTVS conferens dyſentericis,cœliacis, & ſanguinem ab internis excernentibus. Accipit cinamomi vnc.quatuor, roſarum,ſymphyti,amyli, baccarum myrti,ſingul. vnc. tres ſemis, [a] ſumach, berberis, boli Armenii,gūmi Arabici,acaciæ,hypocyſthidis,ſingul.vnc.duas, corallii albi & rubei, lapidis hæmatitis, ſantali albi & rubei,ſingul.vnc.ſemis,maſtiches,thuris, tragacanthæ,ſucci glycyrrhizæ,capitum papaueris,artemiſiæ,plantaginis minoris ſeminis,mandragoræ,ſing. vnc.vnam, balauſtiorum,ſidiorum,ſeminis cotoneorū, ſingulorum vnc. vnam, coſti, ſtyracis calamitis, polii, [b] arilori, [c] foliorum lauri,caryophylli,zingiberis,ſanguinis draconis, [d] fiſtulæ,galangæ,ſing.drach.tres, roſmarini vnc.duas,aniſi vnc.vnam, [e] rhei barbari vſti hexag. duo,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Sumach] Græcè ſcribitur σȣμάκιν. vnde iterum palàm fit Nicolaū barbaris & hodie vſitaris vocib⁹ vti.Sic enim officinæ in hodiernum vſque diem ſemen rhois appellant. b Arilorii] Nicolaus habet ἀριλόρȣ.Quid verò hæc vox ſignificet,me ignorare fateor. c Foliorum lauri] Codex Nicolai manuſcriprus habet φολιέρȣμ λαȣ́ρι. vt hinc iterum perſpicuum ſit Nicolaū latinas voces literis Græcis exaraſſe.De quo plurimùm miror , quum potuiſſet hæc,vt alia , ſua efferre lingua. d Fiſtulæ] Græcus codex ſimpliciter legit φίςȣλα Sed adiiciendum haud dubiè erit κασίας,vt ſcilicet intelligat caſiam ligneam,quam Græci etiam fiſtulam,vt diximus annotatione 17.nominauerunt. e Rhei barbari vſti] Græcè malè legitur ῥίȣ βαρϐάρȣ κάπlȣ pro καυςȣ̃.Et hoc loco Nicolaus vulgi errorem qui ex Meſue placitis promanauit,ſequitur,Rheum barbarum cum Pōtico confundens,aut ſaltem rheum barbarum vſtum conuenire dyſentericis putās. Qua de re ſuprà etiam & aliâs multa diximus.

Cap. CLVI.

ANTIDOTVS alia ad dyſentericos & cœliacos, Chryſippi.Recipit lapidis hæmatitis hexagium ſemis, ſigilli Lemnii hexag.vnum,aſteris Samii hexag.vnum, ſulphuris ignem non experti, [a] midyos aſſati,ſing.hexagium vnum,corallii rubei, acaciæ, gallæ immaturæ,ſidiorum,ſing.hexag.quatuor, roſarum aridarum, ſummitates rubi,ſeminis hyoſcyami, papaueris, cucumeris ſatiui ſeminis,opii,myrrhæ,thuris,ſing.vnc. duas, ſanguinis draconis vnc.vnam,rubricæ,terræ Lemniæ & Samiæ,aluminis ſciſſilis,chalcitidis crematæ,ſing.hexag. II. ſuccini rubei, ſucci hypocyſthidis,balauſtiorū, rhois Syriaci,myrti teneræ,polygoni,menthæ,ſeminis lactucæ,caſtorei,croci,ſtyracis,ſing.hexag.duo,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Midyos aſſati.] Midyon genus eſſe quercus , è Theophraſto ſatis conſtat.Quid autem hîc per Midyum aſſatum intelligat Nicolaus,compertum non habeo.legendum fortè erit Miſyos, quum paulo pòſt chalcitidis etiam,cuius Miſy ſpecies eſt,mentio fiat.

Cap. CLVII.

ANTIDOTVS ad carnis diſſolutionem,& corporis ſiccitatem. Quocirca qui hanc aſſiduè ſumunt, iis corporis bonum habitum efficit.Habet glycyrrhizæ,roſarum,ſacchari,ſing.drach.duas vncias duas, tragacanthæ,gummi Arabici, ſing.vnc.ſemis, ſantali albi & rubei,ſingul.drachm.tres,papaueris albi vnc.vnam, ſucci glycyrrhizæ,amyli,portulacæ,& intybi ſeminis,ſingul. drach.duas,ſpodii,caryophylli,ſing.ſcrup.ſeptem, mar

A garitarum vnc.ſemis , auri hexag.vnum, ſerici vnc. ſemis,oſſa cordis ceruini quatuor,corallii hexag.duo,ambaris hexag.ſemis , cinamomi drach. duas , zingiberis, ſtyracis,ſing.drach.vnam, croci drach .ſemis, penidiorum drach. nouem, ſeminum peponis, cucumeris,cucurbitæ,& citruli,ſing.drach.duas ſemis, ſeminis cotoneorū drach . vnā ſemis,amygdalarū,nucis pineæ,ſebeſten, ſeminis althææ,violarum,ſing.vnc.tres,droſati roſacei libras ſex.

Cap. CLVIII.

B ANTIDOTVS alia nobilis ad tertianas,quartanas, & quotidianas. Accipit chamæpityos lib. vnam, epithymi libr.ſemis , polypodii , cinamomi , piperis, ſing.vnc.tres, maſtiches , zingiberis, zedoariæ, caryophylli,ſing.vnc.vnam,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CLIX.

ANTIDOTVS priori ſimilis.Habet caſiæ,galbani,piperis albi,ſing.vnc.duas , croci,amomi, ſing. vnc. vnam,mellis Attici aut ſacchari quantum ſatis videbitur.Datur fabæ magnitudine.

C Cap. CLX.

ALIA antidotus ſimilis.Capit caſiæ , galbani,piperis albi,ſing.ſiliq.ſex, croci, ameos,ſiliq.tres,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.Datur fabæ quātitate ex aqua tepida hora vna aut duabus ante inuaſionem.

Cap. CLXI.

ANTIDOTVS præſcriptæ par.Habet papaueris, cyperi,opii,ſingul.vnc.vnam,glycyrrhizæ,hyoſcyami, ſing. vnc.ſemis, ſtyracis,croci,caſtorei,fabæ,ſingul. vn
D cias tres,aniſi vnc.duas,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur AEgyptiæ fabæ quanti tate ex mulſa.

Cap. CLXII.

ALIA ſimilis,ad eadem mala vtilis. Accipit caſiæ drach.tres,croci,amomi,galbani,ſing. drach. vnam ſemis,vini,piperis albi,ſing.drach tres,mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit. Datur fabæ quantitas ex aqua calida,duabus horis ante inuaſionem.

Cap. CLXIII.

E ALIA ſimilis,ad eadem inſigniter vtilis. Recipit liquoris Cyrenaici drach. duas,ſulphuris ignem non experti drach.vnam, piperis drach.tres, caſtorei drachm. duas,opii drach.vnam,galbani drach.duas. Commixta aqua præbeto drachmam ſemis aut minus, duabus ante inuaſionem horis.

Cap. CLXIIII.

ALIA ſimilis,quæ reliquis omnibus præſtat. Habet papaueris vnc. ſemis , ſucci glycyrrhizæ , hyoſcyami,
F ſing.drachm.vnam,ſtyracis vnc.vnam ſemis,croci drachmas tres,caſtorei,aniſi,corticis radicis mandragoræ, ſing.drach.ſemis. Excipiantur paſſo, & fingātur paſtilli quorum ſinguli pendeant drachmam vnam, dētúrque vſque ad ſeptimam acceſſionem.

Cap. CLXV.

ANTIDOTVS ad eos qui ſanguinem excernūt. Accipit caryophylli,maceris,corallii rubei, capitum papaueris,ſingul.drach.vnam, cinamomi,croci, boli Armenii,ſeminis hyoſcyami,ſingul.drachmas ſex, traga
G cāthæ,ſanguinis draconis,opii,ſeminis cardamomi,ſingul.drach.quatuor,caphuræ drach.ſemis , antidoti diacodion quod ſatis eſt.Dantur ea vtentibus drach. tres, pro viribus.

Cap. CLXVI.

ANTIDOTVS alia conferens tuſſientibus, non niſi erecta ceruice ſpirātibus,& expuere excreareve nequeuntibus. Item iis qui non promptè loquuntur, ſed inſtrumenta loquendi diuulſa habent. Capit amygdalarum , nucum pinearum, papaueris albi, ſingulorum drachmas ſex, gummi Arabici, tragacanthæ,
H glycyrrhizæ & eius ſucci , ſingulorum drachmas tres, iridis drach. vnam, zingiberis, aniſi, [a] ſeminum quatuor,ſing.drach.vnam,penidiorum & ſacchari quod ſa-

nnn.iiii.

tis eſſe videbitur .Confecta datur vt ſub lingua retinea-
tur,& ſaliua eius deglutiatur.

a Seminum quatuor]Græcè eſt ſimpliciter σπόρους τοὺς τέσσαρας,vt nos etiam conuertimus.Sed intelligit ſemina quatuor frigida maiora nominata.

Cap. CLXVII.

ALIA ad eadem,valde bona.Habet ſeminis fœnicu-
li, & comæ pulegii,piperis,helenii,petroſelini,ſing.vn-
ciā ſemis. Mellis Attici vel ſacchari quod ſufficit . datur
vt præcedens.

Cap. CLXVIII.

ANTIDOTVS, aut ecligma ſeu linctus tuſſien-
tibus admodum conueniens. inducit etiam ſomnum.
Recipit ſtyracis,croci,ſpicæ nardi,opii,folii, ſing. dr.v-
nam.Mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit.

Cap. CLXIX.

ANTIDOTVS alia tuſſientibus plurimùm con-
ferens,experta.Ad ſomnum autem inducendum vtilis
etiam exiſtit. Habet pulegii,piperis,helenii,petroſeli-
ni,fœniculi,ſing.drach.vnam,ſtyracis,croci,ſingul. dr.
vnā,ſpicæ nardi,opii,folii,ſing.drach.ſemis,mellis At-
tici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CLXX.

ANTIDOTVS iis qui non niſi recta ceruice ſpi
rant conferēs. Accipit iridis vnc.ſemis , piperis albi
drachm.ſemis,ſeminis apii vnc.duas : mellis Attici aut
ſacchari quod ſatis eſt.Confecta datur iis qui vacant fe-
bre,quauis hora:febricitātib' autē, per intermiſſiones.

Cap. CLXXI.

ANTIDOTVS alia ad tuſſientes experta,pueris,
ſenibus,& ætate vigentibus vtilis Accipe leporem vi-
uum,exemptiſque omnibus eius inteſtinis, ea proiice:
ipſum autem in olla cremato,farinâque eius ægrum po
tato ex droſato chamæleuces, quæ lingua Italica Vn-
gula caballina & ſcampiuza dicitur.

Cap. CLXXII.

ANTIDOTVS alia ad eadem mala tuſſim exci-
tantia conferens,experta.Capit pulegii,piperis,helenii,
petroſelini,fœniculi,ſing. drach.vnā ,mellis Attici vel
ſacchari quantum ſufficit.

Cap. CLXXIII.

ANTIDOTVS ſiue linctus, tuſſientibus conue-
niens,valde bonus. Habet ſtyracis,croci,ſingul. drach.
vnam,ſpicæ nardi,opii,folii,ſingulorum drach. ſemis,
mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CLXXIIII.

ALIA antidotus,[a]ecligma Socratis ad tabidos. Re-
cipit coſti drach. vnam,rhei Pontici,ſymphyti, ſingul.
hexag.vnum ſemis,gummi, tragacanthæ,piperis albi,
ſing.hexag.vnum ſemis,ſucci glycyrrhizæ,ſeminū qua
tuor,penidiorum,ſing.vnc.ſemis, vini veteris cotyles
[b]quartam partem,paſſi [c]ſextarii quartam partem,aquæ
ſextarii quartæ partis dimidium.

a Ecligma] Græcè male ἔκλυτος,pro ἔκλικτος ſcribitur. Et is locus facilè ex indice reſtitui poteſt,in quo ἔκλικτος ſcriptum eſt.

b Cotyles quartam partem] Cotyle eſt duplex,Attica nimirum & Italica.Attica habet vncias Italicas,hoc eſt,cornu libralis ſeu menſuralis nouem,vt teſtis eſt lib.1.& 5.de Compoſ.medic.Galenus. Vnciæ autem nouem Italicæ,quæ ſunt in cornibus interſectis, vncias ſeptem ponderales cum dimidia pendent: de qua non puto loquutum eſſe Nicolaum. Italica cotyla non eſt niſi libra menſuralis : cuius itidem rei loco iam citato tēſtis eſt Galenus.Quam ſi intellexit Nicolaus, quartam partem eius conſtituent vnciæ menſurales duodecim. Sin de Attica intelligendus venit Nicolaus, quarta pars pendebit vncias duas menſurales,& drachmas duas. c Sextarii quartam partem] Sextarius itidem duplex eſt,vt alibi copioſius demōſtrauimus, Romanus & Atticus. Romanus capit vncias viginti menſurales : quarta eius pars vncias capiet quinque menſurales. Atticus Romano duabus vnciis minor eſt : capit enim decem & octo vncias menſurales. Quarta eius pars,vnciæ menſurales quatuor cum dimidia.

Cap. CLXXV.

ANTIDOTVS alia tuſſientibus cōferēs,& ad præ
dicta mala valde bona.Capit ſtyracis,opii,ſing.drachm.
duas , ſeminis hyoſcyami drach. tres, myrrhæ drach. v-
nam: hæc excipiuntur melle cocto,& datur ерui quāti-
tas dormituro.

Cap. CLXXVI.

ANTIDOTVS quæ ſuccurrit tuſſientibus, ſup-
puratis,tabidis, ſanguinem excreantibus: ſomnúmque
A allicit. Accipit erui torrefacti drachm. quinque, cu-
mini Æthiopici,aniſi,ſeminis apii,ſingul.drach.vnam,
penidiorum,mellis aut ſacchari quantum ſatis eſſe vi-
debitur.

Cap. CLXXVII.

ALIA antidotus ad eadem mala, nobilis. Recipit
ſummitatū lauri viridis vnc. ſemis & quartam partem,
piperis hexagium vnum ſemis,maſtiches drach.vnam,
nucis pineæ toſtæ drachmam vnam,hyſſopi drachmas
duas,pulegii ſcrup.quatuor , iridis ſcrupul.duos, mellis
B Attici deſpumati, cū temperato liquore quod ſatis eſt.

Cap. CLXXVIII.

ANTIDOTVS alia quæ Anodynes hoc eſt dolo-
rem mitigans cognominatur , tuſſientibus conferens,
& iis qui medicamentum purgans hauſerunt,dolori ſto
machi,ſingultui,refrigerationi,deſtillationi,difficulta-
ti vrinæ,ſcabiei,exulcerationi veſicæ,nephriticis , ieci-
noroſis,lienoſis, nonniſi recta ceruice ſpirantibus,pleu-
riticis,colico cruciatu affectis, regio morbo laboranti-
bus,maliſque ex cruditate ortis.itē pulmonariis,& ſan-
C guinem excreantibus . Maximum verò præſidium af-
fert angina correptis,& vigilantibus.Sunt qui hanc an-
tidotum vocant è decem & octo ſpeciebus compoſitā.
Capit zingiberis drachm. tres & quartam partem,hyoſ
cyami albi drach. decem,coſti drach.tres, croci drach.
duas ſemis , piperis albi drach. tres & quartam partem,
petroſelini drach.duas,dauci Cretici drach.tres & quar-
tam partem,opii,piperis longi,ſing.drachm.tres, acori
drach.vnam,pyrethri drach. ſemis, amomi drachm.v-
nam,euphorbii drach.ſemis,ſeminis apii, ſpicæ nardi,
D ſingul.drach.ſemis,ameos,cardamomi,ſingul.drachm.
vnam,floris iunci odorati drach.tres ſemis & quartam
partē,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.Probè cō-
fecta datur iis qui purgatoriū medicamētū ſumpſerūt,
nucis auellanæ quātitate:ad alia lethalia,fabæ Ægyptiæ
magnitudo præbetur. Pulmonariis nōniſi recta ceruice
ſpirantibus,lienoſis,iecinoroſis,pleuriticis, regio mor-
bo affectis,& colicis pari modo datur. Tuſſientibus
autem ciceris magnitudo exhibetur. Nephriticis,diffi-
culter ſpirantibus,& ſanguinem excreantibus, nucis a-
E uellanæ quantitas datur in aquæ calidæ cyathis duobus
diſſoluta.Vtere hoc medicamento confidenter.

Cap. CLXXIX.

ANTIDOTVS alia,admodum præſtans tuſſien-
tibus & dyſentericis. Habet gentianæ,piperis,coſti,ſin
gul.drachmam vnam,ſeminis apii,aniſi,opii,croci, ſin
gulorum drach.duas,mellis Attici aut ſacchari & peni-
diorum quod ſatis eſt.

Cap. CLXXX.

ANTIDOTVS purgatoria è myrobalano. Eſt au
F tem bona,periculo vacans,non perturbans , aluúmque
ſubducens. Prodeſt etiam iis quibus difficilis eſt aluus,
& omnibus inteſtinorum inflationibus.Recipit dacry-
dii drach.quatuor ſemis,cinamomi,nardi,ſaxifragi,eſu
læ,hoc eſt chamæpityos,polypodii,ſingul drach. duas,
caryophylli, zingiberis, ſpicæ Celticæ, piperis nigri &
longi,cardamomi,amomi,ſingulorum drachm. vnam
ſemis,myrobalani flaui vnc. ſemis, turpeti vnc.vnam,
rhei barbari hexag.vnum ſemis,ſacchari & ſtillatitii ro
ſarum liquoris quantum ſufficit.Dantur iis qui dormi
G turi ſunt hexagia duo & ſemis,aut tria pro viribus.Va-
cantibus febre,ex vino : febricitantibus autem,ex aqua
tepida.

Cap. CLXXXI.

ANTIDOTVS quæ vrinæ difficultati prodeſt,&
lapides conterit.Nephriticis quoque & omni renū im-
becillitati ſuccurrit.Iis denique qui ex morbo aliquo re
nes parum validos habent auxiliatur,præcipuè verò iis
qui guttatim mingunt. Habet ſpiræ, zingiberis, xylo-
balſami,acori, cinamomi, peucedani,mei,trium pipe-
H rum,ſaxifragi,ſingul.drach.duas ſemis,opobalſami,ca-
ryophylli,coſti, rhei Pontici,glycyrrhizæ,cyperi, traga
canthæ,ſinonis,chamædryos,ſeminis apii, ameos , ſe-
minis aſparagi , ocimi , ſeminis vrticæ , [a]& irionis,

ſingulorum drachmam vnam grana quindecim, folii, croci, floris iunci odorati, caſiæ, bdellii, maſtiches, iridis, amomi, libyſtici, milii ſolis, petroſelini, ſeſelis, cardamomi, anethi, euphorbii, [b]lapidis lyncis, nardini olei, olei myrtini, ſing. ſcrupul. vnum, moſchi grana quatuor, & ſtillatitii roſarum liquoris, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur veſperi cum vino tepido.

a Et irionis] Græcè legitur καὶ κυροῦ, ſed, mea quidem ſententia, falſò. Quippe legendum eſſe cenſeo, καὶ ἐρυσίμου, hoc eſt vt nos conuertimus, & irionis. Nã & Aetius lib. 11. cap. 13. inter medicaméta nephritica ſeminis irionis ſæpe meminit, præſertĩ in abſinthato nephritico, vbi ait ἐρυσίμου σπέρμα. Et hanc lectionem ſequemur donec codex alius emendatior meliorem & veriorem nobis ſuggerat. b Lapidis lyncis] Codex manuſcriptus habet λάπις λίτζη. Satis verò perſpicuum fit hoc loco, non ſignificare lapidem neque praſium neque Armenium vocatum, ſed lyncis potius, qui calculoſis mirificè conferre creditur. Significare autem hîc lyncis lapidem, ex antidoto 187. fit maniſeſtiſſimum.

Cap. CLXXXII.

ANTIDOTVS è moſcho. Auxiliatur melancholicis & furioſis. Cor lætificat, hilaritatémque efficit. Recipit cinamomi, zedoariæ, caryophylli, ſpicæ, cyperi, aſari, maſtiches, ſingul. drachm. duas, nucis moſchatæ, cardamomi, caphuræ, maceris, moſchi, ſing. ſcrup. duos, roſarum drach. ſex, myrobalani [a]emplitzi drach. decem, mellis roſacei quantum ſufficit, aut ſacchari.

a Emplitzi] Sic vocat Empeliticos Actuario nominatos. Et hinc etiam perſpicuũ fit, Nicolaum barbaris & hodie vſitatis vocibus, quod ſæpe iam neque temere monuimus, vti. Nam in hodiernũ vſque diem, officinæ Emblicos, ſicut Nicolaus ἐμπλιτζε nominant id genus myrobalanos.

Cap. CLXXXIII.

ANTIDOTVS Muſæ, prodeſt quartanis, data ante acceſſionem ex vino, nucis auellanæ quantitate. Capit cyperi drach. vnam grana ſeptemdecim, thuris, maſtiches, myrrhæ, gẽtianæ, hyoſcyami, ſingul drach. ſex, opii, croci, ſingul. drach. quatuor minus granis ſeptem, euphorbii, ariſtolochiæ longæ, ſingul. drach. vnam ſcrupulum vnum, mandragoræ drach. vnam ſcrup. vnum, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CLXXXIIII.

ANTIDOTVS Galeni ad quartanã, diapepereon nominata. Habet liquoris Cyrenaici, piperis, myrrhæ, rutæ foliorum, ſingulorum drachmam vnam: trita & læuigata excipe, & vtere ante acceſſionem cum oxymelite. Datur pondere obolorum duorum, aut ſex ſiliquarũ.

Cap. CLXXXV.

ANTIDOTVS [a]dioſpoliticõ, quam philoſophus quidam regi Diocletiano confecit. Prodeſt quartanis, & omnibus doloribus, ac flatibus viſcera penetrantibus, cruditatibus, & aluo adſtrictæ. Eſtque ad multos affect⁹ laudata admodum, & vtilis. Accipit cumini Æthiopici & communis macerati in aceto per diem & noctem, & probè ſubinde ſiccati, piperis albi, ſingulorum drach. vnam, foliorum rutæ in vmbra ſiccatorum, [b]Berenicarii nitri, ſingul. drachm. ſemis, mellis Attici deſpumati aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur vtentibus pondere duorum cochleariorum.

a Dioſpoliticon] Græcus Nicolai codex legit διοσπολίτου. Galenus lib. 4. de tuend. ſan. cap. 5. vocat διοσπολιτικὸν, & ibidem etiam deſcribit. Paulo autem διοσπολίτης lib. 7. appellatur. Nos Galeni nomenclaturam, vtpote magis tritam, ſelegimus. b Berenicarii] Huius nitri Galenus etiam lib. 1. de compoſ. medic. localium cap. 1. meminit, quod ſic ab oppido Troglodytarum Berenice appellatum eſſe videtur.

Cap. CLXXXVI.

ANTIDOTVS alia Dioſpoliticon, vtilis vt præcedens. Habet cumini Æthiopici & communis, ſingul. hexag. vnum. Cuminum probè ſiccatum læuigato, & per cribrum tranſmitte, atque adiicito galangæ, ſpicæ nardi, amomi, croci, zingiberis, caryophylli, piperis cõmunis & albi, cinamomi veri, ſingulorũ hexag. vnum, foliorum rutæ, nitri Berenicarii, ſing. drach. vnã, ſeminis fœniculi, caſiæ, ſeminis apii, cyperi, carpobalſami, ſing. hexag. vnum ſemis. Hæc læuigata & per cribum trãſmiſſa cum melle Attico vel ſaccharo quod ſatis eſt vnito, & excipito.

Cap. CLXXXVII.

ANTIDOTVS purgatoria renum & calculoſorum. Prodeſt etiam ſtillicidio & difficultati vrinæ. Conficitur autem hoc modo. Accipe granorum ſolis, aut ſaxifragi, aut artemiſiæ decoctum, & apparato cum ſpeciebus [a] lapidis lyncis drachmas duas gran. quindecim, croci, cnici, ſingulorum drach. vnam gran. quindecim, zingiberis, euphorbii, myrrhæ, thuris, lapidis in veſica ſuis ſylueſtris reperti, cumini, hyoſcyami, carei Alexandrini, citrii ſeminis, ſing. drach. vnam gran. ſex, ſpicæ, floris iunci odorati, coſti, pyrethri, caſiæ ligneæ, rhei Pontici, marrubii, helenii, ſampſuchi, pulegii, roſmarini, gentianæ, ſaxifragi, ſucci hederæ, cypariſſi, baccarum lauri, piperis albi & nigri, ſeminis rutæ, granorum iuniperi, ſingulorum drachmam ſemis gran. quatuor, balſami, ſtyracis calamitis, ſanguinis ſylueſtris ſuis, cardamomi ſeminis, aſari, acori, phu, mei, ariſtolochiæ longæ & rotundæ, betonicæ, philipendulæ, petroſelini, ſinapi albi, ſeminis vrticæ, ſingulorum ſcrupulos duos ſemis, gran. duo ſemis, ſucci aſparagi & ruſci, ſingulorum grana quindecim, mellis Attici aut ſacchari quantum ſatis videbitur. Paratam cum ſuperiori decocto reconde in vaſculo, & præbeto drachm. tres ex vino veſperi dormituro.

a Lapidis lyncis] Manuſcriptus codex Nicolai habet, λάπις λίτζη. Sic autem eum appellare lapidem officinis vocatum lyncis, ex latinis Nicolai codicibus ſole meridiano clarius patet. Nam illic in antidoto cui titulus eſt Nephrocatharticum, quæ cum præſenti eadem eſt, vt ex collatione liquet, ſcribitur: Recipe lapidis lyncis drach. 11. & gran. 15. Vt hinc etiam conſtet noſtras Annotationes ſuprà poſitas eſſe veritati conſonas.

Cap. CLXXXVIII.

REMEDIVM, nephriticis admodum cõueniens. Recipit [a] aphthaſti radicis, [b] paliuri radicis & fructus, aſparagi radicis, oleaſtri, lauri, apii radicis, raphani ſylueſtris radicis, ſeminis ſylueſtris naſturtii, acori, lithoſpermi, [c]ſcolymi, ſing. drach. vnam, mellis Attici quantum ſufficit, aut ſacchari.

a Aphthaſti] Græcè eſt ἀφθάστου. Quid verò ſit ἄφθαστος, ignorare me planè fateor. b Paliuri radicis] Græcus Nicolai codex legit παλιρέας ῥίζης. Quid autem palirea ſignificet, cogitare non poſſum. Cenſeo itaque legendum eſſe παλιούρου ῥίζης, καὶ τοῦ καρποῦ. Quippe, vt teſtis eſt Dioſcorides, paliuri radix vrinam ducit. Semen verò eius, veſicæ calculos comminuit, vt hoc nomine nephriticis cõuenire omnibus in confeſſo ſit. c Scolymi] Manuſcriptus codex legit σκολίμβρου, fortè pro σκολύμου. Nam Scolymi decoctum, vt autor eſt Dioſcorides, ducit vrinam multam.

Cap. CLXXXIX.

REMEDIVM aliud ad mulieres abortientes. Mitigat etiam dolores. Capit dauci Cretici drach. duas, ſeminis apii vnc. duas, ſtyracis, aniſi, ſing. hexag. tria. caſtorei, myrrhæ, ſing. vnc. vnã. hyoſcyami vnc. ſemis, opii, croci, ſing. vnc. vnam ſemis, vini dulcis auſteri, quod ſatis eſt. Vinum autem ante commiſtionem ferueſacito.

Cap. CXC.

ANTIDOTVS alia nephritica, experta, quamà Leontiano accepi, vrinam expurgans, & lapides conterens, citráque dolorem eiiciens. Habet ſeminis fœniculi hexagium vnum ſemis, ſeminis rutæ hexag. tria, petroſelini gran. quindecim, aſari drach. ſemis, hyſſopi Cretenſis drach. vnam gran. ſeptem, dauci Cretici hexagiũ vnum ſemis, liquoris Cyrenaici [a]ſiliquæ quartam partem, ſpicæ nardi ſiliquam vnam, minus quarta parte, corymborum thymi ſiliquam vnam, aniſi hexag. quatuor ſemis, dictamni ſiliquam vnam & dimidiæ quartam partem. Hæc tuſa & creta excipiantur melle. Datur nucis Ponticæ quantitas à balneo [b]in velamentis ex decocto rutæ, aut aſari, aut aſparagi, cum vini condito.

a Siliquæ Græcè eſt κοκίου: eſt autẽ κόκιον, vt Nicãdri interpres teſtatur, idẽ quod κεράτιον. b In velamẽtis] Græcè legitur ἐν τῶν σαβανῶν. Eſt verò σάβανον Nicolao & aliis poſterioribus Græcis, pannus aut velamentum quo à balneis circundabantur corpora. Hic pannus plerunque craſſior fuit, vt ad ſiccandos balnei madores eſſet aptior. Apud Heſychium & Phauorinum nõ σάβανον ſed σάγανον legitur, exponitúrque σκέπασμα & περιβόλαιον, hoc eſt operimentum & amiculum. Meminit huius Marcellus Empiricus cap. 5. Senſus itaque verborum Nicolai is eſt: Dandum antidotum hanc eſſe ſtatim à balneo, quãdo corpora ipſa adhuc velamentis ſeu operimentis ſunt circundata, & antequam ſiccentur.

Cap. CXCI.

ALIA antidotus nephritica experta: nam vno die vt per vrinam excernatur lapis, efficit. Recipit origani faſciculum exiguum vnum, graminis faſciculum paruum vnum. Decoque hæc in ſextario aquæ quoad tertia pars abſumatur. Adiice iis chamæmeli vnc. vnã,

& vbi decoxeris,accipe ſubinde iuſculum,& commiſce cum vini condito.Præbe quando placebit.

Cap. CXCII.

Antidotus alia nephritica è bálſamo.Hab et zingibetis drach.quatuor, croci,caſiæ,ſpicæ nardi, piperis albi,aſari,ſing.drach. vnam,dauci Cretici, piperis communis,roſarum aridarum,ſing.drach. vnam,opobalſami drach.tres, carpobalſami dr. duas,mei,acori, cinamomi,polii,hyſſopi,ſing.drach.vnam,floris iunci odorati drach.duas,ſaxifragi drach.quatuor,myrrhæ,petroſelini,oreoſelini boni,ſing.drach.vnã,betonicæ,cyperi, folii Indici,ſing.drach.duas,dictamni, baccarum lauri, ſeminis ocimi, ſing.drach. vnam, nucis pineæ drach. ſex,ſeminis lini,ſeminis tribuli,lapidis Iudaici,ſeminis agni,radicis graminis,ſing.drach.duas,ſeminis apii,carei,ſuccini,damaſonii, eryngii, ſing. drach.vnam, pyrethri,cumini Æthiopici,lithoſpermi,nardi Celticæ, acinorum vuæ,ſing.drach.duas,origani [a] heraclii ſeminis,[b]ſymphyti,rhei,thuris,ſing.drach.vnam,mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſt.

a Heraclii] Græcè ſcribitur ἐκ ἱκ ὀριγάνε σπέρμα.Puto auté ſcribendum eſſe ἡρακλείε ὀριγάνε. b Symphyti] Codex Nicolai manuſcriptus legit γομφύτε.Ego verò legendum eſſe cenſeo συμφύτε: Hoc enim ad renes expurgandos non inhabile exiſtit. Infrà quoque Antidoto 195. συμφύτε ſcribitur. Legit autem alicubi etiam Aetius γομφύτε,vt annotatione 24.Sectionis 16.dicemus.

Cap. CXCIII.

ANTIDOTVS alia è [a]ſexaginta ſpeciebus compoſita,nephritica.Calculos renum & veſicæ conterit. Si quis per ſeptimanã hexagium vnum cum mulſo bibat, malum expugnabitur. Habet acori, phu, ſpicæ nardi, caſiæ,cyperi, myrrhæ, opii,rhei,& [b] ex tribus generibus caſtorei,carpobalſami,floris iunci odorati,croci,radicis ſtruthii,corticis capparis,ſeminis fœniculi, zingiberis,marrubii,ſeminis lini,mei,ſaxifragi, piperis albi, betonicæ, cinamomi, ſing.drach.vnam,aniſi, ſeminis apii, ſeminis agni,ſingulorũ drach.duas,dauci Cretici, hyoſcyami ſeminis,ſingul.drach.vnam, cucumeris ſeminis drach.vnam,Celticæ nardi, opobolſami, cardamomi ſingul.[c]ſitariá tria,iridis,ſeſelis,ſingul.drach. vnam,erucæ ſeminis drach.ſemis,nucum pinearum,polii,ſpicæ,radicis graminis,folii Indici,ſingul.drach.vnã, ligni aloes humidi ſitaria tria,hyſſopi, ſeminis tribuli, tecolithi,(hoc eſt lapidis Iudaici) eryngii, lithoſpermi, baccarũ lauri aridarũ, ſingul.drach.vnam, mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſt.

a Sexaginta] Græcè eſt ἑξήκοντα, quum tamen non ſint tot ſpecies antidotum hanc conſtituentes,ſed quinquaginta tãtùm, vt hoc nomine πεντήκοντα potiùs legendum eſſe arbitrer. b Ex tribus generibus caſtorei] Græcè eſt ἐκ τῶν γ. γενεῶν καστορίε.Vt ſit ſenſus, tria genera caſtorei eſſe ſumenda. Nam niſi ita intelligas, ſimplicium numerus ad quinquaginta haud perueniet. c Sitaria] Manuſcriptus codex paſſim τάρια pro σιτάρια legit.Porrò σιτάρια quatuor, vt author eſt Nicandri interpres,faciunt κεράτιον,hoc eſt ſiliquam.Interpres tamen Latinus Nicolai, vt videre licet in Tryphera Saracenica σιτάριον pro grano vſurpat.

Cap. CXCIIII.

ALIVD conditum nephriticum,admodum vtile. Recipit piperis albi,betonicæ, eryſimi, ſaxifragi, folii Indici,ſpicæ,rhei Pontici,petroſelini,lini ſeminis, aſari,rutæ agreſtis, ſeminis cucumeris, ſingulorum drach. vnam,mellis & vini odorati quod ſatis eſt.

Cap. CXCV.

ALIVD valde vtile nephriticum conditum.Capit ſeminis dauci drachmas tres,damaſonii drach.duas,iridis Illyricæ,acori,ſeminis fœniculi,ſymphyti,ſing. drachmas duas, nardi Celticæ,piperis,vuæ paſſæ albæ,ſeſelis,phu,hyperici,hyſſopi,ſeminis erucæ,ſing.drachmas tres,mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit.

Cap. CXCVI.

ALIVD remedium nephriticum,ad exulceratam veſicam. Accipit ſeminis cucumeris,pinearum, amygdalarũ amararum, carnis palmularum,ſing. drach vnam,tragacanthæ ſitarium vnum, croci drach. vnam, myrrhæ,hyoſcyami ſeminis,radicis eryngii,[a] cicutæ ſeminis,maluæ agreſtis,amyli,caſiæ, ſpicæ nardi, cinamomi,ſingul.drach. vnam,nucis Ponticæ drach.vnam ſemis,mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſt.

A a Cicutæ ſeminis] Seminis cicutæ etiam mentio fit inter nephriticas Andromachi compoſitiones, quas Galenus libro decimo de Compoſitione medicament. localium cap. 1. recenſet: ibidem enim ita ſcribitur: Seminis cucumeris drach. 12. ſeminis hyoſcyami drach. ſex, ſeminis cicutæ,opii,ſing. drach.quatuor. Et inter Aſclepiadis compoſitiones,etiam cicutæ ſeminis mentio fit.Vſus eſt autem Nicolaus, & ante eum iam citati medici,cicuta ad doloris haud dubiò mitigationẽ, & ſumma idipſum poſtulante neceſſitate.

Cap. CXCVII.

ANTIDOTVS nephritica,& quæ veſicæ meatus obſtructione liberat.Prodeſt quoque ſtomachicis & iecinoroſis: mulieribus menſes mouet. Confert tuſſi,&
B nonniſi recta ceruice ſpirantibus: inflammationibus admodum eſt accommodota. Habet piperis vnciam vnam,helenii vnc.duas, ſeminis fœniculi vnc. vnam ſemis,rhei vnc. vnam,dauci, zingiberis, ſing.vnc.quatuor,mellis Attici aut ſacchari quantum ſatis eſſe videbitur.

Cap. CXCVIII.

ALIA antidotus nephritica, experta, qua vſus eſt Conſtantinus rex, admodum laudata & vtilis. Accipit helenii hexagium vnum ſemis,piperis drach.vnam,pe
C troſelini,ſeminis fœniculi,ſing. hexagiũ vnum ſemis. Tuſa & creta diligenter, dantur vtentibus in potu cochlearii vnius pondere cum condito.

Cap. CXCIX.

ALIA.Accipe vulpem viuam & macta, confeſtimque præbeto ſanguinem laboranti bibendum feruidũ, & colem eius ac pudendum ſanguine illo inunge.

Cap. CC.

ANTIDOTVS,ab Italis cognominata [a] Miclecta,vtilis dyſentericis, læuitate inteſtinorum laboran-
D tibus,inflationibus inteſtinorum, & omnibus affectibus cœliacis. Recipit myrobalani flaui, cepuli,belirici, emblitzi,& magni,vſtorum, ſingul. drachm. duas ſemis,cardamomi ſeminis drach.vnam ſemis,cumini,aniſi,fœniculi,ameos,carnabadii,ſingul.drach.vnam ſemis,ſpodii,balauſtiorum,ſumach, gũmi Arabici,ſing. dr.vnam gran. XV. Conficitur autem hoc modo. Semina macerentur die ac nocte in aceto,& poſtea aſſata, & exquiſitè læuigata cum oleo roſaceo terantur multoties donec rurſus ſiccentur & oleum ebibant. contri-
E tio autẽ ipſa cum manibus fiat.Poſtea ipſa cõmiſceantur,& adiicietur zulapium myrtinum. Irrigata & diligenter ſubacta decoquatur exiguo ac tenui igne: poſtea ab igne amoueantur, & tepida in vaſe recondantur. Dantur drachm.tres,aut hexagia tria cum decocto plãtaginis maioris aut minoris polygoni,rhois culinarii, & radicis ſymphyti,cum baccis myrti, veſperi dormituro,aut media nocte.

a Miclecta] Codex Nicolai legit corruptè μιγλέκτα pro μικλέτα.

F Cap. CCI.

ANTIDOTVS alia,vt prædictæ vtilis,cognominata Sardacii. Eſt mirabilis ad imbecillitatem ſtomachi:craſſos ſtomachi inteſtinorúmque flatus expellit. Fluxum ſanguinis cœliacis ſiſtit,vndecũque feratur,ſiue ex craſſioribus ſiue tenuibus inteſtinis. Pariter ad [a] eminentias excreſcentiáſve,lienoſos,ac diabeten.Capit quinque myrobalanorum vſtorum, ſingulorũ hexagia duo,roſarum,maſtiches,caryophylli, maceris,cinamomi,bdellii,ſpicæ Indicæ,cardamomi, carei, rhei,
G rhois Syriaci,ſidiorum,balauſtiorum,zingiberis, myrti baccarum,lapidis hæmatitis,gummi Arabici,ſucci acaciæ,ſucci hypocyſthidis,ſeminis plãtaginis minoris,floris roſmarini,ſeminis cotoneorum,boli Armenii,ſymphyti,ſing.vnc.ſemis, ſtyracis calamitis, aniſi, maſtiches,ſing.vnc.vnam,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Eminentias] Græce eſt ἐξοχάδας καὶ ἐποχάδας.ſunt autem ἐξοχάδες eminentiæ & excreſcẽtiæ,præſertim ani, vt videre licet apud Paulum lib. 3. cap. 59. vbi ἐξοχάδων voce,pro ani excreſcentiis vtitur. Nicolaus autem eminentias maximè intelligit hæmorrhoidum, vt ex
H vnguento 56. ſatis conſtat.

Cap. CCII.

ANTIDOTVS alia ad eadem præclara. Accipit myrobalani citrini & magni,carnium aſſatarum, ſing. drach.quatuor,myrobalani parui drach.tres ſemis,por-

tulacæ ſeminis,violarum,ſing.drach.quatuor ſemis grana tria ſemis,maſtiches drach.vnam ſcrup. vnum, [a] tamarindi drach.vnã ſemis, nymphææ,hermodactyli rubei,rhei barbari ,ſing.drach.ſemis ſitaria ſex ſemis, caſiæ fiſtulæ repurgatæ vnc.duas.Fac decoctum cum violis:poſtea irrigato cum ſacchari vnciis nouẽ, ſubactámque caſiam cum tali droſato iterum colato : atque vbi ad mellis conſiſtentiam decoxeris,ab igne remoueto, ſpeciéſque prædictas bene tritas & cretas iniice . Datur pondere drach.trium aut ſemunciæ.

a Tamarindi] Græcè ſcribitur ταμαρίντου.Vt iterum hinc palàm fiat,Nicolaum barbaris & vſitatis hodie officinis Seplaſiariorum vocibus vti.Suprà enim more aliorum Græcorum,ὀξυφοίνικον vocauit.

Cap. CCIII.

ALIA antidotus admodum vtilis aſthmaticis,deſtillatione correptis, dolentibus renes , imbecillitati & frigiditati ſtomachi, & iis qui non rectè concoquunt. Habet helenii vnc.vnam drach.tres, fœniculi vnc.vnã, piperis drach.ſex,cumini drach.quatuor, berberis drachmã vnam cubebarum dr.ſemis,maceris ſiliquas quatuor,mellis Attici vel ſacchari quãtum ſufficit. Mitigat & ſanat dolores cerebri cordis & ſtomachi.

Cap. CCIIII.

ANTIDOTVS [a] roſata nouella,efficax ad calorẽ ſtomachi & ad iecinoris pulmoniſque ſiccitatem,ſitim reſtinguit,vomitum compeſcit,ſtomachi & cordis imbecillitati ſuccurrit.Sudores diſcutientes diſſoluenteſve ſtringit.Cardiacis,pulmonariis & iis qui ex diutino morbo extenuati ſunt, & in virium defectum incidũt, admodum auxiliatur. Recipit roſarum viridium, glycyrrhizæ,ſing. vnc.vnam ſcrup.duos ſemis , cinamomi drach.duas ſcrupulos duos,caryophylli,ſpicæ,galangæ, zingiberis,nucis moſchatæ,zedoariæ,ſtyracis,cardamomi,ſeminis apii,ſing ſcrup.vnum grana octo,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Roſata nouella] Nicolaus corruptè admodum ſcripſit ῥοζάτο νοβέλλα

Cap. CCV.

ANTIDOTVS ad febres continuas & ardentes, omnémque febrilem affectum, ad febres denique magnas Romana lingua appellatas [a] acutas . Cognominatur autem ab iiſdem huiuſmodi antidotus [b] requies. Eſt autem vtilis temporibus & pulſibus manuum inũcta, cordiſque dolorem mitigat.Habet roſarum, violarum, opii , hyoſcyami , papaueris ſeminis, mandragoræ,intybi,lactucæ,& portulacæ,pſyllii,nucis moſchatæ,cinamomi,zingiberis,ſing . drach.vnam ſemis , ſantali albi & rubei,ſpodii,tragacanthæ , ſingulorum ſcrup . duos grana quinque,ſacchari candi drach. vnam ,ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quantum ſatis videbitur.Datur vbi volueris ex droſato violaceo & aqua hordei.

a Acutas] Codex Nicolai legit ἀκούτια pro ἀκούτας.Nam Latinam vocem,vt ſæpe aliâs , literis Græcis exarauit. b Requies] Græcis literis hanc vocem ſcribens Nicolaus,dixit ῥέκιες.Vt hinc euidétiſſimum ſit,promiſcuè iam Latinis,iam Græcis,nunc verò barbaris vocibus,prout fuere authores è quibus ſuas compoſitiones deſcripſit, Nicolaum vſum fuiſſe.

Cap. CCVI.

ANTIDOTVS ſotera,hoc eſt cõſeruans,magna. Prodeſt capitis grauitati, aurium dentiúmque dolori, lippitudini,tuſſientibus, peripneumonicis , ſtomachicis,& inflatione laborantibus. Habet ſtyracis calamitis drach.quatuor ſemis,ſeminis apii drach.tres ſcrupulũ vnum,coſti,myrrhæ,opii,petroſelini Macedonici,ſing. drach. tres,ſeſelis drach.duas ſcrupulos duos,piperis lõgi drachmas duas ſcrupulum vnum ſemis , cinamomi, ſpicæ,ſingul. drach.duas ſcrup. vnũ,floris iunci odorati, ſyriaci, aniſi, ſing.drach.duas, caſtorei drach. vnam ſemis,rhei Pontici drach.vnam ſcrupul.vnum,croci,aſari,ſing.drach.vnam,piperis albi ſcrup.duos ſemis,[a] paſtilli diocri drach.ſemis,amomi,piperis longi,ſing.ſcrupulum vnum,mei,iridis,ſing. drach.vnã,caſiæ ligneæ ſcrupul.duos,mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficere videtur.

a Diocri] Eius deſcriptio in frà inter paſtillos reperitur.

Cap. CCVII.

ANTIDOTVS ad ſtomachicos,omnémque calorem,febres acutas & ardentes vtilis. Capit ſantali rubei & albi,ſing.drach.vnam ſemis,ſpodii,berberis,portulacæ,intybi,ſeminis peponis,ſucci glycyrrhizæ,roſarum,violarum,nenupharis,ſing.drach.vnam, roſarum ſtillatitii liquoris & ſacchari,ſing.lib . vnam . Decoque ſaccharum cum ſtillatitio roſarũ liquore ad mellis craſſitudinem:dein prædictas ſpecies tenuiter tritas iniice.

Cap. CCVIII.

ANTIDOTVS conferens ſtomachicis.Iuuat cõcoctionem ventriculi,inflationémque diſſoluit : datur ante & poſt cibum.Habet cinamomi, zingiberis, ſing. drach.duas,caryophylli,galangæ,ſing.drach.vnam,nucis moſchatæ,ſpicæ,ligni aloes, cardamomi , maceris, ſing.drach.vnam. Quòd ſi hanc ipſam vt ventrem ſubducat efficere volueris,adiice dacrydii vnc.vnam,& turpeti boni vnc.vnam ſemis:dein adde ſacchari lib . vnã, aut quod ſatis eſſe videbitur,& ſtillatitii liquoris quantum opus erit. Confecta datur manè ieiunis pondere hexagiorum duorum & ſemis aut hexagiorum trium, pro viribus.

Cap. CCIX.

ANTIDOTVS tryphera Saracenica,efficax potiſſimùm ad melancholicos omnéque capitis ſtomachi & hypochondriorum,quod ex melancholia aut flaua bile exuſta oritur,malum. Accipit myrobalani citrini,caſiæ fiſtulæ,oxyphœnici,ſing. vnc.vnam ſemis, cepuli,mannæ,ſing.drach.ſex ſcrupulos duos ſitaria quinque,[a] rhei Indici,violarum,ſing.vnc.ſemis,aniſi, fœniculi,ſing.drach.duas ſitaria quindecim , ſpicæ,maceris, ſing.drach.vnam ſitaria ſeptem ſemis, myrobalani belirici,emblitzi,ſing.drach.ſemis ſitaria quatuor.Poſthæc decoque viridium violarum vncias tres cum aquæ libris duabus:dein feruefacito oxyphœnicum ac caſiam, probéque ſubacta colato,& iniice ſacchari lib.vnam ſemis & vnc.duas.decoque vſque ad mellis craſſitudinem ac ſubinde ſuprà ſcriptas ſpecies bene tritas iniice, & cõfectam antidotum dato.

e Rhei Indici] Græcè eſt ῥέου ἰνδικοῦ.Vulgares Latini codices,ex quorum præſcripto Seplaſiarii ſua conficiunt medicamenta,legunt Indi.Sed neminem hactenus quid per Indi intelligendum fuerit,puto cognouiſſe.Rheum autem Indicum eſt id cuius hodie ſub Rhei barbari nomine in officinis vſus eſt,vt lib. 1 .de Compoſ.medic.cap. 83. abundè monſtrauimus.

Cap. CCX.

ANTIDOTVS Tryphera [a] magna,conferens ad muliebria mala à frigiditate nata. Datur cũ aqua cui incocta ſunt aniſum & fœniculum, vel cum vino tepido. Ad ſtomachi autem vitia ex decocto artemiſiæ & vino, præbetur ieiunis. Verùm ad muliebria mala accipe ex hac antidoto,& adiice illi artemiſiam bene tritam cum oleo [b] moſchato,& impone vt linamentum. His autem quæ haud cõcipiũt,potãdũ prabe cum vino in quo decocta ſit mandragora in balnei inſcenſu , confeſtimque concipiet. His qui noctu dormire nõ poſſunt , irrigato cũ lacte muliebri,& finge pilulas quas dormituris præbeto.Recipit opii drach.duas, cinamomi , caryophylli, galangæ,ſpicæ,zedoariæ,zingiberis,coſti, ſtyracis calamitis,calami odorati,cyperi,iridis,peucedani,acori,mãdragoræ,nardi Celticæ,roſarum,piperis,aniſi, apii , petroſelini ſeminis & fœniculi,ſinonis,dauci,hyſſopi, ocimi,ſing.drach.vnam,hyoſcyami drach.vnã , mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Magna] Nicolaus habet μάνια pro μάγνα:Latinam nanque dictionem corruptè, vt ſolet,exarauit. b Moſchato] Græcè eſt μετὰ μουσελαίου.Eſt autem μουσέλαιον,id oleum quod barbaram ſectantes medicinam corrupta voce Muſcellinum vocant,quum moſchatum à moſcho qui eius compoſitionem ingreditur, potius dicendum erat. Recipit autem oleum moſchatum, olei communis lib.ſex , lilii,folii, ſpicæ,coſti,maſtiches,ſingul.vnciam vnam & ſemis, ſtyracis calamitis,croci,myrrhæ,caſiæ ligneæ,xylobalſami,ſin.drach.ſex, caryophyllorũ, carpobalſami, bdellii, ſing.vnc.ſemis,nucis Indicæ drach.duas, moſchi drach.vnam,vini odori vnc.ſex. Coquito trita leuiter omnia in vaſe duplici ad vini conſumptionem.Oleum id roborat , calefacit, diſcutit.

Cap. CCXI.

ALIA antidotus tryphera quam Iſaac compoſuit. Prodeſt ad imbecillitatem ſtomachi & iecinoris, vireſque reparat.Concoctionem efficit,corpus calefacit,bonum corporis colorem reddit , flatus eminentiarum

diſſoluit,& ad venerea excitat. Capit olei amygdalini
drach.quatuor,amygdalarum repurgatarum, turpeti,
ſeſami,ſing.drachmas quatuor,cinamomi, caryophyl-
li,myrobalani citrini,cepuli,emplitzi,behen albi,galá-
gæ,folii,maſtiches,cyperi,aniſi,piperis nigri, cardamo
mi,ſing.drach.ſemis,rhei barbari,menthæ , ocymi,ſin.
gr. quindecim , mellis aut ſacchari quantum ſufficit.
Datur quantitate nucis Ponticæ ex aqua tepida.

Cap. CCXII.

ANTIDOTVS triophyllos,conferens ad quarta
nas & quotidianas,data cũ vino veſperi . Habet piperis
albi vnc.ſemis,piperis nigri,zingiberis, pyrethri , ſing.
drach.duas,cumini vſti vnc.ſemis,piperis longi, petro-
ſelini,ameos,ſeminis dauci,aniſi,helenii,ſpicæ,cyperi,
ſeminis apii,ſeſelis,coſti,ſing.drach.ſemes , caryophylli
drach.vnam ſitaria ſeptem ſemis , carnis palmularum
duodecim,folia rutæ viridis vnc.I,mellis Attici aut ſac
chari quod ſatis eſt.

Cap. CCXIII.

ANTIDOTVS è tribus ſantalis vtilis ad calorem
ſtomachi,iecinoroſos, hydropicos & lienoſos. Recipit
trium ſantalorum,roſarum,ſing.hexag. duo,rhei barba
ri,ſpodii,glycyrrhizæ,ſeminis portulacæ,ſingul.hexag.
vnum ſemis,amyli,gummi Arabici,tragacanthæ, ſemi
nis peponis,cucumeris,cucurbitæ & citruli,intybi,ſin-
gul.hexag.vnum,caphuræ ſcrup.vnũ,violarum vnc. ſe
mis,roſarũ quantũ omnium aliarũ ſpecierũ , droſati ro-
ſacei aut ſacchari quod ſatis eſt.Datur meridie ex aqua.

Cap. CCXIIII.

ANTIDOTVS Theodoretos,hoc eſt diuinũ mu
nus conferens ad capitis dolorẽ,vitia thoracis,iecinoro-
ſos,lienoſos,longis morbis affectos,melancholicos,hy-
dropicos,pulmonarios,nephriticos,podagricos , & ha-
bentes linguam alligatam.Habet epithymi drach. tres,
ſpicæ nardi,caryophylli,floris iunci odorati , rhei Pon-
tici, agarici,balſami,myrobalani,ſing.drach. vnam ſe-
mis,aloes flauæ drach.ſemis,croci,caſiæ,ſing. drachm.
duas ſemis,mei drach.vnam,mellis Attici aut ſacchari
quantum ſufficit.Datur cochlearium vnum : mouet e-
tiam aluum.

Cap. CCXV.

ALIA antidotus Theodoretos ad prædicta mala vti-
lis: potiſſimùm verò ad hemicranicos,capitis dolores,
ad euaporationes à ſtomacho in caput ſublatas, ad lin-
guã reſolutam & impeditã. Accipit aloes hepaticæ dr.
tres ſitaria tria,cinamomi,cardamomi,acori,ſing. dra-
chmas tres,croci,caſiæ ligneæ,rhei Pontici,ſing.drach.
duas ſitaria quindecim,agarici dr.duas ſemis, ſpicæ nar
di,coſti,maſtiches,aſari,ſymphyti,ſquillæ,ammoniaci,
bdellii,hellebori nigri, hyperici , epithymi , polypodii,
decocti braſſicæ,piperis albi & longi,ſing.drach . vnam
ſemis,floris iunci odorati,zingiberis,myrobalani,colo-
cynthidis,myrrhæ,ſagapeni,opopanacis,caſtorei,abſin
thii,ariſtolochiæ longæ,petroſelini,gentianæ, amomi,
ſing.ſcrup.duos,dacrydii,piperis nigri,ſing.ſcrup . vnũ,
mellis aut ſacchari quantum ſatis videbitur.

Cap. CCXVI.

ANTIDOTVS alia Theodoretos,vt præcedens,
iecori conueniens & eius obſtructiones auferens. Capit
ſpicæ nardi,folii,caſiæ fiſtulæ,croci,caryophylli, floris
iunci odorati,ſing.drach. ſex, anacardii dr . duodecim,
rhei Pontici dr. duas,epithymi,ſaxifragi,piperis , ſing.
drach.duodecim,aloes drach.vigintiquatuor, myroba-
lani,opii,balſami,ſingulorum drachmas ſex,mellis At-
tici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCXVII.

ANTIDOTVS alia Theodoretos valde vtilis.Ha
bet [a] anacardii dr.octodecim,caſiæ dr.nouẽ,ſpicæ nar-
di,caryophylli,mei,agarici,floris iunci odorati,rhei Põ
tici,ſing.drach.nouem,epithymi,croci,piperis,ſing.dr.
octodecim,aloes drach.trigintaſex,ſaxifragi,maſtiches,
iridis Illyricæ,ſingulorũ drach.octodecim,myrobalani,

A caſtaneæ,drachmas nouem,mellis aut ſacchari quod ſa-
tis eſt.

a Anacardii]Græcus codex habet ὄγνυ καρδίας , hoc eſt, ag
ni cordis,pro ἀνακαρδίας.

Cap. CCXVIII.

ANTIDOTVS Theodoretos anacardios.Prodeſt
omni [a] magno morbo , item comitialibus , dæmonio
vexatis,caput dolentibus,thoracis malis,pleuriticis,dif
ficulter ſpirantibus,peripneumonicis & quibus in ven-
triculo cibus aceſcit & quibus [b] malign9 circa ſtomachũ
B & ventrẽ affectus eſt.His denique qui à lõgo morbo vix
reficiũtur, & malo corporis colore ſunt præditi mirificè
confert.Præterea quibus corpus in arquati colorẽ mu-
tatur,& quibus aqua inter cutem [c] à pulmone effundi-
tur,tabidis,nephriticis,& eis qui aſſiduè coli-malo affli-
guntur.Eorum etiam qui toto corpore grauantur, habi
tum [d] corroborat. Quin & inordinatè veteraſcentibus
[e] morbis prodeſt,febricitantibus [f] & ſtatim redeũtibus.
Auxiliatur autem ſi per intermiſſionem data fuerit:po
dagricis quoque ante afflictiones data ſuccurrit . Egre-
C giè autem ad muliebria vitia conducit in quorum nu-
mero vrinæ ſtillicidium aut purgatio cum ſtrangulatu
accidẽs,aut præfocationes vterinæ nominatæ ſunt. His
denique quibus abortus fiunt propter habitum corpo-
ris:[g] aluum etiã ſoluit. Vteri recurſum,inflãmationes &
[h] eiuſmodi furorem ſanat.Et vt ſimpliciter dicam, [i] eſt
diuinum donum.Quiſquis enim ea vſus fuerit , ſucceſ-
ſum proſperum ſentiet:ſi verò quis vere & autumno ſe
mel aut bis ea vtatur, [k] neque circa victus rationem ma
gnopere delinquat,nullis morbis obnoxius fiet . Data
D Ponticæ nucis quantitate omnia diſſoluet : manè verò
hãc ſumere oportet.Habet ſpicæ nardi,folii,caryophyl-
li,croci,caſiæ,epithymi,floris iunci odorati,myrobala-
norum,ſing.drach.tres,aloes flauæ drach.duodecim,ca
ſtaneæ,zingiberis,maſtiches,ſing.drach.vnum,iridis Il
lyricæ drach.ſex,anacardii,agarici,ſing.drach.vnam, a-
ſari drach.ſex,ſeminis apii drach.vnam,coſti drach.vnã
ſemis,piperis drach.tres,fœniculi & ſucci eius, ſing. dr.
octo:fœniculum tunde in mortario & macerato in ace-
to diebus tribus ac bene decoquito & colato diligenter.
E Adiice mellis Attici quãtum ſuffecerit aut ſacchari:rur-
ſuſque ad mellis craſſitudinem decoquito. Species ſi-
mul tundantur & læuigentur bene.Quòd ſi copia ſit fœ
niculi exprime ſuccum,& meliorem facies antidotum.

a Magno]Græcè eſt πρὸς πᾶσαν ἱερὰν νόσον . Nemo autem eſt
qui neſciat Græcos appellare ἱερὸν quicquid ingens ac præclarum ha-
beri volebãt:Sic ἱερὰν θάλασσαν,magnũ mare,ἱερὸν ἴλιον,ἱερὸν ἰχθὺν, &c.
dixerunt.In Aetio à Cornario conuerſo,lib.nimirum 13.cap.112 . vbi
eadem antidotus reperitur,legitur ad totum hominem vtilis . Quæ ſi
lectio vera eſſet,quod ſcire non poſſum (deſtituor enim ea parte Græci
codicis Aetii)ſcribendum foret πρὸς πάντα ἄνθρωπον. Sed nihil dubito
quin ſcriptum fuerit vt eſt in Nicolao, πρὸς πᾶσαν νόσον,legiſſe Corna-
F rium αἰῶν pro νόσον.Nam eiuſmodi errata multa in conuertendo Aetio
admiſit. b Malignus]Græcè legitur καὶ οἷς ἡ πονηρὰ περὶ τὴν
κοιλίαν ἢ τὸν στόμαχον,non abſoluta ſententia . adiiciendum enim erit
διάθεσις · vt ſit ſenſus,Et quibus malignus aliquis circa ventrem & ſto-
machum affectus eſt.Sic enim Aetius quoque legit niſi quòd perperã
interpres Cornarius hunc locum reddiderit,χρονικὰ pro πονηρὰ legens,
hoc eſt diuturnus pro malignus. c A pulmone] In Aetio hæc
verba deſiderantur,& ſimpliciter legitur,quibus aqua ſubter cutem ef-
fundi incipit. d Corroborat]Græcè eſt ἀνδρώνυσι,id eſt virilem
reddit.Puto autem legendũ eſſe ῥώμνυσι,vt Aetius habet. e Mor-
bis]Græcè eſt ἐγχρονίζουσι νοσήμασι . Aetius autem legit πυρετοῖσι, id eſt
febribus. f Et ſtatim redeuntibus] Græcè ſcribitur ἐφιδρῶσιν εὐ-
θέως.Aetii interpres conuertit per circuitum redeuntibus,vt haud du-
G biè lectio Nicolai ſit deprauata . quam quiuis ex Aetio Græco , quo
hac in parte(vt antea eſt etiam commemoratum) deſtituimur,facilè
reſtituet. Legendum autem eſſe coniicio in hunc modum, καὶ τοῖς ἀ-
τάκτως ἐγχρονίζουσι πυρετοῖς καὶ περιοδικοῖς,Hoc eſt,febribus citra or-
dinem veteraſcentibus , & per circuitum redeũtibus. g Aluum
ſoluit]Græcè eſt τὴν κοιλίαν ſimpliciter.ſed adiiciendum ſoluit : ita e-
nim interpres Aetii Latinus conuertit.Eſt autem nuſquam ferè depra-
uatior Nicolai codex quàm hoc in loco,cui tamen facilè mederi po-
tuiſſemus,ſi Græcus Aetius ad manum fuiſſet.Temere itaque aliquid
in Nicolai contextu mutare,conſilium non fuit. h Eiuſdem fu
rorem]Græcè eſt μητρομανίας.Sic fortè vocat vteri inordinatum mo-
tum. i Eſt diuinum donum] Locus hic in manuſcripto codice
prorſus deprauatus eſt:ita enim in eo ſcribitur , εἰς ὕδωρ ὅσα ἐὰν,falsò
quidem pro θεῖον δῶρον.ὅστις γὰρ ᾖ χρώμενος.Sic enim eſſe legendum,ex
H Aetii interprete Latino quiuis promptè colligit. k Neque circa
victus rationem] Hæc omnia in manuſcripto Nicolai codice deſide-
rantur.Adiecta autem à nobis ſunt ex Aetii ſententia.

Cap. CCXIX.

ANTIDOTVS alia anacardios. Confert comitiali morbo correptis, apoplecticis, paraplecticis, quibus ſcilicet ex melancholico humore & pituita malum fit. Mirificè etiam vitiis muliebribus prodeſt. Accipit aloes flauæ vnc. vnam ſemis, iridis, caſiæ ligneæ, ſing. drachmas ſeptē, zingiberis, anacardii, carpobalſami, ſing. drach. quatuor ſemis, folii, ſpicæ, myrobalani, mei, epithymi, ſing. drach. tres ſcrup. vnum, caryophylli, floris iunci odorati, rhei Pontici, maſtiches, ſing. drach. vnam ſitaria tria ſemis, corticis radicis fœniculi lotæ lib. vnā. Impone duabus aceti boni libris, & dimitte illic diebus ſeptem: dein decoquito & colato, adiicitóque mellis Attici puri lib. duas, aut ſacchari quod ſatis eſt, & decoque ad mellis conſiſtentiam, ac iniice ſpecies probè tritas, & ſubactas reconde in vaſe, & vſu exigente præbeto.

Cap. CCXX.

ANTIDOTVS Pauli nominata, conferens raucitati, voci amiſſæ, difficultati ſpirandi, nonniſi recta ceruice ſpirantibus, ægrè à thorace ſordes extuſſientibus, dyſentericis, ſtomachicis, colicis, pulmonariis, & cœliacis. Habet ocimi, amomi, folii Indici, ſing. ſcrupul. quinque, floris iūci odorati, ſucci hypocyſthidis, caſiæ, roſarum aridarum, ſing. hexag. vnum ſemis, pyrethri, thuris, ſing. hexag. tria, croci, euphorbii, fœniculi ſeminis, rhois Syriaci, ſeminis aniſi, aſari, cardamomi, ſing. vnc. ſemis, cinamomi, petroſelini, dauci, bdellii, ſulphuris viui, hyoſcyami ſeminis, rutæ, ſing. vnc. vnam, papaueris vnc. quatuor, ſpicæ nardi, iridis, opii, piperis, balſami, ſing. hexag. vnum ſemis, mellis Attici aut ſacchari quantum ſatis erit. Datur vtentibus iam dormituris vncia vna, aut manè ieiunis.

Cap. CCXXI.

ANTIDOTVS tryphera dicta è ferro, prodeſt frigiditati & humiditati ventriculi, atque inflationi. Purgat frigidos humores & putridos in ſtomacho & vniuerſo corpore repertos. Vtilis etiā ad eminentias, vtpote quas diſſipat. Recipit cepuli vnc. tres, belirici, emblitzi, glycyrrhizæ, zingiberis, ligni aloes, nucis moſchatæ, gallæ moſchatæ, roſarum, ſpicæ iunci odorati, maſtiches, ſing. drach. decem, moſchi drach. vnam, raſuræ [a] ſtomomatis ferri puri lotæ in aqua fluenti octies, libr. vnam, olei amygdalarum vnc. tres, mellis vel ſacchari quod ſufficit.

a Stomomatis] Eſt autem ſtomoma, ferrum quod in vſum aliquem formatum eſt, hoc eſt in alicuius inſtrumenti formam redactum, ac chalybe roboratum: à verbo Græco στομόω, quod roboro ac quaſi os & aciem gladii firmo ſignificat.

Cap. CCXXII.

ANTIDOTVS è galanga, conferens vt præſcripta. Habet ligni aloes, galangæ, ſing. drach. ſex, caryophylli, maceris, libyſtici, ſing. drach. duas, zingiberis, piperis albi & longi, cinamomi, ſing. drach. duas ſemis, calaminthæ, ſucci menthæ, ſing. drach. vnam, ſpicæ, ſeminis apii, fœniculi, aniſi, carnabadii, calami odorati, ſing. drach. vnam ſemis, ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCXXIII.

ANTIDOTVS è moſcho, quæ prodeſt ad omnē mali habitus affectum, iecinoroſis, ſtomachicis & lienoſis. Corroborat etiam habitum ad nutrimentum extremarum partium, atque recreat corpus. Datur cum vino nucis auellanæ quantitate. Accipit ſampſychi, libyſtici, corymborum thymi, xylobalſami, maſtiches, myrobalani, ſing. drach. vnam, floris iunci odorati drach. ſemis, ſagapeni, caſiæ, caryophylli, piperis longi, ſing. drachmam ſemis, aſari, zingiberis, cinamomi boni, ſingul. drach. vnam, rhei, pulegii, ſeminis apii, petroſelini, dauci Cretici, ſing. drach. ſemis, margaritarum drach. vnā, berberis drach. ſemis, oſſa cordis ceruini quatuor, moſchi hexag. vnum, aut drach. vnam, ſitarium vnum, ſerici cremati drach. vnam ſemis, ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quantum ſatis eſt.

Cap. CCXXIIII.

ANTIDOTVS è pſyllio, conducit febribus acutis, ardentibus, & nominatis lipyriis. Calori denique iecoris, & immodicæ ſiti. Capit bugloſſi, [a] boraginis, ſeminis apii, & intybi ſuccorum, ſing. lib. duas. Vbi [b] coquendo deſpumati & probè repurgati fuerint, adiiciantur cuſcutæ & ſenæ, ſing. vnc. ſemis, [c] capilli veneris faſciculus vnus, fumariæ vnc. tres, aſari drach. quatuor, ſpicæ drach. duæ. Iniecta hæc & commixta cum ſuccis ferueant quoad dimidium eorum abſumatur, dein ab igne remoueantur, dimittantúrque donec refrigerētur: poſtea fricentur, & manibus probè ſubigantur donec omnia ſimul in ſuccum redigantur. Quo facto, adiice B violarum vnc. tres, epithymi vnc. duas, [d] rurſuſque parum decoque. Poſtea amoueto ab igne, & iniice pſyllii vnc. tres, & iterum decoque parúmque agitato, & ſubigito colatoque. Accipe decocti colo tranſiuſi lib. quatuor, ſacchari lib. tres, & coque ad mellis conſiſtentiam. Si vis efficere vt ſubducat aluum, dacrydii vnc. tres bene tritas iniice & ſubigito, parúmque decoquito: poſtea adiice paſtillorum diarhodòn, è ſpodio, è rheo barbaro, ſing. vnc. vnam, paſtillorum è berberis vnc. ſemis. Tritos & ſimul in lebete cum prædictis ſubactos, in vaſcu- C lo repone.

a Boraginis] Nicolaus hanc dictionem corruptè protulit: πουράκιν enim habet. Intelligendam verò eſſe boraginem hodie vocatam, ex Meſue ſatis liquet, qui hanc antidotum deſcripſit ante Nicolaum. Fuit enim poſterior Meſue Nicolaus, adeóque multas ex eo compoſitiones ad verbum tranſcripſit. b Coquendo] Ante hæc verba, abundant quæ in manuſcripto codice habentur: hæc ſcilicet, κουσκουτε, σένε, ἀνὰ οὐγ. ς΄. καπίλα βένερις τοὺς ζωμοὺς, ideóque in noſtra conuerſione omiſſa ſunt. Et redundare, Latini Meſues codices clarè oſtendunt. Repetuntur etiam ſtatim in Nicolai manuſcripto exemplari.

c Capilli veneris] Nicolaus habet καπίλα βένερις, Latinas voces Græcis (vt ſolet) literis exarans. d Rurſúſque parum] Ante hæc verba in manu ſcripto codice legitur, καλὲ ὀυκάρπου. At videntur hæc D abundare, quòd ſcilicet poſt ponderis expreſſionem adiecta ſint, & in Meſue non habeantur. Quòd ſi tamen ad epithymum ſint referenda hæc verba, non aliud certè iis ſignificare voluit Nicolaus, quàm quod epithymum debeat eſſe bonum & ſemine plenum.

Cap. CCXXV.

ANTIDOTVS [a] panchreſtos, hoc eſt per omnia vtilis, efficax ad omnem imbecillitatem, & vniuerſa mala: præcipuè verò iis qui vigilia citra ſoporem opprimuntur, confert. Defluxionem capitis ſiſtit. Cardiacis, nephriticis, cœliacis, mulieribus moleſtatis & vigilantibus auxiliatur. Stomacho defluxione laboranti, pulmo- E ni & thoraci, ſanguinem cum pituita excreantibus ſuccurrit, ita vt ſanguinem ſiſtat, & tuſſim ſedet. Prodeſt item tabidis, ægrè è thorace excrementa excreantibus, [b] hecticis, corde perculſis, iecinoroſis, dyſentericis, cibū non appetentibus & non rectè concoquentibus, verùm cibum vomentibus. Iis denique qui in veſica & pene vlcera habēt. Facit ad podagricos, arthriticos, iſchiadicos, & vulnera quæ per chirurgiam fiunt. Ad febres quotidianas, tertianas, hemitritæos, quartanam, & ad omnes F febriles affectus. Qui hanc antidotum bibunt, plurimū [c] ſudant, ita vt diſſoluantur. Parum itaque nutrimenti viniquę dandum in omnibus quidem citra id vt ſtomachus lædatur & vt caput alleuetur: corde perculſis cum aqua haud datur, ſed cum mero. Accipit papaueris magni hexag. quatuor, hyoſcyami albi ſeminis, ſucci glycyrrhizæ, rhei Pontici, corticum mandragoræ, ſingul. vnc. duas, aniſi ſcrup. vnum ſemis, ſpicæ nardi, caſtorei, ſagapeni, opii, ſing. vnc. vnam. Tuſa & cribrata diligenter excipe ſapa veteri aut paſſo Cretico, & finge paſtillos pondere duorum ſcrupulorum. Dantur vna vice ſin- G guli paſtilli, adultis: iunioribus autem, ſcrupulus vnus ſemis: pueris autem minoribus, [d] ſcrupulus vnus.

á Panchreſtos] Græcè eſt πάγχρηστος. Sic autem dicta eſt ab omnimoda vtilitate, non autem vt inepti quidam ridiculè admodum interpretantur, à πᾶν, quod eſt totum, & χριστὸς, id eſt criſmate vncta. Quid enim hac interpretatione ineptius excogitari poſſet? b He cticis] Græcè ſcribitur ὀιεκτούτων, pro ἑκτικῶν haud dubié. c Sudant] Perperam ἐξυδρῶσι pro ἐφιδρῶσι ſcriptum eſt in manuſcripto codice. d Scrupulus] Græcè eſt σταθμὸς ά, pro γράμμα ά.

Cap. CCXXVI.

ALIA panchreſtos minor, confert ad ſtomachi & H inteſtinorum inflationem, tuſſientes, cœliacos, ac dyſentericos. Præterea dolorem mitigat, ſomnúmque inducit. Habet ſeminis papaueris, opii, ſing. drach. quatuor, hyoſcyami, glycyrrhizæ, ſingul. drach. duas, ammoniaci

thymiamatis drach. vnam ſemis, caſtorei, croci, aniſi, mandragoræ radicis corticis, ſing. vnc. vnam, mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſſe videbitur.

Cap. CCXXVII.

ALIA antidotus panchreſtos, admodum laudata. Accipit piperis dr. duas, coſti, croci, myrrhæ, ſingul. drachmam ſemis, ſtyracis drach. vnam, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCXXVIII.

ANTIDOTVS [a] panacea. Facit ad eos qui per circuitum à rigore infeſtantur. Deſtruit febres diutinas ac reliquos morbos. Confert ad tuſſim veterem, eos qui ægrè ex thorace ſordes extuſſiunt, tabidos, [b] ſuppuratos, nonniſi recta ceruice ſpirantes, conuulſa, rupta, inueteratas inflationes, lienoſos, hydropicos, nephriticos, lapides conterens. Eſt autem ſelecta. Capit piperis albi drachmas tres, ſeminis hyoſcyami drach. duodecim, cardamomi drach. duas, zingiberis, opii, ſing. drach. duodecim, ariſtolochiæ longæ, corticis mandragoræ, euphorbii, ſulphuris ignem non experti, coſti, ſing. drach. tres, ſeminis apii, fœniculi, aniſi, ſing. ſitaria octo, caſtorei ſitarium vnum ſemis, thuris, ſtyracis, caſiæ, ſing. drachm. duodecim, croci drach. decem, folii, caryophyllorum, ſing. drach. quatuor, mellis Attici vel ſacchari quantum ſufficit. Datur nucis Ponticæ quantitate.

a Panacea] Græcè falſò πανάχεια pro πανάκεια ſcribitur. Sic enim dicta eſt ab omnimoda medelæ efficacia. Eſt autem Antonii Muſæ Panacea, quam deſcribit Galenus lib. 7. De comp. medic. localiũ, cap. 5. b Suppuratos, & nonniſi recta ceruice ſpirantes] Manuſcriptus Nicolai codex legit ἑλκωμένης καὶ δυστηρικοὺς: at falſò. Legendum enim, vt è Galeno ſatis liquet, ἐμπυϊκοὺς καὶ δυσπνοϊκούς.

Cap. CCXXIX.

ANTIDOTVS Ægyptia magna, per annum data. Podagricos pota ſanat, dolores manuum, articulorũ, capitis, ſtomachi, oculorum, iecoris, lienis, renum, difficulterque mingentium. Callos & concretas iuxta articulos carnes diſſoluit. Recipit rhei Pontici, mei, ſing. drach. duas, agarici, hyperici, ſing. drach. quinque, phu drach. tres, petroſelini Macedonici drach. quatuor, gentianæ drach. ſex, ariſtolochiæ drach. ſex, centaurii drach. octo, chamædryos drach. quatuor. Datur viris ſcrupulus vnus, mulieribus autem ſcrupulus ſemis. Prædicta verò omnia cum melle Attico vel ſaccharo cõmiſcentur ſufficienti. Hæc verò antidotus conſtituta eſt quodammodo vt ſingulis menſibus detur. Menſe Septembri, datur tertio quoque die. Menſe Decembri, datur quarto quoque die. Menſe Ianuario, datur ſingulis diebus. Menſe Februario, ſecundo quoque die. Menſe Martio, tertio quoque die. Menſe Maio, datur quarto quouis die. Menſe Iunio, ſecundo quoque die. Menſe Iulio, datur tertio quouis die. Mẽſe Auguſto, datur ſingulis diebus. Qui ſumpturus eſt hanc antidotum, eum oportet abſtinere à carnibus bubulis, & porcinis, leporinis, braſſica, ſinapi, omnis generis crudis oleribus, & aqua gari. Pedes promptè in aqua calida lauare, liliaceo oleo inungere, & lac ordine quodam pauliſper potare conuenit. Datur vt prædictum eſt.

Cap. CCXXX.

ANTIDOTVS alia, dicta Ægyptia magna. Ad omnia vt ea quæ præcedit conducit, & plus. Habet zingiberis, opopanacis, liquoris Cyrenaici, carpobalſami, ſing. drach. vnam, euphorbii, croci, ſeminis apii, ſingul. drach. duas, hyſſopi, ſinapi, ariſtolochiæ, ſing. drachmas tres, pyrethri drach. quatuor, ſeſelis drach. quinque, chamæmeli, iridis, ſalicis, ſing. drach. ſex, origani drach. ſeptem, thymi drach. octo, ſpicæ nardi drach. nouem, abſinthii drach. tres, caſtorei drach. tres, gentianæ, marrubii, ſing. drach. quatuor, centaurii drach. quinque, ſymphyti drach. ſex, lauri, foliorum citri, ſing. drach. ſeptẽ, anchuſæ, ſilphii, ſing. drach. octo, amomi, cardamomi, ſing. drach. nouem, cumini Æthiopici, cocci Gnidii, chamædaphnes, terræ Samiæ, ſing. drach. decem, terræ aſteris drach. vndecim, Lemnii ſigilli, amyli, ſing. drachmas duodecim, cyperi, fœniculi, terebinthinæ, ſing. drachm. tredecim, eryngii, pæoniæ, helenii, radicis rubi, rhei, peucedani, ſingul. drach. quatuordecim, artemiſiæ, ſtyracis, ſing. drach. quindecim, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur in prædictis malis.

Cap. CCXXXI.

ALIA antidotus, Ægyptia parua. Eſt etiam ad prædicta vtilis, potiſſimùm verò ad vrinæ difficultatem. Capit rhei drach. tres, petroſelini drach. quatuor, gentianæ, phu, centaurii, ſing. drach. ſex, ariſtolochiæ rotundæ drach. ſeptem, chamædryos drach. octo, coronopodis drach. quatuor, cinamomi drach. vnam, hermodactyli dr. quatuor, ſaxifragi, polypodii, ſing. drachm. quatuor, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis videbitur.

Cap. CCXXXII.

ANTIDOTVS alia Ægyptia, quam inueni per experientiam. Plurimùm efficax ad omne malum. Dicta eſt Climax, ſcalave ſacra. facit ad omnem affectum viſcerum. Sanat podagricos per annum pota: nec ſinit malum ad principes partes peruenire, ſed materiam ſenſim conſumit. Aduerſatur temporum, aquarum, & aeris nouitati. facit ad eos qui ſanguinẽ ſpuunt, calculoſos, difficultate vrinæ laborantes, pleuriticos, peripneumonicos, tabidos, difficulter ſpirantes, cœliacos, dyſentericos. Plurimùm verò ſtomachicis ſuccurrit. Vtor etiam in iis qui [a] peſte laborant, item tonſillis, anginâque correptis, ac omnis generis putredinibus, & dentium. Ac omnino dyſentericis per ſedem iniicitur. Mulieribus præfocatione vteri laborantibus pro peſſo ſubiicitur. Confert iis qui ab humiditate multa ortis, & per circuitus reuertentibus morbis laborant. Ad omnia venenata animalia, venena, & à rabidis animantibus demorſos. Eximiè conducit omnibus iis qui defluxione laborant. Abolitam appetentiam & cruditatem ſanat: maximè verò diuturnam. His præterea prodeſt qui per totam hyemem defluxione infeſtantur, & podagra, morbo comitiali, furore, & omnibus diuturnis malis, pota fabæ Ægyptiæ magnitudine, idque ad prouidendum. Iis verò qui à ſerpente aut rabido cane morſi ſunt, & in omni veneni ſuſpicione, datur nucis Ponticæ magnitudine. Habet myrrhæ, opopanacis, liquoris Cyrenaici, ſingul. drach. ſemis, carpobalſami, euphorbii, croci, petroſelini, ſing. drach. vnam, hyſſopi Cretici, abſinthii, rhei, ſinapi, caſtorei, ſing. drach. vnam ſemis, ariſtolochiæ lõgæ, gentianæ, pyrethri, marrubii aridi, ſing. drach. duas, ſeſelis, centaurii, aniſi, piperis albi, ſing. drach. duas ſemis, chamæmeli aridi, iridis Illyricæ, ſymphyti, chamædryos, ſing. drach. tres, baccarum lauri ſiccarũ, ſeminis ſalicis, foliorum citrii, ſquillæ aſſæ, ſing. drach. tres ſemis, anchuſæ, tragorigani, ſilphii, thymi, ſing. [b] drach. quatuor, amomi, ſpicæ nardi, caſiæ, ſing. drach. quatuor ſemis, cumini, caſiæ ligneæ, grani Gnidii, cnici, ſing. drachmas quinque, chamædaphnes, balauſtiorum, [c] Selinuſiæ, Samii aſteris, ſingul. drach. quinque ſemis, Lemnii ſigilli, amyli, aluminis rotundi, omphacii, ſing. drach. ſex, cyperi, ſeminis fœniculi, rutæ, terebinthinæ, ſingulorum drach. ſex ſemis, rubi, pæoniæ, rhei Pontici, helenii, ſingulorum drach. ſeptem, peucedani, artemiſiæ, ſtyracis ſelecti, ſing. drach. ſeptem ſemis, mellis Attici aut ſacchari quantum ſatis videbitur.

a Peſte laborant] Græcè malè legitur λιματώντων, pro λοιματτόντων. Eſt enim λοιμάττειν peſtilentia laborare. Sic autẽ eſſe legendum, ſequentia ſatis conuincunt: Ait enim Nicolaus, hanc ad venena etiam plurimùm conferre. b Drachmas quatuor] Græcè non rectè ſcribitur, η´ id eſt drach. octo. Nam quũ Climax ſit hæc antidotus, quatuor legas oportet, niſi ordinem numerorum temerè turbare velis. c Selinuſiæ] Terræ ſelinuſiæ meminit Dioſcorides, & poſt eum Galenus.

Cap. CCXXXIII.

ANTIDOTVS alia Ægyptia nobilis, conferens ad multorum malorum dolores pariter, & ad alia quæ prædicta ſunt vitia. Accipit piperis albi hexag. tria, opii hexag. tria drach. ſemis, hyoſcyami drach. vnam gr. quindecim, croci hexag. quatuor ſemis drachm. vnam, hyſſopi, pyrethri, folii, dauci Cretici, ſing. drach. ſemis, ſpicæ nardi hexag. tria drach. vnam, rutæ ſiccæ, caſiæ, ſing. gran. duo ſemis, ſeminis apii drach. ſemis, opobalſami, petroſelini, ſing. drach. vnam, roſarum aridarum ſcrupul. duos & quartam partem, mellis cocti cyathum

ſemis,aut quod ſatis eſt:aut ſacchari.Hanc cõfectā repone diligēter in vaſe vitreo,& dato fabæ Ægyptiæ magnitudinē.Cõmixtio fit cyathis tribus:in colicis cum aqua frigida,iecinoroſis cum mulſo : comitiali correptis ſimiliter:febricitantibus cum aqua,nephriticis, calculoſis,difficultate & ſtillicidio vrinæ moleſtatis cum condito.morbo regio citra febrem correptis,cum vino . Iis verò qui à frigore læduntur,ante inuaſionis horam dato cum mero:dolore dentium infeſtatis,erui magnitudine:ſanguinem excreantibus,lienoſis cum poſca, difficulter & nonniſi recta ceruice ſpirantibus ſimiliter præbeto,cruciatu inteſtinorum moleſtatis cum mulſa , inflatis cum temperato liquore:ſingultum & omnem refrigerationem abolet:ſi à mulieribus ſumatur , menſtrua ducit.Tuſſientibus dato cum tēperato liquore.

Cap. CCXXXIIII.

ANTIDOTVS aromatica odoratáve nominata. Confert deprauatum ſtomachum habentibus , diuturnis oris ventriculi,& ipſius ventriculi affectibus,iecinoroſiſq;.Datur nõ febricitantibus nucis Põticæ quantitate ex vino:febricitantibus verò cum mulſa.Capit cinamomi,caſiæ,ſing.hexag. quinque , malabathri , nardi, ſing.hexagia duo,zingiberis hexag.vnum,piperis communis hexagia tria,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCXXXV.

ANTIDOTVS aduerſus venena,Democratis.Habet foliorum rutæ aut ſeminis eius,origani,gũmi , grani ſalis,nucis regiæ.Hæc trita [a]excipe cum caricis, à lectóque excitatus comede ieiunus. ita commixta mortē fugabit.Eſt admodum nobile aduerſus lethalia remedium.

a Excipe]Græcè malè ſcribitur *βαλὼν ἰχάδων μέσων* pro *ἀναβάλλων μετὰ ἰχάδων ἔσθιε*,cum caricis excepta comede.

Cap. CCXXXVI.

ANTIDOTVS ex eruis,faciens ad tuſſientes,de ſtillatione è capite laborantes,& ad thoracis raucitatē. Habet piperis communis drach.duas,tragacanthæ, ſtyracis,terebinthinæ,thuris maſculi, glycyrrhizæ , hyſſopi,aniſi,iridis,amygdalarum dulcium,erui , ſeſami puri,zingiberis,nucum pinearum,croci,boli Armenii,ſingulorum drachmas tres,mellis Attici aut ſacchari quā tum videbitur ſufficere.

Cap. CCXXXVII.

ANTIDOTVS ex eruis,conferens tabidis, ægrè è thorace excrementa educentibus , & omnis generis tuſſi.Accipit petroſelini Macedonici,hyſſopi aridi , rutæ viridis,iridis,piperis,pinearum toſtarum , eruorum, palearum pulegii,maſtiches,ſeminis vrticæ toſti , ſing. drach.vnam, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur quātitate nucis Ponticæ cum temperato liquore.Pari ratione facit etiam ad iecinoroſos,& ſi abſceſſus eſt in internis.

Cap. CCXXXVIII.

ANTIDOTVS è calamintha,vtilis ad menſes educendos.Recipit ſaluiæ drach.ſemis, calaminthæ mõtanæ,petroſelini,pulegii,ſing.drach.duas,ſeminis apii drach.quatuor,thymi corymborum drach.vnam,libyſtici drach.ſex,piperis drach.vnam, ſpicæ nardi drach. ſemis,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCXXXIX.

ANTIDOTVS Philoxenios confert ad omnem morbum,deſtillationem,peripneumonicos,omniáque corporis mala.Habet gentianæ, ariſtolochiæ longæ & rotundæ,baccarum lauri,marrubii,myrrhæ, ſingul. dr. vnam,mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCXL.

ANTIDOTVS alia Philoxenios , præſcripto melior exiſtens.Facit ad empyicos ſeu ſuppuratos , & diu defluxione tentatos:pituitam celeriter extrahit,pulmonémque purgat. Ad mala diuturna tuſſem afferētia eſt admodum efficax & vtilis.Recipit terebinthinæ drach. viginti,ſpicæ nardi dr.ſedecim , myrrhæ troglodyticæ, galbani,ſingulorum drach. ſeptem,ariſtolochiæ longæ drachmas duodecim,cardamomi drach.vnam,amygdalarum amararum,mellis Attici aut ſacchari quātũ ſufficit.datur fabæ Ægyptiæ quantitate cum mulſa.

Cap. CCXLI.

ANTIDOTVS Xoarchia,quam accepi à ciuitate Alexandria.facit ad omnem imbecillitatem , frigus, quotidianam,tertianam,& quartanam febres.Item dyſentericos, difficulter ſpirantes , crebrò iis curationem afferens. Accipit myrrhæ,hyoſcyami,ſing. drach . tres, ariſtolochiæ longæ drach.vnam,piperis albi drach . ſemis,opii ſitarium vnum,euphorbii,croci , ſing . drach. ſemis,mellis Attici vel ſacchari quod ſufficit.Datur ante rigorem hexagium vnũ cum aqua : dyſentericis autem vncia vna ex vino.

Cap. CCXLII.

ANTIDOTVS Philonis à philoſopho quodam cõpoſita.Habet cinamomi dr.quinque,myrrhæ, caſtorei,dauci Cretici,cardamomi,ſing.drach.tres,croci, ſpicæ nardi,ſing.drach.vnam,piperis albi drach.decem,ſeminis hyoſcyami,euphorbii,pyrethri,ſing.drach . vnā, caſiæ drach.duas, mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſt.Datur ad malum ſtomachi fabæ quantitas cũ ſucci hypociſthidis [a]cotyla ſemis,& vini cotyla vna.Hydropicis pariter cum ſucci hypociſthidis & poſcæ cotylis tribus.Nauſeabundis & ſtomacho commorſis,nucis Põticæ magnitudo cum decocto abſinthii, aut thymi, aut pulegio,cotylarum trium. Difficulter & nonniſi recta ceruice ſpirantibus,cum poſca nucis auellanæ quantitas.tabidis & tuſſientibus datur ſimiliter.

a Cotyla ſemis] Græcus manuſcriptus codex habet *μετὰ χυλοῦ ὑποκιστίδος ς′*, omiſſo nomine põderis. Addendum itaque *κοτύλης* ,& legendum *μετὰ χυλοῦ ὑποκιστίδος κοτύλης ς′* . vt nos conuertimus.

Cap. CCXLIII.

ANTIDOTVS Philonis datur colicis, pleuriticis & in omni dolore interno:ſomnum conciliat. Mirabile ad nauſeabundos,& eos qui ſtomachi morſu laborant,ad difficulter ſpirantes , aſthmaticos , ſanguinem ab internis reiicientes,data cum poſca . Tuſſientibus & tabidis cũm cremore ptiſanæ data confert: ad tuſſim aridam cum mulſa.Eſt verò eiuſmodi antidotus etiam ad cœliacos experta.Capit croci drach.duas ſemis , ſpicæ nardi drach.duas,euphorbii drach.tres , pyrethri dr. vnam ſemis,opii drach.quatuor,piperis cõmunis,hyoſcyami,ſingul.drach. decem , mellis Attici aut ſacchari quod ſufficit.vtendum illa poſt menſes ſex. datur Ponticæ nucis quantitate.

Cap. CCXLIIII.

ANTIDOTVS Philonis,conferens ſtomachicis, difficulter ſpirantibus,iecinoroſis,defluxione in thoracem & vuam laborantibus.Summè verò facit ad calculoſos:lapides enim conterit. ſanat etiam orthopnœam & anginam. Accipit folii drach.vnam, ſeminis rapi , amygdalarum amararum,piperis albi,phu, ſingul . drachmam vnam,cinamomi,cumini,aniſi,rubricæ ſinopicæ,ammoniaci thymiamatis,ſing.drach.duas, roſarum aridarum,rutæ ſiccæ,polii,ſingul.drach. vnam , ſcordii herbæ,myrrhæ,ſeminis dauci Cretici,agarici,acori, ſingul.drach.duas,ſeminis apii,croci, caſiæ, vuæ Creticæ, ameos,nardi Celticæ,ſing.drach. duas , opobalſami dr. tres,pinearum nucum,petroſelini Macedonici,ſing.dr. vnam,mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit. Datur Ponticæ nucis quantitate ex mulſa vna mixtione. nephriticis cum condito datur.

Cap. CCXLV.

ANTIDOTVS dicta ſanitas.Hanc qui habet,citra timorem longam viam conficit. Ad omnia enim facit.ad lethalia venena efficax eſt: pleuriticos , lienoſos, cardiacos,peripneumonicos,difficulter ſpirantes,tuſſiētes,dyſentericos,ileoſos,ſtomachicos, lippitudine laborantes,angina correptos,data duobus diebus ſanat:ſimiliter podagricos iuuat.Recipit rutæ ſylueſtris, marrubii aridi,ſingulorum drachmas duas ſemis,myrrhæ troglodyticæ drachmas tres,croci,floris iunci odorati, pi-

peris albi,ſpicæ nardi,ſing.drach.vnam ſemis, coſti, opopanacis,gentianæ,cardamomi,galbani, ſing .drach. duas ſemis,opii drach.quinque,hyoſcyami drach.octo, ſtyracis calamitis drach.duas ſemis,euphorbii, mandragoræ corticis,ammoniaci,radicis eryngii,roſarum aridarum,ſing.drach.vnam ſemis,carpobalſami,dauci Cretici,ſing.drach.duas,eupatorii, libyſtici fœniculi ſeminis,ſing.drach.duas,ſeminis trifolii, polii, terebinthinæ,ſingulorum drach. duas, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.Hæc ſemper in prædictis malis danda eſt confidendo in Domino: eſt enim à Deo donata . datur pondere drachmæ vnius.

Cap. CCXLVI.

ANTIDOTVS ex Aſaro.Facit ad omne malum, iecur, lienẽ, hydropicos, ſtomachicos,vertiginoſos,lienoſos,furioſos,ad diutinas febres,rigorem , tertianam, quartanam,& quotidianam.Habet aſari drach.tres,polypodii drach.vnam ſemis,alypiadis drach.decem,ſeminis cucurbitæ drach.tres,eupatorii drach.tres, aloes hepaticæ drach.ſex,piperis drach.duas, myrrhæ dr. duas. mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit.

Cap. CCXLVII.

ANTIDOTVS quam nonnulli mirandam vocant,faciens ad tuſſientes.Capit lentis torridæ, pulegii, hyſſopi Cretici,piperis, ſing . dr. quatuor,mellis Attici aut ſacchari quantum ſatis videbitur.Datur mẽſura cochleariorum duorum aut trium.eſt autem cochlearium pondus drachmæ vnius.

Cap. CCXLVIII.

ANTIDOTVS eximia, tuſſientibus,cœliacis,dyſentericis & doloribus inteſtinorum laborantibus vtilis.Habet abrotoni,origani,caſtorei,myrrhæ troglodyticæ,opii,centaurii,hyſſopi,piperis albi, ſquillæ aſſatæ, croci,coſti,ſtyracis calamitis , calaminthæ, folii , ſpicæ nardi,ſing.drach.quatuor,caſiæ drach.ſex , ammoniaci thymiamatis,zingiberis,acori,galbani,ſing . drachmas tres,ellebori nigri drach.duas, mellis Attici quod ſatis eſt.Datur viris quidem vncia vna: mulieribus autẽ vncia ſemis.

Cap. CCXLIX.

ANTIDOTVS podagrica,quam accepi à Tribono notario.Capit hermodactyli drach.vnam, aniſi, cumini,zingiberis,piperis longi albi & nigri,coſti, caſiæ, maſtiches,ſing.ſcrup.vnum ſemis& quartam partem, acori,euphorbii,ſing.ſcrup.ſemis, ſpinæ communis gr. quinque,croci ſcrup.ſemis,radicis capparis ſcrup. vnũ, rhei Pontici ſcrup.ſemis,hyſſopi ſcrup.vnum,ſpicæ nardi gr.duo ſemis,mei ſcrup.ſemis,moſchi, ſiliquæ quartam partem,ſtyracis calamitis gr.quinque,mellis Attici aut ſacchari quod ſufficere videtur.datur põdere ſcrupulorum quatuor.

Cap. CCL.

ALIA podagrica.[a] Verbenacã ſupinam tuſam, cribro tranſmiſſam,& in mortario læuigatã cũ aqua illine.

a Verbenacam ſupinam]Græcè male ſcribitur ἴρα pro ἱερά. Sic autem dicta eſt,quaſi ſacta herba,vt alibi oſtendimus.

Cap. CCLI.

ANTIDOTVS[a] Zenophylos.Datur nephriticis, calculoſis,ſtillatim & difficulter mingentibus.Habet caſiæ drach.vnam,ſaxifragi drach.quatuor,betonicæ, cyperi,petroſelini,coſti,tribuli,agni,ſing. drach.duas , ſeminis apii drach.duas,folii,ſpicæ nardi,aſari,dictamni, baccarum lauri,ſeminis ocimi, pinearum nucum,ſing. drach.vnam,zingiberis drach.ſemis , mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit.datur in balneo fabæ quantitate cum condito.

a Zenophylos]Græcè eſt ἡ ζηνόφυλος . Quæ lectio ſi legitima eſt,ſic dicta videtur propter eius præſtantiam, quaſi genus à Ioue ducat.Sed puto ſcribendum eſſe ζηνόφιλος,vt ita ſit appellata propter miram eius efficaciam:quaſi vitam amans.

Cap. CCLII.

ANTIDOTVS iecoraria, vocata [a] Phlebotomos.Datur tabidis,febricitantibus & pleuriticis. Accipit ſeſelis,petroſelini,piperis communis,ſingulorũ drachmã ſemis,aſari,aloes hepaticæ,radicis eupatorii,ſingulorum drachmas tres,caſiæ drachmas quatuor, croci drach.ſemis,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.datur Ægyptiæ fabæ magnitudine cum veteri auſtero vino.

a Phlebotomos]Cur ita dicta ſit hæc antidotus, diuinare nequeo.Verùm quum in ſequenti antidoto propter eius celeritatem ſic eſſe appellatam Nicolaus ſcribat,ſuſpicio eſt vocem hanc eſſe deprauatam, atque pro ea potius legendum ὀξύπορος ,hoc eſt celeriter tranſiẽs: aut ὀξύῤῥεπος,id eſt repentè repens.Vel certè ὀξύτομος, quòd citò diſſecet malum.

Cap. CCLIII.

ANTIDOTVS hepatica , vocata Phlebotomos. Propter autem celeritatem eius , vocata eſt phlebotomos.Capit zingiberis drach.duas,ſeſelis, petroſelini,piperis communis,ſing.drach.vnam,aſari,aloes hepaticæ ſing.drach.quatuor,eupatorii drach.tres. Tuſa & cribrata diligenter melle aut ſaccharo ſufficienti excipiantur Ægyptiæ fabæ quantitate in vino Aminæo auſtero febricitantibus: febre autem deſtitutis,cum aqua tepida.

Cap. CCLIIII.

ALIA hepatica , conferens ad ingentes phlegmonas,& obſtructiones iecoris.Recipit piperis drachmam vnam,ſpicæ nardi,eupatorii,ſing.drach.tres , fœnigræci,maſtiches,ammoniaci,coſti,aſari , ſingulorũ drach. ſex,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt . datur cochlearium vnum ex condito.

Cap. CCLV.

ALIA antidotus hepatica,experta & vtilis . Habet myrrhæ,aſari,ſeſelis,ſingul.drach. duas , eupatorii drachmas tres,acori,rhei,mei,petroſelini,piperis communis,amygdalarum amararum,caſiæ,phu,[a] bacani, ſing. drachmas duas,ariſtolochiæ rotundæ,ſpicæ , fœnigræci,maſtiches,gentianæ,ſingulorum drachmam vnam, mellis aut ſacchari quantum ſatis eſſe videbitur . datur cochlearium vnum.

a Bacani]Græcè eſt βαχάνυ.Meminit etiam Bacani Marcellus empiricus cap.22.& ad iecoris dolorem plurimùm commendat.Aetius quoque lib.10.cap.2.Bacani(quanquam falſò Cornarius Cacani ſubſtituerit)bis meminit inter remedia quæ iecoris obſtructionem tollũt. Eſt autem Bacanũ,vt Cœlius lib.27.cap.28.annotauit,raphani ſemen quod quum vrinam mouendi lienémque extenuandi vim(Dioſcoride teſte) habeat,pulchrè huic antidoto inſeretur.

Cap. CCLVI.

ALIA hepatica ad immenſas iecoris obſtructiones & affectus duritiem contrahentes,experta. Capit piperis communis drachmam vnam ſemis, ſpicæ nardi dr. tres,fœnigræci,aſari,ſingulorum.drach.duas, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur cochlearium vnũ cum condito.In iis autem efficax eſt, in quibus non eſt calida intemperies, ſed craſſi & lenti potiùs humores obſtructionem conciliant.

Cap. CCLVII.

AD iecinoris obſtructionem , & durities expertum. Accipit coſti,eupatorii,ſing. drach.duas , piperis communis drachmam vnam.Dantur tribus diebus in vino Aſcalonite cochlearia tria. Qui verò remedium hoc ſumit,in dextrũ latus per dimidiæ horæ ſpaciũ decũbat: veſperi autem accipiat.abſtineat aceto,balneo,leguminibus,oleribus,rapis,& omnibus flatum generantibus. Ego verò adieci ſeminis agni drachmas duas , chamædryos drachmam vnam.

Cap. CCLVIII.

ANTIDOTVS alia ad iecoris & lienis ingentem obſtructionem,ita vt etiam duritiem emolliat. Recipit ammoniaci thymiamatis, thuris, ſingulorum ſcrupulum vnum. Datur cum condito diebus tribus.Efficax autem admodum eſt ad eiuſmodi mala.

Cap. CCLIX.

ALIA hepatica.Habet aniſi , abſinthii , petroſelini, gentianæ,amygdalarum amararum , ſingulorum drachmam vnam . datur nucis Ponticæ quantitate cum mulſa.

Cap. CCLX.

ANTIDOTVS hepatica altera,Athanaſia vocata.Confert nephriticis,ictericis,& ſudores mouet.Capit cinamomi , ſpicæ nardi , zingiberis , iunci odorati, ſingulo-

ſingulorum drach. vnam. Excipiatur melle Attico aut ſaccharo ſufficienti. Datur fabæ Græcæ quantitate, febricitantibus ex mulſa: non febricitantibus, cum vino.

Cap. CCLXI.

ALIA hepatica, valde vtilis. Accipit ſecuridacæ drach. vnam, ſpicæ nardi, croci, rhei barbari, cinamomi, zingiberis, ſing. drach. vnam, aloes flauæ, xylobalſami, ſing. drach. ſemis, ſucci fumariæ, caryophyllorum, ſing. drach. vnā, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCLXII.

ANTIDOTVS ad hepaticos admodum probata & experta. Habet bacani drach. duas, piperis communis, coſti, ſing. drach. vnam. Tuſa & per cribrum diligenter transfuſa, dantur diebus ſeptem ante ſolis ortū cum vino Ægyptio, hoc eſt Aminæo, febre vacātibus: febricitantibus verò, cum temperata.

Cap. CCLXIII.

ANTIDOTVS alia hepatica, admodum experta. Recipit coſti, piperis communis, ſingul. cochlearia duo. Commixta cum vino veteri & commota bibantur, & ægrotus ſe in dextrum latus inclinet.

Cap. CCLXIIII.

ANTIDOTVS alia è nouem ſpeciebus compoſita, experta. Accipit coſti, gentianæ, abſinthii, eupatorii, amygdalarum amararum, ſpicæ nardi, piperis albi, ſing. drach. vnam, fœnigræci, iecinoris lupi, ſing. drach. quatuor, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſſe videbitur. Datur nucis Ponticæ quantitate.

Cap. CCLXV.

ANTIDOTVS alia Arabica, vtilis haud ſecus ac præcedens. Recipit myrrhæ drach. quatuor, coſti drachmam vnam, piperis albi, folii, ſing. drachm. quatuor. hæc tuſa & cribrata dantur ex mulſo. Cum hac antidoto bibendum erit abrotonum ex aqua decoctum, aut caricæ cum æquali pondere mellis edendæ.

Cap. CCLXVI.

ANTIDOTVS alia hepatica, experta, ex eupatorio. Habet lycii Indici drach. vnam, chamædryos, teucrii, ſingulorum drachmas quatuor, eupatorii, petroſelini, ſingulorum drachmas ſex, amygdalarum amararū drach. duas, abſinthii drach. ſemis, aniſi drach. quatuor, gentianæ drach. octo, mellis Attici aut ſacchari quantū ſufficit: & datur vt prædicta.

Cap. CCLXVII.

ANTIDOTVS alia hepatica, admodum vtilis. Capit petroſelini, zingiberis, rhei Pontici, coſti, ficus ſyluestris foliorum aridorum, ſing. drach. vnam. Datur cochlearium vnum febre vacātibus cum vino: febricitantibus verò, cum aqua.

Cap. CCLXVIII.

ANTIDOTVS alia hepatica, ab Agathone compoſita. Accipit gentianæ drach. ſex, helenii, abſinthii, ſpicæ nardi, ſing. drach. vnam. Datur vt præcedens, non febricitantibus cum vino: febricitantibus autem, cum aqua.

Cap. CCLXIX.

ANTIDOTVS hepatica, præcedenti ſimilis. Habet coſti drach. vnam ſemis, piperis, abſinthii comæ, ſing. ſcrupul. ſemis, baccam lauri vnam, cumini toſti & contuſi, grana quindecim. Hæc tuſa inuicem commiſceantur, bibātque æger cochlearium vnum. ſi febre vacat, ex vino Aminæo tepido: ſin febricitat, cum aqua. Accepta antidoto, ſe in dextrum latus ad vnius horæ ſpatium inclinet.

Cap. CCLXX.

ANTIDOTVS alia hepatica, experta. Recipit piperis, lupinorum amarorum, coſti, comæ abſinthii, ſing. drach. vnam. Tuſa & cribrata excipiantur melle Attico, & datur vt præſcripta.

Cap. CCLXXI.

ANTIDOTVS alia hepatica Pantagathos, quaſi ad omnia vtilis, nominata. Confert iecinoroſis, nephriticis, ſtomachicis: potiſſimùm autem defluxione laborantibus, & qui tardius concoquunt. Item pleuriticis, ictericis, breui tempore medetur. Accipit ſpicæ nardi, caſiæ, croci, aſari, ſing. drach. ſemis, aloes flauæ drachm. duodecim. Excipe diligenter melle Attico, & præbe.

Cap. CCLXXII.

ANTIDOTVS alia Achariſtos. Prodeſt iecinoroſis, nephriticis, colicis, pleuriticis, peſtilentia correptis, ſanguinem excreantibus, à ſerpentibus ictis, quartanis, putribus acceſſionum inſultibus ad noctem, præſumpta. datur nucis Ponticæ quantitate. Habet myrrhæ drach. tres, ſtyracis, opii, croci, piperis albi & longi, coſti, galbani, caſtorei, cinamomi, caſiæ, ſpicæ nardi, ſingul. drach. vnam, mellis Attici ſextarium vnū, & præbe.

Cap. CCLXXIII.

ANTIDOTVS pantagathos, faciens ad iecinoroſos, nephriticos, ſtomachicos, difficulter ſpirantes, pituitoſos, ictericos, dolore inteſtinorum vexatos, & caninam conuulſionem. [a] Mediocriter quoque aluum ſubducit. Habet ſpicæ nardi, amomi racemoſi, floris iunci odorati, xylobalſami, aſari, caſiæ, croci., maſtiches, ſingul. drach. vnam, aloes flauæ drach. octo Tuſa & cribrata vtere cum mulſa cochlearii vnius. Et ſi vis vt aliquādiu duret, excipe ſicca melle Attico deſpumato, & præbe nucis Ponticæ quantitate.

a Mediocriter quoque aluum ſubducit] Græcè eſt ποιεῖ δὲ καὶ γαστέρα μετρίως: quanquam malè μέτριος ſit in manuſcripto codice. Id autem facit aloes ratione, cuius octo accipit drachmas.

Cap. CCLXXIIII.

ANTIDOTVS hepatica ex anetho, admodum nobilis. Capit piperis, croci, pulegii, anethi ſeminis, baccarum lauri, ſing. drach. vnam, mellis Attici vnciam vnam ſemis, aut quod ſatis eſt. Tuſa & cribro transmiſſa cum melle commiſce in mortario, probéque confectam & commixtam dato ſingulis diebus. Et qui ſumpturus eſt hanc antidotum, reclinet ſe in latus dextrum vna hora.

Cap. CCLXXV.

ANTIDOTVS ad icterum experta, valde bona. Habet anchuſæ læuigatæ cochlearium plenum. Datur ieiuno cum mulſa.

Cap. CCLXXVI.

REMEDIA ſimplicia ad iecur, admodum laudata. Agni ſemen ad iecur induratum, & obſtructionem habens, confert. Centaurii magni ſuccus potus & foris impoſitus, plantaginis maioris ſiccæ folia & radix, & multo magis ſemen, aſparagi radix & ſemen, lauri radicis cortex, pæoniæ radix ex vino odorato pota, eupatorii & lupinorum amarorum decoctum, rubiæ radix, ruta & piper, pota, & extrinſecus impoſita. marrubium, amygdala. Dracontii radix purgat viſcera, craſſos & tenaces humores extenuat. Chamædryos obſtructionem tollit, & craſſitiem incidit. Ampelopraſum item chamæmeli flos pupureus potus, hypochondriis confert, & vrinæ ſtillicidium ſoluit.

Cap. CCLXXVII.

QVÆ ad icterum experta ſunt, admodum vtilia. Terræ inteſtina ſeptem aut nouem, ſimul cum terra quæ carnibus illorum adhæret vſta & læuigata, bibenda præbe cum condito ieiunis. Aut anchuſæ tritæ cochlearium plenum cum mulſa. Qui autem vehementer hoc malo detinetur, iis plus dato: aut ficum ſylueſtrem da gargarizandam, aut naribus abſorbendam: aut foliis raphani tuſis & tritis accipe ſuccum, adiicéque vinum vetus, & diſſoluito. Deinde ablega ægrum in balneum: & vbi ſudauerit, da bibendum diebus decem manè ieiuno. Similiter accipe nigellæ tritæ cochlearia tria cum paſſo, & da potanda in balneo ieiuno diebus decem.

Cap. CCLXXVIII.

ANTIDOTVS Euchariſtos, efficax ad omnem [a] affectum ſtomachi, & ad eos qui nunquā cibum [b] continēt. Confeſtim autē à dolore liberat. Eos quorū ſtomachus difficulter appetit, iuuat: & lateris inflationes ac dolores ſedat. Tuſſietio[illegible] difficulter ſpirātibus, itē lienoſis, iecinoroſis, nephr[illegible], mulieribus præfocatione vteri moleſtatis, tertianis & quartanis prodeſt. Accipit

cinamomi ,ſpicæ, ſing. drach. tres , caryophylli , myrrhæ,croci, ſtyracis, opii,galbani,terebinthinæ,hyoſcyami,papaueri s,pyrethri, zingiberis, ſing .drachmã vnã, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Affectum]Græcus codex Nicolai legit συνθεσιν,fortè pro διάθεσιν,niſi συγκοπὴν potius legendum eſſe videatur. b Continent] Manuſcriptus codex habet χονέζοντας.Quam tamen lectionem deprauatam eſſe iudico,& eſſe legendum vel συνέχοντας vel πονέοντας, id eſt elaborantes.

Cap. CCLXXIX.

ANTIDOTVS alia Euchariſtos,vtilis vt præcedẽs.Capit myrrhæ,caſiæ,croci , ſing .drachmam ſemis, piperis ſcrup.vnum ſemis,cinamomi,coſti,ſing.drach. vnam,galbani,ſpicæ nardi,ſing.drach. vnam ſemis , opii,caſtorei,ſtyracis,ſing drach.ſemis, mellis Attici vel ſacchari quod ſufficit.

Cap. CCLXXX.

ANTIDOTVS [a]Iſotheos,efficax ad tabidos, pulmonarios,ſanguinem excreantes,ſtomachicos,iecinoroſos,abſceſſu laborantes,nephriticos,iſchiadicos, & ad omnia interna mala,pérque circuitum reuertẽtes morbos,dyſentericos,& vteri præfocationes. Accipit ſpicæ nardi,cinamomi,balſami,caſiæ albæ,ſucci mandragoræ,caſtorei,opii,ſing. ſcrup.duos,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.Datur cum aqua calida hexagium vnum.

a Iſotheos]Græcè ἰσόθεος. Sic dicta quòd parem Deo vim obtineat. Ita veteres ſplendidis & magnificis titulis ſuas compoſitiones ornare delectati ſunt.

Cap. CCLXXXI.

ANTIDOTVS alia Iſotheos , vtilis ad dolorem ſtomachi,iecoris,pulmonis,oculorum,ſanguinis reiectionẽ,abſceſſus,dyſenterias, voluuloſos , nephriticos,iſchiadicos,difficulter ſpirantes, lateriſque dolores. Profluuium muliebre ſiſtit,& præfocationes ipſarum. Vacantibus febre datur cum vino: febricitantibus verò cum temperato liquore. facit etiam ad lethalia. datur ante & poſt cibum.Confert ad omnem ſanguinis eruptionem:datur cum aqua frigida . Quartanariis autẽ datur ante acceſſionem pondere ſiliquarum decem cũ vino,& ei qui antea lauit.Recipit ſpicæ nardi ſcrup.quatuor,myrobalani,coſti,piperis albi,galbani,ſing. ſcrup. duos,croci ſcrup.tres,cinamomi,madragoræ , caſtorei, myrrhæ,ſing.ſcrup.quatuor , dauci ſeminis ſcrup.tres, balſami ſcrup.vnũ,mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit.

Cap. CCLXXXII

ANTIDOTVS alia Iſotheos faciens ad tuſſientes,tabidos,ſtomachicos,iecinoroſos,pulmonarios,lippitudine laborantes,ſanguinem ſpuentes, abſceſſu laborantes,dyſentericos , iſchiadicos, difficulter ſpirantes, pleuriticos,hypochondriacos,muliebre profluuium,& vterinas præfocationes,ad lethalia venena ante & poſt cibum,ante acceſſionem. dantur ſcrupula duo cum vini cyathis duobus.Habet ſpicæ nardi ſcrup.duos, zingiberis ſcrup.vnum,croci ſcrup.vnum ſemis, coſti, piperis albi,galbani,ſing.ſcrup.vnum,opobalſami,cinamomi,ſucci mandragoræ,caſtorei,opii Thebaici,ſing.ſcrupul.duos,dauci Cretici ſcrup.vnum ſemisamomi ſcrup. quatuor,caſiæ ſcrup.quatuor ſemis,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCLXXXIII.

ANTIDOTVS [a]Soterios:& aliter [b] Lexopyretos nominatur, Theopẽptos hoc eſt à Deo miſſa, [c]theodotos,ſanitas,[d]panæretos aut panchreſtos.Ego verò hanc [e]Soteram voco.Dolorem autem in multis malis ſoluit, data cum mulſa.dolorem capitis ſedat.vertiginoſis,pulmonariis,nephriticis,inſaniẽtibus medetur. ſomnũ conciliat.Confert lippitudinibus.inuncta.malis ex defluxione natis ſuccurrit.vtilis eſt difficulter ſpirãtibus,tuſſientibus,pleuriticis,& omni vitio. Prodeſt etiam ſanguinem ſpuentibus data cum oxymelite,aut ſucco plãtaginis vel polygoni. item [illegible]achi inappetentiam & ſingultum ſanat.iis qui ci[illegible] uomũt confert. Ad in-

A flationem & orthopnœam.iecinoroſis,lienoſis , ictericis,melancholiciſque ſuccurrit.[f]pituitam per inteſtina detrahit.nephriticis,trementibus,cõuulſis,& vtero pro deſt.doloribus à partu ortis,arthriticis & iſchiadicis.cũ aqua pota,febres propulſat.Habet myrrhæ drach. quatuor ſemis,ſpicæ nardi,croci,floris iunci odorati,caſiæ, ſing.drach.quatuor,petroſelini,piperis longi , cumini, ſing.drach.vnam ſemis,carpeſiæ ſcrup.tres, opii , coſti, ſtyracis,ſing.drach.vnam,mellis Attici quantũ ſatis eſſe videbitur.Styracem ſolue cum melle:opiũ verò & myr-
B rham prius in vino dulci Cretico macerato,crocumque cum illis ſolue,& iniice arida tuſa.ſi verò volueris , impone etiam ſacchari quod ſatis erit . Confecta dato in prædictis malis pondere vnciæ vnius.

a Soterios]Græcè σωτήριος,id eſt ſalutaris. b Lexopyretos] Græcè eſt ληξοπύρετος,hoc eſt ſedans & finiens febrem.Vox compoſita ex λήγω & πυρετός. c Theodotos]Græcè eſt θεόδοτος, à Deo data. d Panæretos]Græcè malè legitur πανάρετος.legendum enim πανάρετος,id eſt eximia præſtans. e Soterã]Græcè σωτήραν, id eſt ſeruatricem. f Pituitam &c.]Græcè malè legitur,καὶ ἐπὶ φλέγματος τῶν ἐντέρων κατασπῶντα,pro καὶ φλέγμα διὰ τῶν ἐντέρων κατασπᾷ, vt ex
C ſequenti patet antidoto,vbi prorſus legitur φλέγμα διὰ τῶν ἐντέρων κατασπᾷ.

Cap. CCLXXXIIII.

ANTIDOTVS alia Soterios. Dolorem in multis malis exhibita cum aqua aut mulſa,ſoluit . veterem capitis dolorem ſedat.vertiginoſis,inſaniẽtibus ex interuallis pota conuenit.nephriticis auxiliatur,ſomnum inducit.lippitudinibus doloribúſque aurium pota prodeſt.omnibus defluxionum malis inuncta confert. dolorem dentium ſedat . difficultatem ſpirandi , omnem
D aſthmatis cauſam,tuſſem diuturnam, pleuriticos, & peripneumonicos iuuat , omnem ſepti tranſuerſi cauſam alleuiat,ſputum tenue incraſſat : & vt promptè educatur efficit,ex hydromelite pota.ſanguinem ſpuentes cũ oxymelite aut polygono aut plantagine bibita iuuat. prodeſt ſtomachicis,iiſque qui nihil appetunt ſingultũ compeſcit,non continentibus cibũ confert,vomitúmque ſiſtit,acido ructui inflationíque congruit,iecinoroſis,lienoſis,ictericis,melancholicis prodeſt, pituitã per inteſtina deducit.Facit ad omnem affectum in veſica,
E aut renibus conſiſtentem.arteriacis pota admodum vtilis eſt.conuoluulum mitigat,& omnem cœliacum affectũ.tremori, cõuulſioni,& iis qui bibere haud poſſunt, auxiliatur.Interdum cum decocto fœnigræci in vterinis mulierum præfocationibus ſuccurrit, & dolores è partu ſedat.omnem præterea dolorem in vtero non ſolùm pota,verumẽtiam infuſa cum vino calido compeſcit.conducit arthriticis,iſchiadicis,& venenatis,pota & inuncta,plagis.febrem etiam omnem finit, non ſolùm peſtiferam,cum aqua pota.Cum aqua mulſa autem da-
F tur in omnibus localibus morbis,ſummè illis conferẽs. datur nucis Ponticæ magnitudine.Habet myrrhæ , ſpicæ nardi,croci,caſtorei,ſing.dr.duas , opii dr . quatuor, petroſelini Macedonici drach.tres ſemis, aniſi dr . duas ſemis,ſeminis apii drach.quinque,caſiæ dr.quatuor, ſinonis Syriaci,floris iunci odorati,drach.tres,piperis lõgi & communis,carpeſiæ,ſing.drach.vnam ſemis, ſtyracis calamitis,ſeſelis,ſing.drach.vnam,hedychroi confectionis dr.vnam ſemis,coſti drachmã vnã ſemis, amomi,aſari,ſingulorum dr.vnã,mellis Attici aut ſacchari
G quod ſatis eſt.ſtyracem ſolue in melle·opiũ& myrrham macerato prius in paſſo,[a]cúmque illis crocum dilue,atque iniice arida tuſa.confectã repone invaſe,& præbe.

a Cúmque iis crocum dilue]Græcus manuſcriptus codex legit τὸν κρόκον λύε ἐντόνως.Cenſeo autem ſcribendum, vt in præcedẽti antidoto,καὶ τὸν κρόκον λύε σὺν τούτοις.

Cap. CCLXXXV.

ANTIDOTVS alia Soterios , faciens ad multa & varia mala.In capitis dolore diſſolutam cum ſapa fronti inunge,& bibendam da cum aqua. Vertiginoſis ,co-
H mitialibus & inſanientibus datur nucis Ponticæ magnitudine cum mulſa.ſimiliter etiam nephriticis,& vigilãtibus.In diuturnis oculorum defluxionibus diſſolutam cum ſapa inunge fronti,vſque ad oculos. Dentium dolorem inuncta ſoluit. difficulter ſpirantibus & diutina

tuſſi laborantibus datur nucis Ponticæ magnitudine. Humiditatem à pulmone deriuatam, & tenuia ſputa in craſſat, & ad educendum facilia reddit, cum mulſa pota eodem pondere. Sanguinem reiicientibus, cum oxymelite, aut ſucco polygoni aut plantaginis. [a]Singultientibus autem aut cibum vomentibus, aut iis quibus in vẽtriculo aceſcit, datur cum condito aut decocto mẽthæ. Ad iecoris dolorem & inflationes eodem pondere datur cum mulſo. Lienoſis cum aceto aut oxymelite. nephriticis & difficultate vrinæ laborantibus, cum decocto apii aut petroſelini. ad renum aut veſicæ exulcerationem cum melicrato. His verò qui febre vacant, cum lacte caprino. ſimiliter podagricis & iſchiadicis cũ mulſa præbetur. Iis qui à venenatis icti ſunt, fabæ quãtitatem dato manè, & dormituris. Illine autem ex ipſa morſum. Illita verò febrẽ finit, nõ ſolùm ardentem, ſed & eas quæ per circuitum reuertuntur. diſſoluitur autẽ cum mulſa. Datur quoque in quartanis cõcoctione facta cum decocto ſenæ & chamædryos, aut heliotropii. Accipit opii drach. vnam, caſtorei hexag. vnum, carpobalſami drach. vnam, floris iunci odorati vnc. ſemis, [b]ſphagni, iuniperi baccarum, ſpicæ nardi, ſeſelis, ſing. hexag. duo, centaurii vnc. vnam, cinamomi, ſinonis, ſing. hexagia duo, chamæpityos, lapathi, ſing. hexag. quinque & tertiam eius partem, cyperi, iridis, aſphodeli, ſing. hexagia quinque & tertiam partem, ſtyracis hexag. vnum & tertiam partem, cypariſſi hexag. vnũ, ſauinæ hexagia v. & tertiã partẽ, Celticæ hexag. quatuor, & tertiã partẽ, coſti hexag. quinque & tertiam partem, caryophylli hexagia quatuor, folii Indici hexag. duo, ladani, bdellii, ſingul. hexag. tria & tertiam partem, croci hexag. tria, vnguis odorati hexag. tria & tertiam partem, roſarum hexag. quatuor, helenii hexag. tria & tertiam partem, agarici hexag. quatuor, caricarum, vuarum paſſarum, ſing. hexag. duo, aniſi hexag. tria, petroſelini hexag. quatuor, hyperici, gẽtianæ, ariſtolochiæ longæ, ſing. vnc. vnam, carnis palmularum hexag. ſemis & quartam partem, pinearum hexag. quatuor, caſiæ, ammoniaci, ſing. hexag. duo ſemis & quartam partem, terebinthinæ, apii ſeminis, hexag. quatuor, hedychroi magmatis hexag. vnum gr. octo, aſari hexag. quatuor, amomi hexag. vnum, chamædryos, piperis longi, ſing. hexag. duo, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Singultientibus] Codex manuſcriptus legit σρὸς σμίγματα, haud dubiè pro λυγμοὺς. b Sphagni] Græcè σφάγνυ. Sphagnõ autẽ non eſt niſi muſcus arboribus innatus, quem alii Græci σπλάγχνον & βρύν appellant. Aetius etiã Hypnon vocat, lib. 12. cap. 44. Plinius præterea lib. 24. cap. 6. Nicolai & aliorum recentiorum Græcorum inſtar, Sphagnanon nominat.

Cap. CCLXXXVI.

ANTIDOTVS Philãthropos, aquæ inter cutem conferens, experta, probata. Facit ad caput, ſtomachum & renes per annum pota fabæ magnitudine. podagricis medetur quotidie aut alternis diebus, aut per tertium cum liquore temperato pota. Non contemnas autẽ eius commoditatem: experta enim eſt. Habet apii, petroſelini, drach. duas, euphorbii drach. duodecim. Tuſa & cribrata diligenter excipe melle Attico aut ſaccharo ſufficienti. Hydropicis autem datur cum temperato liquore pondere quatuor ſcrupulorum.

Cap. CCLXXXVII.

ANTIDOTVS peroptabilis, efficax ad ſtomachicos, febricitantes, tertianas, quartanas, & quotidianas. Recipit ſeſelis, libyſtici, piperis communis, petroſelini ſeminis, calaminthæ, pulegii, ſing. drach. vnam, mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit.

Cap. CCLXXXVIII.

ANTIDOTVS ad eos qui quotidiana febre laborant, data ex aqua. Habet aloes flauæ, croci, opii Thebaici, ſtyracis, myrrhæ, papaueris capitum, piperis albi, ſingul. dr. duas, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. datur ante inuaſionis horam.

Cap. CCLXXXIX.

ANTIDOTVS ad eos qui quotidiana febre correpti ſunt, data ex aqua. Accipit aloes flauæ, croci, opii, myrrhæ, ſenæ, capitũ papaueris, piperis cõmunis, ſing. drach. ſemis, mellis Attici aut ſacchari quod ſufficit.

Cap. CCXC.

ANTIDOTVS vocata Myſterium, efficax eſt ad pleuriticos. ſemel data promiſſis reſpondet. dolorem ſedat: rigore correptis, ſtomachicis, iecinoroſis ſuccurrit, & eſt admodum vtilis. Capit ſtyracis calamitis, caſtorei, piperis, croci, ſing. drach. vnam, hyoſcyami ſcrupul. tres. Aqua calida informa paſtillos nucis Ponticæ quãtitate. datur cum [a]aqua mulſa.

a Aqua mulſa] Manuſcriptus codex legit δυκρατομέλιτος, pro ὑδρομέλιτος. Sic enim eſſe legendum ex lib. Aetii 8. cap. 68. qui omnia propemodum remedia pleuriticis accommodata ex aqua mulſa præbenda præcipit, abunde colligitur.

Cap. CCXCI.

ANTIDOTVS [a]Zopyrios, efficax ad comitiales, tremebundos, [b]aſthmaticos, iecinoroſos, pulmonarios, & mulieres præfocatione laborantes. Habet ſpicæ nardi, myrrhæ, croci, caſiæ, floris iunci odorati, mandragoræ, ariſtolochiæ, cinamomi, thuris, rhois aridi, polii, caſtorei, ſing. hexag. vnum, ſcordii, ſanguinis exiccati [c]anatis maris, ſing. vnc. duas ſemis, piperis, coſti, ſing. vnc. duas, mellis Attici vel ſacchari quantum ſatis eſſe videbitur. Paratum in vaſe vitreo reconde. Datur hexagium vnum cum mulſo: febricitãtibus autẽ, ex [d] aqua mulſa.

a Zopyrios] Græcus manuſcriptus codex malè legit ζωσπύριος pro ζωπύριος. Sic enim legendum eſſe, Galenus lib. 2. de antidotis ſatis oſtẽdit. Ibidem enim hanc deſcribit, atque ita Zopyro à quodam, qui illam Mithridati tranſmiſit, dictam eſſe tradit. b Aſthmaticos] Manuſcriptus codex non rectè legit ἀσθατικοὺς pro ἀσθματικοὺς, vel ſcribẽdum erit αἱμαπτοϊκοὺς: illis enim etiam conferre hanc antidotum, teſtis eſt loco citato Galenus. c Anatis] Græcè perperam ſcribitur νησία pro νήσσης, qui error crebrò eſt in codice Nicolai manuſcripto. Sic verò eſſe legendum, Galenus eodem in loco docet. Nam in antidoto ſequenti ex ſanguinibus, habet νήσσης αἵματος ἄῤῥενος καὶ θηλείας.
d Ex aqua mulſa] Iterũ perperam δυκρατομέλιτος legitur pro ὑδρομέλιτος. Siquidem Galenus habet, πυρέττουσι μεθ' ὑδρομέλιτος.

Cap. CCXCII.

ANTIDOTVS Muſa conferens mirificè hydropicis, iecinoroſis, nephriticis, difficultate vrinæ laborãtibus, iſchiadicis, rigore correptis, quartanis, & articulorum dolore laborãtibus. Recipit piperis dr. ſedecim ſcrupul. vnum, croci, hyoſcyami, ſing. hexag. duo, thuris maſculi, gentianæ, ariſtolochiæ rotundæ, euphorbii, ſing. hexag. vnum. Terantur & cribrentur ſimul. opium cum melle ſolue, & da febricitantibus cum hydromelite. Si volueris adiice myrrhæ drach. vnam minus granis quatuor. Paratã repone in vaſe. datur ex ea hexagiũ vnum.

Cap. CCXCIII.

ANTIDOTVS nominata Perſica. Prodeſt ad omnem morbum, capitis dolorem, ictericos, corpus formicoſum, verrucoſumve, febres cum rigore inuadentes, vomentes. & eſt admodum bona & vtilis. Capit piperis albi, cardamomi, hyoſcyami ſeminis, myrrhæ, ſingul. dr. ſex, arſenici, opii, ſulphuris ignem experti, ſing. dr. quinque, croci dr. ſex, coſti, ariſtolochiæ, mandragoræ radicis corticis, euphorbii, ſing. drach. tres, mellis Attici aut ſacchari, quantum ſatis eſſe videbitur. datur Põticæ nucis magnitudine cum temperato liquore.

Cap. CCXCIIII.

ANTIDOTVS [a]Syngeli regalis. confert ad dolorẽ capitis, hebetudinẽ oculorũ, adſtrictũ ventrẽ, humores ſtomachi extenuans. Itẽ ad arthriticos, ictericos, podagricóſque. omnẽ morbũ Dei gratia ſanat data ſine obſeruatione. ad frigus & æſtũ valet. Habet piperis cõmunis & albi, ſing. dr. vnã, polypodii dr. duas, zingiberis, cinamomi, ligni cinamomi, nucis odoratæ, ſing. dr. duas, caryophylli dr. vnam ſemis, cãchryos drach. vnam, mellis Attici & ſacchari quod ſatis eſt.

a Syngeli] Græcè eſt συγγέλου. Et ita in Latinis quoque Actuarii codicibus legitur, qui eandem etiam antidotum deſcribit. Quis verò Syngelus ille fuerit, non ſatis nobis conſtat. In ſequentibus antidotis etiam cuiuſdam mentio fit, quæ ad Michaelem Syngelũ refertur authorem. Vt dubiũ non ſit vtriuſque antidoti vnum & eundẽ fuiſſe authorẽ. Conſtantinus Laſcaris lib. 3. ſuæ Grammatices meminit cuiuſdã Michaelis Syngeli Hieroſolymitani. An verò is fuerit de quo Nicolaus hoc loco loquitur, affirmare non auſim.

Cap. [illegible]C V.

ANTIDOTVS [illegible]ichaelis angeli regalis, cõferẽs vt præcedens, ad [illegible]es, excernẽdo, item lienoſos

& propter obſtructionem iecinoroſos, omnem ſtomachi refrigerationem, omnémque vterinum affectum, ac mala muliebria. Cunctas obſtructiones tollit, acidos ructus diſſipat, & appetentiam excitat, lætitiam parit, bonúmque corporis colorem. oris fœtorẽ tollit. timorem, metum, & futilem loquacitatem difficilémque ſpirationem abigit. Et in ſumma hominem ſanitati reſtituit, & memoria valentem efficit. Datur citra obſeruationem omni tempore cum cibo, & à cibo. neque frigus neque æſtum, aut cibum aut potum obſeruando. Accipit piperis communis & longi, zingiberis, cinamomi, ligni cinamomi, polypodii, nucis odoratæ, ſingul. drachm. duas, caryophylli, ſpicæ nardi, maſtiches, [a]carychi, alypiadis, dacrydii, ſing. drach. vnam ſemis, turpeti drach. duas, mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſt. Datur vncia vna cum temperato liquore, aut plus aut minus pro viribus, media nocte aut quando volueris, inſpiciendo habitum hominis.

a Carychi] Quid verò per Carychum intelligat, ſcire nondum poſſum.

Cap. CCXCVI.

ANTIDOTVS vocata phlebotomos. propter eius verò celeritatẽ phlebotomos eſt appellata. Habet zingiberis drach. duas, ſeſelis drachmam vnam, petroſelini, piperis, ſingulorum drach. vnam, aſari, aloes flauæ, ſing. drach. quatuor, eupatorii drach. tres. Hæc tuſa & cribrata excipe melle Attico aut ſaccharo ſufficienti. Datur Ægyptiæ fabæ magnitudine ex vino Aminæo auſtero, iis qui non febricitant: febricitantibus autem, cum aqua calida.

Cap. CCXCVII.

ANTIDOTVS ex croco, ad iecinoroſos, admodum bona. Recipit croci, ſpicæ nardi, caſiæ, ſingulorum drach. quatuor, cinamomi, myrrhæ, floris iunci odorati, coſti, ſing. drach. duas, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCXCVIII.

ANTIDOTVS Cyphi ex quinquaginta ſpeciebus compoſita. Suffita quicquid eſt noxium, malúmque ſpiritum abigit. Omnes feras immenſi impetus depellit & auertit. capitis dolore vexatos liberat, frõti illita. oculorum doloribus ſuccurrit inuncta extrinſecus cum vino. aurium dolores ſanat melle & oleo diluta, atque cum flocco impoſita. omnia oris mala ſanat, diſſoluta & illita ſufficienti tempore. tuſſientibus, nõniſi recta ceruice ſpirantibus, peripneumonicis, ſtomachicis, & ſanguinẽ reiicientibus cum mulſo commixta, ac fabæ ſylueſtris quantitate data auxiliatur. ſimiliter lienoſis, nephriticis & hepaticis prodeſt, ſi cum poſca bibatur de ea ſiliquæ tres. Saraceni vocant ſiliquam, ſtagium aut fabæ Ægyptiæ magnitudinem. Doloribus inteſtinorum & iſchiadicis, confeſtim cũ calida aqua fabæ quãtitate, cõfert. Lunaticos autem reſtituit, data cum ſpuma tauri fabæ magnitudine, ab ortu ſolis vſque ad ortũ lunæ diebus triginta. Opitulatur etiam peſtifero morbo confeſtim & continuò data, geſtata & appenſa. Eſt enim medicamentum aduerſus venena, propulſans omne malũ. Quòd ſiquis ipſam quotidie ſumpſerit, nullum morbũ formidabit. Auxiliatur etiam iis qui à rabidis ſunt commorſi animantibus & lumbricis luna deficiente. eſt verò admodum nobilis. Accipit lapidis gagatis vnc. vnã, helenii vnc. duas, corticis aſpalathi vnc. duas hexagia duo, radicis aſphodeli vnc. duas hexag. duo, ſauinæ vnc. duas, baccarum iuniperi numero trigintatres & tertiam vnius partem, bdellii Petraici, hoc eſt quod ex Petræa Arabia affertur vnc. duas hexag. duo, caricarũ pinguiũ ſine acinis vnc. octo, ammoniaci vnc. vnã, conchylii Indici, ſeminis rutæ ſylueſtris, coſti, iuglandis, ſing. ſiliq. duodecim, cardamomi, cyperi, croci, ſing. ſiliq. vnam ſemis, ſeminis cypariſſi vnc. vnam, ladani ſiliq. tres & tertiã partem, ſtyracis calamitis ſiliq. tres & tertiam partem aſari ſiliq. duas, nardi Celti[illegible] ſarum ſiccarũ, ſing. ſiliq. vnam, myrrhæ, troglo[illegible] vnc. duas hexag. duo, amomi ſiliq. duas, peucedan[illegible] duas, ſeminis ſalicis ſiliquas duas, floris iũci odorati ſiliquam vnam, pinearum ſiliq. vnam, vuarum exẽptis acinis vnc. octo, terebinthinæ vnc. duas, folii ſiliq. vnam, pœoniæ ſiliquæ tertiam partem, palmularum pinguiũ vnc. quatuor, conyzæ odoratæ ſiliq. duas, maſtiches ſiliq. vnam, dictami ſiliq. duas, thuris ſiliq. vnam, corticis piceæ ſiliquam vnam ſemis, calami odorati vncias duas, iridis Illyricæ vnc. vnam hexag. vnum, [a]mochli ſiliq. duas. carpobalſami ſiliq. duas, mellis Attici aut ſacchari libras duas vel quod ſatis eſt, vini optimi ſiliq. vnam. Arida contere vnà cum liquidis, & hæc conficiendo dic, α. ε. ι. η. υ. ω.

a Mochli] Græcè μοχλία. Neque quid ſit Mochion, me intelligere fateor.

Cap. CCXCIX.

ALIA confectio Cyphi ex rebus vigintiocto cõſtãs. Vrinam mouet, & eſt optima. Capit carnis palmularũ, nucum pinearum, drach. quatuor, carnium caricarum drach. octo, ſpicæ nardi, vuarum paſſarum, ſing. drach. vnam, folii drach. quinque, baccarum iuniperi drach. octo, thuris drach. tres. croci, cyperi, ſabinæ, muſci, floris iunci odorati, cardamomi, ammoniaci, meliloti, ſingul. drach. tres, cypariſſi, Celticæ, ſing. drach. duas, caſiæ dr. quatuor, roſarum drach. tres, aſphodeli drach. tres, ſtyracis drachmas quinque, baccarum iuniperi paruarũ drachmas tres, helenii drach. quinque, coſti drach. ſex, terebinthinæ drach. duas, aſpalathi drach. quinque, bdellii [a]drach. ſex, mellis Attici aut ſacchari vel vini odorati quantum ſufficit.

a Bdellii drach. ſex] Manuſcriptus codex ſimpliciter βδελλίου habet, non adiecto pondere. Aetius autem qui lib. 13. cap. 17. eandem antidotum, ſed ſimplicium ordine diuerſo, deſcribit, pondus quod in cõuerſione noſtra eſt, diſertè exprimit.

Cap. CCC.

ANTIDOTVS Climax. Facit ad ſtomachi refrigerationem, ſuccurrit etiam iis qui concoquere haud poſſunt. eſt experta. Non ſolùm autem ad flatus & turbationem ſtomachi confert, ſed & muliebria mala omnino purgat. Aſſumpta iis quoque qui nonniſi recta ceruice ſpirant, auxiliatur. eſt admodum bona. Habet ſeminis ari, ſeminis apii, ſileris, piperis, zingiberis, ſingul. drach. vnam, ſinonis Syriaci drach. duas, ſeminis fœniculi, radicis helenii, ſing. drach. tres, cinamomi drach. vnã, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Confecta datur manè ieiunis, & à cœna[a] cum vino diluto vel aqua. excitat appetentiam. Datur etiam ad omnis generis tuſſes, &[b] humores delatos ad thoracem, omnéque internum corporis malum. venerea etiam ſtimulat.

a Cum vino diluto] Græcè eſt μετὰ κράματος. Eſt autẽ κράμα ſimpliciter, vel cum adiectione κράμα οἴνου ὑδαροῦς, Græcis vinum aqua dilutũ. b Humores] Græcus codex malè legit θυμὸν pro χυμόν.

Cap. CCCI.

ANTIDOTVS Apollonii conferẽs difficulter ſpirãtibus, orthopnœæ, tuſſi diuturnæ, dolori pectoris, ſtomachi & viſcerum. Omnem autem antidotum in eiuſmodi malis ſuperat. Tribus enim diebus intermiſſionẽ præſtat. Accipit piperis albi drachmas quinque, croci drach. tres, cinamomi drachmas duas ſemis, ſpicæ, myrrhæ, opii, [a]interioris partis ſulphuris ignem non experti, cardamomi, hyoſcyami, ſing. drach. duas, aſari drach. vnam, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. datur nucis vnguentariæ quantitate.

a Interioris &c.] Græcè eſt ἐντεριώνης τιβάπυρι. Eſt autem Græcis ἐντεριώνη, cuiuſque rei interior pars. Proinde interdum nucleum, interdum etiam medullam reddunt Latini interpretes. Quòd autem τιβάπυρι ſit vox corrupta, nemo non videt. In ſequenti antidoto non τιβάπυρι, ſed τιμάπυρι ſcribitur, quod tamen æquè corruptum eſt. Puto autem corruptam hanc vocem eſſe ex θείῳ & ἀπύρῳ. Legendum itaque eſſe videtur θείου ἀπύρου, id eſt ſulphuris ignem non experti. Nã ſulphur aſthmaticis & difficulter ſpirantibus conferre, Dioſcorides etiam teſtatur. Et legendum eſſe hoc pacto, paulo pòſt latiùs oſtendemus. & idem Ioannes de ſancto Amando vocatus cõfirmat, qui tipapyrum, ſulphur viuum interpretatur.

Cap. CCCII.

ANTIDOTVS Muſa Apollonii, conferens difficulter ſpirantibus, veteri tuſſi, & omnibus malis. Item [a]extenuatis, & plurima virium imbecillitate laborãtibus, iis quoque qui decretoriorum dierum expectant finem, admodum vtilis eſt. tuſſem ſoluit. Quòd ſi etiam dolores accidant, ſumptã nucis Põticæ quãtitate, ipſos

A diſſipat. Habet piperis albi ſiliquas ſedecim & quartã partem, croci hexagium ſemis, gentianæ hexagium vnum, myrrhæ hexagia duo, hyoſcyami hexagium vnũ, [b]ſulphuris ignem non experti hexagia tria, mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſt. Prodeſt etiam quotidianis, tertianis & quartanis, præcipuè aſſumpta ante acceſſionem Ponticæ nucis magnitudine, ex tepido vino.

a Extenuatis] Græce eſt λεπτοφότητα ſcriptum malè, pro λεπτότητα. b Sulphuris, &c.] Quod antè τιβάπυρι, iam τιμάπυρι appellat.

Cap. CCCIII.

B ANTIDOTVS alia Muſa, efficax ad iecinoroſos. Recipit piperis ſiliquas ſedecim & quartam partem, hyoſcyami hexag. duo, thuris, arſenici, gentianæ, ariſtolochiæ rotundæ, euphorbii, ſing. hexag. vnum. Tuſis & cribratis omnibus ſimul, opium diſſolue cum melle Attico aut ſaccharo ſufficienti. iniice autem & myrrhæ hexagia quinque, & præbeto cum aqua mulſa, priuatim febricitantibus hexagium vnum: non febricitantibus autem, cum vino. Prodeſt etiam hydropicis, nephriticis & difficulter mingentibus.

Cap. CCCIIII.

C ANTIDOTVS Aphraſtos, hoc eſt non dicenda. conducit reſolutis, ſpumantibus, & dæmonio agitatis. Capit ſcordii, ammoniaci, myrrhæ, tragacanthæ, opopanacis, ſagapeni, caſtorei, [a]ſquamæ mucronibus ferri decuſſæ, galbani, bituminis, ſanguinis draconis, mori fructuum, thuris, maſtiches, ſingulorũ drach. vnam. Quæ ſunt odorata, ea non trita in poculum deſpumati mellis impone, & moue vehementer in mortario. Alias autem ſpecies tere, & per cribrum tranſmitte. dein adiice hyſſopum, betonicam, [b]carabureã, ſaluiam, cynogloſſum, rutam, vrticam, ericen, phu, calaminthã paruam, ſtercus bouillum, & [c]ſulphur. Trita hæc coniice in vas cum mero, & expone aſtris cum ferro, datóque ægrotanti.

a Squamæ mucronibus decuſſæ] Græcè legitur haud rectè σιδήρου στούπου, pro σιδήρου στομώματος. Quid autem ſtomoma ſit, ſuprà quoque à nobis expoſitum eſt. Conducit reſolutis vſus ſtomomatis.
b Carabuream] Codex manuſcriptus habet καραβυρέαν. Neque mihi huius corruptæ vocis ſignificatio cognita eſt. Niſi fortè ſit carui ſpecies, quæ Hiſpanis caroucia & caraucia hodie dicitur. c Sulphur] Græcè σούλφαρα legitur. Vox Latina Græcis exarata literis. Et hinc etiam clarum fit, ſuprà per τιπάπυρι, Nicolaum ſulphur ignẽ non expertum intelligere.

Cap. CCCV.

ANTIDOTVS alia colica, expoſita à Magno medico ſophiſta, admodum vtilis. Habet cyperi, zingiberis, aniſi, ſing. drachmam ſemis, dictamni, petroſelini, piperis, ſingulorum drachmam vnam, ſpicæ nardi, ammoniaci, calaminthæ, ſingulorum ſcrupulos octo, caſiæ fiſtularis drachm. decem. Tuſa & cribrata aqua ſolue, & finge paſtillos nucis auellanæ quantitate. Exſiccatis in vmbra, da febre vacantibus paſtillum vnum cum condito: febricitantibus autem, cum aqua mulſa.

Cap. CCCVI.

ANTIDOTVS ex croco vocata. Prodeſt colicis, ex poſca data Ægyptiæ fabæ magnitudine. Difficulter ſpirantibus cum aqua, quantitate duarum fabarum. Iecinoroſis ex vino veteri, Ægyptiæ fabæ magnitudine. Pleuriticis in aqua mulſa, quantitate duarum fabarum. Nephriticis, cum temperato liquore. Ictericis ex melicrato. Dyſentericis noctu deglutiendam præbeto erui quantitate. Lienoſis ex vino auſtero duarum fabarum magnitudine. Ad internos abſceſſus, cum aqua. Ad tormina ventris eiuſdémque refrigerationem, cum [a]temperato liquore. Accipit croci drachmas quindecim, opii drachmas tredecim, euphorbii drach. vnam, piperis drach. quatuor, pyrethri drach. duas, ſpicæ nardi, dauci Cretici ſeminis, ſing. drachmas quatuor, petroſelini Macedonici drachmas duas, opobalſami, caſiæ, folii, amomi, roſarum ſiccarum, rutæ ſiccæ, coſti, ſtyracis, ſeminis apii, ſingulorum drach. quatuor, myrrhæ, cardamomi, ſeminis fœniculi, ſing. drach. duas, caſtorei drach. vnã, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Cum temperato liquore] Græcè eſt, μετ' ἀκράτου. Cenſeo tamen legendũm ἀκράτῳ, id eſt mero.

Cap. CCCVII.

ANTIDOTVS alia colica, faciens ad ſtomachi dolorem ſtrepitúmque, & tuſſes. Recipit cumini torrefacti drach. octo, foliorum rutæ drach. ſex, piperis drachmas quatuor, nitri drach. duas, petroſelini Macedonici drach. quatuor, corymbi thymi drach. duas, zingiberis drach. quatuor, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſſe videbitur. Datur cochlearii vnius menſura cum mulſo aut acido garo. Eſt verò laudata.

Cap. CCCVIII.

ANTIDOTVS alia ad colicos, experta, dolorem mitigans. Valet ad internas inflationes, & affectus ſedis, ac violentias. Ad dolores cum temperato liquore cyathorum trium, nucis Ponticæ quantitas diſſoluta. Habet caſiæ, aniſi, ſpicæ nardi, zingiberis, petroſelini Macedonici, opii, ſingulorum drachmam vnam, ſeminis apii drachmas duas, croci, caſtorei, floris iunci odorati, ſingulorum drachmam ſemis, piperis albi drach. vnam, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCCIX.

ANTIDOTVS alia colica nobilis, & vtilis. Capit piperis albi, thymi, gummi, ſingul. vnc. ſemis. Datur vbi vſus poſtulat, cochlearium vnum cum temperato liquore ieiunis & dormituris.

Cap. CCCX.

ANTIDOTVS colica, quam accepi à fratre Cononis, & Theoſebii, qui dicebat ſe multoties expertum eſſe quòd vna duntaxat potione eos qui ſumpſiſſent ſanos reddiderit, aut vtplurimùm, duabus aut tribus. D Datur põdere obolorum duorum cum frigida aqua trium cyathorum. præſtat verò id ipſum cum niue ſumere. Habet ſeminis hyoſcyami albi, piperis albi, ſing. drach. decem, opii drachmas ſeptem, dauci Cretici ſeminis drach. quinque, petroſelini Macedonici drachmas tres, pyrethri, euphorbii, ſingulorum drach. ſemis, ſpicæ nardi, croci, ſingul. drachm. duas, mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit.

Cap. CCCXI.

ANTIDOTVS alia vocata Athanaſia, admodum E conferens colicis, & experta. Accipit ſeminis apii drachmas tres ſemis, ſeminis aniſi drach. vnam ſemis, caſtorei, piperis communis, opii, ſing. drach. ſemis, myrrhæ gran. ſeptem, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur [a]nucis Ægyptiæ quantitate.

a Nucis] Græcè legitur καρύου. Puto autem ſcribendum eſſe κυάμου, hoc eſt fabæ. Ægyptiæ enim fabæ mentionem Nicolaus & alii Græci faciunt ſæpe, non nucis.

Cap. CCCXII.

ANTIDOTVS alia colica, dolorem mitigans. Recipit ſtyracis, aſari, caſtorei, opii, hyoſcyami albi ſemi F nis, ſing. drach. ſemis, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCCXIII.

ANTIDOTVS alia colica, dolorem ſedans, admodum bona, qua vtor experta ad magnos affectus, & inflationes coli, & vehementes dolores. Datur quantitate nucis auellanæ cum cyathis tribus temperati liquoris. Habet caſiæ, aniſi, ſpicæ nardi, zingiberis, petroſelini Macedonici, opii, ſing. drach. vnã, ſeminis apii drach. G duas, croci, caſtorei, floris iunci odorati, ſing. drach. ſemis, piperis albi & longi, ſing. drach. ſemis, mellis quod ſufficit.

Cap. CCCXIIII.

ANTIDOTVS alia colica, quæ iureiurando non eſt niſi ſolis filiis danda. Conducit etiam ſine potu, odorata duntaxat. Accipit aniſi drach. octo, ſeminis apii drach. ſedecim, caſtorei, piperis albi, floris iũci odorati, ſing. drach. quatuor, zingiberis, opii, ſingul. drach. octo, ſpicæ nardi drach. ſedecim, petroſelini drach. quinque, rotundarum gallarum drach. quatuor, ſeminis hyoſcyami drach. tres, H mellis A[illegible] aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur cochlearii [illegible] aqua calida.

C[illegible]CXV.

ANTIDOTVS ad tuſſim. Habet pulegii drach.

vnam,thymbræ,thymi, aniſi ſeminis & apii,ſinapi,hyſ A ſopi,cardamomi, piperis communis, ſingulorum drachmam vnam.Excipe melle Attico cocto,eiuſdem pon deris. Aut impone aniſi ſeminis,fœniculi, ameos,ſeminis hyoſcyami,opii,ſingulorum drach.vnam, apii ſemi nis drach.vnam,mellis quantum ſufficit. Datur nucis auellanæ quantitate.

Cap. CCCXVI.

ANTIDOTVS è caſtoreo. prodeſt pleuriticis, dolorem ſedans,torminibus è cruciatu colico relictis,& B podagræ. In vniuerſum ad omnem dolorem optima eſt, ſiqui continuò ea vtuntur. Capit caſtorei drach. tres,ſeminis dauci, radicis panacis, ſingulorum drach. tres,ſeminis hyoſcyami,ſeminis papaueris,ſingulorum drach.vnam ſemis. Excipiantur melle Attico aut ſaccharo ſufficienti. Confectam reconde in pyxide ſtannea,& præbe fabæ magnitudine.

Cap. CCCXVII.

ANTIDOTVS ex rheo, confert cardiacis. Aduerſatur venenis.conducit comitialibus, [a]ardoribus oris ventriculi, capitis doloribus,venena haurientibus,i- C ſchiadicis,& ad reſtinguẽdum bilis feruorem. Recipit coſti, rhei, glycyrrhizæ,zingiberis,ſpicæ,cinamomi, caryophylli, zedoariæ,ſing.drach.vnã,corallii,oſſis cordis ceruini, ramenti eboris,oſſium palmularum,anacardii, berberis,croci,ſing.drach.vnam,ſerici crudi vſti drach. ſemis, maceris grana quindecim. Trita omnia pollinis inſtar præbeto. Eſt experta.

a Ardoribus oris ventriculi] Manuſcriptus codex habet καρδίας κεομένους pro καρδιακαιομένους. Intelligit autẽ eos,qui propter bilis D copiam ardore oris ventriculi (quod veteres καρδίαν dixerunt, vt alibi demonſtrauimus) vexantur. Galenus libro 8. De compoſ.medic. localium cap. 3. ἔγκαυσιν τοῦ στομάχου hoc malum vocat. De quo plura in comment.noſtris in ſect.6.aphor.comment.33.

Cap. CCCXVIII.

ANTIDOTVS ad compagum articulorúmve dolores nobilis,ex opio cognominata. Capit opii,myrrhæ,ſeminis hyoſcyami,croci, ſingulorum drach.duas, thuris maſculi,euphorbii, gentianæ, cardamomi,ſing. drachmam vnam.Datur cum vino febre carentibus:febricitantibus autem,ex aqua tepida. E

Cap CCCXIX.

ANTIDOTVS Deſmoterios, hoc eſt carcer: in carceribus enim hanc experti ſumus. Quippe facinoroſis vehemens exhibuimus venenum, poſtea verò ex hac antidoto,& nihil inde offenſi ſunt.Non ſolùm autẽ ad lethalia venena efficax eſt,ſed & ad comitiales,eóſq; qui ex tortura luxati ſunt, & difficulter ſe mouent. Ad trementes, vterinas præfocationes, iecinoroſos, peripneumonicos,tabidos, aſthmaticos,lethargicos,cœliacos,& ad mutationes aquarum atque aeris. Eſt admo- F dum laudata. Habet ſpicæ nardi,croci, ſeminis dauci, ſingulorum drach.quatuor, anatis ſanguinis, floris iunci odorati,ſing.ſcrup.duos,caſiæ drach.decem, cinamomi drach.tres, piperis albi drach.vnam, thuris maſculi ſiliq.vnam ſemis, ſcordii, polii,roſarum aridarum,ſcrupulos tres,myrrhæ,coſti,ſingul.drach. quatuor, mellis aut ſacchari quod ſatis eſſe videbitur.

Cap. CCCXX.

ANTIDOTVS [a]Argyrophora, hoc eſt pecuniæ G collatio.Facit ad vniuerſa capitis mala,tam noua quàm vetera.Somnum inducit,lachrymas ſiſtit, tuſſem recentem & antiquam ſoluit. Vomitum ſanguinis & humoris reprimit. Pulmonis & lateris mala ſanat. Cardiacis ſuccurrit.Stillicidium & difficultatem vrinæ ſoluit.Plagarum & viſcerum doloribus,non ſolùm pota,ſed & inuncta citra omnem controuerſiam auxiliatur.Certò autem renum doloribus & cœliacis ſuccurrit. Calculos in renibus & veſica ſoluit & conterit [illegible]nguinis profluuiũ è quocunque loco factum c[illegible]t. Ventos naturæ H diſcutit. ſudores cit. brachi[illegible] femorum tenuitatẽ vincit. Aſſiduè ſumpta cum [illegible], reſolutos confirmat. Habet opobalſami,cinamomi,galangæ,ſpicæ, coſti,opii,carnis palmularum,aniſi, ſingulorum drach. ſex,paſtilli ex [b]cryamboro vncias vndecim,floris iunci odorati, caryophylli, petroſelini, ſing. vncias quinque, croci,glycyrrhizæ,zedoariæ,ſtyracis calamitis,galbani, myrrhæ,thuris maſculi, pyrethri, piperis albi,ſeſelis,ſinonis,macedoniſii, ſeminis apii, ſingulorum vnc. quatuor,rhei Pontici, caſtorei, mandragoræ, ſing.vnciam vnam,ligni aloes,caryophylli magni,folii,calaminthæ, caſiæ,anacardii,maſtiches,tragacanthæ,euphorbii,ſagapeni,terebinthinæ,ſanguinis draconis, [c]tieltize,gentianæ,rhois Syriaci,piperis longi & nigri,carpobalſami,cumini,erucæ,ſileris,amomi,bituminis,ſingulorum vnc. duas,ramenti auri puri hexag.vnum, berberis drachm. duas,margaritarũ hexag. duo,lapidis iaſpidis & ſaphiri, ſing.hexagium ſemis,oſſis cordis ceruini hexag.vnum ſemis,ramenti eboris hexag. duo, maceris grana vndecim,ambaris ſcrup.quatuor,ſerici crudi vſti drach.vnã, moſchi ſiliquas decem, caphuræ ſiliquas ſex, ſacchari quod ſatis eſt, & ſtillatitii roſarum liquoris. Datur pro viribus,cum vino.

a Argyrophora] Græcè eſt, ἀργυροφορά. Sic autem dicta videtur propter eius præſtantiam, quòd ſcilicet ſit ſumptuoſa,& haud me- C diocrem pecuniæ collationem exigat. b Ex cryamboro] Græcè eſt διὰ κρυαμβόρου. Eſſe autem dictionem corruptam, nemo non agnoſcit. Quo pacto autem ſit reſtituenda,in animum nunc non venit. c Tieltize] Græcus manuſcriptus codex habet τιέλτιζε. Quæ itidẽ dictio deprauata & barbara eſt:neque quid ſignificet,ſcire poſſum.

Cap. CCCXXI.

ANTIDOTVS Adriani,cognominata vehiculum magnum. Facit ad eos qui ſunt deſperati vſque ad mortem.Datur comitialibus & melancholicis,cum decocto coſti: vertiginoſis,cum vino albo. caput dolentibus,cum tepida aqua. Ad ſtomachi refrigerationem & dolorem,ex vino tepido vel decocto abſinthii.Iecinoroſis,cum decocto eupatorii.Lienoſis cum decocto cappa ris.Nephriticis,cum decocto [a]caſiæ ligneæ.Stillicidio vrinæ laborantibus, cum decocto millefolii, & ſeminis peponis,ac cucumeris. Ad penis mala,cum decocto ſaxifragi,& ſemine viridis citrii. Colicis,cum vino cui cuminum aut caſtoreum incocta ſint.Per circuitũ reuertentibus febribus ante inuaſionem, cum decocto fœnæ aut rutæ.Huius antidoti facultatem multi ſapientes inuenerunt. Narrant verò etiam hoc.Si gallo qui à venenata ſerpente ictus fuerit, ex hac antidoto in os cum tepida aqua impoſueris,aut in aures immiſeris,confeſtim hunc reſtitues.Huius confectionem quære in principio huius libri,capite ſecundo:illic enim præſcripta eſt.

a Caſiæ ligneæ] Manuſcriptus codex falſò χυλοῦ κασίας, pro ξυλοκασίας.

Cap. CCCXXII.

ANTIDOTVS tuſſim ſedans. mirabiliter ad mala tuſſim inferentia facit. Capit ſeminis apii,fœniculi, hyſſopi,ſing.vnc.vnam,ſucci glycyrrhizæ,ammeos,ſingulorum vnciam ſemis,opii vncias duas,aniſi grana ſeptem,mellis Attici aut ſacchari quod ſufficit.

Cap. CCCXXIII.

ANTIDOTVS Iſochryſos,hoc eſt auro æquiparanda.facit ad frigidos ſtomachi affectus,inflatos,& eos qui vapores humidos ex ſtomacho ſurſum mittunt. Habet ſpicæ nardi,myrrhæ,caſiæ, ſingul.drachmam vnam ſcrupulos duos ſemis,cinamomi drachmam vnam ſemis, amomi drachmam vnam ſcrupulum vnum,corticis mandragoræ,dauci,croci, ſingulorum drachmam vnam,caſtorei drachm.vnam,mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit.Datur Ponticæ nucis quantitate.

Cap. CCCXXIIII.

ANTIDOTVS aridum Dioſpoliticum. confert iis qui cibum in ventriculo tardè concoquunt,vt hunc citiùs ſubinde conficiant. ad acidos in ſtomacho humores:& in vniuerſum, ad frigidos ſtomacho inhærentes affectus. Accipit cinamomi, zingiberis, piperis communis,rutæ,ſingulorum drach.duas, nitri drachm.ſex, mellis aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCCXXV.

ANTIDOTVS, humidum dioſpoliticum. confert omnibus quibus aridum, magis tamen incidit lentos & [a]craſſos humores. Habet piperis communis, cũmini, zingiberis, rutæ, ſing. drach. vnam, nitri drachm. tres, mellis Attici aut ſacchari quod ſufficit.

a Craſſos] Codice in manuſcripto perperam παλαίων pro παχέων legitur.

Cap. CCCXXVI.

ANTIDOTVS quæ per vomitum purgat, admodum vtilis. Capit ſalis ammoniaci, dacrydii, aniſi, petroſelini, maſtiches, ſing. drach. vnam, mellis aut ſacchari quantum ſatis eſſe videbitur.

Cap. CCCXXVII.

ANTIDOTVS ſanguinem ſiſtens, vtilis ad omnis generis ſanguinis eruptionem, & profluuium muliebre. Recipit Lemnii ſigilli, aſteris Samii, aluminis ſciſſilis, ſulphuris ignẽ haud experti, chalcitidis aſſatæ, mei aſſati, ſingul. drach. duas, lapidis hæmatitis, ſanguinis draconis, ſing. drach. vnam, ſucci acaciæ, [a]veronicæ, corallii, ſucci hypociſthidis, rhois Syriaci, balauſtiorũ, roſarum ſiccarum, gallarum, ſidiorum, rutæ, myrti teneræ, ſucci menthæ, ſummitatum rubi, ſeminis lactucæ, ſeminis hyoſcyami, cucumeris ſatiui, ſeminis papaueris, croci, thuris, caſtorei, myrrhæ troglodyticæ, opii, ſtyracis, ſing. drach. ſemis, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Veronicæ] Græcè eſt βερονικῆς. Puto itaque intelligi à Nicolao ſtirpem quæ in hodiernum diem veronica vulgò dicitur. Eſt enim vulneraria, adeóque ad ſiſtẽdum ſanguinem apta, vt primo noſtrorum De ſtirpium hiſtoria commentariorum tomo demonſtrauimus.

Cap. CCCXXVIII.

ANTIDOTVS è cumino concoquens, incidens in ſtomacho humores, concoctionem efficiens, flatus diſcutiens, ſtomachum firmans, ſomnúmque inducens. Habet zingiberis drach. quinque, cinamomi, croci, florum boraginis, ſing. drachmam ſemis, dacrydii drach. vnã, rhei, maceris, ſing. drach. ſemis, caryophylli, ſenæ, ſingul. drach. ſemis, papaueris hexagium vnum, coriandri, aniſi, apii, & fœniculi ſeminum, ſing. drach. vnam, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCCXXIX.

ANTIDOTVS Galeni Lyſiponos, hoc eſt dolorem ſoluens. Prodeſt vigilantibus, capitis defluxione laborantibus, & tonſillis: quippe omnem defluxionem à capite delatam compeſcit & exſiccat vt nulla alia. Cardiacis, nephriticis, colicis, dyſentericis, cholericis, cœliacis, & omnibus malis corporis ſuccurrit. Accipit papaueris hortenſis, opii, ſing. drach. duas, hyoſcyami ſeminis, glycyrrhizæ, ſingulorum drach. vnam, croci, ſtyracis, caſtorei, aniſi, mandragoræ radicis corticis, ſingul. drach. ſemis, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur hexagium vnum ex aqua calida.

Cap. CCCXXX.

ANTIDOTVS nominata Ecloge, hoc eſt ſelecta. prodeſt cœliacis, (ad hoc enim potiſſimùm eſt idonea) & ſanguinis ſpuitioni, cum ſucco plantaginis maioris data. Similiter iis qui ſanguinem per inferiora excernunt confert. Habet balauſtiorum, maceris, ſingul. drach. ſemis, opii drach. duas, berberis, hyoſcyami, fructus rubi, myrtorum nigrorum, ſing. drach. vnam, cornu ceruini, myrrhæ troglodyticæ, lycii, ſingulorum drachmam ſemis, corallii, ſidiorum, ſing. drachmam vnã, croci, floris iunci odorati, roſarum, Lemnii ſigilli, ſing. drach. ſemis, ſucci plantaginis maioris, ſucci acaciæ, ladani, ſingulorum drachmam vnam, fœniculi & aniſi, ſingulorum drachmam ſemis, aluminis, thuris, ſingulorum drachmam vnam, rhois culinarii, ſeminis loti dictæ Anacacabaræ, terræ Samiæ, ventriculi columbæ, ventriculi galli, vuarum paſſarum ſine acinis, ſingulorum drachmam ſemis, dedori, hoc eſt eryſimi, gummi, ſingulorum drachmam vnam, chalcitidis, pumicis, teſtæ erinacei, anatis vuluæ, oſſium palmularum, ſingu-
A lorum drachmas quinque, hypociſthidis drachmam vnam, oſtreorum vſtorum, œnanthes, [a]miſyos, radicis ſymphyti, bituminis Iudaici, amomi, dauci, boli, petroſelini, ammeos, caſtorei, rhei, ſingulorum drachmam ſemis, tribuli drachmam vnam, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt, & ſtillatitii roſarum liquoris boni. Datur nucis Ponticæ quantitate, [b]non febricitantibus cũ vino: febricitantibus verò, cum aqua tepida, manè & dormituris.

a Miſyos] Græcus codex malè admodum legit μίσεος pro
B μίσυος. Eſſe autem μίσυος legendum, facile hinc colligi poteſt, quòd in hac antidoto etiam chalcitidis, cui miſy viribus par eſt, mentio fit.
b Non febricitantibus] Manuſcriptus codex habet falſo πυρέτοις μετ' οἴνου, quum ſcribendum erat ἀπυρέτοις, hoc eſt iis qui febre vacant. vt in ſequenti antidoto, ἀπυρέτοις δὲ μετ' οἴνου καλοῦ καὶ παλαιοῦ.

Cap. CCCXXXI.

ANTIDOTVS Polyetes, id eſt multorum annorum, magna. Prodeſt cibum non appetentibus, & iis qui eundem difficulter cõcoquunt, refrigeratis, & quibus celeriter ſtomachus inflatur. Datur auellanæ quantitate cum aqua febricitantibus: febre autem vacanti-
C bus, cum vino bono & veteri, donec æger ſanetur. Qui autem cum vino ſumere nequeunt, aridam prædicto pondere comedant. Accipit rhei, thymi, ſingulorum drachmam vnam, piperis communis drachmas quatuor, myrrhæ drachmas duas, aniſi, hyoſcyami, ſingulorum drachmas tres, pyrethri ſcrupulos tres, petroſelini, pulegii, ſeſelis, calaminthæ, ſingulorum drachmas ſex, thymbræ, iridis, ſingulorũ drachmam vnam, libyſtici, hyſſopi, ſingulorum drachmas tres, croci drach. vnam,
D mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCCXXXII.

ANTIDOTVS ex acoro, è diuerſis [a] viribus & effectibus compoſita. Confert ad omnem ictum venenatorum, medicamenta deleteria, febres per circuitum reuertentes, quartanas & quotidianas. Datur nucis Ponticæ magnitudine, febre carentibus cum vino: febricitantibus autem, cum aqua mulſa. Habet acori, zedoariæ, eryſimi, [b]enitæi, [c]corii Chaldaici, ſidiorum, ſonchi minoris, ſeminis rutæ, [d]mali Punici floris, ſeminis rapi,
E ſingulorum drachmas tres, agarici, calaminthæ, ariſtolochiæ longæ, nardi Celticæ, rubricæ ſinopidis, gummi, abrotoni, radicis eryngii, ſeminis ſtaphylini, caſtorei, ferulæ viridis meditullii, floris rhododaphnes, ſucci marrubii, ſilphii, ſagapeni, opopanacis, liquoris Cyrenaici, iridis Illyricæ, croci, verbenacæ rectæ, origani, ſeminis cucumeris ſatiui, decocti polii, ſucci & radicis peucedani, foliorum betonicæ, drachmam vnam, cicutæ drachmam ſemis, mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit.

F a Viribus] Manuſcriptus codex perperam legit δυναμερῶν, pro δυνάμεων. b Enitæi] Græcè eſt ἠνιταίου. Quid verò ἠνιταῖον ſignificet, me ignorare fateor. c Corii] Græcè eſt δέρματος χαλδαϊκοῦ. Cur verò hoc vſurpet, aut quid etiã ſit, ſcire ſatis non poſſum: niſi quòd ſic vocare putem id quod è Chaldæa eſt allatum. d Mali Punici] Græcè eſt ῥοϊδίου, pro ῥοϊδίου.

Cap. CCCXXXIII.

ANTIDOTVS dicta Pæonia. confert ad deſtillationes capitis, tuſſes, arteriacos, anginoſos, omnia pulmonis & thoracis mala, tabidos, peripneumonicos, pleuriticos. Admirabiliter autem thoracem vindicat, immu-
G némque à deſtillationibus, vlceribus, & ſanguinis reiectionibus reddit. Datur in aqua calida pondere ſiliquarum trium: vt plurimùm autem dormituris. Anginoſis diluta in mulſo ad gargarizandum continuò datur: pennáque cum melle illinitur. Datur colicis, nephriticis, & difficultate vrinæ propter obſtructionem laborantibus, cum nonnullis quæ vrinam mouent, aut apii, aut reliquorum decocto. Datur etiam in diuturnis febribus: verbi gratia quartanis, & quotidianis, duabus ante
H inuaſionem horis [illegible] temperato liquore. plurimùm verò prodeſt con[illegible]n vrina apparente. Præbetur etiam ad [illegible]tilentes, & populariter vagantes morbos, [illegible] aeris natos, inter initia, præſeruandi gratia. Datur quoque dyſenteria graſſante,

A præſeruandi cauſa. Eſt ſomnifera & vtilis. Habet amomi drach. vnam, croci drach. duas, pæoniæ radicis aut ſeminis, ſing. ſcrup. tres ſemis, piperis longi ſcrup. tres, folii, euphorbii, ſcrup. tres, ſpicæ nardi drach. vnam, rhei Pontici ſcrup. tres ſemis, coſti, opii, ſingul. drach. vnam, ſeminis petroſelini drach. duas, ſeminis hyoſcyami albi ſcrup. tres ſemis, ſtyracis primarii ſcrupul. tres, myrrhæ troglodyticæ, pyrethri, ſing. ſcrup. tres ſemis, thuris drachmam vnam, caſtorei ſcrup. duos, calaminthæ ſcrup. tres, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCCXXXIIII.

ANTIDOTVS Polyetes [a] parua. Capit floris iunci odorati, xylobalſami, caryophylli, cinamomi, ſpicæ, aniſi, ſing. drach. duas, cumini drach. quatuor, caſiæ ligneæ, piperis communis, ocymi, acori, cumini Æthiopici, ſing. drach. vnam, pulegii drach. vnam, mellis aut ſacchari quantum ſatis eſſe videbitur.

a Parua] Codex manuſcriptus habet τὸ μίκρον, pro ἡ μικρή. Supra enim μεγάλην, hoc eſt magnam deſcripſit: nunc verò paruam.

Cap CCCXXXV.

ANTIDOTVS pleuritica efficaciſſima. Accipit gentianæ, ſeminis rutæ ſylueſtris, ſingul. drach. quatuor, ariſtolochiæ rotundæ, ſagapeni, heliotropii, piperis albi, ſing. drach. duas, opopanacis drach. vnam, chamædryos drach. ſex, croci, lauri, ſing. drach. quatuor ſemis, mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit.

Cap. CCCXXXVI.

ANTIDOTVS è ſucco cotoneorum, admodum bona. Recipit mellis lib. vndecim, piperis communis, zingiberis, ſing. vnc. ſemis, ſpicæ hexag. quinque, cinamomi hexag. quinque, caryophylli, aniſi, ſing. vncias duas, carnis cotoneorum lib. ſex, & vini odori quod ſatis eſt.

Cap. CCCXXXVII.

CONFECTIO melicrati. Habet mellis lib. ſex, papaueris albi, & aquæ, ſing. lib. vnam.

Cap. CCCXXXVIII.

ANTIDOTVS ad omnem defluxionem & hebetudinem oculorum. Eſt valde vtilis. Capit ſucci rutæ drach. ſex, lycii Indici, aloes flauæ, myrrhæ, ſing. ſcrup. ſex, croci, thuris, ſingulorum ſcrup. quatuor, opii drach. quatuor, acaciæ nigræ ſcrupul. duodecim, aquæ pluuiæ puræ ſcrupulos quinque. Liquata ac manibus vtriſque probè vnita, in vaſe vitreo recondе. Et vbi meliorem efficere volueris, pro aqua iniice vinum album.

Cap. CCCXXXIX.

ANTIDOTVS è ſulphure ignem non experto, conferens ad rigores per circuitum inuadentes: verbi gratia quotidianæ & quartanæ febris, duabus ante acceſſionem horis data ex poſca aquoſiore. Datur autem Ponticæ nucis quantitas. Qui ſumpturus eſt, eum moderatum eſſe oportet, & ſuperuacuis vacantem. Neceſſe etiam eſt in vrinis bonam apparere concoctionem. & ita quidem præbendum hoc medicamentum, quod habet: Sulphuris ignem non experti, cardamomi, ſtyracis, ſing. ſtagia duo, opii hexag. duo, coſti hexag. duo ſemis, libyſtici hexag. vnũ ſemis, rutæ hexag. duo, croci ſtagium vnum, caſiæ ſtagia tria, piperis communis ſtagium vnum, myrrhæ ſtagia duo, mellis aut ſacchari quod ſatis erit.

Cap. CCCXL.

ANTIDOTVS ex [a] anthera ſicca. Datur ad [b] gingiuarum & oris vlcera. Recipit aluminis, portulacæ, cyperi, iridis, croci, myrrhæ, ſeminis cotoneorum, ſingulorum drach. vnã, ariſtolochiæ, florum roſarum, ſing. drach. vnam ſemis, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Anthera ſicca] Antheras veteres ad oris gingiuarũmque potiſſimũm vlcera curanda vſurpabant. Videtur autem Nicolaus hanc antidotum more recentiorum à floribus roſarum (quos illi antheras appellant) nominaſſe, quòd neque cinab[illegible] que ſandaracham, neque aliud quod colorem floridum con[illegible] ſit, recipiat.

b Gingiu[a]rum & oris vlcera] [illegible] codice deſiderantur, qui habet, δίδοται δὲ πρός τε. Adiec[illegible] à n[illegible]is ſunt ex Marcelli cap. 11. & Aetii lib. 8. cap. 22. & Galeni [illegible] compoſ. medic. cap. 2. ſententia, qui eandem antheram deſcribunt, & ad gingiuarum tumores putredinéſque conferre, vnanimes tradũnt.

Cap. CCCXLI.

ANTIDOTVS Iuliani, faciens ad aluum adſtrictam, vt citra dolorem molliatur. Confert etiam melancholicis, & * [a] Habet ſpicæ hexagium vnum ſemis, folii Indici, epithymi, ſingulorum hexag. tria, cnici ſeminis hexag. duo & quartam partem, polypodii ſtagiũ vnum & quartam partem, pulegii hexag. vnum ſemis, cumini ſtagium vnum & quartam partem, iridis ſtagii ſemis quartam partem, agarici ſtagium vnum & quartam partem, ſeminis apii ſtagium vnum, dacrydii hexag. tria,
B mellis Attici vel ſacchari quantum ſufficit.

a Et] Deficiunt hoc loco quædam, quæ aliunde reſtituere non potuimus. Nuſquam enim apud alios authores nobis hanc antidotum reperire licuit.

Cap. CCCXLII.

ANTIDOTVS Chryſippi facit ad capitis dolores, cœliacos, dyſentericos, profluuiũ muliebre, [a] & ad. Habet lapidis hæmatitis, ſanguinis draconis, ſingulorũ ſtag. vnum, Lemnii ſigilli, terræ Samiæ, ſing. ſtag. duo, corallii rubei ſtag. quatuor, ſulphuris ignem nõ experti
C ſtag. duo, electri rubei, acaciæ, ſidiorum, rhois Syriaci, ſing. ſtagia quatuor, roſarum aridarum, myrtorum tenerũm, ſummitatum rubi, polygoni, ſeminis hyoſcyami, caſtorei, croci, myrrhæ, ſtyracis, thuris, ſing. hexag. quatuor, opii hexag. vnum, mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſt.

a Et ad] Cætera in manuſcripto codice deſunt.

Cap. CCCXLIII.

ANTIDOTVS ex œnanth eprodeſt [a] ad * Capit aſpalathi, cinamomi, caryophylli, cyperi, ſpicæ, roſarũ,
D œnanthes ſiccæ, caſiæ, œnanthes humidæ, ſingulorum drachmas duas, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſſe videbitur.

a Ad] Deſunt & hoc loco quædam: qualia verò ſint, ſcire non poſſum.

Cap. CCCXLIIII.

ANTIDOTVS panacia confert iis quæ per circuitum cum rigore affligunt: febres enim longas propulſat & emendat. Facit ad tuſſes diuturnas, tabidos, ſanguinem ſpuentes, grauiter è pectore excrementa eiiciẽtes, difficulter ſpirantes, conuulſos, rupta & inflationes.
E Prodeſt lienoſis, hydropicis, colicis, nephriticis: calculos renum deducit, & ad omnium reptilium ictum, omnéque materiam corruptionum inducens confert, data Ponticæ nucis magnitudine, vacãtibus febre, cum vino: febricitãtibus autem, ex aqua mulſa. Accipit piperis albi hexag. duo, hyoſcyami, cardamomi, opii, zingiberis, ſing. hexag. tria, ariſtolochiæ, corticis radicis mandragoræ, euphorbii, ſing. gran. vndecim, thuris hexag. tria, ſulphuris ignem non experti hexagium vnum ſemis, coſti grana vndecim, croci hexag. ſemis, folii In-
F dici, caryophylli, ſingul. hexagium vnum, caſiæ, ſtyracis, ſing. hexag. tria, ſeminis apii, fœniculi, aniſi, ſing. hexagia duo, caſtorei gran. octo, ſpicæ nardi hexagia duo, mellis aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCCXLV.

ANTIDOTVS è citro, ad eos qui tardè concoquũt. Habet carnis citri librã vnam vnc. 1. hyſſopi, rutæ, origani, ſingulorum faſciculum vnum paruum, aceti cotylas tres. Macerentur in aceto per noctes & dies
G quinque, ac ſubinde ad tertias cõcoquantur. Vbi expreſſeris, ſpecies abiicito: aceto autem admiſce mellis hexagium vnum, & iterum coque ad mellis conſiſtentiam, ac deinceps inſperge, ſenæ, aſari, mei, piperis, ſpicæ, zingiberis, caryophylli, cinamomi, coriandri, aniſi, nucis moſchatæ, ſing. vnc. vnam. Subacta probè, dato.

Cap. CCCXLVI.

ANTIDOTVS Hepalas, bona ad conceptionem haud ſecus quàm Tryphera magna, & Eſdra. Prodeſt vehementi viſus hebetudine laborantibus, & oculis deflu-
H xione obſeſſis, doloribus à partu natis, auribus dolentibus, difficulter audientibus, dentibus concuſſis, commotiſve, vel exeſis, columellæ relaxatæ, & defluxione grauatæ, illita & collutionibus adhibita. Difficulter ſpirantes, aſthmaticos, & omnem ſtomachi dolorem ſanat.

Tabidis, ſanguinem reiicientibus, iecinoroſis, ictericis, lienoſis, hydropicis, colicis, cœliacis, dyſentericis, in poſteriora conuulſis, iſchiadicis, arthriticis, elephantiáque correptis auxiliatur. Mulieribus difficulter parientibus facilem præbet partum. Pota ſterilibus mulieribus congruit, itidem etiam in peſſo ſubdita, quippe conceptionem iuuat. Omni reptilium venenatorum ictui ſuccurrit. Lethalibus venenis, & omnibus deleteriis aduerſatur. Recipit caſiæ fiſtulæ drach. duas, roſarum aridarũ, ſtyracis boni, croci, ſing. hexag. tria & quartam partem, floris iunci odorati drach. quinque, pyrethri drach. vnam, myrrhæ, coſti, ſing. drach. duas, dauci Cretici drachmas quinque, cardamomi drach. vnam, opii drachm. quinque, aſari drach. vnam, euphorbii drach. ſemis, gũmi drach. tres, tragacanthæ drach. quinque, hypocyſthidis drach. vnam ſemis, rhois Syriaci drach. vnam, iridis Illyricæ drach. duas ſemis, bdellii drach. vnam ſemis, ſeminis papaueris drach. vnam, thuris maſculi drach. tres, ſulphuris ignem non experti, petroſelini, ocymi ſeminis, ſing. drach. vnam, piperis albi drach. decem, ſeminis hyoſcyami, aniſi, fœniculi, folii, ſing. drach. vnam, ſpicæ nardi drach. duas ſemis, mellis Attici vel ſacchari quantum ſufficere videbitur. Datur nucis Ponticæ quantitate aut fabæ, cum hydromelite.

Cap. CCCXLVII.

ANTIDOTVS ex crocomagmate, prodeſt [a] ad ✻ Habet croci ſtagia decem, myrrhæ ſtagia quinque, roſarum aridarum, amygdalarum repurgatarum, gummi, ſingul. ſtagia quinque, coſti, ſpicæ, ſingulorum ſtagium vnum, crocomagmatis alterius, & vini quod ſatis eſt.

a Deſiderantur quædam in manuſcripto codice, quæ reſtituere nobis integrum non fuit.

Cap. CCCXLVIII.

ANTIDOTVS [a] eupnœa, [b] confert. Habet ſpicæ nardi, caryophylli, piperis, ſing. drach. vnam, myrrhæ, coſti, piperis albi, pyrethri, ſing. drach. duas, maſtiches, ſtyracis, terebinthinæ, ſingul. drach. vnam, ſcammoniæ drach. duas, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſſe videbitur.

a Eupnœa] Sic dicta, quòd difficilem ſpirationem abigat.
b Confert] Cætera deficiunt, vt iam ſæpe in aliis etiam accidit.

Cap. CCCXLIX.

ANTIDOTVS magni decocti, [a] prodeſt ad. Accipit hyſſopi, epithymi, ſingul. hexagium vnum ſemis, [b] xanthobalani hexag. vnum ſemis & quartam partem, nucis vnguentariæ ſtagium ſemis, ellebori hexag. quatuor ſemis & ſtag. ſemis, libyſtici hexag. vnum ſemis, agarici hexag. tria, ſcammoniæ hexag. quatuor ſemis, fœniculi hexag. tria, hyperici, polypodii, chamædryos, polii, centaurii, pulegii, ſerpylli, alipiæ, calaminthæ, origani, peplii, ſing. hexagia duo, mellis aut ſacchari quantum ſufficit.

a Prodeſt ad] Deſiderantur nonnulla, quæ ex meliore codice reſtituenda ſunt. b Xanthobalani] Non eſt verò xanthobalanus, hoc eſt flaua ceu aurea glandis diuerſa ab ea quam Galenus & alii chryſobalanon vocant, vt teſtis eſt Actuarius in deſcriptione quorundam catapotiorum ita ſcribens: Accipit aureæ glandis, quam vocant chryſobalanon. Chryſobalanus autem hodie ignota eſſe videtur, roborandi & diſcutiendi, vt ſpica nardi (Galeno lib. 8. & 9. De compoſ. local. medic. teſte) vim obtinens, & ad colicos affectus, ſtomachíque ardores, & ſingultus vtilis. In eius inopia ſpicam nardi vſui pare tãquam ſuccidaneam licebit.

Cap. CCCL.

ANTIDOTVM è bacano, prodeſt [a] iecinoroſis. Habet bacani, coſti, folii, piperis albi, ſpicæ, cinamomi, caryophylli, ſingulorum hexagia duo, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Iecinoroſis] Hoc à nobis ex Paulo adiectum eſt. Is enim libro 7. cap. 11. ita ſcriptum reliquit, τὸ διὰ βακάνου ἡπατικόν. Vnde iterũ palàm fit, Cornarium paſſim falſò legere apud Aetium Cacanum pro bacanum: de quo ſuprà etiam diximus.

Cap. CCCLI.

ANTIDOTVS odorata, Clodii. Capit gallarũ ſtag. quatuor, opii vnc. duas. Tita cum aqua effinge, & da catapotia quatuor.

Cap. CCCLII.

ANTIDOTVS è tragematis [a] confert✻. Recipit vuæ paſſæ albæ hexag. tria, nucum pinearum recẽtium, ſeminis cucumeris, myrtorum, amyli, palmularum, ſeminis apii, ſing. hexag. vnum ſemis, ſeminis papaueris, croci, ſingulorum ſtagii quartam partem, zingiberis vnciam ſemis. Bene confecta vtere.

a Confert] Deſunt & hoc loco quædam, aliunde reſtituenda.

Cap. CCCLIII.

ANTIDOTVS alia Polyetes, eiuſdem cum Polyete magna vſus, quæ antea capite treceteſimo triceſimoprimo eſt deſcripta. Maximè verò confert iis qui à capite ad thoracem vſque refrigerati ſunt, defluxione laborantibus, & plurimùm expuentibus, nonniſi recta ceruice ſpirantibus, tuſſi humidæ & ſiccæ. Item iis qui ſtomacho ſunt refrigerati, & ad inflationes eiuſdem. Bonam facit concoctionem, craſſos in vaſis extenuãs incidénſque humores. Menſes ducit, & vrinam mirificè mouet. In ſumma, medicamentum eſt ad multa vtile, ideóque hac appellatione inſignitum eſt. Habet piperis drach. duodecim, pyrethri drach. duas, pulegii ſicci, petroſelini, ſeſelis, ſing. drach. ſex, calaminthæ, thymbræ, iridis Illyricæ, ſing. drach. octo, aniſi, ſeminis apii, ſing. drach. quatuor, libyſtici drach. duas, hyſſopi drach. quatuor, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur Põticæ nucis quantitate ex temperato liquore.

Cap. CCCLIIII.

ANTIDOTVS alia è ſampſycho, vt præcedens vtilis. Capit ſampſychi, thymiamatis, libyſtici, cumini Æthiopici, ſeminis rutæ, piperis communis, ſing. ſtagiũ vnum ſemis, pulegii, iũci odorati, xylobalſami, cinamomi, cumini communis, epithymi, ſeminis apii, zingiberis, ocymi, piperis albi, caſiæ, caryophylli, ſpicæ, ſingulorum hexagium vnum ſemis, mellis aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCCLV.

ANTIDOTVS è liquore tithymali Soſiani, qua in tempore vtebatur. Cõfert inflatis, tuſſi, dyſentericis, & ad interna mala, capitis doloribus, inſanientibus, comitialibus, cœliaco affectui, lienis duritiei, ictericis, hydropicis, elephantia correptis, [a] ter menſe data. Prodeſt etiam à ſemine genitali moleſtatis, iſchiadicis, arthriticis, & iis quibus nocte mentis emotio & ſtupor accidit. Facit ad podagram, & menſes, diuturnas lippitudines, vertigines, aſthmaticos, difficulter ſpirantes, nonniſi recta ceruice ſpirantes, inflatos, iecinoroſos, renum & veſicæ ſcabiem, diutina tuſſe laborantes, eos qui non nutriuntur, hypochondria praua habentes, & eos quibus nuper aqua detracta eſt, ſcabiem renum ac veſicæ habentes, tertianos, quartanos, quotidianos, data vna ante acceſſionem hora fabæ Ægyptiæ magnitudine. Ad temperiem reducto, fabas quatuor præbe. Habet croci, myrrhæ, thuris, ſing. drach. duas, cardamomi, opii, ſing. drach. vnam, ſulphuris ignem non experti, pyrethri, opopanacis, ſucci radicis tithymali, ſucci peucedani, ſingul. drach. ſex, piperis albi drach. duas, mellis aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Ter menſe data] Græcè ſcribitur τρεῖς τοῦ μηνός, pro τρὶς τοῦ μηνός. Niſi legere malis τρεῖς τοὺς μῆνας, hoc eſt tribus menſibus. Sed prior lectio verior eſſe videtur.

Cap. CCCLVI.

ANTIDOTVS praxagoros. Prodeſt difficulter & nonniſi recta ceruice ſpirantibus, nephriticis, calculoſis, lienoſis, iecinoroſis, ſuppuratis, pleuriticis, & quibus intus morbi cauſa deliteſcit: ac in ſumma, omni tuſſi. Dolorem excellenter mitigat. Accipit ſpicæ nardi, roſarum aridarum, coſti, nardi Celticæ, caſtorei, ſingulorũ drach. duas, ſeminis dauci, caſiæ, euphorbii, pyrethri, ſeminis rutæ, fœniculi, & hipposelini, ameos, petroſelini Macedonici, ſeminis apii, aniſi, myrrhæ, folii, ſtyracis, amomi, ſeminis origani, ſinonis Syriaci, hedychroi magmatis, ſing. drach. ſex, crocomagmatis drach. quatuor, opii, ſeſelis, cinam[illegible]g. drach. ſex. Si verò cinamomo deſtitutus fue[illegible]aſiæ duplum, piperis albi drach. octo, hyoſcya[illegible]s drach. decem, opobalſami drach. ſeptem. Excipiantur melle Attico deſpumato vel ſaccharo quod ſatis eſt. Datur Ponticæ nucis quan-

titate cum aqua tepida. Nephriticis autem & calculoſis, A
cum filicis decocto. Ante omnia verò appetentiam ro-
borat, & bonum efficit colorem. Icterum per vrinam
ſoluit, atque cœliacis dolorem mitigat.

Cap. CCCLVII.

ANTIDOTVS dicta Clidion, efficaciſſima ad
tuſſes, lateris dolores, guttas deſtillantes, inflatos, ſtoma
chi aciditates, cœliacos, dyſenterias, ileum, iecur, colū,
ſanguinis reiectionem, ictos à ſcorpione, morſos à cane,
exulceratos, & tabidos. Habet myrrhæ, caſtorei, ſin-
gulorum drach. ſemis. croci, aniſi, dauci Cretici, ſtyra- B
cis, ſeminis hyoſcyami, ſing. drach. duas. terito & cribra-
to, fingéque paſtillos, & vtere.

Cap. CCCLVIII.

ANTIDOTVS è cardamomo, dicitur etiam le-
xopyretos. Confert ad tuſſes diuturnas, tertianas, quar-
tanas, & omnes internos dolores, inteſtinorum infla-
tiones, coli & ſtomachi, item comitiales. Tertianis
datur cum aqua mellis. Accipit cardamomi, zin-
giberis, thuris, ſingulorum drachmas ſex, ſulphuris i-
gnem non experti, coſti, ſing. drachmas vnam ſemis, hy C
oſcyami drach. quinque, piperis albi drach. quatuor. Ex-
cipiantur melle Attico deſpumato aut ſaccharo ſuffi-
cienti. Datur fabæ pondere. Succurrit verò etiam fe-
bricitantibus.

Cap. CCCLIX.

ANTIDOTVS alia lexopyretos, quam nomi-
nant è ſulphure. Habet ſulphuris ignem non experti,
hyoſcyami, cinamomi, ſtyracis, opii, zingiberis, ſingul.
drach. quatuor, caſtorei, rutæ, folii, ſing. drach. quinque,
croci drach. duas, caſiæ drach. ſex. Excipe melle Attico D
aut ſaccharo ſufficiente, & dato Ponticæ nucis magni-
tudine vna ante acceſſionem hora, ex poſca aut aqua
mellis cyathorum trium: ac iube vt dormiat.

Cap. CCCLX.

ANTIDOTVS alia ſimiliter febres finiens. Vete
res tuſſes & affectus ſanat. Pleuriticis, difficulter ſpiran-
tibus, ac longis febribus medetur. Omnem circuitum
diſſoluit, dimidia hora præſumpta. Similiter quoque
quartanos, vna ante acceſſionem hora data, circuitus ſol E
uit. In balneo cum vino aut mulſo data, mēſtrua ducit.
Capit myrrhæ drachmas duas, ſulphuris ignem non ex-
perti, ſeminis papaueris, ſingulorum drachmas duas,
hyoſcyami drachmam ſemis, cardamomi, piperis albi,
[a]ſtyracis liquidi, ſingulorum vnciam ſemis. Hæc tuſa &
cribro tranſfuſa excipe melle Attico aut ſaccharo ſuffi-
ciente, & præbe Ponticæ nucis quantitate.

a Liquidi] Arabum more ϛακτὸν, hoc eſt liquidum ſtyra-
cem vocat Nicolaus, quam alii Græci ϛακτήν. De qua quidem re alibi
multa diximus.

Cap. CCCLXI. F

ANTIDOTVS aurea. Prodeſt tabidis, ſuppura-
tis, tuſſientibus, abſceſſibus internis. Datur locis [a]tranſ-
mittentibus. Habet amomi, croci, coſti, opii, amyli, ſty
racis, paſſarum vuarum exemptis acinis, ſingulorum
drach. duas, petroſelini Macedonici, iridis Illyricæ, galba
ni, ſingulorum ſcrupulos tres, carnis palmularum, tere-
binthinæ, ſingulorum vnciam ſemis, mellis Attici ſex-
tarium ſemis. Styracem autem, galbanum, opium, irin,
palmularum carnes & vuas paſſas cum melle ſolue: inii-
ce dein ſicca, & contere ſimul diligēter. Exceptis vtere. G
Datur cochlearium vnum cum Attico melle.

a Tranſmittentibus] Manuſcriptus codex habet, διϊδόλαις πό-
ποις καὶ ἀναπέμπουσιν. Tamen quid iis verbis ſignificare velit Nicolaus,
non ſatis intelligi poteſt: vt ſuſpicio ſit locum hunc non eſſe in-
tegrum.

Cap. CCCLXII.

ANTIDOTVS dolorem mitigans, conferens
mirabiliter tuſſientibus, ſtomachicis, pleuriticis, cœlia-
cis, dyſenteria laborantibus, ac[illegible] eructantibus, coli-
cis, vigilantibus, defluxio[illegible] [illegible]macem moleſtatis, H
iecinoroſis, rigoribus per c[illegible] redeuntibus, vna
ante hora data: inflationibus, & [illegible]erinis affectibus. Gra
uidæ verò mulieri non dabis: abortum enim efficit.

Recipit aſari, ſeminis hyoſcyami, caſtorei, opii, ſtyracis,
ſingulorum drachmam vnam ſcrupulum vnum grana
octo. Excipiantur melle Attico aut ſaccharo ſufficienti.
Mirabiliter verò conducit iſchiadicis. Datur Ægyptiæ
fabæ magnitudine cum cyathis duobus temperati li-
quoris.

Cap. CCCLXIII.

ANTIDOTVS [a]ſymphonos, faciens ad tuſſien-
tes & tabidos. Capit cardamomi hexagium vnum ſe-
mis, ſeminis hyoſcyami, piperis albi, ſingulorum hexa-
gium vnum ſemis, croci, ſulphuris ignem non experti,
myrrhæ, ſingulorum hexagium ſemis & quartam par-
tem, opii drachmam vnam, mellis Attici aut ſacchari
quantum ſufficit. Datur nucis Ponticæ quantitate, cum
[b]aquæ cyathis tribus.

a Symphonos] Græcè dicta eſt σύμφωνος, à concordi ac con
ueniente efficacia ad effectus, quibus eſt deſtinata, curandos. Deſcribi-
tur à Galeno lib. 7. De compoſ. medic. local. cap. 2. Et Aetio lib. 8. cap.
55. b Aquæ cyathis] Galenus habet μεθ' ὑδρομέλιτος, id eſt a-
quæ mulſæ, non μεθ' ὕδατος, vt Nicolaus.

Cap. CCCLXIIII.

ANTIDOTVS cyphoides, conferens ad iecino-
ris frigidas intemperies. Habet croci, cinamomi, ſin-
gulorum drachmam vnam, zingiberis drachmam vnā
ſemis, bdellii drach. vnam, [a] aſpalathi, floris iunci odo-
rati, ſingulorum drachmam ſemis & quartam partem,
caſiæ, nardi Celticæ, ſingulorum grana quindecim, cala
mi grana ſeptem, terebinthinæ drachmas quatuor, car
nis vuæ drachmā ſemis, vini & mellis Attici aut ſaccha-
ri quantum ſatis eſſe videbitur.

a Aſpalathi] Manuſcriptus codex habet ἀσφάλτου: quem-
admodum etiam Paulus lib. 7. vbi eandem antidotum deſcribit: ſed mi
nus rectè. legēdū enim erit ἀσπαλάθου: vt teſtis eſt Galenus lib. 8. De cō-
poſ. medic. local. cap. 7. vbi cyphoiden hanc deſcribens ἀσπαλάθου le-
git. Ita etiam legit Aetius lib. 10. cap. 5.

Cap. CCCLXV.

ANTIDOTVS è baccis lauri, tuſſi accommoda-
ta. Recipit baccas lauri decem, ariſtolochiæ rotundæ
drachmæ tertiam partem, ſulphuris ignem non experti
drachmas duas, chamæleuces drachmas duas, ſtyracis
calamitis, galbani, ſingulorum hexagia duo & quartam
partem. Arida omnia trita cum droſato chamæleuces
ſubigito, & fac pilulas, præbetóque tres.

Cap. CCCLXVI.

ANTIDOTVS experta ad eos qui nonniſi recta
ceruice ſpirare poſſunt, & pleuriticos. Accipit abroto-
ni drachmas duas, radicis bryoniæ, rutæ viridis, ſingu-
lorum drachmas quatuor, caſtorei, caſiæ, zingiberis, ar-
temiſiæ, eryſimi, amomi, ſingulorum drachmas duas,
mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Dantur drach.
duæ ex melicrato.

Cap. CCCLXVII.

ANTIDOTVS ad difficulter ſpirantes, Archige
nis. Squillam [a] fuluam manum ſua magnitudine im-
plentem repurgatam, fermento extrinſecus obline, &
probè in furno aſſato. dein vbi hanc remoueris ab igne,
partes in ſuperficie eius aridas adime, & accipe internas
partes teneriores, eáſque conterito, & adiice farinæ er-
uinæ, duplum ſquillæ, ſimúlque probè ſubigens, adde
ammoniaci thymiamatis, [b] opopanacis, ſingulorum
drachm. quatuor, iridis Illyricæ, abrotoni, [c]acori, ſingu
lorum drachmas duas, piperis communis [d]grana octo.
Excipiens formato paſtillos obolorum duorum pon-
dere. Dantur cum lacte aſinæ, aut capræ, aut [e]cum
aqua.

a Fuluam, &c.] Nicolai codex hoc loco mirificè eſt depra-
uatus. legit enim σκύλαν χηροπληθῆσαν καθαρὲς περίπλασιν. quum Aetio
lib. 8. cap. 57. teſte, qui eandem ibidem habet antidotum, legendum ſit,
σκίλλαν πυρὰν χειροπληθῆ καθαρθεῖσαν περιπλάσας. Quam quidem le-
ctionem in noſtra conuerſione etiam ſequuti ſumus. b Opopa-
nacis] Aetius habet πάνακος ῥίζης, hoc eſt radicis panacis. c Aco
ri] Nicolai codex legit ἀβροτόνου τῶν ἀκρῶν, hoc eſt ſummitatum abro-
toni: ſed falſó. Legendum enim eſt, Aetio ſuffragante, ἀβροτόνου καὶ ἀκό-
ρου, vt nos conuertimus. Pondus denique duarum drachmarum per nos
adiectum ex Aetio, in Nicolai codice deſideratur. d Grana octo]
Nicolai codex hoc loco deprauatus, vt aliâs crebrò, legit κρόκου κ'. quū
ſcribendum eſſet (vt Aetii codices habent) πεπέρεως κόκκοι κ'. e Cum
aqua] Aetius legit ἢ μελικράτου, id eſt cum aqua mulſa.

Cap. CCCLXVIII.

ANTIDOTVS ad icterum experta. Anchuſæ tritæ cochlearium plenum datum ex aqua mulſa. Carẽtibus febre, cum melle. Qui hoc malo vehementiùs detinentur, iis plus dato. Aut terræ inteſtina, hoc eſt vermes terrenos, æquali pondere in aqua tritos dato bibendos. Aut cucumerem ſylueſtrem præbeto, vino iniectum, ſurſum naribus attrahendum. Vel folia raphani tundens dilue ſuccum, adiiciendo vinum vetus: dein ægrotantem in balneum ablegato, & vbi ſudauerit, bibendum dato diebus decem. Aut nigellam tritam iniice tribus paſſi cochlearijs, & bibendam in balneo præbe ieiuno diebus decem.

Cap. CCCLXIX.

ALIA antidotus ad difficulter ſpirantes. Habet opopanacis drach. vnam, piperis albi, myrrhæ, caſtorei, ſing. drach. ſex, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCCLXX.

ANTIDOTVS conferens podagricis, arthriticis, comitialibus, caput dolentibus, oculos dolentibus, difficulter audiẽtibus, ſtomachicis, lienoſis, iecinoroſis, nephriticis, dyſentericis, iſchiadicisque. Lapidoſas duritiés diſſoluit. Condylomata ſanat: horum enim cauſas per vrinam excernit. Hominis ſenſum immutat ad optimã ſanitatem. Memoriam reparat. Et qui hanc antidotum aſſumit, præ omnibus hominibus floridus fit. Accipit rhei barbari, abrotoni, agarici, ſingulorum drach. duas, phu drachmas tres, petroſelini, mei, ſingulorum drachmas quatuor, hyperici drach. quinq;, gentianæ drachmas tres, ariſtolochiæ rotundæ drach. ſemis, centaurii drachmas octo, chamædryos drachmas nouem. Alii autem pro gentiana iniiciunt chelidonium, & [a]echidnion. Hæc trita & per cribrum tranſfuſa, in vaſculo recondito, ac obturato, & præbe ſcrupulos duos cum cochleario vno, aut duobus aquæ. Accipies autem illam ad eum qui ſequitur modum.

a Echidnion] Græcus codex manuſcriptus habet ἐχίδριον. Cenſeo autem legendum eſſe ἐχίδνιον. Sic autem appellat Apuleius herbam quam is alio nomine viperinam vocat, à ſemine quod viperæ caput refert. Alii echion nominant. Noſtræ hodie officinæ buglosſam nuncupant.

Cap. CCCLXXI.

INTERPRETATIO Alexandrinorum menſium ad Græcam appellationem. Tymbe, hoc eſt, Ianuario menſe, aſſumito diebus quinque, & ceſſato vnũ. Mechir, id eſt Februario, accipito diebus quinque, & otiare vnum. Phamenoth, hoc eſt Martio, aſſume diebus quinque, & ceſſa vnum. Pharmuthi, id eſt Aprili, accipe diebus tribus, & deſine vnum. Pachôn, hoc eſt Maio, aſſume diebus tribus, & ceſſato vnum. Payni, id eſt Iunio, accipe diebus duobus, & deſine vnum. Epiphi, hoc eſt Iulio, aſſume vno die, & ceſſato vnum. Meſori, id eſt Auguſto, aſſume die vno, & deſine vnum. Thod, hoc eſt Septembri, accipe vno die, & ceſſato duos. Phaophi, id eſt Octobri, aſſume duobus diebus, & deſine vnum. Athyr, hoc eſt Nouẽbri, accipe diebus duobus, & ceſſa vnum. Chyac, id eſt Decembri, dato diebus quatuor, & otiare vnum. Oportet autem aſſumentem hanc antidotum abſtinere conditis, omni mero, carnibus leporinis, porcinis, bubulis, & iis quæ ex oleo aut garo præparantur, crudis oleribus omnis generis, aquoſo garo, ceruinis carnibus, caprearum & omnium melancholicorum animantium. Ab iis etiam piſcibus abſtineat, ſcombris, thynnis, [a]pelamidibus, & omnibus ſquama carentibus. Oportet verò eum qui aſſumit, cauere cruditatem, quotidie tepida lauare, extrema abſtergere, & hydrelæo inungere, lacte opportunè vti. Singulis itaque diebus quæ præcepta & vetita ſunt obſeruato, vt malum immutetur.

a Pelamid bus] Pelamidum meminit Plinius lib. 33. cap. 11. Eſt verò Pelamis thynni genus. Quippe primus ab ipſo ſtatim ouo thynnorũ fœtus cordyla dicitur: qui mox in linarias euadit, ex linariis autem adoleſcentibus pelamides fiunt: ſic à luto dictæ. quum verò pelamides pedalem exceſſere magnitudinem, in thynnos abeunt.

Cap. CCCLXXII.

ANTIDOTVS Eudios, faciens ad tuſſes, lateris

A dolorem, guttas, deſtillationes, inflationes, ſtomachi acidos ructus, colicos, dyſentericos, iecinoroſos, ſanguiniſque reiectionem. Mirabiliter etiam à ſcorpione ictis prodeſt. Recipit myrrhæ, caſtorei, ſing. drach. ſex, croci, aniſi, dauci Cretici, ſtyracis primarii, hyoſcyami, ſing. drach. duas. Cum roſato ſquillitico finge paſtillos, & da dormituro cum temperato liquore pro viribus.

Cap. CCCLXXIII.

ANTIDOTVS Myſterium vocata, confert pleuriticis, vna potione quod promittit præſtans. Dolorem
B quoq; mitigat. Vtilis admodũ ad rigores, & ſtomachũ. Habet ſtyracis, caſtorei, hyoſcyami, opii, aſari, ſing. dr. tres, croci drach. duas, mellis aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCCLXXIIII.

ANTIDOTVS tabidis vtilis, repurgans, & exſiccans, diuturna & liquida educens. Capit farinæ eruinæ drach. quatuor, ariſtolochiæ longæ drach. duas, iridis drach. tres, gentianæ, cardamomi, ſing. drach. duas, mellis Attici vel ſacchari quantum ſufficit.

C Cap. CCCLXXV.

ANTIDOTVS ad iecur optima, & ſtomachicos, experta. Datur cochlearium ex aqua calida, aut frigida. Accipit ſpicæ nardi, coſti, aloes, abſinthii, ſingulorum drachmam vnã, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſſe videbitur.

Cap. CCCLXXVI.

ANTIDOTVS Ambroſia multi vſus. Habet nardi Indicæ, nardi Celticæ, caſiæ, ſingulorum drachmã ſemis, coſti vnciam vnam hexagium vnum ſemis, croci hexagium vnum ſemis, piperis communis hexag. v-
D num, petroſelini hexagia tria, myrrhæ hexag. duo, crocomagmatis hexag. vnum ſemis, ligni cinamomi hexagium vnum, amomi hexagium vnum ſemis, mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCCLXXVII.

ANTIDOTVS Polychreſtos, id eſt ad multa accommodata. Facit ad lethalia medicamenta, & virus venenatorum, ad timentes aquam, quotidianas, tertianas, quartanas, iecinoroſos, lienoſos, arthriticos, calculo-
E ſos, ſtomachicos, & inflatos. Recipit ſcordii Pontici drachmas ſex, pyrethri, piperis albi, ſingulorum drach. quinque, liquoris Cyrenaici drachmas quatuor, opobalſami drachmas ſex, gentianæ, ariſtolochiæ, ſingulorum drachmas tres ſemis, ſeminis rutæ agreſtis drachmas tres, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſſe videbitur. Datur Ponticæ nucis quantitate vna ante acceſſionem hora. Reliquis cum aquæ cyathis tribus.

Cap. CCCLXXVIII.

F ANTIDOTVS Hippocratis, faciens ad omnia mala: præcipuè verò ad tabidos, ſanguinem ſpuentes, & pleuriticos. Habet cumini Græci veteris drach. vnam ſemis, petroſelini Macedonici, opii, caſtorei, ſingulorũ drachmam vnam, aſari, croci, ſtyracis calamitis, ſingulorum drachmam vnam ſemis, ſpicæ nardi, caſiæ, ſingulorum drachmam vnam, mellis aut ſacchari quod ſatis eſt. [a]Datur carentibus febre cum vino veteri: febricitantibus autem cum aqua temperata.

a Datur] Græcè ſimpliciter eſt ἡ δόσις, & pondus deſideratur.

G Cap. CCCLXXIX.

ANTIDOTVS ad ſtomachum refrigeratum, & inflatum. Concoctionem iuuat, craſſos & tenaces qui in profundo ſunt humores incidit: potiſſimùm verò in vaſis. Menſtrua quoque mulieribus ducit. Capit calaminthæ drachmam vnam ſemis, pulegii, ſeſelis, petroſelini, ſingulorum ſcrupulum vnum ſemis, libyſtici drachmas duas, corymborum thymi, ſeminis apii, ſingulorum drachmas quatuor, piperis communis drachmas ſex, mellis Attici aut ſacchari [illegible] ſatis eſt.

H Cap. [illegible]LXXX.

ALIA ſimilis. [illegible]ei, ameos, coriandri, ſpicæ, cinamomi, cumini, [illegible] fœniculi, apii ſeminum, [a]carnabadii, anethi, ſeminis macedoniſii, ſeminis dauci,

ſingulorum drachmā ſemis, mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit. Semina in aceto macerato die & nocte, dein exſiccata tunde, & per tenue cribrum ſimiliter alijs tranſmitte: & confecta vtere. Datur ex ea ſemuncia.

a Carnabadii] Ex iſta antidoto ſole clarius fit, Nicolaum carnabadium non pro careo vſurpare, ſed pro cumino, vt antea diximus. Nam ſi careum illi ſignificaret, bis in vna compoſitione (quod abſurdum foret) repeteretur. Initio enim ſtatim huius antidoti, carei fit mentio, & tandem etiam carnabadii.

Cap. CCCLXXXI.

ANTIDOTVS Splenotomos, hoc eſt lienem liquans, valde bona. Recipit radicis pæoniæ, croci, rhei, calaminthæ, ſaluiæ, thlaſpios, epithymi, radicis centaurii magni, centaurii minoris, ſucci iridis, ſeminis rutæ ſylueſtris, piperis longi, aniſi, ſingulorū drachmas tres, libyſtici, petroſelini, ſeſelis, origani, thymi, trifolii ſeminis, cardamomi, ſeminis dauci, piperis albi, mei, aſari, ſingulorum drachmas duas ſemis, ſpicæ nardi, adianti aridi, caſiæ, polypodii, thuris, galbani, terebinthinæ, bdellii, ammoniaci thymiamatis, ſingulorum drachmas duas, ſauinæ, rubiæ, helenii, ſingulorum drach. duodecim, agarici drachmas ſex, ſcordii aridi, [a] palireæ ſeminis, ſaxifragi, betonicæ, radicis cyclamini aridæ, Lemnii ſigilli, paſtillorum theriaces, liquoris peucedani, opobalſami, ſingulorum drachmas duodecim, ſtyracis primarii drachmas octodecim, ariſtolochiæ rotundæ, drachmas duodecim ſemis, maſtiches, radicis bryoniæ, ſingulorum drachmas duodecim, oſſium cerui vſtorū drachmas ſex & quartam partem, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur drachma vna ex aqua decocti ſummitatum tamaricis, corticis radicis capparis, & ſeminis agni.

a Palireæ] Sæpe Nicolaus παλιρέας voce vtitur, fortè pro παλιύρυ, vt ſuprà etiam monuimus. Nam & paliurus, eius præſertim radix, tumores, Dioſcoride teſte, diſcutit.

Cap. CCCLXXXII.

ANTIDOTVS Adriani admodum vtilis. Accipit opii dr. quinque, croci drach. duas & quartam partē, euphorbii grana ſeptem, ſpicæ nardi, amomi, botryos, ſingulorum drach. vnam, caſiæ drachmas decem, folii drachmā ſemis, caſtorei drach. duas, roſarum aridarum drach. vnam, rutæ ſiccæ, pyrethri, ſingulorum drachmā vnam, cyperi drachmam vnam & quartam partem, petroſelini Macedonici, dauci Cretici, ſingulorum drachmam vnam ſemis, ſeminis apii gran. ſeptem, opobalſami drachmam vnam & quartam partē, ſeminis hyoſcyami, piperis albi, ſingulorum drach. decem, ſagapeni, coſti, ſing. drach. vnam ſemis, ammoniaci gran. ſeptem, mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit.

Cap. CCCLXXXIII.

ANTIDOTVS Philonis. Habet croci drach. quinque, pyrethri drach. vnam, piperis albi, hyoſcyami ſeminis, ſing. drach. viginti, euphorbii drach. vnam, ſpicæ nardi drach. vnam & quartam partem, opii drachm. decem, folii, fœniculi, ſing. drachmam vnam, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Quibus verò malis ſuccurrat & quo pacto detur, ſingulatim ſubiiciemus. Caput dolentibus, cum paſſi dimidiato cyatho, & antidoti drachma vna in aceto & roſaceo calefacta, irrigato tempora. Si verò dolor diuturnus fuerit, ſubtrahens cibum, in acceſſionum intermiſſionibus ſternutamenta concitato, vt per ea humida deorſum lata, cauſa ſint cur à ſternutamento [a] meatibus liberatis, educantur. Eodem tempore commoderatæ qualitatis drachmas duas gargarizare, & cyathos quatuor tepidæ aquæ porrigere oportet. Inter gargarizandum verò medicamentum retinendum, deinceps quæ confluxerunt expuenda: & plurimùm alleuat. Facit etiam ad comitiales, quando ſinapi cum aqua gargarizatur, aut cum hydromelite, vt obturati meatus excernant. dein fabæ quantitas ad noctem cum tepida aqua danda. F[illegible] etiam quòd furorem finiat, ſi nigella præſumatu[illegible] ſinapi manè prius gargarizetur, nocte autem biba[illegible]. Sedat etiam oculorum e-

A piphoras ad noctem data cum aqua calida ante cœnam. Incipientibus ſuffuſionibus cum tragacantha cōmixta & excepta in morem collyrii: dein inuncta prodeſſe creditur. Cōficitur autem hoc modo. Ex medicamento accipiuntur drachmæ quatuor, tragacanthæ aut gummi drach. duæ. Facit ad aurium dolores ex frigore natos, cum paſſo tepido iniecta & infuſa. Ad ſurditates ſummè confert cum drachmis tribus ſucci ſquillæ, & ſucci corticis radicis raphani, & antidoti drachma vna. Ad dētium dolores ſi circumlinatur, aut imponatur cauitati-

B bus eorundē. Mobiles verò firmantur, ſi medicamento dimidiatā aluminis partē commiſceas, & contriueris ſingula. Facit ad commotos dentes etiam alumen ſciſſile tritum cum melle, & ſubinde inunctum. Vtere quoque gargariſmo. Cōducit voci amiſſæ. Dulcis mulſi cyathis quatuor cōmiſce tragacanthæ drach. quinque, antidoti drach. duas. Singulis autem diebus accipe quantitatem exiguæ fabæ, eam retinēs: vbi verò gargarizabis, deglutito. Facit ad ſtomachicos cum hypociſthide, & vino aminæo, hypociſthide huic cōmixta. Et ſi febricitāt

C cum frigida aqua ad noctem: [b] iis verò qui non febricitāt, cum vino, aut poſca frigida trium cyathorū ad noctem dato. Ad defluxiones acrium fluxionū, quas exedētes nominant, in ſtomachum, confert. Bene facit etiam ad inexplebilem appetentiam, data cum decocto thymi cyathorum trium & ſemis, manè & ſub noctem, fabæ Pōticæ magnitudine. Ad eos qui haud cōcoquunt cum poſca cyathi vnius & ſemis data. dein deambulationibꝰ vtendis, finietur cruditas. Difficulter & nonniſi recta ceruice ſpirantibus, aſthmaticiſq; cum aceti ſquillititii co-

D chleariis quatuor data conducit. A potione deambulet aut currat, celeribuſque exercitiis vtatur, vt virtus excitetur. Potio detur alia alii, nunc dulcis, nunc acida. Antidoti quantitas ſit fabæ Ægyptiæ. Ad ſanguinis eiectionem cum poſcæ cyathis tribus manè præbetur. Ad tabidos & tuſſientes cum ptiſana commixta, & ſorbendo aſſumpta. Confert ad aridam tuſſim cum aqua mulſa. Ad humidam tuſſim, fabæ Ponticæ magnitudine deuorata. Ad iecinoroſos conuenit data fabæ Ponticæ magnitudine, cum oxymelitis cyathis quatuor. Ad eos

E qui morbo regio correpti ſunt, cum cyathis tribus decocti aſari fabæ Ægyptiæ quantitas datur. Ad lienoſos radicis capparis faſciculus manipularis decoctus cum poſca, hoc eſt aceti ſextario vno & aquæ ſextario ſemis, donec tertia pars abſumpta fuerit. vnus autem ſumitur cyathus. Ad hydropicos deuoratur ipſum medicamentum, & cibis permiſcetur, datum antè cœnam. Ad colicos qui non febricitant, cum frigidæ aquæ cyathis tribus dato: febricitantibus autem, cum aquæ anethi cyathis tribus, fabæ Ægyptiæ magnitudine, ſub noctem.

F Ad ventris profluuia, cum decocto lentis, & rhois Syriaci, [c] ericæ cyathis tribus fabæ quantitas datur. Ad exanthemata & pſydracia, cum mellis ac lactis ſextario vno: mirabilis eſt ad huiuſmodi. Facit etiā ad ea quæ ex abſceſſibus relinquntur in thorace cum butyri [d] myſtris duobus, & mellis myſtro vno, & ſulphuris ignem nō experti drachmis decem, fabæ quātitas commixta & excepta cum primis. Ad dyſentericos accipe mali Punici lib. ſemis, & pòſt cōmiſce medicamētū cyathis tribus ad noctem. Prodeſt cōuulſis in ſcapulas cū aqua mulſa

G data lupini quātitate. Ad eos qui elephātia laborāt, dantur ſucci ſquillæ cochlearia tria. Præterea cū vino [e] cui marina ſit addita, cōmixtū medicamentū dare oportet, cyathos quatuor diluti, exhibendo manè ante deābulationē. Præbetur quoq; alternis diebus à cœna. Ad arthriticos & podagricos ſub noctē pota ex decocto nardi Celticæ cyathorū trium, quātitate fabæ. Ad nephriticos cū mulſi cyathis tribus. Ad calculoſos cū decocto apii aut aſari ſextarii vnius, & aqua ſextarii ſemis. Ad ſtillicidiū vrinæ cum cyathis tribus decocti fœniculi fabæ quan-

H titate. Eiicit verò ſecundas mulierum, aut ſiquid relictū fuerit. Excipitur autem cum decocto fœnograeci. Et ad peſſum in vehementibus refrigerationibus mulierum accipe adipis anſerini drachmam vnam, [f] lilini vnguēti

cyathum ſemis, medicamenti drach. vnam. His commi A xtis prodeſſe nimis creditur. Appoſita ſoluit refrigerationes, & valet ad ſanguinis retentiones. Fertur quoque in tertiana, quartana & quotidiana pota liberare à rigoribus, ſi cum aquæ mulſæ cyathis tribus detur nucis Ponticæ magnitudine. facit ad venenatarum ferarum ictus. commendatur autem vt nullum aliorum medicamentorum. Conſeruat quoque corpus ab omni vitio ante vniuſcuiuſque diei finem, erui aut ciceris quantitate aſſumpta.

a Meatibus] Hoc loco plurimùm exemplar Nicolai deprauatum eſt. Nos verò cum vtcunque ſenſum elicere conati ſumus, qui à ratione minimè eſſet alienus. b Iis verò qui non febricitant] Græcus manuſcriptus codex habet πρὸς δὲ τοὺς ἀφυδρεῦντας. Puto autem legendum eſſe πρὸς δὲ μὴ πυρέσσοντας, vel πρὸς δὲ ἀπυρέτους. Coniecturis enim tantùm in iſto mendoſo codice nobis vtendum fuit, quum alterum ad quod in dubiis rebus confugeremus, defuerit exemplar.

b Ericæ] Codex manuſcriptus habet ἐρίζης. Quid verò ſit ἐρίζη, cogitare nequeo. Legendum itaque eſſe iudico ἐρείκης. Ac potuit eſſe facilis ab vna in aliam tranſitus. d Myſtri] Myſtrum triplex fuit, magnum videlicet: paruum, & mediocre. Magnum capit drachmas tres, & ſcrupulum vnum. Paruum drachmas duas cum dimidia. Mediocre dr. duas & totidem ſcrupulos. e Vini cui adiecta ſit r atina] In manuſcripto codice malè οἴνῳ τεθλασμένῳ pro τεθαλλασσωμένῳ. C Præterea ſequitur quædã dictio quæ protſus eſt deprauata, vt legi rectè nõ queat. Quare ſenſum qualemcunque potuimus, expreſſimus, à ratione tamen (vt ſperamus) nequaquam alienum. f Lilini] Manuſcriptus codex legit κρύνου μύρου pro κρινίνου μύρου. Lilinum autem vnguentum ad muliebria mala eſſe efficax, notius eſt quàm vt demonſtrari debeat.

Cap. CCCLXXXIIII.

ANTIDOTVS hæmaptoica, Metrodori. Habet croci drach. vnam, coſti, piperis albi, ſing. drach. ſemis, roſarum ſiccarum drach. quinque, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. datur fabæ Ægyptiæ magnitudine.

Cap. CCCLXXXV.

D ANTIDOTVS alia, ad ſanguinem ſpuẽtes nobilis. Accipe ſummitatum rubi faſciculum manipularem ſemis, & cum aceto ad tertias vſque decoquito. Pota cõfeſtim ſanguinis reiectiones compeſcit. eſt verò eximiũ remedium.

Cap. CCCLXXXVI.

ANTIDOTVS alia ad eos qui ſanguinem ſpuũt, & ad reuelatos abſceſſus, puſque reiicientes. Recipit ſeminis apii drach. vnam ſemis, dauci drach. tres ſemis, caſtorei drachmam vnam, opii, nigellæ, ſing. drach. vnã ſemis, iridis Illyricæ drach. duas, mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit. datur nucis Ponticæ magnitudine, cum temperati liquoris cyathis tribus.

Cap. CCCLXXXVII.

[a] ARIDVM ad ſpuentes ſanguinem expertum. Capit amyli, [b] ceruſſæ, ſigilli Lemnii, thuris, ſingul. drach. duas. Tritis iis ſimul, da cochleariũ vnũ ex aquamulſa.

a Aridum] Græcè eſt ξήριον. Sunt autem Græcis ξήρια (vt teſtis eſt Actuarius) omnia medicamenta arida & ſicca, quæ hodie facientes medicinam pulueres appellant. Cornarius in ſuis commentariis falsò ad eos tantùm pulueres qui vulneribus, vlceribus, & cuti inſperguntur, F hanc dictionem detorquet. b Ceruſſæ] In manuſcripto codice hîc & in multis aliis locis legitur ψιμμυθίου, hoc eſt (vt nos cõuertimus) ceruſſæ. Quanquam paſſim in Nicolao deprauatè ſcriptum ſit ψιμίνθου. Cæterùm quum lethalis ſit ceruſſa, & veneni maleficium habeat, Dioſcoride & experientia teſte, errorem ſubeſſe iudico. Neque enim in vlla confectione quæ eſt apud Galenum de curanda ſanguinis reiectione, (quanquã multas e veteribus recenſet) ceruſſæ fit mentio. Opiũ quidem, mandragora & papauer, nonnullis admiſcẽtur compoſitionibus: ſed nuſquam quod ſciam, ceruſſa. Cẽſeo itaque pro ψιμμυθίου, legẽdum eſſe συμφύτου. Nam iſtius aliquot in cõfectionibus hæmoptoicis apud Galenũ & Aetium fit mentio. Et infrà antidoto 395. ad ſanguinem ſpuentes ſymphyto vtitur.

Cap. CCCLXXXVIII.

ANTIDOTVS ex opio. Facit ad conuulſos in ſcapulas, & contractiones neruorũ. Habet opopanacis ſcrupulos tres, opii ſcrup. duos, thuris drachmam vnam. datur [a] febre carentibus ex aqua cyathus vnus: febricitantibus verò cum aqua mulſa.

a Febre carentibus] Codex manuſcriptus legit πυρέτοις, & liquorem in quo antidotus ſit exhibenda prætetit. Legendum autem erat ἀπυρέτοις μεθ' ὕδατος κύαθον ά.

Cap. CCCLXXXIX.

ANTIDOTVS ad omnia interna mala, experta. Recipit ſeminis apii, & fœniculi, ſing. drach. tres, piperis drach. duas, coſti dr. vnã, mellis aut ſacchari quod ſatis eſt. datur nucis Ponticæ quantitate, febre vacantibus cum mulſo, febricitantibus autem cum temperato liquore.

Cap. CCCXC.

PILVLÆ ſitim reſtinguentes. Capiũt ſucci meliloti, ſucci portulacæ, ſucci glycyrrhizæ, tragacanthæ, ſingulorum drachmam vnam ſcrupulum vnum granum vnum. Fac pilulas, & da vt ſub lingua contineatur. ſunt ad febres admodum vtiles.

Cap. CCCXCI.

ALIVD [a] chylarium, bilem ducens. Accipe violas aridas, tũde & læuiga, pérque cribrum tranſmitte. dein B cape de zulapio violaceo quantum ſatis eſſe videbitur, & ſacchari lib. vnam coque donec mellis craſſitudinem induant. datur manè ſemuncia.

Chylarium] Græcè χυλάριον. Chylaria verò (vt teſtis eſt Actuarius) fiunt, quando herbas quaſdam, adiecto mediocri melle aut ſaccharo decoquimus. Latini ſuccatiunculas poſſent nominare.

Cap. CCCXCII.

ALIVD bilem ducens, eiuſdem efficaciæ. Recipe ſerum lactis caprini, decoque ad carbonẽs exiguos cum ficulno ligno. Et quod ex ipſo inſtar caſei ſupernatat, cũ cochleario abiice: poſtea per ſaccum traiiciundens, cum C polline violarum vnito, & ſine vna nocte. Calefactum ſubinde bibe vt potionem.

Cap. CCCXCIII.

ANTIDOTVS alba, dicta Miencaphetites, efficax ad comitiales, data cum recenti leporis ſanguine. Ad melancholicos cum decocto anacardii. maniacis & reſolutis cum vino datur, in quo ſaluia efferbuit & caſtoreum. quartanariis cum decocto roſmarini aut rutæ. Prodeſt etiam hydropicis, lienoſis, & nephriticis. Habet terebinthinæ, opopanacis, galbani, aſari, ſagapeni, ana D cardii, ãmoniaci, bituminis, pyrethri, caſtorei, [a] ſulphuris viui, aloes, petroſelini, dacrydii, agarici, colocynthidis, ſauinæ, ſcordii, ſing. dr. vnã, ſanguinis draconis dr. vnã. Hæc quidem læuigato, illa verò liquato cũ aceto in igne, & vnito omnia cum melle aut ſaccharo ſufficiẽti.

a Sulphuris viui] Codex manuſcriptus habet σήλφου ζυγίας, haud dubiè pro θείου ἀπύρου. Latinas enim dictiones Græcis literis non ſatis potuit exprimere Nicolaus.

Cap. CCCXCIIII.

ANTIDOTVS ex iride, conferens aſthmaticis, difficulter ſpirantibus, raucitate laborantibus, vocéque E deſtitutis. Recipit iridis drach. duodecim, hyſſopi, pulegii, glycyrrhizæ, ſing. drach. quatuor, tragacanthæ, amygdalarũ dulcium, nucum pinearum, cinamomi, zingiberis, piperis communis, ſing. drach. duas, carnis palmularum, vuarum paſſarum, caricarum ſine acinis, ſingul. drach. duas ſemis, ſtyracis drach. tres, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. datur manè & veſperi.

Cap. CCCXCV.

ANTIDOTVS ad ſanguinem ſpuentes, admodum bona. Capit decocti ſymphyti, boli Armenii, ſan F guinis draconis, cornu ceruini, lapidis hæmatitis, corallii rubei, ſpodii. Commixta hæc bibenda præbeto.

Cap. CCCXCVI.

ANTIDOTVS alia ad ſpuentes ſanguinem. Lapidem hæmatitem tere in [a] pumice, præbe bibendum cũ aqua. Similiter verò profluuium muliebre ſiſtit.

a In pumice] Græcè eſt τρίψας εἰς κίσσηριν. Quomodo autem in pumice foraminulento poſſit teri, nõ intelligo. Videtur itaque ſubeſſe menda, & fortè legendum eſſe εἰς θυείδιον, id eſt in mortario.

Cap. CCCXCVII.

ANTIDOTVS ad ſanguinem excernẽtes, & pro G fluuium muliebre ſiſtens, experta. Habet nucum pinearum drach. duas, croci drach. vnam, ſpicæ nardi drach. ſemis, aniſi drach. vnam, palmularum maceratarum in vino adſtringente aut poſca drach. duas. [a] Trita & cribrata excipe palmulis diſſolutis, & finge paſtillos ſex. datur vnus cum aquæ cyathis duobus.

a Trita] Codex manuſcriptus legit καύσας pro κόψας.

Cap. CCCXCVIII.

ANTIDOTVS alia ad profluuia ſanguinis nariũ omnis generis. Lepo[illegible]ilorum vſtorum, capillorum H muliebrium vſtorum, ſi[illegible]rach. duas, chalcanthi drachmas octo. fac aridum [illegible]flando inſperge.

Cap. C[illegible]CIX.

ANTIDOTVS ſin[illegible] ad profluuium ſanguinis narium. Stercus aſininum vſtum & tritũ in pollinem,

in aceto liquans inunge fronti, ſiccúmque naribus inſuffla.

Cap. CCCC.

ARIDVM ad omnis generis ſanguinis eruptiones, [a] experimento feliciter cognitum. eſt autem admodum præclarum. Accipit miſyos, chalcanthi, ſing. drach. tres, corticis pini, chalcitidis, mannæ, gypſi, ſing. drach. duas. Trita in pollinē naribus ſurſum inſufflato, ac inſperge.

a Feliciter experimento cognitum] Codex manuſcriptus habet ἐπιτετταμμένον. Cenſeo autem legendum eſſe ἐπιτετευγμένον, hoc eſt accommodum: vel vt nos conuertimus, experimento feliciter cognitum. A verbo ἐπιτυγχάνω.

Cap. CCCCI.

ARIDVM, ſanguinem ſiſtens Archigenis, ad ſanguinis è naribus profluuium valde laudatum. Capit aluminis ſciſſilis, gallæ immaturæ, chalcitidis. His æqualiter tritis fac puluiſculum, & naribus inſuffla.

Cap. CCCCII.

ANTIDOTVS nobilis ad ſanguinis eruptionē. Fimbriam albam ſanguine irrigato, & collo aptato dicens: ſanguis ſanguinem [a] vinciens ſiſtit. Hoc omnem ſanguinis eruptionem compeſcit, ſuper partem infernā ligatum: verbi gratia è naribus manante ſanguine, ſuper collum: è vena, ſuper ortum venæ: è ſede, ſuper femur: & in aliis ſimiliter.

a Vinciens] Græcè eſt δείσας, hoc eſt metuens. Legēdū autē eſſe iudico δήσας, id eſt vinciens vel ligans. Sed parum refert vtro modo legas, quia ſuperſtitioſum eſt hoc medicamentum: ideóque à Chriſtiano homine, vt alia multa quæ Nicolaus refert, prorſus non vſurpandum.

Cap. CCCCIII.

ARIDVM aliud, ad profluuium ſanguinis narium. [a] Punica & nucleum eorundem cum aceto inſtilla in oppoſitam aurem, naris ſanguinem effundētis. Si verò ex vtriſque, inſtilla duabus auribus.

a Punica & nucleum eorundem] Codex manuſcriptus legit ῥοίδιον καὶ ὕχραν: ſed quid ſit ὕχρα, nemo intelligit. Quapropter locus hic corruptus eſt. Suſpicor autem ſcribendum eſſe ῥοίδιον καὶ πύρηνα, quam lectionem in noſtra cōuerſione ſequuti ſumus, vtpote à ratione nō abhorrentem. Quippe nuclei, potiſſimùm acidorum Punicorum ſanguinis excretiones, Dioſcoride atteſtante, ſiſtunt. Facilè tamen ſententiā mutabimus noſtram, vbi ex melioribus codicibus meliorem & legitimam quis produxerit lectionem. Nobis coniecturis tantùm vtendum fuit in hoc mendoſiſſimo manuſcripto codice.

Cap. CCCCIIII.

ANTIDOTVS ad ſpuentes ſanguinem, valde bona. Habet ſeminis apii drach. tres, dauci drach. ſeptem, caſtorei drachmas duas, opii, nigellæ, ſingulorum dr. tres, iridis Illyricæ dr. quatuor, mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit. Datur Ponticæ nucis magnitudine cum temperati liquoris cyathis tribus.

Cap. CCCCV.

ADIVRATIO ad profluuium ſanguinis narium, ſonans in hunc modum. In nomine patris & filii & ſancti ſpiritus, amen. Debet autem qui dicturus eſt adiurationem hanc, in manu ſua retinere lapidem iaſpida aut hæmatiten, & ſic dicere, [a] εἰς τὴν κρίσιν τὴν θέλουσιν εἶδε οἱ ἀπάϐαδοι, καὶ οἱ ἀπάπαδες, καὶ οἱ τόκον λαμϐάνοντες, & crucifigentes Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, ſiſte ſanguinem, & apprehendens in capite ægrotantis capillos, dic ter. Dein pone iaſpidem in nares ſanguinem effundentes. Atque dic, Credo in vnum patrem omnipotentem: & Pater noſter qui es in cælis, & Aue gratioſa, vſque ad finem, idque ter. Poſthæc dic: Per nomē magnū Dei omnipotentis propheta Zacharias in templo Domini à viris iniquis trucidatus eſt, & ſanguis eius tā quā lapis cōcreuit: ſic & tu[9] ſanguis cōcreſcat, & ſiſtatur per ſeruum Dei. Adiuro te per fidem Veronicæ, ſanguinem ne amplius ſtilles. Stes probè, ſtes cum timore, amē. hoc dic ter. Adiuratio ad omnē ſanguinis eruptionem ex vtero, aut immodicum fluorem mulierū. Scribe in charta hunc pſalmum primo ſabbato priuſquam ſol oriatur, & liga ad dextrum brachium manus eius: Miſerere mei Deus ſecundū magn[illegible] miſericordiam tuā: quandiu ſanguis effluxerit. I[illegible]nde in alteram chartam ſcribe ex Euāgelio hoc ver[illegible]at Loquēte Ieſu, Ecce princeps quidam accedens [illegible] eum, dicens: Filia mea modò defuncta eſt, ſed [illegible] impone manum tuam ſuper illam, & viuet. Et ſurgens Ieſus ſequutus eſt eū, & diſcipuli illius. Et ecce mulier quæ ſanguinis profluuio laborauerat duodecim annos, accedēs à tergo tetigit fimbriā veſtimēti illius. Dixerat enim intra ſe: ſi tātùm tetigero veſtimentum illius, ero ſalua. At Ieſus conuerſus vt vidit illam, dixit, Confide filia, fides tua ſaluam te fecit. & ſalua facta fuit mulier à tempore illo. Liga hanc chartulam ad dextrum mulieris femur eadem die primo ægrotātis ſabbato, priuſquam ſol oriatur, & illic permitte quoad laborans mulier ſanetur à morbo.

a Εἰς τὴν κρίσιν &c.] Hæc verba à me conuerſa non ſunt, quòd quid præ ſe ferrent, haud intelligerem. Et animus erat, tota in hanc cōiurationem omittere. Tamen vt inde perſpicuum fieret, quàm plenum etiam ſuperſtitionum Nicolai ſeculum fuerit, hanc nō penitus prætereundam eſſe iudicaui. Vt mirum non ſit ſuperſtitionem (maximè quū Pontifices nonnulli illam pulchrè adiuuarent) magis ac magis ſubinde auctam eſſe, donec noſtra ætate penè vniuerſam pietatem & fidem in Chriſtum obſcurarit & extinxerit. Et actum de religione vera fuiſſet, niſi Deus per gratiam ſuam aliquot pios & doctos viros excitaſſet, qui nos ex opacis iis ignorātiæ & ſuperſtitionis tenebris, verbi Dei prædicatione vindicaſſent. Pro quo immenſo beneficio Deo optimo maximo, perpetuò agamus gratias decet.

Cap. CCCCVI.

ANTIDOTVS Theodoretus, aut anacardia. Quære curatorias eius facultates capite 217. Habet anacardii drachmas tres, croci, caſiæ, folii, ſpicæ nardi, mei, agarici, rhei Pontici, ſing. drach. vnam ſemis, caryophylli, epithymi, acori, piperis communis, ſaxifragi, maſtiches, iridis, myrobalani, ſingul. drach. tres, aloes drach. ſex, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCCCVII.

ANTIDOTVS Abſinthites, ventrem emolliens, bilem, pituitam, alióſque humores ſubigens. Accipit coſti, maſtiches, ſingulorum ſcrup. duos, folii, roſarum aridarum, aloes, ſingulorum ſcrup. vnū, croci ſcrup. ſemis, abſinthii, rhei Pontici, ſiliquæ octauam partem, floris iunci odorati ſcrup. vnum, mellis vnc. quinque, vini optimi ſextarios duos. Maſtichen & aloen ſeorſim læuigato, alia verò omnia ſimul tundito, omnibúſque commixtis adiice mel: & vbi parum cum melle contriueris, affundito vinum: & commiſcens ſubigénſque, in vaſe puro reconde. Vtere cum vino mero, ieiuno adhuc exiſtente, & à cœna.

Cap. CCCCVIII.

ANTIDOTVS ſimilis Abſinthites, quæ ab Amazonio epiſcopo eſt compoſita. Confert ad dolorem capitis, acutum auditum, oculorúmque defluxiones, vlcera & thoracis mala ſanat. lieni & iecori prodeſt, aluúmq; emollit, ſiue ieiuno, ſiue à cibo data. Colicis ſymptomatis data medetur: & eſt admodum vtilis. Capit coſti, ſpicæ nardi, florum iunci odorati, cardamomi, abſinthii, ſingul. vnciam ſemis, folii drachmam vnā, ammoniaci thymiamatis, aloes hepaticæ, maſtiches, ſing. drach. vnam ſemis, mellis ſextarium vnum ſemis, vini ſextarios ſex. datur mixtio vna pro viribus.

Cap. CCCCIX.

ANTIDOTVS Abſinthites iecori conueniens, bona. Recipit ſpicæ nardi, amomi, folii, ſing. drach. ſex, aloes hepaticæ drach. duas, coſti, abſinthii, ſing. drach. vnam ſemis, roſarum aridarum drachmas duas, mellis vncias quinque, vini ſextarium vnum. Probè confecta vtere.

Cap. CCCCX.

ANTIDOTVS Abſinthites vrinam mouens, & humores internos purgans, extenuans, extergens, ſtomachum roborans, iecur & reliqua viſcera. Accipit folii hexag. tria, amomi, coſti, roſarum aridarum, maſtiches, caſiæ, ſingulorum drachmas tres, croci vnc. duas, aloes drach. ſemis & quartam partem, comæ abſinthii drach. vnam ſemis, vini tenuis boni ſextarios decem, mellis ſextarios duos.

Cap. CCCCXI.

ANTIDOTVS Mithridatis. prodeſt diuturnis defluxionibus ſtomachi & thoracis, & omnib[9] in profundo corporis factis exulcerationibus, & abſceſſibus. Tabidis, ventris inflationibus, cœliaciſque medetur. bonum

corporibus colorem conciliat, appetentiam immutatā reſtituit: ex morbo languidos reficit, calculos conterit. difficultatem vrinæ ſanat, melancholiam non ſinit cōſiſtere, mortuum fœtum eiicit. Ad muliebria mala conueniens. vtentes ea efficit acutiùs videntes. præſumpta non permittit lædi à lethalibus medicamentis. compoſita autem eſt à Mithridate. Datur Ponticæ nucis quantitate. adultis quidem hexagium vnum: iis qui media ſunt ætate & non febricitant, cum vino datur, aut mulſo, aut condito. in obſtructionibus iecinoris & febricitātibus, datur ex aqua aut mulſa. Habet abrotoni, ariſtolochiæ, ſing. hex. VII. caſiæ ſtag. IIII, croci ſtag. vnū, aſari, aniſi, agarici, carpobalſami, balauſtiorum, iridis Illyricæ, acori, caſtorei, gūmi albi, ſaluiæ, radicis ſymphyti, [a] tordili ſeminis, ſucci hypociſthidis, opopanacis, ſing. ſtag. vnum, baccarū iuniperi, amomi, bdellii, conyzæ tenui foliæ, calami odorati, canchryos, ſeminis lonchitidis, xylobalſami, ſing. ſtag. vnum ſemis, gentianæ, ſucci glycyrrhizæ, dauci Cretici, dracōtii radicis, eryngii radicis, ameos, centaurii, cyphei, roſmarini, terræ Lemniæ, mei, ſeminis ormini, erui albi, piperis communis, maceris, ſagapeni, ſtichadis, nucum pinearum toſtarum, floris iunci odorati, carnium vuarum paſſarum Creticarum, ſeſelis, [b] ſtaphylini ſeminis, pſyllii, chamædryos, ſcordii, teucrii, hyoſcyami, balſami, ſeſami toſti, ſing. ſtag. duo, caſiæ Syriacæ, polii ſucci, helenii, piperis nigri, ſeminis cucumeris, terebinthinæ, fellis taurini, fellis vrſini, chamæpityos, ſing. ſtag. duo ſemis, cyperi, baccarum cedri, ſeminis [c] fœniculi, thuris, anatis ſanguinis, nardi Syriacæ, radicis panacis, ſecuridacæ [d] folii, petroſelini, liquoris peucedani, ſing. ſtag. ſex, ſeminis rapi ſtag. quatuor, terræ Samiæ ſtag. ſemis, ſeminis coriādri hexag. decē, myrrhæ, zingiberis, ſing. ſtag. tria ſemis, thlaſpios ſeminis ſtag. quatuor, cnici ſeminis ſtag. quatuor, cinamomi, coſti, ſing. ſtag. tria ſemis, ſeminis papaueris ſtag. quinque, nardi Celticæ ſtag. quatuor, opobalſami ſtag. duo & quartam partem, polygoni ſtag. quatuor ſemis, piperis albi ſtag. ſemis, phu ſtag. vnum, vmbilici Veneris ſtag. ſemis, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Tordilii] Manuſcriptus codex falſò τροδήλυ, pro τορδιλίυ legit. b Staphylini ſeminis] Codex manuſcriptus habet ϛαφύλλης pro ϛαφυλίνυ. Legendum autem eſſe Staphylinum, Latinum exemplar Ingolſtadii excuſum confirmat. c Fœniculi] Manuſcriptus codex perperam μαλάθρυ pro μαράθρυ ſcribit: niſi λ pro ρ Atticè ſit vſurpatū: quod tamen Nicolaus facere haud conſueuit. d Folii] Codex Nicolai habet ἐφύλλυ, pro φύλλυ. Legendum enim eſſe φύλλυ, Aetius in deſcriptione antidoti Mithridatis ſatis teſtatur. & in ſequenti etiam antidoto Mithridatis, φύλλυ legitur.

Cap. CCCCXII.

ANTIDOTVS alia Mithridatis melior omnibus, ad omnis generis mala muliebria frigida, & eas quæ non concipiunt. item melancholiam, omne capitis malum, dolores aurium, lacrymantes oculos, dentium cruciatus, oris inflammationem, & palati omniſque generis aurium mala, vt emplaſtrū impoſita. ſimiliter ad ictus venenatorum, venenúmque bibentes cum menthæ decocto pota. ad omnia denique mala prædicta in antidoto Mithridatis quæ hanc præcedit. Recipit ſtyracis drach. vnam ſcrup. duos, caryophyllorū, ſpicæ, xylobalſami erui, [a] laccæ, tragacanthæ, maſtiches, galbani, gummi cedri, quod eſt ſimile thuri, bituminis, caſtorii, gummi hederæ, bdellii, ſigilli Lemnii, meliloti, opopanacis, ladani, ammoniaci, opii, ſulphuris ignem non experti, glycyrrhizæ, nitri, ſucci hypociſthidis, acaciæ, roſarum, chamædryos, hyperici, abrotoni, pæoniæ, hyſſopi, origani, helenii, [b] ligni iuniperii, foliorum lauri, ariſtolochiæ longæ, epithymi, peucedani, centaurii, roſmarini, eryngii, balauſtiorū, foliorū myrti, abſinthii, raphani, ſquillæ, fructus balſami, aniſi, [c] nigellæ ſiue gith, hyoſcyami, cumini, fœniculi, cardamomi, ſeſelis, ſinapi, ameos, ſinonis, libyſtici, rutæ, papaueris, apii, dauci, rapi ſeminis, piperis longi, ſeminis ocimi, amomi, ſing. drach. vnam ſemis, acori, [d] ilapheos, quæ lingua Italica dicta eſt bardana, [e] cyclamini, ſeminis agni, plumbi vſti, ſing. ſcrupul. duo, balſami, cinamomi, croci, coſti, floris iunci odorati, zingiberis, folii, terebinthinæ, myrrhæ, thuris, caſiæ ligneæ, agarici, nardi Celticæ, rhei Pontici, iridis, aſari, dictamni, marrubii, colocynthidis, ſtichadis, artemiſiæ, calaminthæ, ſcordii ſylueſtris, ſymphyti, chamæpityos, piperis albi, piperis nigri, petroſelini, rhois culinarii, malabathri, cardamomi, quinquefolii, ſing. ſcr. vnū, baccarū lauri ſcr. vnum, vini veteris boni vnc. vnam, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. datur nucis auellanæ quantitate cum vino tepido, cui ſaluia incocta ſit.

a Laccæ] Codex manuſcriptus habet φακῆς, pro λακκῆς. Vulgares autem codices Latini quibus Seplaſiarii in conficiendis medicamentis vtuntur, legunt lentiſci, ſed perperam. Nam ſcribendum eſſe laccæ exemplaria Nicolai emendatiora Latina quæ laccæ habent, ſatis teſtantur. Platearius etiam in ſuis annotationibus in hanc antidotum lentiſcum pro lacca interpretatur. b Ligni iuniperi] Nicolai codex habet ξυλοτζυνίπερι, quæ dictio eſt ex Græco & Latino compoſita, vt cuiuis linguarum perito apparet. ξύλον enim lignū, iuniperus verò fruticis nomen apud Latinos. c Nigellæ] Nicolaus habet κόκαλιν τῦ σίτυ, hoc eſt Cocalin frumenti, adeóque in vulgi errore eſſe videtur, quòd Nigellam arbitratur eſſe eam ſtirpem quæ in frumentis paſſim prouenit, & lolium nonnullis: Germanis verò noſtris raden appellatur. Sed vſurpari debet vera Nigella, cuius hiſtoria & pictura eſt in tomo primo noſtrorum De ſtirpium hiſtoria commentariorum, quæ gith etiam nominatur. Suſpicio etiam eſt κόκαλιν pro λόλιον ſcripſiſſe Nicolaum. d Ilapheos] Manuſcriptus codex habet εἰλάφεως λεγομένη ἰταλικῇ γλώσσῃ. & aliquid deinde deſideratur, nimirum βαρδάνη. Bardana verò Græcis ἄρκειον & προσώπιον, Latinis perſonatia dicitur. Vulgus non ſolùm bardanam, ſed & lappam maiorem vocat. Latinus etiam codex Ingolſtadii excuſus habet Ilaſeos, id eſt lappæ. e Cyclamini] Græcè eſt, κυκλαμινάμας, ἤτοι κασάμυ φύλλυ, hoc eſt caſami folia. Nicolaus enim & alii recentiores Græci cyclaminum vocant caſamum, vt ex Aetio, Actuario, & Nicolai interpretationib⁹ ſatis liquet. Ibidem enim ita ſcribitur, κάσαμον, ἡ κυκλάμινος. Mirum autem eſt Nicolaum vti foliis cyclamini, quum veteribus, Dioſcoridi nimirum & Galeno, radix tantùm in vſu medico probetur.

Cap. CCCCXIII.

ANTIDOTVS alia panchreſtos, hoc eſt ad multos affectus accommodata, conferens vt præſcripta. Verùm quære huius curatoriam facultatem inter præſcriptas pachreſtos antidotos, in capite ducēteſimovigeſimoquinto. Habet opii [a] Thebaici dr. quinque, croci drach. duas ſcrupulum vnum ſemis, ſeſelis dr. duas, calami odorati, caſtorei, carpobalſami, cardamomi, petroſelini, ſing. drach. vnam ſcrupul. vnum, zingiberis, caſiæ ligneæ, ſagapeni, hyoſcyami, ſeminis apii, ſeminis rutæ ſylueſtris, ſing. drach. duas, nardi, pyrethri, mei, euphorbii, aniſi, trifolii, ſeminis dauci Cretici, ſing. ſcrupul. vnū ſemis, mellis aut ſacchari quantū ſufficit. datur nucis auellanæ quantitate.

a Thebaici] Græcè eſt καλυμένυ παρ' ἰταλοῖς τεμπαΐκυ, pro θιβαϊκῦ. Sic paſſim Latinas voces deprauat Nicolaus.

Cap. CCCCXIIII.

ZVLAPIVM vtile ad dyſentericos, quod bibitur tota die. Accipit violarū hexagia duo, intybi ſeminis ſtag. duo, roſarū ſtag. tria, ſummitatū myrtorū nigrorū vnc. vnam, cotoneorum vnc. tres, rhois culinarii vnc. duas, oxalidis ſtag. quatuor, ſucci plātaginis, hypociſthidis, ſingulorum vnc. vnam, ſucci acaciæ vnc. duas, ſpodii hexagia quatuor, maceris ſtag. tria, ſantali albi & rubei, ſing. hexagia quatuor, rhei hexagia duo, coſti, cinami, aniſi, ſingulorum ſtag. vnum, ſacchari libr. tres, ſigilli Lemnii ſtag. ſex, baccarū myrti, clauicularum vitis, ſingulorū hexagia duo, ſidiorum ſtagium vnum, ſymphyti drachmas tres, aquæ pluuiæ & ſtillatitii roſarum liquoris quod ſatis eſt.

Cap. CCCCXV.

CONFECTIO Zulapii regii. Capit aquæ dulcis libras duas, ſacchari libram vnam ſemis, rhei ſtagia duo, ſantali rubei & albi, ſingulorum hexag. duo, hirundinariæ ſtag. duo, aceti acris vnc tres.

Cap. CCCCXVI.

DECOCTVM ad eos qui altero latere reſoluti ſunt. Habet ſtichadis [illegible] ymbos quatuor, calaminthæ, meliſſophylli, ori[illegible] & [illegible]perici, pulegii, ſingulorū hexag. tria, ſpicæ hexag. [illegible] tripſidii hexag. tertiā partem. Ebulliant hæc cur[illegible], quoad dimidiū eius

abſumatur: dein colato, atque iniectis aceto & melle quãtum ſatis videbitur, iterum coquito, & facito inſtar droſati. Dantur ſingulis diebus vnciæ ſex per dies duodecim. Poſthæc datur ægrotanti purgatorium medicamentum, quod has ſpecies maceratas habet: Stichadis, cepularum, hoc eſt magnorum myrobalanorum, ſing. hexag. vnum ſemis, colocynthidis medullæ maceratæ in aqua roſacea. Decoquantur & colentur probè. dein iniice in id decoctum hermodactyli ſiliquas octo, agarici ſiliquas quindecim, turpeti ſiliquas octo, ſagapeni, caſtorei, euphorbii, ſingulorum ſiliquas duas, polypodii macerati hexag. vnum ſemis. Vbi modicè purgatus fuerit laborans, lauetur, & bene habenti dentur ex hiera Galeni hexag. duo ſemis, aut etiam tria: ac deinceps ad bonam temperaturam reducto detur theriaca, prima quidem potione grana octo. Et ſi quidem effecerit quẽadmodum vetus præcipit, prætereantur quatuordecim dies, & ruſus detur ſimiliter. Si verò non, poſt ſeptimũ diem dentur alia grana quatuordecim aut duodecim. Si verò voles, caſtoreum, aut euphorbium impone, ſing. ſiliquas quatuor, ſerapini ſiliquas quatuor ſemis.

a Tripſidii] Græcè eſt τριψιδίε. Quid autem ſit tripſidium, me ignorare fateor.

Cap. CCCCXVII.

VNGVENTVM ad pruritum. Recipit althææ radicis, chamæmeli lignorum, centaurii, polii, radicis cucumeris agreſtis, dictami, buphthalmi, ſaxifragi, roſmarini, coſti, calaminthæ, pulegii, meliſſophylli. Omnia ſimul in aqua ebulliant: dein per ſaccum vbi trãſfuſa fuerint, accipe calcem viuam, & fermentato ex eius decocti libris tribus, & ſandaracæ vnc. tres. Pòſt adiice aniſum, cuminum, carnabadium, ſemen apii, fœniculi, & anethi, atque inunge in balneo priuſquam proluatur, & frica bene. dein decocto violarum probè ablue. deinceps accipe oua, mel, oleum chamæmelinum, anethinum, & rutaceum, omnibuſque ſimul ſubactis tandem inunge ægrotantem. Eſt autem ad prædicta valde bonum.

Cap. CCCCXVIII.

CONFECTIO remedii [a]ſycaminorum. Accipe nucem regiam, & repurgatam contundito, illique vnito [b]ſalem foſſilem, impone ſuprà ſycaminum, & edendum præbeto. Imponito autem hoc deſuper & bis, & ter, & quater, & confeſtim decidet, Dei gratia. Hoc neceſſarium eſt omnino, ſiue ad humanum, ſiue animantis bruti corpus vtaris, inuentum.

a Sycaminorum] Græcè eſt συκαμίνων. Animaduertendum verò hoc loco erit, quòd aliis Græcis συκάμινον non tantùm morum, ſed & mori fructum (vt teſtis eſt Phauorinus) ſignificet. Nicolao autem tumorem ſeu excreſcentiam quæ mori fructum refert, potius denotat, & eum fortè quem Iuuenalis mariſcam appellauit, inquiens, Cæduntur tumidæ medico ridente mariſcæ. Nam & hîc remedium tradit: à quo ſi admotum fuerit, decidet ſycaminum. Retinendam itaque eſſe hanc nobis dictionem putauimus, vt omnes intelligerent Nicolaum aliter ac cæteros Græcos hanc vſurpaſſe vocem. Præterea Hermolaus Barbarus in Corollario ſuò capite 55. ſcribit ſycomora quoſdam mariſcas appellaſſe. b Salem foſſilem] Nicolai codex habet γάγγρινον ἅλας. Vocat autem γάγγρινον ſalem, quem alii Græci ὀρυκτὸν, hoc eſt foſſilem: barbari gemmæ vocant, vt è multis compoſitionibus liquet.

Cap. CCCCXIX.

ALIA confectio ſycamini. Accipe alypiam herbam viridem, vt ſit tibi inſtar vinculi: hoc eſt, effice vt emollita fili formam habeat, fortitérque ligato ſycamina: & ſine. Singulis autem diebus conſtringito vinculũ quoad perfectè decidat. Et ſi herba eſt viridis, ligato. ſin minus, accipe hanc ſiccam, & calida aqua feruefacito, eáque emollita & tenera reddita. fac quemadmodum docui. dein accipe radicem herbæ ſenecionis, quæ plebeiis cortalon dicitur, luna deficiente priuſquam ſol oriatur per nomen [a] vſum habentis. Vbi verò radicem extraxeris, dic Pater noſter, Credo in vnum Deum, & Aue gratioſa, vſque ad finem ter. Et probè terens, da latenter edendam, & ſtatim [illegible] a Dei ſanabitur.

a Vſum habentis] Gr[illegible] tur, εἰς τὸ ὄνομα τȣ̃ χρείαν ἔχοντος, hoc eſt per nomen eius qu[illegible] Lc[illegible]. Intelligit herbæ radicem eſſe in nomine Chriſti euellen[illegible]

Cap. [illegible]XX.

ANTIDOTVS [illegible]ca, præclara, compoſita à Ptolemæo ſophiſta. Habet piperis communis, aniſi, origani, cumini, hyſſopi, ſaluiæ, zingiberis, floris iunci odorati, epithymi, erucæ, corymborum thymi, ſingulorum drach. duas, mellis Attici aut ſacchari, & vini Chii, mellis quidem libram vnam, ſacchari & vini libras duas. Species contuſas iniicito melli & vino, & ſine illic macerari dies tres. dein parum coquito, pérque ſaccum tranſmittito, & in vaſe reconde. Da ſingulis diebus mane vnciam vnam, aut calicem vnum, pro viribus.

Cap. CCCCXXI.

ANTIDOTVS ad cardiacos, & animo deficientes, ac ſyncopen, exolutionémque è diarrhœa, aut ſanguinis excretione, aut ab alia vacuatione natiuum calorem diſſipante natam. Recipit maſtiches, cinamomi, ſeminis ocimi, foliorum ſampſychi, maceris, caryophylli, ſeminis meliſſophylli, [a]ſiſymbrii ſeminis, piperis longi, ſingulorum drachmam vnam & quartam partem, margaritarum drachmas duas & quartam partem, corallii rubri, betonicæ, ſerici crudi vſti, hermodactyli longi albi & rubri, folii, drachmas decem, oſſis cordis ceruini, blattarum byzantis, ramenti eboris, ſingulorum drachmas tres, moſchi ſiliquas duas, berberis drach. duas, gallæ moſchatæ, ambaris, ſingulorum drachmã ſemis, nucis moſchatæ drachmas tres, ligni aloes, ſpicæ, ſingulorum drachmas duas ſemis, auri puri hexagium vnum, lapidis ſapphiri, lapidis iaſpidis, [b]lapidis aſpectu viridis, ſingulorum hexagium ſemis, croci, xylobalſami, ſingulorum hexagium vnum ſemis, ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris, quod ſatis eſt. Decoque probè ad conſiſtentiam, effunde ſuper marmor, & ſine ibidem donec refrigeretur: dein reconde in vaſe, ac præbe cum vino bono.

a Siſymbrii] Codex manuſcriptus legit σισυμωρίε, pro σισυμβρίε. b Lapidis aſpectu viridis] Græcè eſt, λίθȣ χλωρȣ̃ τὴν ὄψιν. Intelligit autem haud dubiè praſium appellatum lapidem, aut ſmaragdum.

Cap. CCCCXXII.

CONFECTIO magni Zulapii. Accipit vuarũ paſſarum Chiarum ſtagia quatuor, rubiæ hexagium ſemis, fœnigræci hexagium vnum, adianti, roſarum, violarum, ſing. ſtagia quinque, aquæ & ſacchari quantum ſufficit.

Cap. CCCCXXIII.

ALIA moſchati confectio. Capit ladani boni vncias tres, ſtyracis calamitis vnciam vnam ſemis, ſtyracis rubeæ vnciam vnam, ligni aloes boni drachmas duas, ambaris drachmam vnam, caphuræ ſcrupulum ſemis, moſchi ſcrupulum ſemis, ſtillatitii roſarum liquoris boni quod ſatis eſt.

Cap. CCCCXXIIII.

ALIA confectio moſchata. Habet maſtiches vncias duas, gummi Arabici vnciam vnam, caphuræ ſcrupulum vnum. Trita hæc ſtillatitio roſarum liquore bono irrigato, & formato paſtillos, qui fermẽteſcant, cum olei ebuli vnciis quatuor. Sit autem oleum purum, & ſordibus carens. Vel decoque oleum cum huiuſmodi ſpeciebus. Aut iniice cinamomi, caryophylli, & nucis muſcatæ ſingulorum vnc. ſemis. dein cum prædictis ſpeciebus & oleo macerato, & ſubactis iis diligenter finge paſtillos, & reconde in vaſe. pondus paſtilli ſit drachma vna ſemis. feruefacito ſtillatitium roſarum liquorem cum moſcho, eóque paſtillos poſt formationẽ irrigato.

Cap. CCCCXXV.

ANTIDOTVS faciens ad cardiacos, & cordis ſyncopen, immodicámque animi defectionẽ, ad corporis imbecillitatem à ſyncope inductam. ad liquationẽ prætérea carnis, tuſſiẽtes, ſuppuratos, aſperitatem faucium, à deſtillatione ortam. Recipit cinamomi, ſeminis ocimi, foliorum ſampſychi, maceris, caryophylli, carnis foliorum citri, ſeminis meliſſophylli, ſeminis ſiſymbrii ſingulorum drachmas duas, ſeſelis drachmam vnam ſemis, hermodactyli, folii, ſingulorũ drachmas quatuor, floris roſmarini drachmas tres, oſſa cordis ceruini numero quatuor, berberis drach. duas, maſtiches, roſarum,

violarum

violarum,borraginis florum, ſingulorum drach. vnam ſemis, ſucci herbæ chamæleuces vncias tres, libyſtici ſcrupulum vnum, gallæ moſchatæ drachmam vnam, glycyrrhizæ drach.tres,cubebæ drach.duas,paſtillorum de roſis & violis drach.vnam ſemis,ligni aloes crudi,nucis moſchatæ,zingiberis,ſing.drach. vnã ſemis, moſchi ſiliquarum granũ vnum ſemis, cinamomi boni drach. duas ſcrup.vnum ſemis, nucis Indicæ magnæ carnis dr. quatuor,ſpicæ drach.vnam ſemis,ſapphiri lapidis,gagatis lapidis,iaſpidis lapidis & ſmaragdi,ſing.ſiliquas tres, croci ſiliquas ſex, margaritarum perforatarum & non perforatarum,ſing.ſiliq.vnam, xylobalſami drach.tres, blattii byzantis, hoc eſt oris anterioris naris purpuræ, gran.octo,ramenti eboris,ſerici vſti,ſing.drach. vnam, ſtyracis calamitis drach.duas ſemis grana duo, portulacæ ſeminis drach.vnam ſemis, ſeminum cucumerum, ſing.vnc.vnam ſemis,corallii rubei,iridis, ſing.hexagia duo ſemis,auri puri ramenti hexag.vnum ſemis, nuces Ponticas decem,[a]amyli drach.tres, amygdalarum amararum & dulcium,ſing.viginti, carnis palmularũ vnc.i. ſemis,marrubii,[b]fabarum farinæ puræ vnc.vnã ſemis, carnis ſeminis[c]goſſipii hexag.tria,ſeminis maluæ & florũ,ſing.vnc.ſemis, ſeminis vrticæ vnc.S.pinearũ recentium vnc.duas,hyſſopi Cretici drach.tres, penidiorum bonorum libr. ſemis, ſacchari candi vnc.tres, ſacchari quod ſatis eſt.Contuſis omnibus ſimul, adiice gummi Arabici hexagia duo,tragacanthæ hexag.tria. Commixta omnia ſimul & trita,decoque cum decocto teſtudinis montanæ,& præbe in prædictis malis manè, & dormituris,vnciam ſemis.Eſt autem experta.

a Amyli] Nicolai codex more vulgi(& vt hodie imperiti vocant) legit ἀμιδον. b Fabarum farinæ] Manuſcriptus codex deprauatè hîc & multis aliis locis(mea quidem ſententia)legit φαβάτων, pro φαβάρων. c Goſſipii] Nicolaus habet βαμπακίȣ. Vocat autẽ bombacium,fruticem qui Græcis vetuſtioribus ξύλον, Latinis xylon & goſſipium dicitur. Barbaris in hunc vſque diem bombax,& bombaſum appellatur. De quo plura tomo primo noſtrorum de ſtirpium hiſtoria commentariorum diximus.

Cap. CCCCXXVI.

ANTIDOTVS ex aureo balano. Capit cepulorum vnc.duas,flauorum,Indicorum,ſenæ, intybi ſeminis,ocimi ſeminis,ſantali, roſarum, ſing. hexag. ſemis, damaſonii,balauſtiorum,ſing.ſtagium vnum ſemis,lapidis Armenii ſtag.vnum, maſtiches, ſeminis fœniculi & aniſi ſtag.ſemis,thymi,epithymi,ſing.ſtag.vnum ſemis,polypodii,rhei Indici,ſingulorum ſtag.vnum,menthæ,croci,ſing.ſtag.ſemis, turpeti, bugloſſi, ſing.ſtagiũ vnum ſemis, ſacchari & ſtillatitii roſarũ liquoris quod ſatis erit.

Cap. CCCCXXVII.

ALIA antidotus è rha Pontico. Accipit ſpicæ,croci,maſtiches,coſti,aſari,caſiæ odoratæ, floris iunci odorati,rhei Pontici,ſpodii,ſing.ſtag.vnum, roſarum Ægyptiarum hexag.vnum.Fermenteſcant hæc cum ſacchari libra vna aut ſemis, & ſtillatitio roſarum liquore, & reconde in vaſe[a] decocta ad conſiſtentiam. Dantur ſtagia tria.

a Decocta ad conſiſtentiam] Græcè ſcriptum erat(an rectè, non ſatis pronuntiare poſſum) βράσας εἰς δύναμιν, id eſt decoctam ad vires. Sed(ſi quid iudico)legendum erit, βράσας εἰς σύςασιν, vt nos conuertimus.

Cap. CCCCXXVIII.

ANTIDOTVS nephritica, valde vtilis. Habet cinamomi,galangæ,ſing.ſtagia tria, nucis odoratæ ſtagia duo,tripſidiorum ſtag. quatuor, caryophylli ſtagia duo, floris iunci odorati, zedoariæ, ſingulorum ſtagia tria,lithoſpermi, ſeminis aſparagi, corticis radicis capparis,ſeminis althææ,ſing.ſtagia quatuor,aniſi, fœniculi,& apii ſeminum, ſing.ſtagia tria,ſeminis dauci ſylueſtris ſtagia quatuor, cretami ſeminis ſtagia tria. Confice cum ſaccharo,& dato.

Cap. CCCCXXIX.

ANTIDOTVS ex hermodactylo, admodum bona. Recipit hermodactyli vnc.vnam ſemis,aniſi,cumini Æthiopici, hoc eſt carnabadii, ameos, epithymi,piperis communis,zingiberis, ſingulorum ſcrupulum v-

A num ſemis,thymi hexagium vnum, alipiæ vnc.vnam. Datur cum melicrato.

Cap. CCCCXXX.

ANTIDOTVS è cicadis, nephritica. Accipit ſeminis lini,raphani,[a]piſcis vſti,ſeſelis,ſingulorum vnciam vnam, ameos,cucumeris ſatiui ſeminis,ſaxifragi, vuarum ſine acinis,ſeminis althææ,[b]phaſioli albi,[c]lyncurii,ſingulorum vnc.ſemis,ſpicæ nardi,mei,phu,lapidum ſpongiarum, ſingulorum drachmam vnam, [d]paliuri ſeminis,ſii aridi,radicis rubi, radicis graminis,po-
B lypodii,ſing.drach.tres,ſanguinis hirci aridi (vt dictum eſt in antidoto è ſanguine hirci, cap. quadrageſimo ſecundo)ſcrupulos ſex, cicadarum aridarum,ſine alis pedibus & capite, vncias quatuor, piperis albi drachmas ſex,mellis Attici crudi aut ſacchari quod ſatis. Datur Ponticæ nucis quantitate in condito, cum decocto tribuli,aut ſaxifragi, aut ſii, aut radicis aſparagi,aut quinquefolii,aut radicis ſtruthii,ſiue lanariæ.

a Piſcis vſti] Græcè eſt ἰχθύος κεκαυμένȣ. Quem verò piſcem intelligat (modò lectio ſit legitima: qua de re tamẽ plurimum dubito) ſcire nequeo. b Phaſioli albi] In manuſcripto codice,mea qui-
C dem ſententia, corruptè legitur φασὶν λȣκȣ̃, pro φασιόλȣ λȣκȣ̃.
c Lyncurii] In codice Nicolai deprauatè ſcribitur λύγȣ ρȣ̃, pro λυγγὸς ȣ̓ρου, aut λυγγȣρίου. De lyncurio tamen antea diximus. Plura etiam de eo Dioſcorides libro 1. cap.ϲϟή. habet. d Paliuri] Græcè erat ſcriptum παλιȣρέας. De qua quidem re ſuprà à nobis eſt multoties annotatum.

Cap. CCCCXXXI.

ANTIDOTVS de lithoſpermo. Habet lithoſpermi,betonicæ,ſaxifragi,petroſelini, piperis albi,ſingulorum vnc.vnam,tantum mellis: & præbeto.

Cap. CCCCXXXII.

D ANTIDOTVS de ſemine marrubii. Capit piperis albi, piperis nigri,dauci Cretici, cucumeris ſatiui ſeminis, marrubii ſeminis,petroſelini Macedonici, pyrethri,folii,zingiberis,ſingulorum vnciam vnam,mellis quantum ſufficit.

Cap. CCCCXXXIII.

ANTIDOTVS de lapide Iudaico. Habet ſpicæ nardi,hyſſopi, [a] lapidis Iudaici, ſingulorum ſcrupulos ſex,piperis ſcrupulos duodecim, zingiberis,petroſelini,coſti,ſaxifragi,ſingulorum ſcrupulos ſex, caſiæ, ſe-
E minis apii,ſingulorum ſcrup.tres, cyperi ſcrupulos ſex, ramenti eboris ſcrupul. quatuor,cardamomi ligni ſcrupulos ſex, lithoſpermi ſcrup. quatuor, mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſt.

a Lapidis Iudaici] Græcè eſt τηκολίθȣ. Lapidem autem Iudaicum & tecolithon eſſe eundem, omnibus conſtare puto. Idipſum enim manifeſte Paulus lib. 7. iis teſtatur verbis, Iudaicus lapis dictus, lapides in renibus conterit: vnde recentiores ipſum tecolithon vocarunt.

Cap. CCCCXXXIIII.

ANTIDOTVS è ſemine ſylueſtris maluæ. Recipit cucumeris ſatiui ſeminis drachm.duodecim, hyoſ-
F cyami ſeminis drachmas ſex,cicutæ ſeminis drachmas ſex,opii drachmas tres,caſiæ, ſeminis apii, ſingulorum drachmas tres,maluæ ſylueſtris ſeminis, croci,ſingulorum drachmas tres,amygdalarum regiarum,nucum auellanarum, aſari, ſingulorum drach. quatuor. Excipe paſſo Cretico,& da triobolum vacantibus febre,cum ſapæ drach.tribus.Nonnulli verò melle excipiunt.

Cap. CCCCXXXV.

ANTIDOTVS è tragemate ſeu bellario,nephri-
G tica. Accipit vuarum albarum exemptis acinis, pinearum recentium,ſingulorum vncias duas,ſeminis cucumeris decorticati, baccarum myrti exemptis oſſibus,amygdalarum amararum, amyli, palmularum pinguiũ, ſeminis apii, ſingulorum vnciam vnam, ſeminis papaueris,croci, ſingulorum drachmam vnam,myrrhæ drachmas duas. Potandam præbe in paſſo ieiunis drachmam vnam.

Cap. CC[illegible]XXXVI.

ANTIDOTVS è [illegible]ibus, conferens ad ea ad
H quæ antidotus de aniſo & [illegible]ino. Habet cumini, carei,ameos,aniſi,dauci,ap[illegible] petroſelini,amomi ſeminum, ſingulorum dra[illegible] tres, cinamomi, libyſtici, ſingulorum d[illegible]m, zingiberis, galangæ, cardamomi, caryophy[illegible], ſpicæ, folii, ſingulorum

drach.ſemis, ſeſelis ſcrupul. vnum, piperis longi grana quindecim, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt: ſemina macerato in aceto, & confice vt diacumini antidotum,& præbe.

Cap. CCCCXXXVII.

ANTIDOTVS ad mala muliebris vteri accommodata,& grauidas. Item eas quæ altero menſe aut tertio,ac pluribus abortiunt. Dolorem quoque mitigat. Capit dauci Cretici drachmas duas, ſeminis apii vncias duas,ſtyracis calamitis,aniſi,ſingul.vnc.ſemis,caſtorei, myrrhæ,ſingul.vnciam vnam,hyoſcyami vncias tres ſemis,opii,croci,ſingulorum vnc.vnam ſemis,vini dulcis & auſteri quod ſatis eſt.Datur carentibus febre,cum vino:febricitantibus autem,cum aqua tepida.Quòd ſi voles,per metrenchyten infundito cum ſucco acaciæ, aut hypociſthidis aut perdicii.

Cap. CCCCXXXVIII.

ANTIDOTVS ex careo. nominatur verò etiam de ſeminibus. Poteſt omnia quæ Diacalaminthes: plus tamen flatus diſſoluit,concoquit,& ſtomacho valde grata eſt. Recipit carei, ameos, ligni aloes,coriandri,ſpicæ,cinamomi,galangæ,cumini,aniſi,fœniculi ſeminũ, apii,anethi ſeminum, macedoniſii, & dauci ſeminum, ſingulorum vnc.ſemis,caryophylli, maceris, cardamomi, piperis longi, ſeſelis, ſingulorum hexagium vnum ſemis, mellis Attici aut ſacchari quantum ſatis eſſe videbitur.Semina in aceto macerato die & nocte,& confice vt antidotum è cumino, aut dioſpoliticum medicamentum.Datur de ea ſemuncia cum vino.

Cap. CCCCXXXIX.

ANTIDOTVS de ſanguinibus. Accipit piperis albi & longi,croci, coſti, acori, phu, aniſi, dictamni Cretici,ſingulorum drachmam vnam,amomi,opobalſami,ſeminis rutæ ſylueſtris, cumini Æthiopici,anethi, anatis maſculi ſanguinis aridi, hœdi ſanguinis, anſeris ſanguinis, anatis fœminæ ſanguinis, napi ſylueſtris ſeminis,ſingulorum vnciam vnam ſemis,gentianæ,trifolii ſeminis, floris iunci odorati, ſingulorum drachmas quatuor,[a] liquoris Cyrenaici drachmam vnã ſemis, ſtichadis,aſari, ſingulorum drachmam vnam,ammoniaci thymiamatis drachmam vnam ſemis,mei[b] Athamantici,agarici,ſingulorum drachmam vnam, carpobalſami gran.decem,mellis quantum ſufficit.

a Liquoris Cyrenaici] Hîc videntur nonnulla deſiderari. Nã Paulus, qui lib.7. hanc etiam antidotum deſcribit, ſtatim poſt flores iunci odorati, ſubiicit λιβανάτου, ῥόδων ξηρῶν, ἀνὰ L δ΄. κινναμώμου L. β΄. σκορδίου L. η΄. πετροσελίνου, πολίου, σμύρνης, νάρδου, ἀνὰ L. ϛ΄. κασίας L. γ΄. ὀποῦ κυρηναϊκοῦ, &c. hoc eſt, Thuris, roſarum aridarum, ſing. drach. quatuor, cinamomi drach. duas, ſcordii drach. octo, petroſelini, polii, myrrhæ, nardi, ſing. drach. ſex, caſiæ drach. tres. Quæ ſingula hîc, inter iuncum odoratum & liquorem Cyrenaicum, inſerenda veniunt. b Mei Athamantici] Deprauatè legitur in manuſcripto codice ἀλαβαντικοῦ pro ἀθαμαντικοῦ. Sic enim eſſe legendum, Paulus in primis oſtendit, qui habet μήου ἀθαμαντικοῦ. Dein Dioſcorides etiam qui ita ſcriptũ reliquit, μῆον τὸ καλούμενον ἀθαμαντικὸν, id eſt, Meum quod Athamanticum vocatur.

Cap. CCCCXL.

ANTIDOTVS è Lycio,optima ad iecinoroſos. Capit gentianæ,chamæpityos,petroſelini,marrubii,fellis vrſini, ſinapi, ſcolopendrii, radicis panacis, rubricæ ſinopicæ, rubiæ, ſeminis braſſicæ, ariſtolochiæ longæ, piperis albi,ſpicæ nardi,coſti,erucæ ſeminis,eryngii,polii,echii,eupatorii,baccarum iuniperi, iecoris lupi,helenii, æquam portionem, mellis aut ſacchari quod ſatis eſt.Confice probè. Datur nucis Ponticæ magnitudine, cum mulſo non cocto.

Cap. CCCCXLI.

ANTIDOTVS Theodoretos,aut ex anacardiis. Habet anacardii drachmam vnam, croci,caſiæ,folii,ſpicæ nardi,caryophylli, mei, agarici, floris iunci odorati, rhei,epithymi, ſingulorum vncias duas, acori, piperis, ſingulorum drachmas duas, aloes vnciam vnam ſemis, ſaxifragi, maſtiches, iridis Illyricæ, ſingulorum drachmam vnam,myrob[illegible]i vncias duas, mellis aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCCCXLII.

ANTIDOTVS Theodoretos,vel ex anacardiis. Recipit aloes drachmas quindecim, agarici drachmas ſex,croci, caſiæ, rhei Pontici, acori, cinamomi,maſtiches,ſingulorum vnciam vnam ſemis,coſti, ſeminis rutæ,piperis albi, ſingulorum drachmas duas, xylobalſami,aſari, chamædryos, mei, ſingulorum drachmam vnam, ſpicæ nardi grana ſeptem. Aliqui etiam iis adiiciunt anacardia duo,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.Dantur de ea drachmæ duæ ex melicrato.

Cap. CCCCXLIII.

ANTIDOTVS [a] Leonis Drongarii,ex centaurio nominata. Eſt autem valde bona. Accipit chamædryos,ariſtolochiæ longæ & rotundæ, centaurii, ſingulorum vnciam ſemis,gentianæ vnc.vnam,mellis Attici vel ſacchari quantum ſatis eſſe videbitur.

a Leonis Drongarii] Græcè legitur κατὰ λέοντος δρουγγαρίου.

Cap. CCCCXLIIII.

ANTIDOTVS nephritica,ſtomacho & ad inflationes vtilis: diſſoluit callos, & inteſtinorum dolore à craſſo humore orto vexatis prodeſt. Eſt etiam ad colicos experta. Capit ſpicæ,coſti, caſiæ ligneæ, ſingulorum drachmas duas, ſeminis fœniculi drachmas tres, piperis communis,acori,aniſi,ſeminis apii,iridis,xylobalſami, radicis mandragoræ, ſingulorum drachmas quatuor, radicis capparis drachmas quinque, vuarum paſſarum ſine acinis drachmas decem,mellis vncias nouem, aut ſacchari quod ſatis eſt. Dantur drachmæ tres, cum droſato quod habet ſtillatitii roſarum liquoris boni libram ſemis, aceti libræ ſextam partem,& ſacchari libram ſemis.Præbe de ea vnciam vnam cum aqua,cui incocta ſit radicis capparis, calaminthæ, ſingulorum vnciam ſemis. Commixtis omnibus & contritis da cochlearium manè: & deinde iube ægrotantem quieſcere vſque ad ſequens tempus matutinum. Bibat autem diebus decem. dein fac huiuſmodi aquam quæ habet hyſſopum,vuas paſſas, ſenam, epithymum,ſtichadem, careum, aniſum, chamæmelum, & nucem moſchatam. Hæc coquito in aqua, poſteáque colato, & è decocto accipiens, immitte in ipſum agarici drachmam vnam,mellis roſacei vnciam vnam.Subacta præbe media nocte.Aut pro melle roſaceo, iniice aceti ſquillitici quod ſatis eſt.

Cap. CCCCXLV.

ANTIDOTVS, Italica lingua vocata Paſicala aurea, vtilis ad inflatos, dolore inteſtinorum vexatos, colicos, & nephriticos. Habet foliorum rutæ drachmas decem,ameos,cumini, [a] nigellæ,libyſtici,origani,carei Alexandrini,amygdalarum amararum,piperis nigri & longi,mentaſtri,hoc eſt dauci,acori, baccarum lauri,caſtorei, ſingulorum drachmas duas,ſagapeni drachmas quatuor,opopanacis drahmas tres, mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit. Datur auellanæ quantitate,iis qui non febricitant, ex vino: febricitantibus autem,cum aqua tepida cui incocta ſint,radix fœniculi, apii,macedoniſii,& aſparagi, ſemina ameos, apii, aniſi & fœniculi.Decoquens igitur da ieiunis manè: & ſi volueris,etiam veſperi.

a Nigellæ] Manuſcriptus codex corruptè legit νιτζέλου,pro νιγέλλου. Exponit autem quid per vocem νιτζέλου intelligat,inquiẽs, ἤτοι ὡς οἶμαι μελάνθιον,id eſt,vt puto melanthium.

Cap. CCCCXLVI.

ANTIDOTVS ex adianto à veteribus medicis nominata,conferens tuſſientibus, & ſuppuratis. Eſt experta,& prodeſt iis qui capitis deſtillatione laborant. Recipit adianti drachmas decem, amygdalarum amararum drachmas quinque,iridis drach.tres, radicis capparis,farinæ eruinæ,ſingul. drach. duas, apii,fœniculi, gentianæ,ariſtolochiæ, ſing. drachm. quinque, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Dantur media nocte drachmæ tres cum aqua tepida, cui incoctæ ſint caricæ decem,palmulæ decem,fœnigræci drach.quinque,glycyrrhizæ drach. decem, adianti drach. ſeptem, radicis fœniculi & apii,ſeminis vrticæ, ſing. drachm.v.hyſſopi drach.decem,calaminthæ,iridis,marrubii, ſingulorum

drach.quinque,aquæ lib.tres. Hæc probè decoquantur vſque ad tertias.deinde præbeto.

Cap. CCCCXLVII.

ANTIDOTVS [a]benedicta laxatiua. Accipit turpeti vnc.tres,roſarum, violarum,ſing. vnc.vnam,galangæ,maceris,granorum ſolis,maſtiches,thuris,cardamomi,myrobalanorum emblicorum, ameos, ſingulorum drach.ſemis,ſeminis aſparagi, & ruſci,ſing.vnc. vnam, dacrydii vnc.vnam,caryophylli,ſpicæ,zingiberis,croci, ſaxifragi,piperis longi,amomi, macedoniſii,[b]ſalis gemmæ,cinamomi, ſingulorum drach.duas, hermodactyli vnc.duas,polypodii vnc. vnam ſemis, [c] ellebori mauri, id eſt myrobalani,vnc.vnā,gentiapolis,id eſt [d], ſeminis fœniculi,aſari, opopanacis, colocynthidos,ſingulorum vnc.vnam,ariſtolochiæ rotundæ,tragacanthæ, ſingulorum vnc.duas, iridis Illyricæ, cumini, ſileris,ſing. vnc.vnam,anacardii vnc.duas,mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſt.Si verò plurimum eius facere volueris,ad vnamquanuis libram adiice dacrydii vnc. vnam ſemis, & turpeti repurgati boni vncias quatuor.Et confectam præbeto.

a Benedicta laxatiua] Nicolaus corruptè ſcripſit μπενεδέτα λασατίβα,pro βενεδίκτα λαξατίβα. Et in vulgatis codicibus in hac deſcriptione multa deſiderantur. b Salis gemmæ] Manuſcriptus codex legit,σαλτζέμα, ἤτοι ſαſγρίνȣ ἅλατος, pro σάλις γέμμα, hoc eſt foſſilis ſalis. c Ellebori mauri] Græcè eſt ἐλλεβόρȣ μέρȣ,quod interpretaretur,nigri ellebori: niſi ipſe ſtatim ſubiiceret, ἤτοι μυροβαλάνȣ. Sed fortè ita interpretandum, ellebori nigri ſiue myrobalani vnciam vnam.Sed infrà,ſectione nimirum nona,annotatione 23.etiam myrobalanum vocauit elleborum: vt ſuſpicio ſit, ἐλλέβορον pro μυροβάλανον ſcriptum eſſe. d Gentiapolis] In Nicolao eſt,ζενπιάπολις,ἤτοι,& ſtatim vacuum eſt relictum ſpatium, dictionem deeſſe quæ quid per gentiapolin intelligendum ſit exponat,innuens.Quum verò hæc in Latinis exemplaribus deſiderentur,ex meliore codice locus hic reſtituendus erit,quem adhuc deſideramus.

Cap. CCCCXLVIII.

ANTIDOTVS drangæa ad iecinoroſos,lienoſos, vitioſum corporis & faciei colorem. Capit turpeti repurgati hexag. tria, ſenæ hexagia duo,rhei barbari hexagia duo,epithymi hexagia tria, tartari hexagia duo,dacrydii [a]præualidi hexagia duo ſemis, hermodactyli hexag. vnum ſemis,maceris,cinamomi, zingiberis, nucis moſchatæ, caryophylli, ſingulorum hexagium ſemis, croci hexagium ſemis & quartam partem, fœniculi,aniſi, ſingulorum hexagia tria, ſacchari quantum aliarum ſpecierum duplum. Dantur hexagia duo,aut duo & ſemis pro viribus media nocte: non febricitantibus cum vino:febricitantibus autem,ex aqua tepida.

a Præualidi] Codex Nicolai habet γενάτιν. Deprauatam verò hanc eſſe lectionem iudico,& legendum γενναίȣ.

Cap. CCCCXLIX.

CONFECTIO decocti magni, ad melācholicos, quando flaua bilis nimis cum ſanguine aduſta fuerit, & in nigrā mutata.Eſt autē admodū vtile. Habet epithymi hexagium vnum, glycyrrhizæ vnciā ſemis, [a]hordei nudi vnciam vnam,myrobalani citrini hexagium vnū, ſeminum cucumerum,ſingulorum vnciam vnam,ſeminis lactucæ & intybi,ſingulorum hexagia tria,ſcolopendrii hexagia quatuor, aſari, ſenæ, cuſcutæ, ſingulorum hexagium vnum, florum borraginis hexagia duo, Damaſcena viginti,ceraſia triginta,ſebeſtenas quadraginta, adianti vnciam vnam,floris iunci odorati,ſtichadis, ſing.vnciam ſemis, aniſi, fœniculi ſeminum, ſingulorū hexagia duo.Hæc decoquantur in aqua ad tertias. dein accipe ex hoc decocto vncias quinque, [b] dulcis calami repurgati vnciam vnā,rhei drach. vnam, oxyphœnici, mannæ,ſingulorum vnciam ſemis, [c] ſacchari roſati laxatiui hexagia duo.Hæc omnia ſubacta recōde in vaſe, & da media nocte hexagia duo,aut tria pro viribus, ex aqua tepida. Cibus ſit concoctu facilis & boni ſucci, in vniuerſumque flatus expers. Vinum præbe tenue, albū & exiguum.

a Hordei nudi] Græcè eſt γυμνοκρίθȣς.Per hordeum verò nudum intelligit id quod decorticatum eſt. b Dulcis calami repurgati] Græce eſt γλυκοκαλάμȣ.Per calamum verò dulcem repurgatum intelligere Nicolaum,vt ſuprà quoque,nempe annotatione 175.eſt dictum,cenſeo caſiæ fiſtularis medullam,quam hodie caſiam extractam facientes medicinam vocant, a Sacchari roſati laxatiui] Nicolaus vulgari more dixit σȣκορο ζάρω λασατίβω, quum dicendum eſſet, σάκχαρ ῥοζάτου λαξατίβȣ.

Cap. CCCCL.

ALIA confectio decocti ad melancholica mala.Eſt admodum bona,vt præcedens. Recipit quinque radicum,epithymi,hyſſopi,ſingulorum vncias duas,coriandri hexagia tria, Damaſcena viginti,ceraſia triginta,ſenæ,cuſcutæ,ſingulorum hexagia tria,hermodactyli hexagia duo ſemis,violarum, borraginis floris, ſingulorū hexagia duo, adianti manipulum vnum, ſeminum cucumerum vncias duas, agarici hexagia duo, polypodii vncias duas, mānæ vnciam vnam, caſiæ fiſtularis repurgatæ vncias duas,oxyphœnici vnc.vnam,radicis capparis vnciam vnam ſemis, ſeminis agni hexagia tria, turpeti puri vnciam vnam, ſantali citrini vnciam ſemis, violarum,roſarum,ſingulorum hexagia duo, glycyrrhizæ vnciam vnam,ſeminis fœniculi vnciam ſemis,aſari hexagia duo,ſcolopendrii manipulum ſemis, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCCCLI.

ANTIDOTVS Dianthôn [a]Galeni,ad imbecillitatem corporis, animi defectionem, ſyncopen, cardiacos,eos qui facilè diſcutiuntur:& in ſumma,ad omnem animi defectum efficaciſſima. Accipit roſmarini florum vncias tres,oſſis cordis ceruini, berberis, roſarum, violarum, florum borraginis, nymphææ, ſingulorum drachmas tres,maceris,ligni aloes,cardamomi, aniſi,anethi,ſingulorum drachmas ſex, caryophylli drachmā vnam,ambaris grana duo,nucis Indicæ,cinamomi,ſpicæ,zedoariæ,ſingulorum drachmas tres, galāgæ, nucis moſchatæ,ſingulorum drachmam vnam ſemis,lapidis ſapphiri hexagium vnum,iaſpidis lapidis,[b]ſubuiridis lapidis,ſingulorum hexagium vnum ſemis, margaritarū perforatarum & non perforatarum, ſingulorum hexagium vnum,[c]oſſis naris purpuræ hexagium vnum,croci ſiliquas tres, tragacanthæ hexagium vnum ſemis, trium ſantalorum,ſingulorum vnciam ſemis,ſerici vſti drachmas duas,ſeminis portulacæ hexagium vnum ſemis,raſuræ eboris vnciam ſemis,auri puri hexagium vnum,cryſtalli,corallii rubei, ſingulorum hexagium vnum ſemis, ſacchari, penidiorum, & ſtillatitii roſarum liquoris quantum ſatis eſſe videbitur. Datur vncia ſemis in prædictis malis,atque in triſtitia,timore,multiſque aliis malis.

a Galeni] Non rectè referri ad Galenum hanc antidotum, ſimplicia quædam quæ illi incognita & ignota fuerunt, abundè teſtantur. b Lapidis ſubuiridis] Græcè eſt,λίθȣ ὑποχλώρȣ. Intelligit verò haud dubiè lapidem nominatum praſium aut ſmaragdum.
c Oſſis naris purpuræ] Blattium byzantis hodie appellant, vt dictum eſt aliquoties ſuprá.

Cap. CCCCLII.

ANTIDOTVS alia ex adianto,vt præcedens.Inuenies autem huius facultates curatorias Cap. quadringenteſimo quadrageſimoſexto. Capit polytrichi,ſucci glycyrrhizæ, hyſſopi, ſingulorum drachmas decem, ſeminis carei & apii,amygdalarum amararum, ariſtolochiæ,ſeminis vrticæ Romanæ,& fœniculi, ſingulorum drachmas quinque, calaminthæ, iridis, ſeminis vrticæ mollis,ſingulorum drachmas tres, ſeminum cucumerum, ſingulorum hexagium vnum, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Prodeſt tuſſientibus, difficulter ſpirantibus, ſuppuratis, & deſtillatione capitis laborantibus.

Cap. CCCCLIII.

ANTIDOTVS lingua Italica cognominata Pancala aurea. Inflatis, & dolore inteſtinorum laborantibus, colicis, nephriticis, viſcerum obſtructionibus, & malo corporis habitu affectis confert. Habet rutæ drachmas quinque, ameos, thymi, melanthii, libyſtici, baccarum lauri, ſeminis dauci, acori, ſingulorum drachmam vnam, ſagapeni drachmas duas, opopanacis drachmam vnam ſemis, mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit. Datur nucis auellanæ quantitas cum aqua calida temperata, in qua decocta ſint radix fœniculi, apii, macedoniſii,

ameos,apii,aniſi,& fœniculi ſemina.Datur ieiunis.

Cap. CCCCLIIII.

ANTIDOTVS Dianthôn, conferens valde tuſ-
ſientibus & arteriacis. Recipit roſmarini floris, roſa-
rum,florum borraginis,violarum, ſing.drach. tres, ca-
ryophylli,nucis Indicæ, galangæ, cinamomi, myrrhæ,
zedoariæ,ſing.drach. tres, maceris,ligni aloes,cardamo
mi,aniſi,&anethi, ſing.drach.ſex, tragacāthæ vnc.vnā,
ſacchari & penidiorum quod ſatis eſt.Datur manè & ve
ſperi:& poſtquā ſumpta fuerit,præbeto aquā tepidam.

Cap. CCCCLV.

ANTIDOTVS è ſapphiro, eiuſdem cuius dian-
thôn vſus. Accipit berberis drach. vnam , borraginis
florum, roſarum,nymphææ,maceris,ſing.drach.ſemis,
ambaris ſitarium vnum,cinamomi,ſpicæ, ſpodii, ſing.
drach.ſemis,caryophylli, nucis moſchatæ, drachmā ſe-
mis & quartam partem,cryſtalli,corallii,floris bugloſſi,
margaritarum,ſing.drach.vnam,oſſa cordis ceruini ſex,
auri puri hexag. vnum, trium ſantalorum vnc. vnam,
glycyrrhizæ, ſeminis portulacæ, ſing.ſitaria duo, ſeſelis
ſitarium vnū, ſapphiri, lapidis iaſpidis,ligni aloes,ſing.
hexag. vnum, oſſium naris purpuræ,hexag.ſemis,ſerici
vſti hexagium vnum , ſacchari & ſtillatitii roſarum li-
quoris quantum ſufficit. Datur vt dianthôn quæ præ-
dicta eſt.

Cap. CCCCLVI.

ANTIDOTVS ad eos quos virtus deficit,tuſſien
tes, & deſtillatione capitis laborantes. Capit nucum
pinearum vnc.octo, amygdalarum drach. quinque, ci-
namomi vnc.vnam,caryophylli,maceris,ſing.drach.ſe-
ptem,ligni aloes drach.ſex,ſantali citrini drach.quinq;,
ambaris drachmam vnam, moſchi ſitarium vnum,ſac-
chari libras quatuor & ſtillatitii roſarum liquoris quod
ſufficit.

Cap. CCCCLVII.

ANTIDOTVS ad animi defectiones,& corporis
imbecillitates, ſtomachicos, læuitatem inteſtinorum,
ſyncopen cordis, & carnis diſſolutionem. Habet ſucci
cotoneorum,ſacchari,libras duas. Adiice ſucci quod ſa-
tis erit,& coque vſque ad conſiſtentiam: dein iniice pi-
peris longi,zingiberis,cinamomi,ſing.drachmam vnā,
caryophylli,ligni aloes,ſingulorum vnc.vnam, moſchi
grana viginti,oſſa cordis ceruini quatuor, ambaris he-
xagium ſemis,gallæ moſchatæ drach.ſemis, blattii by-
zantii hexagium vnum, berberis,hoc eſt ſeminis oxya-
canthæ , vnc.ſemis, ſacchari & ſtillatitii roſarum liquo-
ris quantum ſufficit.

Cap. CCCCLVIII.

ANTIDOTVS è myrobalano,ad malum melan
cholicum,& hypochōdriacum nominatum conferens.
Accipit myrobalanorū omnium,(demptis flauis) ſing.
vnc.ſemis, polypodii recentis, epithymi, ſing. hexagia
duo,ſtichadis Arabicæ hexag. vnum ſemis, mellis Atti
ci aut ſacchari quod ſatis eſſe videbitur.Datur cubitum
ituris veſperi ſemuncia, aut plus aut minus pro vi-
ribus.

Cap. CCCCLIX.

ANTIDOTVS alia è myrobalano,vtilis ad pitui
toſos,flaua bile abundantes, & melancholicos. Turba-
tionis & moleſtiæ expers eſt. Recipit myrobalani fla-
ui & nigri,ſing. hexagia tria , turpeti repurgati vnc. ſe-
mis,aniſi hexagium vnum,zingiberis hexag. vnum ſe-
mis, rhei barbari hexag. vnum, ſacchari puri quod ſatis
eſt.Hæc in farinam,hoc eſt drangæam redigito.Dantur
de ea hexagia duo,aut duo & ſemis,aut tria,pro virium
diuerſitate.

Cap. C[illegible]CLX.

ANTIDOTVS e[illegible]phure nominata. Prodeſt
ad elephanticos, & imm[illegible] etiam totius corporis , ad-
modum laudata. Capi[illegible]i,myrrhæ,thuris,ſing. dra
chmas duas,cardamom[illegible]ng. drachmas duas, ſul-
phuris ignem non exper[illegible]alſami, pyrethri, radi-
cis panacis, liquoris tithymali , calaminthæ , liquoris

A peucedani,ſingulorum drachmas ſex , piperis albi dra-
chmas duas,calami odorati,zingiberis, ſingulorum dra
chmas tres,ſucci glycyrrhizæ drach.duas,ſquillæ aſſatæ
drach. duas,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.Da
tur Ægyptiæ fabæ quantitate ex temperati liquoris,aut
decocti abſinthii cyathis quatuor.

Cap. CCCCLXI.

ANTIDOTVS regia vocata.confert caput dolen
tibus,oculorum hebetudini,aluóque adſtrictæ. Humo-
B res attenuat,ſtomachum purgat,arthriticos iuuat,ieci-
noroſos,nephriticos, colicos, obſtructionem, podagri-
cos,lienoſos,maláque muliebria vterina. Præterea,Dei
gratia, omnibus morbis vtilis eſt. Datur citra obſerua-
tionem quouis tempore,neque frigore neque æſtu ob-
ſeruato. Habet piperis communis & longi,zingiberis,
cinamomi,ſingulorum vncias duas, caryophylli,ſpicæ,
canchryos, ſingulorum vnc. vnam ſemis , turpeti vnc.
ſemis,rhei hexagia duo, hermodactyli hexag.vnum, da
crydii drach. vnā,croci hexag.vnū , ſacchari & ſtillatitii
C roſarum liquoris quod ſatis eſt . Dātur hexagia duo,aut
duo & ſemis, aut tria,pro viribus. Præbeto verò media
nocte, & à ſumptione eius non febricitantibus præbe
vinum:iis verò qui febricitant,aquam tepidam.

Cap. CCCCLXII.

ANTIDOTVS de zingibere,vtilis iis quibus ie-
cur citra calorem dolore afficitur. Recipit nardi Syria
cæ,ſpicæ,zingiberis,coſti, petroſelini, mei, ſingulorum
vnc.vnam, acori,mandragoræ,piperis albi, ſeminis pa-
D paueris,croci,ſigilli Lemnii,ſing.vnc.vnam,ſtyracis,o-
pii,aniſi,dauci Cretici, apii ſeminum, hyoſcyami, ſeſe-
lis,ſing.vnciam vnam ſemis,cinamomi vnciam vnam,
margaritarum hexag. vnum ſemis,blattii byzantii he-
xag.vnum,oſſa cordis ceruini quinque,eupatorii,papa-
ueris albi,roſarum, ſingulorum vnc.ſemis, caryophylli
hexag. vnum , rhei barbari hexag.duo,ſacchari & ſtilla-
titii roſarum liquoris quantum ſatis eſſe videbitur. Da-
tur manè hexag.vnum ſemis, aut duo pro viribus. Si-
nendum etiam vt à ſumptione dormiat æger. dáque
E diebus decem,ſi voluerit. Poſt hæc vbi oportet, purga-
torium præbeto medicamentum.

Cap. CCCCLXIII.

ANTIDOTVS ex hermodactylo , conferens ad
podagricos,arthriticos,& quoſuis dolores, omne deni-
que vulnus,& ad omnes actiones. Accipit hermoda-
ctyli hexag.vnum ſemis,cumini Æthiopici,colocynthi
dis,vnc.quinq;,chamædryos vnc. duas & quartam par-
tem,centaurei vnc.duas, ariſtolochiæ rotundæ,gentia-
næ,ſing.vnc.vnam ſemis,hyperici vnc.duas &quartam
F partem,petroſelini vnc.vnam,agarici,mei,ſing.hexag.
vnum ſemis , turpeti repurgati vnc. ſemis, rhei barbari
hexagia duo,dacrydii, croci, ſingulorum hexagium ſe-
mis,ſacchari quod ſatis eſt.Datur media nocte pondere
drachmæ vnius aut drachmæ vnius & ſemis pro virium
ratione. Pòſt dato non febricitantibus bibere [a] aquā : fe
bricitantibus autem aquam tepidam.

a Aquam] Græcè eſt ὕδωρ : ſed legendum eſſe cenſeo οἶνον , id
eſt vinum . Nam vt cætera medicamenta carentibus febre cum vino
dantur, ita etiam præſens exhibendum erit.

G

Cap. CCCCLXIIII.

ANTIDOTVS vtilis ad ſitim immodicam, fer-
uorem iecoris,febres acutas & ardentes. Vocatur autem
è rheo barbaro: éſtque valde bona. Capit trium ſanta-
lorum,ſingul.vnc.ſemis, ſeminis lactucæ & intybi,ſin-
gulorum drachm.duas,roſarum,violarum, ſingulorum
hexagia tria,ſeminum cucumerum,ſingul. drach. qua-
tuor,aſari drach.vnam,rhei barbari hexag.vnum,papa-
ueris albi hexagia duo,eupatorii drach.tres, petroſelini
H drach.duas,caphuræ hexag.S. ſeminis portulacæ drach.
duas,glycyrrhizæ drach.vnam, [a] melitzani ſylueſtris ſe-
minis drach. vnam S.pſyllii hexag. ſemis , floris borra-
ginis hexag.vnū,ſacchari candi vnc.S.ſeminis cotoneo-
rū hexag.S.ſacchari quod ſatis eſt.Fermēteſcāt hæc cum

decocto ſcolopendrii,ſebeſtenæ,roſarum,violarum,Damaſcenorum,intybi,borraginis. Datur nucis Ponticæ magnitudine,aut pro viribus.Poſt eius ſumptionem bibenda aqua cum droſato Alexandrinorum.

a Melitzani ſylueſtris] Nicolaus habet ἀγριομελιτζάνη. Quid autem melitzanon illi ſignificet,ſcire nequeo.

Cap. CCCCLXV.

ANTIDOTVS è ſena, valde bona ad elephātiacos. Habet ſenæ,nucum auellanarum,ſing.vnc.vnam, raſuræ eboris drach.tres, ſerici crudi vſti drachmam vnam ſemis,boli Armenii,paſtilli ſquillitici,paſtilli theriaces,hedychroi magmatis,[a]lapidis litzi,lapidis lazuli, aſari,ſing.drach.vnam,lapidis ſmaragdi,iaſpidis,ſapphiri,[a]apelaxii,ſing.drach. vnam, raſuræ aciei ferri drach. quatuor,ſtyracis boni,paſtillorum diarhodôn & de violis,gallæ moſchatæ,ſing.drach.duas,thuris,cinamomi, cubebæ,ſing.drach. quatuor,triū ſantalorū, ſing.vnciā ſemis,corallii rubei drach. quatuor ſemis,margaritarū, blattii byzantis,ſing.hexag.vnū ſemis,caryophylli,maceris,ſpicæ,ocimi, ſeminis portulacæ, zingiberis, aniſi, ameos,fœniculi,ſing.drach.duas ſemis,calaminthæ mōtanæ,auri puri,ſing.drach.tres,folii,cardamomi, zedoariæ,croci,floris roſmarini,& borraginis, piperis albi,ligni aloes crudi,ſing.drach.tres, oſſa cordis ceruini quatuor, [c]aſimii repurgati hexag.quatuor,berberis, gentianæ,ſing.drach.vnam,moſchi gran.duodecim.Coquantur hæc cum ſucco malorum dulcium . In ſucco autem illo prius ferueāt ſerici recēs è grano ilicis tincti vnciæ quatuor cum ſtillatitio roſarum liquore,quoad vniuerſa ſerici tinctura exeat.deinde exime hoc ipſum,& conicice in ſuccum ſacchari quantum volueris. Vbi ad conſiſtentiam venerit, accipe ſpecies omnes bene tritas, & inice illi,datóque ieiuno hexagia duo,&poſt ſumptionem ſorbendum præbe vinum cum modica aqua, in qua ferrum ſæpius extinctum ſit.

a Lapidis litzi]Hoc in loco lapis litzi accipitur pro Armenio vocato lapide,vt è Latinis colligitur codicibus. Quippe in iis ſcriptum reperitur,lapidis Armeniaci drach.vnam,lapidis lazuli drach.tres. Niſi malis praſium intelligere lapidem,vt ſuprà aliquoties. b Apelaxii] Græcè eſt ἀπελαξίου.Qualis autem lapis apelaxius ſit,me ignorare fateor.Suſpicor tamen hîc vocem hanc,quemadmodum ſuprà annotatione 202.quoque diximus,idem quod loti ſignificare. c Aſimii] Quid ſit Nicolao ἀσίμιον,ſcire non poſſum.

Cap. CCCCLXVI.

ANTIDOTVS ex acoro, conferens nephriticis, iecinoroſis,obſtructionibus,neruorum imbecillitati, & diſtenſioni à craſſis humoribus factæ. Recipit acori hexag.quatuor,pyrethri hexagia tria,zingiberis, caryophylli,galāgæ, ſing.drach.tres,piperis lōgi drach.duas, croci,maceris,ſing.drach.vnam,apii,aniſi, ſing. drach. ſemis, mellis Attici aut ſacchari quod ſufficere videtur. Datur ſemuncia cū vino tēperato, & aqua cui incoctæ ſint radices acori, apii & fœniculi.

Cap. CCCCLXVII.

ANTIDOTVS è cinamomo concoquens. Appellatur autem ab Italis Manus Dei.Græcè χὶρ κυρίου.Eſt valde laudata. Accipit cinamomi drach.ſex,folii,galangæ,maceris,caryophylli craſſioris,caryophylli,ſing.drachmam vnam, zingiberis vncias tres, cardamomi drachmas quatuor,menigetis drach.tres, ſpicæ, carei,maſtiches,piperis longi, ſing.drachmam ſemis,nucis moſchatæ,cubebæ,ſing.drach.tres,moſchi ſiliq.ſex,ambaris drach.ſemis,croci hexagium vnum,ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quod ſatis eſt. Datur cum vino [a]Monembaſiatico. Eſt ad animi defectum & corporis imbecillitatem valde bona.

a Monembaſiatico] Græcus Nicolai codex habet μονεμβασιωτικοῦ. Quod verò vini genus per corruptam hanc dictionem intelligat Nicolaus, diuinare ſatis nequeo.Suſpicio tamen eſt illum hoc nomine appellaſſe vinum, quod hodie etiam deprauata voce maluaticum & maluaſinum vocatur.

Cap. CCCCLXVIII.

ANTIDOTVS alia è cinamomo, vtilis iis qui ſtomachi dolore vexantur,& cibum euomunt. Capit cinamomi drach. ſex,triū piperū,aniſi,croci, fœniculi, apii,ameos,folii,galangæ,maceris, caryophylli craſſioris, ſing.drach.vnam,zingiberis vnc.duas ſemis, cardamomi drach.quatuor, menigetis drachmas tres,ſpicæ, carei,maſtiches, ſing.drachm.vnam, caryophylli,nucis moſchatæ,cubebæ, ſing.drachmas tres,calaminthæ,pulegii,petroſelini, ſing.drach.duas ſemis,ligni aloes boni [a]crudi drach.vnam, ſacchari lib.duas,& ſtillatitii roſarum liquoris quantum ſufficit, moſchi ſiliq.tres. Datur ieiuno,& à cibo,ſemuncia.ex bono vino.

a Crudi] Sæpe crudi ligni aloes mentionem facit Nicolaus, ideóque hoc loco quæ noſtra de illo ſit ſententia,exponemus.Per crudum itaque lignum intelligo id quod non putruit.Nam vt teſtis eſt Symeon Sethi,eius regionis in qua prouenit, incolæ idipſum concidunt, & ſub terram multo puluere obruunt,& poſt aliquod temporis ſpatiū, (quātum ſcilicet ſufficere videtur) ligni partes educunt, & mercatoribus vendunt.Crudum itaque erit, quod terra non obruitur, ſed ſtatim ab arbore exciſum,ad vſum rapitur.

Cap. CCCCLXIX.

ANTIDOTVS ex acoro,vt præcedens,vtilis admodum & laudata. Habet acori, rubiæ, ſing.lib.duas, pyrethri libræ quartam partem, piperis longi vnc.ſemis,coſti,pæoniæ,galangæ,ſing.drach.duas,zingiberis vnc.ſemis,caryophylli drach.vnam ſemis, maceris,croci, ſing.drach.vnam, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Poſt decoctionem ſufficientem inice nucum pinearum repurgatarum vncias duas, & da vbi voluerit vnciam vnam. Eſt autem experta ad ſtomachicos, [a]nephriticos,quartanarios, malo corporis habitu laborantes, & omnes obſtructiones viſcerum à craſſis humoribus natas,reſolutos,trementes,abortientes,& è colico morbo in corpore factam reſolutionem.

a Nephriticos] Manuſcriptus codex corruptè legit νέφριχὰς pro νεφριτικὰς.

Cap. CCCCLXX.

ANTIDOTVS ad epilepticos,apoplecticos,inſanientes & quartanarios.Vocatur autem è zingibere,eſt que admodum ad prædicta laudata. Recipit roſarum rubearum drach.quatuor ſemis,lapidis lazuli, [a]lapidis Armenii,lapidis [b]antimonii,ſingulorū drach.tres, carnis foliorum citri drach.quatuor,aſari,eupatorii, betonicæ,trium ſantalorum,ſing.drach.vnam ſemis,margaritarum hexag.tria,blattii byzantii hexag.duo,maceris hexag.vnum,floris roſmarini hexag.vnum ſemis,ligni aloes crudi,caryophylli,zedoariæ, galangæ, zingiberis, ſing.drach.vnam, paſtilli ex [c]criamboris,diarhodôn,& ex violis, ſingulorum drachm.vnam,aliptæ moſchatæ, gallæ moſchatæ, ſingul.drachm.vnam,radicis pæoniæ, vnciam ſemis,maſtiches, ſeminis pæoniæ,ocimi, cinamomi,cardamomi,cyperi,ſeminis dauci, ſeminis apii, ameos,petroſelini, ſing.drach.vnam,anacardii hexagiū vnū,ſanguinis anatis vnc.ſemis,rhei drach.duas, foliorum drach.ſemis,ſtyracis calamitis,caryophylli craſſioris,acori, corallii rubei, pyrethri, croci, ſingul.drach.vnam,oſſa cordis ceruini quatuor, ambaris crudi hexag. vnum,moſchi grana decem, ſerici recēs è grano ilicis tincti vnc.duas,roſarum ſtillatitii liquoris,& malorum dulcium ſucci quod ſatis eſt. Decoque ſericum donec rubedo eius [d]exierit.dein confice cum ſacchari lib.duabus aut quantum ſufficiet. Adiice verò etiam auri puri hexag.duo: poſtremùm inice etiam moſchum cū ſtillatitio roſarum liquore. Prodeſt etiā hæc antidotus ad animi defectionem.

a Lapidis Armenii] Nicolai codex habet λάπις λίτζι.Hîc autem ſignificare lapidem Armenium, ex iis quæ paulo antè annotauimus manifeſtum eſt.Niſi praſium vocatum intelligere malis.

b Lapidis antimonii] More Serapionis & aliorum quorundam, antimonium, quod Græcis στίμμι dicitur, inter lapides recenſet.Attribuūt autem illi facultatem roborandi neruos recentiores. c Ex criamboris] Manuſcriptus codex legit, τροχίσκου τοῦ διὰ κριαμβόρου. De quibus quid dicam,nunc non habeo. Vox enim deprauata ac planè barbara eſt, vt quid ſignificet diuinare nequeam. d Exierit] Græcè eſt ἀναπολυθῇ.Sed fortè legendum,vt paulo ſuprà,ἐξέλθῃ.

Cap. CCCCLXXI.

ANTIDOTVS purgans è rheo barbaro. Accipit ſantali albi & rubei,ſingul. vnciā ſemis, maceris hexagia duo, ſpodii ſiliquas, maſtiches,croci, ligni aloes, ſpicæ, cardamomi, alari, gallæ moſchatæ, berberis,

ppp. iii.

caryophylli,ſing.vnc.ſemis, dacrydii vnc. vnam & drachmam vnam,turpeti repurgati vnc.vnam, ſeminis fœniculi,ocimi,cinamomi boni,ſing.vnc.ſemis,caphuræ drach.ſemis,oſſa cordis ceruini duo,tragacanthæ,gummi Arabici,rheibarbari,ſing.vnc.ſemis,aniſi,intybi,ſeminis portulacæ,ſeminis cucumeris,ſing.vnc.ſemis,roſarum hexag.duo,ſenæ vnc.vnam, hermodactyli vnciā ſemis,tartari vnc.vnam,ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quod ſatis eſt.Dantur media nocte hexag. duo & ſemis,aut tria pro viribus.Iis qui non febricitant, ex vino temperato:febricitantibus autem,cum aqua tepida. Prodeſt ad mala ex defluxionibus nata, ad podagricos, & arthriticos.

Cap. CCCCLXXII.

ANTIDOTVS è Sena, vtilis ad podagricos, arthriticos, & omnem neruorum affectum. Capit roſarum,glycyrrhizæ,ſing.ſiliquas quinque,cinamomi drachmas tres ſemis,caryophylli,nardi,ſagapeni,gallæ moſchatæ,nucis moſchatæ,zingiberis,zedoariæ, ſenæ,cardamomi,aſari,ſeminis apii,ſing.drach.ſemis, croci drachmam vnā,turpeti,rhei, dacrydii, ſing.hexag. vnum, ſacchari quantum ſufficit,& roſarum liquoris ſtillatitii. Dantur media nocte hexag.tria,aut tria & ſemis pro virium ratione.iis qui vacant febre,cum vino temperato: febricitantibus verò,cum aqua tepida.

Cap. CCCCLXXIII.

ANTIDOTVS de ſampſucho, conferens iecinoroſis & cholericis,iis qui neque victū, neque frigus,neque æſtum obſeruant, regibus & præfectis. Ei autē qui hoc vtitur,bonum colorem conciliat & ſanitatem, neque laxitatem neque compreſſionem efficit,neque anguſtiam aliquam fieri ſinit. Habet cinamomi, maceris,ſampſuchi,trium ſantalorum,glycyrrhizæ,roſarum, corallii rubei,florum borraginis & roſmarini, oſſis cordis ceruini,margaritarum, ambaris, tragacanthæ,ſing. drachmam vnam,turpeti, rhei barbari,ſing.drachmam vnam ſemis,ſenæ,agarici,ſing.drach. duas ſemis, croci grana ſeptem, zingiberis drachmam vnam, nuces moſchatas duas, dacrydii vncias duas, ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quod ſatis eſt, moſchi ſiliquas quatuor. Dantur media nocte hexag.tria, aut tria & ſemis pro viriū ratione:iis qui non febricitant, cum vino:febricitantibus autem,cum aqua calida.

Cap. CCCCLXXIIII.

ANTIDOTVS alia purgatoria ex berberis nominata,conferens vt prædicta. Habet ſantali rubei & albi,ſingul.drach.vnam,ſpodii drach.duas,maceris hexag.vnum,maſtiches,croci,ſpicæ,ligni aloes,cardamomi,aſari, gallæ moſchatæ, ſing. vnc. vnam, cinamomi vnciam ſemis & quartam partem,caphuræ gran. quindecim,oſſa cordis ceruini quatuor, tragacanthæ, gummi Arabici,ſing.vnc. vnam,rhei barbari vnc.ſemis,aniſi,intybi & portulacæ ſeminum,ſing.vnc.vnam, ſeminum cucumerum,ſing.vnc.vnam, roſarum vnc.vnam ſemis,ſenæ vnc.duas, dacrydii vnc. duas, ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quantum ſufficit. Dantur media nocte hexagia duo & ſemis, aut tria pro virium varietate.

Cap. CCCCLXXV.

ANTIDOTVS alia ex canchry,eiuſdem vt prior vſus. Recipit roſarum,glycyrrhizæ, ſing. vnc. vnam, cinamomi drach.quinque,caryophylli,nardi,cāchryos, ſagapeni,gallæ moſchatæ,nucis moſchatæ, zedoariæ,ſenæ,cardamomi,aſari, ſeminis apii, ſing. ſiliquas quinque,dacrydii hexag.tria,turpeti hexag.duo,rhei barbari hexag.vnum ſemis, ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quod ſatis erit.Dantur media nocte hexag. tria, aut tria & ſemis pro viribus [illegible] qui febre vacant, ex vino temperato : febricit[illegible]s autem, cum aqua tepida.

Cap. CC[illegible]LXXVI.

ANTIDOTVS al[illegible]rgatoria,vt prædicta,conferens mirificè ad podag[illegible]rthriticos, & omnes morbos ex defluxione natos. Accipit cinamomi vnciam vnam,croci hexagia duo,zingiberis vnciam ſemis & quartam partem,caryophylli hexagium vnum,aniſi, fœniculi ſeminum,ſing.hexagium vnum ſemis, ameos hexagium vnum, nuces moſchatas duas,turpeti puri vncias duas, hermodactyli vnciam vnam, rhei barbari hexagia duo,dacrydii vnc.vnam,ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quantum ſatis eſſe videbitur.Dantur media nocte hexag. tria,aut tria & ſemis pro viribus.Febre vacantibus, cum vino temperato: febricitantibus autem, cum aqua tepida. Prodeſt ad tertianas & quotidianas.

Cap. CCCCLXXVII.

ANTIDOTVS ad cardiacos & febricitantes. Somnum etiam inducit. Capit caryophylli, cinamomi, croci, ſingulorum hexagium vnum, ſpicæ, galangæ,ligni aloes,ſing.hexag. ſemis, glycyrrhizæ hexag. vnum, nucem moſchatam vnam, margaritarum hexagium ſemis, zingiberis hexag. vnum, corallii rubei hexagium vnum ſemis,ambaris drachmam ſemis,blattii byzantii hexagii quartam partem,moſchi grana duo,ſeminis ocimi hexagium ſemis, caphuræ ſiliquas quatuor, papaueris albi vnciam ſemis,trium ſantalorum,ſingulorum drachmam ſemis, ſacchari candi vocati vnciam ſemis, oſſa cordis ceruini duo, ſpodii hexagium ſemis, pſyllii drachmam ſemis, ſeminum cucumerum, ſingulorum hexag.duo,ſacchari & roſarum ſtillatitii liquoris quod ſufficit. Datur ad arbitrium ægrotantis, quocunque tempore.

Cap. CCCCLXXVIII.

ANTIDOTVS alia purgans ex hermodactylo, conferens omnibus malis à defluxione natis, podagricis,arthriticis, & malo corporis habitu correptis. Habet cinamomi vnciam ſemis,croci hexag.vnum,zingiberis vnc.ſemis,caryophylli hexag.duo, aniſi, fœniculi ſeminum, ſingulorum hexagium vnum,ameos drach. vnam ſemis,amomi drach.vnam ſemis,nuces moſchatas duas,turpeti repurgati vnc.vnam ſemis, moſchi grana tria,ſenæ vnciam ſemis, epithymi drach. vnam, dacrydii vnc.vnam ſemis & quartam partem, ſantali rubei drach.duas,rhei barbari vnc.ſemis, cubebæ vnciam ſemis, hermodactyli drach. vnam, myrobalani citrini hexag. duo, ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quod ſatis eſt. Dantur media nocte hexag.tria, aut tria & ſemis,pro viribus:non febricitantibus, ex vino temperato:febricitantibus autem,cum aqua calida tepida.

Cap. CCCCLXXIX.

ANTIDOTVS valde bona ad dyſentericos,& læuitate inteſtinorum laborantes. Recipit cinamomi drach.vnam ſemis,caryophylli, galangæ,maceris,caryophylli craſſioris, ſing.ſiliquas quinque, zingiberis vnc. ſemis,cardamomi drach.vnam,menigetis drach. ſemis & quartam partem,ſpicæ, carei,maſtiches, berberis,piperis longi,ſing.ſiliquas tres, nucis moſchatæ, cubebæ, ſing.hexag.ſemis, ſpodii hexag. vnum, blattii byzantii drach. vnam, corallii ſcrup. vnū, interiores tunicas ventriculi galli tres,palmularum oſſa tria,boli Armenii drach.vnam,ligni aloes hexag.ſemis,moſchi gran.tria, fœniculi,aniſi, & ocimi ſeminum, croci, ſing.hexag.vnum,Lemnii ſigilli,papaueris albi,ſingul.drach.vnam, rhei vſti hexag.vnum, baccarum myrti,roſarum, ſing. vnciam ſemis, oſſa cordis ceruini quatuor, ſucci cotoneorum,& ſtillatitii roſarum liquoris ſaccharique quantum ſufficit.

Cap. CCCCLXXX.

ANTIDOTVS ad melancholicos, ſyncope & animi defectione laborātes omnémque cordis affectum, admodum laudata. Accipit [a]lapidis litzi, hoc eſt lapidis lazurii vnc.ſemis, lapidis lazuli,hoc eſt cærulei,ambaris crudi,ſing.drachm.duas,ligni aloes crudi,cinamomi boni,ſing. drach.tres, moſchi hexagii quartam partem,margaritarum hexag.vnum,auri puri hexag.ſemis, ſerici recens è grano ilicis tincti vnc.tres, decocti cum ſucco malorum dulcium,& ſtillatitio roſarum liquore, ſaccharóque ſufficienti.Datur pro arbitratu.

A a Lapidis litzi] Ex hoc loco manifeſtũ fit omnibus, lapidem litzi Nicolao (vt ſuprà quoque dictum eſt) variè accipi: nunc pro lapide lazuli, nunc pro lazurio, qui eſt alius à lapide lazuli. Id quod è verbis Nicolai manifeſtè etiam colligitur. Quippe inquit, λάπις λίτζι, τȣ̃τέςι λίθȣ λαζȣρίȣ οὐγ. ς΄. & ſtatim ſubiicit, λάπις λάτζȣλι, τȣτέςι λίθου κυανέȣ. Perperam autem legitur in manuſcripto codice ſεφανέȣ. Iis quæ iam diximus conſentiunt quæ ſcribuntur in explicatione quarundam Nicolai vocum: Illic enim ita habetur. λάπις λίτζι, τὸ λαζούριον, ὁ λίθος πράσιος· λάπις λάτζουλι, λίθος κυανέος. Legitur autem corruptè κέραvος in manuſcripto exemplari. E quibus omnibus palàm fit, lapidem litzi, lazurium & praſium, apud Nicolaum eſſe eundem lapidem. Niſi malis πράσιον pro viridi interpretari, ac Armenium qui colore viridis eſt, intelligere. Lazuli autem lapis non eſt niſi κυανέος, id eſt cæruleus, vetuſtioribus Græcis dictus.

B

Cap. CCCCLXXXI.

ANTIDOTVS alia purgatoria experta, vt cæteræ. Capit cinamomi drach. vnam, croci drach. vnam, zingiberis drach. S. caryophylli, fœniculi & aniſi ſeminũ, ſingul. drach. vnam, ameos drach. vnam, nuces moſchatas duas, turpeti vnc. ſemis, ſenæ hexagia duo, agarici hexag. vnum ſemis, rhei hexag. duo, moſchi ſiliquas decem, dacrydii vnc. vnam, maceris drach. vnam, roſarum hexag. vnum, hermodactyli drach. vnam ſemis, ariſtolochiæ rotundæ drach. duas, ſtillatitii roſarum liquoris & C ſacchari quod ſatis eſt. Dantur media nocte hexag. tria, aut tria & ſemis pro viribus.

Cap. CCCCLXXXII.

ANTIDOTVS ad tuſſientes, defluxione capitis laborantes, & ad imbecillitatem corporis admodum bona. Habet nucum pinearum vnc. octo, amygdalarum drach. quinque, cinamomi vnciam vnam, caryophylli, maceris, ſing. drach. ſeptem, ligni aloes drach. ſex, ſantali citrini drach. quinque, ambaris crudi drach. vnam, ſeſami repurgati vnc. vnam, ſeminis vrticæ vnciã ſemis, D goſſipii ſeminis vnc. ſemis, moſchi puri ſiliq. tres, ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quantum ſufficit. Datur verò quando lubet.

Cap. CCCCLXXXIII.

ANTIDOTVS ad animi defectionem, imbecillitatem corporis, ad tuſſientes, læuitate inteſtinorum laborantes, cordis ſyncopen, & carnis diſſolutionem. Recipit ſpodii vnc. vnam, zingiberis, cinamomi, ſingul. drach. vnam, caryophylli, ligni aloes, ſing. drach. ſex, maceris drach. quinque, oſſa cordis ceruini ſex, ambaris, aliptæ moſchatæ, gallæ moſchatæ, ſing. drach. vnã, blattii E byzantii drach. duas, berberis drachmas ſex, margaritarum hexag. duo, moſchi ſiliquas quatuor, ſucci malorũ dulcium & ſtillatitii liquoris roſarum quod ſatis eſt, & ſucci cotoneorum quantum oportet, ſacchari libras duas. Datur pro arbitratu.

Cap. CCCCLXXXIIII.

ANTIDOTVS ad melancholiam, quæ à veteribus medicis hypochondriacum malum nominata eſt. Capit myrobalanorum, exceptis flauis, ſing. vnc. ſemis, F polypodii, epithymi, ſtichadis, ſingulorum hexagium vnum ſemis, ſacchari quod ſatis eſſe videbitur. Datur veſperi ſemuncia, aut plus aut minus, pro virium ratione.

Cap. CCCCLXXXV.

ANTIDOTVS alia ſimilis, vt præcedens. Habet myrobalani flaui & nigri, ſing. vnciam ſemis, turpeti boni hexag. quatuor, aniſi hexag. vnum, zingiberis hexagium vnum ſemis, rhei hexagiũ vnum, ſacchari quod ſatis eſt. Datur melancholicis, bilioſis & pituitoſis, pur- G gans citra moleſtiam & turbulentiam.

Cap. CCCCLXXXVI.

ANTIDOTVS ad cardiacos, ſyncope correptos, & corporis colliquationem. Recipit [a] lapidis Armenii, lapidis lazuli, ſing. vnciam ſemis, ligni aloes, blattii byzantii, ſing. drachmam vnam, gallæ moſchatæ, aliptæ moſchatæ, ſing. drach. tres, paſtillorum diarhodôn, & de violis, ſingulorum drachmas tres, ambaris hexagiũ vnum, maceris, caryophylli, nucis moſchatæ, zingiberis, ſingulorum drachmas quatuor, cinamomi, ſenæ, ſingul. drachmas tres, moſchi drach. ſemis, ſpicæ, galangæ, H been albi & rubei, ſingul. vnciam ſemis, oſſa cordis ceruini quatuor, ramenti eboris, nucis Indicæ, glycyrrhizæ, ſing. vnc. ſemis, corallii rubei drach. tres. Coquãtur cum ſucco malorum dulcium: & iniice carnis foliorum citri vnc. ſemis, ſerici recèns è grano ilicis tincti vncias tres, margaritarum hexag. vnum, ſacchari & ſtillatitii roſarũ liquoris quod ſatis eſt. Datur, vbi lubet; drachma vna aut ſemuncia.

a Lapidis Armenii] Codex Nicolai habet λάπις λίτζι, λάπις λάτζουλι. Vnde omnibus perſpicuum fit, lapidem litzi à latzuli lapide diuerſum eſſe: nec aliud quàm Armenium vel praſium, vt priore annotatione diximus ſignificare.

Cap. CCCCLXXXVII.

ANTIDOTVS ad podagricos, arthriticos, & eos qui omnia ſunt experti, gratia Dei. Accipit baccarum lauri vnc. vnam, myrrhæ vnc. S. ariſtolochiæ longæ & rotundæ, ſing. vnc. ſemis, rhei hexag. vnum, turpeti, ſcammoniæ, zingiberis, ſing. vnc. ſemis, hermodactyli, tartari, ſing. vnc. vnam, croci hexagium vnum, caryophylli, maceris, ſing. hexag. duo, moſchi ſiliquas quatuor, nuces moſchatas duas, aniſi hexag. vnum, ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quantum ſufficit. Dantur media nocte hexag. tria, aut tria & ſemis pro viribus.

Cap. CCCCLXXXVIII.

ANTIDOTVS laxatiua ad podagricos & arthriticos. Capit hermodactyli, turpeti, ſing. vnc. ſemis, zingiberis, galangæ, ſpicæ, cinamomi, croci, caryophylli, ſing. hexagia duo, aniſi vnc. ſemis, rhei barbari hexagia duo, ſcammoniæ drach. vnam, ſacchari & roſarum ſtillatitii liquoris quod ſatis eſſe videbitur. Dantur manè ieiuno hexagia tria, aut tria & ſemis, vacantibus febre, cum vino: febricitantibus, ex aqua tepida.

Cap. CCCCLXXXIX.

ANTIDOTVS è rheo barbaro purgatoria. Habet ſantali albi & rubei, ſing. hexag. tria, maceris hexag. vnum, ſpodii hexag. duo, maſtiches, croci, ligni aloes boni, ſpicæ, cardamomi, gallæ moſchatæ, aſari, berberis, caryophylli, ſing. vnc. ſemis, ſcammoniæ vnc. duas, turpeti vnc. vnam, ſeminis fœniculi & ocimi, cinamomi veri, ſing. vnciam ſemis, caphuræ hexag. ſemis, oſſa cordis ceruini duo, tragacanthæ, gummi Arabici, ſing. vnc. ſemis, rhei barbari hexag. tria, aniſi, intybi, & portulacæ ſeminum, cucumerum ſeminum, ſingul. hexag. duo, roſarum hexag. vnum, ſenæ drach. vnam, hermodactyli drach. ſemis, ſacchari & roſarum ſtillatitii liquoris quantum ſufficit, moſchi ſcrup. vnum. Dantur media nocte hexag. duo, aut tria pro virium varietate. Poſtea da ſorbendum iis qui febre vacant vinum temperatiſſimum, febricitantibus autem aquam tepidam. Confert verò bilioſis & pituitoſis.

Cap. CCCCXC.

ANTIDOTVS Diaſenæ purgatoria, vtilis podagricis, arthriticis, & pituitoſis. Recipit roſarum rubearum, glycyrrhizæ, ſiliq. quinque, cinamomi drach. ſex, caryophylli, nardi, ſagapeni, gallæ moſchatæ, nucis moſchatæ, zedoariæ, cardamomi, aſari, ſeminis apii, ſingul. drach. duas, croci hexagium ſemis, ſenæ hexag. duo, turpeti puri hexag. tria, rhei barbari hexag. vnum, dacrydii hexag. duo, roſarum rubearum hexag. ſemis, ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quod ſatis eſt, moſchi grana tria. Dantur media nocte hexag. duo & ſemis, aut tria pro viribus. Vacantibus febre, cum vino temperato: febricitantibus verò, cum aqua tepida.

Cap. CCCCXCI.

ANTIDOTVS purgatoria de corallio, vtilis iecinoroſis, colicis, tertiana correptis, & omnibus malis è defluxione natis. Accipit cinamomi, maceris, [a] maioranæ, ſantali albi & rubei, glycyrrhizæ repurgatæ, roſarum rubearum, corallii rubei, florum borraginis, oſſis cordis ceruini, margaritarum, ambaris, tragacanthæ, ſing. drach. vnam, turpeti hexagium vnum, rhei, ſenæ, agarici, ſingulorum drachmas duas, croci, zingiberis, nucis moſchatæ, ſingu[illegible]m drachmam vnam, ſcammoniæ vnciam vnam [illegible] ſacchari & ſtillatitii roſarũ liquoris quantum ſuffic[illegible] [illegible]ntur hexagia duo & ſemis, vel tria pro viribus.

a Maioranæ] Ni[illegible]dex habet, μαζυραίαν. Quæ vox ſi illi non maioranam ſig[illegible] [illegible]uid aliud denotare poſſit diuinare nequeo.

Cap. CCCCXCII.

ANTIDOTVS è croco, valde laudata. Dantur manè ieiuno hexagia duo, aut duo & ſemis, prout ea iuxta vires ſuas corpus indiguerit. Capit aniſi, [a]fœniculi, ſingulorum hexag. vnum, zingiberis, ſenæ, ſingulorũ hexag. tria, croci, caryophylli, turpeti, rhei, ſingulorum hexag. duo, cinamomi vulgaris hexagia duo ſemis, nucis moſchatæ hexag. vnum, dacrydii aſſati hexagia tria, ſacchari quod ſatis eſt.

a Fœniculi] Manuſcriptus codex legit σενούλην. Quam quidem vocem corruptam eſſe, & φενίκκλουμ legendum, vt ſuprà annotauimus, cenſeo. Quippe in ſequenti etiam ſtatim antidoto aniſum & fœniculum copulat. Id quod ſæpe etiam aliàs facere ſolet.

Cap. CCCCXCIII.

ANTIDOTVS alia laudata, ad iecinoris & lienis obſtructionem data pondere hexagiorum duorum, aut duorum & ſemis pro viribus. Datur autem manè ieiuno non febricitantibus ex vino temperato: febricitantibus autem, cum aqua tepida. Habet myrobalanorum magnorum & paruorum, ſingulorum hexagium ſemis, turpeti hexagia duo, piperis communis, maceris, cinamomi, zingiberis, caryophylli, nucis moſchatæ, floris iunci odorati, ſingulorum hexagium ſemis, ſenæ hexagium vnum, ſeminis fœniculi, aniſi, ſingulorum hexagium ſemis, croci drachmam vnam, rhei hexagia duo, ſeminis eryngii hexagium ſemis, epithymi hexag. vnũ, dacrydii hexag. duo, hermodactyli hexag. vnum, cardamomi hexag. ſemis, ſacchari quantum ſufficit.

Cap. CCCCXCIIII.

ANTIDOTVS drangæa conferens ad podagricos, arthriticos, & omnem imbecillitatem neruorum. Recipit turpeti, hermodactyli, ſingulorum vnciam ſemis, ſeminis apii & fœniculi, ſingulorum hexag. vnum, ſcammoniæ hexag. vnum ſemis, croci, zingiberis, aniſi, ſingulorum hexag. duo, ſacchari quantum omnium ſpecierum. Dãtur hexag. duo, aut duo & ſemis, pro virium ratione media nocte. Porrò non febricitantibus da poſt ea ſorbendum vinum temperatum, febricitantibus autem aquam tepidam.

Cap. CCCCXCV.

ANTIDOTVS drangæa magis varia, conferens vt præcedens. Accipit turpeti hexag. vnum, agarici drach. ſemis, hermodactyli drach. vnam, zingiberis drachmam ſemis, aniſi, fœniculi ſeminum, ſingulorum hexagium ſemis, rhei hexagium vnum, cinamomi vulgaris, zingiberis, caryophylli, croci, ſing. hexag. ſemis, ſacchari quantum omniũ ſpecierum. Datur vt præcedens.

Cap. CCCCXCVI.

ANTIDOTVS drangæa vtilis iecinoroſis, lienoſis, & malè coloratis, data media nocte pondere hexagiorum duorum aut trium. Capit aniſi hexagium vnum, zingiberis hexag. tria, ſeminis fœniculi hexag. vnum, caryophylli hexag. ſemis & quartã partem, ſenæ hexag. tria, agarici hexag. vnum, turpeti vnc. ſemis, rhei hexagia duo, cinamomi vulgaris hexag. vnum ſemis, nuces moſchatas duas, dacrydii hexag. tria, croci hexag. vnũ, ſacchari quantum omniũ ſpecierũ. Dantur hexag. duo, aut tria pro viribus media nocte: vacantibus febre ex vino temperato: febricitantibus verò, cum aqua.

Cap. CCCCXCVII.

ANTIDOTVS ad cruditatem ſtomachi, inflationes, deſtillationes à frigiditate factas. Nominatur Græcis χὲιρ κυρίου, ab Italis autem manus Dei. Habet cinamomi drach. tres, folii, galangæ, maceris, caryophylli craſſioris, ſing. drachmam ſemis, zingiberis purgati drachmam ſemis, caryophylli, nucis moſchatæ, cubebæ, ſingulorum drachmam vnam ſemis, cardamomi drachmas duas, menigetæ drachmam vnam ſemis, moſchi gran. tria, croci hexag. vnum, ro[illegible]rum rubearũ hexag. ſemis, aniſi, fœniculi ſeminu[illegible]ng. hexag. duo, piperis albi vnc. ſemis, ſacchari &[illegible] ſtillatitii roſarum liquoris quod ſatis eſt. Dat[illegible] prædictis malis ante cibum & poſt cibum pro arb[illegible].

Cap. CCC[illegible]VIII.

ANTIDOTVS ad dy[illegible]ericos, lauitate inteſtinorum correptos, iecorariam dyſenteriam, & ad omnẽ excretionem [a]ſanguinis, plurimámque imbecillitatem. Recipe vinum rubeum bonũ, coque cum baccis myrti & ſumach ad tertias: dein colato, & rurſus adiice ſtillatitii roſarum [b]campeſtriũ liquoris quantum vini, & cõmiſce vino feruefacto, & adiice roſarũ rubearum aridarum, menthæ & ſucci cotoneorum, ac ſacchari quantũ ſufficit, & decoque ad conſiſtentiam. Poſtea ab igne amoueto, & accipe ſpecies has bene tritas: nempe betonicæ hexagii quartã partẽ, ſpodii hexag. ſemis, maceris grana quindecim, cinamomi, caryophylli, ſingulorum drach. ſemis, zingiberis, croci boni, corallii rubei, ſing. gran. quindecim, boli Armenii, ſigilli Lemnii, ſanguinis draconis, ſing. drach. ſemis. Subactis omnibus fac [c]electuarium, & da manè ieiuno hexagium vnum aut duo pro viribus, vacantibus febre cum vino temperato, febricitantibus autem cum droſato myrtino aut ſaccharo roſaceo, cum aqua pluuia: & ſine vt dein paulũ dormiat.

a Sanguinis] Græcè eſt, ἔκκρισιν σαρκὸς, id eſt excretionem carnis. Sed quis non videt corruptam eſſe lectionem, atque pro σαρκὸς, αἵματος ſcribendum potius eſſe? b Campeſtrium] Nicolaus habet κομπίαν, fortè pro καμπίαν vel κάμπι, vt ſuprà etiam monuimus. c Electuarium] In Nicolao legitur λατουάριν corruptè, pro ἐλεκτουάριον.

Cap. CCCCXCIX.

ANTIDOTVS drangæa, valde bona ad iecinoroſos, lienoſos, malúmque corporis & faciei colorem. Accipit turpeti hexag. tria, ſenæ, rhei barbari, epithymi, tartari, ſing. hexag. duo, polypodii vnc. ſemis, dacrydii hexag. tria, hermodactyli hexag. vnum ſemis, maceris, cinamomi, zingiberis, nucis moſchatæ, caryophylli, ſingul. hexagia ſemis, croci hexag. vnum, ſeminis fœniculi, aniſi, ſing. hexag. vnum, ſacchari quantum omnium ſpecierum duplum. Dantur manè ieiuno hexagia duo & ſemis, vel tria, pro virium diuerſitate: febre vacantibus ex vino temperato: febricitantibus autem, cum aqua tepida

Cap. D.

ANTIDOTVS Latinè nominata [a]Age vita, Græcè γέρον τῆς ζωῆς, Saracenicè Meelchagee. Prodeſt ad omnes frigidos affectus, reſolutos, ſtomachicos, trementes, malo habitu corporis correptos, hydropicos, cruditatem ſtomachi, inflationes, omnem imbecillitatem & frigiditatẽ ſtomachi ac corporis: ad vuluæ inflationes, teneſmum alui, mala ex defluxione nata, nempe podagram, arthritin, atque ad omnia neruorum mala à cruditate & humiditate multa facta. Capit vini boni rubei, [b]aut rhaſpæ [c]menſuras ſex. Adiice illi trita. & per tenue cribrum tranſmiſſa, hæc nempe: galangæ vncias duas, piperis longi, piperis albi, ſing. vnc. vnam, ſaluiæ vnc. vnam ſemis, zingiberis, cinamomi vulgaris boni, ſing. vnc. ſemis, croci hexagia duo, caryophylli hexag. vnum. Hæc coniecta in vinum probè decoque, vt à ſex menſuris vini remaneat menſura ſemis, & reconde in vaſe. Datur vſu exigente cum vino ſemuncia manè ieiuno. Eſt verò, gratia Dei, vtilis ad prædicta.

a Age vita] Nicolai codex habet, λεγόμενον λατινιστὶ ἄγε βίτα. Hae verò loquendi formula etiam in aliis compoſitionibus vtitur, ita tamen vt pro ἄγε βίτα ſcribatur ἄγε, interdum ἴυγα. Quid verò per hanc vocem deprauatam ſit intelligendum, nemo facilè diuinabit. Suſpicio tamen eſt, hanc compoſitionem Latinè dictam eſſe Iugem vitam, propter mirificam in conſeruanda ſanitate, adeóque vita, efficaciam, vt ἴυγα ſit vox corruptè ſcripta pro ἰούγις. b Aut rhaſpe] Græcus manuſcriptus codex legit ἢ ῥάσπε. Quum verò dictionem hanc conſtet eſſe barbaram & corruptam, quid certò ſignificet, monſtrare haud poſſum. Satis verò ex vltima antidoto conſtat, Nicolaum genus aliquod vini per hanc vocem intelligere: quale verò, diuinare ſatis non poſſum. c Menſuras] Codex Nicolai habet κζαντια. Per hanc verò vocẽ videtur innuere menſuram. Nam quod hîc κζαντιον, id in vltima antidoto μετζούραμ vocat. Vt κζαντιον non eſſe aliud putem, quàm Germanis noſtris lzanten. Vt menſuræ ſex, ſint ſex lzanten vvein, oder ſechs maſſ vvein.

Cap. DI.

ANTIDOTVS laxatiua ad melancholicos, vitioſo colore præditos, furioſos, omnémque corporis malitiam, lienem, & mala à melancholia facta. Habet trypheræ Saracenicæ hexagium vnum, diagalangæ hexagium ſemis & quartam partem, ſacchari roſati

laxatiui hexag. vnũ, turpeti puri drach. vnam, zingiberis, ſcrupul. vnum, hermodactyli drach. vnam, rheibarbari hexag. duo. Hæc trita diligẽter & ſubacta, fac vt diacydonium, & recõde in vaſe, & dato hexag. tria, aut tria & ſemis, pro viribus cum aqua tepida. Datur autem media nocte: poſt verò eius ſumptionem os aqua & aceto abluito.

Cap. DII.

ANTIDOTVS Catholica, hoc eſt vniuerſalis, ſeu omnes humores purgans. Vtilis eſt podagricis, arthriticis, iecinoroſis, lienoſis, tertianis, quartanis, quotidianis, doloribus capitis, febribus acutis, ardentibus, & omnibus corporis morbis. Eſt autem vtilis & miranda, ſi citra obſeruationem frigoris & æſtus fuerit aſſumpta Gratia autem Dei, eſt admodum vtilis. Recipit polypodii puri & tempeſtiui vnc. vnam ſemis & quartã partem, ſenæ, violarum, aniſi, ſeminis fœniculi, radicis capparis, ſingulorum vnc. vnam, [a] pruna refrigerata viginti, ceraſia triginta, ſebeſten quadraginta, epithymi puri vnciam ſemis, roſarum rubearum vnciam vnam, trium ſantalorum, ſingulorum drachmas duas, ramorum tamaricis vnc. duas, glycyrrhizæ purgatæ vnc. vnam, ſeminum cucumerum ſing. vnc. vnam, polytrichi manipulũ ſemis, turpeti boni vnciã ſemis. Hæc omnia probè in mortario tuſa, iniice in lebetẽ cum aquæ lib. quinque, & decoque bene ad droſati conſiſtentiam leni igne, donec de ſucco remanſerint lib. duæ: dein colato, & iterũ accipe ſenæ bonæ puræ, caſiæ fiſtularis repurgatæ, tamarindorum, ſingulorum vnc. vnam, polypodii purgati & tempeſtiui vnc. vnam ſemis, rheibarbari boni vnc. ſemis, glycyrrhizæ repurgatæ, ſeminũ cucumerum, ſingulorum vnciam ſemis, ſacchari candi, penidiorum, ſingulorum vnciã vnam, radicis capparis hexagia duo, aniſi, violarum, vnciam vnam, turpeti puri vnciam vnam, dacrydii probi hex. duo, hermodactyli repurgati vnc. ſemis & quartam partem. Hæc omnia probè trita, vt tenuiſſimum puluerem, cribro traiicito: dein ſuccum ſupradictum ad droſati conſiſtentiam coquito, & iniicito ſacchari puri lib. duas, ſpecieſque per cribrum transmiſſas, & in lebete leni igne coquito conquatiendo diligẽter, vt ad cydoniati conſiſtentiam abeant. Reconde deinde in vaſe, & da media nocte hexagia quatuor aut v. In viris autem quibus difficulter aluus deiicit, dato vnciamvnam prout ſufficit ægrotanti. Vacanti febre, cum vino & aqua tepida: febricitanti verò, cum ſola aqua tepida.

a Pruna refrigerata] Nicolai manuſcriptus codex legit κερόμηλα ψυχλὰ, mea quidem ſententia non rectè. Cenſeo enim legendum eſſe κοκκίμηλα.

Cap. DIII.

ANTIDOTVS alia Catholica nominata. Accipit ſenæ, caſiæ fiſtulæ, tamarindorum, ſing. vnc. vnam, polypodii puri vnc. vnam ſemis, rheibarbari hexag. vnum ſemis, glycyrrhizæ repurgatæ vnc. ſemis, ſeminum cucumerum, ſing. vnc. ſemis, penidiorũ vnc. ſemis, ſacchari candi hexag. duo ſemis, radicis capparis hexag. vnum ſemis, aniſi, violarum, ſingulorum vnc. vnam, turpeti vnc. ſemis, dacrydii hexag. duo. Trita hæc probè per cribrum traiicito: dein rurſus accipe polypodii repurgati tempeſtiui vnc. duas, ſenæ bonæ, violarum, aniſi, fœniculi ſeminum, radicis capparis, ſingul. vnc. vnam, pruna refrigerata viginti, ceraſia triginta. Hæc probè liquata coniiciantur in lebetem cum aquæ lib. quatuor, & coquantur bene: dein colentur. pòſt accipiatur decoctum, & coniiciatur in lebetem, atque cum ipſo ſacchari puri lib. vna ſemis, & decoquantur ad droſati conſiſtentiã, & iis quæ prædicta ſunt ſuprà irrigatis, conquaſſatis, & omnibus probè ſubactis, fac vt cydoniatum, & reconde in vaſe. Dantur media nocte hexag. quinque, ex vino & aqua tepida non febricitãtibus: Iis verò qui febricitant, cum ſola aqua tepida: aut da quantum ægrotanti ſufficerit.

Cap. DIIII.

ANTIDOTVS è rheobarbaro. Eſt verò [a] laxatiua mixtura conferens bilioſis, caput dolentibus, iecinoroſis, lienoſis, vitioſo corporis colore præditis, podagricis, arthriticis: præcipuè verò ad difficultatem vrinæ, & nephriticos. Vocatur autem à prudentibus medicis ſanitas. Capit cydoniati laxatiui, ſacchari, roſacei laxatiui, ſingulorum vnc. duas, trypheræ Saracenicæ vncias tres, rheibarbari hexagia quatuor, diagalangæ vnciam vnam ſemis, dacrydii boni vnciam ſemis, turpeti puri vnciam vnam ſemis, hermodactyli vnciam vnam, tartari boni vnciam ſemis, arida omnia in pollinem terantur ſubtiliſſimum, & irrigatis omnibus ſimul, ſubigantur ſubinde cum droſato laxatiuo, aut ſucco roſarum vt poſſit cydoniati fieri confectio. Dantur media nocte hexag. tria, aut tria & ſemis, aut quatuor, aut quantum ægrotanti ſatis ſit. Carentibus febre cum vino, febricitantibus autem ex aqua tepida. Qui verò ſumpturus hanc eſt pondere hexagii vnius, huic cõfert vt aluus eius quatuor vicibus egerat. caueat autem ſibi ab omni [b] actione & vehementi ira.

a Laxatiua mixtura] Codex manuſcriptus habet λασατίβα μινστῦρα, pro λαξατίβα μιστοῦρα. Sic perpetuò vocibus barbaris, & hodie in officinis medicorum vſitatis, vtitur Nicolaus. b Actione] Græcè corruptè legitur δρεσίας, pro δράσιος, transpoſitione literarum ο & α. Vult enim Nicolaus vt is qui hanc antidotum ſumit, deuitet vehementem tum corporis tum animi motionem.

Cap. DV.

ANTIDOTVS diaſenæ purgatoria vtilis tuſſientibus, pleuriticis, abſceſſu & deſtillatione laborantibus, iecinoroſis, lienoſis & duritiei viſcerum. Purgat autem vniuerſum corpus & thoracem. Habet nucum pinearũ, amygdalarum, papaueris albi, ſingulorum drach. quatuor, cinamomi, caryophylli, glycyrrhizæ, tragacãthæ, zingiberis, gummi Arabici, amyli, cucumerum ſeminũ, ſingulorum drach. tres, thuris puri hexag. ſemis, ſeminis vrticæ drachmas tres, goſſipii ſeminis drachmã ſemis, caphuræ ſcrupulum vnum ſemis, polypodii vnciam vnam ſemis, violarum drachmas tres, roſarum, ſantali rubei, ſingulorum drach. duas, portulacæ & intybi ſeminum, ſingulorum drach. vnam ſemis, aniſi, apii ſeminum, ſingulorum hexag. duo, ſacchari candi vnc. duas, cinamomi vulgaris vnc. ſemis, nucis moſchatæ hexagium vnum, ſeminis ocimi, dacrydii, ſingul. hexagium vnum. Hæc probè trita decoque cum [a] nero tuſſilaginis & ſtillatitio roſarum liquore, quod ſatis eſt: adiice etiam droſati violarum vnc. tres, ſacchari lib. vnam, & penidiorum lib. quinque, atque decoquens probè, fac electuarium. Datur media nocte pondere ſemunciæ, aut hexagiorum trium & ſemis, aut quantum ſatis erit ægrotanti. poſtea da bibendam aquam tepidam febricitantibus: carentibus autem febre cum vino, & ſine vt ſubinde dormiat.

a Nero tuſſilaginis] Nicolai codex legit μετ᾽ νέρε χαμπικύζας Quid autem illi vox νέρε, quæ haud dubiè corrupta eſt, ſignificet, ſcire non poſſum. Pro χαμπικύζας verò legendum erit σκαμπικύζας: ita enim appellat tuſſilaginem, vel vt hodie officinæ vocant, vngulam caballinam, vt antidoto centeſimo ſeptuageſimoprimo diximus.

Cap. DVI.

ANTIDOTVS de cinamomo. Eſt autem laxatiua, conferens tuſſiẽtibus, pleuriticis, abſceſſu correptis, deſtillationi, lienis, iecoris, & viſcerum obſtructioni, efficitque totius corporis ſanitatem. Recipit tragacanthæ albæ vnc. duas, gummi Arabici vnc. vnam ſemis, cinamomi vulgaris drach. duas, amyli vnc. ſemis, glycyrrhizæ, hyſſopi, ſingulorum drach. duas, cucumerum ſeminum, ſingulorum vnc. ſemis, vrticæ ſeminis drach. vnam ſemis, ſeminum aniſi, apii, ſingulorum hexagiũ vnum, croci drach. vnam, caphuræ ſcrup. vnum, thuris puri drach. duas, amygdalarum, nucum pinearum, ſingulorum vnc. ſemis, zingiberis drach. duas, papaueris albi vnc. ſemis, roſarum drach. vnam ſemis, rheibarbari hexagia duo, turpeti vnc. ſemis, tartari hexag. duo, ſenæ vnc. ſemis, polypodii vnc. [illegible] ſemis, dacrydii hexagiũ vnum ſemis, ſacchari cãdi [illegible] duas, ſacchari lib. vnam, penidiorum lib. ſemis. Hæc [illegible] trita irriga cum nero tuſſilaginis, & ſtillatitio roſa[illegible] liquore bono quantũ ſufficit, & decoque ad co[illegible]ntiam, & fac electuariũ. Dãtur media nocte he[illegible], aut tria & ſemis carentibus febre cum vino: febricitãtibus autem cum aqua,

& ſine vt dormiat.

Cap. DVII.

ANTIDOTVS benedicta laxatiua, vt præcedēs Accipit rheibarbari hexag.tria,turpeti,ſacchari, ſingulorum drach.viginti, dacrydii drach. decem, roſarum, hermodactylorum,ſingulorum vnc.vnam, caryophylli,ſpicæ,zingiberis,croci,ſaxifragi,piperis longi,ſeſelis, apii ſeminum,ſing.drach.duas,epithymi vnc.vnam,polypodii vnc.vnam ſemis,agarici vnc.ſemis,ſenæ hexag. tria, carnabadii, ſeminis rutæ & ruſci, granorum ſolis, ſing.drach.duas.Trita bene cum melle Attico quod ſufficit irrigentur. Dātur manè ieiuno cum aqua tepida hexag.tria,aut tria & ſemis pro viribus.

Cap. DVIII.

ANTIDOTVS benedicta ſimplex. Capit [a] turpeti,ſacchari,ſing .drach.decem, polypodii, folii, ſing. drach.ſex,cardamomi,ſpicæ,pulegii,calaminthæ, ſaxifragi,caryophylli,hyoſcyami ſeminis,ſingulorum drachmas quatuor,piperis albi & longi,ſingulorum drach. vnā,rheibarbari hexag.duo,amomi,cinamomi,hermodactyli,ſing.vnc.vnam,epithymi, agarici, ſenæ,ſingul. vnc.vnam.bene trita irrigato cum melle Attico quantū ſufficit. Dātur manè ieiuno hexag. tria aut quatuor cum aqua tepida.

a Turpeti] Manuſcriptus codex legit τεύρ,pro τούρπιτ.

Cap. DIX.

ANTIDOTVS altera benedicta ſimplex admiranda. Habet hermodactyli, iridis, ſingulorum vnc. quatuor,eſulæ vnc.duas ſemis,turpeti vnc.ſemis, rheibarbari hexag.vnum ſemis, caryophylli, zingiberis,cinamomi,galangæ,carei, pſyllii, coſti, ſingulorum vnc. vnam,ſpicæ, zedoariæ, cardamomi, aniſi,ſeminis apii, croci,ſeminis ocimi, ſingulorum vnc.ſemis , ſagapeni vnc.vnam,dacrydii vnc.ſemis, epithymi vnc.vnam,ſenæ,agarici, ſingul.vnc. ſemis,ſacchari lib.quinque.Mellis Attici quod ſatis eſt.Dantur manè ieiuno hexag.tria & ſemis,aut quatuor ex aqua tepida.

Cap. DX.

ANTIDOTVS laxatiua nominata [a] rial armenigos,hoc eſt de myrobalano. vtilis tertianis,quartanis quotidianis,duplicibus tertianis, cōtinuis & ardētibus febribus.Itē iecinoroſis,lienoſis & colicis. Præterea iis quæ à mulierū omnigenis malis moleſtātur,ſummè auxiliatur:ſimiliter podagricis, arthriticis,deſtillatione laborantibus,omnium neruorum incontinentiæ, omnibus abſceſſibus, & vniuerſis morbis vtilis & idonea eſt, data quouis tempore & morbo. Prodeſt ad melancholicum malum: pariter etiam ad pituitoſos eſt admodū laudata & experta. Purgat enim hæc omnia,gratiaDei. Facit eos qui hanc aſſumunt pulchros & hilares, immunéſque ab omni putrido & prauo humore. Appellatur autem à nonnullis medicis ſana. Recipit caryophylli,nucis moſchatæ, ligni aloes, galangæ,cinamomi,folii,caryophylli craſſioris,cardamomi, ſpicæ,zingiberis, carpobalſami,aniſi,fœniculi & anethi ſeminum,cumini,ameos,[b] milii ſolis,maioranæ, [c] balſamitæ,ocimi ſeminum,baccarum myrti, foliorum citrii, glycyrrhizæ, ſtyracis calamitis,piperis longi,floris iunci odorati,croci,roſarum rubearum,violarum,ſingulorum drachmas duas, lactucæ,intybi & portulacæ ſeminum,ſing.drach. quinque, myrobalanorum, exceptis flauis, ſing.drach. duas, papaueris albi drach. duas. probè tritis adiice aquæ & ſtillatitii roſarum liquoris quod ſatis eſt,ſacchari lib.duas ſemis,& decoque ad conſiſtentiam:dein adiice moſchi,ambaris,margaritarum,ſingulorumdrach. vnam,turpeti boni probè triti vnc. vnam ſemis, ſenæ vnc.vnā, rheibarbari drach.duas,polypodii vnc.vnam, hermodactyli drach.duas,dacrydii drach.tres,epithymi vnciam vnam, tartari vnc.vnam, auri puri hexag.duo. Hæc bene trita cum ſuperioribus ſpeciebus conice in lebetem.Dantur media nocte hexag. tria, aut tria & ſemis,aut quatuor,pro viribus: vacantibus febre cum vino,febricitantibus autem cum aqūa tepida.

a Rial armenigos] Nicolai codex habet ῥιὰλ ἀρμένιγος. voces ſunt barbaræ.Quid verò ſignificēt,ex eis quæ ſubiūguntur, Nicolao,fit manifeſtum.Ait enim γ᾽ ἐκλιστὴ δὲ διὰ μυροβαλανίου,id eſt de myrobalano. b Milii ſolis] Codex manuſcriptus legit μελίσσολις, pro μιλίου σόλις. c Balſamitæ] Falſò legitur βαλσαβῆτα, pro βαλσαμῖτα.

Cap. DXI.

ANTIDOTVS vocata Latinè [a] Age vita,Græcè νέρον τῆς ζωῆς. Saracenicé Meelchage.Conficitur autem hoc modo. Accipe vini rhaſpe valde boni [b] menſuras quinque:iniice in vocatum [c] argalion,& decoque lento igne [d] conuerſum ebullitionibus quatuor aut quinque, vt fiat menſura ſemis.ſi verò vis facere efficacius, coniice in hoc vinum trita & cribrata bene huiuſmodi:Cinamomi vnc.duas,zingiberis puri vnc.vnam ſemis,caryophylli vnc.ſemis,galangæ drach.vnam, cardamomi vnc.ſemis,piperis albi & longi, ſingul.vnc.vnam,ſeminis fœniculi vnc.duas, calaminthæ,menthæ,ſing.vncias duas ſemis.Datur manè ieiunis ſemuncia cum vini albi puri boni vnc.quatuor.Eſt autem vtilis frigidis & humidis temperamentis,& omnis generis defluxionibus, ad podagram,articulorum morbum ex frigida & humida intemperie natū,ad venenata,frigida & humida omnis generis mala.Ad eos etiam qui nihil appetunt,nec concoquunt,ad cibū vomentes,omnémque ſtomachi cruditatem eſt admodum vtilis. Datur vt prædiximus capite quingenteſimo.vtere vt ea quæ experta eſt.

a Age vita] Suprà etiam eſt deſcripta, capite videlicet quingenteſimo: vbi de eius nomine quædam annotauimus. Eſt autem multis in locis deprauata hæc antidotus, ideóque præſtat illam ex loco iam citato componere. b Menſuras] Codex Græcus Nicolai legit μεζόρας, pro μενζούρας. Atque hinc palam fit κανάτιον illi idem quod μενζούραν ſignificare. c Argalion] Græcè eſt ἀργαλεῖον. Quid verò ſit ἀργαλεῖον, certò ſcire non poſſum. Vaſculi tamen aliquod eſſe genus, apparet. c Conuerſum ebullitionibus] Græcè eſt ἐπιστρέφοντα ὅσον φορᾶς δ᾽, ἢ καὶ πέντε. Quorum verborum niſi is quem in noſtra conuerſione expreſſimus,ſenſus fuerit,quid præ ſe ferant intelligere non poſſum.plenus eſt eiuſmodi locorum noſter manuſcriptus codex,qui niſi adhibito meliore exēplari corrigi & emēdari nequeunt. nos paſſim in iis locis conuertendis,ſenſum potius quàm verba ſpectauimus.

INDEX SALIVM.

Sal purgatorius,bilem & pituitam purgans, Cap. I.
Sal purgatorius admodum expertus, Cap.II.
Sal, ſtomachi concoctionem iuuans, & viſcerum affectum, Cap.III.
Sal ſacer concoctionem adiuuans,& viſui conferens, Cap.IIII.
Sal concoctioni vtilis & vitio ſuccorum, Magni ſophiſtæ, Cap.V.
Sal Iamblichi, iecur, lienem & alia purgans, Cap.VI.
Sal purgatorius,periculo vacans, Cap. VII.
Sal incomparabilis theriacus ad nephriticos, Cap.VIII.
Sal purgatorius, quo papa Nicolaus vſus eſt, Cap.IX.
Sal purgatorius ad vitium humorum & deſtillationes, Cap.X.
Sal concoctionem iuuans, dodecatheos Apollonii ad tuſſes, Cap.XI.
Sal Theodotius faciens ad viſum, Cap.XII.
Sal theriacus valde bonus, Cap.XIII.
Sal compoſitus à ſancto Gregorio theologo, Cap.XIIII.
Sal ſanctorum Apoſtolorum,viſum vſque ad ſenectam conſeruans, Cap.XV.
Sal ſancti Apoſtoli & Euangeliſtæ Lucæ, vt prior vtilis, Cap.XVI.
Sal mirabilis, quo vtuntur eleganter ſcribentes, quando obtuſè vident, Cap.XVII.
Sal Stephani ſtomachicus concoctionem iuuanſ, aluũ ſubducens,& viſum conſeruans, Cap.XVIII.
Sal concoctionem iuuans, Cap.XIX.
Sal Iohannis ſophiſtæ admodum bonus, Cap.XX.
Lotio ad deſtillationes & capitis grauitatem, Cap.XXI.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De ſalibus,

Sectio ſecunda.

Cap. I.

SAL purgatorius, bilem & pituitam purgans. Recipit zingiberis, ſilphii, folii libyſtici,ſingulorum drach.vnam, epithymi grana quindecim,ſalisammoniaci hex.duo grana vndecim,cumini, dacrydii,ſing.hexag.IIII.ſemis.Contundantur hæc,& per tenue cribrum traiiciantur. Vtere eo cum omni cibo,vt farina, pondere cochlearii vnius. eſt mirabilis.

Cap. II.

SAL purgatorius expertus admodum. Accipit dacrydii drach.tres, zingiberis,ſalis ammoniaci, ſeminis apii,aniſi,ſilphii,piperis communis,ſing.drach.quatuor:trita & per tenue cribrum tranſmiſſa dantur cum omni cibo,vt farina.

Cap. III.

SAL concoctioni ſtomachi conferens,& omnem affectum viſcerum ſanans: peculiariter autem tabidis vtilis,& iis qui cibum non concoquunt.appetentiam excitat, & viſum exacuit. Capit ſalis ammoniaci librã ſemis.piperis communis vnc.vnam ſemis, hyſſopi vnc. ſemis,origani, thymi,aſari, ſingulorum vnc. tres, aniſi vnc.ſemis,cumini,fœniculi ſeminis, coriandri aridi,ſeminis apii,ſeminis ſtaphylini,ſeminis erucæ,ſingulorũ hexag.vnum ſemis. Contundantur, & per tenue cribrũ traiiciantur.Dantur cum omni cibo,vt farina.

Cap. IIII.

SAL ſacratus concoctioni vtilis. Hic quotidie comeſtus viſum cõſeruat,& vt ad ſenectã vſque acutè videat,
D efficit.Prohibet ne in thorace pituita coaceruetur.Tuſſi & difficultati ſpiritus vtilis.Non ſinit dentes per vniuerſum vitæ tempus putreſcere,ſed ſanos conſeruat.Immune & incorruptum ab omni morbo corpus tuetur. Habet ameos hexag.vnum ſemis, cumini hexag. tria, pulegii aridi hexag. quatuor ſemis,hyſſopi,aniſi,ſingulorum hexag.vnum ſemis, ſpicæ nardi vnc.vnã ſemis, [a] thymbræ ſatiuæ vnc.ſemis,ſalis ammoniaci vnc.tres, ſalis communis toſti libram ſemis.Hæc trita dantur cũ cibo.

a Thymbræ] Codex manuſcriptus hic,& aliàs ferè ſemper trãſpoſitis literis θύμζρα,pro θύμζρας ſcribit.

Cap. V.

SAL concoctioni accommodatus,optimus,Magni
A ſophiſtæ,confert ad vitium humorum, caput purgat & viſum acuit,ventriculo & viſceribus prodeſt.Tuſſim & difficultatem ſpirãdi ſanat,dolorem articulorum ſedat, rigorem & typos per circuitum reuertentes.[a] Vehementer iucundum reddit guſtum,halitumque oris commẽdat. Recipit ſalis communis torrefacti,ſalis ammoniaci,ſing.lib.ſemis,piperis,zingiberis, ſingulorum vnciã vnam,ameos,hyſſopi,thymi,folii,ſeminis apii,aniſi,ſilphii,petroſelini, ſing.vnc.ſemis, erucæ, rutæ ſiccæ,eu-
B phorbii,ſingulorum vnc.vnam,calamintha vnc.ſemis. Trita & cribrata vt farina,dantur cum omni cibo manè & veſperi.

a Vehementer] Manuſcriptum exemplar legit corruptè σφόρα,pro σφόδρα.

Cap. VI.

Sal Iamblichi admodum præſtans,pituitam à capite deducit,nec ſinit noxam aliquam fieri corpori. Viſum acuit omnium maximè,neque humores bilioſos,vt noxam inferat,emergere permittit, neque aquoſos humores ſinit conſiſtere.Iecur,lienem,tuſſes & ſpirandi diffi-
C cultatem ſanat. Gingiuarũ vitiatarum eſt [a] fulcimentũ. appetentiam facit,& ad venerem ſtimulat,articulorum dolorem demulcet,& rigores.Ad circuitus & quotidianas febres efficax eſt,& concoctionem valde iuuat. Accipit ſalis communis & Cappadocici, ſingul. vnc.quatuor,ſalis ammoniaci vnc.octo,piperis communis vnc. vnam, zingiberis hexag. quatuor, ſpicæ nardi hexagia duo,ſeminis cnici vnc.duas,ſeminis vrticæ hexag.quatuor, erucæ, ameos, hyſſopi, cumini, ſilphii,opii,folii, thymi,fœniculi ſeminum,ſing.hexag.duo,ſeminis apii hexag.tria, epithymi, origani comæ, ſingulorũ hexag. duo.Tuſa & cribrata inſtar farinæ præbe cũ omni cibo comedenda.

a Fulcimentum] Græcè eſt ἐύρεμα, ſcriptum falsò pro ἔρεισμα.

Cap. VII.

SAL purgatorius ſine periculo.ſtomachum non ſinit euerti datus quouis tempore & omnibus,pueris etiã quatuor annorum,demptis tamen mulieribus grauidis (abortũ enim procreat.) [illegible] it omne ſtercus duratũ, bilem,& omnem materi[illegible]rbiferã. Purgat à capite
E vſque ad pedes,atque [illegible]nus lumbricorum, omnémque corporis [illegible] ſiue extra ſiue intra corpus fuerit,educit.Men[illegible]us citra periculum euocat.Datur verò etiam [illegible]a cõflictatis, quotidiana,

& tertiana,in ipſis intermiſſionibus,aut in prima, aut in circuitibus ſanabuntur. Capit ſilphii,piperis communis,ſingulorum drach.tres,hyſſopi drach.vnam,ſeminis apii,aniſi,ameos,fœniculi,folii,coſti,caſiæ,pulegii,ſingulorum drach.vnam,zingiberis drach.duas,euphorbii drach.ſex,ſalis ammoniaci vnc.tres,ſalis communis toſti vnc.tres & quartam partem. Tuſa & cribro tranſfuſa da comedenda cum omni cibo.

Cap. VIII.

S A L incomparabilis,theriacus,facit ad veſicam lapide laborãtem,nephriticos: lapides enim atterit & per vrinam expellit,nec ſinit vt alii rurſus in renibus generentur.Facit ad eos qui comitiali morbo laborant ſi per anni ſpatiũ eo fuerint vſi. ad ſtomachicos,iecinoroſos, caput dolentes, podagricos. in vniuerſum conducit ſi quis eo fuerit vſus. Ad ſuffuſiones, viſus acumen ac lippitudines. Proprium verò & præcipuũ hoc obtinet, vt eo vtentes,multos annos à morbis tueatur. Conducit etiam colicis:& ad bonam corporis habitudinem: vrinam ducit plurimam. ad medicamenta lethalia prodeſt.præſumptus verò & potus bis die,hebetat vires lethalium. Dantur cochlearia duo in cibo cum carnibus boni ſucci & auiculis. Habet ſeminis rutæ ſylueſtris,hyſſopi Cretici,ſingulorum drach.nouem, ſeminis fœniculi,nardi Celticæ,petroſelini Macedonici, amomi,ſing. drach.tres, ſilphii drach.vnã ſemis, thymbræ, folii,ſingulorum drachmã vnam.Tuſa & cribrata inſtar farinæ, dantur.

Cap. IX.

S A L purgatorius quo [a]Papa Nicolaus eſt vſus. Recipit ſalis ammoniaci vnc.tres,ſcammoniæ drach.tres, ſeminis papaueris albi drach.duas, iridis Illyricæ drach. tres,piperis grana tredecim, palmularum Syriacarum vnam & quartam eius partem, nucum pinearum repurgatarum grana vigintiquinque,ſquillæ aſſatæ drachm. duas,mellis quod ſatis eſt.Datur Ponticæ nucis quantitate ante cœnam & à cœna. datur verò ieiunis & robuſtis:ſimiliter lippitudine laborantibus & lumbricos habentibus.Hic ſal [b]neque dolores neque tormina concitat.Ego autem in validioribus ac febribus,& in aliis qui malis affecti erant,abſinthii decoctum admiſcui,& ſum mè contulit.

a Papa Nicolaus] Græcè eſt ὁ πάππας νικόλαος.Quum verò plures fuiſſe Nicolaos conſtet, vter illorum fuerit, non ſatis conſtitui poteſt.apparet tamen fuiſſe tertium: quandoquidem Meſue poſterior fuerit Nicolaus Myrepſos.vetuſtior tamen quàm vt ad Nicolai quarti tempora peruenerit. b Neque dolores] Codex Nicolai corruptè legit ἔστι δὲ καὶ αἰότιον, καὶ ἄστροφον, pro αἰέσιτον καὶ ἄστροφον. Nam αἰέσιτον Græcis idem etiam quod ἄπονον,id eſt dolore carens ſignificat. στρόφος verò tormen & cruciatum. Hinc ἄστροφος ſal, non excitans tormina dicitur.

Cap. X.

S A L purgatorius ad cacochymiam & bilis purgationem,ad eos qui defluxione laborant,prætereà ad ſtomachum deſtillatione capitis vexatum, ad robur & appetentiam ſtomachi,& humorem ventriculo implicitum. Accipit ſalis communis toſti drach. duodecim, ſalis ammoniaci drach.vigintiquatuor, piperis albi drachmas duas, piperis communis drach.tres, zingiberis drach.duas,ſeminis cnici drach.vnam ſemis, ſeminis erucæ drach.vnam,hyſſopi,ſilphii,thymbræ, ſingulorũ drach.vnam ſemis, folii drach.vnã.Trita & cribrata dãtur in prædictis malis pro arbitrio. [a] Facit etiam ad inflationes,ad pulmonis compreſſionem,& coli frigiditatem emendat.Hemicrania vexatos curat.Facit vt ii qui obſcurè vident, acutiùs cernant. Menſes mulierum & puerperarum educit. Capit ſalis ammoniaci,dacrydii, ſing.vnc.vnam ſemis,piperis communis vnc.ſemis, ſeminis apii,epithymi,ſing.vnc.tres,zingiberis vnc.duas ſemis,aniſi,libyſtici,ſilphii, cumini,ſing.drach.tres.Trita & cribrata dantur pro [illegible] tu.

a Facit etiã] In mar[illegible] codice ſimpliciter ſine vlla inſcriptione legitur ποιεῖ καὶ πρὸς [illegible] σιν, &c.Quem planè & in noſtra conuerſione ſequi coac[illegible]

Ca[illegible]

S A L concoctioni co[illegible] Dodecatheos Apol-

A lonii,faciens ad tuſſes mirabiliter,viſum cõſeruat, auditum acuit. facit etiam ad abolitam appetentiam. Capit hyſſopi Cretici vnc.ſemis, cumini Æthiopici hexagii quartam partem, pulegii vnc.vnam ſemis, origani vnc.vnam ſemis, ameos ſcrupul.vnum ſemis,ſalis communis toſti vnc. vnã ſemis. Trita & per cribrum tranſfuſa inſtar farinæ,dantur cum omni cibo.

Cap. XII.

S A L Theodotios,faciens ad viſum, hunc vſque ad ſenectam conſeruans, pituitam & bilem non ſinit coa-
B ceruari,non defluuium capillorum, non ſtomachi aciditatem, [a] non deſipere,non conuelli,non podagra vexari,non dentes dolere, non in vniuerſum defluxione aliqua capi,non os fœtere. Anteuertit etiam, compeſcere potens epilepſiam. Habet hyſſopi drach.quatuor,pulegii drach.tres,cumini Æthiopici, ameos, ſingulorum drach.duas, ſalis toſti communis drach.duodecim.Trita & cribrata in tenuiſſimum pollinem,dantur cum omni cibo manè & veſperi.

a Non deſipere]Græcè legitur, οὐκ ἄλλως φρονῆσαι. Sed ſcri-
C bendum fortè erit, οὐ παραφρονῆσαι. Atque ita etiam infrà in ſale decimooctauo legitur.

Cap. XIII.

S A L theriacus admodum bonus. Recipit ſalis ammoniaci,interioris ſquillæ, ſingulorũ libram ſemis, ſilphii,piperis albi,ſingulorum vnc.ſemis,piperis nigri vnc.vnam,zingiberis hexag.duo, coſti vnc.duas, cyperi, baccarum lauri,dauci Cretici, ſingulorum hexagia duo ſcrup.duos, ammoniaci thymiamatis ſcrupul.ſex, petroſelini,paſtilli theriaci, ſingulorum hexagia duo. Salem cum ſquilla contunde, & alia cum iis conficiens
D dato.

Cap. XIIII.

S A L confectus à ſancto Gregorio theologo. Lippitudinem prohibet vſque ad ſenectam,dentes dolere nõ ſinit,tuſſim fieri haud permittit,non capillos defluere, mentem viſumque acuit,non ſinit pituitam in ſtomacho redundare,non bilem,non alium humorẽ, non pedum dolorem,non lienem intumeſcere. Accipit hyſſopi Cretici drach.vnam ſcrup.vnum ſemis,cumini Æthiopici drach. vnam ſemis ſcrupul.duos, ſalis ammo-
E niaci drach.duas ſcrup.tres, dacrydii ſcrupulos quatuor ſemis drach.tres,zingiberis,ſeminis apii,ſingulorũ drachmam vnam ſemis ſcrup. duos,pulegii, origani, ſing. drach.tres ſcrup.quatuor ſemis, petroſelini Macedonici drach.vnam ſemis ſcrup.duos,ameos drach. vnã ſcrupulum vnum ſemis, ſalis communis drach.duas ſcrup. tres,piperis communis, folii, ſing.drach.duas ſemis & ſcrup.tres & tertiam partem.Hæc omnia tuſa & cribrata probè inſtar farinæ, dantur cum omni cibo manè & veſperi.

F Cap. XV.

S A L ſanctorum Apoſtolorum,viſum ad ſenectam vſque conſeruans,eiúſque acumen efficiens,tuſſire non ſinit,ſpiritus difficultatem cohibet,capillos defluere nõ permittit,oris fœtorem fieri non ſinit. Capit hyſſopi vnc.duas,ameos vnc.ſemis, cumini Thebaici vnc.vnã, pulegii vnc.vnam ſemis, piperis communis vnc.ſemis, ſalis communis torrefacti drach. vnã.Tuſa & cribrata farinæ modo,dantur cum cibo manè & veſperi.

Cap. XVI.

G S A L ſancti Apoſtoli & Euangeliſtæ Lucæ.viſum ad ſenectutem vſque conſeruat, tuſſim & ſpirandi difficultatem fieri non permittit, viſus acumen facit.Hinc monachi Ægyptiorum hoc vtuntur ad ſatietatem vſque, vt ſemper lectionibus vacare queant.Pituitam in thorace fieri non ſinit,neque lippitudinem, neque dentium dolorem. Vellicationem ſedat, & pedum dolorem fieri prohibet. Habet hyſſopi Cretici hexag.quatuor, pulegii hexag.duo,cumini Æthiopici hexag.tria, epithymi hexag. vnum ſemis, zingiberis hexag.vnum, dauci
H Cretici hexag.duo,ſpicæ hexag.vnum, ameos hexagiũ vnum,ſalis ammoniaci vnc.duas, ſalis communis vnc. vnam,folii Indici hexagium vnum,origani hexag.duo. Hæc tuſa & cribrata dantur cum cibo.

Cap. XVII.

SAL mirabilis,quo vtuntur qui bene pingunt, ſcribúntve,vbi iam obtuſiùs vident.Purgat enim viſum,& videndi acumen præſtat. Recipit hyſſopi,pulegii, ſingulorum vncias duas, ameos vnc.ſemis,ſalis torrefacti vncias duas, origani,ſpicæ,ſingul.vnc.vnam, piperis communis vnc. ſemis, cinamomi hexag.vnũ ſemis, epithymi vnc.ſemis.Tuſa hæc & cribrata comede cum omni cibo.

Cap. XVIII.

SAL Stephani ſtomachicus,concoctionem iuuans, aluum deiiciens. Cõſeruat viſum vſque ad ſenectutem, viſuſque acrimoniam præſtat, tuſſientes & difficilè ſpirantes non ſinit fieri,non pituitam in thorace,non bilẽ redundare,non deſipere,ſed ad finem vitæ vſque,ſanitatem facit. Accipit hyſſopi,origani,pulegii,ſing.vnc. duas,cumini Æthiopici aut Thebaici vnc.vnam drach. duas,ſalis cõmunis toſti,ameos,ſing.vnc.duas. Tuſa & cribro tranſfuſa comedantur cum omni cibo.

A

Cap. XIX.

SAL concoctioni accommodus. Capit aniſi,dauci,fœniculi,cumini,apii,petroſelini, ſing.vnc.vnã,hyſſopi,origani,pulegii,thymbræ,thymi,epithymi, ſingulorum vnc.duas, ſalis ammoniaci lib. ſemis, ſalis communis lib.vnam.Datur vt prædicti ſales.

Cap. XX.

SAL ſophiſtæ Iohannis valde bonus. Habet cinamomi,ſpicæ nardi,caryophylli, zingiberis,piperis longi,fœniculi, coriandri ſeminum,carnabadii,aniſi,petro

B ſelini,ſing.vnc.vnam,ſalis communis toſti lib.vnã.Trita comede cum omni cibo.

Cap. XXI.

LOTIO ad deſtillationes & capitis grauitatem. cape anacardium & balſamitam, proiice exæquo [a] in ollã tripedem,& lauato faciem multoties iam dormituri.

a In ollam tripedem] Manuſcriptus codex legit εἰς αἰθρακίαν. Sed haud dubiè ſcribendum erat ἀνθράκιον. Eſt autem teſte Phauorino, ἀνθράκιον, τὸ μικρὸν τριπόδιον.

INDEX VNGVENTORVM.

Vnguentum ad reſolutos, & omnem neruorum affectum, Cap. I.
Vnguentum è caſtoreo ad trementes, Cap.II.
Vnguentum Marciaton ad reſolutos,hydropicos,& omnem neruorum affectum, Cap.III.
Vnguentum aliud Marciaton expertum,ad eadem valens, Cap.IIII.
Vnguentum Marciaton ſimile, Cap.V.
Vnguentum acopon, ad reſolutos & diuturnos iſchiadicos, Cap.VI.
Vnguentum acopon ad iſchiadicos in poſteriora conuulſos,& omnem neruorum affectum, Cap.VII.
Vnguentum acopon è caſtoreo in trementibus vtile, Cap.VIII.
Vnguẽtum acopon ad eos qui in ſcapulas conuelluntur,fractos,reſolutos & exſiccatos, Cap.IX.
Vnguentum è ſampſucho multis accommodatum, Cap.X.
Vnguẽtum relaxans admiratione omnino dignum ad reſolutos, Cap.XI.
Vnguentum ad neruorum incontinentiam,& omnem eorundem affectum, Cap.XII.
Vnguentum ex euphorbio ad iſchiadicos & alia multa mala, Cap.XIII.
Vnguentum firmitas nominatum,admodum bonum & efficax, Cap.XIIII.
Vnguentum ex abietino ſemine Galeni, ad podagricos & arthriticos, Cap.XV.
Vnguentum ex abiete vt præcedens, Cap.XVI.
Vnguentum è populo nigra,ad eadem mala, Cap.XVII.
Vnguentum Zoſimi ad tremores celebre, Cap.XVIII.
Vnguentum dropax cognominatum,Oribaſii, Cap.XIX.
Vnguentum,dropax ſimplex cognominatus, Cap.XX.
Vnguentum è ſtacte ad iſchiadicos, arthriticos & œdemate vexatos, Cap.XXI.
Vnguentum è nitro ad abſceſſus & duros tumores, Cap.XXII.
Vnguẽtum è ſalibus admodum bonũ, Cap.XXIII.
Vnguentum aliud è ſalibus, Cap.XXIIII.
Vnguentum è perna poros ſoluens, Cap.XXV.
Vnguentum ex vrina mulæ ad podagricos, Cap.XXVI.
Vnguentum è lapide aſii,Philagrii,ad durities, Cap.XXVII.
Vnguentum huiuſmodi Galeni, Cap.XXVIII.
Vnguentum è flore ſalis,arthriticis in declinatione cõueniens, Cap.X-XIX.
Vnguentum carnem in vlceribus producens, Cap.XXX.
Vnguentum Italicum purgans ſordida & carnem producens, Cap.XXXI.
Vnguentum Chryſæ, cruentis vulneribus accommodum,mirabile, Cap.XXXII.
Vnguentum fracturis conueniens,Oribaſii, Cap.XXXIII.
Vnguentum fracturis cum vulneribus accõmodatum, & ſine vulnerib⁹,ex Heracleti libris, Cap. XXXIIII.
Vnguentum è ſtercore caprino vocatum ſpongium,ad hydropicos, Cap.XXXV.
Vnguentum è ſampſucho bonum, Cap.XXXVI.
Vnguentum Erythræum valde bonũ, Cap.XXXVII.
Vnguentum acopon ex euphorbio, Artemidori Pergæi medici,bonum, Cap. XXXVIII.
Vnguentum Lyſiponion ad rupta, conuulſa, pulſata & defluxiones, Cap.XXXIX.
Vnguentum acopon,Orionis pectinatoris, Cap.XL.
Vnguentum ad omnem laſſitudinem & dolorem corporis, Cap.XLI.
Vnguentum è citriis ad liuores,lentes faciei,cicatrices, & ſolis vſtiones, Cap.XLII.
Vnguẽtum grypa cognominatum, ad hydropicos,lienoſos,& ventris dolores, Cap.XLIII.
Vnguentum iecori impoſitum, ad febres continuas & ardẽtes:fronti verò ad phreniticos, Cap.XLIIII.
Vnguentum Populæi ſomniferum,ad febrientes,ad dolores capitis à calore natos, Cap.XLV.
Vnguentum magnum Marciati ad refrigerationem capitis,thoracis,ſtomachi,lienis,iecoris,& ad alia, Cap.XLVI.
Vnguentum ad vigilantes,dolentes caput è calore, & phreniticos, Cap.XLVII.
Vnguentum ad omnem dolorem ſtomachi & alui, ad ad vteri vitia, diſtentiones, & quartanas, Cap.XLVIII.
Vnguentum dialthæas ad neruorum ſciſſuras,lateris dolores,& ad reſolutos, Cap.XLIX.
Vnguentum aluum ſoluens, ad ſtillicidium & difficultatem vrinæ calculoſóſque, Cap.L.
Vnguentum ad ſtillicidiũ & [illegible]cultatem vrinæ,ad calculoſos,bonum valde, Cap.LI.
Vnguentum nigrum [illegible]iens ſanitatem,& putridam demoliens,ad [illegible] Cap.LII.

Vnguentum album ad mala in cute excitata à pituita ſalſa, Cap. LIII.
Vnguentum album magis varium, Cap. LIIII.
Vnguentum ad excreſcentias, experientia optimum, Cap. LV.
Vnguentum ad excreſcentias, vt id quod præcedit, Cap. LVI.
Vnguentum ad lumbricos, Cap. LVII.
Aliud ad lūbricos omnino expertum, Cap. LVIII.
Vnguentum ad lumbricos in ſtomacho exiſtētes, & ad fauces nareſque aſcendentes, Cap. LIX.
Vnguentum & ipſum ad lumbricos, Cap. LX.
Vnguentum alabaſtrum ad vterina mala, nephritica, & contuſos locos, Cap. LXI.
Vnguentum Praſion ad plagas putrefactas, Cap. LXII.
Vnguentum ad aurium dolorem mirabile, Cap. LXIII.
Vnguentum lieni accommodum, è cyclamino, Cap. LXIIII.
Vnguentum lieni congruens Maiſtromelani, Cap. LXV.
Vnguentum lieni conueniens præclarum, Cap. LXVI.
Vnguentum ad malitiam & rubedinem faciei, Cap. LXVII.
Vnguentum ſimile, efficax, Cap. LXVIII.
Vnguentum ad cilia non habentia pilos, Cap. LXIX.
Vnguentum ad reſolutos, arthriticos, podagricos, bilioſos, tremebundos & omnem neruorum incontinentiam, Cap. LXX.
Vnguentum ad tuſſientes, tabidos, & ſuppuratos, Cap. LXXI.
Vnguentum ad pleuriticos, ſuppuratos, & tuſſientes, Cap. LXXII.
Vnguentum acopon in balneo, veluti inſperſile, Cap. LXXIII.
Vnguentum acopon Heracles cognominatū, ad iſchiadicos & omnem reſolutionem, Cap. LXXIIII.
Vnguentum ad lienem, admodum bonum, Cap. LXXV.
Vnguentum neruos relaxans, valde bonum, Cap. LXXVI.
Vnguentum relaxans ad tenſionem neruorum, omnē refrigerationem, & dolorem, Cap. LXXVII.
Vnguentum Trophimon, ad carnis in plaga generationem, Cap. LXXVIII.
Vnguentum ad abſceſſum, Cap. LXXIX.
Vnguentum Perſicum, omne repurgans vulnus, potiſſimùm ea quæ à gladii ictu ſunt facta, Cap. LXXX.
Vnguentum mirum, abolens affectum vniuerſum, Cap. LXXXI.
Vnguentum ad iecoris obſtructionem & duritiem, frigidóſque affectus, Cap. LXXXII.
Vnguentum ad elephantiacos, valde bonum, Cap. LXXXIII.
Vnguentum ſimile, Cap. LXXXIIII.
Vnguentum, & ipſum ſimile, Cap. LXXXV.
Vnguentum lieni congruens, præclarum, Cap. LXXXVI.
Vnguentum ad lienis obſtructionem, Cap. LXXXVII.
Vnguentum diaſaponii, ad eos qui elephantia correpti ſunt, Cap. LXXXVIII.
Vnguentum ſimile, valde bonum, Cap. LXXXIX.
Vnguentum ad linguā hominis non potentis fari præ imbecillitate, aut alia quauis ratione, Cap. XC.
Vnguentum ad ſcabiem valde bonum, Cap. XCI.
Vnguentum ad podagricos à caliditate & ſiccitate, & omnem neruorum affectum, Cap. XCII.
Vnguentum curatorium, vocatum droſeron, Cap. XCIII.
Vnguentum ad ſcabiem è melancholico humore natā, & pituita ſalſa putrefacta, Cap. XCIIII.
Vnguentum curatorium, & ipſum vocatum droſeron, Cap. XCV.
Vnguentum ex lithargyro, Cap. XCVI.
Vnguentum ad ſcabiem, vt primum efficax, Cap. XCVII.
Vnguentum tale præclarum, Cap. XCVIII.

De vnguentis,

Sectio tertia.

Cap. I.

VNGVENTVM ad reſolutos[1], & omnem neruorum affectum, valde bonum. Recipit olei melini, olei Cyprini, olei myrtini, olei irini veteris, ſingulorum vnc. ſemis, terebinthinæ hexag. vnũ ſemis, propolis, coſti, euphorbii, ſing. hexagii quartam partem, ceræ albæ puræ vnc. vnam, nitri Alexandrini, olei laurini, ſingulorum vnciã ſemis.

Cap. II.

VNGVENTVM è caſtoreo ad trementes. Accipit [a]hyſſopi humidæ, ammoniaci, galbani, ſingulorũ vnc. vnam, caſtorei, euphorbii, ſagapeni, adarces, ſing. hexag. quatuor, nitri hexag. duo, opopanacis hexag. quatuor, olei veteris vnc. quatuor, ſtyracis, olei irini, ſingulorum hexagia duo, ceræ vncias quatuor, petrolei, vel pro petroleo, vnguenti [b]ſancti Barbari vnc. vnam.

a Hyſſopi humidæ] Græcè eſt ὑσσώπου ὑγροῦ. Per hyſſopum autem humidam intelligit œſypũ veteribus Græcis dictam. Vocat autem ita œſypum non tantùm Nicolaus, ſed & Paulus aliquot locis. & hanc appellationem officinæ medicorum in hunc vſque diem retinuerunt. Non eſt itaque vt errore acciderit aliquo, quòd multis in locis recentiorum Græcorum medicorum ὕσσωπος ὑγρὸς ſcribatur, vt plerique cenſent, ſed relinquenda in cõtextu verborum hæc lectio tanquã legitima. ſic enim ipſi lanam ſuccidam appellarunt, non vt veteres conſueuerunt, œſypum. b Vnguenti ſancti Barbari] De ea re plura ſuprà, Annotatione ſcilicet 86. diximus.

Cap. III.

VNGVENTVM Marciati ad reſolutos, hydropicos, & omnem neruorum affectum. Capit lacrymæ [a] ligææ drach. quatuor, [b] nardini drach. ſeptem, œſypi, maſtiches, ſingul. drach. tres, ceræ albæ drach. decem, gleucini drachmas octo, olei omphacini drach. nouẽ, medullæ ceruinæ, opobalſami, terebinthinæ, ſingulorũ drach. duas.

a Ligææ] Græcus Nicolai codex habet λιγαίας. Quid autem λιγαία ſit, me ignorare fateor. b Nardini] Græcè eſt νάρδου. Nardus autem ſæpe Græcis medicis pro nardino vnguento accipitur, vt pluribus è locis comprobari poteſt, quos lubẽs prætereo, quòd multis teſtimoniis in re omnibus nota non ſit opus. Nardum autem hoc loco ſignificare nardinum, è Paulo Ægineta fit euidentiſſimum, qui libro 7. cap. 18. legit ναρδίνου. c Opobalſami] Codex Nicolai legit βαλσάμου: ſed Paulus, cuius lectionem ſequuti ſumus, habet ὀποβαλσάμου.

Cap. IIII.

VNGVENTVM aliud Marciati, expertum ad eadem. Habet myrrhæ, bdellii, galbani, ammoniaci, aloes flauæ, opopanacis, maſtiches, butyri, nardi, cyperi, gleucini, reſinæ terebinthinæ, ſingulorum hexagium vnum, euphorbii, ceræ, colophoniæ, ſingulorum ſtagiũ vnum ſiliq. duas, ſeui taurini hexag. duo, adipis ſuilli hexagium vnum, rutæ hexagium ſemis, adipis vrſini hexag. duo, medullæ ceruinæ, bituminis, ſingulorum hexagium vnum, olei laurini hexagia duo, balſami hexag. vnum, olei è teda hexagia quatuor, olei communis vncias decem, ceræ albæ vncias ſex.

Cap. V.

VNGVENTVM Marciati, ſimile. Recipit ſquillæ vnciam ſemis. Feruefacito cum oleo, & contunde ipſam probè, dein adiice canchryos, ſtruthii, ceræ, ſingul. hexagium vnum ſemis, galbani, propolis, ſingulorum vnciam ſemis, caſtorei drach. vnam, adarces, euphorbii, nitri, ſingulorum drach. vnam, pyrethri grana quindecim, foliorum lauri, opopanacis, ſinapi, peucedani, ſing. drachmam ſemis, menthæ, ſaluiæ, ſingulorum vnciam ſemis, hexagii dimidii quartam partem, reſinæ, terebinthinæ, ſingulorum vnciam vnam, foliorum rutæ, cinamomi, ſingulorum hexagia duo & quartam partem, coſti vnciam ſemis, adipis vrſini, ſuilli, medullæ ceruinæ, ſingulorum vnciam ſemis, ceræ vncias duas.

Cap. VI.

VNGVENTVM ad reſolutos & iſchiadicos diu-
A turnos. Accipit olei veteris vncias quatuor, olei irini, ſtyracini, ſingulorum vnciam vnam, terebinthinæ, ammoniaci, piperis communis, caſtorei, euphorbii, opopanacis, galbani, medullæ ceruinæ, ſingulorum hexagia duo, olei laurini vnc. vnam, ceræ vnc. duas.

Cap. VII.

VNGVENTVM acopon ad iſchiadicos, conuulſos in ſcapulam, & omnem neruorum affectum. Capit ceræ vnciam vnam, terebinthinæ vncias duas, ammoniaci hexag. quatuor, opopanacis, galbani, medullæ
B ceruinæ, taurinæ, ſingulorum hexag. duo, hyſſopi teneri, mellis, ſingulorum hexag. tria, olei boni vncias duas.

Cap. VIII.

VNGVENTVM acopon, è caſtoreo, ad eos qui tremunt. Habet hyſſopi humidi, medullæ ceruinæ, ammoniaci, galbani, ſingulorum hexagia tria, caſtorei, euphorbii, adarces, opopanacis, ſingulorum hexagia duo, nitri, olei irini, ſing. hexagium vnum, olei veteris, ſtyracini, ſing. vnc. duas.

Cap. IX.

C VNGVENTVM acopon ad conuulſos in ſcapulas, fractos, reſolutos, exſiccatos, motu deſtitutos, & omnem dolorem. Accipit olei è teda, laurini, cyprini, lentiſcini, irini, ſing. hexag. ſex, nardini boni vnc. duas, butyri, terebinthinæ, ſing. vnc. vnam, hyſſopi humidæ, medullæ ceruinæ, ſin. hexag. tria, adipis taurini, ſuilli, & anſerini, ſing. vnc. vnam, galbani hexagia quatuor, opopanacis hexag. tria, euphorbii hexag. ſemis, caſtorei, ammoniaci, ſtyracis, ſing. hexagia tria, piperis hexag. duo, bdellii hexagia tria, ceræ libram ſemis, colophoniæ vn-
D cias duas, myrrhæ hexagia duo, olei veteris ſextarium ſemis.

Cap. X.

VNGVENTVM è ſampſucho panchreſton, ad omnes neruorum dolores, & muliebres labores pro peſſo, molliens & [a]educens, faciem inſtaurat, & in ea bonũ colorem efficit, eidémque ſplendorem inducit. In præclaris corporibus vtuntur experti. Capit ſampſychi, fœnigræci, myrti ſylueſtris quam aliqui libanotida vocant, ſingulorum ſextariũ ſemis, [b] vini boni Italici ſex-
E tarium vnum. Hæc macerata ſimul diebus quatuor, coniice in ollam recentem, & coque cum Italico oleo, mouens ſine intermiſſione. Vbi verò [c]vinum abſumptum fuerit, adiice ceræ libram ſemis, donec perueniat ad libram vnam ſemis, & probè concutiens amoueto ab igne, & ſine vt refrigeretur, & repone in vas figulinũ. Vbi verò vis hoc ipſum efficere magis emolliens & odoratius, adde meliloti partes duas, caſiæ drach. quinq;, & cum prædictis coquito.

F a Educens] Manuſcriptus codex habet καλίγον. Sed fortè legendum erit καλάγον. b Vini boni Italici] Græcè eſt, οἴνου καλοῦ ἰταλικοῦ. Sed ſuſpicio eſt locum hunc eſſe deprauatum, legendúmque potius (vt ſequentia ferè conuincunt) ἐλαίου ἰταλικοῦ. Nam ſtatim ſubiicit, καὶ ἕψαι μετ' ἐλαίου ἰταλικοῦ. c Vinum] Pro οἶνος fortè ἔλαιον legendum. ad vnguenti enim confectionem oleum cum cera aptiùs multo quàm vinum adhibetur.

Cap. XI.

VNGVENTVM relaxans, & prorſus admiratione dignum, ad reſolutos, & labore nimio defatigatos, & omnem refrigerationem iſchiadis. Habet adipis leo-
G nini, Lemnii ſigilli, polii, medullæ ceruinæ, peucedani, galbani, opopanacis, euphorbii, caſtorei, ſingulorum vnciam vnam, maſtiches, ſtyracis, dictamni Cretici, caſiæ, ſing. hexag. vnum, ceræ Tyrrhenicæ, & ceræ albæ, ſing. vnc. quatuor, olei veteris lib. quatuor.

Cap. XII.

VNGVENTVM adm…dum bonum ad neruorũ incontinentiam, podagric… arthriticos, omnémque neruorum affectum, &c… …dem ſiccitatem. Accipe vulpem viuam, & compr… …cum ipſa in lebetẽ olei libras

viginti,& adiice ſe[illegible]thi,ameos ſtichadis,carnabadii, fœnigræci & apii,ſingulorum vncias duas. Hæc decoque in oleo cum viua vulpe, donec vniuerſa eius caro fuerit diſſoluta: dein colato oleum, [a] inque aliud vas traiicito,& de eo accipe libras quatuor, atque in lebetem coniice, additis cinnamomi vnc. ſemis,ſpicæ hexagiis duobus: & iterum probè feruefacito, ac oleum quod relictum fuerit colato iterum,inque lebetem coniicito:& cum eo olei nardini & laurini,ſingulorum vncias duas, adipis leonini, ſtruthiocameli, [b]aſbi, anatis, anſeris,tauri,vrſi,ſuis, gallinæ,ſingulorum vncias duas ſemis, butyri veteris vncias tres, terebinthinæ vnciam vnam ſemis, medullæ ceruinæ drachmam vnam, galbani vncias duas,opopanacis, caſtorei,ammoniaci,ſtyracis calamitis, bdellii,ſingulorum vnciam vnam,calami odorati vncias duas, myrrhæ hexagia tria,ſagapeni, medullæ oſſis aſinini,[c]nepos,cati, ſingulorum vnciam vnam ſemis, [d] dilytææ vncias tres, & alios adipes quos inueneris, ſingulorum vnciam vnam. Hi omnes cum prædicto oleo feruefiant,donec diſſoluantur.dein amoue ab igne, & iuſta hora quoad refrigerentur commoueto,ac repone in vaſe:atque vbi vſus exigit,inunge tepidum neruis incontinentibus.

a Inque aliud vas traiicito] In codice manuſcripto ſcriptum erat μέλαράσα ἀρ σὺ.Sed corruptam hanc eſſe lectionem, nemo non videt. Nos, in aliud vas traiicito, conuertimus. Græcis enim medicis μεταράσαι & καταράσαι, eſt ex vno vaſe in aliud transferre. Sed legitimam lectionem meliores codices forte aliquando monſtrabunt, qui nunc ab inuidis occultantur. b Aſbi] Græcè eſt ἄσβυ. Quale autem ſit animal,quod hoc nomine appellat Nicolaus,ſcire non poſſum. c Nepos] Nicolaus habet ſimpliciter νέπος. Sed quid hæc vox ſignificet,certò conſtituere nequeo. Legendum fortè νέποδος. Sunt auté νέποδες piſces pedibus carentes. Vt per hanc vocem piſcium pinguediné intellexiſſe Nicolaum,ſit veriſimile. d Dilytææ] Græcè eſt διλυτέας. Qua voce iterum pinguedinem intelligit, ſed cuius animantis, nondum aſſequor.

Cap. XIII.

VNGVENTVM ex euphorbio barbaricum,ad iſchiadicos,& alia multa mala. Recipit opopanacis vnc. ſemis,ceræ Tyrrhenicæ lib.ſemis,terebinthinæ libr.vnã & vnc.tres,galbani vnc.ſemis, ammoniaci thymiamatis,euphorbii, caſtorei,piperis albi ſingul.vnc.vnã,medullæ ceruinæ vnc.duas, hyſſopi humidi vnc. duas dr. duas,adarces drach.duas, olei ſtyracini, irini, laurini, & amaracini, ſing. vnc. quinque, olei veteris lib vnam, hedychroi vnc.tres.

Cap. XIIII.

VNGVENTVM [a] Pyxis vocatum, admodum bonum & efficax. Accipit colophoniæ ceræ, ſing.lib. ſemis & quartam partem, terebinthinæ vnc.quatuor, ammoniaci thymiamatis vnc.vnam ſemis, thuris vnc. quatuor, olei veteris vnc.duas, ſucci ſeminis lini, lactis bubuli,ſing.lib.ſemis, adipis [b]anſerini vnc.tres, butyri vnc.quatuor,[c]ouorum vigintiquatuor albumina.Confectum reponitur in vaſe buxeo.

a Pyxis] Codex manuſcriptus habet πῆξις,ſed falſó:legẽdum enim, Paulo teſte,πυξὶς.Sic autem dictum eſt hoc vnguentum,à buxo: quòd nimirum in buxeo vaſe ſit recondendum. b Adipis anſerini] Nicolaus legit χοιρὶυ, hoc eſt porcini. Paulus verò,quem in noſtra conuerſione ſequuti ſumus,χηνεία. c Ouorum vigintiquatuor albumina] Manuſcriptus codex habet ſimpliciter ὠῶν τὰ λευκὰ, non expreſſo numero. Sed Paulus diſertè ait, ὠῶν κδ΄ τὰ λευκά.

Cap. XV.

VNGVENTVM ex abiete,Galeni,ad podagricos & arthriticos. Capit ſeminis abietis [a] cocti modium Italicum vnum, hoc eſt ſextarios ſexdecim, olei communis lib. ſeptem ſemis, ceræ puræ lib. ſemis, reſinæ ſtrobilinæ,aut [b]terebinthinæ lib.ſemis.Contuſum abietis ſemen oleo iniicitur. Vbi quadraginta dies in eo fueris,expreſſum proiicito, mixtis reliquis cum oleo.& probè confectis, repone in vaſe. Confert ad ſpontaneos labores,reſolutiones,& articulorum refrigerationes. Si verò neceſſitas vrgeat coquere ſemen abietis cum oleo, ne nimium aduratur, aquæ ſextarios duos admiſcere oportet.Melius autem eſt in[illegible] oleum iniicere.

a Cocti] Codex Nicola[illegible] m legit πιτυίνης μοδ ιχῆς. Scribendum enim erat,vt ex Paulo,[illegible] vnguentum lib.7. deſcribit ad verbũ, ſatis liquet, ἐλάτης σπέρμα[illegible] [illegible]ντος μόδιος ἰταλικὸς ά, ξέστι ξ ις΄. Sed animaduertendum hoc [illegible] Paulo nõ rectè legi ξ ιβ΄. b Terebinthinæ] Nicolaus h[illegible] crebrò, τρεμενθίνης legit. Paulus habet τερεβινθίνης.vt hinc palàm fiat omnibus, paſſim apud Nicolaum per τρεμενθίνην eſſe accipiendam terebinthinam.

Cap. XVI.

VNGVENTVM aliud de abiete,vt præcedens. Habet olei communis ſextar.ſex & quartã partem,ſeminis abietis vnc.tres,reſinæ ſtrobilinæ, aut terebinthinæ vnc.quatuor,ceræ albæ vnc.tres.

Cap. XVII.

VNGVENTVM è nigra populo ad eadem mala. Recipit loco fructus abietis, nigræ populi fructus æquã portionem. adiicitur & olei quod ſatis eſt, & probè feruefacta colantur:dein adduntur ceræ puræ vnc.tres, terebinthinæ,& ſtrobilinæ reſinæ,ſing.vnc.quatuor.Probè confectum reconditur.

Cap. XVIII.

VNGVENTVM [a]Zoſimi ad tremulos celebratum. Accipit reſinæ pineæ vnc. octo, ceræ vnc.duas, olei veteris lib.ſemis, opopanacis vnc.vnã, adarcæ,euphorbii,ſingulorum vnc.ſemis,nitri,aphronitri teneri, ſingul.vnc. duas. Nitrum,euphorbium & adarce in læuorem cum vino teruntur: deinde adiicitur opopanax, & ſimul in læuorem teritur. Poſtea anchuſa additur ad calorem accipiendum,& conficitur. Sequentia fiunt etiam emplaſtra.

a Zoſimi] Codex Nicolai habet ζωσιμᾶ. Sed Paulo atteſtante,legendum ζωσίμου.

Cap. XIX.

VNGVENTVM Dropax, Gallus dictus, Oribaſii. Capit colophoniæ thus redolentis,pineæ & lignoſæ dictæ,quæ ſola in Italia naſcitur,[a]apochymatis,picis aridæ,ceræ puræ, ſingul lib. duas, reſinæ frictæ vnc. ſeptem ſemis, picis brutiæ lib.ſex,nitri lib.ſemis,bituminis,galbani,adarces,pyrethri,ſingul.vnc.tres,opopanacis,euphorbii, ellebori albi, piperis communis, ſingul. vnc.duas, ſulphuris viui vnc.vnã ſemis,caſtorei,ammoniaci, [b]ſtaphidis agreſtis, ſingul. vnc.vnã, olei ſicyonii lib.ſemis,opobalſami vnc.tres.

a Apochymatis] Eſt autem ἀπόχυμα nihil aliud quàm pix nauibus deraſa. b Staphidis agreſtis] Nicolai codex perperam legit δαφνίδος ἀγρίας,pro ςαφίδος ἀγρίας,vt ex Paulo fit manifeſtum.

Cap. XX.

VNGVENTVM aliud,dropax ſimplex nominatus. Habet ceræ lib.ſemis, picis aridæ vnc.vnã ſemis, brutiæ lib.ſemis,reſinæ pineæ vnc.vnã ſemis,frictæ lib. S.vnc.vnam S. Loco prius intrò exterſo imponitur.

Cap. XXI.

VNGVENTVM Diaſtactes,hoc eſt è lixiuio ſtillatitio ad iſchiadicos, arthriticos,& œdematodes. Recipit ceræ puræ,olei veteris,[a]lixiuii protoſtacti, ſingul. lib.ſemis,reſinæ frictæ,nitri Alexandrini, nitri albi,ſingul.[b]vnc.tres.Nitra in læuorem terantur [c]lixiuio.

a Lixiuii protoſtacti] Manuſcriptus codex,mirificè in hoc emplaſtro deprauatus legit ςακτῆς χαλῆς, quum tamen ſcribendum ſit, Paulo teſte,κονίας πρωτοςάκτου. Eſt autem lixiuium protoſtacton, Paulo lib.7.teſte, vbi calx etiam cineri additur. b Vnciæ tres] Poſt hæc verba Paulus addit,τερεβινθίνης, ἀνὰ ℥.ς΄.id eſt terebinthinæ vnc. ſex. Sed hîc tantùm tres ſunt accipiendæ vnciæ. c Lixiuio] Codex Nicolai habet σὺν τῇ κώνει,quum tamen Paulo admonente legendum ſit τῇ κονίᾳ. Atque ex hoc & ſimilibus emplaſtris,quæ ex Paulo & aliis emendare licet, quiuis, quàm mendoſo exemplari ſimus vſi, animaduertet:nobiſque,ſi non paſſim ſingula emendare potuimus, veniã dabit,boniſque hanc noſtram qualemcunque operam conſulet.

Cap. XXII.

VNGVENTVM ex nitro ad abſceſſus, & duros tumores valde bonũ. Accipit olei veteris,ceræ puræ, aphronitri, ſaponis, lixiuii protoſtacti, ſing.lib.ſemis, terebinthinæ vnc. tres, galbani, propolis, ammoniaci [a]thymiamatis,ſing.vnc.ſemis. Rectè paratum recondatur in vaſe,& detur.

a Thymia[m]atis] Nicolaus habet χυλοῦ,ſed malé.ſcribendum enim erit,Paulo teſte,θυμιάματος.

Cap. XXIII.

VNGVENTVM è ſalibus valde bonum & vtile. Capit ceræ puræ vnc.duas, olei lib.ſemis, ſalis communis,aphronitri,ſing.vnc.duas,ceruſſæ vnc.quatuor, aceti vnc.duas.

Cap

Cap. XXIIII.

VNGVENTVM aliud è ſalibus. Habet ſalis cõ munis,nitri,ſing.vnc.duas,ceræ,[a] olei veteris,ſing.vnc. tres,aquæ marinæ quod ſatis eſt.

a Olei veteris] Manuſcriptus codex legit κηρῦ παλαιῦ οὐγ.γ'. Sed falſò.legendum enim erit,κηρῦ,ἐλαίυ ἀνὰ. Quam lectionem eſſe legitimam Paulus confirmat.

Cap. XXV.

VNGVENTVM ex perna,callos diſſoluens. Recipit pernæ porcinæ veteris pinguis, ammoniaci thymiamatis,caſei veteris bubuli aut caprini, adipis taurini,apochymatis, [a]hoc eſt raſuræ nauis, ſingul.drach.ſemis,medullæ ceruinæ vnc. IIII. [b] hyſſopi cerati vnc.I.S. cyprini olei vnc.tres,vini Ægyptii quod ſatis eſt.

a Hoc eſt,raſuræ nauis] Nicolaus habet, ὅπερ ἐςὶ πλοὶυ ξύσμα,pro πλοίυ ξύσματος. Teſtis eſt Paulus, qui hoc, vt alia ferè omnia vnguenta,etiam deſcribit. b Hyſſopi cerati] Et hinc clarum eſt Nicolaum & alios poſteriores Græcos, ὑσσωπον ὑγρον appellare, quod Galenus οἴσυπον ſimpliciter nominat. Nam medicamentum ex œſypo compoſitum Græci veteres aliquando οἴσυπον φάρμακον, aliquando οἴσυπον κηρώτην,vt 14.lib.ther.meth.cap.7.Galenus,& interdũ οἴσυπον κηρωτοειδῆ,interdum etiam οἴσυπον ὑγρον nominant:Quæ ſanè omnes appellationes à forma medicamenti, quod cerati liquidi inſtar paratur, ſunt deductæ. Componendi rationem & modum tradit Paulus lib.7.cap.17.Quod itaque alii Græci οἴσυπον κηρώτην, id ipſum Nicolaus ὑσσωπον κηρώτην appellat.

Cap. XXVI.

VNGVENTVM ex vrina muli,podagricis vtile. Capit vrinæ muli maris ſext. duos, lithargyri lib.vnam, olei[a] minam ſemis.Trita diu omnia vt ſtrigmenti craſſitiem acquirant, [b]coquito donec digitos non coinquinent.Reponatur in vaſe,& detur.

a Minam ſemis] Græcè eſt μνᾶς ς'. Paulus habet myſtrum. Mina autem duplex veteribus fuit.maior, quam quidam Alexandrinã vocant,quòd in vſu fuerit medicorum eorum qui medicinam Alexandriæ exercuerunt:vnciarum viginti,ſeu drachmarum centum ſexaginta fuit,vt teſtis eſt lib. primo & ſecundo De compoſ. medic. generalium Galenus.Attica verò erat vnc. duodecim & dimidiæ,ſeu drachmarum centum:Romana erat vnciarum ſexdecim.hæc etiam Medica dicta eſt. Minor mina,fuit drachmarum quinque & ſeptuaginta. b Coquito,&c.] Codex Nicolai hanc vocem deſiderat.Reſtituendus itaque ex Paulo is locus ita erit,ἕψε ἕως ἀμολύντα.

Cap. XXVII.

VNGVENTVM ex lapidis Aſii[a] flore,Philagrii, ad durities. Accipit radicis peucedani, floris lapidis Aſii:[b]ſi verò nõ adſit,ſalis ammoniaci, propolis maturæ, ſing.vnc.vnam,lanarum ſuccidarum crematarum, ſingulorum vnc.ſemis,ariſtolochiæ rotundæ, pumicis,canini ſtercoris,æruginis raſilis, [c]ſquamæ æris,miſyos,ſingul.drach.nouem,caſtorei ſcrup.nouem,myrrhæ vnciã vnam ſemis,[d]viſci quercini vnc.vnam ſemis,ceræ vnc. ſex & quartam partem,reſinæ pineæ vnc.ſeptem & tertiam partem,[e]picis Brutiæ vnc.nouem ſcrup.duos,olei veteris & aceti acerrimi quod ſatis eſt.

a Flore] Manuſcriptus codex legit λίθυ ἀσίυ φιλαγρίυ:Sed addendũ poſt ἀσίυ,ἄνθους. b Si non adſit] Paulo teſte legendum, εἰ δὲ μὴ παρείη.In codice Nicolai παρείη non eſt integrè exaratum. c Squamæ] Nicolaus corruptè λεπους pro λεπίδος legit. d Viſci quercini] Græcè ἰξῦ δρυΐνυ.(Paulus habet ὄξυς δριμυτάτυ, id eſt aceti acerrimi)ſed falſò:quia in fine tandem adiicitur, καὶ ὄξυς δριμυτάτου τὸ ἀρκῦν. e Picis Brutiæ] Nicolaus legit βρυτυΐνης, pro βρυτίας.

Cap. XXVIII.

VNGVENTVM ſimile, Galeni. Habet ceræ, terebinthinæ,reſinæ,ſing.lib.ſemis, lapidis Aſii, mannæ, ſing.vnc.vnam ſemis,cyprini olei vnc.vnam, [a]aquæ lixiuiæ è luto factæ quod ſatis eſt.

a Aquæ lixiuiæ e luto factæ] Græcè eſt,ὕδατος πηλοποιῦ, id eſt aquæ figuli.Quippe πηλοποιὸς idem quod πηλοπλάςος, hoc eſt figulus, ſignificat.Cæterum quod hic à Nicolao ὕδωρ πηλοποιῦ,id à Galeno lib. 10. De comp.medic.localium cap. vltimo ὕδωρ πηλοποιητικὸν, id eſt aqua figulina vocatur.Libro autem 6.cap.De lacte coagulato, Dioſcorides κονίαν πηλοποιητικὴν,hoc eſt lixiuium figulinum appellat. Tale vero eſt quod non ex cinere aut calce,ſed luto potius fit.πηλὸς enim,Phauorino teſte,ἡ βεβρεγμένη γῆ,id eſt terra aqua irrigata, vel lutum aqua irrigatum dicitur:proinde vt nos ſignificanter Nicolai hoc loco mentem exprimeremus,aquæ lixiuiæ è luto factæ conuertimus.

Cap. XXIX.

VNGVENTVM ex ſalis flore,arthriticis in declinatione vtile. Recipit reſinæ terebinthinæ,reſinæ frictæ,pineæ,ceræ puræ,ſing.lib.ſemis, picis ſiccæ,aluminis ſciſſilis,ſalis floris,ſing.vnc.tres.Coquantur in diplomate,& detur.

Cap. XXX.

VNGVENTVM nutriens ad carnis generationẽ

A in vlceribus vtile. Accipit roſacei, reſinæ terebinthinæ,mellis,ſing.vnc.vnam,ceruſſæ, butyri,thuris, ſing. vnc.ſemis.

Cap. XXXI.

VNGVENTVM Italicum purgans ſordida, & carnem producens. Capit [a]erinæi (dico autem ſylueſtris ficus)tenerum corticem oleo excoctum. proiicito corticem,&liquefacito in oleo ceræ rufæ quod ſatis eſt, & datur.

a Erinæi,&c.] Codex Nicolai ſimpliciter habet ἐρινάου. Sed

B legendum,Pauli codicibus ita monentibus, ἐρινεῦ λέγω δὲ τ' ἀγρίας συκῆς.

Cap. XXXII.

VNGVENTVM [a] Chryſe, cruentis vulneribus accõmodum.Habet thuris,aluminis ſciſſilis, ſing.vnc.I. colophoniæ, reſinæ,ceræ,ſing. vn.I.S. olei veteris lib.S. [b]auripigmenti vnc.vnam. Arſenicum teratur in aceto.

a Chryſe] Locus hic totus in Nicolao deprauatus eſt, habet enim χρυσὶ ἴνυμον δαύσον. Legendum autem eſt ἡ χρυσῆ ἔναιμον δαιμασιν,Paulo teſte. b Auripigmenti] Hæc omnia in Nicolai codice deſiderabantur.Adiecta verò ſunt ex Paulo, in quo ita ſcribitur,ἀρσενικῦ Γο.β'.ὄξει λείου τὸ ἀρσενικόν.

C Cap. XXXIII.

VNGVENTVM fracturis idoneum,Oribaſii. Accipit picis Brutiæ lib.ſemis vnc. duas,lithargyri libr. ſemis vnc.duas,[a]thuris vnc.quatuor,terebinthinæ vnc. duas ſemis,adipis taurini lib.S. vnc.duas, galbani,opopanacis,ſing.vnc.S.ceræ vnc.duas,olei veteris lib.S. aceti quod ſatis eſt.

a Thuris] Quæ ſequuntur, propemodum omnia in codice Nicolai manuſcripto deſiderantur.Adiecta verò ſunt è Paulo, qui habet λιβάνυ Γο.ή.τερεβινθίνης Γο.έ.ς'.ςέατος ταυρείου λι.ά. Γο. δ'.

D Cap. XXXIIII.

VNGVENTVM ad fracturas cum vlcere citráque vlcera factas, ex commentariis [a]Heracleti. Capit picis aridæ minam ſemis,mannæ minæ quartam partẽ, adipis vituli,lithargyri,ſing.minam ſemis, ceræ Tyrrhenicæ vnc.tredecim, opopanacis drach. quatuor, [b]æruginis raſæ,æris Cyprii,ſing.minas x.& ſextam partẽ, terebinthinæ minæ ſemis quartã portionem, [c] æris vnc. ſemis,[d]ricini aut olei veteris,& aceti quod ſatis eſt.

a Heracleti] Nicolai codex falſò legit ἡρακλίυς,pro ἡρακλείτου. b Æruginis raſæ] In codice Nicolai deficiunt. Paulus autẽ

E habet,ἰοῦ ξυςῦ. c Æris] In Nicolao deſideratur. In Paulo eſt χαλκῦ Γο.ς'. d Ricini] Codex Nicolai legit corruptè κύκωος, pro κίκεως.

Cap. XXXV.

VNGVENTVM è ſtercore caprino, vocatum Spongion,hydropicis efficax. Habet picis Brutiæ lib. vnam vnc.tres,nitri lib.ſemis,[a]colocynthidis medullæ vnc.vnam ſemis,[b]pyrethri vnc.vnam ſemis,capparis radicis corticis vnc.tres, baccarum lauri ſextarii quartam partem,thuris,iridis,ſing.vnc.tres,farinæ fœnigræci,o-

F popanacis,ſing.vnc.vnam S.adipis taurini vnc.tres, fellis taurini vnc.I. elaterii drach. duas, ſquamæ æris vnc. tres,[c]ſeminis apii,lathyridis,ſing.vnc.tres,croci Gnidii vnc.I.S. olei cyprini ſextarii quartam portionem, ceræ vnc.tres, reſinæ frictæ lib.vnam ſemis,caprini ſtercoris montani vnc.vnam ſemis,canchryos,cyperi, ſing.vnc. tres,cardamomi ſext.vnum ſemis.

a Colocynthidis medullæ] Nicolaus ſimpliciter legit ἐντεριώνης,ſed Paulus κολοκυνθίδος ἐντεριώνης. Hinc manifeſtum fit,in aliis etiam compluribus Nicolai locis,vbi ſolùm ἐντεριώνης ſcribitur,ſemper aliquid eſſe adiiciendum:verbi gratia,colocynthidis,aut aliquid aliud.

G b Pyrethri] In Nicolao non eſt,ſed ex Paulo adiectum,qui habet πυρέθρυ. c Seminis apii] In manuſcripto codice non erant. Paulus verò habet,σελίνυ σπέρματος, λαθυρίδων. Sic paſſim librarii culpa multa in Nicolai codice omiſſa ſunt.

Cap. XXXVI.

VNGVENTVM ex ſampſucho. Recipit ceræ lib.ſemis,terebinthinæ lib. vnam,ſampſuchi,baccarum lauri, fœnigræci, ſingul. ſextarium ſemis, olei nardini quod ſatis eſt.

Cap. XX[illegible]VII.

VNGVENTVM [a] [illegible]adr[illegible]um, valde bonum.

H Accipit ſtyracis,malorum [illegible]ric[illegible]orum, ſing. vnc.tres, maſuaphii,croci, ſing.dra[illegible]pſichorum vnc.II.S.cypheos vnc.duas S.œnant[illegible]ſami,[c]abſinthii,ſingulorũ drach.quinque,[d]c[illegible] ſcrup.xv. ammoniaci

thymiamatis ſcrup.decem, opobalſami ſcrup.ſex, nardi vnc.tres,colophoniæ vnc. quinque, gleucini, propolis, ſing.vnc.duas ſemis, terebinthinæ vnc. quinque ſemis, folii drach.quinque, ſpicæ nardi drach. quinque ſemis, vini Falerni aut Aminæi quod ſatis eſt.

a Erythrium] Manuſcriptus codex legit ἐρυθραῖον falſò, pro ἐρύθριον. b Caſami] Sic vocare Græcos recentiores cyclaminum, ſuprà eſt à nobis annotatum. c Abſinthii] Codex manuſcriptus habet ψιμυθ´, hoc eſt ceruſſæ. Paulus ἀψινθίου legit. Et puto errorē hunc in manuſcripto codice frequentem eſſe, vt ſcilicet ψιμύθιον, pro ἀψίνθιον ſit ſcriptum. Sæpe enim ad internos vſus adhibet ceruſſam (ſi modò lectio legitima eſt) Nicolaus. At haud dubiè librarii negligentia & imperitia ſcriptum ita eſt, quum ἀψίνθιον ſcribendū potius foret quàm ψιμύθιον. d Caryophylli,&c.] Hæc ex Paulo adiecta ſunt, qui habet, καρυοφύλλου γρ. ιέ. ἀμμωνιακοῦ θυμιάματος γρ. ί. ὀποβαλσάμου γρ. ϛ´.

Cap. XXXVIII.

VNGVENTVM acopon de euphorbio ab Artemidoro Pergæo medico compoſitum. Capit opopanacis,ammoniaci,euphorbii, piperis albi,galbani, œſypi,ſing.hexagia duo,medullæ ceruinæ hexag. quatuor, ceræ vnc.duas, olei laurini,ſtyracini,ſing.vnc.I.olei veteris vnc.S.Quæ liquari poſſunt, cū oleo liquefiāt,deinde amoueantur ab igne, & opopanacē ſeorſim liquatū in exiguo oleo affunde,& iniice ceram, ac cōmoue.Poſtremùm cōmixtis [a]aridis,probè in mortario cōcutito.

a Aridis] Codex Nicolai legit malè μήρα, pro ξηρά.

Cap. XXXIX.

VNGVENTVM Lyſiponium ad rigores,cōuulſiones,pulſationes,defluxiones,lienoſos,nephriticos,capitis dolores,colicos,fiſtulas,[a]caſus ex alto, cōtuſiones, & alia quædam. Habet pyrethri,piperis,adarces,ſing. hexag.vnum,opopanacis,galbani, ſing.hexag. duo,euphorbii hexag.vnum,caſtorei hexag.duo,terebinthinæ reſinæ.hexag.quatuor, œſypi, medullæ ceruinæ,hexag. duo,olei ſtyracini,irini,myrrhini,ſing.vnc.vnam,cyprini vnc.octo,amaracini vnc.vnam,olei laurini,opobalſami,ſing.hexag.quatuor,ceræ vnc.duas.

a Caſus ex alto] Manuſcriptum exemplar habet corruptè καταπτώματα, pro καταπτώματα.

Cap. XL.

VNGVENTVM acopon Orionis Cteniſti. Recipit ceræ vnc.vnam, propolis lib.ſemis, iridis Illyricæ, terebinthinæ,ſing.vnc. octo, opopanacis libram ſemis, olei veteris vncias octo,galbani vnc.quatuor,olei lentiſcini,myrtini,ammoniaci, medullæ ceruinæ, ſing. libr. ſemis,œſypi lib.vnam,[a]olei laurini vnc.duas,olei ſtyracini, adipis vituli,ſing.lib.ſemis,adipis leonini,opobalſami,ſing.vnc.tres.Parato vtere vt optimo medicamento.Mulieribus maximè eſt vtile quibus in vtero factæ ſunt phlegmonæ aut durities, in peſſi forma appoſitū. Facit etiam ad aurium dolores.Oportet autem hoc medicamentum miſcere cum roſaceo aut cyprino oleo.

a Olei laurini] Græcè eſt ἐλαίου δαυνίνου pro δαφνίνου. Galenus autem lib.7. De comp.medic.κατὰ γένη, vbi idem deſcribit medicamentū, habet δαφνίδων, id eſt baccarum lauri.

Cap. XLI.

VNGVENTVM ad omnem dolorem & laſſitudinem corporis, valde bonum & vtile. Accipit opopanacis,galbani,ſing.vnc.ſemis,caſtorei, maſtiches, ſing. hexag.quatuor,euphorbii,rutæ aridæ, ſing.hexag.vnū, medullæ ceruinæ, olei laurini,ceræ puræ,terebinthinæ, ammoniaci,colophoniæ,ſing. vnc.vnam, nardini olei, cyprini,irini,ſing.vnc.duas, opobalſami hexag.vnum, piperis communis, adipis anſeris, gallinæ, ſingulorum hexag.quatuor.

Cap. XLII.

VNGVENTVM è citriis ad liuores,& lentigines faciei,& cicatrices,à ſole factas vſtiones,impetigines,& [a]puſtulas à ſalſa pituita in cute,vt impetigines apparētes. Capit [b]lapidis borachii drach.duas,caphuræ drachmam vnam,corallii albi vnc.ſemis, [c]amianti, [d]vmbilici marini,tragacanthæ, amyli, cryſtalli, [e]antali,dentali,thuris albi,nitri,ſingulorum drach.tres,marmoris albi puri drachmas duas, ceruſſæ præparatæ cum dracontio vnc. vnam, ceruſſæ alterius præparatæ cum plumbo vncias ſex. Terantur in mortario cum adipe ſuillo. dein cauato citri carnem,adipe diſſoluto, & ſine vt coquantur [f]ebullitione vna in cauitate citri: poſtea accipiantur ſpecies ſupradictæ,tenuiter tritæ, & iniiciantur in [g]cauitatem citri cum adipe, & ſubacta probè repone in vaſe,atque dato.

a Puſtulas,&c.] Manuſcriptus codex malè legit, καὶ ψαχνίδας, καὶ εἰς ἀλμυρὸν φλέγμα ἐν τῷ δέρματι, ὡς λιχῆνες, φαινομένας. Scribendum enim erat, καὶ ψύδρακας διὰ τὸ ἀλμυρὸν φλέγμα ἐν τῷ δέρματι, ὡς λειχῆνες, φαινομένας. Sic enim eſſe legendum, Latini Nicolai codices ſatis oſtendunt, in quibus ita ſcribitur, Et puſtulas in quacunque corporis parte ortas ſalſi phlegmatis. ψύδρακας autem & ψυδράκια medici Græci (vt teſtis eſt Iulius Pollux) exiguas puſtulas bullarum inſtar in cute eminentes, vocant. b Lapidis borachii] Græcè eſt λίθου βοραχίου. Intelligit autem chryſocollam, quam boracem hodie vulgus medicorum vocat. Vtilis eſt ad purgandas cicatrices, purgat, & adſtringit.

c Amianti] Græcè eſt ἀμιάντου. De amianto verò lapide vide Dioſcoridem libro quinto. Nicolai Latini codices perperam legunt amenti dulcis. d Vmbilici marini] Nicolaus habet μπελίρικι θαλασσίου. Barbari medici belliculos nominant. Sunt lapilli, ex illorum traditione, exigui & candidi, in littore maris reperti, vmbilicum hominis referentes. Abſtergendi facultate præditi ſunt, vt iidem teſtantur. e Antali & dentali] Nicolai codex legit ἄνταλι, τένταλι. Nemo autem eſt qui non videat barbaras eſſe voces. Sunt lapidum nomina, vt barbarā ſectantes medicinam tradunt medici, eiuſdem cum priore facultatis. Antalum dum frangitur, venulas in longum protenſas oſtendere aiūt: dentalum verò, denti aſſimilari. Sed quis hodie ſeplaſiariorum hos lapides agnoſcit? Et tamen interea hoc vnguento frequenter vtuntur medici, neglectis interim melioribus quæ apud Galenum & alios probatos authores reperiuntur. Videntur autem potius eſſe è concharum quàm lapidum genere. Dentale enim Plinio lib.9.cap.36.buccinum vocatum eſſe iudico: antale autem, purpuram. Certi tamen nihil ſtatuo. Ellingerus pharmacopola Noricus nuper ad me miſit dentali, quod intus concauum eſt, & cornu aut radicis dentis effigiem præ ſe fert: ac conchæ eſſe pars, non lapidis, apparet. f Ebullitione vna] Græcè eſt πυρὰν μίαν. Qua loquendi ratione quid intelligat Nicolaus, certò conſtituere nequeo. Nos ad ſenſum potius quàm verba reſpicientes, reddidimus ebullitione vna. Sed fortaſſis pro πυρὰν legendum erit ὥραν. aut quod magis placet, λεπτῷ πυρὶ, hoc eſt lento igne, vt infrà vnguento 45. legitur. g Cauitatem] Codex manuſcriptus habet, εἰς τὸ κοῦφον, corruptè haud dubiè pro κοῖλον.

Cap. XLIII.

VNGVENTVM [a]Grypa nominatum, ad hydropicos, lienoſos, & ventrem dolentes (iis enim abſterſorium fit) vtile. Habet bryoniæ lib.vnā,radicis althææ ſylueſtris,ſquillæ,ſing.lib. quinque, iridis vnc. vnam S. radicis filicis,ebuli,tribuli marini,ſing.vnc.I. Tuſa hæc imponantur in olei libr.vna,& ſubigantur ſimul,ac reponantur in vaſe diebus tribus. dein iniiciantur in lebetem & bulliant,ſubactáque iam probè colentur, ſiccáq; abiiciantur.Liquidum autem in lebetem coniiciatur,& ceræ puræ vnc.ſex.Sic paratum reconde in vaſe.

a Grypa] Græcè eſt γρύπα ὀνομαζόμενον. Latini codices Agrippa legunt,& ad regem Agrippam authorem referunt: num rectè, ſcire ſatis non poſſum.

Cap. XLIIII.

VNGVENTVM iecori imponendū in cōtinuis & ardentibus febribus: in phreniticis verò & capitis doloribus à calore factis, fronti. Recipit ſucci ſeminis lini,pſyllii,portulacæ,olei violacei, nenupharini, caphuræ,ſantali rubei,roſarum,mandragorini olei, aut foliorum eius aut fructus,ſucci ſolani,ſeminis hyoſcyami farinam recentem, papaueris albi & nigri, ceræ albæ,ceruſſæ,ſpodii.Tritis iis & ſubactis ſimul, diſſoluatur cera cum oleis & ſuccis, iniiciantúrque arida trita & probè cribrata. Parato vtere in iis quæ dicta ſunt malis. Iuuat etiam hecticas febres,& ardentes,atque vigilantes.

Cap. XLV.

VNGVENTVM Popularū, ſomnum conciliat, febrientibus ac dolentibus caput propter calorem,inunctum tēporibus,prodeſt.Febricitantibus plantæ manuū ac pedum,& pulſus inunguntur: irrigandum autē cum oleo roſaceo aut violaceo. Accipit oculorum in ſummo arboris populi,quando floret,apparentium lib.I.ſemis,foliorum papaueris nigri, foliorum mandragoræ, foliorum rubiæ,foliorum hyoſcyami, foliorum ſolani, [a]vermicularis,lactucæ foliorum,ſemperuiui,hoc eſt ſedi minoris,foliorum violæ,[b]cymbalii foliorum nominati cortali naſcentis in figulinis & muris, ſingulorum vnciam ſemis, adipis ſuilli recentis, [c] ſalis experti. Paratur autem in hunc modum. Accipiuntur herbæ, & cum adipe in mortario tunduntur, fiūntque veluti fermentum, & ſinuntur ſub ea forma diebus octo.dein cum gladiolo inciduntur in tenues partes, inque lebetē

coniiciuntur,& lento igne bulliunt cum vini boni libr. vna donec totum abſumptum fuerit. Poſtea per linteũ tenue colantur, & reponuntur in vaſe.

a Vermiculatis] Nicolaus etiam barbara voce βερμικουλάριν vſus eſt, vt crebrò aliás. b Cymbalii foliorum] Intelligit acetabulum alterum, quod alio nomine vmbilicus Veneris dicitur. Cymbalariam etiam in hodiernum diem nominant,& cymbalion, herbarii.

c Salis experti] Codex Nicolai habet ἀπάςου, id eſt ieiuni. ſed Latini codices legunt ſine ſale. Quare Nicolai lectionem eſſe corruptam conſtat,& legendum potius αἰδου ἄλατος.

Cap. XLVI.

VNGVENTVM magnum Marciaton, conferẽs ad refrigerationem capitis, pectoris, ſtomachi, lienis, iecoris, alióſque dolores à frigiditate natos, & lienem induratum. Præcipuè verò ad hydropicos & lienoſos expertum eſt. Capit ceræ albæ lib. vnam, olei communis lib. quatuor, roſmarini, foliorum lauri, ſingul. vnc. quatuor, tamaricis vnc. tres, rutæ vnc quatuor, [a]ebuli, ſabinæ, balſamitæ, ocimi, ſaluiæ, polii, calaminthæ, arte miſiæ, helenii, betonicæ, brancæ vrſinæ, [b]ſpargulæ, [c]herbæ venti, [d]pimpinellæ, agrimoniæ, abſinthii, herbæ ſancti Petri, (ab Italis dictæ herbæ paralyſis) coſti herbæ, ſambuci foliorum, ſemperuiui minoris, herbæ millefoliæ, ſemperuiui maioris, chamædryos, quinqueneruiæ, centaurii, [e]fragariæ, quinquefolii, ſing. vnc. duas drach. duas, maluæ ſylueſtris radicis, cumini, myrrhæ, ſingul. vnc. vnam ſemis, fœnigræci hexag. quatuor ſemis, butyri vnc. ſemis drach. duas, ſeminis vrticæ, violarum, papaueris albi, menthæ, rubiæ, menthæ agreſtis, lapathi, polytrichi, [f]cardiobotani, [g]matriſſyluæ, [h] herbæ moſchatæ, florum chamæmeli, ſcolopendrii, [i]creſpuli, [k]herbæ camphoræ, ſtyracis, medullæ oſſium cerui, ſingul. hexagium vnum ſemis, axungiæ vrſinæ, gallinæ, & anſeris, maſtiches, ſing. vnc. ſemis, thuris drach. duas, olei nardini drach. vnam gran. quindecim. Herbas tritas impone vino bono die vno, altero autem die aufer è vino herbas,& contunde, coniicitóque in alterum vinum bonum,& illic ſinito diebus ſeptem. Octauo autem die accipe has cum vino, & decoque, donec dimidium eius abſumatur. dein iniice oleum, & denuò decoquito quoad totum vinum conſumatur. Poſthæc amoueto ab igne,& colato, atque oleum rurſus in lebetem coniice: & vbi parum lento igne fuerit excalfactum, iniice ſtyracem: poſtea butyrum, & adipes, oleum nardinum, maſtichen, thus. poſtremò omnium ceram, omnibúſque lento igne diſſolutis, aufer tandem ab igne, reconditóque in vaſe,& vtere.

a Ebuli] Nicolaus habet ἔμβουλι adiectione vnius literæ pro ἔβουλι. Latini codices falſò legunt eſbtii. b Spargulæ] Codex Nicolai σπάγουλε, ablatione vnius literæ, pro σπάργουλε legit. Eſt autem ſpargula herba, quæ Græcis & Latinis apatine vocatur. Hanc primùm aſperulam, quòd aſperitate ſua veſtimentis quas contigit, pertinaciter hæreat, dixerunt. Quam ſubinde vocem imperitiores in aſpergulam, vnius literæ adiectione, mutarũt,& tandem in ſpergulam & ſpargulam.

c Herbæ venti] Græcè eſt ἀνεμοχόρτης. Herbam autem venti variè interpretantur. Sunt enim qui vmbilicum Veneris eſſe dicant. Alii helxinen, ſeu parietariam: nonnulli conſolidam minorem vocatam: aliqui verò anemonem. Vt certè quid ſit in iſta diuerſitate ſententiarum faciendum, ſeplaſiarii vix conſtituere poſſint. Sciant itaque hoc in loco herbam venti ſignificare anemonem, ſylueſtrem præſertim, cuius pictura & hiſtoria eſt in altero noſtrorum De ſtirpium hiſtoria commentariorum tomo. Hæc enim calefaciendi & diſcutiendi vim habet, adeóque ad præſentia mala idonea eſt. d Pimpinellæ] Nicolaus corruptè hanc vocem μπιλινέλε extulit. Habent autem Latina exemplaria omnia pimpinellæ: vt non ſit dubium, in Nicolao legẽdum eſſe μπιμπινέλλε. e Fragariæ] Nicolaus corruptè dixit φράουλε pro φράγουλε. Et in quibuſdam Latinis codicibus etiam fragulæ legitur.

f Cardiobotani] Græcè eſt καρδιοβοτάνου. Latini codices habent carduncelli. Per cardũcellum autem intelligunt carduum benedictum vocatum. Ego verò cenſeo, per cardiobotanon Nicolaum intelligere herbam vulgò cardiacam vocatam. Hæc enim pulchrè ad nomen καρδιοβοτάνου quadrat, & craſſos humores incidere, extenuare ac diſcutere poteſt, vt ex primo noſtrorum De ſtirpium hiſtoria commentariorum tomo liquet. g Matriſſyluæ] Nicolaus habet ματριζέρβια, pro ματρισύλβια. Vſus eſt autem hac voce etiam Scribonius Largus. Nam quod Græcis aliis περικλύμενον, huic mater ſyluæ dicitur, alio nomine caprifolium nominatur. Habet & hæc herba exſiccandi diſcutiendíque facultatem, vt loco iam citato fuſiùs diximus. h Herbæ moſchatæ] Græcè eſt μοσχοβότανον. Herba verò moſchata geranii prima eſt ſpecies, vt tomo primo noſtrorum De ſtirpium hiſtoria comm. eſt dictũ.

i Creſpuli] Nicolaus κρέσπουλι habet, hoc eſt creſpuli. Barbari authores oculum bouis interpretãtur. Quare non eſt niſi buphthalmum Græcorum & Latinorum, cuius hiſtoria & pictura eſt in tomo primo.

k Herbæ camphoræ] Græcè eſt καμφορᾶ βοτάνης. Latini codices camphoratam habent. Barbari interpretantur abrotonum ſylueſtre. Non eſt autem aliud hoc abrotonum [illegible] quo hodie paſſim pro mare vtuntur officinæ.

Cap. XLVII.

VNGVENTVM ad vigilantes, capútque à calore dolentes, phreniticos, & ſimpliciter ad omnem vigiliam, inunctum in linteo, & fronti impoſitum. Habet fructus mandragoræ, caphuræ, ſeminis lactucæ, ſeminis papaueris albi, ſeminis hyoſcyami, farinæ eruinæ, pſyllii violarum, [a]pinguedinis ſuis, olei nenupharini, amygdalini, ſeminis portulacæ, ceræ albæ. Hæc trita & ſubacta calefiant, vt cera diſſoluatur. Reponatur in vaſe.

a Pinguedinis ſuis] Codex Nicolai legit λέπος ὑὸς, ſed minus rectè. Puto autem ſcribẽdum fore, λίπους σύος: humectat enim plurimùm ſuillus adeps, adeóque ad ſanandas vigilias è ſiccitate natas admodum idoneus eſt. Niſi quis malit legere λεπίδες σιδήρου, id eſt ſquamæ ferri.

Cap. XLVIII.

VNGVENTVM ad omnem dolorem ſtomachi & ventris, ad vterina mulierum mala, diſtẽſiones, quartanas, comitiales, ſpinæ dolores,& renum. In quartana, ante inuaſionem inungantur ſpina & ſcapulæ. Recipit roſmarini, ſampſychi, iridis, ſerpylli, rutæ, radicis maluæ ſylueſtris, ſingulorum vnc. duas drachmas duas & quartam partem, foliorum lauri, ſaluiæ, ſabinæ, ſing. vnciam vnam ſemis, lauriolæ vncias quatuor ſemis, calaminthæ vncias tres, maſtiches, thuris, ſing. drach. tres, pyrethri, euphorbii, ſingul. vnc. ſemis, zingiberis, piperis communis, ſingul. hexag. quatuor ſemis, [a] olei moſchati hexag. vnum ſemis, petrolei, aut pro eo oleum ſanctæ Barbaræ vnc. ſemis, adipis vrſini, olei laurini, ſingulorum vnc. vnam ſemis, butyri vnc. duas, olei communis lib. duas ſemis, ceræ albæ puræ lib. ſemis & quartam partem. Herbæ vnà cum radicibus proiiciantur in vinum die vno, altero verò die eximantur, & in mortario probè tundantur, dein oleo iniiciantur, & illic diebus ſeptem permittantur. Poſtea probè decoquantur,& colentur, ruſúſque bulliant, atque imponatur butyrum, adipes,& cera, omnibúſque liquatis, iniicito ſanctæ Barbaræ oleum, moſchatum & laurinum. dein imponito thus, zingiber, piper, pyrethrum, probè trita: omnibúſque ſimul bene in mortario ſubactis tollantur,& in vaſe recondantur.

a Olei moſchati] Nicolaus habet μουσελάου. Vide quæ ſuprà annotatione 272. diximus.

Cap. XLIX.

VNGVENTVM Dialthææ ad neruorum interciſionem, lateris dolores, omnem incontinentiam & duritiem neruorum, atque reſolutos vtile. Accipit radicis maluæ ſylueſtris libr. vnam, ſeminis lini, fœnigræci, ſing. lib. ſemis, ſquillæ vnc. tres. Radices bene tuſæ cõiiciantur in libras tres ſemis aquæ: deinde dies tres in ea ſinens, ebulliant donec ſucci craſſitudinem acquirant, & per linteum tenue colentur. Poſt accipiatur ſucci huius lib. vna, & iniiciantur ei olei lib. duæ, & rurſus bulliant donec ſuccus abſumptus fuerit. dein adiiciatur ceræ lib. ſemis, terebinthinæ, galbani, gummi hederæ, aut eius ſucci, ſing. vnc. vna. Poſtremùm imponatur colophonia bene trita,& reſina alba pura. Concuſſa agitatáque probè vt in lebete eliquentur, ab igne remoueto,& iuſto tempore vt refrigerentur conquaſſata in vaſe recondito.

Cap. L.

VNGVENTVM aluum ſoluens, ad ſtillicidium & difficultatem vrinæ, ac calculoſos. Capit ſucci bryoniæ, ſucci ſquillæ, ſucci cyclamini, ſucci radicis tithymali, ſucci radicis ebuli, ſucci corticis radicis ſambuci, lactucæ, tithymali parui, ſucci chamæmeli, ſingulorum vnciam vnam, violarum, ſucci cucumeris ſylueſtris, mercurialis, polypodii ſucci, lauriolæ ſucci, capnii, [a]berberis, lathyridis, elaterii, ſingul. vnciam vnam, dacrydii vnc. ſemis drach. vnam, nucis Indicæ, euphorbii, ſingulorum vnc. ſemis. Succ[illegible] herbas valde tuſas & tritas cum olei lib. vna & ſemis [illegible]ce, & illic diebus ſeptem ſinito. Octauo [illegible]utem [illegible]e eouſque coquantur quoad ſucci abſumãtur. dein [illegible] ceræ albæ lib. ſemis,

fellis taurini vnc.v[illegible]. Poſtremò vnguentaria trita imponantur, irrigata & ſubacta reconde in vaſe.

a Berberis] Nicolaus habet βέρβερις. Latinus autem codex, capilli Veneris.

Cap. LI.

VNGVENTVM bonum ad ſtillicidium & difficultatem vrinæ, ac calculoſos. Habet caſtorei, ſcordoraſari, id eſt aſæ fœtidæ, ſing. vnc. ſemis, fœnigræci & ſucci ſeminis lini, ſingul. vnc. tres, olei chamæmelini, irini, butyri, ſingulorum vnc. duas, zingiberis vnc. I. adipis anſerini, & gallini, ſing. vnc. I. S. chamæmeli vnc. S. ceræ puræ vnc. quatuor, reſinæ terebinthinæ, ſing. vnc. I. olei rutacei vnc. vnam ſemis. Omnibus his calefactis & probè ſubactis, colem & pudenda inunge, ac fortiter frica vſque ad anum. Hoc crebrò faciendum erit.

Cap. LII.

VNGVENTVM nigrum ad vulnera, carnem creans, carnémque putridam depaſcens. Recipit olei communis lib. ſemis vnc. tres, ceræ puræ vnc. duas, colophoniæ, [a] zopiſſæ, ſagapeni, ſing. vnc. vnam, maſtiches, thuris, galbani, reſinæ terebinthinæ, ſing. vnc. ſemis. Oleum cum cera bulliat: & vbi probè eliquaueris, impone colophoniam, deinde picem naualem, ſagapenum, terebinthinam, maſtichen, thus, & galbanum, recondéque in vaſe, & dato.

a Zopiſſæ] Nicolaus legit γλυκοπιασῆς, ſed falſò: legendum enim erit ζωπίασης. In Latinis etiam codicibus ſcribitur picis naualis. Tamen ſiquis rem rectè expendat, pix naualis non eſt niſi pix liquida: Zopiſſa verò, reſina cum cera nauibus deraſa, vt alibi copioſiùs diximus. Ideóque fortè quis pro γλυκοπίασης, legere poſſet ὑγροπίασης.

Cap. LIII.

VNGVENTVM album ad mala cutis à ſalſa pituita orta, [a] puſtularum eruptiones, & pruritus carnis mitigans. Accipit ceruſſæ vnc. vnam, lithargyri vnc. ſemis, thuris drach. vnam ſemis, maſtiches drach. ſemis. Contuſis omnibus ſimul fricato cum roſaceo oleo, donec ad ſucci craſſitiem redigantur. dein adiice lac muliebre, & ſtillatitium roſarum liquorē purum, & iuſto tempore conquaſſato, vt ſucci craſſitiem nanciſcantur, repoſitóque in vaſe.

a Puſtularum eruptiones] Nicolai codex habet ψαχνίσματα minus rectè, pro ψυδρακνίσματα. Nam vt ſuprà ψαχνίδας, pro ψύδρακας, ita hoc loco ψαχνίσματα pro ψυδραχνίσματα dixit. Vide annotationem huius ſectionis 52.

Cap. LIIII.

VNGVENTVM aliud album, magis varium. Capit capita papauerum magnorum integra quatuor, roſarum Perſicarum foliorum tantum, foliorum plantaginis, ſing. vnc. ſemis, ari vnc. vnam: hæc omnia probè lota ſint. meliloti vnc. ſemis, palmularum pinguium exceptis membranulis vigintiquatuor, vuarum paſſarū Chiarum ſine acinis vnc. ſemis, fœnigræci decies loti cum feruenti aqua fluuiali. Hæc ſimul cum aqua dulci bulliant & recentium rubi foliorum vnc. vna, & aquæ libra vna ſemis. Bulliant autem donec remaneat [a] ceraſia vna parua. Poſthæc teratur ceruſſa Hiſpanica, & lauetur in cortice [b] iuglandis cum muſto calido, quoad acrimonia eius eluatur, & iniiciatur ſuccus exiguus quantum vtique capere poterit, & adeps anſeris recens, vt fiat delicatum ceratum.

a Ceraſia] Græcè eſt κερασία. Quid verò, & qualis menſura ſit ceraſia, ſcire non poſſum. Totus hic locus in manuſcripto codice deprauatus eſt, vt hāc ſine melioris codicis ope nemo facilè reſtituere queat. Ego quidem puto non κερασία, ſed potius κεράφιον legēdum eſſe, quod menſuræ genus eſt iis qui coquinatiam faciunt, perfamiliare.

b Iuglandis] Manuſcriptus codex habet καρέας. Non puto autem hanc lectionem eſſe legitimam: ideóque καρύας potius eſſe ſcribendū ſuſpicio eſt. Quanquam ne ſic quidem ſatis bene conſtare ſententiam videam. quare hoc etiam loco ad fidem melioris codicis recurrendum erit.

Cap. LV.

VNGVENTVM ad hæmorrhoidum eminentias expertum, optimúmque. Accipe aloes flauæ contritæ in pollinem tenuiſſimum, & ſulphuris ignem non experti tenuiſſimè triti, [illegible] vnam. Subigantur probè cum aceto acri, & inung[illegible]ur. idque aſſiduè faciēdum.

Cap. [illegible]

VNGVENTVM [illegible] hæmorrhoidum eminentias. Recipe colocynthidem aridam, & vrito, cinerémque eius accipiens inſparge hæmorrhoidibus, prius eas cum ſpongia fouendo: aut eluito has probè cum ſucco harum herbarum, folii nimirum, roſarum, pilularū cypariſſi, ſidiorum, balauſtiorum, rubi extremitatum, myrti ſylueſtris, rhois culinarii, rhois coriarii, abſinthii vini boni. Vbi bullierint ad tertias, foue aſſiduè tepido, cum ſpongia impolluta. Poſtquam foueris, ſine iuſto tempore, dein rurſus eluito cum ſucco herbarum multoties tepido: dein ſpongia abſtergito, & inungito roſaceum: poſthac inſperge cinerem colocynthidis.

Cap. LVII.

VNGVENTVM ad lumbricos. Habet aloes flauæ, lithargyri, ſandarachæ, hydrargyri, ſphecies hoc eſt tartari, ſulphuris ignem non experti, maſtiches, thuris, cumini, adipis gallinæ, anſeris, aceti acris, olei communis, ſucci lapathi.

Cap. LVIII.

VNGVENTVM aliud ad lumbricos, admodum expertum. Recipit tartari, nitri, ſandarachæ, aloes, veratri albi & nigri, iridis, fumi terræ hoc eſt capnii, ſulphuris ignem non experti, cumini toſti, æris vſti, [a] fuliginis foci puræ, ſing. vnc. ſemis, lithargyri, [b] pilæ marinæ vſta (quæ reperitur in mari rotunda, vt lana congeſta) ſtactes, corticis ligni fraxini, calcis viuæ, ſing. hexagium vnum ſemis, oculorum ranæ terreſtris, adipis porcini, ſingulorum vnc. vnam, olei nucum vnc. ſemis, olei communis vnc. tres, lapathi magni vnc. duas, fellis bubuli vnc. vnam ſemis.

a Fuliginis, &c.] Græcè legitur, κάπνυ τ̃ ἱςίας καθαρȣ̃: quanquam ἰσθίας in manuſcripto codice ſcriptum ſit. κάπνυ verò pro ἀσβολῆς dixit, nempe efficiens pro effectu. Neque enim fumum vnciis aut aliis ponderibus metiri licet. Neceſſe itaque eſt vt intelligamus per κάπνον fuliginem à fumo factam, & foci parietibus adhærentem. Si ἰσθίας rectè ſcriptum eſt, quid ſignificet planè ignoro. legēdum itaque ἱςίας, aut ἑςίας erit. b Pilæ marinæ] Nicolai codex habet πάλαι μαρίναι. Et in hodiernum vſque diem deprauata voce ballam marinam vocant, quum tamen dicendum eſſet pila marina: ſic enim vocat Galenus lib. I. De compoſ. medic. localium, cap. 2. inquiens, σφαῖραν θαλασσίαν κεκαυμένην Vt hinc etiam euidentiſſimum fiat, Nicolaum ſæpe barbaris vocibus, quod iam centies ferè monuimus, vſum fuiſſe. Pulchrè autem Nicolaus pilam ſeu ſphæram marinam deſcribit dicens, Inuenitur in mari rotunda, vt lana congeſta. Nam ex maris ſpuma ad littora colliſa, & cuiuſdam herbæ minutiſſimis feſtucis ſeu pilis fit, quæ ad littus detruſæ, ob motum ex fluctu collidente in gyrum & pilæ formā tranſeunt, vt alibi, nempe altero noſtrorum De ſtirp. hiſt. commentariorum tomo, fuſiùs diximus, vbi & picturam & vniuerſam eius hiſtoriam ſtudioſi offendent. Nonnulla etiam in lib. I. De compoſ. medic. de hac pila annotauimus.

Cap. LIX.

VNGVENTVM ad lumbricos in ſtomacho exiſtentes, & ſurſum repentes ad fauces & nares, naribus & vertici capitis inunctum. Accipit [a] ſalis ſtypſis vocati vſti, ſulphuris ignem non experti, ſing. vnc. duas, ſalis ammoniaci drach. vnam, æris vſti & triti floris, lapidis reperti in antiquis parietibus, pilæ marinæ (quam dicunt maris lanam rotundam) vſtæ, ſtactes, corticis ligni fraxini, ſing. drach. tres, myrrhæ, aloes flauæ, ſing. drach. duas, ranæ terreſtris dictæ oculorum, fuliginis foci, ſingul. drach. vnam ſemis. Cōmixtis omnibus ſimul cum oleo, & adipe ſuis, & lapathi ſucco quantum ſufficit, paratum repone in vaſe.

a Salis ſtypſis vocati] Nicolaus ſimpliciter habet ςύψιν κεκαυμένην. Vocare autem ςύψιν Nicolaum ſalis genus, ex ſequentibus palàm fit. Quale tamen hoc ſit genus, certò explicare non poſſum. Fortè ſciſſile intelligit, quod χιςὸν Græci appellant, adeóque legendum erit χιςȣ̃ κεκαυμένȣ.

Cap. LX.

VNGVENTVM ſimile ad lumbricos. Capit gummi ceraſiæ nigræ, hoc eſt ceraſia nigra producētis, vnc. duas, liquoris ficus vnciam ſemis. Gummi & liquor ebulliant in aceto dolo carente, quoad gummi diſſoluatur. dein cola, & decoque ad mellis craſſitudinem, & irrigans [a] ſtupa, deinceps inſparge vmbilico & faucibus.

a Stupa] Manuſcriptus legit ςιπίῳ, pro ςυππίῳ, vel ςυπτίῳ.

Cap. LXI.

VNGVENTVM alabaſtron, quo Maria Dominum inunxit, conferens ad mala vterina, & nephritica, & locos contuſos, gratia Domini noſtri Ieſu Chriſti.

Habet ſabinæ viridis vnc. duas ſemis, cypariſſi pilularũ drach.duas ſemis, roſmarini viridis, ſaluiæ, foliorum hederæ terreſtris, millefolii, artemiſiæ, herbæ [a] benedictæ nominatæ viridis, fœnigræci, lini ſeminis, ſing.vnc.duas ſemis. Omnia ſimul in mortario tuſa iniice aquæ libris duodecim, & concoque. dein adiice olei lib. duas ſemis, & iterum ebulliant donec vniuerſa aqua abſumatur. Coletur, ruſuſque bulliant. & adiice ceræ, colophoniæ, terebinthinæ, galbani, [b] gummi hederæ, picis Hiſpanicæ, reſinæ, thuris, maſtiches, ſing.vnc.duas ſemis, ſtyracis calamitis, thymiamatis, ſpicæ, ſing.lib.ſemis, olei balſamini vnc.vnam ſemis.

a Benedictæ] Nicolaus habet, βόλαινς μπενεδέτας ὀνομαζομένους. Vt videas Nicolaum etiam hodie tritis herbarũ vocibus vſum eſſe. Benedictam enim herbam appellãt in hodiernum diem, quam alio nomine caryophyllatam dicunt. b Gummi hederæ] Nicolaus habet corruptè admodum γκμέδερε, pro γέμμι ἔδερε. Vocant autem in hodiernum vſque diem officinæ gummi hederæ, rem nullius momenti, qua pro lacryma hederæ vtitur, vt in lib. De compoſ medic. primo fuſiùs monſtrauimus.

Cap. LXII.

VNGVENTVM praſion ad plagas putrefactas, malignam carnem demoliens, & carnẽ ſanam reddens, præclarum & vtile. Recipit olei communis vnc.ſemis drach.tres, adipis anatis, hirundinis, coaguli lactis, chamæmeli, libyſtici, [a] centri gallinæ, ſaluiæ, ſingul.vnc.ſemis, ceræ puræ, reſinæ terebinthinæ, ſingul.drach. tres, berderami (hoc eſt iari) drach.vnam ſemis, maſtiches, thuris, ſing.drach. vnam ſemis ſcrup.vnum gran.quinque. Herbæ contundantur & miſceantur cum adipe & oleo, dimittanturq; diebus ſeptem. Die octauo bulliãt, & per ſaccum tranſmittantur: iniiciatur cera, maſtiche, thus, terebinthina, & poſtremùm iarum.

a Centri gallinæ] Nicolaus deprauatè dixit τζεντογάλη pro κέντρον γαλλίνε. Eſt autem centrum gallinæ officinis ea herba, quam alio nomine gallitricum ſylueſtre vocant. Vulgus ſaluiam ſylueſtrem, Græci orminum ſylueſtre nominant.

Cap. LXIII.

VNGVENTVM ad aurium dolorem mirabile. Accipit radicis maluæ ſylueſtris, phu, mei, ſing. vnc.iii. ariſtolochiæ longæ & rotundæ, helenii, hyſſopi, pulegii, artemiſiæ, pentaphylli, rutæ, acori, lauri, herbæ venti, roſmarini, chamædryos, ſaxifragi, zingiberis, aſparagi, & ruſci radicis ac fœniculi, ſing.vnc.tres, ſeminis apii, iridis, libyſtici, granorum ſolis, petroſelini, ſeſelis, cardamomi, anethi, baccarum lauri, iuniperi, lapathi, ſing.hexag.tria, ſcrup.vnum gran.duo, ſeminis citri, ocimi, ſinapi, euphorbii, ſing. vnc.vnam, adipis vrſini & vulpini, olei laurini, petrolei vel olei ſanctæ barbaræ, ſing.vnciã ſemis, floris iunci odorati, coſti, pyrethri, thuris, maſtiches, myrrhæ, ſing.hexag.vnũ ſemis, [a] muſini olei vnc. ſemis, olei communis & ceræ quod ſatis eſt.

a Muſini] Codex Nicolai habet μυσίνυ ἐλαίυ, haud dubiè pro σισίνυ. Niſi quis μυσέλαιον intelligere malit, de quo ſuprà ſatis eſt dictum.

Cap. LXIIII.

VNGVENTVM lieni conferens mirabile, ex cyclamino. Cape cyclaminum, & excauato interiora eius, dein folia & radicem capparis, & radicem filicis, æqualem vtriuſque portionem, tundens in mortario: deinde cum ipſis iniice oleum cõmune ac butyrum: ſubactiſque his vt in ſucci craſſitudinem redigantur, iniice in cauitatem cyclamini, ac [a] cooperiẽs, ſine vt in calido cinere bulliant. dein amoueto ab igne, & colato per linteum ſubtile, reconditóque in vaſe, & vtere.

a Cooperiens] Manuſcriptus codex legit ὀχώσας, ſed minus rectè. Scribendum enim erat πωμάσας. vel certè ὀπλήσας, vel ὀχήσας, hoc eſt aſſando & concoquendo, vel ſenſim mouendo. Sed prior lectio videtur eſſe melior.

Cap. LXV.

VNGVENTVM lieni conducens [a] Maiſtromelani nobile. Habet radicis filicis & bryoniæ, ſing.vnc. vnam, brancæ vrſinæ, cyclamini, myrices, [b] chelidonii hoc eſt capnii, iuniperi, radicis maluæ agreſtis, ſcolopendrii, marrubii, caricarum, ſampſychi, abſinthii, ſquillæ, chamædryos, chamæpityos, foliorum ſalicis, radicis dracunculi, ſingulorum vnciam vnam. His probè tuſis affunde olei quantum herbis ſatis erit, & modicum aceti, ac ſubactis permitte ſimul macerari diebus tribus. deinde bulliant, & per linteum ſubtile colentur, & adiiciantur terebinthinæ, radicis capparis bene tritæ, bdellii, fœnigræci, thuris ſing.vnc.duæ, aloes flauæ, colophoniæ, ſingulorum vnciæ tres, ammoniaci, galbani, dialthææ, adipis gallinæ, anatis, vulturis, vrſi, & anſeris, ſingulorum vnciæ tres. Omnia ſimul ſubigantur, & bulliant, pérque ſubtile linteum colentur, & recondantur in vaſe.

a Maiſtromelani] Nicolaus habet μαϊστρομελαίν. Corruptã autem eſſe hãc dictionem ſatis conſtat. Alibi dicit μαϊστρορέσιον. Primũ nigrum, alterum rubeum aliquid portendit. Nam ῥόσιον ſæpe pro ῥόδιον in Nicolai codice ſcriptum eſt. Certum autem eſt μαϊστρε vocem alibi, illi idem quod nobis magiſtri ſignificare. Quum itaque quid hæ voces ſignificarent, non ſatis intelligerem, placuit integras in contextu relinquere. Poteſt tamen pro illis reponi, magiſtri nigri & rubei. Aetius etiã libr. 13. cap. 126. Magiſtriani cuiuſdã meminit, vt fortè pro maiſtromelani ſit legendum Magiſtriani. b Chelidonii] Hic locus monſtrat Nicolao capnion etiam eſſe dictum chelidonium.

Cap. LXVI.

VNGVENTVM lienoſis efficax. Accipit ſucci cyclamini, butyri, dialthææ, olei laurini, chamæmelini, roſacei, anethini, & vnguenti magni Marciati, ſingulorum vnc.vnam.

Cap. LXVII.

VNGVENTVM ad malitiam ac rubedinem faciei, ita vt ſanet carnem, & candidam faciat. Capit ſulphuris ignem non experti vnciam vnam, thuris, myrrhæ, maſtiches, caphuræ, ſingulorum hexagium vnum. Hæc trita, & per denſum linteum tranſmiſſa, miſceantur cum ſtillatitio roſarum liquore, inque vnguenti formam redigantur & reponantur. Prodeſt etiam ad ſuperuacuæ carnis generationem, & totius corporis rubedinem.

Cap. LXVIII.

VNGVENTVM ſimile, nobile. Habet ſulphuris ignem non experti, ceruſſæ, thuris puri, caphuræ, maſtiches. Trita hæc omnia, & per linteum ſubtile tranſmiſſa, irrigentur cum roſaceo & ſtillatitio roſarum liquore ſufficienti, & ſubigantur donec albeſcant.

Cap. LXIX.

VNGVENTVM ad palpebras non habentes pilos, & ad faciei rubedinem mirabile. Recipit aloes flauæ, ſucci lycii, caphuræ, [a] thutiæ, ſingul.drachmas duas, ceruſſæ drach. quatuor. Tritis his & læuigatis adiice adipem porcinum recentem, & vinum bonum purum quod ſufficit.

a Thutiæ] Nicolaus habet τυτίας. Vt hinc iterum perſpicere liceat omnibus, Nicolaum barbaris, & hodie vſitatis crebrò vſum fuiſſe vocibus.

Cap. LXX.

VNGVENTVM ad reſolutos, arthriticos, podagricos, bilioſos, trementes, & ad omnem neruorum & articulorum incontinentiam. Capit ſabinæ, ſaluiæ, calaminthæ, pulegii, rutæ, chamæmeli, ſquillæ, peucedani, abſinthii, iridis, acori, hyſſopi, anethi, lauri foliorum, ſambuci florum, radicis maluæ ſylueſtris, menthæ ſylueſtris, roſmarini, betonicæ, marrubii, abrotoni, ariſtolochiæ rotundæ foliorum, helenii, ſerpylli, ariſtolochiæ longæ foliorum & radicis, artemiſiæ, ſingul. vnc.duas. Hæc tuſa coniice in vinum bonum diebus tribus, dein ebulliant & colentur, herbǽque proiiciantur. Vino autem admiſceantur olei libræ nouem, & coquantur bene. Poſtea iniice ſeminis lini farinæ lib.vnam, cumini triti vnc.tres, fœnigræci lib.ſemis. Hæc ſubacta cum oleo & vino ſine die vno. dein decoquantur, & adiiciantur adipis bubuli libræ duæ, adipis ouilli lib.vna, adipis anſeris, anatis & gallinæ, ſingulorum vnc.tres, adipis vrſini libra vna ſemis. Diſſolutis omnibus ſine horam vnam. dein adiice ammoniaci, galbani, ſing.vnc.duas, terebinthinæ, gũmi hederæ, ſing. vnc.tres, ceræ puræ lib. vnam. Omnibus per ignem irri[illegible]tis & ſubactis, tandem remoueto: & adiiciãtur ca[illegible]oni triti, & iridis, ſing. vnc.duæ. ſubacta iuſto tem[illegible]ponantur.

Ca[illegible] Lxxi.

VNGVENTV[illegible]uratos, tabidos, tuſ-

ſientes pectori inun[illegible], Habet ſucci ſeminis lini & fœnigræci,ſing.vnc.vnam,adipis gallinæ,anſeris,butyri,ſing. vnc. vnam ſemis, ſtyracis calamitis vnc. vnam ſemis,olei violacei quod ſatis eſt.

Cap. LXXII.

VNGVENTVM valde vtile ad pleuriticos, ſuppuratos,& tuſſientes. Recipit ſucci fœnigræci, ſeminis lini,ſing.vncias duas,adipis anſeris, gallinæ, anatis, bubuli,& medullæ oſſis eiuſdem,butyri,ſing. vnc. tres, olei chamæmelini vnc.duas, olei rutacei,œſypi,olei violacei,ſing.vnc.quatuor,ceræ vnc.duas.

Cap. LXXIII.

VNGVENTVM acopon,ſiue paſma,hoc eſt inſperſile medicamentum in balneo. Capit ſampſychi drach.quinque,piperis communis, lauri, pyrethri,ellebori albi,ſing.drach.vnam.Trita & [a]cribrata dato.

a Cribrata] Manuſcriptus codex legit δήσας,pro σήσας.

Cap. LXXIIII.

VNGVENTVM aliud acopon, Heracles nominatum. Valde calefacit,facitque ad iſchiadicos,& omnẽ reſolutionem, diuturnas refrigerationes, & ſtupefacta, omnem neruorum conſenſum, difficilémque corporis motum. Valet etiam vbi aliquid calefacere, aut à profundo extrahere, & diſcutere, atque ex alto corporum fluxiones euocare,ac [a]meatus immutare conaris. Habet ſucci thapſiæ vnc.ſemis,euphorbii hexag.vnum ſemis, pyrethri, piperis, ſingul.vnc. ſemis, cantharidum vnc.tres,canchryos,galbani, opopanacis, adarces,ſing. vnc.tres,carpobalſami ſcrupulos tres, caſtorei,iridis,ſtaphidis agreſtis,ſing.vnc.ſemis, coſti, caryophylli, ſing. vnc.tres, ſpicæ nardi ſcrup.vnũ ſemis, cardamomi vnc. tres,ſampſychi,ammoniaci, ſtyracis,ſingul. vnc.ſemis, maſtiches ſcrup.tres, medullæ ceruinæ, terebinthinæ, ſing.vnc.ſemis,œſypi vnc.vnã ſemis,olei laurini & nardini,ſing.vnc.duas,ceræ vnc.ſemis drach.duas,opobalſami vnc.ſemis, olei anethini, & olei communis veteris,ſing.vnc.ſex.

a Meatus immutare] Græcè eſt μεταασυſκρῖναι. Eſt autem μεταſυſκρῖναι,ex alto euocare,& transferre, adeóque meatus immutare.

Cap. LXXV.

VNGVENTVM ad lienem,admodum bonum. Recipit ammoniaci,galbani, maſtiches, thuris, ladani, zopiſſæ,ceræ,ſing.vnc.vnam,adipis quem volueris. Accipe autem prius capparis & ſalicis folia,ramos tamaricis,& corticis fraxini,decoque cum oleo & aceto ad tertias,colato,& herbas abiicito. Oleum verò cum ſupradictis ſpeciebus decoque probè ad conſiſtentiam. Amoto ab igne,adiice vnguẽti Marciati, Grypæ, ſing. vnc.vnã, dialthææ vnc.ſemis. Probè mota repone.

Cap. LXXVI.

VNGVENTVM neruos relaxans, valde bonum. Accipit myrrhæ, bdellii, galbani, ammoniaci, aloes,opopanacis,maſtiches, butyri, ſing.lib.ſemis,euphorbii vnc.quatuor,olei cyprini,nardini,gleucini,ſingul.lib.ſemis,reſinæ lib.vnam ſemis, terebinthinæ libr. vnã,ceræ lib.quatuor, colophoniæ,adipis porcini, ſing. lib.vnam ſemis, adipis vrſini lib. vnam, adipis taurini lib.tres,medullæ ceruinæ, olei laurini veteris, olei è teda,olei ſeminis lini lib.vnam S. olei rutacei, bituminis, ſing.lib.ſemis,olei communis lib.quatuor.

Cap. LXXVII.

VNGVENTVM neruos relaxãs,emolliens,à Petro confectum. Prodeſt ad tenſiones neruorum, & omnem refrigerationem ac dolorem, in quacunque corporis parte fiat. Ad podagricos, arthriticos, iſchiadicos, & colicos expertum. Capit [a] olei fœnigræci libram ſemis.

a Olei fœnigræci,&c.] Reliqua,hoc eſt verſus propemodum quatuor,in manuſcripto codice [illegible]ſiderantur,quos reſtituere nobis integrum non fuit.

Cap. [illegible]XVIII.

VNGVENTVM [illegible]triens,ad carnis in plaga generationem vtile. Hab[illegible] my[illegible], thuris, reſinæ,maſtiches,ariſtolochiæ,c[illegible]e excepta illine. Si ve-

A rò volueris implere carne, reſinam aridã inſperge prius tritam,dein impone hoc inſtar emplaſtri.

Cap. LXXIX.

ABSCESSVM ſi vis confeſtim ſedare,impone polygonon herbam contuſam,& illine deſuper.& aut rumpit,aut diſpergit.

Cap. LXXX.

VNGVENTVM Perſicum expertum, purgans omne vulnus,& generans carnem,maximè vbi à gladio plaga inflicta fuerit. Recipit ſarcocollæ,ſanguinis draconis,picis,terebinthinæ,galbani,ceræ [a]fuluæ,lithargyri,adipis [b]hircini,bituminis,olei omphacini.Hæc læuigata coniice in vas cum oleo ſine lithargyro & adipe hircino, quæ poſtremò adiicito. Poſtquam verò decocta fuerint,& mediocriter refrigerata,admiſce. [c]Moueto quoque ollam ipſam donec perfectè concreſcat vnguentum.Si verò poſt alia inieceris, abundè aridum fit vnguentum.

a Ceræ fuluæ] Codex Nicolai legit κηρȣ̃ πυῤῥȣ̃. Sed fortè legendum erit ξανθȣ̃. b Hircini] Manuſcriptus codex habet ταυρίȣ,ſed perperam:ſcribendum enim eſt τραγείȣ, vt ex ſequentibus patet.Nam ſtatim ſcribitur,καὶ τȣ̃ τραγείȣ ςέατος. c Moueto,&c.] Nicolaus habet κινηθραxίνην. Quid verò ſit κινηθρακίνη,ſcire nõ poſſum. Quare corruptam eſſe lectionem puto, legendúmque καὶ κίνει τὰ ἀνθράκιον.

Cap. LXXXI.

VNGVENTVM præclarum Patrocli Cæſaris, demoliens vniuerſum affectum. Vtendum eo quotidie manè & ante balneum, accipiendo de eo quod ſatis eſt, & diſſoluendo inungendóque pedes, & affricando circa moleſtiam. Accipit thuris drach.quinque,piperis albi drach.quinque, aphronitri drach. quatuor, myrrhæ dr.duas,ammoniaci thymiamatis drach.tres. Arida tundito & cribrato tenui cribro, reliqua aceto diſſolue & ſubigito,omniáque ſimul commiſce. Poſtquam ſubegeris,iniice oleum cyprinum,& ſubacta accipe:& iis vtere.

Cap. LXXXII.

VNGVENTVM ad iecoris obſtructionem & duritiam probatum: confert ad frigidos affectus, tollit obſtructionem à frigidis & lentis crudiſque humoribus factam. Capit iridis, cinamomi, ſpicæ, caryophylli, abſinthii,roſarum,ſantali rubei,ſpodii,cancrorum fluuialium,olei chamæmelini,& roſacei, ac [a]ceræ quod ſatis eſt. Decoquatur primùm cancri cum oleis,donec omnino in cinerem vertantur,dein colentur,& iniiciantur reliquæ ſpecies in oleum,ferueſactæ ſufficienter colentur: dein imponatur ceræ quãtum oportet. Paratum reconde in vaſe.

a Ceræ] Nicolai codex habet κηρίȣ,hoc eſt faui. Sed cenſeo legendum κηρȣ̃.

Cap. LXXXIII.

VNGVENTVM ad eos qui elephantia laborãt, valde bonum. Habet ſaluiæ, corticis radicis capparis, fœnigræci, cicerum nigrorum farinæ, cumini farinæ, ſordis balneorũ. Hæc cum roſaceo oleo ſubacta inunge.

Cap. LXXXIIII.

VNGVENTVM aliud ſimile. Recipit ſordis balneorum,Cimoliæ,olei roſacei,polẽtæ, alborum oui. Hæc cum ſtillatitio roſarũ liquore bono paratà inunge.

Cap. LXXXV.

VNGVENTVM aliud ſimile. Accipit meliſſophylli,polentæ,adipis gallinæ,violarum, Cimoliæ,roſarum optimarum. Hæc trita in ſubtiliſſimum pollinẽ, irrigato cum bono ſtillatitio roſarum liquore,& oui albo:atque inunge.

Cap. LXXXVI.

VNGVENTVM lieni accõmodatum,valde bonum. Cape ſummitates ſparti, tundito & cõquaſſato, atque accipe ſucci vnc. S. ſucci cyclamini, ſucci radicis aſphodeli,ſing.drach.duas,radicis pæoniæ,radicis aſparagi,chamæleucæ,chamædaphnes, capparis & tamaricis corticum radicis, ſimiliter corticum fœniculi, apii, & [a]limaturæ ligni. Hæc coquantur cum aceto & aqua, donec dimidia pars relinquatur: & accipiatur ſuccus cyclamini, & radicis aſphodeli, atque cum priori decocto irrigentur,& imponantur in ollã. Adiice adipem

gallinæ & anſeris, butyri recentis. Bulliat probè donec vniuerſa humiditas ſuccorum abſumatur. dein admiſceatur vnguentor um Grypæ & Marciati, ſingulorum vnc.vnam: & vtere.

a Limaturæ ligni] Græcè eſt κυφοξυλείας: quam quidem dictionem aliter interpretari non poſſum, niſi pro tenuibus ac leuibus aſſulis è ligno lima aut dolabra detractis.

Cap. LXXXVII.

VNGVENTVM ad lienis obſtructionem mi[illegible]bile. Habet foliorum ſalicis, ramorum tamaricis, radicis capparis. Tundantur hæc tenuiter, & ferueãt cum oleo & aceto ad tertias, dein colentur. In oleum coniiciatur ammoniaci, galbani, maſtiches, ladani, terebinthinæ, ſingul. vnc. vna, ceræ vnc. duæ. Vbi ſatis ebullierint, tollantur ab igne, & admiſceatur Marciati, Grypæ, dialthææ, ſingul. vncia vna, [a] farinæ tenuiter tritæ vnc. ſemis, olei laurini & butyri.

a Farinæ tenuiter tritæ] Græcus Nicolai manuſcriptus codex legit, ἀλεύρου βρίζας ψιλόν. Sed videtur locus eſſe corruptus. Nos ſenſum potius quàm verba ſpectantes conuertimus, farinæ tenuiter tritæ.

Cap. LXXXVIII.

VNGVENTVM nominatum Diaſaponium, ad eos qui elephantia correpti ſunt. Recipit ſaponis communis lib. vnam, eius quæ primas obtinet lib. vnã vnc. tres. Hæc mixta concutiantur quoad alba reddantur. Hoc crebrò accipe, & inunge tales: poſtea cum ſucco lupinorum ablue, idque ſpongia pura, & ſine vt dormiãt. Vinum verò ſemper exhibe cum aqua in qua ſena, epithymum, polypodium, & Damaſcena communia incocta ſint.

Cap. LXXXIX.

VNGVENTVM ſimile, valde bonum. Accipit butyri veteris, arſenici, reſinæ terebinthinæ, propolis, ſingul. vnc. ſemis, vitri [a] maſſæ candidæ, ſulphuris viui albi, thuris, lithargyri, maſtiches, thymiamatis, ſing. hexag. vnum ſemis, pinguedinis bouis veteris, medullæ ceruinæ, ſing. vnc. duas, ceruſſæ bonæ drach. duas, olei roſacei, & amygdalarum amararum, ſing. vnc. I. ſemis, ſucci calaminthes montanæ, ſucci radicis dracontii, fracturæ ipſius, vnc. vnam, aceti primi dolo vacantis quod ſufficit, ceræ albæ quod ſatis eſt. Inunge tumores in balneo.

a Maſſæ candidæ] Codex Nicolai habet, ὑαλίου δοραχὴν λευκόν. nullo planè ſenſu: neque enim quid ſit δοραχὴ, conſtat. Quare quũ Plinius lib. 36. cap. 26. maſſæ vitri candidi mentionem faciat, de ea fortè & hoc loco Nicolaus loquutus eſſe videri poteſt. Certi tamẽ nihil affirmamus.

Cap. XC.

AD linguam hominis non potentem loqui præ imbecillitate, aut è quauis alia ratione. Cape caſtoreum & theriacam, ac contere vtraque, & vacantibus febre cũ modico vino: febricitantibus autem, cum aqua illine interiorem partem linguæ, aut vniuerſam. dein accipe theriacæ bonæ & caſtorei, ſing. ſiliq. vnam. Suppone linguæ, gratiáque Dei, miraberis.

Cap. XCI.

VNGVENTVM ad ſcabiem, admodũ bonum. Accipe [a] plumbi cumulum, quo [b] Gaſtrades vtuntur, & tere in pila, ac commiſce illi modicum olei & aceti acris, & contere iuſto tempore vt fiat aquoſum ac in ſuccum vertatur. dein adiice illi argenti viui quod ſatis eſt, & ſæpius tere vt argentum viuum diſſoluatur: dein reconde in vaſe, & inunge manè ac veſperi.

a Plumbi cumulum] Manuſcriptus codex legit corruptè μολιβόχωμα, mea ſententia, pro μολίβδου χῶμα. Nam terræ ſeu lapidum cumulum, plumbum in ſe continentem Nicolaus intelligere videtur, quum plumbum ad vlcera & ſcabiem ſanandam idoneum admodum ſit medicamentum. b Gaſtrades] Græcus codex habet γαστράδες. quid verò hæc dictio Nicolao denotet, nondum intelligo.

Cap. XCII.

VNGVENTVM valde laudatũ, regibus & præfectis conferens, ad podagram à calido & ſicco, frigido & humido natam, & ad omnem neruorum imbecillitatem, morbumque corporis. Vocatur autem à Latinis [a] gutta, & eſt gratia Dei vtile. Recipe corticem radicis maluæ ſylueſtris, decoque in aqua ad conſiſtentiam, contunde in mortario ad ſucci formam. dein accipe ex

A ipſis vnc. ſex, & ex ſucco decocto cum maluis vnc. ſex, radicis brancæ vrſinæ manualem faſciculum vnum, [b] farinæ fœnigræci, & ſeminis lini, ſing. vnc. quatuor, ſeminum cucumeris, ſeminis maluæ, ſing. vnc. tres, cotoneorum ſeminis vnc. vnam. Hæc contuſa concoque in aqua ad conſiſtentiam dimidiatæ aquæ, & ſine conſiſtere in lebete diebus duobus, & totidem noctibus. dein colato per linteum tenue, & acceptis è ſucco lib. quatuor, imponito lebeti, poſtea prædictarum maluarum radicum vnc. ſex, & ſucci earundem vnc. ſex, in lebetem conB iicito, & conquaſſatis probè ſine ibidem iuſto tempore. dein accipe tragacanthæ tenuiter tritæ vnc. quinque, olei violacei lib. duas, adipis gallinæ, anſeris & anatis, ſingul. vnc. duas, adipis vrſini & porcini, & quoſcũque inueneris adipes citra ſalem, ſing. vnc. tres, medullæ oſſis aſini vnc. duas ſemis, adipis cati vnc. duas, butyri recentis vnc. tres. Hæc omnia bulliant probè cum prædictis ad conſiſtentiam. dein accipe ceræ puræ vnc. quatuor, conquaſſato legitimo tempore, donec diſſoluatur cera. reconde in vaſe, ac vtere.

C a Gutta] Nicolaus corruptè legit γᾶτα pro γοῦτα.

b Fœnigræci] Manuſcriptus codex habet μοσχοσιτάρου. Sic autem appellare videtur fœnumgræcum, quòd eius granis ac ſemine vituli ac boues paſcantur, vt ſit μοσχοσίταρον idem quod boum pabulum. Quæ quidem appellatio pulchrè fœnogræco quadrat, vt quod à Columella lib. 2. cap. 11. inter pabula iumentorum connumeretur.

Cap. XCIII.

VNGVENTVM curatorium, vocatum Droſeron. Capit olei violacei, roſacei, nenupharini, ſing. vnc. S. terræ Cimoliæ puræ, ceruſſæ, ſing. vnc. I. caphuræ dr. ſemis, lithargyri vnc. S. betonicæ drach. vnam, thuris albi, & maſtiches, ſing. drach. duas, ſucci ptiſanæ, pſyllii, D ſing. vnc. vnam, adipis recentis anſeris, gallinæ & ſuis, ſing. vnc. vnam ſemis, amianti drach. vnam, [a] ſarcocollæ drach. II. aloes flauæ hexag. I. ceræ puræ quod ſatis eſt.

a Sarcocollæ] Nicolaus habet ἀντζαροῦτ. Significat autem illi vox barbara ἀντζαροῦτ, nihil aliud quàm ſarcocollam: ita enim in interpretatione quorundam vocabulorum Nicolai ſcribitur, ἀντζαροῦτ, σαρκόκολλα.

Cap. XCIIII.

VNGVENTVM ſimile, vocatum etiam Droſeron. Habet amianti, ſarcocollæ, caphuræ, vitri albi, thuris puri, maſtiches, Cimoliæ puræ lotæ cum aqua E roſmarini. Hæc trita irrigentur cum roſarum liquore ſtillatitio puro, roſaceo & lithargyro, & conquaſſata iuſto tempore ſine, iiſque vtere.

Cap. XCV.

VNGVENTVM ſimile, nominatum & ipſum Droſeron. Accipe folia [a] cholococææ & [b] rhodaceneæ. lauato primùm cum aqua, dein cõtundito & colato per tenue linteum: dein accipe ceruſſæ, amianti, ſarcocollæ, Cimoliæ puræ, & aloes flauæ quod ſatis eſt. Hæc trita & cribrata irrigato cum ſuperiore ſucco, & ſubàcta probè F reponantur ad vſum.

a Cholococææ] Manuſcriptus codex habet χολοκοκαίας. Quam ſanè vocem corruptam eſſe iudico, & pro ea ſcribendum eſſe κολοκασίας. Sic enim Ægyptiam fabam, Dioſcoride lib. ſecundo. cap. 96. teſte, appellant. b Rhodaceneæ] Græcè etiam legitur καὶ ῥοδακηνέας Per rhodaceneam autem non intelligit niſi Perſicum malum. Hanc enim nominatam eſſe rhodaceneam, teſtatur Aetius lib. I. vbi apertè rhodacenon Perſicæ mali fructum appellari ſcribit.

Cap. XCVI.

VNGVENTVM ad omnimodã ſcabiẽ carnis ex melancholico humore factã, & ſalſa putrefacta pituita, G admodũ vtile. Et vocatur ex lithargyro. purgat melancholicum humorẽ per vrinã. Recipit ſalis cõmunis puri dr. octo, adipis ſuilli puri drach. V. thuris puri dr. II S. lithargyri dr. III. ſucci quinqueneruiæ dr. IIII. olei laurini drach. tres, ſucci chelidonii, hoc eſt capnii drach. III. S. Trita hæc ſimul & irrigata tenui igne calefacito, & adiice ceræ albæ hexag. vnum, formetúrque vnguentum, quo inungito plantas manuum & pedum prope lenem ignem, & frica fortiter iuſto tempore: ac vtere.

Cap. XCV[illegible].

H VNGVENTVM ad ſc[illegible]e, vt præcedẽs, mirabile. Accipit terebinthinæ vnc. S [illegible]rgenti viui hexag. duo, lutea ouorum quat[illegible] [a] plu[illegible]bi cumuli vnc. S. farinæ et uinæ hexag. duo. S[illegible]s [illegible] omnibus fac vnguẽtum. Inunge corpus vali[illegible]er per diem.

De bechicis,

Sectio quinta.

Cap. I.

BECHICA antidotus Paula nominata,quam aliqui Paulinam vocauerūt. Eſt autem conueniens tuſſientibus, tabidis, ſuppuratis, peripneumonicis, conuulſis, ruptis, ſanguinem reiicientibus, ſtomachi ſubuerſionibus, & pluribus malis. Aduerſatur etiam lethalibus medicamentis, & ictibus venenum iaculantium beſtiarum. eſtque confectio eius huiuſmodi. Recipe caſiæ drach.duas ſiliquas duas,caſtorei,galbani,opii, piperis albi & nigri,ſtyracis puri,coſti, ſing.drach. vnam ſiliq.vnam, myrrhæ,ſpicæ nardi,ſing.drach. ſemis ſiliq. ſemis, croci drach.1. ſiliq. vnā, mellis Attici aut ſacchari quod ſufficere videtur. Datur fabæ quantitate cum temperato liquore, aut aqua mulſa, [a] inſtillando irrorādóve acetum bonum digito decies.

a Inſtillando] Manuſcriptus codex legit ἐπιστρέφων pro ἐπιῤῥαίνων. Sic enim eſſe legendum, ſatis oſtendit lib.7. De compoſ. medic. local.cap.5.Galenus,vbi ita ſcriptum reliquit,ἐπιῤῥαινομένων τῷ δακτύλῳ ὄξους σταγόνων θ'.

Cap. II.

BECHICA antidotus Diaphœnicôn, præclarè conducens. Accipit hyſſopi Cretici, marrubii aridi, iridis, pulegii ſicci,glycyrrhizæ,ſing. drach.duas,pinearum viridium,calaminthæ,ſing.drach.quatuor, palmularum pinguium drach.vigintiquatuor,caricarum pinguium drach.ſex,farinæ,fœnigræci, tragacanthæ, ſing. drach.duas,mellis aut ſacchari quantum ſufficit.

Cap. III.

BECHICA antidotus è malis & cotoneis, conferens refrigerato ſtomacho. Capit malorum & cotoneorum carnis repurgatæ lib.vnā, zingiberis vnc.duas, piperis communis,aniſi, ſing. vnciā vnam, ſpicæ nardi vnc.ſemis,mellis Attici lib. duas. Cotonea & mala tuſa in partes minutas in aceto decoquantur. ſit autem aceti lib. vna. Poſtea mel adiiciatur, & bulliant ad conſiſtentiam,& imponantur ſpecies.Datur de ea cochleariū vnum.

Cap. IIII.

BECHICA antidotus Dioſpoliti, ad eos qui ægrè ex thorace excrementa educunt,& difficulter ſpirant. Habet rutæ ſiccæ drach.duas ſcrup.duos, cumini torrefacti ſcrup.vnum gran. vnum, nitri Alexandrini grana duo.Excipiantur melle Attico.

Cap. V.

BECHICA antidotus ex butyro. Recipit butyri recentis cum melle puro,ſing.lib.ſemis.bulliāt ad mellis craſſitudinem.Datur manè & veſperi.

Cap. VI.

BECHICA antidotus ex glycyrrhiza. Habet nucum pinearum, amyli, glycyrrhizæ, ſeminis vrticæ, ſeminis lini,ſing.vnc.duas,iridis,piperis,cardamomi,hyſſopi,amygdalarum amararum,ſingulorum vnc.vnam, mellis Attici quod ſatis eſt.

Cap. VII.

BECHICA antidotus ex tragacantha. Accipit nucum pinearum repurgatarum drach.duodecim,ſeminis lini torrefacti drach. octo, tragacanthæ drach.duodecim,palmularum pinguium drach.octo,iridis drach. duodecim,amygdalarum dulcium drach.ſedecim,mellis Attici quod ſatis eſt. Tragacantham in vino dulci exiguo maceratam & dilutā [illegible] ùm cum melle prius deſpumato coquito: v[illegible] mel inferbuerint, affunde [a] reliquis probè adm[illegible] mortario tritis. Datur manè & veſperi quan[illegible]. Iniiciendum verò tantum mellis,vt ling[illegible] camentum.

a Reliquis,&c.] [illegible] git ἐπίχεε τὰ λοιπὰ, ſed malè:ſcribendū enim erat,ἐπίχεε [illegible] etio lib.8.cap. 54.vbi eandem deſcribit antidotum,teſte.

A Cap. VIII.

BECHICA antidotus linctus,conferens ad recentes tuſſes,eſtque ſtomacho grata. Capit vini dulcis veteris ſext.ſemis,mellis Attici lib.ſemis.Decoque aſſiduè mouens cum ramis rutæ. datur myſtrum vnum.

Cap. IX.

BECHICA antidotus [a] cyptarium cognominata. Habet ſeminis lini tuſi & cribrati, vuarum pinguium exemptis acinis,ſing.ſextar. Italicum ſemis, pinearum torrefactarum,nucis Ponticæ repurgatæ, ſing. ſextarii
B quartā partē,piperis vnc.1.myrrhæ vnc.S. [b] croci vnc.S. mellis Attici optimi [c] ſext.duos.Semen lini contuſum cum melle coquito:& vbi coierint, adiiciantur reliqua tenuiſſimè trita.Datur nucis Ponticæ magnitudo.

a Cyptarium] Nicolaus,perinde atque loco ſuprà citato Aetius, legit κοπτάριον.Galenus lib.7.De compoſ.medic. local. cap.2. vbi eandem antidotum ad verbum deſcribit,κυπτάριον habet.Quam quidē lectionem ego veriorem eſſe cenſeo. Nam ſic haud dubiè vocarūt placentulas lunata & inflexa ſpecie confectas. κύπτω enim Græcis eſt incuruo & inflecto.Hinc cyptarium,placentula curua & inflexa. Cæterùm κοπτάριον non eſſe legendum,hinc conicio.κοπτάριον enim diminutiuum à voce κοπτὸν,eſt quod Græcis medicamentū ſignificat quod
C non coquitur,ſed tunditur. Coqui verò lini ſemen cum melle, in hac antidoto eſt manifeſtiſſimum. De placentula itaque, quam κυπτάριον non κοπτάριον vocat,loquitur Nicolaus. b Croci vnc.ſemis]Hæc ex Galeno & Aetio adiecta ſunt. Nam vterque habet κρόκου ℥ο.ά.
c Sextar.duos.Semen lini contuſum cum melle coquito] Hæc in Nicolai codice deſiderabantur, & neceſſariò ex Aetio ſunt inſerta, qui habet,τὸ λινόσπερμα κεκομμένον ἕψε μετὰ τοῦ μέλιτος.

Cap. X.

BECHICA autidotus,vtilis ad diuturnas tuſſes,& in ſtomacho lumbricos, vbi nimirum moleſtantes tuſſim excitant. Recipit cumini,piperis,ſeminis vrticæ,
D ſingulorum vnc. ſemis, mellis Attici deſpumati ſextar. ſemis.Species tenuiſſimè tritæ & cum melle ſubactæ,parum bulliant.Datur cochlearium vnum.

Cap. XI.

BECHICA antidotus,admodum bona & experta. Accipit piperis,pulegii,hyſſopi, calaminthæ, ſing.drachmas.duas,butyri recentis drach.tres,cumini ſubtiliſſimè triti drach.quatuor.Melli priùs deſpumato admiſce butyrum,& calefaciens parum, inſperge reliqua. Datur
E cochlearium vnum.

Cap. XII.

BECHICA antidotus,expurgans pituitam. Capit hyſſopi,pulegii,ſingul.drach.duas,iridis,ſinapi,cardamomi,ſeminis aniſi,piperis, ſing.drach.vnam. Tuſa & cribrata excipiuntur melle Attico ſufficienti. Datur cochlearium vnum.Si verò hyems fuerit, & is qui vſurus eſt,febre vacauerit, dato piperis drach.duas, & pro ſemine aniſi adiice fœniculum aut cuminum:& pro cardamomo, ſinapi drach.duas.Et præbeto.

F

Cap. XIII.

BECHICA antidotus ex hyſſopo,valde bona, [a] Acholii. Habet hyſſopi,pulegii,ameos,piperis,erui,iridis, ſingulorū drach.ſex, terebinthinæ drach. quatuor, ſpicæ nardi drach.tres,butyri recētis drach.duas,mellis Attici drach.octodecim. Datur cochlearium vnum.

a Acholii] Manuſcriptus codex hoc loco mirificè deprauatus eſt.legit enim, ἔχει μαχωλίου, quaſi verò μαχώλιον ſit medicamentum.quum Aetio atteſtante, ἀχολίου ſit legendum.habet enim, βηχικὸν ἀχολίου, ἰσσώπου,&c.Ita paſſim Nicolai codex quo vſus ſum, innumeris ſcatet mendis,vt nihil mirum ſit,nos interdum etiam impegiſſe,nec
G paſſim genuinum ſenſum aſſequutos fuiſſe. Quis enim adeo oculatus erit,quem non aliquando codex mendoſiſſimus fallat?

Cap. XIIII.

BECHICA antidotus ad diuturnas tuſſes vtilis,ex pulegio. Recipit hyſſopi, gummi, pulegii veteris,ameos, piperis, eruorum decorticatorum, iridis, ſingul. drach.ſex, ſpicæ nardi drach. tres, terebinthinæ drach. quatuor,butyri recentis drach.duas,mellis Attici quod ſatis eſt. Butyrum & terebinthinam miſce cum melle, & vnito reliquis,ac vtere.

Cap. XV.

BECHICA antidotus, ad affectus thoracis valde bona. Accipit cumini torrefacti tenuiſſimè triti drachmas ſeptem, ſeminis lini in pollinem triti drachmas ſex ſemis, iridis ſubtiliſſimè læuigatæ drachmas tres, pinearum torrefactarum drachmas duas, glycyrrhizæ tenuiſſimè tritæ drachmam vnam ſemis, gummi drach. duas, pulegii tuſi drachmam vnam ſemis, ſeminis vrticæ drachmam vnam, piperis albi drachmam vnam ſemis, mellis Attici quod ſatis eſt. Mel verò prius deſpumetur, & adiiciantur farinæ, ac modicè decoquantur: reliqua in mortario vniantur. Ex cōfecta iam antidoto datur cochlearium vnum.

Cap. XVI.

BECHICA antidotus concoquens, ad diuturnas tuſſes. Capit mellis Attici deſpumati drachmas ſedecim, terebinthinæ drachmas octo, galbani drachmas quatuor. Decoquito mel cum terebinthina, poſtremū iniicito galbanum, & vtere.

Cap. XVII.

BECHICA antidotus, ex ſtyrace. Habet amomi, caſiæ, ſingulorum drachmas duas, ſtyracis drachmam vnam ſemis, ſpicæ nardi drachmam vnam ſemis, croci, piperis, ſingulorum drachmam vnam, penidiorum dr. tres, mellis quod ſatis eſt. datur cochlearium vnum.

Cap. XVIII.

BECHICA antidotus ad diuturnas tuſſes egregiè faciens, & ad humentes ac diuturnos omnino affectus. Finit etiam febrem, & cognominatur Symphonos. ea vſi ſunt optimi quique medici. Recipit piperis albi, opii, cardamomi, ſingulorum drachmā vnam, croci, myrrhæ, hyoſcyami albi ſeminis, ſingulorum drachm. quatuor, mellis Attici drachmas ſex. Datur nucis Ponticæ magnitudine cum aquæ mulſæ cyathis tribus. Nos quidem ſic conficimus: alii verò adiiciunt etiam ſulphuris ignem non experti drachmas quatuor, gentianæ & dauci, ſingul. drach. duas.

Cap. XIX.

BECHICA antidotus ad tabidos, [a] Iſoſtathmos dicta. Accipit folii, petroſelini, [b] hyſſopi, roſarum aridarum, aniſi, opii, croci, coſti, ſeminis hyoſcyami, myrrhæ troglodyticæ, ſpicæ nardi, iridis, ſingulorum drachmas tres ſcrup. quatuor gran. ſeptem, mellis Attici quod ſatis eſt. Datur fabæ quantitate ad noctem.

a Iſoſtathmos] Sic dicta eſt, quaſi æqualis ponderis, quòd ſcilicet quæ hanc antidotum conſtituunt, pari pondere accipiantur.

b Hyſſopi] Nicolai codex habet νάπυος, id eſt ſinapi. Sed Aetius loco citato cap. 55. legit ὑσσώπου.

Cap. XX.

BECHICA antidotus ex ſtyrace. Capit ſtyracis, croci, ſucci glycyrrhizæ, gummi, ſpicæ nardi, opii, folii, amyli, ſingulorum drachmas duas, nucū auellanarum, amygdalarum, ſingulorum drachmas tres: nonnulli verò neque amylum, neque auellanas, neque amygdalas adiiciunt, ſed prædicta duntaxat. ſomnum inducit, & vtilis eſt.

Cap. XXI.

BECHICA antidotus ex chamæleuce. Leporis ſtercus bibendum præbe cum vino tepido, craſſitudine ſordium: aut cum decocto chamæleuces, quæ lingua Latina vngula caballina nominatur. Ne contemnas vilitatem huius medicamenti: eſt enim vtile.

Cap. XXII.

BECHICA antidotus. Habet ſtyracis, croci, thuris, myrrhæ, opii, ſingulorum vnciam ſemis, mellis Attici quod ſatis eſt.

Cap. XXIII.

BECHICA antidotus ad orthopnœam, præclara. Recipit iridis vncias duas, piperis albi drachmā ſemis, ſeminis apii vncias duas, ſucci chamæleuces vnc. vnam, mellis Attici quod ſatis eſſe videbitur.

Cap. XXIIII.

BECHICA antidotus, & ad orthopnœā egregia. Accipit opii, myrrhæ, ſeminis hyoſcyami, croci, ſingulorum drachmas duas, thuris maſculi, euphorbii, gentianæ, cardamomi ſing. drach. vnam. Datur febre vacantibus cum vino dulci: febricitantibus autem, cum aqua tepida per interualla.

Cap. XXV.

BECHICA antidotus ad ſuppuratos, tuſſientes, tabidos, & ſanguinem reiicientes. Somnum etiam conciliat. Capit erui torrefacti drach. quinque, cumini Æthiopici, aniſi, ſeminis apii, opii, ſing. drach. vnam, mellis Attici quantum ſufficit: & vtere.

Cap. XXVI.

BECHICA antidotus, ex hyſſopo. Habet pulegii, thymbræ, thymi, anethi, ſeminis apii, ſinapi, hyſſopi, cardamomi, piperis albi, ſingulorum drachmam vnam, ſalis, aniſi, fœniculi, opii, ſing. drach. vnam, mellis Attici quod ſatis eſt.

Cap. XXVII.

BECHICA antidotus, ad ſanguinis reiectionem præclara, ex cinamomo. Recipit coſti, rhei, cinamomi, ſingulorum drachmam vnam. Hæc in farinam trita dantur dormituro laboranti, dum ieiunus eſt, cum vino tepido, aut vt volueris.

Cap. XXVIII.

BECHICA antidotus ex iride, ad arteriacos vtilis. Accipit ſinapi, iridis, tragacanthæ, caricarum albarum carnium, hyſſopi, althææ ſeminis, [a] ziziphorum, glycyrrhizæ, violarum, vuarum paſſarū, carnis palmularum. Decoquito hæc in aqua, & præbe dormituris cum penidiis, aut ſerapio chamæleuces tepido.

a Ziziphorum] Nicolaus legit ζιγζίφων. Sunt autem zinzipha ſiue zizipha recentioribus Græcis, fructus Arabibus & officinis iuiube dicti.

Cap. XXIX.

BECHICA antidotus admodum bona. Capit terebinthinæ, glycyrrhizæ, tragacanthæ, penidiorum, ſing. vnc. vnam, mellis Attici quod ſatis eſt.

Cap. XXX.

BECHICA antidotus ex terebinthina. Habet terebinthinæ, penidiorum, ſing. vnc. ſemis, mellis Attici quantum ſufficit.

Cap. XXXI.

BECHICA antidotus ex glycyrrhiza, egregia. Recipit nucum pinearum, amyli, glycyrrhizæ, & ſucci eius, ſingulorum drachmam vnam, iridis, piperis albi, hyſſopi, amygdalarum amararum & dulcium, ſingulorum drachmas ſex, penidiorum vnciam vnam, mellis Attici quod ſatis eſt.

Cap. XXXII.

BECHICA antidotus. Accipit amyli hexagia tria, penidiorum, olei amygdalini, ſingulorum vncias duas. Decoquito hæc probè. Dantur manè ieiuno, & veſperi.

Cap. XXXIII.

BECHICA antidotus, admodum vtilis. Capiantur cæpæ magnæ, & exculpantur interiora earum, & iniiciatur butyrum, penidia, & oleum amygdalinum dulce, & imple totam cauitatem cæparum cum eis, & [a] ſenſim mouens in calido cinere dimitte bullire, donec omnia probè elixentur. dein ab igne remotæ, & in exterioribus eorum repurgatæ, dantur comedendæ dormituris: neque deſuper quicquam potus aut cibi exhibetur. Eſt enim expertum ad diuturnas tuſſes.

a Senſim mouens] Codex Nicolai iterum, vt ſuprà, ὀχύσας falſò pro ὀχήσας legit.

Cap. XXXIIII.

BECHICA antidotus ex ſtyrace, vtilis etiam ad tabidos, ſuppuratos [a] egregiè, item abſceſſus, in quibuſcunque locis fiunt. Habet amomi, croci, coſti, opii, amyli, ſtyracis, vuarum exemptis acinis, ſingulorum vnciam ſemis, petroſeli[illegible]cedonici, iridis Illyricæ, galbani, ſingulorum ſcrup[illegible]carnis palmularum, terebinthinæ, ſingulorum [illegible] vnam, mellis quātum ſatis erit. Styracem, galb[illegible]pium, irin, palmulas, & vuas cum melle ſu[illegible]a tuſa iniice, & diſſolue diligenter, & exc[illegible]um melle. Datur cochlearium paruum.

a Egregiè]Præter ſpem & opinionem.In manuſcripto codice A legitur παραδόξεις pro παραδόξως,aut παρὰ δόξαν, hoc eſt mirabiliter, vel præter ſpem & opinionem.

Cap. XXXV.

BECHICA antidotus ex pipere.Recipit cardamomi,caſtorei,opii,zingiberis,coſti,piperis albi & longi, galbani,croci,ſingulorum drachmas tres, mellis quantum ſufficit. aliqui verò pro zingibere iniiciunt myrrham.Datur hexagium vnum cum aqua tepida, cui incocta ſunt chamæleuce ,hyſſopus,glycyrrhiza , zizipha, carnes caricarum vndecim,& hordeum.

Cap. XXXVI. B

BECHICA antidotus, ad ſanguinem ſpuentes vtilis.Filicem tuſam & cribratam inſperge paſſo,aut ſorbendam præbe cum droſato chamæleuces.

Cap. XXXVII.

BECHICA antidotus,vtilis ad eas tuſſes quæ noctu magis infeſtant.Accipit menthæ ramos tres, contuſos & iniectos in aceti cochlearium & irrigatos . datur ſorbenda dormituris.Concoctionem iuuat, ſtomacho grata eſt,craſſóſque incidit humores.

Cap. XXXVIII. C

BECHICA antidotus ad eos qui non niſi recta ceruice ſpirant,& aſperam arteriam plenam habent.Expurgat thoracem,vtiliſque eſt ad raucitatem. Capit alliorũ repurgatorum libram vnam,butyri recentis libram vnam,mellis Attici puri libram vnam . Hæc coquantur ſimul donec ſubſtantia alliorum diſſoluatur : dein per ſaccum trãſmiſſa, recondito & dato. Si verò hoc bibere noluerit,accipe ex alliis quod per ſaccum tranſmiſſum eſt,& butyri & mellis boni, ſingulorum libram vnam. coquantur probè vt fiat ecligma:quo vtere. D

Cap. XXXIX.

BECHICA antidotus ex ſtyrace . Squillam albam fermẽto obductam aſſato in calido cinere ad conſiſtentiam.amota ab igne,accipe medullæ eius vnciam vnam ſemis,ſtyracis puri vnciam ſemis, nucum pinearum vnciam vnam,tragacanthæ,hyſſopi ,glycyrrhizæ, iridis,calaminthæ,ſingulorum vnciam ſemis,mellis Attici quod ſatis eſt.datur manè & veſperi.

Cap. XL.

BECHICA antidotus ex ſquilla , ad arteriacos & E non niſi recta ceruice ſpirantes.Squillam albam aſſato cum fermento in cinere calido ad conſiſtentiam : dein accipe eius medullæ partem vnam,eruinæ farinæ partes duas,ammoniaci thymiamatis,opopanacis , ſingulorum drachmas quatuor, iridis Illyricæ, ſummitatum abrotoni,ſingulorum drachm.duas,piperis ſiliquas viginti. Exceptis omnibus , finge paſtillos quorũ ſinguli pendeant drachmas duas.Dantur cum lacte caprino aut cum aqua.

Cap. XLI. F

BECHICA antidotus ad aſthmaticos.Habet opopanacis drachmam vnã,piperis albi,myrrhæ, caſtorei, ſingulorum drachmas ſex. excipiuntur melle,& datur

Cap. XLII.

BECHICA antidotus mirabilis . Squillæ crudæ albæ ſuccum exprime cum mellis Attici vnc.tribus . Decoque ad prunas vt fiat ecligma.datur ante & poſt cibũ myſtrum.

Cap. XLIII.

G BECHICA antidotus ſummè conducens . eſt etiã ad aſthmaticos ab Archigene experta . Recipit centaurii magni radicis, & petroſelini, ſingulorum vncias ſex, ammoniaci thymiamatis vncias tres , ſulphuris ignem non experti,bituminis,cardamomi,radicis panacis, ſeminis vrticæ,iridis Illyricæ,ſingulorum vnc. duas,thuris,[a]myrrhæ,caſtorei,nitri , ſagapeni , abrotoni , polii, chamæpityos,ſaluiæ,ſingulorum vnciam vnam , piperis albi vncias duas.Hæc trita cum melle Attico ſufficiẽti miſceantur. Datur [illegible] aquæ mulſæ calidæ cyathis quatuor, hoc eſt vnc.octo.Hæc aſſiduè pota,perfectè ſa- H nat,ſinéque moleſti[illegible] efficax e[illegible] morbos.

a Myrrhæ]Græc[illegible] σμύρνης [illegible] n apud Aetium: vbi tamen Cornatius falſò zingiberis co[illegible].

Cap. XLIIII.

BECHICA antidotus polychreſtos , ad aſthmaticos,difficilè ſpirantes,ex ſquilla. Squillam [a]albã fermẽto oblitam in furnum,vt quamoptimè aſſetur, coniicito:dein vbi molliſſima facta fuerit,abiice quæ in ſuperficie vſta ſunt : & acceptis interioribus eius tenuiſſimè tritis,adiice erui albi decorticati farinæ tantum quantũ duæ aſſatæ ſquillæ partes ponderant, ammoniaci thymiamatis,radicis panacis, ſingulorum vncias quatuor, iridis,abrotoni,acori,ſingulorum vncias duas.Nonnulli verò pro abrotono & acoro adiiciunt melanthii & calaminthæ montanæ,ſingulorum vncias duas,piperis ſiliquas viginti.His tritis & vnitis , effingantur orbiculi pondere ſeſquiobolares. Datur vnus aut duo cum cyathis tribus lactis aſinini,aut caprini recẽns mulcti , aut aquæ mulſæ.Pueris verò datur vnus tantùm orbiculus. Aluum igitur mouet moderata hac menſura . ſi verò plus dederis [b]vrinam etiam ſæpe ciet. Continuas acceſſiones diſſoluit data,comitialem ſanat , [c]vteri ſuffocationes,& lumborum, languidos dolores , debiles & per circuitum repetentes febres . Mẽſes mulierum ducit ob craſſos humores ſuppreſſos,ad quos cõſequuntur vertigines,vocis interceptio,contractiones,articulorũ dolores, [d]pigrities,& difficiles ſpirationes.Statim enim ſi ex hoc medicamento bibatur,ſanguis allicitur,& cõfeſtim omnibus moleſtantibus malis liberat . Ne itaque huius medicamenti vtilitatem contemnas.

a Albam]Aetius lib.8.cap.57.non λευκὴν,vt Nicolaus,ſed πυῤῥάν, hoc eſt fuluam legit. b Vrinam etiam &c].Nicolai codex non rectè legit καὶ οὖσιν πολλάκις ποιεῖ,pro οὔρησιν,vt ſatis ex Aetio liquet,qui habet οὔρησιν. c Vteri ſuffocationes]Manuſcriptus codex habet ſimpliciter πνιγμούς.Sed Aetio atteſtante,adiiciendum erit ὑστερικούς.is enim legit πνίγας ὑστερικάς. d Pigrities]Tam Aetius quàm Nicolaus legunt ὄκνοι .Cornatius autem ineptè ad articulos referens , conuertit articulorum lentores.Sed ſunt eius hominis innumera alia in Aetii cõuerſione errata,etiam ab Oroſcio non animaduerſa , aut ſtudio prætérita.

Cap. XLV.

BECHICA antidotus ad eos qui non niſi recta ceruice ſpirant,nephriticos,& ſtillicidio vrinæ laborantes, dicta ex coſto.Capit piperis albi & communis, petroſelini Macedonici,ſingulorum drachmas tres,coſti,ſeminis fœniculi,aniſi,calaminthæ , pyrethri , ſeminis apii, ſpicæ nardi,ſtyracis,ſingulorum drachmam vnã, mellis Attici quod ſatis eſt,& vini boni.

Cap. XLVI.

BECHICA antidotus, ad aſthmaticos.Habet polii,abrotoni,caſtorei,chamæpityos,ammoniaci thymiamatis,ſingulorum drachmas ſedecim,mellis Attici quãtum ſufficit.. Datur [a]dimidiæ fabæ quantitatẽ.

a Dimidiæ fabæ]Aetius habet κυάμου ἴσον,hoc eſt fabæ æquã portionem dato.

Cap. XLVII.

BECHICA antidotus ex pipere albo. Recipit [a]aphonitri drachmas nouem,piperis albi,ſilphii,ſingulorum drachmam ſemis. Datur cochleare vnum cum aqua calida.

a Aphonitri]Nicolaus hîc & ferè ſemper aliàs ſcribit ἀφονίτρου quum tamẽ Aetius,(vti ſuprà,legat ἀφρονίτρου:vt hinc palàm omnibus fiat, Aphonitrum non differre ab Aphronitro,quod alibi copioſiùs demonſtrauimus.

Cap. XLVIII.

BECHICA antidotus ex caſtoreo. Accipit caſtorei,ammoniaci thymiamatis , ſingulorum vnciam ſemis,piperis ſiliquas quinque . Excipiens peſſo, dato fabæ quantitatem cum aqua mulſa.

Cap. XLIX.

BECHICA antidotus ex myrrha.Capit piperis cõmunis,myrrhæ,petroſelini,helenii,libyſtici , ſingulorũ drach. tres,mellis Attici quod ſatis eſt . Datur cochlearium vnum.

Cap. L.

BECHICA antidotus ex caſtoreo. Habet abrotoni drachmas duas, radicis bryoniæ drachmas octo , comæ bryoniæ drachmas quatuor,rutæ ſatiuæ drachmas octo,caſtorei drachmas quatuor,artemiſiæ , epithymi, ammoniaci thymiamatis,ſing.dr. quatuor.Datur ex ea ſcrupulus vnus & dimidius,cũ oxymelitis cyatho vno.

Cap. LI.

BECHICA antidotus Andromachi, ad aſthmaticos,& difficilè ſpirantes,admodũ nobilis.Recipit ſquillæ aſſatæ medullã quamoptimè aſſam , ſulphuris ignẽ non experti,bituminis,ſingulorum ſcrupulum vnum. Datur cum oxymelite.

Cap. LII.

BECHICA antidotus ex ſulphure ignem non experto. Accipit ſulphuris ignem non experti drachmam vnam,ammoniaci thymiamatis,melanthii,caſtorei,ſingulorum drachmas duas,aniſi obolum vnum . Teratur hæc & fingantur paſtilli,quorum ſinguli pendeant obolos tres cum aqua. Dantur dormituris cum aquæ [a] calidæ cyathis duobus.

a Calidæ]Nicolaus ſimpliciter habet μεθ' ὕδατος , ſed Aetius addit θερμȣ.

Cap. LIII.

BECHICA antidotus Philagrii ad aſthmaticos,ex cẽtaureo. Capit radicis ſymphyti petræi,centaurei magni radicis,iridis Illyricæ,ſingulorum vnciam vnam,aquæ ſextarium ſemis . Radices contuſas biduum in aqua macerato,deinde coquito ad tertias , & per colum traiicito. Adiice mellis parem decocto quantitatem ,& decoquito vſque ad cõſiſtentiam.Dein rhei Pontici tuſi & cribrati vnciam vnam inſperge,& vnito . Dantur prima hora [a] diei cochlear.duo.Si verò deſtitueris rheo, adiice pro eo centaurii magni vnciam ſemis, [b] vel radicis ſymphyti vnciam ſemis. Hoc medicamẽtum robur pulmoni & thoraci præbet, [c] ſimúlque humores ad eũ delatos repurgat,exiccat, & [d] repellit.

a Diei]Nicolai codex ſimpliciter habet περὶ πρώτην ὥραν:ſed Aetiꝰ adiicit τ ἡμέρας. b Radicis ſymphyti]Nicolaus habet συμφύτȣ ῥίζης, ſed non rectè.Legendum enim,Aetio ſuffragante,ἢ συμφύτȣ , &c . Atque ex hoc loco euidentiſſimum fit,veterum rheum nullam habuiſſe purgandi facultatem,quum eius ſuccidanea ſint tum centaurei magni tum ſymphyti radix,quorum neutrum ne minimam quidem purgandi vim obtinere manifeſtius eſt quàm vt demõſtratione aliqua egeat, c Simúlque]Manuſcriptus codex legit ἐν τῷ ,perperam : ſcribendũ enim erat,Aetio monente,σὺν τῷ. d Repellit]Græcè eſt ἀποκρούεσθαι. vt mirum ſit Cornarium tantum,ſi diis placet , leonem conuertiſſe in Aetio expellit.Qui enim medicinæ periti ſunt,ſciunt quantum differãt repellere & expellere.Repelluntur non rarò, quæ tamen è corpore nõ vacuantur : expelluntur autem ea tantùm quæ vacuantur.

Cap. LIIII.

BECHICA antidotus ex fœnogræco , ad eos qui defluxione laborant,tuſſientes,& non niſi recta ceruice ſpirantes:repurgat etiam thoracem . Accipe fœnigræci puri vncias tres , & probè in aqua pluuiali decoquito, pérque colum transfuſam aquam effunde: & rurſus aliã affunde,& coquito vt prius:iterumque effunde , & aliã affunde,coquito ſimiliter. atque poſtquam in tertia aqua decoctum probè fuerit,colato, accipitóq; ab eo decocto libras duas,& adiice mellis boni deſpumati vnc. ſex,atque ad lentum ignem decoquito,donec ad mellis conſiſtentiam veniat.Tandem adiice butyri boni recẽtis cochlearium ſemis,terebinthinæ ſcrupulum vnum ſemis:vnito & ſubigito bene ad conſiſtentiam. Datur cochlearium vnum.

Cap. LV.

BECHICA antidotus ex lini ſemine, vtilis ad vocẽ abſciſſam,tuſſientes,& deſtillatione laborantes.Recipit ſeminis lini torrefacti drachmas duas, vuarum pinguiũ ſine acinis,nucum pinearum,ſingulorum drachm.tres, glycyrrhizæ drachmam vnam ſemis , carnium pinguiũ palmularum vnciam vnam, tragacãthæ drachmam vnam,ſeminis vrticæ drachmam ſemis grana ſeptem,penidiorũ hexagia quatuor ſemis, mellis Attici & ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. LVI.

BECHICA antidotus,data ſanguinem ſpuẽtibus, prodeſt.Succum menthæ,ſuccum polygoni,cum corallio rubro dato ex vino.aut menthæ ſuccum cum vino myrtite dato bibendum ieiuno diebus tribus : & ſanabitur.

INDEX GLANDIVM, ET MEDICAMENtorum quæ vmbilico imponuntur.

Glans, hoc eſt ſuppoſitoriũ,bilem & pituitam deducẽs, Cap. I.
Glans,ſeu ſuppoſitorium,ventrem ſubducens, Cap. II.
Glans, ventris ſubductiua, Cap. III.
Glans admodum bona, Cap. IIII.
Glans ad dyſentericos, Cap. V.
Glans aluum ſubducens, Cap. VI.
Glans ad dyſentericos, Cap. VII.
Glans alia ad dyſentericos, Cap. VIII.
Glans ad eos qui dyſenteria correpti ſunt , Cap. IX.
Glans ad dyſentericos diuites, Cap. X.
Glans ad eos qui dyſenteria laborant, Cap. XI.
Glans ad dyſentericos, Cap. XII.
Hirudines deuoratæ , & ſerpentes,vt eiiciendæ, Cap. XIII.
Glans ad aluum adſtrictam, Cap. XIIII.
Glans aluum deiiciens, Cap. XV.
Glans valde bona, Cap. XVI.
Glans purgatoria, Cap. XVII.
Glãs ad dyſẽtericos & ani dolores bona, Cap. XVIII.
Glans ad dyſentericos, Cap. XIX.
Medicamentum quod vmbilico imponitur,aluum mouens, expertum, Cap. XX.
Epomphalion bene admodũ purgans, Cap. XXI.

De Glandibus & Epomphaliis.

Sectio ſexta.

Cap. I.

GLANS, ſeu[a] ſuppoſitorium bilem & pituitam ſubducens. Recipit ellebori nigri drachmas duas, aloes flauæ drachmam vnam, muſcerdarum drachmas tres. Excipiantur melle cocto, & vſurpentur.

a Suppoſitorium] Nicolaus habet ἡ ὑπόθετον. Quam vocem nos barbara & vulgò medicorum vſitata, quòd pulchre Græcæ quadrarer, dictione exprimere coacti ſumus. Quod monere voluimus, ne quis ſponte hanc nos vſurpaſſe dictionem exiſtimaret.

Cap. II.

B GLANS ventrem ſubducens. Accipit ſeminis rutæ ſylueſtris, agarici, ſingulorum drachmas tres, cumini aridi, turpeti, ſingulorum drachmam vnam ſemis, dacrydii drachmam ſemis, ſalis foſſilis hexagium vnum. Excipiantur melle cocto.

Cap. III.

GLANS aluum deducẽs. Capit ſucci cyclamini vnciam vnam, foſſilis ſalis hexagium vnum, mellis cocti quod ſatis eſt.

Cap. IIII.

C GLANS valde bona. Habet colocynthidis medullæ hexagia tria, polypodii recentis repurgati hexagia tria, fellis taurini drachmam vnam, mellis cocti quantũ ſufficit.

Cap. V.

GLANS ad dyſentericos. Recipit opii, myrrhæ, caſtorei, croci, thuris, hypociſthidis, ſingulorum drach. ſex, ſtyracis drachmas tres, excipiantur vino & melle cocto.

Cap. VI.

D GLANS aluum mouens. Accipit ſucci cyclamini, ſalis foſſilis, & mellis quod ſatis eſt.

Cap. VII.

GLANS ad dyſentericos vtilis. Capit opii, croci, ſingulorum drachmam vnam, myrrhæ drachmas duas, acaciæ drachmas ſex. Excepta lacte caprino coquatur ad conſiſtentiam.

Cap. VIII.

E GLANS ad eos qui laborant dyſenteria. Habet croci, opii, myrrhæ, caſtorei, lycii, thuris, ſingulorum vnc. vnam. Excipe vino adſtringente, & vtere.

Cap. IX.

GLANS ad eos qui ſunt correpti dyſenteria. Recipit opii, croci, aluminis ſciſſilis, myrrhæ, ſingulorũ vnciam ſemis, vini odorati veteris adſtringentis quod ſatis eſt. Sit autem glans quæ ſupponitur, pondere vnciæ vnius. Eſt præclariſſima.

Cap. X.

F GLANS ad dyſentericos & diuites. Opobalſamum excipe tomento lanæ puræ: impone & miraberis.

Cap. XI.

GLANS ad dyſentericos. Capit myrrhæ, thuris, croci, maſtiches, ſingulorum drachmam vnam. Excipe cum luteo oui, & ſoli expoſito, ac vtere.

Cap. XII.

GLANS ad dyſentericos. Habet opii, myrrhæ, croci, ſanguinis draconis, boli Armenii, Lemnii ſigilli, maſtiches, ſingulorum drachmã vnam, ſucci hypociſthidis, quinqueneruiæ quod ſufficit.

Cap. XIII.

G HIRVDINES deuoratæ, & ſerpentes, quomodo eiiciendæ. Oleum ex immaturis oliuis expreſſum potato. Similiter acetum & butyrum recens miſce, dein ferueſacito cum ferro ignito, extinguendo ferrum in lacte caprino, & aceto, donec probè inferbuerint, & bene diluta bibenda dato. Similiter [a] muriam dato cum oleo potandam: eſt enim vtilis.

A a Muriam] Nicolaus habet ἀλμην δάσι. Non eſt autẽ dubium quin δασὶ dictio ſit integra. Quare quum diuinare nequeamus quomodo legendum ſit, ſimpliciter muriam conuertimus, quòd ea etiam hirudines expelli, Paulus lib. 5. cap. 37. tradat.

Cap. XIIII.

GLANS ad aluum adſtrictam. Alumen humidum melle ſubactum decoque quoad [a] firma fiant, & ex iis inunge ſedem internam, aut adiice vt glandem, iis ſtupam puram imbuens. Facilè quidem multa ſtercora arida educet. Parum autem dolent qui ea vtuntur glãde.

B a Firma] Nicolaus habet [illegible] ἂν κῦρα γένηται.. Sed legendum fortaſſis ἄικμα, id eſt humiditate carentia ſeu deſtituta: vel certè ξηρὰ hoc eſt ſicca.

Cap. XV.

GLANS aluum ſubducens. Mercurialis viridis trita, & in glãdis ſiccæ formam redacta & appoſita, probè operatur.

Cap. XVI.

C GLANS admodum bona. Accipit ſaponis Italici, elaterii, mellis, ſalis foſſilis, ſalis communis, cumini, agarici, medullæ colocynthidis, ſingulorum drachmam vnam, mellis quod ſatis eſt. Finge glandes quatuor digitorum longitudinem æquantes, & vtere.

Cap. XVII.

GLANS purgatoria. Capit comæ abſinthii, nitri, ſingulorum vncias quatuor, elaterii vnciam vnam. Excipe melle cocto, & finge glandes, ſubiice ac locis prius fomentatis, vmbilico impone butyrum faſciáque conſtrictum ligato.

Cap. XVIII.

D GLANS ad dyſentericos & ſedis dolores bona. Habet terræ aſteris, amyli, ſingulorum vnciam vnã ſemis, croci vnciam vnam, acaciæ, tragacanthæ, ſingulorum vnciam vnam ſemis, caſtorei, thuris, lycii, ſingulorum hexagium vnum ſemis. In calidioribus verò temperamentis adiice opii hexagium vnum ſemis, ſucci pſyllii hexagium vnum, maſtiches hexagium vnum. Excipe & finge.

Cap. XIX.

E GLANS ad dyſentericos. Recipit opii, myrrhæ, ſanguinis draconis, boli Armenii, maſtiches, thuris, ſumach, croci, caſtorei, ſingulorum hexagium ſemis. Excipe cum ſucco quinqueneruiæ & polygoni, ac vtere.

Cap. XX.

EPOMPHALION, hoc eſt vmbilicare, ſeu medicamentum vmbilico imponendum, expertum, aluum ſubducens. Accipit cyclamini drachmas quatuor, nitri, drach. tres, ellebori nigri & albi, ſingulorum drachmas duas, colocynthidis drachmas quatuor, ſcammoniæ dr. duas, ſucci elaterii drach. quatuor, grani Cnidii drach. F quatuor, caricarum pinguium vncias duas. Excipe cum felle taurino.

Cap. XXI.

EPOMPHALION purgans, admodum bonum. Capit ſtaphidis agriæ, fellis taurini, amygdalarum amararum, ammoniaci, [a] cocci Cnidii, ariſtolochiæ rotundæ, nitri, ſingulorum vnciam ſemis, ellebori nigri vnc. ſemis, colocynthidis vnciam vnã, ceræ vnc. octo. Amygdalas & coccum Cnidium tere cum ammoniaco & oleo irino. Fel autẽ & alia liquabilia iniice: quæ ſicca ſunt G inſperge. Imo autem ventri vniuerſum impone & alligato: purgat enim valde. Mulieribus verò ſuper lumbos pone: ſi enim ventri appoſitum fuerit, fœtus excutit, & menſes mouet.

a Cocci Cnidii] Nicolaus habet κρόκου κνίδης σπέρματος: ſed eſſe hanc lectionem deprauatam, præcedẽtia & ſequentia manifeſtè euincunt. In præcedente enim glande, etiam legitur κόκκου κνίδης: quãquã κνίδου ſcribẽdũ foret. & in hac glãde ſtatim ſubiicit, τὰ ἀμύγδαλα, καὶ τὸν κόκκον κνίδον λεῖα. Vt & hoc in loco κρόκου κνίδης, pro κόκκου κνίδου ſcriptum eſſe ſit manifeſtiſſimum.

Mulier ſi non purgatur, Cap. I.
Mulier non concipiens vt concipiat, etiamſi fuerit ſterilis, Cap. II.
Mulier haud concipiens vt concipiat, Cap. III.
Mulier non concipiens vt concipiat, etiamſi fuerit ſterilis, Cap. IIII.
Mulieri vt euocandi menſes celeriter, Cap. V.
Mulieri menſtrua vt citò ferantur, Cap. VI.
Mulieri ſi barbata ſit, vt capilli ſpontè cadant, Cap. VII.
Ligua reſoluta, & palatum febricitans, vt curanda, Cap. VIII.
Mulieri vt menſes celeriter decurrant, Cap. IX.
Ad linguam reſolutam, & apopleƈticos gargariſmus, Cap. X.
Vt mulier nō concipiat, & ſterilis fiat, Cap. XI.
Mulierem quomodo ſterilem & ad conceptum inhabilem facias, Cap. XII.
Mulier vt à viro non ſecedat, Cap. XIII.
Mulierem à viro ſtupratam rurſus vt virginem facias, Cap. XIIII.
Mulier à viro polluta, rurſus vt virgo fiat, Cap. XV.
Mulieri vt confiteatur à quot viris ſtuprata ſit, Cap. XVI.
Linguæ aſperitas vt læuiganda, Cap. XVII.
Lingua aſpera & ſaliuam emittens, vt ſananda, Cap. XVIII.
Lingua reſoluta vt emendanda, Cap. XIX.
Ventris profluuium vt ſiſtendum, Cap. XX.
Mulieri vt lac auertatur, Cap. XXI.
Mulieri lac ſiſtens, vt præcedens, Cap. XXII.
Mulieri mamma ſi infletur, Cap. XXIII.
Mulier ſi parturiens párere nequeat, Cap. XXIIII.
Mulieri ſi à partu inflatas mammas habuerit, Cap. XXV.
Mulier ſi vinum non bibat, Cap. XXVI.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De muliebribus, & linguæ malis.

Seƈtio ſeptima.

Cap. I.

MVLIER ſi parciùs purgatur. Recipe pulegii tuſi, & cribro tranſmiſſi vnc. ſemis. Da bibendum ex poſca.

Cap. II.

MVLIER non concipiens, vt concipiat, etiamſi ſterilis ſit. Herbam dracūculi decoquito quater aut quinquies, & [a] vbi abſolueris, condito [b] œnogaro, oleo & ouis cum ſaluia trita quantum ſatis eſt.
B Datur ieiunæ vt comedat. Potu & cibo abſtineat pluribus horis, cōcūbátq; cū marito: concipiet enim ſtatim. A cibo autem vſque ad tertiū diem mulier ſe nō lauet. Eſt expertum medicamentum.

a Vbi abſolueris] Nicolaus habet καὶ πονήσας πατέλιν. Sed pro πατέλιν cenſeo legendum παντελῶς. b Oenogaro] Manuſcriptus codex legit οἰνογάρῳ. Oenogari autem confeƈtionem habet Apicius Cælius de obſoniis & condimentis libro primo, capite tricesimo primo.

Cap. III.

MVLIER haud concipiens, vt concipiat. Vuluam leporis vſtam & tritam bibendam mulieri præbeto cū
C vino. Mulier autem prius lauet, & ab egreſſu balnei da bibendam.

Cap. IIII.

MVLIER non concipens vt concipiat, quanquam ſterilis eſt. Satyrium herba aſſiduè trita, & cum vino pota. Aliud. Semen vuæ ſylueſtris cum dulci vino potum. Aliud. Semen erucæ cum dulci vino tritum, & potum. Si verò mulier marem vult concipere, mercurialis maris folia & germina ieiuni comedat tam vir
D quàm mulier, & deinceps vinum bibant.

Cap. V.

MVLIERI vt menſes ſtatim educantur. Cape erigerontis herbæ folia probè contuſa, [a] redige ad olerum contuſorum formam cum cōdimentis adurentibus: & vbi probè aſſata fuerint, da comedenda, & pòſt præbe bibendum vinum conditum.

a Olerum contuſorum] Codex Nicolai legit λαχανόπηκτα, ſed cenſeo ſcribendum eſſe λάχανα κνιστὰ, vt eſt apud Athenæum. Sic auté vocantur olera contuſa, Phauorino etiam teſte.

Cap. VI.

E MVLIERI vt menſtrua ſtatim promanent. Recipe folia tenera Mauromarſi, quod à latinis marrubium vocatur, contunde ea, & accepto ſucco adiice etiam [a] aquam ſanƈtarum apparitionum Dei, & ſacchari quod ſatis eſt. Subaƈta da ieiunæ bibenda diebus ſeptem.

A a Aquam ſanƈtarum apparationum Dei] Græcè eſt ἁγίων θεοφανιῶν. Intelligit aquam haud dubiè baptiſmatis, quòd ſcilicet in baptiſmatis adminiſtratione pater, filius, & ſpiritus ſanƈtus præſentes ſint. Aut quòd in Chriſti baptiſmo, pater & ſpiritus ſanƈtus luculenter apparuerint. Eſt autem medicamentum ſuperſtitione (à qua Chriſtiani animus abhorrere debet) contaminatum, vt alia multa in Nicolao. Durauit autem is mos ad noſtra vſque tempora: nam ſunt hodie etiā qui ſacri baptiſmatis aqua, non ſine maxima ſuperſtitione, ad medicamentorum miſturas abutantur.

Cap. VII.

MVLIERI barbatæ vt pili ſua ſpontè defluant: Accipe buphthalmum ſylueſtrem, ſtercus caprinum, & nitrum. Hæc trita & aqua irrigata excipe, ac inūge. & paulo pòſt in balneo ablue. Ingreſſa verò balneū, in eo moretur. Vbi egredietur, pilos euulſos reperies: nec amplius creſcent.

Cap. VIII.

LINGVA reſoluta, & palatum febricitans, vt curanda. Glaucium in cote cum aqua læuigatum inunge, & confeſtim os ſanabis.

Cap. IX.

MVLIERI vt euocentur menſes & concipiat, etiāſi ſterilis fuerit. Habet ſatyrii aut ſeminis eius vnc. quatuor, mellis Attici vnc. tres, veſiculæ fellis capreæ quātum humidi obtinet. His cōmixtis fac peſſum, & ſubiice in ſinum eius. Primùm materiam vteri purgat, ſi diebus quinque quotidie linamētum permutetur. poſtea cum viro concumbat, & confeſtim concipiet. Hoc quidem experientia comprobatum eſt.

Cap. X.

AD linguam reſolutam, & apopleƈticos gargariſmus vtilis. Sinapi, caricas, & hyſſopum ferueſacito. Dabis autem deuorandum etiam caſtoreum, & opopanacem, & chamædryos decoƈtum.

Cap. XI.

MVLIER vt non concipiat, ac ſterilis fiat. Semen cypariſſi cum aqua poſt purgationem eius potum. caſtoreum cum ſordibus auriculæ mulæ ex aqua potum. leucæ folia & fruƈtus ex aqua luna deficiēte pota. [a] myricæ flos cum aqua potus luna deficiente.

a Myticæ] Manuſcriptus codex legit μύριγξε, ſed perperā, mea quidem ſententia: ſcribendum enim fuit μυρίκης.

Cap. XII.

MVLIEREM vt ad conc[illegible]dum inhabilē & ſterilem reddas. [a] Thelypterion [illegible]m luna deficiente à purgatione [b] puerperii [illegible]ricæ [illegible] & flores & fruƈtus in aqua decoƈta, pota p[illegible]rgationē luna deficiente.

a Thelypteris] Manuſcriptus codex falſò legit λιθοπτέριον pro θηλυπτέριον. Eſt autem θηλυπτέριον, ſiue θηλυπτερὶς, filix fœmina, quā Dioſcorides etiam ſterilitatem efficere teſtatur. b Puerperii] Codex Nicolai habet ἐξαφαίδρυ perperam, pro ἀφέδρυ. Niſi quis malit legere ἐξαίφνης, id eſt confeſtim à purgatione.

Cap. XIII.

MVLIER vt non ſecedat à viro. Iecur hirũdinis vſtum bibendum clàm præbe ex vino, & non amplius de alio cogitabit viro.

Cap. XIIII.

MVLIEREM à viro ſtupratam, rurſus vt virginẽ facias. Eadem hora qua rem habebit vir cum muliere, ſolano accepto idipſum cum oleo ablue, & adhibe initio pudendi mulieris. Deinde recipe gallarum immaturarum, cyperi, caſiæ, roſarum albarum, piperis albi, & ſeminis vrticæ, ſingulorũ hexagium vnum. Omnia probè trita, & per cribrum tranſmiſſa, priùs abluto pudendo, deſuper vt farinam inſperge.

Cap. XV.

MVLIEREM pollutam, rurſus vt virginẽ facias. Semen herbæ oxylapathi tritum in vteri ſinum imponito. Similiter gallam in aceto maceratam & exiccatã tere in pollinem, & abluatur ſinus, ac ſubinde inſpergatur deſuper pollen.

Cap. XVI.

MVLIER vt confiteatur à quot viris ſit ſtuprata. Ammoniacum iniice in lychnum recentem & ſordibus carentem, inunge ellychnium totum ammoniaco: ac dum itura eſt cubitum, capiti eius impone: & vbi dormierit, incipe hanc interrogare, & confitebitur tibi.

Cap. XVII.

LINGVÆ aſperitas vt læuiganda. Linguam læuigato mentha tuſa & contrita. Similiter valet lini ſemen tritum molli incluſum linteo, & melle calefacto irrigatum. Vbi autem lingua ſatis maduerit, caricarum decocto abluenda. Pariter ſucco menthæ cum roſaceo oleo & chamæmelino illinenda, & decocto eiuſdem lingua abluenda.

Cap. XVIII.

LINGVAM aſperam ſaliua redundantem vt ſanare oporteat. Coriandri ſemen læuigatum cum vino inunge, & ablue. Saliua verò multa exiſtente, gallam tritã cum ſolano & aceto ad colluendam linguam adhibe.

Cap. XIX.

LINGVA reſoluta vt emendanda. Aphonitrum cum pane mixtum ex æquo, & vehementer commanducatum: expertum eſt.

Cap. XX.

AD profluuium ventris ſiſtendum, probatum. Iecur hircinum cum vino auſtero coquito, & da bibendum cyathum vnum, & confeſtim ſiſtet.

Cap. XXI.

LAC muliebre ita auertes. Fabæ farinam, fœnigræci farinam miſceto cum oleo communi & aqua, & vt emplaſtrum deſuper impone.

Cap. XXII.

LAC muliebre ſiſtens, vt præcedens. Recipe cumini, rutæ, ſeminis agni, ſingulorum drachmas duas. Contuſa dantur bibenda cum aqua. Comedat autem poſtea lentem.

Cap. XXIII.

MVLIERI vbi mammæ inflantur. Accipe [a]ſpongiam mollem aceto imbutam, impone crebrò. Aut lini ſemen cum aceto tritum & illitum. Si verò inflatio in illis eſt impacta, accipe farinam fabarum, & melilotũ, tunde, & commiſce cum oleo ſeſami, & aqua tepida, atque inunge. Si verò contrà inflatio feruet, accipe pſyllii ſemen mixtum cum droſato[b]liquiritiæ, & aqua: concute vtraque donec efficiatur ſpuma, quam accipe & inũge. Aliud. Cancros fluuiales viuos cõtũde, & fac emplaſtrum quod imponatur. Similiter terræ inteſtina cõtundens, finge emplaſtrum, & deſuper imponito. Aliud. Lithargyrum ſolue cum roſaceo oleo, & inunge. Aliud. Cuminum validè cõtuſum melli & aceto miſcens inunge. Si verò inflatio concocta fuerit, accipe micam panis imbutam aqua ſolani, & roſaceo oleo, ac impone. Sin verò eſt [c]excreta inflatio, recipe cuminum tuſum cum aqua apii, aut cum roſaceo oleo inunge.

a Spongiam mollem] Nicolai codex legit πάνιον σοῦ πόσον. quid verò iis verbis velit, nemò intelligit. Ideo ex Paulo legendum potiùs eſſe coniicimus σπόγγον ἁπαλόν. Niſi πάνιον vocet panem, vt ſuprà fecit: & tum conuertendum panem cum aceto, &c. b. Liquiritiæ] Nicolaus legit τὸν τζικητζιπήν. Verùm barbaram eſſe vocem nemo nõ animaduertit. Quid verò ſignificet diuinare nequeo, niſi droſatum ſeu ſerapium ex liquiritia barbarè vocata intelligat. Eſt quidem hoc caput mirificè multis in locis deprauatum, quod vtcunque potuimus, aliqua (ſi nõ integrum) ex parte ſaltem emendauimus. c Excretum] Manuſcriptus codex falſò habet, πρήσμα κρίον pro κριτόν. Et πρήσμα vſurpat pro inflatione. Nam πρήσαντος Phauorinus interpretatur φυσῶντος, & πρῆσιν, ἐφύσησε.

Cap. XXIIII.

MVLIER quæ è partu laborat, & párere non poteſt. Hyoſcyami radicem ſiniſtro femori alligato, & pariet, & purgabitur. [a]Aufer, neque relinquas.

a Aufer, &c.] In codice Nicolai legitur ἆρον μὴ δὲ τὰ ἐγκαταρίψῃ. Sed puto lectionem hanc non eſſe legitimam, & ſcribendum potiùs, ἆρον, μηδὲ ἐγκαταλίψῃ. Vt ſit ſenſus, hyoſcyami radicem eſſe tollendam, & non diu femori alligatam relinquendam. Vtinam autem è meliore codice hic, & alii multi loci rectiſſimè aliquando ab aliis reſtituantur. Nobis certè, qui vnicum habuimus codicem, & hunc quidem deprauatiſſimum, non licuit niſi cõiecturis, quæ ſæpe fallere poſſunt, vti.

Cap. XXV.

MVLIERI ſi mammæ inflentur à partu. Suillum ſtercus cum aqua tritum inunge.

Cap. XXVI.

MVLIER ſi vinum non bibat. Florem calami cum vino albo bibendum præbe, & vinum bibet.

seu ſerapiorum.

Droſaton ſerapiúmve ad tuſſientes vtile, & ad eos qui deſtillatione à calore laborant, Cap. I.
Droſaton ad tuſſientes,& eos qui abſceſſu laborant, Cap. II.
Droſaton ad articulorum dolores,& omnem affectum à defluxione natum, Cap. III.
Droſaton ad eos qui malo habitu laborant, iecinoroſos,lienoſos, & vitioſo colore præditos, Cap. IIII.
Droſaton ad iecoris obſtructionem & duritiem, atque lienoſos, Cap. V.
Droſaton ad tuſſientes,& deſtillatione correptos, Cap. VI.
Droſaton ad tuſſientes, Cap. VII.
Droſaton ad tuſſientes,& eos qui abſceſſu laborant, Cap. VIII.
Droſaton tabidis vtile,lienoſis, & peripneumonicis, Cap. IX.
Droſaton ad continuas & ardentes febres, Cap. X.
Droſaton cœliacum, admodum vtile, Cap. XI.
Droſaton ad iecinoroſos,lienoſos, ſtomachicos, hydropicos,& cholericos, Cap. XII.
Droſaton ad melancholicos,alióſq; morbos, è fumaria, Cap. XIII.
Droſaton ad lienoſos, iecinoroſos, hydropicos,& inflatos, Cap. XIIII.
Droſaton ad hydropicos,lienoſos, iecinoroſos,& calculoſos, Cap. XV.
Droſaton iecinoroſum,& ventrem emolliens, Cap. XVI.
Droſaton ad cœliacos, & dyſentericos, Cap. XVII.
Droſaton ad continuas & ardentes febres, Cap. XVIII.
Droſaton ad quartanas, Cap. XIX.
Droſaton ad tuſſientes propter frigiditatem, & deſtillatione laborantes, Cap. XX.
Droſaton ad tuſſientes,febricitãtes à calore & ſiccitate, Cap. XXI.
Droſaton ad tuſſientes, & deſtillatione laborantes, nec potentes rectè expuere, Cap. XXII.
Droſaton ad ſuppuratos, & eos qui abſceſſu laborant, Cap. XXIII.
Droſatõ ad ſuppuratos,abſceſſu correptos, & tuſſientes, Cap. XXIIII.
Droſaton ad ſuppuratos, tuſſientes, & tabidos, Cap. XXV.
Droſaton ad tabidos,& eos qui abſceſſu laborant, Cap. XXVI.
Droſaton ad pleuriticos,& tuſſientes, Cap. XXVII.
Droſaton ad cardiacos,& defectione animi laborantes, Cap. XXVIII.
Droſaton ad cardiacos, & nephriticos, Cap. XXIX.
Droſaton ad lumbricos,valde vtile, Cap. XXX.
Droſaton ad dyſentericos, & cœliacos, Cap. XXXI.
Droſaton ad eos qui calido ſunt temperamento.Reſtinguit etiam ſitim, Cap. XXXII.
Droſaton ad calida temperamenta, & iecoris ac ſtomachi calidos affectus, Cap. XXXIII.
Droſaton ad eos qui calido ſunt temperamento.Reſtinguit quoque ſitim, Cap. XXXIIII.
Droſaton ad pleuriticos, peripneumonicos, deſtillatione laborantes,& calido temperamento præditos, Cap. XXXV.
Droſaton ad dyſentericos, cœliacos, & imbecillitatem ſtomachi, Cap. XXXVI.
Droſaton lingua Latina dictum compoſitum, Cap. XXXVII.
Droſaton ad febres continuas,& ardentes, duplices tertianas,& quotidianas continuas, Cap. XXXVIII.
Droſaton ad abſceſſus in renibus,veſica,& vrinariis partibus, Cap. XXXIX.
Droſaton ad colicos,nephriticos,inflatos,& lienoſos, Cap. XL.
Droſaton ad febres continuas & ardentes, nominatáſque lipyrias,& typhodes, Cap. XLI.
Droſaton ad tuſſientes & ſuppuratos, Cap. XLII.
Droſaton ad tuſſientes,ſuppuratos,deſtillatione laborãtes ex acribus humoribus, Cap. XLIII.
Droſaton purgatorium ad continuas febres, hecticas,& mala corporis ex defluxione nata, Cap. XLIIII.
Droſaton ad ſtillicidium & difficultatem vrinæ, ac calculoſos, Cap. XLV.
Droſaton compoſitum,admodum bonum purgatoriũ, Cap. XLVI.
Droſaton ſquilliticum ad omnis generis morbos, Cap. XLVII.
Droſaton ad lumbricos in ſtomacho & inteſtinis detẽtos, Cap. XLVIII.
Droſaton ad ſtillicidium & difficultatem vrinæ, Cap. XLIX.
Droſaton ad difficultatem vrinæ valde bonum, Cap. L.
Droſaton ad ſtillicidium,& difficultatem vrinæ, Cap. LI.
Droſaton ad eadem mala, Cap. LII.
Droſaton ad eos qui abſceſſu laborant,& tuſſiunt, Cap. LIII.
Droſaton ad pleuriticos, & tuſſientes, Cap. LIIII.
Droſaton ad continuas febres, & tertianas, Cap. LV.
Droſaton ad choleram,diarrhœan, lieteriam,cruentam dyſenteriam,& teneſmum, Cap. LVI.
Droſaton ad quotidianas, ſitimque inferentes febres, & ad omnem febrem cum rigore inuadentem, Cap. LVII.
Droſaton ad tuſſientes,& pleuriticos, Cap. LVIII.
Droſaton ad pleuriticos, diſtenſiones neruorum, brachiorum,femorum, & interfeminei, à craſſis & lentis humoribus ortas, Cap. LIX.
Droſaton ad carnis diſſolutionem, imbecillitatem corporis,ſuppuratos, tuſſientes,& eos qui abſceſſu laborant, Cap. LX.
Droſaton ad calorem corporis, iecoris, cordis, & omnẽ animi defectionem à calore natam, Cap. LXI.
Droſaton purgatorium,& ventrem emolliens,podagricis,arthriticis,& neruorum affectibus vtile, Cap. LXII.
Droſaton ad eos qui malo habitu corporis laborant, ſtomachicos,lienoſos,vniuerſas viſcerũ obſtructiones, Cap. LXIII.
Droſaton purgatorium è rheo barbaro, Cap. LXIIII.
Droſaton ex ſena purgatorium, Cap. LXV.
Droſaton ad eos qui quotidiana febre correpti ſunt, & hemitritæo laborant, Cap. LXVI.
Droſaton acetoſum compoſitum, Cap. LXVII.
Droſaton ad tertianarios,& continuas febres, Cap. LXVIII.
Droſaton ad iecoris & lienis obſtructionem, Cap. LXIX.
Droſatõ ad omnimodam lienis & iecoris obſtructionẽ, malóque colore infectos, Cap. LXX.
Droſaton purgatorium viſce[illegible] & alui, Cap. LXXI.
Droſaton ad podagric[illegible]icos, & omnem malitiã corporis, Cap. LXXII.

Droſaton ad iecoris à calore ortam obſtructionem, dolorémque ſtomachi, vteri, renum, & imi ventris, Cap. LXXIII.
Droſaton ad dolorem oculorum, eorundémque ardores, & omnem defluxionem ad oculos delatam, ac hebetudinem, Cap. LXXIIII.
Droſaton ad arthriticos, podagricos, iſchiadicos, & omnem infirmitatem neruorum, à malignis humoribus ortam, Cap. LXXV.
Droſaton ad iecinoroſos, lienoſos, & abſceſſu laborantes, Cap. LXXVI.
Droſaton ad reſolutos, arthriticos, & mala neruorum, Cap. LXXVII.
Droſaton ad eos qui bibunt immoderatè vinũ, & hoc ipſum odiſſe volunt, Cap. LXXVIII.
Droſaton ad elephanticos, Cap. LXXIX.
Droſaton ad hydropicos, Cap. LXXX.
Droſaton ad iecinoroſos, Cap. LXXXI.
Droſaton ad iecinoroſos, ſtomachicos, & cœliacos, Cap. LXXXII.
Droſaton ad cœliacos, & tuſſientes, Cap. LXXXIII.
Droſaton ad eos qui iecur dolent ob calidam intemperiem, Cap. LXXXIIII.
Droſaton ad dyſentericos, & cœliacos, Cap. LXXXV.
Droſaton ad podagricos, & arthriticos, Cap. LXXXVI.
Droſaton ad cœliacos, & dyſentericos, Cap. LXXXVII.
Droſaton ad dyſentericos, & lientericos, Cap. LXXXVIII.
Droſaton ad continuas febres, & ardentes, & lipyrias nominatas, Cap. LXXXIX.
Droſaton ad ſtillicidium & difficultatem vrinæ, ac calculoſos, Cap. XC.
Droſaton ad febres acutas & ardentes, calidam iecoris intemperiem, & ictericos, Cap. XCI.
Droſaton ad lienoſos, ictericos, & omnigenum iecoris calorem, Cap. XCII.
Droſaton ad lienoſos, ictericos, omnem caliditatem iecoris, obſtructionem lienis & viſcerum, Cap. XCIII.
Droſaton ad diſtentiones neruorum, brachiorum, & femorum: item à craſſis & glutinoſis humoribus natas reſolutiones, Cap. XCIIII.
Droſaton ad neruorum diſtentiones, podagricos, & reſolutos à craſſis & lentis humoribus, Cap. XCV.
Droſaton ad lienoſos, iecinoroſos, nephriticos, colicos, & inflatos, Cap. XCVI.
Droſaton ad tuſſientes, ſuppuratos, & deſtillatione laborantes, Cap. XCVII.
Droſaton ad lienoſos, malóque corporis habitu laborantes. Purgat etiam per aluum, Cap. XCVIII.
Droſaton ad iecinoroſos & lienoſos, Cap. XCIX.
Droſaton ad iecinoroſos, lienoſos, malo corporis habitu correptos, & omnes viſcerum obſtructiones, Cap. C.
Droſaton ad ſuppuratos, tuſſientes, tabidos, febricitantes, deſtillatione & abſceſſu laborantes, Cap. CI.
Droſaton ad lienoſos, ictericos, & omnem caliditatem iecoris, Cap. CII.
Droſaton ad eos qui abſceſſu laborant, & vlcera in renibus & veſica habent, Cap. CIII.
Droſaton ad colicos & nephriticos, Cap. CIIII.
Droſaton ad colicos & nephriticos, optimum, Cap. CV.
Droſaton ad iecinoroſos, lienoſos, obſtructionem & duritiem viſcerum, Cap. CVI.
Droſaton ad obſtructionem iecoris, lienis, ac colicos, Cap. CVII.
Droſaton ad melancholicos, cholericos, elephantia correptos, & ad alia mala, Cap. CVIII.
Droſaton ad iecinoroſos, lienoſos, & hydropicos, Cap. CIX.
Droſaton ad hydropicos, lienoſóſque. Purgat etiam aluum, Cap. CX.
Droſaton ad colicos & nephriticos, Cap. CXI.
Droſatõ ad colicos, nephriticos, lienoſos, ſtomachicos, & viſcerum obſtructiones, optimum, Cap. CXII.
Droſaton ad tertianas, duplices tertianas, & quotidianas, purgatorium, Cap. CXIII.
Droſaton ad dyſentericos & cœliacos, per totum diem potum, Cap. CXIIII.
Droſaton ad iecinoroſos à calore factos, vitioſo colore præditos, furioſos, colicos, & nephriticos, Cap. CXV.
Droſaton ad quartanas, expertum, Cap. CXVI.
Droſaton ad quartanas, probatum, Cap. CXVII.
Droſaton ad omnem corporis malitiam, Cap. CXVIII.
Droſaton purgatorium, ad exanthemata in vniuerſo corpore à melancholico humore & ſalſa pituita nata, Cap. CXIX.
Drangææ confectio ad eos qui cibum non appetunt, & ſtomacho refrigerati ſunt, maléque concoquunt, ac vomunt, vtile, Cap. CXX.
Droſaton ad tertianas, quartanas, duplices quotidianas, febres continuas, hecticas, & immodicam ſitim, Cap. CXXI.

De droſatis.

Sectio octaua.

Cap. I.

D[a]ROSATON ad tuſſientes, & deſtillatione à calore laborantes. Recipit ſeminis cotoneorum, ſeminis maluæ, ſingulorum vnc. ſemis, vuarum Corinthiacarum vnc. vnam, glycyrrhizæ purgatæ vnc. vnam ſemis, tragacāthæ vnc. vnam, zizipha numero viginti, ſebeſten triginta, adianti manipul. vnum, papaueris albi capitis integri vnc. vnā, hyſſopi manipul. ſemis, radicis fœniculi, apii, macedoniſii, borraginis & intybi, ſing. vnc. duas, roſarum vnc. vnam, ſucci aut foliorum chamæleuces, gummi Arabici, ſing. vnc. vnam, aquæ quantum ſufficit. Coquantur ad conſiſtentiam. dein ex decocto accipiantur lib. tres, ſacchari libr. vna, penidiorum libr. ſemis, ſacchari violacei vnc. tres. Coquantur ad conſiſtentiam droſati. Datur bibendum cum decocto tuſſilaginis.

a Droſaton] Nicolaus δροσάτον appellat quod Actuarius ſerapium, noſtri ſyrupum: vt ſuprà quoque eſt annotatum.

Cap. II.

DROSATON ad tuſſientes, & eos qui abſceſſu laborant. Accipit violarum, polytrichi, ſing. drach. tres, caricas albas decem, vuarum Corinthiacarum vnc. ii. decocti vngulæ caballinæ lib. ſemis, carnium palmularū decem, glycyrrhizæ purgatæ vnc. vnam ſemis, zizipha viginti, iridis vnc. ſemis, ſeminis maluæ hexag. vnum, ſeminis papaueris albi vnc. ſemis, ſeminis [a]bombacii emundati vnc. vnam, tragacanthæ, ſeminis cotoneorum, ſing. vnc. ſemis, hyſſopi manip. ſemis, radicis fœniculi, apii, & macedoniſii, ſingulorum vnc. duas, ſeminis vrticæ hexag. vnum, aquæ quod ſatis eſt, ſacchari lib. vnam, penidiorum lib. vnam.

a Bombacii] Nicolaus habet βαμβακίς. Eſt autem barbara vox, quæ hodie etiam in officinis durat, & barbaris medicis vſitata eſt. Nam quod Latini goſſipium & xylon, hoc illi bombacem, bombaſum, bombacium, & cotum vocant.

Cap. III.

DROSATON ad dolorem articulorum, arthriticos, & omnem affectum à defluxione natum. Purgat etiam ventrem. Capit violarum, roſarum, radicis fœniculi, apii, macedoniſii, aſparagi, borraginis, & ruſci, ſeminum cucumerum, ſingulorum vnc. vnam ſemis, polytrichi, ſcolopendrii, ſingulorum manip. ſemis, chamæmeli, vuarum, ſing. vnc. vnam, aniſi, fœniculi, & apii ſeminum, ſingulorum vnc. ſemis, hermodactyli vnc. ſemis, polypodii vnc. duas, ſenæ, epithymi, ſingulorum vnc. ſemis, agarici hexag. duo, rhei barbari hexag. duo, decocti borraginis & bugloſſi, aquæ quantum ſatis eſſe videbitur, & ſacchari. Datur vnc. vna, aut vnc. vna ſemis, cum aqua tepida.

Cap. IIII.

DROSATON ad eos qui malo corporis habitu præditi ſunt, iecinoroſos, lienoſos, & malè coloratos. Nominatur è roſis, & purgat ventrem. Habet radicis apii, fœniculi, macedoniſii, aſparagi, & borraginis, ſing. vnc. duas, decocti apii & intybi, ſing. vnc. vnam, radicis bugloſſi vnc. vnam ſemis, eupatorii vnc. vnam, ſenæ, cuſcutæ, aſari, ſing. vnc. ſemis, ſantali rubei & albi vnc. ſemis, roſarum, violarum, iridis, ſingulorum vnc. vnam, borraginis floris vnc. ſemis, adianti, ſcolopendrii, ſingulorum manipul. vnum, ſpicæ, ammeos, ſingulorū hexag. vnū, ſeminum cucumerum, ſingulorum vnc. ſemis, polypodii vncias duas, ſeminis apii, aniſi, & fœniculi, ſingulorum hexagium vnum, agarici hexagia duo, aquæ quod ſatis eſt, & ſacchari & rhei barbari vnciam ſemis, turpeti, vnc. ſemis. Dantur manè vnc. duæ ex aqua tepida.

Cap. V.

DROSATON ad iecoris obſtructionem & duri- A tiem, lienoſóſque bonum. Recipit decocti apii, intybi, & quinqueneruiæ, ſingulorum vncias ſex, ſucci eupatorii, abſinthii, & capnii, ſingulorum vncias tres, ſeminis apii, fœniculi, & intybi, aſari, floris iunci odorati, ſpicæ, ſenæ, maſtiches, phu, cyperi, aniſi, ſingulorum drachmam vnam. iniiciantur hæc bene trita in prædicta decocta, & macerentur die & nocte. Poſtea iniiciantur iterum cuſcutæ vncia vna, fœniculi radicis, apii, macedoniſii, aſparagi, borraginis, intybi, & bugloſſæ, ſingulorum vncia vna, ramorum myrices manipulus B ſemis, roſarum vncia vna, ſantali rubei vncia ſemis, polypodii vncia vna. Hæc decoquantur in aqua ad tertias, & colentur. De hoc decocto accipe libras tres, & adiice aceti libram ſemis, rurſúſque colato. dein impone ſacchari libram vnam ſemis, & rhei barbari bene triti vnciam ſemis, atque ad droſati conſiſtentiam decoque. Datur manè ieiuno vncia vna ſemis, cum decocto phu, cyperi, & ſeminis apii. Datur verò in eiuſmodi malis etiam hæc antidotus. Eſt enim admodum bona. Accipit croci, opii, myrrhæ, caſtorei, coſti, hyoſ- C cyami, carei, rubiæ, [a]lupinorum, cornu ceruini aut caprini drachmas duas, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur cum decocto intybi aut apii manè ieiunó. datur etiam in eiuſmodi malis paſtillus de rha barbaro, aut de berberis cum droſato ſupradicto, manè ieiuno ex aqua tepida.

a Lupinorum] Codex Nicolai habet λουμπιναρίαν, haud dubiè pro λουπινάριμ. Latinam enim dictionem corruptè exarauit.

Cap VI.

DROSATON ad tuſſientes, & deſtillatione labo- D rantes. Capit zizipha viginti, ſebeſten triginta, vuarū drachmas decem, violarum drachmas quatuor, glycyrrhizæ drachmas quinque, caricarum numero decem, hyſſopi manipulum ſemis, palmulas ſex, tuſſilaginis manipulū S. iridis vnciam ſemis, roſarum vnciam vnā. Hæc decoquātur in aquæ libris quatuor, quoad duæ remaneant. dein adiice caſiæ drach. ſeptem, mannæ drachmas decem. Decoquantur probè ac colentur, adiiciātúrque ſacchari vnc. tres, penidiorum vnc. tres. Datur manè vnc. vna ex aqua tepida.

E

Cap. VII.

DROSATON ad tuſſientes, mirabile. Habet ziziphorum, violarum, glycyrrhizæ, aniſi, fœniculi, polytrichi, ſebeſten, ſeminis maluæ, vuarum Corinthiacarum, cubebe, tuſſilaginis, fœnigræci, florum chamæmeli, iridis, ſeminum cucumerum, ſingulorum vnciam ſemis, aquæ quod ſatis eſt, & ſacchari & penidiorum. Da bibendum diebus ſeptem, ſingulis diebus vnciam vnā ſemis, cum aqua tepida. dein adiice mannæ vnciam ſemis, caſiæ purgatæ vnciam vnam, & de hoc droſato vn- F cias duas. datur manè ieiuno tepidum. Si autem volueris, commiſce huic aquæ, violarum, ſeminis maluæ, & cotoneorum, vuarum, hyſſopi, pſyllii, ſingulorum drachmas quinque, zizipha viginti, ſebeſten vigintiquinque, aquæ libras tres. decoquantur donec remaneat lib. vna. Dantur autē (ſi vires validæ ſint) ſingulis ſeptimanis [a]ter ſine agarico. Verùm cum agarico [b]per menſem ſemel, ſi plethoricum, aut deſtillationi obnoxium, & craſſum fuerit corpus.

G a Ter] Græcè eſt φορὰς τρεῖς, tres oblationes. Ter itaque, hac loquendi ratione, ſingulis ſeptimanis [illegible] hoc eſſe offerendum, ac exhibendum, innuit Nicolaus. b Per menſem ſemel] Græcè eſt τὸν μῆνα ά.

Cap. [illegible]

DROSATON ad [illegible] quod è chamæleuce nominatur, quæ ab Ita[illegible] ballina dicitur. Eſt etiam admodum bonum [illegible] qui abſceſſu laborant. Recipit chamæleuces ſuc[illegible] duas. Decoquatur &

deſpumetur bene. Inijciatur ei ſacchari & penidiorum, A
ſing. lib.ſemis. decoquantur bene. Datur manè ac veſperi cum decocto hyſſopi,glycyrrhizæ,& carnium palmularum.

Cap. IX.

DROSATON ad tabidos,tuſſientes,& peripneumonicos optimum. Capit aquæ libras quatuor, violarum,glycyrrhizæ,papaueris albi, ſingulorum vnc.ſemis,ſeminum cotoneorum, maluæ & bombacii, cucumerum,portulacæ,tragacanthæ,gummi Arabici,ſingu
B lorum drach.tres. Hæc decoquantur ad tertias. Accipe de ipſo decocto quantum volueris,& adiice ſacchari lib. vnam, & præbeto.

Cap. X.

DROSATON ad continuas febres & ardentes. Accipit ſucci portulacæ,& peponis hyemalis ſucci integri libram vnam, cucumerum quoque ſemina contunde, & cum aqua irrigato, ac per ſaccum tranſmitte.[a] Lacteum quod per ſaccum tranſmiſſum eſt accipe, & miſce. Adiice herbæ hepaticæ, capilli Veneris, ceterach,hoc eſt ſcorpidii. Decoquantur, & abiiciantur her
C bæ.dein accipiatur decoctum,& illi adiiciatur glycyrrhizæ, tragacanthæ, violarum, Damaſcenorum, ceraſiorũ, ſebeſten,ſemperuiui, ſing. drach.duæ. Decocta probè per ſaccum tranſmittantur,& reliqua abiiciantur.Iniice in ipſum decoctum haſce ſpecies tritas, in linteo ſubtili ligatas, pſyllii nimirum & cotoneorum ſeminum, ſingulorum ſcrupul.vnum, ſantali rubei & albi,ſpodii,berberis,roſarum,portulacæ ſeminis,lactucæ, intybi,papaueris albi, ſingulorum drach.ſemis, ſacchari lib. vnam
D ſemis.Vbi ab igne remouere volueris,iniice rhei barbari tuſi & cribrati hexag. vnum, ac modicè decoquito, pérque ſaccum tranſmittens recondito. Da bibendum quouis tempore ex aqua frigida.

a Lacteum] Græce eſt γαλακτῶδες, quod hîc lacteum illum ſuccum qui ex cucumerum ſeminibus exprimitur,ſignificat.Aliis Græcis idem quod tepidum denotat.

Cap. XI.

DROSATON cœliacum valde vtile. Habet ſacchari libram vnam,aquæ pluuialis libras duas, ſtillatitii roſarum campeſtrium liquoris lib.ſemis, granorũ myr
E ti,roſarum, rhois culinarii, acaciæ, rhois Syriaci,balauſtiorum, hypociſthidis, ſpodii, ſingulorum vnciam ſemis,meſpila immatura decem,ſorbas immaturas quinque,corna decem,glycyrrhizæ, tragacanthæ, ſingulorũ drach.ſemis,ſucci cotoneorum lib.ſemis. Decoquantur hæc donec libra vna remaneat. Adiice ſacchari libram vnam,& dato.

Cap. XII.

DROSATON Abſinthite cognominatum,ad iecinoroſos,lienoſos, ſtomachicos, hydropicos, & chole-
F ricos bonum. Recipit abſinthii drachmas viginti,cuſcutæ,violarum,glycyrrhizæ,vuarum Corinthiacarum, floris borraginis,ſingulorum drachm. decem, polytrichi manipulum ſemis,floris iunci odorati,marrubii ſeminis, aniſi, ſeminũ cucumerum,ramorum tamaricis, ſcolopendrii,intybi ſeminis, radicis capparis, quinque radicum, ſingulorum drach. quinque, radicis bugloſſi drachmas quatuor ſemis,ſpicæ, eupatorii,coſti,caſiæ li-
G gneæ,ſeminis apii,folii, calaminthes, ſingulorum drachmas tres.Hæc decoquantur in aquæ libris octo,quoad remaneant quatuor.dein per ſaccum tranſmiſſis, iniice ſacchari libras quatuor. Si verò placuerit, pro ſaccharo accipiantur gari libræ tres. Adde cardamomi,ſantali rubei,croci,maſtiches, cinamomi, aſari, ſeminis portulacæ.Hæc in farinam trita ligato in linteo ſubtili,atque in decoctum cõiice cum ſaccharo,adiice etiam aceti ſquillitici quod ſatis eſt.Quòd ſi efficere volueris vt ventrem ſubducat,iniice dacrydii triti vnc.duas. Datur pro viri-
H bus,ex aqua tepida.

Cap. XIII.

DROSATON [illegible] ad melancholicos, cholericos,flaua bile refertos,[illegible]oſos, elephantia laborantes,prurigine moleſtatos, ſcabie cõtaminatos, impetiginoſos, ad malitiam lienis & iecoris, tabidos, vitioſum corporis & faciei colorem, latáque exanthemata bonũ. Accipit myrobalani citrini,violarum,abſinthii,cuſcutæ ſingulorum vnc.duas. Decoquantur hæc in aquæ libris octo donec tertia pars abſumatur. deinde accipe ſucci fumariæ decocti & depurati libras quinque, aut quantum oportet cum ſupradicto decocto. Adde dacrydii ſcrup.duos, ſacchari lib. vnam. Datur pro viribus ex aqua tepida ieiunis vnc.vna ſemis.

Cap. XIIII.

DROSATON ex iride,vtile ad iecinoroſos,lienoſos,hydropicos, & inflatos præſtans. Capit iridis drachmas quindecim,floris iunci odorati, glycyrrhizæ,calaminthæ, marrubii, ſingulorum drachmas ſeptem ſemis, polii, oxyphœnici, aniſi, petroſelini, ſingulorum drachm. nouem,dauci,ammeos, eupatorii,aſari, ſpicæ, rhei barbari,ſingulorum drachmam vnam ſemis.Decoquantur hæc in aquæ libris decem donec dimidium remaneat,dein colentur, & adiiciantur ſacchari lib. quinque,aut gari lib.quinque,mellis Attici libræ duæ ſemis.
Poſtea adiice maſtiches, piperis longi, cinamomi, caryophylli,ſingulorum grana ſeptem.dein probè in mortario contunde, & pſyllii quantum volueris liga in linteo,& iniice decocto. Et vbi bene ebullierint, per ſaccũ tranſfunde,& reconde in vaſe. Datur vncia vna ex aqua calida.

Cap. XV.

DROSATON ad hydropicos, lienoſos,iecinoroſos,calculoſos, datum cum decocto apii, aut intybi, aut aniſi,aut fœniculi, aut ocimi, aut ſaxifragi,aut milii ſolis.Eſt verò[a]. Habet radicis fœniculi,apii,petroſelini, intybi,borraginis,aſparagi, & ruſci, ſingulorum vncias duas, nucleum oſſis rhodaceni ſeu Perſici, aſpleni herbæ, adianti,ceterach, hoc eſt ſcorpidii,florum borraginis,coſti,ſaxifragi,granorum ſolis, floris iunci odorati, aſari,ſilphii,ſenæ,ſpicæ,corticis tamaricis, ſeminum cucumerum,ſingulorum vnciam ſemis, violarum vncias duas,amygdalarum dulcium viginti,aniſi,ocimi,ſeminis aſparagi & ruſci,cyperi, rubiæ, aſphodeli, hermodactyli, eſulæ, hoc eſt chamæpityos, ſingulorum vncias tres,ligni aloes,galangæ,maceris,caryophylli,cardamomi,libyſtici,ſcrupulos quatuor, rhei barbari vnciam ſemis.Hæc ſimul tuſa fermenteſcant cum ſucco borraginis, vt omnia in ſuccum vertantur, deinde confice vt ſtillatitium roſarum liquorem, & accipe ex aqua quæ de iis deſtillauit quanta eſt. fac droſaton cum ſaccharo quod ſatis eſt.Datur bibendum in prædictis malis.

a Eſt verò] Nicolaus habet, ἔςι δὲ τῦ μαϊςραφέσιον. Quum verò non ſatis conſtaret quid illi μαϊςραφούσιον ſignificaret, incõuerſam dictionem barbaram reliquimus.De hac verò voce ſuprà etiam quædã annotauimus.

Cap. XVI.

DROSATON iecori conueniens, & aluum molliens. Recipit polypodii viridis repurgati vnc.vnam, hermodactyli boni, eſulæ, ſingulorum vnc.ſemis, violarum vnciam vnam,agarici,thymi,epithymi,ſingulorum vnciam ſemis,nenuphari,portulacæ ſeminum, & lactucæ,ſingulorum drachmas duas, turpeti puri vnciã ſemis, floris iunci odorati, aſari, ſingulorum drachmas duas,ſeminum quatuor, [a] herbaceorum fructuum, ſingulorum vnc.ſemis, Damaſcenorum vnc. i.ſenæ vnc.ſemis, ſeminis fœniculi & aniſi, ſingulorum hexagium vnum. Hæc decocta ad conſiſtentiam, colato, & adiice ſacchari lib.vnam ſemis,rhei barbari hexag. duo. Datur vnc.vna ſemis ex aqua tepida manè ieiunis.

a Herbaceorum fructuũ] Græcè eſt ὀπωρικῶν: legendum autem puto ὀπωρινῶν. intelligit verò haud dubiè ſemina hodie maiora vocata,quod ſcilicet horum fructus herbacei,& mollioris corticis ſint. Akiâs,ſemina cucumerum Nicolaus appellat.

Cap. XVII.

DROSATON ad cœliacos, & dyſentericos vtile. Accipit roſarum rubearum vnc. vnã, mumiæ, hypociſthidis, acaciæ,corallii rubei & albi,ſing.vnc.S. maceris, ſanguinis draconis, caryophylli,ſpodii, ſing.drachmas duas ſemis,cinamomi,maſtiches,thuris, boli Armenii,

gummi Arabici,ſingulorum vnc.i.myrtorum,ſorbarũ, meſpilorum,ſing.vnc.vnam,carnium cotoneorum lib. ſemis,ſumach vnciã ſemis. Hæc omnia in aqua pluuia decoquantur ad conſiſtentiam. Accipe huius decocti lib.vnam ſemis,& ſtillatitii roſarum liquoris libram ſemis. Adiice ſacchari roſacei lib. vnam. decoquantur ad conſiſtentiam.Datur cum aqua pluuia.

Cap. XVIII.

DROSATON ad continuas febres & ardentes, vtile. Capit violarum drach.duas, florum borraginis, nenuphari,cucurbitæ,ſing.drach.duas,adianti manipulum ſemis, ſeminum cucumerum,lactucæ,intybi,papaueris albi,& portulacæ, ſing.drach.tres, radicis fœniculi,apii,aſparagi,borraginis, intybi, ſing. drach.ſex, Damaſcenorum,ceraſiorum, ſing. vnc.duas, glycyrrhizæ, ſeminis cotoneorum,tragacanthæ,ſingul.drach.vnam, ſantali rubei & albi,ſing.drach.duas, aquæ dulcis libras duas,ſucci peponis Saraceniсi libr.ſemis. Decoquantur ſimul ad tertias,dein colentur, & abiiciantur herbæ. In decoctum iniice pſyllii,berberis, ſpodii, roſarum,fœniculi ſeminis,ſing. drach.ſemis, rhei barbari hexag.vnũ. Hæc in pollinem diligenter trita ligentur in linteo ſubtili. Adiice etiam decocto huius droſati limoniorum vnc.quatuor,ſacchari lib.vnam ſemis, & per ſaccũ trãſfunde,& reconde. Datur manè & meridiè cum aqua frigida.

Cap. XIX.

DROSATON è ſquilla,ad quartanas vtile. Squillam albam decoque cum fermento in furno. dein ea ſublata & purgata, accipe meditullii eius vnc.duas, hoc eſt neque interiorem neque exteriorem eius partem. Neque aſſari debet ad perfectam coctionem, ſed tantiſper ſolùm dum virulentiam ſuam abiiciat. Adde etiam aceti lib.ſemis.dein appone chamædryos, ariſtolochiæ, iridis,chamæpityos,ſenæ,radicis bugloſſæ, ſing. drach. duas ſemis, quinque radicum, adianti, ſing. vnc.ſemis, radicis tamaricis & ramos eius,ſing.drach.vnam ſemis, ſcolopendrii,ſeminis apii,ſingul.drach.vnam,epithymi vnciam ſemis,abſinthii drach.vnam,aſari,calaminthæ, ſing.drach.duas,agarici hexag.vnum ſemis,cubebe hexag.duo,intyborum, prunorum, ceraſiorum, ſebeſtæ, trium ſantalorum,ſing.vnc.vnam,radicis capparis drachmam ſemis, petroſelini, dauci Cretici, ſing. drach.vnam,glycyrrhizæ,marrubii,ſing.drach.ſemis, petroſelini ſylueſtris,aniſi,ſing.drach.vnam,polypodii vnc.vnã, florum borraginis vnc.ſemis,roſarum drach. vnam,ſeminis fœniculi hexag.vnum,berberis drach.vnam, ſpicæ drachmã vnam ſemis,cuſcutæ drach.vnam,ſenæ hexag.duo,aquæ lib.quatuor. Hæc decoquantur ad conſiſtentiam,& colentur. Adiiciantur ſacchari lib.duæ, rhei barbari hexag. duo. Decoquantur probè, & colo tranſmiſſa recondantur ad vſum.

Cap. XX.

DROSATON ad tuſſientes propter frigus,& eos qui deſtillatione laborant. Habet hyſſopi drach.vnam ſemis,zizipha viginti,ſebeſten triginta,iridis hexag.II. caricarum albarum decem, vuarum Corinthiacarum drach.duas,violarum drach.tres, florum borraginis drachmam vnam ſemis,ſeminis maluæ drach.duas, glycyrrhizæ drach. tres, ſeminum cucumerum probè contuſorum & ſubactorũ expreſſorúmque. Adiice de expreſſo ex eis ſucco lacteo lib.ſemis, aquæ lib.vnã ſemis.Decoquantur ad tertias, & colentur. Adiice ſacchari & penidiorum quod ſatis eſt,& coquito ad conſiſtentiã droſati,atque vtere.

Cap. XXI.

DROSATON ad tuſſientes,febricitantes à calore & ſiccitate. Recipit violarum,iridis,ſing.vnc.ſemis, lactei ſucci quatuor ſeminum vnc.quinque, glycyrrhizæ vnc.ſemis, zizipha viginti, ſebeſten triginta, maluæ ſeminis hexag.duo, vuarum Corinthiacarũ vnc.ſemis, ſucci chamæleuces vnc.vnam, tragacanthæ, papaueris albi,ſingul. hexag. duo, hyſſopi manipul.ſemis, aquæ quod ſatis eſt.Coquito ad tertias,& adiice ſacchari & penidiorum,ſing.libr.ſemis,ac [...]beto.

Cap. XXII.

DROSATON ad tuſſientes, & deſtillatione laborantes,& eos qui non poſſunt probè expuere. Accipit caricarum albarum pinguium decem, ſinapi drachm. duas, glycyrrhizæ, hyſſopi, tragacanthæ, iridis, ſingul. drach.duas ſemis,marrubii drach. vnam, palmulas ſex, ſeminis vrticæ drach.vnam ſemis,zizipha viginti. Hæc coquito in aqua ad tertias. Adde ſacchari & penidiorũ, ſing.lib.ſemis.

Cap. XXIII.

DROSATON ad ſuppuratos,& ad eos qui abſceſſu laborant. Capit caricas albas decem,palmulas viginti,fœnigræci drach.quinque,glycyrrhizæ drach. decẽ, radicis fœniculi,apii,macedoniſii,borraginis,& intybi, ſing.vnc.duas,ſeminis fœniculi,apii,& vrticæ,ſing.drachmas quinque,hyſſopi, polytrichi, ſing.manip.ſemis, vuarum drach.octo,[a] caraborum ſine pedibus ipſorum, calaminthes,iridis, marrubii, ſingulorum drach. quinque,ſquillæ meditullium drach.ſeptem, [b] fabæ repurgatæ drach. ſex, amygdalarum amararum & dulcium, ſingulorum decem,bombacii ſeminis drach.decem,radicis capparis,hordei decorticati, ſingulorum drachm. tres,gentianæ,ariſtolochiæ rotundæ,ſingul.drach.quinque,zizipha viginti, ſebeſten triginta, ſeminis althææ drach.quatuor,carnabadii drachm. vnã, papaueris albi hexag.vnum, lactei ſucci quatuor ſeminum drach. decem.Coquãtur hæc probè in aqua ad tertiam, colóque expurgẽtur. Adiice ſacchari libram vnam,penidiorum libram ſemis,violarum drach.duas,roſarum vnc.ſemis. Coquantur probè ad conſiſtentiam,& vtere.

a Caraborum] Nicolai codex habet καβύρους. Sed quum nemo alius, quod ſciam, caburorũ meminerit, καράβους potiùs ſubſtituendum eſſe iudicaui. Eſt autem carabus piſcis genus, qui Latinis locuſta dicitur. De quo plura Paulus Iouius capite 40. in libello De Romanis piſcibus inſcripto, habet. b Fabæ] Codex Nicolai legit φάβατος. Iudico verò hac voce aliud nihil niſi fabam intelligere: quod ſuprà quoque monuimus.

Cap. XXIIII.

DROSATON ad ſuppuratos,& abſceſſu laborantes,ac tuſſientes vtile. Habet ariſtolochiæ,hyſſopi,ziziphorum, glycyrrhizæ, ſingulorum vnc. vnam, violarum drach. duas, caricas decem, palmulas ſex, iridis,ãmeos,althææ ſeminis,vuarum Corinthiacarum,ſingulorum vnc.ſemis,adianti manipul.ſemis,marrubii drachmas duas,ſucci tuſſilaginis vncias quatuor,aquæ dulcis lib.II.Coquito hæc ad tertias.Adde ſacchari lib.vnã, & penidiorum lib.ſemis.

Cap. XXV.

DROSATON ad ſuppuratos, tuſſientes, & tabidos. Recipit polytrichi,glycyrrhizæ,hordei decorticati,ſingulorum vnc.ſemis, tuſſilaginis vnc. ſemis, ſeminum cucumerum,ſingulorum vnc. ſemis, ſeminis apii drach.marrubii,fabæ repurgatæ,aniſi,fœniculi ſeminũ, vuarum Corinthiacarum,ſeminis portulacæ,violarum, papaueris albi,hyſſopi Cretenſis,amygdalarum amararum & dulcium, caricarum, ſingulorum drach. vnam, ſeminis althææ, granorum myrti, ſing.hexag.duo,ariſtolochiæ, chamædryos, ſingulorum drach. II. gummi Arabici drach.tres,iridis,ziziphorum,ſingulorum vnc. vnam,palmulas ſex,radicum fœniculi, apii, macedoniſii,borraginis,& intybi, ſingulorum vnc.vnam,chamæleuces,ſeminis bombacii, ſingulorum drach. ſex. Hæc coquito cum aqua ad conſiſtentiam,& colo expurgato. Adiice ſacchari lib.I.penidiorum lib.ſemis.

Cap. XXVI.

DROSATON ad tabidos,& abſceſſu laborantes. Accipit hyſſopi,ziziphorum,violarum, ſeminum cucumerum,glycyrrhizæ,ſeminis althææ & florum eius,ſucci florum borraginis, ſucci tuſſilaginis & eius florum, ſeminis portulacæ,ſeminis bombacii,iridis, caricarum pinguium,palmularum,ſing.vnc.ſemis, ſebeſten viginti,aquæ quod ſatis eſt,& ſacc[...]

Cap. XX[...]

DROSATON a[d pl]euriticos,& tuſſientes. Capit violarum, tuſſilaginis, phu, ſeminum cucumerum,

rrr. iii.

ziziphorum,glycyrrhizæ,hyſſopi, tragacanthæ,ſingul. vnc.ſemis,ſeminis cotoneorum drach. vnam,iridis hexag.duo,chamædryos vnc. ſemis, ſtichadis drach.duas, florum borraginis,fœnigræci,ſingul.vnc. ſemis, aquæ quod ſatis eſt,ſacchari & penidiorum.

Cap. XXVIII.

DROSATON ad cardiacos & animo deficientes. Habet florum borraginis, ſantali rubei, berberis,ſpicæ, ligni aloes,foliorum citri,foliorum meliſſophylli, roſarum,croci,nucis moſchatæ, maceris, folii, ſeminis ocimi,ſingulorum drach.duas, ſeminis meliſſophylli,ſeminis ſiſymbrii,corallii rubei,ſing.hexag.vnum , betonicæ vnc.ſemis,hermodactyli longi rubei & albi,oſſis cordis ceruini,gallæ moſchatæ,xylobalſami, ſing.drach.vnam ſemis,ſucci foliorum borraginis lib. quinque , aquæ & ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. XXIX.

DROSATON ad colicos, & nephriticos. Recipit ſquillæ medullæ vnc.tres, quatuor radicum , ſingul. vnc. ſemis, ſeminis fœniculi, petroſelini, apii, chamædryos,chamæpityos,ariſtolochiæ longæ, ſing.drachm. duas,ſeminis althææ,aſpleni herbæ drach.vnam ſemis, aſari,ſenæ,florum iunci odorati,ſing. drach.duas,dauci Cretenſis,ameos,ſing. drach. vnam, ſpicæ Celticæ drachmam vnam ſemis,folii drach.vnam, abſinthii drach. duas,iridis drach. vnam ſemis, ſpicæ, carei,ſing.drach. vnam,menthæ drach.duas,corymborum thymi drach. vnam ſemis,epithymi drach. quatuor,thymbræ drach. duas,hyſſopi drach.tres,ſilphii drach.vnam ſemis,radicis fœniculi,apii,macedoniſii,& aſparagi,capparis radicis, ſingulorũ drach.quatuor,aniſi, fœniculi ſeminum, ſingulorum hexagium vnum. Hæc coquito in aqua,in qua ferrum extinctum ſit multoties.Colo expurgato,& adiice radicis ſpondylii,& herbæ marrubii,ſaccharique lib.vnam ſemis.

Cap. XXX.

DROSATON ad lumbricos,valde vtile. Accipit carnabadii,melanthii,ſing.drach.xviii.Contundito hæc probè,& cum aqua ſubigito ac exprimito,accipéq; ſuccum,& iniice illi hyſſopi aridi drach.duas, cardamomi drach.vnam ſemis,artemiſiæ, abſinthii,ſing. drach. tres, nitri Alexandrini drach. vnam, filicis drach.duas, cornu ceruini vſti drach.vnam ſemis, foliorum ſenecionis drach.duas,calaminthæ,menthæ,ſing.drachm.tres, ſeminis braſſicæ drach.duas,petroſelini ſeminis,florum chamæmeli,ſing.drach.duas,herbæ auriculæ muris drachmas duas,[a]coriani ſeminis drach.vnam ſemis,coriandri drach.duas,aniſi,fœniculi,carei,ſing.drachm.vnam ſemis,terræ inteſtina ſeptem,putaminis oui vſti drach. duas,aquæ quod ſatis eſt , & mellis aut ſacchari. Datur manè cum aqua tepida vnc.vna ſemis,aut vnciæ duæ.

a Coriani] Græcè eſt κοριανὺ. Mirum autem eſt quòd hîc coriandrum à coriano diſtinguat,quum tamen omnibus conſtet, has voces vnam & eandem ſignificare ſtirpem: quare ſubeſſe errorem puto.

Cap. XXXI.

DROSATON ad dyſentericos,& cœliacos,mirabile. Capit ſucci acaciæ, ſucci hypociſthidis,ſing.drachmas tres, granorum myrti drach. duas,ſucci cotoneorum lib.ſemis,balauſtiorum,roſarum, ſing.drach.duas, polygoni, plantaginis,quinqueneruiæ, ſing.drach.duas ſemis,pyrorum ſylueſtrium immaturorum numero decem , meſpila immatura viginti , ſorba decem , cornea quindecim, ſummitatum myrti nigri drach . quatuor, rhois culinarii drach.tres, fruct⁹ mori immaturi drach. duas,glycyrrhizæ, ſpodii,ſing.drach . vnam ſemis,tragacanthæ,ſeminis cotoneorum,ſumach, ſing. drach.tres, aquæ pluuialis lib.vnam,liquoris ſtillatitii roſarum campeſtrium lib.ſemis. Commiſceantur hæc cum dimidia libra ſucci cotoneorum.& coquantur donec lib.vna remaneat.dein adiice ſ[illegible] aii roſacei veteris lib.ſemis, & ſacchari lib.ſemis,ſa[illegible]s draconis, corallii rubei,ſantali rubei, Armenii [illegible] ænii,ſpodii, lapidis hæmatitis,ſing. drach.vnam [illegible]rita in pollinem,ligato in linteum ſubtile , & ſine v[illegible] cum ſaccharo & ſucco coquantur.deinde colato,& eximēs linteum cum ſpeciebus abiice , & colo expurgato droſaton , recondéque in vaſe.Datur ex aqua pluuiali manè meridie ac veſperi.

Cap. XXXII.

DROSATON vtile ad eos qui calido temperamento prædici ſunt.Reſtinguit etiam ſitim.Habet etiã facultatem refrigerandi,& roborandi ventriculum,propter adſtrictionem roſarum. Habet roſarum rubearũ vncias quatuordecim,aquæ lib.octo vnc. quatuor , ſacchari lib.ſex vnc.octo. Coquantur hæc ſimul ad mellis conſiſtentiam.dein amouens,colo expurgato,& reconde in vaſe,ac præbeto.

Cap. XXXIII.

DROSATON ad calidam iecoris temperiem, & ſtomachi calidum affectum, tertianas, duplices tertianas,febres continuas , lipyrias, ad pulmonis & thoracis mala:flauam bilem in ventriculo,inteſtinis , & ſtomacho arcet. Recipit violarum lib. tres, aquæ dulcis lib. ſex.Coquito ad tertias.dein adiice ſacchari lib.quatuor, & iterum coquito ad mellis conſiſtentiam,ac vtere.

Cap. XXXIIII.

DROSATON ad eos qui calido ſunt temperamento.Reſtinguit ſitim, habétque facultatem frigidã, vt præcedens. Roſas feruefacito cum aqua feruente in lebete:dein tegito cum linteis denſis , & ſinito ſic diem & noctem.Poſtea per ſaccum tranſmittito. Et ſi ſuccus eſt craſſus,adſtringens,& maturus, iniice in libram ſucci lib.vnam ſacchari.Sin tenuis fuerit,& minus adſtringens,iniice in libram ſucci, lib.vnam ſemis ſacchari,& coquito ad mellis craſſitudinem,& vtere.

Cap. XXXV.

DROSATON ad pleuriticos, peripneumonicos, deſtillatione laborantes, & calido temperamento prædicos vtile.Roſas recentes tundito,& comprimito. Accipe de ſucco ipſorum lib.tres,& adiice ſacchari lib.vnam ſemis , coquitóque ad mellis conſiſtentiam. Aliqui iniiciunt aquæ lib.ſemis,& ſtillatitii roſarum liquoris vnc. tres,ſacchari libram ſemis. Vocatur hoc ab Italis Zucarum roſatum.

Cap. XXXVI.

DROSATON ad dyſentericos,cœliacos,& imbecillitatem ſtomachi. Habet floris iunci odorati,cyperi, aſari, aniſi, fœniculi ſeminis, ameos, carnabadii,ſingul. drach.vnam,abſinthii viridis vnc. vnam, roſarum vnc. ſemis,granorum myrti drach. duas, ſucci cotoneorum vnc.duas,ſtillatitii roſarum liquoris vnc.quatuor, ſucci apii feruefacti & per ſaccum tranſmiſſi vnc.octo. Hæc cocta ad conſiſtentiam,colo expurga.dein accipe roſarũ vnc.ſemis,aniſi hexag. duo, ſacchari lib.duas. Coquito ad conſiſtentiam droſati,colóque expurgatum recōde, & vtere.

Cap. XXXVII.

DROSATON cognominatum Italica lingua [a]compoſitum. Habet radicis fœniculi, apii, macedoniſii,aſparagi,borraginis,intybi &ruſci,polytrichi,ſcolopendriæ , glycyrrhizæ , florum iunci odorati, cuſcutæ, ſing.vnc.duas,iridis vnc.vnam,bugloſſæ radicis vnc.vnam ſemis,ſeminis apii & fœniculi,ſing. drachmam vnam,eupatorii,maſtiches,ſpicæ, aſari,folii,ſingulorum drach.duas,florum borraginis,violarum, roſarum,ſingulorum drach.vnam, polypodii vnc.duas , ſenæ vnciã ſemis,epithymi vnc.duas , Damaſcena triginta , ceraſia ſexaginta,ſeminum cucumerum,ſingul. vnciam ſemis. Coquantur hæc probè ad conſiſtentiam, & colētur. Adde trium ſantalorum tuſorum & cribratorum, ſingulorum vnc.ſemis,ſacchari lib.duas. Coquito probè,ac colo expurgato.

a Compoſitum] Nicolaus habet κομπώςω. Quæ quidem dictio corrupta eſt:ſcribendum enim potius erat κομπόσιτουμ , quod infrà ex droſato 67.manifeſtiſſimum fiet.

Cap. XXXVIII.

DROSATI acidi confectio , ad continuas febres & ardentes,tertianas duplices , continuas quotidianas.

In litera verò O inuenies eius confectionem hac meliorem. Recipit ſacchari lib. quatuor, aceti lib. vnam, aquæ lib. tres. Coquito ad mellis conſiſtentiam, colo expurgato, & vtere.

Cap. XXXIX.

DROSATON ad eos qui abſceſſu laborant, ad vlcera in renibus & veſica, partium vrinæ miniſtrantium. Accipit radicum quinque repurgatarum, ſeminum cucumerum, ſing. vnc. ſemis, polytrichi manip. ſemis, cicerum nigrorũ, ſpicæ, chamæmeli, aſari, ſeminis althææ, ſing. hexag. duo, vuarum Corinthiacarum vnc. ſemis, Damaſcena quindecim, chamæpityos, chamædryos, ſeminis tribuli, ſing. hexag. duo, trifolii, ſymphyti, ſingul. hexag. vnum ſemis, radicis ſeſeli vnc. ſemis, ſeminis apii & petroſelini, ſing. hexag. vnum, amygdalarum amararum quindecim, ſebeſten viginti, ceraſia triginta, cyperi vnc. ſemis, ſcolopendrii vnciã vnam, ſeminis erucæ drach. duas, aquæ quod ſatis eſt & ſacchari. Dantur vnc. duæ ex aqua tepida manè ieiuno.

Cap. XL.

DROSATON ad colicos, nephriticos, inflatos & lienoſos. Capit radicum quinque, ſing. vnc. ſemis, ſeminis fœniculi, apii, ammeos, carei, & aniſi, ſing. hexag. vnũ, glycyrrhizæ vnc. ſemis, acori, iridis, radicis capparis, ſing. drach. tres, ſpicæ drach. vnam, ramorum tamaricis vnc. ſemis, ſcolopendrii, polytrichi, ſing. manip. ſemis, florum iunci odorati hexag. vnum, aquæ quod ſatis eſt, & ſacchari lib. vnam, aceti vnc. ſemis. Datur cum aqua ieiuno.

Cap. XLI.

DROSATON ad continuas febres & ardentes, & ad cognominatas lipyrias & typhodes. Habet radicum quinque, ſing. vnc. vnam, intybi vnc. ſemis, nenuphari, violarum, florum borraginis, florum roſmarini, florum cucurbitæ, ſing. hexag. vnum, Damaſcena viginti, ceraſia triginta, ſebeſten vigintiquinque, adianti manipulũ vnum, ſemperuiui drach. vnam, ſeminum cucumerum, ſingulorum vnc. vnam, peponis Saracenici ſucci, & cucurbitæ, ſing. vnc. tres, herbæ hepaticæ, ceterach, ſingul. drach. duas, glycyrrhizæ vnc. ſemis. Hæc in aqua decoquito ad tertias, & per ſaccum transfunde, herbáſque abiice. In decoctum autem coniice ſeminis lactucæ & intybi, ſing. hexag. vnum, ſantali rubei & albi, ſing. vnc. ſemis, ſpodii, cryſtalli, corallii, ſing. drach. ſemis, pſyllii, ſeminis cotoneorum, ſing. ſcrup. vnum, ſeminis portulacæ drach. ſemis, violarum hexag. vnum. hæc trita in pollinem, ligato in linteum ſubtile, & coniice in decoctum dum ebullit, & ſacchari lib. vnam ſemis: coquitóque ad conſiſtentiam droſati. dein colo expurga, & ligato in linteum ſubtile rhei barbari bene triti hexag. vnũ, & coniice in droſaton, rurſuſque coquito pro arbitrio, atque exime linteum ex droſato, exprimens ipſum, colóque expurgatum reconde. Vbi vſus exigit, datur vnc. vna ſemis aut duæ cum aqua hordei tepida manè. Si verò volueris efficere vt aluum ſubducat, adiice in tertia ebullitione cum rheo barbaro, caſiæ fiſtularis repurgatæ vnc. quatuor. Et coctum probè ac colo transmiſſum, præbeto.

Cap. XLII.

DROSATON ad tuſſientes, & ſuppuratos, expertum. Recipit tragacanthæ, gummi, glycyrrhizæ, amyli, ſanguinis draconis, ſing. vnc. ſemis, ſymphyti, [a] corrigiolæ, hippoſelini, [b] taſi, [c] verbenæ, artemiſiæ, ſingulorũ vnc. ſemis, hyſſopi drach. vnam, papaueris albi, ſeminis maluæ, fœnigræci, ſeminis lini, hypociſthidis, ſucci glycyrrhizæ, ſing. hexag. quatuor, ſeminis cotoneorũ, borraginis, cucumeris, peponis, & cucurbitæ, ſing. vnc. vnã, zizipha decem, hordei decorticati vnc. tres, tuſſilaginis recentis vnc. ſemis, ſucci peponis recentis, aut cucurbitæ, lib. ſemis, aquæ pluuiæ lib. tres. Succum prius coquito, donec purus reddatur. dein coquito etiam reliquas ſpecies, colóque expurgatas irrigato cum prædicto ſucco. deinde impone ſacchari lib. vnam, penidiorum libr. ſemis, ac vtere.

A a Corrigiolæ] Codex Nicolai legit κορίτζολε, ἤτοι: deficit enim vox quæ priorem barbaram explicat. Non eſt corrigiola niſi polygonum mas, vt diximus in primo noſtrorum De hiſtoria ſtirpium commentariorum tomo. b Taſi] Nicolaus habet τάσοι, ἤτοι: iterúmque deeſt explicatio vocis barbaræ. Quid autem illi taſi vox ſignificet, me ignorare fateor: niſi fortè thapſum hodie vocatum barbatum intelligat, quem verbaſcum appellant Latini. Nam is, vt teſtis eſt Dioſcorides, antiquæ tuſſi auxiliatur. Taſi igitur pro thapſi ſcriptum eſt.
c Verbenæ] Manuſcriptus codex Nicolai habet μπερπένε, Latinã dictionem Græcis literis exarans deprauauit Nicolaus.

Cap. XLIII.

DROSATON ad tuſſientes, ſuppuratos, & deſtil-
B latione ob acrem defluxionem laborantes vtile. Accipit zizipha viginti, violarum vnc. ſemis, ſeminum aniſi, fœniculi, ſing. hexag. duo, glycyrrhizæ, iridis, ſingul. vnc. ſemis, ſebeſten vigintiquinque, adianti manip. ſemis, ſeminis althææ hexag. duo, vuarum Corinthiacarũ vnc. S. tuſſilaginis, fœnigræci, chamæmeli, ſing. hexagia duo, ſeminum cucumerum, ſing. vnc. ſemis, hyſſopi manip. ſemis. Coquantur hæc in aqua, colētur, & adiiciatur mannæ vnc. tres, agarici vnc. vna, dulcis calami repurgati vnc. tres, ſacchari lib. vna, penidiorum lib. ſemis. Co-
C quantur bene, colóque expurgentur, & præbeatur ſingulis diebus manè vnc. vna ſemis.

Cap. XLIIII.

DROSATON purgatorium ex ſena, ad cõtinuas febres & hecticas, mala corporis ex defluxione nata, vtile. Capit radicum quinque, ſingul. vnc. vnam, adianti, ſcolopendrii, ſing. manip. ſemis, herbæ hepaticæ, roſmarini florum, eupatorii, ſeminum cucumerum, ſing. vnc. ſemis, foliorum intybi vnc. ſemis, roſarum rubearum
D vnc. ſemis, trium ſantalorum, berberis, ſing. drach. tres, ſpodii drach. duas, polypodii vnc. duas, ſenæ vnc. ſemis, epithymi vnc. vnam, mannæ, tamarindi, ſing. vnc. vnã, caſiæ fiſtularis repurgatæ vnc. duas, prunorum, ceraſiorum, ſing vnc. duas, violarum vnc. ſemis, ſebeſten vnc. vnam, radicis bugloſſi & aſparagi, ſing. vnc. vnam. Coquantur hæc in aqua, & colentur. Accipe de decocto quantum volueris, & iniice ſacchari lib. vnam, rhei barbari hexag. vnum, turpeti hexag. vnum ſemis, hermodactyli hexag. vnum. Hæc trita in pollinem, ligato in lin-
E teum ſubtile, & impone dum coquuntur ad conſiſtentiam droſati. dein colo expurgato, & præbeto ex aqua tepida manè vnc. vnam ſemis.

Cap. XLV.

DROSATON ad ſtillicidium, & difficultatem vrinæ, calculoſóſque vtile. Habet abrotoni, ſeminis althææ, ſing. hexag. vnum, radicis aſparagi vnc. vnam, ſcolopendrii vnc. vnam ſemis, polygoni maris vnc. ſemis, lapidis pyritis, lapidis qui in ſpongiis reperitur, ſingul.
F drach. vnam, radicis lactucæ vnc. ſemis, corallii rubei hexag. vnum ſemis, coſti hexag. tria, radicis fœniculi, apii, macedoniſii, & bugloſſi, ſing. vnc. vnam, ſeminum cucumerum, ſing. vnc. ſemis, zizipha viginti, radicis borraginis vnc. ſemis, [a] repanii ſeminis, & ferulæ, ſing. hexagium vnum, polytrichi manipulum ſemis, radicis aniſi vnciam ſemis, ſeminis intybi hexagium vnum, ſpicæ drachmam vnam. Coquantur hæc in aqua ad tertias, colóque expurgentur. Accipe decocti quantum vo-
G lueris, adiice illi ſacchari libram vnam ſemis, [b] rha barbarum tritum, & ligatum in linteo ſubtili. Decoctum repone, ac vtere.

a Repanii] Græcè eſt ῥεπανίε. Quid autem illi ſit repanium, nondum compertum habeo. b Rha barbarum, &c.] In codice Nicolai deeſt pondus. Quapropter videtur eſſe legendum vt in ſequenti droſato, rhei barbari triti & ligati in linteo ſubtili, hexag. vnum.

Cap. XLVI.

DROSATON compoſitum admodum bonum, purgatorium. Recipit radicis fœniculi, apii, macedoniſii, aſparagi, borraginis, intybi & bugloſſi, ſingulorũ
H vnc. vnam, ſcolopendrii manip. ſemis, glycyrrhizæ, iridis, ſingulorum vnc. vnam, f[illegible] iunci odorati, cuſcutæ, ſingulorum hexag. vnu[illegible]inis apii, fœniculi, & aniſi, ſing. drach. vna[illegible]picæ, aſari, folii, ſing. dr. II. florũ borragini[illegible]rũ, ſing. dr. I. roſarũ hexag.

rr. iiii.

vnum,Damaſcena vigi[illegible],ceraſia triginta, ſebeſten vigintiquinque,polytrichi manip.S.polypodii vnc. duas, trium ſantalorum, ſing.hexag. vnum, epithymi vnc.i. ſenæ hexag.duo,ſeminum cucumerum, ſing.vnc.S.ſeminis lactucæ & portulacæ,ſing.hexag.duo, agarici hexag.duo,aquæ quod ſatis eſt,ſacchari lib.duas,rhei barbari triti & ligati in linteo hexag. vnum. Datur vnc.vna ſemis manè ieiunis cum aqua tepida. A

Cap. XLVII.

DROSATON ſquilliticum ad colicos, iecinoroſos,nephriticos,ſtomachicos,è thorace laborantes, non niſi recta ceruice ſpirantes, caput dolentes, tremore correptos,lienoſos,elephāticos,& omnes mo:bos,Dei gratia conferens.Squillæ interiorum vnc. vnam, radicis fœniculi,apii,macedoniſii, aſparagi, borraginis, intybi,& bugloſſi,ſing.vnc.vnam, polytrichi manipul. ſemis, abſinthii vnc.ſemis,polypodii vnc.ii.ſpicæ nardi,ſpicæ, ſing.hexag.vnum,ſcolopendrii manipul.ſemis,ſeminis aniſi,fœniculi, petroſelini Macedonici, dauci Cretici, menthæ, ſing.hexag.vnum, Damaſcena viginti, ceraſiorum,ſebeſten, ſing. triginta, epithymi vnc.ſemis,ſenæ hexag. duo, roſarum hexag.duo, iridis hexag. vnū ſemis, glycyrrhizæ vnc.ſemis, aquæ quod ſatis eſt,& ſacchari lib.vnam,rhei barbari hexag.vnū, turpeti hexag. ſemis,& vtere. B C

Cap. XLVIII.

DROSATON ad lumbricos inuentos in ſtomacho,& inteſtinis. Capit artemiſiæ, abrotoni, rutæ foliorum,ſing.vnc.ſemis,carnabadii,nigellæ, ſing.drach. duas,thymbræ,braſſicæ ſeminis,ſingul.drach.quatuor, hyſſopi,radicis bugloſſi,ſingul.hexag.duo, cardamomi hexag.vnum ſemis,nitri Alexandrini hexagium vnum, menthæ hexag.duo,coriandri hexag.vnum, caulis braſſicæ vnc.ſemis,ſebeſten vnc. ſemis, Damaſcena decem, ſeminis fœniculi & aniſi,ſing.hexag.vnum,aquæ & ſacchari quantum ſatis erit. D

Cap. XLIX.

Droſaton ad dyſenteriam,& ſtillicidium vrinæ. Habet cicerum nigrorum vnc.ſemis,ſampſychi hexag.vnū ſemis,abrotoni, aſari, ſingul. hexagium vnum, adianti manipulum ſemis,radicis fœniculi,apii, macedoniſii & aſparagi, ſingulorum vnciam vnam, amygdala amara ſeptem,ſebeſten,Damaſcenorum, ſing. decē, violarum hexag vnum, ſeminum cucumerum, ſingulorum vnc. duas,aniſi, fœniculi ſeminum, ſingulorum hexagium vnum,roſarum hexagia duo, aquæ quod ſatis eſt, & ſacchari. E

Cap. L.

DROSATON ad dyſenteriam,ſimiliter præſtās. Recipit amygdala amara ſeptem,repanii ſeminis vnc.S. nigellæ ſeminis,carnabadii, ſing.hexag. vnum, Damaſcenorum,ceraſiorum,ſing.decē, radicis fœniculi, apii, macedoniſii & aſparagi,ſing.vnc.ſemis, aquæ quod ſatis eſt & ſacchari.Eſt verò bonum ad lumbricos. F

Cap. LI.

DROSATON ad ſtillicidium & difficultatem vrinæ. Accipit radicis fœniculi,apii,macedoniſii,aſparagi,& aniſi,ſing.hexag.vnum, Damaſcenorum,& ceraſiorum, ſing.decem, cicerum nigrorū hexag. tria,aquæ quod ſatis eſt, & ſacchari. Datur tepidum pōdere vnciæ vnius & ſemis,in ingreſſu balnei. G

Cap. LII.

DROSATON ad ſtillicidium,& difficultatem vrinæ. Accipe lapidem cotis, contere in marmore cum vino,& ſuccum ex ipſis factum da bibendum ægrotanti cum decocto chamæmeli & Damaſcenorum, manè & veſperi.Fac & eiuſmodi balneum in iis qui dyſenteria laborant. Cape radicem tinctorum rubeam cum foliis ſuis,[a] naſturtia,apia,herbas venti,crithama,[b] anethi ligna,ferulas,chamæmela,cicera nigra.Hæc coquantur in aqua dulci ad conſiſtentiam, & facto balneo æger ingrediatur.hoc crebr[illegible]t. Confert etiā bibere hāc aquam ægrotanti, feb[illegible] cum vino : febricitanti autem, cum ſacc[illegible] Habet radicis anethi, capparis,apii,ſing.vnc.ſemis,ſebeſten,ceraſiorum, ſingulorum viginti,prunorum decem,radicis rubi hexag.duo, cicerum nigrorū hexag. vnum,adianti manipulum ſemis,radicis aſparagi vnc.ſemis,cucumerum ſeminis,intybi ſeminis, ſpicæ, chamæmeli, ſingulorum hexagia duo,rubiæ vnciam ſemis,aniſi hexag.duo. Hæc coquantur in aqua ad tertias. Da bibendum quouis tempore. Alimentum verò eius ſit concoctu facile, & boni ſucci. Comedat verò naſturtium,apium,crithama, fœniculū, aſparagos,& alia olera vrinam mouentia. H

a Naſturtia] Græcè eſt νεροχάρδαμα. κάρδαμον Græcis naſturtium ſignificat.Cur autem adiecerit νέρο, diuinare non poſſum. Paulo pòſt etiam νεροσέλινα dixit. Fortè pro radice, νέρο dictionem vſurpauit, quum νέρτερος Græcis idem quod inferior ſit. νεροσέλινον itaque videtur idem quod inferiorem partem,hoc eſt radicem apii ſignificare.Vel certè νέρος pro νέαρος dixit, vt νεροκάρδαμα illi ſint recentia naſturtia. & hæc ſententia magis mihi arridet. Ta . en in re nobis non planè comperta,nihil temerè affirmare volumus. b Anethi ligna] Græcus Nicolai codex manuſcriptus legit ἀνηθόξυλα, haud dubiè pro ἀνηθόξυλα. Sic autem radicem anethi lignoſam aliquo modo mihi videtur appellare Nam & in ſequentibus ſtatim anethi radicem ad eadem mala vſurpat.

Cap. LIII.

DROSATON ad eos qui abſceſſu laborant,& tuſſiunt,optimum. Capit[a] paliuri herbæ drach.tres,ſeminis hyoſcyami drach.vnam ſemis, potamogitonis drachmas quatuor, lapathi drach.duas, ſeminis polygoni drach.duas ſemis,ſeminis lini drach. vnam, ſeminis althææ drach.duas,gummi Arabici & Alexandrini,ſingulorum drach. nouem, calami odorati, ariſtolochiæ rotundæ & longæ,ſingulorum drach.vnam ſemis,glycyrrhizæ hexag.tria,ſeminis ferulæ drach. vnam ſemis,hyſſopi vnciam ſemis,roſarum, vuarum, ſingulorum vnc. ſemis,zizipha viginti,terebinthinæ, ſtyracis, ſingulorū drach.vnam ſemis, piperis albi, ſeminis papaueris albi, ſingulorum drach.duas, ſeminis vrticæ hexag.vnum ſemis,croci hexag.ſemis,iridis,thuris albi,cinamomi,ſingulorum drach.vnam ſemis, ſebeſten viginti, radicum quinque,ſingulorum vnc. ſemis, adianti manipulū ſemis,palmulas ſex,agarici,lathyridis,violarum,ſingulorum hexag.ſemis,ſeminis fœniculi,aniſi, ſingulorū hexag.vnum,radicis acanthæ albæ hexag. duo, & ſeminis eius drach.duas,bdellii drach.vnam ſemis,tragacanthæ vnciam ſemis, carpobalſami drachmas duas, aquæ quod ſatis eſt,& ſacchari libras duas, rhei barbari hexagium vnum.

a Paliuri] Nicolai codex legit παλαιουδένου βοτάνης,perperam mea ſententia,pro παλιούρου βοτάνης. Nam vt teſtis eſt Dioſcorides,paliurus,potiſſimùm verò eius ſemen,tuſſientibus auxilio eſt.

Cap. LIIII.

DROSATON ad pleuriticos & tuſſientes, optimum. Habet bdellii hexag.duo,ſagapeni hexag.vnum ſemis,trifolii vocati chamæſycii drach.duas,hyſſopi hexagia duo, radicis [a] Æthiopidis & gentianæ, ſing.hexagiū vnum ſemis,glycyrrhizæ,tragacanthæ,palmularū, fœnigræci,ſing.hexag.duo, rutæ ſatiuæ, marrubii, ſingulorum hexag.vnum ſemis, zizipha viginti, radicum quinque,ſing.vnc.vnam, ſebeſten hexagia duo,adianti vnc.duas,Damaſcena viginti,violarum drach.vnam,roſarum hexag.duo,ſeminis fœniculi, aniſi, vnc.ſemis, aquæ quantum ſufficit,ſacchari lib.duas,rhei barbari hexagia duo.

a Æthiopidis] Nicolai codex legit ἀἰθιοπίας, pro αἰθιοπίδος. Æthiopidis autem radicē pleuriticis conferre Dioſcorides author eſt.

Cap. LV.

DROSATON ad continuas febres, & tertianas. Recipit radicum quinque,ſingulorum vnc.ſemis, violarum hexag.tria,ſeminum cucumerum,roſarum,ſing. vnc.ſemis,ſeminis lactucæ,intybi, portulacæ,& papaueris albi,ſing.hexag. duo, Damaſcena decem, ceraſia viginti,papaueris [a] nigri drach.vnam, glycyrrhizæ vnc.ſemis,pſyllii drach.vnam, ſebeſten triginta, ſcolopendrii manip.ſemis,ſpodii,caphuræ,ſing. hexag.ſemis, trium ſantalorum,ſing.hexag.vnum,aquæ quod ſatis eſt, ſacchari libram vnam ſemis,rhei barbari hexagium vnum ſemis in pollinem tuſi, ligati in linteo ſubtili, & cocti cum droſato.

a Nigri]Græcè eſt παπαβάρεως μαύρης. Vnde omnibus manifeſtum fit Nicolaum μαῦρον vſurpare pro nigro.

Cap. LVI.

DROSATON ad choleram, diarrhœam, lienteriã, dyſenteriam cruentam, & teneſmum alui. Accipit plantaginis, lentis ſine cortice ſuo, ſingulorum hexagium vnum, [a]echeli herbæ, balauſtiorum, foliorum rubi & ſummitatum eius, ſingulorũ hexagia duo, fructus mori immaturi, & rubi immaturi, ſingulorum hexagia duo, fœnigræci, cumini, ſymphyti, hypociſthidis, bryoniæ, ſingulorum hexagium vnum ſemis, cotoneorum immaturorum, & pyrorum ſylueſtrium, ſingulorum vnc. quatuor, roſarum vnciam ſemis, pomorum acidorum vncias duas, granorum myrti vnciam vnam ſemis, ſumach vnciam ſemis, acinorum vuæ vnciam ſemis, ſorbarum hexagia duo, polygoni vnciam ſemis, roſarum ſylueſtrium hexagia duo, pampinorũ vitis hexagia quatuor, ſidiorum hexagia quatuor, ſaluiæ hexagium vnũ, ſebeſten, ziziphorum, ſingulorum viginti, maſtiches hexagium ſemis, ſeminis aniſi, fœniculi, ſingulorum hexagiũ vnũ ſemis, aquæ pluuiæ quod ſatis eſt. Poſtquã hæc coxeris, per colum expurgato, & inijce hæc trita & bene cribrata, ligatáque in linteo ſubtili, boli ſcilicet Armenii, terræ Lemniæ, lapidis hæmatitis, ſanguinis draconis, ſingulorum drachmam vnam, ſacchari roſacei veteris libram vnam, ſtillatitii roſarum campeſtrium liquoris vncias tres. Coquantur hæc probè ac colentur, & adiiciatur ſacchari libra vna. Redactum in droſati conſiſtentiam, bibendum præbe manè ieiuno, pondere vnciæ vnius ſemis ex aqua pluuia tepida.

a Echelii]Nicolaus legit ἐχελία. Quid autem ſit ἐχέλιον, nondũ ſcire me fateor. niſi fortè ἐχῖον legendum ſit.

Cap. LVII.

DROSATON ad quotidianas febres, omnéſque ſitim & rigorem afferentes, vtile. Capit quinquefolii herbæ folia tria, foliorum chamæſyces & ſeminis eius, halicacabi, ſingulorum hexagium vnum ſemis, ſaluiæ, piperis longi, ſingulorum drachmam ſemis, zizipha viginti, ſcolopendrii, ſampſuchi, ſingulorum manipulum ſemis, radicum quinque, ſingulorum vnciam vnã, corticis radicũ capparis dr. II. cinamomi dr. vnã ſemis, Damaſcena quindecim, ceraſia triginta, plantaginis vnc. ſemis, roſarum vnciam ſemis, polytrichi manip. ſemis, violarum vnciam ſemis, ſeminis fœniculi, aniſi, ſingulorum hexagia duo, trium ſantalorum, ſingulorum hexagia duo, ſpicæ nardi hexagium vnum, agarici hexagia duo, hyſſopi manipulum ſemis, ſeminum cucumerum, ſingul. drach. vnã, phu drachmam vnam, polypodii vncias duas, ſenæ vnciam ſemis, aquæ quantum ſatis erit, ſacchari libram vnam, ſacchari violacei vncias tres.

Cap. LVIII.

DROSATON ad tuſſientes & pleuriticos optimum. Habet ſeminis ferulæ hexagium vnum, dauci Cretici hexagia duo, hyſſopi vnciam ſemis, iridis hexagia duo, glycyrrhizæ vnciam ſemis, tragacanthæ hexagium vnum ſemis, vuarum Corinthiacarum vnciam ſemis, zizipha viginti, palmulas decem, caricas ſex, radicũ quinque, ſingulorum vnciã ſemis, Damaſcena decem, ceraſia viginti, ſeminis vrticæ hexagium vnum, ariſtolochiæ, bdellii, fœniculi, vngulæ caballinæ, ſingulorum vnciam vnam, violarum hexagia duo, ſeminis fœniculi hexagium vnum ſemis, adianti manipulum ſemis, agarici hexagia duo, ſeminis hyoſcyami, papaueris albi, ſingulorum hexagium vnum, aniſi hexagium vnum ſemis, tragacanthæ hexagium ſemis, phu hexagium ſemis, ſtyracis, ſpicæ nardi, ſingulorum hexagium vnum ſemis, carabos ſine pedibus ſex, roſarum vnciam ſemis, aquæ quod ſatis eſt, ſacchari libram vnam, penidiorum libram ſemis, rhei barbari hexagium vnum ſemis.

Cap. LIX.

DROSATON ad pleuriticas diſtẽtiones, & neruеas brachiorũ & femorũ, & à craſſis & viſcidis humoribus peruniuerſum corpus reſolutos, atque arthriticos. Recipit acori, hyperici, ſingulorum vncias tres, ſticha-
A dis Arabicæ vnciam ſemis, ſampſychi drachmas duas, carei, aniſi, ammeos, ſingulorum dr. tres, radicis fœniculi, apii, macedoniſii, borraginis, & aſparagi, ſingulorum vnciam vnam, roſarum hexagia duo, epithymi, ſenæ, ſingulorum vnciam ſemis, polypodii repurgati vnciam vnam ſemis, radicis eryngii vnciam vnam, rubiæ hexagia duo, aquæ quantum ſufficit, ſacchari libram vnam ſemis, rhei barbari hexagium vnum, turpeti, hermodactyli, ſingulorum hexagii dimidii quartam partẽ. Hæc trita in ſubtiliſs. pollinem, ligetur in linteo tenui, & in-
B iiciantur droſato, coquanturque probè & colo expurgentur.

Cap. LX.

DROSATON ad carnis diſſolutionem, corporíſque imbecillitatem, ſuppuratos, tuſſientes, & abceſſu laborantes. Accipit gummi Arabici, tragacanthæ, ſing. vnciam ſemis, glycyrrhizæ, bugloſſi, eupatorii, adianti, ſingulorum vnciam vnam, ſeminum cucumerum, ſingulorum vnciam ſemis, aniſi, fœniculi ſeminis, iridis, ammeos, ſingulorum hexagium vnum, ſcolopẽdrii vn-
C ciam ſemis. Cancros fluuiales ſine pedibus decem, decocti teſtudinis terreſtris vncias tres, maceris drachmã ſemis, violarum, borraginis florum, & roſmarini, ſingulorum hexagium vnum ſemis, caricas ſex, palmulas octo, zizipha viginti, hyſſopi manipulum ſemis, vuarum Corinthiacarum vnciam vnam, bombacii ſeminis vnciam vnam, ſeminis vrticæ hexagium ſemis, ligni aloes crudi hexagium vnum, radicis fœniculi, apii, macedoniſii, aſparagi, borraginis, & intybi, ſingulorum vnciam vnam, papaueris albi hexagium vnum ſemis, roſarum
D vnciam ſemis, thuris maris hexagium vnum ſemis, glycyrrhizæ vnciam ſemis, vngulæ caballinæ vnciam vnã, pruna decem, ceraſia viginti, aquæ quod ſatis eſt, ſacchari libram vnam, penidiorum libram vnam.

Cap. LXI.

DROSATON è roſis ad calorem corporis, iecoris, cordis, & omnem animi defectionem à calore ortã. Purgat etiam ventrem. Capit radicum quinque, ſingulorum vnciam vnam, ſucci apii vnciam vnã ſemis, ſucci intybi, & bugloſſi vncias duas, ſucci eupatorii vnciam
E vnam ſemis, ſeminum cucumerum ſingulorum vnciã vnam, adianti, aſpleni herbæ, ſingulorum manipulum ſemis, violarum, borraginis florum, & roſmarini, ſingulorum hexagium vnum, ruſci hexagia duo, trium ſantalorum, ſingulorum hexagia duo, aquæ quod ſatis eſt, & agarici drachmam vnam, ſenæ hexagium, epithymi vnciam ſemis, roſarum hexagia quatuor. Hæc probè cocta, colo expurgato. Dein adiice ſacchari libram vnam ſemis, & rheum barbarum, & vtere.

Cap. LXII.

F DROSATON purgatorium, & ventrem emolliens, ex hermodactylo nominatum, atque ad podagricos, arthriticos, & nerueas diſtenſiones mirabile. Habet radicum quinque, ſingulorum vnciam vnam, ſeminũ cucumerum, ſingulorum vnciam vnam ſemis, hyſſopi, adianti, ſcolopendrii, ſingulorum manipulum ſemis; violarum, florum roſmarini, & borraginis, ſingulorum hexagium vnum, cyperi drachmas tres, chamæmeli dr. duas, vuarum Corinthiacarum vnciam vnam, ſenæ dr. duas, hermodactyli, cuſcutæ, ſingulorum drachm. qua-
G tuor, aniſi, fœniculi, carei, ſingulorum drachmam vnam ſemis, polypodii vncias tres, agarici drachmas duas, aquæ quod ſatis erit, ſacchari lib. vnã ſemis, roſarum vnciam vnam, rhei barbari hexagia tria, turpeti hexagia duo. Hæc trita in ſubtiliſſimum pollinem ligentur in tenui linteo, & iniiciantur in droſatum.

Cap. LXIII.

DROSATON ad eos qui malo corporis habitu laborant, ſtomachicos, lienoſos, & omnigenas obſtructiones viſcerum. Recipit radicis helenii, fœniculi, & aſparagi, ſingulorum vnciam vnam, hyſſopi, ſtichadis, eu-
H patorii, ſingulorũ drachm. ſex exagr.thii, chamædryos, chamæmeli, ſingulorum dra[illegible] quatuor, tamaricis ramorum, ſcolopendrii, adi[illegible] ſingulorum manipulũ

ſemis,radicis capparis hexagia duo, florum iunci odorati,aſari,cyperi,ſingulorum drachm. duas ſemis, phu, rubiæ,ſingulorum vnciam ſemis,carei,aniſi, apii ſeminis,ammeos, ſeminis [a]ligeæ, ſingulorum drach. duas, foliorum ſalicis,corticis fraxini,ſingulorum hexagium vnum,glycyrrhizæ vnciam ſemis, roſarum vnciam vnam.Hæc probè cocta colo expurgato, & adiice polypodii repurgati vnciam vnam,epithymi,ſenæ, agarici, ſingulorum hexag. tria.Hæc denuò bene cocta colato: dein adiicito ſacchari libram vnam ſemis,rhei barbari, & turpeti,ſingulorumhexagium vnum.Hæc trita ligata in linteo ſubtili coniice in droſaton,& vtere.

a Ligeæ]Græcè eſt λιγέας. Quam verò herbam ſic appellet, ſcire non poſſum.Id quod ſuprà etiam monuimus.

Cap. LXIIII.

DROSATON purgatorium,ex rheo barbaro. Accipit quinque radicum,ſingulorum vnciam vnam, adianti manipulum ſemis,ſcolopēdrii, hepaticæ herbæ, florum roſmarini,eupatorii, ſingulorum vnciā ſemis, foliorum intybi manipulum ſemis,ſeminis intybi & lactucæ,ſingulorum hexagia duo,ſeminum cucumerum, ſingulorum vnciam ſemis,ſpodii drachmas duas, ſantali rubei,berberis,ſingulorum hexagia tria, polypodii vncias duas,ſenæ vnciam ſemis:epithymi vnciam vnā, pruna viginti, ceraſia triginta, ſebeſten quadraginta, violarum vnciam ſemis,tamarindorum,mannæ, ſingulorum vnciam ſemis,caſiæ repurgatæ vnciam vnam ſemis,roſarum vnciam ſemis,aquæ quantum ſufficit, & ſacchari libram vnam ſemis, rhei barbari hexagiū I. ſemis. Datur ieiuno pondere vnciæ vnius ſemis,cum aqua tepida.

Cap. LXV.

DROSATON ex ſena purgatorium optimum. Capit radicum quinque,ſingulorum vnciam vnam ſemis,ſucci apii,borraginis,& intybi,ſingulorumvnciam vnam,radicis bugloſſi vnciam vnam,eupatorii vnciam ſemis,cuſcutæ,aſari,ſingulorum vnciam ſemis,violarū, florum borraginis,& roſmarini, ſingulorumdrachmas duas,ſenæ,ſeminum cucumerum,ſingulorum vnciam ſemis,roſarum vnciam vnam,trium ſantalorum, ſing. drachmas tres,pruna viginti, ceraſia triginta, ſebeſten quadraginta,adianti,ſcolopendrii,ſingulorum manip. ſemis,ſeminis apii,fœniculi,& aniſi, ſingulorum hexagium vnum,agarici hexagia duo,epithymi vnciam ſemis,polypodii repurgati vnc. vnam ſemis, aquæ quod ſatis eſt,ſacchari libram vnam ſemis,rhei barbari hexagium vnum ſemis.

Cap. LXVI.

DROSATON ad quotidianas, & hemitritæos. Habet quinque radicum,ſingulorum vnciam vnā, ſucci apii,intybi,& bugloſſi,ſingulorum vncias duas,eupatorii vnciam vnam,ſenæ vnciam ſemis, trium ſantalorum, ſingulorum hexagia duo, violarum,florum borraginis,& roſmarini,ſingulorum hexagium vnum, ſeminum cucumerum,ſingulorum vnciam ſemis,adianti,ſcolopendrii,ſingulorum manip.ſemis, ammeos, aniſi,fœniculi,ſingulorum hexagium vnum, agarici dr. duas,polypodii vncias duas,aquæ quantum ſufficit, ſacchari libram vnam,rhei barbari hexag.vnum ſemis.

Cap. LXVII.

DROSATON [a]acetoſum compoſitum. Recipit radicis fœniculi,apii,macedoniſii, aſparagi,borraginis, intybi,& bugloſſi, ſingulorum vnciam vnam, ſeminū cucumerum,ſingulorum vnciam ſemis,pruna viginti, ceraſia triginta,ſebeſten quadraginta, violarum vnciā ſemis,roſarum vnciam vnam, florū borraginis, iridis, ſingulorum vnciam ſemis,ſcolopendrii,adianti,ſingul. manip.ſemis,florum [a]iunci odorati,aſari, ſingulorū hexagium vnum,ſenæ,cuſcutæ, eupatorii, ſantali rubei, ſingulorum vnciam ſemis,ſeminum aniſi,fœniculi,ammeos,ſingulorum [illegible] hexagia duo,aquæ quod ſatis eſſe videbitur.Dein accip[illegible] cocto hoc lib.vnam ſemis, & ſucci malorum P[illegible]acidorū vnc. quatuor. Adiice ſacchari libram [illegible] parato vtere.

a Acetoſum compoſitum] Nicolaus habet ἀκιτάζα κομπόςα. Quæ quidem verba eſſe corrupta nemo non videt. Scribendum enim erat ἀκέτωσον κομπόσιτον.Quare barbaras voces quibus Nicolaus vſus eſt,in noſtra conuerſione eſſe retinēdas diximus:vt ſcilicet hinc omnes palàm intelligerent, Nicolai etiam temporibus barbaras voces officinas medicorum irrepſiſſe.

Cap. LXVIII.

DROSATON ad tertianas & continuas febres. Accipit ſucci intybi libras duas, oxyphœnicorum vnc. tres.Hæc coquantur ad conſiſtentiam,colētúrque.Dein adiice ſacchari libras duas,rhei barbari hexagia duo,ſucci malorum Punicorum acidorū vncias tres,aquæ quātum ſufficit. Coquantur ad conſiſtentiam, & vtere in prædictis malis.

Cap. LXIX.

DROSATON ad iecoris obſtructionem & lienis. Capit meliloti,chamæmeli,ſingulorum vnciam vnam, florum iunci odorati hexagium vnum ſemis,croci ſcrupulum vnum,ſeminis fœniculi,apii,ſingulorum drach. ſemis,aquæ quod ſatis eſt,ſacchari libram vnam.Coquito ad conſiſtentiam,& colo expurgato, & iniice in pollinem,triti rhei barbari hexagium vnum ſemis, turpeti repurgati hexag. vnum,tartari dr.duas,dacrydii hexagium ſemis:& præbeto quauis vice ſcrupulos duos media nocte,cum aqua tepida.Pondus droſati ſit vnciæ vnius ſemis.

Cap. LXX.

DROSATON ad iecinoroſos, lienoſos,nephriticos,ſtomachicos, omnémque lienis & iecoris obſtructionem & vitioſum corporis colorem.Habet quinque radicum,ſingulorum vnciam vnam, myrices ramorū, adianti,aſpleni herbæ, ſingulorum vnciam ſemis, rubiæ vnciam vnam,dictamni,phu,acori,ſingulorum dr. duas,lupinorum hexagia duo,radicis bugloſſæ,eupatorii,ſingulorum drachmas tres, corticis fraxini vnciam vnam,ſeminis fœniculi,apii,& aniſi,ſingulorum hexagium vnum,ammeos drach.vnam,vuarum vnciā vnā, ſenæ vnciā ſemis, cuſcutæ,aſari,ſingul.drachmas tres, epithymi vnciam vnam,polypodii vnciam vnā ſemis, hyſſopi Cretici vnciam ſemis, ſucci intybi & bugloſſi, ſingulorum vncias duas,ſucci abſinthii vnciam vnam, ſucci fumariæ vncias tres, rhei Indici hexag. tria, ſeminis ſecuridacæ in frumentis repertæ hexagia duo, pulegii vnciam ſemis,chamæmeli drachmas tres, ſebeſten viginti,florum iunci odorati drachmam vnam ſemis, croci drachmam vnam,ſpicæ drachmas duas, meliloti vnciam ſemis,trium ſantalorum, ſingulorum hexagia duo,violarum,florum borraginis & bugloſſi, ſingulorū drachm. tres,Damaſcena viginti,ceraſia triginta, ſeminum cucumerum,ſingulorum vnciam vnam, foliorū intybi vncias duas,cyperi drachmas tres, carei ſeminis drachmas duas,ſacchari lib. duas,aquæ in qua ferrum multoties extinctum eſt quantum ſufficit, rhei barbari hexagia duo.Dantur manè ieiuno vnciæ duæ cum aqua tepida,habente aliquid de aqua cui ſcolopendrium, myricæ rami,cortex fraxini,aniſum,fœniculum,crocus, & roſæ incoctæ ſint.

Cap. LXXI.

DROSATON purgans viſcera & aluum. Recipit quinque radicum,ſingulorum vncias duas, violarū hexagia duo,Damaſcena viginti,ceraſia triginta,ſebeſten quadraginta, triū ſantalorū,ſing.hexagia duo,roſarum vnciam ſemis,cucumerum ſeminum, ſingulorum vnc. vnam,epithymi vnciam vnam, polypodii vnciam vnā ſemis,agarici,ſenæ,ſingulorum vnciam ſemis, ramorū myricæ,foliorū ſalicis,radicis capparis, [a] ſcarolachani, hyſſopi,iridis,ſingulorum vnciam ſemis, foliorum intybi & lactucæ, ſingulorum vnciam ſemis drachmam vnam, polytrichi vnciam vnam, glycyrrhizæ vnciam ſemis,rubiæ hexagia duo,turpeti hexagia duo, ſeminis lactucæ,intybi,aniſi,& fœniculi, ſingulorum vnciam ſemis,florum borraginis & roſmarini,ſingulorum hexagium vnum, vuarum vnciam vnam, aquæ quod ſatis eſt,ſacchari libram vnam ſemis,rhei barbari hexagium vnum ſemis.Datur ex aqua tepida.

a Scarolachani] Græcè eſt σκαρολαχάνου. Quid verò illi ſit Scarolachanon, ſcire nõn poſſum: niſi Scarioiam intelligat, quæ inter olera numerari poteſt.

Cap. LXXII.

DROSATON ad podagricos, arthriticos, deſtillatione laborãtes, articulorum dolorem, neruorum incontinentiam, & ad omnem corporis malitiam. Vocatur de hermodactylo. Datur manè ieiuno vncia vna ſemis cum aqua tepida. Purgat ventrem, neque cõpreſſionem, neque anguſtiam, neque querelam corporis efficit, ſed facilè potius ſpirantes, lætos, & immunes ab omni vitioſo humore, ac ſanos, qui idipſum aſſumunt, facit. Accipit radicum fœniculi, apii, macedoniſii, aſparagi, borraginis, intybi, & bugloſſi, ſingulorũ vncias duas, ſeminum cucumerum, ſingulorum vnciam ſemis, pruna viginti, ceraſia triginta, ſebeſten quadraginta, polytrichi manipulum ſemis, floris iunci odorati, aſari, ſing. hexag. duo, trium ſantalorum, ſingul. hexag. vnum, ſcolopendrii manipulum ſemis, epithymi vnciam vnã, polypodii vncias duas, rubiæ hexagia duo, roſarum, glycyrrhizæ, ſingulorum vnciam ſemis, ſeminum aniſi, fœniculi, ſingulorum hexagia duo, ſenæ vnciam ſemis, agarici hexagia duo, papaueris albi hexagium vnũ, violarum hexagia duo, chamæpityos vnciam ſemis, nenuphari hexagia duo, ſeminis portulacæ, lactucæ, & intybi, ſingulorum vnciam ſemis, ariſtolochiæ longæ & rotundæ, ſingulorum hexagia duo, hyſſopi manipulum ſemis, zizipha viginti, vuarum vnciam ſemis, tamarindorum hexagia quatuor, folii hexagium vnum, ſtichadis vnciam ſemis, ſeminis ſampſychi hexag. duo, carei, ammeos, ſingulorum hexagium ſemis, hyperici, trifolii, phu, ſingulorum hexagia duo, chamædryos hexagium vnum, croci hexagium vnum ſemis, florum roſmarini hexagium vnum, eupatorii, berberis, ſpodii, ſingulorũ hexagia duo, aquæ quantum ſufficit, ſacchari lib. duas, rhei barbari hexagia duo, hermodactyli hexagium vnũ ſemis, turpeti hexagia duo. Hæc trita ligentur in linteo ſubtili, coniiciantur que in ebullitionem droſati, & colentur.

Cap. LXXIII.

DROSATON ad iecinoris obſtructionem à calore ortam. Vocatur Italica lingua [a]Ipilaſtione. Facit ad ſtomachi dolorem, vteri, renum, imi vẽtris, & viſcerum inflationem. Capit radicis fœniculi, apii, macedoniſii, aſparagi, borraginis, intybi, & bugloſſi, ſingulorũ vnc. vnam ſemis, calaminthæ vnciã ſemis, chamameli, meliloti, ſingulorum hexag. tria, aniſi, fœniculi, ammeos, apii, carei, ſingulorum drachmas duas, ſeminum cucumerum, ſingulorum vnciam ſemis, aſari, florum iunci odorati, cyperi, ſingulorum drachmam vnam ſemis, radicis rubiæ drachmas quatuor, eupatorii, abſinthii, ſingulorum drachmas tres, fumariæ vnciam ſemis, dictamni drachmam vnam, trium ſantalorum, ſingulorum hexagium vnum, roſarum vnciã ſemis, polytrichi, myricæ, ſingulorum manipulum ſemis, radicis capparis hexagia duo, ſucci intybi, borraginis, bugloſſi, abſinthii, & fumariæ vncias duas, hyſſopi, iridis, glycyrrhizæ, ſingulorum vnciam ſemis, aquæ quantum ſufficit. Poſt ebullitionem hæc iniiciãtur, ſpicæ nimirum, coſti, blattæ Byzantiæ, maceris, caryophylli, ſingulorum drachma vna, radicis mandragoræ hexagium vnum, croci drachma ſemis, ſenæ vncia ſemis, epithymi vncia vna, polypodii vnciæ duæ, agarici hexagia duo, Damaſcena viginti, ceraſia triginta, ſebeſten quadraginta, violarum vncia ſemis, gari vnciæ octo, aceti vnciæ quatuor. Hæc decoquito ad tertias, colóque expurgato, & adiice ſacchari libras duas, rhei barbari, & turpeti hexagia duo. Ligato autem hæc in linteo tenui, & coniice in ebullitionem droſati. Datur manè ieiuno vncia vna ſemis, aut vnciæ duæ cum aqua tepida.

a Ipilaſtione] Codex Nicolai habet καλεῖται ἰταλικῇ γλώσσῃ ἰπιλαστιῶναι. Quum verò vox Ipilaſtione ſit corrupta, quid ſignificet ſcire nequeo.

Cap. LXXIIII.

DROSATON ad oculorum dolorem, & ardorem A eorundem, omnem denique defluxionem ad eos deriuatam, & ad hebetudinem. Habet radicis fœniculi, apii, macedoniſii, aſparagi, borraginis, intybi, & bugloſſi, ſingulorum vnciam vnam, polypodii vncias duas, ſenæ vnciam ſemis, epithymi vnciam vnam, turpeti, agarici, ſingulorum hexagia duo, violarum, borraginis florum, & roſmarini, ſingulorum hexagium vnum ſemis, florum iunci odorati hexagium vnum, ſtichadis vnciã ſemis, polytrichi, ſcolopẽdrii, ſingulorum manipulum ſemis, trium ſantalorum, ſingulorum hexagia duo, ſemi B num cucumerum, ſingulorum vnciam vnam, pruna decẽ, ceraſia viginti, ſebeſten triginta, aquæ roſaceæ quod ſatis eſt, ſacchari librã vnam, & aceti boni vncias duas. Datur manè ieiuno vncia vna ſemis, aut vnciæ duæ ex aqua tepida.

Cap. LXXV.

DROSATON ex myrobalano ad arthriticos, iſchiadicos, & omnem imbecillitatẽ neruorum à prauis humoribus factam. Recipit myrobalanorum ex quinque generibus, ſine flauis, ſingulorum vnciam ſemis. C Hos terens coniice in libram vnam ſemis aquæ, diebus quatuor. Dein accipe radicis fœniculi, apii, macedoniſii, borraginis, intybi, bugloſſi, & aſparagi, ſingul. vnc. vnam ſemis, ſeminis aniſi, fœniculi, ſingulorum drach. duas, eſulæ hexagia duo, ſeminum cucumerum, ſingul. vnciam vnam, pruna decem, ceraſia viginti, ſebeſten triginta, polytrichi, ſcolopendrii, ſingulorũ manipulum ſemis, roſarum, glycyrrhizæ, hyſſopi, ſingulorum vnciã ſemis, zizipha viginti, polypodii vncias duas, ſenæ hexagia tria, epithymi vnciam vnam, violarum hexagia D duo, agarici vnciam ſemis, ſtichadis hexagia quatuor, croci drachmam vnam, aquæ quantum ſufficit, ſacchari libras duas, & decocti myrobalanorum libram vnam ſemis, turpeti hexagium vnum ſemis, hermodactyli hexagia duo, rhei barbari hexagium vnum. Datur vncia vna ſemis, aut vnciæ duæ ex aqua tepida.

Cap. LXXVI.

DROSATON ad iecinoroſos, lienoſos, & abſceſſu laborantes. Accipit radicis fœniculi, apii, macedoniſii, aſparagi, borraginis, intybi, lactucæ, & bugloſſi, ſin E gulorum vnciam vnam, pruna decem, ceraſia viginti, ſebeſtẽ triginta, polypodii vncias duas, ſenæ vnciam ſemis, agarici vncias duas, epithymi vnciam ſemis, ſeminum cucumerum, ſingulorum vnciam vnam, ſeminis lactucæ & intybi, ſingulorum vnciã ſemis, hyſſopi, polytrichi, ſcolopendrii, ſingulorum manipulum ſemis, ſeminis fœniculi, apii, & aniſi, ſingulorum hexagia duo, iridis vnciã ſemis, zizipha quindecim, glycyrrhizæ vnc. ſemis, roſarum vnciam vnam, trium ſantalorum, ſingulorum hexagium vnum, aſparagi ſeminis, & ruſci, ſing. F drachmam vnam, rubiæ vnciam vnam, ramorum myricæ manipulum ſemis, radicis capparis drachmam vnam, calaminthæ vnciam ſemis, papaueris albi hexagia duo, abſinthii hexagia duo ſemis, ſtichadis hexagium vnum, ramorum ſalicis vnciam ſemis, violarum vnciã ſemis drachmam vnam, florum roſmarini hexag. duo, vuarum Corinthiacarum vnciam vnam, aquæ quãtum ſufficit, & ſacchari libras duas, rhei barbari hexagium vnum, turpeti hexagium vnum ſemis. Datur manè ieiuno vncia vna ſemis, aut vnciæ duæ ex aqua tepida.

G

Cap. LXXVII.

DROSATON ad reſolutos, arthriticos, & neruorum mala vtile. Capit radicis fœniculi, apii, macedoniſii, aſparagi, borraginis, & bugloſſi, ſingulorum vncias duas, peucedani hexagium vnum, pyrethri drachmas duas, cubebe drachmam vnam, cardamomi hexagium ſemis, euphorbii, caſtorei, ſingulorum hexagiũ ſemis, roſarum hexagia duo, cinamomi hexagium vnum, ſeminis fœniculi hexagia duo, coriãdri hexagium ſemis, H Damaſcena decem, ſebeſten [illegible] decim, ceraſia viginti, aquæ quod ſatis eſt, ſacch[illegible] hexagi[illegible] vnam, rhei barbari & turpeti & hermodact [illegible] ſingulorum hexagium vnum. Rectè confecto vtere [illegible]

Cap. LXXVIII.

DROSATON ad eos qui vinum immoderatè bibunt,& volentes hoc odio proſequi. Habet ſucci abſinthii drachmam vnam,amygdalas amaras quinque, ſeminis braſſicæ & foliorum drachmas duas,ſeminis fœniculi hexagia duo,lapathi, [a] azogyri,ſingulorum hexagium vnum,ſeminis lactucæ hexagii dimidii quartam partem,aſari hexagium ſemis,piperis albi & longi,ſing. hexagium vnum,terebinthinæ drachmam vnam,roſarum hexagia duo , tragacanthæ hexagium vnũ ſemis, vuæ marinæ vnciam vnam,mellis Attici vnc.quatuor, ſacchari vncias octo,vini albi vncias quatuor,aquæ lib. duas.Reduc ad droſati conſiſtentiam,& vtere.

a Azogyri] Græce eſt ἀζογύρȣ. Quid verò per illam vocem Nicolaus intelligat,me ignorare fateor.Sed legendum fortè erit ἀνάγυρον.Anagyri autem hiſtoria eſt apud Dioſcoridem.

Cap. LXXIX.

DROSATON ad eos qui elephantia laborãt,valde bonum. Recipit radicis fœniculi,apii, macedoniſii, borraginis & intybi,ſingulorum vnciam vnam , violarum,abſinthii,cuſcutæ,ſingulorum drach. ſex , epithymi vnciam vnam,polypodii vncias duas,myrobalanici trini,agarici,ſingulorum drachmas tres,ſenæ drachm. duas,ſucci eupatorii,bugloſſi & intybi,ſingulorum vncias quatuor,ſucci fumariæ lib.ſemis,rubiæ,phu,ſingulorum drachmas quatuor ſemis,ſpicæ drachmam vnã, cyperi vnciam ſemis,aniſi,ammeos, ſingulorum hexagium vnum,aſari hexagia duo,florum iuci odorati dr. vnã ſemis , Damaſcena viginti,ceraſia triginta , ſebeſtẽ quadraginta,ſeminum cucumerum , ſingulorum vnc. vnam,florum borraginis & roſmarini, ſingulorum drachmam vnam ſemis,trium ſantalorum,ſingulorum dr. vnam, ſucci calaminthæ vnc.duas , myricæ ramorum vnciam vnam ſemis,ſcolopendrii,adianti, ſingulorum manipulum ſemis,aceti ſquillitici vncias quatuor, ſacchari libras tres,aquæ in qua ferrum multoties extinctum eſt,quantum ſufficit.Coquito hæc probè ad droſati conſiſtentiam. Datur manè ieiuno vncia vna ſemis,aut vnciæ duæ cum aqua tepida.

Cap. LXXX.

DROSATON ad hydropicos,mirabile. Accipit quinque radicum,ſingulorum vnciam vnam,aniſi,petroſelini,ſingulorum hexagium vnum,aſari, ſpicæ nardi,amomi,ſingulorum hexagium ſemis,epithymi vnc. ſemis,polypodii vnciam vnam ſemis, ſcolopendrii hexagium vnum ſemis,Damaſcena viginti , cyperi vnciã ſemis,radicis acori aut foliorum eius hexagium vnũ, iridis hexagia duo,caſiæ repurgatæ vnc. vnam,aquæ in qua ferrum multoties extinctum ſit quantum ſufficit, & mellis Attici aut ſacchari lib.vnam,aceti vncias quatuor.Præparatum rectè datur manè pondere vnciarum duarum,cum aqua tepida in qua ferrum extinctum ſit.

Cap. LXXXI.

DROSATON ad iecinoroſos,expertum . Capit eupatorii ſtag.tria,pæoniæ,trium ſantalorum, ſingulorum ſtagia duo,ſcolopendrii,aſari,croci,ſingulorum ſtagium vnum,roſarum legitimarum ſtagia duo,hyoſcyami ſtagium vnum ſemis,cyperi ſtagia tria, glycyrrhizæ ſtagia ſex,ſpicæ nardi ſtagium vnum ſemis,plantaginis maioris ſtagia duo ſemis, ſeminis ſecuridacæ drachmã vnã,ſebeſtẽ ſtag . tria, ſeminis portulacæ vnc.ſemis,papaueris albi drach.vnam , violarum ſtagium vnum ſemis,aniſi,agni ſeminis,lactucæ,intybi, ſingulorum dr. vnam ſemis,radicis capparis hexagium vnum ſemis, polytrichi vnciam ſemis,Damaſcena viginti,ceraſia triginta,pſyllii ſtagium vnum,radicum quinque, ſingulorum vncias duas, ſeminũ cucumerum, ſingulorum vnciam ſemis,florum myricæ ſtagium vnum,roſarum vnciam ſemis,ſeminis milii ſolis ſtagium vnum , petroſelini ſtagii dimidii quartam partem , [a] chamæceraſi radicis corticis ſtagia duo, ſeminis hederæ ſtagium ſemis, ammeos,ſpicæ,ſingulorum ſtagium vnum, cinamomi ſtagia tria,oxyacãthæ ſtagium vnum ſemis, aquæ quãtum ſufficit,& ſacchari libras duas , rhei barbari & turpeti,ſingulorum hexagium vnum ſemis. Coquito probè ad conſiſtentiam,colóque expurgato. Dantur vnciæ duæ cum aqua tepida.

a Chamæceraſi]Græcè eſt χαμοκεpaσίας fortè pro χαμαικεpaσίας. Intelligit autem,vt puto,ceraſi humilis radicis corticem.

Cap. LXXXII.

DROSATON ad iecinoroſos,lienoſos,ſtomachicos,& colicos.Habet corticis radicis capparis ſtag. duo, ſcolopendrii hexagia duo,myricæ fructus & floris,ſing. hexagium vnum ſemis,foliorũ ſalicis , [a] ſplenodapani, ſeminis agni,ſingulorum ſtagia duo,amomi,abſinthii, ſingulorum ſtagium vnum ſemis , ariſtolochiæ ſtagia duo,gentianæ ſtagium vnum,ſaluiæ ſtagia duo ſemis, radicis aſparagi hexag. tria,chamædaphnes,radicis ſtruthii,ſingulorum ſtagium vnum ſemis, betonicæ,coſti, ſingulorum hexagium vnum ſemis , petroſelini ſtagiũ vnum ſemis,ſebeſten hexagia tria,ſeminis maluæ ſtag. vnum,radicis acori ſtagium vnum ſemis, ſcolopendrii, polytrichi,ſingulorum manipulum ſemis,radicis fœniculi,apii,macedoniſii, lactucæ ,borraginis,& bugloſſæ, ſingulorum vnciam vnam,radicis chamæceraſi hexag. duo,ſeminis hederæ hexagium vnum ſemis,corticis radicis [b] careæ vnciam ſemis,cubebe ſtagium vnum, aſari,ſeminis fœniculi , ſingulorum ſtagia duo , epithymi hexag. duo,florum borraginis ſtagia tria, Damaſcenorum vnciam ſemis,cinamomi ſtagia duo , trium ſantalorum,ſingulorum hexagium vnum ſemis, ſeminũ cucumerum,ſingulorum vnciam ſemis,ammeos hexag. vnũ, violarũ hexag. duo , roſarũ hexag.tria,croci hexagium ſemis,aquæ quantum ſatis erit,ſacchari lib. duas, turpeti & rhei barbari,ſingulorum hexagium vnum ſemis . Hæc coquito ad conſiſtentiam droſati , dein colo expurgato,& vtere.

a Splenodapani] Græcè eſt σπληνοδαπάνȣ,hoc eſt herbæ lienem abſumentis.Quare eam intelligit herbam quæ alio nomine aſplenon dicitur. b Careæ]Græcè eſt καpέας. Quid autem ſit carea qualíſque herba,me ignorare fateor,niſi careum intelligat.

Cap. LXXXIII.

DROSATON ad arteriacos & tuſſientes optimũ. Recipit ſeminis ferulæ,dauci Cretici, ſingulorum ſtag. tria,bdellii,helxines,ſingulorum ſtagium vnum ſemis, rutæ vnciam ſemis, abrotoni drachmas duas,polygoni vnciam ſemis,ziziphorum vnciam ſemis,adianti vnciam vnã , radicis acanthæ albæ vnc. duas,agarici drachmas tres,ariſtolochiæ longæ & rotundæ,ſingulorum hexagium vnum ſemis,calami odorati drachmas duas, carpobalſami drachmam vnam ſemis,ſex radicum,ſingulorum vnciam ſemis,piceæ foliorum tenerorum cũ ramis eius drachmas tres, ſeminis hyoſcyami ſtagium vnum,hyſſopi ſtagia quatuor,zingiberis drachm. duas, cumini hexagium vnum , cardamomi drachmas tres, carpobalſami ſtagium vnum ſemis , betonicæ drachm. tres, [a] bechaniæ terentinæ ſtagia duo, aniſi, ammeos, ſingulorum hexagium vnum , tragacanthæ drachmas duas,terebinthinæ ſtagium ſemis, vuarum palmularũ, caricarum, ſingulorum vnciam ſemis drachmam vnã, glycyrrhizæ vnciam ſemis,Damaſcena decem , ſeminis fœniculi hexagium vnum ſemis,violarum drach. duas, roſarum vnciam ſemis,vngulæ caballinæ vnciam vnã, aquæ quod ſatis eſt, ſacchari libras duas, rhei barbari & turpeti,ſingulorum hexagium vnum . Datur manè ieiuno pondere vnc.vnius ſemis cum aqua tepida.

a Bechaniæ terentinæ] Nicolaus habet βηχανίας τεpεντίνηs.Quid verò ſit bechania,mihi prorſus ignotum eſt.

Cap. LXXXIIII.

DROSATON ad eos qui iecur dolent propter calidam intemperiem,valde bonum. Accipit trium ſantalorum,ſingulorum vnciam ſemis,roſarum,violarum, ſingulorum hexagia duo,ſecuridacæ hexag. duo ſemis, ſpicæ nardi,eupatorii,aſari,ſcolopẽdrii,ſingulorum hexagia duo, adianti manipulum vnum , ſeminis lactucæ & intybi,papaueris albi,ſingulorum vnc. ſemis,quinq; radicum, ſingulorum vncias duas,ſeminum cucumerũ, ſingulorum vnciam ſemis , petroſelini hexagia duo,ſebeſten viginti,Damaſcena triginta , ceraſia ſexaginta,

ſeminis portulacæ hexagia duo, cinamomi vnciam ſemis, croci hexagium ſemis, pſyllii hexagium vnum, ſpodii hexagia tria, mannæ hexagia ſex, oxyphœnicorum vnciam vnam, caſiæ vncias duas, rhei barbari hexagia duo, ſeminis agni hexagia tria, ſaluiæ hexagia duo, ſeminis fœniculi hexagia tria, epithymi vnciam vnam, polypodii vncias duas, papaueris nigri hexagia quatuor, ſolani vel eius ſeminis vnciam ſemis, glycyrrhizæ vnciam vnam, ammeos hexagia duo, ſeminis cotoneorum hexagia tria, hyoſcyami vnciã ſemis, ſpicæ hexagium vnum, ſacchari libras duas, radicis capparis vnciam vnam ſemis, coriandri hexagia tria. Datur manè pondere vnciarum duarum ex aqua tepida, ac poſtea vt dormiat permittendum.

Cap. LXXXV.

DROSATON ad dyſentericos, & cœliacos, admodum bonum. Capit aquæ pluuiæ libras quatuor, pampinorum vitis manipulum vnum, poma acida tuſa decem, cotonea tuſa ſex, roſarum rubearum vncias duas, cacuminum rubi vnciam vnam, granorum myrti vnc. vnam, ſorbarum vnciam vnam, pyrorum ſyluestrium vnc. duas. Coquito hæc ad tertias, & adiice ſacchari roſacei libram vnam. Coquito iterum ad tertias, colóque expurgato. Datur manè pondere vnciarum duarum cũ aqua pluuia in qua cocta ſint ſumach, roſæ, grana myrti, maſtiche, & aniſum.

Cap. LXXXVI.

DROSATON ad podagricos & arthriticos optimum. Habet ſex radicum, ſingulorum vnciam vnam, Damaſcena viginti, ceraſia triginta, ſebeſten quadraginta, radicis bugloſſæ vnciam vnam, ſeminum cucumerũ, ſingulorum vnciam vnam, aſari, chamædryos, chamæpityos, ariſtolochiæ longæ & rotundæ, florum iunci odorati, ſingulorum vnciam ſemis, polytrichi, ſcolopendrii, hyperici, ſingulorum vnciam vnam, ſeminis fœniculi, petroſelini, aniſi, ſingulorum hexagia duo, roſarum vnciam ſemis. Coquito hæc in aqua ad tertias, colóque expurgato, & accipe de decocto libras duas, illique adiice epithymi vnc. vnam, polypodii vnc. duas, ſenæ vnc. ſemis, roſarum vnciam vnam, medullæ colocynthidis drachm. vnam, euphorbii drach. ſemis, mannæ vnciam ſemis, oxyphœnicorum vnciam ſemis drachmam vnã, caſiæ vnciam vnam. Coquito hæc denuò probè ad tertias, colóque tranſmitte, & accipe de iis libram vnam ſemis. Adiice autem hæc trita & cribrata, nempe hermodactyli drachmam vnam, turpeti hexagium vnum, rhei barbari hexagium vnum. Coquantur ad tertias, colóque expurgentur. dein adiice ſacchari libram vnam. Datur cum aqua tepida ieiuno manè pondere vnciarum duarum vſque ad ſeptimum diem. Diebus iis præteritis, ſi voles dare laboranti purgatorium medicamentum, accipe Galeni picræ hexagium vnum ſemis, benedictæ laxatiuæ hexagium ſemis, hermodactyli, turpeti, ſingul. drachmam vnam, rhei barbari hexagium ſemis. Hæc bibenda præbe media nocte cum aqua tepida. dein dato acetum cum aqua, vt os ſuum eluat.

Cap. LXXXVII.

DROSATON ad cœliacos & dyſentericos. Recipit mala acida decem, cotonea ſex, granorum myrti vnciam vnam, ſummitatum rubi manipulum ſemis, roſarum vnciam vnam, aniſi, ſeminis fœniculi, ſingulorum vnciam ſemis, ſorbarum & pyrorum ſylueſtriũ immaturorum, ſingulorum decem, ſumach vnciam vnam, maſtiches vnciam ſemis, acinorum vuæ vnciam vnam. Hæc trita irrigato cum aqua pluuia ſufficiente, & decoquito probè ad tertias, colóque expurgato. dein adiice ſacchari roſacei veteris libram vnam. Coquito ad conſiſtentiam droſati, colóque expurgato. Datur cũ aqua pluuia cui incocta ſint ſumach, maſtiche, & aniſum.

Cap. LXXXVIII.

DROSATON ad dyſentericos, & lientericos. Accipit mala cypariſſi decem, cyperi vnciam ſemis, maioranæ aridæ, ſaluiæ, & roſmarini, ſingulorum manipulũ A ſemis, granorum myrti vnciam vnam, roſarum vnciam vnam, maſtiches vnciam ſemis, ſidiorum hexagia duo, aniſi, ſeminis fœniculi, ſingulorum vnciam ſemis, cotonea tuſa quatuor, pyrorum ſylueſtrium tuſorum vncias tres, ſumach vnciam ſemis, aquæ quod ſatis eſt, & ſacchari roſacei veteris libram vnam. Datur cum aqua pluuia cui incocta ſint ſumach, maſtiche, & grana myrti.

Cap. LXXXIX.

DROSATON ad continuas febres & ardentes, ac lipyrias nominatas. Capit ſeminis lactucæ, intybi & por B tulacæ, ſingulorum hexagia duo, eupatorii vnciam ſemis, trium ſantalorum, ſingulorum vncias duas ſemis, pruna viginti, ceraſia triginta, ſebeſtẽ quadraginta, violarum vnciam vnam, roſarum vnciam vnam ſemis, ſeminis ſylueſtris[a] melitzanii vnciam ſemis, ſeminum cucumerum, ſingulorum vnciam ſemis, papaueris albi & nigri, ſingulorum hexagium vnum, ſeminis cotoneorũ hexagium ſemis, adianti vnciam vnam, caphuræ ſcrup. duos, ſcolopendrii vnciam vnam, aquæ quod ſatis eſt, ſacchari libras duas, rhei barbari hexagia duo.

C a Melitzanii] Nicolaus habet μελιτζανίου. Quid verò illi ſit melitzanium, ſcire certo nõ poſſum. Intelligit fortè melanthium ſylueſtre, quod aliquibus pſeudomelanthium vocatur & lolium. quanquam falſò, vt ſecundo noſtrorum de ſtirpium hiſtoria com. tomo, monſtrauimus.

Cap. XC.

DROSATON ad ſtillicidium & difficultatem vrinæ, ac calculoſos. Habet ſex radicum, radicis bugloſſi, ſingulorum vnc. duas, pruna quindecim, ceraſia viginti, ſebeſten triginta, roſarum vnciam ſemis, polytrichi, abrotoni, violarum, ſingulorum vnciam ſemis, cri D tami, naſturtii & apii tenerum, ſingulorum vncias duas, chamæmeli vnciam vnam, amygdala amara viginti, ſeminis raphani hexagia duo, rubiæ, ſeminis apii, fœniculi, & aniſi, ſingulorum hexagium vnum, aquæ quod ſatis eſt, ſacchari libram vnam, rhei barbari hexagium vnum ſemis. Datur manè cum aqua tepida pondere vnciæ vnius & ſemis, aut vnciarum duarum.

Cap. XCI.

DROSATON ad febres acutas & ardentes, calidámque iecoris intemperiem, & ictericos. Recipit radi E cum ſex, radicis bugloſſi, ſingulorum vnciam vnam, adianti, foliorum intybi, ſingulorum manipulum ſemis, violarum vnciam ſemis, florum borraginis drach. duas, ſeminum cucumerum, ſingulorum vncias duas, trium ſantalorum, ſingulorum hexagia duo, ſeminum lactucæ & intybi, ſingulorum hexagium vnum ſemis, ſcolopendrii manipulum ſemis, pruna viginti, ceraſia triginta, ſebeſten, & ziziphorum, ſingulorum vigintiquinque, glycyrrhizæ vnciam ſemis, aniſi, ſeminis fœniculi, hordei excorticati, ſingulorum vnciam ſemis, ca F ſiæ vncias duas, aquæ quantum ſufficit, ſacchari libras duas, rhei barbari hexagium vnum ſemis. Datur manè ieiuno, pondere vnciæ vnius, vel vnciæ vnius ſemis, ex aqua tepida.

Cap. XCII.

DROSATON ad iecinoroſos, lienoſos, ictericos, & omnis generis iecoris caliditatẽ. Accipit ſex radicũ, radicis bugloſſi, & ruſci, ſingulorum vnciam vnam, ſeminum cucumerum, ſingulorum vnciam ſemis, ramorum myricæ manipulum ſemis, radicis ſalicis, ſeminis G portulacæ, ſingulorum vnciam ſemis, adianti, hepaticæ herbæ, ſingulorum manipulum ſemis, aſari hexagium ſemis, eryngii, rubiæ, ſingulorum vnciam ſemis, violarum, borraginis florum, ſingulorum hexagium vnum ſemis, ſucci intybi, eupatorii & bugloſſi, ſingulorum vncias duas, cicerum nigrorum vnciam vnam, ſenæ vnciã ſemis, cichorii manipulum ſemis, ſeminis lactucæ, intybi & aniſi, ſingulorum hexagium vnum, epithymi vnc. vnam, polypodii vncias duas, radicis capparis hexagia duo, corticis radicis ſalicis hexagia duo, dauci ſeminis H & petroſelini, ſingulorum hexag. vnum, ſeminis ſparti & radicis eius, ſingulorum hexagium vnum ſemis, Damaſcena viginti, ceraſia triginta, ſebeſten quadraginta, trium ſantalorum, ſingulorum hexagium vnum ſemis,

corticis fraxini hexagia duo,roſarum vnciam ſemis, aquæ quod ſatis erit,ſacchari libras duas,rhei barbari, & turpeti,ſingulorum hexagia duo.Datur manè ieiuno cum aqua tepida pondere vnciarum duarum cui incocta ſint radix fœniculi,apii, aſparagi, cicera nigra, Damaſcena,cortex fraxini,& rami myricæ.

Cap. XCIII.

DROSATON ad omnem iecoris caliditatem, & obſtructionem lienis,viſcerumque purgatorium.Capit ſex radicum,bugloſſi radicis,& ruſci, ſingulorum vnc. vnam,ſeminum cucumerum,ſingul. vnc.ſemis,adianti,hepaticæ herbæ,ſcolopendrii,ſingulorum manipulũ ſemis,trium ſantalorum,ſingulorum hexagium vnum ſemis,radicis eryngii,rubiæ,ſingulorum vnciam ſemis, pruna viginti,ceraſia triginta,ſebeſten quadraginta,intybi manipulum ſemis,ramorum ſalicis & myricæ,ſingulorum manipulum ſemis,aſari hexag. vnum, violarum,florum borraginis,nenuphari,ſingulorum hexag. vnum ſemis,ſucci intybi,eupatorii & bugloſſi, ſingulorum vncias duas,cicerum nigrorum vnciam ſemis, ſenæ vnciam vnam,cuſcutæ, florum iunci odorati, phu, cyperi,hyſſopi,ſingulorum vnciam vnam ſemis,cichorii manipulum ſemis,ſeminis portulacæ, lactuca & intybi,ſingulorum vnciam ſemis, epithymi vnciam ſemis,polypodii vncias duas,radicis capparis corticis in aceto macerati hexagia duo,corticis ſalicis hexagia duo, ſeminis dauci,petroſelini,aniſi,ſingulorum hexagium vnum ſemis,radicis ſpartii & eius ſeminis hexagia duo, roſarum vnciam ſemis,aquæ quod ſatis eſt, ſacchari libram vnam,rhei barbari & turpeti, ſingulorum hexag. vnum.Datur manè ieiuno pondere vnciæ vnius ſemis, aut duarum cum aqua tepida cui incocta ſint radix fœniculi,apii,intybi,& aſparagi,cicera nigra,cortex fraxini,rami myricæ,pruna,ceraſia,& aniſum.

Cap. XCIIII.

DROSATON ad diſtentiones neruorũ, brachiorum,& femorum.item reſolutos à craſſis & viſcidis humoribus.Habet acori,hyperici,ſingulorum vnc.duas,ſtichadis vnciam ſemis,ſampſychi,carei, aniſi, ammeos, ſingulorum drachmas tres,aceti quod ſatis eſt, aut aceti ſquillitici vnciam ſemis,aquæ & ſacchari libram vnã, mellis Attici vncias ſex,rhei barbari hexagium vnum, turpeti,hermodactyli,ſingulorum hexagium ſemis.Datur manè ieiuno pondere vnciæ vnius ſemis, aut duarũ cum aqua tepida.

Cap. XCV.

DROSATON ad neruorum diſtẽtiones,brachiorum & femorũ,podagricos,arthriticos,reſolutos à craſſis & viſcidis humoribus,& ad omnem defluxionem optimum.Recipit amomi,aſari, ſingulorum drachmas quatuor,acori,hyperici,ſingulorum vncias tres, xylobalſami vnciam vnam, dictamni drachmas quatuor,rubiæ vnciam vnam, peucedani vnciam ſemis, ſtichadis Arabici hexagia quatuor, ſampſychi hexag. duo,trifolii vnciam ſemis,ſeſelis hexag. duo,[a]ſenonis, ſiſymbrii, ſingulorum drachmas tres,ſii drachm.duas,aceti ſquillitici vncias tres,aquæ quantum ſufficit, ſacchari libras duas,mellis Attici libram vnã,rhei barbari,turpeti,ſingulorum hexagium vnum. Datur manè ieiuno cum aqua tepida pondere vnciæ vnius ſemis aut duarum, diebus ſeptem.Deinde dato [b]catapotia vocata intempeſtiua,dormituro,prout viribus ſatis eſt.

a Senonis] Manuſcriptus codex legit ζήνωνος,pro σήνωνος. Dicitur enim ſinon & ſenon. b Catapotia,&c.] Nicolai codex habet κόκια τὰ καλούμενα ἄωρια.Malè autem κόκια pro κόκκια ſcribitur.κόκκια enim vocat,quæ alii καταπότια. ἄωρια autem,vel intempeſtiuè, nimirum euntibus iam cubitum,data:quum legitimum tempus dandorum medicamentorum purgantium ſit matutinum:vel forte, quod deformia dicta ſunt. Certi enim ſtatuere nobis nihil licet,ſed tantùm coniecturis vtimur.

Cap. XCVI.

DROSATON ad iecinoroſos, lienoſos,nephriticos,colicos & inflatos. Accipit ſex radicum, ſingulorũ vnciam vnam,eryngii,calaminthæ, ſingulorum vnciã ſemis,florum chamæmeli,meliloti, ſingulorum vnciã

A ſemis drachmam vnam,ſeminis aniſi,fœniculi,apii,ammeos,carei,ſingulorum drachmas duas, radicis capparis vnciam ſemis,corticis recentis fraxini vnciam vnã, radicis ſalicis,cyperi,aſpleni,adianti, ſingulorum vnciã ſemis,aſari,florum iunci odorati,ſingulorum drachmã vnam ſemis,rubiæ drachmas ſex,eupatorii,bugloſſi,ſenæ,abſinthii,fumariæ,ſingulorum drachmas quatuor, dictamni drachmas tres, aquæ quantum ſufficit. Dein adiice ſucci intybi,fœniculi,borraginis,& abſinthii, ſin-
B gulorum vncias tres,ſucci fumariæ vncias duas.Coquãtur rectè ad conſiſtentiam,colóque expurgentur. Dein adiiciantur ſacchari libræ duæ,ſpicæ,coſti, oſſis narium purpuræ, maceris, caryophylli, ſingulorum drachma vna, radicis mandragoræ, croci, ſingulorum drachm. ſemis,rhei barbari hexagium vnum. Hæc trita in pollinem,ligentur in linteo ſubtili, & coquantur probè ad conſiſtentiam,colóque expurgentur. Datur vnciæ duæ cum aqua tepida cui incocta ſunt piceæ folia, & aniſi.

C Cap. XCVII.

DROSATON ad tuſſientes,ſuppuratos,& deſtillatione laborantes. Capit iridis,glycyrrhizæ,ſingulorũ vnciam ſemis,adianti manipulum vnum,tragacanthæ, gummi Arabici,ſingulorum drachmas tres,caricas albas decem,vuarum Corinthiacarum vnciam vnam ſemis,ſeminis maluæ,& bombacii, ſabæ repurgatæ, ſingulorum drachm. tres,floris maluæ ſylueſtris magnæ, borraginis & roſmarini florum, ſingulorum drachmas
D duas,violarum drachmam vnam ſemis,aniſi, fœniculi, ammeos, ſingulorum hexagium vnum, ſucci vngulæ caballinæ aut foliorum vncias quatuor,ziziphorum,ſebeſten,glycyrrhizæ,hyſſopi, ſingulorum vnciam vnã, cancros fluuiales decem ſine pedibus lotos ſæpenumero,papaueris albi cum calathis vſti vnciam vnam, palmulas decem,caſiæ vncias tres,ſex radicum & bugloſſi, ſingulorum vnciam vnam ſemis, polypodii vnc. duas, ſenæ vnciam vnam,epithymi vnciam vnam, roſarum
E vnc.vnam,[a]tuſſilaginis vnciam vnam, hordei decorticati vnciam ſemis,aquæ quantum ſufficit, ſacchari lib. vnã,penidiorum lib.ſemis.Datur manè,meridiè & veſperi vncia vna cum aqua tepida in qua decocta ſint zizipha viginti,ſebeſten quindecim, Damaſcena decem, vuarum Corinthiacarum vnciæ duæ,iridis, glycyrrhizæ, ſingulorum vncia ſemis, hordei decorticati vncia vna, hyſſopi manipulus ſemis. Coquantur hæc & colo expurgentur,dentúrque. Si verò efficere volueris vt ventrem purget,dato manè rhei barbari triti ſcrupulos duos.

F a Tuſſilaginis] Nicolaus habet βερβελικῆς. Sic autem vocat herbam quam alii & ipſe quoque aliàs, vngulam caballinam, latini verò tuſſilaginem nominant. Corrupta hæc vox eſſe ex dictione βήχιον videtur.

Cap. XCVIII.

DROSATON ad lienoſos,ſtomachicos,& eos qui malo corporis habitu laborant.purgat etiam aluum.Habet ſex radicum,ſingulorum vnciam vnam, polytrichi manipulum ſemis,ramorum myricæ vnciã ſemis, ſcolopendrii,hyſſopi,glycyrrhizæ, ſingulorum vnciam vnam,zizipha viginti,aniſi,fœniculi ſeminum, ſingulo-
G rum hexagia duo,caryophylli ſcrupulos duos, ſeminũ cucumerum,ſingulorum vnciam vnam,radicis bugloſſi vnc.ſemis,violarum,borraginis florum, ſingulorum hexagia duo,vuarum Corinthiacarum vnc.vnam, Damaſcena decem,ceraſia viginti,ſebeſten triginta, polypodii vncas duas,epithymi vnc.vnam,ſenæ,agarici,ſingulorum vnc.ſemis,roſarum vnc.vnam.Coquãtur hæc in aqua ad tertias,dein colo expurgato,& accipe ex decocto illo quantum voles,in ollámque conicito, addéque [a]oxyphœnici vnc.ſemis,caſiæ vnc.vnam, rhei barbari hexag. vnũ, turpeti hexagium vnum ſemis, zingiberis hexagium ſemis. Coquãtur hæc probè ad tertias,
H colóque expurgẽtur. Adiiciantur ſacchari libræ duæ,& coquantur ad conſiſtentiam.Detur pro arbitrio cum aqua tepida pondere vnciæ vnius,aut vnc. vnius ſemis. Quòd ſi verò iecur ægrotantis intemperie calida affectũ

fuerit, adde ex zulapio roſaceo purgatorio hexagium vnum ſemis aut duo, datóque cum droſato aquam tepidam media nocte.

a Addéque] Poſt hæc verba in Græco codice legitur καταφόρτιον λιβάνυ. Quid verò iis verbis innuere velit, diuinare nō ſatis poſſum: niſi fruſta ſeu micas thuris intelligat.

Cap. XCIX.

DROSATON ad iecinoroſos, & lienoſos. Recipit ſex radicum & bugloſſi, ſingulorum vnciam vnam, ſantali rubei & citrini, ſingulorum drachmas tres, violarum, borraginis florum & roſmarini, ſingulorum hexagium vnum, eryngii vnciam ſemis, cucumerum ſeminum, ſingulorum vncias duas, ſeminis lactucæ & intybi, ſingulorum drachmas duas, pruna viginti, ceraſia triginta, ziziphorum, ſebeſtē, ſingulorum trigintaquinque, polytrichi, ſcolopendrii, ramorum myricæ, ſingulorum vnciam vnam, radicis capparis hexagia duo, hordei puri vnciam vnam, aſari vnciam vnam ſemis, herbæ hepaticæ hexagia duo, glycyrrhizæ vnciā ſemis, aquæ quod ſatis eſt, caſiæ vnciam vnam, mannæ drach. tres, oxyphœnici vnciam ſemis, turpeti vnciam ſemis, ſenæ, agarici, ſingulorum vnciam ſemis drach. vnam, polypodii vncias duas, epithymi vnciam vnam, ſacchari librā vnam ſemis, aceti vnciam vnam ſemis, aut quantum ſatis erit. Datur cum aqua tepida ad arbitrium. Poſt ſumptionem huius droſati diebus ſex, ſi vis vti purgatorio medicamento, dato ex illo droſato cum aqua tepida, rhei barbari hexagium vnum, ſacchari roſacei laxatiui hexagia duo, diacydonii laxatiui hexagium vnum. Datur media nocte.

Cap. C.

DROSATON ad iecinoroſos, lienoſos, malo corporis habitu præditos, ſtomachicos, & omnis generis viſcerum obſtructiones. Accipit ſex radicum & bugloſſi, ſingulorum vnciam vnam, polypodii vncias tres, eupatorii, epithymi, ſenæ, ſingulorum vnciam vnam, agarici vnciam ſemis, adianti, ſcolopendrii, ramorum myricæ, ſingulorum manipulum vnū, ſucci intybi, bugloſſi, & fumariæ vncias duas, ſucci apii & eupatorii, ſingul. vncias duas ſemis, ſeminis fœniculi & apii, ſingulorum drachmas tres, ſeminum cucumerum, ſingulorum vnciam vnam, ſucci abſinthii vnciam vnam ſemis, ſeminis lactucæ, portulacæ & intybi, ſingulorum vnciam ſemis, violarum, florum borraginis & roſmarini, ſingulorum drachmas tres, eryngii vnciam ſemis, papaueris albi hexagia tria, trium ſantalorum, ſingulorum hexagiū vnum, radicis capparis vnciam ſemis, roſarum vnciam vnam, aquæ quantum ſufficit, ſacchari lib. vnam ſemis, aceti vncias tres. Datur vncia vna, aut vncia vna ſemis, ex aqua tepida manè ieiuno.

Cap. CI

DROSATON ad ſuppuratos, tabidos, febricitantes, deſtillatione & abſceſſu laborantes. Capit radicum ſex, ſingularum vnciam vnam, violarum, borraginis florum, ſeminis maluæ, nenuphari, ſeminis vrticæ, florum roſmarini, roſarum rubearum, ſingulorum drachmas tres, adiāti vnciam vnam, ſeminum cucumerū, ſingulorum vnciam vnam ſemis, papaueris albi vnciā ſemis, radicis bugloſſi vnciam vnam, Damaſcena quindecim, ſantali rubei & albi, ſingulorum hexag. duo, tragacanthæ, gummi Arabici, ſingulorum vnciam ſemis, vuarum Corinthiacarum vnciam vnam, carnium palmularum decem, iridis drachmas tres, chamæleuces vncias tres, fabæ repurgatæ, hyſſopi, ſingulorum vnciam vnam, bombacii ſeminis vnciam vnam ſemis, vngulæ caballinæ vncias duas, caſiæ vnc. vnam, aquæ quod ſatis eſt, ſacchari libram vnam, penidiorum libram ſemis, roſarum vnciam vnam, ſucci glycyrrhizæ, ariſtolochiæ rotundæ, ſingulorum drachmas tres. Datur manè & veſperi cum aqua tepida pondere vnc. vnius, aut vnciæ vnius ſemis.

Cap. CII.

DROSATON ad iecinoroſos, lienoſos, ictericos, & omnem calorem iecoris. Habet radicum ſex, ſingula- A rum vnciam vnam, ramorum myricæ manipulum ſemis, ſeminum cucumerum, ſingulorum vnciam ſemis, adianti, hepaticæ herbæ, ſingulorum manip. ſemis, triū ſantalorum, ſingulorum hexagium vnum, pruna viginti, ceraſia triginta, ſebeſten quadraginta, foliorum lactucæ & intybi manip. ſemis, aſari hexagium vnum, violarum, borraginis florum & roſmarini, ſingulorum hexagium vnum ſemis, ſucci intybi, bugloſſi, & eupatorii, ſingulorum vncias duas, cicerum nigrorum vnciam vnam, ſenæ vnciam ſemis, ramorum ſalicis manipulum B ſemis, cichorii vnciam vnam, ſeminis portulacæ, lactucæ & intybi, ſingulorum hexagium vnum, rhei barbari hexagia tria, radicis capparis in aceto macerati hexagia duo, corticis radicis ſalicis hexagiū vnum ſemis, dauci, petroſelini, & ſparti ſeminum, ſingulorum hexagium vnum, radicis ſparti hexagium vnum ſemis, rubiæ hexagia tria, ſacchari libras duas. Datur manè pondere vnciarum duarum cum aqua tepida, in qua incocta ſint radicis fœniculi & apii, hordei, cicerum nigrorum, corticis fraxini, & ramorum myricæ quantum volueris.

C Cap. CIII.

DROSATON ad eos qui laborant abſceſſu, vlceráque in renibus & veſica habent. Recipit radicum ſex, ſingularum vnciam vnam, ſeminum cucumerum, ſingulorum vncias tres, adianti manipulum ſemis, cicerū nigrorum vnciam vnam, ſpicæ drach. vnam, florū chamæmeli drachmas tres, aſari drachmas duas, vuarū Corinthiacarum vncias tres, Damaſcena viginti, ceraſia triginta, cyperi vnciam vnā, chamædryos, chamæpityos, pinearum nucum, ſingulorum vnciam ſemis, trifolii D drachmas tres, ſymphyti hexagia duo, ſeſelis drachmā vnam ſemis, hyſſopi manipulum ſemis, zizipha viginti, glycyrrhizæ vnc. vnam, iridis vnciam ſemis, ſeminis apii, & petroſelini, ſingulorum drach. vnam, amygdalarum dulcium viginti, ſebeſten quindecim, ſcolopendrii manipulum ſemis, ſeminis erucæ hexagium vnum ſemis, roſarum vnc. vnam, aquæ quod ſatis eſt, ſacchari libram vnam ſemis. Datur manè ieiuno ex aqua tepida, cui incocta ſint radix fœniculi, apii, macedoniſii, & aniſum.

E Cap. CIIII.

DROSATON ad colicos & nephriticos optimū. Accipit radicum ſex, ſingularum vncias duas, ſeminis fœniculi, apii, petroſelini, ammeos, carei, anethi, aniſi, ſingulorum hexagium vnum, phu, cyperi, ſpicæ, zingiberis, caryophylli, ſingulorum drach. ſemis, glycyrrhizæ vnc. vnam, acori, iridis, ſingulorum vnc. ſemis, polypodii vncias tres, epithymi vnc. vnam, ſenæ, turpeti, ſingulorum vnc. ſemis, radicis capparis vnc. ſemis, ſcolopēdrii, ramorum myricæ, adianti, ſingulorum manip. ſe- F mis, florum iunci odorati hexagia duo, eupatorii vnc. vnam ſemis, aquæ quod ſatis eſt, ſacchari lib. duas, rhei barbari, turpeti, ſingulorum hexagium vnum, roſarum vnc. vnam. Datur cum aqua tepida, cui incocta ſint radix fœniculi, apii, & macedoniſii, hordeum mundum, & aniſum.

Cap. CV.

DROSATON ad colicos, & nephriticos optimū. Capit medullæ ſquillæ vncias tres, radicum ſex, ſingul. vnc. vnam, ſeminis fœniculi, apii, petroſelini, ammeos, G carei, aniſi, ſing. hexagium vnum ſemis, chamædryos, chamæpityos, ariſtolochiæ longæ & rotundæ, ſingulorum drach. duas, ſeminis althææ, aſpleni herbæ, ſingul. drach. vnam ſemis, ſenæ, aſari, florum iunci odorati, ſingul. dr. tres, phu, dauci Cretici, cyperi, ſing. dr. vnam, nardi Celticæ drach. vnam ſemis, folii drach. vnam, abſinthii drach. tres, iridis drach. vnam ſemis, polypodii vnc. tres, ſpicæ drach. vnam, menthæ drach. duas, triboli ſeminis vnc. ſemis, thymi drach. vnam ſemis, epithymi vnc. vnam, thymbræ drach. duas, hyſſopi vnc. ſemis, ſil- H phii drach. vnam ſemis, radicis capparis drach. tres, roſarum vnc. vnam, aquæ in qua ferrum extinctū eſt multoties quantum ſufficit, ſacchari lib. duas. Dātur manè ieiuno vnc. vna ſemis aut vnciæ duæ cum aqua tepida,

diebus ſeptem,cui incocta ſint radix apii,fœniculi,macedoniſii,& aniſum.

Cap. CVI.

DROSATON ad iecinoroſos, lienoſos, obſtructionem & duritiem viſcerum. Habet radicum ſex,ſingularum vnciam vnam,ſeminum cucumerum,ſingul. vnc.vnam ſemis,intyborum,ramorum myricæ, ſcolopendrii,polytrichi,ſingulorum manipulũ ſemis, violarum,florum borraginis & roſmarini,ſingulorum hexagium vnum ſemis,ſucci intybi,apii, eupatorii,& buglosſi,ſingulorum vncias duas,cicerum nigrorum vnc. vnam,cichorii,ſparti ſeminum, & radicis, ſingulorum vnciam ſemis,Damaſcenorum,ceraſiorum,ſebeſtẽ,ſingulorũ trigintaquinque,ſeminis lactucæ & intybi, ſingulorum vnciam ſemis, ſeminis dauci hexag. vnũ, trium ſantalorum,ſingulorum hexagia duo,cyperi vnciam ſemis,phu,cuſcutæ,ſingulorum drach.tres, ſenæ vnc.ſemis,aſari hexagium ſemis,radicis ſalicis, corticis fraxini,radicis capparis,ſingul.drach.tres, ramorum ſalicis manip.ſemis,ſpicæ,rubiæ,ſingulorum vnc. ſemis, ammeos drach.vnam ſemis,vuarum Corinthiacarũ vnciam vnam,hyſſopi manip.ſemis, glycyrrhizæ vnc. ſemis,chamæmeli vnc.vnam,florum iunci odorati drachmas tres,ſeminis fœniculi,aniſi, ſingul.vnciã vnam, polypodii vncias duas,epithymi vnc.vnam, agarici hexagia duo,roſarum vnc.vnam,aquæ quod ſatis eſt, ſacchari libras duas,rhei barbari,& turpeti,ſingulorum hexagium vnum. Datur manè ieiuno pondere vnciæ vnius ſemis cum aqua tepida,cui incocta ſint radix capparis,rami ſalicis,zizipha,Damaſcena,glycyrrhiza, aniſum,fœniculum,cortex fraxini,& rami myricæ.

Cap. CVII.

DROSATON ad obſtructionem iecoris & lienis, atque colicos,mirabile. Recipit meliloti, chamæmeli, radicis fœniculi,apii,& aſparagi,ſingulorum vnciam vnam,florum iunci odorati hexagium vnum ſemis,roſarum vnciam ſemis,croci ſcrup.vnum, ramorum myricæ manip.ſemis,aquæ quod ſatis eſt,ſacchari libram ſemis.Datur manè ieiuno pondere vnciæ vnius, aut vnc. vnius ſemis cum aqua tepida, cui adiice corallii rubei ſcrupulum vnum. Aqua verò incocta habeat folia piceæ,radicem apii,ramos myricæ,ſcolopendrium, ſemẽ fœniculi & apii:datúrque dieb⁹ tribus. Si verò poſt hos dies dare vis purgatorium medicamentũ, præbeto hãc drangæam media nocte,quæ habet rhei barbari drach. vnam ſemis,ſeminis fœniculi & apii, ſingulorum ſcrupulum vnum,tartari drachmam ſemis,croci ſcrup.vnũ, ſacchari quantum aliarum ſpecierum.vel dato has pilulas media nocte,quæ accipiunt aniſi,ammeos, apii, folii,calami odorati,ſeminis erucæ,ſingulorum ſcrupulũ vnum,ſagapeni,bdellii,hieræ Galeni, ſingulorum drachmas duas,colocynthidis,agarici, ſingulorum drach. vnam,turpeti drachmas ſex,rhei barbari hexagium vnum,dacrydii drach.vnam.Fingãtur pilulæ ciceris parui magnitudine, cum ſucco fœniculi,& præbe pilulas vndecim,aut tredecim,aut quindecim pro viribus.

Cap. CVIII.

DROSATON è fumaria,conferens melancholicis,cholericis,elephantia correptis,carnis pruritui, ſcabiei,lichenibus,carniſque malitiei, ad vitioſum deniq; vniuerſi corporis colorem, & faciei, ad exanthemata à prauis humoribus facta.Accipit myrobalani citrini vnciã ſemis,violarum,abſinthii,cuſcutæ,ſingulorum vnc. vnam,polypodii vncias duas,epithymi vnc. vnam, ſenæ,agarici,ſingulorum vnciam ſemis,roſarum vnciam vnam.Coquantur probè in aqua ad tertias,colóque expurgato,& accipe de decocto illo libras duas.adde fumariæ ſucci cocti & colati libram vnam. Dein accipe ſacchari libram ſemis,mellis Attici libram vnam.Coquãtur ad conſiſtentiam,& detur ſingulis diebus manè ieiuno vncia vna ſemis cum aqua tepida. Præbeto autem etiam hæc,nempe dacrydii hexagium ſemis, rhei barbari hexagium vnum,tartari ſcrupulos duos.Hæc in pollinem trita dato cum droſato ſcrupulum vnum diebus ſeptem aut nouem.

Cap. CIX.

DROSATON ad iecinoroſos,lienoſos, & hydropicos,admodum bonum & vtile. Capit radicum ſex,radicis buglosſi & ruſci,ſingularum vnciam ſemis, polypodii vncias duas,ſenæ vnciam ſemis, epithymi vnciã vnam ſemis,ſcolopendrii,polytrichi,ſingulorum manipulum ſemis,iridis vnciam ſemis, roſarum vnciam vnam,ſtichadis vnciam ſemis,myrobalanorum,exceptis flauis,ſingulorum hexagium vnum,agarici,glycyrrhizæ,ſingulorum vnciam ſemis, ramorum myricæ, hyſſopi,ſingulorum manipulum ſemis,medullæ ſquillæ aſſatæ vncias tres, xylobalſami, petroſelini Macedonici, ſingulorum hexagium vnum ſemis, menthæ, pulegii, ſingulorum hexagia duo,cardamomi hexagium ſemis, aniſi,apii,& fœniculi ſeminum,ſingulorum vnciam ſemis,abſinthii hexagia tria,ſpicæ hexag.duo, thymbræ vnciam ſemis,foliorum mandragoræ, radicis capparis, ſeminis vrticæ,ſingulorum hexagia duo, ſeminum cucumerum, ſingulorum vnciam vnam, ſeminis vrticæ hexagia duo,florum iunci odorati,tuſſilaginis,chamæmeli,ſingulorum vnciam ſemis, ſeminis ericæ hexagia duo,trium ſantalorũ,ammeos,radicis phu,aſari,florum hyperici,ſingulorum vnciã ſemis,ramorum ſalicis manipulum ſemis,roſmarini vnciam vnam,eryngii vncias duas,florum roſmarini & borraginis, ſingulorum vnc. ſemis,rubiæ vnciam vnã, calaminthæ vnc.vnam, Damaſcena decem,ceraſia viginti,ſebeſten triginta, ſeminis aſparagi,& ruſci,papaueris albi, ſingulorum hexag. duo,vuarum Corinthiacarum vnciam vnam, herbæ aſpleni,acori, ſingulorum hexagia duo, corticis fraxini vnciam ſemis,fumariæ vnc.vnam, eupatorii, violarũ, ſingulorum vnc.ſemis,ſeminis ſparti & radicis, ſingul. hexagia duo,cichorii vnc.ſemis,cuſcutæ,aſari, ſingulorum vnc.ſemis,aquæ in qua ferrum multoties extinctũ eſt,quantum ſufficit,ſacchari lib.vnam,mellis Attici libram vnam ſemis.Datur manè ieiuno pondere vnciæ vnius ſemis,aut duarum cum aqua tepida in qua ferrũ ſæpius extinctum eſt.Dein accipe rhei barbari hexagiũ vnum,turpeti hexagium vnum ſemis,dacrydii ſcrupulos duos.Trita præbeantur cum droſato pondere ſcrup. vnius aut duorum.

Cap. CX.

DROSATON ſquilliticum purgans aluum, hydropicis & lienoſis vtile. Habet radicum ſex, ſingulorũ vnciam vnam,abſinthii vnciam ſemis, polypodii vnc. duas,ſpicæ nardi hexagium vnum,ſcolopendrii vnc.vnam,ſeminis fœniculi,aniſi,petroſelini, dauci Cretici, ſingulorum vnciam ſemis,pruna viginti, ceraſia, ſebeſten,ſingulorum triginta,epithymi vnciam vnam, iridis,glycyrrhizæ,ſingulorum vnciam ſemis,roſarum hexagia quatuor,ſeminum cucumerum,ſingulorum vnc. ſemis,polytrichi vnciam vnam,trium ſantalorum,ſingulorum hexagia duo,agarici vnciam ſemis,turpeti hexagia duo,aquæ quod ſatis eſt,ſacchari libras duas. Datur manè ieiuno pondere vnciæ vnius aut duarum cum aqua tepida,in qua ferrum multoties extinctum eſt.

Cap. CXI.

DROSATON ad colicos & nephriticos valde bonum.Recipit radicum ſex,& buglosſi, ſingulorum vnc. vnam,ſeminis fœniculi,apii,macedoniſii, ſingulorum hexag. duo, chamæmeli hexagium vnum ſemis, ſeminis althææ hexagium vnum, ſcolopendrii manipulum ſemis,ligni aloes hexagium ſemis,aſari,floris iunci odorati,ſingulorum hexagium ſemis,ſenæ vnciam ſemis, adianti manipulum ſemis,polypodii vncias duas,aquæ in qua ferrum pluries extinctum eſt,quod ſatis eſt, ſacchari lib.vnã ſemis.Datur manè ieiuno vnc. vna ſemis, aut duæ cum aqua tepida in qua ferrum ſæpius extinctum eſt,& cui incocta ſit radix fœniculi,apii, & aniſi.

Cap. CXII.

DROSATON ad colicos, nephriticos, lienoſos, ſtomachicos, viſcerúmque obſtructionem præſtans.

Accipit radicis bugloſſi, ſcolopendrii, ſing. ſtag. tria, caſiæ lib. ſemis, corticis radicis capparis hexag. duo, ſeminis & florum ericæ, ſingulorum hexagiũ vnum ſemis, medullæ ſquillæ aſſatæ aut crudæ vnciam vnam, foliorum ſalicis hexag. vnum, ſpicæ nardi, aſpleni, ſeminis agni, ſingul. hexag. duo, comæ abſinthii, ariſtolochiæ longæ & rotundæ, gentianæ, ſingul. ſtag. vnum, amomi ſtagia duo, ſaluiæ, radicis pæoniæ, ſingul. ſtag. duo ſemis, radicis aſparagi vnc. vnam, folii ſtag. duo, florum chamæmeli, chamædaphnes, radicis ſtruthii, ſingulorum ſtag. vnum ſemis, betonicæ, coſti, ſing. hexag. vnum, petroſelini ſtag. vnum ſemis, ſebeſten quindecim, florum iunci odorati ſtagium vnum ſemis, ſeminis maluæ ſtagium vnum, radicis acori ſtag. vnum ſemis, radicis fœniculi, apii, macedoniſii, borraginis & intybi, ſingulorũ vnc. vnam, chamædryos, chamæpityos, ligni aloes, ſingul. hexag. ſemis, radicis chamæceraſi hexag. tria, ſeminis hederæ hexag. vnum ſemis, corticis radicis careæ vnciam ſemis, cubebe ſtag. ſemis, ſeminis fœniculi, aniſi, ſing. vnc. vnam, polii, florum iunci odorati, aſari, ſing. hexagium ſemis, epithymi vnciam vnam, ramorum myricæ manipulum ſemis, florum borraginis & roſmarini, ſing. hexag. vnum, anthemidis hexag. ſemis, Damaſcena viginti, ceraſia triginta, ſebeſten quadraginta, cinamomi hexagium vnum, adianti manip. ſemis, polypodii vnc. duas, trium ſantalorum, ſing. hexag. duo, ammeos hexag. ſemis, violarum hexag. duo, roſarum vnc. ſemis, aquæ in qua ferrum extinctum eſt ſæpius, quantum ſufficit, ſacchari lib. duas, rhei barbari hexag. vnum ſemis, turpeti hexag. duo. Datur manè ieiuno pondere vnciæ vnius ſemis, aut duarum cum aqua tepida in qua ferrum multoties extinctum eſt, & in decoctione habente aniſum, & ramos myricæ.

Cap. CXIII.

DROSATON ad tertianas ſimplices & duplices, quotidianáſque, purgatorium. Capit radicum ſex; & bugloſſi, ſing. vnc. duas, ſeminum cucumerum, ſingul. vnc. ſemis, ſeminis portulacæ, papaueris nigri & albi, ſing. hexagii dimidii quartam partem, polytrichi, intybi, eupatorii, hepaticæ herbæ, ſylueſtris melitzanii, & foliorum lactucæ, ſingul. manipulum ſemis, ſeminis lactucæ, & intybi, ſingul. hexagia duo, zizipha viginti, pruna quindecim, ceraſia, ſebeſten, ſingulorum viginti, [a] ſcorpidis, roſarum, cyclamini, ſingulorum manip. ſemis, ſeminis fœniculi, aniſi, vnciam ſemis, ſeminis apii, cardamomi, ſingul. drach. duas, violarum, florum borraginis & roſmarini, ſingulorũ hexag. duo, vuarum Corinthiacarum vnc. vnam, glycyrrhizæ, vnc. S. nenuphari hexag. duo, [b] antzitoli vnc. S. trium ſantalorũ, ſing. hexag. duo, ſenæ vnc. ſemis, polypodii vnc. duas, roſarum vnc. vnã, aquæ quantum ſufficit, ſacchari lib. vnam ſemis, ſucci malorum Punicorum acidorum vnc. tres, rhei barbari hexag. vnũ S. turpeti hexagia duo. Datur ex aqua tepida manè & veſperi vnc. vna ſemis, aut duæ.

a Scorpidis] Scorpidem vocat herbam quam alio nomine ceterach ipſe & officinæ hodie appellant. b Antzitoli] Nicolai codex habet ἀντζιτόλι. Quid verò barbara hac voce intelligat me ignorare fateor.

Cap. CXIIII.

DROSATON per totum diem potum ad dyſentericos & cœliacos. Habet violarum hexag. duo, ſeminis intybi hexagia duo, roſarum rubearum hexag. tria, meſpila viginti, cotonea ſex, cacumina myrtorum nigrorum & fructus eorum, ſing. vnc. ſemis, rhois culinarii vnc. vnam, pampinorum vitis vnc. ſemis, [a] pyra immatura decem, pyra ſylueſtria quindecim, ſucci plantaginis & hypociſthidis, ſingulorum vnciam vnam, ſucci acaciæ vnc. duas, ſpodii hexagia quatuor, ſidiorum, balauſtiorum, ſingulorum hexag. tria, maceris hexagium vnum, ſantali rubei hexag. tria, coſti hexag. vnum, cinamomi hexag. vnum ſemis, boli Armenii, Lemnii ſigilli, ſanguinis draconis, lapidis hæmatitis, ſingulorum hexagium vnum ſemis, corallii rubei vnc. ſemis, ſucci polygoni & quinqueneruiæ, ſingul. vnc. ſemis drachmam vnam, aquæ pluuiæ quod ſatis eſt, ſacchari libram ſemis, ſacchari roſacei veteris lib. vnam, ſtillatitii roſarum campeſtrium liquoris vncias quatuor, rhei barbari hexagium vnum. Datur vnc. vna ex aqua pluuia cui incoctũ ſit aniſum.

a Pyta] Manuſctiptus codex falſò ἀπίδια legit pro ἄπια. Sic ſuprà apomeli è pyris ἀπιδίτην, pro ἀπίτην dixit.

Cap. CXV.

DROSATON ad iecinoroſos, à calore tales factos, vitioſo colore præditos, furioſos, colicos, & nephriticos præclarum. Vocatur autem è rheo barbaro. Accipit radicis fœniculi, apii, macedoniſii, aſparagi, borraginis, intybi, bugloſſi, & ruſci, ſingulorum vnc. duas, roſarum rubearum vnc. vnam, violarum vnc. ſemis, polytrichi manipulum ſemis, foliorum intybi manipulum vnum, aniſi vnc. ſemis, ſeminis fœniculi & apii, ſingul. hexag. quatuor, ſeminum cucumerum, ſingulorũ vnc. duas, ſeminis lactucæ & portulacæ, ſingul. vnc. ſemis, ſeminis vrticæ drach. duas, papaueris albi vnc. ſemis, pruna viginti, ceraſia triginta, ſebeſtẽ quadraginta, zizipha viginti, vuarum Corinthiacarum, ſing. vnc. vnam, ramorum myricæ & ſalicis, naſturtii teneri, crithami, ſingulorum manip. ſemis, glycyrrhizæ, hordei decorticati, ſing. vnc. vnam, polypodii vnc. duas, epithymi vnc. vnã, agarici vnc. ſemis, ſenæ hexag. quatuor, turpeti, hermodactyli, trium ſantalorum, ſingul. vnc. ſemis. Hæc coquãtur in aqua, & colo expurgentur: dein adiice ligni aloes boni, ſpicæ, ſing. drach. vnam, calami odorati, cinamomi, nucis moſchatæ, galangæ, ſing. drach. ſemis, rhei barbari hexag. vnum ſemis. Hæc probè trita coquãtur cum decocto ſuperiore ad conſiſtentiam, dein colentur, & adiiciatur ſacchari lib. vna ſemis, roſarum rubearum vnc. vna. Datur manè ieiuno cum aqua tepida pondere vnc. vnius ſemis, aut duarũ, diebus ſex. Poſtea propinato purgatorium medicamentum, pro viribus ægrotantis.

Cap. CXVI.

DROSATON ſquilliticum ad quartanas mirabile. Accipe ſquillam [a] rufam, coquito cum fermento in calido cinere, aut in clibano. dein accipe de parte eius interna teneriore vnc. duas, aceti lib. ſemis, radicis fœniculi, apii, macedoniſii, aſparagi, borraginis, intybi, & ruſci ſing. vnc. duas, ſcolopendrii, ramorum myricæ, aſari, calaminthæ, ſing. vnc. ſemis, hyſſopi, thymi, ſing. hexag. quatuor, piperis hexag. vnum, petroſelini ſylueſtris radicis vnc. ſemis, epithymi vnc. vnam, petroſelini, vrticæ ſeminis, dauci Cretici, ſing. hexag. vnum, polypodii vncias duas, ſenæ vnc. ſemis, ſeminis aniſi, fœniculi, ſing. hexag. duo, polytrichi manipul. ſemis, pruna viginti, ceraſia triginta, ſebeſten quadraginta, ſpicæ nardi vnc. ſemis, roſarum vnc. vnam. Hæc contuſa coquito in aqua ad tertias: dein colo expurgato, & adiice agarici vnc. ſemis, rhei barbari hexag. duo, ſacchari lib. ſemis, mellis Attici lib. vnam. Coquito probè ad conſiſtentiam. Datur pondere vnc. vnius ſemis, aut duarum manè ieiuno cum aqua tepida. Datur verò etiam rheum barbarum tritum pondere [b] turneſii vnius & ſemis. & dacrydium, pondere turneſii ſemis cum droſato.

a Rufam] Nicolai codex habet ὀρινὴν, hoc eſt montanam, ſed malé. Legendum enim eſſe potius πυῤῥὰν, ex ſuperioribus ſatis patet. b Turneſii] Nicolaus habet τερισσία. Quale autem pondus illi turneſium, compertum non habeo.

Cap. CXVII.

DROSATON ad quartanas, admodum expertũ. Capit radicis fœniculi, apii, macedoniſii, aſparagi, intybi, borraginis, & bugloſſi, ſingulorum vnc. duas, pruna viginti, ceraſia triginta, ſebeſten quadraginta, aſari hexag. vnum, ramorum myricæ manipul. ſemis, florum capparis vnc. ſemis, ſcolopendrii, roſarum, ſingulorum vnciam vnam, adianti manip. ſemis hyſſopi Cretici vnciam vnam, glycyrrhizæ vnciam ſemis, tragacanthæ, violarum, ſingulorum hexagia quatuor, lapidis lazurii, lapidis Armenii, ſingulorum hexag. duo, ſeminũ cucumerum, ſingulorum vnciam ſemis, ſeminis intybi, aniſi, ſingulorum hexagia [illegible], calaminthæ montanæ

vnc.ſemis,ſpicæ,ſeminis agni,ſing.hexag.vnum ſemis, A
chamadryos,chamæpityos,triũ ſantalorum , ammeos,
ſing.vnc.ſemis, polypodii vnc.duas, ſenæ, cuſcutæ,fœ-
niculi ſeminis,coriandri,ſing.hexag. quatuor. Hæc co-
quito in aqua ad tertias, colóque expurgato.dein ad-
iice hæc trita & cribrata , chryſobalani magni & parui,
ſing.hexag.vnum,rhei barbari hexag. vnum ſemis,tur-
peti hexag.vnum, mannæ,oxyphœnici,ſing.vnc.ſemis,
calami dulcis vnc. vnam. Hæc coquito cum ſuperiore
decocto, & adiice mellis Attici lib.duas , ſacchari lib.v-
nam,& præbeto media nocte cum aqua tepida vnc. vnã B
ſemis,aut duas. Poſtea dato ad os abluendum aquam cũ
aceto diebus ſex.dein præbe hanc purgationem quæ ha
bet hieræ picræ laxatiuæ drachmas duas ſemis,benedi-
ctæ laxatiuæ drach. duas, turpeti drach.duas ſemis , da-
crydii ſcrup.duos, cydoniati laxatiui,ſacchari roſacei la-
xatiui,ſing.hexag.duo,rhei barbari hexag.vnum.Datur
media nocte cum aqua tepida pondere hexag. triũ aut
trium & ſemis,aut quod ſatis eſt.dein verò ad os abluen
dum, propter huius medicamenti inſuauitatem , dato
acetum cum aqua. C

Cap. CXVIII.

DROSATON ex myrobalano ad podagricos,ar-
thriticos,iecinoroſos,lienoſos,omnem viſcerum obſtru
ctionem, melancholicos, vitioſo colore præditos,& o-
mnem corporis malitiam. Habet radicis fœniculi , a-
pii,macedoniſii,aſparagi,borraginis,intybi, bugloſſi,&
bruſci,ſing.vnc.duas, violarum vnc.ſemis,pruna viginti,
cerafia triginta,ſebeſten quadraginta,cucumerum ſe-
minum,ſing.vnc.vnam,trium ſantalorum,ſing.vnc.ſe-
mis, hordei decorticati vnc.vnam, polytrichi manipul. D
ſemis,radicis capparis vnc.ſemis, ramorum myricæ ma
nip.ſemis,glycyrrhizæ vnc.vnam,zizipha viginti,pruna
triginta,ceraſia,ſebeſten,ſing.quadraginta,hyſſopi ma-
nip.ſemis, rubiæ vnc.ſemis , florum roſmarini hexagia
duo, ſcolopendrii manipul. ſemis, myrobalanorum o-
mnium,exceptis flauis,ſing.vnc.ſemis.Hæc tuſa coqui-
to in aqua ad tertias,dein colo expurgato,& adiice pro-
bè tuſarum & cribratarum roſarum vnc.ſemis,cuſcutæ,
aſari,& opobalſami, ſing.hexag.tria,epithymi,polypo-
dii,ſing.vnc.vnã,agarici,ſenæ, turpeti, ſing.vnc.ſemis, E
rheibarbari hexag.vnum,tartari vnc.ſemis,ſacchari lib.
vnam ſemis.Hæc probè cocta cum ſuperiore decocto co
lato, datóque media nocte vnc. vnam ſemis aut duas,
cum aqua tepida diebus ſeptem. deinde propinato pur-
gatorium medicamentum pro viribus laborantis.

Cap. CXIX.

DRANGÆA confectio ad eos qui cibum non ap
petunt, & ſtomacho refrigerati ſunt , nec rectè conco-
quunt,ſed cibum euomunt,eumque minimè conficiũt.
Recipit zingiberis repurgati vnc.duas,caryophylli vnc.
ſemis,nucis moſchatæ vnc.ſemis,maceris vnc.ſemis dr.
vnam, croci hexag. vnum,aniſi vnc.vnam ſemis,corti-
cis cinamomi vnc.vnam ſemis, ſacchari lib.ſemis. Hæc
contere,& fac drangæam: de qua dato manè,meridiè &
veſperi hexag. vnum , poſtea da ſorbendum vinum bo-
num,menſura exigui poculi.

Cap. CXX.

DROSATON purgatorium ex myrobalano , ad
iecinoroſos,lienoſos,& melancholicos,maniacos,& ví-
tioſo colore præditos. Item ad exanthemata facta in ſu
perficie totius corporis à melancholico humore,& ſalſa
pituita nata,ad ſcabiem & pruritum. Accipit myroba-
lani citrini,violarum,abſinthii, cuſcutæ,ſing.vnc.duas,
ſenæ vnc.ſemis,polypodii vnc.duas,agarici hexag.duo,
epithymi vnc.duas,ſcolopendrii,polytrichi,ſing.mani-
pul.ſemis,iridis hexag.duo,roſarũ, laccæ, ſing. vnc. vnã,
radicis capparis vnc. ſemis, ramorum myricæ manipul.
ſemis,trium ſantalorum,ſing.hexag. duo,ſeminum cu-
cumerum,ſing.vnc.duas,radicis fœniculi,apii,macedo-
niſii,aſparagi,borraginis,intybi & bugloſſi, ſing.vncias
duas,aniſi,fœniculi ſeminis,ſing.vnc.ſemis,pruna vigin
ti,ceraſia triginta, ſebeſten quadraginta, glycyrrhizæ
vnc.vnam.Hæc probè cocta cum aqua colo expurgato,
& accipe ex decocto lib.quatuor,& adiice ſucci fumariæ
deſpumati lib.vnam ſemis, ſacchari lib.duas,rhei barba
ri hexag. duo. Decoquito hæc lento igne ad conſiſten-
tiam vſque,& colato. Dato manè ieiuno vnc. vnã ſemis
cum aqua tepida,& præbeto etiam rhei barbari triti tur
neſium vnum,diebus ſeptem. deinde autem propinato
purgatorium medicamentum.

Cap. CXXI.

DROSATON acetoſum compoſitum ad tertia-
nas,duplices tertianas,quotidianas,& continuas febres,
atque hecticas,necnon ad immodicam ſitim vtile. Ca
pit radicis fœniculi,apii,macedoniſii,aſparagi,borragi-
nis,intybi & bugloſſi , ſing.vnc vnam , ſeminum cucu-
merum,ſing. vnc.ſemis, pruna viginti,ceraſia triginta,
ſebeſtẽ quadraginta,violarum vnc.vnam,roſarum vnc.
vnam ſemis,florum borraginis, & roſmarini, ſing.vnc.
ſemis,iridis vnc.vnam, ſcolopendrii,adianti, ſing.vnc.
vnam,eupatorii,trium ſantalorum,ſing.vnc.ſemis,flo-
rum iunci odorati,aſari,ſing.hexag.duo, ſenæ vnc.vnã,
cuſcutæ vnc.ſemis,epithymi,agarici,ſing.vnc.vnam,a-
niſi,ſeminum fœniculi,ammeos, ſing. vnc.ſemis, roſa-
rum vnc.vnam, aquæ quod ſatis eſt, rhei barbari hexa-
gia duo, ſucci malorum Punicorum acidorum vncias
quinque,ſacchari lib.duas. Datur manè cum aqua te-
pida vnc.vna ſemis,aut duæ.

INDEX STOMATICORVM MEDICAMENtorum, illitionum, & dyſentericorum remediorum.

Diamorôn confectio admodum probata, Cap. I.
Diamorôn confectio alia magis varia, Cap. II.
Diamorôn ex Aſclepiade ſimplex, Cap. III.
Diarhœôn Galeni confectio, valde bona, Cap. IIII.
Diarhœôn, Galeni alia confectio, Cap. V.
Diagleuceos confectio ſtomatica, Andromachi, Cap. VI.
Peruntionis confectio Sorani, ſtomatica, Cap. VII.
Diacaryon Galeni confectio, Cap. VIII.
Diacaryon alia confectio, Cap. IX.
Illitio ſub lingua ad eos qui angina laborant, Cap. X.
Illitio ad anginam experta, Cap. XI.
Illitio alia ad eos qui angina correpti ſunt, Cap. XII.
Illitio Aſclepiadis ad phlegmonas cum vlceratione, Cap. XIII.
Illitio ad oris putredines, Cap. XIIII.
Illitio ſtomatica ad phlegmonas & cruſtas, Andromachi, Cap. XV.
Illitio ad oris & tonſillarum phlegmonas, Cap. XVI.
Illitio optima ad cruſtas, Cap. XVII.
Illitio ad cruſtas, Cap. XVIII.
Illitio ſtomatica ad cruſtas, Cap. XIX.
Illitio ſtomatica ad cruſtas, & gingiuas putreſcentes & fœtidas, Cap. XX.
Illitio Anthera dicta, ad prædicta, Cap. XXI.
Illitio ad oris eroſiones Philagrii, Cap. XXII.
Illitio Theodori ad tonſillarum vlcera, & gingiuarum, & pudendorum putredines, nomas, & carbunculos, Cap. XXIII.
Illitio ad oris affectiones, àb aphthis vſque ad cruſtas & carcinomata, Cap. XXIIII.
Illitio ad oris nomas, gingiuarum, & linguæ, Cap. XXV.
Illitio ad oris compreſſiones, exulcerationes, & nomas, Cap. XXVI.
Illitio ad omnia oris & tonſillarum mala, Cap. XXVII.
Illitio ſimilis, Cap. XXVIII.
Illitio neceſſaria. Datur autem ad gargarizandum, Cap. XXIX.
Illitio ſimilis, Cap. XXX.
Illitio neceſſaria, ſimilis, Cap. XXXI.
Illitio ad occultas anginas, Cap. XXXII.
Illitio valde bona, ſimilis, Cap. XXXIII.
Illitio alia, ſimilis, Cap. XXXIIII.
Illitio de pullis agreſtium hirundinum, Cap. XXXV.
Illitio ſimilis, Cap. XXXVI.
Illitio ad eos qui angina laborant, experta, Cap. XXXVII.
Illitio è limacibus, Cap. XXXVIII.
Illitio ſiue gargariſmus de cancris fluuialibus, Cap. XXXIX.
Illitio de centaurio, Cap. XL.
Illitio ad oris putredines, Cap. XLI.
Illitio ad phlegmonas tonſillarum, Cap. XLII.
Illitio ad anginoſos & occultas anginas, vomitum ciẽs, Cap. XLIII.
Collutio ad cruentas gingiuas, Aſclepiadis, Cap. XLIIII.
Collutio ſimilis, Cap. XLV.
Illitio ad eroſas gingiuas, Cap. XLVI.
Diaclyſma, hoc eſt collutio ad comeſtionem gingiuarum probata, Cap. XLVII.
Illitio ad gingiuarum comeſtionem optima, Cap. XLVIII.
Dyſentericum irriguum, ad defluxionem oculorum, & cœliacos, Cap. XLIX.
Dyſentericum inſperſile probatum, Cap. L.
Dyſentericum ferculum, ad cœliacos etiam, & ſtomachũ defluxione laborantem vtile, Cap. LI.
Dyſentericum ferculum bonum, Cap. LII.
Dyſentericum inſperſile, Cap. LIII.
Dyſentericum abſolutum, & ad ſpuentes ſanguinem, Cap. LIIII.
Dyſenterica potio, probata, Cap. LV.
Dyſentericum aliud expertum, Cap. LVI.
Dyſentericum alterum expertum, Cap. LVII.
Dyſentericum aliud mirabile, Cap. LVIII.
Dyſentericum aliud probatum, Cap. LIX.
Dioſpoliticon ad errantes flatus, & acidos ructus, ac difficultatem coctionis, Cap. LX.
Dioſpoliticon, ventrem ſubducens, Cap. LXI.
Furunculos citò concoquens, Cap. LXII.
Potio ad difficultatem ſpirandi experta, Cap. LXIII.
Alia ad ſpirandi difficultatem potio, experta, Cap. LXIIII.
Alia ad difficultatem ſpirandi, experta, Cap. LXV.
Dropax expertus, Cap. LXVI.
Coria alba vt tingenda purpura Cap. LXVII.
Decamyri confectio miranda, Cap. LXVIII.
Maſticatorium caput purgans, Cap. LXIX.
Vrinam ciens Euſtochii chirurgi, expertum & mirabile, Cap. LXX.
Vſtio ad eminentias, Cap. LXXI.
Difficulter mingentium naturale remedium, Cap. LXXII.
Inunctio ad gargareonem, vuam, & omnia oris mala, Cap. LXXIII.
Dyſenterica quæ per inferna iniiciuntur, compoſita medicamenta, Cap. LXXIIII.
Dyſentericum aliud præſtans, Cap. LXXV.
Dyſentericum aliud mirabile, Cap. LXXVI.
Dyſentericum aliud, etiam ad cœliacos vtile, Cap. LXXVII.
Dyſenterica potio ad eos qui neque potum neque cibũ retinent, Cap. LXXVIII.
Dyſentericum aliud nobile, Cap. LXXIX.
Dyſentericum aliud probatum, Cap. LXXX.
Dyſenterica alia potio, experta, Cap. LXXXI.
Dyſentericum aliud, Cap. LXXXII.
Dyſentericum admodum vtile, Cap. LXXXIII.
Dyſenterica potio, valde laudata, Cap. LXXXIIII.
Dyſenterica potio admodum bona, Cap. LXXXV.
Forationis hominis medicamentum, Cap. LXXXVI.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De ſtomaticis medicamentis, illitionibus, & dyſentericis remediis.

Sectio nona.

Cap. I.

DIAMORON confectio, admodum probata. Habet ſucci mororum libras quinque. Coquito ad ſordium craſſitudinem: dein adiice mellis boni lib. vnam, & iterum coquito vſque ad mellis conſiſtentiam. Adde croci, [a]zingiberis, & omphacii, ſing. drach. vnam, & ſic parato vtere.

a Zingiberis] Nicolaus habet ζιγγιβέρεως. ſed Galenus lib. 6. De compoſ. medic. local. & Paulus, l. gũt σμύρνης, hoc eſt myrrhæ. Cauſam eius varietatis infrà indicabimus.

Cap. II.

DIAMORON alia præparatio, magis varia. Recipit ſucci mororum cotylas quinque, vini auſteri cotylam vnam, mellis cochlearium vnum. Coquito ſuccum mororum cum vino ad ſordis craſſitudinem: deinde adiecto melle rurſus decoque quoad iuſtam cõſiſtentiam nanciſcatur: & adiice croci, zingiberis, omphacii aridi, ſing. vnc. vnam S. Optimum verò eſt omnibus ſtomaticis illitionibus, ſi prædicta menſura ſimul incoquantur glycyrrhizæ vnc. viginti. mitigatoria enim eſt: ob id aſperitatem ex adſtringentibus illatã lenire poteſt. Confert hoc etiam, ait Heras, ad tonſillas, & oris phlegmonas illitum, & per collutionem adhibitum. Alii verò ſuccum tantùm mororum præparant cum melle, & vtuntur.

Cap. III.

DIAMORON ex Aſclepiade ſimplex. Capit ſucci mororum hexag. ſedecim, ſucci omphacii hexag. tredecim, mellis Attici hexag. duodecim. Coquito ſuccos ad conſiſtentiam: dein adiecto melle rurſus coquito, vſque ad bonam conſiſtentiam.

Cap. IIII.

[a]DIARHŒON, hoc eſt è malis Punicis, Galeni confectio admodum bona. Recipe malorum Punicorum dulcium acidorum & auſterorum, [b] contũde in mortario cum putaminibus, & exprime ſuccum, & accipe de hoc ſucco cotyl. quinque, mellis cotyl. I. glycyrrhizæ ſucci vnc. viginti. Coquito ad conſiſtentiam. Vtilius verò hoc exhibetur iis quibus os phlegmone laborat, quique ſtomachum diſſolutum habent & nihil appetentem. Illitum & potum ad alui affectus prodeſt. Admiſcere verò illi, quemadmodum aliis ſtomaticis medicamentis, in principio quidem expedit adſtringẽtia, in vigore concoquentia, in inclinatione diſcutientia. Confert autem ad vlcera oris, & aphthas, nomáſque.

a Diarhœôn] Codex Nicolai malè διαρεῶν legit, pro διὰ ῥοιῶν: Græcis enim ῥοία malum eſt Punicum. b Contunde] Manuſcriptus codex non rectè legit ῥύπτης pro κόπτε: aut ῥίπτε, hoc eſt conice in mortarium. Sed ſenſui magis quadrat, contunde in mortario. Et infrà in confectione ex nucibus etiam legitur κόπτε ἐν ὅλμῳ. Et paulo pòſt male legitur in Nicolai codice προσάγεσθαι, pro προσαγεσθαι.

Cap. V.

DIARHŒON Galeni, alia confectio. Habet ſucci malorum Punicorum ſextaria Italica ſex, mellis Attici lib. duodecim, croci vnc. quatuor ſemis, myrrhæ vnc. quatuor. Succum per ſe ſatis diu coquito: dein adiecto melle, decoque vſque ad iuſtam conſiſtentiam: crocum dein & myrrham in mortario vnita, adiice.

Cap. VI.

CONFECTIO è muſto ſtomatica Andromachi, pulcherrima. Accipit gallarum triginta, rhois coriarii, muſti optimi, dulcis & albi, ex vua aminæa expreſſi ſextar. ſex. Gallas contuſas macerato cum rhoe diem & noctem in muſto, & coquito quoad quarta pars relinquatur: pérque linteum colatum iterum coquito donec melleam conſiſtentiam [illegible] colarina [illegible]antur. dein adiice croci vnc. vnam, aluminis ſciſſ. Aſſa. o[illegible] [illegible]rhæ, ſingul. vnc. vnam. Facit etiam ad aurium & ſca[illegible]ra.

A Cap. VII.

ILLITIO. Confectio Sorani ſtomatica ex ſucco vuæ immaturæ, ad incipientes phlegmonas, gingiuas flaccidas, & pura tonſillarum vlcera vtilis. Capit ſucci vuæ immaturæ cocti vſque ad conſiſtentiam ſext. I. Roſarum lib. I. croci vnc. quatuor, mellis Attici cotyl. I.

Cap. VIII.

E nucibus Galeni confectio. Accipe exteriorem corticem nucum, quo tinctores vtuntur, adhuc viridem, contunde in mortario, & exprime, atque per linteum

B excolato. Eius autem quod expreſſum eſt accipe cotyl. quinq;, mellis Attici cotyl. vnam, glycyrrhizæ vnc. viginti. Coquito ſuccum cum glycyrrhiza ad mellis craſſitudinem, & per colum traiiciens, adiecto melle iterum coquito. Eſt autẽ efficacior omnibus illitionibus ſtomaticis, & validior: non tamen, vt aliæ, ſtomacho grata

Cap. IX.

E nucibus alia confectio. Succi exteriorum corticum ſext. I. Coquito vſque ad ſordium conſiſtentiam, dein per colum expurgato. adiice mellis Attici ſext. vnum, &

C coquito ad melleam conſiſtentiã. Vbi volueris ab igne remouere, adde zingiberis, & gallarum, ſing. vnc. vnam, croci ſcrup. ſex. trita diligenter præbeto.

Cap. X.

ILLITIO ad eos qui angina laborant ſub lingua, experta. Origanum fuluam comam habentem tunde, & cribrato, melléque excipiens illine.

Cap. XI.

ILLITIO anginæ conferens, optima. Stercus lupi aut canis album, terito in pollinem, melléque excipiens

D illinito.

Cap. XII.

ILLITIO alia ex Beſaſa, hoc eſt ſemine rutæ ſylueſtris. Habet aniſi, ſeminis apii, ammeos, floris iunci odorati, aluminis ſciſſilis, iridis, beſaſa, ſingul. vnc. vnam hexag. ſemis, [a]caſiæ, crocomagmatis, roſarum aridarũ, ſing. vnc. I. coſti vnc. I. S. hirundinum pullorum vſtorũ vnc. I. S. croci vnc. S. hexag. I. S. zingiberis, ſpicæ nardi, amomi, ſing. vnc. ſemis, gallas quatuor. Hæc terito & vnito cum melle, fingitóque paſtillos, & præbeto.

a. Caſiæ] Galenus lib. 6. De compoſ. medicam. localium ha

E bet, κινναμώμου, σμύρνης τρωγλοδύτιδος, ἀριστολοχίας μακρᾶς, ἀνὰ ℥. α΄. id eſt cinamomi, myrrhæ troglodyticæ, ariſtolochiæ longæ, ſing. vnc. I. Quæ omnia hîc deſiderantur.

Cap. XIII.

ILLITIO Aſclepiadis ad phlegmonas cum exulceratione. Recipit roſarum drach. octo, croci dr. IIII. balauſtiorum, myrrhæ, ſing. drach. vnam, nucum pinearum drach. quatuor. Excipiantur melle Attico.

Cap. XIIII.

ILLITIO Aſclepiadis, ad oris putredines. Accipit rhois culinarii drach. quatuor, acaciæ drach. vnam,

F oſſis ceruini medullæ, aut vitulini dr. quatuor. Omnia in vino dulci diſſoluta, excipe melle Attico.

Cap. XV.

ILLITIO odorata, ſtomatica, ad phlegmonas & cruſtas, Andromachi. Capit nucum pinearum drach. tres, amyli drach. duas, aluminis ſciſſilis, roſarum, ſing. dr. vnam, croci drach. S. mellis Attici quod ſatis eſt.

Cap. XVI.

ILLITIO ad omnes oris & tonſillarum phlegmonas. Habet rhois culinarii drach. quatuor, roſarũ drach.

G duas, croci, coſti, ſing. drach. vnã, mellis Attici quãtum ſufficit. Diſſolutam cum aqua mellis & modico aceto, præbeto ad gargarizandum.

Cap. XVII.

ILLITIO melior ad cruſtas. Miſy aſſatum cum melle Attico illine. Sint autem miſyos drach. ſex, mellis drach. duodecim. Confeſtim enim è medio tollit.

Cap. XVIII.

ILLITIO Archigenis, ad cruſtas. [a] Stercus caninum quando oſſa canes vorauerint, cum melle Attico diſſolutum, optimum in omnibus exiſtit, & ſtrenuè auxiliatur cum poſca gargarizatum, & nullam vtenti inſuauitatem exhibet.

a Stercus caninum] Manuſcriptus codex habet κυνίαν κόπρον pro κύνειαν, Hoc tamen erratum, & alia multa in illitionibus iis commiſſa, è Galeno emendare cuiuis integrum eſt.

Cap. XIX.

ILLITIO alia ſtomachica ad cruſtas. Recipit cineris pullorum hirundinum vſtorum, & ſtercoris pueri, vtriuſque æquas portiones. Diſſoluta cum melle Attico illine. Accepit autem [a] non quodlibet, ſed pueris plurimùm in cibo duobus antè diebus lupinos & vinum mediocre dabat, atque ita exſiccans repoſitum habebat ad quæcunque vti vellet.

a Non quodlibet] Legendum in Nicolao, ἐλάμβανε δ᾽ οὐ τὴν ἐπιτυχοῦσαν, ἀλλὰ παιδίοις ἐδίδου τὸ πλεῖστον τῆς τροφῆς ἄρτον, &c. pro eo quod habet, ἀναλάμβανε δὲ κόπρον μετὰ τὴν τυχοῦσαν, ἀλλὰ παιδίου, &c.

Cap. XX.

ILLITIO ſtomatica ad cruſtas, & gingiuas putreſcentes & fœtidas. Accipit miſyos vſti drach. octo, iridis drach. quatuor, croci drach. vnam. Trita reconde, in buxeo vaſe, & in vſu irrigato cum melle Attico.

Cap. XXI.

ILLITIO anthera, ſimilis. Capit iridis, ſandarachæ, cyperi, ſing. drach. quatuor, aluminis ſciſſilis, myrrhæ, crocomagmatis, ſing. drach. duas. tritis vtere. Nōnulli etiam accipiunt roſarum, & gallarum, ſing. drach. duas. Vtere igitur ea ad putredines, & abſcedentes gingiuas ſicca. Ad cruſtas autem cum melle.

Cap. XXII.

ILLITIO Philagrii, ad oris eroſiones. Habet lentiſci fructus nondum nigri drach. duas, gallarum vnc. duas, coſti, folii, ſing. vnc. ſemis.

Cap. XXIII.

ILLITIO Theodori ad tonſillarum vlcera, & gingiuarum atque pudendorū putredines, nomas & carbunculos. Recipit aluminis ſciſſilis, ſandarachæ, ſingul. hexag. vnum.

Cap. XXIIII.

ILLITIO Hermi ad oris affectiones omnes, ab aphthis vſque ad cruſtas & cancros. Fructum myricæ læuigatum excipe ſucco hyoſcyami ſimiliter, & cū melle.

Cap. XXV.

ILLITIO ad nomas oris & gingiuarum. Succi foliorum vitis albæ quam bryoniam vocant, miſyos. Hæc trita excipe cum melle Attico, & illine. Exterit enim & expurgat. Poſtquam verò expurgaueris, bryoniæ radice tuſa & cribrata vtere: ad cicatricem enim perducit.

Cap. XXVI.

ILLITIO ad oris [a] putredines, exulcerationes, & nomas. Capit foliorum vitis albæ drach. tres, aluminis ſciſſilis, miſyos toſti, iridis, mannæ, ſing. drach. quatuor, chalcanthi drach. duas. Tere donec exſiccentur, & in pollinem redigantur. Vtere arida. Expurgat enim & reprimit fluxionem affluentem.

a Putredines] Codex Nicolai manuſcriptus falſò legit σύψεις pro σήψεις, quod ex Aetio ſatis liquet, qui lib. 8. cap. 46. legit, πρὸς τὰς ἐν τῷ στόματι σήψεις καὶ ἑλκώσεις.

Cap. XXVII.

ILLITIO ad omnia oris & tonſillarum mala mirabilis. Habet foliorum oleæ viridium, ſidiorum, balauſtiorum, rhois culinarii, roſarum. Concocta cum poſca dato gargarizanda.

Cap. XXVIII.

ILLITIO ſimilis. Elaterium tritum, melle Attico exceptum illine.

Cap. XXIX.

ILLITIO neceſſaria gargarizata. Habet hyſſopi, ziziphorum, mali Punici dulcis integri contuſi, florum iunci odorati, cubebarum, caricarum, rhois culinarii,

A vuarum Corinthiacarū, roſarum, aceti, partem vnam, aquæ partes tres. coquantur ad tertias. Commiſceantur illi diamorón & diacaryôn, & detur gargarizandum.

Cap. XXX.

ILLITIO ſimilis, optima. Recipit hyſſopi, ziziphorum, caricarum, vuarum Corinthiacarū, floris iunci odorati, rhois coriarii, ſidiorum, balauſtiorum, cubebe, granorum myrti, mali Punici dulcis integri contuſi, aceti partem vnam, aquæ partes quatuor. coquantur ad tertias. Commiſce illi diamoron, & diacaryon, atque B vtere.

Cap. XXXI.

ILLITIO neceſſaria, ſimilis. Conizam minimam tunde & exprime. Accipe ſucci vnc. ſex. adiice mel is Attici vnc. tres. Coquito ad conſiſtentiam, & in vſu admiſce diamorón & diacaryón. Præbeto gargarizādum.

Cap. XXXII.

ILLITIO ad occultas anginas. Sinapi ſubactum cū melicrato coquito ad conſiſtentiam, & colo traiiciens præbeto gargarizandum. Competit etiam illis caſiæ deC coctum, iridis, radicis panacis, gentianæ, centaurii, ariſtolochiæ, coſti, agarici, cucumeris ſylueſtris radicis, quodlibet cum oxymelite plurimùm coctum. Similiter galli ſtercus album & [a] ceruſſam colore referens exſiccatum habeto, & vſu poſtulante ſubige cum aqua, aut melicrato, propinato cochlearium. deſperatos enim ſanat. Quòd ſi bibere nequeant, cum melle ſubactum intimas partes illinito.

a Ceruſſam referens] Græcè eſt, καὶ ψιμυθίζουσαν.

Cap. XXXIII.

D ILLITIO admodum bona, ſimilis. Capit centaurii, nitri, ſalis communis, ſing. drach. octo. Hæc contrita reconde, & vſu poſtulante imbue melle Attico, & illine intimas partes cum penna, aut prout libuerit.

Cap. XXXIIII.

ILLITIO alia, valde bona. Abſinthium tuſum & cribratum, nitro trito adiecto, cum melle illine. Elaterium cum taurino felle & melle ſubactum, illinito. Salem cōmunem ſubactum cum oleo veteri, & melle atque aceto ſquillitico, illinito.

E Cap. XXXV.

ILLITIO ex pullis ſylueſtrium hirundinum. Habet pullorum hirundinum agreſtium vſtorum cineris vnc. octo, croci vnc. duas, ſpicæ nardi vnc. vnam. Excipe melle, & vtere. [a] Oportet autem pullos vrere hoc pacto. Sale mediocri conſperſos vnà cum pennis coniice in vas fictile, obturatúmque impone prunis donec in cinerē redigantur.

a Oportet autem, &c.] Nicolai codex non rectè ita legit: δεῖ δὲ τοὺς νεόσσους καίειν μετὰ τῶν πτερῶν ἁλαλι συμμέτρῳ καταπάσαντας τοῖς πτέροις. εἶτα βάλλε εἰς ἄγγος κεραμικοῦν, καὶ φυράσας τοῦτο, &c. Legēdum F autem ita erit, Galeno ſuffragante, δεῖ δὲ τοὺς νεοσσοὺς καίειν τὸν τρόπον τοῦτον. ἁλαλι συμμέτρῳ καταπάσαντας σὺν τοῖς πτεροῖς βάλλε εἰς ἄγγος κεραμεοῦν, καὶ τοῦτο φιμώσας ἐπίτιθε, &c. Sic etiam legit Aetius lib. octauo cap. 47. Et horum verborum ſenſum in noſtra conuerſione expreſſimus.

Cap. XXXVI.

ILLITIO alia, ſimilis. Recipit pullos hirundinum agreſtium numero vndecim. Succi myrti viridis cyath. duos, ſeminis myrti ſucci triobolum, mellis Attici cyath. duos. Hæc miſce cum cinere hirundinum.

G Cap. XXXVII.

ILLITIO ad eos qui angina laborant præſtantiſſima. Accipit folii, coſti, caryophylli, piperis, ſing. vnc. ſemis, ſandarachæ vnc. duas, mellis quod ſatis eſt. illine cum penna.

Cap. XXXVIII.

ILLITIO ex limacibus. Limaces nudas ſine teſtis in hortis repertas, in ollula vrito, & in cinerem redactas excipe melle Attico quod ſatis eſt, & illinito. Alii piperis grana decem iniiciunt. Oportet verò eodem mōH do parare cancrorum vſtorum cinerem cum melle. ſint autem fluuiales.

Cap. XXXIX.

ILLITIO, ſeu gar loti arbo ex cancris fluuialibus. Cancros fluuiales cōtoacc rur. ſuæ cotyla vna, coctos &

ſſſ. iii.

percolatos, præbe margarizandos. Siquidem craſſa multa ducit & leuat ſtatim, vt ait Galenus, hoc medicamentum.

Cap. XL.

ILLITIO de centaurio. Cētaurium minus vſtum & contritum, melle Attico ſufficienti imbutum, illinito. Simile. Maxillæ porci vſtæ vnc. vnam, coſti vncias quatuor, ſtercoris canis oſſa comedentis vnc. quatuor, gallarum, ſidiorum, ſing. vnc. vnam, piperis toſti ſcrup. ſex. Trita in pollinem imbue melle ſufficiente, & illine.

Cap. XLI.

ILLITIO ad oris putredines. Recipit gallarum, ſidiorum, pyrethri, piperis, ſing. hexag. ſemis. trita inſperge palato. Pyrethri, piperis, malorum Punicorum dulciũ ſucci part. tres, mellis Attici partes II. ſinapi, gallarum, coſti, pyrethri, aluminis ſciſſilis, ſing. drach. tres. Coquantur probè, & reponantur ad vſum.

Cap. XLII.

ILLITIO ad inflammationes tonſillarum. Accipit gallarum vnc. vnã, coſti vnc. ſemis. Trita in pollinẽ inſperge deſuper, aut cum melle excipe. Nõnulli etiam adiiciunt folium. Alii fingunt pilulas expertas, quæ capiunt elaterii ſemiobolum, nitri ſpumæ triobolum, ſinapi vnc. vnam. Trita finge cum aqua, & da diluculo duas, & veſperi duas, & deinceps ſimiliter.

Cap. XLIII.

ILLITIO ad anginam vtilis, ciens vomitum, & ad occultas anginas conueniens. Qui verò hac illitione vti volunt, ab iis prius mercedem accipe. Æris vſti, chalcanthi, ſing. vnc. duas, myrrhæ, elaterii, aphonitri albi, ſing. vnc. vnam, fellis taurini vnc. quatuor. Excipiantur melle, & illine cum penna penitiſſimè.

Cap. XLIIII.

COLLVTIO ad cruentas gingiuas, Aſclepiadis. Capit balauſtiorum, roſarum, ramorum myrti, ſing. [a] æquales partes. Coquito cum poſca dilutiore, colóque traiecto liquore, dato vt in ore retineatur.

a Æquales partes] Codex Nicolai habet, ἀνὰ ἐξάγ. non expreſſo pondere. Aetius lib. 8. cap. 23. legit, ἑκάστου ἴσον. Quam quidem lectionem in noſtra conuerſione ſequuti ſumus.

Cap. XLV.

COLLVTIO ſimilis. Habet ramorum lentiſci, balauſtiorum, malorum radicis, ſing. hexag. vnum. coctam in poſca præbeto. Ruborum, roſarum, ramorum oleæ, rhois culinarii, lentis, myrti, ſidiorum, balauſtiorum, palmularum oſſium. Hæc tuſa coquito in poſca, & dilue cum confectione de nucibus.

Cap. XLVI.

ILLITIO ad gingiuas eroſas. Recipe malum Punicum integrum, & interiora eius omnia vacuato, & imple cauitatem melle Attico puro. dein adiice aluminis ſciſſilis, cinamomi, ſing. hexag. ſemis. [a] Coopertum in cinere calido coquito ad tertias, & vtere ad gingiuas putridas, & eroſas, & cruentas. Poſtea collue cum ea quæ ante hanc dicta eſt collutione.

a Coopertum] Nicolai codex non rectè legit ἐχάσας, pro σκεπάσας, vel ἐχήσας, id eſt cooperiens, vel ſenſim mouens: vt iam ſæpe annotauimus.

Cap. XLVII.

COLLVTIO ad gingiuarum comeſtionem, experta. Oliuarum ramos, ſidia, balauſtia, roſas, rubi ſummitates, [a] alumen ſciſſile. Coquito ad tertias. præbe ad colluendum os multoties. deinde pone deſuper cum bõbacio hoc inſperſile contritum in pollinem: Cinamomi, nucis moſchatæ, roſarum, balauſtiorum, thuris, maſtiches, trium piperum, myrobalani magni cum oſſibus eius, ſing. vnc. ſemis. Fermentato ipſa cum albo vino, & coniice in calamum, & probè cum fermento obturatũ [b] aſſato in mortario, donec in cinerem redigatur calamus. dein ab igne remouens, accipe interiora calami, & contere, ac dentibus inſperge.

a Alumen ſciſſile] Nicolai manuſcriptus codex corruptè σύψιν, pro σχιστὴν legit. b Aſſato] Nicolai codex falſò legit ὀχάσον, pro ὄπτησον.

A Cap. XLVIII.

ILLITIO ad gingiuarum comeſtionem admodum bona. Capit [a] almyrinthræ vnc. vnam, arſenici, myrobalani flaui cum oſſibus, cinamomi, ſing. vnc. ſemis. Trita hæc fermentato cum vino albo, & coniice in calamum, probéque cum fermento obturatum ſenſim aſſato, donec calamus in cinerem redigatur. Poſtea accipe interiora calami, inſperge bõbacio, & impone: prius tamen ore aceto tepido ſatis colluto.

a Almyrinthræ] Nicolaus habet ἀλμυρίνθρας. Quid verò illi

B hæc vox ſignificet, ſcire non poſſum: niſi forte hæc vox idem quod almyra ſignificet, quæ Arabibus nonniſi calcem viuam denotat.

Cap. XLIX.

DYSENTERICVM [a] irriguum ad oculorum fluxionem, & ad cœliacos. Habet mororum drachm. duas, zingiberis, thuris, gallarum, ſulphuris ignem non experti, maſtiches, ſing. drach. vnam. Trita aceto, irrigato & ad ſordium craſſitudinem redigito, repoſita in linteum impone inteſtinis.

a Irriguum] Græce eſt ἐπίβρεγμα. Sic autem vocat medicamentum irrigatum, quod fortè rectius ἐπίβρεκτον diceretur. Eſt verò id

C contrarium planè ei quod inſperſile vocatur. hoc enim prorſus aridũ eſt, nec vllo liquore, vt prius, irrigatur.

Cap. L.

DYSENTERICVM inſperſile laudatum. Recipit picis aridæ drach. duas, bituminis, maſtiches, cumini, aluminis ſciſſilis, ſing. drach. vnam, acaciæ, ſinapi, ſing. drach. ſemis. tundito & cribrato. Vbi lauit ægrotans, & à balneo egreſſus eſt, ſpongia illum abſtergito, ſupinúmque pãdens illi ne totum vẽtrem vino, & poſtea prædicta inſperge, & domum ducito. dein nutrito

D ipſum paucis micis in vino feruefactis. Æger autem in ventre pilis careat, propterea quòd ea quæ inſpergũtur adhæreant.

Cap. LI.

DYSENTERICVM ferculum ad cœliacos, & ſtomachum defluxione laborantem mirabile. Accipe orizam, & malum Punicum adſtringens integrum, coquito in aqua, & præbe comedendum cum decocto.

Cap. LII.

DYSENTERICVM ferculum bonum. Reci-

E pe orizam in farinam tuſam, & nuces Põticas, ſimiliter amylum, & rhũ culinarium. Trita in pollinem miſceto: dein coquito in aqua, grana myrti, roſas, corna, meſpila, ad tertias: & per ſaccum tranſmiſſa, prædictis miſcens fac inſtar ſucci. dein inſperge deſuper cinamomum, macer, crocum, & coriandrum, ac præbe comedendum.

Cap. LIII.

DYSENTERICVM inſperſile Puls, præſertim vbi vlcera ſunt in ſuperioribus. ſine enim periculo ex-

F purgat ipſa & ad cicatricem ducit, vti nullum aliud medicamentum. Medicis enim Romanis hanc confectionem per ſomnium à Seruatore datam eſſe, ait Mæa mulier quædam. Fermenti ſiliginei acidi lib. vnã, rhois Syriaci vnc. ſemis, tragacanthæ vnc. vna, ichthyocollæ vnc. ſemis, ſepi taurini vnc. duas, ceræ Tyrrhenicæ ſcrup. ſex. Aqua anethina diſſolue fermentum, & iniice arida tuſa & cribrata, coque vt [a] pultem.

a Pultem] Nicolaus habet ὡς πόλτον. Vſus eſt enim dictione Latina deprauata.

Cap. LIIII.

G DYSENTERICVM abſolutum, ad ſanguinem ſpuentes. Symphyti radicem coquito diligenter, & [a] caryotam. dein condiens adiice oua, & præbe comedendum.

a Caryotam] Græcè eſt καρυωτίδος. Eſt autem caryota, Varrone & Plinio teſtibus, palmulæ genus oſſe carens. Aetius lib. 11. cap. 30. καρύωτον vocat.

Cap. LV.

DYSENTERICA potio laudata. Caſei veteris exteriora, picis aridæ, aluminis rotundi, interioris mem-

H branæ ventriculi gallinæ, æquas portiones. Caſeum & ventris membranas vrito, & redige in puluerẽ, omniáque commiſcens, da bibendum cochlearium vnum.

Cap. LVI.

DYSENTERICVM aliud, valde nobile. Nuces

tres ſiccas vre cum putaminibus, & tritas da ægrotanti A bibendas. Inſperge etiam caprinum ſtercus cum melle.

Cap. LVII.

DYSENTERICVM aliud. Recipit rubricæ ſinopicæ, ſymphyti læuigati, ſing. vnc. tres, vini aminæi cyathos tres. Commixta in poculo poſt emendationem rubricæ da bibenda.

Cap. LVIII.

DYSENTERICVM aliud, mirabile. Sidiorum, gallarum, ſucci ex vuis immaturis expreſſi flaui, iridis, æquas partes. Contundens da cochlearium vnum, vacantibus febre cum vino: febricitantibus autem, ex temperata.

Cap. LIX.

DYSENTERICVM aliud probatum. Cortices caſtanearum aridarum, aut etiam acinos immaturæ vuæ tundens & traiiciens per cribrum ſubtile, præbeto cochlearium vnum in vino adſtringente ieiuno & dormituro, atque miraberis.

Cap. LX.

DIOSPOLITICVM ad errantes flatus, & acidos ructus, difficiléſque concoctiones. Habet cumini toſti drach. tres, petroſelini drach. vnam ſemis, zingiberis drach. vnam, piperis drach. vnam ſemis, foliorum rutæ viridium drachmas duas, Berenicarii mellis quod ſatis eſt.

Cap. LXI.

DIOSPOLITICVM ſubducens aluum. Recipit cumini toſti, foliorum rutæ viridium, berenicarii, ſing. drach. duas, piperis longi, zingiberis, ſing. ſcrupul. quatuor, piperis nigri drach. octo, mellis quod ſatis eſt. Datur cochlearium vnum.

Cap. LXII.

FVRVNCVLOS celeriter concoquens. Accipit ſalem communem, origanum, oleum commune, & fermentum. His probè vnitis vtere.

Cap. LXIII.

DIFFICVLTATI ſpiritus cõferens, expertum. Capit aphonitri albi drach. vnam. da bibendum cum temperata. Simile. Struthii vnc. ſemis, cumini drachm. duas, agarici vnc. ſemis, ſquillæ aſſatæ vnc. vnam, nitri Alexandrini drach. vnam, mellis quantum ſufficit. datur cochlearium vnum. Simile. Fellis vrſini drach. ſemis. da ieiuno bibendum cum temperato. Simile. Bituminis Iudaici ſcrup. vnum. tritum da cum ouo ſorbili ieiuno, diebus tribus.

Cap. LXIIII.

ALIVD difficultati ſpirandi vtile, expertum. Habet ſeminis coriandri ſcrup. quinque, grana lauri decorticati vigintitria, olei ex immaturis oliuis expreſſi, [a] phialii mediocris dimidiam partem. trita ſimul diligenter da bibenda ieiuno diebus tribus. Si verò morbus diuturnus fuerit, præbeto diebus nouem.

a Phialii] Græcè eſt φιαλίε. Eſt autem phialium, Athenæo authore, poculi genus, quod Græcis etiam φίαλα dicitur.

Cap. LXV.

ALIVD difficultati ſpirandi conueniẽs, expertum & optimum. Recipit ſtruthii, thymi, comarum, capparis montani, ſing. drach. duas, acori, helenii, berenicarii, iridis, ſing. drach. vnã, rubiæ ſcrup. duos ſemis, ſquillæ aſſatæ ſcrup. nouem. Redige hoc in puluerem, & præbe cochlearium vnum, & oxymelitis cochlearium vnũ, cum temperata ſufficienti.

Cap. LXVI.

DROPAX probatus. Accipit bituminis vncias duas, ceræ vnc. vnam hexag. vnum, picis aridæ drach. vnam, reſinæ pineæ, nitri, ſing. vnc. vnam, ſulphuris ignẽ non experti, pyrethri, veratri albi, adarcæ, ſingul. hexag. vnum, ſtaphidis agriæ, euphorbii, ſing. drachmæ octauã partem, olei quod ſatis eſt.

Cap. LXVII.

CORIA alba vt tingenda purpura. Anchuſæ radicem aceto irrigatam illine.

Cap. LXVIII.

DECAMYRI confectio miranda. Habet folii, maſtiches, euphorbii, ſpicæ nardi, ſing. hexag. vnum, ſtyracis calamitis, adarces, ſing. hexag. vnum ſemis, piperis communis hexag. vnũ, vnguenti nardini vnc. quatuor, opobalſami, ceræ, ſing. hexag. quatuor.

Cap. LXIX.

[a] MASTICATORIVM caput purgans. Recipit pyrethri, ſtaphidis agriæ, ſing. drach. tres, betæ albæ ſeminis drach. duas, maſtiches drach. decem. Effinge B paſtillos, & præbe commanducandos in ſole, vel balneo.

a Maſticatorium] Græcè eſt διαμάσημα, id quod in ore mãditur. Maſticatorium hodie facientes medicinam vocant. Vſi itaque ſumus voce vſitata, & ſi parum fortè Latinã.

Cap. LXX.

VRINAM eliciens Euſtomachii chirurgi, expertum. Accipit piperis communis, cumini latioris, ſingul. hexag. vnum, petroſelini, pyrethri, ſing. drach. vnã grana quindecim, grana lauri repurgata tria & dimidiũ. Tundantur & cribrentur, dáque bibendum ieiuno co- C chlearium vnum cum temperata.

Cap. LXXI.

VSTIO ad eminentias. Capit ſaponis Gallici, calcis viuæ, fæcis vini vſtæ, ammoniaci thymiamatis, galbani, propolis, ſing. hexag. vnum. Ammoniacum, galbanum & propolin ſimul contuſa in mortario, coniice in [a] trullam, & impone carbonibus, ac permitte vt modicũ incaleſcant: vbi cœperint parum liquari, iniice ſaponẽ & calcem diſſoluta cum fæce vini vſta, & ſublata ab igne [b] ſpatha commoueto, donec vtiq; cõmiſceantur. D Probato in vngue tuo. Si enim vſſerit vnguem, bonum: ſin minus, adiice exiguum calcis. Vbi verò eminentiam vſſeris, linteum muria irrigatum loco impone.

a Trullam] Nicolaus habet τρύλλαν, Latinámque vocé Græcis exarauit literis. Eſt enim trulla vaſculi genus, quod trulleum etiam appellatur. b Spatha commoueto] In Nicolao eſt σπάθιζε, quo verbo haud dubiè vſus eſt pro eo quod eſt ſpatha commoueto.

Cap. LXXII.

DIFFICVLTER mingentibus auxilium admodum probatum. Capillos cerui ſuffumigato, & confeſtim minget. Simile. Turturis ſtercoris drach. vnam tri E tam da ieiuno bibendam cum melle, tribus diebus.

Cap. LXXIII.

ILLITIO ad columellam, vuas, & omnia oris mala. Succi malorum Punicorum acidorum, ſucci mororum & mellis, ſing. lib. vnã ſemis. coquito ad conſiſtentiam. dein adiice trita & cribrata, croci drach. quatuor, aluminis ſciſſilis, myrrhæ, acaciæ, ſing. drach. ſex, ſory, lycii, ſing. drach. tres.

Cap. LXXIIII.

F DYSENTERICA, quæ supernè exhibentur, compoſita medicamenta. Vinum vetus adſtringens decoquito ad tertias. Iniice hæc trita, radicis ſymphyti, ſucci acaciæ, hypociſthidis, mellis quantum vini, & rurſus coquito ad conſiſtentiam. Datur manè ieiuno myſtrum vnum.

Cap. LXXV.

DYSENTERICVM aliud, probatum. Vinum vetus rubrum adſtringens coquito ad tertias. Adiice æqualem portionem mellis, & iterum coquito vſque ad G conſiſtentiam. Datur manè ieiuno myſtrum vnum.

Cap. LXXVI.

DYSENTERICVM aliud, expertum. Gallæ optimè tritæ, piperis communis, rhois culinarii, ſidiorum, ſing. hexag. vnum. Hæc ſubtiliſſimè trita excipe cũ ouorum luteis quod ſatis erit, & coniice in malum Punicum vacuum, quod oblitum fermento coquatur iuxta prunas ad conſiſtentiam. Datur cochlearium vnum ieiuno ante cibum.

Cap. LXXVII.

H DYSENTERICA potio Marciani, ad eos qui neque cibum neque potum capiunt, ſed deſperati ſunt. Accipit ſcobis corticis loti arboris hexag. vigintiquinque, myrti albarum baccarum hexag. vnum & quartam

ſſſ. iiii.

partem, malorum cotoneorum vnc.ſemis, aquæ hexag. tria. Coquito ad tertias, & da bibendum quantum ægrotus poterit: ſi verò haud poteſt, idem per clyſterem infundito. Eiuſdē facultatis eſt ſolius loti decoctū. Quòd ſi loto deſtitutus fueris, vtere cortice pini.

Cap. LXXVIII.

DYSENTERICVM aliud, ad cœliacos. Capit baccarum myrti nigrarum cochlearia tria, aniſi, roſarum aridarum, œnanthes, acaciæ, ſing. cochlearium vnum, carnes palmularum quadraginta. Excipe per palmulas, & præbeto vnc. vnam: œnanthe verò non præſente, vuam immaturam & exſiccatam inijce.

Cap. LXXIX.

DYSENTERICVM Marciani probatum. Habet aloës probè vſtæ, ſidiorum vſtorum, ſeminis lini vſti, ſing. vnc. vnam. Contere, & dato cochlearia duo non febricitantibus, cum vino: febricitantibus autem, cum aqua pluuia tepida. nonnulli verò adiiciunt membranas ventriculi erinaceorum [a]terreſtrium, habentes adhuc cibum. Illotas igitur membranas capito, & exſiccatas habeto. Per ſe enim potæ, ventris fluxionem ſiſtunt.

a Terreſtrium] Codex Nicolai legit πετρεσιτῶν pro χερσαίων, vt etiam Aetius.

Cap. LXXX.

DYSENTERICA potio probata eiuſdem: Non eſt verò cur commoditatem eius deſpicias. Recipit ſeminis anethi, apii, fœniculi montani, ſingul. vnc. vnam. Contere hæc validè in mortario [a]teſtaceo, & admiſce echinorum ſiue erinaceorum terreſtrium ventriculi internam membranā per ſe tuſam & cribro tranſmiſſam, pondere vnc. i. dein vinum merum in nouum vaſculū infundito, & laminam ſæpius ignitam ferri chalybe roborati non minorem lib. vna in vino multoties extinguito, & cum aridorum vnciis duabus præbeto. Hoc eſt ad dyſentericos perfectum pondus.

a Teſtaceo] Manuſcriptus codex legit ἀστρακίτην pro ὀστρακίτην. Sunt & alia multa in hac potione à nobis ex Aetio reſtituta.

Cap. LXXXI.

DYSENTERICA alia potio experta. Cochlearum terreſtrium, maximè montanarum, vſtarum cum carne vnc. tres, piperis longi ſcrup. octo. tere æreo piſtillo plurimùm, dein adiice vini veteris vnc. ſex, caræni vnc. ſex. His vnitis fac potiones tres, & da diebus tribus manè ieiuno. Oribaſius verò ita ait, Cochlearum vſtarum vnà cum teſtis vnc. quatuor, gallæ vnc. duas, piperis vnc. vnā. Redacta in pollinem cum aqua vel vino albo & tenui propinato. Hoc dyſentericis plurimùm auxiliatur, in quibus vlcera nondum putruerunt.

Cap. LXXXII.

DYSENTERICA potio Marciani vocata [a]Phemus. Accipit myrrhæ, opii, balauſtiorum, rhois rubei, aniſi, ſpinæ Ægyptiæ, ſing. vnc. ſemis, aluminis ſciſſilis, (nonnulli lentiſcum aut huius fructum adiiciunt) ſing. vnc. vnā ſemis. Excipe cum decocto corticis ligni loti, & præbe nucis Ponticæ magnitudine. Quòd ſi autem non adſit lignum loti, vtere meſpilino.

a Phemus] Codex Nicolai corruptè legit φύμα, pro φῆμος, vt ſatis ex Aetio liquet.

Cap. LXXXIII.

DYSENTERICA potio valde bona. Recipe [a]myrobalanum magnum, hoc eſt vocatum Cepulam, vrito, & cribro traiicito vt pollinem, irrigatóque cum ſucco plantaginis minoris, aut ſtillatitio roſarum campeſtrium liquore, ac calefaciens præbe bibendum ieiuno. Similis. Rhei barbari hexag. ſemis. Vrito, adiectis Athanaſia & micleta, ſingul. hexág. ſemis. Irrigato cum ſucco quinqueneruiæ, & ſtillatitio campeſtrium roſarū ſucco, & calefactum bibendum præbeto ieiuno.

a Myrobalanum magnum] Nicolaus habet μέγαν ἐλλέβορον: ſed falsò: quod ſequentia ſatis indicant. Subiicit enim ſtatim, ἤτοι τὸν λεγόμενον κέπουλε. Quæ quidem verba abundè monſtrant legendum eſſe μέγαν μυροβάλανον, hoc eſt myrobalanum magnum. Is enim alio nomine (Actuario teſte) cepula dicitur. Accedit quòd non tutum ſit, imò nō conueniat prorſus, vt dyſentericis exhibeamus elleborum. Vide quæ ſuprà ſectione prima, annotatione 423. diximus. Ibidem enim etiam myrobalanum vocauit elleborum.

Cap. LXXXIIII.

DYSENTERICA potio, valde laudata. Habet Armenii boli, ſigilli Lemnii, ſanguinis draconis, lapidis hæmatitis, corallii rubei, ſing. ſcrup. duos. Hæc trita in pollinem imbue cum Athanaſiæ hexagio dimidio. Da bibendum cum ſucco plantaginis minoris, & ſtillatitio roſarum campeſtrium tepido liquore, manè.

Cap. LXXXV.

DYSENTERICA potio valde bona, & probata. Recipit mala acida quinque, cotonea quatuor, pyra ſylueſtria immatura viginti. Repurgatis interioribus & exterioribus ea contunde: dein adiice baccarum myrti vnc. vnam, & maſtiches hexag. vnum, & [a]rhaſpe boni, aut marathatum, aut eliſphacatum purum vinum quantum oportet. Coquito ritè ad tertias, & colo traiicito, atque in vas vitreum coniicito. Quum vſus exigit, præbeto ieiuno cum theriaca poculum vnum exiguum. Dato etiam ſine theriaca. Præbe quoque comedendum è ſpeciebus quæ intra decoctionem ſunt, quantum voluerit æger. Præbe etiam bibendam aſſiduè: eſt enim admodum laudata ad dyſentericos, lientericos, & alui teneſmum. Da quoque theriacā ieiuno cum vino tepido non febricitantibus: eſt enim experta ad talia mala.

a Rhaſpe, &c.] Nicolao rhaſpe genus vini ſignificare ſuprà eſt annotatum. Sic etiam reliqua duo, vini ſunt genera. Pro rhaſpe autem fortè legendum ῥοΐτης, hoc eſt vinum è pumicis malis, vel ῥοδίτης. Per marathatum vel rectiùs marathratum, vinum è fœniculo quod Græcis μάραθρον dicitur: vt per eliſphacatum, aut rectiùs eleliſphacatum vinum è ſaluia (quam ἐλελίσφακον Græci vocant) intelligit.

Cap. LXXXVI.

FORATIONIS ſeu cariei hominis medicamentum. [a]Chorigen & bryoniam contunde ſimul, & fac vt fermentum, impone forationi. Poſtquam verò ablueris ipſam, fac linamentum, & imbue ſucco anchuſæ, quæ eſt herba quædam [b]tingens, & iniice linamentum in forationem diebus ſufficientibus. Vbi verò malum demolitum fuerit, glutinato emplaſtro donec ad cicatricem veniat. Aliud. Ceruſſam & lutea ouorum excipe bombacio, & inunge liquorem, & immitte. Prodeſt autem ad omnem dolorem ſedis. Aliud. Mænarum capita vrito, cineremque cum melle exceptum ſedi impone vt expertum & præſtantiſſimum ad huiuſmodi.

a Chorigen] Græcus codex habet χορίγην. Quid verò Nicolaus hac voce intelligat, ſcire non poſſum. b Tingens] Poſt hæc verba in Græco Nicolai codice legitur τὰ ἀλήθοντα κήρια. Quæ ſanè voces quid præ ſe ferant ſatis conſtituere non poſſum: niſi quis pro κήρια, μύρα legendum putet, vt ſit ſenſus: Anchuſam herbam eſſe quà vere tinguntur vnguenta. quod etiam Dioſcorides innuit. Sed certi nihil ſtatuimus in cōpoſitione hac mirificè deprauata. Alii fortè emēdatioribus codicibus vſi, legitimam lectionem huic loco & aliis multis reſtituent.

Emplaſtrum diuorum apoſtolorum Petri & Pauli, Cap. I.
Emplaſtrum ad dyſentericos, & ad teneſmum, Cap. II.
Emplaſtrum cœliacum, ad lienoſos & ſtomachicos, Cap. III.
Emplaſtrum ad abſceſſus & ſubducta vlcera, Cap. IIII.
Emplaſtrum ſiue cataplaſma optimum, Cap. V.
Emplaſtrum ad iecoris obſtructionem & duritiam, Cap. VI.
Emplaſtrum ad induratum & tumidum lienem, Cap. VII.
Emplaſtrum ſtomachicum laudatum, Cap. VIII.
Emplaſtrum attractorium ad ſubducta vlcera, abſceſſus, & gingiuarum inflammationes, Cap. IX.
Emplaſtrum ad lienem induratum & iecur, phlegmonémque, & ſtomachi imbecillitatem, Cap. X.
Emplaſtrum ad duritiam lienis & obſtructionem viſcerum, Cap. XI.
Emplaſtrum ad iecoris obſtructionem & duritiam, Cap. XII.
Emplaſtrum ad contuſa oſſa & dolores, Cap. XIII.
Emplaſtrum ad contuſa oſſa, neruos & dolores, vocatum oxycrocium, Cap. XIIII.
Emplaſtrum ad diuiſuras, fiſtulas, ægylopas, ſurculos, ſquamas, & omnis generis vlcera, Cap. XV.
Emplaſtrum nominatum Auguſtum, ad varios morbos, Cap. XVI.
Emplaſtrum ex dictamno, ad diuerſa vulnera, Cap. XVII.
Emplaſtrum dictum potens, ad varios morbos, Cap. XVIII.
Emplaſtrum Anicetum, hoc eſt inuincibile, ad diuerſa mala, Cap. XIX.
Emplaſtrum Athena, ad varia mala, Cap. XX.
Emplaſtrum exiccatorium ad ramicem aquoſum & inteſtinorum teſticulorúmque, Cap. XXI.
Emplaſtrum dichromon vulnerarium, Cap. XXII.
Emplaſtrum ex abſinthio, Cap. XXIII.
Emplaſtrum vocatum Pſitacion, Cap. XXIIII.
Emplaſtrum è fermento, diſcuſſorium ad furunculos & abſceſſus, Cap. XXV.
Emplaſtrum dictum Droma, ad diuerſa mala, Cap. XXVI.
Emplaſtrum nigrum, dictum Sotirichi Azaniti, ad varia mala, Cap. XXVII.
Emplaſtrum vocatum Epigoni, ad diuerſa vitia, Cap. XXVIII.
Emplaſtrum Calbianum eximium, Tribuni Iuliani, ad diuerſa mala, Cap. XXIX.
Emplaſtrum Galeni appellatum Athena, ad omnis generis vitia, Cap. XXX.
Emplaſtrum Ægyptia, ad contuſa, Cap. XXXI.
Emplaſtrum œnopœon, ad omnia vulnera, morſus & tubercula, Cap. XXXII.
Emplaſtrum Cyrilli ad varia mala, Cap. XXXIII.
Emplaſtrum Purpura, ſinus conglutinans omnis generis, Cap. XXXIIII.
Emplaſtrum barbarum ad omnis generis vitia, Cap. XXXV.
Emplaſtrum diſcuſſorium, ruptorium, & ſenſim depaſcens, Cap. XXXVI.
Emplaſtrum nominatum Methe, mirabile, Cap. XXXVII.
Emplaſtrum carnem glutinans, & præſertim in lienoſis duritiebus vtile, Cap. XXXVIII.
Emplaſtrum nigrum, ad diuerſa vitia, Cap. XXXIX.
Emplaſtrum ad duritiem ſinus & in alis affectus, omnémque abſceſſum, Cap. XL.
Emplaſtrum Myrſinaton cicatricem inducens & refrigerans, Cap. XLI.
Emplaſtrum ex ſalicibus ad omnem affectum, Cap. XLII.
Emplaſtrum chalcitidis ad varia mala, Cap. XLIII.
Emplaſtrum de ſalibus, vomitus Euthalii, Cap. XLIIII.
Emplaſtrum venenatorum, accommodatum ad omnis generis mala, Cap. XLV.
Emplaſtrum Coreos, ad lienoſos, hydropicos & iſchiadicos, Cap. XLVI.
Emplaſtrum Simotos ad omnis generis vitia, Cap. XLVII.
Emplaſtrum ad neruos vulneratos & ſanguinem ſpuentes, Cap. XLVIII.
Emplaſtrum aliud ad vulneratos neruos, Cap. XLIX.
Emplaſtrum cauſticon ad morſus, carcinomata, ſteatomata & ſtrumas, Cap. L.
Emplaſtrum aliud præſtantiſſimum, Cap. LI.
Emplaſtrum Aphra exiccatorium, ad omnem defluxionem & vbi ſiccandum eſt, vtile, Cap. LII.
Emplaſtrum Iceſium ad omnia vulnera, Cap. LIII.
Emplaſtrum ad cruenta vulnera & neruorum præciſiones, vetera & quæ difficulter ad cicatricem perducuntur vlcera, & alia, Cap. LIIII.
Emplaſtrum Iſis ad chironia mala & curatu difficilia. Confert etiam ad cruenta vulnera, Cap. LV.
Emplaſtrum ad malitioſa, furunculos, ſtrumas & abſceſſus, Cap. LVI.
Emplaſtrum Pardalis, ad diuerſa mala, Cap. LVII.
Emplaſtrum Pelargi ſiue Ciconiæ, podagricos prorſus ſanans, Cap. LVIII.
Emplaſtrum phlegmonas arcens in recentibus diuiſionibus & eryſipelatis, Cap. LIX.
Emplaſtrum ad furunculos, malitioſa, mammas defluxione laborantes & venæ ſectiones, Cap. LX.
Emplaſtrum podagricum ſoluens callos ſeu tofos, Cap. LXI.
Emplaſtrum è fermento probatum, Cap. LXII.
Emplaſtrum diachylôn ad omnem phlegmonem & duritiem, Cap. LXIII.
Emplaſtrum Pentatheton ad varia mala, Cap. LXIIII.
Emplaſtrum è ſeminibus ad diuerſa mala, Cap. LXV.
Emplaſtrum aliud ad varia vitia, Cap. LXVI.
Emplaſtrum iſchiadicum demoliens affectus veteres, Cap. LXVII.
Emplaſtrum ad eliciendos ſudores nobile, Cap. LXVIII.
Emplaſtrum ad choleram valde bonum, Cap. LXIX.
Emplaſtrum Pampathes ad varia mala, Cap. LXX.
Emplaſtrum ad lienoſos, hydropicos & malo corporis habitu præditos, Cap. LXXI.
Emplaſtrum ad hydropicos, mirabile, Cap. LXXII.
Emplaſtrum ad palpitationem cordis, animi defectionem & ſyncopen, Cap. LXXIII.
Emplaſtrum ad cordis ſyncopen, & corporis imbecillitatem à calore ortam, Cap. LXXIIII.
Emplaſtrum ex œſypo, ad omnem duritiem, Cap. LXXV.
Emplaſtrum aliud ex œſypo, Cap. LXXVI.
Emplaſtrum ſiue præparatio ex œſypo, Cap. LXXVII.
Emplaſtrum ad pleuriticos, Cap. LXXVIII.

Emplaſtrum aliud ad pleuriticos optimum, Cap. LXXIX.
Emplaſtrum aliud ad pleuriticos præclarum, Cap. LXXX.
Emplaſtrum aliud ſimile, Cap. LXXXI.
Emplaſtrum aliud ad lateris dolores citra febrem, Cap. LXXXII.
Emplaſtrum ſtomachicum, probatum, Cap. LXXXIII.
Emplaſtrum ad imbecillitatem ſtomachi, acidum ructum, & omnem frigidum affectum, Cap. LXXXIIII.
Emplaſtrum ſtomachicum,& ad colicos, dyſentericos, cœliacos,& omnem affectum, Cap. LXXXV.
Emplaſtrum aliud cœliacum,ex ſylueſtribus pyris, Cap. LXXXVI.
Emplaſtrum ad iecorariam dyſenteriam, Cap. LXXXVII.
Emplaſtrum ad hydropicos accommodatum, Cap. LXXXVIII.
Emplaſtrum ad tuſſientes,abſceſſu laborãtes, & deſtillatione correptos, Cap. LXXXIX.
Emplaſtrum ad lienoſos probatum, Cap. XC.
Emplaſtrum ad cœliacos, dyſentericos, & profluuium muliebre, Cap. XCI.
Emplaſtrum de Euphorbio, Cap. XCII.
Emplaſtrum ad caput defluxioni obnoxium, Cap. XCIII.
Emplaſtrum aliud ſimile, Cap. XCIIII.
Emplaſtrum & ipſum ſimile, Cap. XCV.
Emplaſtrum ad ſtomachicos,cœliacos, & dyſentericos, Cap. XCVI.
Emplaſtrum ad eos qui nihil appetunt, & cibum vomunt,& ad diarrhœam,& alui profluuium, Cap. XCVII.
Emplaſtrum ad ſtrumas,abſceſſus, deſtillationes, & lienoſos, Cap. XCVIII.
Emplaſtrum cœliacum mirabile, Cap. XCIX.
Emplaſtrum ad hepaticam dyſenteriam, Cap. C.
Emplaſtrum ſimplex ad fracturas, Cap. CI.
Emplaſtrum ad putrefaciendam carnis abundantiam, Cap. CII.
Emplaſtrum vomitorium domini Ioannis, Cap. CIII.
Emplaſtrum de œſypo, Cap. CIIII.
Emplaſtrum ad dyſentericos, Cap. CV.
Emplaſtrum roborans ſtomachum, Cap. CVI.
Emplaſtrum tetrapharmacum, Cap. CVII.
Emplaſtrum ex ſucco ſeminis lini, diſcutiens & rumpens, Cap. CVIII.
Emplaſtrum de melle, Cap. CIX.
Emplaſtrum ex polline, Cap. CX.
Emplaſtrum dictum botanicum, Cap. CXI.
Emplaſtrum ex aſphodelo, Cap. CXII.
Emplaſtrum de fermento,rumpens abſceſſus, Cap. CXIII.
Emplaſtrum ad furunculos, Cap. CXIIII.
Emplaſtrum è ſtruthio,diſcutiens ſtrumas, Cap. CXV.
Emplaſtrum ad abſceſſus valde bonum, Cap. CXVI.
Emplaſtrum ex aliis ruptorium, Cap. CXVII.
Emplaſtrum è pyrano diſcutiens, Cap. CXVIII.
Emplaſtrum Pyrine,ad durities, Cap. CXIX.
Emplaſtrum Pelarium ad deſquamata,& ſimilia, Cap. CXX.
Emplaſtrum ex althæa,ad eos qui abſceſſu & ſuppuratione laborant, Cap. CXXI.
Emplaſtrum ciſſinum ad neruos vulneratos, & pũcturas,præſertim diuturnas, Cap. CXXII.
Emplaſtrum melachloron, ſimile. Cruentis etiam conducit, Cap. CXXIII.
Emplaſtrum ex ſenecione, Cap. CXXIIII.
Emplaſtrum Mnaſæi diſcutiens, Cap. CXXV.
Emplaſtrum Ariobarzanion ſimile, Cap. CXXVI.
Emplaſtrum ex dracontio, Cap. CXXVII.
Emplaſtrum pſitacium, Cap. CXXVIII.
Emplaſtrum de ceruſſa, Cap. CXXIX.
Emplaſtrum nominatum Parygron, Oribaſii, Cap. CXXX.
Emplaſtrum de Cadmia, cicatricem inducens, Cap. CXXXI.
Emplaſtrum Phœnicine, Cap. CXXXII.
Emplaſtrum ex anchuſa,ad ambuſta, Cap. CXXXIII.
Emplaſtrum ſimile, Cap. CXXXIIII.
Emplaſtrum Pompholygeron, Cap. CXXXV.
Emplaſtrum Philocotyche,dolorem mitigans, Cap. CXXXVI.
Emplaſtrum Amithaonis, ad contractos & conuulſos articulos, Cap. CXXXVII.
Emplaſtrum Ariſtophanion, emolliens, Cap. CXXXVIII.
Emplaſtrum è plumbagine,ad calidos affectus, Cap. CXXXIX.
Emplaſtrum coracum pudendis & nomis conferens, Cap. CXL.
Emplaſtrum ex oleo & aceto probatum, Cap. CXLI.
Emplaſtrum ex achate lapide, diſcutiens ac emolliens, Cap. CXLII.
Emplaſtrum Nicolai cruentis vtile,& ſinus glutinans, Cap. CXLIII.
Emplaſtrum Neronis,ad ictus,& omnem partium carnoſarum dolorem, Cap. CXLIIII.
Emplaſtrum oxyron, ad varia vtile, Cap. CXLV.
Emplaſtrum Galeni glutinans,concoquens, & pus efficiens, Cap. CXLVI.
Emplaſtrum ex metallicis, Cap. CXLVII.
Emplaſtrum vocatum Harmonia,ad fracturas vtile, Cap. CXLVIII.
Emplaſtrum Melene,Serapionis, Cap. CXLIX.
Emplaſtrum glutinans, diſcutiens, ſquamas demoliens, & ad contractos articulos vtile, Cap. CL.
Emplaſtrum è liquore Sycamini, Cap. CLI.
Emplaſtrum nominatum Dichromon, Cap. CLII.
Emplaſtrum Indicum glutinans,ad nomas, & ſanguinẽ ſpuentes vtile, Cap. CLIII.
Emplaſtrum de cinere aſpidum, diſcutiens ſtrumas, & podagram, Cap. CLIIII.
Emplaſtrum leæna, exiccans & diſcutiens, Cap. CLV.
Emplaſtrum leæna ſimile, Cap. CLVI.
Emplaſtrum Macedonicum vocatum, Cap. CLVII.
Emplaſtrum ad ignita, Cap. CLVIII.
Emplaſtrum phlegmonem arcens iis qui in iudicio torti ſunt, Cap. CLIX.
Emplaſtrum glutinans,diſcutiens,& abſtergens, Cap. CLX.
Emplaſtrum emolliens, Cap. CLXI.
Emplaſtrum è pumice cicatricem inducens, Cap. CLXII.
Emplaſtrum Paula, ad ſtrumas & bubones, Cap. CLXIII.
Emplaſtrum ex nitro ad carbunculos, Cap. CLXIIII.
Emplaſtrum ex anemone, Cap. CLXV.
Emplaſtrum ad iſchiadicos,articulos infarctos, & abſceſſus, Cap. CLXVI.
Emplaſtrum viride ſimplex, Cap. CLXVII.
Emplaſtrum viride faciens ad humida vitia,& excreſcẽtes carnes, Cap. CLXVIII.
Emplaſtrum è lixiuio,ad iſchiadicos, arthriticos, & œdematoſos, Cap. CLXIX.
Emplaſtrum ad callos,& alios duros tumores, Cap. CLXX.
Emplaſtrum ad callos articulorum, Cap. CLXXI.

Emplaſtrum ceratum ad podagricos,dolorem mitigans, Cap.CLXXII.
Emplaſtrum iſis cruentis accommodatum,glutinans, carnem generans, & mirabiliter purgans, Cap.CLXXIII.
Emplaſtrum ad hemicranicos,ex iis quæ ſunt Alexandri, Cap.CLXXIIII.
Emplaſtrum Pentatheton, Cap.CLXXV.
Emplaſtrum ad ſtillicidium vrinæ, abſceſſus, & vlcera in partibus vrinariis veſicæ, Cap.CLXXVI.
Emplaſtrum ſimile ex butyro, Cap.CLXXVII.
Emplaſtrum ex ſemine lini ſimile, Cap.CLXXVIII.
Emplaſtrum ad abſceſſus & hypophoras,omniſque generis alias duritieѕ celerrimum, Cap.CLXXIX.
Emplaſtrum ad eos quibus ſtomachus à flaua bile, aut alio quodā calido humore aduritur, Cap.CLXXX.
Emplaſtrum vt præcedens, valde bonum, Cap.CLXXXI.
Emplaſtrum ad eos quibus ſtomachus à flaua bile aduſtus eſt, Cap.CLXXXII.
Emplaſtrum ad podagricos,ſtrumas,& omnem nephriticum morbum, Cap.CLXXXIII.
Emplaſtrum ad lacrymantes oculos, Cap.CLXXXIIII.
Emplaſtrum ad podagricos,& alia mala,Cap. CLXXXV.
Emplaſtrum dictum captiuum, Cap.CLXXXVI.
Emplaſtrum ex cantharidibus,ad iſchiadicos, & lienoſos, Cap.CLXXXVII.
Emplaſtrum hepaticum,ad continuas febres, & tertianas, Cap.CLXXXVIII.
Emplaſtrum ſtomachicum, ad refrigerationem & cruditatem, Cap.CLXXXIX.
Ad dyſentericos infuſum, Cap.CXC.
Epithema ad dyſentericos, Cap. CXCI.
Ad omnem ſanguinis eruptionem,& ad muliebre profluuium peſſus, Cap. CXCII.
Emplaſtrum nephriticum, Cap.CXCIII.
Emplaſtrum ad eos qui abſceſſu laborant, Cap.CXCIIII.
Ad mala quæ ſub lingua è deſtillatione fiunt & nominantur ranæ, Cap.CXCV.
Ad eos qui laborant deſtillatione, bonum admodum balneum, Cap.CXCVI.
Emplaſtrum temporibus admouendum,ad vigilantes, febricitantes,caput dolentes,& phreniticos, Cap.CXCVII.
Emplaſtrum fronti imponendum,ad mala quæ à deſtillatione fiunt,& omnigenas inflammationes, Cap.CXCVIII.
Emplaſtrum ad animi defectionem,& ſtomachi imbecillitatem, Cap.CXCIX.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De Emplaſtris.

Sectio decima.

Cap. I.

EMPLASTRVM Apoſtolicum, propter facultatis ſuæ efficaciā,& ſpecierum numerū appellatū, confectionis Petri & Pauli.[a]Emmotō vulnerariū, omnes neruorum præciſiones & puncturas à ferro factas à phlegmone arcens: cruentis vulneribus deſtinatum.Educit ſurculos,calamos,tela, & omnia venenata.Extrahit omnia aliena in profundo corporis ſita.Facit ad abſceſſus, carcinomata,phygethla,& ceruicis dolores.Strumas, [b]pernicioſa & maligna vlcera rumpit & immutat,humores efferens.Prodeſt ad duritieѕ lienis, influxiones articulorum, & [c]defluxiones genuum,tibiæ vlcera rotunda,meliceridas.capitis tunicas diſcutit,& humores educit:glutinat corpora à ſe diſſidentia,fracturas cum embrocha ſanat.Valet ad abſceſſus mammarum & eryſipelata, ad fiſtulas iniectum & impoſitum,ad eos qui ſunt morſi à rabidis animātibus, & quæcunque diſcutere oportet. ad vetuſta & diuturna vlcera,ad putredines,ſinus,hæmorrhoidas,ſedem,condylomata,rimas ani,carbunculos,impetigines,ichores, inteſtinorum ramices, morſus venenatorum, morſus ſcorpionum,nomas pudendorum cum roſaceo iniectū, & ad ea quæ difficulter cicatrice inducuntur, & diuturna vlcera.ad muliebria mala tomento appoſitum cum roſaceo. Habet lithargyri hexagia tredecim,ceræ,colophoniæ,ſing.hexagia ſeptem,ammoniaci hexag.vnum ſemis, galbani hexagium vnum, myrrhæ hexagium vnum,bdellii hexagium vnum ſemis,pineæ reſinæ, maſtiches,ſingulorum hexagia tria,mannæ,thuris,ſingul. hexag.vnum ſemis, æruginis raſilis hexagium vnum, opopanacis,ariſtolochiæ longæ,ſingulorum hexagium vnum,olei veteris vncias duas. Tritum lithargyrum & per cribrum tenuiſſimum ſecretum coquito cum oleo apud lentum ignem. inijce autem æruginem poſtquā lithargyrum ad medietatem coctum eſt, & probatum in [d]aqua.vbi videris quòd durum ſit,adiice ceram & colophoniam trita in aliud vaſculum: & ſubmouens ab igne,inſperge ſpecies ſuperiores tritas & cribratas.Opopanacem autem & galbanum in mortario tuſa,cum exigua cera adiice poſtremùm,& vtere.

a Emmoton]Græcis ἔμμοτα dicuntur medicamenta, quæ linamentis excepta, vulneribus vlceribúſque ac ſinibus induntur.
b Pernicioſa]Nicolai codex legit πανέκλας pro πανέργας.
c Defluxiones]Græcè eſt κρέσματα.Sed puto potius legendum eſſe ῥεύματα.Sic enim eſſe ſcribendum,Latini codices monent, qui habent reuma in genu vel pede deſiccat.Eſt verò hoc loco Nicolai codex manuſcriptus mirificè deprauatus,vt ſine melioris codicis adiumento emēdari nequeat.Vel κρέσματα vocat plagas ex percuſſione inflictas.
d Aqua]Græcus Nicolai codex habet δοκιμάσας εἰς ὕδωρ. Legen-
B dum autem fortè εἰς μάρμαρον,vt Latina etiam habent exemplaria. Super marmor enim fuſa medicamenta,num ſatis cocta ſint probātur.

Cap. II.

EMPLASTRVM ad dyſentericos, & teneſmos. Recipit gūmi hexagia quatuor,thuris,maſtiches, aloes, ſingulorum hexagia quatuor,ladani hexagia duo, farinæ cochlearia duo.Trita bene vnito cum albo oui ſufficienti,pannóque illitum imponito renibus.

Cap. III.

EMPLASTRVM cœliacū,ad lienoſos,& ſtomachicos vtile. Accipit nucem moſchatam, gallam moſchatam,macer,ſampſychum,mentham, pilulas cupreſſi, Armenium bolum,ſigillum Lemnium, myrtum, cinamomum,ſidia,rhun culinarium,rhun Syriacum,rhū coriarium,panem aridum, roſas, flores iunci odorati, grana myrti,farinam orizæ,berberis, hoc eſt oxyacantham,thus,maſtichen,calamum odoratum, lignum aloes,betonicam,xylobalſamum,caſiam ligneam, gummi Arabici,ſuccum acaciæ & hypociſthidis,acinos vuarum,amylum,oſſa palmularum, calamum odoratum, ſpicam,caryophyllum,ſtyracem calamitin ſemen pētaneuri,& ſuccum zingiberis,coriādrum,ladanum,ſuccum cotoneorum,zopiſſam,ceram, zedoariam, oleum roſaceum & myrtinum. Hæc ritè ſubacta impone ſtomacho,lieni,& vniuerſo imo ventri.

Cap. IIII.

EMPLASTRVM ad abſceſſus & [a] ſubducta vlcera.Micas puras lotas multoties, olei anethini, farinæ cumini,mellis pu[illegible] farinæ fœnigræci & chamæmeli,parato,& vtere.

a Subducta] Nicolaus legit ὑπόρυφας. Quid verò illi vox hæc ſignificet, me ignorare fateor. Puto autem inuerſione literarum eſſe deprauatam, atque ſcribendam fuiſſe ὑποφορὰς: quarum ſæpe Galenus in libro de Compoſ. medicament. κατὰ γένη, meminit. Sunt autem ὑποφορὰ vlcera profunda & ſubducta. Vel ὑπόκρυφα, id eſt abſcondita: vel certè ὑπόρυφα, hoc eſt obliqua & incurua vlcera: aut χοιραδώδεα, id eſt tumentia, legendum. Certi tamen nihil ſtatuimus donec meliorem nacti codicem, quæ ſit legitima lectio compertum habeamus. Prior tamé lectio verior eſſe videtur.

Cap. V.

F EMPLASTRVM aut cataplaſma optimum. Folia althææ, herbæ vēti, lapathi, folia hyoſcyami, chamæmeli. Hæc coquito in ſacculo donec [a] diſſoluantur. poſtea appone butyrum & adipes, quoſcunque inueneris, & cōmiſcens coquito. Dein illitum panno impone tepidū, & miraberis.

a Diſſoluantur] Codex manuſcriptus legit ἕως ἂν συνύσωσι, haud dubiè pro διαλύσωσι.

Cap VI.

EMPLASTRVM ad iecoris obſtructionem & duritiem. Succi fœnigræci, ſeminis lini ſucci, maluæ ſylueſtris ſucci, violarum, ſpicæ, hyſſopi, calami odorati, abſinthii, roſarum, chamæmeli, florum iunci odorati, farinæ, coſti Alexandrini, ſantali albi, ſeminis lini, & fœnigræci, parumque olei roſacei. Impone iecori tepidū.

Cap. VII.

EMPLASTRVM ad induratum & tumeſcentē lienem optimum. Recipit liquoris Cyrenaici, liquoris peucedani, ſcordii, ſtyracis, terebinthinæ, galbani, ammoniaci, thuris, bituminis, pineæ reſinæ, ceræ. Liquores macerato in aceto, & reliqua rectè parato, & impone tepidum lieni. Ad lienem verò inflatum, præbeto galbanum deuorandum ciceris quantitate manè ieiuno, & veſperi.

Cap. VIII.

EMPLASTRVM ſtomachicum probatum. Accipit thuris, maſtiches, ſingulorum hexagia quatuor, aloes hexagia tria, zopiſſæ hexagia quatuor, galbani, ammoniaci, ſingulorum vnciam ſemis, ladani, thymiamatis, ſing. hexagia quatuor, terebinthinæ, reſinæ, ſingulorum hexagia tria, ceræ vnciam vnam, mellis Attici quod ſatis eſt.

Cap. IX.

EMPLASTRVM attractorium mirabile, ad ſubducta vlcera & abſceſſus, & gingiuarum inflammationes. Capit ammoniaci hexagia duo, galbani hexagia tria, thuris, maſtiches, ſingulorum hexagia duo, reſinæ, terebinthinæ, ſingulorum hexagium vnum ſemis, hyoſcyami hexagium vnum ſemis, reſinæ piceæ hexag. duo, caricarum, vuarum paſſarum exemptis acinis, ſingularum vnciam ſemis, olei laurini vnciam ſemis, adipis taurini, adipis ſuilli, ſingulorum vncias duas, aloes flauæ hexagia duo, farinæ loliaceæ, ſeminis maluæ, ſingulorum vnciā ſemis, radicis maluæ ſylueſtris vnciam vnam, farinæ ſeminis lini hexagia duo, fimi columbini vnciam ſemis, propoleos hexagium vnum ſemis, ladani vnciam ſemis, ſtyracis hexagia duo, olei nardini & amygdalini dulcis, ſingulorum hexagia duo, mellis Attici quod ſatis eſt, ceræ puræ vnciam vnam.

Cap. X.

EMPLASTRVM ad lienem iecurque induratū, & phlegmonē, ac ſtomachi imbecillitatem. Habet violarum drachmam vnam, œſypi drachmas duas, roſarum drachmas quinque, ſpicæ, maſtiches, ſingulorum drachmas tres, cyperi, floris iunci odorati, aſari, calami odorati, ſingulorum drachmas quatuor, polii, fœnigræci, ſingulorum drachmas decem, chamæmeli, ſeminis maluæ, polentæ, dauci, ſingulorum drachmas octo. Fermenteſcant cum ſucco ſeminis lini & ſolani, & vtere in prædictis malis.

Cap. XI.

EMPLASTRVM ad duritiem lienis, & viſcerum obſtructionem. Recipit fœnigræci, chamæmeli, hyſſopi, calami odorati, roſarum, violarum, abſinthii, meliloti, ſpicæ, radicis capparis aut foliorum, filicis foliorū, polentæ, coſti, ſucci ſeminis lini, & vini quod ſatis eſt.

A Cap. XII.

EMPLASTRVM ad obſtructionem & duritiem iecoris probatum. Accipit chamæmeli, hyſſopi, ſpicæ, ſeminis maluæ, fœnigræci, florum capparis, violarum, roſarum, maſtiches, florum iunci odorati, ſeminis hyoſcyami, ſingulorum drachm. quatuor, polentæ, ſucci ſolani, ſantali albi & rubei, ſingulorum drachmas tres ſemis, ſucci ſeminis lini quantum ſufficit.

Cap. XIII.

EMPLASTRVM ad contuſa oſſa, & dolores. Capit piceæ humidæ, picis, ladani, maſtiches, ſingulorum (B) vncias tres, croci hexagium vnum, terebinthinæ vncias duas, zopiſſæ, ammoniaci, ſingulorum vnciam vnam, ceræ vncias duas.

Cap. XIIII.

EMPLASTRVM ad contuſa oſſa, neruos, ac dolores, & ad omnem contuſum locum, vocatum Oxycrocium. Habet croci, zopiſſæ, colophoniæ, ceræ, ſingulorū vncias duas, terebinthinæ, galbani, ammoniaci, myrrhæ, thuris, maſtiches, ſingulorum vnciam ſemis drachmam (C) vnam ſemis. Galbanum & ammoniacum conii ce in modicum acetum per totam noctem, & ferueſacta per ſaccum ex tenui linteo factum colato, dein diſſolutam zopiſſam colatam inii cito: adiecta cera, ac diſſoluens omnia, ſimul adiice colophoniam, & deinceps terebinthinam, pòſt maſtichen, myrrham, & thus. Deinde funde ſuper marmor, & croco in puluerem trito inſperſo, ipſum ſubigito.

Cap. XV.

EMPLASTRVM Sanitas, vtile ad diuiſiones, fi(D)ſtulas, & ægylopas, ſurculos educens, & ſquamas remouens. Ad omnia vlcera faciēns, herpetas, & hemicranias, fronti impoſitum, ſinus glutinat. Recipit lithargyri vncias ſex, ceruſſæ, ſalis communis, ammoniaci, ſingulorū vncias quatuor, æruginis, terebinthinæ, ſingulorum vncias tres, ceræ vncias ſex, propoleos vncias duas, chalcanthi drachmas decem, mannæ, aluminis humidi, ſingulorum vncias duas, olei veteris, ſquamæ, ſingulorum vncias quatuor. Coquito lithargyrum, ceruſſam & ſquamam donec non inquinent. Dein adiice liquefacta (E) cum aridis.

Cap. XVI.

EMPLASTRVM dictum Auguſtum, rectè diſpoſitum, & paratum multoties à nobis. Confert ad oculorum vehementes dolores, plagas articulorum veteres & recentes, lienoſos, iecinoroſos, hydropicos, abſceſſus crudiores, doloréſque grauiores. Nam diſcutit, aut concoquit, aut roborat. Ad pleuriticos, podagricos, arthriticos, in vigore & inclinatione exiſtētes valet. Oportet autem eos qui imponunt medicamentum, locum calido (F) oleo lana excepto fouere: atque vbi impoſitum eſt, etiā deligare. Accipit radicis bryoniæ, radicis cucumeris ſylueſtris, radicis ebiſci, oculorum populi nigri, ſingulorū vnciam vnam, olei veteris libram vnam vncias tres. Coquito radices tenuiter contuſas, & oculos populi nigri cum oleo: atque oleo poſtea colato, adiice lithargyri vncias decem, ceruſſæ vncias duas, lapidis aſii floris vnciā vnam, myrti, aloes, maſtiches, ſingulorum vnciā ſemis, croci hexagia duo, bdellii, ladani, ſingul. vnc. duas, propoleos vncias tres, æruginis vncias duas, caſiæ hexagia (G) quatuor, thuris hexagia duo, pineæ, terebinthinæ, ſing. vncias quinque, ammoniaci, ceræ, ſingulorum vncias quatuor, chamæleontis vnciam ſemis. Coquito lithargyrum & ceruſſam, & aſium lapidem cum oleo, & vbi donec non inquinent decocta fuerint, adiice liquefacta, & arida tuſa & cribrata.

Cap. XVII.

EMPLASTRVM è dictamno mirabile, glutinās neruos, & muſculorum præciſiones, ac [a] ſinus. Facit etiā ad vetera, & quæ difficulter ad cicatricem perducuntur (H) vlcera, meliceridas, morſus venenatorum. Eeducit oſſa corrupta & aculeos, cuſpidéſque diſcutit, ad dolores capitis, oculorum, & omnis generis fluxiones fronti impoſitum vtile. Eſt etiam malagma bonū ad pleuriticos,

lienoſos,fracta,luxata, & venenatorum ictus. Capit lithargyri dr.vigintiquinque,ſquamæ ferri dr. tres,mannæ drachmas quinque,dictamni,aloes, ſingulorum drachmas duas,ammoniaci drachmas tres, æris vſti drach. quatuor,diphrygis dcachm.duas, myrrhæ drach . duas, propoleos drachmas quatuor,galbani,chalcāthi,ſingulorum drachmas ſex,gentianæ drachmas tres , ariſtolochiæ longæ drachmas quatuor, colophoniæ vnciam ſemis,ceræ,olei communis,ſingulorum drachmas viginti quinque. Coquito lithargyrum & ſquamam cum oleo donec non inquinent,dein miſce reliquas ſpecies.

a Sinus] Nicolaus habet κόλπους. Galenus lib. 5. de Compoſ. medicam. κατὰ γένη, περιθλάσεις, id eſt contuſiones legit.

Cap. XVIII.

EMPLASTRVM dictum Dynamicō,id eſt multarum virium,ad vulnera capitis & perforata , ad morſus rabidorum,ictus venenatorum,ad eos qui ab homine morſi ſunt,ſtrumas,furunculos,abſceſſus,ſinus & oſſa latentia,fiſtulas,aculeos , impetigines feras , ſcabies, mēbra,neruos contuſos,oſſaque fracta.Educit calamos, glutinat diſſidētia vulnera,& carnem generat , cauáque implet. Ad cruſtas cum melle iniectū,ad putrefacta , & phygethla,polypos in naribus,concluſa vlcera & maligna,ac difficilè curabilia.Diſpergit,rumpit,ad cicatricē perducit.curat etiam carcinomata.Habet liquoris cedrini non adulterati vncias tres ſemis,picis humidæ, bituminis Iudaici , adipis ſuilli vncias tres ſemis,adipis leonini libram vnam,galbani vnciam vnam , ceræ libram ſemis,terebinthinæ, ammoniaci,colophoniæ, ſingulorum vncias tres,lycii,thuris,aluminis ſciſſi, myrrhæ, aloes,bdellii,ſquamæ æris,ſing.hex.quatuor s. calaminthæ,æruginis,cornu ceruini vſti,ſing.vnc. s . aceti acris hexag.vnū s.mellis Attici lib.vnā s.Sicca trita & cribrata,ſolue in aceto.Melle autē prius cocto,iniice liquabilia & ſimul liquato.Vbi diſſoluta fuerint , funde in mortarium, & ſubacta validè exime,ac vtere.

Cap. XIX.

EMPLASTRVM inuincibile ad bubones, neruos vulneratos,durities, tubercula , furunculos , plagas ex percuſſione inflictas,membranas contuſas , & ad omne malum. Recipit lithargyri libram ſemis,ceræ, terebinthinæ,ammoniaci,ſingulorum vncias ſex,galbani vncias tres,opopanacis,thuris , maſtiches , ſingulorum vncias tres,bdellii,myrrhæ,ſtyracis,propoleos,ſingulorum vnciam vnam ſemis , nitri Alexandrini , aluminis ſciſſi,æris vſti,æruginis,ariſtolochiæ longæ , ſidiorum, malorum Punicorum,dictamni,gallarum, ſingulorum vnciam ſemis drachm. vnam, olei veteris , picis aridæ, colophoniæ,pineæ,ſingulorum libram ſemis.

Cap. XX.

EMPLASTRVM Athena dictum , optimū diſcuſſorium,conferens ad durities,ad vetera & noua vlcera,abſceſſus,phagedænica,nomas,putredines,omnis generis vulnera , neruorum ac muſculorum præciſiones. Educit oſſa à capite ſine perforatione . extrahit tela & ſurculos.Ad morſus venenatorum,maligna vlcera,carcinomata,phygethla,bubones,furunculos,veteres fiſtulas & ad omne malū vtile . Alleuat capitis dolores frōti impoſitū & gingiuas eroſas.Ad omnes in pudendis nomas,condylomata,oſſa putrefacta & tonſillas valet.Iniectum roſaceo,omne vlcus repurgat.Et implet magna vulnera,iniectum cum cerati vna parte & medicamenti partibus quatuor,ad vulnera & in medio ſedis vitia. Accipit ſidiorum,gallarum,ariſtolochiæ longæ & rotūdæ,diphrygis,ſalis ammoniaci,aluminis ſciſſi, nitri Alexandrini,iridis,æris vſti,miſyos,chalcitidis,chalcanthi, ſquamæ æris,thuris,ſingulorum drachmas tres , aloes, ſoreos,Cadmiæ,opopanacis,ſingulorum drachmam vnam ſemis,bituminis Iudaici drachm. trigintaquatuor, ammoniaci drachmas ſex,mannæ,thuris,galbani , ſing. drachmas quatuor , terebinthinæ drachmas ſex , pineæ drachmas trigintaquatuor,picis aridæ,colophoniæ,ſingulorum drachmas trigintaquatuor,ceræ drachmas trigintaſex,aceti drach. octodecim. Metallica terito validè cum aceto in mortario,& liquabilia [illegible]uefacta affunde. Dein amota ab igne coniice in cacabum , & lento igne coquito.Poſtea adiice arida.

Cap. XXI.

EMPLASTRVM exiccans ad aquoſos ramices & inteſtinorum,omniúmque teſtium vtile. Capit alicæ drachmas duas,thuris,glutini fabrilis,myrrhæ, rhois coriarii,ſing.dr.tres,balauſtiorum dr.quatuordecim,ſidiorum,gallarum,ſingulorum drach.ſex, aloes dr . quadragintaſex,vini optimi quod ſatis eſt.

Cap. XXII.

EMPLASTRVM dichromon à duplici colore ſic appellatum,vulnerarium optimum. Habet æris vſti, aluminis ſciſſilis,ammoniaci, ſingulorum drach . duas, ceræ,colophoniæ,adipis ſuilli,ſingulorum drach . duodecim,aceti quod ſatis eſt.

Cap. XXIII.

EMPLASTRVM de abſinthio.Recipit ceruſſæ, lithargyri,ſingulorum vnciam ſemis,ceræ, adipis ſuilli, ſingulorum hexagium vnum ſemis.

Cap. XXIIII.

EMPLASTRVM nominatū Pſitacion. Accipit colophoniæ, adipis ſuilli,ceræ,ſing.dr.ſex,ſucci hyoſcyami. Adipem cum ſucco & cera coniice in cacabum , & poſtea iniice reliqua.

Cap. XXV.

EMPLASTRVM è fermento diſcuſſorium , ad furunculos & abſceſſus. Capit nitri Alexandrini libram vnam,olei communis veteris vnciam vnam ſemis, reſinæ pineæ vncias tres,myrrhæ vnciam vnam ſemis,ſalis communis,ceræ puræ,ſingul.hexag. tria ſemis. acetum cum ſale & nitro miſce,donec ad glutinis conſiſtentiam redeant:dein probè parato & ſubacto vtere.

Cap. XXVI.

EMPLASTRVM dictum Droma,ad clauos,ſtrumas,grandines,abſceſſus,phygethla & quæcunque aperire volueris. Quum enim emplaſtrum hoc imponitur, cultro non eſt opus.Habet picis humidæ dr.tres, ammoniaci,arſenici ſciſſi,ſing.dr.tres,terebinthinæ , portulacæ,ſing.dr.tres,æruginis dr.vnam,opopanacis dr. duas, liquoris tithymali dr.ſemis,calcis viuæ,miſyos , chalcitidis,nitri,ſaponis Gallici,ſulphuris ignem non experti, ſing.dr.vnam.Coquito liquabilia donec non inquinēt, & tum adiice arida.[a] Sandaracham poſtremùm inſperge.

a Sandaracham] Hinc ſatis conſtat, Nicolaum per Arſenicū ſciſſile,Sandaracham intelligere veterum.

Cap. XXVII.

EMPLASTRVM nigrum dictum, Sotirichi Azaniti , ea quæ phlegmone vacant glutinat in gladiatoribus,carnis eroſionibus , agreſtis ſuis & rabidorum omniſque venenati animantis & feræ morſibus cōfert. Ad capitis dolorem,hemicraniam,oculos defluxione laborantes,fronti impoſitum valet . ad aurium dolorem cum roſaceo inſtillatum auri prodeſt: ſummos item humeros & lumbos dolentibus. iecoris & lienis diſſoluit durities,& in inſeſſionibus illitum emollit . Cum roſaceo oleo facit ad articulos defluxione vexatos,gibberos & genua,atque extremam ſedis partem. aduerſatur ictibus ferri,aut ligni aut aliorum . Educit ſurculos , cuſpides,clauos,calamos,teſtas & ſpinas.ad pudenda vlcerata & rimas,etiamſi iam putreſcunt.Roſaceo dilutum & illitum inſtar plicaturæ in linteo, omnem duritiē & abſceſſum ſanat & vetuſtiora vlcera & quæ difficulter ad cicatricem perducuntur. Ad omnia depaſcentia, nigra,& incidentem putrefactionem . In generationibus autem plagarum & vulnerum vtere medicamento enhæmo, ſcalpro non admoto.Extrinſecus autem impone poſcā, aut vinum cum oleo, vt neceſſitas exigit.In contritionibus verò intrò adhibe collyrii inſtar emollitum cum roſaceo oleo,vt non ſit [a] ſubdurum . Recipit maſtiches libram vnam,propoleos lib. ſemis,ladani vnc. vnam ſemis,bdellii vnciam vnam,thuris,myrrhæ,aloes,ammoniaci,ſingulorum hexagii quatuor ſemis , aluminis ſciſſilis,miſyos,chalcāthi,æris vſti,ſing.vnc. s.ariſtolochiæ

longæ,gallarum,[illegible] tinorum,mali Punici,ſingul. vnciā vnam,æruginis he[illegible]giā quatuor ſemis,ceræ puræ , olei roſacei,aceti acris,ſingulorum vnciam vnam. Ammoniacum & propolin cum roſaceo & cera in mortario cō tunde donec liqueſcant. Arida verò tere ac cribrato.ladanum & metallica cum aceto liquato. Dein liquans maſtichen,inſperge arida,& vnitis validè & ſubactis ad cōſiſtentiam vtere.

a Subdurum]Manuſcriptus codex legit perperam ὑποκληρὸν, pro ὑπόσκληρον.

Cap. XXVIII.

EMPLASTRVM cognominatum Epigoni.Hic quidem quum in carcere ad mortem damnatus eſſet, propter hoc medicamentum dimiſſus eſt, quòd imperatoris Marci filiam ſanaſſet.Morſa enim quum in mamma eſſet à ſerpente,& omnibus medicis de illa deſperātibus, ſanata tamen eſt.Facit etiam ad omne vlcus recēs & vetus, ad eos qui morſi ſunt ab homine, & ad omniū reptilium,omniumque ferarum quadrupedum , crocodilorum,ſcorpionum, & torpedinis marinæ morſus. ad abſceſſus,ſinus,phygethla,parotidas,furunculóſque . A phlegmone arcet iniectum cum parte vna cerati,& medicamenti partibus quatuor cum oleo roſaceo diſſolutum.Facit etiam ad ea quæ in profundo cicatricem difficulter contrahunt,& chironia.Expurgat & implet putrida carcinomata,& omnibus vlceribus confert, malignis,corruptionem ſentientibus,& iis quæ difficilè maturantur.ad abceſſus & fluxionem oculorum fronti impoſitum. oſſa capitis ex ictu commota figit firmátve. Epigonus autem non ſine gratiarum actione ipſum reuelauit,poſtquam eſſet liberat[9] à carcere. Accipit ſquamæ æris,ammoniaci,aloes, hepaticæ , æruginis raſilis, æris vſti,thuris maris,ſalis ammoniaci,ariſtolochiæ rotundæ,ſing.vnciam ſemis,ſeminis rapi ſcrupulos tres, dracunculi radicis vnciam ſemis,ſeminis artemiſiæ ſcrupulos nouem,ceræ puræ libras quinque,colophoniæ libram vnam,olei veteris cotyl.ſemis,aceti acris cochlearium ſemis,ſinapi ſcrupulos tres, ſpodii ſcrupul. nouē, aluminis ſciſſilis,opopanacis,ſingulorum vnciā ſemis. Metallica tere cū aceto diebus tribus. liquabilia verò liquato. arida inſperge,& omnibus ritè ſubactis & confectis vtere.

Cap. XXIX.

EMPLASTRVM Calbianum eximium,tribuni Iuliani,ad capitis dolorem & hemicraniam fronti impoſitum.Oculorum fluxiones ſiſtit , deſtillationem ſanat,& omnes dolores,dilutum cum oleo roſaceo & illitum.ad maligna narium vlcera illitū.ad ea quæ ori grata ſunt,cum melle.ad difficulter ſpirātes,mammas,cardiacos,ſtomachicos,iecinoroſos,lienoſos, dyſentericos, hydropicos,nóniſi recta ceruice ſpirātes,iſchiadicos,arthriticos,podagricos,ad dolores neruorum &ſtuporem, effœminationéſque.educit oſſa, remouet ſquamas. Cōfert colicis,nephriticis cum ilicino oleo aut rutaceo, & ad eos qui dentium ſtupore laborant,eoſitem qui defluxionibus vexantur,aut quomodocunque aliter refrigeratos,pubi impoſitum.cum roſaceo impoſitum,aut glāde ſuppoſitum,& ſedi.Facit etiam ad ſtrumas,bubones, ganglia,vlcera vetuſta & omnem abſceſſum. Conducit & ad ea quæ in renibus & ſede ſunt.maligna repurgat, carni cicatricem inducit.Ad chiragram nobile eſt,calamos,vitra & ligna & omnia [a]infixa corpori extrahit. Facit ad diuturna mala & carcinomata.In artificiali præpatione ad iecinoroſos,adiice vinum oleo mixtum.ad lienoſos, poſcā & reliqua ſimiliter.Eſt verò ad omnia muliebria mala vtile in peſſo ſubditum . Impoſitū facit ad reduuias & ramices inteſtinorum.In propriam enim ſedem reponit prolapſum inteſtinum.& ad aquoſos ramices.Sinus glutinat, & cum chirurgia impoſitum probè facit,ſanguinis eruptiones ſiſtit.Eſt etiam acopon vnguentum diſſolutum cum oleo & inūctum.Eſt etiā bonū malagma iis qui angina correpti ſunt,impoſitum iuxta ceruicē.Ad reſolutos & ea quæ in mānis ſunt, quibúſque omentū ruptū e[illegible],& ymbilicus prominet, vtile. Ad omnia quæ in alis ſunt,furunculos , [b]amyloglosſos cum chirurgia, cartilagines naris & aurium agglutinat, quas nonnulli medicorum,vtpote quod fieri haud poſſe putēt, prætereunt.Facit ad reſolutionem,& vrſorum, leonum,& aſpidū morſus.eius compoſitio hæc eſt. Accipit ariſtolochiæ longæ,iridis,chamameli aridi , ſquamæ æris,ſemperuiui, thuris, myrrhæ,aloes,cadmiæ, ſingulorum vnciam vnam,ariſtolochiæ rotundæ vnciam vnam ſtagium ſemis,æris vſti,æruginis, aluminis ſciſſi, ſingulorum ſtagia quatuor ſemis, gentianæ , centaurii, chalcanthi,dracontii, ſingulorum vnciam ſemis , ſalis ammoniaci,aluminis rotundi,ſidiorum, gallarum, ſalis Cappadocici,ſalis communis,chalcitidis, miſyos, ſingulorum ſtagium vnum ſemis . Tuſa diſſolue cum aceto, in mortario,&liquabilia liquefacito, & infunde mortario, & diſſolue.Sunt autem hæc , terebinthinæ vncia ſemis,propoleos vncia vna , ammoniaci , [c] raſuræ nauis, ſingulorum vncia ſemis, galbani vncia vna,ceræ;colophoniæ,ſingulorum libra vna ſemis, olei veteris libra ſēmis. Vnita ſubigito.

a Infixa]Nicolaus legit ἐμπεπηρωμένα ,ſed fortè minus rectè.Legēdū enim eſſe videtur ἐμπεπηγνυμένα. b Amyloglosſos]Codex Nicolai legit λαγοχύλας:ſed haud dubiè deprauatè. legendum itaque cenſemus, ἀγκυλογλώσσους, vel certè ἀγκύλας , hoc eſt particulorum ligationes.Quòd ſi tamen quiſpiam veriorem lectionem ſubſtituerit,noſtrā immutare nihil grauabimur. c Raſuræ nauis] Zopiſſam intelligit.

Cap. XXX.

EMPLASTRVM [a] Galeni, Athena.Confert certò ad omne malum,& non eſt quod non ſanauit.Poteſt etiam vtiliter adhiberi pro malagmate iis quæ egēt emollitione,laxatione,& impletione. Accepit autē hoc emplaſtrum ab Alyppio medico. Eius compoſitio. Ceræ dr.tres, terebinthinæ dr.xxv.reſinæ frixæ dr. duodecim S. adipis vitulini,aluminis ſciſſi,chalcāthi,miſyos, opopanacis,ſing. dr. vna,galbani , myrrhæ,thuris, ſingul.dr.tres,ſalis ammoniaci,æris vſti,aloes,aluminis rotundi,ſin.dr . vna ſemis , æruginis raſilis , ammoniaci, ſingul.drach.quatuor ſemis,rubricæ ſinopicæ drach.ſemis,aceti cochlearium ſemis, olei cochlearia quatuor. Arida contunde,& cribrato.Galbanum & opopanacem cum exigua cera,& ammoniacum in mortario contunde donec diſſoluantur. Alumen;ſalem,[b]æs vſtum,miſy, chalcanthum,æruginem contere cum aceto,& affunde liquabilibus ritè ſubacta.

a Galeni]In lib.2.de Compoſ.medic. κατὰ γένη. b Æs vſtū]Nicolai codex legit τὸν χαλβάνην falſò , pro τὸν χαλκὸν κεκαυμένον: id quod ex præcedentibus ſatis conſtat.

Cap. XXXI.

EMPLASTRVM Ægyptia nominatum,omnes diuiſiones à phlegmone conſeruans.Facit ad contuſiones,morſus quadrupedum, ſerpentium venenatorum, omnes phlegmonas citra vulnerationem, neruorúmq; ſine manifeſta cauſa dolores . hanc Andromachus plurimùm laudat.Lippientium etiam oculorum eſt [a] anacollema,capitiſque dolore laborantes iuuat. Recipit lithargyri,ceræ,ſingul.vncias quatuor ſemis,ammoniaci vncias tres,thuris,lanæ ſuccidæ combuſtæ,ſingulorum vnciam ſemis,ſquamæ æris ſtagium vnum ſemis , terebinthinæ vnciam vnam ſemis,ſquamæ ſtomomatos,ariſtolochiæ longæ, ſing.ſtag.vnum S. [b]ricini ſtag . quatuor ſemis,olei veteris vnc. decē ſemis . Lithargyrum, ſquamas,& ricinum decoquito donec digitos nō inquinent.Dein liquabilia adiicito, arida verò terito.

a Anacollema]Græcè eſt ἀνακόλλημα.Sunt autem ἀνακολλήματα Græcis medicamenta quæ fronti,Galeno lib.6. de Comp. medic. κατὰ γένη,teſte,dum oculi fluxione laborant, imponuntur. b Ricini]Nicolaus habet κίκεως: Galenus autem lib.3.de Comp.medic. κατὰ γένη legit ἐλαίου κικίνου,id eſt olei ricinini.

Cap. XXXII.

EMPLASTRVM œnopœon. Facit ad omne vuln[9], omnémq; morſum , tubercula,ad ea quæ in mānis,ſinus,fiſtulas, furunculos,& phagedænas. Accipit ceruſſæ vnc.I.terebinthinæ,mannæ, cinabaris,ſing.dr. II.pineæ reſinæ dr.quatuor S . ammoniaci vnc.S. propoleos vnc. duas,galbani lib.I.opopanacis dr.duas, ricini ſtagia ſex. Liquida coquito cum ceruſſa donec confluant & coaceruentur . Adiice olei veteris ſtagium vnum, aquæ

A marinæ ſtagium vnum. Dein liquabilia decoquito donec manus non inquinent: poſtea propolin, galbanum, opopanacem contūde in mortario: adiice ammoniacū, aut tuſum inſperge, aut ſubactum dilatato: & arida tuſa & cribro tranſmiſſa inſperge. Eſt enim probatum.

Cap. XXXIII.

EMPLASTRVM Cyrilli, quod Philanthropos dicitur, exiccatorium, diſcuſſorium: glutinat etiam ſinus, & defluxionibus in articulos vtile eſt: fiſtuloſis autē potiſſimùm conducit in anguſto ad cartilagines loco. B Capit lithargyri, olei, reſinæ pineæ, ſingulorum libram vnam vncias tres, ceruſſæ vnciam vnam ſtagium vnū ſemis, propoleos ſimiliter, viſci quercini vnc. duas, chamæleontis vnciam vnam ſtagium ſemis, radicis centaurii vnciam vnam ſemis ſtagium ſemis, popholygis vnc. vnam ſemis, floris lapidis aſii aut ipſius lapidis vnciam vnam ſemis, ammoniaci vncias tres, myrrhæ ſtagia tria. Coquito lithargyrum, oleum & reſinam donec digitos non inquinent. Dein propolin, ammoniacum, vnumquodque eorum ſeorſim in mortario tuſum, cum modico oleo dilatato: poſtea adiice ceruſſam, ſenſimque inC ſperge. Dein viſcum contuſum admiſce, ac poſtea cum oleis arida iniice, & ſubigito.

Cap. XXXIIII.

EMPLASTRVM Purpura dictum, ſinus agglutinans omnis generis. Habet lithargyri, colophoniæ, ſingulorum vnciam vnam, lapidis hæmatitis vnc. duas, ceræ vncias quatuor, picis libram vnam, aquæ vncias tres, olei quod ſatis eſt.

Cap. XXXV. D

EMPLASTRVM barbarum. conducit ad omnia mala. Recipit bituminis libram vnam, miſyos vnciam ſemis, galbani, opapanacis, ſquamæ æris, ſingulorū vnc. ſemis, picis aridæ, colophoniæ, ſingul. lib. s. vnc. vnā ſemis, olei veteris cochlearium ſemis. Oleo autem admiſce etiam aceti libram ſemis, aut quantum ſufficit.

Cap. XXXVI.

EMPLASTRVM diſcuſſorium, ruptorium, & [a]ſenſim depaſcens. Accipit pyrethri libram ſemis, picis E aridæ libram vnam vncias tres, baccarum lauri ſextar. quatuor, cyperi, ſeminis raphani, ſinapi, radicis canabis, ſingulorum vnciam ſemis, nitri aſſi, radicis capparis, ceræ, ſingulorum vncias tres, fœnigræci vncias duas, colocynthidis vnciā ſemis, fimi caprini ſextarium ſemis, aceti ſextarios duos, olei ſextar. ſemis vnc. vnā ſemis, nitrum terito cum aceto.

a Senſim depaſcens] Græcus Nicolai codex legit ἐξερίπουσα, pro ἐξίπουσα. Hinc ἐξιπωτικὰ medicamenta dicuntur Græcis quæ ſenſim humores diſcutiunt ac depaſcuntur, vt lib. 7. de Compoſ. medic. κατὰ γένη teſtis eſt Galenus.

Cap. XXXVII. F

EMPLASTRVM Methe nobile. Capit lithargyri libram vnam, picis aridæ libram vnam, adipis taurini vncias quinque ſextarios duos, olei veteris hexag. quatuor, terebinthinæ vncias quinque ſemis, olei roſacei hexagia ſedecim, opopanacis, galbani, ſingulorum hexagia quatuor, thuris vncias quinque hexagia duo, æruginis hexagia quatuor, ceræ puræ hexagia ſedecim, myrrhæ hexagia octo. Coquito lithargyrum cum oleo donec non inquinet. dein reliqua ordine adiicito, & acce-G pto medicamento coniice in vinum bonum tribus diebus: poſtea exempto vtere. Hoc igitur emplaſtrum, maximum eſt medicamentum: facit enim ad fracta, ſtrumas ſanat, diſpergit, rumpit & ad cicatricem perducit. Confert ad omnem neruorū conſenſum, & potiſſimùm muſculorum præciſiones & podagras, omnéque malum à phlegmone tuetur.[a] Conglutinandi vim habet, tela, cuſpides, ſurculos & calamos educit. renes cōfeſtim ſanat, collectiones diſpergit, tubercula, furunculos, duritiéſque omnes. mammas mitigat, & vehementes H dolores. Oculorum fluxiones ſiſtit fronti impoſitum, capitis dolorem ſanat. Ad tibiarum pulſationes facit, & maligna vlcera, ſordidáque omnia purgat. ad morſus canum, hominum, lienoſos, pleuriticos, iſchiadicos, præſtantiſſimum exiſtit.

a Glutinandi vim habet] Codex Nicolai malè legit ἰχέκωλες pro ἰχέκολλες.

Cap. XXXVIII.

EMPLASTRVM carnem glutinans, & præcipuè ad induratum lienem vtile. Habet ceræ puræ, maſtiches, colophoniæ, reſinæ piceæ, terebinthinæ, ammoniaci, ſingulorum libram ſemis, bdellii libram ſemis vncias tres, bituminis, arſenici, aluminis ſciſſilis, chalcāthi, miſyos, ſingulorum vnciam ſemis. Metallica terito in mortario, & liquabilia liquefacito in cacabo, dein adiice ammoniacum cum cera in mortario tuſum, eóque amoto ab igne adiice terebinthinam, ac poſtea inſparge arida. Dein iterum in mortarium coniice, & admiſce aceti acris vncias ſex, & moueto agiliter donec acetū cōſumatur. vbi refrigeratū fuerit, ſubactū excipe. In aquoſis ramicibus vniuerſum tumorē hoc medicamēto circumline. Abſumit enim &[a] depaſcitur humorem. ſimiliter etiam valet in carnoſis ramicibus: imminuit enim tumorem & in lienoſis. Abſumit enim malitiam lienis, & omnem duritiem emollit.

a Depaſcitur] Paſſim in Nicolai codice manuſcripto ἐξέπει pro ἐξίπει legitur.

Cap. XXXIX.

EMPLASTRVM nigrum, enhæmon, ad effatu dignas diuiſiones, eáſq; potiſſimùm quæ in capite ſunt, ad fiſtulas, ſinus, fracturas, iecinoroſos, lienoſos: phlegmonémque arcet. Ad neruos, cartilagines cōtuſas, oſſa, ſtupidos, hypophoras & abſceſſus. Eſt bonum ad conſtringendum ſanguinem, & maximè in iis qui ſanguinē excreant. Vbi duobus illeueris coriis, vnúmque ſuper ductus vt coſtas comprehendat, alterum ſuper dorſum impoſueris, valet ad morſus canum hominúmque: vniuerſum enim locum à phlegmone tutum reddit, vt experientia edocuit. Liberat hyeme quidem diebus ſeptē, æſtate autem dieb⁹ nouem. ſi verò properauerit, citiùs. Recipit ceræ puræ, picis aridæ, pineæ, ſing. lib. s. mānæ vnc. tres, ceruſſæ, chalcāthi, ſing. vnc. II. bituminis lib. I. opopanacis vnc. vnam, bdellii vnc. tres, ammoniaci lib. ſemis, olei communis libræ quartam partem, aceti cochlearium vnum. Ritè parato vtere.

Cap. XL.

EMPLASTRVM Mile, ad duritias, ſinus, & in aliis affectus, omnémque abſceſſum. Accipit ceræ puræ libram ſemis, adipis ſuilli vncias tres, picis aridæ lib. ſemis, bituminis, ammoniaci, ſingulorum vncias tres, galbani vnciam vnam ſemis, myrrhæ vnc. vnam.

Cap. XLI.

EMPLASTRVM myrtinum, cicatricem inducens & refrigerans. Capit lithargyri, ceruſſæ, ſingulorū vnciam vnam, ceræ puræ vnciam vnā ſemis, plumbaginis vnciam vnam, olei myrtini quod ſatis eſt. Plumbaginem & lithargyrum terito cum ſucco ſolani, ceruſſam & liquabilia affunde.

Cap. XLII.

EMPLASTRVM de ſalicibus, ad omnem excellenter affectum conferens. Habet ceræ puræ, bituminis, picis aridæ, reſinæ, colophoniæ, ſingulorum libram ſemis, miſyos, æruginis, ſidiorum, ſquamæ æris, ceruſſæ, aluminis ſciſſilis & rotundi, gallæ, chalcitidis, melanteriæ, ſcoriæ ferri, ſingulorum vnciam vnam ſemis, foliorum ſalicis vncias ſeptem ſemis, aceti quod ſatis eſt. Arida tere cum aceto, & magis folia, olei quantum ſufficit.

Cap. XLIII.

EMPLASTRVM chalcitidis glutinans, à phlegmone conſeruans, ad contuſiones diuiſionéſque vtile. Sinus exiccat, glutinat, prohibet abſceſſus fieri, educit oſſa corrupta, maximè in corporis extremitatibus. Recipit lithargyri, ſquamæ æris, pineæ, ceræ puræ, ſingul. drachmas vigintiquinque, ammoniaci, galbani, ſingul. drachmas quatuor, diphrygis drachm. tres, ariſtolochiæ rotundæ drachmas decem, olei veteris vncias quatuor ſemis. Lithargyrum, ſquamam, coniice in oleum, & decoquito donec non inquinent digitos: dein adiice liquabilia, & ammoniacum dilatatum.

XLIIII.

EMPLASTRVM de ſalibus[a] vomitus Euthalii. Accipit chalcāthi, aphronitri albi, ſalis communis, ceruſſæ, ceræ puræ, ſingul. vnciam ſemis, olei myrtini quod ſatis eſt.

a Vomitus] Græcè eſt ἐμετος. Sed fortè legendum erit ἐμμετρος hoc eſt metricum, aut carmine conſcriptum.

Cap. XLV.

EMPLASTRVM venatorum, accommodatū omnibus malis. Capit ſymphyti, æris vſti, ſquamæ æris, iridis Illyricæ, ſingulorum vnciam vnā, atramenti Indici vnciam vnam ſemis, ſalis Cappadocici vnciam vnā, æruginis vnciam vnam ſemis, aluminis ſciſſilis, miſyos, ſingulorum vnciam vnam, gallarum, ariſtolochiæ rotūdæ & longæ, ſingulorum vnciam ſemis, dictamni, ammoniaci, ſingulorum vnciam vnam, ſidiorum, thuris, ſingulorum vnciam ſemis, picis aridæ, ceræ puræ, ſing. libram vnam ſemis, olei communis vnciam vnam, aceti cochlearium ſemis. Probè parato vtere.

Cap. XLVI.

EMPLASTRVM Coreos, ad lienoſos, hydropicos & iſchiadicos. Habet picis aridæ libram vnam, ceræ puræ, ammoniaci, nitri rubei, pineæ reſinæ, baccarū lauri, adipis taurini, ſingulorum libram ſemis, farinæ fœnigræci ſextarii quartam partem, chamæleontis nigri, cumini tenuis, ſingulorum vnciam vnam & hexagium vnum ſemis.

Cap. XLVII.

EMPLASTRVM Simotos vocatum, ad vniuerſa mala. Recipit ceræ puræ hexagia duodecim, colophoniæ vncias ſex, ſquamæ rubeæ, æruginis, thuris, ariſtolochiæ longæ, opopanacis, aluminis ſciſſilis, æris vſti, ſingulorū hexagium vnum, myrrhæ, aloes flauæ, galbani, ſing. hexag. vnum ſemis, olei, aceti, ſingulorum hexag. vnum, & quartam eiuſdem partem.

Cap. XLVIII.

EMPLASTRVM carycum Eladii, quod vocatur Ephrates perdica, ad neruos vulneratos & ſanguinem ſpuentes, thoraci impoſitum. Accipit ceræ puræ drach. vigintiſeptem, olei communis vncias tres, terebinthinæ drachmas nouemdecim, ammoniaci, aſteris Samii, ſingulorum drachmas duas ſemis, myrrhæ drach. duas, aloes flauæ drach. vnam ſemis grana quindecim, chalcāthi drach. duas gran. quindecim, ſalis ammoniaci, ceruſſæ, ſingulorum drachmam vnam, aluminis ſciſſilis, ichthyocollæ, ſing. drach. vnā grana quindecim, ſarcocollæ drach. vnam, ariſtolochiæ rotundæ drach. ſemis grana quindecim, iridis drachmam vnam, miſyos crudi, æris vſti, chalcitidis, ſingul. grana quindecim, Lemnii ſigilli drach. ſemis, galbani drachmam vnam, opopanacis grana quindecim, terræ Eretriadis dr. ſemis grana quindecim, adipis ſuis ſylueſtris aut taurini lib. ſemis, aceti quod ſatis eſt.

Cap. XLIX.

EMPLASTRVM ad neruos vulneratos valde bonum. Capit ceræ puræ vnciam vnā ſemis, miſyos crudi, ſquamæ æris, aluminis ſciſſilis, cypriæ, ſingulorum vnciam vnam ſemis, chalcitidis hexagium vnum ſemis, olei communis vnciam ſemis, thuris grana quindecim, galbani gran. quindecim, aceti cochlear. ſemis & quartā partem. Madefacta hæc diſſolue ſub ſole æſtu caniculari: dein adiice acetum quoad imbibatur. ſi verò hyeme præparaueris, quantum capiet acetum adiice: reliquum verò aceti cum oleo ſimul coquito donec imbibatur, & vtere vt emmoto.

Cap. L.

EMPLASTRVM cauſticum veluti ferrū, ad morſus, carcinomata, omnem ferarum ictum, ſteatomata & ſtrumas. ſecando penetrat vſque ad oſſa. Habet ſquamæ æris drachmam vnam, cantharidum drachmas tres, ſandarachæ, arſenici, ſingu[illegible]um drachmas duas, pityocampæ drachmam vnam, [illegible]utæ drach. ſemis, ariſtolochiæ drachmam vnam, t[illegible]pſi[illegible] drachm. vnam ſemis, adipis anſerini dimidium h[illegible]m. In quibus autem vti conſilium eſt, iis circulariter ceratum impone, vt nō effluat quod locos exulceret.

Cap. LI.

EMPLASTRVM Chyre mirabile. Recipit ceræ puræ vncias duas ſemis, pineæ vncias duas, adipis taurini vnciam vnam ſemis, œſypi vnciam vnam, butyri recentis vnciam ſemis.

Cap. LII.

EMPLASTRVM Aphra, quod accepi à Nabaſia to Ægyptio, exiccans omnino, & omnibus defluxione laborantibus vtile. Accipit ceræ puræ, picis[a] Brutiæ, Colophoniæ, bituminis, ſingulorum libram ſemis, lithargyri, aluminis ſciſſi & rotundi, ſingulorū dr. ſex, miſyos, gallarum, chalcitidis, opii, opopanacis, myrrhæ, æruginis, ſingulorum drachmas quatuor, thuris, aloes, ſingul. vnciam vnam ſemis, ſucci mandragoræ drachm. decē, ceruſſæ vnciam vnam, galbani vnciam ſemis, olei vnciā vnam ſemis, aceti quod ſatis eſt.

a Brutiæ] Manuſcriptus codex legit βρυτίας, interpoſito poſt πίσσης, puncto: quum tamen legendum ſit πίσσης βρυτίας. Meminit autem Brutiæ picis Dioſcorides libr. 1. capite de pice arida.

Cap. LIII.

EMPLASTRVM multis accommodatum, Iceſii nominatum, ad omne vulnus recens & vetus, contuſa, defluxiones, luxationes, fracta, phlegmonas, omnē dolorem, quem protinus ſedat. facit ad abſceſſus, tubercula, ſtrumas, carbunculos, parotidas, phygethla, condylomata, impetigines, clauos, [a]nigritias, hæmorrhoidas, inflammatas fiſtulas, ambuſta, [b]dilutum roſaceo aut myrtino oleo. Ad vlcera, ſurculos, cuſpides, morſus canum, ferarum ictus, morſus hominum. item ad ſanguinē cohibēdum vtitor, & loco malagmatis [c]ad omnia: oleum verò non adhibendum eſt. Lippientium in linteolo eſt anacollema. ſint autem ſplenia maiora. eſt & ad hydropicos valde bonum. Capit terræ ampelitidis, bituminis, lithargyri, ſingulorum vncias quatuor, ceræ puræ, thuris, terebinthinæ, propolis, ſingulorum vnciam vnam, galbani, aluminis ſciſſi, ſingulorum hexagia duo & tertiam partem, myrrhæ drachmam vnam ſiliquas tres ſemis, chalcitidis drach. vnam ſemis ſiliq. vnā ſemis, mellis hexagia vigintiduo ſemis, olei omphacini ſtag. vnū ſemis. Coquito ampelitin, bitumen & lithargyrum cum oleo donec ſubigantur, & coquito ad lentum ignē mouens ſpatha tedacea.

a Nigritias] Manuſcriptus codex falſò μενανίας pro μελανίας legit, vt ex Galeno lib. 5. de Comp. medic. κατὰ γένη, vbi hoc etiam emplaſtrum deſcribit, ſatis liquet. b Dilutum] In Nicolai codice corruptè legitur ἐνιεμένη pro ἀνιεμένη. c Ad omnia, &c.] Hic locus totus in Nicolai codice deprauatus eſt: ſic enim habet, καὶ ἀντὶ μαλάγματος μετὰ ἐλαίου, καὶ ἀνακόλλυμα ὀφθαλμιόντων. quum tamen Galeno aſtipulante, ita potiùs ſit legendum, καὶ ἀντὶ μαλάγματος πρὸς πάντα. ἔλαιον δὲ μὴ πρόσαπτε· καὶ ἀνακόλλημα ἐπ' ὀφθαλμιώντων ἐν ὀθονίῳ. ἔστι δὲ σπλήνια μείζονα.

Cap. LIIII.

EMPLASTRVM Haliei ad cruenta vulnera & neruorum præciſiones, vulnera vetera, & cicatricem ægrè contrahentia, defluxionéque tentata. Emollit potiſſimùm mammarum durities. Cōfert morſibus canum, & ictui paſtinacæ marinæ & aliorum ſauorum piſciū. ac in ſumma, virtutem habet mirabilem. Habet lithargyri, puræ ceræ, ſingulorum drachm. vigintiquinque, terebinthinæ, myrrhæ, [a]ſinopidis, æruginis raſilis, ſquamæ æris, ſingulorum drachmas duas, ariſtolochiæ drachmas tres, thuris drachm. ſedecim & tertiam partem, diphrygis drachmas quatuor, galbani, ammoniaci, ſingulorum drach. tres, olei communis ſtagia tria ſemis.

a Sinopidis] Codex Nicolai manuſcriptus (vt aliàs ferè ſemper) ita hoc etiam loco deprauatus eſt: legit enim σινώπως pro σινώπιδος.

Cap. LV.

EMPLASTRVM Iſis, cephalicum aliud, ad[a] chironia mala & curatu difficilia. eſt etiam cruentis vulneribus accommodum. Recipit ceræ puræ drach. vigintiquinque, reſinæ[b] terebinthinæ drach. tres, ammoniaci drach. duas, ſquamæ æris, [c]æris vſti, ariſtolochiæ longæ, æruginis, ſalis ammoniaci, ſingulorum drach. duas, galbani, mannæ, myrrhæ, aloes, ſingulorum drach. tres, aluminis rotundi drachmam ſemis grana ſeptem, olei veteris

veteris vncias duas ſemis, radicis dracontii vnc.vnam, aceti quod ſatis eſt.

a Chironia] Manuſctiptus codex malè legit χρόνια, quum in Galeno ſit ſctiptum χειρώνια. b Terebinthinæ] Nicolaus habet τερεβινθίνης. Galenus autem κολοφωνιακῆς. c Æris vſti] Nicolaus legit χαλκοῦ κεκαυμένου. Galenus λιβανώτου κεκαυμένου, thuris vſti.

Cap. LVI.

EMPLASTRVM Læina, ad malitioſa, furunculos, ſtrumas, & abſceſſus. Accipit cumini communis hexagium vnum, colophoniæ vnc.duas, aniſi hexag. vnum, farinæ hordeaceæ, nitri, ſing.vnc.tres, olei veteris ſtag.vnum ſemis, picis lib.vnam & tertiam eius partem, B ceræ puræ lib.ſemis, vini boni ſtag. quatuor & octauam eius partem.

Cap. LVII.

EMPLASTRVM Pardalis appellatum, ad ſtrumas: exulcerat enim & rumpit, & ad cicatricem ducit. Ad contrita oſſa valet. eadem educit. emollit etiam. Ad iecoris phlegmonas & lienis, ſuppuratos, arthriticos, podagricos, hypochondria, omnes durities, tuberculáque vtile. Diſſoluit carcinomata & phygethla. Auxiliatur C conuulſis, & morſis à ſcorpione, hydropicíſque. Capit pyrethri drach. quinque, ſalis ammoniaci, grani Cnidii decorticati, ariſtolochiæ longæ, iridis Illyricæ, ammoniaci, bdellii, ſing. drach.duas, naſturtii, xylobalſami, ſingul.drach.duas ſemis, viſci quercini elaborati minas II. myrrhæ drach.duas ſemis, ſycomori aſſi minas duas, ceræ Tyrrhenicæ drach.ſeptem ſemis, ammoniaci, adipis caprini, reſinæ aridæ, ſingul. drach. duas. Irinum oleum liquans diſſolue vt ceratum, & vaſi infunde. Bdellium autem & ammoniacum macerato in vini Italici cyatho di D midio. dein contritis in ſole, adiice diſſolutum ceratum in mortario: & adiectis bdellio & ammoniaco contunde diebus duobus. Vbi verò vnita fuerint, repone in vaſculum inuolutum corio, ne tranſpirent. Si verò acopon efficere volueris, admiſce emplaſtro irinum vnguētum, nardinum, cyprinum, ſuſinum, bubulum adipem & anſerinum, ſingulorum cochlearii quartam partem, reducito hæc ad viſci craſſitudinem. Nonnulli produnt emplaſtri huius pondus drachmæ quartam partem, & vnguenti irini copioſius eſſe debere. E

Cap. LVIII.

EMPLASTRVM Ciconiæ, omnino podagricos ſanans. Habet ſtercoris ciconiæ, adipis ſuilli veteris, ſingul.lib.ſemis.

Cap. LIX.

EMPLASTRVM Soſia, vocatum Philanthropos monachica, ad recentes diuiſiones conferens, eáſq; à phlegmone tutas reddens. Dilutum autem facit ad phlegmones eryſipelatoſas. Recipit ceræ puræ vnc. duas, [a] pineæ vnc.vnam, reſinæ, olei cōmunis, ſing.vnc. F vnam, vini optimi hexag.quinque. Ne contemnas medicamentum hoc: eſt enim expertum & bonum. Reducito autem ad taſorum formam, & vtere.

a Pineæ] Græcè eſt φυσήματος. Pineam autem reſinam φύσημα vocari, teſtatur Galenus lib.7. De compoſ. medic. κατὰ γένη: vbi ita ſcriptum reliquit, ἡ πιτυίνη· καλοῦσι δὲ αὐτὴν ἰδίως φύσημα.

Cap. LX.

EMPLASTRVM è fermento ad furunculos, malitioſa, mammas defluxione laborantes, & bonum venæ G ſectioni. Accipit myrrhæ puræ drach. quatuor, ceræ puræ, adipis ſuilli recentis, ſing.drach.ſex, reſinæ pineæ frictæ drach.tres, [a] ſalis. Liquato fermentum, exiguam affundens aquam. Cerato autem liquefacto & ſubacto vtere.

a Salis] In Græco Nicolai codice eſt ſimpliciter ἅλατος, nullo adiecto pondere.

Cap. LXI.

EMPLASTRVM podagricum, diſſoluens callos. Capit ceræ puræ, terebinthinæ, ſingulorum drach. H vnam, olei veteris drachmam vnam ſemis, nitri Alexandrini libram vnam ſemis, euphorbii vnc.vnam, iridis Illyricæ lib. vnam, farinæ fœnigræci ſext.vnum S.

Cap. LXII.

EMPLASTRVM è fermento probatum. Habet myrrhæ, ceræ puræ, adipis hy... recentis, ſingulorū vnciā vnam, pineæ reſinæ hexagia quatuor, frictæ reſinæ hexagia quatuor, ſalis communis vnc.vnam, nitri nigri vnc.S.

Cap. LXIII.

EMPLASTRVM è ſuccis, ad omnem phlegmonen propter duritiem factam conferens. Item dolores demolitur. Propriè verò cōfert podagricis & arthriticis. Recipit farinæ fœnigræci, & ſeminis lini, ptiſanæ, ſingulorum libram ſemis, ſucci ebiſci, viſci, lithargyri, ſingulorum libram vnam, ceræ libram ſemis, olei communis libram vnam ſemis. Coquito oleum, lithargyrum, & ſuccum ebiſci donec non inquinent. dein adiice reliqua.

Cap. LXIIII.

EMPLASTRVM Pentatheton Glauci archiatri Alexandriæ, ad phlegmonas, eryſipelata, [a] papulas feruidas in vniuerſo corpore. In podagricis dilutum cum vino & oleo, in eryſipelatis & mammis cum roſaceo oleo, aut vino & oleo. Accipit calcis, adipis taurini, ceræ puræ, picis, reſinæ frictæ, ſingulorum vnc.vnam. Calcē diligenter diſſolue.

a Papulas feruidas] Nicolai codex legit corruptè ἐκζέμαλα, pro ἐκζέσματα. Sic autem dictæ ſunt papulæ ab ebulliendo & feruēdo: Galeno alio nomine dicuntur ἐκβράσματα.

Cap. LXV.

EMPLASTRVM de ſeminibus ad hydropicos, angina laborantes, inflatos, articulos tofos facientes, & vbi extenuare & emollire voles. Capit ſalis foſſilis vnciam vnam ſemis, aniſi, baccarum lauri, farinæ hordeaceæ, cumini, nitri, vini veteris, farinæ fœnigræci, olei veteris, ſingulorum vnc.vnam ſemis, ceræ puræ lib.ſemis, picis lib.ſemis, pineæ vnc.octo. Arida vino irrigato.

Cap. LXVI.

EMPLASTRVM ad relaxationes neruorum, & [a] oculorum, [b] papulas feruidas, reſolutos, [c] tumores neruorum, [d] articulos phlegmone tentatos, & genua: potiſſimùm verò ad reſolutos & tumores. Habet ceræ puræ vnc.quatuor, reſinæ terebinthinæ, opopanacis, ſing. hexag.duo, colophoniæ vnc.quatuor, olei veteris hexagia quinque, adipis ſuilli veteris hexag. quinque.

a Oculorum] Haud dubiè hoc loco Nicolai manuſctiptus codex deprauatus eſt. legit enim καὶ παρωμάτων. Quid autem hac voce ſignificare velit, nemo (puto) facilè diuinabit: Cenſeo itaque legendum eſſe, καὶ παρ᾽ ὀμμάτων. b Papulas feruidas] Codex Nicolai habet ἐκβλέμματα. Quid verò ἔκβλεμμα ſit ignoramus: legendum itaque eſſe iudico ἐκζέσματα, vt paulo ſuprá. c Tumores] Græcè eſt συστροφάς. Sunt autem συστροφαὶ, vt lib. 4. De victu acutorum morbor. comment. 19. teſtis eſt Galenus, omnes præter naturam tumores: interdum tamen ad tubercula & duritias tantùm vox hæc detorquetur.
d Articulos] Codex Nicolai legit falſò ἄνδρια, pro ἄρθρα.

Cap. LXVII.

EMPLASTRVM iſchiadicum è dictamno, cognominatum etiam ab aliis è ſarmentis, deſtruens veteres affectus. Vrito ſarmenta, & horum cineris vino auſtero extincti adiice vnc.vnā, euphorbii, terebinthinæ, mannæ, ſing.vnc.ſemis, galbani vnc.vnam, ammoniaci vnc.ſemis drach.vnam, nitri vnc.vnam, piperis communis vnc.duas, opopanacis, cyperi, baccarū lauri, cyclamini, myrrhæ, petroſelini, zingiberis, pyrethri, olei tedacei, ladani, ſing. vnc. ſemis, nardi Celticæ hexag. vnum ſemis, adipis caprini vnc.ſemis, olei veteris, nardini, cyprini, ſing.vnc.tres, adipis taurini vnc.duas ſemis, ceræ Tyrrhenicæ vnc.quatuor, opobalſami vnc.duas, caſiæ fiſtulæ vnc.ſemis, cardamomi vnc.duas, pineæ vnc.Vnam.

Cap. LXVIII.

EMPLASTRVM ad euocandos ſudores probatum. Recipit ſantalorum albi & rubei, farinæ fœnigræci, hordeaceæ, ſeminis lini, ſingulorum vnc.S. Fermentato cum oleo roſaceo, aut ...amæmelino, aut lentiſcino, & calefaciens impone ... macho calidū. dein accipe vinū calefactum bonum, & ... ſpōgiam nouā imbutam applicato ſpinæ, ſcapulis, ...chiis, femoribuſq; validè multoties. dein finito, & ... ſudabit. Simile. Accipe

ſemē lini,coquito [illegible]ſupio cum vino albo,& impo
ne ſtomacho aſſidue [illegible]factum.

Cap. LXIX.

EMPLASTRVM ad choleram valde bonum. Ac
cipe mala acida,purgato medullam: dein coquito cum
aceto,& probè contuſis adiice farinam roſarū, & rhois
Syriaci.Subacta ſimul impone ſtomacho,imo ventri,&
renibus.

Cap. LXX.

EMPLASTRVM vocatum Pampathes, lapides
conterit,ſoluit poros ſiue tofos duodecim annorum,in
pedibus & manibus factos. Curat eos per humidæ ſa-
niei reſolutionem. Facit ad omnia mala ex defluxione
nata,abſceſſus,carcinomata,phygethla,& ſtupores cor-
poris.Parit etiam lætitiam iucunditatémve, carnium
bonitatem & corporis robur.Capit lapidis Scythici ſtag.
ſex,lapidis Perſici,pyritis & hæmatitis, ſingulorum he-
xag. duo,lapidis Phrygii ſtagia quinque & tertiam eius
partē,cinabaris loti hexag.quatuor,chalcitidis vſtæ ſta-
gia ſex,ſquamæ æris hexagia quatuor, æruginis raſilis
hexagia duo,lithargyri vnciam vnam,thuris ſtag. duo,
ammoniaci hexagia duo, aloes flauæ hexagia tria, di-
ctami vnciam vnam,ariſtolochiæ, chamæmeli, ſingul.
hexagia quatuor,betonicæ hexagia duo ſtagii octauam
partem,gentianæ hexagia duo,floris ſalis vncias octo,
olei veteris hexagia duo, ceræ rubeæ libram ſemis,pro-
polis hexagia vigintiduo, galbani hexagia tria, adipis
paſſeris vncias octo,colophoniæ,Cadmiæ, ſingulorum
vncias quatuor,ariſtolochiæ longæ ſtagia quatuor,ace-
ti quod ſatis eſt.

Cap. LXXI.

EMPLASTRVM ad lienoſos,hydropicos,& ma
lo corporis habitu præditos,valde bonum. Habet aga-
rici,calaminthæ, ſingulorum vnciam ſemis, anthemi-
dis,abſinthii comæ, ſingul. vnc. ſemis,picis aridæ,myr
rhæ, aloes,ſingulorum hexag.duo,galbani,ſalis ammo-
niaci,aluminis ſciſſi,ariſtolochiæ rotundæ,ſingulorum
vnciam vnam,nitri rubei,ammoniaci, baccarum lauri,
ſingulorum vnciam vnam, ariſtolochiæ longæ drach.
vnam,rutæ,opopanacis,ſingulorum drachmas duas,te
rebinthinæ vncias tres, miſyos, æris vſti, ichthyocol-
læ,ſarcocollæ,taurocollæ, ſingulorū vnciam vnam, co-
lophoniæ,ſtercoris columbarum,ſtyracis calamitis, ſin
gulorum hexagia tria,adipis taurini libram ſemis, ſco-
riæ ferri vnciam ſemis,foliorum ſalicis vncias duas,ma
ſtiches, thuris,ſingulorum vnciam vnam, olei nardini
quantum ſufficit.

Cap. LXXII.

EMPLASTRVM ad hydropicos mirabile. Re-
cipit abſinthii,calaminthæ, pyrethri, ſingulorum dra-
chmas decem,ſalis ammoniaci,grani Cnidii decortica-
ti,ariſtolochiæ,aluminis ſciſſilis,iridis Illyricæ,aphoni-
tri,ſingulorum drachmas tres,ammoniaci,bdellii,ſing.
drachmas decem,cardamomi, liquoris ſycaminorum,
hoc eſt mororum,xylobalſami,viſci quercini elaborati,
ſingulorum minas quatuor, cucumeris ſylueſtris radi-
cis,myrrhæ,ſingulorum drachmas quinque, ſycomori
aſſi minas quatuor,picis,ceræ Tyrrhenicæ,ſingulorum
drach.quindecim,caricarum,adipis caprini,reſinæ tere
binthinæ,peucedani,ſingulorum drachmas octo, opo-
panacis,miſyos,piperis longi, ſingulorum drach. tres,
ariſtolochiæ longæ & rotundæ,ſing.dr.ii.ſemis, farinæ
fœnigræci drach.quatuor,chamæleontis nigri, foliorū
rutæ,ſing.drach. quinque,vnguenti irini ſiliq.quatuor.
Ceram,reſinam,& adipem taurinum cum vnguēto iri-
no liquefacito. bdellium,ammoniacum, priùs in vino
Italico macerato menſura duorum cyathorum.Dein in
ſole ſubacta in mortarium coniice, & contunde diebus
duobus.Vbi vnita fuerint omnia, repone in coriū & im
pone toti ventri. Quando autē hoc vt acopo vti volue-
ris,miſceto cū emplaſtro hoc irinū oleū nardinū, cypri-
nū,aut ſuſinū,& redigito ad glutinis craſſitudinē. Non-
nulli verò adiiciūt emplaſtro huic irini vnguēti dr.vnā.

Cap. LXXIII.

EMPLASTRVM ad cordis palpitationē, animi
A defectionem,& ſyncopen. Accipit roſarum rubearum
drachmas duas,caryophylli drachmam ſemis,netæ,hoc
eſt gallæ moſchatæ,grana quindecim, floris borraginis
drachmam vnam ſemis,berberis drachmam vnam, ſe-
rici vſti drachmam ſemis, ligni aloes drachmas duas,
maceris drach.ſemis,cinamomi drach.tres,ſatali rubei,
foliorum citri, ſing.drach.duas, nucis moſchatæ drach.
duas ſemis,ſeminis meliſſæ & herbæ, ſingul.drach.tres,
ſampſychi,menthæ,ſing.drach.duas ſemis,ſpicæ drach.
vnam,croci ſcrupul.vnum,corallii rubei,ambaris, ſing.
B hexag.ſemis,ſeminis ocimi hexag.vnum,oſſa cordis cer
uini tria,xylobalſami drach.duas, margaritarum hexag.
ſemis, panis vſti & in vino macerati, ſtillatitii roſarum
boni liquoris, & ſucci borraginis quantum volueris.
His omnibus ſimul contuſis fac ſacculos duos, & impo
ne ipſos cordi, & calefac cum ſuccis, & calidos ſæpius
permutato.

Cap. LXXIIII.

EMPLASTRVM ad cordis ſyncopen,& imbecil
litatem corporis à calore natam. Capit cinamomi he-
C xag.vnum,caryophylli hexag.ſemis,ſpicæ, folii,ſingul.
drach.vnam,corallii rubei & albi,ſing. drach. duas, triū
ſantalorum,ſing.hexag.vnum, margaritarum perfora-
tarum & nō perforatarum,ſing.hexag.vnum ſemis, ſpo
dii hexagium vnum,ligni aloes boni, zedoariæ, ſingul.
drach.vnam,calami odorati hexagia duo,foliorum citri
vnciam vnam,roſarum rubearum vnciam ſemis, ſerici
recenter è grano ilicis tincti hexagium vnum, meliſſæ
herbæ vnciam ſemis drachmam vnam, ſapphiri ſcrup.
duos,[a] ambaris hexagia duo,moſchi ſcrupul. duos, am-
D bræ hexagia tria,nucis moſchatæ hexagium ſemis,ſam
pſychi vnciam ſemis, ſeminis ocimi hexagium vnum,
carnium cotoneorum purgatarum vnciam vnam, ca-
phuræ drachmam ſemis, carnis malorum dulcium vn-
ciam vnam,foliorum borraginis.Hæc tuſa & cōquaſſa-
ta in mortario pone in ſacculos duos è ſerico rubro fa-
ctos.dein appone ſtillatitii roſarum liquoris puri lib. v-
nam,& ſucci borraginis lib.duas. Calefactis his probè ir
rigato ſacculos, & impone calidos cordi, crebrò per-
mutans.

E a Ambaris]Hoc loco (niſi codex ſit deprauatus) differentiam
inter ambarem & ambram Nicolaus facere videtur.

Cap. LXXV.

EMPLASTRVM ex œſypo, ad omnem duritiā
probatum. Habet colophoniæ vncias decem,ceræ pu
ræ vncias ſex,pineæ vncias viginti, olei communis libras
tres vnc.duas, adipis taurini vnc. octo, lanarum ſucci-
darum vnc.duas, maſtiches vncias nouem, fœnigræci
vnc.duas,radicis althææ vnciam vnam, adipis ouilli vn
cias iiii.adipis caprini vnc.ſex,ſampſychi lib.vnā vncias
quatuor,mellis vnciam vnam ſemis, hyſſopi vnc. ſede-
cim,croci vnciam vnam,vini & olei quantum ſufficit.

Cap. LXXVI.

F EMPLASTRVM aliud ex œſypo. Capit colo
phoniæ vnc. duas ſemis, ceræ puræ vnc. vnam ſemis,
reſinæ pineæ vnc. quatuor ſemis, olei vnc.nouem, adi-
pis taurini vnc.vnam, maſtiches vnc.vnam ſemis,lana-
rum ſuccidarum,ſucci fœnigræci, radicis althææ, ſing.
vnc.ſemis,adipis ouilli vnc.duas, adipis caprini vnc. v-
nam ſemis,ſtyracis calamitis vnc.ſemis, butyri veteris,
medullæ ceruinæ,ſing.vnc.vnam,adipis gallinæ,anſeris
G & anatis, ſing.vnc.vnam ſemis, croci vnc.ſemis, mellis
Attici quod ſatis eſt.

Cap. LXXVII.

EMPLASTRVM, confectio œſypi. Sordes quæ
in lanis ouium nutriuntur, è quibus paramus œſypum
nominatum,habent concoquendi facultatem ſimiliter
butyro:paululum etiam diſcutiunt. Paratur autem hoc
modo:Sumito ſordidas ſuccidáſve lanas in alis,[a] collo,&
femoribus ouiū repertas molles,ac calida aqua lauato,ſi-
múlq; omnes eorū ſordes expreſſas in craterē patētis o-
H ris cōiicito:ſuperinfuſa altera aqua feruēti agitato,acce
ptóq; poculo aut alio quopiā,humorē ex alto cū impetu
deiice donec ſpumeſcat.dein marinā aquā illis[b] inſpergi
to: ſi nō adſit,frigidā aquā inſperge, & ſine vt cōſidant.

Vbi refrigerata fuerint, quod ſupernatat pingue in alterum vas conijcito: & infuſa iterum aqua, manibus ſubigito. Poſtea effuſa aqua aliam calidam affundito & commoueto vt prædictum eſt ſimiliter, & affuſa marina aut frigida aqua, ſine vt conſidat: & vbi refrigerata fuerint, iterum in alterum vas conijcito, & manibus ſubigito. & tertiò affunde aquam calidam & fac vt prædictum eſt donec œſypus candidus & purus reddatur, & nihil quod non ſit purgatum habeat. Sicque curatum in fictili vaſe repoſitum in ſole aliquot diebus cuſtodito. Omnia verò hæc in ſole [c]æſtiuo facito: ſic enim vtilior erit, [d]& nihil in ſe habebit duri & concreti, veluti qui cera aut adipe adulteratus eſt. Facit autem ad ſedis & vteri vlcera cum melle & butyro, aliaque plurima. Œſypus verò crematus (faciunt enim ex eo collectum cinerem, aut fuliginem) vtiliſſimus [e]ad eroſos oculorum angulos, ſcabioſóſque, palpebrarum callos, & defluuia. Crematur autem aliquando in noua teſta, donec [f]redactus in cinerem, pinguitudinem amiſerit. Teſta verò in carbonibus ſita ſit.

a Collo & femoribus] Manuſcriptus codex deprauatiſſimè legit κοῖλα καὶ σῦκα, pro τραχήλῳ καὶ μηροῖς. Sic enim eſſe legendum, è Dioſcoride ſatis liquet, qui probatiſſimas lanas, lib. 2. cap. 65. ſuccidas molles, ἀπὸ τοῦ τραχήλου, καὶ τῶν μηρῶν detonſas eſſe ſcribit. b Inſpergito] Codex Nicolai malè legit κατάρρει θαλάσσῃ ἐπαρέσι, pro καταῤῥάνε θαλάσσῃ, εἰ πάρεστι. c Æſtiuo] Græcè eſt θερινῷ. Dioſcorides autem legit θερμῷ, hoc eſt calido. d Et nihil in ſe, &c.] Ita eſſe legẽdum, e Dioſcoride ſatis liquet, qui habet καὶ οὐδὲν ἔχων ἐν ἑαυτῷ σκληρὸν, ἢ συνεστικὸς, ὥσπερ ὁ δολιζόμενος κηρωτῇ ἢ στέατι. Quare Nicolai codex hinc venit emendandus, quòd admodum hoc loco ſit deprauatus, & pro στέατι legat ζύμῃ, hoc eſt fermento. e Ad eroſos, &c.] Nicolai codex habet, πρὸς διαβεβρωμένα φαρσίδη κανθὸς, &c. quum ex Dioſcoride conſtet legẽdum potius eſſe, πρὸς τοὺς διαβεβρωμένους κάνθους καὶ ψωρώδεις καὶ βλέφαρα τετυλωμένα, &c. f Redactus in cinerem] Manuſcriptus codex πυρωθὲν legit, pro τεφρωθέν.

Cap. LXXVIII.

EMPLASTRVM ad pleuriticos. Recipit butyri, abſinthij, marrubij, fœnigræci, terebinthinæ, menthæ, pinguedinis ſuillæ & anſerinæ, œſypi, ceræ, medullæ ceruinæ, lauri ſeminis, lini ſeminis, carnis caricarum, olei chamæmelini, anethini, ſeſamini quod ſatis eſt.

Cap. LXXIX.

EMPLASTRVM aliud ad pleuriticos optimum. Accipit radicis maluæ ſylueſtris, pinguedinis ſuillæ, gallinaceæ, vulpinæ, [a]aſbo, & anſerinæ, œſypi, violarum, butyri, terebinthinæ, ſucci fœnigræci, & ſeminis lini, olei ſeſamini, ceræ puræ quod ſatis eſt.

a Aſbo] Græcè eſt ἄσβο. Quòd quidem aſbo ſit Nicolao animantis genus, ſuprà etiam annotauimus: quale autem ſit genus, ſcire nondum poſſum.

Cap. LXXX.

EMPLASTRVM alterum, ad pleuriticos mirabile. [a]Ventrem hirundinis vniuerſum accipiens terito, & cum ſucco apij, & farina fœnigræci imbuto & probè calefacto vtere.

a Ventrem] Nicolaus κελιδὰν corruptè legit, pro κοιλίαν.

Cap. LXXXI.

EMPLASTRVM ad prædicta mala, admodum efficax. Capit farinæ hordeaceæ, violarum aridarum, chamæmeli, meliloti, fœnigræci, ſeminis lini. Ebulliant in aqua dulci, dein contuſis & vtraque manu ſubactis vtere.

Cap. LXXXII.

EMPLASTRVM aliud ad lateris dolores, ſine febre. Habet ceræ, pineæ reſinæ, lauri, fœnigræci, ſeminis lini, thuris, menthæ, caryophylli, xylobalſami, ſtyracis calamitis, picis humidæ, hyſſopi, croci, marrubij, ladani, thuris, meliloti, galbani, maſtiches, ſpicæ, ammoniaci, myrrhæ, aloes, abſinthij, caricarũ, nitri, olei cyprini, anethini, & chamæmelini, euphorbij, terebinthinæ, opopanacis, pinguedinis gallinæ & anſeris, olei rutacei, nardini, & communis veteris, bdellij, coſti, adipis ſuilli recentis.

Cap. LXXXIII.

EMPLASTRVM ſtomachicum, admodum laudatum. Recipit cardamomi, zingiberis, cinamomi, calaminthæ, menthæ aridæ, ſingulorum hexagia duo, am-

A baris drachmam ſemis, ſtyracis calamitis hexagium vnum, xylobalſami, galangæ, ſingulorum hexagia duo, colophoniæ hexagium vnum ſemis, picis humidæ hexagia duo, ligni aloes crudi vnciam ſemis, maſtiches, thuris, ſingulorum hexagia quatuor, gallæ moſchatæ drachmam ſemis, ladani boni vnciam vnam, ceræ albæ vnciam ſemis, nucis moſchatæ hexagia quatuor, croci hexagium ſemis, [a]ſucci cotoneorum, olei nardini quãtum ſufficit, ſpicæ hexagium ſemis, cubebe, cardamomi maioris, ſampſychi, ſingulorum hexagia duo, aloes fla-
B uæ vnciam ſemis, mellis Attici quantum volueris.

a Succi] In manuſcripto codice ſimpliciter eſt ζῶμα. Videtur itaque aliquid deſiderati hoc loco, nempe χυδαῖος, vt ex ſequẽti emplaſtro ſit manifeſtiſſimum.

Cap. LXXXIIII.

EMPLASTRVM ad imbecillitatem ſtomachi, & acidum ructum, omnémque frigidum affectum. Imponitur autem vt emplaſtrum, & vt vnguentum. Accipit ſtactes, xylobalſami, maſtiches, ſingulorum hexagium vnum, ligni aloes hexagia duo, gallæ moſchatæ
C hexagia duo, ambræ hexagium ſemis, caryophylli hexagium vnum, zingiberis, chamæmeli, ſingulorum hexagium vnum ſemis, ſtyracis calamitis hexagium vnum, ſucci cotoneorũ, olei amygdalini, & nardini, & anethini, ſingulorum vnciam vnam, pinguedinis gallinæ & anſeris, ſingulorum vnciam vnam, ladani vnciam ſemis, ceræ puræ vnciam vnam.

Cap. LXXXV.

EMPLASTRVM ſtomachicum, cœliacum, coli-
D cum, & dyſentericum. Capit ſucci foliorum hyoſcyami, ſucci vtriuſque plantaginis, ſucci cotoneorum & malorum, myrtorum, & meſpilorum, farinæ roſarum, rhois culinarij, rhois Syriaci, rhois coriarij, ſidiorum, balauſtiorum, farinæ orizæ, farinæ [a]brizæ, ſucci filicis, acaciæ, hypociſthidis, boli Armenij, ſigilli Lemnij, fructus mororum immaturorum, panis aridi puri, farinæ lentium, lentiſci, rubi, polentæ, gummi Arabici, maſtiches, myrrhæ, oui albuminis. Arida liquefacta cum humidis ſubigito, & calefacta imponito toti ventri, & imo
E ventri, aut etiam à tergo ad renes.

a Brizæ] Brizæ frumenti ſegetiſve typhæ ſimillimæ meminit Galenus lib. 1. De aliment. facul. cap. de typha.

Cap. LXXXVI.

EMPLASTRVM aliud cœliacum ex ſylueſtribus pyris. Accipito ſylueſtria pyra, aut pyra immatura, coquito probè cum aceto optimo dolo carente: dein amouens ab igne, externam mẽbranam abijce: è medulla verò capito libram vnam, cui adijce gallæ moſchatæ
F quæ cognominatur net, baccarũ myrti, rhois, ſucci acaciæ, & hypociſthidis, myrrhæ, thuris, maſtiches, ſingulorum drachmas quatuor, panis aridi puri drachmas octo, calami odorati drachmam vnam, ſidiorũ, balauſtiorum, roſarum, gallarum, pilularum cypariſſi, berberis, orizæ farinæ, betonicæ. Arida tuſa, & tenui cribro tranſmiſſa, fermentato cum oleo roſaceo, & ſucco cotoneorum, & carnibus ſylueſtrium pyrorum. dein admiſce myrobalanum ſciſſum, & coquito cum aceto ad tertias, atque de aceto capito, & permiſce emplaſtro antea
G ſubacto, & denuò benè ſubacto adijce ligni aloes crudi vnciam ſemis. Vtriſque manibus ſubactum, & calefactũ illine linteo, & impone.

Cap. LXXXVII.

EMPLASTRVM ad hepaticam dyſenteriam. Habet cinamomi, ſucci acaciæ, & hypociſthidis, ſingulorum vnciam ſemis, roſarum verarum & Ægyptiarum, ſingulorum hexagia duo, ſummitatum myrti nigri, rhois culinarij, rhois Syriaci, rhois coriarij, ſidiorũ, balauſtiorum, ſingul. hexagia tria, farinæ orizæ vnc.
H vnam, farinæ brizæ, aluminis ſciſſi, berberis, floris iunci odorati, ſingulorum hexagia duo, thuris maſculi, maſtiches, ligni aloes, ſing. vnc. ſemis, rubi fructus immaturi vnc. vnam, ſucci menthæ, cotonei, rutæ, plãtaginis

tt. ii.

minoris, polygoni, [illegible], quod ſatis erit ad fermētationem, Armenii boli, Lēnii ſigilli, aluminis ſciſſilis, rhois Syriaci, ſanguinis draconis, ſingulorum vnciam ſemis, mei aſſi hexagia duo, Samii aſteris, ſpodii, ſingulorum hexagia tria, gummi Arabici, cypariſſi pilularum, ſing. vnciam ſemis, ſeminis portulacæ, pſyllii, ſing. hexagia duo, ſantali albi & rubei, ſingul. vnciam vnam, ſiliginei frumenti & albi oui quantum neceſſitas poſtulauerit. Arida tuſa cum ſuccis fermentato: vnitiſque omnibus ac calefactis, linteo illita impone toti ventri, & faſcia inducta illic permitte.

Cap. LXXXVIII.

EMPLASTRVM aut cataplaſma hydropicis vtile. Recipit farinæ cicerum & irini cū melle. Coquito cum muſto. deinde admiſce abſinthiū, lignū anethi, chamæmeli, althææ, maſtichen, ſemē agni, ſemē abſinthii, folia rutæ recentia tuſa, calcem lotā, roſas aridas, ſemen anethi, coriandri, cumini, & oleum anethinum.

Cap. LXXXIX.

LINCTVS è ſemine lini ad tuſſientes, abſceſſu & deſtillatione laborātes. Accipit ſeminis lini vncias duas, hyſſopi vnciam ſemis, tragacanthæ hexagium vnum ſemis, ſeminis aniſi, ſeminis vrticæ, ſingulorum hexagia duo, croci hexagia quatuor, aniſi hexagium vnum, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. XC.

EMPLASTRVM ad lienoſos probatum. Capit farinæ hordeaceæ, mellis Attici, ſingulorum [a]cauciū vnum. Vtraque cum aceto coquito, & adiice maſtiches ſtagia duo, foliorum tamaricis exquiſitè tritorū vnciā vnam. Vbi probè decoxeris, admiſce corticis radicis capparis ſtagia duo, fœnigræci, hyſſopi, chamæmeli, ſingulorū hexagia duo, roſarum aridarū ſtagia duo, ammoniaci hexagia duo. terito in aceto & oleo chamæmelino & adipe anſerino quantum volueris. Contuſa & ſubacta ritè, pone in cinere calido, & frequenter moueto: poſtea ab igne remouens, illine linteo ſolido, ac impone tepidum ſuper lienem.

a Caucium] Græcè eſt καυκίυ. Quale autem Nicolao pondus ſit diuinare nequeo. Corruptam tamen eſſe dictionem nihil dubito.

Cap. XCI.

EMPLASTRVM ad cœliacos, dyſentericos, & profluuium muliebre, imo ventri impoſitum, lumbis, & renibus vtile. Eſt autem probatum. Habet acaciæ, hypociſthidis, roſarum rubearum, ſidiorum, balauſtiorum, rhois Syriaci, rhois culinarii, rhois coriarii, farinæ orizæ, terræ Samiæ, boli Armenii, ſigilli Lemnii, gūmi Arabici, amyli, maſtiches, farinæ brizæ, ſucci plātaginis vtriuſq;, & filicis, ſucci fruct⁹ myrtorū, glutinis fabrilis, ſucci polygoni, ſpodii, vuæ immaturæ aridæ acinorum. Hæc trita, & per tenue cribrū tranſmiſſa, & cum ſuccis & albis ouorū ſubacta, illine linteo, & impone calidum.

Cap. XCII.

EMPLASTRVM ex euphorbio. Recipit ceræ puræ vncias duas, terebinthinæ, picis aridæ, ſingulorū vnciam vnam, euphorbii vnc. ſex poſtremū omnium.

Cap. XCIII.

EMPLASTRVM ad caput deſtillatione laborās, in quo non committitur error: impoſitum vertici, valde bonum. Accipit iridis, helenii, florum iunci odorati, ſingulorum vnciam vnam, roſarum aridarum hexagium vnum ſemis, amomi, coſti, folii, gallarum, ſingulorum hexagia tria, ceræ puræ, ladani, ſingulorum vnciam ſemis, thuris hexagium vnum, maſtiches, nucis moſchatæ, ſingulorum hexagium vnum, caryophylli hexagium ſemis, olei nardini quod ſatis eſt. Probè paratum impone vertici capitis, loco prius raſo, & inuncto vino auſtero feruente.

Cap. XCIIII.

EMPLASTRVM ad eos qui deſtillatione laborant, impoſitum vertici capitis, optimum. Capit iridis hexagium vnum ſemis, gallarum hexagium ſemis, caſiæ, coſti, folii, ſpicæ nardi, balauſtiorum, roſarum aridarum, carpobalſami, ſingulorum [a]tarium vnum, myr

A rhæ taria duo, thuris, maſtiches, ſingulorum hexagium ſemis, ladani hexagium vnum ſemis, aloes flauæ, ſingulorum hexagium vnum, caryophylli hexagium ſemis grana vndecim, cubebe hexagium ſemis, ceræ puræ vnciam ſemis, olei nardini quod ſatis eſt.

a Tarium] Græcè eſt ταρίυ. Quid verò tarium Nicolao ſignificet, ſcire non ſatis poſſum. Ponderis eſſe quidem genus ſatis conſtat: quale verò, me ignorare fateor.

Cap. XCV.

EMPLASTRVM ad caput deſtillatione correptum, in quo non committitur error, impoſitum vertici, mirabile. Habet nucis moſchatæ, galbani, longi piperis, aloes flauæ, ladani, thuris, maſtiches, ſtyracis, caryophylli, cubebe, olei coſtini, irini, & balſamini, ceræ & caſtorei quod ſatis eſt.

Cap. XCVI.

EMPLASTRVM ad ſtomachicos, cœliacos, & dyſentericos valde bonum. Recipit croci, myrrhæ troglodyticæ, cyphi, maſtiches, ſucci abſinthii, aloes flauæ, acaciæ, palmularum, [a]maſuchæ, ladani, carnis cotoneorum, cumini toſti, ouorum lutea ſeptem, ſidiorum, ſeminis myrtorum, panis vſti & in vino macerati, olei melini aut roſacei.

a Maſuchæ] Maſucha eſt confectio quæ alio nomine Maſuaphion appellatur. Eius meminit Paulus lib. 7. cap. 23.

Cap. XCVII.

EMPLASTRVM ſtomachicum, ad eos qui cibum non appetunt, & cibum vomunt, ad alui profluuium, & immodicum alui fluxum conferens. Accipit œnanthes, roſarum, chamæmeli, carnis palmularum, hyſſopi, xylobalſami, calaminthæ, meliloti, abſinthii, betonicæ, cinamomi, croci, maſtiches, ſaluiæ, caryophylli, menthæ, ſampſychi, ſpicæ nardi, nucis moſchatæ, gallarum, rhois culinarii, ſidiorum, balauſtiorum, maceris, acaciæ, florum iunci odorati, ſeminis myrtorum, ligni aloes, panis vſti & in aceto macerati. fermentato cum ſucco cotoneorum, meſpilorum, & vino.

Cap. XCVIII.

EMPLASTRVM Iceſion, ad ſtrumas, abſceſſus, deſtillationes, lienoſos, iſchiadicos, & articulos, admodū bonum. Capit lithargyri drachmas triginta, olei veteris ſextarium ſemis, aceti ſextarii quartam partem, æruginis drachmas duas ſiliquas duas, corticis pini, ſingulorum drachmam vnam, chamæleontis, euphorbii, ſingulorum drachmas quatuor, ſucci hypociſthidis, propolis, helenii, pyrethri, ſingulorum drachmas quatuor, ceræ libram ſemis vnciam vnam ſemis.

Cap. XCIX.

EMPLASTRVM cœliacum mirabile. Habet maſtiches, roſarum, gallarum, balauſtiorum, ſtyracis, florum iunci odorati, thuris, aluminis ſciſſi, cinamomi, acaciæ, & hypociſthidis ſucci, berberis, ligni aloes crudi, betonicæ, ſidiorum, boli Armenii, farinæ, orizæ, gummi, ſeminis plantaginis minoris, coriandri, glutinis fabrilis, cumini aridi, ſpodii, acinorum vuæ, ſigilli Lemnii, ceræ puræ, olei myrtini, maſtichini, melini, roſarum rubearum, terræ Samiæ, ſucci plantaginis vtriuſque, panis aridi. Probè parato vtere.

Cap. C.

EMPLASTRVM ad iecorariam dyſenteriam, iecori impoſitū, vtile. Recipit trium ſantalorum, ſingulorum hexagium vnum, ſeminis intybi, lactucæ ſeminis hexagium ſemis, roſarum hexagium vnum, pſyllii, ſeminis portulacæ, aut germinū, ſingulorum hexagium vnum, ſpodii hexagii quartam partem, farinæ lentium hexagium vnum ſemis, polentæ hexagium vnum, ſanguinis draconis, ſigilli Lemnii, boli Armenii, maſtiches, ſidiorum, balauſtiorū, ſumach, thuris, gūmi Alexādrini, cinamomi, nucis moſchatæ, ſing. hexag. ii. ſtillatitii roſarū liquoris, & albi ouorū quātū oportet, & ſucci cotoneorū, & plātaginis minoris. Paratū impone calidū, crebrò immutans. Impone autem ſuper ſtomachum hoc vnguentum, maſtiches, thuris, aloes flauæ, ladani, ceræ puræ, mellis Attici, quantum ſufficit. Coquito ritè ad

conſiſtentiam,& amoto ab igne adiice cinamomũ, zingiber,caryophyllos,nucē moſchatã,& tere in pollinē.

Cap. CI.

EMPLASTRVM ſiue epithema ſimplex ad fractos. Accipit ceræ puræ, colophoniæ, picis humidæ, galbani,propolis,ammoniaci,ſingulorum.vncias ſex.

Cap. CII.

EMPLASTRVM ad redundantis carnis putrefactionem probatum. Capit farinæ hordeaceæ & eruinæ cum melle.Bene cocto & fermentato vtere.

Cap. CIII.

EMPLASTRVM vomitorium domini Ioannis. Habet colophoniæ vnc. vnam ſemis, picis aridæ vncias tres,æruginis raſilis vnciam vnam, ceræ flauæ vnc.vnã ſemis,thuris vnc. duas, marrubii vnc. vnam ſemis,olei roſacei vncias duas ſemis,mellis Attici quod ſatis eſt.

Cap. CIIII.

EMPLASTRVM de œſypo. Recipit meliloti vncias duas, cardamomi vnciam vnam, lanarum ſuccidarum vncias tres.Macerato in vini ſextario vno diebus tribus.dein coquito modicè & colato,atque adiice oleũ commune, & denuò coquito quoad parum vini relictũ fuerit. Atque tum admiſce colophoniæ, terebinthinæ, ſing.vncias quinque,ceræ puræ vncias quatuor S.

Cap. CV.

EMPLASTRVM ad dyſentericos valde bonum. Accipit ſucci foliorum hyoſcyami,ſucci plãtaginis maioris,& polygoni, ſingulorum vnc. duas. Excipito cum farina lentium & ſecalis, atque impone calido cineri,ac probè ſubactis admiſce maſtiches tritæ vnciã vnã. Pòſt illine linteo,& calefactũ imo impone ventri.

Cap. CVI.

EMPLASTRVM roborans ventriculum. Capit caricarum, carnis palmularum, fœnigræci, ſeminis lini,vuarum Corinthiacarum, carnis Damaſcenorum, œnanthes, roſarum rubearum, maſtiches, abſinthii,panis aridi puri,lutei ouorum quantum ſufficit.

Cap. CVII.

EMPLASTRVM Baſilicum cognominatũ, tetrapharmacum. Habet ceræ,colophoniæ,picis, adipis taurini, æquas partes.

Cap. CVIII.

EMPLASTRVM è ſucco ſeminis lini, diſcutiēs & rumpens. Recipit olei veteris lib.duas, ceræ vncias viginti,colophoniæ,adipis ſuilli, ſingulorum libram vnam ſemis, lithargyri lib.vnam,ceruſſæ,ſucci ſeminis lini, ſingulorum libram ſemis,[a] pollinis farinacei,thuris, ſing.vncias quatuor.

a Pollinis] Manuſcriptus codex legit γύρεως. Habet autem γύρις,Paulo teſte,eandem amylo facultatem.

Cap. CIX.

EMPLASTRVM è melle. Accipit lithargyri, ceræ,olei,ſingulorum libram vnam, terebinthinæ vnc. tres,mellis Attici,adipis porcini,ſingulorũ vncias tres.

Cap. CX.

EMPLASTRVM ex polline farinaceo, diagyreos appellatum. Pollinis, ammoniaci thymiamatis, ſingulorũ lib.ſemis,pineæ reſinæ,ceræ puræ,adipis ſuilli,lib.vnam,ſucci ſeminis lini quantum ſufficit.

Cap. CXI.

EMPLASTRVM dictum botanicum. Habet lapathi,[a] olei ſqualidi,anchuſæ,[b] chœroſpelethi,(eſt autē onoclea)heptaneuri, ſingulorũ vncias tres, plantaginis maioris,ſingulorum vnciam vnam ſemis,olei cōmunis,adipis porcini, ſingulorũ libras tres. Herbæ in oleo coctæ abiiciuntur,cætera verò cum oleo eliquantur.

a Olei ſqualidi] Nicolaus corruptè admodum legit ὑπελαίυ. quum pòtius, Paulo atteſtanre,legendum ſit ῥυπελαίυ. b Chœroſpelethi] Græcè ſcribitur falſò χειροπελέθυ,pro χοιροσπελέθυ.Sic autem appellat Nicolaus anchuſam primi generis,quæ (Dioſcoride etiã teſte) onoclea dicta eſt.

Cap. CXII.

EMPLASTRVM ex aſphodelo. Recipit ſucci radicis aſphodeli libram ſemis, olei roſacei, & chamæmelini,adipis anſerini,ſingulorum vnciam vnam, adipis porcini vnciam vnam ſemis,ceræ vncias duas.

A Cap. CXIII.

EMPLASTRVM è fermento,abſceſſus mirabiliter rũpens. Accipit fermenti vncias tres, ſalis vncias duas,adipis vnc.tres,reſinæ pineæ vnciam vnam S.ceræ vnc.duas,aphonitri vnc.S.ammoniaci thymiamatis vnciam vnam,mellis Attici vncias tres,ſaponis vnc.vnã.

Cap. CXIIII.

EMPLASTRVM [a] ad furunculos. Capit ammoniaci thymiamatis libram S.nitri Alexandrini, aphonitri,ſingulorum vncias tres,adipis ſuilli,ceræ mũdæ,ſin-
B gulorum libram vnam,terebinthinæ libram ſemis, olei veteris vnciam vnam,aceti quod ſatis eſt.

a Ad furunculos] Nicolaus legit εἰς δοθιῆνας.Paulus verò δοθιῆνη,hoc eſt dothiene:vt ſit emplaſtri appellatio.

Cap. CXV.

EMPLASTRVM è ſtruthio,hoc eſt lanaria, ſtrumas diſcutiens. Habet lithargyri,ſtruthii,ariſtolochiæ, ſing.vnc.duas,galbani,ſquamæ æris,aloes flauæ,ſingul. vnc.S.mannæ vnc.vnam,ammoniaci thymiamatis vnc. tres,reſinæ pineæ vncias octo,aceti ſquillitici ſext. duo.

Cap. CXVI.

C EMPLASTRVM Smilion,ad abſceſſus admodũ vtile. Recipit olei veteris libram S. vnc.tres,lithargyri,nitri rubei, ſalis ammoniaci, lixiuii è cinere ficulno [a] protoſtacti,reſinæ,ſing.lib.S.galbani vnc.S. chalcãthi vnciam S.ceræ vncias tres,æruginis,opopanacis,ſingul. vnc.ſemis, ammoniaci thymiamatis vnciam vnam ſemis,aceti quod ſatis eſt. Coquito lithargyrum & æruginem in aceto & oleo,quoad digitos non inquinent. deinde reliqua admiſce.

a Protoſtacti] Sic vocant Græci,Paulo lib.7. atteſtante,lixi-
D uium in quod parandum calx ad cinerem alium quemcunque additur, vt ſuprà etiam annotatum eſt.

Cap. CXVII.

EMPLASTRVM ex alliis ruptorium. Capit ceræ vnc.tres, colophoniæ vncias duas, reſinæ pineæ vnc. vnam S.adipis taurini vnc.duas,nitri rufi vnc. S.dr.vnã, alliorũ repurgatorũ viginti, olei ſextariũ ſemis. Allia in oleo cocta abiice,[a] & reliqua miſceto.

a Reliqua,&c.] In Nicolai codice hæc deſiderantur: adiecta verò ſunt ex Paulo,qui habet καὶ τὰ λοιπὰ μίξον.

E Cap. CXVIII.

EMPLASTRVM [a] è pyrano diſcutiens. Habet adipis anſerini & phaſiani, ſingulorum vnciam vnam ſemis,olei veteris vncias tredecim,pſyllii vnciam vnam ſemis,ſeminis vrticæ,radicis apyrani viridis, ſingulorũ libram ſemis,ceræ [b] puræ libram ſemis,emplaſtri diachylõn vnciam vnam, terebinthinæ vnciam ſemis.Radicē apyrani in tenuiſſimas partes conciſam in oleo cum pſyllio & ſemine vrticæ per diem & noctem macerato. deinde vbi probè excocta fuerint,colato, herbáſque abiicito.Liquabilia verò admixta oleo ſoluuntur.

F a E pyrano] Manuſcriptus codex falſò legit διὰ πυράμυ,pro διὰ πυρανῦ. b Puræ] Nicolaus habet καθαρῦ. Sed Paulus τρά-χλυ,hoc eſt albæ.

Cap. CXIX.

EMPLASTRVM Pyrine,ad durities. Recipit radicis [a] althææ,carnis palmularum, ſingulorum libram vnam,fœnigræci,ſeminis lini,ſingulorum ſextarii quartam partem,chamæmeli,meliloti,[a] ſalis communis,ſingulorum vncias tres, vini aminæi ſextarium ſemis, lithargyri libram ſemis,ceruſſæ,colophoniæ,ſingulorum
G libram vnam,ceræ puræ,terebinthinæ, ſingulorum lib. ſemis,olei veteris lib.duas ſemis, aquæ lib.vnam, panis aridi lib.duas S.Herbæ in vino probè decoctæ [b] colantur, & ſucco [c] imponitur panis.Sequenti verò die ſubacta colantur: poſtea admiſcentur lithargyrum & ceruſſa in aqua trita, & adiecto oleo coquuntur donec non inquinent.Dein reliqua adduntur: amotiſque ab igne, panis inditur,valideque rudicula agitatur,atque admiſcentur æruginis raſilis,floris ſalis, ſingulorum vnc. tres,iridis, ariſtolochiæ, ſingulorum vnc.vna ſemis, terebinthi-
H næ libra ſemis.

a Salis communis] Græcè eſt ἅλατος κοινῦ. Paulus verò legit ἐλάτης.Eſt autem ἐλάτη corticoſum quod in ſumma palmula enaſcitur. b Colantur] Græcè eſt σύρασον. Sed Paulus legit χυλοῦνται, hoc eſt exprimuntur,ſeu in ſuccum redigunrur. c Imponitur] Græcè eſt ἐπιθὶς.Paulus autem habet βρέχεται,id eſt maceratur.

Cap. CXX

EMPLASTRVM pelarion, ad abraſa ſeu deſquamata, & ſimilia. Accipit ceræ, adipis taurini, vnc. quinque, raſuræ plumbi vnc. tres, colophoniæ vnc. tres, picis aridæ vnc. vnam, olei veteris lib. vnam vnc. tres.

Cap. CXXI.

EMPLASTRVM ex althæa ad abſceſſus, & ſuppuratos admodum bonum. Capit ſucci fœnigræci, ſeminis lini & althææ, ſingulorum lib. vnam ſemis, olei veteris lib. vnam. Coquito donec ſuccus abſumatur, admiſce colophoniæ vnc. duas, [a] ceræ puræ lib. ſemis, galbani vncias [b] duas.

a Ceræ] Poſt hæc verba Paulus addit, τερεβινθίνης λ.ι.α΄. κισσοῦ δάκρυον ὀγ.γ΄. ὅτε δὲ λυθῇ, ἄρας ἀπὸ τοῦ πυρὸς ἐπίβαλλε κηροῦ, &c. hoc eſt terebinthinæ reſinæ lib. vnam, hederæ lacrymæ vnc. quatuor. Vbi ſoluta fuerint & ab igne ſublata, iniice ceræ, &c. b Duas] Poſt hæc Paulus ſubiicit, ἀμφότερα ὁμοῦ κοπέντα, καὶ λύσας σπάθιζε, id eſt Vtraq; ſimul contuſa ſolutáque, rudicula agitantur.

Cap. CXXII.

EMPLASTRVM [a] Ciſſinum, ad neruos vulneratos, & punctūras eorundem, maximè diuturnas. Habet ſquamæ rubeæ vnc. duas, thuris vnc. vnam ſemis, galbani vnc. vnam, miſyos vnc. vnam ſemis, chalcitidis drach. quatuor, aceti cochlearia ſex. Læuigato hæc omnia in ſole æſtiuo donec acetum fuerit conſumptum: dein ſolue etiam ceræ vnc. tredecim, cum olei veteris vnc. octodecim. miſce. Si verò diuiſus fuerit neruus & nudus ſit, [b] pro galbano adiice terebinthinæ vnc. duas.

a Ciſſinum] Manuſcriptus codex habet ἡ κίση, ſed non rectè: legendum enim κίσσινος, Paulo teſte. b Si verò, &c.] Hæc ex Paulo adiecta ſunt, qui ita habet, εἰ δὲ διαιρεθείη, καὶ γυμνὸν νεῦρον, ἀντὶ, &c.

Cap. CXXIII.

EMPLASTRVM [a] Melanchloron, ad eadē mala. Ad cruenta etiam facit. Recipit ſidiorum, æris vſti, gallarum, ariſtolochiæ rotundæ, ſalis ammoniaci, ſquamæ æris, aluminis ſciſſi & rotundi, iridis, miſyos, chalcanthi, chalcitidis, æruginis raſilis, cadmiæ, aloes flauæ, myrrhæ, thuris, opopanacis, lithargyri, ceruſſæ, ſin. vnc. vnam ſemis. Hæc omnia teruntur in ſole æſtiuo cū aceto diebus pluribus. Adiice ceræ puræ vnc. ſex, olei cōmunis veteris vnc. octo, in neruis quidem vulneratis: in aliis verò, olei recentis.

a Melanchloron] Nicolai codex corruptè legit μελάχολος pro μελάγχλωρος.

Cap. CXXIIII.

EMPLASTRVM è ſenecione. Accipit ſenecionis ſucci lib. vnam, olei veteris lib. ſemis vnc. vnam S. olei cyprini vnc. duas, adipis veteris lib. ſemis vnc. vnam ſemis, terebinthinæ vnc. ſemis, galbani hexag. vnum ſemis, pineæ vnc. tres, æruginis, thuris, hyſſopi medicamenti, ſingulorum vnciam S. ſquamæ æris ſcrup. decē, ceræ puræ vncias quinque, zopiſſæ vncias ſeptem. Succus & oleum vſque ad ſordium conſiſtentiam coquitur. arida verò teruntur cum cyprino, galbanum cum cera contunditur, & in lebetem iniiciūtur. Zopiſſa verò [a] ſi arida fuerit, tritam & cribratam ponderato & inſperge: ſi verò nequeat conteri, in oleo diſſolutam colato, & tum alia admiſceantur.

a Si arida fuerit] Legendum in codice Nicolai, εἰ μὲν.

Cap. CXXV.

EMPLASTRVM [a] Mnaſæi diſcuſſorium. Capit ceræ puræ, adipis ſuilli, ſing. lib. ſemis, colophoniæ vncias tres, lithargyri libram vnam, vini boni primi cochlearium ſemis.

a Mnaſæi] Malè legitur in manuſcripto codice ἡ μνάσιος, pro ἡ μνασαίου.

Cap. CXXVI.

EMPLASTRVM [a] Ariobarzanion ſimile. Habet lithargyri vnc. ſemis drach. vnam, ceruſſæ vnc. octo ſemis, aquæ marinæ vnc. ſedecim ſemis, olei veteris lib. ſemis vnc. vnam ſemis, ſuccinorum vſtorum hexag. vigintiduo ſemis, ceræ rufæ vnc. quatuor ſemis, terebinthinæ vnc. tres, [b] thuris vnc. vnam S.

a Ariobarzanion] Nicolai codex falſò habet ἀριοβαρζινέσα, pro ἀριοβαρζάνιος. b Thuris] Hæc ex Paulo adiecta ſunt, & in manuſcripto codice deſiderabantur.

Cap. CXXVII.

EMPLASTRVM è dracontio. Recipit ceræ puræ, colophoniæ, adipis porcini, picis aridæ, reſinæ, ſing. lib. duas, ammoniaci thymiamatis lib. vnam, radicis dracontii lib. duas ſemis. Radix arida [a] læuis aliis ſolutis inſpergitur.

a Læuis, &c.] Nicolai codex hoc loco aliter habet quàm Paulus. Quum verò omnia ad verbum è Paulo tranſcripſerit Nicolaus, Pauli exemplar potius quàm Nicolai ſequi voluimus. Paulus autem ſic legit, ἡ ῥίζα ξηρὰ λεία τοῖς ἄλλοις ἐπιπάσσεται λυθεῖσιν.

Cap. CXXVIII.

EMPLASTRVM Pſittacion. Accipit ceræ puræ, colophoniæ, adipis porcini, ſucci hyoſcyami, aut foliorum tenellorum æquas partes. [a] In Alexandria verò ceræ lib. vnam vnc. tres, hyoſcyami lib. vnam, axungiæ lib. vnam vnc. tres, colophoniæ lib. quinque. ſic conſice.

a In Alexandria verò] Et hîc quædam deſiderantur, quæ ex Paulo adiecta ſunt. Hæc nimirum, ὑοσκυάμου λ.ι.α΄. ἐξυγγίου λ.ι.α΄. ὀγ.γ΄.

Cap. CXXIX.

EMPLASTRVM è ceruſſa. Capit ceræ quæ facta eſt alba vnc. tres, olei roſacei, lithargyri, ſing. vnc. ſemis, ceruſſæ vnc. vnam, amyli vnc. vnam ſemis, ouorū alba duo & dimidium.

Cap. CXXX.

EMPLASTRVM nominatum [a] Parygron Oribaſii. Capit lithargyri, ceruſſæ, ſing. vnc. vnam ſemis, ceræ vnc. quatuor, pinguedinis ſuillæ vnc. ſeptem, colophoniæ vnc. nouem, ſucci ſeminis lini, olei, ſing. vncias decem. Hoc facit mirificè ad ruinas [b] calcaneorum. In vlceribus verò vitato. tetri enim odoris ea reddit.

a Parygron] Manuſcriptus codex legit perperam πανύγρας pro πάρυγρον, hoc eſt liquidum. b Calcaneorum] Græcè falſò legitur πτερῶν pro πτερνῶν.

Cap. CXXXI.

EMPLASTRVM è cadmia, cicatricē inducens. Habet chalcitidis vnc. vnam, [a] cadmiæ, mānæ, ſing. vnc. ſemis, ceræ, colophoniæ, olei myrtini, librā ſemis, vini quantum ſufficit.

a Cadmiæ] Hæc dictio in Nicolai codice non ſine magno errore deſideratur: quippe emplaſtrum hoc à cadmia nomen ſuum habet. Inſerendum itaque contextui erit καδμίας dictio.

Cap. CXXXII.

EMPLASTRVM Phœnicine. Recipit adipis porcini veteris lib. vnam, olei veteris, lithargyri, ſingul. lib. vnam ſemis, chalcitidis crudæ vnc. duas. Chalcitis cum oleo in mortario prius læuigatur, vel in ſole. vbi verò ad glutinis conſiſtentiam venerit, lithargyrū prius ſimiliter tritum iniicitur, poſtea adeps. Vbi autem probè læuigata fuerint, ad lenem ignem coquuntur donec non inquinant. Agitato cum palmularum virgis viridibus.

Cap. CXXXIII.

EMPLASTRVM ex anchuſa, ad ambuſta. Accipit ceræ quæ facta eſt alba vnc. quatuor ſemis, olei roſacei vnc. IX. radicis anchuſæ aridæ optimè tritæ vnc. II.

Cap. CXXXIIII.

EMPLASTRVM ſimile. Capit radicis anchuſæ viridis, marrubii, gummi, ſing. vnc. tres, olei vnc. nouem. Coquito hæc in oleo, dein colato, herbáſque abiicito. Oleo autem iniice ceræ albæ vnc. XV. & diſſolue.

Cap. CXXXV.

EMPLASTRVM [a] Pompholygeron. Habet pompholygis vnc. duas, lithargyri vncias tres. Læuigato hæc cum ſucco ſeminis lini: [b] & adiiciuntur ipſis liquefactis & refrigeratis ceræ puræ vnc. duæ, adipis anſerini aut gallinacei vnciæ duæ, olei chamæmelini libra ſemis, & vtere.

a Pompholygeron] Manuſcriptus codex habet ἡ πομφολυγορά. Paulus verò τὸ πομφολυγηρὸν, quem nos ſequuti ſumus. b Et adiiciuntur] Nicolai codex habet, καὶ τῆκε: Paulus verò, καὶ ἐπιβάλλεται τακέντα καὶ ψυγέντα, κηροῦ.

Cap. CXXXVI.

EMPLASTRVM nominatum [a] Philocotyche, dolorem mitigans. Recipit thuris drach. XVII. myrrhæ vn. VII. opii dr. IIII. aluminis ſciſſi dr. II. butyri dr. IIII. [b] ouorum aſſatorum lutea IIII. cadmiæ crematæ & elotæ

drach.quatuor, Pompholygis drach.ſex, ceræ Tyrrhenicæ drach.quatuor, adipis anſerini drach.ſedecim, medullæ ceruinæ drach.vndecim, plumbi vſti & loti drach. octo, lapidis hæmatitis drach. vnam, œſypi drach. quatuor. Arida læuigantur cum vino Italico: [c]quæ verò liquari poſſunt, admiſcentur.

a Philocotyche] Manuſcriptus codex malè λυκοτύχη legit, pro φιλοκοτύχη. b Ouorum aſſatorum, &c.] Hæc ex Paulo adiecta ſunt, qui habet ὠῶν ὀπτῶν λέκυθοι δ΄. χαλκίτεως κεκαυμένης, καὶ πεπλυμένης. Quæ tamen omnia in Nicolai codice manuſcripto deſiderantur. c Quæ verò liquari poſſunt] Hæc itidem ex Paulo adiecimus, qui habet καὶ μίσγε τὰ τηκτά.

Cap. CXXXVII.

EMPLASTRVM Amithaonis ad contractos & conuulſos articulos. Accipit ammoniaci, ceræ, bdellii, ſingul. drach. octo, terebinthinæ, iridis Illyricæ, galbani, ſing. drach. viginti.

Cap. CXXXVIII.

EMPLASTRVM Ariſtophanium emolliens. Capit picis frixæ lib. quatuor, zopiſſæ lib. ſemis, ceræ lib. vnam, opopanacis vnc. vnam, aceti quod ſatis eſt.

Cap. CXXXIX.

EMPLASTRVM è plumbagine, ad calidos affectus. Habet plumbaginis vnc. quatuor, lithargyri vnc. duas, ceruſſæ vnc. duas, ceræ vnc. octo, olei myrtini lib. duas. Arida in vino læuigantur.

Cap. CXL.

EMPLASTRVM [a]Coracon ex oxymelite, [b]ad pudendorum vitia & nomas conferens. Recipit gallarum vnc. duas, ſquamæ vnc. vnam ſemis, chalcitidis, thuris, ſingul. vnc. vnam. Hæc diebus compluribus terito in aceto. dein admiſce mellis vnc. quinque. Vbi verò ſeorſim ceratum feceris ex myrtini aut roſacei olei lib. vna, adipis taurini vnc. octo, ceræ vnc. quatuor, terebinthinæ vnc. vna, dein mixta ſimul læuigato, & vtitor.

a Coracon] Κόρακον legendum, non κεράκιον, vt habet Nicolai codex. b Ad pudendorum vitia] Malè ſcribitur ἀδική, pro αἰδοιική.

Cap. CXLI.

EMPLASTRVM ex oleo, & aceto probatum. Accipit lithargyri vnc. vnam, olei, aceti, ſing. vnc. tres, ceræ vnc. duas.

Cap. CXLII.

EMPLASTRVM ex achate lapide, diſcutiens & emolliens. Capit lapidis Achatis ſemiuſti vnc. vnã. S. ceræ puræ vnc. quinque, picis frixæ vnc. tres, olei vnc. i.

Cap. CXLIII.

EMPLASTRVM Nicolai cruentis vulneribus vtile, & ſinus glutinans. Habet ſquamæ æris vnc. quatuor, æruginis raſilis vnc. vnam ſemis, aluminis ſciſſi & rotundi, lithargyri, ſing. vnc. vnam ſemis, ariſtolochiæ longæ, [a]chalcathi vnc. vnam, ſulphuris viui vnc. vnam, gallæ immaturæ vnc. quatuor, ſalis ammoniaci vnc. vnam, miſyos, origani, chamæleontis, cadmiæ botryitidis ſeu racemoſæ, veratri albi, ſing. vnc. vnam, peucedani vnc. tres, ſeminis apii vnc. duas, radicis ſymphyti, ceruſſæ, mandragoræ ſucci, ſing. vnc. vnam, chalcitidis, Samii aſteris, thuris maſculi, aloes flauæ, bdellii, opii Thebaici, ſing. vnc. vnam, myrrhæ troglodyticæ vnc. vnam ſemis, ammoniaci thymiamatis vnc. vnam, fœnigræci, ſucci perdicii, ſing. lib. ſemis, ceræ flauæ lib. duas, colophoniæ lib. duas, pineæ reſinæ, bituminis, ſing. lib. vnã, maſtiches libr. ſemis, picis nigræ libr. duas, olei veteris lib. vnam, ſtyracis vnc. vnam, opopanacis vnc. quatuor ſemis, aceti quod ſatis eſt.

a Chalcanthi] Hîc quædam deſiderantur in Nicolai codice quæ ex Paulo reſtitui poſſunt, qui ſic habet, χαλκάνθου ſο.α΄. θείου ἀπύρου ſο.α΄. κικίδος ὀμφακίτιδος ſο.δ΄. ἁλῶν ἀμμωνιακῶν ſο.α΄. μίσυος, &c.

Cap. CXLIIII.

EMPLASTRVM Neronis ad plagas ictúſve, & omnem carnoſarum partium dolorem, olei veteris lib. vnam ſemis, lithargyri lib. vnam, ceræ puræ, pineæ, ſingul. vnc. ſeptem ſemis, ammoniaci thymiamatis, ceruſſæ, ſing. vnc. quatuor, galbani, mannæ, myrrhæ, thuris, ſing. vnc. vnam.

Cap. CXLV.

EMPLASTRVM Oxyron polychreſton, hoc eſt

A multiplicis vſus, picis aridæ lib. vnam, ceræ lib. S. ammoniaci thymiamatis vnc. vnam, terebinthinæ vnc. tres, galbani, mannæ, ſing. vnc. vnã, aceti ſext. vnum ſemis.

Cap. CXLVI.

EMPLASTRVM Aceraton, hoc eſt, ceræ expers Galeni: glutinans, concoquens, vlcera ad ſuppurationẽ perducens, cum ricinino aut oleo veteri vt emmoton eliquatum. Capit lithargyri lib. vnam ſemis, olei [a]ricinini aut veteris lib. duas vnc. tres, aceti acerrimi vncias B xii. ſquamæ æris nigræ, chalcitidis, æruginis, ſing. vnc. vnam. Lithargyrũ cum oleo concoque ad glutinis conſiſtentiam. dein metallica compluribus diebus ex aceto læuigata adiice.

a Ricinini] Manuſcriptus codex non rectè κοινοῦ pro κικίνου, Paulo atteſtante, legit.

Cap. CXLVII.

EMPLASTRVM ex metallicis. Habet chalcitidis vnc. vnã, miſyos vnc. duas, ſquamæ æris vnc. tres, [a]thuris vnc. tres, colophoniæ vnc. duas, galbani vnc. vnam S. ceræ, olei cõmunis, ſing. lib. i. aceti quod ſatis eſt. C

a Colophoniæ] Ante hanc dictionem Paulus habet λιβάνου ſο.γ΄.

Cap. CXLVIII.

EMPLASTRVM dictum Harmonia, ad fracturas vtile. Recipit chalcitidis vnc. duas, ſquamæ æris vnc. i. æris vſti, thuris, ſing. vnc. i. olei & aceti, ſing. lib. S. Coquito metallica in oleo & aceto, quoad manum non inquinent. dein admiſce thus.

Cap. CXLIX.

D EMPLASTRVM Melene Serapionis. Accipit lithargyri lib. S. ceræ puræ vnc. tres ſemis, ammoniaci thymiamatis hexag. vnum ſemis, galbani vnc. quatuor, S. colophoniæ vnc. tres S. æruginis vnc. quatuor S. myrrhæ drach. S. olei cochlearium S. & quartam eius partẽ. Coquito lithargyrum cum oleo donec non inquinet. poſtea reliqua admiſce.

Cap. CL.

EMPLASTRVM Aniceton, hoc eſt inſuperabile [a]diſcutiens, ſquamas demoliens, & ad contractos articulos vtile. E Capit baccarum lauri, iridis aridæ, thuris, [b]æris vſti, nitri, ſalis ãmoniaci, pyrethri, vuæ ſylueſtris, canchryos, grani Cnidii, ſinapis, fimi columbarum, ariſtolochiæ, cumini, æruginis, cyperi, ſeminis erucæ, ſing. drach. quatuor, aceti cochlearia ſex. Læuigantur ſub æſtu caniculari donec acetum abſumatur. Admiſce dein decocti caricarum craſſiſſimi vnc. quatuor S. & commiſcens finge paſtillos, & exſiccato. Vbi vſus exigit, accipe è paſtillis vnc. duas, & læuigatis in aceto, admiſce reſinæ vnc. tres, [c]ceræ vnc. duas, farinæ irinæ ſext. vnum, aceti cochlearia duo. F

a Diſcutiens] Nicolai codex habet κωνυτική, ſed non rectè. Paulo enim teſte ſcribendum διαφορητική vel διαφορητικά. b Æris vſti] Hæc omnia in manuſcripto codice deſiderantur, & ex Paulo in contextum ſunt accerſita, qui ita legit, χαλκοῦ κεκαυμένου, νίτρου, ἁλῶν ἀμμωνιακῶν, πυρέθρου, σταφίδος ἀγρίας, &c. Quæ omnia teſtantur nos in reddẽdo Nicolao, propter codicem deprauatiſſimum, non parũ ſudaſſe. c Ceræ vnc. duas] Hîc multa in manuſcripto codice deſiderantur, quæ ex Paulo in hũc modum reſtitui poſſunt, κηροῦ τυῤῥηνικοῦ ſο.β΄. ἐλαίου ſο.β΄. hoc eſt ceræ Tyrrhenicæ vnc. duas, olei tantundem. Dein ſequitur aliud,

ἢ δι᾽ αἴρων.

G πίσσης λι.β΄. πιτυΐνης ſο.θ΄. κηροῦ τυῤῥηνικοῦ ſο.ε΄. ἐλαίου ſο.γ΄. ἀσφάλτου σισησμένου ſο.β΄. αἰρίνου ἀλεύρου ξ.α΄. ὄξους τὸ ἀρκοῦν, id eſt Picis lib. duas, reſinæ pineæ vnc. nouem, ceræ Tyrrhenicæ vnc. quinque, olei unc. tres, bituminis increti vnc. duas, loliaceæ farinæ ſext. vnum, aceti quantum ſufficit. Et ita facilè hic locus Nicolai mutilus in integrum reſtitui poteſt. & ſciendum, malè ἰρίνου legi in manuſcripto codice, pro αἰρίνου.

Cap. CLI.

EMPLASTRVM ex liquore mori. Habet lithargyri, picis aridæ, adipis taurini, ſing. vnc. vnam, terebinthinæ vnc. quinque, ceræ puræ vnc. duas S. æruginis raſilis, opopanacis, galbani, ſingul. vnc. S. olei [a]cõmunis, aut ſicyonii, [b]aut admodum veteris, ſing. cochl. S. picis liquidæ cochlearii quartam partem, aceti cochl. S. H liquoris mororum cochl. S.

a Communis] Paulus legit κικίνου, ἢ σουσίνου, hoc eſt ricinini, aut ſuſini. b Admodum veteris] Manuſcriptus codex malè hoc loco legit, ἢ παλαιοῦ πάνακος; pro ἢ παλαιοῦ πάνυ.

Cap. CLII.

EMPLASTRVM vocatum à duplici colore Dichromon. Recipit æris vſti, aluminis ſciſſilis, ammoniaci thymiamatis, ſing. vnc. ſemis, ceræ colophoniæ, adipis ſuilli, ſing. lib. ſemis, aceti quod ſatis eſt.

Cap. CLIII.

EMPLASTRVM Indicum glutinans, ad nomas & ſanguinem ſpuentes vtile. Accipit ceræ puræ, reſinæ frixæ, picis aridæ, bituminis liquidi, zácynthiæ, ſing. lib. vnam ſemis, ceruſſæ, chalcitidis, miſyos, melãteriæ, aluminis ſciſſi & rotundi, gallarum immaturarum, ſidiorum, ſingulorum libram ſemis, aceti quod ſatis eſt.

Cap. CLIIII.

EMPLASTRVM è cinere aſpidum, diſcutiens ſtrumas & podagras. Capit terebinthinæ, [a]lapidis Aſii, bituminis Iudaici, ſingulorum drachmas octo, ceræ puræ, baccarum lauri, ammoniaci thymiamatis, aphonitri, adipis vitulini, ſingulorum drachmas octogintaquinq;, lapidis pyritis viui drach. vigintiquinque, cineris aſpidum drach. trigintaquinque, olei veteris cochl. ſemis. Medicamento refrigerato inſpergito cinerem. Præparatur verò etiam ſine cinere, quòd nonnulli eum auerſentur, & nihilo minus efficax ſit.

a Lapidis Aſii] Græcè eſt λίθȣ ἀσίȣ. Paulus habet, non rectè tamen, ἀμαιτίτȣ. nam & Galenus habet Aſii lapidis.

Cap. CLV.

EMPLASTRVM Leæna, exſiccans & diſcutiẽs. Habet ammoniaci thymiamatis, plumbaginis, ſingulorum drach. quinquaginta, ſinapis drach. quatuor, chamæleontis radicis drach. octo, colophoniæ drachmas quinquaginta, ſquamæ æris drach. quatuor, radicis ſtruthii, euphorbii, æruginis, pyrethri, ſing. drach. quatuor, ariſtolochiæ drach. octo, olei veteris cochl. ſemis, olei raphanini quantum ſufficit.

Cap. CLVI.

EMPLASTRVM Leæna, vt præcedens. Accipit chalcanthi vnc. vnam, arſenici vnc. ſemis, veratri nigri, thoracum cantharidum, ſing. drach. ſemis gran. ſeptem, ſandarachæ vnc. vnam S. ceræ puræ lib. ſemis vnc. vnam S. picis frixæ lib. S. olei communis cochl. vnum.

Cap. CLVII.

EMPLASTRVM Macedonicum vocatum. Accipit ceræ puræ, colophoniæ, picis aridæ, adipis taurini, thuris, ſing. vnc. vnam.

Cap. CLVIII.

EMPLASTRVM Sphærium, ad ignita. Capit ceruſſæ, lithargyri, calcis viuæ, ſing. vnc. tres, ceræ puræ vnc. ſemis drach. vnam, berenicarii, roſacei, ſing. vnc. ſemis. Liquabilia ſiccis affundens fingito orbiculos. Vbi vſus exigit, accipito olei communis lib. ſemis, ceræ puræ vnciàs duas, & huius medicamenti vnciam vnam miſce: vbi verò refrigeratum fuerit, contunde ex aquæ vnciis nouem. Ego verò roſaceum oleum adieci, vtpote melius, pondere vnc. trium.

Cap. CLIX.

EMPLASTRVM ex ochra, à phlegmone eos qui in iudicio torti ſunt arcens. Ochræ Atticæ lib. vnã, ochræ Creticæ lib. ſemis, lithargyri vnc. quatuor [a]vino læuigati, ceræ puræ, colophoniæ, picis, reſinæ pineæ, ſingul. lib. ſemis, terebinthinæ vnc. quatuor, olei lib. vnam. Diſſoluuntur autem vſu poſtulante in hunc modum, ceræ lib. ſemis, olei veteris lib. vna ſemis, & medicamenti lib. ſemis, vino conteritur.

a Vino læuigati] Codex manuſcriptus perperam εἰναλεῖς legit, pro οἴνῳ λείȣ.

Cap. CLX.

EMPLASTRVM è cedrino liquore, glutinans, diſcutiens, & abſtergens. Recipit ceræ puræ, picis aridæ, ſing. lib. ſemis, colophoniæ vnc. quatuor, cedrini liquoris vnc. tres. [a]liquata ſimul incoquuntur dum digitos non inquinent.

a Liquida ſimul] Hæc omnia in manuſcripto codice deſiderantur, & ex Paulo adiecta ſunt, qui habet, τήξας ὁμȣ̃ ἕψε ἕως ἀμολύντȣ.

Cap. CLXI.

EMPLASTRVM è cedrino liquore emolliens. Accipit ceræ puræ, picis aridæ, ſing. drach. quatuor, colophoniæ drach. duodecim ſemis, propolis drach. octo S. cedrini liquoris drach. decem.

Cap. CLXII.

EMPLASTRVM è pumice, cicatricem inducẽs. Capit olei myrtini lib. vnam, ceræ puræ lib. ſemis, pumicis vſti & vino reſtincti, ſquamæ ſtomomatis drach. III. æris vſti, cimoliæ, ſing. vnc. duas ſemis.

Cap. CLXIII.

EMPLASTRVM Paula, ad ſtrumas & bubones efficax. Habet ceræ puræ, colophoniæ, nitri, ſing. lib. ſemis. Subactis probè omnibus, vtere.

Cap. CLXIIII.

EMPLASTRVM è nitro, ad carbunculos. Recipit nitri [a]rotundi vnc. vnam ſemis, ceræ, olei, colophoniæ, ſing. drach. ſemis gran. ſeptem, liquoris Medici drach. vnam ſemis.

a Nitri rotundi] Nicolaus habet ϛρογγύλȣ. Paulus verò legit ὀπτȣ̃ id eſt toſti.

Cap. CLXV.

EMPLASTRVM ex anemone. Accipit anemones vnguibus detractis vnc. vnam, ceræ vnc. duas ſemis, olei vnc. duas, reſinæ vnc. duas ſemis drach. vnam, colophoniæ lib. vnam vnc. tres.

Cap. CLXVI.

EMPLASTRVM Macherionis viride, ad iſchiadicos, [a]articulorum infarcta, & abſceſſus. Capit opopanacis, galbani, æruginis, myrrhæ, iridis, ammoniaci thymiamatis, ariſtolochiæ, ſing. vnc. ſemis, terebinthinæ, ceræ puræ, olei omphacini, vnc. tres ſemis.

a Articulorum infarcta] Nicolaus legit ἀρθριτικȣ̀ς, σφηνȣ̃ντας: ſed rectiùs Paulus, ἄρθρων σφηνώσεσιν.

Cap. CLXVII.

EMPLASTRVM viride ſimplex. Habet reſinæ lib. vnam ſemis, ceræ puræ lib. ſemis, æruginis raſilis [a]lib. ſemis, thuris [b]drach. duodecim ſemis. aceti quod ſatis eſt.

a Lib. ſemis] Nicolai codex falſò legit. H). ν. pro λι ς.

b Drach. duodecim ſemis] Manuſcriptus codex non ſine magno errore legit. H). ι. β. ς΄. pro L. ιβ. ς΄.

Cap. CLXVIII.

EMPLASTRVM viride [a]faciens ad humida vitia, & carnes excreſcentes. Recipit colophoniæ vnc. tres, æruginis raſilis vnc. ſemis drach. vnam, ceræ puræ vnc. vnam, ſalis Cappadocii vnc. ſemis, olei roſacei drachmas duas, aceti quantum ſufficit.

a Faciens] Legendum, Paulo atteſtante, ποιȣ̃σα non ἀποφύȣσα, vt habet manuſcriptus codex.

Cap. CLXIX.

EMPLASTRVM è lixiuio, ad iſchiadicos, arthriticos, & œdematoſos. Accipit ceræ puræ, olei veteris, lixiuii protoſtacti, ſing. lib. ſemis, reſinæ frixæ, [a]nitri Alexandrini, nitri albi, ſing. vnc. tres. Nitrum vtrunque in lixiuio teritur.

a Nitri Alexandrini] Sic habet Paulus νίτρȣ ἀλεξανδρίνȣ, νίτρȣ λευκȣ̃, &c.

Cap. CLXX.

EMPLASTRVM è cinabari, ad callos tophóſve, & alios omnis generis duros tumores. Capit lithargyri lib. vnam, olei veteris ſextar. vnum, ſquamæ æris vnc. vnam, æris vſti vnc. vnam, cinabaris ſcrup. octodecim, magnetis viui vnc. vnam, lapidis Phrygii [a]drach. ſex, lapidis pyritis, cadmiæ, ſing. vnc. vnã, diphrygis vnc. duas, æruginis raſæ, thuris, ſing. vnc. vnam, aloes flauæ vnc. duas ſemis, galbani vnc. vnam ſemis, ammoniaci thymiamatis vnc. tres ſemis, [b]lapidis onitis Scythici ſcrup. octodecim, lapidis hæmatitis vnc vnã, propolis librã I. [c]ſcrup. vigintiocto, ceræ vnc. octodecim, lapidis perdicitis vnc. quatuor, betonicæ vnc. I ſcrup. octo, gentianæ vnc. I. ariſtolochiæ longæ & rotundæ drach. I vnc. S. chamæleontis nigri vnc. I. dictami ſcrup. quadragintaduos, reſinæ aridæ lib. vnam, adipis ſtruthiocameli lib. vnam. Lapides cum lithargyro terito, adiectis ſalis floris libr. duabus particulatim donec totum abſumatur.

a Drachmas ſex]Corruptè legitur in codice Nicolai H.) ϛ'.pro L.ϛ'. b Lapidis onitis,&c]Sic enim Paulus λίθυ ὀνίτυ σκυθικῦ. In Nicolai codice ὀνίτυ deeſt. c Scrup.28.]Ex Paulo adiectum.

Cap. CLXXI.

EMPLASTRVM ex auellanis ad callos, lapidoſaſque durities articulorum, valde bonum. Habet lixiuii protoſtacti vncias tres, medullæ ſiue interioris partis auellanarum vnciam vnam, aphonitri vncias tres, [a]olei veteris libram ſemis, ſaponis Gallici vncias duas, mellis vncias quatuor, alba ouorum tria, ceræ puræ vnc. quinque, terebinthinæ vnc. tres ſemis. lauigantur ex lixiuio protoſtacto.

a Olei veteris,&c.]Hæc omnia in codice Nicolai deſiderata ex Paulo acceſſerunt, qui habet ἐλαίυ παλαιῦ λι. ϛ'. σάπωνος Γαλλικῦ, ℥. β'. μέλιτος, ℥. δ'. ὠῶν γ'. τὰ λευκά.

Cap. CLXXII.

EMPLASTRVM è Turpæna, ceratum ad podagram, dolorē mitigans mirabiliter. Quinto menſis Martii die in domo [a]ſubterranea in lebetem conicito olei communis ſextarios duos. Coquito lignis è vite: & vbi ebullierit, adiice turpænæ marini piſcis libram vnam, & [b]aſphalacis animalis, quod aliqui madamudam vocant, ſanguinis vncias quatuor. Coquito quoad carnes piſcis diſſoluantur, [c]aut torrefiant. Dein colato, & adiicito oleo ceram mediocrem, & facto cerato vtere.

a Subterranea]Manuſcriptus codex κατα γαίω perperam legit pro καταγείω. b Aſphalacis]Codex Nicolai legit ἀσφαλαγ[illegible], pro ἀσφάλακος. c Aut torrefiant]Ex Paulo adiectum, qui legit ἢ φρυγᾶσιν.

Cap. LXXIII.

EMPLASTRVM Iſis, cruentis accommodatum vulneribus, carnem glutinans & purgans mirabiliter. Accipit ſquamæ æris vſti, ariſtolochiæ rotundæ, ſingul. drachmas quatuor, aluminis ſciſſi drachm. tres, ſalis ammoniaci, ammoniaci thymiamatis, thuris, ſingulorum dr. quatuor, myrrhæ, aloes flauæ, galbani, ſin. dr. ſex, ſucci radicis dracōtii dr. quatuor, ceræ puræ lib. ſemis, colophoniæ lib. 1. olei veteris vnc. vnā S. aceti quod ſatis eſt.

Cap. CLXXIIII.

EMPLASTRVM ſiue malagma ad hemicranicos ex iis quæ ſunt Alexandri. Capit euphorbii, atramenti ſcriptorii, ſingulorum drachm. quatuor, myrrhæ troglodyticæ, crocomagmatis, piperis communis, ſingul. drach. tres, croci drachmas duas, aceti quantum ſufficit. Terito donec omnia diſſoluantur, & viſci ſordiúmve craſſitudinem nanciſcantur: dein illinc incipiens à medio ſuperciliorum vſque ad tempora tota, potiſſimùm ſi pilorum denudatio fuerit. Vbi probè egerit, laborantem in balneum ducito.

Cap. CLXXV.

EMPLASTRVM Pentatheton. Habet ceræ puræ lib. octodecim S. & quartā partem, colophoniæ libras duodecim S. adipis taurini libram vnam, calcis lib. tres ſemis & quartam partem, picis aridæ libras duas ſemis.

Cap. CLXXVI.

EMPLASTRVM ad ſtillicidiū vrinæ, abſceſſus, & vlcera in vrinariis partibus veſicæ. Accipit ſucci radicis althææ, galbani, olei rutacei, caſtorei, & chamæmelini, pinguedinis ſuillæ, anſerinæ, butyri recentis, ſtyracis, terebinthinæ, ſucci ſeminis lini & fœnigræci, ſingulorum vnciam vnam, ceræ puræ vnciam vnam ſemis.

Cap. CLXXVII.

EMPLASTRVM ſimile ex butyro. Accipit ſucci radicis althææ, ſeminis lini & fœnigræci, chamæmeli, ſtyracis, adipis vitulini & vrſini, butyri recentis, adipis anſerini, terebinthinæ, ſingulorum vnciam vnam, caſtorei vnciam ſemis, olei anethini, rutacei & chamæmelini, ſingulorum vnciam vnam, ceræ puræ vnciam vnā, œſypi vnciam vnam & quartam partem.

Cap. CLXXVIII.

EMPLASTRVM de ſemine lini, ſimile. Capit œſypi, butyri, adipis anſerini, ſucci radicis althææ, ſeminis lini & fœnigræci, ſingulorū vnciam ſemis, ceræ puræ vnciam vnam, olei rutacei, anethini, chamæmelini & communis, ſingulorum vnciam ſemis, caſtorei hexagia duo.

Cap. CLXXIX.

EMPLASTRVM ad abſceſſus, [a]hypophoras & omnis generis alias durities celerrimum. Habet ammoniaci, galbani, thuris, maſtiches, reſinæ, terebinthinæ, reſinæ piceæ, hyoſcyami, vuarum exemptis acinis, ceræ puræ, olei laurini, colophoniæ, adipis taurini, aloes flauæ, ſucci maluæ ſylueſtris, adipis ſuilli, farinæ eruinæ, radicis maluæ, ſeminis lini, mellis Attici, fimi columbini, propolis, ladani, carnis caricarum, ſtyracis, nardini & amygdalini olei, butyri & quotquot alios adipes inueneris. His probè paratis fac emplaſtrum aut vnctionem, & vtere.

a Hypophoras]Nicolaus habet [illegible] quam quidē dictionē vt ſuprà eſt annotatum, ego deprauatam eſſe iudico.

Cap. CLXXX.

EMPLASTRVM ad eos quorum ſtomachus à flaua bile, aut ab alio quodam calido ſucco aduritur. Recipit polygoni, violarum, herbæ venti, intybi, ſonchi, apii, cyperi, portulacæ, polentæ, chamæmeli, pſyllii, roſarum, olei, olei roſacei, ſtillatitii roſarum liquoris, cinamomi, ligni aloes, hyoſcyami, papaueris, ocimi, ſemperuiui, ſolani, maſtiches, ſandarachæ, nucis moſchatæ, croci.

Cap. CLXXXI.

EMPLASTRVM præcedenti ſimile, valde vtile. Accipit violarum, herbæ venti, apii, portulacæ, chamæmeli, roſarum, olei roſacei, olei violacei, ligni aloes, papaueris albi, hyoſcyami, nucis moſchatæ, maſtiches, ſtillatitii roſarum liquoris quod ſatis eſt, lactucæ, & intybi ſeminis, & polentæ.

Cap. CLXXXII.

EMPLASTRVM ad eos quibus à flaua bile ſtomachus aduſtus eſt. Pulegium contuſum in vino veteri probè coquito, & admiſce ſemen fœniculi, acceptiſque duabus ſpongiis tenuibus imbutis decocto, foueto aſſiduè ſpongias immutando. Eſt etiam ad ſtomachi inflationem vtile.

Cap. CLXXXIII.

EMPLASTRVM ad podagricos nominatum ex vrinis, quod Aphricanus ſcripſit. Impoſitum enim podagricos dolore liberat, vt ſecundo aut tertio die ſurgētes deambulent. Verùm ſtrumas & [a] omnémq; renum morbum ſanat, gratia Dei. Capit vrinæ mulæ clàm acceptæ libras tres, aquæ, lithargyri, ſingulorum libram vnā. Terito bene, adiice exiguū vrinæ, & coquito vſq; ad mellis craſſitudinem. Dein admiſce olei veteris libram ſemis vnciam vnam ſemis, adipis ſuilli veteris vncias octo ſemis, & coquito ad lentum ignem, ac moueto donec fiat emplaſtrum quod non inquinet, & illitum linteo ſolido impone calidum. qui hoc malo laborat, inſpuat in lebetem deorſum, & in terram ſimiliter ſemel. Hoc verò faciat tacitus, & ſic dicat: Marmara filio, Domine ſabaoth, qui vt omnia incîdis & diſſipas, ita diſſipa hoc malum podagræ per gratiam Domini & ſanctorum [b]pecuniæ contemptorum. Veniat ſanatio in præſens vnguentum, celeriter, celeriter, abeat, abeat, abeat malum. Amen.

a Strumas &]In Græco ſequitur εὔθραγ[illegible]ας, quæ quidem dictio corrupta eſſe videtur, ideóque à nobis prætermiſſa. b Pecuniæ contemptorum]Coſmam & Damianum intelligit: nam infrà etiā eos hoc epitheto manifeſtè ornabit.

Cap. CLXXXIIII.

EMPLASTRVM ad oculos lacrymantes. Habet aloes flauæ, thuris, maſtiches, polentæ, ſimilaginis, oui lutei quod ſatis eſt.

Cap. CLXXXV.

EMPLASTRVM ad podagricos conſcriptum ab Emeno rege in bello iuxta femur vulnerato: qui hoc emplaſtro vſus, ſanus factus eſt. Efficax enim eſt ad recētia vulnera, neruorum præciſiones, vlcera vetera & fraudulenta. Item contuſa, fiſtuloſa, putredines, ſteatomata, tubercula, parotidas & furunculos. Tela extrahit & ſurculos: capitis oſſa contuſa educit. A venenatis ictos, & à vipera, ſcorpione, araneo & canibus demorſos ſanat. Omnia denique quæ in collo ſunt, ſimiliter curat. Pleuri-

ticis,iecinoroſis,li[illegible]ſis,genuum refrigerationib⁹,pro malagmate impo[illegible],prodeſt.Item ad muliebria,pro peſſo ſubditum. R[illegible]pit olei veteris libram vnam vnciam ſemis,lithargy[illegible]ſquamæ æris,ſingulorum vncias quatuor, æris vſti vnc. quinque,diphrygis vncias quatuor,mannæ thuris,thymiamatis,ſingulorum vnciam vnam ſemis drachmam ſemis,aloes flauæ vnciā ſemis, galbani vnciam ſemis drachmam vnam, propoleos vnciam ſemis,ceræ vnciam vnam ſemis drachmam ſemis,ariſtolochiæ drachmas quinque, gentianæ vncias tres ſemis,iridis vnciam ſemis, dictami vnciam ſemis drachmam vnam.Oleum & lithargyrum coquito in calido cinere:dein admiſce ſquamam,æs,& diphryges, ac coquito quoad non inquinent.poſtea cætera.

Cap. CLXXXVI.

EMPLASTRVM dictum Captiuum. Protlilius enim medicus ſolus è bello ſeruatus,in Germaniam captiuus venit.Vidénſque regis filiam percuſſam, illa huius efficacia medicamenti ſanauit:domſque acceptis, & ipſe & qui cū eo captiui erant liberati ſunt. Accipit ſalis foſſilis,aquæ marinæ,nitri berenicarii,ſingulorum libras tres, ceræ puræ libram vnam, reſinæ frixæ libras duas,propolis,ſalis ammoniaci,opopanacis,galbani, fimi columbini,ſingulorum vncias tres, olei veteris lib. tres,lixiuii ſtillatitii,ariſtolochiæ,ſtercoris canis albi, ceruſſæ,ſingul. vncias tres.Facit verò ad ſtrumas, abſceſſus,ſinus,fracta,puncturas,ſoluit callos, & omnia citra ferrum exulcerat.vbi eo vſus fueris,laudabis. Ceruſſam igitur,ſalem,oleum & aquam marinam in mortarium coiicito, & valide terito donec inter ſe miſceatur. Dein ceram,reſinam, propolin & lixiuium affunde. ſuccum verò non ferueſacito.Nitrum verò,ariſtolochiam,canis & columbæ ſtercora contuſa & cribro tranſmiſſa admiſce.

Cap. CLXXXVII.

EMPLASTRVM è cantharidibus,vbi volueris aperire & attrahere fluxionem. In partibus enim quib⁹ admouetur,puſtulas excitat.Vtile eſt iſchiadicis, lienoſiſque & ad humores,brachialia,genua & talos mirabile. Capit ceræ puræ,adipis taurini,colophoniæ,viſci, ſing. vncias quatuor,cantharidum vncias duas. Cantharidas terito cum aceto:& adiectis liquabilibus, ad conſiſtentiam reducito,& vtere.

Cap. CLXXXVIII.

EMPLASTRVM iecori aptum, febribus continuis & tertianis.Habet ſylueſtris melitzanii, portulacæ, & ſemperuiui ſuccorum,ſingul.vncias duas,polentæ hexagium vnum,ſantali rubei & albi,ſing.hexag.ſemis,roſarum hexagium vnum,mali Punici acidi ſucci vnciam vnam,lactis muliebris,ſtillatitii roſarum liquoris, ſing. vncias duas, caphuræ ſcrupulum vnum, ſucci lentis recentis vnciam vnam,olei violacei vnciam ſemis. Hæc ſubacta cum modico aceto irrigato. Et in linteo exceptum imponito: hyeme quidem tepidum,æſtate verò frigidum.

Cap. CLXXXIX.

EMPLASTRVM ſtomachicum ad frigiditatem & cruditatem. Recipit thuris,aloes flauæ,maſtiches, ladani,ammoniaci,zopiſſæ,terebinthinæ,galbani, ſingulorum vnciam ſemis,cinamomi,zingiberis,caryophylli,maceris,nucis moſchatæ,croci, cubebarum,galangæ, ſingulorum ſcrupulos duos,thymiamatis vnciā ſemis, ceræ puræ vnciam ſemis drachmam vnam, mellis Attici quantum ſufficit.

Cap. CXC.

AD dyſentericos[a] infuſum,expertum. Accipit ſummitates ruborum,roſarum,roſmarini,ſaluiæ, quinqueneruiæ,ramorum oleæ, ſummitates myrti & eius fructus,filicis,fructus lentiſci,[b] nerantzeæ & citrii foliorū, glandium,gallarum,malorum Punicorum, pyrorū ſylueſtrium,cotoneorum [illegible] legii,ſumach,maſtiches, acaciæ,ſeminis portulacæ [illegible] ulium eius,lētis, maioranæ, menthæ,ſeminis fœn[illegible] omn. [illegible]æc coquito in aqua pluuia, & eluito frequenter, qui ha[illegible] lneum immittito. Poſtea

A verò da bibendos theriaces, athanaſiæ,& micletæ, ſing. ſcrupulos duos cum vino calido,ieiuno.

a Infuſum]Nicolai codex falſò legit ἄχλυσμα pro κλύσμα.
b Nerantzeæ]Græcè eſt νεραντζέας.Quid autem ſit Nerantzea,ſcire non poſſum:dictio enim barbara eſt, vt aliæ multæ quibus paſſim Nicolaus vtitur.

Cap. CXCI.

EPITHEMA ad dyſentericos,impoſitum toti vētri & imo ventri. Capit maioranæ,menthæ,ſaluiæ,roſmarini, roſarum,ſumach,maſtiches, ruborum, foliorū
B myrti & eius fructus,boli Armenii,ſigilli Lemnii,cotoneorum,pyrorum ſylueſtrium,ſtillatitii roſarum liquoris,& vini rubei.Contuſa hæc impone in ſacculos duos, & calefactos muta crebrò:& ſi febrem habuerit, calefacito in aceto & ſtillatitio roſarum liquore: ſi verò non, in vino rubeo.

Cap. CXCII.

AD omnis generis ſanguinis eruptionem,& ad muliebre profluuium valde bonum medicamentum, ſiue peſſus,ſiue clyſter ex eo fiat, aut vtcunque viſum fuerit
C medico.Habet boli Armenii, ſigilli Lemnii, ſanguinis draconis,ceruſſæ,maſtiches,aluminis ſciſſi,acaciæ, gallarum, malorum Punicorum paruorum, olei roſacei. His ſimul ſubactis adiice athanaſiam, hæmatiten lapidem,& vnito cum ſucco menthæ, cotonei & quinqueneruiæ.Da verò illis bibendum athanaſiæ ſcrup.vnum, theriacæ ſcrupulos tres,corallii rubei ſcrupulos duos.Irrigato cum ſucco cotoneorum aut pentaneuri,& ſtillatitio roſarum campeſtrium liquore calido media nocte. Da etiam lapidis hæmatitis, ſanguinis draconis, ſigilli
D Lemnii,corallii rubei, rhei barbari vſti, boli Armenii, ſingulorum ſcrupulum vnum, athanaſiæ hexagium ſemis,theriacæ hexagium vnum. Madefacito cum ſucco menthæ,& ſtillatitio roſarum campeſtrium liquore, iis qui febre vacant:ſi verò non febricitant, cum vino tepido. Aut præbeto ſolam theriacam cum athanaſiæ & boli Armenii,ſingulorū ſcrupulis duobus.Ex vino quidem,febre vacantibus:ſi verò non vacant febre,cum aqua pentaneuri & ſtillatitio campeſtrium roſarum liquore.

E Cap. CXCIII.

EMPLASTRVM [a] nephriticum.Recipit thuris, aloes,maſtiches,ſanguinis draconis, lapidis hæmatitis, [b] biſſali,marmoris,[c] ſtibii,malorum Punicorum paruorum,gallarum,albi oui quod ſatis eſt.

a Nephriticum]Et hoc loco lectionem codicis manuſcripti falſam eſſe ſatis conſtat.neque enim nephriticis hæc medicamenta cōueniunt,niſi per nephriticos,eos quibus renes exulcerati ſanguinem effundunt,intellexeris. b Biſſali]Græcè eſt βισσάλε.Quid verò Biſſalum ſignificet,diuinare nequeo. c Stibii] Manuſcriptus codex legit στύψεως pro στίμμεως.

F Cap. CXCIIII.

EMPLASTRVM ad eos qui abſceſſu laborant: ſtatim enim rumpit ac lacerat. Accipit carnis caricarum ſeminis lini,fœnigræci,radicis althææ,butyri, medullæ cerui,pinguedinis ſuillæ,fimi columbini, vuarum Corinthiacarum,terebinthinæ, ſingulorum vnciam vnā, olei chamæmelini & anethini quod ſatis eſt,& ſucci radicis althææ quantum oportet. Præbeto verò bibēdum ægrotanti ſuccum conizæ,aut decoctum phu,aut vngulæ caballinæ aquam quam plebei vocant Berbelicē,ma-
G nè ieiuno tepidum cum peniidiis.

Cap. CXCV.

AD mala quæ ſub lingua à deſtillatione fiunt, quæ nominantur Ranæ.Gallas terito, & irrigato cum melle, intimáque cum iis inungito. Simile. Semen mali Punici tritum & madefactum cum melle illine deſuper.

Simile. Salem,alicam,& folia oleæ tenera trita impone deſuper malum.Incidito etiam venas linguæ, & occipiti appone cucurbitam cum ſcarificatione, & præbe crebrò gargarizandum diamorōn, & diacaryōn ex aqua
H calida.

Cap. CXCVI.

AD eos qui laborant deſtillatione,balneum bonum. Semen anethi & apii,ſtichadem Indicam & Arabicam, quam plebei vocant Sendonicon,mētham, ſampſychū,

ſaluiam,roſmarinum,roſas probè ferueſacito,& irriga- A
to cum iis lixiuium ſarmentarium, ac lauato caput. Poſtea calefacto vino cum fœnogræco & ſaluia & abſinthio,lauato caput,& ſic crebrò facito.

Cap. CXCVII.

EMPLASTRVM temporibus imponendum, ad vigilantes,febrientes,caput dolentes & phreniticos. Capit papaueris albi & nigri,ſingulorum hexagium ſemis,hyoſcyami hexagium vnum,ſeminis ocimi, ſeminis lactucæ,ſingulorum hexagium vnum ſemis, propo
lis,olei mandragoræ & fructus eius,caphuræ,ſingulorũ B
ſcrupulum vnum,ſeminis portulacæ hexagium ſemis, farinæ hordei vnciam ſemis, olei roſacei, lactis muliebris quod ſatis eſt.

Cap. CXCVIII.

EMPLASTRVM fronti imponendum ad mala quæ à deſtillatione fiunt, & phlegmonas omnis generis,oculorum dolores,& à ſiccitate natos cruciatus. Habet thuris puri,aloes flauæ, maſtiches,ſingul.ſcrupulos tres,croci ſcrupulos duos ſemis,farinæ puræ vnciam vnam,ouorum lutea quatuor.Fac inſtar fermenti, & impone fronti tepidum, ac permitte vt illic maneat diem vnum,& rurſum veſperi altero admoto immutato.

Cap. CXCIX.

EMPLASTRVM ad animi defectionem & ſtomachi imbecillitatem. Recipit roſarum, cotoneorum, malorum purgatorum,ſingulorum vncias tres,cinamomi vnciam ſemis,maioranæ,menthæ,roſmarini, meliſſophylli,foliorum borraginis,ſingulorum vncias duas, corallii,ambaris,nucis moſchatæ,ſeminis ocimi,ſingul. hexagia duo,ſaluiæ,foliorum citri,ſingulorum vnciam vnam, caryophylli hexagiũ vnum,ſeminis fœniculi,aniſi,ſingulorum hexagia duo, croci hexagium vnum. Probè tuſa conice in ſacculos duos,& ferueſacito in vino,vbi ſcilicet vacant febre. Febricitãtibus autem cum ſtillatitio roſarum liquore,& ſucco borraginis adhibeto.Crebrò mutato tepidum ſuper ſtomacho & corde

INDEX EPITHEMATVM.

Epithema Epomphalion theriacum ad diuerſos morbos, Cap. I.
Epithema Epomphalion purgans probè admodum, Cap.II.
Epithema Polyarchion magnum, Cap.III.
Epithema Polyarchion minus, Cap.IIII.
Epithema è baccis lauri ad lienoſos & hydropicos, Cap.V.
Epithema ſtomachicum probatum, Cap.VI.
Epithema ex œnanthe, ex iis quæ ſunt Tralliani, Cap.VII.
Epithema odoratum ad iecoris phlegmonas, & ſtomachi, Cap.VIII.
Epithema auribus imponendum,iecori & ſtomacho, Cap.IX.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De Epithematis.

Sectio vndecima.

Cap. I.

EPITHEMA vmbilico imponendum C
theriacum,vehementem obtinẽs facultatem.Impoſitum nanque purgat cœliacos,hydropicos,& fœtus conceptos extrahit,omnéque lumbricorum genus excutit. Accipit dacrydii,elaterii,tithymali,ſingulorum drachmas octo,ellebori nigri & albi, fellis taurini,ſingulorum drachmas duas,radicis cucumeris ſylueſtris & foliorum abſinthii, ſingulorum drach. viginti,ceræ Tyrrhenicæ drachmas octo, reſinæ tere-
binthinæ drachmas quatuor,mellis Attici vncias octo, D
nitri rubei vnciam vnam.

Cap. II.

EPITHEMA aliud vmbilico imponendum,probè admodum purgans. Staphidis ſylueſtris,fellis taurini,amygdalarum amararum,ammoniaci,grani Cnidii, ariſtolochiæ rotundæ,nitri, ſingulorum vnciam ſemis, ellebori nigri hexagium vnum ſemis, colocynthidis vnciam ſemis,ceræ puræ vnc. quatuor. Amygdalas & granum Cnidiũ terito cum ammoniaco & oleo irino quod
ſatis eſt,& felle: dein liqueſcibilia & arida. impone'que E
imo ventri:ſiquidem purgat.In mulieribus autem lumbis impoſitum,fœtus excutit,& menſes ducit.

Cap. III.

EPITHEMA Polyarchion magnum. Habet folii drachmas tres,caſiæ fiſtulæ drachmas duas, ſpicæ nardi drach. vnam ſemis,myrrhæ troglodyticæ, carpobalſami,ſingulorum drachmas tres,croci drachmam vnã, coſti drachmas tres,caſtorei drachmam vnam,floris iũci odorati drachmas quatuor,cardamomi drach. ſex,cyperi drachmas tres, iridis Illyricæ, ariſtolochiæ longæ, ſingulorum drachmas ſex,ſtyracis primariæ,maſtiches, reſinæ frixæ,opobalſami,ſingulorum drachmas tres,olei cyprini drachmas ſexaginta, aloes flauæ drachmam vnam,ceræ puræ drachmas trigintaſex,nardini boni dr. cxx. terebinthinæ drachmas vigintiquatuor, vini odorati quantum ſufficit.

Cap. IIII.

EPITHEMA Polyarchiõ minus. Recipit cyperi, cardamomi,bdellii,thuris maris,ſingulorum vnciã vnã ſemis,ceræ puræ vncias duas, reſinæ frixæ, terebinthinæ,ſingulorum vncias quatuor,caſiæ, cinamomi, ammoniaci,croci, myrrhæ, ſingulorum hexagium ſemis, vini odorati quod ſatis eſt.

Cap. V.

EPITHEMA ex baccis lauri,ad lienoſos, hydropicos,diſſoluitque omnem duritiam. Capit ceræ puræ, picis Brutiæ,nitri Alexãdrini, ſingulorum vncias tres, baccarum lauri aridarum, ammoniaci thymiamatis, adipis vitulini,ſingulorum vncias tres ſemis.

Cap VI.

EPITHEMA ſtomachicum, probatum. Accipit ſtyracis calamitis vncias duas ſemis, piperis communis vnciam vnam,maſtiches vnciam vnam ſemis,reſinæ terebinthinæ vnciam vnam, re[illegible] cypariſſinæ vnciam ſemis,opopanacis vnciam ſe[illegible] drachmam vnam,galbani,ſalis ammoniaci,colo[illegible] vncias ſex, picis frixæ vncias tres, ceræ pur[illegible] nouem, vini veteris

ſextarium ſemis. Non lauato feretem hoc epithema ſexaginta diebus, ac permitte donec ſua ſponte decidat.

Cap. VII.

EPITHEMA ex œnanthe, ē numero eorum quæ ſunt Tralliani. Habet œnanthes drachmam vnam, omphacii, ſtyracis, ſingulorum drachmas duas, acaciæ, roſarum aridarum, ſingularum drachmas quatuor, gallæ immaturæ drachmas duas, palmularum, vini auſteri, olei myrtini, picis aridæ, ceræ puræ, ſingulorum drachm. octo. Hoc eſt ad iecoris morbos optimum, & ad eos qui cibum vomunt, mirabile admodum.

Cap. VIII.

EPITHEMA odoratum, ad iecoris phlegmonas, & ſtomachi valde bonum. Recipit croci drach. vnam, bdellii drachmas nouem, aloes flauæ, myrrhæ, ſingulorum drachmas duas, folii drachmam vnam, propolis

A drachmas tres, terebinthinæ drachmas duas ſemis, grana ſeptem, thuris drachmas duas, ſtyracis drachm. tres, maſtiches drachmas duodecim, ſpicæ nardi drachmam vnam, cardamomi drachmas duas, hedychroi magmatis, drachmam vnam ſemis, ammoniaci drachmas ſex, ceræ puræ drachmas duodecim, colophoniæ drachmas vigintiquatuor, opobalſami drachm. ſex, carnis palmularum drachmas ſex ſemis.

Cap. XI.

EPITHEMA corroborans iecur & ſtomachum, B phlegmonáſque concoquens. Accipit ammoniaci, meliloti, ſingulorum drachmas tres, œnanthes, caſiæ, myrrhæ, croci, aloes flauæ, ſucci abſinthii, ſpicæ nardi, folii, ſingulorum drachmam vnam, ceræ puræ, ſtyracis, ammoniaci, ſingulorum drachmas duas, nardini quod ſatis eſt.

INDEX EORVM QVÆ SEDI admouentur.

Hedricū, hoc eſt quod ſedi adhibetur, & tētiginem facit, atque ad vterum exulceratum vtile eſt, Cap. I.
Hedricum ad ficus, condylomata & alia, Cap. II.
Hedricum ad omnem dolorem ani, phlegmonen, & vlcus, Cap. III.
Hedricum maximum ad omnem dolorem condylomatum, rhagades, & vehementiſſimos dolores, Cap. IIII.
Hedricum aridum morſus expers, ad hæmorrhoidas, Cap. V.
Hedricum ad eryſipelata, nomas pudendorum, feruidas papulas capitis, & omne ſordidum vlcus, Cap. VI.
Hedricum vulnerarium optimum, Cap. VII.
Hedricum ad ſedis phlegmonas & dolorem. Cap. VIII.
Hedricum valde bonum, Cap. IX.
Hedricum ad condylomata efficaciſſimum, Cap. X.
Hedricum ad inflationes ani, condylomata, hæmorrhoidas & omnem phlegmonen, Cap. XI.
Hedricū ad fluxiones quæ in ano ſunt, phlegmonas, eryſipelata, herpetas, vlcera maligna, & teſtium phlegmonas, Cap. XII.
Hedricum ad eminentias, admodum bonum, Cap. XIII.
Hedricum ſiue fomentum ad eminentias, Cap. XIIII.
Hedricum ad internas & externas eminentias, Cap. XV.
Hedricum ſimile, Cap. XVI.
Hedricum ad internas & externas eminentias expertū, Cap. XVII.
Hedricum ſimile, Cap. XVIII.
Hedricum ad eminentias admodum vtile, Cap. XIX.
Hedricum ad internas & externas eminentias probatū, Cap. XX.
Hedricum ſimile, Cap. XXI.
Hedricum aliud ſimile, Cap. XXII.
Hedricum ad eminentias valde neceſſarium, Cap. XXIII.
Hedricum ſimile, Cap. XXIIII.
Hedricum ad internas & externas eminentias admodū vtile, Cap. XXV.
Hedricum ad internas & externas eminentias probatū, Cap. XXVI.
Ad externas & internas eminentias expertum, Cap. XXVII.
Ad omnis generis ſedis dolorē optimū, Cap. XXVIII.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De iis quæ ſedi adhibentur.

Sectio duodecima.

Cap. I.

HEDRICVM tentiginem faciens, quo Iulianus vtebatur ad vterū exulceratū. Recipit roſarum dr. IIII. lactis muliebris cochlearium ſemis, lithargyri, opii, ſing. drachmam ſemis, ouum integrum vnū, butyri drachmas octo, mellis Attici cochlearium ſemis, olei roſacei cyathi quartam partem, vnguenti irini, ceræ puræ, ſingulorum drachmas quatuor, lutea ouorum aſſorum tria & ſemis.

Cap. II.

HEDRICVM ad ficus, condylomata, vetera tubercula, & omnia ſedis vlcera. Vtile etiam eſt ad omnis generis rimas in labiis, nomas, & vlcera. Accipit myrrhæ drachmas duas, miſyos, aluminis ſciſſi, gallarum, ſingulorum drachmas quatuor, vini veteris quod ſatis eſt.

Cap. III.

HEDRICVM ad omnem dolorem ani & phlegmonem omnéque vlcus. Capit meliloti drachmam C ſemis, caſiæ drachmas duas, croci, thuris, myrrhæ, opii, ſingulorum drachmam vnam, aluminis ſciſſi, plumbi vſti & loti, pompholygis, adipis anſerini, œſypi, ſingulorum drachmas duas ſemis, omphacii drachmam vnam ſemis, vini boni ſextarium ſemis, olei roſacei quantum ſufficit.

Cap. IIII.

HEDRICVM maximum ad omnem dolorem cōdylomatum, rimarum & vehementiſſimos cruciatus. vocatur autem Arete. Habet ſtimmi, acaciæ, plumbi vſti & loti, ſingulorum drachmā vnam, ſpodii, pōpholygis lotæ, thuris, ſeminis ericæ, aluminis ſciſſi, chalcāthi,

myrrhæ,opii,ſingulorum drachmas quatuor.excipiantur vino. Vbi vſus poſtulat, paſſo Cretico diſſolue, ac vtere.

Cap. V.

HEDRICVM aridum,morſus expers, ad hæmorrhoidas. Recipit arſenici,ſandarachæ,calcis viuæ,chryſocollæ,ſucci thapſiæ,ſquamæ æris, ſingulorum drach. ſemis.

Cap. VI.

HEDRICVM vocatum Lampadion,ad eryſipelata,nomas pudẽdorum,papulas feruidas capitis,& omne ſordidũ vlcus. Accipit opii, croci, ſingulorum drachm. tres,ſucci glauci libram ſemis, olei roſacei vnciã ſemis drachmam vnam,vini boni veteris quod ſatis eſt. Arida ſubtiliter terito,& cum liquidis vnito, inque [a] ollam conjecta lento igni coquito,& vtere.

a Ollam] Manuſcriptus codex non rectè legit ἐν χείρι, pro ἐν χύτρῳ.

Cap. VII.

HEDRICVM vulnerarium optimum. Herbam ſemperuiuum cum pane terito,& vtere.

Cap. VIII.

HEDRICVM ad ani phlegmonas & dolorem. Capit lithargyri,ceruſſæ,maſtiches, ſingulorum hexagiũ vnum.Subactis cum ſucco hyoſcyami vtere.

Cap. IX.

HEDRICVM valde bonum. Habet thuris,maſtiches,aluminis liquidi,myrrhæ, ſingulorum vnciam ſemis,olei roſacei libram ſemis, ouorum aſſorum vitellos quatuor.

Cap. X.

HEDRICVM ad condylomata mirabile. Recipit lithargyri,aluminis ſciſſi, ſingulorum drachmas duas, mannæ,thuris,ſingulorum drachmam vnã,lapidis hæmatitis,croci,adipis anſerini,œſypi, ſingulorum drach. duas,olei roſacei quãtum ſufficere videtur.Crocum vino irrigato,& diſſolue cum œſypo.

Cap. XI.

HEDRICVM Liparon ad inflationem & ani condylomata,hæmorrhoidas,&omnem phlegmonen. Accipit adipis anſerini,thuris,medullæ vitulinæ, pompholygis lotæ,cadmiæ lotæ,plumbi vſti,ſingulorum drach. duas,ceruſſæ drachmas quatuor, cerebri anſeris drach. ſemis,roſarum,œſypi,ſingulorum drachmas duas,ſucci intybi cochlearium ſemis.

Cap. XII.

HEDRICVM Liparon Alexandri,ad fluxiones ſedis,phlegmonas,eryſipelata, herpetas, vlcera maligna & teſtium phlegmonas. Capit ceruſſæ,lithargyri,ſing. libram ſemis,ceræ puræ,adipis ſuilli recentis, ſingulorũ libram vnam,olei roſacei libram vnam ſemis, ſepties in aqua loti,aluminis ſciſſi vnciam ſemis, œſypi vnc. tres, oua cruda cum teſtis ſex. Arida ſolue cum ouis:liquabilia autem poſtea affunde.

Cap. XIII.

HEDRICVM ad eminentias bonum. Habet lithargyri vnciam ſemis drachmam vnam,ouorum teſtã vſtam vnam,& luteum ouorum vnum, croci drachmã vnam ſemis,ſtercoris canini albi vnciam vnam,olei roſacei quod ſatis eſt.omnibus ſimul tritis, fac vt emplaſtrum,& vtere.

Cap. XIIII.

HEDRICVM ſiue fomentum ad eminentias. Recipit polii,roſarum,rhois Syriaci,rhois coriarii,ruborũ, roſmarini,ſaluiæ,pilularum cypariſſi,cyperi, ſidiorum, balauſtiorũ,vini auſteri,ſtillatitii roſarum liquoris quãtum ſufficit.foueto cum ſpongia.

Cap. XV.

HEDRICVM ad internas & externas eminentias. Accipit gallarum,glandium,ſalis foſſilis, cornu ceruini,foliorũ rubi aridorũ.Terito vt pollinem, & locos cũ aceto calido lauato,& dein inſpergito.

Cap. XVI.

HEDRICVM ſimile. Capit ſtercoris canis, ſalis

A foſſilis, [a] ſtibii,ſingulorum vnciam ſemis. Terito vt pollinem,& accipe vrinam pueri incorrupti tepidam, locúmque abluito,& poſtea inſperge.

a Stibii] Iterum corruptè σύψεως pro στίμμεως in manuſcripto codice legitur.

Cap. XVII.

HEDRICVM ad intrinſecas & extrinſecas eminẽtias valde probatum. Aceto & vrina pueri incorrupti calefactis,ablue ſæpi⁹. Deinde accipito ſtercus ouillum,ſalem foſſilem,amygdalas amaras,& lupinos. Terito & deſuper inſpergito.

B Cap. XVIII.

HEDRICVM ſimile. Marrubium contuſum in aqua & aceto feruefacito,abluitóq; locũ tepido. Dein accipe aloes flauæ,ſulphuris & ſtibii, ſingulorum hexag. vnum,& trita in pollinem inſperge.

Cap. XIX.

HEDRICVM ad eminẽtias admodum vtile. [a] Azogeri folia & fructus,folia capparis,& rubi folia,feruefacito in aqua,abluitóque frequenter locum calido: deinde inſperge aloen flauam,azogeri ſemen, ſalem foſſi-

C lem,& ſtibium.

a Azogeri] Græcè eſt ἀζεγήρε Quam verò ſtirpem ἀζόγηρον vocet, diuinare nequeo.

Cap. XX.

HEDRICVM ad eminentias externas & internas expertum.Melantzanam integram cum foliis & radicibus decoctam in aqua ad tertias imponito deſuper.

Cap. XXI.

HEDRICVM ſimile. Aqua calida abluito. Dein accipe ſulphur, impone carbonibus, & eluito ſæpius:

D Dein macerato aceto calido,& inſperge aloen flauam.

Cap. XXII.

HEDRICVM aliud ſimile. Accipe acetum tepidum,ablue ſæpius locum.dein aloes flauæ, ſalis foſſilis & ſulphuris,ſingulorum hexagium ſemis, trita inſperge.Pòſt accipe folia capparis repurgata & contuſa, impone deſuper calida.

Cap. XXIII.

HEDRICVM ad eminentias admodum neceſſarium.Sulphur coquito in aqua, & accipe ſpongiam no-

E uam ea aqua imbutam,& impone crebrò calidam.

Cap. XXIIII.

HEDRICVM ſimile.Colocynthidis aridæ exteriora vrito: & poſtquã aceto calido locũ irrigaueris, inſperge. Simile.Calcem non irrigatam, [a] ſphetlen quercinam,arſenicum ſciſſum, ſandaracham puram, ſalem Cappadocicum,nitrum Alexandrinum,zingiber, piper longum:trita in pollinem excipe cum ſapone, & redige ad viſci craſſitudinem.illine deſuper,prius abluens locũ cum vrina pueri incorrupti.

F a Sphetlen] Græcè σφέτλης δρυΐνης. Cenſeo autem legendum σφέκλης,qua dictione ipſe & alii Græci crebrò vtuntur pro fæce vini. Vnde hîc intelligere fæcem vini è quercino vaſe ſumptam puto.

Cap. XXV.

HEDRICVM ad internas & externas eminentias valde vtile.Rubi ſummitates,folia oleæ,laurum, roſas, chamæmelum,gallas,glãdes, probè coquito ad tertias, irrigato ſæpius ſedem cum ſpongia calida. Dein accipe ſtibium,gallas, glandes,lupinaria arida,aloen flauam,piper,ſalem foſſilem,& trita irrigato cum felle bouis, & oleo roſaceo quod ſatis eſt, & inunge cum bombacio

G puro.

Cap. XXVI.

HEDRICVM ad eminentias internas & externas laudatum.Salem communem,ſalem foſſilem,zingiber, piper commune,baccas lauri, folia amaræ lauri tuſa coquito in aceto & aqua, & locum irrigato cum ſpongia noua. Dein accipe aloen flauam, lithargyrum, oui luteum,&oleum roſaceum,redige ad viſci craſſitudinem, & impone deſuper.

Cap. XXVII.

H HEDRICVM ad internas & externas eminentias probatum. [a] Teaphin per infundibulum fumigato multoties,& pòſt tritum impone ſalem foſſilem, aloen flauam,ſing. hexagium ſemis,

a Teaphin]G[illegible] dicitur τεάφιν. quid verò hæc vox Nicolao ſignificet, ignorare [illegible]:barbara enim exiſtit.

Cap. [illegible]XXVIII.

HEDRICVM ad internas & externas eminentias, forationes, rimas, & [a]rachmadas & dolorem veluti habens intra & extra anum. Couenit habere [b]recèns factũ cultellum, alibi non inquinatũ, & abire in locũ vbi ſunt herbæ dictæ quiqueneruiæ. In primo & quinto lunæ deficiẽtis die incidito herbas tres quidem cultello, ſic dicens: In nomine patris & filii & ſancti ſpiritus. Poſtea eruito tres herbas cum radicibus hanc precationem dicens: O Deus cæli & terræ, & omnium quæ in iis ſunt, ſancta trinitas eiuſdem eſſentiæ, inſeparabilis, ſermo patris, fili Dei, ſanctiſſima Dei genitrix, ſancte [c]Luca, ſancte Paule, ſancti pecuniæ contemptores & miracula edẽtes Coſma & Damiane, Cyre & Ioannes miſericors, & Hermolae, intercedite apud optimum Deum noſtrum, & factorem omnium, vt vadat, tabefaciat, & demoliatur eminentias externas & internas, rimas, forationes & ra-

A chmadas, & ſiquid aliud fuerit in ſede intra & extra ſerui Dei N. Et quemadmodum hæc herba conteritur, ſic cõteratur & omne malum quodcunque fuerit eius hominis ſerui Dei: ſic per gloriam & erga homines amorem Chriſti veri Dei noſtri, & deprecationem immaculatæ matris, & omnium ſanctorum, cõterantur & marceſcãt, demoliantúrque internæ & externæ eminentiæ, & ſiquid aliud eſt in ano malum ſerui Dei N. Poſthæc dic præſentem exorciſmum. Colligato tres herbas cũ [d]ſimplici filo, & ſuſpende in fumum. Et ſi herbæ conterãtur, B conterentur & ipſæ gratia Dei, & immaculatæ genitricis Dei, & omnium ſanctorum, Amen.

a Rachmadas] Gracè eſt ῥαχμάδας. Hac voce, quod ſciam, nemo Græcorum aliorum vſus eſt. nihil verò aliud hanc Nicolao ſignificare puto quàm ῥαγάδας, hoc eſt rimas. b Recens factum] Manuſcriptus codex legit κενούριον. Cenſeo autem ſcribendum eſſe καινουργόν. c Luca] Nicolai codex habet λουκίανε, fortè pro λουκᾶ. d Simplici filo] Manuſcriptus codex habet μονομύτου μιταρίου, pro μονομμάτου μιταρίου.

INDEX ELIGMATVM.

Eligma, hoc eſt linctus ad tuſſientes, purulentos, tabidos & expurgationem thoracis, Cap. I.
Eligma ad laborantes abſceſſus, tabidos & purulentos, Cap. II.
Eligma ſomnum alliciens & ad tuſſientes, phreniticos & vocem amiſſam, Cap. III.
Eligma ad tuſſientes mirabile, Cap. IIII.
Eligma ad deſtillationes, tuſſes & purgationem thoracis, Cap. V.
Eligma ad vocem deperditam, Cap. VI.
Eligma ad quartanas datum poſt acceſſionem, Cap. VII.
Eligma ad eos qui elephantia correpti ſunt, Cap. VIII.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI, De Eligmatis.

Sectio decimatertia.

Cap. I.

ELIGMA ſiue linctus ex Damaſcenis, conferens tuſſientibus, purulentis & expurgationi corporis admodum vtilis. Recipit Damaſcenorum, caricarũ albarum, ſingulorum viginti, pulegii, hyſſopi, iridis, ſingulorum vnciam vnam, mellis Attici ſextariũ S. Macerato diebus tribus in aquæ ſextario vno. Coquito donec dimidium remaneat, & colo tranſmittens abiicito, mélque admiſceto & rurſus ad cõſiſtentiam coquito. Datur cochlearium vnum.

Cap. II.

ELIGMA ad eos qui abſceſſu laborant, tabidos & purulẽtos. Accipit ſtyracis calamitis drachmas tres, thuris maſculi drachmas quatuor ſemis, terebinthinæ, hyſſopi, iridis, ſingulorum drachmas ſex, farinæ eruinæ vnciam vnam ſemis, mellis Attici ſextarium ſemis. Datur cochlearium vnum.

Cap. III.

ELIGMA de capitibus papauerum ſomniferum, tuſſientibus, phreniticis, & voci amiſſæ vtile. Capit capita papauerum alborum ſexaginta, aquæ fontanæ ſextarium vnum ſemis, croci, glycyrrhizæ, ſingulorum drachmam vnam. Capita viridia & glycyrrhizam cõiice in aquam diebus tribus, & dein coquito ad tertias, pérque ſaccum tranſmittens, abiice herbas & miſce melli, iterùmque ad conſiſtentiam coquito. Datur cochleariũ vnum aut dimidium, pro viribus cum temperata aut ptiſana.

Cap. IIII.

ELIGMA tuſſientibus mirabile. Habet fabæ nigræ toſtæ, piperis communis, ſingulorum grana quinquaginta, pulegii contuſi ſcrupulos octo, mellis Attici ſextarios duos. Datur cochlearium vnum.

C

Cap. V.

ELIGMA è ſucco fœnigræci ad deſtillationes, tuſſes, & expurgationem thoracis efficax. Fœnogræcũ purgatum decoquito in aqua pluuia ebullitione vna, & colo tranſmiſſam aquam effunde: & rurſus affunde aliam aquam & coquito ſimiliter, & effunde. Tertiò verò decoctum fœnogræcum abiice. Decoctum verò eius pondere ſextarii vnius, & mellis boni ſextarios duos ad lentum ignem coquito vſque ad conſiſtentiam. Dein adiice butyri recentis cochlearium vnũ, terebinthinæ ſcrupulos tres. Vbi exquiſitè vnita fuerint, dato cochleariũ vnum.

D

Cap. VI.

ELIGMA ad vocem amiſſam. Recipit ſeminis lini toſti drachmas duas, vuarum pinguium exemptis acinis, ſeminis pinearum nucum toſti, ſingulorum drach. ſex, glycyrrhizæ drachmas tres, palmularum pinguium vnciam vnam ſemis, tragacanthæ drachmam vnam, ſeminis vrticæ drachmam ſemis gran. ſeptem, ſtyracis calamitis drachmam ſemis, penidii & ſacchari, ſingulorũ vnciam vnam, cum ſucco chamæleuces fermentato.

E

Cap. VII.

ELIGMA ad eos qui tertiana correpti ſunt vtile, datum poſt primam acceſſionem. Accipit baccas lauri ſeptem, piperis communis grana nouem. Contunde vtraque & coiice in ollam nouam cum vini boni ſextario vno. Et coquens ad tertias, da bibendum cochlearium vnum.

Cap. VIII.

ELIGMA ad elephanticos. Capit myrobalani

emplici vncias tres. Macerato hunc in lacte caprino diebus tribus, ſingulis diebus lac permutans. Dein exemptum probè contunde, & adiice mellis deſpumati vncias octo, ſpicæ drachmam ſemis, calaminthæ montanæ hexagia duo, paſtilli ſquillitici, paſtilli theriaci, hedychroi magmatis, ſingulorum drachmam ſemis, ramēti ferri ſtomomatis bene loti & in mortario ſæpius triti drachmas ſex, ſenæ drachmam vnam ſemis. Paratum datur veſperi & manè pondere dr. vni⁹ ſemis. Pòſt præbeto bibendum vinū in quo ferrū ſæpius eſt extinctum.

INDEX EORVM MEDICAMENTORVM QVÆ lumbricos expellunt & interimunt.

Lumbricos necat expellitque è corpore, Cap. I.
Lumbicos eiicit & expellit, Cap. II.
Lumbricos eiicit & excutit, Cap. III.
Lumbricos eiicit & expellit, Cap. IIII.
Lumbricos omnes in ſtomacho natos eiicit & excutit, Cap. V.
Lumbricorum omne genus eiicit & expellit, Cap. VI.
Lumbricos omnes eiicit atque excutit, Cap. VII.
Lumbricorum omne genus eiicit & expellit, Cap. VIII.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De iis quæ lumbricos expellunt & interimunt medicamentis.

Sectio decimaquarta.

Cap. I.

A LVMBRICOS occidit & expellit à corpore. Recipit piperis drachmas duas, hyſſopi aridi drachmam ſemis, cardamomi, nitri Alexandrini, ſingulorum drachmā ſemis grana ſeptem, dacrydii drachmam ſemis. Datur cum hydromelite.

Cap. II.

LVMBRICOS perimit & excutit. Accipit filicis, helenii, ammoniaci, ſingulorum vnciam ſemis. Trita irrigato cum vino, & dato ieiuno. Dein accipe ſylueſtrem vuam, medullam ceruinam, fel taurinum, aloë flauam, ſemē apii: & irrigato cum ſucco foliorum perſicæ, & reduc ad glutinis craſſitudinem. Impone vmbilico, & intra fauces & aures indito. Dein accipe cornu ceruinum, corticem oui, vrito & terito, præbetóque cum vino bibendum iis qui febre vacant: febricitantibus verò, cum aqua tepida ieiunis.

Cap. III.

LVMBRICOS eiicit & expellit. Capito terræ inteſtina ſeptem, vrito ac terito, bibendáque præbeto. Simile. Semen braſſicæ, ſemen nigellæ & canabis terito, & cum aqua irrigato. Dein colato, déque ſucco cape vncias duas, & ſaccharo imbutum da bibendum.

Cap. IIII.

LVMBRICOS eiicit & expellit. Semini coriandri bene trito admiſce medullam ceruinam, & reduc ad viſci craſſitudinē, imponéq; vmbilico & faucib⁹. Poſtea verò dato bibendū myrmecochortum ex aqua ieiuno. Dein cum medulla ceruina tepida inunge ſpinam totā à prima vertebra incipiens, & iuxta vmbilicum.

Cap. V.

LVMBRICOS omnes in ſtomacho natos eiicit & expellit. Artemiſiam herbam coquito, non febricitantibus cum vino: febricitantibus autem, cum aqua. Accipe de decocto quantum volueris, & adiice aloes flauæ ſcrupulum vnum. Da bibendum ieiuno.

Cap VI.

LVMBRICORVM omne genus eiicit & excutit. Lupinorum farinam, folia Perſicæ, aloen flauam, fel taurinum, amygdalas amaras, læuigato: & vbi probè ſub acta fuerint, fac emplaſtrum, & impone toti ventri & thoraci. Dein accipe tenerrimi graminis radicis vnciam B vnam. contunde & coque ad tertias. Dato bibendum cū ſaccharo multoties. Simile. Accipe rhei barbari ſcrupulos duos, dacrydii ſcrupulum vnum. Terito vt pollinem, & irrigato cum ſerapii violarum vnc. duabus & aqua tepida quantum ſufficit. Da bibendum duobus diebus mané.

Cap. VII.

LVMBRICOS omnes eiicit & expellit. Aloen flauā, medullā ceruinā, ſuccum abſinthii, vuam ſylueſtrē, fel taurinum, folia Perſicæ, læuigato & ſubigito probè, fácque inſtar emplaſtri, & impone toti ventri & thoraci. C

Cap. VIII.

LVMBRICORVM omne genus eiicit & excutit. Recipit rhei barbari, myrmecochorti, ſingulorū ſcrupulum vnum. Terito vt pollinem, & irrigato cum aqua ſanctarum apparitionum Dei. Poſtea in catinū nō inquinatum ſcribe eiuſmodi: Dominus illuminatio mea, & ſeruator meus, quem timebo? Dominus protector vitæ meæ, à quo trepidabo? Dum appropinquant aduerſus me affligentes, vt edant carnes meas, tribulantes me & inimici mei, ipſi infirmati ſunt & ceciderunt. Hæc cum aqua ſanctarum apparitionum Dei da bibenda mané.

INDEX ERRHINORVM.

Errhinon caput purgans, Cap.i.
Errhinon caput purgans, Cap.ii.
Errhinon caput purgans, Cap.iii.
Errhinon caput purgans, Cap.iiii.
Medicamentum epomphalion ventrem ſubducens, Cap.v.
Vomitio à raphanis, Cap.vi.
Errhinon caput purgans, Cap.vii.
Errhinon caput purgans, Cap.viii.
Errhinon caput purgans expertum, Cap.ix.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI, De Errhinis,

Sectio decimaquinta.

Cap. I.

ERRHINON caput purgans, expertum. Recipit cyclamini radicis ſucci, mellis Attici æquales partes. Miſceto & calefacti naribus infundito ſpecillum vnum. Pituitam ex capite & thorace educit.

Cap. II.

ERRHINON caput purgans valde bonum. Accipit melanthii, ſalis ammoniaci, elaterii, ſingulorum dr. vnam. Excipe oleo cucumerino, & infunde naribus ſpecillum vnum

Cap. III.

ERRHINON caput purgans mirabile. Capit cyclamini aridi drachmas quatuor, nitri rubei drachmas duas. Iniecta per calamos ſurſum trahito, dein rurſus deorſum: & expue humorem.

Cap. IIII.

ERRHINON expertum caput purgans. Habet melanthii drachmas quatuor, ſalis ammoniaci, elaterii, ſingulorum drachmas duas. Trita excipe ſicyonio oleo, aut *vnguento irino, aut cyprino ad conſiſtentiam cerati perducatur. Excepto igitur in pyxide cornea illine nares, & iube vt ſurſum trahat æger.

Nicolaus falſò legit ἢ μυρσυνίῳ, pro ἢ μύρῳ ἰρινῷ, Galen. lib. 2. de comp. medic. localium teſte.

Cap. V.

EPOMPHALION expertum, ventrem ſubducens. A Recipit cyclamini drachmas duas, nitri drachm. vnam ſemis, veratri nigri & albi, ſingulorum drachmā vnam, colocynthidis drachmas duas, dacrydii drachmā vnam, ſucci elaterii, grani Cnidii, ſingulorum drachm. duas, caricarum pinguium vnciam vnam. Excipe cum felle taurino.

Cap. VI.

VOMITIO à raphanis. Accipit aceti partes tres, mellis Attici partes quatuor. Coque ad conſiſtentiam, & accipe raphanos paruos, contunde in minutas partes, B & coquito ad tertias, pérque ſaccum tranſmiſſos repone, & dato cum calida.

Cap. VII.

ERRHINON caput purgans. Capit ellebori albi, ſtruthii, caſtorei, piperis albi, cumini Æthiopici, ſingul. drachmam.

Cap. VIII.

ERRHINON caput purgans, optimum. Habet piperis, caſtorei, ſtruthii, ſingulorum drach. vnam.

Cap. IX.

C ERRHINON caput purgans expertum. Sanat enim capitis dolorem diuturnum & hemicraniam, vertiginoſos, & quicunque grauitate oculorum & auditus laborant, ſiquis in balneo vtatur vt ſicco fomento, aut in ſole attrahat puluerem naribus. Recipit ellebori albi, ſtruthii, piperis albi, cumini Æthiopici, ſingulorum drachmam vnam. Tuſa & cribrata vſu exigente dato.

INDEX OLEORVM.

Olei ricinini confectio, Cap. i.
Olei ſeminis lini confectio, Cap. ii.
Olei raphanini confectio, Cap. iii.
Olei populi nigræ confectio, Cap. iiii.
Olei amygdalini confectio, Cap. v.
Olei è iuglandibus confectio, Cap. vi.
Olei myrobalanii confectio, Cap. vii.
Olei laurini confectio, Cap. viii.
Olei ſeſamini confectio, Cap. ix.
Olei lentiſcini confectio, Cap. x.
Olei œnanthini confectio, Cap. xi.
Olei melini confectio, Cap. xii.
Olei roſacei confectio, Cap. xiii.
Olei chamæmelini confectio, Cap. xiiii.
Olei anethini confectio, Cap. xv.
Olei irini confectio, Cap. xvi.
Olei fœnigræci confectio, Cap. xvii.
Olei narciſſini confectio, Cap. xviii.
Olei violacei confectio, Cap. xix.
Olei iaſme confectio, Cap. xx.
Olei myrtini confectio, Cap. xxi.
Olei maſtichini confectio, Cap. xxii.
Olei ſtyracini confectio, Cap. xxiii.
Olei ſicyonii confectio, Cap. xxiiii.
Olei metopii confectio, Cap. xxv.
Olei Mendeſii confectio, Cap. xxvi.
Olei megalii confectio, Cap. xxvii.
Olei amaracini confectio, Cap. xxviii.
Olei cyprini confectio, Cap. xxix.
Olei irini confectio, Cap. xxx.
Olei nardini Cyziceni confectio, Cap. xxxi.
Olei nardini confectio, Iohannis vnguentarii, Cap. xxxii.
Olei nardini confectio magis varia, Cap. xxxiii.
Olei Salca confectio, Cap. xxxiiii.
Olei Salca confectio, Ioannis vnguentarii, Cap. xxxv.
Olei malabathrini confectio, Cap. xxxvi.
Olei capniſti confectio, Cap. xxxvii.
Olei maſtichini confectio, Cap. xxxviii.
Olei maſtichini ſimplex confectio, Cap. xxxix.
Olei ex anemone confectio, Cap. xl.
Olei leucophyllini confectio, Cap. xli.
Olei gleucini confectio, Cap. xlii.
Olei cyprini alia confectio, Cap. xliii.
Olei cucumerini compoſiti confectio, Cap. xliiii.
Olei cucumerini efficacior confectio, Cap. xlv.
Olei cucumerini confectio compoſita, Cap. xlvi.
Olei cyprini confectio, Cap. xlvii.
Olei cyprini alia confectio, Cap. xlviii.
Olei maſtichini confectio, Cap. xlix.
Olei mandragoræ confectio, Cap. l.
Olei nenupharini confectio, Cap. li.

De Oleis,

Sectio decimaſexta.

Cap. I.

OLEI Cicini, ſeu ricinini confectio. Cicinum oleum in Ægypto fit è ſemine ricini, qui vocatur Græcè Croton. Contunditur & exprimitur, éxque aqua calida colligitur. Ad alphos, maculas in facie à ſole factas, lentigines, aſſiduè inunctum, valet. Simile autem eſt oleo raphanino: quapropter vtendum eo vbi ricininum non adſit.

Cap. II.

OLEI è ſemine lini confectio. E ſemine lini oleum conficitur vt prædictum eſt, & vtuntur eo pro ricinino. Ricininum enim non amplius defertur.

Cap. III.

OLEI rhaphanini confectio. Simile in aliis ricinino: calidius verò eſt.

Cap. IIII.

OLEI è populo nigra confectio. Oleum è populo nigra in vere, eo quòd multa iuxta ſemen reſina eſt, conficitur. Accipe igitur granorum modicè cōtuſorum vnc. quatuor, olei dulcis ſext. Italicum: & ſoli exponito diebus quadraginta. Emollit, tenuium eſt partium & calidum, idque magis cum bono odore.

Cap. V.

OLEI amygdalini confectio. Oleum amygdalinum ex fructibus amygdalis fit amaris: tenuium eſt partium, & calidius dulci vno gradu. Potiſſimùm verò prodeſt obſtructionibus à craſſo ſpiritu flatúve natis, difficultati auditus, tinnitui à frigore, & vermes in auribus occidit. Experientia enim cognitum eſt auribus magis quàm aliis conuenire.

Cap. VI.

OLEI è iuglandibus confectio. ſimiliter amygdalino conficitur. Iiſdem etiam conuenit, [a] plurimúmque vtile eſt: quippe exſiccat.

a Plurimúmque vtile eſt] Nicolai codex habet, περιττὸν δὲ ἔχει τὸ χρησιμεύειν, ξηραίνει γάρ. ideóque aliqua omiſſa ſunt, quæ ex Aetio reſtitui poſſunt, qui ita legit, περιττὸν δὲ ἔχει τὸ χρησιμεύειν τοῖς χρυσοῦσι, ἢ ἐγκαίουσι· ξηραίνει τε γὰρ, καὶ πολὺν χρόνον συνέχει τὰς χρυσώσεις καὶ ἐγκαύσεις, hoc eſt, multum admodum vſum præſtat inaurantibus, & inuſtoribus: exſiccat enim, & plurimo tempore inaurationes & inuſtiones conſeruat.

Cap. VII.

OLEI myrobalani, hoc eſt è glande vnguentaria, confectio. Vim habet repurgandi [a] maculas, lentigines, varos, & omnem nigritiem. Purgat etiam per ventrem inferiorem. Prodeſt ad aurium dolorē & tinnitus, cum adipe anſerino infuſum. Paratur inſtar amygdalini.

a Maculas] Manuſcriptus codex falſò legit προπίλας pro σπίλων, Aetio atteſtante.

Cap. VIII.

OLEI laurini præparatio. E fructu lauri, vt prædicta paratur. Compoſitum autem hoc modo conficitur: Quinque ſextariis maturarum oliuarum, pinguium & recentium baccarum lauri vnum ſextarium iniicimus, atque ſic teruntur & exprimuntur, quemadmodum etiā oleum. Calidum verò eſt, & emollit. Immixtum ſinceriumve partibus corporis vehementer refrigeratis vtile eſt, & admodum exſiccat, vt etiam ſcabioſis & ſiccam habentibus cutem, impetiginibus laborantibus aſperis inunctum in balneo medeatur. Fugiendum verò iis qui inflammatis impetiginibus & ſcabie laborant, calidis G temperamentis & bilioſis: quippe humidis ac pituitoſis prodeſt, & omnibus quibus articuli à frigore infeſtantur, & iſchiadicis. Vermes occidit, & pediculos culicéſq;. Capitis furfures, ophiaſin, alopeciam. Vſus eius in balneo eſt, vt ſcilicet ieiuno illinatur. dein abſtergendum ouo, melle, farina fœnigræci, [a] cauendo ne capiti ipſum calido applicetur.

a Cauendo, &c.] Manuſcripto in codice, παραφυλάττειν αὐτὸ τῇ θερμῇ κεφαλῇ, non rectè nec integrè ſcriptum eſt. Legendum verò erit, A παραφυλάττειν θερμῇ κεφαλῇ προσάγειν αὐτό.

Cap. IX.

OLEI ſeſamini præparatio. Hoc conficitur ex ſeſamo trito & aquæ iniecto. Facultas eius ab oleo dulci nō multum recedit, caliditatem verò mediocrem habet. Omnino eſt expers adſtrictionis. Idoneum vt comedatur, guſtuque dulce [a] exiſtit, & facilè coquitur, ventrémque ſubducit. Foris illitum ob craſſitudinem emplaſticum eſt. Ad inducendum bonum odorem compoſitis oleis magis communi oleo idoneum eſt, quòd non facilè B putreſcat.

a Exiſtit] Codex Nicolai non rectè legit ὑπάρχει pro ὑπάρχει.

Cap. X.

OLEI lentiſcini confectio. Paratur & hoc è fructu lentiſci, vt in aliis eſt expoſitum. Conficitur & aliter, vt in laurino eſt antea dictum, fructu lentiſci oliuis commixto. Vtile verò etiam immixtum & ſincerum ori defluxione laboranti, & gingiuis inflammatis, calidum in balneo, & extra balneum affuſum. Quippe reprimit, & C robur addit, cum eo quòd non exaſperat. [a] Copoſitum verò magis mitigat, cum hoc quòd robur tuetur. Hinc in iecoris & ſtomachi aſperſionibus fomentiſve vſurpatur.

a Compoſitum] Nicolai codex falſò legit μικρὸν pro μικτόν.

Cap. XI.

OLEI œnanthini præparatio. Eadem facit quæ melinum, & roſaceum. Foris adhibitum ventrem mollit, componitur autem hoc modo. Labruſcæ florem odoratum accipiens, ſine marceſcere, & coniice in vaſculum D cum herbæ vnc. duabus, olei [a] lib. vnam, agitatóque diebus quadraginta, & per colum traiecto vtere.

a Libram] Aetius habet ſextarium.

Cap. XII.

OLEI melini confectio. Conficitur è malis cotoneis. fit etiam ex aliis malis cutem habentibus acerbiorem & odoratiorem. Abſcinduntur quæ iuxta pediculū & imum ſunt feſtucæ, & medulla prius cum internis granis abiecta, deinde inciduntur cortice recepto: in eo enim odor & adſtrictio eſt. Vbi in exigua fruſtula diſſe- E cuerimus, coniicimus in ſextarium olei omphacini malorum cotoneorum vnc. tres, & ſoli exponentes diebus quadraginta, poſtea recondimus. Vis verò huius magis ad frigidius vergit: non tamen valde, propter vinoſum mali ſuccum. Adſtringit quidem admodum, perinde atque lentiſcinum: magis verò familiare eſt ſtomacho, quòd ex duabus materiis ad nutriendum aptis conſtet, oleo nimirum & malo. Proinde meritò ſtomacho inflā- F matione laboranti prodeſt, & imbecillo, ex alto deſtillatum, & epithematis iniectum potúmque. Eſt roſaceo vtilius, quòd mala ſint magis familiaria. Nam robur adiiciunt ſtomacho, & vehementiùs propellunt acres in vētriculo contentos humores. Interdum etiam per ſedem iniicitur, vbi ſcilicet ſubacris bilis colum & craſſa inteſtina mordicat. Cauendum autem ne adhibeatur iis qui à frigore ſunt læſi: in iis enim abſinthium oleo incoctū magis conuenit.

Cap. XIII.

OLEI roſacei confectio. Recipit roſarum rubearum, exectis vnguibus & parum refrigeratarum vn- G cias [a] tres, olei omphacini ſextarium Italicum. Soli exponito diebus triginta. Nonnulli alia quædam roſis adiiciunt. Optimum verò eſt quod è ſolis roſis [b] & oleo paratum eſt. Alii hoc non inſolant, ſed ſuſpendunt vas in puteum aquæ frigidæ diebus quadraginta. Iuuat caput calefactum, & exſiccatum aut ex mora in ſole, aut à febribus, aut ab alia eiuſmodi cauſa. Humectat enim, mitigat, & ſomnum inducit. Et in viſceribus calefactis

nuna.

ob febres prodeſt [illegible] o compoſitũ,& lotum a- A qua frigida,multot[illegible] [illegible]utatum. Paratur autem ceratum hoc modo. Ceræ vnc. vnam, olei roſacei vnc. quatuor. Liquefacito ceram cum modico roſaceo oleo in duplici vaſe,& infunde in frigidam aquam. Eo refrigerato, ablatum iterum liquefacito,& effunde: manibuſque ſubactam lauato aqua,& tertiò liquefacito:& effundens iterum lauato. Mox reliquo oleo roſaceo adiecto liquefacito,& motam ſublatámque refrigerato, & effunde in mortarium,& ſubigito inſtillando aquam quantum ſuſcipit, & tum vniuerſo accepto vaſe in frigidam B aquam reponito. Quòd ſi verò aquæ loco acetum cerato miſcueris inſtillando ipſi dum teritur in mortario, optimum medicamentum eſt ad eryſipelata, & herpetas,& carbunculos. Roſaceum autem potum cum aqua frigida aut calida ab iis quibus mordicatur ſtomachus ex acri bile,aut lumbricis, aut aſcaridibus,magnam affert vtilitatem. In lũbricis autem, præſertim in pueris, meliùs facit commixtũ ſapæ cum vini tertia parte præparato & poto. Excutit autem ipſos celerrimè. Inicitur autem [c]colo propter cauſas dictas eroſo. C

a Vncias tres] Aetius habet vnciam vnam. Sunt & hìc quædã omiſſa quæ illic reperient ſtudioſi. b Et oleo] Ex Aetio adiectum: qui legit διὰ τῶν ῥόδων μόνων, καὶ ἐλαίου. c Colo] Codex Nicolai habet κύνῳ falſò pro κώλῳ.

Cap. XIIII.

OLEI chamæmelini confectio. Olei communis dulcis ſextar. vnum, chamæmeli [a]florum vnc. duas, qui antea vnum diem tabuerint. Vas verò oportet tegere linteo tenui, vt oleum trãſpiret: iniucundum enim quendam odorem ſimilem garo aſſumit oleum chamæmelinum, ſi non tranſpiret:& ſoli exponatur diebus XL. Dein verò colatum reponere in domo temperato ſuper tabulato oportet. Vtendum autem eo in capite mediocriter denſato,& dolente à febribus non admodum ardentibus. Meatus enim rarefacit, & diſcutit vapores,& acrimonias contemperat. Et in vniuerſum, magis dolorem mitigat quàm roſaceũ, in febribus non admodũ calidis.

a Florum] Manuſcriptus codex malè legit καθαρῶν, Aetio teſte, pro ἀνθῶν.

Cap. XV.

OLEI anethini confectio. Fit ex coma anethi viridi adhuc exiſtente, priuſquam ſemen ſolidum fiat & acre. Inutile enim ad vſum fit propter floris amiſſionem. Abſciſſorum itaque tantùm calathorum vnc. vnam cõiicere in olei dulcis ſext. Italicũ oportet, vaſis ore extremè conſtricto, & ſoli dies quadraginta expoſito. calidius eſt chamæmelino. Admoueatur igitur fatigatis in hyeme: emollit enim & humectat. Bonum verò etiam iis qui à pituita leuiter febricitant, omninóque à frigidis cauſis laborantibus vtile eſt, tendinibus præſertim & muſculis.

Cap. XVI.

OLEI [a]liliacei confectio. Liliaceum, aut ſuſinũ, aut lilinum, fit ex albis lilii foliis, exectis vnguibus & ſolis iniectis ſine eo quod in illis eſt croceum, põdere vnc. duarũ, olei dulciſſimi optimi ſext. Italicum. Vas diligẽter obturatum inſolato diebus tribus. Poſtquam colo trãſmiſſum fuerit, adiice tertiò alias vncias duas liliorũ, & tribus dieb[us] inſolato,& iniice dein alia folia exquiſitè ſiccata,& ita in vmbra reponito. Si quis verò initio ſtatim ſex vncias oleo iniecerit, putreſcentes fœtidum efficerent oleum. Vtile autem eſt in muliebribus malis: ſoluit enim duritiem, & morſus ab acrimonia excitatos obtundit, robúrque vtero addit. Suſini hoc teſtantur, quòd grauidis ad facilem partum conferat. Cum aliis illitum, acopon eſt iis qui fatigati ſunt, atque emollientibus adiectum medicamentis, emollit:& in ſumma, tepidum dolores mitigat, emollit, odoratum eſt, & facilem reddit partum.

a Liliacei] Nicolai codex perperam legit ἰρίνου pro κρινίνου.

Cap. XVII.

OLEI è fœnogræco confectio. E fœnogræco paratum oleum vim habet emolliendi. Vtile eſt ad furfures, achores:& maculas faciei à ſole excitatas expurgat, & faciem candidam reddit atque extergit,& recentem facit. Ad vteri duritias & abſceſſus confert, difficultérque parientibus auxiliatur. Facit ad ani & inteſtinorum phlegmonas. iniectum teneſmum ſoluit. facit ad perniones. Paratur hoc modo: Fœnigræci libras duas ſemis, olei cõmunis ſextaria quatuor, cyperi libram vnam. Hæc macerato in oleo diebus ſeptem, & agitato ſingulis diebus tribus vicibus. Dein expreſſum & colo tranſmiſſum recondito in vaſe.

B

Cap. XVIII.

OLEI narciſſini confectio. Ex alborum narciſſi florum qui diem vnum prætabuerint vnciis duabus fit,& olei dulciſſimi ſextario Italico: vaſe exquiſitè obturato & ſoli expoſito diebus triginta. Oportet autẽ flores accuratè (vt in lilio dictũ eſt) permutare. fitque oleũ magis odoratum, potiſſimùm ſi mediocriter inſoletur. Si enim plus iuſto hoc, aut narciſſinum, aut violaceũ, aut aliud tale quod ſtabilem & vehementẽ odorẽ nõ habet inſoletur, odore deſtituitur. Vim autem habet narciſſi- C num calidiorem anethino. Proindevtile eſt aliis in partibus corporis capite dempto. Acrior enim eſt odor olei narciſſini quàm vt caput ferat.

Cap. XIX.

OLEI violarum confectio. Conficitur ex purpureis floribus,& albis violarum, quarum vnciæ tres coniiciũtur in dulciſſimi olei ſextarium Italicum. [a]Térque permutantur ipſi, vt in lilino eſt antea dictum. [b]Vim habet roſaceo paulo calidiorem: proinde iis qui in æſtate laborarũt & in ſole moratis hoc vtiliter adhibetur, potiſſi- D mùm id quod ex purpureis floribus cõponitur, in balneo inunctum. Ad laſſitudinem curandam odoris iucũditate, animi ſqualorem ad tranquillitatem ac voluptatem immutat,& ſomnum minimè turbulentũ facit.

a Térque] Hæc dictio ex Aetio adiecta eſt, qui habet καὶ ἀμειβομένου τρίτον. b Vim habet] Hæc ex Aetii ſententia ita conuertimus, qui legit ἔστι δὲ ἡ δύναμις αὐτοῦ θερμοτέρα τοῦ ῥοδίνου ἐπ᾽ ὀλίγον. Nicolai codex ſecus habet, ita nimirũ, ἔστι δὲ δυνάμεως ψυκτικῆς καὶ εὐωδεστάτης, id eſt facultatem verò habet refrigerantem & odoratiſſimam. quanquam minus rectè in Nicolao legatur εὐωστάτης.

Cap. XX.

E OLEI quod vocatur Iaſme confectio. Oleum Iaſme vocatum à Perſis, conficitur è floribus albis violæ & oleo ſeſamino. Florum violæ vncias duas in olei ſeſamini ſextarium Italicum coniiciuntur & permutantur, vt in lilino eſt dictum. Apud Perſas inter epulandum odoris gratia vſurpatur. Prodeſt etiam [a]toti corpori in balneo, in corporibus quæ calefactionem & laxationem deſiderant. Grauiùs verò ſpirat quàm vt plerique ipſum libẽter recipiant.

a Toti corpori,&c.] Locus hic in manuſcripto codice mirifi- F cè deprauatus eſt, in quo ſic habetur, ἁρμόζει δὲ καὶ ὅλως τῷ σώματι κατὰ λουτρὸν, ἐπὶ τῶν θερμασίας καὶ χαλάσεως σωμάτων: quum ita potius legendum ſit, ἁρμόζει δὲ ὅλῳ τῷ σώματι μετὰ τὰ λουτρὰ ἐπὶ τῶν θερμασίας καὶ χαλάσεως δεομένων σωμάτων.

Cap. XXI.

OLEI myrtini confectio. Fit hoc etiam foliis myrti viridibus acceptis vnciis duabus,& in olei omphacini ſextarium Italicum coniectis, & vini odorati adſtringentis Italici ſextarii quarta parte. Deinde coquito ad lentas prunas donec folia ſiccentur, vinúmque aſſumatur. G Poſtea per colum tranſmittito, oleúmque purum in vitreum vaſculum reponito, ac foliorum myrti viridium (poſtquam diem & noctem tabuerint) vnciã vnã, & ſic reconde. Adſtringit & refrigerat oleum hoc plus quàm lentiſcinum & melinum. Quapropter ſtomachi & iecoris irrigationibus haud confert: ſed neque aliis viſceribus eſt vtile. Multa igitur experientia compertum eſt, ceratis & emplaſtris, [a]quibus pars adſtrictione denſanda & vbi ab ea repellendum eſt, vtiliter adhiberi. Vtile quoque ad affluẽtes defluxiones, & vlceribus [b]humidis H cicatricem inducit,& capiti mulieris vt capillos contineat, vtile & odoratum eſt.

a Quibus pars adſtrictione] Codex manuſcriptus legit corruptè admodum, δι᾽ ἂν στύφη, καὶ ἀποκρουομένου. quum ita ex Aetio legendum ſit, δι᾽ ὧν πυκνοῦν τῇ στύψει,&c. b Humidis] Manuſcriptus codex falſò ἱεμωμένοις legit pro ὑγραινομένοις.

Cap. XXII.

OLEI maſtichini confectio. Maſtiches vnc.vnā, olei communis omnino immaturi ſext. vnum. coquitur in vaſe duplici. Calidum verò eſt mediocriter, & bonum corpori colorem conciliat. Paratur autem ſimiliter amaracino. odoratius tamen eſt. Efficax etiam ad affectus. Condenſat & obturat admotum partibus quæ roborari deſiderant. Conſtringit & calefacit mediocriter.

Cap. XXIII.

OLEI ſtyracini confectio. Olei optimi ſext. vnū, ſtyracis pinguis vnc. duas. coquito in duplici vaſe. Calidius eſt anethino modicè: vehementer autem emollit. quapropter corporis durities inſigniter mollit.

Cap. XXIIII.

OLEI Sicyonii confectio. Olei dulcis ſext. decem, fœnigræci ſextarium vnum, roſmarini, polii, ſampſychi, ſing. vnc. ſex, tedæ vnc. quatuor, ariſtolochiæ longæ vncias XII. meliloti vnc. ſex, cucumeris ſylueſtris radicis lib. duas, aquæ quod ſatis eſt. Coctum & colo tranſmiſſum vſurpato. Archigenes autē ait parari in Sicyonio, fœnogræco, & hyperico.

Cap. XXV.

OLEI Metopii confectio. Huiuſmodi oleum conficitur in Ægypto. Appellatur verò metopium propter galbani lignum. Conficitur autem ex oleo omphacino & amararum amygdalarum, cardamomo, iunco odorato, calamo odorato, melle, vino, carpobalſamo, galbano & reſina. Calefacit ora venarum: aperit, extrahit, purgat. Facit ad præciſos muſculos, & neruos, pariter ad aquoſos ramices: & in ſumma, vim emolliendi obtinet.

Cap. XXVI.

OLEI Mendeſii confectio. Hoc oleum ſummè emollit & laxat corpus, puſque creat. Componitur autem ex myrobalanino oleo, &[a] myrrhæ. Alii verò[b] gratia adſtrictionis cinamomum quoque inſpergunt.

a Myrrhæ] Græce eſt σμύρνης: Actius autem legit ζιγγιβέρεως hoc eſt zingiberis. b Gratia adſtrictionis] Codex Nicolai perperam legit μετὰ τὸ ἀποσύψαι pro διὰ τὸ, &c.

Cap. XXVII.

OLEI [a]megalii confectio. Megalium vocatum olim quidem conficiebatur, nunc autem deſiit. E Conficitur amaracino ſimiliter, ampliuſque additam ſibi reſinam accipit. Facit ad eoſdem affectus.

a Megalii] Sic legit Dioſcorides & Actius, nempe μεγαλείου: Nicolaus autem μεγαλίνου.

Cap. XXVIII.

OLEI amaracini confectio. Sabinæ, xylobalſami, calami odorati, floris iunci odorati, nardi Celticæ, coſti, ſing. lib. duas ſemis, amomi, caſiæ, carpobalſami, ſingul. lib. vnam ſemis, myrrhæ, ſeminis amaracini, ſing. lib. S. olei omphacini ſext. quindecim, vini odoratioris ſext. F duos ſemis. coquitur more nardini. Vim obtinet calefacientem, vt nardinum: non verò ſimiliter roborat. Magis verò tenuium partium eſt nardino, magiſque mitigat & lenit, quòd non habeat opobalſamum. Mulieribus in ſinum inditum, menſes mouet. Melius autem amaracinum calefacit, ora venarum aperit. Congruit fiſtulis, aquoſis ramicibus poſt chirurgiam. Facit ad ferina vlcera, & cruſtas. ad difficultatem vrinæ illitum ſedi. G Facit etiam ad phlegmonas vteri, & durities, menſeſque mouet, & hæmorrhoidas aperit.

Cap. XXIX.

OLEI cyprini confectio. Olei communis ſextar. duodecim & S. cyperi, helenii, iridis, ſing. lib. S. hyſſopi, ſeminis agni, ſaluiæ, ſing. vnc. vnam S. florum cypri lib. ſemis. Coquitur hoc duabus coctionibus, aliis omnibus ſpeciebus vino odorato per vnum diem prius irroratis. dein iniecto oleo coquito horis ſex. Poſtridie oleo per colum tranſfuſo, iniice florem cypri cum teneris ramulis non contuſum. Si verò aridus fuerit, prius contundito, & coquito horam vnam. Cyprinum autem inſigniter calefacit. H tenuium eſt partium, & vtero valde vtile, præſertim refrigerato: craſſos enim in ipſo humores extenuat. Vbi verò copiam viridis herbæ habere poſſu- A mus, ita paramus: Cypr [illegible] ſexaginta ſemis, cyperi, helenii, iridis, ſing. [illegible] ſampſychi, hyſſopi, ſaluiæ, ſing. vnc. vnam, citri foliorum viridium vncias tres ſemis, chamælibani viridis vnc. duas, foliorum lauri viridium vnc. duas, florum cypri vnc. ſex, opobalſami vnc. tres.

Cap. XXX.

OLEI irini confectio. Iridis, aſpalathi, [a]cyperi, helenii, ſing. lib. duas S. opopanacis vnc. vnam S. anchuſæ vnc. vnam, olei puri ſext. XV. aquæ ſext. II. S. Contundito B ſingula craſſiuſculè, & diebus duobus macerato. dein coquito horis ſex, & poſtea iniice opopanacem in vino maceratum & liquatum. Interdum prædictis adiicimus iunci odorati vnc. tres, caſiæ, xylobalſami, nardi Celticæ, ſing. vnc. tres. Vis eius calefaciens: verùm minimè acris. ideo refrigeratis partibus vtile. Roborat etiam, & emollit.

a Cyperi, helenii] Manuſcriptus codex falſò legit, κυπείρου ἐλαίου pro κυπέρου, ἑλενείου.

Cap. XXXI.

C OLEI nardini Cyziceni confectio. Conficitur autem in Alexandria ſæpius, & eſt valde bonum & vtile. Olei omphacini ſext. Italicos ſex, aſpalathi, cyperi, iridis Illyricæ, ſeminis cardamomi, ariſtolochiæ longæ, caſiæ ligneæ, ſing. vnc. ſex, helenii, xylobalſami, floris iunci odorati, caſiæ, coſti, ſing. vnc. tres, amomi, folii, ſpicæ nardi, arnabonis, ſtyracis, carpobalſami, ſing. vnc. vnam ſemis, opobalſami vnc. vnam, ſabinæ vnc. ſemis. Paratur autem hoc modo: Aſpalathum, cyperum, helenium, xylobalſamum, irin, ariſtolochiam, demptis corticibus, D craſſiùs tundito, ac tribus diebus aqua calida macerato. dein[a] oleum iniice, & continuè mouendo coquito, miſcendo aquam paulatim ad eam quæ primò coſumitur, & coquito horis tribus aut longiùs, finitóque pernoctare. Poſtridie ea quæ iā cocta ſunt amoueto: & ab oleo ſeparās aquā, aliā admiſce purā aquā parūmq; vini, & coque. Vbi ebullierint, adiice primùm cardamomū, dein iuncū & caſiā lignea cōtuſa, & coquito horis duabus, & iterum ſine per noctē ſtare. Tertio die ſpeciebus his extractis ſimiliter, aquam puram affundens coquito: & vbi E ebullierit, inſperge ſeorſim trita, caſiam, coſtum, & reliqua: in fine autem ſpicam nardi, folium & ſtyracem in partes tenues conciſa & liquefacta tolle confeſtim ab igne, & iniice opobalſamum, & ſufficienter agitatis obturatiſque tutò, permitte diebus duobus, atque ita vaſculo excipito, & vtitor. Quod verò ſecundū appellatur, ſic conficitur. His quæ à tertia decoctione relicta ſunt adiice [b]olei ſextar. ſex, & feruefaciens coquito horis duabus. dein inſperge caſiæ in pollinem tritæ, nardi Celticæ, ſing. vnc. vnam, ſabinæ drach. duas, ſtyracis vnc. F ſemis, opobalſami vnc. vnam. Eſt nardino ipſi facultas calefaciendi, firmandi & mitigandi ſtomachum. Refrigerato igitur & imbecillo ventri, ac iecori iiſdem malis affectis, maximè vtile eſt. [c]Iniicitur etiam inteſtinis refrigeratis. Vtero quoque laborante, eo vt admodum laudato, vtere.

a Oleum iniice] Hæc in manuſcripto Nicolai codice non habentur, ſed ex Aetio adiecta ſunt, qui ita habet, εἶτα ἐπιβαλὼν τὸ ἔλαιον, ἕψε κινῶν συνεχῶς, ἐπιβαλὼν, &c. b Olei ſext. ſex] Manuſcriptus codex haud rectè legit, ἴσον ἐλαίου ἁ. quum potius ex Aetio legendum ſit ξ. ς'. c Iniicitur] Codex Nicolai perperam ἐνίαλ legit pro ἐνίεται.

G

Cap. XXXII.

OLEI nardini confectio Ioannis vnguentarii. Olei communis ſext. tres, aſpalathi lib. duas, xylobalſami lib. vnam, coſti vnc. vnam S. xylocaſiæ vnc. duas, carpobalſami vnc. tres, amomi vnc. vnam ſemis, ſtyracis calamitis, opobalſami, ſing. vnc. vnam.

Cap. XXXIII.

OLEI nardini confectio magis varia. Olei communis puri ſext. tres, helenii vnc. nouem, aſpalathi lib. vnam ſemis, cyperi lib. vnam, ligni aloes boni, iridis, foliorum H myrti & lauri, roſmarini, ariſtolochiæ, caſiæ ligneæ, ſingulorum lib. ſemis vnc. tres, caſiæ lib. ſemis, xylobalſami lib. vnam, floris iunci odorati vncias tres, coſti libram ſemis, amomi libram ſemis vncias tres, folii,

ſpicæ nardi,ſing.l[illegible] eris lib.vnam ſemis,ſtyracis lib.ſemis vnc.[illegible] myrrhæ, cardamomi, ſing.libr. vnam,Celticæ vnc.[illegible]decim,caryophylli lib.vnam,ligni caryophylli lib.S.[a]gomphiti vnc.quindecim,ladani lib.ſemis, aſari,cin[illegible]momi, ſing.lib.vnam ſemis,ligni cinamomi,[b]bocha,zanbani,ſing.lib. vnam, myrobalani,carpobalſami,ſing.lib. ſemis vnc.vnam ſemis , terebinthinæ lib.vnam ſemis,balſami libram ſemis, vini odorati quod ſatis eſt.

a Gomphiti] Manuſcriptus codex habet γομφίτιδος. Aetius verò legit γομφίτου. Quid verò ſit γόμφιτον,diuinare ſatis non poſſum. Fortè pro eo legendum erit συμφύτου, vt diximus annot. 257.ſect. primæ. b Bocha,zanbani] Nicolaus habet βοχᾶ,ζανβανί. Conſtat autem eſſe voces barbaras , quarum etiam multæ ſunt apud Aetium in Nardini deſcriptione. Quid verò ſignificent, in præſentiarum indicare haud poſſum.

Cap. XXXIIII.

OLEI Salca confectio, admodum probata. Aſpalathi vnc.ſex, xylobalſami vnc.nouem,cyperi vnc.quatuor,helenii,iridis,ſing.vnc.ſex, calami odorati [a]ſcrup. octodecim,ſpicæ nardi vnc. vnam,iunci odorati vncias duas ſemis,ſtyracis pinguis vnc.duas , nuces Indicas II. folii ſcrup.octodecim,caryophylli,arnabonis, ſing.vnc. vnam ſemis,amomi vnc.tres,caſiæ vnc.duas, coſti,myrrhæ,ſing.vnc.vnam,[b]zingiberis,caſiæ ligneæ,ſing.vnc. tres,olei ſext.vnum . coquitur modo dicto in nardino. In prima decoctione adiice thus,xylobalſamum,irin,cyperum, helenium , xylocaſiam , demptis corticibus,& craſſo modo contuſa , & in aqua duobus aut tribus diebus antea macerata. in altera decoctione adiice calamũ odoratum,iuncum odoratum,prius in vino odorato veteri humectata.in tertia,reliqua. At quod ſecundum appellatur,ita conficitur : His quæ à tertia coctura reliqua ſunt,adiice olei ſext.ſex, & coque ſufficienter.dein iniicito ſtactes bonæ & albæ vnc.tres,[c]ſiromatis id eſt aquæ opobalſami,maſtiches,ſing.vnc. ſex, ſtyracis bonæ vnc. vnam.Vtuntur ſalca mulieres caput inungentes.Eſt verò optimum.

a Scrup.octodecim] Aetius habet οὐγγίας ιη.hoc eſt vnc.octodecim,quemadmodum etiam paulo poſt in folii adiectione.
b Zingiberis] Manuſcriptus codex habet παπαβέρεως , corruptè haud dubiè pro ζιγγιβέρεως. Sic enim Aetius legit , & adiicit ὕπνου , hoc eſt hypni ſeu muſci. c Siromatis] Nicolai codex legit deficienter συρώματος τοῦ ὕδατος τοῦ ὀποβαλσάμου , quum ex Aetio legendum ſit σιρώματος, ἤτοι τὸ ὕδωρ τοῦ ὀποβαλσάμου.

Cap. XXXV.

OLEI Salca confectio Ioannis vnguentarii. Habet coſti,folii,ſing.vnc.duas ſemis,caſiæ, myrrhæ, ligni caryophylli,carpobalſami,ſing.lib.ſemis,ſpicæ nardi vnc. duas,calami odorati vnc.ſemis,iridis lib.vnam, ſtyracis pinguis vnc.quatuor S.croci drach. duas, olei communis puri ſext. tres.

Cap. XXXVI.

OLEI [a]malabathrini,id eſt foliati confectio. Recipit aſpalathi lib.ſemis vnc.tres,xylobalſami lib.vnam, cyperi lib.ſemis, helenii lib.ſemis vnc.tres, folii vnc. II. [b]amomi,xylocaſiæ,vnc.tres,myrrhæ vnc.vnam S. coſti vnc.quatuor ſemis, ſtyracis optimi lib.ſemis, carpobalſami vnc.tres,calami odorati lib.S.vnc.tres, ſpicæ nardi vnc.vnam,caryophylli vnc.duas,ſiromatis hoc eſt [c]ſubſidentiæ aquoſæ opobalſami, arnabonis, ſing.vnc.tres, cardamomi vnc.tres, iridis lib. S. helenii drach.decem, vini odorati quantum ſufficit. coquito vt nardinum.

Quibus odorata vnguenta cõpetant.Odorata vnguenta iis qui caput frigidius habent magis conueniunt,aut mediocriter calidum in hyeme : calidioribus enim non ſunt vtilia.Si verò quiſpiam odoris gratia iis vti vult,roſaceum æquale æquali commiſceat . ita enim mixtum, non eſt noxium. [d]Quoniam verò plures mulieres ſic capita habet calida, vt nullum quidem calefacientium ſuſtineant, propterea oleum omphacinum ſolùm vſurpẽt & roſaceum. Quædam verò earum nequaquam oleo vtuntur, eo quòd [e]ſtatim hume[ct]entur capita , deſtillationéſque incurrant.Has nõn oportet cogi vt inunguantur : indigent enim vt caput exſiccetur opportunis inſperſionibus aridis, [f]non vt oleo humectetur.

a Malabathrini] Codex Nicolai falſò legit μαλαθρίνου pro μαλαβαθρίνου. b Amomi] In Nicolai codice minus rectè κιναμώμου

A pro ἀμώμου ſcribitur. c Subſidentiæ] Græcè eſt καθίσμα. In Aetio autem legitur κάθισμα. d Quoniam verò] In codice manuſcripto perperam legitur,ἐπὶ δὲ πολλαῖς pro ἐπειδὴ πολλαὶ,&c.
e Statim] Manuſcriptus codex falſò legit παχέως pro ταχέως.
f Non vt oleo humectetur] Hæc in codice Nicolai non habentur, ſed ex Aetio ſunt adiecta,qui legit οὐ τῷ ὑγραίνειν τοῦ ἐλαίου.

Cap. XXXVII.

OLEI capniſti hoc eſt ſuffumigati vel infumati cõfectio. Vnguium odoratorum magnorum,thuris maſculi,ſtyracis optimi,bdellii puri,coſti, ſing.vnc.duas.S. olei dulcis ſextar.duos ſemis,hypni quod ſatis eſt.Coſtũ B in craſſiores partes diſſectum, atque itidem ſtyracem & bdellium,poſteaquam ſimul commixta ſunt,in vas nouum teſtaceum anſulas non habens coniicies,cuius orificium hypno obturabis , extráque hypnum ſurculis aſpalathi aut quodam ex odoratis circumſepias , ne è fictili excidat . dein aliud vas teſtaceum ſine anſulis accipias,collo procero, quod orificium habeat alterius vaſis ſpecies prædictas continentis orificio aptè conueniens. In quod coniicies olei dulcis ſext.quinque : poſtea defoſſum vaſculum oleum continens vſq; ad collum terra C obrues,ne igne excandeſcat . deinde [a]altero vaſe in caput reſupinato,ipſumque orificio fictilis continentis oleum coaptato,totumque vas fictile & vtrorumque orificia inuicem coaptata,extrinſecus luto circumlinito,& ſine exſiccari.deinceps carbones plures circumpones,& tecto per eos vndequaque fictili,accende ignem & ventilato. Igne autẽ accenſo, finito [b]ipſum tabefieri, vt ſenſim ignitæ per teſtacei vaſis oſculum ſpecies in ſubiectum ipſis oleum euaporent. huius enim gratia infumatum nominatur.Poſtridie aperto oleo illud amoueto,& D in vitreo vaſe ſeruato.Vtũtur hoc mulieres quibus menſes ſupprimuntur, imum ventrem & lumbos eo inungentes.Conuenit etiam iis quæ à partu modicè purgantur,ſimiliter illitum.Vtile quoque eſt iis quibus thorax refrigeratus eſt,& teneſmo, calida lana complicata exceptum,imóque ventri & lumbis impoſitum.

a Altero vaſe in caput] Nicolai codex habet ἐπὶ κεφαλῆς λαβὼν,hoc eſt capite apprehenſo. Rectiùs autem Aetius legit ἐπὶ κεφαλῆς βαλὼν,id eſt in caput reſupinato. b Ipſum] In codice Nicolai falſò αὐτὰ pro αὐτὸ legitur.

E

Cap. XXXVIII.

OLEI maſtichini magis varii confectio. Recipit olei communis ſext.XII.S.helenii lib.vnam vnc.tres, xylobalſami lib.duas S.florum iunci odorati, cardamomi, maſtiches,ſing.lib. vnam vnc. tres, xylomaſtiches libr. duas, terebinthinæ lib.S.& quartam partem , comæ abſinthii vnc.tres, vini odorati ſext.vnum & quartã eius partem,aquæ ſext.duos S. Arida vino tribus antè diebus macerata miſceantur oleo & aquæ, coquantúrque horis ſex,& tandem maſtiche & terebinthina iniiciantur.

F

Cap. XXXIX.

OLEI maſtichini confectio ſimplex. Accipit olei communis , florum iunci odorati, ſing. lib. S. comæ abſinthii,cyperi,ſing.vnc.S.maſtiches vnc.vnam ſemis, roſarum Perſicarum vnc.ſemis, folii Indici ſtag. vnum ſemis,ſtyracis vnc.vnam.

Cap. XL.

OLEI ex anemone confectio. Florum anemones folii vnc.vnam,olei dulcis ſext.Italicum ſemis.præparato G probè vt irinum, & vtere. Calefacit & diſcutit œdemata mixtum adipi ſuillo.

Cap. XLI.

OLEI leucophyllini confectio. Roſarum è fructu rubi,quæ leucophylla dicuntur vnc.vnã ſemis, olei omphacini ſextar.Italicum ſemis . Reconde in vaſe immutando,(vt in irino eſt dictum)& mediocriter inſolato. hoc vt roſaceum ſe habet. Adſtringit enim & refrigerat,idque roſaceo magis.illitum,cranium quoque ſanat.

Cap. XLII.

H OLEI gleucini,id eſt muſtei confectio. Olei [a]benephrados,hoc eſt porracei puri lib.quindecim, vini veteris odorati ſextarium vnum S. muſti aminæi ſext. ſeptem S. aſpalathi vnc. tres, hedyſari, artemiſiæ, [b]coſti,

cappariſ,ſing.vnc.vnam S.myrrhæ legitimæ vnc.vnam ſemis drach.vnam, foliorum viridium myrti vnc.vnã, bdellii,iridis,ſing. vnc.vnam ſemis, ſtyracis puri,caſiæ, ladani,ſing.vnc.ſemis drach. vnam,croci vnc.vnam dr. duas,carpobalſami vnc.vnam ſemis,thuris maſculi, crocomagmatis,ſing.vnc.tres, opopanacis vnc.ſemis, cardamomi vnc.ſemis drach. vnam,calami odorati vncias tres,aſari vnc.vnam S.caſiæ nigræ vnc.vnam S. amomi vnc.ſemis drach. vnam, coſti vnc.vnam, nardi Celticæ vnc.tres,mellis,roſarum aridarum,ſampſychi, malabathri,ſing.vnc.ſemis drach.vnam, fœnigræci vnc.vnam S.balſami vnc.tres,caſami,quod eſt cyclamini ſemẽ,vnc. ſemis,helenii lib.ſemis vnc.vnam drach.duas, [c] ſpathæ palmarum vnc.tres. Præparatur hoc modo. Viridia in mortario contundito. adiice oleum & vinum pondere olei dimidio,& ſinito macerari diebus quinque.dein coquito quoad muſtum ignis feruore abſumatur. Colo tranſmiſſo liquore,herbas abiice,& reſarciundæ iniectorum iacturæ adiice iterum oleum & muſtum quod remanſerat,cæteráque arida tuſa & cribrata cribro denſiore,atque ad vnitatem redacta,diebus ſeptem madere ſinito:rurſuſque coquito dum muſtum ignis feruore abſumatur.dein colo tranſfuſum oleum ſinito diebus ſenis. dein oleum defæcatum tranſfunde in vas vitreum; & vtere.

a Benephrados]Græcè eſt βενεφράδιος, ἤτοι πρασινελαίου.
b Coſti] In manuſcripto codice falſò κόκου legitur,pro κόστου.
c Spathæ palmæ]Græcis σπαθοφοίνικον dicitur:nec aliud eſt quàm fructus palmæ adhuc florentis inuolucrum.

Cap. XLIII.

OLEI Cyprini confectio. Citri,& foliorum lauri, ſing.vnc.duas, helenii vnc.tres, aſpalathi, ariſtolochiæ longæ,ſing.vnc.duas,iridis,cyperi, ſaluiæ,ſing. vnc.vnã ſemis,olei porracei lib. duas. Hæc prius in vino macerato,& cum oleo decoquito ſenis horis, & colo tranſfuſo liquore herbas abiicito.Oleo autem accepto hæc iniicito,xylobalſami,caſiæ ligneæ,ſing.vnc.duas, ſampſychi, cumini Æthiopici,ſing vnc.vnam S. opopanacis, florũ cypri,ſing.vnc.vnam,myrrhæ,ſtyracis, maſtiches, ſing. vnc.vnam S.æruginis raſilis vnc. ſemis. Subactis probè vtere.

Cap. XLIIII.

OLEI boni cucumerini compoſiti confectio. Olei cõmunis ſext. quinque, radicis cucumeris ſylueſtris lib.ſemis,ſerpylli,meliloti,ſing.vnc.tres; tedarum pinguium, althææ, ſing.vnc.duas ſemis, ſcolopendrii vnc. tres,fœnigræci ſext.vnum.Præmaceratis in aqua die vno, dein colo tranſmiſſis,& iniecto cum oleo etiam vini ſextario vno, & vndiquaque decoctis, adiiciuntur medullæ ceruinæ cum exiguo oleo liquatæ; & adipis gallinacei,ſing.vnc. duæ, & cum oleo colata in vas tranſfunduntur.nonnulli etiam ſoli exponunt ipſum poſtquam decoctum eſt diebus quadraginta.

Cap. XLV.

OLEI cucumerini efficacior confectio. Elaterii, ſext.vnum ſemis,ariſtolochiæ longæ & rotundæ,ſtyracis,helenii,hyſſopi,iridis, colocynthidis,pulegii, origa-

A ni,cyperi,olei,ſext.duo. [illegible] mixta decoquantur quoad parum ſucci abſumptum fuerit.

Cap. XLVI.

OLEI cucumerini confectio compoſita. Radicis cucumeris ſylueſtris tabefactæ vnc.vnam, olei ſext. Italicum. Coquito in duplici vaſe,& vtere.

Cap. XLVII.

OLEI cyprini confectio. Foliorum citri viridiũ faſciculum qui manu cõplecti poteſt,vnum, foliorum myrti viridium modium vnum, ramorum cupreſſi mo-
B dium,cyperi,cardamomi,œnanthes ſiccæ, Celticæ, florum iũci odorati,maſtiches,ſtyracis,helenii,ſampſychi, ſeminis agni, ſing.vnc.S. iridis vnc.duas, olei Hiſpanici ſextar. octo, aquæ quod ſatis. Coquito vt in nardino eſt dictum.

Cap. XLVIII.

OLEI cyprini alia confectio. Myrrhæ vnc. vnam, foliorum citri,cardamomi,calami odorati, ſingul. vnc. tres,aſpalathi lib.vnam,ſampſychi vnc.vnam,olei veteris ſextar.quinque,vini veteris & aquæ, ſingul.ſext.tres.
C Vinum,& aquam commixta, ſpecieſque craſſiculè cõtuſas ſine macerari diebus & noctibus tribus.dein oleo iniecto decoquito donec aqua & vinũ abſumantur. Poſtea accipe opopanacis, myrrhæ, ſtyracis, & maſtiches, ſing.vnc.vnam. Diſſolutis iis cum parte vini,habeto paratum. dein colo tranſfuſis oleum diligenter miſceto, rurſuſque coquito.Dein colatis vtere.

Cap. XLIX.

OLEI maſtichini confectio, [a] Gaziti vnc.vnam, comæ abſinthii,foliorũ rutæ viridium,ſing. ſcrup.tres,
D olei communis ſcrup. vnum ſemis, maſtiches ſcrupul. quatuor ſemis,ſtyracis,ſtactes,terebinthinæ,ſing.ſcrup. tres,olei laurini ſcrup.quatuor ſemis,tedacei ſcrup.tres, nardini ſcrup.nouem,olei anethini vnc.tres.

a Gaziti] Græcè eſt γαζίτου. Quid verò hæc vox Nicolao ſignificet,me ignorare fateor.

Cap. L.

OLEI mandragoræ confectio,phreniticis, febricitantibus, & vigilantibus conueniens.Olei cõmunis lib. duas,ſucci mali Punici acidi,ſucci mandragoræ radicis, ſing.vnc.quatuor,ſucci hyoſcyami vnc.duas, ſucci papa-
E ueris hortenſis nigri vnc.tres,ſucci foliorum violæ,ſucci canchryos,ſing.vnc.vnam,opii boni, ſtyracis calamitis,ſing.vnc.ſemis. omnia ſimul cum oleo mixta reponito in vaſe vitreo, & ſub æſtu caniculari inſolato diebus decem, dein coquito vt ſolum oleum remaneat.Colatum recõde in vaſe,& vtere in fronte ac temporibus.

Cap. LI.

OLEI nenupharini confectio. Olei violacei, roſacei,ceruſſæ,ſing.vnc.vnam, caphuræ drach. ſemis, lithargyri vnc.ſemis,betonicæ,amyli,ſing. vnc.vnã,thuris albi drach.vnam ſemis,ſucci pſyllii & ptiſanæ,adipis
F gallinacei,amianti,ſing.drach. vnã. Ceruſſam cũplumbo præparatã eſſe oportet. ceræ puræ albæ drach. duas, aloes flauæ,ſarcocollæ,ſing.drach.vnam. Probè parato vtere.

INDEX ENEMATVM SIVE iniectionum.

Enema ſeu iniec[illegible] [illegible]ſentericos & alios morbos, Cap. I.
Enema ad dyſentericos mirabile, Cap. II.
Enema dyſentericum optimum, Cap. III.
Enema dyſentericum mirabile, Cap. IIII.
Enema ad dyſentericos & lientericos, Cap. V.
Enema ad colicos expertum, Cap. VI.
Enema ad colicos, Galeni, probatum, Cap. VII.
Enema ad colicos, Galeni, vt præcedens, Cap. VIII.
Enema ad colicos expertum, Cap. IX.
Enema ad colicos probatum, Cap. X.
Enema ad colicos ſimile, Cap. XI.
Enema ad colicos ſimile, Cap. XII.
Enema ad colicos mirabile, Cap. XIII.
Enema ſeu confectio tetrapharmaci, Cap. XIIII.
Enema ad colicos præſtans, Cap. XV.
Enema ad colicos ſomnum concilians, mitigans, & con coquens, Cap. XVI.
Enema per inferiùs iniiciendum, mirabile, Cap. XVII.
Enema ad colicos valde bonum, Cap. XVIII.
Enema ad colicos & diuturnos affectus præſtans, Cap. XIX.
Iniectio ad aures, diutinos nephriticos, calculoſos, & citra voluntatem mingentes, Cap. XX.
Enema ad colicos mirabile, Cap. XXI.
Enema ad colicos præſtans, Cap. XXII.
Enema ad colicos nobile, Cap. XXIII.
Enema ad colicos ſimile, Cap. XXIIII.
Enema ad colicos ſimile, Cap. XXV.
Enema ad vterum exulceratum, & eryſipelata, Cap. XXVI.
Enema ad continuas febres expertum, Cap. XXVII.
Enema ad iſchiadicos, Cap. XXVIII.
Enema ad nephriticos mirabile, Cap. XXIX.
Enema ad nephriticos melius, Cap. XXX.
Enema ad cœliacos & dyſentericos, Cap. XXXI.
Enema pituitam laxans, valde bonum, Cap. XXXII.
Enema ad colicos, Cap. XXXIII.
Enema ad colicos, dolorem ſedans, Cap. XXXIIII.
Enema ad colicos admodum vtile, Cap. XXXV.
Enema febres finiens, mirabile, Cap. XXXVI.
Enema febres finiens bonum, Cap. XXXVII.
Enema nephriticum, valde bonum, Cap. XXXVIII.
Enema nephriticum, expertum, Cap. XXXIX.
Enema ad cœliacos probatum, Cap. XL.
Enema delicatum appellatum, cōmune inſtrumentum, Cap. XLI.
Enema pituitam educens, bonum valde, Cap. XLII.
Enema ad colicos, inflatos, & dolore inteſtinorum cruciatos, Cap. XLIII.
Enema ad inflationes, colicos, & dolore inteſtinorum vexatos, Cap. XLIIII.
Enema cœliacum expertum, Cap. XLV.
Enema ad dyſentericos & cœliacos, Cap. XLVI.
Enema ad dyſentericos valde bonum, Cap. XLVII.
Enema ad dyſentericos & cœliacos, Cap. XLVIII.
Enema ad colicos bonum admodum, Cap. XLIX.
Epithema ad dyſentericos Metaſaculii, Cap. L.
Epithema ad dyſentericos & cœliacos, Cap. LI.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI, De Enematis ſiue Clyſteribus,

Sectio decimaſeptima.

Cap. I.

ENEMA dyſentericum mirabile. Recipit foliorum hyoſcyami, quinqueneruiæ, filicis, arnogloſſi, cotoneorū, malorum immaturorum, brizæ farinam, aut integram, orizæ, ſidiorum, balauſtiorū, roſarū, rhois culinarii, rhois coriarii, hypociſthidis, ſummitatum rubi, lentiſci. Hæc coquito in aqua pluuia, & de decocto accipe quantum vis. admiſce lutea ouorum duo in aceto elixa, & olei roſacei vnc. S. deinadiice boli Armenii, ſigilli Lemnii, ſanguinis draconis, gummi Arabici, ſucci acaciæ & hypociſthidis, ſingulorum hexagia duo. Hæc ſimul ſubacta iniice tepida, pro viribus. Verùm altero enemate priùs corpus vacuandum erit, quod habet ptiſanæ, roſarum, mercurialis, foliorum tenerum betæ, herbæ venti, foliorum althææ, aniſi, chamæmeli florum. adiice etiam portionem thuris & ſacchari nigri vnciæ vnius, & ouorum lutea in calido cinere aſſata duo, roſacei quod ſatis eſt. Poſtea eo vtere, ac confeſtim cum prædicto tepidum iniice.

Cap. II.

ENEMA ad dyſentericos, mirabile admodum. Accipit orizæ, hordei nudati, caulium portulacæ ſine foliis, [a]ſecalis, myrti foliorum viridium, ſidiorum, balauſtiorum, capitis mali Punici, rhois Syriaci, rhois coriarii, gallarum, roſarum, ſummitatum rubi, meſpilorum, cotoneorum, pyrorum imm[illegible]turorum, quinqueneruiæ, polygoni, arnogloſſi, filic[illegible]x [illegible]. Hæc coquito in aquæ pluuiæ libris ſex: & vbi probè quoad libræ duæ remanſerint decoxeris, & per ſaccum tranſmiſeris, adiice gummi Arabici, ſigilli Lemnii, ſanguinis draconis, boli Armenii, amyli, [b]ceruſſæ, ſucci acaciæ & hypociſthidis, chartæ bōbacinæ vſtæ, ſucci arnogloſſi, galli interioris membranæ ventriculi, ichthyocollæ. Si verò vehementer inteſtina dolent, appone ſuccum polygoni aut opii, & ouorum elixorum lutea duo cum aceto aſſata, adipis renum capri. Præparatum infunde tepidum, prius vacuans per id quod antea dictum eſt purgatorium. Sinito in inteſtinis, quandiu idipſum æger continere poteſt.

a Secalis] Codex Nicolai habet σικάλλις, haud dubiè pro σίκαλις. b Ceruſſæ] Græcè eſt ψιμμυθίου. Sed fortè legendum erit ψυλλίου, aut certè σίμμεως vel ἀψινθίου, quod veriſimilius eſt.

Cap. III.

ENEMA dyſentericum valde bonum. Succi itrii, ſucci orizæ, adipis bouilli, cimoliæ, amyli, ſolani, ceruſſæ, olei roſacei, & ouorum lutea duo elixa in aceto. Præparato hæc cum ſucco quinqueneruiæ, polygoni, arnogloſſi, bolo Armenio, ſigillo Lemnio, & ſucco acaciæ. Probè paratum iniice tepidum, quando inflammatio eſt in inteſtinis.

Cap. IIII.

ENEMA dyſentericum mirabile. Lactis capræ quæ recēs peperit, cerati cum roſaceo & ſtillatitio roſarum liquore, ceræ cum feruente aqua dealbatæ. Iniice cū decocto ruborum, filicis, myrti, hordei, polygoni,

A quinquineruiæ,rhois Syriaci, rhois coriarii,caulis portulacæ, arnogloſſi,roſarum, ſidiorum,meſpilorum, balauſtiorum, baccarum myrti, & ſumach, aquæ pluuiæ quod ſatis eſt.Probè paratum iniice tepidum.

Cap. V.

ENEMA ad dyſentericos & lientericos. Habet meſpilorum,maſtiches,gallarum,roſarum,quinquenerulæ,balauſtiorum,hyoſcyami foliorum viridium, caulium portulacæ, cotoneorum, malorũ immaturorum, pyrorum ſylueſtriũ,rhois culinarii, rhois Syriaci, rhois
B coriarii,acinos vuæ, omphacis aridi,orizæ,hordei nudati,ſummitatum myrti nigri & fructuum,polygoni,& filicis.Hæc coquito in aqua pluuia ſufficienti, & ex decocto accipe quantum vis.adiice chartæ vſtæ bombacinæ, cicadarum vſtarũ,amyli, boli Armenii, ſucci quinqueneruiæ,acaciæ,& hypociſthidis,gummi Arabici,ſacchari roſacei cum ſtillatitio roſarum liquore ſubacti, & lutea ouorum in aceto cocta duo. Prius vacuato per aliud enema(vt dictum eſt) purgatorium & delicatiſſimum. Iniice hoc tepidum. Aliorum enematum cõfectiones
C reperies in capite De paſtillis.

Cap. VI.

ENEMA ad colicos,mirabile. Recipit fœnigræci,chamæmeli,abſinthii,colocynthidis,centaurii, anethi,aniſi,cumini,fœniculi, ptiſanæ, foliorum braſſicæ, mercurialis,meliloti, ſcarolachani. Hæc in aqua coquito ad tertias,perque colum transfundito. Accipe decoctum,& adiice illi lanam ſuccidam, atque cum decocto probè ſubactam iterum per ſaccum tranſmitte.dein accipe quantum vis,& admiſce hieræ picræ laxatiuæ vnc.
D ſemis, terebinthinæ, benedictæ laxatiuæ optimæ, ſing. vnc.ſemis,olei veteris communis,aut rutacei, aut anethini vnc. vnam. Paratum probè & ſubactum iniice tepidũ. Si verò ob acres & mordaces humores dolent, iniicienda hæc ipſis erunt,oleum in quo decoctum eſt fœnũgræcum,chamæmelum,lauri,abſinthii,& althææ folia.Feruefiant bene cum adipe anſeris,gallinæ, ſucco ſeminis lini,ptiſanæ,& roſaceo oleo.

Cap. VII.

ENEMA ad colicos Galeni,probatum. Luteorum
E oui drach. IIII. apii drach. ſex, caſtorei drach. IIII. ſpicæ nardi drach.duas,myrrhæ drach.S. aluminis ſciſſilis dr. tres.Liquato hæc & irrigato cum vino ſufficienti & iniice drach.vnam cum oleo rutaceo.

Cap. VIII.

ENEMA ad colicos [a]Galeni, ſimile. Accipit rutæ,fœnigræci,abſinthii,chamæmeli,colocynthidis.Coquito cum oleo,& ex decocto accipe quantum vis, atq; adiice caſtorei, picræ Galeni, zulapii roſacei purgatorii, ſing.hexag.vnum ſemis, dulcis calami puri vnc. vnam.
F Paratum rectè iniice tepidum.

a Galeni] Non eſſe Galeni hoc enema, nemo non animaduertit,quòd in eo Galenus citetur,& quòd dulcis calami, hoc eſt caſiæ fiſtularis quæ Galeno incognita fuit,mentio fiat.

Cap. IX.

ENEMA ad colicos,admodum laudatum. Habet cedrini liquoris vnc.vnam S.picis liquidæ drach.tres, caſtorei,lutei ouorum,ſing.vnc.S.dr.vnam, piperis cõmunis drach.quatuor.Paratum probè iniice quantũ digitũ medium ſeu indicem inquinat cum oleo rutaceo, pondere quartæ cotylæ partis. Miſce cum butyro etiam terebinthinæ vnc.S.dr.vnã, caſtorei dr. duas, nitri drach.
G tres,myrrhæ dr.duas,mellis Attici quod ſatis eſt. Probè paratum iniice à balneo dormituro tepidũ quantũ digitũ inquinat,cũ oleo rutaceo nucis Põticæ magnitudine.

Cap. X.

ENEMA ad colicos probatũ. Accipit aloes flauæ, opii,ſing.drach.tres,butyri,althææ,ſing.drach.ſex.Præparatum iniice pondere drach.quatuordecim,cum oleo rutaceo ſufficienti.

H Cap. XI.

ENEMA ad colicos ſimile. Recipit aloes flauæ,butyri, ſingul.drach. ſex, picis liquidæ drach. octo. Paratum iniice tepidum.

Cap. XI[I].

ENEMA ad colicos ſim[ile]. Capit ſucci opii dr. duas,butyri drach.ſeptem S.p[icis li]quidæ drachm.quatuor,cedriæ drach.ſex,vini qu[od ſati]s eſt.

Cap. XIII.

ENEMA ad colicos mirabile. Habet chamæmeli,althææ,anethi,fœnigræci,cumini,ſeminis lini, meliloti,rutæ,hordei aſſi,pulegii,ſing. drach.duas.Lota coniice in aquæ ſextar.tres: dein coquito quoad tertia pars remaneat.Poſtea adiice olei dulcis ſextar.vnum, & coquito cum decocto donec decoctum abſumatur,cauendo ne oleum aduratur. Adiice olei vnc.vnam S.butyri, adipis anſerini,ſing.drach.duas,tetrapharmaci tantundem.probè parato vtere.

Cap. XIIII.

ENEMA ſiue confectio tetrapharmaci. Recipit ceræ puræ,picis aridæ,colophoniæ, [a]adipis bouilli,ſing. drach.tres ſemis.Probè parato vtere.

a Adipis bouilli] Paulus & Aetius habent ταυϱίυ,hoc eſt taurini,quemadmodum etiam Celſus.

Cap. XV.

ENEMA ad colicos,admodum præſtans. Accipit cedriæ vnc.vnam S.picis liquidæ vnc.tres,caſtorei,opii, ſing.vnc.S.drach.vnam,piperis cõmunis gr.xxx. Vnitis vtere,digito indice vſque ad primum nodũ articulumve flexionis cũ olei rutacei cyatho dimidio inquinato. Admiſce etiam butyri vnc.S. terebinthinæ vnc.S.drach. vnam.tepidum per latiorem fiſtulam infundito.

Cap. XVI.

ENEMA ad colicos, à dormituris ſumptum. ſomnum facit,mitigat, concoquit, expertum. Accipit abſinthii ſucci,opii,centaurii, ſing. dr. duas,aloes flauæ drach.ſex,picis liquidæ,cedriæ,myrrhæ, maſtiches, foliorum rutæ,ſing.drach.S.caſtorei drach. v.croci drach. tres,ſtyracis drach.vnam,mellis Attici & terebinthinæ quod ſatis eſt. hæc coquito donec ad mellis conſiſtentiam veniant. Vbi vſus poſcit, accipe [a]drach. duas aut plus aut minus,pro viribus & iuxta ætatem. liquato in duplici vaſe cum oleo cyprino,gleucino,anethino,& fœnigræci, [b]in quibus cuminum & chamæmelum contuſum coctum eſt.diſſolue & parum butyri admiſce. Vbi prius vacuaueris aluum clyſtere qui ſtercus educit, habẽte folia maluæ, abſinthii, chamæmeli,fœnigræci,centaurii,violarum,ſeminis lini, mercurialis, anethi & cumini.Hæc in aqua coquito ad conſiſtentiam. dein accipe ex decocto quantum vis. Adiice dulcis calami puri vnc.vnam, hieræ picræ,& benedictæ laxatiuæ,ſing.vnc. S.agarici ſiliq.ſex,mellis Attici & olei communis.Paratum probè iniice tepidum.dein lauato,& nutrito,& vngito caput oleo anethino aut omphacino. Iniice dormituro prædictum enema, ſomnum inducens. Expertum enim eſt in Alexandria.

a Drachmas duas] Aetius habet L. δ΄. id eſt drachmas quatuor. b In quibus cuminum contuſum coctum eſt.diſſolue,&c.] Locus hic in manuſcripto codice prorſus deprauatus eſt. legitur enim hoc modo, ἑψέμενα μετὰ τῶν ἐλαίων, κυμίνου, καὶ χαμαιμήλων τεθλασμένων, καὶ βουτύρου βραχέως. Quum ita potius ex Aetio legendum ſit, ἐν οἷς ἑψεῖται κύμινον τεθλασμένον, προσμίσγων βουτύρου βραχύ.

Cap. XVII.

ENEMA quod per inferiora iniicitur, quo vſus ſum ego in Alexandria,mirabile. Capit caſtorei vnc. duas,croci vnc.vnam,opii,myrrhæ,ſing.vnc.duas,ſucci rutæ,nitri rubei, ſing. vnc. I. vel pro nitro adde ſpicam nardi. Excipe melle [a]Attico deſpumato. Vbi vſus poſcit accipe fabæ quantitatem, & dilue in vini menſura vna. Adiice etiam olei rutacei menſuram vnam, [b]vt videlicet duæ menſuræ ſint, ægróque prius lauato, [c]ante ſomnum vtere. [d]Cæterùm antidotorum in litera A dictorum,dolorẽ ſedantiũ,& enematum aſſiduũ vſum vitare oportet. Sedãt enim confeſtim dolores:cauſas verò intus ſeruant,& aut periculũ ſyncopes paulatim afferũt & mortẽ:aut diuturna & ſolutu difficilia mala efficiũt.

a Attico] Græcè eſt ἀττικῷ. Aetius autem habet πέφθῳ, id eſt cocto. b Vt videlicet duæ [me]nſuræ ſint] Hæc in manuſcripto codice non habentur,ſed ex Aeti[o a]diecta ſunt,qui habet ἵνα ὦσι κϱάσεις β΄. c Ante ſomnum] [Ma]nuſcriptus codex falſò legit πρὸς κίνασιν pro πρὸς κοίτην. d C[æte]rùm antidotorum,&c.] Hic lo-

cus totus mirificè in codice Nicolai eſt deprauatus. Debet autem ita ex Aetio reſtitui. Τῶν δὲ [illegible] ἐν τῷ ἄλφα στοιχείῳ αἰωδύνων αἰτιλιδέταν τε καὶ ἐνεμάτων [illegible] χρῆσιν φυλάττεσθαι δεῖ. παύουσι μὲν οὖν ἐν τῷ παραυτίκα τὰς ὀδύνας, [illegible] ἐγκατέχει δὲ ἔνδον τὰ αἴτια, καὶ ἢ κίνδυνον συγκοπῆς.

Cap. XVIII.

ENEMA ad colicos valde bonum. Habet rutacei olei, decocti fœnigræci, butyri, ſagapeni, opopanacis, ſcordii, hoc eſt aſæ fœtidæ, caſtorei, euphorbii, agarici, terebinthinæ, picræ, benedictæ laxatiuæ, œſypi. Subacta hæc cum decocto irrigato prædictorum enematum, & probè confecta iniice tepida.

Cap. XIX.

ENEMA ad colicos, & diuturnos affectus mirificũ. Recipit butyri vnc. duas ſemis, adipis anſeris & gallinæ, medullæ ceruinæ, terebinthinæ, ſingulorum vnciam vnam, adipis vrſini vnciam ſemis, cumini, foliorum rutæ, caſtorei, ſingulorum vnc. vnam ſemis, euphorbii recentis vnc. tres, opobalſami vnc. tres ſemis, nardi Celticæ vnc. duas, vnguenti nardini lib. vnam, olei rutacei ſextaria duo. Vtere hoc in vehementibus doloribus, corpore antea per aliam iniectionem, vt prædictum eſt, vacuato. Et poſt vnius horæ interuallum, ægrotanti iniice tepidam [a] menſuram vnam, ſiue calicem vnum mediocris poculi, & iube vt quieſcat, & longo tempore retineat, videbiſque diuinam eius virtutem.

a Menſuram vnam, ſeu calicem vnum, &c.] Et hic locus in codice manuſcripto non rectè ſe habet. legitur enim hoc modo, κράσιν α΄, κύλικα α΄, ἤτοι πλήρους ἀσυμμέτρου. Quum Aetio teſte ita potius ſit legendum, κράσιν μίαν, ἤτοι κύλικα α΄ πλήρους συμμέτρου.

Cap. XX.

ENEMA [a] quod cauſas vacuat & dolores mitigat. Facit etiam ad diuturnos nephriticos, calculoſos, & inuoluntariè mingentes. Accipit capita magna alliorũ tria, rutæ viridis, faſciculos manipulares duos, olei dulcis lib. duas. Allia decorticata coquito cum oleo, & ruta, donec torreſiant, idque ad carbones fumum haud edentes, ac dein colato, ad oleumque butyri librã ſemis adiicito, picis liquidæ ſextar. Italici octauam partem, cedriæ æqualem portionem. Decocta probè ac vnita, reconde in vitreo vaſe. Vbi vſus exigit, accipe vnc. vnam aut minus pro viribus, olei & vini æquales partes, vt vniuerſum fiat cotyle dimidia. tepidum iniice.

a Quod cauſas vacuat, &c.] Manuſcriptus codex habet, πρὸς αἴτια ἐργαζόμενα, πρὸς κεχρονισμένους, &c. Sed falſiſſima hæc quidem lectio, ita reſtitui debet, κενώσιν τῶν αἰτίων ἐργαζόμενον, ἀνώδυνον ποιεῖ καὶ τοῖς κεχρονισμένοις.

Cap. XXI.

ENEMA ad colicos mirabile. Olei cyprini libr. duas ſemis, caſtorei vnc. tres, tetrapharmaci regii cognominati, emplaſtri diachylon, terebinthinæ, butyri, ſingulorum vnc. tres, baccarum lauri quinquaginta, alliorum baccas magnas vigintiquinque, cumini lati vnc. ſemis, rutæ faſciculum manipularem vnum. Baccas lauri & allia purgato: latum cuminum & rutam mortario contũde, & in vini dulcis veteris dimidia cotyle macerato. Poſtridie adiice oleum & butyrum, coquitóque in duplici vaſe, & percolato, ac reliqua miſceto, & caſtoreum in oleo tritum. Vbi vſus poſcit accipe vnc. vnam, adipis [a] anſerini liquefacti vnc. vnam. Vnita & tepida iniice.

a Anſerini] Codex manuſcriptus legit perperam χοιρείου pro χηνείου.

Cap. XXII.

ENEMA ad colicos mirabile. Habet fœnigræci, ſeminis lini, ſing. vnc. vnam. Aqua prius macerato, & coquito. Vbi ſuccus inde prodierit, [a] quantum ad vſum ſatis erit percolato, ac in ipſo lanas ſordidas eluito. Laniſque expreſſis, [b] aquæ etiam ſalem & oleum mediocriter adiicito, vnitóque, ac iniice tepidum.

a Quantum ad vſum] In codice Nicolai perperam ita ſcriptum fuit, διηθήσας ἐάσον ὅσον ἐξαρκέσει ἀποπλῦναι ἐν αὐτῷ ἔρια, &c. quũ ita potius ſit legendũ, διηθήσας ὅσον ἐξαρκεῖ, ἀπόπλυνε ἐν αὐτῷ, &c. niſi pro ἀπόπλυνε malis legere ἀποπλῦναι: vt ſit ſenſus, Quantum ſatis erit, vt in eo eluas lanas, &c. b Aquæ ſalem & oleum] Manuſcriptus codex legit προσβάλλε τῷ ὕδατι, καὶ ἐλαίου συμμέτρου. Atqui minus rectè: legendum enim erit ἅλας καὶ ἔλαιον συμμέτρως.

Cap. XXIII.

ENEMA ad colicos mirabile. Accipe gallum admodum veterem, ſuffocato, mundato: interioráque

A eius oſſa abiicito, ponitóque in fœnumgræcum, ſpicam, cinamomum, anethum, cuminum, mercuriale, althææ folia & ſemen, abſinthium, ſemẽ lini, fœniculi radicem & petroſelini, crocum, adiantum, ſcolopendrium, folia braſſicæ, & melilotũ. Coquito in aqua dulci ad tertias, atq; ex decocto accipe lib. S. & quartã partem. Huic adiice hieræ picræ, benedictæ laxatiuæ, ſing. vnc. S. dulcis calami puri vnc. vnã, agarici ſiliq. quatuor, mellis Attici & olei communis quod ſatis eſt. Paratũ probè iniice tepidum, & iube vt ægrotus iuſto tempore quieſcat.

B

Cap. XXIIII.

ENEMA ad colicos valde bonum. Colocynthidis, violarum, mercurialis, abſinthii, anthemidis, foliorũ braſſicæ & althææ, aniſi, ſeminis fœniculi, herbæ venti, centaurii, fœnigræci, ſeminis lini. Coquitur in aqua dulci ſufficienti ad tertias. Accipiturq; de decocto lib. I. adiicitur illi hieræ picræ, benedictæ laxatiuæ, ſing. vnc. S. agaricæ ſiliq. IIII. turpeti hexag. duo, mellis Attici & olei quod ſatis eſt. Probè paratum iniice tepidum, & permit-
C te vt æger ſufficienti tempore quieſcat.

Cap. XXV.

ENEMA ad colicos, admodum probatum. Rutæ viridis vnc. tres, olei communis lib. vnam ſemis. Decoctis & per ſaccum tranſmiſſis adiice terebinthinæ, pinguedinis gallinæ & anſeris, œſypi, probéque paratum tepidum iniciatur, & iube vt æger iuſto tempore retineat, & videbis diuinam facultatem.

Cap. XXVI.

ENEMA ad exulceratum vterum, & eryſipelata.
D Hæc vteri mala curare oportet cum lacte muliebri recẽs mulcto, & cõtuſis peponis, angurii, cucurbitæ, & citruli ſeminibus, ſuccóque portulacæ. dein in alia aqua ad tertias decoquito violas, nenupharem, tenera betæ folia, roſas, ſpicam, intybum, hordeumque nudatum. Accipe ex decocto quantum volueris, & commiſce cum prædictis ſuccis, atque adiice ſacchari violacei vnciam ſemis per ſaccum tranſmiſſi, olei roſacei, & violacei, ouorum lutea duo bene contuſa. Probè paratum & tepidum iniice vtero per clyſterem, & ſine vt quieſcat, prius imum
E ventrem multoties inungendo cum feruenti vino bono, & oleo roſaceo.

Cap. XXVII.

ENEMA ad continuas febres, expertum. Foliorum betæ, violarũ, ſeminum cucumerum, nenupharis, lactucæ, & foliorum intybi, ceraſorum, Damaſcenorũ, hordei nudi, foliorum maluæ & bugloſſi, adianti, ptiſanæ, herbæ venti, ſcarolachani. Decoquito in aqua ad tertias. dein accipe decocti quantum volueris, & adiice illi
F ſacchari violacei vnc. vnam, olei violacei vnc. duas, mannæ vnc. ſemis. Hoc non ſolùm ad continuas febres eſt laudatum, ſed & ad lipyrias, hecticas, & tertianas. Aliqui verò vtuntur ad hecticas febres, & adiiciunt plures è ſpeciebus prædictis, & ſucco peponis, & citruli.

Cap. XXVIII.

ENEMA ad iſchiadicos, valde probatum. Agarici, medullæ radicis cucumeris agreſtis, caricarum, radicis apii, & fœniculi, rutæ, foliorum betæ, hordei nudi, al
G thææ, ſing. drachmam vnam, foliorum ebuli, pulegii, ptiſanæ, centaurii, thlaſpeos, calaminthæ, chamæmeli, ellebori. Coquito in aqua ad tertias, & accipe decocti quantum volueris. Adiice benedictæ laxatiuæ, hieræ Logadii, & trypheræ Saracenicæ, ſingulorum vnciam ſemis, mellis Attici & olei quod ſatis eſt. Aut pro oleo adiice butyri & ſalis quod ſatis eſt. Probè paratum iniice tepidum iſchiadicis, ob pituitam laborantibus.

Cap. XXIX.

ENEMA ad nephriticos, valde mirabile. Fœni-
H græci, meliloti, foliorũ althææ, abſinthii, ſing. vnc. tres. Coquito in aqua ad tertias, & accipe decocti quantum volueris. Adiice hieræ picræ, & benedictæ laxatiuæ, ſingul. vnc. S. mellis Attici & olei quantum ſufficit. Vbi rectè paraueris, tepidum iniice.

Cap. XXX. A

ENEMA ad nephriticos pulcherrimum. Centaurii,chamæmeli,[a]ampeloprasi,marrubii,rutæ, mercurialis,ſingulorum faſciculum manipularem vnum, fœnigræci,abſinthii,ſeminis Cnici,ſeminis lini, colocynthidis,ſingulorum drachmam vnam. His tuſis & cribratis adiice nitri vnciam vnam, ſalis vnciam ſemis drachmā vnam, olei communis vnciam vnam ſemis, dulcis calami puri vnciam vnam, hieræ picræ & benedictæ, ſingularum vnciam ſemis. Vbi probè parauerис,cum de B cocto prædicti enematis iniice tepidum.

a Ampeloprasi] Manuſcriptus codex corruptè admodum legit λευροπάσυ pro ἀμπελοπράσυ.

Cap. XXXI.

ENEMA ad colicos & dyſentericos. Orizæ, papaueris albi,lentis,taurocollæ,ichthyocollæ,rhois Syriaci, quinqueneruiæ,polygoni,cotoneorum, pyrorum ſylueſtrium,rhois coriarii,ſumachii, maſtiches & baccarum myrti.Coquito in aqua pluuiali ad tertias,& accipe decocti quantum volueris:atque illi adiice boli Armenii, C ſigilli Lemnii,ſanguinis draconis,lapidis hæmatitis, amyli,ceruſſæ,lithargyri,opii,atque terito vt pollinem, olei roſacei & ouorum lutea in aceto cocta duo, ſubactis omnibus ſimul, & irrigatis iniice tepidum.

Cap. XXXII.

ENEMA pituitam laxans,valde bonum.[a]Myrianthum, quæ eſt biuium humanum, aridam,cōiice in ollam nouam,cum plena manu ſalis,& lignis althææ,manipulo vno.Coquito in aqua dulci ad tertias.Dein colato in vas purum,adiice mellis Attici,olei & ſalis quod ſa D tis eſt.colatum & calefactum iniice nō contemnēs vtilitatem:expertum enim eſt.

a Myrianthum]Codex Nicolai ſic habet μυριάνθου,ἥ ἐστιν ἀμφοδος ἀνθρωπίνη,ξηρᾶς.Quid autē iis verbis velit Nicolaus,nō ſatis intelligo,niſi terram aridam in biuio per quod homines ambulant,repertā, ſignificare voluerit. Sed nihil pronuntiamus, præſertim in eo codice qui infinitis mendis ſcatet.Suſpicio tamen eſt pro μυρίανθον poſſe rectiùs legi μυρτακάνθαν,quo nomine appellatur myrtus ſylueſtris: vt ſecundo noſtrorum de ſtirpium hiſtoria commentariorum tomo latiùs diximus.

Cap. XXXIII. E

ENEMA ad colicos,quo ſemper vtor.Hyſſopi,centaurii,ſingulorum vnciam vnam, colocynthidem vnā integram.Coquito in aquæ ſextariis quatuor,quo ad dimidium abſumatur.Dein colato,& decocti accipito quātum lubet,adiicéque olei rutacei vncias tres & tepidum iniice.Quòd ſi verò iterum de eo iniicere vis, adiice olei rutacei vnciam vnam,mellis Attici vncias ſex, ſalis communis vncias tres.Pòſt calefactum iniice.

Cap. XXXIIII.

ENEMA ad colicos,confeſtim dolore liberans.Helenii,aloes flauæ,petroſelini,myrrhæ,caſtorei, F ſingulorum vnciam vnam,opii hexagia quinque,piperis albi, ſpicæ nardi,ſingulorum vnciam ſemis. Opium & myrrham prius in ſucco rutæ macerato, arida per cribrum tranſmiſſa adiiciendo, trita & exiccata reconde in vaſe in quo facilè perſpirent.Vſu poſcente, iniice cochlearia duo cum decocto rutæ tepido.

Cap. XXXV.

ENEMA ad colicos valde vtile.Fœnigræci,abſinthii,ſeminis anethi,apii & fœniculi, foliorum braſſicæ, G colocynthidis,mercurialis,centaurii,mēthæ, foliorum althææ & ſeminis,foliorum betæ tenerum. Coquito in aqua ad tertias.Decocti accipe lib. duas, & lanas in alis ouium ſordidatas in decocto donec omnes deponant ſordes,lauato.Poſtea adiice ſalis vnciam vnam, olei rutacei vncias tres,dulcis calami puri vnciam vnam, hieræ picræ Galeni & benedictæ,ſingularum vnciā ſemis, mellis Attici vncias duas. Subacta hæc & calefacta iniice.Si verò efficaciori vti neceſſe eſt,adiice etiam caſtorei hexagium vnum,terebinthinæ vnciam ſemis, ſaxi- H fragi,ſcordii,ſingulorum hexagium vnum ſemis, agarici grana decem.Iniice tepidum cum prædictis. Hoc verò expertum propter maximas in vehementibus colicis doloribus vtilitates.

Cap XXXV[I].

ENEMA febres finiens, [ex]pertum in ardentibus febribus.Succi ptiſanæ, & ſem[inis l]ini,nenupharis,violarum,florum bugloſſi,hordei [nudi],mixariorum, ceraſorum,cucumeris ſatiui ſeminis recentis, foliorum betæ tenerum.Coquito in aqua ad tertias,& accipe decocti quantum lubet. Adiice ſacchari violacei vnciam vnam,caſiæ puræ vnciam vnam ſemis, olei violacei vncias duas,lutea ouorum duo.Subacta probè & colata omnia ſimul miſceto: & poſtquam diligenter ſubegeris, iniice tepida.

Cap. XXXVII.

ENEMA finiens febrem,bonum.Succi ptiſanæ, & ſeminis lini,ouorum lutea duo,olei chamæmelini aut communis quod ſatis eſt.Paratum cum prædicto decocto,iniice tepidum.

Cap. XXXVIII.

ENEMA nephriticum,admodum bonum. Mercurialis,anthemidis,meliloti,fœnigræci,althææ, ſingulorum vncias tres.Coquito in aqua ad tertias,& accipe de cocti quantū volueris. Adiice mellis Attici & olei quod ſatis eſt,& iniice tepidum.

Cap. XXXIX.

ENEMA nephriticum expertum. Centaurii, chamæmeli,radicis fœniculi & apii,cicerum nigrorum, ſeminis anethi,marrubii,rutæ,fœnigræci,ſeminis Cnici, ziziphorum,ſenæ, colocynthidis. Coquito in aqua ad tertias,& accipe decocti quātum lubet. admiſce mellis Attici vncias duas,ſalis communis vnciam vnam, nitri vnciam ſemis,olei communis vncias duas, lutea ouorū duo.Paratum iniice tepidum.

Cap. XL.

ENEMA ad cœliacos admodū probatum. Orizæ, papaueris albi,roſarum,ſidiorum,taurocollæ, ichthyocollæ.Coquito in aqua pluuia ad tertias.Dein accipe decocti quantum vis.Adiice boli Armenii,ceruſſæ,ſanguinis draconis,opii,lithargyri,paſtilli catoterici, ouorum lutea in aceto aſſa duo,chartæ vſtæ bombacinæ,olei roſacei & ſtillatitii roſarum liquoris quantum placuerit. Probè paratum iniice tepidum.

Cap. XLI.

ENEMA molle, vocatum commune inſtrumentum. Aquæ calidæ decoctionis mercurialis, aut calidæ duntaxat,mellis puri, olei ac ſalis communis. iniice calidum.

Cap. XLII.

ENEMA pituitam educens admodum bonum.Radicis cucumeris agreſtis,mercurialis,ariſtolochiæ, centaurii,colocynthidis,origani,bliti, baccarum lauri, ſingulorum vncias tres.Coquito in aqua ad tertias. Accipito decocti quantum lubet:adiice pyrethri, ſtyracis, caſtorei,ſingulorum vnciam vnam,ſeminis eryſimi vnc. ſemis drachmam vnam,olei veteris quod ſatis eſt.Contuſa coniicito in vas duplex,& colata affunde, & eluens clyſtere conſueto, vnita & cum oleo in vnam mixturā redacta,iniice tepida.

Cap. XLIII.

ENEMA ad colicos,inflatos, & dolore inteſtinorū cruciatos,admodum expertum.Folia althææ teneræ,folia betæ tenera,chamæmeli pilulas,ſemen anethi, aniſi, fœniculi & apii,cyclamini,centaurii, tribuli herbam & ſemen,caricas,ſemen lini,fœnigræci,colocynthidis. Coquito in aqua ad tertias,& accipe decocti quantum vis. adiice hieræ picræ,benedictæ,agarici triti, ſingulorum vnciam ſemis,mellis Attici, olei rutacei quod ſatis eſt. Paratum probè,iniice calidum.

Cap. XLIIII.

ENEMA mirabile ad inflationes,colicos,& dolore inteſtinorū infeſtatos.Hordei nudi, chamæmeli, foliorum braſſicæ,centaurii,foliorum betæ,tribuli herbæ & ſeminis,colocynthidis, agarici,caricarum,fœnigræci,ſeminis lini,aniſi,apii,& fœniculi ſemen,caroi ſemen. Coquito in aqua ad tertias, & accipe decocti quantum lubet.Adiice ſagapeni,opop[an]acis, ſingulorum drachmā

ſemis,mellis Attici, olei roſacei & rutacei quod ſatis A
eſt.Paratum probè,iniice tepidum.

Cap. XLV.

ENEMA ad cœliacum,admodum laudatum. Orizæ, papaueris,lentis,ſarcocollæ,ichthyocollæ,ſidiorum,balauſtiorum,foliorum acidorum Punicorum, quinqueneruiæ,foliorum arnogloſſi,roſarum rubearum & Ægyptiarum,ſumachii, baccarum myrti, ſummitatum rubi,ſaluiæ,roſmarini,[a]augares,aniſi,fœniculi, cotoneo- B
rum, malorum, pyrorum agreſtium immaturorum. Coquito in aqua pluuiali ad tertias, & accipe decocti quantum vis. Adiice boli Armenii,ſigilli Lemnii, ſanguinis draconis,ſucci acaciæ & hypociſthidis, gummi Arabici,amyli,ceruſſæ,maſtiches. Hæc probè trita cum luteis ouorum in aceto coctis vnito, olei roſacei, ſucci quinqueneruiæ,& modicum opii.Dein iniice tepidum.

[a] Augares] Græce eſt αὐγαρές. Quid verò illi hæc vox ſignificet diuinare nequeo.

Cap. XLVI.

ENEMA ad dyſentericos & cœliacos probatum. C
Orizæ tritæ vncias duas,hordei nudi, picis aridæ, lentis in pollinem tritæ,ſingulorum vnciam vnā ſemis, myrtorum viridium vncias duas, balauſtiorum, capitum acidorum Punicorum,ſingulorum vnciam vnam,roſarum rubearum,ſumachii,ſingulorum vnciam vnam ſemis,roſmarini, ſaluiæ, ſingulorum manipulum ſemis, cotoneorum, pyrorum ſylueſtrium contuſorum, ſing. vncias quatuor.Coquito in aqua pluuia ad tertias,& accipe decocti quantum lubet.Adiice gummi Arabici, ſigilli Lemnii,boli Armenii,[a]cataſtati,ſingulorum hexa- D
gium vnum,ceruſſæ, ſanguinis draconis, ſucci acaciæ, chartæ bombacinæ vſtæ, ſingulorum hexagiū ſemis, corallii rubei,veronicæ, ſingulorum hexagium vnum, ſucci arnogloſſi & hypociſthidis, roſarum legitimarum & Ægyptiarum,ſucci Cimoliæ,ichthyocollæ,membranæ interioris ventriculi gallinæ, ſingulorum hexagium vnum ſemis. Quòd ſi vehementer circa inteſtina æger dolet,adiice ſucci polygoni aut opii hexagium ſemis,lutea ouorum duo in aceto cocta. Adipis è renibus hirci vncia 1. ſtillatitii roſarum campeſtrium liquoris vncias E
duas.Subactū & paratum probè,iniice tepidum. Impones autem hoc emplaſtrum imo ventri & renibus. Foliorum hyoſcyami viridium ſucci vnciam vnam,arnogloſſi,polygoni & quinqueneruiæ ſucci,ſingulorum vnciam vnam ſemis,farinæ ſecales,lentis,& orizæ, ſingul. vncias duas,ſpicæ vnciam vnam. Omnia ſubacta & calefacta in linteo ſolido illita,imponito tepida.

[a] Cataſtati] Græcè eſt κατασάτε. Et hac dictione paulo pòſt etiam vtitur. Sed quid hæc ipſa ſignificet ſcire non poſſum.

Cap. XLVII.

ENEMA ad dyſentericos,valde vtile. Succi itrii & F
orizæ,adipis bouilli,terræ Cimoliæ,cataſtati, ſucci ſolani,ſingulorum vnciam vnam ſemis, alba ouorum tria, ſucci arnogloſſi,polygoni & quinqueneruiæ, ſingulorū vncias tres, ſtillatitii roſarum campeſtriū liquoris quātum placuerit.Paratum rectè tepidum iniice, & permitte vt æger dormiat.Dein accipe olei rutacei tepidi, & inunge imum ventrem.Poſtea accipe ſidiorum, balauſtiorum,roſarum, abſinthii, ſummitatum myrti, ſampſychi,menthæ,pulegii,cyperi,gallarum,rhois coriarii, baccarum myrti,abrotoni vſti, roſmarini,thuris,maſtiches.Terito hæc,& farinas puras accipe, coquitóque in vino & aqua pluuia & ſtillatitio roſarum liquore quantum ſufficit.Illita ſolido panno,& calefacta imponito renibus,& imo ventri.

Cap. XLVIII.

ENEMA ad dyſentericos & cœliacos.Rubi ramorū & radicis,roſarum,ſaluiæ,gallarum,acaciæ,baccarū myrti,ſidiorum,balauſtiorum,fructus mori immaturi,pampinorum vitis,cotoneorum,pyrorum ſylueſtrium immaturorum,acinorum vuæ,ſeminis fœniculi,aniſi, pulegii,augares,maſtiches.Coquito in aqua pluuia ad tertias,& accipe decocti quantū placet. Adiice boli Armenii,Lemnii ſigilli,cataſtati,ſingul.hexag. duo, ſacchari roſacei veteris vnc.vnam ſtillatitii,roſarū campeſtrium liquoris vncias duas. Probè paratum iniice tepidum. Dein accipe acaciæ,ſidiorum,balauſtiorum,rhois coriarii,rhois Syriaci,pampinorum vitis, foliorum Punicorum acidorum,foliorum lauri,ſaluiæ,roſmarini, filicis, baccarum myrti,roſarum,ſumachii,maſtiches. Hæc bene trita coniice in ſacculum,& calefacta in vino & ſtillatitio roſarum liquore,impone vniuerſo ventri & imo ventri.

Cap. XLIX.

ENEMA ad colicos,valde bonum.Seminis lini,ſeminis maluæ & foliorum,ſingulorum vnciam vnam ſemis,fœnigræci vnciam vnam, ſcarolachani vncias quatuor,furfuris frumenti vncias duas,ſalis puri vnc. duas, zedoariæ vnciam vnam ſemis,epithymi,polypodii,agarici,ſenæ,ſing.vnc.vnam ſemis, colocynthidis vnciam ſemis,aniſi,fœniculi ſemen,ſing.vnc.vnam.Coquito in aqua ad tertias,& accipe decocti quantum voles, atque adde lutea ouorum duo,olei rutacei, pulueris ſacchari, ſing.vnc.vnam.Probè paratum iniice tepidum.

Cap. L.

EPITHEMA ad dyſentericos in ſacculo. Roſarū, ramorū rubi,myrti & eius fruct⁹,polii.Coquito in vino & coniice in ſacculum,& calefactum imponito ægrotāti ſedendo. Vbi ficubus laborat, ablue ſedem hoc decocto cum ſpongia ſæpius. Dein accipe rubi fructum immaturum & mori,& ramos ipſorum,& pilos ſuillos, & fructum lentiſci.Vſta & vt pollinem trita inſperge podici.

Cap. LI.

EPITHEMA ad dyſentericos & cœliacos, valde expertum.Gummi Arabici,thuris,maſtiches, aloes flauæ, ſingulorum hexagia tria,ſanguinis draconis, lapidis hæmatitis, ſingulorum hexagia duo, teſtæ vnc. ſemis.Trita & cū ouorum albo & luteo ſubacta,imponito renibus,mutās illud ſingulis admotionibus.Ægrotanti bibendum præbeto theriaces hexagium ſemis, cum vino tepido ſingulis diebus,ieiuno.Eſt enim expertum.

Smegma Indum nominatũ ex ſalibus, Cap. I.
Smegma ad lepras,ſcabiem,impetigines,& omnis generis alphos, Cap. II.
Smegma ad impetigines,& potiſſimùm agreſtes ſiue feras, Cap. III.
Smegma ad feruidas papulas expertum, Cap. IIII.
Smegma ad impetigines & lepras, Cap. V.
Smegma ſimile, Cap. VI.
Smegma bonum corporis colorem efficiens, Cap. VII.
Smegma ad impetigines admodum bonum, Cap. VIII.
Smegma ad cicatrices oris, Cap. IX.
Smegma quo Iulianus ſanauit alphos, & intolerabiles pruritus & alia, Cap. X.
Smegma ad malignos alphos nigros, quo multoties ſum vſus, Cap. XI.
Smegma ad lepras,ſcabies,impetigines & omnis generis alphos,valde vtile, Cap. XII.
Smegma caput denſans,à defluxione immunia ſeruans in ore omnia, & columellam & alia, Cap. XIII.
Smegma caput defluxioni admodum obnoxium condenſans,valde bonum, Cap. XIIII.
Smegma ad caput quod calefactione indiget,& iſchiadicos in balneo, Cap. XV.
Smegma ad deſtillationes & defluxionem capitis, Cap. XVI.
Smegma ad pruritum corporis, Cap. XVII.
Smegma ad pruritum totius corporis, Cap. XVIII.
Smegma ſimile expertum, Cap. XIX.
Smegma ad maculas à partu factas in facie, Cap. XX.
Smegma ad pruritum,alphos,lepras, impetigines, ſcabies & perniones totius corporis, Cap. XXI.
Smegma læue corpus faciens, & confeſtim pilis nudum, Cap. XXII.
Smegma ad alphos albos,& ſcabiem, Cap. XXIII.
Smegma ad caput defluxioni obnoxium præſtantiſſimum, Cap. XXIIII.
Smegma ad faciem ne rugas contrahat, & corrugatam faciem extendens, Cap. XXV.
Smegma ad faciei nigredines expertum, Cap. XXVI.
Smegma ſimile, Cap. XXVII.
Smegma faciem ſplendeſcere faciens, Cap. XXVIII.
Smegma ſplendorem reddens faciei, & rugas expoliens & alia, Cap. XXIX.
Smegma faciem ſplendeſcere faciens,& rubeſcere, Cap. XXX.
Smegma ſplendorem faciei & vniuerſi corpori faciens, optimum. Cap. XXXI.
Smegma Cleopatræ reginæ,pretioſum & odoratum, Cap. XXXII.
Smegma admodum efficax & odoratum ſimile, Cap. XXXIII.
Smegma faciem illuſtrans & vniuerſum corpus,expertum, Cap. XXXIIII.
Smegma faciem ſplendidam reddens, valde bonum, Cap. XXXV.
Smegma ſiue ſaponi um,vtendum in balneo, Cap. XXXVI.
Smegma ad nigredinem faciei, Cap. XXXVII.
Smegma illuſtrans & purgans faciem, Cap. XXXVIII.
Smegma faciem & vniuerſum corpus ſplendeſcere faciens, Cap. XXXIX.
Smegma Rufi ad rugas corporis, Cap. XL.
Smegma totius corporis odoratum, Cap. XLI.
Smegma caput denſans, Cap. XLII.
Smegma ad deſtillationes & humida habentes capita, Cap. XLIII.
Smegma ad omnem capitis dolorem & oculorum defluxionem, Cap. XLIIII.
Smegma ad eos qui à ſole vſti ſunt,expertum, Cap. XLV.
Smegma dentium valde bonum, Cap. XLVI.
Smegma faciei laudatum, Cap. XLVII.
Smegma ſummè ad totius corporis pruritus faciens, Cap. XLVIII.
Smegma dentium expertum, Cap. XLIX.
Smegma dentium,mirabile valde, Cap. L.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI, De Smegmatis,

Sectio decimaoctaua.

Cap. I.

SMEGMA maximum nominatum Indum, vſitatum. Demolitur enim diuturna mala,& cranii defluxiones compeſcit.oculorum,dentium,aurium,& narium defluxiones diſcutit. Vtile eſt admodum ad mali habitus ſtomachos,articulorúmque robur.Si verò quis eo aſſiduè vtitur, nũquam podagra tentabitur neque iſchiade.Fertur etiam incipientes elephantias curare.Compoſitio autem eius eſt eiuſmodi. Salis marini toſti, ſalis Cappadocici,ſalis B ammoniaci,ſalis [a] è fontibus nitri, ſalis amari, nitri rubei,ſingulorum vnciam ſemis, ellebori albi drachmas duas,ſpumæ nitri vnciam ſemis,ellebori nigri, radicis ſtruthii,radicis cucumeris ſylueſtris,gummi,ſpicæ nardi,ſtaphidis agriæ,pumicis,ſinapis,cyperi, ſepiæ teſtarum,ſeminis agni,fœnigræci, baccarum lauri aridarũ, pæoniæ,pulegii,coſti,lapidis aſii,Cimoliæ,folii,euphorbii,grani Cnidii,ſeminis cõmunis,marrubii,iridis,chamæleontis nigri,thuris,gallarum,aluminis ſciſſilis,pyrethri,iunci odorati,tartari,canchryos, ſingulorum dr. C A duas,adarces, alcyonii,ſing.ſcrup tres, ſulphuris ignem non experti,ſampſychi,[b] diſci Britannicæ,ſing.hexag.I. ſemis,ſtyracis,aloes flauæ,myrrhæ,ſingulorũ vnciam S. His tuſis & per tenue cribrũ tranſmiſſis vtere in balneo, diligenter attendens ne omnino contingant oculos.

a E fontibus nitri] In manuſcripto codice legitur perperam τροπαϊκῶν pro νιτροπηγικῶν.teſtis Paulus lib.7.cap.13. b Diſci Britannicæ]Græcè eſt δίσκȣ βρετανικȣ̃.Sed fortè legendum, vt è Paulo liquet,βρυωνίας ξηρᾶς.

Cap. II.

SMEGMA ad lepras,ſcabies,impetigines & omnis B generis alphos. Nitri rubei,reſinæ,ſingul.lib.ſemis,farinæ lupinorum vnc. tres ſemis, lycii Indici vnciam vnam ſemis, thuris vnciam vnam ſemis drachmam vnã, ellebori nigri vnciam vnam, ſinapi vncias tres ſemis, pſyllii vnciam vnam, radicis hyoſcyami,elaterii, ſing. vnciam vnam ſemis s.H ti cochlear. ſex.Præparato probè,vtere ſine oleo.

Cap. III.

SMEGMA ad impetigines,potiſſimùm feras. Miſyos crudi drach. quatuor,chalcanthi,lapidis aſii,nitri, C thuris,ſulphuris ignem non experti, ſingul. drachmas

duas,ſquamæ æris drac mam vnam, ſoreos drachmam A ſemis,aceti acerrimi q od ſatis eſt,& vtere.

Cap. IIII.

SMEGMA ad feruidas papulas, expertum. Maſtiches drachmas duas,thuris, alcyonii, ſingulorum vnc. ſemis,mellis vncias duas,ſaponis Gallici, pilulas cypariſſi.Hæc proiicito in ollam nouam,& coquito ad lentum ignem in aqua. Dein contunde in mortario,& vtere.

Cap. V.

SMEGMA ad impetigines & lepras. Sulphuris i- B gnem non experti,foliorum aridorum ficus,vncias nouem,alcyonii maſculi,ellebori,radicis aſphodeli,ſingulorum vnciæ octauam partem,aceti quantum ſufficit. Hæc coquito ad mellis craſſitudinem. Dein pri⁹ lotum ægrotantem inunge.poſtridie cum luteis ouorum abſterge.

Cap. VI.

SMEGMA ad impetigines & lepras. Acaciæ vnciā vnam,picis liquidæ libram ſemis, ſulphuris ignem non experti, alcyonii,nitri Alexandrini, ſingulorum vnciā C vnam ſemis,olei communis cyathos duos, aceti vncias tres.Diſſolue cum aceto,& reduc ad mellis conſiſtentiā ac vtere.

Cap. VII.

SMEGMA corpus bene coloratū reddēs. [a]Oſtreorum vſtorum & cribratorum vnciam vnam, fæcis vini ſextarium ſemis & quartam partem,olei roſacei, hyſſopi aridi,erui tuſi,ſingulorum vnciam ſemis,mellis Attici quod ſatis eſt.Hoc etiam ad pruritus prodeſt.

a Oſtreorum] Nicolai codex perperam legit λιθοστρέων pro ὀστρέων.Sunt enim oſtrea ad ſmegmata apta admodum & idonea. D

Cap. VIII.

SMEGMA ad impetigines valde bonū. Gummi, thuris,ſingulorum vnciam vnam.Tuſa & cum aceto acri ſufficienti ſubacta illine,locumque prius nitro fricato vt ſanguinem purget,& poſtea inunge.

Cap. IX.

SMEGMA ad cicatrices oris. Nitri vnciam vnam,ſaponis,ſtercoris columbini,alcyonii,farinæ erui, ſingulorū vnciā ſemis, aluminis ſciſſilis vnc.S.dr.vnā, E farinæ fabaceæ vnc.vnā,Cimoliæ,thuris, maſtiches,ſingulorum hexag. vnum ſemis.Illine cum aqua, & vtere.

Cap. X.

SMEGMA quo Iulianus curauit alphos & intolerabiles pruritus.Vno enim die dicebat abiiſſe, adeò vt per incātationem videretur eſſe factum. Prodeſt etiam ad impetigines & omnis generis maculas corporis,lētiginoſas & alia mala quæ [a]ceruicem depaſcuntur. Ceræ libram ſemis,farinæ fœnigræci vnciam vnam ſemis, aluminis ſciſſilis vnciam ſemis drachmam vnam,reſinæ, F colophoniæ,ſingulorum libram ſemis,fæcis vini lib.ſemis,olei communis vncias tres. Arida tuſa & cribrata commiſce liquabilibus,& fac vt ceratum,ac vtere.

a Ceruicem] Manuſcriptus codex perperam δειρὰν pro δέρην.

Cap. XI.

SMEGMA ad malignos alphos nigros, quo crebrò ſum vſus. Alcyonii,ellebori albi,aphonitri albi, ſulphuris ignem non experti, myrrhæ bonæ, ſingulorum vnciam ſemis,aceti acris quod ſatis eſt.Effingito iſta,& fac paſtillos.Inducito autem ægrum in balneum, & vbi G cœperit ſudare,inſperge & affrica,ac vtere.

Cap. XII.

SMEGMA ad lepras,ſcabies,impetigines & omnis generis alphos.Nitri rubei librā ſemis, colophoniæ vncias quinque,farinæ fœnigræci vncias tres, lycii vnciā vnam ſemis,thuris vncias duas ſemis,ellebori nigri vnciam vnam,ſinapi vncias tres ſemis, pſyllii hexagia ſeptem ſemis,radicis hyoſcyami,elaterii,ſingulorum vnciam vnam ſemis,aceti cochlearium vnum.

Cap. XIII. H

SMEGMA caput denſans, & omnia quæ in ore ſunt à defluxione conſeruans,& ad columellā & omnes capitis dolores vtile.Spinæ Ægyptiæ,ſtaphidis agriæ,ſinapi,ellebori albi,ſingulorum vnciam ſemis, colocynthidis vnciam vnam ſemis,nitri vſti libram ſemis. Excipe ſucco fœnigræci, illine caput veſperi,& poſtridie lauato.

Cap. XIIII.

SMEGMA caput defluxioni admodum obnoxiū denſans, valde bonum. Nitri Alexandrini vncias ſex, ſampſychi,baccarum lauri, ſingulorum vnciam vnam ſemis,ſinapi vnc. ſemis, ſtaphidis agriæ vnc.vnam, euphorbii ſcrupulum vnum, caricarum pinguium quod ſatis eſt.Excipe,& quum vſus poſtulat ſufficienti mulſo coquito,& in ſole illinito, atque ægrotantē ducito in balneum,& modicè fricato,& conijce in ſolium.

Cap. XV.

SMEGMA ad caput quod calefactione indiget, & ad iſchiadicos in balneo. Sinapi,nitri, baccarum lauri, vuarum ſylueſtrium,fæcis vini,pyrethri,euphorbii,ammoniaci,galbani,ſingulorum vncias tres,ſaponis Gallici libram ſemis vncias tres.Probè parato vtere.

Cap. XVI.

SMEGMA ad deſtillationem & defluxionem capitis.Nitri albi,myrrhæ, ſtyracis, ſingulorum vnciam vnam,nitri Alexandrini libram ſemis,ſaponis Gallici libram ſemis vncias tres.

Cap. XVII.

SMEGMA ad pruritum corporis. Oleæ colymbades fortiter terito,& in balneo corpori illinito.

Cap. XVIII.

SMEGMA ad pruritum totius corporis. Baccarum lauri,ſampſychi, ſulphuris ignem non experti,ſtaphidis agriæ,ſingulorum vnciam vnam.His vtere in balneo.

Cap. XIX.

SMEGMA ad pruritum totius corporis,expertum. Roſarum aridarum vncias ſex,myrrhæ,iridis,ſingulorū vnciam ſemis,Cimoliæ drach.duas, vini odorati quod ſatis eſt.

Cap. XX.

SMEGMA faciei,ad maculas à partu factas laudatū. Melanthii,[a]oxylapathi,cucumeris ſylueſtris radicis,ſingulorum vnciam vnam. Trita in pollinem cum melle puro irrigata illine dormituris,& permitte vt retineant vſque ad matutinum tempus. dein abſtergito cum aqua.

a Oxylapathi] Græcè eſt ὀξυβάφου ſcriptum,pro ὀξυλαπάθου. Eſt enim ὀξύβαφον menſuræ genus.Oxylapathi autem radices illitæ (crudæ etiam) lepras, Dioſcoride teſte,& impetigines ſanant.

Cap. XXI.

SMEGMA ad pruritum,alphos, lepras, impetigines,ſcabies & perniones totius corporis, valde bonum. Nitri Alexandrini vncias tres,fæcis vini libram vnam, pumicis vncias quatuor,alcyonii,ſtaphidis agriæ, ſing. vncias duas,ſulphuris ignem non experti vnciam vnā ſemis, opobalſami vncias tres. Paratum rectè illine in balneo.

Cap. XXII.

SMEGMA cutem læuem faciens,& nudum pilis confeſtim expertum.Calcis viuæ,oxylapathi,Cimoliæ, arſenici,partes quatuor. Coquito in aqua ſufficienti,& vtere.

Cap. XXIII.

SMEGMA ad alphos albos & ſcabies.Ellebori albi & nigri,euphorbii,adarces,nitri rubei,ſalis ammoniaci, ſulphuris ignem non experti,cāchryos, radicis ſtruthii, ſeminis hyoſcyami,ſingulorum vnciam ſemis. Tundātur & cribrentur,formentúrque paſtilli. Vſu exigente aceto diſſolue,& illine locum cum panno puro prius fricatum.

Cap. XXIIII.

SMEGMA ad caput defluxioni obnoxium præſtā tiſſimum. Salis communis toſti,ſalis amari, ſalis Cappadocici,nitri toſti,pumicis,ſingulorum libram ſemis, ellebori albi,radicis ſtruthii,ſtaphidis agriæ, ſinapi, cyperi,ſingulorum vncias tres, aphonitri albi, baccarum lauri,ſingul.libram ſemis,radicis cucumeris ſylueſtris,

A pyrethri,chamæleontis,iridis,floris iunci odorati,aluminis ſciſſilis, marrubii aridi, ſingulorum vnciam vnam ſemis,adarces vnciam vnam,ſampſychi, alcyonii, thapſiæ, ſingulorum vnciam ſemis. His probè vnitis vtere in balneo affricans validè ſub æſtu caniculæ. Tegito autem ea quæ iuxta faciem ſunt panno aſpero ne oculos offendat.

Cap. XXV.

SMEGMA vt facies non contrahat rugas conferẽs, & corrugatam faciem extendens. Cornu ceruinum recens coquito in aqua quoad ſuccum de ſe præbeat.[a] Dein B percola aquam & cum ea ſubige farinam fabaceam, & informa paſtillos,ſiccatóque in vmbra. Vſu poſtulante quantum vis [b] diſſolue in aqua dulci, vt craſſitudinẽ liquidi cerati accipiat, & cum eo faciem illinito: [c] vbi agglutinatum fuerit,iube abſtergere cum aqua tepida.

a Percola aquam] Hæc in manuſcripto codice deſiderantur: adiecta verò ſunt ex Aetio,qui legit διήθει τὸ ὕδωρ, καὶ τοῦτο φυράσας,&c. b Diſſolue. Nicolai codex habet δεύσας, pro ἐξανέσας ὅσον ἐξαρκεῖ. c Vbi agglutinatum fuerit] Manuſcriptus codex falſò παύῃ pro παγῇ legit.

C Cap XXVI.

SMEGMA ad [a] faciei nigredines expertum. Iridis tritæ,ptiſanæ,ellebori albi,farinæ fabaceæ, ſingulorum hexagium vnũ ſemis, ſalis ammoniaci,cornu ceruini, ammoniaci thymiamatis,ſingulorum vncias duas.diſſolue in aqua dulci,dein illine ante balneum.

a Faciei nigredines] In manuſcripto codice falſiſſimè legitur ὄψεις χρονίας pro ὄψεως μελανίας. Sic nuſquam non hic Nicolai codex deprauatus eſt,vt mirum non ſit,nos interdum legitimum ſenſum non potuiſſe aſſequi.

Cap. XXVII.

D SMEGMA ſimile ad faciei nigredines. Ptiſanæ farinæ,fabaceæ farinæ,thuris,cumini,farinæ eruinæ, iridis,aphonitri,coſti,ſingulorum drachm.duas,amygdalarum amararum viginti.Præparato cum lacte aſinino, & candido ouorum,ſiccatóque in vmbra. Vſu verò exigente ſolue in aqua dulci,& illine ante balneum.

Cap. XXVIII.

SMEGMA illuſtriorem & nitidum reddens vultum.Thuris,aphonitri,gummi, ſingulorum drachmas duas,amygdalas viginti,ſimilaginis drachmas duas, E farinæ fabaceæ drachm. ſex. Probè tuſa excipe cum albis ouorum,& fingito paſtillos.Vſu poſcente diſſolue in aqua dulci ſufficienti,& illine in balneo & citra balneũ.

Cap. XXIX.

SMEGMA mirabile,faciem reddens nitidam,& rugas expoliẽs,læuigat omnes aſperitates.ad initia quoq; elephantiæ,& ad omne corpus eſt laudatum.Maſtiches, thuris,thymiamatos ammoniaci,iridis,ſingulorum vnciam ſemis,tragacāthæ vnciam ſemis drachmam vnā, ſucci vuæ acerbæ vncias quatuor ſemis, ſeminis pepo- F nis cum humore qui in eo eſt,vncias quinque,ouorum alba decem & dimidium,ſimilaginis lib. tres ſemis vnc. tres.Effinge paſtillos latos,& ſiccato in vmbra.Dein tritos & cribratos ſeruato in vitreo vaſe, & vſu poſtulance præbeto.

Cap. XXX.

SMEGMA faciem nitidam & rubicundam reddẽs. Farinarum eruinæ,fabaceæ,& lupinorum,ptiſanæ,farinæ cicerum,narciſci bulborum,ſingulorum ſextarii Italici quartam partem,ſimilaginis puræ libram ſemis vn- G cias tres.Tuſa & per tenue cribrum tranſmiſſa irrigato cum albo ouorum & fingito paſtillos,ſiccatóque in vmbra. Vſu exigente diſſolue in aqua & præbeto poſt balneum.

Cap. XXXI.

SMEGMA ſplendidam reddens faciem & vniuerſum corpus.optimum etiam ad diſſipandas rugas.Bryoniæ radicis in ſole ſiccatæ,dein tritæ ſextar.Italici quartam partem,iridis,myrobalani decorticati aridi,ſingul. H ſextarii Italici quartam partem,farinæ fabaceæ [a] chœnicem,vini albi veteris odorati quod ſatis eſt.Probè ſubacta fingito in paſtillos,ſiccatóque in vmbra,atque poſcẽte vſu accipe ex ipſis quantum volueris,& diſſolue in aqua dulci,& vtere.

a Chœnicem] In manuſcripto codice perperam χοίνικος pro χοίνικα legitur.

Cap. XXXII.

SMEGMA Cleopatræ reginæ, pretioſum & odoratum valde laudatum.Coſti,myrrhæ troglodyticæ,iridis,ſpicæ nardi,amomi,folii,caſiæ,florum iunci odorati,ſingulorum vnciam ſemis,myrobalani albi drachm. duas,aphonitri libram vnam ſemis.His tuſis & cribratis ac probè paratis vtere ad vniuerſum corpus.

Cap. XXXIII.

SMEGMA ſimile,admodum efficax & odoratum. Floris iunci odorati,iridis,ſingulorum drachmam vnā, maſtiches drachmam ſemis. Læuigata excipe cum ſucco ptiſanæ denſiſſimo ſufficiẽti,& fac paſtillos, ſiccatoque in vmbra.Vſu poſcente diſſolue in aqua, & illinito. poſt horæ interuallum aqua frigida abluito.

Cap. XXXIIII.

SMEGMA faciem ſplendidam & erugatam totúmque corpus nitidum reddens,expertum.Farinæ fabaceæ ſextarium Italicum ſemis,ſimilaginis puræ,trifolii tuſi, ſingulorum ſextarios duos,myrobalani albi,iridis,ſing. ſextarios duos,ammoniaci thymiamatis,coſti,ſingulorum libram ſemis,alba ouorum recentium triginta, ſeminis peponis vnà cum humore,ſucci vuæ immaturæ, ſingulorum ſextarium vnum. His ſubactis fingito paſtillos,& in vmbra ſiccato. vſu poſtulante diſſolue in aqua & illine à balneo.Facit etiam ad nigredines quæ in collo ſunt,& reliquo corpore.

Cap. XXXV.

SMEGMA quo vtebatur Pelagia atricia vt ſapone, ad nitidā reddendam faciem per vniuerſam familiam, valde laudatum.Saponis Gallici,amyli,ſingulorum vncias tres,ceruſſæ vnciam vnam,maſtiches hexagium vnum ſemis,medullæ ceruinæ vnciam ſemis, aphonitri albi,ceræ dealbatæ,ſingulorum vnciam vnam ſemis.Saponem prius macerato in vaſe vitreo diebus quinque, diebus ſingulis aquam pluuialem mutando,ſolique exponito ſaponem.Poſtea conice in ollam nouam,& [a] ſexta die rurſus aquam pluuialem ſufficientem affuſam carbonibus admoue, & lento igni coquito donec ſapo diſſoluatur.Dein adiice ceram & medullam.vbi diſſoluta fuerint,apprehẽde ollam & cum rude crebrò moueto,& inſperge maſtichen & amylum læuigata. Deinde ceruſſam exigua prius in aqua diſſolutam proiice in cōcham,& manu validè ſubigito.Dein proiecto in vas vitreum vtere per familiam.

a Sexta die,&c] Hæc adiecta ſunt ex Aetio qui lib.8. cap. 6. hoc etiam ſmegma deſcribit. quamuis Cornarius in ſua conuerſione illud prorſus omiſerit. Ibidē ſic ſcribitur καὶ τῇ ϛʹ ἡμέρας πάλιν ὕδωρ ὄμβριον ἐπίθες ἐπ᾽ ἀνθράκων χθαμαλῷ πυρὶ ἕως,&c.

Cap. XXXVI.

SMEGMA, hoc eſt ſapo quo vtendum erit in balneo.Saponis Gallici præcipui libras duas ſemis,nitri lib. vnam,ammoniaci thymiamatis,ceruſſæ, oſtreorum vſtorum,ſingulorum libram ſemis,maſtiches,amyli,ſingulorum vncias tres.Vbi probè parauerís,vtere.

Cap. XXXVII.

SMEGMA probatum ad nigredinem faciei.Thuris vnciam ſemis drachmam vnam. Ceruſſæ lotæ diligẽter,lithargyri multoties in decocto alborum cicerum [a] ad ſolem abluti,amyli recentis,ſcobis marmoris albiſſimi,maſtiches puræ,aphonitri albi,teſtarum ſepiæ, ſingulorum vnciam ſemis.Trita in pollinem madefacito cum ſaponis Gallici vnc.ſex,& albis ouorum duobus,ac vtere.

a Ad ſolem] Hæc in Nicolai codice, vt alia quædam de quibus ſingulis vt aliquid annotemus non eſſe neceſſe iudico, deſiderantur, & ex Aetio ſunt adiecta.

Cap. XXXVIII.

SMEGMA mirabile expurgans, & nitidam reddẽs faciem.Farinæ fœnigræci vncias duas,terræ Samiæ quæ aſter appellatur,ammoniaci thymiamatis, ſingulorum vnciam vnam ſemis,amyli vncias duas, maſtiches vnc. tres, tragacanthæ vncias duas. Tragacantham in lacte muliebri aut aſinino macerato,ac cum eo diſſoluta, reliqua tenuiſſimè trita in paſtillos digerito, ſiccatóque

in vmbra. Vſu poſcente præbeto vt dictum eſt.

Cap. XXXIX.

SMEGMA nitidam reddens faciem & reliquum corpus. [a] Ricini ſeminis interioris, bulborum narciſſi aridorum decorticatorum, ſingulorum drachmas quatuor, ſimilaginis drachmas duas, thuris drachmam vnam, oui vnius album. Parato rectè, ac vtere.

a Ricini ſeminis] Manuſcriptus codex habet κικίας κροτῶνος, pro κικέας κροτώνων.

Cap. XL.

SMEGMA ex Rufi libris ad rugas totius corporis. Ficus pingues, radicem bryoniæ, teſtas ſepiæ vſtas, farinam eruinam. Vnumquodque ſeorſim contūde, [a] dein etiam ſimul contundito, affuſo melle modico, & vtere.

a Deinde etiam ſimul contundito] Legendum ἔπειτα καὶ ἅμα κόπτειν. Nicolai autem codex habet ſimpliciter, καὶ ἅμα.

Cap. XLI.

SMEGMA totius corporis odoratum valde. Terræ Cimoliæ vncias decem, iridis tenuiſſimè tritæ libram vnam, nardi Celticæ drachmas duodecim, cyperi, cardamomi, ſtyracis flaui & pinguis, ſingulorum drachmas ſex. Styracem in vino albo odorato veteri diſſolue: dein Cimoliam in fictile vas coniectam admoue carbonibus: & vbi ſatis ab igne incanduerit, admiſce illam ſtyraci diſſoluto: poſtea inſperge arida tenuiſſimè trita. Vnita ſufficienter in paſtillos digere, & ſiccato in vmbra. Vbi vſus poſtulat, contuſis & cribratis vtere.

Cap. XLII.

SMEGMA caput condenſans. Nitri berenicarii dr. ſex, baccarum lauri, ſinapis, ſampſychi, ſingulorum drachmas duas, cyperi drachmam vnam, fæcis vini vſtæ dr. vnam. Liqueſcat in balneo non [a] illitum. Oculis autem offunde linteum denſiſſimum aut ſpongiam.

a Illitum] In codice Nicolai manuſcripto λειψάμενον pro ἀλειψάμενον.

Cap. XLIII.

SMEGMA caput denſans. Nitri aſſati drachmam vnam, baccarum lauri drachmas duas, ſinapi, lauri ſylueſtris, radicis cucumeris ſylueſtris drachm. ſemis. Probè parato vtere in diuturnis affectibus.

Cap. XLIIII.

SMEGMA ad deſtillationes & humida habentes capita. Nitri aſſi in vino extincti vncias tres, iridis, ariſtolochiæ, helenii, ſingulorū vnc. ſemis, oxymelitis quod ſatis eſt. Tuſa & cribrata miſce cum oxymelite. Prius raſo vertice, capiti affunde ante balneum, & ſinens pauliſper affrica.

Cap. XLV.

SMEGMA ad omnem capitis dolorem & defluxionem oculorū expertum. Helenii, myrrhæ, calami odorati, farinæ lupinorum & eruinæ, ſulphuris ignem nō experti, ſingulorum vncias duas. Excipe ſucco ptiſanæ, & formato paſtillos, quorum ſinguli pendeant vnciam ſemis. vſu exigente diſſolue vnum cum ſucco ptiſanæ, & præbeto.

Cap. XLVI.

SMEGMA ad eos qui ſunt vſti à ſole, probatum. Similaginis ſuccum ſine vt ſubſidat, affundéque illi aquā, & accipe ſubſidentiæ vncias quatuor. Commiſce ex oui albo quantū ſatis eſſe videbitur, & reduc ad mellis craſſitudinem, illinc veſperi. Manè autem abſterge aqua tepida.

Cap. XLVII.

SMEGMA dentium valde bonum. Cornu ceruini, ſalis communis, ſingulorum drachmam vnam, floris iūci odorati drachmam vnam ſemis, coſti, maſtiches, ſingulorum drachmas duas, ſpicæ nardi gran. quatuor. Tuſa & cribrata vt pollinem inſperge deſuper.

Cap. XLVIII.

SMEGMA faciei expertum. Myrobalani albi, Cimoliæ, amygdalarum amararum, ſingulorum drachm. tres, meliloti grana duo. Tuſa & cribrata vt pollinem reconde in vaſe vitreo aut teſtaceo: & vbi vſus poſtulat, irrigato ac ſubigito cum aqua pluuia, & vtere.

Cap. XLIX.

SMEGMA ad pruritum corporis mirabile. Myrrhæ, aloes toſtæ flauæ, ſingulorum vnciā vnam ſemis, ſulphuris ignem non experti vnciam ſemis.

Cap. L.

SMEGMA dentium expertum. Æruginis, aluminis ſciſſilis, maſtiches, ſingulorum hexagium vnum, lapidis Arſenici hexagia duo. Trita vt pollinem præbeto.

Cap. LI.

SMEGMA dentium mirabile admodū. Cornu ceruini vſti donec albeſcat libras duas, ſalis ammoniaci lib. ſemis, maſtiches vnciam vnam, floris iunci odorati, piperis albi, ſingulorum vnciam ſemis, coſti, folii drach. ſemis, nucem moſchatam vnam, cumini hexagium ſemis. Trita probè præbeto.

INDEX ZVLAPIORVM ET DECOCTORVM.

Zulapion polyepſeton, quod vocatur aqua roſacea, Cap. I.
Zulapii aquæ roſaceæ ſimplicis confectio, Cap. II.
Zulapii è nenupharis, confectio laudata, Cap. III.
Zulapium è meliſſa herba mirabile, Cap. IIII.
Zulapium è violis ad febricitantes, Cap. V.
Zulapii de pomis confectio, Cap. VI.
Zulapium ſimile, Cap. VII.
Zulapii confectio è malis Punicis laudata, Cap. VIII.
Zulapium è malis ad febres adurentes, Cap. IX.
Zulapii è fumaria confectio, Cap. X.
Zulapii ex oxyphœnicis cōfectio, Cap. XI.
Zulapii è citoniis confectio, Cap. XII.
Zulapii myrtini confectio, Cap. XIII.
Decoctum magnum aluum ſubducens, Cap. XIIII.
Decoctum ad melancholicos probatum, Cap. XV.
Decoctum ventrem ſubducens mirabile, Cap. XVI.
Decoctum paruum ſimile, Cap. XVII.
Decoctum ſumēdum cū oxoſacchAro, Cap. XVIII.
Decoctum paruum ſimile, Cap. XIX.
Decoctum magnum ventrē ſubducēs, Cap. XX.
Decoctum è zingibere ſtomachicum, Cap. XXI.
Decoctum bechicum ad refrigerationes laudatum, Cap. XXII.
Feruores & phlegmonas, & corporis eryſipelata ſanans, Cap. XXIII.
Caligines oculorum & leucomata curans, Cap. XXIIII.
Decoctum purgatorium ad difficilem aluum habētes, expertum, Cap. XXV.
Decoctum purgans & ſubducens aluum, Cap. XXVI.
Feruores, phlegmonas & eryſipelata ſanans, Cap. XXVII.
Decoctum ventrem ſubducens, Oribaſii, expertum, Cap. XXVIII.

De Zulapiis.

Sectio decimanona.

Cap. I.

ZVLAPII polyepſeti, hoc eſt plurimùm decocti, ſeu aquæ roſaceæ confectio. Roſarum libram vnam ſemis in aquã coniice, & decoquito diem vnum. Dein abiectis roſis iniice alias, & coquito per totam diẽ, & ſimiliter facito quatuor diebus. Poſtea æquale aquæ põdus admiſce ſacchari & parato. Hoc ſitim reſtinguit, ventrem ſubducit, mouétque humorem melancholicum.

Cap. II.

ZVLAPII aquæ roſaceæ ſimplicis confectio. Roſarum libras duas ſemis, aquæ libras ſex. Coquito probè ad conſiſtentiam, & in decoctum illorum coniice æquale pondus ſacchari. Aluum autem cohibet, ſitim ſedat, & bilem contemperat.

Cap. III.

ZVLAPII è Nenupharis confectio. Primùm fit ſtillatitius nenupharis perinde atque roſarum liquor. Admiſce autem liquoris ponderi, ſacchari vnciam ſemis, & conficito. Confert autem ſi bibatur cum aqua à ieiunis in febribus ardentibus, cõtinuis & tertianis. Prodeſt verò pueris, & [a] in media ætate conſtitutis, æſtatis tempore potum. Et hoc decoctum cum roſaceo oleo inixtum, & vino irrigatum ſine ſaccharo, ad capitis dolorẽ confert, & ad illinendum quando quis febricitat, & ad vigilantes optimo [b] etiam tempore.

a In media ætate] Nicolai codex legit μετοκχαιρήτας. Sed quid hæc vox ſignificet, diuinare non poſſum. Cenſeo autem legendum eſſe μεσήλικας vel μεσοκαίρυς. b Optimo etiam tempore] Græcè eſt καλοχαιρίῳ. Sic autem vocare Nicolaum puto vernũ tempus, quod omniũ pulcherrimum ſaluberrimúmque, & vigiliis minimè obnoxium eſt.

Cap. IIII.

ZVLAPII è meliſſa confectio. Meliſſa præparetur vt ſtillatitius roſarũ liquor, & ponderi ſucci iniiciatur duplum ſacchari, & confice. ſit autẽ ſucci cum ſaccharo libra vna. Dein adiice auri puri & margaritarum perforatarũ & nõ perforatarũ, ſing. ſtagium ſemis. Prodeſt autẽ in hyeme, vere & autumno ad nigrũ humorẽ, & ad cordis timiditatem, ac ſyncopen, timorémque, ad hypochondria, & vt in animo gaudium & lætitia excitetur.

Cap. V.

ZVLAPII è violis confectio. Foliorum violarum vncias tres. coquito ebullitione vna: & maneant in decocto per integram noctem. Manè per ſaccum tranſmittatur, adiiciantúrque ſacchari libræ tres, & conficiatur. Confert ad exquiſitam tertianam, & ad tuſſim pleuriticam, ad febrem ardentem & continuam. Laxat vẽtrem, & ſitim ſedat, præſertim iis quibus à bile orta eſt.

Cap. VI.

ZVLAPII è pomis confectio. Pomorum dulcium & repurgatorum ſucci per ſaccum tranſfuſi libras quatuor, ſpicæ libram vnam. coquito. Reſtinguit ſitim & vomitum. Prodeſt ad puſillanimitatem & febres continuas. Qui eo vtitur, is careat rigoribus, neque ſit natura biliosus.

Cap. VII.

ZVLAPII è malis confectio. Malorum repurgatorum libram vnam, ſacchari libras nouem, ſtillatitii roſarum liquoris boni libras duas, mellis boni albi libram vnam. Coquito vt cydoniatum. Dein adiice croci ſtagiũ vnum, cãchryos ſtagia duo, cinamomi veri, ſantali albi, ſingulorum ſtag. duo, caryophylli ſtagia quinque, moſchi ſtagia quinque. Prodeſt ſtomachicis non appetentibus cibum, febricitantibus, & vomentibus cibum, melancholicis item & pituitoſis.

Cap. VIII.

ZVLAPII è malis Punicis confectio. Succi Punicorum acidorum & dulcium, ſingulorum libras quinque. coquito quoad remanſerint lib. duæ. Dein adiice
A ſaccharum æquali pondere ſucci, hoc eſt libras duas. Paratum probè præbe bibendum ſine aqua, quando æger voluerit. Prodeſt ſitientibus & febricitantibus, ventrem cohibet, & ſiſtit vomitum à flaua bile natum.

Cap. IX.

ZVLAPII è malis confectio. Malorum partim dulcium, partim acidorum ſucci libras quinque. Proiice in ollam læuigatam ſplendentémve, & coquito donec remanſerit libra vna. Dein miſce cũ ſacchari lib. 1. & cõficito. Confert ſiti, febribus ardentibus, puſillanimitati,
B ſyncopæ cordis, & vomentibus à flaua bile.

Cap. X.

ZVLAPII è fumaria confectio. Fumariæ ſtagium vnum ſemis, aniſi, fœniculi, floris iunci odorati, ſingul. ſtagia tria ſemis, ſenæ ſtagia duo, ſeminis intybi ſtagia tria ſemis, ziziphorum, prunorum, ſingulorum decem. coquito hæc cum aqua ad tertias. Dein adiice oxyphœnicorum ſtagia ſex, atque tum per ſaccum tranſfunde, adiice aquæ roſaceæ polyepſetæ, & zulapii violacei quod
C ſatis eſt, & bene confectum præbeto.

Cap. XI.

ZVLAPII ex oxyphœnicis confectio. Oxyphœnici & malorum dulcium ſucci, ſingulorum libram vnã. Coquito ad lentum ignem, & per ſaccum tranſfuſo adiice ſucci Punicorum acidorum libram ſemis, roſarum ſtillatitii liquoris boni libram vnam. Sint autem ſucci libræ quatuor, & ſacchari lib. quatuor. Probè coctũ reconde in vaſe, & præbeto habentibus cordis feruorem quãtum volueris, ieiunis.

Cap. XII.

D ZVLAPII è cotoneis confectio. Cotoneorum repurgatorum libras quatuor, ſtillatitii roſarum liquoris boni libras duas, ſacchari libras octo. coquito hæc ad cõſiſtentiam. Prodeſt non appetentibus cibum, cœliacis, dyſentericis, ſtomachi intemperiei, & inteſtinorum. Sumatur autem à ieiuno.

Cap. XIII.

ZVLAPII myrtini confectio. Succi myrtorum
E maturorum libras quatuor, ſtillatitii roſarum liquoris boni libras duas, ſacchari libras octo. Coquito ad mellis conſiſtentiam, & reconde in vaſe, & præbeto. Valet cœliacis, cholericis, diarrhœæ, dyſentericis, defluxionibus ſtomachi, alui, & inteſtinorũ. In ſumma, ad omnem affectum cœliacum.

Cap. XIIII.

DECOCTVM magnum, ventrem ſubducens, purgans & diſcutiens interiora ventriculi. Vtuntur autem in iis qui difficilem aluum habent, præſertim quum datum purgatorium nihil efficit. Quapropter ab aliis me-
F dicis magnum decoctum appellatur. Spicæ, pulegii, chamædryos, hyſſopi, hyperici, origani, thymi, epithymi, agarici, [a] medullæ, xylobalſami, [b] xantheſarion, ellebori, peplii, alypiæ, polypodii, ſingulorum vnciam vnam. coquito in aqua ad tertias. Accipe ex decocto quãtum volueris, & adiice ſacchari libram vnam. Bene confectum præbe bibendum cum aqua tepida.

a Medullæ] Græcè eſt ſimpliciter ἐντεριώνης. Intelligit autem medullam colocynthidis, vt ſæpe aliás. ac puto adiiciendum eſſe κολοκυνθίδος. b Xantheſarion] Græcè eſt ξανθησαρίων. Quid verò hac voce intelligat, me ignorare fateor.

Cap. XV.

G DECOCTVM ad melancholicos, expertum. Piperis albi longi & nigri, ſingulorum vnciam ſemis, ſpicæ grana tria, cinamomi boni vnciam vnam, ligni zingiberis, coſti, pyrethri, galangæ, zedoariæ, ſeminis rutæ & dauci, ammeos, amomi, menthæ, calaminthæ, tenuifoliæ, radicis fœniculi & ſeminis, radicis eryngii, glycyrrhizæ, ſpicæ nardi, iridis, chamæpityos, ſeminis petroſelini, libyſtici, apii, ſtyracis, tragacanthæ, carpobalſami,

epithymi,xylobalſami,carpeſii, caryophylli,caſiæ, calami odorati,origani,thymi,thymbræ, ſeminis anethi, aſari,[a]rhei barbari,rhei Pontici, hyperici, ſingulorum vnciam ſemis,pulegii vncias tres. Hæc coquito in aqua ad tertias.dein colato,& adiice croci hexagium vnum ſemis,piperis communis triti vnciam ſemis, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.Probè paratum da bibendum ieiuno poculum vnum cum aqua tepida ſingulis diebus.

a Rhei barbari,rhei Pontici] Vel ex hoc Nicolai loco omnibus palàm fit,inter ſe differre rheum barbarum & rheum Ponticum,vt alibi quoque copioſiùs demonſtrauimus.

Cap. XVI.

DECOCTVM magnũ vẽtrẽ ſubducens,valde mirabile.Thymi,origani,thymbræ,ſtichadis,abrotoni,ſingulorum vnciam ſemis,polypodii vncias duas,peplii,agarici,aſari,colocynthidos,ellebori nigri, pulegii, ſing. vnciam ſemis,ſenæ,epithymi,ſingulorum vnciam vnã, hyſſopi,grani Cnidii,lathyridis,[a]croniadis,myrobalani albi,ſingulorum drachmas duas,aniſi,caroi,teucrii minoris,abrotoni,alypiæ,ſingulorum vnciam ſemis,ſampſychi vnciam vnam,radicis eryngii manipulum vnũ, gentianæ,xyloceratorum,polii,ſingulorum vnciam ſemis. Coquito in aqua ad tertias.dein colato, & admiſce decocto mellis aut ſacchari quod ſatis eſt: & vbi probè paratum fuerit, præbeto vnciam vnam ſemis aut duas cum aqua tepida.Dato etiam in ſingulis oblationibus dacrydii ſcrupulum vnum.

a Croniadis] Græcè eſt χρονιάδος Quid verò hac voce intelligat, diuinare non poſſum.

Cap. XVII.

DECOCTVM paruum eiuſdem facultatis, & ad vertiginoſos mirabile.Ligni aniſi,hyſſopi, ſtichadis, origani,ſingulorum vnciam ſemis,hyperici,ellebori,ſingulorum vnciam ſemis drachmam vnam, [a] nucum iuglandium flauarum vnciam ſemis. Coquito in aqua ad tertias. dein adiice mellis Attici & ſacchari quantum ſufficit.

a Nucum iuglandium flauarum] Græcè legitur ξανθοκαρύων.

Cap. XVIII.

DECOCTI cofectio, ſumpti cum oxoſacchari vncia vna & decocti vnciis duabus, intybi ſeminis ſtagiis trib.glycyrrhizæ ſtagiis duob.bugloſſi ſtagiis trib.fumariæ ſtagiis duobus,ſeminis fœniculi ſtagio vno, vuarũ repurgatarum vncia vna, ziziphorum viginti, violarum ſtagiis duobus,coriandri contuſi ſtagio vno, ſeminis peponis & anguriæ,ſingulorum ſtagiis tribus,adiãti ſtagiis duob.Coquito in aqua ad tertias,deĩ adiice mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. XIX.

DECOCTVM paruum vt præcedens.Bugloſſi ſtagia duo,carnium vuarum vncias quatuor,adiãti, fumariæ,eupatorii,ſingulorum ſtag. tria, ſeminis intybi ſtagia quatuor, cichorii ſtagia tria, glycyrrhizæ ſtagium vnum,roſarum ſtagia quatuor,violarum ſtagia tria.Coquito in aqua ad tertiam partem,& adiice mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Probè apparatum, præbeto vt præcedens.

Cap. XX.

DECOCTVM magnum mirabile valde vt præcedens.Thymi,epithymi,origani,thymbræ, ſtichadis, abrotoni,ſingulorum vnciam ſemis, polypodii vncias duas,ſenæ vnciam vnam,agarici vnciam ſemis, peplii, aſari,colocynthidis,ſingulorum vnciam vnã, pulegii, hyſſopi,granorũ Cnidii,lathyridis,ſing.vnc.ſemis, croniadis,myrobalani flaui,aniſi,cumini Æthiopici quod dicitur carnabadium,ſingulorum vnciam vnam, radicis pæoniæ,teucrii minoris,alypiæ,ſampſychi,ſingulorum vnciam vnam ſemis,eryngii, gentianæ, xyloceratorum,ſingulorum vnciam vnam,roſarum vnciam vnã ſemis,ziziphorum,prunorum, ſingul. viginti. Coquito in aqua ad tertias. dein adiice mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Vbi probè paraueris, præbeto manè ieiuno vnciam vnam ſemis aut duas cum aqua tepida. Datur verò ſingulis oblationibus dacrydii ſcrup. vnus.

Cap. XXI.

DECOCTVM ſtomachicum valde bonum. Abſinthii,chamædryos,marrubii,calamithæ,pulegii,zingiberis, piperis, pyrethri. Coquito in aqua ad tertias. Dein adiice mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt, & parato vtere.

Cap. XXII.

DECOCTVM bechicum ad frigiditatem, probatum.Marrubii herbæ, rutæ viridis, hyſſopi, origani, thymi,thymbræ,pulegii,ſeminis fœniculi,aniſi. Decoquantur in aqua ad tertias.Dein adiice mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. XXIII.

FERVORES, inflammationes totius corporis & eryſipelata ſanans.Folia braſſicæ cum farina ſubacta illine. Aliud. Adiantum læuigatum cum lactuca illine. Aliud. Coniza [a]elixa in aceto impoſita,& eius ſuccus vt fomentum adhibitus.Probatum eſt.

a Elixa] In codice manuſcripto corruptè admodum ἔνθη, pro ἑφθὴ legitur.

Cap. XXIIII.

CALIGINEM oculorum ſanat & albugines.Succus rutæ cum chalcitide inunctus. Simile. Trifolii herbæ ſuccus inſtillatus. Simile. Bryoniæ folia illita. Simile. Balſami ſuccus inunctus. Simile. Folia rutæ trita illita. Simile. Amygdalæ cõmanducatæ & impoſitæ. Simile. Lycium cum lacte muliebri,& ſtillatitio roſarum liquore impoſitum,aut mel ſolum impoſitum.

Cap. XXV.

IVSCVLVM purgatorium ad eos qui difficilem aluum habent,idoneum. Medullæ colocynthidis ſcrup. duos aut tres pro viribus, tritos iniice iuri carnis aut piſcium,& da bibendos ieiuno pro viribus. Aliud. Grani Cnidii drachmam vnam tritam coniice in ius piſciũ aut carnium,& præbeto. Simile. Epithymi vnc.vnam tritam da cum iure. Simile. Alypiam & [a]oxypurin trita probè præbeto ieiuno cum iure pro viribus.

a Oxypurin] Græcè legitur ὀξύπυριν. Quid verò hæc vox ſignificet, diuinare nequeo: niſi falſò ita pro ὀξυφοίνικον ſit ſcriptum. Aut ὀξύπορον legendum, vt hoc nomine intelligat omne medicamentũ quod aluum pertranſit.

Cap. XXVI.

FERVORES, inflammationes totius corporis, eryſipelata & incenſiones ſanãs. [a]Azochœreæ comam, veneti folia,coriandri viridis & laſſari, illita. Sunt verò experta.

a Azochœreæ,veneti,& laſſari] Græcè ἀζωχοιρέας, βενέτου καὶ λασσάρου. Quæ verò herbarũ genera iis vocibus intelligat, ſcire nequeo. Sunt enim, vt omnibus apparet, voces corruptæ.

Cap. XXVII.

IVS ſubducens aluum, mirabile admodum. Seminis cnici hexagia duo contuſi in pollinem, coniicẽ in iuſculum carnis aut piſcium. Præbe bibendum ieiuno pro viribus. Simile. Cyclamini drachmas tres in decoctum verbenacæ coniice,& præbeto. Aut alypiam herbam,aut polypodium, aut granum Cnidium læuigata præbe.

INDEX HEPATICORVM ET Hemicranicorum.

Hepaticum epithema ad frigidos affectus, Cap. I.
Hepaticum naturale, epithema mirabile, Cap. II.
Hepatica potio, valde mira, Cap. III.
Hepaticum, lienoſis etiam conueniens, & vrinam mouens, Cap. IIII.
Hepaticum epithema mirabile, Cap. V.
Hepatica potio, tabidis etiam accommodata, ægrè ex thorace eiicientibus, & omnibus thoracis malis, Cap. VI.
Hepatica potio ad iecur eliquatum, Cap. VII.
Hedychroi magmatis confectio, Cap. VIII.
Hemicranii doloris remedium incommutabile, Cap. IX.
Hemicranii remedium nobile, Cap. X.
Hemicranii intolerabilem dolorem ſanans, Cap. XI.
Hemicranium dolorem ſedans, valde mirabile, Cap. XII.
Hemicranium dolorem ſanans, Cap. XIII.
Hemicranii naturale remedium, Cap. XIIII.
Hemicranii remedium expertum, Cap. XV.
Hemicranium dolorem & refrigerationem ſanans, Cap. XVI.
Hemicranium dolorem ſedans, Cap. XVII.
Hemicranios dolores curans, Cap. XVIII.
Hemicranii præſidium expertum, Cap. XIX.
Hemicranii naturale remedium, Cap. XX.
Hemicranii præſidium expertum, Cap. XXI.
Hemicranium dolorem ſedans, Cap. XXII.
Hemicranii remedium nobile, Cap. XXIII.
Hemicranii doloris naturale remedium, Cap. XXIIII.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De Hepaticis & Hemicranicis remediis,

Sectio vigeſima.

Cap. I.

A EPITHEMA mirabile admodum ad frigidos iecoris affectus, eiuſdémque obſtructiones vtile. Ammoniaci, ceræ puræ, ſingul. drach. decem, mannæ, thuris, ſing. drach. quinque, aceti optimi cochlearium vnum. Læuigatis & rectè paratis vtere.

Cap. II.

B HEPATICVM naturale, [a]potus mirabilis. Eruca cum poſca cocta bibenda præbeto. Aut aſſarum coctum in vino da bibendum. aut rhei barbari drach. duas tuſas da bibendas cum vino. aut centaureum cum vino coctum bibendum præbeto.

a Potus] In manuſcripto Nicolai codice falſiſſimè ἐπίθεμα pro πότημα ſcribitur.

Cap. III.

HEPATICA potio, mirabilis valde. Gentianæ, amomi, abſinthii, coſti, eupatorii, amygdalarum amarum, ſing. drach. duas, piperis communis, aniſi, ſing. drach. vnam. Hæc vbi probè confeceris, præbeto cochl. vnum cum tepida: vacantibus autem febre, cum condito. Dum verò accipitur, in eum locum in quo dolet æger inclinetur.

Cap. IIII.

HEPATICVM conferens etiam lienoſis, & vrinam impuens. Spicæ nardi drach. vnam, acori, aſari, chamæleontis radicis, ſingulorum drachmas duas ſemis. Trita hæc cum melle irrigata & ſubacta Attico ſufficienti præbeto.

Cap. V.

HEPATICVM epithema nobile. Ceræ puræ, picis liquidæ, terebinthinæ, ſingulorum vncias tres, ſalis ammoniaci vncias duas, mannæ vncias tres, caricarum pinguium, olei cyprini, ſingulorum libram ſemis, farinæ fœnigræci, ſeminis lini, ſingulorum vnciam vnam. Trita hæc in pollinem, irrigato, & ſubigito cum melle ſufficienti, & vtere.

Cap. VI.

HEPATICA potio ſummè faciens ad tabidos, eos qui ægrè è thorace excreant, omnia thoracis mala, & abſceſſus. Myrrhæ troglodyticæ drachmas tres, gentianæ, petroſelini Macedonici, ſingulorum drachmas ſex, croci drachmas tres, caſiæ drach. quinque, ſpicæ nardi drachmas tres, caſtorei drachmam vnam, rhei barbari vncias duas ſemis. Hæc rectè trita ſubigito cum melle Attico, aut ſaccharo quod ſatis eſt, & præbeto faba magnitudine manè ieiuno: hepaticis, cum ſucco intybi: ægrè excreantibus, cum ſucco fœnigræci: tabidis, cum decocto althææ: hepaticis verò vacantibus febre, cum condito.

Cap. VII.

HEPATICA potio ad iecur eliquatum. Roſarum aridarum, ſiliquarum quas comedimus, gallarum radicis rubi, ouorum lutea duo, Punicorum acidorum. Hæc coquito in vino adſtringente donec tertia pars abſumpta fuerit. Colato, & ius cum melle Attico imbuito aut ſaccharo ſufficienti, & præbe bibendum ad noctem.

Cap. VIII.

C HEDYCHROI magmatos confectio. Aſpalathi vnciam ſemis, caſiæ vnciam vnam, cinamomi vnc. tres, iunci odorati vnciam ſemis, coſti, myrrhæ, maſtiches, carpobalſami, calami odorati, ſingulorum drach. vnam, folii drach. vnam ſemis, ſpicæ nardi, ſingulorum drach. ſemis, xylobalſami, mei, [a] amaraci, opobalſami, ſing. drach. vnam. Rectè parato vtere.

a Amaraci] Manuſcriptus malè habet ἀμαρκίνου pro ἀμαράκου. Legendum enim eſſe amaraci, ex Actuario ſatis liquet.

Cap. IX.

D HEMICRANII doloris remedium incommutabile. Terræ inteſtina quindecim, piperis communis grana quindecim. Bene trita imbuito cum aceto ſufficienti, & illine.

Cap. X.

HEMICRANII remedium nobile. Aloes flauæ, thuris, aſari, ſtercoris ouilli, ſingulorum vnc. ſemis. Trita madefacito cum aceto acri quod ſatis eſt.

Cap. XI.

E HEMICRANII intolerabilem dolorem ſanans. Atramenti ſcriptorii, crocomagmatis, ſing. drach. duas, piperis communis drach. vnam ſemis, myrrhæ, croci, ſingulorum drach. vnam, aceti ſquillitici quod ſatis eſt. Bene paratum ſeruato. Vbi autē exſiccatū fuerit, adiice

aceti quantum ſufficit, & diſſolutum probè illine loco A dolenti.

Cap. XII.

HEMICRANII dolorem ſedans, admodũ mirabile. Piperis grana ſexaginta, euphorbii drach. vnam, cyprini olei cochl. vnum, caſtorei drach. vnam. Probè paratum impone ſuper partem oppoſitam laborantis cranii, & ſanabit.

Cap. XIII.

HEMICRANII dolores curans. Atramenti ſcriptorii, cumini, caſtorei, piperis communis, ſucci ru- B tæ, ſing. drach. vnam, aceti drach. ſemis, alba trium ouorum. Confectum & ſubactum bene illine vt præcedens.

Cap. XIIII.

HEMICRANII naturale remedium. E capitis parte non laborante abſcinde paucos capillos in nomine Ieſu Chriſti, & impone loco dolenti, ita dicẽs: Vt hæc pars non dolet, ita neque tu dolebis. & dic tertiò, ſanabiturque gratia Dei.

Cap. XV.

HEMICRANII remedium expertum. Accipe C ſpongiam à cloaca, aut loco publico, & impone parti dolenti.

Cap. XVI.

HEMICRANII dolorem & refrigerationem ſanans. Canis mortui inferiorem capitis partem radens, capillos parti dolenti impone, & ſanabitur.

Cap. XVII.

HEMICRANII dolorem ſedans. Accipe pugnacis arietis è medio cornuum lanas ſuffitas, & impone loco dolenti.

D

Cap. XVIII.

HEMICRANII dolorem curans. Piperis communis vnc. ſemis, excipe terebinthina, & utere, in diuturnis quidem malis, die & nocte: in recentibus autem, nocte. Curat autem cum cerato roſaceo.

Cap. XIX.

HEMICRANII remedium, expertum. Coſti, piperis communis, cardamomi, ſingulorum drachmã vnam ſemis. Hæc tuſa & cribrata excipe aceto, & vtere.

Cap. XX.

HEMICRANII naturale præſidium. Canini capitis oſſicula ſublata appende. Et ſi dextra pars dolet, adiice os ſiniſtrum: ſi verò ſiniſtrum, dextrum.

Cap. XXI.

HEMICRANII auxilium, expertum. Canis caput comburito, & cinerem eius cum aceto ſufficienti excipe, & illine morboſam frontem.

Cap. XXII.

HEMICRANII dolorem ſedans. Lucernam cedria tinctam uſtam, accende & extingue: da ægrotanti odorandam, & ſedabis.

Cap. XXIII.

HEMICRANII præſidium mirabile. Piperis albi, inteſtinorum terræ, [a] muſcerdarum, myrrhæ, ſing. vnc. ſemis. His læuigatis & ſubactis aceto ſufficienti, illine locum dolentem.

a Muſcerdarum] Græcè eſt μυοχάδων. Græcis autem τὰ μυόχαδα ſignificare murium ſtercus, notius eſt quàm vt pluribus à me dici debeat.

Cap. XXIIII.

HEMICRANII doloris naturale remedium. Styracem in aurem ægrotantis coniice. Et ſi dextra pars dolet, in ſiniſtram coniice: ſi verò ſiniſtra, in dextram, & miraberis.

INDEX SVFFITVVM.

Suffitus Eſdræ prophetæ, Cap. I.
Suffitus ad eos qui comitiali morbo correpti ſunt, expertus, Cap. II.
Suffitus ad ſyncopen, & cordis imbecillitatem, Cap. III.
Suffitus ad reſolutos, & tremorem capitis habentes, Cap. IIII.
Suffitus ad internas & externas eminentias ſanguinem excernentes, Cap. V.
Suffitus Cyphion, ad omnia præſcripta in primo capite, Cap. VI.
Suffitus qui confectus eſt in ſancta ciuitate, Cap. VII.
Suffitus paſtilli confectio, Cap. VIII.
Suffitus moſchati confectio, Cap. IX.
Suffitus ſimilis, Cap. X.
Suffitus ſimilis, Cap. XI.
Suffitus ad epilepticos, Cap. XII.
Suffitus Chryſiphiadis vicinæ, *Legitur infrà Chryſaphiadis Comitiſſæ* Cap. XIII.
Suffitus Maſucha, Cap. XIIII.
Suffitus paſtillus, Cap. XV.
Suffitus moſchatus, Cap. XVI.
Suffitus dictus Crinatos, Cap. XVII.
Suffitus boni angeli, Cap. XVIII.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,
De Suffimentis,
Sectio vigeſimaprima.

Cap. I.

THYMIAMATIS ſuffimentive confectio Eſdræ prophetæ, dicta Cyphæa. A quibuſdam verò [a] mulcimentum. Facit ad omnia ſubſcripta. Eſt enim admirabile, & experientia cognitum. Si enim vndiquaque manu attingitur, ſuaueolentia omnem fœtorem corporis abigit. Conciliat ſomnum. Triſtitiam & omnem ſolicitudinē abigit. Eſt etiam potio bona: interiora enim corporis purgat, & ſanat omnia, potum pondere drach. vnius ex aqua calida. Sinus diſſoluit, oleo diſſolutum & illitum. Suffitum, omne malum fugat, & malum ſpiritum. Fugat omnes feras in modico ſuo impetu. Inunctum fronti, capitis dolores ſedat. Liquatum in oleo, & inſtillatum, auris dolorem curat. Omnia oris vlcera ſanat, diſſolutum cum mulſo, aut oxymelite, diúque in ore retentum. Tuſſientibus, nonniſi recta ceruice ſpirantibus, & ſtomachicis prodeſt mulſo commixtum, potúmque Ægyptiæ fabæ magnitudine. Lienoſos, iecinoroſos, & nephriticos ſanat, datum cum oxymelite fabæ magnitudine. Iſchiadicis, & inteſtinorum doloribus cōfeſtim medetur, datum ex tepida duûm drachmarum quantitate. Lunaticos emendat, datum cum ſpuma tauri, fabæ Ægyptiæ magnitudine. Ab ortu lunæ vſque ad eius defectum dæmonio vexatos liberat, datum ex mulſa cum vino ſimul pondere drach. quatuor. Dicat autem τρὶς ἅγιον, id eſt ter ſanctum, is qui bibit: lunáque deficiente detur. Sic enim demonſtratum eſt. Suffitum prodeſt ad omnia muliebria mala. Potum idem efficit. Suffitur autem maximè, & bibitur ad recurſus vteri, & erroneas inclinationes, vterique inſaniam. Conficitur etiam ex eo peſſus cum melle, & vino, & nardo vera læuigatum ad ſummum. Qui conficit hoc thymiama, proferat has vocales α, ε, η, ι, ο, υ, ω. Ignoretur autem is qui conficit vnà cum iis qui illi ſeruiunt: conficitur autem Martio menſe, ſole exiſtente in primo arietis gradu: & omnia quæ dicta ſunt ſuccedent. Si verò quis ipſum geſtet in collo, aut ſuſpendat, neque morbum, neque incantationem vllam timebit: in quocunque autem loco aut domo decumbet, nihil in hanc incantatio aut venenum poterit. Habet lapidis gagatis vnc. vnam S. radicis aſpalathi vnc. S. radicis aſphodeli vnc. II. bdellii, helenii, ſingulorum vnc. tres ſemis, ſauinæ vnc. duas, coſti vnc. vnam ſemis, croci vnc. vnam, cardamomi, cyperi, ſing. vnc. duas ſemis, pilularum cypariſſi vnc. vnam S. aſari vnc. vnam, ladani vnc. tres ſemis, ſpicæ nardi vnc. tres, roſarum aridarum, ſtyracis calamitis, ſing. vnc. tres S. florum iunci odorati vnc. vnam, myrrhæ puræ vnc. tres ſemis, caſiæ vnc. tres, nardi Celticæ vnc. vnam S. amomi vnc. tres, calami odorati vnc. ſemis, vnguium odoratorum magnorum & minorum, ſing. vnc. vnam ſemis, conizæ vnc. tres, ſeminis agni, peucedani, iridis Illyricæ, bituminis Iudaici, ſing. vnc. vnā ſemis, corticis pini dr. vnā, ſphagni ſeu muſci vnc. duas S. folii, aloes flauæ, ſingul. vnc. vnam ſemis, ambarii vnc. vnam, granorum iuniperi minorum drach. vnam, pinguedinis leonis vnc. vnam ſemis, thuris vnc. tres, lapidis magnetis vnc. duas, caryophylli, [b] zarnaba, caſiæ ligneæ, ligni cinamomi, maſtiches, hedychroi magmatis, ſing. vnc. vnam S. foliorum lauri, myrti, ſing. vnc. vnam, carpobalſami vnc. duas, [c] ſaroa vnc. vnam ſemis, phu, mei, ſing. vnc. vnam, adianti vnc. ſemis, libaniæ herbæ, ſaluiæ, ſing. vnc. vnam ſemis, galbani, opopanacis, ſing. vnc. vnam, polii herbæ vnciā ſemis, caricarum pinguium exemptis acinis, opobalſami, ſingulorum vnciam vnam ſemis, terebinthinæ lib. ſemis, [d] muchlii, aphroſelini, ſing. vnc. vnā ſemis, mellis boni Attici lib. ſex, vini veteris electi ſextar. vnum. His bene ſubactis & commixtis vtere.

a Mulcimentum] Manuſcriptus codex corruptè legit θελγιστρον pro θέλγητρον. b Zarnaba] Græcè eſt ζαρναβᾶ. Alii recentiores Græci zarnabum, & zarnabadium vocant. Paulo arnabo, quemadmodum etiam Aetio, dicitur. Prædicti autem authores odoramentis adnumerant arnabonem. c Saroa] Græcè ſcribitur σαρώα. Quid verò hac voce Nicolaus intelligat, ſcire nequeo. d Muchlii & aphroſelini] Græcè habetur, μυχλίυ, ἀφροσελίνυ. Quid verò ſignificet prima vox, ignorare me fateor: altera idem quod apium ſpumoſum denotat.

Cap. II.

SVFFIMENTVM ad eos qui comitiali morbo laborant, expertum. Hirci, & vrſi, & lupi teſtium, ſanguinis hirundinis, & lapidis in eius ventriculo reperti, [a] aſterii in mari inuenti, anethi, ſing. drach. duas, alliorū purgatorum, cornu cerui, & caprini, ſingulorum drachmam vnam. Contundantur bene vtriſque manibus, fermentetúrque cum ſucco rutæ. Probè paratum ſiccetur in vmbra. Vſu poſcente, ſuffito per infundibulum in nares. Eſt valde probatum.

a Aſterii] Græcè legitur ἀστερίυ. Quid autem aſterium ſit, diuinare non poſſum.

Cap. III.

SVFFIMENTVM ad ſyncopen, & imbecillitatē cordis. Styracis boni, ladani puri, ligni aloes boni, ſingulorum vncias octo. Bene tritis adiice nardini, & [a] moſchati olei, ſing. drach. duas. dein iterum adiice balſami, moſchi, ſingulorum drachmam vnam, ambaris, caphuræ, ſingulorum drachmam ſemis. Trita fermentato cum prædictis, ſimúlque ſubactis omnibus diligenter fingito paſtillos exiguos, & exſiccatos in vmbra, vſu exigente, ſuffito per infundibulum naribus.

a Moſchati] Græcè eſt μυσύνυ ἐλαίυ. de quo ſuprà ſatis eſt dictū.

Cap. IIII.

SVFFIMENTVM ad reſolutos, & tremulum caput habentes. Caſtorei, myrrhæ, ſingulorum drachmas ſex, coſti, ſaluiæ, piperis longi, ſingulorum drachmas duas. Contuſa ſimul redigito in pollinem, dein fermentato cum ſtyrace calamite in mortario, & digerito in paſtillos, exſiccatóque in vmbra. Vſu poſtulante, ſuffito per infundibulum naribus.

Cap. V.

SVFFIMENTVM ad externas & internas eminentias ſanguinem effundentes, admodum laudatum. Gallarum, cyclamini, boli Armenii, lapidis litze, lapidis hæmatitis, ſingulorum drachmas tres. Trita bene ſubigito cū tragacantha in aqua prius macerata, & finge paſtillos, ſiccatóque in vmbra. vſu poſcente, iube vt ſedeat æger in ſella, & tegatur probè vndiquaque linteo, coniectóque paſtillo in calidum cinerem, & adhibito ægro, ſuffito illum infernè ſuper: ſicque parato vtere.

Cap. VI.

SVFFIMENTVM Cyphion ſacratum, faciens ſummè ad omnia quæ in primo huius literæ capite dicta ſunt. Croci vnciā vnam, ſpicæ nardi, folii, nardi Celticæ, coſti, iunci odorati florum, ſingulorum vnciam vnam ſemis, caſiæ vnc. duas, ſtyracis electi libram ſemis, bdellii vnciam unam ſemis, aſpalathi vncias tres ſemis, myrrhæ drachmas duas, ladani vncias duas, muſci vnciā vnam ſemis, cardamomi, cyperi, ſauinæ, ſingulorum vnciam vnam, terebinthinæ vnc. duas, roſarum aridarum vnc. tres ſemis, caryophylli, maſtiches, ſingulorum vnc. vnam ſemis, calami odorati, thuris, hedychroi magmatis, vnguiū odoratorū minorum, ſing. vnc. I. granorū iuniperi vnc. ſemis drach. vnā, aſphodeli vnc. vnā, pinearū, pilularum cypariſſi, ſing. vnc. I. S. carnis palmularū pinguium, caricarum pinguium, vuarum pinguium exemptis acinis, ſing. libram ſemis, vini odorati ſextarium ſemis, mellis Attici libras quatuor ſemis. Confice autem hoc ſuffimentū quod caſtū efficit hominē, & dic has ſeptem vocales, α, ε, η, ι, ο, υ, ω, & probè parato vtere.

Cap. VII.

SVFFIMENTVM quod confectum eſt in ſancta ciuitate, probatum. Roſarum tenerum lib. duas, ſpicæ nardi, folii, ſing. vnc. vnam ſemis, caſiæ vnc. duas, coſti, myrrhæ, maſtiches, amomi, caryophylli, opobalſami, ſing. vnc. vnam S. ſaroa vnc. vnam, ladani vnc. duas, calami odorati vnc. S. drach. vnã, bryoniæ radicis, zarnaba, ſing. vnc. vnam, bdellii vnc. vnam ſemis, vnguium odoratorum vnc. vnam, croci vnc. ſemis, nardi Celticæ, florum iunci odorati, ſing. vnc. vnam, ſtyracis lib. S. opobalſami vnc. vnam, vini odorati quod ſatis eſt. Bene parato vtere.

Cap. VIII.

SVFFIMENTVM, aut paſtilli confectio. Spicæ nardi vnc. quatuor, folii vnc. tres, coſti vnc. duas, helenii vnc. vnam, vnguium odoratorum vnc. vnam ſemis, bdellii vnc. duas, myrrhæ vnc. vnam ſemis, maſtiches, amomi, ſing. vnc. duas ſemis, caryophylli vnc. tres ſemis, caſiæ vnc. tres, carpobalſami vnc. duas, ſtyracis puri lib. ſemis, ſaroa vnc. tres, opobalſami lib. ſemis, roſarũ tenerum lib. quinque, ladani vnc. duas ſemis, calami odorati vnc. quatuor, bryoniæ vnc. vnam. Terantur omnia, & cribrentur, & excipiantur cum humidis: & quum bene paratum fuerit, digerito in paſtillos, ſiccatóque in vmbra, & vtere.

Cap. IX.

SVFFIMENTI moſchati confectio. Roſarum exemptis vnguibus vnc. vnam ſemis, myrrhæ, folii, ſtactes, amomi, caryophylli, ſing. vnc. ſemis, ſtyracis calamitis vnc. tres, vnguium odoratorum magnorum vnc. ii. opobalſami vnc. vnã, aloes flauæ vnc. ſemis, moſchi ſcrupulum vnum ſemis. Paratis recte, & ſiccatis in vmbra, vtere.

Cap. X.

SVFFIMENTI moſchati confectio. Styracis pinguis lib. ſemis, folii, coſti, ſpicæ nardi, ſing. vnc. ſemis, caryophylli, maſtiches, ſing. ſcrup. tres, calami odorati drach. duas, opobalſami cochl. quinque, roſarum aridarũ vnc. ſemis, moſchi ſcrup. duos ſemis. Moſchus ſolutus cũ opobalſamo miſceatur, cæteris aridis tuſis. Paratũ probè ſiccato in vmbra, & vtere.

Cap. XI.

SVFFIMENTI alterius confectio. Roſarum exemptis vnguibus lib. duas ſemis, folii, amomi, maſuchæ, ſaroa, carpobalſami, caſiæ, myrrhæ, vnguium odoratorum, coſti, ſpicæ nardi, bdellii, thuris, ſing. vnc. duas, croci vnc. vnam, maſtiches vnc. tres, muſci qui σφάγνος Græcis dicitur, ſtyracis libr. ſemis & quartam partem, opobalſami vnc. tres, caryophylli vnc. ſemis drach. vnã, floris iunci odorati vnc. ſemis, vini odorati quantum ſufficit. Excipe omnia ſiccatóque in vmbra, & vtere.

Cap. XII.

SVFFIMENTVM dictum Veronice, ad epilepticos: abigit enim omnem ſpiritum malum. Sampſychi, melanthii, ſeminis agni, cornu ceruiui, baccarum lauri, abſinthii, bituminis Iudaici, ſeminis origani ſylueſtris, A cumini Æthiopici, aniſi, caſtorei, reſinæ piceæ aridæ, lapidis gagatis, vnguium odoratorum, ſing. vnc. ſemis, cedriæ, picis liquidæ, ſing. vnc. vnã S. Parato probè vtere.

Cap. XIII.

SVFFIMENTI confectio admodum probata, quam accepi à Chryſaphiade comitiſſa. Styracis veri lib. ſeptem ſemis, roſarum ſine vnguibus ſuis lib. vnam ſemis, coſti lib. ſemis vnc. tres, caryophylli lib. S. maſtiches lib. S. vnc. tres, balſami lib. ſemis, folii vnc. quatuor ſemis, ſpicæ nardi vnc. tres, croci vnc. ſemis, nucem Indicam vnam. probè parato vtere. B

Cap. XIIII.

SVFFIMENTI confectio, Maſucha dicta. Aloes flauæ, foliorum lauri, coſti, amomi, cardamomi, caſiæ, carpobalſami, ladani, ſing. lib. ſemis, myrrhæ, iridis, meliloti, folii, roſarum, foliorum oleæ, Celticæ, ſing. lib. ſemis vnc. tres, croci vnc. tres, galbani vnc. vnam S. gummi lib. vnam ſemis, vini odorati quod ſatis eſt.

Cap. XV.

SVFFIMENTI confectio, paſtilli. Spicæ nardi C vnc. quatuor, folii vnc. tres, coſti vnc. duas, helenii vnciã vnam, vnguium odoratorum vnc. vnam S. bdellii, myrrhæ, vnc. vnam ſemis, maſtiches, amomi, ſingulorum vncias duas ſemis, caryophylli vncias tres ſemis, caſiæ vnc. tres, carpobalſami vnc. duas, roſarum tenerum lib. quinque, ladani vnc. duas ſemis, calami odorati vnc. quatuor, ſaroa vnc. tres, ſtyracis lib. vnam S. opobalſami lib. ſemis, muſci vnc. vnam. Hæc tuſa & cribrata adiice liquidis, & fingito paſtillos, coniuncto opobalſamo, ſiccatóq; in vmbra.

D Cap. XVI.

SVFFIMENTI dicti Moſchati, confectio. Roſarum ſucci recentis vnc. vnam ſemis, myrrhæ, ſtactes, amomi, caryophylli, ſing. vnc. S. ſtyracis ſelecti vnc. tres, vnguium odoratorum magnorum vnc. duas, opobalſami vnc. vnam, moſchi ſcrup. duos.

Cap. XVII.

SVFFIMENTI confectio dicti Crinati, hoc eſt lilini. Liliorum integrorum flores quinquagintaquatuor, coſti, carpobalſami, folii, ſing. vnc. S. caryophylli, E ſpicæ nardi, ſing. vnc. ſemis drach. vnam, maſtiches drachmas duas, amomi vnc. vnam, ſtyracis vnc. vnam S. opobalſami vnc. duas, myrrhæ ſcrup. tres, vini aminæi, quod ſatis eſt.

Cap. XVIII.

SVFFIMENTVM aliud boni angeli. Coſti dr. duas ſemis, thuris drach. quinque, caſiæ, cyperi, ſingul. drach. duas, ſpicæ drach. vnam ſemis, cinamomi drach. vnam, zygææ aridæ drach. quindecim, ceræ puræ drach. decem. Hæc tunde, & arida coniice: dein in mortarium, F adiectis cera, & oleo irino quantum ſufficit. vbi liqueſcere incipiunt, admiſce mellis vnc. ſemis, & eliquata promptè coniice in mortarium. Vbi verò igne incaluerint, affunde ceram, & irinum oleum, aridáque tuſa & cribrata. Poſtquam omnia commixta fuerint, inunge manus irino oleo, & ſubige prope ignem, ac vtere.

Theriaca antidotus cognominata Andromachi, Cap. I.
Theriaca, ſiue hedychroi magmatis confectio, Cap. II.
Theriaca, ſeu paſtilli ſquillitici cõfectio, Cap. III.
Theriaca, ſeu paſtilli ſquillitici confectio, Cap. IIII.
Theriaces Andromachi confectio, Cap. V.
Theriaca ex herbis, Cap. VI.
Theriace experta ad morſus à cane rabido inflictos, Cap. VII.
Theriaca ad venenata, Cap. VIII.
Theriaca ad ictus ſcorpionum, Cap. IX.
Theriace Andromachi, vt præcedens, Cap. X.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI, De Theriacis,

Sectio vigeſimaſecunda.

Cap. I.

THERIACA antidotus Andromachi. Menſura eius nõ eadem in omnibus hominibus exiſtit, ſicuti neque liquor in quo diſſoluta exhibetur. Ipſa enim aduerſus maxima mala medicamentum alexeterium eſt expertum. Datur igitur ipſa in venenatis medicamẽtis, aut venenatorum plagis, nucis Põticæ magnitudine, cum vino. Capitis dolores diuturnos, vertigines, auditus graues, hebetudines oculorum, guſtus inſtrumentum debilitatum, comitialẽ morbum, vertiginoſos, nonniſi recta ceruice ſpirantes cum mulſa pota ſanat, diſſecans, attenuans, & eductu faciles reddens lentos humores. Succurrit etiam recenti & veteri tuſſi, & iis à quibus thorax dolet. Febre carentibus ex mulſo, febricitantibus autem ex mulſa. Cõuenit ſanguinem expuẽtibus, ſiue à thorace ſiue à pulmone eductio fiat. ſi quidem recens eductio ſit, cum poſca: inueterata verò, cum aqua decocti radicis ſymphyti, manè & veſperi ſimiliter. Stomachi vitia, ventriculi difficilem concoctionem, & imbecillitatem emendat. Inflationes ſtomachi, & inteſtinorum cruciatus ſedat: aut colũ diu dolentes, aut ilioſos placat. Datur nucis Ponticæ magnitudine cum aqua calida. Valet etiam in cardiacis, & iis qui animo linquuntur, & cholericis. Lumbricorum etiam omne genus mirabiliter exigit, cum ſucco menthæ data. Hepaticos affectus, itẽmque morbo regio laborantes ſtrenuè curat: febre carentibus, cum vino mulſo: febricitantibus autem, cum tepida aqua data. Induratos lienes liquefacit, ſordes in iis conſumens, cum oxymelite data. Deterit & lapides renum, cum decocto apii, aut petroſelini, aut ſemine dauci, aut quorundam aliorum, & difficilem mictionem veſicæ, & in ipſa exulcerationes interdum ſanat, cum decocto chamæmeli febre vacantibus data, aut cum vino dulci. Præbetur quoque in omnis generis rigoribus diuturnis: maximè verò quartanis, ſi quis ea artificioſè vtatur, hoc eſt poſt inclinationẽ. Datur etiã hydropicis cum aſari decocto, & ſimilibus malis: potiſſimùm verò qui anaſarca laborant. Elephantia quoque correptis, ſæpe auxiliatur. Et partium corporis reſolutiones in potu accepta, ſæpe ſanat. Mulierum purgationes mouet, & mortuos fœtus eiicit, data cum paſſo aut aqua mulſa: ruta tamen aut dictamno priùs in iis liquoribus incoctis, fabæ magnitudine. Podagra afflictis, & articulorum defluxione infeſtatis conducit poſt inclinationem, non ſemel tantùm, ſed multoties etiam pondere hexagii vnius pota, pro viribus, & ægri temperamento. Opitulatur [a] dolentibus etiam impoſita. Admirari autem oportet hanc antidotum, quòd non modò corpori, verumetiam animo malè affecto medetur. Ex atra enim bile natas diuerſas imaginationes hoc medicamentum exhibitum ſedat, è vaſis lienis atram bilem veluti eluens & exhauriens: quemadmodum etiam ex ferarum ictu illatum venenum, & aquæ formidinem, peſſimum ſanè & curatu difficilem morbum, aut potius incurabilem, aſſiduè data ſæpe ſuſtulit. In peſtilen-
A tibus ſimiliter conſtitutionibus præſumentes ipſam, hoc malo corripi prohibet. Hyemis tempore iter facientibus conſulo vt ex ipſa ſumant: eſt enim veluti bonum viſcerum indumentum, quod plurimum iis qui eam ſumpſerunt, calorem exhibeat. Dare oportet hoc medicamentum, quum probè concoxerit qui ipſum accepturus eſt, neque cibis refertus ſit. Bibat autem ieiunus, & iube quo ſufficienti tempore à cibis abſtineat, vt medicamentum cõcoqui poſſit. Inſpicere verò etiam oportet tempus & ætatem eius qui ſumpturus eſt: æſtate
B enim neque omnino dabis: neque in vigore ætatis exiſtentibus, vt qui plurimum habeat caloris: neque ſæpius medicamentum ipſum exhibendum eſſe hortor. Iis verò qui iam vitæ declinationem attigerunt, & pituitoſis, & nauſeabundis, & cruditate laborantibus, & iis qui cibum non appetunt ex melancholia, aut frigiditate, hanc ſæpius & plurimam exhibere conuenit. Similiter etiam iis qui ſtomachi inflatione laborant, & vteri malis, non cum aqua, ſed cum vino bono ac veteri, cõſulo hanc frequenter eſſe accipiendam. In bilioſis, febri
C citantibus, & pueris, omnino eius exhibitionem vitare oportet. Maior enim eſt eius facultas quàm vires eorũ tolerare poſſint: eo quòd corpora illorum facilè diſſoluat, & innatum ſpiritum celeriter extinguat. Neceſſe verò eſt primùm confectiones quæ hoc medicamentum ingrediuntur, enarrare, vt hedychroi magmatis, ſquillitici paſtilli, & theriaci: dein in vniuerſum theriaces.

a Dolentibus] Græcè perperam δυναμένοι pro ὀδυνωμένων ſcribitur.

Cap. II.

D CONFECTIO hedychroi magmatis. Aſpalathi [a] radicis corticis, coſti albi, ſing. drach. tres, caſiæ fiſtulæ drach. tredecim, aſari, xylobalſami, phu, rhei Pontici, maſtiches, ſing. drach. tres, [b] amaraci drach. decem, rhei barbari drach. duodecim, florum iunci odorati, cinamomi, amomi, botryos, ſing. drach. ſex, nardi Celticæ, folii, drachmas octo, myrrhæ drach. duodecim, croci drach. ſex. Hæc probè trita & cribrata excipe vino phalerno ſufficienti, & finge paſtillos, in vmbráque exſiccato, adiuncto illis opobalſamo.

E
a Radicis corticis] In manuſcripto codice ſimpliciter legitur ἀσπαλάθου φλοιοῦ. Sed in Galeno & Paulo eſt ἀσπαλάθου ῥίζης φλοιοῦ.
b Amaraci] Manuſcriptus codex corruptè legit, ἀμαρακίνου: legendum enim, Galeno & Paulo teſtibus, ἀμαράκου.

Cap. III.

PASTILLI ſquillitici confectio. Accipe ſquillam fœminam: eſt enim alba. & abſcindito fundum & caput: arida verò decorticato, ac fermento oblinito, & in caminum balnei coniicito, aut furnum. Poſtquã au-
F tem in carbonem mutata fuerit, amoue eam ab igne, & accipe feſtucam, perforato ipſam. Et ſi promptè feſtuca penetrauerit, aſſa erit: ſin facilè non penetrauerit, nõ probè aſſa erit. ideo vt ipſa denuò aſſetur, neceſſe erit. Vbi verò probè aſſa fuerit, accipe internarũ partiũ ſquillæ drach. LX. & farinæ eruorum alborũ dr. quadraginta.

Læuigato hæc ſimul valide in mortario, & excepta digere in paſtillos, exſiccatóque in vmbra.

Cap. IIII.

THERIACI paſtilli confectio. Hunc paſtillum in hunc modum conficere oportet. Acceptis viperis [a] æſtatis initio, primùm vtrinque à cauda & capite quatuor digitorum longitudine amputare conuenit: dein excoriare, & in fictili cum aqua & [b] aniſo ſufficienti coquere. Vbi verò contabuerint, omnibus oſſibus exemptis, accipe de carnibus drach. ſedecim, & læuigato in mortario validè, affundens ex ipſo decocto, vt formari paſtilli poſſint. Formatos ſiccato in vmbra & reconde in vaſe, & vſu poſcente illis vtere.

a Æſtatis] Nicolaus habet θέρυς: Galenus ἔαρος, id eſt veris.
b Aniſo] Codex Nicolai legit ἀνίσυ, ſed Galenus & Paulus ἀνήθου, hoc eſt anethi.

Cap. V.

THERIACES Andromachi confectio. Paſtillorum theriacorum, paſtillorum ſquilliticorum, ſingul. drach. duodecim, piperis communis, hedychroi magmatis, ſing. duodecim, roſarum aridarum, ſcordii, iridis Illyricæ, ſeminis buniadis, glycyrrhizæ, ſing. drach. ſex, piperis albi drach. tres, opobalſami, cinamomi, agarici, ſing. drach. ſex, [a] rhei barbari, myrrhæ puræ, croci, caſiæ, nardi Indicæ, nardi Celticæ, cancrorum fluuialium cinerum, florum iunci odorati, thuris, piperis longi, dictamni, marrubii, ſtichadis, petroſelini Macedonici, terebinthinæ, calaminthæ, zingiberis, pentaphylli radicis, ſing. drach. tres, polii, chamæpityos, ſtyracis, mei, amomi, botryos Celticæ, Lemnii ſigilli, phu, chamædryos, folii, chalcitidis toſtæ, gentianæ, aniſi, ſucci hypociſthidis, carpobalſami, gummi, ſeminis fœniculi, apii, cardamomi, ſeſelis, acori, ſucci acaciæ, thlaſpeos, hyperici, caſtorei, ammeos, ſagapeni, ſingul. drach. duas, clematidis drach. vnam, malabathri drachm. duas ſemis, erui drach. quadraginta, ſquillæ toſtæ drach. ſexaginta, ariſtolochiæ longæ, ſeminis dauci, bituminis Iudaici, opopanacis, centaurii tenuioris, galbani, ſing. drach. vnam, mellis Attici lib. ſex, vini phalerni ſext. vnum. Coniice in mortarium opium, hypociſthidem, ſagapenum, glycyrrhizam, acaciam, ſtyracem, opopanacem, & affunde exiguũ mellis, & vnumquodque contuſum diſſolue, & adiice vinum vt illa ſuperet, finitóque vt per triduum madeſcant: inde arida omnia, radices ſcilicet, ſemina, herbas, tuſa & cribrata coniice in mortarium, & affuſo vino terito, ac læuigato vt collyria. deinde his è mortario exemptis admiſce omnia arida, & ſubigito fortiter. Poſt hæc iniice mel, terebinthinam, galbanum, & opobalſamum, & calefacta in cacabo confunde. in mortario hæc vniendo diebus quinque ſubige validè, & reconde in vaſe vitreo. Vtere hac antidoto poſt mẽſes ſex aut decem. Perfectè autẽ coquitur poſt annos decem. Theriaces probatio. Nos in homine periculum de hoc medicamento facere nequeuntes, in aliquo aliorum animantium ipſum facientes, veram huius medicamenti probationẽ inuenire conamur: Gallis enim [b] qui domi non enutriti neque nobis ſunt contubernales, ſed potius agreſtibus, & ſicciore præditis corporis temperamento, acceptis, his quidem hoc medicamentum infundimus, illis verò minus, & ſic ipſis obiicimus venenatas feras. Qui inter illos non biberint è theriaca, confeſtim moriuntur: qui verò biberint, roborantur, & à morſu vitam retinent.

Theriacæ probatio. Probamus interdum medicamentum num ſit adulteratum, hoc modo: Quum enim damus eorum aliquod medicamentorum quæ per ventrẽ purgare valent, ſi præſumpta theriaca non purgat, medicamentũ eſſe optimum cognoſcimus. Vbi igitur purgationem impedierit per hoc experimentum, nũquam de hoc medicamento fallimur. Vſus huius antidoti & ſimilium. Theriaca extrinſecus impoſita, & epota, rabioſorum morſibus, & venenatorũ ictibus exquiſitè ſuccurrit. Cæterùm nobis etiam in peſtilentibus conſtitutionibus ſola hæc antidotus malo correptis prodeſſe adeò viſa eſt vt nullum aliud præſidium tanto malo reſiſtere fuerit idoneum. Quamobrem Hippocratem omnibus

A modis admirandum laudo, qui luem illã ex [c] Æthiopia Græcos inuadentem non aliter curauit quàm aere mutando & alterando. Per vniuerſam enim ciuitatem iuſſit accendi ignẽ, non ſimplicis incenſionis materiam habentem, ſed ſerta & flores ſuauiſſimos alimentum eſſe ignis conſuluit, & ipſi vnguenta pinguiſſima infundi, vt per odorem [d] purum aerem redditum homines in mali ſubſidium reſpirarent. Simili ratione theriacen, ceu ipſa quoque ignis quidam purgatorius exiſtat, præſumẽtes in peſtifera aeris conſtitutione, neutiquam malo corri-
B pi ſinere nouimus: correptis verò iam poſſe mederi, aeris inſpirati malitiam inalterantem mutantémque, nec corporis temperaturam corrumpi ſinentem. Medetur autem diuturnis capitis doloribus, vertigini, auditus difficultati, & oculorũ hebetudini. Prodeſt quartanis. Nonnunquam verò & guſtus inſtrumentum laborãs reficit. Sæpius in phreneticis mentis alienationes, ſomnum inducens, generoſè ſedauit. Inſuper animi perturbationes, [e] & implexas ſomnis imagines abigit. Comitialib[9] quoque ipſis vehementer ſolet auxiliari, humiditatem è ca-
C pite abſumens, & liberum ſpiritui tranſitum efficiens. Iuuat etiam difficulter ſpirantes, diſſecans, & vt facilè educantur efficiens, ac extenuans lentos humores. Sanguinem reiicientibus admodum prodeſt cum decocto ſymphyti exhibita. Stomachi quoq; vitiis mederi ſolet. Non appetentem, & cibum capere non potentem, vt ipſos cum voluptate adeat, emendat. Nauſeam iuuat, [f] & omnem maximum latúmque lumbricum, qui omnem aſſumptum cibum depaſcitur, eóque reliquum totum corpus emaciat, mirabiliter ex inteſtinis eiicit. Iecinoro-
D ſis ſuccurrit. Lienoſos etiam ſanare ſolet, calculoſos, & cœliacos affectus, omniáque inteſtinorum vitia. Dyſenteriam, ileum, choleram, omnémque vteri imbecillitatem ſanat, & podagram. In ſumma, hæc ipſa antidotus ad omnis generis hominis mala à frigiditate orta vtilis exiſtit.

a Rhei barbati] Nicolaus habet ῥέυ βαρβάρυ: quum tamen in Galeno, Paulo & Aetio, ſcriptum ſit ῥὴκ, ῥ῀ πονλικ῀, & ῥέυ πονλικ῀. Id quod ideo factum eſt, quia Nicolaus hîc (vt aliis etiam in locis ſæpe) rheum Ponticum & barbarum inter ſe, ac ſi vna res eſſent, confundit. quanquam paulo ſuprà veluti diuerſas res à ſe inuicem diſtinxerit. Vnde facilè coniicere licet, Nicolaum, vtpote vnguentarium, rerum me-
E dicarum non admodum peritum fuiſſe: aliâs enim hanc diuerſitatem facilè animaduertiſſet. b Qui domi ſunt enutriti, &c.] Hic locus in manuſcripto codice totus eſt deprauatus: ſic enim legitur ibidẽ. ἀλεκτριωνᾶς γὰρ λάβοντες μὴ εἰδότες τιναὶ αἰκοδίαι εἰσὶ, καὶ ὑμῖν ὀνεφόφιοι: quum potiùs, vt ex Galeno ſit manifeſtum, ita legendum ſit, ἀλεκτρυόνας γὰρ λαβόντες τοὺς μὴ ὅσοι γέ τινες οἰκοδίαιτοί τε εἰσὶν, καὶ ἡμῖν ὁμωρόφιοι. c Æthiopia] Manuſcriptus codex perperam legit, ἐκ παιονίας, pro ἐκ τ῀ αἰθιοπίας. d Purum, &c.] Et hoc loco corruptus eſt codex manuſcriptus: legit enim καθαρὸς γενόμενος ὁ ἀὴρ, οἱ ἄνθρωποι ἀναπνέωσιν: quum ita potiùs ſit legendum, ἵνα οὕτω καθαρὸν γενόμενον οἱ ἄνθρωποι ἀναπνεύσωσιν εἰς τὴν ἀπαλλαγὴν τὸν ἀέρα. Sunt & in ſequentibus aliquot mendæ, quæ ex Galeno in libello quem De theriaca ad Piſonem inſcripſit, reſtitui poſſunt. e Et implexas ſomnis]
F Manuſcriptus codex Nicolai habet, παρακοπτικὰς φαντασίας, pro περιπλοκὰς, &c. f Et omnem maximum, &c.] Manuſcriptus codex hîc totus eſt mutilus, & deprauatus: legit enim ſimpliciter, καὶ πᾶσαν νεμηνντικὴν ἐκβάλλει. quum ita plane ſit legendum, Galeno teſte: ἔτι καὶ τὴν μεγίστην καὶ πλατεῖαν ἕλμινθα γενομένην, καὶ πᾶσαν τὴν εἰσφερομένην τροφὴν ἐκνεμομένην, καὶ διὰ τοῦτ' ἐκτήκουσαν τὸ ἄλλο πᾶν σῶμα, θαυμασίως ἐξάγει τῶν ἐντέρων.

Cap. VI.

THERIACA antidotus ex herbis, faciens ad ictus reptilium, & venenatis, pleuriticis, ruptis, conuulſis, diuturnis tuſſibus mirabiliter conferens. Gentianæ repur-
G gatæ, ariſtolochiæ rotundæ, baccarum lauri decorticatarum, chamædryos, ſing. vnc. ſemis. Tuſa in pollinem & cribrata excipe melle Attico, & vtere. Datur pondere ſcrup. quatuor: febricitantibus cum mulſa, vacantibus febre cum vino. Imponitur etiam ictibus hoc medicamentum. In rabioſorum morſibus adiecto cancrorum fluuialium cinere præbeto.

Cap. VII.

THERIACA probata ad morſus rabioſorum. Spicæ nardi, pæoniæ, cinaberis herbæ quæ naſcitur in Ly-
H cia, æris vſti, ſingulorum vnc. ſemis, piperis communis vnc. ſemis drach. vnam. Excipe oxymelite ſufficienti, & præbeto magnitudine nucis Ponticæ in vino condito. Illine etiam morſui.

Cap. VIII.

THERIACA antidotus venena abigens, admodum mira: & vt multa experientia comprobatum eſt, ad omnia quæ à venenatis feris orta ſint mala conferēs. Serpylli herbæ aridæ drach. duas, ariſtolochiæ rotundæ drach. quatuor, radicis bryoniæ albæ drach. I. centaurii [a] tenuis drach. quatuor, mellis Attici quantum ſatis videbitur. Datur drachma vna ex vino tepido ieiuno.

a Tenuis] In codice manuſcripto corrupte λόγκου pro λεπτοῦ legitur.

Cap. IX.

THERIACE faciens ad eos qui à ſcorpione ſunt icti, & eos qui à draconibus liberari cupiunt, ad conuulſa, inflationes, & multa ſimilia. Huius igitur mihi copiā fecit Gallus quidam in Arabiæ veniens Cæſariam, qui multos illic ſtipendia faciens per ipſam ſeruauit. Radicis bryoniæ albæ drach. quatuor, ſeminis trifolii drachmas duas, iridis drach. quatuor, opopanacis drachm. duas, ariſtolochiæ rotundæ drach. tres, radicis roſmarini, liquoris papaueris, myrrhæ ſing. drach. duas, rutæ ſylueſtris ſeminis, ſerpylli, ſing. drach. tres, cumini Thebaici & Æthiopici, caſtorei, radicis eryngii, ſing. drach. vnam ſemis, farinæ eruinæ drach. ſex, vini Chii aut marini quod ſatis eſt. Vbi bene paraueris, finge paſtillos quorum ſinguli pendeant drach. vnam, & præbeto cum vino tepido.

A

Cap. X.

THERIACES Andromachi alia confectio, vt præcedens, valde laudata. Paſtilli ſquillitici, paſtilli theriaci, ſingulorum vnc. quatuor, hedychroi magmatis vnc. duas, cinamomi vnc. ſemis, piperis communis, opii, roſarum aridarum, ſing. vncias duas, ſcordii, buniadis, iridis, glycyrrhizæ ſucci, balſami, ſing. vnc. vnam, zingiberis hexag. tria, croci, myrrhæ, radicis [a] ephili, rhei Indici, piperis albi & longi, radicis dictamni, terebinthinæ, caſiæ, ſpicæ nardi, polii, ſtyracis calamitis, ſing. hexagia
B tria, ſeminis apii, ſeſelis, [b] ſamoletici, thlaſpis, ammeos, chamædryos, chamæpityos, fœniculi, ſucci hypociſthidis, nardi Celticæ, mei athamantici, gentianæ, aniſi, Lemnii ſigilli, chalcitidis, bituminis, amomi, acori, galbani, carpobalſami, phu, hyperici, acaciæ, gummi, cardamomi, dauci Cretici, ſing. hexagia duo, ſagapeni, opopanacis, caſtorei, centaurii, ariſtolochiæ longæ & rotūdæ, ſing. hexag. vnum. Hæc omnia trita in pollinem madefacito cum melle Attico & vino ſufficienti, & bene confecta reconde in vaſe. Vſu poſcente præbeto hexagium
C vnum aut quantum volueris, cum vino veteri tepido, ieiuno.

a Ephili] Græcè eſt ἐφίλου: ſed fortè legendum, vt ſuprà, πενταφύλλου ῥίζης. b Samoletici] Græcè legitur σαμαλητικοῦ. Quid vero hac dictione innuat, diuinare non poſſum.

INDEX HIERARVM ET MEDICAMENTORVM ictericis & iſchiadicis conuenientium.

Hiera Logadii Memphitæ, ad diuturna mala à melancholia facta, Cap. I.
Hiera Logadii alia, Cap. II.
Hiera Theodoretos probata, Cap. III.
Hiera Theodoretos alia, ſimilis, Cap. IIII.
Hiera Iuſti, ad vertiginoſos, colicos, & à cane demorſos, Cap. V.
Hiera Iuſti ad capitis dolores, probata admodum, Cap. VI.
Hiera picra Galeni ad vitium ſtomachi, cruditatem, & alia, Cap. VII.
Hiera antidotus Logadii, valde probata, Cap. VIII.
Hiera Galeni, probata, Cap. IX.
Hiera alia Galeni, ad omne malum capitis, & ſtomachi imbecillitatem, Cap. X.
Hiera alia Galeni, vt præcedens, Cap. XI.
Hiera picra Galeni, admodum probata, Cap. XII.
Hiera alia, magna Galeni, Cap. XIII.
Hiera Logadii Memphitæ, mirabilis, Cap. XIIII.
Hiera Logadii ad caput dolentes, & lippitudine laborantes, Cap. XV.
Hiera Iuſti, ad capitis dolorem, Cap. XVI.
Hiera Iuſti omnem bilem à capite purgans, Cap. XVII.
Hiera Archigenis ad capitis dolorem, & comitiali morbo afflictos vtilis, Cap. XVIII.
Hiera Archigenis purgans caput & ſtomachum, ac omnis generis humores, Cap. XIX.
Hiera Archigenis ad melancholiam, Cap. XX.
Hiera purgatoria mirabilis admodum & probata, Cap. XXI.
Hiera antidotus è marrubio probata, Cap. XXII.
Hiera Rufi probata, Cap. XXIII.
Hiera Rufi admirabilis, Cap. XXIIII.
Hiera Conſtantini ad vitioſum corporis colorem, Cap. XXV.
Hiera Ducis ad melancholicos, pituitoſos, & reſolutos, Cap. XXVI.
Irini confectio probata, mirabilis valde, Cap. XXVII.
Hiera antidotus interpretatione Galeni & Hippocratis, Cap. XXVIII.
Ictericum præſidium, admodum mirabile, Cap. XXIX.
Ictericum aliud expertum, Cap. XXX.
Ictericum curans exquiſitè, Cap. XXXI.
Antidotus præſeruans ab iſchiade, expertum, Cap. XXXII.
Iſchiadico dolori ſummè conferens, Cap. XXXIII.
Hiera periculo vacans, ex Tralliano, Cap. XXXIIII.
Hiera picra Galeni, ad ſtomachum & caput, Cap. XXXV.
Hiera Antiochi probata, Cap. XXXVI.
Hiera picra Galeni ad turbationem ſtomachi, Cap. XXXVII.

De Hieris, & medicamentis ictericis & iſchiadicis conuenientibus,

Sectio vigeſimatertia.

Cap. I.

HIERA Logadii. Mala diuturna ex melancholia facta [a] tranſmutat. data enim humores purgat qui moleſtias corpori exhibēt, neque angūſtiam vllam facit, ſed appetentiam incitat, & robur corpori inducit, atque ægrotantem hilarem reddit. Comitiali morbo laborantibus, vertiginoſis, ſubitò concidentibus, ſpumantibus, & linguam mandentibus, aut conuulſis, ita vt putentur aliquibus à dæmone occupati eſſe, vtilis. Conuenit autem bilioſis, & elephantia correptis inter initia. Prodeſt etiam iis qui feris impetiginibus laborant, lethargicis, & iis qui inuoluntariè alui excrementa emittunt: potiſſimùm verò iis qui lethalia medicamenta hauſerunt. Dolorem quoque ſedat, & iecinoroſis vtilis eſt. Datur etiam pleuriticis, & iis quibus pericardium laborat. Educit enim vitioſos humores, & mouet menſtrua mulierum. Iſchiadicis, & [b] lumborum dolore affectis admodum conuenire creditur, & omnia diuturna mala ſanat, ter ſingulis menſibus ſumpta. Datur pondere ſcrupulorum nouem in aqua mulſa vnius menſuræ. Agarici, elaterii, ſalis ammoniaci, abſinthii, ammoniaci, foliorum Indicorum, ellebori nigri, ſquillæ toſtæ, ſcāmoniæ, myrrhæ, zingiberis, ſing. drach. ſex, aloes flauæ, euphorbii, ſing. drach. octo, polii herbæ, caſiæ, chamædryos, centaurii, hyperici, bdellii, marrubii, ſing. drach. quinque, piperis albi, cinamomi, opopanacis, ſagapeni, piperis longi, croci, petroſelini Macedonici, ſing. drach. quatuor, caſtorei, piperis nigri, ariſtolochiæ rotundæ, ſing. drach. tres ſemis, colocynthidis, polypodii, ſing. drach. octo, ſpicæ nardi, grani Cnidii, ſing. drach. ſex. Hæc trita in pollinem madefacito cum melle Attico deſpumato ſufficienti. Opopanacē, ſagapenum, ſolue in mortario cum melle, & probè confectum reconde in vaſe, & vtere.

a Tranſmutat] In manuſcripto codice συγκριτικὴ legitur, pro μετασυγκριτικὴ, aut certe ἐκκριτικὴ, id eſt expellit. b Lumborum dolore vexatis] In manuſcripto codice ψοαδικοῖς pro ψυαδικοῖς legitur.

Cap. II.

HIERÆ Logadii alia confectio. Colocynthidis, polypodii, ſing. drach. duas, euphorbii, polii, grani Cnidii, ſing. drach. vnam S. frumētaria grana ſex, abſinthii, myrrhæ, ſing. drach. vnam gran. duodecim, centaurii, agarici, ammoniaci thymiamatis, folii, ſquillæ, ſpicæ, dacrydii, ſing. vnc. vnam, aloes flauæ, corymborū thymi, caſiæ ligneæ, chamædryos, bdellii, marrubii, ſing. ſcrup. vnum grana quatuordecim, cinamomi, opopanacis, caſtorei, ariſtolochiæ longæ, trium piperum, croci, ſagapeni, ſeminis petroſelini, ſing. drach. ſemis, ellebori nigri & albi, ſing. drach. ſex, mellis Attici quantum ſufficit. Datur caſtaneæ nucis quantitate cum aqua tepida manè ieiuno.

Cap. III.

HIERA Theodoretis vehementer efficax, conducens vt altera. Summè enim congruit morbo comitiali affectis, iecinoroſis, lethargicis, melancholicis, & iis qui per circuitum exacerbantur, ſtomachicis, lienoſis, colicis & ilioſis. Inſigniter autem menſes ducit, & malo corporis habitui aduerſatur. Aloes flauæ drach. triginta, agarici drach. duodecim, croci, rhei barbari, acori, maſtiches, cinamomi, ſpicæ nardi, ſing. drach. tres, aſari, myrobalani nigri, ſing. drach. duas, coſti drach. quatuor, caſiæ, mei, chamædryos, piperis nigri & longi, zingiberis, gentianæ, amomi, floris iunci odorati, ſing. drach. vnam, piperis albi drach. duas, ſcammoniæ drach. duodecim, colocynthidis drach. duas. Trita in pollinem madefacito cum melle Attico ſufficienti, & probè confectam præ-

A beto manè ieiuno cum aqua tepida drach. tribus.

Cap. IIII.

HIERA Theodoretis alia, vt præcedens. Aloes drach. xxx. aſæ fœtidæ, hoc eſt ſcordii dr. xii. agarici, croci, ſing. dr. tres, ariſtolochiæ longæ dr. I. S. aſari, iridis Illyricæ, opobalſami, ſing. dr. duas, coſti dr. quatuor, maſtiches, caryophylli, ligni cinamomi, ſing. dr. tres, caſiæ, nucis odoratæ, ſing. drach. xii. ſpicæ nardi dr. tres, epithymi drach. nouem, chamædryos dr. quatuor, mei dr. vnam, trium piperū, euphorbii, ſing. dr. v. myrrhæ, florū iunci

B odorati, ſing. dr. II. gētianæ dr. II. amomi drach. I. xylobalſami dr. duas, ſcamoniæ drach. nouem. Trita hæc in pollinem madefacito cum melle Attico ſufficienti, & præbeto drach. quatuor ex aqua tepida ieiuno.

Cap. V.

HIERA Iuſti conferens vertiginoſis, colicis, à cane demorſis, & ſimilis eſt præſcriptæ hieræ [a] Theodoretis. Epithymi drach. ſex, ſtichadis, marrubii, chamædryos, ellebori nigri corticis, ſcammoniæ, agarici, trium piperum, ſquillæ aſſatæ, paſtilli theriaci, ſing. drach. octo, colocynthidis,

C euphorbii, croci, petroſelini ſeminis, gentianæ, ammoniaci thymiamatis, ſagapeni, ſingulorum drachmas quatuor, aloes flauæ, opopanacis, polii, cinamomi, myrrhæ, ſpicæ nardi, caſiæ, florum iunci odorati, calaminthæ montanæ & fluuialis, ſing. drachm. duas, ariſtolochiæ longæ & rotundæ, ſingulorū drach. vnam. Hæc trita in pollinem madefacito cum melle Attico ſufficienti.

a Theodoretis] Manuſcriptus codex habet ἀρχιγένες pro θεοδώρητος.

Cap. VI.

D HIERA Iuſti ad capitis dolores, valde probata. Marrubii drach. duas, ſpicæ, chamædryos, ellebori nigri, ſcammoniæ, agarici, piperis nigri, ſquillæ torrefactæ, ſingulorum drachmas quatuor, colocynthidis, euphorbii, aloes flauæ, croci, gentianæ, ſeminis petroſelini, ammoniaci, ſagapeni ſing. drach. octo, opopanacis, polypodii, ſpicæ nardi, floris iunci odorati, pulegii, ſing. drach. quatuor, ariſtolochiæ rotundæ drach. duas, mellis quantum ſufficit.

Cap. VII.

E HIERA Galeni, hoc eſt amara, ad vitium ſtomachi & cruditatem, ileum & ſubuerſiones, capitis dolores, hemicraniam, lienoſos, iecinoroſos, ſtomachicos, & vomentes cibum. Similiter anginoſos, epilepticos, deſtillatione laborantes, & gingiuarum inflammationem iuuat. Cinamomi, ſpicæ, croci, florum iunci odorati, aſari, caſiæ ligneæ, xylobalſami, carpobalſami, violarum, abſinthii, epithymi, agarici, roſarum, turpeti, maſtiches, colocynthidis pulpæ, ſing. drach. S. aloes flauæ quantū omnium aliarum ſpecierum. Nonnulli medicorum duplum quantum omnium aliarum ſpecierum iniiciunt,

F mellis Attici quod ſatis eſt. Dantur hexag. tria, aut tria & ſemis, pro viribus cum aqua tepida ieiuno.

Cap. VIII.

HIERA antidotus Logadii, valde probata. Maxima verò eiuſdem commoditas, quòd è profundo excellenter purgat varios humores, neque compreſſionem, neque anxietatem, neque inappetentiam, neq; aliā perplexitatem faciens, ſed potiùs bene ſpirātes, hilares, robuſtóſque efficit, vt excellentiam eius aliquis miretur. Medetur itaque hemicranicis affectibus, vertiginoſis, morbo comitiali, inſaniæ, melancholiæ, lethargo, & ſimilibus. Item hebetudini viſus, difficultati auditus, amiſſioni

G vocis, aſthmaticis, ſtomachicis, affectib[us] diuturnis, liēnoſis, nephriticis, cœliacis, iſchiadicis, arthriticis, & podagricis. ſanguinē mulierū ducit. trementibus cōducit, impetiginibus feris & omnibus in ſuperficie corporis

ortis exanthematis, elephantia correptis, humoréſque
dolorem excitantium febrium curat,& omnia maligna
vlcera & canceroſa. Colocynthidis drachmas quatuor,
ſquillæ aſſatæ,agarici,ammoniaci,ellebori nigri , corti-
cis, ſtichadis,hyperici,ſingulorum drachmas octo, epi-
thymi,polypodii,bdellii,aloes flauæ,chamædryos,mar
rubii,caſiæ,ſingulorum drachmas quatuor,myrrhæ,ſa-
gapeni,croci,ariſtolochiæ longæ,trium piperum, cina-
momi,opopanacis,caſtorei,ſeminis petroſelini, ſingul.
drachmas duas,mellis Attici quantum ſufficit.Perfecta
menſura drach.quatuor,media drach.III. minima dr.II.
cum aqua mulſa ſufficienti & ſalis tenuiſſimè triti co-
chlear.ſemis.Datur autem manè ieiuno.

Cap. IX.

HIERA Galeni,valde probata.Chamædryos,pipe-
ris longi & albi,agarici,ſtichadis, ellebori nigri, ſcam-
moniæ,ſpicæ nardi,ſquillæ aſſatæ,epithymi, ſingulorũ
drachmas tres,croci,ammoniaci, euphorbii, ſingulorũ
drachmas quatuor,mellis quod ſatis eſt.

Cap. X.

HIERA alia Galeni,ad omne capitis malum,dolo-
rem aurium,oculi mala,& ſtomachi imbecillitatem.A-
loes flauæ vnciam vnam drachmas duas, ſpicæ hexagiũ
ſemis,cinamomi,xylobalſami,caſiæ, croci, maſtiches,
pulpæ colocynthidis,agarici,centaurii, euphorbii, epi-
thymi,aſari,ſingulorum hexagium ſemis, mellis Attici
quod ſatis eſt.Datur pro viribus cum aqua tepida manè
ieiuno.

Cap. XI.

HIERA alia Galeni ad melancholicos, comitiali
morbo laborantes,vertiginoſos,refrigerationem totius
corporis,& ſitim,obſtructionem item iecoris ac lienis.
Datur etiam regio morbo affectis cum decocto abſin-
thii.Efficax eſt quoque ad viſcera, hypochondria , dor-
ſum,& renes ac vteri mala ſanat. Aloes flauæ vnc. duas,
cinamomi ,nardi,coſti,xylobalſami,caſiæ puræ, maſti-
ches,aſari, roſarum,abſinthii,amomi, ſingulorum dra-
chmam vnam ſemis,mellis Attici quantum ſufficit.Da
tur ponticæ nucis quantitate cum aqua tepida manè
ieiuno.

Cap. XII.

HIERA amara Galeni admodum probata, potens
eadem quæ præcedens.Ducit etiam menſes mulierum,
& conceptionem iuuat.Mirabiliter etiam ad refrigera-
tionem vteri valet.Colocynthidis,florum iunci odora-
ti,cinamomi,xylocaſiæ,ſing.hexag.I.xylobalſami,cro-
ci,ſing. hexag.vnũ,maſtiches, aſari,ſing. hexag.S.aloes
flauæ quantum omnium aliarum ſpecierum,mellis At
tici quod ſatis eſt.Datur manè ieiuno hexagia tria aut
tria & ſemis cum aqua tepida.

Cap. XIII.

HIERA alia magna Galeni,ad capitis dolores,ver-
tiginem,morbum comitialem,cholericos,melancholi-
cos,pituitoſos,quartanos,hydropicos,pleuriticos, [a]ne-
phriticos,dyſentericos,reſolutos, ſtomachicos, morbo
regio correptos,lienoſos,iecinoroſos,lethargicos.Arte-
riæ etiam raucitatem ſanat,& vniuerſo corpori ſanitatẽ
præbet.Aloes flauæ,ſeminis petroſelini,abſinthii,pipe-
ris nigri,ſingulorum hexagia duo,colocynthidis,ſquil-
læ aſſatæ,agarici,ellebori nigri, ammoniaci, ſulphuris,
hyperici,ſingulorum hexagium vnum ſemis,epithymi,
polypodii,bdellii,ſucci chamædryos, braſſicæ exiguæ,
caſiæ,ſingulorum hexagia tria,myrrhæ, ſagapeni,ariſto
lochiæ longæ,piperis albi longi, cinamomi, opopana-
cis,caſtorei, ſingulorum vnciam vnam, mellis Attici
quod ſatis eſt.Datur manè & veſperi cum tepida aqua
ſufficienti.

a Nephriticos]In manuſcripto Nicolai codice eſt διαφοριτικὴ,
fortè pro νεφριτικοὺς ſcriptum.

Cap. XIIII.

HIERA Logadii Memphitæ, mirabilis, tempera-
ta.Abducit noua & vetera mala,maniam, & omnẽ me-
lancholiam omnino purgat,crudos humores ſine mo-
leſtia,& quidem à principio.Facit ad eos qui non conco
A qunt,& eos qui ſumpſerunt ſe[illegible]a venena.purgat etiã
humores crudos areſcentes.Prorſus inualidos, difficul-
tates vrinæ,ſeminis profluuium inuoluntarium iuuat,
& ad vterina mala ter mẽſe ſumpta valde mirabilis eſt.
Agarici,ammoniaci thymiamatis,folii,ſileris, aſari, da-
crydii,ſcordii,ſingulorum hexagium vnum,caſiæ,cha-
mædryos,hyperici,bdellii, marrubii, ſingulorũ, hexag.
quatuor,cinamomi,opopanacis, caſtorei, ariſtolochiæ
longæ,trium piperum,croci,ſagapeni, ſeminis petroſe-
B lini,ſingulorum hexagia quinque,colocynthidis, myr-
rhæ,elaterii,ſingulorum hexagium vnum,abſinthii,zin
giberis,ſingulorum hexagium vnum,euphorbii, polii,
grani Cnidii, ſingulorum hexag. duo,epithymi hexag.
quinque,ellebori nigri,centaurii, ſingulorum hexagiu
vnum,mellis Attici quod ſatis eſt.Datur ex aqua tepida
manè ieiuno.

Cap. XV.

HIERA Logadii mirabilis ad dolentes caput,& lip-
pitudine laborantes.Eſt ſimilis ei quæ prædicta eſt.Aga
C rici hexagium vnum & quartam eiuſdem partem , am-
moniaci thymiamatis,folii,aloes flauæ,thymi,polii,ca-
ſiæ,chamædryos,polypodii repurgati, ſingulorum he-
xagium vnum,trium piperum,opopanacis,caſtorei, a-
riſtolochiæ longæ,ſingulorum hexagium vnum, colo-
cynthidis hexagium ſemis,corticis ellebori nigri,ſquil-
læ aſſatæ,ſingulorum hexagium vnum,dacrydii hexag.
octo,hyperici, bdellii,marrubii aridi,ſingulorum hexa-
gium vnum,croci ſtagium ſemis ſcrupulum vnum, ſe-
minis petroſelini hexagium vnum,libyſtici,lapidis Ar-
D menii,ſingulorum hexagium ſemis,iridis aridæ,zingi-
beris,ſeſelis,ſingulorum vnciam ſemis,centaurii hexa-
gia duo,myrrhæ,thuris,ſingulorum hexagia quatuor,
euphorbii hexagia duo,ſtichadis hexagium ſemis, me-
lanthii hexagia duo,grani Cnidii, ſagapeni,ſingulorũ
vnciam ſemis,mellis Attici quod ſatis eſt.

Cap. XVI.

HIERA Iuſti,ad capitis dolorem. Marrubii hexag.
duo,ſpicæ nardi,chamædryos,ellebori nigri, dacrydii,
agarici,piperis nigri,ſquillæ aſſatæ, ſingulorum hexag.
E quatuor,colocynthidis,euphorbii,aloes flauæ,croci,gẽ-
tianæ,petroſelini,ammoniaci,ſagapeni,ſingulorum he-
xagia octo,opopanacis,polypodii, ſpicæ nardi, florum
iunci odorati,pulegii,ſingulorum hexagia quatuor, ari
ſtolochiæ rotundæ hexagia duo, mellis quantum ſuffi-
cere videtur.

Cap. XVII.

HIERA alia Iuſti,omnem flauam bilem à capite
purgans.Colocynthidis,ſtichadis,chamædryos, piperis
albi & nigri,corticis ellebori nigri,agarici,dacrydii, am
F moniaci,ſquillæ aſſatæ,ſingulorum drachmas octo,cro
ci,euphorbii,ſingulorum drachmas quatuor, myrrhæ
drachmas duas,mellis Attici quod ſatis eſt.Pondus ex-
hibitionis perfectum drachmæ tres:minus,drach.duæ,
ex mulſa calida ſufficienti. Iuxta pondus antidoti præ-
be granum ſalis fabæ magnitudine, ſicque probè con-
fecto vtere.

Cap. XVIII.

HIERA Archigenis ad capitis dolorem & eos qui
comitiali morbo laborant.Chamædryos,agarici,marru
G bii,vnciam vnam ſemis hexagium vnum , colocynthi-
dis hexagia viginti,ſtichadis,opopanacis,ſagapeni,ſin-
gulorum hexagia octo, petroſelini Macedonici, folii,a-
riſtolochiæ,ſingulorum hexagia duo, mellis Attici quã
tum ſufficit.Datur pro arbitrio.

Cap. XIX.

HIERA Archigenis alia, caput & ſtomachum o-
mniſque generis humores excellenter purgans. Colo-
cynthidis,ſquillæ aſſatæ, euphorbii,gentianæ,opopana
cis,paſtillorum theriacorum,ſingulorum drach. quin-
H que,ſtichadis drachmas ſex,ſeminis petroſelini,ellebori
nigri,ſcammoniæ, piperis nigri & longi,ſingulorum vn
cias duas,ligni cinamomi,iridis Illyricæ,ſagapeni,myr-
rhæ,ſpicæ nardi,florum iunci odorati, & radicis cala-
minthæ montanæ,ariſtolochiæ longæ & rotundæ,ſing.

drachmas duas,ſeminis rutæ ſylueſtris drachmas duas ſemis,aloes flauæ drachmas quindecim,pullorum hirũdinis vſtorum cineris,acori,xylobalſami,carpobalſami, ſeminis apii,ſingulorum drachmam vnam ſemis, mellis Attici quod ſatis eſt.

Cap. XX.

HIERA Archigenis ex epiſtola ad Marſum de melancholia. hic verò in alio loco ait eſſe Rufi.Opopanacis drachmas quatuor,ſagapeni drachmas quinque, petroſelini,ariſtolochiæ rotundæ,piperis albi, ſingulorũ drachmas duas ſemis,cinamomi,ſpicæ nardi,myrrhæ, polii,croci, ſingulorum drachmas duas. nonnulli adiiciũt chamæpityn.Ego verò pro chamæpity iniicio chamædryn.Hæc trita in pollinem, ſubigito cum melle ſufficienti,& reconde in vaſe,& præbeto.Multoties ex ea dedi ſcrupulos decẽ,& effeci vt decies aut vndecies is qui ſumpſerat excerneret.Integra exhibitio eius drach.quatuor ex aqua mulſa adiecto ſale quantum eſt cochleare paruum.[a]Malè enim ægro affecto, efficacem facit præparationem:non ſolùm multitudine eorum quæ per aluum educuntur,ſed affectus proprietate, priuatim atrã bilem minuens.Conuenit pleuritidi, flatuoſiſque malis eſt accommodatiſſima. Optimam facit reſpirationem, & iis quæ nutritionem impediunt è regione aduerſatur.[b]Colorem mirificè emendat,tum quòd ſanguinem [c]excolet,tum quia vitioſum ſpiritum acceſſum lucidiorem reddat.Sed nunc [d]non eſt laudandi inſtitutum eam quam haud temerè hieram appellant: prolixa enim futura eſſet oratio.Cæterùm melãcholicorum affectuum nullum aliud reuera huic comparandum inueniemus præſidium.Nam multos noui ob huius aſſiduum vſum nullo alio indiguiſſe medicamento,[e]etiamſi nullam bilem excreuerint.Neque enim hi tantùm melancholici vocantur qui atram excernunt,ſed qui in ſolidis iã hanc ſtructuram obtinent.Membranarum cerebri malos habitus quammaximè exterit.I[illegible] inde morbum comitialem & inſaniam illinc nat[illegible] nirum in modum demolitur.

a Malè]Manuſcriptus codex legit perperam admodum,κακοπίνυ pro κακοπίνως. b Colorem &c.]In codice manuſcripto corrupte legitur καὶ χρωμάτοις μυστικώτατον,pro χρώματος σμηκτικώτατον.Qui locus iterum oſtendit,quantis nobis hæc conuerſio laboribus conſtiterit. c Excolet]Codex Nicolai perperam καθηλίζων pro καθυλίζων legit. d Non eſt laudandi] In manuſcripto codice eſt ſcriptum ἐγκομένον pro ἐγκώμιον. e Etiamſi nullam]Græcè eſt perperã ſcriptum κἂν ἴδημίας χολὴν ὡς ἀποκρίνει,pro κἂν εἰ μηδεμίαν χολὴν ὅλως ἀποκρίνοιεν.Sic nuſquam non depiauatum eſt Nicolai exemplar manuſcriptum.

Cap. XXI.

HIERA purgatoria mira admodum & probata. Præcipuum verò hoc habet, quòd purgans excellenter vnum aliquem & varios humores educẽs,neque cõpreſſionem,neque anguſtiam,neq; imbecillitatẽ,neque appetentiæ deiectionem,neque aliquam perplexitatem ægrotanti facit. Plurimùm verò ac vehemẽter confert ad diuturnos morbos comitiales, eóſque ita vehementes vt mingant,cacent,cruentam linguam habeant,ſpument,& omnino conuulſione comprehendantur laborantes ipſi.Exeuntes è poteſtate,furioſos, melancholicos,tremebundos,reſolutos,elephãtia correptos, feram impetiginem,omnem circuitum à bile factum, iecinoroſóſque ſanat,menſes ducit. Pleuriticos ad naturalem ſtatum reducit.Ter menſe data,reuera probè auxiliatur. Colocynthidis herbæ folia drachmarũ decem,ſquillæ aſſatæ drachmas quinque,ammoniaci thymiamatis,agarici,ſcammoniæ,ellebori nigri, ſingulorum drachmas quinque,hyperici,epithymi, polii,bdellii, aloes flauæ, chamædryos,marrubii,caſiæ, ſingulorum drach. quatuor,piperis longi & albi,cinamomi,croci,opopanacis, ſagapeni,caſtorei,petroſelini Macedonici, ariſtolochiæ longæ,ſingulorum drachmam vnam ſemis, mellis Attici quod ſatis eſt.Datur ſingulis diebus drachma vna ſemis,ter menſe.

Cap. XXII.

HIERA probata è marrubio. Stichadis,marrubii, [a]chamærotis ſylueſtris,colocynthidis,ſingulorum drachmam vnam,opopanacis,ſagapeni,ſeminis petroſelini,ariſtolochiæ rotundæ, piperis communis, cinamomi,ſpicæ nardi,polii,myrrhæ,croci,ſingulorum drach. duas,mellis Attici quod ſufficit.

a Chamærotis]Græcè eſt χαμαίροτος. Quid verò hæc dictio ſignificet ignorare nos fatemur.

Cap. XXIII.

HIERA Rufi probata,qua vti conſueuit Galenus. purgat enim ſine moleſtia.Cõfert morbo comitiali,hemicraniæ,pleuritidi,tabidis,coli doloribꝰ,diuturnis malis,lienoſis,[a]& iis quibꝰ in vniuerſo corpore eugata exigua alba exoriuntur,quæ vocantur Latinis aoriga,podagricis & arthriticis. non dabis verò hanc iis qui defluxione laborant.Mulieribus quæ non purgãtur prodeſt, & iis qui laborant eugatis magnis & ſcabie. Dabis hanc etiam ad lumbricos,impetiginéſque.purgat quoque aluum.Colocynthidis,piperis, chamædryos, maſtiches, ſingulorum hexagia quatuor,croci,myrrhæ, ſingulorũ hexagia duo,dacrydii drachmas tres,mellis Attici quod ſatis eſt,ammoniaci drachmas duas ſemis,euphorbii dr. vnam ſemis.Datur iuxta hominis temperamentũ duobus diebus. podagricis triginta diebus cochlearia duo ex mulſa.Dixit verò aliquis ſapientum,quòd multoties data,elephantia laborantes purget.

a Et iis quibus in vniuerſo corpore]Hæc vtcunque potuimus reddere coacti ſumus.In codice enim Nicolai ita ſcriptũ erat,καὶ εἴ τινες ἐμβάλλουσι εὔγατα μικρὰ λευκὰ ἐν ὅλῳ τῷ σώματι, ἅπερ λέγουσι οἱ λάτινοι ἀωρίγα.Vtraque enim vox,Græca nimirum εὔγατα & Latina aoriga,nobis incognita. Sed ambæ haud dubiè corruptæ ſunt & barbaræ.

Cap. XXIIII.

HIERA Rufi,confectio mirabilis.Aloes flauæ vnciam ſemis,ellebori nigri & albi,ſingulorum drachmas duas,dacrydii, colocynthidis, ſingulorum drachmam vnam ſemis,nitri,euphorbii,polypodii,ſalis ammoniaci,ſingulorum drachmam vnam grana ſeptem &ſemis, piperis communis,cardamomi, croci, agarici, maſtiches,epithymi,ſingulorum drachmam ſemis grana ſeptem,xylocaſiæ,balſami,opopanacis,cocalis, ſingulorũ ſcrupulum vnum & quartã eius partem, hoc eſt grana quinque,myrrhæ drachmas ſeptem,mellis Attici quãtum ſufficit.Datur eunti dormitum ex tepida aqua caſtaneæ quantitate.

Cap. XXV.

HIERA Conſtantini, prodeſt ad vitioſum corporis colorẽ & faciei.Myrobalani cepuli Indici & flaui,violarum,abſinthii,ſingulorum drachmas duas,myrobalani bellyrici,emplici,caſiæ repurgatæ,epithymi,ſenæ,agarici,cuſcutæ,floris iũci odorati,rhei barbari, ſingulorum drachmam vnã,xylocaſiæ,ſpicæ, aniſi, maſtiches, ligni aloes,ſalis gemmæ,(eſt ſpecies lapidis)nitri,ſingulorum drachmam ſemis,mellis Attici quod ſatis eſt.Datur quantum libet dormituris:vacãtibus,febre cum vino,febricitantibus autem,cum aqua tepida.

Cap XXVI.

HIERA Ducis,ad melancholicos, & pituitoſos & reſolutos mirabilis. Agarici,colocynthidis,turpeti, epithymi,cuſcutæ,ſingulorum ſcrupulos duos grana quinque:ligni aloes,rhei barbari,carpobalſami,florum iunci odorati,xylocaſiæ,croci,aſari,cinamomi, maſtiches, roſarum,abſinthii,folii,lapidis litzi,lapidis lazuli, ſing. drachmas duas,dacrydii drachmam vnam ſemis, aloes flauæ drachmas duas ſemis,mellis Attici quantum ſufficere videtur.Datur ex aqua tepida media nocte. Si verò hanc vis redigere in pilulas, fermentato probè cum iure abſinthii,& præbeto dormituris veſperè pilulas nouemdecim aut vigintiunam.

Cap. XXVII.

IRINI confectio, admodum probata. Aſpalathi vncias ſeptem, olei communis vncias nouem. Aſpalathũ ſubtiliter tritum coniice in aquæ cochlearia quinque & ſine vt illic maceretur diebus tribus,& coquito iuſto tẽpore.Expreſſum in craterem coniice, & cum ipſo ſubtiliter triti xylobalſami,myrrhæ, ſingulorum vnciam vnam,& rurſus coquito iuſto tempore:dein colato, & ſtatue oleum hoc in ſtatera,& æquali ponderi olei adiice

irin probè tuſam,& ſine vt in eo maceretur diebus & noctibus tribus. Deinde expreſſo validè,& ita parato, quouis tertio die vtere.

Cap. XXVIII.

HIERA antidotus interpretatione Galeni & Hippocratis,quæ non ſolùm aluum,ſed & reliquum corpus purgat:præcipuè verò à capite ad inferiora trahit. Nõnulli pro medicamento vtuntur ieiunis dantes modicũ commanducandum. Morbo comitiali laborãtibus, melancholicis, vertiginoſis & neruorum malis diuturnis correptis mirum in modum confert. Trium piperum ſingulorum drachmam vnam,ammoniaci drach. tres, colocynthidis drachmam vnam,myrrhæ drachm. tres, croci drachm. quinque,ſcammoniæ drachmam vnam ſemis,chamædryos,epithymi, ſingulorum drachmam vnam,abſinthii ſucci drachmam ſemis,ſalis ammoniaci drachmam ſemis, mellis Attici quod ſatis eſt.

Cap. XXIX.

ICTERICVM præſidium mirabile. Rubi ramorum manipulum vnum, aquæ puræ ſextarium vnum. Conijce in ollam nouam,& coquito ad dimidium: dein colato,& reconde in vaſe,& da bibendum manè ieiunò cyathum vnum diebus quinque aut ſeptem, & conteſtim diſcutitur malum.

Cap. XXX.

ICTERICVM aliud probatum. Radicem anchuſæ aridam probè contunde,& accipe cochlearia duo, & irrigato cum aquæ menſura vna. Da bibendum ieiuno: eſt enim mirabile.

Cap. XXXI.

ICTERICVM exquiſitè curans. Sulphuris ignem non experti hexagium vnum, ſalis communis hexag. ſemis. Trita bene da comedendã ieiunis cũ ouis ſorbilibus: eſt enim præcipuum admodum.

Cap. XXXII.

AB iſchiade præſeruans, probatum. Scribe in laminam ſtanneam, Barboth, barboth libera ſeruum Domini N. à dolore qui ipſum corripuit iſchiadico: & appende collo laborantis.

Cap. XXXIII.

ISCHIADIS dolori ſummè conferens. Radix cyclamini appenſa collo laborantis.

A Cap. XXXIIII.

HIERA periculo vacans, ex Tralliano. Aloes ſcrup. duos, folii, agarici, opopanacis, amomi, croci, ſagapeni, caſtorei, dacrydii, ammoniaci, ſingulorum ſcrupulos v. polypodii, caſiæ, ſingulorum ſcrupulos quatuor, piperis albi, petroſelini Macedonici, ariſtolochiæ, ellebori nigri ſingulorum ſcrupulos duos ſemis, marrubii aridi, chamædryos, bdellii, colocynthidis, ſingulorum ſcrupulos quatuor. Integra exhibitio, ſi quidem cum melle confeceris, ſcrupuli ſeptem: ſi verò cum melle excipere volueris (B) (quemadmodum multi conſueuerunt) dato ſcrupulos duodecim. & probè parato vtere.

Cap. XXXV.

HIERA amara Galeni, mirum in modum conferens ſtomacho & capiti. Aloes flauæ drachmas quatuordecim ſemis, cinamomi, croci, coſti, floris iunci odorati, xylobalſami, caſiæ fiſtulæ puræ, maſtiches, aſari, roſarum, amomi, abſinthii, ſingulorum drachmam vnam. Trita in pollinem ſubigito cum melle Attico ſufficienti, & præbeto hexagia tria aut tria & ſemis, pro viribus: (C) carentibus febre ex vino, febricitantibus cum aqua tepida.

Cap. XXXVI.

HIERA Antiochi probata. Chamædryos, agarici, colocynthidis, ſingulorum drachmas octo, ſquillæ aſſatæ, ammoniaci thymiamatis, ellebori nigri, clematidis, piperis albi, ſingulorum drachmas duas ſemis, cinamomi; ſpicæ nardi, zingiberis, myrrhæ troglodyticæ, croci, folii, ſingulorum drachmas duas, mellis quod ſatis eſt.

Cap. XXXVII.

D HIERA amara Galeni, ad aſperitatem gulæ & mala vteri peculiariter valẽs. vrinam quoque mouet. Tuſſientibus, caput dolentibus, vertiginoſis, defluxione laborantibus, hydropicis, nephriticis & iecinoroſis confert. mirum in modum etiam menſes mulierum ducit. Spicæ, carpobalſami, xylobalſami, floris iunci odorati, cinamomi, nardi, dacrydii, roſarum, violarum, epithymi, agarici, abſinthii, turpeti, ſenæ, ſingulorum vncias duas ſemis, rhei barbari hexagia tria, croci vnciam vnã, aloes flauæ quantum omnium aliarum ſpecierum, mel(E)lis Attici quod ſatis eſt. Vbi probè paraueris præbeto media nocte hexagia tria aut tria & ſemis cum aqua tepida ſufficienti.

INDEX COLLYRIORVM.

Collyrium Soteria Amanithonis, admodum efficax, *Legitur infrà Manthonis*, Cap. I.
Collyrium Sol, ad omnis generis affectus, Cap. II.
Collyrium lumen, ad albugines & ſtaphylomata, Cap. III.
Collyrium Aquila repurgans albugines, Cap. IIII.
Collyrium Proteus ad incipientes ſuffuſiones & alia mala, Cap. V.
Collyrium Monohemeron magnum ad initia,& diuturnos affectus, Cap. VI.
Collyrium Nardaniũ, ad multam defluxionẽ & omne malum, Cap. VII.
Collyrium Libyanum ad phlegmonas & vlcera, Cap. VIII.
Collyrium è croco ad ſuperantes chemoſes & phlegmonas, Cap. IX.
Collyrium Cicius albus, ad incipientes lippitudines, Cap. X.
Collyrium è lacte mirabile, Cap. XI.
Collyrium è cornu, ad phlegmonas & defluxiones, Cap. XII.
Collyrium ad defluxiones, ſtaphylomata, chemoſes, puncturas & membranarum rebelliones, Cap. XIII.
Collyrium Libyanum vocatum, Cap. XIIII.
Collyrium ad ſugillata & dolores, Cap. XV.
Collyrium ad morſus in tunicis oculorum factos, Cap. XVI.
Collyrium Hydaron ad oculos ſugillatos, Cap. XVII.
Collyrium Irin, ad albugines, Cap. XVIII.
Collyrium è roſis magnum, ad diuturna & ſordida vlcera, Cap. XIX.
Collyrium ſacra anchora, ad albugines non tenues ac denſas, Cap. XX.
Collyrium Theodoretũ, viſum acuens, Cap. XXI.
Collyrium Aſter, ad omnem vehementem dolorem, puſtulas, ſtaphylomata,& diuturna vlcera, Cap. XXII.
Collyrium Hermolaus, ad omnem affectum ocularem, Cap. XXIII.
Collyrium è cornu, ad albugines & omnes affectus, Cap. XXIIII.
Collyrium Zoili ad veteres & recentes affectus, Cap. XXV.

Collyrium Lambo[illegible] ſtupefactorium, anodynum & ſomniferum, Cap. xxvi.
Collyrium Proteus, ad incipientes ſuffuſiones, hebetudines & cicatrices, Cap. xxvii.
Collyrium Lamb[illegible] ad chemoſes, foſſulas, & omnem oculorum perturbationem, Cap. xxviii.
Collyrium è fœniculo ad hebetudines, principium ſuffuſionis, & cicatrices, Cap. xxix.
Collyrium è cornu nigro, ad omnem diuturnum affectum & albugines, Cap. xxx.
Collyrium Phœnix ad albugines, pterygia, facitque viſum acutum, Cap. xxxi.
Collyrium è roſis, ad phlegmonas, chemoſes & rubores palpebrarum, Cap. xxxii.
Collyrium album è roſis, Cap. xxxiii.
Collyrium Monohemeron, Cap. xxxiiii.
Collyrium Monohemeron ad pterygia, Cap. xxxv.
Collyrium croceum reprimens, Cap. xxxvi.
Collyrium Pelarion, ad omnem affectum admodum bonum, Cap. xxxvii.
Collyrium è thure, ad caua vlcera & foſſulas, Cap. xxxviii.
Collyrium Theodotium magnum, ad omnis generis oculorum mala, Cap. xxxix.
Collyrium enſtacton, ad viſus acumen mirabile, Cap. xl.
Collyrium è lapidibus ſcylaciis, ad defluxionem reprimedam & diuturnas lippitudines, Cap. xli.
Collyrium è ſucco ad omnem affectum, Cap. xlii.
Collyrium Anerii chirurgi, ad epiphoras, Cap. xliii.
Collyrium è cornu ad omnes generis defluxiones, ſordida vlcera, callos & aſperitudines, Cap. xliiii.
Collyrium Miraculum appellatum, ad omnem lippitudinem, ictum & ſugillatos, Cap. xlv.
Collyrium tenerum molléve, dolorem mitigans, Cap. xlvi.
Collyrium Pacianum, ad diuturna vlcera & ſordida, Cap. xlvii.
Collyrium Libyanum, ad defluxiones, dolores & recentes lippitudines, Cap. xlviii.
Collyrium ex aceto, ad omnem affectum inueteratarũ aſperitudinum, Cap. xlix.
Collyrium viſum acuens & omnem hebetudinem, & incipientes ſuffuſiones, Cap. l.
Collyrium lacrymas retinens, ad incipientes ſuffuſiones, Cap. li.
Collyrium molle, ad intolerabiles lippitudines, Cap. lii.
Collyrium Pſitacium, ad dolores, puſtulas, æſtus, cicatrices & alia mala, Cap. liii.
Collyrium ad omnem defluxionem, phlegmonen, dolorem vehementem & capitis dolorem, Cap. liiii.
Collyrium lumen, ad myiocephala & albugines, Cap. lv.
Collyrium è cornu, ad aſperas lippitudines & diuturnos affectus, Cap. lvi.
Collyrium Onilabium ad vlcera, puſtulas, rupturas, vſtiones, vuæ procidentiam & alia mala, Cap. lvii.
Collyrium Achariſton, ad maximas epiphoras, Cap. lviii.
Collyrium diathalias, ad omnia vlcera, Cap. lix.
Collyrium Diathece ſiue teſtamentum Chryſochoi, Cap. lx.
Collyrium Cholas, comprehendens omnem lippitudinem, & reprimens omnem defluxum, Cap. lxi.
Collyrium è ſucco polygoni ad ſeptuaginta duo mala oculorum, Cap. lxii.
Collyrium è ſucco coriandri, ad acuta mala in principio inſtillatum, Cap. lxiii.
Collyrium Hecatombe, ad incipientes lippitudines, Cap. lxiiii.
Collyrium Cleonis, profundiſſima vlcera implens, Cap. lxv.
Collyrium Cleonis aliud, Cap. lxvi.
Collyrium è vino Phalerno ad vlcera, vulnera, dolorem, affectuſque diuturnos, Cap. lxvii.
Collyrium è fellibus, viſum acuens, & ad cicatrices, albugines, & alia vtile, Cap. lxviii.
Collyrium Dionyſos ſiue lumen, reprimens, Cap. lxix.
Collyrium lumen, viſum maximè acuens, Cap. lxx.
Collyrium Hermi, viſum acuens, Cap. lxxi.
Collyrium è ſucco radicis cucumeris ſylueſtris ad cicatrices & albugines, Cap. lxxii.
Collyrium Achariſton, ad affectus plurimos & maximè glaucos oculos, Cap. lxxiii.
Collyrium omnibus conferens, Cap. lxxiiii.
Collyrium ex Erie ad albugines & hebetudines, Cap. lxxv.
Collyrium Stratiotes, viſum acuens, Cap. lxxvi.
Collyrium Antoninus, foſſulas complens & cicatrices extergens, Cap. lxxvii.
Collyrium odoratum ad vulnera & myiocephala, Cap. lxxviii.
Collyrium Aſyncriton ad myiocephala & ſtaphylomata, Cap. lxxix.
Collyrium Memphites ad albugines, hebetudines, & ſuffuſiones, Cap. lxxx.
Collyrium ad oculos quos pili pungunt, Cap. lxxxi.
Collyrium tingens albugines & cicatrices, Cap. lxxxii.
Collyrium tingens cicatrices in oculis, Cap. lxxxiii.
Collyrium ad albugines & nebulas omnis generis, Cap. lxxxiiii.
Collyrium ophthalmicum, dictum Diatheca Chryſochoi, Cap. lxxxv.
Collyrium conferens ad albugines oculorum & nebulas, Cap. lxxxvi.
Aquæ ocularis confectio, Cap. lxxxvii.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI, De Collyriis,

Sectio Viceſimaquarta.

Cap. I.

COLLYRIVM Soteria dictum Manithonis admodum efficax, ad incipientes lippitudines, defluxionem, vlcera, oculos ſcabioſos, hebetudinem, albugines, tenues vngues, encanthides, ſuffuſione atque punctionibus laborantes. Eſt etiā ſomniferum & omnem in oculis factam cauſam vincit. Habet caſiæ drachmas ſex, æris vſti drachmas quatuor, ſtibii drachmas octo, ceruſſæ drachmam vnam ſemis, pompholygis drachmas duas, aloes flauæ, opobalſami, florum verbaſci, roſarum tenerum, carnis baccarum, myrti maturarum, lycii, coriandri, ſucci mandragoræ, & hyoſcyami, ſingulorum drachmas duas, fœnigræci cocti in aqua pluuiali, & maſtiches expreſſionis exquiſitæ drachmas duas, ſucci ſolani, mellis Attici, ſingulorum drachmas duas. Terito in vino bono albo veteri, & fac collyria, illiſque vtere.

Cap. II.

COLLYRIVM nominatum Sol, ad omnes effectus: abſtergit enim ſummè, omnia etiam deſperata mala. Caſiæ drachmas vigintiquatuor, ſtibii drachm. octo, lapidis hæmatitis drachm. octo, ſpicæ nardi, folii, myrrhæ, crocodilii, lapidis aſii, miſyos, æruginis, piperis longi & albi, gummi, ſingulorum drachmas duas, lapidis ſciſſilis, croci, opobalſami, ſingulorum drachmas quatuor. Trita in pollinem irrigato cum aqua pluuia ſufficienti, & finge collyria.

Cap. III.

COLLYRIVM dictum Lumen, ad albugines craſſas, ſtaphylomata, vt eo ſemel tantùm vtentes ſani euadant. Æris vſti, ſquamæ æris, ſquamæ ſtomomatis, ſing. drachmas duas, æruginis raſilis drachmam vnam, chalcāthi, lapidis hæmatitis, chalcitidis, ſingulorum drach. vnam, omphacii drachmam ſemis, hebeni radicis drach. tres, ſpicæ nardi, croci, ſingulorum drachmas duas, crocodilii, myrrhæ, ſingulorum drachmam vnam, acaciæ drachmas tres, thuris repurgati, cytinorum mali Punici, ſingulorum drachmam ſemis, gallarum drach. vnā, caſiæ drachmas duas, pompholygis drachmam ſemis, opii drachmam vnam, aphonitri albi, gummi, ſingul. drachmas ſex. Trita probè madefacito vino ſufficienti, factiſque collyriis vtere.

Cap. IIII.

COLLYRIVM Aquila, dictum myſterium, purgans albugines craſſas, ſummè expertum. Ammoniaci drachmas ſex, æruginis raſilis drachmas quatuor, pumicis leuis drachmam ſemis, crocodilii drachmam vnam ſemis, teſtarum ſepiæ drach. vnam ſemis, ſalis ammoniaci drachmam vnam ſemis, myrrhæ, gummi, ſingulorum drachmam ſemis. Trita madefacito aqua pluuiali ſufficienti, formatiſque collyriis vtere.

Cap. V.

COLLYRIVM Proteus, nihilominus faciens ad incipientes ſuffuſiones, cicatrices item, & clauos externos. Ad omnem affectum diuturnum, albugines craſſas, & eius generis mala confert. Chalcitidis crudæ, ceruſſæ, ſingulorum drachmas viginti, piperis albi drachmas II. liquoris Cyrenaici dr. I. croci dr. octo, lacrymæ oleæ dr. octo, ammoniaci drach. viginti, opopanacis drach. duas ſemis, opobalſami drachmas ſex, gummi drachm. decem. Trita irrigato aqua pluuiali ſufficienti, factiſque collyriis vtere.

Cap. VI.

COLLYRIVM[a] Monohemeron dictum magnū, ad principia & veteres affectus. Illinendum autem crebrius. eodem die malum demulcet: pòſt mittēdus in balneum æger. Stibii loti vncias tres ſemis, myrrhæ drach. tres, ceruſſæ vnciam vnam ſemis, ſpicæ nardi drachm. tres, caſiæ vnciam vnam ſemis, acaciæ vncias tres ſemis, æris vſti vnciam vnam, croci drachmas tres, caſtorei, aloes flauæ, opii, chalcitidis, ſingulorum drachmam vnā ſemis, lycii drachmas tres, gummi vncias tres ſemis dr. vnam. Trita irrigato in aqua pluuiali ſufficienti, formatiſque collyriis vtere

a Monohemeron] In codice manuſcripto perperam legitur μονήμερον pro μονοήμερον. Sic autem dictū eſt quòd vnica illitione ſanat.

Cap. VII.

COLLYRIVM nardinum ad multam defluxionem, & omne malum, phlegmonen, dolorem, chemoſes, omnémque lippitudinem. illine multoties. Inueteratum autem ad huiuſmodi mala melius fit. Cadmiæ vſtæ vnciam vnam, caſtorei vnciam vnam ſemis, ſpicæ nardi, croci, ſingulorum drachmas tres, folii drachmam vnam ſemis, acaciæ drachm. duas ſemis, opii, myrrhæ, ſingulorum drachmas duas, lycii Indici, gummi, ſingulorum drachmas duas, aloes flauæ, ceruſſæ, ſingulorum drachmas quatuor. Terantur & cum aqua pluuiali fingātur collyria, quibus vtere.

Cap. VIII.

COLLYRIVM Libyanum ad phlegmonas & vlcera quibus cicatricem ſummè inducit, & ad omnem affectum vtile. eſt molle. Ceruſſæ drachmas tres, ſpodii, pompholygis, ſingulorum drachmas quatuor, Cadmiæ lotæ drachm. octo, ſtibii vſti & loti, ſingulorum drach. quatuor, myrrhæ drachmas ſex, plumbi vſti & loti drachmas quatuor, amyli, Samii aſteris, ſingulorum drach. vnam, tragacanthæ drachmas quatuor, opii drachmam vnam. Trita madefacito cum quinque ouorum albis, & aqua pluuiali ſufficienti, & finge collyria.

Cap. IX.

COLLYRIVM è croco, Oneſimi confectio, [a]ſine vlceratione. Potiſſimùm verò facit ad vehementes chemoſes, & omnes phlegmonas, illitum cum multa fomētatione. Eſt verò comprehenſorium cum aqua illitum, vt omnem reprimat lippitudinem. Succi conizæ drach. vnam, ſucci fœniculi vnciam vnam, opii, lycii, ſucci roſarum & hyoſcyami, ſingulorum drachmā vnam, omphacii drachmam ſemis, croci drachmas tres, ſarcocollæ drachmas ſex, ſucci glaucii drachmas octodecim, gūmi drachmas octodecim. Trita madefacito cum mellis Attici deſpumati cochleariis tribus, formato collyria & dato.

a Sine vlceratione] Videtur hîc aliquid deſiderari quod præcedat.

Cap. X.

COLLYRIVM dictum Cicius albus, ad incipiētes lippitudines, defluxionem acrem & albam, æſtus, vlcera caua & ſordida, puſtulas, chemoſes, & propemodū ad omnem affectum, & eos qui non ſufferunt morſum. Pompholygis lotæ drachmas quatuor, Cadmiæ vſtæ & lotæ drachmas duas ſemis, ceruſſæ drachmas quinque, Samii aſteris drachmam ſemis gran. ſeptem, opii grana quindecim, amyli drachmas duas ſemis, acaciæ drach. ſemis, tragacanthæ drachmam vnam, gummi drachmas duas ſemis. Trita madefacito cum aqua pluuia ſufficienti, & finge collyria. Adhibetur ſordidis vlcerib⁹ cū lacte: ad alia verò omnia cum aqua pluuiali accōmodatur.

Cap. XI.

COLLYRIVM è lacte mirabile. Cadmiæ veteris vnciam ſemis, Samii aſteris, ceruſſæ, ſingulorum vnciā vnam, opii vnciam vnam ſemis, tragacanthæ vnc. duas, ouorum alba duo. Arida diſſolue cum albis ouorū. Tragacantham verò & opium prius macerato in lacte caprino, aqua verò non attingito. finge collyria. Eſt excellenter anodynum, vt iis quibus illitū eſt ſtatim ſomnū accerſat.

Cap. XII.

COLLYRIVM è cornu [a] quo quum eſſem in Nicea, vno die maxima in epiphora ſanaui. Vtere eo, poſtquam id quod ex ouo conficitur, primùm illeueris. Facit ad phlegmonas, & defluxiones cōfeſtim exſiccat. Vtere autem cum multa experientia ad chemoſes & exulcerationes, & in vniuerſum ad omnem affectum ab initio vſque ad finem. Cadmiæ racemoſæ, cornu cerui vſti, plũbi vſti, acaciæ, ſtibii, æris vſti, myrrhæ, aloes flauæ, ſingulorum vnciam vnam, thuris maſculi vncias duas, lycii vnciam ſemis, opii, ſquamæ, ſingulorum drachmam vnam, caſtorei drachmam ſemis, oſſium palmularum vſtorum decem. Trita madefacito cum aquæ pluuialis vncia vna ſemis. Finge collyria, & vtere.

a Quo quum eſſem] Hic locus in codice manuſcripto vehementer deprauatus eſt. Nos, vtcunque potuimus, omnia hæc conuertimus, elicientes ſenſum, vt putamus, tolerabilem, & à ratione non abhorrentem.

Cap. XIII.

COLLYRIVM ad defluxiones, ſtaphylomata, humores, puncturas, membranarum rebelliones, lippitudines, foſſulas oculorum, myiocephala, cruſtas, & omnes affectus expertum. Ne contemnas hoc ipſum eo quòd vile ſit. Æris vſti drachmas octo, cadmiæ drachmas decem, gummi drachmas ſedecim, medicamenti drach. octodecim. Trita irrigato cum aqua pluuiali. Eſt verò cōfectio medicamenti eiuſmodi. Succi centaurii partem vnam, ſapæ Creticæ partem ſemis. Coquito hæc lignis è vite ſumptis in olla noua, donec ſordium craſſitudinem acquirant. Inſtillato autem cum ouis. Ad eos valet qui adſtrictionem non ferunt: ſed ſic quidem cum aqua. initio fac aquoſum, & illine.

Cap XIIII.

COLLYRIVM Libyanum vocatum. Cadmiæ vſtæ & lotæ, ceruſſæ lotæ, ſingulorum drachmas octo, zingiberis drachm. ſex, ſtibii vſti & loti drachmam vnam, amyli drachmam vnam, cineris pompholygis drachm. quatuor, terræ [a]Samiæ drachmas quatuor. Trita ſubigito cum albis ouorum decem, & aqua pluuiali ſufficiēti. dein accipe opii dra. ſex. Terito vt pollinem, irrigato cũ eis. Eſt varii vſus: facit enim ad puſtulas, inuſtiones, [b]ruptiones, ſugillata, chemoſes, immēſos dolores, alióſque affectus. cicatrices etiam extergit. ſic parato vtere.

a Samiæ] In manuſcripto codice σχιστῆς perperā pro ἀστέρος legitur.
b Rupturas] Nicolai codex falſò admodum legit ῥίζας pro ῥήξεις.

Cap. XV.

COLLYRIVM ad ſugillata, & dolores eluēs magnos, mirabile. Diſcutit humores in profundo exiſtentes, & externam rupturam. Cadmiæ vnciam ſemis, æris hexagium vnum ſemis, myrrhæ ſcrupulos quatuor ſemis, opii ſcrupulos tres, ſalis ammoniaci, gummi, ſingulorum ſcrupulos tres. Trita irrigato cum aqua pluuiali ſufficienti, & albis ouorum, ac finge collyria.

Cap. XVI.

COLLYRIVM ad morſum in tunicis oculorum factum & eroſiones. Ceruſſæ drachmas quatuor, croci drachmas tres, nardi Indici drachmas duas, meliloti drachmas quinque. Trita bene madefacito cum ſucco ſymphyti ſufficienti, & fac collyria.

Cap. XVII.

COLLYRIVM Hydaron, ad ſugillatos oculos. purgat ſtatim ſi aquoſum infundatur. Cadmiæ vſtæ & lotæ vncias tres, æris vſti & loti vnciam ſemis drachmā vnam, zingiberis vncias duas & quartam partem, opii vnciam vnam ſemis, nardi Celticæ vnciam ſemis drach. vnam, aloes flauæ vnciam vnam ſemis. Trita fermentato cum aqua pluuiali, & finge collyria.

Cap. XVIII.

COLLYRIVM Irin, ad albugines craſſas valde bonum. Æruginis raſilis drachmam ſemis grana ſeptē, nitri albi torrefacti drachmam ſemis, teſtarum ſepiæ vnciam ſemis drachmam vnam, ammoniaci vnciam vnam ſemis. Trita fermentato cum aqua pluuiali ſufficiēti, & formato collyria.

Cap. XIX.

COLLYRIVM è roſis magnum, ad vlcera vetera, ſordida, procidentias oculi, myiocephala, ſtaphylomata, ſugillata, vngues, & omnem affectum. Vtere cum albo oui, aut lacte muliebri, in acceſſione autem cum aqua pluuiali. Cadmiæ lotæ drachmas duodecim, croci drachmas tres ſemis, æruginis raſilis vnciam vnam, ſpicæ nardi vnciam vnam ſemis, ſquamæ æris drachmam vnam, opii drachmam vnam ſemis, ſtibii vſti & loti drachmas tres, myrrhæ drachmam vnam ſemis, roſarum tenerum drachm. trigintaſex, gummi vnciam vnam ſemis. Trita fermentato cum albo oui, lacte muliebri, & aqua pluuiali, & finge collyria.

Cap. XX.

COLLYRIVM ſacra ancora, ex Pontico, ad albugines craſſas, nec tenues, ſed denſas, & ad ſuffuſiones & pterygia. Ammoniaci puri drachmas octo, æruginis, aluminis ſciſſilis, ſingulorum drachmam ſemis, ſtibii drachmam vnam, ſagapeni, opopanacis, ſingulorum drachmam ſemis, liquoris Cyrenaici drachmas duas, gummi drachmam vnam. Trita fermentato cum aqua pluuiali ſufficienti, & fac collyria.

Cap. XXI.

COLLYRIVM Theodoreton ab Aſclepiade deſcriptum, ſummè viſum acuens. Vſus ſum illo in quodā qui quum vellet pungi, ſuffuſione ſanata, non ampliùs pungi voluit, quòd nihil impediretur, ſed acutè videret. Repurgat albugines craſſas, vngues, pterygia, cicatrices, & omnia pupillam obſcurātia, admodum mirabile. Ammoniaci puri drachmas duodecim, thuris, opopanacis, liquoris Cyrenaici, ſingulorum drachmam vnam, ſagapeni, croci, drachmas duas, opobalſami drachmam vnā, myrrhæ drachmas duas, gummi drachmas quatuor. Trita bene fermentato cũ aqua pluuiali ſufficienti, & fingito collyria.

Cap. XXII.

COLLYRIVM Aſter, hoc eſt Stella, ad omnem dolorem, puſtulas, ſtaphylomata, vlcera vetera, & recētia. Facit etiam ad diuturnos affectus, & cicatrices extergit. Cadmiæ vſtæ & lotæ, ceruſſæ torrefactæ, opii, ſingulorum vnciam vnam, ammoniaci vnciam ſemis drach. vnam, ſtibii vſti & loti drachmas ſex, aloes flauæ drachmas duas, terræ Samiæ, ſpodii, plumbi vſti & loti, tragacanthæ, ſingulorum drach. quatuor, thuris maſculi drachmas duas, myrrhæ drachmam ſemis. Trita fermentato cum aqua pluuiali, & formato collyria.

Cap. XXIII.

COLLYRIVM [a]Hermolaus, ad omnem ocularē affectum. Deſideratur.

a Hermolaus] Manuſcriptus codex habet ἑρμόλας pro ἑρμόλαος. Et meminit huius collyrii Aetius lib. 7. cap. 9. bis, non tamen deſcribit. Et Nicolaus eiuſdem in indice tantùm mentionem facit, nec deinceps etiam deſcribit. Statim enim poſt collyrium quod Aſter dicitur, id quod è cornu componitur ceruino, ſubiungit.

Cap. XXIIII.

COLLYRIVM è cornu ad albugines craſſas, & omnem affectum. Cornu ceruini vſti vnciam ſemis drachmam vnam, teſtarum ſepiæ, æruginis raſilis, plumbi vſti, ſingulorum vnciam ſemis, ammoniaci puri vncias ſex, myrrhæ, gummi, drachmam vnam. Trita fermētato cum aqua pluuiali, & finge collyria.

Cap. XXV.

COLLYRIVM [a]Zoili, medicum, nardinum. Ad veteres affectus, fluxiones, exulcerationes, hemicranicos, & eroſos angulos mirabile. Cadmiæ vſtæ cum lacte [b]muliebri tertiò extinctæ, ſtibii, ſingulorum drachmas octo, æris vſti drachmas viginti, caſtorei drachmam vnam ſemis, ſpicæ nardi, croci, ſingulorum drach. tres, folii drachmam vnam ſemis, acaciæ drachmas quinque, opii, myrrhæ, lycii, ſingulorum drachmas duas, aloes flauæ, ceruſſæ, gummi, ſingulorum drachm. quatuor. Trita fermentato cum aqua pluuiali ſufficienti, & formato collyria. Quum vſus exigit, irrigato cum lacte, & oui albo, ac vtere.

a Zoili]Nicolai codex legit ζαΐζυ falsò pro ζωΐλυ. b Muliebri]In codice Nicolai ſimpliciter eſt γάλακτι, ſed in Aetio additur γυναικείῳ.

Cap. XXVI.

COLLYRIVM Lambonis ſtupefactorium, dolorem ſedans, & ſomnum concilians, valde probatum. Cadmiæ vſtæ & lotæ, pompholygis lotæ, amyli, opii, ſing. libram ſemis. Trita fermentato cum aqua pluuiali, fac collyria, & vtere.

Cap. XXVII.

COLLYRIVM Proteus cui nullum eſt ſimile. Conducit ad incipientes ſuffuſiones, & omnẽ hebetudinem. cicatrices & callos exterit. Cadmiæ vſtæ & lotæ, chalcitidis crudæ, ceruſſæ, ſingulorum drachm. decem, piperis albi grana duodecim ſemis, liquoris Cyrenaici drachmas quinque, croci drachmas quatuor, opii drach. duas ſemis, ſagapeni, lacrymæ oleæ[a] Æthiopicæ, ſingul. drachmas tres, arſenici drachmas quatuor ſemis, zingiberis drachmas tres, gummi, ammoniaci, opopanacis, ſingulorum drachmas quinque, opobalſami drachmas tres. Trita fermentato cum aqua pluuiali, & fingito col C lyria.

a Æthiopicæ]Codex Nicolai ſimpliciter legit δακρύυ ἐλαίας: ſed Aetius addit αἰθιοπικῆς.

Cap. XXVIII.

COLLYRIVM Lambonis ad chemoſes, foſſulas, & omnem oculorum perturbationẽ. Cadmiæ vſtæ vnc. tres, ceruſſæ vncias quatuor ſemis, pompholygis lotæ, opii, tragacanthæ, gummi, amyli, ſingulorum vnciam vnam ſemis. Trita irrigato cum aqua pluuiali, formato D collyria, & vtere.

Cap. XXIX.

COLLYRIVM è fœniculo ad hebetudinẽ, & initia ſuffuſionis. cicatrices etiam exterit. Cadmiæ vſtæ & lotæ vncias tres ſcrupulos nouem, ſtibii vncias tres, miſyos vncias duas quartam partem, chalcãthi vnc. duas, chalcitidis vncias quatuor ſemis, folii vncias quatuor quartam partem, omphacini collyrii vnciam vnam ſemis ſcrupulos nouem, ſpicæ nardi, croci, ſingulorum dr. quatuor, gummi drachmas ſex ſemis, opobalſami drachmam vnam ſemis, ſucci fœniculi ſextarium vnum. E Trita bene madefacito cum aqua pluuiali, finge collyria, & vtere.

Cap. XXX.

COLLYRIVM è cornu nigro Sophronii[a] abſtergens, bonum ad albugines craſſas, & omnem veterem affectum, per quod multa tentauimus. Teſtarum ſepiæ interiorum, ammoniaci, ſingulorum drachm. quatuor, cornu ceruini vſti vncias quindecim, zingiberis, gummi, ſingulorum drach. decem, æruginis raſilis drach. viginti. Trita madefacito cum aqua pluuiali, finge colly- F ria, & vtere.

a Abſtergens]In codice Nicolai μυκτικὸν corruptè, pro ῥυπτικὸν legitur.

Cap XXXI.

COLLYRIVM phœnix ad albugines craſſas & pterygia. viſum quoque acuit. Teſtarũ ſepiæ, ſquamæ æris, pumicis, ammoniaci, æruginis, cornu ceruini vſti, ſing. vncias tres, zingiberis, thuris maſculi, mellis Attici, ſingulorum vnciam ſemis, gummi vncias duas, oſſium palmularum vſtorum & frixorum vnc. ſemis drach. vnam. G Trita fermentato cum aqua pluuiali, in qua thus coctum ſit, aut cum ſtillatitio roſarum liquore puro, & albo oui, & finge collyria.

Cap. XXXII.

COLLYRIVM è roſis odoratum [a] Nili, inter initia ad phlegmonas, & chemoſes, rubores palpebrarum, eroſa, & ſugillata faciens. Roſarum [b] tenerûm drach. quatuor, croci drach. duas, opii, ſpicæ nardi, ſingul. drach. vnam, gummi drach. vnam ſemis. Trita bene fermentato cum aqua pluuiali, & formato collyria.

H a Nili]Codex Nicolai νίδυ pro νίλυ legit, aut vt Paulus habet νείλυ. b Tenerûm]Græcè eſt ἁπαλῶν: ſed Aetius habet χλωρῶν, hoc eſt viridium.

Cap. XXXIII.

COLLYRIVM album è roſis. Cadmiæ vſtæ & lo- A tæ, ceruſſæ lotæ, amyli, ſing. vncias iiii. roſarum exemptis vnguibus vncias duas, opii vnciam vnam, gummi vncias duas, tragacanthæ vncias duas ſcrupulos nouem, aloes flauæ hexagia quatuor ſemis. Trita fermentato cũ aqua pluuiali ſufficienti, & finge collyria.

Cap. XXXIIII.

COLLYRIVM dictum Monohemeron, poſtquã quinquies inſtillaueris, mitte in balneum. Cadmiæ vſtæ & lotæ drachmas quatuor, chalcitidis vſtæ & lotæ dra- B chmas duas, opii, myrrhæ, ſingul. drach. tres, acaciæ drachmas octo, gummi drach. duodecim. Trita fermentato cum aqua pluuiali, & fac collyria.

Cap. XXXV.

COLLYRIVM Monohemeron celebre: & quando vtiliter & diligenter [a] concoctum fuerit collyrium, tum mitte in balneum, & miraberis. prodeſt etiam ad pterygia. Croci, roſarum viridium, tragacanthæ, ſingul. vnciam vnam, glaucii vncias tres, ſarcocollæ vnc. ſemis, columbæ albæ ſanguinis vnc. duas, aquæ pluuialis quod C ſufficit. Tragacantham, glaucium, & crocum macerato in lacte muliebri, & exceptis omnibus diligenter fingito collyria cum albo oui, & vtere.

a Concoctum]Græcè eſt πεφθῇ: ſed non videtur quadrare hæc vox ſenſui. Legendum potiùs eſſe putarem ἐγχριόμενον, hoc eſt illitum: tamen mutare aliquid temerè citra alterius vel codicis, vel autoris fidem, haud placuit.

Cap. XXXVI.

COLLYRIVM croceum, reprimens crebrò illitũ, gaudens lauacro. Croci, aloes flauæ, glaucii, ſingul. drachmas quatuor, opii, Cadmiæ, ſingul. drach. vnam, ſarco D collæ drachmas duas. Trita fermentato cum decocto papaueris, & finge collyria.

Cap. XXXVII.

COLLYRIVM dictum Pelarion, quod etiam Antoninus, monohemeron, & anodynon dicitur, quo vſus eſt Apollinarius Syrus, probatum verò ab imperatore Antonino. Implet foſſulas, & exterit cicatrices, & dolorem mitigat, ad omnémque affectum valde bonum: reprimit & mitigat. Cadmiæ vſtæ & lotæ, chalcitidis vſtæ & lotæ, ſingul. drach. duas, ceruſſæ libram ſemis, acaciæ E vnc. quatuor, zingiberis vnc. duas, croci, opii, ſing. vnc. quatuor, amyli vnc. ii. tragacanthæ, gummi, ſingulorũ vnciam vnam ſemis. Trita fermentato cum aqua pluuiali, & finge collyria. Vſu exigente, diſſolue inter initia cum aqua pluuiali, & illine crebró.

Cap. XXXVIII.

COLLYRIVM è thure, ad caua vlcera & foſſulas. Cadmiæ vſtæ, pompholygis lotæ, ſing. drach. quinque, ceruſſæ drach. viginti, thuris drach. quinque, opii, gummi, ſingul. drachmas tres. Trita probè fermentato cum F aqua pluuiali ſufficienti, & finge collyria. vſu poſtulante diſſolue cum oui albo.

Cap. XXXIX.

COLLYRIVM Theodotion magnum, ad omnia oculi mala. Cadmiæ vſtæ & lotæ, opii, ſingul. drachmas ſedecim, croci, aloes flauæ, ceruſſæ, gallarum, ramentorum ſcobiſve hebeni, caſtorei, chalcitidis torrefactæ, põpholygis, atramenti Indici, thuris, ſarcocollæ, roſarum aridarum & viridium, ſingul. drachmas duas, ſtibii, acaciæ, gummi, ſingul. drach. quinquaginta. Trita fermen- G tato cum aqua pluuiali, & facito collyria.

Cap. XL.

COLLYRIVM [a] enſtacton dictum, ad acumen viſus mirabile admodum. Cadmiæ, ceruſſæ, ſingul. drach. viginti quatuor, ſtibii dr. quadragintaquatuor, põpholygis drach. decem, æruginis, folii, ſingul. drach. vnam, gũmi, opobalſami, ſingul. drach. quatuor. Trita fermentato cum ſucco radicis fœniculi drach. trigintaocto, & finge collyria.

a Enſtacton]Manuſcriptus codex legit ϛάκτον pro ἔνϛακτον. Eſt autem ἔνϛακτον, quod inſtillatur collyrium.

Cap. XLI.

COLLYRIVM è lapidibus Scylaciis appellatum: defluxionẽ inter initia reprimit, & diuturnas lippitudines ſanat. fluxionem craſſam extenuat, & aſperitudines,

ficoſáſque palpebras.cicatrices,fluxiones , & omnis generis albugines craſſas exterit. Lapidis hæmatitis & ſciſſilis,ſingulorum vncias tres,æris vſti,Cadmiæ,ſingulorum vnc.vnam ſemis,chalcitidis torrefactæ , æruginis, myrrhæ,croci,opii,ſingulorum vnciam ſemis drachm. vnam , gummi vnc. tres . Trita fermentato cum aqua pluuiali.fac collyria,& vtere.

Cap. XLII.

COLLYRIVM è ſucco ad omnem affectum,phlegmonas, chemoſes , ſugillata, cum lacte muliebri aut ſanguine columbæ confectum.Facit ad capitis dolorem iniectum cum aceto & illitum temporibus. facit ad pudenda cum vino iniectum. Radicis maluæ arboreſcẽtis, ſtibii,ſeminis lini,ſingulorum vnciam ſemis , meliloti recentis vnciam vnam,aquæ pluuialis ſextarium ſemis. Herbas coquito in aqua & ſeminá , quoad ſuccum de ſe præbeant,& colato per linteum purum : adiice ex ipſo iure libram ſemis vncias tres.Dein admiſce illi bene triti croci vnciam ſemis,glaucii,amyli,ſingulorum vncias tres,gummi vnc.vnam ſemis.Probè omnibus confectis & exceptis,finge collyria.

Cap. XLIII

COLLYRIVM Aneni chirurgi medicum. ad epiphoras,fluxiones,cum oui media menſura,& pſydracia cum aqua illitum,vtile eſt.Glaucii libram vnam,ſarcocollæ vnc.vnam,croci drach.duas,tragacanthæ vnciam ſemis. Glaucium ad erui magnitudinem redactũ prius in mortario cum aqua pluuiali macerato ſufficienti , & ſine vt in ea pernoctet. Dein crocum tuſum & cribratũ admiſce,poſtea tragacantham eo die maceratam . Probè vnita fermentato cum lacte muliebri,factíſque collyriis vtere.

Cap. XLIIII.

COLLYRIVM è cornu ad omnes defluxiones & ſordida vlcera,callos & aſperitudines probatũ. Cadmiæ drachmas decem,ſtibii drach.ſeptem ſemis,ſpicæ nardi drach.duas,myrrhæ,piperis albi,æruginis, ſingulorum drachmam vnam,croci,acaciæ,ſing. drach. duas ſemis, æris vſti,ceruſſæ,ſingul.drach.duas,lycii Indici,opii,ſingulorum drach.vnam,florum roſarum drach.vnam ſemis,plumbi vſti drach.quatuor,thuris drach.duas, cornu ceruini drach.quatuor,ocimi dr.decem.Trita fermẽtato cum vino veteri,& fac collyria.

Cap. XLV.

COLLYRIVM miraculum appellatum , ad omnem lippitudinem & ictum , ſugillata , vlcera, & fluxiones,quale nullũ eſt aliud, cum albo oui confectum. Spicæ nardi , corticis thuris , ſingulorum vnciam ſemis, caſiæ fiſtulæ vnciã vnam ſemis, æris vſti vnc.tres, ſtibii vſti vnc. ſex,aloes flauæ vnc. tres, [a] tragacãthæ vnciam vnam,croci vnciam ſemis,oſſium palmularum vſtorum vncias tres,ſquamæ æris vnc.vnam ſemis, caſtorei,opii,ſingulorum vnciam ſemis , acaciæ vncias duas ſemis,myrrhæ vnciam vnam,gummi vncias decẽ. Trita fermẽtato cum aqua pluuiali,fingéque collyria . Hoc autem teſtatur artifex noſter qui Ponticus etiam nominatur.

a Tragacanthæ]Codex Nicolai legit χαλκακάνθι , haud dubiè pro τραγακάνθης,aut certè pro χαλκάνθου.Sed prior lectio magis placet.

Cap. XLVI.

COLLYRIVM molle appellatum,dolorem mitigãs,cui nullũ aliud ſimile exiſtit. Vtile ad omnẽ dolorẽ, vlcera,puſtulas,vſtiones,eroſiones,cruſtas, procidẽtias, defluxionem tenuem,illitum per oui album.circum ſupercilia illitum,ſedat dolorem. Inunge quoque crebrò dolentes propter procidentiam:eſt enim mirabile . Cadmiæ vſtæ & lotæ drachmas ſex,ceruſſæ,roſarum,ſing. drachmas tres,amyli recentis, opii , ſingulorum drach. vnam ſemis,acaciæ,tragacanthæ,ſingul . drachmam ſemis,roſarum tenerũm drachmas tres,aloes flauæ,gummi drachmam vnam.Trita fermentato cum aqua pluuiali, & fac collyria.

Cap. XLVII.

COLLYRIVM [a] Pacianum Domini Seleucenſis,
A à nonnullis Diaſmenum vocatum. Ad vlcera vetera & ſordida,vngues,puſtulas,cauitates, procidentias, ſugillata,oculos cruentos,dolores,& puncturas. Cadmiæ vſtæ & lotæ,opii,croci,ſingulorum drach. duodecim ſemis,æris vſti & loti drachmas ſex,myrrhæ drach. quinque,ſpicæ nardi,gummi,ſingul.drach.duas, piperis albi drach.vnam.Trita fermentato cum vino veteri ſufficiẽti,& finge collyria.

a Pacianum]Manuſcriptus codex habet πανκιανόν, Aetii vero exemplar πακιανόν.

B Cap. XLVIII.

COLLYRIVM Libyanum ex Pontico ad fluxiones,vehementes dolores,& recentes lippitudines efficaciſſimum.ſine enim dolore eſſe efficit. repurgat , & ſomnum conciliat.Acaciæ drachmas ſex , ſtibii drachmas quatuor, cadmiæ vſtæ & lotæ drach.octo,ſpodii drach. duas,caſtorei drach.vnam ſemis,aloes flauæ vnc. quatuor,lycii,ſquamæ æris, ſingulorum ſcrupulũ ſemis,gũmi drach.vnam.Trita fermentato cum vino veteri ſufficienti,& finge collyria.

C Cap. XLIX.

COLLYRIVM ex aceto,Pontici,ad omnem affectum inueteratarum & earum quæ in callum abierunt aſperitudinum,ad albugines craſſas,palpebræ inuerſiones,vlcera,cicatrices,vlcera facta ab aſperitudine,ad ruborem,diuturnum malum, albas fluxiones : confeſtim enim dolorem aufert.Cadmiæ drach . quinque, lapidis hæmatitis drachmas decem , æris vſti drach . quatuor, croci,myrrhæ,gummi,ſingulorum drach.duas, opii dr. vnam ſemis,aceti acerrimi quod ſatis eſt. Fermẽtato,&
D fingito collyria.

Cap. L.

COLLYRIVM appellatum [a] Oxyderces, [b] hedyſtacton,ad omnem hebetudinem , & incipientes ſuffuſiones.Caput etiam inſigniter alleuiat. Lacrymas etiam ſiſtit.Nam per nares & palatum plurimum humorem ducit.prodeſt etiam ſyderatis.Cadmiæ,crocodilii,croci, piperis albi,opii,myrrhæ,omphacii,ellebori albi , ſing. vnciam ſemis,gummi vncias duas. Trita fermẽtato cũ aqua pluuiali,& fac collyria.

E
a Oxyderces] Nicolai codex habet ὀξυωπὴς fortè pro ὀξυδερκὴς.
b Hedyſtacton]Sic appellatum eſt quòd ſuauiter inſtilletur.

Cap. LI.

COLLYRIVM lacrymas retinens,Pontici,ad inchoantes ſuffuſiones, & nyctalopas,ad recẽtem pupillæ dilatationem.Eſt autem [a] Thalaſſeros. Cadmiæ lotæ dr. vigintiquatuor,piperis albi drachmas tres, opopanacis drachmas ſeptem,ſagapeni,liquoris Cyrenaici,ſingulorum drachmas quinque,ceruſſæ lotæ drachmas duodecim ſemis,atramenti Indici,lacrymæ oleæ, ſingulorum
F drachmas duas,gummi drachmas vigintinouem, opobalſami drachmas ſeptem. Trita bene fermentato cum aqua pluuiali,& formato collyria.Ne illinas mulieri grauidæ caueto,ne abortum faciat.

a Thalaſſeros]Sic vocatur hoc collyrium , vt videre licet apud Paulum: quam autem ob cauſam,neſcio.

Cap. LII.

COLLYRIVM molle,intolerabilem lippitudinẽ mitigans.Amyli vncias tres,ſucci fœnigræci , roſarum
G exemptis vnguibus , ſingulorum vnciam vnam ſemis, ouorum albi aut lactis muliebris vncias quinque,tragacanthæ vncias tres,gummi vnciam ſemis.Trita fermentato cum lacte muliebri aut albis ouorum , & fac collyria.

Cap. LIII.

COLLYRIVM Pſitacion dictum , ad vehementes dolores,puſtulas,vſtiones , cicatrices , procidentias, ſuffuſiones,& ad multi ſanguinis effuſionem . Prodeſt etiam aliis affectibus,& maximè iis oculis qui facilem
H ſenſum habent, à quibus lacryma alba & magis tenuis excernitur.Cadmiæ,croci,ſtibii,amyli recentis, ſingulorum vnciam ſemis, opii , gummi,ſingulorum vncias quatuor.Trita probè fermentato cum aqua pluuiali , & finge collyria.vſu poſtulante cum albo oui vtere.

Cap.

Cap. LIIII.

COLLYRIVM extrinſecus illinendum ad omnẽ defluxionem, phlegmonen, vehementem dolorem, capitiſque dolorem, fronti illitum. Croci, ſpicæ nardi, folii, ſing. vnc. ſemis, aloes iecorariæ, acaciæ, ſing. vnciam vnam, crocomagmatis vnc. ſemis, myrrhæ hexagium vnum ſemis, ſucci corticis mandragoræ, æris vſti, ſing. hexag. vnum ſemis, ſtibii ſciſſilis vnc. ſemis, chalcanthi, ſquamæ æris, cerrusſæ, tragacāthæ, gummi, ſingulorum vnc. ſemis. Trita fermentato cum aqua pluuiali, & fac collyria.

Cap. LV.

COLLYRIVM Lumen appellatum, ad myiocephalon, albugines craſſiores, & vbi tenſionem faciunt cicatrices, mirabile. Ammoniaci, gallarum, ſing. lib. ſemis, roſarum tenerũm vnc. quatuor ſemis, ſinapi vnc. tres, opii vnc. vnam ſemis. Trita fermentato cum aqua pluuiali, finge collyria.

Cap. LVI.

COLLYRIVM è cornu, ad deſperatos oculos, & diuturnos affectus, ſtaphylomata, & myiocephala, & hemicranicos affectus. Cadmiæ lotæ vnc. ſemis, aloes flauæ vnc. vnam, æris vſti vnc. tres, cornu ceruini, plumbi vſti & loti, ceruſſæ, ſquamæ æris, gummi, ſingulorum vnciam vnam, thuris, opii, chalcitidis, ſingulorum vnciam ſemis. Trita fermentato cum aqua pluuiali, & fac collyria.

Cap. LVII.

COLLYRIVM [a]Onilabion cognominatum, cõferens ad vlcera, puſtulas, [b]rupturas, vſtiones, procidentias, ſtaphylomata, ſugillata, aduſtiones, eroſiones, nomas, carbunculos, & deſperatos affectus, vt oculos videre faciat ac ſanos eſſe, potiſſimùm teneros oculos & gratioſos. Aquoſum verò inter initia inſtillato. Vbi autem tenuis, [c]mordax & calida fuerit fluxio, aqua diſſolue. Terræ Samiæ vſtæ vnc. vnam ſemis, cadmiæ vſtæ & lotæ vnc. vnam, pompholygis lotæ vnc. ſemis, ſquamæ lotæ vnc. duas, opii vnc. tres, gummi vnc. duas, ſtibii vſti & loti vnc. vnam. Trita fermentato cum aqua pluuiali, & fac collyria.

a Onilabion] Græcè ſcriptum erat ὀῦνιόν. Hanc verò literarũ abbreuiationem puto valere idem quod ὀνιλάβιον, ſic enim aliquod collyrium appellat Aetius. b Rupturas] Iterum ῥίζας corruptè ſcriptum erat, pro ῥήξεις. c Mordax] In manuſcripto codice falſò δεκτὸν pro δηκτὸν legitur.

Cap. LVIII.

COLLYRIVM Achariſton ad maximas epiphoras: hoc enim ſolo medici qui vtuntur, felicẽ experiuntur ſucceſſum: præſertim in maximis malis. Cadmiæ drach. octo, æris vſti, acaciæ, ſing. dr. quatuor, opii, fructus tamaricis, ſing. lib. ſemis, gummi drach. tres. Trita fermentato cum aqua pluuiali, & finge collyria. Vſu exigente vtere cum lacte muliebri.

Cap. LIX.

COLLYRIVM diathalias ad omnis generis vlcera, puſtulas, cicatrices, foſſulas, & ſtaphylomata. Cadmiæ, æris vſti, ſing. vnc. quatuor, ſpicæ nardi, croci, aloes flauæ, ceruſſæ lotæ, ſing. vnc. vnã ſemis, caſtorei, myrrhæ, opii, lycii Indici, ſing. vnc. ſemis, ſtibii, acaciæ, gummi, ſing. vnc. quatuor. Trita fermentato cum vino odorato, & fac collyria.

Cap. LX.

COLLYRIVM Teſtamẽtũ dictum chryſochoi, conferens ad omnem affectum deſperatum: inſcriptio autem indita eſt à cõſuetudine vnctionis. Chryſochous enim quiſpiam admodum pauperculus grauiter oculos dolens, & læſus, ſibi collyrium hoc adhibuit, curatúſque eſt. Curauit autẽ & ipſe plures, & ditatus eſt plurimùm. Erant autem illi tres filiæ: & vita finita, duabus filiabus dimiſit facultates: minori verò Artemidi nominatæ collyrii huius inſcriptionem, & hanc ſolam quidem, & ditata eſt per ipſam plurimùm. Prodeſt ad epiphoras, aſperitudines, myiocephala, & deſperatas diuturnáſque cicatrices abſtergit, & ſuffuſiones tollit, pellucidámque & puram efficit pupillam oculi, vt admirari liceat. Facit A ad caliginem, nubeculas, puſt[...] vſtiones, albugines craſſas, angulos eroſos, & cicat[...] ſummè exterit, aliáque mala quæcunque in oc[...]nt. Inuenta verò eſt inſcriptio inter Artemidis o[...] Cadmiæ vſtæ & lotæ, æris vſti, ſing. drach. octo, [...]ii drach. decem, myrrhæ, croci, ſing. drach. duas, ſpicæ nardi drach. vnam ſemis, caſtorei, ſquamæ ſtomomatis, ſing. drach. vnam, æruginis raſilis drach. tres, lycii Indici drach. vnam, opii drach. duas, æruginis vermicularis, thuris, caſiæ, ſingul. drach. vnam, lapidis ſciſſilis, chalcãthi, ſing. drach. ſemis, B piperis albi drach. vnam, ceruſſæ, opobalſami, ſucci fœniculi, fellis caprini, ſing. drach. duas, gummi drach. quatuor, acaciæ aridæ drach. octo. Trita fermẽtato cum vino veteri bono, & fac collyria.

Cap. LXI.

COLLYRIVM Cholas nominatũ, quod omnẽ contrahit lippitudinem, ac omnem fluxionem reprimit. Stibii, ſtyracis vſti, vnguium odoratorum magnorum tuſorum, fabarum contuſarum, ſing. vnc. ſemis. Trita fermentato cum albo oui, & finge collyria.

C

Cap. LXII.

COLLYRIVM mirabile, è ſucco polygoni ad ſeptuagintaduo oculorum mala. iuuat lippitudinem cum ouo. Succi polygoni, lycii Indici, ſing. drach. tres, aloes flauæ drach. duas ſemis, zingiberis drach. duas, opii drachmas tres, croci, thuris, ſing. drach. duas, acaciæ nigræ drach. ſex. Trita fermentato cum aqua pluuiali quãtum ſufficit, & fac collyria.

Cap. LXIII.

COLLYRIVM è ſucco coriandri, ad acuta mala, D expertum in principio inſtillatum. Pompholygis lotæ, croci, ſing. drach. duas ſcrup. octo, ceruſſæ,

Hic deſiderantur multa, ut ex indice collyriorum patere poteſt, quæ in Aetio & Paulo reperiuntur.

ammoniaci, ſing. ſcrup. tres, ſucci roſarum vnciã vnam, myrrhæ, croci, ſing. vnc. ſemis, ceruſſæ vnc. vnam, opii, lycii, ſing. drach. duas, thuris, acaciæ, gummi, ſing. ſcrup. tres. Trita fermentato cum aqua pluuiali, & albis oui duobus, finge collyria, & vtere.

Cap. LXXV.

E COLLYRIVM ex erica, ad craſſas albugines, & hebetudines inſigniter conferens. Cadmiæ vſtæ, & in lacte caprino extinctæ ac lotæ, æris vſti & loti, ſing. drach. octo, lapidis aſii drach. ſemis, ſeminis ericæ drach. quinque, myrrhæ, opii, caſtorei, ſing. drach. duas, acaciæ dr. vndecim, gummi drach. vnam. Trita fermẽtato cum aqua pluuiali, & formato collyria.

Cap. LXXVI.

COLLYRIVM dictum Stratiotis, viſum acuens, conferens ad hebetudinem, & oculos qui à morbo non F nutriuntur, cum thure, mirabile. Cadmiæ vſtæ & lotæ drach. duodecim, opii, miſyos, ſing. drach. duas, æruginis drach. vnam, piperis albi drach. tres, gummi drach. tres ſemis. Trita fermentato cum aqua pluuiali, & fac collyria.

Cap. LXXVII.

COLLYRIVM Antoninus quod etiam pelarium vocatur. foſſulas complet, cicatrices exterit. Eſt anodynum, & monohemerum, & ad omnem oculorum affectum conducit. G Cadmiæ vſtæ & lotæ drach. duodecim, ceruſſæ lotæ drach. vigintiquatuor, croci, æris vſti & loti drach. vnam, myrrhæ drach. ſemis, opii, acaciæ, ſing. drach. duodecim, tragacanthæ drach. ſex, amyli drach. quinque ſemis, gummi drach. vnam ſemis. Hoc lacrymas etiam retinet, & ſomnum adducit. Vtere autem inter initia cum aqua craſſa, & ipſum illine, & ad vſtiones cum aqua vtere. Cõtrahit puſtulas, chemoſes ſoluit, confert ad oculos glaucos, ſugillata, myiocephala, eunuchos, & tenero mollive corpore præditos.

Cap. LXXVIII.

H COLLYRIVM odoratum, quale non eſt aliud ad omnes aſperitudines, & myiocephala, cum ouo aut lacte hoc diſſolue, & alterum non quære. Cadmiæ vſtæ & lotæ drach. quatuor, æris vſti loti, roſarũ aridarũ,

croci,ſing.drach.duas, lapidis ſciſſilis, folii, myrrhæ,opii,ſing.drach.vnam, gummi drach.tres.Trita fermentato cum vino odorato,& fac collyria.

Cap. LXXIX.

COLLYRIVM Aſyncriton Theophili chirurgi, qui teſtatur mirabiliter prodeſſe ad myiocephala & ſtaphylomata.Facit ſine chirurgia ad omnem craſſam albuginē. Ammoniaci vnc.vnam,interioris teſtæ ſepiæ, æruginis raſilis,myrrhæ,gummi, ſing. vnc.S. aloes flauæ hexag.vnum ſemis.Trita fermentato cum aqua pluuiali,& finge collyria.

Cap. LXXX.

COLLYRIVM Memphites dictum ad craſſas albugines,hebetudines, ſuffuſiones, & omnem veterem affectum. Ammoniaci vnc.ſemis,æruginis raſilis,opopanacis,liquoris Cyrenaici,ſingul.vnc.ſemis, ſagapeni, gummi,ſing.drach.vnam, ſepiæ teſtæ interioris drach. duas.Trita fermētato cum aqua pluuiali,& fac collyria.

Cap. LXXXI.

COLLYRIVM ad oculos quos pili pungunt,qui manuariæ operæ non obediunt. [a] Veſpertilionis ſanguinem & iecur læuigato, & fac collyrium, & euellens pilos è radicibus, ſtatim ſucco cicutæ diſſolue collyrium, & illine loca vnde capillos euulſiſti. Simile. [b] Illitum collyriū è roſis,& lacte mulieris quæ primùm peperit, felléque caprino:ſimul exceptis vtere. Aliud. Similiter poſtquam euulſeris,confeſtim ſpecilli mucronem aqua fermenti calefaciēs,hoc ipſo locus vnde pili euulſi ſunt tingatur, & pili non ampliùs naſcuntur.Hæc tria bona & probata ſunt.

a Veſpertilionis] Codex Nicolai legit λυκτερίδος, fortè pro νυκτερίδος. b Illitum] Manuſcriptus codex habet χειρόμενον,fortè pro χριόμενον, vel κειρόμενον,hoc eſt tonſum. Vt ſenſus ſit, primò capillos eſſe euellendos,ac dein collyrium adhibendum.

Cap. LXXXII.

COLLYRIVM tingens craſſas albugines,& cicatrices. Succi hyoſcyami drach.ſemis,plumbi vſti drachmam vnam,melanteriæ drach. quatuor ſemis, gallarum immaturarum,chalcāthi,gummi,ſingulorum drachmas duas,ſtibii vſti drach.ſemis. Trita fermentato cū aqua pluuiali ſufficienti,& finge collyria.

Cap. LXXXIII.

COLLYRIVM tingens cicatrices in oculis. Plūbi vſti & loti drach.ſemis gran.ſeptēm,Punicorum medium quod iuxta grana eſt, gallarum immaturarum, gummi,ſing.drach. duas ſemis. Trita fermentato cum ſucco roſarum,& fac collyria.

Cap. LXXXIIII.

COLLYRIVM oculare probatum ad craſſas albugines,& nubeculas omnis generis,ſtatim ſanans. Thutiæ vnc.vnam vſtæ & lotæ multoties in vino bono,caphuræ vnciam ſemis, vngulæ aſini vſtæ, moſchi, teſtæ ſepiæ, margaritarum, ſacchari quantum omnium aliarum ſpecierum,croci,cornu ceruini vſti,thuris maſculi.

A Tritis in pollinem vtere in oculo ægrotantis manè & veſperi.

Cap. LXXXV.

COLLYRIVM oculare expertum, vocatū chryſochoi.Inuenta verò huius manifeſtatio hoc modo eſt. In Alexandria fuit quidam chryſochous iuuenis ætate, annorum nimirum trigintaduorum. Accidit autem vt excæcatus ſit.Is quum laborare & victum quærere non poſſet, confugit ad templum ſanctiſſimæ dominæ noB ſtræ genitricis Dei, & illic ieiuniis & deprecationibus vſus,quadam nocte vocem audiuit illi dicentem, Surge iuuenis,& ingredere interius altaris conclaue, & inuenies chartam ſcriptam, qua accepta, fac vt in ea perſcriptū eſt.Ingreſſus itaque interi⁹ altaris conclaue,inuenit chartam ſcriptam, & faciens pro eo quod in hac ſcriptū erat, confeſtim viſum recuperauit, & multos alios, Dei gratia,curauit. Charta verò vſque in hodiernum diem extat,& eſt à multis probata, & reuera ſic habet. Cadmiæ vſtæ vncias tres, myrrhæ veræ vnciam vnam,caC ſtorei hexagia quatuor, thutiæ vnc.ſemis,ſquamæ ferri, opii,thuris, caſiæ, ſingulorum hexagia tria,lapidis ſciſſilis,chalcanthi, ſingulorum hexagia duo,ceruſſæ,gummi,ſingulorum vnciam vnam, piperis albi hexagia tria ſemis,opobalſami,ſucci fœniculi,fellis caprini,ſingulorum vnciam vnam,acaciæ,ſquamæ ſtomomatis,ſingulorum vncias tres.Trita fermentato cum ſtillatitii roſarum liquoris pondere vnc.trium, & vino odorato ſufficienti finge collyria. Vſu poſcente accipe quantum volueris,& irrigato cum lacte mulieris quæ maſculum peD perit,ac ſtillatitio roſarum liquore ſufficienti.dein conjice in marſupium, & impone ægrotantibus:aut ſi mauis,fac puluerem,& impone manè & veſperi.

Cap. LXXXVI.

COLLYRIVM ad craſſas albugines oculorum, nubeculáſque mirabiliter minuit, & omnia quæ in illis accidunt.Balſamum extrinſecus illitum,aut ſaccharum exhibeto cum thutia & margaritis, vtraque in pollinē trita. Aut ſanguinem columbæ recentem ſub alis extraE ctum oculo inſtillato.Aut pueri incorrupti ſanguinem è digito in oculum ſtillato. Poſtremùm deſuper præbeto ſaccharum. Verùm ſæpius dato lac mulieris quæ maſculum peperit,& deinceps ſaccharum.

Cap LXXXVII.

AQVÆ ocularis confectio ad phlegmonas, dolores,albugines craſſas,& nubeculas oculorum probatum. Thutiæ hexagia tria,caryophylli, maceris, ſingulorum hexagium vnum, teſtarum ſepiæ hexagium vnum ſemis,ſacchari candi hexagium vnum, caphuræ hexagiū vnum ſemis, moſchi ſcrupulos duos, ſarcocollæ hexaF gium vnum, ſanguinis draconis, ceruſſæ, ſingulorum hexagium ſemis, aloes flauæ hexagium vnum, gummi Arabici hexagium ſemis, & quartam partem. Trita in pollinem madefacito cum ſtillatitio roſarum liquore mero libræ vnius,& vini albi odorati libris quinque vnciis tribus.Bene confecta,vtere.

INDEX INSPERSILIVM CALVA- riæ medicamentorum.

Paſma ſeu inſperſile caluariæ exſiccatorium,mirabile, Cap. I.
Inſperſile caluariæ, admodum probatum, Cap. II.
Inſperſile caluariæ exſiccatorium,probatum, Cap. III.
Inſperſile caluariæ, omnem fluxionem deſiccans, Cap. IIII.
Inſperſile caluæ deſiccatorium ad omnẽ dolorẽ capitis, Cap. V.
Inſperſile caluariæ,ad omnem fluxionem capitis, Cap. VI.
Inſperſile caluariæ deſiccatorium fluxionis in balneo adhibendum, Cap. VII.
Inſperſile caluæ,omnem fluxionem exſiccans, Cap. VIII.
Inſperſile caluariæ,omnis generis fluxiones deſiccans, Cap. IX.
Inſperſile caluæ, deſiccatorium mirabile, Cap. X.
Inſperſile caluariæ,deſiccatorium omnis fluxionis, Cap. XI.
Inſperſile caluæ, ad capitis dolorem & refrigerationẽ, Cap. XII.
Inſperſile caluariæ,frigidos affectus deſiccans, Cap. XIII.
Inſperſile caluæ exſiccatorium mirabile, Cap. XIIII.
Inſperſile caluariæ deſiccatorium,ad omnis generis,capitis defluxiones, Cap. XV.
Ramices puerorum ſummè ſanans, quale non eſt aliorum quoduis, Cap. XVI.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De iis quæ caluariæ inſperguntur,

Sectio vigeſimaquinta.

Cap. I.

INSPERSILE caluariæ exſiccatoriũ, mirabile. Seminis ericæ, florum iunci odorati,gallarum,ſampſychi, ſing. vnc. vnam,xylobalſami,coſti,iridis, ſing.lib. ſemis.Tuſa & trita in pollinem, prius loto capite, inſperge deſuper.

Cap. II.

INSPERSILE caluæ, probatum admodum. Gallæ,iridis, florum iunci odorati, balauſtiorum,ſeminis ericæ,ſidiorum,ſingulorum vnciam duas. Trita inſperge capiti.

Cap. III.

INSPERSILE caluariæ exſiccatorium, probatum. Aloen flauam tritam irrigato cum vino auſtero rubeo,& calefaciens impone capiti, prius lauans ægrotantem cum calido hoc medicamento, quod habet iſta: Abſinthium, flores iunci odorati, ſarmentorum lixiuii,ſampſychi,ſaluiæ,chamæmeli,fœnigræci,roſmarini,ſtichadis, roſarum. decoquantur in aqua ad tertias. Eſt valde probatum ad frigidos affectus.

Cap. IIII.

INSPERSILE caluæ exſiccans omnem defluxionem,probatum. Sonchi [a] redolentis, ladani puri,nitri rubei vſti.

a Græcè eſt βλαδιάζοντος ſcriptum, fortè pro ἐδωδίμου, hoc eſt eſculenti.

Reliqua deſiderantur in Græco codice.

INDEX VNCTIONVM purgantium.

Vnctio purgatoria,& quæ vmbilico admouetur,ad flatuum eductionem conferens, Cap. I.
Vnctio purgatoria, aluum mouens & ſedem, Cap. II.
Vnctio vmbilico admouenda, aluum ſubducens,admodum laudata, Cap. III.
Purgatorium vmbilico admouendum, aluum ſubducens,ſimile, Cap. IIII.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De Vnctionibus purgantibus,

Sectio Viceſimaſexta.

Cap. I.

VNCTIO purgatoria vmbilico admouenda, ad ſedis & flatuum eductionem. Rutam tritam irrigato cum melle,vt ſuccum de ſe præbeat,ex eóque interiora ſedis inungito. Efficaciſſimum verò exiſtit, ſi adſumpſerit paululum cumini & nitri,aut ſuccum cyclamini.Stipula excepta imponitur, aut glans melle adiecto formatur. Flatus enim educuntur, & leuiores fiunt.

Cap. II.

VNCTIO purgatoria, ventrem mouens, & ſedem.dicitur autem Chezanance. Alumen cum melle tritum coquito quouſqué fuluum reddatur, & inungo ſedem.

Cap. III.

PVRGATORIVM vmbilico admouendum, ſubducens aluum, admodum laudatum. Cyclamini drachmas quatuor,nitri drachmas tres,ellebori nigri & albi,ſcammoniæ,ſingulorum drachmas duas,colocyn-

thidis drachmas tres, ſucci elaterii, grani Cnidii, ſingulorum drachmas quatuor, caricarum pinguium vncias duas, fellis taurini vnciam vnam. Tuſa & ſubacta probè, vmbilico imponantur.

Cap. IIII.

PVRGATORIVM vmbilico admouendum, ſubducens aluum, ſimile. Elaterii, lathyris, galbani, cy- A clamini, ellebori nigri & albi, ſingulorum drachmas quatuor, colocynthidis drachmas octo, cucumeris ſyluestris recentis, ſcammoniæ, grani Cnidii, ſingulorum drachmas duas, tithymali drachmas quinque, terebinthinæ drachmas tres. Hæc probè tuſa excipe cum felle taurino, & inſtar vnctionis inunge. Nonnulli verò adiiciunt ceræ vncias octo, & olei Sicyonii quod ſatis eſt, & inſtar emplaſtri imponunt.

INDEX PVRGATORIORVM, ET conditorum.

Purgatorium ex caryophyllo, aquam educens, admodũ mirabile, Cap. I.
Purgatorium è melle roſaceo Alexandri, Cap. II.
Purgatorium è melle roſaceo, ſimile, Cap. III.
Purgatorium ex aſaro, Cap. IIII.
Purgatorium è malis & cotoneis, Cap. V.
Purgatorium è citrio malo, ſtomacho accõmodatum, Cap. VI.
Purgatorium buccellatum valde bonum, Cap. VII.
Purgatoriæ colymbades probæ, Cap. VIII.
Purgatorius paſtillus, admodum bonus, Cap. IX.
Purgatorium Fuſca, ſtomacho conueniens, Cap. X.
Purgatorium vinum in hydropicis, Cap. XI.
Purgatorius ſal probatus, Cap. XII.
Purgatorium ex hermodactylo, podagricis aptum, Cap. XIII.
Purgatorium ex hermodactylo ſimile, Cap. XIIII.
Purgatoria catapotia è lapide Armenio, ad arthriticos potiſſimùm facientia, Cap. XV.
Purgatorium è coronopode, ſimile ei quod ex hermodactylo nominatur, Cap. XVI.
Purgatorium quartanis conueniens, è ſucco Cyrenaico Cap. XVII.
Purgatoria puls ad iſchiadicos, elephantia correptos in quibus opus eſt aliquid vi educere, Cap. XVIII.
Purgatorium è cotoneis malis, ſubducens aluum, Cap. XIX.
Purgatorium è cotoneis, ſimile, Cap. XX.
Purgatorium è cotoneis, ſimile, Cap. XXI.
Purgatorium è cotoneis, admodum probatum, Cap. XXII.
Purgatorium è cotoneis, ſimile, Cap. XXIII.
Cydonite ad cœliacos, dyſentericos, & febricitantes admodum probatum, Cap. XXIIII.
Cydonite ſimile, Cap. XXV.
Cydonite frugale, valde bonum, Cap. XXVI.
Cotoneorum & malorum confectio admodum vtilis, Cap. XXVII.
Confectio è ſucco malorum, Cap. XXVIII.
Confectio alia è ſucco malorum, Cap. XXIX.
Confectio alia è ſucco malorum, Cap. XXX.
Confectio è iure horum, ad eos qui nihil appetunt, & vomunt cibum, Cap. XXXI.
Cydonitis confectio ſtomacho grata, ad eos qui non appetunt, & nihil concoquunt, Cap. XXXII.
Conditum nephriticum, & lapides atterens, Cap. XXXIII.
Conditum ſtomachum purgans, non ſubuertens, ſiue is qui aſſumit ſanus ſit, ſiue ægrotet, Cap. XXXIIII.
Conditum nephriticum, & calculos conterens, Cap. XXXV.
Conditum nephriticum, mirabile, Cap. XXXVI.
Conditum nephriticum, ſimile, Cap. XXXVII.
Conditum purgatorium, ad hydropicos & cholericos, Cap. XXXVIII.
Conditum calculos atterens, Cap. XXXIX.
Conditum purgatorium, probatum, Cap. XL.
Conditum ad eos qui nihil appetunt, & inflatum ſtomachum habent, Cap. XLI.
Conditum ad eos qui nihil appetunt, & quibus cibus inflatus conuertitur, Cap. XLII.
Conditum ſimile hydropicis conueniens, Cap. XLIII.

De Purgatoriis & Conditis,

Sectio vigeſimaſeptima.

Cap. I.

PVRGATORIVM è caryophyllo aquam educens, admodum mirabile. Aloes flauæ, epithymi, caryophylli, grani Cnidii, petroſelini, rhei Pontici, ſingulorum vnc. ſemis, euphorbii ſcrup. quatuor, mellis Attici quod ſatis eſt. Datur pondere cochl. duorum manè ieiuno.

Cap. II.

PVRGATORIVM è melle roſaceo Alexandri. Succi roſarum ſext. duos, mellis Attici ſext. vnum. coquito bene ad conſiſtentiam. Adiice ſcammoniæ torrefactæ vnc. quatuor. Datur manè ieiuno. Integra adhibitio, cochlearia quinque: media, tria. minima, duo.

Cap. III.

PVRGATORIVM aliud è melle roſaceo. Mellis Attici, ſucci roſarum, ſing. lib. vnam, piperis communis drach. vnam, zingiberis drach. duas, ſcammoniæ drachmas octo, maſtiches drach. quatuor. Datur vt præcedens.

Cap. IIII.

PVRGATORIVM ex Aſaro, quo ego vtor, valde bonum. Spicæ nardi, aſari, epithymi, ſing. vnc. ſemis. Macerato in aqua ſufficienti diebus tribus. Coquito mediocriter, & iuri decocti admiſce ſucci roſarum ſext. decem, mellis Attici ſextarium ſemis. Coctis ad conſiſtentiam adiice ſcammoniæ vnc. vnam ſemis, & probè parato vtere.

Cap. V.

PVRGATORIVM è malis & cotoneis. Malorum & cotoneorum aſſatorum carnis vnc. quatuor, piperis communis drach. ſex, ſcāmoniæ drach. tres, mellis Attici vnc. ſex. Datur manè ieiuno, pro viribus.

Cap. VI.

PVRGATORIVM è citrio malo, ſtomacho accommodatum. Corticis citrii & carnis lib. vnam. Coquito in aquæ ſext. vno & dimidio vſque ad tertias: dein adiice mellis Attici ſext. dimidium. Coquito donec ad mellis conſiſtentiam veniat, & inſpergito hæc trita: nēpe piperis communis, ſcammoniæ aſſæ in fermento, turpeti vnc. vnam. Vbi probè paratum fuerit, dato quātum volueris.

Cap. VII.

PVRGATORIA buccella, admodum bona. Scāmoniæ aſſatæ, ſeminis fœniculi, aniſi, cumini, ſing. vnc. vnam, piperis communis, ſeminis apii, ſing. ſcrup. vnū. Trita madefacito in mellis Attici libra vna. De aſſatis mediocriter dato vnc. vnā manè ieiuno, non febricitanti cum condito: ei verò qui febricitat, cùm aqua tepida.

Cap. VIII.

PVRGATORIÆ Colymbades, hoc eſt ſalſæ & conditæ oliuæ probatæ. Scāmoniæ, piperis communis, ſing. vnc. vnam, epithymi, cumini fricti, petroſelini, foliorum rutæ, menthæ viridis, ſing. dr. IIII. ſilphii dr. vnā, carnis palmularum, mellis Attici, ſing. vnc. V. aceti cochl. duo, colymbadum ſciſſarum ſext. vnum. Nonnulli adiiciunt modicum gari. Poſtquam probè cōfeceris, dato quinque aut ſeptem aut nouem colymbades, aut pro viribus.

Cap. IX.

PVRGATORIVS paſtillus admodum bonus. Scammoniæ, euphorbii, ſing. drach. quatuor, folii, piperis communis, ſing. drach. duas. Trita madefacito cum melle Attico pondere vnc. trium. Datur manè ieiuno vnc. vna, aut pro viribus.

Cap. X.

PVRGATORIA fuſca, ſtomacho conueniens. Cumini, fœniculi, vnc. vnam, pulegii, ſeminis apii, aniſi, ſing. vnc. ſex, epithymi, ſcammoniæ, ſing. vnc. vnam, ſa- A lis communis vnc. duas. Aliqui euphorbii adiiciunt ſcr. quatuor. Trita bene exhibeto. Integra exhibitio ſunt ſcrup. duo, aut duo & ſemis, pro viribus.

Cap. XI.

PVRGATORIVM vinū ad hydropicos. Squillæ vnc. tres, ſeminis apii drach. ſex, piperis communis drach. vnam, radicis capparis drach. quatuor, grani Cnidii decorticati drach. vnam ſemis, folii, pilulas malobathri duas. Bene trita irrigato cum vini cochl. duodecim, mellis Attici ſext. tribus. Squillā tuſam macerato in vi- B no, & commiſce cæteris.

Cap. XII.

PVRGATORIVS ſal laudatus. Salis communis torrefacti drach. ſex, ſeminis apii, zingiberis, panis aridi, ſing. ſcrup. ſex, ſeminis aniſi, piperis communis, ſingul. vnc. ſemis, ſcammoniæ, epithymi, ſing. vnc. vnam. Terito, & præbeto cochl. vnum. Eſt admodum laudatū medicamentum.

Cap. XIII.

PVRGATORIVM ex hermodactylo, podagri- C cis conueniens. Hermodactyli vnc. tres, aniſi, cumini Æthiopici, ammeos, corymborum thymi, piperis, ſingul. ſcrup. tres, epithymi vnc. ſemis. Terito & præbeto ſcrup. quatuor vel ſex pro viribus. Datur etiam cum condito, aut cū aqua mulſa, aut cū aqua ferueſacta manè ieiuno.

Cap. XIIII.

PVRGATORIVM ex hermodactylo, ſimile. Hermodactyli vnc. vnam, cumini Æthiopici, aniſi, agarici, [a]iſii, zingiberis, ſing. ſcrup. tres, alypiadis ſcrup. ſex, D maſtiches, ſpicæ nardi, ſing. ſcrup. duos, moſchi ſiliquā vnam, cnici ſcrup. ſex. Trita irrigato cum melle Attico ſufficienti. Quòd ſi opus ſit maiore vacuatione, admiſce ſcammoniæ ſiliquas tres: & præbeto ſcrup. vnum, poſtquam lotus fuerit, manè ieiuno.

a Iſii] Græcè eſt ἰσίκ. Quid autem Iſium ſit Nicolao, coniicere nequeo.

Cap. XV.

PVRGATORIA catapotia ex Armenio lapide, arthriticis potiſſimùm exhibita vtilia. Aloes flauæ vnc. duas, ſcammoniæ vnc. tres, agarici, epithymi, ſing. E vnc. ſemis, lapidis Armenii, croci, ſing. ſcrup. ſex, caſiæ, ſpicæ nardi, coſti, rhei barbari, ſing. vnc. ſemis, ſquillæ torrefactæ vnc. vnam. Trita excipe cum ſtillatitio roſarum liquore. Dantur ſcrup. duo manè ieiuno.

Cap. XVI.

PVRGATORIVM ex coronopode vtile, perinde atque id quod ex hermodactylo componitur. Eſt etiam ſtomacho gratum & laudatum. Zingiberis ſcrup. duos, piperis communis ſcrup. vnum, agarici, medullæ F cnici, ſing. ſcrup. decem, radicis ſcrup. ſex. Trita bene dantur manè ieiuno [a]cornua octodecim: qui autem difficilem aluū habent, iis dantur cornua vigintitria. [b]Fac omnia ſeptem aut octo prope ventrem. Poſt vacuationem lauato, & nutrito ouis ſorbilibus & pane.

a Cornua] Intelligit menſuralia, quæ interfecta erant, vt ex Galeni libris De compoſ. medic. general. ſatis liquet. b Fac omnia ſeptem] Græcè eſt ποιεῖ πάντα ζ' ἢ η' σύνεγγυς γαστέρας. Quid autē iis verbis velit Nicolaus, non bene aſſequor: aliis igitur coniiciendū relinquimus.

Cap. XVII.

G PVRGATORIVM ad quartanas ex liquore Cyrenaico, mirabile. Liquoris Cyrenaici, piperis communis, myrrhæ, foliorum rutæ, ſing. drach. vnam. Trita madefacito cum melle Attico, & dato Ponticæ nucis magnitudine cum vino veteri.

Cap. XVIII.

PVRGATORIA puls è colocynthide, ad iſchiadicos, elephātia correptos, & in quibus opus eſt aliquid vi educere. Colocynthidis duobus fructibus cauatis, & horum ſeminibus abiectis, medullam in iis dimitte.

Impleto eos oleo dulci,&operito propriis operimentis. ſinito diem & noctem. Poſtridie verò vacuato oleo,colocynthidas coquito in aqua donec colliqueſcant. dein eas abiicito,oleóque cum quo permixta adiice ellebori nigri triobolum, ſcammoniæ drach.vnam. Simul cum iis coquito pultem ex ſimilagine aut pane arido trito. Poſtea ægrotanti prius tenuiter cibato præbe pondere nucum Ponticarum octodecim,aut plurimum viginti quatuor. Et bibendam dato aquam calidam ſorbendã cum ipſa.

Cap. XIX.

PVRGATORIVM cydonite, hoc eſt ex cydoniis,ſubducens aluum. Cotoneorum carnis, gari,ſingul.lib.vnam,mellis Attici lib.duas, zingiberis, piperis longi,cinamomi, ſing.hexag. vnum ſemis, canchryos, croci,ſing.hexag.duo,maſtiches ſtag.tria,turpeti vncias tres,dacrydii vnc. vnam. Trita bene cotonea coniice in garum per noctem & diem.dein miſce cum melle,& coquito ad conſiſtentiam.Poſtea adiice prædictas ſpecies. Vſu poſcente dato manè ieiuno hexag.tria,aut tria & S. aut quatuor pro virium ratione.

Cap. XX.

PVRGATORIVM cydonite, ſimile. Carnes cotoneorum probè repurgatas coquito in aqua ad conſiſtentiam,dein bene tũdito,& adiice ſacchari lib. duas. coquitóque ad conſiſtentiam cydonitis. Adiice turpeti drach.triginta,dacrydii drach. viginti, zingiberis,piperis longi,ſing.drach.quatuor,cinamomi boni dr. duas, amomi,croci,ſing.dr.duas, maſtiches dr. quinque, gari lib. duas, rhei barbari vnc. vnam. Irrigata hæc cum prædictis,exhibeto tertiana correptis, cholericis,& duplici tertiana laborantibus media nocte, pondere hexagiorum duorum ſemis,aut trium pro viribus.

Cap. XXI.

PVRGATORIVM cydonite ſimile,admodum neceſſarium. Carnium cotoneorum repurgatorum lib.tres,mellis Attici deſpumati lib.tres.Coquito probè ad conſiſtentiam,dein accipe hæc tuſa,cribróque tranſmiſſa,& admiſce galangæ,caryophylli,maſtiches, piperis lõgi,cinamomi, nucis moſchatæ, ſing. drach.tres, dacrydii vnc.vnam, turpeti repurgati drach.ſex, ſenæ, ellebori nigri,polypodii repurgati,ſing.drach.quinque. Datur media nocte põdere hexag. duorũ ſemis, aut triũ, pro viribus.

Cap. XXII.

PVRGATORIVM cydonite, admodum probatum. Carnis cotoneorum repurgatæ lib. vnam ſemis,mellis Attici deſpumati lib.tres.Coquito ad conſiſtentiam, & adiice hæc tuſa & cribrata, nempe caryophylli ſcrup.tres,petroſelini, euphorbii, folii, ſingulorũ ſcrup.duos,ſcammoniæ vnc. vnam, turpeti vnc. ſemis. Datur vt præcedens.

Cap. XXIII.

PVRGATORIVM è cotoneis aliud,probatum. Carnium cotoneorum repurgatarum lib.viginti, mellis Attici deſpumati lib.triginta. Coquito ad conſiſtentiam. Adiice tuſa & cribrata bene,piperis albi ſcrup. ſeptuagita,caryophylli,ſpicæ nardi,ſing.ſcr.quadraginta, coſti ſcrup.viginti, ſcammoniæ vnc.duas, turpeti vnc. vnam. Dantur hexagia duo ſemis, aut tria pro viribus, media nocte.

Cap. XXIIII.

CYDONITE ad cœliacos, dyſentericos,& febricitantes admodum probatum. Succi cotoneorum lib. quatuor,ſtillatitii roſarum liquoris puri lib. vnam, ſacchari lib. quatuor. Coquito ad conſiſtentiam,& dato in prædictis malis tota die.

Cap. XXV.

CYDONITE vt præcedens. Succi cotoneorũ vnc.quatuor,ſtillatitii roſarum liquoris puri vnc.duas, ſacchari vnc.octo. Coquito ad conſiſtentiam: vbi ab igne remoueris,adiice probè tuſa & cribrata, caryophylli hexag.duo,cinamomi,ligni aloes,galangæ,cardamomi maioris,ſing. hexag.vnũ, maceris, gallæ moſchatæ, ſingulorum hexagiũ ſemis,nucis moſchatæ, zedoariæ, ſingul.hexag.ſemis & quartam partem, coriãdri hexag. vnum,ſpicæ taria tria, moſchi grana duo, croci ſiliquas quinque.Datur ieiuno,& à cibo.

Cap. XXVI.

CYDONITE [a]frugale, admodum bonum. Carnium cotoneorum repurgatarum lib.tres, mellis Attici lib.ſex.Coquito rectè ad conſiſtentiam. dein amotis ab igne,adiice tuſorum & cribratorum, piperis communis ſcrup.quinque,caryophylli,ſpicæ nardi,ſing.ſcrup.tres, coſti ſcrup.vnum ſemis.Dum coquuntur cotonea, moueto illa cum ferula,dein admiſce odorata,recondito in foliis lauri,& vtere.

a Frugale] Manuſcriptus codex legit λυτὸν, fortè pro λιτόν.

Cap. XXVII.

COTONEORVM & malorum confectio valde vtilis. Succi malorum & cotoneorum, ſing.lib.vnam ſemis,mellis Attici deſpumati lib. tres, aceti lib. vnam S.Coquito ad mellis conſiſtentiã.dein adiice hæc tuſa & cribrata,zingiberis,piperis albi,ſpicæ, ſing.vnc.duas,ligni aloes crudi vnc.S.cardamomi minoris,cardamomi, ſing. hexag. duo, zedoariæ vnc.ſemis, gallæ moſchatæ hexag.ſemis, nucis moſchatæ,galangæ,cinamomi,cardamomi magni,ſing.vnc.vnam, caryophylli vnc.S.maceris hexag.duo,berberis hexag. tria, croci hexag. vnũ. Datur manè ieiuno,& à cibo.

Cap. XXVIII.

CONFECTIO è ſucco malorum. Malorum dulcium [a]corpora repurgato ab eo quod intus & extrà eſt, accipe,& cõtuſa exprime linteo tenui,& è ſucco expreſſo accipe lib.vnam.Admiſce illi hæc tuſa & cribrata, ſpicæ vnc.tres,xylobalſami vnc.vnam,coriandri vnc.S.zingiberis hexag.quatuor.Coquito bene ad conſiſtentiam. Dato vnc.S.vbi volueris.

a Corpora] In codice Nicolai perperam ζώματα pro σώματα legitur.

Cap. XXIX.

CONFECTIO alia è ſucco malorum, conferens ad vomitum, animi defectionem, continuam febrem, data in inclinatione morbi. Qui ea vtitur, rigore vacet: neque eius natura ſit biliosa, neque etiam ſtomachus biliosus. Iuuat autem immodicam ſitim. Succi malorũ dulcium purgatorum lib.duas,ſpicæ lib.ſemis,ſantali rubri,ſpodii,corallii rubri,cryſtalli puri,ſingul. vnc.ſemis. Tritis & ſubactis vtere.

Cap. XXX.

CONFECTIO alia è ſucco malorum. Succi malorum dulciſſimorum lib.quinque, ſtillatitii roſarum liquoris puri lib.vnam,ſacchari lib.quatuor ſemis, mellis Attici puri lib.ſemis. Coquito vt cydonite. dein adiice illi,croci,ſpicæ,ſing.ſtag.vnum, canchryos, cinamomi veri,ſantali albi,ſing.ſtag. duo, caryophylli ſtag.vnum, moſchi ſtagium ſemis. Trita & confecta probè reconde in vaſe.dato manè & à cibo ſemunciam aut vnc.vnam. Prodeſt ſtomachicis, cibum non appetentibus, febricitantibus, vomentibus cibum. Melancholicis & pituitoſis admodum bona.

Cap. XXXI.

CYDONITE ad eos qui nihil appetunt,& cibum vomunt:& neque probè concoquunt. Succi cotoneorum,ſucci menthæ,ſucci ſampſychi,ſingulorum vnciam vnam, ſacchari libram vnam. Coquito bene ad conſiſtentiam.Adiice hæc tuſa,& per cribrum tranſmiſſa,caryophylli,nucis moſchatæ,galangæ,zedoariæ,ſpicæ,floris iunci odorati, ſingulorum drach.ſemis, ligni aloes crudi drach. ſemis. Datur manè ieiuno vncia ſemis. eſt valde laudatum.

Cap. XXXII.

CYDONITIS confectio ſtomacho conueniens, ad eos qui nihil appetunt & concoquũt, & imbecillum habent ſtomachum,vtilis. Carnis cotoneorum purgatorum lib.duas. Coquito cum vino optimo ad conſiſtentiam,dein adiice mellis Attici lib.quatuor,& coquito ad conſiſtentiam. Vbi remoueris ab igne,adiice hæc tuſa & trita,cinamomi,zingiberis, ſing. vnciam vnam,

nuces moſchatas numero tres, maceris hexagiũ vnum, A caryophylli hexag.vnum, cubebarum hexag.ſemis, zedoariæ, cardamomi, ſingulorum hexag.vnum, cardamomi magni, gallæ moſchatæ, ambaris, ſingulorũ hexag. ſemis, croci, ſpicæ, ſing.drach.ſemis, galãgæ, ligni aloes, ſing.vnc.ſemis, moſchi ſiliquas duas. Probè confectam præbeto pondere ſemunciæ.

Cap. XXXIII.

CONDITVM nephriticum, & calculum atterẽs. Rhei, ſaxifragi, petroſelini, aſari, ſpicæ nardi, caſiæ, rhei Pontici, betonicæ, ſinonis, dauci, acori, ſing. drach.vnã, piperis communis vnc.vnam, mellis Attici librã vnam ſemis, optimi vini omphacini lib.ſeptem ſemis. Bene paratum datur manè ieiuno menſura vnius poculi parui.

Cap. XXXIIII.

CONDITVM purgatorium expertum, non ſubuertens ſtomachum neque ſanorum neque ægrorum, admodum nobile. Succi fœniculi viridis lib.ſemis, menthæ viridis vnc.tres, radicis apii vnc.vnam, aquæ fontanæ lib.quatuor ſemis vnc.tres. Herbas in aqua macerato trib⁹ diebus, dein coquito donec lib.vna S.remaneat. Poſtea colato, & abiicito herbas, tritáque hæc in mortario adiice, piperis vnc. vnam, ſquillæ vnc. ſemis, mellis Attici lib.ſemis vnc.tres, vini boni lib.tres ſemis vnc. tres. Confectum & paratum conditum reconde in vaſe: atque vſu poſtulante, dato poculum vnum, & ieiuno & dormituro. Probatum eſt, periculóque vacat.

Cap. XXXV.

CONDITVM nephriticum, & calculos conterẽs. Maſtiches drach. duas, coſti, foliorum ſpicæ nardi, rhei Pontici, ſing. drach. vnam, mellis Attici lib. ſemis vnc. tres, vini boni lib.octo. Vbi rectè confeceris, dato manè poculum vnum.

Cap. XXXVI.

CONDITVM nephriticum, mirabile. Saxifragi, petroſelini, ſing.vnc.ſemis, betonicæ vnc.duas ſemis, coſti vnc.ſemis drach.vnam, zingiberis hexag. vnum ſemis, piperis communis hexag.ſeptem ſemis, ſeminis rutæ vnc.tres ſemis, ſpicæ nardi ſcrup.vnum, mellis Attici lib.ſemis, vini veteris lib.duodecim ſemis. Datur poculum vnum manè ieiuno.

Cap XXXVII.

CONDITVM nephriticum ſimile. Saxifragi, betonicæ, petroſelini, ſing.lib. ſemis, ſpicæ nardi drach. vnam, piperis communis vnc.ſemis drach.vnam. Trita madefacito cum mellis Attici lib. vna, & vini boni lib. ſex. Datur manè ieiuno poculum vnum.

Cap. XXXVIII.

CONDITVM purgans, laudatum, ad hydropicos & cholericos expertum, ſine torminibus & moleſtia purgans. Radicem iridis viridem contuſam in mortario diligenter per diem & noctem macerato in vino bono: dein exprimito per [a] linteũ purum, & impleta phiala vna admiſce mellis cochl. vnum ſemis, piperis communis grana ſex ſemis: & præbeto bibendum manè ieiuno prius calefactum. Datur autem hyeme & æſtate: probatum enim eſt.

a Linteum] Manuſcriptus codex habet λίντιεν pro λίντιον. Latinam nanque dictionem Græcis literis minus rectè exarauit.

Cap. XXXIX.

CONDITVM lapidem atterens, probatũ. Piperis albi, ſaxifragi, ſpicæ nardi, ſeminis lini, betonicæ, ſingul.vnc.vnam, petroſelini, folii, ſing.vnc.vnam S. Trita madefacito cum mellis Attici libris ſex, & vini Aſcalonii boni lib.nouem, & vtere.

Cap. XL.

CONDITVM purgatorium, admodum probatũ. Catapotiorum purorum, ſenæ, polypodii, thymi, epithymi, hermodactyli, pæoniæ, ſing.vnc.vnam. B Tritis (ſi quidem non febricitant ægri) adiice vini puri menſuram vnam aut lib.ſex: ſi verò febricitant, aquæ lib.ſex. coquito ad tertias. Colato, decoctúmque accipe. & ſi febre vacant ægrotantes, adiice illi mellis Attici lib. vnam: ſin febricitant, ſacchari lib, vnam, & rurſus probè coquito, colatiſque adiice in pollinem tuſi cinamomi vnc. vnã, galangæ, piperis communis, zingiberis, ſing.hexag.duo, caryophylli, cardamomi, [a] ſpigo, ſing. hexag. vnum, & vini boni pondus triplex ad ſuperius decoctum. C Subactis & irrigatis omnibus ſimul, conficito vt [b] claretum; & præbeto manè ieiuno cũ tepidæ aquæ vnc.quatuor.

a Spigo] Græcè eſt σπίγω. Quid verò Nicolaus hac voce intelligat, me ignorare fateor. b Claretum] In codice Nicolai hîc & paulo poſt eſt κλαρόν. Hac voce autem illum innuere puto id potionis genus quod hodie à medicis claretum vel hippocras appellatur: ideóque claretum potius quàm clarum ſcribendum fuiſſe arbitror.

Cap. XLI.

CONDITI, quod claretum vocatur, confectio ad ſtomachicos, cibum non appetentes, & ſtomachi inflatione laborantes. Spicæ vnc.ſemis, cinamomi vncias ſex, D zingiberis vnc. quatuor, piperis communis vncias duas ſemis, piperis longi, [a] nunteſarcas, galangæ, ſingul. vnc.vnam, caryophylli vnc.ſemis, ſacchari & mellis, ſingul.lib.duas. Tritas ſpecies irrigato ſimul, & adiice vini menſuras duodecim. Datur manè ieiuno poculum vnũ exiguum.

a Nunteſarcas] Græcè eſt νυντεσάρκας. Quæ quidem dictio eſt haud dubiè corrupta: ideóque quid ſignificet, ſcire nequeo.

Cap. XLII.

CONDITVM ad ſtomachicos, cibum non appe- E tentes, inflatos, & cibum non rectè concoquentes. Cinamomi vnc.vnam ſemis, caryophylli, maceris, ſingul. hexagium vnum, nuces moſchatas duas, galangæ hexagium vnum ſemis, cardamomi hexag.duo, piperis longi & communis, ſingul.hexag.duo, ſpicæ hexag.vnum. Trita irrigato cum mellis Attici puri lib.trib⁹, & vini boni menſuris ſex. Poſtquam vt claretũ confeceris, dato manè ieiuno poculum vnum.

Cap. XLIII.

CONDITVM ad ſtomachicos, cibum non appe- F tentes, inflatos, cibúmque non rectè coquentes, atque hydropicos. Cinamomi boni vnc.vnam, zingiberis albi repurgati vnc.ſemis drach. vnam, roſarum rubearũ, caryophylli, ſantali rubei, ſing.drach. duas, ſpicæ nardi ſiue net, ſing.drach.vnam. Trita irrigato cum vino bono albo, pondere lib.triginta, & melle Attico deſpumato quod ſatis eſt aut ſaccharo. Datur manè, meridiè, & veſperi poculum vnum quoties offertur.

INDEX PVRGANTIVM
Eligmatum.

Purgatorium elig[illegible]onachicum dictum, Cap.I.
Purgatorium regale eligma, mirabile valde, Cap.II.
Purgatorium eligma ex flaua aloe, Cap.III.
Purgatorium eligma ex abſinthio, Cap.IIII.
Purgatorium eligma, moleſtia vacans, ad iſchiadicos, Cap.V.
Purgatorium eligma, quod vocatur Panaretos, Cap.VI.
Purgatorium eligma, nominatum Aſtrophon, Cap.VII.
Purgatorium eligma flauæ bilis, Cap.VIII.
Purgatorium eligma ſimplex, & moleſtia vacans, Cap.IX.
Purgatorium eligma, ad humores & bilem probatum, Cap.X.
Purgatorium eligma ad hydropicos, mirabile, Cap.XI.
Purgatorium aquam educens, ad hydropicos, Cap.XII.
Purgatorium aquam ducens, ex grano Cnidio, Cap.XIII.
Purgatorium hydropicum è ſpica nardi, Cap.XIIII.
Purgatorium aquam ducens, ex euphorbio, Cap.XV.
Purgatorium hydropicum Euchirii, Cap.XVI.
Purgatorium ex aloe, Cap.XVII.
Purgatorium ex pipere, torminibus & moleſtia vacans, Cap.XVIII.
Purgatorium è cumino, doloribus & moleſtia carens, Cap.XIX.
Purgatorium capitis errhinon, admodum probatum, Cap.XX.
Purgatorium ſordidorum ſinuum glutinans, Cap.XXI.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,
De purgantibus eligmatis,
Sectio vigeſimaoctaua.

A

Cap. I.

PVRGATORIVM eligma Monachicum, quod dicitur Sarracenicè Looch el rachos, purgans gratia Dei, vtranque bilem, flauam & nigram ac pituitam, maculáſque in facie factas. Purum corporis colorem efficit. Prodeſt vertiginoſis, caliginique oculorum. Pruritum corporis purgat, & ſanguinem deprauatum attenuat. Exanthemata ſeu puſtulas conſumit ac diſſipat. Bonitatem ſtomachi efficit. Venerea quoque excitat. Pityuſæ drach. quinque, dacrydii drach. tres ſemis grana ſeptem, ſacchari drachm. quatuor, piperis longi drach. duas, amomi, ſeminis apii, ammeos, ſalis ammoniaci, zingiberis, ſingul. drach. tres ſemis, piperis albi drach. duas, pyrethri drach. duas ſemis. Hæc in mortario contundito & cribrato. ſcammoniam bifariam terito, & vnito omnia in vnum. dein ſaccharum tritum inſperge, & cõmoueto diligenter. Poſtea adiice mellis Attici quod ſatis eſt, & factum aquoſum repone in vaſe vitreo, & dato cum tepida, aut vini dulcis vnc. duab⁹ aut quatuor, iis ſcilicet qui difficilem aluum habent: facilem autem habẽtibus aluum, vncias tres. Iunioribus vnc. duas. & febricitantibus cum tepida præbeto.

B

Cap. II.

PVRGATORIVM, regium eligma, quod Sarracenicè Loch el melick, ad bonum ſtomachi odorem & bonitatem eiuſdem confert. Purgat pituitam & bilẽ mirabiliter. Piperis communis & longi, ſpicæ nardi, nardi Celticæ, amomi, caryophylli, ſingul. vnc. ſemis, zingiberis vnc. ſemis drach. vnam, ſcammoniæ drach. tres ſemis, pityuſæ vncias ſeptem, ſacchari vncias quatuor ſemis. Hæc tuſa excipe melle Attico ſufficienti, & præbeto Integra exhibitio, vnc. triũ: media, vnc. duarũ: minima, vnc. vnius, cum aqua calida. Aliqui verò hoc ipſo vt electuario vtuntur, exhibentes id cũ aqua calida.

C

Cap. III.

PVRGATORIVM eligma, admodum probatum. Aloen flauam quamcunque vis accipe, & terito validè. Accipe etiam liquorem tithymali, fingito pilulas erui magnitudine, & præbeto vnam aut duas pro viribus. Purgat verò vehementer.

Cap. IIII.

PVRGATORIVM eligma valde laudatum. Dacrydii, aloes flauæ, ſing. vnc. vnam, abſinthii, colocynthidis, ammoniaci, ſingul. vnc. ſemis, agarici, maſtiches, ſing. hexag. vnum ſemis. Excipe cum ſucco braſſicæ, & madefacito probè, fingitóque pilulas erui quantitate.

Cap. V.

PVRGATORIVM eligma ſine moleſtia purgans, ad iſchiadicos & per circuitum afflictos, eóſque qui diutius moleſtantur, admodum bonum. Colocynthidis vnc. ſemis, nitri vnc. vnam. Bene trita præbeto validis drach. vnam cum aqua mulſa, magnæ menſuræ ieiunis: imbecillibus drach. S.

Cap. VI.

PVRGATORIVM eligma, quod ab aliquibus vocatur Panaretos, ab aliis Aſclepios. Valet ad morbos comitiales, diuturnos capitis dolores, inſaniẽtes, lethargicos, ſtomachicos, arthriticos, melancholicos, neruorũ vitia, & ad eos quibus cibus aceſcit, omniáque thoracis mala. Hoc vſus eſt Heraclides Cous, aut Galia: ſummè enim claruit. Priuatim verò vſus eſt ad hydropicos mirabiliter. Datur nucis Ponticæ magnitudine cum aquæ mulſæ vna menſura. Piperis communis, albi & longi, ſeminis dauci, aniſi, apii, petroſelini, libyſtici, carei, zingiberis, agarici, grani Cnidii, ſquillæ torrefactæ, pyrethri, radicis chamelææ, euphorbii, myrrhæ, croci, polii, ſpicæ nardi, [a] cardamomi (ſi verò non habes, adiice duplum caſiæ) ſauinæ, amomi, caſiæ, ellebori nigri, dacrydii, aloes flauæ, ſing. vnc. ſemis. Trita madefacito cum melle Attico ſufficienti.

D

a Cardamomi] Cinamomi legendum puto, propterea quòd duplum caſiæ pro eo ſumendum eſſe ſcribat.

Cap. VII.

PVRGATORIVM eligma expertum, non excitans tormina, & moleſtia vacans. Piperis nigri, cumini, aniſi, petroſelini, fœniculi, apii, ammeos, epithymi, ſingulorum drachmam ſemis, dacrydii drachmas quinque. Trita dantur manè ieiuno pondere ſcrup. vndecim. poſtea ſorbendam præbeto aquam tepidam.

E

Cap. VIII.

PVRGATORIVM eligma flauæ bilis. Seminis apii, piperis communis, ſing. ſcrup. ſemis, dacrydii drachmam ſemis. Trita dantur vna vice manè ieiunis:

poſtea ſorbenda datur aqua tepida. A

Cap. IX.

PVRGATORIVM eligma ſimplex,moleſtia & periculo vacans,datum omni tempore.Iridis Illyricæ radicis ſucci cyathum ſemis,vini boni tantundem. Tuſa mixta,& tepida da bibenda manè ieiuno. eſt enim probatum medicamentum.

Cap. X

PVRGATORIVM eligma probatum,pituitam bilem & humores purgans,noxa vacans. Dacrydii vnc. ſemis,colocynthidis vnciam vnam hexagium vnũ ſemis,aloes flauæ vnciã ſemis, ſucci abſinthii vnciam vnam drachmas duas.Trita cum ſucco braſſicæ ſubigito, & finge pilulas,datóque pro viribus veſperi. B

Cap. XI.

PVRGATORIVM probatum admodum vtile, veluti prædicta. Herbam alypiadis cum foliis & ramis tunde & cribrato.Datur puluis ille iis qui à pituita, aut humore aliquo acri,aut bile infeſtantur,pondere dimidii cochlearii tepidi.Facit ad hydropicos, & eos de quibus medici deſperarunt.

Cap. XII. C

PVRGATORIVM educens aquam,hydropicis vtile.Piperis communis, ſquamæ æris,ſingulorũ dr. vnam,ſtruthii ſeu lanariæ drachmas duas,piperis albi,dacrydii,ſingulorum drachmam vnam ſemis. Trita dato manè ieiuno cochlear.vnum ſemis,medium põdus cochlear.I.pòſt ſorbendam exhibe aquam tepidam.

Cap. XIII.

PVRGATORIVM aquam educens, probatum. Grani Cnidii vſti ſcrupulum ſemis,radicis panacis ſiliq. vnam.Trita præbeto cum aqua mulſa pondere cochlearii vnius manè. D

Cap. XIIII.

PVRGATORIVM hydropicorum probatum. Spicæ nardi drachmas duas,libyſtici vnciam ſemis, petroſelini,dauci, ſingulorum drachmas duas, epithymi ſcrupulos nouem,cocci Cnidii drach.duas.Trita præbẽtur manè ieiuno pondere cochlearii vnius, cum tepida.

Cap. XV.

PVRGATORIVM aquam educens, ad hydropicos probatum,laudatum valde.Euphorbii, piperis cõmunis,cumini,pulegii,pyrethri,ſingulorum drachmas duas.Trita dantur cum aqua mulſa manè ieiuno pondere cochlearii vnius: ſi verò vſus eius ſit poſt paucos dies,cochlearium vnum cum dimidio ad integram totius corporis purgationem ſufficit. E

Cap. XVI.

PVRGATORIVM [illegible]cos Euchirii, quo vtebatur Aſterius medicus e[illegible]m. Euphorbii vnciã ſemis,baccarum lauri drach. I[illegible]t grana quinque, aloes flauæ drachmam ſemis.[illegible] Irrigato cum aqua mulſa,& dato pro viribus ſcrupulos ſex, tres, vel quinque aut ſeptem.eſt probatum.

Cap. XVII.

PVRGATORIVM expertum,bonum,quo ego vſus ſum,datur pro arbitrio.Dacrydii ſcrupulos tres, aloes,epithymi, agarici,ſingulorum ſcrupulum vnum ſemis,colocynthidis,maſtiches,ſingulorum ſcrup.quinque & quartam partem.Trita irrigato cum aqua mulſa aut oxymelite pondere cochlearii vnius. Dantur ſcrupuli quinque aut ſeptem,& tepidæ quantum ſatis eſt.

Cap. XVIII.

PVRGATORIVM admirabile admodum, expertum torminibus,& periculo moleſtiáque vacans.Piperis communis,cumini,aniſi,petroſelini, fœniculi ſeminis,apii,ammeos,epithymi, ſingulorum vnciam ſemis,dacrydii ſcrupulos nouem.Trita præbeto manè ieiuno ſcrupulos quinque ſemis aut ſex ſemis cum aqua tepida.

Cap. XIX.

PVRGATORIVM mirabile, valde expertum, torminibus carens & detrimento. Piperis communis, cumini,ammeos,colocynthidis,epithymi, ſingulorum ſcrupulos nouem,dacrydii ſcrupulos octo. Trita dantur manè ieiuno pondere ſcrupul.trium aut quinque cum aqua tepida.

Cap. XX.

PVRGATORIVM capitis errhinon, admodũ probatum.Melanthii,ſalis ammoniaci,elaterii,ſingulorum vnciam ſemis.Excipe ſicyonio oleo,& infunde naribus cochlearium vnum tepidum.

Cap. XXI.

PVRGATORIVM ſinus ſordidos glutinans. Primò enim carnẽ expurgat,& poſtea coaleſcere facit,& glutinat.Syluestris ficus ramorum cortices cultro modicè conſcinde, & cõiice in oleum ſufficientis quantitatis.Coquito iuſto tẽpore,& vbi excolaueris,cortices abiicito.In oleum autem coniice ceræ modicum, vt vniri queant per paulum.Vbi vnita fuerint, extrinſecus impone pannum craſſum, quem obturatum & lana tectũ alligato.Primò quidem ſic purgat vt corrupta mẽbranarum excernat.

INDEX CATAPLASMATVM.

Cataplaſma ad oculos motos,mirabile, Cap. I.
Cataplaſma ad dolores oculorum,probatum, Cap.II.
Cataplaſma ad carbunculos oculorum & totius corporis,Cap.III.
Cataplaſma ad carbunculos & ſtrumas, Cap.IIII.
Cataplaſma iecinoris,expertum, Cap.V.
Cataplaſma iecinoris,ſtomachi & hypochondriorum, Cap.VI.
Cataplaſma ad duritiem iecoris, Cap.VII.
Cataplaſma dyſentericis idoneum, admodum bonum, Cap.VIII.
Cataplaſma ad ſtomachicos,lienoſos,iecinoroſos, & viſcerum cauſas, Cap.IX.
Cataplaſma ad cœliacos & dyſentericos,probatum, Cap.X.
Cataplaſma ad pleuriticos, valde efficax, Cap.XI.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De Cataplaſmatis,

Sectio Viceſimanona.

Cap. I.

A CATAPLASMA ad oculos motos, mirabile. Croci, opii, ſingulorum drach. ſemis, caſtorei drachmam ſemis grana ſeptem, meliloti drach. vnam, micarum ſiliginei panis maceratarum in paſſo vnciam vnam, ouorum aſſatorum vitellũ vnum. cum dimidio excipe ſucco fœnigræci, & vtere.

Cap. II.

CATAPLASMA ad dolores oculorum, probatum. Roſarum aridarum drach. duas, opii, croci, ſingul. drach. ſemis. Excipe cum decocto mellis ſufficiente.

Cap. III.

CATAPLASMA mirabile ad carbunculos in oculis, & toto corpore factos. Meliloti, roſarum, ſingulorum vnciam vnam. Tuſa coquito in aqua plurimùm. Dein coniecta in mortarium contere diligenter, & cõmiſce vitellos ouorum elixorũm, & modicum olei roſacei vt emplaſtri formam acquirat, & tenui panno illitũ imponito. Hoc dolores mitigat & refrigerat. item duritias & inflammationes carbunculorum diſſoluit. poſtea illine paſtillum de halicacabo cum vino & croco: ita enim multoties ſum vſus.

Cap. IIII.

CATAPLASMA ad carbunculos & ſtrumas, expertum. Seminis cardamomi, farinæ fabaceæ, coquito cum ſtacte, & illinito foliis braſſicæ, & vtere.

Cap. V.

CATAPLASMA iecinoris expertum, admodũ bonum. Abſinthium tuſum & cribratum coquito bene cum melle Attico, & illitis vtere.

Cap. VI.

CATAPLASMA è myrobalano, ad iecinoroſos, ſtomachicos, & hypochondriacos. Myrobalani Celtici, aſari, xylobalſami, iridis, cyperi, ſingulorum vnciam ſemis, fæcis Aſcalonis, aut Syriacæ ſapæ, aut olei nucum quod ſatis eſt: excipe & illine.

Cap. VII.

CATAPLASMA ad durities iecinoris, expertũ. Semen lini probè tuſum, & cribro tranſmiſſum, coquito ad conſiſtentiam, & illine.

Cap. VIII.

CATAPLASMA dyſentericis vtile, valde bonũ. Acaciæ vnciam vnam ſemis, gallarum vnciam vnam, polentæ vncias tres, mãnæ thuris vnciam vnam, myrti aridæ vncias tres, roſarum ſiccarum vnciam vnã, rhois Syriaci hexagia quatuor ſemis, aluminis ſciſſilis vncias B duas, rubi ſummitates. coquito cum vino odorato ſufficienti, & vtere.

Cap. IX.

CATAPLASMA Artomeli, ad ſtomachicos, lienoſos, iecinoroſos, & cauſas viſcerum. Meliloti menſurã vnam, aniſi, ſeminis apii, ſingulorum vnciam vnam, ſeminis fœniculi vnciam, ſeminis drachmas duas, maſtiches vnciam vnam ſemis, comæ abſinthii hexagia quatuor ſemis, panis aridi in vino & melle prius tribus diebus macerati, œnanthes aridæ vncias duas. Hæc irrigato C probè, atque adiice vini odorati quod ſatis eſt, & vtere.

Cap. X.

CATAPLASMA ad cœliacos & dyſentericos, expertum. Succi acaciæ, & hypociſthidis, myrti baccarum aridarum, roſarum, ſidiorum, balauſtiorum, gallarum, œnanthes aridæ, oſſium palmularum, farinæ orizæ, panis aridi probè vſti, cumini, maſtiches. Redactis ſingulis in puluerem, excipe cum fæce colata, aut vino bono odorato, & confecto vtere in ſtomacho, & ventre, & lũbis, & ſuprà. eſt enim probatum. Adiice illi ſuccũ vtriuſ- D que plantaginis.

Cap. XI.

CATAPLASMA ad pleuriticos, valde efficax. Cypariſſi folia viridia contuſa, & adipi ſuillo recenti cõmixta, ad emplaſtri formam redige. & illita panno iis vtere. Igni hoc ipſum adhibere oportet, nec concedendus eius vſus niſi calidum ſit.

INDEX CERATORVM.

Ceratum ad ſcabiem & feruentes puſtulas, pudenda glutinans, Cap. I.
Ceratum Sancti Iohannis Euangeliſtæ, ad omnem duritiam & ſingula mala, Cap. II.
Ceratum ad omnem phlegmonen, & vehementem dolorem mediarum corporis partium, duritiam, atque alia, Cap. III.
Ceratum ad omnem duritiam & diſtinctionem probatum, Cap. IIII.
Ceratum omnem diſſoluens duritiam, expertum, Cap. V.
Ceratum mitigans vſtiones & eryſipelata, Cap. VI.
Ceratum ad exacerbationes podagricas & arthriticas, mirabile, Cap. VII.
Ceratum ad eryſipelata, & vlcera phlegmone obſeſſa, canceroſa & alia, Cap. VIII.
Ceratum ad eryſipelata, ſerpentia, carbũculos, & omnis generis vſtiones, Cap. IX.

De Ceratis,

Sectio trigeſima.

Cap. I.

CERATVM myrteum, ad ſcabies feruentes, puſtulas, & pudenda glutinans. Lithargyri, ceruſſæ, plumbi vſti, ſingul. vnc. ſemis, ceræ puræ vnc. duas ſemis, olei myrtini vncias quatuor.

Cap. II.

CERATVM Sancti Ioannis Euangeliſtæ per viſionem illi manifeſtatum. Confert ad omnem duritiem ac omne malum, lienes, mammas muliebres à lacte induratas, ſtomachum phlegmone obſeſſum, bubones, furunculos, coxarum dolores, & omnem dolorem in quacũq; corporis parte fuerit, ad abſceſſus. Aut enim exprimit & vacuat ſine ſectione, aut rumpit. vacuat, glutinat, & curat. Nitri Alexandrini vnciam ſemis, olei, ceræ, reſinæ pineæ, ſingulorum libram ſemis, alliorum vaginas duodecim, ſauinæ vncias duas. Oleum, cera, & reſina coquuntur ſimul: iniectis autem alliis in vaſculum, coquuntur donec exareſcant vehementer: dein autem ſublatis & abiectis illis, colatur quod decoctum eſt. poſtremùm nitrum tritũ additur. Iniicitur verò etiam de manna Sancti Iohannis quantum teneri poteſt tribus digitis, dicẽdo, In nomine Patris, & Filii, & Sancti ſpiritus. Liquabilibus itaque iam coactis & compactis, iniice nitrum tritum, ſpathâque moueto, & vtere in nomine Domini, Amen.

Cap. III.

CERATVM mitigans dolorem, & omnem phlegmonen, dolorémque mediarum corporis partium, ac duritiem, ad dolentes articulos, podagras, & neruorum diſtẽſiones. Iniicitur etiam colicis & vteri malis. Prodeſt iis qui ex morbo extenuati ſunt, & ſiccum habentibus corpus, febricitantibus cum oleo dulci, vacantibus febre cum nardo Celtica ſolutum. Ad carbunculos, toti corpori illitum. recuperat enim vires & reficit. aſſumitur etiam ad peſſos. Adipis anſerini, ſuilli, caprini, taurini, medullæ ceruinæ, ſingulorũ libr. ſemis, butyri boni, terebinthinæ, œſypi, ſingulorum vncias duas, ceræ, pineæ reſinæ, ſingulorum vncias quatuor. Confectum rectè reconde, & vtere.

Cap. IIII.

CERATVM è ſucco fœnigræci, ad omnem duritiam, & diſtenſionem laudatum. Olei fœnigræci libram
A vnam, ceræ vncias duas, terebinthinæ, œſypi, ſingulorũ vnc. vnam ſemis. Fœnumgræcum vna ante hora macerato in aqua, & admiſcendo oleum coquito.

Cap. V.

CERATVM è ſolano, æſtus mitigans, & eryſipelata. Succi ſolani vncias tres, ceræ puræ vnc. quatuor ſemis, ceruſſæ, lithargyri, plumbi, ſingulorum vnc. duas, olei roſacei vnc. quatuor, adipis ſuilli recentis vnc. tres, aceti parum. vtere.

Cap. VI.

B CERATVM ad exacerbationes podagricas & arthriticas: nam ægrotantibus dolorem abigit. non ſinito ante triduum decidere. Olei communis, ceræ puræ, ſingulorum libram ſemis vnc. tres, corticis radicis verbaſci, rutæ tenerûm ramorum, ſingulorum vnciam vnam ſemis, cypariſſi pilulas quatuor ſemis, aquæ marinæ quod ſatis eſt. Tuſa cum oleo & aqua marina conicito in ollam nouam, & coquito donec marina remaneat. moueto autem virgula laurina. Deinde etiam liquato ceram, & probè confecto vtere.

C Cap. VII.

CERATVM diſſoluens omnem duritiam, expertum. Adipis, ceræ, reſinæ pineæ, ſingulorum vnc. tres, picis aridæ, butyri, ſingulorum vnc. ſemis drachm. vnã, medullæ ceruinæ drachmas duas. coquito vt ceratum, & vtere.

Cap. VIII.

CERATVM mirabile ad eryſipelata, ſenum podagras, vlcera phlegmone obſeſſa, & cãceroſa: itẽ pudẽdorũ ſediſq; calidos dolores, in anteriore parte tibiæ facta
D vlcera ſenilia, & deſquamationes. Scoriæ plũbi, ceruſſæ, ſucci ſolani, ceræ puræ, olei roſacei, ſing. libram ſemis.

Cap. IX.

CERATVM aliud è ſolano ad eryſipelata, herpiſtica, carbunculos, & omnis generis vſtiones. Plantaginis maioris, ſeridis, & ſolani ſuccorum, ſing. cyath. duos, ſucci lactucæ cyathos duos ſemis, lithargyri, ceruſſæ, ſingul. vnc. ſemis, ſcoriæ plumbi, ſulphuris ignem non experti, ſing. vnc. duas ſemis, aluminis ſciſſilis, thuris, ſingul. vnc. vnam drachmas duas, ouorum nouem alba,
E ceræ vncias quinque, adipis ſuilli vncias quinque partem quartam. Liquabilia fundito, & arida terito validè, recondito, & vtere.

INDEX CATAPLASMATVM COLICORVM, & cephalicorum.

Cataplaſma ad colicos, & inteſtinorum cruciatus, Cap. I.
Cataplaſma ad colicos probatum, Cap. II.
Colicorum potio probata, Cap. III.
Colicos confeſtim dolore liberans, Cap. IIII.
Colica Croce, admodum mirabilis, Cap. V.
Colica inunctio Eſdra, flatus educens, Cap. VI.
Colica antidotus, quæ ad Alypium medicum refertur, Cap. VII.
Cyphion ſacerdotale, ad dolorem capitis, hemicraniam & vigilias, Cap. VIII.
Cyphion aliud, probatum, Cap. IX.
Calamum in quamcunque corporis partem infixum eiiciens, Cap. X.
Cauſticum vuæ, probatum, Cap. XI.
Crocomagmatis confectio probata, Cap. XII.
Crocomagmatis alia confectio, Cap. XIII.
Commageni confectio valde vtilis, Cap. XIIII.
Capitis alopecias aut impetigines ſanans, Cap. XV.
Capitis vnctio laudata, Cap. XVI.
Caput dolentibus ſomnum concilians, probatum, Cap. XVII.
Capitis dolorem calidum ſedans, Cap. XVIII.
Caput dolentibus ſomnum inducens, Cap. XIX.
Capitis dolorem confeſtim ſedans, Cap. XX.
Caput vehementer dolentes iuuans, & reſolutos, Cap. XXI.
Crocidæ confectio ad colicos, Cap. XXII.
Caput purgans errhinon, probatum, Cap. XXIII.
Caput purgans ſternutatorium laudatũ, Cap. XXIIII.
Catapotia, ad dyſentericos mirabilia, Cap. XXV.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De Cataplaſmatis colicorum & cephalicorum,

Sectio trigeſimaprima.

Cap. I.

CATAPLASMA ad colicos & inteſtinorum cruciatus. Piperis communis, baccarum lauri decorticatarum, ſeminis rutæ ſylueſtris, cumini, ſingulorum vnciam ſemis. Tundantur & cribrentur. Eſt enim expertum & probatum.

Cap. II.

CATAPLASMA ad colicos probatum. Farinæ fœnigræci vncias tres, farinæ baccaru lauri, maſtiches, terebinthinæ, ſingulorum vnciam vnā ſemis. Trita coquito cum mulſi cochleario vno, & impone.

Cap. III.

COLICA potio probata. Fructus herbæ cynorrhodi fac aridos, & reconde. Vſu exigente dato cochleariū dimidium, cum vino temperato tepido diebus tribus manè ieiuno. Confert etiam pueris ramice inteſtinorū laborantibus, datum diebus quindecim alternatim. geſtet verò deligationem.

Cap. IIII.

COLICOS confeſtim dolore liberans. Succi braſſicæ cyathum vnum ſemis, vini veteris vnciam vnam ſemis. Commixta & calefacta dato bibenda ieiuno.

Cap. V.

COLICA Croce admodum mirabilis. Vtere in iis colicis in quibus metus eſt neà medicamentis epotis lædatur ſtomachus, & in quibus eà quæ ſumuntur, euomuntur. Dolorem etiam ſedat, ſi lana exceptam inuolutámque fabæ Ægyptiæ magnitudine in interiora ſedis imponamus. Habeat autem lana fimbriam marginémve extra anum propendētem, vt poſtquam dormire incipiat æger, medicamentum amoueamus, per marginē extrahentes: mulieribus in pudendum imponitur. Non enim ſolùm coli infeſtationes ſoluit, ſed etiam in omni dolore eſt neceſſarium. in vigilantibus quoque eſt probatum. Opii, caſtorei, ſingulorum drachmas quatuor, myrrhæ, nitri, ſingulorum drachmam vnam ſemis, cyclamini drachmam vnam, foliorum rutæ drachm. ſex. Tuſa probè excipe melle Attico, & reduc ad cerati craſſitudinem, ac vtere.

Cap. VI.

COLICA vnctio Eſdra, flatus educens. Foliorum rutæ viridium, nitri, cumini. Tuſa irrigato cum melle Attico vt ſordium craſſitudinem acquirant, & inunge interiora ſedis.

Cap. VII.

COLICA antidotus, quam accepi ab Alypio medico. Data autem ter menſe in ipſis exacerbationibus perfectè malum ſanat. Per hanc enim matrem ſuam prorſus curauit ab eo morbo & multos alios. Aniſi, caſiæ, myrrhæ, opii, ſingulorum vnciam ſemis, ſeminis apii vnciam vnam, petroſelini, piperis albi, ſingulorum ſcrupulos nouem, piperis longi, caſtorei, croci, floris iunci odorati, ſpicæ nardi, ſingulorum ſcrupulos ſex. Tuſa & cribrata excipe melle Attico cum aqua tepida drach. ſemis, robuſtioribus hexag. 1. ſemis:. imbecillioribus triobolū in ipſis exacerbationibus. potentibus præbeto alternis, & à ſumptione iube vt deambulet: nō validos iube vomere. Mirabiliter facit ad teneſmum & ileoſos.

Cap. VIII.

CYPHION ſacratum magnū ex ſeptuaginta duabus ſpeciebus probatum, & mirabile ad capitis & hemicranii dolores, atque vigilias. ſuffitum autem omnem impurum abigit ſpiritum. Facit etiam ad inuidiam & omnem indignationem. Thuris maſculi, euphorbii, ſaroa, peucedani, myrobalani, granorū iuniperi magno-
A rum & paruorum, chartæ vſtæ, carpeſii, maſtiches, lapidis gagatis, caſtorei, gentianæ, terebinthinæ, ſingulorū ſcrupulos tres, coſti, folii, dictami Cretenſis, caryophylli, ſpicæ nardi, pinearum vſtarum, bdellii, crocomagmatis, pyrethri, mei, nucis Indicæ, corticis mandragoræ, ſtyracis, ſingulorū ſcrupulos quatuor ſemis, nitri, bituminis Iudaici, artemiſiæ monoclones, Celticæ, amomi, caſiæ, cardamomi, xylocaſiæ, ligni caryophyllorum, xylobalſami, calami odorati, ariſtolochiæ longæ & rotundæ, ladani, aſari, ſeſelis, ammoniaci thymiamatis, pilularum,
B cypariſſi, ſtruthii, meliloti, glycyrrhizæ, gūmi, ſingulorum ſcrupulos ſeptem ſemis, floris iunci odorati, ſauinæ, muſci herbæ, aſpalathi, helenii, cyperi, iridis, roſarū aridarum, zingiberis, verbenacæ, vnguium Indicarum, Lemnii ſigilli, opobalſami, ſingulorum ſcrupulos nouē, ſeminum pinearum vnc. ſemis, ſeminis fœniculi ſcrup. tres, croci ſcrupulum ſemis, zarnaba ſcrupul. quatuor S. palmularum pinguium, caricarum pinguium, vuarum pinguium exemptis vinaceis, ſing. vnciam vnam ſemis. Tuſa & cribrata arida excipe cum humidis, dein irrigato
C cum vino bono & melle Attico ſufficienti:& ſubactis omnibus, finge paſtillos, & exiccato in vmbra. reconde; & vtere vt probato, gratia Dei.

Cap. IX.

CYPHION mirabile ex vigintiſeptem ſpeciebus. Aſpalathi, bdellii, helenii, ſtyracis, ladani, ſingulorum vnciam ſemis drachmam vnam, roſarum aridarum vnciā vnam ſemis, pyrethri repurgati, cardamomi, ſphagni, ſingulorum hexagia ſeptem ſemis, radicis aſphodeli, ſauinæ, croci, ſingulorum vnciam vnam, ſeminis cypariſ-
D ſi, folii, nucum pinearum purgatarum, folii, Celticæ, ſingulorum hexagia quatuor ſemis, ſpicæ nardi, caſiæ, coſti, floris iunci odorati, ſingulorum vnciam ſemis, baccarum iuniperi magnarum & paruarum, ſingulorum tredecim, terebinthinæ vncias tres, vuæ exēptis vinaceis, caricarum pinguium, ſing. libram ſemis, carnis palmularum vncias tres, mulſi quod ſatis eſt.

Cap. X.

CALAMVM infixum ex quacunque corporis parte educens. Pteris radicem quæ Romanis vocatur filix,
E tuſam & cribratam madefacito cum adipe ſufficienti, & impone deſuper, & extrahit ipſum. Si verò nōn præſto ſit, radicem calami vrito, & frixam cum picino oleo, illine noctem & diem.

Cap. XI.

CAVSTICVM vuæ probatum. Calcis viuæ, ſaponis Gallici, ſinapi, drachmam ſemis, protoſtacti quod ſatis eſt. probè parato vtere.

Cap. XII.

CROCOMAGMATIS confectio probata. Croci, glaucii, roſarum aridarum, myrrhæ, aloes, amyli, gummi, thuris, vini boni. Fac paſtillos exiccatos in vmbra re-
F conde in vaſe, & vſu poſcente dato.

Cap. XIII.

CROCOMAGMATIS alia confectio, admodū bona. Croci drachmas ſex, roſarum viridium drachmas tres, gummi drachmam vnam, vini odorati quod ſatis eſt. fac paſtillos, exicca in vmbra, & vtere.

Cap. XIIII.

COMAGENI confectio admodum vtilis. Cardamomi, abrotoni, baccarum lauri, terebinthinæ, meliloti, opopanacis, florum iunci odorati, ſingulorum vnciā
G vnam, mellis Attici libram ſemis, ceræ albæ vnciam vnā ſemis, olei boni libram ſemis, vini odorati ſextarium ſemis. vtere.

Cap. XV.

CAPITIS alopeciam & impetigines ſanans. Piperis communis, muſcerdarum, ellebori albi, ſingulorum

drachmam vnam ſemis.Excipe aceto acerrimo, & redige ad ſordium craſſitudinem,⁊c vtere.

Cap. XVI.

CAPITIS vnctio probata. Croci,myrrhæ,ſingulorum vnciam ſemis,crocomagmatis drachmas tres,foliorum lauri drachmas quinque,vini quantum ſufficit.

Cap. XVII.

CAPVT dolentibus ſomnum concilians, probatum.Similaginis puræ,abſinthii, mannæ, ſingulorum vnciam ſemis,albi ouorũ quod ſatis eſt.Impone fronti.

Cap. XVIII.

CAPITIS dolorem vehementer calidum ſedans. Succi pſyllii aut ipſum pſyllium terito cum roſaceo ſufficienti,& reduc ad ſordium craſſitudinem.Inunge tempora & frontem.

Cap. XIX.

CAPVT dolentibus ſomnum inducens vtile.Opii ſcrupulum vnum.Tritum irrigato cum lacte muliebri, & imbue ex eo tomẽtum. Appone ano temporibuſque ægrotantis,& dormiet.Hoc in colicis etiam admodum laudatum eſt.

Cap. XX.

CAPITIS dolorem confeſtim ſedans. Hederam contunde immaturam:& vbi probè contuderis,per linteum exprime ſuccum eóque irrigato nares,& frontem cum roſaceo tepido.eſt probatum.

Cap. XXI.

CAPVT dolentibus & febribus conferens. Scorpium herbam viridem terito ſufficienter, & admiſce mā-

A næ & aceti quod ſatis eſt:fac [illegible] paſtillos.vſu poſtulante diſſolue cum aceto,& vtere fronte.

Cap. XXII.

CROCIDÆ confectio mirabilis ad colicos.Dolorem enim confeſtim ſedat.educit etiam ſtercus induratum.Corticis mādragoræ,cardamomi, ſingulorum vnciam vnam,opii drachmas duas ſe[illegible],caſtorei drachm. vnam ſemis,cyclamini drachmam ſemis. Trita excipe melle Attico,aut felle taurino,& imbuito eo floccos,a-

B nóque imponito.

Cap. XXIII.

CAPVT purgans errhinon,laudatum.Sanat capitis dolores diuturnos,& hemicraniam, vertiginoſos, & oculorum grauitates,aut grauitate auditus laborantes, ſi eo in balneo vſus fueris in [a] Laconico ſcilicet, aut in ſole,attrahendo naribus puluerem.Ellebori albi,ſtruthii,piperis albi,cumini Æthiopici, ſingulorum drach. duas.Tuſa & cribrata dato vſu poſtulante.

a Ξυροπρία malè pro ξυροπυρία ſcriptum erat in Nicolái codice manuſcripto.

C Cap. XXIIII.

STERNVTATORIVM capitis purgatorium laudatum. Caſtorei,piperis albi, ſtruthii, ellebori albi, ſingulorum drachmas duas.Trita excipe naribus.

Cap. XXV.

CATAPOTIA è ligno maceris, ad dyſenterias, mirabile.Opii,ligni maceris,rhei, ſingulorum ſcrupul. ſex,gallarum,myrrhæ,ſingulorum vnciam vnam. Trita excipe vino paſſo,& fac catapotia.vtere pro arbitrio.

INDEX PILVLARVM.

Pilulæ purgantes ad dolorem ventris & ſtomachi, Cap. I.
Pilulæ ad dolorem ventris & ſtomachi, Cap. II.
Pilulæ ad capitis dolorem,hebetudines & pterygia, Cap. III.
Pilulæ ad reſolutos, arthriticos, morbo comitiali laborantes,& apoplecticos, Cap. IIII.
Pilulæ ad dyſentericos & cœliacos, Cap. V.
Pilulæ ſub lingua,ad aſthmaticos, arthriticos, tuſſiētes, & alios, Cap. VI.
Pilulæ ad arthriticos,pituitoſos, melancholicos, podagricos,nephriticos,& veſicæ mala, Cap. VII.
Pilulæ ad quartanos,valde bonæ, Cap. VIII.
Pilulæ ex quinque mirobalanis, Cap. IX.
Pilulæ ad ſtomachum frigidum & pituitoſum. purgāt etiam putridos humores, Cap. X.
Pilulæ ad ſtomachicos & lienoſos, Cap. XI.
Pilulæ ad vitium oris & gingiuatum,ſtomachi, & capitis.purgāt etiam medullam, Cap. XII.
Pilulæ ad podagricos,valde probatæ, Cap. XIII.
Pilulæ ad arthriticos probatæ, Cap. XIIII.
Pilulæ ad eos qui vrinæ ſtillicidio laborant, & ad calculoſos,mirabiles, Cap. XV.
Pilulæ coctionem iuuantes ſtomachi,& purgantes caput, Cap. XVI.
Pilulæ ab Italis vocatæ Succocitrinæ,valdè probatæ, Cap. XVII.
Pilulæ ad vitioſum totius corporis colorem, & ad ſtomachicos, Cap. XVIII.
Pilulæ ad capitis purgationem,& vitioſos humores, eóſque qui comitiali laborant morbo, Cap. XIX.
Pilulæ purgantes corpus ab omni humore, Cap. XX.
Pilulæ ad concoctionem,& bonum colorem, Cap. XXI.
Pilulæ ad dolores dentium à frigiditate ortos, mirabiles, Cap. XXII.
Pilulæ ad omnem fluxionem capitis,pectoris & pulmonis, Cap. XXIII.
Pilulæ ad cœliacos & dyſentericos, Cap. XXIIII.
Pilulæ purgantes è cinamomo, Cap. XXV.
Pilulæ ad hepaticos,lienoſos,ſtomachicos,caput dolentes,& deſtillatione laborantes, Cap. XXVI.
Pilulæ ad lienoſos,melancholicos,pituitoſos,& quartana correptos, Cap. XXVII.
Pilulæ ex epithymo,purgantes, Cap. XXVIII.
Pilulæ è Sena,ſtomacho gratæ, Cap. XXIX.
Pilulæ purgantes, Cap. XXX.
Pilulæ ad iecinoroſos,lienoſos,& omne ſtomachi malū, Cap. XXXI.
Pilularum communium confectio admodum laudata, Cap. XXXII.
Pilulæ ad capitis dolorem è ſtomacho natum, Cap. XXXIII.
Pilulæ Chryſaphii medici,admodum probatæ, Cap. XXXIIII.
Pilulæ è roſis,valde laudatæ, Cap. XXXV.
Pilulæ ad omnem diuturnam tuſſem & pus educentes, inque tribus horis vtilitatem oſtendentes, Cap. XXXVI.
Pilulæ ad deſtillatione laborantes,& tuſſientes, Cap. XXXVII.
Pilulæ ad tuſſientes,tabidos,& arteriacos, Cap. XXXVIII.
Pilulæ ad tuſſientes & deſtillatione laborantes, Cap. XXXIX.
Pilulæ ad tuſſientes, ſuppuratos, & acrem ac tenuium partium fluxionem, Cap. XL.
Pilulæ ad tuſſientes,ſtomachicos, & deſtillatione laborantes, Cap. XLI.
Pilulæ ad tuſſim & deſtillationes probatæ, Cap. XLII.

Pilulæ ad tuſſientes neceſſariæ, Cap. XLIII.

Pilulæ ad deſtillationes & inſuperabiles è capite ſtillationes, Cap. XLIIII.

Pilulæ ad tuſſie[illegible]uentes ſanguinem, Cap. XLV.

Pilulæ ad deſtilla[illegible]es à capite factas in aſperam arteriam, & in g[illegible]onem, Cap. XLVI.

Pilulæ ad deſtillationes vtiles, Cap. XLVII.

Pilulæ ad tuſſientes admodum excellentes, Cap. XLVIII.

Pilulæ ad cœliacos & lientericos, Cap. XLIX.

Pilulæ admirabiles, vt prædictæ, Cap. L.

Pilulæ dyſentericæ Aſclepiadis, Cap. LI.

Pilulæ ad dyſentericos & vigilantes, Cap. LII.

Pilulæ ad dyſentericos, potiſſimùm verò ad lientericos, Cap. LIII.

Pilulæ vt prædictæ probatæ, Cap. LIIII.

Pilulæ aliæ admodum nobiles, Cap. LV.

Pilulæ è thure vt præcedentes, Cap. LVI.

Pilulæ ad dyſentericos & lientericos probatæ, Cap. LVII.

Pilulæ ad eos qui malo corporis habitu præditi ſunt, & hydropicos, Cap. LVIII.

Pilulæ ſimiles prædictis, Cap. LIX.

Pilulæ ſimiles, Cap. LX.

Pilulæ ad reſolutos & trementes, Cap. LXI.

Pilulæ ſimiles dictis, Cap. LXII.

Pilulæ ad trementes expertæ, valde bonæ, Cap. LXIII.

Pilulæ ad trementes, opiſthotonicos & reſolutos, Cap. LXIIII.

Pilulæ ad opiſthotonicos & trementes, Cap. LXV.

Pilulæ ad trementes, ſimiles, Cap. LXVI.

Pilulæ purgantes flauam bilem, nigram & pituitam, Cap. LXVII.

Pilulæ è quinque ſpeciebus nominatæ, Cap. LXVIII.

Pilulæ probatæ è quatuor ſpeciebus, Cap. LXIX.

Pilulæ aliæ alypiadis vocatæ, Cap. LXX.

Pilulæ purgantes pituitam & caput, Cap. LXXI.

Pilulæ ducentes omne ſtercus induratum & bilem, Cap. LXXII.

Pilulæ ventrem emollientes, & ſtomachum non ſubuertentes, Cap. LXXIII.

Pilulæ ventrem ſubducentes, mirabiles, Cap. LXXIIII.

Pilulæ ad cœliacos, dyſentericos, ſanguinem ſpuentes, & defluxione ſtomachi laborantes, Cap. LXXV.

Pilulæ nominatæ Alectoriæ, Cap. LXXVI.

Pilulæ ſubducentes ventrem, & vtiles ad ſtomachicos, Cap. LXXVII.

Pilulæ ſoluentes ventrem, probatæ, Cap. LXXVIII.

Pilulæ purgantes pituitam, Cap. LXXIX.

Pilulæ dictis ſimiles, Cap. LXXX.

Pilulæ ſtomacho accommodatæ laudatæ, Cap. LXXXI.

Pilulæ vomitoriæ probatæ, Cap. LXXXII.

Pilulæ ad iecinoroſos, lienoſos, & ſtomachicos, Cap. LXXXIII.

Pilulæ communes appellatæ, Cap. LXXXIIII.

Pilulæ ad calculos veſicæ, Cap. LXXXV.

Pilulæ aquam educentes, Cap. LXXXVI.

Pilulæ Oribaſii, ad diuerſos morbos, Cap. LXXXVII.

Pilulæ purgantes ſtomachum, Cap. LXXXVIII.

Pilulæ purgantes pituitam, & ad iſchiadicos & lienoſos vtiles, Cap. LXXXIX.

Pilulæ ad arthriticos, ſtomachicos, nephriticos, & dolẽtes caput vtiles, Cap. XC.

Pilulæ purgantes, admodum bonæ, Cap. XCI.

Pilulæ quinque ſpecierum, purgantes pituitam, Cap. XCII.

Pilulæ vomitoriæ valde bonæ, Cap. XCIII.

Pilulæ iecorariæ, ſtomachicæ, & lienares, Cap. XCIIII.

Pilulæ ſtomachicæ, admodũ mirabiles, Cap. XCV.

Pilulæ ſtomachicæ ex abſinthio, Cap. XCVI.

Pilulæ Pauli purgatoriæ, Cap. XCVII.

Pilulæ ad ſtomachicos, colicos, nephriticos, & inflatos, Cap. XCVIII.

Pilulæ ad inflationem ſtomachi, lienis, & duritiã viſcerum, atque colicos, Cap. XCIX.

Pilulæ purgantes magiſtri Ioannis, Cap. C.

Pilulæ purgantes ſtomachum & caput, Cap. CI.

Pilulæ ad deſtillationes mirabiles, Cap. CII.

Pilulæ ad deſtillationes, arthriticos, podagricos, neruorum incontinentiam, & defluxionum mala, Cap. CIII.

Pilulæ purgantes caput, viſcera, vterum & totum corpus, Cap. CIIII.

Pilulæ ad omnes deſtillationes, mirabiles, Cap. CV.

Pilulæ ad deſtillationes, defluxionum mala, & podagricos, Cap. CVI.

Pilulæ omnibus dandæ, mirabiles, Cap. CVII.

Pilulæ ad ſtomachicos, colicos, & inflatos, Cap. CVIII.

Pilulæ purgantes caput, ſtomachum, viſcera, inteſtina, vtiles quoque inteſtinorum cruciatibus, & nihil appetentibus, Cap. CIX.

Pilulæ ad eos qui nonniſi recta ceruice & difficulter ſpirant, ac deſtillatione laborant, Cap. CX.

Pilulæ ad ſtomachicos, lienoſos, nephriticos, iecinoroſos, & caput dolentes, Cap. CXI.

Pilulæ ad arthriticos, probatæ, Cap. CXII.

Pilulæ ad arthriticos & omnem fluxionem à craſſis & lentis humoribus in ſtomacho factam, Cap. CXIII.

Pilulæ ad arthriticos, podagricos, & neruorum incontinentiam, Cap. CXIIII.

Pilulæ ad iecinoroſos, lienoſos, deſtillationes, & arthriticos, Cap. CXV.

Pilulæ ad diuerſos morbos, Cap. CXVI.

Pilulæ ad elephãtiacos, mirabiles, Cap. CXVII.

Pilulæ Aoriæ nominatæ ex Meſue probatæ, Cap. CXVIII.

Pilulæ ſomniferæ & dolores mitigãtes, Cap. CXIX.

Pilulæ ad arthriticos, mirabiles, Cap. CXX.

Pilulæ ad arthriticos, podagricos, & omne malũ corporis, Cap. CXXI.

Pilulæ ad arthriticos, podagricos, & deſtillatione laborantes, Cap. CXXII.

Pilulæ ad deſtillatione laborantes, dolentes caput, hemicranicos, lippientes, & neruorum incontinentiam, Cap. CXXIII.

Pilulæ ſimiles dictis, pulcherrimæ, Cap. CXXIIII.

Pilulæ ſimiles, Cap. CXXV.

Pilulæ ad calorem iecoris, & dyſentericos, Cap. CXXVI.

Pilulæ ad omnia quæ ex capite in oculos & os veniũt, Cap. CXXVII.

Pilulæ ad arthriticos, iecinoroſos, lienoſos, & omnes partes corporis defluxioni obnoxias, Cap. CXXVIII.

Pilulæ ad arthriticos, podagricos, & omnia defluxionis corporis mala, Cap. CXXIX.

Pilulæ ad melancholicos probatæ, Cap. CXXX.

Pilulæ ſimiles, Cap. CXXXI.

Pilulæ ad deſtillationes, Cap. CXXXII.

Pilulæ ad deſtillationes, purgantes, Cap. CXXXIII.

Pilulæ ad difficulter & non niſi recta ceruice ſpirantes, & alia mala, Cap. CXXXIIII.

Pilulæ ad quartanas, Cap. CXXXV.

Pilulæ ad iecinoroſos, lienoſos, melancholicos, caput & oculos purgantes, Cap. CXXXVI.

Pilulæ ad podagricos, arthriticos, iecinoroſos, & lienoſos, & muliebria mala, Cap. CXXXVII.

Pilulæ ſimiles, Cap. CXXXVIII.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De Catapotiis ſeu Pilulis,

Sectio trigeſimaſecunda.

Cap. I.

PILVLÆ purgantes ad dolorem ventris & ſtomachi. Hieræ picræ Galeni dr. decem, colocynthidis drachmas tres, dacrydii drachmas duas ſemis, turpeti, ſtichadis, ſingulorum drachmas quinque. Trita in pollinem fermentato cum ſucco fœniculi, & finge pilulas. Præbeto dormituris pilulas ſeptem vel nouem vel vndecim.

Cap. II.

PILVLÆ ad dolorem ventris & ſtomachi. Roſarum aridarum drachmas ſex, glycyrrhizæ, nardi, ſingul. drachmas quatuor, aloes flauæ drachmas quatuor, turpeti drachmas duas, rhei barbari hexagium vnum, dacrydii ſcrupulos duos, vini quod ſatis eſt. Dantur dormituris pilulæ ſeptem aut nouem aut vndecim.

Cap. III.

PILVLÆ octo ſpecierum, ad dolorem capitis crebrò infeſtantem, hebetudinem, & [a]pterygia. Aloes flauæ, dacrydii, ſingulorum drachmas duas, colocynthidis, epithymi, dauci, agarici, maſtiches, myrobalani, cepuli, abſinthii, ſingulorum drach. vnam, ſucci ſolani quantũ ſufficere videtur. Dantur cubitum euntibus pilulæ nouem aut vndecim. C

a Pterygia] In manuſcripto codice malè πλεράματα pro πτερύγια legitur. Quid vero ſit pterygium, alibi abunde explicauimus.

Cap. IIII.

PILVLAE è caſtorio ad reſolutos, arthriticos, morbo comitiali correptos, & apoplecticos. dantur cum aquæ calidæ vncia vna ſemis. ſunt valde vtiles. Caſtorei, opii, croci, zingiberis, pyrethri, euphorbii, lathyris, ſucci braſſicæ ſylueſtris, piperis albi, nigri, ſtaphidis agriæ, epithymi, ſpicæ, ſingulorum drachmam vnam, ſucci betæ quod ſatis eſt. Dantur dormituris pilulæ nouem aut vndecim. D

Cap. V.

PILVLAE è baccis myrti, ad dyſentericos, & cœliacos. Baccarum myrti, balauſtiorum, foliorũ mali Punici, ſymphyti, ſanguinis draconis, boli Armenii, acaciæ, hypociſthidis, roſarum, tartari nominati græcis [a]σχίνον, rhois culinarii, rhois Syriaci, croci, gallæ moſchatæ, dictæ Net gallarũ, cinamomi, ſpodii, maſtiches, E gummi Arabici, ſingulorum drachmam vnam, opii dr. ſemis, ſucci myrti, & lentis quod ſatis eſt. Dentur pilulæ erui magnitudine nouem aut vndecim cum ſtillatitio roſarum liquore.

a Σχίνον] In codice Nicolai corruptè ἀχίνοι ſcriptum erat.

Cap. VI.

PILVLAE linguæ ſubditæ, [a] Magiſtri Orſoni, ad aſthmaticos, arthriticos, tuſſientes, & ſtomachi imbecillitatem, admodum probatæ. Seminum cucumerum, ſingulorum ſcrupulum vnum ſemis, glycyrrhizæ ſcrup. F duos, ſucci glycyrrhizæ ſcrupulos tres, galangæ, tragacanthæ, gummi Arabici, ſingulorum ſcrupulum vnum, zingiberis, iridis, ambaris, ſtyracis calamitis, margaritarum, ligni aloes, ſingulorum ſcrupulum vnum, cinamomi, caryophylli, nucis moſchatæ, papaueris albi, bugloſſi id eſt borraginis, ocimi, ſingulorum ſcrupulum vnum, penidiorum ſcrupulos tres, moſchi grana ſex, nucum pinearum ſcrupulum vnum, ſtillatitii roſarum liquoris quod ſatis eſt, cui tragacantha intrita ſit. fac pilulas quæ ſub lingua contineantur. Sunt enim probatæ ad dicta mala. Conferunt ſimiliter cardiacis, & non niſi recta ceruice ſpirantibus. G

a Magiſtri Orſoni] Græcè eſt μαΐστωρος ὀρσόνε. Neque aliud has voces ab eo quod in conuerſione noſtra expreſſimus, ſignificare putamus.

Cap. VII.

PILVLAE è myrobalano. ad arthriticos, pituitoſos, melancholicos, podagricos, nephriticos, & veſicæ mala à frigore facta. Turpeti, polypodii, agarici, hermodactyli, ſingulorum drachmas decem, eſulæ, hoc eſt chamæpityos, ſenæ, lapidis [a]litzi, id eſt lapidis viridis, ammoniaci, ſaxifragi, roſarum, myrobalanorum, cepulorum, ſingulorum drachmas tres, caryophylli, ſpicæ, zingiberis, croci, florum iunci odorati, fœniculi, apii, caroi, aſparagi ſeminum, ſeminis ruſci, ſalis gemmæ, granorũ ſolis, maſtiches, epithymi, myrobalani Indici, ſingulorũ drachmam vnam, aloes flauæ, dacrydii quantum omniũ B aliarum ſpecierum, ſucci myrobalani empelitici quantum ſufficit. finge pilulas, & præbeto pro viribus.

a Litzi] Intelligit lapidem praſium vel Armenium, vt ſuprà copioſe demonſtrauimus.

Cap. VIII.

PILVLAE ad quartanas valde bonæ. Croci, origani, hyſſopi, rutæ, myrrhæ, epithymi, [a]ellebori nigri, colocynthidis, polypodii, agarici, florũ iunci odorati, grani Cnidii, aloes flauæ, ſingulorum drach. tres, ſucci braſſicæ ſylueſtris quod ſatis eſt. Dentur pro viribus.

a Ellebori] In codice Nicolai perperam ἐλαφίκ pro ἐλλεβόρε ſcribitur.

C Cap. IX.

PILVLAE è quinque myrobalanis. Quinque generum myrobalanorum, agarici, dacrydii, colocynthidis, ſenæ, ſingulorum drachmas duas ſcrupulum vnum ſemis, epithymi, turpeti, aniſi, maſtiches, lapidis litzi, id eſt viridis, ſingulorum drachmam vnam gran. ſedecim, rhei barbari hexagium vnum, aloes flauæ vnciã ſemis, ſucci fœniculi quod ſatis eſt. Vſus earum eſt ad ſtomachicos, melancholicos, lienoſos, & inflatos. Dantur pro viribus pilulæ nouem aut vndecim aut tredecim aut quindecim. prodeſt etiam ad duritiem viſcerum.

Cap. X

PILVLAE aromaticæ ſiue odoratæ, Ioannis Damaſceni, ad ſtomachum frigidum & pituitoſum, dolentémque. purgãt enim hunc omnino: pariter & humores putridos. purgãt quoque medullam. Sunt etiam vtiles deſtillatione laborantibus. Calami odorati, cardamomi, hoc eſt cubebe, nucis moſchatæ, maceris, cinamomi, ſpicæ, carpobalſami, floris iunci odorati, maſtiches, aſari, caryophylli, ſingulorum vnciam ſemis, croci gran. quindecim. Tritis iis adijce aquæ libras ſex, & bene coquito donec dimidium relictum fuerit. Dein accipe ex ipſa aqua libram vnam vncias duas, ac conijce in eam trita & cribrata bene eiuſmodi, aloes flauæ vncias duas ſemis, myrrhæ drachmam ſemis. ſine donec ad conſiſtentiam pegmatis veniant. Finge pilulas, & præbeto drach. tres, cum vino tepido dormituro.

Cap. XI.

PILVLAE è ſena ad ſtomachicos, lienoſos, purgãtes & confirmãtes. Senæ, epithymi, cuſcutæ, lapidis cyanei, hoc eſt cærulei, lapidis Armenii, hoc eſt lapidis viridis, & lapidis lazuli, cẽtaurii, ligni aloes boni, lapidis [a] litzi, bdellii, ſingulorũ drachmam vnam, polypodii, agarici, turpeti, hermodactyli, chamædryos, ſingulorum vnciam vnam ſemis, fœniculi, apii, petroſelini, aſparagi, & ruſci ſeminum, ſeminum cucumerum, ſingulorum ſcrupulum vnum, myrobalanorum quinque generum, ſingulorum drach. vnam, cyperi, cardamomi, carpobalſami, cinamomi, folii, ſpicæ, galangæ, zingiberis, nucis moſchatæ, caryophylli, roſarum, ſingulorum ſcrupulũ vnum, rhei barbari ſcrupulum vnum, aloes flauæ quantum omnium aliarum ſpecierum, ſucci fœniculi & abſinthii quod ſatis eſt. Dãtur pro viribus. ſunt valde vtiles ad omnem melancholicum affectum.

a Litzi] Pro lapide praſio ſun[illegible]. Et ex hoc loco ſuſpicio eſt litzi pro praſio magis quàm Armenio eſſe ſumendum.

Cap. XII.

PILVLAE aliæ Ioannis Damaſceni ad ſtomachũ

caput,vitium [illegible] [illegible]ngiuar[illegible]n.purgat etiam medullam,& efficit v[illegible] [illegible]deat,& humores educit qui è capite in [illegible] [illegible]delabuntur.Calami odorati, cinamomi,[illegible] [illegible]cis moſchatæ,maceris , carpobalſami,floris i[illegible] [illegible]ati,maſtiches,aſari, caryophylli,ſingulorum [illegible] [illegible]ſſam, croci drachmas quatuor ſemis.Trita coqu[illegible] [illegible]n ſtillatitii roſarum liquoris boni libris duodecim [illegible] [illegible]ec remaneant lib.quatuor: dein accipe è iure d[illegible]cocti vncias vigintinouem . adiice illi aloes flauæ vn[illegible] [illegible]s quinque,myrrhæ puræ drachmam vnam. Sine vt exiccetur in vmbra quoad inde pilulæ fingi queant.vſu exigente præbeto drachmas tres cum vino feruido dormituris.

Cap. XIII.

PILVLAE ad podagricos,valde probatæ. Turpeti,hermodactyli,ſingulorum vncias tres, myrobalani Indici,cepuli,& citrini,agarici,colocynthidis,aniſi, caryophylli,ſpicæ,zingiberis,ſaxifragi,piperis longi,ſeminis apii,& dauci,roſarum,amomi,ſalis gemmæ, maſtiches,grana ſolis,carnabadii,ſeminis aſparagi & fœniculi,ſingulorum drachmam vnam, aloes flauæ drachmã vnam,dacrydii vncias duas, ſucci abſinthii quod ſatis eſt.Finge pilulas datóque dormituris vndecim,vel tredecim,vel quindecim pro viribus.

Cap. XIIII.

PILVLAE probatæ ad arthriticos, admodum bonæ. Ammoniaci,anacardii,anethi, agarici, aniſi, ſcordii,ligneæ caſiæ,ellebori nigri,cyperi,polypodii, colocynthidis,hermodactyli,maſtiches, opopanacis, helenii, turpeti,ſingul.drachmas duas,aloes flauæ quãtum omnium aliarum ſpecierum, ſucci abſinthii quod ſatis eſt.Finge pilulas:præbeto cubitum ituris tredecim aut quindecim aut ſeptemdecim pro viribus.

Cap. XV.

PILVLAE ad eos qui ſtillicidio vrinæ laborant,& calculoſos, mirabiles. Cinamomi, coſti, xylocaſiæ, ariſtolochiæ longæ & rotundæ,helenii,centaurii, ſeminis apii,ſingulorum ſcrupulos duos,aniſi,maſtiches,ſingulorum drachmam vnam,chamædryos,zingiberis,ſeminis fœniculi,caroi,calaminthæ,piperis albi & longi,pyrethri,cyperi,floris iunci odorati,dauci,ſingulorum dr. vnam ſemis,ſpicæ,gummi Arabici,croci,tragacanthæ, ſingulorum ſcrupulos duos,anethi,calami odorati, cubebe,caryophylli,carpobalſami,libyſtici,ſinonis,iuniperi,hoc eſt cedri ſylueſtris fructus,corticis tamaricis, ſingulorum drachmã vnam , quinquefolii, aſparagi,ruſci, ammeos,rhei barbari,nucis moſchatæ,ligni aloes boni, ſingulorum ſcrupulum vnum ſemis,granorum ſolis, ſaxifragi,ſeminum cucumerum,ſeminis rutæ, been albi & rubri,hoc eſt hermodactyli, ſtyracis calamitis,cardamomi,baccarum lauri,pulegii,hyſſopi,apii, ſeminis citrii,xylobalſami,acori,peucedani,mei, piperis nigri,ſingulorum ſcrupulum vnum,glycyrrhizæ,bdellii, iridis, ſinonis,hoc eſt petroſelini ſylueſtris,lapidis lyncis, euphorbii,ſingulorum drachmam vnam,thymi, halicacabi,zedoariæ,phu,ſeminis rutæ,ſinapi,nardini olei, & ebuli,olei moſchati,ſingulorum drachmam ſemis, aloes flauæ vnciam ſemis,ſanguinis ſuis ſylueſtris drachmas duas,ſucci dictamni quod ſatis eſt.Finge pilulas,præbetoque media nocte quantum vult,pro viribus.

Cap. XVI.

PILVLAE concoctionem ſtomachi iuuantes, & bene coloratum eum qui ſumit efficientes. Caput purgant datæ & ante & poſt cibum,mirabiles valde. Nucis moſchatæ,ſpicæ,croci ſylueſtris,ſtyracis calamitis,ligni aloes,galangæ,cardamomi,amomi,cinamomi,zingiberis,caryophylli,zedoariæ,cubebe,maceris,aniſi, ſingul. drachmam vnam,rhei barbari quantum omnium aliarum ſpecierum,aloes flauæ quantum omnium aliarum ſpecierum cum rheo barbaro,& vini albi quod ſatis eſt. Finge pilulas,& præbeto media nocte ſeptem aut nouẽ aut vndecim.

Cap. XVII.

PILVLAE Italica lingua nominatæ [a] ſuccocitri-

A næ,admodum probatæ. Aloes flauæ libram ſemis, myrobalani citrini,empelitici,cepuli,& Indici,ſingulorum vncias duas, agarici,aſari,roſarum,violarum,aniſi, ſeſelis, maſtiches,abſinthii,turpeti,colocynthidis, chamapityos,lathyridis,ſenæ,lactis tithymali,ſingulorum vnciam ſemis.Finge pilulas,præbeto quantum vis.

a Succocitrinæ] In manuſcripto codice legitur σουκοτῖνα pro σακκοτρίνα.Sic enim appellatur,ob nimiam aloes copiam. Nam in hodiernum vſque diem medici aloen optimam ſuccocitrinam,aut corrupte,vt hîc Nicolaus,ſuccotrinam vocat.

B Cap. XVIII.

PILVLAE purgantes faciem,& totum corpus. Vtiles malo habitu corporis laborantibus, & ſtomachicis,admodum laudatæ.Senæ,epithymi,caſuthæ, lapidis litzi,hoc eſt Armenii,ammoniaci,ſpicæ nardi, ligni aloes boni,litze,bdellii,ſingulorum drachmam vnam, polypodii,agarici,turpeti,hermodactyli, chamædryos, ſeminum cucumeris,ſeminis borraginis, myrobalanorum quinque,ſingulorum drachmam vnam,cyperi,cardamomi,carpobalſami,cinamomi,folii,ſpicæ,galangæ,
C zingiberis,croci,nucis moſchatæ,caryophylli,roſarum, ſingulorum ſcrupulum vnum, rhei barbari hexagium ſemis,aloes flauæ quantum omnium aliarum ſpecierũ, ſucci fœniculi aut abſinthii,quod ſatis eſt.Finge pilulas, præbeto cubitum ituris,aut media nocte vndecim aut tredecim aut quindecim aut ſeptemdecim pro viribus.

Cap. XIX.

PILVLAE magiſtri Bartholomæi Syriani, caput purgantes,& humores vitiatos,comitialique morbo laborantes. Aloes flauæ libram vnam ſemis, myrobalani
D citrini,cepuli, empelitici, ſingulorum drachmam vnã, myrobalani Indici, bellirici,violarum,roſarum,aniſi, ſeminis apii,fœniculi,& petroſelini,carnabadii,agarici,aſari,ſeſelis, colocynthidis,maſtiches,abſinthii, turpeti, chamæpityos,hermodactyli,ſenæ,thymi,epithymi, lathyridis,ſingulorum vnc. ſemis, lactis tithymali quod ſatis eſt.Finge pilulas,præbeto dormituris pilulas tredecim aut ſeptemdecim pro viribus.

Cap. XX.

PILVLÆ è hermodactylo, purgãtes caput ab omni
E humore, ſanæ appellatæ.Turpeti,chamæpityos,polypodii, quinque myrobalanorum, violarum, tragacanthæ, ſingulorum drachmas tres,aniſi,apii,fœniculi,caroi, anethi,aſparagi,& ruſci ſeminum,ſinonis,papaueris albi ſeminis,lactucæ,intybi,portulacæ,& granorum ſolis ſeminum,ſaxifragi,colocynthidis, ſingulorum drachmã vnam ſemis,cinamomi,ſampſychi,ſaluiæ,ocimi,epithymi,agarici,rhei barbari,croci,roſarum,abſinthii,glycyrrhizæ & eius ſucci,ammeos,hermodactyli, ſeminis maluæ,ſingulorum drachmam vnam,aloes flauæ quantum
F omnium aliarum ſpecierum, ſucci ariſtolochiæ longæ quod ſatis eſt.Dãtur cubitum ituris pilulæ ciceris quãtitate nouem aut vndecim aut tredecim.

Cap. XXI.

PILVLÆ ad concoctionem & bonum corporis colorem ante & poſt cibum datæ,magiſtri Vrſini medici, admodum bonæ.Senæ,ſtyracis calamitis,caryophylli,thymi,epithymi,zedoariæ,croci,caſuthæ,galangæ,aniſi,maceris,ſeminis fœniculi,cardamomi,ocimi,zingi-
G beris,ligni aloes,nucis moſchatæ,amomi,maſtiches,ſingulorum ſcrupulum vnum,chamæpityos, hermodactyli,turpeti,agarici,ſingulorum drachmas tres,rhei barbari quantum omnium aliarum ſpecierum, aloes flauæ tertiæ partis omnium ſpecierum pondere, ſucci abſinthii,aut vini boni quãtum ſufficere videtur. Si verò qui ſumit,deſtillatione à capite laborat,adiice etiam illa,nẽpe thuris,maſtiches,myrrhæ,ſtyracis,ladani,terebinthinæ,[a] arſenicii,opii,galbani,ammoniaci,croci.Dantur pilulæ XI. aut tredecim aut quindecim cubitum ituris.

a Arſenicii] Græcè eſt ἀρσενικίου.Quid verò illi ſit arſenicium,
H certè ſtatuere nequeo. Caueat autem quiſque ne arſenicum eſſe putet id quod hodie ita appellatur:hoc enim venenum planè exiſtit.puto verò locum hunc eſſe deprauatum, ſcriptúmque ſic eſſe,pro λιβάνου ἀρρενικοῦ,id eſt thuris maſculi.Et poteſt commodè thus in deſtillatione capitis vſurpari. Intelligit itaque per arſenicium thus maſculinum, quod Græcis ἀρρενικὸν appellatur.

Cap.

Cap. XXII.

PILVLÆ ad dolorem dentium à frigore natum, mirabiles. Myrrhæ drachm. ſex, thuris maſculi drach. quinque, opii, hyoſcyami, radicis cynogloſſi aridi, ſing. drachm. quatuor, ſtillatitii roſarum liquoris quod ſatis. Finge pilulas, & dato dormituris vndecim aut tredecim aut quindecim.

Cap. XXIII.

PILVLAE ad omnem defluxionem capitis, pectoris & pulmonis, mirabiles. Caſtorei, opii, ſtyracis calamitis, ſing. drachm. tres, myrrhæ, lapidis hæmatitis, ſingulorum drachm. duas, ſucci abſinthii quod ſatis eſt Finge pilulas, & dato dormituris vndecim aut tredecim pro viribus.

Cap. XXIIII.

PILVLAE ad cœliacos & dyſentericos. Caſtorei, ſtyracis calamitis, opii, lapidis hæmatitis, myrrhæ, ſingul. drachm. quatuor, ſeminis plantaginis minoris, baccarum myrti, balauſtiorum, ſidiorum, ſymphyti, ſanguinis draconis, boli Armenii, acaciæ, hypociſthidis, tartari, rhois culinarii, rhois Syriaci, ſing. drachm. quatuor, croci, corallii albi, gallæ moſchatæ, cinamomi, ſpodii, maceris, gummi Arabici, ſebeſten, corallii rubei, ſucci myrti & lentis quantum ſufficit. Finge pilulas, & præbeto cubitum ituris quinque aut ſeptem, cum ſucco myrti & lentis.

Cap. XXV.

PILVLAE purgantes, è cinamomo. Cinamomi, cubebe, ligni aloes, ſeminis myrti, floris iunci odorati, nucis moſchatæ, cardamomi, maſtiches, ſpicæ, ſingulorum drach. vnam, abſinthii, roſarum, ſing. hexag. vnum. Trita coquito cum ſtillatitio roſarum liquore & ſucco apii, ſingulorum vnc. octo, donec remaneant vnciæ ſex. dein accipe aloes vnc. duas. Lauato cum aqua pluuiali, & exſiccatam in ſole terito, & commiſce cum prædicto decocto: & ſi voles, finge pilulas: ſin minus, electuarium. Poſtea expone ſoli, & ſine vt exſiccetur: & ſic finge pilulas, vbi voles, cum prædicto iure: & vſu poſtulante, dato pro viribus.

Cap. XXVI.

PILVLAE ad iecinoroſos, lienoſos, ſtomachicos, caput dolentes, & crebra capitis deſtillatione laborãtes, inſignes vt nullæ aliæ. Galangæ, croci, maſtiches, cinamomi, ſpicæ, aſari, ligni aloes, nucis moſchatæ, ſenæ, xylobalſami, xylocaſiæ, cubebæ, ſantali rubei, ſpodii, ſing. ſiliq. ſex, rhei barbari vnc. vnam, aloes quantum omniũ aliarum eſt ſpecierum duplum pondus, dacrydii hexagium ſemis, ſucci abſinthii quod ſatis eſt. Finge pilulas, & præbeto dormituris nouem aut vndecim aut tredecim pro virium ratione.

Cap. XXVII.

PILVLAE ad lienoſos, melancholicos, pituitoſos, & quartanas. Epithymi, rhei barbari, agarici, colocynthidis, ſenæ, aloes flauæ, ſingulorum ſtagium vnum, dacrydii ſtagiũ ſemis, euphorbii ſtag. duo, ſucci apii quod ſatis eſt. Facito pilulas, & dato cubitum ituris nouẽ aut vndecim aut tredecim pro viribus.

Cap. XXVIII.

PILVLAE ex epithymo purgantes. Agarici, epithymi, aloes flauæ, ſingulorum hexagium vnum, dacrydii hexagium ſemis, colocynthidis drach. duas, ſucci abſinthii & apii quãtum ſufficere videbitur Formato pilulas, & præbeto dormituris nouem aut vndecim aut tredecim pro viribus.

Cap. XXIX.

PILVLAE ſtomacho gratæ ex Sena. Abſinthii, aloes flauæ, maſtiches, rhei barbari, ſenæ, ſingul. hexag. ſemis, ſucci marrubii quod ſatis eſt. Finge pilulas, & præbeto vnc. ſemis.

Cap. XXX.

PILVLAE purgantes. Aloes flauæ vnc. ſemis, pulpæ colocynthidis, dacrydii, cinamomi, xylobalſami, rhei barbari, ſingulorum hexagium vnum, maſtiches hexagium ſemis, ſucci braſſicæ quantum ſufficit. Facito

A pilulas, & dato dormituris ſeptem aut nouem aut vndecim.

Cap. XX[illegible]

PILVLAE ad iecinoroſo[illegible]ſos, & omne malũ ſtomachi. Staphidis agriæ, a[illegible]ii, rhei barbari, ſenæ, cumini torrefacti, priùs in [illegible] macerati, ſingulorũ vnc. ſemis, cucurbitæ ſeminis [illegible]rgati vnc. vnam, ſucci marrubii aut abſinthii aut apii quod ſatis eſt. Finge pilulas, & præbeto vbi voles nouem aut vndecim aut

B tredecim pro virium ratione.

Cap. XXXII.

PILVLAE communes, admodum probatæ. Aloes flauæ hexag. duo, epithymi hexag. vnum, croci, maſtiches, cinamomi, ſpicæ, aſari, euphorbii, agarici, pulpæ colocynthidis, caſtorei, xylobalſami, xylocaſiæ, ſing. ſiliquas quatuor, rhei barbari hexag. vnum, ſucci abſinthii quantum ſufficit. formato pilulas, da ituris cubitum nouem aut vndecim aut tredecim pro viribus.

Cap. XXXIII.

C PILVLAE ad capitis dolorem qui ex ſtomacho ortus eſt. Iunci odorati floris, folii Indici, ſpicæ, cinamomi, ligni aloes, maſtiches, herbæ podagræ ſeminis, aniſi, fœniculi, ſeminis dauci, abſinthii, ſenæ, agarici, epithymi, polypodii repurgati, lapidis ſapphiri, nitri, ſtaphidis agriæ, rhei barbari, hermodactyli, ſingulorum hexagium vnum, turpeti, cepuli, chryſobalani flaui & nigri, ſingul. hexag. ſemis, ſucci glycyrrhizæ, roſarum, violarũ, ſingul. ſtag. ſemis, aloes flauæ vnc. vnam, ſucci fœniculi quantum ſufficit. Finge pilulas, præbeto dormituris pro

D viribus. Primis quidem pilulas ſeptem, ſecundis nouẽ, tertiis vndecim.

Cap. XXXIIII.

PILVLAE Chryſaphii medici, admodum laudatæ. Myrobalani citrini drach. tres, floris iunci odorati drach. vnam ſemis, cinamomi, folii Indici, ſing. drach. duas, abſinthii, ſenæ, ſingulorum drach. vnam ſemis, ſeminis dauci drach. duas, aloes flauæ, maſtiches, ſing. drachmas quatuor, roſarum drachm. duas, croci drach. ſemis, rhei barbari hexag. vnum, agarici hexag. ſemis, epi

E thymi hexag. duo, turpeti hexag. vnum, ſucci fœniculi quantum ſufficit. Formato pilulas piperis magnitudine: da cubitum ituris ſeptem aut nouem aut vndecim aut tredecim aut quindecim cum aqua tepida. Sunt excellentes ad ſtomachicos, colicos, & deſtillatione laborantes.

Cap. XXXV.

PILVLAE è roſis, valde laudatæ. Myrobalani citrini drach. quinque, aloes flauæ drach. quatuor, maſtiches vnc. vnam ſemis, roſarum, croci, ſingul. vnc. ſemis, ſucci fœniculi quantum ſufficit. Finge pilulas, præbeto

F dormituris nouem aut vndecim aut tredecim aut quindecim ex aqua tepida.

Cap. XXXVI.

PILVLÆ ad omnem diutinam tuſſem, & pus excreantes, trium horarum ſpatio commoditatem ſuam oſtendentes. Styracis flaui, piperis albi, myrrhæ troglodyticæ, caſtorei, galbani puri, opii Achaici aut Aſiani, ſing. vnc. vnam. Excipe galbano & ſtyrace, & finge pilulas erui magnitudine. Præbeto dormituris tres aut

G quinque cum tepida aqua.

Cap. XXXVII.

PILVLAE mirabiles datæ tres veſperi iis qui deſtillatione & tuſſi laborant. Opii, amyli, gummi Arabici, ſeminis papaueris albi, ſingulorum drachmam vnam, droſati violacei quod ſatis eſt. Dantur cubitum ituris pilulæ tres aut quinque iuxta vires. Poſt horum ſumptionem ſorbendum præbeto parum aquæ tepidæ.

Cap. XXXVIII.

PILVLÆ Galeni ad tuſſientes, tabidos & arteriacos, valde probatæ. Styracis, opii, ſingulorum drach.

H duas, ſeminis hyoſcyami albi drachmas tres, myrrhæ drachmam vnam, mellis cocti quod ſatis eſt. Formato pilulas erui magnitudine; & præbeto cubitum ituro vnam aut pro arbitrio.

Cap. XXXIX.

PILVLAE ad tuſſie[illegible] & deſtillatione laborantes. Styracis,myrrhæ,galbani,opii, ſingulorum drach. tres,paſſi quantum [illegible]. Finge pilulas erui quantitate,& præbeto ituris [illegible]. Integra exhibitio,pilulæ quinque:media,qua[illegible] minima,tres. poſtea ſorbendum dato paſſum. Ne[illegible]ariæ ſunt admodum & mirabiles.

Cap. XL.

PILVLAE ad tuſſientes,ſuppuratos, acrem & tenuem fluxionem. Aniſi drach.vnam, coſti dr. quatuor, myrrhæ,caſtorei,galbani,piperis communis,ſingul.drachmam ſemis,ſtyracis,ſeminis vrticæ,opii,ſeminis hyoſcyami, ſeminis pinearum,ſing.drach.duas,droſati violacei quantum ſufficit.Fac pilulas & dato dormituris cũ tepida aqua vnam aut duas.Hoc eſt vehemens medicamentum & valde vtile.

Cap. XLI.

PILVLAE ad tuſſientes,ſtomachicos, & deſtillatione laborantes. Myrrhæ drach.ſex, thuris maſculi drach.quinque,ſeminis hyoſcyami,opii Aſiani, ſingul. drach.quatuor,ſtillatitii roſarum liquoris boni aut zulapii roſacei quod ſatis eſt. Formato pilulas, & præbeto manè ieiuno:& deinceps nullam accipiat ſorbitionem.

Cap. XLII.

PILVLAE ad tuſſientes & deſtillationes,probatæ. Styracis drach.ſex,myrrhæ drach.duas ſemis,terebinthinæ,galbani,opopanacis,iridis, ſingulorum drach.duas, piperis communis,nitri albi,ſeminis hyoſcyami,liquoris papaueris, ſingulorum drach.vnam.In mortario bene contũdito ſine aliquo liquore. facito pilulas, & præbeto iuxta vires.

Cap. XLIII.

PILVLAE ad tuſſientes neceſſariæ. Opii, piperis,ſtyracis,galbani,myrrhæ, ſingulorum drach.vnam, droſati violacei quod ſatis eſt. Finge pilulas, & præbeto ituris cubitum quinque:& poſtea nihil ſorbeatur.

Cap. XLIIII.

PILVLAE ad deſtillationes è capite,& inſuperabiles ſtillationes,valde nobiles. Styracis calamitis,caſtorei,piperis communis, cardamomi,ſingulorum hexag. tria,opii,myrrhæ, ſeminis hyoſcyami albi, ſingulorum hexag.quatuor, paſſi quod ſatis eſt. Formato pilulas v. ciceris magnitudine, & præbeto dormituris tres aut quinque pro viribus.

Cap. XLV.

PILVLAE ad tuſſientes, & ſanguinem expuentes mirabiles. Styracis,myrrhæ,piperis communis,galbani,thuris maſculi,ſing.hexagium vnum. Finge pilulas, & præbeto ituris cubitum pilulas tres aut quinque pro viribus.

Cap. XLVI.

PILVLAE probatæ, omnino dolorem mitigãtes, ad deſtillationes è capite in aſperam arteriam, & in columellam delabentes. Styracis vnciam vnam, myrrhæ hexagia duo ſemis,terebinthinæ, galbani,opopanacis,iridis,hexagia duo, piperis albi, ſpicæ nardi, nitri, hyoſcyami ſeminis,opii,ſingulorum hexagium vnum. Arida tundito & cribrato,ac reliqua in mortario ſine liquore contundito:fac pilulas,datóque dormituris quatuor aut duas aut tres.

Cap. XLVII.

PILVLÆ ſedantes dolorem, ad deſtillationes. Styracis hexag.quatuor,myrrhæ, opii,galbani,ſing.hexagium vnum.Finge pilulas erui magnitudine,& dato cubitum ituris quatuor aut tres aut duas. Poſtea dato ſorbendos aquæ tepidæ cyathos duos.

Cap. XLVIII.

PILVLÆ ad tuſſientes, admodum inſignes. Spicæ nardi,zingiberis, ſingulorum drachmas duas, ſeminis ſaluiæ frixi drachmas quatuordecim, piperis longi drachmas duodecim, penidiorum drachmas tres,ſucci ſaluiæ quod ſatis eſt. Finge pilulas, & præbeto veſperi drachmam vnam,& manè. Pòſt præbeto ſorbendam a-

A quam tepidam, cui incocta ſit chamæleuce, hoc eſt tuſſilago.Huiuſmodi pilulæ ſunt mirabiles ad tabidos.

Cap. XLIX.

PILVLAE ad cœliacos & dyſentericos. Sidiorũ, myrrhæ,ſingulorum drach. quatuor, aluminis ſciſſilis, ſucci hypociſthidis, ſingulorum drach.duas, boli Armenii,ſucci acaciæ,ſingulorum drach.vnam, aquæ pluuialis quantum ſufficit.Formato pilulas, præbeto manè ieiuno quinque aut ſeptem erui magnitudine.

B

Cap. L.

PILVLÆ mirabiles, vt prædictæ. Maſtiches drachmas duas,ſidiorum,fructus mori immaturi,aluminis ſciſſilis,ſingulorum drachmam vnam,opii grana quindecim,aquæ pluuialis quod ſatis eſt.Fingito pilulas erui magnitudine:dato dormituris tres aut quinque.

Cap. LI.

PILVLAE ad dyſentericos, Aſclepiadis. Radicis ſymphyti,ſeminis ericæ, ſidiorum, gallarum,ſingulorũ C drach.vnam, vini temperati quantum ſufficit.Facito pilulas,& dato dormituris pondere trium obolorum cum vino & aqua.

Cap. LII.

PILVLAE ad dyſentericos & vigilantes. Mororum,aluminis ſciſſilis, opii, balauſtiorum, ſingulorum drach.vnam.Formato pilulas erui magni quantitate, & da cubitum ituris tres: poſtea dato ſorbendam aquam tepidam pluuialem.

Cap. LIII.

D PILVLAE ad dyſentericos:potiſſimùm verò lientericos. Sidiorum,myrrhæ, ſingulorum, drach.duas, aluminis ſciſſilis, ſucci hypociſthidis, ſingulorũ drach. vnam,aquæ quod ſatis eſt.Formato pilulas erui magnitudine, dato manè & veſperi quinque aut ſeptem pro viribus.

Cap. LIIII.

PILVLAE, vt prædictæ. Gallarum vncias duas, opii Aſiani vnc.vnam,petroſelini vnc. S. aquæ quãtum ſufficit.Fac pilulas ciceris magnitudine:præbeto.

E

Cap. LV.

PILVLAE aliæ, admodum mirabiles. Thuris maſculi,acaciæ,opii, gallarum, ſingulorum drach.quatuor,ſucci[a] troximi quantum ſufficit. Formato pilulas ciceris magnitudine,& dato pro viribus.

a Troximi] Sic appellat herbam eam quam nos in primo noſtro tomo De ſtirpium natura vocauimus hedypnoen luteam: & officinæ hodie taraxa conuocant,ad troximi vocé haud dubiè alludentes.

Cap. LVI.

PILVLAE è thure,ſimiles. Thuris,acaciæ,opii, F gallarum,ſingulorum drach.quatuor,florum roſarum, gummi, hypociſthidis ſucci,ſingulorum drach.tres,ſeminis plantaginis maioris & ſucci,ſingulorum vnciam vnam,roſarum vnc. ſemis. Finge pilulas, & dato media nocte pondere obolorum trium.

Cap. LVII.

PILVLAE ad dyſentericos & ictericos probatæ. Abrotoni vnc.vnam,ſarcocollæ vnc.ſemis,gummi drachmam vnam,vini quod ſatis eſt.Formato pilulas ciceris quantitate,& dato ieiuno deglutiendam vnam.Pari- G ter & cubitum ituris dato vnam.

Cap. LVIII.

PILVLAE ad eos qui malo corporis habitu ſunt præditi,& hydropicos,nominatæ inuictæ. Grani Cnidii repurgati, lathyridis repurgatæ, ſingulorum drach. duas,euphorbii, aloes flauæ, ſingulorum drach.vnam, gummi drach.vnam ſemis,aquæ quod ſatis eſt.Finge pilulas erui quantitate,& dato perfectis ſeptem, aliis verò pro viribus.Poſtea ſorbẽdos præbeto vini meri cyathos quatuor.

H

Cap. LIX.

PILVLAE ſimiles dictis, nominatæ Xyſti. His enim qui ſolis vtitur, feliciter & ex animi ſententia viuit. Grani Cnidii repurgati drach.quatuor,ſquamæ æris,lapidis magnetis,ſing.drachm.tres, ricini repurgati

drach.duas,ſucci ſquillæ, mellis Attici cyathum vnum. Coquito ſuccum & mel ad conſiſtentiam. dein vnito cum cæteris.fac pilulas erui quantitate, & dato quando volueris pro viribus. In pueris autem malo hoc laborantibus ſex tantùm præbeto,neque plus neque minus.

Cap. LX.

PILVLAE ſimiles,quotidie aut quando lubet datæ. Tithymali ſucci recentis cochlear.duo,aloes flauæ drach.quatuor. fac pilulas ciceris magnitudine. Dato pilulas duas, aut iuxta vires.

Cap. LXI.

PILVLÆ ad reſolutos & tremore laborantes,probatæ. Liquoris Cyrenaici, piperis communis, galbani, ſingul.drach.ſemis. Diſſolue probè cum paſſo,& fac pilulas,datoque pondere duorum obolorum. Poſtea ſorbendam propinato mulſam, aut vinum vetus bonum cum decocto ſaluiæ.

Cap. LXII.

PILVLÆ ad reſolutos & tremore correptos,ſimiles. Myrrhæ,caſtorei,ſtyracis, piperis communis,ſingulorum drach.vnam,rhei barbari,agarici,berberis,galbani,ſing.drach.vnam gran.quindecim, paſſi quod ſatis eſt.Formato pilulas,præbeto vt præcedentes.

Cap. LXIII.

PILVLÆ ex liquore Cyrenaico,ad tremore correptos expertæ,valde bonæ. Opopanacis,ſagapeni,myrrhæ,liquoris Cyrenaici,bdellii, trium piperum,ramorũ rutæ,ſing.drach.vnam,rhei barbari drach. vnam ſemis, berberis,ſenæ,ſing.vnc.ſemis, paſſi quod ſatis eſt.Finge pilulas.Præbeto cyathos duos, vt in prædictis, manè & cubitum ituris.

Cap. LXIIII.

PILVLAE ad eos qui tremore laborant, opiſthotonicos & reſolutos, admodum bonæ & probatæ. Liquoris Cyrenaici,piperis communis, galbani, ſing.drachmam vnam,paſſi quod ſatis eſt. Fac pilulas,& dato obolos duos. Pòſt ſorbendam præbeto mulſam cum decocto ſaluiæ.

Cap. LXV.

PILVLAE ad opiſthotonicos & tremore laborantes. Myrrhæ,caſtorei, ſtyracis,piperis communis, ſingul.obolum vnum.Formato pilulas,&dato obolos duos cum mulſæ cyathis tribus.

Cap. LXVI.

PILVLAE ad eos qui laborant tremore. Opopanacis,ſagapeni,caſtorei,liquoris Cyrenaici,piperis communis,ramorum rutæ, ſing.drach.vnam. Fac pilulas,& præbeto vt priores.

Cap. LXVII.

PILVLAE Cornelii quas dedit Niconitobi Bantino,purgantes flauam bilem & nigram pituitámque ſine moleſtia. Scammoniæ hexagia quatuor, gummi, bdellii,ellebori nigri,piperis albi,colocynthidis, ſingul. hexag.vnum,zingiberis hexagium ſemis,ſucci chamædaphnes vel ellebori nigri quantum ſufficit.Finge pilulas fabæ quãtitate. Præbeto pilulas quinque aut ſeptem pro viribus.

Cap. LXVIII.

PILVLAE quinque ſpecierum nominatæ. Scammoniæ hexagium vnum, ellebori nigri hexagium ſemis,colocynthidis, euphorbii, epithymi,ſingul.hexag. vnum,ſucci tithymali quod ſatis eſt. Formato pilulas fabæ magnitudine. Præbeto hora cœnæ tres aut quinque pro virium ratione.

Cap. LXIX.

PILVLAE probatæ quatuor ſpecierum. Maſtiches,ſcammoniæ,bdellii, ſilphii, ſingulorum hexag.vnum, ſucci abſinthii quantum ſufficit. Fac pilulas,dato ſeptem aut nouem pro viribus.

Cap. LXX.

PILVLAE alypiadis vocatæ. Alypiadis hexag. vnum,ſcammoniæ drach.ſex, aloes flauæ hex.. agarici drach.duas, euphorbii drach.tres, ſucci ebuli quantum ſatis erit.Finge pilulas,præbeto tres aut quinque aut ſe-

A ptem pro viribus.

Cap. L[illegible]

PILVLAE purgantes [illegible] & caput, admodũ laudatæ. Aloes flauæ drach.[illegible]x, colocynthidis drach. duas,dacrydii drach. quatuor, [illegible]horbii drach.vnam, ſucci abſinthii quod ſatis eſt. Fac pilulas erui quãtitate. da nouem aut tredecim aut qu[illegible]decim,pro viribus.

Cap. LXXII.

PILVLAE educentes arida ſtercora & bilem: ad febres per circuitus reuertentes,morbum regiũ & quar
B tanas,vtiles. Colocynthidis, aloes flauæ, ſingulorum vnc.vnã,ellebori nigri drach.ſemis, nitri, [a]matriniaci, euphorbii,ſcammoniæ,grani Cnidii, ſingul.vnc.vnam. Vnumquodque ſeorſim terito, & excipe omnia ſucco braſſicæ,& formato pilulas erui quantitate, & dato pro viribus. Qui verò vitam ſine moleſtia tranſigere cupit, tribus diebus accipiat.

a Matriniaci] Græcè eſt ματρινιακοῦ.Quid verò hac voce, quã eſſe deprauatam iudico,intelligat,& an ad nitrum referendum ſit,ſcire ſatis nequeo.Infrà autem etiam mentionem faciet nitri matronici, vt fortè hic pro ματρινιακοῦ, legendum ſit ματρονικοῦ.

C

Cap. LXXIII.

PILVLAE aloedariæ appellatæ,cubitum ituris datæ,ventrem emollientes, & ſtomachum non ſubuertentes. Aloes flauæ,ſcammoniæ, ſing.hexag.vnum,ſucci braſſicæ quod ſatis eſt. Fac pilulas erui quantitate, præbeto dormituris & ieiunis ſcrup.vnum.

Cap. LXXIIII.

PILVLAE ad cœliacos, dyſentericos, ſanguinem ſpuentes,& in ventriculum fluxione laborantes,admo-
D dum probatæ. Styracis calamitis, zingiberis, croci,opii,ſeminis hyoſcyami,ſingulorum vnciam ſemis. Styracem,opium,zingiber,& crocum vino veteri priùs macerato.Excipe,& fac pilulas. Præbeto dormituris & manè ſcrup.vnum ſemis,cum vino temperato.

Cap. LXXV.

PILVLAE dictæ alectoriæ. Aloes flauæ vnc. ſemis, ſcammonia, maſtiches, ſingulorum ſcrupulum ſemis,piperis communis,colocynthidis, ſingulorũ ſcrupul.ſemis, ſucci braſſicæ quod ſatis eſt. Fac pilulas cice-
E ris quantitate. Præbeto nouem aut vndecim aut tredecim dormituris.Sunt valde probatæ.

Cap. LXXVI.

PILVLAE ſanæ nominatæ, ventrem ſubducentes,bonæ admodum & ſtomachicis conferentes. Aloes flauæ drach.duas,ſucci abſinthii drachm. tres, medullæ ſquillæ drach.vnam.Squillam conijce in fermentum,aſſatoque bene: exemptam ponderato, & in mortarium coniectam probè contundito, adiectoque ſucco abſinthii,& aloe læuigata ſimul ſubacta excipe, & fac pilulas ciceris quantitate.Præbeto à longo morbo iis qui difficulter reficiuntur, aut [a]localiter ægrotant, pilulas ſeptẽ
F aut vndecim aut tredecim aut quindecim,cubitum ituris,diebus quinque aut ſeptem aut nouem. Quòd ſi verò efficere vis vt pituitam ducant,aut vt ſint validiores, adiice euphorbii drach.vnam.

a Localiter] Græcè eſt τοπικῶς, hoc eſt certa aliqua corporis parte.

Cap. LXXVII.

PILVLAE aluum ſoluentes,probatæ. Scammo-
G niæ vnc. ſemis,aloes flauæ,euphorbii, ſing.drach.duas, aquæ quod ſatis eſt. Formato pilulas erui quantitate, & præbeto dormituris ſeptẽ aut nouem aut vndecim aut tredecim aut quindecim aut ſeptendecim aut nouendecim aut vigintiunam.Poſtea ſorbendum dato vinum temperatum.

Cap. LXXVIII.

PILVLAE purgantes pituitam. Epithymi,agarici, pulpæ colocynthidis, aloes flauæ, euphorbii, ſing. ſtag.vnum S.dacrydii ſtag. duo, ſucci fœniculi quãtum ſufficit.Finge pilulas, præbeto cubitum ituris nouẽ aut
H xi aut xiii. Pòſt ſorbendum dato vinum temperatum.

Cap. LXXIX.

PILVLAE purgantes pituitam,laudatæ. Agarici, epithymi,aloes flauæ,ſing.drach.duas,dacrydii dr. iiii.

colocynthidis drac[illegible] ſucci fœniculi quod ſatis eſt. Dato vt præce[illegible]

Cap. [illegible]

PILVLAE ſto[illegible] accommodatæ. Abſinthii, aloes flauæ, maſtiches, ſing. drach. vnam, ſucci marrubii quantum ſufficit. Dato veſperi ſemunciam. Poſtea autem ſorbendum propinato vini temperati poculum vnum.

Cap. LXXXI.

PILVLAE vomitum elicientes, admodum laudatæ. Sinapi, nitri, ficus ſylueſtris folia, ſing. ſtag. vnum. Fac pilulas, & dato vnciam vnam.

Cap. LXXXII.

PILVLÆ ad iecinoroſos, lienoſos, & ſtomachicos, mirabiles. Staphidis agriæ, abſinthii, maſtiches, cumini in aceto macerati & exſiccati, ſing. drach. vnam, colocynthidis drach. duas. Finge pilulas, & vſu exigēte dato.

Cap. LXXXIII.

PILVLÆ communes nominatæ. Aloes flauæ vnc. vnam, epithymi vnc. ſemis, croci, maſtiches, cinamomi, ſpicæ, aſari, agarici, pulpæ colocynthidis, caſtorei, xylobalſami, xylocaſiæ, ſingulorum hexagium ſemis, ſucci abſinthii quantum ſufficit. Fac pilulas, & dato pro viribus.

Cap. LXXXIIII.

PILVLÆ ad calculos renum, dolorem mitigantes. Seminis maluæ ſylueſtris, graminis, betonicæ, meliſſophylli, fumariæ, ſaxifragi, ſeminis paliuri, carnium vuarum exemptis acinis vnc. ſemis, cinamomi hexagii quartam partem, ſpicæ hexag. ſemis, lithoſpermatis hexagium vnum, ciceris nigri vnc. ſemis, glycyrrhizæ hexagium ſemis, lapidis Iudaici hexagium vnum. Eſt itaque hoc medicamentum tale vt calculos conterat, iecoris obſtructiones tollat, ſtomacho gratum ſit, & per vomitum purget. Humores etiam ventris purgat, contemperat humores corruptos. Dum verò id ſumis, vide ne qua ſit in ventriculo cruditas, aut tarda concoctio, aut alicuius humoris corruptio, vel ex amaritudine, vel alia quapiam aliena qualitate, neque cibus aliquis in ventre contineatur, aut ventris ſubductio præter conſuetudinem facta ſit. Dantur ex eo ſiliquæ duodecim cum vino ſtomacho grato & mero. Si verò propter [a] lignoſitatem eorum quæ dantur, offenditur quiſpiam, pilulæ ſedecim à veſpera macerentur priùs in vino, & manè per ſaccum tranſfundantur, & dentur bis ſeptimana.

a Lignoſitatem] Græcè eſt ξυλῶδες. Per lignoſitatem autem duritiam haud dubiè intelligit Nicolaus.

Cap. LXXXV.

PILVLÆ ducentes aquam, epitoniæ nominatæ. Chamelææ, grani Cnidii, elaterii, ſing. drach. vnam, ſucci braſſicæ quod ſatis eſt. Formato pilulas erui magnitudine, dato vbi volueris.

Cap. LXXXVI.

PILVLÆ Oribaſii ſacraræ, purgantes admodum & cranium, & aures, oculos & nares, dentium dolores, abſceſſus, ea quæ in ſtomacho ſunt, & humores: neque anguſtiam, neque querelam facientes, ſed appetentiam exſiccantes, & robur corpori conciliantes, & hilaritatem afferentes. Comitiali morbo correptis, ſubitóque cadentibus, & linguam mandentibus, aut ſpumantibus, vt aliqui à dæmone eſſe correpti putentur, prodeſt has ipſas dari. Melancholicos, elephantia laborantes, lethargicos, & impetigines feras habentes, & reliquos hoc malo correptos, vrinam & ſtercus citra voluntatem excernentes in lecto. Præſertim verò eos qui lethalia medicamenta acceperunt, pleuriticóſque iuuant. Vitioſis ſuccis refertis bonam conſtitutionem faciunt, & ſine omni periculo. Iecinoroſis & lienoſis admodum vtiles, ter per menſem aſſumptæ. Agarici, euphorbii, ſpodii, grani Cnidii, colocynthidis, aloes flauæ, ſingul. vncias tres, ellebori nigri, myrrhæ veræ, ſpicæ nardi, dacrydii, ſingulorum vncias tres, cinamomi, opopanacis, epithymi, piperis longi, ſingulorum vncias quatuor, polii herbæ, caſiæ, ſingulorum vnc. quinque, ſucci malorū quod ſatis eſt. Fingito pilulas erui magnitudine, dato drachmas duas, aut pilulas nouem aut vndecim cubitum ituris, cum mellis temperati menſura vna.

Cap. LXXXVII.

PILVLAE purgantes ſtomachum, valde bonæ. Colocynthidis, agarici, aloes flauæ, epithymi, ſingulorū vnciam ſemis, dacrydii vnc. vnam, rhei barbari hexagia duo, turpeti vnciam ſemis, ſucci abſinthii quantum ſufficit. Finge pilulas erui quantitate, dato dormituris ſeptem aut nouem aut quindecim pro viribus. Poſtea dato ſorbendam vini [a] menſuram vnam.

a Menſuram] Græcè eſt κρᾶσιν. Intelligit igitur hac voce vini menſuram conuenientem, & talem mixtionem quæ cuiuis naturæ reſpondeat, & conueniens ſit.

Cap. LXXXVIII.

PILVLAE purgantes pituitoſos humores, & ad omnem internam refrigerationem, iſchiadicos, & lienoſos probatæ. Bdellii, euphorbii, ellebori nigri, agarici, ſingulorum hexagium vnum, aloes flauæ hexagia tria, pulpæ colocynthidis hexagia duo, nitri hexagium ſemis, dacrydii ſcrupulos duos. Si verò efficaciores efficere cupis, admiſce peplii ſiliquam vnam & quartam partem. Fermentato cum ſucco braſſicæ, fingéque pilulas, dato dormituris nouem aut vndecim aut tredecim. dein ſorbendam præbe vini temperati menſuram vnam.

Cap. LXXXIX.

PILVLAE purgantes, ad arthriticos, ſtomachicos, nephriticos, dolentéſque caput, valde probatæ. Agarici, flauæ bilis, ſingulorum vnciam ſemis, croci, ſpicæ nardi, ſingulorum vnc. vnā, caſiæ, coſti, ſingulorum vncias quatuor, floris iunci odorati vncias duas, carpobalſami vnciam ſemis, mellis roſacei quantum ſufficere videtur. Finge pilulas, dato cubitum ituris pro viribus.

Cap. XC.

PILVLAE purgantes, valde bonæ. Maſtiches, aloes flauæ, ſingulorum vncias tres, dacrydii, peplii, ſingulorum ſiliquas ſeptem, ſucci braſſicæ quod ſatis eſt. Dantur pro viribus.

Cap. XCI.

PILVLAE quinque ſpecierum, purgantes pituitā, probatæ. Agarici, epithymi, aloes flauæ, ſingulorum vnciam vnam, dacrydii vncias duas, colocynthidis vnc. ſemis, paſſi quod ſatis eſt. Dantur pro viribus.

Cap. XCII.

PILVLAE vomitoriæ, admodum bonæ. Braſſicæ ſylueſtris, epithymi, lathyridis, ſingulorum ſtagium vnum, ſucci foliorum, ſylueſtris cucumeris quantum ſufficit. Dantur pro viribus.

Cap. XCIII.

PILVLAE iecinori, ſtomacho, & lieni conuenientes, probatæ. Abſinthii, ſtaphidis agriæ, maſtiches, cumini in aceto macerati & exſiccati, ſingulorum vnciā vnam, colocynthidis vnciam ſemis, [a] caſiæ nigræ medullæ vncias duas, ſucci braſſicæ quantum ſufficit. Fac pilulas erui magnitudine. Dato pro arbitrio tredecim aut quindecim.

a Caſiæ nigræ medullæ] Græcè eſt ἐντεριώνης: quam dictionē antea ſæpe pro colocynthidis pulpa conuertimus. Quum verò hîc colocynthidis ſit facta mentio, pro caſiæ medulla hoc in loco poſitam hanc dictionem cenſemus.

Cap. XCIIII.

PILVLAE ſtomachicæ, admodum mirabiles. Aloes flauæ vncias duas, ſquillæ aſſatæ vnc. vnam, abſinthii vnc. tres, ſucci braſſicæ quod ſatis eſt. Finge pilulas, & præbeto dormituris vndecim aut tredecim, pro viribus.

Cap. XCV.

PILVLAE ſtomachicæ ex abſinthio. Aloes flauæ, maſtiches, abſinthii, ſingulorum vnciam vnam, ſucci marrubii quantum ſatis erit. Dantur tredecim aut quindecim aut ſeptendecim iuxta vires.

Cap. XCVI.

PILVLAE aloedariæ, quas Paulas confecit, purgantes. Aloes flauæ vnc. ſemis, bdellii hexag. vnum S. ſpicæ nardi drach. vnam grana xv. dacrydii vnc. ſemis,

euphorbii vnc.vnam drach.duas,epithymi vnc.duas ſemis,peplii vnc.vnam,colocynthidis, agarici, ſing. dr.1. grana quindecim,ſucci fœniculi quod ſatis eſt.Finge pilulas,& dato quando volueris.

Cap. XCVII.

PILVLAE ab Italis vocatæ Aoriæ, ad ſtomachicos,colicos,nephriticos, & inflatos,valde probatæ. Aloes flauæ,dacrydii,ſing.drach. quinque, roſarum,apii, ſing.drach.duas ſemis,aniſi,fœniculi, ſing.drach.vnam ſemis,croci, colocynthidis, ſing. drach.vnam, hieræ picræ drach.vnam,ſucci tragacanthæ quantum ſufficit. Formato pilulas, & dato cubitum ituris nouem aut vndecim aut tredecim aut quindecim aut ſeptẽdecim pro viribus.

Cap. XCVIII.

PILVLAE laudatæ ad inflationem lienis,& ſtomachi,viſcerum duritiam,& colicos, valde bonæ. Iridis, chamædryos,ſeminis fœniculi,caroi,phu,apii,aniſi,aſari,ſing.drach.duas,cinamomi, zingiberis, chamæmeli, ſing.drach.vnam,ſtichadis,gentianæ, marrubii,ſingul. drach.duas. Trita, bene fermentato cum decocto floris iunci odorati,aſari,& aniſi, quantum ſufficit.Finge pilulas ceraſi granorum magnitudine. Dato vbi voles pilulas tres aut quinque aut ſeptem. Poſtea ſorbendam dato decocti chamæmeli tepidi menſuram vnam.

Cap. XCIX.

PILVLAE magiſtri Iohannis,purgantes. Roſarum in vmbra exſiccatarum, ſeminis fœniculi, aniſi, apii,croci,ſingulorum ſiliquas ſex, aloes flauæ, dacrydii, ſing.vnc.ſemis,rhei barbari hexag.vnum, turpeti hexagia duo,ſucci braſſicæ vel abſinthii quod ſatis eſt. Fac pilulas erui magnitudine. Dato dormituris pilulas vndecim aut tredecim aut quindecim aut ſeptendecim pro viribus.

Cap. C.

PILVLAE probatæ, purgantes caput & ſtomachum. Colocynthidis,ſcammoniæ, ſing. hexag.duo, maſtiches,rhei barbari,ſing.hexag.vnum, agarici,aloes flauæ,ſingulorum vnc.ſemis,turpeti hexag.vnum, ſucci braſſicæ quod ſatis eſt.Dantur dormituris ſeptem aut nouem aut vndecim aut tredecim aut quindecim. Pòſt ſorbendum dato vinum temperatum.

Cap. CI.

PILVLAE admirabiles valde,ad deſtillationes. Aloes flauæ hexag.vnum, thuris maſculi, florum vrticarum, [illegible]rhæ,ſing.hexagii quartam partem, rhei barbari hexag. vnum, pulueris hieræ picræ Galeni drach. duas, turpeti hexag.vnum,ſucci fœniculi quod ſatis eſt.Finge pilulas ciceris magnitudine.Præbeto cubitum ituris nouem aut vndecim aut tredecim.

Cap. CII.

PILVLAE ad deſtillationes,arthriticos, podagricos,neruorum incontinentiam, & omnia mala fluxionis.Sunt verò admodum laudatæ. Aloes flauæ drach. vnam ſemis, dacrydii drach. vnam, rhei barbari drach. vnam ſemis,colocynthidis, abſinthii, turpeti,roſarum rubearum,agarici,ſing.drach. vnam, ſtichadis drach.vnam ſemis,maſtiches drach.vnam,pulueris hieræ picræ Galeni drach.duas ſemis,hermodactyli drachm.duas,ſagapeni,opopanacis,bdellii,ammoniaci,ſpicæ,ſing.drachmam ſemis,ariſtolochiæ longæ & rotundæ,ſing.drachmam ſemis,cinamomi drach.vnam,vuæ paſſæ drach. duas,croci ſcrup.duos,ſucci fœniculi quantum ſufficit. Formato pilulas ciceris quantitate, dato dormituris vndecim aut tredecim aut quindecim aut ſeptendecim. deinde ſorbendum præbeto vini temperati poculum vnum.

Cap. CIII.

PILVLAE purgantes caput,viſcera,vterum, & vniuerſum corpus. Colocynthidis hexag.vnum,ſcammoniæ hexagia duo,maſtiches hexag.ſemis, rhei barbari hexag.duo,agarici hexag.vnum S.turpeti hexag.tria, aloes flauæ vnc.vnam S.thuris maſculi hexag.S. abſinthii,roſarum, ſing.dr.v[illegible]s hieræ picræ Galeni hexag.tria,croci hexag[illegible] [illegible]exag. vnum, epithymi hexag.S.ſeminis fœnic[illegible],ſing.hexag.ſemis, ſucci roſarum quantũ ſuf[illegible]. Fi[illegible]ge pilulas ciceris magnitudine, dato cubitum ituris tredecim aut quindecim aut ſeptendecim. Poſtea ſorbendum dato vini temperati poculum vnum.

Cap. CIIII.

PILVLAE ad omnes deſtillationes,admodum nobiles. Rhei barbari drach. vnam, aloes flauæ hexagia duo,turpeti,hermodactyli, ſing. drach. vnam, pulueris hieræ picræ Galeni hexag. vnum, maſtiches, ſtichadis, ſing.drach.ſemis,roſarum ſcrup.vnum,ariſtolochiæ lõgæ & rotundæ,ſing.drach.ſemis,ſagapeni, opopanacis, bdellii,ſpicæ, ſing. drach. ſemis, dacrydii hexag.ſemis, ammoniaci,cinamomi,ſing.drach. ſemis,croci ſcrupul. vnum,ſenæ,epithymi,agarici,ſing.drachm.ſemis, ſucci fœniculi quod ſatis eſt.Fac pilulas ciceris magnitudine, dato dormituris nouem aut vndecim aut tredecim pro viribus. poſtea ſorbendum præbeto vini temperati poculum vnum. Vtiles ſunt etiam hæ pilulæ podagricis, arthriticis,& neruorum incontinentiæ.

Cap. CV.

PILVLAE ad deſtillationes, mala defluxionum, podagricos & arthriticos. Rhei barbari hexag.vnum, dacrydii ſcrup.quatuor, aloes flauæ hexag.duo,hermodactyli,turpeti,ſing.drach.vnam,ſtichadis drach.ſemis, pulueris hieræ picræ Galeni hexag.vnum,maſtiches,roſarum,ſing.ſcrup.vnum,ariſtolochiæ lõgæ & rotundæ, ſing.drach.ſemis, tartari hexag. vnum, croci drach.ſemis,ſucci roſarum aut hermodactyli quod ſatis eſt.Finge pilulas erui magnitudine,dato ituris cubitum tredecim aut quindecim pro viribus.

Cap. CVI.

PILVLAE datæ ad omnes affectus præſtantes. Myrobalani citrini,rhei barbari,ſing.drach.duas,dacrydii drach.duas ſemis, myrobalani cepuli & Indici,agarici,colocynthidis,polypodii, ſing. drach. vnam, turpeti drach.tres, maſtiches, roſarum, ſalis foſſilis,zingiberis, epithymi,aniſi,ſing.drach.ſemis. Trita fermẽtato cum ſaccharo roſato laxatiuo quantum ſatis erit, & fac pilulas ciceris quantitate,dato dormituris, aut media nocte nouem aut vndecim aut tredecim aut quindecim pro viribus.

Cap. CVII.

PILVLAE ad ſtomachicos,colicos,& inflatos, valde probatæ. Maſtiches,cinamomi, zingiberis, caryophylli,piperis longi & nigri,ſacchari,dacrydii,ſing.drachmas duas,ſucci apii quod ſatis eſt. Fac pilulas ciceris magnitudine,dato vbi voles ſeptem aut nouem aut vndecim aut tredecim pro viribus.

Cap. CVIII.

PILVLAE purgantes caput, & ſtomachum à craſſis humoribus moleſtatum. Valent etiam ad dolorem inteſtinorum & viſcerum, ad eos [a] qui non nutriuntur, non appetentes cibum,& inflatos. Hieræ picræ Galeni drach.vnam, myrobalani citrini & Indici, abſinthii, ſing.drach.tres,maſtiches,aniſi, myrobalani bellirici,agarici,myrobalani emblici,ſing.drach. tres ſemis,zingiberis drach.duas,caryophylli, ſalis gemmæ, floris iunci odorati,ſing.drach.vnam, turpeti drach. duas, dacrydii drach.ſemis,ſucci abſinthii quod ſatis eſt.Finge pilulas, & dato cubitum ituris drach. duas aut tres pro viribus. Poſtea ſorbendum præbeto vini temperati poculum vnum.

a Qui non nutriuntur] In codice manuſcripto non rectè legitur τρεφομένους, omiſſa οὐ dictione.

Cap. CIX.

PILVLAE ex agarico,ad eos qui nõniſi recta ceruice & difficulter ſpirant, & deſtillatione laborant, valde laudatæ. Agarici drach.vnam ſemis,iridis, marrubii,ſingul. drach. vnam ſemis, turpeti, hieræ picræ Galeni,ſingulorum drach.duas,colocynthidis, ſarcocollæ,

zzz.iii.

ſing.drach.vnam,g[illegible] [illegible]antum ſufficit. Formato pilulas,præbeto dormit[illegible] [illegible]decim aut tredecim aut quindecim aut ſeptend[illegible] pro viribus. Poſtea ſorbendum præbeto vini temp[illegible] poculum vnum.

Cap. CX.

PILVLAE ad ſtomachicos,lienoſos, nephriticos, iecinoroſos, caput d[illegible]es, & ſimpliciter ad omne hypochondriorum malum,ad arthriticos,datæ quando lubet,vel ante vel pòſt cibum. Maſtiches, cardamomi, croci,calami odorati,folii,nucis moſchatæ,cumini,ſpicæ,carpobalſami,floris iunci odorati,caryophylli,maceris,zingiberis, galangæ, iuniperi,aſari, apii, petroſelini, fœniculi & aſparagi ſemen,[a] rhei Pontici, ruſci,cyperi,[b] carei,cubebe,xylobalſami,chamædryos,chamæpityos thymi,epithymi,ſenæ,coſti, ſaxifragi,lapidis Armenii, pulegii,ſileris,ammeos,amomi,anethi,milii ſolis,ſeminis portulacæ & lactucæ,mannæ, gummi, [c] calacãthes, ſeminis bombacii & maluæ,glycyrrhizæ, tragacanthæ, myrobalani Indici,abſinthii,caſuthæ, aniſi,zedoariæ,cinamomi,ſing.vnc.ſemis,turpeti,hermodactyli,agarici, ſing.vnc.vnam, rhei barbari quantum omnium aliarũ ſpecierum,aloes flauæ tantundem, vini rubei quod ſatis eſt.Finge pilulas erui magnitudine,& præbeto cubitum ituris vndecim aut tredecim aut quindecim aut ſeptendecim. dein ſorbendum dato vini temperati poculum vnum. Conferunt etiam iis qui nihil appetunt, & non concoquunt, inflationéque viſcerum laborãtibus, & ipſi ſtomacho.

a Rhei Pontici] Et ex hoc loco apparet rheum Ponticum à rheo barbaro, cuius paulo pòſt fit mentio, eſſe diuerſum. b Carei] Græcè legitur καρύου pro καρέου. c Calacanthes] Manuſcriptus codex legit καλακάνθης. Quid verò ſit καλάκανθα, ignorare me fateor. Fortè legendum erit λευκακάνθης.

Cap. CXI.

PILVLAE valde probatæ ad arthriticos. Turpeti,hermodactyli,ſing.drach. vnam,myrobalani cepuli & Indici & citrini, colocynthidis, zingiberis, ſaxifragi, aniſi,apii ſeminis,cuſcutæ, croci,ſenæ, maſtiches, ſing. ſcrup.vnum,agarici ſiliq. octo, aloes flauæ drach.duas, dacrydii drach.vnam,rhei barbari drach.duas,ſucci fœniculi quãtum ſatis eſſe videbitur.Finge pilulas, & præbe dormituris vndecim vel tredecim aut quindecim. dein ſorbendum exhibe vinum temperatum.

Cap. CXII.

PILVLÆ ad arthriticos,& omnem fluxionem factam à craſſis & lentis humoribus in ſtomacho. Aloes flauæ,hermodactyli,myrobalani empelitici bellirici & citrini,colocynthidis,turpeti, ſenæ, bdellii, ſagapeni,agarici,ſing.drach.vnam,ſarcocollæ,caſtorei,euphorbii, opopanacis,cuſcutæ,ſeminis apii,ſing.drach.ſemis,rhei barbari hexagium vnum,croci,dacrydii aſſati, ſing.ſiliquas octo,ſucci fœniculi quod ſatis eſt. Fac pilulas,dato cubitum ituris nouem aut vndecim aut tredecim.

Cap. CXIII.

PILVLAE probatæ ad arthriticos, podagricos, neruorum incontinẽtiam, & omnem corporis noxam. Thuris maſculi hexagii quartam partem, nucem moſchatam vnam, baccarum lauri repurgatarum drachm. duas,aloes flauæ hexag.quatuor, hermodactyli hexag. duo,roſarum hexagii quartam partem, maſtiches, zingiberis,croci,caryophylli,cinamomi, piperis longi,ſingul.hexagii quartam partem, turpeti hexag.tria, ſcammoniæ hexag.vnum, rhei barbari hexag. duo, ariſtolochiæ longæ & rotundæ,ſing.hexag.ſemis, polypodii hexagia duo,agarici,myrobalani citrini & flaui, ſingul.hexagium ſemis,ſenæ hexag.vnum ſemis, pulueris hieræ picræ Galeni hexagia tria,ſucci fœniculi & hermodactyli quantum ſufficit.Fac pilulas ciceris quantitate. Dato dormituris vndecim aut tredecim aut quindecim.Poſtea ſorbendum exhibeto vini temperati poculũ vnum.

Cap. CXIIII.

PILVLÆ ad iecinoroſos, lienoſos, omne corporis vitium,deſtillationes,& arthriticos,valde vtiles. Aloes flauæ drach.tres,rhei barbari, turpeti, ſing. hexag.vnũ,

A agarici,ſenæ,epithymi,ſing.drach. vnam, roſarum drachmam ſemis, maſtiches grana quindecim, ſtichadis drach.ſemis, pulueris hieræ picræ Galeni hexagia duo, dacrydii ſcrupulos quatuor, colocynthidis drachmam vnam, croci ſcrupulos duos, hermodactyli drach.duas, ſucci fœniculi & hermodactyli quantum ſufficit. Formato pilulas, dato cubitum ituris vndecim aut tredecim aut quindecim. Poſtea ſorbendum exhibeto vini temperati poculum vnum.

Cap. CXV.

B PILVLAE è myrobalano, ad incontinentiam neruorum,difficultatem vrinæ,podagricos, arthriticos,iecinoroſos,lienoſos,craſſos & lentos humores in ſtomacho,& omnem corporis impuritatem,gratia Dei,ſanitatem illis qui eis vtuntur conciliantes. Aloes flauæ hexagia duo, hermodactyli parui & magni, ſingulorum hexagium vnũ,myrobalani empelitici bellirici & citrini,colocynthidis,ſingulorum drachmam vnam,turpeti hexagium vnum,ſenæ,epithymi, ſingulorum drachm. vnam,ammoniaci,ſpicæ, ſingulorum drachmã ſemis,
C bdellii,ſagapeni,opopanacis,ſingulorum drachmam vnam,agarici hexagium vnum, caſtorei, euphorbii, ſingulorum drachmam vnam,cuſcutæ, ſeminis apii,abſinthii,ſingulorum drachmam ſemis, croci ſcrupul. duos, rhei barbari hexagium vnum, roſarum ſcrupulos duos, ſtichadis drach.vnam,pulueris hieræ picræ Galeni hexagia duo, dacrydii drachmam vnam, maſtiches, thuris maſculi,ſingulorum ſcrupulum vnum,ariſtolochiæ lõgæ & rotundæ,ſingulorum drachmam ſemis, ſucci fœniculi quod ſatis eſt.fac pilulas ciceris magnitudine,da-
D to dormituris vndecim aut tredecim aut quindecim pro viribus.dein ſorbendum,febre vacantibus, vini poculũ vnum:febricitantibus,aquam tepidam exhibeto.

Cap. CXVI.

PILVLAE ad eos qui ſunt correpti elephantia,ex euphorbio,admodum nobiles. Agarici,euphorbii,polypodii,grani Cnidii, colocynthidis, ſingulorum hexagia duo,aloes flauæ vnciam ſemis, ellebori nigri, myrrhæ,ſpicæ nardi,ſingulorum hexag.duo ſemis,dacrydii hexagia duo,cinamomi, opopanacis,epithymi, piperis
E communis,ſing.vnc.ſemis ſiliq.quatuor,polii,caſiæ,ſingulorum hexagia duo drachm. vnam, ſucci pomorum dulcium quantum ſufficit. Fingito pilulas: dato cubitũ ituris vndecim aut tredecim aut quindecim aut ſeptendecim pro viribus. Poſtea ſorbendum dato vinum temperatum menſura vna. Poſthæc alternis diebus exhibeto paſtillum de vipera bibendum manè ieiuno,cum decocto calaminthæ montanæ quantum vis.Eſt enim valde probatum & vtile medicamentum.

Cap. CXVII.

F PILVLAE Aoriæ vocatæ, ex Meſue,laudatæ. Cepuli myrobalani,empelitici & bellirici,ſing.drachm. duas ſemis,turpeti drach.nouem,agarici, dacrydii,ammoniaci,ſing.drach. duas,ſeminis apii & aniſi,ſing. dr. vnam,aloes flauæ drach. quatuor, ſalis foſſilis drachm. duas,nucem moſchatam vnam,caryophylli drachmam ſemis,hieræ picræ Galeni drach.quinque, maſtiches dr. vnam, rhei barbari hexag. vnum ſemis, ſucci fœniculi, aut ſolani quantum ſufficit. Formato pilulas, dato dor-
G mituris pilulas nouem aut vndecim aut tredecim pro viribus.deinde ſorbendum præbeto vini temperati poculum vnum.Sunt bonæ ad melancholicos.

Cap. CXVIII.

PILVLAE ſomniferæ,& mitigantes dolorem,datæ dormituris. Caſtorei,galbani, apii,petroſelini,& aniſi,myrrhæ,opii,croci,ſing.hexagium vnum,papaueris albi hexag.vnum ſemis, ſeminis ocimi hexag. vnũ, ſtillatitii roſarum liquoris boni quod ſatis eſt. Finge pilulas erui quantitate, præbeto quinque aut ſeptem pro
H viribus.ſũt mirabiles admodum ad colicos & inflatos. Pòſt ſorbendam dato aquam tepidam.

Cap. CXIX.

PILVLAE ad arthriticos,admodum nobiles. Aloes flauæ drach.vnam, hermodactyli, turpeti, ſing.dr.

vnam,rhei barbari hexag. vnum, roſarum ſiliq.tres,dacrydii ſcrup.duos,croci ſcrup.vnũ, ſucci fœniculi quod ſatis eſt.Fac pilulas ciceris magnitudine, dato cubitum ituris nouem,aut vndecim,aut tredecim.Poſtea ſorbendum dato vini temperati poculum vnum.

Cap. CXX.

PILVLAE ad arthriticos,podagricos,& omne malum corporis,laudatæ. Aloes flauæ hexag.vnum,hermodactyli parui & magni,ſing.drach.vnam,rhei barbari hexag.vnum,dacrydii ſcrup. duos, croci ſcrup.vnum, ſucci hermodactyli quantum ſufficit. Finge pilulas ciceris quantitate,dato dormituris nouem aut vndecim aut tredecim pro viribus.dein ſorbendum præbe vini temperati poculum vnum.Sunt admodum vtiles.

Cap. CXXI.

PILVLAE ad arthriticos, podagricos, & deſtillatione laborantes, admodum bonæ. Maſtiches, zingiberis,cinamomi, caryophylli,piperis longi,ſing.drach. vnam,dacrydii hexag. duo, rhei barbari hexag. vnum, turpeti hexag.ſemis, croci ſcrup.vnum, hermodactyli drachm. vnam,aloes flauæ hexag.vnum,ſucci fœniculi quod ſatis eſt.Formato pilulas ciceris quantitate. Dato vndecim aut tredecim aut quindecim cubitum ituris. Pòſt ſorbendũ præbeto vini temperati poculũ vnum.

Cap. CXXII.

PILVLAE vocatæ [a]coccerri,ad laborantes deſtillatione,caput dolentes,hemicranicos, lippitudine & neruorum incontinentia affectos. Hieræ picræ Galeni drach.quinque,dacrydii drach.vnam ſemis, pulpæ colocynthidis drach.ſemis,turpeti, ſtichadis Arabicæ, ſing. drach.duas ſemis,ſagapeni, opopanacis, bdellii, ammoniaci,agarici,ſpicæ,ſing.drach.ſemis, rhei barbari,aloes flauæ, ſing.hexag. vnum, ſucci fœniculi quod ſatis eſt. Finge pilulas, dato dormituris vndecim aut tredecim aut quindecim.Poſt ſorbẽdum dato vini temperati poculum vnum.

a Pilulæ coccerri,vulgò vocatæ cochiæ.

Cap. CXXIII.

PILVLAE nominatæ ab Italis cotzeræ, prædictis ſimiles,admodum bonæ. Aloes flauæ hexag. vnum,colocynthidis,maſtiches,abſinthii,turpeti,agarici, ſingul. drach.duas,roſarum drach.vnam,rhei barbari hexag.vnum ſemis,ſtichadis,dacrydii,ſing.drach.tres,hieræ picræ Galeni drach. quinque, hermodactyli drach.vnam ſemis,ſucci fœniculi quod ſatis eſt. Finge pilulas ciceris quantitate.præbeto cubitum ituris vndecim aut tredecim aut quindecim pro viribus. dein dato ſorbendum vini temperati poculum vnum.

Cap. CXXIIII.

PILVLAE nominatæ cotzeræ, ſimiles prædictis. Colocynthidis drach.ſemis gran.ſeptem,turpeti,ſtichadis,ſing.drach.vnam gran.quindecim, agarici drach.vnam,ſpicæ gran.quindecim, rhei barbari hexag.vnum, maſtiches drach.ſemis, hieræ picræ Galeni hexag. vnu, aloes flauæ hexag.ſemis,roſarum drach. ſemis, dacrydii ſcrup.duos, hermodactyli hexag.vnum, ſenæ hexag.ſemis,croci ſcrup.duos, epithymi hexag.vnum,myrobalani flaui & citrini,ſing.hexa.S.ſucci fœniculi quod ſufficit. Facito pilulas ciceris quantitate, dato dormituris vndecim aut tredecim pro viribus Poſtea præbeto ſorbendum vini temperati poculum vnum.

Cap. CXXV.

PILVLAE vtiles ad caliditatem iecoris,& ad dyſentericos,mirabiles. Lemnii ſigilli,ſucci plantaginis maioris,ſing.hexag.vnum ſemis, ſanguinis draconis, boli Armenii,ſucci acaciæ,maſtiches,ſing.hexag.vnum,gũmi Arabici,ſing.hexagium ſemis,cataſtathi hexagii tertiam partem,ſucci plantaginis minoris vnc. ſemis, rhei barbari [a]vſti hexag.ſemis, ellebori nigri [b]hexag.vnum, Finge pilulas,dato cubitum ituris ſeptem aut nouem.

a Vſti] in manuſcripto codice falſo καπτȣ̃ pro καυςȣ̃ legitur. b Hexagium vnum] Græcè legitur ἀγκάτιον α΄.forte pro ἑξά γιον α΄.Temere tamen citra melioris codicis fidem nihil ſtatuemus.

Cap. CXXVI.

PILVLAE ex aloe, ad deſtillationes, grauitatem

A capitis,& omnia è capite in oc[illegible]os aut in quamcunque corporis partem decur[illegible]a mala. Aloes flauæ hexag.vnum,floris cartami,[illegible]æ,ſing.hexag.ſemis,thuris maſculi drach.ſemis,[illegible]barbari drach.vnã, ſucci fœniculi quod ſatis eſt. F[illegible]s ciceris magnitudine,dato dormituris nouem [illegible]ndecim aut tredecim.Pòſt ſorbendum præbeto vini temperati poculum vnum.

Cap. CXXVII.

PILVLAE ad arthriticos,podagricos,iecinoroſos,

B lienoſos,& omnis generis partes corporis fluxione laborantes, ſanæ appellatæ. Epithymi,colocynthidis,agarici,myrobalani citrini & flaui,abſinthii, ſing.drach.ſemis,polypodii,turpeti,rhei barbari, ſing.hexag.vnum, hermodactyli magni & parui, ſing.hexag.vnum ſemis, dacrydii drach.vnam ſemis,croci drach.ſemis, roſarum grana quindecim, ariſtolochiæ longæ & rotundæ, ſing. drach.ſemis,cinamomi,ſpicæ, aſari,xylobalſami,carpobalſami,ſing.drach.vnam, violarum gran. quindecim, zingiberis,caryophylli, ſing. drach. ſemis gran.ſeptem,

C ſeminis fœniculi & aniſi, ſing. hexag.ſemis, aloes flauæ vnc.vnam,pulueris hieræ picræ Galeni vnc.ſemis, ſucci fœniculi quod ſatis eſt. Finge pilulas ciceris quantitate: dato cubitum ituris tredecim aut quindecim aut ſeptendecim pro viribus.poſtea ſorbendum præbeto vini temperati quantum ſufficit.

Cap. CXXVIII.

PILVLÆ ad arthriticos,podagricos,& omnia corporis è fluxione nata mala. Epithymi, colocynthidis, agarici,myrobalani flaui & citrini,abſinthii,ſing.drach.

D ſemis,polypodii,turpeti,rhei barbari, ſing.hexag. vnũ, hermodactyli magni & parui,ſing.hexagium vnũ S.dacrydii drachmam vnam ſemis, croci drachmam ſemis, roſarum gran. quindecim, ariſtolochiæ longæ & rotundæ,ſing.drach.ſemis,cinamomi, ſpicæ, aſari,xylobalſami,carpobalſami, ſingul.drach. vnam, violarum grana quindecim,zingiberis, caryophylli,ſeminis fœniculi,aniſi,ſing.drachmam vnam, aloes flauæ vnciam vnam, ſucci roſarum quod ſatis eſt.Fac pilulas ciceris quantita-

E te,dato dormituris vndecim aut tredecim aut quindecim pro viribus.deinde ſorbendum præbeto vini temperati poculum vnum.

Cap. CXXIX.

PILVLAE ad melancholicos,admodum probatæ. Agarici, turpeti,glycyrrhizæ,ſing.hexag.ſemis & quartam partem, epithymi,hyſſopi Cretenſis,ſing.hexag.ſemis,rhei barbari hexag. vnum, tragacantha, bdellii,lapidis lazurii, lapidis Armenii, croci, ſingulorum hexagii quartam partem,ſcammoniæ hexagium vnum,ani-

F ſi hexagium ſemis,aloes flauæ hexag. duo ſemis,chryſobalani magni hexag.ſemis quartam partem, chryſobalani parui hexag.ſemis, pulpæ colocynthidis, rhei Indici,ſing.hexag.ſemis & quartam partem, ſeminis intybi hexag.vnum ſemis,ſenæ hexag.vnum,polypodii hexagia duo,ſucci abſinthii aut braſſicæ quod ſufficit.Fac pilulas,dato dormituris vndecim aut tredecim aut quindecim aut ſeptendecim pro viribus. Poſtea ſorbendum præbeto vini temperati poculum vnum.

Cap. CXXX.

G PILVLÆ ad melancholicos aliæ,laudatæ. Quinque myrobalanorum generum ſine flauis,ſing. vnc. ſemis,polypodii,epithymi, ſtichadis herbæ, ſingulorum drach.duas,agarici drach.vnã,rhei barbari hexag. vnũ, ſenæ hexag.duo,dacrydii hexag. ſemis, ſucci myrobalani aut fœniculi quod ſatis eſt. Formato pilulas ciceris magnitudine, dato cubitum ituris vndecim aut tredecim pro viribus.dein ſorbendum præbeto vini temperati poculum vnum.

Cap. CXXXI.

PILVLÆ ad deſtillationes,admodum probatæ.

H Aloes flauæ,dacrydii,rhei barbari,pulpæ colocynthidis, turpeti,agarici,ſing.drach.duas,maſtiches, roſarum,ſingul.drach.i.ſtichadis dr.duas, hieræ picræ Galeni dr. v.

ſucci roſarum au[illegible] i quantum ſufficit. Fingito pilulas ciceris qu[illegible] & præbeto dormituris vndecim, aut tredecim, aut qu[illegible] aut ſeptendecim, pro viribus. deinde ſorbendu[illegible] vini temperati poculum vnum.

Cap. [illegible]XXXII.

PILVLÆ a[illegible]ationes, purgantes, probatæ. Aloes flauæ vnciam [illegible], pulpæ colocynthidis hexagia duo, ſcammonii hexag. vnum, maſtiches hexagiũ ſemis, rhei barbari hexag. vnum, thuris maſculi drach. ſemis, pulueris hieræ picræ Galeni hexag. vnum, ſucci fœniculi quod ſatis eſt. Fac pilulas ciceris magnitudine, dato dormituris vndecim aut tredecim aut quindecim pro viribus. dein ſorbendum præbeto vini temperati poculum vnum.

Cap. CXXXIII.

PILVLÆ mirabiles ex elaterio, ad difficulter & nonniſi recta ceruice ſpirantes. Purgant pituitam, & in viſceribus obſtructiones à craſſis & lentis humoribus corpus malè afficientibus natas tollunt, & ſynanchicos iuuant. Purgãt etiam pituitoſum & craſſum humorem ex ſtomacho. Agarici grana octodecim, colocynthidis grana ſex, elaterii grana quatuor, rhei barbari hexagium ſemis, aloes flauæ drach. vnam, ſucci glycyrrhizæ, aut apii, aut abſinthii, quantum ſufficere videtur. Formato pilulas erui quantitate. Dato cubitum ituris, aut media nocte tredecim aut quindecim aut ſeptendecim pro viribus. Poſtea ſorbendum præbeto vini temperati tepidi poculum vnum.

Cap. CXXXIIII.

PILVLÆ ad quartanas, ex ſena. Papaueris albi drach. ſex, agarici ſiliq. octodecim, croci ſcrup. duos, maſtiches drach. duas, ſenæ vnc. ſemis, polypodii vnc. vnã, epithymi vnc. S. hieræ picræ laxatiuæ, benedictæ laxatiuæ, ſing. vnc. S. cydonitis laxatiui, ſacchari roſacei laxatiui, ſing. hexag. duo, rhei barbari hexag. I. S. dacrydii hexag. ſemis, ſucci braſſicæ aut fœniculi. Finge pilulas ciceris quantitate. dato ituris cubitum, aut media nocte vndecim aut tredecim aut quindecim pro viribus.

Cap. CXXXV.

PILVLÆ ad iecinoroſos, lienoſos, melancholicos, & omne corporis vitium. Purgant caput & oculos mirificé. Aloes flauæ dr. quinque, dacrydii dr. IIII. roſarum, apii ſeminum, ſing. dr. I. ſeminum aniſi, fœniculi, ſingulorum drachmas duas, croci drachmam vnam, colocynthidis drach. vnam, pulueris hieræ picræ Galeni drach. ſeptem, benedictæ laxatiuæ drach. quatuor, cydonitis laxatiui, ſacchari roſacei laxatiui, ſingulorum vnc. ſemis, rhei barbari hexagia duo, ſenæ, epithymi, ſingulorum vnc. ſemis, agarici hexagia duo, polypodii vnciã ſemis, ſucci fœniculi aut roſarum quod ſatis eſt. Fingito pilulas ciceris quantitate paruas. Præbeto media nocte nouem aut vndecim aut tredecim pro viribus, & permitte vt dormiat.

Cap. CXXXVI.

PILVLÆ mirabiles ſanæ nominatæ, ad podagricos, arthriticos, iecinoroſos, lienoſos, & muliebria mala, laudatæ. Quinque generum myrobalanorum, demptis flauis, ſingulorum vnc. ſemis, turpeti hexagia duo, rhei barbari hexag. vnum ſemis, roſarum rubrarum drach. vnam, agarici drach. duas, maſtiches drach. vnam, hieræ picræ Galeni, benedictæ laxatiuæ, cydonitis laxatiui, ſingulorum hexag. tria, pulueris hieræ picræ Galeni dr. II. cinamomi drach. vnam ſemis, croci drachmam vnã, tartari, ſenæ, epithymi, polypodii, ſingulorum hexagia duo ſemis, aloes flauæ hexagia tria, dacrydii hexagium vnum, colocynthidis drach. vnam, hermodactyli hexagia duo, papaueris albi hexagium vnum, ſacchari roſacei laxatiui hexagia tria, ſucci roſarũ aut fœniculi quod ſatis eſt. fac pilulas ciceris quantitate. Dato dormituris nouem aut vndecim aut tredecim aut quindecim, pro viribus.

Cap CXXXVII.

PILVLAE aliæ ſanæ nominatæ, ad melancholicos, bilioſos, pituitoſos, podagricos, arthriticos, vtiles, & totum corpus à prauis humoribus purgant. Valent etiã ad ſcabiem, pruritum, impetigines, lepras, & elephantia correptos. Senæ hexag. tria, epithymi repurgati vnc. vnam, polypodii repurgati vncias duas, quinque generum myrobalanorum demptis flauis, ſingulorum vnciam vnam ſemis, turpeti vnciam ſemis, rhei barbari hexagia duo, dacrydii hexagia duo, cydonitis laxatiui, ſacchari roſacei laxatiui, ſingulorum vnciam vnam, roſarũ vnciam ſemis, agarici hexag. duo, aloes flauæ vnciam vnam, benedictæ laxatiuæ, hieræ picræ laxatiuæ, ſingulorum vnciam vnam ſemis, pulueris hieræ picræ Galeni vnciam vnam, colocynthidis hexagia duo, croci hexagium vnum, ſucci fœniculi quod ſatis eſt. Finge pilulas ciceris quantitate, dato media nocte vndecim aut tredecim aut ſeptendecim pro viribus.

INDEX LEXOPYRETORVM, ID EST FINIENtium febres: item impetigines & calculos curantium medicamentorum.

Lexopyreton Ambroſia, Cap. I.
Lexopyreton epirrhema, expertum, Cap. II.
Lexopyreton certum ac conſtans, admodum bonum, Cap. III.
Lexopyreton admodum nobile, Cap. IIII.
Impetiginum ferarum ſanatio valde bona, Cap. V.
Lichenicum ad tenera corpora, probatum, Cap. VI.
Lichenica illitio admodum bona, Cap. VII.
Lichenica inunctio valde laudata, Cap. VIII.
Lichenicus paſtillus probatus, Cap. IX.
Lichenica illitio, & ad alphos experta, Cap. X.
Lichenica inunctio facta in medio pulpæ brachiorum & alarum, Cap. XI.
Lichenicum & pſoricum expertum, Cap. XII.
Lichenicum expertum, Cap. XIII.
Lichenica illitio experta, Cap. XIIII.
Lichenica inunctio probata, Cap. XV.
Lichenica illitio admodum bona, Cap. XVI.
Lichenica inunctio nobilis, Cap. XVII.
Lichenica illitio valde laudata, Cap. XVIII.
Lichenica inunctio admodum bona, Cap. XIX.
Lichenica illitio, Cap. XX.
Lichenas & pruritus ſanans, Cap. XXI.
Lichenica illitio conſtans, Cap. XXII.
Calculoſorum potus, expertus ad calculos veſicæ, Cap. XXIII.

De Lexopyretis: item impetigines & calculos ſanantibus medicamentis,

Sectio trigeſimatertia.

Cap. I.

A LEXOPYRETON,[a] hoc eſt finiens febrem, Ambroſia. Croci drachmas duas, lithargyri vnciam vnam ſemis, chamæmeli vnciam vnam, adipis ſuilli recentis, ceræ puræ, olei roſacei, ſingulorum vncias tres, meliloti vnciam vnam ſemis, ſeminis lini vncias viginti. Bene paratum reconde ad vſum.

a Lexopyreton] Λεξοπύρετον medicamentum Græcis dicitur finiens febrem, à λήγω, & πυρετός.

Cap. II.

B LEXOPYRETON [a] epirrhema expertum. Succi ſolani, ſucci colocynthidos, ſingulorũ libram ſemis, ouorum lutea quatuor, olei roſacei, olei chamæmelini, ſingulorum vncias quatuor. Miſce omnia ſimul probè, & conijce in linteum, ac crebrò mutato.

a Epirrhema] Græce ἐπίῤῥημα. Fortè ſic nominatum eſt hoc medicamentum, quod inſtar ſuoueſtimenti (vt ita dicam) quod Græcis ἐπίῤῥιμμα vocatur, linteo exceptum adhibeatur. niſi malis ἐπίθεμα legere.

Cap. III.

C LEXOPYRETON certum, admodum bonum. Foliorum braſſicæ & apij diligenter tritorum vt ad cerati redigantur craſſitudinem, adijce illis aliquid panis puri macerati in aqua frigida. Terito diligenter, & admiſce olei quod ſatis eſt. Subactum diligenter illine panno, & vtere frequenter mutando.

Cap. IIII.

LEXOPYRETON admodum mirabile. Croci vnciam ſemis, lithargyri, olei roſacei, adipis ſuilli recentis, ſingulorum vncias tres, ceræ puræ vnc. duas & quartam partem, ſucci ſeminis lini vnciam ſemis drachmã vnam, mellis Attici vnciam vnam. Crocum & lithargyrum terito in aqua. excipe cerato frigido, & vtere vt ſuprà dictum eſt.

D Cap. V.

IMPETIGINVM ferarum admodum pulchra ſanatio. Radicis aſphodeli, ſulphuris ignem non experti, manna, ſingulorum vnciam vnam. Trita bene irrigato cum acerrimo aceto, & illine.

Cap. VI.

IMPETIGINIBVS conueniens, in teneris corporibus probatum. Semen lini tuſum & cribratum madefacito cum acerrimo aceto vt ſordium craſſitudinem acquirat, & illine.

E Cap. VII.

LICHENICA illitio admodũ bona. Thuris, gummi, ſingulorum hexagium vnum. Trita probe irrigato cum aceto acerrimo vt ſordium craſſitudinem acquirant, illine nitro prius perfricans locum.

Cap. VIII.

LICHENICA illitio valde laudata. Succum dauci ſyluestris, & allia repurgata terito cum modico ſale: illine deſuper nitro prius perfricans locum. aut protoſtacten illine.

F Cap. IX.

LICHENICVS paſtillus, probatus. Thuris maſculi, ſulphuris ignem non experti, radicis aſphodeli, ſingulorum vnciam ſemis. Trita in pollinem cum aceto acerrimo madefacito, & crebrò illinito.

Cap. X.

LICHENICA illitio, & ad alphos experta. Aluminis ſciſſilis & rotundi, miſyos, thuris maſculi, radicis aſphodeli, chalcitidis, melanteriæ, aphonitri, chalcanthi, ſulphuris ignem non experti, gummi, ſquamæ æris, ſingulorum ſcrupulos tres, æruginis raſilis, cantharidum, ſingulorum ſcrupulum vnum ſemis. Trita bene irrigato cum ſucco herbæ heliotropij, & aceto acerrimo, ſubigitóque vt glutinis conſiſtentiam accipiat, & illine.

Cap. XI.

LICHENICA illitio eorum quæ facta ſunt in medio [a] pulpæ brachiorum & alarum, probata. Lithargyri drachmam vnam ſemis, ſulphuris ignem non experti, cimoliæ, ſingulorum drachmam ſemis. Trita macerato cum oleo roſaceo & vino dulci quod ſatis, & redige ad glutinis conſiſtentiam: illine.

a Pulpæ brachiorum] In codice manuſcripto legitur μαύρεις, corrupte haud dubiè pro μυῶνος.

Cap. XII.

LICHENICVM & pſoricum expertum. Bituminis, ſulphuris ignem non experti, manniæ, ſingulorum vnciam ſemis, violarum vnciam vnam, pumicis vnciã ſemis. Trita irrigato aceto acerrimo, vt glutinis conſiſtẽtiam acquirant, & illine in ſole, aut in balneo. Admodũ enim probatum eſt.

Cap. XIII.

LICHENICVM expertum, valde bonum. Sulphuris ignem non experti, muſcerdarum, ſingulorum hexagium vnum. Trita madefacito acerrimo aceto vt glutinis conſiſtentiam acquirant. illine cum penna donec ſanes.

Cap. XIIII.

LICHENICA illitio experta. Thuris maſculi, ſulphuris ignem non experti, æruginis raſilis, allii caput vnum repurgatum, gummi, ſingulorum vnciam ſemis. Trita irrigato aceto acerrimo quantum ſufficit vt glutinis conſiſtentiam nanciſcantur: illine & crebrò mutato.

Cap. XV.

LICHENICA illitio probata. Glutinis fabrilis dr. quatuor. Diſſolue cum acerrimo aceto. dein illi adijce thuris maſculi tuſi in pollinem drach. duas. Irrigato vtraque vt glutinis conſiſtentiam nanciſcantur, & illine.

Cap. XVI.

LICHENICA illitio admodum bona. Chalcitidis, gummi, ſingulorum drachmas quatuor, ſulphuris ignem non experti, miſyos, ſingulorum drachmas tres, ſquamæ æris, acaciæ, ſingulorum drachmam vnam. Trita irrigato aceto acerrimo vt glutinis conſiſtentiam acquirant, & illine crebró.

Cap. XVII.

LICHENICA illitio mirabilis. Sulphuris ignem non experti, aphonitri, ſingulorum drachmas quatuor, canchryos grana triginta. Terito in aceto vt glutinis cõſiſtentiam acquirant. Illine non coinquinando locum à malo alienum. Exſiccato autem medicamẽto, elue locũ aqua frigida, & rurſus deſuper illine.

Cap. XVIII.

LICHENICA illitio, admodum laudata. Ellebori albi drachmas quatuor, farinæ lupinorum, buccinorũ vſtorum, ſingulorum chœnicem vnum. [a] exiccata ſubigito. Feras autem impetigines vocant, quæ à mediocriter exiccantibus nihil iuuantur, ab acribus autem irritãtur. Oportet igitur ex illis aſſumere medicamenta admodum efficacia, citra tamen vehementem mordicationem, qualia ſunt: Glaucij, thuris, halcyonij, ſulphuris ignem non experti, bituminis, gummi, ſingulorum vnciam vnam. Trita madefacito aceto acerrimo vt glutinis conſiſtentiam nanciſcantur, & illinito.

a Exiccata ſubigito] Manuſcriptus codex legit ξηρᾶ μάσθω, pro ξηρὰ μάσσω.

G Cap. XIX.

LICHENICA illitio valde bona. Picem Africanam probè læuigatam cum aceto terito acerrimo, & liquefactam crebrò illine.

[illegible] XX.

IMPETIGI[illegible] uritus ſanans. Chalcanthi, ſulphuris ignem [illegible] thuris, maſculi, nitri, ſing. hexagium vnum [illegible] gato cum acerrimo aceto vt glutinis conſiſten[illegible] quirant. illine.

[illegible] XXI.

LICHENIC[illegible] probata. Ammoniaci, ſulphuris ignem non experti, [illegible] eruinæ & lupinorum, ſingulorum vnciam vnam. Trita vt pollinem madefacito cum aceto acerrimo vt glutinis nanciſcantur conſiſtentiam, & illine freq[illegible]ter.

Cap. XXII.

LICHENICA circumlitio certa. Chalcanthi, ni-
A tri, miſyos, ſulphuris ignem non experti, chalcitidis, halcyonii vſti, thuris maſculi, ſeminis viticis, ammoniaci thymiamatis, ſingulorum vnciam ſemis, glaucii hexagia quatuor. Trita irrigato cum accerrimo aceto vt ad glutinis conſiſtentiam veniant. calefacto vtere.

Cap. XXIII.

CALCVLOSORVM potus expertus ad calculos veſicæ. Floris iunci odorati, piperis communis, petroſelini ſeminis & braſſicæ, piperis longi, ſingulorum vnciam vnam. Contuſa probè vt pollinem, dato manè
B ieiuno ſcrupulos duos aut quatuor cum decocto glycyrrhizæ aut rubiæ tepido.

INDEX MALAGMATVM ET vnguentorum.

Marciati confectio, aut è ſtyrace, Cap. I.
Maſuaphii Indici confectio mirabilis, Cap. II.
Malagma monomachion, ad phlegmonas probatum, Cap. III.
Malagma ad luxationes & plagas, Cap. IIII.
Malagma è maſtiche, ſiue ſolidum nobile, Cap. V.
Malagma oxyra dictum. eſt verò cruentis vulneribus conueniens, Cap. VI.
Malagma è myrrha, Apollophanium medicamentum, Cap. VII.
Malagma ad ſteatomata vtile, Cap. VIII.
Malagma ad fluxiones ſtomachi & inteſtinorum, Cap. IX.
Malagma amblamula dictum, ad podagricos, Cap. X.
Malagma ad lienoſos & hydropicos, Cap. XI.
Malagma ad iſchiadicos, & renum dolores, Cap. XII.
Malagma ad colicos, Antipatri, Cap. XIII.
Malagma Aſclepiadis, politicum, Cap. XIIII.
Malagma ad neruorum diſtentiones, Cap. XV.
Malagma probatum, diſcutiens atheromata, Cap. XVI.
Malagma Magni Sophiſtæ medicamentum, Cap. XVII.
Myrtini confectio ad colicos & dyſentericos, Cap. XVIII.
Vnguenti foliati confectio valde probata, Cap. XIX.
Medi coctio, quod eſt Apomeli mirabile, Cap. XX.
Malorum confectio admodum probata, Cap. XXI.
Vnguenti foliati alia confectio probata, Cap. XXII.
Vnguenti confectio pentamyri dicti, Cap. XXIII.
Vnguenti confectio decamyri vocati, Cap. XXIIII.
Vnguenti odorati nominati confectio, Cap. XXV.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI, De Malagmatis & vnguentis,

Sectio trigeſimaquarta.

Cap. I.

MARCIATI confectio. Styracis calamitis vnciam vnam, ceræ vnciam ſemis dr. vnam, glaucii, nardi, ſingulorum vnciā vnam ſemis, maſtiches vnciam vnam ſemis drachmam vnam, medullæ ceruinæ vnciam vnam, terebinthinæ vnciam ſemis, hyſſopi drachmas duas, opobalſami hexagium vnū ſemis. Trita probéque confecta coquito ad conſiſtentiam.

Cap. II.

[a]MASVAPHII Indici confectio mirabilis. Zingiberis, aloes flauæ, ſingulorum vnciam ſemis, coſti hexagium vnum ſemis, caryophylli ſcrupulos quatuor, folii vncias tres, nardi Indici, amomi, croci, ſingulorū ſcrupulos tres, caſiæ ſcrupulos quatuor ſemis, carpobalſami drachmas duas, gummi vnciam ſemis. Probè trita confice cum œnanthe liquida quod ſatis eſt.

a Maſuaphii] Manuſcriptus codex non rectè μασυφίκ legit pro μασουαφίκ.

Cap. III.

MALAGMA monomachion, ad phlegmonas, & duritias iecoris, lienis, alui, & vteri, locos tumeſcentes, ſtrumas, maligna vlcera, bubones, tubercula vtile: & in ſumma omnem duritiam diſſoluens mirificè. Eſt verò ad inflationem etiam probatum. Lithargyri vnc. tres, radicis althææ farinæ vncias quatuor ſemis, ſeminis maluæ ſylueſtris vnciam vnam ſemis, adipis ſuilli veteris vnciam vnam ſemis, adipis anſerini vnciā ſemis & quartam partem, adipis gallinæ vnciam vnam ſcrupul. tres, farinæ fœnigræci, medullæ ceruinæ, ſingulorum vnciā
C vnam ſemis, ceræ puræ vncias tres, galbani, colophoniæ, ſingulorum vnciam vnam, olei veteris vncias ſeptem ſemis, farinæ anethi vncias tres, farinæ chamæmeli ſcrupulos tres, ellebori albi drachmam vnam ſemis, ſampſychi vnciam ſemis. Liquabilia liquefacito & commiſce aridis, ſubactiſque & confectis probè vtere.

Cap. IIII.

MALAGMA ad luxationes, plagas, abortus & fracturas. Galbani vnciam vnam, croci drachmas duas, ammoniaci thymiamatis, ceræ puræ, ſingulorum vnciam
D vnam ſemis, picis aridæ libram ſemis, aceti acerrimi cochlearium ſemis. Tritis & probè confectis vtere, confiſus Domino.

Cap. V.

MALAGMA maſticheron, ſiue ſolidum vt prædictum conferens. Maſtiches vncias duas, ceræ puræ vnciā vnam, colophoniæ vnc. tres, ammoniaci thymiamatis

A vncias duas,pineæ reſinæ libram ſemis.Hæc rectè confecta etiam ad ramices inteſtinorum admoueto.

Cap. VI.

MALAGMA oxyra dictum.cruētis conuenit vulneribus,& diſtantes à ſe inuicem ſinus glutinat. Facit ad omnia conuulſa,arthriticos,podagricos,iſchiadicos, reſolutos,coxendicum dolores,& à feris demorſos.Vtere verò potiſſimùm ad eos quibus extremæ corporis partes vehemēter dolent,neruorū incuruationes & digitorū cōtractiones. Strumas atque parotidas diſcutit.Picis aridæ lib.ſemis,ceræ puræ vncias tres, ammoniaci thymiamatis vnc.i.ſemis,thuris,galbani,ſtyracis,ſing.vnc. ſemis,terebinthinæ vnciam ſemis, aceti cotylam ſemis. Picem in minuta contuſam conijce in partem aceti vt ferueat donec acetum cum pice vniatur.dein adijce ceram & galbanum,ſtyracemque cum modico ceræ emollitæ.Auferens autem ab igne terebinthinam, ammoniacumque & thus in aceto læuigata,& vtraque in mortario vnita,priuſque aceto humectata,inijcito.Rectè cōfectis,recondens in vaſe vtere.

Cap. VII.

MALAGMA è myrrha,Apollophanium medicamentum, accommodatum ad affectus hypochondriorum.diſſoluit omnem duritiam. Facit ad iecinoroſos, lienoſos,nephriticos,& omnem nerui conſenſum, articulorum dolores,& ſopores. Ceræ puræ, terebinthinæ, bdellij,zingiberis,ammoniaci. Trita probè irrigato cū vino ſufficienti & rectè paratum illine cum lana donec affectus finiatur.

Cap. VIII.

MALAGMA ad ſteatomata vtile, & multi vſus, præcipuè verò ad iſta.vſus autem illo teſtificor.Ceræ puræ,terebinthinæ, viſci. Liquefacta probè emolliantur vino bono ſufficienti, & coquantur quoad inquinent manus.

Cap. IX.

MALAGMA ad fluxionem ſtomachi & inteſtinorum,& ad cœliacos,admodum probatum. Œnanthes aridæ vnciam vnam,omphacini,palmularum, glandiū carnium,acaciæ,aloes flauæ, gallarum,aluminis rotundi,picis aridæ,ſingulorum vncias duas,ceræ puræ, olei myrtini,ſingulorum vncias tres, hypociſthidis & eius ſucci vncias duas,roſarum rubearum,ſeminis plantaginis minoris,ſingulorum vnciam vnam ſemis,ſucci plātaginis minoris,vini odorati quod ſatis eſt.Tritis ſubactis & probè confectis vtere.

Cap. X.

MALAGMA [a] amblamula dictum, ad podagricos expertum,item arthriticos,iſchiadicos & reſolutos. Non ſolùm autem hominibus prodeſt,ſed & iumentis. Accepi hoc ab Hepiallo medico,qui diſſoluens ex eo aliquid ad carbones cùm oleo nardino aut irino pro acopo vtebatur,illinēs eius crura. Celeriter autem expectationi reſpondens,ob id amblamula appellatum eſt.vſus autem illo ad podagricos,magis claruit. Opopanacis,bituminis,galbani,ſagapeni, viſci quercini, ſingulorum vnciam vnam ſemis,aloes flauæ,caſtorei,ſtyracis,ſingulorum vnciam vnam,œſypi,ammoniaci thymiamatis, ſingulorum vncias duas,bdellij,mannæ,ſingulorū vnc. vnam ſemis,propolis,terebinthinæ,ſingulorum vncias duas,pineæ reſinæ libram ſemis,ceræ puræ libram vnā, picis aridæ libram ſemis. Trita madefacito cum vino odorato quod ſatis eſt.

a Amblamula] Græce eſt ſcriptum ἀμβλαμύλα. Sed eſſe barbaram dictionem, nemini non conſtat.Quid verò ſignificet,Nicolaus ipſe exponit.

Cap. XI.

MALAGMA ad lienoſos,hydropicos,iſchiadicos, & arthriticos,probatū. Ceræ Tyrrhenicæ,viſci cyprini, ſingulorum vncias quatuor ſemis, carnium myrobalanorum,nitri Alexandrini,lapidis aſij, ammoniaci thymiamatis,ſingul.vnc.vnam ſemis.Trita irrigato cum aceto ſufficienti.

Cap. X[illegible]

MALAGMA ad iſchiadic[illegible]& dolores renū, cui nullum aliorum ſimile eſt.Ceræ [illegible]æ,picis frixæ,ſingulorum libram ſemis,ſtyracis,am[illegible]aci,opopanacis,terebinthinæ,maſtiches,galban[illegible], piperis communis,ſingulorum vnciam vnam [illegible]a bene madefacito cum aceto ſufficienti.

Cap. XIII.

MALAGMA ad colicos, Antipatri,& omnem interiorem dolorem.Silphij,ſaluiæ,ſingulorum drachmā B vnam,caſiæ,fœniculi,melanthij,ſtaphidis agriæ,galbani,ſtruthij, ſulphuris ignem non experti, ſingulorum drachm. duas,radicis panacis,propolis,pyrethri,ammoniaci,nitri,ſingulorum drachmas tres & ſemis, lapidis aſij floris drachmas duodecim ſemis, ceræ puræ drach. quinquaginta duas ſemis, reſinæ dr.ſeptuaginta quinq; Trita irrigato cum olei libra ſemis.

Cap. XIIII.

MALAGMA Aſclepiadis politicum, ad omnem dolorem,aſſumentibus confeſtim dolorem ſedans. Ce- C ræ Tyrrhenicæ minam vnam,adipis taurini minas quatuor,adipis anſerini minam ſemis,medullæ ceruinæ, terebinthinæ,ſingulorum minam ſemis,galbani vnciam vnam ſemis,œſypi vncias duas, olei roſacei cochlearia duo,olei fœnigræci cotylam ſemis.Trita irrigato bene, iuxta ignem lentum celeriter mouēdo.Sint autem hæc promptè tuſa:Iridis Illyricæ chœnix i.ariſtolochiæ chœnix ſemis,hypociſthidis tritæ chœnix ſemis & quarta pars,cinamomi,croci,myrrhæ,caſiæ,nardi Indici,floris D iunci odorati,calami odorati,amomi, piperis communis,ſucci rhois,teſtudinis marinæ ſanguinis, androſæmi herbæ,pyrethri, ſingulorum drachmas quindecim. Trita bene madefacito cum aceti veteris vncijs duabus: & commixtis omnibus, ſubigito & contundito ea donec tractilia & edomita fiant.dein reconde in vaſe.Prodeſt autem hoc malagma ad thoracis & pulmonis deſluxionem,& iis quibus capitis vertex dolet. nam confeſtim dolorem abigit.Eſt valde probatum.

Cap. XV.

E MALAGMA ad neruorum diſtenſiones.Ammoniaci,bdellij,ſtyracis,caſtorei,ſingulorum vnciam vnā. Trita madefacito cum olei veteris & Sicyonij,ſingulorū libr. ſemis,quercini viſci vnc. ſemis, butyri recentis, adipis anſeris,ſingulorum vnc. i. medullæ ceruinæ, galbani,opopanacis,adipis taurini, ſing.vnc.i.ſemis, terebinthinæ vncia vna ſemis, ceræ puræ libra ſemis.Madefacito omnia & probè ſubacta reconde ad vſum.

Cap. XVI.

MALAGMA probatum, atheromata diſcutiens, F ſteatomata,meliceridas,& condylomata.Ceræ puræ,terebinthinæ,farinæ eruinæ,thuris, aphonitri, ſingulorū vnciam vnam ſemis,galbani ſcrupulos nouem.Trita bene madefacito cum oleo ſufficienti, & probè confectis vt emplaſtri formam acquirant,vtere.

Cap. XVII.

MALAGMA, Magni Sophiſtæ,medicamentum ad eos qui futuri ſunt hydropici,& phlegmonen habentes,& ad omnem viſcerum duritiam.Cardamomi,meli- G loti,baccarum lauri,nardi Celticæ,ſampſuchi,iridis Illyricæ,radicis panacis,cyperi,berenicarij,caſiæ,farinæ fœnigræci,apij ſeminis,aniſi,ſingulorum drachmas quinque quartámque partem,ſtyracis,zingiberis, ſingulorū drachm. nouem,ceræ puræ, terebinthinæ, ſingulorum vncias tres,ammoniaci,colophoniæ,ſingulorum vnciā vnam ſemis,olei nardini vnciam ſemis drachmam vnā. Ammoniacum & ſtyracem contunde cum exigua cera, & tollens liquefacito liquabilia, veluti colophoniam & nardinum oleum:deinde ſtyracem, ammoniacum, & H ceram in mortario tuſam: pòſt terebinthinam in alio vaſe.Adijce hæc,& bene motis admiſce arida, & ſic reconde,ac vtere.

Cap. XVIII.

MYRTINI confectio ad colicos, dyſentericos, &

cœliacos,& ſtom[illegible]nique defluxione laborãtes. Baccas myrti bene [illegible] exprime,& accipe è ſucco libr. quindecim,atque [illegible]ce ſacchari puri libras ſeptem ſemis,& probè [illegible]onde ad vſum.

[illegible] XIX.

VNGVEN[illegible]ati confectio, admodum probata. Folii vnciam vnam [illegible]mis,amomi vnciam vnam ſemis,nardi ſpicæ [illegible] vnam,piperis communis vnc. ſemis,ceræ dealbat[illegible] vncias duas ſemis, olei balanii lib. ſemis. Madefacta omnia & bene ſubacta, reponito ad vſum.

Cap. XX.

MEDI coctio,quod eſt apomeli. Foliorum anethi manipulum vnum,ramorum fœniculi, foliorum lauri, ſingulorum manipulum vnum,cotoneorum maturorũ decem,aquæ fontanæ libras quadragintaquinque.Bene coquito ad tertias,colato & abiicito herbas. Accipe ius & adiice illi mellis Attici libras quindecim, & coquito donec in vniuerſum remãſerint libræ quadragintaquinque.Vbi ab igne amoueris,arida bene inſpergito, verbi gratia,ſeminis apii & fœniculi,cumini,aniſi, ſpicæ nardi,caryophylli,coſti,ſeminis rutæ, ſingulorum ſcrupul. quatuor ſemis.Et vbi refrixerint, coniicito denuò in vas purum,& recondein locum ſubterraneum. Hoc vtere poſt annum.

Cap. XXI.

MALORVM confectio,admodum probata. Malorum repurgatorum libram vnam,ſeminis intybi ſtagia quatuor,eupatorii,ſantali rubei, ſingulorum ſtagiũ vnum.coquito cum vino dulci lib.ſex,quoad malorum caro diſſoluatur.dein per cribrum rarum colato. Adiice iuri ſacchari quantum hoc ipſum [a] requirit,& coquito ad mellis conſiſtentiam,vnitoque cum carnibus malorum. deinde admiſce illis hæc tuſa & cribrata.Cinamomi veri ſtagia tria,maſtiches ſtagii tertiam partem,croci ſtagii quartam partem,coriandri ſtagium vnum. cõfectum probè reconde in vaſe,& præbeto vti volueris.

[a] Requirit]In codice manuſcripto eſt καμπανίζει. Quid verò illa vox Nicolao ſignificet,ignoro.neque enim ab aliis Græcis medicis vſurpatur.

Cap. XXII.

VNGVENTI foliati alia confectio.Folii vnciam vnam ſemis,amomi vnciam ſemis, caſiæ vnciam vnã, ladani vnciam ſemis,piperis communis & albi, ſingul. grana viginti,myrrhæ troglodyticæ drachmam ſemis, Tuſis & cribratis bene adiice olei nardini libram ſemis. Vt autem medicamẽtum nigrius reddatur, accipe corticem iuglandium & vrito, tritumque illis cõmiſce. dein admiſce etiam opobalſami cochlearium vnum ſemis,ceræ puræ vnciam ſemis, & ſic probè parato vtere.

Cap. XXIII.

VNGVENTI pentamyri nominati cõfectio.Styracis vnciam ſemis,maſtiches vnciam vnam, ceræ albæ vnciam vnam ſemis,opobalſami vncias duas,nardi vncias duas ſemis.Bene parato vtere.

Cap. XXIIII.

VNGVENTI decamyri vocati confectio. Spicæ nardi,folii,euphorbii,piperis communis,coſti,adarces, ſingulorum vnciam ſemis drachmam vnam,maſtiches vnciam ſemis & quartam partem, opobalſami vnciam vnam,nardi libram ſemis,ceræ puræ libram vnã ſemis. confecto probè vtere.

Cap. XXV.

VNGVENTI odorati dicti confectio. Terebinthinæ drachmas vigintiocto,ceræ puræ drach. quatuordecim,œſypi,mellis Attici,medullæ ceruinæ,ammoniaci thymiamatis,galbani,aphronitri, ſingulorum drach. tres,olei veteris ſextarium ſemis,caſtorei drachmam vnam ſemis, vini veteris cyathum vnum. Trita & præparata præbeto.

Cap. XXVI.

MYRMECIAM ſanans vt eadem hora decidat, valde bonum.Fici folia vrito,& cinerem eorum cum lacte ficus ſubactum & panno illitum imponito, & confeſtim decidet,ac miraberis.

INDEX NARDINI, NEPHRITICORVM, nomas ſanantium,& abſterſoriorum.

Nardini confectio probata, Cap. I.
Nardini confectio mirabilis, Cap. II.
Nardini confectio probata, Cap. III.
Nardini vnguenti confectio, Cap. IIII.
Nardini confectio laudata, Cap. V.
Renes exulceratos ſummè iuuans, Cap. VI.
Renum exulceratorum potus probatus, Cap. VII.
Nephriticus potus certus, Cap. VIII.
Nephriticus paſtillus mirabilis, Cap. IX.
Neruum vulneratum, & phlegmonen ex vulnere natã ſanans, Cap. X.
Nomas & omnes affectus reſcindens, Cap. XI.
Abſterſorium nomas & omnes affectus iuuans, Cap. XII.
Abſterſorium alterum corpori bonum colorem concilians, Cap. XIII.
Abſterſorium ad caluas & cicatrices, Cap. XIIII.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De Nardinis,nephriticis,nomas ſanantibus, & abſterſoriis,

Sectio trigeſimaquinta.

Cap. I.

NARDINI vnguenti confectio probata. Habet autem omnis eius confectio ſextarios quinque vt in Cyziceno. Prima igitur embole hæc habet: Aſpalathi vnc. vnam ſemis,calami odorati vncias duas, ſampſychi,iridis Illyricæ,piperis, ſingul. vnciam vnam,cardamomi vncias duas,ſauinæ,helenii, ariſtolochiæ longæ, ſingulorum vnciam vnam ſemis, ſeſelis vnciam vnam,xylobalſami vnc.duas, aquæ quod ſatis eſt,olei Hiſpani vncias quinque. Hæc tundantur, fiantque tenuiora, & aqua macerentur diem vnũ. dein coquantur cum oleo ad lentum ignem horis tribus aut ſex. Altera embole hæc eſt: Floris iunci odorati vnciã vnam ſemis, caryophylli,caſiæ,carpobalſami, [a] arnabonis Celticæ,coſti,amomi,xylocaſiæ,ſpicæ nardi, ſingulorum vnciam vnam ſemis, ligni caryophylli vnciam vnam.Trita bene coniice in aquam ſufficientem, & coquito vt primã. Embole tertia:Zingiberis,bdellii,ſingulorum vnciam vnam, thuris,aloes flauæ,ſingulorum

vnciam ſemis,croci drachmas duas, maſtiches vnciam vnam,ſtactes tenuis vnciam vnam ſemis, opobalſami vnciam ſemis.Trita bene irrigato cum aqua ſufficienti, & coquito horis duabus.Poſtquam verò lebetem ab igne ſummoueris, coniice piper in pollinem tritum & opobalſamum,tegénſque horis tribus lebetem claudito.Apponemus & modum coctionis, & confectionem omni ſanè diligentia,vt nihil vtique deſit.Species igitur omnes recētes & probatas ſeligere oportet.Oleum verò eſſe oportet mediocriter immaturum.tale enim eſt Cyzicenum.Oliuam enim matureſcere incipientem terūt, & propterea craſſius oleum efficiunt, vt ſuſceptas ſpecies firmiùs retineat ne facilè euaneſcant tranſpirantes. Domi autem cōuenit habere [b]focos præparatos, in quibus ponantur ærea vaſa extrinſecus vbi ſunt foci contrita.Et ligna adiicere oportet tenuia & ſicca valde,vt neq; fumū emittant neq; ad æreum appropinquent ; exigua verò tantùm flāma ad æreum quod aquā continet, pertingat. Præcalefacere autē oportet priuſquam alterū habens oleū iniiciatur.Oportet autē eū qui odoratū nardinū & [c]ab vſtione alienū coquere vult,duab⁹ æreis vti vt à duplici vaſe decoctio procedat.Species verò macerentur pura aqua:& maceratione facta æreo iniicere oportet oleū,& omnino rudicula lignea mouere. Vbi autem prima coxeris,ab igne amota refrigerare opus. Deinceps ſublata aqua,rurſus adiice alterius emboles ſpecies aqua maceratas,& ſimiliter coquito. Et vbi colaueris, tertiæ emboles ſpecies pri⁹ maceratas adiice & has quoque aqua coquito.Oleum verò ſingulis coctionibus admiſce.aquæ enim adiectum non vritur.Aquam ad olei coctionem adiice recentem vſque ad abſolutam perfectionem,& ita duabus horis ad finē coquito. Si enim vltrà coxeris,oleum antea coctū facilè aduretur. Proinde aliqui vna dūtaxat hora coquūt,metuentes ne poſt multum laborem voto ſuo fruſtrentur. Amotis autem ab igne iniiciunt piper & opobalſamum adhuc feruente oleo,& diligenter mouent vt vniantur,& conficiunt tertia die. Claudunt & recondunt in vaſe.

a Arnabonis]Græcè eſt μαρζανάφυ ſcriptū corruptè pro ἀρνάβυ, vt ſatis ex Aetio liquet b Focos]In manuſcripto codice falſò legitur ἐσχάρας pro ἐσχαρίδας. c Ab vſtione]Nicolai codex legit ἄκαυστον: ſed fortè ἀκάπνιστον legendum erit,hoc eſt fumo vacans.

Cap. II.

NARDINI confectio ſextariorum ſex, valde nobilis.Helenii vncias quatuor ſemis,iridis vncias tres, aſpalathi libram ſemis,cyperi vnciam vnam ſemis,xylocaſiæ,floris iunci odorati, nardi Celticæ , xylobalſami, ſingulorū vncias tres.& ſic cōcoquito. Embole altera: Carpobalſami vnciam vnam ſemis,cardamomi vnciam vnam,ſampſychi vncias tres,caſiæ vncias duas,coſti,ſtyracis calamitis,amomi,ſingulorū vncias tres. Embole tertia:Foliorū [a]buchadis,ſpicæ nardi,ſaroa , caryophylli,calami odorati, zingiberis regii, ſtyracis,vnciam vnā ſemis,nucis Indicæ,zarnabo,ſingulorum vncias tres,ligni caryophylli vnciam vnam. Confice vt præcedētem & vtere.

a Buchadis] Nicolai codex habet βυχάδος. Quid verò ſit,diuinare nequeo:eſt enim vox barbara.

Cap. III.

NARDINI confectio ſextariorum trium,probata.Helenii tuſi & craſſiùs conquaſſati vncias quatuor,cyperi repurgati ſimiliter tuſi,vt craſſiùs conquaſſetur,vncias decem.Cyperum vna antè hora in aqua macerato: [a]helenium autem horis priuſquam coquatur quatuor, in aqua maceretur:dein ſimul helenium & cyperum in aqua coquito vſque ad feruorem mediocrem.In ſuperficie natantia eiice,& adde olei optimi ſextarios tres aut libras quatuor ſemis,& rudicula mouēs permitte vt [b]vrantur.Quando autem propè eſt vt iam ſtrepere incipiant,iniice ſalis floris tuſi vnciam vnam.& ſine donec non perſtrepant in igne,& rurſus commoueto,& miſceto:& iterum ſine vt perſtrepant , & non amplius vrito, ſed ſine vt per noctem maneant in cinere : poſtero die cōcha excipe. Secūda diſpenſatio.Xylobalſami vncias quatuor.Contundito & craſſiùs conquaſſato , & ipſum

A iniice cum aqua ſufficienti in le[illegible], & feruefaciens adiice oleum præparatum , & co[illegible] donec videatur bonum,mouendo ex interuall[illegible] vt per noctem ſtent abiecto igne.Poſtero di[illegible] excipe, dein aromatis condito in hūc modu[illegible] caſiæ vncias quatuor. contunde & cribrato , & ac[illegible]ptis aqua ſufficienti & oleo præparato ac puro,co[illegible] commouendo ne vrantur odorata. Vbi tibi rectè habere videbuntur,amota ab igne rudicula moueto diligenter donec refrige-

B rentur,obturatáque ſine vt per noctem ſtent. Poſtridie concha excipe purè ne aqua ſupercurrat , & coniectis in [c]vaſculum adiice opobalſami vnciam ſemis: & commouendo diligenter reconde,& vtere.

a Helenium]In manuſcripto codice legitur ἔλαιον ,haud dubiè pro ἑλένιον.Quomodo enim oleum in aqua maceretur,non video. Eſt autem vniuerſum hoc caput mirificè deprauatum,vt metuam non parum,ne vbique legitimum ſim conſequutus ſenſum. b Vrantur] Manuſcriptus codex perperam κἰεσθῶ,pro καίεσθαι legit. c Vaſculum]Græcè eſt βήσαν :fortè autem βήσιον ſcribendum.

Cap. IIII.

C NARDINI vnguenti confectio. Olei omphacini libras II.S . & quartam partem,aſpalathi vnciam vnam, calami odorati vnciam ſemis,iridis vnciam vnam , floris iunci odorati,helenii,cyperi,ſingulorum vnciam vnam,aquæ fontanæ libram vnam ſemis . probè confectū ſinito. Embole ſecūda habet,Spicæ nardi, folii, ſingulorum drachmam vnam,opobalſami vnciam ſemis. Hæc trita,madefacta & confecta bene ad conſiſtentiam reconde in vaſe,& vtere.

Cap. V.

D NARDINI cōfectio probata.Olei cōmunis puri libras quatuor,roſmarini herbæ,myrrhæ,floris iunci odorati,ſingulorum libram ſemis,folii, ſpicæ nardi , amomi,ſtyracis,ſingulorum vnciam ſemis , aſpalathi librā ſemis,ariſtolochiæ longæ libras duas ,cyperi libram ſemis,aquæ fontanæ libras decem, helenii vncias tres , aſphodeli libras tres,muſci,xylobalſami,iridis, ſingulorū libram ſemis,cardamomi libram vnam , coſti vnciam vnam ſemis , amygdalarum amararum vnciam ſemis. Hæc tuſa,madefacta & confecta bene , vſu expoſcene,

E aqua commiſcens,inunge in balneo.

Cap. VI.

RENES exulceratos ſummè iuuans. Papaueris albi,[a]perſiæ,amyli,baccarum myrti nigrarum, ſingulorū drachmas duas, oui aſſi lutea quatuor cum dimidio . Omnes has ſpecies ſimul probè læuigatas [b]bibat ſimiliter & ſic vtere.

a Perſiæ]Codex Nicolai πέρσης legit,fortè pro περσέας. b Bibat]Græcè legitur πινέσθω παραπλησίως : quàm rectè neſcio . Neque enim πινέσθω ſententiæ congruere videtur.Sed quis omnes mendoſiſſimi codicis errores,præſertim altero deſtitutus exemplari , emendare

F poſſet?

Cap. VII.

RENVM exulceratorum potio laudata.Pineas ſex, amygdalarum amararum decorticatarum drachmam vnā ſemis,cucumeris ſatiui ſeminis repurgati nucleos quindecim,croci parum vt hæc tingere queant.Hæc trita bene cum lacte caprino madefacito, aut Cretico paſſo ſufficienti,& præbe bibenda ieiuno ſingulis diebus.

Cap. VIII.

G NEPHRITICA potio certa . Sagapenum ciceris quantitate bene tritum cum temperata ſufficienti madefacito,& bibendum præbeto manè ieiuno.

Cap. IX.

NEPHRITICVS paſtillus ad affectus qui in renibus & veſica ſunt , & ad eos qui pus aut ſanguinem aut mucoſa mingunt,plurimúmque dolent,ad vlcera & ſcabiem.Opii drachmam vnam ſemis,cucumeris ſatiui ſeminis drachmas ſex,ſeminis apii drachm. tres,pinearum purgatarum,ſeminis fœniculi & lapathi,ſingulorū

H drachmam vnam ſemis , pinearum vſtarum drachmas duas,herbæ halicacabi baccarum drachmas duas ſemis. Hæc trita paſſo Cretico excipe,& finge paſtillos drach. pondere,& præbeto vacantibus febre cum paſſi cyathis tribus:febricitantibus autem,cum aqua mulſa tepida.

Ca. [illegible] X

NERVVM [illegible] m,& ex vulnere phlegmonen ſanans,admodum probatum. Lixiuii ſtillatitii, & farinæ hordeaceæ, ſing. [illegible]orum vncias duas.Coquito cũ aqua ſufficienti,& [illegible]. Et poſt [a] lixiuium, rurſus appone farinam eruinam cum pluuia aqua.vtere etiã emplaſtro ex euphorbio.

a Lixiuium] Codex Nicolai κεινίαν falsò pro κονίαν legit.

Cap. XI.

NOMAS & omnes affectus reſcindens,& carnes emortuas.carnem generat & cicatricem inducit.ad fiſtulas occultas confiſus Domino Chriſto. Æruginis, aloes flauæ,ſquamæ æris, ſingulorum vnciam ſemis, iridis, thuris,ſingulorum vncias duas,mellis Attici quod ſatis eſt.coquito bene mel:& quando conſtiterit,inijce æruginem,deinde ſquamam, aloen, irimque contuſa: poſtremùm thus: & vtere.

Cap. XII.

NOMAS & omnes affectus ſanans, Nitrum dictũ. Confert ad omnes corporis pruritus,ſcabies, impetigines,& alphos admodum probatum.Nitri aſſi,thuris,ſingulorum libram ſemis,ellebori albi, ſinapi, cachryos, ſtaphidis agriæ,ſampſychi, baccarum lauri, ſtruthii, aloes flauæ aſſæ,adarces, ſaponis Gallici, aphonitri albi, halcyonii,pumicis,ſingulorum libram ſemis.Tritis probè & vnitis vtere in balneo.

Cap. XIII.

NITRVM aliud corpori bonum inducens colorem.Oſtreorum vſtorum & cribratorum vnciam ſemis, vini,olei roſacei,ſingulorum libram ſemis vncias duas, hyſſopi aridi,farinæ eruinæ,ſingulorum vnciam ſemis, mellis Attici quod ſatis eſt.Probè confecto vtere in balneo vt probato.

Cap. XIIII.

NITRVM ad clauos & cicatrices.[a]Oregmi,myrobalani,cimoliæ,nitri rubei,ſingulorum vnciam ſemis, caſiæ vnciam ſemis drachmam vnam,petroſelini Macedonici,thuris,carnium palmularum, ſingulorum vnciã ſemis,amygdalarum amararum repurgatarum,ſeminis apii,tragacanthæ,ſeminis maluæ,dauci Cretici,ſeminis tordyli,ſpicæ nardi,rhei Pontici,piperis communis, ſingulorum vnciam ſemis.Trita bene madefacito cum vino bono ſufficiẽti, & præbeto in cõdito aut mulſo. Detur autem quantitate lupini,& ſic confecto vtere.

a Oregmi] Quid ſit oregmum,ſcire non poſſum.Cenſeo autẽ perperam.vt in ſequenti etiam ſectione, ὀρεγμῦ pro ἐρεγμῦ, id eſt lomenti,eſſe ſcriptum.

INDEX PVLVERVM.

Puluis ad eruptiones ſanguinis,carnium excreſcẽtiam, nomas corporis & oris, Cap. I.
Puluis ad oris putredines,gingiuarum & dẽtium mala, Cap. II.
Puluis ſanguinem comprimens, admodum bonus, Cap. III.
Puluis ad callos expertus, Cap. IIII.
Puluis ſternutatorius diſcutiens, Cap. V.
Puluis ad refrigerationem ſtomachi, appetentiam deiectam,difficultatem concoctionis, & dolorem expertus, Cap. VI.
Puluis carnem generans, valde bonus, Cap. VII.
Puluis ad columellam relaxatam & inflammatam, Cap. VIII.
Puluis ad vuam ex deſtillatione relaxatam, Cap. IX.
Puluis ad columellam relaxatam, & phlegmone laborantem, Cap. X.
Puluis ad vuam è fluxione natam, gingiuas abſcedentes, putredines & dentes commotos, Cap. XI.
Puluis ad ranam puerorum mirabilis, Cap. XII.
Puluis ad ranas puerorum ſub lingua natas, Cap. XIII.
Puluis ad nomas oris, Cap. XIIII.
Puluis ori accommodatus ad gingiuas fluxione laborantes, Cap. XV.
Puluis ad varios morbos, Cap. XVI.
Puluis ori conueniens, vocatus thauma, Cap. XVII.
Puluis contemptorum pecuniæ Coſmæ & Damiani,ad omnia oculorum mala, Cap. XVIII.
Puluis anteuertens omnem lippitudinem,expertus, Cap. XIX.
Puluis ad fluxionem & humidos ſcabiéque tentatos oculos & palpebras, Cap. XX.
Puluis ad aſperitudines & pterygia,admodum nobilis, Cap. XXI.
Aridum collyrium, ad ſuffuſiones,confectum ab Adamantino Iatroſophiſta, Cap. XXII.
Aridum collyrium Seueriani, ad craſſas albugines, hebetudines,& cicatrices, Cap. XXIII.
Aridum collyrium Philoxeni ad prurientes oculorum angulos,eroſos, & caliginem inducentes, Cap. XXIIII.
Puluis caput purgans,probatus, Cap. XXV.
Puluis ad nomas gingiuarum & pudendorũ, omniúmque partium corporis, Cap. XXVI.
Puluis ad nomas,putredines,carbunculos,pterygia,aures purulentas,& oris nomas, Cap. XXVII.
Puluis ad nomas & carnium excreſcentias, Cap. XXVIII.
Puluis ad pudenda,quo maior non quæritur, Cap. XXIX.
Puluis ad ſycamina,hoc eſt mora, Cap. XXX.
Puluis Sorani cruſtas faciens, laudatus, Cap. XXXI.
Puluis ad rectum inteſtinum procidens,expertus, Cap. XXXII.
Puluis ad nomas è Galeno,expertus, Cap. XXXIII.
Puluis ad ſordida vlcera & alia, Cap. XXXIIII.
Puluis cicatricem inducens, etiam malignis vlceribus, Cap. XXXV.
Puluis ſanguinem ſtringens,optimus expertus, Cap. XXXVI.
Puluis ad commotos dentes, Cap. XXXVII.
Puluis omnis generis vulnera ad cicatricem perducẽs, Cap. XXXVIII.
Puluis ad quartanas in temperata aſſumptus, Cap. XXXIX.
Puluis ad impetigines,alphos albos & nigros,expertus, Cap. XL.
Puluis Menabios dictus, Cap. XLI.
Puluis carnem producens,& cicatricem inducens, Cap. XLII.
Puluis ad ozænas mirabilis, Cap. XLIII.
Puluis ad nomas,ſordida purgans vlcera, ac pudendis accommodatus, Cap. XLIIII.
Puluis fiſtulis conueniens,probatus, Cap. XLV.
Puluis carnem generans,expertus, Cap. XLVI.
Puluis ad eryſipelata, vt eadem hora malum euaneſcat, Cap. XLVII.
Puluis ſimilis, ad eryſipelata probatus, Cap. XLVIII.

Xeromyron ad fragrantiam veſtium , valde bonum, Cap.xlix.
Xeromyron ſimile ad fragrantiam veſtium, Cap.l.
Gladius vt rubiginem non contrahat, Cap.li.
Xeromyron ad fragrantiam veſtimentorum mirabile, Cap.lii.
Puluis pudenda fluxione laborantia ad cicatricem perducens, Cap. liii.
Puluis ad pudenda exulcerata recentia, & attritiones vl ceroſas à muliere profectas, Cap. liiii.
Puluis acopos qui inſpergitur in balneo, Cap. lv.
Puluis cataplaſma capitis,probatus, Cap. lvi.
Puluis cataplaſma capitis,laudatus, Cap. lvii.
Puluis ex aloe valde bonus, Cap.lviii.
Puluis è fæce vini vſta,Manethonis nominatus, Cap.lix.
Puluis Oribaſii,Melitera appellatus, Cap.lx.
Puluis ex oſtreis vocatus, Cap.lxi.
Puluis è thure nominatus, Cap.lxii.
Puluis Aphroditarius appellatus, Cap.lxiii.
Puluis ſanguinem comprimens, ad nom s & carnium excreſcentias, Cap.lxiiii.
Puluis flauus nominatus, Cap.lxv.
Puluis Pſaros nuncupatus, Cap.lxvi.
Puluis Heliocaes,probatus, Cap.lxvii.
Puluis Antheron nominatus, Cap.lxviii.
Puluis ad nomas oris potiſſimùm,& pudendorum laudatus, Cap.lxix.
Puluis ex ſylueſtri myrto,ad eadem, Cap.lxx.
Puluis Maſſalioti nominatus, Cap.lxxi.
Puluis dictus Aſclepios, Cap.lxxii.
Puluis vocatus peponatos, Cap.lxxiii.
Puluis Critonis nominatus, Cap. lxxiiii.
Puluis alius vt præcedens, Cap.lxxv.
Arida inſperſio capitis fluxione laborantis, Cap.lxxvi.
Puluis ſiue pſilothrum podagricum,probatum, Cap.lxxvii.
Puluis ad polypos,valde bonus, Cap.lxxviii.
Puluis acopos,cuius in balneo vſus eſt, Cap.lxxix.
Puluis ad polypum,laudatus, Cap.lxxx.
Puluis ſanguinem conſtringens, cicatricémque inducens,ad ſordida oris & alia vlcera vtilis, Cap.lxxxi.
Pulu s ad cancrum oris,omnis generis vlcera & gingiuas ſanguinolentas, Cap.lxxxii.
Puluis capitalis expurgans & implens caua vlcera carne,& oſſa eximit, Cap. lxxxiii.
Puluis omnem ſupprimens eminentiam, & quæ difficilè curantur ad cicatricem perduces, Cap. lxxxiiii.
Puluis implens,ad gingiuas flaccidas,oſſa nõ ſinens cõtriſtari, Cap. lxxxv.
Puluis ad pudenda defluxione laborantia,& combuſtiones ani & aliarum partium, Cap. lxxxvi.
Puluis capitalis vulnerarius,cicatricem inducens , & ad ambuſta, Cap. lxxxvii.
Puluis capitalis profunda vlcera implens,& carnem generans, Cap. lxxxviii.
Puluis ad dyſentericos, Cap. lxxxix.
Puluis ad ægilopas, cicatricem inducens citra perforationem, Cap.xc.
Puluis Seueriani ad mala oculorum, Cap. xci.
Puluis ad lacrymantes oculos . arcet ac prohibet lippitudinem, Cap. xcii.
Puluis pudendis conueniens,valde laudatus, Cap.xciii.

Puluis carnem producens, a[illegible] vtilis, Cap.xciiii.
Puluis ad gingiuas defluxione laborantes inſignis, Cap.xcv.
Xeromyron capitis fluxione laborantis ineuitabile , & ad deſtillationes vtile, Cap. xcvi.
Xeromyron ſimile, Cap.xcvii.
Puluis ex iride nominatus, Cap. xcviii.
Puluis ad naris ozænas, Cap.xcix.
Puluis carnem generans admodum probatus, Cap. c.
Puluis ad ozænas valde laudatus, Cap. ci.
Puluis ad ozænas narium mirabilis Cap. cii.
Puluis ad ozænas, Cap. ciii.
Puluis ad fœtorem narium probatus, Cap. ciiii.
Puluis ad ozænas narium valde bonus, Cap.cv.
Puluis vocatus terpon,ad nares, Cap. cvi.
Puluis ad polypos & ozænas, Cap. cvii.
Puluis ad polypos, Apollonii, Cap. cviii.
Puluis ad polypos,eiuſdem, Cap.cix.
Puluis ad gingiuas eroſas & depaſtas, Cap. cx.
Puluis ori conueniens,neceſſarius ad fluxione laborantes gingiuas, Cap. cxi.
Puluis ad putrefactiones,cancros, fœtores,dentes commotos,& alia mala, Cap. cxii.
Puluis ad comeſtionem gingiuarum admodum bonus, Cap. cxiii.
Puluis probatus ad gingiuarum comeſtionem, Cap.cxiiii.
Puluis laudatus ad gingiuarum comeſtionem, Cap. cxv.
Puluis neceſſarius ad gingiuarum comeſtionem, Cap. cxvi.
Pulueris ad gingiuarum nomas probatus, Cap.cxvii.
Puluis ad gingiuarum comeſtionem mirabilis admodum, Cap. cxviii.
Puluis ad gingiuas abſcedentes,& oris cruſtas, Cap. cxix.
Puluis ad gingiuarum comeſtionem nobilis, Cap. cxx.
Puluis gingiuis comeſtis carnem generans, Cap. cxxi.
Puluis admodum laudatus ad gingiuarum comeſtionẽ, Cap.cxxii.
Puluis ad odoris putredines, Cap.cxxiii.
Puluis ad putredines,gingiuas comeſtas,tonſillas,columellam,& dentes commotos, Cap.cxxiiii.
Puluis ad gingiuas eroſas, Cap.cxxv.
Puluis antheron comprobatus, Cap.cxxvi.
Puluis ad oris putredines, Cap.cxxvii.
Puluis ad putredines oris, Cap.cxxviii.
Puluis ad frigidos affectus laudatus, Cap. cxxix.
Puluis ad naris ozænas,eroſiones,nomas,& omnia narium mala, Cap.cxxx.
Puluis ad ozænas naris,ſimilis, Cap.cxxxi.
Puluis laudatus vt præcedens, Cap.cxxxii.
Puluis vt præcedens, Cap.cxxxiii.
Puluis ſimilis, Cap.cxxxiiii
Puluis ad ozænas narium, Cap. cxxxv.
Puluis ad ozænas mirabilis, Cap.cxxxvi.
Puluis ad ozænas probatus, Cap.cxxxvii.
Puluis ad fœtorem narium, Cap.cxxxviii.
Puluis ad ozænas narium, Cap.cxxxix.
Puluis ad ozænas, Cap.cxl.
Puluis ad nares, Cap.cxli.
Puluis mirabilis,ſimilis, Cap.cxlii.
Puluis ſimilis,laudatus, Cap.cxliii.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De Pulueribus ad diuerſos morbos,

Sectio trigeſimaſexta.

Cap. I.

PVLVIS antheron mirabiliter ad eru-
ptiones ſanguinis, carniũ excreſcẽtias,
& nomas oris,totiúſq; corporis cõducẽs.
Chalcitidis vſtæ drach. vnã, miſyos dr.
duas ſemis,chalcanthi drach.vnam grana quindecim.Tritis bene vtere.

Cap. II.

PVLVIS morſu carens, vehementer ſupprimens.
Valet ad oris putredines, curat etiam gingiuas & dẽtes,
omniſque generis mala. Calcis viuæ libram vnam, alu-
minis ſciſſi vncias duas,myrrhæ vnc.ſemis. terito ad v-
ſum in ſole ſub caniculæ æſtu.

Cap. III.

PVLVIS ſanguinem ſupprimens,valde bonus.Gal
larum drachmas tres,ſquamæ æris drachmã vnam,mi-
ſyos drachmas duas ſemis,aluminis ſciſſilis drach. duas
ſemis.Tritis in pollinem vtere.

Cap. IIII.

PVLVIS Heracles adurens, & callos multa expe-
rientia demoliens.Chalcitidis,ſandarachæ,arſenici, cal-
cis viuæ, miſyos,ſingulorum vnciam ſemis.Trita irriga
to cum aceto acri ſufficienti,dein ſiccato & vſu exigen-
te terito,& vtere.

Cap. V.

PVLVIS ſternutatorius. Ellebori vnciam ſemis,
zingiberis hexagium vnum ſemis,aſari ſcrupulos nouẽ,
caſtorei ſcrupulos tres.Trita dato vſu poſtulante.

Cap. VI.

PVLVIS ſtomachicus, potus ad ſtomachi refri-
gerationem, appetentiam amiſſam, difficilem conco-
ctionem & dolorem, à Iuliano [a] Pœmentalo expertus.
Cumini toſti vnciam vnam, piperis communis baccas
quatuor ſemis,baccas lauri nouem, rutæ ſatiuæ baccam
vnam.E tritis in pollinem præbeto cochlearium vnum
cum mulſo bono menſuræ vnius calefactum ſtomoma
te ferri candente:& vbi biberis confeſtim in ſtomachũ
inclinato.Eſt enim probatum.

a Pœmentalo] Græcè eſt ποιμεντάλκ. Quid verò hæc dictio ſignificet,diuinare non poſſum:niſi fortè legendum ſit ποιμένος, id eſt regis.

Cap. VII.

PVLVIS carnem generans,valde bonus.Cadmiæ,
aloes flauæ,ceruſſæ,lithargyri,amyli,thuris,farinæ erui-
næ,ſingul.drach.ſemis,iridis,ariſtolochiæ longæ, ſing.
drach.vnam.

Cap. VIII.

PVLVIS ad columellam relaxatam phlegmone
laborantem,valde laudatus. Piperis albi drachmam ſe-
mis,aluminis ſciſſi drachm. vnam,zingiberis drach. ſe-
mis,gallæ immaturæ drach.vnam.

Cap. IX.

PVLVIS ad vuam deſtillatione ſuppreſſam & re-
laxatam,valde bonus. Aluminis ſciſſilis,gallæ immatu-
ræ,ſingul.drach.ſemis grana ſeptem, piperis albi vnciã
ſemis,roſarum vnc.ſemis gran.tria. Tuſa vt pollinem
reconde in vitreo vaſe,& vſu poſcente coniice in æream
fiſtulam,& inflato ſuper vuam.

Cap. X.

PVLVIS ad columellas relaxatas, & vuam inflam-
matam.Coſti Alexandrini vnciam vnam, gallæ imma-
turæ vnc.ſemis. Tuſa probè miſceto cum melle Attico
ſufficienti,& illine cum penna intimè.

Cap. XI.

PVLVIS Antheron,ad vuam fluxione tentatam,
gingiuas à dentibus diſcedentes,putredines,& gingiuas
cruentas,dentes commotos,mirabilis.Iridis Illyricæ,ſan
darachæ,cyperi,aluminis ſciſſilis, cytinorum mali gra-
nati,zingiberis,crocomagmatis, croci, ſingulorum dr.
A vnam.Tuſis in pollinem vtere,ad putredines, & abſce-
dentes cruentáſque gingiuas, & dentes commotos,ari-
dis:ad cruſtas verò,cum melle.

Cap. XII.

PVLVIS ad ranas puerorum mirabilis.Menthæ a-
ridæ,piperis albi,ſingulorum ſcrupulos duos ſemis,ſalis
ammoniaci ſcrupulos decem,folii ſcrupulos tres, coſti
ſcrupulos duos.Trita excipe cum melle Attico quod ſa
tis eſt,& ſub lingua illine.

Cap. XIII.

B PVLVIS ad ranas puerorum ſub lingua factas ad-
modum bonus,expertus.Coſti,gallæ immaturæ, fœni-
culi ſeminis veteris,ſingulorum drach.ſemis, piperis cõ
munis baccas quinque ſemis,ſalis cõmunis gr. I. ſemis,
colocynthidis,oſtrei aridi vſti,ſing.ſcrupulum ſemis,co
rymborum thymi.Trita reconde,& vſu poſtulante lin-
guæ illine mel,& poſtea inſpergito puluerem.

Cap. XIIII.

PVLVIS Antheron dictus,ad nomas in ore factas.
C Coſti,rhois Syriaci,ſingul.drach.quatuor, floris roſarũ
drach.octo,zingiberis drach.quindecim. Trita irrigato
cum melle Attico ſufficienti,& vtere.

Cap. XV.

PVLVIS ori conueniens, neceſſarius ad fluxione
laborantes gingiuas.Foliorum fœniculi drach.vnam,ca
ſiæ drach.duas,piperis communis drach.vnam,bereni-
carii drach.duodecim.Tritis in pollinem vtere.

Cap. XVI.

PVLVIS ad oris putredines,cãcros, fœtorem oris,
dentes commotos, & gingiuas aberrantes conſtringit.
D Facit ad ranas linguæ & ſaliuam plurimam ſupprimit,
expertus.Corticis mali granati, corticis amygdalarum,
colocynthidis aridæ,teſtarum vſtarum, oſſium palmu-
larum vſtorum, caryophylli, piperis cõmunis, ſingulo-
rum vnciam ſemis.Tuſa vt pollinem, dentibus,gingi-
uis,& ſaliuæ arida appone: aliis autem malis cum mel-
le Attico.probatus enim eſt.

Cap. XVII.

PVLVIS ori conueniens, morſu carens, vocatus
thauma, rimas linguæ & oris à fluxione natas, implẽs.
E Siſtit ac ſanat omnes affectus,& gingiuas,omníque æta-
ti facit præter opinionem.Thuris, amyli,terræ aſteris,
ſingulorum vnciam ſemis.Trita in pollinem inſperge
rimis.Conducit etiam ad ſedis rimas ſi cum albo oui v-
ſus fueris.

Cap. XVIII.

ARIDVM collyrium ſanctorum glorioſorum &
mirabilia efficiẽtium,pecuniæque cõtemptorũ Coſmæ
& Damiani,ad craſſas albugines,pterygia,& omnia ocu
lorum mala,atque ad hebetudinem vtile. Piperis longi
drach.quatuordecim ſemis,coſti drach.duas ſemis, ca-
dmiæ racemoſæ, melanteriæ illotæ vſtæ, ſingul. drach.
F duas S.caryophylli baccas octo, maſtiches purgatæ bac-
cam ſemis. Tritis in pollinem vtere: laudatus enim eſt.

Cap. XIX.

PVLVIS è croco anteuertens omnem lippitudinẽ
expertus. Aloes flauæ,croci,ſarcocollæ,glaucii, [a] antio-
ches,mamoran,caphuræ,ſing.vnc.ſemis.

a Antioches,mamoran]In manuſcripto codice legitur αντιόχης,μαμώραν. Nemo verò quid ſignificent hæ dictiones, facilè (puto) diuinabit.

Cap. XX.

ARIDVM collyrium expertum ad fluxionem &
G humidos oculos:& defluentes capillos retinet: & vt re-
naſcantur efficit:ad ſcabiem denique oculorum & pal-
pebrarum cõfert.Cadmiæ,æruginis raſilis, ſingulorum
vnciam vnam,ſtimmi hexagium ſemis. Tuſa & cribra-
ta humectato cum melle Attico, & coniice in ollam no
uam,lutóque oblinito, aſſato:& vbi ab igne remoueris,
extingue

extingue cum vino aminæo. Dein coniice in mortariũ, & admiſce ſpicæ nardi ſcrup. tres. Et tritis ſimul diligenter vtere vt collyrio.

Cap. XXI.

ARIDVM collyrium ad aſperitudines & pterygia, mirabile valde. Accipe æs[a] manicarium, & vrinam pueri annorũ ſex aut octo. AEs ad carbones vt vehementer candens reddatur effice: dein extingue cum vrina. & vbi vniuerſum æs in vrina ſordium craſſitudinem nanciſcitur, repone in ſole vt tabeſcat: dein tolle, & per tenue cribrum traiicito. De eo tandem accipe partem vnam, & admiſce illi piperis communis partem ſemis, ſalis Cappadocici modicum: & læuigata bene, in die ſemel illine.

a Manicarium] Nicolaus habet μανικάριον. Intelligit autem fortaſſis hac voce, æs quod manibus tractatum eſt.

Cap. XXII.

ARIDVM collyrium ad ſuffuſiones inuentum, Adamantini medici ſophiſtæ. Cadmiæ drachmas quatuor, euphorbii drach. tres, nitri drach. vnam, ſpicæ nardi drach. duas, piperis albi drach. decem, ſalis foſſilis drachmam vnam, fæcis vini aut gypſi drach. duas ſemis. Trita exhibe.

Cap. XXIII.

ARIDVM collyrium Seueriani, ad craſſas albugines, hebetudines & cicatrices. Cadmiæ vnc. vnam, ammoniaci vnciam ſemis, piperis albi drachm. duas. Trita exhibeto.

Cap. XXIIII.

ARIDVM collyrium Philoxeni, ad angulos prurientes & eroſos, atque hebetudinem. Cadmiæ drach. duas, ſalis ammoniaci drach. vnam, piperis albi drach. duas. Tritis vtitor.

Cap. XXV.

PVLVIS caput purgans, probatus. Iridis, hyſſopi, aphronitri, ſtaphidis agriæ, ſing. drach. ſemis, folia lauri duo & ſemis. Probè contuſis, verticem priùs capitis vino rubeo irrigato tepido: & poſtea inſtar farinæ inſpergito.

Cap. XXVI.

PVLVIS Ægyptius dictus, ad nomas in gingiuis, & pudendis, & omnem corporis partem expertus. Comprimit carnis excreſcentiam, & cicatricem inducit. Chalcitidis aſſatæ drachmas quatuor, chalcanthi drach. decẽ, miſyos aſſatæ drach. ſex, æris vſti drach. duas ſemis. Tritis in pollinem vtere.

Cap. XXVII.

PVLVIS Angeli boni ad nomas, putredines omnes, carbunculos, pterygia, aures purulentas, & oris nomas. Gallæ immaturæ, aluminis ſciſſi, chalcanthi, lapidis Aſii, diphrygis, berenicarii, ſing. drach. ſemis, miſyos, chalcitidis, arſenici, ſandarachæ, ſing. drach. quatuor. Tritis vtere: in aure quidem, cum poſca: in ore autem, cum melle Attico ſufficienti.

Cap. XXVIII.

PVLVIS Melinos vocatus, ſiſtens nomas, & carnium excreſcentias reprimens. Arſenici, ſandarachæ, chalcitidis, ſingulorum vnciam ſemis, calcis viuæ vnc. vnam. Tritis vtere.

Cap. XXIX.

PVLVIS pudendis aptus, quo efficaciorem ne quæras. Ariſtolochiam rotundam tuſam & cribratam, ſi quidem non [a]hæres dubitáſve, melli miſce, & vt linamentum iniice, & mitte intus ſi nome eſt: ſi verò abſcondatur, arido vtere donec curabis. hoc enim purgat, carnem generat, & cicatricem probabiliter inducit.

a Hæres] In manuſcripto codice legitur ἀποσύρεις, fortè pro ἀπορήσεις. vt ſit ſenſus: ſi non hæres, hoc eſt ſi nõ dubitas quin nome ſit, aut ſi in conſpectu eſt. Nam ſtatim ſubiungit: ſi verò abſcondatur.

Cap. XXX.

PVLVIS ad mora. Herbam heliotropium, quæ etiam ſcorpiurus dicitur, bene tuſam cribrato, coniice in vaſculum, & priùs lauato aqua locum laborantis, & inſperge puluerem. Et tanquam optimo accipe ex ipſo [a]ter vſto, & pro ſale appone mergens intingénſve in i-

A pſo fercula.

a Ter vſto] Vel ſic red[illegible]dum: Græcè enim eſt κεκαυμένα γ', vel aliquid deeſt.

Cap. XXXI.

PVLVIS Sorani, cruſtas generans, laudatus. Arſenici, calcis viuæ, ſing. drach. quatuor, chalcitidis, ellebori nigri, ſing. drach. duas. Tritis in pollinẽ vtere.

Cap. XXXII.

PVLVIS ad anum procidentem expertus. [a]Gallæ vſtæ, centunculi vſti, picis aridæ, ſing. vnc. ſemis. Fac

B puluerem, & cum manu propelle anum ad interiora, & deſuper coniicito: confeſtim [b]conſiſtet, & ſtabilietur.

a Gallæ] In codice Nicolai κήκηκες pro κηκίδος legitur.

b Conſiſtet] Græcè σαλήσεται falsò pro σατίσεται legitur.

Cap. XXXIII.

PVLVIS ad nomas è Galeno, expertus. Squamæ æris, arſenici, ſing. drach. duas, chartæ vſtæ, æris vſti, ſulphuris ignem non experti, ſing. drach. quatuor.

Cap. XXXIIII.

PVLVIS cataplaſma, morſu carens, expertus, ad-

C modum bonus ad ſordida vlcera, & in quibus nerui putruerunt, & ad pterygia, oſſáque contrita, vuã & tonſillas. Iridis drach. quatuor, erui drachm. ſemis, Cadmiæ drach. duas ſemis, mannæ, thuris, ſing. drach. quinque, ſquamæ Cypriæ drach. ſex, lithargyri drach. duas, terræ Samiæ drach. ſeptem ſemis, ariſtolochiæ rotũdæ drach. quatuor. Tritis bene vtere.

Cap. XXXV.

PVLVIS cicatricẽ inducens, etiam malignis. Pineæ drach. ſex, cornu ceruini vſti drachm. duas, cadmiæ

D drach. nouem, ceruſſæ, mannæ, ſing. drach. duas, æruginis raſilis drach. vnam.

Cap. XXXVI.

PVLVIS ſanguinem ſupprimens, quem nobis Dioſcorides Tarſenſis veluti expertum dedit: bonus enim eſt ad ſanguinis eruptiones. Chalcitidis drachm. quatuor, mannæ drach. tres, reſinæ aridæ, gypſi vſti, ſingul. drach. quatuor. Alia quidem contunde, & per cribrum traiicito, & cõmiſce, ac reconde in æream pyxidẽ. Vſu verò poſtulante gypſum admiſce, & vtere.

E Cap. XXXVII.

PVLVIS ad dentes commotos. Cornu ceruini vſti drach. quatuor, rhois Syriaci drach. duas, gallæ immaturæ drach. vnam, balauſtiorum drach. duas, corticis pini, zingiberis, ſingulorum drachm. ſemis. Tritis probè vtere.

Cap. XXXVIII.

PVLVIS cicatricem inducens omnibus vulneribus. Molybdenæ, aloes flauæ, ſing. vnc. vnam. Tritis bene vtitor.

Cap. XXXIX.

F PVLVIS ad quartanas in tepida ſumptus. Aloes flauæ, epithymi, ſing. ſcrup. vnum. terantur. Æger veſperè lotus præbibat ſolam tepidam: ſimiliter etiam manè lotus accipiat de eo totum pondus, & ieiunet horis ſex.

Cap. XL.

PVLVIS ad impetigines, alphos albos & nigros, expertus & probatus. Lithargyri, ellebori nigri, ſingul. drach. vnam, ſulphuris ignem non experti, nitri, ſampſy-

G chi, ſing. drach. duas. His bene tritis vtere in balneo.

Cap. XLI.

PVLVIS Menabios dictus. Cadmiæ, chalcitidis, ſing. vnc. vnam. Diſſolue in aceto ſub æſtu caniculæ. Hic verò confert nomis: eſt enim mirabilis.

Cap. XLII.

PVLVIS generans carnem, & cicatricem inducẽs. Thuris, farinæ eruinæ, ſing. drach. quinq;, ariſtolochiæ, panacis radicis, iridis, bryoniæ radicis, ſing. drach. duas ſemis, helenii drach. vnam grana quindecim.

H Cap. XLIII.

PVLVIS ad ozænas mirabilis, ne illum deſpicias: expertus enim eſt. Centaurii, ſquamæ vſtæ, ſing. drach. IIII. æruginis raſilis, ſquamæ æris, radicis cyclamini, myrrhæ, aloes flauæ, ſidiorũ, ſing. dr. duas. Tritis vtere.

Cap. XLIIII.

PVLVIS melinus luteuſve, fiſtulis & nomis accõmodatus. Purgat enim ſordida vlcera, & pudenda. Purgat autem citra adſtrictionem, potiſſimùm in tenuibus corporibus. Arſenici, ſandarachæ, ſulphuris ignem non experti, ſquamæ æris, ſing. vnc. ſemis. Tritis probè vtere. carnes enim generat, & vtilis eſt.

Cap. XLV.

PVLVIS fiſtulis accommodus, probatus. Miſy ſolum læuigato, & vtitor eo.

Cap. XLVI.

PVLVIS carnem generans, expertus. Thuris, cadmiæ, farinæ eruinæ, ceruſſæ, pompholygis, amyli, mãnæ, lithargyri, ſing. ſcrup. tres, plumbi vſti, terræ Chiæ, ſing. ſcrup. ſex. Tritis bene vtere.

Cap. XLVII.

PVLVIS ad eryſipelata, vt eadem hora euaneſcat malum. Capræ pedem vrito cum capillis, & cinerem eius in pyxidem coniiciens ſeruato. Vſu exigente locum vino prius madefacito, & poſtea puluerem inſperge.

Cap. XLVIII.

PVLVIS ſimilis, ad eryſipelata probatus. Oleo roſaceo, oui albo, ſucco ſolani, & roſarũ ſtillatitio liquore probè ſubactis locum inunge.

Cap. XLIX.

XEROMYRON ad fragrantiam veſtimentorum valde bonum. Violarum viridium, iridis, coſti, ſing. vnciam vnam. Tenuiter contuſa, & in linteo ligata tenui, reconde in vnumquemuis arculæ angulum.

Cap. L.

XEROMYRON ſimile ad conciliandum bonũ odorem veſtibus. Roſarum recentium carentium humore, floris iunci odorati, ſing. drach. ſex quartam partem, ſpicæ nardi, zingiberis, ſing. drach. ſemis, amyli, xylobalſami, coſti, ſing. ſcrup. ſemis & quartam partem, iridis drach. vnã. Tuſa probè ligato in linteum tenue, & reconde in arculam.

Cap. LI.

GLADIVM rubiginem contrahere non permittens. Hederam ſylueſtrem vſtam madefacito cum oleo roſaceo ſufficienti, & probè ſubactis illine ferrum quãdo lubet.

Cap. LII.

XEROMYRON ad fragrantiam veſtimentorum mirabile. Carpobalſami vnciam vnam ſemis, caryophylli vnc. ſemis quartam partem, amomi vnc. vnam, ſpicæ nardi vnc. ſemis, coſti vnc. ſemis quartam partem, roſarum ſiccarum, folii, caſiæ, ſingul. vnc. ſemis drachmam vnam. Bene tuſa ligato in linteo ſubtili, & repone in arculam.

Cap. LIII.

PVLVIS aphroditerius vocatus, ad pudenda fluxione laborantia. His enim cicatricem inducit. valde bonus eſt. Ceruſſæ vnc. duas ſemis, amyli drachm. quatuor ſemis, thuris drach. quatuor quartã partem, [a] phycareos drach. vnam. Bene tritis vtere.

a Phycareos] Græcè eſt φυκάρεως. Quid verò per hanc vocẽ intelligat, non accipio.

Cap. LIIII.

PVLVIS ad pudenda exulcerata, & potiſſimùm recentia, & ad mulierum vlceroſas intertrigines, morſu vacans, laudatus. Lapidis Phrygii vſti & extincti in melle, cùmque vino ſufficienti læuigati. vtere vt certo. Ego adieci ad duas eius partes, aloes flauæ partem vnã, & feliciter ceſſit. Etiam citra chirurgiam malum vincit: eſt enim mirabilis.

Cap. LV.

PVLVIS laſſitudinem remouens, in balneo vſurpandus. Sampſychi, nitri, ſingulorum vncias duas S. adarces, piperis communis, baccarum lauri, pyrethri, ellebori albi, ſing. drach. duas.

Cap. LVI.

PVLVIS, capitis cataplaſma admodum bonum. A Eruorum aridorum vnc. duas ſemis, iridis vnc. vnam hexagium vnum ſemis, mannæ, ariſtolochiæ, ſingulorum hexagia quatuor ſemis. Trita inſperge vertici capitis.

Cap. LVII.

PVLVIS, cataplaſma capitis, probatus. Corticis pini drach. tres, thuris maſculi, pumicis, ſingulorum drachmas duas, iridis drach. vnam, reſinæ aridæ drach. tres, ariſtolochiæ drach. quatuor. Bene trita inſperge vertici capitis.

Cap. LVIII.

B PVLVIS ex aloe, valde bonus. Aloes flauæ drachmas tres, farinæ eruinæ drach. quatuor, mannæ drachmas duas, gallarum drach. vnam ſemis, aluminis ſciſſilis drach. vnam.

Cap. LIX.

PVLVIS è fæce vini combuſta, Manethonis nominatus. Cadmiæ vſtæ & lotæ, terræ aſteris, ſingulorum vnc. ſemis, fæcis vſtæ è vino perſpicuo, thuris. Aliqui etiam amylum adiiciunt, ſingulorum vncias duas. C Tritis vtere.

Cap. LX.

PVLVIS Oribaſii, melitera dictus. Chalcitidis, ſquamæ æris, gallarum, balauſtiorum, ariſtolochiæ longæ, ſing. vnc. ſemis, ſidiorum, aluminis ſciſſilis, ſing. hexag. vnum ſemis. Bene tritis vtere.

Cap. LXI.

PVLVIS ex oſtreis. Cadmiæ, thuris, ſingul. vnc. ſemis, oſtreorum vſtorum vnc. vnam ſemis.

Cap. LXII.

D PVLVIS è thure. Lithargyri, thuris, cadmiæ, ceruſſæ, ſingulorum drach. duas ſcrup. vnum gran. tria. Tritis in pollinem vtere.

Cap. LXIII.

PVLVIS aphroditarius cognominatus. Thuris, ſquamæ æris, [a] mali Punici, amyli, ceruſſæ, ſing. drachmam vnam ſcrup. vnum gran. quatuor. Tritis vtere.

a Mali Punici] Græcus codex habet ῥοιδαρίου. Eſt autem (vt Paulus in ſeptimo teſtis eſt) legendum ῥοιαδρίου.

Cap. LXIIII.

E PVLVIS [a] rhodios vocatus, ſanguinem ſupprimens, ad nomas & carnium excreſcentias laudatus. Gallæ crudæ drach. tres, gallæ vſtæ, & in vino extinctæ drach. ſex, ſquamæ æris nigræ, [b] & ſi non ſit, rubeæ drachmas quatuor, chalcanthi drachmas duodecim, aluminis ſciſſilis drachmas tredecim. Terito iſta diebus ſufficientibus, & vtere.

a Rhodios] Manuſcriptus codex falſò ῥοίδιον pro ῥοδία legit. b Et ſi non ſit] Nicolai codex non rectè legit καὶ μὴ ἐρυθρᾶς, pro εἰ δὲ μὴ, ἐρυθροῦ.

Cap. LXV.

F PVLVIS flauus appellatus. Chalcitidis vſtæ dr. octo, chalcãthi vſti drach. decem, miſyos drach. quinq;, æris drach. duas ſemis. Tritis vtere.

Cap. LXVI.

PVLVIS à murino colore pſaros nominatus. Miſyos drach. duas, gallarum vnc. vnam, chalcitidis vnc. ſemis, chalcanthi, æruginis raſilis, ſing. hexag. vnum S. Tritis vtere.

Cap. LXVII.

G PVLVIS heliocaes, id eſt ſole vſtus, laudatus. Chalcanthi, arſenici, ſingulorum libram ſemis, calcis viuæ lib. vnam. Trita ſubigito cum aqua ſufficienti, & læuigato ſub æſtu caniculari diebus ſufficientibus: dein ſiccatis vtere. Admodum enim adurit.

Cap. LXVIII.

PVLVIS antheron nominatus. Cyperi drachm. quatuor, myrrhæ drach. ſex, ſandarachæ drach. vnam S. roſarum drach. vnam, croci drach. ſemis, crocomagmatis drach. vnam, aluminis ſciſſilis, iridis Illyricæ, ſing. dr. H vnam. Tritis vtere.

Cap. LXIX.

PVLVIS ex charta, ad nomas oris, potiſſimùm pudendorum, admodum laudatus. Squamæ æris, chartæ vſtæ, ſingul. drach. duodecim, arſenici, ſulphuris ignem

non experti,ſing.drach.ſex, plumbi vſti drach.tres terantur in pollinem. Et quidem ad humidiores putredines aridis vtere: cum roſaceo verò & melle ſubactis, ad aridas vtere.

Cap. LXX.

PVLVIS ex oxymyrſine ſeu myrto ſylueſtri,ad eiuſmodi.Rhois coriarii vnc.ſex,oxymyrſines foliorum, ſandarachæ,ſing.drach.quatuor, foliorum ſalicis aridorum,ſidiorum,ſing.drach.tres, aluminis ſciſſilis,chryſocollæ,aloes flauæ,chalcitidis crudæ,ſquamæ, arſenici,ſalis communis, ſingulorum drachmas duas. Tritis vtere.

Cap. LXXI.

PVLVIS [a] maſſalioti dictus. Nitri, opii, chryſocollæ,lapidis Aſii, ſandarachæ, miſyos, chalcitidis, aluminis ſciſſilis,diphrygis, ſingulorum vnc. ſemis. Tritis vtere.

a Maſſalioti] Ex Paulo legendum μασσαλιώτου: non (vt habet Nicolai codex) μασαλεώτου.

Cap. LXXII.

PVLVIS ſmegma,quod vocatur Aſclepios. Baccarum lauri, nitri Alexandrini, ſalis torrefacti communis, ſalis Cappadocici,ammoniaci, aphonitri, pumicis, ſingulorum drach.ſemis, ellebori nigri, ſtruthii, pyrethri,fæcis vini vſtæ,ſtaphidis agriæ,ſinapi,aluminis ſciſſilis,florum iunci odorati,iridis, gallarum, ſingulorum vnc.tres,ſampſychi lib.ſemis,ſeminis viticis, pulegii,farinæ eruinæ,cumini,ſing.vnc. tres,chamæleontis nigri, ſulphuris ignem non experti, gummi, thuris, piperis communis, radicis cucumeris ſylueſtris, marrubii,Cimoliæ,pæoniæ,teſtæ ſepiæ, fœnigræci, folii, coſti, euphorbii,ſpicæ nardi,ſingulorum drach.duas: Alexander autem iſta adiicit,nempe ſalis amari, ſalis è fontibus nitri,ſingulorum drach. ſemis, adarces vnc.ſemis, aluminis liquidi & albi,cnici, graminis aridi, bryoniæ ſiccæ, ſing.vnciam vnam.Tritis probè vtere.

Cap. LXXIII.

PVLVIS ſmegma vocatum Peponatum.Thuris, maſtiches,ammoniaci thymiamatis,ſing.vnc.ſemis,tragacanthæ vnc.ſemis drach.vnam, ſucci vuæ immaturæ vnc.quatuor ſemis, ſeminis peponis recentis repurgati vnc.vnam ſemis,ſimilaginis lib.centum quinquaginta, alborum ouorum quinque, iridis vnc. S. Aliqui etiam adiiciunt ellebori vnc.vnam.Bene tritis vtere.

Cap. LXXIIII.

IVLVIS Critonis nominatus,probatus.[a] Lomenti modium ſemis,ſimilaginis lib.tres,trifolii,myrobalani,iridis Illyricæ, ſingulorum lib.duas, ammoniaci thymiamatis vnc.ſex,ouorum alba ſeptem,carnis peponis, ſucci vuæ immaturæ, ſing.lib.vnam ſemis. Bene parata commiſce, & finge paſtillos, & exſiccato in vmbra: vſu verò poſtulante tuſa & cribrata exhibeto.

a Lomenti] In codice Nicolai falſò ſcribitur ὀρέγμου pro ἐρέγμου.

Cap. LXXV.

PVLVIS alius,& vt præcedens, admodum laudatus. Tragacāthæ,thuris,maſtiches,ammoniaci thymiamatis,ſingulorum drach. quindecim, ſucci vuæ immaturæ vnc.duas ſemis, ſimilaginis lib. quinque vnc.tres, Albi oui vnc.ſemis,carnis peponis vnc.quinque. His bene ſubactis, confice vt præcedentem.

Cap. LXXVI.

INSPERSORIVM exſiccans caput quod fluxione laborat. Nitri Alexandrini rufi vnc.duas ſemis, ſalis communis torrefacti vnc. ſemis drach.vnam, ſalis Cappadocici vnc.ſemis. Hæc trita & macerata aceto acerrimo ſufficienti, [a] coniice in linteum ſacculum,& in camino vrito donec in carbones vertantur. deinde in ſole refrigeratis,ad abſtergendum vtitor cum vino ſufficienti, deſuper inſtillans in balneo.

a Coniice in linteum] Hæc ex Paulo adiecta ſunt, & in codice Nicolai deſiderantur: vbi legitur ἔμβαλε λινῷ σακελλίῳ, καὶ καῦσον ἐν χαμίνῳ,&c.

Cap. LXXVII.

PVLVIS vel pſilothrum podagricum, laudatum. Maſtiches, thuris maſculi, vuæ ſatiuæ, ſtaphidis agriæ, A ellebori albi,lithargyri, ſing.vnc. vnam ſemis,folii, [a] amyli,ellebori nigri,floris lapidis aſſii, ſing.vnc.ſemis,alcyonii,pumicis aſſatæ,Cimoliæ,ſampſychi, ſingul.vnc. 1.S.ſpicæ nardi vnc. S. Nōnulli verò adiiciūt aloes flauæ vnciā S.Tuſa in pollinem ſeruato. Vſu verò poſtulante, ſuccum orizæ & ptiſanæ in ollam coniicito: atque vbi ebullierint, adiice pulueris vnciam ſemis drachmam vnam. Alii & hæc admiſcent, ſaponis Gallici vnciā ſemis drachmam vnam, arſenici drachmam vnam, aluminis B ſciſſi vnciam ſemis drachmam vnam,ſandarachæ vnciā ſemis drachmam vnam, calcis viuæ recentis libram ſemis.Bene confectum reconde.Vtendum autem hoc ter menſe, nono ſcilicet die lunæ, & vigeſimonono, ídque per annum. Poſt hunc verò ſemel in menſe, luna deficiente.

a Amyli] Manuſcriptus codex legit μήλου pro ἀμύλου.

Cap. LXXVIII.

PVLVIS ad polypos valde bonus. Æris vſti,chalcanthi,chalcitidis,miſyos, ſing.vnc. vnam. Hæc tuſa in C mortario, & excepta aceto bono in olla figulina oblita aſſato in clibano aut in furno, & eiecta diſſolue vino, & iterum aſſato: dein eiecta diſſolue, & repoſitis in vaſe vtere vt probatis.

Cap. LXXIX.

PVLVIS laſſitudinem abigens, inſpergendus in balneo.Sampſychi,nitri,ſing.vnc.duas ſemis, adarces, piperis communis,baccarum lauri,pyrethri,ellebori albi,ſing.vnc.duas.

Cap. LXXX.

D PVLVIS ad polypum probatus. Calcis viuæ,chalcitidis,chalcanthi,ſinopidis, ſing. ſcrup. tres.trita exhibeto quaſi hæc ſola ſint laudata.

Cap. LXXXI.

PVLVIS Rhodias nominatus,ſanguinem ſupprimens, & cicatricē inducens. Ad ſordida oris vlcera cum melle datur: ad lippitudinem aceto madefactus. ad reliqua verò mala,aridus inſperſus.ad ſpuentes ſanguinem cum aqua frigida menſura cochleariorum duorum. Dyſ E enteriam & alui fluorem,& nomas pudendorum confeſtim ſiſtit inſperſus.ad pterygia digitorum ſummè facit.prodeſt etiam ad herpetes [a] exedentes, & ad rubentes podagras.ad vlcera pudēdorum melle diſſolutus.ad dentium dolorem aridus inſperſus: confeſtim enim dolorem tollit.ſanguinis eruptiones ex omni vulnere cōpeſcit.ad carnis iuxta gingiuas eminentiam facit,& humidas gingiuas. Conducit peripneumonicis, ſanguinē excreantibus,& carnium excreſcentias comprimit, & cicatricem inducit.Gallas immaturas nouem, ſquamæ ru F beæ drach.quinque,chalcanthi drach.tres, aluminis ſciſſilis drach.duas.Dimidium gallarum partē vrito, & extinguito in vino auſtero,vt nigreſcat medicamentū.Bene trito vtere.

a Excdentes] In codice Nicolai eſt ſcriptum ζῶντας,fortè pro ἐσθιομένας.

Cap. LXXXII.

PVLVIS ad carcinomata oris,& omnis generis vlcera, cruentáſque gingiuas admodum vtilis. Coſti,folii, ſpicæ nardi,gallarum immaturarum, cōchyliorum oſſium crematorum,fæcis vini vſtæ,teſtarum ſepiæ vſta G rum,chartæ vſtæ,[a] tarichi vſti,phales vſtæ, ſingulorum vnc.ſemis.Tritis vtere priùs abſtergendo locum vino, inuoluēs digitū linteolo, & inſperge.comede panis buccellas vino diluto maceratas. Oleo autem & melle per totum abſtineto.

a Tarichi vſti,& phales vſtæ] Græcè eſt ταρίχου κεκαυμένου,φάλης κεκαυμένης.Per τάριχον autem carnem piſcium aſſam (vt alii Græci) accipit.φάλη verò quid ſit,diuinare nequeo.

Cap. LXXXIII.

PVLVIS capitalis purgans & caua carnibus implens.Oſſa & ſquamas remouet, & ad putrefactos ner H uos confert.Iridis drach. quinque, ariſtolochiæ longæ drach.duas ſemis,eruorum rubeorum drach. quatuor, mannæ,thuris,ſquamæ æris,aloes flauæ,ſing.dr.duas ſemis.Singula ſeorſim tundito & cribrato.miſce,& vtere.

Cap. LXXXIIII.

PVLVIS ſupprimens omnem eminentiam: ad cicatricem autem duci etiam ea quæ difficulter curantur. Chalcitidis drach. octo, chalcanthi drach. duas, cadmiæ, miſyos, mannæ, ſing. drach. quatuor. Aceto diſſolue, & rurſus tere,

Cap. LXXXV.

PVLVIS vocatus Xenocratios, implens, ad flaccidas gingiuas vtilis, & oſſa non ſinit contriſtari. Cum melle purgat maligna ac depaſcentia. ſquamas etiam recedere facit. Cadmiæ vnciam ſemis, miſyos, chalcitidis, ſory, myrrhæ, ſingulorum vnciam ſemis. Tritis vtere.

Cap. LXXXVI.

PVLVIS ad pudenda fluxione laborantia, & ani, alarum, & partium quæ coſtas interiacent, vſtiones. Cadmiæ vſtæ & lotæ, corticis pini, thuris, plumbi, ſingul. vnc. vnam.

Cap. LXXXVII.

PVLVIS capitalis, vulnerarius, cicatricem inducens. Confert ad ambuſta cum cerato roſaceo. Arido verò vbi vti velis, [a] concerpta linamenta oleo imbuta, pone ſuper puluerem. Limacum vſtarum vnciam vnam, thuris maſculi, aloes flauæ, ſingulorum vnc. ſemis. Læuigatis vtere.

a Concerpta linamenta] Legendum τίλματα μοτὰ, non μοτῶ, vt habet manuſcriptus Nicolai codex.

Cap. LXXXVIII.

PVLVIS capitalis, profunda implens vulnera, & carnem generans, valde bonus. Erui albi drachm. quatuor, iridis drachm. decem, mannæ, thuris, ariſtolochiæ, ſquamæ, aloes flauæ, myrrhæ, ſingulorum drach. quinque. Bene tritis vtere.

Cap. LXXXIX.

PVLVIS heliocaes dictus, id eſt à ſole vſtus. Valet ad dyſentericos, iniectus cũ decocto mali Punici putaminum aut ruborum, aut myrti, aut foliorum oliuæ, ſummè probatus & mirabilis. Arſenici, calcis, rhois coriarii, ſing. vnc. S. ſucci hypociſthidis vnc. vnam. Bene trita ſubigito ſub æſtu caniculari in vrina pueri nondum corrupti aut aqua marina, aut ſucco plantaginis maioris aut minoris diebus viginti exſiccans. Vſu poſtulante læuigato, & vtere.

Cap. XC.

PVLVIS ad ægilopas expertus, ad cicatricem ducens ſine perforatione. Thuris, aluminis ſciſſilis, ſingul. vnc. S. Trita excipiantur cum terebinthina pondere hexag. quatuor, & vtere.

Cap. XCI.

PVLVIS Seueriani ad mala oculorum, tollens albugines ſummè craſſas, & omnem caliginem, hebetudinem & gingiuas. Cadmiæ vnc. vnam ſemis, ſalis ammoniaci vnc. vnam, piperis albi, folii, ſingulorum vnciam S. Tritis vtere.

Cap. XCII.

PVLVIS ocularis, quem accepi ab Alypio archiatro, ad oculos lacrymantes, qui præſeruat, & abigit omnem lippitudinem. Cadmiæ drach. tres, æris vſti drachmas duas, ſtimmi, ammoniaci, ſingulorum drach. vnam. Cadmia, æs & ſtimmi cum Attico melle vruntur, & vino amminæo extinguntur. dein contunditur ammoniacum. Aliqui autem adiiciũt etiam croci drachm. S. & ſpicæ nardi drach. vnam.

Cap. XCIII.

PVLVIS pudendis conueniens, admodum laudatus. Fœniculi aſſati, & amygdalarum amararum, ſingul. vnc. vnam, cinerem inſperge ſæpius manu.

Cap. XCIIII.

PVLVIS carnem generans, ad fiſtulas conuenniens. Chamæleontis nigri, thuris, iridis, corticis pini, arſenici, ariſtolochiæ longæ, ſingulorum vnciam ſemis. Fiſtulam prius mulſa abluito: dein trita in pollinẽ, inſperge.

Cap. XCV.

PVLVIS antheron, ad gingiuas fluxione tentatas,

A præcipuũ medicamentum. Aluminis ſciſſilis, cyperi, ſandarachæ, ſing. dr. quatuor, myrrhæ drach. vnã, croci dr. S. crocomagmatis drach. vnam S.

Cap. XCVI.

XEROMYRON capitis fluxione laborantis, in quo nullus error admittitur, & ad deſtillationes valde bonum. Iridis, helenii, floris iunci odorati, ſing. lib. ſemis, roſarum aridarum vnc. vnam S. amomi, coſti, folii, gallarũ, ſing. vnc. tres. Tritis vtere à balneo, caput prius vino auſtero illinens.

B Cap. XCVII.

XEROMYRON ad caput fluxione tentatum & deſtillationem conferens, in quo nullus poteſt committi error. Cubebæ, caryophylli, coſti, caſiæ, folii, ſpicæ nardi, ſingulorum hexagium vnum. Trita bene coquito in vino rubeo bono, & lauato ex eo caput ægrotantis tepido. dein terito aloes flauæ hexag. vnum S. & irrigato vino bono quod ſatis eſt: inſperge vertici capitis, & deſuper ponito goſſipium, & permitte vt quieſcat.

C Cap. XCVIII.

PVLVIS ex iride. Iridis vnc. vnam ſemis, gallarum vnciam ſemis, caſiæ, coſti, folii, ſpicæ nardi, balauſtiorum, roſarum aridarum, carpobalſami, ſingulorum vnciam vnam, myrrhæ drachmas duas. Trita bene, & capite vino auſtero tepido madefacto, inſperge deſuper puluerem à balneo.

Cap. XCIX.

D PVLVIS ad ozænas naris, probatus. Spicæ nardi, miſyos, ſingulorum hexagium vnum. Subacta cum vino auſtero, & irrigata bene, vt ſordium craſſitudinem nanciſcantur, illine interiora, & lana obturato. Optimè facit ad ozænas chalcanthum melle Attico exceptum. ſimiliter chalcitis, ærugo, & æris ſquama. & iſte puluis qui habet chalcitidis crudæ drachmas ſex, cadmiæ drachmas quatuor. ſubige cum aceto in æſtu caniculari multis diebus, & exſiccatis vtere. Aut cum vino diſſolue, aut aridum inſufflato. Eſt autem is puluis laudatus & mirabilis.

Cap. C.

E PVLVIS carnem generans, admodum laudatus. Thuris, cadmiæ, amyli, lithargyri, pompholygis, [a] elichnes, ſingulorum vnciam vnam. trita in pollinem inſperge.

a Elichnes] Græcè eſt ἐλίχνες.

Cap. CI.

PVLVIS ad ozænas admodum probatus. Miſyos, chalcitidis, myrrhæ ſing. drach. ſemis, chalcanthi drach. ſex, aluminis ſciſſi, gallarum, ſquamæ, ſing. drach. duas,
F aluminis rotundi drach. vnam, thuris maris drachm. S. Trita irrigato cum aceti lib. vna ſemis, & coquito in æreo vaſe. Vbi mellis conſiſtentiam nacta fuerint, exceptis vtere, elychnium imbutum interioribus narium imponendo.

Cap. CII.

PVLVIS ad ozænas naris mirabilis. Seminis erices, myrrhæ, nitri, ſidiorum, ſing. drach. duas, croci, coſti, ſing. drach. vnam. Trita inſufflato per infundibulum in interiora naris.

G Cap. CIII.

PVLVIS ad ozænas narium. Aluminis ſciſſi, myrrhæ, ſing. drach. duas, ſandarachæ, rhois culinarii, ſalis ammoniaci, croci, coſti, ſing. dr. vnã. Trita inſufflato per infundibulum naribus, mulſo naribus prius infuſo.

Cap. CIIII.

PVLVIS magiſtri Theodori ad fœtorem narium, admodum probatus. Amomi repurgati, myrrhæ, roſarũ aridarum. Trita inſufflato narium intimis partibus, aut cum nardino diſſolue vnguento, & vtere.

H Cap. CV.

PVLVIS ad ozænas naris, valde bonus. Myrrhæ, caſiæ, roſarum aridarum, ſing. hexag. vnum. Tritis bene & commixtis cum melle Attico illine narium intima manè & veſperi, donec vtique ſanetur.

Cap. CVI.

PVLVIS vocatus terpon,ad nares. Myrrhæ,caſiæ,ſing.drach.duas,floris iunci odorati,roſarum aridarum,ſing.drach.ſemis. Trita irrigato cum mulſo veteri,& illinc naribus.

Cap. CVII.

PVLVIS ad polypos & ozænas. Aluminis ſciſſi, myrrhæ,ſandarachæ,ſing.drach.duas,æris vſti,gallarũ, ſing drach.ſemis.Trita naribus priùs vino odorato infuſo,illinc cuſpide ſpecilli.

Cap. CVIII.

PVLVIS ad polypos Apollonii. Ellebori, origani,ſing.hexag. vnum. Trita in pollinem inſufflato intimis narium partibus.

Cap. CIX.

PVLVIS ad polypos eiuſdem,probatus. Ellebori nigri,ſandarachæ,ſingul.hexag.vnum. Trita irrigato cum oleo ſufficienti, & excipe lana, implens interiora narium.

Cap. CX.

PVLVIS heliocaes ad eroſas gingiuas ſummè faciens. Arſenici,calcis,ſing.lib.ſemis,rhois coriarii vncias tres, ſucci hypociſthidis vnc. vnam. Trita irrigato cum decocto putaminis malorum Punicorum, aut rubi,aut myrti,aut foliorum oliuæ,aut vrinæ,aut marinæ aquæ, aut ſucco plantaginis maioris, & ſubigito in æſtu caniculari diebus viginti, & exſiccatum rurſus læuigato ad vſum.

Cap. CXI.

PVLVIS ori accommodus, ad gingiuas fluxione laborantes,valde probatus. Foliorum fœniculi, piperis communis,ſing.drach. vnam, caſiæ fiſtulæ drachm. duas,berenicarii vnc.duodecim.

Cap. CXII.

PVLVIS ad putrefactiones oris,carcinomata, fœtorem oris,dentes commotos, gingiuas diſcedentes,ranas vocatas ſub lingua, & abundantem ſaliuam mirificus & expertus. Corticis malorum granatorum,amygdalarum corticis, cucurbitæ aridæ, chryſobalani vſti, oſſium palmularum vſtarum, coſti,caryophylli, piperis communis,ſing.drach.tres. Tritis bene, ad dentes quidem,gingiuas & ſaliuam,aridis vtere: ad alia verò mala, cum melle Attico.

Cap. CXIII.

PVLVIS ad comeſtionem gingiuarum. Almyrithræ,arſenici,ſing.vnc.ſemis, piperis communis,aluminis ſciſſi, ſalis foſſilis, chryſobalani magni & parui vnà cum oſſibus,ſalis gangrini,ſing.hexagia quatuor. Bene trita fermentato cum acri aceto,& coniice in calamum donec totum in cinerem vertatur. Interiorẽ huius partem accipe,& terito:dein ægrotãtis os ablue aceto acri: & poſtea goſſipio prædictas ſpecies inſpergito, & gingiuis apponito,& ita ſex horis finito. Abiectis dein iterum os cum acri aceto abluito, & rurſus de eo inſperge: atque idipſum donec ſanetur facito.

Cap. CXIIII.

PVLVIS ad comeſtas gingiuas,admodum laudatus. Nucis moſchatæ, roſarum aridarum,ſidiorum,balauſtiorum, myrobalani magni integri, aluminis ſciſſilis,floris rubi,myrrhæ,cyperi,croci, ſalis foſſilis,hypociſthidis & eius ſucci, ſingulorum hexagium vnum. Terito,& parato vt præcedentem. Præbeto aridum vſu poſtulante.

Cap. CXV.

PVLVIS probatus ad comeſtionem gingiuarum. Succi polygoni vnciam vnam, acinorum vuæ vnciam ſemis. terito & coquito cum poſca, collue ex eo os multoties. Aut accipe radicis rubi,ramorum oleæ, rhois Syriaci,rhois coriarii,& balauſtiorum:cum poſca ſufficienti,coquito,& os cum eo collue.

Cap. CXVI.

PVLVIS neceſſarius ad gingiuarum comeſtiones. Nucis moſchatæ, roſarum, caryophylli, cubebæ, balauſtiorum,trium piperum, myrobalani magni,arſe-

A nici, aluminis ſciſſilis, ſingulorum vnciam ſemis. Hæc ſiccato in teſtaceo vaſe quoad in cinere vertantur. dein terito,& vtere.

Cap. CXVII.

PVLVIS ad nomas gingiuarum laudatus. Aluminis ſciſſi,roſarum,ſingulorum drach. vnam, ſalis foſſilis drach. duas, croci drach.ſemis. Trita irrigato cum melle ſufficienti,& vtere.

Cap. CXVIII.

B PVLVIS ad gingiuarum comeſtionem valde mirabilis. Omphacii drach.vnam, aluminis ſciſſi, myrrhæ,nitri,ſing.drach.ſemis,croci gran.quindecim. Trita madefacito cum melle, & vtere.

Cap. CXIX.

PVLVIS ad abſcedentes gingiuas,& cruſtas in ore admodum bonus. Aluminis ſciſſi,cyperi,myrrhæ, ſingul.drachm.quatuor, ſandarachæ drachmas duas,iridis drachmam vnam ſemis, croci drachmam ſemis. Bene tritis vtere.

C

Cap. CXX.

PVLVIS ad comeſtionem gingiuarum mirabilis. Cyperi drach.quatuor, ſandarachæ drach. vnam ſemis, myrrhæ,croci,aluminis ſciſſi, iridis, ſing. drach.vnam. Trita madefacito cum melle,& vtere.

Cap. CXXI.

PVLVIS ad carnem generandam in gingiuis comeſtis.Roſarum veterum ſeminis drach. vnam, calami odorati veteris aut Indici drach.ſemis.Trita bene deſuper inſpergito.

D

Cap. CXXII.

PVLVIS admodum laudatus ad gingiuarum comeſtionem. Florum roſarum ſcrup.duos, calami odorati vnc. vnam ſemis, ſidiorum ſcrup.vnum, aluminis ſciſſi,cyperi,ſing.ſcrup. ſemis. Bene trita inſperge deſuper.Eſt enim mirabilis.

Cap. CXXIII.

PVLVIS antheron ad putredines in ore factas. Aluminis ſciſſi,cyperi,ſandarachæ,ſingul.drachm.quatuor,myrrhæ drach.vnam, croci gran.quindecim, cro-
E comagmatis drach.vnam ſemis.

Cap. CXXIIII.

PVLVIS ad putredines oris,& gingiuas depaſtas, tonſillas,antiades,& columellas, aridus admotus:in dentibus autem commotis in aceto diſſolutus retinendus in ore erit. Gallarum immaturarum, aluminis ſciſſi, ſing. vnc.ſemis. Trita inſperge deſuper vt efficacem, & probatum.

Cap. CXXV.

PVLVIS antheron ad gingiuas eroſas vtilis. Cy-
F peri,croci,ſing.drach.vnam,aluminis ſciſſi drach. duas, roſarum drach.tres,ſandarachæ,iridis,gallarum,cytinorum mali Punici,ſing.drach.duas.

Cap. CXXVI.

PVLVIS antheron,expertus. Cyperi drach.quatuor,crocomagmatis, aluminis ſciſſi,iridis,ſingulorum drach.vnam,croci drach.ſemis,ſandarachæ drach.vnam ſemis.

Cap. CXXVII.

PVLVIS ad putredines in ore. Foliorum oleæ vſtorum, radicis lactucæ vſtæ, ſidiorum, balauſtiorum,
G ſing.hexag.vnum,coſti hexag.ſemis. Terito,& primùm os colluito cum lacte aſinino aut caprino tepido. Aut folia oleæ,rhoem Syriacum,aſpalathum,roſas,lẽtes,roſmarinum, platani folia,decoque,& cum decocti iure os ſæpius abluito. dein inſperge dictum puluerem, & poſtremùm os cum vino collue.

Cap. CXXVIII

PVLVIS ad putredines oris. Æruginis ferri,balauſtiorum,cytinorum, aluminis ſciſſi, roſarum,gallarum,iridis,ſingul.hexag.vnum, cumini drachm.vnam.
H Trita illine deſuper.

Cap. CXXIX.

PVLVIS calidus admodum, ad frigidos affectus valde laudatus. Salis communis, ſalis Cappadocici,

ſalis è fontibus [illegible] [a] parechiri,ſalis amari,nitri A- A lexandrini,nitri [illegible]i,nitri Phrygii magni,pumicis,ammoniaci [illegible]matis,ſingulorum libram ſemis, ellebori nigri & [illegible]ruthii herbæ,pyrethri, fæcis vini vſtæ, ſtaphidis [illegible]yonii, ſinapi, cyperi, aluminis ſciſſi & rotun[illegible]rum iunci odorati, iridis, gallarum non perfora[illegible]ſingulorum vncias tres,ſampſychi lib.ſemis,ſemin[illegible]gui,pulegii,fabaceæ & lupini farinæ,ſing.vnc.tres, chamæleontis nigri,ſulphuris ignē nō experti,gūmi, thuris, piperis lōgi,radicis cucumeris ſyluestris,marrubii herbæ,ſing.vnc.vnam ſemis, teſtu- B dinis marinæ ſalſæ,liquoris Cyrenaici,ſing.vnc.tres,Cimoliæ,radicis pæoniæ,teſtarum ſepiæ, buccinorum vſtorum,coſti,oſtreorum vſtorū,aloes vſtæ, myrrhæ,folii,cumini Æthiopici,euphorbii, ſpicæ nardi, Celticæ, cnici,grani Cnidii,graminis aridi,radicis bryoniæ,baccarum lauri,ſing.lib.ſemis, adarcæ vnc.ſemis.Hæc bene trita inſperge deſuper.

a Parechiri]In codice manuſcripto legitur ἁλῶν παρηχιρῶν. Itē paulo pòſt νίτρου ματρονικοῦ, νίτρου φρυγίου μάγνου. Quæ lectiones an legitimæ ſint,plurimùm dubitamus. Nitri autem diuerſas ſpecies haud dubiè innuunt.

C

Cap. CXXX.

PVLVIS ad ozænas naris,eroſiones,nomas,denſitates,& quæcunque narium mala.diuinum eſt medicamentum. Mannæ,chalcanthi,thuris,chalcitidis,ariſtolochiæ,ſing.drach.tres,vitis albæ ſucci vnc.tres.Læuigato hæc quoad arida reddantur,& vtere.

Cap. CXXXI.

PVLVIS ad ozænas naris ſimilis. Squamæ æris, chalcitidis,ſing.drach.quatuor,chalcanthi drach. tres, fellis taurini,amomi,myrrhæ, calaminthæ, marrubii. D Trita deſuper inſperge.

Cap. CXXXII.

PVLVIS laudatus vt præcedens. Sandarachæ dr. quatuor, ſquamæ æris drach.duas,chalcāthi dr.tres,ellebori nigri drach.vnam. Trita inſufflato intimis nariū partibus,& vtere vt optimo. hoc enim medicamentum in decem diebus prodeſt.Facit verò idipſum etiam chalcanthum ſolum cum aceto illitum.

Cap. CXXXIII.

PVLVIS probatus vt præcedens. Sidiorum dra- E chmam vnam,chalcanthi dr.quinque,chalcitidis, fellis taurini,croci,amomi,myrrhæ, calaminthæ, marrubii, ſing.drach.duas.Trita deſuper inſperge. eſt enim valde bonus.

Cap. CXXXIIII.

PVLVIS vt præcedens,per nares immiſſus admodum vtilis.Miſyos,chalcitidis,myrrhæ,ſing.dr.tres ſemis,chalcanthi drach.tres,aluminis longi,gallarū,ſquamæ æris,aluminis rotundi,ſing.drach.duas, thuris dr.ſemis. Trita cōiice in aceti lib.S. vnc.vnam ſemis, & coquito in æreo vaſe donec mellis conſiſtētiam acquirāt. Vtere per linamenta.

Cap. CXXXV.

PVLVIS ad ozænas narium,laudatus. Æruginis, ſquamæ,ſing.drach. vnam ſemis.Trita inſuffla interioribus narium partibus.

Cap. CXXXVI.

PVLVIS ad ozænas narium mirabilis. Seminis ericæ,myrrhæ,nitri,ſidiorum,ſing.drach.duas,croci,coſti,ſing.dr.vnā.Trita intimis nariū partibus inſufflato.

Cap. CXXXVII.

PVLVIS ad ozænas narium probatus. Salis communis,aluminis ſciſſi,myrrhæ,ſing. drach.duas,ſampſychi,rhois culinarii,ſalis ammoniaci, ſandarachæ,croci, coſti,ſing.drach.vnam.Trita inſufflato naribus,aut mulſum priùs naribus inſtillato.

Cap. CXXXVIII.

PVLVIS Theodori Actuarii ad fœtorem narium. Amomi,myrrhæ,roſarum aridarum,ſing.hexag.vnum. Subactis cum vnguento nardino vtere.

Cap. CXXXIX.

PVLVIS ſimilis ad ozænas narium. Myrrhæ,caſiæ,roſarum,ſing.hexag. duo. Contuſa humectato cum tepido melle, & præbeto manè & veſperi donec ſanetur.

Cap. CXL.

PVLVIS ad ozænas narium. Hedychroon terito, & madefacito cum mulſo ſufficienti, & infunde naribus.

Cap. CXLI.

PVLVIS vocatus Terpon,ad nares laudatus. Myrrhæ,caſiæ,ſingul.drach.duas,floris iunci odorati,roſarū aridarum,ſingulorum drachmam ſemis. Trita madefacito cum mulſo veteri ſufficienti,& illine naribus.

Cap. CXLII.

PVLVIS mirabilis vt præcedens. Myrrhæ,caſiæ, ſing. drach. vnam ſemis, chalcitidis drach.duas, ſpicæ nardi drach.vnam,ellebori albi drach.ſemis.Trita deſuper inſperge cum mulſo.

Cap. CXLIII.

PVLVIS, vt præcedens, laudatus. Miſyos aſſati drach.quatuor,iridis drach.duas,croci drach.ſemis.Trita inſperge cum melle Attico ſufficienti.

INDEX OXYMELITVM, OXYPORIORVM,

confectionum vini,gingiuarum,dentium, & aliorum remediorum.

Oxymelitis purgatorii confectio, Cap. I.
Oxymelitis confectio,Iuliana vocata, Cap. II.
Oxymelitis purgatorii confectio, Cap. III.
Oxymelitis ſimplicis confectio laudata,Cap.IIII.
Oxymeli incidens,& obſtructiones tollens,optimum, Cap. V.
Oxymeli purgatorium,expertum, Cap.VI.
Oxymeli purgatorium,pituitā ducens, Cap. VII.
Oxymeli purgatorium,valde bonum, Cap. VIII.
Oxymeli purgatorium,expertum, Cap.IX.
Oxymeli purgatorium pituitæ,flauæ bilis & nigræ,thoracis & ſtomachi,expertum, Cap. X.
Oxymeli purgatorium,ſimile, Cap. XI.
Oxymeli ad quotidianas,tertianas,quartanas,& hydropicos,vtile admodum, Cap. XII.
Aceti ſquillitici confectio laudata, Cap. XIII.
Aceti ſquillitici confectio ſimilis, Cap. XIIII.
Aceti ſquillitici ſimplicis confectio, Cap. XV.
Oxymeli purgatorium conferens vt prædictum in primo capite, Cap. XVI.
Oxymelitis lienoſis conferentis confectio, Cap. XVII.
Oxymeli ad calculoſos laudatum, Cap. XVIII.
Oxymelitis confectio Iuliani probata, Cap.XIX.
Oxymeli ad ſtomachicos, hydropicos, colicos,& vterū, admodum probatum, Cap.XX.
Oxyſacchari confectio admodum laudata, Cap.XXI.
Oxyporium ex iuniperi granis, Lamnæō dictum, Cap.XXII.
Oxyporii confectio ad omnes morbos, Cap.XXIII.
Oxyporium bilem ducens,mirabile, Cap.XXIIII.
Oxyporium ad cruditatem & inflationem ſtomachi, Cap.XXV.
Oxyporium ſtomacho gratum,Midonis regis, Cap. XXVI.

Gingiuas fluxione laborantes ſanans, Cap. XXVII.
Oxyporium quo vſus eſt Apollonius, coctionē adiuuās, Cap. XXVIII.
Vini confectio ex malis, & cydoniis, Cap. XXIX.
Vini irini confectio mirabilis, Cap. XXX.
Mulſum, ſanans, coctionem iuuans, & inflationem. Vrinam etiam mouet, & interioribus confert, Cap. XXXI.
Vinum acidum eſſe vt breui tempore deſinat, Cap. XXXII.
Vinum nigrum reuera vt album fiat, Cap. XXXIII.
Vinum album breui tempore vt nigrum reddatur, Cap. XXXIIII.
Vinum vt ſtatim pellucidum fiat, Cap. XXXV.
Vinum vt pellucidum album & dulce fiat, Cap. XXXVI.
Vinum vt ſtabile ſeruetur, admodum laudatum, Cap. XXXVII.
Vinum nouum vt breui vetus fiat, Cap. XXXVIII.
Vinum turbidum, vt confeſtim purgetur, Cap. XXXIX.
Vinum vt dulce & ſuaue reddatur, Cap. XL.
Vinum aceſcere incipiens vt corrigendum, Cap. XLI.
Vini conditura mirabilis, Cap. XLII.
Opobalſami confectio, Cap. XLIII.
Opobalſami probatio, Cap. XLIIII.
Œnantharion odoratum valde, Cap. XLV.
Œnanthes confectio admodum probata, Cap. XLVI.
Gingiuas in ore & exanthemata ſummè curās, laudatū, Cap. XLVII.
Gingiuas excreſcentes, intumeſcentes, putrefactas, & cruentas ſanans, Cap. XLVIII.
Oris fœtorem ſanans, valde bonum & laudatum, Cap. XLIX.
Dentes præſeruans admodum laudatum, Cap. L.
Dentibus conueniens, vtile ad eorundem putredines, & fluxiones, atque pudendorum, Cap. LI.
Dentium dolorem ſedans, valde mirabile, Cap. LII.
Dentes refrigeratos & fluxione laborantes iuuans, Cap. LIII.
Dentes commotos mirabiliter firmans, Cap. LIIII.
Dentes ab ictu commotos confirmans, Cap. LV.
Dentium dolorem ſedans, laudatum valde, Cap. LVI.
Dentes dolentes ſedans, & commotos firmans, Cap. LVII.
Dentium dolores ſedans, laudatum, Cap. LVIII.
Dentes eroſos & putridos iuuans, Cap. LIX.
Dentifricium quo vtor, Archelai medici, Cap. LX.
Dentes fluxione laborantes, & commotos iuuans, valde bonum, Cap. LXI.
Dentium ſmegma, dentes a[illegible], & ad cruentas gingiuas vtile, Cap. LXII.
Dentibus eroſis mirabiliter [illegible], Cap. LXIII.
Dentifricium dentes albos red[illegible] confirmans, Cap. LXIIII.
Dentibus nitorē conciliās, & ad [illegible] oris vitia valens, Cap. LXV.
Dentium dolorem eadem hora ſedans, Cap. LXVI.
Dentes refrigeratos ſummè curans, Cap. LXVII.
Dentes cōmotos mirabiliter ſtabiliens, Cap. LXVIII.
Dentium dolorem ſanans, & ad gingiuas cruentas vtile, Cap. LXIX.
Dentifricium candidum reddens mirabiliter, Cap. LXX.
Dentes commotos ſanans, Cap. LXXI.
Ad dentium ſedandos dolores efficaciſſimum, Cap. LXXII.
Dentifricium valde efficax, Cap. LXXIII.
Dentes nigros faciens candidos, Cap. LXXIIII.
Dentes præſeruans mirabiliter, Cap. LXXV.
Dentium ſmegma admodum laudatū, Cap. LXXVI.
Dentium fluxionem ſedat, & cruentas gingiuas & dentes commotos conſtringit, Cap. LXXVII.
Dentes minutatim frangens & eiiciens citra ferrum, Cap. LXXVIII.
Dentes vt citra dolorem extrahantur præter opinionē, Cap. LXXIX.
Dentium putredines, & gingiuas ſanans, Cap. LXXX.
Dentibus accommodatum, & aliis morbis, Cap. LXXXI.
Dentibus conueniens, & ad alios morbos lōgè optimū, Cap. LXXXII.
Supercilia alba faciens nigra, Cap. LXXXIII.
Viſum acuens, bonum & nobile, Cap. LXXXIIII.
Viſum acuens, bonum & mirabile admodum, Cap. LXXXV.
Serpentis, canis, & omnis venenum iaculantis morſum, auriúmque dolorem curans, Cap. LXXXVI.
Nonniſi recta ceruice ſpirantium potus, expertus, Cap. LXXXVII.
Articulorum lubricitatem curans expertum, Cap. LXXXVIII.
Omphacomeli ad cœliacos, dyſentericos, & ſtomachum fluxione tentatum, Cap. LXXXIX.
Omphacii compoſitio, ad collyria faciens, Cap. XC.
Quæ expedit menſe Maio, & Iunio confici, Cap. XCI.
Quæ confert menſe Iulio & Auguſto confici, Cap. XCII.
Quæ prodeſt menſe Septembri, Octobri, & Nouembri confici, Cap. XCIII.
Coniuratio deuorata oſſa eiiciens, Cap. XCIIII.
Coniuratio alia, deuorata oſſa educens, Cap. XCV.
Os ſiquis deglutierit, vt ipſū eiiciatur, Cap. XCVI.
Os ſiquis deglutiat piſcis, quod ſpina vocatur, vt eiiciatur, Cap. XCVII.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De oxymelitis, oxyporiis, confectionibus vini, gingiuarum, dentium, & oculorum remediis,

Sectio trigeſimaſeptima.

Cap. I.

OXYMELITIS purgatorii confectio. Purgat autem bene caluariam. Prodeſt etiam ad omne malum hominis, nempe ad dentes, viſus acumē, thoracem, iecur, lienem, humores ſuperioris ventris, & robur addit inferiori, & mala ſolutu facilia

A reddit. Ad dolores aurium, morbo comitiali laborantes, nephriticos, ſtomachicos, nonniſi recta ceruice ſpirantes, peripneumonicos valet, & robuſtum facit hominem. Ad acidum ructum, elephantia laborantes, apoplecticos hydropicóſq;. Humorem excidit, pituitam & inflationes. Datur pondere dimidii cyathi, hoc eſt ſemunciæ. Eos autem qui biberunt cum aqua tepida, iube vt

deambulent.S[illegible]co [illegible]rt tuſſientibus,tremore cor A
reptis,morſi[illegible]bus [illegible] nauſeabundis, colicis, calculo-
ſis,difficulter mi[illegible] cœliacis,tabidis, non appe-
tentibus cibu[illegible]n,[illegible]cis, ſcotomaticis, & ſumma-
tim ad omnes m[illegible] laudatum. Qui verò imbecil-
liores ſunt q[illegible]ere queant, vtantur eo in fercu-
lis quibus delect[illegible]bis autem vtantur, gallinis,&
pedibus por[illegible]garo:aut ſorbeant ex eo myſtrō,
hoc eſt vnç[illegible]. Habet autem hæc: Aceti acris o-
ptimi & d[illegible]antis ſext.tres ſemis & quartam partē, B
ſquillæ aſſ[illegible]æ l[illegible] ſemis, petroſelini Macedonici hexag.
vnum ſem[illegible]s, ſilphii, nardi Celticæ ſing. hexag. ſemis &
quartam parte[illegible]m p[illegible]rethri,h[illegible]p[illegible],menthæ,pulegii,car
damomi,ſing.hexag. vnum [illegible], apii teneri faſciculi
quartam partem, [illegible] quartam partem, fo-
liorum rutæ,aſari,ſing.hexag. vnū ſemis, glycyrrhizæ,
ſenæ,ſing.vnc.ſemis,ſpicæ nardi,amomi, ſingul.vnc.v-
nam ſemis,polypodii, thymbræ,ſing.hexag.quatuor ſe-
mis,agarici,iridis,epithymi, ſing. vnc.ſemis, ſcolopen-
drii hexag.vnum ſemis,origani vnc.vnam, corymborū C
thymi,foliorum mandragoræ,ſingul. hexagium vnum
ſemis,ſeptem radicum, ſing.vnc.ſemis, radicis capparis
hexag.quatuor, ſeminis vrticæ hexag.vnum,mellis At-
tici deſpumati lib.vnam ſemis,ſapæ libr.ſemis & quartā
partem.Squillam,mentham, rutam, apium , ſcolopen-
drium,tuſa primùm in aceti dolo vacantis hexag. tria
conijce,& macerato diebus ſeptem: coquitóque donec
abſumatur tertia pars.Poſtea[a] vbi colaueris,inijce arida,
& macerato aliis diebus ſeptem, & rurſus coquito quo-
ad remaneat ſextarius vnus & ſemis. dein per linteum D
denſum & firmum tutò colatis adijce mel,& iterum co-
quito donec remaneat dimidius ſextarius & quarta e-
ius pars.Reconde in vaſe bene picato,& vtere vt prædi-
ctum eſt.Poſtea accipe turpeti repurgati hexag. vnum
ſemis, hermodactyli hexag.duo, rhei barbari hexag.v-
num ſemis, dacrydii drach.vnam. Trita dato vna qua-
uis oblatione cum ſerapio pondere ſcrupuli vnius, aut
ſcrup. vnius ſemis.Et ſic confecto rectè vtere.

a Vbi colaueris] Manuſcriptus codex perperam hîc, vt aliâs ſæpe, διηθήσας,pro διυθήσας legit.

Cap. II.

OXYMELITIS confectio Iulianios dicta. Spicæ E
vnc.ſemis,epithymi vnc.vnam,ſeminis cnici,fœniculi,
ſing.hexag. vnum ſemis , polypodii hexagia duo,pule-
gii vnc.ſemis, cumini , iridis, ſing. hexag.vnum ſemis,
agarici vnciam ſemis grana ſeptem, ſeminis apii hexa-
gia duo,ſcammoniæ vnc.vnā. Hæc coquito ad tertias,
& accipe è iure quantum lubet. Adijce folii vnc.vnam,
roſarum vnc.ſemis,aniſi hexagia duo , mellis Attici lib.
vnam,aceti ſquillitici lib.ſemis. Confectum probè dato
in prædictis malis. F

Cap. III.

OXYMELITIS purgatorii confectio. Epithy-
mi,polypodii,agarici, ſeminis apii,pulegii,aniſi,cumi-
ni,folii,calaminthæ,ſing.vnc.ſemis. Hæc priùs macera-
to cum aceto diebus quindecim. dein coquito cum a-
qua ad tertias,colato, & accipito ex iure quantum vis,&
adijce mellis Attici lib. ſemis vnciam vnam ſemis.Et ei
quod rectè confectum eſt admiſce ſcammoniæ læuiga-
tæ vnc.ſemis,& ſic vtere.

Cap. IIII.

OXYMELITIS ſimplicis confectio probata. Ra G
dicis fœniculi,apii,ſing. vnc.duas,macerato in aceti lib.
tribus per tres dies. dein coquito quoad remaneat lib.
I.S. colato , & herbas abijcito. Adijce ex iure decocti
quantum lubet,& melle Attico lib.S.vnc.I.S.& coquito
ad lentum ignem donec mellis conſiſtentiam nāciſcan
tur.Vſu poſtulante præbeto cochleariū vnum cum de-
cocto fœniculi & apii radicum,aut cum ptiſana.

Cap. V.

OXYMELI incidens,& obſtructiones tollens, o-
ptimum & expertum. Iridis,calaminthæ,ſing.vnc.ſe- H
mis,hyſſopi hexag.vnum S.epithymi ſcrup.quatuor, pi
peris ſcrup.duos ſemis, fœniculi & apii radicum , ſing.
vnc.ſemis, aceti lib.ſemis vnc. vnam ſemis. Hæc tuſa
conijce in acetum diebus tribus.Piper autem macerato
in vino tribus diebus , & coquito herbas in olla noua cū
aqua ſufficiēte,& vbi ad tertias decoctæ fuerint, colato,
& accipe ex iure decocti quantum vis,& admiſce mellis
Attici lib. vnam ſemis , & piper læuigatum cum eo , &
coquito ad lentum ignem.

Cap. VI.

OXYMELI purgatorium expertum. Dacrydii
drach.vnam,aloēs flauæ drach. duas,epithymi ſcrupul.
duos.Trita ſubigito in aceti lib.I. ſemis, & præbeto co-
chlearium vnum cum temperata ſufficienti.

Cap. VII.

OXYMELI purgatorium,pituitam educens. Hyſ-
ſopi, origani,epithymi,iridis, ſing.vnc.vnam,aceti lib.
vnam S.Vnum autem diēm herbas macerato in aceto,
dein coquito ad tertias.Colato & proijcito herbas,& ad-
miſce mellis Attici deſpumati lib. vnam S. ac coquito
ad conſiſtentiam.amotis ab igne adijce grani Cnidii re-
purgati & triti cum oxymelite frigido vnc.ſemis, & re-
condens in vaſe vitreo præbeto pro viribus cochleariū
vnum aut duo aut tria,cum temperata manè ieiuno.

Cap. VIII.

OXYMELI purgatorium admodum probatum.
Petroſelini,myrrhæ,aniſi,cumini,rutæ, folii, ſing.vnc.
ſemis, carnis palmularum vnc.duas. coquito cum aqua
ad tertias:dein colato,& accipe è iure decocti quantum
lubet. Admiſce dacrydii læuigati vnc vnam,aceti lib.v-
nam,mellis Attici vnc.octo.coquito ad conſiſtentiam.
Præbeto mediis cochlearia duo: perfectis, tria cum
temperata.

Cap. IX.

OXYMELI purgatorium expertum. Grani Cni
dii repurgati, ſpicæ nardi, ſing.vnc.ſemis,fœniculi, ori-
gani, & petroſelini ſeminis, maſtiches, thymi, cumini
AEthiopici,iridis, ſing. drach. duas, ſemen cnici repur-
gati vnc.ſemis drach.vnam, polypodii,folii,agarici,ſin
gulorum vnc.vnam.Omnes herbaceas ſpecies macerato
in aceto & aqua diebus tribus: aquæ autem & aceti ſint
æquales portiones,ſingul. lib.vna. dein coquito ad ter-
tias. colato,& herbas abijcito. Pòſt accipe mellis Attici
vnc.nouem,& coquito iuxta carbones ad cōſiſtentiam:
& remota ab igne ſine vt tepida fiant. dein adijce in pol
linem trita,maſtichen, agaricum, dacrydium, granum
Cnidium:ſubacta in poſca, commixtáque diligenter re-
conde in vaſe vitreo. Vſu poſcente præbeto pro viribus
cochl.vnum aut duo in temperata.

Cap. X

OXYMELI purgatorium pituitæ,flauæ bilis & ni
græ,expertum.Thoracē,ſtomachi diuturnos dolores,
& omnes morbos,& mala diuturna iuuans. Radicis a-
pii & fœniculi,pulegii, anethi,gummi,mellis Attici,ſin
gulorum vnc. vnam , aceti ſextarium vnum ſemis . V-
nùm ante diem macerato herbas in aceto,deinde coqui
to ad tertias,& colato,herbáſque abijcito, admiſce mel-
lis deſpumati ſextarium vnum,& coquito ad conſiſten-
tiam.dein ab igne remotis,adijce zingiberis vnc.vnam,
agarici ſcrup. octo,dacrydii vnc.vnam. Reconditum in
vaſe vitreo, vſu expoſcente præbeto pro viribus cū tem
perata.Eſt enim mirabile.

Cap. XI.

OXYMELI purgatorium pituitæ,flauæ & atræ bi
lis,thoracis & ſtomachi, expertum, admodum bonum.
Hyſſopi,iridis,glycyrrhizæ,thymi, pulegii,origani,ſin-
gulorum vnciam vnam, epithymi vnc. ſemis drachmā
vnam,polypodii,dacrydii,ſingulorum vnc . vnā ſemis,
aceti ſextarium vnū S . mellis ſextarium ſemis. Herbas
diem & noctem macerato in aceto , & pòſt coquito do-
nec remaneat ſextarius ſemis. dein abiectis herbis, ad-
miſce dacrydium læuigatum , & dimidium ſextarium
mellis,& coquito iuxta lentum ignem ad conſiſtētiam.
Præbeto cochleariumvnum in temperata,cum decocto
apii,& fœniculi radicum.

Cap. XII.

OXYMELI ad quotidianas , tertianas , quar

tanáſque febres,& hydropicos valde bonum. Vrinā mouet,& melancholicum purgat humorem. Aſari,ſenæ,calaminthæ,ſing.vnc.ſemis drach.vnam,hyſſopi,ſcolopēdrii,thymi,piperis communis,ſing.vnc.ſemis, epithymi,petroſelini,grani Cnidii repurgati,ſing.drach.duas, aceti ſextarium vnum ſemis, mellis ſextarium ſemis. coquito vt præcedens,& dato.

Cap. XIII.

ACETI ſquillitici confectio probata. Squillam integram fermento oblinito,& in cinere calido bene aſſato. Vbi amoueris ab igne, accipe interioris eius partis libram vnam ſemis. irrigato cum aceti acerrimi libris ſeptem ſemis, & reconde in vitreo vaſe bene operto,& ſoli exponito diebus quadraginta. Vbi prædicti dies completi fuerint,colato, & abiicito ſquillam, atque vtere. Hoc ipſum autem facito etiam in lienoſis. Ad difficulter autem ſpirantes cum melle commiſcendo,& coquēdo modicum rutæ viridis, præbeto vt oxymeli cyathū vnum in temperata.

Cap. XIIII.

ACETI ſquillitici confectio ſimilis. Accipe ſquillæ interioris libram ſemis, piperis vnc.ſemis, ſeminis dauci Cretici,ſeminis fœniculi & apii,cumini,ſing. ſtagium vnum,ſeminis petroſelini ſtagia duo,ſilphii, zingiberis,hyſſopi,coſti,libyſtici,cardamomi, aſari, amomi,ſing.ſtagium vnum,pyrethri ſtag.vnum ſemis, Celticæ ſtag.ſemis,ſpicæ ſtag.duo,rhei barbari,florum pulegii,ſing.ſtag.vnum, menthæ viridis, foliorum apii, & rutæ viridis,ſing.drachm.ſemis,aceti albi & valde acris minam vnam ſemis & quartam partem. Sic autem conficito:Squillam in acetū cum apio,mentha & ruta coniicito,ſolique exponito diebus quindecim. Poſtea eximito iſta ex aceto:& poſtquam colaueris, reliqua terito diligenter,& ſoli exponito cum aceto alios dies quindecim, & acceptis vtere pro arbitrio vt intincto, aut vt ſapa.

Cap. XV.

ACETI ſquillitici ſimplicis confectio. Squillæ repurgatæ & diſſolutæ lib.duas ſemis, aceti ſextar. vigintiquatuor. Soli exponito ſub æſtu caniculari diebus quadragintaocto,& vtere.

Cap. XVI.

OXYMELITIS purgatorii confectio, conferens vt id quod in primo capite dictum eſt. Ad eos qui malo corporis habitu præditi ſunt,hydropicos,lienoſos, iecinoroſos,ſtomachicos,colicos: item eos qui capitis dolore laborant,ad aurium dolores & dentium, vertiginoſos,nephriticos, hemicranicóſque valet. Probatum & melius omnibus præcedentibus confectionibus exiſtit, ad omnis generis mala. Seminum cucumerū,ſing. vnc. ſemis,fœniculi & vrticæ ſeminum,ſing.hexag.vnū, radicum fœniculi & apii ſylueſtris,ſing. vnc.duas, radicis capparis valde teneræ vnc.ſemis,ammeos hexag.ſemis, hypociſthidis,floris iunci odorati,ſing. vnc.duas, chamæleuces ab Italis nominatæ vngula caballina,polypodii,epithymi, ramorum tamaricis,aſpleni herbæ, florū chamæmeli,ſing.vnc.duas,hermodactyli vnc.vnam, adianti manipulum vnum,cicerum alborum & rubeorū, ſing.vnc.duas ſemis,agarici hexag. vnum ſemis, ſenæ, cuſcutæ,ſing.hexag. quatuor,iridis vnc.ſemis,aſari hexag.duo,fœnigræci,ſantali albi,ſing.vnc.vnam,glycyrrhizæ vnc.vnam ſemis,ſantali rubei vnc.ſemis drach. vnam,turpeti hexag.tria ſemis,medullæ ſquillæ vnc. vnam, aceti optimi vacantis dolo,& mellis Attici deſpumati,& aquæ fontanæ puræ quod ſufficit. E coctis bene ad conſiſtentiam præbeto vnc. duas ieiuno cum aqua tepida. Sin efficacius efficere vis,adiice inter coquendū aceti ſquillitiei vncias quatuor, & rhei barbari hexagia duo.

Cap. XVII.

OXYMELITIS confectio lienoſis cōferens. Corticis radicis capparis,ſcolopendrii,ſpicæ nardi,aſari,iridis,floris iunci odorati,cyperi,anethi,aniſi,cumini,fœniculi ſeminum,acori,ericæ ſeminis, ſing.vnc. vnā, foliorum tamaricis & ſalicis,radicis [illegible] roſmarini, ſquillæ,ſing.vnc.duas,aceti ſextar.tres, mellis Attici ſextar. duos,ammoniaci thymiam[illegible] tres. Hæc bene trita cōfice vt ſquilliticum ace[illegible] præbeto cochlearia duo.

Cap. XVI[illegible]

OXYMELI ad calculoſo[illegible]tum. Saxifragi, betonicæ,graminis, adianti,ſpicæ [illegible], aſari,carpeſii,ſingul.vnc.vnam, petroſelini Macedonici, ſeminis rutæ, ſingul.vnciam ſemis,fœniculi viridis,ſquillæ aſſatæ, iridis,chamædaphnes,corticis radicis capparis, ſing. vnc. tres,ſiorum vnc.duas,aquæ,aceti,& mellis,ſing. hexag. duo. Trita bene confice vt ſquilliticum acetum.

Cap. XIX.

OXYMELITIS confectio Iuliani probata,conferens podagricis,comitiali morbo affectis, & iis quibus vacuare craſſos humores atque obſtructionem tollere debemus. Rutæ vnc.tres,thymi,gummi,ſingul. vncias duas,anethi vnciam vnam ſemis,iridis vnc.vnam, agarici vnc.duas, tedarum pinguium lib.vnam, grani Cnidii vnc.quatuor,lathyridis,alypiadis,ſing.vnc.tres,polypodii vnc.quatuor,folii,coſti,ſpicæ nardi,ſingul. vnciā vnam,rhei Pontici vnc.vnam ſemis,ſquillæ, ramorum ſambuci,ſingul.vnc.tres,aſari vnc.vnam, canopim hoc eſt corticis ſambuci,pulegii,ſingul.vnc.tres, epithymi, ellebori,acori,ſingul.vnc.duas,ſii,amomi, hyperici,cūmini,ſing.vnc.vnam,aniſi vnc.duas,aceti ſextarios decem,mellis Attici ſextarios quinque. Herbas macerato in aceto diebus trib⁹:deinde coquito donec plus quàm dimidia eius pars abſumpta fuerit. Admiſce mel,& amota ab igne colato,& adiice illis lathyrin, coſtum,& granum Cnidium. Et,ſi placet,admiſce etiam rheum barbarum,& reponito in vaſe,datóque vnc.vnam, aut pro viribus.

Cap. XX.

OXYMELITIS confectio dicta amara,ad ſtomachicos, hydropicos,colicos,& vteri mala admodum laudata. Aloes flauæ vnc.duas,folii vnc.vnam,coſti, caſiæ, amomi,iridis,ſing.drach.ſemis, piperis communis,Samii aſteris,ſing.drach.vnam,aceti,& mellis Attici, ſingul.ſextarium ſemis & quartam eius partem, fœniculi vnc.duas. Fœniculum prius in aceto coctum abiice:acetum admiſce melli:& poſtquam cocta fuerint vſque ad conſiſtentiam eximito:& vbi commoueris, reliqua inſperge trita.

Cap. XXI.

OXOSACCHARI confectio valde probata,cōferens ad tertianas,duplices tertianas,continuas,& ardētes febres,lipyrias,& hecticas. Aceti vncias quatuor, ſucci mali Punici acidi vnc.octo, ſacchari puri lib. vnam. coquito bene ad conſiſtentiam,& recōdita in vaſe præbeto ieiuno cum tepida aqua. Quòd ſi verò neceſſitas exigat,dato etiam in medio diei cum aqua frigida,Domino confiſus.

Cap. XXII.

OXYPORIVM ex granis iuniperi, Lamnæon vocatum,probatum & expertum ad omnem cauſam frigidam ſtomachi,& eos qui comitiali morbo laborant. Spicæ nardi drach.vnam,piperis communis vnc.vnam,pulegii vnc.vnam ſemis,cumini vnc.duas,ſilphii drachm. quatuor,ammeos vnc.vnam,ſeminis apii vnc.vnam ſemis,petroſelini vnc.quatuor,zingiberis vnc.vnam,thymi,berenicarii,ſingul.vnc.vnam ſemis,rutæ viridis vnciam vnam,granorum iuniperi paruorum vnc. vnam, mellis Attici deſpumati quod ſatis eſt. Deinde cuminū macerato in aceto acerrimo die & nocte,& ſubactum cū cæteris ſpeciebus tundito,& cum melle madefacito datóque cochlearium vnum quando lubet. Eſt verò experientia comprobatum.

Cap. XXIII.

OXYPORII boni cōfectio ad omnis generis morbos. Oportet autem diuites ſingulis diebus hoc ipſum in menſa paratum habere. Concoctiones enim iuuat, & bonam facit aluum,tuſſientibúſque ſine febre confert

non admixto aceto, præbeto cochlearium vnum ieiuno dormituro. purgat enim confeſtim ſingulis diebus. Comeſtum autem caput & totum corpus purgat, pituitam & vtranque bilem, flauam ſcilicet & nigram: & omnem humorem ſubducit quotidie ſumptum, vt propemodum ſine morbo accipientem ſeruet per omne vitæ ſuæ tempus. Obſtructiones iecoris & veſicæ tollit. Ferunt nonnulli medicorum quòd ipſum colum etiam ſanet,& renes dolere non ſinat, atque ſtillicidium vrinæ & calculum fieri haud permittat, ſiquis eo vt intincto vtatur. Zingiberis, piperis communis, cumini, ſingulorum vnciam vnam, baccarum lauri decorticatarum ſeptem, caryophyllorum gra. triginta, grani Cnidii repurgati ſiliq. tres, foliorum rutæ viridium vnc. ſemis, mellis Attici deſpumati ſextarios duos. Vbi vſum eius quemadmodum dictum eſt experiri volueris, admiſceto aceti acerrimi cochlearia duo, oxyporii aceti cochlearium vnum. Qui hoc dedit medicamentum dixit quòd ille qui eo quotidie vt intincto vtitur, pedes nunquam dolebit: eſt enim diuinum medicamentum.

Cap. XXIIII.

OXYPORIVM bilem educens mirabile. Epithymi, petroſelini, piperis albi, ſcammoniæ, zingiberis, ſingulorum vnc. duas, ſeminis apii vnc. ſemis, aniſi ſcrupulos octodecim. Trita irrigato cum melle Attico deſpumato ſufficiente: & poſtquam bene confeceris, dato adultis cochlear. tria manè ieiunis: pueris autem, cochlearium vnum ſemis.

Cap. XXV.

OXYPORIVM ſtomachicum ad cruditatem & inflationem probatum. Piperis albi, ſinonis Syriaci, ſeminis petroſelini, zingiberis, ſucci rutæ, coſti, ſing. vnc. vnam. Trita irrigato cum mellis deſpumati libra vna. Confectum probè dato pondere cochleari vnius manè ieiuno.

Cap. XXVI.

OXYPORIVM ſtomacho gratum, Midonis regis. Piperis communis, corymborum thymi, iridis Illyricæ, origani, hyſſopi, ſing. vnc. vnam. Trita madefacito cum melle deſpumato ſufficienti, datóque manè ieiuno cochlearium vnum.

Cap. XXVII.

GINGIVAS fluxione infeſtatas ſanans. Panis vſti, origani, ſingul. vnc. ſemis, ſalis communis vnc. vnam. Læuigata bene accommodato gingiuis & confeſtim ſanabuntur.

Cap. XXVIII.

OXYPORIVM quo vſus eſt Apollonius, concoctionem iuuans. Piperis vnciam vnam ſemis, libyſtici vnc. vnam, petroſelini Macedonici vnc. ſemis, carei vnc. ſeptem ſemis, ammeos drach. ſex ſemis, carnium baccarum iuniperi, ſeſelis, ſingulorum drach. duas. Trita cũ melle Attico madefacito, & præbeto manè ieiuno cochlearium vnum.

Cap. XXIX.

VINI confectio ex malis & cydoniis. Cydoniorum & malorum carnium repurgatarum, ſingul. lib. ſemis, muſti ſextarios quinque. Coiice cydonia & mala in muſtum, & vtraque ſoli exponito diebus triginta. Roborat ſtomachum, & confert non appetentibus cibum, iecinoriſque imbecillitatem iuuat. Semina malorum & cydoniorum abiicito: & bene confectum, vſupoſtulante, dato.

Cap. XXX.

VINI irini confectio mirabilis, experta. Iridis Illyricæ, ſeminis fœniculi, aniſi, cumini, folii, ſingul. drachm. duas, carei, piperis cõmunis, ſeminis petroſelini & macedoniſii, ſeſelis, zingiberis, myrrhæ, maſtiches, ſingul. drach. tres, ſeminis apii drach. quatuor, mei drach. vnam ſemis. Trita madefacito cum vini boni lib. quindecim, & mellis deſpumati lib. tribus. Vbi probè confeceris, bibendum præbeto ieiunis cyathos tres tepidos. hoc facit ad omnem ſtomachi cauſam, & omnes morbos. præſumitur ad euitandum mala. Datur autem ter menſe. pro-

A batum eſt: vtere igitur confiſus Domino.

Cap. XXXI.

ŒNOMELI ſanum, concoctionem iuuans, & ad inflationes vtile. Vrinam mouet, & ad interna omnia conducit. Eſt inſtar antidoti, vtile admodum & mirabile. Betonicæ herbæ drach. vnam, folii drach. duas. Trita bene madefacito cum mellis deſpumati lib. quatuor ſemis, & vini veteris odorati lib. duabus & quarta parte. Confecti ſingulis diebus dato calicem vnum ieiuno tepidum.
B

Cap. XXXII.

VINVM acidum confeſtim emendans. Gallam cõtuſam coniice in vinum.

Cap. XXXIII.

VINVM nigrum reuera album faciens. Salis acris manipulum 1. Tritum coniice in vinum & album efficiet, aut ſerum lactis quod ſatis eſt, aut clematis albæ cinerem.

Cap. XXXIIII.

C VINVM nigrum vt breui album fiat. Clematis nigræ cinerem coniice in vinum, & conquaſſatum obturato probè, & ſinito.

Cap. XXXV.

VINVM vt pellucidum confeſtim fiat. Alba ouorũ coniice in vas quotquot ſuffecerint, & vinũ quoad ſpumat concutiatur. cum vino & modicũ ſalis albi tenuis, & fit album. dein impleto vas vino: & cum vaſe figulino ita facito. commoueto iuſto tempore vinum, & exquiſitè obturato.

D Cap. XXXVI.

VINVM pellucidum, odoratum, & dulce faciens. Grana myrti matura exiccato & contundito, ac in vinũ coniicito. aut mala macerato in aqua, & reconditam aquam infundito in vinum: aut œnanthen tempore quo floret à frutice acceptam in vinum coniice, & ceram cũ thure ſuffito.

Cap. XXXVII.

VINVM vt ſtabile permaneat, admodum probatum. Marinam in vinum coniicito, & ſtabile ſeruabis,
E aut fæcem olei per ſaccum tranſmiſſam & ſubactam cũ mellis puri dimidia parte, & concoctam pone in vaſis fundum. manet enim & ſeruatur plurimo tempore.

Cap. XXXVIII.

VINVM nouum vt vetus breui fiat. Amygdalarum amararum repurgatarum vnc. tres, fœnigræci manip. vnum. Contũde vtraque & pone in vaſculum, & obturato bene.

Cap. XXXIX.

VINVM turbidum vt confeſtim repurgetur. Olei
F fæcem ter coctam cõiice in vas menſura cotylæ vnius, & emendabitur confeſtim: eſt enim probatum.

Cap. XL.

VINVM album & ſuaue vt fiat. Muſtum ipſum cõiectum in dolium diebus tribus aut quinque non operito: dein tegito & ſinito.

Cap. XLI.

VINVM quod aceſcere incipit, vt ſanandum & corrigendum. Ollam nouam aut aliud vas aqua impleto, & ita facito. Vas operito, & in illud vinum coniicito: dein
G operito, & permitte vt parum reſpiret. ac poſt tres dies inuenies vinum minimè acidum, ſed vas ipſum acetum redolens. fac hoc multoties quoad perfectè corrigatur. Alii lac caprinum iniiciunt, vigeſimam nimirum partẽ vini, & diebus quinque tegunt, & poſtea in aliud vas effundunt vinum, diebúſque decem tegunt, & non mutatur vinum.

Cap. XLII.

VINI conditura mirabilis. Quando vinum purgatum fuerit, condito hunc in modum. Cardamomi, iri-
H dis Illyricæ, caſiæ, ſpicænardi, meliloti, ligni balſami, iũci Alexandrini, nardi Celticæ, ſing. vnc. ſemis, croci ſcrupulos tres. Trita ligato in linteo tenui, deinde in vinum coniicito: & vbi probè commoueris, exquiſitè obturato & boni coloris vinũ efficies. aut thuris maſculi manip.

quatuor triti & cribrati vt pollinem cöiicito in vinum: A
& poſtquam probè commoueris, ſinito. Hoc auſterum faciet vinum.

Cap. XLIII.

OPOBALSAMI confectio. Fauum opportunè collectum calamo ſectum, in vaſculum coniicito pondere libræ vnius. Deinde adiice illi olei maſtichini libr. tres, & vas validè obturato, ac moueto diebus quinque ſine interuallo. Poſtea inſpecto apertóve vaſculo, in id coniice xylobalſami triti vnciam vnam. & rurſum diebus quinque moueto. Dein iterum coniice in illud cardamomi vnc. vnam: ac rurſus quinque diebus moueto. B
Tandem coniice in illud ſeminis coriandri triti vncias tres, & commouens validè, diebus viginti ſoli exponito, & vtere.

Cap. XLIIII.

OPOBALSAMI probatio. Laneæ veſti inſtillatus & ſiccatus, maculam non facit: lacti autem inſtillatus, id coagulat: aquæ verò inſtillatus, celeriter liquatur, & lactis modo albeſcit. C

Cap. XLV.

ŒNANTHARION odoratum valde. Amomi vnc. tres, folii vnc. duas, coſti vnc. vnam, ſpicæ nardi, caryophylli, ſtyracis, ſing. vnciam vnam, opobalſami vnc. tres, vini odorati ſextarios quinque, liliorum exemptis vnguibus, & in vmbra exiccatorum vncias octo. Tuſa & cribrata, ſtyracem verò in tenuiſſimas partes diuiſum, coniice in vas lati oris: dein admiſce vinum & opobalſamum, ſimulque concuſſis obturato os vaſculi, & ſoli exponito diebus quadraginta. D

Cap. XLVI.

ŒNANTHES confectio admodum probata. Amomi vnc. vnam, caſiæ, ſtyracis, folii, ſing. vnc. ſemis, opobalſami vnc. tres, liliorum flores quinquaginta, vini anaſcaloti aut gaziti ſextarios octo, & ſic bene confecto vtere.

Cap. XLVII.

GINGIVAS oris & exanthemata ſummè curans, valde laudatum & mirabile. Aloes vnc. ſemis, nitri Alexandrini, opii, miſyos, ſingulorum vnc. ſemis. Trita exhibeto. E

Cap. XLVIII.

GINGIVAS excreſcentes, intumeſcentes, putrefactas ac cruentas ſanans. Malum Punicum integrum accipe, & in internam eius partem totam repurgatam iniice mellis Attici deſpumati, aluminis ſciſſi, cinamomi: aſſatóque in calido cinere, & permitte vt probè ferueat. Dein cum eo colluito aut illine gingiuas: poſtea verò abluito cum decocto rubi, foliorum oleæ tenerûm, ſidiorum, balauſtiorum, roſarum, rhois Syriaci, meſpilorum, & baccarum myrti. coquito ad tertias, & vtere. F

Cap. XLIX.

ORIS fœtorem ſedans, valde bonum & laudatum. Hordei, fœnigræci, ſingul. vnc. ſemis, myrrhæ hexagia duo. Ligato tutò in [a] ſubtili linteo, aſſato in calido cinere donec in carbonem vertatur. Dein admiſce piperis communis, maſtiches grana quinquaginta. & trita madefacito cum melle, & illine quando lubet.

a Subtili] Nicolai manuſcriptus codex χονδρῷ legit, corruptè pro ἀραιῷ. G

Cap. L.

DENTES muniens admodum laudatum. Radix herbæ pentadactyli quotidie commanducata, illæſos ipſos ſeruat. Quòd ſi verò eroſi fuerint, & dolore affecti, commanducata dolorem abigit. Similiter & pyrethrum eſt probatum.

Cap. LI.

DENTIVM & pudendorum putredinibus & fluxionibus accommodatum. Nitri puri drach. vnam, ſalis foſſilis drach. tres, gallarum, chalcanthi, ſquillæ aridæ, ſingulorum drachm. quatuor. Tritis paululum affunde mellis, & redige ad emplaſtri formam. Inuoluta in pannum lineum vrito ad carbones. dein læuigata recondę in vaſe vitreo, ac illis vtere. H

Cap. LII.

DENTIVM dolorem ſanans, mirabile admodum. Tedas pingues in oleo coquito, & colluito dentes. Acetum quoque calidum ſi eo colluantur, fluxione laborantes dentes, ſanat.

Cap. LIII.

DENTES refrigeratos & fluxione infeſtatos iuuans, valde laudatum. Graminis radicem in aqua coquito, & dentes dolore affectos colluito, ac ſanabis.

Cap. LIIII.

DENTES commotos mirabiliter firmans. Ærugo in vino diſſoluta, ſi eo colluantur ſæpius dentes, ſummè facit. Similiter alumen ſciſſile læuigatum & aſperſum, confert.

Cap. LV.

DENTES ab ictu commotos firmans. Lacte aſinino crebrò dentes collue, & confeſtim ſanabis.

Cap. LVI.

DENTIVM dolorem ſedans admodum laudatũ. Hyænæ dentes admoti dentibus, & appenſi.

Cap. LVII.

DENTIVM dolores ſedans, & commotos firmãs. Cypariſſi pilulas teneras in vino coquito tertio quouis die, & crebrò dentes colluito.

Cap. LVIII.

DENTIVM dolores ſedans, probatum. Lapathi radicem in aqua decoquito, & ex eius decocto dentes colluito.

Cap. LIX.

DENTES eroſos & putrefactos iuuans. Pyrethri radicem contuſam in acerrimum acetum coniice, ac ſinito illic diebus quadraginta: poſtea reliquos dentes primùm cera oblinito, & in eroſum dentem prædictum acetum coniice: & poſt horam digito eroſum extrahito dentem, & confeſtim ſine dolore illum eiicies.

Cap. LX.

DENTIFRICIVM quo vtor, Archelai medici. Coſto & ſalibus lychnos vacuos tres imple, & vbi aſſauêris, coniice in mortarium cum plantagine maiore. Tuſa & per tenue cribrum tranſmiſſa præbeto, vſu exigente vt probata.

Cap. LXI.

DENTES fluxione laborãtes & commotos iuuãs, valde pulchrum & mirabile. Cedriæ lib. ſemis quartam partem, aluminis ſciſſi libræ quartam partem, aceti lib ſemis quartam partem. Coquito hæc, & cum tedis pinguibus moueto quoad mellis craſſitiem nanciſcantur. Pòſt reconde in vaſe vitreo & vſu poſtulante, collue dẽtes cum poſca, & hoc medicamentum illine. hoc tribus facito menſibus, & nunquam dolebunt dentes. Per hoc medicamentum tam magnum affectum gratia Dei curaui vt etiam oſſa deciderent.

Cap. LXII.

DENTIVM ſmegma quo vtor, dentes albos conſeruans, & ad cruentas gingiuas admodum laudatum. Cornu ceruini vſti lib. vnam, ſalis ammoniaci lib. vnam ſemis, maſtiches, piperis communis, ſingulorum vnciã vnam, floris iunci odorati drach. vnam, coſti, cardamomi, cyperi, folii, roſarum, ſingul. drach. quatuor. Trita cribrato, & recondito in vitreo vaſe, vſuque exigente inſpergito.

Cap. LXIII.

DENTES eroſos mirabiliter iuuans. Buxi faſciculum vnum, hederæ nigræ, folia lauri, ſingulorum manipulum vnum. Hæc contuſa coniice in ollam & aquam pondere lib. tredecim ſemis. Coquito quoad remanſerit lib. vna ſemis. acceptum dẽtibus affunde, & eadem hora ceſſabit malum.

Cap. LXIIII.

DENTIFRICIVM candidos reddens & ſtabiles dentes, admodum laudatum. Caſiæ drachmas octo, ſtaphidis agriæ dr. quatuor, aluminis ſciſſi drach. octo, coſti, maſtiches, ſingulorum drachmas quatuor, cornu ceruini vſti drach. duodecim, ſalis frixi drachmas duas,

piperis albi dra[illegible]ii. Hæc probè trita, vſu poſtulante, præbeto. [illegible]

Cap. LXV.

DENTIB[illegible]m inducens, & ad omnia oris mala conferens [illegible] ſuauiter olere faciens. Vitri puri & ſplendidi lib[illegible] iridis vnc. ſemis, pyrethri, aluminis ſciſſi, ſingul. [illegible], folii, coſti, thuris, ſingul. drachmam vnam. [illegible] in pollinem præbeto vt iis fricentur dentes.

Cap. LXVI.

DENTIVM dolorem ſedans eadem hora. Si ex inferioribus dentibus aliquis laboret, ex inferiore lapide molendini excinde lapillum ſole oriente in nomine laborantis, & ligatum in laneum pannum appende dentibus: ſi verò ſuperiorum aliquis doluerit, ſuperiorem lapidem molendini contunde, fac vt prædictum eſt: aut octopedis marini dentem ſuſpende: idem enim efficit.

Cap. LXVII.

DENTES refrigeratos ſummè curans. Accipe murem viuum, & exemptum eius dentem appende dentibus ægrotantibus. Murem autem viuum occidito.

Cap. LXVIII.

DENTES commotos mirabiliter ſtabiliens. Aluminis ſciſſi, mannæ, ſingulorum hexag. vnum. Probè trita inſperge deſuper.

Cap. LXIX.

DENTIVM dolorem curans, nec eoſdem commouens, ſed ſplendidos potiùs faciens, & gingiuas fieri cruentas haud permittens, neque excreſcere. bonum etiam odorem ori conciliat. Aluminis ſciſſi vnciam vnā, thuris maſculi vnc. ſex, folii vnc. vnam. tritis vtere.

Cap. LXX.

DENTIFRICIVM mirabiliter candidos faciēs dentes. Teſtarum ſepiæ, pumicis, aloes flauæ, ſingul. vnciam vnam, folii drach. ſeptem, floris iunci odorati drachmam vnam. Trita præbeto.

Cap. LXXI.

DENTES commotos ſanans, probatum. Sidiorum, gallarum, pyrethri, maſtiches, croci, thuris, ſing. hex. vnum. Trita deſuper inſpergito.

Cap. LXXII.

DENTIVM dolorem ſedans, efficaciſſimum. Staphidis agriæ drachmas quatuor, radicis panacis drach. duas, nitri, folii, ſingulorum drachmam vnam. Trita pa paueris decocto vnito, & iis oblinito dolentes dentes.

Cap. LXXIII.

DENTIFRICIVM valde efficax. Salis frixi vncias tres, origani, xylocaſiæ, pumicis, ſing. vnc. vnā, myrrhæ drach. vnam. trita inſperge dentibus.

Cap. LXXIIII.

DENTES nigros albos faciens. Hordei & ſalis, ſingul. hexag. vnum. Toſtis & læuigatis ſimul, fricato crebrò dentes.

Cap. LXXV.

DENTES muniens mirabiliter. Radicem tithymali coquito in vino quoad vini dimidium relictum fuerit, & præbeto ex ipſo ad colluendum os bis menſe, & nunquam is dolebit dentes: eſt enim expertum.

Cap. LXXVI.

DENTIVM ſmegma admodum laudatum. [a] Lolium & mel ſubigito, vt ceratum fiant. ligatáque in purum linteum vrito, & læuigatis admiſce parum iridis probè cribratæ: deinde illine, & miraberis.

a Lolium] In codice Nicolai legitur αἴλας, mea quidem ſententia non rectè pro αἴρας.

Cap. LXXVII.

DENTIVM fluxionem ſiſtens & cruentas gingiuas ſanans, commotóſque dentes ſtabiliens, admodum fidele. Aluminis ſciſſi libram vnam, piperis albi, ſaluiæ ſiccæ, zingiberis, ſingul. vnciam vnam. Tritis fricato dētes, vt expertis.

Cap. LXXVIII.

DENTES minutatim frangens, & citra ferrum eiiciens. Lacrymæ hederæ, [a] phormii, piperis communis, ſingulorum vnciam vnam. Trita probè dētibus inſperge, & miraberis.

a Phormii] Nicolai codex hîc & in ſequenti compoſitione non rectè φορμίης pro φορμίκ legit. Phormii autem meminit Paulus libro 7. atque id ipſum attractoria præditum eſſe facultate.

Cap. LXXIX.

DENTES ſine dolore, præter opinionem extrahens. Aluminis ſciſſi & rotundi, ſingulorum drachmam vnam, phormii drachmas duas, chalcitidis vnciám vnā, miſyos, minii, ſingulorum drachmam vnam. Repurgatis & tritis dentes oblinito, & paulo pòſt citra dolorem mouebis.

Cap. LXXX.

DENTIVM putredines & gingiuas ſanans. Folii vitis vncias tres, aluminis ſciſſi, miſyos, mannæ, ſingul. drach. duas, æruginis drachmam vnam. Trita conformato. Purgat enim, ad cicatricem ducit, fluxionémque reprimit. expertum.

Cap. LXXXI.

DENTIBVS coueniens quo vtor, laudatum admodum ad dentes commotos, gingiuarum inflammationes, & excreſcentem earūdē carnem. Præcipuè verò facit inſufflatum ad tonſillas, antiades, & vuam ita corruptam vt non admittat chirurgiam. bibitur etiam à ſpuentibus ſanguinem. Datur autem cochlearium vnū cum aqua, aut poſca. vtitor hoc tanquam myſterio. Gallarum libras duas, aluminis ſciſſi drachmas ſedecim, iridis Illyricæ drachmas ſex, folii drachmas quatuor, amomi vnc. vnam, roſarum drach. quatuor. Tritis vtere vt expertis & mirabilibus.

Cap. LXXXII.

DENTIBVS conueniens, ad nomas [a] oris, dentes commotos, putreſcentes gingiuas & cruentas, earundémque excreſcentem carnem conferens. In ſumma, ad putredines oris, Neſimus hoc vehemēter laudat. Gallarum, acanthæ Ægyptiæ, rhois obſoniorum, balauſtiorum, cytinorum mali Punici, ſingulorum vnciam vnā. Trita habeto arida. vſu poſtulante melle madefacta illine. aut arido vtere etiam ad pudendorum nomas. expertum eſt.

a Oris] Codex Nicolai bis in hac compoſitione legit τὰς ἰπομίας, mea quidem ſententia parum rectè, pro ἐν τῷ στόματι. Neque enim ἰπομίας ſignificatio huic loco ſatis quadrare videtur.

Cap. LXXXIII.

SVPERCILIA alba nigra faciens. Miſy læuigatum cum aceto illine ſuperciliis.

Cap. LXXXIIII.

VISVM acuens, bonum & mirabile. Hederæ lacrymam cum melle Attico mixtam illine.

Cap. LXXXV.

VISVM acuens, pulchrum, mirificum admodum. Perdicis iunioris ſanguinem cum melle ſine fumo ex æquo ſubactum, illine.

Cap. LXXXVI.

SERPENTIS, canis, & omnis venenati animalis morſum atque aurium dolorem ſanans. Dracontium herbam, aut radicem, aut botryon coniice in oleum, coquito donec frixetur & ad tertias abſumatur: dein colato & in vaſe recondito. vſu poſtulante accipe & illine morſum: aure autem dolente, tepidum inſtillato.

Cap. LXXXVII.

POTVS conferens iis qui nonniſi recta ceruice ſpirant, expertus. Abrotoni, ariſtolochiæ, abſinthii, ammoniaci, ſeminis rutæ ſylueſtris, ſulphuris viui, ſingul. vnciam ſemis. Trita irrigato cum melle deſpumato, & dato fabæ magnitudine manè ieiuno.

Cap. LXXXVIII.

ARTICVLORVM lumbricitatem ſanans, expertum. Ramenta ſquillæ in aceto acri coquito vt emplaſtri formam nanciſcantur. Hæc deſuper ligato, & illic immota tribus diebus ſinito.

Cap. LXXXIX.

OMPHACOMELITIS confectio ad cœliacos, dyſentericos, & ſtomachum fluxione infeſtatum: roborat nanque. Succi vuæ acerbæ libras quindecim, mellis

Attici deſpumati lib.ſex.Bene coquito & recondito ad vſum.

Cap. XC.

OMPHACII cōfectio vt collyrium. Vuæ acerbæ ſucci diſſoluti vſque ad colliquationem,ac reconditi. Aliud.Succi vuæ acerbæ,croci,myrrhæ, ſing. vnc.tres, aluminis ſciſſi,mellis Attici,ſing.vnc.vnam. Bene confecto vtere.

Cap. XCI.

QVAE confert confici menſe Maio & Iunio. Droſaton,hoc eſt ſerapium,aquam roſaceam, mel roſaceum, ſtillatitium roſarum liquorem, oleum roſaceum, anethinum & chamæmelinum, œnāthénque fructum ſylueſtris vitis colligas,& alias quaſdam ſpecies quæ conficiuntur à ſeplaſiariis iuſſu medicorum.

Cap. XCII.

QVAE confici confert mēſe Iulio & Auguſto. Dia-

A moron,diacaryon,quæ par ... ſum oris.

Cap. X...

QVAE prodeſt confici m... embri, Octobri, & Nouembri.Mulſam,cydoni... m melinum, polypodyton,myrtinum,citratum, ... laurinum, lentiſcinum,rhoiton,ex ſucco malori... unicorum factū, & aliæ quædam ſpecies & confectiones.

Cap. XCIIII.

CONIVRATIO, oſſis deuorati eiectio. In nomine magni Dei omnipotētis,&c. *Reliqua uix in Latinum ſermonem commodè & citra offenſionem multorum transfundi poſſent,*
B *& ridicula admodum ſuperſtitioniſque plena ſunt. Quæ de induſtria & conſultò à nobis omiſſa ſunt.*

Cap. XCV.

SI quis os piſcis,quod ſpina vocatur,deglutierit,aliā ſpinam accipiens impone capiti & confeſtim abſorbetur,gratia Domini noſtri Ieſu Chriſti.

INDEX PESSORVM PROPOMATVM, AD alopecias & alia diuerſa mala conferentium medicamentorum.

Peſſus conceptionem adiuuans, admodum probatus, Cap.I.
Peſſus conceptionem iuuans,quo vtebatur mulier Barbara,& ſtatim concepit, Cap. II.
Peſſus conceptionem iuuans,vterum auerſum in rectū ferens,& alia efficiens, Cap. III.
Peſſus relaxans,& omnem duritiem diſſoluens, Cap. IIII.
Peſſus emolliens Demarchi mirabilis, Cap. V.
Peſſus ad hydropicas mulieres valde bonus, Cap.VI.
Peſſus ad veſicæ dolores mirificus, Cap. VII.
Peſſus conceptioni conferens mirabiliter expertus, Cap. VIII.
Peſſus menſes mouens expertus, Cap. IX.
Peſſus ad omnem duritiam & è partu dolores vehemētes, Cap. X.
Peſſus ad duritiem,extenſionem,phlegmonen, & œdemata vteri, Cap.XI.
Peſſus emolliens ad phlegmonen & duritiem vteri, Cap.XII.
Peſſus menſes eliciens expertus, Cap.XIII.
Peſſus ſimilis expertus, Cap.XIIII.
Peſſus ſimilis probatus, Cap.XV.
Peſſus ad duritiem,diſtenſionem, phlegmonen,& condylomata vteri, Cap.XVI.
Peſſus menſes ducens,expertus, probatus, Cap.XVII.
Peſſus ſimilis expertus, Cap.XVIII.
Peſſus ſimilis probatus, Cap.XIX.
Peſſus ſimilis alius, Cap.XX.
Peſſus alius mirabilis, Cap. XXI.
Peſſus alius admodum bonus, Cap.XXII.
Peſſus ſimilis & purgatorius, Cap.XXIII.
Peſſus ſimilis valde mirabilis, Cap XXIIII.
Peſſus ad omnem vteri immunditiem,Cap.XXV.
Peſſus menſtrua educens,admodum neceſſarius, Cap. XXVI.
Peſſus ſimilis valde probatus, Cap.XXVII.
Peſſus menſes educens & omnem vteri immunditiem purgans, Cap. XXVIII.
Peſſus ſiſtens,ad omnem ſanguinis eruptionem,& malè affectum vterum conferens, Cap.XXIX.
Peſſus conceptionem iuuans expertus, Cap. XXX.
Peſſus ad vterum vnde ſanguis emanat,probatus, Cap. XXXI.
Peſſus multi vſus, Cap. XXXII.
Peſſus ad vteri maniam mirabilis, Cap. XXXIII.
Peſſus ad ſtillicidium vrinæ mulieris laudatus, Cap. XXXIIII.
Peſſus conceptionem adiuuans expertus & vtilis, Cap.XXXV.
Peſſus conceptioni conferens,valde bonus & probatus, Cap.XXXVI.
Peſſus menſtrua eliciens,expertus, Cap.XXXVII.
Peſſus purgatorius valde bonus & expertus, Cap. XXXVIII.
Peſſus Galeni ad exulceratum vterum, Cap.XXXIX.
Peſſus dolorem ſedans,mirabilis, Cap.XL.
Peſſus relaxans,ad phlegmonen, Cap.XLI.
Peſſus ad rupturam,aſperitudinem,& aquæ impetum, valde neceſſarius, Cap.XLII.
Peſſus ad ſanguine manantem vterum,Cap.XLIII.
Peſſus ad profluuium muliebre,admodum laudatus, Cap.XLIIII.
Peſſus conceptioni conferens certus, Cap.XLV.
Propomatis cydonitis confectió, *Legitur infrà conditi,* Cap. XLVI.
Propoma abſinthite,mirabile, Cap.XLVII.
Propoma aſinite valde bonum, Cap.XLVIII.
Propoma pulegii,admodū probatum, Cap.XLIX.
Propoma ſtyracis valde laudatum, Cap.L.
Propoma roſaceum,admodū mirabile, Cap.LI.
Propoma abſinthite,valde probatum, Cap.LII.
Propoma è pyris,valde laudatum, Cap. LIII.
Propoma ex aſaro,admodum laudatū, Cap. LIIII.
Propoma ex amygdalis,ad ſuppuratos, & thorace malè affectos probatum, Cap. LV.
Propoma pituitam ducens ſtomachi & oculorum, Cap. LVI.
Propoma ex citro admodum probatū, Cap. LVII.
Propoma ex polypodio ad melancholicos: ventrē quoque ſubducit, Cap.LVIII.
Propoma ſimile, Cap.LIX.
Propoma ex carpeſiis vocatum pulcherrimum, Cap.LX.
Propoma ex aloe,ad iecinoroſos & ſtomachicos, Cap.LXI.
Propoma odoratum,humorum copiam excernens per ventrem,& vomitum, Cap.LXII.
Propoma ad quartanas expertum, Cap.LXIII.
Propoma ad quartanas,quo vtor,expertum & probatū, Cap.LXIIII.
Propoma ad quartanas mirabile, Cap.LXV.
Propoma ad quartanas probatum, Cap.LXVI.
Propoma ad quartanas certum, Cap.LXVII.

Propoma ad [illegible] rabile, Cap. LXVIII.
Propoma ad h[illegible] valde probatum, Cap. LXIX.
Propoma ex cu[illegible] [illegible]irabile, Cap. LXX.
Ad alopeciam [illegible], Cap. LXXI.
Ad alopeciam [illegible] expertum, Cap. LXXII.
Ad alopeciam cap[illegible] admodum probatum, Cap. LXX[illegible]
Ad alopeciam [illegible] mirabile, Cap. LXXIIII.
Ad alopeciam valde laudatum, Cap. LXXV.
Ad alopeciam expertum, Cap. LXXVI.
Ad alopeciam mirabile Cap. LXXVII.
Ad alopecia: capillos etiam [illegible] facit, Cap. LXXVIII.
Ad alopeciam valde laudatum, Cap. LXXIX.
Ad alopeciam, Archigenis, laudatum, Cap. LXXX.
Ad alopeciam & omne capillorum defluuium, alphóſque diuturnos vtile, Cap. LXXXI.
Ad alopeciam Aſclepiadis probatum, Cap. LXXXII.
Ad alopeciam capillorum admirabile admodum, Cap. LXXXIII.
Ad alopeciam Sorani, valde laudatum, Cap. LXXXIIII.
Ad alopeciam Archigenis probatum, Cap. LXXXV.
Ad alopeciam, laudatum admodum, Cap. LXXXVI.
Ad alopeciam, caluitium, & capillorum raritatem in capite aut mento, aut ſuperciliis, Cap. LXXXVII.
Ad alopeciam Oribaſii, mirabile, Cap. LXXXVIII.
Ad alopeciam & diuturna mala, Cap. LXXXIX.
Ad porriginem exulceratam, admodum laudatum, Cap. XC.
Ad porriginem exulceratam, & achores admodũ probatum, Cap. XCI.
Ad porriginem exulceratam, achores & impetigines humidas, Cap. XCII.
Ad achores capitis expertum, Cap. XCIII.
Ad exulceratam porriginem medicamẽtum vehemẽs, Cap. XCIIII.
Ad humidas achores, valde laudatum, Cap. XCV.
Ad pra humidas achores & impetigines, Cap. XCVI.
Ad quotidianas, quartanas, ſtomachum, comitiali morbo correptos, lienoſos & hydropicos, Cap. XCVII.
Ad parotidas laudatum, Cap. XCVIII.
Ad ſingultus & arthriticos, Cap. XCIX.
Ad pſydracia calidiſſima & fera, Cap. C.
Ad lethalia mirabile admodum, Cap. CI.
Ad dentium dolorem expertum, Cap. CII.
Vt dens ſua ſponte excidat, Cap. CIII.
Ad dentium dolorem mitigatorium, Cap. CIIII.
Ad cruenta & recentia vulnera, conglutinatorium, Cap. CV.
Ad oris vlcera puerorum, Cap. CVI.
Ad alſ edus mirabile & probatum, Cap. CVII.
Ad minuendos tumores, admodum laudatum, Cap. CVIII.
Ad ſecundas mulieris appenſas, Cap. CIX.
Ad violentias, valde probatum, Cap. CX.
Ad penſiles verrucas laudatum, Cap. CXI.
Ad eminentias mirabile probatum, Cap. CXII.
Ad eminentias expertum laudatum, Cap. CXIII.
Ad eminentias expertum, Cap. CXIIII.
Ad internas & externas eminentias potus mirabilis, Cap. CXV.
Ad internas & externas eminentias, Cap. CXVI.
Ad incipientes affectus laudatum, Cap. CXVII.
Ad pterygia digitorum mirabile, Cap. CXVIII.
Ad feruentes papulas admodum probatum, Cap. CXIX.
Ad feruentes papulas in ore puerorum, Cap. CXX.
Ad eryſipelata admodum probatum, Cap. CXXI.
Ad eryſipelata, & omnem inflammationem, & ad malũ zoſtera vocatum Cap. CXXII.
Ad eryſipelata mirabile, Cap. CXXIII.
Ad pedum fluxionem incipientem probatum, Cap. CXXIIII.
Ad eryſipelata, Cap. CXXV.
Aduerſus inſomnia mirabile valde, Cap. CXXVI.
Ad oculos quos capilli pungunt laudatum, Cap. CXXVII.
Ad depilatos oculos, & capillos non habentes, Cap. CXXVIII.
Ad encãthides admodum mirabile, Cap. CXXIX.
Ad grandines oculorum, Cap. CXXX.
Ad grandines in palpebris, Cap. CXXXI.
Ad pterygia oculorum, Cap. CXXXII.
Ad polypos & ozænas probatum, Cap. CXXXIII.
Ad polypos, certum, Cap. CXXXIIII
Ad ozænas, nomas, eroſiones, denſitates, & mala omnia narium, Cap. CXXXV.
Ad vlcera in naribus laudatum, Cap. CXXXVI.
Ad encanthidas & pterygia probatum, Cap. CXXXVII.
Ad oculos quos pili pungunt laudatum, Cap. CXXXVIII.
Ad durities parotidum bonum, Cap. CXXXIX.
Ad lumborum dolores, admodum laudatum, Cap. CXL.
Ad ſingultum, valde bonum, Cap. CXLI.
Ad lumbricos expertum, Cap. CXLII.
Ad lumbricos latos & aſcarides, Cap. CXLIII.
Ad morſus ſtomachi citra manifeſtam cauſam, Cap. CXLIIII.
Pentamyri confectio, admodum probata, Cap. CXLV.
Ad phlegmonen faciei mirabile, Cap. CXLVI.
Ad phlegmones ex ſectione venæ natas & duritiam, Cap. CXLVII.
Ad viſcera, lienem & hydropem, emolliens & diſcutiẽs, Cap. CXLVIII.
Ad phlegmonen crurum aut pedum, Cap. CXLIX.
Potus expertus, humiditatis exiccatorius, Cap. CL.
Ad tormina ventris admodum mirabile, Cap. CLI.
Ad hebetudinem mirabile, Cap. CLII.
Potus ad ſuppuratos & abſceſſu laborantes, iecinoroſóſque, Cap. CLIII.
Vt vino non ſæpius vtendum, Cap. CLIIII.
Ad vrinæ difficultatem, calculúmque admodum bonũ, Cap. CLV.
Ad reduuias valde bonum, Cap. CLVI.
Ad penſiles verrucas & thymos in pudendis, Cap. CLVII.
Ad caput dolentes & hemicranicos, Cap. CLVIII.
Ad chimethla vlcerata, Cap. CLIX.
Ad eos qui lienteria laborant, Cap. CLX.
Ad ſcabioſa, & fluxioni obnoxia vlcera, & partiũ phlegmonen & duritiem, Cap. CLXI.
Ad vulnus tibiæ diuturnum ſordidum, Cap. CLXII.
Ad anginas & mala ſub lingua nata, expertum, Cap. CLXIII.
Ad ictos à ſcorpione admodum mirabile, Cap. CLXIIII.
Ad aphthas in ore puerorum, Cap. CLXV.
Ad depaſcentes aphthas, & difficilia oris vlcera profunda, Cap. CLXVI.
Ad pedum dolorem bonum expertum, Cap. CLXVII.
Ad alopeciam expertum, probatum, Cap. CLXVIII.
Podagrica potio in principio exacerbationis admodũ mirabilis, Cap. CLXIX.
Podagricus linctus in principio acceſſionis mirabilis, Cap. CLXX.
Ad eos qui comederunt boletos, aut fungos, aut amanitas: & periculum eſt ne moriatur, Cap. CLXXI.
Ad ſurditatem aurium, Cap. CLXXII.
Ad ſtrumas admodum probatum, Cap. CLXXIII.
Ad aluum citam expertum, Cap. CLXXIIII.
Ad vſtiones ab aqua calida expertum, admodum probatum, Cap. CLXXV.

Ad hydropicos expertum, Cap.clxxvi.
Ad formicas,vt ſtatim decidant, Cap.clxxvii.
Ad profluuium ſanguinis narium, admodum probatũ, Cap.clxviii.
Ad pleuriticos mirabile valde, Cap.clxxix.
Ad pleuriticos per os probatum, Cap.clxxx.
Ad eryſipelata valde bonum, Cap.clxxxi.
Ad carbunculos admodum vtile, Cap.clxxxii.
Ad vſtiones vndecunque fiant, Cap.clxxxiii.
Potus ad aſthmaticos laudatus, Cap. clxxxiiii.

Potus ad eos qui morbo comitiali correpti ſunt, mirabilis, Cap.clxxxv.
Potus probatus ad tertianas & quartanas, Cap.clxxxvi.
Potus ad quartanas ante inuaſionem acceſſionis datus, Cap.clxxxvii.
Potus ad quartanas admodum laudatus, Cap.clxxxviii.
Potus mirabilis ad hominis rabiem,gratia Dei, Cap.clxxxix.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI, De peſſis, propomatis, alopeciæ & aliorum diuerſorum malorum medicamentis,

Sectio trigeſimaoctaua.

Cap. I.

PESSVS conceptionem iuuãs, ex quo mulier ſexaginta annorum menſtrua non videns, purgata eſt, & confeſtim concepit. Habet autem hæc: Opobalſami,opopanacis, ſingulorum drachmã vnam,thuris maſculi drach.duas, cinamomi drach.vnam ſemis,myrrhæ drachm. vnam,coſti drach.ſemis,croci,caſiæ,ſingul.drach.vnam ſemis. Hæc bene trita commiſce vnguento irino,& reduc ad mellis craſſitudinem,& recondens in vaſe ad vſum, illine præputium cum hoc medicamento, & ſic coeat cum viro ſuo mulier,& ſtatim concipiet. Fac autem eo tempore quo menſes eius ſunt profluxuri.

Cap. II.

PESSVS ad conceptionem conferens, quo vtebatur vxor Alexandri Barbara, & concepit confeſtim annorum exiſtens octuaginta. Opobalſami drach. vnam, peucedani drach.ſemis, ariſtolochiæ longæ, myrrhæ, croci,ſingulorum drach.vnam,medullæ cerui, iecoris anſerini, ſingulorum drach.vnam ſemis.His ſeorſim liquatis & exceptis lana Italica,vt decumbat mulier, ſubditóque peſſo ad os vteri vt contineat illum horis duabus iubeto. Amoto medicamento coeat cum viro, & gratia diuina magna donante,confeſtim cõcipiet.Quẽadmodum Cleopatra vxor Ptolemæi regis mortui vſurpauit, faciens vt inſcriptio monſtrat, & ſtatim concepit.

Cap. III.

PESSVS conceptionem iuuans, vocatus gonos,in rectum vterum auerſum transferens,durities emolliens & callos tollens,carcinomata ſanans, eroſiones, dolores vehementes, omnem affectum, & mala in vtero facta. Per hunc Bænia regina peperit Flauianum. Per hunc etiam conſtitutus eſt prioris reginæ filius.Scriptus eſt itaque magna diligentia à Claudia patricilla iecinoroſa non concipiente. Butyri vncias tres, œſypi liquidi,medullæ ceruinæ,adipis anſerini,leporis coaguli, aloes flauæ,terebinthinæ,ſingulorum vnciam vnam ſemis,myrrhæ vnciam vnam,caſiæ, coſti,ſingulorum vnciam ſemis,ceræ Tyrrhenicæ,nardi bonæ,ſingul.vncias tres,mellis Attici quod ſatis eſt. Mel cum liquabilibus liquato,& ſic confecto & ſubacto vtere.

Cap. IIII.

PESSVS relaxans, omnem diſſoluẽs duritiam, laudatus. Adipis taurini,medullæ ceruinæ,terebinthinæ,ceræ puræ,ſingul.vnciam ſemis,ouorum vitellos aſſatos quindecim.olei roſacei quod ſatis eſt. Liquefacta probè ſubigito,& præbeto cum nardino bono excepta.

Cap. V.

PESSVS emolliens,à Marcho compoſitus, mirabilis.Medullæ ceruinæ,adipis ſuilli, ceræ Tyrrhenicæ, ſingulorum hexagium vnum ſemis, terebinthinæ dr.i.
A croci,fœnigræci,ſing.drach.ſemis, mellis Attici, myrrhæ,butyri, ſingulorum drachmam vnam. Liquefacta bene ſubigito cum oleo cyprino quod ſatis eſt,& probè confecto vtere.

Cap. VI.

PESSVS ad hydropicas mulieres,valde bonus.Aniſi,cumini,ariſtolochiæ longæ,caroi, nitri,pulegii,fœnigræci,ſingulorum drach.vnam, interiorum ficuum gr. quindecim. Liquefacta ſubigito cum vino bono ſufficienti:& excepta præbeto.

Cap. VII.

B PESSVS ad veſicæ dolores, mirabilis. Ceræ Tyrrhenicæ aut Ponticæ vnciam ſemis,olei roſacei, croci, ſingulorum vnciam ſemis,adipis gallinæ vnciã ſemis, ouorum coctorum vitellos ſex.Liquefactis probè; crocum terito cum vino,& vnitis confectiſque rectè vtere.

Cap. VIII.

PESSVS conceptionem iuuans expertus. Cochlearum Africanarum magnarum tres aut quinque, lactis
C bubuli,coaguli leporis,ſingul.vnc.ſemis.Cochleas cum teſtis probè tundito,& adiice modicum lactis vt conſiſtentiam nanciſcantur,& croci legitimi:omnibúſqne factis,peſſum ſubiicito menſibus incipientibus aut deſinentibus,Hoc facto tribus diebus,confeſtim mulier cũ viro coeat,& concipiet.

Cap. IX.

PESSVS menſes mouens,expertus.Ceræ puræ vncias tres, opopanacis vncias duas,foliorum rutæ viridiũ vncias duas ſemis,olei cyprini libram ſemis. Terito rutam & opopanacem ſeorſim,& ceram cum cyprino co-
D quito.Commixta vtraque,& probè confecta imponito vmbilico,& imo ventri:& ſic vtere.

Cap. X.

PESSVS vocatus Aureus, ad omnem duritiem & vehementem dolorem:potiſſimùm ad lationes à partu factas admodum mirabilis.Reſinæ terebinthinæ, ceræ Tyrrhenicæ, medullæ ceruinæ, œſypi Attici,ſing. vnc. tres,adipis gallinæ & anſerini,ſing.vnc.duas, adipis leonini & vrſini,ſingulorum vnciam ſemis.Hæc liquefacta & læuigata reconde in pyxide, & vtere vt efficaciſſimo
E medicamento.

Cap. XI.

PESSVS Libyanos ad duritiem,extenſionẽ, phlegmonen,& condylomata vteri. Adipis anſerini vnciam ſemis,adipis gallinæ,medullæ ceruinæ,œſypi,croci, ceræ Tyrrhenicæ,ſingulorum vnciam vnam ſemis, maſtiches drachmas duas, ouorum elixorum vitellos duos, probè confecto vtere.

Cap. XII.

PESSVS emolliens ad phlegmonẽ, & vteri duritiem,admodum laudatus.Succi lenti fœnigræci, adipis
F anſerini,olei anethini,chamæmelini, ſingulorum vnc. ſemis,medullæ ceruinæ,œſypi,cerati è ſuccis, ſingulorũ

vnciam ſemis, [illegible] næ ſcrupulos tres. Confecto vtere.

Cap. XIII.

PESSVS menſes ducens, expertus. Cumini, epithymi, zingiberis, galbani, ſing. drach. ſemis. Arida bene trita cum vino miſceto: galbanũ autem cum irino oleo, & ſic excepto vtere.

Cap. XIIII.

PESSVS menſes eliciens probatus. Ariſtolochiæ rotundæ vnc. ſemis. Subacta cum melle Attico ſufficienti ſubiice cum lana ſordida. Hoc medicamentum ſecundas etiam eiicit, expertum eſt.

Cap. XV.

PESSVS menſes ducens, expertus. Pulpæ colocynthidis, myrrhæ, ſingulorum hexagium vnum. Trita cõfice cum aceto & melle, & exceptis vtere.

Cap. XVI.

PESSI Libanoti confectio, ad duritiẽ, extenſionem, phlegmonen, & condylomata vteri. Adipis anſerini vnciam ſemis, adipis gallinæ, medullæ ceruinæ, œſypi, croci, ceræ Tyrrhenicæ, ſingul. vnciam vnam ſemis, maſtiches drach. duas. Trita confice cum ouorum elixorum vitellis duobus.

Cap. XVII.

PESSVS menſes citans expertus. Ceræ hexagium vnum ſemis, opopanacis hexagium vnum, foliorum rutæ viridium hexag. I. quartã partẽ, olei cyprini vnc. ſemis. Terito rutam & opopanacem: ceram autem cum cyprino coquito. Commixta vtraque, rectéque confecta imponito vmbilico, & imo ventri.

Cap. XVIII.

PESSVS menſes ducens, expertus. Cumini Æthiopici, myrrhæ, galbani, adipis anſerini, ſingulorum drachmam ſemis. Arida cum vino bono miſceto: galbanũ verò cum oleo irino, & probè confecto vtere.

Cap. XIX.

PESSVS menſes eliciens, laudatus. Ariſtolochiam rotundam cum melle Attico ſubactam apponito in lana ſordida. Peſſum in rutaceo imbutum oleo ſubdito. hic ſecundas quoque eiicit.

Cap. XX.

PESSVS laudatus vt præcedens. Fœnigræci, galbani, caſtorei, moſchi, ſpicæ, ariſtolochiæ rotundæ, œſypi, pinguedinis anſeris. Conficito cum oleo cyprino, & vtere.

Cap. XXI.

PESSVS ſimilis, mirabilis. Artemiſiæ, ſtyracis, carnium vuarum, & caricũm pinguium exemptis vinaceis, herbæ venti, mercurialis, olei roſacei, œſypi. Trita confice cum adipe anſerino, & vtere.

Cap. XXII.

PESSVS ſimilis, admodum bonus. Moſchi, caſtorei, ſpicæ, herbæ venti, mercurialis, carnis vuarum, & caricarum exemptis acinis, ſingul. drachmam ſemis. Liquefacta ſubigito cum melle Attico, pinguedine gallinæ, anſeris, & cyprino oleo: & rectè confecto vtere.

Cap. XXIII.

PESSVS ſimilis, valde bonus, & purgatorius. Iridi probè repurgatæ, elotæ ter nouies & bene contuſæ, adiice etiam melanthium, ſaccharum, & album oui cum lacte muliebri. Bonum verò ſi adiicias pingedinem anſeris aut gallinæ, aut butyri. Liquefacta & rectè confecta præbeto vſu poſcente.

Cap. XXIIII.

PESSVS menſes educens, valde mirabilis. Epithymi, œſypi, ſpicæ, moſchi, galbani, herbæ vẽti, adipis ſuilli, vuarum & caricarum carnium ſine vuaceis. Liquefacta cum lacte mulieris ſubigito, & vtere illis.

Cap. XXV.

PESSVS mirabilis ad omnem vteri immunditiem in lana exceptus & illitus, & roſaceo imbutus, orique vteri appoſitus. Succi radicis cyclamini, colocynthidis, berenicarii, ſucci mercurialis, ſingul. drach. ſemis, zingiberis, carnium caricũm, ſingulorum drachmam vnam. Liquefacta probè ſubigito cum melle ſufficiente, & fac linamentum quod imbutum pinguedine anſeris, aut oleo, aut oleo roſaceo, & albo oui imponito.

Cap. XXVI.

PESSVS menſes eliciens & fœtum occidens, admodum probatus. Succo radicis cyclamini illine imum ventrem, aut imponito vt peſſum: aut dracunculi radicis decocto ſimiliter vtere. Aut accipe decocti artemiſiæ calicẽ dimidium, ſubigito cum antidoti Trypheræ magnæ hexagio vno, & bibendum præbeto manè ieiuno tepidum.

Cap. XXVII.

PESSVS menſes educens, admodum laudatus. Rutæ, galbani, herbæ venti, mercurialis, artemiſiæ, ſpicæ, vuarum vinaceis exemptis, ariſtolochiæ rotũdæ. Comminuta probè irrigato cum oleo cyprino, lacte muliebri & melle ſufficiente, & confectum præbeto. prodeſt etiam ad inflationes ſi accipias ſenecionis herbæ folia quæ à nonnullis nominantur Cortala, & bene tuſa ad oleris formam cum condimentis & odoratis vocatis redigito, coquitóque probè in clibano, & exhibeto manè ieiuno & veſperi. Vbi comederit, bibendum præbeto cõditum, aut vinum vetus menſes ſtrenuè ducẽs. eſt enim probatum.

Cap. XXVIII.

PESSVS menſes eliciens, omnem immunditiem ab vtero reuellens, in lana exceptus & illitus, aut in roſaceũ immerſus & ori vteri appoſitus. Succi radicis cyclamini, pulpæ colocynthidis, berenicarii, ſucci mercurialis, ſingulorum drachmam vnam, zingiberis drach. duas. Trita ſubigito cum melle ſufficienti, & confecta præbeto: dein ab infernis ſuffiantur iſta: Ladanum, cornu bouinum, maſtiche, thus, ſemen citri, artemiſia, marrubium, galbanum, ſampſychum, mentha, ſaluia, roſmarinus, roſæ, chamæmelum. coquito bene in aqua & infunde ab infernis. Ducit enim menſes, & omnem immunditiem ab vtero reuellit.

Cap. XXIX.

PESSVS omnem ſanguinis eruptionem ſiſtens, & & malè affectum vterum ſanans, valde bonus. Terræ aſteris, terræ Samiæ, ceruſſæ, amyli, thuris maſculi, acaciæ, ſingulorum drach. quatuor, ſanguinis draconis, maſtiches, ſingul. drach. vnam, boli Armenii drach. duas, ouorum alba duo & ſemis. Arida in pollinem trita cum vino odorato, ſubigantur vino odorato ſufficienti, & reducantur ad viſci craſſitudinem: priúſque cum vino myrtite inſtillato, & poſtea impone linamentum.

Cap. XXX.

PESSVS conceptionem iuuans, expertus. Aluminis ſciſſi, melanthii, ſingulorum vnciam ſemis, gentianæ ſcrupulos nouem, ceræ puræ drach. duas. Comminuta irrigato cum vnguento Suſino, & vtere.

Cap. XXXI.

PESSVS ad ſanguinem ex vtero erumpentem. Acaciæ, aluminis ſciſſilis, ſucci hypociſthidis, gallæ immaturæ, ſingulorum vnc. ſemis. Trita cum ſucco arnogloſſi ſubigito, aut pentaneuri, aut alio quodam ſimili ſucco, & inſtillato, aut vt peſſum ſubdito.

Cap. XXXII.

PESSVS Polychreſtos, durities emolliens, vteri peruerſiones, diuturnas durities, & formicas ſanans. Menſes etiam ducit: & vt ferant vterum facit. Ceræ Tyrrhenicæ, adipis anſerini & gallinæ, terebinthinæ, tetrapharmaci, vnguenti ſuſini, ſing. vnc. vnam ſemis, œſypi cerati drach. duas. Præparato probè, vtere.

Cap. XXXIII.

PESSVS ad vteri maniam mirabilis. Succi plantaginis maioris & portulacæ, ſingulorum vnciam ſemis drachmas duas, aquæ pluuialis frigidæ drachmas duas. Commota multa commiſtione, in vteri ſinum infundito.

Cap. XXXIIII.

PESSVS ad vrinæ ſtillicidium muliebre, probatus. Allium decorticatũ ſubigito in mortario diligẽter, & lan

& lana exceptum impoñito vt peſſum.Eſt expertum. A

Cap. XXXV.

PESSVS conceptionem iuuans,expertus,& vtilis. Butyri recentis vnciā vnam ſemis, mellis puri dealbati vnc.S.nardini Cyziceni,coaguli leporis,ſing.vnc.tres,opobalſami ſcrup.quatuor ſemis. Hæc ſubiicito à purgatione mulieris.

Cap. XXXVI.

PESSVS conceptionem adiuuans,admodum bonus, & probatus.Coaguli leporis,vnguenti foliati,lactis B aſinini,ſingul.vnc. ſemis, trypheræ magnæ hexag.quatuor,ſucci artemiſiæ vnc.ſemis, liquefacta & ſubacta reducito ad glutinis conſiſtētiam, ſubiicitóque vtero diebus quinque manè & veſperi. His autem diebus cum viro non coeat, ſed ab iis congrediatur cum eo , & confeſtim concipiet.

Cap. XXXVII.

PESSVS menſes educens, expertus. Fœnigræci, maſtiches,carnis caricarum, & vuarum paſſarum, marrubii,artemiſiæ,ſcarolachani,galbani,ſtruphylli radicis, C ladani,butyri,nucis moſchatæ, adipis gallinæ,trypheræ magnæ,ſing.hexag.ſemis, agriobambaceæ foliorum & ſeminis,ſing.drach.ſemis . Tuſa bene ſubigito cum oui vitello & lacte muliebri, probéque confecta præbeto & manè & veſperi.

Cap. XXXVIII.

PESSVS purgatorius admodum bonus,expertus. Accipe agriobambaceæ folia & ſemen , & adipem gallinæ & anſeris: adiice etiam illis artemiſiam,& bene tuſa ſubigito cum lacte muliebri,& dato. D

Cap. XXXIX.

PESSVS ad exulceratum vterum,Galeni. Pompholygis,ceruſſæ, Cadmiæ, ſing. vnc.ſemis drach.duas. melanos Indici, thuris maſculi,ammoniaci thymiamatis,ceræ albæ,plumbi vſti,lycii, ſing.vnc.ſemis, terebinthinæ vnc.vnam. Bene liquefacta ſubigito cum oui vitello,& lacte muliebri quod ſatis eſt,& præbeto.

Cap. XL.

PESSVS dolorem ſedans, mirabilis. Croci,opii, E ſing.drach.ſemis, oui aſſati vitellum vnum, ceræ Tyrrhenicæ drach.ſex,adipis anſerini drach. octo, medullæ ceruinæ drach.quatuor, olei roſacei quod ſatis eſt.Liquabilia liquato,& reliquis in mortario priùs tritis, benéq; ſubactis vtere.

Cap. XLI.

PESSVS relaxans, ad phlegmonen vtilis. Œſypi liquidi,adipis anſerini,medullæ ceruinæ, nardini,ſingulorum vnc.vnam,ceræ puræ vnc. vnam S.terebinthinæ,butyri,ſeui taurini,ſing.drach.duas. Liquata & probè confecta dato manè & veſperi. F

Cap. XLII.

PESSVS ad rupturam,aſperitudinem,& aquæ impetum neceſſarius admodum. Pompholygis, ceruſſæ lotæ,plumbi vſti & loti,Cadmiæ,lithargyri,ſing.vnc.S. olei myrtini vnc.vnam ſemis, adipis anſeris vnc. vnam ſemis,ceræ Tyrrhenicæ vnc.ſemis.Læuigentur diligenter,& cera diſſoluatur cum adipe , & ſubacta omnia ſimul,& bene confecta præbeto.

Cap. XLIII.

PESSVS ad vterum,vnde ſanguis promanat. Acaciæ vnc.ſemis , aluminis ſciſſi drach.duas,ſucci hypociſthidis,acanthæ Ægyptiæ,gallarum,cytinorum,ſymphyti,œnanthes aridæ,ſing.vnc. vnā S.aloes flauæ vnc. duas,ceræ puræ vnc.tres,olei roſacei aut myrtini quantum ſufficit.Bene confecto vtere.

Cap. XLIIII.

AD profluuium muliebre probatum admodum. Accipe ſaluiam hortenſem contuſam & coctam ad carbones, & infunde ipſam ab infernis ſurſum . Accipe etiam de decocto eius ſemunciam , boli Armenii dra- H chmam vnam, & vini rubei calicem paruum . Subacta ſimul & calefacta,dato ieiuno bibenda.Præbeto autem diebus ſeptem.

Cap. XL[illegible]

PESSVS conceptionem i[illegible]rtus. Accipe fel ſuis apri omnino nigri, imbu[illegible]am puram,& imponito ori vteri diebus ſepte[illegible] veſperi. Mulier autem priùs à menſibus ſuis p[illegible].Dato etiam ſingulis diebus manè ieiunæ bib[illegible] trypheræ magnæ vnciam ſemis, cum decocto [illegible] aquæ ſanctarum Dei apparitionum, vinóque [illegible] tepidis,diebus ſeptem. Poſtea accipe trypheram magnam , illine B cum ea os vteri , & ſic coeat cum marito ſuo , & ſtatim gratia Dei concipiet.

Cap. XLVI.

PROPOMA conditi confectio. Piperis communis vnc.ſemis, maſtiches ſcrup. vnum ſemis. Trita cum mellis Attici libr.vna S.ſubigito, & vini boni libr vigintiduabus & S.Confectum dato.

Cap. XLVII.

PROPOMA abſinthite, mirabile. Meliloti vnc. vnam,carpobalſami,nardi Celticæ, ſingul.vnc.vnam S. C florum iūci odorati vnc.S.drach. duas. maſtiches vnc.S. roſarum aridarum vnciam vnam,aromatis vnc.vnam S. Trita irrigato cum mellis lib. quatuor ſemis,& vini boni lib.xxii.S.& præbeto.

Cap. XLVIII.

PROPOMA aniſatum , admodum bonum. Aniſi vnc.vnam ſemis, maſtiches ſcrup. tres, croci ſcrup. duos,folii,caryophylli,ſing.ſcrup.vnum S.Trita irrigato cum mellis Attici lib.duabus, & quarta parte,& vini boni lib.xxii.S.Probè confectum dato.

Cap. XLIX.

PROPOMA pulegii , probatum valde. Pulegii tenerrimi vnc.vnam S.maſtiches,caryophylli, ſing.ſcr. vnum S.Trita madefacito cum mellis lib.duabus & tertia parte,& vini boni ſext. ſeptem S.aut lib . vndecim & quarta parte.Rectè confecto vtere.

Cap. L.

PROPOMA ſtyracinum, valde laudatum. Styracis vnc.vnam S.mellis Attici lib.iiii. S. vini boni libr. duas quartā partem.Styracē diligēter tundito,& exiguo melli miſceto quoad vniantur . Vnita iā in vaſe,ad carbones calefacito, vt probè miſceantur . dein vniuerſum mel miſceto deſpumatū , & in mortario validè terito: admixtóque vino, bene ſubacta dato vſu poſtulante.

Cap. LI.

PROPOMA roſatum,valde mirabile. Roſarum exemptis vnguibus & exſiccatarum lib.ſemis. Vini boni lib.ſeptem ſemis,mellis Attici lib.vnam ſemis.Roſas primùm in vinum coniicito & ſingulis diebus bis concutito donec dies abierint quindecim . dein colato & exprimito roſas plurimùm,adiice mel:& confectum,vſu exigente,præbeto.

Cap. LII.

PROPOMA abſinthite,admodum probatum. Spicæ nardi,amomi,[a]caſami,maſtiches, ſing. hexag.vnum ſemis,folii,coſti,abſinthii,ſing. vnciam ſemis,caſiæ drach.duas , roſarum aridarum vncias duas, caryophyllorum drach.duas,Celticæ vnc.ſemis,florum iunci odorati vnc.quinque,aromatis vnc.vnam S. Trita cum G mellis Attici lib.ſeptem S.& vini boni lib.xxii.S.madefacito,& probè confectum præbeto.

a Caſami] Quanquam aliàs pro cyclamino voce caſami vtatur Nicolaus: tamen hoc loco, Aetii exemplo, pro carpobalſamo illam vſurpaſſe videtur.

Cap. LIII.

PROPOMA piperum mirabile. Pyrorum maturorum repurgatorum viginti , maſtiches drach.duas, aniſi ſcrup.quatuor, petroſelini ſcr. ſemis , ſeminis apii & rutæ,piperis communis,ſingulorum ſcrup.tres,mellis Attici lib.ſemis & quartam partem,vini boni lib.tres ſemis & quartam partem . Pyra in vino macerato diebus duobus, dein expreſſis reliqua bene tuſa adiicito,& ſic confectum dato.

Cap. LIIII.

PROPOMA aſari admodum bonum. Aſari

probè contuſi [illegible] vnam ſemis, mellis Attici libras quatuor ſemis, vini boni lib.viginti duas ſemis. Rectè confectum dato. A

Cap. LV.

PROPOMA ex amygdalis, ad ſuppuratos, & ex thorace laborantes probatum. Amygdalarum repurgatarum vnc.tres. Contuſas cum mellis deſpumati lib. quatuor ſemis,& vini boni libr. vigintiduabus S. madefacito,& bene confectum præbeto.

Cap. LVI.

PROPOMA purgans pituitam ex ſtomacho & oculis, admodum bonum. Iridis Illyricæ, [a] gladioli, ſing.vnc.ſemis.Trita madefacito cum vini lib.tribus S. & quarta parte, & mellis Attici lib. quinque & quarta parte. Vbi confeceris, dato manè ieiuno tepidum calicem vnum.

a Gladioli] Non rectè manuſcriptus codex ξιφίε pro ξιφίου legit.

Cap. LVII.

PROPOMA citriatum, valde laudatum. Corticis citrii lib. vnam, mellis boni lib.vnam ſemis.Vini albi boni lib.ſeptem S. Citria tuſa macerato in vino diebus quadraginta,& per colum tranſmiſſis admiſce mel, & probè confecto vtere. C

Cap. LVIII.

PROPOMA ex polypodio ad melãcholicos. Subducit etiam ventrem.Polypodii repurgati vnc.tres. macerato in vino diem vnum,deinde probè contuſo adiicito epithymi repurgati vnc.vnam, piperis communis vnc.ſemis.Probè trita madefacito cum mellis deſpumati lib.quatuor & vini boni lib.ſeptem ſemis.Conficito, & dato calicem vnum tepidum ieiuno. D

Cap. LIX.

PROPOMA ex polypodio,ſimile. ſubducit etiã ventrem. Muſti feruentis lib.quindecim,polypodii viridis lib.vnam.Scindito idipſum cum gladio, & finito vt cum eo ferueat diebus quadraginta,& per colum tranſfuſum reconde,vt non admodum amarum fiat. Aliqui aridum ipſum decoquunt,macerantes priùs in vino. cõfectum dato vt præcedens. E

Cap. LX.

PROPOMA carpeſiatum optimum.Carpeſiæ aridæ vnc.vnam,vno antè die macerato in vino.dein accipe mellis deſpumati lib.ſex,& vini boni libr. vigintiquatuor.conficito ad conſiſtentiam, dato manè ieiuno calicem vnum tepidum.

Cap. LXI.

PROPOMA aloatum, ad iecinoroſos & ſtomachicos. Aloes flauæ ſcrup.decem,coſti, maſtiches, ſing. ſcrup.ſex,abſinthii Pontici ſcrup.duos. Tuſa madefacito cum mellis Attici lib.vna ſemis,& vini boni lib. ſeptem ſemis. Vbi confeceris ad conſiſtentiam dato,ieiuno calicem vnum.ventrem emollit,valde probatum. F

Cap. LXII.

PROPOMA aromaticum,ſeu odoratum quod in Alexandria confeci.Caſiæ,floris iunci odorati,Celticæ, ſing.vnc.ſemis,ſpicæ nardi,calami,coſti,caryophylli, ligni roſarum aridarum,ſing.ſcrup.ſex, meliloti vnc. ſemis,maſtiches drach.vnam. Probè tritis adiice mellis Attici puri lib.nouem, vini boni lib.quadragintaquinque.Coquito probè,dein macerato in gari boni poculo dimidio,datóque hora vna ante acceſſionis inuaſionem comedendum allium,& ab eo bibẽdum garum. Habeat autem contriti piperis gran. ſexaginta. ieiunus autem ſit & vigilãs qui eſt accepturus donec ſitiat plurimùm. dein lauet capiátque in cibo & potu quæcunque ſunt calida.Vacuabit enim hoc medicamẽtum multitudinem humorum per vẽtrem & per vomitũ:& Deo annuente, ſanus erit qui illud aſſumpſit. G

Cap. LXIII.

PROPOMA ad quartanos expertum. Aſari vnciam ſemis,tritam in decocto meri bibat ieiunus manè. Senam quoque & epithymum cum decocto ieiunus bibat.

Cap. LXIIII.

PROPOMA ad quartanos, quo ego vtor, valde laudatum. Piperis longi,zingiberis, liquoris Cyrenaici, caſtorei,ſing.hexag.vnum.Trita præbeto ante inuaſionem acceſſionis pro viribus. Poſtea dato vini conditi, aut monembaſioti calicem vnum.

Cap. LXV.

PROPOMA ad quartanos,mirabile.Hora vna ante inuaſionem acceſſionis lauato, præbeto cum vino diluto vt probatum. Bituminis Iudaici dr.vnam, myrrhæ Troglodyticæ drach. duas, menthæ foliorum viridium drach.vnam. Commixta & ſubacta diligenter dato. B

ALIVD PROPOMA ad quartanos,mirabile. Bituminis Iudaici dr. vnam, myrrhæ Troglodyticæ dr. duas, foliorum menthæ viridium drach.vnam. Mixta & diligenter ſubacta dato.

Cap. LXVI.

PROPOMA ad quartanos probatum. Chamelæã herbam contundito vt admodum læuigetur, dato ex ea cochlearium vnum ante acceſſionis inuaſionem ſuſpecta die:poſtea præbeto vinum temperatum. C

Cap. LXVII.

PROPOMA ad quartanam,certum.Coaguli leporis ſcrup.vnum S. Læuigato cum vino bono ſufficienti. Da bibendum ſuſpecta die.

Cap. LXVIII.

PROPOMA ad quartanas mirabile. Baccas lauri ſeptem,piperis communis grana nouem. Trita madefacito cum vini boni veteris lib. vna S.& coniice in ollã nouam. coquito ad tertias, & dato menſuram vnam in prima acceſſione. D

Cap. LXIX.

PROPOMA ad hydropicos, valde laudatum. Dictamni, chamæmeli, rubiæ, radicis apii & capparis, phu,cyperi, floris iunci odorati, ericæ ſeminis cum ramis, ſcolopẽdrii, adianti,ſing.vnc.S.croci hexag.ſemis, acori drach.quatuor,eryngii radicis,corticis fraxini,radicis fœniculi,& macedoniſii, ſing. vnc.vnam, ſeminis fœniculi,aniſi,iridis,ſing.vnc.S.ammeos hexag.vnum, ſpicæ drach.vnam.Contuſa bene coquito in aqua ad tertias,& præbeto vbi volueris cum ſaccharo & vino bono bibendum. E

Cap. LXX.

PROPOMA è cumino,mirabile valde. Cumini vnc.vnam,aniſi ſcrup.duos. Læuigata madefacito cum mellis Attici lib. vna ſemis, & vini boni lib.ſeptem S.& bene confectum præbeto bibendum.

Cap. LXXI.

AD alopeciam probatum. Euphorbii,thapſiæ,ſingul.vnc.vnam, ſulphuris ignem non experti,ellebori nigri,ſing. drach. S. Tritis adiice ceræ puræ drach.vnam, olei laurini vnc.tres.Liquefactis vtere vt medicamento bono in iis qui difficilè curantur, & in longis morbis. Thapſia verò ſi careas, admiſceto ſemẽ cardamomi, aut erucæ.Si verò oleo laurino deſtituaris, picem liquidam inice,& ſic confecto vtere. F

Cap. LXXII.

AD alopeciam capillorum laudatum. Alcyonium aſperum macerato in cedria, vt illam imbibat, & vrito. dein in pollinem terito, & accipe ex eo partes duas.Madefacito ſucci thapſiæ parte vna, & aceto exiguo. Priùs irrigato locum cum eis,& illine.aut accipe muſcas,& ſæpius fricato locum:eſt mirabile & probatum. G

Cap. LXXIII.

AD alopeciam capillorum admodum probatum. Squamæ ferri vnc.vnam, alcyonii vſti in ollã noua vnc. S.liquoris cedri,adipis vulpini,ſing.vnc.vnã, aceti ſquillitici quod ſatis eſt. Priùs alopecias fricato donec rubeſcant,aut capitis interiora cum oleo fricato. H

Cap. LXXIIII.

AD alopecias puerorum mirabile. Radito locum, & hordeũ in farinam mola redactum miſceto, & cum

adipe vulpino aut vrſino ſubigito: dein fricato locum cum cæpe acerrima. Imponito vt probatum.

Cap. LXXV.

AD alopeciam admodum laudatum. Opobalſamum bonum illinito, & fortiter locum fricato, atque inſpergito hunc puluerem. Berenicarii ſcrupulos nouē, pumicis ſcrupulum vnum, ſalis ammoniaci ſcrup. quatuor. Tritis iis bene vtere.

Cap. LXXVI.

AD alopeciam, expertum. Teſtæ erinacei marini vſti, muſcerdarum, iridis, ſing. vnc. vnam. bene contuſa irrigato cum oleo omphacino, & vtere. Hoc in vulnerum etiam cicatricibus pilos creat.

Cap. LXXVII.

AD alopeciam mirabile. Vtere illo locum priùs nitro fricans, & modico aceto: dein panno eo imbuto fricato donec locus rubeſcat, & ſic ſæpius facito. Alcyoniū vſtum cum oleo à lucerna deſumpto ſubigito & illinito. Aut arundinis radicem vſtam cum euphorbio, & adipe vrſino ſubactam illine. Aut ſulphur ignem non expertum cum pice liquida ſubactum illine. aut ſeminis erucæ & nitri, ſingulorum vnc. vnam cum pice liquida ſubactam illinito.

Cap. LXXVIII.

AD alopeciam. pilos etiam producit. Alcyonii vſti, piperis communis, ſingulorum vnc. vnam, adipis vrſini vnc. duas, muſcerdarum vnc. tres, melanthii vnc. ſemis, opobalſami & olei communis quod ſatis eſt. Trita & probè confecta illine. aut erinaceum terreſtrem vſtum & tritum ſubigito cum cedria & adipe vrſino ſufficiente, & inunge locum. Eſt etiam ad ophiaſin mirabile.

Cap. LXXIX.

AD alopeciam valde laudatum. [a] Vrſi capillorum vſtorum, adianti vſti, radicis arundinis, foliorum ficus, cilicii panni, omnium vſtorum, ſing. vnc. vnam. Subigito cum adipe vrſino & cedria ſufficienti. Vſu autem exigente priùs locum fricato foliis ficus, & nitro: deinde eo abſterſo, illine hoc medicamentum ſingulis diebus, crebró.

a Vrſi] Græcè eſt ἀρκίων ſcriptum deprauatè, pro ἀρκτείων. Aetii codex in lib. 6. cap. 55. etiam malè legit ἀρνὸς pro ἀρκτείου. Hoc medicamentum ad verbum Galenus lib. 1. De compoſ. medic. local. ex Oreſtino refert.

Cap. LXXX.

AD alopeciam Archigenis probatum. [a] Fimum columbinum bene tritum cum aceto irrigato, & nitro priùs fricato loco illine. Poſtea ſubtile linteum imponito: quod vbi abſtuleris, locum priùs irrigato. aut alcyonium aſperius vſtum ad lucernam & extinctum terito, diluito cum opobalſamo non adulterino, & illinito: manet enim omnino, nec abſcedit donec capilli creuerint. Aut ſquamam ſtomomatis ferri ſubigito plurimùm cum aceto in ſole, & adiecto pauco oleo, illinito. Aut caſami recentis carnoſum vrito, & cum aceto illine. aut dentem equinum vſtum & tritum cum aceto irrigato, & illinito. Exquiſitè autem hoc facit ad diuturna mala. Succum thapſiæ excipe cum cerato, locóque imponito. poſtea verò nihil aliud efficias: abſcedit enim extima ſuperficies, & ſua ſponte capilli creſcunt.

a Fimum columbinum] Nicolai codex habet, περιστερᾶς κόπρον. Aetius, vti ſuprà, legit, περιστερεῶνα ὀρθὸν ἐν ἡλίῳ τρίψας, id eſt, Verbenacam rectam in ſole ex aceto tritam.

Cap. LXXXI.

AD alopeciam, & omne defluuium capillorum, alphóſque diuturnos, mirabile. Buccina trita & vſta in oleo veteri ſufficienti ſubigito, & ad glutinis craſſitudinem reducito: raſo priùs capite, & fricto illinito.

Cap. LXXXII.

AD alopeciam, Aſclepiadis probatum. Aphronitri hexagia duo, ſalis ammoniaci hexagium vnum. Vrito & ſubigito cum aceto acerrimo, & reduc ad glutinis craſſitudinem, priùs raſa alopecia illine deſuper, & fricato quoad in profundum penetrabit medicamentum: & hoc die bis facito. aut marrubium viride tritū illine. aut perdicii herbæ viridis folia affricato frequenter. aut [a] ſphæritidis folia trita cum aceto ſubacta. aut erinaceorum marinorum teſtas cre[...]tas bene tritas irrigato cum melle, & illine. aut erinacei te[rre]ſtris cutem aut caput vſtum, & cum melle [...] ſufficienti ſubactum illine.

a Sphæritidis] Appellatur autem ſphæritis, Galeno loco paulo antè citato teſte, cupreſſus, quæ ſphæria, id eſt pilulas, producit.

Cap. LXXXIII.

AD alopeciam capillorum mirabile. Alcyonii drachmas duas, ſulphuris ignem non experti drachmam vnam, muſcarum torrefactarum cyathos duos. Muſcas terito ſeorſim, & ſulphur: alcyonium autem tuſum coquito in aqua, ſubigitóque cum aridis inſtillando paulatim. aut fel hyænæ, & acetum ſubige, quoad glutinis craſſitudinem accipiat. dein pinguedinem à plauſtri rota acceptam, ac [a] manibus remollitam, illinitóque confiſus vt optimo medicamento.

a Manibus remollitam] Nicolaus legit ἀνατρίψας. Sed Aetius, ἐπὶ τῆς χειρὸς ἀναμαλάξας. Sunt & alia quædam in hac compoſitione, quæ Aetii verbis parum conueniunt.

Cap. LXXXIIII.

AD alopeciam, Sorani, quo Archigenes vſus eſt, valde laudatum. Alopeciam priùs raſam bene perfricato, dein ſcarificato plurimùm cum cæpæ aut raphani cortice, illinitóque trita ſingula cum melle, & affricando illine hæc ipſa: Naſturtii ſemen, muſcerdarū, piperis communis, ellebori albi, ſing. vnc. ſemis. Trita irrigato cum aceto, & illine.

Cap. LXXXV.

AD alopeciam, probatum, Archigenis. Rhois culinarii drachmas quatuor, ſinapi drachmas duas. Trita irrigato cum aceto ſufficienti, & illine. Aut cantharidas vſtas, & læuigatas cum melle loco priùs fricato, vſurpato. aut [a] pellis recentis lanoſam partem vſtam in æreo vaſe, cum oleo vetere ſubactam. aut mel Atticum. aut acetum acerrimum illine. hoc capillos etiam producit celeriter. aut cyclamini radicem tritam viridem illine. aut aridam vſtam cum aceto madefactam vſurpato. aut allium vſtum cum roſaceo illine. aut betæ radicem. aut vnguis odorati vſti, radicis aſphodeli vſti, alcyonii, nitri, ſingulorum drachmam vnam. Trita irrigato oleo veteri, & vtere.

a Pellis] In codice Nicolai legitur κασίματος perperam, pro κασσύματος. Eſt autem κάσσυμα Græcis idem quod δέρμα.

Cap. LXXXVI.

AD alopeciam admodum laudatum. Erinaceorum marinorum vſtorum, gallarum immaturarum, amygdalarum vſtarum cum cortice, ſingulorum drach. duas, muſcerdarum drachmam vnam. Trita diſſolue cum aceto acri ſufficienti, priúſque fricato loco illine. Simile. Alcyonii, cornu ceruini, cyperi, ſingulorum vnciam vnam. Hæc trita irrigato cum aceto acerrimo, & illine. Simile. Abrotoni vſti vnc. vnam. Tritum madefacito cum oleo communi, & applicato.

Cap. LXXXVII.

AD alopeciam & caluitiem, & raritatem capillorum in capite, aut mento, aut ſuperciliis. [a] Ouis pilorum vnciam vnam, radicis arundinis vncias ſex, filicis cum radice vnc. tres, caſtanearum barbæ, hiſpidíve corticis vncias decem, lanarum ſuccidarum pinguiſſimarum vncias ſex, capita muſcarum triginta, & muſcas ſine capite quinque. Omnia in ollam nouam coniecta, [b] furno imponito vrenda. dein cinerem læuigato. Priùs verò terito in vino aminæo ladani vnc. vnam, folii, myrrhæ, ſingulorum vncias duas. Iniicito ſimul & olei veteris vnc. duas, olei cedrini vnciam vnam, deinde [c] inſperſis aridis tritis reconde. Priùs alopecia linteo perfricata, poſtea leui ſcarificatione vſus, aut cæpa, aut ſquilla, aut foliis ficus deraſa, illine affricando medicamenta, & loco valido aſperóve linteo abſterſo, reliquū illine quoad durat. Sanabit etiam caluitiem.

a Ouis] Aetius legit προβάτου, Nicolai autem codex βάτου, id eſt rubi. Galenus etiam legit προβάτου lib. primo De compoſ. medic. localium. b Furno imponito vrenda] Nicolaus ſimpliciter habet ἔνθες καίεσθαι. Sed Aetius legit ἔνθες ἰπνῷ καίεσθαι. Sic quoque Galenus habet. c Inſperſis aridis, &c.] In codice Nicolai eſt, εἶτα σκεδάσας ἐπίπασσε τὰ ξηρά.

Cap. LXXXVIII.

AD alopeciam, Oribaſii mirabile. Muſcerdarum

vnc.vnam,fim[illegible] vſti,hordei vſti,ſingulorum pugillum vnum, [illegible] nipulum vnum vſtum . Excipe cōmixta ſordib[illegible] currus deraſis,& vtere. Simile.Piperis,ouilli [illegible] na [illegible] aridi, eryſimi, ſeminis erucæ, ſing.drach.qua[illegible] [illegible]ori albi drach.tres, muſcarum ſtercoris drach.[illegible] Probè trita madefacito cum felle taurino,aut hirc[illegible] [illegible]ſuillo, & vtere.

Cap. [illegible]XXXIX.

A D alopeciam [illegible]hapſia ceratum ad omnia diuturna mala. Euphorbii,thapſiæ,baccarum lauri,ſingulorum vnc.vnam,ſulphuris ignem non experti vnc.octo, ellebori,ceræ,ſing.vnc.ſex, olei laurini aut ricinini & communis quod ſatis eſt. Bene confecto vtere.In fortioribus adiice etiam cardamomi vnc.vnam, alcyonii vſti vnc.vnam.Hoc non ſolùm eſt vtile ad alopeciam,ſed etiam ad omnem morbum diuturnum alopeciæ,& ad ophiaſin,capillorúmque incrementum eſt bonum.In huius vſu priùs nitro perfricandus locus eſt, frictionéque vtendum:in alopecia verò crebrò radendus locus.Multos enim noui quibus per ſolam affrictionē, & crebras raſuras capilli nati ſunt. Simile. Abſinthiū vrito in puro loco. dein gallas tritas miſceto cum abſinthii cinere, quantum tribus digitis capi poteſt, floris æris ſtagio vno. Poſtea irrigato cum olei communis cotyla vna, & ſinito diebus tribus.Deinde illine radices capillorū.

Cap. XC.

A D porriginem vlceratam, admodum laudatum. Sulphuris ignem non experti vnc.ſemis, mannæ vncias duas,ſucci betæ ſextar.ſemis, nitri vnc.vnam ſemis.Bene confecto vtere.

Cap. XCI.

A D porriginem exulceratam,&[a]achores probatum. Oſſium oliuarum tritorum, & nitri vſti: abſterge cum decocto betæ radicis,& illine ante balnei tempus.

a Achores] Paſſim in Nicolai codice ἰχῶρας pro ἀχῶρας ſcribitur.

Cap. XCII.

A D porriginem exulceratam, achores,& impetigines feras, optimum & expertum. Sulphuris ignem nō experti,rutæ,ſing.vnc.ſemis, ceræ puræ vnc.vnam,olei myrtini lib.ſemis.

Cap. XCIII.

A D achores capitis expertum plurimùm. Achoribus autem à iudicatione factis maximè conuenit:dolore verò non valde imminente, illine vt probatum. Lentis elixæ,cum modico mellis ſubactæ: aut panis cum coriandro,plantagine maiore, & ſolano,aut ſeride,aut polygono, aut perdicio herba. Acceſſione increſcente locum radito, abſtergitóque decocto fœnigræci, & aqua betæ.dein adiice plumbaginis & ſulphuris ignem non experti, ſing. vnc. vnam:læuigato, affuſo roſaceo oleo, aut myrtino,aut lentiſcino, donec glutinis conſiſtentiā accipiant,& ſic confectum illine.

Cap. XCIIII.

A D exulceratam porriginem,medicamentum validum,metaſyncriticum.Prodeſt ad mala diuturna,& ſolutu difficilia. Olei cedrini,aceti acerrimi, ſing.lib ſemis & quartam partem. Coquito bene donec acetum diſſipetur. dein adiice adipis taurini ſaliti veteris lib.ſemis Eo autem liquato, * *Deficiunt.*

Cap. XCV.

A D humidas achores,valde laudatum. Ladani,ceruſſæ,ſing.drach.quatuor,ſulphuris ignem non experti vnc.ſemis. Madefacito cum vino & oleo myrtino quod ſatis eſt,& vtere. Simile.Ladani, myrti nigri,lithargyri, ſulphuris ignem non experti,ſeminis hyoſcyami,ſidiorum,ſingulorum vnc.ſemis.Tritis affunde vinum,& oleum myrtinum & roſaceum,& confectū illine. Simile.Verbenacæ ſupinæ drach.quatuor, myrrhæ drach.vnam.Trita irrigato cum vino auſtero. Hoc verò facit mirabiliter ad ſuppurationes, ſanies, &[a] impetigines in mento. Simile,Accipe myrtorū,ſidiorum,chalcanthi, lithargyri,ſing. vnc.ſemis. Trita madefacito cum vino & myrtino oleo.Simile.Pineæ aridæ, ceræ puræ, adipis ſuilli aut bubuli,ſingulorum vnc.duas. Singula liquato

A ſimul,& colato aquam,manibúſque plurimùm ſubactis vtere.

a Impetigines] Codex Nicolai legit καὶ ἠχηνιάδιν pro καὶ λειχηνιάδιν.

Cap. XCVI.

A D præhumidas achores & impetigines diuturnas, quo vſus eſt Ægyptius medicus in Pelagio Megiſtano Alexandriæ, poſtquam fruſtrarentur eum antiquorum medicorum auxilia. Colophoniæ vnc.tres,ammoniaci thymiamatis vnc.vnam, galbani ſcrup.duos,olei cō-
B munis drach.duas,maſtiches,ceræ puræ,ſingulorū vnc. ſemis,reſinæ pineæ liquidæ lignoſæ drach. duas, æruginis ſcrup.duos,opopanacis ſcrup.vnum S. Si verò acerrimum fuerit,non adiicito æruginem.Hoc diſcutit abſceſſus:& ſi qui rupti ſunt,hos reſtituit & ſanat.

Cap. XCVII.

A D typos quotidianos & quartanos,& ſtomachi affectus omnes,ad eos qui morbo comitiali laborant,lienoſos, & hydropicos expertum. Calaminthæ montanæ,pulegii, rutæ ſylueſtris ſemen, ſingulorum vnciam
C ſemis. Trita dato cochlearium vnum,vna ante inuaſionem hora. Poſtea præbeto bibendum vini quod ſatis eſt,& vtere.

Cap. XCVIII.

A D parotidas,laudatum admodum. Pineæ reſinæ teneræ,nitri,butyri,ceræ puræ,ſing.vnc. vnam S. probè confecto vtere.

Cap. XCIX.

A D ſingultus & arthriticos expertum. Plantaginis minoris herbam contunde, ſubigitóque cum adipe
D ſuillo recenti,& vtere.

Cap. C.

A D pſydracia calidiſſima & fera. Farinæ fabarum vnc.duas.Excipiantur vino,& ad cerati reducantur craſſitudinem,& illinantur.

Cap. CI.

A D deleteria lethaliáve mirabile. Origanum & ſtillatitium lixiuium diluito cum vino dulci quantum ſufficit,& præbeto bibēdum.aut ſanguinem anſerinum cum aceto bibendum dato. aut anatis ſanguinem cum
E vino bibendum præbeto.

Cap. CII.

A D dentium dolorem expertum. Caryophyllum probè cōtundito,madefacitóque cum garo bono quod ſatis eſt,& exceptum imponito denti dolenti.

Cap. CIII.

A D dentium dolorem mitigatorium,expertum. Accipe radicis ficus tenerrimæ vnc.duas. Contundito modicè,& cum albo vino coquito ad tertias. dein præbeto ad os ſæpius colluendum.Poſtremò dato quod iu-
F ſto retineat tempore è vino quod ab Italis vocatur Agevita,& hoc modo ſæpius faciens vtere.

Cap. CIIII.

A D cruenta & recentia vulnera glutinatorium, expertum. Polii herbam tundito, & læuigata impleto vulnus: & ligatam probè, diebus tribus ſinito. dein ſoluito,& confeſtim ſanabitur,& miraberis.

Cap. CV.

A D dentes vt ſua ſponte excidant. Oculum vitis albæ repurgato,& eroſioni dentis imponito, ceráque pu-
G ra munito,atque dens ſua ſponte excidet. Vtere igitur veluti probato.

Cap. CVI.

A D vlcera in ore puerorum nata,admodum vtile & mirificum. Stercus caninum candidiſſimum vrito, & tritum cum melle ſubigito,ac vtere.

Cap. CVII.

A D abſceſſus: emollit enim & rumpit, diſcutitque mirabiliter. Betæ albæ radicem cum adipe probè ſubactam illine,& miraberis.

Cap. CVIII.

H A D tumores excreſcentes minuendos admodum laudatum. Spongia recenti in balneo à ſupernis ad inferna iube tumores abſtergere: & vbi inceperit ſudare, continuò exprime ſpongiam, & hoc facito donec ad

naturalem veniat constitutionem intra decem dierum ſpatium. Extenuat adeò vt etiam abſceſſus exſiccet, & hydropicos qui in calciamẽtis cincti incedere nequeũt, ſed rudi panno pedes obuoluere coguntur.

Cap. CIX.

AD ſecundas mulieris appenſas. Sapæ cyathos duos, ouum crudum vnum, & aquæ calidæ quod ſatis eſt.ſimul mixta bibẽda præbeto.Et ſi ſequitur quidem, confeſtim ipſam ſubuertet,eáque vomẽte ſtatim ſecun da eiicietur: ſi verò nõ exciderit, fœnumgræcũ cũ aqua coquito ad tertias,præbè bibendũ:eſt enim probatum.

Cap. CX.

AD violentias admodum laudatum & probatum. Rutæ manipulum vnum.Ferueat in vino albo, & detur ieiuno bibendus calix exiguus vnus diebus tribus aut quinque: & videbis diuinam virtutem.

Cap. CXI.

AD verrucas penſiles. Sarmenta vitis vſta irrigato cum vrina pueri incorrupti quod ſatis eſt,& illine.

Cap. CXII.

AD eminentias expertum mirabile.Syluestris ficus groſſos collectos exiccato in ſole,deinde tuſos & cribra tos reconde in vaſe vitreo,& vſu exigẽte accipe, irrigatóque cum myrtino oleo,& læuigato in plumbea[a] pila, vt aliquid inde accipiat,& ad cerati reducatur craſſitudi nem,pannóque illitum impone eminentiis,& vtere.

a Pila] Perperam in codice manuſcripto ἰνδ[ί]ᾳ pro ὅλμῳ legitur.

Cap. CXIII.

AD eminentias expertum valde probatum. Ouum elixato donec purum fiat,& repurgato.quod in eo teſta ceum eſt abiicito:interiorem autem eius partem cum albo ipſius in carbones coniicito,& tantiſper aſſato donec totum albeſcat. dein vitellum eius coniice in mortarium plumbeum, cum ceruſſa & oleo roſaceo ſufficienti:& omnia ſimul diligenter ſubigito quoad glutinis craſſitudinem nanciſcantur. dein chamæmelon coquito in aqua ad tertias, & foueto cum ſpongia ſæpius locum. Poſt vnctionem deſuper cum penna illinito, & ſic curato bis die,aſſiduè obſeruando.

Cap. CXIIII.

AD eminentias à rege expertum. Colocynthidis aridæ,teſtarum oſtreorum vſtarum,gallarum, ſingulorum vnc.vnam.Trita omnia in aquæ frigidæ lib. vnã S. coniicito.Foueto continuò diebus tribus,& eminentiæ euaneſcent.

Cap. CXV.

AD eminentias internas & externas,potus mirabilis. Radicis verbaſci,radicis ſtruthii, ſingulorum vnciã vnam, [a] chryſoludorum drachmam ſemis, radicis chamædaphnes,radicis aſparagi,ſingulorum vnciam ſe mis,radicis cyclamini,maſtiches,ſingulorum drachmã ſemis,ſemperuiui, picis, ſingulorum vnciam ſemis,piperis communis grana tredecim ſemis.Probè trita madefacito cum vini boni &odori lib.ſemis,ac coquito ad tertias, bibẽdumque præbeto ter manè ieiuno luna deficiente. Radicem verbaſci in pollinem tritam eminentiis inſperge: & decident. Simile. Lithargyri vnciam ſemis, corticis oui vſti vnciam vnam, vitellum oui vnum,croci drachmam vnam ſemis,canini ſtercoris albi vnc.vnam.Trita madefacito cum oleo roſaceo ſufficiẽti,& bene confectum ad emplaſtri formam redigito,& vtere.

a Chryſoludorum] Græcè ſcribitur χρυσολούδων. Quid verò ſignificet Nicolai vox illa,diuinare non poſſum. Legendum fortè erit χρυσολαχάνων,id eſt atriplicis.

Cap. CXVI.

AD internas & externas eminentias expertum, vt ſua ſponte decidant. Serpentis ſenectam ſciſſam vt for mam magni numiſmatis habeat, coniice in caricas vt æger clàm ieiunus comedat, & poſt tres horas miraberis huius facultatem.

Cap. CXVII.

AD incipientes affectus valde probatum. Malum Punicum tritum & coctum in vino auſtero, modicóq; melli commixtum,imponito cum lana vt peſſum.

A Cap. CXV[III.]

AD digitorum pterygia [...] Thuris puri,aluminis ſciſſi,ſingul.vnc.S. T[rita ma]defacito cum felle taurino & aqua ſufficienti, [f]orm[am em]plaſtri formam redigito,ac vtere.

Cap. CXIX.

AD feruentes papulas ad[modu]m vtile & bonum. Lithargyri,thuris,aluminis ſci[ſſi,ſ]ing.vnc.S. Trita madefacito cum oleo ſufficienti,& probè confectis vtere.

Cap. CXX.

B AD feruentes papulas oris puerorum. Myrrhæ, gallarum immaturarum,roſarum,ſingul.vnc.S.Terito, primùmque os cum vino veteri colluito: poſtea autem puluerem hunc inſpergito,& vtere donec ſanus euadat.

Cap. CXXI.

AD eryſipelata admodum vtile. Pannum à menſtruis muliebribus contaminatum vrito,& cinerẽ cum aceto diſſoluito, ac cum penna illinito: aut pullum hirundinis in puluerem redactum,& poſca ſubactum vſurpato.Mutato autem ipſum bis & ter die.

C Cap. CXXII.

AD eryſipelata,& omnem inflammationẽ,æſtúmve,& ad vocatum[a] zoſtera malum curatu difficile.Plantaginem maiorem herbam cum creta argentaria, & aqua pluuiali:& vbi ad glutinis craſſitudinem redegeris, illine cum penna locum.Eſt enim mirabile.

a Zoſtera] Suprà quoque huius mentionem fecit. Quale autem hoc malum ſit quod ζωστῆρα nominat, diuinandum otioſis relinquo,vt alia multa quæ in hoc authore obſcura admodum ac barbariæ contaminata,& mirificè corrupta ſunt.

Cap. CXXIII.

D AD eryſipelata ceratum mirabile. Lithargyri dr. vnam,ceruſſæ,iridis,ſing.vnc. vnam, roſacei vnc.duas. Hæc madefacito cum ſucci ſolani vnc.duab⁹, & redacta ad glutinis conſiſtentiam illinito cum penna locum. Simile. [a] Thecam poculorum veterem in domo repertam,aut è ſterquilinio ſublatam,pone ſuper carbones,ſinitóque verti in cinerẽ: dein cum aceto ſubactã illine.

a Thecam poculorum] Manuſcriptus codex habet κιλικιον πα λαιόν. Puto autem legendum eſſe κυλικεῖον aut κυλίκιον, id eſt exiguum calicem.

Cap. CXXIIII.

E AD fluxionem pedum incipientem probatum.Manè ſurgens æger ingrediatur fimũ nudis pedibus.Paulo pòſt & illinc abiens,mare accedat, & longo tempore in aqua moretur:& non vltrà pedes dolebit.

Cap. CXXV.

AD eryſipelata [a] eadem hora tollens. Rutæ,mẽthæ viridis, ſulphuris ignem non experti, ſing. vnc.S. Trita madefacito cum aceto ſufficienti, & vtere. Simile. Lithargyrum,aut[b] phœcarinum acidum,& ſuccum corian dri ſubigito ſimul cum roſaceo oleo, & cum penna illi-

F ne.Probatum enim eſt.

a Eadem hora tollens] Codex Nicolai legit corruptè ἀφθορον αἴρει pro αὐθωρὸν αἴρων. b Phœcarinum acidum] Græcè eſt φοινικαρίνου ὄξους.Quare conuertendum phœcarinum acidum, vel acetum. Sed quid phœcarinum illi ſignificet,ignoro.

Cap. CXXVI.

VT aliquis non ſomniet venerea,valde mirum. Semen lactucæ cum aqua ſufficienti ſubactum,bibendum dato quantum voles. Hoc ſomniantibus auxiliatur, & concubitus auertit. Simile. Agni ſeminis dr.vnã.Tri-

G tum bibito cum vini cyathis duobus. Simile. Agni ſeminis & lactucæ,ſingul.drachm.vnam.Trita cum aqua præbeto.

Cap. CXXVII.

AD oculos quos pili pungunt. Poſtquam radicitus euulſeris pilos, confeſtim ſpecilli mucronem ignitum loco admoueto,& euelles, vt non ampliùs pilus ſuccreſcat. Simile. Fel caprinum, & lac mulieris quæ primũ peperit,ſimul commiſce: & poſtquam euulſi ſunt pili, illinito.

H Cap. CXXVIII.

AD depilatos,pilóſque nõ habentes oculos ſummè faciens. producit etiam pilos. Muſcerdæ & fimi caprini, ſing.vnc.vnã. Trita irrigato cum melle puro quantum ſufficit,& illine.Hoc confert defluuiis palpebrarum.

Cap. CXXIX.

AD encanth[illegible] dum mirabile. Miſyos aſſati, zingiberis, ſing. [illegible] vnam. Trita irrigato cum melle Attico, & vtere.

[illegible] CXXX.

AD grandines [illegible] oculis, valde bonum. Paſtilli Criogenis vnc. ſemis [illegible] cum aceto ſufficienti, & illitū panno imponito.

Cap. CXXXI.

AD grandines factas in palpebris, admodum probatum & mirabile. Nitri Alexandrini, galbani, ſing. vnc. S. Probè trita deſuper inſpergito.

Cap. CXXXII.

AD pterygia in oculis facta. Teſtarum oſtreorum vſtarum vnc. vnam, cadmiæ, ſalis foſſilis, ſingul. vnc. ſemis. Probè trita exhibeto. Simile. Æris vſti, chalcanthi, ſing. drach. vnam. trita dato. Eo autem ſublato, collyrium delicatum illine. Simile. Florem lapidis Aſii valdè læuigatum inunge cum modico vitello oui, & admoueto pterygio, & citra chirurgiam perfectè tolletur.

Cap. CXXXIII.

AD polypos & ozænas probatum. Ellebori albi & nigri, origani, ſandarachæ, ſingulorum vnc. ſemis. Trita ſubigito cum oleo ricinino ſufficienti, & exceptis lana nares illine. Hoc enim emollit. Quum verò conſpexeris locum iam tenerum eſſe factum, illine accommodatum ozænis puluerem, vt citra ferrum tollantur. Sunt autem eiuſmodi. Miſyos crudi, æruginis raſilis, ſing. drachmam ſemis. Læuigato & ſubigito cum aceto, vt glutinis conſiſtentiam nanciſcantur, illine cum penna, & intra dies decem decident.

Cap. CXXXIIII.

AD polypos certum. Polypum marinum in clibano cum lignis oleæ donec in cinerem vertantur vrito, & ſumpta de eo vnc. vna, admiſce illi chalcāthi vnc. S. & per arundinem inſufflato naribus.

Cap. CXXXV.

AD ozænas, eroſiones, nomas, denſitates, & quæcunque naſi mala, diuinum medicamentum. Mannæ, chalcanthi, thuris, chalcitidis, ariſtolochiæ, vitis albæ ſucci, ſing. drach. vnam ſemis. Hæc læuigato donec in puluerem redigantur, & vtere vt probato.

Cap. CXXXVI.

AD vlcera narium, probatum. Adipis vitulini, butyri recentis, adipis anſerini, ſing. drach. vnam, plumbi vſti drach. ſex, olei roſacei drachm. duas. Plumbum cum oleo ſubigito, & miſce liquabilibus, & nō valde coquito.

Cap. CXXXVII.

AD encanthidas & pterygia probatum. Chalcanthi nigri hexag. duo. macerato in modica aqua diebus tribus: dein exſiccato. adiice illi ſquamæ æris hexagia duo. Et læuigato vtere. Hoc verò admodum confert etiam albugini craſſiori oculorum.

Cap. CXXXVIII.

AD oculos quos pili pungunt, probatum. Aluminis ſciſſi, cerebri arces marinæ viuæ, ſubigito ſimul, illinito, priùs euulſis pilis.

Cap. CXXXIX.

AD duritias parotidum bonum. Braſſicæ veteris folia, adipem veterem, & micas ſimilaginis in aqua maceratas. Subactis omnibus ſimul, & probè cōfectis vtere.

Cap. CXL.

AD lumborum dolorem valde laudatum. Vitrum accipe purum, læuigato diligenter, & in corium veteris vtriculi coniice, ac calefacito ad carbones. Dein inſperge puluerem vitri lumbis, & vtere diebus ſeptem. Simile. Cinerem vitis ſubactam cum oleo ſufficienti, & panno exceptam illinito.

Cap. CXLI.

AD ſingultum valde bonum & probatum. Rutam cum vino præbeto, aut apium, aut caſtoreum, aut abrotonum, aut ariſtolochiam, aut daucum Creticum, aut cuminum, aut aniſum, aut zingiber, aut ſcordium, aut

A dictamnum, aut calaminthā, aut acorum, aut Celticā, aut pulegium. vnumquodque ſeorſim pro viribus. Simile. Abrotoni ſiliq. nouem, cumini Æthiopici ſiliquas decem. Trita madefacito cum aqua calida ſufficienti, & bibenda præbeto.

Cap. CXLII.

AD lumbricos expertum, probatum. Semen cannabis aridum tuſum & cribratum, aquæ miſceto ſufficienti, vt glutinis nanciſcatur craſſitudinem, pérque pannū
B purum expreſſum præbeto bibendum cyathum vnum. Simile. Stercoris boū aridi vſti, & in puluerem redacti dato drachmam vnam cum vino ſufficienti bibendam. Similiter. Ebuli radicem in mortario tuſam, & cum linteo expreſſam quantum capiet, cum aqua ſufficienti bibendam præbeto: ventrem autem & dorſum foliis ſambuci circundato. Simile probatum. Semen cardamomi læuigatum cum melle Attico ſufficienti bibendum præbeto. Simile. Sinopidis, coriandri, ſcobis, cornu ceruini, ſing. drach. vnam. Tritorum in pollinem dato co-
C chl. vnum cum vino temperato ſufficienti. Simile. Coriandri grana triginta, melanthii gran. trigintaunum. Trita madefacito cum hydromelle, & ieiuno bibēdum dato.

Cap. CXLIII.

AD lumbricos latos, & aſcarides. Cytini, ſeminis cardamomi, ſing. vnc. S. Terito, datóque cochl. vnum, cum vino temperato manè ieiuno. Simile. Ammoniaci thymiamatis, ſalis ammoniaci, nitri Alexandrini, ſingul. drach. ſemis, radicis filicis drach. duas, cardamomi,
D iuglandis aridæ, ſing. drach. vnam ſemis. Trita madefacito cum aceto & aqua, ſing. cotyl. ſemis, bibendáq; manè ieiuno præbeto.

Cap. CXLIIII.

AD eroſionem ſtomachi ſine manifeſta cauſa, & ad eos qui comedendo non reficiuntur, ſed tabeſcunt: præſertim vbi citra humorem idipſum accidat. Sylueſtris cucumeris radicis ſuccum bibendum præbeto pondere cochl. duo. Miſceto cum oleo nucum, alióve eiuſmodi. Hoc eiicit feras ſtomachi, & lumbricos. Aliud proba-
E tum vt præcedens, quo [a] princeps vtebatur vt mirabili. Oliuas albas ab arboribus decerptas numero vigintiquinque aut triginta coquito, & comedendas præbeto ieiuno diebus ſequentibus quatuor aut quinque: & poſt horas duas eiiciet feram. Simile priori exiſtit.

a Princeps] Græcus codex Nicolai habet ὁ πρίγλιψ. Cenſeo vocem eſſe corruptam, idémque valere quod Latinè princeps. Scribendūm itaque erat πρίγκιψ.

Cap. CXLV.

PENTAMYRI confectio admodum probata. Styracis calamitis vnc. vnam S. maſtiches vnc. S. drach.
F vnam, nardini vnc. quatuor S. opobalſami vnc. vnam S. ceræ albæ vnc. S. drach. vnam. Confectum dato.

Cap. CXLVI.

AD phlegmonen faciei mirabile. Sambuci foliorum ſuccum permitte vt conſidat, & humorem ſucci per colum tranſmiſſum effundito. Quod autem craſſius eſt in eo poſtquam conſedit, admiſce oleo roſaceo ſufficienti, & oui luteo, & confectum illine.

Cap. CXLVII.

G AD phlegmonen è venæ ſectione natam, aut duritiam, aut flores, aut grumos. Accipe fermentum tritici, & ſubactum bene illine ſuper locum.

Cap. CXLVIII.

AD viſcera ac lienem, & hydropem, emolliens & diſcutiens. Ficuum pinguium lib. vnam, foliorum cypariſſi viridium lib. vnam, nitri Alexandrini lib. S. Cypariſſum tundito: dein ficus. & ſubactis admiſce nitrū ſimul diligenter, & probè confectum primò infarcito.

Cap. CXLIX.

AD phlegmonem crurum aut pedum, laudatum.
H Limaces terreſtres cum teſtis viginti. Subactis miſceto Cimoliā, & oui lutei quantum ſatis eſt. Imponito mortario, vt ceræ conſiſtentiam acquirant, & probè confectum cum penna illinito.

Cap. CL.

POTVS expertus, humorem exſiccans. Origani vnc. vnam. Tritum coquito in vino Cretico ad tertias, & da bibẽdum ieiuno diebus tribus calicem dimidium. Eſt enim probatum.

Cap. CLI.

AD tormina ventris admodum mirabile. Origanũ cum aqua coquito ad tertias, & bibendum dato.

Cap. CLII.

AD hebetudinem mirabile. Herbam chelidonium vocatam bene tundito, acceptóque è ſucco eius quantum voles, madefactum cum aqua illine vt probatum. B

Cap. CLIII.

POTVS ad ſuppuratos, abſceſſu è iecore laborãtes, bonum. Folia petroſelini, hyſſopi, roſarum aridarum, aniſi, liquoris papaueris, croci, hyoſcyami ſeminis, zingiberis, ſpicæ nardi, iridis, ſingulorum vnciam vnam. Trita madefacito cum melle Attico deſpumato ſufficienti, & bene confectum dato ad noctem fabæ magnitudine. C

Cap. CLIIII.

VT vino non ſæpius ſit vtendum. Recipe teſtudinẽ viuam, ablue in vino bono iuſto tempore. dein mactato, & accipe de ſanguine, ac illum cum vino miſceto, dáque clàm bibendum menſura calicis dimidii manè ieiuno diebus tribus: & videbis diuinam vim. Simile. Vuã marinam, tuſam & madefactam cum vino ſufficienti da bibendam clàm ieiuno tribus diebus.

Cap. CLV.

AD difficultatem vrinæ & calculum, admodum bonum.[a] Filicis fœminæ, piperis cõmunis, ſeminis petroſelini, ſing. hexag. duo. Bene trita dato manè ieiuno cum condito cochl. vnum. D Simile. Stercoris hirundinis vnc. S. fœnigræci odorati hexag. duo, piperis communis hexag. vnum. Bene terantur, & detur cochl. vnum manè ieiuno cum vino bono. Hoc igitur confeſtim lapides mitigat, & per vrinam egredi facit. Eſt etiam ad coli dolorem admodum probatum. Simile. Accipe cicadas aridas viginti. Abiectis pedibus & alis, vrito ſuper carbones, & tritas madefacito cum melle Attico quod ſatis eſt, & E ieiuno bibendas fabæ magnitudine cum vino menſuræ vnius commixtas præbeto.

a Filicis fœminæ] Manuſcriptus codex falſò λιθοπτέρεως pro θηλυπτέρεως legit.

Cap. CLVI.

AD reduuias valde bonum. Palmulam commanducatam à ieiuno, impone loco.

Cap. CLVII.

AD verrucas penſiles, & thymos in pudendo. Arietis fel exceptũ concerptis linamentis illine. Simile. Mali & cotonei flores, & ramorum ſummitates coquito in F aqua ad tertias, & abluito ſæpius, ac decident.

Cap. CLVIII.

AD dolentes caput & hemicranicos, probatum. Sinapi hexag. duo, ammoniaci thymiamatis hex. vnum. Trita madefacito cum aceto donec glutinis conſiſtentiam acquirant, & illine fronti in balneo abſtergendo. Facit etiam ad diuturna mala.

Cap. CLIX.

AD perniones vlceratos præcipuum medicamentũ, vt non amplius * *Deficit aliquid.* dein oleum commune, G & adipem, & ceram coniice in mortarium, vt liquidum omnino ceratum fiat. Miſce[a] phylites læuigatæ, & vnita illine & impone. Dum coquitur moueto in vaſe, & ita confecto vtere.

a Phylites] Græcus Nicolai codex legit τοῖς φυλῆς, fortè pro τῆ φυλιτῆς. Niſi τοῖς φυλλοις legendum ſit: quod certò à nobis ſtatui, quũ præcedentia in hoc loco deficiant, non poteſt.

Cap. CLX.

AD lientericos deiicientes ramenta. Baccarum lauri, piperis communis, cumini, maſtiches, ſing. hexag. S. Tritorum detur cochl. vnum cum vino veteri bibendũ. H

Cap. CLXI.

AD vlcera ſcabie & fluxione tentata, & ad partium phlegmonen ac duritiam, è lente &[a] ſtymmatis nomi- A natum. Lentis Alexandrinæ, fructus myrti, &[b] lentiſcorum viridiũ, rubi ſummitatũ, roſarũ aridarum, putaminis Punicorũ, ſing. vnc. tres. Tuſa mad[e]facito cum aqua ſufficienti, & coquito in olla noua ad tertias: poſtea colato. Accipe è iure decocti, ſubig[it]o [ſ]l lentis in polline tuſæ vnc. tribus, & mellis Attici & a[ceti] & olei roſacei quod ſatis eſt. Vbi ad emplaſtri form[am r]edegeris, panno illitum & calefactum prædictis im[po]nito.

a Stymmatis] Stymmata hoc loco N[icola]us vocat quæ vim adſtrictoriam obtinent. b Lentiſco[rum] Manuſcriptus codex legit falſò ἐχίνων prò σχίνων. Librarius na[m]q[ue] [pro] σχίνων legens ἐχίνων, σ in ε conuertit.

Cap. CLXII.

AD vulnus tibiæ diuturnum & ſordidum. Farinam hordeaceam in poſca coquito & illinito: purgat enim & cogit vulnus. Vbi verò idipſum exiguum feceris, medicamento quod cicatricem inducere poteſt, vtere. Simile. Peucedani radicem tuſam & cribratam probè inſpergito vulneri. Nam purgat omnem ſorditiem, carnẽ generat, cogit, & cicatricem inducit. Probatum.

Cap. CLXIII.

AD anginas, ſub linguáque mala, expertum. Origanum aridum, & maximè quod rufum eſt, tundito & cribrato bene, exceptúmque melle deſpumato ſufficienti, & probè confectum illine.

Cap. CLXIIII.

AD commorſos à ſcorpione, mirabile admodum. Accipe inteſtina terræ, & læuigata imponito morſui. & irin bene tuſam, da bibendam cum vino ſufficienti aut aceto.

Cap. CLXV.

AD aphthas in ore puerorum. Rhois Syriaci quantum tribus digitis capi poteſt, menthæ ramos tres, roſarum aridarum folia ſeptẽ, ſeminis pineæ grana ſeptem. Trita irrigato cum melle Attico, & vtere.

Cap. CLXVI.

AD morboſas aphthas, & difficilia oris vlcera profunda facta, & quando plurimùm ſaliuæ effluit. Gallæ & ſolani, ſing. vnc. vnam. Tuſis, & cum aceto ſufficiẽti madefactis, os colluito.

Cap. CLXVII.

AD dolorem pedum expertum, bonum. Conizæ herbæ, meliſſophylli, ſing. vnc. vnam. Tuſa pedibus imponito. Simile. Accipe mala Punica acida, integra coquito cum aceto acerrimo donec putamen eorundem perfectè diſſoluatur. dein in mortario contuſum, & ad fermẽti formam redactum, infarctúmque linteo, impone tepidum. Fac hoc manè & veſperi.

Cap. CLXVIII.

AD alopeciam expertum, probatum. Erinaceorum marinorum teſtas vſtas, & bene læuigatas, cúmque adipe vrſino madefactas illine.

Cap. CLXIX.

PODAGRICVS potus in principio exacerbationis vſurpandus, vt eadem die dolor ſedetur, & poſtridie ſanus egrediatur, expertus. Zingiberis ſcrup. tres S. hermodactyli lib. vnam ſcrup. tres, ſcammoniæ ſcrup. duos ſiliq. vnam, piperis communis gr. trigintaquinque, cumi nigra quinquagintatria. Zingiber tundito & cribrato cum hermodactylo, ſimiliter etiam ſcammoniam læuigato diligenter in mortario, & adiicito mellis Attici pauxillum, & vini temperati cyathos duos. Probè confectum bibendum dato.

Cap. CLXX.

PODAGRICVS linctus in principio acceſſionis valde mirabilis & probatus. Accipe[a] pellem veteris calciamenti, aut vrito aut in puluerem redigito. Simile.[b] Ceonidarum vſtarum, & in puluerem redactarum vnc. duas. dein accipe ſucci coriandri & aceti acerrimi quod ſatis eſt, & ad mellis craſſitudinem redacta reconde in vaſe, & illinito cum penna dolenti loco.

a Pellem, &c.] In codice Nicolai eſt κάσιμα παλαὶκ, σεμιδ[ι]αλίκ, pro κάσυμα παλαιοῦ πεδίλου. Eſt enim κάσυμα idé quod δέρμα, vt paulo antè dictum eſt. b Ceonida[r]um] Græcus codex legit, κιωνίδας. Eſt & hæc vox mihi ignota. Tam hæc verò quàm ea quæ illam præcedit, corrupta eſſe videtur.

Cap. CLXXI.

AD eos qui [illegible] s comederunt, aut fungos, aut amanitas, & in [illegible] veniunt periculum. Multos raphanos recen[illegible]dos, ac ſubinde vinum temperatum, & exigu[illegible]lis bibendum præbeto, ac iubeto vomere. Sim[illegible]trum læuigatum cum poſca bibendum præb[illegible]iliter, Rutam læuigatam, cum poſca bibend[illegible] C[illegible]

[illegible]ulis, CLXXII.

AD aur[illegible]ertum. Leporis fel & lac mulieris ex æquo mi[illegible]calefacito. Infunde auri, & miraberis.

Cap. CLXXIII.

AD ſtrumas, admodum probatum. Radicem aſphodeli lanæ inuolutam appendito. Celeriter enim ſanat.

Cap. CLXXIIII.

AD aluum citani, expertum. Spongiam recentē vino madefactam vrito quoad in cinerem vertatur. Et cineris cochlearium vnum irrigato cum vino veteri menſuræ vnius, da bibendum diebus tribus manè ieiuno. Si verò febricitat, præbeto bibendum cum vino tēperato.

Cap. CLXXV.

AD vſtiones ab aqua feruente factas, expertum & laudatum. Ceræ puræ vnc. duas, olei roſacei quod ſatis eſt, & humidiorem calcem viuam in aqua conquaſſatam, ceratum colatum & confectum illine cum penna. Melius autem eſt vt pro aqua ſuccum betæ calci viuæ admiſceas.

Cap. CLXXVI.

AD hydropicos expertum, probatum. Stercoris caprini vnc. nouem, picis aridæ, ceræ puræ, reſinæ pineæ, ſing. lib. vnam, baccarum lauri lib. S. cyperi, ſinapi, ſing. vnc. vnam ſemis, fœnigræci vnc. duas S. iridis vnc. tres, ſeminis raphani, radicis capparis, pyrethri, cardamomi, ſing. vnc. duas, nitri vnc. tres, colocynthidis vnc. vnā S. probè trita madefacito cū olei cōmunis veteris vnciis quinque, & aceto ſufficienti. Confectum admoueto.

Cap. CLXXVII.

AD formicas, vt eadem hora decidant, valde bonū. Folia ficus vrito, & cinerem ipſorum accipe, & cum lacte ficus ſubigito, & panno illitum imponito ſuper myrmecias, confeſtimque decident, atque miraberis.

Cap. CLXXVIII.

AD profluuium ſanguinis narium admodum probatum. Cæpam rubeam acerrimam tuſam, odorandam dato: & ſtatim ſanguinis profluuium ſiſtetur.

Cap. CLXXIX.

AD pleuriticos, mirabile valde. Rutæ ſylueſtris & ſatiuæ foliorum, ſing. vnc. vnam S. ſampſychi, iridis, ſulphuris ignem non experti, butyri recentis, adipis ſuilli aut taurini, ſing. hexag. vnum S. terebinthinæ vnc. S. olei cyprini vnc. duas, ceræ puræ vnc. vnam S. Bene confecto vtere vt probato.

Cap. CLXXX.

AD pleuriticos per os ſumendum, probatum à Comite Redigapo. Opii drach. duas, caſtorei, foliorum rutæ, ſing. drach. tres. Trita madefacito cum melle Attico ſufficienti, & præbeto fabæ Ægyptiæ quantitate, cum melle temperato ſufficienti.

Cap. CLXXXI.

AD eryſipelata valde bonum. Succi ſolani & plan-

A taginis maioris, ſing. cotyl. vnam, ceræ puræ vncias ſex, molybdenæ, ceruſſæ, olei roſacei, ſingulorum lib. ſemis. Trita madefacito cum adipis taurini recētis libra vna, & probè ſubactis vtere.

Cap. CLXXXII.

AD carbunculos valde vtile. Fermentum aridum & carbonem viuum, & caricas ſimul læuigatas imponito loco laboranti. Simile. Carnem bubulam diligenter contuſam imponito. Solue poſt tres dies, & cum radice aſcendit.
B Poſtquam deciderit, vt [a] cauum vlcus, curato. Eſt probatum.

a Cauum.] In codice Græco non rectè [illegible] pro [illegible] legitur.

Cap. CLXXXIII.

AD vſtiones, vndecunque fiant. Cretam argentariā aut Cimoliam cum roſaceo oleo ſubactam illine. Si verò betæ ſuccum adieceris, fit admodum bonum.

Cap. CLXXXIIII.

POTVS ad aſthmaticos probatus. Pulmonem vulpis accipe, & probè ipſum aſſiccato, & ſenſim læuigatū
C bibendum præbe aſthmaticis. Hoc credēdum erit, quia probatum eſt, & ſanat.

Cap. CLXXXV.

POTVS ad eos qui morbo comitiali laborant mirabilis. Vngulas aſininas vſtas & tritas dato bibendas continuò: prorſus enim curat. Simile. Impetigines equorum in aceto læuigatas & potas ſanare morbum comitialem ferunt. Aliqui autem ad omnes ferarum morſus hoc vti iubent. Simile. Muſtella aſſiccata & pota ſanat comitiali morbo laborantes.
D Totam verò viuam in olla vſtam, & cinerem eius cum melle aut terebinthina aut butyro impoſitam, ſtrumas ſanare affirmant.

Cap. CLXXXVI.

AD quartanas & tertianas potus mirabilis, expertus. Succi plantaginis minoris partes duas, aceti partē vnam. Subigito ſimul: & vbi bene confeceris, dato bibendum duabus horis ante inuaſionem acceſſionis.

Cap. CLXXXVII.

AD quartanas potus ante inuaſionem acceſſionis,
E dandus ieiuno. Accipe ſuccum herbæ vocatæ pimpinellæ, Græcè autem ✶ Deficit, vncias tres. adiice illi vini Monembaſiatici vnc ſex: & ſubacta dato bibenda. Præbeto etiam comedendum de electuario dia trion pipereon hexag. tria. Et fac ita quatuor oblationes, & miraberis in nomine Domini.

Cap. CLXXXVIII.

AD quartanas potus admodum probatus. Succi rutæ & menthæ, ſing. hexag. tria, theriacæ drach. vnam, ἄγια βίπα hexag. tria, vini Monembaſiatici vnc. ſex. Suba-
F cta ſimul bibenda præbeto ante acceſſionem ieiuno. Comedendū dato ex electuario diacumini vnc. tres. & fac ita quinque oblationes.

Cap. CLXXXIX.

POTVS mirabilis ad rabidum hominem gratia Dei. Accipe radicis ſparti admodum teneræ vnc. tres, & è fructu eius vnc. duas. Purgata & bene lota coquito cū vini boni lib. ſex donec tertia pars vini abſumatur. dein colato, & accipe è vino vnc. duas. Et vnicuique oblationi adiice theriacæ vnciā ſemis, & vini Monembaſiatici
G vnc. ſex. Et vtraque bene ſubacta præbeto bibenda ieiuno diebus viginti, & ſic vtere vt probato.

INDEX ROSACEI MELLIS,
ſacchari roſacei, & zulapii roſacei.

Roſacei mellis confectio probata, Cap. I.
Rhodoſtacti confectio, Cap. II.
Rhoitis confectio mirabilis, Cap. III.
Roſacei mellis purgatorii confectio, Cap. IIII.
Roſacei mellis confectio, Cap. V.
Roſaceæ aquæ confectio valde vtilis, Cap. VI.
Roſacei olei confectio valde laudata, Cap. VII.
Roſacei ſacchari confectio admodum laudata, Cap. VIII.
Roſacei zulapii confectio mirabilis, Cap. IX.
Roſacei zulapii confectio purgatoria, Cap. X.

De melle, ſaccharo, & zulapio roſaceis,

Sectio trigeſimanona.

Cap. I.

ROSACEVM mel cōfert ad oris phlegmonen gingiuarum & tonſillarum ex fluxione calida natam in ore retentum, & gargarizatum. Datur etiam iis quibus venter vritur, & ſitientibus propter ariditatem bilis, vbi ſcilicet ægrotantes redundantiam biliosi humoris, & biliosæ fluxionis, accepto cholagogo aliquo priùs euomuerint. Ad ſtomachum etiam æſtuantem abſque redundantia, citra vomitum, & febricitantibus cum aqua, feruore & vigore febris [a]præſente. Sæpenumerò autem roſaceum mel & hydroroſatū largiùs congruo tempore exhibita ſine aliquo alio, ad intemperiem febris reſtinguendam ſuffecerunt, ſudoribus & alui profluuio, ventriſque ſubductione excitatis. Præ cæteris enim omnibus potionibus mel roſaceum maximè ad humores acres per aluum ducendos vtile eſt. Confectio igitur roſacei mellis huiuſmodi eſt: Succi roſarum lib. quinque, mellis Attici puri libras duas, aquæ pluuialis libram vnam ſemis. coquito libr. aquæ in duplici vaſe donec dimidium eius abſumatur: & accipe ſemilibram, miſce cum cæteris, & vtere. Facit ad omne malum in ore factum, & aphthas puerorum.

a Manuſcriptus codex legit μετὰ ἐφεστηκυίας pro ἐπεστηκυίας.

Cap. II.

RHODOSTACTI compoſitio ſeu confectio. Roſarum exectis vnguibus ſucci hexag. duo, mellis Attici aut ſacchari lib. vnā S. Coquito ſpuma diligēter ſublata, quoad quarta pars abſumpta fuerit, dein vtere accepta vncia vna aut duabus pro viribus cum aqua tepida. Hoc enim ventrem emollit.

Cap. III.

MALI Punici ſucci confectio mirabilis. Succi malorum Punicorum lib. quatuor ſemis, mellis Attici aut ſacchari lib. I. ſemis. coquito ad tertias, & dato cum aqua tepida ſufficienti.

Cap. IIII.

ROSACEI mellis purgatorii confectio. Succi roſarum lib. duas, dacrydii vnc. vnam hexagia duo, agarici vnciam vnam, mellis Attici libras quinque. Bene cōfectum dato.

Cap. V.

ROSACEI mellis confectio probata. Roſarum libras ſeptem, aquæ libras quinquaginta, mellis Attici libras quadraginta. Probè coquito ad conſiſtentiam, & vtere.

Cap. VI.

HYDROROSATI co[illegible] admodum vtilis. Roſarum exectis vnguibus li[illegible] aquæ lib. tres. aquæ autem adhuc ſtrepenti & [illegible]uenti inijce roſas, & ignem extinguito: ſinito per integram noctem. manè colato probè expreſſis roſis: dein admiſceto mellis Attici deſpumati lib. vnam decocti libris tribus. Roſas in vmbra ſeruato diebus quadraginta in loco edito. Datur ad eryſipelata, æſtus, choleras, malis humoribus refertos, acrem bilem, & ſtomachi æſtus.

Cap. VII.

ROSACEI olei confectio admodum laudata. Roſarum exectis vnguibus lib. vnam, aquæ lib. tres. Hæc coquito probè ad ignem, dein ab igne remota ſinito ſic per totam noctem. Manè per colum traiectæ huic aquæ miſceto olei communis lib. vnam, & diebus quadraginta inſolato. Poſt hæc diligenter animaduerte ne dum per ſaccum tranſmittitur, aliquid aquæ remaneat in oleo: tutóque ſeruato.

Cap. VIII.

ROSACEI ſacchari confectio valde laudata. Accipe roſarum exectis vnguibus lib. vnam. Contundito bene, & admiſceto ſacchari lib. duas, & coquito ſimul citra aquam. poſtea vacuato in marmor latū, aut vas fictile, aut in tabulam, & ſinito refrigerari. dein conijce in vas latum, & tundito ipſa in minuta: [a]frangitur enim inſtar ſalis: & inſolato diebus quadraginta, & dato cœliacis, dyſentericis, & ſtomachicis. Mel enim nō habet efficaciam, niſi in ſanis ſolum: febricitantibus autē & biliosis, contrarium exiſtit.

a Θρίει pro θραύει.

Cap. IX.

ROSACEI zulapii confectio mirabilis & probata. Roſarum lib. tres conijce in [a]caldarium: & coquito valde aqua pluuiali roſis affuſa, & operiens ſinito ita horis ſex. dein per ſaccum traiicito, & accipito è iure decocti lib. vnam, & ſtillatitii roſarum liquoris lib. ſemis, ſacchari libr. tres: & ad tertias decoquito. Dato cœliacis & dyſentericis.

a Καρδάριον pro χαλδάριον ſcribitur.

Cap. X.

ROSACEI zulapii purgatorii confectio. Spodii, trium ſantalorum, ſing. drach. quatuor, rhei barbari dr. tredecim, zulapii roſacei vnc. quindecim, dacrydii dr. duodecim, caphuræ drach. ſemis, ſacchari lib. vnam. vbi probè confeceris, dato hexagia tria aut duo.

INDEX SATYRIACORVM, SAPONVM, & ſinapiſmorum.

Satyriacum tentiginem excitans, & ad coitum irritans, puerósque procreans, Cap. I.
Satyriacum ſimile, Cap. II.
Satyriacum tentiginem excitans, mirabilis potus, Cap. III.
Satyriacum tentiginem faciens, inūctio pudendi ad venerea, Cap. IIII.
Satyriacum ageraton, hoc eſt nōn ſeneſcens, ſimile. Cap. V.
Satyriacum ad colis reſolutiones, Cap. VI.
Satyriacum ad venerea admodū vtile, Cap. VII.
Saponis confectio ad frigidas fluxiones à capite deſcendentes in thoracem, Cap. VIII.
Saponis confectio magis neceſſaria ad frigidas à capite fluxiones, Cap. IX.
Saponis confectio fluxiones exiccans, Cap. X.
Saponis confectio Conſtantini fluxionem exiccans, Cap. XI.
Saponis confectio Andreæ Comitis, Cap. XII.
Sinapiſmi confectio probata, Cap. XIII.
Satyriacon tentiginem excitans, vnguentum probatū, Cap. XIIII.

De ſatyriacis, ſaponibus, & ſinapiſmis,

Sectio quadrageſima.

Cap. I.

SATYRIACVM tentiginem faciens ad coitum irritans, puerósque procreans, admodum laudatum. Piperis communis grana viginti, adarces, bryoniæ, pyrethri, euphorbii, ſcinci, ſingulorũ ſcrupulos duos, farinæ ciceris, cerebri paſſeris in turribus habitantis, ſingul. ſcrupulũ vnum ſemis. Hæc probè trita & cum melle Attico confecta, dato põdere ſcrupulorum duorum, aut hexagiorum duorum.

Cap. II.

SATYRIACVM tentiginem excitans pudendorum, ad coitum irritans, & pueros procreans. Bryoniæ, pyrethri, adarces, euphorbii ; ſingulorum ſcrupulũ vnum, piperis communis grana viginti. Trita madefacito cum melle Attico ſufficienti, & ſubacta reducito ad glutinis conſiſtentiam, ac inunge pudenda. Si verò vis vt ſedetur, foueto decocto betæ tepido.

Cap. III.

SATYRIACVS tentiginem faciens, potus mirabilis. Satyrii ſuperiorem teſtem accipe: inferior enim venerem inhibet: piperis communis grana viginti, corticis thuris drachmam vnam, ſeminis erucæ, ſeminis cæpæ, ſingulorum drachmas duas, caudæ ſcinci drachmã vnam. Probè trita madefacito cum vino dulci Cretico ſufficienti, & bene confecti præbeto drachmam vnam cum vino dulci.

Cap. IIII.

SATYRIACA tentiginem excitans, inunctio pudendi. Myrrhæ, pyrethri, ſeminis vrticæ, ſing. vnc. vnã, piperis albi vnc. duas. Trita madefacito cum oleo veteri quod ſatis eſt, & reducta ad glutinis conſiſtentiam illine pudendis.

Cap. V.

SATYRIACVM tentiginem faciens, ageraton, ad venerea admodum bonum & probatum. Styracis, myrrhæ, thuris, ſing. drach. quatuor, piperis communis drachmam vnam, ſeſami toſti, oxybaphi, amygdalarum toſtarum, vuarum exemptis vinaceis, ſing. minas tres. Trita madefacito cum mellis optimi cochlearijs duodus & ouis crudis quinque: & vbi probè cõfecta fuerint, finge paſtillos pondere drachmæ vnius, & præbeto cum vino nigro, aut mulſo ſufficienti.

Cap. VI.

SATYRIACVM tentiginem excitans, ad colis reſolutiones mirabile. Seminis erucæ drach. octo, cardamomi drach. quatuor, ſinapi, panacis, ſing. drach. octo, piperis communis grana viginti. Trita madefacito cum ſucco erucæ ſufficienti, & finge paſtillos pondere drach. vnius: præbeto ieiuno cum vino diluto. Alia ſatyriaca tum vnguenta tum antidota quærito in litera A.

Cap. VII.

SATYRIACVM probatum ad venerea. Satyrii, nucis Indicæ, piſtaciorum, pinearum, ſingulorum drachmas octo, zingiberis, aniſi, ſeminis rutæ, ſing. drach. vnam ſemis & quartam partem ; cinamomi, linguæ auis, ſeminis cæpæ, ſing. ſcrup. quatuor, moſchi grana tritici tria, eryngii drach. octo, pinearum ſylueſtrium drachmas quatuor, medullæ paſſeris in turribus nidificantis drach. tres. Bene trita irrigato cum melle Attico ſufficienti, & vbi confeceris, exhibeto.

Cap. VIII.

SAPONIS boni confectio ad frigidas fluxiones à capite venientes in thoracem, columellam, pulmonem, gingiuas, ita vt exiccet & roboret cerebrum, & defluxionem deſcendẽtem ſiſtat. Factus eſt ab Actuario, & cum centum & quinquaginta aliis medicis, Conſtantino rege iubente. eſt enim admodum probatus. Roſarum aridarum, aloes flauæ, gallarum, caſiæ, nardi Indicæ, ſarcocollæ, ſingul. vnc. vnam ſemis, balauſtiorum, myrrhæ veræ, ſandarachæ, ſpicæ nardi, ſing. vnc. vnam, coſti vnc. ſemis, caryophylli, piperis communis, ſpicæ, cinamomi, ſingul. hexag. duo, ſaponis Gallici lib. ſemis. Hæc bene tuſa excipe cum ſucco lupinorum, & oleo lentiſcino: & vbi probè confeceris, finge paſtillos nucis Ponticæ quantitate, & in vmbra ſiccato. vſu poſcente conijce in aquã calidam, & capiti affundito veluti circunfuſionẽ: & impoſito deſuper ſtupam. Oculi autem probè muniti ſint, ne ab acrimonia lædantur.

Cap. IX.

SAPONIS alia confectio, magis neceſſaria, ad frigidas fluxiones à capite in os deſcendentes. Thuris, maſtiches, ladani, balauſtiorum, myrrhæ, ſandarachæ, floris iunci odorati, caſiæ, cyperi, amomi, folii, fæcis vini veteris vſtæ, gypſi, nitri, buccinorum vſtorum, roſarũ, erinacei marini, helenii, carpobalſami, ligni pineæ, baccarũ lauri, chamæleontis, ariſtolochiæ, pumicis, ſingul. vnciam vnam, ſaponis Gallici libras tres, aut pro eo ſpumam ſaponis, aut olei communis aut lentiſcini. Hæc trita madefacito cum decocto lupinorum: & vbi bene confeceris, fingito paſtillos, & ſiccato in vmbra. vſu exigente vtere in balneo vt præcedenti, abundè ſoluendo cum vino auſtero bono veteri, ab alto deſtillando & ſuper caput fundendo: veſperè domum ito, cras iterum lauato.

Cap. X.

SAPONIS confectio, fluxionem exiccans, admodum bona & probata vt præcedens. Thuris, maſtiches, ſandarachæ, ladani, balauſtiorum, myrrhæ, floris iunci odorati, caſiæ, cyperi, amomi, folii, fæcis vini veteris vſtæ, gypſi, nitri vſti, cinamomi, caryophylli, ſingulorum vnciam ſemis, caſiæ ligneæ, xylobalſami, aloes flauæ, coſti, ſingulorum hexagium vnum ſemis, ligni rutæ, chamæmeli, chamæleontis, ſpumæ ſaponis, helenii, erinacei marini, ſing. vnciam ſemis. Tuſa probè madefacito cũ lentiſcino oleo ſufficienti, & finge paſtillos vt prædictos, & vſu poſcente præbeto ſimiliter vt antè dictos.

Cap. XI.

SAPONIS confectio Conſtantini exiccans, admodum bona. Balauſtiorum, myrrhæ, ſandarachæ, ſingul. vncias duas, coſti, aloes flauæ, gallarum, thuris, ſidiorũ, folii, roſarum, ſarcocollæ, ſing. vnc. tres, ſpicæ nardi vnc. duas, ſaponis Gallici libram vnam, lupinorum amarorũ decocti libram vnam ſemis. Sicca tundito & cribrato, & cum liquidis ſubactis adiice ſaponem, & finge paſtillos, ſiccatóque in vmbra. Vſu verò poſtulante quod ſatis eſt diluito & madefacito cum vino bono ſufficienti, & illinẽ ante balneũ ſincipiti prius raſo ac paulo poſtea abſtergito, & abluito.

Cap. XII.

SAPONIS confectio Andreæ Comitis probata. Floris iũci odorati, caſiæ, cyperi, amomi, folii, coſti, gallarum, ſingulorum vnciam vnam, nardi Celticæ, aluminis ſciſſi, iridis, fæcis vini veteris vſtæ, gypſi vſti, nitri, ſingul. [a]ſcrupulos duodecim, roſarum ſiccarum, [b]ſalis communis, ſingulorum ſcrupulos octo, purpuræ teſtæ vſtæ vnc. tres, ſaponis Gallici libram vnam. Trita irrigato cum decocto lupinorum ſufficienti, & excepta digerito in paſtillos, exiccatóque in vmbra, ac vtere vt præcedenti.

a Scrup.] Aetius habet vncias. b Salis] ἁλῶν legendum.

Cap. XIII.

SINAPISMI cõfectio probata. Caricas quotquot voles vno antè die in aqua tepida macerato, deinde vehementer exprimito, validéque ſubigito. Dein accipe acre ſinapi, quale Syriacum & Ægyptium: terito ſeorſim

affuſo etiam caricarum diluto,& facta maza inuicẽ cõmiſce. Si vis vt vehementer exulceret, duas ſinapi partes adiice vni parti caricarum: ſin debiliter, contrà: ſi verò mediocriter, vtrunque ex æquo. Sinapi autem ante affrictionem aceto macerato vt nonnulli faciunt, fit autem imbecillius. Poſt ſinapi purgationem & vſum balnei, ſi dolor vehemens, aut rubedo & puſtulæ apparuerint, linteum in ſucco maluæ, aut fœnigræci madefactum imponito: dein roſaceum ceratum cum abſinthio vtere. In reſolutis autem in quibus ſenſus læſus eſt, aſſiduè attendere oportet intuentem & videntem, ne id quod ſentit, immodicè inflammatum ſit. & caprinus fimus

A cum aceto illitus eſt vtilior, præſc[illegible]m caricis.

Cap. XIIII.

SATYRIACVM arrectori[illegible]gentum probatum. Satyrii, pudendi cerui, ſc[illegible], ſingulorum drachmam vnam, ſeminis erucæ, [illegible], canchryos, ceræ puræ, ſingulorum drachmas [illegible] terebinthinæ vnciam ſemis, oua paſſeris troglo[illegible] duo, lacertam vnam cum dimidio, olei tedace[illegible] quod ſatis eſt. Macerato priùs in aceto lacert[illegible] dies quadraginta
B in fimo reconditas cum vaſe, & bene confecto medicamento vtere.

INDEX PASTILLORVM.

Paſtillus ad pleuriticos, rigore concuſſos, ſtomachicos, & iecinoroſos, dolorem mitigans, Cap. I.
Paſtillus ad ſpuentes ſanguinem & cœliacos, Cap. II.
Paſtillus lienoſis conferens, ex Galeno, Cap. III.
Paſtillus ad dyſentericos qui ſupernè exhibetur, & cœliacos, Cap. IIII.
Paſtillos ad iecinoroſos, & morbo regio correptos, valde bonus, Cap. V.
Paſtillus ad nephriticos, & vrinæ ſtillicidium admodũ probatus, Cap. VI.
Paſtillus ad lienoſos probatus, Cap. VII.
Paſtillus ad quartanas, admodum laudatus, Cap. VIII.
Paſtillus ſimilis, mirabilis admodum, Cap. IX.
Paſtillus panchreſtos ad omne malum, Cap. X.
Paſtillus ad quotidianas, tertianas, quartanas, colicos, dyſentericos, & alia, Cap. XI.
Paſtillus fluxiones oculorum prohibens, bonus, Cap. XII.
Paſtillus inuincibilis, admodum bonus, Cap. XIII.
Paſtillus Philippi, valde bonus, Cap. XIIII.
Paſtillus ad dyſentericos & cœliacos laudatus, Cap. XV.
Paſtillus Aſter nominatus, mirificus, Cap. XVI.
Paſtillus nominatus trigonos, Cap. XVII.
Paſtillus è ſeminibus mirabilis, Cap. XVIII.
Paſtillus ex acantha Ægyptia mirificus, Cap. XIX.
Paſtillus ad dyſentericos & cœliacos probatus, Cap. XX.
Paſtillus ſimilis mirificus, Cap. XXI.
Paſtillus ex halicacabo laudatus, Cap. XXII.
Paſtillus è corallio probatus, Cap. XXIII.
Paſtillus ex eodem ſimilis, Cap. XXIIII.
Paſtillus & ipſe è corallio, præter opinionem dyſentericis conferens, Cap. XXV.
Paſtillus, ad ſpuentes ſanguinem, cœliacos, & dyſentericos, & ſtomachicos fluxione tentatos, Cap. XXVI.
Paſtillus ad febricitantes, vigilantes, & cœliacos mirificus, Cap. XXVII.
Paſtillus ad quartanas, admodum probatus, Cap. XXVIII.
Paſtillus probatus ad cœliacos Nicephori, Cap. XXIX.
Paſtillus lienoſis conducens, ex Galeno, Cap. XXX.
Paſtillus ſupernè exhibendus ad dyſentericos & cœliacos probatus, Cap. XXXI.
Paſtillus ad iecinoroſos & morbo regio correptos, admodum laudatus, Cap. XXXII.
Paſtillus nephriticus, ad ſtillicidium vrinæ, admodum laudatus, Cap. XXXIII.
Paſtillus è ſuccino, valde vtilis, Cap. XXXIIII.
Paſtillus ad dyſentericos, & ſanguinem ſpuẽtes è cornu ceruino, Cap. XXXV.
Paſtillus per inferna infundendus, Cap. XXXVI.
Paſtillus ad iecinoroſos, lienoſos, ſtomachicos, & hydropicos mirabilis, Cap. XXXVII.
Paſtillus lienem ſtatim minuens, Cap. XXXVIII.
Paſtillus albus vocatus, admodum probatus, Cap. XXXIX.
Paſtillus inuincibilis nominatus, Cap. XL.
Paſtillus è thapſia, hemicranicus, Cap. XLI.
Paſtillus auricularis, probatus, Cap. XLII.
Paſtillus Amazonis vocatus, Cap. XLIII.
Paſtillus Polyidæ ſphragidis confectio, Cap. XLIIII.
Paſtilli crocomagmatis confectio, Cap. XLV.
Paſtillus ad tertianas, quartanas & quotidianas, Cap. XLVI.
Paſtillus è roſis admodum probatus, Cap. XLVII.
Paſtillus diabes, hoc eſt è violis nominatus, Cap. XLVIII.
Paſtillus diorces, qui ingreditur paſtillum rhodion, Cap. XLIX.
Paſtillus è croco, Cap. L.
Paſtillus ſquilliticus mirabilis admodum, Cap. LI.
Paſtillus Spodios, Cap. LII.
Paſtillus è vipera, Cap. LIII.
Paſtillus è corallio admodum bonus, Cap. LIIII.
Paſtillus è lacca, ad iecinoroſos, lienoſos, & ſtomachicos à calore, Cap. LV.
Paſtillus ad hypochondriacos refertos materia, & alia, Cap. LVI.
Paſtillus ad iecinoroſos, lienoſos, ſtomachicos, & inflatos, Cap. LVII.
Paſtillus ad refrigeratos ſtomacho, & iecoris habentes tumorem, Cap. LVIII.
Paſtillus ad iecinoroſos, lienoſos, ſtomachicos, & eos qui malum corporis habitum incurrent, Cap. LIX.
Paſtillus è roſis, ad iecinoroſos & ſtomachicos, præter opinionem conducens, Cap. LX.
Paſtillus ad iecoris calorem, febres acutas & ardentes, Cap. LXI.
Paſtillus è caphura ad iecoris calorem, Cap. LXII.
Paſtillus ad calorem iecoris, ſitim immodicam, linguæque ariditatem, & ardentes febres, Cap. LXIII.
Paſtillus de berberis, ſiue de acantha Ægyptia, Cap. LXIIII.
Paſtillus è berberis ſiue oxyacantha, Cap. LXV.
Paſtillus ad iecinoroſos, lienoſos, ſtomachicos, & hypochondriacos, Cap. LXVI.

Paſtillus ad ie[illegible]s,lienoſos, & melancholicos, admodum bo[illegible] Cap. LXVII.
Paſtillus ad gr[illegible] oculis,admodum bonus, Cap. LXVIII.
Paſtillus ad o[illegible] bonus & probatus, Cap. LXIX.
Paſtillus ad car[illegible] fectione animi laborantes, & fruſtrationes [illegible]nis, Cap. LXX.
Paſtillus è moſch[illegible]ilis, Cap. LXXI.
Paſtillus ad eos qui morbo comitiali laborant, Archigenis, Cap. LXXII.
Paſtillus ad eos qui morbo comitiali laborant,& per circuitum conuulſos, aut voluulo moleſtatos,& alia mala, Cap. LXXIII.
Paſtillus ad æſtiuas vſtiones,odoratum faciens vniuerſum corpus, Cap. LXXIIII.
Paſtillus ſuffumigabilis ad tuſſientes, & nonniſi recta ceruice ſpirantes admodum probatus, Cap. LXXV.
Paſtillus ſuffumigabilis,ſimilis, Cap. LXXVI.
Paſtillus ex ſuccino,probatus, Cap. LXXVII.
Paſtillus Doſithei,probatus ad ſanguinem ſpuentes, & tuſſientes, Cap. LXXVIII.
Paſtillus ad ſpuentes ſanguinem quo vtor, per omnia probatus, Cap. LXXIX.
Paſtillus ad abſceſſu laborantes,tuſſientes,& ſuppuratos, Cap. LXXX.
Paſtillus ſimilis, Cap. LXXXI.
Paſtillus ſimilis,admodum probatus, Cap. LXXXII.
Paſtillus ad ſuppuratos & tabidos, Cap. LXXXIII.
Paſtillus amarus nominatus, Cap. LXXXIIII.
Paſtillus Aſclepiadæ,probatus ad diuerſos morbos, Cap. LXXXV.
Paſtillus aſteris, ad colicos probatus, Cap. LXXXVI.
Paſtillus ad colicos ex calamintha, Cap. LXXXVII.
Paſtillus colicus,& concoctionem iuuans, Cap. LXXXVIII.
Paſtillus infundendus ad colicos, Cap. LXXXIX.
Paſtillus infundendus ad dyſentericos & cœliacos, Cap. XC.
Paſtillus infundendus ad dyſentericos & cœliacos admodum probatus, Cap. XCI.
Paſtillus ex acantha Ægyptia, ſimilis, Cap. XCII.
Paſtillus trigonos nominatus, Cap. XCIII.
Paſtillus ad dyſentericos & cœliacos, Cap. XCIIII.
Paſtillus ad dyſentericos & cœliacos probatus, Cap. XCV.
Paſtillus Oribaſii admodum bonus, Cap. XCVI.
Paſtillus infundendus ad dyſentericos, Cap. XCVII.
Paſtillus infundendus ſimilis, Cap. XCVIII.
Paſtillus inſignis Fauſtini ad dyſentericos & cœliacos, Cap. XCIX.
Paſtillus Fauſtini, Cap. C.
Paſtillus ad dyſētericos,ſanguinis eruptiones, & omnes nomas, Cap. CI.
Paſtillus ad dyſentericos,plurimùm expertus, Cap. CII.
Paſtillus infuſilis è ſubere, Andromachi,præter opinionem, Cap. CIII.
Paſtillus infuſilis ſomnum inducens & ad dyſentericos febre vacantes, Cap. CIIII.
Paſtillus infuſilis ad dyſentericos,multùm expertus, Cap. CV.
Paſtillus infuſilis,thronus Marcelli, Cap. CVI.
Paſtillus infuſilis,ad dyſentericos mirabilis, Cap. CVII.
Paſtillus magnus ad dyſentericos, Cap. CVIII.
Paſtillus imponendus ad dyſentericos & cœliacos, Andromachi,probatus, Cap. CIX.
Paſtillus ad lientericos admodum laudatus, Cap. CX.
Paſtillus ſimilis valde bonus, Cap. CXI.
Paſtillus Theodoretos dictus, optimus, Cap. CXII.

Paſtillus ad lientericos,probatus, Cap. CXIII.
Paſtillus ſimilis mirabilis, Cap. CXIIII.
Paſtillus ad iecinoroſos, admodum bonus, Cap. CXV.
Paſtillus ad iecur vlceratum, Andromachi, admodum inſignis, Cap. CXVI.
Paſtillus diſcutiens iecur, & ad febrem & ſitim, admodum probatus, Cap. CXVII.
Paſtillus ad iecur induratum, Cap. CXVIII.
Paſtillus ſimilis,probatus, Cap. CXIX.
Paſtillus ad iecinoroſos,lienoſos, & ſtomachicos, Cap. CXX.
Paſtillus ad iecur induratum,probatus, Cap. CXXI.
Paſtillus ad lienem induratum & phlegmonen, probatus, Cap. CXXII.
Paſtillus ex erice, ad phlegmonen lienis,& duritiem, Cap. CXXIII.
Paſtillus ad phlegmonen,& omne malum lienis,& hydropicos:vrinam nanque mouet, Cap. CXXIIII.
Paſtillus ſimilis mirabilis, Cap. CXXV.
Paſtillus ad morbum regium & iecinoroſos mirabilis, Cap. CXXVI.
Paſtillus ad diuerſos morbos, Cap. CXXVII.
Paſtillus ad hydropicos, Cap. CXXVIII.
Paſtillus ad hydropicos,vrinam mouens, Cap. CXXIX.
Paſtillus ad iecinoroſos,regio morbo laborantes,admodum probatus, Cap. CXXX.
Paſtillus ad nephriticos & calculoſos, Cap. CXXXI.
Paſtillus ad abſceſſus,& vlcera in renibus probatus, Cap. CXXXII.
Paſtillus ad renum & veſicæ affectus, Cap. CXXXIII.
Paſtillus ad renum exulcerationem ac cicatrice indigentium,valde mirificus, Cap. CXXXIIII.
Paſtillus ad profluuium muliebre, Cap. CXXXV.
Paſtillus ad eryſipelata,admodum laudatus, Cap. CXXXVI.
Paſtillus ad quodcunque in auribus malum vetus aut recens, Cap. CXXXVII.
Paſtillus ad dyſentericos probatus, Cap. CXXXVIII.
Paſtillus ad dyſentericos,voluuloſos,difficulter mingētes,& morſos à cane rabido, Cap. CXXXIX.
Paſtillus ad dyſentericos è ſubere nominatus, Cap. CXL.
Paſtillus ſimilis,valde probatus, Cap. CXLI.
Paſtillus ſimilis & ſomniferus, Cap. CXLII.
Paſtillus Paſionis vocatus, Cap. CXLIII.
Paſtillus infuſilis Phauſtionis, Cap. CXLIIII.
Paſtillus è ſubere nominatus, Cap. CXLV.
Paſtillus Bithynos appellatus, Cap. CXLVI.
Paſtillus ad vlcera,nomas, & fluxiones veteres, Cap. CXLVII.
Paſtillus ad colicos probatus & mirificus, Cap. CXLVIII.
Paſtillus ex vino & oleo pudendis & ſedi conueniens, Cap. CXLIX.
Paſtillus è lapide Phrygio,pudendis aptus, Cap. CL.
Paſtillus è lotariis,pudendo & ſedi conferens, Cap. CLI.
Paſtillus albus vocatus, Cap. CLII.
Paſtillus ex halicacabo, Cap. CLIII.
Paſtillus è duobus elleboris, Cap. CLIIII.
Paſtillus melanchloros, hoc eſt nigri coloris, nominatus, Cap. CLV.
Paſtillus ad chironia & maligna atque fluxiones valde laudatus, Cap. CLVI.
Paſtillus è thapſia, hemicranicus, Cap. CLVII.
Paſtillus menſes ducens,probatus, Cap. CLVIII.
Paſtillus ſimilis,laudatus, Cap. CLIX.
Capillos capitis denigrans, Cap. CLX.
Capillos capitis flauos reddens, Cap. CLXI.
Capillos capitis nigros efficiens, Cap. CLXII.
Capillos denigrans, Cap. CLXIII.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI De Paſtillis,

Sectio quadrageſimaprima.

COMPOSITIONEM paſtillorum traditurі, principiò quid ſit paſtillus oſtendemus,& quot eius ſpecies,& quo pacto nominentur. Paſtillus igitur à forma figuráve appellatur. Tres autem ſunt eorũ ſpecies. Alii nanque potabiles ſunt, alii infuſiles ſunt, hoc eſt qui per anum immittuntur: alii inunguntur illinuntúrve. Ex iis qui potãtur, alii aluum cohibent aut ſanguinem aut aliam quampiam fluxionem, refrigerando aut adſtringendo, aut [a] obſtruendo aut deſiccando compeſcunt, vt is qui ex ſpina Ægyptia conſtat,& qui è ſeminibus, & ſimiles. alii verò dolorẽ mitigant, vel quòd ſenſum ſtupefaciunt, vt crocodes dictus: vel quòd diffundunt, veluti qui ex aromatis conficiuntur. alii obſtructione liberant renum, aut lienis, aut iecoris vt qui ex amaris amygdalis componitur, & qui huic ſimiles ſunt. Eorum autem qui per anum iniiciuntur, nonnulli acrimonias obtundunt, vt in dyſenteria: quemadmodum qui ex pompholyge,& amylo, & terra Samia, ſucco ptiſanæ, aut eiuſmodi aliquo præparati: nonnulli aluum adſtringunt, aut ſanguinis profluuiũ veluti Philippi dictus, aut qui ex acantha Ægyptia conſtat cum ſucco roſarum aut plantaginis iniectus. aliqui adurentes in depaſcentibus dyſenteriis congruentes, ex ſandaracha, arſenico, calce, charta vſta confecti,& cũ ſucco lentis aut orizæ iniecti: inteſtino tamen prius muria eloto,& vt laborantes antea cibum & potum aſſumpſerint, ne aliquid medicamentorum facultatis ad ſtomachum rapiatur. Cæterùm vtiles ſunt paſtilli qui per inferna iniiciuntur, affectibus potiſſimùm malis qui infra vmbilicum ſunt. nam vis eorum vlteriùs peruenire non poteſt. [b] Poſtquam verò quid ſit paſtillus, & quot accipiatur modis diximus, nunc ſingulorum nomenclaturas & curationes exponemus, initio facto à paſtillo qui Myſterius nominatur.

a Obſtruendo] In codice Nicolai, vt etiam in Paulo, falſò legitur, παρεμπάσσειν pro παρεμπλάσσειν. b Poſtquam verò] Hic quædam in manuſcripto codice omiſſa ſunt, quæ ex libro 7. cap. 12. Pauli, vnde hæc ad verbum deſcripſit Nicolaus, reſtitui poſſunt.

Cap. I.

E PASTILLVS Myſterios ad pleuriticos, vna duntaxat aſſumptione quod pollicetur efficiens, dolorem mitigans, rigore laborantibus, ſtomachicis, & iecinoroſis conferens. Styracis calamitis, caſtorei, piperis communis, croci, ſingulorum vnciam ſemis, hyoſcyami hexagium vnum ſemis. Bene trita madefácito cum aqua calida,& finge paſtillos nucis Ponticæ magnitudine. vſu exigente dato paſtillum vnum ex vino temperato.

Cap. II.

PASTILLVS ad ſpuentes ſanguinem & cœliacos. Opii drach. tres, hyoſcyami drach. octo, aniſi, ſeminis apii, ſingulorum drach. quinque, ſpicæ nardi drach. quatuor ſemis, floris iunci odorati, croci, caſiæ, ſingul. drach. tres, mandragoræ corticis, ſtyracis, myrrhæ, ſing. drach. quinque, hypociſthidis, gallarum, balauſtiorum, ſingulorum drachmam vnam. Bene trita fermentato cũ ſucco plantaginis minoris aut maioris,& finge paſtillos gallæ magnitudine, præbetóque pro viribus cum aqua pluuiali, aut decocto myrtorum & rhois culinarii.

Cap. III.

PASTILLVS lienoſus ex Galeno expertus. Myricæ fructus, piperis communis, ſingulorum drach. quatuor, ſpicæ nardi, ammoniaci, ſingulorum drach. duas. Ammoniacum diſſolue cum aceto, reliquis autem cõminutis & probè ſubactis, finge paſtillos pondere vnciæ vnius, præbeto cum oxymelite quod ſatis eſt, bibendũ.

Cap. IIII.

PASTILLVS ἀιωπηρικός, hoc eſt per ſuperna exhibẽdus, ad dyſentericos,& cœliacos probatus. Acaciæ, aluA minis ſciſſilis, ſingul. drachmas duas, gallarum Alexandrinarum, myrrhæ, opii, ſingulorum drachmas duas. Trita cum vino Aminæo madefacito,& formatis paſtillis vtere.

Cap. V.

PASTILLVS ad iecinoroſos & morbo regio correptos valde bonus. Aniſi, ſeminis apii, aſari, amygdalarum amararum, abſinthii, ſingulorum vnciam ſemis. Trita madefacito cum aqua,& finge paſtillos, præbetóque vnciam vnam cum aqua calida.

Cap. VI.

B PASTILLVS ad nephriticos & vrinæ ſtillicidiũ. Primùm autem accipe mercedem tuam: eſt enim probatus,& mirificus admodum. Piperis drachmas quindecim, galbani drachmas nouem, vuarum exemptis vinaceis drachmas tres. Bene læuigata digerito in paſtillos põdere vnciæ vnius,& præbeto cum vino bono ſufficienti in introitu balnei:& miraberis.

Cap. VII.

C PASTILLVS ad lienoſos, probatus in porcello tribus diebus. Seminis ericæ drachm. duas, piperis albi, ſpicæ nardi, ammoniaci thymiamatis, rhei barbari, ſingulorum drachmam vnam. Trita irrigato cum decocto eryngii ſufficienti,& finge paſtillos cum aceto ſquillitico, & præbeto cum oxymelite aut droſato ſquillitico pro viribus.

Cap VIII.

PASTILLVS ad quartanas, admodum probatus. Liquoris Cyrenaici, piperis cõmunis, myrrhæ, foliorũ rutæ, ſingulorum vnciam vnam. Trita in paſtillos digeD rito pondere obolorum duorum, & præbeto cum oxymelite, pro viribus.

Cap. IX.

PASTILLVS ad quartanas expertus, mirabilis omnino. Myrrhæ grana ſeptem, euphorbii, piperis communis, ſingulorum drachmam vnam. Trita madefacito cum aceto ſquillitico, & finge paſtillos cum melle deſpumato nucis Ponticæ magnitudine,& præbeto cũ oxymelite, aut decocto ſenæ, aut aſari, aut tamaricis.

Cap. X.

PASTILLVS Panchreſtos expertus. Facit ad omne malum, præcipuè verò ad eos qui vigilia citra carũ domantur. Reprimit fluxionem, tonſillas exiccat, prodeſt cardiacis, iecinoroſis, cholericis, lienoſis, colicis, mulieribus moleſtatis & abortientibus, adeo vt fœtũ retineat. Sedat quotidianas, tertianas,& quartanas, prima potione febrem ſoluens, ſecunda potione rigorem, tertia exurgere facit. Sæpe etiam ad ictus venenatorum conducit, exceptis tamen iis qui ab aſpide demorſi ſunt. Confert ad difficultatem & ſtillicidium vrinæ,& hydroF pem. Summè prodeſt arthriticis, bis die in potu aſſumptus ante cibum,& ad noctem. mitigat enim ipſis dolorem vt probatus & mirabilis. Liquoris papaueris vncias duas, ſeminis hyoſcyami albi, glycyrrhizæ, ſingulorum drachmam vnam, piperis eſui apti nigri vnc. duas, aniſi Cretici vnc. ſemis quartam partem, croci vnc. vnam, ſtyracis calamitis, caſtorei, ſingulorum vnc. ſemis, corticis mandragoræ vnc. ſemis. Styracem, opium ſubigito cum paſſo Cretico: reliqua diligenter trita miſce,& excipe cũ paſſo, fingéque paſtillos fabæ Græcæ magnitudine, & G præbeto paſtillum vnum cum vino temperato.

Cap. XI.

PASTILLVS Corinthius nominatus, ad quotidianas, tertianas, quartanas, colicos, dyſentericos, ſanguinem ſpuentes, non concoquentes cibum,& difficile appetentes, ad oculos fluxione laborantes, aut tempora. Habet. * *Deficiunt reliqua.*

Cap. XII. A

PASTILLVS ad fluxionem oculi inhibitorium, probatum. Acaciæ, thuris, zingibetis, gummi, ſingulorũ vnciam ſemis, cochlearum exiguatum cum carnibus vncias duas. Trita cum oui albo ſubacta, & digeſta in paſtillos, dato.

Cap. XIII.

PASTILLVS anicetos, hoc eſt inſuperabilis, admodum bonus. Æris vſti drachmas octodecim, ſquamæ æris drachmas ſex, fimi columbini, vuarum ſylueſtriũ, pyrethri, grani Cnidii, canchryos, ariſtolochiæ longæ & B rotundæ, cumini, erucæ ſeminis, ſalis Cappadocici, ſingulotum drachmas ſex, iridis, thuris maſculi, ſingulorũ drachmam vnam ſemis, ſalis ammoniaci drachmas octodecim, æruginis raſilis drach. quadragintaocto, ſinapi drach. octuagintaquatuor. Trita irrigato cũ decocto caricarũ pinguium ſufficienti: & vbi bene ſubegeris, formato paſtillos, & præbeto.

Cap. XIIII.

PASTILLVS Philippi, admodum bonus. Balauſtiorum ſtagium ſemis, acaciæ ſtagia duo ſemis, hypoci C ſthidis ſucci, opii, thuris, myrrhæ, crocomagmatis, gallarum, aloes flauæ, rhei Pontici, baccarum myrti, ſidiorum, ſingul. ſtag. ſemis. Trita excipiuntur cum droſato myrtino, & finguntur paſtilli.

Cap. XV.

PASTILLVS diarhodôn ad dyſentericos & cœliacos probatus. Balauſtiorum, thuris, ſingulorum vncias ſemis, terræ Samiæ, terræ aſteris, ſigilli Lemnii, ſingulorum vnciæ ſemis quartam partem, lycii, croci, roſarum ſiccarum, rhois Syriaci, panis ſicci, ſymphyti D vſti, ſinopidis, acanthæ Ægyptiæ, ſingulorum hexagia duo, opii, gummi, ſingulorum vncias duas. Trita excipe cum ſucco plãtaginis maioris: & formatis paſtillis, dato ſtagium vnum.

Cap. XVI.

PASTILLVS aſter nominatus, admodum mirificus & probatus. Croci, opii, caſtorei, ſpicæ nardi, caſiæ, myrrhæ, Lemnii ſigilli, corticis mandragoræ, ſingulorum vnc. vnam, ſeminis dauci, apii, aniſi, ſeſelis, & hyoſcyami, ſtyracis, ſingulorum vnc. duas. Trita fermentato E cum vino bono, & formato paſtillos.

Cap. XVII.

PASTILLVS nominatus trigonos. Seminis apii & hyoſcyami, ſingulorum drachmam vnam, aniſi drachmas duas, opii drach. vnam. Trita fermentato cũ aqua, & finge paſtillos.

Cap. XVIII.

PASTILLVS de ſeminibus, mirabilis. Aniſi, apii, ſingulorum drach. duodecim, ammeos, hyoſcyami ſeminis, ſingulorum drachmas tres, ſeminis fœniculi F drach. ſex, opii drach. quatuor. Trita fermentato cum aqua ſufficienti, & formato paſtillos.

Cap. XIX.

PASTILLVS è ſpina Ægyptia. Spinæ Ægyptiæ, rhois Sytiaci, thuris, acaciæ, aluminis ſciſſilis, gallarum, ſucci hypociſthidis, Lemnii ſigilli, corallii, ſymphyti, Samii aſteris, aloes flauæ, ladani, ſingul. vnc. ſemis. Terito fingitóque paſtillos cum vino, & præbeto.

Cap. XX.

G PASTILLVS clidios Oribaſiii ad dyſentericos & cœliacos, probatus. Gallæ immaturæ drach. quatuor, opii drach. duas. Trita fermentato cum droſato myrtino, ac formato paſtillos aut pilulas, & præbeto tres aut quinque cubitum ituris.

Cap. XXI.

PASTILLVS Philippi vocatus, ad dyſentericos & cœliacos mirabilis. Balauſtiorum, acaciæ, ſucci hypociſthidis, opii, rhois Syriaci, thuris, myrrhæ, croci, gallæ, aloes flauæ, thei Pontici, ſidiorum, myrtorum, ſingul. H drach. duas. Probè trita excipe cum vino auſtero, aut ſucco plantaginis minoris. Formato paſtillos triobolares: & ſi febris abeſt, præbeto cum vino: febricitantibus autem, cum hydromelite.

Cap. XXII.

PASTILLVS e veſicariis laudatus. Opii, ſeminis cucumeris ſatiui, apii, hyoſcyami, & ſeminis fœniculi, veſicariarũ, ſing. vnc. vnam ſemis, amygdalarũ amararum vnc. ſemis drachmam vnam, croci vnc. vnam. Trita cum vino ſufficienti fermenteſcant: & formatis paſtillis, vtere.

Cap. XXIII.

PASTILLVS è corallio probatus. Anagallidis vnciam ſemis, corallii, rhei barbari, ſpicæ nardi, myrrhæ Troglodyticæ, pæoniæ, cariophylli, maceris, ſing. vnc. I. ariſtolochiæ lõgæ & rotũdæ, ſing. vnc. duas. Trita fermẽteſcant cũ ſucco plantaginis maioris, & fingãtur paſtilli.

Cap. XXIIII.

PASTILLVS è corallio ſimilis. Seminis hyoſcyami, thuris, ſingulorum drach. vnam ſemis, terræ Samiæ, corallii, rubricæ ſinopicæ, opii, ſingulorũ drach. vnam. Trita fermenteſcant cum ſucco polygoni, & formentur paſtilli, qui vſu poſtulante præbeantur.

Cap. XXV.

PASTILLVS è corallio melior omnibus, & familiaris omnibus empiricis, præter opinionem dyſentericis conferens. Terræ aſteris, balauſtiorum, corallii, ſucci hypociſthidis, acaciæ, myrrhæ, rhei Pontici, dauci, omphacii, tragacanthæ, ſingulorum vnc. ſemis, rhois [a] rubei vnc. vnam ſemis, amyli, Lemnii ſigilli, croci, ſingul. ſcrupulos tres, aluminis ſciſſilis ſcrupulos ſex, acanthæ Ægyptiæ fructus ſcrupulos duos. Trita excipe cum ſucco plantaginis maioris, aut vino veteri ſufficienti, & formato paſtillos. præbeto dormituris triobolum cum poſca.

a Rubei] Græcè eſt ἐρυθρᾶς: Actuarius autem legit Syriaci.

Cap. XXVI.

PASTILLVS ex Ægyptia ſpina, quo crebrò vtor [a] quem Galenus aphrodiſiaſticon clidion inſcribit. Medicamentum accommodatum ad ſanguinem ſpuentes, cœliacos, dyſentericos, & defluxione ſtomachi moleſtatos, probatus. Cytinorum, ſpinæ Ægyptiæ fructus, balauſtiorum, acaciæ, ſucci hypociſthidis, ſingulorum vncias tres, lycii, rhei Pontici, ſingulorum vnc. duas, myrrhæ vnciam vnam. Trita excipiantur cum decocto myrtorum, aut roſarum, aut vini myrtini, & fingito paſtillos, ac præbeto pro viribus cum decocto roſarum, aut myrtorum, aut pampinorum vitis, aut palmularũ, aut aquæ frigidæ pluuialis. Lycio autem haud præſente, conficito cum ſucco rhois coriarii, vt probatum & mirabile.

Quem Galenus, &c.] In codice manuſcripto ſimpliciter legitur κλειδίον. Sed vt ex Paulo ſatis liquet, ſcribendum, ὃν γαληνὸς ἀφροδισιαστικὸν κλειδίον ἐπιγράφει.

Cap. XXVII.

PASTILLVS ex opio, ſomnum inducens, ad febricitantes & cœliacos mirificus. Cinamomi, ſeminis apii, aniſi, & hyoſcyami, myrrhæ, opii Cretici, croci veri, ſingulorum hexagium vnum. Trita fermẽteſcant cum aqua tepida, & finge paſtillos exiguos. præbeto ſingulis diebus dormituris vnum.

Cap. XXVIII.

PASTILLVS ad quartanas admodum probatus. Opii, ſeminis rutæ & hyoſcyami, ſingulorum vnc. ſemis, croci hexag. vnum ſemis, caſiæ vnc. vnam, ſulphuris ignem nõ experti vnc. duas hexag. I. ſemis. Trita fermenteſcant cum aqua pluuiali, & fingito paſtillos ſcrupuli vnius pondere, præbetóque cum poſca ante acceſſionis inuaſionem.

Cap. XXIX.

PASTILLVS probatus Nicephori ad cœliacos. Sandarachæ vnciam vnam ſemis, opii hexag. duo, ſquamæ ferri vnc. vnam, ſquamæ æris vnc. vnam hexag. vnum, croci hexag. duo, calcis viuæ, aluminis ſciſſilis, panis vſti, ſingul. vnc. vnam hexag. vnum. Trita excipito, & paſtillos formatos præbeto.

Cap. XXX.

PASTILLVS lienoſis conferens è Galeno expertus. Seminis ericæ, piperis communis, ſingulorũ hexag

quatuor,ſpicæ nardi,ammoniaci, ſingulorum hexagia duo. Ammoniacum diſſolue ſeorſim cum aceto,dein omnibus ſimul ſubactis finge paſtillos pondere vnciæ vnius,& bibendos præbe cum oxymelite.

Cap. XXXI.

PASTILLVS qui per ſuperiora aſſumitur,ad dyſentericos & cœliacos admodum probatus. Acaciæ, aluminis ſciſſi,gallarum Alexandrinarum, myrrhæ, opii, ſingulorum vnciã vnam.Trita fermenteſcant, cum vino aminæo, & fingantur paſtilli, ac dentur cum decocto ſymphyti,myrtorum,roſarum,& rhois culinarii.

Cap. XXXII.

PASTILLVS ad iecinoroſos & regio morbo laborantes,laudatus. Aniſi,apii,aſari,amygdalarum amararum, abſinthii,ſingulorum vnciam vnam. Trita fermenteſcant cum aqua pluuiali,& formentur paſtilli põdere vnciæ vnius,& præbeto.

Cap. XXXIII.

PASTILLVS nephriticus ad vrinæ ſtillicidium admodum laudatus & probatus. Primùm verò mercedem accipe.Piperis vnc.ſeptem ſemis,galbani vnc. quatuor ſemis, vuarum vnciam vnam ſemis, chamæmeli drachmam vnam,radicis rubiæ drachm.duas.Trita fermenteſcant cum decocto chamæmeli,& fingantur paſtilli quorum ſinguli pendeant vnciam vnam.Datur in deſcenſu balnei cum vino,& miraberis.

Cap. XXXIIII.

PASTILLVS ex electro ſeu ſuccino.Pſyllii,iridis Illyricæ,maſtiches,electri,croci,ſingulorum vnc.vnam, opii vnc.duas: in alio vnc.quatuor habentur. Terantur & formentur paſtilli,præbeantúrque.

Cap. XXXV.

PASTILLVS è cornu ceruino ad dyſentericos & ſpuentes ſanguinem.Cochlearum terreſtrium drachm. ſex,cornu ceruini vſti,gallæ torrefactæ, acaciæ torrefactæ,ſingulorum drach.duas ſemis obolos ſex,baccarum myrti nigræ drachmas ſeptem ſemis,opii torrefacti,ſucci hypociſthidis,ſingulorum drachmas duas ſemis,œnãthes drachmas tres,ſucci radicis mandragoræ,terræ aſteris,ſingulorum drach.ſex,rhois obſoniorum drach. ſeptem,ſidiorum torridorũ drach.tres,thuris drach. quatuor,corticis pineæ torrefacti drach.ſeptem,hyoſcyami toſti drach.quinque,rhois coriarii libram vnam ſemis. Rhu coquatur cum vino nigro, & craſſiſſimum fiat vinum,reliquáque excipiãtur, atque cum vino paſtilli fingantur dentúrque pro viribus.

Cap. XXXVI.

PASTILLVS per inferiora iniiciendus.Succi hypociſthidis,opii,ſandarachæ,arſenici,ſquamæ æris, calcis viuæ,æris vſti, aluminis, lycii, omphacii, miſyos, rhois Syriaci,roſarum aridarum, croci ſingulorum vnciam vnam,chartæ vnc.duas.Trita fermenteſcant cum aqua ſufficienti,& fingantur paſtilli.

Cap. XXXVII.

PASTILLVS amarus ad iecinoroſos, lienoſos, ſtomachicos & hydropicos admodum mirabilis. Seminis apii,aſari,abſinthii,amygdalarum amararum, aniſi, ſingulorum vnciam ſemis. Trita fermenteſcant cum ſucco abſinthii,& formentur paſtilli, ac dentur cum oxymelite ſquillitico ſufficiente.

Cap. XXXVIII.

PASTILLVS liquans lienem confeſtim. Ramorum tenerùm rubi,ammoniaci thymiamatis,ſingul dr. quatuor,foliorum capparis drach.duas,fructus myricæ quæ aſplenos dicitur,ſquillæ aſſatæ,piperis communis, ſingulorum drachmam vnam. Trita irrigentur cum aqua,& fingantur paſtilli,dentúrque cum oxymelite, ac miraberis eius effectum.

Cap. XXXIX.

PASTILLVS leucos hoc eſt albus vocatus, valde probatus.Tragacanthæ, lythargyri, ſing.libr ſemis, ſigilli Lemnii lib.vnam,ceruſſæ lib.S.quartam partem, thuris maſculi vnc.quatuor ſemis. Trita fermenteſcant

A cum decocto myrti & papaueris,formentúrque paſtilli, dentur pro viribus vt admodum efficaci.

Cap. XL.

PASTILLVS anicetos appellatus. Æris vſti vnc. ſemis quartam partem,ſquamæ æris, vuarum agreſtiũ, ariſtolochiæ rotundæ,cumini, ſeminis erucæ,ſalis Cappadocici,ſingulorum vncias ſex, iridis vnc.ſemis,thuris maſculi vnc.ſemis quartam partem, æruginis raſilis lib. duas,ſinapi libram vnam ſemis. Trita fermenteſcant cũ decocto caricarum,fingantur paſtilli ac præbeantur.

B Cap. XLI.

PASTILLVS ex abſinthio hemicranicus. Succi abſinthii drach. octo,myrrhæ drach.quatuor,opopanacis,euphorbii,ſing.ſcrup.tres,nitri,liquoris parthenici, ſing. drach.duas, piperis communis,ſagapeni, ſingulorum drach.vnam. Trita fermenteſcant cum aceto albo, & formentur paſtilli,qui vſu poſtulante aceto diſſoluti illinantur,& poſt horas ſex lauato.Si verò vult parcè vti, cerato æquali excepta illine integras diem & noctem.

Cap. XLII.

C PASTILLVS auricularis dictus,multæ efficaciæ ad aurium ſonitus,ac apponderatione conſonans.Dicũt autem non eſſe contingendum ægrotantem priuſquã mercedem accipias: in tribus enim aut quinque diebus omnẽ morbũ auriũ ſiue vetus aut recẽs fuerit, emendat corrigitve,& confeſtim dolore vacare facit.Aurium doloribus auxiliatur,in oppoſitã aurem infuſum. Foliorũ rutæ,zingiberis[a] Troglodytici dolo vacantis,ſing. drachmas tres,ſucci hyoſcyami drach.ſemis,opii nigri, amomi,croci Corycei puri,ſingul.drach.ſemis,baccarum D lauri excorticatarum drachmas tres.Trita fermenteſcãt cum lacte muliebri,& informato paſtillos quos in vmbra ſiccato.vſu exigẽte cum lacte irrigato muliebri, infunde cum goſipio.

a Troglodytici] In codice Nicolai non rectè ςρογλύτιδος, pro τρωγλοδυτικοῦ vel τρωγλοδύτιδος legitur. Puto enim Nicolaum loqui de zingibere quod in Troglodytica naſcitur.

Cap. XLIII.

PASTILLVS Amazonis nominatus.Seminis apii,aniſi,cinamomi,ſing.drach. vnam ſemis, comæ abſinthii drachmas duas,myrrhæ,piperis communis,o-
E pii,caſtorei,ſingulorum drachmam vnam. Trita fermẽteſcant cum aqua,& formentur paſtilli,denturque.

Cap. XLIIII.

POLYIDAE ſphragidis confectio. Aluminis ſciſſi drachmam vnam ſemis,thuris maſculi drachm.duas, myrrhæ drach.quatuor,chalcanthi,aloes flauæ, ſingul. drachmam vnam,cytinorum drach. ſex, fellis taurini drach.tres aliàs drach.octo.Trita irrigato cum vino auſtero ſufficienti,& rectè confectos dato.

Cap. XLV.

CROCOMAGMATIS confectio admodũ probata.Croci hexagia vigintiquinque,myrrhæ, roſarum
F aridarum,amyli,ſingulorum hexag.duodecim ſemis,amygdalarũ, thuris maſculi,gummi,ſingulorum hexag. vnum ſemis,coſti,ſpicæ nardi, ſing. drach. quartã partem.Trita ſubiguntur vino bono,& exhibentur.

Cap. XLVI.

PASTILLVS rubeus appellatus,ab Italis rubea trochiſcata.Conferens tertianis, quartanis & quotidia-
G nis, datus tempore acceſſionis cum ſtillatitio roſarum liquore, aut cũ decocto ſenæ, Ponticæ nucis magnitudine.Si verò placet hunc terito cum ſtillatitio roſarum liquore,& inunge pulſus manuum, tẽpora & nares. Glycyrrhizæ radicis,cinamomi,papaueris albi,aut capitum papaueris, ſingulorum drach.tres ſcrup.vnum,gran.frumentacea quinque,croci,roſarum, hyoſcyami, & ſeminis apii, ſingulorum drach.duas gra. quindecim ſemis, caryophylli, ſtyracis,opii,ſingulorũ drach.ſemis,paſtillorum è croco & diocri vocati,ſingulorum drach. duo-
H decim,myrrhæ,aniſi, ſingulorũ drachmas quindecim. Trita fermenteſcant cum melle Attico, & fingito paſtillos,datóque.

Cap. XLVII.

PASTILLVS diarhodôn admodum probatus.

rosarum viridium drachmas tres,ſpodii drach.duas,ſan A
tali rubei drach.[illegible] gran.vii.ſantali albi dr.vnā gra.
xii.croci ſcrup.duo,gr.xx.caphuræ gr.xii.Trita fermē-
teſcant cum ſtillatitio roſarum liquore, & formatis pa-
ſtillis vtere.

Cap. XLVIII.

PASTILLVS [a]Diaiôn,hoc eſt è violis nominatus.Seminis papaueris drach.duas ſcrup.vnum,rhei barbari ſcrup. quinque,[illegible] plantaginis minoris drach. vnam,balſami ſcrup.vnum.Trita ſubigantur cum ſtillatitio roſarum liquore,& formatos paſtillos exhibeto.

a Diaiôn]In Nicolaï codice Græco,vt Latinis etiā,corruptè admodum legitur,ὁ διαξὴς pro ὁ διὰ ἴων,hoc eſt è violis:Sic enim apud Actuarium rectè quidem legi conſtat. Vel hæ duæ dictiones de violis non ſunt integrè prolatæ.Nam in Latinis codicibus nonnullis legitur diaui, conciſè pro de violis. B

Cap. XLIX.

PASTILLVS [a]Diocres,probatus valde.Amomi drachmam vnā,cinamomi,folii,myrrhæ,caſiæ ligneæ, ſingulorum drachmam ſemis,ſpicæ ſcrupulum vnum, opobalſami,coſti,iunci odorati floris, calami odorati, xylobalſami,aſari,phu, ſingulorum gran. quindecim, maſtiches,fœniculi,ſingulorum grana ſex, [b] tamaricis C grana octo.Trita madefiant cum vino aſcalonite,& fingantur paſtilli, ſiccentur cum fumo ſtyracis, & dentur.

a Diocres] Manuſcriptus codex legit διόκρης, vt etiam Latinus. Conſtat autem barbaram eſſe dictionem. b Tamaricis]In codice manuſcripto perperam μύριγδος pro μυρίκης legitur. Eam enim genuinam eſſe lectionem,è Latinis etiam codicibus abundè patet.

Cap. L.

PASTILLVS è croco.✱*Deficit*.Croci drach. tres, roſarum,ammeos,myrrhæ, ſingulorum drachmam vnam ſemis,ligni aloes ſcrup.duos. Trita fermenteſcant cum ſtillatitio roſarum liquore,& formētur paſtilli:qui D vt probati exhibeantur.

Cap. LI

PASTILLVS ſquilliticus,mirabilis valde.Squillā extrinſecus fermento oblitam aſſato bene in clibano. Adiice illi farinam eruinam & rurſus ſimul cōtundito, dein fermentato cum bono vino:& vbi exceperis, formato paſtillos,& dato.

Cap. LII.

PASTILLVS ſpodios cognominatus. Spodii drachmas quatuor,roſarum drach.ſeptem,ſeminis portulacæ,ſucci glycyrrhizæ,ſingulorum drachmas duas. E Trita fermenteſcant cum ſucco ſeminis lini:& exiccati in vſum referantur.

Cap. LIII.

PASTILLVS è vipera.Alii dicunt quòd conficiatur ex alia fera,quā Itali Tirum vocant.Accipe tirum ſiue viperam quamcunque inueneris,& amputatis à capite ac cauda ternis digitis,deinde quod medium eſt arripe,cutéque detracta,& interaneis omnibus abiectis, reliquum corpus ablutum & probè repurgatum in ollam F cum aqua coniice,& coquito bene: poſtea eximito, & probè oſſa vndiquaque purgato:carnibúſque in mortarium coniectis,& bene contuſis,admiſce illis farinæ eruinæ, aut panis vſti puri quod ſatis eſt vt fingi paſtilli queāt.vbi probè ſubacta fuerint,formato paſtillos,quibus vtere.

Cap. LIIII.

PASTILLVS è corallio admodum bonus. Corallii rubei,cinamomi,amomi,papaueris,myrrhæ, ſingul. G drachmas quatuor, floris iunci odorati, croci ſingulorum drach. duas, calami odorati, xylobalſami, caſiæ ligneæ,maſtiches,polii,folii,aut phu,aſari, perdicii herbæ per quam inficiunt veras [a]lanas, ſingulorum drach. vnam.Trita fermenteſcant cum droſato aut vino ſufficienti,& formentur paſtilli,quorum ſinguli pendeant hexagium vnum.præbeto ad vſum.

a Lanas]Manuſcriptus codex legit χήρια falſò pro ἔρια.Lanas autem perdicio infici,Plinius teſtatur.

Cap. LV.

PASTILLVS è lacca,ad iecinoroſos,lienoſos, & H ſtomachicos à calore factos, probatus. Laccæ qua tingunt fullones,roſarum,ſpodii,abſinthii,ſacchari, ſucci eupatorii,ſingulorum drach.tres, rhei barbari drachm. quatuor,floris iunci odorati drach.duas. Trita fermenteſcant cum ſucco fœniculi aut intybi, & fingantur paſtilli dentúrque cum ſucco malorum Punicorum.

Cap. LVI.

PASTILLVS ex rheo barbaro, ad hypochōdriacos,materia refertos,iecinoroſos,lienoſos,ſtomachúmque imbecillum habentes roborat.Roſarum, abſinthii, rhei barbari,ſingulorum drachmas tres, ſpodii, ſpicæ, floris iunci odorati,laccæ,eupatorii ſucci, ſingulorum drachmam vnam,ſantali citrini,croci,xylocaſiæ,tragacanthæ,maſtiches,ſingulorum ſcrupulos duos.Trita fermenteſcant cum ſucco fœniculi,& fingātur paſtilli qui exhibeantur cum decocto fœniculi.

Cap. LVII.

PASTILLVS ex aniſo ad iecinoroſos, lienoſos, ſtomachicos & inflatos. Aniſi,roſarum,fœniculi,ſing. drach.ſeptem,rhei barbari drach.vnam,ſucci glycyrrhizæ,floris iunci odorati,laccæ,maſtiches,ſpicæ, eupatorii,ſingulorum drach.tres,xylocaſiæ,aſari,abſinthii,ſpodii,ſingulorum drachmas duas. Trita fermenteſcant cū ſucco rutæ,& fingantur paſtilli qui cum decocto fœniculi ſufficienti præbeantur.

Cap. LVIII.

PASTILLVS ex abſinthio ad eos quibus refrigeratus eſt ſtomachus,iecinoroſos,ſtomachicos, & habentes tumorem in iecore:valde bonus.Abſinthii, fœniculi,aniſi,roſarum,amygdalarum amararum,ſingulorum drachmas tres,aſari,ſpicæ, floris iunci odorati, apii, ſingulorum drach.duas,rhei barbari,ſucci eupatorii, ſing. drach.vnam.Trita fermenteſcant cum ſucco intybi,& formentur paſtilli qui pro viribus exhibeantur.

Cap. LIX.

PASTILLVS ex eupatorio,ad iecinoroſos,lienoſos,ſtomachicos & eos qui malum corporis incurrent. Abſinthii,floris iunci odorati,ſucci eupatorii,roſarum, fœniculi,maſtiches,ſingulorum drachmas tres,rhei barbari,aniſi,tragacanthæ,ſantali citrini,ſpodii, ſingulorū drach.vnam ſemis.Trita fermenteſcant cum ſucco intybi,& formentur paſtilli quorum ſinguli pendeant hex. vnum. Dentur cum decocto intybi aut droſato acido, qui oxoſacchar nominatur, aut acido Punicorū ſucco.

Cap. LX.

PASTILLVS diarhodôn, ad iecinoroſos & ſtomachicos præter opinionem faciens. Roſarum drach. decem,glycyrrhizæ drach.ſex,floris iunci odorati, ſpicæ,fœniculi,ſpodii,tragacanthæ,ſingulorum drachmas duas.Trita fermenteſcant cum ſucco intybi, fingantur paſtilli, quorum ſinguli drachmam vnam adæquent. Præbeantur cum ſucco Punicorum.

Cap. LXI.

PASTILLVS è ſpodio ad calorem iecoris, & febres acutas,atque ardentes mirabilis. Roſarum drach. tres,ſpodii,ſeminis portulacæ,ſucci glycyrrhizæ, ſing. drachmas duas,tragacanthæ,amyli, ſingulorum drach. vnam,ſacchari drach.quatuor. Trita fermenteſcant cū ſucco pſyllii,& fingantur paſtilli qui cum ſucco pſyllii præbeantur.

Cap. LXII.

PASTILLI è caphura ad calorem iecoris. Roſarum,gummi Arabici,tragacanthæ,ſpodii, ſingul. drachmas quatuor,ſeminum cucumerum, ſeminis portulacæ,glycyrrhizæ,ſingulorum drach.octo, croci drach. duas,amyli drach.tres,caphuræ drach.ſemis. Trita fermenteſcant cum ſucco pſyllii, & formentur paſtilli de quibus detur quantum volueris.

Cap. LXIII.

PASTILLVS è tribus ſantalis,ad iecinoris calorem, immodicam ſitim,linguæ ariditatem,& febres ardentes.Roſarum, ſpodii, ſacchari, ſingulorum drach. quatuor,triū ſantalorum,ſeminis portulacæ, ſucci glycyrrhizæ,ſeminis peponis & cucumeris,caphuræ, tragacanthæ,ſingulorum drachmam ſemis. Fermenteſcant cū ſucco pſyllii,aut mali Punici,& fingātur paſtilli.præbeantur cum pondere thuris,aut ſucco dulcis calami.

Cap.

Cap. LXIIII.

PASTILLVS è berberis, hoc eſt oxyacantha Ægyptia. Berberis, ſpodii, ſucci glycyrrhizæ, ſeminis portulacæ, ſingul. drach. tres, roſarum drach. ſex, ſpicæ, amyli, tragacanthæ, ſingulorum drachmam vnam, ſeminis anguriæ drachmam vnam ſemis, caphuræ drachmam ſemis. Trita fermenteſcant cum aqua, fingantúrque paſtilli, qui dentur.

Cap. LXV.

PASTILLVS è berberis, hoc eſt oxyacantha. Succi berberis drach. vnam, ſucci intybi, ſeminis intybi, anguriæ & portulacæ, ſingulorum drach. tres, roſarum drach. duas, rhei barbari drach. vnam, ſenæ, ſpicæ, ſingulorum drachmam ſemis. Trita fermenteſcant cum aqua, formentúrque paſtilli pondere hexagii vnius, & præbeantur.

Cap. LXVI.

PASTILLVS ex eupatorio, ad iecinoroſos, lie noſos, ſtomachicos, & hypochondria ſublata murmurãtia. Spicæ, eupatorii ſucci, ſeminis fœniculi, aniſi, ſucci abſinthii, ſingulorum drach. duas, rhei barbari drach. vnam, ſantali citrini, croci, xylocaſiæ, maſtiches, ſing. ſcrupul. duos, ſpodii drach. vnam. Trita fermenteſcant cum ſucco fœniculi ſufficienti, & formetur paſtilli. Detur vnus: eſt enim laudatus, & probatus.

Cap. LXVII.

PASTILLVS è ſena, ad lienoſos, iecinoroſos, & melancholicos admodum bonus. Aſari, ſenæ, ſpicæ, ſing. ſtag. vnum ſemis, rhei barbari ſtag. ſemis, ſeminis portulacæ, roſarum, cinamomi, ſing. drach. tres, ſeminis lactucæ, intybi, agni, cyperi, ſing. hexag. duo gran. quatuor. Trita fermenteſcant cum ſucco fœniculi, formentur paſtilli, deturque vnus.

Cap. LXVIII.

PASTILLVS Criogenes, ad grandines in oculis valde bonus. Ariſtolochiæ rotundæ, ſquamæ æris vſti, æruginis, aluminis ſciſſilis & rotundi, zingiberis, ſucci herbæ verbenacæ rectæ, ſingulorum drachmã vnam ſcrup. duos grana quinque. Trita fermenteſcant cum aceto, formentur paſtilli, & dentur.

Cap. LXIX.

PASTILLVS ad ozænas, admodum probatus. Cadmiæ ter vſtæ, & vino reſtinctæ, molybdenæ, plumbi vſti, lithargyri, ſpicæ nardi, thuris maſculi, foliorum cypariſſi, ſabinæ, gallarum, lycii Indici, gummi, ſing. drachmas quatuor, ceruſſæ, [a] glaucii, nitri aut rubricæ, folii, balauſtiorum, floris iunci odorati, acaciæ, aloes flauæ, ſing. drach. ſemis, foliorum & florum roſarum, ſing. ſcrup. ſex. Trita fermenteſcant cum aceto, & fingantur paſtilli, qui diſſoluti cum vino præbeantur.

a Glaucii] In manuſcripto codice legitur γραυκίυ pro γλαυκίυ.

Cap. LXX.

PASTILLVS ad cardiacos, animo deficientes, reſolutos, & eos qui craſſos humores in ſuperiore ventre aceruant, animi defectionem inducentes, & ad ſanguinis fruſtrationem. Coralli drach. vnam, maſtiches hexag. vnum, ambaris drach. ſemis, ſpicæ, ligni aloes, caryophylli, cinamomi, gallæ moſchatæ, aliptæ moſchatæ, nucis moſchatæ, cubebæ, cardamomi exigui & magni, caryophylli magni, ſerici vſti, ſeminis ocimi, ſingulorum hexag. vnum. Oſſa cordis ceruini quatuor, florum borraginis & roſmarini, foliorum citri, aut citreæ foliorum, ſing. hexag. vnum, ramenti oſſis elephantis, oſſis naris purpuræ, margaritarum, ſingulorum hexag. ſemis, ſapphiri drachmã ſemis, lapidis Armenii, lapidis lazuli, ſingulorum drachmam vnam, moſchi ſiliquas duas ſemis, berberis hexagium vnum, auri puri hexag. ſemis. Trita fermentato cum ſucco borraginis & bugloſſi, fingitóque paſtillos pondere drachmæ vnius. Vſu poſcente dato quantum lubet manè ieiuno cum vino veteri ſufficiente.

Cap. LXXI.

PASTILLVS è moſcho, ad ſyncopen cordis, & animi defectionem, ſanguiniſque fruſtrationem, craſſos
A item humores in ſuperiore ventre abundantes, & inducentes animi defectionem. Maſtiches, ſpicæ, ligni aloes, cinamomi, caryophylli, gallæ moſchatæ, nucis moſchatæ, cubebæ, cardamomi parui & magni, corticis citrii carnis, ſing. hexag. vnum, moſchi ſiliq. duas ſemis, oſſa cordis ceruini tria, berberis hexag. S. Trita fermenteſcant cum vino, & formato paſtillos, dato manè ieiuno cum vino bono ſufficiente.

Cap. LXXII.

PASTILLVS ad eos qui morbo comitiali capti
B ſunt, Archigenis. Impetiginis equi quæ iuxta genua habetur drachm. duodecim, caſtorei, galbani, ſingulorum drach. ſex, ſerpylli drach. quatuor. Hæc probè læuigata fermenteſcant cum aceto, & fingantur paſtilli triobolares. detur vnus cum oxymelitis cyathis duobus, diebus quadraginta per interualla.

Cap. LXXIII.

PASTILLVS Archigenis, ad eos qui morbo comitiali laborant, & per circuitus conuelluntur, aut ilei dolore moleſtantur, aut capitis dolore affliguntur. Ca
C ſtorei, abrotoni, panacis radicis, pyrethri, croci, ſingulorum drachmas octo, rutæ ſylueſtris ſeminis, myrrhæ, piperis communis, ſingulorum drachmas quatuor. Bene trita fermenteſcant cum aceto ſquillitico, fingantúrque paſtilli pondere drachmæ vnius. Detur vnus febre vacãtibus cum aceto ſquillitico: febricitãtibus autem, in remiſſione, aut interuallis, cum mulſa tribus diebus. dein tres intermittens dies, iterum tribus diebus dato. pòſt tres intermittens dies, dato aliis tribus diebus. & vniuerſæ exhibitiones ſimul ſint nouem. Hoc facit etiam ad ar
D thriticos, ducit menſes mulieribus in neceſſitate.

Cap. LXXIIII.

PASTILLVS ad æſtiuas vſtiones, vniuerſum corpus odoratum faciens. Caſiæ, iridis, myrrhæ, aluminis boni, ſingulorum vnciam ſemis. Trita fermenteſcãt cum vino odorato, & formentur paſtilli, qui dentur vſu poſtulante.

Cap. LXXV.

PASTILLVS capniſtos à fumo dictus, ad tuſ
E ſientes, & nonniſi recta ceruice ſpirantes, valde probatus. Abrotoni, ſandarachæ, ſinapi, cardamomi, ſingulorum vnciam ſemis. Trita fermenteſcant cum aqua, & finge paſtillos, vſuque exigente ſuper carbones ponito, & ſuffito per infundibulum, vt æger fumum per os excipiat.

Cap. LXXVI.

PASTILLVS ad tuſſientes, & nonniſi recta ceruice ſpirantes ſuffumigabilis, ſimilis. Arſenici, aluminis ſciſſilis, [a] ſabinæ, hordei, aut farinæ hordei, radicis
F chamædryos, corii vitis, maſtiches, chamæleuces, hoc eſt vngulæ caballinæ lingua Italica dictæ, coſti, lutei ouorum, ſing. vnc. vnam. Trita fermenteſcant cum luteis ouorum, formentúrque paſtilli, quibus ſuffito ieiunum & dormiturum.

a Sabinæ] Manuſcriptus codex legit σφαίτιον, fortè pro βράτυος.

Cap. LXXVII.

PASTILLVS ex electro ſeu ſuccino, probatus. Fœnigræci, iridis Illyricæ, maſtiches, electri, croci, ſing. drach. tres, opii drach. ſex, aliàs drach. duodecim. Conte
G rantur, & fingantur paſtilli ad vſum.

Cap. LXXVIII.

PASTILLVS Doſithei, ad excreantes ſanguinẽ & tuſſientes laudatus. Ramorum rubi tenerrimorũ, radicis ſymphyti, fructus ſpinæ Ægyptiæ, ſucci hypociſthidis, lycii, opii, thuris, [a] rhei barbari, terræ aſteris, ſingulorum vnciam vnam, rhois culinarii vnc. vnam S. roſarum aridarum vnc. duas, myrti baccarum vnc. duas ſemis, croci, Lemnii ſigilli, corticis maceris, ſingul. vnc. ſemis drachmam vnam. Trita fermenteſcant cum ſucco
H arnogloſſi, aut vino [b] paſſo, finganturque paſtilli, qui præbeantur cum decocto ſymphyti, aut polygoni, aut arnogloſſi.

a Rhei barbari] Aetius habet ῥᾶ ποντικοῦ. Vnde ſatis conſtat, Nicolaum etiam non iam rha Ponticum, & rha barbarum hodie vſ-

catum, inter ſe con[illegible] [illegible]ihil mirum ſit noſtræ ætatis medicos idem etiam facere[illegible] [illegible]lo] In codice Nicolai eſt ἀπαθίτου ſcriptum: in Aetio a[illegible] [illegible] pro πατητοῦ. Eſt autem πατητὸν, hoc eſt paſſum, quod vuis [illegible] [illegible] à ſole aduſtis, aut ſponte defluit, aut exprimitur.

Ca[illegible] LXXIX.

PASTIL[illegible] [illegible]d excreantes ſanguinem, quo crebrò vtor, bene [illegible] Terræ aſteris vnc. vnam ſemis, amyli recen[illegible] [illegible]uas ſemis, tragacanthæ vnc. ſemis drachmam [illegible]n, gummi vnciam vnam ſemis, glutinis piſcium vnciam ſemis. Ichthyocollam more eorum qui arcus faciunt diſſoluito, macerando hanc tribus diebus in aceto acerrimo, repurgandóque & membranoſum quod in ea eſt auferendo. quarta verò die exemptam paulatim in mortario contundito, & exquiſitiſſimè læuigato: ad læuigandum enim contumax eſt. Vbi autem exquiſitè læuigaueris, conijce in acetum, ac in æreo aut ferreo aliquo vaſe coquito ad calidum cinerem, & crebrò iuſto tempore agitato donec craſſiſſima euadat. dein coniectam in mortarium plurimùm læuigato. Poſtea in promptu ſint ſingulæ prædictæ ſpecies, ſeorſim contuſæ & accuratè cribratæ: potiſſimùm verò tragacantham [a] in mortarium ad diſſolutam ichthyocollam inſperge, & exquiſitè vnita excipe [b] lancibus vitreis ſolidis, & exſiccato formando paſtillos mediocres. moram aliquam dum formantur requirunt. Exhibetur paſtillus vnus cum poſca, magna fiducia.

a In mortarium, &c.] In codice Nicolai legitur ἐν τῇ διαλυθείσῃ ſimpliciter: quum ex Aetio potiùs ſit ſcribendũ ἐν τῇ θυίᾳ τῇ διαλυθείσῃ. b Lancibus vitreis] Manuſcriptus codex habet ἐν πίναξιν ἢ ἐν ἤλοις ςερεοῖς, falsò admodum, pro πίναξιν ὑελίνοις ςερεοῖς.

Cap. LXXX.

PASTILLVS è ſemine lini, ad eos qui abſceſſu laborant, tuſſientes & ſuppuratos. Farinæ ſeminis lini, vuarum exemptis vinaceis, ſing. lib. ſemis, pinearum, amygdalarum amararum & dulcium, ſing. vnc. tres, auellanarum, terebinthinæ, iridis rubeæ, ſing. vnc. ſemis, myrrhæ, croci, thuris maſculi, ſing. hexag. vnum ſemis. Hæc in mortario bene tuſa cum lacte aſinino fermenteſcant, & digerantur in paſtillos ad vſum, qui madefiant cum droſato chamæleuces, aut ex iride: ac præbeantur cum aqua calida. Si verò non madefeceris cum droſato, in modum eligmatis dato ieiuno manè & veſperi pondere cochlearii vnius. Aut quod paſtillo ſumptum eſt terito, madefacitóque cum droſato chamæleuces, & factis hypoglottiis, præbeto vt ſub lingua retineat æger.

Cap. LXXXI.

PASTILLVS ad ſuppuratos, abſceſſu laborantes & tuſſientes, probatus vt prædictus. Cardamomi vncias quatuor, ſagapeni, myrrhæ, ſingulorum vnc. duas, opii, caſtorei, ſingulorum vnc. vnam, piperis vnc. ſemis. Trita fermenteſcant cum aqua ſufficienti, formenturque paſtilli [a] quorum ſinguli pendeant obolos duos. Præbeatur vnus cum aqua calida.

a Quorum ſinguli, &c.] In manuſcripto codice perperam ſcribitur ἀναβολῶν β´ pro ἀνὰ ὀβολῶν β´.

Cap. LXXXII.

PASTILLVS ad eos qui abſceſſu laborant, tuſſientes & ſuppuratos, citò pus faciens expuere, admodum laudatus. Terebinthinæ, ſtyracis, ſing. drachmas quatuor, myrrhæ drach. duas ſemis, croci, iridis, galbani, ſing. drach. duas, ſeminis hyoſcyami, corticis mandragoræ, eryſimi torrefacti, opopanacis, ſingulorum drachm. vnam, piperis communis, aphronitri, ſingul. drachmã S. Trita fermenteſcant cum vino paſſo bono, fingantur paſtilli obolos duos pendẽtes: quorum vnus detur cum melicrati cyathis duobus aut tribus.

Cap. LXXXIII.

PASTILLVS ad ſuppuratos & tabidos. Seminis cucumeris ſylueſtris excorticati (aliqui pro ſylueſtris, ſatiuæ cucumeris ſemen iniiciunt) duplam partem vnc. quatuor, amygdalarum excorticatarum vnc. duas, ſeminis lini, ſeminis papaueris albi, ſing. vnc. vnam. Trita fermenteſcant cum decocto tragacanthæ, fingantur paſtilli, qui dentur pro viribus, iis quidem vnc. vna: aliis verò

A oboli duo. Vacantibus febre cum vino dulci: febricitantibus autem, cum decocto myrtorum.

Cap. LXXXIIII.

PASTILLVS amarus nominatus. Seminis apii, aniſi, ſingulorum vnciam vnam ſemis, abſinthii, gummi, ſingulorum vnciam vnam, myrrhæ, piperis cõmunis, opii, caſtorei, cinamomi, ſingulorum vnciã ſemis. Trita fermenteſcant cum aqua ſufficienti, & fingantur paſtilli. Præbeatur perfectis põdus vnciæ vnius: B Galenus verò citra myrrham conſueuit hoc medicamentum conficere, propter eius vim medicamẽtoſam, pro ea admiſcens piperis communis vnciam ſemis. Datur igitur ſtomaticis cum vini diluti cyathis tribus, cholericis cum frigida aqua. Iis verò qui cibum vomunt, ſiquidem laborans ſitibundus fuerit, & ſenſus caloris in ore ventriculi apparuerit, frigidæque potioni per ſanitatem aſſueuerit, cum aqua frigida præbetur ſimiliter: ſi minus, cum calida: cœliacis autẽ & dyſentericis, cum decocto myrtorum: lienoſis cum oxymelitis calidi cya- C this tribus.

Cap. LXXXV.

PASTILLVS Aſclepiadis valde probatus ad imbecillitatẽ ventriculi, & eos qui acidum ructant. Nominatur autem anicetus aſter. Medicamentum accommodatum, dolorem leniens, ſomnum inducens, multi vſus. Morbos ſtomachi ſanat mirabiliter, & acidos ructus, concoctioniſque imbecillitatem curat. Cruciatus iuxta vmbilicum & inteſtina, vertigines, inflationeſque ſanat. Facit ad capitis dolores, potus, extrinſecúſque D fronti illitus, aceto dilutus. Auxiliatur doloribus aurium, cum ſucco perdicii diſſolutus. Et ad [a] oculorum dolores, læuigatus, & cum galbano exceptus, aut liquore ficus ſincipiti impoſitus. In lippientibus valet cum vino dulci in lana impoſitus. His quibus tonſillæ laborant, datur cum vino tepido gargarizandus, aut cum mulſa. Ad omnem ſanguinis eruptionem, cum vino myrtite diſſolutus. Facit ad veteres tuſſes, & deſtillationes, atque ad recentes affectus cum vino Scibelite aut E Therao dilutus. Confert ſuppuratis, tabidis, diſſolutus decocto marrubii. Prodeſt dyſentericis, cholericis, cum ſucco rutæ diſſolutus. Facit ad omnem plagam herpetis cum rutæ decocto potus. Soluit etiam acceſſiones per circuitum factas, potus duabus ante inuaſionem horis cum vini diluti cyathis tribus. Ducit etiam certò mulieribus menſes, cum decocto artemiſiæ potus. Facit ad veſicæ affectus mulſo diſſolutus ſimiliter. Præfocatione vteri laborantibus auxiliatur potus. Pari ratione podagricis, arthriticis, cum decocto gentianæ diſſolutus & potus confert. Lemnii ſigilli, caſtorei, myrrhæ, ſpi- F cæ nardi, caſiæ, corticis mandragoræ, ſing. vnc. I. croci, opii, ſing. vnc. I. S. ſeminis dauci, ſtyracis, aniſi, ſeſelis, ſeminis hyoſcyami, ſingulorum vncias duas. Myrrham, ſtyracem, & opium vino odorato diſſolue, reliqua tuſa & cribrata inſpergito, & omnibus ſimul vnitis formato paſtillos ciceris magnitudine, exſiccatiſque in vmbra vtere vt probatis.

a Oculorum dolores] Græcus codex legit non rectè ὠταλγίας pro ὀφθαλμίας.

Cap. LXXXVI.

PASTILLVS Aſteris, ad cœliacos probatus. G Croci, opii, caſtorei, ſpicæ nardi, caſiæ, myrrhæ, Lemnii ſigilli, corticis mandragoræ, ſingulorum drachm. duas, ſeminis dauci & apii, aniſi, ſeſelis, hyoſcyami ſeminis, ſtyracis, ſing. drach. quatuor. Trita fermenteſcant cum vino, & fingantur paſtilli ad vſum.

Cap. LXXXVII.

PASTILLVS ad colicos, ex calamintha. Cyperi, myrrhæ, aniſi, dictamni, petroſelini, piperis communis, ſingulorum vnciam ſemis, ſpicæ nardi, ammoniaci, calaminthæ, ſingulorum drachmas quatuor, caſiæ, ſtyracis, ſingulorum vncias quinque. Trita fermenteſcant H cum aqua, & formentur paſtilli nucis Ponticæ magnitudine. Exſiccentur in vmbra, & non febricitantibus detur vnus cum condito: febricitantibus autem, cum mulſa.

Cap. LXXXVIII.

PASTILLVS colicus, concoctionem iuuans. Cumini, rutæ, oui, ſing. drach. ſemis, myrrhæ, caſtorei, ſing. drachmam vnam. Trita fermenteſcant cum vino, formentur paſtilli, & dentur.

Cap. LXXXIX.

PASTILLVS infuſilis[a] nomine vacans. Ouorum drach. quatuor, ſeminis apii drach. ſex, caſtorei drachm. quatuor, ſpicæ nardi drach. duas, myrrhæ gran. quindecim, aluminis ſciſſilis drach. tres. Terito & formato paſtillos. Vſu poſtulante accipe de iis drach. duas diſſolutas in vino & oleo rutaceo, & iniice tepidũ vt probatũ.

a Nomine vacans] Manuſcriptus codex falſò ἀνόμοιος legit pro ἄμοιος ſimpliciter, vel ἀνώνυμος.

Cap. XC.

PASTILLVS infuſilis nominatus, ad dyſentericos & cœliacos valde laudatus. Acaciæ, aluminis ſciſſi Alexãdrini, gallarum, opii, ſingul. vnc. ſemis. Trita fermenteſcant cum vino aminæo, & fingantur paſtilli. Cõiiciantur in enema, pro viribus.

Cap. XCI.

PASTILLVS infuſilis, ad dyſentericos, cœliacos, admodum mirificus & probatus. Succi hypociſthidis, opii, ſandarachæ, arſenici, ſquamæ æris, calcis, aluminis ſciſſi, æris vſti, lycii, omphacii, miſyos, rhois Syriaci, roſarum aridarum, croci, ſingul. drach. ſemis, chartæ vſtæ drach. vnam. Trita fermenteſcant cum aqua, & fingantur paſtilli, ac dentur.

Cap. XCII.

PASTILLVS ex ſpina Ægyptia, ad dyſentericos & cœliacos probatus. Spinæ Ægyptiæ, rhois, thuris maſculi, acaciæ, aluminis ſciſſi, ſucci hypociſthidis, gallarum, Lemnii[a] ſigilli, corallii, ſymphyti, Samii aſteris, aloes flauæ, ladani, ſing. vnc. vnam. Trita fermenteſcant cum vino odorato, & fingantur paſtilli, ac dentur.

a Sigilli] In codice Nicolai deprauatè χιστῆς pro σφραγῖδος legitur.

Cap. XCIII.

PASTILLVS trigonus appellatus. Seminis apii vnc. vnam, hyoſcyami, opii, aniſi, ſingulorum vnciã S. Trita fermenteſcant cum aqua pluuiali, & formentur paſtilli, præbeantúrque.

Cap. XCIIII.

PASTILLVS ad dyſentericos, & cœliacos. Rhois culinarii, piperis communis, ſingul. vnc. duas, myrrhæ, croci, acaciæ, corticis loti, ramenti, ammeos, ſing. vnciã vnam, ſpicæ nardi, lycii, ſucci gallarum, opii, aniſi, aloes flauæ, ſing. vnc. S. Trita fermenteſcant cum ſucco rubi, fingantur paſtilli, & detur dormituris triobolus cum aqua: febricitantibus verò, cum frigida.

Cap. XCV.

PASTILLVS ad dyſentericos & cœliacos admodum probatus. Aniſi, apii ſeminum, ammeos, ſucci hypociſthidis, balauſtiorum, ſeminis hyoſcyami albi, ſing. vnc. quatuor. Trita fermentato cum vino, fingitóque paſtillos, & præbeto. Perfectum pondus vnciã vna cum aquæ calidæ cyathis decem.

Cap. XCVI.

PASTILLVS Oribaſii, valde bonus. Opii, croci, lycii, acaciæ, rhois, thuris, gallarum, hypociſthidis, ſidiorum, aloes, myrrhæ, ſing. vnc. vnam. Trita fermenteſcant cum ſucco hypociſthidis, fingantúrque paſtilli, qui dentur cum aqua pluuiali.

Cap. XCVII.

PASTILLVS infuſilis ad dyſentericos, nominatus Nymphodoti, ad [a]depaſcentia omnibus præſtatior, quemadmodum experti ſumus (ait Archigenes) compoſitus quidem, vt Fauſtinus: diſſonans autem in arſenici apponderatione, opere autem longè efficacior eo apparet. Chartæ vſtæ ſcrup. ſeptem ſemis, arſenici ſcr. duos, [b]calcis viuæ ſcrup. duos ſemis, ſandarachæ ſcrup. vnum ſemis, vini auſteri[c] ſcrup. S. quartam partem. Coquito vinum ſolum quoad [d]tertia pars remaneat. dein arida læuigato in mortario, & ſubigito ad conſiſtentiã,

A fingitóque paſtillos pondere vn[illegible]rum duarum, aut vnciæ vnius & ſemis, aut vnciæ vni[illegible] pro ægri viribus. Infunduntur cum vino & aqu[a] pluuiali. Sint autem aquæ incocta, rhus Syriaca, lenticula, roſæ rubeæ aridæ, oriza & ruta. Vinum verò coctum ſit cum myrtorum nigrorum ſummitatibus & fruc[illegible] vtrorumque humor ſit menſura cotylæ vni[illegible]hoc confectum & ſubactum iniice vt valde mirifice [illegible] probatum.

a Ad depaſcentia, &c.] Hic locus [illegible] manuſcripto codice totus deprauatus eſt. Ita enim illic legitur [illegible] τὰ νεμόμενα πάντα ποιῶν ἄμεινον, ὡς πεῖραν ἐγνωκέναι ἐξ αὐτοῦ, φησὶν [illegible]γένης. συγκειμένου μὲν ὡς B φαύστινον, διαφωνῶν δὲ, &c. quum ita potius ſcribendum erat: πρὸς τὰ νεμόμενα πάντων ἄμεινον ποιῶν, ὡς πεπειράμεθα (φησὶν ἀρχιγένης) συγκείμενος μὲν ὡς φαυστῖνος, &c. b Calcis viuæ] Codex Nicolai habet τιτάνεως: Aetius verò ἀσβέστου. c Scrupulum ſemis] Haud dubiè hoc pondus deprauatum eſt, quod ſequentia etiam monſtrant, & in Aetio diſertè exprimuntur ſextarii tres. d Tertia pars] In Nicolai codice falſò legitur ὁ τόπος pro τὸ τρίτον.

Cap. XCVIII.

PASTILLVS fuſilis ad dyſentericos, cuius multam habemus experientiam. Eſt enim mirabilis ad depaſcentia vlcera, vt non ſolùm ad dyſentericos, C verumetiam ad gingiuas putreſcentes, & omnes nomas conferat. Calcis, arſenici, chartæ vſtæ, ſquamæ æris, ſingulorum hexag. quatuor. Trita ſubigito cum ſucco ramorũ oliuæ, aut ſucco orizæ. Fit autem ſuccus hoc modo: Accipe ramulos oleæ, tuſos coniice in aquam ſufficiẽtem: & donec quater efferbuerit, coquito, & expreſſo inde ſucco vtere.

Cap. XCIX.

PASTILLI inſignes, Fauſtini nominati. Et primi quidem confectio eſt eiuſmodi, valétque ad dyſentericos & cœliacos. D Chartæ combuſtæ drach. ſeptem ſemis, calcis viuæ drach. ſex quartam partem, arſenici dr. tres, ſandarachæ drach. vnam ſemis. Trita fermenteſcãt cum lenticula & decocto myrtorum quantum ſufficit. Alterius paſtilli Fauſtini confectio hæc eſt: Calcis viuæ drach. duas ſemis, ſandarachæ, drach. vnam ſemis, arſenici drach. duas, [a]chartæ vſtæ drach. ſeptem ſemis. Trita fermenteſcant cum decocto myrtorum, fingito paſtillos ad vſum.

E a Chartæ] Manuſcriptus codex ſimpliciter legit κεκαυμένου, quum adiiciendum fuiſſet χάρτου.

Cap. C.

PASTILLVS Fauſtinus nominatus, in Alexandria confectus. Arſenici, ſandarachæ, ſingulorum drachmas duas, calcis drach. ſeptem, acaciæ drach. ſex. Trita ſubigantur cum vino, & formentur paſtilli, qui excepti iniiciantur.

Cap. CI.

PASTILLVS Philadelphos cognominatus, ad F dyſentericos, & ſanguinis eruptiones, omnéſq; nomas. Sandarachæ, arſenici, ſingulorum vnciam vnam ſemis, calcis, acaciæ, ſingulorum vncias tres. Trita excipiantur cum ſucco arnogloſſi aut vino auſtero, & fingantur paſtilli pendentes vncias duas, aut vnciam vnam ſemis, aut vnciam vnam. Detur pro viribus cum vino myrtite. Heras autem hoc modo ipſum compoſuit: Arſenici vncias quatuor, acaciæ & calcis viuæ, ſing. vncias duas. Trita confice, & formato paſtillos, quos vſu exigente G præbeto.

Cap. CII.

PASTILLVS ad dyſentericos plurimùm expertus, vt confeſtim aluum ſiſtat. Bituminis, arſenici, ſandarachæ, aluminis ſciſſilis, ſquamæ æris, ſingulorum vncias duas, chartæ combuſtæ vnc. quinque, calcis viuæ vnc. quatuor, ſucci hypociſthidis, balauſtiorum, ſingul. vnc. vnam ſemis, opii vnc. vnam. Trita fermenteſcant cum vino myrtite, & fingantur paſtilli. Dentur vt prædiximus in paſtillo Nymphodoti.

Cap. CIII.

H PASTILLVS infuſilis è [a]ſubere, Andromachi, præter opinionem conferens. Gallarum, chartæ vſtæ, [b]ſuberis ex vaſe vini veteris accepti & vſti, panis vſti, ſingul. vnc. ſeptem ſemis, arſenici vnc. tres, ſandarachæ vnc. quinque, calcis viuæ, lithargyri, ſingul. vnc. vnam

ſemis,acaciæ, [illegible] ſingulorum vncias duas ſemis,fæ A
cis vini vſtæ v[illegible] duas. Excipiantur vino adſtringen-
te,& formen[illegible] paſtilli pondere vnciarum duarum, aut
vnciæ vnius & ſemunciæ, aut vnciæ vnius : & iniician-
tur, principiò [illegible] ſucco arnogloſſi , aut polygoni, aut
perdicii,aut rh[illegible] Syriſci, aut myrti : ſi verò nihil ho-
rum adſit, cum a[illegible] pida iniiciantur. Quòd ſi morbi
vigor ac vehem[illegible] uerit,iniiciantur cum decocto fœ
nigræci aut ſeminis lini : in inclinatione verò cum de-
cocto myrti , aut ru[illegible] n vino coctis.In pueris dato cya- B
thos duos:in mulieribus, cyathos tres:in viris perfectis,
cyathos quatuor.Et hoc pacto vtere vt probato.

a Subere] φύλλων in manuſcripto codice legitur corruptè pro φελλῶν,vt liquet ex Paulo & Aetio. b Suberis, &c.] In Græco codice manuſcripto perperam φύλλυ pro φελλῦ legitur. Et poſt παλαιῦ adiiciendum κεκαυμένυ.

Cap. CIIII.

PASTILLVS infuſilis, Aſclepiadis,dolorem mi
tigans, ſomnũ inducens, diuturnos dyſentericos febre
vacantes confeſtim iuuans. Chartæ combuſtæ vncias C
quinque, ſandarachæ, arſenici, ſquamæ æris, aluminis
ſciſſilis,omphacii,lycii, acaciæ,ſucci hypociſthidis,cal-
cis viuæ, ſingulorum vncias duas ſemis, opii,croci,ſin-
gulorum vnciam vnam.Trita fermenteſcant cum vino
myrtite, fingantur paſtilli, quorum ſinguli adæquent
vncias duas, aut vnciam vnam ſemis, aut vnciam vnã.
Iniiciantur pro ægri viribus cum vini Cretici dulcis cya
this ſex pondere perfecto.

Cap. CV.

PASTILLVS infuſilis, ad dyſentericos multæ D
experientiæ. Arſenici vnciam vnam, ſandarachæ vn-
ciam vnam ſemis,ſquamæ æris vnciam ſemis, calcis vn
cias duas, aluminis ſciſſilis vnciam vnam,chartæ com-
buſtæ vnc. duas ſemis,omphacii, acaciæ,hypociſthidis
ſucci,ſingulorum vnciam vnam, thuris vnciam ſemis,
opii vnciam vnam ſemis. Trita fermenteſcant cum vi-
no myrtite aut alio auſtero,fingantur paſtilli,& iniicia-
tur de iis pondus vnciæ vnius cum aqua pluuiali,& vi-
no myrtite. Quòd ſiquis ex dyſentericis & cœliacis
quod iniectum eſt, de hoc paſtillo non retineat, ſed E
confeſtim ipſum egerat, certò ſcias quòd non ſana-
bitur, ſed morietur quemadmodum crebrò ſumus
experti.

Cap. CVI.

PASTILLVS infuſilis,thronus Marcelli. Arſe-
nici vnciam vnam ſemis,ſandarachæ vncias duas,balau
ſtiorum vncias quinque, aluminis ſciſſilis vncias duas,
opii vnciam vnam,calcis vncias quatuor,omphacii vn-
ciam vnã, hypociſthidis ſucci vnciam vnam ſemis. Tri
ta fermenteſcant cum vino auſtero, & formentur pa- F
ſtilli,præbeantur vt Nymphodoti paſtillus.

Cap. CVII.

PASTILLVS infuſilis, Lycos nominatus,ad dyſ-
entericos mirabilis. Sandarachæ vncias tres, arſenici
libram ſemis, calcis viuæ vncias quinque, æris vſti vn-
cias decem,acaciæ vncias tres,cadmiæ, chalcitidis cru-
dæ,ſingulorum vncias ſex,rhois coriarii, ſucci hypoci-
ſthidis, ſingulorũ vnciam vnam ſemis,myrti baccarum
nigrarum recentium vncias tres,ſoreos,miſyos,ompha
cii,ſingulorum vnciam ſemis, gallarum,lycii, ſingulo- G
rum vncias quatuor.Trita ſubigantur cum vino myrti-
te,& ſucco arnogloſſi, ac fingantur paſtilli pondere vn-
ciarum duarum, aut vnciæ vnius ſemis, aut vnciæ v-
nius.Vſu exigente iniiciantur cum vino adſtringente,
ægri habita cura, quemadmodum in Nymphodoti pa-
ſtillo diximus.

Cap. CVIII.

PASTILLVS magnus, ad dyſentericos accom-
modatus,facit ad eos qui extremè laborant,& deſperati
ſunt : vtpote in quibus prodeunt carnoſæ & fæculentæ H
egeſtiones. Infunditur autem cum ſucco orizæ, cum
quo cocta ſint adeps hircinus, & myrtus. In iis qui non
continent, [a]muria oliuarum albarum præmittenda, &

poſt horæ interſtitium paſtillus infundendus, præmu-
niendo ſtomachum & caput, vt in Nymphodoti paſtil-
lo prædiximus. Poſt iniectionem foueto anum. Facit ve
rò etiam ad cruſtas in pudendis & nomas. In dyſenteri-
cis verò rectiùs facies, ſi cum cæteris quæ iã dicta ſunt,
manus laborantis faſciis circundederis longioribus, de-
ſuper ab humeris initio facto, & ad extremas vſque ma
nus ligamento protenſo : non parum enim hoc facit ad
defluxionis conſtrictionem. Balauſtiorum recẽtium,
ſidiorum,rhois coriarii,folii,ſing.vnc.vnam,iſatidis tin
ctoriæ vnc.vnam ſemis,ſpinæ Ægyptiæ vnc. vnã, hyoſ-
cyami ſeminis vnc. ſemis quartam partem,farinæ lẽti-
culæ vnc.duas,[b]ſuberis ex vaſe vini veteris accepti & v-
ſti,gallæ immaturæ non corroſæ,ſing.vnc.vnam , roſa-
rum aridarum, cum floribus ipſarum recentibus,ſing.
vnc.vnam ſemis,croci vnc.vnam, myrrhæ vnc.duas,bi
tuminis,picis aridæ,vnc.vnam ſemis,lycii,acaciæ,hypo
ciſthidis,thuris maſculi,ſing.vnc. duas, gũmi lib.ſemis,
omphacii ſucci aridi vnc.vnam,opii,amyli, ſing. vnciã
ſemis,ſolearum veterum vſtarum, [c]cornu cerui vſti,oſ-
ſiculorum oliuarum vſtorum, oſſium palmularum v-
ſtorum, fæcis vini vſtæ, ſpongiæ nouæ pice liquida &
cedria imbutæ,oſtreorum vſtorum , æris vſti, ſquamæ
æris,ſing.vnc.ſemis drach. vnam, lapidis gagatis,coral-
lii,[d]rubiginem ferri,ſing.vnc. vnam , aluminis ſciſſilis
in teſta vſti,aluminis coriarii, ſing. vnc. ſemis, arſenici
vnc.ſemis quartam partem, chalcitidis crudæ, ſandara-
chæ,gypſi eloti,calcis viuæ,ſing. vnc.ſemis drach. vnã,
rubricæ ſinopicæ hexag.duo quartam partem,atramen
ti cõmunis vnc.ſemis quartam partem , diphrygis vnc.
ſemis gran.tria,lithargyri hexag.duo quartam partem,
ochræ vnc.ſemis gran.tria,atramenti Indici hexag. duo
quartam partem,plumbi vſti vnc.ſemis drach.vnam,ce
ruſſæ vnc.ſemis gr.tria,terræ Samiæ vnc . ſemis quartã
partem,Cimoliæ,pompholygis,ſingul.vnc.ſemis.Trita
omnia bene fermenteſcant cum ſucco mãdragoræ, aut
ſucco arnogloſſi ſufficiente,fingantúrque paſtilli,&den
tur. Compoſitio quidem paſtilli vniuerſam congeriem
habet ex ſimplicibus medicamẽtis quinquagintaquin-
que,præter herbas decoctas in aqua,ad paſtilli exceptio-
nem accommodatas. Modus autem confectionis is eſt:
In mortarium Thebaicum cõiice æris ſquamam, lithar
gyrum,gypſum,calcem viuam,gagatem lapidem,coral
lium,rubiginem ferri, oſtrea etiam tuſa & cribrata pro-
bè:arida validè læuigentur vt in pollinem redigantur.
dein adiice chalcitin,ſandaracham, arſenicũ, cornu cer-
uinum,oſſa palmularum & oliuarum, ſpongiam,alumi
na,& rurſus terito,affuſo aliquo ex iis quæ ſpiſſant.Alu-
men verò ita vritur:Coniice ipſum in ollam nouam, &
carbonibus admoueto:& vbi diffũditur & liqueſcit tol-
lito,& ſinito refrigerari, & ſic læuigatum admiſce. His
dein tritis, rubricam, diphryges,atramentum Indicum
& commune,ochram,plumbum, Samiam terram, Ci-
moliam,ceruſſam,pompholygem,& reliqua omnia me
tallica addito, & validiſſimè ſub æſtu caniculari terito,
donec eorum quæ ſpiſſant quartam aut quintam addi-
deris partem. Vbi verò aliquo modo collyrii inſtar læui
gatum fuerit,tum arida tuſa & cribro arctiſſimo excuſſa
adiicito. Contundito etiam veteres ſoleas cum aridis,
dein adiice ea quæ ſpiſſant, læuigato rurſus vt priora,ſæ
pius affuſis iis quæ ſpiſſant. Vbi verò læuigata inarue-
rint,tum in altero mortario læuigato crocum,cum duo
bus ſuccis,mãdragoræ ſcilicet & arnogloſſi,atq; vbi læ-
uigatum fuerit, admiſce reliqua : myrrham nimirum,
thus,omphacium,acaciam,hypociſthidem,gummi,ly-
cium,opium,picem,bitumen,& lenticulæ farinam,ſin-
gula ſeorſim exſiccata læuigatáq;. Vbi in mortario pro
bè læuigata fuerint,affuſis duobus ſuccis largiter quãtũ
ſatis erit vt alia excipiãtur:& omnibus probè ſubactis,
fingito paſtillos,qui duarũ fabarum magnarũ adæquẽt
magnitudinẽ. Vtere cum ſucco orizæ, aut vino adſtrin-
gente,aut aliquo alio accommodato liquore. Ego verò
non ſuppetente mihi mandragoræ ſucco viridi, ari-
dum ſuccum admiſceo, pondere vnciarum duarum.

Stymmata autē, hoc eſt ſpiſſamenta in quibus læuigas A paſtillum, hoc modo apparato. Rubi, myrti, cytinorum, radicis ſymphyti, radicis capparis, foliorum ſalicis, cupreſſi, gummi, ſingulorum vnc. vnam. Hæc coquito cum aqua ſufficienti, & vtere. In iis verò ſpiſſamentis ſpongias aut glomos irrigato, & cum eis anum crebrò foueto, maximè poſt iniectionem paſtilli, & ſic vtere.

a Muria oliuarum, &c.] Manuſcriptus codex legit, ἔνιε α̉ ἀλμήν. Hoc eſt primùm inijce muriam, &c. Clariùs Aetius πρoένιε ἀλμήν. b Suberis] Iterum in manuſcripto codice falsò φύλλων pro φελλῶν legitur. c Cornu cerui] Hæc omnia deſiderantur in codice Nicolai: ſunt autem ex Aetio adiecta. d Rubiginem] Nicolai codex legit σκωρίας, pro ἰοῦ. Et ἰοῦ legendum eſſe, ex Aetio & ſequentibus ſatis liquet. B

Cap. CIX.

PASTILLVS Andromachi epithema, ad dyſentericos & cœliacos, admodum probatus. Hyoſcyami albi & apii ſeminum, ſing. vnc. ſemis, opii, croci, ſingulorum hexag. vnum ſemis, aniſi, roſarum florum, ſucci hypociſthidis, balauſtiorum, rhois rubei, ſingulorum vnc. ſemis. Trita fermenteſcant, cum vino myrtite, formentur paſtilli, ſiccentur in vmbra. Vſu poſtulante excipiantur palmulis paſſis ſeu calcatis, & illinantur linteo, C imponantúrque toti cauitati ſtomachi. Sic vſus eius eſto.

Cap. CX.

PASTILLVS ad lientericos admodum probatus. Croci, opii, myrrhæ, ſingulorum vnciam ſemis, thuris drachmas duas, caſtorei vncias duas. Trita fermenteſcant cum vino adſtringente. fingantur paſtilli, & præbeantur.

Cap. CXI.

PASTILLVS ad lientericos valde bonus. Styracis, D opii, myrrhæ, thuris, croci, ſingulorum drach. duas ſemis. Trita ſubigantur cum vino adſtringente aut polygoni ſucco. formentur paſtilli, & præbeantur.

Cap. CXII.

PASTILLVS Theodoretus, Aſterios dictus. Apii, aſari, aniſi, fœniculi, gallarum, myrrhæ, hyoſcyami & dauci ſeminis, myrti baccarum, ſing. vnc. ſemis, petroſelini, ammeos, ſing. hexag. vnum ſemis, opii vnc. vnam ſemis. Trita irrigentur cum ſucco polygoni, & fingantur paſtilli, dentúrque. E

Cap. CXIII.

PASTILLVS ad lientericos, probatus. Cumini, rhois Syriaci, balauſtiorum florum, ſingul. vnciam S. drach. vnam, ſidiorum vnc. S. ſilphii hexag. vnum S. aut aridi drach. ſemis. Trita fermenteſcant cum ſucco polygoni, aut inſpergātur potui, aut ſubacta cum oxymelite præbeantur manè & veſperi.

Cap. CXIIII.

PASTILLVS mirabilis valde, ad lientericos. Myrtorum aridorum cochlearium vnum ſemis, aniſi, F roſarum aridarum, œnanthes, ſing. cochl. ſemis, phœnicobalanos viginti. Trita fermenteſcant cum ſucco polygoni, formentur paſtilli drachmæ vnius cum aqua pluuiali, aut cum vino diluto.

Cap. CXV.

PASTILLVS ad iecinoroſos, valde bonus. Aniſi, apii ſeminis, aſari, amygdalarum amararum, abſinthii comæ, ſing. hexagium vnum. Trita fermenteſcant cum aqua ſufficienti. fingantur paſtilli vnciæ vnius, qui den- G tur cum vini diluti cyathis tribus, iis qui vacant febre: febricitantibus autem, cum mulſa. Vrinam mouet is paſtillus, & leniter calidus.

Cap. CXVI.

PASTILLVS ad iecur exulceratum, Andromachi, admodum inſignis. Seminis hyoſcyami, glycyrrhizæ, mandragoræ, ſymphyti, ſenæ, aſari, ſagapeni, ſingul. drach. vnam, rhei barbari drach. tres, opii, ſeminis papaueris, ſingul. drach. duas, aniſi drach. vnam ſemis. Trita ſubigito cum ſucco intybi & apii, formato paſtillos, & H dato. Nonnulli huic paſtillo adiiciunt, cinamomi, croci, ſpicæ, ſeminis agni, ſingulorū vnc. ſemis. Si verò inſtar antidoti conficere vis, fermentato cum melle Attico, & præbeto cochl. vnum.

Cap. V[illegible]

PASTILLVS diſcuſſorius iecoris, & ad febres, ſitimque admodum probatus. Succi oxyacanthæ ſtagia duo, anguriæ ſeminis, maſtiches, ſpodii, ſingulorum hexagium vnum, croci ſtagium ſe[illegible], ſucci eupatorii, glycyrrhizæ, mānæ, ſingulorum v[illegible] vnam, rhei Indici, lachæ, ſing. ſtag. ſemis, roſarum [illegible]darum ſtag. vnum. Trita fermenteſcant cum ſucco fœniculi, fingantur paſtilli, dentúrque vſu exigente.

Cap. CXVIII.

PASTILLVS ad iecur induratum. Eupatorii, ſpicæ, ſucci glycyrrhizæ, aſari, ſenæ, ſing. hexag. vnum S. berberis hexag. ſemis, rhei barbari hexag. duo, ſeminis portulacæ, roſarum, nardi, cinamomi, ſingulorum vnciam ſemis, croci, pelecini, ſingulorum hexag. ſemis, chamæpityos, ſeminis agni, cyperi, ſing. vnc. ſemis, ſeminis citrii drach. duas. Trita ſubigantur cum ſucco fœniculi, formentur paſtilli, & dentur.

Cap. CXIX.

PASTILLVS ad induratum iecur, ſimilis, probatus. Anagallidis vnc. ſemis, rhei Pontici, ſpicæ nardi, ſingulorum vnc. vnam, ariſtolochiæ, maceris, aſari, ſeminis agni, ſenæ, ſingulorum vnciam ſemis, ſeminis portulacæ, & papaueris albi, ſingulorum hexagium vnum ſemis, roſarum, nardi Celticæ, ſingulorum hexag. vnum, ſpodii hexagium ſemis, hyoſcyami ſeminis, carnis ſeminum quinque, ſing. hexag. ſemis quartam partem. Trita fermentato cum ſucco fœniculi, fingitóque paſtillos: quos pro viribus ægri dato cum droſato quocunque volueris, & aqua calida.

Cap. CXX.

PASTILLVS ad iecinoroſos, lienoſos, & ſtomachicos, admodum laudatus. Aſari, ſpicæ, ſenæ, ſingulorum hexag. vnum ſemis, rhei barbari hexag. ſemis, ſeminis portulacæ, roſarum, cinamomi, ſing. drach. tres, intybi, & ſeminis agni, cyperi, ſingulorum hexag. duo. Trita fermenteſcant cum ſucco fœniculi, & fingantur paſtilli, qui dentur.

Cap. CXXI.

PASTILLVS ad iecur induratum, laudatus. Ammoniaci hexagia ſedecim, croci hexagia duo. Crocum tuſum & cribro tranſmiſſum ſubigito cum aqua. dein adiice ammoniacum tritum, & ſubacta excipe, formatóque paſtillos, quos dato pro viribus. Primis quidem vncias duas, mediis vnciam vnam. Atque hoc pacto vtere.

Cap. CXXII.

PASTILLVS ad induratum lienem, & phlegmonen. Cyclaminis ſucci drach. quinque, bryoniæ, dictamni, medullæ ſquillæ aſſatæ, ſingulorum drachmam ſemis, ſtruthii, capparis radicis, ſingulorum drachmam vnam ſemis. Trita fermenteſcant cum aceto ſquillitico, fingantur paſtilli obolorum duorum. Detur vnus paſtillus ex oxymelite.

Cap. CXXIII.

PASTILLVS ex erice ad lienis phlegmonen, & duritiem. Tenerūm rubi ramorum, ammoniaci thymiamatis, ſingulorum drach. duas, capparis foliorum drach. vnam, myricæ fructus, aſpleni nominati, rhei Pōtici, ſquillæ aſſatæ, piperis cōmunis, ſing. drachm. ſemis. Trita ſubigantur cum aqua, fingantur paſtilli, qui dentur ex oxymelite. Miraberis illius efficaciā: lienē enim ſtatim minuit. ſimiliter vtere. Seminis ericæ hexag. duo, piperis albi, ſpicæ nardi, ammoniaci thymiamatis, rhei barbari, ſingulorum hexagium vnum. Aliàs autem hæc etiam miſcetur: Coſti, ſcolopendrii, corticis radicis capparis, ſing. hexag. duo. Trita fermenteſcant cum aceto ſquillitico, fingantur paſtilli, & dentur. Simile. Seminis ericæ, corticis ſalicis, ſingulorum vnc. ſemis drach. vnam, corticis capparis vnc. ſemis, ammoniaci thymiamatis drach. duas, euphorbii, ſpicæ nardi, ſing. hexag. S. quartam partem. Trita fermenteſcant cum aceto ſquillitico, formentur paſtilli, ac præbeantur.

A Cap. [illegible] III.

PASTILLI [illegible] ad phlegmonen & omne malũ lienis, ad hydropicóſque. vrinã quoq; mouet, & vtilis ad emolliendam aluum. Squillam bene magnam [a] fermento oblitam aſſato, dein purgatæ medullæ eius adiice libram ſemis, ſeminis dauci hexagium vnum ſemis, aniſi, ſeſelis, ericæ ramus, chamædryos, radicis panacis, chamæpityos, iridis, ſingulorum hexag. vnum ſemis, ſeminis vrticæ, fructus cedri, vnciã ſemis, myrrhæ drach. vnam, eruorum excorticatorum vnc. quatuor. Trita fermenteſcant cum vino: fingantur paſtilli, detúrque vncia B vna ex oxymelitis cyathis tribus. Eſt Archigenis inuentum.

a Fermento] Græcè eſt ζύμῃ. Aetius autem legit πηλῷ, id eſt luto.

Cap. CXXV.

PASTILLVS ſimilis paſtillo è ſquilla. Hederæ nigræ corymborum vnc. duas quartam partem, ſpicæ nardi vnc. vnam drach. duas, ſeminis rutæ ſylueſtris vnc. vnam, caſtorei drach. duas, iridis vnc. vnam ſemis. Trita ſubigito cum ſucco verbenacæ rectæ, formatóque paſtil C los qui in prædictis malis dentur, nempe ad hydrópicos & lienoſos, ex vino veteri diebus quinque: ac vrinam mouebit cruentam. Cognouimus autem hunc paſtillũ in iis etiam qui lienem induratum habent, probatum eſſe.

Cap. CXXVI.

PASTILLVS ad ictericos & iecinoroſos, mirabilis. Amygdalarum amararum drach. duas, aniſi, abſinthii comæ, ſing. dr. vnam, ſpicæ nardi drach. ſemis. Reliquæ ſpecies terantur, amygdalæ autem terantur in D aqua, excipiantur, & fingantur paſtilli, & detur drachma vna carentibus febre ex mulſi cyathis tribus.

Cap. CXXVII.

PASTILLVS panchreſtus, ducit vrinam multã. facit etiam ad lumbos dolentes, & pituitam habentes in toto corpore, peripneumonicos, pleuriticos, quartanarios, arthriticos, & diſtenſione neruorum laborantes, datus iis quidem cum vino, illis verò ex oxymelite, aliis verò ex mulſa. Ariſtolochiæ, myrrhæ, ceruſſæ, ſeminis abrotoni, iridis, canchryos, ſingulorum drachmas E duas, aniſi, baccarum cedri, radicis panacis, pyrethri, ammoniaci thymiamatis, cardamomi, cumini, ſing. dr. vnam. Trita fermenteſcant cum aqua, fingantúrque paſtilli triobolares, aut duorum obolorum, dato pro viribus ægri.

Cap. CXXVIII.

PASTILLVS ad hydropicos potus. Corallii, aluminis ſciſſi, ſingulorum drach. vnam. Trita ſubigantur cum decocto calaminthæ, & formentur paſtilli, de F túrque obolus vnus bibendus cum calaminthæ decocto. Archigenes ſummè etiam ad nephriticos conferre inquit.

Cap. CXXIX.

PASTILLVS ad hydropicos, vrinam mouens. Seminis apii drach. ſex, myrrhæ, dauci, croci, ſing. drach. tres ſemis, iunci odorati drach. duas, ſeminis fœniculi, aſari, ſing. drach. tres, ſpicæ nardi, caſiæ, cinamomi, ſeſelis, ſauinæ, ſing. drach. ſemis, quartam partem. Trita fer G mentato cum vino odorato, formatóque paſtillos oboli vnius, aut obolorum duorum. dato pro viribus. Facit ad calculoſos, ſumptus cum vini diluti cyathis tribus.

Cap. CXXX.

PASTILLVS ad iecinoroſos & ictericos, admodum probatus. Aniſi, ſeminis apii, aſari, amygdalarum amararum, abſinthii, ſingulorum hexagium vnum S. rhei barbari hexag. vnum S. eupatorii hexagii quartam partem, ſantali rubei & citrini, ſing. hexag. vnum ſemis. Trita fermenteſcant cum aqua, fingantúrque paſtilli pendentes ſemunciam. Alii autem vnciam vnam adæ H quent. Dentur pro viribus ex aqua decoctionis [a] critharii tepida.

a Critharii] Græcè legitur κριθαρία. Per critharium autem fortè crithamum aut crithmum dictum intelligit: quod regio morbo conferre, Dioſcorides teſtatum reliquit.

Cap. CXXXI.

PASTILLVS ad nephriticos, calculoſos. Hyoſcyami, cicutæ, fœniculi, vuæ & maluæ ſeminum, Celticæ, folii, ſpicæ nardi, ſaxifragi, ſingulorum drach. vnam S. [a] oui drach. quatuor, amygdalarum amararum, pinearũ, ſingulorum drach. duas, piperis albi drach. quatuor. Trita fermenteſcant cum vino dulci, fingantur paſtilli, & dentur.

a Oui] Manuſcriptus codex legit ᾠῶν: ſed quàm rectè, dubito.

Cap. CXXXII.

B PASTILLVS ſimplex ad abſceſſus, & vlcera in renibus, probatus. Seminis lini, ſeminis cucumerum, ſing. drach. vnam, amyli drach. duas. Trita fermenteſcãt cum aqua, fingantur paſtilli, & dentur.

Cap. CXXXIII.

PASTILLVS nephriticus ad renum & veſicæ affectus, pus aut ſanguinem, aut mucoſum mingentes, ad eos qui vehementi dolore laborant, atque ſyriaſes. Opii, pinearum repurgatarum, ſeminis fœniculi & lapathi, C ſingulorum drachmam vnam, ſeminis cucumeris drachmas ſex, ſeminis apii drach. tres, pinearum vſtarum drach. duas, herbæ veſicariæ [a] folliculorum drach. duas ſemis. Trita fermenteſcant cum paſſo Cretico, fingantúrque paſtilli drachmæ vnius. Non febricitantibus datur paſtillus vnus ex paſſi cochleariis tribus: febricitantibus autem, ex aqua.

a Folliculorum] In codice Nicolai ſcribitur κικύαν, fortè pro θυλακίαν.

Cap. CXXXIIII.

PASTILLVS ad exulcerationem renum, & cica D trice indigentium, admodum mirabilis. Opii drach. vnam, pinearum torrefactarum gran. viginti, amygdalarum, nucum Ponticarum excorticatarum & torrefactarum, ſing. drach. octo. Trita ſubigantur cum vino dulci, & confectis omnibus fiant paſtilli duo, qui dentur ex vino aut aqua.

Cap. CXXXV.

PASTILLVS ad profluuium muliebre, & eruptionem ſanguinis ex vtero, admodum probatus. Succi hypociſthidis, terræ Samiæ, gallæ immaturæ, acaciæ fla E uæ, ſingulorum drach. quatuor, Lemnii ſigilli, rhei barbari, ſing. drach. duas, ſucci acaciæ, roſarum rubearum, ſingulorum drachmam vnam ſemis, cinabaris, hoc eſt ſymphyti, drachmam vnam, corallii rubei drach. vnam ſemis. Trita ſubigantur cum aqua pluuiali, formentúrque paſtilli, qui dentur ex ſucco arnogloſſi, aut filicis, aut polygoni, aut plantaginis minoris, aut myrti baccarum.

Cap. CXXXVI.

PASTILLVS capitalis ad eryſipelata, admodum F probatus. Lithargyri, ceruſſæ, croci, ſulphuris ignem non experti, opii, rubricæ ſinopicæ, chalcitidis, miſyos, chalcãthi, aluminis ſciſſilis. Trita fermentato cum aceto acri, fingito paſtillos: & præbeto.

Cap. CXXXVII.

PASTILLVS ad dolorem aurium ob ſpiritum flatuoſum natum mirificus. Dicunt autem ægrotanti non eſſe admouendum, priuſquam merces accipiatur: tribus enim diebus plurimùm ſanat. Cæterùm non ſo G lùm eos qui à flatibus dolent, ſed & omne malum tam recens quàm vetus aurium emendat, gratia Dei, & confeſtim dolorem abigit, in aurem dolenti oppoſitam inſtillatus. Foliorum rutæ, zingiberis dolo vacantis Troglodytici, ſingulorum drachmas tres S. ſucci hyoſcyami drachmam vnam, opii nigri, amomi legitimi, croci Corycei puri, ſingulorum drach. ſemis, baccarum lauri excorticatarum drach. tres. Trita ſubigito cum lacte muliebri, formatóque paſtillos, & exſiccato in vmbra. Vſu verò poſtulante, accipe ac terito in lacte muliebri, & bene H ſubactum infunde cum goſſipio in aurẽ dolenti oppoſitam. Eſt probatus & inſignis.

Cap. CXXXVIII.

PASTILLVS ad dyſentericos, laudatus. Rhois Syriaci, gallarum quercinarum, balauſtiorum, amyli,

ſeminis ericæ, ſeminis apii, opii, ſing. vnc. vnam. Trita fermentato cũ aqua, & fingito paſtillos drachmæ vnius, & vtere.

Cap. CXXXIX.

PASTILLVS ad dyſentericos dolorem mitigans, conferens ilioſis, lienoſis, difficultate vrinæ laborantibus, & aquam metuentibus. Hyoſcyami, apii, & papaueris ſeminum, ſing. drach. ſex, opii, caſtorei, aniſi, ſpicæ nardi, ſeminis fœniculi, ſingul. drach. tres. Trita fermenteſcant cum aqua pluuiali: formentur paſtilli ſiliquas pendentes duas. Dantur ex temperata pro ægri viribus.

Cap. CXL.

PASTILLVS ad dyſentericos ex ſubere. Gallæ, chartæ vſtæ, ſing. drach. quindecim, arſenici drach. ſedecim, ſandarachæ drach. octo, aluminis ſciſſilis, acaciæ aridæ, ſing. drach. viginti, ceruſſæ, lithargyri, calcis viuæ, ſing. drach. quinque. Trita ſubige cum vino, & informa paſtillos. Vſu poſtulante diſſolue vino ſufficienti, & per anum infundito.

Cap. CXLI.

PASTILLVS ad dyſentericos lampterius vocatus, valde probatus. Arſenici drach. quinque, chalcitidis crudæ drach. decem, ſquamæ æris drach. octo, calcis viuæ, croci, opii, ſing. drach. duas. Trita ſubige cum vino aminæo, finge paſtillos, & præbeto.

Cap. CXLII.

PASTILLVS ad dyſentericos è ſeminibus, ſomniferus. Aniſi, fœniculi & hyoſcyami ſeminis, ammeos, opii, ſeminis apii, ſing. vnc. vnam. Vbi contriueris, diſſolue opium cum aqua, & probè confectis fingito paſtillos, & dato.

Cap. CXLIII.

PASTILLVS Paſionis nominatus. Squamæ æris drach. ſex, æris [a] vſti, aloes flauæ, ammoniaci, aluminis rotundi, ſing. drach. quatuor, chalcanthi, croci, aluminis ſciſſilis, crocomagmatis, miſyos, thuris, ſing. vncias duas. Trita ſubige cum vino adſtringente aut aceto, formatóque paſtillos & dato.

a Vſti] Falſò legitur in manuſcripto codice κεραμὲς pro κεκαυμένε.

Cap. CXLIIII.

PASTILLVS infuſilis, Fauſtianus. Arſenici drach. ſex, ſandarachæ drach. tres, calcis viuæ drachmas duodecim ſemis, chartæ vſtæ drach. vnam. Trita ſubigito cum ſucco baccarum myrti, aut decocto illarum. formato paſtillos, & inuce cum decocto lenticulæ, ac rubi radicum.

Cap. CXLV.

PASTILLVS è ſubere. Gallarum vſtarum, chartæ vſtæ, [a] ſuberum vſtorum, panis vſti, cornu ceruini vſti, ſing. drach. tres S. arſenici drach. decem, ſandarachæ, calcis, ſing. drach. tres, acaciæ, ceruſſæ, ſing. drach. duas ſemis, lithargyri drach. vnam ſemis. Trita fermenteſcãt cum vino odorato, formentur paſtilli, & dentur.

a Suberum] Malè φύλλων pro φελλῶν ſcribitur.

Cap. CXLVI.

PASTILLVS Bithynus appellatus. Sidiorum drach. quinque, cadmiæ drach. vnã ſemis, ariſtolochiæ, gallarum radicis, radicis panacis, iridis, chalcanthi, aluminis ſciſſilis, chalcitidis, miſyos, ſquamæ æris, mannæ, coſti, ſing. vnc. ſemis quartam partem. Trita ſubigantur cum aceto, fingantur paſtilli, & dentur.

Cap. CXLVII.

PASTILLVS è caſtoreo ad vlcera, nomas & fluxiones veteres. Croci, aloes, thuris, ſingulorum vnc. ſemis, cytinorum, aluminis ſciſſilis, caſtorei, mãnæ, æruginis raſilis, ſingulorum vnc. vnam, rubricæ ſinopicæ lib. ſemis. Trita excipiantur cum vino veteri: formentur paſtilli, & dentur.

Cap. CXLVIII.

PASTILLVS è caſtoreo, ad colicos admodum laudatus & mirabilis. [a] Myrrhæ, caſtorei, ſing. ſcrup. ſex, croci, opii, ſingulorum ſcrup. nouem, aniſi, apii & dauci ſeminis, ſing. drach. ſemis, ſeminis hyoſcyami ſcrup. o-

A ctodecim. Trita fermenteſcant cum aqua, fingantur paſtilli, & dentur.

a Myrrhæ] Græcè eſt ζιγγιβέρεως. Paulus tamen habet σμύρνης: & rectè quidem. Frequens verò eſt non ſolùm in Nicolao, ſed & in omnibus aliis Græcis medicis, vt zingiber pro myrrha legatur: idque non alia de cauſa, quàm quòd vtrunque iiſdem notis, nempe ζζ à Græcis medicis ſcribi ſolitum ſit.

Cap. CXLIX.

PASTILLVS ex œnela[illegible] pudendorum & ſedis vitiis vtilis. Ceruſſæ vnc. quinque, lithargyri vnc. duas ſe-
B mis, thuris, recrementi plumbi, aluminis ſciſſilis, ſingulorũ vnc. vnam. Trita fermenteſcant cum vino odorato marinæ experte, fingantur paſtilli, ac dentur cum vino roſaceo aut myrtite.

Cap. CL.

PASTILLVS è lapide Phrygio pudendis vtilis. Lapidis Phrygii vſti & ter reſtincti, primò quidem butyro aut oleo roſaceo, ſecundò vino, tertiò autem melle, vnc. duas, roſarum vnc. I. ſidiorũ vnc. I. Cõfecta redigito
C in paſtillos, & dato.

Cap. CLI.

PASTILLVS dia lotariôn, id eſt ex loto ſyluestri ad pudendorum & ſedis vitia probatus. Ceruſſæ, amyli, glaucii, croci, aluminis ſciſſi, ſing. vnc. vnam. Trita fermenteſcant cum ſucco loti ſyluestris, aut vino: formentur paſtilli, & dentur.

Cap. CLII.

PASTILLVS leucos, hoc eſt albus cognominatus. Terræ aſteris, pompholygis, ceruſſæ, amyli, ſingul.
D vnc. vnam, opii ſcrup. duos. Trita ſubigantur cum aqua, formenturque paſtilli, & dentur.

Cap. CLIII.

PASTILLVS ex halicacabo. Lithargyri, ceruſſæ, ſingul. drach. ſex, halicacabi drach. duas, chalcanthi dr. tres & quartam partem, aluminis ſciſſi drach. vnam, minii quod ad colorandum ſatis eſt. Trita fermẽtato cum aqua: fingito paſtillos & dato.

Cap. CLIIII.

PASTILLVS è duplici elleboro, & duabus aca-
E ciis. Acaciæ nigræ & rubeæ, glutinis fabrilis (aliàs glutinis piſcium) ſingul. vnc. duas, ammoniaci thymiamatis, glaucii, aloes flauæ, ſingul. vnc. vnam, thuris maſculi, ellebori nigri & albi, ſing. vnc. ſemis. Trita excipiantur cũ aceto ſquillitico. formentur paſtilli, qui vſu poſcente, excipiantur eodem vel communi aceto, & ſubacta ante & poſt balneum inungantur.

Cap. CLV.

PASTILLVS è nigro & viridi colore, melãchloros dictus. [a] Zingiberis, aloes flauæ, æris ſquamæ,
F thuris maſculi, æris vſti, arſenici, aluminis ſciſſi & rotũdi, iridis, chalcitidis, ſalis foſſilis, chalcanthi, ceruſſæ, nitri, lithargyri, radicis panacis, cadmiæ, ſidiorum, gallarum, ariſtolochiæ rotũdæ, ſquamæ æris, ſtomomatis, æruginis raſilis, ſing. vnc. ſemis. Trita fermenteſcant cum aceto, formentúrque paſtilli. Fit etiam ex eo emplaſtrũ hoc modo. Paſtilli colophoniæ, olei communis, ſingul. vnc. ſex, aceti quod ſatis eſt. ſolue paſtillum, & ſic confecto vtere.

a Zingiberis] Paulus habet σμύρνης, hoc eſt myrrhæ. Vt hinc etiam, quod paulo antèdiximus, manifeſtum fiat, zingiber pro myrrha
G legi multis in locis.

Cap. CLVI.

PASTILLVS pantolinos dictus, ad chironia malignáque vlcera, & fluxiones admodũ probat9. Caſiæ, æris vſti, ceruſſæ, lithargyri, æruginis raſilis, aluminis ſciſſilis & liquidi, & latericii quod plinthetis dicitur, radicis panacis, ariſtolochiæ longæ & rotundæ, chalcanthi, portulacæ, iridis, aſtragalitidis, chalcitidis, miſyos, ammoniaci thymiamatis, ſalis ammmoniaci, æruginis ferri, ſquamæ æris, aloes flauæ, diphrygis, thuris gal-
H larum, ſarcocollæ, plumbi vſti, foliorum oleæ, myrrhæ, atramenti Indici, oxymyrſines, hoc eſt myrti ſyluestr[illegible], atramenti liquidi, balauſtiorum, ſpinæ Ægy[illegible], ſulphuris ignem non experti, nitri,

rhois Syriaci, rhois [illegible], chryſocollæ, [a]aluminis coriarii, acaciæ, ſalis ſpumæ, omphacii, ſingulorum vnc. vnā. Trita fermentescant cum aceto ſub caniculæ æſtu diebus triginta, fingantur paſtilli, & dentur. A

a Aluminis] Nicolaus habet ϛυπτηρίας, Paulus autem ῥόος, hoc eſt rhois: quæ lectio [illegible] ſie videtur, quia additur coriarii, quod de alumine non rectè dicitur aut

Cap. CLVII.

PASTILLVS [illegible] apſia, hemicranicus. Succi thapſiæ drach. octo, myrrhæ drach. quatuor, opopanacis, euphorbii, ſing. drach. tres, nitri [a]Parthici drach. duas, piperis communis, ſagapeni, ſing. drach. vnam. Trita fermẽtato cum aceto, & vſu exigente, aceto illitum poſt ſex horas abluito. Si verò remiſſiore vti voles, cerato pari exceptum illinito, & noctem ſinito. B

a Parthici] Manuſcriptus codex, vt etiam Paulus, malè & corruptè παρθενικῦ legit, pro παρθικῦ. Nam Galenus lib. 2. De comp. medicam. ſec. local. cap. vltimo, vbi hunc paſtillum deſcribit, habet ὀπῦ μηδικῦ. conterminæ enim ſunt regiones, Media & Parthia.

Cap. CLVIII.

PASTILLVS menſes mouens, probatus. Caſtorei, aſæ fœtidæ, hoc eſt ſcordii, ſing. drach. vnam, opopanacis, galbani, aſari, ariſtolochiæ longæ, myrrhæ, ſing. drach. ſemis. Trita fermentato cum ſucco abſinthii, & finge paſtillos, dato cum decocto melitines, id eſt abrotoni, aut abaſcanthi, hoc eſt artemiſiæ, fructus iuniperi, (qui Græcè vocatur cedri ſylueſtris fructus) & corticis radicis capparis, ſicque confectum præbeto. C

Cap. CLIX.

PASTILLVS menſes ducens admodum laudatus. [a]Hyra drach. tres, farinæ [b] eruinæ drach. quinque, rutæ, menthæ, rubiæ, ſagapeni, aſæ fœtidæ, hoc eſt ſcordii, opopanacis, ſing. drach. duas. Trita fermentato cum ſucco abſinthii, fingito paſtillos drachmæ vnius, & præbeto cum aqua tepida, cui incocta ſint, iuniperi, hoc eſt fructus cedri ſylueſtris, abſinthii, chamæmeli flores, & ſic præbeto cum paſtillo manè ieiuno.

a Hyra] Græcè ὕρα. Quid verò ſit, planè ignoto. Puto locũ eſſe corruptum. b Eruinæ] Manuſcriptus codex legit [illegible]μίνου, forte pro θερμίνυ, id eſt fœnigræci farinæ.

Cap. CLX.

CAPILLOS capitis denigrans. Decoctum ſaluiæ affuſum calidum, & folia illita.

Cap. CLXI.

CAPILLOS capitis flauos efficiens. Cypri arboris folii decoctum cum ſucco ſtruthii capiti illitum.

Cap. CLXII.

CAPILLOS capitis nigros reddens. Myrti fructus & folia in aceto decocta, & illita. Similiter capillos capitis ſiſtit ladanum, cum ſucco adianti inunctum.

Cap. CLXIII.

CAPILLOS denigrans. Corticem radicis capparis coquito cum lacte aſinino ad tertias. dein oleũ contineto in ore tuo, & tingito capillos. Si enim non contineris oleum in ore tuo, modo quodam diſtributionis naturalis dentes tui nigreſcent.

INDEX HYPOGLOTTIDVM, aquarum, & aliorum.

Hypoglottis ad tuſſes ac deſtillationes, Cap. I.
Hypoglottis tuſſi vtilis, admodum probata, Cap. II.
Hypoglottis ſimilis laudata, Cap. III.
Hypoglottis ad tuſſes, deſtillationes, & omnia arteriæ & pulmonis vitia, Cap. IIII.
Hypoglottis ad vocem amiſſam, & eiuſdem aſperitatẽ, Cap. V.
Hypoglottis ad tuſſim, raucitatem, arteriam & vocem amiſſam, Cap. VI.
Hypoglottis ad vocem amiſſam, raucitatem, & omnia arteriæ mala, Cap. VII.
Hypoglottis ad aſperitatem faucium, & vocẽ amiſſam, Cap. VIII.
Hypoglottis ad amiſſam vocem, & raucitatem à plurima humiditate factam, Cap. IX.
Hypoglottis ad raucitatem à plurima humiditate ortã, Cap. X.
Hypoglottis ad raucitatem à deſtillatione natam, Cap. XI.
Hypoglottis è braſſica, vocem repurgans, Cap. XII.
Hypoglottis ad amiſſam vocem, raucitatem, & ægrè excreantes, Cap. XIII.
Hypoglottis mirifica, ad eos qui nonniſi recta ceruice ſpirant, Cap. XIIII.
Hypoglottis ad tuſſientes, nonniſi recta ceruice & difficulter ſpirantes, deſtillationéque laborantes, Cap. XV.
Hypoglottis ſiſtens fluxionem, Cap. XVI.
Hypoglottis concoquens, ad diuturnas tuſſes & deſtillationes vtilis, Cap. XVII.
Hypoglottis ſitim reſtinguens, iis qui æſtu plurimo laborant vtilis, Cap. XVIII.
Hypoglottis mirifica valde, ad eos qui æſtu laborant, ſitim reſtinguens, Cap. XIX.
Hypoglottis ad continuas febres, lipyrias, adurentes, & hecticas, Cap. XX.
Aqua pleuriticis pota vtilis, Cap. XXI.
Aqua ad laborantes abſceſſu, ſuppuratos & tuſſientes, Cap. XXII.
Aqua ad continuas febres & adurentes, valde bona, Cap. XXIII.
Aluum ſubducens medicamentum, pleuriticis & iis qui non febricitant, mirificè vtile, Cap. XXIIII.
Aqua in principio pota, pleuriticis, febre vacantibus vtilis, Cap. XXV.
Aqua ad vehementes oculorum dolores, cruentos, & æſtuantes, Cap. XXVI.
Aquæ malorum confectio, admodum laudata, Cap. XXVII.
Aquæ malorum confectio ſimilis, neceſſaria, Cap. XXVIII.
Aquæ roſaceæ confectio, Cap XXIX.
Aquæ mali confectio, admodum probata, Cap. XXX.
Hypomyrtites confectio, valde laudata, Cap. XXXI.
Hypoglottis ad continuas febres, & ardentes probata, Cap. XXXII.
Hypoglottis ad tuſſes in febre factas, Cap. XXXIII.
Hypoglottis ſimilis mirifica, Cap. XXXIIII.
In hebetudine & nubeculis oculorum vtile, Cap. XXXV.
Aqua in dolore oculorum imponenda, Cap. XXXVI.

De hypoglottidibus, aquis, & aliis,

Sectio quadrageſimaſecunda.

Cap. I.

HYPOGLOTTIS ad tuſſes & deſtillationes. Succi glycyrrhizæ, tragacanthæ, amyli, gummi Alexandrini, ſingulorum hexagium vnum, ſeminum peponis, anguriæ, & cucurbitæ, ſing. hexagium ſemis, ſeminis cotoneorum drach. ſemis, amygdalarum dulcium repurgatarum hexag. vnum, penidiorum hexag. tria. Probè trita ſubigantur cum droſato violarum aut chamæleuces, & fingantur hypoglottides, detur vna vt ſub lingua retineatur, & ſaliua ex ea deglutiatur.

Cap. II.

HYPOGLOTTIS tuſſi conueniens, admodum probata. Tragacanthæ, glycyrrhizæ aut eius ſucci, ſemiminis portulacæ & cotoneorum, amyli, gummi Alexādrini, ſing. drach. tres, ſeminis peponis & anguriæ, ſing. drach. vnam, nuces Ponticas ſex, piſtacia quatuor. Trita fermenteſcant cum aqua tuſſilaginis, & formentur hypoglottides, ac præbeantur.

Cap. III.

HYPOGLOTTIS ſimilis laudata. Amyli, penidiorum, ſeminis cotoneorum, ſeminis vrticæ, ſeminis lini, ſucci glycyrrhizæ, ſing. drach. duas, ſtyracis drach. ſemis. Trita ſubigito cum penidiis, & oleo amygdalarū, aut droſato violarum, aut tuſſilaginis: formentur hypoglottides, ac dentur.

Cap. IIII.

HYPOGLOTTIS ad tuſſientes, deſtillatione laborantes, & ad omnis generis arteriæ pulmoniſque affectus: omnino autem prodeſt tuſſientibus, & deſtillatione correptis. Glycyrrhizæ, amyli, tragacanthæ, amygdalarum, gummi Arabici, ſeminum cucumerum, ſing. hexag. tria, penidiorum vnc. ſemis. Trita fermentato cū ſucco cotoneorum, formato hypoglottides, & dato.

Cap. V.

HYPOGLOTTIS arteriaca ad amiſſam vocē, & eiuſdem aſperitatē. Tragacanthæ, gummi, ſing. hexag. vnum, ſucci glycyrrhizæ hexag. ſemis, myrrhæ ſiliq. II. croci drachmæ quartam partem, penidiorū vnc. ſemis. Trita ſubigito cū ſucco glycyrrhizæ, & formato hypoglottidas, & dato.

Cap. VI.

HYPOGLOTTIDES ad tuſſiētes, raucitatem, arteriam exaſperatam, & vocem amiſſam, & eos qui ægrè excreant. Tragacanthæ, gummi, ſeminis vrticæ, dr. vnam, zingiberis, thuris maris, piperis longi, palmularum pinguium, ſingul. ſiliq. tres, glycyrrhizæ drach. ſemis. Gummi, tragacātham macerato prius in paſſo Cretico: & vbi diſſoluta fuerint, reliqua tuſa adiicito: & cū droſato ſufficienti excipito, formato hypoglottides: & quum vſus poſtulat, dato.

Cap. VII.

HYPOGLOTTIS ad vocem amiſſam, & raucitatē, reliquóſque arteriæ affectus probata. Tragacāthæ, gummi, ſing. hexag. ſemis, myrrhæ, thuris, ſing. ſiliquas tres, palmularum pinguium, glycyrrhizæ, ſing. ſiliq. ſex. Trita excipe cum paſſo Cretico, aut droſato ſquillitico, aut tuſſilaginis. formato hypoglottides, & dato vt mirabiles.

Cap. VIII.

HYPOGLOTTIS arteriaca ad aſperitatem faucium, vocémque amiſſam, valde laudata. Croci gran. ſeptem, glycyrrhizæ, ſpicæ nardi, ſing. hex. quatuor, myrrhæ hex. quartam partem, thuris hex. tria, ſeminis hyoſcyami hexag. vnum. Trita fermentato cum droſato, finge hypoglottides, & præbeto.

Cap. IX.

A HYPOGLOTTIS exper[illegible] [illegible]miſſam vocem, & raucitatem à plurima humid[illegible] [illegible]atam. Coſti, folii, ſpicæ nardi, amomi, piperis com[illegible], caſiæ, maſtiches, ſing. hexag. quinque, opii hexag. vnum. Trita ſubigito cum ſucco mororum, & fingantur hypoglottides non admodum aridæ, vt ſcilicet facilè ſub lingua liqueſcāt, ac dato.

Cap. X.

HYPOGLOTTIS admodum mira ad raucitatē propter plurimam humiditatem factam. Croci ſiliq. ſeptem, gummi ſiliq. decem, tragacanthæ ſiliq. ſedecim,
B caſiæ ſiliq. octo, ſeminis papaueris albi ſiliq. duodecim, piperis communis ſiliq. quatuor, thuris maſculi ſiliquas tres. Trita excipiantur cum droſato ſquillitico & ſucco mori, fingantur hypoglottides, & præbeantur.

Cap. XI.

HYPOGLOTTIS ad raucitatem à deſtillatione ortam admodum probata. Maceris ſiliq. ſex, cinamomi, ſpicæ, ſing. ſiliq. ſex, ſucci glycyrrhizæ, carnis caricarum,
C ſing. ſtag. vnum. Trita excipe cum ſucco braſſicæ Phrygiæ, formato hypoglottides, & dato.

Cap. XII.

HYPOGLOTTIS è braſſica vocem repurgans, valde mirabilis. Succi foliorum braſſicæ hortenſis. vnito cum melle probè deſpumato ac coquito ſimul bene ad conſiſtentiam. Adiice ſucci glycyrrhizam & tragacātham maceratam. Subactiſque ſimul bene emollitis, rurſus prope lentum ignem ad conſiſtentiam vſque coquito. dein ab igne ſemota in lebete maneat tribus diebus.
D Tandem exempta recōde in vaſe ac vſu exigēte formato hypoglottidas, & dato cubitum ituris, muniens ægros à frigore.

Cap. XIII.

HYPOGLOTTIS ad amiſſam vocem, raucitatē, & eos qui ægrè excreant valde probata. Tragacanthæ, gummi, ſing. vnc. ſex, myrrhæ vnc. vnam obolos duos, thuris maſculi vnc. vnam ſemis, piperis albi gra. viginti, croci vnc. ſemis, ſucci glycyrrhizæ vnc. ſex, palmularū pinguium. Trita excipito cum paſſo Cretico. Gummi
E autem & tragacantham tundito & cribrato. Paſſum verò irrigato cum ſucco glycyrrhizæ, & tuſa in aqua coquito ad conſiſtentiam quadruplam, fingito hypoglottidas & dato.

Cap. XIIII.

HYPOGLOTTIS mirifica, ad eos qui nonniſi recta ceruice ſpirant. Croci, glycyrrhizæ, thuris maſculi, myrrhæ, gummi, tragacanthæ, ſing. ſcrup. tres, penidiorum ſcrup. vnum ſemis. Trita fermentato cum vino dulci, formatas hypoglottidas præbeto.

Cap. XV.

F HYPOGLOTTIS ad tuſſientes, nōniſi recta ceruice ſpirantes, & deſtillatione laborantes. Tragacanthæ, gummi Arabici, amyli, amygdalarum dulcium, ſeminis portulacæ & vrticæ, cucumeris ſeminum, glycyrrhizæ, ſeminis papaueris albi, ſeminis lini, ſucci glycyrrhizæ, ſingulorum drach. tres, penidiorum drach. duas. Trita fermenteſcant cum droſato ſquillitico, fingito hypoglottidas, & dato.

Cap. XVI.

HYPOGLOTTIS fluxiones ſiſtens, retenta per
G totam noctem. aut ſaliuam ex ipſa coactā expuere prodeſt. Styracis, croci, thuris, opii, ſing. hexag. vnum. Trita fermenteſcant cum droſato roſarum aut myrtino, fingātur hypoglottides, & dentur.

Cap. XVII.

HYPOGLOTTIS concoquens, ad diuturnas tuſſes, & deſtillatione laborantes vtilis. Mellis Attici

puri vnc.quatuor, [illegible]binthinæ ſubactæ vnc.duas, galbani vnc.vnam. [illegible] terebinthina bene coquito. poſtea adiice gal[illegible] emollitum: vbi liquefacta fuerint, tollito ab ig[illegible], mo[illegible] quoad refrigerentur. vbi refrigerata fuerint, formato hypoglottides fabæ aut nucis Ponticæ ma[illegible]itudine: deinde in vmbra ſiccato. Vnamquanque h[illegible]lottidem extrinſecus cera obuoluito ne diſſoluantur, [illegible]tóque in vaſe. Vſu verò poſtulante, adempta ce[illegible] ſub lingua retineto. æger ſaliuam exuctam deglu[illegible].

Cap. XVIII.

HYPOGLOTTIS ſitim arcens ad æſtuantes. Seminis cucumeris ſatiui, intybi, & lactucæ, ſing.hexag.1. ſpodii ſiliq.quatuor, ſeminis cotonei & malorum, ſucci glycyrrhizæ, ſing.hexag.ſemis, tragacanthæ hexag. vnũ ſemis, ſacchari candi & penidii, ſing.hexag.vnum. Trita fermenteſcant cum albo oui, aut ſucco zeæ quam [a] far Latini nominant, aut nenupharis: fingito hypoglottides, & dato.

a Far] Φάρον.

Cap. XIX.

HYPOGLOTTIS admodum mira, ad æſtuantes ſitim reſtinguens. Seminis cucumeris ſatiui, cotoneorum, drach.duas, ſeminis lactucæ, & intybi, ſing. drach. vnam, glaciei hyemalis in fornicibus factæ drach. tres, ſacchari candi hexag.vnum. Trita ſubigito cum albo oui, formato hypoglottides, & da.

Cap. XX.

HYPOGLOTTIS ad continuas febres nominatas lipyrias, ardentes & hecticas. Seminum cucumerũ, ſing.vnc.ſemis, ſeminis lactucæ & intybi, ſing.hexag.vnum, ſeminum pyrorum hexag.ſemis, ſucci glycyrrhizæ hexag.vnum, tragacanthæ, gummi, ſing.hexag.duo, ſeminis portulacæ drach.ſemis, ſeminis atriplicis ſiliq. ſex, penidiorum vnc.vnam. Trita fermentato cum ſucco pſyllii, fingito hypoglottides eáſque vſu exigente præbeto.

Cap. XXI.

AQVA pota, pleuriticos confeſtim iuuans. Radicis phu faſciculũ vnum, coquito vnà cum aquæ libr. quatuor ſemis ad tertias. Dein expreſſis adiicito ſacchari aut penidiorum vnc.quatuor: ac rurſus coquito ad conſiſtẽtiam. pòſt vbi ab igne ademeris, dato ægrotãti cyathos tres ieiuno. Simile. Accipe leue olus, quod Italis [a] ſcãpiuza vocatur, faſciculum vnum, hordei denudati vnciã S. aquæ quod ſatis eſt, coquito ad tertias. præbe bibendum cum penidiis manè ieiuno.

a Scampiuza] Tuſſilaginem intelligit.

Cap. XXII.

AQVA ad eos qui abſceſſu laborant, ſuppuratos, & tuſſientes pota bona. Zizipha viginti, glycyrrhizæ, chamæleuces, ariſtolochiæ rotũdæ, ſing.vnc.ſemis, florum & ſeminis maluæ, ſing.hexag.duo, hordei denudati vnciam vnam: coquito in aqua ad tertias, dato bibendum tota die cum penidiis aut ſaccharo.

Cap. XXIII.

AQVA pota ad continuas febres & ardentes, admodum bona. Nenupharis vnc.tres coquito in aqua ad tertias, aut confice vt ſtillatitium roſarum liquorẽ, & hanc aquam bibendam præbeto cum droſato violarum.

Cap. XXIIII.

PER inferna deiiciens aqua ex maſtiche, ad pleuriticos admodum probata, & eos qui febre vacant mirabilis. Maſtiches ſcrup.nouem terito valde, & cum aqua tepida ſubigito, ac diligenter concutito quoad lactis colorem nanciſcatur, præbetóque bibendam. ea pota in promptu habeto amygdalas amaras decorticatas viginti, & ſubactas cum modico melle aut droſato, lingendas dato, poſtea ſorbendam præbeto aquam calidam paulatim. eius vtique is eſt vſus.

Cap. XXV.

AQVA in principio pota ad pleuriticos febre vacãtes experta. Rutæ, hyſſopi, calaminthæ, origani, aut iridis, aut ariſtolochiæ, vnũquodque in aqua ad tertias coquito, datóque bibendam in vino dulci. aut chamæpityos faſciculum vnum manipularem & aquæ lib. quatuor ſemis, coquito ad tertias, & commixtis vini dulcis cyathis tribus bibendam dato ieiuno ante cibum.

Cap. XXVI.

AQVA ocularis illita ad vehementes oculorum dolores, & oculos cruentos, atque æſtuantes. Moſchi, caphuræ, tutiæ, ſarcocollæ quæ antzarut dicitur, ſingulorum hexag.vnum, gummi Arabici hexag.ſemis, ſacchari cãdi, aloes flauæ, ſingulorum hexag.vnum. Trita madefacito cum vino puro, & conitce in vitreum vas. dein hoc vas conitce in lebetem aqua ſufficienti refertum, & vinum cum ſpeciebus ad tertias coquito. Colatam poſtea reconde in vaſe. ſi vſus exigit, accipito & inungito palpebras bis & ter, & ſæpius die. eſt probata.

Cap. XXVII.

AQVÆ malorum confectio admodum probata. Malorum & cotoneorum purgatorum ſucci lib.tres. admiſce illi mellis Attici puri lib.quatuor & aquæ lib. nouem. dein coquito deſpumando ad tertias. ſemota ab igne recondito in vaſe: quòd ſi verò placet, pro melle ſaccharum iniicies. Dato ſitientibus, æſtuantibus, reſolutis, & ſtomacho malè affectis vnc.duas, cum aqua calida ieiunis.

Cap. XXVIII.

AQVÆ malorum confectio ſimilis valde neceſſaria. Malorum & cotoneorum in fruſta diſſectorum purè lib.quinque, aquæ fontanæ lib.quindecim. Coquito vtraque donec liqueſcant, ſemota ab igne: vbi refrixerint, colato, & expreſſis malis ipſa abiicito. Aqua verò dimenſa, admiſce ſacchari dimidium: & rurſus ſpuma ſublata coquito donec octaua pars abſumatur. Aliqui etiã mala dulcia adiiciunt. ſic probè confecta vtere.

Cap. XXIX.

AQVÆ roſaceæ confectio. Roſarum, cotoneorum carnis, ſing.lib.duas, aquæ lib.quatuor ſemis, ſacchari libras tres. Bene confectam dato vt aquam malorum.

Cap. XXX.

AQVÆ malorum confectio admodum probata. Malorum & cotoneorum ſucci lib.vnam ſemis, roſarum lib. III. aquæ lib. ſeptẽ ſemis. Verùm vbi eo tẽpore roſæ inueniuntur cum malis, oportet ſuo tempore conficiatur cum melle. quando verò poma tantùm apparuerint, vniuerſa compoſitio cum ſaccharo fiat, quam probè confectam dato.

Cap. XXXI.

AQVÆ myrtitis confectio admodum probata. Succi baccarum myrti lib.quatuor ſemis, mellis Attici aut ſacchari lib.vnã ſemis. Miſce & ad tertias coquito, dato manè ieiunis vnciam vnam aut vncias duas cœliacis & dyſentericis vt probatam.

Cap. XXXII.

HYPOGLOTTIS ad febres continuas & ardentes, valde laudata. Succi glycyrrhizæ, ſeminis lini, ſeminis cotoneorum, malorum & pyrorum ſeminum, papaueris albi & nigri, tragacanthæ, ſaccari candi, penidiorum, ſingulorum vnciam vnam, ſeminum cucumerum ſemina [a] coniatici, ſing.vnciam vnam ſemis. Trita ſubigantur cum droſato violarum aut limoniorum, & fingantur hypoglottides, detur vna vt ſub lingua contineatur, & ſaliua deglutiatur.

a Coniatici] Κωνιατικῦ, fortè cicutæ.

Cap. XXXIII.

HYPOGLOTTIDES ad tuſſes in febribus factas admodum probatæ. Glycyrrhizæ, tragacanthæ, ſeminis vrticæ, & cotoneorum, vnciã ſemis, penidiorum vnc.vnam, ſucci glycyrrhizæ, amyli, papaueris albi, ſingulorum hexag.duo. Trita fermẽteſcant cum droſato, & fingantur hypoglottides quæ vſu poſtulante dentur.

Cap. XXXIIII.

HYPOGLOTTIS mirabilis ſimilis. Seminis portulacæ, papaueris albi, ſeminum cucumerum, tragacanthæ, amyli, ſeminis cotoneorum, ſucci glycyrrhizæ, ſingulorum vnciam ſemis, penidiorum vnc. vnam. Trita

excipiantur cum droſato violarum, & fingantur hypoglottides, & dentur.

Cap. XXXV.

AD hebetudines & nubeculas oculorum, admodū mirificum & probatum. Succi limoniorum, ſucci fœniculi, ſucci rutæ, & ſucci [a]ſaluiæ, ſingulorum vnciam vnam. Miſceto vtraque ac ponito in arundinem, dein obturato ipſam diligẽter, & extrinſecus oblinito fermento puro, & aſſato in cinere calido, vt fermentum panis fiat, & ſucci intra arundinem inareſcant. Poſtea accipe ſuccos condenſatos, reponito in vitreo vaſe puro. Si vſus poſtulat, terito in pollinem, adhibeto intra nubeculas oculorum, & iube vt æger ſupinus iuſto tempore iaceat. admoueto manè & veſperi, & æger gratia Dei ſa-

A nus euadet: multi enim ſunt ſanati.

a Saluiæ] Falſò σφαχίυ pro ἐ[illegible]

Cap. XXXVI.

AQVA oculis dolentibus impoſita, valet ad oculos æſtuantes, & ad omnia mala oculos inuadentia, ab acribus defluxionibus nata, & oculos [illegible]entos, omnéſque dolores in ipſis excitatos. Accipe denarios paruos æreos quinquaginta: coniice in v[illegible]culum æreum, aut cupreum nouum: dein accipe lut[illegible]a ouorum quatuor aut quinque & concute cum denariis, & lutea ouorum B diſſoluantur inſtar liquoris. Poſt acceptum de eo made facito cum ſtillatitio roſarum liquore bono, & lacte mulieris quæ maſculum peperit, & illine oculos intrà & extrà, manè & veſperi vt probato, & permitte totam vt æger dormiat cum ipſo noctem.

INDEX SOMNIFERORVM.

Somniferum epithema mirabile, Cap. I.
Somniferæ ſpongiæ confectio, Cap. II.
Somniferum epithema, temporibus imponendum, Cap. III.
Somniferum ſuffimentum valde probatum, Cap. IIII.
Somniferum ſuffimentum laudatum, Cap. V.
Somniferum ſuffimentū ſimile, Cap. VI.
Somniferum vnguentum, Cap. VII.
Somniferum cataplaſma è palmulis, Cap. VIII.
Somniferum mirabile, Cap IX.
Somniferum ad cœliacos, Cap. X.
Somniferum valde mirum, Cap. XI.
Somniferum epithema mirabile, Cap. XII.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI, De Somniferis,

Sectio quadrageſimatertia.

Cap. I.

SOMNIFERVM epithema mirabile, fronti & temporibus impoſitum. Propolis, opii, ſeminis hyoſcyami, papaueris albi, ſingulorum hexagium vnum. Trita bene excipito cum ſtillatitio roſarum liquore, infarctúmque linteo, frōti & temporibus imponito. Similiter ſeminis hyoſcyami, papaueris albi, farinæ hordeaceæ, olei mandragoræ, opii, ſingulorum hexagia duo. Trita fermentato cum albo ouorum, & illitum linteo fronti imponito.

Cap. II.

SOMNIFERAE ſpongiæ confectio mirabilis valde. Succi mandragoræ, ſucci lactucæ, ſucci hyoſcyami, foliorum, caphuræ, ſucci nenupharis, ſucci ſolani: madefacito in iis opium quod ſatis eſt. dein ſpongiam nouā iniice, vt totum ſuccum combibat. poſtea accipe ſpongiam hanc confectionem in ſe habentem, & linteo vndiquaque orbiculariter tectam in æſtu caniculari ſuſpēdito vt exiccetur. Tandem recondito, & vſu poſtulante odorandam dato. confeſtim enim ſomnum accerſit. cōfert nephriticis, vigilantibus, continuis febribus, & omnis generis vigiliis. eſt probatum.

Cap. III.

SOMNIFERVM epithema temporibus imponēdum. Hyoſcyami viridis ſucci, papaueris albi viridis ſucci, farinæ hordeaceæ, ſucci ſolani, olei mandragoræ, opii, propolis, ſingulorum vnc. ſemis. Opium bene tritū, propolin, & farinam fermentato cum ſuccis, deinde linteo infarcta fronti imponito.

Cap. IIII.

SOMNIFERVM ſuffimentum admodum probatū. Styracis, amomi, ammoniaci thymiamatis, bdellii Scythici, corticis radicis mādragoræ, opii, drach. ſemis. Confice cum lignis cypariſſinis. poſtea ægrotantem ſuffito, & ſtatim dormiet.

Cap. V.

SOMNIFERVM ſuffimentum laudatum. Folii, amomi, coſti, zarnabo, ſingulorum vnciam ſemis, carpobalſami vnc. ſex. Probè confecto ſuffito ægrotantem, vt præcedente.

Cap. VI.

SOMNIFERVM [a]epithema. Sampſychi, melāthii, ſeminis agni, cornu ceruini, baccarum lauri, abſinthii, bituminis Iudaici, origani ſylueſtris ſeminis, cumini C Æthiopici, aniſi, caſtorei, reſinæ piceæ aridæ, lapidis gagatis, vnguium odoratorum, ſingulorum vnciam ſemis, cedriæ, picis liquidæ, ſingulorum vnciam ſemis dr. vnam. Probè trita & ſubacta illine linteo & fronti imponito.

a Epithema] Θυμίαμα falſò pro ἐπίθεμα legitur.

Cap. VII.

SOMNIFERVM vnguentum fronti inunctum & naribus. Styracis, myrrhæ, ſingulorum vnc. ſemis, malorū mandragoræ ſucci, & radicis corticis, ſeminis hyoſcyami, baccarum myrti nigrarum, roſarum aridarum, D ſingulorum vnc. ſemis, olei roſacei vnc. tres. Arida bene trita madefacito cum vino odorato veteri, & cum oleo linteo infarta fronti imponito.

Cap. VIII.

SOMNIFERVM cataplaſma è palmulis mirabile admodum & probatum. Palmularum pinguium vnciam vnam maceratarum in vino, ſubacta probè, & madefacta cum oleo roſaceo aut melino, adiectis farinis ſufficientibus, & ſubacta bene illinito linteo, & pectori E imponito. Nam & ipſum ægrotātem ad ſomnum præparat.

Cap. IX.

SOMNIFERVM mirabile probatum. Fel leporinum miſceto cum vino, & da bibendum dormituris, & celerrimè ſomnum alliciet. ſi verò æger febricitat, da cum aqua potandum.

Cap. X.

SOMNIFERVM ad cœliacos, dato dormituris, probatum. Spicæ, maſtiches, croci, apii, ſeminis papaueris albi, ſingulorum ſiliq. tres, opii grana duo. ſi placet, F adiice etiam alumen ſciſſile. Trita dato bibenda carentibus febre cū vino: febricitantibus autē, cū aqua tepida,

Cap XI.

SOMNIFERVM mirabile admodum & probatum. Opii ſcrup. ſemis aut quartam partem pro viribus. Tritum bene ſubigito cum ſaccharo aut droſato violarum, & præbe bibendum cum aqua. eſt enim mirabile admodum.

Cap. XII.

SOMNIFERVM epithema frōti & temporibus imponendum, quum æger ad dormiendum vadit. Pa-

A paueris nigri & albi, ſingulorum hexagia duo, ſeminis hyoſcyami hexagium vnum ſemis, ſeminis ocimi hexagia duo, ſeminis lactucæ hexagium vnum, opii ſcrupulos duos. Bene trita madefacito, & adiicito farinæ hordei hexagia duo. Subacta excipito cum ſucco hyoſcyami, & peponis quantum ſatis erit. Infarta linteo imponito tepida fronti & temporibus. Poſtremùm autem dato ex diapapauare ſemunciam comedendam.

INDEX AQVARVM, AQVAM DVCENTIVM, & vterinorum medicamentorum.

Aqua capillos augens, probata, Cap. I.
Aqua flauos capillos faciens, Cap. II.
Aqua capillos muniens à gladiis, Cap. III.
Potio aquam ducens ad hydropicos, Cap. IIII.
Potio aquam ducens hydropicorum, probata, Cap. V.
Potio aquam ducens ad hydropicos, Cap. VI.
Potio aquam ducens panchreſtos, Cap. VII.
Potio aquam ducens, & vrinam mouens valde vtilis, Cap. VIII.
Potio aquam ducens Oribaſii, probata, Cap. IX.
Potio ducens aquam hydropicorum, valde bona, Cap. X.
Potio aquam ducens hydropicorum admodum bona, Cap. XI.
Potio aquam ducens ad hydropicos, Cap. XII.
Aquam ducens ecligma ad hydropicos, Cap. XIII.
Aquam ducens hydropicorum & lienoſorum potio, Cap. XIIII.
Aquam ducens ſimilis potio, Cap. XV.
Aquam ducens ſimilis potio, Cap. XVI.
Aquam ducens potio ad hydropicos & lienoſos, Cap. XVII.
Aquam ducens potio, vteri dolores diſſoluens, Cap. XVIII.
Vterinis malis, & difficultatibus potio valde vtilis, Cap. XIX.
Vterinos dolores ſedans potio probata, Cap. XX.
Vterina mala & animi defectiones ſedans potio mirabilis, Cap. XXI.
Vteri dolores & diſtenſiones hypochondriorum ac inteſtinorum cruciatus ſanans, Cap. XXII.
Potio hydropicorum è ſeminibus, Cap. XXIII.
Hydropicorum potio admodum bona, Cap. XXIIII.
Hydropicorum in quibus magnus eſt in ventre tumor potio, Cap. XXV.
Medicamentum hydropicis accommodatum, Cap. XXVI.
Hydropicorum epithema valde bonum, Cap. XXVII.
Hydropicorum epithema, ſimiliter bonum, Cap. XXVIII.
Aquam ducentia in iis qui aſcite laborant probata, Cap. XXIX.
Aquam ducens datum hydropicis, laudatum, Cap. XXX.
Purgatorium per inferna ducens, admodum probatū, Cap. XXXI.
Purgatorium ſubducens, omnibus firmum & probatū, Cap. XXXII.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De aquis aquam ducentibus, & vtero accommodatis medicamentis,

Sectio quadrageſima quarta.

Cap. I.

AQVA capillos augens. Aquæ pluuiæ lib. nouem, rhois Alexandrini lib. quatuor ſemis, adianti vnc. tres, ſauinæ vncias quatuor, ladani vnc. duas ſemis, myrti vnc. vnam. Moueto bis die cum ſpatha laurina: dein aqua caput lauato, & pectito quotidie. Simile. Semen althææ in aqua elixato, & abſtergito caput. ſeruat capillos & auget, capútque roborat. Simile. Semen althææ elixato in oleo cō muni, & inunge cum eo caput & capillos vt probato.

Cap. II.

AQVA flauos efficiens capillos. Lupinorum crudorum, adianti, palearum aridarum, roſarum Ægyptiarum, ſingulorum vncias tres. Elixato cum aqua ad tertias, caputq; eo lauato. Similiter decocti roſarum Ægyptiarum vnc. decem, ſubigito cum vini rubei lib. vna ſemis, chelidonii vnc. duabus, polytrichi, abſinthii, ſingulorum manipulo vno, lupinariorum vnciis duab. Hæc coquito in aquæ libris decem. Vbi ab igne remoueris, coniice in vas vitreum, & ſinito illic diebus nouem. ſingulis diebus moueto, deinde imbue eo ſpongiam nouā

B & capiti capilliſque affricato vt probatum. atque ſic vtitor.

Cap. III.

AQVA capillos conſeruās à gladiis. Radicis vlmi, palearum aridarum, roſarum, gallarum, polytrichi, neratziorum recentium, foliorum, pilularum cupreſſi, ſingulorum vnc. tres. coquito in aqua ad tertias, lauato caput & pecte. Simile. Melanthium vſtum & tritum madefacito cum aqua & illine vbi volueris vt capilli augeantur & conſeruentur, potiſſimùm in ſuperciliis.

C

Cap. IIII.

AQVAM hydropicorum educens valde bonum. Smilacis quæ iuxta aquas in ſepibus inuenitur [a] ac ſiliquas producit quemadmodum hortenſis ſmilax quæ lobia vocatur, aut [b] phaſeoli foliorum ſucci lib. vnam ſemis. coquito ad tertias, & dato bibendum cyathum vnum, aut cochlearium vnum vt probatum.

a Ac ſiliquas, &c.] Manuſcriptus codex hîc mirificè eſt decurtatus & deprauatus. Nam ita legit ἐν τοῖς φραγμοῖς εὑρισκομένης ὥσπερ ἡ κηπαία σμίλαξ, ἃ λόβια καλοῦμεν. Quum potiùs ita legendum ſit, ἐν τοῖς φραγμοῖς εὑρισκομένης λοβοὺς ποιούσης, ὥσπερ ἡ κηπαία σμίλαξ ἣν καλοῦμεν λόβια. b Aut phaſeoli] Græcè eſt ἢ καὶ φασιόλου, &c. Aetius tamen habet ἢ τῶν φύλλων ταύτης τοῦ χυλοῦ, hoc eſt aut huius foliorum ſuccū.

Cap. V.

POTIO aquã educens hydropicorum laudata. Accipe ſmilacem, coquito in aqua ad tertias donec acceſcat: dein terito folia cũ decocto donec in ſuccũ vertantur, & dato bibendũ cochlearium vnum ſingulis diebus quoad ſanaueris. Perfecta autem menſura, cochlear. I. ſemis. Simile. Cartami ſeminis dr. quatuor, aloes flauæ vnc. vnam, grani Cnidii ſcrup. ſex, dacrydii ſcru pul. tres. Trita in pilulas cogito cum ſucco [a]heliotropii, quod colore magis cæruleum eſt, & dato dormituris drachmã vnam. aliis verò ſcrup. ſex ieiunis.

a Heliotropii quod colore, &c.] Videtur vulgi more per heliotropium Nicolaus intelligere cichorium.

Cap. VI.

AQVAM educens hydropicorum per vniuerſum curationis tempus pota. Cancrorum fluuialium aridorum ſine manibus & pedibus [a] ademptis teſtis lib. vnã, aſari lib. vnam. Trita & commixta ex aqua pluuiali vnde ſunt deſumpti cancri, dato bibenda. interdum pro aſaro ſeruatur, & multis medicis in vſu eſt, hoc quod habet: Ammoniaci thymiamatis vnc. duas, herbæ lonchitidis radicis vnc. I. ſemis quartam partem, petroſelini vnc. ſemis, calami Indici, coſti, cinamomi, ſpicæ nardi, piperis longi, myrrhæ, ſtactes, ſingulorum vnc. vnam, ſeminis rutæ, folii, ſingulorum vnc. tres, phu, ſtyracis, ſingul. vnc. quatuor. Trita excipiantur cum melle deſpumato, bene confecta dato fabæ Ægyptiæ magnitudine cum aquæ calidæ cyathis tribus.

a Ademptis teſtis] Græcè eſt λελεπισμένων. Aetius autem habet χωρὶς χειρῶν καὶ ποδῶν λελεπισμένων.

Cap. VII.

POTIO aquam educens pãchreſtos: multã enim vrinam ducit, & ad lũbos dolore moleſtatos facit, & eos qui pituitã habent in vniuerſo corpore. ad pleuriticos, peripneumonicos, quartana conflictatos, arthriticos, & diſtentione correptos: his quidem cum vino, illis autem cum mulſa data vt probata. Ariſtolochiæ, myrrhæ, abſinthii, ſeminis abrotoni, iridis, canchryos, ſingulorũ drach. quatuor, aniſi, baccarum cedri, radicis panacis, pyrethri, ammoniaci thymiamatis, cardamomi, ſingulorũ drach. duas, cumini drach. duas obolum vnũ. Trita ſubigantur cum droſato, & fingantur paſtilli vnius aut duorum triobolorum pro viribus ægri.

Cap. VIII.

POTIO aquam educens & vrinã mouens admodũ vtilis. [a]Opobalſami, ſpicæ nardi, carpobalſami, caſiæ, cumini, glycyrrhizæ, hyperici, floris iunci odorati, aſari, amomi, dauci, ſmyrnii ſeminis & petroſelini, calami odorati, piperis communis, ſeſeli, [b]acetabuli, ſingulorum hexagium vnum. Terãtur, & detur cochlearium vnum ex vino. Conducit etiam vnumquodque per ſe potum.

a Opobalſami] Aetius legit βαλσάμου καρποῦ. b Acetabuli] κοτυληδόνος. Aetius autem σπονδύλου legit.

Cap. IX.

POTIO educens aquam, Oribaſii, probata. Salis ammoniaci drach. quatuor, maſtiches drach. duas, euphorbii drach. vnam. Terantur & dentur. vna enim vice in fortioribus dantur.

Cap. X.

POTIO aquam educens hydropicorum, admodũ bona: quemadmodum inter Heram, Aſclepiadem, Dioſcoridem, & Archigenem conuenit. Cucumeris ſylueſtris radicem tuſam & cribro transfuſam diligenter, per triduum macerato in vino adſtringente, pondere obolorum duorum, & deinceps dato tribus diebus. Et facto interuallo, rurſus dato ſimiliter quouſque tumor ſedetur. Molliter autem aquam ſubducit & neque ſtomachũ lædit, [a]magiſque vires conſeruat.

a Magiſque vires &c.] Aetius ſimpliciter legit, καὶ τὰς δυνάμεις τηρεῖ.

Cap. XI.

POTIO aquam educens hydropicorum, admodũ bona. Ducit aquam per aluum multam. Solanum hortẽſe in ſuccum eliquato, datóque cyathum vnum quotidie donec omnino ſanes.

A Cap. XII.

POTIO aquam ducens hydropicorum. Salis foſſilis Attico melle aſſati & torrefacti drach. duas, piperis communis, euphorbii, ſingulorum drach. decem. Tritũ & læuigatum totum dato cum ſucco ptiſanæ: hoc enim eſt perfectum eius pondus. Similiter. Radicis acetabuli, ſquillæ repurgatæ, ſingulorum drach. vnam. Da bibẽdum cum mulſi cyathis duobus & ſingulis diebus ieiuno. Pariter. Euphorbii drach. vnam, ſalis communis dr. tres, caſtorei vnc. vnam. Trito & læuigato. dimidium
B detur cum aqua calida. Similiter. [a]Chamæleontis, petroſelini, piperis communis, ſing. vnc. vnam. Terito & cribrato. vbi vſus poſtulat, datur dimidium cum aqua calida.

a Chamæleontis] Græcè eſt χαμαιλέοντος. Aetius autem habet χαμελαίας.

Cap. XIII.

AQVAM ducens eligma ad hydropicos probatum. [a]Semina ricini numero trigintaquinque, nitri ſpumæ cochlearia duo. Trita diligenter excipe melle, & to-
C tum præbeto lingendum, poſtea mulſæ calidæ cyathos tres bibendos porrigito: mouet enim humorem adiacẽtem citra noxam. purgat verò interdum totis tribus diebus. Oportet autem ante eius ſumptionem conuenienti vti victus ratione.

a Semina ricini] In codice Nicolai deprauatè legitur ῥοτίνας κνικίας, pro κρότωνας κικίας.

Cap. XIIII.

AQVAM educens potio ad hydropicos & lienoſos, admodum probata. Agarici triobolum ex oxymelite potum ſanat. Similiter. Polii herbæ decoctũ potum
D cum oxymelite & aqua in qua ferrum ſæpius extinctũ eſt, præter opinionem ſanat.

Cap. XV.

POTIO ducens aquam ad hydropicos & lienoſos, initio morbi vtilis. Sampſychi decoctum cum vino potum, & cum aqua marina perfuſus venter. priùs tamen bubulum fimum cum aceto & vrina pueri, & ſulphure ignem non experto inungere conuenit.

Cap. XVI.

POTIO aquam educens ad hydropicos & lienoſos
E per vrinam purgans. Cyperi radicem læuigatam da ex vino bibendam. Similiter. Aſari radicem tritam cum vino bono irrigatam bibendam præbeto. Item corticẽ capparis tritum ex bono vino bibendum propinato. Similiter. Acori radicem tritam ex odorato vino bibendam dato. Similiter. Struthii radix & rana fluuialis ex albo iure comeſta, & eorundem decoctum cum condimentis vnguentariis potum: humorem enim per aluũ educit. Similiter. Lapidem ranæ terreſtris in capite eius repertum ligato cum diligentia, ac trito: & appende ceruici ægrotantis. Pertingat autem vſque ad ſtomachum, & ita æger gratia Dei ſanabitur.

F Cap. XVII.

AQVAM ducens potio, hydropicis & lienoſis admodum laudata. Vrinam incorrupti pueri quotidie bibendam præbeto ieiuno. eſt enim probatum.

Cap. XVIII.

POTIO aquam ducens, vteri diſſoluens dolores. Radicis gentianæ, radicis helenii, foliorum artemiſiæ, roſmarini, marrubii, meliſſophylli, foliorum citrii, ſam-
G pſychi, ſingulorum vnciam vnam. Trita coquito in aqua ad tertias, & accipe ex decocto partes duas, & ex decocto rutæ partem vnam. Simul confundito, & præbe bibenda ex vino ſufficienti.

Cap. XIX.

AD mala vteri & eiuſdem moleſtias admodum vtilis potus. Caſiæ, rhei barbari, ſingulorum hexag. vnũ, agarici hexagium ſemis. Trita bibendã dato ex mulſa. præbeto etiam vbi voles, cum vrinam mouentibus ali-
H quot ſpeciebus. aut admiſce illi anethi aridi decoctum, aut ſeorſim bibendum dato.

Cap. XX.

VTERINOS dolores ſedans potus pobatus. Radicem rhei tritam præbeto ex vino bono potandam.

Similiter. Opopana[illegible]c. ſemis tritam exhibeto ex mulſa. Hoc enim v[illegible] etiam phlegmonen mitigat.

Cap. XXI.

VTERIN[illegible] mala & animi defectiones ſedans potus mirabilis. Ga[illegible]anum odoratum & ſuffitum prodeſt. Similiter. Malua [illegible] fœnogræco, & [a] ſemine lini illita. aut meliſſophyllu[illegible] illitum; aut bitumen illitum, & odoratum ſanat.

a Semine lini] [illegible] λινοσπέρματος pro λινοσπέρματος legit manuſcriptus codex.

Cap. XXII.

VTERINOS dolores, diſtenſiones hypochōdriorum, cruciatúſque inteſtinorum ſanans, probatū. Rhei Pontici hexagium vnum. Tritum dato ex aqua calida, aut droſato bibendum cum aliquo quod vrinam mouet. & ita vtitor.

Cap. XXIII.

HYDROPICORVM potio è ſeminibus vrinas mouens, & per aluum educens. Carei ſcrupulos tredecim ſemis, ſeminis fœniculi, aniſi, ſingulorum ſcrup. ſex ſemis quartam partem, cumini latioris ſcrupul. ſeptem S. ſcrupuli ſemis quartā partē, myrrhæ, piperis cōmunis, ſeminis apii, ſingulorum ſcrup. vnum ſemis, iridis ſiliquam vnam ſemis. Trita madefacito cum mellis Attici lib. ſemis & quarta parte, & vini libris tribus. Bene confecti dato menſuram vnam meri in ſolii inſeſſu ieiuno priùs calefactam. eſt valde bonum & iucundum medicamentum.

Cap. XXIIII.

HYDROPICORVM potio admodum bona, vrinā mouens, aquæ inter cutem, quæ tympanitis dicitur valde vtilis eſt. Seminis fœniculi & cucumeris, cardamomi, radicis eryngii, corticis radicis capparis, ſingulorum vnciam vnam, ſtercoris columbini cyathos duos. Trita ſubigantur cum aqua & fingantur pilulæ ciceris magnitudine, dato ſingulis diebus quinque.

Cap. XXV.

POTABILE hydropicorum, Lagenium vocatum, probatum in iis quibus copioſus eſt tumor circa ventrem, & reliquum corpus molle eſt. Radicis bryoniæ repurgatæ drach. decem, myrrhæ drach. quatuor, cumini Æthiopici, aniſi, ſeminis capparis, ſing. drach. tres, vini aſtringentis drach. vnam, ſapi Cretici lib. tres. Bryoniam cum reliquis in mortarium conîce, ac citra myrrham tundito, & omnibus exemptis in vitreo vaſe macerato admixto liquore. Poſt dies ſeptem colato, myrrhámque macerato. & vbi fuerit diſſoluta, probè conficito, & dato ante cibum cyathos quatuor, & die vna interiecta [a] præbeto cyathos quinque: rurſus interpoſita die, præbeto cyathos ſex. Et deinde dato carnes ferinas quantum viribus ſufficit. Aſſas autem comedere conuenit, & vinum ſuperbibere auſterum meracius.

a Præbeto cyathos quinque] Hæc in manuſcripto codice nō habentur: ſed ex Aetio adiecta ſunt, & alia quædam quæ ſingulatim indicare nihil attinet.

Cap. XXVI.

HYDROPICIS accommodatum medicamentū, per ſedem enim multam aquā ducit. Eſt autem bonum medicamentum ad mouendam etiam vrinam. Grani Cnidii repurgati, radicis bryoniæ, ſingulorum drachm. duas, ſquillæ crudæ repurgatæ drach. quinque, cumini Æthiopici drach. vnam ſemis, lathyridis drach. vnam, myrrhæ drach. duas. Trita macerato in vini aſtringentis lib. duabus & quarta parte diebus ſeptem. quotidie bene circumagitentur, & dein colentur. Myrrha diſſoluta & bene cōfecta, dato primo die cochlearia tria: ſecunda autem cochlearia duo: tertia vnū. hoc facito vt probatum.

Cap. XXVII.

EPITHEMA hydropicis conueniens, valde bonum. Ceræ, terebinthinæ, ſing. vnc. vnam, baccas lauri quindecim, galbani, ſulphuris ignē nō experti, aloes flauæ, reſinæ, maſtiches, picis, vuæ ſylueſtris, cumini, propolis, ſingulorum vnc. vnam. Trita ſubigito cum oleo communi, & conficito vt emplaſtrum, ac toti ventri imponito vt probatum & mirabile.

Cap. XXVIII.

EPITHEMA hydropicis conferens, ſimile. Caricas pingues decem, vuæ ſylueſtris, ſulphuris ignem non experti, baccarum lauri, calcis, acidi fermenti, nitri, ſtercoris ſylueſtrium columbarum, ammoniaci, ſingulorū vnc. vnam, naſturtii ſylueſtris anguſtioris vnc. vnam ſemis. His bene læuigatis adiice farinæ vnciam vnā. dein ammoniacum probè contritum & caricas in oxymelite maceratas adiice, & in mortario bene tundito, & ſuccū cum oxymelite vnito, & acceptis fermentis & ammoniaco, atque vtriſque læuigatis, & adiectis farinis ac bene confectis, formato cataplaſma, totíque ventri imponito.

Cap. XXIX.

AQVAM educens in eo qui laborauit aſcite, probatum, inque mulieribus quæ albo fluore moleſtantur, & in iis qui vlcera ex fluxione nata habent. Squamæ æris Cyprii drachmam vnam ſemis tritam madefacito cum mulſa & dato bibendam. poſt autem parum aceti ſorbendum præbeto, vt non animaduertat: aut granum Cnidium aſſatum tritum ex melle cocto potum. aquā educit. Dato autem grana viginti vſu exigēte aut viginti quinque aut triginta. Qui verò corpus robuſtius habent, præbeto grana quadraginta.

Cap. XXX.

AQVAM educens hydropicis datum, probatum. Euphorbii drachmam vnam. Tritum madefacito cum melle cocto, & dato bibendum. aquam nanque & pituitam ducit. Simile. Seminis lonchitidis obolos octo. Tritum bene dato bibēdum ex aqua mulſa. ducit enim aquam. Pariter. Cneoron tritum & madefactum cum polenta & melle bibendum dato vt probatum. Similiter. Cartami ſeminis drach. quinque. Tritum excipito cum ptiſana & exiguo ſale, & probè coctum dato ſorbēdum. Similiter. Ammoniaci thymiamatis drachmas duas. Tritum madefacito cum melle Attico & bibendū præbeto. nonnulli medici hoc ipſum cum poſca præbent. ducit enim aquam. Pariter. Corticis radicis ſambuci ſucci vnc. duas. Madefacito cum vino & bibēdum propinato: ducit enim aquam.

Cap. XXXI.

PVRGATORIVM per inferna ducens admodū probatū. Cinamomi, caryophylli, croci, maceris, zingiberis, ammeos, folii, ſalis communis, ſingulorum hex. tria, fæcis vini vſtæ (vocatur etiam ab Italis tartarum) vnc. quatuor. Trita bene dato cum cibis. Subducit enim ventrem ſine labore & perturbatione.

Cap. XXXII.

PVRGATORIVM ſubducēs, certum præ omnibus, probatum valde & mirabile. Piperis longi & nigri, zingiberis, cinamomi, ligni cinamomi, caryophylli, ſpicæ, nardi ſpicæ, nardi, maſtiches, ſingulorum hexagia duo ſemis, croci hexagiū vnum ſemis, dacrydii hexagia duo ſemis. Trita madefacito cum ſacchari vnciis duabus & ſemis. dein cum melle Attico ſufficienti coquito, & probè confectum dato manè ieiuno hex. tria: aut tria & ſemis pro viribus. atque hoc quidem modo vtitor.

INDEX MEDICAMENTORVM PEDICVLOS & lentigines amolientium, phœnigmôn, phlegmonas, tubercula, puſtulas, & vocem læſam ſanantium.

Pediculos in capite conficiens & demoliens, Cap. I.
Pediculos in capite conficiens ſimiliter, Cap. II.
Lentigines & næuos in facie factos curans, Cap. III.
Lentigines, varos, maculas à ſole factas, formicas, thymos, & verrucas penſiles ſanans, ex Galeno, Cap. IIII.
Lentigines & vibices curans, Cap. V.
Lentiginum & macularum à ſole vſtarum excoriatorium, Cap. VI.
Rubificans optimum Aſclepiadis, vniuerſum hydropicorum affectum ſanans, Cap. VII.
Rubificans, ad lienoſos admodum probatum, Cap. VIII.
Phlegmonarum, eryſipelatum, & v[...]onum ſanatio, Cap. IX.
Phlegmonas omnes mitigat, [...]demata diſcutit, Cap. X.
Tubercula, phygethla, & abſce[...]ſus mitigans, Cap. XI.
Puſtulas, epinyctidas, & vetera vlcera curans, Cap. XII.
Vocem ſubitò amiſſam ſanans, Cap. XIII.
Vocem amiſſam clariorem faciens & repurgans, Cap. XIIII.
Phlegmonen linguæ curans, Cap. XV.
Phlegmonen tonſillarum ſanans, Cap. XVI.
Fuſca calculos conterens probata, Cap. XVII.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De iis quæ pediculos, lentigines, phlegmonas, tubercula, puſtulas, & vocem læſam ſanant, medicamentis,

Sectio quadrageſimaquinta.

Cap. I.

PEDICVLOS capitis conficit, & demolitur. Lupinorum decocto caput frequẽter lauato. eſt enim probatum. Similiter. Vuas ſylueſtres, ſandaracham, bene tritas madefacito cum oleo communi veteri, & inunge. Pariter hederæ ſuccum cum melle ſubactum illine. aut raphani ſuccum oleo cõmuni ſubactum illinito. Similiter. Aluminis ſciſſilis vncias tres, vuarum agreſtium vnc. ſex. Probè trita cum melle madefacito & capiti illinito.

Cap. II.

PEDICVLOS capitis interficiens & demoliens. Sandarachæ, vuarum agreſtium, ſing. vnc. vnam. Trita madefacito cum oleo communi, & illine capiti. Similiter. Vuæ agreſtis vnc. quatuor, ſandarachæ vnc. duas, nitri vnc. vnam. trita madefacito cum aceto & oleo, ac illine. Aut cedriam arefactam tritam cum amygdalino madefacito, & illine. aut alume læuigatum, & cum oleo communi madefactum ſæpius illine. Similiter baccarũ lauri libram vnam. Bene tritas baccas madefacito cum oleo: & vbi affuderis feruefacito, & illine: ſi verò etiam in ſtragulis fuerint, & ipſa crebrò inungenda.

Cap. III.

LENTIGINES & maculas in facie factas pulchrè ſanans. Terræ Cimoliæ torrefactæ vnc. vnam, palmularum vnciã ſemis, aphronitri aſſati drach. octo. Trita in pollinem inſpergito. Similiter. Origani vſti, farinæ eruinæ, ſingulorum drachmas decem, [a]fabæ fractæ drachmas quindecim, ellebori albi drachm. quinque, aphronitri drachm. decem, alcyonii drachmas quinque. Trita ſimul inſpergito. Pariter. Origanum vſtum & alcyonium bene trita inſperge.

a Fabæ fractæ] Perperam in manuſcripto codice legitur ἐρϐιγίμȣ pro ἐρεγμȣ̃.

Cap. IIII.

LENTIGINES, varos, faciei à ſole vſtas maculas, formicas, [a]thymos, & penſiles verrucas ſanans, ex Galeno. Radicem bryoniæ albæ & nigræ tritam coquito cũ oleo communi donec in ſuccum ſoluatur. hoc enim tollit lentigines & varos. Similiter. Oleum amygdalinum E cum cera coquito pura donec ceratum fiat, & illine. Pariter. [b]Lilii radicem cum melle puro, bene ſubactam illine. lentigines præcipuè aufert. Similiter gummi & ni- A tri, ſingulorum vnciam ſemis. Trita cum melle irrigato & illinito. Pariter ſemen braſſicæ in aqua tritum, facie prius abſterſa illine. Vbi verò exaruerit, & [c]cutis attollatur, prolue aqua multa frigida, & inunge adipẽ anſerinum, aut medullam ceruinam, aut ceratum cũ aliquo horum confectum. Cauendum verò poſt [d]excoriationẽ ne incidat in aliquod quod [e]faciem lædere poſſit: verbi gratia aerem frigidum, aut ventum, aut prolutionem faciei.

a Thymos] Codex Nicolai corruptè θύματα pro θυμȣ̀ς legit. B b Lilii] Manuſcriptus codex falſò κρίνας pro κρίνȣ legit. c Cutis attollatur, &c.] In codice manuſcripto corruptè admodum legitur καὶ μετεωρίζεται ὁ χρῶς, χρηςέον προσκλύματα &c. pro μετεωρίζεται ὁ χρὼς, χρηςέον προσκλύσματι. d Excoriationem] Manuſcriptus codex legit ἐκδαρὰν, pro ἐκδοράν. e Faciem lædere] In codice Nicolai perperam βαπλόντων, pro βλαπτόντων ſcribitur.

Cap. V

LENTIGINES & cicatrices ſanans, valde probatum. Stercus columbinum bene tritum cum acri aceto diluito, & vtere. Similiter. Sandaracham bene tritam ſubigito cum melle Attico, vt ſordium craſſitudinem C nãciſcatur, illinitóque deſuper diebus ſex. Arefacta verò cute, & in ſublime ſublata, vtendum galbano cum exiguo nitro, & aceto læuigato. Vbi verò [a] lentigines diuturnæ fuerint, iis etiam vtendum: nempe, Radicis cucumeris agreſtris vncia vna, Cimoliæ vnc. ſemis. Trita in vaſe recondito, vſuque poſtulante diſſolue cum aqua, & illine. Aliud. Bulborũ repurgatorũ, thuris ſing. vnc. vnam. Tritis adiice cochlearium terreſtrium magnarum ſaniem. Oportet verò ipſas ſtilo pungere [b]adhuc viuas, & quod ex iis effluit mucoſum, huic adiicere medicamẽ D to. Vbi verò diſſolutum fuerit, cum melle Attico ſubacto vtere. Idem facit radix ari arida cum melle, & acetabuli radix cerato liquido [c]excepta & illita. Similiter. Aphronitri, alcyonii, galbani, ſingulorum drach. quatuor, amygdalarum amararum excorticatarum drach. vnam ſemis. Trita excipito cum melle Attico, & illine, & ſinito exiccari: dein iubeto farina fabacea commanducata extergi, & ablui aqua mediocriter frigida, cauẽdo ſolem & ventum.

a Lentigines] Codex Nicolai legit φαρμάκων corruptè admodum pro φάκων. b Adhuc viuas] Malè in codice manuſcripto ζῶντι pro ζῶντας. E c Excepta] Græcè eſt ἀιαλυθῆσα pro ἀναληφθεῖσα.

Cap. VI.

LENTIGINVM & macularum à ſole factarum excoriatorium. Melanthii, ſeminis ocimi, radicis ari,

ſingulorum vnc.[illegible] Trita cum aqua ſubigito, & illine. A dein ſinito [illegible]ari.poſt aliquantum verò interuallum eo quod [illegible] ſublato, aqua calida abluito multoties.

Cap. VII.

RVBIFI[illegible] optimum Aſclepiadis,authemeron inſcriptum [illegible] hydropicorum affectu mutans ac ſanans. [illegible] myrobalani,cardamomi,ſeminis vrticæ,piper[illegible] [illegible]mis,ſingulorũ vnc. quatuor, ſinapi vnc.ii.Trita [illegible] ſubacta,calefactaper interualla imponito hor[illegible] b[illegible] ſi æger tolerare poteſt. de- B inde [b]ablato medicamento,lauari iubeto, feruentioris ſolii inſeſſu vſus . Poſt balneum vtendum cerato ex roſaceo confecto oleo. Similiter. [c]Lepidii foliorum vnciã vnam.trita illine. Vbi [d]verò iam morſum ſenſerint, inducito in balneum, & ſublato medicamento in aquam feruentem cõſcendere iubeto,& [e]detineto . Ægrè enim nimiam mordacitatem ferunt:ſani verò exeunt,ait Archigenes. hoc etiam confert iſchiadicis. Summè autem conducit & hoc ipſum:Myrobalani,ſquamæ æris , ſing. vnc.vnam,nitri hexagia duo. [f]Trita aceto ſubigito ,& C reſinam ac ceram cum exiguo oleo liquefacta affundito,& ſubactis vtere.Cognoſcendum verò quòd valentiora medicamenta [g]ei quod probè concoxit corpori,& ab excrementis ac ſuperfluis vacuo, admouenda ſint.

a Si æger tolerare poteſt] Manuſcriptus codex habet, εἰ δυνατὸν ὑπομεῖναι αὐτό. In Galeno autem legitur, εἰ δυνατὸν ὑπομένειν τὸν ἀσθενοῦντα. b Ablato] Manuſcriptus codex malè ἄρξας legit , pro ἄρας.in Galeno eſt βαστάσας. c Lepidii foliorum]In codice Nicolai falsò λεπίδος pro λεπιδίου ſcribitur. Hanc lectionem confirmat Galenus & Aetius. d Vbi verò iã morſum ſenſerin.] Græcè corruptè & falsò ſcribitũt ὅταν εἴδῃς κάμνοντα, pro ὅταν δὲ ἤδη δάκνωνται. e Detineto]Hic locus in codice manuſcripto mirificè eſt deprauatus. Ita enim habet κατάχει. δυσαναχέτως γὰρ ὑπερδακνομένων. quum Galeno lib.9.de Comp.medic. localium teſte, potiùs ita ſit legendum, καὶ κάτεχε. δυσαναχετοῦσι γὰρ ὑπερδακνόμενοι. Aetius tamen legit etiam κατάχει,id eſt perfundito. f Trita aceto ſubigito &c.] Hic locus mirificè in Nicolai codice deprauatus eſt . Scribitur enim in hunc modũ, καὶ ὄξος ὀλίγον ἐπιβάλλων, καὶ ῥητίνην, καὶ κηρὸν μετ᾽ ὀλίγου ἐλαίου πίξας, καὶ μαλάξας καὶ φυράσας, πάντα ἐπὶ τῆς χρείας ἐπίχει. quum ita ex Galeno legendum ſit, ὀλίγῳ ὄξει φυράσας. ῥητίνην καὶ κηρὸν μετ᾽ ὀλίγου ἐλαίου τήξας ἐπίχει, καὶ μαλάξας χρῶ. Aetius tamen ſic habet , νίτρον λεάνας καθ᾽ ἑαυτό, καὶ ὄξει ὀλίγῳ φυράσας, ῥητίνην καὶ κηρὸν μετ᾽ ὀλίγου ἐλαίου τήξας ἐπίχει, καὶ μαλάξας χρῶ, hoc eſt Nitrum per ſe terito,& cum modico aceto ſubigito:dein reſinam ac ceram cum pauco oleo liquefactã affundito,& emollitis vtere. g Ei quod probè concoxit] Manuſcriptus codex εὔπεπτα non rectè pro εὐπέπτῳ legit. E

Cap. VIII.

RVBIFICANS ad lienem valde probatum. Corticis arboris [a]careæ, latitudine trium digitorum,longitudine lienis,radito modicè ſuperficiem externam donec chartam referat . dein macerato in acerrimo aceto horis duabus.Poſtea ex aceto adimito,& lieni imponito,faſciiſq; ligatũ ſinito illic per tres horas,aut quandiu ferre poteſt æger:deinde verò ſoluito & tollito,inuenieſque ſolutam duritiem,& locum rubore ſuffuſum . Tandem illine lieni ſæpius Marciaton & Agrippæ vnguẽta.

a Careæ]Græcè eſt καρέας.legendum fortè καπαρέως.Et hãc lectionem eſſe legitimam,ex Aetio ſatis conſtat,

Cap. IX.

PHLEGMONAS,eryſipelata,& vſtiones ſanans, valde bonum.[a] Sambuci folia tenera tuſa,& cum polẽta ſubacta,tepida illine. Similiter.Pulegium cum polẽta exceptum illine .Pariter.Lupinorum amarorum farinam cum polenta &aqua ſubactam illine.Item,Lauri folia viridia trita cum pane & polenta excepta, illine. G hoc omnes phlegmonas mitigat . Item , Caſia cum vino auſtero pota phlegmonas omnes in internis viſceribus mirabiliter iuuat,& ſic vtere.

a Sambuci]Manuſcriptus codex ἀκτάσας pro ἀκτῆς legit.

Cap. X.

PHLEGMONAS omnes mitigat , & œdemata A diſcutit,admodum probatum.Braſſicæ folia cum polẽta trita,excepta & illita.Item ramenta cucurbitæ illita, ſunt admodum probata.Item platani tenera folia in vino cocta,& vſta,læuigatáque illita,ſunt valde laudata.

Cap XI.

TVBERCVLA, panos & abſceſſus mitigans,valde probatum & mirabile. Vrticæ folia trita tuſáque calefacta illine. Item helxines herbæ folia læuigata,tuſa & illita.Hoc autem bubones & omnem phlegmonen ſanat. Agreſtis oleæ folia trita tuſa illita.Item conyzæ fo- B lia læuigata,& calefacta probè,illine.

Cap. XII.

PVSTVLAS,epinyctidas,veteráque vlcera ſanãs, valde probatum. Arnogloſſum læuigatum & calefactũ illine.Item rubi folia tenera,aut ſemperuiui, aut portulacæ illine,& polygoni folia.

Cap. XIII.

VOCEM ſubitò amiſſam curans,probatum.Liquorem Cyrenaicum cum aqua calida diſſolutum ſorbeat.

Cap. XIIII.

C VOCEM amiſſam clarificat & repurgat. Allium coctum aut aſſatum comeſtum,aut cum butyro aſſatum & ſiccatum.butyrum crebrò comeſtum. Aut galbanum pro catapotio aſſumptum . Item , ſuccus chamæleuces cum melle Attico potus mirabiliter auxiliatur.

Cap. XV.

PHLEGMONEN linguæ curans . Portulaca cõmãducetur,aut folia plãtaginis,aut folia tenera oleæ tritabene,& madefacta cum oleo communi illine,aut ſapã cum ſtillatitio roſarum liquore illine , aut droſatum, D aut pſyllii ſuccum.

Cap. XVI.

PHLEGMONAS iuxta tonſillas ſanans,laudatũ. Gargarizare oportet adſtringentia & reprimentia,veluti lentis decoctum cum roſis,mixariis,& palmulis.Venam incidere,aut cucurbitas adhibere couenit.Et rurſus gargarizandum decoctum glycyrrhizæ cum ſapa aut ſtillatitio roſarum liquore,aut cucumerum , aut hyſſopi decocto,aut droſato,aut poſca,adiecta etiam diamorón & diacaryôn,hoc eſt è nucibus confectione,aut Punici cõ E tuſi ſucco,aut lacte muliebri, aut lacte caprino tepido. Extrinſecus autem fouere conuenit ſpongia, aut abſinthio,aut [a]cochleis crudis ex aqua calida pluuia.Hæc autem illinenda:Farina hordeacea,ſemen lini,fœnigræci, ſtercus columbæ,ſuccus foliorum apii, & [b]venter hirũdinis.Trita & cocta inſperge tepida. Dato etiam gargarizandum paſtillum Andronis, & quæcunque prædiximus in ſtomachicis quæ illinuntur,in litera ꝗ.

a Cochleis]Codex Nicolai habet κοχλίοις: puto autem legendum eſſe κοχλίαις. b Venter]Codex Nicolai legit κοιλίας pro κοιλίας. F

Cap. XVII.

FVSCA lapides conterens probata.Pulegii, maſtiches,ſeminis apii,menthæ aridæ,ſingulorum vnc.vnã, ſalis communis torrefacti lib.vnam, ſeminis coriandri, ſpicæ nardi,aniſi,ammeos,ſingul.ſcrup.ſex , folii ſcrup. quatuor,piperis albi ſcrup. ſemis,aut communis vnciã vnam,lithoſpermatis,betonicæ , ſingul. vnc. ſex , aceti boni libras ſeptẽ ſemis. Tuſa & cribrata, tenuiſſiméque trita tribus diebus aceto miſceto,& ſoli exponito dieb9 G quadraginta. Vbi verò vſus exigit,parato decoctum cicerum nigrorum,radicis aſparagi,apii & adianti , adiicéque mixturæ eorum cotylas duas aceti , & potato ægrotantem in calidiſſimi balnei inſcenſu. Nonnulli autem ex iam dictis ſpeciebus ſcrup.duodecim cum aceto tepido miſcentes, ex decocto prædictarum herbarum præbent,& medicamentum nihilo eſt inefficacius.

INDEX

Labiorum fiſſorum curatio mirabilis, Cap. I.
Labiorum fiſſorum ſanatio probata, Cap. II.
Labiorum vlcera & omnia maligna ſanas, Cap. III.
Labiorum fiſſuras curans, probatum, Cap. IIII.
Labiorum tubercula confeſtim ſanans, Cap. V.
Perniones & fiſſuras labiorum & pedum exulceratas, ac podagras ſanans, Cap. VI.
Strumas, parotidas, bubones & malefica vlcera diſcutiẽs mirabiliter, Cap. VII.
Strumas, malefica vlcera, parotidas & bubones diſcutiens, Cap. VIII.
Strumas & durities diſcutiens, ac ſedem mutantes ruptiones, Cap. IX.
Strumas & durities diſcutiens ac mu[...] ruptiones, Cap. X.
Strumas omnis generis & duriti[...]ns, Cap. XI.
Strumas & mammarum durities [...] Cap. XII.
Strumas exulceratas & citra vlcer[...]m ſanans, Cap. XIII.
Strumarum inſperſile probatum, Cap. XIIII.
Strumas putrefaciens ſeu erodẽs, mirabile, Cap. XV.
Strumas, abſceſſus, atheromata, melicerides & tubercula ſanans, laudatum, Cap. XVI.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI

De iis quæ fiſſuras labiorum & ſtrumas ſanant, medicamentis.

Sectio quadrageſimaſexta.

Cap. I.

LABIORVM fiſſorum cura mirabilis. Oui internam pelliculam fiſſuris labiorũ [a]agglutina: aut quod membranæ inſtar circa palmularum oſſa hæret: aut araneorum à trabibus pendẽtium albam texturam. Profundiores verò in labiis fiſſuras adipe caprino aut anſerino curato: aut medullam bubulam aut ceruinam cum ſemperuiuo & terebinthina vnitam imponito: aut gallam immaturam tritam cum terebinthina & œſypo aut melle Attico exceptam, bẽnéque confectam imponito. Item gallam & maſtichen quamtenuiſſimè trita, œſypo in cerati formam redacta excipe, & probè confectis vtere.

a Agglutina] In codice manuſcripto perperam πρόκλυσι legitur pro προσκόλλα.

Cap. II.

LABIA fiſſa ſanans, probatum. Gallarum, cadmiæ, ſingulorum vnciam vnam, ceruſſæ vncias tres. trita cũ roſaceo excepta illine. Similiter. Cyperi vncias duas, gallarum vnciam vnam, aluminis ſciſſilis drach. duas. Trita in farinam, ſicca inſperge. Item. Maſtichen tritam cum vino ſubactam illine. Item. Fæcem aceti vſtam cerato roſaceo aut myrtino exceptam, impónito. Conducit etiã ad maximas in extremis corporis partibus phlegmonas. Item. Oui putaminum vſtorum, gallarum, myrrhæ, aluminis ſciſſilis, ſingulorum vnciam vnam. Trita cũ vino madefacito aut œſypo excepta impone.

Cap. III.

LABIORVM vlcera & omnia maligna ſanans. Oſtrea vſta tenuiſſimè trita inſperge. Ego verò non vſtis contritis vſus ſum, & bene ceſſit.

Cap. IIII.

LABIORVM rimas curans, probatum. Muſæ paſtillum tritum cum [a]ſapa aut vino dilutum craſſo illine. Item. Paſtillum ex [b]halicacabo, inter eos qui ſedi adhibentur. Similiter. & Eræ paſtillus cũ vino illitus.

a Sapa] Hoc ex Aetio adiectum eſt, qui legit μετὰ ἑψήματος, ἢ οἴνου &c. b Halicacabo] Manuſcriptus codex legit corruptè διακαλίδου pro δι' ἁλικακάβου.

Cap. V.

LABIORVM tubercula confeſtim ſanans. Lapathi radicis, nitri, terebinthinæ vſtæ, ſing. ſcrup. ſex. trita excipe cerato. Vlceribus autẽ [a]prius purgatis & abſterſis illine. Item. Adipem anſerinum, ſuccum ſolani, melle Attico excepta cum penna ſæpius illine. Repurgat enim intra labia facta tubercula. Collue autem lacte & ante illitionem & ſimiliter poſt eam. Item. Adipem caprinum, anſerinum, medullam bubulam aut ceruinam cum amarantho & terebinthina vnita & ſubacta impo-
A nito vt probata admodum.

a Prius purgatis & abſterſis] Græcus Nicolai codex προσμάξας legit pro προσμήξας. ſic enim Aetius habet. Cornarius autem malè conuertit cõfricatis.

Cap. VI.

PERNIONES & rimas & manuum & pedum exulceratas, ac podagras ſanans. Aſphodeli radicem tritã & tuſam atque cum oleo elixã, crebrò illine. Item. [a]Rapi radicem læuigatam bene, & cum cerato roſaceo in calido cinere liquefactam illine: aut dracontii herbæ fo-
B lia cũ vino & cyclamini radicis decocto excepta illine.

a Rapi] Codex Nicolai γογγυλίδος legit pro γογγύλης.

Cap. VII.

STRVMAS, parotidas, bubones & malefica vlcera mirabiliter diſcutiens. Farinam lupinorum cum aceto exceptam illine. Item. Coriandrum viride cum vuis paſſis pinguibus bene contuſum, & cum melle Attico exceptum illine. Similiter. Lapathi folia læuigata, tuſa, cum melle Attico excepta, tepida illine: aut ſemen lini, aut althææ agreſtis radicem elixã & tritam illine. Item. Struthii radicem tuſam & cum farina elixam, bene cum
C vino illine: aut ſilphii radicem cum cerato illine & impone. Similiter. Radicem althææ cum adipe ſuillo illine: aut cyclamini radicem collo appenſam ægrotantis: aut dracõtii radix pota & illita: aut fimus bubulus cum aceto elixus & illitus. Hoc igitur etiã induratos omnes tumores probè diſcutit.

Cap. VIII.

STRVMAS, malefica vlcera, parotidas & bubones diſcutiens. Calcem viuam cum melle ſubactam aut ſuc-
D co exceptam, aut oleo communi aut adipe ſuillo illine: aut calcis viuæ tritæ & nitri, ſingulorum vnciam vnam, cardamomi & fœnigræci, ſingulorum vnciam vnam. Trita ſubigito cum melle & ad emplaſtri formam redacta imponito.

Cap. IX.

STRVMAS & durities diſcutiens & [a]ſedem mutantes ruptiones. Farinam [b]loliaceam, fimum columbinum, farinam ſeminis lini, in vino probè elixa, tepida illine: aut groſſos ſylueſtres & ſatiuos in aqua donec diſſoluantur elixato: dein in mortario probè tundito & tepidos imponito: aut naſturtium album cum liquida pi-
E ce exceptum & ſubactum impone: aut cucumeris agreſtis radicẽ & lauri folia arida vſta cum terebinthina excepta imponito: aut vuæ agreſtis & nitri, ſingulorũ vnc. duas cum eruca & reſina ſubacta, ſing. vnc. quatuor. Cõfectum imponito vt probatum.

a Sedem mutátes ruptiones] Manuſcriptus codex legit nunc ῥύσεις, nunc ῥήσεις, falſò pro ῥήξεις. Videtúrque pro μεταβεβλημένας legendũ eſſe δυσμεταβλήτους, hoceſt ſanatu difficiles. b Loliaceã] In codice manuſcripto corruptè ἐρινὸν pro αἴρινον legitur.

Cap. X.

STRVMAS & durities diſcutiēs & mutabiles ruptiones. Fimum caprinum aut bubulum [a]elixum, aut farinam eruinam cum vrina pueri non corrupti, & vino, ſi placet, aggo excepta, impone: ac cum eis picis liquidæ & colophoniæ quantū vis, & ceræ & olei: bene elixa ad emplaſtrum reducito, & imponito. Item. Serpentem tua conie&tam in ollam nouam & gypſo probè obli niice in caminum vt comburatur. dein cin rem s miſceto cum æquali fœnigræci portione, melleque Attico exceptum probéque confe- B &tum illinito. Similiter medicamentum ex paſſis vuis eſt mirabile admodum: & quod ex ſtruthio & cucumere ſylueſtri & è cedria cōponitur. Mirabilia enim ſunt, & ad ſuppurationem ſtrumas perducunt.

a Elixum] Codex Nicolai falſò legit ὀυθὴν, pro ἑφθήν.

Cap. XI.

STRVMAS & durities omnis generis diſcutiens. Myrrhæ, ammoniaci thymiamatis, ſing. drach. tres ſemis, viſci quercini drach. quatuor, galbani drach. duas, propolis drach. ſemis, reſinæ aridæ vncias duas, ceræ vn- C cias tres. Omnibus in mortario tuſis & rectè confectis vtere.

Cap. XII.

STRVMAS & mammarum durities curans. Viſci elaborati, reſinæ aridæ, ceræ puræ, ſingulorum libram ſemis, galbani vnciam vnam ſemis. Probè vnitis & confectis vtere vt probatis.

Cap. XIII.

STRVMAS exulceratas & non vlceratas ſanans.

A Ceræ puræ, reſinæ pineæ, adipis ſuilli ſalis expertis, marrubii, æruginis raſilis, ſingulorum vncias tres. Trita & & probè confecta, vſu poſtulante dato.

Cap. XIIII.

INSPERSILE ſtrumis conueniens probatum. Olei veteris libram vnam, ceræ puræ libram ſemis, colophoniæ, nitri, ſingulorum vncias quatuor, allia repurgata quinque. Alliis cortices detrahito, & macerato tribus diebus, dein coquito donec frixentur, & tum ipſa abiice, & liquabilia eliquato, atque ab igne remoueto.

B Nitrum læuigatū inſpergito, & vtitor. Hoc autem abſceſſus etiam rumpit. Simile. Ficulni cineris vncias duas, aluminis ſciſſilis, aphronitri, ſingulorum vnciam vnam, picis liquidæ vncias ſeptem. Trita bene & ſubacta dato vt mirabilia.

Cap. XV.

STRVMAS [a]putrefaciens, mirabile & probatum. Aluminis ſciſſilis, ſandarachæ, ſingulorum vncias duas, ſquamæ æris vnciam vnam, arſenici vnciam ſemis. Terantur, & arida ſtrumis inſpergantur. Si verò cancer

C fuerit, ſubigantur cum oleo roſaceo, & ex interuallis bis die vtitor vt probato.

a Putrefaciens] Perperam in manuſcripto codice legitur συπτικὴ pro σηπτικὴ. qui error librario frequens eſt.

Cap. XVI.

STRVMAS, abſceſſus, atheromata, meliceridas & tubercula curans, probatum. Ladani, bdellii, galbani, ammoniaci thymiamatis, propolis, terebinthinæ, ſing. vnciam vnam. Trita bene & ſubacta præbeto.

INDEX EORVM QVÆ SCABIEM SANANT, & pſilothrorum.

Scabiem & lepram repurgans, Cap. I.
Illitio ſcabiei conueniēs, admodum mira, Cap. II.
Illitio ſcabiei vtilis, mirabilis, Cap. III.
Illitio ſcabiem ſanans, admodum probata, Cap. IIII.
Illitio ſcabiei accommodata, probata & mirabilis, Cap. V.
Scabiem & pruritum incipientem ſanans, Cap. VI.
Scabiem palpebrarum & pruritus ſanans, Cap. VII.
Scabiem palpebrarum, pruritus, lepras & impetigines extergens, Cap. VIII
Scabiem & pruritum ſanans, Cap. IX.
Scabiem & pruritum pudendorum curans, Cap. X.
Scabiem veſicæ curans mirabiliter, Cap. XI.
Cruciatus lumborum & eorundem dolores curans, Cap. XII.
Pulices fugans & ſerpentes propellens, probatum, Cap. XIII.
Pſilothra podagrica, valde probata, Cap. XIIII.
Scabiei aptum vnguentum, admodum laudatum & cōprobatum, Cap. XV.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI, De iis quæ ſcabiem ſanant medicamentis, ac pſilothris.

Sectio quadrageſimaſeptima.

Cap. I.

SCABIEM & lepras repurgans. Saluiæ, oleæ Æthiopicæ lacrymæ, ſing. drachmas quatuor, corticis radicis capparis, gummi, ſing. drach. ſeptem ſemis. Bene trita coquito cum aceto & oleo ſufficienti, confectúmq; inūge crebrò in ſole. Itē. Succi radicis aſphodeli vnc. quatuor ſemis, ſulphuris ignem non experti, mannæ, ſing. vnc. quinque, nitri drachmas quatuor. Trita madefacito cum aceto acerrimo, vt in ſuccum ſoluantur, & illine crebró. Similiter. Colophoniæ aridæ, pinguedinis bouis & gallinæ, olei laurini, ſulphuris ignem non experti, ceræ puræ, reſinæ terebinthinæ, ſingulorū vnciam ſemis. Subacta feruefacito cum oleo roſaceo, & illine frequenter in ſole.

Cap. II.

ILLITIO ſcabiei conueniens, admodum mirabi-

D lis. Lauri amaræ recentis foliorum tenerum vnc. duas: Bene tuſa coquito cum oleo communi ad tertias: dein colato, & ſpecies abiice oleo, atque admiſce ceræ albæ vncias tres, & elixato quoad diſſoluatur. Poſtea inſperge ſulphuris ignem non experti triti vnciam vnam. Bene cōfectam illine in ſole. Aliqui pro amara lauro ſquillam elixantes iniiciunt.

Cap. III.

SCABIEI apta illitio, mirabilis admodum. Succi ſquillæ vncias tres, ceræ puræ vncias duas, olei roſacei

E vncias quatuor, lithargyri, ceruſſæ, ſingulorum vncias tres, picis liquidæ libram ſemis, helcyſmatis ſeu ſcoriæ argenti Syriaci, ſingulorum vncias duas. Trita irrigato cum aceto, & cocta ad conſiſtentiam illine in ſole frequenter.

Cap. IIII.

ILLITIO ſcabiei idonea, admodum probata. Fari-

næ eruinæ, lupinorum & fœnigræci, ſingulorum vnc. duas, cicerum nigrorum farinæ vnc. vnam. Trita excipito cum melle, & confecta illine in balneo. Itẽ. Ceruſſæ, amyli ſingulorum vnc. ſemis, plumbaginis vnc. vnam, lupinorum rubeorum aut anchuſæ vnc. duas, ceræ puræ libram ſemis, olei roſacei libram ſemis & quartã partem. Anchuſam probè coquito cum oleo roſaceo, & admiſce reliqua bene trita, & confecta illine. Item. Oua decem in aceto acerrimo macerato quoad omnis ipſorum teſta marceſcat & molleſcat. Dein coquito oua cũ aceto, & luteis ipſorum cum roſaceo & aceto læuigatis, adiice lithargyri vnc. ſemis. Mixta & ſubacta bene, redige ad glutinis craſſitudinem, & illine.

Cap. V.

ILLITIO ſcabiei deſtinata probata & mirabilis. Lutea ouorum in aceto elixatorum tria, ceræ puræ vnciã vnam, roſacei olei vncias nouem, ſulphuris ignem non experti vncias tres. Luteis prius in aceto ſufficienti læuigatis, adiice ſulphur ignem non expertum & ceram, confectóque vtitor. Lithargyrum autem cũ aceto probè coctum vt emplaſtri formam nanciſcatur, acriores repurgat ſcabies, & quæ per lapathum fiunt ſmegmata, & plura elephanticis conuenientia, quæ reuera ſunt cõmunia, ad lepras & ſcabies mirabiliter conducunt.

Cap. VI.

SCABIEM & pruritum incipientem curans. Cedriæ bene vſtæ vncias duas coquito in aceto ad tertias, & illine in balneo. Poſtremùm autem foueto cum decocto lupinorum calidorum. Item. Amaræ lauri iuuenis foliorum tenerum, aut myrti corticis ſiue medullæ recentis, ſingulorum vncias duas. Tuſa coquito in oleo communi ad tertias, dein colato & oleum in balneo illine. Item. Hederæ folia in aqua coquito ad tertias, & ea crebrò foueto: aut decocto origani in balneo foueto: aut perſeæ folia bene ſiccata, & in pollinem trita inſperge: aut marrubii herbæ decocto foueto.

Cap. VII.

PALPEBRARVM ſcabiem & pruritus ſanans. Aloes flauæ vnciam ſemis. Tritam madefacito cũ melle, & illine.

Cap. VIII.

PALPEBRARVM ſcabiem, pruritus, lepras, & impetigines mirabiliter abſtergens. Accipe myrobalanum in pollinem tritum, & cum liquido cerato illine.

A Cap. IX.

SCABIEM & pruritus curans probatum. Pulegiũ cum aqua coquito ad conſiſtentiam, & ex decocto tepido foueto.

Cap. X.

SCABIES & pruritus pudẽdorum [illegible]ans. Folia & ramos ſaluiæ coquito in aqua, & ex iis fo[illegible]eto, vt probatis.

Cap. XI.

SCABIEM veſicæ mirabilit[illegible]s. Radicẽ gly-
B cyrrhizæ & eringii bene coquito & [illegible]um decoctum dilutum cum paſſo præbeto bibendum tepidum: aut laurinum oleum in balneo illitum, confeſtim ſanat.

Cap. XII.

CRVCIATVS lumborum & eorundem dolores curans. Chamæleuces herbæ folia & radicem tundito, & ex aqua bibendam præbeto, aut lauri radicem benè tuſam, ex vino ſufficienti bibendam dato.

Cap. XIII.

PVLICES amoliens & ſerpentes fugans, probatũ. Conyza per domum & lectum ſtrata: aut abrotonum &
C abſinthium ſubſtrata in cubiculo. Item abſinthium, cucumerem agreſtem in aqua marina coquito, & iis domum irrorato: aut chamelææ radicem, & caryò bene coquito & domum irrora: aut amaræ lauri decoctum, aut thure aut melanthio domum ſuffito: aut fac foueam in aliquo domus angulo exiguam coniice in eã hirci ſanguinem, & ibidem congregabuntur.

Cap. XIIII.

PSILOTHRA podagrica probata admodũ. Opii vncias duas, ariſtolochiæ longæ & rotundæ, vuæ ſylue-
D ſtris, gentianæ, iridis, ſingulorum vncias duas, aloes flauæ vncias ſex, pulegii, ſampſuchi, pæoniæ, coſti, baccarũ lauri, ſing. vncias duas. Tritis bene & confectis vtere vt probatis.

Cap. XV.

VNGVENTVM ſcabiei conferens, probatũ admodum & laudatum. Salis communis drach. octo, adipis porcini drach. quinque, thuris albi puri drach. duas, hydrargyri puri drach. duas, olei laurini dr. duas ſemis, ſucci fumariæ herbæ, ſucci plantaginis minoris drach.
E vnam. His bene confectis & ſubactis illine palmas manuum ægrotantis, & plantas pedum manè, meridie & veſperi, & affrica validè, & ſic malum per vrinã abibit.

INDEX AVRICVLARIVM.

Auricularia ea quæ à frigiditate facta ſunt curantia, Cap. I.
Auricularis collutio admodum laudata, Cap. II.
Auriculare emplaſtrum ex iride, Cap. III.
Auris dolorem à calore natum curans, Cap. IIII.
Auriculare epithema iis qui propter flatuoſum ſpiritũ dolent conferens, Cap. V.
Auriculare epithema ad ſordium duritiẽ, Cap. VI.
Auriculare epithema ad vermes aurium, Cap. VII.
Auriculare epithema ad tinnitus aurium, Cap. VIII.
Auriculare epithema ad difficilem auditum & ſurditatem, Cap. IX.
Auriculare epithema ad carnis excreſcentias & vlcera, Cap. X.
Auriculare epithema Apollonii ad carnis excreſcentias in auribus, Cap. XI.
Auriculare epithema ad immutabiles phlegmonas, Cap. XII.
Auriculare epithema ad diuturnas & difficulter mutabiles phlegmonas, Cap. XIII.
Auriculare epithema ad paulatim factos dolores, Cap. XIIII.
Auriculare epithema ad vlcera in meatu auris, Cap. XV.
Auriculare epithema Apollonii, ad aurium exulcerationes, Cap. XVI.
Auriculare epithema ad magnos dolores & pus album, Cap. XVII.
Auriculare epithema ad fœtorem aurium & corruptiones, Cap. XVIII.
Auriculare epithema ad purulentas & fœtidas aures, Cap. XIX.
Auriculare epithema ad magnos dolores & pus album, Cap. XX.
Auriculare epithema ad vermes aurium, Cap. XXI.
Auriculare epithema ad ſanguinis è naribus eruptiones, Cap. XXII.
Auriculare epithema ad exteriora meatus aurium in pueris mala, Cap. XXIII.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI DE auricularibus medicamentis.

Sectio quadrageſimaoctaua.

Cap. I.

A AVRICVLARIA mala à frigiditate [illegible] tiá. Accipe cepam veterem aut [illegible] tua, [illegible] quito in oleo communi ad ter[illegible], & expreſſum ex iis oleum in aurem [illegible] dito: aut illi admiſce laurinũ oleũ, aut oleum commune admodum vetus cũ euphorbio ſubactum: ſimiliter inſtillato in auditorium meatum, & deſuper lanam imponito, aut amaracinum oleum, aut nardinum vnguentum, aut opobalſamum, aut è nucibus expreſſum, aut rutaceum, aut amygdali- B num. Vel abſinthiũ coquito cum oleo communi & auribus iniice vt probatum.

Cap. II.

AVRICVLARIS [a] collutio valde laudata. Fœnũgræcum, abſinthium, anethum, chamæmelum, laurum & rutam tuſa coquito in aqua, & [b] colluito aurem per infundibulum, & poſtea iniice oleum aut quod è caſtoreo conficitur, aut foliatum, aut quod ex crocomagmate, aut butyrum recens. Aut accipe cepam albam in medio cauatam, ac butyro, oleo laurino & amygdalino imple- C tam, in calidum ponito cinerem, & ſine vt bene elixetur: poſtea amotam ab igne, exterioribus eius repurgatis, coniice in mortarium, & probè contundito. Adiice etiam farinam fœnigræci, & ſubacta calefactáque lana excipito, & auribus imponito.

a Collutio] Manuſcriptus codex legit perperam ἄκλυσμα pro κλῦσμα, vel ἔκκλυσμα. Sic autem ab eluendo dictũ eſt Græcis. b Colluito] Iterum corruptè ἄκλυζε pro ἔκκλυζε legit manuſcriptus codex.

Cap. III.

AVRICVLARE emplaſtrum ex iride confectũ. D Radicem iridis albæ coquito cum althææ foliis, dein cõiicito in mortarium, & bene tundito. Adiice fœnigræci & lini farinam, flores chamæmeli, oleum laurinum, butyrum, adipem anſerinum, ſuillum, gallinaceum, vulpinum, oleum rutaceum & anethinum, ſubactáque probè & calefacta ſuper vtrunque auris meatum imponito, & deſuper lanam admoueto. Simile. Caricas pingues in aqua coquito, dein exemptas tundito bene in mortario. Poſt radicem althææ adiicito aut eius folia, chamæmelum, fœnumgræcum, ſemen lini, abſinthium, radicem E iridis [a] albæ, laurum, butyrum, adipem anſerinũ & ſuillum. Coquito hæc cum anethino & rutaceo oleo, & tepida auribus imponito. Prius autẽ nardinum oleum auditorio meatui imponito.

a Iridis albæ] In Nicolai codice ſimpliciter λευκῆς legitur, & ἴρεως dictio deſideratur.

Cap. IIII.

AVRIS dolorem curans à calore factum, valde probatum. Cui album inſtillato meatui auris: aut lac aſininum: aut ſuccum perdicii cum exiguo roſaceo: aut vena F ſecanda: deinceps verò ſuccus ſolani, aut oleum roſaceũ, aut coriandri, aut aſphodeli, aut oleũ commune, in quo terræ inteſtina cocta ſint: aut viua buccina in oleo elixa illine. Hoc enim naturalem quandam in eo vim obtinet.

Cap. V.

AVRICVLARE epithema ad eos qui ob flatuoſum ſpiritum dolent. Fouendum primò per laurum, fœnumgræcum, chamæmelum, melilotum, mẽtham, betonicam, abſinthium, calaminthã, & ſimilia. dein vena ſecanda, aut cucurbitæ adhibendæ, prius aqua calida G fouendo. Poſtea auris meatui inſtillanda, adeps anſerinus aut vulpinus, aut Cyprinum oleum aut irinum. Dolore autem vehementi exiſtente, iis quæ moderatè ſenſum obſtupefaciunt vtimur: veluti opii vnciam ſemis, caſtorei vnciam vnam, & lactis muliebris cũ [illegible] uo quod ſatis eſt, auri inſtillato. Confice autem paſtillum hunc, & vtitor. Suadent etiam, quòd is qui paſtillum illum cõficit, ægrotantem contingere non debeat, niſi prius ac- A cepta mercede. Quippe ſpatio triũ aut plurimum quinque dierum omne quod in auribus malum eſt, tam recens quàm vetus, emendat ac corrigit, & confeſtim dolorem ſedat. Confert autem ſi in oppoſitam inſtillatus fuerit aurem. Accipit foliorum rutæ, zingiberis [a] troglodytici legitimi, ſingulorũ drachmas tres, ſucci hyoſcyami, opii nigri, amomi veri, croci Corycei puri, ſingulorũ drachmam ſemis, baccarum lauri decorticatarum drachmas tres. Trita & cõfecta bene irrigato cum lacte muliebri: formato paſtillos, & ſiccato in vmbra. Vbi vſus poſtulat, trita madefacito cum lacte mulieris quæ maſculum peperit, & cum goſſipio auri infundito. Simile ad dolores à craſſis & lentis humoribus factos. Ouis fel auri cum oleo communi aut amygdalino infundito: & porri cepaque ſuccum cum melle tepidum infunde. Aut origanum tritum cum melle & lacte muliebri irrigatum, auri inſtillato. In quibus autem multus eſt dolor & affectus diuturnus, & audiẽdi difficultas adeſt, fortioribus vtendum eſt, vt ſucco dracontii, & ari, & bryoniæ, iiſque ſimilibus.

a Troglodytici] Ruiſus hîc vt ſuprà aliquoties τρογλύτιδος, pro τρωγλοδύτιδος legitur in manuſcripto codice.

Cap. VI.

AVRICVLARE epithema ad duritiem ſordiũ. Vnguentum nardinum dilutum auri inſtillato tepidũ, & poſtridie [a] auriſcalpio auerſo promptius expurgato, & rurſus nardinum tepidum infundito. Si verò ſordes duræ fuerint, [b] nitrum torrefactum ac tenuiſſimè tritũ in aurem indito, calidúmque acetum inſtillato, lanáque impoſita ita per noctem ſinito. Poſtridie eluito aqua tepida, & oleo amygdalino calido infuſo ſinito. Poſtea nitro & aceto cum aqua calida dilutis eluito & abſtergito, inſtillatóque auri nitrum cũ roſaceo oleo & aceto acerrimo tepidis. Simile. Cardamomum & paululum nitri cum caricis abſque [c] acinis granisve tuſa, & cribrata bene, auditorio meatui impone, & geſtato tribus diebus. Educit enim ſordes multas, & abundè leuat. Facit etiam ad diuturnos dolores & exulcerationes excreſcentiarũ carnis: nempe, Aloes flauæ, myrrhæ, thuris, ſingulorum drachmas duas, miſyos drachmam vnam. Trita ſubigito cum aceto & nardino oleo, & formato paſtillos ad vſum, infundéque auribus. Similiter Andronis paſtillũ & Irini & Muſæ diſſolutos infunde.

a Auriſcalpio auerſo] In manuſcripto codice falſò διὰ θισέκ μυλοΐρίδος, pro διὰ κυαθίσκου μηλωτρίδος legitur. Generatim verò κυαθίσκος Græcis ſpecillum ſignificat. Adiecta verò voce μηλωτρὶς, priuatim quod auribus deſtinatum eſt ſpecillum denotat, quòd Latinis auriſcalpium appellatur. b Nitrum torrefactum] In codice manuſcripto καὶ πλήσας, corruptè pro ὀπτήσας ſcribitur. c Acinis] Græcus Nicolai codex corruptè κεχραμίδων pro κεγχραμίδων legit. κεγχραμίδες autem vocantur grana ſeu ſemina quæ caricis inſunt.

Cap. VII.

AVRICVLARE epithema ad vermes aurium. Abſinthii decoctum inſtillato, aut centaurii, aut marrubii, aut foliorum capparis, aut eius fructuũ viridium ſuccum inſtillato: aut cedriam, aut hominis ſenis vrinam in aurem inſtilla, aut elleborum album tritum cũ melle dilutum in aurem inſtillato: aut calaminthæ ſuccum, aut ſcammoniam cum aceto dilutam, aut ſuccum abſinthii, & oleũ aurium meatui inſtillato: eſt probatũ.

Cap. VIII.

AVRICVLARE epithema ad tinnitus aurium. Ellebori albi, caſtorei, ſingul. drach. vnam, croci drach. vnam ſemis, nitri drach. tres. Terantur, & fingatur paſtillus qui vſu poſtulante diſſoluatur cum aceto. Itẽ diutinos tinnitus diſcutit euphorbium cum Cyprino oleo, tepidum admotum. Si multùm ſenſerint vapores aut flatus diſtributos, caſtoreum & cicutæ ſemen cum aceto ſubacta auri inſtillato. aut ſtruthii, croci, caſtorei, aphronitri, ellebori albi, ſingulorum vnciam vnam. Trita & læuigata redigantur in paſtillos, qui vſu exigente

dentur ex vino ſufficienti. In tinnitu verò è morbo facto foueto cum decocto abſinthii: aut acetum cum roſaceo oleo tepidum infundito: aut raphani ſuccum cũ roſaceo ſimiliter: aut aloen flauam tritam cum melle & vino dilutam infunde. Quòd ſi verò malum perſeuerauerit, elleborum nigrum elixato, & bene tritum cum aceto ſubigito, & bene confectum dato.

Cap. IX.

AVRICVLARE epithema ad difficilem auditũ & ſurditatem, mirabile admodum & probatum. Aſphodeli radicem tundito bene, & in oleo ad tertias coquito atque extrà & intus auri illinito. Hoc etiam confert ad diuturnam audiendi difficultatem. Optimus autem eſt cucumeris agreſtis radicis aut foliorum eius ſuccus cũ aceto inſtillatus: aut vrinam capræ & eius fel commixta & ſimul calefacta infundito: aut euphorbium bene tritum cum oleo communi veteri dilutum: aut caſtoreũ cum baccis lauri[a] & aceto: aut elleborum nigrum cum aceto & melle Attico ſubactũ, plurimùm coquito, fingitóque collyria glandis formã referẽtia parua, & meatui impone, & ſinito illic tribus diebus. Item naſturtii ſemen, paululum nitri, & ficus pingues exemptis acinis bene tundito & ſubigito, facitóque glandes auditorio meatui congruentes, aurique imponito, & illic tribus diebus ſinito. Hoc ſordes abundè educit, & confeſtim dolores leuantur. Interdum aliqui pro naſturtio ſinapi adiiciunt. Cæterùm omnium piſcium fel inſtillato vt probatum: & perdicis fel ſimiliter. Item ſaluiæ ſuccum cum oleo ex immaturis oliuis expreſſo, tepidũ ad lenem ignem factum in aures ſtillato. Item ellebori albi drach. quatuor, caſtorei drach. duas, aphronitri drach. vnam. trita diluito cum aceto. Vtere etiam paſtillo ex amaris amygdalis cum oxymelite. Eſt autem eiuſmodi: Amygdalarum amararum drachmas duas, piperis albi, fabarum Ægyptiarũ medullæ, croci, myrrhæ, opii, thuris, caſtorei, ſing. drachmas duas, omphacii, chalcanthi ſing. drach. quatuor, aphronitri drach. duas. Trita ſubigito cum aceto cui incocta ſint malicoria, & medicamentum ad glutinis craſſitudinem reducito: ſi voles, fingito paſtillos & in vmbra ſiccato. Vbi vſus poſtulat, accipe de iis quod ſatis eſt, & vnito nardino vnguento, probéque confectum infundito: ſicque vt probato vtitor.

a Et aceto] Manuſcriptus codex perperam ἢ ὄξος legit, pro καὶ ὄξους.

Cap. X.

AVRICVLARE epithema ad [a]carnis in auribus excreſcentias & vlcera earundem. Æruginis drachmas octo, ſquamæ æris drach. quatuor. Trita irrigato cum mellis cochleario dimidio aut quantum ſufficit, & ſubacta bene coquito donec rubeſcant, atque loco imponito quem in aure ſupereminentem conſpexeris. Similiter Æruginis, chalcãthi, ſing. drach. quatuor, ſucci porrorum cyathos tres. trita cum melle diluito, & vtitor.

a Carnis excreſcentias] Codex Nicolai σαρκώματα ſimpliciter pro ὑπερσαρκώματα legit.

Cap. XI.

AVRICVLARE epithema Apollonii Memphitæ ad excreſcentias carnis in auribus mirabile. Reprimit omnem excreſcẽtiam carnis citra dolorem, probatum. Aluminis ſciſſilis, miſyos vſti, ſing. vnc. duas, æruginis, Lemnii ſigilli, gummi, ſing. vnc. vnam. Terito madefacta cum aceto & formato paſtillos. Vbi vſus poſtulat, aqua aut vino diluito, & præbeto. Hoc reprimit & ad cicatricem ducit. naribus etiam vlceratis confert ex quacunque cauſa contigerit.

Cap. XII.

AVRICVLARE epithema ad ſanatu difficiles phlegmonas conferens, & citò ad ſuppurationem ducens, διὰ χυλῶν, *id eſt è ſuccis*, confectum. Ramentorum cucurbitæ ſucci, foliorum arundinis tenerum, hyoſcyami foliorum, perdicii, & foliorum braſſicæ ſucci, ſingulorum cyath. vnũ, nitri torrefacti, [a]myrrhæ, croci, ſing.

A drachmas quatuor, nardini vngu[enti] vnciam vnam, aluminis liquidi, aceti ſquillitici, ſingu[lo]rum vncias duas. Trita ſubigito cum mellis Attici lib[r]a [v]na & benẽ confecta recondito in vaſe vitreo, atque [v]ſus tempore cum nardino vnguento aut roſaceo oleo [vnito] & vtere.

a Myrrhæ] Græcè eſt σμύρνης. Aetius a[utem] [h]abet [...], ob cauſam antea expoſitam.

Cap. XIII.

AVRICVLARE epith[ema ad di]uturnas & ſanatu difficiles phlegmonas auriũ, [...], adipis taurini,

B ſingul. drach. quatuor, ceræ puræ, [col]ophoniæ, ſaponis, ſingulorum drachmas tres, pi[cis] drachmam vnam. Liquatis prius colophonia, adipe & pice, adiice galbanum cum cera prius emollitum, dein ſaponem:[a] & vbi excolaueris, vſus tempore cum aqua aut oleo quopiam bene ad cotem cum oleo diluito. Vbi ceſſauerit phlegmone, in aurem poſtea infundito. Similiter Caſtorei vnciam ſemis tritam cum oleo diluito, & dato conãtibus ſoluere noxam ex malitia.

a Et vbi excolaueris] Manuſcriptus codex legit corruptè καὶ διηθείσας μετὰ ὕδατος καλῶς ἐπὶ ἀκόνης δεῦσον σὺν ἐλαίῳ: quum ex Aetio

C ita potius eſſe legendum conſtet, καὶ διηθήσας χρῶ ἐπὶ τῆς χρείας ὕδατι ἐπ' ἀκόνης ἢ σὺν ἐλαίῳ τινὶ ἀνέσας.

Cap. XIIII.

AVRICVLARE epithema ad dolores ſenſim factos, admodum probatum. Aloen flauam tritam [a]cum melle & vino dilutam, auribus inſtillato. Simile. Acetum in quo lana ſuccida bullierit, auribus infundito, ipſámque lanam ſuperponito: ſi verò mitius facere volueris, cum ſapa & aceto lanas coquito, & vtere.

a Cum melle & vino] Aetius habet οἰνομέλιτι ἀνέσας, hoc eſt vino

D mulſo dilutam.

Cap. XV.

AVRICVLARE epithema ad vlcera quæ in meatu auditorio conſiſtunt, admodum probatum & mirabile. Quæcunque ſunt recẽtia vlcera, glaucium in aceto tritum curat, & omnia quæ ex ipſo facta ſunt collyria, & quæ ex croco quæque è roſis conficiuntur. Curat verò ipſa [a]Damocratis collyrium è myrrha. Purulentas citra dolorem [b]aures, ſi ita moderatè afficiantur, eiſdẽ curare conuenit remediis: ſi verò plurimum puris ex au

E ribus effluxerit, per hos paſtillos, nempe Muſæ, Andronis, [c]cũ ſapa & modico aceto inditos. Vbi verò pus prorſus exuperauerit, ſcoriam recrementúmve ferri cum aceto acerrimè in ſole æſtu caniculari ſubactum fingito in paſtillos, & vtere cum aceto: ſi verò canicularis æſtus non affuerit, ſcoriam ferri ſubtiliſſimè tritã ſubactámque cum aceto, coquito ad carbones donec exiccetur, & ita vt probato, cum aceto vtitor.

a Damocratis] Codex Nicolai falſo legit Δημικράτους pro Δημοκράτους. b Aures, ſi ita moderate, &c.] Hic locus in Nicolai codice deprauatus eſt. Debet autem in hunc modum reſtitui & emendari: χω-

F ρὶς ὀδύνης, ὅσα μὲν μετρίως τοῦτο πάσχει, διὰ τῶν αὐτῶν θεραπεύεται· τὰ δὲ ἰσχυρῶς πυῤῥοοῦντα, διὰ τῶν, &c. c Cum ſapa & modico, &c.] Et hic locus in manuſcripto codice deprauatus & mutilus eſt. Debet autem ita reſtitui, καὶ ὁ τοῦ Ἀνδρωνος μετὰ ἑψήματος καὶ ὀλίγου ὄξους ἐνιέμενος. νικωμένων δὲ καὶ τούτων, σκωρίαν.

Cap. XVI.

AVRICVLARIS [a]collutio Apollonii ad exulcerationes auriũ. Vino mulſo calido aſſiduè colluito: aut myrtum decoque in vino, & vtitor. Quòd ſi fœtidũ ſit quod defertur, ſidia & lẽtem in vino bene coquito. eóq; dũ tepet colluito. Similiter Alumen ſciſſile cum

G ſapa & aceto tritum in ferventi cinere ad mellis craſſitudinem decoquito. Cõuenit & omne aluminis genus cum polygonii ſucco: aut aluminis ſciſſilis, croci, gallarum, ſing. vnciam ſemis, trita cum vino madefacito auſtero, & rectè confectis vtere.

a Collutio] In codice manuſcripto corruptè ἐπίθεμα pro κλυσμὸς ſcribitur: id quod Aetius & ſequentia ſatis docent.

Cap. XVII.

AVRICVLARE epithema ad magnos dolores & album pus, admodum laudatum. Amygdalarum amararum decorticatarum 21. aphronitri albi, thuris, opii, ſing. drach. tres, croci drach. quatuor, galbani drach.

H duas, myrrhæ drach. vnam, aloes flauæ drach. quatuor. Trita diluito cum vino, & formato paſtillos, ac vtere.

Dolore quid[illegible] præſente, cum roſaceo: in quo pus effluit, dato cu[illegible], aceto, & ſapa. Difficultate autem auditus exiſ[illegible] præbeto cum aceto. Item ad diuturnas exulcera[illegible]s dato aloes, thuris, myrrhæ, ſingulorum drach. [illegible], miſyos drach. duas. Trita ſubigito cum aceto, [illegible] paſtillos. Vbi vſus poſtulat, diluito cum aceto [illegible]o oleo: & dato.

a Cum [illegible] Hic lo[illegible]iam mutilus eſt in manuſcripto codice, & ſic [illegible]σως, σὺν ῥοδίνῳ· πυῤῥούλαν δὲ. &c.

Cap. [illegible]VIII.

A V R I C V[illegible]a collutio ad fœtores aurium & corruptiones, [illegible] probata. Colluito prius B decocto ſidiorum [illegible] vt prædictum eſt, deinde vtere ſubſcriptis [illegible] [a] Mileſii libra. vna, chalcanthi, myrrhæ, aloes [illegible] crocomagmatis, ſingulorũ drach. octo. Trita cum vini dulcis myrtitis libris quatuor ſemis diluito. Alumen autem coquito cum vino dulci. & vbi concreuerit, reliquas ſpecies bene cum aceto tuſas & tritas admiſceto, & probè vnito, cúmque ſapa & aceto vtere.

a Mileſii] Græcè eſt μιλησίας. Aetius autem σχιστῆς legit.

Cap. XIX.

C O L L V T I O auricularis ad aures purulentas & fœtidas, valde laudata. Fel vrſi auribus inſtillato. Quòd ſi verò aridum fuerit, cum aceto & ſapa [a] diluito. Summè etiam confert Ægyptia.

a Diluito] Manuſcriptus codex falſò ἐνέσας pro ἀνέσας legit.

Cap. XX.

A V R I C V L A R E epithema ad vehementes dolores & pus album, laudatum & mirabile. Amygdalarum amararum decorticatarum, piperis albi, medullæ fabæ Ægyptiæ, croci, myrrhæ, opii, thuris, caſtorei, ſingulorum drach. duas, omphacii, chalcãthi, ſing. drach. quatuor, aphronitri drach. quatuor. Trita ſubigito cum aceto cui incocta ſint ſidia, & reducito medicamentum ad glutinis craſſitudinem. Vſu exigente accipe ex medicamento: diluito cum vnguento aut oleo nardino, & inſtillato.

Cap. XXI.

A V R I C V L A R E epithema ad vermes aurium. Vermes in auribus nat[illegible] aut extrinſecus incidentes ſi interimere cupis, amara & acria ſummatim vſurpato, veluti ſuccum foliorum capparis, aut cedriam aut vrinam hominis antiquam, ſingula cum melle cõmixta: aut ariſtolochiam tritam inſufflato, aut calaminthæ ſuccum infundito, aut elleborum album cum vino: aut decoctum [a] colocynthidis, aut centaurii, aut abſinthii, aut A polii, aut marrubii: aut elaterium cum aceto diluito. Cõfert etiã maluæ ſatiuæ ac ſylueſtris ſuccus, potiſſimum vbi phlegmone laborant aures. Hæc ſunt valde laudata & mirifica.

a Colocynthidis] Codex Nicolai legit κολοκύνθης: Aetius verò κολοκυνθίδος.

Cap. XXII.

A V R I C V L A R I S collutio ad ſanguinis ex auribus eruptiones, ne ſanguis vertatur in grumos. Porri ſuccum cum aceto inſtillato auribus, hoc ſanguinem ſiſtit & grumos diſſoluit: aut malum Punicum in aceto B decoque & inſtilla: aut gallas in aceto coquito, & per colum traiice, atque admixto rubi ſucco inſtillato: aut polygoni ſuccum cum modico aceto mixtum inſtillato: aut acaciæ ſuccum, aut amurcam, aut præcipue lyciũ cum aceto inſtillato.

Cap. XXIII.

A V R I C V L A R E epithema ad externa auditorii meatus mala, & ad inflammatas attritiones fibrarum auris puerorum, admodum laudatum. Oleum commu- C ne in æneo vaſe lychno calefactum crebrò illine, & ſanabis. Ad cõtuſas aures accipe myrrham, mannam, thus, terram nigram: cum aceto vnita & ad cerati conſiſtentiam reducta illine, & nequaquam ipſas irritato. Simile. Sulphur ignem non expertum, myrrham, thus, cũ pice liquida ſubacta, confecta vt ſplenium imponito. Similiter bituminis, aloes flauæ, thuris, cochlearum carnis, ſing. vnc. duas. Trita ſubigito cum aceto, & illine vt ceratum: aut paſtillis ad pudenda confectis illine. Item lumbricos cũ exigua terra vnde deſumpti ſunt, terito, & bene ſubactos illine. In quibus autẽ aures perfractæ D ſunt, [a] internam cauitatem quæ ad cartilaginẽ vergit, figulino luto impleto, ſinitóque areſieri: dein ſolanũ cũ abſinthii ſucco illinito. Quòd ſi verò fracturæ phlegmone ſucceſſerit, butyrũ recens & tepidum in meatum inſtillato: aut anſerinum adipem, aut gallinæ, aut ocimi ſuccum cum aliquo dictorum adipe. Extrinſecus autem circumline ceruſſam bene tritam cum ſolano, aut polygoni aut coriandri ſuccis: aut mali Punici dulcis ſidia in vino bene cocta & ſubacta illine, aut glaucium illine. Item huiuſmodi ſpecies parato, & reduc ad empla- E ſtri formam, imponito deſuper vt probatum admodũ: nempe ſandycis libram vnam, aquæ libram ſemis, olei communis libram vnam. Bene trita coquito quoad manus non inquinent, atque ſic bene confecto vtitor.

a Internam] Manuſcriptus codex ἔξωθεν legit pro ἔσωθεν.

DE PODAGRA LIBELLVS INCE[illegible]I autoris, è Græco ſermone in Latinum à Marco Muſuro verſus.

ILLVSTRI ET AMPLISSIMO VIRO R[illegible] rendo Scaram. Triultio, antiſtiti Comenſi, referendarióque & aſſiſten[illegible] maximi digniſſimo M. Muſurus archiepiſcopus, S.

EN tibi antiſtes ampliſſime opuſculum de podagra, Megæræ Cocytique ſobole, ſi Luc[illegible] credimus, parentes teterrimæ illius peſtis comminiſcendæ. Cuius equidem in Latinum conuertendi munus aliquandiu procraſtinando detrectaui, quòd ſicut autor (quiſquis hæc ediderit) infans & elinguis erat, ut qui neſciret, ſiquid uel arte didiciſſet uel uſu compertũ habuiſſet, exprimere: ſic ego, cum notũ erat quàm nihil gloriæ ſolerẽt interpretes è transferendis quæ non poſſent niteſcere, reportare, terguerſabar. Sed tandem nec præclaro uiro Iano Laſcari bene de nobis merito, qui tuæ præſul illuſtris ualetudini conſulens id mihi laboris iniunxerat, poteram flagitanti recuſare, nec tibi non gerere morem audebam: cui neque quantum debeam, neque quàm magnum ſim nomen, ignoro. Non me latet opera quam mihi (quæ tua fuit benignitas) nauaſti quo tempore ſummus & optimus Pontifex Leo X. ſpecioſis ac præclaris antiſtitum titulis me condecorauit. Perlege igitur qualecunque id libelli eſt quod amplitudini tuæ nuncupatim dedicamus: & perpende non chartarum numerũ, nec autoris uel excellentiam uel celebritatem, ſed animum interpretis, qui pro dignitate tua longè maiores ſubire labores, longéque maiora tibi præſtare officia paratus eſt. Peto à Deo opt. max. ſummiſque uotis expoſco, ſi preces eum innocentis & candidi cordis unquam exorarunt, ut hic noſter libellus protinus quàm fuerit perlectus abs te, eijciat ab artubus, neruis, ac medullis tuis omnem podagricam ſæuitiam & infeſtationes. Dignus enim es, non qui iacens in lecto crucieris & eiules, ſed cuius è bona ualetudine, ſapientiſſimo conſilio, rerum diuinarum & humanarum prudentia, tam uberes quàm conſuetos ecclesia Dei fructus percipiat ac deguſtet. Sit ſoſpes ac felix amplitudo V. cui me etiam atque etiam commendo.

Index eorum quæ hoc libello continentur.

Dignotio vnde oriatur morbus podagricus: continens etiam in ſe, quomodo fiant cõcoctiones hepatis, venarum, arteriarum, & cuiuslibet partis corporis: & quomodo excernantur, qualéſque ſint quæ ex ipſo reiiciuntur ſuperfluitates, & vnde exeant. Sect. I.

Quomodo excernantur ſtomachi ſuperfluitates per inteſtina. S. II.

Quomodo expurgentur quæ in hepate ſunt ſuperfluitates. S. III.

Quomodo illæ quæ in venis & arteriis. S. IIII.

Quomodo expurgentur quæ in aliis partibus ſunt ſuperfluitates. S. V.

Quomodo & quam ob cauſam articuli afficiantur à fluxione, & quomodo dolores fiant validiores. S. VI.

Quomodo dolores fiant diuturniores, & cruciatus vehementiores amotúque difficiliores, & immobilitates ac reſolutiones. S. VII.

Quomodo fiat eiuſmodi fluxio tum in cerebrum, tum in iecur & cor: & quòd indigeant & ſubitis & validis purgationibus. S. VIII.

Quomodo item domeſticum ac familiarem ſe reddat hic morbus, & à pronepotibus per ſeriem ſucceſſionis excipiatur: & quæ concilient & augeant huiuſmodi malum. S. IX.

Quòd robuſta ſint quædam membra, & quæ ex cruditatibus ſunt ſuperfluitates eiiciant, vehementioréſque concilient diuturnioréſque ac validiores cruciatus cæteris membris debilioribus. S. X.

Et quòd, ſi ſana ſint membra omnia nec ſuperfluitates admittãt, ipſas ſuperfluitates reiiciant: quæ ſi paulatim colligantur, magnarum & validarum ægritudinum autores ſunt. S. XI.

Quæ ad præcauendum huiuſmodi morbum attineant, & quomodo fiat appetitus. S. XII.

Quæ in victus ratione facilia ſint, & quæ difficilia. S. XIII.

Quomodo etiam ea quæ concoquere nequit, quærat ſtomachus: & quomodo fiat appetit9, atque edamus & bibamus ſuauiter. S. XIIII.

Quòd ad omnia conferat euacuatio. S. XV.

De vomitu: & quòd ſit vtiliſſimus, multis demonſtratum rationibus. S. XVI.

Exemplum quòd ab alimento repleantur omnes corporis partes, & purgationibus exinaniantur. Quomodo item corpus ex nutrimento attrahat omnem ipſius humiditatem. S. XVII.

Quòd vomitus non ſolùm ad præſeruationem vtiliſſimus, ſed etiam in ipſo vigore ſæpenumero: & quòd per ipſum euacuantur vniuerſarũ corporis partium ſuperfluitates. S. XVIII.

Quantum proſit vomitus. S. XIX.

Quæ comedi in vomitu debeant, & quomodo ipſe fieri. S. XX.

Alia ſecundum Hippocratem vomitus ratio. S. XXI.

Alia ratio Alexandri. S. XXII.

Quòd vtiliſſimus ſit vomitus, & à quibus admitti non debeat, ſed ea quæ per aluum fit euacuatio. S. XXIII.

Quòd, ſi vomitus non fiat, ea quæ per aluum fit purgatio conferat. Vbi eſt & compoſitio ex ſimplicibus granis purgatoria. Itẽ, Neglecto morbi præcauendi ſtudio & fluxione exorta, quid faciendum ſit. S. XXIIII.

Quòd in prima morbi infeſtatione pro cuiuslibet humoris fluxione fiat venæ ſectio. Itẽ, Quòd venas circumeat quilibet humor, quantitate magis quàm qualitate nocens. S. XXV.

Quòd corrupto ſanguine & fluxione apertè facta, noceant potius venæ ſectiones, propterea quòd humores laxent. Et quòd vinum non ſolùm lædat fluxione infeſtatos, ſed etiam cauſa fluxionis exiſtat. S. XXVI.

Quòd inedia lædat biliosos, cruciatúſque adaugeat: eodem modo etiam humida admodum diæta humidiores, augens & ipſa fluxiones. S. XXVII.

Quòd, ſi fiat à ſolo ſanguine fluxio, idque exacto iudicio cognitum ſit, conferat venæ ſectio & ſimul euacuatio. S. XXVIII.

Quòd poſt cruciatus & ad ipſos cruciatus vtilis ſit purgatio. S. XXIX.

Quòd poſt purgationem bibere cõueniat ſerum lactis: & quo modo bibendum ſit. S. XXX.

Quòd iis qui ſic purgãtur, ebibenda ſimul ſit theriaca. S. XXXI.

Quòd ea quæ ex hermodactyli antidoto fit purgatio

profit ad omn[illegible]nte,[illegible]xione laborant. Item, Compoſitio [illegible],acet[illegible]um dandum ſit. Item, Alia compoſ[illegible]abet[illegible]p. Item, Alia compoſitio granorum. S.xxxii.
Contra eos [illegible]unt purgationes non bonas eſſe & vtiles, de[illegible]Item, Quòd, ſi ſæpenumero noceant purga[illegible]edici iudicium in cauſa ſit cur noceant. S.xxxiii.
Quòd ſuperf[illegible]uatio ſi exquiſita & tuta victus ſit ratio, cu[illegible]a non vnquam fiat cruditas. S.xxxiiii.
De iis qui non acc[illegible]t nec bibunt purgationes, quid faciendum ſit. S.xxxv.
Quòd, ſi vt ratio poſtulat, fiat purgatio, conferant repulſiua ad eas quæ fluxione laborant, corporis partes. S.xxxvi.
Epithemata vtiliſſima experimento probata. Item, Aliud ex oleo roſaceo aceto diluto epithema. Itẽ, Confectio ceroti ad validiſſimos cruciatus, non iuuantibus aliis epithematis. S.xxxvii.
Quòd ſedatis cruciatibus fluxionis, abiecto hoc, imponendum ſit id quod per chylum vocatur. Item, quòd poſt hæc ad firmanda & corroboranda membra puniceum velum ſuperponendũ ſit. S.xxxviii.
Grana præſeruatiua, quæ dicuntur Perſica: & quo modo conficienda ſint. S.xxxix.

DE PODAGRA LIBELLVS INCERTI autoris, Marco Muſuro interprete.

PRÆFATIO.

Scriptis mandare mihi præcepit optimus & A ſanctiſſimus dominus noſter & rex quæ ad præcauendum podagræ morbum cõducunt, ſiue per certam victus rationẽ, ſiue per medicamenta & epithemata: itidem verò ſcribere quæ, poſtquam hic morbus inuaſit, remedia ei afferri poſſint, & quum incipit, & quum in ſtatu eſt, & quum in declinatione: nihil omittentem eorum quæ à me obſeruari potuerunt. Haud equidẽ me decebat, haud decebat inquam, tam audacem eſſe vt quicquam de hoc morbo traderem, quum & tot veteres excellentéſque B medici exactè prolixéque de hoc tractauerint, & quum rex cui hæc à me ſcribenda ſunt, maiore ſit in his quoque rebus iudicio præditus quàm dici poſſit: ac reuera nihil à noſtri ſeculi medicis afferri queat (quantumcunque & multi & docti ſint) quod eius ingenio dignũ iudicari debeat. Sed quum ille qui talis eſt, & mihi eam quæ huic ſcriptioni conueniat doctrinam nõ ineſſe nouit, eam tamen aggredi imperauerit, quòd eius naturam quàm potueram diligentiſſimè obſeruaſſem, facere nullo modo potui, quin eius mandato parerem: præ C ſertim quum tenerem quòd præſtantiſſimus omnium atque adeo dux noſter Hippocrates ait, Naturæ à naturis multùm differũt, & loca à locis: oportet autem medicum, vt communem omnium naturam, ita & propriam cuiuſque cognoſcere, necnon loci & temporis naturam: licet hoc difficile ſit. Et rurſus idem ſcribit, propter temporis velocitatem ſæpe video medicos nõ tantùm ex vulgaribus, ſed ex præſtantiſſimis etiam, in errorem incidere. Et egregius ille Galenus impoſſibile D eſſe tradit vt is medeatur alicui morbo qui propriam cuiuſque naturam cognitam non habuerit. Quandoquidem igitur hoc mihi imperauit ſanctiſſimus rex, è cuius medicis ſum vnus, ideóque naturam eius temperamentúmque noui, præſertim quũ diu cum eo verſatus fuerim: pro ea quæ mihi eſt ſcientia, de hoc morbo (vt eius obediam mandato) tractare incipio. Primum igitur particulariter de cauſa talis morbi dicẽdum eſt, & quo poſſit modo dignoſci: (qui enim optimè dignouit, is & medetur optimè) deinde & de cæteris.

Etſi natura rationis expers habetur, ea tamen E facit quæ ratione non carent. Satis enim valet, Galeno teſte, omnibus animantibus peculiares quaſdam appetitiones ac propẽſiones ingenerare, dum eorum ſanitati ac ſaluti peruigil excubans proſpicere contendit. Eapropter hominibus edentibus nutrimẽtúmque capientibus poſt cõcoctionem, quæ faciunt ad incolumitatem atque incrementum animalis, admittit: quæ verò ſunt inutilia ſuperfluáque, reiicit. Particularibus etiam iecinoris, arteriarum, venarũ, & cuiuſuis membri digeſtionibus eandem ope F ram nauat. Multis enim inſtrumentis quæ ipſa praparauit, varias indidit facultates quibus egererẽtur excrementa: ſic vt ab aliis trahi, ab aliis dimitti, à quibuſdam deduci, à nonnullis excerni poſſent.

2 Principio diſcernitur ſimul & dimittitur excrementum per inteſtina omnia, vſque ad eius cauitatem quod rectum appellant, cuius ad exitum muſculi protenduntur, qui arcent cohibent ac vetant quominus excrementa importunè prater tempus excernantur.

3 Excrementum hepatis bicolor eſt. partim enim aſſimilatur flori qui per ſumma vini apparet, partim fæci, vt Galenus ait: atque hoc à liene, illud à veſica viſceribus impoſita trahitur. factáq; in his colluuione, pars ſub initium gracilium inteſtinorum, pars in ipſum excernitur ventrem. Quod ad inteſtina deuenit floriſque vinacei ſpeciem gerit, flaua bilis eſt: quod verò delabitur in vẽtrem, atra bilis & acida vocari debet. Id à prouida natura factum idcirco Galenus opinatur, vt edacitatis appetitu venter irritaretur.

4 Quod verò in venis & arteriis coaleſcit excrementum, veluti ſerum eſt lactis conſpiſſati. Id ipſi renes expurgando demittunt ad veſicam, vbi paulatim fit collectio: muſculuſque trãſuerſalis obſtat, qui tam diligenter oſtiolum occludit, vt inde nihil effluat importunè.

5 Reliqua pars excrementorum in ſingulis membris efficitur à ſuo cuiuſque humore qui nutrit. Porrò tenuiſſimum excrementum, quod ſudorem & humectationem vocant, facilè excernitur. Sunt & alia excrementa quæ præ nimia ſubtilitate ſubterfugiunt obtutum, & vaporitia dicuntur.

6 Quum igitur articuli de quibus ſermo habetur, iugiter moueantur, ſi vis expurgandi diſcernendi atque dimittendi (de qua ſuprà loquuti ſumus) ita valida eſt vt quæ inutilia ſunt & craſſa, reiiciat, vtiliora verò tenuioráque retentet, corpus vtique cum omnibus ſuis membris valet: ſin verò craſſa & inutilia longè copioſius redundent quàm vt ab organicis facultatibus (quibus natura bonæ tam valetudini quàm habitudini corporis conſulens, purgandi diſcernẽdique delegauit officium) expelli poſſint, tunc excrementa prædominantur. quorum colluuie ſtagnante putrefactáque à calore, ſanguine quoque corrupto per bilem ac pituitam, (omnis enim humor putrefactus bileſcit) morbus cui ſanctum ac venerabile podagræ nomen inditum eſt, generatur. Abundantia nanque bilis ac pituitæ huiuſmodi gigni morbũ, Hippocrates autor eſt: quanquam reliqui ferè omnes cuilibet humori imputẽt: ſed ſenex ille breuitati ſtudens ita loquutus eſt, In illis enim & humiditas eſt & ſiccitas & caliditas & frigiditas. Porrò facta corruptione, ſicuti dictum eſt, excrementa vires adepta, dum à calore mouentur ac defluunt, quacũque ſula fuerint, ibi morbum efficiũt. Quum enim venæ repleantur atque ob id laxentur, cruciatus ac dolores efficiunt cum in aliis membris, tum verò in iis quæ

tam dirum diluuium inuaſit. Porrò membrum quod affligitur,morbo nomen imponit. Tormētum enim coxendicis,iſchiadem:pedum,podagram: articulorum,arthritin:dentium,odontagram nominauit. Nam(vt ſapientiſſimus Hippocrates aſſerit) nomina, morborum germina ſunt.

7 Quanto autem venæ tenuiores,nerui crebriores, oſſa ſunt multipliciora quò rheuma defluit , tanto tetriores infligit cruciatus ac pertinacius obmanet,atque adeo difficilius amouetur. Nam perturbatis & obturatis meatibus , immobiles prorſus homines aut paralyticos reddit.

8 Non ſolùm autem manus, pedes,& articulos omnes huiuſmodi fluxiones infeſtant , verumetiam in ipſum caput,in ipſum iecur, in ipſum quandoque cor faciunt impreſſionem:quas, quia deterrimæ ſunt, perquam difficulter amoliri queas : ſæpe etiam ſi à copia multorum excrementorum originem habeant, morti cauſam præſtant,niſi citò validéque purgentur. In hæc enim membra rheumatiſmus non ſine impetu graſſatur. Cæterùm morbus hic ſiue pedes, ſiue coxendicē, ſiue manus malè habeat, tametſi difficillimè poteſt amoueri,lethalis tamen non eſt. Nam è nimia conſuetudine qua rheumata hæc deſtillare ſolent,in habitū cōuerſa,fit vt neque ingens neque copioſa repletio coaleſcat,excremētis ad articulos huic obnoxios læſioni deſcendere conſuefactis.

9 Porrò morbus hic vſqueadeo ſe domeſticum ac familiarem reddit,vt ſi ſcriptis veterum habenda fides eſt,factus hæreditarius per ſeriem ſucceſſionis à pronepotibus excipiatur,niſi tuta ſobriáque victus ratio, crebráque ſimul & accommodæ purgationes remedium afferant. Nam initio quum primùm generatur , nullis à maioribus legatus , ex edacitate deprauatáque nutritione contrahitur. Ergo generat eum non concoctorum etiam eſculentorum aſſidua coaceruatio & ingluuies immodica,prǽterque conſuetudinem tam laſſitudo quàm quies,cōſuetarum euacuationum & exercitationum cohibitio , effrenatæ denique veneris libido. Nam venereæ voluptates, præſertim quæ cum vehementi concuſſu peraguntur, rigorem corporum neruoſorum diſſoluunt. Mala quoque digeſtio,quam cruditati quàm cōcoctioni viciniorem eſſe conſtat, plurimùm lædit.

10 Quoniam verò humiditas è cruditate manans,eſt inutilis,quum malè concocta ſit,&,ſi quale conſideres, impura:ſin verò quantum,nimia ſuperfluáque,& venulæ omnes eam excipiunt à craſſis venis ſecundum Hippocratem, vt nutrimentum omnibus corporis partib⁹ ipſiſque neruis & oſſibus de more ſubminiſtretur:ideo ſi partes corporis valentibus ſint viribus,de quibus dictum eſt , nutrimentum hoc accipiunt ſemotis excrementis defæcatum: ſin verò virtus excernendi debilitata corruptáque eſt,excrementa vi cōmouentur ac ſubtili fluento deſtillant,& quocunque fecerint impetum, illic morbi de quo agimus,firmant afflictionem . Quapropter quo membra ſunt imbecilliora , eo vehementiore fluxu in ea deſtillatur , vnde acerba diuturnáque cruciatuum calamitas incumbit : quandoquidem validæ corporis partes,quæ ſuis fretæ viribus læſioni non ſuccubuerunt,excrementa eiiciunt procul à ſe,& imbecillioribus impingunt.

11 Quòd ſi(vt mihi quidem videtur) omnium corporis partium organica virtus qua ſecernuntur excrementa,ſic pollet vt recipiat quidem humiditatem è cruditate,cui repletio dedit ortum,ſcaturientem, reiiciat autem ſiquid ſuperflui ſit: fit vt articuli reliquæque corporis partes valeant quidem, ſed torpore quodam elanguere videantur. Atque huiuſmodi excremēta,tametſi rheuma non faciunt , obſtante prohibentéque virtute ſecernendi, paulatim tamē in vnum vbertim collecta, non parui morbi cauſam præbent : dicente Hippocrate, Excrementa collecta paulatim, ſic vt multi temporis ſpatio facta redundantia ſit, valetudinem aduerſam inuexerunt. Homo autem quidquid eum fortefortu-

A na tunc feciſſe contigerit, id c[illegible] ſi mali cauſam: quum tamen vera cauſa vetuſt[illegible]

12 Diximus quæ ad præcau[illegible] or bum attinere videbantur. Atque ea[illegible] que dicuntur, ſic ægrè difficulterq[illegible] tur. Quoniam enim contrariorum contra[illegible] ſunt , cauendæ ſunt aſſiduæ atque aliæ [illegible] coaceruatæ cruditates. quod fiet ſi vel edas [illegible] uibus ſtomachus ſufficiat concoquendis. [illegible] Hippocratis oraculum verum eſt, Si modi[illegible] modicáque
B bibat homo,in nullum incidit [illegible]. Atque,vt breui veróque ſermone complecta[illegible] d ſentio, ſi comeſt & bibit homo quæ ſatis ſint ad[illegible] oquendum,& quæ ita naturæ ſuæ conueniant vt [illegible] ea facilè digeri queāt, nullam cruditatis ſubibit læſionem.

13 Reliquas etiam huius morbi cauſas , de quibus ſigillatim diſſeruimus, quilibet facilè cauere poteſt: præſertim quum longè leuiores ſint,vtpote minus neceſſariæ homini quàm vel cibus vel potus ſit: qui vterque maximè neceſſarius eſt, quum ſine alterutro viue-
C re nequeamus. Nam in moderato cibi ac potus vſu vita hominis cōſiſtit. Reliquæ itaque cauſæ morbi,qualia ſunt venerea,ſi tollantur , non propterea perniciem afferunt : & ob id facilius eſt eas compeſcere quàm cibi potúſque nimietatem. Hippocrates etiam eſculēta poculentáque, laſſitudines, ſomnos, venerem modicam, commemorans , in his percenſendis rationem ordinis habuit. Primùm enim eſculenta poculentáque,tanquam maximè neceſſaria,poſuit:deinde reliquorum fecit mentionem.

D 14 Sanè diæta ſecundum rationē vti difficillimum eſt in omnibus ferè mortalibus. Nam etſi ſtomachus à natura,hac veluti prærogatiua donatus eſt vt alimenta reliquis membris diſtribuat : quia tamen ipſi auiditas edendi inſita eſt,ſæpe etiam quæ nequit cōcoquere,donec diſtendatur,aſſumit. Expetit enim natura quibus indiget. Indiget autem vt corporis pars quæ vacua eſt & egena,impleatur & adæquetur:quæ verba Hippocratis ſunt. Eapropter (inquit) id libenter edimus ac bibimus,cuius appetitu moueamur. Quoniā igitur ſtoma-
E chus plus expetit quàm digerere poſſit, idcirco crebræ atque aliæ ſuper alias cruditates ſubſequuntur:quæ malorum cauſæ ſunt. nam hinc ſaturitates ſeu repletiones atque huiuſcemodi nocumenta naſcuntur.quibus quū occurrendum ſit,de hac ipſa re diſſeremus , ducibus ſapientiſſimis medendi artificibus , quorum teſtimoniis innitemur.

15 Dico igitur euacuatione hæc omnia indigere. Nam quæ repletio parit , vt ait Hippocrates, euacuatio ſanat: quæ etiam & priuſquam oriatur, inhibet, &,ſi iā
F orta ſit,tollit.Omnium autē quæ purgant, tutiſſimum atque ab omni periculo maximè liberum,vomitū arbitramur. Nam alia purgandi genera pro facultate cognitionéque medentium eſt quidem vt iuuent, ſi rectè dignoſcantur: eſt etiam vt detrimento ſint, ſi malè dignoſcatur humor qui peccat & offendit. quia ſi,qualia oportet purgari,purgentur, confert,& bene ferunt: ſin verò non, contrarium. Nam quum ſtomachus ſit fons omnium,quùmque ex illo ſumatur initium & ortus alimoniæ atque repletionis, natura comparatū eſt
G vt omnes humores ex eodem naſcātur : vnde ſi ipſe repleatur,reliqua etiam membra corporis ex illo replentur:contrà,ſi ille ſit vacuus,inaniuntur vſque ad omnimodam exinanitionem. Ipſe enim eſt tam alimoniæ quàm vtilium & inutilium humorum autor.

16 Et quoniam commune præceptum eſt vt contrarium nocumento remedium afferamus , ideo cæteris purgandi generibus vomitum cenſeo præferēdum. Vomitus enim ſtomachum & reliquas corporis partes non ſolùm à cibo quem exceperint , verumetiam ab i-
H pſis humoribus euacuat & purgat.

17 Quemadmodum enim fonte qui cuncta irrigando viuificet & alat,per mediam prati cauitatem ſcaturiente,arbores,frutices,herbæ, ſi modicè próque captu ſuo,quatenus nutriantur,humorem attrahant, rectè ſe

habẽt: ſin vero in [illegible] ulto ſeſe ingurgitauerint fluido, & repletioni [illegible] arint, vigorem quo pollebant, incolumem [illegible] nt vitio humiditatis obruentis: quòd ſi iden [illegible] ſuperfluus à ſtirpibus recedat, in ipſam deni [illegible] deueniat neceſſe eſt, vt fons viciſſim recip [illegible] irgitus eſt: ſic & venter quum in omnibus co [illegible] bus fontis inſtar habeat, idem facit. Factá [illegible] epletione, quũ corporis partes conſuetum [illegible] m non percipiant, diſtenditur: ſed ſi euacuerin [illegible] que rurſus exinaniri ſolent, iuxta doctum Hipp [illegible] em qui dicit, Quum in ventrem eſculenta poculenta [illegible] ceciderint, corpus à vẽtre fruitionem alimenti percipit, & vnà cum fonticulis impletur: quum verò venter euacuatur, humor illi rurſus ab iis quæ acceperant, redditur. Item, Venter corpori, quũ plenus eſt, fons veluti quidam eſt: exinanitus autẽ depaſcitur membra corporis, quæ propterea macerantur ac tabeſcunt. Item, Quũ comederit aut biberit homo, corpus trahit ad ſe de ventre prædicti ſemper aliquid humoris, pérque venas à ventre fonticuli deriuantur: ſic vt ſimilis humor ſimilem attrahat & corpori diſtribuat: ſicut in plantis ſimilis humor ſimilem è terra trahit.

18 Ob hæc igitur, & vt præcaueamus atque eiiciamus excrementa vel in ipſo rheumatis ſæpe vigore, vomitus vtiliſſimus eſt. Nam quũ facultas quæ purgandis excrementis prouidet (vt dictum eſt) ſit multiplex, atque alia in ventre, alia in hepate arteriis ac venis, alia ſit in vno quoque membro: quúmque debilitatis mẽbris maiorem excrementorum fieri copiam neceſſe ſit, ſtomachúſque omnium additamentorũ autor habeatur: idcirco perquam conducibile reor huiuſcemodi omnium euacuationem è ſtomacho ſic affecto per vomitum eſſe faciendam.

19 Porrò vomitus, teſte Galeno, multa iuuamenta præſtat: pituitam euacuat, alleuiat caput, lædique vetat eos qui ſolito auidius vel temulẽtia vel edacitate gulæ indulſerunt. Eadem vomitus purgatio nimiam reprimit corpulentiæ molem, nimiumque extenuatis auxilio eſt. Omnibus præterea rheumaticis affectionibus medetur. Renum denique exulcerationem ac veſicæ reliquorúmque membrorum, tum malos corporis habitus & articulares læſiones ſanare coſueuit. Porrò vomitum ita prouocare oportet.

20 Principiò veſcendum eſt vario multiplicíque cibo, exceptis acerbis & ſiccis. ſint autem huiuſmodi cibaria aliquanto dulciora. Ante omnia ne deſit raphanus, neúe ſalſamentum vetus, (hæc enim neceſſaria potiſſimùm habentur) modicum cepæ, porrum, eruca, origanum, carnes adipales: quibus mandendo conterendis immorari non oportet, amygdalæ præterea melle imbutæ. E triplici genere vini bibendum, eligendúmque quod ſit dulcius. Quum autem ederis biberíſque pro viribus, moram trium horarum interpones. Pòſt aqua tepida cum melle epota non pauca, per iniectionem digiti vel pennæ vomitabis, cũ oleo irino vel Cyprino. Iterum aqua tepida hauſta, tantiſper vomitum eructabis donec ipſa tepida aqua ſola exierit. Quum verò ſatis abundéque euomueris, os vino vetere ablues pro munimento ſalubritatéque dentium. Ambulabis etiam per aprica loca, deinde quieſces. Noctu verò panem cum vino diluto cœnatus, ſomnum capies: poſtri die ſobriè comedes, atque à nimiũ frigidis abſtinebis.

21 Autore autem Hippocrate hyberna tempeſtate plurimum eſt euomendum: ſic vt primùm plurima calida lotus, temperatum delibes: poſtea variis ſimul cibis fruendum. nec poſt cibum aut mox à cibo bibendum, ſed per tantum temporis ſpatium bibendi cupiditas continenda eſt quantũ decem ſtadiis percurrendis ſatis ſit. Tum triplex vinum, auſterum, dulce, acutum eſt bibendum: primùm meracius, ſed ſenſim atq; multi temporis interiecto ſpatio: deinde dilutius & copioſius. Quicunque autem (inquit) bis in menſe vomere ſolitus eſt, ei melius erit duabus deinceps diebus vtrunque vomitũ eiectare, quàm decimoquinto quoque die. Iſti autem contrarium prorſus iactitãt. At qui cibariis per vomitum eiiciendis idonei non ſunt, vel quibuſcunque aluus non eſt permeabilis, his omnibus vtile eſt ſæpius in die variis eſculẽtis & obſoniis omni coquorũ arte concinnatis vti, vináque duorum atque trium generũ bibere & ita vomere. Verba ipſius ſunt etiam hæc, Quicunque autem vir eſt coſiderans, quàm plurimi facienda ſit mortalibus ſanitas, adhibita ſua ipſius æſtimatione, in ipſis ægrotationibus debet capere iuuamentum.

22 Alexander autem ait, Si tibi collibeat euacuare per vomitum humores qui offendunt, parce medicamentis aliis vti ſi vomitus ciere poſſis. Facilè autem ſupernatabit & ſuperiora petet quod ſuperuacuum eſt, ſi temperato identidem & abundè vteris. Mulſum enim etſi vomitum prouocat, in huiuſmodi tamen valetudine fugiendum eſt. quandam enim malam temperaturam corpori aduehit. melius igitur ages rem ſi temperato ſolũ vteris. Quòd ſi inter cætera vitellis ouorum aut ſucco ptiſanes nutris ægrotum priuſquam tribuas temperatum, & modicum interpones moræ, facilè vomitum elicies.

23 Atq; hic ſanè vomitus vt minimè moleſtus eſt, ita plurimùm prodeſt. Hoc itaq; pacto procedendum eſt ſi ægrotus ad vomitum aptus idoneuſque ſit: ſin verò ad vomendum ſit contumax, neque cogendus neque nimiùm lancinandus eſt ſtomachus, ne appetitus prorſus euertatur. Præſtat igitur in talibus, materiam in aluum conuertere. Nam ægrotus humecta & temperata ſi fuerit vſus alimonia, facilè poterit purgantibus materiam obtemperare: quo tempore ſtomachus obiter corroborandus eſt. Porrò plurima ſunt quæ vomitus parit bona ferè omnibus qui vel obnoxii ſunt huiuſcemodi morbo, vel iam eum patiuntur.

24 Eſt & alius præcauendi modus, purgatio per aluum. quæ ſi fieri poſſit ſingulis menſibus, ſimplex & modica fiat. porrò cõpoſitio eius ita ſe habet, Aloes portionem vnam, hermodactyli partem ſemiſſem, dulcis aneti vel cinamoni (vt moderetur nocumento quo ſolet ſtomachum hermodactylus afficere) portionem ſemiſſem, ſcamoniæ optimæ portionem ſemiſſem: fiãt grana hæc, & dentur pro viribus & natura eius cui dantur pro quantitate materiæ, próque tempeſtate anni. Quoniam autẽ diximus præcauendi morbi cauſa modico cibo modicóq; potu vti oportere, & omnino bonæ ciborum digeſtioni eſſe coſulendum: facilè autem non eſt ad vnguem diætæ rationem obſeruare, vnde etiam ſæpe vomitibus ac purgatione opus eſt, hominéſq; bona freti valetudine, quæ ſuprà dicta ſunt à nobis negligunt, vnde rheumatiſmus ingruit: ideo dicendum eſt quid facto opus ſit quũ iam morbus incumbere cœpit.

25 In ipſa prima morbi, hoc eſt deſtillationis, infeſtatione, phlebotomia facienda eſt: &, ſi in dextrum pedem rheuma fluxerit, dextri: ſin in ſiniſtrum, ſiniſtri cubiti renalem incide venam: idque quauis hora facere potes. Quòd ſi ſtomachus continet adhuc cibũ quem nondum concoquere potuerit, vomitione opus eſt, vt ne venæ ſectio omnimodam inuehat cruditatem. hoc remedio deſtillatio reprimetur. Quòd ſi duobus aut tribus diebus interiectis, alter quoque pes infeſtari cœperit, tunc & primum rheumatis impetum eodem præſidio copeſces. Nam in primo morbi tentamento venarum ſanguis deprauari penitus nõ potuit. ideo qualiſcunque ſit humor qui moleſtat & autor eſt morbi, phlebotomia eiiciẽdus eſt. circuit enim venas & quantitate potius quàm qualitate nocet.

26 Corrupto autem prorſus ſanguine, factóque iam apertè rheumatiſmo, venarum inciſiones nocumento potius quàm præſidio ſunt. laxant enim humores magis in partibus ad quas rheuma defluxerit. Quocirca victus extenuandus eſt ex intubis, vua, punicis, cucurbita, oleribꝰ quæcunque pro anni tempeſtate reperiun

tur. Quòd ſi febris appareat, ptiſanæ quoq; ſuccus congruit: ſin verò æger febre vacat, piſciculis quoque veſci poteſt, excepto vino. Vinum enim non modò rheuma patientibus plurimùm officit, verumetiã ipſum in cauſa eſt cur rheuma coaleſcat. Itaque priſcorum ſententia eſt, eos qui tam tetro conflictantur morbo, abſtemios (ſi fieri poſſit) per totũ vitæ ſpatiũ eſſe oportere.

26 Nec minus inedia vitanda eſt: quippe quæ bilioſos vehementer infeſtat, & tum acriorem reddit bilem, tum cruciatus acerbiores infligit. Sed ne humecto quidem nimis victu vtendum eſt. Nam humectatio quum humores putrefaciat, rheumata nimis intẽdit. Omnino vena ſecari non debet poſtquam ſe rheuma manifeſtauit, niſi fortè neceſſitas vrgeat poſt morbi declinationem.

28 Cæterùm ſi à ſolo ſanguine rheuma expreſſè oriatur, idque euidentibus comprehendatur indiciis, tunc tutò venam incidere potes.

29 Facienda ſubinde purgatio eſt, nõ ſolùm vigente verumetiam declinante morbo, vt humor abundãs euacuetur. Cuius rei morbis vtilitas experimento comperta eſt, autoritate etiam Hippocratis ſuffragante: qui, vbi dolor excruciat, medicamentum cenſet deorſum adhibendum.

30 Debet autem cui hæc non diſplicent, ita facere: Bibat de lacte bubulo ſerum, quod hoc pacto cõcinnandum eſt. nam vbi ſeparatum à lacte fuerit, bis atque ter ferueſacito, atque vt maximè ſereſcat, modicũ aceti inſtillandum eſt: & quum inieceris ſalis læuigati circiter duas vncias vel plus eo, pro qualibet doſi, præbe ſerum ægro bibendũ quamplurimum poſſit: & quũ purgatio quæ ex illo ciebitur completa fuerit, iterum præbe. poſtquam verò ſtomachus à purgatione liber erit, tertiò præbe ſimiliter. vbi verò purgatio prorſus expleta fuerit, (citò enim exploditur) tunc alimenta ſolidiora dentur, piſcium aut auium.

31 Debent autem qui ſic purgantur, ſemel theriacam ebibere, id eſt ſeptẽ grana: quippe quæ non ſolùm damna rependit imbecillitatis quã purgatio fecit, verumetiam ad ipſum morbum iuuat.

32 Eſt autem purgationis concinnatio quàm nos experimento cognouimus quouis humore peccãte dari ſolitam, quæ per hermodactylum fit, & componitur pro viribus ægroti, proque rheumatis motu & impetu & pro humoris copia: multúmque iuuat quicũque humor deſtillarit: id quod exactiſſimo compertum habemus experimento. Præparatũ autem hoc antidotum oportet duobus antè mẽſibus, vel ad minus vno, vt rerum componentium vis ac natura coaleſcat atque (vt ita dixerim) concorporetur. Compoſitio autem eſt huiuſmodi: Hermodactyli vnciã vnam, cumini, pyrethri, ariſtolochiæ, agarici, laueris ſiue ſii, ſcrupl. vi: alypiadis tantundem: maſtiches ſcrupl. ii, gentianæ, gallæ, ſcrupulos ii, muſchi ſcrupulos .tota doſis ſcrup. iiii, cũ mulſo & ſcamonia, pro intentione euacuationis. Eſt autem hæc optima euacuationum omniũ quæ ad rheumata dantur. Quòd ſi fortè rheuma ortum habeat à bili mera, nec deſit febris latitans, dabis hoc: Hermodactyli vnciam vnam, dulcis aneti hexag. iii, de flore cinamomi hexag. ii, ſenæ hexag. iiii, mannæ vnciam vnam. Contundens bene xeria ac madefaciens, deinde parum ferueſaciens cum ſcamonia, prout æger vult ac tolerat, da bibendum. Aliud. Hermodactyli hexag. vnum, aloes hexag. dimidium, maſtiches hexag. iii, croci grana iii, ex flore cinamomi hexag. iiii, & lacrymulæ. Facies grana, & pro tolerantia ipſius ægroti dabis.

33 Sunt qui dicant purgationes aduerſus huiuſmodi morbos nihil prodeſſe: ſed hi medicæ artis ſtudiorũ rudes ſunt. Siquis itaque (vt verbis Hippocratis vtar) optimè callens quæ multa & præclara in medicina inuenta ſunt per longam ætatem, quærit etiam alia, rectè opinatur. Fieri nanque poteſt vt multa alia inueniantur. Qui verò his repudiatis ac reprobatis, alia via aliáque norma conatur res quærere [illegible] aliquid inueniſſe gloriatur, falſus eſt & fallitũ [illegible] fieri nequit. Si igitur quæ dicta ſunt op[illegible] [illegible]citas, reliqua perueſtigat, non perperam facit: [illegible] ex propria libidine inſcitiáque, atque adeo ma[illegible] procedit, malè non verè loquitur. Quid ni? Q[illegible] medicinæ lex ac regula ſit, appoſitio dim[illegible] quũque huiuſcemodi morbos humorũ app[illegible]at, proculdubio purgatio ſubtiliſque victus ra[illegible]. Quòd ſi purgatio iuxta tuam rationem nocet [illegible] morbũ quidem hunc additio generabit. Quum igitur cõtraria contrariis medeantur, iuuabunt ingurgitationes eſculentorum, temulentia, creber meri hauſtus, & diſtentus cibi copia venter, reliqua denique quæ appoſitionibus cauſam præbent. quæ quidem eſſe abſurdiſſima fatentur omnes. Patet enim quàm hæc ad rationẽ bonæ valetudinis rectè non habeant. Dices, Atqui ſæpenumero purgationes officiunt. reſpondeo, Non purgationibus id nocumenti expenſum referri oportere, ſed medici iudicium culpandũ eſſe, quòd diſcernere neſciuit & eiicere humorem qui deſtillationis autor erat. Sic enim fit vt purgatio noceat, nedum iuuet.

34 Porrò ſuperflua eſt euacuatio vbi tam exacta ratio victus obſeruatur vt ne cruditas appoſitióue ſuboriatur: atque id quidem præcauet morbũ. ſin verò diætam neglexímus, fiat euacuatio per vomitum & ventrem, præcauendi cauſa, ſicuti dictum eſt. Quòd ſi neque id cautum fuerit, neque poſtquam inuaſit morb⁹, vel competenti purgatione vel diæta conuenienti humor qui offendit eiicietur: medici partes ſunt vt teteros ac diuturnos cruciatus, vt vigilias inſomniáſue, vt intortiones claudicationéſque pedum obnuntiet: præſertim ſi magna craſſáque deſtillationis copia ſit, reciprocaque morbi iterationes atque mouendi difficultates ægrum proſternant.

35 Si qui verò euacuationes detrectant (nam ſcio nonnullos in hac re nimis eſſe formidoloſos, natura ſæpe repugnante) agendum erit clyſteribus modicè calidis & epomphaliis, quæ quia vmbilico impoſita mouent aluum, tale nomen ſortita ſunt. Illa quoque ſedi impoſita euacuãt: Succus mali terræ, elaterium. ſunt & alia quæ cient aluum. Vtendum etiam eſt vnctionib⁹ diſcuſſoriis, modiciſque frictionibus, & reliquis quæ à mẽbris malo humore oppreſſis euacuare poſſint quod ſuperfluum eſt: repulſiua verò fugienda ſunt.

36 Quòd ſi euacuatio fiat prout ratio poſtulat, poteris audacter quæ repellunt, membris cruciatum ſentientibus imponere: cuiuſmodi ſunt veſſicaria, portulaca, ſemperuiuum, hyoſcyamum, intubus, papaueris folia, roſæ recentes, micæ hordeaceæ aqua madentes: ipſa quoque aqua ſi frigida imponatur cum linteo, iuuat.

37 Ante purgationem, ſæpe etiam poſt purgationem, cruciatum qui non immodicè affligat vel braſſica, quam minutatim contriueris, impoſita lenit: vel apii folia, vel vtrunque: præſertim ſi cum pane aqua delibuto & ouorum vitellis, & oleo roſaceo. atque aceto modico imponantur. Cæterùm initio cruciatuũ, experimento cognouimus ante purgationem verbaſci folia mirificè iuuare, quæ contuſa ollaque recenti iniecta ac bene adoperta, prunis accenſis ſuperpone, crebróque ollam moue donec animaduerteris multũ iam ea ferueſcere: deinde linteo appoſita ſuperpone ſic vt partes etiam incolumes, ſed vicinæ dolentibus, vndiq; tangantur: ſuperpone autem calida quoad æger ſufferre queat, nec remoue quandiu feruor durat: qui vbi refrixerit, ſuperpone aliud, deinde aliud. poſtremò vbi térque quatérque mutaueris, colligato. quòd ſi rectè ac diligenter officium praſtiteris, inuenies inde remedium dictu mirabile. Magis porrò iuuat quũ humor in pollicẽ defluxerit, quàm quũ in alios quoq; digitos. Eſt aliud quoque remedium quod iis qui vehementer excarnificantur adhibetur: cuius nos vtilitatem experimento compertam habemus. Recipe olei partes

duas ſeſacei, aceti, [illegible]ibidi partē vnā : & feruefacito, atq; A his dolentē locum calfacito quoad calor ſufferri queat. Nam acetum diſcuſ[illegible]iam vim habet, & meatus reddit rariores: roſaceum vero oleum, intima quum penetret, diſcutit ac leni[illegible]. Quin & cucurbitæ viridis ramenta impoſita, optimè [illegible]uant. Quòd ſi dolor vehementius torquet, q[illegible]am v[illegible] his, mitigetur, vel ab ægro toleretur, impone ceratum, quod concinnatur in hunc modum, R[illegible] cer[illegible] vnciam vnā, croci hexag vnū, opii hexag. iiii, [illegible] olei quod ſufficit. Opium & crocus lacte bubulo madeſcat: deinde conteratur bene at- B que vniatur cum cera & oleo, fiatque ceratum : quod extendes ſuper telam, & ita impones partibus afflictis vt illa ſæ quoque pertingantur.

38 Pòſt vbi fluxio ceſſauerit, impone quod per chylum vocatur: deinde ſi cruciatus exuperet & declinatio ſit, impone quod per crocum appellatur. Iuuat enim hoc optimè, quod nobis compertū eſt. Et quum rheumatiſmus ſublatus omnino fuerit, velum ſuperpo A nito puniceum, quod firmet atque corroboret mēbra quæ malus humor infeſtarit.

39 Longa nos experientia docuit, grana etiam quæ Perſica dicuntur, præcauentibus id morbi multū prodeſſe ſi quarto quoque die bina ebibantur. Euacuant enim omnem humorem qui per eos dies adiiciatur, ſtomachúmque quo ad eius fieri poteſt, à cruditatibus defendunt. Caryophylli, floriſque cinamomi, ana hexag. i, maſtiches, aſari, ana hexag. i ac ſemis, ſtachyos hexag. ii, ligneæ caſiæ dimidium, de fructu ac ligno bal- B ſami, ana hexag. dimidium, de ligno aloes tantundem. ſandales hexag. i, muſchi grana vi, aloes hexag. vi, vini maluatici quantum humectando ſit ſatis.

Hæc ſunt quæ mihi dicenda videbantur artem ac iudicium ſequenti virorum harum rerum ſcientiſſimorum. Quicunque autem duce ſuperno diuinóque auxilio quæ dicta ſunt, rectè obſeruarit & ad vnguem, is non multo pòſt voti compos erit, magnámque ex hoc volumine, diis bene iuuantibus, conſequetur vtilitatē.

Romæ, Calendis Aprilis, M. D. XVII. Leone X. pont.

AVRELII CORNELII CELSI

de re medica libri octo, operis ab eo ſcripti de artibus, pars ſexta.

AVRELII CORNELII CELSI DE RE MEDICA
Liber I,

PRAEFATIO.

VT alimenta ſanis corporibus agricultura,
ſic ſanitatem ægris medicina promittit.
Hæc quidem nuſquam non eſt:(ſiquidem
etiã imperitiſſimæ gentes herbas, aliáque
prompta in auxilium vulnerum morbo-
rúmque nouerunt) verũtamen apud Græ-
cos aliquanto magis quàm in cæteris nationibus exculta
eſt. Ac ne apud hos quidem à prima origine, ſed paucis
ante nos ſeculis: vtpote quũ vetuſtiſſimus author Æſcu-
lapius celebretur.Qui quoniam adhuc rudẽ & vulgarem
hanc ſcientiam paulo ſubtilius excoluit, in deorum nu-
merum receptus eſt. Huius deinde duo filii Podalirius&
Machaon bello Troiano ducem Agamemnonẽ ſequuti,
non mediocrem opem commilitonibus ſuis attulerunt.
Quos tamen Homerus non in peſtilentia, neque in va-
riis generibus morborũ aliquid attuliſſe auxilii,ſed vul-
neribus tantũmodo ferro & medicamentis mederi ſoli-
tos eſſe, propoſuit. Ex quo apparet has partes medicinæ
ſolas ab his eſſe tentatas,eáſque eſſe vetuſtiſſimas.Eodém
que authore diſci poteſt, morbos tum ad iram deorum
immortalium relatos eſſe, & ab iiſdem opem poſci ſoli-
tam. Veríque ſimile eſt,inter nõnulla auxilia aduerſæ va-
letudinis,plerunque tamen eam bonam cõtigiſſe,ob bo-
nos mores,quos neque deſidia neque luxuria vitiarãt.ſi-
quidẽ hæc duo,corpora pri⁹ in Græcia, deinde apud nos
afflixerunt.Ideóque multiplex iſta medicina,neque olim
apud Græcos,neq; apud alias gẽtes neceſſaria,vix aliquos
ex bonis ad ſenectutis principia perducit. Ergo etiã poſt
eos de quib⁹ retuli,nonnulli clari viri medicinã exercue-
runt,donec maiore ſtudio literarũ diſciplina agitari cœ-
pit: quæ vt animo præcipuè omnium neceſſaria, ſic cor-
pori inimica eſt. Primóque medendi ſcientia, ſapientiæ
pars habebatur, vt & morborum curatio & rerũ naturæ
contemplatio,ſub iiſdem authoribus nata ſit: ſcilicet iis
hanc maximè requirentibus qui corporum ſuorũ robo-
ra,inquieta cogitatione,nocturnáque vigilia minuerant.
Ideóque multos ex ſapientiæ profeſſoribus peritos eius
fuiſſe accepimus: clariſſimos verò ex iis Pythagoram, &
Empedoclem, & Democritũ.Huius autem (vt quidã cre-
diderũt)diſcipulus Hippocrates Cous,primus quidem ex
omnibus memoria dignis, ab ſtudio ſapientiæ diſcipli-
nam hanc ſeparauit, vir & arte & facundia inſignis.Poſt
quem Diocles Caryſtius, deinde Praxagoras, & Chryſip-
pus,tum Herophilus & Eraſiſtratus ſic artem hãc exercue-
rũt vt etiam in diuerſas curãdi vias proceſſerint. Iiſdém-
que tẽporibus in tres partes medicina diducta eſt, vt vna
eſſet quæ victu,altera quæ medicamentis,tertia quæ ma-
nu mederetur. Primã διαιτητικὴν, ſecundã φαρμακευτικὴν,
tertiam χειρουργικὴν,Græci nominauerunt.Eius autem quæ
victu morbos curat,lõgè clariſſimi authores, etiam altius
quædam agitare conati, rerũ quoque naturæ ſibi cogni-
tionem vendicauerunt, tanquam ſine ea trũca & debilis
medicina eſſet. Poſt quos Serapion, primus omniũ nihil
hanc rationalem diſciplinam pertinere ad medicinam
profeſſus, in vſu tãtùm & experimẽtis eã poſuit.Quem A-
pollonius & Glaucias, & aliquãto pòſt Heraclides Tarẽti-
n⁹,& aliqui nõ mediocres viri ſequuti,ex ipſa profeſſione
ſe empiricos appellauerunt.Sic in duas partes ea quoque
quæ victu curat medicina diuiſa eſt:aliis rationalẽ artẽ,
aliis vſum tãtùm ſibi vendicantibus: nullo verò quicquã
poſt eos qui ſuprà cõprehenſi ſunt,agitante niſi quod ac-
ceperat: donec Aſclepiades medendi rationem ex ma-
gna parte mutauit.Ex cuius ſucceſſoribus Themiſon nu-
per ipſe quoque quædã in ſenectute deflexit. Et per hos
quidem maximè viros ſalutaris iſta nobis profeſſio in-
creuit. Quoniã autem ex tribus medicinæ partibus vt
difficillima, ſic etiã clariſſima eſt ea quæ morbis mede-
tur,ante omnia de hac dicendum eſt. Et quia prima in ea
diſſenſio eſt,quòd alii ſibi experimentorum tantũmodo
notitiam neceſſariam eſſe contendunt:alii, niſi corporũ
A rerúmque ratione comperta, non ſatis potentem vſum
eſſe proponunt,indicandum eſt quæ maximè ex vtraque
parte dicantur,quò facilius noſtra quoque opinio inter-
poni poſſit. Igitur ii qui rationalem medicinam profi-
tentur, hæc neceſſaria eſſe proponunt,abditarum & mor
bos continentium cauſarum notitiam, deinde euidenti-
um,poſt hæc etiam naturalium actionum,nouiſſimè par
tium interiorum.Abditas cauſas vocant in quibus requi
ritur ex quibus principiis noſtra corpora ſint, quid ſecũ-
dam,quid aduerſam valetudinem faciat. Neque enim
B credunt poſſe eum ſcire quomodò morbos curare con-
ueniat,qui vnde hi ſint,ignoret:neque eſſe dubiũ quin a-
lia curatione opus ſit, ſi ex quatuor principiis vel ſuperãs
aliquid vel deficiẽs aduerſam valetudinem creat. (vt qui
dã ex ſapientiæ profeſſoribus dixerũt)alia, ſi in humidis
omne vitiũ eſt, vt Herophilo viſum eſt: alia,ſi in ſpiritu,
vt Hippocrati:alia,ſi ſanguis in eas venas quæ ſpiritui ac-
commodatæ ſunt,transfunditur,& inflammationẽ(quam
Græci φλεγμονὴν nominãt)excitat,eáque inflammatio ta-
lem motum efficit qualis in febre eſt, vt Eraſiſtrato pla-
C cuit:alia,ſi manantia corpuſcula per inuiſibilia foramina
ſubſiſtendo iter claudunt, vt Aſclepiades contendit.Eum
verò rectè curaturum quem prima origo cauſæ nõ fefel-
lerit.Neque verò inficiantur experimẽta quoque eſſe ne-
ceſſaria, ſed ne ad hæc quidem aditum fieri potuiſſe niſi
ab aliqua ratione contendunt. Non enim quidlibet anti-
quiores viros ægris inculcaſſe,ſed cogitaſſe quid maximè
conueniret,& id vſu exploraſſe quod antè coniectura a-
liqua duxiſſent: neque intereſſe an nũc iam pleraque ex-
plorata ſint, ſi à conſilio tamen cœperũt: & id quidem in
D multis ita ſe habere.Sæpe verò etiã noua incidere genera
morborũ,in quibus nihil adhuc vſus oſtenderit: & ideo
neceſſariũ ſit animaduertere vnde ea cœperint, ſine quo
nemo mortaliũ reperire poſſit cur hoc quàm illo potius
vtatur.Et ob hæc quidem in obſcuro poſitas cauſas perſe-
quuntur. Euidentes verò has appellãt in quibus quærunt,
initiũ morbi calor attulerit an frigus, fames an ſatietas,
& quæ ſimilia ſunt.Occurſurũ enim vitio dicunt eum qui
originem nõ ignorarit. Naturales verò corporis actiones
appellãt per quas ſpiritum trahimus & emittimus,cibum
E potionémq; & aſſumimus & cõcoquim⁹: itémq; per quas
eadem hæc in omnes membrorũ partes digeruntur. tum
requirũt etiam quare venæ noſtræ modò ſubmittant ſe,
modò attollãt, quæ ratio ſomni,quæ vigiliæ ſit: ſine quo-
rũ notitia neminẽ putant vel occurrere vel mederi mor-
bis inter hæc naſcẽtibus poſſe. Ex quibus quia quamma-
ximè pertinere ad rem cõcoctio videtur, huic potiſſimũ
inſiſtunt, & duce alii Eraſiſtrato atteri cibum in ventre
contendũt:alii,Pliſtonico Praxagoræ diſcipulo,putreſce-
re:alii credũt Hippocrati,per calorẽ cibos cõcoqui.Acce-
F dúntque Aſclepiadis æmuli qui omnia iſta vana & ſuper
uacua eſſe proponũt. nihil enim cõcoqui,ſed crudã ma-
teriam ſicut aſſumpta eſt,in corpus omne diduci. Et hæc
quidẽ inter eos parũ conſtant:illud verò conuenit,alium
dandũ cibum laborãtibus,ſi hoc:alium, ſi illud verũ eſt.
Nam ſi teritur intus,eum quærendũ eſſe qui facillimè te-
ri poſſit: ſi putreſcit,eum in quo hoc expeditiſſimũ eſt: ſi
calor concoquit,eum qui maximè calorẽ moueat. At ni-
hil ex his eſſe quærendũ ſi nihil concoquitur.Ea verò ſu-
menda quæ maximè manẽt qualia aſſumpta ſunt.Eadém-
G que ratione,quũ ſpiritus grauis eſt,quũ ſomn⁹ aut vigilia
vrgẽt,eũ mederi poſſe arbitrãtur qui pri⁹ illa ipſa qualiter
eueniãt perceperit. Præter hæc quũ in interiorib⁹ partib⁹
& dolores & morborũ varia genera naſcãtur,neminẽ pu-
tãt his adhibere poſſe remedia quæ ipſe ignoret. Neceſſa-
H rium ergo eſſe incidere corpora mortuorũ,eorũque vi-
ſcera atq; inteſtina ſcrutari: lõgéque optimè feciſſe Hero-
philũ & Eraſiſtratũ qui nocẽtes homines à regib⁹ ex car-
cere acceptos,viuos inciderint, conſiderarintq; etiã ſpiri
tu remanente, ea quæ natura antè clauſiſſet,eorũque poſi-

turā, colorē, figuram, magnitudinē, ordinem, duriciem, mollitiem, læuorem, contactum, proceſſus deinde ſingulorum & receſſus, & ſiue quid inſeritur alteri, ſiue quid partem alterius in ſe recipit. neque enim quum dolor intus incidit, ſcire quid doleat eum, qui qua parte quodque viſcus inteſtinumve ſit, non cognouerit: neque curari id quod ægrum eſt poſſe ab eo qui quid ſit ignoret. Et quū per vulnus alicuius viſcera patefacta ſūt, eum qui ſanæ cuiuſque colorem partis ignoret, neſcire quid integrum, quid corruptum ſit: ita ne ſuccurrere quidem poſſe corruptis: aptiuſque extrinſecus imponi remedia, compertis interiorum & ſedibus & figuris, cognitáque eorum magnitudine: ſimileſque omnia quæ poſita ſunt rationes habere. Neque eſſe crudele (ſicut plerique proponunt) hominum nocentium, & horum quoque paucorum ſuppliciis, remedia populis innocentibus ſeculorum omnium quæri. Contrà ii qui ſe empiricos ab experientia nominant, euidentes quidem cauſas vt neceſſarias amplectuntur: obſcurarum verò cauſarum & naturalium actionum quæſtionem ideo ſuperuacuam eſſe contendunt quoniam incomprehenſibilis natura ſit. Non poſſe verò comprehendi, patere ex eorum qui de his diſputarunt diſcordia: quum de iſta re neque inter ſapientiæ profeſſores, neque inter ipſos medicos conueniat. Cur enim potius aliquis Hippocrati credat quàm Herophilo? cur huic potius quàm Aſclepiadi? Si rationes ſequi velit, omnium poſſe videri non improbabilés: ſi curationes, ab omnibus his ægros perductos eſſe ad ſanitatem. Ita neque diſputationi neque auctoritati cuiuſquam fidem derogari oportuiſſe. Etiam ſapientiæ ſtudioſos maximos medicos eſſe, ſi ratiocinatio hoc faceret: nunc illis verba ſupereſſe, deeſſe medendi ſcientiam. Differre quoque pro natura locorum genera medicinæ, & aliud opus eſſe Romæ, aliud in Ægypto, aliud in Gallia. Quòd ſi morbos eædem cauſæ facerent vbique, remedia quoque vbique eadem eſſe debuiſſent. Sæpe etiam cauſas apparere, vtputa lippitudinis, vulneris, neque ex his patere medicinam. Quòd ſi ſcientiam hanc non ſubiiciat euidens cauſa, multo minus eam poſſe ſubiicere quæ in dubio eſt. Quum igitur illa incerta, incomprehenſibiliſque ſit, à certis potius & exploratis petēdum eſſe præſidium, id eſt iis quæ experientia in ipſis curationibus docuerit, ſicut in cæteris omnibus artibus. Nam ne agricolam quidem aut gubernatorem diſputatione, ſed vſu fieri. At nihil iſtas cogitationes ad medicinam pertinere, eo quoque diſci quòd qui diuerſa de his ſenſerint, ad eandem tamen ſanitatem homines perduxerint. Id enim feciſſe, quia non ab obſcuris cauſis neque à naturalibus actionibus, quæ apud eos diuerſæ erant, ſed ab experimentis, prout cuique reſponderant, medendi vias traxerint: ne inter initia quidem ab iſtis quæſtionibus deductam eſſe medicinam, ſed ab experimentis. Ægrorum enim qui ſine medicis erant, alios propter auiditatem primis diebus protinus cibum aſſumpſiſſe, alios propter faſtidium abſtinuiſſe, leuatúmque magis eorum morbum eſſe qui abſtinuerant: itémque alios in ipſa febre aliquid ediſſe, alios paulo ante eam, alios poſt remiſſionem eius, optimè deinde iis ceſſiſſe qui poſt finem febris id fecerint: eadémque ratione, alios inter principia protinus vſos eſſe cibo pleniore, alios exiguo, grauioréſque eos factos qui ſe implerent. Hæc ſimiliáque quum quotidie inciderēt, diligentes homines notaſſe quæ plerunque melius reſponderent, deinde ægrotantibus ea præcipere cœpiſſe. Sic medicinam ortam, ſubinde aliorum ſalute, aliorum interitu perniicioſa diſcernentem à ſalutaribus: repertis deinde medicinæ iam remediis, homines de rationibus eorum diſſerere cœpiſſe: nec poſt rationem medicinam eſſe inuentam, ſed poſt inuentam medicinam, rationem eſſe quæſitam. requirere etiam ſi ratio idem doceat quod experientia, an aliud: ſi idem, ſuperuacuam eſſe: ſi aliud, eſſe contrariam. Primò tamen remedia exploranda ſumma cura fuiſſe: nunc verò iam explorata eſſe, neque vlla aut noua genera morborum reperiri, aut nouam deſiderare medicinam. Quòd ſi iam incidat mali genus ali-

A quod ignotum, non ideo tamen fore medico de rebus cogitandum obſcuris, ſed eum protinus viſurum cui morbo id proximum ſit, tentaturúmque remedia ſimilia illis quæ vicino malo ſæpe ſuccurrerint, & per eius ſimilitudinem opem reperturum. Neque enim ſe dicere conſilio medicum non egere, & irrationale animal hanc artem poſſe præſtare, ſed has latentium rerum coniecturas ad rem non pertinere: quia nō interſit quid morbum faciat, ſed quid tollat: neque ad rem pertineat quomodo, ſed quid optimè digeratur, ſiue hac de cauſa

B concoctio intercidat, ſiue de illa: & ſiue concoctio ſit illa, ſiue tantùm digeſtio. Neque quærendum eſſe quomodo ſpiremus, ſed quid grauem tardúmque ſpiritum expediat: neque quid venas moueat, ſed quid quæque motus genera ſignificent. Hæc autem cognoſci experimentis, & in omnibus eiuſmodi cogitationibus in vtrãque partem diſſeri poſſe. Itaque ingenium & facundiam vincere, morbos autem non eloquentia, ſed remediis curari. Quæ ſi quis elinguis vſu diſcreta bene norit, hunc aliquanto maiorem medicum futurum quàm ſi

C ſine vſu linguam ſuam excoluerit. Atque ea quidem de quibus dictum eſt, ſuperuacua eſſe tātummodo: id verò quod reſtat, etiam crudele, viuorum hominum aluum atque præcordia incidi, & ſalutis humanæ præſidem artem, non ſolùm peſtem alicui, ſed hanc etiam atrociſſimam inferre, quum præſertim ex his quæ tanta violentia quærantur, alia non poſſint omnino cognoſci, alia poſſint etiam ſine ſcelere. Nam colorem, læuorem, mollitiem, duritiem, ſimiliáque omnia non eſſe talia inciſo corpore qualia integro fuerint: quia quum corporibus

D inuiolatis hæc tamen metu, dolore, inedia, cruditate, laſſitudine, mille aliis mediocribus affectibus ſæpe mutentur: multo magis veriſimile eſt interiora, quibus maior mollities lux ipſa noua ſit, ſub grauiſſimis vulneribus & ipſa trucidatione mutari: neque quicquam eſſe ſtultius quàm quale quidque viuo homine eſt, tale exiſtimare eſſe moriente, imò iam mortuo. Nam vterum quidem quî minus ad rem pertineat, ſpirante homine poſſe diduci: ſimulatque verò ferrum ad præcordia acceſſit, & diſciſſum tranſuerſum ſeptum eſt, quod

E membrana quadam ſuperiores partes ab inferioribus diducit, (διάφραγμα Græci vocant) hominē protinus animam amittere? Ita demum mortui præcordia & viſcus omne in conſpectum latrocinantis medici dari: quod neceſſe ſit tale eſſe quale mortui ſit, non quale viui fuit. Itaque conſequi medicum, vt hominem crudeliter iugulet, non vt ſciat qualia viui viſcera habeamus. Siquid tamen ſit quod adhuc ſpirante homine conſpectui ſubiiciatur, id ſæpe caſum offerre curantibus. Interdum enim gladiatorem in arena, vel militem in acie, vel via-

F torem à latronibus exceptum ſic vulnerari vt eius interior aliqua pars aperiatur, & in alio alia ſita: ita ſedem, poſitum, ordinem, figuram, ſimiliáque cognoſcere prudentem medicum, nō cædem, ſed ſanitatem molientem, idque per miſericordiam diſcere, quod alii dira crudelitate cognouerint. Ob hæc ne mortuorum quidem lacerationem neceſſariam eſſe: quæ etſi non crudelis, tamen fœda ſit, quum aliter pleraque in mortuis ſe habeant: quantum verò in viuis cognoſci poteſt, ipſa curatio oſtendat. Quum hæc per multa volumina, pérque magnæ

G contentionis diſputationes à medicis ſæpe tractata ſint, atque tractentur, ſubiiciendum eſt quæ proxima vero videri poſſint. Ea neque addicta alterutri opinioni ſunt, neque ab vtraque nimium abhorrentia, media quodammodo inter diuerſas ſententias. Quod in plurimis contentionibus deprehēdere licet ſine ambitione verū ſcrutantibus, vt in hac ipſa re. Nam quæ demum cauſæ vel ſecundam valetudinem præſtēt, vel morbos excitent, quomodo ſpiritus aut cibus vel detrahatur vel digeratur, ne ſapientiæ quidem profeſſores ſcientia comprehendunt,

H ſed coniectura perſequuntur. Cuius autem rei nō eſt certa notitia, eius opinio certum reperire remedium non poteſt: verúmque eſt ad ipſam curandi rationem nihil plus conferre quàm experientiam. Quanquā igitur multa ſint ad ipſas artes propriè non pertinentia, tamen eas

adiuuat excitando artificis ingenium. Itaque iſta quoque naturæ rerum contemplatio, quanuis non faciat medicũ aptiorem, tamẽ medicinæ reddit perfectum. Verique ſimile eſt & Hippocratem, & Eraſiſtratum, & quicunque alii non contenti febres & vlcera agitare, rerum quoque naturam ex aliqua parte ſcrutati ſunt, non ideo quidem medicos fuiſſe, verũ ideo quoque maiores medicos extitiſſe. Ratione verò opus eſt ipſi medicinæ, & ſi non inter obſcuras cauſas, neque inter naturales actiones, tamen ſæpe. Eſt enim hæc ars coniecturalis, neque reſpondet ei plerunque non ſolùm coniectura, ſed etiam experientia. Et interdum non febris, non cibus, non ſomnus ſubſequitur, ſicut aſſueuit. Rarius, ſed aliquãdo tamẽ morbus quoque ipſe nouus eſt, quẽ nõ incidere, manifeſtè falſum eſt, quũ ætate noſtra quædam ex naturalibus partibus carne prolapſa & arente, intra paucas horas expirauerit: ſic vt nobiliſſimi medici, neque gen⁹ mali neque remediũ inuenerint. quos ego nihil ideo tẽtaſſe iudico: quia nemo in ſplendida perſona periclitari cõiectura ſua voluerit, ne occidiſſe, niſi ſeruaſſet, videretur. Veri tamen ſimile eſt, potuiſſe aliquid cogitare detracta tali verecundia, & fortaſſe reſpõſurum fuiſſe id quod aliquis eſſet expertus. Ad quod medicinæ genus neque ſemper ſimilitudo aliquid confert, & ſiquando confert, tamen idipſum rationale eſt inter multa ſimilia genera & morborum & remediorum cogitare, quo potiſſimũ medicamento ſit vtendũ. Quum igitur talis res incidit, medicus aliquid oportet inueniat quod non vtique fortaſſe, ſed ſæpius tamen etiam reſpõdeat. Petet autem nouum quoque conſilium non à rebus latẽtibus, (iſtæ enim dubiæ & incertæ ſũt) ſed ab iis quæ explorari poſſunt, id eſt euidẽtibus cauſis. Intereſt enim, fatigatio morbum, an ſitis, an frigus, an calor, an vigilia, an fames fecerit, an cibi viníque abundantia, an intemperantia libidinis. Neque ignorare hunc oportet quæ ſit ægri natura: humidum magis, an magis ſiccum corpus eius ſit: validi nerui, an infirmi: frequens aduerſa valetudo, an rara: eáque quũ eſt, vehemẽs eſſe ſoleat, an leuis: breuis, an lõga: quod is vitæ genus ſit ſequutus, laborioſum, an quietum: cum luxu, an cum frugalitate. Ex his enim ſimilibúſque ſæpe curandi noua ratio ducenda eſt. Quanuis ne hæc quidem ſic præteriri debent quaſi nullam controuerſiam recipiant. Nam & Eraſiſtratus non ex his fieri morbos dixit: quoniam & alii & iidem aliàs, poſt iſta non febricitarent: & quidam medici ſeculi noſtri ſub authore (vt ipſi videri volunt) Themiſone, contendunt nullius cauſæ notitiam quicquam ad curationes pertinere, ſatiſque eſſe quædam communia morborum intueri: ſiquidem horum tria genera eſſe, vnum adſtrictum, alterum fluens, tertium mixtum. Nam modò parum excernere ægros, modò nimium, modò alia parte parum, alia nimium. Hæc autem genera morborum, modò acuta eſſe, modò longa: & modò increſcere, modò conſiſtere, modò minui conſueuerunt. Cognito igitur eo quod ex his eſt, ſi corpus adſtrictum eſt, digerendum eſſe: ſi profluuio laborat, continendũ: ſi mixtum vitium habet, occurrendum ſubinde vehementiori malo. & aliter acutis morbis medendum, aliter vetuſtis, aliter increſcentibus, aliter ſubſiſtentibus, aliter iam ad ſanitatem inclinantibus. Horum obſeruationem medicinam eſſe, quam ita finiunt vt quaſi viam quandam (quam μέθοδον Græci nominant) eorúmque quæ in morbis communia ſunt, contemplatricem eſſe contendant, ac neque rationalibus ſe, neque experimenta tantùm ſpectantibus annumerari volunt, quum ab illis eo nomine diſſentiant quòd in coniectura rerum latentium volunt eſſe medicinam: ab his, eo quòd parum artis eſſe in obſeruatione experimentorum credunt. Quod ad Eraſiſtratum pertinet, primùm ipſa euidentia eius opinioni repugnat, quia raròniſi poſt horum aliquid morbus venit: deinde non ſequitur, vt quod alium non afficit, aut eundem aliàs, id ne alteri quidem aut eidem tempore alio noceat. Poſſunt enim quædam ſubeſſe corpori vel ex infirmitate eius, vel ex aliquo affectu, quæ vel in alio non ſunt, vel in hoc aliàs non fuerunt: eáque per ſe non tanta vi concitant morbum, tamen obnoxium magis aliis iniuriis cor-

A pus efficiunt. Quòd ſi contemplationem rerum naturæ (quam temere medici ſibi vendicant) [illegible] comprehendiſſet, etiam illud ſciſſet, nihil omnino ob vnam cauſam fieri, ſed id pro cauſa apprehendi [illegible] contuliſſe plurimùm videtur. Poteſt autem id d[illegible] eſt non mouere, quod iunctum aliis maximè [illegible] Accedit ad hæc quòd ne ipſe quidem Eraſiſtra[illegible] qui tranſfuſo in arterias ſanguine febrem fieri dic[illegible] nimis repleto corpore incidere reperit, cur ex [illegible] duobus æquè repletis alter in morbum inciderit, a[illegible] omni periculo vacarit

B (quod quotidie fieri apparet) [illegible] diſcreuerit. Ex quò diſci poteſt, vt vera ſit illa tran[illegible] tamen illam non per ſe, quum plenum corpus eſt, fieri, ſed, quũ horum aliquid acceſſerit. Themiſonis verò æmuli, ſi perpetua quæ promittunt habent, magis etiam quàm vlli rationales ſunt. Neque enim ſiquis non omnia tenet quæ rationalis alius probat, protinus alio nouo nomine artis indiget: ſi modò (quod primum eſt) nõ memoriæ ſoli, ſed rationi quoque inſiſtit. Si (quod vero propius eſt) vix vlla perpetua præcepta medicinalis ars recipit, iidem ſũt quod ii quos

C experimenta ſola ſuſtinent: eo magis quoniam ſi compreſſerit aliquem morbus, an fuderit, quilibet etiam imperitiſſimus videt. Quid autem compreſſum corpus reſoluat, quid ſolutum teneat, ſi à ratione tractum eſt, rationalis eſt medicus: ſi (vt ei qui ſe rationalem negat, confiteri neceſſe eſt) ab experientia, empiricus eſt. Ita apud eum morbi cognitio extra artem, medicina intra vſum eſt. Neque adiectum quicquam empiricorum profeſſioni, ſed demptum eſt: quoniam illi multa circunſpiciunt, hi tantùm facillima & non plus quàm vulgaria.

D Nam & ii qui pecoribus ac iumentis medentur, quum propria cuiuſque ex mutis animalibus noſſe non poſſunt, communibus tantummodo inſiſtunt. Et exteræ gentes quum ſubtilem medicinæ rationem non nouerint, communia tantùm vident: & qui amplè valetũdinarios nutriunt, quia ſingulis ſumma cura conſulere non ſuſtinent, ad communia iſta confugiunt. Neque Hercules iſtud & antiqui medici neſcierunt, ſed his contenti non fuerunt. Ergo etiam vetuſtiſſimus author Hippocrates dixit mederi oportere, & communia & propria intuentem. Ac ne

E iſti quidem ipſi intra ſuam profeſſionem conſiſtere vllo modo poſſunt. Siquidem & compreſſorum & fluentium morborum genera diuerſa ſunt, faciliúſque id in iis quæ fluunt, inſpici poteſt. Aliud eſt enim ſanguinem, aliud bilem, aliud cibum vomere, aliud deiectionibus, aliud torminibus laborare: aliud ſudore digeri, aliud tabe conſumi. Atque in parteis quoque humor erumpit, vt in oculos auréſque. quo periculo nullum humanum membrum vacat. Nihil autem horum ſic vt aliud curatur: ita protinus in his à communi fluentis morbi con-

F templatione, ad propriam medicina deſcendit. Atque in hac quoque rurſus alia proprietatis notitia ſæpe neceſſaria eſt, quia non eadem omnibus etiam in ſimilibus caſibus opitulãtur: ſiquidem certæ quædam res ſunt quæ in pluribus ventrem aut adſtringunt, aut reſoluunt: inueniũtur tamen in quibus aliter atque in cæteris idem eueniat. In his ergo communium inſpectio contraria eſt, propriorum tantùm ſalutaris. Et cauſæ quoque æſtimatio ſæpe morbum ſoluit. Ergo etiam ingenioſiſſimus ſeculi noſtri medicus (quem nuper vidimus) Caſſius, febri-

G citanti cuidam, & magna ſiti affecto, quum poſt ebrietatem eum premi cœpiſſe cognoſceret, aquam frigidam ingeſſit. Qua ille epota, quum vini vim miſcendo fregiſſet, protinus febrem ſomno & ſudore diſcuſſit. Quod auxilium medicus opportunè prouidit, non ex eo quòd aut ſtrictum corpus erat, aut fluebat, ſed ex cauſa quæ antè præceſſerat. Eſtque etiã proprium aliquid & loci & temporis iſtis quoque authoribus, qui quũ diſputãt quemadmodum ſanis hominibus agendum ſit, præcipiũt vt grauibus aut locis aut tẽporibus magis vitetur frigus, æſtus,

H ſatietas, labor, libido: magiſque vt conquieſcat iiſdem aut locis aut temporibus, ſiquis grauitatem corporis ſentit, ac neque vomitu ſtomachũ, neque purgatione aluum ſolicitet. Quæ vera quidem ſunt, à communibus tamen ad quædam propria deſcendũt: niſi perſuadere nobis vo-

lunt,ſanis quid[illegible] [illegible]derandum eſſe quod cælum,quod tempus anni [illegible] verò non eſſe, quibus tanto magis omnis obſeruat[illegible] [illegible]ceſſaria eſt: quanto magis obnoxia offenſis infirm[illegible] [illegible] Quinetiam morborum in iiſdem hominibus al[illegible] [illegible]giæ proprietates ſunt:& qui ſecundis aliquando [illegible] [illegible]ratus eſt, contrariis ſæpe reſtituitur: plurimáqu[illegible] [illegible] cibo diſcrimina reperiuntur, ex quibus conte[illegible] [illegible]ro. Nam famem facilius fert adoleſcens quàm [illegible] [illegible]us in denſo cælo quàm in tenui:facilius in hye[illegible] [illegible]tate:facilius vno cibo quàm prandio quoque a[illegible] [illegible]cilius inexercitatus quàm exercitatus homo ſuſti[illegible] [illegible]pe autem in eo magis neceſſaria cibi feſtinatio e[illegible] [illegible]s inediam tolerat. Ob quæ coniicio eum qui propria [illegible] nouit, communia tantùm intueri debere:eúmque qui [illegible]oſſe propria poteſt, illa quidem nō oportere negligere,ſed iis quoque inſiſtere.Ideóque quum par ſcientia ſit, vtiliorem tamen medicū eſſe amicum quàm extraneū. Igitur vt ad propoſitum meum redeam,rationalem quidem puto medicinam eſſe debere: inſtrui verò ab euidentibus cauſis, obſcuris omnibus non à cogitatione artificis, ſed ab ipſa arte reiectis. Incidere autem viuorum corpora,& crudele & ſuperuacuum eſt: mortuorum corpora,diſcentibus neceſſarium. Nam poſitum & ordinem noſſe debent: quæ,cadauera melius quàm viuus & vulneratus homo repræſentant.Sed & cætera quæ modò in viuis cognoſci poſſunt, in ipſis curationibus vulneratorum paulo tardius,ſed aliquando mitius vſus ipſe monſtrauit. His propoſitis, primùm dicam quemadmodum ſanos agere conueniat,tum ad ea tranſibo quæ ad morbos curationéſque eorum pertinebunt.

QVEMADMODVM SANOS agere conueniat, Cap. I.

SANVS homo,qui & bene valet, & ſuæ ſpontis eſt, nullis obligare ſe legibus debet,ac neque medico, neque iatralepta egere. Hunc oportet varium habere vitæ genus:modò ruri eſſe, modò in vrbe, ſæpiuſque in agro: nauigare, venari: quieſcere interdum, ſed frequentius ſe exercere. ſiquidem ignauia corpus hebetat,labor firmat: illa maturam ſenectutem, hic longam adoleſcentiam reddit. Prodeſt etiam interdum balneo, interdum aquis frigidis vti: modò vngi, modò idipſum negligere: nullum cibi genus fugere quo populus vtatur: interdum in conuiuio eſſe, interdum ab eo ſe retrahere: modò plus iuſto, modò non amplius aſſumere: bis die potius quàm ſemel cibum capere, & ſemper quamplurimum, dummodo hunc concoquat. Sed vt huius generis exercitationes cibíque neceſſarii ſunt,ſic athletici,ſuperuacui. Nam & intermiſſus propter ciuiles aliquas neceſſitates ordo exercitationis, corpus affligit: & ea corpora quæ more eorum repleta ſunt, celerrimè & ſeneſcunt & ægrotant. Concubitus verò neque nimis concupiſcendus,neque nimis pertimeſcendus eſt: rarus corpus excitat,frequens ſoluit. Quum autē frequens non numero ſit, ſed natura, ratione ætatis & corporis ſcire licet eum non inutilem eſſe quem corporis neque languor neque dolor ſequitur. Idem interdiu peior eſt, noctu tutior: ita tamen ſi neque illum cibus, neque hunc cum vigilia labor ſtatim ſequitur. Hæc firmis ſeruanda ſunt,cauendúmque ne in ſecunda valetudine,aduerſæ præſidia conſumantur.

QVAE STOMACHO IMBECILLIS ſeruanda ſint, Cap. II.

AT imbecillis ſtomacho(quo in numero magna pars vrbanorum, omnéſque penè cupidi literarum ſunt) obſeruatio maior neceſſaria eſt, vt quod vel corporis, vel loci, vel ſtudii ratio detrahit, cura reſtituat. Ex his igitur, qui bene concoxit, manè tutò ſurget: qui parum,quieſcere debet,& ſi manè ſurgendi neceſſitas fuerit,redormire. qui non concoxit, ex toto conquieſcere,ac neque labori ſe, neque exercitationi, neque negotio credere. Qui crudum ſine præcordiorum dolore ructat,is ex interuallo aquam frigidam bibere,& ſe nihilominus continere: habitare verò ædificio lucido perflatum æſtiuum, hybernum ſolem habente: cauere meridianum ſolem, matutinum & veſpertinum frigus, itémque auras fluminum atque ſtagnorum, miniméque nubilo cælo ſoli aperienti ſe committere, ne modò frigus, modò calor moueat: quæ res maximè grauedines diſtillationéſque concitat. Magis verò grauibus locis iſta ſeruanda ſunt,in quibus etiam peſtilentiam faciunt. Scire autem licet integrum corpus eſſe quū quotidie manè vrina alba, dein rufa eſt. illud,concoquere:hoc,concoxiſſe ſignificat. Vbi experrectus eſt aliquis,paulum intermittere: deinde,(niſi hyems eſt) fouere os multa aqua frigida debet:lōgis diebus meridiari potius ante cibum, ſin minus, poſt eum: per hyemem potiſſimùm totis noctibus conquieſcere. Sin lucubrandum eſt, non poſt cibum id facere, ſed poſt concoctionem. Quem interdiu vel domeſtica vel ciuilia officia tenuerunt,huic tempus aliquod ſeruandum curationi corporis ſui eſt. Prima autem eius curatio, exercitatio eſt quæ ſemper antecedere cibum debet. in eo qui minus laborauit, & bene concoxit, amplior: in eo qui fatigatus eſt, & minus concoxit, remiſſior. Commodè verò exercent, clara lectio,arma,pila,curſus,ambulatio. Atque hæc nō vtique plana commodior eſt. ſiquidem melius aſcenſus quoque & deſcenſus cum quadam varietate corpus moueat: niſi tamen id perquam imbecillum eſt. Melior autem eſt ſub dio quàm in porticu: melior (ſi caput patitur) in ſole quàm in vmbra: melior in vmbra quam parietes aut viridaria efficiunt,quàm quæ tecto ſubeſt: melior recta quàm flexuoſa. Exercitationis autem plerunque finis eſſe debet ſudor, aut certè laſſitudo quæ citra fatigationem ſit: idque ipſum,modò minus,modò magis faciēdum eſt. Ac ne iis quidem athletarum exemplo, vel certa eſſe lex, vel immodicus eſſe labor debet. Exercitationem rectè ſequitur modò vnctio vel in ſole, vel ad ignē, modò balneum: ſed conclaui quammaximè & alto, & lucido,& ſpacioſo. Ex iis verò neutrum ſæpe fieri oportet: ſed ſæpius alterutrum,pro corporis natura: poſt hæc paulum conquieſcere opus eſt. Vbi ad cibum ventum eſt, ſæpe inutilis nimia ſatietas, ſæpe inutilis nimia abſtinentia: ſæpe, ſiqua intemperantia ſubeſt, durior eſt in potione quàm in eſca. Cibus à ſalſamentis,oleribus, ſimilibúſque rebus, melius incipit: tum caro aſſumenda eſt quæ aſſa optima, aut elixa eſt. Condita omnia duabus de cauſis inutilia ſunt, quoniam & plus propter dulcedinem aſſumitur, & quod modò par eſt, tamen ægrius concoquitur. Secunda menſa bono ſtomacho nihil nocet: in imbecillo coaceſcit. Siquis itaque hoc parum valet, palmulas,pomáque, & ſimilia, melius primo cibo aſſumit. Poſt multas potiones,quæ aliquantum ſitim exceſſerunt,nihil edendum eſt,poſt ſatietatem nihil agendum. Vbi expletus eſt aliquis, facilius concoquit ſi quicquid aſſumpſit, potione aquæ frigidæ includit: tum pauliſper inuigilat, deinde bene dormit. Siquis interdiu ſe implebit, poſt cibum neque frigori, neque æſtui, neque labori ſe debet committere. Neque enim tam facilè hæc inani corpore quàm repleto nocent. Siquibus de cauſis futura inedia eſt,labor omnis vitandus eſt.

OBSERVATIONES QVAEDAM, PROVT res nouæ accidunt, & prout corporum genera,& ſexus,& ætates,& tempora anni ſunt, Cap. III.

ATque hæc quidem penè perpetua ſunt: quaſdam autem obſeruationes deſiderant & nouæ res,& corporum genera,& ſexus,& ætates,& tēpora anni. Nam neque ex ſalubri loco in grauem,neque ex graui in ſalubrē tranſitus ſatis tutus eſt. Ex ſalubri in grauem prima hyeme: ex graui in eum qui ſalubris eſt, prima æſtate tranſire melius eſt. Neque verò ex multa fame, nimia ſatietas, neque ex nimia ſatietate fames idonea eſt: pericli-

tatúrque & qui ſemel & qui bis die cibum incontinen- A
ter contra conſuetudinem aſſumit. Item neque ex nimio
labore ſubitum otium, neque ex nimio otio ſubitus la-
bor ſine graui noxa eſt. Ergo quum quis mutare aliquid
volet, paulatim debebit aſſueſcere. Omnem etiam laborē
facilius vel puer vel ſenex quàm inſuetus homo ſuſtinet:
atque ideo quoque nimis otioſa vita vtilis nō eſt, quia
poteſt incidere laboris neceſſitas. Si quando tamen inſue
tus aliquis laborauit, aut multo plus quàm ſolet etiam is
qui aſſueuit, huic ieiuno dormiendum eſt: multo magis ſi
etiam os amarum eſt, vel oculi caligant, aut venter per- B
turbatur. Tum enim non dormiendum tantummodo ie-
iuno eſt, ſed etiam in poſterum diem permanendum, niſi
citò id quies ſuſtulit. Quod ſi factū eſt, ſurgere oportet,
& lentè paululum ambulare. At ſi ſomni neceſſitas non
fuit, quia modicè magis aliquis laborauit, tamen ingredi
aliquid eodem modo debet. Communia deinde omni-
bus ſunt, poſt fatigationem cibum ſumpturis, vbi paulū
deambulauerunt, ſi balneum non eſt, calido loco, vel in
ſole vel ad ignem vngi, atque ſudare: ſi eſt, ante omnia
in tepidario reſidere, deinde vbi paulum cōquieuerunt, C
intrare, & deſcendere in ſolium: tum multo oleo vngi, le-
nitérque perfricari, iterum in ſolium deſcendere: poſt
hæc, os aqua calida fouere, deinde frigida. Balneum his
feruens idoneum nō eſt. Ergo ſi nimium alicui fatigato
penè febris eſt, huic abundè eſt loco tepido demittere ſe
inguinibus tenus in aquam calidā cui paulum olei adie-
ctum, deinde totum quidem corpus, maximè tamen eas
partes quæ in aqua fuerunt, leniter perfricare ex oleo cui
vinum & paulum contriti ſalis ſit adiectum. Poſt hæc, o-
mnibus fatigatis aptum eſt cibum ſumere, eóque humi- D
do vti: aqua, vel certè diluta potione, eſſe cōtentos, maxi-
méque ea quæ moueat vrinā. Illud quoque noſſe opor-
tet, quòd ex labore ſudanti frigida potio pernicioſiſſima
eſt, atque etiā, quum ſudor ſe remiſit, itinere fatigatis in-
utilis. A balneo quoque venientibus Aſclepiades inutilē
eam iudicauit: quod in iis verum eſt quibus aluus faci-
lè nec tutò reſoluitur, quique facilè inhorreſcunt: perpe-
tuum in omnibus non eſt, quū potius naturale ſit potio-
ne æſtuantem ſtomachum refrigerari, frigentem calefie-
ri: quod ita præcipio, vt tamen fatear ne ex hac quidem E
cauſa ſudanti adhuc frigidum bibendum eſſe. Solet etiā
prodeſſe poſt varium cibum frequentéſque dilutas po-
tiones, vomitus, & poſtero die longa quies, deinde modi-
ca exercitatio. Si aſſidua fatigatio vrget, inuicem modò
aqua, modò vinum bibendum eſt, raróque balneo vten-
dum. Leuátque laſſitudinem, etiam laboris mutatio, eúm-
que quem nouum genus eiuſdem laboris preſſit, id quod
in conſuetudine eſt reficit: fatigato quotidianum cū-
bile tutiſſimum eſt, inſolitum contrà laſſat. Quod enim
contra cōſuetudinem eſt, nocet, ſeu molle, ſeu durum eſt. F
Propriè quædam ad eum pertinent qui ambulando fati-
gatur: hunc reficit in ipſo quoque itinere frequēs frictio.
Poſt iter, primùm ſedile, deinde vnctio, tum calida aqua
in balneo magis ſuperiores partes quàm inferiores fo-
ueat. Siquis verò exuſtus in ſole eſt, huic in balneum pro-
tinus eundum eſt, perfundendúmque oleo corpus & ca-
put, deinde in ſolium bene calidum deſcendendum eſt:
tum multa aqua per caput infundenda, prius calida, dein
de frigida. At ei qui perfrixit, opus eſt in balneo primùm
inuoluto ſedere, donec inſudet, tum vngi, deinde lauari: G
cibum modicum, deinde potiones meracas aſſumere. Is
verò qui nauigauit, & nauſea preſſus eſt, ſi multam bilem
euomuit, vel abſtinere cibo debet, vel paululum aliquid
aſſumere. Si pituitam acida effudit, vtique ſumere cibū,
ſed aſſueto leuiorem: ſi ſine vomitu nauſea fuit, vel abſti-
nere, vel poſt cibum vomere. Qui verò toto die vel in ve
hiculo vel in ſpectaculis ſedit, huic nihil currendum, ſed
lentè ambulandū eſt: lenta quoque in balneo mora, dein
cœna exigua, prodeſſe conſueuerunt. Siquis in balneo æ-
ſtuat, reficit hunc ore exceptum & in eo retentum acetū: H
ſi id non eſt, eodem modo frigida aqua aſſumpta. Ante
omnia autem norit quiſque naturam ſui corporis: quoniā
alii graciles, alii obeſi ſunt: alii calidi, alii frigidiores: alii
humidi, alii ſicci: alios adſtricta, alios reſoluta aluus exer
cet: rarò quiſquam non aliquā partē cor[illegible]ris imbecillam
habet. Tenuis verò homo implere ſe[illegible]t: plenus exte-
nuare: calidus refrigerare, frigidus calefacere: madēs ſic-
care, ſiccus madefacere: itémque a[illegible]are is cui fuſa,
ſoluere is cui adſtricta eſt: ſuccurrē[illegible]e ſemper parti
maximè laborāti eſt. Implet autē c[illegible]odica exercita
tio, frequentior quies: & ſi poſt[illegible]ū eſt balneum,
contracta aluus, modicum frigu[illegible], ſomnus & ple-
nus & non nimis longus, moll[illegible]animi ſecuritas,
aſſūpta per cibos & potiones n[illegible] dulcia & pinguia,
cibus & frequentior & quantus p[illegible]ſſimus poteſt conco-
qui. Extenuat corpus aqua calida, ſiquis in eam deſcēdit,
magiſque ſi ſalſa eſt: in ieiuni[illegible]alneum, inurens ſol, & o-
mnis calor, cura, vigilia, ſomnus nimium vel breuis vel
lōgus, lectus per æſtatem terra, hyeme durum cubile, cur-
ſus, multa ambulatio, omniſque vehemens exercitatio,
vomitus, deiectio, acidæ res & auſteræ, & ſemel die aſſum
ptæ epulæ, & vini non perfrigidi ieiuno potio in conſue-
tudinem adducta. Quum verò inter extenuantia poſue-
rim vomitum & deiectionē, de his quoque propriè quæ-
dam dicenda ſunt. Eiectum eſſe ab Aſclepiade vomitum,
in eo volumine quod de tuenda ſanitate compoſuit, vi-
deo: neque reprehēdo, ſi offenſus eorū eſt conſuetudine
qui quotidie eiiciendo vorandi facultatem moliuntur.
Paulo etiam longius proceſſit: idem purgationes quoque
eodem volumine expulit. Et ſunt hæ pernicioſæ ſi nimis
valentibus medicamentis fiunt. Sed hæc tamen ſubmo-
uenda eſſe non eſt perpetuū. quia corporum temporúm-
que ratio poteſt ea facere neceſſaria, dum & modo, & nō
niſi quum opus eſt, adhibeantur. Ergo ille quoque ipſe, ſi
quid iam corruptum eſſet, expelli debere confeſſus eſt. Ita
non ex toto res condēnanda eſt, ſed eſſe eius etiam plu-
res cauſæ poſſunt: éſtque in ea quædam paulo ſubtilior
obſeruatio adhibenda. Vomitus vtilior eſt hyeme quàm
æſtate: nam tum & pituitæ plus, & capitis grauitas maior
ſubeſt. Inutilis eſt gracilibus, & imbecillum ſtomachum
habentibus: vtilis eſt plenis & bilioſis omnibus, ſi vel ni-
mium ſe repleuerunt, vel parum concoxerunt. Nā ſiue plus
eſt quàm quod concoqui poſſit, periclitari ne corrūpatur
non oportet: ſi verò corruptum eſt, nihil commodius eſt,
quàm id, qua via primùm expelli poteſt, eiicere. Itaque v-
bi amari ructus cum dolore & grauitate præcordiorum
ſunt, ad hunc protinus confugiendum eſt. Item prodeſt
ei cui pectus æſtuat, & frequens ſaliua vel nauſea eſt, aut
cui ſonant aures, aut madēt oculi, aut os amarū eſt: ſimili-
térque ei qui vel cælum vel locum mutat: iiſque quibus,
ſi per plures dies non vomuerūt, dolor præcordia infe-
ſtat. Neque ignoro inter hæc præcipi quietem: quæ non
ſemper contingere poteſt agendi neceſſitatem habenti-
bus, nec in omnibus idem facit. Itaque iſtud luxuriæ
cauſa fieri non oportere confiteor: interdum valetudinis
cauſa rectè fieri, experimentis credo. Commoneo tamen
nequis qui valere & ſeneſcere volet, hoc quotidianum
habeat. Qui vomere poſt cibum volet, ſi ex facili facit, a-
quam tantùm tepidam antè debet aſſumere: ſi difficilius,
aquæ, vel ſalis, vel mellis paulum adiicere. At qui manè
vomiturus eſt, antè bibere mulſum, vel hyſſopū, aut eſſe
radiculam debet, deinde aquam tepidam (vt ſuprà ſcri-
ptum eſt) bibere. Cætera quæ antiqui medici præceperūt,
ſtomachum omnia infeſtāt. Poſt vomitum, ſi ſtomachus
infirmus eſt, paululum cibi, ſed huius idonei, guſtandum,
& aquæ frigidæ cyathi tres bibendi ſunt. Si autem vomi-
tus fauces exaſperauit, qui vomuit, ſi manè id fecit, am-
bulare debet, tum vngi, deinde cœnare. Si poſt cœnam,
poſtero die lauari, & in balneo ſudare. hinc proximus ci-
bus mediocris vtilior eſt, iſque eſſe debet cum pane he-
ſterno: vino auſtero meraco, & carne aſſa, cibiſque omni-
bus quam ſicciſſimis. Qui vomere bis in menſe vult, me-
lius conſulet ſi biduo continuarit, quàm ſi poſt quintum
decimum diem vomuerit: niſi hæc mora grauitatem pe-
ctori faciet. Deiectio autem medicamento quoque petē
da eſt, vbi venter ſuppreſſus parum reddit: ex eóque inflā-
mationes, caligines, capitis dolores, aliáſque ſuperioris
partis mala increſcunt. Quid enim inter hæc adiuuare poſ
ſunt quies & inedia, quæ per illas maximè eueniunt? Qui

eiicere volet,primum cibis viniſque vtetur iis quæ hoc A præſtant: dehinc ſi parum illa proficient,aloen ſumat:ſed purgationes quoque,vt interdum neceſſariæ ſunt, ſic vbi frequentes ſunt,periculum afferunt. Aſſueſcit enim non ali corpus,& ob hoc infirmum erit,quū omnibus morbis obnoxia maximè infirmitas ſit. Calefacit autem vnctio, aqua ſalſa,magiſque ſi calida eſt,omnia ſalſa, amara, carnoſa,ſi poſt cibum eſt,balneum, vinum auſterum. Refrigerat in ieiunio balneū & ſomnus,niſi nimis lōgus eſt: & omnia acida,aqua quamfrigidiſſima,oleum,ſi aquæ miſceatur. Humidum autem corpus efficit labor maior B quàm ex conſuetudine,frequens balneum,cibus plenior, multa potio: poſt hæc ambulatio & vigilia: per ſe quoque ambulatio multa & vehemens & matutina exercitatio,& non protinus cibus adiectus:ea genera eſcæ quæ veniunt ex locis frigidis,& pluuiis,& irriguis: contrà ſiccat modica exercitatio,fames,vnctio ſine aqua,calor,ſol modicus,frigida aqua,cibus exercitationi ſtatim ſubiectus, & is ipſe ex ſiccis & æſtuoſis locis veniēs. Aluum adſtringit labor,ſedile,creta figularis corpori illita, cibus imminutus,& is ipſe ſemel die aſſumptus ab eo qui bis ſolet: C exigua potio,neque adhibita niſi quum cibi quis quantum aſſumpturus eſt,cepit:pòſt cibum quies: contrà ſoluit aucta ambulatio atque eſca,poſt motus qui poſt cibū eſt,ſubinde potiones cibo immixtæ. Illud quoque ſcire oportet,quòd ventrem vomitus ſolutum comprimit, cōpreſſum ſoluit: itémque cōprimit is vomitus qui ſtatim poſt cibum eſt,ſoluit is qui tardè ſuperuenit. Quod ad ætates verò pertinet, inediam facillimè ſuſtinēt mediæ ætates,minus iuuenes,minimè pueri & ſenectute confecti: quo minus fert facilè quiſque,eo ſæpius debet cibum aſ- D ſumere:maximéque eo eget qui increſcit. Calida lauatio & pueris & ſenibus apta eſt:vinum dilutius pueris, ſenibus meracius.neutri ætati quæ inflationes mouent:iuuenum minus, quæ aſſumant, & quomodo curentur, intereſt.Quibus iuuenibus fluxit aluus,plerunque in ſenectute contrahitur:quibus in adoleſcētia fuit aſtricta,ſæpe in ſenectute ſoluitur. Melior eſt autem in iuuene fuſior, in ſene adſtrictior. Tempus quoque anni conſiderare oportet: hyeme plus eſſe conuenit: minus, ſed meracius bibere:multo pane vti, carne potius elixa, modicè oleri- E bus.ſemel die cibum capere, niſi ſi nimis venter aſtrictus eſt.Si prandet aliquis,vtilius eſt exiguū aliquid & ipſum ſiccum ſine carne,ſine potione ſumere. Eo tempore anni calidis omnibus potius vtēdum eſt, vel calorem mouentibus:venus tum non æquè pernicioſa eſt. At vere,paulū cibo demendum,adiiciendúmque potioni, ſed dilutius tamen bibendum eſt: magis carne vtendum, magis oleribus: tranſeundum paulatim ad aſſa ab elixis: venus eo tempore anni tutiſſima eſt. Æſtate verò,& potione & cibo corpus ſæpius eget:ideo prādere quoque commodum F eſt.Eo tempore aptiſſima ſunt & caro & olus,potio quam dilutiſſima,vt & ſitim tollat,nec corp⁹ incēdat:frigida lauatio,caro aſſa,frigidi cibi,vel qui refrigerent. Vt ſæpius autem cibo vtendum,ſic exiguo eſt. Per autumnum,propter cæli varietatem,periculum maximum eſt.Itaque neque ſine veſte,neque ſine calceamentis prodire oportet, præcipuéque diebus frigidioribus: neque ſub dio nocte dormire,aut certè bene operiri.Cibo verò iam paulo pleniore vti licet:minus,ſed meracius bibere. Poma nocere quidam putant,quæ immodicè toto die plerunque ſic aſ- G ſumuntur vt nequid ex denſiore cibo remittatur: ita nō hæc,ſed conſummatio omniū nocet: ex quibus in nullo tamen minus quàm in his noxæ eſt: ſed his vti nō ſæpius quàm alio cibo conuenit.Denique aliquid denſiori cibo quum id accedit,neceſſarium eſt demi. Neque æſtate verò,neque autumno vtilis venus eſt: tolerabilior tamē per autumnum:æſtate in totum,ſi fieri poteſt,abſtinendum.

DE HIS QVI ALIQVA PARTE CORPORIS laborant,& primùm de his quibus caput infirmum eſt, Cap. IIII.

PRoximum eſt vt de iis dicam qui partes aliquas cor- H poris imbecillas habent.Cui caput infirmum eſt,is ſi bene cōcoxerit,leniter perfricare id manè manib⁹ſuis debet:nūquā id,ſi fieri poteſt,veſte velare,aut ad cutem tonderi: vtiléque lunam vitare, maximéque ante ipſum lunæ ſoliſque concurſum:ſed nuſquam poſt cibum progredi.Sicui capilli ſunt, eos quotidie pectere,multum ambulare: ſed, ſi licet, ſub tecto, neque in ſole. Vbique autem vitare ſolis ardorem, maximéque poſt cibum & vinū:potius vngi quàm lauari. nunquam ad flammam vngi,interdum ad prunam. Si in balneum venit, ſub veſte primùm paulum in tepidario inſudare,ibi vngi:tum trāſire in calidarium:vbi ſudabit,in ſolium non deſcendere, ſed multa calida aqua per caput ſe totū perfūdere: tū tepida vti,deinde frigida,diutiúſque ea caput quàm cæteras partes perfundere:deinde id aliquandiu perfricare,nouiſſimè detergere & vngere. Capiti nihil æquè prodeſt atq; aqua frigida. Itaque is cui hoc infirmū eſt,per æſtatē id bene largo canali quotidie debet aliquandiu ſubiicere: ſemper autem, etiamſi ſine balneo vnctus eſt, neque totū corpus refrigerare ſuſtinet, caput tamen aqua frigida perfūdere.Sed quum cæteras partes attingi nolit,demittere id ne ad ceruices aqua deſcendat,eámque(nequid oculis aliiſve partibus noceat) defluentē ſubinde manibus ad os regerere. Huic modicus cibus neceſſarius eſt,quē facilè concoquat:iſque,ſi ieiunio caput læditur,aſſumendus etiam medio die eſt:ſi non læditur,ſemel potius. Bibere huic aſſiduè vinum dilutum,leue,quàm aquam magis expedit, vt quum caput grauius eſſe cœperit, ſit quò confugiat: eíque ex toto neque vinum neque aqua ſemper vtilia ſunt:medicamentum vtrunque eſt, quum inuicem aſſumitur. Scribere,legere,voce contendere huic opus non eſt vtique poſt cœnam, poſt quam nec cogitatio quidem ei ſatis tuta eſt:maximè tamen vomitus alienus eſt.

DE IIS QVI LIPPITVDINE, GRAuedine,deſtillatione,tonſilliſque laborant,Cap. V.

NEque verò iis ſolis quos capitis imbecillitas torquet,vſus aquæ frigidæ prodeſt, ſed iis etiam quos aſſiduè lippitudines,grauedines,deſtillationes,tonſillæq; malè habent. His autem nō caput tantùm quotidie perfundēdum eſt: ſed os quoque multa frigida aqua fouendum eſt: præcipuéque omnibus quibus hoc vtile auxiliū eſt,eo vtēdum eſt, vbi grauius cælum Auſtri reddiderūt. Quúmque omnibus inutilis ſit poſt cibum aut contentio aut cogitatio animi, tum iis præcipuè qui vel capitis vel arteriæ dolores habere conſueuerunt, vel quoſlibet alios oris affectus. Vitari etiam grauedines deſtillationéſque poſſunt ſi quam minimè eū qui his opportunus eſt aerē, vel loca,aquáſque mutet, ſi caput in ſole protegit,ne incendatur, néve ſubitum ex repentino nubilo frigus id moueat, ſi poſt concoctionem ieiunus caput radit,ſi poſt cibum neque legit,neque ſcribit.

AD SOLVTAM ALVVM REMEDIA, Cap. VI.

QVEM verò frequēter citata aluus exercet,huic opus eſt pila ſimilibúſque ſuperiores partes exercere: dum ieiunus eſt ambulare, vitare ſolis nimium ardorem,continua balnea, vngi citra ſudorem: non vti cibis variis,miniméque virulentis,aut leguminibus, oleribúſve iis quæ celeriter deſcendunt: omnia denique fugere quæ tardè concoquuntur.Venatio, durique piſces, & ex domeſticis animalibus aſſa caro maximè iuuāt. Nunquā vinum ſalſum bibere expedit, ne tenue quidem aut dulce,ſed auſterum & plenius, neque idipſum peruetus. Si mulſo vti volet,id ex decocto melle faciendum eſt.Si frigidæ potiones ventrem eius non turbant, his vtendum potiſſimum eſt. Siquid offenſæ in cœna ſenſit,vomere debet,idque poſtero quoq; die facere: tertio,modici ponderis panē ex vino eſſe,adiecta vua vel olea,vel ex defruto, ſimilibúſque aliis:deinde ad conſuetudinem redire. Semper autem poſt cibum conquieſcere,ac neque intendere animum,neque ambulatione quanuis leui dimoueri.

REMEDIA AD COLI DOLOREM, Cap. VII.

AT ſi laxius inteſtinum dolere conſueuit (quod κῶλον nominant) quum id nihil niſi genus inflationis ſit, id agendum eſt vt concoquat aliquis, vt lectione & aliis

generibus exerceatur:vtatur balneo calido,cibis quoque A
& potionibus calidis,denique omnino frigus euitet:item dulcia omnia, leguminàque,& quicquid inflare conſueuit.

QVAE AGENDA SINT STOMACHO laborantibus, Cap. VIII.

SI quis verò ſtomacho laborat,legere clarè debet, poſt lectionem ambulare:tum pila, vel armis, alióve quo genere quo ſuperior pars mouetur, exerceri:non aquam ſed vinum calidum bibere ieiunus:tum cibum bis die aſſumere,ſic tamen vt facilè concoquat : vti vino tenui & B
auſtero,& poſt cibum frigidis potionibus potius. Stomachum autem infirmum indicant,pallor,macies, præcordiorū dolor,nauſea & nolentium vomitus, in ieiuno dolor capitis:quæ in quo non ſunt, is firmi ſtomachi eſt.Neque credendum vtique noſtris eſt, qui quum in aduerſa valetudine vinum aut frigidam aquam concupierunt, deliciarum patrocinium in accuſationem non merentis ſtomachi habent. At qui tardè concoquunt, & quorum ideo præcordia inflātur,quive propter ardorem aliquem noctu ſitire conſueuerunt,antequam conquieſcant, duos C
tréſve cyathos per tenuem fiſtulam bibant.Prodeſt etiam aduerſus tardam concoctionem clarè legere, deinde ambulare,tum vel vngi, vel lauari aſſiduè:vinum frigidum bibere,& poſt cibum magnam potionem ſumere, ſed(vt ſuprà dixi)per ſiphonem,deinde omnes potiones aqua frigida includere.Cui verò cibus aceſcit, is ante eum bibere aquam egelidam debet,& vomere. At is cui ex hoc frequens deiectio incidit,quoties aluus ei conſtiterit,frigida potione potiſſimum vtatur.

QVID OBSERVANDVM SIT DOlore neruorum laborantibus, D
Cap. IX.

SI cui verò dolere nerui ſolent(quod in podagra, chiragrâve eſſe conſueuit)huic quantum fieri poteſt, exercendum id eſt quod affectum eſt, obiiciendúmque labori & frigori,niſi quum dolor increuit:ſub dio quies optima eſt,venus ſemper inimica eſt: concoctio (ſicuti in omnibus corporis affectibus)neceſſaria eſt. Cruditas enim id maximè lædit, & quoties offenſum corpus eſt,vitioſa pars maximè ſentit.Vt concoctio autem omnibus vitiis E
occurrit,ſic rurſus aliis frigus, aliis calor:quæ ſequi quiſque pro habitu corporis ſui debet. Frigus inimicum eſt ſeni,tenui,vulneri,præcordiis,inteſtinis,veſicæ,auribus, coxis,ſcapulis,naturalibus,oſſibus,dentibus, neruis, vuluæ,cerebro:idem ſummam cutem facit pallidam, aridā, duram,nigram:ex hoc horrores tremoréſque naſcuntur. At prodeſt iuuenibus,& omnibus pinguis:erectiórque mēs eſt,& melius concoquitur,vbi frigus quidem eſt,ſed caueatur. Aqua verò frigida infuſa,præterquam capiti, etiam ſtomacho prodeſt: item articulis doloribúſque qui ſunt ſine vlceribus,item rubicundis nimium hominibus, ſi dolore vacant. Calor autem adiuuat omnia quæ frigus infeſtat:item lippientes,ſi nec dolor,nec lacrymæ ſunt: neruos quoque qui contrahuntur,præcipuéque ea vlcera quæ ex frigore ſunt.Idem corporis colorem bonum facit, vrinā mouet: ſi nimius eſt, corpus effœminat, neruos emollit, ſtomachum ſoluit.Minimè verò aut frigus aut calor tuta ſunt,vbi ſubita inſuetis ſunt: nam frigus lateris dolores, aliáque vitia,frigida aqua ſtrumas excitat. Calor concoctionem prohibet,ſomnum aufert,ſudorem digerit, obnoxium morbis peſtilentibus corpus efficit.

OBSERVATIO IN PESTILENTIA, Cap. X.

EſSt etiam obſeruatio neceſſaria,qua quis in peſtilentia vtatur adhuc integer, quum tamen ſecurus eſſe non poſſit.Tum igitur oportet peregrinari, nauigare: vbi id non licet,geſtari, ambulare ſub diuo ante æſtum leniter, eodémque modo vngi, &(vt ſuprà comprehenſum eſt) vitare fatigationē,cruditatem,frigus,calorem, libidinē, multóque magis ſe cōtinere, ſiqua grauitas in corpore eſt: tū neque manè ſurgendū,neque pedibus nudis ambulandum eſt. minimèque poſt cibum aut balneum, neque ieiuno,neque cœnato vomendum eſt: neque mouenda aluus, atque etiamſi per ſe mota eſt,comprimenda eſt: abſtinendum potius ſi plenius corpus eſt: itémque vitandū balneum,ſudor,meridianus ſomnus,vtique ſi cibus quoque anteceſſit, qui tamē ſemel die tunc commodius aſſumitur:inſuper etiam modicus,ne cruditatē moueat:alternis diebus inuicem modò aqua, modò vinum bibendū eſt.Quibus ſeruatis, ex reliqua victus cōſuetudine quàm minimum mutari debet.Quum verò hæc in omni peſtilentia facienda ſint, tum in ea maximè quam Auſtri excitarint.Atque etiam peregrinantibus eadem neceſſaria ſunt,vbi graui tempore anni diſceſſerunt ex ſuis ſedibus,vel vbi in graues regiones venerunt: ac ſi cætera res aliqua prohibebit,vtique abſtinere debebit: atque ita à vino ad aquam,ab hac ad vinum,eo qui ſuprà poſitus eſt modo,tranſitus ei eſſe.

AVRELII CORNELII CELSI DE RE MEDICA Lib. II.

PRAEFATIO.

INſtantis autem aduerſæ valetudinis ſigna complura ſunt: in quibus explicandis non dubitabo authoritate antiquorum virorum vti, maximéque Hippocratis: quum recentiores quoque medici, F
quamuis quædam in curationibus mutarint, tamen hæc illum optimè præſagiſſe fateantur. Sed antequam dico quibus præcedentibus morborum timor ſubſit, nō alienum videtur exponere,quæ tempora anni, quæ tempeſtatum genera,quæ partes ætatis,qualia corpora maximè tuta vel periculis opportuna ſint, quod genus aduerſæ valetudinis quoque timeri maximè poſſit:non quò non omni tempore,in omni tempeſtatum genere,omnis ætatis,omnis habitus hominum,per omnia genera morborum & ægrotent & moriantur:ſed quòd frequen- G
tius tamen quædam eueniant:ideóque vtile eſt ſcire vnūquemque quid & quando maximè caueat.

QVAE ANNI TEMPORA, QVAE TEMPEſtatum genera,quæ partes ætatis,qualia corpora vel tuta,vel morbis opportuna ſint,& quod valetudinis genus in quoque timeri poſſit, Cap. I.

IGitur ſaluberrimum ver eſt: proxima deinde ab hoc hyems,periculoſior æſtas,autumnus longè periculoſiſſimus.Ex tempeſtatibus verò optimæ æquales ſunt, ſiue frigidæ,ſiue calidæ:peſſimæ, quæ variant maximè: quo fit vt autumnus plurimos opprimat.Nam fere meridianis temporibus calor:nocturnis atque matutinis,ſimúlque etiam veſpertinis frigus eſt.Corpus ergo & æſtate,& ſubinde meridianis caloribus relaxatum,ſubito frigore excipitur:ſed vt eo tempore id maximè fit,ſic quandocunque euenit,noxium eſt.Vbi æqualitas autem eſt,tamen ſaluberrimi ſunt ſereni dies, meliores pluuii quàm tantùm nebuloſi aut nubili, optimíque hyeme qui omni vento vacant:æſtate,quibus Fauonii perflant.Si genus aliud ventorū eſt, ſalubriores ſeptētrionales quàm ſubſolani vel Auſtri ſunt: ſic tamen vt hæc interdū regionum ſorte mutentur.Nam fere ventus vbique à mediterraneis regionibus veniens, ſalubris: à mari, grauis eſt. Neque ſolùm in bono tempeſtatum habitu certior valetudo eſt, ſed priores morbi quoque(ſiqui inciderunt)leuiores ſunt,& prōptius finiuntur. Peſſimum ergo cælum eſt quod ægrum fecit,adeò vt in id quoque genus quod natura peius eſt in hoc ſtatu,ſalubris mutatio ſit. At ætas media tutiſſima eſt,quæ neque iuuentæ calore, neque ſenectutis frigore

infeſtatur:longis morbis ſenectus,acutis adoleſcentia ma A
gis paret.Corpus [illegible]habiliſſimũ quadratũ eſt,neq; gra-
cile neque obe[illegible]lõga ſtatura vt in iuuenta decora eſt:
ſic matura ſene[illegible]onficitur:gracile corpus , infirmũ:
obeſum,hebes[illegible]re tamen maximè quæcũq; humoris
motu nouãtur,i[illegible]rit onſueuerũt.Ergo tũ lippitu-
dines,puſtulæ,pro[illegible]id nis,abſceſſus corporis(quæ
ἀποςήματα Græci [illegible]ne bilis atra (quã μελαγχολίαν
appellãt)inſania,m[illegible]alis, angina,grauedines,
deſtillationes oriri [illegible]quoque morbi qui in articu-
lis,neruiſque modò v[illegible]ò quieſcunt , tum maxi- B
mè & inchoantur & [illegible] æſtas non quidem vacat
pleriſque ab his morbis,[illegible]d adijcit febres vel continuas,
vel ardentes,vel tertianas,vomitus,alui deiectiones, auri-
cularum dolores,vlcera oris, cancros,& in cæteris quidẽ
partibus,ſed maximè obſcœnis,& quicquid ſudore homi
nem reſoluit. Vix quicquam ex his in autumnum non in
cidit:ſed oriuntur eo quoque tempore febres incertæ, lie
nis dolor,aqua inter cutem,tabes(quã Græci φθίσιν nomi-
nãt)vrinæ difficultas(quam ςραγγουρίαν appellãt) tenuio-
ris inteſtini morbus,quem εἰλεόν nominant. Fit item læ- C
uitas inteſtinorum(quæ λειεντερία vocatur)coxæ dolores,
morbi comitiales: idémque tempus & diutinis malis fa-
tigatos,& ab æſtate tantùm proxima preſſos interimit, &
alijs nouis morbis cõficit,& quoſdã lõgiſſimis implicat,
maximéque quartanis,quæ per hyemẽ quoque exerceãt.
Neque aliud magis tempus peſtilentiæ patet,cuiuſcũque
ea generis eſt , quanuis varijs rationibus nocet. Hyems
autem capitis dolores,tuſſim, & quicquid in faucibus,in
lateribus,in viſceribus mali cõtrahitur,irritat. Ex tempe
ſtatibus, Aquilo tuſſim mouet, fauces exaſperat,ventrem D
adſtringit , vrinã ſupprimit, horrores excitat,item dolo-
res lateris & pectoris.Sanum tamen corpus ſpiſſat,& mo-
bilius atque expeditius reddit . Auſter aures hebetat, ſen-
ſus tardat,capitis dolores mouet, aluum ſoluit,totum cor
pus efficit hebes,humidum,languidum. Cæteri vẽti quò
vel huic vel illi propiores ſũt , eò magis vicinos his illiſ-
ve affectus faciũt.Denique omnis calor,& iecur & lienẽ
inflãmat,mẽtẽ hebetat,vt anima deficiat,vt ſanguis pro-
rumpat,efficit.Frigus modò neruorum diſtentionẽ, mo-
dò rigorem infert, (illud σπασμός,id eſt conuulſio,hoc E
τέτανος,Græca voce nominatur) nigritiem in vlceribus,
horrorem in febribus excitat.In ſiccãtibus acutæ febres,
lippitudines,tormina,vrinæ difficultas , articulorum do-
lores oriuntur. Per imbres lõgæ febres,alui deiectiones,
angina,cancri,morbi comitiales,reſolutio neruorũ , quã
παράλυσιν Græci nominant.Neque ſolùm intereſt quales
dies ſint,ſed etiam quales antè præceſſerint: ſi hyems ſic-
ca ſeptentrionales ventos habuit , ver autem Auſtros &
pluuias exhibet, fere ſubeunt lippitudines , tormina, fe-
bres,maximéque in mollioribus corporibus: (ideóq; præ F
cipuè in mulieribus)ſi verò Auſtri pluuiæque hyemem
occuparũt,ver autem & frigidum & ſiccum eſt, grauidæ
quidem fœminæ quibus tum adeſt partus,abortu pericli
tantur:hæ verò quæ gignunt , imbecillos , vixque vitales
edunt: cæteros lippitudo arida,&,ſi ſeniores ſunt , graue-
dines atque deſtillationes malè habẽt.At ſi à prima hye-
me Auſtri ad vltimum ver continuarunt, laterum dolo-
res & inſania febricitantium (quam φρενῖτιν appellãt) quã
celerrimè rapiunt.Vbi primò calor à primo vere orſus,æ-
ſtatẽ quoque ſimilem exhibet,neceſſe eſt multum ſudorẽ G
in febribus ſubſequi.At ſi ſicca æſtasAquilones habuit,au
tumno verò imbres Auſtrique ſunt,tota hyeme quæ pro-
xima eſt,tuſſis,deſtillatio, raucitas, in quibuſdam etiam
tabes oriuntur.Sin autem autumnus quoque æquè ſiccus
iiſdem Aquilonibus perflatur , omnibus quidẽ molliori-
bus corporibus(inter quæ muliebria eſſe propoſui) ſecũ-
da valetudo contingit : durioribus verò inſtare poſſunt
& aridæ lippitudines,& febres partim acutæ partim lon-
gæ,& hi morbi qui ex atra bile naſcũtur.Quòd ad ætates
verò pertinet,pueri,proximíque his,vere optimè valent, H
& æſtate prima tutiſſimi ſunt: ſenes æſtate, & autũni pri-
ma parte:iuuenes hyeme,quiq; inter iuuẽtã ſenectutém-
que ſunt:inimicior ſenibus hyẽs , æſtas adoleſcẽtibus eſt.
Tum ſiqua imbecillitas oritur,proximum eſt vt infantes

tenerósque adhuc pueros ſerpẽtia vlcera oris (quæ ἄφθας Græci nominant)vomitus,nocturnæ vigiliæ,aurium humor,circa vmbilicum inflammationes exerceãt. Propriè etiam dentientiũ gingiuarũ exulcerationes,diſtentiones neruorum,febriculæ interdũ,alui deiectiones, maxillæq; caninis dentibus orientibus malè habent.quæ pericula pleniſſimi cuiuſque ſunt,& cui maximè venter adſtrictus eſt.At vbi ætas paulũ proceſſit,glãdulæ & vertebrarũ quæ in ſpina ſũt,aliquæ inclinationes,ſtrumæ,verrucarũ quædã genera dolẽtia(ἀκροχορδόνας Græci appellãt)& plura alia tubercula oriuntur.Incipiente verò iam pube,ex iiſdẽ multæ & longæ febres,ſanguinis ex naribus curſus: maximéque omnis pueritia primùm circa quadrageſimũ diẽ: deinde ſeptimo menſe,tum ſeptimo anno , poſtea circa pubertatem periclitatur. Siqua etiam genera morborum in infantem inciderũt,ac neque pubertate, neque primis coitibus,neque in fœmina primis menſtruis finita ſunt, fere longa ſunt. Sæpe tamen morbi pueriles qui diutius manſerunt,terminantur.Adoleſcẽtia morbis acutis,item comitialibus,tabique maximè obiecta eſt, feréque iuuenes ſunt qui ſanguinem expuunt . Poſt hanc ætatem laterum & pulmonis dolores,lethargus,cholera,inſania, ſanguinis per quædam etiam velut ora venarũ (αἱμοῤῥοΐδας Græci appellãt)profuſio.In ſenectute ſpiritus & vrinæ difficultas,grauedo articulorum, & renum dolores , neruorum reſolutiones,malus corporis habitus,(καχεξίαν Græci appellãt) nocturnæ vigiliæ,vitia longiora aurium,oculorum,etiam nariũ,præcipuéque ſoluta aluus ,& quæ ſequũtur hanc tormina, vel læuitas inteſtinorum,cæteráq; fuſi ventris mala.Præter hæc graciles,tabes, deiectiones, deſtillationes,item viſcerum & laterum dolores fatigãt: obeſi plerunque acutis morbis & difficultate ſpirandi ſtrangulantur,ſubitóque ſæpe moriuntur,quod in corpore tenuiore vix euenit.

DE SIGNIS ADVERSAE VALETVDINIS futuræ, Cap. II.

ANte aduerſam autem valetudinem (vt ſuprà dixi) quædam notæ oriuntur, quarum omnium commune eſt,aliter ſe corpus habere atque conſueuit , neque in peius tantùm,ſed etiam in melius.Ergo ſi plenior aliquis, & ſpecioſior,& coloratior factus eſt, ſuſpecta habere bona ſua debet:quæ quia neque in eodem habitu ſubſiſtere, neque vltrà progredi poſſunt, fere retrò quaſi ruina quadam reuoluuntur.Peius tamen ſignum eſt vbi aliquis cõtra cõſuetudinem emacruit,&colorem decorémque amiſit. quoniam in iis quæ ſuperãt , eſt quod morbus demat: in iis quæ deſunt, nõ eſt quòd ipſum morbum ferat.Præter hæc protinus timeri debet ſi grauiora membra ſunt, ſi crebra vlcera oriuntur, ſi corpus ſupra conſuetudinem incaluit, ſi grauior ſomnus preſſit, ſi tumultuoſa ſomnia fuerunt,ſi ſæpius expergiſcitur aliquis quàm aſſueuit,deinde iterum ſoporatur, ſi corpus dormientis circa partes aliquas contra conſuetudinẽ inſudat , maximéque circa pectus,aut ceruices,aut crura,vel genua,vel coxas.Item ſi marcet animus,ſi loqui & moueri piget , ſi corpus torpet, ſi dolor præcordiorum eſt,aut totius pectoris, aut in plurimis venis capitis , ſi ſaliuæ plenum eſt os , ſi oculi cum dolore vertuntur,ſi tempora adſtricta ſunt,ſi membra inhorreſcũt,ſi ſpiritus grauior eſt,ſi circa frontem intentæ venæ mouentur,ſi frequentes oſcitationes,ſi genua quaſi fatigata ſunt , totũ verò corpus laſſitudinẽ ſentit:ex quibus ſæpe plura,nunquam non aliqua,febrem antecedunt. In primis tamen illud conſiderandum eſt, nũquid ſæpius horum aliquid eueniat,ac ideo neque corporis vlla difficultas ſubſequatur. Sunt enim quædam proprietates hominum,ſine quarum notitia non facilè quicquam in futurum præſagiri poteſt.Facilè itaque ſecurus eſt in his aliquis quæ ſæpe ſine periculo euaſit:ille ſolicitari debet cui hæc noua ſunt,aut qui iſta nunquam ſine cuſtodia ſui tuta habuit.

QVAE BONA IN AEGROTANTIBVS ſigna ſint, Cap. III.

VBI verò febris aliquem occupat, ſcire licet non periclitari ſi in latus aut dextrum aut ſiniſtrum (vt ipſi viſum eſt)cubat, cruribus paulum reductis, qui fere ſani

quoque iacentis habitus eſt,ſi facilè conuertitur, ſi noctu dormit,ſi interdiu vigilat,ſi ex facili ſpirat,ſi non conflictatur,ſi circa vmbilicum & pubem cutis plana eſt,ſi præcordia eius ſine vllo ſenſu doloris æqualiter mollia in vtraque parte ſunt. Quòd ſi paulo tumidiora ſunt,ſed tamē digitis cedunt,& non dolent, hæc valetudo, vt ſpatium aliquod habebit,ſic tuta erit. Corpus quoque quod æqualiter molle & calidum eſt,quódque æqualiter totum inſudat,& cuius febricula eo ſudore finitur,ſecuritatem pollicetur,quando iam ad ſanitatem venit corpus. Sternutamētum etiam inter bona indicia eſt: & cupiditas cibi vel à primo ſeruata, vel etiam poſt faſtidium orta. Neque terreer debet ea febris quæ eodem die finita eſt,ac ne ea quidem quæ quanuis longiore tempore euanuit, tamen ante alteram acceſſionē ex toto quieuit,ſicvt & corpus integrum(quod εἰλικρινὴς Græci vocant)fieret. Siquis autē incidit vomitus, mixtus eſſe ex bile & pituita debet, & in vrina ſubſidere album,læue,æquale:ſic vt etiā ſiquæ quaſi nubeculæ innatarint,in imum deferantur. At venter ei qui à periculo tutus eſt, reddit modò mollia figurata,eodem fere tempore quo ſecunda valetudine aſſueuit, modò conuenientia iis quæ aſſumuntur: Peior cita aluus eſt. ſed ne hæc quidem terrere protinus debet ſi matutinis temporibus coacta magis eſt:aut ſi procedente tempore paulatim contrahitur, & rufa eſt: neque fœditate odoris ſimilem aluum ſani hominis excedit. Ac lumbricos quoque aliquos ſub fine morbi deſcendiſſe nihil nocet. Si inflammatio in ſuperioribus partibus dolorem tumorémq; fecit,bonum ſignum eſt ſonus ventris inde ad inferiores partes euolutus, magiſque etiam ſi ſine difficultate cum ſtercore exceſſit.

MALA SIGNA AEGROTANTIVM, Cap. IIII.

Contrà,grauis morbi periculum eſt vbi ſupinus æger iacet porrectis manibus & cruribus, vbi reſidere vult in ipſo acuti morbi impetu, præcipuéque pulmonibus laborantibus: vbi nocturna vigilia premitur, etiamſi interdiu ſomnus accedit: ex quo tamen peior eſt qui inter quartam horam & noctem eſt quàm qui matutino tempore ad quartam. Peſſimum tamen eſt ſi ſomnus neque noctu neque interdiu accedit. id enim fere ſine continuo dolore eſſe non poteſt: æquè verò ſignum malum eſt, etiam ſomno vltra debitum vrgeri, peiúſque, quo magis ſe ſopor interdiu noctúque continuat. Mali etiam morbi teſtimonium eſt, vehemēter & crebrò ſpirare, à ſexto die cœpiſſe inhorreſcere, pus expuere, vix excreare, dolorem habere continuum, difficulter ferre morbum, iactare brachia & crura, ſine voluntate lacrymare, habere humorem glutinoſum dentibus inhærentē, cutē circa vmbilicū & pubē macrā, præcordia inflāmata, dolētia, dura, tumida, intenta: magiſque ſi hæc dextra parte quàm ſiniſtra ſunt. periculoſiſſimum tamē eſt ſi venæ quoque ibi vehemēter agitantur. Mali etiam morbi ſignum eſt, nimis celeriter emacreſcere, caput & pedes manúſque calidas habere, ventre & lateribus frigentibus, aut frigidas extremas partes, acuto morbo vrgēte, aut poſt ſudorem inhorreſcere, aut poſt vomitum ſingultum eſſe, vel rubere oculos, aut poſt cupiditatem cibi, póſtve longas febres hunc faſtidire, aut multum ſudare, maximéque frigido ſudore, aut habere ſudores non per totum corpus æquales, quiq; febrem non finiant, & eas febres quæ quotidie tempore eodem reuertantur, quæ've ſemper pares acceſſiones habeāt, neque tertio quoque die leuentur, quæve cōtinuēt, vel per acceſſiones increſcant, per diſceſſiones tantùm molliantur, nec vnquam integrum corpus dimittant. Peſſimum eſt ſi ne leuatur quidem febris, ſed æquè concitata continuat. Periculoſum eſt etiam poſt arquatū morbū febrē oriri, vtique ſi præcordia dextra parte dura māſerūt, ac dolētibus his læua. Nulla acuta febris leuiter terrere eos debet: neque vnquā in acuta febre, vt à ſomno, nō eſt terribilis neruorū diſtētio. Timere etiā ex ſomno, mali morbi eſt: itémque in prima febre protinus mētem eſſe turbatam, membrúmve aliquod eſſe reſolutū. Ex quo caſu quanuis vita redditur, tamen id fere membrum debilitatur: vomitus etiā periculoſus eſt ſinceræ piuitæ vel

A bilis,peiórque ſi viridis aut niger eſt. At mala vrina eſt in qua ſubſidunt ſubrubra aut liuida: deterior in qua quaſi fila quædam tenuia atque alba: peſſima ex his,ſi tanquam ex furfuribus factas nubeculas repræſentat: diluta quoq; atque alba,vitioſa eſt, ſed in phreneticis maximé. Aluus autem mala eſt ex toto ſuppreſſa: periculoſa etiā quæ inter febres fluens conquieſcendi hominem in cubili non patitur,vtique ſi quod deiicit,eſt perliquidum,aut albidum,aut pallidum, aut ſpumans. Præter hæc periculum oſtendit id quod excernitur, ſi eſt exiguum, glutinoſum,
B læue,album,idémque ſubpallidum:vel,ſi eſt aut liuidum, aut bilioſum,aut cruentum, aut peioris odoris quàm ex conſuetudine. Malum eſt etiam quod poſt longas febres ſincerum eſt.

DE SIGNIS LONGI MORBI, Cap. V.

POST hæc indicia notū eſt lōgum morbū fieri: ſic enim neceſſe eſt, niſi occidit. Neque vlla alia ſpes in malis magnis eſt quàm vt impetum morbi trahendo aliquis effugiat,porrigatúrque in id tempus quod curationi
C locum præſtet. Protinus tamē ſigna quædam ſunt ex quibus colligere poſſumus,morbum,etſi non interemerit,lōgius tamen tempus habiturum. Vbi frigidus ſudor inter febres non acutas circa caput tantùm & ceruices oritur, aut vbi febre non quieſcente corpus inſudat,aut vbi corpus modò frigidum,modò calidum eſt, & color alius ex alio fit,aut vbi quod inter febres aliqua parte abſceſſit,ad ſanitatem nō peruenit, aut vbi æger pro ſpatio parum emacreſcit: item ſi vrina modò liquida & pura eſt, modò habet quædā ſubſidētia:ſi læuia atque alba rubráve ſunt:
D quæ in ea ſubſidunt: aut ſi quaſdam quaſi maculas repræſentat,aut ſi bullulas excitat.

DE INDICIIS MORTIS, Cap. VI.

SED inter hæc quidem propoſito metu ſpes tamen ſupereſt. Ad vltima verò iam ventum eſſe teſtantur, nares acutæ,collapſa tempora,oculi cōcaui,frigidæ languidæque aures,& imis partibus leniter verſæ:cutis circa frōtē dura & intēta, color aut niger aut perpallidus: multóque magis ſi ita hæc ſunt vt neque vigilia præceſſerit,ne-
E que ventris reſolutio,neque inedia. Ex quibus cauſis inter dū hæc ſpecies oritur,ſed vno die finitur: itaque diutius durans,mortis index eſt. Si verò in morbo vetere iam triduò talis eſt,in propinquo mors eſt: magiſque ſi præter hæc oculi quoque lumen refugiunt & illacrymant,quæque in his alba eſſe debent, rubeſcunt, atque in iiſdem venulæ pallent: pituitáque in his innatans,nouiſſimè angulis inhæreſcit:álterque ex his minor eſt:híque aut vehementer ſubſederunt,aut facti tumidiores ſunt,pérque ſomnum palpebræ non committuntur,ſed inter has ex albo oculorum aliquid apparet:neque id fluēs aluus expreſ-
F ſit: eædémque palpebræ pallent, & idem pallor labra & nares decolorat: eadémque labra,& nares,oculíque,& palpebræ,& ſupercilia, aliquáve ex his peruertuntur: íſque propter imbecillitatē iam non audit,aut non videt. Eadē mors denuntiatur,vbi æger ſupinus cubat, eique genua contracta ſunt, vbi deorſum ad pedes ſubinde delabitur, vbi brachia & crura nudat,& inæquabiliter diſpergit,neque his calor ſubeſt: vbi hiat, vbi aſſiduè dormit: vbi is qui mentis ſuæ non eſt,neque id facere ſanus ſolet,dentibus ſtridet,vbi vlcus quod aut antè aut in ipſo morbo na-
G tum eſt,aridum,& aut pallidum aut liuidum factum eſt. Illa quoque mortis indicia ſunt, vngues digitíque pallidi,frigidus ſpiritus:aut ſi manibus quis in febre & acuto morbo,vel inſania,pulmoniſve dolore vel capitis, in veſte floccos legit,fimbriáſve diducit,vel in adiūcto pariete ſiqua minuta eminent,carpit. Dolores etiam circa coxas & inferiores partes orti,ſi ad viſcera tranſierunt,ſubitóque deſierunt,mortem ſubeſſe teſtantur,magiſque ſi alia quoque ſigna acceſſerunt. Neque is ſeruari poteſt qui
H ſine vllo tremore febricitans,ſubitò ſtrāgulatur, aut deuorare ſaliuam ſuam non poteſt, cuíve in eodem febris corporiſque habitu ceruix conuertitur,ſic vt deuorare æquè nihil poſſit: aut cui ſimul & continua febris & vltima corporis infirmitas eſt, aut cui febre non quie-

ſcente exterior par[illegible]get, interior ſic calet vt etiam ſitim faciat: aut qui [illegible] què non quieſcente, ſimul & delirio & ſpirandi d[illegible] vexatur: aut qui epoto veratro exceptus diſte[illegible]uorum eſt: aut qui ebrius obmutuit. Is enim fe[illegible] neruorum diſtentione, conſumitur, niſi aut f[illegible], aut eo tempore quo ebrietas ſolui debet, lo[illegible]ier quoque grauida acuto morbo facilè con[illegible] s: cui ſomnus dolorem auget, & cui protinus [illegible] morbo bilis atra vel infrà vel ſuprà ſe oſtēdit, [illegible]lterutrum modò ſe prompſit, quum iam longo mor[illegible] corpus eius eſſet extenuatum & affectum: ſputum etiam [illegible]oſum & purulentum, ſiue ſeparatim iſta, ſiue mixta prouen[illegible]unt, interitus periculum oſtēdunt. Ac ſi circa ſeptimum diem tale eſſe cœpit, proximum eſt vt is circa quartumdecimum diem decedat, niſi alia ſigna meliora peioráve acceſſerint: quæ quo læuiora grauioráve ſubſequuta ſunt, eo vel ſeriorem mortē vel maturiorem denuntiant. Sudor quoque frigidus in acuta febre peſtiferus eſt, atque in omni morbo vomitus qui varius & multorum colorum eſt, præcipuéque ſi malus in hoc odor eſt. Ac ſanguinem quoque in febre vomuiſſe, peſtiferū eſt. Vrina verò rubra & tenuis in magna crud itate eſſe conſueuit, & ſæpe, antequam ſpatio matureſcat, hominem rapit. Itaque ſi talis diutius permanet, periculum mortis oſtendit. Peſſima tamen eſt præcipuéque mortifera, nigra, craſſa, mali odoris: atque in viris quidē, & mulieribus talis deterrima eſt: in pueris verò, quæ tenuis & diluta eſt. Aluus quoque varia peſtifera eſt, quæ ſtrigmētū, ſanguinē, bilem viridem, aliquid modò diuerſis tēporibꝰ, modò ſimul & in mixtura quadā, diſcreta ramē, repræſentat. Sed hæc quidē poteſt paulo diutiꝰ trahere. In præcipiti verò iā eſſe denūciat, quæ liquida, eadémque vel nigra, vel pallida, vel pinguis eſt, vtique ſi magna fœditas odoris acceſſit. Illud interrogari me poſſe ab aliquo ſcio, ſi certa futuræ mortis indicia ſunt, quomodo interdū deſerti à medicis conualeſcant, quoſdámque fama prodiderit in ipſis funeribus reuixiſſe. Quinetiam vir iure magni nominis Democritus, ne finitæ quidem vitæ ſatis certas notas eſſe propoſuit quibus medici credidiſſent: adeò illud non reliquit vt certa aliqua ſigna futuræ mortis eſſent. Aduerſus quos ne illud quidem dicā, quòd in vicino ſæpe quædam notæ poſitæ non bonos ſed imperitos medicos decipiunt: quod Aſclepiades funeri obuius intellexit, eum viuere qui efferebatur, ne protinus crimen artis eſſet, ſiquod profeſſoris ſit. Illa tamen moderatius ſubiiciam, coniecturalem artem eſſe medicinam, rationémque cōiecturæ talem eſſe, vt quum ſæpius aliquando reſponderit, interdum tamen fallat nos. Siquid itaque vix in milleſimo corpore aliquando decipit, id notam non habet, quum per innumerabiles homines reſpondeat, idque non in iis tantùm quæ peſtifera ſunt dico ſed in iis quoque quæ ſalutaria. Siquidem etiam ſpes interdum fruſtratur, & moritur aliquis de quo medicus ſecurus primò fuit: quæque medēdi cauſa reperta ſunt, nōnunquam in peius aliquid conuertunt. Neque id euitare humana imbecillitas in tanta varietate corporum poteſt. Sed eſt tamen medicinæ fides, quæ multo ſæpius pérque multo plures ægros prodeſt. Neque tamē ignorare oportet, in acutis morbis fallaces magis notas eſſe & ſalutis & mortis.

DE NOTIS QVAS ALIQVIS IN ſingulis morborum generibus habere poſſit, Cap. VII.

SED quū propoſuerim ſigna quæ in omni aduerſa valetudine cōmunia eſſe conſueuerūt, ea quoque tranſibo, vt quas aliquis in ſingulis morborum generibus habere poſſit notas, indicem. Quædam autem ſunt quæ ante febres, quædam quæ inter eas, quid aut intus ſit, aut vēturum ſit, oſtendunt. Ante febres, ſi caput graue eſt, aut ex ſomno oculi caligant, aut frequentia ſternutamenta ſunt, circa caput aliquis pituitæ impetus timeri poteſt. Si ſanguis aut calor abundat, proximum eſt vt aliqua parte profluuium ſanguinis fiat. Si ſine cauſa quis emacreſcit, ne in malum habitum corpus eius recidat metus eſt. Si præcordia dolent, aut inflammatio grauis eſt, aut non toto die

A concocta fertur vrina, cruditatem eſſe manifeſtum eſt. Quibus diu color ſine morbo regio malus eſt, hi vel capitis doloribus cōflictātur, vel terram edunt. Qui diu habent faciem pallidam & tumidam, aut capite, aut viſceribus, aut aluo laborant. Si in continua febre puero venter nihil reddit, mutatúrque ei color, nec ſomnus accedit, plorátque is aſſiduè, metuenda neruorum diſtentio eſt. Frequens autem deſtillatio in corpore tenui, longóque, tabem timendam eſſe teſtatur. Vbi pluribus diebus non deſcēdit aluus, docet aut ſubitam deiectionem, aut febri-

B culam inſtare. Vbi pedes turgent, longæ deiectiones ſunt. Vbi dolor in imo ventre & in coxis eſt, aqua inter cutē inſtat: ſed hoc morbi genus ab ilibus oriri ſolet. Idem propoſitum periculum eſt iis quibus voluntas deſidendi eſt, venter nihil reddit niſi & ægrè & durum, tumor in pedibus eſt: idémq; modò dextra, modò ſiniſtra parte vētris inuicem oritur, atque finitur. ſed à iecinore id malū proficiſci videtur. Eiuſdem morbi nota eſt vbi circa vmbilicum inteſtina torquentur, (ϛρόφον Græci nominant) coxæque dolores manent, eáque neque tempore neque reme-

C diis ſoluuntur. Dolor autem articulorum, prout in pedibus, manibúſve, aut alia qualibet parte ſic eſt vt eo loco nerui contrahantur, aut ſi id membrum ex leui cauſa fatigatum, æquè frigido calidóque offenditur, ποδάγραν χιράγρανve, vel eius articuli in quo id ſentitur, morbum futurum eſſe denuntiat. Quibus in pueritia ſanguis ex naribus fluxit, dein fluere deſiit, hi vel capitis doloribus conflictentur neceſſe eſt, vel in articulis aliquas exulcerationes graues habeant, vel aliquo morbo etiam debilitentur. Quibus fœminis menſtrua non proueniunt, neceſſe

D eſt capitis acerbiſſimi dolores ſint, vel quælibet alia pars morbo infeſtetur. Eadémque iis pericula ſunt quibus articulorū vitia, dolores, tumoréſq;, ſiue podagra ſimilibúſque morbis, oriūtur & deſinūt: vtique ſi ſæpe tēpora iiſdem dolent, noctúque corpora inſudant, frons prurit, lippitudinis metus eſt. Si mulier à partu vehementes dolores habet, neq; alia præterea ſigna mala ſunt, circa viceſimum diem aut ſanguis per nares erumpet, aut in inferioribus partibus aliquid abſcedet. Quicunque etiam dolorem ingentem circa tempora & frontem habebit, is al-

E terutra ratione eū finiet: magiſque, ſi iuuenis erit, per ſanguinis profuſionem: ſi ſenior, per ſuppurationem. Febris autem quæ ſubitò ſine ratione, ſine bonis ſignis finita eſt, fere reuertitur. Cui fauces ſanguine & interdiu & noctu replentur, ſic vt neque capitis dolores, neque præcordiorum, neque tuſſis, neque vomitus, neque febricula præceſſerit, huius aut in naribus, aut in faucibus vlcus reperietur. Si mulieri ex inguine febricula orta eſt, neque cauſa apparet, vlcus in vulua eſt. Vrina autē craſſa ex qua quod deſidet album eſt, ſignificat circa articulos aut circa viſce-

F ra dolorem metúmque morbi eſſe: eadem viridis aut viſcerum dolorem tumorémque cum aliquo periculo ſubeſſe, aut certè corpus integrum non eſſe teſtatur. At ſi ſanguis aut pus in vrina eſt, vel veſica vel renes exulcerati ſunt. Si hæc craſſa caruncula quaſdam exiguas quaſi capillos habet, aut ſi bullat, & malè olet, & interdum quaſi arenam, interdum quaſi ſanguinem trahit, dolent autem coxæ, quæque inter has ſupérque pubem ſunt, & accedūt frequentes ructus, interdum vomitus bilioſus, extremæq; partes frigeſcunt, vrinæ crebra cupiditas, ſed magna diffi-

G cultas eſt, & quod inde excretum eſt, aquæ ſimile, vel rufum vel pallidum eſt, paulum tamen in eo leuamenti eſt, aluus verò cum multo ſpiritu redditur, vtique in renibus vitiū eſt. At ſi paulatim deſtillat, vel ſi ſanguis per hāc editur, & in eo quædā cruēta concreta ſunt, idque ipſum cum difficultate redditur, & circa pubem inferiores partes dolent, in eadem veſica vitium eſt. Calculoſi verò his indiciis cognoſcūtur: Difficulter vrina redditur, paulatimque interdum etiam ſine voluntate deſtillat: eadem arenoſa eſt, nonnunquam aut ſanguis, aut cruentum aut

H purulentum aliquid cum ea excernitur: eámque quidam promptius recti, quidā reſupinati, maximéque ii qui grādes calculos habēt, quidam etiam inclinati, reddunt, colémque extēdēdo, dolorē leuāt. Grauitatis quoque cuiuſdam in ea parte ſenſus eſt: atque ea curſu omníque motu

augentur. Quidā etiamquum torquentur, pedes inter ſe
ſubinde mutatis vicibus implicāt. Fœminæ verò oras na
turaliū ſuorū manibus admotis ſcabere crebrò cogūtur.
Nōnūquā ſi digitū admouerūt, vbi veſicæ ceruice is vr-
get, calculum ſentiunt. At qui ſpumantem ſanguinem ex-
creant, iis in pulmone vitium eſt. Mulieri grauidæ ſine
modo fuſa aluus elidere partum poteſt: eidem ſi lac ex
mammis profluit, imbecillum eſt quod intus gerit: du-
ræ mammæ ſanum illud eſſe teſtantur. Frequens ſingul-
tus, & præter conſuetudinem continuus, iecur inflam-
matum eſſe ſignificat. Si tumores ſuper vlcera ſubitò eſ-
ſe deſierunt, idque à tergo incidit, vel diſtentio neruo-
rum vel rigor timeri poteſt: at ſi à priore parte id euenit,
vel lateris acutus dolor, vel inſania expectanda eſt. Inter-
dum etiam huiuſmodi caſum, quæ tutiſſima inter hæc
eſt, profuſio alui ſequitur. Si ora venarum, ſanguinem
ſolita fundere, ſubito ſuppreſſa ſunt, aut aqua inter cutem
aut tabes ſequitur. Eadem tabes ſubit ſi in lateris dolo-
re orta ſuppuratio, intra quadraginta dies purgari non
potuit. At ſi longa triſtitia cum longo timore & vigilia
eſt, atræ bilis morbus ſubeſt. Quibus ſæpe ex naribus fluit
ſanguis, iis vt lien tumet, aut capitis dolores ſunt, quos
ſequitur, aut quædam ante oculos tanquam imagines ob-
uerſentur. At quibus magni lienes ſunt, his gingiuæ ma-
læ ſunt, & os olet, aut ſanguis aliqua parte prorumpit.
Quorum ſi nihil euenit, neceſſe eſt in cruribus mala vl-
cera, & ex his nigræ cicatrices fiant. Quibus cauſa dolo-
ris, neque ſenſus eius eſt, his mens labat. Si in ventrem
ſanguis confluxit, ibi in pus vertitur. Si à coxis & ab in-
ferioribus partibus dolor in pectus tranſit, neque vllum
ſignum malum acceſſit, ſuppurationis eo loco pericu-
lum eſt. Quibus ſine febre aliqua ex parte dolor aut pru-
rigo cum rubore aut calore eſt, ibi aliquid ſuppurat. V-
rina quoque quæ in homine ſano parum liquida eſt, cir-
ca aures futuram aliquam ſuppurationem eſſe denun-
tiat. Hæc verò cum ſine febre quoque vel latentium vel
futurarum rerum notas habeant, multo certiora ſunt v-
bi febris acceſſit, atque etiam aliorum morborum tum
ſigna naſcuntur. Ergo protinus inſania timenda eſt vbi
expeditior alicuius quàm ſani fuit, ſermo eſt, ſubitáque
loquacitas orta eſt, & hæc ipſa ſolito audacior: aut vbi ra-
rò quis & vehementer ſpirat, venáſque concitatas habet,
præcordiis duris & tumentibus. Oculorum quoque fre-
quens motus, & in capitis dolore offuſæ oculis tenebræ,
vel nullo dolore ſubſtante ſomnus ereptus, continuatá-
que nocte & die vigilia, vel proſtratum contra conſue-
tudinem corpus in ventrem, ſic vt ipſius alui dolor id
non coegerit, item robuſto adhuc corpore inſolitus den-
tium ſtridor, inſaniæ ſigna ſunt. Siquid etiam abſceſſit,
& antequam ſuppuraret, manente adhuc corpore inſoli-
ta febre ſubſedit, periculum affert primum furoris, dein-
de interitus. Auris quoque dolor acutus, cum febre conti-
nua vehementique, ſæpe mentem turbat, & ex eo caſu iu-
niores interdum intra ſeptimum diem moriuntur, ſenio-
res tardius: quoniam neque æquè magnas febres expe-
riuntur, neque æquè inſaniunt: ita ſuſtinent, dum is affe-
ctus intus verſatur. Suffuſæ quoque ſanguine mulieris
mammæ, furorem venturum eſſe teſtantur. Quibus au-
tem longæ febres ſunt, his abſceſſus aliqui, aut articulo-
rum dolores erunt. Quorum faucibus in febre eliditur
ſpiritus, inſtat his neruorum diſtentio. Si angina ſubitò fi-
nita eſt, in pulmonem id malum tranſit, idque ſæpe intra
ſeptimum diem occidit: quod niſi incidat, ſequitur vt a-
liqua parte ſuppuret: deinde poſt alui longam reſolutio-
nem, tormina: poſt hæc inteſtinorum læuitas oritur: poſt
nimias deſtillationes, tabes: poſt lateris dolores, vitia pul-
monum, poſt hæc, inſania: poſt magnos feruores corpo-
ris, neruorum rigor aut diſtentio. Vbi caput vulneratum
eſt, delirium: vbi vigilia torſit, neruorum diſtentio: vbi
vehementer venæ ſupra vlcera mouentur, ſanguinis pro-
fluuium erit. Suppuratio verò pluribus morbis excitatur.
Nam ſi longæ febres ſine dolore, ſine manifeſta cauſa re-
manēt, in aliquam partem id malum incumbit, in iunio-
ribus tantùm: in ſenioribus ex eiuſmodi morbo quartana
fere naſcitur. Eadem ſuppuratio fit ſi præcodia dura do-
A lentia ante viceſimum diem hominem non ſuſtulerunt,
neque ſanguis ex naribus fluxit, max[illegible]meque in adoleſcē-
tibus: vtique ſi inter principia aut [illegible] ulorū caligo, aut ca-
pitis dolores fuerunt, ſed quum [illegible]ribus partibus
aliquid abſcedit. At ſi præcordia [illegible] ollem habent,
neque habere intra ſexaginta d[illegible], hærétque per
omne id tempus febris, tum [illegible]s partibus fit
abſceſſus: ac, ſi inter ipſa vlce[illegible] circa aures erum-
pit. Quúmque omnis lōgus tu[illegible] ad [illegible]purationem fe-
B re ſpectet, magis eò tendit is qui in [illegible]cordiis quàm is
qui infrà eſt. Si laſſitudinis etiā [illegible] in febre eſt, vel in
maxillis, vel in articulis aliquid ab[illegible]dit. Interdū quoque
vrina tenuis & cruda, ſic diu fer[illegible] vt alia ſalutaria ſigna
ſint, éxque eo caſu plerunque infra tranſuerſum ſeptum
(quod διάφραγμα Græci vocāt) fit abſceſſus. Dolor autem
pulmonis, ſi neque per ſputa, neque per cucurbitulas, ne-
que per ſanguinis detractionem, neque per victus ratio-
nem finitus eſt, vomicas aliquas interdū excitat, aut circa
viceſimum diem, aut circa quadrageſimū, nonnunquam
C etiam circa ſexageſimū. Numerabimus autem ab eo die
quo primùm febricitauit aliquis, aut inhorruit, aut graui-
tatem eius partis ſenſit. Sed hæ vomicæ modò à pulmo-
ne, modò à contraria parte naſcuntur. Quod ſuppurat ab
ea parte quam afficit, dolorem inflammationémque con-
citat, ipſum calidius eſt: & ſi in partem ſuam aliquis decu-
buit, onerare eam ex pondere aliquo videtur. Omnis etiā
ſuppuratio quæ nondum oculis patet, ſic deprehendi po-
teſt: Si febris non dimittit, eáque interdiu leuior eſt, no-
ctu increſcit, multus ſudor oritur, cupiditas tuſſiendi eſt,
D & penè nihil in tuſſi excreatur, oculi caui ſunt, malæ ru-
bent, venæ ſub lingua inalbeſcūt, in manibus fiunt adun-
ci vngues, digiti, maximéque ſummi pallent, in pedibus
tumores ſunt, ſpiritus difficilius trahitur, cibi faſtidium
eſt, puſtulæ toto corpore oriuntur. Quòd ſi protinus initio
dolor & tuſſis fuit, & ſpiritus difficultas, vomica vel ante
vel circa viceſimum diem erumpet. Si ſerius iſta cœpe-
rint, neceſſe eſt quidem increſcāt, ſed quo minus citò af-
fecerint, eo tardius ſoluentur. Solent etiam in graui mor-
bo pedes cum digitis vnguibúſque nigreſcere. Quòd ſi
E non eſt mors conſequuta, & reliquum corpus inualuit, pe-
des tamen decidunt.

QVAE NOTAE IN QVOQVE MORBI GE-
nere, vel ſpem, vel pericula oſtendant,
Cap. VIII.

SEquitur vt in quoque morbi genere proprias notas ex-
plicem quæ vel ſpem vel periculum oſtendāt. Ex veſi-
ca dolente, ſi purulēta vrina proceſſit, inque ea leue & al-
bum ſubſedit, metū detrahit: in pulmonis morbo, ſi ſpu-
to ipſe leuatur dolor, quanuis id purulentum eſt, tamen æ-
F ger facilè ſpirat, facilè excreat, morbum ipſum non diffi-
culter fert, poteſt ei ſecunda valetudo contingere. Neque
inter initia terreri conuenit, ſi protinus ſputū miſtum eſt
rufo quodam & ſanguine, dummodo ſtatim edatur. Late-
rum dolores ſuppuratione facta, deinde intra quadrage-
ſimum diem purgata finiūtur. Si in iocinore vomica eſt,
& ex ea fertur pus purū & album, ſalus ei facilis. Id enim
malum in tunica eſt. Ex ſuppurationibus verò hæ tolera-
biles ſunt quæ in exteriorem partem ferūtur & acuuntur:
& ex his quæ intus procedunt, hæ leuiores quæ contra ſe
G cutē non afficiunt, eámque & ſine dolore eſſe, & eiuſdem
coloris cuius reliquæ partes ſunt, ſinunt eſſe. Pus quoque
quacunque parte erumpit, ſi eſt leue, album & vnius co-
loris, ſine vllo metu eſt, & quo effuſo, febris protinus cō-
quieuit, deſierúntque vrgere cibi faſtidium, & potionis
deſiderium: ſiquando etiam ſuppuratio deſcendit in
crura, ſputúmque eiuſdem factum pro rufo purulen-
tum eſt, periculi minus eſt. At in tabe eius qui ſaluus
futurus eſt, ſputum eſſe debet album, æquale totum, e-
iuſdémque coloris, ſine pituita, eíque etiam ſimile eſſe
H oportet ſiquid in nares à capite deſtillat. Lōgè optimum
eſt febrem omnino non eſſe: ſecundum eſt, tantulum
eſſe vt neque cibum impediat, neque crebram ſitim fa-
ciat. Aluus in hac valetudine ea tuta eſt quæ quotidie coa-
cta, eáque cōuenientia his quæ aſſumūtur, reddit. Corpus
id quod minimè tenue, maximéque lati pectoris atque

ſetoſi eſt, cuiuſque [illegible]rtilago exigua & carnoſa eſt. Super A
tabem ſi mulieri [illegible]que ſuppreſſa mēſtrua fuerūt,& cir-
ca pectus atque [illegible]ulas dolor manſit, ſubitóque ſanguis
erupit,leuari [illegible]t. Nam & tuſſis minuitur, & ſi-
tis atque febri[illegible]nunt. Sed iiſdem fere niſi redit
ſanguis,vomi[illegible]lt,quæ quo cruētior,eo melior eſt.
Aqua autem in[illegible]mi nimè terribilis eſt quæ nullo
antecedente m[illegible] deinde quæ longo morbo
ſuperuenit. Vti[illegible]iſcera ſunt, ſi ſpiritus facilis,
ſi nullus dolor, ſi [illegible] corpus eſt, æqualitérque in
extremis partibus m[illegible]t, ſi venter mollis, ſi nulla tuſ- B
ſis,nulla ſitis, ſi lingu[illegible] ſomnum quidem inareſcit,
ſi cibi cupiditas eſt, ſi ve[illegible]er medicamentis mouetur, ſi
per ſe excernit mollia & figurata,ſi extenuatur,ſi vrina &
vini mutatione & epotis aliquibus medicamentis muta-
tur. ſi corpus ſine laſſitudine eſt, & morbum facilè ſuſti-
net.Siquidem in quo omnia hæc ſunt,is ex toto tutus eſt:
in quo plura ex his ſunt,is in bona ſpe eſt. Articulorum
verò vitia,vt podagræ chiragræque,ſi iuuenes tentarunt,
neque callum induxerunt ſolui poſſunt, maximeque tor-
minibus leniuntur, & ex quocunque modo venter fluit. C
Item morbus comitialis ante pubertatem ortus non ægrè
finitur: & in quo ab vna parte corporis,venientis acceſ-
ſionis ſenſus incipit, optimum eſt à manibus pedibúſve
initium fieri,deinde à lateribus: peſſimū inter hæc,à ca-
pite. Atque in his quoque ea maximè proſunt quæ per de-
iectiones excernuntur.Ipſa autem deiectio ſine vlla noxa
eſt quæ ſine febre eſt,ſi celeriter deſinit,ſi contracto ven-
tre nullus motus eius ſentitur,ſi extremam aluum ſpiritus
ſequitur. Acria tormina quidem periculoſa non ſunt ſi
ſanguis & ſtrigmenta deſcendunt,dum febris cæteræque D
acceſſiones huius morbi abſint, adeo vt etiam grauida
mulier non ſolùm reſeruari poſſit, ſed etiam partum re-
ſeruare. Prodeſtque in hoc morbo, ſi iam ætate aliquis
proceſſit. Contrà inteſtinorum læuitas facilius à teneris
ætatibus depellitur,vtique ſi fieri vrina & ali cibo corpus
incipit. Eadem ætas prodeſt & in coxæ dolore, & hume-
rorum,& in omni reſolutione neruorū. Ex quibus coxa,
ſi ſine torpore eſt, ſi leuiter friget,quanuis magnos dolo-
res habet, tamen & facilè & maturè ſanatur, reſolutúm-
que membrum, ſi nihilominus aliter fieri ſanum poteſt: E
oris reſolutio etiam aluo cita finitur: omniſque deiectio
lippienti prodeſt. At varix ortus, vel per ora venarum ſu-
bita profuſio ſanguinis, vel tormina, inſaniam tollunt.
Humerorum dolores qui ad ſcapulas vel manus tendunt,
vomitu atræ bilis ſoluuntur: & quiſquis dolor deorſum
tendit ſanabilior eſt. Singultus ſternutamento finitur. Lō-
gas deiectiones ſupprimit vomitus. Mulier ſanguinem
vomens profuſis menſtruis liberatur. Quæ mēſtruis non
purgatur, ſi ſanguinem ex naribus fudit, omni periculo
vacat. Quæ locis laborat,aut difficulter partum edit, ſter- F
nutamento leuatur. Æſtiua quartana fere breuis eſt: cui
calor & tremor eſt,ſaluti delirium eſt. Lienoſis bona tor-
mina ſunt denique ipſa febris (quod maximè mirum vi-
deri poteſt) ſæpe præſidio eſt. nam & præcordiorum do-
lores,ſi ſine inflammatione ſunt, finit,& in iocinoris do-
lore ſuccurrit, & neruorum diſtentionem rigorémque (ſi
poſtea cœpit) ex toto tollit: & ex difficultate vrinæ mor-
bum tenuioris inteſtini ortum, ſi vrinam per calorem
mouet,leuat. At dolores capitis quibus oculorum caligo
& rubor cum quadam frontis prurigine accedunt, ſan- G
guinis profuſione vel fortuita vel etiam petita ſummo-
uentur.Si capitis ac frontis dolores ex vento, vel frigore,
aut æſtu ſunt, grauedine & ſternutamentis finiuntur. Fe-
brem autem ardentem (quam Græci καυσώδη vocant) ſu-
bitus horror exoluit. Si in febre aures obtuſæ ſunt, ſi ſan-
guis è naribus fluxit,aut venter reſolutus eſt,illud malum
definit ex toto. Nihil plus aduerſus ſurditatem quàm bi-
lioſa aluus poteſt. Quibus in fiſtula vrinæ,vti minuti ab-
ſceſſus(quos φύματα Græci vocant)eſſe cœperunt,iis, vbi
pus ea parte profluxit, ſanitas redditur. Ex quibus quum H
pleraque per ſe proueniant, ſcire licet, inter ea quoque
quæ ars adhibet, naturam plurimum poſſe. Contrà, ſi ca-
put febre continenti dolet, neque quicquam reddit,ma-
lum atque mortiferum eſt: maximéque id periculum eſt

pueris à ſeptimo anno ad quartumdecimum. In pulmo-
nis morbo ſi ſputum primis diebus non fuit,deinde à ſe-
ptimo die cœpit, & vltra ſeptimum manſit, periculoſum
eſt: quantóque magis miſtos,neque inter ſe diductos ca-
lores habet,tanto deterius:&tamen nihil peius eſt quàm
ſincerum id edi, ſiue rufum eſt, ſiue cruentum, ſiue al-
bum, ſiue glutinoſum, ſiue pallidum, ſiue ſpumans: ni-
grum tamen peſſimum eſt. In eodem morbo periculo-
ſa ſunt,tuſſis,deſtillatio: etiam (quod aliâs ſalutare habe-
tur)ſternutamētū:periculoſiſſimúmque eſt, ſi hæc ſequu-
ta ſubita deiectio eſt. Fere verò quæ in pulmonis, eadem
in lateris doloribus, & mitiora ſigna & aſperiora eſſe cō-
ſueuerunt. Ex iocinore ſi pus cruentum exit,mortiferum
eſt.At ex ſuppurationibus eæ peſſimæ ſunt quæ intus ten-
dunt,ſic vt exteriorem quoque cutem decolorent. Ex iis
deinde quæ in exteriorem partem prorumpūt, quæ ma-
ximæ,quæque planiſſimæ ſunt.Quòd ſi ne rupta quidem
vomica, vel pure extrinſecus emiſſo,febris quieuit, aut
quanuis quieuerit, tamen repetit: item ſi ſitis eſt, ſi cibi
faſtidium, ſi venter liquidus, ſi pus eſt liuidum & palli-
dum, ſi nihil æger excreat niſi pituitam ſpumantem, pe-
riculum certum eſt. Atque ex his quidem ſuppurationi-
bus quas pulmonum morbi concitarunt, fere ſenes mo-
riuntur,ex cæteris iuniores. At in tabe ſputum mixtum
purulentum, febris aſſidua quæ & cibi tempora eripit,
& ſiti affligit, in corpore tenui periculum ſubeſſe teſta-
tur. Siquis etiam in eo morbo diutius traxit, vbi capilli
fluunt, vbi vrina quædam araneis ſimilia ſubſidentia o-
ſtendit,atque in his odor fœdus eſt,maximéque vbi poſt
hæc orta deiectio eſt, protinus moritur: vtique ſi tem-
pus autumni eſt, quo fere qui cætera parte anni traxe-
runt, reſoluuntur. Item pus expuiſſe in hoc morbo, dein-
de ex toto ſpuere deſiſſe, mortiferum eſt. Solent etiam in
adoleſcentibus ex eo morbo vomicæ fiſtulæque oriri,
quæ non facilè ſaneſcunt, niſi ſi multa ſigna bonæ vale-
tudinis ſubſequuta ſunt. Ex reliquis verò minimè facilè
ſanantur virgines, aut eæ mulieres quibus ſuper tabem
menſtrua ſuppreſſa ſunt. Cui verò ſano ſubitus dolor ca-
pitis ortus eſt,dein ſomnus oppreſſit, ſic vt ſtertat,neque
expergiſcatur, intra ſeptimum diem pereundum eſt:ma-
gis ſi eum aluus cita non anteceſſerit. ſi palpebræ dor-
mientis non coeunt, ſi album oculorum apparet: quos
tamen ita mors ſequitur ſi id malum non eſt febre diſ-
cuſſum. At aqua inter cutem, ſi ex acuto morbo cœpit,
ad ſanitatem rarò perducitur: vtique ſi contraria iis
quæ ſuprà poſita ſunt ſubſequuntur, æquè in ea quoque
tuſſis ſpem tollit. item ſi ſanguis ſurſum deorſúmque e-
rupit, & aqua medium corpus impleuit. Quibuſdam e-
tiam in hoc morbo tumores oriuntur, deinde deſinunt,
deinde rurſus aſſurgunt. Hi quidem tutiores ſunt quàm
qui ſuprà comprehenſi ſunt, ſi attenduntur: ſed fere fi-
ducia ſecundæ valetudinis opprimuntur. Illud iure ali-
quis mirabitur, quomodo quædam ſimul & affligant
noſtra corpora, & parte aliqua tueantur: nam ſiue aqua
inter cutem quem impleuit,ſiue in magno abſceſſu mul-
tum puris coiit, ſimul id omne effudiſſe,æquè morti-
ferum eſt ac ſiquis ſani corporis vulnere factus exan-
guis eſt. Articuli verò qui ſic dolent vt ſuper eos ex cal-
lo quædam tubercula innata ſint, nunquam liberantur:
quæque eorum vitia vel in ſenectute cœperunt, vel in
ſenectutem ab adoleſcentia peruenerunt, vt aliquando
leniri poſſunt, ſic nunquam ex toto finiuntur. Morbus
quoque comitialis poſt annum quintum & viceſimum
ortus,ægrè curatur: multóque ægrius is qui poſt quadra-
geſimum annum cœpit: adeò vt in ea ætate aliquid in
natura ſpei, vix quicquam in medicina ſit. In eodē mor-
bo ſi ſimul totum corpus afficitur, neque antè in parti-
bus aliquis venientis mali ſenſus eſt,ſed homo ex impro-
uiſo concidit, cuiuſcunque is ætatis eſt, vix ſaneſcit. Si
verò aut mens læſa eſt, aut neruorum facta reſolutio,me-
dicinæ locus non eſt. Deiectionibus quoque ſi febris ac-
ceſſit, ſi inflammatio iocinoris, aut præcordiorum, aut
ventris, ſi immodica ſitis, ſi longius tempus, ſi aluus va-
ria, ſi cum dolore eſt,etiam mortis periculum ſubeſt,ma-
ximéque ſi inter hæc tormina vetera eſſe cœperūt. Iſque

morbus maximè pueros abſumit vſque ad annum decimum. Cæteræ ætates facilius ſuſtinent. Mulier quoque grauida eiuſmodi caſu rapi poteſt, atque etiam ſi ipſa cōualuit, partum tamen perdit. Quinetiam tormina ab atra bile orſa mortifera ſunt, aut ſi ſub his extenuato iam corpore ſubitò nigra aluus profluxit, aut inteſtinorū læuitas. Periculoſior eſt ſi frequens deiectio eſt: ſi venter omnibus horis & cum ſomno, & ſine hoc profluit: ſi ſimiliter noctu & interdiu: ſi quod excernitur aut crudum eſt aut nigrum, & præter id etiam leue, & mali odoris ſit: ſi ſitis vrget, ſi poſt potionem vrina non redditur: (quod euenit quia tunc liquor omnis non in veſicā, ſed in inteſtina deſcendit) ſi os exulceratur, ſi rubet facies, & quaſi maculis quibuſdam colorū omnium diſtinguitur: ſi vēter eſt quaſi fermentatus, pinguis atque rugoſus, ſi & cibi cupiditas non eſt. Inter quæ quū euidens mors ſit, multo euidētior eſt, ſi iam lōgum quoque id vitium eſt, maximéq; ſi etiā in corpore ſenili eſt: ſi verò in tenuiore inteſtino morbus eſt, vomitus, ſingultus, neruorum diſtentio, deliriū, mala ſunt. At in morbo arquato durū fieri iecur perniciosiſſimū eſt. Quos lienis malè habet, ſi tormina prehenderunt, deinde inuerſa ſunt, vel in aquā inter cutem, vel in inteſtinorū læuitatem, vix vlla medicina periculo ſubtrahit. Morbus inteſtini tenuioris, niſi reſolut⁹ eſt, inter ſeptimū diem occidit. Mulier ex partu, ſi cum febre vehemētibus etiam & aſſiduis capitis doloribus premitur, in periculo mortis eſt. Si dolor atque inflammatio eſt in his partibus quibus viſcera continentur, frequenter ſpirare ſignū malum eſt. Si ſine cauſa lōgus dolor capitis eſt, & in ceruices ac ſcapulas tranſit, rurſuſq; in caput reuertitur, aut à capite ad ceruices ſcapuláſque peruenit, pernicioſus eſt, niſi vomicā aliquā excitauit, ſic vt pus extuſſiretur, aut niſi ſanguis ex aliqua parte prorupit, aut niſi in capite multa prurigo, totove corpore puſtulæ ortæ ſunt. Æquè magnū malum eſt vbi torpor atque prurigo peruagantur, modò per totum caput, modò in parte, aut ſenſus alicuius ibi quaſi frigoris eſt, eáque ad ſummā quoque linguam perueniūt. Et quū in iiſdē abſceſſibus auxiliū ſit, eo difficilior ſanitas eſt, quo minus ſæpe ſub his malis illi ſubſequuntur. In coxæ verò doloribus ſi vehemens torpor eſt, frigeſcitque crus & coxa, aluúſque niſi coacta non reddit, idque quod excernitur muſcoſum eſt, iámque ætas eius hominis quadrageſimum annum exceſſit, is morbus erit longiſſimus, miniméque annuus, neque finiri poterit niſi aut vere aut autumno. Difficilis æquè curatio eſt in eadem ætate, vbi humerorum dolor vel ad manus peruenit, vel ad ſcapulas tendit, torporémque & dolorem creat, neque bilis vomitu leuatur. Quacūque verò parte corporis membrum aliquod reſolutū eſt, ſi neque mouetur & emacreſcit, in priſtinum habitum non reuertitur, eóque minus quo vetuſtius id vitium eſt, & quo magis in corpore ſenili eſt. Omníque reſolutioni neruorum ad medicinā non idonea tempora ſunt hyems & autumnus: aliquid ſperari poteſt vere & æſtate. Iſque morbus mediocris vix ſanatur, vehemens ſanari non poteſt. Omnis etiā dolor minus medicinæ patet qui ſurſum procedit. Mulieri grauidæ, ſi ſubitò mammæ emacruerunt, abortus periculū eſt. Quæ neque peperit neque grauida eſt, ſi lac habet, à menſtruis defecta eſt. Quartana æſtiua breuis: autumnalis, fere longa eſt, maximéque quæ cœpit hyeme appropinquāte. Si ſanguis profluxit, deinde ſequuta eſt dementia cum diſtentione neruorum, periculum mortis eſt: itémque ſi medicamentis purgatum, & adhuc inanem neruorum diſtentio oppreſſit, aut ſi in magno dolore extremæ partes frigent. Neque is ad vitam redit qui ex ſuſpendio, ſpumante ore detractus eſt. Aluus nigra, ſanguini atro ſimilis, repentina, ſiue cum febre, ſiue etiam ſine hac, pernicioſa eſt.

DE MORBORVM CVRATIONIBVS, Cap. IX.

COgnitis indiciis quæ nos vel ſpe conſolentur, vel metu terreant, ad curationes morborum tranſeundum eſt. Ex his quædam communes ſunt, quædam propriæ: communes, quæ pluribus morbis opitulantur: propriæ, quæ ſingulis. Antè de communibus dicam: ex quibus tamen quædam non ægros ſolùm, ſed ſanos quoque ſuſtinent: quædam in aduerſa tantùm valetudine adhibentur. Omne verò auxilium corporis aut demit aliquā materiam, aut adiicit, aut euocat, aut reprimit, aut refrigerat, aut calefacit, ſimúlque aut durat aut mollit. Quædam non vno modo tantùm, ſed etiam duobus inter ſe non contrariis adiuuant. Demitur materia ſanguinis detractione, cucurbitula, deiectione, vomitu, frictione, geſtatione, omníque exercitatione corporis, abſtinentia, ſudore. De quibus protinus dicam.

DE SANGVINIS DETRACTIONE PER venas, Cap. X.

SAnguinem inciſa vena mitti nouum non eſt, ſed nullum penè morbum eſſe in quo non mittatur, nouum eſt. Item mitti iunioribus & fœminis vterum non gerentibus, vetus eſt: in pueris verò idem experiri, & in ſenioribus, & in grauidis quoque mulieribus vetus non eſt: ſiquidem antiqui primam vltimámque ætatem ſuſtinere non poſſe hoc auxilii genus iudicabant, perſuaſerántque ſibi mulierem grauidam, quæ ita curata eſſet, abortum eſſe facturam. Poſtea verò vſus oſtendit, nihil ex his eſſe perpetuum, aliáſque potiores obſeruationes adhibendas eſſe, ad quas dirigi curantis conſilium debeat. Intereſt enim non quæ ætas ſit, neque quid in corpore intus geratur, ſed quæ vires ſint. Ergo ſi iuuenis imbecillus eſt, aut ſi mulier quæ grauida non eſt, parum valet, malè ſanguis emittitur. Emoritur enim vis, ſiquæ his ſupererat, & hoc modo erepta eſt. At firmus puer & robuſtus ſenex, & grauida mulier valens, tutò curatur. Maximè tamē in his medicus imperitus falli poteſt, quia fere minus roboris illis ætatibus ſubeſt. Mulierique prægnanti poſt curationem quoque viribus opus eſt, non tantùm ad ſe, ſed etiam ad partum ſuſtinendum. Non quicquid aut intentionem animi aut prudētiam exigit protinus faciendum eſt, quum præcipua in hoc ars ſit quænō annos numeret, neque conceptionem ſolam videat, ſed vires æſtimet, & ex eo colligat, poſſit nécne ſupereſſe quod vel puerum, vel ſenē, vel in vna muliere quòd duo corpora ſimul ſuſtineat. Intereſt enim inter valēs corpus & obeſū, inter tenue & infirmū. Tenuioribus magis ſanguis, plenioribus magis caro abundat. Facilius itaque illi detractionem eiuſmodi ſuſtinent, celeriúſque ea ſi nimium eſt pinguis aliquis affligitur: ideóq; vis corporis melius ex venis quàm ex ipſa ſpecie æſtimatur. Neque enim ſolùm hæc cōſideranda ſunt, ſed etiam morbi genus, quod ſit. Vtrum ſuperans an deficiens materia læſerit: corruptum corpus ſit, an integrū. Nam ſi materia vel deeſt, vel integra eſt, iſtud alienū eſt. At ſi vel copia ſui malè habet, vel corrupta eſt, nullo modo melius ſuccurritur. Ergo vehemens febris vbi rubet corpus, plenæque venæ tument, ſanguinis detractionem requirit: item viſcerum, morbi, neruorúmque reſolutio, & rigor, & diſtētio, quicquid denique fauces difficultate ſpiritus ſtrāgulat, quicquid ſubitò ſupprimit vocem, quiſquis intolerabilis dolor eſt, & quacūque de cauſa, ruptū aliquid intus atque colliſum eſt. Item malus corporis habitus, omnéſque acuti morbi, qui modo (vt ſuprà dixi) non infirmitate, ſed onere nocēt. Fieri tamen poteſt vt morbus quidem id deſideret, corpus autē vix pati poſſe videatur. Sed ſi nullum tamē appareat aliud auxilium, periturúſq; ſit qui laborat, niſi temeraria quoque via fuerit adiutus in hoc ſtatu, boni medici eſt oſtendere quàm nulla ſpes ſine ſanguinis detractione ſit, faterique quantus in hac ipſa re ſit metus. Et tum demum ſi exigatur, ſanguinem mittere. De quo dubitari in eiuſmodi re non oportet. Satius eſt enim anceps auxilium experiri quàm nullum: idque maximè fieri debet vbi nerui reſoluti ſūt, vbi ſubitò aliquis obmutuit, vbi angina ſtrangulatur, vbi prioris febris acceſſio penè confecit, parémque ſubſequi veriſimile eſt, neque eandem videntur ſuſtinere ægri vires poſſe. Quum ſit autem minimè crudo ſanguis mittendus, tamen ne id quidem perpetuum eſt. Neque enim ſemper concoctionem res expectat. Ergo ſi ex ſuperiore parte aliquis decidit, ſi contuſus eſt, ſi ex aliquo ſubitò caſu ſanguinem vomit, quanuis paulo antè

ſumpſit cib[illegible]en protinus ei demenda matete- A
ria eſt, ne, [illegible], corpus affligat. Idémque etiam
in aliis cal[illegible]is qui ſtrangulabunt, dictum e-
rit. At ſi mor[illegible]ātur, tum demum nulla crudita-
tis ſuſpicione [illegible]nte id fiet. Ideóque ei rei videtur
aptiſſimus ad [illegible]letudinis dies ſecundus aut tertius.
Sed vt aliquan[illegible] primo die ſanguinem mittere
neceſſe eſt, ſic n[illegible]tile poſt diem quartū eſt, quum
iam ſpatio ipſo [illegible] & exhauſta eſt & corpus corrum-
pit, vt detractio [illegible]llum id facere poſſit, non poſſit B
integrum. Quòd ſi v[illegible]mens febris vrget, in ipſo impetu
eius ſanguinem mi[illegible] hominem iugulare eſt. Expectā-
da ergo remiſſio eſt[illegible] non decreſcit, ſed creſcere deſiit,
neque ſperatur remiſſio, tunc quoque quanuis peior, ſola
tamen occaſio non omittenda eſt. Fere etiam iſta medi-
cina vbi neceſſaria eſt, in biduum diuidēda eſt. Satius eſt
enim primùm leuare ægrum, deinde perpurgare, quàm ſi-
mul omni vi effuſa fortaſſe præcipitare. Quòd ſi in cura
quoque aquæ quæ inter cutem eſt, iſta reſpondet, quanto
magis neceſſe eſt in ſanguine reſpondeat? Mitti verò is de- C
bet, ſi totius corporis cauſa ſit, ex brachio: ſi partis alicu-
ius, ex ea ipſa parte, aut certè quamproxima: quia non v-
bique mitti poteſt, ſed in temporibus, in brachiis, iuxta
talos. Neque ignoro quoſdam dicere, quamlongiſſimè
ſanguinem inde vbi lædit eſſe mittēdum: ſic enim auer-
ti materiæ curſum, at illo modo in idipſum quod grauat
euocari. Sed idipſum falſum eſt. proximum enim locum
primò exhaurit: ex vlterioribus autē eatenus ſanguis ſe-
quitur quatenus emittitur: vbi is ſuppreſſus eſt, quia non
trahitur, ne venit quidē. Videtur tamen vſus ipſe docuiſ- D
ſe, ſi caput fractum eſt, ex brachio potius ſanguinem mit-
tendum eſſe: ſiquod in humero vitium eſt, ex altero bra-
chio. credo, quia ſiquid parum ceſſerit, opportuniores hæ
partes iniuriæ ſunt quàm quæ iam malè habēt. Auertitur
quoque interdum ſanguis, vbi alia parte prorumpēs, alia
emittitur. Deſinit enim fluere qua volumus, inde obiectis
quæ prohibeant, alio dato itinere. Mittere autem ſangui-
nem quum ſit expeditiſſimum, vſum habenti, tum igna-
ro difficillimum eſt. iūcta enim eſt vena arteriis, his ner-
ui. Ita ſi neruum ſcalpellus attigit, ſequitur neruorum di- E
ſtentio, eáque hominem crudeliter conſumit. At arteria
inciſa neque coit, neque ſaneſcit, interdum etiam vt ſan-
guis vehementer erumpat efficit. Ipſius quoque venæ, ſi
fortè præciſa eſt, capita comprimuntur, neque ſanguinem
emittunt. At ſi timidè ſcalpellus demittitur, ſummam cu-
tem lacerat, neque venam incidit. nonnūquam etiam ea
latet, neq; facilè reperitur. Ita multæ res id difficile inſcio
faciunt, quod perito facillimum eſt. Incidenda ad mediū
vena eſt: ex qua quū ſanguis erumpit, colorem eius habi-
túmque oportet attendere. Nam ſi is craſſus & niger eſt, F
vitioſus eſt, ideóque vtiliter effunditur: ſi rubet & pellu-
cet, integer eſt. eáque miſſio ſanguinis adeò non prodeſt,
vt etiam noceat: protinúſque is ſupprimendus eſt. Sed id
euenire non poteſt ſub eo medico qui ſcit ex quali cor-
pore ſanguis mittendus ſit. Illud magis fieri ſolet, vt æquè
niger aſſiduè ac primo die profluat. Quod quāuis ita eſt,
tamen ſi iam ſatis fluxit, ſupprimēdus eſt: ſempérque an-
tè finis faciendus eſt quàm anima deficiat. Deligandúm-
que brachium ſuperimpoſito expreſſo ex aqua frigida
penicillo, & poſtero die aduerſo medio digito vena fe-
rienda, vt recēs coitus eius reſoluatur, iterúmque ſangui- G
nem fundat. Siue autem primo, ſiue ſecundo die ſanguis
qui craſſus & niger initio fluxerat, & rubere & pellucere
cœpit, ſatis materiæ detractum eſt, atque quod ſupereſt
ſincerum eſt: ideóque protinus brachium deligandum,
habendúmque ita eſt donec valens cicatricula ſit, quæ
celerrimè in vena confirmatut.

DE SANGVINIS DETRACTIONE PER cucurbitulas, Cap. XI.

CVcurbitularum verò duo genera ſunt, æneum & cor- H
neū. Ænea, altera parte patet, altera clauſa eſt: cornea,
altera parte æquè patens, altera foramen habet exiguū. In
æneam linamentum ardens coniicitur, ac ſic os eius cor-
pori aptatur, imprimitúrque, donec inhæreat. Cornea per
ſe corpori imponitur, deinde vbi ea parte qua exiguum
foramē eſt, ore ſpiritus adductus eſt, ſupérque ceta cauum
id clauſum eſt, æquè inhæreſcit. Vtraque non ex his tan-
tùm materiæ generibus, ſed etiam ex quolibet alio rectè
fit. At ſi cætera defecerunt, caliculus quoque, aut pultarius
oris compreſſioris ei rei commodè aptatur, vbi inhæſit: ſi
conciſa ante ſcalpello cutis eſt, ſanguinem extrahit: ſi in-
tegra eſt, ſpiritum. Ergo vbi materia quæ intus eſt lædit,
illo modo: vbi inflatio, hoc imponi ſolet. Vſus autem cu-
curbitulæ præcipuus eſt vbi non in toto corpore, ſed in
parte aliqua vitium eſt, quam exhauriri ad confirman-
dam valetudinem ſatis eſt. Idque ipſum teſtimonium eſt,
etiam ſcalpello ſanguinē, vbi membro ſuccurritur, ab ea
potiſſimum parte quæ iam læſa eſt, eſſe mittēdum: quòd
nemo cucurbitulam diuerſæ parti imponit, niſi quū pro-
fuſionē ſanguinis eò auertit, ſed ei ipſi quæ dolet, qua que
liberanda eſt. Opus etiam eſſe cucurbitula poteſt in mor-
bis longis, quanuis & iis iam ſpatium aliquod acceſſit, ſi-
ue corrupta materia, ſiue ſpiritu malè habente. In acutis
quoque quibuſdam, ſi & leuari corpus debet, & ex vena
ſanguinem mitti vires non patiuntur: ídque auxilium vt
minus vehemēs, ita magis tutum. Neque vnquam pericu-
loſum eſt, etiamſi in medio febris impetu, etiāſi in cru-
ditate adhibetur. Ideóque vbi ſanguinem mitti opus eſt, ſi
inciſa vena præceps periculum eſt, aut ſi in parte corporis
etiam vitium eſt, huc potius confugiendum eſt: cum eo
tamen vt ſciamus, hîc vt nullum periculum, ita leuius
præſidium eſſe, nec poſſe vehementi malo niſi æquè ve-
hemens auxilium ſuccurrere.

DE DEIECTIONE, Cap. XII.

DEiectionem autem antiqui variis medicamētis, cre-
bráque alui ductione in omnib⁹ fere morbis molie-
bātur, dabántque aut nigrum veratrum, aut filiculam, aut
ſquamam æris (quam λεπίδοχαλκον Græci vocant) aut la-
ctucæ marinæ lac, (cuius gutta pani adiecta abundè pur-
gat) aut lac, vel aſininum, vel bubulum, vel caprinum, ei-
que ſalis paulum adiiciebant, decoquebántque id, & ſub-
latis iis quæ coierant, quod quaſi ſerum ſupererat bibere
cogebant. Sed medicamenta ſtomachum fere lædunt: i-
deóque omnibus catharticis aloe miſcenda eſt. Aluus ſi
vehemētius fluit, aut ſæpius ducitur, hominem infirmat.
Ergo nunquam in aduerſa valetudine medicamentum
eius rei cauſa rectè datur, niſi vbi is morbus ſine febre
eſt: vt quum veratrum nigrum, aut atra bile vexatis, aut
cum triſtitia inſanientibus, aut iis quorum nerui parte a-
liqua reſoluti ſunt, datur. At vbi febres ſunt, ſatius eſt eius
rei cauſa cibos potionéſque aſſumere qui ſimul & alant
& ventrem molliant. Súntque valetudinis genera qui-
bus ex lacte purgatio conuenit. Plerunque verò aluus po-
tionibus ducenda eſt: quod ab Aſclepiade quoque ſic
temperatum, vt tamen ſeruatum ſit, video plerunque ſe-
culo noſtro præteriri. Eſt autem ea moderatio quam is ſe-
quutus videtur, aptiſſima, vt neque ſæpe ea medicina tē-
tetur, & tamen ſemel ſumptum vel bis non omittatur. Si
caput graue eſt, ſi oculi caligant, ſi morbus maioris inte-
ſtini eſt, (quod Græci κῶλον nominăt) ſi in imo vētre, aut
in coxa dolores ſunt, ſi in ſtomachū quædam bilioſa con-
currunt, vel etiam pituita eò ſe humórve aliquis aquæ ſi-
milis confert, ſi ſpiritus difficilius redditur, ſi nihil per ſe
vēter excernit, vtique ſi iuxta quoque ſtercus eſt, & intus
remanet: aut ſi ſtercoris odorem, nihil deiiciens, æger ex
ſpiritu ſuo ſentit: aut ſi corruptū eſt quod excernitur: aut
ſi prima inedia febrem non ſuſtulit: aut ſi ſanguinem
mitti quum opus ſit, vires non patiuntur, tempúſve eius
rei præteriit: aut ſi multum antè morbum aliquis pota-
uit: aut ſi is qui ſæpe vel ſponte vel caſu purgatus eſt,
ſubitò habet aluum ſuppreſſam. Seruanda verò illa ſunt,
ne ante diem tertium ducatur, ne vlla cruditate ſubſtan-
te, ne in corpore infirmo, diúque in aduerſa valetudine
exhauſto, néve in eo cui ſatis aluus reddit quotidie, qui-
ve eam liquidam habebit, ne in ipſo acceſſionis impetu:
quia quod tum infuſum eſt, aluo continetur, regeſtúmque
in caput, multo grauius periculū efficit. Pridie verò abſti-
nere debet æger, vt aptus tali curationi ſit. Eodē die ante
aliquot horas aquam calidam bibere, vt ſuperiores eius
partes madeſcant, tum deiicienda aluus eſt, ſi leui me-

dicina contenti ſumus, pura aqua: ſi paulò valētiori, mulſa: ſi leni, ex aqua in qua fœnumgræcum, vel ptiſſana, vel malua decocta ſit: ſi reprimendi cauſa, ex verbenis. Acris autem eſt marina aqua, vel alia ſale adiecto, atque vtraque decocta commodior eſt. Acrior fit adiecto vel oleo, vel nitro, vel melle quoque. Si acrior eſt, eo plus extrahit, ſed minus facilè ſuſtinetur. Id quod infunditur neque frigidum eſſe oportet, neque calidum, ne alterutro modo lædat. Quum infuſum eſt, quantum fieri poteſt, continere ſe in lectulo debet æger, nec primæ cupiditati deiectionis protinus cedere: vbi neceſſe eſt, tum demum deſidere. Feréque eo modo dempta materia, ſuperioribus partibus leuatis morbum ipſum mollit. Quum verò quoties res coegit, deſidēdo aliquis ſe exhauſit, paulisper debet conquieſcere, & ne vires deficiant, vtique eo die cibum aſſumere: qui plenior an exiguus ſit dandus, ex ratione eius acceſſionis quæ expectabitur, aut in metu non erit, æſtimari oportebit.

DE VOMITV, Cap. XIII.

At vomitus, vt in ſecunda quoque valetudine ſæpe neceſſarius bilioſis eſt, ſic etiam in his morbis quos bilis concitauit. Ergo omnibus qui ante febres horrore & tremore vexantur, omnibus qui cholera laborant, omnibus etiā cum quadam hilaritate inſanientibus, & comitiali quoque morbo oppreſſis, neceſſarius eſt. Sed ſi acutus morbus eſt, ſicut in cholera, ſi febris eſt, vt inter horrores, aſperioribus medicamentis opus non eſt, ſicut in deiectionibus quoque ſuprà dictum eſt, ſatiſque eſt ea vomitus cauſa ſumi quæ ſanis quoque ſumēda eſſe propoſui. At vbi longi valenteſque morbi ſine febre ſunt, vt comitialis aut inſania, veratro quoque albo vtendum eſt. Id neque hyeme neque æſtate rectè datur, optimè vere, tolerabiliter autumno. Quiſquis daturus erit, id agere antè debet vt accepturi corpus humidum ſit. Illud ſcire oportet, omne eiuſmodi medicamentum quod potui datur, non ſemper ægris prodeſſe, ſemper ſanis nocere.

DE FRICTIONE, Cap. XIIII.

De frictione verò & geſtatione adeò multa Aſclepiades, tanquam inuentor eius, poſuit, quòd in eo volumine quod communium auxiliorum ſcripſit, quū trium tantùm faceret mentionem, huius & equi & geſtationis, tamen maximam partem in hoc conſumpſerit. Oportet autem neque recentiores viros in iis fraudare quæ vel repererunt, vel rectè ſequuti ſunt, & tamen ea quæ apud antiquiores aliquos poſita ſunt, authoribus ſuis reddere. Neque dubitari poteſt quin latius quidem & dilucidius, vbi & quomodo frictione vtendum eſſet, Aſclepiades præceperit, nihil tamen repererit quod non à vetuſtiſſimo authore Hippocrate paucis verbis comprehenſum ſit, qui dixit, Frictione ſi vehemens ſit, durari corpus: ſi lenis, molliri: ſi multa, minui: ſi modica, impleri. Sequitur ergo vt tum vtendum ſit quum aut aſtringendum corpus ſit quod fluens eſt, aut molliendum quod induruit, aut digerendum in eo quod copia nocet, aut alendum id quod tenue & infirmum eſt. Quas tamen ſpecies ſiquis curioſius æſtimet (quod iam ad medicum non pertinet) facilè intelliget, omnes ex vna cauſa pendere quæ demit. Nam & aſtringitur aliquod eo dempto, quod interpoſitum, vt id laxaretur effecerat: & mollitur eo detracto, quod duritiem creabat: & impletur nō ipſa frictione, ſed eo cibo qui poſtea vſque ad cutem digeſtione quadam relaxatam penetrat. Diuerſarum verò rerum in modo cauſa eſt. Inter vnctionem autem & frictionem multum intereſt. Vngi enim, leuitérque pertractari corpus etiam in acutis & recentibus morbis oportet, in remiſſione tamen & ante cibum: longa verò frictione vti, neque in acutis morbis, neque in creſcentibus cōuenit, præterquam quum phreniticis ſomnus ea quæritur. Amat autem hoc auxilium valetudo longa, & iam à primo impetu inclinata. Neque ignoro quoſdam dicere, omne auxilium neceſſarium eſſe in creſcētibus morbis, non quum iam per ſe finiuntur. Quod non ita ſe habet. Poteſt enim morbus, etiam qui per ſe finem habiturus eſt, citius tamē adhibito auxilio tolli: quod duabus de cauſis neceſſarium eſt, vt & quamprimum bona valetudo contingat, & ne mor-

A bus qui remanet, iterum, quanui[illegible] cauſa, exaſperetur. Poteſt enim morbus mi[illegible] eſſe quàm fuerit: neque ideo tamen ſolui, ſed [illegible] quibuſdam inhærere, quas admotum aliquod [illegible] diſcutit. Sed vt leuata quoque aduerſa valetu[illegible] frictio adhibetur, ſic nunquam adhibenda eſt [illegible] ſcente. Verùm ſi fieri poterit, quū ex toto corp[illegible] abit, minus certè quū ea remiſerit. Eodem au[illegible] in tutis corporibus eſſe debet, vt quū infirmus [illegible] implendus modò eſt in partibus, aut quia ipſi[illegible] imbecillitas id
B requirit, aut quia alterius. Nam [illegible] capitis longos dolores, ipſius frictio leuat, nō in impetu [illegible] doloris & membrum aliquod reſolutum ipſius frictione confirmatur. Longè tamen ſæpius aliud perfricandum eſt quum aliud dolet, maximéque quum à ſummis aut à mediis partibus corporis euocare materiam volumus, ideóque extremas partes perfricamus. Neque audiendi ſunt qui numero finiunt, quoties aliquis perfricandus ſit, id enim ex viribus hominis colligendum eſt. Et ſi is perinfirmus eſt, poteſt ſatis eſſe quinquagies: ſi robuſtior, poteſt ducenties eſſe
C faciendum: inter vtrunque deinde, prout vires ſunt. Quò fit vt etiam minus ſæpe in muliere quàm in viro, minus ſæpe in puero vel ſene quàm in iuuene manus dimouendæ ſint. Denique, ſi certa membra perfricantur, multa valentíque frictione opus eſt. Nam neque totum corpus infirmari citò per partem poteſt, & opus eſt quamplurimùm materiæ digeri, ſiue idipſum membrum, ſiue per id aliud leuamus. At vbi totius corporis imbecillitas hāc curationem per totum id exigit, breuior eſſe debet & lenior, vt tantummodo ſummam cutem emolliat, quò fa-
D cilius capax ex recenti cibo nouæ materiæ fiat. In malis iam ægrum eſſe teſtatur vbi exterior pars corporis friget, interior quum ſiti calet, vt ſuprà poſui. Sed tunc quoque vnicum in frictione præſidium eſt, quæ ſi calorem in cutem euocauit, poteſt alicui medicinæ locum facere.

DE GESTATIONE, Cap. XV.

Geſtatio quoque longis etiam & inclinatis morbis aptiſſima eſt, vtiliſque eſt & his corporibus quæ iam ex toto febre carent, ſed adhuc exerceri per ſe non poſſunt, & his quibus lentæ morborum reliquiæ remanent,
E neque aliter eliduntur. Aſclepiades etiam in recenti vehementíque febre, præcipuéque ardente, ad diſcutiendam eam, geſtatione dixit vtendum eſſe. Sed id periculoſè fit, meliúſque quietè eiuſmodi impet⁹ ſuſtinetur. Siquis tamen experiri volet, ſic experiatur, ſi lingua non erit aſpera, ſi nullus tumor, nulla durities, nullus dolor viſceribus, aut capiti, aut præcordiis ſuberit. Et ex toto, nūquam geſtari corpus dolens debet, ſiue id in toto, ſiue in parte eſt, niſi tamen ſolis neruis dolentibus: neque vnquam in recenti febre, ſed in remiſſione eius. Genera au-
F tem geſtationis plura ſunt adhibenda, quæ ſunt & pro viribus cuiuſque, & pro opibus, ne aut imbecillum hominem nimis digerant, aut humili obſint. Geſtationum leuiſſima eſt naui, vel in portu, vel in flumine: vehementior in alto mari naui, vel lectica, aut ſcāno: acrior, vehiculo. Atque hæc ipſa & intendi & leniri poſſunt. Si nihil horum eſt, ſuſpendi lectus debet, & moueri: ſi ne id quidem eſt, at certè vni pedi lecti funiculus ſubiiciendus eſt, atque ita lectus huc & illuc manu impellendus. Et leuia quidem genera exercitationis infirmiſſimis cōueniunt:
G valentiora verò his qui iam pluribus diebus febre liberati ſunt, aut iis qui grauium morborum initia ſic ſentiunt vt adhuc febre vacent: (quod & in tabe, & in ſtomachi vitiis, & quū aqua cutem ſubiit, & interdum in morbo regio fit) aut vbi quidā morbi, qualis comitialis, qualis inſania eſt, ſine febre, quanuis diu manent. In quibus affectibus ea quoque genera exercitationum neceſſaria ſunt quæ comprehendimus eo loco, quo quemadmodum ſani, neque firmi homines ſe gererent, præcepimus.

DE ABSTINENTIA, Cap. XVI.

H Aſtinentiæ verò duo genera ſunt: alterum vbi nihil aſſumit æger: alterū, vbi nōniſi quod oportet. Initia morborū primū famem ſitimque deſiderant: ipſi deinde morbi moderationē, vt neque aliud quàm expedit, neq; ei⁹ ipſius nimiū ſumatur. Neq; enim cōuenit iuxta inediā

protinus ſatietat[illegible]ſſe. Quod ſi ſanis quoque corporibus A inutile eſt, vbi ali[illegible]ſitas famem fecit, quanto inutilius eſt in corpor[illegible]o? Neque vlla res magis adiuuat laborant[illegible] tempeſtiua abſtinẽtia. Intemperantes homines[illegible] ipſi cibi tempora curantibus dant: rurſus alii [illegible]edicis pro dono remittunt, ſibiipſis modũ v[illegible] liberaliter agere ſe credunt qui cætera illorum ar[illegible]linquunt, in genere cibi liberi ſunt: quaſi quærat[illegible]id medico liceat, non quid ægro ſalutare ſit: cui vehe[illegible]ter nocet quoties in eius quod aſſumitur, vel tempore[illegible]modo, vel genere peccatur. B

DE SVDORE. Cap. XVI.

SVdor etiã duobus modis elicitur, aut ſicco calore, aut balneo. Siccus calor eſt, & arenæ calidæ, & laconici, & clibani, & quarundam naturalium ſudationes, vbi è terra profuſus calidus vapor ædificio includitur, ſicut ſuper Baias in myrtetis habemus. Præter hæc, ſole quoque & exercitatione is mouetur: vtiliáque hæc genera ſunt quoties humor intus nocet, iſque digerendus eſt. Ac neruorum quoque quædam vitia ſic optimè curantur. Sed cætera infirmis poſſunt conuenire: ſol & exercitatio C tantùm robuſtioribus, qui tamen ſine febre, vel initio morbi, vel etiam grauibus morbis tenentur. Cauendum autem eſt nequid horum vel in febre vel in cruditate tentetur. At balnei duplex vſus eſt: nam modò diſcuſſis febribus initium cibi plenioris, viníque firmioris valetudini facit, modò febrem ipſam tollit, feréque adhibetur vbi ſummam cutem relaxari, euocaríque corruptum humorem, & habitum corporis mutari expedit. Antiqui timidius eo vtebantur, Aſclepiades audacius. Neque terrere autem ea res, ſi tempeſtiua eſt, debet, & ante tẽpus nocet. D Quiſquis febre liberatus eſt, ſimulatque ea vno die nõ acceſſit, eo qui proximus eſt, poſt tempus acceſſionis tutò lauari poteſt. At ſi circuitum habere ea febris ſolita eſt, ſic vt tertio quartóve die reuertatur, quandocunque non acceſſit, balneum tutum eſt. Manentibus verò adhuc febribus, ſi hæ ſunt lentæ, lienéſque iamdiu malè habẽt, rectè medicina iſta tentatur: cũ eo tamẽ, ne præcordia dura ſint, néve ea timeant, néve lingua aſpera ſit, néve aut in medio corpore, aut in capite dolor vllus ſit, néve tum febris increſcat. At in iis quidem febribus quæ certum circuitum habent, duo balnei tempora ſunt, alterũ ante hor- E rorem, alterũ febre finita: in iis verò qui lentis febriculis diu detinentur, quũ aut ex toto receſſit acceſſio, aut (ſi id nõ ſolet) certè lenita eſt, iámque corpus tam integrum eſt quàm maximè eſſe in eo genere valetudinis ſolet, imbecillus homo iturus in balneum, vitare debet ne antè frigus aliquod experiatur. Vbi in balneum venit, pauliſper reſidere, experiríque num tẽpora aſtringantur, & an ſudor aliquis oriatur. Illud ſi incidit, hoc non ſequutũ eſt, inutile eo die balneũ eſt: perungendus eſt is leniter, & referen- F dus eſt, vitandúmque omnimodo frigus, & abſtinentia vtendum. At ſi temporibus integris, primùm ibi, deinde alibi ſudor incipit, fouendum os aqua calida, tum in ſolio deſidendum eſt: atque ibi quoque videndũ num ſub primo contactu aquæ calidæ ſumma cutis inhorreſcat: quod vix tamen fieri poteſt ſi priora rectè ceſſerunt. Certum id autem ſignũ inutilis balnei eſt. Antè verò an poſtea quàm in aquam calidam ſe demittat, aliquis perungi debeat, ex ratione valetudinis ſuæ cognoſcat. Fere tamen (niſi vbi nominatim, vt poſtea fiat, id præcipietur) moto ſudore le- G uiter corpus perungẽdum, deinde in aquam calidam demittendum eſt. Atque hic quoque habenda virium ratio eſt: neque committendum vt per æſtum anima deficiat, ſed maturius is auferendus, curioſéque in veſtimentis inuoluendus eſt, vt neque ad eum frigus aſpiret, & ibi quoque antequam aliquid aſſumat, inſudet. Fomenta quoque calida ſunt, milium, ſal, arena, quodlibet eorum calefactum, & in linteum coniectum. Si minore vi opus eſt, etiam ſolùm linteũ: at ſi maiore, extincti titiones, inuolutique panniculis, & ſic circundati. Quinetiam calido oleo H replentur vtriculi, & in vaſa fictilia, ad ſimilitudinẽ, quas lenticulas vocant, aqua coniicitur, & ſal ſicco linteo excipitur, demittitúrque in aquam bene calidam, tum ſuper id membrum quod fouendum eſt, collocatur: iuxtáque ignem ferramenta duo ſunt capitulis paulo latioribus, alterúmque ex his demittitur in eum ſalem, & aqua ſuper leuiter aſpergitur. Vbi frigere cœpit, ad ignem refertur, & idem in altero fit, deinde inuicem in vtroque inter quæ deſcendit ſalſus & calidus ſuccus, qui contractis aliquo morbo neruis opitulatur. His omnibus commune eſt digerere id quod vel præcordia onerat, vel fauces ſtrangulat, vel in aliquo membro nocet. Quando autem quoque vtendum ſit, in ipſis morborum generibus dicetur.

QVI CIBI, POTIONESVE, AVT VAlentis, aut mediæ, aut imbecillæ materiæ ſint, Cap. XVIII.

QVum de his dictum ſit quæ detrahendo iuuãt, ad ea veniendum eſt quæ nos alũt, id eſt cibum & potionem. Hæc autem non omnium tantùm morborum, ſed etiam ſecundæ valetudinis communia præſidia ſunt: pertinétque ad rem, omnium proprietates noſſe, primùm vt ſani ſciant quomodo his vtantur, deinde vt exequentibus nobis morborum curationem, liceat ſpecies rerum quæ aſſiduè neceſſariæ erunt, ſubiicere. Neque neceſſe eſt ſubinde ſingulas illas nominare. Scire igitur oportet omnia legumina, quæque ex frumentis panificia ſunt, generis valentiſſimi eſſe. Id valẽtiſſimum voco in quo plurimum alimenti eſt: item omne animal quadrupes domi natum, omnem grandem feram, quales ſunt capræ, ceruus, aper, onager: omnem grandem auem, quales ſunt anſer, & pauo, & grus: omnes belluas marinas, ex quibus κῆτος eſt, quæque his pares ſunt, item mel & caſeum. Quò minus mirum eſt, opus piſtorium, valentiſſimum eſſe quod ex frumento, adipe, melle, caſeo conſtat. In media verò materia, numerari ex oleribus debere ea quorum radices vel bulbos aſſumimus: ex quadrupedibus, leporem: aues omnes à minimis ad phœnicopterum: item piſces omnes qui ſalem non patiuntur, ſolidíve ſaliũtur. Imbecilliſſimam verò materiam eſſe omne olus, & quicquid in cauliculo naſcitur, qualis eſt cucurbita, & cucumis, & capparis. Omnia poma, oleas, cochleas, itémq; cõchylia. Sed quanuis hæc ita diſcreta ſunt, tamen etiam quæ ſub eadem ſpecie ſunt, magna diſcrimina recipiunt, aliáque res alia vel valentior eſt vel infirmior. Siquidem plus alimenti eſt in carne quàm in vllo alio: firmius eſt triticum quàm milium, idipſum quàm ordeum, & ex tritico firmiſſima ſiligo, deinde ſimila, deinde cui nihil ademptum eſt (quod αὐτόπυρον Græci vocant) infirmior eſt, ex polline infirmiſſimus cibarius panis. Ex leguminibus verò valentior faba, vel lenticula, quã piſum. Ex oleribus valẽtior rapa, napíque, & omnes bulbi (in quibus cepam quoq; & alliũ numero) quàm paſtinaca, vel quæ ſpecialiter radicula appellatur. Itẽ firmior braſſica, & beta, & porrum, quàm lactuca, vel cucurbita, vel aſparagus. At ex fructibus ſurculorum valentiores vuæ, ficus, nuces, palmulæ, quàm quæ poma propriè nominantur: atque ex his ipſis firmiora quæ ſuccoſa quàm quæ frigida ſunt. Itémque ex his auibus quæ in media ſpecie ſunt, valẽtior ea quæ pedibus quàm quæ volatu magis nititur: & ex his quæ volatu fidunt, firmiores ſunt quæ grãdiores aues quàm quæ minutæ ſunt, vt ficedula & turdus. Atque eæ quoque quæ in aqua degunt, leuiorem cibũ præſtant quàm quæ natãdi ſcientiam non habent. Inter domeſticas verò quadrupedes, leuiſſima ſuilla eſt, grauiſſima bubula. Itémque ex feris quò maius quodque animal, eo robuſtior ex eo cibus eſt. Piſciúmque eorum qui ex media materia ſunt, quibus maximè vtimur, tamen grauiſſimi ſunt ex quibus ſalſamenta quoque fieri poſſunt, qualis lacertus eſt, deinde qui, quanuis teneriores, tamẽ duri ſunt, vt aurata, coruus, ſcarus, oculata tum plani, poſt quos etiam leuiores lupi, mullique, & poſt hos omnes ſaxatiles. Neque verò in generibus rerum tantummodo diſcrimen eſt, ſed etiam in ipſis, quod & ætate fit, & membro, & ſolo, & cælo, & habitu. Nam quadrupes animal omne ſi lactans eſt, minus alimenti præſtat: item quo tenerior pullus cohortalis eſt: in piſcibus quoque media ætas, quæ nondum ſummam magnitudinem impleuit: deinde ex eodem ſue vngulæ, roſtrum, aures, cerebellum. Ex agno, hœ-

dóve, cũ petiolis totum caput aliquãto quàm cætera mẽbra, leuiora ſunt, adeò vt in media materia poni poſſint. Ex auibus, colla, alæve rectè infirmis annumerantur. Quod ad ſolum verò pertinet, frumentum quoque valentius eſt collinum quàm campeſtre. Leuior piſcis inter ſaxa editus quàm in arena, leuior in arena quàm in limo. Quò fit vt ex ſtagno, vel lacu, vel flumine eadẽ genera grauiora ſint: leuiórque qui in alto quàm qui in vado vixit. Omne etiam ferum animal domeſtico leuius, & quodcunque humido cælo quàm quod ſicco natũ eſt: deinde eadem omnia pinguia quàm macra, recentia quàm ſalſa, noua quàm vetuſta, plus alimenti habent: tum res eadẽ magis alit iurulenta quàm aſſa, magis aſſa quàm frixa. Ouum durum valentiſſimæ materiæ eſt, molle vel ſorbile, imbecilliſſimæ. Qúmque panificia omnia firmiſſima ſint, elota tamen quædam genera frumẽti, vt alica, ὄρυζα ptiſſana, vel ex iiſdem facta ſorbitio, vel pulticula, & aqua quoque madẽs panis imbecilliſſimis annumerari poteſt. Ex potionibus verò quæcunque ex frumẽto facta eſt, itémque lac, mulſum, defrutum, paſſum, vinum aut dulce, aut vehemens, aut muſtum, aut magnæ vetuſtatis, valẽtiſſimi generis eſt. At acetum, & id vinum quod paucorum annorum, vel auſterum, vel lene eſt, in media materia eſt: ideóque infirmis nunquam generis alterius dari debet. Aqua omnium imbecilliſſima eſt: firmiórque ex frumento potio eſt, quò firmius fuit ipſum frumentum: firmior ex eo vino quod bono ſolo quàm quod tenui, quódque temperato cælo quàm quod aut nimis humido, aut nimis ſicco, nimiúmque aut frigido aut calido natũ eſt. Mulſum quò plus mellis habet, defrutum quò magis incoctum eſt, paſſum quò ex ſicciore vua eſt, eo valẽtius eſt. Aqua leuiſſima pluuialis eſt, deinde fontana, tum ex flumine, tum ex puteo, pòſt hæc ex niue, aut glacie, grauior his ex lacu, grauiſſima ex palude. Facilis etiam & neceſſaria cognitio eſt naturam eius requirentibus. Nam leuis pondere apparet, & ex his quæ pondere pares ſunt, eo melior quæque eſt quò celerius & calefit & frigeſcit, quóque celerius ex ea legumina percoquuntur. Fere verò ſequitur vt quò valentior quæque materia eſt, eò minus facilè cõcoquatur, ſed ſi concocta eſt, plus alat. Itaque vtendũ eſt materiæ genere pro viribus, modúſque omnibus pro genere ſumendus. Ergo imbecillis hominibus rebus infirmiſſimis opus eſt: mediocriter firmos media materia optimè ſuſtinet: & robuſtis apta validiſſima eſt. Plus deinde aliquis aſſumere ex leuioribus poteſt, magis in iis quæ valentiſſima ſunt temperare ſibi debet.

QVAE NATVRA AC PROPRIETAS cuiuſque rei ſit qua veſcimur, Cap. XIX.

NEque hæc ſola diſcrimina ſunt, ſed etiam aliæ res boni ſucci, aliæ mali ſunt, quas εὐχύλους vel κακοχύλους Græci vocant: Aliæ lenes, aliæ acres: aliæ craſſiorẽ pituitã in nobis faciunt, aliæ tenuiorem: aliæ idoneæ ſunt ſtomacho, aliæ alienæ ſunt: itémque aliæ inflant, aliæ ab hoc abſunt: aliæ calefaciunt, aliæ refrigerant: aliæ facilè in ſtomacho aceſcunt, aliæ non facilè intus corrumpuntur: aliæ mouent aluum, aliæ ſupprimunt: aliæ citant vrinam, aliæ tardant: quædam ſomnum mouent, quædam ſenſus excitant. Quæ omnia ideo noſcenda ſunt, quoniam aliud aliter vel corpori, vel valetudini conuenit.

QVAE RES BONI SVCCI SINT, Cap. XX.

BONI ſucci ſunt, triticum, ſiligo, alica, oryza, amylum: item & lenes ſunt, & ſtomacho aptæ, & calefaciunt, tragum, ptiſſana, lac, caſeus mollis, omnis venatio, omnes aues quæ ex media materia ſunt: ex maioribus quoque hæ quas ſuprà nominauimus: medii inter teneros duróſque piſces, vt mullus & lupus, verna, lactuca, vrtica, malua, cucumis, cucurbita, ouum ſorbile, portulaca, cochleæ palmulæ: ex pomis quodcunque neque acerbum neque acidum eſt. Vinum dulce vel lene, paſſum, defrutum, oleæ quæ ex his duobus in alterutro ſeruatæ ſunt, vuluæ, roſtra, trunculique. In ſumma omnis pinguis caro, omnis glutinoſa, omne iecur.

QVAE RES MALI SVCCI SINT, Cap. XXI.

MALI verò ſucci ſunt milium panicum, ordeum, legumina, caro domeſtica macra, omniſque caro ſalſa, omne ſalſamentum, garum, vetus caſeus, cicer, radicula, rapa, napi, bulbi, braſſica, magiſque etiã cyma eius, aſparagus, beta, cucumis, porrum, eruca, naſturtium, thymum, nepeta, ſatureia, hyſſopum, ruta, anethum, fœniculum, cuminum, aniſum, lapathum, ſinapi, & allium, cepa, lienes, renes, inteſtina, pomum quodcunque acidum vel acerbum eſt, acetum, omnia acria, acida, acerba, oleum, piſces quoque ſaxatiles, omneſque qui ex tenerrimo genere ſunt, aut hi qui rurſus nimium duri, viroſique ſunt, vt fere quos ſtagna, lacus, limoſive riui ferunt, quíve in nimiam magnitudinem exceſſerunt.

QVAE RES LENES, QVAEVE ACRES ſint, Cap. XXII.

LEnes autem ſunt, ſorbitiones, pulticula, laganum, amylum, ptiſſana, pinguis caro, & quæcunque glutinoſa eſt. Quod fere quidem in omni quæ domeſticafit, præcipuè tamen in vngulis, trũculiſque ſuum, in petiolis, capituliſque hœdorum, & vitulorum, & agnorum, omnibúſque cerebellis: item ſiqui propriè bulbi nominantur, lac, defrutum, paſſum, nuclei pinei. Acria ſunt omnia nimis auſtera, omnia acida, omnia ſalſa, & mel quidem, quò melius eſt, eò magis: item allium, cepa, eruca, ruta, naſturtiũ, cucumis, beta, braſſica, aſparagus, ſinapi, radicula, intubus, thymum, lactuca, maximáque olerum pars.

QVAE RES CRASSIOREM QVAEVE tenuiorem pituitam faciant, Cap. XXIII.

CRaſſiorem autem pituitam faciunt, oua ſorbilia, alica, oryza, amylum, ptiſſana, lac, bulbi, omniáque fere glutinoſa. Extenuant eadem omnia ſalſa, atque acria & acida.

QVAE RES STOMACHO IDONEAE ſint, Cap. XXIIII.

STomacho autem aptiſſima ſunt quæcunque auſtera ſunt, etiam quæ acida ſunt, quæque contacta ſale modico ſunt, itẽ panis ſine fermento, & elota alica, vel oryza, vel ptiſſana, omnis auis, omnis venatio, atq; vtraq; vel aſſa vel elixa: ex domeſticis animalibus bubula. Siquid ex cæteris ſumitur, macrũ potius quàm pingue. ex ſue, vngulæ, roſtra, aures, vuluæque ſteriles: ex oleribus, intubus, lactuca, paſtinaca, cucurbita elixa, ſiſer: ex pomis, ceraſium, morum, ſorbum, pirum fragile, quale cruſtuminum, vel neuianum eſt: item pira quæ reponuntur, tarentina atque ſagnina. Malum orbiculatum, aut ſcãdianum, vel amerinum, vel cotoneum, vel Punicum. Vuæ ex olla, molle ouũ, palmulæ, nuclei pinei, oleæ albæ ex dura muria, eædem aceto intinctæ, vel nigræ, quæ in arbore bene permaturuerunt, vel quæ in paſſo defrutóve ſeruatæ ſunt. Vinum auſterum, licet iam aſperum ſit, item reſinatum. Duri ex media materia piſces, oſtrea, pectines, murices, purpuræ, cochleæ: cibi, potionéſque vel frigidæ vel feruentes, abſinthium.

QVAE RES ALIENAE STOMACHO ſint, Cap. XXV.

ALiena verò ſtomacho ſunt omnia tepida, omnia ſalſa, omnia iurulenta, prædulcia, omnia pinguia, ſorbitio, panis fermẽtatus, itémque vel ex milio, vel ex hordeo, oleum, radices olerum, & quodcunque olus ex oleo garóve eſtur, mel, mulſum, defrutum, paſſum, lac, omnis caſeus, vua recens, ficus & viridis & arida, legumina omnia, quæque inflare conſueuerunt: item thymum, nepeta, ſatureia, hyſſopum, naſturtium, lapathũ, lapſana, iuglãdes. Ex his autem intelligi poteſt, non quicquid boni ſucci eſt, protinus ſtomacho conuenire, neque quicquid ſtomacho conuenit, protinus boni ſucci eſſe.

QVAE INFLENT, AVT INFLAMMAtionem leuent, Cap. XXVI.

INflant autem omnia fere legumina, omnia pinguia, omnia dulcia, omnia iurulenta, muſtum, atque etiam id vinum cui nihil adhuc ætatis acceſſit. Ex oleribus allium, cepa, braſſica, omnéſque radices, excepto ſiſere & paſtina-

naca, bulbi, ficus etiam [illegible]idæ, ſed magis virides, vuæ recē- A tes, nuces omnes [illegible]ucleis pineis, lac, omniſque caſeus, quicquid de[illegible]lum aliquis aſſumpſit. Minima inflatio fit ex [illegible]ucupio, piſcibus, pomis, oleis, conchyliis, [illegible]libus vel ſorbilibus, vino vetere. Fœniculum [illegible]ethum inflationes etiam leuant.

QVAE RES [illegible]ACIANT, AVT refrigerent, [illegible] XXVII.

AT calefaciunt piper, ſal, [illegible] omnis iurulēta, allium, cepa, ficus arida, [illegible], vinum, & quo mera- B cius eſt eo magis. Refrigerant olera quorum crudi caules aſſumuntur, vt intubus & lactuca, item coriandrum, cucumis, elixa cucurbita, beta, mora, ceraſa, mala auſtera, pira fragilia, caro elixa, præcipuéque acetum, ſiue cibus ex eo, ſiue potio aſſumitur.

QVAE RES INTVS FACILE VITIENtur, vel minimè corrumpantur, Cap. XXVIII.

FAcilè autem intus corrumpuntur, panis fermentatus, & quiſquis alius quàm ex tritico eſt, lac, mel, ideóque C lactaria atque omne piſtorium opus, teneri piſces, oſtrea, olera, caſeus, & recens & vetus, craſſa vel tenera caro, vinum dulce, mulſum, defrutum, paſſum, quicquid deinde vel iurulentum eſt, vel nimis dulce, vel nimis tenue. At minimè intus vitiantur, panis ſine fermento, aues, & eæ potius duriores, aurati piſces: neque ſolùm aurata pura, aut ſcarus, ſed etiam lolligo, locuſta, polypus: item bubula, omniſque dura caro, eadémque aptior eſt ſi macra, ſi ſalſa eſt, omniáque ſalſamenta, cochleæ, murices, purpuræ, vinum auſterum vel reſinatum. D

QVAE RES ALVVM MOVEANT, Cap. XXIX.

AT aluum mouent panis fermentatus, magiſque ſi cibarius vel ordeaceus eſt, braſſica ſi ſubcruda eſt, lactuca, anethum, naſturtium, ocymum, vrtica, portulaca, radicula, capparis, allium, cepa, malua, lapathum, beta, aſparagus, cucurbita, ceraſia, mora, vua, omnia mitia, ficus etiam arida, ſed magis viridis, vuæ recentes, pingues, minutæ aues, cochleæ, garum, ſalſamenta, oſtrea, pelorides, echini, muſculi, & omnes fere conchulæ, maximéque ius E earum, ſaxatiles, & omnes teneri piſces, ſepiarum atramētum, ſiqua caro aſſumitur pinguis eadem vel iurulenta, vel elixa, aues quæ natant, mel crudū, lac, lactaria omnia, mulſum, vinum dulce vel ſalſum, aqua tenera, omnia tepida, dulcia, pinguia, elixa, iurulenta, ſalſa, diluta.

QVAE RES ALVVM ADSTRINGANT, Cap. XXX.

COntrà aſtringunt, panis ex ſiligine, vel ex ſimila, magis ſi ſine fermento eſt, magis etiam ſi vſtus eſt, intenditurq; vis eius etiā ſi bis coquitur. Pulticula vel ex alica, F vel ex panico, vel ex milio, itémque ex iiſdē ſorbitio, & magis ſi hæc antè fricta ſunt. Lenticula cui vel beta, vel intubus, vel ambubeia vel plantago adiecta eſt, magiſque etiam ſi illa antè fricta eſt, per ſe etiam intubus, vel ex plātagine vel ambubeia fricta, minuta olera, braſſica his decocta, dura oua, magiſque ſi aſſa ſunt, minutæ aues, merula, palumbus, magiſque ſi in poſca decoctus eſt, graues omnes aues, quæ magis currunt quàm volāt, lepus, caprea, iecur ex his quæ ſeuum habent, maximéque bubulum, ac ſeuum ipſum, caſeus qui vehementior vetuſtate fit, vel ea G mutatione quam in caſeo transmarino videmus, aut ſi recens eſt, ex melle mulſóve decoctus: item mel coctum, pira immatura, ſorba, magiſque ea quæ torminalia vocantur, mala cydonia & Punica, oleæ vel albæ vel permatūræ, myrta, palmulæ, purpuræ, murices, vinum reſinatum vel aſperum, item meracum, acetum, mulſum quod inferbuit, item defrutū, paſſum, aqua vel tepida vel perfrigida, dura, (id eſt ea quæ tardè putreſcit, ideóque pluuiæ potiſſimum) omnia dura, macra, auſtera, aſpera, toſta, & in eadem carne aſſa potius quàm elixa.

QVAE RES VRINAM MOVENT, Cap. XXXI.

VRinam autem mouent quæcunque in horto naſcentia boni odoris ſunt, vt apium, ruta, anethum, ocymum, mentha, hyſſopum, aneſum, coriandrum, naſturtiū, eruca, fœniculum: præter hæc aſparagus, capparis, nepeta, thymum, ſatureia, lapſana, paſtinaca, magiſque agreſtis, radicula, ſiſer, cepa. Ex venatione maximè lepus, vinū tenue, piper, & rotundum & longum, ſinapi, abſinthium, nuclei pinei.

QVAE RES SOMNVM MOVEANT, aut ſenſus excitent, Cap. XXXII.

SOmno verò aptum eſt papauer, lactuca, maximéque æſtiua, cuius cauliculus iam lacte repletus eſt, morum, porrum. Senſus excitant, nepeta, thymum, ſatureia, hyſſopum, præcipuéque pulegium, ruta & cepa.

QVAE RES CORPVS AVT ERODANT aut reprimant, aut refrigerent, aut calefaciāt, aut durent, aut emolliant, Cap. XXXIII.

EVocare verò materiam multa admodum poſſunt: ſed ea quæ ex peregrinis medicamentis maximè cōſtāt, aliiſque magis quàm quibus ratione victus ſuccurritur, opitulantur, in præſentia differam: ponam ea verò quæ prompta, & iis morbis de quibus protinus dicturus ſum, apta corpus erodunt, & ſic ex eo quod mali eſt extrahūt. Habent autem hanc facultatem ſemina, erucæ, naſturtii, radiculæ, præcipuè tamen omnium ſinapi. Salis quoque & fici eadem vis eſt. Leniter verò ſimul & reprimunt & molliunt lana ſuccida ex aceto vel vino, cui oleum adiectum eſt, contritæ palmulæ, furfures in ſalſa aqua vel aceto decocti. At ſimul reprimunt & refrigerant, herba muralis (parthenium vel perdicium appellant) ſerpyllum, pulegium, ocymum, herba ſanguinalis, (quā Græci πολύγονον vocant) portulaca, papaueris folia, capreolique vitium, coriandri folia, hyoſcyamum, muſcus, ſiſer, apium, ſolanū, (quam στρύχνον Græci vocāt) braſſicæ folia, intubus, plātago, fœniculi ſemen, contrita pira vel mala, præcipuéque cydonia, lenticula, aqua frigida, maximéque pluuialis, vinum, acetum, & ex horum aliquo magis, madens, vel panis vel farina, vel ſpongia, vel cinis, vel lana ſuccida, vel etiam linteolum, creta cimolia, gypſum, melinum, myrteum, roſa, acerbum oleum, verbenarum contuſa cum teneris caulibus folia, cuius generis ſunt olea, cupreſſus, myrtus, lentiſcus, tamaris, liguſtrum, roſa, rubus, laurus, hedera, Punicum malum. Sine frigore autem reprimunt cocta mala cydonia, malicorium, aqua calida, in qua verbenæ coctæ ſunt quas ſupra propoſui, puluis vel ex fæce vini, vel ex myrti folis, amaræ nuces. Calefacit verò ex qualibet farina cataplaſma, ſiue ex tritici, ſiue ex farris, ſiue ordei, ſiue erui, vel lolii, vel milii, vel panici, vel lēticulæ, vel fabæ, vel lupini, vel lini, vel fœnigræci, vbi ea deferbuit, calidáque impoſita eſt. Valentior tamē ad id omnis farina eſt ex mulſo quàm ex aqua cocta. Prǽterea cyprinum, irinum, medulla, adeps ex felle iuncta oleo, magiſq; ſi vetus eſt, ſal, nitrum, git, piper, quinquefolium, feréque quæ vehementer & reprimunt & refrigerant. Durāt quæ calefaciunt & digerunt & emolliunt. Præcipuéque ad emolliendum poteſt cataplaſma ex lini vel fœnigræci ſemine. His autem omnibus & ſimplicibus & permixtis variè medici vtuntur, vt magis quid quiſque perſuaſerit ſibi appareat, quàm quid euidenter compererit.

DE MORBORVM GENERIBVS, Cap. I.

PRouiſis omnibus quæ pertinent ad vniuerſa genera morborũ, ad ſingulorum curationes veniam. Hos autem in duas ſpecies Græci diuiſerunt, alióſque ex his acutos, alios longos eſſe dixerunt: ideóque quoniã non ſemper eodem modo reſpondebant, eoſdem alii inter acutos, alii inter longos retulerunt. Ex quo plura eorum genera eſſe manifeſtum eſt. Quidam enim breues vtique ſunt, qui citò vel tollunt hominem, vel ipſi citò finiuntur: quidam longi, ſub quibus neque ſanitas in propinquo neque exitium eſt: tertiúmque genus eorum eſt qui modò acuti, modò longi ſunt idque non in febribus tantummodo, in quibus frequẽtiſſimum eſt, ſed in aliis quoque fit. Atque etiam præter hos quartum eſt quod neque acutum dici poteſt, quia non perimit: neque vtique longum, quia ſi occurritur, facilè ſanatur. Ego quum de ſingulis dicã, cuius quiſque generis ſit, indicabo. Diuidã autem omnes in eos qui in totis corporibus conſiſtere videtur, & eos qui oriuntur in partibus. Incipiã à prioribus, pauca de omnibus præfatus. In nullo quidem morbo minus fortuna ſibi vendicare quàm ars poteſt, vtpote quum repugnãte natura nihil medicina proficiat: magis tamen ignoſcendum medico eſt parum proficienti in acutis morbis, quàm in longis. Hîc enim breue ſpatiũ eſt, intra quod ſiquod auxiliũ nõ profuit, æger extinguitur: ibi & deliberationi & mutationi remediorum tempus patet, adeò vt rarò, ſi inter initia medicus acceſſit, obſequens æger ſine illius vitio pereat. Longus tamen morbus quum penitus inſedit, quod ad difficultatem pertinet, acuto par eſt. Et acutus quidem, quo vetuſtior eſt, lõgus autem quo recentior, eo facilius curatur. Alterum illud ignorari nõ oportet, quòd non omnibus ægris eadẽ auxilia conueniunt. Ex quo incidit vt alia atque alia ſummi authores quaſi ſola vendicauerint, prout cuique ceſſerant. Oportet itaque vbi aliquid non reſpondit, non tanti putare authorem quanti ægrum, & experiri aliud atq; aliud: ſic tamen, vt in acutis morbis citò mutetur quod nihil prodeſt: in longis, quos tempus vt facit, ſic etiam ſoluit, non ſtatim condemnetur ſiquid non ſtatim profuit: minus verò remoueatur, ſiquid paulum ſaltem iuuat, quia profectus tempore expletur.

QVOMODO MORBI COGNOSCANTVR, & an increſcant, an conſiſtant, an minuãtur: & qua ratione ab initio, qui languere incipit, curari debeat, Cap. II.

PRotinus autem inter initia ſcire facile eſt quis acutus morbus, quis longus ſit: non in his ſolis in quibus ſemper ita ſe habet, ſed in his quoque in quibus variat. Nam vbi ſine intermiſſionibus acceſſiones & dolores graues vrgent, acutus morbus eſt: vbi lenti dolores, lentæve febres ſunt, & ſpatia inter acceſſiones porrigũtur, accedúntque ea ſigna quæ in priore volumine expoſita ſunt, lõgũ hunc futurũ eſſe manifeſtum eſt. Videdũ etiam eſt, morbus an increſcat, an conſiſtat, an minuatur: quia quædam remedia increſcentibus morbis, plura inclinantibus conueniunt: eáque quæ decreſcentibus apta ſunt, vbi acutus increſcens vrget, in remiſſionibus potius experiẽda ſunt. Increſcit autem morbus dum grauiores dolores acceſſionéſque veniunt, hæque & antequam proximæ reuertuntur, & poſtea deſinunt. Atque in longis quoque morbis etiam tales notas non habentibus, ſcire licet, increſcere ſi ſomnus incertus eſt, ſi deterior concoctio, ſi fœdiores deiectiones, ſi tardior ſenſus, ſi pigrior mens, ſi percurrit corpus frigus aut calor, ſi idem magis pallet. Ea verò quæ contraria his ſunt, decedentis eius notæ ſunt. Præter hæc in acutis morbis ſerius æger alendus eſt, nec niſi iam inclinatis, vt primò dempta materia impetum fran-
A gat: in longis maturius, vt ſu[illegible] uri mali poſſit. Ac ſiquando is no[illegible]pore, ſed in parte eſt, magis tamen ad rem [illegible] totius corporis molliri quàm propriæ par[illegible]entur. Multum etiã intereſt, ab initio quis re[illegible], an perperã, quia curatio minus his prode[illegible] albus aſſidue fruſtra fuit. Siquis temere habitus ad[illegible]us viribus viuit; admota curatione momento [illegible]tur. Sed quum ab his cœperim quæ notas quaſdam [illegible]turæ aduerſæ valetudinis exhibent, curationum quoque principium ab animaduer-
B ſione eiuſdem temporis faciam. Igitur ſiquid ex his quæ propoſita ſunt, incidit, omniũ optima ſunt, quies, & abſtinentia. Siquid bibendum, aqua: idque interdum vno die fieri ſatis eſt: interdum ſi terrentia manent, biduò: proximéque abſtinentiam ſumendus eſt cibus exiguus, bibenda aqua, poſtera die etiam vinum, deinde inuicem alternis diebus, modò aqua, modò vinum, donec omnis cauſæ metus finiatur. per hæc enim ſæpe inſtans grauis morbus diſcutitur. Plurimique falluntur dum ſe primo die protinus ſublaturos languorem aut exercitatione, aut bal
C neo, aut coacta deiectione, aut vomitu, aut ſudationibus, aut vino ſperant. Non quò non interdum id incidat, aut non decipiat, ſed quò ſæpius fallat, ſoláque abſtinentia ſine vllo periculo medeatur: quum præſertim etiã pro modo terroris moderari liceat, & ſi leuiora indicia fuerint, ſatis ſit à vino tãtùm abſtinere: quod ſubtractũ, pluſquam ſi cibo aliquid dematur, adiuuat: ſi paulò grauiora, facile ſit non aquam tantùm bibere, ſed etiam cibo carnẽ ſubtrahere. Interdum panis quoque minus quàm pro conſuetudine aſſumere, humidóque cibo eſſe contentum, & olere
D potiſſimum: ſatiſque ſit tum ex toto à cibo, à vino, ab omni motu corporis abſtinere, quum vehemẽtes notæ terruerunt. Neque dubium eſt quin vix quiſquam qui non diſſimulauit, ſed per hæc maturè morbo occurrit, ægrotet.

DE FEBRIVM GENERIBVS, Cap. III.

ATque hæc quidem ſanis facienda ſunt, tantùm cauſam metuẽtibus. Sequitur verò curatio febriũ, quod & in toto corpore, & vulgare maximè morbi genus eſt.
E Ex his vna quotidiana, altera tertiana, altera quartana eſt: interdum etiam longiore circuitu quædam redeunt, ſed id rarò euenit. In prioribus & morbi ſunt, & medicina: at quartanæ quidem ſimpliciores ſunt. Incipiũt fere ab horrore, deinde calor erumpit, finitáque febre biduũ integrũ eſt, ita quarto die reuertitur. Tertianarũ verò duo genera ſunt: alterum eodem modo quo quartana & incipiens & deſinens, illo tantùm interpoſito diſcrimine, quòd vnum diem præſtat integrum, tertio redit: alterum longè pernicioſius, quod tertio quidem die reuertitur, ex octo autem
F & quadraginta horis, fere ſex & triginta per acceſſionem occupat, interdum etiam vel minus vel plus, neque ex toto in remiſſione deſiſtit, ſed tantùm leuius eſt. id genus plerique medici hemitritæon appellant. Quotidianæ verò variæ ſunt, & multiplices: aliæ enim protinus à calore incipiunt, aliæ à frigore, aliæ ab horrore (frigus voco, vbi extremæ partes membrorum inalgeſcunt: horrorem, vbi totum corpus intremit) rurſus aliæ ſic deſinunt vt ex toto ſequatur integritas: aliæ ſic vt aliquantum quidem minuatur ex febre, nihilominus tamen quædam reliquiæ re
G maneant, donec altera acceſſio accedat: ac ſæpe aliæ vix quicquam aut nihil remittant, ſed ita vt continuent: deinde aliæ feruorem ingentem habent, aliæ tolerabilem: aliæ quotidie pares ſunt, aliæ impares, atque inuicem altero die leniores, altero vehementiores: aliæ tempore eodẽ poſtridie reuertuntur, aliæ vel ſerius vel celerius, aliæ diẽ noctémque acceſſionem & deceſſionẽ implent, aliæ minus, aliæ plus, aliæ quum decedunt ſudorem mouent, aliæ non mouent: atque aliàs per ſudorem ad integritatem venitur, aliàs corpus tantùm imbecillius redditur. Acceſ-

ſionesetiam, modò ſingulæ ſingulis diebus fiunt, modò binæ, pluréſve co[illegible]unt. Ex quo ſæpe euenit vt quotidie plures [illegible] ſſionéſque ſint: ſic tamen vt vnaquæque [illegible] reſpondeat. Interdũ verò acceſſiones quoque [illegible] tur, ſic vt notari neque tempora earum neque [illegible] oſſint. Neque verum eſt quod dicitur à quibuſ[illegible] febrem inordinatam eſſe, niſi aut ex vomica, [illegible] mmatione, aut ex vlcere (facilior enim ſemp[illegible] foret, ſi hoc verum eſſet) ſed quod euidentes ca[illegible] facere etiã abditæ poſſunt. neque de re, ſed de [illegible] uerſiam mouent: qui, quum aliter aliterque [illegible] morbo febres accedant, non eaſdem inordina[illegible] ed alias, aliáſque ſubinde oriri dicunt: quod [illegible] andi rationem nihil pertineret, etiamſi verè di[illegible] Tempora quoque remiſſionum modò liberalia, modò vix vlla ſunt.

DE CVRATIONVM DIVERSIS GENERIBUS, Cap. IIII.

ET febrium quidem ratio maximè talis eſt. Curationũ verò diuerſa genera ſunt, prout authores aliqui habẽt. Aſclepiades officium eſſe medici dicit vt tutò, vt celeriter, vt iucundè curet. Id notũ eſt: ſed fere periculoſa eſſe nimium & feſtinatio & voluptas ſolet. Qua verò moderatione vtendum ſit, vt quantum fieri poteſt omnia iſta cõtingant, prima ſemper habita ſalute in ipſis partibus curationum conſiderandum erit. Et ante omnia quæritur, primis diebus æger qua ratione continẽdus ſit. Antiqui medicamentis quibuſdam datis concoctionem moliebantur, eo quòd cruditatem maximè horrebant: deinde eam materiam quæ lędere videbatur, ducendo ſæpius aluum ſubtrahebant. Aſclepiades medicamenta ſuſtulit, aluum non toties, ſed fere tamen in omni morbo ſubduxit. Febre verò ipſa præcipuè ſe ad eius remedium vti profeſſus eſt. Cõuellendas enim vires ægri putauit, luce, vigilia, ſiti ingenti: ſic vt ne os quidem primis diebus elui ſineret. Quo magis falluntur qui per omnia iucundam eius diſciplinam eſſe contendunt: Is enim vlterioribus quidem diebus cubantis etiam luxuriæ ſubſcripſit: primis verò tortoris vicem exhibuit. Ego autem medicamentorum dari potiones, & aluum duci nonniſi rarò debere, concedo. Et id non ideo tamen agendum vt ægri vires conuellantur, exiſtimo: quoniam ex imbecillitate ſummum periculum eſt. Minui ergo tantam materiam ſuperantem oportet, quæ naturaliter digeritur vbi nihil noui accedit. Itaque abſtinendus à cibo primis diebus eſt, in luce habẽdus æger, niſi infirmus interdiu eſt, quoniam corpus iſta quoque digerit, iſque cubare quammaximo cõclaui debet. Quod ad ſitim verò ſomnúmque pertinet, moderandum eſt, vt interdiu vigilet: noctu, ſi poteſt, conquieſcat: ac neque potet, neque nimium ſiti crucietur. Os etiam eius elui poteſt, vbi & ſiccum eſt, & ipſi fœtet, quamuis id tempus aptum potioni non eſt. Commodéque Eraſiſtratus dixit, ſæpe inferiore parte humorem non requirẽte, os & fauces requirere, neque ad rem malè haberi ægrum pertinere. Ac primò quidem ſic tenendus eſt. Optimum verò medicamentum eſt, opportunè cibus datus, qui quãdo primùm dari debeat, quæritur. Plerique ex antiquis tardè dabãt, ſæpe quinto die, ſæpe ſexto, & id fortaſſe vel in Aſia vel in Ægypto cæli ratio patitur. Aſclepiades vbi ægrum triduo per omnia fatigarat, quarto die cibo deſtinabat. At Themiſon nuper, non quando cœpiſſet febris, ſed quando deſiſſet, aut certè leuata eſſet, conſiderabat, & ab illo tempore expectato die tertio, ſi non acceſſerat febris, ſtatim: ſi acceſſerat, vbi ea vel deſierat, vel ſi aſſiduè inhærebat, ſi certè ſe inclinauerat, cibum dabat. Nihil autem horum vtique perpetuum eſt. Nam poteſt primo die primus cibus dandus eſſe, poteſt ſecundo, poteſt tertio, poteſt nonniſi quarto aut quinto, poteſt poſt vnam acceſſionem, poteſt poſt duas, poteſt poſt plures. Refert enim qualis morbus ſit, quale corpus, quale cælum, quæ ætas, quod tempus anni: minimèque in rebus multum inter ſe differentibus, quod intermittendum non eſt, perpetuum eſſe præceptum temporis poteſt. In morbo qui plus viriũ aufert, celerius cibus dandus eſt, itémque eo cælo quo magis digerit. Ob quam cauſam in Aphrica, nullo die æ-

A ger abſtinere rectè videtur. Maturius etiam puero quàm iuueni, æſtate quàm hyeme dari debet. Vnum illud & ſemper & vbique ſeruandum eſt, vt ægri vires ſubinde aſſidẽs medicus inſpiciat, & quandiu ſupererunt, abſtinentia pugnet: ſi imbecillitatem vereri cœperit, cibo ſubueniat. Id enim eius officium eſt vt ægrum neque ſuperuacua materia oneret, neque imbecillitatem fami prodat. Idque apud Eraſiſtratum quoque inuenio, qui quanuis parum docuit quando venter, quando corpus ipſum exinaniretur, dicendo tamen hæc eſſe viſenda, & tum cibum

B dandum quum corpori deberetur: ſatis oſtendit, dum vires ſupereſſent dari non oportere: ne deficerent, conſulendũ eſſe. Ex his autẽ intelligi poteſt ab vno medico multos non poſſe curari, eúmque (ſi artifex eſt) idoneum eſſe qui nõ multum ab ægro recedit. Sed qui quæſtui ſeruiũt, quoniam is maior ex populo eſt, libenter amplectuntur ea præcepta quæ ſedulitatem non exigunt, vt in hac ipſa re. Facile eſt enim dies vel acceſſiones numerare iis quoque qui ægrum rarò vident. ille aſſideat neceſſe eſt, qui quod ſolùm opus eſt, viſurus eſt, quando nimis imbecil-

C lus futurus ſit, niſi cibum acceperit. In pluribus tamen ad initium cibi dies quartus aptiſſimus eſſe conſueuit. Eſt autem alia etiam de diebus ipſis dubitatio, quoniam antiqui potiſſimum impares ſequebantur, eóſque tanquam tunc de ægris iudicaretur, κρισίμους nominabant. Hi erant dies tertius, quintus, ſeptimus, nonus, vndecimus, quartuſdecimus, vnus & viceſimus, ita vt ſumma potentia ſeptimo, deinde quartodecimo, deinde vni & viceſimo daretur. Igitur ſic ægros nutriebãt, vt dierum imparium acceſſiones expectarent, deinde poſtea cibum quaſi leuioribus

D acceſſionibus inſtantibus darent, adeò vt Hippocrates, ſi alio die febris deſiſſet, recidiuam timere ſit ſolitus. Id Aſclepiades iure vt vanum repudiauit: neque in vllo die, quia par impárve eſſet, his vel maius vel minus periculũ eſſe dixit. Interdum enim peiores dies impares fiũt, & opportunius poſt earum acceſſiones cibus datur. Nonnunquam etiam in ipſo morbo dierum ratio mutatur, fitque grauior qui remiſſior eſſe conſueuerat, atque ipſe quartus decimus par eſt: in quo eſſe magnam vim antiqui fatebãtur: qui quum octauum primi naturam habere conten-

E derent, vt ab eo ſecundus ſeptenarius numerus inciperet, ipſi ſibi repugnabant, non octauum, neque decimum, neque duodecimum diem ſumendum quaſi potentiorem. Plus enim tribuebant nono & vndecimo. Quod quum feciſſent ſine vlla probabili ratione ab vndecimo non ad tertiumdecimum, ſed ad quartumdecimum tanſibant. Eſt etiam apud Hippocratem, ei quem ſeptimus dies liberaturus ſit, quartum eſſe grauiſſimũ: ita, illo quoque authore, in die pari & grauior febris eſſe poteſt, & certa futuri nota. Atque idem alio loco quartũ quenque diem, vt in

F vtrunque efficaciſſimum apprehendit, id eſt quartum, ſeptimum, vndecimum, quartumdecimum, decimumſeptimum, in quo & ab impari ad paris rationem tranſit: & ne hoc quidem propoſitum conſeruauit, quum à ſeptimo die vndecimus, non quartus, ſed quintus ſit: adeò apparet quacũque ratione ad numerum reſpeximus, nihil rationis ſub illo quidem authore reperiri. Verùm in his quidẽ antiquos tunc celebres admodum Pythagorici numeri fefellerunt, quum hîc quoque medicus non numerare dies debeat, ſed ipſas acceſſiones intueri, & ex his conie-

G ctare quando dandus cibus ſit. Illud autem magis ad rem pertinet, ſcire, túmne oporteat dari quum iam bene venæ conquieuerunt, aut etiam num manentibus reliquiis febris. Antiqui enim quamintegerrimis corporibus alimentum offerebãt. Aſclepiades inclinata quidem febre, ſed adhuc tamen inhærente. In quo vanam rationem ſequutus eſt, non quò nõ ſit interdũ maturius cibus dãdus, ſi maturè timetur altera acceſſio, ſed quò ſcilicet quàm ſaniſſimo dari debeat. Minus enim corrumpitur quod integro corpori infertur. Neque tamẽ verum eſt quod The-

H miſoni videbatur: ſi duabus horis integer futurus eſſet æger, ſatiꝰ eſſe tũc dare, vt ab integro corpore potiſſimùm diduceretur. Nam ſi diduci tam celeriter poſſet, id eſſet optimum. Sed quum hoc breue tempus non præſtet, ſatius eſſe principia cibi à decedente febre quàm reliquias

ab incipiẽte excipi: ita ſi longius tempus ſecundum eſt, quam integerrimo dandus eſt: ſi breue, etiam antequam ex toto integer fiat. Quo loco verò integritas eſt, eodem & remiſſio, quæ maximè in febre continua poteſt eſſe. At hic quoque quæritur vtrũ tot horæ expectandæ ſint quot febrem habuerunt, an ſatis ſit primam partem earum præteriri, vt ægris iucundius inſidat, quibus interdũ non vacat. Tutiſſimum eſt autem, ante totius acceſſionis tempus præterire. quãuis vbi longa febris fuit, poteſt indulgeri ægro maturius, dum tamen antè minimè pars dimidia prætereatur. Idque non in ea ſola febre de qua proximè dictum eſt, ſed in omnibus ita ſeruandum eſt.

DE FEBRIVM SPECIEBVS, ET SINGVLARUM curationibus, & primò quando cibus febricitantibus dandus ſit, Cap. V.

HÆC magis per omnia generã febriũ perpetua ſunt: nunc ad ſingulas earum ſpecies deſcendam. Igitur ſi ſemel tãtùm acceſſit, deinde deſiit, eáque vel ex inguine, vel ex laſſitudine, vel ex æſtu aliáve ſimili re fuit, ſic vt interior nulla cauſa metum fecerit, poſtero die, quum tempus acceſſionis ita trãſiit vt nihil mouerit, cibus dari poteſt. At ſi ex alto calor venit, & grauitas vel capitis vel præcordiorum ſequuta eſt, neque apparet quid corpus cõfuderit, quãuis vnam acceſſionem ſequuta integritas eſt, tamen quia tertiana timeri poteſt, expectandus eſt dies tertius: & vbi acceſſionis tempus præteriit, cibus dandus eſt, ſed exiguus, quia quartana quoque timeri poteſt. Et die quarto demũ, ſi corpus integrũ eſt, eo cũ fiducia vtẽdum. Si verò poſtero tertióve aut quarto die ſequuta febris eſt, ſcire licet morbum eſſe. Sed tertianarum quartanarúmq;, quarum & certus circuitus eſt, & finis integer, & quia liberaliter quieta tempora ſunt, expeditior ratio eſt: de quibus ſuo loco dicã. Nunc verò eas explicabo quæ quotidie vrgent. Igitur tertio quoque die cibus ægro cõmodiſſimè datur, vt alter febrem minuat, alter viribus ſubueniat. Sed his dari debet, ſi quotidiana febris eſt quæ ex toto deſinat, ſimulatque corpus integrum factum eſt: ſi quanuis non acceſſiones, febres tamen iunguntur, & quotidie quidem increſcunt, ſed ſine integritate tamen remittunt, quum corpus ita ſe habet vt maior remiſſio nõ expectetur: ſi altero die grauior, altero leuior acceſſio eſt poſt grauiorem. Fere verò grauiorem acceſſionem leuior nox ſequitur: quò fit, vt grauiorem acceſſionem nox quoque triſtior antecedat. At ſi continuatur febris, neque leuior vnquam fit, & dari cibum neceſſe eſt. Quando dari debeat, magna quidẽ diſſenſio eſt: quidam quia fere remiſſius matutinum tempus ægris eſt, tunc putant dandũ. Quod ſi reſpondet, non quia manè eſt, ſed quia remiſſio eſt ægris, dari debet. Si verò ne tunc quidem vlla requies ægris eſt, hoc ipſo peius id tempus eſt: quòd quum ſua natura melius eſſe debeat, morbi vitio non eſt: ſimúlque inſequitur tempus meridianum, à quo quum omnis æger fere peior fiat, timeri poteſt ne ille magis etiam quàm ex conſuetudine vrgeatur. Igitur alii veſpere tali ægro cibũ dant. Sed quum eo tempore fere peſſimi ſint qui ægrotant, verendum eſt ne ſiquid tũc mouerimus, fiat aliquid aſperius. Ob hæc ad mediam noctem decurro, id eſt finito iam grauiſſimo tempore, eodémque longiſſimè diſtãte, ſequuturis verò antelucanis horis, quibus omnes fere maximè dormiunt, deinde matutino tempore, quod natura ſua leuiſſimum eſt. Si verò febres vagæ ſunt, quia verẽdũ eſt ne cibum ſtatim ſubſequantur, quandocunque quis ex acceſſione leuatus eſt, tunc debet aſſumere. At ſi plures acceſſiones eodem die veniunt, conſiderare oportet paréſne per omnia ſint (quod vix fieri poteſt) an impares. Si per omnia pares ſunt, poſt eam potius acceſſionem cibus dari debet quæ nõ inter meridiẽ & veſperum deſinit: ſi impares ſunt, conſiderandum eſt quo diſtẽt. Nam ſi altera grauior, altera leuior eſt, poſt grauiorem dari debet: ſi altera longior, altera breuior, poſt longiorem: ſi altera grauior, altera lõgior eſt, cõſiderandũ eſt vtra magis affligat, illa vi, an hæc tẽpore, & poſt eã dãdus eſt. Sed planè plurimũ intereſt quãtæ qualéſque inter eas remiſſiones ſint. Nã ſi poſt alterã febrẽ motio manet, poſt alteram

A integrũ corpus eſt, integro corpo[illegible]e, cibo tẽpus aptius eſt. Si ſemper febricula manet, ſed alt[illegible] tamẽ lõgius tẽpus remiſſionis eſt, id potius eligendũ [illegible] vt vbi acceſſiones continuantur, protinus inclina[illegible]ore dandus cibus ſit. Etenim perpetuum eſt, ad quod [illegible] conſilium dirigi poteſt, cibum quammaximè [illegible] ab acceſſione futura reducere, & hoc ſaluo, dare [illegible]gerrimo corpori. Quod nõ inter duas tantùm, [illegible] inter plures acceſſiones ſeruabitur. Sed quum [illegible]mum tertio quoque die cibum dare, tamen ſi co[illegible]mum eſt, quoti-
B die dandus eſt: multóque [illegible]gis ſi [illegible]tinentes febres ſine remiſſione ſunt, quanto [illegible]gis co[illegible]us affligũt, aut ſi duæ pluréſve acceſſiones eod[illegible] veniunt. Quæ res efficit vt & à primo die protinus [illegible] quotidie debeat, ſi protinus venæ conciderun[illegible] eodem die, ſi inter plures acceſſiones ſubinde [illegible]s corpori deeſt. Illud tamen in his ſeruandum eſt, vt poſt eas febres minus cibi detur, poſt quas, ſi per corpus liceret, omnino non daretur. Quũ verò febris inſtet, incipiat, augeatur conſiſtat, decedat, deinde in deceſſione conſiſtat, aut finiatur, ſcire licet opti-
C mum cibo tempus eſſe febre finita, deinde quum deceſſio eius conſiſtit: tertium ſi neceſſe eſt, quandocunque decedit, cætera omnia periculoſa eſſe. Si tamen propter infirmitatem neceſſitas vrget, ſatius eſſe cõſiſtente iam incremento febris aliquid offerre quàm increſcente: ſatius eſſe inſtante quàm incipiẽte: cum eo tamen vt nullo tẽpore is qui deficit, non ſit ſuſtinendus. Neque hercule ſatis eſt, ipſas tantùm febres medicum intueri, ſed etiam totius corporis habitum, & ad eum dirigere curationem, ſeu ſuperſunt vires, ſeu deſunt, ſeu quidam mali affectus
D interueniunt. Quum verò ſemper ægros ſecuros agere cõueniat, vt corpore tantùm, non etiam animo laborent, tũ præcipuè vbi cibum ſumpſerunt: atque ſiqua ſunt quæ exaſperatura eorum animos ſunt, optimum eſt, ea, dum ægrotant, eorum notitiæ ſubtrahere ſi id fieri non poteſt, ſuſtinere tamen poſt cibum vſque ſomni tempus, & quũ experrecti ſunt, tum exponere.

QVANDO POTIONES FEBRICITANtibus dari expediat, Cap. VI.

SED de cibo facilior quidẽ cum ægris ratio eſt, quorũ ſæpe ſtomachus hunc reſpuit, etiãſi mens concupiſcit.
E De potione verò ingens pugna eſt, eóque magis quo maior febris eſt. Hæc enim ſitim accendit, & tum maximè aquam exigit quum illa periculoſiſſima eſt. Sed docẽdus æger eſt, vbi febris conquieuerit, protinus ſitim quoque quieturam, longiorémque acceſſionem fore, ſiquod ei datum fuerit alimẽtum. Ita celerius eum deſinere ſitire qui non bibit. Neceſſe eſt tamen quanto facilius etiam ſani famẽ quàm ſitim ſuſtinent, tanto magis ægris in potione quàm in cibo indulgere. Sed primo quidẽ die nullus hu-
F mor dari debet, niſi ſubitò ſic venæ conciderunt vt cibus quoque dari debeat: ſecundo verò, cæteriſque etiam quibus cibus non dabitur, tamen ſi magna ſitis vrgebit, potio dari poteſt. Ac ne illud quidem ab Heraclide Tarẽtino dictum ratione caret, vbi aut bilis ægrum, aut cruditas malè habet, expedire quoque per medicas potiones miſceri nouam materiam corruptæ. Illud videndum eſt, vt qualia tempora cibo leguntur, talia potioni quoque: vbi ſine illo datur, deligãtur, aut quum ægrum dormire cupiemus: quod fere ſitis prohibet. Satis autem conuenit,
G quum omnibus febricitãtibus nimius humor alienus ſit, tum præcipuè eſſe fœminis quæ ex partu in febres inciderunt. Sed quum tempora cibo potionique febris & remiſſionis ratio det, non eſt expeditiſſimum ſcire quãdo æger febricitet, quando melior ſit, quando deficiat: ſine quibus diſpenſari illa non poſſunt. Venis enim maximè credimus fallaciſſimæ rei, quia ſæpe iſtæ leniores, celerioréſve ſunt, & ætate & ſexu, & corporum natura: & plerunque ſatis ſano corpore, ſi ſtomachus infirmus eſt, nonnunquam etiam incipiente febre ſubeunt & quieſcunt, vt im-
H becillus is videri poſſit cui facilè laturo grauis inſtat acceſſio. Contrà ſæpe eas concitat & reſoluit ſol & balneũ, & exercitatio, & metus, & ira, & quilibet alius animi affectus, adeò vt quum primùm medicus venit, ſolicitudo ægri dubitantis quomodo ille ſe habere videatur, eas mo-

ucat.Ob quam cauſam [illegible]eriti medici eſt, non protinus vt A
venit apprehende[illegible]nu brachium,ſed primùm reſide-
re hilari vultu [illegible]arique quemadmodum ſe habeat:
& ſiquis eius me[illegible]eum probabili ſermone lenire, tũ
deinde eius corp[illegible]num admouere. Quas venas autẽ
conſpectus medici [illegible]uet, quamfacilè mille res turbant.
Altera res eſt,cu[illegible]us,calor,æquè fallax.nã hic quo-
que excitatur [illegible]omno,metu,ſolicitudine. Igi-
tur intueri qui[illegible]ſta oportet: ſed his non omnia
credere, ac protin[illegible]em ſcire, non febricitare eum
cuius venæ natural[illegible]ordinatæ ſunt, tepórque talis eſt B
qualis eſſe ſanis ſolet. [illegible]on protinus autem ſub calore mo
tuque febrẽ ſeſe con[illegible]re, ſed ita, ſi ſumma quoque ari-
da inæqualiter cutis [illegible]calor & in fronte eſt,& ex imis
præcordiis oritur,ſi ſpi[illegible]naribus cum feruore pro-
rumpit.ſi color aut rubore [illegible]pallore nouo mutatus eſt,
ſi oculi graues. & aut perſici, aut ſubhumidi ſunt, ſi ſudor
quum fit,inæqualis eſt,ſi venæ non æquis interuallis mo-
uentur.Ob quam cauſam medicus neque in tenebris, ne-
que à capite ægri debet reſidere,ſed illuſtri loco aduerſus
eum,vt omnes notas ex vultu quoque cubãtis perſpiciat. C
Vbi verò febris fuit,atque decreuit,expectare oportet nũ
tempora partéſve corporis aliæ paulum madeſcant, quæ
ſudorem venturum eſſe teſtentur. Ac ſiqua nota eſt, tunc
demum dare potui calidã aquam,cuius ſalubris affectus
eſt ſi ſudorem per omnia membra diffundit. Huius autẽ
rei cauſa continere æger ſub veſte ſatis multa manus de-
bet,eadémque crura pedéſque contegere,qua malè pleri-
que ægros in ipſo impetu febris, peſſiméque vbi ardens
ea eſt,malè habent.Si ſudare corpus cœpit, linteum tepe-
facere oportet, paulatímque ſingula membra detergere. D
At vbi ſudor omnis finitus eſt,aut ſi is nõ venit, vbi quã-
maximè potuit,idoneus eſſe cibo æger videtur, ſub veſte
leniter vngendus eſt,tum detergendus, deinde ei cibus
dandus. Cibus autem febricitantibus humidus eſt aptiſ-
ſimus,aut humori certè quamproximus: vtique ex mate
ria quamleuiſſima, maximéque ſorbitio:eáque ſi magnæ
febres fuerunt, quamtenuiſſima eſſe debet. Mel quoque
deſpumatum huic rectè adiicitur, quò corpus magis nu-
triarur:ſed id,ſi ſtomachum offendit,ſuperuacuũ eſt, ſic-
ut ipſa quoque ſorbitio. Dari verò in vicem eius poteſt, E
vel intrita ex aqua calida,vel alica elota, ſi firmus eſt ſto-
machus & compreſſa aluus,ex aqua mulſa: ſi vel ille lan-
guet,vel hæc profluit,ex poſca.Et primo quidem cibo ita
ſatis eſt:ſecundò verò aliquid adiici poteſt, ex eodem ta-
men genere materiæ vel olus, vel cõchylium, vel pomũ:
& dum febres quidem increſcunt hic ſolus idoneus ci-
bus eſt.Vbi verò aut deſinunt,aut leuantur,ſemper quidẽ
incipiendum eſt ab aliquo ex materia leuiſſima:adiiciẽ-
dum verò aliquid ex media,ratione habita ſubinde & vi
rium hominis & morbi. Ponendi verò ægro varii cibi F
(ſicut Aſclepiades præcepit)tum demũ ſunt vbi faſtidio
vrgetur,neque ſatis vires ſufficiunt,vt paulum ex ſingulis
deguſtando famem vitet.At ſi neque vis neque cupiditas
deeſt,nulla varietate ſolicitãdus æger eſt,ne plus aſſumat
quàm concoquat. Neque verum eſt quod ab eo dicitur,
facilius concoqui cibos varios.eduntur enim facilius, ad
concoctionem autem materiæ, genus & modus pertinẽt.
Neque inter magnos dolores, vt neque increſcente mor-
bo tutum eſt ægrum cibo impleri, ſed vbi inclinata iam
in melius valetudo eſt. Sunt aliæ quoque obſeruationes G
in febribus neceſſariæ: atque id quoque videndum eſt
quod quidam ſolùm præcipiunt, an aſtrictum corpus ſit,
an profluat:quorum alterum ſtrangulat quod continet, al
terum digerit.Nam ſi aſtrictum eſt,ducenda aluus eſt,mo
uenda vrina,eliciendus omni modo ſudor. In hoc gene-
re morborum ſanguinem etiam miſiſſe, cõcuſſiſſe vehe-
mentibus geſtationibus corpus,in lumine habuiſſe,impe
raſſe famem,ſitim,vigiliam,prodeſt: vtile eſt etiam indu
cere in balneum,prius demittere in ſolium, tum vngere,
iterum ad ſolium redire,multáque aqua fouere inguina, H
interdum etiam oleũ in ſolio cum aqua calida miſcere:
vti cibo rarius & ſerius tenui,ſimplici, molli, calido,exi-
guo,maximéque oleribus,qualia ſunt lapathum, vrtica,
malua,vel iure etiam concharum,muſculorúmve,aut lo-
custarum,neque dãda eſt caro niſi elixa eſt. At potio eſſe
debet magis liberalis,& ante cibũ,& poſt hunc,& cũ hoc
vltrà quàm ſitis coget. Poteritque à balneo etiã pinguius
aut dulcius dari vinum, poterit ſemel aut bis interponi
Græcum ſalſum.Cõtrà verò ſi corpus profluet,ſudor coer-
cendus,quies adhibenda erit,tenebris,ſomnóque quãdo-
cunque volet vtendum, nonniſi leui geſtatione corpus a-
gitandum,& pro genere mali ſubueniendum.Nam ſi vẽ-
ter fluit,aut ſi ſtomachus non continet, vbi febris decre-
uit,liberaliter oportet aquam tepidam potui dare, & vo-
mere cogere,niſi aut fauces,aut præcordia, aut latus do-
let,aut vetus morbus eſt.Si verò ſudor exercet,duranda cu
tis eſt vel nitro vel ſale, quæ cum oleo miſcentur. At ſi le-
uius id vitium eſt,oleo corpus vngendum eſt:ſi vehemẽ-
tius,roſa vel melino,vel myrteo, cui vinum auſterum ſit
adiectum.Quiſquis autem fluore æger eſt, quum venit in
balneum,prius vngendus,deinde in ſolium demittendus
eſt.Si in cute vitiũ eſt,frigida quoque quàm calida aqua
melius vtetur. Vbi ad cibum ventum eſt,dari debet is va-
lens,frigidus,ſiccus, ſimplex, qui quãminimè corrumpi
poſſit, panis toſtus,caro aſſa,vinũ aſperum, vel certè ſub-
auſterum.Si venter profluit,calidum:ſi ſudores nocent,vo
mitúſque ſunt,frigidum.

QVOMODO PESTILENTES FEBRES curari debeant, Cap. VII.

DEſiderat etiam propriam animaduerſionẽ in febri-
bus peſtilentiæ caſus. In hanc minimè vtile eſt aut
fame aut medicamẽtis vti,aut ducere aluũ.Si vires ſinũt,
ſanguinem mittere optimum eſt, præcipuéque ſi cum do
lore febris eſt.Si id parum tutũ eſt,vbi febris aut tenuata
eſt,aut leuata eſt,vomitu pectus purgare. Sed in hoc ma-
turius quàm in his morbis, ducere in balneum opus eſt,
vinum calidum & meracius dare,& omnia glutinoſa:in-
ter quæ quoque carnem generis eiuſdem.Nam quò cele-
rius eiuſmodi tempeſtates corripiunt, eo maturius auxi-
lia,etiam cum quadam temeritate rapienda ſunt.Quòd ſi
puer eſt qui laborat,neque tantum robur eius eſt vt ſan-
guis mitti poſſit, ſiti ei vtendum eſt, ducenda aluus vel
aqua vel ptiſſanæ cremore, tum demum is leuibus cibis
nutriendus:& ex toto,non ſic pueri vt viri curari debent.
Ergo, vt in alio quoque genere morborũ, parcius in his
agendum eſt. Non facilè ſanguinem mittere, non fa
cilè ducere aluum,non cruciare vigilia, faméve, aut ni-
mia ſiti,non vino curare ſatis conuenit. Vomitus poſt fe-
brem eliciendus eſt, deinde dandus cibus ex leuiſſimis,
tum is dormiat:poſtero quoque die ſi febris manet, abſti
neatur:tertio ad ſimilem cibum redeat. Dandáque opera
eſt,quantum fieri poteſt vt inter opportunam abſtinen-
tiam cibóſque opportunos, omiſſis cæteris nutriatur. Si
verò ardens febris extorret, nulla medicamenti danda
potio eſt:ſed in ipſis acceſſionibus,oleo & aqua refrigerã
dus eſt, quæ miſcenda manu ſunt donec albeſcant, & cõ
claui tenendus,quò multum & purum aerem trahere poſ
ſit,neque multis veſtimentis ſtrangulandus, ſed admodũ
leuibus tantùm velandus eſt. Poſſunt etiam ſuper ſtoma-
chum imponi folia vitis in aqua frigida tincta. Ac ne ſiti
quidem nimia vexandus eſt,alendus maturius eſt,id eſt à
die tertio,& ante cibum iiſdem perungendus. Si pituita
in ſtomacho coit,inclinata iam acceſſione, vomere cogẽ
dus eſt & tunc dãdum frigidum olus, aut pomum ex his
quæ ſtomacho conueniunt: ſi ſiccus manet ſtomachus,
protinus vel ptiſſanæ,vel alicæ,vel oryzæ cremor dandus
eſt,cum quo recens adeps cocta ſit.Quum verò in ſummo
incremento morbus eſt, vtique non ante diem quartum
magna ſiti antecedente, frigida aqua copioſè præſtanda
eſt,vt bibat etiam vltra ſatietatem: & quum iam venter
& præcordia vltra modum repleta, ſatiſque refrigerata
ſunt,vomere debet. Quidam ne vomitum quidem exi-
gunt,ſed ipſa aqua frigida tantùm ad ſatietatem data pro
medicamento vtuntur.Vbi vtrumlibet factum eſt, mul-
ta veſte operiẽdus eſt,& collocandus vt dormiat. Feréque
poſt longam ſitim & vigiliam, poſt multam ſatietatem,
poſt infractum calorem plenus ſomnus venit, per quem
ingens ſudor effunditur,idque præſentiſſimum auxilium
eſt.Sed in his tamen in quibus præter ardorem,nulli do-

lores, nullus præcordiorum tumor, nihil prohibens, vel in thorace, vel in pulmone, vel in faucibus, nō vlcus, non deiectio, non profluuium alui fuit. Si quis autem in huiuſmodi febre leuiter tuſſit, is neque vehementi ſiti conflictatur, neque bibere aquam frigidam debet, ſed eo modo curandus eſt quo in cæteris febribus præcipitur.

CVRATIO SEMITERTIANAE FEBRIS, quæ hemitritæos dicitur, Cap. VIII.

AT vbi id genus tertianæ eſt quod hemitritæon medici appellant, magna cura opus eſt ne id fallat. Habet enim plerunque frequentiores acceſſiones deceſſionéſque, vt aliud morbi genus videri poſſit: porrigitque febris inter horas vigintiquatuor & trigintaſex, vt quod idem eſt, non idem eſſe videatur. Et magnopere neceſſarium eſt, neque dari cibum, niſi in ea remiſſione quæ vera eſt: & vbi ea venit, protinus dari, plurimíque ſub alterutro curantis errore ſubitò moriuntur: ac niſi magnopere aliqua res prohibet, inter initia ſanguis mitti debet, tum dari cibus qui neque incitet febrem, & tamen longum eius ſpatium ſuſtineat.

CVRATIO LENTARVM FEBRIVM, Cap. IX.

NOnnunquam etiam lentæ febres ſine vlla remiſſione corpus tenēt, ac neque cibo, neque vlli remedio locus eſt. In hoc caſu medici cura eſſe debet vt morbum mutet: fortaſſe enim curationi opportunior fiet. Sæpe igitur ex aqua frigida cui oleū ſit adiectū, corpus eius pertractandū eſt, quoniā interdum ſic euenit vt horror oriatur, & fiat initiū quoddā noui motus, éxque eo, quū magis corpus incaluit, ſequatur etiam remiſſio. In his frictio quoque ex oleo & ſale ſalubris videtur. At ſi diu frigus eſt & torpor, & iactatio corporis, non alienū eſt in ipſa febre dare mulſi tres aut quatuor cyathos; vel cū cibo vinū bene dilutū. Intenditur enim ſæpe ex eo febris, & maior ortus calor, ſimul & priora mala tollit, & ſpem remiſſionis in ea curatione oſtendit. Neque hercule iſta curatio noua eſt, qua nūc quidā traditos ſibi ægros (qui ſub cautioribꝰ medicis trahebantur) interdū contrariis remediis ſanāt. Siquidem apud antiquos quoque ante Herophilū & Eraſiſtratū, maximéque poſt Hippocratē fuit Petro quidam qui febricitantem hominem, vbi acceperat, multis veſtimentis operiebat, vt ſimul calorē ingentē ſitimque excitaret. Deinde vbi paulū remitti cœperat febris, aquā frigidam potui dabat: ac ſi mouerat ſudorē, explicuiſſe ſe ægrū indicabat: ſi non mouerat, plus etiā aquæ frigidæ ingerebat, & tum mouere cogebat. Si alterutro modo febre liberauerat, protinus ſuillā aſſam, & vinū homini dabat. Si nō liberauerat, decoquebat aquā ſale adiecto, eámque bibere cogebat, vt mouendo ventrem purgaret. Et intra hæc omnis eius medicina erat. Eáq; non minus grata fuit iis quos Hippocratis ſucceſſores nō refecerāt, quàm nūc eſt iis quos Herophili, vel Eraſiſtrati æmuli diu tractos non expedierunt. Neque ideo tamen non eſt temeraria iſta medicina, quia plures, ſi protinus à principiis excepit, interemit. Sed quū eadem omnibus cōuenire nō poſſint, fere quos ratio nō reſtituit, temeritas adiuuat. Ideóq; eiuſmodi medici meliꝰ alienos ægros quàm ſuos nutriūt. Sed eſt circūſpecti quoque hominis, & nouare interdū, & augere morbum, & febres accendere, quia curationē vbi id quod eſt non recipit, poteſt recipere id quod futurum eſt.

REMEDIA IN FEBRIBVS AD CAPITIS dolorem, & præcordiorum inflammationem, & ariditatem, & ſcabritiem linguæ, Cap. X.

COnſiderādum etiam eſt febréſne ſolæ ſint, an alia his quoque mala accedant: id eſt, num caput doleat, num lingua aſpera, num præcordia intenta ſint. Si capitis dolores ſunt, roſam cum aceto miſcere oportet, & in id ingerere, deinde habere duo pittacia quæ latitudinem frōtis longitudinémque æquent. Ex his inuicem alterum in aceto & roſa habere, alterum in fronte, aut intinctam iiſdem lanam ſuccidam imponere. Si acetum offendit, pura roſa vtendum eſt: ſi roſa ipſa lædit, oleo acerbo: ſi iſta parum iuuant, teri poteſt vel iris arida, vel nuces amaræ, vel quælibet herba ex refrigerantibus. quorum quidlibet ex

A aceto impoſitū dolorem minuit, [illegible] magis aliud in alio. Iuuat etiā panis cum papauere ini[illegible] vel cum roſa, ceruſſa, ſpumáve argēti. Olfacere quo[illegible] vel ſerpyllum, vel anethum non alienum eſt. At ſi in [illegible]rdiis inflammatio & dolor eſt, primò ſuperimpo[illegible] ſunt cataplaſmata reprimentia, ne ſi calidiora fuerin[illegible] eò materiæ concurrat. Deinde vbi prima inflam[illegible]emiſit, tūc demum ad calida & humida ver[illegible], vt ea quæ remanſerint diſcutiant. Notæ ve[illegible]onis ſint quatuor, rubor & tumor, cum calore [illegible]dolore. Quo magis B errauit Eraſiſtratus qui febrem nullā [illegible] hac eſſe dixit. Ergo ſi ſine inflammatione dolor eſt, [illegible]hil imponendū eſt. hunc enim ſtatim ipſa febris ſolu[illegible]. At ſi neque inflammatio, neque febris, ſed tantùm [illegible]cordiorum dolor eſt, protinus calidis & ſiccis fom[illegible] vti licet: ſi verò lingua ſicca eſt & ſcabra, detergenda primùm penicillo eſt ex aqua calida, deinde vngenda miſtis inter ſe roſa & melle. Mel purgat, roſa reprimit, ſimúlque ſicceſcere non ſinit. At ſi ſcabra non eſt, ſed arida, vbi penicillo deterſa eſt, vngi roſa debet cui ceræ ſit paulum adiectum.

C

REMEDIA CONTRA FRIGVS QVOD febrem præcedit, Cap. XI.

SOlet etiam ante febres eſſe frigus, idque vel moleſtiſſimū morbi genus eſt: vbi id expectatur, omni potione prohibendus æger eſt. Hæc enim paulo antè data multum mali adiicit item maturius veſte multa tegendus eſt: admouēda partibus his pro quibus metuimus, ſicca & calida fomenta, ſic ne ſtatim vehementiſſimi calores incipiant, ſed paulatim increſcāt. Perfricādæ quoque eæ partes manibus vnctis ex vetere oleo ſunt, eíque adiiciendū D aliquid ex calefacientibus: contentique medici quidam vna frictione etiam ex quolibet oleo ſunt. In harum febriū remiſſionibus, nonnulli tres aut quatuor ſorbitionis cyathos, etiamnum vltrà manente febre, dant: deinde ea bene finita reficiūt ſtomachum cibo frigido & leui. Ego tum hoc puto tentandū quum parum cibus ſemel, & poſt febrem datus prodeſt. Sed curioſè perſpiciendum eſt ne tēpus remiſſionis decipiat. Sæpe enim in hoc quoq; genere valetudinis iam minui febris videtur, & rurſus intenditur. Itaque ei remiſſioni credendū eſt quæ etiā E immoratur, & iactationē fœtorémq; quendā oris (quem ὄζην Græci vocāt) minuit. Illud ſatis conuenit, ſi quotidie pares acceſſiones ſunt, quotidie paruū cibum dandum: ſi impares, poſt grauiorem cibum: poſt leuiorē, aquam mulſam.

CVRATIO HORRORIS IN FEBRIBVS, Cap. XII.

HOrror autem eas fere febres antecedit quæ certum habent circuitum, & ex toto remittuntur: ideóque tutiſſimæ ſunt, maximéque curationes admittunt: nam vbi incerta tempora ſunt, neque alui ductio, neque balneū, F neque vinū, neque medicamentum aliud rectè datur. Incertum eſt enim quando febris ventura ſit: ita fieri poteſt vt ſi ſubitò venerit, ſumma in eo pernicies ſit quod auxilii cauſa ſit inuētum. Nihílque aliud fieri poteſt quàm vt primis diebus bene abſtineat æger, deinde ſub deceſſu febris eius quæ grauiſſima eſt, cibū ſumat. At vbi certus circuitus eſt, facilius omnia illa tentātur, quia faciliꝰ proponere nobis & acceſſionum & deceſſionū vices poſſumus. In iis autem quū veterauerunt, vtilis fames non eſt. Primis tantummodo diebus ea pugnandū eſt, deinde diuidēda curatio eſt, & antè horror, tum febris diſcutiēda. G Igitur quū primū aliquis inhorruit, & ex horrore incaluit, dare ei oportet potui tepidam aquā, ſubſalſam, & vomere eum cogere. nam fere talis horror ab iis oritur quæ bilioſa in ſtomacho reſederunt. Idem faciendū eſt ſi proximo quoque circuitu æquè ceſſit: ſæpe enim ſic diſcutitur. Iámque quod genus febris ſit, ſcire licet. Itaque ſub expectatione proximæ acceſſionis quæ inſtare tertia poteſt, deducendus in balneū eſt, dandáque opera eſt vt per tēpus horroris in ſolio ſit. Si ibi quoq; ſenſerit, H nihilominus idē ſub expectatione acceſſionis quartæ faciat, ſiquidē eo quoq; modo ſæpe id diſcutitur. Si nec balneū quidem profuit, ante acceſſionē alliū edat, aut bibat calidam aquā cum pipere, ſiquidē ea quoque aſſumpta calorē mouent qui horrorē non admittit: deinde eo modo quo in

frigore præ[illegible] eſt, [illegible]tequã inhorreſcere poſſit, ope- A
riatur. Fo[illegible] tinus validioribus totum corpus
circundar[illegible] maximéque inuolutis extinctis te-
ſtis & titio[illegible] ilominus horror perruperit, mul-
to oleo cal[illegible] ſa veſtimenta perfundatur, cui
æquè ex cal[illegible] s aliquid ſit adiectum: adhibea-
turque fri[illegible] ſuſtinere poterit, maximéque
in manibus [illegible] ſpiritum ipſe contineat: neque
deſiſtendum [illegible] horror eſt. ſæpe enim pertinacia
iuuãtis, malu[illegible] uinc t. Siquid euomuit danda a-
qua tepida, iteru[illegible] mere cogendus eſt, vtẽdumque B
eiſdem eſt donec [illegible] finiatur. Sed præter hæc ducen-
da aluus eſt, ſi tardius [illegible] or quieſcit: ſiquidẽ id quoque
exonerato corpori pr[illegible] Vltima quoque poſt hæc auxi-
lia ſunt geſtatio & [illegible] autem in eiuſmodi mor-
bis maximè dand[illegible] aluum præſtet, caro
glutinoſa, vinum, qu[illegible]ur, auſterum.

CVRATIO Q[illegible]DIANAE FEBRIS, Cap. XIII.

HÆc ad omnes [illegible] febriũ pertinent: diſcernen-
dæ tamen ſingulæ ſunt, ſicut rationem habent diſſi- C
milem: ſi quotidiana eſt, triduo primo magnopere abſti-
nere oportet, tum cibis altero quoque die vti. Si res inue-
terauerit, poſt febrem experiri balneum & vinum, magiſ-
que ſi horrore ſublato hæc ſupereſt.

CVRATIO TERTIANAE FEBRIS, Cap. XIIII.

SI tertiana verò quæ ex toto intermittit, aut quartana
eſt, mediis diebus & ambulationibus vti oportet, aliiſ-
que exercitationibus, & vnctionibus. Quidã ex antiquio-
ribus medicis Cleophãtus, in hoc genere morborũ, mul- D
to ante acceſſionẽ caput ægri multa calida aqua perfun-
debat, deinde vinum dabat. Quod, quanuis pleraque eius
viri præcepta ſequutus eſt Aſclepiades, rectè tamen præ-
teriit: eſt enim anceps. Ipſe, ſi tertiana febris eſt, tertio die
poſt acceſſionem dicit aluum duci oportere, quinto poſt
horrorem vomitum elicere, deinde poſt febrem (ſicut illi
mos erat) adhuc calidis dare cibum & vinum: ſexto die
in lectulo detineri. ſic enim fore ne ſeptimo die febris ac-
cedat. Id ſæpe fieri poſſe veriſimile eſt. Tutius tamen eſt
vt hoc ipſo ordine vtamur: tria remedia, vomit⁹, alui du- E
ctionis, vini potus per triduum, id eſt die tertio & quin-
to & ſeptimo tentare: nec vinum niſi poſt acceſſionem
die ſeptimo bibat. Si verò primis diebus diſcuſſus mor-
bus non eſt, inciditque in vetuſtatem, quo die febris ex-
pectabitur, in lectulo ſe contineat, poſt febrem perfrice-
tur, tum cibo aſſumpto bibat aquam: poſtero die quo ci-
bo vacat, & ab exercitatione vnctionéque, aqua tantùm
contentus conquieſcat: & id quidem optimum eſt. Si ve-
rò imbecillitas vrgebit, & poſt febrem vinum, & medio
die paulum cibi debebit aſſumere. F

CVRATIO QVARTANAE FEBRIS, Cap. XV.

EAdem in quartana facienda ſunt. Sed quũ hæc tardè
admodum finiatur, niſi primis diebus diſcuſſa eſt, di-
ligentius ab initio præcipiendum eſt quid in ea debeat
fieri. Igitur ſicui cum horrore febris acceſſit, eáque deſiit,
eodem die & poſtero tertióque continere ſe debet, & a-
quam tantummodo calidã primo die poſt febrem ſume-
re, biduo proximo quantum fieri poteſt, ne hãc quidem.
Si quarto die cũ horrore febris reuertitur, vomere, (ſicut G
ante præceptum eſt) deinde poſt febrem modicũ cibum
ſumere, vini quadrãtem. Poſtero tertióque die abſtinere,
aqua tãtummodo calida, ſi ſitis eſt, aſſumpta: ſeptimo die
balneo frigus præuenire, abſtinere, continere ſe debet, &
aqua tantummodo calida, ſi ſitiet: ac tum ita nono die
balneo frigus præuenire: ſi febris redierit, ducere aluum:
vbi ex eo corpus conquieuerit, inunctione vehementer
perfricari, eodem modo ſumere cibũ & vinũ, biduo pro-
ximo ſe abſtinere, frictione ſeruata: decimo die rurſus
balneũ experiri. Et ſi poſtea febris acceſſit, æquè perfrica- H
ri vinum copioſius bibere: ac ſi proximum eſt, quies tot
dierũ, & abſtinentia, cum cæteris quæ præcipiuntur, fe-
brem tollant. Si verò nihilominus remanet, aliud ex toto
ſequendum eſt curationis genus: idque agẽdum, vt quod
diu ſuſtinendum eſt, corpus facilè ſuſtineat. Quominus e-
tiam curatio probari Heraclidis Tarentini debet, qui pri-
mis diebus ducendã aluum, deinde abſtinendũ vſque in
ſeptimũ diem dixit. Quod vt ſuſtinere aliquis poſſit, ta-
men etiã febre liberat⁹ vix refectioni valebit: adeò ſi fe-
bris ſæpius acceſſerit, concidet. Igitur ſi tertiodecimo die
morbus remanebit, balneũ neq; ante febrẽ neque poſt eã
tentãdum erit, niſi interdũ iam horrore diſcuſſo. Horror
ipſe per eadem quæ ſuprà præſcripta ſunt expugnandus:
deinde poſt febrẽ oportebit vngi, & vehemẽter perfrica-
ri, cibũ & validũ & fortiter aſſumere, vino vti quantũ li-
bebit: poſtero die quũ ſatis quieuerit, ambulare, exerceri,
vngi, perfricari fortiter, cibũ accipere ſine vino: tertio die
abſtinere. Quo die verò febrem expectabit, antè ſurgere,
& exerceri: daréque operã non oportet vt in ipſam exer-
citationem tempus febris incurrat. ſic enim ſæpe illa di-
ſcutitur: at ſi in opere occupauit, tum demũ ſe recipere. In
eiuſmodi valetudine medicamenta ſunt, oleũ, frictio, ex-
ercitatio, cibus, vinũ. Si venter aſtrictus eſt, ſoluendus eſt.
Sed hæc facilè validiores faciunt: ſi imbecillitas occupa-
uit, pro exercitatione geſtatio eſt: ſi ne hanc quidem ſuſti-
net, adhibenda tamen frictio eſt: ſi hæc quoque vehemẽs
onerat, intra quietem & vnctionem & cibum ſiſtendum
eſt, dandáque opera eſt ne qua cruditas in quotidianam
id malum vertat. nam quartana neminem iugulat, ſed ſi
ex ea facta quotidiana eſt, in malis æger eſt. Quod tamen
niſi culpa vel ægri vel curantis nunquam fit.

CVRATIO DVARVM QVARTANARVM, Cap. XVI.

AT ſi duæ quartanæ ſunt, neque hæ quas propoſui ex-
ercitationes adhiberi poſſunt, aut ex toto quieſcere
opus eſt: aut ſi id difficile eſt, leuiter ambulare, conſidere
diligenter inuolutis pedibus & capite. Quoties febris ac-
ceſſit & deſiit, cibum modicũ ſumere & vinum: reliquo
tempore niſi imbecillitas vrget abſtinere. Aut ſi duæ fe-
bres penè iunguntur, poſt vtranque cibum ſumere: dein-
de vacuo tempore & moueri aliquid, & poſt vnctionem
cibo vti. Quum verò vetus quartana rarò niſi vere ſolua-
tur, vtique eo tempore attendẽdum eſt nequid fiat quod
valetudinẽ impediat. Prodéſtque in vetere quartana mu-
tare ſubinde victus genus, à vino ad aquam, ab aqua ad
vinum, à lenibus cibis ad acres, ab acribus ad lenes tranſ-
ire: eſſe radicem, deinde vomere, iurève pulli gallinacei
ventrem reſoluere, oleum ad frictiones adiicere, calefa-
cientia ante acceſſionem ſorbere, vel aceti cyathos duos,
vel vnum ſinapis cum tribus Græci vini ſalſi, vel mixta
paribus portionibus, & in aqua diluta, piper, caſtoreum,
laſer, myrrham. Per hæc enim ſimiliáque corpus agitan-
dum eſt, vt moueatur ex eo ſtatu quo detinetur. Si febris
quieuit, diu meminiſſe eius diei conuenit, eóque vitare
frigus, calorem, cruditatem, laſſitudinem. Facile enim re-
uertitur, niſi à ſano quoque aliquandiu timetur.

CVRATIO QVOTIDIANAE FEBRIS quæ ex quartana facta ſit, Cap. XVII.

AT ſi ex quartana quotidiana facta eſt, quum id vitio
inciderit, per biduũ abſtinere oportet, frictione vti,
aquam tantummodo veſperi potui dare: tertio die ſæpe
fit ne febris accedat: ſed ſiue fuit, ſiue non fuit, cibus poſt
acceſſionis tempus eſt dandus: at ſi manet, per biduum
abſtinentia quanta maximè imperari corpori poteſt, fri-
catione quotidie vtendum eſt.

DE TRIBVS INSANIAE GENERIBVS, & primo de eius curatione quæ à Græcis φρενῖτις dicitur, Cap. XVIII.

ET febrium quidem ratio expoſita eſt. Superſunt verò
alii corporis affectus qui huic ſuperueniunt, ex qui-
bus eos qui certis partibus aſſignari non poſſunt, proti-
nus iungam. Incipiã ab inſania, primámque huius ipſius
partem aggrediar, quæ & acuta & in febre eſt: Græci φρε-
νῖτιν appellant. Illud ante omnia ſcire oportet, interdum
in acceſſione ægros deſipere, & loqui aliena. Quod non
quidẽ leue eſt, neque incidere poteſt niſi in febre vehe-
menti: nõ tamen æquè peſtiferũ eſt. nam plerunque bre-
ue eſſe conſueuit, leuatóque acceſſionis impetu, protinus
mens redit. Neque id genus morbi remedium aliud deſi-

derat quàm quod in curanda febre præceptum eſt. Phre-
nitis verò tum demũ eſt quum continua demẽtia eſſe in-
cipit, aut quũ æger quanuis adhuc ſapiat, tamẽ quaſdam
vanas imagines accipit: perfecta eſt vbi mens illis imagi-
nibus addicta eſt. Eius autem plura genera ſunt. Siquidem
ex phreniticis alii hilares, alii triſtes ſunt, alii facilius cõ-
tinentur, & intra verba deſipiũt: alii conſurgunt, & violẽ-
ter quædã manu faciunt: atque ex his ipſis alii nihil niſi
impetu peccant, alii etiã artes adhibẽt, ſummámq; ſpem
ſanitatis in captandis maiorũ operum occaſionibus præ-
bent, ſed exitu deprehenduntur. Ex his autẽ eos qui intra
verba deſipiunt, aut leuiter etiã manu peccãt, onerare a-
ſperioribus coercitionibus ſuperuacuũ eſt: eos verò qui
violentius ſe gerunt, vincire cõuenit, ne vel alteri vel ſibi
noceãt. Neque credendũ eſt ſi vinctus aliquis, dum leua-
ri vinculis cupit, ſanũ iam ſe fingat, quanuis prudenter &
miſerabiliter loquatur, quoniã is dolus inſaniẽtis eſt. Fe-
re verò antiqui tales ægros in tenebris habebãt, eo quòd
eis cõtrariũ eſſet exterreri, & ad quietem animi tenebras
ipſas cõferre aliquid iudicabãt. At Aſclepiades, tanquam
tenebris ipſis terrentibus, in lumine habendos eſſe dixit:
neutrum tamen perpetuũ eſt. Alium enim lux, aliũ tene-
bræ magis turbãt, reperiuntúrque in quibus nullũ diſcri-
men deprehendi vel hoc vel illo modo poſſit. Optimum
itaque eſt vtrunque experiri, & habere eum qui tenebras
horret, in luce, eum qui lucẽ, in tenebris. At vbi nullũ ta-
le diſcrimen eſt, æger ſi vires habet, loco lucido, ſi nõ ha-
bet, obſcuro cõtinendus eſt. Remedia verò adhibere vbi
maximè furor vrget, ſuperuacuum eſt: ſimul enim febris
quoque increſcit. Itaque tum nihil niſi cõtinendus æger
eſt: vbi verò res patitur, feſtinãter ſubueniendũ eſt. Aſcle-
piades perinde eſſe dixit, his ſanguinem mitti, ac ſi truci-
dentur: rationem hanc ſequutus quòd neque inſania eſſet
niſi febre intenta, neque ſanguis, niſi in remiſſione eius
rectè mitteretur. Sed ipſe in his ſomnum multa frictione
quæſiuit, quũ & intentio febris ſomnũ impediat, & fri-
ctio nonniſi in remiſſione eius vtilis ſit. itaq; hoc quoque
auxilium debuit præterire. Quid igitur eſt? Multa in præ-
cipiti periculo rectè fiunt, alias omittenda: & continuata
quoque febris habet tẽpora, quibus etſi nõ remittit, non
tamen creſcit. Eſtque hoc, vt non optimũ, ſic tamen ſecũ-
dum remedii tẽpus. Quòd ſi vires ægri patiuntur, ſanguis
quoque mitti debet: nec minꝰ deliberari poteſt an aluus
ducenda ſit: tum interpoſito die cõuenit caput ad cutem
tondere, deinde aqua fouere in qua verbenæ aliquæ de-
coctæ ſint, vel ex reprimentibus: aut prius fouere, deinde
tondere, & iterũ fouere, ac nouiſſimè roſa caput nareſque
implere, offerre etiã naribus rutã ex aceto contritã, mo-
uere ſternutamenta medicamentis in id efficacibus. Quæ
tamen facienda ſunt in his quibus vires nõ deſunt: ſi ve-
rò imbecillitas eſt, roſa tãtũ caput, adiecto ſerpyllo ſimi-
lique aliquo madefaciendũ eſt. Vtiles etiã in quibuſcun-
que viribus herbæ duæ ſũt, ſolanum & muralis: ſimul ex
vtraque ſucco expreſſo caput impleatur. Quũ ſe febris re-
miſerit, frictione vtendũ eſt, parcius tamen in his qui ni-
mis hilares quàm in his qui nimis triſtes ſũt. Aduerſus o-
mnium autẽ ſic inſanientiũ animos, gerere ſe pro cuiuſ-
que natura neceſſarium eſt. Quorundã enim vani metus
leuandi ſunt, ſicut in homine prædiuite famem timente
accidit, cui ſubinde falſæ hæreditates nuntiabantur: quo-
rundam audacia coercenda eſt, ſicut in his fit in quibus
continendis plagæ quoque adhibentur: quorundam e-
tiam intẽpeſtiuus riſus & obiurgatione & minis prohi-
bendus eſt. quorundam diſcutiendæ triſtes cogitationes:
ad quod ſymphoniæ, & cymbala, ſtrepituſque proficiunt.
Sæpius tamen aſſentiendum quàm repugnãdum eſt, pau-
latimque & non euidenter ab his quæ ſtultè dicentur, ad
meliora mens eius abducenda eſt. Interdum etiam eliciẽ-
da ipſius intẽtio, vt fit in hominibus ſtudioſis literarum,
quibus liber legitur, aut rectè, ſi delectantur, aut perpe-
ram, ſi idipſum eos offendit. Emendando enim, conuer-
tere animum incipiũt. Quinetiam recitare, ſiqua memi-
nerunt, cogendi ſunt. Ad cibum quoque quoſdam nõ de-
ſiderantes reduxerunt hi qui inter epulantes eos colloca-
uerunt. Omnibus verò ſic affectis, ſomnus & difficilis, &

A præcipuè neceſſarius eſt. ſub hoc [illegible] plerique ſaneſcũt.
Prodeſt ad id, atque etiam ad m[illegible] ſam componen-
dam, crocinum vnguentum cu[illegible] caput datum. Si
nihilominus vigilant hi, quida[illegible] moliũtur, po-
tui dando aquam in qua pa[illegible] hyoſcyamos deco-
cta ſit: alii mandragoræ m[illegible] ſubiiciunt, alii vel
amomum vel ſycamini lac[illegible] inducunt: (hoc
nomẽ apud medicos reper[illegible] Græci morũ ſυκά-
μινον appellant, mori nullã la[illegible] Sic verò ſignifi-
B catur lactyma arboris in[illegible] centis, quam ibi
συκόμορον appellãt) plurimi [illegible] papaueris corticibus,
ex ea aqua ſubinde ſpongia [illegible] fouẽt. Aſclepiades
ea ſuperuacua eſſe dixit, qu[illegible] lethargum ſæpe cõ-
pellerẽt. Præcipit autẽ vt pri[illegible] cibo, potione, ſom-
no abſtineretur, veſpere ei da[illegible] potui aqua, tunc fri-
ctio admoueretur lenis, ita vt ne manum quidem qui fri-
caret, vehemẽter imprimeret: poſtero deinde die iiſdem
omnibus factis, veſperi ei daretur ſorbitio ex aqua, rur-
ſuſque frictio adhiberetur. per hanc enim nos conſequu-
C turos vt ſomnus accedat. Id interdũm fit, & quidem adeò,
vt illo confitẽte, nimia frictio etiam lethargi periculum
afferat. Sed ſi ſic ſomnus non acceſſit, tum demum illis
medicamẽtis accerſendus eſt, habita ſcilicet eadem mo-
deratione quæ hîc quoque neceſſaria eſt, ne quem obdor-
mire volumus, excitare poſtea non poſſimus. Confert e-
tiam aliquid ad ſomnum ſilanus iuxta cadens, vel geſta-
tio poſt cibum & noctu, maximéque ſuſpenſi lecti mo-
tus. Neque alienum eſt ſi neque ſanguis antè miſſus eſt,
neque mens cõſtat, neque ſomnus accedit, occipitio inci-
D ſo cucurbitulam admouere: quæ quia leuat morbum, po-
teſt etiam ſomnum facere. Moderatio autẽ in cibo quo-
q; adhibẽda eſt: nam neq; implẽdus æger eſt, ne inſaniat,
neque ieiunio vtique vexãdus eſt, ne imbecillitate in car-
diacum incidat. Opus eſt autẽ cibo infirmo, maximéque
ſorbitione, potione aquæ mulſæ, cuius ternos cyathos bis
hyeme, quater æſtate dediſſe ſatis eſt. Alterũ genus inſa-
niæ eſt quod ſpatiũ lõgius recipit, quia fere ſine febre in-
cipit, leues deinde febriculas excitat, & cõſiſtit in triſtitia,
quam videtur bilis atra cõtrahere. In hac vtilis detractio
E ſanguinis eſt. Siquid hanc prohibet, prima eſt abſtinẽtia;
ſecunda per album veratrum vomitúmque purgatio, poſt
vtrumlibet adhibenda bis die frictio eſt, ſi magis valet,
frequẽs etiam exercitatio. In ieiunio vomitus, cibus ſine
vino dãdus ex media materia eſt: quam quoties poſuero,
ſcire licet etiam ex infirmiſſima dari poſſe, dum ne ea ſo-
la quis vtatur, valentiſſima tantummodo eſſe remouẽda.
Præter hæc ſeruanda aluus eſt quamtenerrima, remouẽ-
di terrores, & potius bona ſpes afferenda, quærenda dele-
ctatio ex fabulis ludiſque, quibus maximè capi ſanus aſ-
F ſueuerat. Laudanda, ſiqua ſunt, ipſius opera, & ante oculos
eius ponenda. Leuiter obiurganda vana triſtitia. ſubinde
admonendus in his ipſis rebus quæ ſolicitant, cur nõ po-
tius lætitiæ quàm ſolicitudinis cauſa ſit. Si febris quoque
acceſſit, ſicut aliæ febres curãda eſt. Tertiũ inſaniæ ge-
nus eſt ex his longiſſimum, adeò vt vitam ipſam non im-
pediat, quod robuſti corporis eſſe cõſueuit. Huius autem
ipſius ſpecies duæ ſunt: nam quidã imaginibus, non men-
te falluntur, qualem inſanientem Aiacem vel Oreſtem
poetarum fabulæ ferunt: quidam animo deſipiũt. Si ima-
G gines fallunt, ante omnia videndum eſt triſtes an hilares
ſint. In triſtitia nigrum veratrum deiectionis cauſa, in hi-
laritate album, ad vomitum excitandũ dari debet: idque
ſi in potione non accepit, pani adiiciendum eſt, quò fa-
cilꝰ fallat. nã ſi bene ſe purgauerit, ex magna parte mor-
bum leuabit. Ergo etiamſi ſemel datum veratrum, parum
profecerit, interpoſito tempore iterum dari debet. neque
ignorare oportet, leuiorem eſſe morbum cum riſu quàm
ſeriò inſaniẽtium. Illud quoque perpetuũ eſt in omnibus
morbis, vbi ab inferiore parte purgandus aliquis eſt, ven-
H trem eius antè ſoluendũ eſſe: vbi à ſuperiore, comprimẽ-
dum. Si verò conſilium inſanientem fallit, tormẽtis qui-
buſdam optimè curatur. Vbi perperam aliquid dixit, aut
fecit, fame, vinculis, plagis coercendus eſt. Cogendus
eſt & attendere, & ediſcere aliquid, & meminiſſe. Sic
enim fiet vt paulatim metu cogatur conſiderare quid

faciat. Sub to[illegible] i & expaueſcere, in hoc morbo prodeſt: & [illegible] nimium vehementer perturbat. Poteſt enim [illegible] mutatio, quū ab eo ſtatu mēs in quo [illegible] intereſt etiam ſi ipſe ſine cauſa ſubinde [illegible] miſſúſque ſit: nam demens hilaritas [illegible] us ſuprà dixi, melius curatur. Si [illegible] ſt lenis, ſed multa bis die frictio. Item pe[illegible] da infuſa, demiſſúmque corpus in aqu[illegible] communia ſunt, inſanientes vehem[illegible] multa frictione vti, neque pinguem carne[illegible] aſſumere, cibis vti poſt purgationem [illegible] materia quamleuiſſimis. Non oportere eſſe [illegible] inter ignotos, vel inter eos quos aut contem[illegible] negligant: mutare debere regiones, &, ſi men[illegible] nua peregrinatione eſſe iactandos. Raro, ſed aliqu[illegible] tamen, ex metu delirium naſcitur. Quod genus [illegible] ſpecie ſimilique victus genere curandum [illegible] præterquàm quòd in hoc inſaniæ genere ſolo rectè [illegible] datur.

CARDIACI MORBI CVRATIO, Cap. XIX.

HVic morbo præcipuè contrarium eſt id genus quod καρδιακὸν à Græcis nominatur, quanuis ſæpe ad eum phrenitici tranſeunt. Siquidem mens in illis labat, in hoc conſtat Id autem nihil aliud eſt quàm nimia imbecillitas corporis, quod ſtomacho languente, immodico ſudore digeritur. Licétque protinus ſcire id eſſe, vbi venarum exigui imbecilliqúe pulſus ſunt. Sudor autē ſupra conſuetudinem, & modo & tempore, ex toto thorace & ceruicibus atque etiam capite prorumpit, pedibus tātummodo & cruribus ſiccioribus atque frigentibus. At vbi id morbi genus eſt, curatio prima eſt, ſupra præcordia imponere quæ reprimant cataplaſmata: ſecunda, ſudorem prohibere. Id præſtat acerbum oleum vel roſa, vel melinum aut myrteum: quorum aliquo corpus leuiter perungendum, ceratúmque ex aliquo horum tum imponēdum eſt. Si ſudor vincit, delinendus homo eſt vel gypſo vel argēti ſpuma, vel cimolia creta, vel etiam ſubinde horum puluere reſpergendus. Idem præſtat puluis ex contritis aridi myrti vel rubi foliis, aut ex auſteri & boni vini arida fæce. Pluráque ſimilia ſunt, quæ ſi deſunt, ſatis vtilis eſt quilibet ex via puluis iniectus. Super hæc verò, quominus corpus inſudet, leui veſte debet eſſe contectus, loco non calido, feneſtris patētibus, ſic vt perflatus quoque aliquis accedat. Tertium auxilium eſt imbecillitati iacētis, vino cibóque ſuccurrere. Cibus nō multus quidem, ſed ſæpe tamen nocte ac die dandus eſt, vt nutriat, neque oneret. Is eſſe debet ex infirmiſſima materia, & ſtomacho aptus. Niſi autē neceſſe eſt, ad vinum feſtinare non oportet. Si verendum eſt ne deficiat, tum & intrita ex hoc, & hoc ipſum auſterum quidem, ſed tamen tenue meracum. Egelidum ſubinde & liberaliter dandum eſt, adiecta polenta, ſi modò is æger parum cibi aſſumit: idque vinum eſſe debet, neque nullarum virium, neque ingentium: rectéque tota die ac nocte vel tres heminas æger bibet: ſi vaſtius corpus eſt, plus etiam. Si cibum non accipit, perunctum antè perfundere aqua frigida conuenit, & tum dare. Quòd ſi ſtomachus reſolutus parum continet, & ante cibum & poſt eum ſponte vomere oportet, rurſuſque poſt vomitum, cibū ſumere. Si ne id quidem manſerit, ſorbere vini cyathū, interpoſitáque hora ſumere alterū: ſi id quoque ſtomachus reddiderit, totum corpus bulbis contritis ſuperillinendū eſt. Qui vbi inaruerunt, efficiunt vt vinū in ſtomacho cōtineatur, éxque eo toti corpori calor venǽque vis redeat. Vltimum auxilium eſt, in aluum ptiſſanæ vel alicæ cremorem ex inferioribus partibus indere: ſiquidē id quoque vires tuetur. Neque alienū eſt naribus quoque æſtuātis admouere quod reficiat, id eſt roſam & vinū: & ſiqua in extremis partibus frigent, vnctis & calidis manibus fouere. Per quæ ſi conſequi potuimus vt & ſudoris impetus minuatur, & vita prorogetur, incipit iam tēpus ipſum eſſe præſidio. Vbi in tuto eſſe videtur, verendum eſt tamen ne ad eandem imbecillitatem citò recidat. Itaque vino tantùm remoto, quotidie validiorem cibum debet aſſumere, donec ſatis virium corpori redeat.

A DE LETHARGO, ET EIVS CVRAtione, Cap. XX.

ALter quoque morbus eſt aliter phrenitico cōtrarius. In illo difficilis ſomnus, prompta ad omnem audaciam mens eſt: at in hoc marcor, & inexpugnabilis penè dormiendi neceſſitas: λήθαργον Græci nominant. atque id quoque genus acutum eſt, & niſi ſuccurritur, celeriter iugulat. Hos ægros quidam ſubinde excitare nituntur admotis iis per quæ ſternutamenta euocantur, & iis quæ o-
B dore fœdo mouent, qualis eſt pix cruda, lana ſuccida, piper, veratrum, caſtoreum, acetum, alliū, cepa: iuxta etiam galbanum incendunt, aut pilos, aut cornu ceruinum: ſi id non eſt, quodlibet aliud. Hæc enim quum comburuntur, odorem fœdum mouēt. Tharrias verò quidam acceſſionis eſſe id malum dixit, leuarique quū ea deceſſit. Itaque eos qui ſubinde excitāt ſine vſu, malè habere. Intereſt autem, in deceſſione expergiſcatur æger, an quum febris nō leuetur, aut leuata quoque ea ſomnus vrgeat. nam ſi expergiſcitur, adhibere ei vt ſopito ſuperuacuum eſt. Neque
C enim vigilando melior fit, ſed per ſe, ſi melior eſt, vigilat. Si verò continens ei ſomnus eſt, vtique excitādus eſt, ſed iis temporibus quibus febris leuiſſima eſt, vt & excernat aliquid & ſumat. Excitat autem validiſſimè repentè aqua frigida infuſa poſt remiſſionem. Itaque perunctum oleo multo corpus tribus aut quatuor amphoris totum per caput perfundendum eſt. Sed hoc vtemur ſi æqualis ægro ſpiritus erit, ſi mollia præcordia: ſin aliter hæc erūt, ea potiora quæ ſuprà comprehenſa ſunt. Et quod ad ſomnum quidem pertinet, commodiſſima hæc ratio eſt. Medendi
D autem cauſa caput radendum, deinde poſtea fouēdum eſt aqua in qua laurus aut ruta decocta ſit. Altero die imponendum caſtoreum, aut ruta ex aceto contrita, aut lauri baccæ, aut hedera cum roſa & aceto. Præcipuéque proficit & ad excitandum hominem naribus admotum, & ad morbum ipſum depellendum, capiti frontive impoſitum ſinapi. Geſtatio etiam in hoc morbo prodeſt, maximéque opportunè cibus datus, id eſt in remiſſione, quanta maxima inueniri poterit. Aptiſſima autem ſorbitio eſt, donec morbus decreſcere incipiat: ſic vt ſi quotidie grauis ac-
E ceſſio eſt, hæc quotidie detur: ſi alternis, poſt grauiorem, ſorbitio, poſt leuiorem, mulſa aqua. Vinum quoque cum tempeſtiuò cibo datum, non mediocriter adiuuat. Quòd ſi poſt longas febres eiuſmodi torpor corpori acceſſit, cætera eadem ſeruāda ſunt. Ante acceſſionem autem tribus quatuórve horis caſtoreum, ſi venter aſtrictus eſt, mixtum cum ſcāmonia, ſi non eſt, per ſeipſum cū aqua dandum eſt. Si præcordia mollia ſunt, cibis vtendum eſt plenioribus: ſi dura, in iiſdem ſorbitionibus ſubſiſtendum, imponendúmque eſt præcordiis quod ſimul & reprimat
F & emolliat.

DE AQVA INTER CVTEM, HOC EST hydropico morbo, Cap. XXI.

SEd hic quidē acutus eſt morbus. Longus verò fieri poteſt eorū quos aqua inter cutem malè habet, niſi primis diebus diſcuſſus eſt: ὕδρωπα Græci vocant. Atque eius tres ſpecies ſunt: nam modò ventre vehementer intento, creber intus ex motu ſpiritus ſonus eſt. Modò corpus inæquale eſt, tumoribus aliter alitérque per totum id orientibus. Modò intus in vnum aqua contrahitur, & moto
G corpore ita mouetur vt impetus eius conſpici poſſit. Primum τυμπανίτην, ſecūdum λευκοφλεγματίαν vel ἀνὰ σάρκα, tertium ἀσκίτην Græci nominant. Communis tamen omnium eſt humoris nimia abundantia, ob quam ne vlcera quidem in his ægris facilè ſaneſcunt. Sæpe verò hoc malum per ſe incipit, ſæpe alteri vetuſto morbo (maximéque quartanæ) ſuperuenit. Facilius in ſeruis quàm in liberis tollitur, quia quum deſideret famem, ſitim, mille alia tædia, longámque patientiam, promptius iis ſuccurritur qui facilè cogūtur quàm quibus inutilis libertas eſt.
H Sed ne ii quidem qui ſub alio ſunt, ſi ex toto ſibi tēperare non poſſunt, ad ſalutē perducuntur. Ideóque non ignobilis medicꝰ, Chryſippi diſcipulus, apud Antigonū regē, amicū quendā eius notæ intemperantiæ, mediocriter eo morbo implicitū, negauit poſſe ſanari. Quūque alter medicꝰ Epirotes Philippus ſe ſanaturū polliceretur, reſpōdit,

illum ad morbum ægri reſpicere, ſe ad animum. Neque
eum res fefellit. ille enim quũ ſumma diligentia nõ me-
dici tantũmodo, ſed etiam regis cuſtodiretur, tamen ma-
lagmata ſua deuorãdo, bibendóque ſuã vrinã, in exitium
ſe præcipitauit. Inter initia tamen nõ difficillima curatio
eſt, ſi imperata ſunt corpori, quies, ſitis, inedia : at ſi malũ
inueterauerit, nõ ſine magna moleſtia diſcutitur. Metro-
dorum tamen Epicuri diſcipulum referũt, quũ hoc mor-
bo tentaretur, neque æquo animo ferret neceſſariã ſitim,
vbi diu abſtinuerat, bibere ſolitum, deinde euomere.
Quòd ſi redditur quicquid receptũ eſt, multũ tædio de-
mit: ſi à ſtomacho retentum eſt, morbũ auget. Ideóque in
quolibet tentandũ nõ eſt. Sed ſi febris quoque eſt, hæc in
primis ſubmouẽda eſt per eas rationes per quas huic ſuc-
curri poſſe propoſitũ eſt: ſi ſine febre æger eſt, tum demũ
ad ea veniendũ eſt quæ ipſi morbo mederi ſolent. Atque
hìc quoque quæcunq; ſpecies eſt, ſi nondũ nimis occupa-
uit, iiſdem auxiliis opus eſt. Multũ ambulandum, curren-
dum aliquando eſt. Superiores maximè partes ſic perfri-
candæ vt ſpiritum ipſe contineat, euocãdus eſt ſudor nõ
exercitatione tãtummodo, ſed etiam in arena calida, vel
laconico, vel clibano, ſimilibúſq; aliis. maximéque vtiles
naturales & ſiccæ ſudationes ſũt, quales ſuper Baias habe-
mus in myrtetis: balneũ atque omnis humor alienus eſt.
Ieiuno rectè catapotia dantur facta ex abſinthii duabus,
myrrhæ tertia parte. Cibus eſſe debet ex media quidem
materia, ſed tamen generis durioris. Potio nõ vltrà danda
eſt quã vt vitam ſuſtineat: optimáque eſt quæ vrinã mo-
uet. Sed idipſum tamen molliri cibo quàm medicamẽto
melius eſt. Si tamen res coget, ex his aliquid quæ id præ-
ſtent, erit decoquendum, eáque aqua potui danda. Vidẽ-
tur autem hanc facultatem habere, iris, nardum, crocum,
cinnamum, amomũ, caſia, myrrha, balſamũ, galbanum,
ladanum, œnanthe, panace, cardamomũ, hebenus, cupreſ-
ſi ſemen, vua tyminia (quam σταφίδα ἀγρίαν Græci nomi-
nant) abrotonum, roſæ folia, acorum, amaræ nuces, trago-
riganum, ſtyrax, coſtum, iunci quadrati & rotundi ſemen,
illud, cyperon, σχοῖνον hoc Græci vocant. Quæ quoties po-
ſuero, non quæ hìc naſcuntur, ſed quæ inter aromata affe-
rũtur, ſignificabo. Primò tamen, quæ leuiſſima ex his ſũt,
id eſt roſæ folia, vel nardi ſpica, tentanda ſunt. Vinum
quoque vtile eſt & auſterum, ſed quamtenuiſſimum. Cõ-
modum eſt etiam lino quotidie ventrem metiri, & qua
comprehendit aluum, notam imponere, poſtero die vi-
dere ſi plenius corpus ſit, an extenuetur. Id enim quod te-
nuatur, medicinam ſentit. Neque alienum eſt metiri &
potionem eius & vrinam. nam ſi plus humoris excerni-
tur quàm aſſumitur, ita demum ſecundæ valetudinis ſpes
eſt. Aſclepiades in eo qui ex quartana in hydropa deci-
derat, ſe abſtinentia bidui & frictione vſum, tertio die
iam & febre & aqua liberato, cibum & vinum dediſſe
memoriæ prodit. Hactenus communiter de omni ſpecie
dici poteſt. Si vehementius malum eſt, diducenda ratio
curandi eſt. Ergo ſi inflammatio & ex ea dolor creber eſt,
vtilis quotidianus aut alterno quoque die poſt cibum vo-
mitus eſt. Fomentis ſiccis calidiſque vtendum eſt: ſi per
hæc dolor nõ finitur, neceſſariæ ſunt ſine ferro cucurbi-
tulæ. Si ne per has quidem tormentum tollitur, incidenda
cutis eſt, & tum his vtendum. Vltimum auxilium eſt ſi cu-
curbitulæ nihil profuerunt, per aluum infundere copioſe
aquam calidam, eámque recipere. Quinetiã quotidie ter
quatérve opus eſt vti frictione vehemẽti, cũ oleo & qui-
buſdam calefacientibus. Sed in hac frictione à ventre ab-
ſtinendum eſt: imponẽdum verò in eum crebrius ſinapi,
donec cutem erodat: ferramentíſque candẽtibus pluribus
locis venter exulcerandus eſt, & ſeruanda vlcera diutius.
Vtiliter etiam ſcilla cocta delinitur cutis, ſed diu poſt has
inflãmationes abſtinendũ eſt ab omnibus inflantibus. At
ſi id vitiũ eſt cui leucophlegmatias nomen eſt, eas partes
quæ tument, ſubiicere ſoli oportet, ſed non nimiũ, ne fe-
bricula incidat. Si is vehementior eſt, caput velãdum eſt,
vtendúmque frictione madefactis tantùm manibus aqua
cui ſal & nitrum & olei paulum ſit adiectũ, ſic vt aut pue-
riles aut muliebres manus adhibeantur, quò mollior ea-
um tactus ſit: idque ſi vires patiuntur, ante meridiem to-

A ta hora, poſt meridiem ſemi hora [illegible] oportet. Vtilia etiã
ſunt cataplaſmata quæ reprimu[illegible]ete, [illegible]que ſi corpora
teneriora ſunt. Incidendum q[illegible] [illegible] ſuper talum qua-
tuor fere digitis ex parte intern[illegible] per aliquot dies
frequens humor feratur, at[illegible] [illegible]res incidere al-
tis plagis oportet. Concu[illegible] [illegible] multa geſtatione
corpus eſt : atque vbi ind[illegible] [illegible]cicatrices ſunt,
adiiciendum & exercita[illegible] [illegible] cibis, donec cor-
pus ad priſtinũ habitu[illegible] lacry[illegible] valens eſſe de-
bet, & glutinoſus, max[illegible] [illegible] (ſi per ſtoma-
B chum licet) dulcis : ſe[illegible] decoct[illegible] biduo triduóve mo-
dò aqua modò id biba[illegible], [illegible] lactucæ marinæ
(quæ grandis iuxta mar[illegible] ſemen, cum aqua potui
datũ. Si valens eſt qui id acc[illegible] ſcilla cocta (ſicut ſuprà
dixi) delinitur : authoréſq; [illegible] ſunt inflatis veſicis pul-
ſandos tumores eſſe. Si vero id morbi genus eſt quo in v-
terum multa aqua cõtrahitur, ambulare, ſed magis modi-
cè oportet: malagma quod digerat impoſitũ habere, id-
que ipſum ſuperimpoſito triplici panno, faſcia non ni-
mium tamen vehemẽter aſtringere. Quod à Tharria pro-
C fectum, ſeruatũ eſſe à pluribus video. Si iecur aut lienem
affectum eſſe manifeſtũ eſt, ficum pinguem cõtuſam ad-
iecto melle ſuperponere. Si per talia auxilia vẽter non ſic-
catur, ſed humor nihilominus abundat, celeriore via ſuc-
currere, vt is per ventrem ipſum emittatur. Neque ignoro
Eraſiſtrato diſplicuiſſe hanc curandi viam. Morbum enim
hunc iocinoris putauit: ideóque ita illum eſſe ſanandum,
fruſtráque aquam emitti quæ vitiato illo ſubinde naſca-
tur. Sed primùm non huius viſceris vnius hoc vitium eſt:
nam ſplene affecto, & in totius corporis malo habitu fit:
D deinde, vt inde cœperit, tamen aqua niſi emittitur quæ
cõtra naturam ibi ſubſiſtit, & iocinori & cæteris interio-
ribus partibus nocet : conuenítque corpus nihilominus
eſſe curãdum. Neque enim ſanat emiſſus humor, ſed me-
dicinæ locum facit, quam intus incluſus impedit. Ac ne
illud quidem in controuerſiam venit quin non omnes in
hoc morbo ſic curari poſſint, ſed iuuenes robuſti, qui vel
ex toto carent febre, vel certè ſatis liberales intermiſſio-
nes habent. Nam quorum ſtomachus corruptus eſt, quíve
ex atra bile huc deciderũt, quíque malum corporis habi-
E tum habent, idonei huic curationi nõ ſunt. Cibus autem
quo die primùm humor emiſſus eſt, ſuperuacuus eſt, niſi
ſi vires deſunt. Inſequentibus diebus & his vinum mera-
cius quidem, ſed nõ ita multum dari debet, paulatimque
euocãdus æger eſt ad exercitationes, frictiones, ſolem, ſu-
dationes, nauigationes, & idoneos cibos, donec ex toto
conualeſcat. Balneum rarum res amat, frequentiorẽ in ie-
iunio vomitũ. Si æſtas eſt, in mare natare cõmodũ eſt. V-
bi cõualuit aliquis, diu tamen alienus ei veneris vſus eſt.

DE TABE, ET EIVS SPECIEBVS, ET curationibus, Cap. XXII.

F Diutius ſæpe & periculoſi⁹ tabes eos malè habet quos
inuaſit. Atque huius quoque plures ſpecies ſunt : vna
eſt qua corpus non alitur, & naturaliter ſemper aliquibus
decedentibus, nullis verò in eorũ locũ ſubeuntibus, ſum-
ma macies oritur, & niſi occurritur tollit: ἀτροφίαν hanc
Græci vocant. Ea duabus fere de cauſis incidere cõſueuit.
Aut enim nimio timore aliquis minus, aut auiditate ni-
mia plus quàm debet aſſumit : ita vel quod deeſt infir-
mat, vel quod ſuperat corrumpitur. Altera tabis ſpecies
G eſt quam Græci καχεξίαν appellãt, vbi malus corporis ha-
bitus eſt, ideóque omnia alimenta corrumpuntur. Quod
fere fit quum longo morbo vitiata corpora, etiamſi illo
vacant, refectionem tamen non accipiunt, aut quum ma-
lis medicamentis corpus affectum eſt, aut quum diu ne-
ceſſaria defuerunt, aut quum inuſitatos & inutiles cibos
aliquis aſſumpſit, aliquídve ſimile incidit. Huic præter ta-
bem illud quoque nonnunquam accidere ſolet, vt per aſſi-
duas puſtulas aut vlcera ſumma cutis exaſperetur, vel ali-
quæ corporis partes intumeſcant. Tertia eſt, longéque pe-
H riculoſiſſima, ſpecies tabis quã Græci φθίσιν nominauerũt.
Oritur fere à capite, inde in pulmonem deſtillat: huic ex-
ulceratio accedit, ex hac febricula lenis fit, quæ etiã quũ
quieuit, tamen & repetit: frequẽs tuſſis eſt, pus excreatur,
interdũ cruentum aliquid. Quicquid excreatum eſt, ſi in

CCc.iii.

ignem impo[illegible] odoris eſt. Itaque qui de morbo dubitant, h[illegible] [illegible]r. Quũ hæ[illegible] genera tabis ſint, animaduertere [illegible] oportet quid ſit in quo laboratur: deinde [illegible] [illegible] nõ ali corpus apparet, cauſam eius attẽdere [illegible] [illegible]inus aliquis quàm debet aſſumit, adiicere, ſed [illegible] [illegible]æ ſi corpus in[illegible]uetũ ſubita multitudine [illegible] [illegible]tionem impediat. Si verò plus iuſto quis aſſumpſit [illegible] eſt, abſtinere vno die, deinde ab exiguo cibo [illegible] [illegible]tidie adiicere, donec ad iuſtum modum perueniat [illegible] hæc conuenit ambulare locis quàm minimè frigidis [illegible]e v[illegible]tato, per man⁹ quoque exerceri. Si infirmior [illegible] geſtari, vngi, perfricari, ſi poteſt, maximè per ſeipſum [illegible]bius eodẽ die, & ante cibũ & poſt eum, ſic vt interdum [illegible] quædã adiiciantur calefacientia donec inſudet. Prodeſtque ieiuno prehẽdere per multas partes cutẽ, & attrahe[illegible] relaxetur, aut impoſita reſina [illegible] abducta [illegible] idem facere. Vtile eſt etiam interdum balneum, ſed poſt cibum exiguũ. Atque in ipſo ſolio [illegible] aſſumitur, aut, ſi ſine hoc frictio fuit, poſt eam protinus. Cibi verò eſſe debent ex iis qui facilè concoquuntur, qui maximè alunt. Ergo vini quoque, ſed auſteri neceſſarius vſus eſt, mouẽda vrina. At ſi malus corporis habitus eſt, primũ abſtinendũ eſt, deinde aluus ducenda, tum paulatim cibi dãdi, adiectis exercitationibus, vnctionibus, frictionibus. Vtilius his frequens balneum eſt, ſed ieiunis etiam vſque ad ſudorem. Cibis verò opus eſt copioſis, variis, boni ſucci, quique etiam minus facilè corrũpantur, vino auſtero. Si nihil reliqua proficiunt, ſanguis mittendus eſt, ſed paulatim quotidieq; pluribus diebus: cũ eo vt cætera quoq; eodem modo ſeruentur. Quòd ſi mali plus eſt, & vera phthiſis eſt, inter initia protinus occurrere neceſſariũ eſt. neque enim facilè is morbus quũ inueterauerit euincitur. Opus eſt, ſi vires patiũtur, longa nauigatione, cæli mutatione, ſic vt dẽſius quàm id eſt ex quo diſcedit æger, petatur: ideóq; aptiſſimè Alexãdriam ex Italia itur. Feréque id poſſe inter principia corpus pati debet, quũ hic morb⁹ ætate firmiſſima maximè oriatur, id eſt ab anno duodecimo ad annum quintum & triceſimum. Si id imbecillitas non ſinit, naue tamen non longè geſtari cõmodiſſimum eſt. Si nauigationẽ aliqua res prohibet, lectica: vel alio modo corpus dimouẽdum eſt, tum à negotiis abſtinendũ eſt, omnibúſque rebus quæ ſolicitare animũ poſſunt: ſomno indulgendũ, cauendæ deſtillationes, ne ſiquid cura leuarit, exaſperetur: & ob id vitãda cruditas, ſimúlque ſol & frigus. Os obtegẽdum, fauces velãdæ, tuſſicula ſuis remediis finiẽda: & quàm diu quidem febricula incurſat, huic interdũ abſtinentia, interdũ etiam tempeſtiuis cibis medendũ, eóque tẽpore bibẽda aqua. Lac quoque, quod in capitis doloribus, & in acutis febribus & per eas facta nimia ſitis, ſiue præcordia tumẽt, ſiue bilioſa vrina eſt, ſiue ſãguis fluxit, pro veneno eſt: in phthiſi tamẽ, ſicut in omnibus longis difficilibúſque febribus, rectè dari poteſt. Quòd ſi febris aut nondũ incurſat, aut iam remiſit, recurrẽdum eſt ad modicas exercitationes, maximéque ambulationes, item lenes frictiones. Balneum alienum eſt: cibus eſſe debet primò acer, vt allium, porrũ, idque ipſum ex aceto, vel ex eodem intubus, ocymũ, lactuca: dein lenis, vt ſorbitio ex ptiſſana, vel ex alica, vel ex amylo, lacte adiecto. Idem oryza quoque, &, ſi nihil aliud eſt, far præſtat. Tum inuicem modò his cibis modò illis vtendũ eſt: adiiciendáque quædam ex media materia, præcipuéque vel ex aprugna, cerebellum, vel piſciculus, & his ſimilia. Farina etiam cum ſeuo ouillo caprinóve miſta, deinde incocta, pro medicamento eſt. Vinum aſſumi debet lene, auſterum. Hactenus non magna mole pugnatur. Si vehementior noxa eſt, ac neque febricula neque tuſſis quieſcit, tenuarique corpus apparet, validioribus auxiliis opus eſt. Exulcerandus eſt ferro candenti, vno loco ſub mẽto, altero in gutture, duobus ad mammam vtranque, item ſub imis oſſibus ſcapularum, (quas ὠμοπλάτας Græci vocant) ſic ne ſaneſcere vlcera ſinamus, niſi tuſſi finita, cui per ſe quoque medendũ eſſe manifeſtum eſt. Tũc ter quatérque die vehementer extremæ partes perfricandæ, thorax leui manu pertractandus, poſt cibum intermittenda hora, & perfricãda crura bracháque.

A Interpoſitis denis diebus demittẽdus eſt æger in ſolium in quo ſit aqua calida & oleum, cæteris diebus bibẽda aqua: tum & vinum, ſi tuſſis nõ eſt, potui frigidũ dandum, ſi æſtas eſt, egelidum. Vtile eſt etiam cibos in remiſſionibus quotidie dari, frictiones geſtationéſque ſimiliter adhiberi: itẽque acria quarto aut quinto die ſumere, interdum herbam ſanguinalem ex aceto, vel plãtaginem eſſe. Medicamentum etiam eſt vel plantaginis ſuccus per ſe, vel marrubium ex melle concoctum, ita vt illius cyathus ſorbeatur, huius cochleare plenum paulatim delingatur, B vel inter ſe miſta & incocta, reſinæ terebinthinæ pars dimidia, butyri & mellis pars altera. Præcipua tamen ex his omnibus ſunt, victus, vehiculum, & nauis, & ſorbitio. Aluus cita vtique vitanda eſt. Vomitus in hoc morbo ſi frequens eſt, pernicioſus eſt, maximéque ſanguinis. Qui meliuſculus eſſe cœpit, adiicere debet exercitationes, frictiones, cibos deinde ipſe ſe, ſuppreſſo ſpiritu, perfricare: diu abſtinere à vino, balneo, venere.

DE COMITIALIS MORBI CVRATIONIBUS, Cap. XXIII.

C INter notiſſimos morbos eſt etiam is qui comitialis vel maior nominatur. Homo ſubitò concidit, ex ore ſpumæ mouẽtur, deinde interpoſito tempore ad ſe redit, & per ſeipſum conſurgit. Id genus ſæpius viros quàm fœminas occupat: ac ſolet quidem etiam longum eſſe, vſque ad mortis diem, & vitæ non periculoſum. Interdum tamen quum recens eſt, hominem conſumit, & ſæpe eum, ſi remedia non ſuſtulerunt, in pueris veneris, in puellis mẽſtruorum initium tollit: modò cum diſtentione membrorum aut neruorum prolabitur aliquis, modò ſine illa D quidem. Hos quoque iiſdem quibus lethargicos excitare conantur: quod admodum ſuperuacuum eſt, & quia ne lethargicus quidem his ſanatur, & quia quum poſſit iſte nunquam expergiſci, atque ita fame interire, hic ad ſe vtique reuertitur. Vbi concidit aliquis, ſi nulla neruorum diſtentio acceſſit, vtique ſanguis mitti debet: ſi acceſſit, non vtique mittendus eſt, niſi alia quoque hortantur. Neceſſariũ autem eſt ducere aluum, vel nigro veratro purgare, vel vtrunque facere, ſi vires patiuntur: tunc caput tõdere, oleóque & aceto perungere, cibum poſt diem ter-E tium, ſimul quũ tranſit hora qua concidit, dare. Neque ſorbitiones autem his, aliique molles & faciles cibi, neque caro, miniméque ſuillã, cõuenit, ſed mediæ materiæ. Nam & viribus opus eſt, & cruditates cauendæ ſunt, cum quib⁹ fugere oportet ſolem, balneũ, ignem, omniáq; calefacientia: item frigus, vinũ, venerẽ, loci præcipitis conſpectum, omniúmque terrentium: vomitũ, laſſitudinem, ſolicitudines, negotia omnia. Vbi tertio die cibus datus eſt, intermittere quartum, & inuicem alterũ quenque, eadem hora cibi ſeruata, donec quatuordecim dies trãſeãt. F Quos vbi morb⁹ exceſſit, acuti vim depoſuit: at ſi manet, curãdus iam vt longus eſt. Quòd ſi nõ quo die primũ id incidit, medicus acceſſit, ſed is qui cadere conſueuit, ei traditus eſt, protinus eo genere victus habito qui ſuprà comprehenſus eſt, expectãdus eſt dies quo prolabatur, vtendúmq; tum vel ſanguinis miſſione, vel ductione alui, vel nigro veratro, ſicut præceptũ eſt. Inſequentibus deinde diebus per eos cibos quos propoſui, vitatis omnibus quæ cauenda dixi, nutriendus. Si per hæc morbus finitus non fuerit, confugiẽdum erit ad album veratrum, ac ter G quoque aut quater eo vtendũ, non ita multis interpoſitis diebus: ſic tamen ne iterum vnquam ſumat niſi conciderit. Mediis autẽ diebus vires eius erũt nutriendæ, quibuſdam præter ea quæ ſcripta ſũt adiectis. Vbi manè experrectus eſt, corpus eius leuiter ex oleo vetere, cũ capite (excepto ventre) permulceatur, tum ambulatione quam maximè longa & recta vtatur: poſt ambulationẽ loco tepido vehementer & diu, ac non minus ducenties, niſi infirmus erit, perfricetur: deinde per caput multa aqua frigida perfundatur, paulum cibi aſſumat, conquieſcat, rurſus ante H noctem ambulatione vtatur, iterum vehementer perfricetur, ſic vt neque venter, neque caput contingatur: poſt hæc cœnet, interpoſitiſque tribus aut quatuor diebus, vno aut altero acria aſſumat. Si ne per hæc quidẽ fuerit liberatus, caput radatur, vngatur oleo vetere, adiecto aceto

& nitro, perfundatur aqua ſalſa, bibat ieiunus ex aqua caſtorium, nulla aqua niſi decocta potionis cauſa vtatur. Quidam iugulati gladiatoris calido ſanguine epoto, tali morbo ſeſe liberarunt: apud quos miſerum auxilium, tolerabile, miſerius malum fecit. Quod ad medicum verò pertinet, vltimum eſt, iuxta talum, ex vtroque crure paulum ſanguinis mittere, occipitium incidere, & cucurbitulas admouere, ferro candente in occipitio quoque & infrà, qua ſumma vertebra cum capite committitur, adurere duobus locis, vt per ea pernicioſus humor euadat. Quibus ſi finitum malum non fuerit, prope eſt vt perpetuũ ſit. Ad leuandum id tantummodo vtẽdum erit exercitatione multa, frictione, cibiſque iis qui ſupra comprehẽſi ſunt: præcipuéque vitanda omnia quæ ne fierent excepimus.

DE REGII MORBI CVRATIONE, Cap. XXIIII.

AEquè notus eſt morbus quem interdum arquatum, interdum regium nominant, quem Hippocrates ait, ſi poſt ſeptimum diem febricitante ægro ſuperuenit, tutum eſſe, mollibus tantummoddo præcordiis ſubſtantibus. Diocles ex toto, ſi poſt febrem oritur, etiã prodeſſe: ſi poſt hunc febris, occidere. Color autem eum morbum detegit, maximè oculorum, in quibus quod album eſſe debet, fit luteum. Solétque accedere & ſitis, & dolor capitis, & frequens ſingultus, & præcordiorum dextra parte durities, & vbi corporis vehemens motus eſt, ſpiritus difficultas, membrorúmque reſolutio: atque vbi diutius manet morbus, totũ corpus cum pallore quodam inalbeſcit. Primo die abſtinere ægrum oportet, ſecũdo ducere aluũ: tum, ſi febris eſt, eam victus genere diſcutere: ſi non eſt, ſcammoniam potui dare, vel cum aqua betam albam cõtritam, vel cum aqua mulſa nuces amaras, abſinthium, aniſum, ſic vt pars huius minima ſit. Aſclepiades aquam quoque ſalſam, & quidem per biduum purgationis cauſa bibere cogebat, iis quæ vrinam mouent reiectis. Quidã ſuperioribus omiſſis, per hæc, & per eos cibos qui extenuant, idem ſe conſequi dicunt. Ego vbique ſi ſatis viriũ eſt, validiora, ſi parum, imbecillia auxilia præfero. Si purgatio fuit, poſt eam triduò, primò modicè cibum oportet aſſumere ex media materia, & vinum bibere Græcũ ſalſum, vt reſolutio ventris maneat: tum altero triduo validiores cibos, & carnis quoque aliquid eſſe, intra aquam manere, deinde ad ſuperius genus victus reuerti, cum eo vt magis ſatietur: omiſſo Græco vino bibere integrũ auſterum: atque ita per hæc variare vt interdum acres quoque cibos interponat, interdũ ad ſalſum vinum redeat. Per omne verò tempus vtẽdum eſt exercitatione, frictione, ſi hyems eſt, balneo, ſi æſtas, frigidis natationibus, lecto etiam & conclaui cultiore: clauſo loco vti ludis, laſciuia, per quæ mens exhilaretur: ob quæ regius morbus dictus videtur. Malagma quoque quod digerat, ſuper præcordia datum prodeſt, vel arida ibi ficus impoſita, ſi iecur aut lienis affectus eſt.

DE ELEPHANTIAE CVRATIONE, Cap. XXV.

IGnotus autem penè in Italia, frequẽtiſſimus in quibuſdam regionibus is morbus eſt quẽ ἐλεφαντίασιν Græci vocant, iſque longis annumeratur. Totum corpus afficitur, ita vt oſſa quoque vitiari dicantur: ſumma pars corporis crebras maculas crebróſque tumores habet: rubor harum paulatim in atrum colorem conuertitur. Summa cutis inæqualiter craſſa, tenuis, dura, molliſque, quaſi ſquamis quibuſdam exaſperatur, corpus emacreſcit, os, ſuræ, pedes intumeſcunt. Vbi vetus morbus eſt, digiti in manibus pedibúſque ſub tumore conduntur, febricula oritur, quæ facilè tot malis obrutum hominem conſumit. Protinus ergo inter initia ſanguis per biduum mitti debet, aut nigro veratro vẽter ſolui, adhibenda tum quanta ſuſtineri poteſt inedia eſt, paulũ deinde vires reficiendæ, & ducenda aluus: poſt hæc, vbi corpus leuatum eſt, vtendũ eſt exercitatione, præcipuéque curſu. Sudor primùm labore ipſius corporis, deinde etiam ſiccis ſudationibus euocandus, frictio adhibenda: moderandúmque inter hæc, vt vires conſeruentur: balneum rarum eſſe debet. Cibus

A ſine pinguibus, ſine glutinoſis, ſ[illegible]bus: vinũ præterquam primis diebus, rectè d[illegible]s contrita plantago & illita tueri optimè vide[illegible]

DE ATTONITIS ET [illegible] CVRATIONE, Cap. [illegible]

ATtonitos quoque raro vid[illegible] & corpus & mens ſtupet. Fit interdũ ict[illegible] interdũ morbo. ἀποπληξίαν hunc Græci app[illegible]guis mittendus eſt: veratro quoque albo, v[illegible] ductione vtendum: tum adhibendæ frictione [illegible] media materia minimè pingues cibi, quidam [illegible] & à vino abſtinen-
B dum.

DE RESOLVTIO[illegible] NERVORVM, quæ apoplexia vel paral[illegible]s dicitur, Cap. XXVII.

AT reſolutio neruorum, frequens vbique morbus eſt. Sed interdum tota corpora, interdum partes infeſtat: veteres autores illud ἀποπληξίαν, hoc παράλυσιν nominauerũt: nunc vtrũque παράλυσιν appellari video. Solent autem qui per omnia membra vehementer reſoluti
C ſunt, celeriter rapi, ac ſi correcti non ſunt, diutius quidem viuũt, ſed raro tamen ad ſanitatem perueniunt, & plerũque miſerum ſpiritum trahunt, memoria quoque amiſſa. In partibus verò nunquam acutus, ſæpe longus, fere ſanabilis morbus eſt. Si omnia membra vehementer reſoluta ſunt, ſanguinis detractio vel occidit, vel liberat. Aliud curationis genus vix vnquam ſanitatẽ reſtituit, ſæpe mortem tantùm differt, vitam interim infeſtat. Poſt ſanguinis miſſionem ſi non redit & motus & mens, nihil ſpei ſupereſt: ſi redit, ſanitas quoque proſpicitur. At vbi
D pars reſoluta eſt, proderit malo corporis vel ſanguis miſſus, vel aluus ducta: cætera eadem in vtroque caſu facienda ſunt. Siquidem vitare præcipuè conuenit frigus, paulatimque ad exercitationes reuertendũ eſt, ſic vt ingrediatur ipſe protinus, ſi poteſt. Si id crurum imbecillitas prohibet, vel geſtetur, vel motu lecti concutiatur: tum id mẽbrum quod deficiet, ſi poteſt, per ſe, ſi minus, per alium moueatur, & vi quadam ad conſuetudinem ſuam redeat. Prodeſt etiam torpentis membri ſummam cutem exaſperaſſe, vel vrticis cæſam, vel impoſita ſinapi, ſic vt vbi rube-
E re cœperit corpus, hæc remoueantur. Scilla quoque contrita, bulbique contriti cũ thure rectè imponuntur. Neq; alienum eſt, reſina cutẽ tertio quoque die diutius vellere, pluribus etiam locis, aliquando ſine ferro cucurbitulas admouere. Vnctioni verò aptiſſimum eſt vetus oleũ, vel nitrum aceto & oleo admixtum: quinetiam fouere aqua calida marina, vel ſi ea non eſt, tamen ſalſa, magnopere neceſſarium eſt. At ſi quo loco naturales, vel etiam manu factæ tales natationes ſunt, iis potiſſimum vtendum eſt, præcipuéque in his agitanda membra quæ maximè
F deficiunt. Si id non eſt, balneum tamen prodeſt. Cibus eſſe debet ex media materia, maximéque ex venatione: potio ſine vino aquæ calidæ: ſi tamen vetus morbus eſt, interponi quarto vel quinto die purgationis cauſa vinum Græcum ſalſum prodeſt. Poſt cœnam vtilis vomitus eſt: interdum verò etiam neruorum dolor oriri ſolet. In hoc caſu non oportet vomere, non medicamẽtis vrinam mouere, non ſine exercitatione ſudores (vt quidã præcipiũt) expedit: bibẽda aqua eſt bis die. In lectulo leniter ſatis diu corpus perfricandum eſt, deinde retento ſpiritu, ab ipſa
G exercitatione potius ſuperiores partes mouendæ: balneo raro vtendum, mutãdum ſubinde peregrinationibus cælum. Si dolor eſt, ea ipſa pars ſine oleo nitro ex aqua perungenda eſt, deinde inuoluenda, & ſubiicienda pruna lenis, & ſulphur, atque ita id ſuffumigandum, idque aliquandiu faciendum. Sed ieiuno, quum bene iam concoxerit, cucurbitulæ quoque ſæpe dolenti parti admouendæ ſunt, pulſandúſque leuiter inflatis veſicis bubulis is locus eſt. Vtile eſt etiam ſeuum miſcere cum hyoſcyami & vrticæ contritis ſeminibus, ſic vt omnium par modus ſit,
H idque imponere, fouere aqua in qua ſulphur decoctum ſit. Vtriculi quoque rectè imponuntur aqua calida repleti, aut bitumen cum ordeacea farina mixtum: atque in ipſo potiſſimum dolore vtendum geſtatione vehementi eſt, quod in aliis doloribus peſſimum eſt. Tremor autem

neruorum [illegible] medicamentiſque v[illegible] inam mo- A
uentibus [illegible] ica etiam habet balnea, aſſáſq;
ſudation[illegible] [illegible] acri ambulatione vtendũ,
item [illegible] ibuſque maximè per ſeipſum:
pila [illegible] ores partes dimouẽda:cibo quo-
libet [illegible] o cococtioni vtique ſtudeatur:
ſecund[illegible] ſtinendum:rariſſima venere v-
tendum [illegible] in eam prolapſus eſt, tum oleo
leuiter [illegible] perfricari manibus puerilibus
potius quam [illegible] Suppurationes autem quæ
in ali qua in[illegible] ur, vbi notæ fuerint, pri- B
mùm id agere [illegible] a cataplaſmata quæ repri-
munt, ne coit [illegible] io fiat deinde, ſi hæc victa
ſunt, per ea mal[illegible] gerunt, diſſipentur. Quod
ſi conſequuti [illegible] ſequitur vt euocetur, dein-
de vt matureſcat [illegible] vomicæ finis eſt, vt rumpatur: indiciúmque eſt, pus vel aluo vel ore redditum: ſed nihil facere oportet quominus quicquid eſt puris excedat. Vtendum maximè ſorbitionibus eſt & aqua calida. Vbi pus ferri deſiit, tranſeundum eſt ad faciles quidem ſed tamen validiores & frigidos cibos, frigidámque aquam, ſic vt ab egelidis tamen initium fiat: primóque cum melle quædam edenda, vt nuclei pinei, vel Græcæ nuces, vel auellanæ. Poſtea ſubmouẽdum idipſum, quò maturius induci cicatrix poſſit. Medicamẽtum eo tempore vlceri eſt ſuccus aſſumptus, vel porri, vel marrubii, & omni cibo porrũ ipſum adiectum. Oportebit autem vti in his partibus quæ non afficiẽtur, frictionibus, item ambulationibus lenibus: vitandúmque erit ne vel luctando, vel currendo, vel alia ratione ſaneſcentia vlcera exaſperentur. In hoc enim morbo pernicioſus, ideóque omni modo cauẽdus ſanguinis vomitus eſt.

AVRELII CORNELII CELSI DE RE MEDICA Lib. IIII.

DE HVMANI CORPORIS INTERIORIBUS ſedibus, Cap. I.

HActenus reperiuntur ea genera morborũ quæ in totis corporibus ita ſunt vt iis certæ ſedes aſſignari non poſſint: nunc de C iis dicam quæ ſunt in partibus. Facilius autem omnium interiorum morbi curationéſque in notitiam venient ſi prius eorũ ſedes breuiter oſtendero. Caput igitur eáque quæ in ore ſunt, non lingua tantummodo palatóque terminantur, ſed etiam quatenus oculis noſtris expoſita ſunt. In dextra ſiniſtráque circa guttur venæ grandes, quæ σφαγῖτιδες nominantur, itémque arteriæ (quas παρωτίδας vocãt) ſurſum procedentes vltra aures feruntur. Atque in ipſis ceruicibus glandulæ poſitæ ſunt, quæ interdum cum dolore intumeſcunt: deinde duo itinera incipiunt, alterum aſperã arteriam nominant, alterum, ſtomachum. Arteria exterior ad pulmonem, ſtomachus interior ad ventriculum fertur illa ſpiritum, hic cibũ recipit: A quibus quum diuerſæ viæ ſint qua coeunt, exigua in arteria ſub ipſis faucibus lingua eſt, quæ quum ſpiramus attollitur, quum cibum potionémque aſſumimus, arteriam claudit. Ipſa autẽ arteria dura & cartilaginoſa in gutture aſſurgit, cæteris partibus reſidet. Conſtat ex circulis quibuſdam compoſitis ad imaginem earum vertebrarum quæ in ſpina ſunt: E ita tamen vt ex parte exteriore, aſpera, ex interiore ſtomachi modo læuis ſit: eáque deſcendens ad præcordia cum pulmone committitur. Is ſpongioſus, ideóque ſpiritus capax, & à tergo ſpinæ ipſi iunctus, in duas fibras vngulæ bubulæ modo diuiditur. Huic cor annexum eſt, natura muſculoſum in pectore, ſub ſiniſteriore mamma ſitũ, duóſque quaſi ventriculos habet. At ſub corde atque pulmone tranſuerſum ex valida membrana ſeptum eſt, quod à præcordiis vterum diducit, æquè neruoſum, multis etiam venis per id diſcurrentibus à ſuperiore parte, non ſolùm F inteſtina, ſed iecur quoq; lienémque diſcernit. Hæc viſcera proxima, ſed infrà tamẽ poſita dextra ſiniſtráque ſunt. Iecur à dextra parte ſub præcordiis ab ipſo ſepto ortum, intrinſecus cauũ, extrinſecus gibbũ, quod prominẽs leuiter vẽtriculo inſidet, & in quatuor fibras diuiditur. ex inferiore verò parte ei fel inhæret. At lienis ſiniſtra nõ eidẽ ſepto, ſed inteſtino innexus eſt, natura mollis & rarus, lõgitudinis craſſitudiniſque modicæ, iſque paulum à coſtarum regione in vterum excedens ex maxima parte ſub G his conditur: atque hæc quidem iuncta ſunt. Renes verò diuerſi, qui lumbis ſub imis coxis inhærent, à parte earũ reſimi, ab altera rotundi, qui & venoſi ſunt, & ventriculos habent, & tunicis ſuper conteguntur. Ac viſcerum quidem hæ ſedes ſunt. Stomachus verò, qui inteſtinorũ principium eſt, neruoſus à ſeptimæ ſpinæ vertebra incipit, ac circa præcordia cum ventriculo committitur. Ventriculus autem, qui receptaculum cibi eſt, conſtat ex duobus tergoribus, iſque inter lienem & iecur poſitus eſt, vtroque ex his paulum ſuper eum ingrediẽte. Súntque etiam mẽbranulæ tenues, per quas inter ſe omnia iſta cõnectũtur, iunguntúrque ei ſepto quod tranſuerſum eſſe ſuprà poſui. Inde ima ventriculi pars paulum in dexteriorem partem conuerſa, in ſummum inteſtinũ coarctatur. Hanc iuncturam πυλωρὸν Græci vocant, quoniam portæ modo in inferiores partes, ea quæ excreturi ſumus emittit. Ab ea ieiunum inteſtinum incipit, non ita implicitum: cui tale vocabulum eſt quia nunquam quod accipit continet, ſed protinus in inferiores partes tranſmittit. Inde tenue inteſtinum eſt, in ſinus vehementer implicitum. Orbes verò eius per membranulas ſinguli cum inferioribus connectuntur, qui in dexteriorem partem conuerſi, & D è regione dexterioris coxæ finiti, ſuperiores tamen partes magis complent. Deinde id inteſtinum cum craſſiore altero tranſuerſo committitur, quod à dextra parte incipiens, in ſiniſteriorem peruium & longum eſt, in dexteriorem non eſt, ideóque cæcum nominatur. At id quod peruium eſt, latè fuſum atque ſinuatum, minúſque quàm ſuperiora inteſtina neruoſum, ab vtraque parte huc atque illuc volutum, magis tamen ſiniſteriores inferioréſque partes tenens, contingit iecur atque ventriculum: deinde cum quibuſdam membranulis à ſiniſtro rene venientibus iungitur: atque hinc dextra recuruatum in imo dirigitur, quà excernit, ideóque id ibi rectum inteſtinum nominatur. Contegit verò vniuerſa hæc omẽtum, ex interiore parte leue & ſtrictum, ex ſuperiore mollius: cui adeps quoque innaſcitur, quæ ſenſu, ſicut cerebrum quoque & medulla, caret. At à renibus ſingulæ venæ colore albæ ad veſicam feruntur (οὐρητῆρας Græci vocant) quòd per eas inde deſcendentem vrinam in veſicã deſtillare concipiunt. Veſica autem in ipſo ſinu neruoſa & duplex, ceruice plena atque carnoſa, iungitur per venas cum inteſtino, eóque oſſe quod pubi ſubeſt. Ipſa ſoluta atque liberior eſt, aliter in viris atque in fœminis poſita. Nam in viris iuxta rectum inteſtinum eſt potius in ſiniſtram partem inclinata: in fœminis ſuper genitale earum poſita eſt, ſupérque elapſa ab ipſa vulua ſuſtinetur. Tum in maſculis iter vrinæ ſpatioſius & compreſſius à ceruice huius deſcendit ad colem: in fœminis breuius & plenius ſuper vuluæ ceruicem ſe oſtendit. Vulua autem in virginibus quidem admodum exigua eſt: in mulieribus verò niſi vbi grauidæ ſunt, non multò maior quàm vt manu comprehendatur. Ea recta continuatáque ceruice (quem canalem vocant) contra mediam aluum orſa, inde paulũ ad dexteriorem coxam conuertitur, deinde ſuper rectum inteſtinum progreſſa, iliis fœminæ latera ſua innectit. Ipſa autem ilia inter coxas & pubem imo ventre poſita ſunt, à quibus ac pube abdomẽ ſurſum verſus ad præcordia peruenit, ab exteriore parte euidenti cute, ab interiori leui membrana incluſum, quæ omento iungitur: περιτόναιος

autem à Græcis nominatur.

DE CVRATIONIBVS MORBORVM QVI naſcuntur à capite:& primò de eius dolore, deinde de morbo qui circa faciem naſcitur, tum de linguæ reſolutione, poſtremò de deſtillatione ac grauedine, Cap. II.

HIS veluti in conſpectum quendam (quatenus ſcire curãti neceſſarium eſt) adductis, remedia ſingularũ laborantium partium exequar, orſus à capite. ſub quo nomine nunc ſignifico eam partem quæ capillo tegitur. Nã oculorum, aurium, dentium dolor, & ſiquis ſimilis eſt, aliàs erit explicandus. In capite autem interdum acutus & peſtifer morbus eſt, quem κεφαλαίαν Græci vocant. cuius notæ ſunt, horror calidus, neruorum reſolutio, oculorum caligo, mentis alienatio, vomitus, ſic vt vox ſupprimatur: vel ſanguinis ex naribus curſus ſic vt corpus frigeſcat, anima deficiat. Præter hæc dolor intolerabilis, maximè circa tempora, vel occipitium. Interdum autem in capite lõga imbecillitas, ſed neque grauis, neque periculoſa per hominis ætatem eſt: interdum grauior dolor, ſed breuis, neque tamen mortiferus: qui vel vino, vel cruditate, vel frigore, vel igne, aut ſole contrahitur. Hique omnes dolores modò in febre, modò ſine hac ſunt, modò in toto capite, modò in parte interdũ: ſic vt oris quoq; proximã partem excrucient. Præter hæc etiã vnũ inuenitur genus quod poteſt longum eſſe, vbi humor cutem inflat, eáque intumeſcit, & prementi digito cedit. ὑδροκέφαλον Græci appellant. Ex his id quod ſecundo loco poſitum eſt, dum leue eſt, qua ſit ratione curandum dixi quum perſequerer ea quæ ſani homines in imbecillitate partis alicuius facere deberent. Quæ verò auxilia ſint capitis, vbi cum febre dolor eſt, eo loco explicitum eſt quo febrium curatio expoſita eſt. Nunc de cæteris dicendum: ex quibus id quod acutum eſt, & id quod ſupra conſuetudinem intenditur, idque quod ex ſubita cauſa, etſi non peſtiferum, tamen vehemens eſt, primam curationẽ habet qua ſanguis mittatur. Sed id, niſi intolerabilis eſt dolor, ſuperuacuũ eſt: ſatiúſque eſt abſtinere à cibo, ſi fieri poteſt, etiam à potione: ſi nõ poteſt, aquam bibere. Si poſtero die dolor remanet, aluum ducere, ſternutamenta euocare, nihil aſſumere niſi aquam. Sæpe enim dies vnus aut alter totum dolorem hac ratione diſcutit, vtique ſi ex vino & cruditate origo eſt. Si verò in his auxilii parum eſt, tonderi oportet ad cutem: deinde conſiderandum eſt quæ cauſa dolorẽ excitarit. Si calor, aqua frigida multa perfundere caput expedit, ſpongiam concauam imponere ſubinde in aqua frigida expreſſam, vngere roſa & aceto, vel potius his tinctam lanam ſuccidam imponere, aliáque refrigerantia cataplaſmata. At ſi frigus nocuit, caput oportet perfundere aqua calida marina, vel certè ſalſa, aut in qua laurus decocta ſit: tum caput vehementer perfricare, deinde calido oleo implere, veſte velare: quidam etiam id deuinciunt: alii ceruicalibus veſtimentiſque onerant, & ſic leuantur: alios calida cataplaſmata adiuuant. Ergo etiam vbi cauſa incognita eſt, videre oportet, refrigerantia magis an calefacientia leniant, & iis vti quæ experimentum approbarit. At ſi parum cauſa diſcernitur, perfundere caput primùm aqua calida (ſicut ſuprà præceptum eſt) vel ſalſa, vel ex lauro decocta, tum frigida poſca. Illa in omni vetuſto capitis dolore communia ſunt, ſternutamenta excitare, inferiores partes vehementer perfricare, gargarizare iis quæ ſaliuam mouent, cucurbitulas temporibus & occipitio admouere, ſanguinem ex naribus detrahere, reſina ſubinde tempora peruellere, & impoſito ſinapi exulcerare ea quæ malè habent, antè linteolo ſubiecto, ne vehemẽter arrodat, cãdentibus ferramentis, vbi dolor eſt, vlcera excitare, cibum permodicum cum aqua ſumere: vbi leuatus eſt dolor, in balneum ire: ibi multa aqua prius calida, deinde frigida per caput perfundi. Si diſcuſſus ex toto dolor eſt, etiam ad vinũ reuerti: ſed poſtea ſemper antequã quicquã aliud, aquam bibere. Diſſimile eſt id genus quod humorem in caput contrahit. In hoc tonderi ad cutem neceſſarium eſt, deinde imponere ſinapi, ſic vt exulceret. Si id parum profuit, ſcalpello vtendum eſt. Illa cum hy-

A dropicis communia ſunt, vt ex [illegible] vehemẽter perfricetur, cibis potioni[illegible] præcipuè mouentibus. [illegible]

De morbo qui circa fac[illegible]

Græci κυνικὸν σπασ[illegible]

Circa faciem verò morbus i[illegible] κυνικὸν σπασμὸν nominant. Is cu[illegible]tur. Os cum motu quodam peruer[illegible] aliud eſt quàm diſtentio [illegible]. Acce[illegible] in facie totoque corpore mutatio ſom[illegible] eſt: in hoc B ſanguinem mittere, opti[illegible] finitum eo malum nõ eſt, ducere aluũ: ſi ne [illegible]ſcuſſum eſt, albo veratro vomitũ mouere. Præ[illegible] neceſſarium eſt vitare ſolẽ, laſſitudinem, vinũ. S[illegible]cuſſum id his nõ eſt, vtendum eſt curſu, frictione, [illegible] quod læſum eſt, leni & multa, in reliquis partibus [illegible]iore, ſed vehementi: prodeſt etiam mouere ſternutamẽta, caput radere, idque perfundere aqua calida, vel marina, vel certè ſalſa, ſic vt ei quoque ſulphur adiiciatur: poſt perfuſionem iterum perfricare, ſinapi manducare: eodemque tempore affectis o- C ris partibus ceratum, integris idem ſinapi, donec arrodat, imponere. Cibus aptiſſimus ex media materia eſt.

De reſolutione linguæ.

AT ſi lingua reſoluta eſt (quod interdum per ſe, internum ex morbo aliquo fit, ſic vt ſermo hominis non explicetur) oportet gargarizare ex aqua in qua vel thymum, vel hyſſopum, vel nepeta decocta ſit, aquã bibere, caput & os & ea quæ ſub mento ſunt, & ceruicem vehemẽter perfricare, laſere linguã ipſam linere, manducare quæ ſunt acerrima, id eſt ſinapi, alliũ, cæpam: magna vi luctari, D vt verba exprimantur, exerceri retento ſpiritu, caput ſæpe aqua frigida perfundere: nonnunquam multam eſſe radiculam, deinde vomere.

De deſtillatione ac grauedine.

Deſtillat autem humor ex capite interdum in nares, quod leue eſt: interdum in fauces, quod peius eſt: interdum etiam in pulmonem, quod peſſimum eſt. Si in nares deſtillat, tenuis per has pituita profluit, caput leuiter dolet, grauitas eius ſentitur, frequentia ſternutamẽta ſunt. Si in fauces, has exaſperat, tuſſiculam mouet. Si in pulmo- E nem, præter ſternutamẽta & tuſſim, eſt etiam capitis grauitas, laſſitudo, ſitis, æſtus, bilioſa vrina. Aliud autem (quãuis non multum diſtans malum) grauedo eſt. Hæc nares claudit, vocem obtundit, tuſſim ſiccam mouet: ſub eadẽ ſalſa eſt ſaliua, ſonant aures, venæ mouentur in capite, turbida vrina eſt. Hæc omnia κορύζας Hippocrates nominat: nunc video apud Græcos in grauedine hoc nomẽ ſeruari, deſtillationes καταρροὰς appellari. Hæc autem & breuia, & ſi neglecta ſunt, lõga eſſe conſueuerunt: nihil peſtiferum eſt niſi quod pulmonẽ exulcerauit. Vbi aliquid e- F iuſmodi ſenſimus, protinus abſtinere à ſole, balneo, vino, venere debemus. Inter quæ vnctione, & aſſueto cibo nihilominus vti licet: ambulatione tantùm acri, ſed recta vtendum eſt, & poſt eã caput atque os ſupra quinquagies perfricandũ. Raróque fit vt ſi biduò, vel certè triduò nobis tẽperauimus, id vitiũ nõ leuetur. Quo leuato, ſi in deſtillatione craſſa facta pituita eſt, vel in grauedine nares magis patent, balneo vtẽdũ eſt, multáque aqua prius calida, pòſt egelida fouendum os capútque, deinde cum cibo pleniore vinum bibẽdum. At ſi æquè tenuis die quar- G to pituita eſt, vel nares æquè clauſæ videntur, aſſumendũ eſt vinum Aminaeum, auſterum, deinde rurſus biduò aqua: poſt quæ ad balneum & ad conſuetudinem reuertẽdum eſt. Neque tamen illis ipſis diebus quibus aliqua omittenda ſunt, expedit tanquam ægros agere, ſed cætera omnia quaſi ſanis facienda ſunt, præterquam ſi diutius aliquem & vehementius iſta ſolicitare cõſueuerunt. Huic enim quædã curioſior obſeruatio neceſſaria eſt. Igitur huic, ſi in nares vel in fauces deſtillauit, præter ea quæ ſuprà retuli, protinus primis diebus multum ambulandũ H eſt, perfricandæ vehementer inferiores partes, leuior frictio adhibenda thoraci erit, leuior capiti: demenda aſſueto cibo pars dimidia, ſumenda oua, amylum, ſimiliáque quæ pituitam faciunt craſſiorem. Siti quanta maximè ſuſtineri poteſt, pugnandum eſt. Vbi per hæc idoneus ali-

quis balneo fa[illegible] cogi[illegible]ſus eſt, adiiciendus eſt cibo A
piſciculus, aut car[illegible] nen ne protinus iuſtus modus
cibi ſumatur [illegible] copioſius vtēdum eſt. At ſi in
pulmonem qu[illegible] t, multóque magis & ambula-
tione & frictio[illegible] eadémque adhibita ratione in
cibis, ſi non ſati[illegible] unt, acrioribus vtendum eſt,
magis ſomno i[illegible] i, abſtinendúmque à negotiis
omnibus: aliquan[illegible] ins, & balneũ tentandum. In
grauedine autem [illegible] uieſcere, neque eſſe, neque
bibere, caput velare, [illegible] a circundare, poſtero die
ſurgere, diu abſtine[illegible], aut ſi res coegerit, nõ vl- B
tra aquæ heminam a[illegible] rtio die panis non ita
multum ex parte inten[illegible] piſciculo vel leui carne
ſumere, aquam bibere [illegible] bi temperare nõ potuerit,
quominus pleniore [illegible] ur, vomere. Vbi in balneũ
ventum eſt, multa aqua cal[illegible] caput & os fouere vſque
ad ſudorem, tum ad vinum redire: pôſt quæ vix fieri po-
teſt vt idem incommodum maneat. Sed ſi manſerit, vtē-
dum erit cibis frigidis, aridis, leuibus, humore quammi-
nimo, ſeruatis frictionibus exercitationibúſque quæ in
omni tali genere valetudinis neceſſariæ ſunt. C

DE CERVICIS MORBIS CVRATIO-
nibúſque, Cap. III.

A Capite tranſitus ad ceruicem eſt, quæ grauibus admodum morbis obnoxia eſt. Neque tamen alius im portunior, acutiórque morbus eſt quàm is qui quodã ri gore neruorum modò caput ſcapulis, modò mentum pectori annectit, modò rectam & immobilem ceruicem in tendit: priorem Græci ὀπισθότονον, inſequentem ἐμπροσθότονον, vltimum τέτανον appellant: quanuis minus ſubtiliter quidam indiſcretis his nominibus vtuntur. Ea ſæpe intra D quartum diem tollũt: ſi hunc euaſerũt, ſine periculo ſunt: omnia eadem ratione curantur, idque cõuenit. Sed Aſclepiades vtique mittendum ſanguinem credidit. quod quidam vitandum eſſe dixerunt, eo quòd maximè tum corpus calore egeret, iſque eſſet in ſanguine. Verùm hoc qui dem falſum eſt. Neque enim natura ſanguinis eſt vt vtique caleat, ſed ex his quæ in homine ſunt, is celerrimè ca leſcit, vel refrigeſcit. Mitti verò nécne debeat, ex his intel ligi poteſt quæ de ſanguinis miſſione præcepta ſunt. Vtique autem rectè datur caſtorium, & cum hoc piper vel la E ſer. deinde opus eſt fomento humido & calido. Itaque ple rique aqua calida multa ceruices ſubinde perfundunt. Id in præſentia leuat, ſed opportuniores neruos frigore reddit: quod vtique vitandum eſt. Vtilius igitur cerato liquido primùm ceruicem perungere, deinde admouere veſicas bubulas, vel vtriculos oleo calido repletos, vel ex farina calidum cataplaſma, vel piper rotundum cum fico cõtuſum. Vtiliſſimum tamen eſt humido ſale fouere: quod quomodo fieret iam oſtendi. Vbi eorum aliquid factum eſt, admouere ad ignem, vel ſi æſtas eſt, in ſole, æ- F grum oportet, maximéque oleo vetere, ſi id non eſt, Syriaco, ſi ne id quidem eſt, adipe quamvetuſtiſſima ceruicem, & ſcapulas, & ſpinas perfricare. Frictio quũ omnibꝰ in homine vertebris vtilis ſit, tum iis præcipuè quæ in collo ſunt. Ergo die nocteque, interpoſitis tamen quibuſdam temporibus, hoc remedio vtendũ eſt: dum id intermittitur, imponendum malagma aliquod ex calefacientibus. Cauendum verò præcipuè frigus: ideóque in eo cõ claui in quo cubabit æger, ignis continuus eſſe debebit, maximéque tempore antelucano, quo præcipuè frigus G intenditur. Neque inutile erit, caput attonſum habere, idque irino vel cyprino calido madefacere, & ſuperimpoſito pileo velare, nonnunquam etiam in calidum oleum to tum deſcendere, vel in aquam calidam in qua fœnumgræcum decoctum ſit, & adiecta olei pars tertia. Aluus quoque ducta ſæpe ſuperiores partes reſoluit. Si verò etiã vehementius dolor creuit, admouendæ ceruicibus cucurbitulæ ſunt, ſic vt cutis incidatur: eædem aut ferramẽtis aut ſinapi adurẽdæ. Vbi leuatus eſt dolor, moueríque ceruix cœpit, ſcire licet cedere remediis morbum. Sed diu H vitandus cibus, quiſquis mandendus eſt. Sorbitionibus vtendum, itémque ouis ſorbilibus, aut à pullis mollibus ius aliquod aſſumendum. Id ſi bene proceſſerit, iámque ex toto rectè ſe habere ceruices videbuntur, incipiendum erit à pulticula, vel intrita bene madida. Celerius tamen etiam panis mãdendus quàm vinũ guſtandum: ſi quidẽ huius vſus præcipuè periculoſus, ideóque in longum tempus differendus eſt.

DE FAVCIVM MORBIS, AC CVRA-
tionibus, & primùm de angina, deinde
de difficultate ſpirandi, vltimò
de tuſſi, Cap. IIII.

VT hoc autem morbi genus circa totam ceruicem, ſic alterum æquè peſtiferum acutúmque in faucibus eſſe conſueuit: noſtri anginam vocant, apud Græcos nomen prout ſpecies eſt. Interdum enim neque rubor, neque tumor vllus apparet, ſed corpus aridum eſt, vix ſpiritus trahitur, membra ſoluuntur, id συνάγχην vocant: interdum lingua faucéſque cum rubore intumeſcunt, vox nihil ſignificat, oculi vertũtur, facies pallet, ſingultúſq; eſt, id κυνάγχη vocatur. Illa communia ſunt, æger non cibum deuorare, non potionem poteſt, ſpiritus eius includitur. Leuius eſt, vbi tumor tantummodo & rubor eſt, cætera non ſequuntur, id παρασυνάγχην appellant. Quicquid eſt, ſi vires patiuntur, ſanguis mittendus eſt, ſi nõ abundat, ſecundũ eſt ducere aluum. Cucurbitula quoque rectè ſub mẽto, & circa fauces admouetur, vt id quod ſtrangulat euocet. Opus eſt deinde fomentis humidis: nam ſicca ſpi ritum elidunt. Ergo admouere ſpongias oportet quæ melius in calidum oleum quàm in calidam aquam ſubinde demittuntur: efficaciſſimúſque eſt hîc quoque ſalis calidi ſuccus. Tum commodum eſt hyſſopum, vel nepeta, vel thymum, vel abſinthium, vel etiam furfures, aut ficus aridas, aut mulſam aquã decoquere, eáque gargarizare: poſt hæc palatum vngere vel felle taurino, vel eo medicamẽto quod ex moris eſt, polline etiam piperis id rectè reſper gitur. Si per hæc parum proficitur, vltimum eſt incidere ſatis altis plagis ſub ipſis maxillis ſupra collum, & in palato citra vuam, vel eas venas quæ ſub lingua ſunt, vt per ea vulnera morbus erumpat. Quibus ſi non fuerit æger adiutus, ſcire licet, malo victum eſſe. Si verò his morbus leuatus eſt, iámque fauces & cibum & ſpiritum capiunt, facilis ad bonam valetudinẽ recurſus eſt. Atque interdũ natura quoque adiuuat, ſi ex anguſtiore ſede vitiũ tranſit in latiorem. Itaque rubore & tumore in præcordiis orto, ſcire licet fauces liberari. Quicquid autem eas leuabit, incipiẽdum eſt ab humidis, maximéque aqua mulſa decocta, deinde aſſumendi molles & non acres cibi ſunt, do nec fauces ad priſtinum habitum reuertantur. Vulgò audio, ſiquis pullum hirũdinis ederit, angina toto anno nõ periclitari: ſeruatúmque eum ex ſale, quum is morbus vrget, comburi, carbonémque eius contritum in aquã mulſam quæ potui datur, infricari, & prodeſſe. Id quum idoneos authores ex populo habeat, neque habere quicquam periculi poſſit, quanuis in monumentis medicorũ non legerim, tamen inſerẽdum huic operi meo credidi.

De difficultate ſpirandi.

Eſt etiam circa fauces malũ quod apud Græcos aliud atque aliud nomen habet, prout ſe intendit. Omne in difficultate ſpirandi conſiſtit Sed hæc dum modica eſt, neque ex toto ſtrangulat, δύσπνοια appellatur: quum vehementior eſt, vt ſpirare æger ſine ſono & anhelatione non poſſit, ἆσθμα: quum acceſſit id quoque, ne niſi recta cer uice ſpiritus trahatur, ὀρθόπνοια. Ex quibus id quod primum eſt, poteſt diutius trahi: duo inſequentia acuta eſſe conſueuerunt. His cõmunia ſunt, quòd præter anguſtias per quas ſpiritus euadit, ſibilũ elidit, dolor in pectore præcordiiſque eſt, interdum etiam in ſcapulis: iſque modò decidit, modò reuertitur, ad hæc tuſſicula accedit. Auxilium eſt, niſi aliquid prohibet, in ſanguinis detractione. Neque id ſatis eſt, ſed lacte quoque venter reſoluendus eſt: liquanda aluus, interdum etiam ducenda: quibus extenuatum corpus incipit ſpiritum trahere, commodius. Caput autem etiam in lecto ſublime habendum eſt, thorax fomentis cataplaſmatiſque calidis, aut ſiccis, aut etiã humidis adiuuandus eſt, & poſtea vel malagma ſuperimponendum, vel certè ceratum ex cyprino vel irino vnguẽto: ſumenda deinde ieiuno potui mulſa aqua, cum qua vel hyſſopus cocta, vel contrita capparis radix ſit. Datur

etiam vtiliter aut nitrum, aut naſturtium, allium frictum,
deinde cõtritum & cum melle mixtum, ſimúlque coquã-
tur, mel, galbanum, reſina terebinthina: & vbi coierunt,
ex his quod fabæ magnitudinem habet, quotidie ſub lin
gua liquatur: aut ſulphuris ignem non experti pondo &
quadrans, abrotoni pondo in vini cyatho teruntur, idque
tepefactum ſorbetur. Eſt etiam non vana opinio vulpinũ
iecur, vbi ſiccum & aridum factum eſt, contundi oporte-
re, polentámque ex eo potioni aſpergi, vel eiuſdem pul-
monem quamrecentiſſimum aſſum, ſed ſine ferro coctũ,
edendum eſſe. Præter hæc ſorbitionibus & lenibus cibis
vtendum eſt, interdum vino tenui auſtero, nõnunquam
vomitu. Proſunt etiam quæcunque vrinam augent, ſed ni
hil magis quàm ambulatio lenta penè vſque ad laſſitudi-
nem, frictio multa, præcipuè inferiorum partium, vel in
ſole, vel ad ignem, & per ſeipſum, & per alios vſque ad ſu
dorem. In interiore verò faucium parte interdum exulce-
ratio eſſe conſueuit. In hac plerique extrinſecus cataplaſ-
matis calidis fomentiſque humidis vtuntur. Volunt etiã
vaporem calidum ore recipi, per quem molliores alii par-
tes eas fieri dicunt, opportunioréſque vitio iam hærenti.
Sed ſi bene ſic vitari morbus poteſt, tuta illa præſidia, ſi
metus eius eſt, ſuperuacua ſunt. Vtique autem perfricare
fauces periculoſum eſt. exulcerat enim: neque vtilia ſunt
quæ vrinæ mouendæ ſunt apta, quia poſſunt dum tranſ-
eunt, ibi quoque pituitam extenuare, quam ſupprimi me
lius eſt. Aſclepiades multarum rerum quas ipſi quoque ſe-
quuti ſumus, author bonus, acetum ait quamacerrimum
eſſe ſorbendum: hoc enim ſine vlla noxa comprimit vlce
ra. Sed id ſupprimere ſanguinem poteſt, vlcera ipſa ſanare
non poteſt. Melius huic rei lycium eſt, quod idem quoq;
æquè probat: vel porri, vel marrubii ſuccus, vel nuces
Græcæ cum tragacantho cõtritæ, & cum paſſo mixtæ, vel
lini ſemen contritum, & cum dulci vino miſtum. Exerci-
tatio quoque ambulandi currendíque neceſſaria eſt. Fri-
ctio à pectore vehemens toti inferiori parti adhibenda.
Cibi verò eſſe debent neque nimium acres neque aſperi,
mel, lenticula, tragum, lac, ptiſana, pinguis quoque caro,
præcipuéque pórrum, & quicquid cum hoc mixtum eſt.
Potionis quamminimum eſſe cõuenit. Aqua dari poteſt
vel pura, vel in qua malum cydonium palmulǽve deco
ctæ ſunt. Gargarizationes quoque lenes: ſin hæ parũ pro-
ficiunt, reprimentes vtiles ſunt. Hoc genus neque acutum
eſt, & poteſt eſſe non longum, curationem tamen matu-
ram, ne vehementer & diu lædat, deſiderat.

De tuſſi.

Tuſſis verò fere propter faucium exulcerationem mo-
leſta eſt, quæ multis modis contrahitur. Itaque illis reſti-
tutis ipſa finitur. Solet tamen interdum per ſe quoque ma
lè habere, & vix quum vetus facta eſt eliditur, ac modò
arida eſt, modò pituitam citat. Oportet hyſſopum altero
quoque die bibere, ſpiritu retento currere, ſed minimè in
puluere, ac lectione vti vehementi, quæ primò impedi-
tur à tuſſi, poſt eam vincit: tum ambulare, deinde per ma-
nus quoque exerceri, & pectus diu perfricare. Poſt hæc
quampinguiſſimæ ficus vncias tres ſupra prunas incoctas
eſſe. Præter hæc ſi humida eſt, proſunt frictiones validæ
cum quibuſdam calefacientibus, ſic vt caput quoque ſic-
cum vehementer perfricetur. Item cucurbitulæ pectori
admotæ, ſinapi ex parte exteriore faucibus impoſitum,
donec leuiter exulceret, potio ex menta nucibúſque Græ
cis & amylo, primóque aſſumptus panis aridus, deinde
aliquis cibus lenis. At ſi ſicca tuſſis eſt, quum ea vehemẽ-
tiſſimè vrget, adiuuat vini auſteri cyathus aſſumptus, dũ
ne amplius id interpoſito tempore aliquo quàm ter aut
quater fiat: item laſeris quamoptimi paulum deuorare o-
pus eſt, porri vel marrubii ſuccum aſſumere, ſcillam de-
lingere, acetum ex ea, vel certè acre, ſorbere, aut cum ſpi-
ca allii contriti duos vini cyathos. Vtilis etiam in omni
tuſſi eſt peregrinatio, nauigatio longa, loca maritima, na-
tationes. Cibus interdum mollis, vt malua vel vrtica: in
terdum acer, vt lac cum allio coctum, ſorbitiones quibus
laſer ſit adiectum, aut in quibus porrum incoctum tabue
rit, ouum ſorbile ſulphure adiecto: potus primùm aqua
calida, deinde inuicem aliis diebus hæc, aliis vinum. Ma-

A gis terreri poteſt aliquis quum [illegible]guinem expuit: ſed id
modò minus, modò plus pericu[illegible]habet. Exit enim modò
ex gingiuis, modò ex ore, & qu[illegible]am ex hoc interdum e-
tiam copioſe, ſed ſine tuſſi, ſine [illegible] ſine gingiuarũ vllo
vitio, ita vt nihil excreetur. Veri[illegible] ex naribus, ſic ex o-
re aliquando prorumpit. Atque [illegible] ſanguis profluit,
interdum ſimile aquæ quiddam, [illegible] caro recens lota
eſt. Nõnunquã autem is à ſum[illegible]s faucibus fertur, modò
exulcerata ea parte, modò n[illegible]cerata, ſed aut ore venæ
alicuius adaperto, aut tuber[illegible] quibuſdam natis, ex his
B ſanguine erumpente. Quo[illegible] incidit, neque lædit po-
tio aut cibus, neque quic[illegible] ex vlcere excreatur. Ali-
quando gutture & arteriis [illegible]ratis, frequen[illegible]s ſan-
guinem quoque extundit. [illegible]du etiam fieri ſolet vt aut
ex pulmone, aut ex pectore, aut ex latere, aut ex iocinore
feratur. Sæpe fœminæ quibus ſanguis per menſtrua non
reſpondet, hunc expuunt, authoreſque medici fuerunt,
vel exeſa parte aliqua ſanguinem exire, vel rupta, vel ore
alicuius venæ patefacto. Primam διάβρωσιν, ſecundam ῥη-
γμοχαομόν, tertiam ἀναστόμωσιν appellant: vltima minimè
C nocet, prima grauiſſimé. Ac ſæpe quidem euenit vti ſan-
guinem pus ſequatur: interdum autem qui ſanguinem i-
pſum ſuppreſſit, ſatis ad valetudinem profuit. Sed ſi ſe-
quuta vlcera ſunt, ſi pus, ſi tuſſis eſt, prout ſedes ipſa eſt, ita
varia & periculoſa genera morborum ſunt: ſi verò ſanguis
tantùm fluit, expeditius & remedium & finis eſt. Neque
ignorari oportet, eis quibus ſanguis fluere ſolet, aut qui-
bus ſpina dolet, coxæve, aut poſt curſum vehemẽtem vel
ambulationem, (dum febris abſit) nõ eſſe inutile ſangui-
nis mediocre profluuiũ: idque per vrinã redditũ, ipſam
D quoque laſſitudinem ſoluere. Ac ne in eo quidem terribi
le eſſe, qui ex ſuperiore loco decidit, ſi tamen in eius vri-
na nihil nouabit. Neque vomitum huius afferre periculũ
etiam quum repetit, ſi antè confirmare & implere corpus
licuit: & ex toto nullum nocere qui in corpore robuſto
neque nimius eſt, neque tuſſim aut calorẽ mouet. Hæc
pertinent ad vniuerſum: nunc ad ea loca quæ propoſui ve
niam. Si ex gingiuis exit, portulacam mãducaſſe ſatis eſt,
ſi ex ore, continuiſſe eo merum vinum: ſi parum id pro-
ficit, acetum. Si inter hæc quoque grauiter erumpit, (quia
E conſumere hominem poteſt) commodiſſimum eſt, impe
tum eius, admota occipitio cucurbitula, ſic vt cutis quo-
que incidatur, auertere. Si id mulieri cui menſtrua non fe
runtur, euenit, eandem cucurbitulam inciſis inguinibus
eius admouere. At ſi ex faucibus interioribúſve partibus
proceſſit, & metus maior eſt, & cura maior adhibenda,
ſanguis mittendus eſt, & ſi nihilominus ex ore proceſſit,
iterum tertióque & quotidie paulum aliquid. Protinus au
tem debet ſorbere vel acetum, vel etiam cum thure plan-
taginis aut porri ſuccum, imponendáque extrinſecus ſu-
F pra id quod dolet lana ſuccida ex aceto eſt, & id ſpongia
ſubinde refrigerandum. Eraſiſtratus horum crura quoq;
& femora, brachiáque pluribus locis deligabat. Id Aſcle-
piades adeò non prodeſſe, vt etiam inimicum eſſet, pro-
poſuit. ſed id ſæpe commodè reſpondere experimẽta te-
ſtantur. Neque tamen pluribus locis deligari neceſſe eſt,
ſed ſat eſt infra inguina & ſuper talos, ſummóſque hume-
ros, etiam brachia. Tum ſi febris vrget, danda eſt ſorbitio
& potui aqua in qua aliquid ex his quæ aluum adſtrin-
gunt, decoctum ſit: at ſi abeſt febris, vel elota alica, vel pa
G nis ex aqua frigida, & molle quoque ouũ dari poteſt: po-
tui vel idem quod ſuprà ſcriptum eſt, vel vinum dulce,
vel aqua frigida: ſed ſic bibendum erit vt ſciamus huic
morbo ſitim prodeſſe. Præter hæc neceſſaria ſunt quies,
ſecuritas, ſilentium. Caput huius quoque cubantis ſubli-
me eſſe debet, rectéque tondetur: facies ſæpe aqua frigi-
da fouenda eſt. At inimica ſunt vinum, balneum, venus,
in cibo oleum, acria omnia, item calida fomenta, con-
claue calidum & incluſum, multa veſtimenta corpori in-
iecta, etiam fricationes, vbi bene etiam ſanguis conquie-
H uit. Tum verò incipiẽdum eſt à brachiis cruribúſque, à
thorace abſtinendum. In hoc caſu per hyemem locis ma-
ritimis, per æſtatem mediterraneis opus eſt.

DE STOMACHI MORBIS ET CVRA-

tionibus, Cap. v.

FAucibus ſubeſt ſtomachus in quo plura longa vitia incidere conſue[illegible]unt. Nam modò ingens calor, modo inflatio, hunc, mod[illegible] [illegible]flammatio, modò exulceratio afficit. Interd[illegible] pitu[illegible], [illegible]terdum bilis oritur, frequentiſſimúmque eſt eius [illegible] quo reſoluitur, neque vlla re magis aut aff[illegible] [illegible] corpus afficit. Vt diuerſa autem vitia eius, ſic etiam [illegible] ſunt. Vbi exæſtuat, aceto cum roſa extrinſecus ſub[illegible] [illegible]ndus eſt, imponendúſque puluis cũ oleo, & ea [illegible] quæ ſimul & reprimũt & molliunt. Potui (ni[illegible]) gelida aqua præſtanda. Si inflatio eſt; proſ[illegible] [illegible] cucurbitulæ: neq; incidere cutem neceſſe eſt. [illegible] ſicca & calida fomenta: ſed non vehementiſſima [illegible]ponenda abſtinentia eſt. Vtilis in ieiunio potio eſt a[illegible]ſinthii aut hyſſopi aut rutæ. Exercitatio primò lenis, deinde maior adhibenda eſt, maximéque quæ ſuperiores partes moueat. Quod genus in omnibus ſtomachi vitiis aptiſſimũ eſt. Poſt exercitationem opus eſt vnctione, frictione, balneo quoque nonnũquam, ſed rarius interdum alui ductione. Cibis deinde calidis, neque inflantib⁹, eodémque modo calidis potionibus, primò aquæ, pòſt, vbi reſedit inflatio, vini auſteri. Illud quoque in omnibus ſtomachi vitiis præcipiẽdũ eſt, vt quo modo ſe quiſque æger refecerit, eo vt ſanus vtatur. Nã redit huic imbecillitas ſua, niſi iiſdem defendatur bona valetudo quibus reddita eſt. At ſi inflammatio aliqua eſt, quam fere tumor & dolor ſequitur, prima ſunt quies & abſtinentia, lana ſulfurata circundata, in ieiunio abſinthium. Si ardor ſtomachũ vrget, aceto cũ roſa ſubinde fouẽdus eſt, deinde cibis quidẽ vtẽdũ eſt modicis: imponenda verò extrinſecus quæ ſimul & reprimunt & molliunt, deinde his detractis, vtendum calidis ex farina cataplaſmatis, quæ reliquias digerant: interdum aluus ducenda. Adhibenda exercitatio, & cibus plenior. At ſi exulceratio ſtomachum infeſtat, eadem fere facienda ſunt quæ in faucibus exulceratis præcepta ſunt. Exercitatio, frictio inferiorum partium adhibenda. Adhibendi leues & glutinoſi cibi, ſed citra ſatietatem: omnia acria atque acida remouenda. Vino ſi febris nõ eſt, dulci: aut ſi id inflat, certè leni vtendum, ſed neque præfrigido, neque nimis calido. Si verò pituita ſtomachus impletur, neceſſarius modò in ieiunio, modò poſt cibũ vomit⁹ eſt: vtilis exercitatio, geſtatio, nauigatio, frictio. Nihil edendum bibendúmque niſi calidum, vitatis tantùm his quæ pituitam contrahere conſueuerũt. Moleſtius eſt, ſi ſtomachus bile vitioſus eſt. Solent autem hi qui ſic tentantur interpoſitis quibuſdam diebus, hanc, & quidem (quod peſſimum eſt) atram vomere. His rectè aluus ducitur, potiones ex abſinthio dantur: neceſſaria geſtatio, nauigatio, & (ſi fieri poteſt) ex nauſea vomitus, vitanda cruditas, ſumendi cibi faciles & ſtomacho non alieni, vinum auſterum. Vulgatiſſimum verò peſſimúmque ſtomachi vitiũ eſt reſolutio, id eſt quũ cibi nõ tenax eſt, ſolétque deſinere ali corpus, ac ſic tabe cõſumi. Huic generi inutiliſſimũ balneũ eſt. Lectiones exercitationéſque ſuperioris partis neceſſariæ: item vnctiones frictionéſque, hinc perfundi frigida, atque in eadem natare, canalibus eiuſdem ſubiicere etiam ſtomachum ipſum, & magis etiam à ſcapulis, id quod cõtra ſtomachum eſt. Conſiſtere in frigidis medicatiſque fontibus, quales cutiliarum ſubcutiliarúmque ſunt, ſalutare eſt. Cibi quoque aſſumẽdi ſunt frigidi, qui potius difficulter coquuntur quàm facilè vitiantur. Ergo plerique, qui nihil aliud concoquere poſſunt, bubulam coquunt. Ex quo colligi poteſt, neque auem, neque venationem, neque piſcẽ dari debere, niſi generis durioris. Potui quidem aptiſſimum eſt vinum frigidũ, vel certè bene calidum meracum, potiſſimum Rheticum, vel Allobrogicũ, aliúdve quod & auſterum & reſina conditum eſt. ſi id nõ eſt, quam aſperrimum, maximéque Signinum. Si cibus non continetur, danda aqua, & eliciendus plenior vomitus eſt, iterumque dandus cibus, & tum admouendæ duobus intra ſtomachum digitis cucurbitulæ, ibique duabus aut tribus horis continendæ ſunt. Si ſimul & vomitus & dolor eſt, imponenda ſupra ſtomachum eſt lana ſuccida, vel ſpongia ex aceto, vel cataplaſma quod refrigeret.

A Perfricanda verò non diu, ſed vehementer brachia, & crura, & calefaciẽda. Si plus doloris eſt, infra præcordia quatuor digitis cucurbitula vtendum eſt, protinus dandus panis ex poſca frigida: ſi non continuit, poſt vomitum leue aliquid ex iis quæ non aliena ſtomacho ſint: ſi ne id quidẽ tenuit, ſinguli cyathi vini ſingulis interpoſitis horis, donec ſtomachus conſiſtat. Valens etiam medicamẽtum eſt radiculæ ſuccus, valentius acidi Punici mali, cum pari modo ſucci qui ex dulci Punico malo eſt, adiecto etiam intubi ſucco & mentha, ſed huius minima parte, B quibus tantundem quantum in his omnibus eſt, aquæ frigidæ, quam optimè miſcetur. Id enim plus quàm vinum ad comprimendum ſtomachum poteſt: ſupprimẽdus autẽ vomitus eſt qui per ſe venit, ſic ſi nauſea eſt. Sed ſi coacuit intus cibus aut computruit, quorũ vtrunlibet ructus oſtendit, eiiciendus eſt, protinúſque cibis aſſumptis iiſdẽ quos proximè poſui, ſtomachus reſtituendus. Vbi ſublatus eſt præſens metus, ad ea redeundum eſt quæ ſuprà præcepta ſunt.

C

DE LATERVM DOLORIBVS,
Cap. VI.

STomachus lateribus cingitur, atque in his quoque vehementes dolores eſſe conſueuerunt, & initium vel ex frigore, vel ex ictu, vel ex nimio curſu, vel ex morbo eſt. Sed interdum id malum intra dolorem eſt, iſque modò tardè, modò celeriter ſoluitur: interdum ad perniciem quoque procedit, oritúrque acutus morbus, qui πλευριτικὸς à Græcis nominatur. Huic dolori lateris febris & tuſſis accedit, & per hanc excreatur, ſi tolerabilis morbus eſt, pituita: ſi grauis, ſanguis. Interdum etiam ſicca tuſſis D eſt, quæ nihil emolitur: idque primo vitio grauius, ſecundo tolerabilius eſt. Remedium verò eſt magni & recentis doloris, ſanguis miſſus. At ſiue lenior, ſiue vetuſtior caſus eſt, vel ſuperuacuum vel ſerum id auxilium eſt, confugiẽdúmque ad cucurbitulas eſt, antè ſumma cute inciſa. Rectè etiam ſinapi ex aceto ſuper pectus imponitur, donec vlcera puſtuláſque excitet, & tum medicamentum, quod humorẽ illuc citet. Præter hæc circundare primùm oportet latus ipſum lana ſulfurata: deinde quum paulũ inflammatio ſe remiſit, ſiccis & calidis fomentis vti. Ab E his tranſitus ad malagmata eſt. Si vetuſtior dolor remanet, nouiſſimè reſina impoſita diſcutitur. Vtendum cibis potionibúſque calidis, vitandum frigus. Inter hæc tamen non alienum, & extremas partes oleo & ſulfure perfricare. Si leuata tuſſis eſt, leni lectione vti, iámque & acres cibos, & vinum meracius aſſumere: quæ à medicis præcipiuntur, vt tamen ſine his, ruſticos noſtros epota ex aqua herba trixago ſatis adiuuet. Hæc in omni lateris dolore communia ſunt: plus negotii eſt ſi acutus quoque morbus is factus eſt. In hoc præter ea quæ ſuprà poſita ſunt, F hæc animaduertenda ſunt, vt cibus ſit quammaximè tenuis & lenis, præcipuéque ſorbitio, eáque ex ptiſſana potiſſimùm, aut ius in quo porrus cum pullo gallinaceo coctus ſit: idque nonniſi tertio quoque die detur, ſi tamen per vites licebit: potio verò aqua mulſa, in qua hyſſopum aut ruta decocta ſit. Quæ quibus temporibus danda ſint, ex ratione vel adiectæ, vel leuatæ febris apparebit, ſic vt in remiſſione quammaxima dent, cum eo tamen vt ſciamus non eſſe eius generis tuſſi aridas fauces cõmittẽdas. Sæpe enim, vbi nihil eſt quod excreatur, continuatur, & G ſtrangulat. Ob quam cauſam dixi etiam peius id genus eſſe tuſſis quod nihil, quàm quod pituitam moueret. Sed hic vinum ſorbere (vt ſuprà præcipimus) morbus ipſe nõ patitur, in vicem eius cremor ptiſſanæ ſumendus eſt. Vt his autem in ipſo morbi feruore ſuſtinendus æger eſt, ſic vbi paulum is ſe remiſit, alimenta pleniora & vini quoque aliquid dari poteſt, dum nihil detur quod aut refrigeret corpus, aut fauces aſperet. Si in refectione quoque mãſerit tuſſis, intermittere oportebit vno die, poſteróque cũ cibo vini paulo plus aſſumere. Atque incipiente quoque H tuſſi, tum non erit alienum (vt ſuprà quoque poſitum eſt) vini cyathos ſorbere. Sed in hoc genere valetudinis dulce, vel certè lene commodius eſt. Si malum inueterauit, athletico victu corpus firmandum eſt.

DE VISCERVM MORBIS, ET PRIMO DE pulmone, deinde de iocinore, tum de liene, poſtremò de renibus, Cap. VII.

A Compagine verò corporis ad viſcera tranſeundum eſt, & in primis ad pulmonem veniendum, ex quo vehemens & acutus morbus oritur, quem περιπνευμονικὸν Græci vocant: eius hæc conditio eſt: Pulmo totus afficitur: hunc eius caſum ſubſequitur tuſſis bilem vel pus trahens, præcordiorum totiuſque pectoris grauitas, ſpiritus difficultas, magnæ febres, continua vigilia, cibi faſtidiũ, tabes. Id genus morbi plus periculi quàm doloris habet. Oportet, ſi ſatis validæ vires ſunt, ſanguinem mittere: ſi minores, cucurbitulas ſine ferro præcordiis admouere. Tum ſi ſatis valet, geſtando ægrum, digerere: ſi parum, intra domum tamen dimouere. Potionem autem hyſſopi dare, cui ficus arida ſit incocta, aut aquam mulſam in qua vel hyſſopum vel ruta decocta ſit. Frictione vti diutiſſimè in ſcapulis, proximè ab his in brachiis, & pedibus, & cruribus, leuiter contra pulmonem: idque bis quotidie facere. Quod ad cibum verò pertinet, huic nec ſalſis opus eſt, neque acribus, neque amaris, neque aluum aſtringentibus, ſed paulo lenioribus. Ergo primis diebus danda eſt ſorbitio ptiſſanæ, vel alicæ, vel oryzæ, cum qua recens adeps cocta ſit: cũ hac ſorbile ouum, nuclei pinei ex melle, panis, vel elota alica, ex aqua mulſa: potui deinde non ſolùm pura aqua, ſed etiam mulſa egelida: aut ſi æſtas eſt, etiam frigida, niſi quid obſtat. Hæc autem altero quoque die increſcente morbo dare ſatis eſt. Vbi in incremento conſtitit, quantum res patitur, ab omnibus abſtinendum eſt, præterquam aqua egelida. Si vires deſunt, adiuuandæ ſũt aqua mulſa: proſuntque aduerſus dolores impoſita calida fomenta, vel ea quæ ſimul & reprimunt & emolliunt. Prodeſt impoſitus ſuper pectus ſal bene contritus cum cerato mixtus, quia leuiter cutem erodit, eòque impetum materiæ quo pulmo vexatur, euocat. Vtile etiam aliquod malagma eſt ex iis quæ materiam trahunt. Neque alienum eſt dum premit morbus, clauſis feneſtris ægrum cõtinere: vbi paulum leuatus eſt, ter aut quater die, feneſtris aliquanto apertis, paruum aerem recipere: deinde in refectione pluribus diebus à vino abſtinere: geſtatione, frictione vti: ſorbitionibus & prioribus cibis adiicere, ex oleribus porrum, ex carne vngulas, & ſumma trunculorum, atque piſciculos, ſic vt diu nihil molle & lene ſumatur.

DE IOCINORIS MORBO ET CVRAtione, Cap. VIII.

A Lterius quoque viſceris morbus, id eſt iocinoris, æquè modò longus, modò acutus eſſe conſueuit: ἡπατικὸν Græci vocant. Dextra parte ſub præcordiis vehemẽs dolor eſt, idémque ad latus dextrum, & ad iugulum, humerúmque partis eiuſdem peruenit: nonnunquam manus quoque dextra torquetur, horror calidus eſt. Vbi malè eſt, bilis euomitur, interdum ſingultus propè ſtrangulat. Et hæc quidem acuti morbi ſigna ſunt: longioris verò, vbi ſuppuratio in iocinore eſt, dolórque modò finitur, modò intenditur: dextra parte præcordia dura ſunt, & tument, poſt cibum maior difficultas eſt, accedit maxillarum quædam reſolutio. Vbi inueterauit malum, venter & crura pedéſque intumeſcunt, pectus atque humeri, circáque iugulum vtrunque extenuatur. Initio ſanguinem mittere optimum eſt, tum venter ſoluendus eſt: ſi nõ poteſt aliter, per nigrum veratrum imponenda extrinſecus cataplaſmata, primùm quæ reprimant, deinde calida quæ deducant: quibus rectè iris vel abſinthium adiicitur, poſt hæc malagma. Dandæ verò ſorbitiones ſunt, omnéſque cibi & calidi, & qui non multum alant, & fere qui pulmonis quoque dolori conueniunt, prætérque eos qui vrinam mouẽt, potionéſque ad id efficaces. Vtilia in hoc morbo ſunt thymum, ſatureia, hyſſopum, nepeta, amylum, ſiſamum, lauri baccæ, pini flos, herba ſanguinalis, mentha, ex malo cotoneo medium, columbæ iecur recẽs & crudum. ex quibus quædam per ſe eſſe, quædam adiicere vel ſorbitioni vel potioni licet: ſic tamen vt parcè

A aſſumantur. Neque alienum eſt [illegible] contritum ex melle & pipere, eiuſque [illegible] die deuorare. Abſtinẽdum vtique eſt [illegible]s, neque enim res vlla magis iecur lædit. [illegible] tendum in extremis partibus, vitandus [illegible] omnis vehementior motus: ne ſpiritus [illegible] ntinendus eſt. Ira, trepidatio, pondus, [illegible] ſunt. Perfuſio corporis multa [illegible] eſt, calida: ſi æſtas, tepida. Item [illegible] co ſudor. Si B verò iecur vomica [illegible] ſunt quæ in cæteris interioribus [illegible] etiam cõtrà id ſcalpello aperiu[illegible] int.

DE LIENIS [illegible] CVRATIONE, Cap. [illegible]

A T lienis vbi affectus eſt, intumeſcit, ſimúlque cum eo pars ſiniſtra, eáque dura eſt, & prementi renititur, venter intentus eſt, aliquis etiam cruribus tumor eſt. Vlcera aut omnino non ſaneſcunt, aut certè cicatricem C vix recipiunt. In intenta ambulatione curſuque dolor & quædam difficultas eſt: hoc vitium quies auget. Itaque exercitatione & labore opus eſt, habita tamen ratione ne febre mixta, ſi nimium proceſſerit, excitetur. Vnctiones, frictionéſque, & ſudores neceſſarii ſunt: dulcia omnia inimica ſunt, item lac & caſeus: acida autem maximè cõueniunt. Ergo acetum acre per ſe ſorbere, & magis etiam quod ſcilla conditum eſt, expedit. Edenda ſunt ſalſamenta, vel oleæ ex muria dura tinctæ, in aceto lactucæ, intubique & betæ ex eodem, ex ſinapi aſparagus, armoracia, D paſtinaca, vngulæ, roſtra, aues macræ, eiuſdẽ generis venatio. Potui verò ieiuno dari debet abſinthiũ incoctum, at poſt cibum aqua à ferrario fabro in qua candens ferrum ſubinde tinctum ſit. Hæc enim vel præcipuè lienem coercet: quod animaduerſum eſt in iis animalibus quæ apud hos fabros educata, exiguos lienes habent. Poteſt etiam dari vinum tenue, auſterum, omniáque in cibis & potionibus quibus vrinæ mouendæ ſunt: præcipuéque ad id valet vel trifolii ſemen, vel cuminum, vel apium, vel ſerpyllum, vel cytiſus, vel portulaca, vel nepeta, vel E thymum, vel hyſſopum, vel ſatureia. Hæc enim inde cõmodiſſimè videntur humorem deducere. Lienis quoque bubulus vtiliter eſui datur, præcipuéque eruca & naſturtium lienem extenuant. Imponenda quoque extrinſecus ſunt quæ leuent. Fit ex vnguento & palmulis, quod μυροβάλανον Græci vocant: fit ex lini & naſturtii ſemine, cui vinum & oleum adiicitur: fit ex cupreſſo viridi, & arida ficu: fit ex ſinapi cui ſeui hircini à renibus quarta pars ponderis adiicitur, teritúrque in ſale, & protinus imponitur. Multiſque modis huic rei cappari aptum eſt. nam & ipſum cum cibo aſſumere, & muriam eius cum aceto ſorF bere commodum eſt. Quinetiam extrinſecus radicem contritam, vel corticem eius cum furfuribus, aut ipſum cappari cum melle contritum imponere expedit. Malagmata quoque huic rei aptantur.

DE RENVM MORBIS ET CVRATIOnibus, Cap. X.

A T renes vbi affecti ſunt, diu malè habent. Peius eſt, ſi frequens bilioſus vomitus accedit. Oportet conquieſcere, cubare molliter, ſoluere aluum: ſi aliter non reG ſpondet, etiam ducere: ſæpe deſidere in aqua calida, neque cibum, neque potionem frigidam aſſumere, abſtinere ab omnibus ſalſis, acribus, acidis pomis, bibere liberaliter, adiicere modò cibo, modò potioni piper, porrum, ferulam, album papauer: quæ maximè inde vrinam mouere conſuerunt. Auxilio quoque his exulceratis ſunt, ſi adhuc vlcera purganda ſunt, cucumeris ſemina detractis corticibus, ſexaginta, nuclei ex pinu ſylueſtri duodecim, aniſi quod tribus digitis ſumi poſſit, croci paulum: contrita, & in duas mulſi potiones diuiſa. Si verò dolor tanH tùm leuandus eſt, eiuſdem cucumeris ſemina triginta, iidem nuclei viginti, nuces Græcæ quinque, croci paululum, contrita, & cum lacte potui data: ac inſuper quoque rectè quædam malagmata iniiciuntur, maximéque ea quæ humori extrahendo ſunt.

DE INTESTINORVM MORBIS ET PRIMO DE [illegible]TIO, [illegible] Cap. XI.

A Viſceribus [illegible] inteſtina veniendum eſt, quæ ſunt & acutis & long[illegible] morbis obnoxia. Primò æquè faciēda mētio eſt chole[illegible] commune id ſtomachi atque inteſtinorū vitium [illegible] oteſt. nam ſimul & deiectio & vomitus eſt, præterq[illegible] nflatio eſt, inteſtina torquentur, bilis ſuprà [illegible]que erumpit, primū aquæ ſimilis, deinde vt in [illegible] caro lota eſſe videatur, interdū alba, nonnūquam [illegible]ria. Ergo eo nomine morbum hunc χολέραν Græci [illegible]narūt. Præter ea verò quæ ſuprà comprehenſa ſunt, [illegible] etiam crura manúſque cōtrahuntur, vrget ſitis, [illegible]m eficit: quibus concurrentibus non mirum eſt ſi [illegible] quis moritur. Neque tamen vlli morbo minori momento ſuccurritur. Protinus ergo vbi iſta cœperunt, aquæ tepidæ quamplurimū bibere oportet, & vomere. Vix vnquam ſine vomitu ſequitur: ſed etiamſi non incidit, miſcuiſſe tamē nouam materiā corruptæ prodeſt, parſque ſanitatis eſt vomitum eſſe ſuppreſſum: ſi id incidit, protinus ab omni potione abſtinēdum eſt. Si verò tormina ſunt, oportet frigidis & humidis fomentis ſtomachum fouere: ſed ſi vēter dolet, iiſdem egelidis, ſic vt venter ipſe mediocriter calentibus iuuetur. Quòd ſi vehementer & vomitus, & deiectio, & ſitis vexāt, & adhuc ſubcruda ſunt quæ vomuntur, nōdum vino maturum tempus eſt: aqua, neque ea ipſa frigida, ſed potius egelida danda eſt, admouēdumque naribus eſt pulegium ex aceto, vel polenta vino aſperſa, vel mentha, ſi nondum matura eſt. At quū diſcuſſa cruditas eſt, tum magis verendum eſt ne anima deficiat. Ergo tum confugiendū eſt ad vinum Id eſſe oportet tenue, odoratum, cum aqua frigida mixtum, vel polēta adiecta, vel melle quoque aſſumere expedit: quotiéſque aliquid aut ſtomachus, aut venter effudit, toties per hæc vires reſtituere. Eraſiſtratus primò tribus vini guttis aut quinis aſpergendam potionem eſſe dixit, deinde paulatim merum adiiciendum. Is ſi & ab initio vinum dedit, & metum cruditatis ſequutus eſt, non ſine cauſa fecit: ſi vehementem infirmitatem adiuuari poſſe tribus guttis putauit, errauit. At ſi inanis eſt homo, & crura eius contrahuntur, interponenda potio abſinthii eſt. Si extremæ partes corporis frigent, vngendæ ſunt calido oleo, cui ceræ paulum ſit adiectum, calidíſque fomētis nutriendæ: ſi ne ſub his quidem quies facta eſt, extrinſecus contra ventriculum ipſum cucurbitula admouenda eſt, aut ſinapi ſuperimponendum. Vbi his conſtitit, dormire oportet, poſtero die vtique à potione abſtinere, die tertio in balneum ire, paulatim ſe cibo reficere: ſomno, quiſquis facilè acquieſcit, itémque laſſitudine, & frigore. Si poſt ſuppreſſam choleram febricula manet, aluum duci neceſſarium eſt, tum cibis vinóque vtendū eſt. Sed hic quidem morbus & acutus eſt, & inter inteſtina ſtomachúmque verſatur, ſic vt cuius potiſſimum partis ſit, nōn facilè dici poſſit.

DE COELIACO VENTRICVLI MORBO, Cap. XII.

IN ipſius verò ventriculi porta conſiſtit is qui & longus eſſe conſueuit, κοιλιακὸς à Græcis nominatur. Sub hoc venter indureſcit, dolórque eius eſt. Aluus nihil reddit, ac ne ſpiritum quidem trāſmittit: extremæ partes frigeſcūt. Difficulter ſpiritus redditur. Commodiſſimum eſt inter initia calida cataplaſmata toto ventri imponere, vt dolorem leniant, poſt cibum vomere, atque ita ventrem exinanire: proximis deinde diebus cucurbitulas ſine ferro ventri & coxis admouere: ventrem ipſum liquare dato lacte, & vino ſalſo frigido. Si tempus anni patitur, etiam viridibus ficis, ſic tamen nequis aut cibus aut humor vniuerſus detur, ſed paulatim. Ergo per interualla temporis ſat eſt cyathos binos ternóſve ſumere, & cibum pro portione huius: commodéque facit cyatho lactis cyathus aquæ mixtus, & ſic datus. Cibíque inflantes & acres vtiliores ſunt, adeò vt lacti quoque rectè contritum allium adiiciatur. Procedente verò tempore opus eſt geſtari, maximéque nauigare, perfricari ter aut quater die, ſic vt nitrum oleo miſceatur: perfundi aqua calida poſt cibum, deinde ſinapi imponere per omnia membra, excepto capite, donec arrodatur & rubeat, maximéque ſi corpus durum & virile eſt: paulatim deinde faciendus eſt tranſitus ad ea quæ ventrem comprimunt. Aſſa caro danda valēs, & quæ non facilè corrumpatur: potui verò pluuialis aqua decocta, ſed quæ per binos ternóſve cyathos bibatur. Si vetus vitium eſt, oportet laſer quamoptimum ad piperis magnitudinem deuorare, altero quoque die vinum vel aquam bibere: interdum interpoſito cibo ſingulos vini cyathos ſorbere, ex inferiori parte infundere pluuialem egelidam aquam, maximéque ſi dolor in imis partibus remanet.

DE TENVIORIS INTESTINI MORBO, Cap. XIII.

INter ipſa verò inteſtina conſiſtunt duo morbi, quorū alter in tenuiore, alter in pleniore inteſtino eſt. Prior acutus eſt: inſequens eſſe longus poteſt. Diocles Cariſtius tenuioris inteſtini morbum χορδαψόν, plenioris εἰλεὸν nominauit. A pleriſque video nunc illum priorem εἰλεὸν, hunc κωλικὸν nominari. Sed prior modò ſupra vmbilicum, modò ſub vmbilico dolorem mouet. Fit ex alterutro loco inflammatio, nec aluus, nec ſpiritus infrà tranſmittitur. Si ſuperior pars affecta eſt, cibus: ſi inferior, ſtercus per os redditur: ſi vtrumlibet vetus eſt, adiicitur periculo vomitus bilioſus, mali odoris, aut varius, aut niger. Remedium eſt ſanguinem mittere, vel cucurbitulas pluribus locis admouere, non vbique cute inciſa. Id enim duobus aut tribus locis ſatis eſt. Ex cæteris ſpiritum euocare, abunde eſt: tum animaduertere oportet quo loco malum ſit. ſolet enim contra is tumere. Et ſi ſupra vmbilicum eſt, alui ductio vtilis non eſt: ſi infrà eſt, aluum ducere (vt Eraſiſtrato placuit) optimum eſt, & ſæpe id auxilii ſatis eſt. Ducitur autem percolato ptiſſanæ cremore cum oleo & melle, ſic vt præter ea nihil adiiciatur: ſi nihil tumet, duas manus imponere oportet ſupra ſummum ventrē, paulatimque deducere. Inuenietur enim mali locus, qui neceſſe eſt renitatur: & ex eodem deliberari poterit, ducenda necne aluus ſit. Illa communia ſunt, calida cataplaſmata admouere, eáque imponere à mammis vſque ad inguina & ſpinam, ac ſæpe mutare: brachia, cruráque perfricare, demittere totum hominem in calidū oleum. Si dolor non quieſcit, etiam in aluum ex parte inferiore tres aut quatuor cyathos calidi olei dare. Vbi per hæc cōſequuti ſumus vt iam ex inferiore parte ſpiritus trāſmittatur, offerre potui mulſum tepidum non multum. nam antè magna cura vitandum eſt nequid bibat: ſi id commodè ceſſit, adiicere ſorbitionem. Vbi dolor & febricula quierunt, tum demum vti cibo pleniore, ſed neque inflante, neque duro, neque valido, ne inteſtina adhuc imbecilla lædantur: potui verò nihil præterquam puram aquam. nam ſiue quid vinolētum, ſiue acidum eſt, id huic morbo alienum eſt. Ac poſtea quoque vitare oportet balneum, ambulationem, geſtationem, cæteróſque corporis motus. nam facilè id malum redire conſueuit: & ſiue quū frigus ſubit, ſiue aliqua iactatio, niſi bene iam confirmatis inteſtinis, reuertitur.

DE MORBO INTESTINI PLENIORIS, Cap. XIIII.

IS autē morbus qui in inteſtino pleniore eſt, in ea maximè parte eſt quam cæcam eſſe propoſui. Vehemens inflatio, vehementes dolores dextra magis parte, inteſtinum quod verti videtur, propè ſpiritum elidit. In pleriſque poſt frigora cruditatéſque oritur, deinde quieſcit, & per ætatem ſæpe repetens, ſic cruciat vt vitæ ſpatio nihil demat. Vbi is dolor cœpit, admouere ſicca & calida fomenta oportet, ſed primò lenta, deinde validiora, ſimúlque frictiones ad extremas partes, id eſt crura, brachiáq; materiam reuocare. Si diſcuſſum nō eſt, qua dolet, cucurbitulas ſine ferro defigere. Eſt etiā medicamentū eius rei cauſa comparatum, quod κωλικὸν nominatur. Id ſe reperiſſe Caſſius gloriabatur. Magis prodeſt potui datum, ſed impoſitum quoque extrinſecus, digerendo ſpiritum, dolorem leuat. Niſi finito verò tormento, rectè neque cibus neque potio aſſumitur. Quo victu ſit vtēdum iis qui hoc genere tentantur, iam mihi dictū eſt. Confectio medicamenti quod κωλικὸν nominatur ex his conſtat, Coſti,

aneſi, caſtorei, ſingulorum P. denariorum I I I. petroſelini P. denariorum I I I. piperis longi & rotundi, ſingulorum P.✱. I I. papaueris lacrymæ, iunci rotundi, myrrhæ, nardi, ſingulorum P. V I.✱ quæ melle excipiuntur. Id autem & deuorari poteſt, & ex aqua calida ſumi.

DE TORMINIBVS, ID EST DYSENTERIA, Cap. XV.

PRoxima his inter inteſtinorū mala, tormina eſſe cōſueuerunt: δυσεντερία Græcè vocatur. Intus inteſtina exulcerantur: ex his cruor manat. Iſque modò cum ſtercore aliquo ſemper liquido, modò cum quibuſdam quaſi B mucoſis excernitur, interdum ſimul quædā carnoſa deſcendunt. Frequens deiiciēdi cupiditas, dolórque in ano eſt. Cum eodem dolore exiguum aliquid emittitur: atque eo quoque tormentum intenditur: idque poſt tempus aliquod leuatur, exiguáq; requies eſt, ſomnus interpellatur, febricula oritur, longóque tempore id malum quū inueterauerit, aut tollit hominem, aut etiam (ſi finitur) excruciat. Oportet in primis cōquieſcere: ſiquidē omnis agitatio exulcerat: deinde ieiunū ſorbere vini cyathū, cui contrita radix quinquefolii ſit adiecta, imponere cataplaC ſmata ſuper vētrem quæ reprimūt: quod in ſuperioribus ventris morbis nō expedit. quotiéſque deſidit, ſubluere aqua calida in qua decoctæ verbenæ ſint, portulacam vel coctam, vel ex dura muria ediſſe, cibos potionéſque eas quæ aſtringunt aluum. Si vetuſtior morbus eſt, ex inferioribus partibus tepidū infundere, vel ptiſſanæ cremorem, vel lac, vel adipem liquatam, vel medullam ceruinam, vel oleum, vel cum roſa butyrum, vel cum eadem albū crudum ex ouis, vel aquam in qua lini ſemen decoctū ſit vel D ſi ſomnus non accedit, vitellos cū aqua in qua roſæ floris folia cocta ſint. Leuant enim dolorem hæc, & mitiora vlcera efficiūt: maximéq; vtilia ſunt ſi cibi quoque ſequutum faſtidiū eſt. Themiſon muria dura quamaſperrima ſic vtendum memoriæ prodidit. Cibi verò eſſe debent qui leniter ventrem diſtringant, & ea quæ vrinā moueāt. Si ea cōſequuta ſunt, in aliam partem humorem auertendo, proſunt: ſi non ſunt conſequuta, noxam augent. Itaque niſi in quibus promptè id facere conſueuerunt, non ſunt adhibenda. Potui ſi febricula eſt, aqua pura calida, vel ea quæ ipſa quoque aſtringat, dari debet: ſi nō eſt, vinum leE ne, auſterum. Si pluribus diebus nihil remedia alia iuuerunt, vetúſque iam vitiū eſt, aquæ bene frigidæ potio aſſumpta vlcera aſtringit, & initiū ſecundæ valetudinis facit. Sed vbi venter ſuppreſſus eſt, protinus ad calidam potionem reuertendum eſt. Solet autem interdū etiam putris ſanies peſſimique odoris deſcendere, ſolet purus ſanguis profluere. Si ſuperius vitiū eſt, aluus aqua mulſa duci debet, tunc deinde eodem infundi quæ ſuprà comprehēſa ſunt. Valénſque eſt etiam aduerſus vlcera inteſtinorum F minii gleba, cum ſalis hemina cōtrita: ſi minus, mixta his aqua in aluum datur. Ac ſi ſanguis profluit, cibi potionéſque eſſe debent quæ aſtringant.

DE LAEVITATE INTESTINORVM, Cap. XVI.

EX torminibus interdum inteſtinorū læuitas oritur, quæ continere nihil poſſunt, & quicquid aſſumptum eſt, imperfectum protinus reddunt. Id interdū ægros trahit, interdum præcipitat. In hoc vtique adhibere oportet comprimentia, quò facilius tenendi aliquid inteſtinis vis ſit. Ergo & ſuper pectus ponetur ſinapi, exulceratáque cuG te, malagma quod humorem euocet, & ex verbenis decoctis aqua deſidat, & cibos, potionéſque aſſumat quæ aluum aſtringunt, & frigidis vtetur perfuſionibus. Oportet tamen proſpicere, ne ſimul his omnibus admotis vitium contrarium per immodicas inflationes oriatur. Paulatim ergo firmari inteſtina debebunt, aliquibus quotidie adiectis. Et cum in omni fluore ventris, tum in hoc præcipuè neceſſarium eſt, non quoties libet deſidere, ſed quoties neceſſe eſt, vt hac ipſa mora in conſuetudinem ferenH di oneris inteſtina deducat. Alterum quoque quod æquè ad omnes ſimiles affectus pertinet, in hoc maximè ſeruādum eſt, vt quum pleraque vtilia inſuauia ſint, qualis eſt plantago, & rubi, & quicquid malicorio mixtum eſt, ea potiſſimum ex his dentur quæ maximè æger volet: deinA de ſi omnia iſta faſtidiet, ad excitanda cibi cupiditatem interponatur aliquid minus vtile ſed magis gratū. Exercitationes, frictiones huic quoque morbo neceſſariæ ſūt, & cum his ſol, ignis, balneum, vomitus (vt Hippocrati viſum eſt) etiam albo veratro (ſi cetera parum proficient) euocatus.

DE LVMBRICIS ALVVM OCCVPANTIBVS, Cap. XVII.

NOnnunquam autem lumbrici quoque occupant aluum, híque modò ex inferioribus partibus, modò B fœdius ore redduntur: Atque interdum latos eos qui peiores ſunt, interdū teretes videmus. Si lati ſunt, aqua potui dari debet in qua lupinum aut cortex mori decoctus ſit, aut cui adiectum ſit, contritum vel hyſſopum, vel piperis acetabulum, vel ſcammoniæ paulum: vel etiam pridie quū multū allium ederit, vomat: poſteróque die mali Punici tenues radiculas colligat quantum manu comprehendet, eáſque cōtuſas in aquæ tribus ſextariis decoquat, donec tertia pars ſuperſit. Huc adiiciat nitri paulum, & ieiunus bibat. Interpoſitis deinde tribus horis, duas potioC nes ſumat, aut aquæ, vel muriæ duræ ſic adiectæ, tum deſidat ſubiecta calida aqua in peluī. Si verò teretes ſūt qui pueros maximè exercent, & eadem dari poſſunt, & quædam leuiora, vt contritum ſemen vrticæ, aut braſſicæ, aut cumini cum aqua, vel mentha cū eadem, vel abſinthium decoctum, vel hyſſopum ex aqua mulſa, vel naſturtii ſemen cum aceto contritum. Ediſſe etiam & lupinum, & allium prodeſt, vel in aluum oleum ſubter dediſſe.

DE TENESMO INTESTINORVM MORBO, Cap. XVIII.

EST autem aliud leuius omnibus proximis, de quibus ſuprà dictum eſt: quod τεινεσμὸν Græci vocant. Id neque acutis neque longis morbis annumerari debet, quū & facilè tollatur, neque vnquam per ſe iuguleT. In hoc æquè atque in torminibus frequens deſidendi cupiditas eſt, æquè dolor vbi aliquid excernitur. Deſcendūt autem pituitæ, mucíſque ſimilia, interdum etiā leniter ſubcruēta: ſed his interponuntur nonnunquam ex cibo quoque rectè coacta: deſidere oportet in aqua calida: ſæpiúſque iE pſum manu nutrire cui plura medicamenta idonea ſunt, butyrum cum roſa, acacia ex aceto liquata, emplaſtrū id quod τετραφάρμακον Græci vocāt roſa liquatum, alumen lana circundatum, & ita appoſitum, eadémque ex inferiore parte indita, quæ torminū auxilia ſunt, eadem verbenæ decoctæ, vt inferiores partes foueantur, alternis verò diebus aqua, alternis leue aut auſterum vinum bibendum eſt. Potio eſſe debet egelida & frigida: proprior ratio victus talis qualem in tormina ſuprà præcepimus.

DE VENTRIS FLVXV ET CVRATIONE, Cap. XIX.

F LEuior etiam dum recens deiectio eſt, vbi & liquida aluus, & ſæpius quàm ex cōſuetudine fertur: atque interdum tolerabilis dolor eſt, interdum grauiſſimus, idque peius eſt: ſed vno die fluere aluum ſæpe pro valetudine eſt, atque etiam pluribus dum febris abſit, & intra ſeptimum diem id cōquieſcat. Purgatur enim corpus, & quod intus læſurum erat, vtiliter effunditur: verùm ſpatium periculoſum eſt. Interdum enim tormina ac febriculas excitat, viréſque conſumit. Primo die quieſcere ſatis eſt, G neque impetum ventris prohibere: ſi per ſe deſiit, balneo vti, paulum cibi capere: ſi manſit, abſtinere non ſolùm à cibo, ſed etiam à potione. Poſtero die ſi nihilominus liquida aluus eſt, æquè conquieſcere, paulum aſtringentis cibi ſumere, tertio die in balneum ire, vehementer omnia præter ventrem perfricare, ad ignem lumbos ſcapuláſque admouere, cibis vti, ſed ventrem contrahentibus, vino non multū meraco: ſi poſtero quoque die fluet, plus ediſſe, ſed vomere etiam ex toto, donec conquieH ſcat. Contra ſitim, fame, vomitu niti. Vix enim fieri poteſt vt poſt hanc animaduerſionem aluus non contrahatur. Alia via eſt, vbi velis ſupprimere, cœnare, deinde vomere, poſtero die in lecto conquieſcere: veſperi vngi, ſed leniter, deinde panis circa ſelibrā, ex vino Aminæo mero ſumere, tum aſſum aliquid, maximéque auem, & poſt

ea vinum idem [illegible] aqua pluuiali mixtum, idque vſque ad quint[illegible] facere, iterúmque vomere. Frigidam autem a[illegible] nem eſſe debere, contra priores authores Aſcl[illegible] affirmauit, & quidem quamfrigidiſſimã. Ego [illegible] tis quenque in ſe credere debere exiſtimo [illegible] n frigida vtatur. Interdũ autẽ euenit vt id [illegible] neglectum, curari difficilius poſſit. A vom[illegible] ipere, deinde poſtero die veſperi tepido [illegible] nod[illegible] aſſumere, vinum meracum quam[illegible] imp[illegible] ſupe vẽtrem habere cum cera [illegible] affectu corporis neque ambulatione [illegible] eſt vehiculo ſediſſe, vel magis etiã equ[illegible] vlla res magis inteſtina co[illegible] medicamentis vtẽdum eſt, aptiſſi[illegible] fit. Vindemiæ tẽpore in grãde vas [illegible] atque mala ſylueſtria: ſi ea non [illegible] vel ſignina, mala ſcandiana [illegible] adiicienda ſũt cotonea, & [illegible] pica, ſorba, & quibus magis vti [illegible] terminal[illegible] hæc tertiam ollæ partem tenea[illegible] deinde ea muſto implenda eſt, coquẽdúmque id donec omnia quæ indita ſunt, liquata, in vnitatem quandã coeant. Id guſtui non inſuaue eſt, & quãdocunque opus eſt aſſumptũ leuiter, ſine vlla ſtomachi noxa ventrem tenet: duo aut tria cochlearia vno die ſumpſiſſe ſatis eſt. Alterum valentius genus eſt, myrti baccas legere, ex his vinũ exprimere, id decoquere, vt decima pars remaneat, eiúſque cyathũ ſorbere: tertium (quod quãdoque fieri poteſt) malum Punicum excauare, exemptiſque omnibus ſeminibus, mẽbranas quæ inter ea fuerunt, iterum conii̇cere, tum infundere cruda oua, rudiculáque miſcere, deinde malum ipſum ſuper prunã imponere, quod dum humor intus eſt, nõ aduritur. Vbi ſiccum eſſe cœpit, remouere oportet, extractúmque cochleari, quod intus eſt ediſſe. Aliquibus adiectis maius momentum habet: itaque etiam in piperatum conii̇citur, miſcetúrque cum ſale & pipere: eſt quid ex his edẽdũ. Eſt pulticula etiam, cum qua paulum ex fauo vetere coctum ſit, & lenticula cum malo corio cocta, rubíque cacumina in aqua decocta, & ex oleo atq; aceto aſſumpta, efficacia ſunt, atque ea aqua in qua vel palmulæ, vel malum cotoneum, vel arida ſorba, vel rubi decocti ſunt, potata. Quod genus ſignifico, quoties potionem dãdam eſſe dico quæ aſtringat. Tritici quoq; hemina in vino Aminæo auſtero decoquitur, idque triticum ieiuno ac ſitiẽti datur, ſupérque id vinum id ſorbetur, quod iure valentiſſimis medicamẽtis annumerari poteſt atque etiam potui datur vinum ſigninum, vel reſinatũ auſterum, vel quodlibet auſterũ. Contunditúrque cum corticibus ſeminibúſque ſuis Punicum malum, vinóque tali miſcetur: idque vel merum ſorbet aliquis, vel bibit mixtum. Sed medicamentis vti, niſi in vehementibus malis ſuperuacuum eſt.

DE VVLVAE MORBO, ET CVRAtionibus, Cap. XX.

EX vulua quoque fœminis vehemens malum naſcitur, proximéque ab ſtomacho vel afficitur hæc, vel corpus afficit. Interdum etiam ſic examinat vt tanquam comitiali morbo proſternat. Diſtat tamẽ hic caſus, eo quòd neque oculi vertuntur, nec ſpumæ profluunt, nec nerui diſtenduntur: ſopor tantùm eſt: idque quibuſdam fœminis crebrò reuertens, perpetuum eſt. Vbi incidit, ſi ſatis virium eſt, ſanguis miſſus adiuuat: ſi parum eſt, cucurbitulæ tamen defigendæ ſunt in inguinibus: ſi diutius aut iacet, aut alioqui iacere conſueuit, admouere oportet naribus extinctũ ex lucerna linamentũ, vel aliud ex iis quæ fœdioris eſſe odoris retuli, quod mulierẽ excitet. Idémque aquæ quoque frigidæ perfuſio efficit: adiuuátque ruta cõtrita cũ melle, vel ex cyprino ceratum, vel quodlibet calidũ & humidũ cataplaſma, naturalib⁹ pube tenus impoſitum. Intra hæc etiam perfricare coxas & poplites oportet: deinde vbi ad ſe redit, circuncidendũ vinum eſt in totum annum, etiamſi caſus idem non reuertitur. Frictione quotidie vtendum, totius quidem corporis, præcipuè verò vẽtris & poplitum. Cibus ex media materia dãdus. Sinapi ſuper imum ventrẽ tertio quoque aut quarto die imponẽdum, donec corpus rubeat. Si durities manet, mollire commodè videtur ſolanũ in lac demiſſum, deinde cõtritum, & cera alba, atque medulla ceruina cum irino, aut ſeuum taurinum vel caprinum cum roſa mixtum: dandum potui etiam vel caſtoreum eſt, vel git, vel anethum. Si parum pura eſt, purgatur iunco quadrato: ſi verò vulua exulcerata eſt, ceratum ex roſa fiet, & recens ſuilla adeps, & ex ouis album miſceatur, idque opponatur, vel album ex ouo cum roſa mixtum, adiecto, quò facilius cõſiſtat, contritæ roſæ puluere: dolẽs verò ea ſulphure ſuffumigari debet. At ſi purgatio nimia mulieri nocet, remedio ſũt cucurbitulæ cute inciſa inguinibus vel etiam ſub mammis admotæ: ſi maligna purgatio eſt, ſubiicienda ſunt coercentia. Id faciunt etiam albæ oliuæ, & nigrum papauer cum melle aſſumptũ, & gummi cum trito ſemine apii liquatum, & cum cyatho paſſidatum. Præter hæc in omnibus veſicæ doloribus idoneæ potiones ſunt quæ ex odoribus fiunt, id eſt ſpica nardi, croco, cinnamomo, caſia, ſimilibúſque: idémque etiam decocta lẽtiſcus præſtat. Si tamen intolerabilis dolor eſt, & ſanguis profluit, etiam ſanguinis detractio apta eſt, aut certè coxis admotæ cucurbitulæ cute inciſa. At quum vrina ſuper potionum modum etiam ſine dolore profluens, maciem & periculum facit, ſi tenuis eſt, opus eſt exercitatione & frictione, maximéque in ſole vel ad ignem. Balneũ rarum eſſe debet, neque longa in eo mora, cibus comprimens. Vinum auſterum meracũ, per æſtatem frigidum, per hyemẽ egelidũ: ſed tantum quantum minimũ ſit. Infima aluus quoque vel ducenda, vel lacte purganda eſt. Si craſſa vrina eſt, vehementior eſſe debet & exercitatio & frictio, lõgior in balneo mora: cibis op⁹ eſt teneris, vinũ idẽ. In vtroq; morbo vitanda omnia ſunt quæ vrinam mouere conſuerunt.

DE NIMIA PROFVSIONE SEMINIS ex naturalibus, Cap. XXI.

EST etiam circa naturalia vitiũ, nimia profuſio ſeminis, quod ſine venere, ſine nocturnis imaginibus ſic fertur vt interpoſito ſpatio tabe hominẽ cõſumat. In hoc affectu ſalutares ſunt vehementes frictiones, perfuſiones, natationéſque quamfrigidiſſimæ, neque cibi, nec potio niſi frigida aſſumpta. Vitare autẽ oportet cruditates, omnia inflantia, nihil ex iis aſſumere quæ contrahere ſemen videntur, qualia ſunt, ſiligo, ſimila, oua, alica, amylum, omnis caro glutinoſa, piper, eruca, bulbi, nuclei pinei. Neque alienum eſt fouere inferiores partes aqua decocta ex verbenis comprimentibus, ex iiſdem aliqua cataplaſmata imo ventri inguinibúſque circundare: præcipuéque ex aceto rutam vitare, etiam ne ſupinus obdormiat.

DE COXARVM MORBIS ET CVRAtionibus, Cap. XXII.

SVpereſt vt ad extremas partes corporis veniã quæ articulis inter ſe conferuntur. Initiũ à coxis faciam. Harum ingẽs dolor eſſe conſueuit, iſque hominẽ ſæpe debilitat, & quoſdã non dimittit. Eóque id genus difficillimè curatur, quòd fere poſt lõgos morbos vis peſtifera huc ſe inclinat, quæ vt illas partes liberat, ſic hãc ipſam quoq; affectã prehendit. Fouendũ primùm aqua calida eſt, deinde vtendũ calidis cataplaſmatis. Maximè prodeſſe videtur aut cũ hordeacea farina, aut cũ ficu ex aqua decocta mixtus capparis cortex cõciſus, vel lolii farina ex vino diluto decocta, & mixta cum acida fæce: quæ, quia refrigeſcunt, imponere noctu malagmata commodius eſt. Inulæ quoque radix contuſa, & ex vino auſtero poſtea cocta, & latè ſuper coxam impoſita, inter valẽtiſſima auxilia eſt. Si iſta non ſoluerunt, ſale calido & humido vtendũ eſt: ſi ne ſic quidẽ finitus dolor eſt, aut tumor ei accedit, inciſa cute admouẽdæ ſunt cucurbitulæ, mouenda vrina. Aluus ſi compreſſa eſt, ducenda: vltimum eſt, & in veteribus quoque morbis efficaciſſimum, tribus aut quatuor locis ſuper coxam, cutem candentibus ferramẽtis exulcerare. Sed frictione quoque vtendum eſt, maximè in ſole, & eodem die ſæpius: quo facilius ea quæ coeundo nocuerũt, dirigãtur. Eáq; ſi nulla exulceratio eſt, etiã ipſis coxis, ſicut & cæteris partibus, adhibẽda eſt. Quũ verò ſæpe aliquid exulcerandũ candẽti ferramẽto ſit, vt materia inutilis euocetur, illud perpetuum eſt, nõ vt primum fieri poteſt, huius

generis vlcera ſanare,ſed ea trahere,donec id vitium cui per hæc opitulantur,conquieſcat.

DE GENVVM DOLORIBVS, ET CVRA, Cap. XXIII.

COxis proxima genua ſunt,in quibus ipſis nonnunquã dolor eſſe conſueuit.In eiſdem autem cataplaſmatis cucurbituliſque præſidium eſt, ſicut etiã quum in humeris aliiſve commiſſuris dolor aliquis exortus eſt.Equitare ei cui genua dolent,inimiciſſimum omnium eſt. Omnes autem eiuſmodi dolores vbi inueterauerunt, vix citra vſtionem finiuntur.

DE ARTICVLORVM DOLORIBVS IN manibus pedibúſque, Cap. XXIIII.

IN manibus pedibúſque articulorum vitia frequentiora, longioráque ſunt quæ in podagris chiragriſve eſſe conſuerunt.Ea rarò vel caſtratos, vel pueros ante fœminæ coitum,vel mulieres,niſi quibus menſtrua ſuppreſſa ſunt, tentant.Vbi ſentiri cœperunt,ſanguis mittendus eſt.id enim inter initia ſtatim factũ, ſæpe annuam, nonnunquã perpetuam valetudinẽ totam præſtat. Quidã etiam quũ aſinino lotio epoto ſe eluiſſent, in perpetuũ hoc malum euaſerunt:quidam quum toto anno à vino,mulſo,venere ſibi temperaſſent,ſecuritatem totius vitæ cõſequuti ſunt. Idque vtique poſt primum dolorem ſeruandũ eſt,etiamſi quieuit. Quòd ſi iam conſuetudo eius facta eſt, poteſt quidem aliquis eſſe ſecurior his tẽporibus quibus dolor ſe remiſit.Maiorem verò curam adhibere debent hi quibus id reuertitur: quod fere vere autumnóve fieri ſolet. Quum verò dolor non vrget,manu geſtari debet,deinde ferri, inambulatione leui ſe dimouere: & ſi podagra eſt, interpoſitis tẽporibus exiguis inuicem modò ſedere,modò ingredi,tum antequã cibũ capiat,ſine balneo loco calido leuiter perfricari,ſudare,perfũdi aqua egelida,deinde cibum ſumere ex media materia,interpoſitis rebus vrinã mouẽtibus,quotiéſque plenior eſt euomere.Vbi dolor vehemens vrget, intereſt ſine tumore is ſit, an tumor cum calore, an tumor iam etiã occalueriit. nam ſi tumor nullus eſt,calidis fomentis opus eſt.Aquam marinam vel muriam durã ferueſacere oportet,deinde in peluin conïicere,& quũ iam homo pati poteſt, pedes demittere, ſupérque pallam dare,& veſtimẽto tegere,paulatim deinde iuxta labrum ipſum ex eadem aqua leuiter infundere,ne calor intus deſtituat, ac deinde noctu cataplaſmata calefaciẽtia imponere, maximéque hibiſci radicem ex vino coctã.Sin verò tumor calorque eſt, vtiliora ſunt refrigerantia, rectéque in aqua quamfrigidiſſima articuli cõtinẽtur:ſed neque quotidie,neque diu fit, ne nerui lædãtur.Imponendũ verò eſt cataplaſma quod refrigeret.Ne-

A que tamen in hoc ipſo permanendũ, ſed ad ea tranſeundum quæ ſic reprimunt vt emolliant. Si maior eſt dolor, papaueris cortices in vino coquedi, miſcendique cum cerato ſunt quod ex roſa factum ſit:vel ceræ & adipis ſuillæ tantundẽ vnà liquandũ,deinde his vinum miſcendũ, atque vbi quod ex eo impoſitũ eſt, incaluit, detrahẽdum & ſubinde imponẽdum aliud eſt. Si verò tumores etiã occaluerunt,& dolent, leuat ſpongia quæ impoſita ſubinde ex oleo, vel aceto, vel aqua frigida exprimitur, aut pari portione inter ſe mixta, pix, cera, alumen. Sunt etiam plu-
B ra idonea manib⁹ pedibuſque malagmata. Quòd ſi nihil ſuperimponi patitur, id quod ſine tumore eſt, fouere oportet ſpongia quæ in aquam calidam demittatur, in qua vel papaueris cortex, vel cucumeris ſylueſtris radix decocta ſit,tum inducere articulis crocum cum ſucco papaueris,& ouillo lacte.At ſi tumor eſt,foueri quidem debet aqua egelida,in qua lẽtiſcus, verbena, aliáve ex reprimentibus decocta ſint:induci verò medicamentum ex nucibus amaris cum aceto tritis, aut ex ceruſſa, cui contritæ herbæ muralis ſuccus ſit adiectus. Lapis etiã qui carnem
C exedit(quem σαρκοφάγον Græci vocãt)exciſus, ſic vt pedes capiat, demiſſos eos quum dolent, retentóſque ibi leuare cõſueuit. Ex quo in Aſia lapidi Aſio gratia eſt. Vbi dolor & inflammatio ſe remiſerũt, quod intra dies quadraginta fit,niſi vitium hominis acceſſit,modicis exercitationibus,abſtinentia,vnctionibus lenibus vtẽdum eſt, ſic vt etiam acopo,vel liquido cerato cyprino articuli perfricẽtur.Equitare podagricis quoque alienum eſt. Quibus verò articulorum dolor certis temporibus reuertitur, hos antè & curioſo victu cauere oportet, ne inutilis materia corpori ſuperſit,& crebriore vomitu,& ſiquis ex corpore
D metus eſt,vel alui ductione vti,vel lacte purgari.Quod Eraſiſtrat⁹ in podagricis expulit,ne in inferiores partes factus curſus pedes repleret,quum euidens ſit omni purgatione non ſuperiora tantummodo, ſed etiam inferiora exinaniri.Ex quocunque autem morbo quis inualeſcit, ſi tardè confirmatur, vigilare prima luce debet, nihilominus in lecto conquieſcere, circa tertiam horam leuiter vnctis manibus corpus permulcere:deinde delectationis cauſa(quantum iuuat) ambulare, circunciſa omni negotioſa cogitatione vel actione, tum geſtari diu, multa fricatione vti, loca, cælum, cibos ſæpe mutare. Vbi triduò
E quatriduóve vinum bibit,vno aut etiam altero die interponere aquam.Per hæc enim fiet ne in vitia tabem inferentia incidat,& vt maturè vires ſuas recipiat. Quũ ex toto verò conualuerit, periculoſè vitæ genus ſubitò mutabit,& inordinatè aget.Paulatim ergo debebit omiſſis his legibus,eò tranſire vt arbitrio ſuo viuat.

AVRELII CORNELII CELSI DE RE MEDICA Liber V.

PRAEFATIO.

DIXI de his malis corporis quibus victus ratio maximè ſubuenit: nunc tranſeundũ eſt ad eam medicinæ partem quæ magis medicamentis purgat. His multum antiqui authores tribuerunt, & Eraſiſtratus, & hi qui ſe empiricos nominauerunt,præcipuè tamen Herophilus, deductique ab illo viri, adeò vt nullum morbi genus ſine his curarent. Multáque etiam de facultatibus medicamentorum memoriæ prodiderunt,qualia ſunt vel Zenonis, vel Andreæ,vel Apollonii qui Mys cognominatus eſt. Horum autem vſum ex magna parte Aſclepiades non ſine cauſa ſuſtulit: & quum omnia fere medicamenta ſtomachum lædant, malique ſucci ſint, ad ipſius victus rationem potius omnem curam ſuam tranſtulit. Verùm vt illud in pleriſque morbis vtilius eſt, ſic multa admodum corporibus noſtris incidere conſuerunt quæ ſine medicamentis ad ſanitatem peruenire non poſſunt. Illud ante omnia ſcire conuenit, quod omnes medicinæ partes ita innexæ ſunt, vt ex toto ſeparari non poſſint, ſed ab eo nomen trahant à quo plurimum petunt.Ergo vt illa quæ victu curat,aliquãdo medicamentum adhibet, & illa quæ præcipuè medicamentis purgat,adhibere etiã rationem victus debet,quæ multum admodum in omnibus malis corporis proficit. Sed
F quum omnia medicamenta proprias facultates habeant, ac ſæpe ſimplicia opitulentur,ſæpe mixta,nõ alienum videtur antè proponere & nomina & vires & mixturas eorum,quò minor ipſius curationis ex ſequẽtibus mora ſit.

DE SIMPLICIBVS FACVLTATIBVS quaruncunque rerum, ex quibus medicamenta fiunt,& primò de iis quæ ſanguinem ſupprimunt, Cap. I.

SAnguinem ſupprimunt atramentum ſutorium (quod Græci χάλκανθον appellant) chalcitis,acacia, & ex aqua
G lycium,thus,aloe,gummi,plumbum combuſtũ,porrum, herba ſanguinalis,creta vel cimolia vel figularis,miſy,frigida aqua,vinum,acetum, alumen, melinum, ſquama & ferri & æris, atque huius quoque duæ ſpecies ſunt, alia tantùm æris,alia rubri æris.

QVAE [illegible] NVS GLVTINENT, [illegible]ap. II.

GLutinant [illegible],myrrha,thus,gummi,præcipuéque acan[illegible]num,[illegible]lenm, tragacantha, cardamomum, bulbi,lini ſemen,[illegible]ium,oui album,gluten, ichthyocolla,vitis alba,[illegible] cum teſtis ſuis cochleæ, mel coctum,ſpongia,vel [illegible]a frigida,vel ex vino,vel ex aceto expreſſa:ex iiſ[illegible]ana ſuccida,ſi leuis plaga eſt:etiam araneũ reprimũt,[illegible] & ſciſſile(quod σχιστὸν vocatur) & liquidum,melin[illegible]igmentum,ærugo,chalcitis, atramentum ſutori[illegible]

QVAE CONCO[illegible], ET MOVEANT pus[illegible]III.

COncoquunt & mo[illegible] nardum, myrrha, coſtus, balſamum,galban[illegible]lis,ſtyrax, thuris & fuligo & cortex,bitumen,pix,[illegible]reſina,ſeuum,adeps,oleũ.

QVAE APER[illegible] VVLNERA, Cap. IIII.

VVlnera aperiunt tanquam ora in corporibus (quod στόμα Græcè dicitur) cinnamomum,balſamum,panaces,iuncus quadratus,pulegiũ, flos albæ violæ,bdellium, galbanum,reſina terebinthina & pinea, propolis, oleum vetus,piper,pyrethrũ,chamæpitys,vua taminia, ſulphur, alumen,rutæ ſemen.

QVAE PVRGANT, Cap. V.

PVrgant,ærugo,auripigmẽtum, quod ἀρσενικὸν à Græcis nominatur. Huic autẽ & ſandaracæ in omnia eadem vis,ſed validior eſt ſquama æris, pumex, iris, balſamum,ſtyrax,thus,thuris cortex,reſina & pinea & terebinthina liquida,œnanthe,lacerti ſtercus,ſanguis columbæ, & palumbi,& hirundinis,ammoniacum,bdellium (quod in omnia idem quod ammoniacum poteſt,ſed valentius eſt)abrotonum,ficus arida, coccum cnidium,ſcobis eboris,omphacium,radicula,coagulum, ſed maximè leporinum(cui eadem quæ cæteris coaguli facultas,ſed vbique validior eſt) fel, vitellus crudus, cornu ceruinum, gluten taurinum,mel crudum,miſy,chalcitis,crocum,vua taminia,abrotonum, ſpuma arge[illegible], galla, ſquama æris, lapis hæmatites,minium,coſtu[illegible]lphur,pix cruda,ſeuum,adeps,oleum,ruta,porrum,lenticula,eruum.

QVAE RODANT, Cap. VI.

ROdunt,alumen liquidum ſed magis rotũdum, ærugo,chalcitis,miſy, ſquama æris, ſed magis rubri, æs combuſtum,ſandaraca,minium Synopicum,galla,balſamum,myrrha,thuris cortex,galbanum,reſina terebinthina humida,piper vtrunque, ſed rotundum magis, cardamomum,auripigmentum,calx,nitrum, & ſpuma eius,apii ſemen,narciſſi radix,omphacium,alcyonium, oleum ex amaris nucibus,allium,mel crudum,vinum,lentiſcus, ſquama ferri,fel taurinum,ſcammonia,vua taminia, cinnamomum, ſtyrax, cicutæ ſemen, reſina, narciſſi ſemen, fel,nuces amaræ,oleúmque earum,atramentum ſutoriũ, chryſocolla,veratrum,cinis.

QVAE EXEDANT CORPVS, Cap. VII.

EXedunt corpus,acaciæ ſuccus, hebenus, ærugo, ſquama æris, chryſocolla, cinis Cyprius, nitrum, cadmia, ſpuma argenti,hypociſtis,diphryges,ſal, auripigmẽtum, ſulphur,cicuta,ſandaraca,ſalamandra,alcyoniũ, æris flos, chalcitis,atramentum ſutorium,ochra,calx,acetum,galla,alumen,lac caprifici,vel lactucæ marinæ(quæ πιθύμαλλος à Græcis nominatur) alcyonium, fel, thuris fuligo, ſpodium,lenticula,mel,oleæ folia,marrubium, lapis hæmatites,& Phrygius,& Aſius,& ſciſſilis,miſy,vinũ, acetũ.

QVAE ADVRANT, Cap. VIII.

ADurunt,auripigmentum,atramentum ſutoriũ,chalcitis,miſy,ærugo,calx,charta combuſta,ſal, ſquama æris,fex combuſta,myrrha,ſtercus & lacerti & columbæ, & palumbi,& hirundinis,piper,coccum Gnidium, alliũ, diphryges, lac vtrunque,(quod proximo capite ſuprà cõprehenſum eſt) veratrum & album & nigrum, cantharides,corallium,pyrethrum,thus,ſalamandra,eruca,ſandaraca,vua taminia,chryſocolla, ochra,alumẽ ſciſſile, ouillum ſtercus,œnanthe.

A QVAE CRVSTAS VLCERIBVS INducant, Cap. IX.

EAdem fere cruſtas vlceribus tanquam igne aduſtis inducunt, ſed præcipuè chalcitis, vtique ſi cocta eſt, flos æris, ærugo, auripigmentum,miſy,& id quoque magis coctum.

QVAE CRVSTAS VLCERIBVS RESOLuant, Cap. X.

CRuſtas verò has reſoluit farina triticea cum ruta, vel
B porro,aut lenticula,cui mellis aliquid adiectum eſt.

QVAE DISCVTIANT EA QVAE IN Aliqua parte corporis coierunt, Cap. XI.

AD diſcutienda verò ea quæ in corporis parte aliqua coierunt,maximè poſſunt, abrotonum,helenium,amaracus,alba viola,mel,liliũ,ſampſucus,cyperus,lac, ſertula campana,ſerpyllum,cupreſſus,cedrus, iris, viola purpurea,narciſſus, roſa, crocum paſſum, iuncus quadratus, nardum,cinnamomum,caſia,ammoniacum,cera, reſina, vua taminia,ſpuma argenti,ſtyrax, ficus arida, tragoriga-
C nus,lini & narciſſi ſemen, bitumen, ſordes ex gymnaſio, pyrites lapis, aut molaris, crudus vitellus, amaræ nuces, ſulphur.

QVAE EVOCENT, ET EDVCANT, Cap. XII.

EVocat & educit, ladanum, alumen rotundum, hebenus,lini ſemen,omphacium,fel, chalcitis, bdellium, reſina terebinthina & pinea,propolis,ficus arida decocta, ſtercus columbæ,pumex,farina lolii,groſſi in aqua cocti, elaterium,lauri baccæ,nitrum,ſal.

D QVAE EXASPERATA LEVENT, Cap. XIII.

LEuat id quod exaſperatum eſt,ſpodium,hebenus,gũmi,oui album,lac,tragacanthum.

QVAE CARNEM NVTRIANT, ET VLcus impleant, Cap. XIIII.

CArnem alunt,& vlcus implent,reſina pinea, ochra attica,vel aſteriaca,cera,butyrũ.

QVAE MOLLIANT, Cap. XV.

MOlliunt,æs combuſtum, terra Erethria, nitrũ, papa-
E ueris lacryma,ammoniacum,bdellium, cera, ſeuũ, adeps,oleum,ficus arida,ſeſamum,ſertula Campana, narciſſi & radix & ſemen,roſæ folia,coagulum, vitellus crudus,amaræ nuces,medulla omnis, ſtibi, pix, cochlea cocta,cicutæ ſemen, plumbi recremẽtum (σκωρίαν μολύβδου Græci vocant)panaces,cardamomum, galbanum,reſina, vua taminia,ſtyrax, iris, balſamum, ſordes ex gymnaſio, ſulphur,butyrum,ruta.

QVAE CVTEM PVRGENT, Cap. XVI.

CVtem purgat mel, ſed magis ſi eſt cũ galla, vel eruo,
F vel lenticula,vel marrubio,vel iride,vel ruta, vel nitro,vel ærugine.

DE MIXTVRIS SIMPLICIVM RERVM, & de ratione ponderum,& quid malagma,& emplaſtrum,& paſtillus inter ſe differant, Cap. XVII.

EXpoſitis ſimplicibus facultatibus, dicẽdum eſt quẽadmodum miſceantur quæ ex his fiant. Miſcẽtur autem variè,neque huius vllus modus eſt, quum ex ſimplicibus alia demantur,alia adiiciantur,iiſdémque ſeruatis,
G ponderum ratio mutetur. Ita quum facultatum materia non ita multiplex ſit, innumerabilia mixturarum genera ſunt quæ comprehẽdi ſi poſſent, tamen eſſet ſuperuacuũ. nam & iidem effectus intra paucas cõpoſitiones ſunt, & mutare eas cuilibet (cognitis facultatibus) facile eſt. Itaque contentus his ero quas accepi velut nobiliſſimas. In hoc autem volumine eas explicabo quæ vel deſiderari in prioribus potuerunt,vel ad eas curationes pertinent quas protinus hîc comprehẽdam, ſic vt tamen quæ magis cõmunia ſunt,ſimul iungam. Siqua ſingulis, vel etiam par-
H uis accõmodata ſunt, in ipſorum locum differam. Sed & antea ſciri volo, in vncia pondus denariorũ ſeptem eſſe. Vnius deinde denarii põdus diuidi à me in ſex partes, id eſt ſex vncias, vt idem in vncia denarii habeam quod Græci habent in eo quem ὀβολὸν appellant. Id ad noſtra pondera relatum,paulo plus dimidio ſcrupulo facit. Ma-

lagmata verò atque emplaſtra,paſtilliq́ue (quos τροχίσκους Græci vocant)quũ plurima eadem habeant,differunt eo quòd malagmata maximè ex floribus, eorúmque etiam ſurculis: emplaſtra paſtilliq́ue magis ex quibuſdam metallicis fiunt:deinde malagmata contuſa abunde molleſcũt: nam ſuper integram cutem iniiciuntur. Laborioſe verò conterũtur ea ex quibus emplaſtra paſtillique fiunt,ne lædant vulnera quum impoſita ſunt. Inter emplaſtrum autẽ & paſtillum hoc intereſt,quòd emplaſtrum vtique liquati aliquid accipit:in paſtillo tantùm arida medicamenta aliquo humore iunguntur. Tum emplaſtrum hoc modo fit: Arida medicamenta per ſe teruntur deinde mixtis his inſtillatur aut acetum,aut ſiquis alius non pinguis humor acceſſurus eſt,& ea rurſus ex eo teruntur. Ea verò quæ liquari poſſunt, ad ignem ſimul liquantur, & ſiquid olei miſceri debet,tum infunditur. Interdum etiam aridum aliquod ex oleo prius coquitur. Vbi facta ſunt quæ ſeparatim fieri debuerũt, in vnũ omnia miſcentur. At paſtilli hæc ratio eſt:Arida medicamenta contrita humore nõ pingui, aut vino vel aceto coquuntur,& rurſus cocta inareſcunt. Atque vbi vtendũ eſt,eiuſdem generis humore diluuntur,tum emplaſtrum imponitur,paſtillus illinitur, aut alicui molliori,aut cerato miſcetur.

DE MALAGMATIS, Cap. XVIII.

Malagma aduerſus calidas podagras.

HIS cognitis,primùm malagmata ſubiiciam,quæ fere non ſunt refrigerandi, ſed calefaciendi cauſa reperta. Eſt tamen quod refrigerare poſſit,ad calidas podagras aptum. Habet gallæ & immaturæ & alterius, coriandri ſeminis,cicutæ,lacrymæ aridæ, gummi, ſingulorum plenum acetabulum, cerati eloti (quod πεπλυμένον Græci vocant)ſelibram: reliqua fere calefaciunt. Sed quædam digerũt materiam, quædam extrahũt, (ἐπισπαστικὰ vocãtur)pleraque certis magis partibus membrorum accommodata ſunt.

Malagma ad materiam extrahendam.

Si materia extrahenda eſt,vt in hydropico, in lateris dolore, in incipiente abſceſſu, in ſuppuratione quoque mediocri,aptũ eſt id quod habet reſinæ aridæ, nitri ammoniaci, galbani, ſingulorum pondo.✳.ceræ pondo.✳ Aut in quo hæc ſunt,æruginis raſæ, thuris ſingulorũ P.II. ✳, ammoniaci ſalis.P.VI.✳, ſquamæ æris,ceræ, ſingulorũ P.VIII.✳ reſinæ aridæ,P.XII.✳,aceti cyathus. Idem præſtat cumini farina cum ſtruthio,& melle P.II.✳

Malagma ad iecur dolens.

Si iecur dolet, id in quo eſt balſami lacrymæ P. XII,✳. coſti,cinnamomi,caſiæ,corticis myrrhæ,croci,iũci rotũdi,balſami ſeminis,iridis Illyricæ, cardamomi, amomi, nardi,ſingulorum. P.XVI.✳. Quibus adiicitur nardinum vnguentum,donec cerati craſſitudo fit, & huius quidem recentis vſus eſt. Si verò ſeruãdũ eſt,reſinæ terebinthinæ. P.XVI.✳.ceræ P.X.✳.ex vino leni contunduntur, tunc eo miſcentur.

Malagma ad lienem.

At ſi lienis torquet, glandis (quam βάλανον Græci vocant)cortex & nitrum paribus portionibus contundũtur,reſperguntúrque aceto quãacerrimo. Vbi cerati craſſitudinem habet,linteo antea in aqua frigida madefacto illinitur,& ſic imponitur,ſupráque farina ordeacea iniicitur,ſed manere ibi nõ amplius ſex horis debet,ne lienẽ conſumat. Satiúſque eſt id bis aut ter fieri. Commune autem & iocinori,& lieni,& abſceſſibus, & ſtrumæ, parotidibus,articulis, calcibus quoque ſuppurantibus,aut aliter dolentibus,etiam concoctioni ventris, Lyſias compoſuit ex hyſſopi, panacis,ſtyracis,galbani, reſinæ, ſingulorum P.II.✳.ammoniaci,bdellii,ceræ,ſeui taurini, iridis aridæ P.IIII.✳.cachryos acetabulo, piperis granis quadraginta. Quæ contrita,irino vnguento temperantur.

Malagma ad laterum dolores.

Ad laterum autem dolores compoſitio eſt Apolophanis,in qua ſunt reſinæ terebinthinæ,thuris fuliginis, ſingulorum P.IIII.✳.bdellii,ammoniaci,iridis,ſeui vitulini, aut caprini à renibus ſicci, ſingulorum P.IIII.✳. Hæc autem eadem omnem dolorem leuant, dura emolliunt, mediocriter calefaciunt. Ad idem latus Andreæ quoque

A malagma eſt,quod etiam reſolui [illegible] humorem, pus maturat:vbi id maturum eſt,cu[illegible], ad cicatricẽ perducit. Prodeſt impoſitũ min[illegible]ribúſque abſceſſibus,item articulis,ideóque & c[illegible]s & pedibus dolẽtibus:item ſiquid in corpore coll[illegible]reficit:præcordia quoq; dura & inflata emollit[illegible]extrahit,ad omnia denique valet quæ adiuuare calo[illegible]. Id habet ceræ P.XI.✳.viſci,ſycamini(quam alias [illegible]morum vocat) lacrymæ,ſingulorum P.I.✳.pipe[illegible]undi & longi, ammoniaci thymiamatis, bdel[illegible] Illyricæ, cardamo-

B mi,amomi,xylobalſami,[illegible]li,myrrhæ,reſinæ aridæ,ſingulorũ P.X.✳.py[illegible]ci Gnidii, ſpumæ nitri,ſalis ammoniaci, ariſt[illegible]reticæ, radicis ex cucumere agreſti,reſinæ ter[illegible]æ liquidæ ſingulorum P.XX.✳. Quibus adiicit[illegible]enti irini quantum ſatis eſt ad ea mollienda atque [illegible]enda.

Malagmata ad reſoluenda quæ adſtricta ſunt,& mollienda quæ dura ſunt, & digerenda quæ coeunt.

Præcipiuum verò eſt ad reſoluẽda quæ adſtricta ſunt,

C mollienda quæ dura ſunt,digerẽda quæ coeunt, id quod ad Polyarchum authorem refertur:habet iunci quadrati, cardamomi,thuris fuliginis, amomi,ceræ, reſinæ liquidæ,pares portiones.

Aliud malagma ad eadem.

Aliud ad eadem Nilei,crocomagmatis(quod quaſi recrementum eius eſt) P.IIII.✳. ammoniaci thymiamatis, ceræ, ſingulorum P.XX.✳. ex quibus duo priora ex aceto teruntur, cera cum roſa liquatur, & tum omnia iunguntur.

D Malagma Moſchi ad molliendum.

Propriè etiam dura mollit id quod Moſchi eſſe dicitur: habet galbani vnciam,thuris fuliginis P.℥.✳. ceræ, ammoniaci thymiamatis trientes,picis aridæ P.II.✳. aceti heminas tres.

Malagma Medi ad digerenda quæ coeunt.

Fertur etiam ad digerenda quæ coeunt ſub authore Medo,quod habet ceræ P.℥ [illegible].panacis P.✳.ſemis,ſquamæ æris,aluminis rotundi, ite[illegible] ſciſſilis, ſingulorum P.I.✳. plumbi combuſti P.I.✳.& ſemis.

E Malagma Panthemi ad eadem.

Ad eadem Pãthemus vtebatur calcis P.✳.ſemis, ſinapis contriti,item fœnigræci,aluminis,ſingulorum P.I. ✳. ſeui bubuli P.II.✳.& ſemis.

Malagma ad ſtrumas.

Ad ſtrumã multa malagmata inuenio. Credo autem quo peius id malũ eſt,minúſque facilè diſcutitur, eo plura eſſe tẽtara,quæ in perſonis variè reſponderũt. Andreas author eſt vt hæc miſceantur,vrticæ ſeminis P.I.✳. piperis rotundi,bdellii,galbani,ammoniaci thymiamatis,reſi-

F næ aridæ,ſingulorum P.IIII.✳:reſinæ liquidæ,ceræ, pyrethri, piperis longi, lactucæ marinæ ſeminis, ſulphuris ignem nõ experti, (quod ἄπυρον vocatur) fæcis aridæ, aceti,ſpumæ nitri,ſalis ammoniaci,ſinapis,cardamomi,radicis cucumeris ſylueſtris, reſinæ, ſingulorum P. VII.✳. Quæ ex leni vino contunduntur.

Aliud malagma ad idem valens.

Expeditius ad idem fit quod habet viſci, felini ſtercoris,reſinæ, ſulphuris ignem non experti pares portiones. Et in quo eſt ſulphuris P I.✳.lapidis quem pyriten vo-

G cant P.IIII.✳.cumini acetabulum. Item in quo eſt lapidis eiuſdem pars vna,ſulphuris duæ partes,reſinæ terebinthinæ partes tres.

Malagma ad ſtrumam & phymata.

Arabis autem cuiuſdam eſt ad ſtrumam, & orientia tubercula quæ φύματα vocãtur,quod hæc digerit: habet myrrhæ,ſalis ammoniaci,thuris,reſinæ & liquidæ & aridæ,crocomagmatis,ceræ, ſingulorũ P.I.✳. lapidis eius quẽ πυρίτην vocant,P.IIII.✳.quibus quidam adiiciunt, ſulphuris P.II.✳.

H Malagma ad ſtrumam,& tubera,& carcinodas.

Eſt etiam proficiens in ſtruma, & in his tuberibus quæ difficulter concoquuntur, & in his quæ carcinodæ vocantur,quod ex his conſtat: Sulphuris P. II.✳, nitri P. IIII.✳. myrrhæ P.VI.✳. fuliginis thuris P.✳.ſemis, ſalis

DDd.iiii.

A ammoniaci P.ııı.✱. ceræ P.ı.✱.

Malagma Protarchi ad parotidas,& fauum,& maligna vlcera.

Protarchus autem ad parotidas,eáque tubercula quæ μελικηρίδες (id eſt faui) vel φύματα nominantur, item mala vlcera, pumicis, reſinæ pineæ liquidæ, thuris fuliginis, ſpumæ nitri, iridis ſingulorū P.vııı.✱. cū ceræ.P.ıx.✱. miſcebat, iiſque olei cyathum & dimidium adiiciebat.

Malagma aduerſus panum & phymata.

At aduerſus panum tum primùm orientem (quod φύγεθλον Græci vocant) & omne tuberculum (quod φῦμα nominatur) miſcetur ochra quæ Attica nominatur cum duabus partibus ſimilæ, iiſque contunduntur, ſubinde mel inſtillatur, donec malagmatis craſſitudo ſit. B

Malagma aduerſus phymata.

Diſcutit etiam omne tuberculum (quod φῦμα vocatur)id quod habet calcis, nitri ſpumæ, piperis rotundi, ſingulorū P.ı.✱. galbani P.ıı.✱. ſalis P.ıııı.✱. quæ excipiuntur cerato ex roſa facto.

Malagma ad ſupprimendum omne quod abſcedit.

Supprimitque omne quod abſcedit,id in quo eſt galbani,fabæ freſæ,ſingulorum P.ı.✱.myrrhæ,thuris, ex radice capparis corticis,ſingulorū P.ııı.✱.Satiſque omnia abſcedentia digerit murex combuſtus,& bene contritus, aceto ſubinde adiecto. C

Malagma ad ſanguinem ſupprimendum & phymata.

At ſi ſatis ſanguis ſubit,recte imponitur quod aduerſus phymata quoque poteſt:cōſtat ex his,bdellii,ſtyracis, ammoniaci,galbani,reſinæ & aridæ,& liquidæ pineæ : item ex lentiſci,thuris,iridis,ſingulorum P.ıı.✱. D

Malagma ad carcinodas,& phymata lenienda.

Carcinodæ verò & phymata commodè his leniuntur:Galbani,viſci,ammoniaci,reſinæ terebinthinæ in ſingulis P.ı.✱. ſeui taurini P.✱. ſemis,fæcis cōbuſtæ quammaxima portione , dū id ſiccius nō faciat quàm eſſe malagma oportet.

Malagma ad liuorem faciei contuſæ.

Quòd ſi facie contuſa liuor ſubcruentus eſt, hæc cōpoſitio nocte & die interpoſita tollit: Ariſtolochiæ, thapſiæ,ſingulorum P.ıı.✱.bdellii,ſtyracis , ammoniaci thymiamatis,galbani,reſinæ aridæ,& ex lētiſco liquidæ, thuris maſculi,iridis Illyricæ,ceræ,ſingulorum P.ıııı.✱. Idē faba quoque impoſita proficit. E

Malagmata ſtomachica ad aperiendum.

Sunt etiam quædam malagmata quæ ςομαπκὰ Græci vocant,quoniam aperiendi vim habent : quale eſt quod ex his conſtat,piperis longi,ſpumæ nitri,ſingulorū P.ıı.✱. eriſimi P.ııı.✱. quæ cum melle miſcētur:idoneáque etiā ſtrumæ aperiendæ ſunt eius generis : vehementiúſque ex iis eſt id quod habet calcis P.ııı.✱. piperis grana ſex,nitri,ceræ,ſingulorum P.x.✱.mellis P.ııı.✱.olei heminā. F

Miconis malagma,ad reſoluendum aperiendúmque ac purgandum.

Miconis quoque eſt quod reſoluit,aperit,purgat: habet alcyonium,ſulphur,nitrum,pumicem,paribus portionibus,quibus tantùm piſcis & ceræ adiicitur vt fiat cerati craſſitudo.

Malagma ad oſſa & neruos.

Ad oſſa autem, Ariſtogenis,fit ex his,ſulphuris P.ı.✱. reſinæ terebinthinæ,nitri ſpumæ , & ex ſcilla partis interioris,plumbi eloti,ſingulorum P.ıı.✱. thuris , fuliginis, P.vııı.✱.ficus aridæ quampinguiſſimæ,ſeui taurini , ſingulorū P.vııı.✱.ceræ P.xı.✱. iridis Macedoniæ P.vı.✱. ſeſami fricti acetabulum,maximéque neruis & articulis malagma conuenit. G

Malagma Euticlei ad articulos, & ad omnem dolorem.

Igitur Euticlei eſt,& ad articulos,& ad omnem dolorem,& ad veſicæ , & ad recenti cicatrice contractos articulos(quas ἀγκύλας Græci nominăt) quod habet fuliginis thuris acetabulum,reſinæ tantundem,galbani ſine ſurculis ſeſcūciam,ammoniaci,bdellii,ſingulorū P.ııı.✱. ceræ P.✱.ſemis. Aliud item fit quod habet iridis, ammoniaci, galbani,nitri,ſingulorū P.xıııı.✱.reſinæ liquidæ P.vı.✱. ceræ P.xvı.✱. H

Malagma Soſagoræ ad dolores articulorum.

Ad dolores articulorum Soſagoræ,Plumbi cōbuſti, papaueris lacrymæ,corticis hyoſcyami,ſtyracis,peucedani,ſeui,reſinæ,ceræ,pares portiones.

Chryſippi malagma ad idem valens.

Chryſippi,reſinæ liquidæ, ſandaracæ, piperis, ſingulorum P.xıı.✱. quibus ceræ paulum adiicitur.

Cteſiphōtis malagma ad idem valens,& ad parotidas,& phymata,& ſtrumam.

Cteſiphontis,ceræ Creticæ,reſinæ terebinthinæ,nitri quamruberrimi, ſingulorum P.✱.ſemis , olei cyathi tres. Sed id nitrum antè per triduū inſtillata aqua teritur,& cū ſextario eius incoquitur, donec omnis humor conſumatur. Poteſt verò ea compoſitio etiam ad parotidas , phymata, ſtrumam, omnémque coitum humoris emolliendum.

Malagma ad articulos.

Ad articulos fici quoque aridi , partem nepetæ miſtam vel vuam taminiam ſine ſeminibus cum pulegio rectè aliquis imponit.

Malagma Ariſtonis,aduerſus podagras & recentia phymata & omnes dolores.

Eadē podagræ præſidio ſunt.Sed ad eam fit Ariſtonis quoque quod habet nardi , cinnamomi , caſiæ , chamelæontis,iunci rotundi,ſingulorū P.vııı.✱.ſeui caprini ex irino liquati P. xx.✱. iridis P.ı,✱. quæ in aceto quamacerrimo iacere per viginti dies debet. Idē autē etiā recētia phymata doloréſque omnes diſcutit.

Theoſeni malagma,ad pedum dolores.

At Theoſenus ad pedum dolores, ſeui à renibus partem tertiam,ſalis partes duas miſcebat , hiſque membranulam illitam imponebat, tū ſuperiniiciebat ammoniacum thymiama in aceto liquatum.

Numenii malagma,ad podagram cæteróſque articulos induratos.

At Numenius podagram cæteróſque articulos induratos hoc molliebat , abrotoni, roſæ aridæ , papaueris lacrymæ , ſi ngulorū P.ııı.✱. reſinæ terebinthinæ P.ıııı.✱ thuris,ſpumæ nitri,ſingulorum P.vııı.✱.iridis, ariſtolochiæ,ſingulorum P.xıı.✱.ceræ P.ııı.✱.quibus adiicitur cedri cyathus vnus,olei laurini, cyathi tres,olei acerbi ſextarius.

Dexii malagma , ſiquando callus in articulis increuit.

Siquando autem in articulis callus increuit, Dexius docuit imponere,calcis P.ıııı.✱.ceruſſæ P.vııı.✱.reſinæ pineæ P.xx.✱.piperis grana P.xx.✱. ceræ P.ıı.✱. Quibus dum contunduntur,hemina vini lenis inſtillatur.

DE EMPLASTRIS, Cap. XIX.

Ex emplaſtris autem nulla maiorem vſum præſtant quàm quæ cruentis protinus vulneribus iniiciuntur: ἔναιμα Græci vocant.Hæc enim reprimunt inflammationem,niſi magna vis eā cōgit,atque illius quoque impetū minuunt, tum glutinant vulnera quæ id patiuntur, cicatricem iiſdem inducunt. Conſtāt autem ex medicamentis non pinguibus,ideóque ἀλιπῆ nominantur.

Barbarum emplaſtrum nigrum, quod cruētis protinus vulneribus iniicitur.

Optimum ex his eſt quod barbarum vocatur: habet æruginis raſæ P.xıı.✱.ſpumæ argenti P.xx ✱.aluminis, picis aridæ,reſinæ pineæ aridæ,ſingulorum P.ı.✱.quibus adiiciuntur olei & aceti ſingulæ heminæ.

Choacon emplaſtrum nigrum,ad idem valens.

Alterū ad idē,quod χόακον vocant , habet ſpumæ argēti P.c.✱. reſinæ aridæ tatundē. ſed ſpuma prius ex tribus olei heminis coquitur. His duobus emplaſtris calor niger eſt,qui fere talis fit ex pice atque reſina: at ex bitumine nigerrimus:ex ærugine aut æris ſquama,viridis:ex minio,ruber:ex ceruſſa,albus.

Baſilicon emplaſtrum nigrum ad idem.

Paucæ admodū compoſitiones ſunt in quibus aliquid mixturæ varietas nouat. Ergo id quoque nigrū eſt

quod *βασιλικὸν* nominatur. Habet panacis P.I.✱, galbani P.II.✱, picis & reſinæ, ſingulorum P.X.✱, olei dimidium cyathum.

Smaragdinum emplaſtrum nigrum ad idem.

At quod peruiride eſt, ſmaragdinū appellatur, in quo ſunt reſinæ pineæ P.III.✱. ceræ P.I.✱. æruginis P.✱. ſemis, thuris fuliginis P.I.✱. olei tantundem & aceti, quo fuligo & ærugo in vnum cogantur.

Emplaſtrum rufum ad idem.

Eſt etiam coloris fere rufi, quod celeriter ad cicatricē vulnera perducere videtur: habet thuris P.I.✱. reſinæ P. II.✱. ſquamæ æris P.IIII.✱. ſpumæ argenti P.XX.✱. ceræ P.C.✱. olei heminam.

Παρακολλητικὸν emplaſtrum ad idem.

Præterea eſt quod *παρακολλητικὸν* (à glutinādo) vocāt. Conſtat ex his, bituminis, aluminis ſciſſilis P.IIII.✱. ſpumæ argenti P.IIII.✱. & olei veteris hemina:

Cephalicon emplaſtrum Philotæ, capiti conueniens.

Præterea ſunt quædā generis eiuſdē, quæ quia capitibus fractis maximè cōueniunt, *κεφαλικὰ* à Græcis nominātur. Philotæ compoſitio habet: Terræ Eretriæ, chalcitidis, ſingulorum P.IIII.✱. myrrhæ, æris cōbuſti, ſingulorum P.X.✱. ichthyocollæ P.VI.✱. æruginis raſæ, aluminis rotundi, miſyos crudi, ariſtolochiæ, ſingulorum P.VIII.✱. ſquamæ æris P.XX.✱. thuris maſculi P.II.✱. ceræ P.I.✱. roſæ, & olei acerbi, ternos cyathos, aceti quantum ſatis eſt, dum arida ex eo conteruntur.

Emplaſtrum viride ad idem valens.

Aliud ad idem, viride, æris combuſti, ſquamæ æris, myrrhæ, ichthyocollæ, ſingulorum P.VI.✱. miſyos crudi, æruginis raſæ, ariſtolochiæ, aluminis rotundi, ſingulorum P.VIII.✱. ceræ P.VII.✱. olei hemina, aceti quod ſatis ſit.

Tetrapharmacum emplaſtrum, ad pus mouendum.

Puri autem mouēdo non aliud melius quàm quod expeditiſſimum eſt: *τετραφάρμακον* à Græcis nominatur: habet pares portiones ceræ, picis, reſinæ, ſeui taurini: ſi id non eſt, vitulini.

Enneapharmacum emplaſtrum ad pus mouendum & ad purgandum valens.

Alterum ad idem, Enneapharmacū nominatur, quod magis purgat. Conſtat ex nouem rebus, cera, melle, ſeuo, reſina, myrrha, roſa, medulla vel ceruina vel vitulina vel bubula, hyſſopo, butyro. Quorum ipſorum quoque pondera paria miſcētur. Sunt autem quædam emplaſtra quibus vtriuſque rei facultas eſt, quæ ſi ſingula habēda ſunt, meliora ſunt. Sed in copia reiicienda ſunt, iis potius adhibitis quæ propriè id quod eo tempore opus eſt, conſequuntur. Exempli cauſa duo proponam.

Attalum emplaſtrum ad vulnera.

Eſt igitur ad vulnera Attalum, quod habet ſquamæ æris P.XVI.✱. fuliginis P.XV.✱. ammoniaci tantundem, reſinæ terebinthinæ liquidæ P.XXV.✱. ſeui taurini tantundem, aceti heminas tres, olei ſextarium.

Iudæi emplaſtrum, fracto capiti accommodatum.

At inter ea quæ fracto capiti accommodantur, habent quidam id quod ad authorem Iudæum refertur. Cōſtat ex his, ſalis P.IIII.✱. ſquamæ æris rubri, æris cōbuſti, ſingulorū P.XII.✱. ammoniaci thymiamatis, thuris fuliginis, reſinæ aridæ, ſingulorum P.VI.✱. reſinæ colophoniacæ, ceræ, ſeui vitulini curati, ſingulorum P.XX.✱. aceti ſeſquicyathum, olei minus cyathum: *τεθεραπευμένα* Græci appellant quæ curata vocant, quū ex ſeuo puta omnes membranulæ diligenter exemptæ ſunt, aut ex alio medicamento.

Diadaphnidωn emplaſtrum, ad extrahendū.

Sunt etiam quædam emplaſtra nobilia ad extrahendum, quæ ipſa quoque *ἑλκτικὰ* nominātur: quale eſt quod quia lauri baccas habet, diadaphnidωn appellatur. In eo eſt reſinæ terebinthinæ P.X.✱. nitri, ceræ, picis aridæ, baccarum lauri, ſingulorum P.XX.✱. olei paulū. Quoties aut baccam, aut nucem, aut ſimile aliquid poſuero,

A ſcire oportebit, antequam exp[illegible] ſummam [illegible]culam eſſe demendam.

Aliud diadaphnidωn ad extra[illegible]dum, & pus mouendu[illegible]

Aliud eo nomine quod pu[illegible]oque mouet[illegible]eſt, Seui vitulini, ammoniaci thym[illegible], picis, ce[illegible]ri, baccarū lauri, reſinæ aridæ, ariſtolochiæ, pyreth[illegible]es portiones.

Philocratis emplaſtrum ad extrahendum, & pus mouen[illegible]m.

B Præter has eſt Philocratis [illegible] habet ſalis ammoniaci P.VII.✱. ariſtolochiæ. P.V[illegible]✱. ceræ, reſinæ terebinthinæ, fuliginis thuris, ſing[illegible] P.XV.✱. ſpumæ argēti P.XXXII.✱. quibus, vt pu[illegible] moueāt, iridis P.IIII.✱. & galbani P.VI.✱. adiic[illegible].

Ῥυπῶδες emplaſtrum, ad extrahendum.

Optimum tamen ad extrahendum eſt id quod à ſimilitudine ſordium, *ῥυπῶδες* Græci appellant: habet myrrhæ, croci, iridis, propolis, bdellii, capitulorū Punici mali, aluminis & ſciſſilis & rotūdi, miſyos, chalcitidis, atra-
C mēti ſutorii cocti, panacis, ſalis ammoniaci, viſci, ſingulorū, P.IIII.✱. ariſtolochiæ, P.VIII.✱. ſquamæ æris P.XVI.✱. reſinæ terebinthinæ P. LXXV.✱. ceræ & ſeui vel taurini vel hircini P.C.✱.

Emplaſtrum Hecatæi, ad extrahendum.

Hecatæo quoque authore emplaſtrum generis eiuſdem fit ex his, galbani P.II.✱. fuliginis thuris P.IIII.✱. picis P.VI.✱. ceræ, & reſinæ terebinthinæ, ſingulorum P. VIII.✱. quibus paulum irini vnguenti miſcetur.

Alexandrinum emplaſtrum viride ad extrahendum.

D Valēſque ad idē emplaſtrum viride Alexandrinū eſt: habet aluminis ſciſſilis P.VIII.✱. ſalis ammoniaci P. ✱.VIII. 3. ſq[illegible]mæ æris P.XVI.✱. myrrhæ, thuris, ſingulorum P.XVI[illegible].✱. ceræ P.CL.✱. reſinæ Colophoniacæ aut pineæ P.CX[illegible]✱. olei heminam, aceti ſextarium.

De emplaſtris exedentibus.

Quædam autem ſunt emplaſtra exedentia, quæ *σηπτικὰ* Græci vocant, quale eſt id quod habet reſinæ terebinthinæ, fuliginis thuris, ſingulorum P.✱.3. ſquamæ æ-
E ris P.I.✱. ladani P.II.✱. aluminis tantundem, ſpumæ argēti P.IIII.✱.

Emplaſtrum quod exeſt corpus, & oſſa reſoluit, & ſupercreſcentem carnem coercet.

Exeſt etiam vehementer corpus, atque oſſa quoque reſoluit, & ſupercreſcentem carnem coercet, id quod habet ſpumæ argenti, ſquamæ æris, vncias ſingulas: nitri ignem non experti, lapidis Aſii, ariſtolochiæ P. ſextantes: ceræ, reſinæ terebinthinæ, thuris, olei veteris, atramenti
F ſutorii, ſalis ammoniaci P.ſemis, æruginis raſæ P.beſſem, aceti ſcillitici heminam, vini Aminæi tantundem.

Emplaſtra aduerſus morſus, & alia recentiora vulnera.

Sunt etiam aduerſus morſus quædam accommodata, quale eſt Diogenis nigrum, quod habet bituminis, ceræ, reſinæ pineæ aridæ, ſingulorum P.XX.✱. ſpumæ argenti, P.C.✱. olei ſextarium: aut in quo ſunt ſquamæ æris P. IIII.✱. ceruſſæ, & æruginis raſæ, ſingulorum P.VIII.✱.
G ammoniaci P.XII.✱. ceræ, reſinæ pineæ, ſingulorum P. XXV.✱. ſpumæ argenti P.C.✱. olei ſextarium: aut in quo ſunt ſquamæ æris P.XIIII.✱. galbani P.VI.✱. ceruſſæ, & æruginis raſæ, ſingulorum P.VIII.✱. ammoniaci P.XII.✱. ceræ, reſinæ pineæ, ſingulorum P.LV,✱. ex quibus ſpuma argenti concoquitur.

Epheſium emplaſtrum rubrum, ad idem valens.

Rubrum quoque emplaſtrum quod Epheſium vocatur, huc aptum eſt: habet reſinæ terebinthinæ P.II.✱. galbani P.IIII.✱. minii ſinopici P.VI. thuris fuliginis P.VI.
H ✱. ceræ P.VIII.✱. ſpumæ argenti P.LVI.✱. olei veteris heminam.

Aliud emplaſtrum ad idem valens.

Item id quod ex his conſtat, ſquamæ æris, thuris fuliginis, ſingulorum P.IIII.✱. galbani P.VI.✱. ſalis am-

moniaci P.✱.xii.[illegible] ceræ P.xxv.✱. olei trib⁹ heminis. Hæc A autem aliis quoque rec[illegible]ioribus vulneribus rectè imponuntur.

Λευκὰ emplastra non grauibus vulneribus accommodata, & maximè ſenilibus.

Sunt enim alba leni[illegible] (λευκὰ Græci vocant) fere non grauibus vulneribus accommodata, præcipuéque ſenilibus: quale eſt quod habet ceruſſæ P.ɪ.ɪ.✱. ſeui vitulini curati, & ceræ, ſingulorum P.ɪ.viii.✱. olei heminas tres, ex quibus ea ceruſſa coquitur.

Elephantinum emplaſtrum. B

Aliud quod habet ceruſſæ P.xx.✱. ceræ P. ɪ.v.✱, olei heminam, aquæ ſextarium. Quæ quoties adiiciuntur ceruſſæ, vel ſpumæ argenti, ſcire licet illa ex his coquēda eſſe. Eſt autem ea percandida compoſitio quæ ſuprà poſita eſt, ideóque elephantina nominatur.

Lenia emplaſtra.

Lenia quoque quædam emplaſtra ſunt, quas λιπαρὰς ere Græci nominant, vt id quod habet minii P. iiii.✱. pumæ argenti P.xxv.✱. ceræ, & adipis ſuillæ, ſingulorū P.xxvii.✱. vitellos quatuor. C

Emplaſtrum lene.

Alia compoſitio generis eiuſdem, ceræ, reſinæ terebinthinæ, ſingulorum P.vi.✱. ceruſſæ P.vi.✱. ſpumæ argenti, plumbi recrementi (σκωρίαν μολύβδου Græci vocant) ſingulorum P.xx.✱. cicini olei & myrthi, ſingulorū heminæ.

Archagathi emplaſtrum lene.

Tertia quæ ad authorem Archagathum refertur: miſyos cocti, æris combuſti, ſingulorum P.iiii.✱. ceruſſæ coctæ P.viii.✱. reſinæ terebinthinæ P.✱.x. ſpumæ argē- D tiP.vi.✱.

Emplaſtra eiuſdem generis ad leniendum apta.

Etiamnū generis eiuſdē, ſpumæ argenti, ceræ, adipis ſuillæ, ſingulorum P.xxvii.✱. vitelli cocti quatuor, roſæ hemina: aut cerati ex oleo myrteo facti partes tres, adipis ſuillæ pars quarta, paulum ex plumbi recremento: aut ſpumæ argenti ſelibra, ex olei hemina, & aquæ marinæ altera cocta, donec bullire deſierit, cui paulum ceræ ſit adiectum, aut pares portiones ceræ, ſeui, ſtibi, ſpumæ argenti, E ceruſſæ.

DE PASTILLIS ET PRIMO DE HIS qui ad recentia vulnera glutinanda ſanandáque apti ſunt, Cap. XX.

PAſtilli quoque facultates diuerſas habent. Sunt enim ad recentia vulnera glutinanda ſanandáque apti: qualis eſt qui habet chalcitis, miſyos, ſpumæ nitri, floris æris, gallæ, aluminis ſciſſilis modicè cocti, ſingulorum P.i.✱. æris combuſti, capitulorum mali Punici, ſingulorum P. iii.✱. Hūc oportet diluere aceto, ſic vbi vulnus glutinādū F eſt, illinere. At ſi neruoſus aut muſculoſus is locus eſt, commodius eſt cerato miſcere, ſic vt illius octo partes, nona huius ſit.

Alius paſtillus ad glutinanda vulnera.

Alius ad idem, conſtat ex his, bituminis, aluminis ſciſſilis, ſingulorum P.i.✱. æris combuſti P.iiii.✱. ſpumæ argenti P.xi.✱. olei ſextarium.

De ſphragide paſtillo, quem Polybius confecit, ad glutinandum vulnus.

Sed longè Polybii celeberrimus eſt (Sphragis autē no- G minatur) qui habet aluminis ſciſſilis P.✱.i.3. atramenti ſutorii P.ii.✱. myrrhæ P.v.✱. aloes tantundem, capitulorum Punici mali, fellis taurini, ſingulorū P.vi.✱. quæ contrita vino auſtero excipiuntur.

Paſtillus ad vlcera ſordida, & nigritiem in auribus, naribus & in obſcœnis partibus, inflammationéſque eorum.

Ad vlcera ſordida, & nigritiem in auribus, naribus, obſcœnis partibus, inflammationéſque eorum: Chryſocollæ P.i.✱. atramenti ſutorii, aluminis ſciſſilis, ſingulorum H P.ii.✱. halicacabi corticis, P.iiii.✱. minii P. vi.✱. ſpumæ argenti P.xii.✱. ceruſſæ P.xvi.✱. quæ ex aceto & coguntur, & vbi vtendum eſt diluuntur.

Paſtillus Andronis ad vuam inflammatam ad naturalia ſordida, etiam cancro laborantia.

Andronis verò eſt ad vuam inflammatam, ad naturalia ſordida etiam cancro laborantia: Gallæ, atramenti ſutorii, myrrhæ, ſingulorum P.i.✱, ariſtolochiæ, aluminis ſciſſilis, ſingulorum P.ii.✱. capitulorum Punici mali P. xxv.✱. ex paſſo coactorum, &, quum vſus exigit, aceto vel vino dilutorum, prout valentius aut lenius vitium eſt cui medendum eſt.

Paſtillus ad fiſſa ani, vel ora venarum fundentia ſanguinem vel cancrum.

Propriè autem ad ani fiſſa, vel ora venarum fūdentia ſanguinem, vel cancrum: Æruginis P.ii.✱. myrrhæ P. ii.✱ ſtibis, lacrymæ papaueris, acaciæ ſingulorū P.xvi.✱. quæ ex vino & teruntur, & in ipſo vſu deliquantur.

Paſtillus ad expellendum calculum cum vrina.

Expellere autem ex veſica cum vrina calculum videtur hæc compoſitio: Caſſiæ, croci, myrrhæ, coſti, nardi, cinnamomi, dulcis radicis, balſami, hyperici pares portiones conteruntur: deinde vinum lene inſtillatur, & paſtilli ſunt, qui ſinguli habeāt P.✱.3. hique ſinguli quotidie manè ieiuno dantur.

DE PESSIS, Cap. XXI.

HÆC tria compoſitionum genera, id eſt quæ in malagmatis, paſtillis, emplaſtriſque ſunt, maximū, præcipuéque varium vſum præſtant. Sed alia quoque vtilia ſunt, vt ea quæ fœminis ſubiiciuntur: πεσσοὺς Græci vocāt. Eorum hæc proprietas eſt: medicamenta compoſita molli lana excipiuntur, eáque lana naturalibus conditur.

Ad ſanguinem euocandum.

Ad ſanguinem autem euocandum, cauneis duabus adiicitur nitri P. i.✱. aut allii ſemen cōteritur, adiicitur myrrhæ paululum, & vnguento ſuſino miſcetur, aut cucumeris ſylueſtris pars interior, ex lacte muliebri diluitur.

Ad vuluam molliendam.

Ad vuluam molliendam, oui vitellus, & fœnumgræcum, & roſa, & crocum temperantur: aut elaterii P.✱.3. ſalis tantundem, vuæ taminiæ P.vi.✱. melle excipiuntur.

Alia peſſi compoſitio ad idem valens.

Aut Boetho authore, croci, reſinæ terebinthinæ, ſingulorum P.iiii.✱. myrrhæ P. ✱.3. roſæ 8.i.✱. ſeui vitulini P.✱.3. ceræ P.ii.✱. miſcentur.

Ad inflammationes vuluæ Numenii peſſus.

Optima autem aduerſus inflammationes vuluæ Numenii compoſitio eſt, quæ habet croci P.✱.3. ceræ P.i.✱. butyri P.viii.✱. adipis anſerini P.xii.✱. vitellos coctos duos, roſæ minus cyatho.

Ad eiiciendum è vulua infantem mortuum.

Si verò infans intus deceſſit, quò facilius eiiciatur, malicorium ex aqua terendum, eóque vtendum eſt.

Si mulier vitio locorum concidit, qua curatione vtendum ſit.

Si concidere vitio locorum mulier ſolet, cochleæ cum teſtis ſuis comburendæ conterendǽque, deinde his mel adiiciendum eſt. Si non comprehendit, adeps leonina ex roſa mollienda eſt.

DE MEDICAMENTIS QVIBVS ARIdis vtimur, Cap. XXII.

Ad carnem ſupercreſcentem exedendam.

QVædam autem miſturæ medicamētorum ſunt quibus aridis neque coactis vtimur, ſic vt inſpergamus, aut cum aliquo liquido miſta illinamus: quale eſt ad carnem ſupercreſcentem exedendam, quod habet ſquamæ, fuliginis thuris, ſingulorum P.i.✱. æruginis P.ii.✱. Hæc autem eadem cum melle purgant vlcera, cum cera implent. Miſy quoque & galla, ſi paribus portionibus miſceātur, corpus conſumunt, eáque vel arida inſpergere licet, vel excepta Cadmia, illinire.

Ad putrem carnem continendam, ne vltra ſerpat, eámque leniter exedendam plures compoſitiones.

Putrem verò carnem continet, neque vltrà ſerpere patitur, & leniter exeſt, mel, vel cum lēticula, vel cum marrubio, vel cum oleæ foliis, antè ex vino decoctis. Item

ſertula campana in mulſo cocta, deinde contrita, aut calx cum cerato, aut amaræ nuces cum allio, ſic vt huius pars tertia ſit. Paulúmque his croci adiiciatur: aut quod habet ſpumæ argenti P.vi.*. cornu bubuli combuſti P.xii.*. olei myrtei, & vini cyathos ternos: aut quod ex his conſtat, Floris Punici mali, atramenti ſutorii, aloes, ſingulorum P.ii.*. aluminis ſciſſilis, thuris, ſingulorum P.iiii.*. gallæ P.viii.*. ariſtolochiæ P.x.*. Vehementius idem facit etiam adurendo auripigmentum cum chalcitide, & aut nitro, aut calce, aut charta combuſta: item ſal cum aceto. Vel ea compoſitio quæ habet chalcitidis, capitulorũ Punici mali, aloes, ſingulorum P.ii.*. aluminis ſciſſilis, thuris, ſingulorum P.iiii.*. gallæ P.viii.* ariſtolochiæ P.x.*. mollis quãtum ſatis ſit ad ea cogenda: vel cantharides P.i.*. ſulphuris P.i.*. lolii P.iii.*. Quibus adiicitur picis liquidæ quantum ſatis eſt: adiungendum mel, chalcitis quoque cum reſina & ruta miſta, aut cum eadẽ reſina diphryges, aut vua taminia, cum pice liquida: idẽ verò poſſunt fæces vini combuſtæ, & calcis, & nitri pares portiones, vel aluminis ſciſſilis P.*.33. thuris, ſandaracæ, nitri, ſingulorum P.i.*. gallæ P.viii.*. ariſtolochiæ P.x.*. mellis quantum ſatis eſt.

Hieræ compoſitio.

Eſt etiam Hieræ compoſitio quæ habet myrrhæ, chalcitidis, ſingulorum P.ii.*. aloes, thuris, aluminis ſciſſilis, ſingulorum P.iiii.*. ariſtolochiæ, gallæ immaturæ, ſingulorum P.viii.*. malicorii contriti P.xx.*.

Iudæi compoſitio.

Eſt & Iudæi in qua ſunt calcis partes duæ, nitri quãruberrimi pars tertia: quæ vrina impuberis pueri coguntur, donec ſtrigmẽti craſſitudo ſit. Sed ſubinde is locus cui id illinitur, madefaciendus eſt.

Iollæ compoſitio.

At Iollas, chartæ combuſtæ, ſandarachæ, ſingulorum P.i.*. calcis P.ii.*. auripigmenti tantundem miſcebat.

Ad ſanguinis profluuia vel ex membrana cerebri, vel aliis locis, & ad cancrum, & ad inducendam cicatricem, & ad coercendam carnem creſcentem.

Si verò ex membrana, quæ ſuper cerebrum eſt, profluit ſanguis, vitellus combuſtus & contritus inſpergi debet, ſi alio loco ſanguinis profluuium eſt, auripigmenti, ſquamæ æris, ſingulorum P.i.*. ſandaracæ P.ii.*. marmoris cocti P.iiii.*. inſpergi debet: eadem cancro quoque obſiſtunt. Ad inducendam cicatricem, ſquamæ æris, thuris fuliginis, ſingulorum P.ii.*. calcis P.iiii.*. eadem increſcentem quoque carnem coercent.

Timæi compoſitio ad ignem ſacrum vel cancrum.

Timæus autem ad ignem ſacrum, vel ad cancrum his vtebatur, myrrhæ. P.ii.*. thuris, atramenti ſutorii, ſingulorum P.iii.*. ſandaracæ, auripigmenti, ſquamæ æris, ſingulorum P.iiii.*. gallæ P.vi.*. ceruſſæ combuſtæ P.viii.*. Eadem vel arida inſperſa, vel melle excepta idẽ præſtant.

Ad ſternutamenta excitanda.

Sternutamenta verò vel albo veratro, vel ſtruthio cõiecto in nares excitantur, vel his miſtis, piperis, veratri albi, ſingulorum P.*.3. caſtorii pondo i.*. ſpumæ nitri P.ii.*. ſtruthii P.iii.*.

Gargarizationes quibus fieri debeant.

Gargarizationes autem aut leuandi cauſa fiunt, aut reprimẽdi, aut euocandi. Leuant, lac, cremor, vel ptiſſanæ vel furfurum: reprimit aqua in qua vel lenticula, vel roſa, vel rubus, vel cotoneum malum, vel palmulæ decoctæ ſunt. Euocant, ſinapi, piper.

DE ANTIDOTIS, QVIBVS MALIS opitulentur. Cap. XXIII.

ANtidota raro, ſed præcipuè interdũ neceſſaria ſunt, quia grauiſſimis caſibus opitulantur. Ea rectè quidem dantur colliſis corporibus vel per ictus, vel vbi ex alto deciderunt, vel in viſcerum, laterum, faucium, interiorúmque partium doloribus. Maximè autem deſiderãda ſunt aduerſus venena, vel per morſus, vel per cibos, aut potiones noſtris corporibu[illegible]

Compoſitio [illegible]

Vnum eſt quod habet lacrymæ papaueris P.*.3. acori, malobatri P.v.*. iridis Illyricæ, gummi, ſingulorum P.ii.*. aniſi P.iii.*. nardi gallici, foliorum roſæ aridorum, cardamomi, ſingulorum P.iiii.*. petroſelini P.*.iiii.3, trifolii P.v.*. caſiæ nigræ, ſilis, bdellii, balſami, ſeminis piperis albi, ſingulorum P.*.3. ſtyracis P.*.3. myrrhæ, opopanacis, nardi Syri, thuris maſculi, hypociſtidis, ſucci ſingulorum P.vi.*. caſtorii P.vi.*. coſti, piperis albi, galbani, reſinæ terebinthinæ, croci, floris iunci rotundi, ſingulorum P.*.vi.3. dulcis radicis P.viii.*.3. quæ vel melle vel paſſo excipiuntur.

Aliud antidotum Ambroſia nominatum, quod Zopyrus Ptolemæo regi compoſuit.

Alterum quod Zopyrus regi Ptolemæo dicitur cõpoſuiſſe, atque Ambroſiã nominaſſe, ex his cõſtat: Coſti, thuris maſculi, ſingulorum P.v.*. piperis albi P.*.3. floris iunci rotundi P.ii.*. cinnamomi P.iii.*, caſiæ nigræ P.iiii.*. croci Cilicii P.*.iiii.3. myrrhæ quam ſtacten nominat P.v.*. nardi Indici P.*.v.3. Quæ ſingula contrita melle cocto excipiuntur: deinde vbi vtẽdum eſt, id quod Ægyptiæ fabæ magnitudinem impleat in potione vini diluitur.

Antidotum Mithridatis.

Nobiliſſimum autem eſt Mithridatis quod quotidie ſumendo rex ille dicitur aduerſus venenorum pericula tutum corpus ſuum reddidiſſe. In quo hæc ſunt: coſti P.*.S.3. acori P.v.*. hyperici, cumini, ſagapeni, acaciæ ſucci, iridis Illyricæ, cardamomi, ſingulorum P.ii.*. aneſi P.iii.*. nardi Gallici, gentianæ, radicis, aridorum roſæ foliorum, ſingulorum P.iiii.*. papaueris lacrymæ, petroſelini, ſingulorũ P.*.iiii.3. caſiæ, ſilis, lolii, piperis longi, ſingulorum P.vi.*. ſtyracis P.*.v.3. caſtorii, thuris, hypociſtidis ſucci, myrrhæ, opopanacis, ſingulorum P.vi.*. malobathri folii P.vi.*. floris iunci rotundi, reſinæ terebinthinæ, galbani, dauci Cretici ſeminis, ſingulorũ P.*.v.3. nardi, opobalſami, ſingulorum P.*.vi.3. thlapſis P.*.v.33 radicis põticæ P.vii.*. croci, zingiberis, cinnamomi, ſingulorũ P.*.viii.3. Hæc contrita melle excipiuntur, & aduerſus venenum, quod magnitudinem nucis Græcæ impleat, ex vino datur. In cæteris autem affectibus corporis pro modo eorum, vel quod Ægyptiæ fabæ, vel quod erui magnitudinem impleat ſatis eſt.

DE ACOPIS, Cap. XXIIII.

Acopum neruis vtile.

ACopa quoque vtilia neruis ſunt: quale eſt quod habet floris iunci rotundi P.*.ii.33. coſti, iunci quadrati, lauri baucarum, ammoniaci, cardamomi, ſingulorũ P.*.iiii.3. myrrhæ, æris combuſti, ſingulorum P.vii.*. iridis Illyricæ, ceræ, ſingulorum P.iiii.*. Alexandrini calami, iunci rotundi, aſpalathi, xylobalſami, ſingulorum P.xviii.*. ſeui P.i.*. vnguenti irini cyathum.

Acopum Euodes neruis vtile.

Alterum quod εὐώδες vocant, hoc modo fit, ceræ P.*.3. olei tantundem, reſinæ terebinthinæ ad nucis iuglandis magnitudinem ſimul incoquuntur, deinde infuſa in mortario teruntur, inſtillatúrque ſubinde quamoptimi mellis acetabulum, tum irini vnguenti, & roſæ terni cyathi.

Enchriſta ad vlcera purganda & implenda.

Ἐγχριστὰ autem Græci vocant liquida quæ illinuntur: quale eſt quod fit ad vlcera purganda, & implenda maximè inter neruos, paribus portionibus inter ſe miſtis, butyri, medullæ vitulinæ, ſeui vitulini, adipis anſerinæ, ceræ, mellis, reſinæ terebinthinæ, roſæ, olei cicini. Quæ ſeparatim omnia liquantur, deinde liquida miſcẽtur, & tum ſimul teruntur. Et hoc quidem magis purgat: magis verò emollit, ſi pro roſa cyprus infunditur.

Ad ſacrum ignem.

Ad ſacrum ignem ſpumæ argenti P.vi.*. cornu bubuli combuſti P.ii.*. conteruntur, adiicitúrque inuicem vinum, & id quod ſpecialiter ſil vocatur, & myrteum, donec vtriuſque terni cyathi conficiantur.

DE [illegible] TIIS, Cap. XXV. A

Catap[illegible] ſomnum [illegible]endum,& leuan[illegible] loris, & ſim[illegible] ad cōco-[illegible]ndum.

CAtapotia qu[illegible] lta ſunt va[illegible]ue de cauſis fiūt. Anody[illegible] ſomno dolor[illegible]m leuant: quibus vti, niſi [illegible] et, alienum eſt. Sunt enim ex vehem[illegible] cas[illegible], & ſtomacho alienis. Poteſt tamen e[illegible] ū quod habet papaueris lacrymæ,galb[illegible] P.I.✱. myrrhæ,caſtorei, piperis,ſingulo[illegible] quod erui magnitudi B nem habet, ſatis [illegible]

Catap[illegible] ſomnum.

Alterum ſto[illegible] ſomnum valentius,ex his fit,mandrago[illegible] nis, item hyoſcyami ſeminis,ſingulor[illegible] vino teruntur. Vinū autem eiuſdem m[illegible] ſupra poſita eſt, abūde eſt ſumpſiſſe.

Catapoti[illegible] nios dolores per ſc[illegible] niendos.

Siue autem capi[illegible] tores,ſiue vlcera, ſiue lippitu- C do,ſiue dentes,ſiue ſpi[illegible] difficultas, ſiue inteſtinorum tormenta, ſiue inflamm[illegible]io vuluæ eſt ſiue coxa, ſiue iecur,aut lienis, aut latus torquet, ſiue vitio locorum aliqui prolabitur,& obmuteſcit, occurrit dolori per quietē eiuſmodi catapotium:Silis,acori,rutæ ſylueſtris,ſeminis, ſingulorum P.I.✱. caſtorei, cinnamomi, ſingulorum P. II.✱. papaueris lacrymæ,panacis,radicis mādragoræ,malorum aridorum,iunci rotundi floris,ſingulorum P.II.✱. piperis grana LVI.✱. Hæc per ſe contrita, rurſus inſtillato ſubinde paſſo,ſimul omnia teruntur, donec craſſitudo D ſordium fiat: ex eo paulum aut deuoratur, aut aqua diluitur,& potui datur.

Catapotium aliud ad multa valens.

Quinetiam ſylueſtris papaueris quum [illegible] ad excipiendam lacrymam maturum eſt, manipulus qui manu comprehendi poteſt,in vas demittitur, & ſuperinfunditur aqua,quæ id contegat,atque ita coquitur. Vbi iam bene manipulus is coctus eſt,ibidem expreſſus proiicitur, & cum eo humore,paſſi pari menſura miſcetur,inferuétque donec craſſitudinem ſordium habeat. Quum infri- E xit,catapotia ex eo fiunt ad noſtræ fabæ magnitudinem, habéntque vſum multiplicem. Nam & ſomnum faciunt vel per ſe aſſumpta, vel ex aqua data, & aurium dolores leuant,adiectis exiguo modo rutæ ſucco ac paſſi. Et tormina ſupprimunt ex vino liquata, & inflammationem vuluæ coercent,miſta cerato ex roſa facto,quum paulum his croci quoque acceſſit:& ex aqua fronti inducta pituitam in oculos decurrentem tenent.

Catapotium ad inducendum ſomnum, quod vulua dolens prohibuit. F

Item ſi vulua dolens ſomnum prohibuit, croci P. II.✱. aniſi,myrrhæ,ſingulorum P.I.✱.papaueris lacrymæ, P.IIII.✱cicutæ ſeminis P.VIII.✱.miſcentur,excipiuntúrque vino vetere,& quod lupini magnitudinem habet,in tribus cyathis aquæ diluitur. Id tamen in febre periculoſè datur.

Ad iecur ſanandum.

Ad ſanandum iecur nitri P.✱.3. croci,myrrhæ,nardi Gallici,ſingulorum P.I.✱. melle excipiūtur, datúrque quod Ægyptiæ fabæ magnitudinem habeat. G

Ad finiendos dolores lateris.

Ad lateris dolores finiendos, piperis, ariſtolochiæ, nardi,myrrhæ pares portiones.

Ad thoracis dolores finiendos.

Ad thoracis,nardi P.I.✱. thuris,caſiæ,ſingulorum P. III.✱.myrrhæ,cinnamomi,ſingulorum P.VI.✱. croci P. P.VIII.✱. reſinæ terebinthinæ quadrans, mellis heminæ tres.

Catapotium Athenionis ad tuſſim.

Ad tuſſim Athenionis, myrrhæ, piperis, ſingulorū H P.I.✱. caſtorei, papaueris lacrymæ, ſingulorum P.I.✱. Quæ ſeparatim contuſa,poſtea iunguntur,& ad magnitudinem fabæ noſtræ,bina catapotia manè:bina noctu dormituro dantur.

Catapotium Heraclidis Tarentini,ad tuſſim & ſomnum.

Si tuſſis ſomnum prohibet, ad vtrunque Heraclidis Tarentini,croci P.I.✱. cinnamomi, caſtorei, papaueris lacrymæ,ſingulorum P.I.✱. myrrhæ,piperis longi, coſti, galbani,ſingulorum P.✱.3.

Catapotium ad purganda vlcera in faucibus tuſſientibus.

Quòd ſi purgāda ſunt vlcera in faucibus tuſſientibus, panacis,myrrhæ, reſinæ terebinthinæ, ſingulorū P.V.✱. galbani P.✱.3. hyſſopi P.✱.3. conterenda ſunt,hiſque hemina mellis adiicienda,& quod digito excipi poteſt,deuorandum eſt.

Colicæ Caſſii medici.

Colicæ verò Caſſii ex his conſtat, croci,aniſi,caſtorei,ſingulorum.P. III.✱. petroſelini P.IIII.✱. piperis & longi & rotundi,ſingulorum P.V.✱. papaueris lacrymæ, iunci rotundi,myrrhæ,nardi,ſingulorum P.VI. Quæ melle excipiuntur:id autem & deuorari poteſt, & ex aqua calida ſumi.

Ad infantem mortuum aut ſecundas impellendas.

Infantem verò mortuum, aut ſecundas expellit aquæ potio,cui ſalis ammoniaci. P.I.✱. aut cui dictamni Cretici P.I.✱. adiectum eſt.

Laborantibus ex partu quid dari debate

Ex partu laborantibus eriſimum ex vino tepido ieiunæ dari debet.

Ad adiuuandam vocem.

Vocem adiuuat thuris P.I.✱. in duobus cyathis vini datum.

Aduerſus difficultatem vrinæ.

Aduerſus vrinæ difficultatem,piperis longi,caſtorei,myrrhæ,galbani,papaueris lacrymæ, croci, coſti, vnciæ ſingulæ,ſtyracis, reſinæ terebinthinæ pondo ſextantes,mel,abſinthii cyathus. Ex quibus ad magnitudinem fabæ Ægyptiæ manè,& cœnato dari debet.

Arteriaces compoſitio quomodo fiat.

Arteriace verò hoc modo fit,caſiæ,iridis,cinnamomi,nardi,myrrhæ,thuris,ſingulorum P.I.✱. croci P.I.✱. piperis grana XXX.ex paſſi tribus ſextariis decoquuntur, donec mellis craſſitudo his fiat,aut croci,myrrhæ,thuris, ſingulorum P.I.✱. coniiciuntur in paſſi eundem modū, eodémque modo decoquuntur: aut eiuſdem paſſi heminæ tres vſque eo coquūtur donec extracta inde gutta indureſcat,& adiicitur tritæ caſiæ P.I.✱.

DE QVINQVE GENERIBVS NOXARVM corporis, & primò de vlneribus quæ maximè per tela inferuntur, Cap. XXVI.

QVVM facultates medicamentorum propoſuerim, genera in quib' noxa corpori eſt,proponā. Ea quinque ſunt: quum quid extrinſecus læſit, vt in vulneribus: quū quid intra ſeipſum corruptū eſt, vt in cancro: quum quid innatum eſt,vt in veſica calculus:quum quid increuit,vt vena, quæ intumeſcens in varicem conuertitur: quum quid deeſt, vt quū curata pars aliqua eſt. Ex his alia ſunt in quibus plus medicamenta, alia in quibus plus manus proficit. Ergo dilatis iis quæ præcipuè ſcalpellū & manum poſtulant,nunc de iis dicam quæ maximè medicamentis egent. Diuidam autem hanc quoque curandi partem ſicut priorem. Et antè dicā de iis quæ in quamlibet partem corporis incidunt: tū de iis quæ certas partes infeſtāt. Incipiam à vulneribus. In his autem ante omnia ſcire medicus debet quæ inſanabilia ſint, quæ difficilem curationem habeant,quæ promptiorem. Eſt enim prudentis hominis,primùm eum qui ſeruari non poteſt, non attingere,nec ſubire ſpeciem eius,vt occiſi, quē ſors ipſius peremit:deinde vbi grauis metus,ſine certa tamen deſperatione eſt,indicare neceſſariis periclitantis in difficili rē eſſe, ne ſi victa ars malo fuerit, vel ignoraſſe,vel fefelliſſe videatur. Sed vt hæc prudenti viro conueniunt, ſic rurſus hiſtrionis eſt,paruā rem attollere, quò plus præſtitiſſe videatur. Obligarique æquum eſt confeſſione promptæ rei, quò curioſius etiam circunſpiciat,ne quod per ſe

exiguum eſt malum, maius curantis negligentia fiat. A

Quæ vulnera inſanabilia ſint.

Seruari non poteſt cui baſis cerebri, cui cor, cui ſtomachus, cui iocinoris portæ, cui in ſpina medulla percuſſa eſt, cuique aut pulmo medius, aut ieiunum, aut tenuius inteſtinum, aut ventriculus, aut renes vulnerati ſunt, cuive circa fauces grandes venæ vel arteriæ præciſæ ſunt.

Quæ vulnera difficilem curationem habeant.

Vix autem ad ſanitatem perueniunt quibus vlla parte pulmo, aut iocinoris craſſum, aut membrana quæ continet cerebrum, aut lienis, aut vulua, aut veſica, aut vllum B inteſtinum, aut ſeptum transuerſum vulneratum eſt. Hi quoque in præcipiti ſunt in quibus vſque ad grandes, intuſque conditas venas, in alis vel poplitibus mucro deſedit. Periculoſa etiam vulnera ſunt vbicunque venæ maiores ſunt, quoniam exhaurire hominē, profuſione ſanguinis poſſunt: idque euenit non in alis tantùm atque poplitibus, ſed etiam in his venis quæ ad anum teſticulóſque perueniūt. Præter hæc malum vulnus eſt quodcūque in alis, vel feminibus, vel inanibus locis, vel in articulis, vel inter digitos eſt: item quodcūque muſculum, aut ner- C uum, aut arteriam, aut membranam, aut os, aut cartilaginem læſit.

Quæ vulnera tutiorem curationem habeant.

Tutiſſimum omnium quod in carne eſt, & hæc quidem loco, vel peiora, vel meliora ſunt. Modo verò periculum facit quodcunque magnum eſt.

Obſeruationes quædam & ætatis, & corporis, & vitæ, & temporis in vulneribus.

Aliquid etiam in vulneris genere, figuráque eſt. nam peius eſt quod etiam colliſum quàm quod tantùm diſciſ- D ſum eſt, adeò vt acuto quoque quàm retuſo telo vulnerari commodius ſit. Peius etiam vulnus eſt ex quo aliquid exciſum eſt, ex quóve caro alia parte abſciſſa, alia dependet. Peſſima quæq; plaga in orbē eſt: tutiſſima quæ lineæ modo recta eſt. Quò deinde propius huic illive figuræ vulnus eſt, eò vel deterius vel tolerabilius eſt: quinetiam confert aliquid & ætas, & corpus, & vitæ propoſitum, & anni tempus: quia facilius ſaneſcit puer, vel adoleſcens quàm ſenior, valens quàm infirmus, neque nimis tenuis, neque nimis plenus, quàm ſi alterum ex his eſt: integri E habitus quàm corrupti, exercitatus quàm iners, ſobrius & temperans quàm vino venerique deditus. Opportuniſſimumque curationi tempus vernum eſt, aut certè neque feruens, neque frigidum. Siquidem vulnera & nimius calor, & nimium frigus infeſtant: maximè tamen horum varietas: ideóque perniciosiſſimus autumnus eſt. Sed pleraque ex vulneribus oculis ſubiecta ſunt, quorundam ipſæ ſedes indices ſunt, quas alio loco demonſtrauimus, quum poſitus interiorum partium oſtendimus. Veruntamen quia quædam vicina ſunt, intereſt quoque vul- F nus in ſumma parte ſit, an penitus penetrauerit: neceſſarium eſt notas ſubiicere per quas quid intus actū ſit, ſcite poſſimus, & ex quibus vel ſpes vel deſperatio oritur.

Signa percuſſi cordis.

Igitur corde percuſſo, ſanguis multus effertur, venæ langueſcunt, color pallidiſſimus, ſudores frigidi, malique odoris, tanquam irrorato corpore oriuntur, extremiſque partibus frigidis, matura mors ſequitur.

Signa pulmonis icti.

Pulmone verò icto, ſpirandi difficultas eſt, ſanguis G ex ore ſpumans, ex plaga rubens, ſimúlque etiam ſpiritus cum ſono fertur: in vulnus inclinari iuuat: quidam ſine ratione conſurgunt. Multi ſi in ipſum vulnus inclinati ſunt, loquuntur, ſi in aliam partem, obmuteſcunt.

Signa iocinoris vulnerati.

Iocinoris autem vulnerati notæ ſunt, multus ſub dextra parte præcordium profuſus ſanguis, ad ſpinā reducta præcordia, in ventrē cubandi dulcedo, punctiones doloréſq; vſque ad iugulū, iunctúmque ei latus ſcapularū, os intentum: quibus nonnunquā etiam bilioſus vomitus accedit. H

Signa percuſſorum renum.

Renibus verò percuſſis, dolor ad inguina teſticulóſque deſcendit, difficulter vrina redditur, eáque aut eſt cruenta, aut cruor fertur.

Signa vulnerati lienis.

At liene icto, ſanguis niger à ſiniſtra parte prorumpit, præcordia cum ventriculo ab eadem parte indureſcunt, ſitis ingens oritur, dolor ad iugulum, ſicut iocinore vulnerato, venit.

Signa percuſſæ vuluæ.

At qùum vulua percuſſa eſt, dolor inguinibus & coxis & femoribus eſt. Sanguinis pars per vulnus, pars per naturale deſcendit; vomitus bilis inſequitur. Quædam obmuteſcunt, quædam mente labuntur, quædam ſui cōpotes, neruorum oculorumque dolore vrgeri ſe confitentur, morientéſque tandem, eadem quæ corde vulnerato patiuntur.

Signa percuſſi cerebri, vel membranæ eius.

Sin cerebrum membranáve eius vulnus accepit, ſanguis per nares, quibuſdam etiam per aures exit, feréque bilis vomitus inſequitur. Quorundam ſenſus obtunduntur, appellatique ignorant: quorundā trux vultus eſt, quorundam oculi quaſi reſoluti, huc atque illuc mouētur. Feréque tertio vel quinto die delirium accedit. Multorum etiam nerui diſtenduntur. Ante mortem autem plerique faſcias quibus caput deligatum eſt lacerant, ac nudum vulnus frigori obiiciunt.

Signa percuſſi ſtomachi.

Vbi ſtomachus autē percuſſus eſt, ſingultus & bilis vomitus inſequitur. Siquid cibi vel potionis aſſumptum eſt, id redditur citó. Venarum motus elangueſcunt, ſudores tenues oriuntur, per quos extremæ partes frigeſcunt.

Signa ieiuni inteſtini, & ventriculi vulnerati, & aliorum inteſtinorum.

Communes verò ieiuni inteſtini, & ventriculi vulnerati notæ ſunt. nam cibus & potio per vulnus exeunt, præcordia indureſcunt, nonnunquam bilis per os redditur. Inteſtino tantùm ſedes inferior eſt. Cætera inteſtina icta vel ſtercus vel odorem eius exhibent.

Signa percuſſæ medullæ quæ in ſpina eſt.

Medulla verò quæ in ſpina eſt diſcuſſa, nerui reſoluuntur aut diſtenduntur, ſenſus intercidit: interpoſito tempore aliquo ſine voluntate inferiores partes vel ſemen, vel vrinam, vel etiam ſtercus excernunt.

Signa ſepti transuerſi percuſſi.

At ſi ſeptum transuerſum percuſſum eſt, præcordia ſurſum contrahuntur, ſpina dolet, ſpiritus rarus eſt, ſanguis ſpumans fertur.

Signa veſicæ vulneratæ.

Veſica verò vulnerata, dolent inguina: quod ſuper pubem eſt, intenditur: pro vrina ſanguis, aut ex ipſo vulnere vrina deſcēdit, ſtomachus afficitur. Itaque aut bilem vomunt, aut ſingultiunt, frigus, & ex eo mors ſequitur.

De ſanguine, & ſanie, & pure, & eorum ſpeciebus, quando meliora deterioráve ſint.

His cognitis, etiam nunc quædam alia noſcenda ſunt, ad omnia vulnera vlceráq; de quibus dicturi ſumus pertinentia. Ex his autem exit ſanguis, ſanies, pus. Sanguis omnibus notus eſt: ſanies eſt tenuior hoc, varie craſſa & glutinoſa, & colorata. Pus craſſiſſimū albidiſſimúmque, glutinoſius & ſanguine & ſanie. Exit autem ſanguis ex vulnere recenti aut iam ſaneſcente. Sanies eſt inter vtrunque tempus: pus ex vlcere iam ad ſanitatem ſpectante. Rurſus & ſanies & pus quaſdam ſpecies Græcis nominibus diſtinctas habent. Eſt enim quædam ſanies quæ vel ἰχὼρ vel meliceria nominatur: eſt pus quod ἐλαιῶδες appellatur. ἰχὼρ tenuis, ſubalbidus ex malo vlcere exit, maximéque vbi neruo læſo inflammatio ſequuta eſt: meliceria craſſior & glutinoſior, ſubalbida, melliqueˆalbo ſubſimilis fertur. Hæc quoque ex malis vlceribus, vbi nerui circa articulos læſi ſunt, & inter hæc loca, maximè ex genibus. Ἐλαιῶδες tenue, ſubalbidum, quaſi vnctū colore atque pinguitudine, oleo albo nō diſſimile, apparet in magnis vlceribus ſaneſcentibus. Malus autem eſt ſanguis nimium, aut tenuis, aut craſſus, colore vel liuidus, vel niger, aut pituita mixtus, aut varius. Optim⁹ calidus, rubēs, modicè craſſus, non glutinoſus. Itaque protinus eius vulneris expedita magis curatio eſt ex quo ſanguis bonus fluxit.

A Itémque poſte[illegible] ſpes in his maior e[illegible] ex quibus melioris generis quæque [illegible]ueniũt. Sanies [illegible]ur mala eſt, multa, nimis tenuis, [illegible] ut pallida, au[illegible]gra, aut glutinoſa, aut mali odo[illegible] quæ & ipſum v[illegible]s, & iunctam ei cutem erodi[illegible] n multa, mod[illegible] craſſa, ſubrubicũda, aut ſuba[illegible] tem peior e[illegible] multus, craſſus, ſubliuidus, aut ſ[illegible]s, glutinoſus, [illegible]er, calidus, mali odoris. Tolera[illegible] ſubalbidus q[illegible] cætera omnia contraria prior[illegible] Meliceria [illegible]em mala eſt multa, & percraſſa, [illegible] & tenuior, & minus copioſa eſt. B pus inter hæc [illegible]s e Sed id quoque peius eſt multum, tenue, dil[illegible] [illegible] initio tale eſt. Itémque ſi colore ſero[illegible] llo pallidum [illegible]i liuidum, ſi fæculẽtum eſt: præter hæc [illegible] [illegible] ſi tamen locus hunc odorem excitat. M[illegible] ſt, quo [illegible]us eſt, quo craſſius, quo albidius, item qu[illegible] eſt, ſi [illegible]hil olet, ſi æquale eſt: modo tamen cõuen[illegible]magn[illegible]dini vulneris & tempori debet. nam plus ex [illegible] plus nondum ſolutis inflammationibus naturalis[illegible] fertur. Elæodes quoque peius eſt multum, & pa[illegible]m pingue, quo minus etiam quoque idipſum pingui[illegible] melius eſt.

C

Curatio aduerſus profuſionem ſanguinis in vulneribus.

Quibus exploratis, vbi aliquis ictus eſt qui ſeruari poteſt, protinus proſpicienda duo ſunt, ne ſanguinis ſit profuſio, neve inflammatio interimat. Si profuſionem timemus, quod ex ſede vulneris & magnitudine eius, & ex impetu ruentis ſanguinis intelligi poteſt, ſiccis linamentis vulnus implendum eſt, ſupráque imponenda ſpongia ex aqua frigida expreſſa, ac manu ſuper comprimenda: ſi D parum ſic ſanguis conquieſcit, ſæpius linamenta mutanda ſunt. Et ſi ſicca parum valent, aceto madefaciẽda ſunt. id vehemens ad ſanguinem ſupprimendum eſt. Ideóque quidam id vulneri infundũt. Sed alius rurſus metus ſubeſt, ne nimis valenter ibi retenta materia, magnã inflammationem poſtea moueat. Quæ res efficit vt neque rodentibus medicamentis, neque adurentibus, & ob idipſum inducentibus cruſtam, ſit vtendum, quanuis pleraque ex his ſanguinem ſupprimunt: ſed ſi ſemel ad ea decurritur, potius quæ mitius idem efficiunt. Quòd ſi illa E quoque profluuio vincuntur, venæ quæ ſanguinem fundunt apprehendendæ, circáque id quod ictum eſt, duobus locis deligandæ, intercidendæque ſunt, vt & in ſe ipſæ coeant, & nihilominus ora præcluſa habeant: vbi ne id quidem res patitur, poſſunt ferro candenti aduri. Sed etiam ſatis multo ſanguine effuſo ex eo loco quo neque neruus neque muſculus eſt, vt puta in fronte vel ſuperiore capitis parte, commodiſſimum tamen eſt cucurbitulam admouere à diuerſa parte, vt illuc ſanguinis curſus reuocetur.

F Curationes aduerſus vulnerum inflammationem.

Et aduerſus profuſionem quidem in his auxilium eſt: aduerſus inflammationem autem in ipſo ſanguinis curſu, ea timeri poſſunt, vbi læſum eſt vel os, vel neruus, vel cartilago, vel muſculus: aut vbi parum ſanguinis pro modo vulneris fluxit. Ergo quoties quid tale erit, ſanguinem maturè ſupprimere non oportebit, ſed pati fluere, dum tutum erit: adeò vt ſi parum fluxiſſe videbitur, mitti quoque ex brachio debeat, vtique ſi corpus iuuenile, & robuſtum, & exercitatum eſt: multóque magis ſi id vulnus ebrietas præceſſit. Quòd ſi muſculus læſus videbitur, G præcidendus erit. nam percuſſus mortiferus eſt, præciſus ſanitatem recipit.

De glutinatione vulnerum.

Sanguine autem vel ſuppreſſo, ſi nimius erumpit: vel exhauſto, ſi per ſe parum fluxit, longè optimum eſt vulnus glutinari. Poteſt autem id vel quod in cute vel etiam in carne eſt, ſi nihil ei præterea mali accedit. Poteſt caro alia parte dependens, alia inhærens, ſi tamen etiamnum integra eſt, & coniunctione corporis fouetur. In his verò H quæ glutinantur duplex curatio eſt. nam ſi plaga in molli parte ſui debet, maximéque ſi diſciſſa auris ima eſt, vel imus naſus, vel frons, vel bucca, vel palpebra, vel labrum, vel circa guttur cutis vel venter. Si verò in carne vulnus A eſt, hiátque, neque in vnum oræ facilè attrahuntur, ſutura quidem aliena eſt: imponendæ verò fibulæ ſunt (ἀγκτῆρας Græci nominant) quæ oras paulum tamen contrahunt, quo minus lata poſtea cicatrix ſit. Ex his autem colligi poteſt, id quoque quod alia parte dependens, alia inhærebit, ſi alienatum adhuc nõ eſt, ſuturam, an fibulam poſtulet. Ex quibus neutra antè debet imponi quàm intus vulnus purgatum eſt, nequid ibi concreti ſanguinis relinquatur. Id enim & in pus vertitur, & inflammationem mouet, & glutinari vulnus prohibet. Ne linamẽtum quiB dem quod ſupprimendi ſanguinis cauſa inditum eſt, inibi relinquendum eſt. nam id quoque inflammat. Comprehendi verò ſutura vel fibula non cutem tantùm, ſed aliquid etiam ex carne, vbi ſuberit hæc, oportebit, quò valentius hæreat, neque cutem abrumpat. Vtraque optima eſt ex acia molli non nimis torta, quò mitius corpori inſidat. Vtraque neque nimis rara, neque nimis crebra iniicienda eſt: ſi nimis rara eſt, non continet: ſi nimis crebra eſt, vehementer afficit: quia quo ſæpius acus corpus tranſiuit, quóque plura loca iniectum vinculũ mordet, eo maC iores inflammationes oriuntur, magiſque æſtate. Neutra etiam vim vllam deſiderat: ſed eatenus vtilis eſt qua cutis ducentem, quaſi ſua ſponte ſubſequitur. Fere tamen fibulæ latius vulnus eſſe patiuntur. Sutura oras iungit, quæ ne ipſæ quidem inter ſe contingere ex toto debẽt, vt ſiquid intus humoris concreuerit, ſit quà emanet. Siquod vulnus neutrũ horum recipit, id tamen purgari debet, deinde omni vulneri primò imponenda eſt ſpongia ex aceto expreſſa: ſi ſuſtinere aliquis aceti vim non poteſt, vino vtendum eſt. Leuis plaga iuuatur etiamſi ex aqua frigida D expreſſa ſpongia imponitur. Sed ea quocunque modo impoſita eſt, dum madet prodeſt: itaque vt inareſcat, non eſt committendum. licétque ſine peregrinis, & conquiſitis, & compoſitis medicamentis vulnus curare. Sed ſiquis huic parum confidit, imponere medicamentum debet quod ſine ſeuo compoſitum ſit ex iis quæ cruẽtis vulneribus apta eſſe propoſui: maximéque ſi caro eſt, barbarum: ſi nerui, vel cartilago, vel aliquid ex eminentibus, quales aures vel labra ſunt, Polybii ſphragidem. Alexandrinum quoque viride neruis idoneum eſt, eminẽtibúſE que partibus ea quam Græci ῥάπτουσαν vocãt. Solet etiam colliſo corpore exigua parte findi cutis. Quod vbi incidit, non alienum eſt ſcalpello latius aperire, niſi muſculi neruique iuxta ſint, quos incidi nõ expedit. Vbi ſatis diductum eſt, medicamentum imponendum eſt. At ſi id quod colliſum eſt, quanuis parum diductum eſt, latius tamen aperiri propter neruos aut muſculos non licet, adhibenda ſunt ea quæ humorem leniter extrahãt, præcipuéque ex iis id quod rhypodes vocari propoſui. Non alienum eſt, etiam vbicunque vulnus graue eſt impoſitum, F quo id iuuetur, inſuper circundare lanam ſuccidã ex aceto & oleo: vel cataplaſma, ſi mollis is locus eſt, quod leniter reprimat: ſi neruoſus aut muſculoſus, quod emolliat.

Quomodo vulnus ligari conueniat.

Faſcia verò ad vulnus deligandum, lintea aptiſſima eſt, eáque lata eſſe debet, vt ſemel iniecta non vulnus tantùm, ſed paulum vtrinque etiam orás eius comprehendat. Si ab altera parte caro magis receſſit, ab ea melius attrahitur: ſi æquè ab vtraque, tranſuerſa comprehendere oras debet: aut ſi id vulneris ratio non patitur, media priG mùm iniicienda eſt, vt tum in vtranque partem ducatur: ſic autem deliganda eſt vt & contineat, neque aſtringat. Quod non cõtinetur, elabitur: quod nimis aſtrictum eſt, cancro periclitatur. Hyeme ſæpius faſcia circuire debet, æſtate quoties neceſſe eſt, tum extrema pars eius inferioribus acu aſſuenda eſt. nam nodus vulnus lædit, niſi tamen longè eſt. Illo neminem decipi decet, vt propriam viſcerum curationem requirat: de quibus ſuprà poſui. nam plaga ipſa curanda extrinſecus vel ſutura vel alio H medicinæ genere eſt. In viſceribus nihil mouendum eſt, niſi aut ſiquid ex iocinore, aut liene, aut pulmone duntaxat extremo depẽdeat, præcidatur. Alioquin vulnus interius, ea victus ratio, eáque medicamenta ſanabunt quæ cuique viſceri conuenire ſuperiore libro propoſui.

De ratione victus,& notis vulnerum curationibúſque eorum.

His itaque primo die ordinatis, homo in lecto collocandus eſt, iſque ſi graue vulnus eſt, abſtinere quantum vires patiuntur, ante inflãmationem à cibo debet: bibere donec ſitim finiat, aquam calidam: vel ſi æſtas eſt, neque febris, neque dolor eſt, etiam frigidam. Adeo tamẽ nihil perpetuum eſt: ſed ſemper pro viribus corporis æſtimandum, vt imbecillitas etiam cibũ protinus facere neceſſarium poſſit, tenuem ſcilicet & exiguum, qui tãtum ſuſtineat. Multique etiam ex profluuio ſanguinis intermoriẽtes, ante vllam curationem vino reficiẽdi ſunt, quod alioqui inimiciſſimum vulneri eſt. Nimis verò intumeſcere vulnus, periculoſum: nihil intumeſcere, periculoſiſſimum eſt. Illud indicium eſt magnæ inflammationis, hoc emortui corporis. Protinuſque, ſi mens homini cõſiſtit, ſi nulla febris acceſſit, ſcire licet maturè vulnus ſanum fore. Ac ne febris quidẽ terrere debet, ſi in magno vulnere dum inflatio eſt, permanet. Illa pernicioſa eſt quæ vel leui vulneri ſuperuenit, vel vltra tempus inflammationis durat, vel delirium mouet, vel ſi neruorum rigor aut diſtentio quæ ex vulnere orta eſt, eam non finit. Vomitus quoque bilioſus non voluntarius, vel protinus vt percuſſus eſt aliquis, vel dum inflammatio manet, malum ſignũ eſt in his dũtaxat quorum vel nerui, vel etiam neruoſi loci vulnerati ſunt. Sponte tamen vomere non alienũ eſt, præcipuè iis quibus in conſuetudine fuit: ſed neque protinus poſt cibum, neque iam inflãmatione orta, neque quũ in ſuperioribus partib⁹ plaga eſt. Biduò ſic vulnere habito, tertio die id aperiendum, detergẽdáque ſanies ex aqua frigida eſt, eadémque rurſus iniiciẽda ſunt: quinto iam die quanta inflãmatio futura eſt, ſe oſtendit. Quo die rurſus detecto vulnere conſiderandus color eſt. Quòd ſi liuidus, aut pallidus, aut varius, aut niger eſt, ſcire licet malum vulnus eſſe: idque quandocunque animaduerſum eſt, terrere nos poteſt. Album, aut rubicũdum eſſe vlcus, commodiſſimũ eſt: item cutis dura, craſſa, dolens, periculum oſtendit. Bona ſigna ſunt vbi hæc ſine dolore tenuis & mollis eſt. Sed ſi glutinatur vulnus, aut leuiter intumuit, eadẽ ſunt imponenda quæ primò fuerũt. ſi grauis inflammatio eſt, neque glutinandi ſpes eſt, eáque pus moueat, aquæ quoque calidæ neceſſarius vſus eſt, vt & materiã digerat, & duritiam emolliat, & pus citet. Ea ſic tẽperanda eſt vt & manu contingenti iocunda ſit: vſque eò adhibenda donec aliquid ex tumore minuiſſe, colorémq; vlceri magis naturalem reddidiſſe videatur, maximéque ſi grande vulnus eſt tetrapharmacum: ſi in articulis, digitis, locis cartilaginoſis, rhypodes. Poſt id fomentum, ſi lata plaga nõ patet, imponi protinus emplaſtrum debet, & ſi latius hiat, illud emplaſtrum liquari ex irino vnguẽto oportet: eóque illita linamenta diſponi per plagam, deinde emplaſtrum ſuprà dari, & ſuper id ſuccidam lanam, minúſque etiam quàm primò faſciæ aſtringendæ ſunt.

Curationes propriæ articulorum.

Propriè quædam in articulis viſenda ſunt, in quibus ſi præciſi nerui ſunt qui continebãt, debilitas eius partis ſequitur. Si id dubium eſt, & ex acuto telo plaga eſt, ea trãſuerſa commodior eſt: ſi retuſo & graui eſt, nullum in figura diſcrimen eſt. At viſendum eſt pus ſupra articulum an infra naſcatur: ſi ſub eo naſcitur, albúmque & craſſum diu fertur, neruũ præciſum eſſe credibile eſt. Magis quoque, maiores dolores inflammationéſque quò maturius excitatæ ſunt. Quanuis autem non abſciſſus neruus eſt, tamen ſi circa tumor durus diu permanet, neceſſe eſt & diuturnum vlcus eſſe, & ſano quoque eo tumorem permanere, futurúmque eſt vt tardè membrum id extendatur vel cõtrahatur. Maior tamen in extendẽdo mora eſt, vbi recuruato articulo curatio adhibita eſt, quàm in recuruãdo eo quod rectum continuerimus. Collocari quoque membrũ quod dictum eſt ratione certa debet. ſi glutinandum eſt, vt ſuperius ſit: ſi in inflammatione eſt, vt in neutram partem inclinatum ſit ſi iam pus profluit, vt deuexum ſit. Optimum etiam medicamentum quies eſt: moueri & ambulare, niſi ſanis, alienum eſt. Minus tamen iis eſt periculoſum qui in capite vel brachiis, quàm qui in inferiori-

A bus partibus vulnerati ſunt. M[illegible]que a[illegible]atio conuenit, femine, aut crure, aut pede [illegible] [illegible]cus in quo cubabit, tepidus eſſe debebit. Ba[illegible]ue dum parum vulnus purum eſt, i[illegible] eſt. nam id humidum & ſordidum [illegible]d cancrum tranſitus eſſe conſueuit. Leuis fric[illegible]hibetur, ſed his partibus quæ [illegible].

Vulnus quomodo p[illegible] ſit.

Inflammatione finit[illegible]dum eſt. Id o-B ptimè faciunt tincta in melle li[illegible] ſupráque id emplaſtrum, vel enneapharm[illegible] eſt. Tum démum verò purum vlcus eſt, qu[illegible]imium neque ſiccum neque humidum eſt. A[illegible]cunque ſenſu caret, quod non naturaliter ſe[illegible]mium aut aridũ aut humidum eſt, quod aut pal[illegible]t albidum, aut liuidum, aut nigrum eſt, id [illegible] eſt.

Quomodo vulnus implendum ſit.

Purgato, ſequitur vt impleatur, iámque calida aqua eatenus neceſſaria eſt vt ſanies remoueatur. Lanæ ſucci-C dæ ſuperuacuus vſus eſt. Lota melius circundatur. Ad implendum autem vulnus proficiunt quidem etiam medicamenta aliqua. Itaque ea adhiberi non alienum eſt, vt butyrum cum roſa, exigua mellis parte, aut cum eadem parte, aut cum eadem roſa tetrapharmacum, aut ex roſa linamenta: plus tamen proficit balneum rarum. Cibi boni ſucci, vitatis omnibus acribus, ſed iam plenioribus. nam & auis, & venatio, & ſuilla elixa dari poteſt. Vinum omnibus dum febris, dum inflammatio eſt, alienum eſt. Itémque vſque ad cicatricem, ſi nerui muſculive vulnera-D ti ſunt, etiamſi altè caro, aut ſi plaga in ſumma cute generis tutioris eſt, poteſt non peruetus, modicè tamen datum, ad implendum quoque proficere. Siquid molliendum eſt quod in neruoſis locis muſculoſiſque neceſſarium eſt, cerato quoque ſuper vulnus vtendum eſt. At ſi caro ſupercreuit, modicè reprimit ſiccum linamentum, vehementius ſquama æris: ſi pus eſt quod tolli opus eſt, adhibenda ſunt etiamnum vehementiora, quæ corpus exedant. Cicatricem poſt omnia hæc commodè inducit, lycium ex paſſo aut lacte dilutum, vel etiam per ſe impo-E ſitum ſiccum linamentum.

De vlceribus quæ extrinſecus per vulnera incidunt, curationibúſque eorum.

Hic ordo felicis curationis eſt: ſed quædam tamen periculoſa incidere conſuerunt. Interdum enim vetuſtas vlcus occupat, inducitúrque ei callus, & circum oræ craſſæ liuent, poſt quæ quicquid medicamentorum ingeritur, parum proficit: quod fere negligenter curato vlceri ſuperuenit: interdum vel ex nimia inflammatione, vel ob æſtus immodicos, vel ob nimia frigora, vel quia nimis F vulnus aſtrictum eſt, vel quia corpus aut ſenile, aut mali habitus eſt, cancer occupat. Id genus à Græcis diductum in ſpecies eſt, noſtris vocabulis nõ eſt. Omnis autem cancer non ſolùm id corrumpit quod occupauit, ſed etiam ſerpit, deinde aliis aliiſque ſignis decernitur. Nam modò ſuper inflammationem rubor vlcus ambit, iſque cum dolore procedit: (ἐρυσιπέλας Græci nominãt) modò vlcus nigrum eſt, quia caro eius corrupta eſt: idque vehementius etiam putreſcendo intenditur. Vbi vulnus humidum eſt, & ex nigro vlcere humor pallidus fertur, malíque odoris G eſt, carunculæ corruptæ, interdum etiam nerui ac membranæ reſoluuntur, ſpecillúmque demiſſum deſcẽdit aut in latus, aut deorſum, eóque vitio nonnunquam os quoque afficitur. Modò oritur ea quam Græci γάγγραιναν appellãt: priores in qualibet parte corporis fiũt. Hæc in prominentibus membris, id eſt inter vngues & alas, vel inguina, feréque in ſenibus vel iis quorum corpus mali habitus eſt. Caro in vlcere vel nigra vel liuida eſt, ſed ſicca & arida, proximáque cutis plerunque ſubnigris puſtulis impletur, deinde ei proxima vel pallida vel liuida, fe-H réque rugoſa ſine ſenſu eſt. Vlterior in inflãmatione eſt, omniáque ea ſimul ſerpunt: vlcus in locum puſtuloſum: puſtulæ, in eum qui pallet aut liuet: pallor aut liuor, in id quod inflammatũ eſt: inflammatio, in id quod integrum eſt, trãſit. Inter hæc deinde febris acuta oritur, ingénſque ſitis, quibuſdam etiam delirium accedit. Alii quanuis

mentis ſuæ cõ[illegible], balb[illegible]iendo t[illegible]men vix ſenſus ſuos ore e[illegible] [illegible]pit a[illegible] ſtomachus: fit fœdi ſpiritus ipſe o[illegible] [illegible]nitiam eius quidem mali recipit curatio[illegible] [illegible] penit[illegible] inſedit [illegible]ſanabile eſt, plurimique [illegible] [illegible] lore moriuntur.

[illegible] vlceris.

Ac per[illegible] vulnerum hæc ſunt. Vetus autem vlcus ſc[illegible] [illegible]dum eſt, excidendæque eius oræ, & quicq[illegible] [illegible]ſt, [illegible]et, æque incidendum. Si varicula intus eſt, [illegible] prohibet, ea quoque excidenda: deinde [illegible] [illegible] nouatúmque vulnus eſt, eadem curatio [illegible] [illegible] in recentibus vulneribus expoſitá eſt. Si [illegible] aliquis vt[illegible] non vult, poteſt ſanare id emplaſtrum [illegible] ex ladano fit, & quũ vlcus ſub eo exeſum eſt, id q[illegible] [illegible]rix inducitur.

C[illegible] [illegible]yſipelatum.

Id autem quo[illegible] [illegible]las vocari dixi, non ſolùm vulneri ſuperuenire [illegible] hoc quoque oriri conſueuit, atque interdùm per[illegible] [illegible] maius affert, vtique ſi circa ceruices aut caput co[illegible]. Oportet, ſi vires patiuntur, ſanguinem mittere, de[illegible] imponere ſimul reprimentia & refrigerantia, maxi[illegible]e que ceruſſam ſolani ſucco, aut cimoliam cretam aqua p[illegible]uiali exceptam, aut ex eadem aqua ſubactam farinam, cupreſſo adiecta, aut, ſi tenerius corpus eſt, lenticulam. Quicquid impoſitum eſt, betæ folio contegẽdum eſt, & ſuper linteolum frigida aqua madens imponendum. Si per ſe refrigerantia parum prodeerunt, miſcenda erunt hoc modo, ſulphuris P. I. ✻. ceruſſæ & croci, ſingulorum P. x x. ✻. eáque cum vino conterenda ſunt, & id his illinendum: aut ſi durior locus eſt, ſolani folia contrita, ſuillæ adipi miſcenda ſunt, & illita linteolo ſuperiniicieda. At ſi nigrities eſt, neque dum ſerpit, imponenda ſunt quæ carnem putrem lenius exedant: repurgatúmque vlcus ſic vt cætera nutriendum eſt. Si magis putre eſt, iámque procedit ac ſerpit, opus eſt vehementius erodentibus: ſi ne hæc quidem euincunt, aduri locus debet, donec ex eo nullus humor feratur. nam quod ſanum eſt, ſiccum eſt quum aduritur. Poſt vſtionem putris vlceris ſuperponenda ſunt quæ cruſtas à vino reſoluant: eas ἐσχάρας Græci vocant. Vbi exciderunt, purgandum vlcus maximè melle & reſina eſt: ſed aliis quoque purgari poteſt quibus purulenta curãtur, eodémque modo ad ſanitatem perducendum eſt.

Curatio gangrænæ.

Gangrænam verò, ſi nondum planè tenet, ſed adhuc incipit, curare nõ difficillimum eſt, vtique in corpore iuuenili, & magis etiã ſi muſculi integri ſunt, ſi nerui vel læſi non ſunt, vel leuiter affecti ſunt, neque vllus magnus articulus nũdatus eſt: aut carnis in eo loco paulum eſt, ideóque non multum quod putreſceret, fuit, conſiſtitque eo loco vitium: quod maximè fieri in digito poteſt. In eiuſmodi caſu primum eſt, ſi vires patiuntur, ſanguinem mittere: deinde quicquid aridum eſt, & intentione quadam proximum quoque locum malè habet, vſque ad ſanum corpus concidere. Medicamenta verò, dum malum ſerpit, adhibenda nulla ſunt quæ pus mouere cõſueuerunt, ideóque ne aqua quidem calida. Grauia quoque, quanuis reprimentia, aliena ſunt: ſed iis quamleuiſſimis opus eſt. ſupérque ea quæ inflammata ſunt, vtendum eſt refrigerantibus: ſi nihilo magis malum conſtitit, vri id quod eſt inter integrum ac vitiatum locum debet. Præcipuéque in hoc caſu petendũ non à medicamentis ſolùm, ſed etiam à victus ratione præſidium eſt. Neque enim id malum niſi corrupti vitioſique corporis eſt. Ergo, primò, niſi imbecillitas prohibet, abſtinentia vtendum: deinde danda quæ per cibum potionémque aluum, ideóque etiam corpus aſtringant, ſed ea leuia: poſtea ſi vitium conſtitit, imponi ſuper vulnus eadem debent quæ in putri vlcere præſcripta ſunt. Ac tum quoque plenioribus cibis vti licebit ex media materia, ſic tamen nonniſi aluum corpúſque ſiccantibus: aqua verò pluuiali frigida: balneũ (niſi iam certa fiducia redditæ ſanitatis eſt) alienum eſt: ſiquidem emollitum in eo vulnus, citò rurſus eodem malo afficitur. Solent verò nonnunquam nihil omnia auxilia

A proficere, ac nihilominus ſerpere his cancer. Inter quæ miſerum (ſed vnicum) auxilium eſt, vt cætera pars corporis tuta ſit, membrum quod paulatim emoritur abſcindere. Hæ grauiſſimorum vulnerum curationes ſunt. Sed ne illa quidem negligenda, vbi integra cute interior pars colliſa eſt, aut vbi deraſum attritúmve aliquid eſt, aut vbi ſurculus corpori infixus eſt, aut vbi tenue ſed altum vulnus inſedit. In primo caſu commodiſſimum eſt malicorium ex vino coquere, interiorémque eius partem con-
B terere, & cerato miſcere ex roſa facto, idque ſupponere: deinde vbi cutis ipſa exaſperata eſt, inducere lene medicamentum, quale λιπαρὸν eſt. Deraſo verò detritóque imponẽdum eſt emplaſtrum tetrapharmacum, minuendúſque cibus, & vinum ſubtrahendum. Neque id, quia non habebit altiores ictus, contemnendum erit: ſiquidem ex eiuſmodi caſibus ſæpe cancri fiunt. Quòd ſi leuius id erit, & in parte exigua, contenti eſſe poterimus eodem leni medicamento. Surculum verò (ſi fieri poteſt) oportet vel manu, vel etiam ferramento eiicere: ſi vel præfractus eſt,
C vel altius deſcendit quàm vt ita fieri poſſit, medicamento euocandus eſt. Optimè autem educit ſuperimpoſita arundinis radix, ſi tenera eſt, protinus contrita: ſi iam durior, antè in mulſo decocta: cui ſemper mel adiiciendum eſt, aut ariſtolochia cum eodem melle. Peſſima ex ſurculis arundo eſt, quia aſpera eſt: eadémque offenſa etiam in filice eſt. Sed vſu cognitum eſt, vtrãque aduerſus alteram medicamentum eſſe, ſi contrita ſuperimpoſita eſt. Facit autem idem in omnibus ſurculis, quodcunque medicamentum extrahendi vim habet. Idem altis tenuibúſque
D vulneribus aptiſſimum eſt. Priori rei Philocratis, huic Hecatæi emplaſtrum maximè conuenit.

Quomodo cicatrix vulneri inducenda, purgandáque ſit.

Vbi verò in quolibet vulnere ventum ad inducendum cicatricem eſt, quod perpurgatis iam repletíſque vlceribus neceſſarium eſt, primùm ex aqua frigida linamentum, dum caro alitur, deinde quum iam continenda eſt, ſiccum imponendum eſt, donec cicatrix inducatur: tum deligari ſuper album plumbum oportet quo & re-
E primitur cicatrix, & colorem maximè ſano corpori ſimilem accipit. Idem radix ſylueſtris cucumeris præſtat: idẽ compoſitio quæ habet elaterii P. I. ✻. ſpumæ argenti P. II. ✻. vnguenti pondo IIII. ✻. quæ excipiuntur reſina terebinthina, donec emplaſtri craſſitudo ex omnibus fiat. Ac nigras quoque cicatrices leniter purgant paribus portionibus mixta, ærugo, plumbum elotum, eadémque roſa cocta, ſiue vngitur cicatrix (quod in facie fieri poteſt) ſiue id vt emplaſtrum imponitur: quod in aliis partibus commodius eſt. At ſi vel excreuit cicatrix, vel concaua
F eſt, ſtultum eſt decoris cauſa rurſus & dolorem & medicinam ſuſtinere: alioqui res vtrique ſuccurri patitur. ſiquidem vtraque cicatrix exulcerari ſcalpello poteſt. Si medicamentum aliquis mauult, idem efficiunt compoſitiones eæ quæ corpus exedunt. Cute exulcerata, ſuper eminentem carnem exedentia medicamenta coniicienda ſunt: ſuper concauam implentia, donec vtrunque vlcus ſanæ cuti æquetur, & tum cicatrix inducatur.

De vulneribus quæ per morſus inferuntur, eorúmque curationibus,

G Cap. XXVII.

Dixi de iis vulneribus quæ maximè per tela inferuntur: ſequitur vt de iis dicam quæ morſu fiunt, interdum hominis, interdum ſimiæ, ſæpe canis, nonnũquam ferorum animalium, aut ſerpentium. Omnis autem feræ morſus habet quoddam virus. Itaque ſi vehemẽs vulnus eſt, cucurbitula admouenda eſt: ſi leuius, protinus emplaſtrum iniiciendum, præcipuéque Diogeſi: ſi id non eſt, quodlibet ex iis quæ aduerſus morſus propoſui: ſi ea non ſunt, viride Alexandrinum: ſi ne id quidem eſt, quodlibet
H non pingue ex iis quæ recentibus vulneribus accommodantur. Sal quoque his, præcipuéque ei quod canis fecit, medicamentum eſt: ſi manus vulneri imponitur, ſupérque id duobus digitis verberatur, (exſaniat enim) ac ſalſamentum quoque rectè ſuper id vulnus deligatur.

Curatio aduerſus rabioſi canis morſum.

Vtique autem ſi rabioſus canis fuit, cucurbitula virus eius extrahendum eſt: deinde ſi locus neque neruoſus neque muſculoſus eſt, vulnus id adurendum eſt: ſi vri nõ poteſt, ſanguinem homini mitti non alienum eſt. Tum vſto quidem vulneri ſuperimponenda quæ cæteris vſtis ſunt. Ei verò quod expertum ignem non eſt, ea medicamenta quæ vehementer exedũt. Póſtque nullo nouo magiſterio, ſed iam ſuprapoſito vlcus erit implendum, & ad ſanitatem perducẽdum. Quidam poſt rabioſi canis morſum protinus in balneum mittunt, ibique patiuntur deſudare, dum vires corporis ſinunt vlcere adaperto, quo magis ex eo quoque virus diſtillet, deinde multo, meracóque vino excipiunt: quod omnibus venenis contrarium eſt: idque quum ita per triduum factum eſt, tutus eſſe homo à periculo videtur. Solet autem ex eo vulnere vbi parum occurſum eſt, aquæ timor naſci, ὑδροφοβίαν Græci appellant. Miſerrimum genus morbi, in quo ſimul æger & ſiti & aquæ metu cruciatur: quo oppreſſis in anguſto ſpes eſt. Sed vnicum tamen remedium eſt, nec opinantem in piſcinam non antè ei prouiſam proiicere. Et ſi natandi ſcientiam non habet, modò merſum bibere pati, modò attollere. Si habet, interdũ deprimere, vt inuitus quoque aqua ſatietur. ſic enim ſimul & ſitis & aquæ metus tollitur. Sed aliud periculum excipit, ne infirmum corpus in aqua frigida vexatum, neruorum diſtentio abſumat. Id ne incidat, à piſcina protinus in oleum calidum demittẽdus eſt. Antidotum autem, præcipuè id quod primo loco poſui: vbi id non eſt, aliud, ſi nondum æger aquam horret, potui ex aqua dandum eſt, & ſi amaritudine offenditur, mel adiiciendum eſt: & ſi iam is morbus occupauit, per catapotia ſumi poteſt.

Curationes communes aduerſus omnes morſus ſerpentium.

Serpentium quoque morſus non nimium diſtantem curationem deſiderant, quãuis in ea multum antiqui variarunt, vt in ſingula genera anguium ſingula medendi genera præciperent, atque aliis alia. Sed in omnibus eadẽ maximè proficiũt. Igitur in primis ſuper vulnus id membrum deligandum eſt, non tamen nimium vehementer, ne torpeat. dein venenum extrahendum eſt. Id cucurbitula optimè facit. Neque alienũ eſt antè ſcalpello circa vulnus incidere, quò plus vitiati iam ſanguinis extrahatur. Si cucurbitula non eſt (quod tamen vix incidere poteſt) tum quodlibet ſimile vas, quod idem poſſit. Si ne id quidem eſt, homo adhibendus eſt qui vulnus exugat. Neque Hercules ſcientiam præcipuam habent ii qui Pſylli nominãtur, ſed audaciam vſu ipſo confirmatam. Nam venenũ ſerpentis, vt quædam etiã venatoria venena quibus Galli præcipuè vtuntur, non guſtu, ſed in vulnere nocent. Ideóque colubra ipſa tutò eſtur, ictus eius occidit, & ſi ſtupẽte ea (quod per quædam medicamẽta circulatores faciunt) in os digitũ quis indidit, neque percuſſus eſt, nulla in ea ſaliua noxa eſt. Ergo quiſquis exemplum Pſylli ſequutus, id vulnus exuxerit, & ipſe tutus erit, & tutum hominem præſtabit. Illud ne intereat, antè debebit attendere nequod in gingiuis palatóve, aliáve parte oris vlc⁹ habeat: poſt hæc is homo loco calido collocandus eſt, ſic vt id quod percuſſum erit, in inferiorem partem inclinetur. Si neque qui exugat, neque cucurbitula eſt, ſorbere oportet ius anſerinum vel ouillum, vel vitulinum, & vomere. Viuum autem gallinaceum pullum per medium diuidere, & protinus calidum ſuper vulnus imponere, ſic vt pars interior corpori iungatur. Facit id etiam hœdus agnúſve diſciſſus, & calida eius caro ſtatim ſuper vuln⁹ impoſita. Emplaſtra quoque quæ ſuprà comprehenſa ſunt. Aptiſſimúmque eſt vel Epheſiũ, vel id quod ei ſubiectum eſt: præſenſque in aliquo antidoto præſidium eſt. Sin id non eſt, neceſſarium eſt exſorbere potionem meri vini cum pipere, vel quidlibet aliud quo calor mouẽdus eſt, ne humorem intus coire patiatur. nam maxima pars venenorum frigore interimit. Omnia etiam vrinam mouentia, quia materiam extenuant, vtilia ſunt.

Speciales curationes aduerſus ictus ſerpentium, & primò aduerſus ictum aſpidis.

A Hæc aduerſus omnes ictus [illegible]munia ſunt: vſus tamen ipſe docuit, eum quem aſpis percuſſit, acetũ potius bibere debere. Quod demõſtraſſe [illegible] caſus cuiuſdam pueri, qui quũ ab hac ictus eſſet, & partim ob ipſum vulnus, partim ob immodicos æſtus ſiti premeretur, ac locis ſiccis alium humorem non reperi[illegible] acetum quod fortè ſecum habebat, ebibit, & liberat[illegible] eſt. Credo quoniam id quanuis refrigerandi vim habet, tamen habet etiam diſſipandi. Quò fit vt terra reſp[illegible]o ſpumet. Eadem ergo vi veriſimile eſt, ſpiſſeſcent[illegible]quoque intus humorem B hominis ab eo diſcuti, & ſic da[illegible] ſanitatem.

Aduerſus ictum [illegible]ionis.

In quibuſdam etiam aliis ſerpentibus, certa quædam auxilia ſatis nota ſunt. nam ſco[illegible] ſibi ipſe pulcherrimũ medicamentum eſt. Quidam c[illegible]tritum cum vino bibũt: quidam eodem modo contritum ſuper vulnus imponũt: quidam ſuper prunam eo impoſito, vulnus ſuffumigant, vndique veſte circũdata, ne is fumus dilabatur, tùm carbonem eius ſuper vulnus deligant. Bibere autem oportet herbæ ſolaris (quã ἡλιοτρόπιον Græci vocãt) ſemẽ, vel cer- C tè folia ex vino. Super vulnus verò etiam furfures ex aceto, vel ruta ſyluatica rectè imponitur, vel cum melle ſal toſtus. Cognoui tamen medicos qui ab ſcorpione ictis nihil aliud quàm ex brachio ſanguinem miſerunt.

Aduerſus aranei & ſcorpionis ictum.

Et ad ſcorpionis autem & ad aranei ictum, allium cum ruta rectè miſcetur, ex oleóque contritũ ſuperimpònitur.

Aduerſus ceraſtis, & dipſadis, & hæmorrhoidis ictum.

At ſi ceraſtes, aut dipſas, aut hæmorrhois percuſſit, D aſphodeli, quod Ægyptiæ fabæ magnitudinem æquet, arefactum, in duas potiones diuidendum eſt, ſic vt ei rutæ paulum adiiciatur. Trifolium quoque, & mentaſtrum, & cum aceto panaces æquè proficiunt: coſtúmque & caſia, & cinnamomum rectè per potionem aſſumuntur.

Aduerſus cherſydri ictum, & ceraſtis.

Aduerſus cherſydri verò ictum, panaces, aut laſer quod ſit ſcrupulorum P. I I. *. vel porri ſuccus cum hemina vini ſumendus eſt, & edenda multa ſatureia. Imponẽdum E autem ſuper vulnus ſtercus caprinum ex aceto coctum, aut ex eodem ordeacea farina, aut ruta, vel nepeta, cum ſale contrita melle adiecto. Quod in eo quoque vulnere quod ceraſtes fecit, æquè valet.

Aduerſus phalangii ictum.

Vbi verò phalangium nocuit, præter eam curationem quæ manu redditur, ſæpe homo demittendus in ſolium eſt, danduſque ei myrrhæ & vuæ taminiæ par modus ex paſſi hemina, vel radiculæ ſemen, aut lolii radix ex vino, & ſuper vulnus furfures ex aceto coctæ, imperan- F dúmque vt is conquieſcat.

Aduerſus ictus Italorum anguium qui minus terribiles peregrinis ſunt.

Verùm hæc genera ſerpentium & peregrina, & aliquanto magis peſtifera ſunt, maximéque æſtuoſis locis gignuntur. Italia, frigidioréſque regiones hac quoque parte ſalubritatem habent, quòd minus terribiles angues edunt. Aduerſus quos ſatis proficit herba bettonica, vel cantabrica, vel centaurium, vel ægrimonia, vel trixago, vel perſonina, vel marinæ paſtinacæ, ſingulæ binæve G tritæ, & cum vino potui datæ, & ſuper vulnus impoſitæ. Illud ignorari non oportet, omnis ſerpentis ictum & ieiuni, & ieiuno magis nocere: ideóque pernicioſiſſimi ſunt quum incubant: vtiliſſimúmque eſt, vbi ex anguibus metus eſt, nõ antè progredi quàm quis aliquid aſſumpſit.

Remedium generale aduerſus omnia venena vel in cibo, vel in potione aſſumpta.

Non tam facilè his opitulari eſt qui venenum, vel in cibo, vel in potione ſumpſerunt: primùm, quia non protinus ſentiunt, vt ab angue icti, ita ne ſuccurrere qui- H dem ſtatim ſibi poſſunt: deinde quia noxa non à cute, ſed ab interioribus partibus incipit. Cõmodiſſimum eſt tamen, vbi primùm ſenſit aliquis, protin⁹ oleo multo epoto vomere: deinde, vbi præcordia exhauſit, bibere antidotum: ſi id non eſt, vel merum vinum.

Specialia re[illegible] aduerſus quædam venena, & [illegible] aduerſus cantharidas.

A Sunt tamen [illegible] remedia propria aduerſus quædam venena, m[illegible] que leuiora. nam ſi cantharidas aliquis ebibit, pan[illegible] lacte contuſ[illegible] el galbano, vino adiecto dari, ve[illegible] debet.

[illegible] ſus cicutam

Si cicuta[illegible] merũ calidum cum ruta quamplurimum ing[illegible] deinde is [illegible] omere cogendus: poſteáque laſe[illegible] dũ. Iſque ſi febre vacat, in calidum balneum [illegible] ſi non vac[illegible], vngendus ex ca- B lefacientibus e[illegible] ies e[illegible] ceſſaria eſt.

A[illegible] yoſcyamum.

Si h[illegible] ſcyamum [illegible] ns mul[illegible] bibendum eſt, aut quodlib[illegible] lac, [illegible] en aſininum.

[illegible] ceruſſam.

Si ceruſſam [illegible] us m[illegible] vel i[illegible] landis ex vino contritæ, maxim[illegible] roſuæ [illegible].

Aduerſus ſanguiſ[illegible] a eſt, & lac quod intus coiit.

C Si ſanguiſuga epota eſt, acetum cum ſale bibendum eſt: ſi lac intus coiit, aut paſſum, aut coagulum, aut cum aceto laſer.

Aduerſus fungos inutiles.

Si fungos inutiles quis aſſumpſerit, radicula aut epota, aut cum ſale & aceto edenda eſt. Ipſi verò hi & ſpecie quidem diſcerni poſſunt ab vtilibus, & coctura genere idonei fieri. nam ſiue ex oleo inferbuerunt, ſiue piri ſurculus cum his inferbuit, omni noxa vacant.

De aduſtis corporis locis, & quomodo curari debeant.

D Aduſtis quoque locis extrinſecus vis infertur: itaque ſequi videtur vt de his dicam. Hæc autem optimè curantur foliis aut lilii, aut linguæ caninæ, aut betæ in vetere vino oleóque decoctis. Quorum quidlibet protinus impoſitum, ad ſanitatem producit. Sed diuidi quoque curatio poteſt in ea quæ mediocriter exedentia reprimentiáque, primò & puſtulas prohibeant, & ſummam pelliculam exaſperent: deinde ea quæ lenia ad ſanitatem perducãt. Ex prioribus eſt lenticulæ cum melle farina, vel myrrha, vel vino, creta cimolia cũ thuris cortice cõtrita, & aqua coa- E cta, atque vbi vſus neceſſitas incidit, aceto diluta. Ex inſequentibus quælibet lipara. Sed idonea maximè eſt quæ vel plumbi recrementum vel vitellos habet. Eſt etiam illa aduſtorum curatio, dum inflammatio eſt, impoſitam habere cum melle lenticulã. Vbi ea declinauit, farinã cũ ruta, vel porro, vel marrubio, donec cruſtæ cadant. Tum eruum cum melle, aut irim, aut reſinam terebinthinam, donec vlcus purum ſit. Nouiſſimè ſiccum linamentum.

DE INTERIORIBVS VLCERIBVS QVAE aliqua corporum parte corrupta naſcuntur, F Cap. XXVIII.

De carbunculo, & eius curatione.

AB his quæ extrinſecus incidũt, ad ea veniendum eſt quæ interius corrupta aliqua corporum parte naſcũtur. Ex quibus non aliud carbunculo peius: eius hæ notæ ſunt. Rubor eſt, ſuperque eum non nimium puſtulæ eminent, maximè nigræ, interdum ſubliuidæ, aut pallidæ. In iis ſanies eſſe videtur, infrà color niger eſt. Ipſum corpus aridum, & durius quàm naturaliter oportet. Circa quem G quaſi cruſta eſt, eáque inflammatione cingitur, neque in eo loco leuari cutis poteſt, ſed inferiori carni quaſi affixa eſt. Somnus vrget, nonnunquam horror, aut febris oritur, aut vtrunque. Idque vitium ſubtractis quaſi quibuſdam radicibus ſerpit, interdum celerius, interdũ tardius, ſuprà quoque procedẽs inalbeſcit, dein liuidum fit, circumque exiguæ puſtulæ oriuntur: & ſi circa ſtomachum faucésve incidit, ſubitò ſpiritũ ſæpe elidit. Nihil melius eſt quàm protinus adurere. Neque id graue eſt: nam non ſentit, quoniam ea caro mortua eſt. Finiſque adurendi eſt dum ex omni parte ſenſus doloris eſt. Tum deinde vulnus ſicut H cætera aduſta, curandum eſt. Sequitur enim ſub medicamentis erodentibus cruſta vndique à viua carne diducta, quæ trahit ſecum quicquid corruptũ erat, purúſque iam ſinus curari poteſt implentibus. At ſi in ſumma cute vitium eſt, poſſunt ſuccurrere quædam vel exedentia tantùm, vel etiam adurentia. Vis pro magnitudine adhibẽda eſt. Quodcunque verò medicamentum poſitũ eſt, ſi ſatis proficiet, protinus à viua corruptam partem reſoluit: certáque eſſe fiducia poteſt, fere vt vndiq; vitioſa caro excedat qua huiuſce rei medicamen exeſt. Si id non fit, medicamentúmque malo vincitur, vtique ad vſtionem properandum eſt. Sed in eiuſmodi caſu abſtinendum à cibo, à vino eſt. Aquam liberaliter bibere expedit: magiſque ea ſeruanda ſunt, ſi febricula quoque acceſſit.

De carcinomate & eius curatione.

Non idem periculum καρκίνωμα affert, niſi imprudentia curantis agitatum eſt. Id vitium fit maximè in ſuperioribus partibus, circa faciẽ, nares, aures, labra, mammas fœminarum. Et in iecore autem aut ſplene hoc naſcitur. Circa locum aliqua quaſi puncta ſentiuntur, iſque immobilis, inæqualis tumet, interdum etiam torpet. Circa eum inflatæ venæ quaſi recuruãtur, hæque pallent, aut liuent, nonnunquam etiam in quibuſdam deliteſcunt. Tactúſque is locus, aliis dolorem affert, in aliis eum non habet: & nonnunquam ſine vlcere durior aut mollior eſt quàm eſſe naturaliter debet, nonnunquam iiſdem omnibus vlcus accedit: interdúmque nullam habet proprietatem, interdum ſimile iis eſt quæ vocant Græci κονδυλώματα, aſpredine quadam & magnitudine ſua. Colórque eius ruber eſt, aut lẽticulæ ſimilis, neque tutò fertur. nam protinus aut reſolutio neruorum aut diſtẽtio inſequitur. Sæpe homo ictus obmuteſcit, atque eius anima deficit. Quibuſdam etiamſi idipſum preſſum eſt, quæ circa ſunt intenduntur & intumeſcũt. namque peſſimum id genus eſt: feréque primùm id fit quod κακόηθες à Græcis nominatur: deinde ex eo id καρκίνωμα quod ſine vlcere eſt: deinde vlcus ex eo thymiũ. Tolli nihil niſi κακόηθες poteſt, reliqua curationibus irritantur. Et quo maior vis adhibita eſt, eo magis quidam vſi ſunt medicamentis adurentibus: quidam ferro aduſſerunt: quidam ſcalpello exciderunt. Neque vlli vnquam medicina proficit. Sed aduſta protinus concitata ſunt, & increuerunt, donec occiderẽt. Exciſa etiam poſt inductam cicatricẽ, tamen reuerterunt, & cauſam mortis attulerũt: quũ interim plerique nullam vim adhibendo qua tollere id malum tentent, ſed imponendo tãtùm lenia medicamenta, quæ quaſi blandiãtur, quo minus ad vltimam ſenectutem perueniant, non prohibentur. Diſcernere autem κακόηθες, quod curationem recipit, à carcinomate quod non recipit, nemo ſcire poteſt, niſi tempore & experimẽto. Ergo vbi primùm id vitium notatum eſt, imponi debent medicamenta adurentia. Si leuatur malum, minuuntúrque eius indicia, procedere curatio poteſt & ad ſcalpellum & ad vſtionem: ſi protinus irritatum eſt, ſcire licet iam carcinoma eſſe, remouendáque ſunt omnia acria, omnia vehementia. Sed ſi ſine vlcere is locus durus eſt, imponi ficum quampinguiſſimam, aut ῥυπῶδες emplaſtrum ſatis eſt. Si vlcus æquale eſt, ceratum ex roſa iniiciendũ eſt, adiiciendúſque ei puluis ex contrita teſta, ex qua faber ferrarius tingere candens ferrum ſolitus eſt. Sed ſi id nimium ſupercreuit, tentanda ſquama æris eſt quæ leniſſima ex adurentibus eſt, eatenus nequid eminere patiatur, ſed ita, ſi nihil exacerbauit. Si minus, eodẽ cerato contenti eſſe debebimus.

De theriomate & eius curatione.

Eſt etiam vlcus quod θηρίωμα Græci vocant. Id & per ſe naſcitur, & interdum vlceri ex alia cauſa facto ſuperuenit. Color eſt vel liuidus, vel niger, odor fœdus, multus, & muco ſimilis humor. Idipſum vlcus neque tactum, neque medicamentum ſentit, prurigine tantùm mouetur: at circa dolor eſt, & inflammatio: interdum etiam febris oritur. Nonnunquam ex vlcere ſanguis erumpit: ad id quoque malum ſerpit. quæ omnia ſæpe intenduntur: Fitq; ex his vlcus quod ἕρπητα ἐσθιόμενον Græci vocãt, quia celeriter ſerpendo, penetrandóque vſque oſſa, corpus vorat. Id vlcus inæquale eſt, cœno ſimile, ineſtq; multus humor glutinoſus, odor intolerabilis, maiórq; quàm pro modo vlceris inflammatio. Vtrunque ſicut omnis cancer, fit maximè in ſenibus, vel iis quorum corpora mali habitus ſunt. Curatio vtriuſque eadem eſt, ſed in

A maiore malo magis neceſſaria Ac primùm à victus ratione ordinandus eſt, vt quieſcat in lectulo, vt primis diebus à cibo abſtineat, aquam quamplurimam aſſumat. Aluus quoque ei ducatur: dein poſt inflammationem cibum boni ſucci capiat, vitatis omnibus acribus: potionis quantū volet, ſic vt interdum quidem aqua contentus ſit. In cœna, etiam vini auſteri aliquid bibat. Non æquè tamen fame in iis quos herpes vrgebit, atque in iis qui φαγέδαινα adhuc habebunt, vtendum erit. Et victus quidem talis neceſſarius eſt: ſuper vlcus verò inſpergenda eſt arida aloe, œnanthe, &, ſi parum proficiet, chalcitis. Ac ſiquis neruus
B exeſa carne nudatus eſt, contegēdus antè linteolo eſt, ne ſub eo medicamento aduratur. Si validioribus etiā remediis opus eſt, ad eas compoſitiones veniendum eſt quæ vehementius adurunt. Quicquid autem inſpergitur, auerſo ſpecillo infundi debet. Superdanda cum melle ſunt vel linamenta, vel oleæ folia ex vino decocta, vel marrubiū: eáque linteolo contegenda in aqua frigida madefacto, dein bene expreſſo: circáque qua tumor ex inflammatione eſt, imponēda quæ reprimant cataplaſmata. Si ſub his
C nihil proficitur, ferro locus aduri debet, diligenter neruis, ſiqui apparent, antè contectis. Aduſtum vel medicamentis vel ferro corpus, primùm purgandum, deinde implēdum eſſe, apparere cuilibet ex prioribus poteſt.

De ſacro igne, & eius curatione.

Sacer quoque ignis, malis vlceribus annumerari debet. Eius duæ ſpecies ſunt: alterum eſt ſubrubicūdum, aut miſtum rubore atque pallore, exaſperatúmque per puſtulas continuas: quarum nulla altera maior eſt, ſed plurimæ perexiguæ. In his ſemper fere pus, & ſæpe rubor cum calore eſt, ſerpítque id, nonnunquam ſaneſcente eo quod pri-
D mum vitiatum eſt, nonnunquam etiam exulcerato, vbi ruptis puſtulis vlcus cōtinuatur, humórque exit, qui eſſe inter ſaniem & pus videri poteſt. Fit maximè in pectore, aut lateribus, aut eminentibus partibus, præcipuéque in plantis. Alterum autem eſt in ſummæ cutis exulceratione, ſed ſine altitudine, latum, ſubliuidum: inæqualiter tamen mediúmque saneſcit, extremis procedentibus: ac ſæpe id quod iam ſanum videbitur, iterum exulceratur. At circà proxima cutis quæ vitium receptura eſt, tumidior
E & durior eſt, colorémque habet ex rubro ſubnigrum. Atque hoc quoque malo fere corpora ſeniora tentantur, aut quæ mali habitus ſunt, ſed in crurib⁹ maximé. Omnis autem ſacer ignis, vt minimum periculum habet ex iis quæ ſerpunt, ſic propè difficillimè tollitur. Medicamentū eius fortuitum eſt, vno die febris, quæ humorem noxiū abſumat. Cuius, quo craſſius & albidi⁹ eſt, eo periculi minus eſt. Prodeſt etiam infrà os vlcerū lædi, quò plus puris exeat, & id quod ibi corruptū corpus eſt, extrahat: ſed tamē ſi febricula acceſſit, abſtinētia, lectulo, alui ductione
F opus eſt. In omni verò ſacro igni neque lenibus & glutinoſis cibis, neque ſalſis & acribus vtēdum eſt, ſed iis quæ inter vtrunque ſunt, qualis eſt panis ſine fermento, piſcis, hœdus, aues; excepto apro, omnis fere venatio. Si non eſt febricula, & geſtatio vtilis, & ambulatio, & vinum auſterum, & balneum. Atque in hoc quoque genere potio magis liberalis eſſe quàm cibus debet. Ipſa autem vlcera ſi mediocriter ſerpunt, aqua calida: ſi vehementius, vino calido fouenda ſunt: deinde acu puſtulæ quæcunque ſunt aperiendæ, tum imponenda ea quæ putrem carnem exe-
G dāt. Vbi inflāmatio ſublata, vlcúſque purgatū eſt, imponi lene medicamentum debet. In altero autem genere poſſunt proficere mala cotonea in vino cocta atque contrita. Poteſt emplaſtrum vel Hieræ, vel tetrapharmacum, cui quinta pars thuris adiecta ſit: poteſt nigra hedera ex vino auſtero cocta: ac ſi celeriter malum ſerpit, non aliud magis proficit. Purgato vlcere quod in ſumma cute eſſe propoſui, ſatis ad ſanitatem eadem lenia medicamenta proficient.

De chironio vlcere, & eius curatione.

H Chironium autem vlcus appellatur quod & magnū eſt, & habet oras duas calloſas, tumentes: exit ſanies non multa, ſed tenuis. Odor malus neque in vlcere, neque in eius tumore eſt. Nulla inflammatio, dolor modicus eſt, niſi ſerpit: ideóque nullum periculum adfert, ſed non fa-

A cilè ſaneſcit. Interdum tenuis cicatrix inducitur, deinde iterum rumpitur, vlcúſque renouatur. Fit maximè in pedibus & cruribus: ſuper id imponi debet quod & lene aliquid & vehemens & reprimens habeat. Quale eius rei cauſa fit ex his, Squamæ æris, plumbi eloti combuſti, ſingulorum P. IIII. ✳. Cadmiæ, c[illegible] ſingulorum P. VIII. ✳. roſæ quantum ſatis eſt ad ceram ſimul cum eis molliendam.

De vlceribus quæ ex [illegible] in pedibus & manibus oriun[illegible] eorum curatione.

B Fiunt etiam ex frigore hyberno vlcera, maximè in pueris, & præcipuè pedibus digitiſque eorum nonnunquam etiam in manibus. Rubo[illegible] inflammatione mediocri eſt. Interdum puſtulæ oriuntur, deinde exulceratio: dolor autem modicus. Prurigo maior eſt, nōnunquā humor exit, ſed non multus, qui referre vel pus, vel ſaniē videtur. In primis multa calida aqua fouēdum eſt, in qua rapa decocta, aut, ſi ea non ſunt, aliquæ verbenæ ex repri-
C mentibus. Si nondum adapertum vlcus, æs, quammaximè calidum quis pati poteſt, admouendum eſt. Si iam exulceratio eſt, imponi debet alumen, æqua portione cum thure contritum, cum vino adiecto, aut malicorium in aqua coctum, deinde contritum. Si ſumma detracta pellicula eſt, hic quoque melius lenia medicamenta proficiunt.

De ſtruma, & eius curatione.

Struma quoque eſt tumor in quo ſubter concreta quædam ex pure & ſanguine, quaſi glandulæ oriuntur. Quæ vel præcipuè fatigare medicos ſolent, quoniam &
D febres mouent, nec vnquam facilè matureſcunt, & ſiue ferro ſiue medicamentis curantur. Plerunque iterum iuxta cicatrices ipſas reſurgunt, multóque pòſt medicamento opus eſt. Quibus id quoque accedit, quòd longo ſpatio detinent. Naſcuntur maximè in ceruice, ſed etiam in alis & inguinibus, & in lateribus. In mammis quoque fœminarum ſe repperiſſe chirurgicus Meges author eſt. Propter hæc & album veratrum rectè datur, atque etiam ſæpius, donec ea digerantur. Et medicamenta imponuntur quæ humorem vel educant, vel diſſipent, quorum
E ſuprà mentio facta eſt. Adurentibus quoque quidam vtū tur, quæ exedunt, cruſtáque eum locum adſtringunt: tūc verò vt vlcus curant. Quæcunque autem ratio curandi eſt, corpus puro vlcere exercendum, atque alēdum eſt, donec ad cicatricem perueniat. Quæ quum medici doceant, quorundam ruſticorum experimento cognitum, quem ſtruma malè habet, eum, ſi anguem edit, liberari.

De furunculo, & eius curatione.

Furūculus verò eſt tuberculum acutum cum inflammatione & dolore, maximéque vbi iam in pus vertitur.
F Qui vbi adapertus eſt, & exit, ſuper apparet pars carnis in pus verſa, pars corrupta ſubalbida, ſubrubra, quem ventriculum quidam furunculi nominant. In eo nullum periculum eſt, etiāſi nulla curatio adhibeatur. matureſcit enim per ſe, atque erumpit. Sed dolor efficit vt potior medicina ſit quæ maturius liberet. Proprium eius medicamentum galbanū eſt: ſed alia quoque ſuprà comprehēſa ſunt. Si cætera deſunt, imponi debet primùm non pingue emplaſtrum, vt id reprimat: deinde ſi non repreſſit, quodlibet puri mouendo accommodatum. Si ne id quidem eſt,
G vel reſina, vel fermentum: expreſſo pure, nulla vltrà curatio neceſſaria eſt.

De phymate, & eius curatione.

Φῦμα verò nominatur tuberculum furunculo ſimile, ſed rotundius & planius, ſæpe etiam maius. Nam furūculus oui dimidii magnitudinem raró explet, nunquam excedit: phyma etiam, latius patere conſueuit, ſed inflammatio dolórque ſub eo minores ſūt. Vbi euulſum eſt pus, eodem modo apparet ventriculus, quod in furunculo nō inuenitur: verùm omnis corrupta caro in pus vertitur. Id
H autē in pueris & ſæpius naſcitur, & facilius tollitur: in iuuenibus rarius oritur, & difficilius curatur: vbi ætas indurauit, ne naſcitur quidem. Quibus verò medicamentis diſcuteretur, ſuprà propoſitum eſt.

D[illegible] & eius curatione.

Φύγεθλα [illegible] mor, nō alt[illegible]s, ſed latus, in quo quiddam puſt[illegible] Dolor diſtentióque vehemēs eſt, & maior q[illegible] itudine tumoris: interdum etiam febricul[illegible], matureſcit, neque magnope re in pus conue[illegible] aximè aut in vertice, aut in a- lís, aut in inguin[illegible] ad ſimilitudinem figuræ, no ſtri vocant: atque [illegible] uo medicamento tolleretur, ſuprà demonſtraui [illegible] omnes hi nihil niſi minuti abſceſſus ſint, gen[illegible] trahi latius vitium ad ſup purationem ſpect[illegible] ere fit aut poſt febres, aut poſt dolores partis [illegible] maxime eos qui ventrem infeſtarunt. Sæpiúſq[illegible] expoſitum eſt, ſiquidem la- tius aliquid intumeſ[illegible] militudinem eius quod phy- ma vocari propoſui, [illegible] cum calore, & paulo pòſt etiam cum duritia, magnóque [illegible] nocenter indoleſcit, & ſi- tim vigiliámque exprimit, [illegible] dum tamen nihil horum in cute deprehēdi poteſt, maximéque vbi altius pus mo- uetur: ſed cum ſiti vigiliáque ſentiuntur aliquæ punctio- nes, & quod deſubito durius non eſt, melius eſt: & quan- uis non rubet, coloris tamen aliter mutati eſt. quæ ſigna iam pure oriente naſcuntur. Tumor rubórque multo an- tè incipiūt. Sed ſi locus mollis eſt, auertēdus is materiæ aditus eſt per cataplaſmata, quæ ſimul & reprimunt, & re- frigerant, qualia & alias & paulo antè in eryſipelate propo ſui. Si iā durior eſt, ad ea veniēdū eſt quæ digerāt, & reſol uant: qualis eſt ficus arida, cōtuſa, aut fæx miſta cū cerato quod ex adipe ſuilla coactū ſit, aut cucumeris radix, cui ex farina duæ partes adiectæ ſint, antè ex mulſo decoctæ. Licet etiam miſcere æquis portionibus ammoniacum, galbanum, propolim, viſcum, pondúſque adiicere myr- rhæ dimidio minus quàm in prioribus ſingulis erit. Atq; emplaſtra quoque & malagmata idē efficiunt quæ ſuprà explicui. Quod per hæc diſcuſſum non eſt, neceſſe eſt ma tureſcat. Idque quò celerius fiat, imponenda eſt farina or- deacea, ex aqua cocta rectè miſcetur. Eadē autem hæc in minoribus quoque abſceſſibus, quorū nomina proprie- tatéſque ſuprà reddidi, rectè fiunt: eadémque omnium cu ratio, tantùm modo diſtat. Crudum eſt autem in quo ma gis quaſi venarum motus eſt, & grauitas, vt ardor, & diſtē tio, & dolor, & rubor, & durities. Et ſi maior abſceſſus eſt, horror, aut etiam febricula permanet, penitúſque condi- ta ſuppuratio. Si pro iis quæ is locus alibi oſtēdit, pūctio- nes ſunt, vbi iſta ſe remiſerūt, iámque cutis prurit, & aut ſubliuidus, aut ſubalbidus eſt, matura ſuppuratio eſt, eá- que vbi vel ipſa medicamenta, vel etiam ferro aperta eſt, pus debet emitti. Tum ſiqua in alis vel inguinibus ſunt, ſine linamēto nutrienda ſunt. In cæteris quoque partibus ſi vna plaga exigua eſt, ſi mediocris ſuppuratio fuit, ſi non altè penetrauit, ſi febris nō eſt, ſi valet corpus, æquè lina- menta ſuperuacua ſunt: in reliquis, parcè tamen, nec niſi plaga eſt, imponi debent. Commodè verò vel ſuper lina- menta, vel ſine his imponitur lenticula ex melle, aut ma- licorium ex vino coctum. quæ & per ſe, & miſta idonea ſunt: Siqua circa duriora ſunt, ad ea mollienda, vel malua contrita, vel fœnigræci, linive ſemen ex paſſo coctum ſu- perdandum eſt. Quicquid deinde impoſitum eſt, non ad- ſtringi, ſed modicè deligari debet. Illo neminem decipi decet, vt in hoc genere cerato vtatur. Cætera quæ pertinēt ad purgandū vlcus, ad implēdum, ad cicatricem inducē- dam, conueniunt, quæ in vulneribus expoſita ſunt.

De fiſtulis & earum generibus, & curationibus.

Nonnunquam autem ex eiuſmodi abſceſſibus, & ex aliis vlcerum generibus fiſtulæ oriuntur. Id nomen eſt vlceri alto, anguſto, calloſo. Fit in omni fere parti corpo- ris, habétque quædam in ſingulis locis propria: prius de cōmunibus dicā. Genera igitur fiſtularū plura ſunt. Siqui- dem aliæ breues ſunt, aliæ altius penetrāt, aliæ rectè intus feruntur aliæ, multóque plures, trāſuerſæ, aliæ ſimplices ſunt, aliæ duplices tripliceſve, ab vno ore intus orſæ, quæ tres fiunt, aut etiam in plures ſinus diuiduntur, aliæ rectæ, aliæ flexæ, & tortuoſæ ſunt: aliæ intra carnem deſinunt: a- liæ ad oſſa aut cartilaginem penetrant, aut vbi neutrum horum ſubeſt, ad interiora perueniūt: aliæ deinde facilè,

A aliæ cum difficultate curantur: atque etiam quædam in- ſanabiles reperiuntur. Expedita curatio eſt in fiſtula ſim- plici recenti, intra carnem, adiuuátque ipſum corpus, ſi iuuenile, ſi firmū eſt. Inimica, cōtraria his ſunt: itémque ſi fiſtula, os, vel cartilaginem, vel neruum, vel muſculos læ ſit, ſi articulum occupauit, ſi vel ad veſicam, vel ad pulmo nem, vel ad vuluam, vel ad grandes venas arteriáſve, vel ad inania, vt guttur, ſtomachum, thoracem penetrauit. Ad inteſtina quoque eam tendere ſemper periculoſum, ſæpe peſtiferum eſt. quibus multum mali accedit ſi cor-
B pus vel ægrū, vel ſenile, vel mali habitus eſt. Ante omnia autem demitti ſpecillum in fiſtulam conuenit, vt quò tē- dat, & quàm altè perueniat, ſcire poſſimus. Simul etiam protinus humida an ſiccior ſit: quod extracto ſpecillo pa tet. Si vero os in vicino eſt, id quod diſci poteſt, ſi iā néc- ne eò fiſtula penetrauit, quatenus nocuerit. Nam ſi molle eſt quod vltimo ſpecillo contingitur, intra carnem adhuc vitium eſt: ſi magis id renititur, ad os ventum eſt. Ibi deinde ſi elabitur ſpecillum, nondum caries eſt: ſi non la-
C bitur, ſed æquali innititur, caries quidem, verùm adhuc leuis, eſt: ſi inæquale quoque & aſperū ſubeſt, vehemētius os exeſum eſt. At cartilago vbi ſubhæſit ipſa ſedes docet, peruentúmque eſſe ad eam ex renixu patet. Sed ex his quidem colliguntur fiſtularum ſedes, ſpatia, noxæ. Simpli ces verò hæ ſint, an in plures partes diducantur, cognoſci poteſt ex modo puris, cuius ſi plus fertur quàm quod ſim- plici ſpatio conuenit, plures ſinus eſſe manifeſtum eſt. Quumque fere iuxta ſint caro, & neruus, & aliqua neruo- ſa, quales fere tunicæ membranæque ſunt, genus quoque puris docebit num plures ſinus intus diuerſa corporis ge-
D nera perroſerint. Siquidem ex carne pus leue, album co- pioſius fertur: at ex neruoſo loco coloris quidem eiuſdē, ſed tenuius & minus. ex neruo pingue, & oleo non diſſi- mile. Denique etiam corporis inclinatio docet num in plures partes fiſtulæ penetrarint, quia ſæpe quum quis ali ter decubuit, aliterque membrum collocauit, pus ferri quod iam deſierat, iterū incipit, teſtatúrq; nō ſolùm aliū ſinum eſſe ex quo deſcendat, ſed etiam in aliam corporis partē eū tēdere. Sed ſi & in carne, & recens, & ſimplex eſt, ac neque rugoſa, neque caua ſede, neque in articulo, ſed
E in eo membro quod per ſe immobile, nonniſi cum toto corpore mouetur, ſatis proficiet emplaſtrum quod recen tibus vulneribus imponitur, dum habeat vel ſalem, vel a- lumen, vel ſquamā æris, vel æruginē, vel ex metallicis ali- quid. Exque eo collyrium fieri debet altera parte tenuius, altera paulo plenius: idque ea parte qua tenuius eſt, altera antecedente demitti oportet in fiſtulam, donec ſanguis purus ſe oſtendat. Quæ in omnibus fiſtularū collyriis per- petua ſunt. Idem deinde emplaſtrum in linteolo ſuperim ponendum, ſupráque iniicienda ſpongia in acetum antè
F demiſſa, ſoluiq; quinto die ſatis eſt. Genúſque victus adhi- bendum eſt quo carnem ali docui. Ac ſi longius à præcor diis fiſtula eſt, ex interuallo ieiunum radiculas ediſſe, dein de vomere, neceſſarium eſt: vetuſtate calloſa fit fiſtula. Callus autem neminem fallit, quia durus eſt, & aut albus, aut pallidus: ſed tum validioribus medicamētis opus eſt: quale eſt quod habet papaueris lacrymæ P. I. ✳. gummi P. III. ✳. Cadmiæ P. IIII. ✳. atramenti ſutorii P. VIII. ✳. Ex quibus aqua coactis collyrium fit: aut in quo ſunt gallæ P. I. ✳. æruginis, ſandaracæ, aluminis Ægyptii, ſingulorū
G P. I. ✳. atramenti ſutorii combuſti P. II. ✳. aut quod con- ſtat ex chalcitide, & ſaxo calcis: quibus auripigmenti di- midio minus quàm in ſingulis prioribus eſt, adiicitur, e áque melle cocto excipiuntur. Expeditiſſimum autē eſt ex præcepto Megetis, æruginis raſæ P. II. ✳. conterere, de- inde ammoniaci thymiamatis P. II. ✳. ex aceto liquare, eóq; infuſo ex ærugine colligere: idq; ex primis medica- mentis eſt. Sed vt hæc maximi affectus ſunt, ſicui iſta non adſunt, facilè tamen eſt callum quibuſlibet adurentibus medicamentis prodere, aut quibus hæc maximè in effe- ctu ſunt erodere. Satiúſque eſt vel papyrum intortam, vel
H aliquid ex penicillo in modum collyrii adſtrictum eò il- linire. Scilla quoque cocta & miſta cum calce, callum ex- eſt. Siquando verò longior & tranſuerſa fiſtula eſt, demiſ- ſo ſpecillo contra principium huius incidi, commodiſſi-

A mum eſt,& collyrium vtrunque demitti. At ſi duplicem fiſtulam aut multiplicem exiſtimamus, ſic tamen vt breuis intráque carnem ſit, collyrio vti non debemus quod vnam partem curet, reliquas omittat: ſed eadẽ medicamẽta arida in calamum ſcriptorium coniicienda ſunt, iſque ori fiſtulæ aptandus, inſpirandúmque, vt ea medicamenta intus cõpellãtur: aut eadẽ ex vino liquanda. Vel ſi ſordidior fiſtula eſt, ex mulſo. ſi calloſior, ex aceto ſunt, atq; intus infundendum quicquid inditum eſt. Superponenda ſunt quæ refrigerent & reprimant. nam fere quæ circa fiſtulam ſunt, habent aliquid inflammationis. Neque alienum eſt vbi quis reſoluerit, antequam rurſus alia medicamenta coniiciat, per auricularium clyſterem fiſtulam

B eluere: ſi plus puris fertur, vino: ſi callus durior eſt, aceto: ſi iam purgatur, mulſo, vel aqua in qua eruum coctum ſit, ſic vt huic quoque mellis paulum adiiciatur. Fere verò fit vt ea tunica quæ inter ferramentum & integram carnem eſt, victa medicamentis tota exeat, infráque vlcus purum ſit. Quod vbi contigit, imponẽda glutinãtia ſunt, præcipuéque ſpongia melle cocto illita. Neque ignoro multis placuiſſe, linamentum in modum collyrii compo-

C ſitum, tinctum melle demitti. ſed celerius id glutinatur quàm impletur. Neque verendum eſt ne purum corpus puro corpori iunctum, non coeat, adiectis quoque medicamentis ad id efficacibus, quum ſæpe exulceratio digitorum, niſi magna cura proſpeximus, ſaneſcendo in vnũ eos iungat.

De meliceria.

Eſt etiam vlceris genus quod & à faui ſimilitudine μελικηρὶς à Græcis nominatur, idque duas ſpecies habet.

D Alterum ſubalbidum furunculo ſimile, ſed maius, & cum dolore maiore. quod vbi matureſcit, habet foramina per quæ fertur humor glutinoſus, & purulentus, nec tamẽ ad iuſtam maturitatem peruenit: ſi diuiſum eſt, multo plus intus corrupti quàm in furũculo apparet, altiúſque deſcẽdit: rarò fit niſi in ſcapulis. Alterum eſt minus ſuper corpus eminens, durum, latum, ſubuiride, ſubpallidum, magis exulceratum. Siquidem ad ſingulorum pilorum radices foramina ſunt, per quæ fertur humor glutinoſus, ſubpallidus, craſſitudinem mellis aut viſci referens, interdũ

E olei: ſi inciditur, viridis intra caro apparet. Dolor autem & inflammatio ingens eſt, adeò vt acutam quoque febrẽ mouere conſueuerit. Super id quod minus crebris foraminibus exaſperatum eſt, rectè imponitur & ficus arida, & lini ſemen in mulſo coctum, & emplaſtra ac malagmata materiam educentia, aut quæ propriè huc pertinentia, ſuprà poſui. Super alterum, & ea medicamenta, & farina ex mulſo cocta, ſic vt ei dimidium reſinæ terebinthinæ miſceatur, & ficus in mulſo decocta, cui paulum hyſſopi contriti ſit adiectum, & vuæ taminiæ pars quarta fico adie-

F cta. Quòd ſi parum in vtrolibet genere medicamẽta proficiunt, totum vlcus vſque ad ſanam carnem excidi oportet: & vlcere ablato, ſuper plagam medicamenta danda ſunt, primùm quæ pus citent, deinde quæ purgent, tũ quæ impleant.

De acrochordone, & thymio, & myrmeciis, & clauo, curationibúſque eorum.

Sunt quædam verò verrucis ſimilia, quorum diuerſa nomina, vt vitia, ſunt: ἀκροχορδόνα Græci vocãt, vbi ſub

G cute coit aliquid durius, & interdum paulo aſperius, coloris eiuſdem, infrà tenue, ad cutem latius: idque modicum eſt, quia rarò fabæ magnitudinẽ excedit. Vix vnũ tãtùm eodẽ tẽpore naſcitur, ſed fere plura, maximéque in pueris: eáque nõnũquã ſubitò deſinũt, nõnũquã mediocrẽ inflãmationẽ excitãt. Sunt quæ etiã in pus cõuertuntur. At θύμιον nominatur quod ſuper corpus quaſi verrucula eminet, ad cutem tenue, ſuprà latius, ſubdurum & in ſummo peraſperum: (idque ſummum colorem floris thymi repræſentat, vnde ei nomen eſt) ibíque facilè finditur, & cruen-

H tatur, nonnunquam aliquãtum ſanguinis fundit: feréque circa magnitudinem fabæ Ægyptiæ eſt, rarò maius, interdum perexiguum. modò vnum, modò autẽ plura naſcuntur, vel in talis, vel palmis, vel inferioribus pedum partibus. Peſſima tamen in obſcœnis ſunt, maximéque ibi

A ſanguinem fundunt. Myrmec[illegible] vocantur humiliora thymio, durioráque, quæ rad[illegible] altius exigunt, maiorémque dolorem mouent, inf[illegible] ſuper autem tenuia: minus ſanguinis mittunt, mag[illegible]dine vix vnquam lupini modum excedunt. Naſcunt[illegible] quoque aut in palmis aut inferioribus partibus ped[illegible] Clauus autem nonnunquam quidem etiam alibi, ſe[illegible]pedibus tamẽ maximè naſcitur, præcipuè tamen ex c[illegible] quamuis interdum aliter: dolorémque etiam, ſi [illegible] tamen ingredieñti mouet. Ex his acrochordon [illegible]mium, ſæpe etiam

B per ſe finiuntur: & quò min[illegible] eo magis: myrmecia & claui ſine curatione vix vn[illegible]deſinunt. Ἀκροχορδὼν ſi exciſa eſt, nullam radiculã [illegible] ideóque ne renaſcitur quidem: thymio clauóq[illegible] ſubter rotũda radicula naſcitur, quæ penitus [illegible]it ad carnem, eáque relicta idem rurſus exigit. m[illegible]ecia latiſſimis radicibus inhærent, ideóque ne excidi quidem ſine exulceratione magna poſſunt. Clauum ſubinde deradere commodiſſimũ eſt. nã ſine vlla vi ſic emolleſcit, ac ſi ſanguinis quoque aliquid emiſſum eſt, ſæpe emoritur. Tollitur etiam ſi

C quis eum circum purgat, deinde imponit reſinã cui miſcuit pulueris paulum quem ex lapide molari contrito fecit. Cætera verò genera medicamentis adurẽda ſunt: aliiſque id quod ex fæce vini: myrmeciis id quod ex alumine & ſandaraca fit, aptiſſimum. Sed ea quæ circa ſunt, foliis contegi debent, ne ipſa quoque exulcerentur: deinde poſtea lenticula imponi ſolet. Tollit thymium etiam ficus in aqua cocta.

De puſtularum generibus, & earum curationibus.

D At puſtulæ maximè vernis temporibus oriuntur. Earum plura genera ſunt. nam modò circa totũ corpus partémve aſpredo quædam fit, ſimilis iis puſtulis quæ ex vrtica vel ex ſudore naſcũtur: ἐξανθήματα Græci vocãt. eáq; modò rubent, modò colorẽ cutis nõ excedunt. Nonnunquam plures ſimiles varis oriuntur, nonnunquam maiores puſtulæ liuidæ, aut pallidæ, aut nigræ, aut aliter naturali colore mutato, ſubeſtq; his humor. Vbi hæ ruptæ ſunt, infrà quaſi exulcerata caro apparet: φλύκταιναι Græcè nominatur. Fiũt vel ex frigore, vel ex igni, vel ex medicamẽ

E tis. Φλυζάκιον autem paulo durior puſtula eſt, ſubalbida, acuta, ex qua ipſa quod exprimitur humidum eſt. Ex puſtulis verò nonnunquam etiam vlcuſcula ſunt aut aridiora & humidiora: & modò tantùm cum prurigine: modò etiã cum inflãmatione aut dolore: exítque aut pus, aut ſanies, aut vtrunque. Maximéque id euenit in ætate puerili, rarò in medio corpore, ſæpe in eminẽtib[us] partibus. Peſſima puſtula eſt quæ ἐπινυκτὶς vocatur. Ea colore vel ſubliuida, vel ſubnigra, vel alba eſſe cõſueuit. Circa hãc autẽ vehemẽs inflãmatio eſt, & quũ adaperta eſt, reperitur intus ex-

F ulceratio mucoſa. Color eſt humori ſuo ſimilis. Dolor ex ea ſupra magnitudinẽ eius eſt. neque enim ea, faba maior eſt. Atque hæc quoque oriũtur in eminẽtibus partibus, & fere noctu. vnde nomen quoque à Græcis ἐπινυκτὶς impoſitum eſt. In omni verò puſtularum curatione, primum eſt, multum ambulare, atque exerceri: ſi quid iſta prohibet geſtari. Secũdum eſt, cibum minuere, abſtinere ab omnibus acribus, & extenuãtibus: eadémque nutrices facere oportet, ſi lactens puer ita affectus eſt. Præter hæc is qui iã robuſtus eſt, ſi puſtulæ minutæ ſunt, deſudare in balneo

G debet, ſimúlque ſuper eas nitrum inſpergere, oleóque vinum miſcere, & ſic vngi, tum deſcendere in ſolium. Si nihil ſic proficitur, aut ſi maius puſtularum genus occupauit, imponẽda lenticula eſt, detractáque ſumma pellicula ad medicamenta lenia tranſeundum. Ἐπινυκτὶς poſt lenticulam rectè herba quoque ſanguinali vel viridi coriandro curatur. Vlcera ex puſtulis facta tollit ſpuma argẽti cũ ſemine fœnigræci miſta, ſic vt his inuicem roſa atque intubi ſuccus adiiciatur, donec mellis craſſitudo fiat. Pro-

H priè ad eas puſtulas quæ infantes malè habet, lapidis quẽ pyriten vocant P. VIII. ✱. cum quinquaginta amaris nucibus miſcetur, adiiciuntúrque olei cyathi tres. Sed prius vngi ex ceruſſa puſtulæ debent, tum hoc illini.

De ſcabie & eius curatione.

Scabies verò eſt, durior cutis rubicũdior, ex qua pu-

ſtulæ oriuntur, q[illegible] [illegible]midiores, quædam ſicciores. A
Exit ex quibuſd[illegible] [illegible] ex h[illegible] continuata exul-
ceratio prurien[illegible] [illegible] quibuſd[illegible] citó. Atque in a-
liis quidem ex tot[illegible] in aliis verò certo tẽpore an-
ni ſeu[illegible]titur: quo[illegible] [illegible]ſi, quoque prurit magis, eò
diffic[illegible]is tollitur. [illegible] eſt, ἀγρίαν (id fe-
ram) Græci appellant[illegible] [illegible]ctus ratio eadem
quæ ſuprà neceſſari[illegible] [illegible]um autem ad inci-
pientem hanc idone[illegible] [illegible]ſpodii, croci, æru-
ginis, ſingulorum P.I.[illegible] [illegible]nphacii, ſingulorũ
P. I.✳. Cadmiæ P.[illegible] [illegible]m exulceratio eſt, B
id quod fit ex ſulphu[illegible] P.I.✳[illegible]III.✳. picis liqui-
dæ heminæ, olei ſextariis duobus, quæ ſimul incoquun-
tur dum craſſitudo mellis fiat. Eſt etiam quod ad Protar-
chum authorem refertur: habet hoc farinæ lupinorũ ſe-
xtarium, nitri cyathos quatuor, picis liquidæ heminam,
reſinæ humidæ ſelibram, aceti cyathos tres. Crocũ quo-
que, lycium, ærugo, myrrha, cinis, æquis portionibus re-
ctè miſcentur, & ex paſſo coquuntur: idque omnem pi-
tuitã vbique ſuſtinet. Ac ſi nihil aliud eſt, amurca ad ter-
tiam partem decocta, vel ſulphur pice liquida miſtũ (ſic- C
ut in pecoribus propoſui) hominibus quoque ſcabie la-
borantibus opitulantur.

De impetiginis ſpeciebus, & curationibus.

Impetiginis verò ſpecies ſunt quatuor. Minimè ma-
la eſt quæ ſimilitudine ſcabiem repræſentat: nam & ru-
bet, & durior eſt & exulcerata eſt, & roditur. Diſtat autẽ ab
ea, quia magis exulcerata eſt, & varis ſimiles puſtulas ha-
bet, vidẽturque eſſe in ea quaſi bullulæ quædam, ex qui-
bus interpoſito tempore ſquamulæ reſoluuntur, certiori-
búſque hoc temporibus reuertitur. Alterum genus peius D
eſt, ſimile papulæ fere, ſed aſperius, rubicundiúſque, figu-
ras varias habens. Squamulæ ex ſumma cute diſcedunt,
roſio maior eſt, celerius & latius procedit, certioribúſque
etiam nonnunquam prior temporibus & fit, & deſinit: ru
brica cognominatur. Tertia etiamnum deterior eſt: nam
& craſſior eſt, & durior, & magis tumet, in ſumma cute
finditur, & vehementius rodit. Ipſa quoque ſquamoſa,
ſed nigra procedit, & latè, & tardè eminus ſerpit. In tempo
ribus aut oritur aut deſinit, neque ex toto tollitur, nigræ
cognomen eſt. Quartum genus eſt, quod curationem o- E
mnino non recipit, diſtans colore. Nam ſubalbidum eſt,
& recenti cicatrici ſimile, ſquamuláſque habet pallidas,
quaſdam ſubalbidas, quaſdam lenticulæ ſimiles, quibus
demptis, nonnunquam profluit ſanguis. Alioqui verò hu-
mor eius albidus eſt, cutis dura, atque fiſſa eſt, procedit-
que latius. Hæc verò omnia maximè genera oriũtur in pe
dibus & manibus, atque vngues quoque infeſtant. Medi-
camẽtũ nõ aliud valẽtius eſt quàm quod ad ſcabiẽ quo-
que pertinere ſub authore Protarcho retuli. Serapiõ autẽ
nitri P.II.✳. ſulphuris P.IIII.✳. excipiebat reſina copio- F
ſa, eóque vtebatur.

De papulis, & earum curatione.

Papularum verò duo genera ſunt: altera eſt in qua per
minimas puſtulas cutis exaſperatur, & rubet, leuiterque ro
ditur: medium habet pauxillo leuius, tardè ſerpit: idque
vitium maximè rotundum incipit, eadémque ratione in
orbem procedit. Altera autẽ eſt quam ἀγρίαν (id eſt ferã)
Græci appellant: in qua ſimiliter quidem, ſed magis, cutis
exaſperatur, exulceratúrque, ac vehementius & roditur &
rubet, interdum etiam pilos remittit. Quæ minus rotũda
eſt, difficilius ſaneſcit: niſi ſublata eſt, in impetiginẽ ver-
titur: ſed leuis papula, etiam ſi ieiuna ſaliua quotidie defri
catur, ſaneſcit. Maior cõmodiſſimè murali herba tollitur,
ſi ſub ea detrita eſt. Vt verò ad cõpoſita medicamẽta ve-
niamus, idem illud Protarchi tanto valentius in his eſt
quanto minus in his vitii eſt: alterum ad idem Myronis,
nitri rubri, thuris, ſingulorum P.I.✳. cantharidum purga-
tarũ P.II.✳. ſulphuris ignem nõ experti tantũdem, reſi-
næ terebinthinæ liquidæ P.XX.✳. farinæ lolii ſextarios
tres, gith cyathos tres, picis crudæ vnum.

De vitiliginis ſpeciebus, id eſt Alpho, & me-
lane, & leuce, & earum curatione.

Vitiligo quoque, quanuis per ſe nullum periculum
adfert, tamẽ fœda eſt, & ex malo corporis habitu fit. Eius
tres ſpecies ſunt: Αλφος vocatur vbi color albus eſt, fe-
re ſubaſper, & non continuus, vt quædam quaſi guttæ
diſperſæ eſſe videantur: interdum etiam latius, & cũ qui-
buſdam intermiſſionibus ſerpit. Μέλας colore ab hoc dif
fert, quia niger eſt, & vmbræ ſimilis: cætera eadem ſunt.
Λευκη habet quiddã ſimile alpho, ſed magis albida eſt, &
altius deſcendit, in eáq; albi pili ſunt, & lanugini ſimiles.
Omnia hæc ſerpunt, ſed in aliis celerius, in aliis tardius.
Alphos & Melas in quibuſdam variis temporibus & oriũ
tur & deſinunt. Leuce quem occupauit, non facilè dimit-
tit. Priora curationem non difficillimam recipiunt, vlti-
mum vix vnquam ſaneſcit: ac ſiquid ei vitio demptũ eſt,
tamen non ex toto ſanus color redditur. Vtrum autem a-
liquod horum ſanabile ſit, an non ſit, experimento facilĩ
colligitur. Incidi enim cutis debet, aut acu pungi. Si ſan-
guis exit (quod fere fit in duobus prioribus) remedio lo-
cus eſt: ſi humor albidus, ſanari non poteſt: itaque ab hoc
quidẽ aſtinendũ eſt: ſuper id verò quod curationem re-
cipit, imponenda lenticula miſta cum ſulphure & thure,
ſic vt ea contrita ex aceto ſit. Aliud ad idem, quod ad Hi-
renæum authorem refertur: Alcyonium, nitrũ, cuminũ,
fici folia arida paribus portionibus cõtunduntur, adiecto
aceto. His in ſole vitiligo perungitur, deinde nõ ita mul-
to pòſt, ne nimis erodatur, eluitur. Propriè quidẽ Myro
ne authore eos quos Alphos vocari dixi, hoc medicamẽ-
to perungũt, ſulphuris P.II.✳. aluminis ſciſſilis P.3.✳. ni-
tri P.IIII.✳. myrrhæ aridæ cõtritæ acetabulũ miſcẽt, dein
de in balneo ſuper vitiliginẽ inſpergũt farinã ex faba, tũ
hæc inducũt. Hi verò quos melanas vocari dixi, curan-
tur quũ ſimul contrita ſunt alcyoniũ, thus, ordeum, faba
ſine oleo, in balneo ante ſudorem inſperguntur, tum ge-
nus id vitiliginis defricatur.

AVRELII CORNELII CELSI DE RE MEDICA Lib. VI.

DE VITIIS SINGVLARVM CORPORIS partium, Cap. I.

De capillis fluentibus.

DIXI de iis vitiis quæ per totum copus o-
rientia, medicamentorum auxilia deſide-
rant: nunc ad ea veniam quæ nonniſi in
ſingulis partibus inſidere conſueuerũt, or- G
ſus à capite. In hoc igitur capillis fluẽtibus
maximè quidem ſæpe radẽdo ſuccuritur.
adiicit enim vim quandam ad continendum, lada-
num cum oleo miſtum. Nunc de illis capillis loquor qui
poſt morbum fere fluunt. nam quo minus caput quibuſ-
dam ætate nudetur, ſuccurri nullo modo poteſt.

DE PORRIGINE ET EIVS CVRAtione, Cap. II.

POrrigo autem eſt vbi inter pilos quædam quaſi ſqua-
mulæ ſurgunt, eæque acutæ reſoluuntur, & interdum
madẽt, multo ſæpius ſiccæ ſunt. Idque euenit modò ſine
vlcere, modò exulcerato loco: huic quoque modò malo
odore, modò nullo accidente, feréque in capillo fit, rarius
in barba, aliquando etiam in ſupercilio. Ac neque ſine ali
quo corporis vitio naſcitur, neque ex toto inutile eſt. nã
bene integro capite non exit. Vbi aliquod in eo vitium
eſt, non incommodum eſt ſummam cutem potius ſubin-
de corrumpi, quàm id quod nocet, in aliam partem ma-
gis neceſſariam verti. Commodius eſt ergo ſubinde pe-

ctendo repurgare quàm id ex toto prohibere. Si tamen ea res nimium offendit, quod humore ſequente fieri poteſt, magiſque ſi id etiam mali odoris eſt, caput ſæpe radēdum eſt, dein id ſuper adiuuandum aliquibus ex leuiter reprimentibus, quale eſt nitrum cum aceto, vel ladanum cum myrteo vino, vel myrobalanum cum vino. Si parum per hæc proficitur, vehementioribus vti licet, cum eo vt ſciamus vtique in recenti vitio id inutile eſſe.

DE SYCOSI, ET EIVS CVRATIOEE, Cap. III.

EST etiā vlcus quod à fici ſimilitudine σύκωσις à Græcis nominatur: caro excreſcit. Et id quidem generale eſt: ſub eo verò duæ ſpecies ſunt: alterum vlcus durum, & rotundum eſt, alterum humidum & inæquale. Ex duro exiguum quiddam & glutinoſum exit: ex humido plus, & mali odoris. Fit verò vtrunque in his partibus quæ pilis conteguntur. Sed id quidem quod calloſum & rotundum eſt, maximè in barba: id verò quod humidum, præcipuè eſt in capillo. Super vtrunque oportet impónere elaterium, aut lini ſemen contritum, & aqua coactum, aut ficum in aqua decoctam, aut emplaſtrum tetrapharmacū ex aceto ſubactum, terra quoque Eretria ex aceto liquata rectè illinitur.

DE AREIS, ET EARVM CVRATIONIBUS, Cap. IIII.

AREarum quoque duo genera ſunt. Cōmune vtrique eſt quòd emortua ſumma pellicula pili primùm extenuantur, deinde excidunt: ac ſi ictus is locus eſt, ſanguis exit liquidus, & mali odoris, increſcitque vtrunque in aliis celeriter, in aliis tardè. Peius eſt quod denſam cutem, & ſubpinguem, & ex toto glabrā fecit: ſed ea quæ ἀλωπεκία nominatur, ſub qualibet figura dilatatur: fit & in capillo & in barba. Id verò quod à ſerpentis ſimilitudine ὀφίασις appellatur, incipit ab occipitio, duorum digitorum latitudinem non excedit, ad aures duobus capitibus ſerpit: quibuſdam etiam ad frontē, donec ſe duo capita in priorem partem committant. Illud vitium in qualibet ætate eſt, hoc fere infantibus: illud vix vnquam ſine curatione, hoc per ſe ſæpe finitur. Quidam hæc genera arearum ſcalpello exaſperant: quidam illinunt adurentia ex oleo, maximéque chartam combuſtam: quidam reſinam terebinthinā cū thapſia inducūt. Sed nihil melius eſt quàm nouacula quotidie radere, qua quū paulatim ſumma pellicula exciſa eſt, adaperiūtur pilorum radiculæ. Neque antè oportere deſiſtere quàm frequentem pilum naſci apparuerit. Id autem quod ſubinde raditur, illiniri atramento ſutorio ſatis eſt.

DE VARIS, LENTICVLIS, ET EPHELIDE, & eorum curationibus, Cap. V.

PENE ineptiæ ſunt, curare varos, & lenticulas, & ephelidas: ſed eripi tamen fœminis cura cultus ſui non poteſt. Ex iis autem quas ſuprà poſui, vari, lenticulæque vulgo notæ ſunt, quanuis rarior ea ſpecies eſt quam ξένιον Græci vocant, quum ſit ea lenticula rubicundior & inæqualior. Ἐφηλὶς verò à pleriſque ignoratur, quæ nihil eſt niſi aſperitas quædā, & durities mali coloris: cætera nonniſi in facie: lenticulæ etiam in alia parte nonnunquam naſci ſolent. de qua per ſe ſcribere alio loco, viſum operæpretium non eſt. Sed vari commodiſſimè tolluntur impoſita reſina, cui non minus quàm ipſa eſt aluminis ſciſſilis & paulum mellis adiectum eſt. Lenticulam tollunt galbanum & nitrum, quum pares portiones habent, contritáque ex aceto ſunt, donec ad mellis craſſitudinem venerint. His corpus illinendum, & interpoſitis pluribus horis manè eluendum eſt, oleóque leuiter vngendum. Ephelidem tollit reſina, cui tertia pars ſalis foſſilis, & paulū mellis adiectum eſt. Ad omnia verò iſta, atque etiam ad colorandas cicatrices poteſt ea compoſitio quæ ad Tryphonē patrē authorē refertur. In ea pares portiones ſunt myrobalani, crocomagmatis, Cretæ cimoliæ ſubcerulæ, nucū amarum, farinæ ordei, atque erui, ſtruthii albi, ſertulæ campanæ ſeminis. Quæ omnia contrita, melle quamamariſſimo coquuntur, illitúmque à veſpere vſque mane eluitur.

A

DE OCVLORVM [illegible] CVRATIONIBÚSQUE EORUM [illegible] morbis qui lenib[illegible] [illegible]s curantur,

SED hæc quidem medic[illegible] [illegible]gentib[illegible] verò, & variis caſibus ocu[illegible] poſtu[illegible] qui quum [illegible]gnam partem ad vitæ [illegible] [illegible]ncedinem co[illegible]erant, ſumma cura tuendi ſunt. P[illegible]tinus autem orta [illegible]itudine, quædam notæ [illegible] ex quibus quid euenturu[illegible] ſit, colligere poſſimus. Na[illegible] [illegible] lacryma, & tumor, & craſſa
B pituita cœperint, ſi [illegible] pituita lacrymæ miſta eſt, & ea lacryma calida eſt, pituita verò [illegible], & mollis, tumor non durus, longæ vale[illegible] [illegible] eſt. At ſi lacryma multa, & calida, pituitæ [illegible], tu[illegible]or modicus, idque in vno oculo eſt, lōgum id, ſed ſine periculo futurum eſt. Idque lippitudinis genus [illegible] cum dolore eſt, ſed vix ante viceſimum diem [illegible] nonnunquā per duos mēſes durat, ſed quandoque finitur. Si pituita alba & mollis eſſe incipit, lacrymæque miſcentur, aut ſi ſimul hæ vtrunque oculum inuaſerunt, poteſt eſſe breuior, ſed periculū
C vlcerum eſt. Pituita autem ſicca & arida dolorem quidē mouet, ſed maturi⁹ deſinit, niſi quid exulcerauit. Tumor magnus ſi ſine dolore eſt & ſiccus, ſine vllo periculo eſt. Si ſiccus quidem, ſed cum dolore eſt, fere exulcerat, & nonnunquam ex eo caſu fit, vt palpebra cum oculo glutinetur. Eiuſdem exulcerationis timor in palpebris pupilliſve eſt, vbi ſuper magnū dolorem lacrymæ ſalſæ calidæque eunt, aut etiamſi tumore infinito diu lacryma cū pituita profluit. Peius etiamnum eſt vbi pituita calida aut liuida eſt, lacryma calida aut multa profluit, caput calet, à tem-
D poribus ad oculos dolor peruenit, nocturna vigilia vrget. Siquidem ſub his oculus plerunque rumpitur, votúmque eſt vt tantùm exulceretur. Intus ruptum oculum febricula iuuat: ſi foras iā ruptus procedit, ſine auxilio eſt. Si de nigro aliquid albidum factum eſt, diu manet. At ſi aſperum craſſum eſt, etiam poſt curationem veſtigium aliquod relinquit. Curari verò oculos ſanguinis detractione, medicamento, balneo, vino, vetuſtiſſimus author Hippocrates memoriæ prodidit. Sed eorum tempora & cauſas parum explicuit, in quibus medicinæ ſumma eſt. Ne-
E que minus in abſtinētia & alui ductione ſæpe auxilii eſt. Hos igitur interdum inflammatio occupat, vbi cum tumore in his dolor eſt, ſequitúrque pituitæ curſus nōnunquam copioſior vel acrior, nonnunquam vtraque parte moderatior. In eiuſmodi caſu prima omnium ſunt quies & abſtinentia. Ergo primo die loco obſcuro cubare debet, ſic vt à ſermone quoque abſtineat. Nullum cibum aſſumere, ſi fieri poteſt, ne aquam quidem: ſin minus, certè quamminimum eius. Quòd ſi graues dolores ſunt, commodius ſecūdo die, ſi tamē res vrget, etiā primò ſanguis
F mittēdus eſt, vtique ſi in fronte venæ tumēt, ſi firmo corpori materia ſupereſt. Si verò minor impetus minus acrem curationem requirit, aluum, ſed nonniſi ſecundo tertióve die duci oportet. At modica inflammatio neutrum ex his auxilium deſiderat: ſatíſque eſt vti quiete, & abſtinentia. Neque tamen in lippientibus longum ieiunium neceſſarium eſt, ne pituita tenuior atque acrior fiat: ſed ſecundo die dari debet id quod leuiſſimum videri poteſt ex iis quæ pituitam faciunt craſſiorem, qualia ſunt oua ſorbilia: ſi minor vis vrget, pulticula quoque, aut pa-
G nis ex lacte. Inſequentibus diebus, quātum inflammationi detrahetur, tātum adiici cibis poterit: ſed generis eiuſdē, vtique vt nihil ſalſum, nihil acre, nihil ex iis quæ extenuant, ſumatur, nihil potui præter aquam. Et victus quidem ratio talis maximè neceſſaria eſt. Protinus autē primo die croci P.I.✱. & farinæ candidæ quamtenuiſſimæ P.II.✱. excipere oportet oui albo, donec mellis craſſitudinem habeat, idque in linteolum illinere, & fronti agglutinare, vt compreſſis venis pituitæ impetum cohibeat. Si crocum nō eſt, thus idem facit: linteolo an lana excipiatur, nihil intereſt. Super inungi verò oculi debent, ſic vt croci quantum tribus digitis comprehendi poteſt, ſuma-
H tur: myrrhæ ad fabæ, papaueris lacrymæ ad lenticulæ magnitudinem, eáque cum paſſo conterantur, & ſpecillo ſuper oculum inducātur. Aliud ad idē, myrrhæ P.I.✱. man-

dragoræ ſucci P.[illegible] [illegible]ris lacrymæ P.II.✶. foliorũ roſæ,cicutæ ſem[illegible] [illegible]orum P.IIII.✶. acaciæ P.IIII. ✶. gummi P.VI[illegible]✶. [illegible]c q[illegible] te diu. Noctu verò,quò commo[illegible] [illegible]iat [illegible]on a[illegible]num eſt ſuperimponere candid[illegible] [illegible]teri[illegible] em parte[illegible] ex vino ſubactam. Nam & pi[illegible] [illegible]rimit, & ſiquid lacrymæ proceſſit,abſorbet,&[illegible] [illegible]lutinari non patitur. Si graue id & durum propte[illegible] [illegible]m oculorum dolorem videtur,oui & album,&[illegible] [illegible]vas defundendum eſt, adiiciendumque eo mul[illegible] [illegible]m,idque digito permiſcendum. Vbi facta vnitas eſt, de[illegible]itti debet lana mollis bene carpta,quæ id excip[illegible] ſuperque oculos imponi. Ea res & leuis eſt, & refrig[illegible]do pituitam coercet, & non exareſcit,& glutinari oc[illegible] non patitur. Farina quoque ordeacea cocta,& cum ma[illegible] cotoneo cocto mixta, commodè imponitur. Neque [illegible]tione abhorret etiã penicillo potiſſimùm vti expreſſo. [illegible]leuior impetus eſt, ex aqua:ſi maior,ex poſca. Priora faſcia deligãda ſunt, ne per ſomnum cadant, & hoc ſuperimponi ſatis eſt, quia & reponi ab ipſo commodè poteſt,& quum inaruit, iterũ madefaciendum eſt. Si tantum mali eſt vt ſomnum diu prohibeat,eorum aliquid dandum eſt quæ *ἀνώδυνα* Græci vocant: ſatiſque eſt puero quod erui,viro quod fabæ magnitudinem impleat. In ipſum verò oculum primo die, niſi modica inflammatio eſt, nihil rectè coniicitur. Sæpe enim potius concitatur eo pituita quàm minuitur. A ſecundo die graui quoque lippitudini per indita medicamenta rectè ſuccurritur, vbi vel iam ſanguis miſſus, vel aluus ducta eſt,aut vbi neutrum neceſſarium eſſe manifeſtum eſt.

De diuerſis oculorum collyriis.

Multa autem multorúmque authorum collyria ad id apta ſunt,nouiſque etiam nunc miſturis tẽperari poſſunt, quum lenia medicamẽta & modicè reprimentia,facilè & variè miſceantur. Ergo nobiliſſima exequar.

Philonis collyrium.

Eſt igitur Philonis,quod habet ceruſſæ elotæ,ſpodii, gummi,ſingulorum P.I.✶. papaueris lacrymæ combuſtæ P.I.✶. Illud ſcire oportet,hic quoque omnia medicamenta,ſingula primùm per ſe teri, deinde miſta, iterum adiecta paulatim vel aqua, vel alio humore: gũmi quum quaſdam alias facultates habeat, hoc maximè præſtare, vt vbi collyria facta inaruerunt,glutinata ſint, neque fricentur.

Dionyſii collyrium.

Dionyſii verò collyrium eſt, papaueris lacrymæ cõbuſtæ,donec tenereſcat,P.I.✶. thuris combuſti,gummi, ſingulorum P.II.✶. ſpodii P.IIII.✶.

Cleonis collyrium.

Cleonis nobile admodum,papaueris lacrymæ frictæ P.I.✶. croci P.I.✶. gummi P.I.✶. quibus quum teruntur, adiicitur roſæ ſuccus. Aliud eiuſdem valentius, Squamæ æris(quod *στόμωμα* appellant)P.I.✶. croci P.II.✶. ſpodii P.IIII.✶. plumbi & eloti & combuſti P.VI.✶. gummi tãtundem. Eius aliud quoque ad idem eſt,maximè vbi multa pituita profluit: Caſtorei P.✶.3. aloes P.L.✶. croci P.L.✶. myrrhæ P.II.✶. lycii P.III.✶. Cadmiæ curatæ P.VIII.✶. ſtibis tantundẽ, acaciæ ſucci P.XII.✶. quod quũ gummi miſcuit,liquidũ in pixicula ſeruatur. Theodotus verò huic compoſitioni adiecit papaueris lacrymæ combuſtæ P.I.✶. æris cõbuſti & eloti P.II.✶. nucleorũ palmarum combuſtarum P.X.✶. gummi P.XII.✶.

Theodoti collyrium,achariſtum appellatum.

At ipſius Theodoti, quod à quibuſdam *ἀχάριστον* nominatur,eiuſmodi eſt,Caſtorei,nardi Indici, ſingulorum P.I.✶. lycii P.✶.papaueris lacrymæ tantundem, myrrhæ P.II.✶. croci, ceruſſæ elotæ,aloes, ſingulorum P.III.✶. Cadmiæ botryodis elotæ,æris combuſti, ſingulorum P.VIII.✶. gummi P.VIII.✶. acaciæ ſucci P.XX.✶. ſtibis tãtundem,quibus aqua pluuialis adiicitur.

Cythion vel Tephrion collyrium.

Præter hæc ex frequentiſſimis collyriis eſt id quod quidam Cythion,quidam à cinereo colore Tephrion appellant,amyli,tragacanthæ,acaciæ ſucci,gummi,ſingulorum P.I.✶. papaueris lacrymæ P.II.✶. ceruſſæ elotæ P.

A IIII.✶. ſpumæ elotæ P.VIII. Quæ æquè aqua pluuiali conteruntur.

Euelpidis collyrium,Trygodes nominatum.

Euelpides autem qui ætate noſtra maximus fuit ocularius medicus, vtebatur eo quod ipſe compoſuerat, trigodes nominabat: Caſtorei P.II.✶. lycii,nardi,papaueris lacrymæ,ſingulorum P.I.✶. croci,myrrhæ,aloes, ſingulorum P.IIII.✶. æris combuſti P.VIII.✶. Cadmiæ,& ſtibis, ſingulorum P.XII.✶. acaciæ ſucci P. XXVI.✶. gummi tantundem. Quo grauior verò quæque inflammatio
B eſt, eo magis leniri medicamentum debet, adiecto vel albo oui,vel muliebri lacte. At ſi neque medicus neque medicamentum præſto eſt, ſæpius vtrunlibet horum in oculis penicillo ad ipſum facto infuſum, id malum lenit. Vbi verò aliquis releuatus eſt,iámque curſus pituitæ conſtitit,reliquias fortaſſe leniores futuras diſcutiũt balneũ & vinum. Igitur lauari debet leuiter,antè ex oleo perfricatus,diutiúſque in cruribus & feminibus, multáque calida aqua fouere oculos,deinde per caput prius calida, tum egelida perfundi,à balneo cauere,neque frigore afflatúve
C lædatur: poſt hæc cibo paulo pleniore quam ex eorum dierum conſuetudine vti: vitatis tamen omnibus pituitã extenuantibus. Vinum bibere lene,ſubauſterum,modicè vet⁹,neque effuſe, neque timidè,vt neque cruditas ex eo, & tamen ſomnus fiat,leniantúrque intus latẽtia acria. Sed ſiquis in balneo ſenſit maiorem oculorum perturbationẽ quàm attulerat(quod incidere his ſolet qui manente adhuc pituitæ curſu feſtinarũt) quamprimum diſcedere debet,nihil eo die vini aſſumere, cibi minus etiam quàm pridie. Deinde quumprimum ſatis pituita ſubſtitit,iterũ
D ad vſum balnei redire. Solet tamen euenire nonnnũquã ſiue tempeſtatum vitio,ſiue corporis, vt pluribus diebus neque dolor,neque inflammatio, & minimè pituitæ curſus finiatur. Quod vbi incidit, iámque ipſa vetuſtate res matura eſt,ab his eiſdem auxiliũ petendũ eſt, id eſt balneo ac vino. Hæc enim vt in recẽtibus malis aliena ſunt, quia concitare ea poſſunt, & accendere, ſic in veteribus quæ nullis aliis auxiliis ceſſerũt,admodũ efficacia eſſe cõſueuerunt: videlicet hîc quoque vt alibi, quũ ſecunda vana fuerint, contrariis adiuuantibus. Sed antè tonderi ad
E cutem conuenit:deinde in balneo aqua calida quamplurima caput atque oculos fouere,tũ vtrũque penicillo detergere,& vngere caput irino vnguento: contineréque in lectulo ſe,donec omnis calor qui conceptus eſt, finiatur, deſinátque ſudor, qui neceſſario in capite collectus eſt. Tum ad idem cibi vinique genus veniendum eſt, ſic vti potiones meracæ ſint, obtegendúmque caput,& quieſcẽdum. Sæpe enim poſt hæc grauis ſomnus,ſæpe ſudor,ſæpe alui deiectio pituitæ curſum finit. Si leuatum malum eſt, (quod aliquãto ſæpius fit)per plures dies idem fieri oportet,donec ex toto ſanitas reſtituatur. Si diebus eiſdem al-
F uus nihil reddit, ducenda eſt, quò magis ſuperiores partes leuentur. Nonnunquam autem ingens inflãmatio tanto impetu erumpit vt oculos ſua ſede propellat *πρόπτωσιν* id(quoniam oculi procidunt)Græci appellant. His vtique ſi vires patiuntur,ſanguinem mitti: ſi id fieri non poteſt, aluum duci,lõgioremque inediam indici neceſſariũ eſt. Opus autẽ leniſſimis medicamẽtis eſt:ideóque Clenis collyrio quidam quod ex duobus antè poſitũ eſt vtũtur: ſed optimum eſt Nilei:neque de vllo magis inter omnes au-
G thores conuenit.

Nilei collyrium omnium optimum.

Id habet nardi Indici,papaueris lacrymæ, ſingulorũ P.I.✶. gummi P.I.✶. croci P.II.✶. foliorum roſæ recentium P.IIII.✶. Quæ vel aqua pluuiali, vel vino leni ſubauſtero coguntur. Neque alienum eſt malicorium, vel ferulam campanam ex vino coquere,deinde conterere, aut myrrham nigram cum roſæ foliis miſcere, aut hyoſcyami folia cum oui cocti vitello,aut farinam cum acaciæ ſucco,vel paſſo aut mulſo. Quibus ſi folia quoque papaueris adiiciuntur, aliquanto valentiora ſunt. Horum ali-
H quo præparato,penicillo fouere oculos oportet, ex aqua calida expreſſo, in qua antè mel, myrti vel roſæ folia decocta ſint:deinde ex illis aliquid imponi. Præter hæc ab occipitio inciſa cute,cucurbitula admouenda eſt. Quòd

ſi per hæc reſtitutus oculus in ſedẽ ſuam non eſt, eodémque modo prolapſus permanet, ſcire oportet, lumen eſſe amiſſum: deinde futurum vt inareſcat is, aut in pus vertatur. Si ſuppuratio ſe oſtendit, ab eo angulo qui propior tempori eſt, incidi oculus debet: vt effuſo pure & inflammatio ac dolor finiatur, & intus tunicæ reſidant, quominus fœda poſtea facies ſit. Vtendum deinde vel iiſdẽ collyriis eſt ex lacte aut ouo, vel croco cui albũ oui miſceatur. Ac ſi induruit & ſic emortuus eſt, ne in pus verteretur, quatenus fœdè prominebit excidendum erit, ſic vt hamo ſumma tunica apprehendatur infrà id, deinde ſcalpellus incidat tantundem: medicamẽta erunt conijcienda donec omnis dolor finiatur. Iiſdem medicamẽtis in eo quoque oculo vtendum eſt qui primùm procidit, deinde per plura loca fixus eſt.

De carbunculis oculorum, & eorum curatione.

Solent etiam carbunculi ex inflammatione naſci, nonnunquam in ipſis oculis, nonnunquam in palpebris: & in his ipſis oculis modò ab interiore, modò ab exteriore. In hoc caſu aluus ducenda eſt, cibus minuẽdus, lac potui dandum, vt acria quæ læſerunt, leniantur. Quod ad cataplaſmata & medicamenta pertinet, his vtendum quæ aduerſus inflammationes propoſita ſunt. Atque hic quoque Nilei collyrium optimum eſt: ſi tamen carbunculus in exteriore palpebræ parte eſt, ad cataplaſmata aptiſſimum eſt lini ſemen ex mulſo coctum: aut ſi id non eſt, tritici farina eodem modo cocta.

De puſtulis oculorum & curatione earum.

Puſtulæ quoque ex inflammationibus interdum oriuntur. Quòd ſi inter initia protinus incidit, magis etiã ſeruanda ſunt quæ de ſanguine & quiete ſuprà poſui. Sin ſerius quàm vt ſanguis mitti poſſit, aluus tamen ducenda eſt: ſi id quoque aliqua res inhibet, vtique victus ratio ſeruanda eſt. Medicamentis autem hîc quoque lenibus opus eſt, quale Nilei, quale Cleonis eſt.

Philetis collyrium ad puſtulas oculorum.

Id quoque quod Philetis vocatur, huic aptum eſt, Myrrhæ, papaueris lacrymæ, ſingulorum P. I. ✳. plumbi eloti, terræ Samiæ, quæ ἀςὴρ vocatur, tragacanthæ, ſingulorum P. IIII. ✳. ſtibis cocti, amyli, ſingulorum P. VI. ✳. ſpodii eloti, ceruſſæ elotæ, ſingulorum P. VIII. ✳. Quæ aqua pluuiatili excipiuntur: vſus collyrii vel ex ouo vel ex lacte eſt.

De vlceribus oculorum & eorum curatione, & de διὰ βαλάνυ collyrio.

Ex puſtulis vlcera interdum fiunt, eáque recentia æquè lenibus medicamentis nutrienda ſunt, & iiſdem fere quæ ſuprà in puſtulis poſui. Fit quoque propriè ad hæc quod διὰ βαλάνυ vocatur. Habet æris combuſti & eloti, papaueris lacrymæ frictæ, ſingulorum P. I. ✳. ſpodii eloti, thuris, ſtibis, combuſti & eloti, myrrhæ, gummi, ſingulorum P. II. ✳.

Curatio oculorum aliquo caſu imminutorum.

Euenit etiam vt oculi vel ambo, vel ſinguli, minores fiant quàm eſſe naturaliter debeant: idque & acer pituitæ curſus in lippitudine efficit & continuati fletus, & ictus parum bene curati: in his quoque iiſdem lenibus medicamentis ex muliebri lacte vtendum eſt: cibis verò iis qui maximè corpus alere & implere conſuerunt. Vitandáque omni modo cauſa quæ lacrymas excitet, curáque domeſticorum, quorum etiam ſiquid tale incidit, eius notitiæ ſubtrahendum: atque acria quoque medicamenta, & acres cibi non alio magis nomine his nocent quàm quòd lacrymas mouent.

De pediculis palpebrarum.

Genus quoque vitii eſt, qui inter pilos palpebrarum pediculi naſcuntur: id φθειρίασιν Græci nominant. Quod quum ex malo corporis habitu fiat, raro non vltrà procedit: ſed fere tẽpore interpoſito, pituitæ curſus acerrimus ſequitur, exulceratiſque vehementer oculis, aciem quoque ipſam corrumpit. His aluus ducenda, caput ad cutem tondendum, diúque quotidie ieiunis perfricandum: his, ambulationibus, aliiſque exercitationibus diligenter vtendum, gargarizandumque ex mulſo in quo nepeta &

A pinguis ficus decocta ſit: ſæpe [illegible] balneo multa calida aqua fouendum caput: vitand[illegible] [illegible] lacte vinóque pingui vtendum, bibendúmqu[illegible] [illegible] alius quàm edendum eſt. Medicamenta verò i[illegible] [illegible] em lenia danda ſunt, ne acriorem pituitam conc[illegible] [illegible] per ipſos verò pediculos alia quæ necare eos, & [illegible] ne ſimiles naſcantur poſſint. Ad idipſum ſpu[illegible] [illegible] i P. I. ✳. ſandaracæ P. I. ✳. vuæ tamini[illegible] P. ✳. [illegible] teruntur, adiicitúrque vetus oleum p[illegible] porti[illegible] [illegible] acetum, donec ei mellis craſſitudo ſit.

B De oculorum grauioribus [illegible] qui ex inflammationibus o[illegible]untur, [illegible] oribus medicamentis [illegible]antur, [illegible] ndreæ collyrio, & de dia[illegible] to.

Hactenus oculorum morb[illegible] enibus medicamentis nutriuntur. Genera deinde [illegible] quæ diuerſam curationem deſiderant, ferèque [illegible] amationibus nata ſũt, ſed finitis quoque his ma[illegible] atque in primis in quibuſdam perſeuerat tenuis pituitæ curſus: quibus aluus ab inferiore parte euocanda eſt, demendum aliquid ex cibo. Neque alienum eſt illini frontem compoſitione Andreæ, quæ habet gummi P. I. ✳. ceruſſæ, ſtibis, ſingulorum P. II. ✳. ſpumæ argenti & coctæ & elotæ P. IIII. ✳. Sed & ea ſpuma ex aqua pluuiatili coquitur, & arida hæc medicamenta ex ſucco myrti conteruntur. His illita frõte, cataplaſma quoque ſuperiniiciendum ex farina quæ frigida aqua coacta ſit, cuique aut acaciæ ſuccus, aut cupreſſus adiecta ſit. Cucurbitula quoque inciſo vertice, rectè accommodatur, aut ex temporibus ſanguis emittitur. Inungi verò eo debet quod habet ſquamæ æris, papaueris lacrymæ, ſingulorũ P. ✳. ceruini cornu combuſti & D eloti, plumbi eloti, gummi, ſingulorum P. IIII. ✳. thuris P. XII. ✳. Hoc collyrium quia cornu habet, διὰ κέρατος nominatur. Quotieſcunque non adiicio quod genus humoris adiiciendum ſit, aquam intelligi volo.

Μεμιγμένον, Euelpidis collyrium.

Ad idem Euelpidis quod μεμιγμένον nominabat. In eo papaueris lacrymæ, & albi piperis, ſingulæ vnciæ ſunt, gummi libra, æris combuſti P. I. ✳. Inter has autem curationes, poſt intermiſſionem aliquam proſunt balneum E & vinum: quúmque omnibus lippientibus vitandi cibi ſunt qui extenuant, tum præcipuè quibus tenuis humor diu fertur. Quòd ſi iam faſtidium eſt eorum quæ pituitam craſſiorem reddunt, ſicut in hoc genere materiæ maximè promptum eſt, confugiendum eſt ad ea quæ quia ventrem, corpus quoque aſtringunt.

De oculorum vlceribus ſupercreſcentibus, ſordidis, cauis, veteribus, & curationibus ſingulorum.

At vlcera ſi cum inflammatione finita non ſunt, aut F ſupercreſcentia, aut ſordida, aut caua, aut certè vetera eſſe conſuerunt. Ex his ſupercreſcentia, collyrio quod μεμιγμένον vocatur, optimè reprimuntur: ſordida purgantur & eodem, & eo quod Smilion nominatur.

Smilion collyrium.

Habet æruginis P. III. ✳. gummi tantundem, ammoniaci, minii ſinopici, ſingulorum P. XVI. ✳. Quæ quidam ex aqua, quidam, quò vehementiora ſint, ex aceto terunt.

Phynon collyrium Euelpidis.

G Id quoque Euelpidis quod Phynona appellabat, huic vtile eſt: Croci P. I. ✳. papaueris lacrymæ, gummi, ſingulorum P. II. ✳. æris combuſti & eloti, myrrhæ, ſingulorum P. IIII. ✳. piperis albi P. VI. ✳. Sed ante linitum hoc vngendum eſt.

Sphærion collyrium Euelpidis.

Id quoque eiuſdem quod Sphærion nominabat, eódem valet, Lapidis hæmatitis eloti P. II. ✳. piperis grana ſex, cadmiæ elotæ, myrrhæ, papaueris lacrymæ, ſingulorũ P. III. ✳. croci P. IIII. ✳. gummi P. VIII. ✳. Quæ H cum vino Amineo conteruntur.

Liquidum Euelpidis collyrium.

Liquidum quoque medicamentum ad idem componebat, in quo erant hæc, Æruginis P. ✳. minii combuſti, atramẽti ſutorii, cinnamomi, ſingulorum P. III. ✳. cro-

ci, nardi, papau[illegible]æ, ſingulorum P. I. *. myrrhæ, P. II. *. æris c[illegible] II. *. cineris ex odoribus P. IIII. *. pip[illegible] v. Hæc ex vino auſtero teruntur, deind[illegible]bus heminis decoquuntur, donec corpus [illegible]que medicamentum vetuſtate efficacius fit.

De ca[illegible] vlceribus & curationibus.

Caua vero [illegible]mmodiſſimè implent ex iis quæ ſuprà poſita [illegible]ion, & id quod Philetis vocatur. Idem Sphærion [illegible] vlceribus, & vix ad cicatricem venientibus op[illegible]currit.

[illegible]onis collyrium.

Eſt etiam collyri[illegible] quod quum ad plura valeat, plurimum tamen profi[illegible] his vlceribus videtur. Refertur ad Hermonem a[illegible]: habet piperis longi P. I. 3. *. albi P. *. cinnamom[illegible], ſingulorum P. I. *. atramēti ſutorii, nardi, caſiæ, caſtorei, ſingulorum P. II. *. gallæ P. v. *. myrrhæ, croci, [illegible], lycii, ceruſſæ, ſingulorum P. VIII. *. papaueris lacrymæ P. XII. *. aloes, æris combuſti, cadmiæ, ſingulorum P. XVI. *. acaciæ, ſtibis, gummi, ſingulorum P. XXV. *.

De cicatricibus oculorum quæ ex vlceribus factæ ſunt, & quomodo curari debeant, & de Aſclepia, & Canopite & Pyxino, collyriis.

Factæ verò ex vlceribus cicatrices, duobus vitiis periclitantur, ne aut cauæ aut craſſæ ſint: ſi cauæ ſunt, poteſt eas implere id quod ſphærion vocari dixi, vel id quod Aſclepias nominatur. Habet papaueris lacrymæ P. III. *. ſagapeni, opopanacis, ſingulorum P. III. *. æruginis P. IIII. *. cumini P. VIII. *. piperis P. XII. *. cadmiæ elotæ, ceruſſæ, ſingulorum P. XVI. *. At ſi craſſæ cicatrices ſunt, extenuat vel Smilion, vel Canopite collyrium, quod habet cinnamomi, acaciæ, ſingulorum P. I. *. cadmiæ elotæ, croci, myrrhæ, papaueris lacrymæ, gummi, ſingulorum P. II. *. piperis albi, thuris, ſingulorum P. III. *. æris combuſti P. IX. *. cum aqua pluuiatili. vel Euelpidis Pyxinum quod ex his conſtat: Salis foſſilis P. IIII. *. ammoniaci thymiamatis P. VIII. *. papaueris lacrymæ P. XII. *. ceruſſæ P. XV. *. piperis albi, croci Siculi, ſingulorum P. LII. *. gummi P. XIII. *. cadmiæ elotæ P. IX. *. Maximè tollere cicatricem videtur id quod habet gummi P. III. *. æruginis P. I. *. crocomagmatis P. IIII. *.

De alio genere inflammationis oculorum.

Eſt etiam genus inflammationis in qua ſicui tument ac diſtendūtur cum dolore oculi, ſanguinem ex fronte emitti neceſſariū eſt, multáque aqua calida caput atque oculos fouere, gargarizare ex lenticula, vel ex fici cremore, inungi acribus medicamentis quæ ſuprà comprehenſa ſunt, maximéque eo quòd ſphærion nominatur, quod lapidem hæmatiten habet. Atque alia quoque vtilia ſunt quæ ad extenuandam aſpritudinem fiūt, de qua protinus dicam. Hāc autem inflammatio oculorum fere ſequitur, interdum maior, interdum leuior, nonnunquam etiam ex aſpritudine lippitudo fit, deinde aſpritudinem ipſam auget, fitque ea in aliis breuis, in aliis longa, & quæ vix vnquam finiatur. In hoc genere valetudinis quidam craſſas duráſque palpebras, & ficulneo folio & aſperato ſpecillo, & interdum ſcalpello eradunt, verſáſque quotidie medicamentis ſuffricant. Quæ neque niſi in magna vetuſtáque aſpritudine, neque ſæpe facienda ſunt. nam melius eòdem ratione victus & idoneis medicamentis peruenitur. Ergo exercitationibus vtemur, & balneo frequētiore, multáque oculorum palpebras aqua calida fouebimus. Cibos autem ſumemus acres & extenuantes.

Cæſarianum collyrium.

At medicamentum id quod Cæſarianum vocatur, habet atramenti ſutorii P. I. *. miſyos P. *. piperis albi P. V. *. papaueris lacrymæ, gummi, ſingul. P. II. *. cadmiæ lotæ P. III. *. ſtibis P. VI. *. Satiſque conſtat, hoc collyrium aduerſus omne genus oculorum valetudinis idoneum eſſe, exceptis iis quæ lenibus nutriuntur.

Hieracis collyrium.

Id quoque quod hieracis nominatur, ad aſpritudinem poteſt: Habet myrrhæ P. I. *. ammoniaci thymiamatis P. II. *. æruginis raſæ P. IIII. *. cum aqua pluuiatili. Ad idem idoneum eſt etiam id quod Canopite eſt, & id quod Smilion vocatur, & id quod Pyxinum, & id quod Sphærion. Si compoſita medicamenta non adſunt, felle caprino, vel quamoptimo melle ſatis commodè aſpritudo curatur.

De xerophthalmia, genere aridæ lippitudinis.

Eſt etiam genus aridæ lippitudinis, ξηροφθαλμίαν Græci appellant: neque tument, neque fluunt oculi, ſed rubent tantùm, & cum dolore quodam graueſcunt, & noctu præ graui pituita inhæreſcunt: quātóque minor generis huius impetus, tanto finis minus expeditus eſt. In hoc vitio multum ambulare, multum exerceri, lauari ſæpe, ibique deſudare, multáque frictione vti neceſſarium eſt. Cibi neque qui implent, neque nimium acres apti ſunt, ſed inter hos medii. Manè vbi concoxiſſe manifeſtum eſt, non alienum eſt ex ſinapi gargarizare, tum deinde caput atque os diutius defricare.

Rhinion collyrium.

Collyrium verò aptiſſimum eſt quod rhinion vocatur. Habet myrrhæ P. I. *. papaueris lacrymæ, acaciæ ſucci, piperis, gummi, ſingulorum P. I. *. lapidis hæmatitis, lapidis Phrygii, lycii, lapidis ſciſſilis, ſingulorum P. II. *. æris combuſti P. IIII. *. ac pyxinum quoque eodem accommodatum eſt.

Ad oculos ſcabros, collyria.

Si verò ſcabri oculi ſunt, quòd maximè in angulis eſſe conſueuit, poteſt prodeſſe rhinion, id quod ſuprà poſitum eſt: poteſt ſimiliter prodeſſe id quòd habet æruginis raſæ, piperis longi, papaueris lacrymæ, ſingulorum P. *. II. piperis albi, gummi, ſingulorum P. *. IIII. cadmiæ elotæ, ceruſſæ, ſingulorum P. VI. *. Nullum tamen melius eſt quàm Euelpidis quod baſilicon nominabat. Habet papaueris lacrymæ, ceruſſæ, lapidis Aſii, ſingulorum P. II. *. gummi P. XII. *. piperis albi P. IIII. *. croci P. VI. *. pſorici P. XIII. *. Nulla autem per ſe materia eſt quæ pſoricum nominetur, ſed chalcitidis aliquid & cadmiæ dimidio plus ex aceto ſimul conteruntur, idque in vas fictile additum, & contectum ficulneis foliis, ſub terra reponitur, ſublatúmque poſt dies viginti rurſus teritur, & ſic appellatur. Verùm in baſilico quoque collyrio conuenit, ad omnes affectus oculorum id eſſe idoneum, qui non lenibus medicamentis curantur: vbi non ſunt autem medicamenta compoſita, ſcabros angulos leuant & mel & vinum. Succurritque & his, & aridæ lippitudini, ſiquis panem ex vino ſubactum ſuper oculum imponit. nam quum fere ſit humor aliquis qui modò ipſum oculum, modò angulos aut palpebras exaſperat, ſic & ſiquid prodit humoris, extrahitur, & ſiquid iuxta eſt, repellitur.

Ad caligationem oculorum quæ propter lippitudinem oritur, remedia & collyria.

Caligare verò oculi nonnunquam ex lippitudine, nonnunquam etiam ſine hac propter ſenectutem imbecillitatémve aliam conſuerunt. Si ex reliquiis lippitudinis id vitium eſt, adiuuat collyrium quod Aſclepias nominatur: adiuuat id quod ex crocomagmate fit.

Διὰ κρόκου collyrium.

Propriè etiam ad id componitur quod διὰ κρόκου vocant: habet piperis P. I. *. croci cilicis, papaueris lacrymæ, ceruſſæ, ſingulorum P. II. *. pſorici, gummi, ſingulorum P. IIII. *.

Ad caligationem oculorum quæ propter ſenectutem, aut aliam imbecillitatem fit.

At ſi ex ſenectute, aliáve imbecillitate id eſt, rectè inungi poteſt, & melle quamoptimo, & cyprino, & oleo vetere. Commodiſſimum tamen eſt, balſami partem vnam, & olei veteris, aut cyprini partes duas, mellis quamacerrimi partes tres miſcere. Vtilia quoque huic medicamēta ſunt quæ ad caliginem proximè, quæque ad extenuandas cicatrices ſuprà comprehenſa ſunt. Cuicunque verò oculi caligabunt, huic opus erit multa ambulatione atque exercitatione, frequenti balneo, vbi totum quidem cor-

pus perfricandum eſt, præcipuè tamen caput, & quidem irino, donec inſudet, velandúmque poſtea, nec detegendum antequam ſudor & calor domi conquierint: tum cibis vtendum acribus & extenuantibus, interpoſitiſque aliquibus diebus, ex ſinapi gargarizandum.

De ſuffuſione oculorum.

Suffuſio quoque (quam Græci ὑπόχυσιν nominãt) interdum oculi potentiæ qua cernit, ſe opponit. Quòd ſi inueterauerit, manu curandum eſt. Inter initia nonnunquam etiam certis obſeruationibus diſcutitur. Sanguinem ex fronte vel naribus mittere, in temporibus venas adurere, gargarizando pituitam euocare, ſuffumigare oculos acribus medicamentis, inungere expedit: victus optimus eſt qui pituitam extenuat.

De reſolutione oculorum quæ Paralyſis dicitur.

Ac ne reſolutio quidem oculorum quam παράλυσιν Græci nominant, alio victus modo, vel aliis medicamentis curanda eſt: expoſuiſſe tantùm genus vitii ſatis eſt. Igitur interdum euenit, modò in altero oculo, modò in vtroque, aut ex ictu aliquo, aut ex morbo comitiali, aut ex diſtentione neruorũ qua vehementer oculus ipſe concuſſus eſt, vt iis neque quoquam intẽdi poſſit, nec omnino conſiſtat: ſed huc illúcve ſine ratione moueatur, ideóque ne conſpectum quidem rerum præſtet.

De mydriaſi oculorum.

Non multum ab hoc malo diſtat id quod μυδρίασιν Græci vocãt. Pupilla effunditur & dilatatur, aciéſque eius hebeſcit: ac penè difficillimè genus id imbecillitatis eliditur. In vtraque verò (id eſt & paralyſi & mydriaſi) pugnandum eſt per eadem omnia quæ in caligine oculorũ præcepta ſunt, paucis tantùm mutatis: ſiquidem ad caput irino interdum acetum, interdum nitrum adiiciendum eſt, melle inungi ſatis eſt. Quidam in poſteriore vitio calidis aquis vſi releuatique: quidã ſine vlla manifeſta cauſa ſubitò obcæcati ſunt: ex quibus nonnulli quũ aliquandiu nihil vidiſſent, repentina profuſione alui lumen receperunt. Quominus alienum videtur, ex recenti re & interpoſito tempore medicamentis quoque moliri deiectiones quæ omnẽ noxiã materiã in inferiora depellant.

De imbecillitate oculorum.

Præter hæc imbecillitas oculorum eſt ex qua quidem interdiu ſatis, noctu nihil cernunt: quod in fœminam bene reſpondentibus menſtruis non cadit. Sed ſic laborantes inungi oportet ſanguine iocinoris, maximè hircini: ſi minus, caprini: vbi id aſſum coquitur, excepto: atque edi quoque ipſum iecur debet. Licet tamen etiam iiſdem medicamentis non inutiliter vti quæ vel cicatrices vel aſpritudinem extenuant: quidam contrito ſemine portulacæ mel adiiciunt, eatenus ne id ex ſpecillo diſtillet, eóque inungunt. Exercitationibus, balneo, frictionibus, gargarizationibus iiſdem his quoque vtendum eſt.

Ad oculos qui extrinſecus offenduntur, quum ſanguine ſuffuſi ſunt.

Et hæc quidem in ipſis corporibus oriuntur: extrinſecus verò interdum ſi ictus oculum lædit, vt ſanguis in eo ſuffundatur, nihil commodius eſt quàm ſanguine vel columbæ, vel palumbi, vel hirundinis inungere. Neque id ſine cauſa fit, quum horum acies extrinſecus læſa interpoſito tempore in antiquum ſtatum redeat, celeberriméque hirundinis. Vnde etiam locus fabulæ factus eſt, aut per parentes, aut id herba chelidonia reſtitui quod per ſe ſaneſcit. Eorum ergo ſanguis noſtros quoque oculos ab externo caſu commodiſſimè tuetur, hoc ordine, vt ſit hirundinis optimus, deinde palumbi, minimè efficax columbæ & illi ipſi & nobis. Supra percuſſum verò oculum ad inflammationem leniendam, non eſt alienum imponere etiam cataplaſmata. Sed ammoniacus, vel quilibet alius quamoptimus teri debet, ſic vt ei paulatim oleum adiiciatur, donec craſſitudo ſtrigmenti fiat: id deinde miſcendum eſt cum hordeacea farina quæ ex mulſo decocta ſit. Facilè autẽ recognitis omnibus quæ medici quoque prodiderunt, apparere cuilibet poteſt, vix vllum ex iis quæ ſuprà comprehenſa ſunt, oculi vitium eſſe quod non ſimplicibus quoque, & promptis remediis ſubmoueri poſſit.

A DE AVRIVM MORB[illegible]VRATIOnibus,

HActenus in oculis ea re[illegible]ibus medicamenta plurimum poſſi[illegible]ad aures trãſeundum eſt, quarum vſum pro[illegible]ibus natura nobis dedit. Sed in his aliquanto ma[illegible]riculũ eſt. nàm vitia oculorum intra ipſos nocent. [illegible] inflammationes doloréſque interdũ etiam ad de[illegible]n mortémq; præcipitant. quo magis inter initia p[illegible]s ſuccurrendũ eſt, ne maiori periculo locus ſit. Erg[illegible]o primùm dolorẽ a- **B** liquis ſenſit, abſtinere & con[illegible]nere ſe debet. Poſtero die, ſi vehementius malũ eſt, caput ton[illegible] idque irino vngẽto calido perungere & operire: a[illegible]nus cum febre vigiliáq; dolor exigit, vt ſanguis [illegible] mittatur. ſi id aliquæ cauſæ prohibẽt, aluus ſolue[illegible] Cataplaſmata quoque calida ſubinde mutata pr[illegible], ſiue fœnigræci, ſiue lini, ſiue alia farina ex mulſo [illegible] eſt. Rectè etiã ſubinde admouentur ſpõgiæ ex aqua calida expreſſæ: tum leuato dolore, ceratũ circundari debet ex irino aut cyprino factum. In quibuſdam tamẽ melius quod ex roſa factum **C** eſt, proficit: ſi vehemens inflãmatio ſomnũ ex toto prohibet, adiici cataplaſmata debẽt, papaueris, corticis fricti atque contriti, ſic vt ex his pars dimidia ſit, eáque tum ſimul ex paſſo mixto decoquatur. In aurem verò infundere aliquod medicamẽtum oportet quod ſemper antè tepefieri conuenit, cõmodiſſiméque per ſtrigilem inſtillatur. Vbi auris repleta eſt, ſuper lana mollis addenda eſt quæ humorẽ intus contineat: & hæc quidem communia ſunt. Medicamentũ verò eſt & roſæ, & radicũ arundinum ſuccus, & oleum in quo lumbrici cocti ſunt, & humor ex amaris nucibus, aut ex nucleo mali Perſici expreſſus. **D** Cõpoſita verò ad inflammationẽ dolorémq; leniendũ hæc fere ſunt: Caſtorei, papaueris lacrymæ pares portiones cõteruntur, deinde adiicitur his paſſum: vel papaueris lacrymæ, croci, myrrhæ par modus ſic teritur vt inuicem modò roſa, modò paſſum inſtilletur: vel id quod amarum in Ægyptia faba eſt, cõteritur roſa adiecta. Quibus myrrhæ quoque paulum à quibuſdã miſcetur, vel papaueris lacrymæ, aut thus cũ muliebri lacte, vel amararũ nucum cum roſæ ſucco, vel caſtorei, myrrhæ, papaueris lacrymæ pares **E** portiones cum paſſo: vel croci P. I. ✱. myrrhæ, aluminis ſciſſilis, ſing. P. ✱. 3. quibus quum terũtur, paulatim miſcẽtur paſſi cyathi tres, mellis minus cyatho. Idque ex primis medicamentis eſt: vel papaueris lacryma ex aceto. Licet etiã cõpoſitione vti Themiſonis quæ habet caſtorei, opopanacis, papaueris lacrymæ ex aceto, ſing. P. II. ✱. ſpumæ lycii P. IIII. ✱. Quæ contrita paſſo excipiuntur donec cerati craſſitudinẽ habeant, atque ita reponũtur: vbi vſus requiritur, rurſus idem medicamentũ adiecto paſſo, ſpecillo teritur. Illud perpetuũ eſt, quotieſcunque craſſius **F** medicamentũ eſt quàm vt in aurem inſtillari poſſit, adiiciendum eum eſſe humorẽ ex quo id cõponi debet, donec ſatis liquidũ ſit. Si verò pus quoque aures habet, rectè lycium per ſe infunditur, aut irinum vnguentũ, aut porri ſuccus cum melle, aut cẽtaureæ ſuccus cum paſſo, aut dulcis Punici mali ſuccus in ipſius cortice tepefactus: adiecta myrrhæ exigua parte. Rectè etiam miſcentur myrrhæ (quam σταχτὴν cognominãt) P. I. ✱. croci tantundem, nuces amaræ XV, mellis ſeſquicyathus. Quæ cõtrita, quũ vtendum eſt, in cortice Punici mali tepefiant. Ea quoque **G** medicamẽta quæ oris exulcerati cauſa cõponuntur, æquè vlcera auriũ ſanant. Quæ ſi vetuſtiora ſunt, & multa ſanies fluit, apta cõpoſitio eſt quæ ad authorem Eraſiſtratum refertur, Piperis P. I. ✱. croci P. I. 3. ✱. myrrhæ, miſyos cocti, ſing. P. II. ✱. æris combuſti P. II. ✱. hæc ex vino teruntur: deinde vbi inaruerunt, adiiciuntur paſſi heminæ tres, & ſimul coquuntur. Quum vtẽdum eſt, adiicitur his mel & vinum. Eſt etiam Ptolemæi chirurgi medicamentum quod habet Lentiſci P. I. ✱. gallæ P. I. ✱. omphaci P. I. ✱. ſuccum Punici mali. Eſt Menophili validum ad- **H** modum quod ex his cõſtat, Piperis longi P. I. ✱. caſtorei P. II. ✱. myrrhæ, croci, papaueris lacrymæ, nardi Syriaci, thuris, malicorii, ex Ægyptia faba partis interioris, nucum amararum, mellis quamoptimi, ſingulorum P. IIII. ✱. Quibus quum teruntur, adiicitur acetum quàm

FFF.ii.

acerrimum, do[illegible] o in his paſſi fiat. Eſt Cratonis, Cinnam[illegible] norũ P. I. ✱. lycii, nardi, myrrhæ, ſingul [illegible] ✱. mellis cyathi tres, vini ſextarius. c[illegible] lycio decoquitur, deinde his alia miſ[illegible] puris, malúſque odor eſt, æruginis ra[illegible] rum P. II. ✱. mellis cyathi duo, aceti qu[illegible] coquuntur: vbi vtendum eſt, dulce vinũ [illegible] aluminis ſciſſilis, papaueris lacrymæ, acac[illegible] ndus miſcetur. iiſque adiicitur hyoſcyami ſ[illegible] minor quàm vnius ex ſuperioribus portio: [illegible] vino diluũtur. Per ſe quoque hyoſcyami ſuccus [illegible] oficit. Commune verò auxilium aduerſus omnes a[illegible] caſus, iámq; vſu comprobatum, Aſclepiades com[illegible] eo ſunt cinnamomi, caſiæ, ſingul. P. I. ✱. floris iu[illegible] ndi, caſtorei albi, piperis longi, amomi, myrob[illegible] ſcrupuli duo, thuris maſculi, nardi ſyriaci, myrrhæ [illegible] is, croci, ſpumæ nitri, ſingul. P. II. ✱. Quæ ſeparatim contrita, rurſus mixta ex aceto conteruntur, atque ita condita, vbi vtendum eſt, aceto diluuntur. Eodem modo comune auxilium auribus laborantibus eſt, Polybii ſphragis ex dulci vino liquata: quæ compoſitio priore libello continetur. Quòd ſi & ſanies profluit, & tumor eſt, non alienũ eſt, mixto vino per oricularium clyſterem eluere, & tum infundere vinũ auſterum cum roſa mixtũ, cui ſpodii paulum ſit adiectum, aut lycium cum lacte, aut herbæ ſanguinalis ſuccũ cum roſa, aut mali Punici ſuccũ cum exigua parte myrrhæ. Si ſordida quoque vlcera ſunt, melius mulſo eluũtur, & tum aliquod ex iis quæ ſuprà ſcripta ſunt, quod mel habeat, infunditur. Si magis pus profluit, & caput vtique tondendũ eſt, & multa calida aqua perfundendũ, & gargarizandum, & vſque ad laſſitudinẽ ambulandũ, & cibo modico vtẽdum eſt: ſi cruor quoque ex vlceribus apparuit, lyciũ cum lacte debet infũdi, vel aqua in qua roſa decocta ſit, ſucco aut herbæ ſanguinalis aut acaciæ adiecto. Quòd ſi ſuper vlcera caro increuit, eáque mali odoris ſanguinem fundit, aqua tepida elui debet: tum infundi id quod ex thure & ærugine, & aceto, & melle fit, aut mel cum ærugine incoctum. Squama quoque æris cum ſandaraca contrita per fiſtulam rectè inſtillatur.

Aduerſus aurium vermes.

Vbi verò vermes orti ſunt, ſi iuxta ſunt, protrahendi oriculario ſpecillo ſunt: ſi longius, medicamẽtis enecandi, cauendúmque ne poſtea naſcantur. Ad vtrunque proficit album veratrum cum aceto contritum. Elui quoque aurem oportet vino in quo marrubium decoctum ſit: ſic emortui vermes in primam auris partem prouocabũtur, vnde facillimè educi poſſunt.

Ad compreſſa aurium foramina.

Sin foramen auris cõpreſſum eſt, & intus craſſa ſanies ſubeſt, mel quamoptimũ addendum eſt. ſi id parum proficit, mellis cyatho & dimidio, æruginis raſæ P. II. ✱. adiiciendum eſt, incoquendúmque, & eo vtẽdum. Iris quoque cum melle idem proficit, item mellis & roſæ ſcrupuli duo: item galbani P. II. ✱. myrrhæ cum melle & fellis taurini, ſingulorum P. II. ✱. vini quantum ſatis eſt ad myrrham diluendam.

Ad grauem auditum.

Vbi verò grauius aliquis audire cœpit (quod maximè poſt lõgos capitis dolores euenire cõſueuit) in primis aurem ipſam cõſiderare oportet. Apparebit enim aut cruſta, qualis ſuper vlcera innaſcitur, aut ſordium coitus: ſi cruſta eſt, infundendũ eſt aut oleum calidum, aut cum melle ærugo, vel porri ſuccus, aut cum mulſo nitri paulum. Atque vbi cruſta à corpore iam recedit, eluẽda auris aqua tepida eſt, quò facilius ea per ſe diducta oriculario ſpecillo protrahatur: ſi ſordes æquè molles ſunt, eodẽ ſpecillo eximẽdæ ſunt: at ſi duræ ſunt, acetũ & cum eo nitri paulũ coniiciẽdum eſt: qúumque emollitæ ſunt, eodem modo elui aurem purgarique oportet. Quòd ſi capitis grauitas manet, attondendum idem, & leniter ſed diu perfricandum eſt: adiecto vel irino vel laureo oleo, ſic vt vtrilibet paulũ aceti miſceatur: tum diu ambulandum, leniterq; poſt vnctionem aqua calida caput fouendũ. Cibiſque vtendũ ex imbecilliſſima & media materia, magiſque aſſumendæ

A dilutæ potiones, nonnunquã gargarizandũ eſt. Infundẽdum autẽ in aurem caſtoriũ cum aceto & laureo oleo, & ſucco radiculæ corticis: aut cucumeris agreſtis ſuccus, adiectis cõtritis roſæ foliis. Immaturæ quoq; vuæ ſuccus cum roſa inſtillatus, aduerſus ſurditatem ſatis proficit.

Ad ſonitum aurium intra ſeipſas.

Aliud vitii genus eſt vbi aures intra ſeipſas ſonant: atq; hoc quoque fit ne externum ſonum accipiant. Leuiſſimũ eſt vbi id ex grauedine eſt: peius, vbi ex morbis capitiſve longis doloribus incidit: peſſimum, vbi magnis morbis
B veniẽtibus, maximéque comitiali, prouenit. Si ex grauedine eſt, purgare aurem oportet & ſpiritum cõtinere, donec inde humor aliquis expumet: ſi ex morbo vel capitis dolore, quod ad exercitationem, frictionẽ, perfuſionem, gargarizationémque pertinet, eadem faciẽda ſunt. Cibis non vtendum niſi extenuantibus. In aurem dandus radiculæ ſuccus cum roſa, vel cum ſucco radicis ex cucumere agreſti, vel caſtoreum ex aceto & laureo oleo. Veratrum quoque cũ aceto cõteritur, deinde melle cocto excipitur, & inde collyrium factũ in aurem demittitur. Si ſine his
C cœpit, ideóque nouo metu terret, in aurẽ dari debet caſtoreũ cum aceto, vel irino, vel laureo oleo, aut huic mixtum caſtoreum cum ſucco nucum amararũ, aut myrrha & nitrũ cum roſa & aceto. Plus tamẽ in hoc quoque proficit victus ratio. Eadémque facienda ſunt quæ ſuprà cõprehendi, cũ maiore quoque diligẽtia: & præterea donec his ſonus finiatur, à vino abſtinendũ. Quòd ſi ſimul & ſonus & inflammatio eſt, laureum oleum conieciſſe abunde eſt, aut id quod ex amaris nucibus exprimitur. quibus quidam vel caſtoreum vel myrrham miſcent.

D Ad ea quæ in aurem inciderunt extrahenda.

Solet etiam interdũ in aurem aliquid incidere, vt calculus, aliquódve animal. Si pulex intus eſt, cõpellendũ eo lanæ paulũ eſt quo ipſe is ſubit, & ſimul extrahitur: ſi non eſt ſequutus, aliúdve animal eſt, ſpecillũ lana inuolutũ in reſinam quamglutinoſiſſimã maximéque terebinthinã demittendum, idque in aurem iniiciendũ, ibique vertendũ eſt. vtique enim comprehendet & eximet. Sin aliquid exanime eſt, ſpecillo oriculario protrahendum eſt, aut hamulo retuſo paulum recuruato: ſi iſta nihil proficiũt, po-
E teſt eodem modo reſina protrahi. Sternutamẽta quoque admota id commodè elidũt, aut oriculario clyſtere aqua vehementer intus compulſa. Tabula quoque collocatur media inhærens capitibus vtrinque pendẽtibus, ſupérque eam homo deligatur in id latus verſus cui⁹ auris eo modo laborat, ſic vt extra tabulam emineat: tum malleo caput tabulæ quod à pedibus eſt, feritur: atque ita concuſſa aure, id quod ineſt excidit.

DE NARIVM MORBIS, ET CVRATIONIBUS, Cap. VIII.

F NAres verò intus exulceratas fouere oportet vapore aquæ calidæ, id eſt ſpongia expreſſa atque admota: fit & ſubiecto vaſe oris anguſti, calida aqua repleto. Poſt id fomẽtũ illinẽda vlcera ſunt aut plumbi recremẽto, aut ceruſſa: aut argenti ſpumam cum quolibet horum aliquis conterit, eíque dum teritur, inuicem vinũ & oleum myrteum adiicit, donec mellis craſſitudinem fecerit. Sin autem ea vlcera circa nares ſunt, pluréſque cruſtas & odorem fœdum habent, (quod genus Græci ὀζαιναν appellãt) ſciri quidem debet, vix ei malo poſſe ſuccurri. Nihilominus
G tamen hæc tentari poſſunt, vt caput ad cutem tondeatur, aſſiduéque vehemẽter perfricetur, multa calida aqua perfundatur, multa ei deambulatio ſit, cibus modic⁹, neque acer, neque valentiſſimus: tum in narem ipſam mel cum exiguo modo reſinæ terebinthinæ cõiiciatur, (quod ſpecillo quoq; inuoluto lana fit) attrahatúrque ſpiritu is ſuccus, donec in ore guſt⁹ eius ſentiatur. ſub his enim cruſtæ reſoluuntur quæ tum per ſternutamẽta elidi debẽt. Puris vlcerib⁹ vapor aquæ calidæ ſubiiciẽdus eſt: deinde adhibendũ aut lyciũ ex vino dilutũ, aut amurca, aut ompha-
H ciũ, aut mẽthæ aut marrubii ſuccus, aut atramentũ ſutoriũ, quod candẽs factũ, deinde contritum ſit: aut interior ſcillæ pars cõtrita, ſic vt horũ cuilibet mel adiiciatur. Cui⁹ in cæteris admodum exigua pars eſſe debet: in atramẽto ſutorio tanta vt ea mixtura liquida fiat, cum ſcilla vtique

pars maior, inuoluendúmque lana ſpecillum eſt, & in eo medicamento intingēdum, eóque vlcera implenda ſunt: ruſúſque linamentum inuolutum & oblongum eodem medicamento illinendum, demittendúmque in narem eſt, & ab inferiore parte leniter deligandum: idque per hyemem, & ver, bis die: per æſtatem & autumnum, ter die fieri debet. Interdum verò etiam in naribus carunculæ quædam, ſimiles muliebrib⁹ mammis naſcūtur, hæque imis partibus quæ carnoſiſſimæ ſunt inhærent. Has curare oportet medicamentis adurentibus, ſub quibus ex toto conſumūtur. Polypus verò eſt carūcula, modò alba, modò ſubrubra, quæ narium oſſi inhæret, & modò ad labra pendēs, narem implet, modò retro per id foramen quo ſpiritus à naribus ad fauces deſcendit, adeò increſcit vti poſt vuam conſpici poſſit: ſtrangulátque hominem, maximè Auſtro aut Euro flāte: fereq; mollis eſt, rarò dura: eáque magis ſpiritum impedit, & nares dilatat, quæ fere καρκινώδης eſt: itaque attingi non debet. Illud aliud genus fere quidem ferro curatur, interdū tamen inareſcit, ſi addita in narem per linamētum aut penicillū ea cōpoſitio eſt quæ habet minii ſinopici, chalcitidis, calcis, ſādaracæ, ſingulorum P. I. ✳. atramenti ſutorii P. II. ✳.

DE DENTIVM DOLORE ET CVRAtionibus, Cap. IX.

IN dentium autem dolore, qui ipſe quoque maximis tormentis annumerari poteſt, vinum ex toto circuncidendum eſt. Cibo quoque primò abſtinendum, deinde eo modico mollique vtendum, ne mandentis dentes irritet, tum extrinſecus admouendus per ſpongiam vapor aquæ calidæ, imponēdúmque ceratū ex cyprino aut irino factum, lanáque id comprehendendū, capútque velandū eſt. Quòd ſi grauior is dolor eſt, vtiliter & aluus ducitur, & calida cataplaſmata ſuper maxillas iniiciuntur, & ore humor calidus cum medicamentis aliquibus cōtinetur, ſæpiúſque mutatur. Cuius rei cauſa & quinquefolii radix in vino mixto coquitur, & hyoſcyami radix vel in poſca vel in vino mixto coquitur, ſic vt paulū his ſalis adiiciatur, & papaueris non nimium: aridi cortices & mandragoræ radix, eodem modo. Sed in his tribus vtique vitandū eſt ne quod hauſtum erit deuoretur. Ex populo quoque alba, cortex radicis in hunc vſum in vino mixto rectè coquitur, & in aceto cornu ceruinum raſum, & nepeta cum teda pingui: ac ficus item pinguis vel in mulſo, vel in aceto & melle, ex quibus quū ficus decocta eſt, is humor percolatur. Specillum quoque lana inuolutum in calidum oleum demittitur, eóque ipſo dēs fouetur. Quinetiam quædam quaſi cataplaſmata in dentem ipſum illinuntur: in quem vſum ex malo Punico acido atque arido, malicorii pars interior cum pari portione & gallæ & pinei corticis conteritur, miſcetúrque his minium: eáque cōtrita aqua pluuiatili coquuntur: aut panacis, papaueris lacrymæ, peucedani, vuæ taminiæ ſine ſeminibus, pares portiones conteruntur: aut galbani partes tres, papaueris lacrymæ pars quarta. Quicquid dētibus admotum eſt, nihilominus ſupra maxillam, ceratum quale ſuprà poſui, eſſe debet lana obtectum. Quidam etiam myrrhæ, cardamomi, ſingul. P. I. ✳. croci, pyrethri, ficorum partes, ſingul. P. IIII. ✳. ſinapis P. VIII. ✳. contrita linteolo illinunt, imponúntq; in humero partis eius qua dens dolet: ſi is ſuperior eſt, à ſcapulis: ſi inferior, à pectore. Idque dolorem leuat: & quū leuauit, protinus ſubmouendū eſt. Si verò exeſus eſt dens, feſtinare ad eximendū eum, niſi res coegit, non eſt neceſſe. Sed cum omnibus fomentis quæ ſuprà poſita ſunt, adiiciendæ quædam valentiores compoſitiones ſunt quæ dolorem leuant, quales hæ ſunt. Habet autem papaueris lacrymæ P. I. ✳. piperis P. II. ✳. pſoreos P. X. ✳. quæ cōtrita galbano excipiūtur: idque circundatur. Aut Menemachi maximè ad maxillares dentes, in qua ſunt croci P. I. ✳. cardamomi, thuris fuliginis, ficorum partes, pyrethri, ſingul. P. IIII. ✳. ſinapi P. VIII. ✳. Quidam autem immiſcent pyrethri, piperis, elaterii, ſingul. P. I. ✳. aluminis ſciſſilis, papaueris lacrymæ, vuæ taminiæ, ſulphuris ignem non experti, bituminis, lauri baccarū, ſinapis, ſing. P. II. ✳. Quòd ſi dolor eximi eum cogit, & piperis ſemen cortice liberatum, & eodem modo bacca hederæ cōiecta

A in id foramen dentem findit [illegible] ſtans excidet. Et plani piſci[illegible] paſtinacā [illegible] Græci vocāt) aculeus torretur, deinde [illegible] ſinaque excipitur, quæ denti circundata hūc ſe[illegible] alumen ſciſſile in id foramen coniectum dentem [illegible]: ſed id tamen inuolutum in lanula demitti co[illegible]dius eſt, quia ſic dente ſeruato, dolorē leuat. Hæc a[illegible] accepta ſunt. Sed agreſtiū experimēto cognitum [illegible] dens dolet, herbā menthaſtrū cum ſuis radicibu[illegible]ebere, & in peluem B coniici, ſupráque aquam infundi [illegible]locarique iuxta ſedentem hominem vndique ve[illegible] contectum: tum in peluem candentes ſilices demitti, ſic [illegible] aqua tegātur, hominémque eum hiante ore vaporem excipere (vt ſuprà dictum eſt) vndiq; incluſum. nam [illegible]dor plurimus ſequitur, & per os continens pituita [illegible] idque ſæpe longiorem, ſæpe annuam valetudine[illegible]onam præſtat.

DE TONSILLIS, E[illegible]ARVM CVRA, Cap. [illegible]

C SI verò tōſillæ ſine exulceratione per inflammationem intumuerunt, caput velandum eſt extrinſecus, is locus vapore calido fouendus, multa ambulatione vtendum, caput in lecto ſublime habendum, gargarizādúmque eſt ex reprimentibus. Radix quoque ea quam dulcem appellant, cōtuſa & in paſſo mulſóve decocta idem præſtat. Leniterque quibuſdam medicamentis eas illini non alienū eſt quæ hoc modo fiunt: ex malo Punico dulci ſuccus exprimitur, & eius ſextarius in leni igne coquitur, donec ei mellis craſſitudo ſit, tum croci, myrrhæ, aluminis ſciſſilis, ſingul. P. II. ✳. per ſe conteruntur, paulatimque his adii- D ciuntur vini lenis cyathi duo, mellis vnus: deinde priori ſucco iſta miſcētur, & rurſus leniter incoquūtur. Aut eiuſdem ſucci ſextarius eodem modo coquitur, atque eadem ratione trita ei adiiciuntur hæc, Nardi P. ✳. omphacii P. I. ✳. cinnamomi, myrrhæ, caſiæ, ſingul. P. I. ✳. Eadē autem hæc & auribus & naribus purulentis accommodata ſunt. Cibus quoque in hac valetudine lenis eſſe debet, ne exaſperet. Quòd ſi tanta inflāmatio eſt vt ſpiritū impediat, in lecto conquieſcendum, à cibo abſtinendū, neque aſſumendum quicquam præter aquam calidam eſt. E aluus quoque ducenda eſt. Gargarizādum ex fico & mulſo. Illinendum mel cum omphacio: intrinſecus admouēdus (ſed aliquanto diutius) vapor aquæ calidæ, donec ea ſuppurēt, & per ſe aperiantur. Si pure ſubſtante non rumpuntur hi tumores, incidendi ſunt, deinde ex mulſo calido gargarizandum ex fico. At ſi modicus quidem tumor & exulceratio eſt, furfurum cremori ad gargarizandum paulū mellis adiiciendū eſt, illinendáque vlcera hoc medicamento. Paſſi quamdulciſſimi tres heminæ ad vnam coquuntur, tum adiicitur thuris P. I. ✳. croci, myrrhæ, F ſingulorum P. I. ✳. leniterque omnia rurſus ferueſcunt: vbi pura vlcera ſunt, eodem furfurum cremore vel lacte gargarizandum eſt. Atque hîc quoque cibis lenibus opus eſt, quibus adiici dulce vinum poteſt.

DE ORIS VLCERIBVS ET CVRATIOnibus, & quæ antheræ ſunt, Cap. XI.

VLcera autem oris ſi cum inflammatione ſunt, & parum pura ac rubicunda ſunt, optimè iis medicamētis curantur quæ ſuprà poſita ex malis Punicis fiunt. Cōtinendúſq; ſæpe ore reprimēs cremor eſt cui paulum mel- G lis ſit adiectum: vtendum ambulationibus & non acri cibo. Simulatque verò pura vlcera eſſe cœperunt, lenis humor, interdum etiam quamoptima aqua ore continenda eſt. Prodéſtque aſſumptum purum vinum, pleniórque cibus, dum acribus vacet. Inſpergiq; vlcera debent alumine ſciſſili, cui dimidio plus gallæ immaturæ ſit adiectū: ſi iam cruſtas habent, quales in aduſtis eſſe conſuerūt, adhibēdæ ſunt eæ cōpoſitiones quas Græci ἀνθηρὰς nominant. Iunci quadrati, myrrhæ, ſandaracæ, ſing. P. IIII. ✳. aluminis pares portiones: aut croci, myrrhæ, ſing. P. II. ✳. H iridis, aluminis ſciſſilis, ſandaracæ, ſingul. P. IIII. ✳. iunci quadrati P. VIII. ✳. Aut gallæ, myrrhæ, ſingulorum P. II. ✳. aluminis ſciſſilis P. II. ✳. roſæ foliorum P. IIII. ✳. Quidam autem croci P. ✳ aluminis ſciſſilis, myrrhæ, ſingulorum P. I. ✳. ſandaracæ P. II. ✳. iunci quadrati P. IIII. ✳. miſcent. Priora arida inſper-

guntur. Hoc [illegible] itur, neque vlceribus tantùm, sed etiam to[illegible] a longè periculoſiſſima vlcera ſunt quæ [illegible] pellãt, ſed in pueris: hos enim ſæpe conſu[illegible] mulieribus idem periculũ non eſt. Hæc vlce[illegible] ipiunt, deinde palatũ totúmque os occup[illegible] m faucéſque deſcendũt. Quibus obſeſſis ne[illegible] vt puer conualeſcat. At miſerius etiam eſt [illegible] ac infans eſt, quo minus imperari remedium [illegible] ſt. Sed in primis nutrix cogẽda eſt exercen[illegible] ibus, iiſque operibus quæ ſuperiores partes m[illegible] ttenda in balneũ, iubendáque ibi calida aqua ma[illegible] perfundere, tum alenda cibis lenibus, & iis qui facil[illegible] non corrũpuntur. Potiones, ſi febricitat puer, aquæ: ſi ſin[illegible] e eſt, [illegible] ni diluti. Ac ſi aluus nutrici ſubſtitit, ducẽd[illegible] pituita eius in os coit, vomere debet. Tum ipſa vlce[illegible] ungenda ſunt melle cui rhus quem Syriacum vocãt [illegible] maræ nuces adiectæ ſunt: vel mixtis inter ſe roſæ fo[illegible] pineis nucleis, menthæ coliculo, melle, vel eo medicamento quod ex moris fit: quorum ſuccus eodem modo quo Punici mali ad mellis craſſitudinẽ coquitur, eadémque ratione ei crocũ, myrrha, alumen, vinum, mel, miſcetur. Neque quicquam dãdum ad quod humor euocari poſſit. Si verò iam firmior puer eſt, gargarizare debet iis fere quæ ſuprà cõprehenſa ſunt. At ſi lenia medicamenta in eo parum proficiunt, adhibenda ea quæ aduredo cruſtas vlceribus inducãt. quale eſt ſciſſile alumen, vel chalcitis, vel atramentum ſutorium. Prodeſt etiam fames, & abſtinentia quanta maxima imperari poteſt: cibus debet eſſe lenis: ad purganda tamen vlcera interdum caſeus ex melle rectè datur.

DE LINGVAE VLCERIBVS, Cap. XII.

LInguæ quoque vlcera non aliis medicamentis egent quàm quæ prima parte ſuperioris capitis expoſita ſunt. Sed quæ in latere eius naſcuntur, diutiſſimè durant: videndúmque eſt num contrà dens aliquis acutior ſit, qui ſaneſcere ſæpe vlcus eo loco non ſinit, ideóque limandus eſt.

DE PARODONTIDIBVS, GINGIVARVM tuberculis, déque aliis vlceribus gingiuarum, Cap. XIII.

SOlent etiam interdum iuxta dentes in gingiuis tubercula quædam oriri dolentia, παροδοντίδας Græci appellant. Hæc initio leniter ſale contrito perfricare oportet, aut inter ſe mixtis, ſale foſſili, combuſto cupreſſo, nepeta: deinde eluere os cremore lẽticulæ, & inter hæc hiare, donec pituitæ ſatis profluat. In maiore verò inflãmatione iiſdem medicamentis vtẽdum eſt quæ ad vlcera oris ſuprà poſita ſunt: & mollis linamenti paulum inuoluendum aliqua compoſitione ex iis quas antheras vocari dixi, demittendúmque id inter dentem & gingiuam. quòd ſi durior erit, & id prohibebit, extrinſecus admouendus erit ſpõgiæ vapor calidus, imponendúmq; ceratum: ſi ſuppuratio ſe oſtendet, diutius eo vapore vtendum erit, & continendum ore calidum mulſum in quo ficus decocta ſit: itémque ſubcrudum incidendũ, ne ſi diutius ibi pus permanſerit, os lædat. Quòd ſi maior is tumor eſt, cõmodius totus exciditur, ſic vt ex vtraque parte dẽs liberetur. Pure exempto, ſi leuis plaga eſt, ſatis eſt ore calidã aquam continere, & extrinſecus fouere eodem vapore: ſi maior eſt, lẽticulæ cremore: vti iiſdem medicamẽtis quibus cætera vlcera oris curantur. Alia quoque vlcera in gingiuis plerunque oriũtur, quibus eadem quæ in reliquo ore ſuccurrunt. maximè tamen mãdere liguſtrum oportet, ſuccúmque eum ore cõtinere. Fit etiam interdum vt ex gingiuæ vlcere (ſiue παροδοντίδες ſint, ſiue nõ ſint) diutius pus feratur: quod aut dente corrupto aut fracto, vel aliter vitiato oſſe, maximéque id per fiſtulam venire cõſueuit. Vbi incidit, locus aperiendus, dens eximendus: teſta oſſis, ſiqua exceſſit, recidenda eſt: ſiquid vitioſi eſt, radendum. Poſt quæ, quid fieri debeat, ſuprà in aliorum vlcerum curatione cõprehenſum eſt. Si verò à dentibus gingiuæ recedũt, eædem antheræ ſuccurrunt. Vtile eſt etiã pyra aut mala non permatura mandere, & ore eum humorem cõtinere.

A Idémque præſtare nõ acre acetum in ore retentũ poteſt.

DE VVAE MORBO, ET CVRATIONE, Cap. XIIII.

VVæ vehemens inflammatio terrere quoque debet: itaque in hac, abſtinentia neceſſaria eſt, & ſanguis rectè mittitur: & ſi id aliqua res prohibet, aluus vtiliter ducitur. capútque ſuper hæc velandum, & ſublimius habendum eſt: tum aqua gargarizandum in qua ſimul rubus & lenticula decocta ſit. Illinẽda autem ipſa vua vel omphacio, B vel galla, vel alumine ſciſſili, ſic vt cuilibet eorũ mel adiiciatur. Eſt etiam medicamentum huic aptum quod Andronium appellatur. Conſtat ex his, alumine ſciſſili, ſquama æris rubri, atramẽto ſutorio, galla, myrrha, miſy. Quæ per ſe contrita miſtáque, rurſus paulatim adiecto vino auſtero teruntur, donec his mellis craſſitudo ſit: vbi horum aliquo illita vua eſt, chelidoniæ quoq; ſucco per cochlear illita vua maximè prodeſt. Fere multa pituita decurrit, quúmque ea quieuit, ex vino calido gargarizãdum. Quòd ſi minor in ea inflãmatio, laſer terere, eique adiicere fri- C gidam aquam ſatis eſt, eámque aquam cochleario exceptam ipſi vuæ ſubiicere: ac mediocriter eam tumentẽ aqua quoque frigida eodem modo ſubiecta reprimit. Ex eadem autem aqua gargarizandum quoque eſt quæ vel cum laſere, vel ſine eo, hac curatione vuæ ſubiecta eſt.

DE CANCRO ORIS, Cap. XV.

SI quando autem vlcera oris cancer inuaſit, primò cõſiderandum eſt num malus corporis habitus ſit, eique occurrendũ, deinde ipſa vlcera curanda. D Quòd ſi in ſumma parte id vitium eſt, ſatis proficit anthera humido vlceri arida inſperſa: ſicciori cum exigua parte mellis illita. Si paulo altius, chartæ combuſtæ partes duæ, auripigmẽti pars vna: ſi penitus malum deſcendit, chartæ combuſtæ partes tres, auripigmenti pars quarta: aut pares portiones ſalis fricti & iridis frictæ: aut itẽ pares portiones chalcitidis, calcis, auripigmenti. Neceſſarium autem eſt linamentum in roſa tingere, & ſuper adurentia medicamenta imponere, ne vicinum & ſanum locum lædant. Quidam etiam in acris aceti heminam frictum ſalem coniiciunt, E donec tabeſcere deſinat: deinde id acetum coquunt, donec exſiccetur, eúmque ſalem contritum inſpergũt. Quoties autem medicamentum iniicitur, & antè & pòſt os diluendum eſt vel cremore lenticulæ, vel aqua in aqua aut eruum, aut oleæ, aut verbenæ decoctæ ſint, ſic vt cuilibet eorum paulum mellis miſceatur. Acetum quoque ex ſcilla retentum ore, ſatis aduerſus hæc vlcera proficit: ex aceto cocto ſali (ſicut ſuprà demõſtratum eſt) rurſus mixtum acetum. Sed & diu continere vtrumlibet, & id bis aut ter die facere, prout vehemens malum eſt, neceſſarium eſt. F Quòd ſi puer eſt cui id incidit, ſpecillum lana inuolutum in medicamentum demittendum eſt, & ſuper vlcus tenendum, ne per imprudentiam adurentia deuoret. Et ſi dolor in gingiuis eſt, mouentúrque aliqui dentes, refici eos oportet: nam curationes vehementer impediunt. Si nihil medicamenta proficient, vlcera erunt adurenda. quod tamen in labris ideo nõ eſt neceſſarium quoniam excidere commodius eſt. Et id quidem æquè aduſtum atque exciſum, ſine ea curatione quæ corpori manu adhibetur, impleri non poteſt. G Gingiuarum verò oſſa quæ hebetia ſunt, in perpetuum vſtione nudantur. neque enim poſtea caro increſcit. Imponenda tamen aduſtis lenticula eſt, donec ſanitatem qualis eſſe poteſt recipiant.

DE PAROTIDIBVS QVAE SVB AVRIbus oriuntur, Cap. XVI.

HÆc in capite fere medicamentis egent: ſub ipſis verò auribus oriri παρωτίδες ſolent, modò in ſecunda valetudine ibi inflammatione orta, modò poſt longas febres, illuc impetu morbi conuerſo. Id abſceſſus genus H eſt: itaque nullam nouam curationẽ deſiderat. Animaduerſionem tantummodo hanc habet neceſſariam, quia ſi ſine morbo id intumuit, primùm reprimentium experimentum eſt: ſi ex aduerſa valetudine, illud inimicum eſt, maturarique & quamprimum aperiri commodius eſt.

DE VMBILICI PROMINENTIS CVratione, Cap. XVII.

AD vmbilicos verò prominentes, ne manu ferróque vtendum ſit, antè tentandum eſt vt abſtineant, aluus his ducatur: imponatur ſuper vmbilicum id quod ex his conſtat, Cicutæ & fuliginis, ſingulorum P.I.✳. ceruſſæ elotæ P.IIII.✳. plumbi eloti P.VIII.✳. ouis duobus, quibus etiam ſolani ſuccus adiicitur. Hoc dilutius impoſitū eſſe oportet, & interim conquieſcere hominem, cibo modico vti, ſic vt vitentur omnia inflantia.

DE OBSCOENARVM PARTIVM VItiis, & curationibus, Cap. XVIII.

PRoxima ſunt ea quæ ad partes obſcœnas pertinent, quarum apud Græcos vocabula & tolerabilius ſe habent, & accepta iam vſu ſunt, quū omni fere medicorum volumine atque ſermone iactentur: apud nos fœdiora verba, ne conſuetudine quidem aliqua verecūdius loquētium commendata ſunt, vt difficilis hæc explanatio ſit, ſimul & pudorem & artis præcepta ſeruantibus. Neque tamē ea res à ſcribēdo deterrere me debuit: primùm vt omnia quæ ſalutaria accepi, comprehenderem, dein quia in vulgus eorū curatio etiam præcipuè cognoſcenda eſt quæ inuitiſſimus quiſque alteri oſtendit.

De colis morbis, & curationibus.

Igitur ſi ex inflammatione coles intumuit, reducique ſumma cutis, aut rurſ' induci nō poteſt, multa calida aqua fouēdus locus eſt. Vbi verò glās contecta eſt, oriculario quoque clyſtere inter eam cutémque aqua calida inſerenda eſt. Si mollita ſic & extenuata cutis, ducēti paruit, expeditior reliqua curatio eſt. Si tumor vicit, imponenda eſt vel lenticula, vel marrubium, vel oleæ folia ex vino cocta, ſic vt cuilibet eorum, dum teritur, mellis paulum adiiciatur. Surſumque coles ad ventrem deligādus eſt: quod in omni curatione eius neceſſarium eſt. Iſque homo continere ſe debet, & abſtinere à cibo, & potione aquæ tātùm à ſiti vindicari. Poſtero die rurſus adhibendum iiſdem rationibus aquæ fomentum eſt, & cum vi quoque experiundum an cutis ſequatur. Eáque ſi non parebit, leuiter ſummo ſcalpello concidēda erit. Nam quū ſanies profluxerit, extenuabitur is locus, & facilius cutis ducetur. Siue autem hoc modo victa erit, ſiue nūquam repugnauerit, vlcera vel in cutis vlteriore parte, vel in glande vltráve eam in cole reperientur, quæ neceſſe eſt aut pura ſiccáve ſint, aut humida & purulenta. Si ſicca ſunt, primùm aqua calida fouenda ſunt: deinde imponendum lycium ex vino eſt, aut amurca cocta cum eodem, aut cum roſa butyrum. Si leuis his humor ineſt, vino eluenda ſunt, tū butyri & roſæ mollis paulū, & reſinæ terebinthinæ pars quarta adiicienda eſt, eóque vtendum. Aut ſi pus ex his profluit, ante omnia elui mulſo calido debent: tum imponi piperis P.I.✳. myrrhæ P.II.✳. croci, miſyos cocti, ſingulorum P.II.✳. quæ ex vino auſtero coquuntur donec mellis craſſitudinem habeant. Eadem autem compoſitio tonſillis, vuæ madētiori, nariúmque vlceribus accommodata eſt. Aliud ad eā piperis P.I.✳. myrrhæ P.I.✳. croci P.II.✳. miſyos cocti P.I.✳. æris combuſti P.II.✳. quæ primùm ex vino auſtero conteruntur, deinde vbi inaruerunt, iterū teruntur ex paſſi tribus cyathis, & incoquūtur donec viſci craſſitudinem habeāt. Ærugo quoque cum cocto melle, & ea quæ ad oris vlcera ſuprà comprehenſa ſunt curāt: aut Eraſiſtrati compoſitio aut Cratonis rectè ſuper purulenta naturalia imponitur. Folia quoque oleæ ex nouem cyathis vini coquuntur. His adiicitur aluminis ſciſſilis P.IIII.✳. lycii P.VIII.✳. mellis ſeſquicyathus. Ac ſi plus puris eſt, id medicamentum ex melle: ſi minus, ex vino diluitur. Illud perpetuum eſt, poſt curationem dum inflammatio manet, quale ſuprapoſitum eſt cataplaſma ſuperdare, & quotidie vlcera eadem ratione curare. Quòd ſi pus & multum & cum malo odore cœpit profluere, elui cremore lenticulæ debet, ſic vt ei mellis paulum adiiciatur: aut oleæ, aut lentiſci folia, vel marrubium decoquendum eſt, eóque humore eodem modo cum melle vtēdum, imponendáque eadem, aut etiam omphacium cum melle, aut id quod ex ærugine & melle ad aures fit, aut compoſitio Andronis, aut anthera, ſic vt ei paulū mellis adiiciatur.

A Quidam vlcera omnia [illegible] adhuc dictum eſt, lycio ex vino curāt: ſi verò v[illegible] que altius ſerpit, eodem modo elui debet. Imp[illegible] aut ærugo, aut omphaciū cum melle, aut Andro[illegible] cōpoſitio, aut marrubii, aut myrrhæ, aut croci, alumi[illegible] ſiſſilis cocti, roſæ foliorum aridorum, gallæ, ſingulo[illegible] ✳. minii ſinopici P.II.✳. Quæ per ſe ſingula prim[illegible] tur, deinde iuncta, iterum melle adiecto, done[illegible] cerati craſſitudinem habeāt: tum in æneo vaſe le[illegible] coquūtur, ne ſuperfluāt. Quum iam guttæ indureſcūt, [illegible] igne remouetur, idque

B medicamentum[illegible], prout opus [illegible] aut ex melle aut ex vino liquatur. Idem autem per ſe etiam ad fiſtulas vtile eſt. Solet etiam interdu[illegible] ad ne[illegible]os vlcus deſcēdere, profluitque pituita multa, ſanies te[illegible] malique odoris, non cocta, aut aquæ ſimilis, in qua [illegible] recens lota eſt: doloréſque is locus & punctiones h[illegible] Id genus quanuis inter purulenta eſt, tamen lenibus medicamentis curandū eſt: quale eſt emplaſtrum τετραφάρμακον ex roſa liquatum, ſic vt thuris quoque paulum ei miſceatur: aut id quod ex butyro, roſa, reſina, melle fit: ſuprà verò à me poſitū eſt. Præ-

C cipuéque id vlcus multa calida aqua fouendum eſt, velādúmque, neque frigori committendum. Interdum autē per ipſa vlcera, coles ſub cute exeſus, ſic vt glans excidat. ſub quo caſu cutis ipſa circuncidenda eſt. Perpetuúmque eſt, quoties glās, aut ex cole aliquid vel excidit, vel abſcinditur, hanc non eſſe ſeruandam, ne conſidat, vlceríque agglutinetur, ac neque reduci poſſit poſtea, & fortaſſe fiſtulā quoque vrinæ includat. Tubercula etiā quæ φύματα Græci vocant, circa glandem oriuntur, quæ vel medicamen-

D tis vel ferro aduruntur: & quum cruſtæ exciderunt, ſquama æris inſpergitur, nequid ibi rurſus increſcat.

De cancri qui in cole naſcitur curatione.

Hæc citra cancrum ſunt, qui quum in reliquis partibus, tum in his quoque vel præcipuè vlcera infeſtat. Incipit à nigritie, quæ ſi cutem occupauit, protinus ſpecillum ſubiiciendum, eáque incidenda eſt, deinde oræ vulſella prehendendæ: tum quicquid corruptum eſt, excidēdum, ſic vt ex integro quoque paulum demat, idque adurendū. Quoties quid vſtum eſt, id quoque ſequitur vt imponenda lenticula ſit, deinde vbi cruſtæ exciderunt, vlcera ſic

E vt alia curentur. At ſi cancer ipſum colem occupauit, inſpergenda aliqua ſunt ex adurētibus, maximéque id quod ex calce, chalcitide, auripigmento cōponitur. Si medicamenta vincuntur, hic quoque ſcalpello quicquid corruptum eſt, ſic vt aliquid etiam integri trahat, præcidi debet. Illud quoque æquè perpetuū eſt, exciſo cancro vulnus eſſe adurēdū. Sed ſiue ex medicamētis, ſiue ex ferro cruſtæ occalluerint, magnū periculū eſt ne his decidentibus ex cole profuſio ſanguinis inſequatur. Ergo longa quiete & immobili penè corpore opus eſt, donec ex ipſo cruſtæ

F puræ leniter reſoluātur. At ſi vel volēs aliquis, vel imprudens, dum ingreditur, immaturè cruſtas diduxit, & fluit ſanguis, frigida aqua adhibenda eſt. Si hæc parum valet, decurrendum eſt ad medicamenta quæ ſanguinem ſupprimunt. Si ne hæc quidem ſuccurrunt, aduri diligenter & timidè debet, neque vllo poſtea motu dādus eidem periculo locus eſt.

De phagedænæ in cole naſcentis curatione.

Nonnunquam etiam id genus ibi cancri quod φαγέδαινα à Græcis nominatur, oriri ſolet, in quo minimè dif-

G ferendum, ſed protinus iiſdem medicamentis occurrendum eſt, & ſi parum valent, ferro adurendum. Quædam etiam nigrities eſt quæ non ſentitur, & ſerpit, ac ſi ſuſtinuimus, vſque ad veſicam tendit, neque ſuccurri poſtea poteſt. Si id in ſumma glāde circa fiſtulā vrinæ eſt, prius in ea tenue ſpecillum demittendū eſt, ne claudatur, deinde id ferro adurendū: ſi verò altè penetrauit, quicquid occupatum eſt præcidendum eſt. Cæterùm eadem quæ in aliis cancris, facienda ſunt.

De carbunculo qui in cole naſcitur.

H Occalleſcit etiam in cole interdum aliquid, idque omni penè ſenſu caret, quod ipſum quoque excidi debet. Carbūculus autem ibi natus, vt primùm apparet, oriculario clyſtere eluēdus eſt: deinde ipſe quoque medicamētis vrendus, maximéque chalcitide cum melle, aut ærugi-

ne cum [illegible] ſtercore & contrito cum A
eodem [illegible] liquidis medicamẽtis vten-
dum eſt quæ [illegible] imponuntur

De teſti[illegible] morbis,& eorum curatione.

In teſticulis [illegible] inflammatio ſine ictu orta eſt,ſanguis ex tal[illegible] eſt à cibo abſtinendum,im ponendum ex fa[illegible] cocta, cum cumino contrito ex melle [illegible] cuminum cum ce rato ex roſa facto: [illegible] contritum,& in mulſo coctum, aut [illegible] mulſo cocta cum cu preſſo, aut lilii radix [illegible] induruerũt,im- B poni debet lini vel fœnigræci [illegible] en ex mulſo coctum, aut ex cyprino ceratum [illegible] ex vino contrita, cui paulũ croci ſit adiectũ. Si [illegible] duritiesest, maximè proficit cucumeris agreſtis [illegible] ex mulſo cocta, deinde contrita. Si ex ictu [illegible] mitti neceſſarium eſt,magiſque ſi etiam [illegible] imponendum verò vtrumlibet ex iis quæ cum [illegible] componuntur,ſupráque propoſita ſunt:aut ea compoſitio quæ habet nitri cocti P.I.✱. reſinæ pineæ,gummi, ſingulorum P.II.✱. vuæ taminiæ ſine ſeminibus P.IIII.✱. mellis quantum ſatis ſit C ad ea cogẽda. Quòd ſi ex ictu teſticulis aliquid deſit,fere pus quoq; increſcit:neq; aliter ſuccurri poteſt quàm ſi inciſo ſcroto,& pus emiſſum,& ipſe teſticulus exciſus eſt.

De rhagadiis,& cõdylomate,& hæmorrhoidibus,aliiſque ani morbis,& curationibus eorũ:& primò de rhagadiis.

Anus quoque multa tædiique plena mala recipit,nec in ſe multum abhorrẽtes curationes habet. At primùm in eo ſæpe,& quidẽ pluribus locis, cutis exciditur, ῥαγάδια Græci vocant. Id ſi recens eſt,quieſcere homo debet, & D in aqua calida deſidere. Columbina quoque oua coquenda ſunt,& vbi induruerunt,purganda: deinde alterum iacere in aqua bene calida debet,altero calido foueri locus ſic vt inuicem vtroque aliquis vtatur: tum tetrapharmacum aut rhypodes roſa diluendum eſt, aut hyſſopum recens miſcẽdum cum cerato liquido ex roſa facto: aut eidem cerato liquido plumbum elotum adiiciendum: aut reſinæ terebinthinæ myrrha, aut ſpumæ argenti vetus oleum:& quolibet ex his id perungendum. Si quicquid læſum eſt,extrà eſt,neque intus reconditum, eodem medi- E camento tinctum linamentum ſuperdandum eſt,& quicquid antè adhibuimus,cerato contegendum. In hoc autẽ caſu neque acribus cibis vtendum,neque aſperis, nec aluum comprimentibus:ne aridum quidem quicquam ſatis vtile eſt,niſi admodum paulũ. Liquida,lenia,pinguia, glutinoſa meliora ſunt:vino leni vti nihil prohibet.

De condylomate.

Κονδύλωμα autem eſt tuberculum quod ex quadam inflammatione naſci ſolet. Id vbi ortum eſt,quod ad quietem,cibos potionéſque pertinet, eadem ſeruari debent F quæ proximè ſcripta ſunt. Iiſdem etiam ouis rectè tuberculum id fouetur. Sed deſidere antè homo in aqua debet in qua verbenæ decoctæ ſunt: ex reprimẽtibus tum rectè imponitur & lenticula cũ exigua mellis parte, & ſertula campana ex vino cocta,& rubi folia cõtrita cum cerato ex roſa facto,& cum eodem cerato contritum vel cotoneum malum,vel malicorii ex vino cocti pars interior, & chalcitis cocta atque contrita,deinde hyſſopo ac roſa excepta. Et ex ea compoſitione quæ habet thuris P.I.✱. aluminis ſciſſilis P.II.✱. ceruſſæ P.III.✱. ſpumæ argenti G P.V.✱. Quibus dum teruntur,inuicem roſa & vinum inſtillatur. Vinculum autem ei loco linteolum, aut paniculus quadratus eſt,qui ad duo capita duas anſas, ab altera verò parte totidem faſcias habet:quúmque ſubiectus eſt anſis ad ventrem datis,à poſteriore parte in eas adductæ faſciæ coniiciuntur:atque vbi artatæ ſunt,dexteriori ſiniſtra,ſiniſteriori dextra procedit,circũdatæque circa aluũ inter ſe nouiſſimè nodo deligantur. Sed ſi vetus condyloma iam induruit, neque ſub his curationibus deſidit, aduri medicamento poteſt quod ex his conſtat, Æruginis P.II.✱ myrrhæ P.IIII.✱.gũmi P.VIII.✱. thuris P.XII.✱. ſtibis,papaueris lacrymæ, acaciæ,ſingulorum P.XVI.✱. H quo medicamento quidam etiam vlcera de quibus proximè dixi,renouant. Si hoc parum in condylomate proficit,adhiberi poſſunt etiam vehementius adurentia. Vbi conſumptus eſt tumor, ad medicamenta lenia tranſeundum eſt.

De hæmorrhoidibus.

Tertium autem vitium eſt, ora venarum tanquam ex capitulis quibuſdam ſurgentia, quæ ſæpe ſanguinem fundunt: αἱμοῤῥοΐδας Græci vocant. Idque etiam in ore vuluæ fœminarum incidere conſueuit. atque in quibuſdam parum tutò ſupprimitur,qui ſanguinis profluuio imbecilliores non fiunt. Habent enim purgationem hanc, non morbum:ideóque curati quidã quum ſanguinis exitum non haberent,inclinata in præcordia ac viſcera materia,ſubitis & grauiſſimis morbis correpti ſunt. Si cui vero id nocet,is deſidere in aqua ex verbenis debet: imponere maximè malicorium cum aridis roſæ foliis contritum,aut ex iis aliqua quæ ſanguinem ſupprimunt. Solet autem oriri inflammatio,maximè vbi dura aluus eum locum læſit. Tum in aqua dulci deſidendum eſt, & id fouẽdũ ouis,imponendi vitelli cum roſæ foliis ex paſſo ſubactis:idque ſi intus eſt,digito illinendum: ſi extrà, ſuper illitum panniculum imponendum eſt. Ea quoque medicamenta quæ recentibus ſciſſuris poſita ſunt, hîc idonea ſunt. Cibis verò in hoc caſu iiſdem quibus in prioribus vtendum eſt. Si iſta parum iuuant, ſolent impoſita medicamenta adurentia,ea capitula abſumere: at ſi iam vetuſtiora ſunt,ſub authore Dionyſio inſpergenda ſandaraca eſt,deinde imponendum quod ex his conſtat, Squamæ æris, auripigmenti,ſingulorum P.V.✱. ſaxi calcis P.VIII.✱. poſtero die acu compungendum. Aduſtis capitulis fit cicatrix,quæ ſanguinem fundi prohibet. Sed quoties is ſuppreſſus eſt,nequid periculi afferat,multa exercitatione digerenda materia eſt: prætereáque & viris & fœminis quibus menſtrua nõ proueniunt,interdũ ex brachio ſanguis mittendus eſt.

Si anus vel os vuluæ procidit,qua curatione vtendum ſit.

At ſi anus ipſe, vel os vuluæ procidit,(nã id quoque interdum fit)conſiderari debet purúmne id ſit quod prouolutum eſt,an humore mucoſo circundatum. Si purum eſt,in aqua deſidere homo debet,aut ſalſa,aut cum verbenis vel malicorio incocta: ſi humidum,vino auſtero ſubluendum eſt,illinendúmque fæce vini cobuſta. Vbi vtrolibet modo curatum eſt,intus reponendum eſt,imponendáque plantago contrita,vel folia ſalicis in aceto cocta, tum linteolum,& ſuper lana æquè deliganda, cruribus inter ſe deuinctis.

De vlcere fungo ſimili,in ano.

Fungo quoque ſimile vlcus in eadem ſede naſci ſolet. Id,ſi hyems eſt,egelida, ſi aliud tempus, frigida aqua fouendũ eſt: deinde ſpuma æris inſpergenda, ſupráque ceratum ex myrteo factum, cui paulũ ſquamæ fuliginis, calcis ſit adiectum. Si id hac ratione non tollitur, vel medicamentis vehementioribus, vel ferro adurendum eſt.

DE DIGITORVM VLCERIBVS,
Cap. XIX.

Digitorum autem vetera vlcera commodiſſimè curantur aut lycio,aut myrrha cocta, quum vtrilibet vinũ adiectum eſt. In iiſdem recedere ab vngue caruncula cũ magno dolore conſueuit: πτερύγιον Græci appellant. Oportet alumen melinum rotundũ in aqua liquare,donec mellis craſſitudinem habeat:tum quantum eius aridi fuit, tãtundem mellis infundere,& radiculam miſcere,donec ſimilis croco colore fiat,eóque illinere. Quidam ad eundẽ vſum decoquere ſimul maluam ſolent: quũ paria põdera aluminis aridi & mellis miſcuerint. Si hac ratione ea non exciderunt,excidenda ſunt: deinde digiti fouendi aqua ex verbenis,imponendúmque ſuper medicamentum ita factum:Chalcitis, malicorium, ſquama æris excipiuntur fico pingui leniter cocto ex melle: aut chartæ combuſtæ, auripigmenti,ſulphuris ignem non experti par modus cerato miſcetur ex myrteo facto: aut æruginis raſæ P.I.✱. ſquamæ P.II.✱. mellis cyatho coguntur, aut pares portiones miſcentur,ſaxi calcis,chalcitidis,auripigmenti. Quicquid horum impoſitum eſt,tegendum linteolo aqua madefacto eſt,tertio die digitis reſoluẽdus eſt. Siquid aridi

eſt,iterum excidendum,ſimiliſque adhibēda curatio eſt. Si non vincitur,purgandus ſcalpello, tenuibúſque ferramentis adurendus eſt,& ſicut reliqua vſta curādus eſt. At vbi ſcabri vngues ſunt,circum aperiri debent quà corpus contingunt,tunc ſuper eos ex hac compoſitione æquè im-

A poni ſandaracæ,ſulphuris,ſing[illegible] P.II.✱ [illegible], auripigmenti, ſingulorum P.II.✱ [illegible] liquidæ P.[illegible]✱. Tertióque id die reſoluendum [illegible] ſub quo medicamento vitioſi vngues cadunt,& in [illegible] locum meliores renaſcuntur.

AVRELII CORNELII CELSI DE RE MEDICA Lib. VII.

De chirurgica, & qui in ea claruerunt, & qualis eſſe chirurgicus debeat, & quid in hoc libro deſcribatur.

TErtiam eſſe medicinæ partem quæ manu curet,& vulgo notum,& à me propoſitum eſt.Ea non quidem medicamenta atque victus rationem omittit,ſed manu tamē plurimum præſtat, eſtque eius affectus inter omnes medicinæ partes euidentiſſimus. Siquidem in morbis quum multum fortuna conferat,eadémque ſæpe ſalutaria,ſæpe vana ſint, poteſt dubitari ſecunda valetudo medicinæ an corporis beneficio cōtigerit.In iis quoq; in quibus medicamētis maximè vtimur, quāuis profectus euidētior eſt, tamē ſanitatē & per hæc fruſtra quæri,& ſine his reddi ſæpe manifeſtum eſt: ſicut in oculis quoque deprehendi poteſt,qui à medicis diu vexati, ſine his interdum ſaneſcunt.At in ea parte quæ manu curat,euidens eſt,omnem profectum, vt aliquid ab aliis adiuuetur,hinc tamen plurimum trahere. Hæc autem pars quum ſit vetuſtiſſima, magis tamen ab illo parente omnis medicinæ Hippocrate quàm à prioribus exculta eſt:deinde poſteaquam diducta ab aliis,habere profeſſores ſuos cœpit, in Ægypto quoque increuit, Philoxeno maximè authore,qui pluribus voluminibus hanc partem diligentiſſimè cōprehendit.Gorgias quoque & Soſtratus, & Hierō,& Apollonii duo,& Ammonius Alexandrinus, multique alii celebres viri, ſinguli quædam repererunt. Ac Romæ quoque non mediocres profeſſores, maximéque nuper Tryphon pater,& Euelpiſtus,&(vt ex ſcriptis eius intelligi poteſt)horum eruditiſſimus Meges,quibuſdā in melius mutatis,aliquantum ei diſciplinæ adiecerunt. Eſſe autem chirurgus debet adoleſcens, aut certè adoleſcentiæ propior, manu ſtrenua,ſtabili, nec vnquam intremeſcente,eáque non minus ſiniſtra quàm dextra promptus,acie oculorum acri,claráque,animo intrepidus, immiſericors,ſic vt ſanari velit eum quem accipit, non vt clamore eius motus,vel magis quàm res deſiderat,properet,vel minus quàm neceſſe eſt, ſecet:ſed perinde faciat omnia ac ſi nullus ex vagitibus alterius affectus oriatur. Poteſt autem requiri quid huic parti propriè vendicandum ſit, quia vulnerum quoque vlcerúmque multorum curationes,quas alibi exequutus ſum,chirurgi ſibi vendicant.Ego eundem quidem hominē poſſe omnia iſta præſtare concipio: atque vbi ſe diuiſerunt, eum laudo qui quāplurimū percipit.Ipſe autē huic parti ea reliqui in quibus vulnus facit medicus,nō accipit,& in quib' vulneribus vlceribúſve plus perfici manu quàm medicamento credo:tū quicquid ad oſſa pertinet,quæ deinceps exequi aggrediar,dilatiſque in aliud volumen oſſibus,in hoc cætera explicabo: præpoſitiſque iis quæ in qualibet parte corporis fiunt,ad ea quæ proprias ſedes habent, tranſibo.

DE LVXATIS, Cap. I.

LVxata igitur,in quacūque parte corporis ſunt, quamprimum ſic curari debēt vt quà dolor eſt, eà ſcalpello cutis crebrò incidatur, detergatúrque eodem aduerſo profluens ſanguis.Quòd ſi paulo tardius ſubuenitur,iámque etiam rubor eſt,qua rubet corpus,ſi tumor quoque acceſſit,quacūque is eſt,id optimum auxiliū eſt. Tum ſuper danda reprimentia ſunt,maximéque lana ſuccida ex aceto & oleo.Quòd ſi leuior is caſus eſt, poſſunt etiam ſine ſcalpello impoſita eadē mederi.Et ſi nihil aliud eſt,cinis quoque maximè ex ſarmentis: ſi is non eſt, quilibet alius ex aceto,vel etiam ex aqua coactus.

DE IIS QVAE [illegible] INTVMESCVNT: quomodo [illegible] curanda ſint.

VErùm hoc quidem [illegible] eſt:in his autem negotiū maius eſt quæ [illegible] vitio intus orto intumeſcūt,
B & ad ſuppurationem [illegible] Ea omnia genera abſceſſuū eſſe aliàs propoſui,medicamentáque eis idonea exequutus ſum: nunc ſupereſt vt dicā in iiſdem quæ manu fieri debeant. Ergo priuſquam indureſcant,cutem incidere,& cucurbitulam accommodare oportet,quæ quicquid illuc malæ corruptæque materiæ coit, extrahat, idque iterum tertióque rectè fit, donec omne indicium inflammationis excidat. neque tamen fas non eſt nihil cucurbitula agere.Interdum enim,ſed raro,quicquid abſcedit,velamēto ſuo includitur,id antiqui tunicam nominabāt. Meges,
C quia tunica omnis neruoſa eſt,dicit non naſci ſub eo vitio neruum,quo caro conſumeretur,ſed ſubiecto iam vetuſtiore pure callum circūdari.Quòd ad curationis rationem nullo loco pertinet,quia quicquid dixi,ſi tunica eſt, idem ſi callus eſt,fieri debet.Neque vlla res prohibet,etiā ſi callus eſt,tamen quia cingit,tunicā nominari: tū pure quoque maturior hæc interdum eſſe conſueuit.Ideóque quod ſub ea eſt,extrahi per cucurbitulam non poteſt: ſed facilè id intelligitur,vbi nihil admota illa mutauit. Ergo ſiue id incidit,ſiue iā durities eſt, in hac auxilii nihil eſt:
D Et(vt aliàs ſcripſi)vel auertenda cōcurrens eò materia,vel digerenda,vel ad maturitatem perducenda eſt. Si priora contigerunt,nihil præterea neceſſarium eſt. Si pus maturuit in alis quidem & in inguinibus, raro ſecandum eſt: item vbicunque mediocris abſceſſus eſt: item quoties in ſumma cute vel etiam carne vitium eſt,niſi feſtinare curantis imbecillitas cogit.Satiſque eſt cataplaſmata efficere,vt per ſe pus aperiatur. nam fere ſine cicatrice poteſt eſſe is locus qui expertus ferrū nō eſt. Si autē altius malū eſt, conſiderari debet,neruoſuſne is locus ſit an nō ſit: nā
E ſi ſine neruis eſt,candenti ferramento aperiri debet. Cuius hæc gratia eſt,quòd exigua plaga diutius ad pus euocandum patet,paruáque poſtea cicatrix fit. At ſi nerui iuxtà ſunt,in his periculum eſt ne vel diſtendantur hi, vel membrum debilitent.neceſſaria verò opera ſcalpelli eſt. Sed cætera etiam ſubcruda aperiri poſſunt. Inter neruos verò vltima expectāda maturitas eſt, quæ cutē extenuet, eique pus iungat,quò propius reperiatur: itémque aliam rectam plagam deſiderāt in carne, quia fere vehemēter cutem extenuat:tota ea ſuper pus excidēda eſt. Semper au
F tem vbi ſcalpellus admouetur, id agendum eſt vt & quàminimæ,& quampauciſſimæ plagæ ſint: cum eo tamē vt neceſſitati ſuccurramus & in modo & in numero. Nam maiores ſinus,latius interdū etiam duabus aut pluribus lineis incidēdi ſunt.Dandáque opera vt intus ſinus exitū habeat,nequis humor intus ſubſidat, qui proxima & adhuc ſana rodendo ſinuet. Eſt etiam in rerum natura vt cutis latius excidenda ſit.Nam vbi poſt longos morbos totus corporis habitus vitiatus eſt,latéque ſe ſinus diffudit, & in eo pars cutis pallet,ſcire licet eam iam emortuā eſſe,
G & inutilem futuram. Ideóque excidere commodius eſt, maximè ſi circa articulos maiores id euenit,cubantémq; ægrum fluens aluus exhauſit,neque per alimenta quicquā corpori accedit.Sed excidi ita debet vt plaga ad ſimilitudinem myrtei folii fiat,quò facilius ſaneſcat:idque perpetuum eſt. Vbicunque medicus ex quacunque cauſa cutē excidit,pure effuſo in alis vel inguinibus, linamēto opus non eſt,ſpongia ex vino imponenda eſt.In cæteris parti-

bus,ſi æquè ea quæ ſuperuacua ſunt, purgationis cau A ſa paulum mellis inſundendum,dein glutinātia ſuperdā-da.Si illæ neceſſariæ ſunt,ſuper ea quoq; ſimiliter dari ſpō-gia eodem modo ex vino expreſſa debet. Quando autem linamentis opus ſit,quando non ſit,aliàs dictum eſt.Cætera eadem,inciſa ſuppuratione, facienda ſunt quæ vbi per medicamenta rupta eſt, facienda eſſe propoſui.

DE BONIS MALISVE SIGNIS EXVLCERATORVM. Cap. III.

PRotinus autem quantum curatio efficiat, quantūque aut ſperari aut timeri debeat,ex quibuſdam ſignis in B telligi poteſt,fereque iiſdem quæ in vulneribus expoſita ſunt.Nam bona ſigna ſunt,ſomnum capere,facilè ſpirare, ſiti non confici,cibum non faſtidire, ſi febricula fuit, ea vacare:itémque habere pus album,leue ,non fœdi odoris.Mala ſunt,vigilia,ſpiritus grauitas,ſitis, cibi faſtidiū, febris,pus nigrum, aut fæculentum,& fœdi odoris: item procedente curatione,eruptio ſanguinis: aut ſi antequam ſinus carne impleatur,oræ carnoſæ fiunt,illa quoque ipſa carne hebete nec firma: deficere tamen animam vel ipſa C curatione,vel poſtea,peſſimum omnium eſt. Quinetiam morbus ipſe ſiue ſubitò ſolutus eſt,dein ſuppuratio exorta eſt,ſiue effuſo pure permanet,non iniuſtè terret. Eſtque inter cauſas timoris, ſi ſenſus in vulnere rodentium non eſt.Sed vt hæc ipſa fortuna huc illúcve diſcernit,ſic medici partiū eſt, eniti ad reperiendam ſanitatem. Ergo quoties vlcus reſiluerit,eluere id: ſi reprimēdus humor videbitur,vino ex aqua pluuiatili miſto,vel aqua in qua lenticula cocta ſit, debebit.Si purgādum erit,mulſo: rurſúſque imponere eadem.Vbi iam repreſſus videbitur humor, vl D cúſque purum erit, produci carnem conueniet, & foueri vulnus pari portione vini ac mellis,ſupérque imponi ſpō gia ex vino & roſa tincta. Per quæ quū caro producatur, plus tamen(vt aliàs quoque dixi)victus ratio eo confert, id eſt ſolutis iam febribus & cibi cupiditate reddita, balneum rarū, quotidiana(ſed lenis)geſtatio,cibi potionéſque corpori reficiendo.Aptéque omnia per medicamēta ſuppuratione quoq; rupta ſequūtur:ſed quia magno malo vix ſine ferro mederi licet,in hūc locū reſeruata ſunt.

DE FISTVLIS, Cap. IIII.

ADuerſus fiſtulas quoque,ſi altius penetrant, vt ad vl- E timas demitti collyrium nō poſſit, ſi tortuoſæ ſunt, ſi multiplices,maius in manu quàm in medicamētis præſidium eſt,minúſque operæ eſt ſi ſub cute tranſuerſæ feruntur quàm ſi rectè intus tendunt.Igitur ſi ſub cute trāſuerſa fiſtula eſt, demitti ſpecillum debet ,ſupráque id ea incidi : ſi flexus reperiuntur, hi quoque ſimul ſpecillo & ferro perſequendi ſunt : idémque faciendum ſi plures ſe quaſi ramuli oſtēdunt.Vbi ad fines fiſtulæ ventum eſt,excidendus ex toto callus eſt,ſupérque fibulæ dandæ, & medicamētum quo glutinetur. At ſi rectā ſubter tendit,vbi F quò maximè ferat,ſpecillo exploratum eſt,excidi is ſinus debet,dein fibula oris cutis iniicienda eſt, & æquè glutinantia medicamenta ſuperdanda ſunt : aut ſi corruptius vlcus, quod interdū oſſe vitiato fit, vbi id quoque curatum eſt,pus mouentia. Solent autem inter coſtas fiſtulæ ſubter exire:quòd vbi incidit, eo loco coſta ab vtraque parte decidenda & eximenda eſt, nequid intus corruptū relinquatur. Solent, vbi coſtas tranſierunt, ſeptum id quod tranſuerſum à ſuperioribus viſceribus inteſtina diſcernit , violare. quod intelligi & ex loco & ex ma- G gnitudine doloris poteſt,& quia nonnūquam ſpiritus eo cum humore quaſi bullante prorumpit, maximéque ſi hunc ore ille continuit : in eo medicamini locus nullus eſt.In cæteris verò quæ circa coſtas ſanabilia ſunt,pinguia medicamenta inimica ſunt,cæteris quæ ad vulnera accōmodantur,vti licet.Optimè tamen ſicca linamenta,vel (ſi purgandum aliquid videtur)in melle tincta imponūtur. Ventri nullum os ſubeſt,ſed ibi pernicioſæ admodum fiſtulæ fiūt,adeò vt Soſtratus inſanabiles eſſe crediderit. Id non ex toto ita ſe habere vſus oſtendit: & quidem (quod maximè mirum videri poteſt) tutior fiſtula eſt contra iecur, & lienem,& ventriculum,quàm contra inteſtina:non H quò pernicioſior res ibi ſit,ſed quò alteri periculo locum faciat: cuius experimento moti quidam authores parum modum rei cognouerunt.Nam venter ſæpe etiā telo perforatur,prolapſáque inteſtina conduntur,& oras vulneris ſuturæ comprehendunt: quod quemadmodum fiat mox indicabo.Itaque etiam vbi tenuis fiſtula abdomen perrūpit,excidere eam licet,ſuturáque oras cōiungere . Si verò ea fiſtula intus patuit,exciſa neceſſe eſt latius foramen relinquat:quod niſi magna vi vtique ab interiore parte ſui non poteſt,qua quaſi membrana quædam finit abdomē, quam περιτόναιον Græci vocant. Ergo vbi aliquis ingredi ac moueri cœpit,rumpitur illa ſutura, atque inteſtina ſoluuntur.Quo fit vt pereundum homini ſit : ſed non omni modo res ea deſperationem habet: ideóque tenuioribus fiſtulis adhibenda curatio eſt.

De ani fiſtulis.

Propriam etiamnum animaduerſionem deſiderant ea quæ in ano ſunt. In has demiſſo ſpecillo , ad vltimum eius caput incidi cutis debet,dein nouo foramine ſpecillum educi lino ſequente , quod in aliam eius partem ob idipſum perforatam coniectum ſit.Ibi linum prehendendum,vinciēdúmque cum altero capite eſt , vt laxè cutem quæ ſuper fiſtulam eſt,teneat.Idque linum eſſe debet crudum,& duplex tripléxve,ſic tortum vt vnitas facta ſit.Interim autem licet negotia agere,ambulare,lauari , cibum capere perinde atque ſaniſſimo. Tantummodo id linum bis die ſaluo nodo ducendum eſt,ſic vt ſubeat fiſtulam pars quæ ſuperior fuerit:neque committendum eſt vt id linū putreſcat: ſed tertio quoq; die nodus reſoluēdus eſt, & ad caput alterum recens linum alligandum, edvctóque vetere,id in fiſtula cum ſimili nodo relinquendum . Sic enim id paulatim cutem quæ ſupra fiſtulam eſt incidit,& múlque & id ſaneſcit quod à lino relictū eſt , & id quod ab eo mordetur,inciditur.Hæc ratio curationis lōga, ſed ſine dolore eſt.Qui feſtinat,aſtringere cutem lino debet, quò celerius ſecet, noctúque penicillo tenuia quædā intus demittere,vt cutis hoc ipſo extenuetur quo extenditur:ſed hæc dolorē mouēt.Adiicitur celeritati ſic vt tormento quoque,ſi & linum & id quod ex penicillo eſt, aliquo medicamento illinitur, ex iis quibus callum excedi poſui.Poterit tamen fieri vt ad ſcalpelli curationem etiā illò loci veniēdum ſit,ſi intus fiſtula fert, ſi multiplex eſt. Igitur in hæc genera demiſſo ſpecillo duabus lineis incidenda cutis eſt,vt media inter eas habenula tenuis admodum eiiciatur,ne protinus ora coeāt, ſitque locus aliquis linamentis quæ quampauciſſima ſuperiniicienda ſunt, omniáque eodem modo facienda qui in abſceſſibus poſitus eſt.Si verò ab vno ore plures ſinus erunt, recta fiſtula ſcalpello erit incidenda, ob eo cæteræ quæ iā patebūt lino excipiendæ:ſi intus aliqua procedet, quò ferrum tutò peruenire non poterit,collyriū demittendum erit. Cibus autem in omnibus eiuſmodi caſibus,ſiue manu,ſiue medicamentis agetur , dari debet humidus , potio liberalis, diúque aqua:vbi iam caro increſcit, tum demū & balneis raris vtendum erit,& cibis corpus implentibus.

DE TELIS E CORPORE EXTRAHENDIS. Cap. V.

TEla quoque quæ illata corporibus intus hæſerunt, magno negotio ſæpe eiiciūtur:ſúntque quædā difficultates ex generibus eorum, quædam ex iis ſedibus in quas illa penetrarunt.Omne autem telum extrahitur, aut ab ea parte qua venit, aut ab ea in qua tetendit:illic viam qua redeat,ipſum ſibi fecit:hîc à ſcalpello accipit.Nā contra mucronē caro inciditur:ſed ſi nō altè telum inſedit, & in ſumma carne eſt,aut certè magnas venas & loca neruoſa nō trāſiit,nihil melius eſt,quàm quà venit, id euellere. Si verò plus eſt per quod telo reuertendum quàm quod perrumpendum eſt , iamque venas neruóſque id tranſit, commodius eſt aperire quod ſuper eſt , eáque extrahere. Nam & propius petitur , & tutius euellitur , & in maiore membro ſi medium mucro trāſiit,facilius ſaneſcit quod peruium eſt,quia vtrinque medicamento fouetur . Sed ſi retro telum recipiendum eſt , amplianda ſcalpello plaga eſt,quò facilius id ſequatur,quóq; minor oriatur inflammatio:quæ maior fit ſi ab illo ipſo telo dum redit,corpus laniatur.Item ſi ex alia parte vulnus aperitur,laxi⁹ eſſe debet quàm vt telo poſtea trāſeūte amplietur.Summa autē

vtraque parte ita habenda cura eſt ne neruus, ne vena maior, ne arteria incidatur. Quorum vbi aliquid detectum eſt, excipiendum hamo retuſo eſt, abducendúmque ſcalpello. Vbi autem ſatis inciſum eſt, telum eximendum eſt, tum quoque eodem modo & eadem cura habita, ne ſub eo quod eximetur, aliquid eorum lædatur quæ tuenda eſſe propoſui. Hæc communia ſunt. Propria quædam in ſingulis telorum generibus ſubiicienda ſunt, quæ protinus ſubiiciam. Nihil tam facilè in corpore quàm ſagitta conditur, eadémque altiſſimè inſidit. Hæc autem eueniũt, & quia magna vi fertur illa, & quia ipſa in anguſto eſt. Sæpius itaque ab altera parte quàm ex qua venit, recipienda eſt, præcipuéque quia fere ſpiculis cingitur, quæ magis laniant, ſi retro quàm ſi contrà trahuntur. Sed inde aperta via, caro diduci debet ferramento ad ſimilitudinẽ facto Græcæ literæ ψ: deinde vbi apparuit, ſi mucroni arundo inhæret, propellenda eſt, donec ab altera parte apprehendi & extrahi poſſit. Si iam illa decidit, ſolúmque intus ferrum eſt, mucro vel digitis apprehendi, vel forfice, atque ita educi debet. Neque alia ratio extrahendi eſt, vbi ab ea parte qua venit, euelli magis placuit. Nam ampliato vulnere, aut arundo, ſi ineſt, euellenda eſt: aut ſi ea nõ eſt, ferrum ipſum. Quòd ſi ſpicula apparuerunt, eáque breuia & tenuia ſunt, forfice ibi comminui debent, vacuúmque ab his telum educi: ſi ea maiora valentioráque ſunt, fiſſis ſcriptoriis calamis contegenda, ac nequid lacerent, ſic euellenda ſunt. Et in ſagittis quidem hæc obſeruatio eſt. Latũ verò telum ſi conditum eſt, ab altera parte educi non expedit, ne ingenti vulneri ipſi quoque ingens vulnus adiiciamus. Euellendum eſt ergo genere quodã ferramenti quod Diocleum Græci graphiſcũ vocãt, quoniam authorem Dioclem habet, quem inter priſcos maximóſque medicos fuiſſe iam poſui. Lamina vel ferrea vel ænea etiam ab altero capite duos vtrinque deorſum conuerſos vncos habet, ab altero duplicata lateribus, leuitérque extrema in eam partem inclinata quæ ſinuata eſt, inſuper ibi etiã parte inclinata quæ perforata eſt. Hæc iuxta telum tranſuerſa demittitur: deinde vbi ad imum mucronem ventũ eſt, paulũ torquetur, vt telum foramine ſuo excipiat. Quũ in cauo mucro eſt, ilico duo digiti ſubiecti partis alterius vncis, ſimul & ferramentum id extrahunt & telum. Tertium genus telorum eſt quod interdum euelli debet, plũbea glans, aut lapis, aut ſimile aliquid quod perrupta cute, integrum intus inſedit. In omnibus his latius vulnus aperiendũ eſt, idque quod ineſt, ea qua venit, forfice extrahendum eſt. Accedit verò aliquid difficultatis ſub omni ictu, ſi telum vel oſſi inhæſit, vel in articulo ſe inter duo oſſa demerſit. In oſſe vſque eo mouẽdum eſt donec is locus laxetur qui mucronem momordit, & tum vel manu vel forfice telum extrahendum eſt, quæ ratio in dẽtibus quoque eiiciẽdis eſt: & vix vnquam ita telum non ſequitur. Sed ſi morabitur, excuti quoque ictum aliquo ferramento poterit. Vltimum eſt, vbi non euellitur, terebra iuxta forare, ab eo quoque foramine ad ſpeciẽ literæ ψ cõtra telũ os excidere, ſic vt lineæ quæ deducuntur, ad telũ ſpectẽt: eo facto id neceſſe eſt labet, & facilè auferatur. Inter duo verò oſſa ſi per ipſum articulũ perruperit, circa vulnus duo membra faſciis habeniſve deliganda, & per has in diuerſas partes diducenda ſunt, vt neruos diſtendant. Quibus extentis laxius inter oſſa ſpatium eſt, vt ſine difficultate telum recipiatur. Illud videndum eſt (ſicut in aliis locis poſui) nequis neruus, aut vena, aut arteria à telo lædatur dũ id extrahitur, eadem ſcilicet ratione quæ ſuprà poſita eſt. At ſi venenato quoque telo quis ictus eſt, iiſdem omnibus, ſi fieri poteſt, etiam feſtinantius actis, adiicienda curatio eſt quæ vel epoto veneno, vel à ſerpente ictis adhibetur. Vulneris autem ipſius extracto telo medicina nõ alia eſt quàm quæ eſſet, ſi corpore icto nihil inhæſiſſet: de qua ſatis alio loco dictum eſt.

DE GANGLIIS, ET MELICERIDE, ET atheromate, & ſteatomate, capitis tuberculis, Cap. VI.

HÆC venire in qualibet parte corporis poſſunt: reliqua certas ſedes habent, de quibus dicam, orſus à capite. In hoc multa variáque tubercula oriuntur, γαγγλία,
A μελικηρίδας & ἀθερώματα nomin[...] aliſque etiamnũ vocabulis quædã alii diſcernunt; qui[...] ego στεατώματα quoque adiiciam. Quæ quanuis & i[n] ceruice & in alis & in lateribus oriri ſolent, per ſe tamen non poſui, quum omnia iſta mediocres differẽtias habeant, ac neque periculo terreant, neque diuerſo genere cur[en]tur. Omnia autem iſta & ex paruulo incipiunt, & d[iu] paulatimque increſcunt, & tunica ſua includuntur. Qu[æ]dam in his dura ac renitentia, quædam mollia cedentia[que] ſunt: quædam ſpatio nudantur, quædam tecta capillo ſuo permanent, feréque ſine dolore ſunt. Quid intus habeant, vt
B coniectura præſagiri poteſt, ſic ex toto cognoſci, niſi quum eiecta ſunt, nõ poteſt. Maximè tamen in iis quæ renituntur, aut lapidis quædam ſimilia, aut concreti conſertique pili reperiuntur. In iis verò quæ cedunt, aut melli ſimile aliquid, aut tenui pulticulæ, aut quaſi raſæ cartilagini, aut carni hebeti, & cruentæ, quib⁹ aliqui colores eſſe cõſueuerũt, feréque ganglia renituntur. Atheromati ſubeſt quaſi tenuis pulticula: meliceridi liquidior humor, ideóque preſſus circũfluit. Steatomati pingue quiddam, idque latiſſimè patere
C conſueuit, reſoluitque totam cutẽ ſuperpoſitam, ſic vt ea labet, quum in cæteris ſit adſtrictior. Omnia deraſa antè, ſi capillis conteguntur, per medium oportet incidere: ſed ſteatomatis tunica quoque ſecãda eſt, vt effundatur quicquid intus coit: quia non facilè à cute ſubiecta carne ea ſeparetur, in cæteris ipſa tunica inuiolata ſeruãda eſt. Protinus autem alba & intenta ſe oſtendit: tum ſcalpelli manubriolo diducenda à cute & à carne eſt, eiiciẽdaque cũ eo quod intus tenet. Siquando tamen ab inferiore parte tunicæ muſculus inhæſit, ne is lædatur, ſuperior pars illius
D decidenda, alia ibidem relinquenda eſt. Vbi tota exẽpta eſt, committendæ oræ, fibuláque his iniicienda, & ſuper medicamentum glutinans dandum eſt. Vbi vel tota tunica, vel aliquid ex ea relictum eſt, pus mouentia adhibẽda ſunt.

DE OCVLORVM VITIIS QVAE SCALpello & manu curantur, Cap. VII.

SED vt hæc neque genere vitii neque ratione curationis inter ſe multum diſtant, ſic in oculis quæ manum poſtulant, & ipſa diuerſa ſunt, & aliter alitérque curantur.
E Igitur in ſuperioribus palpebris veſicæ naſci ſolent pingues grauéſque, quæ vix attollere oculos ſinũ, leuéſque pituitæ curſus, ſed aſſiduos in oculis mouẽt: fere verò in pueris naſcuntur. Oportet compreſſo digitis duobus oculo, atque ita cute intenta, ſcalpello tranſuerſam lineam incidere, ſuſpenſa leuiter manu, ne veſica ipſa vulneretur, & vt ei locus patefactus eſt, ipſa prorumpat, tum digitis eam apprehendere oportet, & euellere. Facilè autẽ ſequitur: dein ſuperungi collyrio debet ex iis aliquo quo lippientes oculi ſuperinunguntur, pauciſſimíſque diebus cicatricula in-
F ducitur. Moleſtius eſt, vbi inciſa veſica eſt. Effundit enim humorem, neque poſtea, quia tenuis admodum eſt, poteſt colligi: ſi fortè id incidit, eorum aliquid imponedum eſt quæ puri mouendo ſunt.

De crithe tuberculo palpebrarum.

In eadem palpebra ſuper pilorum locum, tuberculũ paruulum naſcitur, quod à ſimilitudine ordei, à Græcis κριθὴ nominatur. Tunica quiddam quod difficulter matureſcit comprehenſum eſt. Id vel calido pane, vel cera ſubinde calefacta foueri oportet, ſic ne nimius is calor ſit, ſed
G facilè ea parte ſuſtineatur. Hac enim ratione ſæpe diſcutitur, interdum concoquitur. Si pus ſe oſtendit ſcalpello diuidi debet, & quicquid intus humoris eſt exprimi. Eodẽ deinde vapor poſtea quoque foueri, & ſuperinũgi, donec ad ſanitatem perueniat.

De chalaziis palpebrarum.

Alia quoque quædam in palpebris huic non diſſimilia naſcuntur, ſed neque vtique figuræ eiuſdem, & mobilia ſimulátque digito huc vel illuc impellũtur, ideóque ea χαλάζια vocãt. Hæc incidi debent, ſi ſub cute ſunt, ab ex-
H teriore parte: ſi ſub cartilagine, ab interiore: deinde ſcalpelli manubriolo diducẽda ab integris partibus ſunt. Ac ſi intus plaga eſt, inungẽdum primò lenibus, deinde acrioribus: ſi extrà, ſuperdandum emplaſtrum, quo id glutinetur.

D[illegible]orum, quod πτερύγιον à [illegible]is, vocatur.

Vnguis [illegible] πτερύγιον Græci vocant, eſt mẽbranula ner[illegible] ab angulo, quæ [illegible]quã ad pupillam quo[illegible]ique officit ſ[illegible]à narium, interdum eti[illegible]n parte naſcitur. Hunc recẽtem non difficile eſt di[illegible] medicamentis quibus cicatrices in oculis exte[illegible] inueterauerit, iámque ei craſſitudo quoque acce[illegible]idi debet. Poſt abſtinentiam verò vnius diei, vel a[illegible]us in ſedili contra medicum is homo collocandus [illegible]el ſic aduerſus, vt in gremium eius caput reſupinus eff[illegible]. Quidam ſi in ſiniſtro oculo vitium eſt, aduerſum, ſi [illegible] dextro, reſupinũ collocari volunt. Alteram autem pal[illegible]ã miniſtro diduci oportet, alteram à medico. ſed a[illegible], ſi ille aduerſus eſt, inferiorem, ſi ſupinus, ſuperiorem. [illegible]um idem medicus hamulũ acutum paulum mucrone [illegible]us recuruato ſubiicere extremo vngui debet, eûmque [illegible]gere, atque eã quoque palpebram tradere alteri, ipſe [illegible] apprehenſo leuare vnguem, eúmque acu traiicere [illegible] trahẽte: deinde acum ponere, lini duo capita appreh[illegible]re, & per ea erecto vngue, ſiqua parte oculo inhæreret, manubriolo ſcalpelli diducere, donec ad angulũ veniat: deinde inuicem modò remittere, modò attrahere, vt ſic & initium eius & finis anguli reperiatur. Duplex enim periculum eſt, ne vel ex vngue aliquid relinquatur, quod exulceratum vix vllam recipiat curationem, vel ex angulo quoque caruncula abſcindatur, quæ ſi vehemẽtius vnguis ducitur, ſequitur, ideóq; decipit: ac ſi abſciſſa eſt, pateſcit foramen, per quod poſt ea ſemper humor deſcendit: ῥυάδα Græci vocant. Verus ergo anguli finis vtique noſcendus eſt, qui vbi ſatis conſtitit, non nimiũ adducto vngue ſcalpellus adhibendus eſt, deinde excidenda ea membranula, nequid ex angulo lædatur. Eo deinde ex melle linamentum ſuperdandum eſt, ſupráque linteolum & aut ſpongia, aut lana ſuccida, proximíſque diebus diducendus quotidie oculus eſt, ne cicatrice inter ſe palpebræ glutinẽtur. Siquidem id quoque tertium periculum accedit, eodémque modo linamentũ imponendum, ac nouiſſimè inungendũ collyrio quo vlcera ad cicatricem perducuntur. Sed ea curatio verna eſſe debet, aut certè ante hyemem: de qua re ad plura loca pertinente ſemel dixiſſe ſatis erit. Nam duo genera curationum ſunt: alia in quibus eligere tempus non licet, ſed vtẽdũ eo quod incidit, ſicut in vulneribus, & fiſtulis: alia in quibus nullus dies vrget, & expectare tutiſſimum & facile eſt, ſicut euenit in iis quæ & tardè increſcunt, & dolore nõ cruciant, in his ver expectãdum eſt: aut ſiquid magis preſſit, melior tamen autumnus vel æſtas quàm hyẽs eſt: atque is ipſe medius, iam fractis æſtatibus, nondũ ortis frigoribus. Quò magis autem neceſſaria pars erit quæ tractabitur, hoc quoque maiori periculo ſubiecta eſt: & ſæpe quo maior plaga facienda, eo magis hæc temporis ratio ſeruabitur.

De encanthide tuberculo.

Ex curatione verò vnguis (vt dixi) vitia naſcuntur, quæ ipſa aliis quoque de cauſis oriri ſolent. Interdũ enim fit in angulo, parum vngue exciſo, vel aliter tuberculum, quod palpebras parum diduci patitur, ἐγκανθὶς Græcè nominatur. Excidi hamulo & circuncidi debet, hîc quoque diligenter temperata manu, nequid ex ipſo abſcindatur: tum exiguum linamentũ reſpergẽdum eſt, vel Cadmia vel atramento ſutorio, inque eum angulum diductis palpebris inferendum, ſupráque eodem modo deligandum, proximíſque diebus ſimiliter nutriendum, tantùm vt primis aqua egelida, vel etiam frigida foueatur.

De ancyloblepharo oculorum vitio.

Interdum inter ſe palpebræ coaleſcunt, aperiríque non poteſt oculus. Cui malo ſolet etiam illud accedere, vt palpebræ cum albo oculi cohæreſcant: ſcilicet quum in vtroque fuit vlcus negligenter curatum. Saneſcendo enim quod diduci potuit & debuit, glutinabit: ἀγκυλοβλέφαρον ſub vtroq; vitio Græci vocãt. Palpebræ tãtùm inter ſe cohærentes, non difficulter diducuntur: ſed interdũ fruſtrà. nam rurſus glutinantur. experiri tamen oportet, quia bene res ſæpius cedit. Igitur aduerſum ſpecillum inferendũ, diducendæque eo palpebræ ſunt, deinde exigua penicilla interponẽda, donec exulceratio eius loci finiatur: at vbi albo ipſius oculi palpebra inhæſit, Heraclides Tarentinus author eſt, aduerſo ſcalpello ſubſecare magna cũ moderatione, vt neque ex oculo, neque ex palpebra quicquã abſcindatur: ac ſi neceſſe eſt, ex palpebra potius. Poſt hæc inungatur oculus medicamentis quibus aſpritudo curatur, quotidiéque palpebra vertatur, nõ ſolùm vt vlceri medicamentum inducatur, ſed etiam ne rurſus inhæreat, ipſique etiam præcipiatur vt ſæpe eam duobus digitis attollat. Ego ſic reſtitutum eſſe neminem memini. Meges ſe quoque multa tentaſſe, neque vnquam profuiſſe, quia ſemper iterum oculo palpebra inhæſerit, memoriæ prodit.

De ægilope, fiſtula oculorum.

Etiamnum in angulo qui naribus propior eſt, ex aliquo vitio quaſi parua fiſtula aperitur, per quam pituita aſſiduè diſtillat (αἰγίλωπα Græci vocant) idque aſſiduè malè habet oculum, nonnunquam etiam exeſo oſſe vſque ad nares penetrat: idque interdũ naturam carcinomatis habet. Vbi intentæ venæ & recuruatæ ſunt, color pallet, cutis dura eſt, & leui tactu irritatur, inflammationémque in eas partes quæ coniunctæ ſunt, euocat. Ex his eos qui quaſi carcinoma habent, curare periculoſum eſt: (nam mortẽ quoque ea res maturat) eos verò quibus ad nares tẽdit, ſuperuacuum: (neque enim ſaneſcunt) at quibus id in angulo eſt poteſt adhiberi curatio, quum eam non ignotum ſit eſſe difficilem: quantóque angulo propius id foramen eſt, tanto difficilior eſt, quoniam peranguſtum eſt in quo verſari manus poſſit. Recẽti tamen re mederi facilius eſt. Sed hamulo ſummum eius foraminis excipiendum, deinde totum id cauum (ſicut in fiſtulis dixi) vſque ad os excidendum, oculóque & cæteris iunctis partibus bene obtectis, os ferramento adurendum eſt vehementius. Quòd ſi iam carie vexatum eſt, quò craſſior his ſquama accedat quidam adurentia imponunt, vt atramentum ſutorium, vel chalcitidem, vel æruginem raſam. Quòd & tardius & nõ idem facit. Oſſe aduſto curatio ſequitur eadem quæ in cæteris vſtis.

De pilis palpebrarum oculum irritantibus.

Pili verò qui in palpebris ſunt, duabus de cauſis oculum irritare conſueuerunt. Nam modò palpebræ ſuperioris ſumma cutis relaxatur, & procidit, quò fit vt eius pili ad ipſum oculum conuertantur, quia non ſimul cartilago quoque ſe remiſit: modò ſub ordine naturali pilorum alius ordo ſubcreſcit, qui protinus intus ad oculum tendit. Curationes hæ ſunt: Si pili nati ſunt qui non debuerunt, tenuis acus, ferrea, ad ſimilitudinem haſtæ lata, in ignem cõiicienda eſt: deinde candens ſublata palpebra, ſic vt eius pernicioſi pili in conſpectum curantis veniãt, ſub ipſis pilorum radicibus ab angulo immittenda eſt, vt ea tertiam partem palpebræ tranſuehat: deinde iterũ tertióque vſque ad alterum angulum: quò fit vt omnes pilorũ radices aduſtæ emoriantur. Tum ſuperimponẽdũ medicamentum eſt quod inflammationem prohibeat, atque vbi cruſtæ exciderunt, ad cicatricem perducendum. Facillimè autem id genus ſaneſcit. Quidam aiũt acu trãſui iuxta pilos in exteriorem partem palpebræ oportere, eámque tranſmitti duplicem, capillum muliebrem ducẽtem: atque vbi acus tranſiit, in ipſius capilli ſinum, quà duplicatur, pilum eſſe iniiciendum, & per eum in ſuperiorem palpebræ partem attrahẽdum, ibique corpori agglutinãdum, & imponendum medicamentũ, quò foramen quoque glutinetur: ſic enim fore vt is pilus in exteriorem partem poſtea ſpectet. Id primùm fieri non poteſt niſi in pilo longiore, quum fere breues eo loco naſcantur. Deinde ſi plures pili ſunt, neceſſe eſt longum tormentum, quum toties acus tranſuet, magnam inflammationem moueat. Nouiſſimè quum humor aliquis ibi ſubſit, oculo & antè per pilos, & tum per palpebræ foramina affecto, vix fieri poteſt vt gluten quo vinctus eſt pilus, nõ reſoluatur. Eóque fit vt is eò vnde vi abductus eſt, redeat. Ea verò curatio quæ palpebræ laxioris ab omnibus frequẽtatur, nihil habet dubii. ſiquidẽ oportet, contecto oculo, mediã palpebræ cutem, ſiue ea ſuperior ſiue inferior eſt, apprehen-

dere digitis, ac leuare, tum conſiderare quantulo detracto futurum ſit vt naturaliter ſe habeat. Siquidē hîc quoque duo pericula circunſtant: ſi nimium fuerit exciſum, ne contegi oculus non poſſit: ſi parum, ne nihil actum ſit, & fruſtra ſectus aliquis ſit. Qua deinde incidendum videbitur, per duas lineas atramento notandum eſt: ſic vt de interiore quæ pilos continēt, & propiore ei linea aliquid relinquatur quod apprehendere acus poſtea poſſit. His cōſtitutis ſcalpellus adhibēdus eſt, & ſi ſuperior palpebra eſt, antè: ſi inferior, poſtea propius ipſis pilis incidēdum, initiúmque faciendum in ſiniſtro oculo, ab eo angulo qui tempori: in dextro, ab eo qui naribus propior eſt, idque quod inter duas lineas eſt excidendum: deinde oræ vulneris inter ſe ſimplici ſutura committendæ, operienduſque oculus eſt & ſi parum palpebra deſcendet, laxanda vtique: ſi nimium, aut aſtringenda, aut etiam rurſus tenuis habenula ab vlteriore ora excidēda. Vbi ſecta eſt, aliæ ſuturæ adiiciendæ quæ ſupra tres eſſe non debent. Præter hæc in ſuperiore palpebra ſub pilis ipſis incidenda linea eſt, vt ab inferiore parte diducti pili ſurſum ſpectent. Idq; ſi leuis inclinatio eſt, etiam ſolū ſatis tuetur. Inferior palpebra eo non eget. His factis, ſpongia ex aqua frigida expreſſa ſuper deliganda eſt: poſtero die glutinans emplaſtrum iniiciendum: quarto ſutura tollenda eſt, & collyrio quod inflammationes reprimit, ſuperinungendum.

De lagophthalmo oculorum.

Nonnunquam autem nimium ſub hac curatione exciſa cute euenit vt oculus non contegatur, idque interdū etiam alia de cauſa fit, λαγώφθαλμον Græci appellant. In quo ſi nimium palpebræ deeſt, nulla id reſtituere curatio poteſt: ſi exiguum, mederi licet, paulum infra ſuperciliū cutis incidenda eſt lunata figura, cornibus eius deorſum ſpectantibus. Altitudo eſſe plagæ vſque ad cartilaginem debet, ipſa illa nihil læſa. Nā ſi ea inciſa eſt, palpebra cōcidit, neque attolli poſtea poteſt. Curæ igitur tantùm diducta fit vt paulum in ima oculi ora deſcēdat, hiante ſcilicet ſuper plaga, in quam linamētum coniiciendum eſt: quod & coniungi diductam cutem prohibeat, & in medio caruncuiam citet: quæ vbi eum locum impleuit, poſtea rectè oculus operitur.

De ectropio.

Vt ſuperioris autem palpebræ vitium eſt quod parum deſcendit, ideóque oculum non contegit: ſic inferioris, quod parum ſurſum attollitur, ſed pendet & hiat, neque poteſt cum ſuperiore committi. Atque id quoque euenit interdum ex ſimili vitio curationis, interdum etiam ſenectute: ἐκτρόπιον Græci vocant. Si ex mala curatione eſt, eadem ratio medicinæ eſt quæ ſuprà poſita eſt, plagæ tantùm cornua ad maxillas, non ad oculum conuertenda ſunt. Si ex ſenectute eſt, tenui ferramento id totum extrinſecus adurendum eſt, deinde melle inungendum, & quarto die vapore aquæ calidæ fouendum inungendúmque medicamentis ad cicatricem perducētibus.

De ſtaphylomate oculi.

Hæc fere circa oculum in angulis palpebríſque incidere conſueuerunt. In ipſo autem oculo nonnunquam ſumma attollitur tunica, ſiue ruptis intus membranis aliquibus, ſiue laxatis, & ſimilis figura acino fit: vnde id σταφύλωμα Græci vocant. Curatio duplex eſt: altera ad ipſas radices per medium tranſuere acu duo lina ducente: deinde alterius lini duo capita ex ſuperiore parte, alterius ex interiore aſtringere inter ſe, quæ paulatim ſecando id excidunt: altera in ſumma parte eius ad lenticulæ magnitudinem excidere, deinde ſpodium aut cadmiam infricare. Vtrolibet autem facto album oui lana excipiendum & imponendum, poſteáque vapore aquæ calidæ fouendus oculus, & lenibus medicamentis vngendus eſt.

De clauis oculorum.

Claui autem vocantur calloſa in albo oculi tubercula, quibus nomen à figuræ ſimilitudine eſt. Hos ad imam radicem perforare acu commodiſſimū eſt, infráque eam excidere, deinde lenibus medicamentis inungere.

De natura oculorum & eorum ſuffuſione.

Suffuſionis iam aliàs feci mentionem, quia quū recens incidit, medicamentis quoque ſæpe diſcutitur: ſed vbi

A vetuſtior facta eſt, manus curat[illegible]ſiderat, quæ inter ſubtiliſſimas haberi poteſt. D[illegible]tequam dico, pauci[illegible] ipſius ocul[illegible] natura indica[illegible] uius cognitio quum ad plura loca pertineat, tu[illegible] ecipuè ad hunc pertinet. Is igitur ſummas habet [illegible]nicas, ex quib9 ſuperior à Græcis κερατοειδὴς vocat[illegible] qua parte alba eſt, ſatis craſſa pupillæ loco extenuat[illegible] uic interior adiuncta eſt media parte, qua pupilla [illegible]dico foramine cōcaua, circà tenuis, vlterioribus p[illegible]oſa quoque plenior, quæ ῥαγοειδὴς à Græcis nom[illegible] Hæ duæ tunicæ B quum interiora oculi cingant, ru[illegible] his coeunt, extenuatæque, & in vnum coactæ per foramē quod inter oſſa eſt, ad membranā cerebri perue[illegible] eique inhæreſcūt. Sub his autē qua parte pupilla eſt [illegible] vacuus eſt: deinde infrà rurſus tenuiſſima tunica [illegible] Herophilus ἀραχνοειδῆ nominauit. Ea media ſubſidit [illegible] cauo continet quiddam, quod à vitri ſimilitudine ὑαλοειδὲς Græci vocant. Id neque liquidum neque aridum eſt, ſed quaſi concretus humor, ex cuius colore pupillæ color vel niger eſt, vel cæſius, quū ſumma tunica tota alba ſit. Id autem ſuperueniēs C ab interiore parte membranula includit: ſub his gutta humoris eſt, oui albo ſimilis, a qua videndi facultas proficiſcitur, κρυσταλλοειδὴς à Græcis nominatur. Igitur vel ex morbo vel ex ictu concreſcit humor ſub duabus tunicis, quà locum vacuum eſſe propoſui: iſque paulatim indureſcens interiori potētiæ ſe opponit. Vitiique eius plures ſpecies ſunt, quædā ſanabiles, quædā quæ curationem non admittunt. Nam ſi exigua ſuffuſio eſt, ſi immobilis, colorem verò habet marinæ aquæ, vel ferri nitētis, & à latere ſenſum aliquem fulgoris relinquit, ſpes ſupereſt: ſi magna eſt, ſi D nigra pars oculi amiſſa naturali figura in aliam vertit, ſi ſuffuſioni color cæruleus eſt, aut auro ſimilis, ſi labat, & hac atque illac mouetur, vix vnquam ſuccurritur. Fere verò peior eſt, quo ex grauiore morbo, maioribúſve capitis doloribus, vel ictu vehementiore orta eſt. Neque idonea curatio ſi ſenilis ætas eſt, quæ ſine nouo vitio tamē aciē hebetē habet. At ne puerilis quidē, ſed inter hæc media ætas. Oculus quoque curationi neque exiguus, neque cōcauus ſatis opportunus eſt, atque ipſius ſuffuſionis quæ maturitas eſt. Expectādum igitur eſt donec iā non fluere, E dā ſed durities quædā concreuiſſe videatur. Ante curationem autem modico cibo vti, bibere aquam triduo debet, pridie ab omnibus abſtinere. Poſt hæc in aduerſo ſedili collocādus eſt loco lucido, lumine aduerſo, ſic vt cōtrà medicus paulo altius ſedeat. A poſteriore autem parte caput eius qui curabitur, miniſter contineat, & immobile id præſtet. nam leui motu eripi acies in perpetuū poteſt. Quinetiam ipſe oculus qui curabitur, immobilior faciendus eſt, ſuper alterum lana impoſita & deligata. Curari verò ſiniſter oculus dextra manu, dexter ſiniſtra debet: tum acus admouenda eſt, aut acuta, aut fortè non ni- F mium tenuis, eáque demittenda, ſed recta eſt per ſummas duas tunicas medio loco inter nigrum oculi & angulum tempori propiorem è regione mediæ ſuffuſionis, ſic nequa vena lædatur. Neque tamen timidè demittenda eſt, quia inani loco excipitur. Ad quem quū ventum eſt, ne mediocriter quidem peritus falli poteſt, quia prementi nihil renititur. Vbi eò ventum eſt, inclinanda acus ad ipſam ſuffuſionem eſt, leuitérque ibi verti & paulatim eam deducere infra regionē pupillæ debet: vbi dein- G de eam tranſit, vehementius imprimi vt inferiori parti inſidat. Si hæſit, curatio expleta eſt. ſi ſubinde redit, eadē acu magis concidenda, & in plures partes diſſipanda eſt, quæ ſingulæ & facilius conduntur, & minus latè officiūt. Poſt hæc educenda acus recta eſt, imponendúmque eſt lana molli exceptum oui album, & ſuprà, quod inflammationem coerceat, atque ita deuinciendum. Poſt hæc opus eſt quiete, abſtinentia, lenium medicamentorum inunctionibus, cibo, qui poſtero die ſatis maturè datur, pri- H mum liquido ne maxillæ laborent, deinde inflammatione finita, tali qualis in vulneribus poſitus eſt. Quibus vt aqua quoque diutius bibatur, neceſſariò accedit.

De pituita oculorum.

De pituitæ quoq; tenuis curſu, qui oculos infeſtat, quatenus medicamentis agendum eſt, iam explicui: nunc ad

ea veniam qu[illegible] em ex manu poſtulant. Animaduertimus [illegible] ſdam nunquam ſicceſcere oculos, ſed ſempe[illegible] madere. quæ res aſpritudinem continuat, [illegible] mentis inflammationes & lippitudines ex[illegible] enique vitam hominis infeſtat. Idque in qui[illegible] la ope adiuuari poteſt, in quibuſdam ſanabile eſt. [illegible] rimũ diſcrimen eſt noſſe oportet, vt alteri ſucc[illegible] lteri manus non iniiciatur. Ac primùm ſu[illegible] io eſt i[illegible] qui ab infantibus id vitium habe[illegible] eceſſariò man[illegible] rum eſt vſque ad mortis diem [illegible] neceſſariò [illegible] am in iis quibus non multa [illegible] ta eſt. Siquidem manu nihil adiuuantur, medic[illegible] & victus ratio[illegible] e quæ craſſiorem pituitam reddi[illegible] tem peruen[illegible]nt. Lata etiam capita vix medic[illegible] um intere[illegible] venæ pituitam emittant quæ i[illegible] n & cute [illegible] ſunt, an quæ inter membranam [illegible] & caluariam. Superiores fere per tẽpora oculos rigant, inferiores per eas membranas quæ ab oculis ad cerebrum tendunt. Poteſt autem adhiberi remedium iis quæ ſupra [illegible] non poteſt iis quæ ſub oſſe. Ac ne iis quidem ſuccurritur quibus pituita vtrinque deſcendit, quia leuata altera parte, nihilominus altera infeſtat. Quid ſit autem, hac ratione cognoſcitur: Raſo capite ea medicamenta quibus in lippitudine pituita ſuſpenditur, à ſuperciliis vſque ad verticem illini debent: ſi ſicci oculi eſſe cœperunt, apparet per eas venas quæ ſub cute ſunt, irrigari: ſi nihilominus madẽt, manifeſtum eſt, ſub oſſe deſcendere ſi eſt humor, ſed leuior, duplex vitiũ eſt. Plurimi tamen ex laborantibus reperiuntur quos ſuperiores venæ exerceant, ideóque pluribus etiam opitulari licet: idque non in Græcia tantummodo, ſed in aliis quoque gẽtibus celebre eſt, adeò vt nulla medicinæ pars magis per nationes quoq; expoſita ſit. Reperti in Græcia ſunt qui nouem lineis cutem capitis inciderent, duabus in occipitio rectis, vna ſuper eas tranſuerſa, dein duabus ſuper aures, vna inter eas item tranſuerſa, tribus inter verticem & frõtem rectis. Reperti ſunt qui à capite rectè eas lineas ad tempora diducerent, cognitiſque ex motu maxillarum muſculorum initiis, leuiter ſuper eos cutem inciderent, inductiſque per retuſos hamos oris insererent linamenta, vt neque inter ſe cutis antiqui fines committerentur, & in medio caro increſceret quæ venas ex quibus humor ad oculos trãſiret, aſtringeret. Quidam etiam atramento duas lineas duxerũt à media aure ad mediam alteram aurem, deinde à naribus ad verticem: tum vbi lineæ committebãtur, ſcalpello inciderunt, & pòſt ſanguine fuſo, os ibidem aduſſerunt. Nihilominus autem & in temporibus, & inter frontem atque caluariam eminentibus venis idem candens ferrum admouerunt. Frequens curatio eſt, venas in temporibus adurere quæ fere quidẽ in eiuſmodi malo tument, ſed tamen vt inflentur magiſque ſe oſtendant, ceruix antè modicè deligãda eſt: tenuibúſque ferramentis & retuſis venæ adurẽdæ, donec in oculis pituitæ curſus cõquieſcat. Id enim ſignum eſt quaſi excæcatorum itinerum, per quæ humor ferebatur. Valentior tamen medicina eſt, vbi tenues conditæque venæ, ideóque legi non poſſunt. Eodem modo ceruice deligata, retentóque ab ipſo ſpiritu, quò magis venæ prodeant, atramento notare eas contra tempora & inter ceruicem, ac frontẽ, deinde ceruice reſoluta, qua notæ ſunt, venas incidere, & ſanguinẽ mittere: vbi ſatis fluxit, tenuibus ferramentis adurere. Contra tempora quidem, timidè, ne ſubiecti muſculi qui maxillas tenent, ſentiant: inter frontem verò & verticem, vehementer, vt ſic ſquama ab oſſe recedat. Efficacior tamen etiamnum eſt Afrorũ curatio, qui verticem vſque ad os adurunt, ſic vt ſquamam remittat. Sed nihil melius eſt quàm quod in Gallia quoque Comata ſit, vbi venas in temporibus & in ſuperiore capitis parte legunt. Aduſta quomodo curanda ſint, iam explicui: nunc illud adiicio, neque vt cruſtæ decidãt, neque vt vlcus impleatur, aduſtis venis eſſe properãdum, ne vel ſanguis erumpat, vel citò pus ſupprimatur, quũ per hoc ſicceſcere eas partes opus ſit, per illud exhauriri opus nõ ſit. Siquando tamen ſanguis eruperit, infricanda medicamenta eſſe quæ ſic ſanguinẽ ſupprimãt, ne adurant. Quẽ-

A admodum autem venæ deligẽdæ ſint, quidque lectis his faciendum ſit, quum venero ad crurum varices dicam.

DE AVRIVM MORBIS QVI MANV ET ſcalpello curantur, Cap. VIII.

Verùm vt oculi multiplicem curationem etiam manus exigunt, ſic in auribus admodũ pauca ſunt quæ in hac medicinæ parte tractentur. Solet tamẽ euenire vel à primo natali die protin⁹, vel poſtea facta exulceratione, B deinde per cicatricẽ aure repleta, vt foramen in ea nullũ ſit, ideóque audiẽdi vſu careat. Quod vbi incidit, ſpecillo tentandũ eſt, altè ne id repletum, an in ſummo tantùm glutinatũ ſit. nam ſi altè eſt, prementi non cedit: ſi in ſummo, ſpecillum protinus recipit. Illud attingi non oportet, ne ſine effectus ſpe diſtentio oriatur neruorum, & ex ea mortis periculum ſit: hoc facilè curatur. Nam quà cauum eſſe debet, vel medicamentum aliquod imponendum eſt ex adurentibus, vel candente ferro aperiẽdum, vel etiam ſcalpello incidẽdum. Quúmque id patefactum, & iam vl- C cus purum eſt, iniicienda eò pinna eſt, illita medicamento cicatricem inducente, circáque idem medicamẽtum dandum, vt cutis circa pinnam ſaneſcat: quò fit vt ea remota, poſtea facultas audiẽdi ſit. At vbi aures, in viro puta, perforatæ ſunt, & offendunt, traiicere id cauum celeriter cãdẽte acu ſatis eſt, vt leniter eius ora exulcerẽtur, aut etiam adurente medicamento idem exulcerare, poſtea deinde imponere id quod purget, tum quod eum locum repleat, & ſic cicatricem inducat. Quòd ſi magnum id foramen eſt, (ſicut ſolet eſſe in iis qui maiora pondera auri- D bus geſſerunt) incidere quod ſupereſt ad extremũ oportet: ſupra deinde oras ſcalpello exulcerare, & poſtea ſuere, ac medicamẽtum quo id glutinetur, imponere. Tertium eſt, ſiquid ibi curti eſt, ſarcire: quæ res quũ in labris quoque & naribus fieri poſſit, eãdem etiam rationem habeat, ſimul explicanda eſt.

CVRTA IN AVRIBVS, LABRISQVE ac naribus, quomodo ſarciri & curari poſſint, Cap. IX.

E Curta igitur in his tribus, ac ſiqua parua paria ſũt, curari poſſunt: ſiqua maiora ſunt, aut non recipiunt curationem, aut ita per hanc ipſam deformantur vt minus indecora antè fuerint. Atque in aure quidem & naribus deformitas ſola timeri poteſt: in labris verò, ſi nimiũ cõtracta ſunt, vſus quoque neceſſarii iactura fit, quia minus facilè & cibus aſſumitur, & ſermo explicatur. Neq; enim creatur ibi corpus, ſed ex vicino adducitur: quod in leui mutatione, & nihil eripere, & fallere oculũ poteſt: in magna non poteſt. Neque ſenile autem corpus, neque quod F mali habitus eſt, neq; in quo difficulter vlcera ſaneſcũt, huic medicinæ idoneum eſt, quia nuſquam celerius cancer occupat, aut difficilius tollitur. Ratio curationis, eiuſmodi eſt: Id quod curatum eſt, in quadratum redigere, ab interioribus eius angulis lineas tranſuerſas incidere, quæ citeriorem partem ab vlteriore ex toto diducant: deinde ea quæ ſic reſoluimus, in vnum adducere. Si nõ ſatis iunguntur, vltra lineas quas antè fecimus, alias duas lunatas, & ad plagam conuerſas immittere, quibus ſumma tãtùm cutis diducatur. ſic enim fit vt facilius quod adducitur, G ſequi poſſit: quod non vi cogendum eſt, ſed ita adducendum vt ex facili ſubſequatur, & demiſſum non multũ recedat. Interdum autẽ ab altera parte cutis haud omnino adducta, deformẽ quem reliquit locũ reddit. Huiuſmodi loci altera pars incidenda, altera intacta habenda eſt. Ergo neque ex imis aurib⁹, neque ex medio naſo imis venarum partibus, neque ex angulis labrorũ quicquam attrahere tẽtabimus. Vtrinque autem petemus, ſiquid ſummis aurib⁹, ſiquid imis, ſiquid aut medio naſo, aut mediis naribus, aut mediis labris deerit. quæ tamen interdum H etiam duobus locis curata eſſe conſuerunt. Sed eadem ratio curandi eſt: ſi cartilago in eo quod inciſum eſt eminet, excidenda eſt. neq; enim aut glutinatur, aut acu tutò traiicitur: Neq; lõgè tamẽ excidi debet, ne inter duas oras liberæ cutis, vtrinq; coitus puris fieri poſſit: tum iunctæ oræ inter ſe ſuendæ ſunt, vtrinque cute apprehenſa: & qua

priores lineæ ſunt, eà quoque ſuturæ iniiciendæ ſunt. Siccis locis, vt in naribus, illita ſpuma argenti ſatis proficit. In vlteriores verò lunatáſque plagas linamentum dandum eſt, vt caro increſcens vulnus impleat, ſummáque cura quod ita ſutum eſt, tuendum eſſe, apparere ex eo poteſt quod de cancro ſuprà poſui. Ergo etiam tertio quoque die fouendum erit vapore aquæ calidæ, rurſúſque idem medicamentum iniiciendum, feréque ſeptimo die glutinatum eſt: tum ſuturæ eximi, & vlcus ad ſanitatem perduci debet.

DE POLYPI CVRATIONE PER FERRUM, Cap. X.

Polypum verò qui in naribus naſcitur, præcipuè ferro curari iam aliâs poſui. Ergo etiam hunc ferramento acuto in modum ſpathæ facto reſoluere ab oſſe oportet, adhibita diligẽtia ne infrà cartilago lædatur, in qua difficilis curatio eſt. Vbi abſciſſus eſt, vnco ferramẽto extrahendus eſt: tum implicitum linamentũ, vel aliquid ex penicillo reſpergendũ eſt medicamẽto quo ſanguis ſupprimitur, eóque nares leniter implendæ. Sãguine ſuppreſſo, linamento vulnus purgandum eſt: vbi purum eſt, eò pinna eodem modo quo in aure ſuprà poſitum eſt, medicamento illita quo cicatrix inducitur, intus demittẽda, donec ex toto id ſaneſcat.

DE OZAENA, Cap. XI.

Id autem vitium quod ὄζαινα à Græcis vocatur, ſi medicamentis non cederet, quemadmodum manu curãdum eſſet, apud magnos chirurgos non reperi: credo quia res rarò ad ſanitatem ſatis proficit, quum aliquod in ipſa curatione tormentum habeat. Apud quoſdam tamen poſitum eſt, vel ſutilem fiſtulam, vel enodem ſcriptorium calamum in narem eſſe coniiciendum, donec ſurſum ad os perueniat: tum per id tenue ferramentũ candens dandum eſſe ad ipſum os, deinde aduſtum locum purgãdum eſſe ærugine & melle. Vbi purus eſt, lycio ad ſanitatem perducendum: vel narem incidendam eſſe ab ima parte ad os, vt & conſpici locus poſſit, & facilius candens ferramentum admoueri: tum ſui narem debere, & aduſtum quidem vlcus eadem ratione curari. Suturam verò illini vel ſpuma argenti vel alio glutinante.

DE ORIS VITIIS QVAE MANV ET FERRO CURANTUR, Cap. XII.

De dentibus.

In ore quoque quædam manu curantur, vbi in primis dentes nonnunquam mouentur, modò propter radicum imbecillitatem, modò propter gingiuarum areſcentium vitium. Oportet in vtrolibet candens ferramentum gingiuis admouere vt leuiter attingat, nõ vt incidat. Aduſtæ gingiuæ melle illinendæ, & mulſo eluendæ ſunt: vt pura vlcera eſſe cœperunt, arida medicamenta infricanda ſunt ex iis quæ reprimũt. Si verò dens dolores mouet, eximíque eum quia medicamenta nihil adiuuãt, placuit, circumradi debet, vt gingiua ab eo reſoluatur: tum is cõcutiendus eſt: eáque faciẽda donec bene moueatur. nam dens hærens cum ſummo periculo euellitur, ac nonnunquam maxilla loco mouetur. Idque etiam maiore periculo in ſuperioribus dentibus fit, quia poteſt tempora oculóſve concutere: tum, ſi fieri poteſt, manu, ſi minus, forfice, dens excipiendus eſt. Ac ſi exeſus eſt, antè id foramen vel linamento, vel bene accommodato plumbo replendum eſt, ne ſub forfice confringatur. Recta verò forfex ducenda eſt, ne inflexis radicibus os earum cui dens inhæret, parte aliqua frãgatur. Neque ideo nullum eius rei periculum eſt, vtique in dentibus breuibus qui fere longiores radices habent. Sæpe enim forfex quũ dentem cõprehendere non poſſit, aut fruſtra comprehendat, os gingiuæ prehendit & frangit. Protinus autem vbi plus ſanguinis profluit, ſcire licet, aliquid ex oſſe fractum eſſe. Ergo ſpecillo conquirenda eſt teſta quæ receſſit, & volſella protrahenda eſt: ſi non ſequitur, incidi gingiua debet, donec labans oſſis teſta recipiatur. Quòd ſi fractum ſtatim nõ eſt, indureſcit extrinſecus maxilla, vt is hiare nõ poſſit: ſed imponendum calidum ex farina aut fico cataplaſma eſt, donec ibi pus moueatur: tum incidi gingiua debet. Pus quoque multum profluens, oſſis fracti nota eſt. I-

A taque etiam tum id extrahi con[illegible]nunquam etiã eo læſo, fiſtula fit quæ eradi debet. [illegible]autem ſcaber qua parte niger eſt radendus eſt, illin[illegible] roſæ flore cõtrito, cui gallæ quarta pars, & a[illegible] myrrhæ ſit adiecta. Continendúmque ore crebro v[illegible]um meracum: atque in eo caſu velandũ caput ambulat[illegible] multa, frictione capitis, cibo non acri vtendum e[illegible] ex ictu vel alio caſu aliqui labant dentes, auro cu[illegible] qui bene hærent vinciendi ſunt: continendáque [illegible]mentia, vt vinum in quo malicorium decoctum [illegible] galla candens

B coniecta ſit. Siquando etiam in [illegible] alter dens naſcitur quàm prior excidat, is qui cade[illegible]uit, circumpurgãdus & euellendus eſt: is qui natus eſt in locũ prioris quotidie digito adurgẽdus donec a[illegible] poſſam magnitudinem perueniat. Quotieſcunque dent[illegible] ex pro radix relicta eſt, protinus ea quoque ad id facta forfice quam ῥίζαν Græci vocant, eximenda eſt. Tonſillas autem quæ poſt inflammationes induruerunt, (ἀντιάδες autem à Græcis appellantur) quũ ſub leui tunica ſint, oportet digito circunradere & euellere: ſi ne ſic quidem reſoluũtur, hamulo exci-

C pere, & ſcalpello excidere, tum vlcus aceto eluere, & illinere vulnus medicamento quo ſanguis ſupprimatur.

De vua.

Vua ſi cum inflammatione deſcendit, doloríque eſt, & ſubrubicundi coloris, præcidi ſine periculo non poteſt: ſolet enim multum ſanguinem effundere: itaque melius eſt iis vti quæ aliâs propoſita ſunt. Si verò inflammatio quidem nulla eſt, nihilominus autem ea vltra iuſtũ modum à pituita deducta eſt, & eſt tenuis, acuta, alba, præcidi debet: itémque ſi ima, liuida, & craſſa, ſumma, tenuis

D eſt. Neque quicquam commodius eſt quàm volſella prehendere, ſub eáque quod volumus excidere. neque enim vllum periculum eſt ne plus minúſve præcidatur, quũ liceat tantum infra volſellam relinquere, quantum inutile eſſe manifeſtum eſt, idque præcidere quò longior vua eſt quàm eſſe naturaliter debet. Poſt curationem eadem facienda ſunt quæ in tonſillis proximè poſui.

De lingua.

Lingua verò quibuſdam cum ſubiecta parte à primo natali die iuncta eſt, qui ob id ne loqui quidem poſſunt.

E Horum extrema lingua volſella prehendenda eſt, ſub eáque membrana incidenda, magna cura habita ne venæ quæ iuxta ſunt violentur, & profuſione ſanguinis noceãt. Reliqua curatio vulneris in prioribus poſita eſt. Et plerique quidem vbi conſanuerunt, loquuntur. Ego autem cognoui, qui ſucciſa lingua quũ abundè ſuper dẽtes eam promeret, non tamen loquendi facultatem conſequutus eſt: adeò in medicina etiam vbi perpetuũ eſt quod fieri debet, non tamen perpetuum eſt id quod ſequi conuenit.

De abſceſſu ſub lingua.

F Sub lingua quoque interdum aliquid abſcedit quod fere conſiſtit in tunica, doloréſque magnos mouet: quod ſi exiguum eſt, incidi ſemel ſatis eſt: ſi maius, ſumma cutis vſque ad tunicam excidenda eſt, deinde vtrinque oræ hamulis excipiendæ, & tunica vndique circundata liberanda eſt: magna diligentia per omnem curationem habita nequa maior vena incidatur.

De labris.

Labra autem ſæpe finduntur, eáque res habet cum dolore etiam hanc moleſtiam quòd ſermo prohibetur,

G qui ſubinde eas rimas cum dolore diducendo ſanguinem citat. Sed has, ſi in ſummo ſunt, medicamentis curare commodius eſt quæ ad vlcera oris fiunt: ſi verò altius deſcenderunt, neceſſarium eſt tenui ferramento adurere quod ſpathæ ſimile quaſi tranſcurrere, non imprimi debet. Poſtea faciẽda eadem ſunt quæ in auribus aduſtis expoſita ſunt.

DE CERVICIS VITIIS, ET CVRATIONE, Cap. XIII.

H At in ceruice inter cutem & aſperam arteriam tumor increſcit, βρογχοκήλην Græci vocant, quo modò caro hebes, modò humor aliquis melli aquæve ſimilis includitur, interdum etiam minutis oſſibus pili immiſti. Ex quibus quicquid eſt quod tunica cõtinetur, poteſt adure

tibus medic[illegible]cari,quibus ſumma cutis cum ſuperiecta tunica [illegible]ur. Quo facto, ſiue humor eſt, profluit: ſiue quid [illegible] digitis educitur, tum vlcus ſub linamentis ſau[illegible] ſcalpelli curatio breuior eſt. Medio tumore [illegible] [illegible]ditur vſque ad tunicam: deinde vitioſus [illegible] o corpore digito ſeparatur, totúſque cum [illegible] eximitur: tum aceto cui vel ſalem vel nitrum [illegible] ecit eluitur, oræque vna ſutura iunguntur, [illegible] em quæ in aliis ſuturis ſuperiniiciũtur. Leni[illegible] ne fauces vrgeat, deligatur: ſiquando autem t[illegible] ni non potuerit, intus inſpergenda adurentia, [illegible]tiſque id curandum eſt, cæteris pus mouentibus.

DE VMB[illegible] VITIIS, Cap. XIIII.

SVnt etiam circa [illegible]icũ plura vitia, de quibus propter raritatẽ inter [illegible]res parũ coſtat. Veriſimile eſt autem id à quoque pr[illegible] um quod ipſe non cognouerat, à nullo id quod non [illegible]rat, fictũ. Cõmune omnibus eſt, vmbilicum indecorè prominere. Cauſæ requirũtur. Meges tres has poſuit: modò inteſtinũ eò irrumpere, modò omentum, modò humorem. Soſtratus nihil de omento dixit: duobus iiſdem adiecit, carnem ibi interdũ increſcere, eámque modò integram eſſe, modò carcinomati ſimilem. Gorgias ipſe quoque omenti mẽtionem omiſit: ſed eadem tria cauſatus, ſpiritum quoque interdũ eò dixit irrumpere. Hieron omnibus his quatuor poſitis, & omenti mentionẽ habuit, & eius quod ſimul & omentum & inteſtinum habuerit. Quid autem horũ ſit, his indiciis cognoſcitur: vbi inteſtinum prolapſum eſt, tumor neque durus neque mollis eſt, omni frigore cõminuitur: nõ ſolùm ſub omni calore, ſed etiam retento ſpiritu creſcit. Sonat interdum, atque vbi reſupinatus eſt aliquis, delapſo inteſtino ipſe deſidit. Vbi verò omentum eſt, cætera ſimilia ſũt, tumor mollior ab ima parte latus, extenuatus in verticẽ eſt: ſiquis apprehendit, elabitur: vbi vtrunque eſt, indicia quoque mixta ſunt, & inter vtrũque mollicies. At caro durior eſt, ſempérque etiam reſupinato corpore tumet, prementique nõ cedit, prioribus facilè cedẽtibus: ſi vitioſa eſt, eaſdẽ notas habet quas in carcinomate expoſui. Humor autẽ ſi premitur, circũfluit: at ſpiritus preſſus cedit, ſed protinus redit: reſupinato quoque corpore tumorem in eadem figura tenet. Ex his id quod ex ſpiritu vitium eſt, medicinam non admittit. Caro quoque carcinomati ſimilis cum periculo tractatur: itaque omittenda eſt: ſana excidi debet, idque vulnus linamẽtis curari. Humorẽ quidam vel inciſo ſummo tumore effundũt, & vulnus iiſdem linamentis curant: in reliquis variæ ſententiæ ſunt. Ac reſupinandum quidem corpus eſſe res ipſa teſtatur, vt in verũ, ſiue inteſtinum, ſiue omentũ eſt, delabatur. Sinus verò vmbilici tum vacuus à quibuſdã duabus regulis exceptus eſt, vehementérque earũ capitibus deligatis, ibi emoritur: à quibuſdã ad imum acu traiectatur duo lina ducente, deinde vtriuſque lini duobus capitibus diuerſæ partes aſtringũtur. quod in vua quoque oculi fit: nam ſic id quod ſuprà vinculum eſt, moritur. Adiecerũt quidam, vt antequam vincirẽt, ſummũ vna linea inciderent, exciderẽntque, quò facilius digito demiſſo, quod illuc irrupiſſet depellerent: tum deinde vinxerunt. Sed abunde eſt, iubere ſpiritũ continere, vt tumor quantus maximus eſſe poteſt ſe oſtendat, tum imam baſin eius atramẽto notáre, reſupinatóque homine digitis tumorẽ eum premere, vt ſiquid delapſum nõ eſt, manu cogatur. Poſthæc vmbilicum attrahere, & qua nota atramenti eſt, lino vehementer aſtringere: deinde partem ſuperiorẽ aut medicamentis, aut ferro adurere donec emoriatur, atque vt cætera vſta vlcus nutrire: idque nõ ſolùm vbi inteſtinum vel omentum, vel vtrunque eſt, ſed etiam vbi humor eſt, optimè proficit. Sed antè quædam viſenda ſunt, nequod ex vinculo periculũ ſit. nam curationi neque infans, neque aut robuſtus annis aut ſenex aptus eſt, ſed à ſeptimo fere anno ad quartũdecimum: deinde ei corpus idoneũ eſt id quod integrum eſt. At quod mali habitus eſt, quódque papulas, impetigines, ſimiliáque habet, idoneum nõ eſt. Leuibus quoque tumoribus facilè ſubuenitur: at in eorum qui nimis magni ſunt curatione periculũ eſt. Tẽpus A autem anni & autumnale & hybernum vitãdum eſt: ver idoneum maximè eſt: ac prima ætas non aliena eſt. Præter hæc abſtinere pridie debet: neque id ſatis eſt, ſed aluus quoque ei ducenda eſt, quò facilius omnia quæ exceſſerunt, intra aluum conſidant.

QVOMODO AQVA HYDROPICIS emittatur, Cap. XV.

AQuam iis qui hydropici ſunt emitti oportere, aliàs dixi: nunc quemadmodum id fiat, dicendũ eſt. Qui- B dam autem ſub vmbilico fere quatuor interpoſitis digitis à ſiniſtra parte: quidam ipſo vmbilico perforato, facere conſueuerunt: quidam cute primùm aduſta, deinde interiore abdomine inciſo: quia quod per ignẽ diuiſum eſt, minus celeriter coit. Ferramentũ autem demittitur, magna cura habita nequa vena incidatur: id tale eſſe debet vt fere tertiam digiti partem latitudo mucronis impleat: demittendumque ita eſt vt membranã quoque tranſeat, qua caro ab interiore parte finitur: eò tum plumbea aut ænea fiſtula iniicienda eſt, vel recuruatis in exteriorem C partem labris, vel in media circumſurgente quodam nodo, ne tota int[us] delabi poſſit. Hui[us] ea pars quæ intra, paulò lõgior eſſe debet quàm quæ extra, vt vltra vlteriorem membranam procedat: per hanc effundendus humor eſt. Atque vbi maior pars eius euocata eſt, cludenda demiſſo linteolo fiſtula eſt, & in vulnere, ſi id vſtum non eſt, relinquenda: deinde per inſequentes dies circa ſingulas heminas emittendum, donec nullum aquæ veſtigiũ appareat. Quidam tamen etiam non vſta cute protinus fiſtulam recipiunt, & ſuper vulnus ſpongiã expreſſam deligant: de- D inde poſtero die rurſus fiſtulam demittunt, quod recens vulnus paulum diductum patitur, vt ſiquid humoris ſupereſt, emittatur: idque bis ita feciſſe contenti ſunt.

DE INTESTINORVM VVLNERATOrum curationibus, Cap. XVI.

NOnnunquam autem venter ictu aliquo perforatur, ſequiturque vt inteſtina euoluantur. quod vbi incidit, protinus conſiderandũ eſt an integra ea ſint, deinde an his color ſuus maneat: ſi tenuius inteſtinum perforatũ E eſt, nihil profici poſſe iam retuli. Latius inteſtinũ ſui poteſt, non quòd certa fiducia ſit, ſed quòd dubia ſpes certa deſperatione ſit potior. Interdũ enim glutinatur: tum ſi vtrunlibet inteſtinũ liuidum, aut pallidum, aut nigrũ eſt, (quibus illud quoque neceſſariò accedit vt ſenſu careat) medicina omnis inanis eſt: ſi verò adhuc ea ſui coloris ſunt, cum magna feſtinatione ſuccurrendũ eſt. Momẽto enim alienantur externo & inſueto ſpiritu circũdata. Reſupinãdus autem homo eſt coxis erectioribus: & ſi anguſtius vulnus eſt quã vt inteſtina cõmodè refundantur, in- F cidendũ eſt donec ſatis pateat. At ſi iam ſicciora inteſtina ſunt, perluenda aqua ſunt cui paulũ admodum olei ſit adiectũ: tum miniſter oras vulneris leuiter diducere manibus ſuis, vel etiã duobus hamis mẽbranæ interiori iniectis debet, medic[us] priora ſemper inteſtina quæ poſteriora prolapſa ſunt condere, ſic vt orbiũ ſingulorum locum ſeruet. Repoſitis omnibus, leniter homo cõcutiendus eſt. quo fit vt per ſe ſingula inteſtina in ſuas ſedes diducãtur, & inibi concidãt. His conditis omentũ quoque conſiderandũ eſt, ex quo ſiquid iam nigri & emortui eſt, forfice G excidi debet: ſiquid integrũ eſt, leuiter ſuper inteſtina diduci. ſutura autem neque ſummæ cutis, neque interioris mẽbranæ per ſe ſatis proficit, ſed vtriuſque. Et quidẽ duobus linis vincienda eſt ſpiſſior, quàm alibi: quia & rumpi facilius motu ventris poteſt, & non æquè magnis inflammationibus pars ea expoſita eſt. Igitur in duabus acubus fila traiicienda, eáque duabus manibus tenenda, & prius interiori mẽbranæ ſutura iniiciẽda eſt, ſic vt ſiniſtra manus in dexteriore ora, dextra in ſiniſteriore à principio vulneris orſa, ab interiori parte in exteriorẽ acũ immit- H tat. quo fit vt ab inteſtinis ea pars ſemper acuũ longè ſit quæ retuſa eſt. Semel vtraque parte traiecta permutandæ acus inter manus ſunt, vt ea ſit in dextra quæ fuit in ſiniſtra, ea veniat in ſiniſtram quã dextra continuit: iterúmq; eodem modo per oras immittendæ ſunt. Atque ita tertio & quarto, deincépſque permutatis inter man[us] acubus, in-

cludenda plaga. Poſthæc eadem fila, eædēque acus ad cutem transferēdæ: ſimilique ratione ei quoque parti vtraque ſutura iniicienda, ſemper ab interiore parte acubus venientibus, ſemper inter manus traiectis. Dein glutinantia iniicienda. Quibus aut ſpōgiam, aut ſuccidam lanam ex aceto impreſſam accedere debere manifeſtius eſt quàm vt ſemper dicendum ſit. Impoſitis his leuiter deligari venter debet.

DE INTERIORE PARTE ABDOMINIS rupta, & qua ratione curanda ſit, Cap. XVII.

INterdum tamen vel ex ictu aliquo, vel retēto diutius ſpiritu, vel ſub graui faſce interior abdominis mēbrana ſuperiore cute integra, rumpitur: quod fœminis quoque ex vtero ſæpe euenire cōſueuit. Fitque præcipuè circa ilia, ſequitur autem quū ſuperior caro mollis ſit, vt nō ſatis inteſtina contineat, hiſque intenta cutis indecorè intumeſcat. Atque id quoq; aliter ab aliis curatur. Quidam enim per acum duob⁹ linis ad imam baſin immiſſis, ſic vtrinque deuinciunt, quemadmodū & in vmbilico, & in vua poſitum eſt, vt quicquid ſuper vinculum eſt, emoriatur: quidam mediū tumorem excidūt, ad ſimilitudinem myrtacei folii, (quod ſemper eodem modo ſeruandū eſſe iam poſui) & tum oras ſutura iungūt. Commodiſſimū eſt autem reſupinato corpore experiri manu qua parte is tumor maximè cedat, quia neceſſe eſt ea parte rupta membrana ſit, quáque integra eſt, ea magis obnitatur: tum qua rupta videbitur, immittendæ ſcalpello duæ lineæ ſunt, vt exciſo medio interior membrana vtrinque recentem plagam habeat: quia quod vetus eſt, ſutura non coit, loco patefacto. Siqua parte membrana nō nouam plagam, ſed veterem habet, tenuis excidenda habena eſt quæ tantùm ora eius exulceret: cætera quæ ad ſuturæ reliquam curationem pertinent, ſuprà comprehenſa ſunt.

De varicibus ventris.

Præter hæc euenit vt in quorundam ventribus varices ſint, quarum quia nulla alia curatio eſt quàm quæ in cruribus eſſe conſueuit, tum eam partem explanaturus, hanc quoque eò differo.

DE TESTICVLORVM NATVRA, ET morbis eorum, Cap. XVIII.

VEnio autem ad ea quæ in naturalibus partibus circa teſticulos oriri ſolent, quæ quò facilius explicem, prius ipſius loci natura paucis proponenda eſt. Igitur teſticuli ſimile quiddam medullis habent. nam ſanguinem non emittunt, & omni ſenſu carent. Dolēt autem in ictibus & inflammationibus tunicæ quibus hi continentur. Dependent verò ab inguinibus per ſingulos neruos, quos κρεμαστῆρες Græci nominant, cum quorum vtroque binæ deſcendunt & venæ & arteriæ. Hæ autē tunica conteguntur tenui, neruoſa, ſine ſanguine, alba, quæ ἐρυθροειδὴς à Græcis nominatur: ſuper eam valentior tunica eſt quæ interiori vehementer ima parte inhæret, δάρτον Græci vocant. Multæ deinde membranulæ venas & arterias, eóſque neruos comprehendunt, atque inter duas quoque tunicas ſuperioribus partibus leues paruulæque ſunt. Hactenus propria vtrique teſticulo & velamenta & auxilia ſunt: communis deinde vtrique omnibúſque interioribus ſinus eſt qui iam cōſpicitur à nobis, ὄσχεον Græci, ſcrotum noſtri vocant, íſque ab ima parte mediis tunicis leuiter innexus eſt, à ſuperiore tantùm circundatus eſt. Sub hoc igitur plura vitia eſſe conſuerunt: quæ modò ruptis tunicis, quas ab inguinibus incipere propoſui, modò his integris fiunt. ſiquidem interdum vel ex morbo primùm inflammatur, deinde poſtea pondere abrumpitur, vel ex ictu aliquo protinus rumpitur tunica quæ diducere ab inferioribus partibus inteſtina debuit, tum pondere eò deuoluitur aut omentum, aut etiam inteſtinū. Atque ibi reperta via, paulatim ab inguinibus in inferiores quoque partes demiſſum, ſubinde neruoſas tunicas, & ob id eius rei patientes diducit: ἐντεροκήλην & ἐπιπλοκήλην Græci vocant: apud nos indecorum, ſed commune his Herniæ nomen eſt. Deinde, ſi deſcendit omentum, nūquam in ſcroto tumor tollitur, ſiue inedia fuit, ſiue corpus huc illúcve conuerſum, aut aliquo modo collocatum: itémque ſi re-

A tentus eſt ſpiritus, non magnop[illegible]creſcit, tactu verò inæqualis eſt, & mollis, & lubricu[illegible] inteſtinum quoque deſcendit, tumor is ſine in[illegible] modò minuitur, modò increſcit. éſtque fere [illegible] & quum conquieſcit aliquis, aut iacet, inter[illegible] toto deſidit, interdum ſic diuiditur vt in ſcr[illegible] reliquiæ maneāt. At ſi clamore & ſatietate, [illegible]quo pondere is homo nixus eſt, creſcit, frigore [illegible]trahitur, calore diffunditur. éſtque tum ſcrotum [illegible]dum, & tactu leue, idque quod ſubeſt, lubricum e[illegible] eſt, ad inguen

B reuertitur, demiſſúmque iter[illegible] quodā quaſi murmure deuoluitur. & id quidem [illegible]leuioribus malis euenit. Nonnunquam autem ſterc[illegible] accepto vaſtius tumet, retróque compelli nō poteſt: a[illegible] tum dolorē & ſcroto & inguinibus & abdomini [illegible]nonnunquam ſtomachus quoque affectus, primū ru[illegible] bilem per os reddit, deinde viridem, quibuſdā eti[illegible] nigram. Integris verò membranis interdum eam partem humor diſtringit: atque eius quoque ſpecies duæ ſunt: nam vel inter tunicas is increſcit, vel in membranis quæ ibi circa venas & arterias

C ſunt, vbi hæ grauatæ occaluerunt. Ac ne ei quidē humori qui inter tunicas eſt, vna ſedes eſt. nā modò inter ſummam & mediam, modò inter mediam & imam conſiſtit. Græci cōmuni nomine quicquid eſt, ὑδροκήλην appellant: noſtri (vt ſcilicet nullis diſcriminibus ſatis cognitis) hoc quoque ſub eodem nomine quo priora habent. Signa autem quædam cōmunia ſunt, quædam propria. Communia, quibus humor deprehenditur: propria quibus locis humorem ſubeſſe dicimus. Si tumor eſt, nunquam ex toto ſe remittens, ſed interdum leuior, aut propter famem,

D aut propter febriculam, maximéque in pueris. iſque mollis eſt ſi non nimius humor ſubeſt. at ſi is vehementer increuit, renititur ſic vt vter repletus, & arctè aſtrictus. Venæ quoque in ſcroto inflantur, & ſi digito preſſimus, cedit humor, circunfluénſque id quod non premitur, attollit, & tanquam in vitro cornúve per ſcrotum apparet, iſque (quantum in ipſo eſt) ſine dolore eſt. Sedes autem eius ſic deprehēditur: ſi inter ſummam mediámque tunicam eſt, quū digitis duobus preſſimus, paulatim humor inter eos reuertens ſubit, ſcrotum ipſius albidius eſt: ſi ducitur,

E aut nihil, aut paruulum intenditur, teſticulus ea parte neque viſu neque tactu ſentitur: at ſi ſub media tunica eſt, intentum ſcrotum magis ſe attollit, adeò vt ſuperior coles ſub tumore eo diliteſcat. Præter hæc æquè integris tunicis ramex innaſcitur (κιρσοκήλην Græci appellāt,) quū venæ intumeſcunt. Hæ quoque intortæ conglomeratæque ad ſuperiorem partem, vel ipſum ſcrotum implent, vel mediam tunicam vel imam. interdum etiā ſub ima tunica circa ipſum teſticulum neruúmque eius increſcunt. Ex his eæ quæ in ipſo ſcroto ſunt, oculis patent: hæ verò quæ mediæ imæve tunicæ inſident, vt magis conditæ, nō

F æquè quidem cernuntur, ſed tamen viſui ſubiectæ ſunt, præterquam etiam quòd & tumoris aliquid eſt, pro venarum magnitudine & modo: & id prementi magis renititur, ac per ipſos venarum toros inæquale eſt: & qua parte id eſt, teſticulus magis iuſto dependet. Quum verò etiam ſuper ipſum teſticulum neruúmque eius, id malū increuit, aliquanto longius teſticulus ipſe deſcendit, minórque altero fit, vtpote alimento amiſſo. Raró, ſed aliquando caro quoque inter tunicas increſcit, σαρκοκήλην Græci vocāt.

G Interdum etiam ex inflammatione tumet ipſe teſticulus, ac febres quoque adfert, & niſi celeriter ea inflammatio conquieuit, dolor ad inguina atque ilia peruenit, partéſque hæ intumeſcunt: neruus ex quo teſticulus dependet, plenior fit, ſimúlque indureſcit: ſuper hæc inguen quoque nonnunquam varices implent, βουβωνοκήλην appellant.

DE TESTICVLORVM CVRATIONIbus communibus, & primò de inciſione & curatione inguinis, vel ſcroti, Cap. XIX.

H HIs cognitis de curatione dicendum eſt, in qua quædam communia omnium ſunt, quædā propria ſingulorum: prius de cōmunibus dicam. Loquar autem nūc de iis quæ ſcalpellum deſiderant. nam quæ vel ſanari non poſſint, vel aliter nutriri debeant, dicendum erit ſimulac

ad ſpecie[illegible] o. Inciditur autem interdum inguen, [illegible] vtraque curatione, homo ante tridu[illegible] pridie abſtinere etiam à cibo debet [illegible] ari ſupinus: deinde ſi inguen inciden[illegible] ube contegitur, antè radendum eſt, & tum [illegible] cutis inguinis intenta ſit, id incidendum [illegible] qua cum abdomine tunicæ inferiores co[illegible] periēdum autem audacter eſt, donec ſu[illegible] ipſius ſcroti eſt, incidatur, perueniaturq[illegible] media eſt plaga facta. B Foramen deorſum [illegible] demittendus eſt ſiniſtræ manus digitus [illegible] s interueniētibus membranulis [illegible] autem ſiniſtra manu comprehenſo ſcroto [illegible] um debet extēdere, & quammaxime ab ing[illegible] ducere: primùm cum ipſo teſticulo, dum [illegible] mēbranulas quæ ſuper mediam tunicam ſunt [illegible] deducere non poteſt, ſcalpello abſcindat: deinde [illegible], vt is delapſus ipſi plagæ iungatur, digitoque inde promatur, & ſuper ventrem cum duabus ſuis tunicis collocetur. C Inde ſiqua vitioſa ſunt, circuncidenda ſunt. in quibus quũ multæ venæ diſcurrãt; tenuiores quidem præcidi protinus poſſunt: maiores verò antè longiore lino deligãdæ ſunt, ne periculoſè ſanguinem fundãt: ſin media tunica vexata erit, aut ſub ea malũ increuerit, excidẽda erit, ſic vt altè ad ipſum inguen præcidatur. Infrà tamen non tota demenda eſt. nam quod ab baſin teſticuli vehementer cum ima tunica cõnexum eſt, excidi ſine ſummo periculo non poteſt. Itaque ibi relinquendum eſt: idem in ima quoque tunica, ſi læſa eſt, faciendum eſt. D Sed non à ſumma inguinis plaga, verum infrà paulũ ea abſcindenda, ne læſa abdominis mẽbrana inflammationes moueat. Neque tamẽ nimium ex ea ſurſum relinquendum eſt, ne poſtea ſinuetur, & ſedem eidẽ malo præſtet. Purgatus ita teſticulus per ipſam plagam, cum venis & arteriis & neruo ſuo leuiter demittendus eſt, videndúmque ne ſanguis in ſcrotum deſcendat, néve concretus aliquo loco maneat. Quæ ita fient, ſi venis vinciẽdo medicus proſpexerit: lina quibus capita earum continebuntur, extra plagam dependere debebunt, quæ pure orto ſine vllo dolore excident. E Ipſi autem plagæ iniiciendæ duæ fibulæ ſunt, & inſuper medicamẽtum quo glutinentur. Solet interdum ab altera ora neceſſarium eſſe aliquid excidi, vt cicatrix maior & latior fiat. quod vbi incidit, linamenta ſuper non fulcienda, ſed leuiter tantùm ponẽda ſunt, ſupráque ea quæ inflammationem repellant, id eſt ex aceto vel lana ſuccida vel ſpongia. Cætera eadem quæ vbi pus moueri debet adhibenda ſunt. At quũ infrà incidi oportet, reſupinato homine ſubiiciẽda ſub ſcroto ſiniſtra manus eſt, deinde id vehementer apprehendendum, & incidendum: F ſi paruulum eſt quod nocet, modicè, vt tertia pars integra ad ſuſtinendum teſticulum infrà relinquatur: ſi maius eſt, etiam amplius, vt paulum tantummodo ad imum, cui teſticulus inſidere poſſit, integrũ maneat. Sed primò rectus ſcalpellus quamleuiſſima manu teneri debet, donec ſcrotum ipſum diducat: tum inclinandus mucro eſt, vt tranſuerſa membrana ſecet quæ inter ſummam mediámque tunicam ſunt. At ſi vitium in proximo eſt, mediam tunicam attingi nõ oportet: ſi ſub illa quoque conditur, etiam illa incidenda eſt, ſic vt tertia quoque, ſi illa vitium tegit. G Vbicunque repertum malum eſt, miniſtrum ab inferiore parte exprimere moderatè ſcrotum oportet, medicũ digito, manubriolo vel ſcalpello diductam inferiorem partem tunicæ extrà collocare: deinde eam ferramento, quod ad ſimilitudinem coruum vocant, incidere, ſic vt in eandem intrare duo digiti, index & medius, poſſint. His deinde cõiectis, excipiẽda reliqua pars tunicæ, & inter digitos ſcalpellus immittendus eſt, eximendúmque aut effundendũ quicquid eſt noxium. Quancunque autem tunicam quis violauit, illam quoque debet excidere, ac mediam quidem (vt ſuprà dixi) quàmaltiſſimè ab inguine, imam autem paulo infrà. H Cæterùm antequam excidantur, hæ quoque vinciri lino ſummè debent, & eius lini capita extra plagam relinquenda ſunt, ſicut in aliis quoque venis quæ id requiſierint. Eo facto teſticulus intus reponendus eſt

A oræque ſcroti ſuturis inter ſe committendæ, neque paucis, ne parum glutinentur & longior fiat curatio, neque multis, ne inflammationem augeant. Atque hîc quoque videndũ eſt nequid in ſcroto ſanguinis maneat: tum imponenda glutinantia ſunt. Siquando autem in ſcrotum ſanguis defluxit, aliquidve concretum ex eo decidit, incidi ſubter id debet, purgatóque eo ſpongia acri aceto madens circũdari. Deligatur autẽ vulnus omne quod ex his cauſis factũ eſt: B ſi dolor nullus eſt, quinque primis diebus non eſt reſoluendum, ſed bis die tantùm aceto irrorãda lana vel ſpongia: ſi dolor eſt, tertia die reſoluẽdum, & vbi fibulæ ſunt, hæ incidendæ, vbi linamentum, id mutãdum eſt: roſaque & vino madefaciendum id quod imponitur. Si inflammatio increſcit, adiiciẽdum prioribus cataplaſma ex lẽticula & melle, vel ex malicorio quod in auſtero vino coctum ſit, vel ex his mixtis: ſi ſub his inflammatio non conquierit, poſt diem quintũ multa calida aqua vulnus fouendum, donec ſcrotũ ipſum & extenuetur & rugoſius fiat: tum imponẽdum cataplaſma ex triticea farina, C cui reſina pinea adiecta ſit. Quæ ipſa, ſi robuſtus curatur, ex aceto: ſi tener, ex melle coquenda ſunt. Neque dubium eſt quodcũque initium fuit, ſi magna inflammatio eſt, quin ea quæ pus mouent, imponẽda ſint. Quòd ſi pus in ipſo ſcroto ortum eſt, paulum id incidi debet vt exitus detur. Linamentúmque eatenus imponẽdum eſt vt foramen tegat. Inflammatione finita, propter neruos priore cataplaſmate, dein cerato vtendum eſt. Hæc propriè ad eiuſmodi vulnera pertinent. Cætera & in curatione & in victu ſimilia his eſſe debent quæ in alio quoque vulnerum genere D præcepimus.

DE INTESTINI CVRATIONE, Cap. XX.

His propoſitis ad ſingulas ſpecies veniẽdum eſt, ac ſi cui paruulo puero inteſtinum deſcẽdit, ante ſcalpellum experienda iunctura eſt. Faſcia eius rei cauſa fit, cui imo loco pila aſſuta eſt ex panniculis facta, quæ ad repellẽdum inteſtinũ ipſi illi ſubiicitur, deinde reliqua faſciæ pars arctè circundatur, ſub quo ſæpe & intus compellitur inteſtinum, & inter ſe tunicæ glutinantur. Rurſus ſi ætas E proceſſit, multúmque inteſtini deſcẽdiſſe ex tumore magno patet, adiiciuntúrque dolor & vomitus quæ ex ſtercore & ex cruditate eò delapſo fere accidunt, ſcalpellum adhiberi ſine pernicie non poſſe manifeſtum eſt. Leuandum tantummodo malũ, & per alias curationes extrahẽdum eſt. Sanguis mitti ex brachio debet, deinde ſi vires patiuntur, imperanda tridui abſtinentia eſt: ſi minus, certè pro vi corporis quamlongiſſimé. Eodem verò tempore ſuper habendum cataplaſma ex lini ſemine quod antè aliquis ex mulſo decoxerit. Poſt hæc & farina hordeacea F cum reſina iniicienda, & is demittendus in ſolium aquæ calidæ, cui oleum quoque adiectũ ſit, dãdúmque aliquid cibi lenis calidi. Quidam etiã aluum ducũt: id ducere aliquid in ſcrotũ poteſt, educere ex eo non poteſt. Per ea verò quæ ſuprà ſcripta ſunt, leuato malo, ſiquando aliàs dolor reuerterit, eadem erunt facienda. Sine dolore quoque, ſi multa inteſtina prolapſa ſunt, ſecari ſuperuacuũ eſt, non quò excludi à ſcroto non poſſint, niſi tamen id inflãmatio prohibuit: ſed quò repulſa inguinibus immorentur, ibique tumorem excitent, atque ita fiat mali non finis, ſed G mutatio. At in eo quem ſcalpello curari oportebit, ſimulatque ad mediã tunicã vulnus in inguine factũ peruenerit, duobus hamulis ea iuxta ipſas oras apprehendi debebit, dum eductis omnib[9] mẽbranulis medicus eã liberat. Neque enim cũ periculo læditur quæ excidenda eſt, quũ inteſtinũ eſſe niſi ſub ea nõ poſſit. Vbi deducta autẽ erit, ab inguine vſq; ad teſticulũ incidi debebit, ſic ne is ipſe lædatur, tum excidi. Fere tamen hãc curationẽ puerilis ætas, & modicũ malum recipit: ſi vir robuſtus eſt, maiúſq; id vitiũ eſt, extrahi teſticul[9] nõ debet, ſed in ſua ſede per- H manere: id hoc modo fit: Inguen eadẽ ratione vſque ad mediã tunicã ſcalpello aperitur, eáq; tunica eodem modo duobus hamis excipitur, ſic vt à miniſtro teſticulus eatenus cõtineatur ne per vulnus exeat: tum ea tunica deorſum verſus ſcalpello inciditur, ſub eáque index digitus ſiniſtræ manus ad imum teſticulum demittitur, eúmque

ad plagam compellit: deinde dextræ manus duo digiti, pollex atque index, venam & arteriam & neruum, tunicámque eorum à ſuperiore tunica diducunt. Quòd ſi aliquæ membranulæ prohibent, ſcalpello reſoluuntur, donec ante oculos tota iam tunica ſit. Exciſis quæ excidenda ſunt, repoſitóque teſticulo, ab ora quoque eius vulneris quod in inguine eſt, demenda habenula paulo latior eſt, quò maior plaga ſit, & plus creare carnis poſſit.

A

DE OMENTI CVRATIONE, Cap. XXI.

B ATſi omentum deſcendit, eodem quidem modo quo ſuprà ſcriptum eſt, aperiendum inguen, diducendæque tunicæ ſunt. Conſiderandum autem eſt, maiórne is modus an exiguus ſit. nam quod paruulũ eſt, ſupe inguen in aluũ vel digito vel aduerſo ſpecillo repellendum eſt. Si plus eſt, ſinere oportet dependere, quantum ex vtero prolapſum eſt, idque adurentibus medicamentis illinere, donec emoriatur & excidat. Quidam hîc quoque duo lina acu traiiciunt, biniſque ſingulorũ capitibus diuerſas partes aſtringunt, ſub quo æquè ſed tardius emoriatur. Adiicitur tamẽ hîc quoque celeritati, ſi omentũ ſuper vinculũ illinitur medicamentis quæ ſic exedũt, ne erodãt: σηπτικὰ Græci vocant. Fuerunt etiam qui omentum forfice præciderent, quod in paruulo non eſt neceſſarium: ſi maius eſt, poteſt profuſionem ſanguinis facere: ſiquidem omẽtum quoque venis quibuſdam etiam maioribus illigatum eſt. Neque verò ſi diſcuſſo ventre id prolapſum forfice præciditur, quum & emortuum ſit, & aliter tutius auelli nõ poſſit, inde huc exemplum trãſferendum eſt. Vulnus autem curari, ſi relictum omentũ eſt, ſutura debet. Si id amplius fuit, & extrà emortuum eſt, exciſis oris, ſicut ſuprà propoſitum eſt. Si verò humor intus eſt, incidendum eſt, in pueris quidẽ inguen, niſi in his quoque liquoris eius maior modus prohibet: in viris verò & vbicunque multus humor ſubeſt, ſcrotum: deinde ſi inguen inciſum eſt, eò protractis tunicis humor effundi debet. Si ſcrotũ & ſub hoc protinus vitium eſt, nihil aliud quàm humor eſt effundẽdus, abſcindendæque membranulæ ſunt, ſiquæ eum continuerunt: deinde eluendum id ex aqua, quæ vel ſalẽ adiectum vel nitrum habeat: ſi ſub media imáve tunica, totæ hæ extra ſcrotum collocandæ, excidendæque ſunt.

C

D

E

DE RAMICIS CVRATIONE, Cap. XXII.

RAmex autẽ, ſi ſuper ipſum ſcrotũ eſt, adurẽdus eſt tenuibus & acutis ferramentis, quæ ipſis venis infigantur, cum eo ne amplius quàm has vrant: maximéque vbi inter ſe implicatæ glomerantur, eô ferrum id admouendum eſt, tum ſuper farina ex aqua frigida ſubacta iniiciẽda eſt, vtendúmque eo vinculo quod idoneum eſſe ani curationibus poſui. Tertio die lenticula cum melle imponenda eſt, pòſt eiectis cruſtis vlcera melle purganda, roſa implenda, ad cicatricem aridis linamentis perducenda ſunt. Quibus verò ſuper mediam tunicam venæ tument, incidendum inguen eſt, atque tunica promouenda, ab eá que venæ digito vel manubriolo ſcalpelli ſeparãdæ. Qua parte verò inhærebũt, & ab ſuperiore & ab inferiore parte lino vinciendæ, tum ſub ipſis vinculis præcidendæ, reponendúſque teſticulus eſt. At vbi ſupra tertiam tunicam ramex inſedit, mediam excidi neceſſe eſt: deinde ſi duæ tréſve venæ tument, & ita pars aliqua obſidetur, vt maiore vitio vacet, idem faciendum quod ſuprà ſcriptum eſt, vt ab inguine & à teſticulo deligatæ venæ præcidantur, iſque condatur. Sin totum id ramex obſederit, per plagã demittendus digitus index erit, ſubiiciendúſque venis, ſic vt paulatim protrahat, æquè adducendo, donec is teſticulus par alteri fiat: tum fibulæ oris ſic vinciendæ vt ſimul eas quoque venas comprehendant. Id hoc modo fit: Acus ab exteriore parte oram vulneris perforat: tum non per ipſam venam, ſed per membranam eius immittitur, per eámque in alterã oram compellitur. Venæ vulnerari non debent, ne ſanguinem fundant: mẽbrana ſemper inter has venas eſt, ac neque periculnm adfert, & filo comprehenſas illas abundè tenet. Itaque etiam ſatis eſt duas fibulas eſſe: tum venæ quæcunque protractæ ſunt in ipſum inguen, aduerſo ſpecillo comprehendi debent. Soluendi

F

G

A fibulas tempus inflammatione [illegible] purgato vulnere eſt, vt vnà ſimul & oras & ven[illegible]at. Vbi verò inter imam tunicam & i[illegible] eſt, úmque eius ramex ortus eſt, vna cura[illegible] totum teſticulũ abſcindit. Nam neque ad ge[illegible] quicquam is cõfert: & omnibus indecorè, [illegible] cùm dolore dependet. Sed tum quoqu[illegible]cidendũ, media tunica promenda atque [illegible] idem in ima faciendum: neruúſque ex quo [illegible] de[illegible]det, præcidẽdus. Poſt id venæ & arteri[illegible] deligandæ, & infra vinculum abſcindendæ ſu[illegible]

B

DE CARNE Q[illegible] ER TVNICAS teſticulorum [illegible] de neruo indurato, [illegible]

CARO quoque [illegible] tunicas concre[illegible], nihil dubii eſt quin [illegible]t, ſed id ipſo ſcroto inciſo fieri commodius e[illegible] neruus induruit, curari res neque manu neque me[illegible]mento poteſt. Vrgent enim febres ardentes, & aut virides aut nigri vomitus: præter hæc ingens ſitis, & linguæ aſpritudo, feréque à die tertio ſpumans bilis aluo cum roſione redditur. Atque neque aſſumi facilè cibus, neque contineri poteſt: neque multo pòſt extremæ partes frigeſcunt. tremor oritur, manus ſine ratione extenduntur, deinde in fronte frigidus ſudor, eúmque mors ſequitur.

C

DE RAMICE INGVINIS, Cap. XXIII.

VBI verò in ipſo inguine ramex eſt, ſi tumor modicus eſt, ſemel incidi: ſi maior, duabus lineis debet, vt medium excidatur: deinde non extracto teſticulo (ſicut inteſtinis quoque prolapſis interdum fieri docui) colligẽdæ venæ vinciendæque vbi tunicis inhærebũt, & ſub his nodis præcidendæ ſunt. neque quicquam noui curatio vulneris eius requirit.

D

AD TEGENDAM GLANDEM COLIS, ſi nuda eſt, Cap. XXV.

AB his ad ea tranſeundum eſt quæ in cole ipſo fiunt, in quo ſi glans nuda eſt, vúltque aliquis eam decoris cauſa tegere, fieri poteſt: ſed expeditius in puero quàm in viro: in eo cui id naturale eſt, quàm in eo qui quarundam gentium more circunciſus eſt: in eo cui glans parua: iuxtáque eam cutis, ſpatioſior vero ipſe coles eſt, quàm in quo contraria his ſunt. Curatio autem eorum quibus id naturale eſt, eiuſmodi eſt: Cutis circa glandem apprehenditur & extenditur, donec illam ipſam cõdat, ibique deligatur: deinde iuxta pubem in orbem tergus inciditur, donec coles nudetur: magnáque cura cauetur ne vel vrinæ iter, vel venæ quæ ibi ſunt incidantur. Eo facto cutis ad vinculũ inclinatur, nudatúrque circa pubem velut circulus, eóque linamenta dantur vt caro increſcat, & id impleat: ſatíſque velamenti ſuprà latitudo plagæ præſtat. Sed donec cicatrix ſit, vinctum eſſe id debet, in medio tantùm relicto exiguo vrinæ itinere. At in eo qui circunciſus eſt, ſub circulo glandis ſcalpello diducenda cutis ab interiore cole eſt. Non ita dolet, quia ſummo ſoluto, diduci deorſum vſque ad pubem manu poteſt: neque ideo ſanguis profluit. Reſoluta autem cutis rurſus extenditur vltra glandẽ: tum multa frigida aqua fouetur, emplaſtrúmque circa datur quod valentem inflammationem reprimat: proximiſque diebus, vt propè à fame victus eſt, ne fortè eam partem ſatietas excitet. Vbi iam ſine inflãmatione eſt, deligari debet à pube vſque circulum: ſuper glandem autem aduerſo emplaſtro impoſito induci. ſic enim fit vt inferior pars glutinetur, ſuperior ita ſaneſcat ne inhæreat.

E

F

G

Quomodo glans penis contecta aperiri poſſit.

Contrà ſi glans ita contecta eſt vt nudari non poſſit, (quod vitium Græci φίμωσιν appellãt) aperiẽda eſt: quod hoc modo fit: Subter à ſumma ora cutis inciditur recta linea vſque ad frænum, atque ita ſuperius tergus relaxatum cedere retro poteſt. Quòd ſi parum ſic profectum eſt, aut propter anguſtias, aut propter duritiẽ tergoris, protinus triangula forma cutis ab inferiore parte excidenda eſt, ſic vt vertex eius ad frænum baſis in tergo extremo ſit: tum ſuperdanda linamenta ſunt, aliaque medicamenta

H

quæ ad ſanitatem [illegible] x x Neceſſarium autem eſt do- A
nec cicatrix ſit c[illegible]s eſt. [illegible] nam ambulatio atterendo
vlcus ſordidum [illegible]m flu-
[illegible]eto ſanatio.

Infibulare quo[illegible] [illegible]eſcentulos interdum vocis,
interdũ valetudinis [illegible] ,qui[illegible]dam cõſuerũt: eiúſque hæc
ratio eſt: Cutis quæ [illegible] na[illegible]em eſt extenditur, notatúr-
que vtrinque à lateri[illegible] u[illegible]mento quà perforatur, dein-
de remittitur. Si ſu[illegible] d[illegible]n notæ reuertuntur, nimis
apprehenſum eſt, [illegible] [illegible]ptari debet. Si glans ab his li-
bera eſt, is locus ido[illegible] [illegible]bulæ eſt: tum qua notæ ſunt, cu B
tis acu filum ducente [illegible]ſuitur, eiúſque fili capita inter
ſe deligantur, quotidie[illegible] id mouetur donec circa fora-
mina cicatriculæ fiant. [illegible] h[illegible] cõfirmatæ ſunt, exempto,
filo fibula additur, quæ [illegible] melior, eo leuior eſt. Sed hoc
quidem ſæpius inter ſupe[illegible]cua quàm inter neceſſaria
eſt.

DE VRINAE REDDENDAE DIFFIcultate, & de calculo, curationibúſque eorum, Cap. XXVI.

RES verò interdum cogit emollire manu vrinã, quũ C
illa non redditur, aut quia ſenectute iter eius colla-
pſum eſt, aut quia calculus, vel concretum aliquid ex
ſanguine intus ſe oppoſuit. At mediocris quoque inflam
matio ſæpe eam reddi naturaliter prohibet, idque non in
viris tantummodo, ſed in fœminis quoque interdum ne-
ceſſarium eſt. Ergo æneæ fiſtulæ fiunt, quæ vt omni cor-
pori ampliori minoríque ſufficiant, ad mares tres, ad fœ-
minas duæ medico habẽdæ ſunt. Ex virilib⁹ maxima de-
cem & quinque eſt digitorum, media duodecim, mini-
ma nouem: ex mulieribus, maior nouẽ, minor ſex. Incur D
uas verò eſſe eas paulum, ſed magis viriles oportet, leuéſ-
que admodũ, ac neque nimis plenas, neque nimis tenues.
Homo tum reſupinus, eo modo quo in curatione ani figu
ratur, ſuper ſubſellium aut lectum collocandus eſt: medi-
cus autem à dextro latere ſiniſtra quidem manu colẽ ma
ſculi continere, dextra verò fiſtulam demittere in iter vri
næ debet: atque vbi ad ceruicem veſicæ ventũ eſt, ſimul
cum cole fiſtulam inclinatam in ipſam veſicam compel-
lere, eámque vrina reddita recipere. Fœmina breuius vri-
næ ſimiliter & rectius iter habet, quod mammulæ ſimile E
inter imas oras ſuper naturale poſitum, non minus ſæpe
auxilio eget, aliquanto minus difficultatis exigit. Non-
nunquam etiam prolapſus in ipſam fiſtulam calculus, qui
ſubinde ea extenuatur, non longè ab exitu inhæreſcit. Eũ
ſi fieri poteſt, oportet vellere vel auriculario ſpecillo, vel
eo ferramento quo in ſectione calculus protrahitur. Si id
fieri nõ potuit, cutis extrema quamplurimum attrahẽda,
& condita glande lino vinciẽda eſt, deinde à latere recta
plaga coles incidendus, & calculus eximendus eſt, tum cu F
tis remittenda. ſic enim fit vt inciſum colem integra pars
cutis contegat, & vrina naturaliter profluat.

Quæ curatio calculoſis adhibeatur.

Quum veſicæ verò calculique facta mentio ſit, locus
ipſe exigere videtur vt ſubiiciam quæ curatio calculoſis,
quum aliter ſuccurri non poteſt, adhibeatur. Ad quam fe-
ſtinare, quum præceps ſit, nullo modo cõuenit: ac neque
in omni tempore, neque omni ætate, neque in omni vi-
tio id experiẽdum eſt, ſed ſolo vere, in eo corpore quod
iam nouem annos, nondum quartuordecim exceſſit: & ſi
tantum mali ſubeſt vt neque medicamentis vinci poſſit, G
neque etiam trahi poſſe videatur, quominus interpoſito
aliquo ſpatio interimat. Non quò nõ interdum etiã teme
raria medicina proficiat, ſed quò ſæpius vtique in hoc fal
lat, in quo plura & genera & tempora periculi ſunt: quæ
ſimul cum ipſa curatione proponam. Igitur vbi vltima ex
periri ſtatutum eſt, antè aliquot diebus victu corpus præ-
parandũ eſt, vt modicos, vt ſalubres cibos, vt minimè glu-
tinoſos aſſumat, vt aquam bibat. Ambulandi verò inter
hæc exercitatione vtatur, quò magis calculus ad veſicæ H
ceruicem deſcendat. Quòd an inciderit, digitis quoque
(ſicut in curatione docebo) demiſſis cognoſcitur. Vbi ei⁹
rei fides eſt, pridie is puer in ieiunio continendus eſt, &
tum loco calido curatio adhibenda, quæ hoc modo ordi-
natur: Homo præualẽs & peritus in ſedili alto conſidit, ſu-
pinúmque eũ & aduerſum ſuper genua ſua coxis eius col-
locatis comprehendit, reductíſque eius cruribus, ipſum
quoque iubet manibus ad ſuos poplites datis, eos quam-
maximè poſſit attrahere, ſimúlque ipſe ſic eos continet.
Quòd ſi robuſtius corpus eius eſt qui curatur, duobus ſedi
libus iunctis duo valentes inſidunt, quo & ſedilia & inte
riora crura inter ſe deligantur, ne diduci poſſint: tum is
ſuper duorum genua eodem modo collocatur, atque al-
ter prout conſedit, ſiniſtrum crus eius, alter dextrũ, ſimúl
que ipſe poplites ſuos attrahit. Siue autem vnus ſiue duo
cõtinent, ſuper humeros eius ſuis pectoribus incumbũt.
Ex quibus euenit vt inter ilia ſinus ſuper pubem ſine vllis
rugis ſit extentus, & in anguſtum cõpulſa veſica, facilius
calculus capi poſſit. Præter hæc etiamnũ à lateribus duo
valentes obiiciuntur, qui circunſtantes leuare vel vnum
vel duos, qui puerum continent, non ſinunt. Medicus de-
inde diligenter vnguibus circuncifis, atque ſiniſtra manu
duos eius digitos, indicem & medium, leniter prius vnũ,
deinde alterum in anum eius demittit, dextræque digi-
tos ſuper imum abdomen leniter imponit, ne ſi vtrinque
digiti circa calculum vehementer concurrerint, veſicam
lædant. Neque verò feſtinanter in hac re vt in pleriſque
agendum eſt, ſed ita vt quammaximè id tutò fiat. nam læ-
ſa veſica neruorũ diſtentiones cum periculo mortis ex-
citat. Ac primùm circa ceruicem quæritur calculus. Ibi re-
pertus minori negotio expellitur. Et ideo dixi ne curan-
dum quidem niſi quum hoc indiciis ſuis cognitum eſt.
Si verò aut ibi non fuit, aut receſſit retrò, digiti ad vltimã
veſicam dantur, paulatímque dextra quoque manus eius
vltrà trãſlata ſubſequitur. Atque vbi repertus eſt calculus,
qui neceſſe eſt in manus incidat, eo curioſius deducitur
quo minor leuiórque eſt, ne effugiat, id eſt ne ſæpius
agitanda veſica ſit. Ergo vltra calculum dextra ſemper
manus eius opponitur, ſiniſtræ digiti deorſum eum
compellũt, donec ad ceruicem peruenitur. In quam, ſi ob-
longus eſt, ſic compellendus eſt vt pronus exeat: ſi planus,
ſic vt trãſuerſus ſit: ſi quadratus, vt duobus angulis ſedeat:
ſi altera parte plenior, ſic vt prius ea qua tenuior ſit eua-
dat: in rotundo nihil intereſſe ex ipſa figura patet, niſi ſi
leuior altera parte eſt, vt ea antecedat. Quum iam eò ve-
nit vt incidi ſuper veſicæ ceruicem iuxta anum cutis pla-
ga lunata vſque ad ceruicem veſicæ debeat, cornibus ad
coxas ſpectantibus paulum, deinde ea parte qua ſtrictior
ima plaga eſt, etiamnum ſub cute altera tranſuerſa plaga
faciẽda eſt, qua ceruix aperiatur, donec vrinæ iter pateat,
ſic vt plaga paulo maior quàm calculus ſit. Nam qui metu
fiſtulæ, quam illo loco οὐρήθραν Græci vocant, parum pate-
faciunt, cum maiore eòdem periculo reuoluuntur: quia
calculus iter, quũ vi promitur, facit, niſi accipit. Idque e-
tiam pernicioſius eſt, ſi figura quoque calculi vel aſpritu-
do aliquid eò contulit: ex quo & ſanguinis profuſio & di
ſtentio neruorum fieri poteſt. Quæ ſiquis euaſit, multo ta-
men patentiorem fiſtulam habiturus eſt, rupta ceruice,
quàm habuiſſet inciſa. Quum verò patefacta eſt, in con-
ſpectum calculus venit, in cuius corpore nullum diſcrimẽ
eſt. Ipſe ſi exiguus eſt, digitis ab altera parte propelli, ab
altera protrahi poteſt: ſi maior, iniiciendus à ſuperiore
ei parte vncus eſt, eius rei cauſa factus. Is eſt ad extremũ
tenuis, in ſemicirculi ſpeciem retuſæ latitudinis, ab exte-
riori parte leuis qua corpori iungitur, ab interiori aſper,
qua calculum attingit: iſque longior potius eſſe debet. nã
breuis extrahendi vim habet. Vbi iniectus eſt, in vtrunq;
latus inclinãdus eſt, vt appareat calculus & teneatur, quia
ſi apprehenſus eſt, ille ſimul inclinatur. Ideóque eo mini-
mo opus eſt, ne quum adduci vncus cœperit, calculus in-
tus effugiat, hic in oram vulneris incidat, eámque cõuul-
neret: in qua re quod periculum eſſet, iam ſuprà propoſui.
Vbi ſatis teneri calculũ patet, eodem penè momento tri-
plex motus adhibendus eſt, in vtrunque latus deinde ex-
trà: ſic tamen vt leniter id fiat, paulúmque primò calculus
attrahatur: quo facto attollendus vncus extremus eſt, vt
intus magis maneat, faciliúſque illum producat. Quòd ſi
aliquando à ſuperiore parte calculus parũ cõmodè cõpre-
hẽdetur, à latere erit apprehẽdẽdus. Hæc eſt ſimpliciſſi-
ma curatio. Sed varietas rerũ quaſdã etiãnũ animaduer-

ſiones deſiderat. Sunt enim quidam non aſperi tantum-
modo,ſed ſpinoſi quoque calculi,qui per ſe quidem dela-
pſi in ceruicem,ſine vllo periculo eximũtur.In veſica ve-
rò non tutò vel hi conquiruntur,vel attrahuntur, quoniã
vbi illã couulnerarunt, ex diſtentione neruorũ mortem
maturant:multóque magis ſi ſpina aliqua veſicæ inhæret,
eámque quũ duceretur duplicauit. Colligitur autem, eo
quòd difficillius vrina redditur,in ceruice calculum eſſe:
eo quòd cruenta diſtillat,illũ eſſe ſpinoſum,maximéque
id ſub digitis quoque experiendũ eſt, neque adhibenda
manus niſi id conſtitit. At tum quoque leniter intus di-
giti obiiciendi, ne violenter promouendo cõuulnerent,
tum incidẽdum. Multi hîc quoque ſcalpello vſi ſunt. Me-
ges (quoniam is infirmior eſt,potéſtque in aliqua promi-
nentia incidere,inciſóque ſuper illam corpore, qua cauũ
ſubeſt,non ſecare,ſed relinquere quod iterum incidi ne-
ceſſe ſit) ferramentũ fecit rectum, in ſumma parte labro-
ſum,in ima ſemicirculatum acutúmque. Id receptum in-
ter duos digitos,indicem ac medium,ſuper pollice impo-
ſito ſic deprimebat vt ſimul cum carne,ſiquid ex calculo
prominebat incideret. quò quũ ſequeretur,vt ſemel quã-
tum ſatis eſſet,aperiret.Quocunque autem modo ceruix
ea parte facta eſt,leniter extrahi quod aſperum eſt, debet,
nulla propter feſtinationem vi admota.

Signa calculorum,vel arenoſorum,vel mollium.

At calculus arenoſus,& antè manifeſtus eſt,quoniam
& vrina quæ redditur, arenoſa eſt, & in ipſa curatione,
quoniam inter ſubiectos digitos neque æquè leniter reni
titur,& inſuper dilatatur.Item mollis calculus, & ex pluri
bus minutiſque,ſed inter ſe parũ aſtrictis compoſitus in-
dicatur,in ſe attrahẽs quaſdã quaſi ſquamulas.Hos omnes
leniter permutatis ſubinde digitorum vicibus ſic opor-
tet abducere,ne veſicam lædãt,néve intus aliquæ diſſipa-
tæ reliquiæ maneãt,quæ poſt modum curationi difficul-
tatem faciant.Quicquid autem ex his in conſpectum ve-
nit,vel digitis vel vnco eximendum eſt.At ſi plures calcu
li ſunt, ſinguli protrahi debent,ſic tamẽ vt ſiquis exiguus
ſupererit,potius relinquatur.Siquidem in veſica difficul-
ter inuenitur,inuentúſque celeriter effugit. Ita longa in-
quiſitione veſica læditur,excitátque inflãmationes mor-
tiferas,adeò vt quidam ſecti,quum diu fruſtráque per di
gitos veſica eſſet agitata,deceſſerint. Quibus accedit etiã
quòd exiguus calculus,ad plagam vrina poſtea promouẽ-
te,excidit.Siquando autem is maior,non videtur niſi ru-
pta ceruice extrahi poſſe, findendus eſt. Cuius repertor
Ammonius,ob id Lithotomos cognominatus eſt.Id hoc
modo fit: Vncus iniicitur calculo,ſic vt facilè eum cõcuſ
ſum quoque teneat,ne is retrò reuoluatur:tum ferramen-
tum adhibetur craſſitudinis modicæ, prima parte tenui,
ſed retuſa, quòd admotum calculum ex altera parte ictũ
findit:magna cura habita ne aut ad ipſam veſicã per fer-
ramentum perueniat, aut calculi fractura ne quid inci-
dat.

De calculis fœminarum.

Hæ verò curationes in fœminis quoque ſimiles ſunt,
de quibus tamen parum propriè quædam dicenda ſunt.
Siquidem in his vbi paruulus calculus eſt,ſcalpellus ſuper-
uacuus eſt,quia is vrinam in ceruicem nõ compellit,quæ
& breuior quàm in maribus, & laxior eſt. Ergo & per ſe
ſæpe excidit,& ſi in primo quod eſt anguſtius inhæret,eo
dem tamen vnco ſine vlla noxa educitur.At in maioribus
calculis neceſſaria eadem curatio eſt: ſed virgini ſubiici
digiti tãquam maſculo,mulieri per naturalia eius debẽt:
tum virgini quidem ſub ima ſiniſteriore ora, mulieri ve
rò inter vrinæ iter & os pubis incidendum eſt,ſic vt vtro-
que loco plaga tranſuerſa ſit:neque terreri cõuenit ſi plus
ex muliebri corpore ſanguinis profluit.

Quæ curatio calculo euulſo habenda ſit.

Calculo euulſo, ſi valens corpus eſt, neque magnope-
re vexatum,ſinere oportet ſanguinem fluere, quò minor
inflammatio oriatur: atque ingredi quoque eum paulũ
non alienum eſt,vt excidat, ſiquid intus concreti ſangui-
nis manſit.Quòd ſi per ſe nõ deſtitit, rurſus ne vis omnis
intereat,ſupprimi debet: idque protinus in imbecilliori-
A bus ab ipſa curatione facie[illegible]quidem vt diſten-
tione neruorum periclitatu[illegible]m veſica eius agi-
tatur:ſic alter metus excipit[illegible]medicaminibus,
ne tantum ſanguinis proflua[illegible]. Quod ne inci-
dat, deſidere is debet in a[illegible], cui aliquantum
ſalis ſit adiectum: ſub qu[illegible] fere conquieſcit
& aſtringitur veſica, ideóq[illegible] inflãmatur. quòd ſi
parũ proficit,agglutinanda [illegible]cula eſt & inguinibus
& coxis,& ſuper pubẽ. Vbi ia[illegible] vel euocatus eſt ſan
guis,vel prohibitus,reſupinu[illegible]cãdus eſt, ſic vt caput
B humile ſit,coxæ paulum excit[illegible] ac ſuper vlcus impo-
nendum eſt duplex aut triplex [illegible]teolum,aceto madens:
deinde interpoſitis duabus ho[illegible] ſolium is aquæ cali-
dæ reſupinus demittendus eſt[illegible]ta genibus ad vmbili
cum aqua teneat, cætera veſt[illegible]rs circundata ſint,ma
nibus tãtummodo pedibúſ[illegible]tis,vt & minus dige-
ratur,& ibi diutius man[illegible] quo ſudor multus oriri ſo-
let,qui ſpõgia ſubinde [illegible]dus eſt, finíſque eius
fomenti eſt,donec infirmado [illegible]um multo is o-
leo perungendus,inducendúſque [illegible] mollis, te-
C pido oleo repletus,qui pubem & [illegible] & pla-
gam ipſam contectam eodem ante ſe linteolo protegat,
iſque ſubinde oleo tepido madefaciendus eſt, vt neque
frigus ad veſicã admittat,& neruos leniter molliat. Qui-
dam cataplaſmatis calefaciẽtibus vtuntur.Ea plus ponde
re nocent quæ veſicam vrgendo vulnus irritãt,quàm ca-
lore proficiunt.Ergo ne vinculum quidem vllum neceſſa
rium eſt.Proximo die,ſi ſpiritus difficilius redditur, ſi v-
rina non excedit,ſi locus circa pubem maturè intumuit,
ſcire licet in veſica ſanguinem concretum remanſiſſe. Igi
D tur demiſſis eodem modo digitis leniter pertractanda
veſica eſt,& diſcutienda ſiqua coierunt.Quò fit vt per vul
nus poſtea procedant.Non alienũ eſt etiã, oriculario cly-
ſtere acetum nitro miſtum per plagam in veſicam com-
pellere. nam ſic quoque diſcutiuntur, ſiqua cruenta coie-
runt:eáque facere etiam primo die conuenit. Si timemus
nequid intus ſit, maximéque vbi ambulando id elicere
imbecillitas prohibuit,cætera eadem faciẽda ſunt:vt de-
mittatur in ſolium, vt eodem modo panniculus, eadem
lana ſuperiniiciatur. Sed neque ſæpe, neque tandiu in a-
qua calida puer habendus quàm adoleſcens eſt, infirmus
E quàm valens,leui quàm grauiore inflãmatione affectus,
is cuius corpus digeritur,quàm is cuius aſtrictum eſt. In-
ter hæc verò ſi ſomnus eſt,& æqualis ſpiritus, & madens
lingua,& ſitis modica,& venter imus,ſed & mediocris eſt
cũ febre modica dolor, ſcire licet rectè procedere cura-
tionem. Atque in his inflammatio fere quinto vel ſepti-
mo die finitur:qua leuata,ſolium ſuperuacuum eſt.Supini
tantummodo vulnus aqua calida fouẽdum eſt, vt ſiquid
vrinæ rodet, abluatur.Imponenda autem medicamenta
F ſunt pus mouentia,& ſi purgandum vlcus videbitur,mel-
le linendum.Id ſi rodet, roſa tẽperabitur. Huic curationi
aptiſſimum videtur enneapharmacum emplaſtrum. Nã
& ſeuum habet ad pus mouendum,& mel ad vlcus repur
gandum:medulla etiam,maximéque vitulina, quod in id
ne fiſtula relinquatur, præcipuè proficit: linamenta verò
tum ſuper vlcus non ſunt neceſſaria,ſuper medicamẽtum
ad id continendum,rectè imponuntur.At vbi vlcus pur-
gatum eſt,puro linamento ad cicatricem perducendũ eſt.
Quibus temporibus tamen, ſi felix curatio non fuit, va-
G ria circà pericula oriuntur. Quæ præſagire protinus licet
ſi continua vigilia eſt,ſi ſpiritus difficultas,ſi lingua arida
eſt,ſi ſitis vehemens,ſi venter imus tumet,ſi vulnus hiat,
ſi trãſfluens vrina id non rodit,ſi ſimiliter ante tertium
diem quædam liuida excidunt,ſi is aut nihil,aut tardè re-
ſpondet,ſi vehementes dolores ſunt,ſi poſt diem quintũ
magnæ febres vrgent,& faſtidium cibi permanet,ſi cuba
re in ventrẽ iucundius eſt. Nihil tamen peius eſt diſten-
tione neruorum,& ante nonum diem vomitu bilis. Sed
H quum inflammationis ſit metus,ſuccurri abſtinentia,mo-
dicis & tempeſtiuis cibis, inter hæc fomentis, de quibus
ſuprà ſcripſimus,oportet.

DE CANCRO QVI EXCISA VESICA naſcitur,& qua curatione vti deceat.

[illegible] VII. A

PRoxim⁹ ca[illegible] [illegible]lis cognoſcitur,ſi & per vulnus & per ip[illegible] [illegible]it ſanies mali odoris, cúmque ea quædam [illegible] ſanguine nõ abhorrentia,tenuéſque carúcu[illegible] [illegible]les:præter hæc ſi oræ vulneris aridæ ſunt,ſi [illegible] [illegible],ſi febris nõ defuit,eáque in noctem auget [illegible] [illegible]nati horrores accedunr. Conſiderandum autem eſt [illegible] [illegible]m partem cancer [illegible]is tendat. Si ad colem,indureſ[illegible] & rubet,& tactu dolorem excitat, teſticulique [illegible] [illegible]cunt:ſi in ipſam veſicam,ani dolor ſequitur,co[illegible] [illegible]ũnt, non facilè crura extendi B poſſunt: at ſi in alter[illegible] latus,oculis id expoſitum eſt, paréſque vtrinque ea[illegible] notas ſed minores habet. Primùm autem ad rem [illegible] [illegible],c[illegible]pus rectè iacere, vt ſuperior pars ſemper eade[illegible] [illegible]quam vitium fertur:ita ſi ad colem it,ſupinus is col[illegible] [illegible]ebet:ſi ad veſicam,in ventrem ſi in latus,in id quo[illegible] [illegible]ius eſt:deinde vbi ventũ fuerit ad curationem,homo [illegible] aquam demittetur in qua marrubiũ decoctum ſit, aut cupreſſus, aut myrtus, idémque humor clyſtere intus adiicietur. Tum ſuperponetur lenticula cum malicorio mixta, quæ vtraque ex vino de- C cocta ſint:vel rubus aut oleæ folia eodem modo decocta, aliáque medicamenta quæ ad cohibendos purgãdóſque cancros propoſuimus:ex quibus ſiqua erũt arida,per ſcriptorium calamum inſpirabuntur. Vbi ſtare cœperit cancer,mulſo vulnus eluetur: vitabitúrque eo tempore ceratum quod ad recipiẽdũ id malum corpus emollit:potius plumbum elotum cum vino inũgetur,ſupérque idem linteolo illitum imponetur. Sub quibus perueniri ad ſanitatem poteſt,cum eo tamen quòd non ignoremus,orto cancro ſæpe affici ſtomachum,cui cũ veſica quoddam con- D ſortium eſt,éxque eo fieri vt neque retineatur cibus, neque ſiquis retẽtus eſt,concoquatur,neque corpus alatur:ideóque ne vulnus quidẽ aut purgari aut ali poſſit.quæ neceſſariò mortẽ maturãt. Sed vt his ſuccurri nullo modo poteſt,ſic à primo tamẽ diu tenẽda ratio curationis eſt:in qua quædam obſeruatio ad cibũ quoque potionémque pertinẽs neceſſaria eſt. nam cibus inter principia nõniſi humidus dari debet. Vbi vlcus purgatum eſt, ex media materia olera & ſalſamenta ſemper aliena ſunt: potione opus eſt non modica. Nam ſi parum bibitur, accenditur E vulnus, & vigilia vrget, & vis corporis minuitur. Si plus æquo aſſumitur,ſubinde veſica impletur,eóque irritatur. Nonniſi aquã autem bibẽdam eſſe manifeſtius eſt quàm vt ſubinde dicendum ſit. Solet verò ſub eiuſmodi victu venire vt aluus non reddatur. Hæc aqua ducenda eſt in qua vel fœnumgræcum vel malua decocta ſit. Idem humor roſa miſtus in ipſum vulnus oriculario clyſtere agẽdus eſt,vbi id rodit vrina,neque purgari patitur. Fere verò primò per vulnus exit hæc,deinde eo ſaneſcente diuiditur,& pars per colem deſcendere incipit,donec ex toto F plaga claudatur:quod interdum tertio menſe, interdum non ante ſextum,nõnũquam exacto quoque anno fit. Neque deſperari debet ſolida glutinatio vulneris, niſi vbi aut vehementer rupta ceruix eſt,aut ex cancro multæ magnæque carunculæ,ſimulq; neruoſa aliqua exciderũt. Sed vt vel nulla ibi fiſtula, vel exigua admodum relinquatur, ſumma cura prouidendum eſt. Ergo quum iam ad cicatricem vulnus tendit,extentis iacere feminibus & cruribus oportet,niſi tamen molles arenoſi ve calculi fuerunt.ſub his enim tardius veſica purgatur. Ideóque diutius plagam G patere neceſſarium eſt,& tum demum vbi iam nihil tale extrà fertur,ad cicatricem perduci.quòd ſi antequam veſica purgata eſt, oræ ſe glutinarũt,dolórque & inflammatio redierunt,vulnus digitis vel aduerſo ſpecillo diducẽdum eſt, vt torquentibus exitus detur, hiſque effuſis tum diutius pura vrina deſcendat. Tum demum quæ cicatricẽ inducãt,imponẽda ſunt,extendẽdique(vt ſuprà docui)pedes quãmaximè vincti. Quòd ſi fiſtulæ metus ex his cauſis quas propoſui,ſubeſſe videbitur, quò facilius claudatur ea,vel certè coãguſtetur,in anum quoque danda plũbea fiſtula eſt,extentiſque cruribus, femina talique inter ſe deliganda ſunt,donec qualis futura eſt,cicatrix ſit. H

SI NATVRALIA FOEMINARVM CONcubitum non admittunt,quomodo curari conueniat, Cap. XXVIII.

ET hoc quidem commune eſſe maribus & fœminis poteſt: propriè verò quædam ad fœminas pertinent, vt in primis quòd earum naturalia nonnunquã inter ſe glutinatis oris concubitum non admittunt. Idque interdum euenit protinus in vtero matris, interdum exulceratione in his partibus facta,& per malam curationem his oris ſaneſcendo iunctis. Si ex vtero eſt,membrana ori vuluæ oppoſita eſt: ſi ex vlcere,caro id repleuit. Oportet autem mẽbranam duabus lineis inter ſe tranſuerſis incidere ad ſimilitudinem literæ X,magna cura habita ne vrinæ iter violetur:deinde vndique eam membranam excidere: ac ſi caro increuit,neceſſarium eſt recta linea patefacere: tũ ab ora vel volſella vel hamo apprehenſam, tanquam habenulam excidere: & intus implicitum in longitudinem linamentum(λημνίσκον Græci vocant)in aceto tinctũ demittere,ſupráque ſuccidam lanam aceto madentem deligare. Tertio die ſoluere vlcus,& ſicut alia vlcera curare. Quúmque iam ad ſanitatem tendet, plumbeam fiſtulam medicamento cicatricem inducente illinere,eámque intus dare:ſupráque idem medicamentum iniicere, donec ad cicatricem plaga perueniat.

QVA CVRATIONE PARTVS EMORtuus ex vtero excutiatur, Cap. XXIX.

VBI concipit autẽ aliqua,ſi iam propè maturus partus intus emortuus eſt,neque excidere per ſe poteſt, adhibenda curatio eſt,quæ numerari inter difficillimas poteſt. Nam & ſummam prudentiã moderationémque deſiderat,& maximum periculum adfert. Sed ante omnia vuluæ natura mirabilis, cum in multis aliis, tum in hac re quoque facilè cognoſcitur. Oportet autem ante omnia reſupinam mulierem tranſuerſo lecto,ſic collocare vt feminibus eius ipſius ilia comprimantur. Quò fit vt & imus vẽter in conſpectu medici ſit, & infãs ad os vuluæ compellatur,quæ emortuo partu id comprimit,ex interuallo verò paulum dehiſcere. Hac occaſione vſus medicus, vnctæ manus indicem digitum primùm debet inſerere, atque ibi continere donec iterũ ad os aperiatur, ruſuſque ad alterum digitum demittere debebit, & per eaſdem occaſiones,alios,donec tota eſſe intus manus poſſit. Ad cuius rei facultatem multum confert & magnitudo vuluæ, & vis neruorum eius,& corporis totius habitus, & mentis etiam robur, quum præſertim intus nonnunquam etiam duæ manus dari debeant. Pertinet etiam ad rem, quam calidiſſimum eſſe imum ventrem, & extrema corporis,neque cum inflammatione incepiſſe,ſed recenti re protinus adhiberi medicinam. Nam ſi corpus iam intumuit,neque demitti man⁹,neque educi infans,niſi ægerrimè poteſt, ſequitúrque ſæpe cũ vomitu & cum tremore mortifera neruorum diſtentio. Verùm intus emortuo corpori manu iniecta,protinus habitum eius ſentit. Nam aut in caput aut in pedes conuerſum eſt, aut in tranſuerſum iacet,fere tamen ſic vt vel manus eius vel pes in propinquo ſit. Medici verò propoſitum eſt vt eum manu dirigat,vel in caput,vel etiam in pedes,ſi fortè aliter cõpoſitus eſt:ac ſi nihil aliud eſt, manus vel pes apprehenſus, corpus rectius reddit. nam manus in caput, pes in pedes eum conuertet. Tum ſi caput proximum eſt, demitti debet vncus vndique læuis, acuminis breuis, qui vel oculo, vel auri, vel ori,interdum etiam fronti rectè iniicitur,deinde attractus infantem educit: neque tamen quolibet is tempore extrahi debet. Nam ſi compreſſo vuluæ ore id tẽtatũ eſt,non emittente eo infans abrumpitur,& vnci acumen in ipſum os vuluæ delabitur, ſequitúrque neruorum diſtentio,& ingens periculũ mortis. Igitur compreſſa vulua, conquieſcere:hiante, leniter trahere oportet,& per has occaſiones paulatim eum educere. Trahere autem dextra manus vncum,ſiniſtra intus poſita infantẽ ipſum, ſimúlque dirigere eum debet. Solet etiã euenire vt is infans humore diſtendatur, éxque eo profluat fœdi odoris ſanies. Siquid tale eſt,indice digito corpus illud forandũ eſt,vt effuſo humore extenuetur: tum id leniter per ipſas manus recipiendum eſt.nam vncus iniectus facilè hebeti corpuſculo eleuabitur.in quo quid periculi ſit, ſuprà po-

ſitum. Sed in pedes quoque conuerſus infans nō difficul ter extrahitur, quibus apprehenſis per ipſas manus cōmodè educitur. Si verò trāſuerſus eſt, neque dirigi potuit, vncus alæ iniiciendus, paulatimque attrahēdus eſt. Sub quo fere ceruix replicatur, retróque caput ac reliquum corpus ſpectat. Remedio eſt ceruix præciſa, vt ſeparatim vtraque pars auferatur. Id vnco fit, qui priori ſimilis in interiorē tantùm partem per totam aciem exacuitur. Tum id agendum eſt vt antè caput, deinde reliqua pars auferatur, quia fere maiore parte extracta, caput in vacuam vuluam prolabitur: extrahíque ſine ſummo periculo non poteſt. Si tamen id incidit, ſuper ventrem mulieris duplici pāniculo iniecto, valens homo nō imperitus à ſiniſtro latere eius debet aſſiſtere, & ſuper imum ventrem eius duas manus imponere, alteráque alteram premere quò fit vt illud caput ad os vuluæ compellatur. idque eadem ratione quæ ſuprà poſita eſt vnco extrahitur. At ſi pes alter iuxta repertus eſt, alter retrò cum corpore eſt, quicquid protractū eſt, paulatim abſcindēdum eſt: & ſi clunes os vuluæ vrgere cœperunt, iterum retrò repellendæ ſunt, conquiſitiuſque pes eius adducendus: aliæque etiamnum difficultates faciūt, vt qui ſolidus non exit, cōciſus eximi debeat. Quoties autem infans protractus eſt, tradendus miniſtro eſt. Is eum ſupinis manibus ſuſtinere, medicus deinde ſiniſtra manu leniter trahere vmbilicū debet, ita ne abrumpat, dextráque eum ſequi vſque ad eas quas ſecundas vocant, quod velamentum infantis intus fuit: hiſque vltimis apprehenſis venulas membranuláſque omnes eadem ratione manu diducere à vulua, totumque illud extrahere, & ſiquid intus præterea cōcreti ſanguinis remanet: tum compreſſis in vnum feminibus, illa in conclaui collocāda eſt, modicum calorem ſine vllo perflatu habente. Super imū vētrem eius imponenda lana ſuccida in aceto & roſa tincta. Reliqua curatio talis eſſe debet qualis in inflammationibus: & in iis vulneribus quæ in neruoſis locis ſunt, adhibeatur.

DE ANI VITIIS, ET EORVM CVRATIOne, Cap. XXX.

ANI quoque vitia vbi medicamentis non vincuntur manus auxilium deſiderant. Ergo ſiqua ſciſſa in eo vetuſtate indurauerunt, iámque callum habent, commodiſſimum eſt ducere aluum, tum ſpongiam calidam admouere, vt relaxentur illa, & foras prodeant. Vbi in conſpectu ſunt, ſcalpello ſingula excidere, & vlcera renouare, deinde imponere linamentum molle, & ſuper linteolum illitū melle, locúmque eum molli lana implere, & ita vincire altero die, deincépſq; cæteris lenibus medicamētis vti, quæ ad recentia eadem vitia neceſſaria eſſe aliàs propoſui, & vtique per primos dies ſorbitionibus eum ſuſtinere, paulatim deinde cibis adiicere aliquid, generis tamen eius quod eodem loco præceptum eſt. Siquando autem ex inflammatione pus in his oritur, vbi primùm id apparuit, incidēdum eſt, ne anus ipſe ſuppuret. Neque tamen antè properandum eſt: nam ſi crudum inciſum eſt, inflammationis multum accedit, & puris aliquanto amplius concitatur. His quoque vulneribus lenibus cibis, iiſdémque medicamentis opus eſt.

De condylomatum curatione.

At tubercula quæ condylomata appellantur, vbi induruerunt, hac ratione curantur: Aluus ante omnia ducitur, tum volſella tuberculum apprehenſum iuxta radices exciditur. Quod vbi factum eſt, eadem ſequuntur quæ ſuprà poſt curationem adhibenda eſſe propoſui: tantummodo ſiquid increſcit, ſquama æris coercendum eſt. Ora etiā venarum fundentia ſanguinem ſic tolluntur: vbi ſanguini qui effluit, ſanies adiicitur, aluꝰ acrius ducitur, quo magis oræ promoueantur: eóque fit vt omnia vela, quaſi capitula conſpicua ſint. Tum ſi capitulum exiguum eſt, baſimque tenuem habet, aſtrigēdum lino paulum ſuprà eſt quàm vbi cum ano committitur. Imponenda ſpongia aqua calida eſt, donec id libeat, deinde aut vngue, aut ſcalpello ſupra nodum id exulcerandum eſt. Quod niſi factū eſt, magni dolores ſubſequuntur, interdum etiam vrinæ difficultas. Si id maius eſt, & baſis latior, hamulo vno aut altero excipiendum eſt, paulumque ſupra baſin inciden-

A dum, neque relinquendum qui[illegible] ex eo capitulo, neque quicquam ex ano demendum eſt. Quod conſequitur is qui neque nimium neque pa[illegible]mos ducit. Qua inciſum eſt, acus debet immitti [illegible]que eam lino id capitulum alligari. ſi duo triáve [illegible]nū quodque primū curandum eſt. Si plura, non [illegible] ſimul, ne tempore eodem vndique teneræ cicatrices [illegible] ſi ſanguis profluit, excipiendus eſt ſpongia, deind[illegible]mentum imponendū. Vngenda femina & inguin[illegible] ſiquid iuxta vlcus eſt, ceratúmque ſuperdandum eſt. [illegible]na ordeacea calida im-
B plendus is locus eſt, ſic deligandus eſt. Poſtero die is deſidere in aqua calida debet, eodemque cataplaſmate foueri. Ac bis die & ante curationem [illegible] poſt eam; ceruices ac femina liquido cerato pert[illegible]unt, tepidóque is loco continendus. Interpoſitis qui[illegible]ne aut ſex diebus, oriculario ſpecillo linamenta edu[illegible]da. Si capitula ſimul nō exciderunt, digito promo[illegible]nda: tum lenibus medicamentis, iiſdémque quæ alibi poſui, vlcera ad ſanitatē perducenda. Finito vitio, quemadmodum agendum eſſet, iam alias ſuperius expoſui.

C

DE VARICVM CVRATIONE, Cap. XXXI.

AB his ad crura proximus tranſitus eſt, in quibus orti varices non difficili ratione tolluntur. Huc autem & earum venularum quæ in capite nocent, & eorum varicum qui in ventre ſunt, curationē diſtuli, quoniā vbique eadem eſt. Igitur vena omnis quæ noxia eſt, aut aduſta tabeſcit, aut manu exciditur. Si recta eſt, ſi quamuis tranſuerſa, tamen ſimplex, ſi modica eſt, melius aduritur ſi curua
D eſt, & velut in orbes quoſdam implicatur, pluréſque inter ſe inuoluuntur, vtilius eximere eſt. Aduredi ratio hæc eſt: Cutis ſuperinciditur, tum patefacta vena tenui, & retuſo ferramento cādente, modicè premitur, vitatúrque ne plagæ ipſius oræ adurātur, quas reducere hamulis facile eſt. Id interpoſitis fere quaternis digitis per totū varicem fit, & tum ſuperimponitur medicamētum, quo aduſta ſanātur. At exciditur hoc modo: Cute eadem ratione ſuper venā inciſa, hamulo oræ excipiūtur, ſcalpellóque vndique à corpore vena diducitur, cauetúrque ne inter hæc ipſa lædatur, eique retuſus hamulus ſubiicitur, interpoſitóque
E eodē fere ſpatio quod ſuprà poſitum eſt, in eadem vena idem fit, quæ quo tendat, facilè hamulo extento cognoſcitur. Vbi iam idem, quacunque varices ſunt, factum eſt, vno loco adducta per hamulum vena præciditur, deinde quà proximus hamus eſt, attrahitur & euellitur, ibi rurſus abſcinditur. Ac ſic vndiq; varicibus crure liberato, tū plagarū oræ cōmittuntur, & ſuper emplaſtrum glutinans iniicitur.

CVRATIO DIGITORVM COHAERENtium. Cap. XXXII.

F AT ſi digiti vel in vtero protinus, vel propter cōmunem exulcerationem poſtea cohæſerūt, ſcalpello diducuntur, dein ſeparatim vterque non pingui emplaſtrō circundatur: atque ita per ſe vterque ſaneſcit. Si verò fit vlcus in digito, poſteáque malè inducta cicatrix curuum eum reddit, primùm malagma tentandum eſt: dein ſi id nihil prodeſt (quod & in veteri cicatrice, & vbi nerui læſi ſunt, euenire conſueuit) videre oportet, neruine id vitiū an cutis ſit. Si nerui eſt, attingi nō debet: (neque enim ſanabile eſt) ſi cutis, tota cicatrix excidenda eſt quæ fere cal-
G loſa efficit vt extendi digitum non patiatur, tum rectus ſic ad nouam cicatricem perducendus eſt.

DE GANGRAENAE CVRATIONE, Cap. XXXIII.

GAngræna inter vngues aláſque aut inguina naſci, & ſiquando medicamenta vincuntur, membrum præcidi oportere, alio loco mihi dictum eſt: ſed id quoque cum periculo ſummo fit. Nā ſæpe in ipſo opere, vel profuſione ſanguinis, vel animæ defectione moriuntur. Verùm hic quoque nihil intereſt an ſatis tutum præſidium ſit, quod vnicū eſt. Igitur inter ſanam vitiatámque partē
H incidenda ſcalpello caro vſque ad os eſt: ſic vt neque contra ipſum articulum id fiat: & potius ex ſana parte aliquid excidatur quàm ex ægra relinquatur. Vbi ad os ventum eſt, reducenda ab eo ſana caro, & circa os ſubſecanda eſt,

vt ea quoq; parte [illegible] os nudetur: dein id ſerrula præcidendum eſt, quam[illegible]imè ſanæ carni etiam inhærenti: ac tum fro[illegible] ſerrula exaſperauit, leuanda eſt ſupráque indu[illegible] quæ ſub eiuſmo[illegible]i curatione laxa eſſe debet, [illegible] imè vndique [illegible] cõtegat. Quo A cutis inducta non fuerit, id linamentis erit cõtegendum, & ſuper id ſpongia ex aceto deliganda. Cætera poſtea ſic facienda vt in vulneribus in quibus pus moueri debet, præceptum eſt.

AVRE[illegible] CORNELII CELSI DE RE MEDICA Lib. VIII.

DE POSIT[illegible]IGVRA TOTIVS humai[illegible], Cap. I.

SVpereſt [illegible]rs, quæ ad oſſa pertinet, quæ quò faci[illegible]cipi poſſit, prius poſitus figuráſque [illegible] indicabo. Igitur caluaria incipit ex i[illegible]ore parte concaua, extrinſecus gibb[illegible]nque læuis, & quà cerebri membrana[illegible]ntegit, & qua cute capillũ gignente contegitur: eáque ſimplex ab occipitio & temporibus, duplex vſque in verticẽ à fronte eſt: oſſáque eius ab exterioribus partibus dura, ab interioribus, quibus inte ſe connectũtur, molliora ſunt: intérque ea venæ diſcurrunt, quas his alimentum ſubminiſtrare credibile eſt: rarò autem caluaria ſolida ſine ſuturis eſt. locis tamen æſtuoſis facilius inuenitur. Et id caput firmiſſimum, atque à dolore tutiſſimum eſt: ex cæteris, quo ſuturæ pauciores ſunt, eo capitis valetudo cõmodior eſt. Neque enim certus earum numerus eſt, ſicut ne locus quidem: fere tamen duæ ſuper aures, tempora à ſuperiore capitis parte diſcernunt: tertia ad aures per verticem tendens occipitium à ſummo capite diducit: quarta ab eodem vertice per medium caput ad frõtem procedit, eáque modò ſub imo capillo deſinit, modò frontem ipſam ſecãs inter ſupercilia finitur. Ex his cæteræ quidem ſuturæ in vnguem committuntur, hæ verò quæ ſuper aures tranſuerſæ ſunt, totis oris paulatim extenuantur, atque ita inferiora oſſa ſuperioribus leniter inſidunt. Craſſiſſimum verò in capite os poſt aurem eſt, quia capillus (vt veriſimile eſt) ob idipſum non gignitur. Sub his quoque muſculis qui tempora connectunt, os medium in interiorem partem inclinatum poſitum eſt. At facies ſuturam habet maximam, quæ à tempore incipiens, per medios oculos naréſque tranſuerſa peruenit ad alterum tempus. A qua breues duæ ſub interioribus angulis deorſum ſpectant: & malæ quoque in ſumma parte ſingulas tranſuerſas ſuturas habent. A mediiſque naribus aut ſuperiorum dẽtium gingiuis per medium palatum vna procedit, aliáque tranſuerſa idem palatum ſecat. Et ſuturæ quidem in plurimis hæ ſunt. Foramina autem intra caput maxima oculorum ſunt, deinde narium, tum quæ in auribus habemus. Ex iis quæ oculorum ſunt, recta ſimpliciáque ad cerebrum tendunt: narium duo foramina oſſe medio diſcernuntur. Siquidem hæc primùm à ſuperciliis anguliſque oculorum oſſe inchoantur ad tertiam fere partem: dein in cartilagine verſæ quo propius ori deſcẽdunt, eo magis carũcula quoque molliuntur. Sed ea foramina quæ à ſummis ad imas nares ſimplicia ſunt, ibi rurſus in bina itinera diuiduntur: aliáque ex his ad fauces peruia ſpiritum & reddunt & accipiunt, alia ad cerebrum tendũt. In vltima parte in multa & tenuia foramina diſſipãtur, per quæ ſenſus odoris nobis datur. In aure quoque primò rectum & ſimplex iter, procedendo flexuoſum fit, quod ipſum iuxta cerebrum in multa & tenuia foramina diducitur, per quæ facultas audiendi eſt: iuxtáque ea duo paruuli quaſi ſinus ſunt, ſupérque eos finituros, quod trãſuerſũ à genis tẽdẽs, ab inferioribus oſſibus ſuſtinetur: iugale appellari poteſt, ab eadem ſimilitudine à qua id Græci ζυγῶδες appellant. Maxilla verò eſt molle os, eáque vna eſt, cuius eadem & media, & etiam ima pars mentum eſt, à quo vtrinque procedit ad tẽpora, ſoláque ea mouetur. Nã malæ cũ toto oſſe quod ſuperiores dentes exigit, immobiles ſunt. Verùm ipſius maxillæ partes extremæ quaſi bicornes ſunt. Alter proceſſus intrà latior, vertice ipſo tenuatur, longiúſque procedens ſub oſſe iugali ſubit, & ſuper id temporum muſculis illigatur: alter breuior & rotundior, & in eo ſinu qui iuxta foramina auris eſt cardinis modo fit: ibique huc & illuc ſe inclinãs maxillæ facultatem motus præſtat. Duriores oſſe dentes ſunt, quorum pars maxillæ, pars ſuperiori oſſi B malarum hæret. Ex his quaterni primi quia ſecant, τομικοὶ à Græcis nominantur: hi deinde quatuor caninis dentibus ex omni parte cinguntur. Vltra quos vtrinque fere maxillares quaterni ſunt, præterquam in iis in quibus tres vltimi qui ſerò gigni ſolent, non increuerunt. Ex his priores ſingulis radicibus, maxillares vtique binis, quidam etiam ternis quaterníſve nituntur. Feréque lõgior radix breuiorem dentem edit, rectíque dentis recta etiam radix, curui flexa eſt: éxq; eadẽ radice in pueris nouus dens ſubit, qui multo ſæpius priorem expellit, interdum tamen ſuprà infrà ve eum ſe oſtẽdit. Caput autem ſpina excipit. C Ea conſtat ex vertebris quatuor & viginti: ſeptẽ in ceruice ſunt, duodecim ad coſtas, reliquæ quinque ſunt proximæ coſtis. Hæ teretes breuéſq; ab vtroque latere, proceſſus duos exigunt: mediæ perforatæ quà ſpinæ medulla cerebro cõmiſſa deſcendit, circa quoque per duos proceſſus tenuibus cauis peruiæ, per quæ à mẽbrana cerebri ſimiles mẽbranulæ deducuntur. Omnéſque vertebræ exceptis tribus ſummis à ſuperiore parte in ipſis proceſſibus parum deſidentes ſinus habẽt, ab inferiore alios deorſum verſus proceſſus exigunt. Summa igitur protinus caput ſuſtinet, per D duos ſinus receptis exiguis eius proceſſibus: quò fit vt caput ſurſum deorſum verſum tuberibꝰ exaſperetur, ſecũda ſuperiori parti inferiore. Quod ad circuitũ pertinet, pars ſumma anguſtiore orbe finitur. Itaq; ſuperior ſũmæ circundata, in latera quoque caput moueri ſinit: tertia eodẽ modo ſecundam excipit: ex quo facilis ceruici mobilitas eſt. Ac ne ſuſtinere quidem caput poſſet niſi vtrinque recti valentéſque nerui collum continerent, quos τένοντας Græci appellant. Siquidem inter horũ omnes flexus alter E ſemper intẽtus vltrà prolabi ſuperiora nõ patitur. Iámque vertebra tertia tubercula quæ inferiori inſeratur, exigit: cæteræ proceſſibus deorſum ſpectãtibus, in inferiores inſinuantur, ac per ſinus quos vtrinque habet, ſuperiores accipiunt, multiſque neruis & multa cartilagine continentur. Ac ſic vno flexu modico in promptũ dato cæteris negotiis homo & rectus inſiſtit, & alioqui ad neceſſaria opera curuatur. Infra ceruicem verò ſumma coſta contra humeros ſita eſt, inde vndecim inferiores vſque ad imum F pectus perueniunt, hæque primis partibus rotundæ & leniter quaſi capitulatæ, vertebrarum trãſuerſis proceſſibus ibi quoque paulum inſinuatis inhærent. Inde pateſcunt, & in exteriorem partem recuruatæ, paulatim in cartilaginem degenerant. Eáque parte rurſus in interiora leniter flexæ committuntur cum oſſe pectoris. Quod valẽs ac durum à faucibus incipit, ab vtroque latere lunatũ, & à præcordiis iam ipſum quoqu e cartilagine mollitũ terminatur: ſub coſtis verò prioribus quinque quas νόθας Græci nominãt, breues tenuioréſque, atque ipſæ quoq; paulatim in cartilaginẽ verſæ, extremis abdominis partibꝰ G inhæreſcũt, imáque ex his maiore iã parte nihil niſi cartilago eſt. Rurſus à ceruice duo lata oſſa vtrinque ad ſcapulas tẽdũt, noſtri ſcoptula operta, ὠμοπλάτας Græci nominãt. Ea in ſũmis verticibus ſinuata, ab his triãgulata, paulatimque lateſcẽtia ad ſpinã tẽdunt, & quo latiora quaque parte ſunt, hoc hebetiora. Atque ipſa quoque in imo cartilaginoſa, poſteriore parte velut innatant, quoniam niſi in ſummo nulli oſſi inhæreſcunt. Ibi verò validis muſculis

neruiſque cōſtricta ſunt. At à ſumma coſta paulo interius quàm vbi ea media eſt, os excreſcit: ibi quidē tenue, procedens verò, quo propius lato ſcapularū oſſi fit, eo plenius latiúſque, & paulatim in exteriora curuatur: quod propius altera verticis parte modicè intumeſcens, ſuſtinet iugulum. Id autem ipſum recuruum, ac neque inter duriſſima oſſa numerandum, altero capite in eo quod poſui, altero in exiguo ſinu pectoralis oſſis inſidit: paulúmque motu brachii mouetur, & cum lato oſſe ſcapularum infra caput eius, neruis & cartilagini connectitur. Hinc humerus incipit extremis vtrinque capitibus tumidus, mollis, ſine medulla, cartilaginoſus: medius teres, durus, medulloſus, leniter gibbus, & in priorem & poſteriorem, interiorē & exteriorem partem. Prior autē pars eſt quæ à pectore eſt, poſterior quæ à ſcapulis, interior quæ ad latus tendit, exterior quæ ab eo recedit: quod ad omnes articulos pertinere in vlterioribus patebit. Superius autem humeri caput rotundius quàm cætera oſſa de quibus adhuc dixi, verticulatis ſcapularū oſſibus paruo exceſſu inſeritur, ac maiore parte ex trāſitu neruis deligatur. At inferius duos proceſſus habet, inter quos quod medium eſt, magis etiā extremis partibus ſinuatur: quæ res ſedem brachio præſtat, quod conſtat ex oſſibus duobus. Radius quem κερκίδα Græci appellāt, ſuperior breuiórque, & primò tenuior, rotundo & leniter cauo capite exiguum humeri tuberculum recipit, atque ibi neruis & cartilagine cōtinetur. Cubitus inferior longiórque, & primò plenior in ſummo capite, duobus quaſi verticibus extantibus in ſinu humeri, quem inter duos proceſſus eius eſſe propoſui, ſe inſerit. Primò verò duobus radiis brachii oſſa iuncta paulatim dirimuntur, rurſúsque ad manum coeūt, modo craſſitudinis mutato: ſiquidem ibi radius plenior, cubitus admodum tenuis eſt: dein radius in caput cartilaginoſum cōſurgens, in verticem eius ſinuatur. Cubitus rotundus in extremo, parte altera paulum procedit. Ac ne ſæpius dicendum ſit, illud ignorari nō oportet, plurima oſſa in cartilaginem deſinere, nullum articulum non ſic finiri. Neque enim aut moueri poſſet niſi leui inniteretur, aut cū carne neruíſque coniungi, niſi ea media quædam materia committeret. In manu verò, prima palmæ pars ex multis minutiſque oſſibus conſtat, quorū numerus incertus eſt. Sed oblonga omnia & triangula ſtructura quadam inter ſe connectūtur, quum inuicem ſuperior alterius angulus, alterius planities ſit: eóque fit ex his vnius oſſis paulum in interiora cōcaui ſpecies. Verùm ex manu duo exigui proceſſus in ſinus radii cōiiciuntur: tum ex altera parte recta quinque oſſa ad digitos tendentia palmam explēt: à quibus ipſi digiti oriuntur, qui ex oſſibus ternis conſtant, omniúmque eadem ratio eſt. Interius os in verticem ſinuatur, recipítque exterioris exiguum tuberculū, neruíque ea continent à quibus orti vngues indureſcūt: ideóque non oſſi, ſed carni magis radicibus ſuis inhærent. Ac ſuperiores quidem partes ſic ordinatæ ſunt. Ima verò ſpina in coxarum oſſe deſidit, quod tranſuerſum lōgéque valētiſſimum, vuluam, veſicam, rectum inteſtinum tuetur: idque ab exteriore parte gibbum, ad ſpinam reſupinatū, à lateribus (id eſt in ipſis coxis) ſinus rotūdos habet, à quibus oritur os quod pectinem vocant, idque ſuper inteſtina ſub pube tranſuerſum ventrem firmat, rectius in viris, recuruatum magis in exteriora in fœminis, ne partū prohibeat. Inde femina oriuntur, quorum capita rotundiora etiam quàm humerorum ſunt, quum illa ex cæteris rotundiſſima ſint. Infrà verò duos proceſſus à priore & à poſteriore parte habent: dein dura & medulloſa & ab exteriore parte gibba: rurſus ab inferioribus quoque capitibus intumeſcunt. Superiora in ſinus coxæ, ſicut humeri in ea oſſa quæ ſcapularum ſunt, coniiciuntur, tum infrà introrſus leniter tendunt, quò æqualius ſuperiora membra ſuſtineant: atque in eo inferiora quoque capita media ſinuātur, quò facilius excipi à cruribus poſſint. Quæ commiſſura, oſſe paruo, molli, cartilaginoſo tegitur: patellam vocant. Hæc ſuperinnatans, nec vlli oſſi inhærens, ſed carne & neruis deligata, paulóque magis ad femoris os tendēs, inter omnes crurum flexus iuncturam tuetur. Ipſum au-

A tem crus eſt ex oſſibus duobus. Etenim per omnia femur humero, crus verò brachio ſimil[illegible] adeò vt habit⁹ quoque & decor alterius ex altero c[illegible]tur, quod ab oſſibus incipiens, etiam in carne re[illegible] Verùm alterum os ab exteriore parte ſuprà poſ[illegible] quod ipſum quoque ſura rectè nominatur: id b[illegible] ſupráque tenuius, ad ipſos talos intumeſcit: alterum [illegible]iore parte poſitum, cui tibiæ nomen eſt, longius, & i[illegible]periore parte plenius, ſolum cum femoris inferiore ca[illegible] committitur, ſicut cū humero cubitus. Atque ea quo[illegible] oſſa infrà ſupráque cō-
B iuncta, media, vt in brachio, [illegible]unt. Excipitur autem crus infra oſſa ex tranſuerſo tal[illegible]m, ídque ipſum ſuper os calcis ſitum eſt, quod quada[illegible] parte ſinuatur, quadam exceſſus habet, & procedenti[illegible] recipit, & in ſinū eius inſeritur: idque ſine medull[illegible]ū, magíſque in poſteriorem partem proiectum, te[illegible] ibi figuram repræſentat. Cætera oſſa pedis ad eorum quæ in manu ſunt ſimilitudinem inſtructa ſunt: plantæ palmis, digiti digitis, vngues vnguibus reſpondent.

C

OSSA VITIATA ET CORRVPTA QVIbus ſignis cognoſcantur, & qua ratione curentur, Cap. II.

OMne autem os, vbi iniuria acceſſit, aut vitiatur, aut finditur, aut frangitur, aut foratur, aut colliditur, aut loco mouetur. Id quod vitiatū eſt, primò fere pingue fit, deinde vel nigrum vel carioſum: quæ ſupernatis grauibus vlceribus aut fiſtulis, hiſque vel longa vetuſtate vel etiam cancro occupatis, eueniunt. Oportet ante omnia os nudare vlcere exciſo: &, ſi latius eius vitium eſt quàm vl-
D cus fuit, carnem ſubſecare, donec integrum os vndique pateat: tū id quod pingue eſt, ſemel iterúmve ſatis eſt admoto ferramento adurere, vt ex eo ſtatu ſecedat: aut eradere donec iam aliquid cruoris oſtendatur, quæ integrioris nota eſt. nam neceſſe eſt aridum ſit id quod vitiatum eſt. Idem in cartilagine quoque læſa faciendum eſt. ſiquidem ea quoque ſcalpello radenda eſt, donec integrum id ſit quod relinquatur: deinde ſiue os, ſiue cartilago raſa eſt, nitro bene trito reſpergendum eſt. Neque alia facienda ſunt vbi caries nigritiéſve in ſummo oſſe eſt: ſiquidem
E id vel paulo diutius eodem ferramento adurendum, vel radendum eſt. Qui radit hæc, audacter imprimere ferramentū debet, vt & agat aliquid, & maturius deſinat. Finis eſt quū vel ad album os, vel ad ſolidum vētum eſt. Albo finiri ex nigritie vitiū, ſoliditate quadā ex carie manifeſtum eſt: accedere etiam cruoris aliquid integro ſuprà dictum eſt. Siquando autem altius deſcenderit, vtrumlibet dubium eſt. In carie quidem, expedita cognitio eſt: ſpecillum tenue in foramen demittitur, quod magis minúſve intrando, vel in ſummo cariem eſſe vel altius deſcen-
F diſſe teſtatur. Nigrities colligi quidē poteſt etiam ex dolore & ex febre. Quæ vbi mediocria ſunt, illa altè deſcendiſſe non poteſt: manifeſtior tamē adacta terebra fit: nam finis vitii eſt vbi ſcobis nigra eſſe deſiit. Igitur ſi caries altè deſcēdit, per terebram vrgenda crebris foraminibus eſt, quæ altitudine vitiū æquent: tum in ea foramina demittenda candentia ferramenta ſunt, donec inde ſiccum os ex toto fiat. Simul enim poſt hæc & reſoluetur ab inferiore oſſe quodcunque vitiatum eſt, & is ſinus carne replebitur, & humor aut nullus poſtea feretur, aut medio-
G cris. Sin autem nigrities eſt, aut ſi caries ad alterā quoque partem oſſis tranſit, oportet excidi. Atque idem in carie quoque ad alteram partem oſſis penetrante fieri poteſt. Sed quod totum vitiatum, totum eximendum eſt. Si inferior pars integra eſt, eatenus quod corruptum eſt, excidi debet. Item ſiue capitis, ſiue pectoris os, ſiue coſta carioſa eſt, inutilis vitio eſt, & excidēdi neceſſitas eſt. Neque audiendi ſunt qui oſſe nudato diem tertium expectant, vt tunc excidant. ante inflammationem enim tutius omnia tractantur. Itaque quantum fieri poteſt, eodem momento
H & cutis incidenda eſt, & os detegendum, & omni vitio liberandum eſt. Longéque pernicioſiſſimum eſt quod in oſſe pectoris eſt: quia vix etiam ſi rectè ceſſit, curatio veram ſanitatem reddit.

QVOMO[illegible]S EXCIDATVR, ET DE
modi[illegible]bra,ferramentis ad id
Cap. III.

EXciditur [illegible]obus modis: ſi paruulũ eſt quod
læſum eſt, [illegible]uem χοινίκιον Græci vocant:ſi ſpa
tioſum,terebris[illegible]rationem proponam.Modiolus
ferramentum conca[illegible]eres eſt,imis oris ferratum,per
quod medium clauus [illegible] quoque interiore orbe cinctus
demittitur.Terebra[illegible]utem duo genera ſunt: alterum
ſimile ei quo fabri[illegible]r:alterũ capituli lõgioris, quod
ab acuto mucrone [illegible],deinde ſubitò latius fit, atque
iterũ ab alio principio[illegible]lo minus quàm æqualiter ſur-
ſum procedit.Si vi[illegible] angũſto eſt,quod comprehen-
dere modiolus poſ[illegible]ocius aptatur. Et ſi caries ſub-
eſt,medius clauus in [illegible]en demittitur.Si nigrities,an-
gulo ſcalpri ſinus [illegible] qui clauum recipiat, vt eo
inſiſtente circumactus [illegible]lus delabi non poſſit: dein-
de is habena quaſi terebra conuertitur. Eſtque quidã pre-
mendi modus, vt & foretur,& circumagatur,quia ſi leni-
ter imprimitur, parũ proficit: ſi grauiter, nõ mouetur.Ne
que alienum eſt inſtillare paulum roſæ ,vel lactis,quò ma
gis lubrico circumagatur.Quod ipſum tamẽ ſi copioſius
eſt, aciem ferramenti hebetat:at vbi iã iter modiolo preſ
ſum eſt,medius clau⁹ educitur,& ille per ſe agitur:deinde
quum ſanitas inferioris partis ſcobe cognita eſt, modio-
lus remouetur:at ſi latius vitium eſt quàm vt illo compre
hendatur,terebra res agenda eſt.Ea foramen fit in ipſo fi-
ne vitioſi oſſis atque integri,deinde alterum non ita lon
gè,tertiúmque donec totus is locus qui excidẽdus eſt his
cauis cinctus ſit,atque ibi quoque quatenus terebra agen
da ſit, ſcobis ſignificat: tunc exciſorius ſcalper ab altero
foramine ad alterum malleolo addactus, id quod inter v
trũq; medium eſt,excidit:ac ſic ambitus ſimilis ei fit qui
in anguſtiorem orbem modiolo imprimitur. Vtro mo
do verò id circunductum eſt, idem exciſorius ſcalper in
oſſe corrupto planus ſummam quanque teſtam læſit, do-
nec integrum os relinquatur. Vix vnquam nigrities inte-
grum,caries per tõtum os perrumpit,maximéque vbi vi
tiata caluaria eſt.Id quoque ſigni ſpecillo ſignificatur,qui
depreſſus in id foramen quod infra ſolidam ſedẽ habet,
& ob id renitens aliquid inuenit,& madens exit. Si per-
uium inuenit,altius deſcendens inter os & membranã ni-
hil oppoſitũ inuenit, educitúrque ſiccus, nõ quò nõ ſub-
ſit aliqua vitioſa ſanies, ſed quoniam ibi vt in latiore ſe-
de diffuſa ſit.Siue autem nigrities quam terebra detexit,
ſiue caries quam ſpecillum oſtendit os tranſit, modioli
quidem vſus fere ſuperuacuus eſt,quia latius pateat neceſ
ſe eſt quod iam altè proceſſit.Terebra verò ea quam ſecũ
do loco poſui,vtendum,eáque ne nimis incaleſcat,ſubin
de in aquam frigidam demittenda eſt.Sed tum maiore
cura agendum eſt quum iam aut ſimplex os dimidiũ per-
foratum eſt,aut in duplici,ſuperius. Illud ſpatium ipſum,
hoc ſanguis ſignificat.Ergo tum lentius ducẽda habena,
ſuſpendendáque magis ſiniſtra manus eſt,& ſæpius attol-
lenda,& foraminis altitudo conſideranda: vt quandocun
que os perrumpitur,ſentiamus,neq; periclitemur ne mu-
crone cerebri membrana lædatur. Ex quo graues inflam-
mationes cum periculo mortis oriũtur .Factis foramini-
bus eodem modo media ſæpe, ſed multo circunſpectius
excidenda ſunt,ne fortè angulus ſcalpri eãdem membra-
nam violet,donec fiat aditus, per quem mẽbranæ cuſtos
immittatur,μηνιγγοφύλακα Græci vocãt.Lamina ænea eſt,
firma, paulum reſima,ab interiore parte læuis,quæ demiſ
ſa eſt,vt exterior pars eius cerebro propior ſit, ſubinde ei
ſubiicitur, quod ſcalpro diſcutiendum eſt: ac ſi exci-
pit, eius angulum vltrà tranſire non patitur, eóque &
audacius & tutius ſcalprum malleolo ſubinde medi-
cus ferit,donec exciſum vndique os eadem lamina leue-
tur,tollique ſine vlla noxa cerebri poteſt. Vbi totum os
eiectum eſt,circũradendæ leuandæque ſunt oræ,& ſiquis
ſcobis membranæ inſedit,colligẽdum. Vbi ſuperiori par
te ſublata,inferior recta eſt,non ora tantùm,ſed os quoq;
totũ leuandũ eſt,vt ſine noxa poſtea cutis increſcat, quæ
aſpero oſſi innaſcens protinus non ſanitatẽ ſed nouos
dolores mouet. Patefacto cerebro,qua ratione agẽdũ ſit,

A dicam quũ ad fracta oſſa peruenero.Si baſis aliqua ſerua-
ta eſt, ſuperimponenda ſunt medicamenta non pinguia,
quæ recentibus vulneribus accommodãtur, ſupráque im
ponenda lana ſuccida oleo atque aceto madens. Vbi tẽ-
pus proceſſit, ab ipſo ore caro increſcit,eáque factum ma
nu ſinum complet. Siquod etiam os aduſtum eſt, à parte
ſana recedit,ſubitque inter integram atque emortuã par-
tẽ caruncula,quæ quod abſceſſit expellat, eáque fere quia
teſta tenuis & anguſta eſt,ſquama eſt:id λεπὶς à Græcis no
B minatur. Poteſt etiam euenire vt ex ictu neque findatur
os, neque perfringatur, ſed ſummum tamen collidatur
exaſperetúrque. Quod vbi incidit,radi & lauari ſatis eſt.
Hæc quanuis maximè fiunt in capite,tamen cæteris quo-
que oſſibus communia ſunt,vt vbicunque idem incidet,
eodem remedio ſit vtendum. Atque quũ ea fracta,fiſſa,
forata,colliſa ſint, quaſdam proprias in ſingulis generi-
bus, quaſdam cõmunes in pluribus curationes requirunt.
De quibus protinus dicã,initio ab eadẽ caluaria accepto.

DE CALVARIAE CVRATIONE,
C Cap. IIII.

IGitur vbi ea pertuſa,protinus requirendum eſt num bi
lem is homo vomuerit,num oculi eius obcæcati ſint,
num obmutuerit,num per nares auréſve ſanguis ei efflu-
xerit, num conciderit,num ſine ſenſu quaſi dormiens ia-
cuerit.Hæc enim nonniſi oſſe fracto eueniunt. Atque v-
bi inciderunt,ſcire licet neceſſariam,ſed difficilem cura-
tionem eſſe.Si verò etiam torpor acceſſit,ſi mens nõ con
ſtat,ſi neruorum vel reſolutio vel diſtentio ſecuta eſt, ve-
riſimile eſt etiam cerebri membranam eſſe violatã, eóq;
D in anguſto magis ſpes eſt. At ſi nihil horũ ſequutum eſt,
poteſt etiam dubitari an os fractum ſit.Et protinus conſi-
derandum eſt,lapide an ligno,an ferro,an alio telo percuſ
ſum ſit,& hoc ipſo leni an aſpero, mediocri an vaſtiore,
vehementer an leniter:quia quo mitior ictus fuit,eo faci
lius os ei reſtitiſſe credibile eſt:ſed nihil tamẽ melius eſt
quàm certiore id nota explorare. Ergo quã plaga eſt de-
mitti ſpecillum oportet,neque nimis tenue,neque acutũ,
ne quum in quoſdam ſinus naturales inciderit, opinionẽ
fracti oſſis fruſtra faciat,neque nimis plenum, ne paruu-
E læ rimulæ fallant. Vbi ſpecillum ad os venit,nihil niſi le
ne & lubricum occurrit,integrum id videri poteſt:ſiquid
aſperi eſt,vtique quã ſuturæ non ſint,fractum os eſſe teſta
tur. A ſuturis ſe deceptum eſſe Hippocrates memoriæ pro
didit,more ſcilicet magnorum virorum,& fiduciam ma-
gnarum rerum habentium. nam leuia ingenia, quia ni-
hil habent,nihil ſibi detrahũt. Magno ingenio,multáque
nihilominus habituro, conuenit etiam ſimplex veri erro
ris confeſſio,præcipuéque in eo miniſterio quod vtilita-
tis cauſa poſteris traditur, nequi decipiantur eadem ratio
F ne qua quis ante deceptus eſt. Sed hæc quidem alioquin
memoria magni profeſſoris,vti interponeremus, effecit.
Poteſt autem ſutura eo nomine fallere, quæ æquè aſpera
eſt vt aliquis hanc eſſe, etiamſi rima eſt,exiſtimet eo lo-
co quo ſubeſſe hanc veriſimile eſt.Ergo eo nomine deci-
pi non oportet,ſed os aperire tutiſſimum eſt.Nam neque
vtique certa ſedes(vt ſuprà poſui)ſuturarũ eſt,& poteſt idẽ
& naturaliter commiſſum,& ictu fiſſum eſſe, iuxtáve ali-
quid fiſſum habere.Quin aliquid etiam, vbi ictus fuerit
vehementior,quanuis ſpecillo nihil inuenitur, tamẽ ape-
G rire commodius eſt. At ſi ne tum quidem rima manifeſta
eſt,inducendum ſuper os atramẽtum ſcriptoriũ eſt, dein
de ſcalpro id detrahendum. Nigritiem enim continet,ſi-
quid fiſſum eſt:ſolet etiam euenire vt altera parte fuerit i-
ctus,& os altera fiderit. Itaque ſi grauiter aliquis percuſſus
eſt,ſi mala indicia ſubſequuta ſunt, neque ea parte qua cu
tis diſcuſſa eſt,rima reperitur, nõ incommodum eſt par-
te altera conſiderare num quis locus mollior ſit, & tu-
meat,eúmque aperire: ſiquidem ibi fiſſum os reperietur:
nec tamẽ magno negotio cutis ſaneſcit,etiãſi fruſtra deſe
H cta eſt. Os fractũ niſi ſuccurſum eſt, grauibus inflãmatio-
nibus afficit,difficiliúſque poſtea tractatur. Raro, ſed ali-
quando tamen euenit vt os quidẽ totũ integrũ maneat,
intus verò ex ictu vena aliqua in cerebri membrana ru-
pta aliquid ſanguinis mittat,iſque ibi concretus magnos
dolores moueat,oculos quibus obcæcet. Sed fere cõtra id

dolor eſt,& eo loco cute inciſa pallidũ os reperitur:ideó-
que id quoque os excidendum eſt.Quacunque autem de
cauſa curatio hæc neceſſaria eſt: ſi nondum ſatis cutis
patefacta eſt latius aperienda eſt, donec quicquid læſum
eſt in conſpectu ſit.In quo ipſo videndum eſt nequid ex
ipſa membranula quæ ſub cute caluariã cingit, ſuper os
relinquatur. Siquidẽ hæc ſcalpro terebriſve lacerata, ve-
hementes febres cum inflãmationibus excitat. Itaque eã
commodius eſt ex toto ab oſſe diduci. Plagam, ſi ex vul-
nere eſt,talem neceſſe eſt habeamus qualẽ accepimus.
Si manu facienda eſt, ea fere commodiſſima eſt quæ dua-
bus trãſuerſis lineis literæ X figuram accepit, vt deinde à
ſingulis procedẽtibꝰ lingulis cutis ſubſequatur. Inter quæ
ſi ſanguis fertur, ſpongia ſubinde in aceto tincta cohibẽ-
dus eſt, occupandúſque obiectis linamẽtis,& caput altius
excitandum. Neque id vitium vllum metum niſi inter
muſculos qui tempora continent, adfert: ſed ibi quoque
nihil tutius fit. In omni verò fiſſo fractóve oſſe protinus
antiquiores medici ad ferramenta veniebant quibus id
exciderent. Sed multo melius eſt, antè emplaſtra experiri
quæ caluariæ cauſa componuntur: eorúmque aliquid o-
portet ex aceto mollitum, per ſe ſuper fiſſum fractúmve os
imponere: deinde ſuper id aliquanto latius quàm vulnus
eſt, eodem medicamento illitum linteolum, & præterea
ſuccidam lanam aceto tinctam: tunc vulnus deligare, &
quotidie reſoluere, ſimilitérque curare vſque ad diẽ quin
tum. A ſexto die, etiam vapore aquæ calidæ per ſpongiã
fouere, cætera ex eadem facere. Quòd ſi caruncula incre-
ſcere cœperit, & febricula aut ſoluta erit, aut leuior, & cu-
piditas cibi reuerterit, ſatiſque ſomni accedet, in eodẽ me
dicamento erit perſeuerandum. Procedente deinde tem
pore, emolliendum id emplaſtrum adiecto cerato ex roſa
facto, quò facilius carnem producat. nam per ſe reprimẽ-
di vim habet. Hac ratione ſæpe rimæ callo quodam im-
plentur, éſtque ea oſſis velut cicatrix: & latius fracta oſſa,
ſiqua inter ſe non cohærebant, eodem callo glutinantur:
éſtque aliquanto melius velamentum cerebro quàm ca-
ro quæ exciſo oſſe increſcit. Si verò ſub prima curatione
febris intenditur, breuéſque ſomni & iidem per ſomnia
tumultuoſi ſunt, vlcus madet, neque alitur, & in ceruici-
bus glandulæ oriuntur, magni dolores ſunt, cibique ſuper
hæc faſtidium increſcit, tum demum ad manũ ſcalprúm-
que veniendum eſt. Duo verò ſub ictu caluariæ pericula
ſunt, ne vel findatur, vel medium deſidat: ſi fiſſum eſt, poſ-
ſunt oræ eſſe compreſſæ, vel quia altera ſuper alteram ex-
ceſſit, vel etiam quia vehementer rurſus ſe commiſerunt.
Ex quo euenit vt humor ad membranam quidem deſcen
dat, exitum verò non habeat, ac ſic eam irritet, & graues
inflammationes moueat. Vbi medium deſedit, eandẽ ce-
rebri membranam os vrget, interdum etiam ex fractura
quibuſdam velut aculeis pungentibus. His ita ſuccurren-
dum eſt vt tamen quamminimum ex oſſe dematur. Ergo
ſi ora alteri inſedit, ſatis eſt id quod eminet, plano ſcalpro
excidere. quo ſublato iam rima hiat quantum curationi
ſatis eſt. At ſi oræ inter ſe comprimuntur, à latere eius in-
terpoſito digiti ſpatio terebra foramẽ faciendum eſt, ab
eóque ſcalper duabus lineis ad rimam agendus ad ſimili-
tudinem C literæ, ſic vt vertex eius à foramine baſis ad ri
mas it. Quòd ſi rima longius patet, ab altero foramine
rurſus ſimilis ſinus fieri debebit, & ita nihil latens in eo
oſſe cõcauũ eſt, abundéque exitus datur intus lædẽtibus.
Ne ſi fractum quidem os deſedit, totũ excidi neceſſe eſt:
ſed ſiue totũ perfractũ eſt, & ab alio ex toto receſſit: ſiue
circumpoſitæ caluariæ inhæret exigua parte ab eo quod
naturaliter ſe habet, ſcalpro diuidendum eſt: deinde in eo
quod deſedit iuxta rimam quam fecimus, foramina ad-
denda ſunt. Si in anguſto noxa eſt, duo: ſi latius patet, tria,
ſeptáque eorum excidenda, & tum ſcalper vtrinque ad ri-
mam agendus, ſic vt lunatũ ſinũ faciat, imáque pars eius
intus ad fracturã, cornua ad os integrũ ſpectent: deinde,
ſiqua labet, & ex facili remoueri poſſunt, forfice ad id fa
cta colligẽda ſunt, maximéque ea quæ acuta mẽbranã in
feſtãt. Si id ex facili fieri nõ poteſt, ſubiiciẽda lamina eſt,
quã cuſtodẽ eius mẽbranæ eſſe propoſui, & ſuper eã quic
quid ſpinoſum eſt, & intus eminet, excidendũ eſt: eadem

A lamina quicquid deorſum inſedit, [illegible] tollendũ. Hoc genus
curationis efficit vt qua parte fra[illegible] oſſa tamen inhærent,
ſolidentur qua parte abrupta ſunt [illegible] tormento ſub
medicamenti tempore excidant: [illegible] inter hæc ſa
tis illi magnum ad extrahendam [illegible] relinquatur: plúſ
que in oſſe propugnaculi cerebr[illegible] quàm habitu-
rum fuit eo exciſo. His factis ea [illegible]brana acri aceto re-
ſpergenda eſt, vt ſiue aliquid ſa[illegible]nis ex ea profluit, co
hibeatur: ſiue intus cõcret[illegible] manet, diſcutiatur:
B tum idem medicamẽtũ eodẽ m[illegible] qui ſuprà poſitus eſt
mollitum, ipſi membranæ imp[illegible]um eſt: cæteráque
eodem modo facienda ſunt qu[illegible] linteolum illitum &
lanam ſuccidam pertinent, coll[illegible]dúſque is in loco te-
pido, & curandũ quotidie vuln[illegible] etiam æſtate. Quòd
ſi membrana per inflammati[illegible] tumuerit, infunden
da erit roſa tepida. Si vſque e[illegible]bit vt ſuper oſſa quo-
que emineat, coercebit eam [illegible] trita lenticula, vel folia
vitis contrita, & cum recenti vel butyro vel adipe anſeri-
no miſta: ceruixque molliri debebit, liquido cerato ex iri-
C no facto. At ſi parum pura membrana videbitur, par mo-
dus eiꝰ emplaſtri & mellis miſcẽdus erit, idque ſuper in-
fundẽdũ: eiúſque continendi cauſa vnum aut alterum li-
namentum iniiciendum, & ſuper linteolo cui emplaſtrũ
illitum ſit, contegẽdum. Vbi plus pura membrana eſt, ea-
dem ratione adiiciendum emplaſtro ceratum, vt carnem
producat. Quod ad abſtinentiam verò & primos vlterio-
réſque cibos potionéſque pertinet, eadem quæ in vulneri
bus præcepi, ſeruãda ſunt, eo magis quo periculoſius hæc
pars afficitur. Quinetiam quum iam non ſolùm ſuſtineri,
D ſed ali his quoque apparebunt, tamen erunt vitanda quæ-
cunque mãdenda ſunt, itẽ fumus, & quicquid excitat ſter
nutamentum. Spem verò certam faciunt, membrana mo-
bilis ac ſui coloris, caro increſcens rubicunda, facilis mo
tus maxillæ atque ceruicis. Mala ſigna ſunt, mẽbrana im-
mobilis, nigra vel liuida, vel aliter coloris corrupti: demẽ
tia, acris vomitus, neruorum vel reſolutio vel diſtẽtio, ca-
ro liuida, maxillarũ rigor atque ceruicis: cæteráque quæ
ad ſomnum, cibi deſiderium, febrem, puris colorem atti
nent, eadem quæ in cæteris vulneribus vel ſalutaria vel
E mortifera ſunt. Vbi bene res cedit, incipit ab ipſa mẽbra-
na, vel ſi os eo loco duplex eſt, inde quoque caro increſce-
re: eáque id quod inter oſſa vacuum eſt, replet, nonnun-
quam etiã ſuper caluariam excreſcit. Quod ſi incidit, in
ſpergenda ſquama æris eſt, vt id reprimat cohibeátque,
ea carni ſuperdãdo quæ ad cicatricem perducant. Omni-
búſque ea locis commodè inducitur, exempta frontis
eaꝰ parte quæ paulum ſuper id eſt quod inter ſupercilia
eſt. Ibi enim vix fieri poteſt vt per omnem ætatẽm ſit ex-
ulceratio, quæ linteolo medicamentum habente contegẽ
F da ſit. Illa vtique capite fracto ſeruanda ſunt, vt donec iã
valida cicatrix erit, ſoluenda vitentur, frequẽs balneum,
maior vini modus.

DE NARIVM FRACTARVM CVRAtione, Cap. V.

IN naribus verò & os & cartilago frangi ſolet, & quidem
modò aduerſa, modò à latere. Si aduerſa fracta ſunt, alte-
rúmve ex his, nares deſidunt, difficulter ſpiritus trahitur:
ſi à latere os fractum eſt, is locus cauus eſt: ſi cartilago, in
G alteram partẽ nares declinãtur. Quicquid in cartilaginẽ
incidit, excitãdũ leniter eſt, aut ſubiecto ſpecillo, aut duo
bus digitis vtrinq; cõpreſſis: deinde in lõgitudinẽ impli-
cata linamẽta & molli pellicula cincta circũſutáq; , intus
adiiciẽda ſunt: aut eodẽ modo cõpoſitũ aliquid, ex arido
penicillo: aut grãdis pinna, gũmi vel fabrili glutine illita,
& molli pellicula circũdata, quæ deſidere cartilaginẽ nõ
ſinat. Sed ſi aduerſa ea fracta eſt, æqualiter vtraq; naris im
plẽda eſt: ſi à latere, craſſiꝰ eſſe debet ab ea parte in qua na-
ſꝰ iacet, ab altera tenuius, id quod inſeritur. Extrinſecus au-
H tẽ circũdãda habena eſt mollis, media illita mixtis inter
ſe ſimila & thuris fuligine, eáque vltra aures ducenda, &
fronti duobus capitibus agglutinanda eſt. Id enim corpo-
ri quaſi gluten inhæreſcit, & quum induruit, nares com-
modè cõtinet. Sin quod intus inditũ eſt lædit (ſicut maxi
mè fit vbi interior cartilago perfracta eſt) excitatæ nares

eadē tantum[illegible]a continendæ ſunt:deinde poſt A quatuordecim[illegible]um demendum eſt. Reſoluitur autem aqua ca[illegible]rum is locus quotidie fouendus eſt. Sin os frac[illegible]quoque digitis in ſuam ſedem reponēdum eſt[illegible] aduerſum id ictum eſt, vtraque naris implend[illegible]atere, ea in quam os impulſum eſt, imponend[illegible]um, & paulo vehementius deligandum eſt, quia ca[illegible]o loco nō ad ſanitatem tantūmodo, ſed etiam ad[illegible]rem incr[illegible] A tertio die fouēdum id aqua calida[illegible]óque [illegible] quanto propius eſſe ſanitati de[illegible] plura e[illegible]agmenta, nihilo B minus extrinſecus[illegible]n ſuas[illegible] digitis erunt compellenda, impon[illegible]trinſecus eadem habena, & ſuper eam cerat[illegible] adhibenda eſt. At ſiquod fragmen[illegible]atum cum cæteris nō glutinabitur, intel[illegible] ex humore qui multus ex vulnere feretur, volſell[illegible]trahetur. Finitiſque inflammationibus, imponetur aliquod medicamentum ex iis quæ leniter reprimunt. Peius eſt vbi aut oſſi aut cartilagini fractæ, cutis quoque vulnus acceſſit. Id admodum raro fit: ſi incidit illa quidem, nihilominus eadem ratio- C ne in ſuas ſedes excitanda ſunt. Cuti verò ſuperimponendum emplaſtrum aliquod ex iis quæ recentibus vulneribus accommodata ſunt, ſed inſuper nullo vinculo deligādum eſt.

DE AVRIVM FRACTARVM CVRAtione. Cap. VI.

IN aure quoque interdum rumpitur cartilago: quod ſi incidit, antequam pus oriatur, imponendum glutinās medicamentum eſt. Sæpe enim ſuppurationem prohibet, & aurem cōfirmat. Illud & in hac & in naribus ignorari nō D oportet: non quidem cartilaginem ipſam glutinari, circa tamen carnem increſcere, ſolidarique eum locum. Itaque ſi cùm cute cartilago rupta eſt, cutis vtrinque ſuitur. Nūc autē de ea dico quæ cute integra frāgitur. In ea verò ſi iā pus natum eſt, aperiēda altera parte cutis, & ipſa cartilago contrà lunata plaga excidēda eſt: deinde vtēdum eſt medicamento leniter ſupprimēte, quale lycium eſt aqua dilutum, donec ſanguis fluere deſinat: tum imponendum linteolū cum emplaſtro: ſic vt pingue omne vitetur, & à parte poſteriore lana mollis auri ſubiicienda eſt, quæ quod E eſt inter hāc & caput compleat: tū ea leniter deligāda eſt & à tertio die vapore, vt in naribus poſui, fouenda. Atque in his quoque generibus abſtinentia primi temporis neceſſaria eſt, donec inflammatio finiatur.

DE MAXILLAE FRACTAE CVRATIOne, déque quibuſdam ad omnia oſſa pertinentibus, Cap. VII.

AB his ad maxillam vēturus, indicanda quædam puto communiter od omnia oſſa pertinētia, ne ſæpius eadem dicenda ſint. Omne igitur os modò rectum vt lignum in longitudinem finditur, modò frangitur trāſuer F ſum, interdum obliquum: atque idipſum nonnunquam retuſa habet capita, nonnunquam acuta. Quod genus peſſimum eſt, quia neque facilè committuntur quæ nulli retuſo innittūtur, & carnē vulnerant, interdūneruū quoque aut muſculum. Quinetiam aliquando plura fragmenta à fragmento fiunt. Sed in aliis quidem oſſibus ex toto ſæpe fragmentum à fragmento recedit. Maxillæ verò ſemper aliqua parte etiam vexata oſſa, inter ſe cohærent. Igitur in primis digitis duobus vtrinque prementibus, & ab ore & G ab cute omnino oſſa in ſuam ſedem compellēda ſunt: deinde ſi tranſuerſa maxilla fracta eſt, ſub quo caſu fere dēs ſuper proximum dentem excedit, vbi ea in ſuam ſedem collocata eſt, duo proximi dentes, aut ſi hi labant, vlterio res inter ſe ſeta deligādi ſunt: idem in alio genere fracturæ ſuperuacuum eſt: cætera eadem facienda ſunt. Nam linteolum duplex madens vino & oleo ſuperiniiciendum, cum eadem ſimila & eadem thuris fuligine eſt: deinde aut faſcia aut mollis habena media in longitudinem inciſa, vt vtrinque mentū complectatur, & inde capita eius H ſupra caput adducta ibi deligātur. Illud quoq; ad omnia oſſa pertinēs dictū erit, famē primùm eſſe neceſſariā: deinde die tertio humidum cibū, ſublata inflammatione paulo leniorem, eúmque qui carnē alat: per omne tempus vinum eſſe alienū: deinde tertio die reſolui debere fouerique per ſpongiam vapore aquæ calidæ, eadémque quæ primò fuerunt ſuperdari. Idem die quinto fieri, & donec inflāmatio finiatur, quæ vel octauo die vel ſeptimo fere reſoluitur. Ea ſublata rurſus oſſa eſſe tractāda, vt ſi quod fragmētum loco ſuo non eſt, reponatur. Neque id eſſe ſoluendū, niſi duæ partes eius temporis, intra quod quæque oſſa conſerūtur, tranſierint. Fere verò intra quartumdecimum & vnū & viceſimum diē ſaneſcunt, maxilla, malæ, iugulū, latus, pectus, os ſcapularum, coſtæ, ſpina coxarum, os tali, calx, manus, planta. Inter viceſimum & trigeſimum diem crura brachiaque inter ſeptimum & viceſimum & quadrageſimum, humeri & femina. Sed in maxilla illud quoque adiiciendum eſt, quòd humidus cibus diu aſſumendus eſt. Atque etiam quū tempus proceſſit, in lagano ſimilibúſque aliis perſeuerandū, donec ex toto maxillam callus firmarit. item vtique primis diebus habendum ſilentium.

DE IVGVLI FRACTI CVRATIONE. Cap. VIII.

IVgulum verò ſi tranſuerſum fractum eſt, nonnūquam per ſe rurſus rectè coit, & niſi mouetur, ſanari ſine iunctura poteſt. Nōnūquā verò, maximéque vbi motū eſt, elabitur, feréque id quod à pectore ſub id quod ab humero eſt, in poſteriorē partē inclinatur. Cui' ea ratio eſt quòd per ſe non mouetur, ſed cum humeri motu conſentit. Itaque eo ſubſiſtente, ſub id humerus agitatur. Rarò verò admodum in priorem partem iugulum inclinatur, adeò vt magni profeſſores nūquam ſe vidiſſe memoriæ mandarint: ſed locuples tamē eius rei author Hippocrates eſt. Verùm vt diſſimilis vterq; caſus eſt, ſic quædā diſſimilia requirit. Vbi ad ſcapulas iugulum tēdit, ſimul dextra manu planè propellendus in poſteriorem partem humerus eſt, & illud in priorem attrahendum. Vbi ad pectus conuerſum eſt, ipſum quidem retrò dandum, humerus autē in priorem partem adducendus eſt. Ac ſi is inferior eſt, non id quod à pectore eſt, deprimendum eſt, quia immobile eſt, ſed humerus ipſe attollendus. Si caſu ſuperior eſt, id quod à pectore eſt implendum lana, & humerus ad pectus deligādus eſt. Si acuta fragmenta ſunt, incidi contrà cutis debet, ex oſſibus ea quæ carnem vulnerant præcidenda ſunt: tunc retuſa oſſa committenda ſunt. Siquid ab aliqua parte eminet, opponendum ei triplex linteolū eſt, in vino & oleo tinctum. Si plura fragmenta ſunt, excipienda ſunt ex ferula facto canaliculo, eodémque intus incerato, ne faſcia diducatur, quæ iugulo compoſito circumdanda eſt ſæpius potius quàm valentius. Quod ipſū quoque in omnibus oſſibus fractis perpetuum eſt. A dextro verò iugulo, ſi id fractum eſt, ad alam ſiniſtram, à ſiniſtro ad dexrerā: rurſúſque ſub ala ſua faſcia dari debet. Poſt hæc ſi iugulum ad ſcapulas inclinatum eſt, brachium ad latus: ſi in partem priorem, ad ceruicem deligandum eſt: ſupinúſque homo collocandus, cæteráque eadē facienda quæ ſuprà compræhenſa ſunt. Sunt verò plura oſſa fere immobilia, vel dura, vel cartilaginoſa, quæ vel franguntur, vel forantur, vel colliduntur, vel finduntur, vt malæ, pectus, latus, os ſcapularum, coſtæ, ſpina coſtarū, os tali, calx, manus, planta. Horum omnium eadem curatio eſt. Si ſuprà vulnus eſt, id ſuis medicamentis nutriendum eſt. Quo ſaneſcente rimas quoque oſſis, aut ſiquod ferrumen eſt, callus implet. Si cutis integra eſt, & os læſū eſſe, ex dolore colligimus, nihil aliud quàm quieſcendū, imponendúmque ceratū eſt, & leniter deligandum, donec ſanitate oſſis dolor finiatur.

DE COSTARVM FRACTARVM CVRAtione, Cap. IX.

PRopriè tamen quædam de coſta dicenda ſunt, quia iuxta viſcera eſt, grauioribúſque periculis is locus expoſitus eſt. Hæc quoque igitur interdū ſic finditur vt ne ſummum quidem os, ſed interior pars eius quæ rara eſt, lædatur: interdum ſic vt eam totam is caſus perruperit. Si tota fracta non eſt, nec ſanguis expuitur, nec febricula ſequitur, nec quicquam ſuppurat, niſi admodum rarò, nec dolor magnus eſt, tactu tamen is locus leniter indoleſcit, abundè eſt eadem quæ ſuprà ſcripta ſunt, facere, & à me-

dia faſcia incipere deligare, ne in alterutrā partem hæc cutem inclinet. Ab vno verò & viceſimo die, quo vtique os eſſe debet glutinatum, id agēdum. Cibis vberioribus eſt vtendum vt corpus quampleniſſimum fiat, quò melius os veſtiat quod illo loco tenerum adhuc iniuriæ ſub tenui cute expoſitum eſt. Per omne autem tempus curationis vitandus clamor, ſermo quoque, tumultus, ira, motus vehementior corporis, fumus, puluis, vt quicquid vel tuſſim vel ſternutamentum mouet: ne ſpiritum quidem magnopere continere expedit. At ſi tota coſta perfracta eſt, caſus aſperior eſt. nam & graues inflammationes, & febris, & ſuppuratio, & ſæpe vitæ periculum ſequitur, & ſāguis ſpuitur. Ergo ſi vires patiūtur, ab eo brachio quod ſuper eam coſtam eſt, ſanguis mittendus eſt: ſi non patiūtur, aluus tamen ſine vllo acri ducenda eſt, diutiúſque inedia pugnandum. Panis verò ante ſeptimum diem non aſſumendus, ſed vna ſorbitione viuendum, imponēdúmque ei loco ceratum ex lino factum, cui cocta quoque reſina adiecta ſit, aut Polyarchi malagma, aut panaces ex vino & roſa & oleo, ſupérque imponenda lana ſuccida mollis & duæ faſciæ à mediis orſæ, miniméque adſtrictæ. Multo verò magis omnia vitanda quæ ſuprà poſui, adeò vt ne ſpiritus quidem ſæpius mouendus ſit. Quòd ſi tuſſis infeſtabit, ad id potio ſumenda erit vel ex trixagine, vel ex ruta, vel ex herba ſtychade, vel ex cumino & pipere. Grauioribus verò doloribus vrgentibus, cataplaſma imponi quoque cōueniet vel ex lolio, vel ex hordeo; cui pinguis fici tertia pars quoque ſit adiecta. Et id quidem interdiu ſuperiacebit. Noctu verò idem aut ceratū, aut malagma, aut pāni, quia poteſt cataplaſma decidere. Ergo quotidie quoque reſoluetur, donec iam cerato aut malagmate poſſimus eſſe cōtenti: & decem quidem diebus extenuabitur fame corpus, ab vndecimo verò ali incipiet. Ideóque etiam laxior quàm primò faſcia circumligabitur, feréque ea curatio ad quadrageſimum diem perueniet: quæ ſi modus erit ſuppurationis, plus malagma quàm ceratū ad digerendum proficiet. Si ſuppuratio vicerit, neque per quæ ſuprà ſcripta ſunt diſcuti potuerit, omnis mora vitanda erit, ne os infrà vitietur: ſed qua parte maxima tumebit, demittendum erit candens ferramentum, donec ad pus perueniat, idque effundendum. Si nuſquam caput ſe oſtendit, vbi maximè pus ſubit, ſic intelligimus: Creta cimolia totū locū illinimus, & ſiccari patiemur: quo loco maximè humor in ea perſeuerauit, ibi pus proximum erit, eáque vti debebit: ſi latius aliquid abſcedet, duobus aut tribus locis erit perforandum, demittendum erit linamentum, aut aliquid ex penicillo quod ſummum lino ſit deuinctum, vt facilè educatur. Reliqua eadem quæ in cæteris aduſtis facienda ſunt: vbi purum erit vlcus, ali corpus debebit, ne tabes pernicioſa futura id malum ſubſequatur. Nonnunquam etiam leuius ipſo oſſe affecto, & inter initia neglecto, non pus, ſed humor quidam muccis ſimilis, intus coit, molleſcitque contrà cutis, in qua ſimili vſtione vtendum eſt.

De ſpinæ curatione.

In ſpina quoq; eſt quod propriè notemus. Nā ſi id quod ex vertebra excidit, aliquo modo fractum eſt, locus quidem concauus fit, punctiones autē in eo ſentiuntur, quia neceſſe eſt ea fragmenta ſpinoſa eſſe. Quo fit vt homo in interiorem partem ſubinde nitatur. Hæc noſcendæ rei cauſa ſunt. Medicamentis verò iiſdem opus eſt quæ plurima parte huius capitis expoſita ſunt.

DE HVMERORVM, BRACHIORVM, FEMORVM, CRVRVM, DIGITORVM FRACTORVM VEL EVVLſorum communibus curationibus,

Cap. X.

Similes rurſus ex magna parte caſus curationéſque ſūt humeris & femoribus. Communia etiam quædam humeris, brachiis, femoribus, cruribus, digitis: ſiquidē ea minimè periculoſè media franguntur. Quo propior fractura capiti vel ſuperiori vel inferiori eſt, eo peior eſt. Nam & maiores dolores adfert, & difficilius curatur. Ea maximè tolerabilis eſt ſimplex, tranſuerſa: peior, vbi

A fragmenta, atque vbi obliqua: [illegible] vbi eadē acuta. Nonnunquam autem fracta in [illegible] ſuis ſedibus remanent: multo ſæpius excidu[illegible] ſuper aliud effertur. Idque ante omnia con[illegible] ebet, & ſunt notæ certæ: ſi ſuis ſedibus mota, r[illegible] nctioniſque ſenſum repræſentant, tactu inæq[illegible] ſunt: ſi verò non aduerſa, ſed obliqua, iunguntur [illegible] d fit vbi loco ſuo non ſunt, membrū id altero later[illegible] s eſt, & muſculi eius tument. Ergo ſi hoc depreſſum eſt, protinus id membrū oportet extendere. Nam ne[illegible] culique intenti per

B oſſa contrahuntur, neque in [illegible] locum veniunt, niſi illos per vim aliquis intend[illegible] us, ſi primis diebus id omiſſum eſt, inflam[illegible]: ſub qua & difficile & periculoſè vis neruis [illegible] am diſtentio neruorū vel cancer ſequitur, vel [illegible], ut diutiſſimè alatur, pus. Itaque ſi antè repoſita [illegible] n ſunt, poſtea reponenda ſunt. Intendere autem [illegible] tum vel aliud quoque membrum, ſi adhuc tenerum eſt, etiā vnus homo poteſt, quū alteram partem dextra, alteram ſiniſtra prendit. Valētius membrum duobus eget qui in diuerſa contendant. Si

C firmiores nerui ſunt, vt in viris robuſtis, maximéque eorum feminibus & cruribus euenit, habenis quoque vel linteis faſciis vtrinque capita articulorum deliganda, & per plures in diuerſa ducēda ſunt. Vbi paulo lōgius quàm naturaliter eſſe debet, membrum vis fecit: tum demum oſſa manibus in ſuam ſedem compellenda ſunt, indiciúmque oſſis repoſiti eſt, dolor ſublatus. Et membrum alteri parti æquatum inuoluendum duplicibus triplicibúſue pannis, & in vino & oleo tinctis, quos lineos eſſe commodius eſt. Ferè verò faſciis ſex opus eſt: prima breuiſſi-

D ma adhibenda, quæ circa fracturam ter voluta ſurſum verſus feratur, & quaſi in cochlea ſerpat, ſatiſque eſt eam ter hoc quoque modo circuire. Altera dimidio longiore, eáq; qua parte os eminet, ab ea ſi totū æquale eſt, vndelibet ſuper fracturam debet incipere priori aduerſa, deorſúmque tēdere, atque iterū de fractura reuerſa in ſuperiore parte vltra priorem faſciā deſinere. Super has iniiciendum latiore linteo ceratum eſt, quod eas contineat, ac ſiqua parte os eminet, triplex ea pannus obiiciendus, eodem vino & oleo madēs. Hæc tertia faſcia comprehen-

E denda ſunt, quartáque, ſic vt ſemper inſequens priori aduerſa ſit, & tertia tantùm in inferiore parte, tres in ſuperiore finiant, quia ſatius eſt ſæpius circuire quàm adſtringi. Siquidem id quod aſtrictum eſt, alienatur, & cancro opportunum eſt, articulum autē quamminimè vincire opus eſt: ſed ſi iuxta hunc os fractum eſt, neceſſe eſt. Deligatum verò membrum in diem tertium continendum eſt: eáque iunctura talis eſſe debet vt primo die nihil offenderit, non tamē laxa viſa ſit, ſecūdo laxior, tertio iam penè reſoluta. Ergo tum rurſum id membrum deligan-

F dum, adiiciendáque prioribus quinta faſcia, iterūq; quinto reſoluendum eſt, & ſexto faſciis inuoluendum, ſic vt tertia & quinta infrà, cæteræ ſuprà finiantur. Quotieſcúque autem ſoluitur membrum, calida aqua fouēdum eſt. Sed ſi iuxta articulū fractura eſt, diu inſtillandū vinum eſt, exigua parte olei adiecta, eadémque omnia faciēda, donec ab eo inflammatio ſoluatur, vel leuius quoque quàm ex conſuetudine id membrum fiat: quòd ſi ſeptimus dies non dedit, certè nonus exhibet: tum facillimè oſſa tractantur. Rurſus ergo ſi parum commiſſa ſunt, cō-

G mitti debent: ſiqua fragmenta eminent, in ſuas ſedes reponenda ſunt. Deinde eodem modo membtum deligādum, ferulæque ſuper accomodandæ ſunt, quæ fiſſæ circumpoſitæque oſſa in ſua ſede contineant: & in quam partem fractura inclinat, ab ea latior valentiórque ferula imponenda eſt. Eáſque omnes citra articulum eſſe oportet reſimas, ne hunc lædant, nec vltrà aſtringi quàm vt oſſa cōtineāt, & cum ſpatio laxētur, tertio quoque paulū habenis ſuis coarctari: ac ſi nulla prurigo, nullus dolor eſt, ſic manere donec duæ partes eiꝰ tēporis quod os quo

H que cōſeruet cōpleātur, poſtea leuius aqua calida fouere, quia primò digeri materiā opus eſt, tū euocari. Ergo cerato quoque liquido id leniter eſt vngendū, perfricādáque ſumma cutis eſt, laxiúſque id deligādū eſt. Tertio quoq;

die ſoluendur [illegible] nota calida aqua, cætera eadem fiant. Tantum [illegible] gulæ faſciæ quoties reſolutæ fuerint, ſubtrah [illegible]

D[illegible] meri curatione.

Hæc comm[illegible] illa propria. Siquidem humerus fractus, non ſic [illegible] brum aliud intēditur: ſed homo collocatur alte ſed[illegible] medicus autem humiliore aduerſus. Vna faſcia brac[illegible] mplexa ex ceruice ipſius qui læſus eſt, id ſuſtineat [illegible] ab altera parte ſuper caput data, ibi accipit nodum [illegible] tia iuncto imo humero deorſum demittitur, ibi [illegible] capitibus eius inter ſe iunctis. Deinde ab occipi[illegible] ipſius, miniſter ſub ea faſcia quam ſecundo loco [illegible] orrepto: ſi dexter humerus ducendus eſt, dextr[illegible] ter, ſiniſtro brachio, demiſſum inter femina ei[illegible] tur baculum tenet: medicus ſuper eam faſciam de q[illegible] tio loco dixi, palmam iniicit dextram: ſi ſiniſter ſiniſtram; ſi dexter humerus ſumatur, ſimulque alteram faſciam miniſter attollit, alteram premit medicus: quò fit vt leniter humerus extendatur. Faſciis verò, ſi medium aut imum os fractum eſt, breuioribus opus eſt: ſi ſummū, longioribus, vt ab eo ſub altera quoque ala per pectus & ſcapulas porrigantur. Protinus verò brachium quū deligatur, ſic inclinandum eſt id quod afficit, vt ante faſcias quoque ſic figurandum ſit: ne poſtea ſuſpenſum aliter, aliter quū deligabatur, humerum inclinet: brachióque ſuſpenſo, ipſe quoque humerus ad latus leniter deligādus eſt. Per quæ fit vt minimè moueatur, ideóque oſſa ſic ſe habent vt aliquis compoſuit. Quum ad ferulas ventum eſt, extrinſecus eſſe earum longiſſimæ debent, à lacerto breuiores, ſed ſub ala breuiſſimæ. Sæpiúſque eæ reſoluendæ ſunt, vbi in vicinia cubiti humerus fractus eſt, ne ibi nerui rigeſcant, & inutile brachium efficiant. Quoties ſolutæ ſunt, fractura manu continenda, cubitus aqua calida fouendus, & molli cerato perfricandus, ferulæque vel omnino non imponendæ cōtra eminentia cubiti, vel aliquanto breuiores ſunt.

De brachii fracti curatione.

At ſi brachium fractum eſt, in primis conſiderandum eſt, alterum os, an vtrunque comminutum ſit, non quò alia in eiuſmodi caſu curatio admouenda, ſed primùm vt valentius extendatur ſi vtrunque os fractum eſt: quia neceſſe eſt minus neruos contrahi altero oſſe integro, eóſque intendente: deinde vt curioſius omnia in continendis oſſibus fiant, ſi neutrum alteri auxilio eſt. Nam vbi alterum integrum eſt, plus opis in eo quàm in faſciis feruliſque eſt. Deligari autem brachium debet paulum pollice ad pectus inclinato, (ſiquidem is maximè brachii naturalis habitus ſit) idque inuolutum mitella commodiſſimè excipitur quæ latitudine ipſi brachio, peranguſtis capitibus collo iniicitur, atque ita commodè brachiū ex ceruice ſuſpenſum eſt. Idque paulum ſupra cubiti alterius regionem pendere oportet. Quòd ſi ex ſummo cubito id factum ſit, glutinare id vinciendo alienum eſt. Fit enim brachium immobile, ac ſi nihil aliud quàm dolori occurſum eſt, idem qui fuit eius vſus eſt.

De crurum femorúmque fractorum curatione.

In crure æquè ad rem pertinet, alterum ſaltem os integrum manere: commune verò ei femoríque eſt, quòd vbi deligatum eſt, in canalem coniiciēdum eſt. Is canalis & inferiori parte foramina habet per quæ ſiquis humor exceſſerit, deſcēdat: & à planta moram quæ ſimul & ſuſtineat eam, & delabi non patiatur: & à lateribus caua, per quæ loris datis mora quidem crus femúrque, vt collocatum eſt, detineat. Eſſe etiam is debet à plāta, ſi crus fractū eſt, circa poplitem: ſi femur, vſque ad coxā: ſi iuxta ſuperius caput femoris, ſic vt ipſa quoque ei coxa ſit. Neq; tamen ignorari oportet, ſi femur fractum eſt, fieri breuius, quia nunquam in antiquum ſtatum reuertitur, ſummíſque digitis poſtea cruris eius inſiſti: ſed multa tamen femori debilitas eſt vbi fortunæ negligētia quoq; acceſſit.

De fracti digiti curatione.

Digitum ſatis eſt ad vnum furculum poſt inflammationem deligari.

Communes curationes ad humeros, brachia, crura, femina, digitóſque confractos, pertinentes.

A His propriè ad ſingula membra pertinentibus, rurſus illa cōmunia ſunt: Primis diebus fames: deinde tum quū iam increſcere callum oportet, liberalius alimētum, longa à vino abſtinentia, fomentum aquæ calidæ: dum inflammatio eſt, liberale, quū ea deſit, modicum: tum etiā lōgior vlterioribus & liquido cerato membris, & mollis tamen vnctio. Neque protinus exercendum id membrū, ſed ad antiquos vſus reducendum eſt. Grauius aliquanto eſt quū oſſis fracturæ carnis quoque vulnus acceſſit, ma-

B ximéque ſi id muſculi femoris aut humeri ſenſerunt. nam & inflammationes multo grauiores & promptiores cancros habent. Ac femur quidem, ſi oſſa inter ſe ceſſerunt, fere præcidi neceſſe eſt. Humerus verò quoque in periculum venit, ſed facilius conſeruatur. Quibus periculis etiam magis id expoſitum quod iuxta ipſos articulos ictū eſt. Curioſius igitur agendum eſt, & muſculus quidem per mediam plagam tranſuerſus præcidendus: ſanguis verò, ſi parum fluxit, mittendus: corpus inedia extenuādum, ac reliqua quidem membra lentius intendenda, & lenius in

C his oſſa in ſuam ſedem reponenda ſunt. His verò neque intendi neruos, neque oſſa tractari ſatis expedit. Ipſiq; homini permittendum eſt vt ſic ea collocata habeat quemadmodū minimè lædūt. Omnibus autem his vulneribus imponendum primò linamentum eſt vino madens, cui roſæ paulum admodum adiectum ſit: cætera eadem deliganda faſciis ſunt aliquanto quàm vulnus latioribus, laxius ſcilicet quàm ſi ea plaga non eſſet, quanto facilius & alienari & occupari cancro vulnus poteſt, numero potius faſciarum id agendum eſt, vt laxæ quoque æquè con-

D tineat. Quod in femore humeróque ſic fiet, ſi oſſa fortè rectè concurrerint: ſin aliter ſe habebunt, eatenus circumdari faſcia debebit vt impoſitum medicamentum contineat. Cætera eadem quæ ſuprà ſcripſi, faciēda ſunt, præterquam quòd neque ferulis, neque canalibus, inter quæ vulnus ſaneſcere non poteſt, ſed pluribus tantummodo & latioribus faſciis opus eſt, ingerendúmque ſubinde in eas eſt calidum oleum & vinum, magíſque in principio fame vtendum, vulnus calida aqua fouendum, frigúſque omni ratione vitandum eſt, & tranſeundum ad medica-

E menta quæ puri mouendo ſunt, maiórque vulneri quàm oſſi cura agenda. Ergo quotidie ſoluendum nutriendúmque eſt. Inter quæ ſiquod paruulum fragmentum oſſis eminet, id ſi retuſum eſt, in ſuam ſedem dandum: ſi acutū, antè acumen eius longius eſt præcidendum: ſi breuius, limandum, & vtrinque ſcalpro limandum, tum ipſum recondendum eſt: ac ſi id manus facere non poteſt, volſella qua ali fabri vtuntur, iniicienda eſt rectè ſe habenti capiti, ab ea parte qua ſima eſt vt ea parte qua gibba eſt eminens os in ſuam ſedem compellat. Si id maius eſt, mēbra-

F nuliſq; cinguntur, ſinere oportet ea ſub medicamētis reſolui, idq; os vbi iam nudatū eſt, abſcindere: quod maturius ſcilicet faciendū eſt: potéſtque ea ratione & os coire, & vuln⁹ ſaneſcere. Illud ſuo tēpore, hoc prout ſe habet. Nonnunquā etiam in magno vulnere euenit vt fragmēta quædam velut emoriantur, neque cum cæteris coeant. Quod hîc quoque ex modo fluentis humoris colligitur: quo magis neceſſariū eſt, ſæpius vlcus reſoluere atque nutrire. Sequitur verò vt id os per ſe poſt aliquot dies excidat: quū tam miſera antea cōditio vulneris ſit, tamen id

G interdū maius diutiúſque facies. Sæpe enim integra cutis oſſe abrūbitur, protinúſque prurigo & dolor oritur. Quæ ſoluere, ſi accedit, maturius oportet, & fouere aqua per æſtatem frigida, per hyemem egelida: deinde ceratū myrteum imponere. Interdū fractura quibuſdā velut aculeis carnem vexat, quo à prurigine & punctionibus cognito, aperire id meli⁹, eóſque aculeos præcidere neceſſe habet. Reliqua verò curatio in vtroque hoc caſu eadem eſt quæ vbi ictus protin⁹ intulit puro iam vlcere. Cibis hîc quoque vtendū eſt carnē producētibus: ſi breuius adhuc mē-

H brum eſt, & oſſa loco ſuo non ſunt, paxillus tenuis quāleuiſſimi generis inter ea demitti debet, ſic vt capite paulū ſupra vlcus emineat, iſque quotidie plenior adigendus eſt, donec par id membrū alteri fiat: tum paxillus remouendus, vulnus ſanandum eſt, cicatrix inducta fouenda frigida aqua eſt in qua myrtus, hedera, aliæve ſimiles

verbenæ ſint:illinendúmque medicamentũ quod ſiccet, A
& magis etiam hic quieſcendum, donec id membrum
confirmetur. Siquando verò oſſa non conferbuerunt, quæ
ſæpe ſoluta, ſæpe mota ſunt, in aperto deinde curatio eſt:
poſſunt enim coire. Si vetuſtas occupauit, membrum ex-
tendendum eſt, vt aliquid lædatur. Oſſa inter ſe manu di-
uidenda, vt concurrendo exaſperentur, & ſiquid pingue
eſt, eradatur, totúmque id quaſi recens fiat: magna tamen
cura habita ne nerui muſculíve lædantur. Tum vino fo-
uendum eſt in quo malicorium decoctum ſit, imponen-
dúmque idipſum oui albo miſtum. Tertio die reſoluen-
dum, fouendúmque aqua in qua verbenæ de quibus ſu- B
prà dixi, decoctæ ſint: quinto die idem faciẽdum, ferulæ-
que circundandæ. Cætera & antè & pòſt eadem facienda
quæ ſuprà ſcripſi. Solent tamen interdum diuerſa inter ſe
oſſa cõferuere: eóque & breuius membrum & indecorum
fit: & ſi capita acutiora ſunt, aſſiduè punctiones ſentiũtur.
Ob quam cauſam frangi rurſus oſſa & dirigi debent. Id
hoc modo fit: Calida aqua multa membrum id fouetur,
& ex cerato liquido perfricatur, intẽditúrque: & inter hæc
medicus pertractans oſſa, vt adhuc tenero callo, manibus C
ea diducit, compellitque id quod eminet in ſuam ſedem:
& ſi parum valuit, ab ea parte in qua os ſe inclinat, inuo-
lutam lana regulam obiicit: atque ita deligando aſſueſce-
re iterum vetuſtæ ſedi cogit. Nonnunquam autem rectè
quidem oſſa cœperunt: ſuperincreuit verò nimius callus,
ideóque locus intumuit. Quod vbi incidit, diu leniterque
id membrum perfricandum eſt ex oleo & ſale & nitro,
multúmque aqua calida ſalſa fouendum, & imponendũ
malagma quod digerat, aſtrictiúſque alligandũ, oleribuſ
que, & præterea vomitu vtendum. Per quæ cum carne cal D
lus quoque extenuatur, cõfértque aliquid de ſinapi, quod
cum ficu in alterum pariter membrũ impoſitum, donec
id paulũ erodat, eóque euocet materiam. Vbi his tumor
extenuatus eſt, rurſus ad ordinem vitæ reuertendum eſt.

DE LVXATIS OSSIBVS, Cap. XI.

AC de fractis quidem oſſibus hactenus dictũ ſit. Mo-
uẽtur autem ea ſedibuis ſuis duobus modis: nã mo-
dò quæ iuncta ſunt inter ſe dehiſcunt, vt quum latum ſca-
pularum os ab humero recedit, & in brachio radius à cu- E
bito, & in crure tibia à ſura, interdum à ſaltu, calcis os à ta
lo: (quod raro tamen fit) modò articuli ſuis ſedibus exci-
dunt. Antè de prioribus dicam. Quorum vbi aliquid inci-
dit protinus is locus cauus eſt, depreſſúſque digitus ſinũ
inuenit: deinde grauis inflammatio oritur, atque in talis
præcipua: ſiquidem febres quoque & cancros & neruo-
rum vel diſtentiones vel rigores, qui caput ſcapulis anne
ctunt, mouere conſueuit. Quorum vitandorum cauſa fa-
cienda eadem ſunt quæ in oſſibus mollibus læſis: vbi ali-
quid incidit, protinus his locis propoſita ſunt, vt do- F
lor tumórque per ea tollantur. Nam diducta oſſa nunquã
rurſus inter ſe iunguntur, & vt aliquid decoris eo loco ſit,
nihil vſus admittitur. Maxilla verò & vertebra omnéſque
articuli quũ validis neruis comprehendantur, excidunt:
aut vi expulſi, aut aliquo caſu neruis vel ruptis vel infirma
tis: faciliúſque in pueris & adoleſcentibus quàm in robu-
ſtioribus: hique elabuntur in priorem & in exteriorẽ par-
tem, quidam omnibus modis, quidã certis. Súntque quæ-
dam communia omnium ſigna, quædam propria cuiuſ-
que. Siquidem ſemper ea parte tumor eſt in qua os prorũ G
pit, ea ſinus à qua receſſit: & hæc quidem in omnibus de
prehendũtur, alia verò ſi in ſingulis. Quæ, ſimulatque de
quoque dicã, proponẽda erunt. Sed vt excidere omnes ar-
ticuli non poſſunt, ſic nõ omnes reponuntur. Caput enim
nonnũquam compellitur, neque in ſpina vertebra, neque
ea maxilla quæ vtraque parte prolapſa, antequam repone-
retur, inflãmationem mouit. Rurſum qui neruorum vi-
tio prolapſi ſunt, compulſi quoque in ſuas ſedes, iterũ ex-
cidunt. At quibus in pueritia exciderunt, neque repoſiti
ſunt, minus quàm cæteri creſcunt. Omniúmque quæ lo- H
co ſuo non ſunt, caro ea increſcit, magiſque in proximo
mẽbro quàm in vlteriore. Vt puta ſi humerus loco ſuo nõ
eſt, maior in eo ipſo fit quàm in brachio, maior in hoc
quàm in manus acie. Tum pro ſedibus & pro caſibus qui

A inciderunt, aut maior aut minor vſus eius membri relin-
quitur: quóque in eo plus vſus ſupereſt, eo minus id exte-
nuatur. Quicquid autem loco ſuo motum eſt, ante inflã-
mationem reponẽdum eſt. Si illa occupauit, dum cõquie-
ſcat, tunc laceſſendum eſt: vbi firmata eſt, tentandum eſt
in iis membris quæ id patiuntur. Multum autem eo con-
fert & corporis & neruorũ habitus: nam ſi corpus tenue,
ſi humidum eſt, ſi nerui infirmi, expeditius os reponitur.
Sed & primò facilius excidit, & poſtea minus fideliter cõ
tinetur. Quæ contraria his ſunt, melius continent: ſed id
B quod expulſum eſt, difficulter admittunt. Oportet autem
ipſam inflammationẽ leuare, ſuper ſuccida lana ex aceto
impoſita, & à cibo, ſi valẽtior articuli caſus eſt, triduo,
interdum etiam quinque diebus abſtinere debet: bibere
aquam calidam dum ſitim ſi ſit. Curioſiúſque hæc face-
re his oſſibus motis quæ validis pleniſque muſculis con
tinentur: ſi verò etiam febris acceſſit, multo magis: de-
inde ex die quinto fouere aqua calida, remotáque lana ce
ratum imponere ex cyprino factum, nitro quoque adie-
cto donec omnis inflammatio finiatur. Tunc infrictionẽ
C ei morbo adhibere, cibis vti bonis, vti vino modicè, iám
que ad vſus quoque ſuos id membrum promouere: quia
motus vt in dolore peſtifer, ſic aliás ſaluberrimus corpo
ri eſt. Hæc communia ſunt, nunc de ſingulis dicam.

DE MAXILLAE LVXATAE CVRAtione, Cap. XII.

MAxilla in priorem partem propellitur, ſed modò al-
tera parte, modò vtraque. Si altera, in contrariã par-
tem ipſa mentúmque inclinatur, dentes paribus non re-
ſpondent, ſed ſub iis qui ſecant canini ſunt. At ſi vtraque
D totum mentum in exteriorem partem promouetur, infe-
rioréſque dentes longius quàm ſuperiores excedunt, intẽ
tique ſuper muſculi apparent: primo quoque tempore ho
mo in ſedili collocandus eſt, ſic vt miniſter à poſteriore
parte caput eius contineat, vel ſic vt iuxta parietem is ſe-
deat, ſubiecto inter parietẽ & caput eius ſcorteo puluino
duro, eóque caput per miniſtrum vrgeatur, quò ſit immo
bilius. Tum medici digiti pollices linteolis vel faſciis, nè
dilabantur, inuoluti in os eius cõiiciendi: cæteri extrinſe-
cus admouendi ſunt. Vbi vehementer maxilla apprehen
E ſa eſt, ſi vna parte procidit, concutiendum mẽtum, & ad
guttur adducendum eſt. Tunc ſimul & caput apprehendẽ
dum, & excitato mento maxilla in ſuam ſedem compel-
lenda, & os eius comprimendum eſt, ſic vt omnia penè v-
no momento fiant. Si in vtraque parte prolapſa eſt, eadem
omnia facienda, ſed æqualiter retrò maxilla agenda eſt.
Repoſito oſſe, ſi cum dolore oculorum & ceruicis iſte ca
ſus incidit, ex brachio ſanguis mittendus eſt. Quũ omni-
bus verò quorum oſſa mota ſunt, primò liquidior cibus
conueniat, tum his præcipuè, adeò vt ſermo quoque fre-
F quenti motu oris per neruos lædat.

DE CAPITE LVXATO, Cap. XIII.

CAPVT, duobus proceſſibus in duos ſinus ſummæ
vertebræ demiſſis, ſuper ceruicem cõtineri in prima
parte propoſui. Hi proceſſus interdum in poſteriorem par
tem excidunt, quò fit vt neruus ſub occipitio extendatur,
mentum pectori agglutinetur, neque bibere is, neque lo-
qui poſſit, interdum ſine voluntate ſemen emittat. Qui-
bus celerrimè mors ſuperuenit. Ponendum autem hoc eſ
G ſe credidi, non quò curatio eius rei vlla ſit, ſed vt res indi-
ciis cognoſceretur, & non putarent ſibi medicum defuiſ
ſe, ſiqui ſic aliquem perdidiſſent.

DE SPINA LVXATA Cap. XIIII.

IDEM caſus manet eos quorum in ſpina vertebræ ex-
ciderunt. Id enim non poteſt fieri niſi ex medulla quæ
per medium, & duabus membranulis quæ per duos à la-
teribus proceſſus feruntur, & neruis qui continent, ruptis.
Excidunt autem & in poſteriorem partem, & in priorem,
& ſupra ſeptum tranſuerſum, & infrà. Si in vtranque partẽ
H exciderint, à poſteriore parte vel tumor vel ſinus oritur:
ſi ſuper ſeptum id incidit, manus reſoluũtur, vomitus aut
diſtentio neruorum inſequitur, ſpiritus difficulter moue-
tur, dolor vrget, & aures obtuſæ ſunt: ſi ſub ſepto, feminã
reſoluũtur, vrina ſupprimitur, interdum etiam ſine volũ-

tate prorump[illegible] [illegible]modi caſibus, vt tard[illegible]s quàm ex A
capitis,ſic tan[illegible] triduum homo mor[illegible]tur.Nā quod Hippocrates [illegible] tebra in exteriorem partem prolapſa,pronum h[illegible] collocandum eſſe,& extendendū, tum calce aliqu[illegible] ipſum debere conſiſtere, id intus impellere:in his a[illegible] piendum eſt quæ paulum exceſſerunt,non in iis quæ [illegible] loco motæ ſunt. Nonnūquā enim neruorum imb[illegible]itas efficit vt quamuis non exciderit vertebra,paulu[illegible] [illegible]men in priorem partem promineat.Id non iug[illegible] interiore parte non contingi quidem poſſe.a[illegible] ſi propulſ[illegible]m eſt, plerunque iterum redit,niſi quod [illegible]modum rarum eſt, vis neruis reſtituta eſt. B

DE [illegible]RO LVXATO, [illegible] XV.

HVmerus autem modo [illegible] alam excidit, modò in partem priorem.Si in alam delapſus eſt,& victus cubitus recedit ab latere,rurſum iuxta eiuſdem partis aurem cum humero porrigi non poteſt,longiúſque altero id brachium eſt.Si in priorem partem, ſummum quidem brachium extenditur,minus tamen quàm naturaliter:difficiliúſque in priorem partem quàm in poſteriorem cubitus C
porrigitur.Igitur ſi in alam humerus excidit,& vel puerile adhuc eſt corpus vel molle,certè & imbecillibus neruis intentum eſt,ſatis eſt collocare id in ſedili, & ex duobus miniſtris alteri imperare vt caput lati ſcapularum oſſis leniter reducat,alteri vt brachium extendat: ipſum poſteriore parte reſidentem humerum ſub ala eius cogere, ſimúlque & latum os,& altera manu brachium eius ad latus impellere.At ſi vaſti⁹corpus,neruive robuſtiores ſunt, neceſſaria eſt ſpathula lignea, & quæ craſſitudinem duorum digitorū habet,& longitudine ab ala ad digitos per D
uenit.In qua ſumma capitulum eſt rotundum, & leniter cauum,vt recipere particulam aliquam ex capite humeri poſſit.In ea bina foramina tribus locis ſunt inter ſe ſpatio diſtantibus,inque ea lora mollia coniiciuntur.Eáque ſpatha faſcia inuoluta,quominus tactu lædat,ad alā à brachio dirigitur, ſic vt caput eius ſummæ alæ ſubiiciatur: deinde loris ſuis ad brachium deligatur, vno loco paulū infra humeri caput,altero paulum ſupra cubitum, tertiò ſupra manum. Cui rei protinus interualla tūc quoque foraminum aptata ſunt.Sic brachium deligatū ſuper ſcalæ E
gallinariæ gradum traiicitur, ita altè vt conſiſtere homo ipſe non poſſit,ſimúlque in alteram partem corpus demittitur,in alteram brachium intenditur. Eóque ficvt capite ligni caput humeri impulſum,in ſuā ſedē modò cū ſono, modò ſine hoc cōpellatur.Multas alias eſſe rationes ſcire facile eſt vno Hippocrate lecto,ſed nō alia magis vſu comprobata eſt.At ſi in priorem partem humerus excidit, ſupinus homo collocādus eſt,faſciáque aut habena media ala circūdāda eſt, capitáque eius poſt caput hominis miniſtro tradēda,brachium alteri, præcipiendúmque vt ille F
habenam,hic brachium extendat: deinde medicus caput quidem hominis ſiniſtra debet repellere,dextra verò cubitum cum humero attollere, & os in ſuam ſedem cōpellere,faciliúſq; id in hoc caſu quàm in priore reuertitur.Repoſito humero,lana alæ ſubiicienda eſt: ſi in interiore parte os fuit,vt ei opponatur:ſi in priore parte,vt tamen commodius deligetur. Tum faſcia primùm ſub ala obuoluta,caput eius debet comprehendere, deinde profectus ad alteram alam,ab eáque ad ſcapulas,rurſúſque ad G
eiuſdem humeri caput tendere: ſæpiúſque ad eandem rationem circumagi,donec id bene teneat.Vinctus hac ratione humerus commodius continetur: ſi adductus ad latus ſit,ad id quoque faſcia deligatur.

DE CVBITI LVXATI CVRATIONE, Cap. XVI.

IN cubito autem tria coire oſſa,humeri & radii & cubiti ipſius,ex iis quæ prima parte huius voluminis poſita ſunt,intelligi potuit.Sed cubitus qui innexus humero eſt ab hoc excidit,radius qui adiunctus eſt,interdū trahitur,interdum ſubſiſtit.In omnes verò quatuor partes cubitus excidere poteſt:ſed ſi in priorem prolapſus eſt, exten- H
tum brachium eſt, neque recuruatur. Si in poſteriorem, brachium curuum eſt,neque extenditur,breuiúſque altero eſt:interdum febrem vomitúmque bilis mouet. Si in exteriorem interioremve brachium porrectum eſt, ſed paulum in eam partem à qua os receſſit recuruatum,quicquid incidit,reponendi ratio vna eſt.Neque in cubito tātùm eſt,ſed in omnibus quoque membris lōgis, quæ per articulum longa teſta iunguntur. Vtrūque membrum in diuerſas partes extendere, donec ſpatium inter oſſa liberū ſit:tū id os quod excidit,ab ea parte in quā prolapſum eſt,in contrariam impellere. Extendēdi tamen alia atque alia genera ſunt,prout nerui valent,aut oſſa huc illúcve ſe deruntrac modò manibus ſolis vtendum eſt: modò quædam alia adhibenda.Ergo ſi in priorem partem cubitus prolapſus eſt,extendi per duas manus,interdum etiam habenis iniectis ſatis eſt:deinde rotundum aliquid à lacerti parte ponendum eſt,& ſuper id repentè cubitus ad humerum impellendus eſt. At in aliis caſibus commodiſſimū eſt,eadem ratione brachium extendere,quæ fracto cubito ſuprà poſita eſt, & tum oſſa reponere. Reliqua curatio eadem eſt quæ in omnibus. Celerius tantùm & ſæpius id reſoluēdū eſt,multóque magis aqua calida fouēdum, diutius ex oleo & nitro,ac ſale perfricandum.In cubito enim celerius quàm in vllo alio articulo, ſiue extrà remāſit,ſiue intus reuertit,callus circundatur,iſque ſi per quietem increuit,flexus illius poſtea prohibet.

DE MANV LVXATA, Cap. XVII.

MAnus quoque in omnes quatuor partes prolabitur. Si in poſteriorem partē excidit, porrigi digiti non poſſunt:ſi in priorem,non inclinantur:ſi in alterutrum latus,manus in contrarium,id eſt aut ad pollicē,aut ad minimum digitum conuertitur.Reponi nō difficillimè poteſt.Super durum locum & renitentem ex altera parte intendi manus,ex altera brachium debet,ſic vt prona ſit: ſi in poſteriorem partem os excidit,ſupina:ſi in priorem, ſi in interiorem exterioremve,in latus. Vbi ſatis nerui diducti ſunt,ſi in alterutrum latus procidit manus, brachiū in contrarium repellēdum eſt. At iis quæ in priorem poſterioremve partem prolapſa ſunt,ſuperimponēdum durum aliquid,idque ſuprà prominens os manu,vrgendum eſt,per quod vis adiecta facilius in ſuam ſedem compellit.

DE PALMA, Cap. XVIII.

IN palma quoque oſſa interdum ſuis ſedibus promouentur,modò in priorem partem,modò in poſteriorē. In latus enim moueri paribus oſſibus oppoſitis non poſſunt.Signum id ſolum eſt, quòd omnium commune eſt, tumor ab ea,in quam os venit: ſinus ab ea à qua receſſit. Sed ſine intentione, digito tantummodo bene preſſum os in ſuam ſedem reuertitur.

DE DIGITIS, Cap. XIX.

AT in digitis totidē fere caſus, eadémque ſigna ſunt quæ in manibus. Sed in iis extendendis non æquè vi opus eſt,quum & articuli breuiores, & nerui minus validi ſint. Super menſam tantummodo intendi debēt qui vel in priorem vel in poſteriorem partem exciderunt: tū iam palma compelli,atque id quod in latus elapſum eſt, digitis reſtitui.

DE FEMORE, Cap. XX.

QVVM de his dixerim,de iis quoq; quæ in cruribus ſunt videri poſſum dixiſſe. Siquidem etiam in hoc caſu quædam ſimilitudo eſt femori & humero, & tibiæ cubito, & pedi,& manui: quædā tamē ſeparatim quoque de his dicenda ſunt.Femur in omnes quatuor partes promouetur,ſæpiſſimè in interiorem, deinde in exteriorē, raro admodum in priorem aut poſteriorem. Si in interiorem partem prolapſum eſt, crus longius altero & vaſtius eſt:(extrà enim pes vltimus ſpectat)ſi in exteriorē breuius rarúmque fit,& intus inclinatur, calx in greſſu terram nō contingit,ſed planta ima,meliúſque id crus ſuperius corpus quàm in priore caſu fert,minúſque baculo eget: ſi in priorem crus extenſum eſt, implicaríque non poteſt,alteri cruri ad calcem par eſt:ſed ima planta minus in priorē partem inclinatur,dolórque in hoc caſu præcipuus eſt, & maximè vrina ſupprimitur. Vbi cum dolore inflammatio quieuit,commodè ingrediuntur, totúſque eorum pes eſt.Sed & ſi in poſteriorem extendi non poteſt crus, bre-

uiuſque eſt, vbi conſtitit, calx quoque terram non contingit. Magnum autem femori periculum eſt ne vel difficulter reponatur, vel repoſitum rurſus excidat. Quidam iterum ſemper excidere contendunt, ſed Hippocrates & Diocles, & Philotimus, & Nileus, & Heraclides Tarentinus, clari admodum authores, ex toto ſe reſtituiſſe memoriæ prodiderunt, neque tot genera machinamentorum quoque ad extēdendum in hoc caſu femur, Hippocrates, Andreas Nileus, Nimphodorus, Protarchus, Heraclides; Faber quoque quidam reperiſſent, ſi id fruſtrà eſſet: ſed vt hæc falſa opinio eſt, ſic illud verum eſt. Quum ibi valētiſſimi nerui muſculique ſint, ſi ſuū robur habēt, vix admittere: ſi nō habēt, poſtea nō cōtinere. Tētādū igitur eſt, & ſi teneri⁹ mēbrū eſt, ſatis eſt habenā alterā ab inguine, alterā à genu intendi. Si validius, melius adducent, qui eaſdem habenas ad valida bacula deligarint: tuncque eorum fuſtium imas partes oppoſitæ moræ obiecerint, ſuperioréſque ad ſe vtraque manu traxerint. Etiamnum valētius intenditur membrum ſuper ſcamnum, cui ab vtraque parte axes ſunt, ad quos habenæ illæ deligantur qui (vt in torcularibus) cōuerſi, rumpere quoque, ſiquis perſeuerauerit, nō ſolùm extēdere neruos & muſculos poſſunt. Collocādus autem homo ſuper id ſcamnum eſt aut pronus, aut ſupinus, aut in latus: ſic vt ſemper ea pars ſuperior ſit in quam os prolapſum eſt: ea etiam inferior à qua receſſit. Neruis extentis ſi in priorē os venit, rotundū aliquid ſuper inguē ponendum, ſubitóque ſuper id genu adducendum eſt, eodem modo, eadémque de cauſa qua idem in brachio fit, protinúſque ſi complicari femur poteſt, intus eſt. In cæteris verò caſib⁹, vbi oſſa per vim paulū inter ſe receſſerūt, medic⁹ debet id quod eminet, retrò cogere, miniſter contrà inde coxam propellere. Poſito oſſe, nihil aliud noui curatio requirit quàm vt diutius is in lecto detineatur, ne ſi motum adhuc neruis laxioribus femur fuerit, rurſus erumpat.

DE GENV, Cap. XXI.

GEnu quoque & in exteriorē & in interiorem & in poſteriorem partem excidere notiſſimum eſt, in priorem non prolabi plerique ſcripſerunt. Poteſtque id verò proximum eſſe, quum inde oppoſita patella, ipſa quoque caput tibiæ contineat. Meges tamen eum cui in priorem partem excidiſſet, à ſe curatum eſſe memoriæ prodidit. In his caſibus intendi nerui rationibus iiſdem quas in femore retuli, poſſunt. Et id quidem quod in poſteriorem partem excidit, eodem modo rotūdo aliquo ſuper poplitem impoſito, adductóque eo crure conditur. Cætera verò manibus ſimul, tū oſſa in diuerſas partes cōpelluntur.

DE TALO, Cap. XXII.

TAlus in omnes partes prolabitur. Vbi in interiorem partem excidit, ima pars pedis in exteriorem partē conuertitur. Vbi huic contrarius [illegible], contrarium etiam ſignum extat: ſi in priorem par[illegible]rumpit, à poſteriore latus neruus durus & inſanus e[illegible] is opus eſt: ſi in poſteriorem, lanx penè cond[illegible] maior fit. Reponitur autem is quoque per m[illegible] in diuerſa pede & crure diductis. Et in hoc [illegible] caſu diutius in lectulo perſeuerandum eſt, ne is [illegible] totum corpus ſuſtinet, parum confirmatis neru[illegible] oneri cedat, rurſúſque prorumpat. Calceamentis [illegible] humilioribus primo tempore vtendum, ne iun[illegible] ipſum lædat.

DE PLANTA, [illegible] XXIII.

PLantæ oſſa iiſdem modis qu[illegible] in manu, prodeunt, iiſdémque conduntur. Faſci[illegible] modo calcē quoque debet comprehendere: n[illegible] mediam plantam imúmque eius vinciri neceſſ[illegible], talus in medio relictus, materiam pleniorem recipiat, ideóque ſuppuret.

DE DIGITIS, Cap. XXIIII.

IN digitis nihil vltrà fieri debet quàm quòd in iis qui ſunt in manu poſitum eſt. Poteſt tamen conditus articulus medius aut ſummus canaliculo aliquo contineri. Hæc faciēda ſunt in his caſibus, vbi ſine vulnere oſſa exciderunt. Hìc quoque & ingens periculū eſt. & eo grauius quo maius membrum eſt, quóve validioribus neruis aut muſculis cōtinetur. Ideóque humeris femoribúſque metus mortis eſt, ac ſi repoſita oſſa ſunt, ſpes nulla eſt. Non repoſitis tamen nonnullum periculum eſt. Eóque maior in vtroque timor eſt, quò propius vulnus articulo eſt. Hippocrates nihil tutò reponi poſſe præter digitos & plantas & manus dixit, atque in his quoque diligenter eſſe agendū, ne præcipitarent: quidam brachia quoque & crura repoſuerunt. Et ne cancri diſtentionéſque neruorū orirētur, ſub quibus in eiuſmodi caſu fieret mors matura, ſanguinem ex brachio miſerūt. Verùm ne digitus quidē in quo minimum vt malum, ſic etiam periculum eſt, reponi debet ante inflammationem, aut poſtea quum iam vetus res eſt. Si repoſito quoque oſſe, nerui diſtenduntur, rurſus id protinus expellendum eſt. Omne autem membrum quod cum vulnere loco motum, neque repoſitum eſt, ſic iacere conuenit vt maximè cubantē iuuat, tantùm ne moueatur, néve depēdeat. In omnique tali morbo magnum ex longa fame præſidium eſt, deinde ex curatione eadem quæ propoſita eſt, vbi oſſibus fractis vulnus acceſſit. Si nudum os eminet, impedimento ſemper futurum eſt: id quod excedit abſcindendum eſt: imponendáque ſuper arida linamenta ſunt & medicamenta nō pinguia, donec quæ ſola eſſe in eiuſmodi re ſanitas poteſt, veniat. Nā & debilitas ſequitur, & tenuis cicatrix inducitur, quæ neceſſe eſt facilè noxæ poſtea pateat.

SCRIBONII LARGI DE COM-
poſitione medicamentorum liber.

SCRIBONIVS LARGVS CAIO IVL[illegible]
Calliſto ſuo S.

INTER maximos quondam habitus medicos Herophilus, Cai Iuli Calliſte, fer[illegible] medicamenta diuinum munus eſſe: & id quidem non ſine ratione, vt mea fert opinio. Prorſu[illegible] quod tactus diuinus efficere poteſt, id præſtant medicamenta vſu experientiáque probata. Anim[illegible]imus itaque ſæpe inter deliberationes contentionéſque medicorum authoritate præcellentium [illegible]m quæreretur quidnam faciendum, aut qua ratione ſuccurrendum eſſet ægro, quoſdam humiles e[illegible]m & alioquin ignotos, vſu verò periciores, & (quod fateri pudet) longè ſummotos à diſciplina me[illegible], ac ne ad fines quidem eius profeſſionis, medicamento efficaci dato, protinus velut præſenti numine, omni dol[illegible] periculóque liberaſſe ægrum. Quamobrem ſpernendi ſunt qui medicinam ſpoliare tentant vſu medicamentorum [illegible] à medendo, ſed à potentia effectúque medicamentorum ita appellatam: probandi autem qui omni modo ſu[illegible]rere periclitantibus ſtudent. Ego certè aliquoties magnum ſcientiæ conſequutus ſum titulum ex vſu proſperè dat[illegible] medicamentorum, multóſque ex eadem cauſa non mediocrem gloriam tuliſſe memini. Eſt enim hæc pars medic[illegible] vt maximè neceſſaria, ita certè antiquiſſima, & ob hoc primùm celebrata atque illuſtrata. Siquidem verum eſt, [illegible] herbis ac radicibus earum, corporis vitia curaſſe: quia etiam tunc genus mortalium inter initia non facilè ſe [illegible] committebat. Quod etiam nunc plerique faciunt, (ne dicã omnes) & niſi magna compulſi neceſſitate, ſpéque ip[illegible] ſalutis non patiuntur ſibi fieri, quæ ſanè vix ſunt toleranda. Cur ergo aliqui excludant medicinam & vſum medicamentorum non inuenio, niſi vt detegant imprudentiam ſuam. Siue enim nullum experimentum eius generis remediorum habent, meritò accuſandi ſunt quòd tam negligentes in tam neceſſaria parte fuerint: ſiue experti quidem ſunt eorum vtilitatem, denegant autem vſum, magis culpandi ſunt, qui crimine inuidentiæ flagrant. quod malum, cũ omnibus animantibus inuiſum eſſe debet, tum præcipuè medicis, in quib⁹ niſi plenus miſericordiæ & humanitatis animus eſt, ſecundũ ipſius profeſſionis voluntatem, omnibus diis & hominibus inuiſi eſſe debent. Idcirco ne hoſtibus quidẽ malum medicamentũ dabit qui ſacramẽto medicinæ legitimè eſt obligatus: ſed perſequetur eos, quũ res poſtulauerit, vt miles & ciuis bonus, omni modo. Quia medicina non fortuna neque perſonis homines æſtimat: verùm æqualiter omnibus implorãtibus auxilia ſua, ſuccurſurã ſe pollicetur, nullique vnquam nociturã profitetur. Hippocrates conditor noſtræ profeſſionis, initia diſciplinæ ab iureiurando tradidit: in quo ſanctum eſt, ne prægnanti quidẽ medicamentum quo conceptum excutitur, aut detur, aut demonſtretur à quoquã medico: longè præformans animos diſcentiũ ad humanitatem. Qui enim nefas exiſtimauerit ſpem dubiã hominis lædere, quanto ſceleſtius perfectè iam nato nocere iudicabit? Magni ergo æſtimauit, nomen decuſque medicinæ conſeruare pio ſanctóque animo quenque, ſecundũ ipſius propoſitum ſe gerentẽ. ſcientia enim ſanandi, non nocendi, eſt medicina: quæ niſi omni parte ſua plenè incumbat in auxilia laborantium, non præſtat quam pollicetur hominibus miſericordiam. Deſinant ergo qui prodeſſe afflictis aut nolunt aut non poſſunt, alióſque deterrent, negando ægris auxilia, quæ per vim medicamentorũ frequenter exhibentur. Etenim quaſi per gradus quoſdam medicina laborantibus ſuccurrit. Nam primùm cibis ratione aptóque tempore datis, tentat prodeſſe languẽtibus: deinde, ſi ad hos non reſponderit curatio, ad medicamentorũ decurrit vim: (potentiora enim hæc & efficaciora quàm cibi) pòſt vbi ne ad hæc quidem cedunt difficultates aduerſæ valetudinis, tunc coacta, ad ſectionẽ, vel vltimò ad vſtionem deuenit. At Aſclepiades maximus author medicinæ, negauit ægris danda medicamenta. Quidã enim hoc mendacio etiam pro argumento vtuntur. Poteram tamen (ſi verum id eſſet) dicere, Viderit Aſclepiades quid ſenſerit: forſan non omnino in hanc partem animum intendit. Homo fuit, parum feliciter ſe in hoc negotio geſſit. Non deterreor perſona, quum rem tam manifeſtè prodeſſe videam. Nunc verò quum tam impudenter comminiſcantur de eo, quid poſſum vltrà dicere? niſi genere quodam parricidium ac ſacrilegium eos committere qui hæc dicũt? Ille enim febricitantibus, vitiiſque præcipitibus correptis, quæ ὀξῆ πάθη Græci dicunt, negauit medicamenta danda: quia cibo vinóque aptè interdum dato remediari tutius eos exiſtimauit. Cæterùm in libro qui φαρμακευτικῶν (id eſt præparationũ) inſcribitur, contendit vltimæ ſortis eſſe medicum qui non ad ſingula quæque vitia binas ternáſve compoſitiones, & expertas, protinus paratas habeat. Vides ergo quàm non placeat Aſclepiadi vſus medicamentorũ? cui niſi plura quis ad quodque genus vitii medicamenta compoſita habeat, non videtur dignus profeſſione medicinæ. Sed iſta licentia nomine tantummodo medicorum, propter quorundam negligentiam latius proceſſit. Raro enim aliquis priuſquam ſe ſuóſque tradat medico, diligenter de eo iudicat: quum interim nemo ne imaginem quidem ſuam committat pingendam niſi probato prius artifice per quædam experimenta, atque ita electo. Habent itaque omnes pondera atque menſuras exactas, nequid erroris in rebus non neceſſariis accidat: videlicet quia ſunt quidam qui pluris omnia quàm ſeipſos æſtimant. Itaque ſublata eſt ſtudendi cuique neceſſitas, & non ſolùm antiquos authores, per quos conſummatur profeſſio, quidam ignorant, ſed etiam comminiſci falſa de his audent. Vbi enim delectus non eſt perſonarũ, ſed eodem numero malus bonúſque habetur, (quod ſine labore poteſt cõtingere) idémq; dignitatis vtilitatiſque præſtare videtur poſſe, vnuſquiſque id magis ſequitur. ſic, vt quiſque volet, faciet medicinã. Quoſdam enim à peruerſo propoſito nemo poteſt mouere, & ſanè omnibus permiſit liberum arbitriũ magnitudo profeſſionis. Multos itaque animaduertimus, vnius partis ſanandi ſciẽtia, medici plenũ nomen conſequutos. Nos verò ab initio rectam viam ſequuti, nihil prius totius artis perceptione, quæ homini permittitur, iudicauimus: quia ex hac omnia cõmoda nos cõſequuturos exiſtimabamus: nõ mediuſfidius tam ducti pecuniæ aut gloriæ cupiditate quàm ipſius artis ſcientia. Magnũ enim & ſupra hominis naturã duximus, poſſe aliquem tueri, & recuperare ſuam & vniuſcuiuſque bonã valetudinem. Itaque vt cæteris partibus diſciplinæ, ita huic quoque quæ per medicamenta virtutẽ ſuã exhibet, curioſe inſtitimus: eo magis quòd percipiebamus in dies ex vſu profectus eius, quos interdum ſupra fidem atque opinionem plurimorum exhibebamus. Sed quid vltrà opus eſt probare neceſſarium vſum eſſe medicamentorũ? præcipuè tibi, qui quia percepiſti vtilitatẽ eorum, idcirco à me compoſitiones quaſdã petiiſti. Ego autẽ memor humanitatis tuæ, cãdoriſque animi tui (quem omnibus quidem hominibus plenè, mihi autem etiam peculiariter præſtas) non ſolùm quas deſideraſti, verumetiam ſiquas aliàs expertas in præſenti habui, in hunc librũ contuli. Cupio enim mediuſfidius qua poſſum, tuæ in me tam perſeueranti beneuolentiæ reſpondere: adiutus omni tẽpore à te, præcipuè verò his diebus. Vt primùm enim potuiſti, nõ es paſſus ceſſare tuæ erga me pietatis officium, tradendo ſcripta mea Latina medicinalia deo noſtro Cæſari: quorum poteſtatem tibi fecerã, vt ipſe prior legeres, ſimpliciterque indicares mihi quid ſentires. plurimũ enim iudicio tuo tribuo. Tu porro cãdidiſſimo animo & erga me beneuolentiſſimo, diligentiã meam ſub tanti nominis editione, non verbis, ſed re probaſti: periculúmque nõ minus tui iudicii quàm ego ſtyli, propter me adiſti, quo tẽpore diuinis manibus laudando cõſecraſti. Fateor itaque libẽter, vnicas me tibi gratias agere, quòd & priuſquam rogareris, cõſummaſti amiciſſimo affectu vota mea: quod cõtigit mihi fauore pleniſſimo tuo, maturiorẽ percipere ſtudii huius mei fructũ ac voluptatem. Ignoſces autem ſi paucæ viſæ tibi fuerint compoſitiones, & non ad omnia vitia ſcriptæ. Sumus enim (vt ſcis) peregre: nec ſequitur nos niſi neceſſarius admodum numerus libellorũ. Poſtea tamẽ, ſi & tibi videbitur, ad ſingula quæq; vitia plures cõpoſitiones colligem⁹. Oportet enim copiam quoque earum ſelectam habere: quoniam reuera quædam quibuſdam magis, & non omnes omnibus conue-

niunt, propter diffe[illegible]tiam ſcilicet corporum . quarum initium à capite faciemus,(ſummum enim & primum locum hoc obtinet) [illegible] im vt ſimplicia primò ponamus.Interdum enim hæc efficaciora ſunt quàm ex pluribus compoſita medic[illegible] autem nota denarii vnius pro Græca drachma. æquè enim in libra ✱ denarii octogintaquatuor apud no[illegible] mæ apud Græcos incurrũt.Primùm ergo ad quæ vitia compoſitiones exquiſitæ & aptæ ſint, ſubiecimus,&[illegible] tauimus,quò facilius quod quæretur inueniatur : deinde medicamentorum quibus compoſitiones conſta[illegible] & pondera vitiis ſubiunximus.

INDEX [illegible]OMPOSITIONVM SCRIBONII LARGI.

AD capitis [illegible] primis diebus, etiã in febre. I.
Item ad e[illegible] aliud. II.
Ad capitis [illegible] plurium dierum. III.
Ad capitis dolo[illegible]. IIII.
Ad capitis dolorem, qu[illegible] inueterauerit. V.
Purgatio capitis per nar[illegible]. VI.
Alia purgatio per nares[illegible]. VII.
Alia purgatio. VIII.
Purgatio capitis per os. IX.
Sternutatorium ad diuturnum capitis dolorem. X.
Ad capitis omnem dolorem,& quanuis veterem,quæ res in perpetuum ſanat. XI.
Ad comitialem morbum ſimplicia.III.compoſitum vnum. XII.
Ad eundem aliud. XIII.
Ad eundem aliud. XIIII.
Ad eundem aliud. XV.
Ad eundem aliud. XVI.
Ad eundem aliud. XVII.
Ad eundem aliud. XVIII.

Item collyria leuia.

Ad conturbationes & epiphoras oculorum ſimplex res, quæ omni collyrio melius facit. XIX.
Ad eaſdẽ collyriũ ex plantaginis ſucco mirificum. XX.
Ad eaſdem aliud. XXI.
Ad eaſdem Diaglaucium nouè factum. XXII.
Ad plurium dierũ ἐπιφορὰν quũ glutinoſa lacryma fluit. XXIII.
Aliud collyrium ad tenuem lacrymam, & ad puſtulas, & vlcera pura. XXIIII.
Collyrium ad ſordida vlcera & cruſtas,quas ἐσχάρας Græci vocãt.Item ad carbunculos,puſtulas,aſpritudinem palpebrarum recentium. XXV.
Collyrium leue quod facit ad tenuem & acrem lacrymã, puſtulas, & ad vſtiones, & vlcera : item ad ſolutas cicatrices, quod quidam Athenippum, quidam Diaſmyrnes,alii διώδης vocant. XXVI.
Aliud ad idem ψιττακινόν. XXVII.
Collyria acria, & πείχεισα ad cicatrices extenuandas, & palpebrarum aſpritudinem. XXVIII.
Alio modo ad idem. XXIX.
Ad palpebras perungendas. XXX.
Aliud quo Auguſtus vſus eſt collyrium ψωρικόν. XXXI.
Ad caliginem & aſpritudinem oculorum,ſiccámque perturbationem,quam ξηροφθαλμίαν Græci vocant. XXXII.
Aliud ad caliginem & aſpritudinem. XXXIII.
Aliud ad idẽ,quod magis mulieribus conuenit. XXXIIII.
Ad cicatrices extenuandas veteres,& caliginem,& aſpritudinem acrem, quod ſemel inunctum plurium dierũ effectum exhibet. XXXV.
Collyrium quod propriè ad aſpritudinem & calloſitatem palpebrarum facit. XXXVI.
Liquidum medicamẽtum ad veterrimam aſpritudinem palpebrarum,& callos duriſſimos. XXXVII.
Aliud liquidum medicamentũ ad ſuffuſiones. XXXVIII.
Ad auriculæ dolorem, & tumorem ſimplicia benefaciẽtia ſex. XXXIX.
Ad idem compoſitum ex duabus rebus mirificum. XL.
Ad tumorem & exulcerationem aurium. XLI.
Aliud ad carnem in foramine auris excreſcẽtem. XLII.
Ad parotidas ſimplex. XLIII.
Compoſitio ad idem. XLIIII.
Alia compoſitio ad eaſdem antequã ſuppurauerint. XLV.
Ad ſanguinis eruptionem de naribus remedia. XLVI.
Medicamentum compoſitum ad idem. Si præfocabuntur obturatis naribus,qua ratione efficiatur vt adſpirẽt, & nihilominus nares ſpiſſatas habeant. XLVII.
Ad vlcera in naribus compoſitiones duæ. XLVIII.
Ad idem. XLIX.
Ad grauem odorem earũ, quem ὄζαιναν Græci dicũt. L.
Ad polypos. LI.
Ad grauedinem. LII.
Ad dentium dolorem,quibus colluendi ſunt. LIII.
Quibus ſuffiri oportet. LIIII.
Quæ eum manducare oportet. LV.
Quæ imponere extrà. LVI.
Qui mouentur dentes,vt confirmentur. LVII.
Ad eoſdem aliud remedium. LVIII.
Dentifricii compoſitio. LIX.
Dentifricium Octauiæ Auguſtæ.Aliud Meſſalinæ. LX.
Ad fluorem gingiuarum, quas prægnantes quidam vocant,& fluorem ſanguinis. LXI.
Ad cancrum in ore ſimplicia duo,cõpoſitum vnũ. LXII.
Ad idem. LXIII.
Ad faucium & vuæ tumorem. LXIIII.
Ad idem. LXV.
Ad ſuppuratione faucium ſuſpectã etiam factam. LXVI.
Ad anginam. LXVII.
Ad idem compoſitum ex pluribus. LXVIII.
Item ad idem compoſitum ex pluribus. LXIX.
Item ad idem compoſitum ex pluribus. LXX.
Ad vuam diu iacentem. LXXI.
Ad arteriam diu exaſperatam. LXXII.
Ad tumorem arteriæ & tuſſim. LXXIII.
Ad fluorem & raucitatem arteriæ. LXXIIII.
Arteriace qua melior non eſt,facit ad omne vitium arteriæ,euiratámque reſtituit vocem. LXXV.
Ad ſuſpirium ſimplicia quatuor. LXXVI.
Ad idem compoſitum ex pluribus. LXXVII.
Ad idem compoſitum ex pluribus. LXXVIII.
Item ad idem compoſitum ex pluribus. LXXIX.
Ad ſtrumas ſimplicia duo. LXXX.
Ad idem cõpoſitum ex pluribus, & ad mammarum duritiem. LXXXI.
Item ad idem compoſitum ex pluribus,& ad omnem duritiem. LXXXII.
Ad ſanguinis eruptionem ex arteria, vel de pectore, vel de pulmone,ſimplicia quinque. Imponenda extrà quæ ſunt,& quæ euitanda. LXXXIII.
Paſtilli duo ad idem. LXXXIIII.
Paſtillus ad idem. LXXXV.
Paſtillus ad idem. LXXXVI.
Catapotium ad tuſſim aridam & veterem. LXXXVII.
Catapotium ad tuſſim cum fluore. LXXXVIII.
Catapotium ad tuſſim veterem. LXXXIX.
Paſtillus ad deſtillationem pectoris, & quicquid ſupprimendum eſt,præcipuè ad phthiſicos: initiò ſomnũ facit,dolorem omnis partis ſedat. XC.
Paſtillus ad idẽ remiſſior Valentis præceptoris mei. XCI.
Paſtillus ad ſtomachi ſolutionem.Idem ad deiectionẽ,& veſicæ dolorẽ adiuuat,& oculorum epiphoras. XCII.
Paſtillus ex odoribus, facit ad omnem dolorem, propriè autem ad tuſſim. XCIII.
Medicamentum quod cochleario ſumitur ad tuſſim aridam,& lateris dolorem cum febre. XCIIII.
Alterum medicamentum ad tuſſim aridam, & horrores qui ſolent præcedere febres. XCV.
Aliud medicamentum ad tuſſim aridam. XCVI.

Ad lateris dolorem, ſiue cum febre, ſiue ſine febre, Pacchii Antiochi mirifica compoſitio. xcvii.
Eadem ad morbo comitiali correptos, quos ἐπιληπτικοὺς dicunt, & furioſos. xcviii.
Eadem ad ſcotomaticos, & cephalalgicos. xcix.
Ad ſuſpirioſos, & vocis abſciſionem. c.
Ad muſculos maxillares, & facies prauas. ci.
Ad duritiem mammarum muliebrium. cii.
Ad ſtomachicos, quod euidenter conuenit. ciii.
Ad eos quibus frequenter inaceſſit cibus, & inflationibus vrgentur, & melancholicos. ciiii.
Ad ſtomachi vitium quod cum ſiti ardeſcit. cv.
Ad inteſtina & colũ, & vomicas, & mẽſtrua mulierũ. cvi.
Ad idem & comitialem morbum, & furioſos, & podagram. cvii.
Ad ſtomachi ſolutionem & fluorem. cviii.
Ad ſtomachi dolorem & inflationem. cix.
Aliud ad idem. cx.
Paſtillus ad cœliacos & torminoſos. cxi.
Alter melior ad eoſdem. cxii.
Alter ad torminoſos efficacior. cxiii.
Paſtillus qui per anum mittitur quum inteſtina cãcer occupat. cxiiii.
Potio quæ quũ hoc medicamentũ ſubtus immiſſum eſt, propriè conuenit. cxv.
Ad εἰλεὸν, quod eſt inflatio inteſtinorum pernicioſa. cxvi.
Ad idem vitium alterum medicamentum. cxvii.
Ad idem quod per anum mittitur. cxviii.
Ad coli inflationem, & dolorem vetuſtum. cxix.
Caſſii medici colica bona. cxx.
Iulii Baſſi medici colice melior. Eadem ad vitia muliebria facit. cxxi.
Ad colum quod & in præſentia tollit dolorẽ, & in futurũ remediat. cxxii.
Ad tumorem iocinoris, & ad duritiem. cxxiii.
Ad duritiem iocinoris veterem. cxxiiii.
Ad tumorem & dolorem iocinoris, & lienis, & renum, & veſicæ, & qui propter hæc mali coloris ſunt. Idémque prodeſt ad aquæ mutationes. cxxv.
Ad tumorem & duritiem iocinoris veterem: idem ad lienoſos, & hydropicos, & arquatos, & quibus vrina mouenda. cxxvi.
Ad auriginem, quod vitium quidam arquatum, quidam regium vocant. cxxvii.
Ad lienoſos medicamentum. cxxviii.
Aliud ad lienoſos medicamentum. cxxix.
Lienem quod ſanat extrà poſitum. cxxx.
Aliud extrà impoſitum. cxxxi.
Ad flatus lienoſos. cxxxii.
Ad hydropicos quũ iam diſtenti ſunt aquæ multitudine. cxxxiii.
Alterũ medicamentũ eiuſdẽ generis efficaci⁹. cxxxiiii.
Aluum mollientia. cxxxv.
Ad idem. cxxxvi.
Ad idem. cxxxvii.
Altera purgatio per globulos, qui deuorati integri deiiciuntur. cxxxviii.
Alia purgatio eiuſdem generis. cxxxix.
Ad tineas necandas & lumbricos. cxl.
Ad lumbricos. cxli.
Ad τεινεσμὸν: vitium eſt extremi inteſtini, irritatio cum deſurrectione. cxlii.
Ad renum tumorem & vlcerationem. cxliii.
Ad renum dolorem potio: ac renum, iocinoris, lieniſque tumorem, atque malum colorem, & aquæ mutationes. cxliiii.
Ad lapidem in renibus innatum, & vrinam ſuppreſſam. cxlv.
Ad tumorem & exulcerationem veſicæ. cxlvi.
Ad dolorem veſicæ, & difficilem exitum vrinæ, quod vitium Græci δυσουρίαν dicunt. cxlvii.
Ad veſicam exulceratam. cxlviii.
Ad ſanguinem per vrinam reddentes. cxlix.
Ad calculoſos. cl.
Alterum ad eoſdem. cli.
Aliud ad calculoſos. clii.
Ad calculoſos, lienoſos, hydro[illegible] cliii.
Ad lumborum dolorem. cliiii.
Aliud ad lumborum dolorem. clv.
Ad paralyſin, & lumborũ dol[illegible] Antiochi antidotus optimè facit: acopum ad para[illegible] clvi.
Ad lumborum dolorem mala[illegible] clvii.
Ad podagram cum tumore, [illegible]e, & rubore, quam caldam vocant. clviii.
Ad eandem podagram. clix.
Ad podagram frigidam. clx.
Ad eandem quaſi acopum. clxi.
Ad vtranque podagram remed[illegible] quod in perpetuum ſanat. clxii.
Necui ſerpens noceat. clxiii.
Nequem ſcorpio feriat. clxiiii.
Ad morſus & ictus ſerpent[illegible] [illegible]riace. clxv.
Altera theriace ad eadem. clxvi.
Altera theriace etiam ad aſpidem. clxvii.
Ad viperæ morſum propriè. clxviii.
Antidotos Zopyri. clxix.
Antidotos Mithridatis. clxx.
Antidotos Apulei Celſi ad canis rabioſi morſum. clxxi.
Ad idem remedium quod brachio alligatur. clxxii.
Antidotos Celſi. clxxiii.
Compoſitio alia. clxxiiii.
Emplaſtrum mirificum ad canis rabioſi morſum. clxxv.
Antidotos Caſſii ad toxicũ, & tela veneno tincta. clxxvi.
Antidotos Marciani ad omnia mala medicamenta, quæ πλεία (id eſt perfecta) dicitur, quæ Auguſto componebatur. clxxvii.
Singulorum malorum medicamentorum propria auxilia. clxxviii.
Ad cicutam. clxxix.
Ad opium. clxxx.
Ad altercum. clxxxi.
Ad gypſum. clxxxii.
Ad ſpumam argenti. clxxxiii.
Ad ceruſſam. clxxxiiii.
Ad coriandrum. clxxxv.
Ad leporem marinum. clxxxvi.
Ad ſalamandram. clxxxvii.
Ad aconitum. clxxxviii.
Ad cantharidas. clxxxix.
Ad bupreſtim. cxc.
Ad dorycnion. cxci.
Ad ixiam. cxcii.
Ad ephemeron. cxciii.
Ad toxicum. cxciiii.
Ad pharicum. cxcv.
Ad tauri ſanguinem. cxcvi.
Ad lac potum. cxcvii.
Ad fungos venenatos. cxcviii.
Ad ſanguiſugam. cxcix.
Quoties ſuſpicio mali medicamenti fuerit, commune remedium. cc.

Item Emplaſtra.

Emplaſtrum viride Triphonis chirurgi, quod facit quũ oſſa in capite fracta ſunt. cci.
Emplaſtrum viride Megetis chirurgi ad eadem. ccii.
Emplaſtrum viride Triphonis ad vulnera recẽtia. cciii.
Emplaſtrum Traſeæ ad eadem minus acre. cciiii.
Emplaſtrũ viride Triphonis facit ad vetera vlcera. ccv.
Emplaſtrum viride Gliconis chirurgi ad omnia mirificũ vitia corporis, Iſis vocatur. ccvi.
Emplaſtrum nigrum quod βάρβαρος dicitur: facit ad omne vulnus recens & contuſum. ccvii.
Emplaſtrum nigrum Traſeæ facit ad omne recens vulnus neruorum, muſculorúmque punctus: idem articulos præciſos iungit. ccviii.
Emplaſtrum nigrum Ariſti chirurgi, ad vulnera recentia, punctúſque muſculorum, neruorúmque, ad luxum, cõtuſum: præcipuè quũ oſſa fracta ſunt artuum. ſine alligatura enim dimidio celerius ſanat. ccix.
Emplaſtrum nigrum Triphonis chirurgi facit ad cõtuſa,

&ad canis [illegible] furunculos. Idem roſa dilutum explet vlcera concaua [illegible] dem vocatur βασιλική. ccx.
Emplaſtrum nigrum [illegible] chirurgi facit ad eadem, & vocatur [illegible] ccxi.
Emplaſtrum rubrum [illegible] ſi chirurgi facit ad leuia vulnera & in teneroribus corporibus. ccxii.
Alterum rubrum emplaſtrum quo venatores vtuntur: facit enim ad canis, [illegible] omnium quadrupedum morſus, Megetis chirurgi [illegible] ccxiii.
Emplaſtrum colo[illegible]i, facit ad omnia mediocria vulnera, & ad [illegible] omniũ quadrupedum: ad contuſa, inciſa articula [illegible] mire facit. Itẽ cicatricem ducit, tumorẽ non [illegible] neque pus: faſciam, lanam ſuccida non deſid[illegible] eo aut ſolio non excidit. Furũculos, [illegible] tollit, aut aperit, aut perſanat. ccxiiii.
Emplaſtrum luteum [illegible] chirurgi facit ad tenera vlcera mediocriter læſa. ccxv.
Emplaſtrum quod a[illegible] & ducit pus, vel ſiquid aliud ſubeſt: ἐπισπαστική [illegible] ccxvi.
Emplaſtrum ex ſale album, quod διάλων Græci vocant: facit ad omnẽ duritiem, & diutinum dolorem, & ducit ſudores: eadẽ vlcera calloſa renouat, & cogit facilius cicatricem ducere. ccxvii.
Emplaſtrum aliud ex ſale nigrum ad eadem efficacius. ccxviii.
Emplaſtrum album ad combuſta, & exulcerata ex frigore, quæ perniones vocantur. ccxix.
Emplaſtrum album ad cicatricem ducendam Pacchii Antiochi, ad perniones, ad cõbuſta, & vlcera, quæ κακοήθη Græci dicunt. Idem ex roſa dilutũ facit melius omni lipara, ad omnia vitia quæ in ano fiunt. ccxx.
Emplaſtrum ad combuſtũ mirificè facit: idem nigrũ, & citò perſanat. ccxxi.
Lipara ad intertriginem, & exaſperationem, atque tumorem ani. ccxxii.
Lipara rufa facit ad fiſſuras ani, quas ῥαγάδας Græci dicunt. Eadem ad eiuſdem partis vitia, & vlcera diutina. ccxxiii.
Ad condylomata ſimplicia complura. ccxxiiii.
Ad idem compoſita. ccxxv.
Ad idem alia. ccxxvi.
Hæmorrhoidas quemadmodum medicamento curare oporteat. ccxxvii.
Non exulceratas eminentias ex qualibet corporis parte medicamento tollere. ccxxviii.
Suppurationem ſine ferro aperire, & quòd idem medicamentum pectoris, lateris, lumborum diutinos dolores tollit. ccxxix.
Melior Tryphera: hoc enim nomine appellatur vtrũque genus medicamenti. ccxxx.
Ad ſtigmata tollenda medicamentum. ccxxxi.
Inteſtinum extremum quum prodit, quibus oporteat remediis vti. ccxxxii.
Ad teſticulorum tumorem. ccxxxiii.
Ad veretri tumorem. ccxxxiiii.
Si vlcus ſordidum fuerit, aut cancro tentabitur, corruptúmve fuerit, compoſita duo. ccxxxv.
Si cicatrix ducenda eſt. ccxxxvi.
Ad omne vlcus, in omni parte corporis ſordidum, communia ſimplicia medicamenta, & compoſitum vnum. ccxxxvii.
Ad omne purum vlcus, & concauum quæ complent. ccxxxviii.
Ad omne vlcus in quo caro excreſcit. ccxxxix.
Ad idem, alio modo compoſitum. Emplaſtrum ad cicatricem ducendam. ccxl.
Emplaſtrum ad cicatricem ducendam. ccxli.
Emplaſtrum ad idem, διὰ καδμίας dicitur. ccxlii.
Ad papulas in capite effetueſcentes, vel qualibet corporis parte. ccxliii.
Ad ignem ſacrum compluta ſimplicia. ccxliiii.
Ad idem compoſitum. ccxlv.
Ad idem aliud. ccxlvi.
Ad Zonam quam Græci ἕρπητα vocant. ccxlvii.
Ad idem aliud medicamentum. ccxlviii.
Ad impetigines ſimplex compoſitum. ccxlix.
Ad idem aliud. ccl.
Ad ſcabiem ſimplex vnum, compoſitũ vnum. ccli.
Ad lepram, quæ quaſi impetigo eſt cum prurigine cutis, ſimplicia quatuor. cclii.
Ad idem compoſitio. ccliii.
Ad idem alterum malagma. ccliiii.
Malagma ad ὀπισθότονον & κυνικὸν σπασμόν. Idem facit ad omnem tenſionem & cõtractionem neruorũ. cclv.
Malagma quod ſtomachum ſolutum confirmat, aluũ incitat, ſupprimit, & adſtringit quicquid op⁹ eſt. cclvi.
Malagma ad pectoris & lateris dolorem, & quicquid ex perfrictione fit. cclvii.
Malagma ad omnẽ dolorẽ, præcipuè iocinoris. cclviii.
Malagma ad iocinoris, & lienis tumorem, & dolorem. cclix.
Malagma ad præcordiorum tenſionem. cclx.
Malagma ad lienoſos. cclxi.
Malagma ad omnem veterem dolorem, præcipuè lumborum. cclxii.
Malagma quod diſcutit ſtrumas, parotidas, panum. Idem ſuppurationes interaneis partibus futuras aperit. Idem facit ad omnem dolorem articulorum, præcipuè lumborum. cclxiii.
Malagma ad omnem dolorem corporis & articulamentorum: facit & ad podagram. cclxiiii.
Malagma ad cõtuſionem lateris. Idem facit ad ſuſpectas in iiſdem partibus ſuppurationes, vel iam factas. aperit enim citò, & ſanat. Idem prodeſt præcordiis tenſis, iocinori duro. cclxv.
Malagma ad luxum, contuſum, canis morſum, parotidas, ſtrumas, podagram. cclxvi.
Malagma ad podagram, & omnem dolorem, & tenſionẽ neruorum. cclxvii.
Acopum ad perfrictionem, laſſitudinem, dolorem, tenſionem neruorum. Idem hyeme non patitur perfrigeſcere. cclxviii.
Acopum quod per vindemiæ tempus componitur, facit ad omnem dolorem corporis, & neruorum. cclxix.
Acopum odoris grauioris ad perfrictionem, & dolorem neruorum. cclxx.
Acopum optimi odoris, quo Auguſta Antonia fere vtebatur: facit ad neruorum dolorem: perfrigeſcere non patitur. cclxxi.

AD CAPITIS DOLOREM,

CAP. I. Compoſitio I.

AD capitis dolorem etiam in febre, primis diebus benefacit ſerpylli P. quadrans, roſæ aridæ P. quadrans. hæc incoquuntur duobus ſextariis aceti acerrimi, donec ad dimidias perducantur: inde ſumitur cyathus,& in duobus roſæ commiſcetur, frequentérque ex eo curatur caput. vbi enim cõcaluit quod infuſum eſt,niſi aliud recens adiiciatur,nocet. II.

Item prodeſt eodem modo ruta per ſe vel cum hederæ baccis decocta: polygoniũ quoq; & mentha multis profuit,ea ratione decocta,& infuſa capiti dolẽti: ſphondyliũ,& agni ſemẽ,& platani pilulæ ſimiliter aceto incoctæ, roſæque folia reſiduo aceto commixta. III.

Quum autem pluribus diebus permanſerit dolor, tum omnium ſupradictorum oportet vncias ſingulas ſumere, iiſque admiſcere lauri baccarum,caſtorei, nucum amararum, pulegii, ſampſuci foliorum, ſingulorum vncias, & aceti ſextarios tres decoquere ad dimidias.Eodem modo roſa admixta,non tamen frequenter,caput curare. IIII.

Ad omnem capitis dolorem efficaciter prodeſt, crocomagmatis pondo ſextans, aluminis ſiſſi, vel gallæ P. vncia. Hæc terere ex aceto & roſa vicibus adiecta oportet, vſquedum mellis habeat ſpiſſitudinẽ: inde frontem, & vtraque tempora oblinire. V.

Ad capitis dolorem, quum inueterauerit, benefacit hæc compoſitio.Myrrhæ ✶. P. I. croci ✶. P. II. amygdalorum amarorum ✶. P. II. rutæ viridis ✶. P. III. ſphõdylii ✶. P. I. panacis ✶. P. I. lauri baccarũ ✶. P. III. ſerpylli ✶. P. II. caſtorei ✶. P. I. Teruntur hæc omnia aceto; & fiunt paſtilli: quum opus eſt diluuntur aceto & roſa,in mellis ſpiſſitudinem, atque ita frons & tempora illinuntur. VI.

Oportet verò permanente capitis dolore, materiam quoque detrahere ex eo per nares vel os. Quæ res etiam auriculæ, vel dentibus dolentibus prodeſt. Nec minus quibus ſubitæ vertigines obuerſantur, quos σκοτωματικοὺς Græci dicunt:item comitiali morbo correptos, & caligine impeditos ex magna parte leuat. Debent autem ii omnes pridie abſtinere,& ſuperioribus diebus aquam potare. VII.

Per nares ergo purgatur caput iis rebus infuſis per cornũ quod rhinenchytes vocatur: Hederæ ſucco per ſe, vel betæ ſucco cum exiguo flore æris, vel cyclamini ſucco mixto lacte aut aqua pari menſura. VIII.

Bene detrahit è naribus liquorem & hæc compoſitio, Salis,nitri,mellis,aceti,olei veteris, ſingulorum ✶. P. binum,cyclamini ſucci,σταφίδος ἀγρίας (quam herbam pedicularium,quod pediculos necat,quidam appellant) ſingulorum ✶. P. I. Hæc in vnum mixta, naribus per cornu infunduntur, vel pinna longiore nares interius perfricatur. Quum ſatis viſum fuerit fluxiſſe, vt reprimatur, aqua frigida nares diutius abluere pura oportet: vel ea in qua pridie crocum adiectum maceratum fuerit. IX.

Sed ſi per os magis detrahere materiam viſum fuerit, quia non ſine tormento per nares ea deduceretur,ſuadebimus pyrethri radiculam commanducare, atque ſubinde hiantem pati fluere ſaliuam:vel vuam paſſam cum piperis albi granis totidem dabimus commanducandam, & expuendam.æquè enim & hæc deducunt pituitam. Bene facit & ſinapi ex aceto tritum,& nõ excaſtratum, gargarizatum trium cyathorum menſura, admixto mellis P. quadrante.detrahit enim largiter pituitam. X.

Prodeſt,quum diu caput dolet, attondere ad cutem, & radere,& diutius ſiccum ad relaxationem cutis fricare,& aqua calida fouere pura, vel laurum incoctam habente: quo tempore etiam ſternutamentum concitare non alienum erit medicamento quod ex his rebus componitur, Veratri albi caſtorei,ſtruthii,quod eſt radix lanaria,piperis albi, ſingulorum ✶. P. I. hæc contuſa tenuiter forato cribro tranſmittuntur:quum opus fuerit per pinnam,vel calamum ſcriptorium n[illegible] vel ſpecillo tincto in aquam,& excuſſo [illegible]ciantur. Prouitat ſternutamentum etia[illegible] pipe[illegible] & eadem ratione iniectum veratru[illegible] ragn[illegible]m,ſiccum, & aridum,ſternutationem ſt[illegible]tum[illegible]. XI.

Capitis dolorem qu[illegible] ſte[illegible]em & intolerabilem protinus tollit, & in perp[illegible]ſt[illegible] remediat torpedo viua nigra, impoſita eo loco qu[illegible] dol[illegible] eſt, donec deſinat dolor,& obſtupeſcat ea pars[illegible]um primum ſenſerit, remoueatur remedium[illegible]us auferatur eius partis. Plures autem parandæ ſunt [illegible] generis torpedines, quia nonnunquam vix ad du[illegible] ve reſpondet curatio, id eſt torpor:quod ſignum [illegible] medicationis.

AD COMITI[illegible]M MORBVM

Cap. [illegible] XII.

AD comitialem morbum,quem Græci [illegible] vocant, herbam(quam iidem πολύνευρον, no[illegible] neruualem appellamus) oportet ieiunum quampl[illegible] viridem comeſſe, à prima luna ad triceſimam. Hæc eadem herba ebrio data copioſa, in crapula vinum diſcutit, mentémque reſtituit. XIII.

Item hinnulei cerui coagulum intra nouem dies exceptum,benefacit ad morbum comitialem.Intelligitur autem dierum numerus ex eo quòd iacent aures ſimul eorum primis temporibus. à nono enim die ſubriguntur. Oportet ergo ſumere tũc coagulum,& areſacere,quo neque ſol neque luna accedit, atque inde dare pueris viciæ magnitudinis globulum ex aquæ caldæ cyathis duobus:maioribus verò natu fabæ ſolidæ magnitudine,ex aquæ caldæ cyathis tribus per dies triginta. Denetur autẽ aquæ puræ ſupra medicamentum cyathi duo aut tres. Hoc remedium qui monſtrauit, dixit ad rem pertinere, occidi hinnulũ cultro quo gladiator iugulatus ſit. XIIII.

Conſtat inter plures & crocodili teſticulum ✶. P. I. aut victoriati per dies triginta ex aquæ cyathis tribus ſumptum multos remediaſſe. XV.

Ad recentem comitialem morbum citò proficit, ad veterẽ tardius, thymi albi ✶. P. III. ex aceti cyathis tribus, & mellis boni pondo vncia: vt dilutum ieiunus bibat per dies quadragintaquinque: ſed quum biberit,citatus ambulet millia paſſuum minimè duûm. XVI.

Scio Romæ quandam honeſtam matronam aliquot comitiali morbo liberaſſe hoc medicamẽto,Eboreæ ſcobis hemina, mellis Attici pondo libra: hæc in vnum miſcentur: poſtea adiicitur,ſi puer fuerit qui laborat, teſtudinis maſculæ,palumbi maſculi, vtrorunque ferorum,id eſt nuper captorum,ſanguis, quantum fluxerit dum viua vtraque animalia dimittantur: ſin autem puella fuerit, fœminei generis animalia ſint, & eodem modo capta, ſanguine effuſo emittantur. Oportet autem clauum Cyprii æris acutum demittere in iugulum teſtudinis, & palumbi venas quæ ſub alis ſunt, ære acuto incidere: hoc medicamentum ligneo vaſe ſeruatum reponitur. Quum opus fuerit, datur ex eo luna decreſcente per continuos dies triginta: primùm cochlearia tria, deinde quinque, deinde ſeptem,deinde nouem, ſummũ vndecim: & rurſus nouem,deinde ſeptem,deinde quinque,poſtea tria: & iterum augetur, minuitùrque numerus cochleariorum, donec dies triginta antedicti conſumantur.Poſtea oportebit ſcobis eboreæ heminam per duos menſes conſumere vitio correptum, accipientem ex ea terna cochlearia in die, ex aquæ cyathis tribus. hoc medicamento qui vtitur, neque vinum neque ſuillam guſtet: præterea habeat in brachio verua eborea.Nam ſũt & qui ſanguinem ex vena ſua miſſum bibant, aut de caluaria defuncti terna cochlearia ſumant per dies triginta. XVII.

Item ex iocinore gladiatoris iugulati particulam aliquam nouies datam conſumant. Quæque eiuſdem generis ſunt, extra medicinæ profeſſionem cadunt, quanuis profuiſſe quibuſdam viſa ſunt. XVIII.

Illud tamen non oportet ignorare, ſanari hoc vitium quũ cognitũ eſt,aliquibus:viros facilius mulierib[9] reme-

diari:pueros vel [illegible] S [illegible] oſt complexum & de- A
uirginationem.

COLLY[illegible] [illegible] SITA LEVIA,

[illegible]tacta XIX.

AD conturba[illegible] m pe[illegible]ras oculorū ſcio multa collyria,tam[illegible] m alb[illegible]ps tamen effectus habere. Sed nulli coll[illegible] tim[illegible] tribu[illegible] quantum lycio Indico vero per ſe[illegible] [illegible],ſiquis hoc collyrio inungatur,pro[illegible] eodem die)& dolore præſenti,& futuro tu[illegible] Superuacuū eſt autem nunc laudes eiu[illegible] aliis e[illegible] expertus intelliges B ſimplicis rei [illegible] effectus. XX.

Oportet verò m[illegible] quater quinquiéſve ex interuallo inungere, dei[illegible] combiberint oculi ad ſingulas inunctiones, eáq[illegible] rint [illegible]tinere calidiſſima, ſpongiis expreſſis [illegible] di[illegible]ius,eodémque die in balnea ducere:ita vt cum [illegible] corpore caput quoque & facies calida immergatur,& foueatur, vinóq; vti vt quiſque aſſuetus eſt. Poſtero die ſiqua veſtigia epiphoræ remanſerint, inungere collyrio aliquo acriore aquato ſub veſpere,& rurſus in balneū deducere,& vinū dare eodem C modo. Fere enim vno die tollit epiphorā,& præcipuè incipientem, neque adhuc alio medicamēto tactā. Sed ſi ea vis fuerit epiphoræ vt non cedat vno die, ſpectare oportebit donec impetus ſedetur,& ita in balneum deducere, cæteráque facere quæ præcepimus. Idem hoc medicamentum etiā ſuprà perunctum tardius quidem, ſed eoſdem effectus præſtat, maximè in teneris corporibus, vt mulierum & puerorum, quorum oculi nullius medicamenti vim ſuſtinent. triduò enim, aut plerunque quadriduo tollit dolorem, adiutum oui infuſione, & aquæ cali- D dæ vapore. XXI.

Item compoſitorum collyriorū hoc maximè probo ad recentes epiphoras,& conturbationes oculorū,tumoréſq; & dolores, Aloes Indicæ ✱. P. IIII. croci ✱. P. II. opii ✱. P. I. gummis ✱. P. IIII. plantaginis ſucci cyathos tres. Terere oportet per ſe crocum diligenter, deinde cætera admiſcere pridie macerata ſucci plātaginis cyatho: atque ita reliquis duobus cyathis admixtis, quū ſpiſſata fuerint, fingere collyria. Vtrunque autē genus medicamenti eximiè prodeſſe iudico, proprietate quidem quadā:ſed præ- E cipuè quod nullam in ſe aſpritudinem habet, vt pleraque quibus fere inunguntur homines. Nam quæ ex cadmia aut ære vſto, eiuſdémque generis pigmentis componuntur,quamuis curioſè terantur,naturam ſuam tamen amittere non poſſunt.Nunquam enim vt ſuccus diluuntur,ſed quum in ſummam ſubtilitatem deduci non poſſint, perſeuerantia tamen terentium, corpora quaſi puluerulenta neceſſe eſt maneant: quorum verò partes velut configūt, certè exterius pungunt foram[illegible]a prima, & tuniculam oculi, atque initiis interdum non tam moleſtam futuram F concitant epiphoram. XXII.

Quod nomine etiam quidem diaglauciū dicitur,probo in initiis.nam & hoc genere quodam ex eadem materia cōſtat, nec vllam aſpritudinem habet, quando ſic cōponitur: croci ✱. P. V. ſarcocollæ ✱. P. X. glauci ſucci ✱. P. XX. tragacāthi ✱. P. V. opii ✱. P. V. Et hoc enim ego adiicio, & ita melius reſpondet, ſcilicet opium & in hoc & in omni collyrio medicamētóque. Verùm adiicere oportet quod ex lacte ipſo ſyluatici papaueris capitum fit, non ex ſucco foliorum eius, vt pigmentarii inſtitores G eius rei compendii cauſa faciūt. Illud enim cum magno labore exiguū conficitur,hoc ſine moleſtia,& abundanter teritur.Ante omnia crocum aqua pluuiatili, deinde adiicitur ſarcocolla,glaucium,opium,tragacanthum,prius omnia ſeorſum macerata non multa eius generis aqua: vt quamprimum, id eſt(ſi poteſt fieri) eadem die fingantur collyria. ſolet enim diu neglectum mortario inareſcere. His vti primis diebus collyriis, nō cæteris auxiliis prout res poſtulat, abſtinendo dico ſanguinis detractione, meliúſque eam cæteris proficere adfirmo. XXIII. H

Quum verò pluribus quis diebus vexat⁹ fuerit epiphora cum perſeuerantia tumoris, & pituita ipſo calore oculorum glutinoſior viſa fuerit, (quod fere ſexto ſeptimóque die accidere ſolet) tum proderunt & ea quorū genus ſuperius improbauimus, compoſita ex rebus metallicis. Facilius enim iam patiūtur oculi(ſi modò exulcerati non fuerint) iniuriam: quorū præcipuè hoc mihi placet quod à colore φαιὸν dicitur. Accipit autem hæc, Æris vſti ✱. P. XII. cadmiæ vſtæ ✱. P. XII. ſtibii cocti ✱. P. XII. acaciæ chyliſmatis ✱. P. VI. aloes ✱. P. III. opii ✱. P. II. croci ✱. P. III. caſtorei victoriati pondo, myrrhæ,licii, idem ſcilicet pōderis, commis ✱. P. decem & octo,aqua pluuiatili quæ ſunt durata diu, teruntur donec leuiſſima fiant:poſtea cætera alio mortario ſingula trita admiſcentur: dum tollendum eſt, commi adiicitur. Hoc quidem etiam in initiis vtuntur, cum oui aquato liquore per ſe, vel cum collyrio quod à cinereo colore σποδιακὸν appellatur. XXIIII.

Collyrium ſpodiacum à quibuſdam cinereum dicitur: componitur autem ex his, Cadmiæ, botryitidos vſtæ ſuper teſtam donec incandeſcat, & vino falerno extinctæ ✱. P. XL. cretæ Samiæ,quam vocāt aſtera ✱. P. LXXX. ſtibii cocti ✱. P. XX. opii ✱. P. X. commis Alexandrini ✱. P. XX. Teruntur hæc omnia aqua pluuiatili, commi vltimum adiicitur:ante hoc, quū cætera leuia ſunt facta, opium miſcetur maceratum pridie aqua. Facit hoc per ſe etiam initiò quū tenuis abūdánſque fluit lacryma, & puſtulæ moleſtæ ſunt: aut cum prima tunica oculi exeſa eſt, aliáve exulcerata. Quū purum vlcus eſt, diluitur fere oui albore,quod eſt tenuiſſimum. XXV.

Ad ſordida vlcera oculorum,cruſtáſque habētia (quas ἐσχάρας vocāt)item carbunculos(quos ἄνθρακας dicunt) facit benè & per ſe mel Atticum pyxide Cyprii æris cōditum, & repoſitum menſibus duobus, nec minus. quantò enim diutius remanet,efficacius fit. XXVI.

Sed præcipuè hoc collyrium quod quidam Athenippum,quidam diaſmyrnes,quidam εὐώδης vocāt, quia boni odoris eſt: ſed præcipuè hoc, quod etiam ad puſtulas, papuláſque,& ſuppurationes oculorum facit,& ad cicatrices non veteres, & ad palpebrarum recentem, aut in corporibus tenuioribus aſpritudinem. Oportet autem eo ad ſordida vlcera diluto cū oui albo(id eſt aquatiſſimo) vti: deinde quum lacrymæ fluere deſierint, cinereo ſuperinungere. Itē ad puſtulas ex ouo tritū facit: ad papulas verò,& ad dolores cum rubore,& diſtentione oculi ſicca,cū lacte muliebri & ex aqua: aut ad cicatrices recentes extenuandas,& palpebrarū aſpritudinem tollēdam, ſubiecto ſcilicet ſpecillo,aut inuerſa palpebra,ſiquis eo vtatur. Cōponitur autem ex his,Pompholygis lotæ ✱. P. VIII. æris vſti ✱. P. VIII. croci ✱. P. IIII. myrrhæ ✱. P. III. nardi ✱. P. ſex ſemis,& victoriati, lapidis hæmatitis ✱. P. duo & victoriati, piperis albi grana decem, opii ✱. P. I. aut victoriati,commis ✱. P. X. teritur vino Chio. XXVII.

Collyrium Pſittacinum à colore ita dictum:facit ad epiphoras quæ cum tenui & acri lacryma conſiſtunt: item ad vſtiones & ſolutas cicatrices,& vaſtū tumorem,quem, quia à loco interdum videtur propellere oculū, πρόπτωσιν vocant,cum oui albo quod eſt tenue. Sed præcipuè facit quū quaſi ſanguine ſuffuſi ſunt oculi, & ob id nullum niſi leuiſſimum collyrium patiūtur:recipit autem hæc, Croci ✱. P. IIII. cadmiæ ✱. P. IIII. ſtibis ✱. P. IIII. opii ✱. P. II. commis ✱. P. II. amyli & recentis & dulciſſimi ✱. P. IIII. Eodem modo quæ ſcripta ſunt in mortario debent teri ex aqua pluuiali. Amylum autem quū iam fingendum erit collyriū adiicietur. Interdum & hoc ſuperinunguntur qui prius Athenippo curati ſunt. His fere collyriis leuibus omnia quæ circa oculos cum tumore & dolore fiunt,remediamus.

COLLYRIA ACRIA,

Cap. 4. XXVIII.

ACrioribus autem iis ad cicatrices extenuādas,& palpebras aſperas, quod quia ex quatuor rebus vt quadriga equis cōſtat, & celeres effectus habet, ἅρμα dicitur. Recipit autem hæc, Æris vſti ✱. P. IIII. thuris arboris corticis ✱. P. IIII. ammoniaci guttæ ✱. P. IIII. commis ✱. P. IIII. Teruntur ex aqua pluuiali. XXIX.

Hoc etiam ſuperunctum,ad puerorum epiphoras, & qui non ſufferunt inunctionem,facit, vt huiuſmodi me-

dicamenta quæ τρίχινα vocant:Croci Siculi pōdo vncia, A commis pondo vncia:hæc aqua teruntur ,fiunt collyria. xxx.

Eſt & hoc medicamentum ſatis efficax,quo ita oportet palpebras perungere,ne quid intra oculum fluat.Recipit autem hæc:Croci Siculi ✱.P.III. crocomagmatis ✱.P. XII. thuris ✱.P.III.aluminis rotūdi ✱.P.VI. opii.✱.P.I.myrrhæ.P. II. cōmis ✱.P.III. Vino falerno terūtur: quū leuia facta ſunt,& craſſitudinem habent mellis ſpiſſi , adiicitur paſſi cretici.P.ſextans:reponitur pyxide ſtagnea,ſi paſſum adiectum non erit,collyrium erit. XXXI.

B Benefacit & hoc medicamentum quo Auguſtus vſus eſt,& recipit hæc,Aluminis ſciſſi.✱.P.XL.thuris cādidi✱. P.x.aloes ✱.P.XV.croci ✱.P.XV.opii ✱.P.II.gallæ✱.P. X. roſæ foliorū aridorū ✱.P.X. plātaginis ſucci vel ſeminis ✱.P.X. Vino falerno terūtur:quū leuia facta ſunt, & ſpiſſitudinem mellis habent, adiicitur paſſi ſextarius, aut hemina,aut rurſus commiſcetur:reponitur vaſe ſtagneo, vel argenteo. XXXII.

C Collyrium pſoricum ad caliginem & ad aſpritudinem oculorum,ſiccámque perturbationem ſine tumore , quā ξηροφθαλμίαν appellant . Facit hoc collyrium bene quod ψωρικὸν dicitur:habet autem hæc,Croci ✱.P. XII . pſorici ✱.P.XXIIII. pſimmithii ✱.P.IIII. opii idem, piperis albi idem,commis ✱.P.VI. aqua pluuiali commiſcentur , teruntur. XXXIII.

D Stratioticum collyrium ad aſpritudinem & caliginem. Recipit autem hæc, Pſimmithii ✱. P.VI. piperis albi ✱. P.I. omphacii ✱.P.II. Cadmiæ ✱. P.III. opobalſami ✱. P.II. opii ✱.P. I. commis ✱.P.II. teruntur aqua pluuiatili. Collyrium hoc melius ſuperiori ad caliginem facit. XXXIIII.

Staćton quod vocant,ad eadem : fere autem mulieribus prodeſt.Habet hæc, Cadmiæ ✱.P.XII. ſtibis ✱.P.VI. piperis albi ✱.P.II. myſis vſti donec puniceum fiat ✱. P. II. æruginis raſæ ✱.P.I. & victoriati,æris floris idem,cōmis ✱.P.V. aqua pluuiali teritur. XXXV.

E Collyrium acre ad extenuandas cicatrices , & quanuis veteres,caliginémque & aſpritudinem oculorum , quod ſemel inunctum plurium dierum effectum præſtat.Oportet autem eo aquato vti:diu enim tenet : ammoniaci guttæ P.libram,æruginis P.libram,commis P. quadrantem: pluuiali aqua teritur ærugo : poſtea cætera adiunguntur macerata aqua. XXXVI.

Collyrium quod propriè facit ad aſpritudinem palpebrarum & calloſitatem.Oportet ſubiicere ſpecillū,aut inuertere palpebrā,æris vſti ✱. P. XXIIII. æruginis ✱.P. VI. croci ✱. P. X. myrrhæ ✱.P. I. nardi ſpicæ ✱.P. I. caſiæ rufæ fiſtularū victoriati P. piperis albi grana XLV. commis ✱.P. nouem:vino Chio teruntur. XXXVII.

F Medicamentū liquidum ad palpebrarum veterrimam aſpritudinem , & excreſcentē carnem , σύκωσιν quam vocant: item callum duriſſimum. Hygram appellant , quia eſt liquidum medicamentum : carnem ex palpebris tollit ſine magno dolore.Recipit hæc,Myrrhæ,thuris,croci,ſingulorum ✱.P.III. myſios ✱.P.III. chalcitidis ✱.P. VI. Hæc teruntur diligenter aceto acri:vbi leuia facta ſunt, & habent ſpiſſitudinem paſſi,miſcetur eis mellis Attici P.libra : deinde in patella æris Cyprii ſuper carbones poſita inferueſcit, donec mellis habeat non nimium liquidam G ſpiſſitudinē:atque ita reponitur pyxide æris Cyprii. Quū opus fuerit,inuertitur palpebra,deinde hoc medicamento ſuffricatur curioſe ad delacrymationem , id eſt vbi deſierit mordere medicamen . Rurſus inuertere oportet palpebram, atque ita pollice impreſſo membranas innatantes abducere, quæ facilè ſubſequuntur.Poſt hæc cinereo ex aqua inungendi erunt craſſiore . Hoc inunctum multorum annorum callos,& aſpritudines palprebrarum deſperatas à quibuſdam oculariorum paucis diebus tollit. XXXVIII.

H Hygra ad ſuffuſiones oculorū quas Græci ὑποχύματα dicunt , medicamentum liquidum,Fœniculi ſucci ✱. P. III. opobalſami ✱. P.III. mellis Attici ✱.P.III. olei veteris ✱. P.III. hyænæ fellis ✱. P. I. euphorbii ✱. P. I. Hoc , oleo diluitur, & ita cōmiſcetur cæteris.Aquato vti oportebit hoc medicamento, [illegible] acerrimum,& vndique humores trahit . Quam[illegible] non ſunt inungendi qui capitis dolorem aut gra[illegible]bēt: item ante biduum aut triduum vt aqu[illegible] quos deſtinauerimus eo vngere . Quanquam [illegible] facient etiam ſi perſeueranter aquam potaue ii[illegible]tio enim moleſtiſſimo facilius inter initia careb[illegible] præterit me, habere te prudentes ocularios, quibu[illegible]mina dixeris collyriorum in hoc libro ſcriptorū , [illegible]dant forſan ſe quoque habere eadem compoſita:ſed [illegible]dera aut effectus comparare voles,longè diuerſos [illegible]es. Ego enim ipſe eodem nomine multa compoſi[illegible] non iiſdem ponderibus & rebus,interdum habeo:ſed [illegible] maximè probatis vtor. Nec vtique adfirmo nō poſſ[illegible]os eadem habere:nam & ipſe ab aliis accepi , ſed [illegible]o quoſdam ocularios ſimpliciter tradentes compoſitiones:méque multum elaboraſſe vt veras & incorruptas acciperem , conſcius ſum mihi . Neque illud rurſus dico , nouas , & non aliquibus notas in hoc libro congeſturum compoſitiones , verùm etiam quaſdam diuulgatas & (vt ita dicam) publicatas. eiuſmodi enim,quia efficaces ſunt,etiam pluribus in notitiam veniunt.

AD AVRIVM DOLOREM,

Cap. 5. XXXIX.

AD auriculæ & tumorem & dolorē ſine vlcere prodeſt herbæ vrceolaris,aut cucurbitæ ramentorum ſuccus tepens per ſtrigilem in foramen auris dolentis infuſus: item beſtiolæ multorum pedum (quæ tactæ cōduplicant ſe in orbem pilulæ rotundiſſimæ ſimilem,καπικιδίους ὄνους aut πολύποδας Græci hoc genus animalium vocant) oleo D domeſtico complures inferuefactæ vaſe ferreo, benefaciunt.Prodeſt & gliris pinguis,& gallinæ adeps,& medulla bubula,liquefacta tepénſque infuſa. XL.

Sed præcipuè picis flos,quod πισσελαίον appellant,cum oleo communi mixtum,ita vt tertia pars ſit olei. nam & dolores ſedat,& fere non patitur ſuppurationem fieri : & ſi facta fuerit , eadem res perſanat. Ad ſummam,ego ipſe diu vexatus ab aure, quū multis fruſtra vſus eſſem medicamentis,ab hoc ſum perſanatus,& alios cōplures ſanaui: E Florem picis autē appello quod excipitur dum ea coquitur,lana ſuperpoſita eius vapori:hoc etiam grauitatem odoris protinus tollit. XLI.

Item benefacit hoc medicamentum ad tumorem & exulceratione aurium,Aceti acris ſextarii duo,incoquuntur mala granata quibus coriarii vtūtur, quia ſemper valida ſunt,nec vnquam matureſcūt, (ῥοὰς ὀξείας Græci dicūt) donec madida fiant: tunc hæc adiiciuntur & admiſcentur , Aluminis fiſſi vncia , acaciæ ſucci P. quadrans. Reponitur medicamentum ampulla vitrea. Quum opus F eſt,ad tumorem quidem calidum per ſtrigilem infunditur , deinde foramen ſummum lana ſuccida tegitur. Ad vlcus autem frigidum per eiuſdem generis lanam & auriſcalpium iniicitur. XLII.

Si caro excreuerit in foramine auris,compeſcitur ſine dolore aut ferro hoc paſtillo,Aluminis fiſſi P. triens.æruginis P. triens,miſyos vſti P. triens, rubricæ ſinopidis P. triens,commis P. ſextans. Teruntur priora ex aceto acri, donec quaſi cum collyrium componitur leuia fiant. Vltimum commi adiicitur : & fiunt paſtilli qui ad omnia G vlcera faciūt,aqua diluti,quum aut compeſcenda ſint,aut cicatricem debeant ducere . ſed aquatioribus oportet vti quum cicatrix eſt cludenda. Benefaciunt & ad exulceratas nares qua libet ex cauſa,& grauiter olentes.

AD PAROTIDAS, Cap. 6. XLIII.

AD parotidas conuenit noctuæ cerebellum butyro mixtum.diſcutit enim fere eas ſine dolore & moleſtia. Oportet autem aqua marina feruenti, nouis ſpongiis demiſſis, & per linteum intortum vtriſque expreſſis vaporare parotidem,atque ita oblinere hoc medicamento, ſupérque tegere lana ſulphurata totam maxillam. XLIIII.

H Item benè diſcutit parotidas iris Illyrica contuſa,cocta ex paſſo more farinæ hordeaceæ, calda bis terve impoſita. XLV.

Diſcutit & hoc medicamentum parotidas , antequam ſuppurauerūt, Spumæ argenteæ pondera duo,ceruſſæ P. IIII.IIII.

libra,ſalis amm[illegible] libra,æris floris P. dodrãs,aceti ſextarius,olei vete[illegible] ſextarii duo & dimi[illegible]m.Spumam & ceruſſam,ſale[illegible] per ſe & cum aceto terere oportet mortario, deinde oleo admi[illegible]o [illegible]iicere in cacabũ amplum, ne extrà fundatur, & [illegible] (efferueſcit enim valde). Quum hæc ſuper igne[illegible] habuerint emplaſtri temperaturã mollis,d[illegible]pone[illegible] [illegible]ebit cacabum:quum feruere deſierit, paulatim [illegible]gere æris florem, & mouere ſpatha medicamen[illegible] extrà fundatur: & rurſus coquere donec habeat [illegible] ſpiſſitudinem ſtricti.

AD SANGV[illegible] ERVPTIONEM de naribus, Cap. 7. XLVI.

ERumpit è naribus [illegible]guis, qui quum abundanter fluxit,niſi celerius [illegible] matur, periculũ adfert. Proderit ergo aqua frigida [illegible] poſca ſubinde aſpergere totam faciem,vel ſpongia [illegible]gerare, acetum acre infundere in aurem,cuius è regione ſanguis fluit: aut in vtranque, ſi ex vtraque ſanguis emanauerit: gypſo totã faciem cum fronte, & maximè nares craſſè oblinere prodeſt: & caput frigida aqua copioſè,ſuperpoſito aliquo tegumẽto, perfundere, vel cucurbitam occipitio affigere. Iniicere autem intus narem aut nares oportebit cochleæ viuæ carnem per ſe,aut cum thuris polline tritam: vel herbam quæ quia multa eſt,& vbique naſcitur, πολύγονον appellatur.Idem trita facit & λυσιμάχιον herba eodẽ genere. Proderit & ſpongiæ particulam præſectam, aptè forcipe ad amplitudinẽ & patorem narium figuratam iniicere paulò preſſius ex aceto per ſe. Interdum aſpergẽda ei galla erit, vel chalcitis curioſe trita,vel vtraque in vnũ æquis ponderibus mixta melius enim facit. XLVII.

Item bene ſupprimit & hoc medicamentum,mali corticis quo coriarii vtuntur P. quadrãs, aluminis Ægyptii P.ſextans,calcitidis P.vncia.Hoc tritum per ſuccidam lanam aſperſum medicamentum iniicere oportebit. Facit autem etiam ad omnem ex qualibet corporis parte, ſeu vulneris ſanguiniſque eruptionem, quoniã interdum ita (vt diximus)minus curati,præfocati videtur. Et maximè quum vtraque obturata ſpiſſè neceſſariò ſunt foramina narium, qua ſpirandi facultas eripitur, non alienum eſt ſcire qua ratione vtrunque præſtari poſſit,vt neque ſpiratio interpelletur, neque remedium efficaciſſimũ (quod per oppilationem narium efficitur) excludatur. Oportet ergo ſumere pinnam anſeris quammaximam, vel calami ſcriptorii fiſtulam modicè plenam: deinde aptare ad longitudinem naſi,atque ita præcidere vtraque parte vt perforata ſit,inuoluereque ex faſciola tenui lintea quaſi inſita explere circuitũ eius, donec quum videatur pator narium cuneatione quadam recipere poſſe fiſtulam, atque ita vt eſt circumuolutam mergere aceto acri & iniicere, interdum per ſe, vel aſperſo ſuper acetum vtro libuerit antè dictorum medicamentorum: hoc autem remedio magis vti,quum per vtraſque nares ſanguis abundauit.

AD VLCERA IN NARIBVS, Cap. 8. XLVIII.

AD vlcera in naribus plumbi ſtercus quod ſcoriam dicunt,ex vino & myrteo oleo vicibus adiecto terere oportet donec ſpiſſum fiat, & ita per pinnam nares obteguntur. XLIX.

Facit & hoc medicamentum bene,Pompholygis ✱.P. quatuor, ceruſſæ ✱.P.duodecim,hyſſopi ✱.P. tria. Vino falerno & roſa vicibus adiecta teritur, donec mellis habeat temperaturam.

AD POLYPOS, Cap. 9. L.

AD grauem odorem narium (ὄζαιναι Græci hoc vitium vocant) æruginis P. quadrantem,aut ſquamæ æris P. quadrantem, aut vtranque rerum ponderis ſeſcunciæ in mellis deſpumati P. libra decoquere oportebit,& eo vti liquido per pinnam. LI.

Ad polypos, miſy vſtum,chalcitis vſta,æris flos, vſtum ſori, æris ſquama tuſa, cribrata, ſi eo medicamento per pinnã ſæpius nares tactæ, eiuſmodi vitia attenuata, quotidie emendãtur:quum ſint à cerebro paribus põderibus, ſicca benefaciunt. LII.

Sed quia plerunque vexantur nares grauedine, quæ tumore earum efficitur,non alienum eſt te eius quoque re-

A media ſcire. Prodeſt igitur quies vnius diei, & ab omni re abſtinentia: perungẽdæ nares erunt bitumine liquido, aut myrrha ſtacte, vel pice liquida: poſtero die paſtillus iſte nocte ſuper cibũ dandus eſt, & ſi opus fuerit per triduum continuum eodem tempore: recipit autem hæc, Apii ſeminis P.trietem,aneſi P.quadrantem,alterci ſeminis (quod ὑοσκύαμεν dicitur)pondo trientem, opii P.vnciam. Fiunt paſtilli ponderis victoriati: aliis parte tertia detracta dantur cum aquæ cyathis tribus. Faciunt autẽ &
B ad oculorum epiphoras, & ſtomachi nauſeam, & deiectiunculas,& ad omnem fluorem.

AD DENTIVM DOLOREM, Cap. 10. LIII.

AD dentium dolorem quanuis plurimi dicant forcipes remedium eſſe, multa tamen citra hanc neceſſitatem ſcio profuiſſe.Itaque,quum etiam exeſus eſt aliqua ex parte,tum non ſuadeo protinus tollendũ,ſed excidendum ſcalpro medicinali qua cauatus eſt.quod ſine vllo fit dolore.reliqua enim ſolida pars eius,& ſpeciem & vſum
C dentis præſtabit.Sed quum dolor vrgebit,variè ſedandus eſt, partim collutione quorundam, partim commanducatione, nonnunquam ſuffitione, aut impoſitione aliquorum. Prodeſt colluere os frequenter radice herbæ quinquefoliæ incoctæ in vino: item herba vrceolari, & cupreſſi baccis aqua in coctis. Alterci quoque radix, aut eiuſdem ſemen linteolo ſpiſſo illigatum, & aqua ſæpius inferuefactũ,denti ſubinde appoſitum. Item leuat æquè dolorem dentium portulaca, commanducata ab ea parte qua non dolebunt,vt ſuccus traiectus contineatur puſillo
D diutius: & ſolani ſuccus tepens benefacit gargarizatus. LIIII.

Suffire autem oportet ore aperto alterci ſemine carbonibus aſperſo, ſubinde os colluere aqua calida. interdum enim quaſi vermiculi quidam eiiciuntur.Leuat dolorem & bitumen ſuffitum. LV.

Item cõmanducare proderit herbam rhododaphnen, & ſaliuam dolentibus traiicere, ac puſillo diutius continere,& ita hiantem pati ſaliuam decurrere. Item mentaſtrum, vel radicem κοτυληδόνος: quæ herba ſimilia folia
E cymbalis habet, naſciturque fere in parietibus humidis. Pyrethri quoque radix commanducata,multorum leuauit dolorem: nec minus alumen fiſſum linteolo ſpiſſo circundatũ,& ita dolenti preſſum diutius continere prodeſt. LVI.

Imponere ipſi verò denti toti oportet hoc medicamentũ quaſi emplaſtrum,Peucedani ſucci ✱.P. III.opopanacis ✱. P. I. thuris ✱.P. duum, vuæ paſſæ ſine granis ✱.P. I. Hæc per ſe contundi iubebis,deinde cætera ſeorſum trita commiſceri in vnum. Vbi fuerit dolor, auri-
F ſcalpium lana molli inuoluitur, deinde tingitur feruẽtiſſimo oleo,atque ita denti primùm,deinde proximis gingiuis ſuperponitur bis terve, donec hebeteſcat ex aliqua parte dolor:poſt hoc, medicamento dens cooperitur. Si repetierit,aut permanſerit nihilominus aliquis dolor,ſuper medicamentum auriſcalpium cum lana ex oleo candenti eodem modo imponere ſæpius oportebit, id eſt donec dolor tollatur. LVII.

Sed ſiquando mouentur dentes ex perfrictione, cõfirmãdi erũt plurima gargarizatione lactis aſinini, aut vini
G Marſici ad tertias decocti, in quo lapathi radices cõiici debebunt, vt vna decoquantur. Stringit etiam dentes alumen,quo infectores vtũtur ex melle Attico, ita vt duæ partes ſint mellis, tertia aluminis. Hæc miſceri oportet mortario,deinde patella fictili feruefacere vt ſpiſſentur: atque ita recondere quolibet vaſe æreo, donec hoc medicamẽtum primò auſterè, & nimis perſtringere dentes, poſtea remiſſius videbitur. LVIII.

Item proderit motis dentibus hoc medicamẽtũ, Aceti acerrimi ſextarius vnus ſemis, cedriæ veræ,ne habeat pi-
H cis aliquam mixturam,hemina, aluminis fiſſi P. triens. Teritur alumẽ cum aceto,miſcetur deinde cedriæ,& vna omnia vaſe æreo coquuntur, teda pingui mota,donec in mellis ſpiſſitudinem temperati medicamentum redigatur.Hoc medicamento ſiquis ter in menſe dentes fricuerit,dolorem eorum non experietur.

DENTIFRICII COMPOSITIONES, A
Cap. 11. LIX.

DEntifricium quod ſplendidos facit dentes, & cõfirmat: Farinæ ordeaceæ ſextarium conſpergere oportet aceto cum melle mixto, & ſubigere diutius: atque ita in globulos diuidere ſex, quibus dilatatis admiſceri ſalis foſſitii ſemunciam, deinde furno coquere, donec in carbonem redigantur, tunc terere oportebit eo globulos, & admiſcere ſpicæ nardi quod ſatis videbitur. LX.

Ad dolorem faciundum hoc Octauia Auguſti ſoror vſa eſt: ad dẽtium dolorem, & confirmationem benefacit B radicis edulis cortex ſole arefacta, & contuſa, cribrata. Itẽ vitrum candidum quod ſimile eſt cryſtallo diligẽter tritum, admixta ſpica. Vtuntur plerique etiam huiuſmodi dentifricio: herbam vrceolarem legunt quum iam in ſemine eſt quamplurimam cum radice, deinde lotam vno die ſiccant: poſtridie recenti muria dura macerant: tertio die expreſſam olla noua componunt, ſubinde ſalis foſſicii quaſi tabulata interponũt: atq; ita percoquũt fornace balneariorũ, donec in carbonem redigantur: poſtea trita ad tertias admiſcent ſpicæ nardi quod ſatis eſt. Hoc cũ C eo quòd candidos facit dentes, tum etiam confirmat, Auguſtam conſtat vſam. Nam Meſſalina dei noſtri Cæſaris hoc vtitur, cornorum cerui vſtorum in ollam nouam ad cinerem redactorum ſextario vno, maſtiches Chiæ pondo vncia, ſalis ammoniaci pondo ſeſcuncia.

AD FLVOREM GINGIVARVM,
Cap. 12. LXI.

SOlent gingiuæ quorundam fluore infeſtari, quas prægnantes vocant. Proſunt eis lentiſci folia arida contuſa, & cribrata perforato cribro: facit & cinis eiuſdem lentiſci foliorum ex aqua eiuſdem decocti. Compoſitum au- D tem hoc medicamentum prodeſt, quod & ad omnia vlcera quæ in ore fiunt vtile eſt, ἄφθαι à Græcis appellatur: recipit hæc, Aluminis ſiſſi ✱. P. IIII. myrrhæ ✱. P. I. croci ✱. P. II. cypiri (id eſt iunci radicis) ✱. P. II. gallæ ✱. P. I. roſæ lutei floris ✱. P. I. ſandaracæ ✱. P. III. His omnibus rebus tunſis cretis, arido medicamento vti oportet per pinnã etiã ad παρυλίδας & ἐπυλίδας, id eſt, vbi ex tranſuerſo gingiua ſuppurauit: aut tonſillarum tumorem magnum, E vt digito preſſius fricẽtur, vel vbi ſuper extremum molarem increuerit gingiua.

AD CANCRVM IN ORE,
Cap. 13. LXII.

EST & moleſtum interdum quum cancer os corripit, quod initiis neglectum, breui ſpatio temporis mortis cauſa eſt. Oportet ergo, quumprimum viſum fuerit, antequã latius ſerpat, faucéſque occupet, miſy vſto quãplurimo cum melle vti ſæpius: deinde colluere aqua oleaſtri decocti ſubinde, aut corticis mali granati. LXIII.

Medicamentum Andronis prodeſt in omni parte cor- F poris facto cancro: recipit autem hæc, Mali granati corticis ✱. P. X. terræ mali ✱. P. I X. aloes ✱. P. III. myrrhæ ✱. P. II. gallæ ✱. P. VIII. aluminis ſiſſi ✱. P. III. æris floris ✱. P. duum. Teruntur & cribrantur ſicca curioſe: deinde admiſcetur paſſum creticum dum habeat ſpiſſitudinẽ mellis: quum opus eſt vino auſtero ſumendum medicamentum eſt: vitro reponitur, diluitur. Facit hoc medicamentum ad carbunculos, & ad ignem ſacrum, & ad zonam quam Græci ἕρπητα dicunt.

AD FAVCIVM VVAEQVE TVMOREM, G
Cap. 14. LXIIII.

AD faucium vuæque tumorẽ ſtomatice hac fere vtũtur, quia nullã aſpritudinẽ habet, & ſatis efficax eſt, Vuæ Amineæ acerbæ, quumprimum granũ incipiet perlucere, ſucci ſextarios quatuor, mellis Attici ſextarium cõmiſceto in vnum, atq; in æreo vaſe coquito, ſubinde mouens donec mellis ſpiſſitudinem habeat. LXV.

Altera eiuſdem vtor ſtomatice, quum diutius vexatæ partes antedictæ ſunt, Aluminis ſiſſi ✱. P. duum, gallæ cõ- H tuſæ ✱. P. duum, omphacii aridi ✱. P. I. croci ✱. P. I. paſſi cretici ſextarius vnus. Hoc decoquitur vaſe fictili ad dimidias, & ita cætera diligenter trita admiſcentur. Vtrunque autem medicamentum ſtagneo reponendum eſt vaſe.

AD SVPPVRATIONEM FAVCIVM,
Cap. 15. LXVI.

VBi verò ſuppuratio faucii[illegible]n ſuſpecta eſt, diutius permanente earum tumore [illegible]terdum febriculis non ſine horrore intercurrẽtibu[illegible] crebri gargarizare quidem aqua mulſa crebrius, [illegible]bus ſiligineis decocta, vel paſſo ad dimidias deco[illegible]e caldo, vti ore & faucibus diutius contineatur, [illegible] qua in qua ficus arida pinguis erit decocta: perun[illegible]orem fauces hoc medicamento, quàm tactus ſui[illegible]erit puſillo preſſius: Mellis optimi heminã, reſin[illegible]thinæ ✱. P. duum, roſæ cyathos duos, reſinam c[illegible]oſa in duplici vaſe, vti ſolent vnguentarii, liquefacer[illegible]tet: deinde admiſcere ei mel, & coquere donec ſ[illegible] fiat medicamentum. Hoc etiam, quum eruperit ſup[illegible]o, vti oportet: expurgat enim, & explet idem.

AD ANGINAM, Cap. 16. LXVII.

AD anginam prodeſt ſanguinis detractio, cucurbitarum admiſſio, cæteráque auxilia quibus medici efficacius vtuntur. Medicamenta autem ſimplicia quidem hæc faciunt: laſer Cyrenaicum, ſi poterit inueniri, ſin minus, Syriacum, aqua dilutum craſſius per pinnam faucibus adhibitum: item euphorbium aqua dilutum. LXVIII.

Compoſitorum autem medicamentorum hæc ſunt apta, Fellis taurini, ſalis, aceti, mellis, olei veteris, æquas partes in vnum miſcere oportet, & quum opus fuerit, pinna perfricare fauces diutius. LXIX.

Item benefacit git frictum ✱ P. duum, pyrethri ✱. P. I. ſagapeni victoriati pondus, melle miſcẽtur hæc in vnum trita. XLXX

Facit bene & hoc medicamentũ, Fellis taurini ✱. P. II. elaterii qui eſt ſuccus cucumeris ſyluatici ✱. P. I. cachryos animati ✱. P. I. tritũ melle admixto reponitur. Quum opus eſt, dilutum aqua tepida ſumetur, & fauces perungentur, coguntúrque inde quamplurimum deuorare. Soluit enim ventrẽ, & ita vehemẽtiſſimè prodeſt. Item hoc medicamentum vehementiſſimè prodeſt: multos enim à ſummo diſcrimine mortis liberauit. Benefacit hirundinũ pullorũ cineris põdo quadrãs, hyſſopi pondo ſextãs, nitri P. vncia, piperis P. ſemũcia, laſeris põdo ſemũcia: his tritis cretis, mellis Attici quod ſatis erit admiſcetur. Et hoc autem cæteris medicamentis ſæpius fauces & preſſius fricare oportet. Multis & hoc profuit medicamentum quod eſt ſine dubio efficacius & vehementius: coſti, apii, aneſi, ſchœni, caſiæ rufæ, ſingulorum ✱. P. binum, git ✱. P. I. amomi victoriati P. vnius, Zeæ, quod eſt ſemẽ ✱. P. duum, aluminis ſiſſi ſemuncia, gallæ mediæ magnitudinis, numero. V. croci ✱. P. duum. crocomagmatis victoriati P. myrrhæ victoriati P. ariſtolochiæ creticæ ✱. P. IIII. cinnami ✱. P. III. hirundinum ſylueſtrium pullorum cineris P. vncia, nardi ſpicæ victoriati pondo. Hæc omnia ſiue contuſa, ſiue creta diligẽter melle Attico deſpumato comprehendantur. Quum autem opus fuerit adiicietur quod ſatis erit eiuſdem mellis. Hoc Auguſta ſemper compoſitum habuit.

AD VVAE TVMOREM ET DOLOREM, Cap. 17. LXXI.

VVam ſupprimit diu iacentem ſal ammoniacum, galla contuſa, æquis ponderibus. Eadem ratione aluminis ſiſſi ✱. P. IIII. piperis albi ✱. P. I. quibus in vnum mixtis cochleario ter tacta reſilit. Item herbæ cyclamini ſucco per cochlearium ter die tacta, ac per triduum, non ſolùm reſilit ac fit minima, ſed etiã raro valde moleſtat. Item ad vuæ tumorem & tonſillarum ſiccum & efficax medicamentum, gallæ tuſæ P. vncia, æris flos P. ſemuncia, menarum ſine ouis quæ ſunt, ſalſarum capita decem. Hæc comburuntur, & ita cæteris admiſcentur cineribus, & poſtea nihilominus in vnum diutius teruntur. Oportet autem digito humido tangere medicamentum, & ſic vuam ab imo rectam diutius ſupprimere ſurſum verſum. Item aliud efficacius ad vuam diu iacentem, Cyperi ſiccatæ bene P. quadrans, myrrhæ 9. S. croci ſiccati antè 9. I. ſandaracæ ✱. P. I. aluminis ſiſſi 9. S. æris vſti 9. S. Hæc omnia in vnum tunduntur, cribrantur, ac digito melle mixto medicamentum ſumitur, & ita vua leuatur, ac ton-

ſillæ preſſius f[illegible] tri[illegible]m, aut ſi voles, digito mũ A do ſine melle cu[illegible]

AD TV[illegible]R[illegible] ET RAVCITATEM arteriæ, [illegible] ſciſionem, Cap. [illegible] LXXII.

AD arte[illegible]iã ex[illegible] [illegible]plicia quidem hæc faciunt, commis [illegible] [illegible]l tragacanthum per ſe ſub lingua rete[illegible]tum[illegible] [illegible] autem hæc eſt. *

[illegible] LXXIII.

AD tu[illegible]orem ar[illegible] [illegible]aueris ſylnat[illegible] [illegible]n maturi, B viridis tamen a[illegible] [illegible]pita quamplu[illegible]ima vaſe fictili coniici[illegible], aqu[illegible] [illegible]perfunduntu[illegible], vt ſupernatet duob⁹ tri[illegible] ſive digit[illegible] vbi triduò m[illegible]acer[illegible]ta fuerint, eodem v[illegible] [illegible]unt[illegible] [illegible]ec demade[illegible] [illegible]oſtea exprimuntur c[illegible] [illegible] [illegible]æ percolatæ p[illegible] diligenter menſura [illegible] ad cuius [illegible]dũ mellis A[illegible] quarta pars miſcetu[illegible] per du[illegible] coqu[illegible]tur, donec mellis habeat [illegible] H[illegible] [illegible] & ad arteriæ tumore[illegible] ad [illegible]ſim facit. LXXIIII.

Altera arteriace ad [illegible] arteriæ. Itẽ C ex ea ad tuſſim & abſciſſum ſonum vocis, Tragacãthi *. P.VI. commis Alexandrinæ *.P.V. myrrhæ *.P.I. thuris *.P.II. croci *.P.I. piperis albi grana XX. caryotarum recẽtium trium pulpas medias, detracta exteriore cute, interioribúſque venis vel vuæ paſſæ nouæ & incorruptæ purgatis interioribus granis P.VIII. commis & tragacanthum paſſo cretico vno die & vna nocte macerari oportet, & poſtero die pila & pilo mundo contundere, & cætera trita mortario curioſè admiſcere: inde dare fabæ magnitudinem, globulum ſub lingua tenere deuorantẽ quo- D ad liquefactum fuerit. Hoc medicamentum, pipere detracto, & ad tumorem arteriæ facit. ſeruandum autem pyxide buxea. LXXV.

Arteriace qua melior nõ eſt, (refertur autem ab Aſclepiade noſtro) facit ad omnia ſuperius dicta efficacius, & quicquid in arteria vitii eſt. Conſtat ex his, Myrrhæ optimæ pinguis *.P.XXIIII, tragacanthi candidi *.P.XXVIII. glycyrrhizæ radicis *.P.XVIII. reſinæ terebinthinæ veræ *. P.XVIII. tragacanthũ ſicut eſt contũdere, & per cribrũ tenuibus foraminibus eiicere oportet: deinde myrrham E tritam ſeorſum admiſcere, & rurſus vtraque in vnum diu terere, atque ita in pilam coniicere, & ibi quũ concaluerint ictu pili terebinthinam paulatim miſcere, donec omnino vnitas fiat. Poſtea glycyrrhizam cõtuſã & cribratam, mortarióque nihilominus tritam, ſenſim aſpergere oportet. Vbi hæc bene mixta fuerint, dum calet medicamentum, plures accedant, & pilulas faciant magnitudinis fabæ. Fit enim duriſſima hæc arteriace, & hoc ipſo præcedit cæteras quia linguæ ſubiecta nõ facilè ſoluitur, & ita diutius exhibet ſuum effectum. F

AD SVSPIRIVM, Cap. 19. LXXVI.

AD ſuſpirium faciunt bene inter ſimplicia quidem acetum ſcillites, quod vocant, cochleario ter quatérve ſumptum in die. Prodeſt & ipſa ſcilla argilla circundata, & furno cocta, purgatis exterioribus putaminib⁹, & quod tenerrimum eſt eius, mellis duabus partibus Attici admixtum, & tritum bene cochleario, ſemel in die bíſve ſumptum profuit multis. Pulmo vulpis in olla fictili ad cinerem redactus, & datus menſura cochleariorũ trium, cum aquæ calidæ cyathis tribus: item pulmo cerui eodem mo G do factus & datus. LXXVII.

Prodeſt & hoc medicamentũ euidenter, Aluminis fiſſi P.*.VI. opii P.*.I. aqua exigua opium diluitur, miſcetur alumini antè trito: fiunt globuli ciceris amplitudinis: dantur ieiuno ante cibum quaterni aut quini. Hoc medicamentum & ad ſanguinis eruptionem ex interioribus partibus facit, & ad veterem tuſſim, & ad phthiſicos, vel alios qui purulenta excreant. LXXVIII.

Hoc quoq; medicamẽtũ ad ſuſpiriũ ſatis cõmodè proficit, Sulphuris viui P.*.I. nitri P.*. ſelibra, abrotani quod H tribus digitis comprehendi poſſit: hæc cotunduntur & teruntur curioſè. Quum opus eſt dantur ex his cochlearia duo cum duobus cyathis aceti calidi ieiuno. LXXIX.

Aliud medicamentum ad ſuſpirium efficax valde. Facit autem & ad lumborum diutinum dolorem, & ad paralyſin, & hydropicos, lienoſos. Bryoniæ (id eſt albæ vitis) radicis P.*.XII. iridis Illyricæ P.*.XII. ammoniaci guttæ P.*.XII. aſparagi radicis. P.*.VI. ſcyllæ bulbi crudi ex interiore parte P.*.XII. tragacanthi P.*.VI. mel miſcetur contuſis & tritis donec ceræ mollis habeat tẽperaturam. Inde quum opus eſt datur P.*.I. cum aqua mulſa cyathis tribus vel quatuor.

AD STRVMAS ET OMNEM DVRItiem in corporis quolibet loco, Cap. 20. LXXX.

AD ſtrumas bene facit radix cucumeris ſyluatici cocta ex aqua mulſa, & trita, atque ita impoſita: item ebiſcum eodem modo factum. Sed melius marini lepores oleo vetere necati faciunt, in plumbea pyxide clusi, quam diebus quadraginta diligenter alligatam oportet habere, poſtea ex ea pinna oblinendæ ſunt ſtrumæ, ſupérque eas pellis lanata non nimium tonſa, tegẽdi gratia imponenda eſt. Præcipere autem oportet nequis hoc medicamẽto manus inquinet, aut inquinatas, prinſquam lauerit, ad os referat. LXXXI.

Ad ſtrumas & ad duritias mammarum mirificè facit antequam ſuppurẽt, & poſt ſuppurationem nihilominus, hoc medicamentũ, Olei veteris pondera duo, ſpumæ argenteæ pondo libra, gallæ Syriacæ pondo triens, mannæ thuris pondo vncia, galbani pondo vncia. Cum oleo coquitur ſpuma donec cerati ſpiſſi habeat temperamẽtum, deinde admiſcetur ei galla, & ſecundũ hãc manna: quum emplaſtri habet ſpiſſitudinem, tollitur ab igne medicamentum: & quum deſinet feruere, paulatim galbanũ miſcetur, per minutas parteis linitur aluta quum opus eſt. Hoc medicamentum ſoluitur tertio quartóve die ſi non ſuppurauerint ſtrumæ: ſed ſi apertæ fuerint, hyeme alternis, æſtate quotidie. LXXXII.

Malagma ad ſtrumam & omnem duritiem mirificum: idem ad mammarũ muliebriũ duritiẽ, & ad paniculas, & ad tubera, & cætera quæ ſubitò adnaſcuntur. Recipit hæc: Reſinæ terebinthinæ põdera duo, ceræ põdo ſemiſſem, propolis (quam quidam ceram ſacram vocãt) pondo ſeſcunciam, galbani pondo ſextantem, olei veteris pondo ſelibram. Hæc omnia oleo ad ignem liquefacere oportet, & poſtea miſcere viſci de quercu pondo quadrãtem, ammoniaci guttæ pondo quadrantem, ebiſci radicis aridæ pondo quadrãtem, Cypiri radicis (quem nos gladiolum appellamus) pondo ſextantem, ferulæ pondo trientem, aphronitri põdo quadrantẽ, Aſii lapidis florum pondo quadrantẽ, opopanacis pondo ſextantem. Hæc omnia ordine quo ſcripta ſunt cribrata in cacabum coniiciuntur, opopanax oleo diluitur: vbi temperatum eſt medicamentum, manibus ſubigitur, linitur quum opus eſt aluta.

AD SANGVINIS ERVPTIONEM, Cap. 21. LXXXIII.

AD ſanguinis eruptionem, ſiue ex arteriis, ſiue à pulmone, vel pectore ea fuerit, benefacit ſymphyti radix (quam quidam inulam ruſticam vocant, quidam autem Alum gallicum dicunt) lota aqua frigida, & raſa cultello eburneo vel oſſeo, P. ſextantis, aut plus, id eſt quantũ poterit manducare & deuorare. neque enim amara eſt. Oportet autem eodem die acetum non guſtare, quod interdum per ſe magnificè ſolet prodeſſe: ſed huius radicis effectũ reſoluit. Item benefacit polygonii ſuccus cyathorum duorum aut trium per triduum repetitus. Et plantaginis & ſolani eodẽ modo ſuccus prodeſt: & cretæ Samiæ P.*.I. ſumptum ex aquæ frigidæ rigore detracto cyathis tribus. Prodeſt & herbæ quam πόλιον vocant (nos vt opinor tiniariam) faſciculus, quantùm manu comprehendi poteſt, in tribus heminis aquæ decoctus, & ad tertias redactus, ſiquis inde cyathos tres dederit per triduum. LXXXIIII.

Oportet autẽ extrà ſentienti vulnus eo loco ſpongiam ex aqua recenti imponere, vel ex aceto acri, ac frequenter mutare, ne concalefacta noceat: & vetare artus conſtringere. quod plerique medicorum faciũt, ignorantes quòd incitatur ſanguinis eruptio muſculorum compreſsione.

A Quandoquidem omnis conſtrictio in vtranque partem exiget æquè ſubiectam materiam, ſicut vtrem ſiquis medium laqueo conſtrinxerit, animaduertet in vtranque partem excludere ſubiectum liquorem. Et ſi ſuper foratus caſu fuerit, incitatione eiaculabitur quod in eo erit. Eadem ergo ratione quum ſanguis eruptus eſt, qui conſtringunt vi magna artus exprimētes, ſanguinem venis ſubiectum cogunt magis erumpi per vulnus. Huius rei argumentum eſt ſiquis ſuper laqueum percuſſerit venam in brachio, quæ eſt animalis, animaduertet æquè incitari ſanguinē ex ea parte quàm ex inferiore loco quum percuſſa
B eſt vena. Et hoc per ſe quidem ſi non viderant medici, meritò eſſent culpandi, quòd negligentes in ancipiti caſu hominū eſſent: quum præſertim Aſclepiades etiam pluribus vſus ſit argumentis in hac re: neque ei quiſquam contradixit. quis enim aduerſus veritatē hiſcere poteſt? proinde magis ſunt cuſtodiendi qui pollicentur ſalutis cuſtodiam vniuſcuiuſq; ſe facturos. Tam inertes autem & negligentes neceſſaria quidem ad conſeruādam vitam humanam, quæ per aliorum laborem reperta ſunt, ſtudeant ſcire. Meritò itaque manifeſtè quidam iugulantur genere
C quodam incitata eruptione ſanguinis ab eiuſmodi hominum imprudētia. Et, ô bone Deus, hi ſunt ipſi qui imputant ſuam culpam medicamentis quaſi nihil proficientibus. Sed ad propoſitum reuertemur. LXXXV.

Faciunt enim compoſita medicamenta ad ſanguinis eruptionem, quorum & hoc eſt: Acaciæ ſucci P. vnciæ, ὑποκίστιδος, qui eſt ſuccus roſæ ſyluaticæ, (quā caninā quidam vocant) P. vnciæ, balauſtium quod eſt flos mali granati quo coriarii vtuntur P. vnciæ, opii P. ſemunciæ.
D Balauſtium contunditur, ſiccatur, ſicco mortario teritur. Cætera pridie macerata in aqua commiſcētur, & diligenter paſtilli fingūtur. Quidam P.✱.I. quidam victoriati denarii dātur ad ætatem cuiuſque, ex aquæ frigidæ remiſſæ cyathis tribus aut duobus. Atque ille quidem paſtillus benefacit ad dyſentericos, id eſt torminoſos. LXXXVI.

Alter paſtillus ad ſanguinis eruptionē mirificè faciens. Tragacanthi P.✱.IX. Samiæ cretæ P.✱.VII. ceræ Ponticæ P.✱.IX. glycyrrhizæ ſucci (eſt autem radix dulcis) P.✱.V. ſymphyti ſucci P.✱.XII. commis P.✱.IIII. ὑποκίστιδος
E ſucci P.✱.VII. thuris P.✱.V. aluminis liquidi P.✱.II. opii P.✱.V. amyli P.✱.VI. myrrhæ P.✱.V. croci P.✱.VII. plantaginis ſucci P.✱.III. paſſi meconii quod ſatis erit miſcebitur, fiunt paſtilli. Alii P.✱.I. alii victoriati dabuntur ex aquæ tepentis cyathis duobus & dimidio.

AD TVSSIM VETEREM, ET DEſtilationes, & ſuſpiria, & inflationes, quum dura habent præcordia, & lienoſos, & phthiſicos. Cap. 22.

LXXXVII.

F Catapotium, (id eſt medicamentū quod non diluitur, ſed ita vt eſt deuoratur) ad tuſſim quæ cum fluore eſt, Croci pondo vnciæ, myrrhæ pondo ſextantis, opii pondo quadrantis. Contunditur crocum, percribratur, contuſæ myrrhæ opium admiſcetur aqua exigua dilutum. Poſtea adiicitur crocum, & quum in vnum benè mixta ſunt, finguntur pilulæ erui magnitudinis: dantur in nocte ternæ vel quaternæ. LXXXVIII.

Catapotium alterū ad tuſſim aridam, Myrrhæ, piperis, caſtorei, galbani, ſtyracis, opii, ſingulorum idem ponderis. Caſtoreum & piper contunduntur & cribrātur: dein-
G de myrrhæ antè tritæ cæteris cōtuſis æquè admiſcentur. Vbi omnium vnitas mortario facta eſt, melle deſpumato medicamentum comprehenditur: deinde formantur pilulæ viciæ magnitudinis. Dantur ternæ vel quaternæ in nocte m. LXXXIX.

Aliud catapotiū ad tuſſim veterem, ſuſpiriū, & phthiſi tentatos, lienem, & iecur durum habentes: idem inflationem tollit, & purgat mulierem, ſiqua ex partu ſubſtiterunt. Styracis P.✱.VI. myrrhæ P.✱.II. & victoriati, opo-
H panacis P.✱.II. iridis Illyricæ P.✱.II. galbani P.✱.II. reſinæ terebinthinæ P.✱.V. alterci ſeminis P.✱.I. nitri P.✱.I. piperis albi P.✱.I. opii P.✱.I. Irim, altercum, piper contundere oportet & cribrare, nitrum mortario terere, & cætera pilo commiſcere, & poſtea hæc eis adiicere, atque facere catapotia magnit[illegible]inis [illegible] inde terna vel quaterna in noctem. dare ad inf[illegible]ones in ipſa diſtentione cum aquæ calidæ cyathis trib[illegible]. CIX.

Paſtillus ad tuſſim, de[illegible] & [illegible]em pectoris, pulmones, ad epiphoras oculorum, v[illegible] [illegible]olorem qui cum fluore conſiſtit, vbi ſæpius & no[illegible] [illegible]ciatu vrinam faciunt: item ad eos qui ſanguine[illegible] [illegible]unt, aut per vrinam reddunt: ad deiectionem, to[illegible] [illegible]rauedinem, cholerā, ſtomachi crebram nauſeam [illegible] [illegible]itu ſine febre: & quicquid reprimere & ſiccare [illegible] [illegible]timè compeſcit: præterea facit ad omnis partis [illegible]s dolorem, præterea capitis. Quinetiā ſiquando a[illegible] hoc fuerit inūctus, alii vitio non erit dandum hoc re[illegible]mentum. Quum autē ad omnia quæ ſuprà dixi ma[illegible]e proſit, tum præcipuè ad initia phthiſin habentes [illegible]cit. Multos enim eripuit ex magno periculo inte[illegible]m bis terve datus hic paſtillus: recipit hæc: Myrrhæ troglodytidos P.✱.VI. croci P.✱.V. opii P.✱.IIII. thuris P.✱.V. alterci albi ſeminis P.✱.IIII. Apollinaris herbæ radicis corticis. P.✱.IIII. Cōtunditur hic cortex per ſe, & cribratur tenui cribro: deinde crocum, poſtea altercum, myrrha, thus, quib⁹ miſcetur opiū pridie aqua maceratū: ſubinde aquæ exiguū adiicitur donec fingi paſtilli poſſint, P.✱. victoriati. Alii tertia parte huius ponderis detracta, dātur in noctē ex aquæ cyathis tribus. Somnum faciūt, dolorem ſedant, vt ſuperius dixi. Oportet autem ex eo etiam catapotia facere. quidam enim facilius ea quàm potionem ſumunt, verùm non multum intereſt. CXI.

Ad eadē remiſſior quidem paſtillus, ſed non contemnendus, Croci, myrrhæ, alterci, opii, pōdera paria contuſa miſcentur, deſpumato Attico melle fiunt paſtilli eiuſdem ponderis. Dantur ad ætatem eius tres in noctem, licet & hinc catapotia facere propter eādem cauſam, ſed tunc aqua non mel adiicitur. XCII.

Paſtillus ad tuſſim & ſanguinē reiiciētes, & ſtomachū ſolutum habentes: facit & ad deiectionem, & veſicæ dolorē, Apii ſeminis P.✱.VI. alterci ſeminis P.✱.XII. anethi P.✱.XII. opii P.VI. croci P.✱.III. roſæ foliorum areſactorum in vmbra P.✱.XII. myrrhæ P.✱.XII. Semina, & crocum, & folia roſæ contunduntur, cribrantur, myrrha teritur, opium aqua maceratur: omnia in vnum miſcentur aqua adiecta: fiunt paſtilli victoriati P. aliis tertia parte detracta. Dantur ad ſtomachū imbecillem habentes, & ſanguinem reiicientes, ex aqua frigida cyathis duobus, cæteris ex calida totidem cyathis. XCIII.

Paſtillus ex odoribus benefacit ad omnē dolorem: propriè autem ad tuſſim: item pectoris diſtentionem, & oculorum epiphoras. Facit & ad ſuſpirium, & ad lateris dolorem, & ad phthiſicos, & veſica renibúſque laborantes, vel ſanguinem ad vrinam reddentes cum dolore, Caſiæ, cinnami, croci, ſingulorum P.✱.III. alterci ſeminis, Appollinaris herbæ radicis, ſingulorum P.✱.IIII. piperis P.✱.II. opii P.✱.IIII. thuris P.✱.III. nardi ſpicæ P.✱.II. Vino Falerno contuſa & trita vtraque vt debent, conſperguntur, fiunt paſtilli victoriati P. & aliis parte tertia detracta. Dātur in noctem, prout vires ſunt, cum aquæ calidæ cyahis duobus aut tribus. XCIIII.

Medicamentum quod per cochlearium deuoratur, benefacit ad tuſſim aridam, & eos qui difficulter glutinoſa excreant, & præfocari videntur interdum. Sed præcipuè iis qui lateris dolorem cum febre ſentiunt, quos Græci πλευριτικοὺς vocant. Liberat enim eos ab omni periculo. Hoc medicamentum Apulei Celſi fuit, præceptoris Valentis & noſtri, & nunquam vlli ſe viuo compoſitionem eius dedit, quòd magnam opinionem ex ea traxerat. Eſt autem hæc quæ componitur tribus rebus his, Piperis nigri electi & ponderoſi granis duobus, myrrhæ troglodytidos P.✱.II. mellis Attici deſpumati libra. Piper cōtunditur diligēter & cribratur, myrrha teritur mortario curioſè, & poſtea vtraque in vnum miſcentur: deinde mel adiicitur: dantur cochlearia quina vel ſena. Pleuriticis etiam plura ſæpius, & cum interuallo dare oportet: & maximè quum tuſſiunt, aut præfocari videntur, & difficulter ſpirant, ſiue noctu ſiue interdiu. Protinus enim excreant ea quæ obſtant tranſitui ſpiritus, & tuſſire deſinunt. XCV.

Alterum medi[illegible] ad tuſſim aridam, Naſturtii animati ſeminis P.[illegible] irerci ſeminis P. vncia, opii P. vncia, myrrhæ P.[illegible] croci P. ſemuncia, ſulphuris viui P. ſemuncia, piper[illegible] P quadrãs. Melle colligitur medicamentum. Dat[illegible] Ægyptiæ magnitudine ex cyathis aquæ tribus in[illegible] autẽ & hoc medicamẽtum ad lateris dolore[illegible] ſtomachi inflationem, grauedinem, cœliacos qui [illegible] deiiciunt. Prodeſt & dolẽtibus ſuperpoſit[illegible] circunda[illegible] denti, & ſi exeſus eſt, in cauernam ei[illegible]ur. T[illegible] præterea horrores febrem præcedent[illegible], quũ hæc circuitum certum habet, datum ante hora[illegible] tutius [illegible] perfricato ex oleo calido. Prodeſt [illegible] s qui [illegible] re circuitibus febrium vexantur: qua[illegible] ema[illegible] hæc compoſitio dicitur. XCVI.

Aliud ad tuſſim aridam [illegible] glutinoſa excreantes. Purgat etiã interaneas vomicas [illegible], lini ſeminis, vrticæ ſeminis, naſtur[illegible] Illyricæ radicis æqua pondera miſceri oportet, & cum melle deſpumato, quantum ſatis ſit: & frequenter oportet cochleario dare.

ANTIDOTOS HYERA PACCHII ANTIOchi ad vniuerſa corporis vitia, maximè lateris, & ad podagram,

Cap. 23. XCVII.

AD lateris dolorẽ, ſiue cum febre, ſiue ſine febre fuerit, compoſitio mirifica, nõ ignorata quidem ab antiquioribus propter effectus, ſed præcipuè à Pacchio Antiocho auditore Philenidis Catinenſis vſu illuſtrata. Fecit enim magnos quæſtus ex ea propter crebros ſucceſſus in vitiis difficillimis Sed ne hic quidem vlli ſe viuo compoſitionem dedit. Poſt mortem autem eius Tiberio Cæſari per libellum ſcriptum ad eum, & bibliothecis publicis poſita venit in manus noſtras, quam antea nullo modo extrahere potuimus: quanuis omnia fecerimus vt ſciremus quæ eſſet. Ipſe enim cluſus cõponebat, nec vlli ſuorum committebat. plura enim quàm recipit ipſemet contundi iubebat pigmenta, fallendi ſuos cauſa. Hanc poſtea nos ſciuimus, quæ (vt ſanè & libello ipſe fatetur) non à ſe inuenta, ſed vſu exactiore comprobata ad quæ vitia & cũ quibus, & quemadmodum data proficeret. Etenim nõ ignota, ponderibus tamen antiquis, aut adiecit aut detraxit: & res quæ in hac compoſitione ſunt, non vtique conueniunt ad antiquas. Interdum enim earũ quædã plures etiam numero accipiunt, atque ideo non idem præſtant, quum interim hæc mirifica temperatura compoſita mirificos effectus habeat. XCVIII.

Facit hoc verò medicamentum non ſolùm ad lateris dolorem, ſed etiam ad plura vitia efficaciter: quamobrem ſemper habeo id compoſitum. Percurram autem quambreuiſſimè, ad quæ vitia & qualiter datum proſit, vt etiã in libello eius ſcriptum eſt, & ego magna parte iam expertus ſum. XCIX.

Sanat ergo morbo comitiali correptos (quos ἐπιληπτικοὺς Græci vocant) furioſos (quos μαινομένους dicunt): item ſanat quibus ſubitis tenebris obſcurantur oculi cum vertigine, (σκοτωματικοὺς hos Græci appellant) nec minus diutino correptos capitis dolore (quem κεφαλαλγίαν appellãt) Prodeſt data P. ✳. duum ex aquæ mulſæ cyathis quatuor, quum remiſſi fuerint. Et ſi frequenter quidem corripiuntur, poſt binas ternáſve acceſſiones danda erit antidotos hyera. Hoc nomẽ enim tribuit ei duas propter cauſas, vt exiſtimo: vnam ne eius nomen verum dicendo, oſtẽderet quæ eſſet: (dicitur enim à quibuſdam πικρά, quia amara eſt: à quibuſdam διὰ κολοκύνθιδος) alterã, quò magis ſub tanta ſpecie nominis commendaret medicamentum. Sed ſi ex longo interuallo acceſſionibus vexabũtur, in remiſſione dolorum ſæpius dandum erit medicamentum. Ita enim aut ex toto remedio eſt, aut certè minuitur quotidie impetus vitiorum & ſedatur, interualláq; maiora accipit, & hoc ipſo opportuniores fiũt ad veratri potionẽ, qua maximè hæc vitia tolluntur. Dare autem his oportet ſecundum purgationem (bis enim aut ter ſpumoſa & glutinoſa deiiciunt) ptiſſanæ cremorem, olera lenia ex vrtica & lapatho malua facta: torpedine interdum admixta, & cum exiguo pane, aquámque potui. C.

A Facit bene hæc compoſitio ad ſuſpirium, & ad vocis abſciſionem, & ſubitas præfocationes ex qualibet cauſa ortas, & ad eos qui ſæpius exiſtimãtur ab incubone deludi. Vſque eo tamen vexantur vt interdum vitæ periculum adeãt. eſt enim vitiũ nõ cõtemnendũ vtique in proceſſa ætate. Quibus dandum erit medicamẽtum proximo die eius noctis quã correpti ſunt: quum interuallũ à ſumno fecerint, & quod ſatis eſt ambulauerint, ex aquæ hyſſopũ aut marrubium incoctum habentis cyathis quatuor vel B quinque ✳. P. 1. vel vnius & victoriati, prout res poſtulauerit: deinde poſt horas treis quatuórve cremor ptiſſanæ detur. CI.

Facit & hoc medicamentum ad eos quorum muſculi maxillares cum maximo dolore tẽſi ſunt, adeò vt aperire os nullo modo poſſint: τέτανον hoc vitium Græci dicunt. Item facit ad deprauatam faciem in vtramlibet partem, κυνικὸν σπασμὸν hoc idẽ appellant genus morbi. Præcipuè verò ad pectoris & lateris dolores prodeſt ex qualibet cauſa factos, ſiue latẽte & occulta, ſiue manifeſta, vt ex ictu, caC ſu, conatu aliquo ſupra vires, vel ponderis ſupra modum portatione, vel cõtuſione, quæ frequẽter gladiatorib⁹ accidere ſolet in luctationib⁹, & eorũ maximè ſauciatis. Nec minus arbore alta delapſis, vel ſcalis deuolutis, excuſſis à rheda vel curriculo, atq; ita tractis. Sed his, (id eſt manifeſta ex cauſa vexatis) cum acethi cyathis tribus quatuórve danda erit antidotos. Illis verò qui ex occulta cauſa laborant ex aqua mulſa proderit: præterea neruorum tẽſionibus mirificè conuenit. Quamobrem facit & ad tremulos, & ſyderatione tẽtatos vtralibet. vna enim ex contractioD ne, altera cum remiſſione neruorũ conſpicitur: παράλυσιν hoc vtrumque vitium Græci appellant. Ad quod etiam quum correpti ſunt prodeſt ex aquæ mulſæ cyathis tribus quatuórve datum medicamentum ✳. P. 1. vel vnius & victoriati, admixto pondere victoriati caſtorei. Prodeſt & ad articulorum morbũ, quem ἀρθρῖτιν vocant, ad ſpinam, & totius lumborúmque dolorem ex aqua mulſa datur ad vires cuiuſque. Item ad podagram benefacit. nam & in præſentia detractione ipſa leuat, & in futurum omni moleſtia liberat. Dimidio enim celerius ſanantur qui acceE perunt medicamentum quàm prius ſolebãt. CII.

Quid dicam? duritias in mammis mulierum cum dolore conſiſtentes, quas nullũ medicamentũ leuat, quemadmodum ex toto in perpetuũ interdum ſanat, quas plérique medicorum inſanabiles affirmant, καρκινώματα & κακοήθη appellantes. Poteram nominare honeſtas fœminas quas aut ille, aut ego hoc medicamento ſanauimus: niſi crederem fidem te habere nobis, alioquin ipſe tibi iam dixiſſem. CIII.

Illud verò ſupra omnium opinionem eſt, quod ad ſtoF machicos euidẽter cõuenit, quum ſit viroſiſſimum medicamentum aduerſus ſtomachum, ne ad lenia quidem & ſimplicia medicamenta aptè diſpoſitum. Sed videlicet in eiuſmodi rebus potentior vſus ratione eſt. expertus enim vnuſquiſq; intelligit ſtomacho quoque hoc medicamentum eximiè prodeſſe. CIIII.

Remediat enim eos quibus frequẽter inaceſcit cibus, & eos qui aſſiduè inflationibus vrgentur, vel dolore eius vexantur, aut aſſiduè nauſeant, aut ſaliua abundant, vel inedia conſumuntur, ſtomachúmque ita ſolutum habẽt G vt ex eo varios liquores ſubinde reſpuãt conſentiente capite, vt nullũ genus cibi continere poſſint. Item ad bilem atram generãtes, quos appellant μελαγχολικοὺς benefacit. Oportet autem non continentibus cibos ſecundum vomitum protinus oleo perunctis, & diutius preſſè fricatis, dare medicamẽtum ✳. P. 1. ex aquæ cyathis tribus: deinde artus conſtringere, & interdum olfactariis reficere, & commãducatione oliuarũ contuſarũ, earúmque rerũ quæ ſtomachum conſtringere ſolent, interim ſubrectos recubantes: deinde quum deiecerint, ſolutis vinculis rurſus H perungere, & fricare totũ corpus. Atque ita varietate apta ciborum ſtomachum proritare, vel halica ex mulſo, malorum cydoniorum ſucco facto, vel ex granatorum per ſe malorum, vel ſi quos magis delectat ex frigida poſca: ſecundum quæ, apala oua proderũt, & intubi cocti vel crudi ex aceto: item lactucæ caules cum foliis ex poſca deco-

ſti, conchula marina, purpuræ murices, pelorides, volua A
pomorum, ſorba mala orbiculata, ſcandina, pira, cruſtumina ſegnina olla repoſita, item vuæ ex olla. Hæc enim & huiuſmodi quæ ſunt, confirmant ſtomachum, quibus & inſequentibus diebus vti oportebit paulatim ad conſuetudinem progredientem, donec propè omni moleſtia ægri liberentur. cv.

Eſt ſtomachi vitium quod cum ſiccitate & ardore eius, & irrequiebili (vt ita dicam) & inextinguibili ſiti conſiſtit: ἄποτον Græci vocant, ab eo quòd exſiccat omnem ſtomachi humorem. Scimus quoſdam vrnas aquæ bibiſſe, B
neque ideo ſitim aliqua ex parte in præſentia cõpeſcuiſſe. Ad hoc ✱. P. i. vel victoriati datum ex aquæ cyathis duobus frigidæ, ita prodeſt vt facilè abſtinere ab aqua proximis diebus poſſint. Lienoſis verò ex poſca, & iocinoroſis duritiam habentibus diutinam ex aqua mulſa ſatis conuenit. Nec minus hydropicis quibus datur eadem ratione. Sed his per cõplures dies oportebit ptiſſanæ cremorem ſine vllo liquore dari. cvi.

Prodeſt compoſitio hæc & colo inflato, & cæteris inteſtinis. Futuras quoque vel iam factas vomicas iiſdẽ partibus aut diſcutit, aut celerius aperit: item mẽſtrua mouet C
mulieribus quæ difficulter purgantur. Dandum autem erit his ex aqua medicamentum: in aqua decoquitur herba quæ artemiſia dicitur, aut quam δίκταμνον appellãt. Etiam ad papulas & ſacrum ignem, vel quam zonã vocant, benefacit ex aqua mulſa, detracto prius ſanguine, ſi res poſtulauerit, vt & in aliis omnibus ſuperius dictis faciendum eſt. Omnia enim auxilia adhibenda ſunt quæ ex vſu prodeſſe eis cõperta habemus: quia facilius adiuta antidotos adiuuabit, & effectus exhibebit. Recipit autẽ hæc, D
Stœchados, marrubii, χαμαίδρυος, quæ herba ſimilia quercus folia habet, agarici, cucurbitulæ ſylueſtris, quam κολοκυνθίδα appellant, ſingulorum ✱. P. x. opopanacis, ſagapeni, petroſelini, terræ mali, piperis albi, ſingulorum ✱. P. v. cinnami, nardi ſpicæ, myrrhæ folii, croci, ſingulorum ✱. P. iiii. in vnũ omnia ponderata contunduntur & cribrantur, præterea opopanaces & ſagapenum. hæc enim mortario teruntur, adiecto melle tenui, id eſt quamliquidiſſimo: deinde cæteris miſcẽtur quæ & ipſa recipere debent tantum mellis quantum ſatis erit ad comprehẽdenda, & continenda ea. Reponitur medicamentum vaſe vi- E
treo. Datur vt ſuprà dixim⁹ ad cuiuſque vires, & eſt prorſus ſacrum, vt author huius nominis appellat. cvii.

Siquando autem efficaciore eo voluerimus vti propter difficultatem naturalem vitiorum, aut diuturnitatem, vt in furioſis aut comitiali morbo correptis, vel lumborum perpetuum dolorem habentibus, podagra correptis vaſtius, cucurbitæ ſylueſtris adiicimus ad ſuperius dicta põdera ✱. P. xx. opopanacis atque ſagapeni, ſingulorum ✱. P. trium. Quamobrẽ vtraque parata debent eſſe me- F
dicamẽta: vt quum opus fuerit, vſus alterutrius in promptu ſit. Illud vtique credas interim velim mihi, dum in aliis expertus perſuadeam, hoc medicamentum nõ ſolùm non nocere ſtomacho, verumetiam reficere & confirmare eum ſupra omnem opinionem.

AD STOMACHI DOLOREM ET INFLAtionem, & cætera vitia interius, Cap. 24. cviii.

Medicamentum quod propriè aduerſus ſolutionem ſtomachi facit & fluorem eiuſdem: maximè verò G
quum nihil cibi retinere poſſunt, ſed quicquid datum eſt reiiciunt: Maſtiches Chiæ cãdidæ pondo libra, tragacanthi albi põdo libra, Appollinaris herbæ radicis vncia. Cõtunditur tragacanthum cum radice, poſtea maſtiche adiicitur: reponitur in vitreo vaſe. Dantur quum opus eſt cochlearia tria ſecundum vomitum per ſe factum ex aquæ frigidæ cyathis tribus.

AD STOMACHI DOLOREM ET inflationem, Cap. 25. cix.

Palmarum ✱. P. xl. anethi ✱. P. iiii. croci ✱. P. duũ, git ✱. P. duum, & aſari ✱. P. duum, murti nigræ bac- H
carum ✱. P. iiii. iuniperi grana numero viginti. Cõtunduntur ſeorſum omnia, & in vnum miſcẽtur, deinde fiũt paſtilli ✱. P. i. aliis victoriati. Dãtur ieiuno ex aquæ cyathis quatuor, aut ex Cretico muſto, quod eſt paſſi gen⁹. cx.

Medicamentum ſiccum ad ſtomachi inflationẽ, & dolorem & inediam. mouet vrinam: ideóque facit & ad hydropicos, & iecur durum habentes, auriginẽ: (quam quidam regium, quidam arquatum morbum vocant) refertur in Muſam Antonium. Recipit autem hæc, Aloes P. aſſis trientem, croci, cinnami, [illegible] Syriacæ ſpicæ, aſari, xylobalſami, maſtiches Chiæ, ſingulorum ✱. P. vi. Tunditur, & vitro reponitur. dantur cochlearia duo vel tria ex aquæ cyathis tribus.

Compoſitio LX[illegible]. quæ ſuperius [illegible], hîc ex Galeno ſeptimo de compoſitione medicamentorum [illegible] τόπους, citante Scribonium Largum, ſic reſtituta eſt à Iohan. [illegible].

Altera Scribonii Largi quæ [illegible] ſub lingua teneatur ὑπογλωττὶς appellata, facit ad [illegible]onem vocis, Radicis dulcis ✱. P. viii. myrrhæ ✱. P. xxiiii. terebinthinæ ✱. P. xxxii. tragacanthæ ✱. P. xxxviii. ſingula ſicca ſeorſum tundito & cernito, [illegible]que iu pilam coniecta excipito. Vbi in vnitatem coierunt, in formulas digerito quæ Ægyptiæ fabæ magnitudinem æquent, & in vmbra ſiccato: quúmque vſus poſcet, vnam aut alteram ſub lingua tenendam dato, vt eliqueſcens deuoretur. Medicamẽtum oportet quum res exiget, celeriter effingere, ſiquidem confeſtim exſiccari ſolet: quapropter in promptu terere conuenit medicamenta quum in paſtillos coges. *Hæc Galenus ex Scribonii Largi ſententia.*

AD COELIACOS, ET TORMINOSOS, & ventris diutinum dolorem, Cap. 27. cxi.

Ad cœliacos, id eſt qui ſubitò & multa deiiciũt: item & ad aluum citatam, & interdũ lenia tormina: Sorborum aridorum contuſorum ſextarius vnus, rhus Syriaci coquuntur ſextarii duo, mala granata recentia decem, item mala cydonia decem. Hæc vtraque coniiciuntur in ſapam factam ex muſti adhuc in dolio feruentis ſextariis trigintaſex, ad duodecim ſextarios decoctam, donec malorum coria percoquantur, vt ſint madida: deinde terũtur hæc fictili mortario, vt grana comminuantur, quibus deinde cydonia admiſcentur, & æquè teruntur. Poſtea rurſus & ſorba arida admiſcentur, cribrata curioſè ſapæ quæ reſidua eſt, & omnibus in vnum bene coactis: reponitur medicamentum in vitreo vaſe. Dantur autem inde ieiunis in diem ligulæ binæ vel ternæ per ſe: ſin autẽ grauior morbus inſedit, hic datur. cxii.

Paſtillus ad cœliacos & torminoſos optimè facies: Balauſtii hypociſtidos pridie aqua macerati P. ſextans, alterci ſeminis, cretæ Samiæ, ſingulorũ P. vncia, vino myrtite adiecto, fiunt paſtilli ✱. P. vnius, aut victoriati. Dantur ieiuno ſine febre ex vino myrtite, aut ſignino, cyatho vno cum duobus aquæ mixto: febricitantibus, ex aquæ cyathis tribus. Hoc etiam, incitata libidine ipſius morbi, paſtillus, ſiue plures diluti aqua calida, vino, oleo, per clyſterem immittitur: ſtatim ſomnus conſequitur quoties deſurrexerint torminoſi, qui grauiter afflicti ſunt, & vtique prodeſt.

ALIVS PASTILLVS AD TORMINOSOS efficacior, Cap. 28. cxiii.

Acaciæ ✱. P. quatuor, croci ✱. P. duum, gallæ ✱. P. viii. hypociſtidis ✱. P. iiii. lycii ✱. P. iiii. myrrhæ ✱. P. iiii. rhus quo coqui vtuntur, nardi ſpicæ Syriacæ, aloes, ſingulorum ✱. pondo duum, aneſi, commis, ſingulorum ✱. P. quatuor, piperis nigri ✱. P. duum. Tunduntur, teruntur, cribrantur ex ſucco cauliculorum rubi, vel ex vino ſignino collyrii tritura. Quum fuerint hæc lenia, aut vngui nulla pateat aſpritudo, finguntur paſtilli ✱. P. i. aliis pondo victoriati. Datur vnus ieiuno ante meridiem, alter in noctem: ex aqua, ſi febres erunt: ex vino ſignino, ſi ſincerè corpus erit. Hoc efficax eſt medicamentum, & ſi cætera quæ debent, ſentiente eius valetudine, rectè adhibita fuerint, vtique ſanant. cxiiii.

Paſtillus item qui clyſterio immittitur torminoſis per anum, quũ ſordida & ſanguinolẽta eiiciunt, id eſt quum inteſtina eorum cancer occupauit, quo quaſi cauterio tũc tantummodo vti oportet, alioqui nocet: ideóque à quibuſdam ignorantibus eius vſus accuſatur, quaſi nocuus. Recipit autem hæc, Chartæ combuſtæ cineris ✱. P. xxx.

calcis viuæ ✶. [illegible] ικῦ, quod eſt auripigmen- A
tum ✶. P. x i i. ſanda[illegible] ✶. P. ſex. Hæc trita vino conſperguntur in quo [illegible] & lentes prius incoquuntur, vt poſſint fieri paſtilli ✶. P. duum aut vnius. Quum opus eſt teritur vnus paſtillus, & immittitur per aquam decoctam roſam & lentem [illegible]em, ſi febricitabunt: ſin minus, ex vino eadem incoct[illegible]bente: facit & murti faſciculus cum oleaſtri vel oliuæ [illegible]ulis, vtrorunque modo prout res exegerit, incoctus [illegible]. cxv.

Potio autem, id eſt pa[illegible]llus quũ immiſſus fuerit, me- B
dicamentum ſic conu[illegible]n noctem, Myrrhæ ✶. P. duũ, Lycii ✶. P. i i i. thuris [illegible]. opii ✶. P. duum, aloes ✶. P. duum, acaciæ ✶. P. [illegible]. murti baccarũ nigrarum ✶. P. x v i. ouorum ex ac[illegible]ctorum vitelli duo. Hæc trita vino Surrentino conſp[illegible]ntur, & fiunt paſtilli ✶. P. i. Dantur febricitantibus ex [illegible]æ cyathis quatuor, permixti Surrentini vini cyathis duobus. cxvi.

Ad εἰλεὸν, quod vitium eſt inflatio tenuium inteſtinorum, facit bene galbani pondo victoriati: deuoratur in pilulas diuiſum duas vel tres. Mouet & ructum, & interdũ C
deiicit ventum deorſum, atque ita prodeſt. cxvii.

Ad idem vitium mirificè prodeſt hoc medicamẽtum: facit autem ad lateris dolorem, & ad omnem partẽ corporis, Dauci ſeminis, panacis radicis, caſtorei paria põdera, rutæ ſyluaticæ dimidium, tritis vel contuſis mel decoctum adiicere oportet. Inde dare ✶. P. i. aut victoriati, ex aquæ caldæ cyathis tribus. cxviii.

Facit & ad huiuſmodi, per anum immiſſum fœnumgræcum: id aqua bene coquere oportet, atque inde ſumere heminam: item in oleo domeſtico incoquere rutam D
quamplurimam, & hinc caldam heminam adiicere priori aquæ, quibus vtriſque admiſcere aphronitri triti ſeſcũciam, & ita per clyſteria caldam immittere. Hoc ego iam ſtercus per os deiicientem (quod ſi non mortiferum eſt) ſanaui vnguentarii cuiuſdam ſeruum. Eſt autem vitium εἰλεὸν periculoſiſſimum, & ideo inter præcipua refertur. Quamobrem non vtique cum magna fiducia ad hoc genus vitii aggredi debemus.

AD COLI DOLOREM ETIAM VETVſtum compoſitionum genera experta, quæ in totum perſanant, Cap. 29. E cxix.

AD coli inflationem benefacit cumini ſyluatici ſemẽ per ſe, vt eſt datum, quãtum cochlearia tria in aquæ caldæ cyathis quatuor. cxx.

Nam Caſſii medici colice bona multis nota propter effectus, vera hæc eſt, vt ab eius ſeruo Atimeto accepi, legato Tiberii Cæſaris, quia is eam ſolitus erat ei componere: Apii ſeminis pondo ſelibram, aneſi pondo quadrantem, caſtorei pondo ſextantem, myrrhæ pondo quadrantem, ſpicæ nardi Indicæ pondo ſextantem, opii pondo F
quadrantem, croci pondo ſeſcunciam, piperis longi pondo ſextantem, piperis nigri pondo ſextãtem ſemunciam, petroſelini pondo ſextantem, ſchœni pondo ſeſcunciam. Hæc omnia cõtuſa cribrata, melle Attico decocta miſcetur. Datur ex hoc medicamento quantum nux abellana media patet, ex aquæ cyathis tribus caldæ. In ipſis doloribus ſtatim prodeſt. Item medicamentũ cerati ex malabathro facit ex duabus partibus, & ceræ vnius mixtum, & extrà impoſitum in ventrem totum. Præterea benefacit & ad ſtomachi inflationem, & ad ſuſpirium, & ad iocino- G
ris dolorem, tuſſim, deſtillationem. cxxi.

Colice mirifica Iulii Baſſi, citò leuat: deinde tollit inflationes coli & omnis partis corporis: facit & ad ſtomachi imbecillitates, & ad inteſtinorũ alioqui dolorem, (quem Græci ςρόφον appellant) ex aqua hyſſopum aut rutam decoctam habente. Item benefacit ad ſanguinem, & ex interiore parte. Non enim patitur latè fieri, nec intus vulnus conuerti: ſed citò ſupprimit ſanguinem, & vulnus cogit coire. Dandum autem his medicamentum ex aqua πολιὸν coctum habente aut rutam. Prodeſt & torminoſis, H
& cœliacis, datum ex aqua centunculum herbam incoctã habente (quam Græci γναφαλίδα dicunt) vel ſorba, vel ſiliquam Syriacam. Lienoſis datur ex mulſo vel paſſo aquæ mixtis. Eodem modo dandum eſt & eis qui ſanguinem per vrinam vel aluum reddunt. Nec minus etiam mulieribus quæ fluore ſanguinolento infeſtantur (quod ῥοῦν ἐρυθρὸν Græci dicunt) vel ex partu abortúve, quæ reſiduos vuluæ dolores habent: & in totum quibus ſupprimendus eſt fluor, aut ex aliqua parte corporis inflatio tollenda. Recipit autem hæc, Spicæ nardi, coſti, piperis albi, piperis nigri, piperis longi, myrrhæ, opii, apollinaris radicis, & cinnami, aſari, acori, thuris, braſſicæ ſeminis, caſtorei, ſingulorum ✶. P. x i i. opopanacis ✶. P. x. ſtœchadis, dauci, amii, ſingulorum ✶. P. x v i i i. ſeſelis Cretici ✶. P. x x i i i i. mel Atticum miſcetur, datur non plus quàm ✶. P. aut victoriati. Cæterùm prout cuiuſque vires poſtulabunt, dummodo infra hoc pondus ex aquæ caldæ cyathis tribus in noctem ſecundum cœnam. Hæc potio etiam febricitantibus tutò datur: ſed cœliacis in ipſo dolore prodeſt: vitreo vaſe ſeruatur. cxxii.

Ad coli dolorem faciunt quidẽ mirificè quæ ſuperius poſita ſunt, ſed cætera medicamenta in aliis vitiis dolorem leuant in præſentia, hoc verò quod dicturus ſum, ſupra hominis ſpem conditionémque eſt: ideo primo tempore ne fidem quidem habet, poſtea à nullo ſatis dignè laudari poteſt. Nam & in præſentia dolorem tollit, & in futurum remediat, ne eum vnquam repetat. Raro enim quis iterum, vel ad ſummum tertiò, hoc accepto medicamento, vexatus eſt. Quamobrem ſiquando repetierit iterum dolor, dandæ erunt per triduum & tũc potiones, eodem modo quo primæ datæ fuerint. Interdum & tertiò in dolore eodem genere potiones dabuntur: quod accidit poſt hanc, vtique in futurum quoque remediatur, ita vt ne ſuſpicio quidem vlla relinquatur vitiis. Siquãdo tamen frigus aut multitudo cibi præceſſerint, grauitatem quandam, & priorem eius loci ſine vllo dolore ſentiunt planè, vt intelligant quaſi quanto malo caruerint. Hoc medicamento muliercula quædã Romæ ex Africa multos remediauit. Poſtea nos per magnam curam compoſitionem accepimus, (id eſt precio dato quod deſiderauerat) & aliquot nõ ignotos ſanauimus, quorum nomina ſuperuacuum eſt referre. Conſtat autem medicamẽtum ex his rebus, Cerui cornua ſumuntur dum tenera ſunt, quaſi in taleas breues diuiſa, olla fictili componuntur, operculóque ſuperpoſito, ex argilla vndique circundata, fornace vruntur donec in cinerem candidiſſimum redigantur, atque ita in vaſe vitreo mundo reponuntur. Quum dolorem habet aliquis, pridie quàm poturus eſt medicamentum, debet abſtinere ab omni re: atque ita poſtero die ſumuntur ex cornibus cochlearia tria cumulata, ſatis ampla: quibus miſcentur piperis albi grana nouem trita, & myrrhæ exiguum, quod odorem tantummodo præſtare poſſit. Hæc quum in vnum commixta ſunt mortario diligenter, cochlea verò Africana (id eſt, inde allata) ſumitur quam poteſt ampliſſima, & viua mortario cum ſua teſta contunditur, atque vt eſt teritur, donec nullum veſtigiũ appareat teſtularum: poſtea vini Falerni non ſaccati cyathus adiicitur, & nihilominus rurſus teritur. Magis enim tunc apparẽt reſidẽdo amplitudines, ſiquæ reliquæ ſunt: quibus leuatis, iterum adiiciũtur cyathi duo eiuſdẽ vini, atque ita prioribus bene admiſcentur: transfunditúrque cum iis quæ ſunt in mortario, calice nouo, & ſupra carbones imponitur, mouẽte aliquo cochleario liquorem, nequid ſubſidat & peruratur. At vbi bene incaluerit, iniiciũtur in eundem calicem quæ ſuprà dixi cochlearia tria, & permouetur. Quum autem calore temperata & potio datur abducenda, ſtatim dolorem leuat. Hoc facere oportebit per inſequẽs biduum, capientem cibi in prandio aut alio tempore exiguum, quod facilè cõficiatur, ne crudus ſumat medicamentum. Poſtea in cõſuetudine victus ſui, qui colo infeſtabatur, dimittatur. Oportet tamen nõ indifferenter remediatos in futurum viuere. tametſi enim à coli dolore tuti ſint, metuere nihilominus debẽt ne alia parte corporis æquè afficiantur ad intemperãtiam coli antequam remediati erunt.

AD TVMOREM, ET DOLOREM IOcinoris & duritiem, Cap. 30. cxxiii.

AD tumorem & dolorẽ iocinoris, itẽ ad duritiẽ facit bene lupi iecur primùm, in aqua feruẽti demiſſũ, atque ita arefactũ. Quãtum victoriatorum pondo trium ex

aquæ caldæ cyathis tribus per aliquot dies dabis. cxxiiii. A

Item benefacit ad duritiam iocinoris veterẽ cunillæ aridæ (quam ſatureiam quidam vocãt) cõtuſæ ✶. P. vnius, vel victoriati, cum mulſi cyathis duobus & totidem aquæ. cxxv.

Proficit mirificè hæc compoſitio ad tumorem & ad dolorem cum duritia iocinoris & lienis, item ad renum dolorem benefacit. nam colorem corporis reſtituit, qui propter vitia dictarum partium corrumpitur, pallidúſque conſpicitur. Prodeſt hoc item medicamentum etiam ad aquæ mutationes, B croci ✶. P. x. nardi ✶. P. duum, caſiæ ✶. P. duum, coſti ✶. P. i. ſchœni ✶. P. i. cinnami ✶. P. i. myrrhæ ſtactæ ✶. P. i. mellis optimi ✶. P. xxv. Datur quantum faba Ægyptia in muſti mulſi cyathis quatuor. Vitreo vaſe ſeruatur. cxxvi.

Ad iocinoris duritiam veterem, hydropicos, lienoſos, arquatos, & quibus opus eſt vrina: item ex partu reſidua mulieri purgat, & vuluæ dolorẽ tollit: ſic, Aneſi ✶. P. viii. dauci ✶. P. iii. petroſelini, item iuniperi, item ſilis, tragacanthi P. ſelibra, panacis ✶. P. viii. iridis, myrrhæ, coſti, amomi, ſingulorum ✶. P. vi. cumami ✶. P. iii. C caſiæ ✶. P. iii. ſmyrnii, quod eſt ſemen oluſatri, ✶. P. viii. nardi Syriaci ✶. P. iiii. acori ✶. P. x. balſami ſeminis ✶. P. vi. opii ✶. P. v. erui molliti ſextarii bes, ſcyllæ coctæ pondo triens, vini Chii aut Leſbii quod ſatis erit: paſtilli fiunt ✶. P. duum.

AD AVRIGINEM, Cap. 31. cxxvii.

AD auriginem (quod vitium arquatum quidam vocant) capreæ montanæ ſtercus areſactum & tritum, adiecta mica myrrhæ, ex vini meri cyathis trib⁹: ſi febricitabunt, ex aquæ totidem: item rumicis radices tres a- D quæ tribus heminis incoctæ, donec ſextarius relinquatur, inde cyathi quatuor per triduum dantur.

AD LIENOSOS VETERES ET NOVOS impubium puerorum,

Cap. 32. cxxviii.

LIenoſis benefacit tamaricum longè à mari collectũ, & areſactum, & contuſum ✶. P. vnius aut victoriati, datum ex aqua vel ex poſca. Prodeſt & inula arida campana eodem modo contuſa & cribrata, ex vini mixti cyathis quatuor ✶. P. vnius data. Mirificè facit & ammonia- E cæ guttæ ✶. P. victoriati, cum cauliculis tribus rubi ex aceto datum per dies quinque. tollit enim ex toto duritiam. cxxix.

Potio ad lienoſos, balani qua vnguentarii vtuntur ✶. P. duum, coſti ✶. P. vnius, capparis radicis ✶. P. i. hederæ nigræ baccarum ✶. P. duum, περικλυμένου (quam ſyluæ matrem vocamus) ✶. P. victoriati, galbani ✶. P. viii. cardami nigri (id eſt naſturtii ſeminis) ✶. P. duum, & victoriati, piperis nigri ✶ P. i. ſcyllæ coctæ ✶. P. xii. Hæc omnia colliguntur ſcylla. fiunt globuli. Dantur ✶. P. duũ F vel vnius ex melle & aceto mixtis cyathis quatuor aut tribus: eadem facit ad hydropicos bene, ex aqua mulſa vrinam mouet. cxxx.

Lienoſos ſanat extrà impoſitus ſinapis ſextarius vnus detritus, adiecto ſextario vno lentis aceto coctæ. Oportet autem impoſitum eſſe medicamentum donec dolorem pati non poſſint: poſtea ſolio caldo dimittantur, vt plures eos contineãt, dum deſinat dolor, alioquin exilient. maior enim fit dolor calda tactis: poſtea ceratum ex roſa imponere oportebit. cxxxi.

Aliud eadem ratione impoſitum melius facit, Sinapis G ſextarius, git cyathi duo, naſturtii cyathi quatuor, myrobalani corticis cyathi quatuor, piperis cyathi duo, ſinapi aceto acri pridie maceratum, deinde tritum, contuſum cæteris miſcetur: in panno illitum medicamentum imponitur, faſcia quamlongiſſima alligatur plurimum in vnum commiſſa, quò tardius ſoluatur. Hoc eſt efficaciſſimum, & multorum annorum tollit duritiam. Sed poſt hoc ſiquæ reliquiæ remanſerint, ammoniaco tollendæ erunt & rubo. cxxxii.

Inflatibus lienoſis dare oportebit aquam in qua can- H dens ferrum demiſſum, vel lac caprinum, capta tantummodo hedera paſta. Proderit & his ſinapis ſicca, contuſa, cerato mixta, extrà impoſitum & gypſum aqua conſperſum, & acetum in quo tan[illegible] icum [illegible] coctum fuerit, veſica abditum, & ita extrà impoſitum.

AD HYDRO[illegible]COS,

Cap. 33. cxxxiii.

AD hydropicos, quum iam diſ[illegible]nti ſunt propter aquæ multitudinem (initiò enim a[illegible] prodeſt) benefaciũt chamæleæ (quæ herba eſt ſim[illegible] oliuæ) folia quinque, vel ſex, etiamſi arida fueri[illegible]ata, ex aquæ mulſæ cyathis tribus, ſalis cochleario [illegible]o: (largiter enim aquam ducit) item ſquamæ æ[illegible]m λεπίδα Græci vocant pondo victoriati, data cu[illegible] ſeminis pari pondere ex aquæ mulſæ cyathis qu[illegible] plurimum autem aquæ deiicit. Datur & radicis ſ[illegible] ex vini cyathis tribus mixtis. Oportet verò ſecundu[illegible] purgationem ſpongiis nouis totum ventrem ex ace[illegible] eiuſdem menſuræ diluto & inferuefacto imp[illegible]e, & conſtringere extrà inſita lõga, cibóſque aſſæ c[illegible] dare cum pane azymo, fricantem totum corpus ſale, oleo, paribus menſuris, vini meraci quod ſatis erit dantem. cxxxiiii.

Benefacit ad hydropicos hæc compoſitio, & maximè in initiis, quorum ſufflatum corpus eſt (ὑποσάρκα quod Græci vocant) vitis albæ radicis ✶. P. xx. cocci cnidii ✶. P. iiii. ſcyllæ bulbi cocti detracta exteriore parte ✶. P. x. myrrhæ ✶. P. viii. cymini cyathis tribus, aneſi cyathis tribus, vini Falerni ſextariis duob⁹, paſſi ſextario vno. Præter myrrham, omnia contuſa, non cribrata, macerantur paſſo & vino nocte & die: poſtridie colatur liquor cui myrrha trita admiſcetur, à quo cyathus datus à balneo alternis diebus, ſingulis adiectis cyathis, donec profectus intelligatur. Oportet autem his diebus dare eis cibos aſſæ carnis agreſtis, aut volucrum, aut vinum auſterum meraculum.

ALVVM MOLLIENTIA,

Cap. 34. cxxxv.

QVoniam interdum res poſtulat & per aluum detrahi materiam, vt diutius lippientibus, ſecũdum ſanguinis detractionem, ſcabiem, ignem ſacrum, papulas habẽbentibus, & alia eiuſmodi circa cutem ſummam, non alienum iudicauimus horũ quoque genus exponere. Sed prius exponemus quæ aluum mediocriter molliunt, ſimplicia quæ ſunt. Mollit ergo aluum herba mercurialis lenibus oleribus quamplurima mixta: item nitri victoriati pondus cum reſinæ terebinthinæ auellanæ nucis magnitudine deuoratur: calices quoque eis incruſtentur, additis quinque vel ſex ſalis farriſque granis, apii ſeminis paribus menſuris: & is qui vinum non auſterum præbiberit, quantum poſſit ante cibum, & inter prãdium vel cœnam, bellè aluum mollit: item ouilli lactis ſextario ſiquis adiiciat cnici purgati ✶. P. iiii. Mollit & ventrem quidem tribus heminis vini vt aloes victoriati pondo, vel idem pondus duobus tribúſve ſextariis vini, & ita totum per partes aqua mixtum bibunt. Videtur autem vinum vetuſtius, ventrémque cum eo ſatis mollit: facit autem aloe per ſe victoriati, vel ✶. P. ex aquæ cyathis tribus frigidæ, vel calidæ perductæ. cxxxvi.

Purgat ergo bellè chamælea quæ herba oliuæ folia ſimilia habet: quorum quinque vel ſex dare oportet, trita ex aquæ mulſæ cyathis iiii. frigidæ, ſi adſuetus erit: ſi minus, calidæ, adiecto cochleario. Detrahit enim aquam largiter. 'Biles purgat & filicis radix lota & raſa, atque in minimas particulas conciſa, quantum placet aceto aſperſas condito, vt ſolet: ita cum pondo quadrãte conſumpta. cxxxvii.

Bene purgat & hæc compoſitio, Aloes victoriati põdus, colophoniæ victoriati pondus: vnà terũtur: adiicitur mellis quod ſatis eſt ad colligenda ea. Datur ex aquæ calidæ vel frigidæ cyathis quatuor: hoc medicamentum ſtomachum non corrumpit.

GLOBVLI MIRIFICE PVRGANTES, qui vt ſumuntur, ita integri deiiciuntur, nec lædunt ſtomachum, Cap. 35. cxxxviii.

COlophoniæ ✶. P. viii. bdellii ✶. P. duum, commis ✶. P. vnius. Hæc trita ſucco lactucæ colliguntur, & finguntur pilulæ fabæ magnitudinis. Dantur paribus pilulis vſque ad ſeptem, prout vniuſcuiuſque vires patiũtur.

Globuli [illegible] cc [illegible]iatis dantur, & efficiunt [illegible] deiici quod ſat[illegible]s ſit. A

CXXXIX.

Colophoniæ ✱. [illegible] aloes ✱. P. IIII. tragacanthi ✱. P. duum. [illegible] die aqua maceratur, poſtero die cæteris admiſce[illegible] ut inde globuli fabæ magnitudinis. Dantur à trib[illegible] ad ſeptem, prout cuiuſque vires patiuntur: ſtom[illegible] nullo modo vexant.

AD TINEA[illegible] LVMBRICOS NECANDOS[illegible] Cap. 36. CXL.

AD tineas necan[illegible]iciendas, per triduum allium B plurimum [illegible] caſeum mollem, ſecũdum hoc filicis [illegible] contuſæ, aridæ & cribratæ ✱. P. VIII. cum [illegible] ipſe voluerit conſumat. Poſt horas quatuor [illegible]s & ſcãmoniæ, ſingulorum victoriati pond[illegible] mulſæ cyathis quatuor: quum cœperit deſurgere, [illegible]a calda ſupponatur. Licet & ſine oleo pridie incœnato dare vtraque medicamenta.

CXLI.

Ad lumbricos ſatis commodè facit & ſandonica herba quæ nunc viget, & cornum ceruinum limatum lima C lignaria quantum quatuor vel quinque cochlearia ex aquæ mixrorum decoctorum cyathis tribus, pridie maceratum: deinde tritum & datum, aqua exigua adiecta.

AD PROLAPSIONEM ET LIBIDINEM nimiam deſurgendi extremi inteſtini, Cap. 37. CXLII.

TEneſmos eſt irritatio vltimæ partis directi inteſtini, in quo vltimo ſæpi⁹ libet deſurgere ſine cauſa. Proderit ad hoc quoties deſurrexerit, vino auſteriſſimo & aqua calida fouere, vel verbenis & murti, & oliuæ ramulis, D factis ita vt duæ partes murti ſint. Quinetiam penicillum intinctum, & non nimis expreſſum, ex alterutro eorum ano expoſitum proderit habere, vel eodem modo glomus ſtaminis albi. diutius enim vaporem continet. Perungundus erit anus ſpecillo lycio, patarico, vel Indico. Vel hoc collyrium iniiciendum quod ad omnem deiectionem & tormina benefacit, Acaciæ, mali granati, corticis vſti, ſingulorum ✱. P. IIII. hypociſtidis, rhois quo coriarii vtuntur, opii, ſingulorum pondo ſena, omphacii pondo quatuor & victoriati, croci ✱. P. IIII. vino auſte- E ro colliguntur: fiunt collyria magnitudinis nucleorum pineorum.

AD RENVM TVMOREM ET EXVLCERATIONEM, etiamſi ſanguinolentam vrinam faciant, Cap. 38. CXLIII.

AD renum tumorem & exulcerationem, etiamſi ſanguinolentam vrinã faciãt, roſæ aridæ foliorum, papaueris nigri ſeminis, nucleorum pineorum paria pondera, contunduntur ſeorſum, & in vnum miſcẽtur: inde datur quantum nucis iuglandis, ex paſſi cyathis duobus, & F aquæ cyathis tribus. CXLIIII.

Alia ad renum dolorem potio quæ etiam quaſi arenã ſabuloſam detrahit, Apii ſeminis, petroſelini, aneſi, ſingulorum ✱. P. XVI. dauci ſeminis ✱. P. IIII. ſchœni ✱. P. VI. croci ✱. P. triginta duum, mellis quod ſatis videbitur. Dantur quãtum lupinus ex mellis ligula, & aquæ cyathis IIII. Ad renum tumorem & dolorem facit eadem, & ad iocinoris, & ad lienis tumorẽ, ad eos qui mali coloris propter hæc ſũt vitia, item aquæ mutationes: Croci ✱. P. X. nardi Indici ✱. P. duum, caſiæ ✱. P. duum, co- G ſti ✱. P. I. cumami ✱. P. vnius, myrrhæ ſtactes ✱. P. vnius, mellis optimi ✱. P. vigintiquinque. Dantur quantũ fabæ Ægyptiæ ex mulſi cyatho mixto aquæ duobus, vel mulſæ aquæ cyathis tribus. CXLV.

Sicui autem lapis in renibus innatus fuerit, & vrinam non faciet, medicamentum his rebus fieri debet, Petroſelini põdo. —aneſi ✱ — dauci ſeminis pondo ʒ. git. P. — cinnami P. ʒ. ſchœni pondo ʒ. croci ℈. v. apii ſeminis P. ℈. VI. Hæc omnia tuſa, creta, melle Attico deſpumato pondo II. ʒ. colliguntur, & medicamentum vitro con- H dunt. CXLVI.

Ad tumorem & dolorem veſicæ, & exulceratione̅ benefacit aqua in qua ferrum candens demiſſum eſt. Hoc ego traxi ab aquis caldis quæ ſunt in Tuſcia ferratæ, & A mirificè remediant veſicæ vitia. Appellantur itaque veſicariæ, quondam Milonis Gracchi prætorii hominis optimi ad quinquageſimum lapidem reddentis. CXLVII.

Ad tumorem & dolorem veſicæ, & ad eos qui difficulter vrinam reddunt, Alterci ſeminis, apii ſeminis, maluæ ſeminis, cucumeris edulis ſeminis purgati, ſingulorum ✱. pondo VI. amygdalorum dulcium purgatorum, nucleorum pineorum purgatorum, ſingulorũ ✱. P. trium, opii ✱. P. vnius, croci ✱. P. vnius & victoriati: paſſo cõtuſa conſperguntur. Datur hoc medicamentum ✱. P. I. ex paſſi cyathis duobus, & aquæ totidem. CXLVIII.

Ad veſicam exulceratam, nucleorum amygdalorum victoriati põdus, cucumeris edulis ſeminis purgati cyathus vnus, aneſi cyathus, papaueris nigri ✱. P. IIII. croci ✱. pondo vnius, palmas cariotas P. triginta. Has macerari oportet in paſſi ſextarium vnum, atque conterere, his adiicere cætera: ex eodem dare nucis iuglandis magnitudinem, ex paſſi cyathis tribus. CXLIX.

Ad ſanguinem cum dolore per vrinam reddentes. Aluminis ſiſſi, pondo vncia, tragacanthi pondo ſextans. Tragacanthum ex alumine trito cogitur in paſtillos victoriati pondo, hinc viciæ magnitudine detractum datur ex paſſi cyathis tribus.

AD CALCVLOSOS EXPERTA, Cap. 39. CL.

AD initia vetuſtáve comprimenda & emendanda benefacit ad calculoſos herba σκολοπένδριον (quam nos calcifragam appellamus) bellefacit contuſa ✱. P. I. ex aquæ cyathis tribus per dies triginta: eodem modo ἱερὰ βοτάνη (quã nos vettonicam dicim⁹): item eodem genere datur tantum. licet autem aqua earũ decocta vti quotidie ieiunũ ✱. P. vnius, cum aquæ cyathis tribus. CLI.

Multos cum admiratione effectus audiui narrantes, Cai Iuli, naſci in lapidicinis beſtiolas adhærentes ſaxis quaſi verrucas: has quinque ex aquæ cyathis tribus ſuffũdere, & per vrinam extrahere lapides certum eſt. CLII.

Ad calculoſos, cucumeris ſeminis, dauci, aneſi, apii, petroſelini, myrrhæ, ſingulorum ✱. P. trium & victoriati, caſiæ, daphnidis, cinnami, nardi, ſingulorum ✱. P. vnius: aqua colliguntur, fiunt paſtilli lupini magnitudinis. Ex aqua dantur cyathis tribus per dies quadraginta. Hoc medicamentum quum componitur, pilum ligneum ſit, qui contunditur, anulum ferreum non habeat. Hanc enim ſuperſtitione̅ adiecit Ambroſius medicus Puteolanus, qui affirmauit multos ſe hoc medicamento ſanaſſe. Detrahere autem dixit poſt diem ſeptimũ fragmina quædam lapidum quaſi arenam. CLIII.

Ad calculoſos, lienoſos, hydropicos, vrinam detrahit, lapide̅ extenuat, Eryngii, pyrethri, ſaliuncæ, calcifragæ, ſingulorum ✱. P. vigintiquinque: ebuli, ariſtolochiæ, ſingulorũ ✱. P. oxymyrſinæ: (quæ ſcopa regia vocatur) ſucco hæc omnia contuſa, ligno colliguntur: fiunt paſtilli ✱. P. vnius. Dantur autem ex aceti & mellis cyathis tribus. Calculoſis illecebræ quantum manus capit, aut auriculæ murinæ idem, aut betonicæ tantundem: earum quælibet herba ex aquæ tribus heminis ad tertias decoquitur, inde ſumuntur cyathi tres, & eodem adiiciuntur vini cyathi duo, & nitri victoriati põdo, atque his dilutum medicamentum datur pondo I. per dies quadragintaquinque. In arenam ſoluit lapidem, & hydropicis ex mulſi mixti cyathis tribus dandum eſt.

AD LVMBORVM DOLOREM DIVTInum, & paralyſin, Cap. 40. CLIIII.

AD lumborum dolorem, cucurbitæ ſylueſtris floccorũ aut ſeminis, ✱. P. duũ, brathys ✱. P. I. ſalis ✱. P. I. Fiũt catapotia melle decocto adiecto: valẽtibus tota datur cõpoſitio, imbecillioribus autẽ dimidia: ſed manè per clyſterem aluus ducenda, ouorum albis temperatũ. CLV.

Ad lumborum dolorem & paralyticos, cucurbitæ ſylueſtris ✱. P. IIII. pyrethri P. ✱. IIII. myrrhæ. P. duum vel vnius. Dantur ex paſſi cyathis tribus: licet hinc catapotia fieri, dum idem ponderis deuoretur: ſed & his aluus acri clyſmo manè trahenda eſt. CLVI.

Ad lumborũ dolore̅ & paralyticos antidotos hiera Pac-

chii Antiochi melius omni medicamento facit. Sed ad A paralyſin mirificè hoc acopum facit, quod oportet in ſole diu fricare, aut loco flamma præcalfacto: Olei Sabini ✱. P. x x v. cucumeris ſyluatici recentis radicis ✱. P. quindecim. Hæc radix magnitudine nucis iuglandis conciſa, vaſe fictili nouo ex oleo coquitur, donec ſuccum omnem remittat, & quaſi arida ſit: poſt hoc adiicitur per linteum vel colum transmiſſo oleo, in quo adiicitur dum calet, ceræ Ponticæ in fruſta redactæ pondo libra, olei laurini pondo libra, olei cyprini pondo libra, olei lilii B pōdo libra, olei veteris pondo duo, piperis albi contuſi, & per cribrum tenuiſſimum tranſmiſſi, ✱. P. as. pyrethri contuſi, & per idem cribrum tranſmiſſi ✱. P. vnius. Hæc in vnum miſcentur, reponuntur vaſe fictili: facit præterea ad lumborum, & ad omnem dolorem corporis, & præcipuè neruorū. Muliebres locos duriſſimos mollit, quum diu aliis medicamentis nihil profectum eſt. CLVII.

Ad lumborum dolorem malagma quod propriè facit, Picis liquidæ ſextarios duos, olei veteris ſextariū vnum, reſinæ terebinthinæ ſextarium vnum, ceræ P. libram & C trientē, magmatis pondo beſſem, aphronitri pōdo trientem. Coquitur pix cū oleo donec ſpiſſa fiat, & poſtea adiicitur ei reſina, deinde cera, & ſecundū hāc ex interuallo magma: vbi habet emplaſtri figuram medicamentum, tollitur ab igne quū tepere cœperit, & aphronitrū aſpergitur ſenſim, ne ſuperfundatur quod in cacabo eſt.

AD PODAGRAM,

Cap. 41. CLVIII.

AD podagrā caldam cum feruore & tumore rubicūdo (quam caldam vocant) benefacit primis diebus D herba vrceolaris, item caſeus mollis recens per ſe, poſtea herbæ ſalis puſillum admiſcere oportet: item facit apiū viride per ſe & cum polenta. Nec minus ſolanum, portulaca, plātago, ſpongia vel Rhodia, vel Africana mollis ex aqua frigida, lana ſuccida ex roſa & vino. Subinde autem hæc omnia mutare oportet priuſquam excalefiant: prodeſt & omentum caprinum: item faba mollita cum ſuis valuulis ex aceto cum melle diluto conſperſa & impoſita. ducit enim ſanguinem, & dolorem leuat. Benefaciunt & mala citria quammaximè cocta, ex aceti ſextariis tri- E bus, donec madida fiant, quibus tritis adiicitur aluminis ſciſſi pondo vncia, myrrhæ pondo ſextans: benefacit & aloe aceto diluta, & per pinnam pedibus inducta: item opium lacte muliebri dilutum. Mirificè verò hoc facit cataplaſma, id eſt ſuperpoſitum medicamentum. CLIX.

Tollit enim triduò dolorem lomenti hemina, fœniculi ſeminis cyathi duo, polentæ tenuis cyathi duo. Commiſcentur hæc in vnum cōtuſa, mollita, trita, deinde cōſperguntur aqua pluuia, & ita temperantur, ne durum ſit medicamentum, aut aquatum nimis. Impoſitum proti- F nus leuat, triduò tollit dolorem: hoc conſtat, ſi quis ter in menſe inter denos dies vſus fuerit, in nocte non laboraturum. CLX.

Ad frigidam podagram quæ ſine tumore & rubore cōſiſtit, cataplaſma, Piperis nigri molliti hemina, fœniculi ſeminis contuſi hemina. Coquuntur ex aqua, vtraque vbi temperata ſunt, adiicitur axūgia ſuilla: & dum calet, panno ſpiſſo inducto medicamentum imponitur. Benefacit ad idem genus & lini ſeminis, & fœnigræci ſeminis, farinæ ordeaceæ, ſingulorum bini ſextarii, cribrati in vnum G commiſcentur: inde coquere oportet quod ſatis erit ex aqua & oleo: ſubinde calidum cataplaſma etiā imponere. Ad hos benefacit & hibiſci radix ex aqua mulſa cocta & impoſita: item ſabucum cum axūgia vetere tritum & impoſitum: adiectus & braſſicæ cinis cum axungia, vel ſemen caulium. Vbi autem impetus ceſſauerit & in hoc & in priore genere podagræ, calda aqua marina diu fouendi ſunt: vel ſi hæc non erit, aquæ puræ feruenti ſalem adiicito, poſt epithemate vti oportet quod ad parotidas ſcriptum eſt. Tollit enim citò reliquias per ſudores, & in fu- H turum confirmat neruos, nec patitur facilè vitiari. CLXI.

Scio quendam hoc quaſi acopo medicum vſum in noctem, nec poſtea tētatum podagra, quū antè diu eſſet vexatus: Lanam ſuccidam pondo libra, vini veteris ſextario diu lauabat, deinde expreſſam reiiciebat: vino autem reſiduo adiiciebat aphronitri [illegible] pondo ſextantem, olei veteris pondo libram: reponeba[illegible] in [illegible]ario fictili, vtebatur (vt ſuperius dixi) in nocte. Mu[illegible]tis profuit ad corpus in duplici calceo pellem caninam ha[illegible]re. CLXII.

Ad vtramlibet podagram torpe[illegible]em nigram viuam, quum acceſſerit dolor, ſubiicere p[illegible]ous oportet, ſtantibus in littore non ſicco, ſed quod [illegible] mare, donec ſentiat torpere pedem totum & tibi[illegible] vſque ad genua. Hoc & in præſenti tollit dolorem, & in [illegible]uum remediat: hoc Anthero Tiberii libertus ſupra h[illegible]s remediat⁹ eſt.

GENERA MEDICAME[illegible]ORVM, ET DEmonſtrationes ſerpentu[illegible]s, morſúſque.

Cap. [illegible] CLXIII.

VT ſis tutus, etiam ſiquādo [illegible]ſſeris, ponam theriacarum compoſitione[illegible]t ad ſerpētum morſus atque ictus medicamenta. Se[illegible]ius quæ cognita habui remedia, necui ſerpentes noceat, dicam. Habere ergo incinctum oportet peucedanum, vel cerui quū captus eſt, in oculi angulo qui eſt ad nares verſus, quæ inueniuntur ſordes viroſi odoris: has Siciliæ venatores diligenter colligunt, & habent in cincto propter antè dictam cauſam. Idem præſtat & hiera botane, & trifolium acutum quod ὀξυτρίφυλλον Græci appellant: naſcitur & hoc Siciliæ plurimum. nam in Italiæ regionibus nuſquam eam vidi herbam, niſi in Lunæ portu quū Britanniā peteremus cum deo noſtro Cæſare, plurimum ſuper circundatos montes. Eſt autem foliis & ſpecie & numero ſimilis cōmuni trifolio, niſi quòd huius pleniora ſunt, & quaſi lanuginem quandam ſuper ſe habent, & in extrema parte velut aculeum eminenrem. Sed huius frutex duorum pedum interdum, aut etiam amplior conſpicitur, & odorem grauem emittit, quorum nihil circa patrenſe trifoliū inuenitur. Sed vtraſque ſuperius dictas herbas, quas quū inueneris, pridie notare oportet, & circunſcribere ſiniſtra aure fruges aliquas ponentem, atque poſtero die ante ſolis ortum ſiniſtra manu vellere, ita illigatas habere. CLXIIII.

In Africa, aut ſicubi ſcorpiones ſunt noxii, ſtellionem aridum incinctum oportet habere.

Theriace prima. CLXV.

Theriace facit ad omnium ſerpētium morſus & ictus, & afflatus. Mirificè eadem prodeſt & ad contuſiones, & ad conuulſiones interiorum partium lateriſque ex qualibet cauſa, & pectoris dolores: Vitis albæ radicis pondo octo, trifolii acuti ſeminis quod & ipſum in extremo aculeum habet, vel eiuſdem radicis trepondo, panacis P. I I I I. terræ mali ✱. P. v. roriſmarini radicis ✱. P. I I I I. laſeris ✱. P. I I I I. gingiberis ✱. P. I I I I. rutæ ſyluaticæ P. ſex, cumini Thebaici ✱. P. I I I. myrrhæ P. I I I. cumini Æthiopici ✱. P. v. caſtorei ✱. P. I I I. eryngii radicis ✱. P. I I I. ſerpylli ✱. Pondo I I I. erui albi ſeminis molliti ✱. P. x I I. Chio vino conſperguntur contuſa ac trita: fiunt paſtilli ✱. P. vnius, aut victoriati. Dantur ex vino mero vetere, vel ex mixto, vel aqua: quæ ſi non fuerint, per ſe commanducandus erit paſtillus & deuorandus.

Theriace ſecunda. CLXVI.

Alter paſtillus ad eadem facit, Cinnami ✱. P. I I I I. ſerpylli ✱. P. I I I I. ſtaphiſagriæ (quam herbam pedicularìam quidam vocant, quòd pediculos necat, à quibus hoc nomen trahit) ſeminis ✱. P. I I I. & victoriati, piperis albi ✱. P. v I. peucedani lactis ✱. P. v I I I. & victoriati, glycyſidæ nigræ ſeminis (quam pæoniā Græcorum quidā appellant) ✱. P. vnius & victoriati, terræ mali ✱. P. trium, naſturtii ſeminis ✱. P. I I I I. cachryos ✱. P. duum & victoriati, caſtorei ✱. P. duum, ſaliuncæ ✱. pondo quinque.

Hic nonnullæ deſunt compoſitiones, Theriace tertia ad aſpidem, Theriace ad uiperæ morſum propriè, Antidotos Zopyri, & media pars antidoti Mithridatis, quarum aliquæ hic ex Galeno ſecundo antidotorum reſtituuntur à Iohan. Ruellio.

Altera theriace etiam ad aſpidem. CLXVII.

Antidotos altera ad aſpidis morſum ſiue præſumpta, ſiue pôſt data, gentianæ ✱. P. IIII. trifolii ✱. P. IIII.

ſeminis eiuſdem [illegible] polii ✱ P. IIII. mali terræ A ✱. P. duum, pe[illegible] ticis, galbani, ſingulorum ✱. P. duum, petroſelini ✱ [illegible] III. rutæ ſyluaticæ ✱. P. trium, pyrethri ✱. P. vnius [illegible] rbæ pediculariæ (quam vocant σταφίδα ἀγρίαν [illegible] [illegible] maceris ✱. P. III. vitis albæ radicis ✱. P. [illegible] peris candidi tantundem, ammoniacæ guttæ [illegible] nius & victoriati, acori ✱. P. III. varbaſci, aiugæ [illegible] mælex, marrubii tenuis, conyzæ minoris, cumini [illegible] i, lacrymæ papaueris, caſtorei, fœniculi ſeminis [illegible] caſiæ rufæ, ſchœni (id eſt iunci) odorati floris, rad[illegible] cæ, ſingulorum ✱. P. II. dau- B ci Cretici ✱. P. I. & [illegible] riati, opopanacis tantundem, ſagapeni ✱. P. I. [illegible] riati, abrotoni ✱. P. I. & victoriati, ſtyracis [illegible] ſingulorum ✱. P. vnius & victoriati, cinnamomi [illegible] ſingulorū ✱. P. III. myrrhæ ✱. P. IIII. thuris ✱. P. [illegible] s, croci ✱. P. VIII. aneſi ✱. P. vnius, Cyrenaicæ la[illegible] ✱. P. vnius, hinnuli coaguli ✱. P. III. mellis Attici, quod ad ea excipienda ſatis ſit: inde ſumitur nucis [illegible] tuberculo. Sic præſumpta à morſu tuetur. Hæc compoſitio ad Antipatrum authorem refertur. CLXVIII. C

Ad viperæ morſum propriè. *Non reſtituta.*

CLXIX.

Antidotos Zopyri ad lethalia venena & omnem ſerpētis ictum efficax: ratio componendi hæc eſt, Opobalſami ✱. P. trium, nardi Indicæ, myrrhæ troglytidis, iunci rotundi floris, cinnamomi, characiæ, coſti recentis, piperis longi, hypociſtidis, piperis nigri, ſcordii, meu Cretici, cardamomi, ſingulorum ✱. P. IIII. thuris maſculi, opobalſami, dictamni, ſingulorum ✱. P. VI. petroſelini, caſiæ rufæ, ſingulorū ✱. P. VII. croci Coricii ✱. P. VIII. mellis D Attici quod ad ea colligenda ſatis ſit. Datur abellanæ nucis magnitudine, ſi febris abſit, ex vino, febricitātibus, ex aqua mulſa. Prodeſt etiam ſanguinem excreantibus, cœliacis, iocinoroſis, lienoſis, & renū dolore vexatis: emortuos fœtus & ſecundas hærentes trahit. CLXX.

Antidotos Mithridatis recipit hæc, Meu ✱. P. duum, lacrymæ papaueris pondo victoriati, ſtyracis ✱. P. VIII. polii, caſiæ nigræ, ſeſelis, bdellii, piperis albi, ſingulorum ✱. P. V. & victoriati, hypociſtidis ſucci, myrrhæ, thuris maſculi, caſtorei, piperis longi, cyphi, malobathri folio- E rum, ſingulorum ✱. P. VI. ſcordii, coſti, ſingulorum ✱. P. VI. & victoriati, nardi Syriacæ ✱. P. VI. dauci Cretici ✱. P. VI. & victoriati, croci, cinnami, gingiberis, ſingulorū ✱. P. VI. ſucci radicis dulcis, agarici, ſingulorum ✱. P VII. & victoriati.

Hæc defuerant in cōpoſitione: ſequentia, in ponderibus & menſuris & effectibus, Mithridatis compoſitioni, quæ eſt apud Galenum citato loco, conſentiunt.

Acori ✱. pondo duum, phu ✱. pondo vnius, ſagapeni ✱. pondo duum, iridis Illyricæ ✱. pondo duū, balſami ſe- F minis ✱. pondo duum, rutæ ſyluaticæ ✱. pondo duum, gentianæ ✱. P. duum, aneſi ✱. P. trium, thlaſpis ✱. P. ſex & victoriati, roſæ aridæ ✱. P. quatuor, myſi ✱. P. quatuor, acaciæ ✱. P. trium, commis ✱. P. duum, cardamomi ✱. P. duum, ſchœni floris ✱. P. ſex & victoriati, opopanacis ✱. pondo ſex, opobalſami ✱. P. ſex & victoriati, galbani ✱. P. ſex & victoriati, reſinæ terebinthinæ ✱. P. ſex & victoriati, rubricæ Lemniæ ✱. P. ſeptem: melle Attico & vino Chio conſpergito, donec habeat ſpiſſitudinem mellis. Reponitur vitreo vaſe. Dandum autem eſt his qui malum medicamentum ſumpſerunt fabæ Ægyptiæ G magnitudine, ex vini meri, ſi poterit, cyathis ſex: ſin minus, mixti meracius cyathis quatuor quotidie. Et à ſerpēte læſis danda erit: ex mulſo autem quorum iecur durum eſt, aut arquati ſunt, & quibus alioquin vrinam mouere ſtudemus: ſed fabæ noſtratis magnitudinis tuſſientibus, oculis laborantibus, latus dolentibus: cæterùm magnitudine ciceris cœliacis. Prodeſt enim & his viciæ magnitudo ante acceſſionem febrium, tetanicis, opiſthotonicis, ſpaſmo correptis. Adiuuat enim eos lupini magnitudine, ſed cum aquæ cyathis tribus. H

ANTIDOTVS APVLEI CELSI,

Cap. 43 CLXXI.

Antidotus Apulei Celſi præceptoris, quam quotannis componebat, & genere quodam publicè mittebat Centuripas vnde ortus erat, quia in Sicilia plurimi fiunt rabioſi canes. Facit enim ad horum morſum protinus quidem data per dies triginta, ita vt aquæ (id eſt liquoris) timore nunquam tentetur: qui quū accidit ſummo cruciatu ad mortem eos cōpellit: quos ob antè dictam cauſam ὑδροφόβους Græci appellant. In ipſa autem correptione vtī oportet ea data cum roſæ cyathis tribus & exigua aqua ✱. P. I. Hoc proficit, vt aquam poſtea ſine timore ſumāt, & minus quidem, liberati hac difficultate, cruciātur. Cæterùm nemo adhuc correptus hoc malo (quantū ego ſcio) expeditus eſt. Quanquam peruenit ad me opinio, eſſe in inſula Creta barbarum quendā naufragio appulſum, maiorem natu, publicè mercedem accipientem. Quinetiam quum liquore timēt, & latratus edunt, ſpaſmóque vexantur, remedium, brachio ſiniſtro alligato efficere, vt & potionem accipiant, & liberētur vitio: quod adhuc ante antidotū Celſi inter omnes quaſi inſanabile cōſtitit. CLXXII.

Hoc ego quum quærerem ab hoſpite meo legato inde miſſo nomine Zopyro, Gordienſe medico, quid eſſet pro magno munere accepi. Dixit autē hiænæ corii particulā eſſe panno illigatam. quod ego adhuc non ſum expertus, quanuis protinus magna cura hyænam inuenerim, & pellem paratam habeam: quia non incidit ex eo quiſquā, & opto quidem ne incidat: ſed quia id non eſt in noſtra poteſtate, ſi caſu inciderit, remedium habere oportet ad tantæ rei experimentum. Antidotus autem Celſi hæc recipit: CLXXIII.

Nardi Syriaci, croci, myrrhæ, coſti, caſiæ, cinnami, ſchœni, piperis albi, piperis longi, caſtorei, galbani, reſinæ terebinthinæ, opii, ſingulorum ✱. P. III. alterci albi ✱. P. II. aneſi ✱. P. I. apii ſeminis, tragacanthi, ſingulorum ✱. P. ſex, mellis Attici ſextarium vnū, vini falerni vnciam. In hoc maceratur tragacāthum & opium pridie: poſtero die contuſis cæteris, miſcentur in melle galbanum & reſina, fictili patella ſuper carbones impoſita reſoluuntur: deinde arida aſperguntur, & ſi opus eſt adiicitur mel: & vt cerati teneri ſpiſſitudinem habeant, & rurſus patella ſuper ignem imponitur, mouentúrque quæ ſunt in ea, ſpatha fraxinea. Coquitur medicamentum donec crocinum habeat colorem: vltima quæ ſunt vino macerata adiiciuntur, vaſe vitreo antidotus reponitur. Datur fabæ Ægyptiæ magnitudine ex aqua. Facit autem etiam ad ſtomachi omne vitium, & præcipuè quod cum fluore conſiſtit. Facit & ad oculorum epiphoras, & ad tormina, & ad coli inflationem, iocinoris, pectoris dolorem, tuſſientes, aduerſus mala medicamenta omnia, ſerpentium morſus vel ictus. Oportet autem locum morſum à rabioſo cane vel à ſerpente, diu tenere in exulcerationem: neque pati cicatricem ducere, vt virus illa pertrahatur. CLXXIIII.

Extrà itaque ea ſunt imponenda quæ etiam ſana corpora exulcerant, vt allium, lepidiū, chelidonium, batrachiū, ſinapis, ſcylla, cepa cum aceto. Optimè facit & per ſe caprifici liber per ſe contritus & impoſitus vlceri: item laſer per ſe.

COMPOSITIO EMPLASTRI,

Cap. 44 CLXXV.

EMplaſtrum antidotū, ſed multo magis emplaſtri huius vis facit quod Auguſta propter eiuſmodi caſus habuit compoſitū, & multis profuit. Accepimus à Triphone præceptore noſtro: Iridis Illyricæ ✱. P. V. caſtorei Pontici ✱. P. V. caprificus lactis aridi ✱. P. V. canis nigri adipis ✱. P. VIII. eiuſdem ſanguinis ✱. P. X. reſinæ terebinthinæ ✱. P. VIII. leporis coaguli ✱. P. quatuor, ſalis ammoniaci ✱. P. duum, laſeris Syrenaici ✱. P. duum, aut ſyriaci ✱. P. III. ceræ Ponticæ ✱. P. XXXVI. olei veteris cyathi duo, aceti ſcillitis cyathi tres. Arida ex aceto teruntur: quæ liquefieri poſſunt, oleo ad ignem liquefacto miſcentur, mortario tritis & temperatis in mellis ſpiſſitudinem: vitreo reponitur.

ANTIDOTVS CASSII,

Cap. 45 CLXXVI.

ANtidotus Caſſii medici facit aduerſus toxicum potum: eadem, ſi quis venenato telo percuſſus eſt: prætereа ad omnis ſerpentis morſus aut ictus, præcipuè ad

canis rabioſi morſus bis die ſumpta ✱. P. vnius, ex aqua mulſa. Facit ad pectoris & lateris dolorem, & tuſſim, & omnia interanea inflatione alióque dolore, aut quouis correpta: Nardi ſpicæ Syriacæ ✱. P. III. coſti ✱. P. III. cinnami, gentianæ, caſiæ, myrrhæ, ſingulorũ ✱. P. triũ, croci ✱. P. trium, vuæ paſſæ purgatæ ✱. P. duum, ſchœni ✱. P. duum, opobalſami ✱. P. duum, myſis, dauci ſigulorũ ✱. P. duũ, cumini Æthiopici. ✱. P. duum, acori ✱. P. IIII. & victoriati, aſari ✱. P. vnius & victoriati, petroſelini ✱. P. vnius & victoriati, piperis longi ✱. P. I. & victoriati, piperis albi ✱. P. vnius & victoriati, phu Pontici ſeminis ✱. P. trium, rapæ ſeminis ✱. P. III. nardi folia ✱. P. II. ſcyllæ victoriati ✱. P. pondus, fœniculi ſeminis ✱. P. IIII. mellis Attici quod ſatis erit: ad venenum & ad ſerpẽtes ex vino: ad cæteros dolores interaneorum, ex aqua.

ANTIDOTVS MARCIANI MEDICI, Cap. 46. CLXXVII.

Antidotus Marciani medici, cui quia nihil deeſt, πλεία dicitur Græcè, id eſt perfecta. Facit ad omnia hæc vitia ad quæ ſuperiores antidoti omnes. Hoc Auguſto Cæſari componebatur. Cinnami ✱. P. VIII. amomi ✱. P. VI. caſiæ nigræ ✱. P. XXV. croci ✱. P. XVI. fœni ✱. P. quinq;, thuris ✱. P. quinque, piperis albi. ✱. P. duo, myrrhæ ✱. P. X. piperis longi ✱. P. X. nardi indicæ ✱. P. X. S. nardi Celticæ ✱. põdo ſedecim, roſæ aridæ ✱. P. VI. coſti albi ✱. P. duũ, opobalſami ✱. P. IIII. laſeris Cyrenaici victoriati pondus, vel Syriaci ✱. P. I. ſtœcados ✱. P. ſex, gentianæ ✱. P. v. trifolii acuti radicis ✱. P. IIII. vel eiuſdem ſeminis ✱. P. trium, ſcordii ✱. P. X. polii ✱. P. v. aſari x. P. duum, acori ✱. P. III. phu ✱. P. III. miſy. ✱. P. duum, dictamni ✱. P. duodecim, ammoniaci guttæ ✱. P. trium, agarici ✱. P. duum ſemis, balſami ſeminis grana pondera viginti, petroſelini ✱. P. VI. & victoriati, rutæ ſyluaticæ ✱. P. trium ſemis, fœniculi ſeminis ✱. P. trium ſemis, dauci Cretici ✱. P. IIII. aneſi ✱. P. duum, cumini Æthiopici ✱. P. duum, rapæ ſeminis ✱. P. quinque & victoriati, napi ſyluatici ſeminis ✱. P. trium, anatis fœminæ recentis ✱. P. II. anatis maſculi ſanguinis aridi ✱. P. III. hœdi maſculi ſanguinis aridi ✱. P. III. teſtudinis marinæ ſãguinis aridi ✱. P. VI. S. anſeris maſculi ſanguinis aridi ✱. P. III. mellis Attici quod ſatis erit. Facit ad omnia. Hæc ego compoſita habeo.

CLXXVIII.

Quoniam antidotos quas optimas ſciuimus, poſui in facientibus ad omne malum vitium, aliud medicamentum etiã ex multis rebus, ſimplicia quoque medicamenta & propria remedia mõſtraui. Interdum enim hæc melius aduerſus quædam quàm antidotos faciũt. Tràdemus autem ſingulorum malorum medicamentorum epotorum ſigna, quò facilius intelligatur quid quiſque ſumpſerit, & qua ratione adiuuari debeat.

AD CICVTAM, Cap. 47. CLXXIX.

Cicutam ergo potam, caligo, mẽtiſque alienatio, & artuum gelatio inſequitur, vltimóque præfocantur qui eam ſumpſerunt, nihilque ſentiũt. Adiuuari autem debẽt in initiis vino mero ſubinde quamplurimo caldo, & per ſe, & cum pipere, & cum ſtyrace poto. Atqui maximè prodeſt lac aſininum datum: ſi minus, vaccinum, aut quodlibet. Oportet autem & aluum acri clyſtere ducere eorum, & extra ſuper ventrem imponere farinam ordeaceam, vel triticeam coctam ex vino caldam.

AD OPIVM, Cap. 48. CLXXX.

Opium potum (quod quidam meconium vocant) ab odoris grauitate intelligitur. papaueris enim viridis cuius ſuccus eſt, qualitatem repræſentat. Facit autem capitis grauitatem, gelationem, & liuorem artuum, ſudoréſque frigidos manare. Præterea ſpirationẽ impedit, mentem ſoporat, ſenſuſque abalienat. Adiuuari porro debent qui biberunt, aqua cum oleo in vinum admixtis, ſæpius datis, & frequenter reiectis per pinnam aut lorum vomitoriũ. Prodeſt & vini cyathus, & paſſi & olei cyathus eadẽ ratione datus: item vinum & acetum pari mẽſura datum ex aqua mulſa cum roſa eius menſuræ, ita vt iſta ſubinde cogantur reiicere. Præterea caput roſa & aceto ſine intermiſſione curetur, eorúmque pedes aſſiduè fricentur manibus ſiccis, aut linteo aſpero inuolutis. Prodeſt & ſinapi

A ex aceto tritum, circund[illegible]pedibus cruribúſque, & à ſomni tempore prohiber[illegible] ſopiantur.

AD AL[illegible]CVM, Cap. 4[illegible] CLXXXI.

Altercum (quod Græci ὑοσκύ[illegible] vocant) qui biberũt, caput graue veniſque diſte[illegible]ent, mente abalienantur cum quadam verboru[illegible]rcatione: (inde enim hoc nomen herba trahi[illegible]cum) poſtea ſopiũtur, & omni ſenſu carent, liueſce[illegible]mbris eorum. Adiuuãtur autem lacte poto aſi[illegible]amplurimo, vel quo-
B libet alio recenti per ſe, vel d[illegible] ſed ii prius aqua mulſa ſæpius pota cogantur per p[illegible]m reiicere. Opio læſi ſimiliter curentur.

AD GYPSV[illegible] Cap. 50. CLXXXII.

Gypſo poto ſtomachus v[illegible]erque dolore vaſto vrgetur, frigidus ſudor ſub[illegible]uitur, oculi ſanguinolẽti cõſpiciuntur, vrina alba redditur, concreſcit in aliqua parte ventris quod potum eſt, & tactu quaſi ſaxum percipitur.
C Adiuuari autem debent qui his malis vexantur, lixiuio è ſarmẽtorum cinere facto quamplurimo poto: item aqua thymum aut origanum decoctum habente.

AD SPVMAM ARGENTI, Cap. 51 CLXXXIII.

Spuma argentea pota (quam Græci λιθάργυρον dicunt) ventris infert grauitatem, inflammationẽ, poſtea dolorem cum vrinæ difficili exitu: procedente tempore, coloris quidem quaſi plumbei ſunt: præcipuè hæc deformitas circa faciem deprehenditur. Suppurant autem plurimæ partes eorum. Adiuuantur ſecundum reiectionem
D aqua mulſa acrique curatione, pipere, myrrha, apii ſemine, pondere pari in vnum mixtis, ex eóque medicamẽto ✱. P. vnius dare cum vini cyathis tribus quatuórve quotidie potis.

AD CERVSSAM, Cap. 51. CLXXXIIII.

Ceruſſa, quam Græci ψιμμύθιον vocant, qui biberunt, facilè deprehenduntur. linguam enim albam habẽt, commiſſuráſque dentium albicantes: præterea nauſeant, reiiciunt poto medicamento, caligant, magis magiſque
E vertigine quadam vrgentur: poſtea ſpiritus via intercluditur, & præfocantur. Adiuuantur autem poſt vomitum ab oleo, vel ab aqua mulſa, cremore ptiſſanæ caldo largiore accepto, ſed bene vncto. Item lacte cum melle poto. Facit & malua diſcocta, cõciſa, ſale & oleo piperéque condita, & pro ſorbitione data per ſe, vel cum vrtica, herbáque mercuriali. Proſunt & nucleorum perſicorum interiora ex vino trita atque pota quamplurima: item lixiuia calda ex cinere ſarmentorum facta.

AD CORIANDRVM, Cap. 53. CLXXXV.

F Coriãdrum datum apparet quidem ab odore ſpirationis totiúſque corporis. Redolet enim & hoc herbã vt infectum. intelligitur autẽ ex guſtu. Facit porro raucitatem, & mentem mouet. Adiuuari autem debent qui biberunt ex vino mero, atque plurimo, vel aqua marina, vel muria dura pota: item ouis anſerinis ſorbilibus plurimũ ſalis habẽtibus, vel iure gallinaceo, agninóve quampinguiſſimo, & ſalſiſſimo per ſe poto.

AD LEPOREM MARINVM, Cap. 54. CLXXXVI.

G Leporis marini guſtus non abſimilis illotis piſcibus, aut etiam putentibus. Qui ſumpſerunt autem, ſtomacho veſicáque afficiuntur, ita vt vrinam quidem difficulter, & cum dolore, purpureíque coloris reddant. Stomacho item tento & dolenti ſunt, auerſóque ab omni eſca, præcipuè piſce. Nauſeant præterea & ſubinde reiiciũt ſpumoſa, interdum bilioſa aut ſanguinolẽta, & maximè quum ſimulauit, aut nominauit aliquis piſcem. In ſomnis littoris pulſi fluctus videtur ſubinde audire: oculi
H eorum exulcerantur, genæ inflãtur: coloris mali, & veluti plumbei fiunt, minutatímque per tabem quaſi phthiſici conſumuntur. Adiuuari autem debent hoc malo circunuenti lacte muliebri, vel equino, vel vaccino, aut aſinino quãplurimo quotidie per ſe, aut cum melle ſumpto.

Prodeſt & maluæ ſo[illegible]ncta & ſalſa: item pro-
ſunt malorum Punic[illegible]aſſiduè data. Benefacit
& pix cedria, ſiquis i[illegible]ernave cochlearia ei⁹ ſum
pſerit per ſe, vel ex pa[illegible]nis duobus tribúſve: item be-
nefaciunt iuniperi [illegible]plurimò cum paſſo, aut per
per ſe datæ.

AD SALA[illegible] Cap. 55.
CLXXXVII.

SAlamandra quib[illegible]exaſperatur, corpus
inualidum fit: pra[illegible]torp[illegible]goribus quibuſdã,
& liuoribus quaſi ma[illegible]iatur. Adiuuari autem de-
bent quibus impacta [illegible]e quamplurimo per ſe, vel
cum reſina ex pinu, cu[illegible]a folia cum herba
quam Græci χαμαι[illegible], decocta ex aqua mul-
ſa proſunt: item lini ſe[illegible]a ex aqua mulſa ſumpta
quamplurimum bene adiu[illegible]

AD ACONITVM, [illegible]ap. 56.
CLXXXVIII.

AConiti guſtus eſt auſter atque ſubamarus: potum au-
tem protinus facit corpus graue & diſplicens. Mor-
det autem ſtomachum & cor afficit: itaque ſudor è veſti-
gio inſequitur multus & frigidus, maximè circa oculos
& frontem apparet. Inflantur inteſtina, & venti plurimũ
emittunt qui biberunt, capitiſque dolorem habent cum
vertigine quadam, aſſiduè quidem, ſed præcipuè quum ſe
è lectulo leuare conantur. Proprium eſt autem huius ma-
li medicamenti protinus liuidos articulos & artus face-
re. Sed adiuuantur facilè qui id ſumpſerunt ruta quamplu
rima pota cum vino: item iure gallinæ pinguis vel bubu
læ. Prodeſt & his vinum chamæpityn decoctam in ſe
habens, item acetum melle mixtum, in quo ferri ſtercus
(quod σκωρίαν Græci vocant) vſtum, prius inferueſcat ſæ-
pius, & ita detur. Item proficit abrotani pondo ſextans ex
vino datum, & origani pondo ſextans eodem modo da-
tum. Præcipuè autem adiuuabit ſiquis coagulum leporis
hinnuli, & porci in vnũ miſcuerit, & dederit ex vini he-
mina aut cyathis tribus ✳. P. I. vel victoriati pondus.

AD CANTHARIDAS, Cap. 57.
CLXXXIX.

CAntharides guſtum & odorẽ ſimilem pici è cedro fa
ctæ habent. Potæ ſtomachi dolorem, morſúſque exci
tant, præcipuè veſicæ. Quamobrem qui biberunt eas dif-
ficulter vrinam & cum ſanguine reddũt, exulcerata ſcili-
cet veſica: præterea animo ſubinde linquũtur deficiũnt-
que. Adiuuantur autem quum ſæpius reiecerint, paſſo cũ
oleo poto vel omni lacte: ſed debent plurimum eius ſu-
mere: itẽ proſunt eis nuclei pini per ſe ſumpti, vel ex aqua
mulſa, aut ex paſſo triti dati: item cucumeris ſemen pur-
gatum, & lini ſemen ex paſſo datum. Adiuuat bene & ius
pingue agninum, vel ex bubula factum, & farina triticea
pultis more cocta, plurimum anſerini adipis habente. Pro
deſt & Samiæ cretæ ✳. P. quatuor cum paſſi cyathis qua-
tuor mixtiſque aqua datum: item oleum irinum ex ruta
tritum & potum.

AD BVPRESTIM, Cap. 58. CXC.

BVpreſtis guſtus eſt nitri ſimilis. Facit autem tumorẽ
ſtomachique infinitum dolorem, & inflat totum cor-
pus in ſpeciẽ hydropici. Adiuuãtur aqua ficus aridæ de-
coctæ, & ipſa ficu plurimum ſumpta: item paſſo plurimũ
& lacte muliebri, & iure ſuillo pingui accepto, & nitri ✳.
P. quatuor cum aquæ hemina dato, & cæteris quæ ſuprà
ad cantharidas ſcripta ſunt.

AD DORYCNION, Cap. 59. CXCI.

DOrycnion guſtum quidem habet lactis, potum verò
ſingultus crebros facit, & vomitus frequenter cõci-
tat. Reiiciunt autem ab ſtomacho ramenta, quæ etiam ſi-
millima torminoſis, ſubindéq; animo deficiuntur. Adiu-
uari autẽ debent læſi eo, lacte aſinino, equino, bubulo,
conchyliis omnibus crudis atque decoctis.

AD IXIAM, Cap. 60. CXCII.

IXia (quam quidam chamæleonta vocant) odorem ha-
bet, quum ſumitur, ocymi: pota autem, linguæ tumorẽ
facit, mentem abalienat, ventrémque & omnes naturales
exitus ſupprimit. Adiuuantur autem læſi ab ea abſinthio
poto cum vino: item caſtorei ✳. P. II. dato ex vino cyathis

A quatuor, & rutæ fruticibus quinque vel ſex. Facit bene &
chamælea ✳. P. trium ex vini cyathis tribus aqua mixtis,
nec minus radix laſeris ex vino data: tragoriganum eodẽ
modo datum.

AD EPHEMERON, Cap. 61. CXCIII.

EPhemeron potum protinus quidem totum os prurire
facit velut ſcylla tactum, poſtea etiam adurit, quaſi pi-
pere manducato: ſecundum hæc quoque ſtomachũ mor-
dẽdo exulcerat: atque qui id biberint, primùm ab ore ſan
guinem expuunt, deinde ex ſtomacho cruorem reiiciũt:
B poſtea per ſellas, & iam abundantius eundem deiiciunt.
Adiuuabuntur autem læſi ab eo polygonii ſucco quãplu-
rimo per ſe poto, vel arido trito pondo libræ, dato cum
aqua. Præmacerãtur autẽ mala cydonia, aut vitis capreo-
li, aut myrti baccæ, aut eiuſdem folia.

AD TOXICVM, Cap. 62.
CXCIIII.

TOxicum cuius ſit guſtus haud facilè quiuis dixerit:
verùm quum potum eſt, eueſtigio ciet dolorem o-
mnium interaneorum infinitũ, & velut telo traiectorum,
C concitátque mentis furorem, cogítque exululare, & pal-
pitare lingua ſimiliter decollatorũ capitibus. nihil enim
poteſt intelligi ex voce eorum. Adiuuantur autem qui id
biberunt roſa pota, aut oleo irino, coactique frequentius
reiicere. Item aluo acri clyſmo ſæpius ducta, poſtea paſſo
lacte, & antidoto Mithridatio.

AD PHARICVM, Cap. 63. CXCV.

PHaricum & ipſum dicitur ex compluribus componi,
guſtúmque habere nardi. Potum autẽ facit ſpaſmũ;
citò exanimat. Adiuuãtur verò læſi ab eo ſaliunca (id eſt
D nardo ſylueſtri quamplurima) ex vino ſæpius data: item
oluſatri radice aut ſemine ex vino dato. Benefacit & hoc
medicamentum: Galbani puri ✳. P. duum, myrrhæ ✳.
P. vnius cum paſſi cyathis quatuor datum ✳. P. vnius, &
hoc etiam ad omne medicamentum facit.

AD TAVRI SANGVINEM,
Cap. 64. CXCVI.

TAuri ſanguinis potum, quamuis quis difficilè cæla-
uerit, hunc tamen veſtigia cruoris relicta inter den-
tium commiſſuras produnt. Nauſeant autem & præfo-
E cantur qui biberunt, quum gelatur. Sed adiuuantur aceto
calido ſæpius poto & iniecto per ſe, vel cum nitro laſe-
riſve radice.

AD LAC POTVM,
Cap. 65. CXCVII.

LAc potum & gelatum odore ſpirationis (ſi non confi-
tebitur qui laborat) cognoſcetur: præfocantur autem
& hoc homines. Adiuuari autem debent qui ab ea labo-
rant, mentha quamplurima ſæpius ſumpta: item coagulo
agnino, leporino, porcino, victoriati põdere ex aqua bis
F térve dato. Prodeſt & laſeris radix cum poſca, & aluus a-
cri clyſmo ducta.

AD FVNGOS, Cap. 66. CXCVIII.

FVngis venenatis quum quis laborat, primùm nauſeat,
nec quicquam magnopere reiicit: poſtea ſtomachum
ventriſque & præcordiorum infinitos habet dolores,
manant ſudores frigidi per artus, qui & ipſi gelantur ce-
lerrimè, niſi citò ſuccurratur. Adiuuantur autem radice ea
quam nos edimus, acri quamplurima per ſe, vel cum ſale
manducata, eiúſque ſemine: ſi ipſa non fuerit, poto ex vi-
G no: item ruta ex aceto trita & pota proficit. Nec minus li-
xiuia cineris ex ſarmentis pota. Adiuuat & nitrum aceto
dilutũ & datum; eodémque modo æris flos datus, & mel
cum aceto dilutũ quãplurimũ deuoratũ. Oportet autẽ &
oleo antè multo poto cogere eos reiicere quantumcũque
potuerint, & eodem caldo ſubinde artus perunctos ex-
preſſius fricare.

AD HIRVDINEM, Cap. 67.
CXCIX.

HIrudinem (quam quidã ſanguiſugam vocãt) deuo-
H ratam, & adhærẽtem faucibus, eóque ipſo moleſtiã
titillationémque quandam præſtantem, excutere opor-
tebit aceto quamplurimo epoto per ſe, vel cum ſale, aut
nitro, aut laſere. Idem faciunt & niuis glebulæ quamplu-
rimum deuoratæ.

Medicamentorum malorum non nocet nominum aut figurarum notitia, ſed ponderis ſcientia. Hanc porro medicus nec quærere nec noſſe debet, niſi diis hominibúſque inuiſus meritò eſſe vult,& contra ius fáſque profeſſionis egredi.Illas autem figuras dico, & nomina neceſſe eſt ei ſcire, vt & ipſe deuitet, ne per ignorantiam aliquam ſumat, & aliis idem præcipere poſſit. hoc enim proprium eſt medicinæ,& illud execratiſſimi pharmacopolæ contrario oppoſiti virtuti eius, vt & in cæteris artibus animaduertitur. nulla enim eſt quæ non habeat aduerſantem ſibi ſua ſpecie ſimilitudinis malignam profeſſionem.

AD SVSPICIONEM MALI MEDICAMENTI, Cap. 68. CC.

QVoties autem ſuſpicio mali medicamenti accepta fuerit, primùm aſſumere oportet quæ nauſeam faciunt,vel oleum perſe,vel cum aqua,& reiicere:deinde ea quæ ventrem molliunt tanquam lac, album ius pingue & ſalſum, chamæleam non ceſſantem iniicere clyſtere: poſtea remedia propria ad ſingula quoque & antidotos ſumere.

Implicitas medicinæ partes inter ſe & ita cōnexas eſſe conſtat vt nullo modo diduci ſine totius profeſſionis detrimento poſſint. Ex eo intelligitur quòd neque chirurgia ſine diætetica,neque hæc ſine chirurgia(id eſt ſine ea parte quæ medicamentorum vtilium vſum habet) perfici poſſunt: ſed aliæ ab aliis adiuuantur,& quaſi conſumantur. Itaque quanuis ex magna parte ad diæteticos pertinētes compoſitiones iam exhibuerimus, tamē quaſi claudicat & vacillat hic liber niſi eas quoque compoſitiones quæ ad chirurgos pertinent,poſuerimus, quarum initium ex emplaſtris faciemus..

EMPLASTRVM TRIPHONIS, Cap. 69. CCI.

EMplaſtrum chirurgi Triphonis ſubuiride,quod facit quum vulnus ita actum eſt vt os lædatur,vel frangatur, præcipuè caluariæ, κεφαλικὴ ideo à Græcis dicitur. Idem ſi os ſcabrum, aut putre vetuſtate vitii factum eſt, expurgat & educit, quantum eius alienum eſt. Facit præterea ad canis morſum,& ad vlcus recens molle, Squama æris Cyprii ✱.P.XII.thuris ✱.P.VI. ammoniacæ guttæ ✱.P.VI,reſinæ pytuinæ,(id eſt ex picea arbore)✱.P.x.S.reſinæ terebinthinæ✱.P.VI. adipis vituli P. quadrans, ceræ P. triens, olei P. ſemuncia, aceti cyathus vnus & dimidius: acetum intritum conſumatur ad omnia quæ teri debeant, dum leuia habuerint mellis ſpiſſitudinem: cera, & vtraque reſina cum adipe purgato & oleo liqueſcant, & incoquantur donec habeant ſpiſſi cerati temperaturam: feruentia ſuperfundentur rebus quæ ſunt in mortario minutatim, & piſtillo ſubinde dum calet, & permiſcebūtur.Atque ita dum deſinit feruere,emplaſtrū manibus ſubigetur, & redactum in rotundas ampliores, (quas magdalidas dicunt) reponetur.

EMPLASTRVM MEGETIS CHIRURGI, Cap. 70. CCII.

EMplaſtrum Megetis chirurgi ſubuiride ad eadem facit: componitur ſimiliter,accipit hæc, Squamæ æris Cyprii ✱. P.XXV. ammoniaci guttæ✱.P. vigintiquinque, terræ mali(quod ἀριστολοχίαν Græci dicūt) ✱.P.viginti,iris ✱.P. viginti,aluminis fiſſi ✱.P.viginti,myrrhæ ✱.P.XXII. reſinæ terebinthinæ✱. P. quatuor, pytuinæ reſinæ✱. P. IIII. adipis taurini ✱. P. IIII. ceræ ✱. P. quatuor,olei veteris ſextariū vnum, aceti acris ſextarios.IIII. Componitur hoc medicamentū quum Caniculæ ſydus oritur. teritur in ſole donec acetum omne conſumatur. In quibuſdam hoc emplaſtrum efficacius, in quibuſdam ſuperius poſitum,inuenitur.

EMPLASTRVM VIRIDE TRIPHONIS chirurgi, Cap. 71. CCIII.

EMplaſtrū viride Triphonis facit ad vulnera recētia, quo vtebatur etiam in gladiatoribus, coloris boni, εὔχροον ideo etiā appellabat.Recipit hæc, Æris vſti pōdo ſextantem,aluminis rotundi pondo ſextantem, ſalis ammoniaci pondo ſextantem, thuris pollinis pondo ſextan-

A tem,æruginis raſæ pondo [illegible] hæc teruntur ex aceto aliquot diebus, poſtea c[illegible] duo, reſinæ frictæ pondo duo, cum olei veteri [illegible] dextāte: liquefacta ab igne mortario ſupetfunduntur, [illegible] manibus ſubiguntur.

EMPLASTRVM [illegible] TRASEAE chirurgi, [illegible] CCIIII.

EMplaſtrum viride Traſeæ [illegible] ad recentia vlcera minus acre, Æris [illegible]m,ſalis ammoniaci ✱. P. nouem. Hæc [illegible] ac[illegible] liquor dies oportet, B donec viridis color appareat [illegible] adiicere aluminis fiſſi ✱. P. VII.Vbi iam omnia [illegible] facta fuerint, & mellis liquidi temperaturam [illegible] ceræ pondo libra, reſinæ frictæ pondo libr[illegible] olei cyathis quinque liquefacta ſuper ea adiiciunt[illegible] rurſus mortario ſubigūtur.refrigeratúmq; man[illegible] ſubigitur,ac reponitur.

EMPLA[illegible] TRIPHONIS chirurgi viride, Cap. 75. CCV.

EMplaſtrū viride Triphonis facit ad recētia vulnera, C morſus hominū: ſed præcipuè ad vetera vlcera quæ nullo modo cicatricē ducunt, & callos eminētes circa ſe habent. Oportet autem tunc non linteolo (vt cætera) illinere,ſed dilatatū magis manibus in magnitudinem vulneris ſatis craſſū imponere, ſupérque linteola carpta plurima,deinde ſpōgiam nouā ex verbenis, murto, oleáque factis.Cōſtat ex his, Æruginis✱.P. quatuor, ſquamæ æris ✱.P. ſex,thuris pollinis ✱.P.VI.galbani ✱.P.quatuor,aluminis rotundi ✱.P.III.reſinæ pytuinæ ✱.P.XXV. ceræ✱. P.XXV. olei pondo ſextante,terebinthinæ pondo ſelibra, D aceti quod ſatis eſt: componitur eodem modo quo & ſuperius ſcripta viridia emplaſtra ſunt.

EMPLASTRVM VIRIDE GLICONIS chirurgi, Cap. 76. CCVI.

EMplaſtrum viride quod ſui generis,(meo iudicio)ſuperat omnia, vocatur Iſis. Accipit hæc, Æris vſti,æris Cyprii,æruginis raſæ,ſalis foſſitii,guttæ ammoniaci,thuris maſculi,mali terræ rotūdi(quæ ἀριστολοχία στρογγύλη Græcè dicitur)mali terræ ſarmentorum quibus vnguentarii vtuntur,(dicitur autem ariſtolochia clematitis) aluminis ro-E tundi,ſingulorum pōdo vnciam,myrrhæ,galbani, aloes, ſingulorum pondo ſextantem,ceræ pondo trientem,reſinæ colophoniæ P.IIII. vel duo & beſſem, olei ſextarium vnum.Hæc enim galbano,reſina,cera,& oleo ſuper ignē liquefacta,miſcentur mortario,præterea cæteris ex aceti ſextario vno.Facit hoc emplaſtrum ad detectam mēbranam tegentem cerebrum:deinduſtria à medicis cum terebratu exciditur, quòd lædit eam os, vel alioquin detectam,roſa dilutum & impoſitum. Item facit ad capitis diutinum dolorem (quem κεφαλαλγίαν Græci appellant) F dolenti loco raſo ſuperpoſitum, nec minus dies viginti. Item facit ad oculorum imminentes epiphoras,ſuperpoſitum frontibus:cæteras eodem modo ſanguinis eruptiones è naribus adiuuat: & vlceribus factis eiuſdem partis roſa dilutum prodeſt: nec minus angina correptis faucibus,extrà ſuperpoſitum,& toto collo.Parotidas initia habentes diſcutit,ſuppuratas iungit,ſiquis emiſſarium collectionis apto loco,(id eſt infra ſinum vbi collectio eſt)fecerit: quod ὑπόχυσιν Græci dicūt. Eadem ratione ſuppurationibus in mammis mulierū futuris aut factis prodeſt, G iungit omnē partem diuiſam,& fibulis arctatā: præcipuè quū inteſtina prolapſa & repoſita ſunt,atq; ſartum vulnus, quod à Græci dicitur γαστρορραφία.Lateris,ſtomachi,vētris iocinoris,lienis dolorem ſedat.Adiuuat cœliacos, torminoſos,ventri toto circundatum:item veſicæ tumenti prodeſt. Eodem modo lumborum dolorem leuat. Ad luxatum omne & eiectum & repoſitum articulamentum, bene facit:& ad podagram præter quoduis aliud medicamentum ſatis conuenit,& huic mirificè prodeſt. Fiſtulas roſa dilutum ſanat. Ad carbunculos & cancer imponendū H eſt. purgat enim, nec patitur latius ſerpere: vetera vlcera cicatricem ducere cogit. Punctus neruorū muſculorum qui periculoſiſſimi ſunt, quos νύγματα Græci dicunt, ſine inciſione aut diuiſione ſanat Cyprio oleo dilutū. Ad neruorum vitia omnia acopo melius facit.

EIVSDEM [illegible] Cap. 77. CCVII. A

EMplaſtrum ni[illegible] Barbara dicitur:facit ad omne recens vul[illegible]uſum:hoc plerique in gladiatoribus vtũt[illegible]æ *.P.cẽtum, reſinæ frictæ *.P.centum,bit[illegible]ulc[illegible]ici *.P.centum,ceræ *.P. cẽtum.Hæc conci[illegible]us [illegible] fruſta, coquuntur cum olei ſextario vno don[illegible]ntur:quibus depoſitis ab igne,& deſinentibus nim[illegible]ſpumæ argenteæ *. P.x. ceruſſæ *.P[illegible] Et hæc autem cum aceti hemin[illegible]tatim aſpergere, ne efferueſcat me[illegible]adiectis & intermixtis intepuer[illegible]opopanax oleo dilutus exiguo *.P.[illegible]refrigeratum manibus,& ſuba[illegible]um,& in partes diuiſum,reponitur.[illegible]o empl[illegible]quum ita compoſitum eſt, dum adhuc modicè calet,[illegible]cito thuris pollinis pondo trientem & mirum,quan[illegible]eſt,ſine dolore atq; tumore conſeruat vulnera[illegible]ſanat.

EMPLASTRVM NIGRVM TRASEAE chirurgi, Cap. 78. CCVIII.

EMplaſtrum Traſeæ chirurgi facit ad omnia recentia vulnera propriè autem ad neruorum muſculorũ punctus,contuſiones,luxa:& in totum, tumorem non patitur fieri,articulos inciſos iungit.Idem & gladiatorum, & omnium hominum ad periculoſa vulnera mirificè facit: ſinus veteres & fiſtulas iungit:interius iniectum primùm, & poſtea extrà poſitũ : Ceræ pondo quatuor,picis brutiæ pondo quatuor,reſinæ frictæ pondo IIII. bituminis ſagũtini quod eſt natura liquidum,P. IIII. ceruſſæ, æruginis, chalcitidis,miſyis,aluminis fiſſi, aluminis rotundi,melãteriæ(quæ creta ſutoria dicitur) qua ligulæ calceolorum denigrantur,gallæ ſyriacæ,ſingulorum pondo libra. Hæc aceto teruntur donec leuia fiant: quibus mellis habẽtib[9] ſpiſſitudinem,cera,atque alia quæ igne liquefiunt, bituménque ſuper ignem ſolutum, ſuperfunduntur his quæ ſunt in mortario:poſtea medicamentum manibus ſubigitur,& reponitur vaſe fictili acetum habente.

EMPLASTRVM NIGRVM ARISTI, Cap. 79. CCIX.

EMplaſtrum nigrum Ariſti chirurgi facit ad omne recens vulnus mirificè,ad punctus neruorum & ad muſculorum item ad contuſum,luxum,præcipuè ad oſſa fracta.Sine alligatura enim interdũ dimidio celerius ſanat ea,& ſine dolore ſeruat:iungit ſinum. Habet autem hæc, Spumæ argenteæ *. P.ducẽtorum,aluminis fiſſi *.P.xxx. picis Hiſpanæ *.P.cẽtum, bituminis Iudaici *.P. centũ, propolis *.P.triginta,æruginis *.P.decem,ceræ *.P.centum,ammoniaci guttæ *.P.vigintiquinque,terebinthinæ *.P.quinquaginta,olei veteris ſextarios quatuor. Oleo inferueſcit ſpuma argẽtea trita curioſe:deinde adiicitur bitumen,& ipſum contuſum & tritum.Vbi hæc cerati mollis habent temperamentum,pix adiicienda eſt : deinde cera & propolis,poſtea ammoniacum,à quo ærugo, vltimum alumen aſpergitur. Oportet autem vbi tumor ſuſpectus eſt, lanam ſuccidam ex vino ſine oleo ſuperponere.

EMPLASTRVM TRIPHONIS, Cap. 80. CCX.

EMplaſtrum nigrum Triphonis , baſilicon appellatur, facit ad contuſa,& canis morſum, & furunculos. Idẽ roſa dilutum explet cõcaua vulnera,Picis brutiæ *.P.XL. reſinæ *.P.XL. galbani *.P.II. olei cyprei *.P. ſeſcuncia cum oleo communi *.P. IX.liquefiet, & coquitur donec coeat:poſt hoc reſina adiicitur:deinde emplaſtri habens temperamentum,deponitur cacabus, & tepente medicamento galbanum dilatatum , ne vno loco ſubſidat adiicitur.

EMPLASTRVM ARISTI CHIRVRGI, Cap. 81. CCXI.

EMplaſtrũ nigrum quod τετραφάρμακον dicitur, facit ad eadem . Recipit hæc, Ceræ, picis, reſinæ frictæ paria pondera,adipis taurini dimidium : vnà omnia coquuntur donec emplaſtrum fiat.

EMPLASTRVM NIGRVM DIONYSII chirurgi, Cap. 82. CCXII.

EMplaſtrũ Dionyſii chirurgi facit ad mediocria vulnera,& in teneris corporibus puerorum Idem iungit bellè vulnera , & ſine tumore ſeruat: Spumæ argenteæ *. P.CXX.olei ſextarios duos. Hæc ſuper ignem mouentur, donec cerati habeant temperaturam : poſt hoc adiicitur aluminis *.P. XLV. & decoquitur vſque dum ruſum medicamentum fiat: poſt hæc adiicitur reſinæ colopho-
B niæ *.P.XLV. ceræ *. P. XLV. vbi emplaſtri omnia habuerint ſpiſſitudinem,deponitur cacabus,& tepente medicamento,& quum deſierit feruere,adiicitur galbanum minutatim dilatatum,quò facilius ſoluatur,*.P. quatuor.

RVRSVM EIVSDEM, Cap. 83. CCXIII.

ALterum rubrum medicamentum quo venatores vtuntur , facit ad canis morſum & omnium quadrupedum:idem & ad offenſionem in ſtirpe , & cætera vulnera mediocria:Spumæ argenteæ pondo quinque ſemis,
C olei veteris pondo duo. Hæc coquantur donec coeant: deinde adiicitur æris ſquamæ pondo vncia , & coquitur donec colorem ruſum ſumat:poſtea adiicitur ceræ pondo triens,reſinæ frictæ põdo duo,ammoniaci guttæ,depoſito pauliſper cacabo , pondo quadrans , galbani item diuiſi in minimas partes,& rurſus repoſito ad breue tempus,atque iterum repoſito & non feruenti, galbani pondo ſextans.

COLORIS INCERTI, Cap. 84. CCXIIII.

D EMplaſtrum coloris incerti facit ad omnia mediocria vulnera,quadrupedum morſus,contuſa vel inciſa articulamenta , vt fit quum ad dentem peruenit pugnus. Idem ad furunculos mirè facit , & ſtrumas , omnémque duritiem diſcutit,ſi id quis perſeueranter imponat. Item cicatricem ducit diutini vlceris, & in totum ad omnia leuia , in quotidianos vſus mirificum eſt : tumorem non patitur fieri neque pus. Hæret vt faſcia non ſit opus in balneo non excidet. hoc ipſum eſt quod tu deſideraſti: Olei veteris põdo quinque , ſpumæ argẽteæ pondo quin-
E que.Hæc coquntur donec coeant,poſtea adiicitur his reſinæ pytuinæ pondo quinque. Vbi emplaſtri habet temperamentum , adiicitur propolis inalienatæ ſinceræ & bonæ qualis eſt Attica,pondo ſelibra , deinde in cacabo depoſito viſci de quercu lecti pondo quadrans.hoc ſemper habeo compoſitum.

EMPLASTRVM EVELPISTI chirurgi, Cap. 85. CCXV.

EMplaſtrum luteum Euelpiſti chirurgi facit ad tenera corpora mediocriter læſa & abraſa , quæ ἐπισύρματα
F Græci dicunt, Spumæ argenteæ pondo ſelibra,olei heminæ:coquuntur dum coeant:deinde adiiciuntur ceræ pondo duo,reſinæ pytuinæ pondo duo.

EMPLASTRVM EPISPASTICVM, Cap. 86. CCXVI.

EMplaſtrũ quod aperit & educit pus, vel ſiquid aliud ſubeſt (ἐπισπαστικὸν dicitur) Ceræ pondo libra , reſinæ terebinthinæ pondo libra, nitri rubri pondo libra: hoc teritur ex cinere lixiua , donec leue factum habeat mellis ſpiſſitudinẽ,poſtea ſupradicta cum olei cyathis ſex
G liquefiunt ad ignem,quibus adiicitur thuris pollinis ſelibra, & ita quæ in cacabo ſunt,mortario ſuperfundũtur,& commiſcentur. CCXVII.

Emplaſtrum album ex ſale,δι' ἁλῶν Græci dicunt:facit ad omnem duritiem & diutinum dolorem , & ducit ſudores , idem vlcera vetera & calloſa renouat , & facilius aliis medicamentis quæ hoc pollicẽtur, cogit cicatricem ducere: Salis marini, ceruſſæ,olei veteris paria pondera. Coquitur cum oleo ceruſſa donec coeat, & poſtea ſal admiſcetur. CCXVIII.

H Emplaſtrum aliud ex ſale nigrum efficacius , idem ad omnia facit , ſed recipit ſingulorum P. libram ſimiliter, olei autem veteris triplex adiicitur. CCXIX.

Emplaſtrum album ad combuſta & perniones,ceruſſæ pondo libram,olei myrtei põdo libram,ſpumæ argenteæ *.P.XXIIII.ceræ Ponticæ pondo libram.Ceruſſa & ſpuma

argentea coquuntur cum oleo, donec coeant, poſtea adiicitur cera.

EMPLASTRVM ALBVM PACCHII Antiochi, Cap. 87. CCXX.

EMplaſtrum album Pacchii Antiochi, quo vti oportet quum in mammis mulierũ, aliòve quouis loco duritia fuerit, quæ ad omne medicamentum exaſperatur, quã Græci καρκίνωμα, aut κακόηθες vocant. Facit autẽ ad combuſta & vetera omnia, quæ non facilè cicatricem ducũt: Item ad vlcera ex frigore, vel per ſe facta. Præcipuè verò ad ani vitia difficilia & vetera, roſa dilutum: Cadmiæ botryitis ✳.P.VIII. põpholygos Cypriæ ✳.P.VII. molybdenæ lotæ ✳.P.V. thuris maſculi ✳.P.IIII. ceruſſæ ✳.P. ſeptuaginta, ſpumæ argẽteæ P.✳. quinquaginta, ceræ Ponticæ ✳.P. VIII. reſinæ terebinthinæ ✳.P.VII. olei murtei ✳. P. centum. Quæ ſunt dura teruntur ex vini veteris ſextario vno, in quo die & nocte macerẽtur: Alterci albi, iridis, ſertulæ campanæ, terræ mali, papaueris ſyluatici, capitũ corticis, ſingulorum ✳.P. VI. Quum leuia facta fuerint, & mellis ſpiſſitudiuem habuerint, tunc murteum oleum minutatim in mortario adiiciatur, & quum fuerint temperaturæ liparæ, medicamentũ coniiciatur in nouo fictili cacabo, & coquatur pruna non nimis acri, moueatúrque ſine requie ne aduratur: quum emplaſtri temperaturam habuerit, reſinæ cera adiiciatur. CCXXI.

Emplaſtrũ ad combuſtum mirificè facit: quum multis vſus ſim, nullum magis probo. protinus enim impoſitum mitigat, poſtea tollit dolorẽ, ſtatímque infinita celeritate perſanat: Spumæ argenteæ pondo ſelibrã, adipis ſuilli purgati põdo ſelibrã, ceræ Ponticæ pondo ſelibrã ouorũ aſſorum vitellos ſex, quos terere oportet, & miſcere ſpumæ argenteæ & tritæ: cerã cum adipe liquefacere, deinde pati coire, poſtea in vnum miſcere.

LIPARA AD INTERTRIGINES ET exaſperationem, Cap. 88. CCXXII.

LIpara ad intertrigines & exaſperationem, tumorem aui mirifica, Spumæ argenteæ pondo triens, ceruſſæ pondo triens, thuris pollinis pondo triens, aluminis fiſſi pondo quadrãs, adipis ſuilli curati pondo quadrans, vini auſteri veteris heminæ tres, roſæ ſeſquilibra, olei acerbi ſelibra. Teruntur ſpuma, ceruſſa: alumen ex vino, deinde adiicitur thus minutum & cretum: & quumprimum hæc leuia paruerint, cum oleamentis ex vino adipem liquefactum cum roſæ pondo quadrante miſcere in vnum oportet.

LIPARA RVFA, Cap. 89. CCXXIII.

LIpara rufa facit ad fiſſuras ani diutinas, quas ῥαγάδας dicunt: eadem & eiuſdem partis exulcerationes, & vitia diutina benefacit. Spumæ argenteæ ✳.P.XXXVI. ceruſſæ ✳.P.VI. chalcitidis vſtæ ✳.P.VI. myſios ✳. P.VI. reſinæ terebinthinæ ✳.P.XII. ceræ ✳.P.VI olei murtei ſextarios S. II. aquæ pondo ſextans. Cum aqua teruntur quæ prima poſita ſunt, & olei pondo dimidio, cum reliquo oleo cera & terebinthina liquefacto mortario ſuperfunduntur.

AD CONDYLOMATA, Cap. 90. CCXXIIII.

AD cõdylomata facit bene elaterium ſiue cera, quod eſt ſuccus cucumeris ſyluatici, compoſitus, rationéque in paſtillos redactus, ex aceto dilutum & perunctum: item propolis per ſe ſubacta & more emplaſtri impoſita. CCXXV.

G Facit bene & reſinæ terebinthinæ ✳.P. VI. ceræ idem, in vinum cocta igni, quãtum poſſunt gagatis lapidis triti recipere. Multis & iris contuſa & ex vino mixta, cocta, & poſita velut farina ordeacea profuit. Facit & Andronium medicamentum, quod initiò poſuimus: ad condylomata vino dilutum bene. CCXXVI.

Hoc medicamentũ mirificè prodeſt, Aluminis melini ✳.P. centum, chalcitidis ✳. P. quinquaginta, fæculæ ✳. P. quinquaginta. Teritur aceto, quum opus eſt vino aut aceto diluitur.

AD HAEMORRHOIDAS, Cap. 91. CCXXVII.

HÆmorrhoidas ſic curare oportet medicamẽto. Perungantur centaurii ſucco pondo duum. Hæc herba A Latinè fel terræ dicitur, [illegible] ris naſcitur. Eſt autem tenuis, multorum ra[illegible] ctum ſurgentium, florem habet exiguum pur[illegible]. Abſinthii ſucci ✳. P. duum, aluminis liquidi ✳.[illegible] bæ pedicularis ✳. P. duum, miſyis ✳. P. vnius, [illegible] ntum ad cõprehẽdenda ea ſatis erit. Hoc per[illegible] ius ano, aut lana tincta, & interius truſa, quum [illegible] ad ſellam, & apparuerint totæ, medicamento [illegible] ene tangendæ ſunt vndique: & præcipue [illegible] carbaſis ducunt, ſpecilli latitudine, ſubinde [illegible] ico cumulan- B te medicamentum, & [illegible] ntéque donec cõbibant. totum enim [illegible] omni parte ſaturentur. Eſt autem hoc [illegible] dis vſtæ ✳.P. quatuor, æris floris vſti ✳. [illegible] ſti ✳.P. triũ, æris ſquamæ ✳.P. duum, di[illegible] is ✳. [illegible] um, ſoreos vſti ✳. pondo duum, auripi[illegible] nti ✳. pon[illegible] duum. Hæc omnia teruntur, & [illegible]) hæmorrhoidibus imprimuntur vndique; [illegible] ue, ſimplex, rarũ linteolum imponere oportet, [illegible] ra hoc panem autopyrõ ex aqua maceratum & tritum, roſaceo oleo adiecto. Hoc medica- C mentum ſine magno labore circa ſeptimum diem cadere cogit hæmorrhoidas. Oportet autem bis die panem imponere, nonnunquam in nocte, ſi circum tenſionem ſenſerint aquario, die auriſcalpio auerſo, quam partem κωδιόχον Græci vocant, ſenſim tẽtare, mouere abalienatã oportet, quò ſelerius excidant hæmorrhoides. Hoc medicamentum omnem carnem, & omni parte corporis exulceratam, & excreſcentem, & eminentem, ſine magno morſu tollit. CCXXVIII.

Siquando non exulceratas eminentias tollere ſine fer- D ro voluerimus, vt verrucas, neuos, aliáve eius generis, hoc medicamento vtimur, Calcis viuæ ✳.P. ſex, fæculæ ✳. P. trium, vitri vſti ✳.P. trium. Hæc terere oportet ex cinere lixiua, ex caprifico, vel ſarmentis, donec leuia paſſi habeant temperamentum, deinde adiicere rubricæ, aut atramenti quod poſſit colorare ea: deinde patella fictili coquere ad mellis ſpiſſitudinẽ, atque pyxide nigri plumbi reponere. Melius autem recens facit, cuius vſus eſt talis: quod deſtinatum erit tollere, id ipſum ſpecillo oblinetur craſſius, ex interuallo penicillo abſtergetur: & quũ E ſatis nigrum quaſi perunctum viſum fuerit, deſinere oportebit imponere res, & abſtergere, & panem ex aqua imponere & roſa. Hoc & ſtrumas ſanat antequã ſuppurẽt. Oportet autem, quum hoc medicamentum cauſam fecerit in ſtrumis, nullum aliud medicamẽtum adhibere. ſanæ enim ita fiunt. CCXXIX.

Quum verò aliqua pars ſuppurauerit, & timidus fuerit ad ſectionem cui id acciderit, viſcum quamplurimum colligere oportebit, eúmque cum cinere lixiui diutius terere, & aluta inductum imponere, ita formata. & in tan- F tum ſpacium circunſecta, quantum & quale volumus vlcus, id eſt emiſſarium vomicæ fieri, & ea parte ſcilicet imponemus, quantum neceſſe erit aperire. Hoc eodem medicamẽto ſæpe dolores diutinos pectoris, lateris, lumborum ſuſtuli, quum ad nullum malagma aut auxiliũ cedebãt. exulcerata enim minima parte cui uſque dolentis loci, humoribus poſtea vitium veluti eiiciebatur.

AD EADEM VITIA, Cap. 92. CCXXX.

MElior triphera. hoc enim nomen ſuperius poſitum, medicamentum appellatur: facit ad omnia quæ ferro debẽt tolli ſine magno dolore: idem hæmorrhoidas productas medicamento quod ſupra poſitum eſt, tollit. Vuam nimis iacentem ſine periculo, per auriſcalpium lana inuolutum perunctam, ex parte qua tollenda eſt, amputat. Oportebit autem poſtea aqua mulſa gargarizare, & lentis atque roſæ aridæ aqua decoctæ. Eadem res & palpebram piloſam remediat, ſiquis radices aduerſus naturam pilorum natas oblinierit, donec locus earum H niger fiat. Recipit hæc, Æris floris ✳.P. trium, calcis viuæ ✳.P. ſex, thapſiæ radicis ✳.P. ſex, fæculæ ✳.P. trium, nitri ✳.P. duum, auripigmẽti ✳.P. duum, fellis taurini ✳.P. ſex. Terũtur ex cinere lixiua qua culinarii vtũtur, donec habeãt mellis liquidi tẽperamentũ. Reponitur puxide nigri

plūbi. Hæc puxis in [illegible] re ſtagneā mittitur, habētē ci A nerē lixiuā vſq; ad [illegible]lū mino[illegible]. Oportet autē & hoc medicamētum co[illegible] rubrica vel atramēto. Huic medicamento ſi anatis ſa[illegible]nis [illegible] uaſi duæ ligulæ adiunctæ fuerint, minus m[illegible] ccxxxi.

Quatenus acriu[illegible] erantium medicamentorum habita eſt mentio[illegible] qua ſtygmata tolluntur in dignis, & in multis. [illegible] iamitas ex tranſuerſo accidit, vt diſpenſatori Sabini [illegible] ufragio in ergaſtulo deprehēſo, quem Triphon [illegible]elusum, & ne caſu quidem li- B teras confuſas vllo [illegible]ento habentem, liberauit, alii cādidi, ſpicæ cap[illegible] cum cantharidibus viginti Alexādrinis, (ſunt [illegible]riæ & oblōgæ) ſulphuris viui ✱.P.I. & victoria[illegible] ✱.P. as ſemis, ceræ pondo triens, olei pondo [illegible] ram cum tritis cæteris admiſcuit & impoſuit.

INTESTINI EXTREMI PROLAPSIO,

Cap. 93. ccxxxii.

INteſtinum extremū quibus prolabitur & excidit, quoties prodierit, toties vino calido, vel verbenis, vel cine C re lixiua lauari oportet & reponere. Prodeſt & pice liquida perungere & cedria interdum vel Andronio perungere, & ſicca reponere. Facit & cinis ex ſarmentis cribrata aſperſa, alumen fiſſum tritum bene, & eodem modo aſperſum, atque inteſtino repoſito. ccxxxiii.

Ad teſticuli tumorem cupreſſus baccæ ex vino coctæ conueniunt, ex faba quaſi concha multo cum cumino cocta: item vua paſſa cum cumino contuſa in modū malagmatis, melle quantum ſatis eſt admixto. Idem vua paſſa, nucleata, contuſa ac mixta eiuſdē menſuræ vel ponderis.

AD VERETRI TVMOREM ET DOLOREM, D

Cap. 94. ccxxxiiii.

AD veretri tumorem lens ex aqua cocta, & trita, roſaceo oleo mixta prodeſt. Si maior tumor erit mali granati corium ex aqua coctum & tritum, lenticulæ pari pondere admiſcere oportet. ccxxxv.

Si vlcus ſordidum erit, aut cancer tētauit, aut iam occupauit, Andronios ex vino benefacit. ccxxxvi.

Si cicatrix ducenda. *deſideratur.* ccxxxvii.

Omne vlcus in omni parte corporis ſordidum (id autē eſt quum candicat, & quaſi cruſtam perductam albam ha E bet) purgat mel per ſe, iris arida contuſa, vel cum melle. Eadem ratione & terræ mali, & panacis radix purgat ſordida vlcera. Mirificè & hoc medicamentum purgat, etiā ſi cancer tentat: eſt autem leue, auripigmenti quod Græci ἀρσενικὸν dicunt, ✱.P. ſex. æris ſquamæ ✱.P. trium, elaterii ✱.P.I. chartæ combuſtæ cinis ✱.P.III. quum opus eſt cochlearia tria roſæ cyatho permiſcentur, inde linteola carpta contingunt, atque ita vlceri ſuperponūtur. Hoc medicamentum citò, & ſine vllo morſu expurgat ſordidiſſima vlcera. ccxxxviii. F

Omne purum vlcus & concauum replet baſilice roſa diluta: (vt ſuperius dixi) propè autem hoc medicamētū, Medullæ vitulinæ ✱.P.IIII. adipis anſerini ✱.P. duum, butyri ✱.P. duum, medullæ ceruinæ ✱.P. duum, ceræ ✱.P. IIII. terebinthinæ ✱.P. duum, mellis ✱.P. ſeſcuncia, roſæ ✱.P. ſeſcuncia, reſina cum roſa liqueſcit, cui miſcentur calenti mel & cera: cum cera præcalfacta in feruenti aqua contundūtur, atque ita ſuperioribus miſcētur. ccxxxix.

Omne vlcus luxurians & creſcens carne cōpeſcit chalcitis per ſe trita, vel æris flos vſtus. Bene autem & propriè G hoc medicamentum facit quo Meges vtebatur, Calcis viuæ ✱.P. duum, thuris ✱.P. vnius, æris ſquamæ ✱.P. vnius.

TRIPHONIS MEDICAMENTVM,

Cap. 95. ccxl.

TRiphon chirurgus carnem eminentem hoc medicamento compeſcebat, æris floris vſti ✱.P.VI. chalcitis vſtæ ✱.P.IIII. myſis vſti ✱.P.IIII. æris vſti ✱.P.IIII. Hoc acre eſt, & quaſi cauterium cruſtam altam facit: quamobrem cancer non patitur impoſitum ſerpere, omnem eruptionem ſanguinis veluti cauterium ſiſtit. Et hoc autem H & quæ diximus imminuit: cicatricem quoque ducit ſiquis tincto, extractóque ſpecillo, quod ei quaſi puluis adhæſerit, exiguo oras vlceris tetigerit: ſed propriè cicatricē medicamenta hæc ducunt.

TRIPHONIS AD CICATRICEM,

Cap. 96. ccxli.

EMplaſtrum efficax ad cicatricem ducendam, Spumæ argenteæ ✱.P. quinquaginta, myſis vſti, chalcitis vſtæ, aluminis ſiſſi, ceruſſæ, ſingulorū ✱.P.IIII. reſinæ terebinthinæ ✱.P.XII. ceræ ✱.P.V. Cera & reſina liqueſiūt, deinde quum refrixerunt, raduntur, ſicca & bene trita adiiciuntur & commiſcentur.

EMPLASTRVM DIACADMIAS,

Cap. 97. ccxlii.

EMplaſtrum διὰ καδμίας Græci dicunt, quod cicatricem ducit, Cadmiæ pōdo libra, chalcitidis vſtæ pondo libra. Hæc teruntur ex vini Falerni heminis tribus, donec liquefacta mellis habeant ſpiſſitudinem, poſtea fit ceratum ex ceræ pondo quatuor, reſinæ frictæ pondo quatuor, olei murtei P. quatuor. Quum refrigeratum eſt raditur & miſcetur his quæ in mortario ſunt. Sunt qui liquefacta hæc ipſa dum calent mortario ſuperfundunt, & ita ſubigunt.

AD PAPVLAS ET PORRIGINEM,

Cap. 98. ccxliii.

AD papulas in capite efferueſcentes, vel qualibet parte corporis totius porriginem, σταφὶς ἀγρία trita, & nitrum decoctum tritum pari menſura, in mixto oleo & vino auſtero, ante deſudationem corporis, ac poſtea: item alumen liquidum ex aceto, ſtaphide agria adiecta. Ad epiphoram verò toto corpore efferueſcentem medicamentum prodeſt. ccxliiii.

Ad ignem ſacrum benefacit hoc medicamentum, Rutæ viridis pondo triens, ſpumæ argenti pondo bes, aceti ſextarius vnus, olei viridis ſextarius. Cum aceti parte in ſpuma & ruta teruntur donec leuia fiant, poſtea quod ſupereſt aceti, vicibus cum oleo adiicitur.

AD IGNEM SACRVM,

Cap. 99. ccxlv.

AD ignem ſacrum coriandrum per ſe tritum benefacit, (eſt enim res viroſa) vel cum pane eodem modo & mentha prodeſt, & cinis de filice facta, aqua conſperſa, oblinita: item cimolia creta ſucco ſolani diluta: & per ſe ſolanum, vel cum pane prodeſt. ccxlvi.

Facit & ad hoc medicamentum bene, Sulphuris viui, opii, ſingulorum pondo ſemuncia, ſpumæ argenteæ pondo vncia: paſſo miſcentur. Item hoc ſatis prodeſt, Ceruſſæ ✱.P.VIII. aluminis ſiſſi ✱.P. trium, thuris ✱.P. trium, croci ✱.P. duum, ſulphuris viui ✱.P. duum. Teruntur hæc ſolani ſucco, quum opus eſt vino diluuntur.

AD ZONAM, Cap. 100.

ccxlvii.

AD zonam (quam Græci ἕρπητα dicunt) faciunt quidem vt ſupradicta omnia, præcipuè cicuta viridis bene trita & impoſita: item hoc medicamētum, Ceruſſæ ✱.P. XXXVIII. aluminis ſiſſi ✱.P. duodecim, croci ✱.P.I. thuris ✱.P. duum, acaciæ ✱.P.VIII. diphrygis ✱.P. duum, opii ✱. pondo duum. Ex aqua teritur, & quum opus eſt ex eadem dilutum perungitur. ccxlviii.

Ad idem melius facit gallæ, aluminis rotundi, chalcitidis, cretæ ſutoriæ, ſingulorum ✱.P. duum, myſus, corticis malorū, acaciæ, ſingulorum ✱.P. quatuor, calcis viuæ ✱.P. ſedecim. Mali cortex in aceti ſextario vno decoquitur donec madida fiat: deinde teritur acacia aceto eodē, macerata nocte & die admiſcetur, & vna teritur. Poſtea cætera adiiciuntur, & fiunt paſtilli: quum opus eſt diluuntur aqua.

Ad vtrunque autē genus vitii, mirificè medicamētum Andronicum facit.

AD IMPETIGINES,

Cap. 101. ccxlix.

AD impetigines vua aminea, quæ ſic dicitur, benefacit. Eſt autem ruberrima, & in vepribus naſcitur, qua fricari oportet impetiginem, quoad curetur, & non appareat: hoc autem diebus fit paucis.

AD SVGILLATIONES, Cap. 102. ccl.

BEnefacit huius radicis recētis ſuccus, ad ſugillationes & liuores perunctus. Scabiem tollit ſulphur nigrum oleo mixtum communi, atque in cerati ſpiſſitudinem re-

dactum. Hoc etiam lepram, & quam elephantiam dicút, ſanat: & omnia quæ efferueſcũt per ſe, quũ inueterauerint.

AD SCABIEM, Cap. 103. CCLI.

AD ſcabiem halica ex aceto macerata, & trita, benefacit, exiguo thure adiecto: item picis liquidæ libra, ceræ pondo ſemis, ſulphuris viui pondo ſextans, aluminis ſiſſi ✳. P. vnius. CCLII.

Benefacit oliuæ Æthiopicæ cõmi (quod Græcè ἐλαίας αἰθιοπικῆς δάκρυον vocant) aceto dilutum: item ſalicis libri ex aceto cocti, atque ita triti & impoſiti tollunt ſcabiem. Facit & eiuſdem cinis ex aceto ad ſcabiẽ. Prodeſt & farina ordeacea cocta ex poſca, ſi tenerum corpus erit: vel ex aceto, ſi durum, per dies quatuor aut quinque. deinde ceratũ ex roſa, adiecta ceruſſa, imponere oportet donec cicatrix ducatur. CCLIII.

Facit benè & hæc compoſitio, Thuris maſculi pondo triens, ſulphuris pondo vncia, cæparum pondo ſextans, rumicis erraticæ radices aceto quoque tritæ P. ‒. Omnia teruntur: miſcetur aceto quod ſatis erit, id eſt dum mellis craſſi habeat ſpiſſitudinem. Quum opus eſt, ſcabiei nitro ex aceto locus fricatur diuti⁹ & preſſius, deinde hoc medicamentum ſuperlinitur. CCLIIII.

Alia compoſitio ad idem, Scammoniæ ✳. P. trium, myrrhæ ✳. P. vnius, æris floris ✳. P. vnius, haſtulæ regiæ, (quam ἀσφόδελον Græci dicunt) radicis ✳. P. duum, glutinis taurini ✳. P. duum, nitri ✳. P. vnius, & victoriati. Teruntur omnia aceto præter gluten. hoc enim pridie maceratum, cæteris iam tritis miſcetur. Quum opus autẽ eſt, antè nitro & aceto locus exaſperatur, deinde hoc oblinitur. Vt conſummetur liber, malagmata & acopa adiiciemus.

GENERA MALAGMATORVM AD OMNEM CORPORIS VALETUDINEM, Cap. 104. CCLV.

MAlagma ad ὀπισθότονον (id eſt quũ ceruix reflexa eſt in poſteriorem partem, aut rigida cum intenſione oculorum & maxillarũ) facit & ad κυνικὸν σπασμὸν, quum in vtramlibet partem deprauata eſt facies. Idem ad omnem tenſionem, & contractionem neruorum & ligationem: ἀγκύλην quod Græci vocant. item ad dolorem omnis partis quanuis veterem, Bdellii ✳. P. XVI. opopanacis ✳. P. octo, galbani ✳. P. octo, adipis vitulini ✳. P. ſedecim, piperis grana numero CLX. ammoniaci guttæ ✳. P. octo, cachryos ✳. P. octo, iridis ✳. P. ſedecim, ceræ ✳. P. quinquagintaquinque, terebinthinæ ✳. P. quinquaginta. Arida quæ ſunt contunduntur, cribrantur: ſuccum habẽtia, cum reſina ſubinde admixta contunduntur. cera in fruſta conciſa aquæ feruenti demittitur, & ſubacta manibus miſcetur cæteris in pilam. Oportet autem pilum ligneum frequenter cypreo oleo perungere. Hoc malagma cypreo oleo liquefactum acopi vſum præſtat. CCLVI.

Malagma alterũ, quod ſtomachũ, aluũ, inteſtina ſoluta habentibus & cholericis prodeſt. Confirmat omnem partem & adſtringit. quod hæc deſiderat, Aluminis ſiſſi ✳. pondo ſex, rhus Syriaci ✳. pondo ſex, gallæ ✳. pondo ſex, acaciæ ✳. P. ſex, ceræ ✳. P. quadraginta, picis Hiſpanæ ✳. P. quadraginta, olei melini aut roſæ pondo trientem. Acacia vino exiguo macerata teritur: cera & pix oleo alterutro mixta inferueſcunt. quibus temperatis adiiciũtur cribrata ſicca: iis acacia miſcetur, atque in vnum omnia ſubiguntur. CCLVII.

Malagma, quod pectoris & lateris dolorẽ, & quicquid ex perfrictione eſt, benè calfacit: idẽ ad omnẽ dolorem prodeſt. Sampſuchi cõtuſi ſextarius vnus, iridis cõtuſæ ſextarii XV. cyperi contuſi ſextarius vnus, reſinæ terebinthinæ pondo bes, ceræ pondo quadrans, olei cyperi pondo ſelibra, vini Aminæi ſextarius vnus. In vino arida contuſa macerantur vna nocte & die: oleo, cera, & reſina liqueſiunt: deinde ſuperfunduntur vino, miſcentur manibus. Hoc medicamentum efficacius eſt ſecundo: poſt dies triginta efficacius prodeſt. initio enim humidum valde eſt, & vix inlitum remanet. CCLVIII.

Malagma ad omnem dolorẽ, præcipuè iocinoris, Spicæ nardi ✳. P. V. Celticæ, id eſt ſaliuncæ ✳. P. X. iridis ✳. P. VIII. meliloti (quod à nobis ſertula campana dici-

A tur) ✳. P. XXV. cyperi ✳. P. VIII [illegible]moniaci thymiamatis ✳. P. VIII. cardamomi ✳. P. V[illegible] croci ✳. P. duum, vini Falerni ſextarius vnus. In hoc omnia ſuprà ſcripta cõtuſa vno die & nocte macerant[illegible] præter ammoniacum: hoc enim aceto diluere oportet, & quaſi ceratum facere: poſtea ceræ pondo duo bes, & re[illegible]frictæ pondo quatuor, roſæ pondo libra: leuia ſunt [illegible]refrigerata, quæ roſæ & cæteris miſcentur. hoc & ad præcordiorum tenſionem benefacit, & veſicæ dolorem. CCLIX.

Malagma ad lienoſos & ad i[illegible]s dolorem, Am-

B moniaci guttæ pondo I. ceræ [illegible], & ſextãs. Ammoniacum ex aceto teritur, admi[illegible]ocomagmate quantum colorare poſſit ammoni[illegible] quod teritur vſquedum leue factum mellis craſſi [illegible]t ſpiſſitudinẽ: poſtea cera liquefacta, roſa adiicitu[illegible]tario, & bene paſtillo mixta, manib⁹ vtraque ſubig[illegible]r: facit hoc malagma ad luxum, & ad capitis dolorem, [illegible]nti ſuperpoſitum. CCLX.

Malagma ad præcordiorum tenſionem, vẽtris, ſtomachi duritiem, cum dolore: idem ad iecur & lienem prodeſt, Ceræ ✳. P. quinquaginta, ammoniaci guttæ ✳. P.

C quinquaginta, iridis ✳. P. vigintiquinque, panacis ✳. P. viginti, aneſi ✳. P. vigintiquinque, nitri ✳. P. vigintiquinque, adipis taurini ✳. P. vigintiquinque, fœnigræci ſeminis ✳. P. vigintiquinque, reſinæ terebinthinæ ✳. P. quinquaginta, aceti acris ſextarius vn⁹, mellis põdo triẽs. Mel aceto diluendum eſt, atque arida omnia his macerãda die ac nocte: ceram, terebinthinam, adipem liquefactam in vnum cæteris miſcere oportet, & manibus ſubigere.

D

MALAGMA AD LIENOSOS, Cap. 105. CCLXI.

MYrobalani ✳. P. quinquaginta, aphronitri ✳. P. triginta, capparis radicis ✳. P. viginti, cardamomi ✳. P. vigintiquinque, ammoniaci guttæ ✳. P. triginta, ceræ pondo ſelibra, irini olei pondo ſelibra. Cera irino ſoluitur, quibus ammoniacum aceto dilutũ miſcetur, & poſtea arida quæ ſunt commiſcentur. CCLXII.

Malagma ad omnem dolorem veterem, & qualibet cauſa factum, præcipuè ad lumborum dolorem, qui antè

E leniter ſcarifiant. Recipit hæc, Bdellii pondo trientem, ſtyracis pondo trientem, hyſſopi põdo trientem, ammoniaci pondo trientem, piperis albi pondo trientem, thuris pondo trientem, baccæ lauri aridæ pondo duo, terebinthinæ pondo trientem, opopanacis pondo trientem, adipis taurini pondo trientem, medullæ ceruinæ pondo trientem, propolis pondo ſelibram, olei veteris pondo libram, ceræ pondo duo, thuris pollinis pondo libram. Oleum, cera, reſina, propolis, liqueſiunt: deinde thuris pollinis pondo ſuperius dictum adiicitur, & cætera minuta-

F tim, vel in vnum contuſa. Opopanacem oleo diluere oportet. CCLXIII.

Malagma quod diſcutit ſtrumas, parotidas, panũ, quod Græci φύγεθλον vocant: idem omnem futuram ſuppurationem diſſipat, factam aperit. Facit & ad dolorem articulamentorum, vel cuiuſlibet partis: præcipuè ad lumborum dolorem, atque inflationem ſtomachi vel coli, Picis Hiſpanæ, aphronitri, reſinæ pityinæ, ceræ, laurus baccarum, ſingulorum ✳. P. XXXV. adipis taurini ✳. P. XV. am-

G moniaci guttæ ✳. P. iridis Illyricæ ✳. P. XV. galbani ✳. P. XII. piperis albi ✳. P. XV. Quæ debent liquefieri, ſoluuntur igne & oleo: cætera contuſa temperatis aſperguntur: vltimo loco tepente medicamento laurus baccæ miſcentur. CCLXIIII.

Malagma ad omnem dolorem corporis articulorum: facit & ad podagram: idem diſcutit vomicas, aut aperit, præcipuè in pectore & interaneis. Prodeſt & lumborum doloribus. Ceræ ✳. P. VIII. ammoniaci ✳. P. X. bdellii ✳. P. X. iridis ✳. P. VI. galbani ✳. P. III. terebinthinæ ✳. P. V. Contunduntur ordine quo ſcripta ſunt, pilo ligneo,

H Cyprino oleo quod in vino ſubſidit, perũcto: cera in aquam feruentem in minimas partes conciſa demittitur, & ſubacta manibus in pilam conijcitur. CCLXV.

Malagma item ad contuſionem lateris: idem facit ad ſuſpectas vomicas, aut iam factas. Præterea ad iocinoris, præcordiorum duritiam vel dolorem benefacit. Prode-

rit & in omni loco do[illegible]nti impoſitum, Cyperi, ammoniaci guttæ, cardam[illegible], [illegible]uellii, thuris, reſinæ terebinthinæ, ſingulorum pondo bes: thus & bdellium macerantur pridie vini hemi[illegible] cætera contunduntur, ceræ P. libra & triens, & [illegible] C[illegible]prini ſextarius vnus cum terebinthina liquefiu[illegible] [illegible]riſque commiſcentur. Quidam adiiciunt myrrhæ p[illegible], croci partem ſextantem, cinnamomi partem ſext[illegible]. CCXLVI.

Malagma ad luxum, [illegible]tuſum, canis morſum, parotidas, ſtrumas, podagra[illegible] [illegible]eræ pondo duo, reſinæ frictæ pondo duo, picis Hiſ[illegible] pondo tria, ammoniaci pondo libram, thuris poll[illegible] pondo ſemis, galbani pondo ſemis, aceti ſextarios [illegible] ammoniacum tritum cum aceto ſoluitur igne: dei[illegible] [illegible]ſina, cera, pondo nouem adiicitur, & coquitur vſq[illegible] [illegible] ſpiſſetur: poſtea thus admiſcetur. vbi emplaſtri habue[illegible] temperamentum, medicamentum tepenti galbano adiicitur. CCLXVII.

Malagma ad podagram & omnem dolorem, & tenſionem neruorum, recipit hæc, Ammoniaci guttæ pondo I. ceræ pondo I. axungiæ veteris ſelibram, olei veteris pōdo trientem, olei cedrini pondo vnciam, roſæ pondo ſextantem, cyprini pondo ſextantem, croci pondo ſextantem, Aſii lapidis pondo vnciam, myrrhæ pondo vnciam, aphronitri pōdo ſemunciam. Patella noua liquefit axungia, cera cum oleo vetere: quibus adiicitur ammoniacum tritum, & mouetur vſquedum ſoluatur: poſtea oleum Cyprinum, roſa, & cedria in vnum miſcentur, & tunc ſubducitur flamma, ne feruefcat medicamentum: ſecundum quæ adiicitur crocum tritum ex aceto: deinde myrrha trita per ſe aſpergitur: vltimum nitrum, & Aſius lapis fœnicio inducitur.

ACOPI GENERA ET COMPOSITIONES, Cap. 154. CCLXVIII.

Acopum ad perfrictionem, laſſitudinem, tenſionem neruorum: idem hyeme non patitur perfrigeſcere artus: hoc Auguſta vtebatur: Sampſuci floris ſextarium vnum, fœnigræci ſextarium vnum, roriſmarini foliorum ſextarium vnum, vini Falerni congium, olei veriafri ſextarios quinque. Præter oleum omnia in vnum triduo macerare oportebit, quarto die oleum adiicere, & coquere in pruna non acri medicamentum, donec vinum conſumatur: poſtea recolare per linteum duplex oleum, cui adhuc calenti ceræ Ponticæ beſſem miſcere: reponitur medicamentum fictili vel ſtanneo vaſe. CCLXIX.

Acopum quod per vindemiam cōponitur, antequam muſtum deferueſcit, Muſti recentis congii quinque, in hoc & olei veriafri pondo quinquaginta macerantur, res quæ infrà ſcriptæ ſunt contuſæ, & percribratæ grandioribus foraminib⁹ cribri. Iridis Illyricæ ✳. pōdo quadraginta, cyperi ✳. pondo quadraginta, fœnigræci ✳. pondo quadraginta, piperis nigri ✳. pōdo quadraginta, xylobalſami ✳. pondo quadraginta, calami odorati quo vnguentarii vtuntur, ✳. P. LXXX. ſpathæ qua vnguentarii vtuntur ✳. P. LXXX. ſchœni ✳. P. LXXX. ſaliuncæ ✳. P. LXXX. caſiæ nigræ ✳. P. XXIIII. cardamomi ✳. P. XXVIII. ſtyracis ✳. P. XXIII. coſti ✳. P. XXVIII. myrrhæ Amineæ ✳. P. XXII. caſiæ daphnitidis ✳. P. XXIIII. ſertulæ campanæ ✳. P. XIII. aſpalathi ✳. P. XL. Hæc cum muſto & oleo macerantur vaſe ſtanneo aut fictili per dies triginta. Oportet autem vas bene clauſum & alligatum diebus his ſoluere, inuiſere omnia: deinde rurſus operire, & ſignare, ne vires euaneſcant: poſt dies triginta coniiciūtur macerata: deinde oleum purum excipietur, quod reponitur fictili vaſe: cuius oleaminis vires ad omnem contractionem neruorum tantæ ſunt vt ſit vix credibile. CCLXX.

Acopum ad perfrictionem, laſſitudinem, neruorum dolorem, grauioris odoris, (ſuperiores enim boni ſunt odoris) Ammoniaci guttæ ✳. P. XV. galbani ✳. P. IIII. reſinæ terebinthinæ ✳. P. quinquaginta ſex, ceræ ✳. P. XXVIII. mellis ✳. P. triens, olei veteris ſextarius vnus, hyſſopi pondo vncia, medullæ ceruinæ pondo vncia, opopanacis ✳. P. VI. Sunt qui hunc non adiiciunt. Ceram, oleum, terebinthinam liquefacere oportet, deinde cætera adiicere, nouiſſimum ammoniacū tritum curioſé: hoc qui perunctus erit, etiam à ſerpente tutus erit. CCCXXI.

Acopum quo fere Auguſta & Antonia vſæ ſunt: facit ad perfrictiones & neruorum dolorem: idem perunctum non patitur perfrigeſcere artus, & refrigeratos calfacit. Componitur hyeme hoc modo: Sumere oportet adipis porcinæ ſterilis trepondo, vel anſeris adipis idem pōdus: deinde aqua frigida bene lauare, atque in nouo vaſe adiicere vini veteris congium vnum, aut ſextarios tres, non nimis contuſa ponderis huius. Xylocinnami pondo quadrantem, cardamomi pondo quadrantem, cyperi pondo quadrantem, ſchœni pondo quadrantem, roſæ aridæ foliorum pondo vnciam, ſertulæ campanæ coronas decem. Hæc omnia inferueſcunt ſuper carbones, deinde perfrigerata eodem cacabo reponūtur: poſteróque & tertio die quum inferuefiunt, reconduntur, quæ eodem modo die rurſus recalfiunt, & colantur per linteum, vel ex iunco factum deinduſtria colum: vinum atque adeps quæ ſupereſt in nouo vaſe cōiicitur: deinde quū gelauerit ſe adeps, oportebit fundum cacabi perforare, & vinum omne emittere, atque in priorem cacabum adipem eandem cōiicere, & vini eiuſdem recentis eandem menſuram adiicere, réſque non nimis contuſas nec cribratas, Nardi Syriacæ ſpicæ pondo ſextantem, ſaliuncæ pōdo ſextantem, amomi pondo quadrantem, caſiæ pondo quadrantem, myrrhæ pondo trientem, cumami pondo trientem, roſæ aridæ foliorum pondo ſextantem. Deinde ſemel manè, & in nocte ſemel inferuefacere oportet: idem in poſtero die quum inferuefacta fuerint, percolanda erūt, in cacabum priorem perfuſum: ſed antè diligenter & ſpiſſè obturatū, atque vbi ſe congelauerit adeps, extrahendum erit ſpiſſamentum quod cum vino omne fluxerit, quod ſupereſt adiice: vaſe ſtanneo vno, vel pluribus, diligenter operto & adplumbato reponitur.

PERORATIO OPERIS.

Harum compoſitionum (ſiqua fides eſt) ipſe compoſui plurimas, & ad ea quæ ſcripta ſunt facienti ſcio paucas: ſed valde paucas ab amicis, quibus æquè ac mihi credo, acceptas adieci, quas cum iureiurando adfirmauerunt ſeſe ipſos expertos eſſe, vt benefacientes ſcire ad vitia quæ ſcripta ſunt. Illud autem te meminiſſe oportet, mi Calliſte, quod initiò dixi, eadem medicamenta in iiſdem vitiis interim melius, deteriúſve reſpondere, propter corporum varietatem, differentiámque ætatum, temporum, aut locorum. Eædem enim res non diſſimiliter diſpoſitis corporibus non poſſunt eoſdem effectus exhibere. Sed affirmo ex magna parte proſperos euentus (ſiquando opus fuerit) has compoſitiones habituras.

MARCELLI DE MEDICA-
mentis liber.

VIRIS ET PIETATIS ET LITERARV[M] PROVEHENDARVM STVDIO CELEBERRIMIS, IOANNI REINEKE, ET GVIlielmo Rinco, rei metallicæ in illuſtri comitatu Manſfeldiano præfectis, Ianus Cornarius medicus phyſicus Northuſenſis, S. D.

OMNES quidem bonæ artes ac diſciplinæ, viri celeberrimi, à Græcis (vtpote acutiſſimis hominibus) aut inuentæ ſunt, aut certè ab aliis quibuſcũque gentibus initio dato, per Græcā nationem ſic excultæ ſunt vt apud nullas alias prius fuiſſe videri poſſint. Verùm vix vlla eſt alia quæ & totam ſe Græciæ debeat, & tota in ipſius lingua adhuc reſtet quàm medicina. Tametſi enim non conſtet quando & vbi primùm cœperit, & mihi ſanè videatur mox cum ipſis hominibus initium ſumpſiſſe, ex naturæ inſtinctu ad experienda auxilia contra tot mala ingruentia progreſſis, non minus vtique quàm alia quædam animantia ad ſalutaria remedia ex ſeſe agnoſcenda ac vſurpanda aptis, tamen antiquiſſimi authores medicinæ Græci celebrantur: atque prætceritis in præſens Apolline, Æſculapio, Machaone ac Podalirio, ob medicandi gloriam partim ἀποθεώσει dignis iudicatis, partim non minus in diuina Homeri Iliade celebribus, vnum ſummum artis authorem ac ſcriptorem Hippocratem proferemus, cum quo nemo priorum aut poſteriorum conferri mereretur, vtpote qui non (velut illi quos recenſui) vni ſæculo, ſed omni poſteritati ſcriptis ſuis commodauit, & ad æternitatem medicinam propagauit. Hunc præceſſerunt tamen alii aliquot non ignobiles medici ac phyſici, & in primis Democritus. Inſequuti ſunt etiam multi: ſed maximè clari, Diocles, Anaxagoras, Herophilus atque Eraſiſtratus fuerunt, quorum tamen omnium ſcripta interciderunt. Hippocratis autem opera haud dubiè diuini numinis beneficentia in hunc vſque diem ſeruata ſuperſunt, habentur, leguntur, & in ipſis adeò conſeruata reſtat nobis vera medicina. Velimus enim nolimus fatendum eſt hunc ſolum eſſe & parentem artis & propagatorem, vt caliginoſiſſimo errore inuoluti hallucinentur quicunque aliunde quàm ex iſtius doctiſſimis viri ſcriptis quærendam medicam artem ducant, aut diſcendam tradant, aut edocti (vt ſibi videntur) feliciter ſe exercere poſſe ſperant. Negas ergo tu (inquit aliquis ex illis) quicquam eſſe apud Latinos homines authorum vnde medicinam cōdiſcere poſſimus, & vnde accepta medicamina malè affectis corporibus proſpere accommodare queamus? An tu Auicennam, Raſim, Auerroim, Albucaſim? Et quid opus eſt recenſere ſingulos? tam multos Arabes ſcriptores inſignes medicos, qui hodie in pleriſque omnibus gymnaſiis regnant, & Latinè leguntur, nullo loco ponis? & num tot Itali ac Galli medici, tot practicarum (vt appellant) ſcriptis editis clari, tibi non videntur medici? & quidem tales vt ex iis etiam citra Hippocratis cognitionem ac lectionem liceat eſſe medicis, & non vulgò tantùm, ſed & publicis etiam ſcholis doctoris titulo inſigniri? Ego verò, vt non negauerim ſic hodie publicè medicos fieri, ſic conſtanter aſſeuero, tales non aliter medicos eſſe quàm olim muſicos Timotheus eſſe iudicabat ab ineptis artificibus inſtitutos: nimirum quos omnes artem dediſcere cogebat prius, quò apti fierent ad veram muſicam ab ipſo diſcendam: atque id duplicato pretio exacto, quum geminus labor eſſet, & dediſcendi prauam inſtitutionem, & addiſcendi veram artem. Et ſanè conſultum eſſet vt omnes publicæ ſcholæ ſemel agnito errore, omnia tum Arabum, tum Italorum ac Gallorum barbarorum medicorum opera, aut potius onera, quorum iugo non aliter quàm viliſſima ſeruitute grauiſſimè premuntur, excuterent ac exterminarent, & ſe Hippocrati, vero artis medicæ Timotheo, formandos cōcrederent: viſuræ vtique eſſent vel ſerò tandem in quantis tenebris verſatæ fuiſſent, vbi veritatis lumen ex Hippocrate ipſis illuceſceret, vt tum ratione tum experientia (quæ duo iudicandi de rebus omnibus velut inſtrumenta homini à natura contributa ſunt) conſtantiſſimam & euidentiſſimam Hippocratis ſcriptorum certitudinem cognoſcere poſſint. Sed difficillimum eſt eos qui ſe ſemel alicuius ſectæ opinionibus addixerunt, ad veritatem reducere. At verò non penitus deſperandum, quando nuper adeò vna Florentina Academia reſipiſcendi aliquando etiam aliis ſpem nobis exhibuit, quæ excuſſo Arabicæ & barbaræ ſeruitutis medicæ iugo, ex profeſſo ſe Galenicam appellauit, & profligato barbarorum exercitu, vnum totum & ſolum Galenum, vt optimum artis medicæ authorem, in omnibus ſe ſequuturam pollicita eſt. Quod quũ fecit, non excluſit vtique Hippocratem, ſuper cuius ſcripta, velut firmiſſimam baſim & ſolidum fundamentum, omnia Galeni opera ſunt extructa, vtpote qui omnia quæ tradit, vbique omni arrepta occaſione, ad reuerendum illum ſenem (ſic enim fere appellare ſolet) referat, eius authoritate defendat, vt qui primus omnium recta vſus ſit via: ad quam proximè quidem aſpirarint Ariſtoteles & Theophraſtus, multi verò alii poſtea deſciuerint, aut tandem etiam corruperint. In quibus omnibus refutandis accerrimum Hippocratis vindicem præſtat Galenus: vt niſi Galenus ſcripſiſſet, longè vilior Hippocratis gloria apud omnes eſſet, quum fuerint qui palam hominis doctiſſimi ſcripta inceſſere non erubuerint. Manétque hoc modo, quaſi vnum coniunctum corpus, Hippocratis & Galeni ſcriptorum aceruus, in quo videlicet vera medendi ars & ratio, eáque tota comprehenſa eſt, vt præter hos nullis aliis medicis ſcriptis ſit opus. Ingenii ſaltem vigore opus eſt, & linguarum cognitione, atque induſtria diligentia, quibus adhibitis, ſummorum virorum ſcripta aſſequamur. Apud hos enim (velut dixi) Græcos authores medicina nobis reſtat, ſic exculta ac propagata vt ad nullos alios potius & maiore merito etiam ipſam inuentionis gloriam referamus, atque hos non aliter quàm diuinos homines veneremur, veluti per quos nobis & ſana tutandi, & morbida corpora ſanandi ratio diuinitus eſt oſtenſa. Et ſanè hoc ſenſiſſe videntur omnes medici qui poſt verum illum Hippocratis diſcipulum Galenum ſcripſerunt. nam & Hippocratem & Galenum ex æquo ſibi imitandos propoſuerunt, relictiſque omnibus empiricis, ac falsò ſe appellantibus methodicis, qui ab Hippocratis placitis deſciuerunt, rationali via ac methodo ab Hippocrate inuenta & indicata, & à Galeno exculta ac dilatata, progreſſi ſunt. Tales ſunt Oribaſius, Aëtius, Paulus, qui palàm profeſſi Galeni nomen, pleraque omnia ex illius ſcriptis accepta prodiderunt. Porro Latinos libenter ad huius cum Græcis gloriæ participationem admitterem, ſed neſcio quomodo ii à medicina ſic abhorruerint vt nihil extet quod hunc honorem mereatur, præter vnicum Cornelium Celſum, qui tamen & ipſe octo libris de re medica editis, in pleriſque omnibus Hippocratem ipſum expreſſit, vt integras ſententiarum periodos ex ipſo deſcriptas ſubinde in eo videas, imò tota capita nihil aliud quàm Hippocratis ſententias ad verbum reddunt. Plinius contra Romanam grauitatem viſum eſſe ait ſi inſtar leuium hominum Græcorum artem medicam exercerent, & hoc quæſtu ex immani vitæ pretio facto. Sed & illud addit, Non fuiſſe futuram aliter quàm Græcè tractantibus fidem ac authoritatem, quum etiam imperiti linguæ minus crediderint ſe iuuari iis quæ ipſi aliquo modo intelligerent. Et ipſe ſanè Plinius medicinam ex profeſſo non tractauit, ſed vt arbiter, quædam à ſe producta æſtimauit ac expendit. Quare quò etiam Latina res medica auctior redderetur, anniſi ſumus nuper ipſos Græcos medicos Latinos facere, aggreſſi in primis optimum authorem Hippocratem: ſed partim rei difficultate deterriti, partim quæſiti ad rem opportunè conficiendam, Mœcenatis fauore ac benignitate deſtituti, & eodem non longè pòſt fato ſublato, ab hac opera deſtitimus: non tamen vt penitus hoc ſæculum deſperare iubeam ab Hippocrate noſtro Latino legendo. Eſt enim bona pars eius operum apud me conuerſa, ſed cui expoliendæ, atque ei quæ ſupereſt addendæ, tum anni iſti, tum temporum infelicitas, in quibus talia nullius pretii exiſtunt, non ſufficiunt. Neque enim expetendum à me puto vt meo priuato ſumptu hoc otium mihi cōparem quo publica ſtudia iuuentur: quanquam non ignorem quantam gloriam res iſta mihi parere poſſit. hæc eſt enim ſcilicet, quæ vt ingens præmium nobis ab amicis proponitur: quam tamen vt non ambio, ſic non adeò cornea fibra præditus ſum, vt non hinc iucundè afficiar. Reges ac magnos principes hæc gloria decebat, ſed, πάλαι ποτ' ἦσαν ἄλκιμοι Μιλήσιοι. mihi vt priuato oneroſior quàm honoratior exiſtat. Hippocrate itaque relicto, Aëtiũ nuper paucis antè cogni

tum medicum, Latinum ex[illegible]bui ferme dimidiatum, additurus & reliquum ſi fuiſſet exemplaris Græci copia, & niſi Italus quidam interpres hoc onere me leuaſſet, qui partem quam ego non habui, de ſuo conuerſam adiecit: quanquã hoc ipſum opus viſum quidem nondum poſſideam, & ex integro moliar nouam conuerſionem, quũ etiam interim dum is hanc operam præſtiti, [illegible] exemplaris Græci reliqui copia cõtigerit. Sed & poſt Aëtium, ſupra tractationem de reſpiratione, libróſque de ſemine, & vteri diſſectione, ac fœtus formatione, omnia à me primùm conuerſa, non ita dudũ inſigne opus Galeni de compoſitione pharmacorum ſecundum locos Frobenio typographo obtuli, Latinum primum à me factum, & medicis commentariis noſtris additis illuſtratum: ex quibus Galeni quidem opus omnibus Galeni ſcriptis, imò vniuerſæ rei [illegible], velut colophonem addit: noſtri autem cõmẽtarii (niſi penitus fallor) aliquot millibus difficilium ac obſcurorum [illegible]corũ, tum apud Græcos tum apud Latinos medicos intelligendis ſufficient, ſupra inſtitutum, hoc eſt Galeni librorum τῶν κατὰ τόπους expoſitionem, & in integrum reſtitutionem. Sed tamen hæc omnia adhuc non ſunt alia quàm à Græcis accepta (hinc enim, ceu fonte perenni, medicorum Apollineis ora rigantur aquis). Quò igitur & Latina parte ſtudioſos me[illegible] iuuaremus, en vobis ornatiſſimi viri, etiam Latinum αὐτόχθονα medicum hũc Marcellum, qui quidem ex ſuo [illegible] hoc opus Latinè prodidit, ſed tamẽ (vt in præfatione fatetur) hinc inde collectum, & præſertim ex Latinis authoribus, vtroque (vt inquit) Plinio, Apuleio, Celſo, Apollinari, ac Deſignatiano: ſed & Siburio, Eutropióque ac Auſonio, qui proximo antè ſe tempore vixiſſe teſtatur, illuſtreſque honoribus & ciues ac maiores ſuos appellat. Quare ex his adeò [illegible] clareſcit ſub Gratiani & Theodoſii magni Imperatorum ætatem hunc Marcellum floruiſſe, Gallumque, atque adeò Burdegalenſem ciuem, fuiſſe. Nam Auſonius medicus Auſonii poetæ pater ſub Valentiniano vixit, & ipſe poeta Gratiani præceptor fuit: cui contemporaneum fuiſſe Marcellum veriſimile eſt, imò etiam ὁμόπατριν, quãdo Siburium Eutropiúmque ac Auſonium medicum ciues ac maiores ſuos dicit. Sed & Eutropium ſub Valentiniano vixiſſe conſtat: quanquam preſbyterum & diui Auguſtini diſcipulum fuiſſe Volaterranus ex Ptolemæo Lucenſi tradat, & ſcripſiſſe epitomen Romanæ hiſtoriæ ab vrbe condita vſque ad Iouinianum & Valẽtinianum Imperatorem: quæ res tamen nihil obſtat quominus & medicus fuiſſe credatur. De Auſonio certè medico, ex poetæ Auſonii filii epicedio in patrẽ ſatis conſtat. Siburius verò (ſi tamen rectè legitur) penitus obſcurus exiſtit. Eſt autem planè empiricus totus hic Marcelli liber, ex obſeruationibus cum aliorum, tum ipſius congeſtus, adeò vt nec plebeia & agreſtium hominum remedia fortuita inquirere ac prodere neglexerit, atque ea magna ex parte ſuperſtitioſa. Et quanquam Chriſtianum fuiſſe appareat, cum ex aliquot locis, tum ex eius ſæculi ratione, tamen mirum quàm vana pleraque tradat, à Gentibus etiam faſtidienda, præſertim vbi carmina attexit, & incantationes penitus ridiculas, aliquãdo Græcas, aliquãdo lingua ignota: quod nimirum hoc ipſum eſt quod Plinius dixit, homines minorem fidem habere iis quæ intelligũt. Eiuſdem vanitatis ſunt & characteres quidam peregrini proditi ab ipſo amuleti gratia adalligandi, & quædam anulorũ ſcalpturæ geſtandæ, omnino talium præſtigiorum ac delirametorum qualium magna mole referſiſſe ſcripta ſua Xenocratem Aphrodiſienſem, & Pamphilum quendam, ſexto ſimplicium pharmacorum Galenus refert. Sed & Plinius eiuſmodi ſubinde prodere non dubitauit. Nos vt talia non probamus, ſic reiicere ex opere publico nobis non permiſimus: imò quædam ex iis Græca miſerrimè mutilata ſuo nitori reſtituimus, vt aliquem ſenſum exhiberent: quanquam quædam ſuperſint eiuſmodi vt dedita opera obſcurata videantur, ne videlicet intelligantur, atque ſic maioris æſtimationis ſint, velut clandeſtina aliqua vi auxiliarem opem conferentia. Inſunt præterea multa empirica remedia, quæ itidem apud Galenum κατὰ τόπους leguntur, ex Archigene, Apollonio, Heraclidáque Tarentino, & aliis quibuſdam citata, vt quædam nobis eo facilius fuerit redintegrare detrũcata ac vitiata. Certè nihil temere in toto opere mutauimus, niſi palàm corruptum, qualia multa librarii & ignorantia & incuria fuerunt admiſſa: & tantùm ſanè me præſtaturum promiſi Hieronymo Frobenio typographo Baſilienſi diligentiſſimo, qui hoc opus meæ fidei ac curæ cõcredidit. Eſt autem hic vir ſupra diligentiam qua optimos quoſque authores accuratiſſimè excudit, etiam nõ vulgariter ſtudioſus, vt veteribus authoribus productis, ac quaſi nouis factis, rem literariam omnem adaugeat. Sic nuper authores publicauit nemini antea notos, & hac parte laudẽ omnibus Europæ typographis præripuit, veluti ſunt Arriani & Hannonis periplus, Strabonis epitome, Parthenius de fluminibus & montibus (velut ego ſentio, quãquam inſcriptio Plutarchũ præferat) & idem Partheniꝰ de amatoriis affectionibus à nobis Latinè redditꝰ, Ptolemæi geographia, Diogenes Laertiꝰ, Aëtius medicus, & hic Marcellus medicus, & quem aliquando noſtra ope inuulgabit, Conſtantinus Cæſar de agricultura: vt taceam de tot ſcriptoribus aliis, & præſertim veteribus Theologis, Eraſmi Roterodami auxilio publicatis. Illud præterea admonẽdum duxi, Scribonium Largum nuper in Gallia primùm inuulgatum, & publicè omnibus Latinũ medicũ ſcriptorem creditum, totum in hoc Marcelli opere contineri, diuerſis locis inſertum, ab ouo (vt aiunt) fere vſque ad mala, adeò vt perorationem etiam Scribonii Marcellus cap. 35 habeat. Quæ res facit vt ego dubitem Scriboniũ ipſum Latinè ſcripſiſſe. Quum enim in lib. Galeni κατὰ τόπους, tum ab Andromacho, tum ab Aſclepiade medicamenta Scribonii nomine præfixo producantur, eadémque etiam magna ex parte in vulgato Latino Scribonio legantur, videri poteſt Andromachũ & Aſclepiadem ex Latino ſcriptore Scribonio medico tranſtuliſſe ea medicamenta, vtpote qui iis paulo annoſior, ſub Tiberii & Claudii Cæſaris ætate vixit: & ſic ſanè vulgo omnibus perſuaſum eſſe video. At verò quũ pleraque ex iis pharmacis quæ in Galeno Græcè leguntur, itémque in Scribonio Latinè habentur, diſſideãt tum in rerum diuerſitate, tum in ponderum ratione, & hoc tamen ſic vt ea diuerſitas ex ſimilitudine quadam appellationum ipſarum rerũ videatur oborta, veluti verbi gratia, quod καρδάμωμον in Græco Galeni, naſturtiũ (id eſt κάρδαμον) legitur in Latino Scribonii exemplari, & χαλκάνθη in Græco, æris flos (id eſt χαλκοῦ ἄνθος) habetur in Scribonio: minimè exiſtimandũ puto Græcos homines Andromachum & Aſclepiadem talia ex Latino Scribonii opere malè trãſtuliſſe, ſed planè vice verſa, aliquem interpretem poſteriorũ ſeculorum Scribonium Græcum transferẽdo, Græca vel non intellecta, vel ex ſimilitudine vocũ corrupta, bona fide reddidiſſe, hoc eſt errorem ex errore propagaſſe, velut etiam in cõmentariis noſtris medicis abũdè declaraui. Indicat autẽ & ipſa dictio ſe tranſlatitiam eſſe, vt quæ illud latiniſſimũ ſæculum non reſipit. Sed & ſi Scribonius Latinè hoc opus prodidiſſet, non videtur Plinius eius mentionẽ fuiſſe necturus. ignotũ enim ipſi eſſe non potuit, qui poſtea ſub Veſpaſianis illud ſuũ naturalis hiſtoriæ volumẽ edidit. Quare Scribonium omnino Græcè ſcripſiſſe iudico: & quanquam Romani generis nobiliſſimæque Scriboniorum familiæ nomen habeat, vt & hinc Latinè ſcripſiſſe videri poſſit, tamen tale tum ſæculũ erat vt quicunque ex Romanis medicinã tentaret ac exerceret, ſe ad Græcos trãſferret: atque hoc eſt quod Plinius dixit, In tanto fructu pauciſſimi Quiritiũ attigere, & ipſi ſtatim ad Græcos transfugæ. Atque hoc ſanè iudiciũ meum de Scribonii libro, hoc loco ideo prætermittendũ non duxi quòd totum eum librum Marcellus tranſcripſit, & huic operi ſuo inſeruit. Et tamen quũ in præfatione multorum Latinorum medicorum ex quibus ſua collegerit, mentionẽ faciat, ſimilitérque aliquoties in operis progreſſu, Scribonii adeò aut eius interpretis, nuſquam cõmeminit, ſed ſimpliciter illius libri verba, eodẽ etiam ordine trãſcripta habet, vt ego aliquãdiu dubius hæſerim vter ex altero ſua excerpſiſſet. Verùm vbi viderẽ in Galeno eadẽ legi Scribonii nomine præfixo quæ in eo libro continẽtur, planè tranſlatitium Scribonii libellum (velut dixi) iudicaui, & hoc factum ſuſpicor circa Valentiniani Imperatoris ætatem, inclinata iam tum re Latina. Ex ea itaque tranſlatione Marcellus bonam partem excerpſit, authoris nomine ſuppreſſo, quod fortaſſis etiam ipſe eius libri interpres ſuppreſſit. Et quando in re obſcura non aliter quàm ſuſpicionibus & coniecturis agere poſſumus, addam & illud: Siburius (cuius in præfatione meminit Marcellus) omnino Scribonius mihi legendus videretur, niſi proximo tempore vixiſſe, ac ciuem ſuum velut Auſonium & Eutropium diceret: quod de Scribonio intelligi non poteſt, qui ſub Claudio Cæſare vixit: niſi tam inconſiderantem circa temporum & ho

minum rationem fuiſſe credamus Marcellum, vt Scribonii ætatē & patriam ignorarit, aut niſi Siburius omnino is eſt qui Scribonium Latinum fecit, & Scribonii nomine reiecto ſuum præfixit, quem proinde Marcellus vt authorem libri & ciuem ſuum, & proximi ante ſe temporis agnouit, dum eius mentionem facit. Quicquid eius rei eſt, liber ſanè Scribonii vbique corruptiſſimus, vel ex toto ex Marcello ipſo corrigi ac reſtitui poteſt: cuius opus vt vetus, & medici empirici, & qui ipſe Latinè ſcripſit, digniſſimum viſum eſt quod ab interitu vindicaretur, tũ honeſtiſſimis viris Hieronimo Frobenio & Nicolao Epiſcopio Baſilienſibus typographis præſtantiſſimis, tum etiam mihi. Et ſanè me nihil pœnitet eius operæ quam in eo euoluendo ac emendando collocaui, maximè quum ipſe Galenus magis empiricos, atque remedia vſu cognita probet, quàm methodicos ex ratione inconſtanti ad morborum curationem progredientes, vt ſperem (imò certò ſciam) etiam rei medicæ ſtudioſos non exiguo fructu hoc opus ſibi comparaturos ac lecturos, maximè veſtris, viri celeberrimi, nominibus præfulgētibus, ac quaſi illucentibus, de quibus iam conſtans in iis regionibus fama eſt, vos nihil niſi egregium ac publica commodans probare. Et de te quidem, ornatiſſime Iohannes, frequenter in confabulationibus meminit optimus & prudentiſſimus vir gener tuus Michael Meienburk, huius vrbis ſindicus, ac amicus noſter ſummus, quàm videlicet integro animo ſis erga bona ſtudia & veram pietatem affectus, vt vel eximiæ virtutis tuæ gratia ſæpe cupiuerim tibi notior eſſe. In te verò, optime Guilielme, eundem affectum cominus & coram etiam cognoui, vt non iniucunda mentio mihi de præclaris virtutibus tuis apud honeſtiſſimum iuuenem Caſparum Erneſtum generum tuum quotidie fere contingat. Magis enim mirum videtur in vobis adhuc vigere animum ad bona ſtudia amplexanda ac iuuanda propenſum, quem olim adoleſcentibus vobis in publicis gymnaſiis excitatum, declarare in dies amplius non deſiniris, & hoc fere toti à literis ad rei metallicæ curam digreſſi, ac quaſi ſequeſtrati, quũ plerique qui omnem ætatem in publicis ſcholis detriuerunt, iam ea ætate qua vos eſtis, non ſolùm non fructum aliquem ſtudiorum ex ſe oſtentent, verumetiam adoleſcentium ſtudiis inuidentes incommodent, timētes videlicet ne in dies amplius ipſorum ignauia, imò ignorantia mundo inclareſcat: aut etiam ſolis ſtudioſorum ac doctorum titulis ſuperbiē tes, aliàs vel in aulis magnatum colaces agant, vel caupones ſint & pincernæ, ſordidum quæſtum ex omni occaſione captantes. Quare vbi à curis & officiis quibus præclarè incumbitis, fueritis otioſiores, aliquando ad hunc Marcellum medicum vobis inſcriptum, & à me dicatum diuertentes, aut ſalutaria medicamenta legere ne pigreſcite, aut ſuperſtitioſa ſuauiter ridere ſatagite, méque veſtri nominis ſtudioſum vel de fidicina hac amate. Opt. Valete. Northuſæ Calendis Septemb. ANNO M. D. XXXV.

INDEX MEDICINARVM INFRA SCRIPTARVM.

Ad capitis omnes ſubitos & diutinos & multiplices dolores. Cap. I.

Ad omnes dolores hemicranii & heterocranii ſubitos & diutinos. Cap. II.

Ad vertiginem capitis. Cap. III.

Pityriaſi, & porrigini, ac prurigini, atque vlceribus, & lendibus, & pedunculis. Cap. IIII.

Ad capitis reumata & purgationem, & ad pituitæ & flegmatis deductionē, & reſtrictionem catarrhi. Cap. V.

Alopeciis & tineis, & capillo fluenti, atque infirmo. Cap. VI.

Capillo nigrando & criſpando, iis adiecta ſunt quæ phlegmata & perfrictiones capitis deducũt. Cap. VII.

Ad omnes & multiplices oculorum dolores, medicamina & collyria, & remedia diuerſa, phyſica & rationabilia de experimentis. Cap. VIII.

Ad aurium dolores vniuerſos & vitia omnia, & ſurdiginem. Cap. IX.

Ad omnia vitia narium, & ad pituitam. Cap. X.

Vitiis labiorum & gingiuis, & oſcedini, & oris vlceribus, & fœtori, & linguæ puſtulis, & palati exulcerationi. Cap. XI.

Dentium doloribus & vitiis eorum vniuerſis. Cap. XII.

Dentrifricia diuerſa de experimentis. Cap. XIII.

Vuæ & faucibus & arteriis & raucedini. Cap. XIIII.

Ad anginam vel ſynanchen, & ſtrumas, & parotidas, & reumata, & glandulas, & ea quæ faucibus hæſerint euocanda. Cap. XV.

Ad omnes moleſtias tuſſis, & ſubitæ & diutinæ, ac vetuſtæ, & ſiccæ atq; humidæ, & ad phthiſicos, atq; eos qui ſanguinolentũ excreant, & ad empyicos & hæmoptoicos, atque eos qui ſanguiſugas hauſerint, necnõ & ſtomachi ſtridorem. Cap. XVI.

Ad ſuſpirioſos vel ad diſpnoicos, & ad omnes cauſas arteriarum, & ad vomitus reſtringendos & prouocandos, & ad ſitim arcendam, & ſingultus inhibēdos, & ad reumaticos & vulſos remedia diuerſa. Cap. XVII.

Humerorum & ceruicum doloribus, & opiſthotonis, & & hircoſis, & vnguibus, & paronychiis. Cap. XVIII.

Ad lichenem ſiue mentagram, vel impetiginem, & elephantiaſin, & lepram, & ad exanthemata, & maculas, & liuores tumoréſque de facie abolendos, & ad genas ſcabras, & cicatrices malarum purgandas, & ad lentigines & ſtigmata delenda, remedia diuerſa. Cap. XIX.

Ad omnia ſtomachi vitia, & ad omnes eius cauſas & dolores, & ad omnem cruditatem atque indigeriem depellēdam, & ad omnem viſcerũ atque aqualiculi confirmationem, antidota, epithematia, potiones, oxyporia, vnctiones, aliáque remedia nonnulla. Cap. XX.

Cordis dolori & corco & præcordiis omnibus. Cap. XXI.

Ad hepatis vitia omnia & moleſtias vniuerſas. Cap. XXII.

Ad lienis vitia omnia & moleſtias cunctas. Cap. XXIII.

Pleuriticis & laterum doloribus. Cap. XXIIII.

Lumborum & coxarum doloribus ac torporibus, & iſchiadicis remedia. Cap. XXV.

Renum & veſicæ doloribus, & cauſis vniuerſis, & calculo & vrinæ difficultatibus, necnon & vrinæ incontinentiæ. Cap. XXVI.

Cœliacis & dyſentericis, & torminoſis, & ad inteſtina rupta, internóſque morbos, atque incontinentiam ſtercoris, remedia diuerſa. Cap. XXVII.

Lumbricis & tineis & interaneis cauſis, id eſt teneſmo, & ad roſus ventris, & ſtrophum. Cap. XXVIII.

Ad colum & ileon remedia diuerſa. Cap. XXIX.

Ad ventrem reſoluendum, necnon & choleram proiiciendã atque inhibendam, ſales & potiones, & catapotia diuerſa. Cap. XXX.

Ad ani vitia, & fiſtulas podicis, & hæmorrhoidas. Cap. XXXI.

Paniculis & inguinibus & intertriginibus. Cap. XXXII.

Cæpariæ & verendis virilibus vniuerſis, & hernioſis ſiue viris ſiue infantibus, & rebus venereis, & eunuchis ſine ferro faciendis. Cad. XXXIII.

Genuũ doloribus, & crurum ac tibiarum vlceribus & varicibus, & callis pedũ, atque clauis, & verrucis, & plan-

tis,& pollicibus,&[illegible] ,& articulis, & pernionibus, & ruptis pedibus, & condylomatis neruorum atque articulorum, & ad extrahenda quæ caſu calcata fuerint, vel quæ corpori inſæſerint, diuerſa remedia, Cap. XXXIIII.

Neruorum vitiis [illegible] doloribus omnibus, & arthritidi,

ac paralyſi, doloribúſque medullarum, remedia diuerſa. Cap. XXXV.

Ad podagram calidam & frigidam, & chiragram remedia phyſica, & rationabilia diuerſa de experimentis, vt in aliis omnibus infirmitatum cauſis ſuprà ſcriptum eſt. Cap. XXXVI.

Notis ponderum ac menſurarum Marcellus his vtitur.

℈	ſcrupulus	*	denarius
[illegible]	victoriatus	—	vncia
P	pondo	Є	ſemuncia
[illegible]	ſextarius	S	ſemiſſis

MARCELLVS VIR INLVSTER EX MAGNO OFFIcio Theodoſii ſen. filiis ſuis ſalutem dicit.

SECVTVS opera ſtudioſorũ virorum, qui licet alieni fuerint ab inſtitutione medicinæ, tamen eiuſmodi cauſis curas nobiles intulerũt, libellũ hunc de empiricis quanta potui ſolertia diligentiáque cõſcripſi, remediorum phyſicorũ ſiue rationabilium confectionibus & annotationibus fartum vndevnde collectis. Nam ſiquid vnquam congruum ſanitati curationíque hominum vel ab aliis comperi, vel ipſe vſu approbaui, vel legendo cognoui, id ſparſum inconditúmque collegi, & in vnum corpus (quaſi diſiecta & lacera Æſculapius Virbii membra) compoſui. Nec ſolùm veteres medicinæ artis authores Latino dũtaxat ſermone perſcriptos (cui rei operam vterque Plinius, & Apuleius, & Celſus, & Apollinaris, ac Deſignatianus, aliique nonnulli etiam proximo tempore inluſtres honoribus viri, ciues ac maiores noſtri, Siburius, Eutropius, atque Auſonius, commodarunt) lectione ſcrutatus ſum, ſed etiam ab agreſtibus & plebeis remedia fortuita atque ſimplicia, quæ experimentis probauerant, didici. Quorum vobis copiam labore noſtro vigiliáque faciendam, filii dulciſſimi, pro neceſſitate infirmitatis humanæ, piiſſimũ duxi: orans primùm diuinam miſericordiam ne vobis veſtriſque experiendi huius libelli neceſſitas vlla naſcatur: tum ſiqua fuerit proſpiciendæ ſalutis & tuendæ valetudinis cauſa, gratulemini ſuper hac re labori ſtudióque noſtro, quod vobis abſque medici interceſſione, opem neceſſariam curationémque præſtabit. Cuius ſcictiæ beneficia, vice mutua charitatis humanæ, cum omnib⁹ infirmis amicis, notis ignotiſque, immo verò cum aduenis magis & pauperculis communicare debetis: quia & Deo acceptior & homini laudabilior miſericordia quæ ægro hoſpiti ac peregrino egenóque defertur. Moneo ſanè, ſiqua fuerint paranda medicamina, ne abſque medico aut incurioſius componantur, aut indiligenter habeantur. Nã licèt attentiſſimè ſpecies & mẽſuras ſpecierum remediis quibuſque adſcripſero, & ipſarum menſurarum notas, vel ponderum qualitates ſecundum Græcam traditionẽ & medicorum veterum conſuetudinem ſeorſum libello huic inſeruero, & nõ ſolùm Romana, ſed etiã Graia expoſitione digeſſero, tamen è re eſt vt hæc eadem cum peritioribus conferantur, ac ſæpius retractentur, & quæ cõfecta fuerint, vel parata medicamina ſub ſignaculis ſemper habeantur, ne aut caſus incidat, aut malignitas alicuius obrepat: quæ beneuolè & ſincerè parata corrũpat, fitque de remedio venenum, & de ſalubritate pernicies, culpetúrque medicina, quũ peccarit incuria. In ſumma me hæc benignè paraſſe, & tamẽ ſuper iis monuiſſe ſufficiet, vos perinde ſanitati veſtræ atque opinioni meæ conſuluiſſe conueniet. Epiſtolas quoque eorum quorum ſtudiũ æmulatum me eſſe ſcripſi, huic operi, nequid deeſſet, adieci, quarũ lectio & incitare vos ad neceſſariã cognitionẽ, & inſtruere poterit ad ſalutẽ. Verſiculis quoque luſimus migmatum & ſpecierum digeſtione cõpoſitis. Nõ quòd ſit dignum aliquid in carmine, ſed vt lectorem ſcrutatorémque huius operis & poema pelliciat, & exoptatio blanda conciliet. quod opuſculum in infima parte huius codicis collocaui, & vt ſermone noſtro opera hæc ſolertia noſtra compoſita claudantur, & nugas noſtras multiplex foliorum celet obiectus.

De mẽſuris & põderib⁹ medicinalibus ex Græco tranſlatis, iuxta Hippocratem.

Vncia habet drachmas numero VIII, ſcrupula XXIIII. Mina habet libram vnam, vncias duas. Cheme habet ſicut drachma ℈ III. Obolos habet denarius VI. Cotyla hemina facit acetabula ſiue oxybapha IIII. Olyſcion facit heminæ partẽ ſeptimã, quod facit — I, & drach. II. Cotylos habet — IIII. quod facit cyathos II. & cochlearia ſex. Itẽ cotylus triũciarius habet heminæ tertiã partẽ. Tetrobolon eſt quarta pars heminæ. Chœnix ſextarii duo ſunt. Stater eſt quod metitur drach. IIII. eſt autẽ quãta ſemuncia. Denarius eſt argenteus drachma I. quod facit ℈ III. Victoriatus denarius dimidia pars drachmæ eſt. Obolus minor drachmæ ſexta pars eſt. Cyathus pars octaua ſextarii, ſed ad põdus drachmarũ pars decima eſt. Cochleariũ dimidia pars drachmæ eſt. Tetraſarius ſemũcia eſt.

Item de ponderibus & menſuris medicamentorum ex libro viceſimoprimo Plinii hiſtoriarum naturalium.

Drachma Attica denarii eſt argẽtei pondus. Drachma eadem habet in pondere obolos VI. Obolus habet chalcos X. Cyathus pendit drachmas X. Acetabulum quod dicitur habet heminæ quartam partem. Hemina habet drachmas numero LX. Mna (quod noſtri minam vocãt) pendit drachmas Atticas centum.

Menſuras quoque ipſas Græcorum de medicinalibus po[illegible] mus, vt in huiuſcemodi rebus, ſi viſum fuerit, de fonte (quod aiunt) ipſo petatur auctoritas.

Περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν.

ἡ μνᾶ ἔχει ὁλκὰς	ρξ
ἡ λίτρα ἔχει οὐγγίας	ιβ
ἡ οὐγγία ἔχει ὁλκὰς	η
ἡ ὁλκὴ ἔχει γράμματα	γ
τὸ γράμμα ἔχει ὀβολοὺς	β
ὁ ὀβολὸς ἔχει κεράτια	δ
τὸ κεράτιον ἔχει χαλκοῦς	β
ὁ μέδιμνος ἔχει ἡμίεκτα	ιβ
τὸ ἡμίεκτον ἔχει χοῦς	β
ὁ χοῦς ἔχει χοίνικας	β
ἡ χοῖνιξ ἔχει κοτύλας	δ
ἡ κοτύλη ἔχει ἡμίξεστον	α
τὸ τρύβλιον δὲ κοτύλη ἐστὶν ἀττική	
τὸ ὀξύβαφον δὲ τέταρτόν ἐστι κοτύλης	
ὁ κύαθος ἕκτον ἐστὶ κοτύλης	
ἡ χήμη ἄγει ὁλκὴν μίαν	

ἡ ἰταλικὴ κοτύλη τοῦ ἐλαίου ἔ[illegible] λι. α
ὁ δὲ ξέστης λι. β ὁ δὲ ἰταλικὸς ξέστης λι. α ς.
δῆλον οὖν ὅτι καὶ ἡ ἰταλικὴ [illegible] ἔχει Γο θη
ἡ δὲ ἀλεξανδρίνη κοτύλη ἐλαί[illegible] Γο θ,
οἴνου δὲ, Γο θ

Τὸ κεράμιον ἔχει

ἐλαίου	οἴνου	μέλιτ[illegible]
λι. οβ	λι. π	λι. [illegible]

Τὸ κόγγιον ἔχει

λι. θ	λι. ι	λι [illegible]

ὁ ξέστης ἔχει

Γο ιη	λι. [illegible]	λι. βς

ἡ κοτύλη ἔχει

Γο θ	Γο ι	λι. α Γο γ

ὁ κύαθος ἔχει

Γο ας	Γο. ας	χ. δ Γο β ς.

De his menſuris uide quæ annotantur in calce libri.

EPISTOLÆ DIVERSORVM, DE QVALITATE ET obſeruatione medicinæ.

LARGIVS DESIGNATIANVS FILIIS SVIS SALVTEM DICIT.

LEGI antehac Hippocratis Coi epiſtolam, medicinæ auctoris vel peritiſſimi, quam de tuenda valetudine ad Antiochum regem ſcripſiſſe fertur: cuius quia præcepta & monita vobis ad ſalutis cuſtodiā nota cuperem, collegi vt potui quicquid ſeriem eius continere memineram, eámque ore Romano interpretās ſcripſi. Caui (fateor) ne ad verbum verba transferrem, quò minus pleraque linguarum diuerſitate congruerent, ſi parum ponderis in ſignificationibus veris fieret. itaque explicandæ rei aduerſus obſcuritatem conſului. Igitur Epiſtola talis eſt.

ANTIOCHO REGI HIPPOCRATES COVS SALVTEM DICIT.

IAm te in hoc regnandi munere & culmine reputās ſuſtinere perſonā, vt rex magnus vitam multis vtilem in longum prouehere debeas, ingentē ſimul prouidentiæ tuæ metiēs curā, qua experientiſſimus rerū, matheſin quoq; apprimè adeptus es, cōuenire talibus regalis peritiæ ſtudiis arbitratus ſum domeſticā quoq; tuēdi corporis & procurādæ valetudinis ſcientiā. ſuper cuius obſeruationibus ad te ſcribēdū putaui, vt & quib⁹ cauſis morbi exiſterent, & quibus prænoſcerentur indiciis, & qualibus inter exordia perimerentur medelis oſtenderem. Nam fere vt cæli turbulenta tempeſtas nunquam niſi præcedentibus ſolet ſignis ingruere, ita corporum imminentia pleraque incommoda ortus proprii ſignificatione monſtrantur. Spondeo autem pro ingenita docilitate, qua noſtram quoque ſuper iis rebus ſolertiam probas, monitis meis auſcultantem poſſe te reliquum vitæ tempus firma valetudine & plena incolumitate producere. Corporis igitur humani fit à nobis quadripartita diuiſio, cuius in partibus ſingulis valetudinum moderatio continetur. Sunt autem partes hæ, cum capite oris ſublimitas, pectoris latebra, ventris receptaculum, ſentina veſicæ. Si capiti igitur eueniet incommodum, aut tenebræ offunduntur, aut cietur dolor, aut onuſta quaſi pondere ſupercilia ſentiuntur, aut fit temporum pulſus aſſiduus, aut tumeſcentibus manè oculis caligat aſpectus, aut aures tinniunt, & accepto quodam interius tumultuantur ſono. His ergo ſignis exiſtentibus, caput eſt purgatione curandum. Sed ſuper huiuſmodi tamen leniore medela hyſſopi vel origani Indici coma iniecta, defruto, ſiue mulſæ quæ ſeptem vel pluſculis diebus maceratur. De quo liquore poſtmodū coagitato atque colato tepido, heminæ dimidiū aut ampliorem modum gargarizari oportet die calido vel ſereno, ita vt reſupinato ore faucibus liquor ille contineatur aliquantulū, & agitetur alterna vice: idque ſæpius fiat, donec heminæ dimidiū conſumatur vel cum phlegmate proiiciatur. Sed hæc ieiuno adhibēda curatio eſt, qua nulla capiti leuior aut commodior reperietur. Hoc remedium qui neglexerit, & indiciis ſuprà ſcriptis nō occurrerit, neceſſe eſt ſentiat aut oculorū vitia, aut vlcera intimis auribus erumpētia, aut ſtrumas in confinio colli, aut pulſus cerebri, aut ſuffocationē, aut circa guttur anginam, aut vuæ deſtillationem, glandulas quoque patietur, & tabem fluentium capillorum, & vlcera per caput efferueſcentia, dolorémque dētium creberrimé. Quòd ſi à pectore morbus minatur, qui eſſe ſimplex & non violentiſſimus ſolet, iis præſentitur indiciis. Primùm pectoris ſudor intimus teſtatur æſtum ſtomachi laborantis: ſplen erit quaſi diſtenſus & eminens, ſputamenta fellita, ſcapulæ cum lateribus grauabuntur, & improuiſo dolore marceſcēt, aſſiduæ oſcitationes ora diducent, importunæ vigiliæ ſomnos fugabunt, arctatus ſpiritus ſiti nocturna maximè inardeſcet, expergefactis mens erit triſtis & nubila, poſt ſoporem totius penè corporis pulſus, tremor in brachiis vel in manibus, ſicca etiam tuſſis quatiet infirmum. His igitur ſapienter occurritur, ſi conſuetudo fiat ſine vllo medicamine poſt cœnam vomēdi. Vtile autem eſt etiam ieiunum vomere. magis enim humor noxius qui ſtomacho inſiderit egeritur. Itaque qui manè vomiturus eſt, debet minutatim raphani radices manducare, eáſque, vel ſuccum earum, transmittere, cardamum quoque, (*id eſt naſturtium*) ſed & ſinapi & erucam deuorare, & aquam inde tepidam ſuper bibere, ac digito vomitum prouocare. Qui iſta contempſerit erit iis obnoxius vitiis, pulmonis labore vexabitur, phreneſin ſuſtinebit: atræ bilis infeſta cōmotio ad vſque veſani eum furoris periculum trahet, iactabitur febribus acutis, inops ſomni agitabitur pernicioſis vigiliis. Siquando autem morbus à ventre molitur, qui & ipſe multiformi graſſatur incommodo, hæc ſigna præmittit. Torquetur aluus, & correptos cibos immoderatis fluoribus fundit. Potus in amaritudinem vertitur, membrorum omnium exiſtunt dolores cauſa latēte graſſentes, nimiis feruet ruboribus corpus, & acutis atque occultis febribus inardeſcit. Aduerſum hæc venter eſt molliendus ſine grandi cura aut graui medicamēto. Nam qui lapatho vel mercuriali herba vſus fuerit, commodè aluum temperabit. Si parum proficiet hæc medela, & ſuprà dicta indicia perſeuerabunt, decoctus vrticæ ſuccus potui dabitur. Vtiliter accipiuntur & cymæ caulium multa aqua vehementer excoctæ: etiam braſſicæ humor

melle admixto & aſpe[illegible] s bibi debet,ad heminarum quatuor modum. Qui hæc adhibere ceſſauerit, iis patebit iniuriis v[illegible] iliacu[illegible] aut meatibus ruptis immoderato vētris fluore vexetur. Hinc dyſenteria orietur & iliacus morbus,& ad[illegible] er ora[illegible] redundans vomitibus & empneumatis,inficiet. Hinc iſchii paſſio erit,dolórque coxarum:apoplexis eti[illegible] originibus exiſtet:hinc & ſanguinis pēr interiores meatus (id eſt per hæmorrhoidas)fluor multus emanat. A[illegible] im q[illegible]q; morbus (quem Græci ἀρθρῖτιν vocant) iſthinc creatur. Quum verò ex veſica immi net origo vitiorū, & ip[illegible] us cauſis pluribus nocēs, his ſignificationibus intelligitur. Inflatio veſicæ adeſt. ſolet enim in eam multū[illegible] meatu ventus immitti.inde aſſidua ructatio,inde incontinentes crepitus egeruntur , inde grauis ſomnus,inde [illegible]ida & diri odoris egeritur, & circa genitalia tumor ſurgit . His ergo animaduerſis , tali ſubueniendum med[illegible] uli & apii radices vino condito veteri & odorato iniicies,& quum ſe hæc confuſa mace rauerint,cum vini c[illegible]bus tantundem miſcebis aquæ calidæ,& ieiuno potui dabis . Præterea radicis aſparagi ſuccus cum vino mi[illegible]mè ſumitur. ſed & ciceris albi non arietini decocti ſuccus accipitur. Ex hac valetudine ni ſi in exordio curati[illegible]a fuerit,per vrinæ difficultatem & hydrops naſcitur,& dolor iecoris , & vitia renum , & ſtranguria veſicæ:ve[illegible] moleſtiſſimi dolores vexabunt. Hæc ſunt de prænoſcendis præueniendiſque morborū cauſis. Addidi etiā,qui[illegible]atenus per anni circulū pro tēporum viciſſitudine obſeruatis, incolumitas cuſtodiatur. Ab hyeme igitur ſalub[illegible] exordium. Ex die VIII calen. Ianuarias corporibus humor accreſcit vſque veris æquinoctium,quod incipit VIII ca[illegible] Aprilis. Hoc ergo tempore vtendum calidiſſimis cibis & optimis,vino aliquatenus indulgendum. vſus etiā vene[illegible]nimè reſpuendus. Ex æquinoctio incipit phlegma creſcere(id eſt, concretus humor & frigidus)vſque in ortum p[illegible]dum, qui incipit pridie idus Maias. Ergo tum adhiberi conuenit bene odoratos ſed & acres cibos. Exhinc ſanguis ardētior febribus augmēta ſuppeditat,nec minus humor obbibitur,vſque ad æſtiui temporis cōmutationem,quæ ad VIII calen. Iulias inchoatur. à quo die venere abſtinendū, ieiunandúmque. Ab octauo enim calen. Iulias æſtiua progreſſio incrementa fellis exſuſcitat vſque in autumni æquinoctium, quod eſt VI calendas Octobris. Erit igitur vtendum frigidis & ſapidis & bene olentibus cibis,parcius ieiunandum,& à venereo vſu,ab VIII calen. Iulias (certè per dies duodecim)penitus abſtinendum. Poſt autumni æquinoctiū(id eſt poſt diem VI calen. Octob.) acres biles vires & augmentum ſortiūtur,in occaſum pleiadum,qui eſt IIII idus Nouemb. humores etiam graues ſerpunt. Erit igitur vtendum acidis & acribus cibis,venere quoque abſtinendum, parcius etiam ieiunandum . Ab hoc rurſus tempore (id eſt à IIII idus Nouēbris) ſanguis deficit. cōgruit igitur leuioribus cibis vti,vino indulgere,nec vſu veneris abſtinere,in VIII calendas Ianuarias,ex quo incipit tempus hybernum. Hæc(vt dixi)obſeruās,incolumi ſoſpitate vitæ ſpatia tranſcurres,nec vlla indigebis viſitatione aut curatione medicorum.

EPISTOLA ALIA EIVSDEM HIPPOCRATIS, EX GRAECO tranſlata,ad Mæcenatem.

QVEM roganti tibi libellum promiſi,omni cura adhibita deſcriptum miſi, ordinatiſſimum tuæ ſalutis cuſtodem,quem debebis tam diligenter intueri quàm ſcriptus eſt . Ad curationē enim corporis tui omnia explorata ſunt,quæ cum rerū effectu comperi , celeritérque complexus ſum . Intueri ergo omnem medicinæ rationē debebis . Nanque ego diligenti cura,licet ſumma breuitate , comprehendi ſingula curationum genera,ſicut proximè in eo libello feci quem Cæſari noſtro coram te tradidi : quas curationes per temetipſum æſtimare poteris. ſapientibus enim ratio venire in conſilium adſueuit. Omne itaque corpus hominum, pecudum, alitúmque,ex quatuor generibus cōſtat,ſed præcipuè hominum :calido,frigido, ſicco,& humido . Frigido enim continentur viſcera vnde ſpiramus: calore continetur anima qua viuimus, (id eſt qua vitā ſentimus). Sicca ſunt oſſa quæ vires faciunt ad ſuſtinendū laborem : humidus eſt ſanguis quo alitur vita. Per omnia enim viſcera venæ currunt, quæ ſanguinē regunt. Sanguis animā,anima vitam ſuſtinet:ſpiritus autem aëris eſt. Oſſa neruis munita virtutem corpori præſtant. Sanguis quum abundat,valetudinem vitiat. Ex eo naſcitur ſanies quam in vulneribus ſectis videmus. Naſcitur & pituita quæ nauſeam facit: naſcitur etiam bilis acida & amara , quæ dicitur mater morborum. Bilis enim quum eſt , concitat calores. De pituita perfrictio naſcitur , quæ facit dolorem inteſtinorum , torſiones etiam inflationémque , quæ corpus extenuat. Sanguis autem à nimio cibo nimiáque potatione incipit abundare , & cruditate corrumpitur. Qui quum euacuatur, extra curſum naturæ infert aliqua corpori vitia: & in quacunque parte corruptus incubuit,fatigat & lædit. Nam ſanguis animam quoque vitiat,& inde os hominis incipit fœtere. Quum eſt ergo integer ſanguis,animam ſine dubio cōfirmat,vt poſſit frigus calorémque fortius ſuſtinere. At quum abundat, cúmque calore animæ corrumpitur , fit ſanies: tum & bilem atram concitabit , & calorem interdum ac frigus faciet,corporíque vniuerſo languorem,animæque malum odorem vel anhelitū faciet. Quò facilius igitur commodis valetudinis fruamur,& incommoda vitemus,prognoſtica(id eſt præcurrētia vitia)ſignis nturalibus cognoſcamus, cognitáque emendemus,ne mortifera fiant . Quatuor igitur diſponuntur corporis partes, cuius origo in capite eſt & thorace , deinde venter ſequitur & veſica. Ita ergo locorum iſtorum ſinceras notas cognoſcemus:Hominis ſani vrina mane alba erit,& ante prandium rufa : pranſi,rurſus candida, item ante cœnam rufa . Nec ego tamen neceſſitatem prandendi impoſui, ſed magis vrinam & tempora naturalia oſtendi . Candida enim vrina debet eſſe vbi cruditas non eſt , mane quieto corpore,deinde motus ipſe & deambulatio vrinam turbat,excitátque veſicam, ideóque coloratior ſit . Quòd ſi mane vrina mutauerit colorem,oſtendit ſubeſſe vitium infirmitatis,quod tamen propriis indiciis intelligimus. quum enim à capite morbus oritur,ſolet capitis dolor comparere:tunc & ſupercilia grauantur,tempora ſaliunt,aures ſonant,oculi lacrymant , nares repletæ odorem non ſentiunt. Quum ex his ergo aliquid accidit, caput purgari oportet hac ratione. Hyſſopi aut cunilæ bubulæ faſciculum cum aqua deferuefacias: inde aquam ore continebis , ſed caput calidè tractabis,vt fluat pituita. Quod ſiquis negligit,capiet epiphoras oculorum,aut dentiū vel aurium dolorem. Interdum etiam ſtrumæ parotidéſque naſcuntur , & alia vitia , quæ circa fauces ceruicéſque oriri ſolent : item diſtillatio aut grauedo narium erit. Et interdum vlcera in capite naſcuntur,aut etiam capilli defluunt. Quum autē à thorace morbus naſcitur, incipit caput ſudare, linguáque fit craſſior,aut os amarū,aut tonſillæ dolēt. Oſcitatio erit frequēs ſine ſomno & quiete. Torpor mēbrorum,animi dolor, prurigo corporis, brachia manúſque aſſiduè intremiſcunt , ſubitáque tuſſis arida & inquieta naſcetur. Ex his ergo quum aliquid acciderit,vitabis vitium graue,ſi vomueris ſiue ieiunus,ſiue poſt cœnam, vel in balneo. Plus autem prodeſt ſi ieiunus bilem eieceris. Eam enim dicimus matrem morborum. Sed qui vomere nolunt,vel non poſſunt,quia ſtomacho laborāt,decimo quoque die ieiunādo,omni cibo ſe abſtineāt: quo facto vitiū grande vitabunt. nam frequenter vomendo , ſolet ſtomachus corrumpi. Quòd ſi à ventre morbus orietur, hæc erunt ſigna: Venter vertetur atque turbabitur,& ſentiet crebros dolores: cibus & potio videbūtur amara: genua ſuccident, lumbi grauabuntur, interſcapilium contrahetur,totúmque corpus particulatim grauabitur. Tardabuntur pedes,pigra fient crura,renes indoleſcent: & poſt hæc febriculæ incurrent. His itaque cognitis,prima eſt abſtinentiæ vtilitas. Tum etiam medicamentis aluum purgari oportebit,vt graue corpus leuamentis adiuuetur. Quòd ſi morbus maior premere videbitur,adiicies alterum diem abſtinentiæ,ſi tamen vires patiētur:ſin minus , quam leuiſſimum ſumes cibum,vt ouum ſorbile tantùm,aut aliquid ouo ſimile accipias. Hoc qui negligūt, fiunt cœliaci,torminoſi,dyſenterici,etiā ex eo naſcun-

naſcuntur tertianæ & quartanæ,fiũt podagrici chiragricique,morbus etiã articulari[illegible]ere ſolet. Quidã etiã fiunt amentes:quibuſdam ſanguis etiam erumpere è naribus ſolet. Oportet ergo occurri ta[illegible]bus malis curatione prædicta. A veſica qui naſcuntur morbi hæc dabunt ſigna:Pleni videbuntur,& citò ſa[illegible] quos grauabit: ſequentur inflationes ventris & crepitus crebri videbuntur oſcitare, nec oſcitabunt, ſed tantùm oſ[illegible]nt, ſequetur totius corporis ſtupor,ſomnúſque grauis quaſi marcor, fiet vrina liuida & vix erũpens tum[illegible]ſcunt [illegible]tra,inde & calculoſi fient.Hæc vitia ſic emendãtur:Fœniculum & apium vino auſtero madefacto, vel [illegible]barũ radices cõtere, & ex vini cyathis duobus, & tantundem aquæ calidæ accipe aſſiduè, vel dauci ſem[illegible] ex qua calida ſume, vel cicer album ſume, non arietinum, madefactum vino,vt ſuprà ſcripſi ebibe, vel [illegible]ragi,vel eruum erraticum,vel ſerpyllum decoque,eiúſque aquam vino mixtam bibe.Quæ qui n[illegible]pici: ſequetur iis iocineris & renum & veſicæ dolor.Fient quoque calculoſi,ſtranguriam quoque ſu[illegible]tumorem.Intueri autem oportet ægri vires,quomodo poſſit ſuſtinere medicinã,vt ita febri & crudi[illegible]ur. Fiunt ergo cataplaſmata,adhibentúrque quæ apta ſint capiti,ventri,veſicæ cruditati,frigori, calori[illegible]pus exegerit. Vti autẽ ad hæc oportet roſa,aceto,vino,oleo irino,linguam quoque ægri aſperam melle perfrica[illegible] menthæ folio:reliqua diligenti medico permittenda ſunt, quia iuxta morbos debet adhibere medicinam. Quo[illegible] oſtendi corporis ſani & imbecilli notas per vrinam denunciari,& adieci curationum conſilia, nunc & compo[illegible]es medicamentorũ adiiciam:vnum ne naſcãtur corpori vitia,alterum vt emendatio ſanitatem reducat. Adu[illegible] autem omnes impetus morborum duo ſunt remedia certiſſima: primum eſt, decimo quoque die vt te abſtineas [illegible]o & potione: deinde poſtero die lauêris,cibóque firmo vtêris, qua re & obſeruatione efficies nequid omnino vi[illegible] corpori tuo accidat, & perpetua ſanitate ſis tutus. Eſt & potio ſalubris quæ omne corporis vitium elimat, & valetudine confirmat. Eius potionis iam tecum habes compoſitionem.per annos enim complures,amiciſſime Mæcenas,cum Cæſare noſtro pariter nos morari meminiſti, quo tempore hæc obſeruando nunquam in vllum corporis lãguorem incidiſti: quo tempore nec noſtrum Auguſtum quicquam moleſtioris incommodi paſſum eſſe noſti. Ita enim me tecum habebis ſi libellum meum legendo ſæpius tractaris,qui plenius tibi me abſente præſtare conſilium in omnibus poterit. Terentii Velpiſti in vltimo libello leges δυνάμεις herbarum, quas vt creſcentibus numeris lunæ obſerues dum tollis & componis curato. Si ita non feceris, & ad diminutionem lunæ ſuſtuleris, minus valebunt. Ipſum etiam mare per lunam augeri & minui ſcimus, cerebra etiam hominum augentur creſcente luna. Quum autem minuitur luna, vnaquæque res deminutionẽ ſentit. quod licet recognoſcas ex iis quibus quotidie vteris,tamen & per me admonitus ſcies,omnibus & minui augmentũ & augeri per lunam.quod ſi ita eſt,in herbis quoque legendis,componendiſque medicamentis,vim eius & poteſtatem nos obſeruare debere ne dubites.

EPISTOLA PLINII SECVNDI AD AMICOS DE MEDICINA.

FREQVENTER mihi in peregrinationibus accidit vt propter meam aut meorum infirmitatẽ,varias fraudes medicorum experirer,quibuſdam viliſſima remedia ingentibus pretiis vendentibus,aliis ea quæ curare neſciebant,cupiditatis cauſa ſuſcipientibus: quoſdam verò comperi hoc genere graſſari, vt languentes qui pauciſſimis diebus,vel etiam horis,poſſint ſanari,in longum tempus traherent,vt & ægros ſuos diu in reditu haberent,& ſæuiores ipſis morbis exiſterent.Quapropter neceſſarium mihi viſum eſt, vndique valetudinis auxilia cõtrahere,& veluti in breuiarium colligere,vt quocunque veniſſem,eiuſmodi inſidias vitare, & hac fiducia ſecurior iter ingredi queam,vt & ſciam,ſiquis mihi lãguor acciderit,non facturos medicos ex me vel ex meis reditum,nec taxaturos incommodorum occaſionibus ſanitates. Ante omnia autem puto in promptu habenda quæ ſubitò deſiderata, difficillima videntur inuentu:ſicut oleum vetus,quod ſi ad manum nõ erit,celerrimè fieri poterit. Deferuefactum enim vel recentiſſimum,& odorem & vires vetuſtiſſimi præſtat.Et,ſi fortè curatio exegerit, aquam marinam in mediterraneo quæri, ſolicitudini locus non erit,ſi ita proſpiciatur.duo enim ſalis ſextarii in quatuor aquæ ſextarios miſſi, temperatiſſimam marini liquoris copiam facient. Oxymeli verò facilè erit fieri,ſi in duobus cyathis mellis ſextarius aceti, addito pulegio & ſalis modico,contẽperetur.Polenta autẽ hoc modo fiet:Hordeũ aqua perfuſum vna nocte ſiccatur, deinde ad XX libras hordei adiiciuntur tres libræ lini ſeminis,coriandri ſelibra,ſalis acetabulum:tunc deinde hæc mixta torrentur,& mola franguntur. Omnibus autem curationibus mel optimum eſt in quo apes moriuntur, & lana ſuccida ea bona eſt quæ de ouis collo fuerit attonſa. Cinerem auium vel aliorum animalium deſideratum ſic fieri oportet:In ollam nouam mittitur auis,aut quodlibet aliud animal quod putaueris exurendum: quod addito operculo, circumlitóque argilla, in furno feruenti torrebitur,ſpiramento permodico facto. Gargarizationes verò omnes calidæ vtendæ ſunt,ſicut & fomenta,vt medendi ratio & vſus oſtendit.

Alia epiſtola.

CORNELIVS CELSVS CAIO IVLIO CALISTO SALVTEM D.

INTER maximos quondam habitus medicos Herophilus, &c. *habes ſuprà in epiſtola præfixa libro Scribonii Largi, & illius nomen præferente.*

Alia epiſtola eiuſdem Cornelii Celſi.

CORNELIVS CELSVS PVLLIO NATALI SALVTEM D.

LECTIS duobus libris compoſitionum Græcis, Pulli Natalis, quos miſiſti mihi vt in Latinum ſermonem conuerterem,libenter parui tuæ voluntati, dignos eos exiſtimans quibus operam impenderem,quos plenos vtilitatis comperi: alioquin excuſaſſem, ni me propoſitum haberet nihilnon dignum ſublimi Romanorũ maieſtate, de bono medicinæ artis ſplendidiſſimè ſcribere,idque perẽnitati & literis mãdare.Habebit ergo & præſens tempus & futura poſteritas in hoc perpetuæ voluntatis meæ curæque gratiſſimum munus, ſiquidem bona valetudine nihil eſt pulchrius. Dedi autem operam quantum potui vt ad verbum transferrem quæ in Græcis medicinalibus reperi:nec neceſſariam curam cultus orationis putaui: quia rectius duxi proprietates nominum edere, & rem veram ſub herbarum peregrinarum vocabulis explicare. Vnum genus fateor me tranſlationis deinduſtria declinaſſe, quo fere Græci vtuntur in medicamentorum ſcripturis, omnia ad ſecundam perſonam dirigentes: ego verò in vſum medicamentorum quæ edidi,ominis boni gratia nullam malui quàm infinitam inſerere perſonam.Admonerémque, niſi certum haberem te non ignorare,me huiuſmodi bona vtilitatis magis quàm delectationis cauſa ſcripſiſſe. Græci medici pondera medicamentorum ad drachmas redigunt, quæ quia ad denarium noſtrum conueniunt, octoginta

enim & quatuor in [illegible] currunt) pro nota Græcæ drachmæ, quæ eſt figura talis Z, notã denarii Latinam, quã noſti, poſui, id eſt hanc [illegible] pondus Græcas drachmas rediges. Et quando quæ volui præfatus ſum, nunc quæ deſideras explicabo.

EPISTOLA [illegible] CIANI COMITIS ARCHIATRORVM, AD VALENTInianum Imperatorem.

QVVM ſæpe [illegible] Imperator, humani generis fragilitas falſo de natura ſua queratur, aliquando tamẽ potuimus [illegible] ſque remediis, vanas & innumeras querimonias refrænare. Nam ſicut rudis guberna[illegible]ans, incertus periculorũ, dubius ſalutis, cuncta rimatur: ita & mortalium natura, qu[illegible] frui, placida quæque deſiderat. Sed quia nec mare ſemper poteſt eſſe tranquillum, nec vnus in [illegible]at, nec ſecurus nauta ratem poteſt ſcandere, quum æquor mole fluctuum tollitur: ſic neque mortales p[illegible] eſſe validi aut viuentes, ſed pro ætatis & temporis varietate diuerſis morborũ aguntur incommodis. Quæ quum ita ſint, clementiſſime Imperator, magna laus eſt veterum inſtituta ſcrutari: maior verò gloria, inuenta ſeruare. ſiquidem illi viam laboribus ſuis, virtutibus aperuerunt, nobiſque iter intelligentiæ ſua ſapientia reliquerunt. Vnde quum quidam febribus teneretur, & diu ventris duritia ſtrangulatus, die duodecimo iã morti proximus videretur, adhibitis ad curam multis & magnis medicis, vt remedium conſequeretur, hoc illis ſummum periclitanti præſidium viſum eſt, vt per inteſtinum clyſterio ei curatio pararetur. Quũ ille imminenti periculo æſtuaret, & veluti morti proximus curationis etiam extrema depoſceret, ego pudoris & reuerentiæ modum ſeruans quem cunctis ſemper exhibui, proſpexi ad tempus ne veluti turpis cura forti viro applicaretur. Quum ergo vidiſſem febrem eius, quam de colore collegi, & ſiccitate viſcerum fatigari eum penitus aduertiſſem, ilico infuſo ſale aquam frigidiſſimam obtuli eius ardori: qui quũ deſyderio recentis quo cruciabatur, totum quod ei oblatum fuerat, ebibiſſet, auctores medicinæ magni qui id ſpectabant, exclamauerunt, Occidiſti hominem. Necdum vox eorum ab ore manauerat, eueſtigio eum ſomnus occupauit, ſudórque perfudit. Quibus ego præſentibus, clementiſſime Imperator, tantis ſudoris eius abſterſionibus laboraui, vt (ſi dici fas ſit) Nilus ex eius corpore videretur effluere. Verùm quum æger expergefactus, recreatum ſe extinctis febribus, & ab infirmitate leuiorem eſſe ſenſiſſet, ventris etiam cœpit deſyderio vehemẽter vrgeri. Allato itaque vaſculo omne alui onus quo grauabatur expoſuit, ad tam dirum fœtorem vt omnes qui illic aderant fugarentur, dicentibus egregiis medicis quòd omnia eius interna putruiſſent. Poſt hæc à me æger ad balnea mittitur, vt lauacro eius ſiccitas humigetur. qui perunctus vnguentis remedialibus, quum poſt balneum veſtimẽta accepiſſet, ſitire ſe dixit: ſtatim eum abſinthio, in quo libyſticũ fuerat decoctũ, progreſſum à balneo potaui, nequid cauſationis in corpuſculo eius maneret, quo veſica ſcybalis vel lapidibus per vicina loca meantibus premeretur. Præcepi etiam ei eſcam fieri de minutalibus porcinis, id eſt podocyliis & ventriculo: in quem vẽtriculum acetum cyminatum modico adiecto laſere mitti mandaui, vt omnino excocta caro etiam oſſium duritiam emolliret, vt ſoluta eorum medulla cum iure ipſo abſorberetur. Non dubium eſt autem, optime Imperator, quòd ex indigeſtione externarũ crudiſſimarúmque crapularum, vel ſuperfuſa diuerſi nimietate vini, repletis & plenè tumentibus venis, potus in viſceribus amareſcunt, aufertur ſomnus, ſubſequitur calor, atque occultarum febrium peſtis & quædam phreneſis pulſu cerebrum inquietat, venter dureſcit, qui iamdudum crudus repletus fuerat, exuberantibus cibis: qui dum excoquuntur, conſumptis quæ humida ſunt, inflammationes importuniſſimas faciunt, quæ adiecta calida aqua amplius neceſſe eſt excitentur. Inde ergo venter dureſcit, inflatur pulmo, ſplen diſtenditur, pinnæ etiam iecoris porriguntur. Quibus coanguſtatum & coartatum fel exprimitur. quo infuſo tingitur corpus, & fit luteum. Quum ergo peruenerit ad ea loca venarum in quæ paucula hauſta deſcendunt, duo mala iuncta, id eſt res acris ac dulcis, citò auferunt animam: ſicuti petrarũ humidarum ſudor igni ſubiectus citò abſorbetur ab igni. petra autem ipſa exuſta & concremata, ſpongia efficitur, vnde calx vel gypſum conficitur. ita calore febrium excoquitur vitium cruditatis, ciborúmque congeſtio. Quibus conſumptis & exhauſtis, frigida ſine dubio ſuperfundenda eſt, ne penitus areſcant. Nam nimirum æſtimas, ô bone Imperator, calidam & frigidam mortalibus incluſam eſſe corporibus, quum ſingulæ res propriam habeant naturam. Ignis ignem, aqua aquam deſiderat: ſed ad horum iungendam ſocietatem ſiue temperantiam procurandam, ſyluarum materies lignúmque depoſcitur, quod & nutrit ac ſuſcitat & rapit ignem, & frigidam vertit in calidam. ſed non ita in nobis eſt coæquandum. Accipe igitur, sereniſſime Imperator, quod conueniens nobis putetur exemplum: thermarum ſcilicet ab ſe calidarum mixtio temperata, vbi nec ignis videtur, nec lignum ſuggeritur, niſi vapor ſolus ſponte conficitur, & aer calidus ſine labore ſentitur. Nónne duo vnum ſunt? & diuerſa atque contraria inuicem proſunt? diuina prouidentia ſalubri permixtione ac temperie procurata, nonnullam corporibus abluendis ſanitatem præſtant, competentémque medicinam præbẽtes, varios languores à corporibus mortalium pellunt? Hæc quum ita ſint, nihil aliud reor mortalibus præbendum niſi id quod quum infirmi eſſent deſiderauerũt, & oblatum ſibi profuiſſe ſenſerunt. His ergo vtamur quibus ſumus bene experti, & quorum beneficio conſecuti ſumus optabilem ſanitatem. Nam ſimiliter quidam, quum oculorum lacrymantium reumate carere non poſſet, productus eſt in medium conuentum multorum ſpectãtium medicorum. Qui quum inſpectus ab iis fuiſſet, dixerũt ei palpebras incidi debere, comburi etiam hemicranium, & raſo capite venas ſecari, (quod Græci arteriotomen dicunt) imponi etiam eſcharas: & quum iam omnibus locis debilitatum & cauterizatum caput haberet, nihilque ei tormenta quæ deſiderio ſanitatis patienter tulerat, profuiſſent, deflebat omnibus infelicitatem ſuam. In vltimum hæc ab egregiis medicis inuenta curatio eſt, vt quum dexter oculus lacrymam funderet, vena ei dextri brachii laxaretur: quum ſiniſter, ſimiliter in ſiniſtro brachio fieret. Quod quum pati cœpiſſet infirmus, flens & gemens illud Catonis ſæpe dicebat, Corporis auxilium medico committe fideli. Ego autem dico, & perito. Reſtiti igitur iis, nec laxari venam permiſi: magnóque ſilentio facto authores noſtros in medium protuli ac recitaui, dixique ad eos, ſi ex multifario tormentorum genere miſerandus iſte vel vnam medelam fuiſſet adeptus, meritò vos pateretur: ſed quum neque inunctione, neque inciſione, neque combuſtione, inundationẽ lacrymarum reprimere potueritis, cur indoctè venas ei laxari præcepiſtis, quum hic iam ſemianimis viſionẽ ipſam ferri perhorreſcit? Vnde reddite mihi ſapientiſſimi viri hodiernæ cauſas curationis, cur fuerit deſuper oculus inciſus, cur raſum caput, cur meacula exuſta venarum. meatus enim irrigatio ſi venerit ad ea loca in quibus habebat receptaculum collectionis ſuæ, quo impetu exinde deſcendebat deorſum, recurrens rurſum ad fontem cerebri, ibique coanguſtatus, quum feruere cœperit, verendum eſt ne perforans cutem, ac pertundens cratem capitis, generet in eo vitia diuerſa, aut ne iterum per aliquam venarum erumpat ad aures, faciátque hominem ſurdum, totum oppilans auditum, aut vermes in auribus generet, vel naribus polypos nutriat. aut oculis ægilopia excitet, aut dentibus ſit moleſtus, & faciat hominem oris fœtidi atque corrupti, vel (quod maximè cauendum eſt) ne per vuæ deſtillantis aut exulceratæ vitium ipſa muſice hominis corrupta langueſcat, pulmonique & ſtomacho plagam inferat, lumbos quo-

que reneſque diſſoluat, & incipiat humor noxius per inguina & coxas, & crura decurrens, fa[illegible] contractiones talorum atque neruorum, paulatimque auferat greſſus, totóque organo tabeſcente, videamini po[illegible]onſumpſiſſe hominem quàm curaſſe, quum verè violenta morte videatur de hac luce migrare. nam ſi ceparum [illegible]tudo aliquoties nobis non manducantibus, noſtris tamen oculis moleſta eſt, aut ſinapi, vbi & mel miſcerur, leni[illegible]itus non poteſt, ſed calore eius commotum cerebrum ita deſudat vt oculos & nares acer humor infeſtet: quid puta[illegible]illi patiuntur quibus circa oculos cura rurſus aut igni adhibetur aut ferro? Quare, imperator, fidem noſtr[illegible]bus adhibentes, non credamus quibuſcunque medicinis, nec vulneri vulnus ſuperponendum putemus: ſed [illegible]s remedium porrigendum eſſe credamus vt neque grauibus tormentis, neque intolerabili medicinæ curati[illegible]ientur. Plura ergo de obſeruatione medicinæ pietati tuæ ac poſteris tuis, digna memoria tradidi, quæ hom[illegible] de expertis remediis prodiderunt, quæ tua diuina ſerenitas oro ſuſcipiat, & ad memoriam cæteris relinquat.

INCIPIT AD CAPITIS OMNES SVBITOS & diutinos, & multiplices dolores, Cap. I.

AD capitis dolorem etiam in febri, primis diebus incommodi, ſerpylli — I. roſæ aridæ — II, incoquũtur cum duobus ſextariis aceti acerrimi, donec ad dimidias perducantur: inde ſumitur cyathus, & duobus roſæ cyathis bene cõmiſcetur, frequẽtérque curatur ex eo caput. vbi enim incaluit quod infuſum eſt, niſi recens adiiciatur, nocet. Item prodeſt eodem modo ruta per ſe vel cum hederæ baccis decocta, & capiti tepidè infuſa. Polygonos quoque herba (quæ Latinè ſanguinaria dicitur) & mẽtha multis profuit eadem ratione decocta, & capiti tepidè infuſa. Dolorem capitis leuat ſpondylion, & agni ſemẽ, & platani pilulæ ſimiliter aceto incoctæ, roſa quoque duplici menſura, ſimplæ aceti commixta, ſicuti & polygonos ſuperius dicta debet excoqui, id eſt ea quæ ſanguinaria dicitur. Quum autem plurimis diebus manſerit dolor capitis, tum omnium ſupradictorum oportet vncias ſingulas ſumi, iiſque admiſceri lauri baccarum, caſtorei, nucum amararũ, pulegii, ſambuci foliorum, vncias ſingulas, & in aceti ſextariis quatuor decoquere ad dimidias, & eodem modo roſa admixta dupliciter, ſed non tã frequenter caput curare. Ad omnẽ capitis dolorem efficaciter prodeſt medicamen tale, crocomagmatis — I. aluminis ſciſſi, vel gallæ — I. hæc teri ex acri aceto, & roſa duplicis ponderis viciſſim adiecta oportet, vſquedum mellis habeant ſpiſſitudinem, atque inde frontem & vtrinque tempora oblinere. Ad capitis dolorem quum inueterauerit, bene facit hæc compoſitio, Myrrhæ ∗ I. croci ∗ II. amygdalarum amararum ∗ II. rutæ viridis ∗ III. ſpondylii & panacis ∗ ſingulos, lauri baccarum ∗ III. ſerpylli ∗ II. caſtorei ∗ I. teruntur hæc omnia cum aceto, & fiunt paſtilli: quũ opus eſt diluuntur aceto & roſa in mellis ſpiſſitudinem, atque ita frons & tempora oblinuntur. Permanente verò capitis dolore, materiam quoque humoris oportet detrahere ex eo per nares, vel per os: quæ res etiam auriculam vel dentem delentibus prodeſt, nec minus iis quib⁹ ſubitæ vertigines obuerſantur (quos σκοτωματικοὺς Græci dicunt) item comitiali morbo correptis prodeſt: ſed & caligine impeditos ex magna parte leuat. Debent autem ii homines pridie abſtinere, & ſuperioribus diebus aquam potare. Per nares ergo purgatur caput, iis rebus infuſis per cornu quod Græcè ῥινεγχύτης vocatur, hederæ ſucco per ſe vel betæ ſucco cum exiguo flore æris, vel cyclaminis ſucco mixto lacte aut aqua pari menſura. Bene detrahit è naribus liquorem & hæc compoſitio, Salis, nitri, aceti, olei veteris, mellis, ſingularũ rerum denarios binos, cyclaminis ſucci, ſtaphidos agrias, (quam herbam peduncularium, quòd eos necat, quidam appellant) ſingulorũ denarios binos. hæc in vnum mixta naribus per cornu infunduntur, vel pinna longiore nares interius perfricatur. Quum ſatis viſum fuerit fluxiſſe humoris aut ſanguinis vt reprimatur, aqua frigida pura nares diutius oblui oportet, vel croco macerato in eadẽ pridie.

Sed ſi per os magis detrahere humoris materiã viſum fuerit, quia non ſine tormento quodam per nares ea deducitur, ſuadebimus pyrethri radiculam commãducare, atque ſubinde hiantem pati florem ſaliuæ vel vuam paſſam cum piperis albi totidem granis dabimus commanducandam, & expuendam. æquè enim & hæc deducunt pituitam. Bene facit & ſinapi, ex aceto tritum, ſed non excaſtratum, gargarizare, trium cyathorum menſura, admixta mellis libra vna, detrah[illegible] enim & hæc compoſitio largiter pituitam. Quum verò diu cap[illegible] dolet, & adtonderi preſſius & adradi [illegible]eſt, vt [illegible]ſit diutius fricari, & aqua calida foueri pu[illegible] vel lauro incocta: quo tempore etiam ſternutamen[illegible] concitare non alienum erit hoc medicamento quod ex iis rebus componitur, Veratri albi, caſtorei, [illegible] (quod eſt radix lanaria) piperis albi, ſingulorum denarios ſingulos. hæc contuſa tenuiter forato cribro tranſmittantur, quum opus fuerit, per pinnam, aut calamum ſcriptorium naribus inſufflentur, vel ſpecillo tincto in aqua & excuſſo, naribus iniiciuntur. Proderit autem ad ſternutamentum etiam per ſe cõtuſum, & eademratione iniectum veratrũ album. linguam enim ſiccam & aridam ſternutatio ſtatim inundat.

Capitis dolorem quanuis veterem & intolerabilem protinus tollit, & in perpetuum remediat torpedo nigra viua impoſita ei loco qui in dolore eſt donec deſinat dolere, & obtorpeſcat pars: quod quum primùm ſenſerit qui dolet, remoueatur remediũ, ne ſenſus auferatur eius partis. Plures autem parandæ ſunt torpedines eiuſdem generis: quia nõnunquam vix ad duas treſve reſpondet curatio, (id eſt torpor) quod ſignum eſt remediationis.

Ad capitis dolorem factum ex peruſtione prodeſt roſæ bonæ ſuccus infuſus capiti, ſed cum ſucco de moris facto pari menſura admixto.

Ad capitis dolorem factum ex perfrictione ſatis prodeſt oleum irinum cum ſerpyllo & exiguo aceto infuſum: magis autem ſi aut iridis radix aut peucedani ſuccus prioribus admixtus fuerit. Prodeſt & ruta cum oleo irino & exiguo aceto cocta & tepidè infuſa capiti: nec minus proſunt folia lauri cum irino oleo & exiguo aceto trita & infuſa capiti.

Ad capitis dolorem factum ex vino nimio proſunt quidem & ea quæ diximus proficere ad capitis dolorem ex peruſtione factum: proſunt & rutæ folia trita cum aceto, admixta eis roſa, & nuces amaræ eodem modo. faciunt & agni folia quæ naſcũtur in virgultis, quibus Græci pro viminibus vtuntur, eadémque λύγους appellãt, cum iridis aridæ radice trita, mixta eis roſa atque aceto.

Ad capitis dolorem factum ex ictu aut caſu è ſublimi, prodeſt roſa & irinũ oleum aceto decoctum: item roſæ aridæ folia macerata prius paſſo, deinde cocta atque trita, & ita impoſita, ſimili modo proſunt, & ſertula campana ſimiliter facta prodeſt, vel myrti folia tenera ex vino trita cum myrrha, & pulegium ex vino tritum, & mala cydonia vino cocta & trita atque impoſita capiti, plurimum proſunt.

Medicamentum quod repellere poſſit ea quæ ad caput redundauerunt, Caſtorei victoriati tertiam partem, ſphondylii ∗ I. nucis amaræ ∗ X. rutæ folia ∗ II. ſili maſſaliotici ∗ II. cum aceto prius hæc teruntur diligenter, deinde roſæ admiſcentur.

Ad diutinos capitis dolores, ſalis integri menſura quãtum manus plena comprehendere poterit, coquitur ex oleo ſuperfuſo, ita vt ſuperet ſalem, deinde quum omnino nihil incurrerit de ſale aſperum, perungitur dolens capitis pars hoc oleo, ſupérque lana ſuccida eodem oleo tincta imponitur. Sertulæ campanæ coronæ quinque ex paſſo & aqua frigida pari menſura coquuntur donec permadeſcant, tunc teruntur, admiſcetúrque opii quod ſatis ſit, vel papaueris lacryma quæ ſopora à quibuſdam appellatur, ad victoriati pondus adiicitur. ex iis pannus quantum ſatis eſt linitur, & vtrinque tẽpora tinguntur. Ad capitis dolorẽ omnẽ efficaciter prodeſt

baccarum lauri denarii [illegible] ſemiſſis, ſcammoniæ i. Croci victoriati pondus. [illegible] hæc optimè ex aceto & roſa: quum opus eſt dol[illegible]s capitis perungitur. hoc medicamentum ſucceſſ[illegible] ficos habet. Ad dolores capitis puerorũ, m[illegible] partis quam bregma Græci appellanr, lini ſemen [illegible] ex aqua imponere oportet, vel oliuæ folia tenera t[illegible] vino adiecto viridi oleo, ſimili modo ſuperpo[illegible] vel opii quantũ fabæ Ægyptiæ magnitudo eſt, & [illegible] partes, & pulegii partem vnã, terere oportet cum [illegible] deinde, adiicere vngentũ ſupra ſcriptum, & ſic perung[illegible]lentem partem capitis. Ad vlcuſcula in capite [illegible] mammarum capitulis, ex quibus ſanies manat [illegible] oportet, & ex nitro lauari: furfures quoque ex m[illegible]coctos imponere vtile eſt, vel bulbos ſcillæ ex aqua co[illegible] ita vt aluminis liquidi tantundem ponderis ammi[illegible], & ſic caput inlinatur.

Ad ea quæ feruefcunt in [illegible] cum rubore lini ſemen contuſum & melle conſpar[illegible] imponendum eſt. Ad capitis dolores in febribus, rutæ ſyluaticæ ſeminis, vel rutæ noditis radicis, ex qua rhus naſcitur, myrrhæ, pyrethri, aphronitri, ſalis ammoniaci, piperis longi, hederæ albæ foliorũ vel baccarũ, bdellii, galbani, balſami, iridis Illyricæ, ſingularũ ſpecierũ denarios denos, caſtorei denarios quatuor, balani vnguẽtariæ ✳ II. rhamni ✳ X. trita omnia in vnum coniiciuntur cum aceti ſcillitici quantum ſit libra vna. Sed ita temperabitur medicamẽ donec ſpiſſitudinem mellis recipiat, atque ita reponetur in vaſe fictili: & quum opus fuerit inde ſumetur quantum ſatis ſit, quod in linteolo bene tenero ſpiſſo inlinatur, perunctúmque roſaceo modico imponetur.

Si vaſtior fuerit dolor capitis medicamentum tam ſpiſſum fiat infraſcriptum quàm eſt emplaſtrũ, & linteolo denſo imponatur: Agni ſeminis & peucedani radicis ✳ IIII. iridis ✳ II. aceto prius maceratas has ſpecies excoques vel contundes, & roſa dilues, atque ita raſo capiti impones. Ad vehementes fœminarum capitis dolores, & ſuffocationes quæ de vulua veniũt (quod genus valetudinis Græci ὑστερικὼ πνίγα vocant) & ad eos qui caduci appellantur, & ad freneticos, & qui vertigines habent ſphondylii denarios ſex, caſtorei ✳ VI. peucedani ✳ II. nucum amararum ✳ VI. hæc cum aceto & roſa bene trita & permixta capiti infunduntur.

Ad diutinos capitis dolores, etiam veternoſos (quos Græci lethargicos vocãt) & phreneticos, & ad omnia vitia quæ circa caput generantur, etiam ad podagram. ceræ ✳ LXXXIIII. olei veteris ✳ LXXXIII. aluminis ſiſſi ✳ VI. glutinis taurini ✳ X. peucedani ✳ XX. caſiæ ✳ X. reſinæ terebinthinæ ✳ XX. picis liquidæ ✳ X. galbani ✳ XIIII. aloes XVI. taurinum gluten cum aceto ad ignem ſoluitur, peucedanum & caſia vino macerata conteruntur, & taurino glutini commiſcentur: cætera id ignem liquidata dum calent ſupraſcriptis admiſcentur. quæ bene ſubacta manu reponuntur. Quum opus fuerit pondus inde denarii ſumitur, & dilutum aceto atque roſa capiti infunditur, ſed melius facit hoc medicamentum linteolo inductum raſo capiti impoſitum. Ad capitis dolorem ſine febri benefacit de experimẽto capitis deraſio, atque potatio, cibi abſtinentia, ventris ſolutio: ſed tum etiam roſa atque aceto curandum caput. Prodeſt etiam detrahere pituitam ſinapi aut hyſſopo ex paſſo decocta: itẽ herbæ pedũculariæ ſemine, (quã Græci ſtaphida agriã vocãt) trito cum pipere & melle, oleo admixto, aut ipſius herbæ peduncularis ſemine per ſe melle admixto.

Permanente autem diutino capitis dolore proſunt ei huiuſmodi perunctiones. ruta cum aceto & oleo calefacto, iridis radix cum aceto, ſalicis folia trita ex aqua, ſerpyllum aceto tritum, & inferuefactum cum oleo & aceto, Millefolium (quod Græci polygonon appellant) cum ruta tritum, admixto aceto & oleo: nuces amaræ purgatæ tritæ cum aceto & oleo, ita vt hæc interdum velut cerotum cum linteo fronti ſuperponantur. ſimiliter prodeſt & ruta ſyluatica trita cum aceto & oleo quaſi cerotum fronti ſuperpoſita: aũt agni albi ſemen ex poſca tritum, aut ocimum viride vel ſemen eius ex aqua tritum & impoſitum, aut hederæ albæ folia quatuor cum aqua mulſa: aut git (quod Græci melanthion vocãt) eodem modo fronti impoſitum, aut naribus iniectum prodeſt. Ad torridam aut conſtrictã cutem capitis benefacit caſtoreum, & balſamũ, & peucedanum, incoctum ſimul, & ſeorſum in vaſe cum aceto & cum olei capiti infuſum. Faciũt etiã huiuſmodi medicamenta capiti ſuperpoſita quæ Græci cataplaſmata dicunt: iridis radices cõtuſæ ✳ VI. & puſillũ roſæ ſyluaticæ ſeminis cum farina hordeacea cocta, aut fœniculi radices ſimiliter coctæ cum farina hordeacea.

Prodeſt etiam ad nimios dolores capitis conſtrictio eius per faſciolam non nimium latam, ita vt ea per mediã frontem & vtraque tempora circũdetur: benefacit & fomentum per ſpongias molles aquæ calidæ, decoctis in ea prius lauri foliis, & capitibus papaueris adhibitum, & vnctio capiti facta ex foliis lauri & agni & populi, tritis cum aceto & oleo. Ad vlcera quæ in capite efferueſcunt cum humoris manatione prodeſt aqua calida bis térve die per ſpongiam ſæpius ſuper vlcera expreſſa, quod Græci catantleſim appellant. Perunctiones autem quas Græci ſynchriſmata vocant, & ea quæ ſuperpoſita dolentibus partibus iidem cataplaſmata appellant, eiuſmodi proſunt: Folia ſalicis ex aqua trita, aut vitis albæ radix aqua pura cocta, aut lenticula ex aqua cocta, aut aſparagi radices ex melle coctæ. Ad capitis dolorem, folia lauri vel baccas vel florem terere oportet cum aceto, & irinum oleum illis admiſcere, atque ita caput naréſque perungere. Facit & iridis radix cum malo cydonio cocto ex aqua pariter impoſita. Ad omnẽ capitis dolorem inter initia proſunt aquæ refrigerantes, & repellunt eum, interdum admixto pane, vel polẽte polline conſperſo aceto. Plantaginis quoque ſuccus, & rubi, aut lentiſci, aut millefolii, aut herbæ vrceolaris, aut rhus ſyriaci, aut maciæ, (quam Græci anagallida appellãt) item mẽthæ ſuccus, vel intiborum, vel myrti, vel ſtaphidos agriæ infuſus capiti plurimum prodeſt.. Ad diutinos capitis dolores prodeſt infuſum capiti oleum vetus cyprinum vel irinum cum peucedano, ſpondylio, & caſtorio. Imponi autem ſtatim oportet lini ſeminis farinam & hordeaceam in vnum coctam ex poſca: ſed poſtea prodeſt impoſitum cerotum ex cyprino oleo factum cum ruta. Item benefacit cerotum ex irino aut ſyriacino oleo cum butyro, dummodo calefacto medicamine caput perungatur. Opobalſamo autem cum ſerpyllo & roſa vel peucedano prodeſt etiam lethargicos perungi.

Ad omnem capitis dolorem benefacit centaureæ tenuis ſuccus cum aceto calido infuſus capiti. Ad capitis moleſtum & diutinum dolorem medicamina infra ſcripta facies, hederæ nigræ folia trita admixto aceto, oleo, vino, æquis portionibus: quod ſufficiat in vaſculo quolibet feruere facies, ac poſtea frontem & tempora lines.

Cicutæ folia, aut ſi folia non fuerint, radicem eius teres, & fronti inlineas, ut in ſaccello lineo ad frontem ſuſpendes. Aloes ℈ VI. croci ℈ VI. gummis ℈ VI. album oui & cochleas minutas numero V. hæc vniuerſa conteres in mortario marmoreo, & aceto admixto fronti inlines.

Raſamen paſtæ quod in magide adhæret ℈ VI. & cretæ ℈ VI. & bulborum incoctorum ℈ III. tritos, & medullam ſiue vitellum oui gallinacei conteres pariter ex aceto, & fronti inlines. Muris cerebrũ tolles, & in vinũ mittes, ac maceratũ & tritũ frõti inlines. Euphorbii ℈ I. croci ℈ VI. permiſce cũ aceto, & pariter bene tritũ frõti inlines. Hederæ ſuccus dẽſus fronti & temporibus inlinitur, & quum ſiccatus fuerit iterum inlinitur: quo facto dolori capitis potẽter ſubuenitur. Ad compeſcendum capitis dolorem, pollinem thuris cum viſci ſcrupulo pariter fronti inline. Quòd ſi dolore medium caput findi videbitur, hederam contunde, ac ſuccum eius oleo roſaceo miſce, & cum linteolo mundo fronti inducito, tempora quoque ex eo & nares perunge: quòd ſi grauior dolor fuerit, etiam cerebro ſuperfunde. Limaci calculum quem in capite habet tolle: quod non facilè facies niſi ei dum in via repit caput ſubitò abſcideris: quẽ lapidem quandiu tecum habueris nunquam vllum dolorem capitis nec ſenties nec patieris. Lauri baccas numero quinque ex aceto cõtere, aut ſeptẽ pilulas ſtercoris

caprini ex aceto tere,& fronti inline. Herba in capite ſtatuæ cuiuſlibet naſci ſolet:ea decreſcente luna ſublata,capitique circumligata,dolorem tollit: hemicraniæ etiam efficaciter medetur ſi in panno rufo lino rufo ligata,capiti vel temporibus alligetur. Radicem atractylidos herbæ (quam noſtri carduum vocant) vel eius ramum, vel florem acia ligatum,& capiti circundatum, dolori eius mederi conſtat. nec minus herbam polygonon(quam rubiam vocamus)circundatam capitis dolorẽ tollere experti ſumus. Ramus ſpinæ albæ alligatus capiti efficaciter medetur. Sinapi quoque cum ruta & aqua tritum,& ad mellis craſſitudinem redactum.

Corona ex herba hierabotane (quã nos verbenã dicimus) facta, capitique impoſita,dolores tollit. Cucurbitæ viridis ramenta cerebro impoſita, infantibus quoque qui ex dolore capitis nauſeam patiuntur,validiſſimè proſunt. Herba ſtrumus contrita,& cum oleo permixta,impoſitáque temporibus, & toto corpori cum ipſo oleo perducta, incredibiliter & capitis dolorẽ tollit, & languorem,ſiquis fuerit, corpore diſcutit. Radix cupreſſi tenuis capiti circundata dolorem eius leuat.

Baccæ lauri impari numero cõtritæ,& oleo adiecto calido fronti impoſitæ proſunt. Oleum ex nuce iuglãde quæ manducatur expreſſum,ſubitum capitis dolorẽ, ſi eo perfricetur,mirè compeſcit. Malum Cydonium, palmulæ quinque, papaueris caput vnum, dempto ſemine, vſque ad quatuor cyathos cum aqua ad tertias decoctum, & cum mulſa aqua potui datum,valde prodeſt. Folia mali Punici diligenter contrita, & deinde ſuccus eorum vel ipſa oleo permixta,potenter etiam inueteratos dolores perſanant ſi inde aſſiduè frõs & tempora perfricentur. Quum intrabis vrbem quamlibet,ante portam lapillos qui in via iacebunt quot volueris collige, dicens tecum ipſe, Ad capitis dolorem te remediũ tollere, & ex iis vnum capiti alligato, cæteros poſt tergum iacta, nec retrò reſpice. Creta quæ cimolia appellatur, cocta ex aceto,fronti impoſita,potenter medetur. Sal cum ruta tritum adiecto melle fronti inlitum,certiſſimũ remedium eſt. Fæcula qua infectores vtuntur ſi ſpondam lecti priorem qua vir cubat perunxeris, & ſpondæ medio inligaueris, dolores capitis remediabis. Ex eadem aqua de qua bos aut aſinus biberit paululum ſumptum & potatum tollit efficaciter capitis dolorem.

Porri ſectiui ſuccum cochlearia duo, & vnum mellis, permixta ituro dormitum vel in nares vel in auriculam tepidum infunde, ſtatim proderit. Pollinem ſiliginis admixto oui albo, & quidpiam ſalis confricato, & fronti illinito, & faſcia ſuperligato, mirabile eſt. Anethum ita vt de horto collectum fuerit,decoquitur ex oleo,& ſuccus eius capiti infunditur.

Si de capitis dolore difficilis ſomnus ſit, amygdalino oleo caput perungi oportet. Si de ſole caput doleat, cupreſſi folia contrita cum polenta de hordeo, vel amygdalis,& ſucco portulacæ fronti inlinuntur. Magnetes lapis (qui antiphyſon dicitur) qui ferrum trahit & abiicit,& magnetes lapis qui ſanguinem emittit, & ferrum ad ſe trahit, collo alligati aut circa caput, dolori capitis medentur. Expertum eſt mihi pulegium in oleo coquere,eóque frontem & tempora & cerebrum perungere. Glebulas de limine vel ipſo cardine eraſas cum aceto ſimul permiſce, eóque luto frõtẽ inlines,quo caput confeſtim grauiſſimo dolore releuabis. Terra viua in ouum manè cõiecta,& ſub lectum ad caput cõllocata, vnicè prodeſt. Duo folia lauri circunciſa rotũdabis, reſináque terebinthina glutinabis, & vtriſque tẽporibus adfiges,niſi reddita ſanitate non decident. Hirundinum pulli lapillos in ventriculis habere conſuerunt,ex quibus qui albi maximè fuerint,ſi in manu etiam ſinguli teneantur,aut circa caput lino nectantur,veterrimos & diutinos capitis mulcent dolores, niſi contactu terræ lapillorum potentia minuatur. Cornicis cerebrum coctum & cibo ſumptum graues & inueteratos dolores capitis effectu mirabili pellit. Vulturis cerebro paululũ cedri ſi immiſcueris,& nares inde intrinſecus capútq; perfricueris,omnes dolores ſtatim minues.

A Ex quacunque cau[illegible] capitis exortam,quæ intempeſtiuum concitet [illegible]um, ſine dolore diſcutit ſiquis impetigines in aſin[illegible] naturaliter natas detrahat,eáſque in ſcobem d[illegible] immixto aceto naribus penitus obſtipet. S[illegible] ex cerebro gignetur, hederæ folia ſeptẽ & nucle[illegible]atos ex perſicis ſeptẽ, ex oleo & aceto decoques,p[illegible] conteres, atque inde tempora & frontem dol[illegible]uces. Ruta trita, aceto & oleo roſaceo mixta[illegible]è dolorem capitis auertit cerebro vel tempori[illegible]a. Caput ocimi
B tritum cum roſaceo oleo [illegible] & aceto, fronti rectiſſimè imponitur. [illegible] decoctum ex aceto & tritum rectè imponit[illegible]bus & fronti.

Corona de [illegible] capiti impoſita ſi terrã non tangat. Si difficilis [illegible]nus eſt ex dolore capitis, oleo amygdalino caput vngere oportet & tempora: nucleorum verò perſici farina cum melle & aceto fronte inlita prodeſt:nuclei quoque amygdalini triti vtiliter imponuntur. Etiam in febribus baccæ lauri impari numero in oleo contritæ & capiti inlitæ,ſanant dolorem.

C Hederæ folia molliſſima trita ex aceto & roſaceo aduerſus omnem dolorem fronti inlinuntur. Panacæ radix in oleo conteritur,& deinde capiti inſtillatur.

Oſſa de capite vulturis alligari prodeſt capiti dolenti.

Gallinaceus pull⁹ incluſus abſtinetur nocte & die,dein de eius gallinacei pluma vel criſta alligatur ad collũ aut dolentis caput, ac ſtatim medetur. Surculus ex nido milui puluino dolẽtis caput ſuperpoſitus prodeſt. Murenarum pellium exuſtarum cinis ex aceto fronti inlitus prodeſt. Cochleæ matutinum rorem paſcentis caput
D arundine præciditur, & in linteolo licio alligatur, collóque ſuſpenditur, continuò medetur. Fracto capiti tela aranei ex oleo & aceto impoſita non recedit niſi ſanauerit. Corni ceruini exuſti cinis inlitus fronti ex aceto & roſaceo prodeſt.

Lanam ouiculæ de inter femora velles & combures, & in aceto intinges,& ſuper tempora dolentis ligabis.

Lanam arietis de fronte velles,& combures in operculo ollæ nouo,& in mortario confricabis, atque ex aceto fronti inlines. Sertulæ campanæ faſciculũ ex aceto
E decoques, & fronti inlines. Caput ſi dolere cœperit,ouo cum melle mixto in balneo laua:ſtatim ceſſabit dolor.

Intybi contuſi ſuccũ oleo roſaceo & aceto acri, æquali menſura mixtum, capiti laborantis infunde. Betæ nigræ ſuccus temporibus dolentis impoſitus,mirũ remedium eſt. Serpyllum in aceto decoctũ fronti laborantis infunde, vel temporibus imponito: & ſi ſomnus difficilis eſt,oleo amygdalino caput perũge. Rutam viridem tritam cum aceto acerrimo & oleo roſaceo, æquali menſura toto capiti laborantis infunde. Lauri
F baccas x x x v. piperis grana x x x v. tere,& tritas cum ouo albo temperabis,& fronti impones. Oſſa de perſicis etiam duracinis franges, & nucleos eorum colliges, & ſiccabis in vmbra, & quum neceſſe fuerit,cum oui albo temperabis,& fronti ſuperimpones. Caput ſiquis ſic doluerit vt mediũ findi videatur, hederæ contuſæ ſuccũ per linteolum delicatũ mundũ exprimat, & oleo etiã roſaceo admiſceat,& ſic frõtem & tempora perungat,& cerebro & naribus inde & auriculis infundat. Caput ſi ex frigore doluerit,vnguẽtũ irinũ cum oleo laurino miſce,
G & calefactũ cerebro ſuperfunde, & inſuper lanã vnctam circa caput pone. Sicui nulla de cauſa ſubitò caput & tẽpora doluerint,myrrha ex vino craſſius trita tẽpora oblinat,vel fabã freſam in aqua prius maceratã,poſtea in vino decoctã tritámque inlinat fronti:vel baccas lauri impari numero conterat prius, deinde admixto oleo diligẽtius terat,adinſtar collyrii,& poſtea in futili calefaciat, eóque caput perfricet. Purgatio autẽ capitis,ne ſupraſcripta naſcantur,vtiliſſima fertur hæc, ſi hyſſopi aut origani ſummitatib⁹ cõtritis,& ex mulſæ aquæ cotyla dimidia co
H ctis, os aſſiduè cõlueris. Capitis vlcerationes ſanãtur ſi ſucco de beta è radice expreſſo caput in balneo perfricetur.

Sicui in capite tubera naſcũtur,cupreſſi baccas virides in vino decoctas tritas tuberibus adponat, ita vt per dies quinque in capite alligatũ & ſignatũ medicamẽ maneat:

poſt diem quintum [illegible] iet: & hoc, ſi neceſſe A fuerit, ter aut quater [illegible] a diem viceſimum perſanabit. Braſſicæ ſuc[illegible] aribus infuſus capite purgato, dolorem quoq; [illegible] icaciter adimit. Radix pyrethri in ſole diu co[illegible] ucata, etiam pituitam expellit. Hiera maior [illegible] ad capitis nimium & veterem dolorē, & ad ph[illegible] ſpiſſa & cōſtricta laxāda & prouocanda, ex calid[illegible] ieiunis data, ad ſpleniticos ex poſca, ad hepaticos ex [illegible] Græco, ad acceſſiones quotidianas ante ſuſpitionem [illegible] ex muria, quia & ventrem temperat: maxime p[illegible] etiam melancholicis & ſcoto B maticis. Dāda autem [illegible] ieiunis & bene digeſtis ad modū nucis auellanæ, qu[illegible] at ex ſpeciebus his, Stichados — 1. ℈. vi. agarici — 1. [illegible] colocynthidos (id eſt cūcurbitæ) quod habet interius [illegible] lle inte ſemina ſiccatū — 1. ℈. vi. opopanacis ℈ xv. [illegible] ſpeni ℈. xv. petroſelini ℈. xv. ariſtolochiæ rotundæ ℈. [illegible] piperis albi ℈. xv. cinnamomi, ſpicæ nardi, myrrhæ troglodytis, folii, croci, vncias ſingulas: mellis verò optimi deſpumati tantùm mittes quantum ſufficiat pulueri ſpecierum ſuprà ſcriptarum colligendo ad ſpiſſitudinem congruentem, dein- C de confectum medicamen in vaſculo vitreo aut fictili ſub ſignaculo reponatur. Cupreſſi tenuiſſimi radice caput coronatum dolorem breui ponit. Pulegii florem deſtringes, & teres ex aceti cyathis duobus: adiicies rutæ tantundem quantum pulegii, & vnam cepam, & ſalis bolum. quū omnia trita erunt, adiicies olei boni cyathum, & tenuiter ſubcoques, ac bene permiſcebis, atque aduerſus pilos caput ex eo diligenter perunges.

AD OMNES DOLORES HEMICRANII & HETEROCRANII ſubitos & diutinos, Cap. II.

D Hircinum fimum tritum cum aceto ſcillitico miſce, & fronti & temporibus inline. hoc ad dolorem hemicranii ſedādum etiam in perpetuum prodeſt. Thus & myrrham, & ouum teres ſimul, & fronti induces vel temporibus, ſubitus quum hemicranii dolor fuerit. Laſer Cyrenaicum cum aceto tere & inline frontem cum tēporibus. Hemicranium ſtatim curant vermes terreni pari numerò ſiniſtra manu lecti, & in limine cum terra de E limine eadem manu triti, & cum aceto optimo eadem manu fronti vel temporibus inliti, quum dolor vrgebit.

Fimum vel cinerem cochlearum & granum ſinapis cū aceto ad ternos ſcrupulos miſcere, & temporibus inlinire prodeſt. Herba ſtrumus & ſtercus murinū cōtrita, & ex aceto fronti inlita, celeriter dolores etiam heterocranii abolent. Oſſicula in capite porci duo naturaliter forata inueniūtur, id eſt vnum in dextera parte, & aliud in ſiniſtra: quæ reperta & repoſita, & quum opus fuerit licio F ſuſpenſa, medelam capiti prout inuenta ſunt præſtant, id eſt dextrum dexteræ parti, & ſiniſtrum ſiniſtræ: ſed præter te & ægrum oſſicula tertius non contingat quæ ad hanc neceſſitatem colligi diligenter & ſeruari debent.

Piperis grana xxi. murini fimi pilulas xxi. ſinapis quātum tribus digitis poſſis tollere, teres, & aceto acri ad cerati modū permiſcebis, & ita frōti impones, & aluta deſuper teges. Laſeris granum medicinalibus digitis auri iniice ex ea parte qua caput dolebit, ſtatim proderit.

G Herbæ meliloti interiora, & oui cocti vitellum cū vino modico tere diligenter, & inde hemicranium vel tempora quæ dolebunt inline, confeſtim ſanabis. Pampinum continuò de vite lectum cum oleo coques, atque ſimul tritis diligēter tempora inlines. De muris fimo pilulas ſeptem teres, & cum aceto fronti vel tēporibus dolētib⁹ inlines. Si vir aut adoleſcēs aut infās hemicraniā patietur, obſeruet vt ſemper luna ſeptima, & ſeptima decima, & viceſimaſeptima ſe tōdeat. mirum remedium habebit: neque curet ſi dies Martis aut Saturni in has lunas inciderit. Heterocraniam ſiue hemicraniam diſcutit hæc compoſitio, Gallæ Syriacæ — III. crocomagmatis — H III. aloes — III. ſed gallas prius tundes & cribrabis, tū cætera ſimiliter tunſa & cribrata miſcebis, idque medicamē in pyxide cōditū ſeruabis: quūmq; vſus exegerit ex aceto temperatū parte frontis quæ dolebit impones. Tertæ Ægyptiacæ partes duas, crocomagmatis partē vnā, cū

A aceto diligētiſſimè ac minutiſſimè contere: & partē quæ dolebit inlinito. Opii — I. colophonii — I. myrrhæ — I. hyoſcyami — I. peucedani — I. anethi — III. crocomagmatis — I. ſeorſum hæc tūdes, & cribrata in mortario diutiſſimè conteres, & ex aceto optimo de hoc puluere collyria formabis: quúmque opus fuerit, in cote ex aceto teres, & ſpiſſum parti frontis & temporum quæ dolebit antè diligenter deterſæ frequenter induces. Grana hederæ & ſerpyllū pari pondere teres ex aceto, & inde totā B verticē perfricabis. Baccas lauri ex aceto tritas adiecto oleo fronti impones aduerſum heterocranii moleſtias.

Peucedanus herba trita, & ex aceto & oleo frōti inlita, heterocraniam ſtatim ſedat. Herba vel hedera in capite ſtatuæ cuiuſlibet naſci ſolet: ea ſi in pāno rufo acia rufa, vel lino rufo ligata, capiti vel tēporib⁹ alligetur, mirū remediū hemicraniæ vel heterocraniæ præſtabit. Nouē grana piperis in vino optimo teres, atque ex eo frontem & tempora inlines in ea parte capitis quæ de hemicrania dolebit. Succum de allio in eam aurē ex cuius parte dolor hemicranii fuerit infundes.

C AD VERTIGINEM CAPITIS, Cap. III.

AD vertiginem capitis (quam Græci σκότωμα vocant) peucedani * II. caſtorei * I. ſpondylii * I. baccarum lauri purgatarum * I. terentur hæc omnia diligenter, & ex iis componetur medicamentum: quod quum opus erit admiſcetur ei roſæ & aceti quod ſatis ſit. eſt enim hoc mirabile medicamentum. Cerebri dolores ex quibus etiā ſubitæ vertigines oriuntur diſcutiēs, ſi planta vlmea D caput circunligaueris, atque coronatus ita triduò dormieris: expertum eſt. Veteres dolores capitis & vertigines citò emendabis ſi betæ nigræ ſucco tempora perlinas: idem præſtat intibi ſuccus ſi cum roſaceo oleo & aceto mixtus caput inlinatur. Ad vertiginē abolendam efficaciſſimum eſt ſi abrotonū tritum in vini potione tepidū bibatur, vel cum oxymellē nō acri accipiatur. Quibus vertigines fiunt, aut quibus mens perturbatione capitis alienatur, cochleæ ſingulæ contritæ maiores cum ſuis teſtis ex calida paſſi vel defruti potione datæ diebus plurimis, proſunt ſi poſt triduum cōtinuum interpoſitū, E iterum plurimis diebus accipiantur. Qui vnam cochleā maiorem ſemicoctam comederit die primo, ſequenti duas, tertio tres, quarto duas, quinto vnam, remedium experietur: non ſolùm ad vertiginem, ſed etiam ad ſuſpiria & vomitus prodeſt. Vertiginem capitis abolet vettonicæ faſciculus cum aqua nitida ad tertias excoctus, aut apii viridis faſciculus cum thure ſimiliter decoctus, & ex mulſa aqua tepida potatus. Hyoſcyami ramuſculum in aquæ ſextariis tribus vſque ad tertias decoques, & dabis per triduum potui quartarios ſingulos, aut F etiam minus pro habitudine, vel ætate, vel ſexu. Trifolium herbam (quæ Gallicè dicitur viſumarus) aqua frigida macerato, & eam aquam diebus decem bibito: ſed vt herbam quotidie mutes. Miſy libra vna cum aceto acri contrita, & fronti inlita, mirabiliter vertiginē ſedat.

PITYRIASI, ET PORRIGINI, AC prurigini, atque vlceribus, & lendibus, & pedunculis capitis, Cap. IIII.

PItyriaſin & porrigines capitis quæ plerunque in perniciem ſe conuertunt, niſi occurratur, perūgi oportet G aſſiduè bulbis tritis, ſulphure viuo & vino bono in vnū permixtis. Itē prodeſt cedria tantùm vngere caput, vel allio trito, & aceto, & nitro. Farina fœniculi ex vino capiti inducta porrigines expurgat: furfures quoque idem præſtant, ſi caput inde aſſiduè in balneo luatur. Œſypū ex oleo tritum & inſtillatum capiti, pityriaſi medetur. Ex vino & oleo & cedria pruritum ſcabiémque capitis tolli manifeſtum eſt, ſi vngatur aſſiduè. Prurigines capitis diſcutit fel ouillum inlitū cum creta cimolia, donec areſcat: mirum eſt. Nitrum alumini admixtum prurigines capitis tollit ſi inde frequenter fricetur & lauetur. H

Vlcera in capite tāquam proprius morbus præcipuè infantibus naſcuntur, ſed & viros & mulieres grauiter moleſtant. Hæc ergo felle taurino cum aceto tepefacto inlita, efficaci remedio ſanantur. Seuum vituli cum ſale ſubactū, vtiliſſimè adhibetur pityriaſi. Teſtarū muri-

cum vel purpuratum exuſtarum cinerem ex melle vlce-
ribus capitis imponi oportet. Allium cum ſua veſte
comburitur,ciniſque eius ex oleo capiti vlceroſo imponi-
tur. Oleum amygdalinum cum vino optimo permi-
xtum expurgat capitis vitia. Folia rubi in quo mora
naſcuntur,arida contrita capiti inſperguntur, & deſuper
lana ſuccida & charta ſuperponitur. Malua erratica cum
vrina humana(id eſt puerili)trita & impoſita, valde ſiccat
capitis humores. Omnia autem capitis vlcera quum
purgata ſunt, iucundiſſimè ad cicatricem perducuntur,
ſic,Spumæ argenti tunſæ ſelibra, & ceræ libra, ceruſſæ li-
bra, olei roſacei libra , quum liquefacta & mixta & trita
fuerint hæc, refrigerantur,& adiiciuntur iis ouorum in-
coctorum quatuor lutea,(id eſt vitella) & ſimul piſtillo in
mortario permiſcentur , atque inde inducitur caput. Mi-
rum remedium experieris. Naſturtii ſemen mixtum
adipi anſerinæ tritúmque furfures capitis aſſidua laua-
tione depellit. Betæ viridis contuſæ expreſſæque ſucco
porriginoſum caput frequenter in balneo lotum omni
tabe purgatur. Semine ſalicis cõtrito caput lotum fur-
fures citò deiicit. Ouo gallinaceo caput inlinito,poſtea
aqua vel ſucco herbæ cyclamini , quæ orbicularis dici-
tur,caput lauato:hoc pacto lendes necati vltra non rena-
ſcuntur. Puerile lotium nitro admixtum vlcera quæ e-
rumpunt loto capite mirè deliniunt . expertum reme-
dium. Cornu ceruinum in ſcobem limatum , & cum
vino potum lendes enecat,renaſcique non patitur. Ster-
cus ſcrofinum vino immixtum cum roſa liquida (id eſt
roſæ ſucco)lendes pedunculóſque diſcruciat. Felle vi-
tuli caput perunctum lendes exterminat. Axungiæ
veteris ſemuncia , ſeui caprini ſemuncia , reſinæ perluci-
dæ ſemuncia , aluminis infectorii ſemuncia . alumen te-
res in mortario, cætera igni reſolues & confundes , ac ſic
leni vapore deficere vel excoqui facies vt ex omni con-
fectione vncia medicaminis reſtet. tum caput lotũ dili-
genter , atque ſiccatum,hoc medicamine perunges , por-
riginémque diſcuties. Scobem citream ex aqua defer-
uere facies,nitrúmque aſperges,atque inde caput porrigi-
noſum oportet lauare. Fimo bubulo vſto ſuccum betæ
admiſceri , atque inde caput porriginoſum lauari opor-
tet. Porriginem potentiſſimè hac potione purgabis,
Roſmarinum teres,ſuccúmque eius vino vel aqua ſcrupu
lis tribus dabis potui . ſed qui ſumit ſupra limen adſiſtat,
ídque triduò faciat. Fraxineo cinere lixiuiam matu-
ram nimis facies,eáq; caput lauabis in balneo.quod quũ
ſiccaueris , ſaponem & argenti ſpumam conteres, eóque
caput perfricabis,porriginémque exterminabis , ſi capiti
loto atque ſiccato hoc medicamen addideris,Cretæ ci
moliæ P. I. nitri Alexandrini P. I. ſulphuris viui P. I.
hæc omnia tunduntur atque cribrantur, & capiti porri-
ginoſo imponuntur. Mali Punici corium ex aceto co-
quitur,& ſuccus eius capiti porriginoſo imponitur,&fre-
quenter abluitur,ita vt & ipſum pomum excoctum tera-
tur,& ſic exprimatur. Anethi ſurculi vruntur, eiúſque
pulueris cribrati ⊣ I. cicharbæ ⊣ III. remittes in olei
8. I & adiicies gallæ tunſæ ſemunciam , inlinéſque eo
porriginoſum & vlceroſum caput, contra pilum,& poſt-
ea lauabis in balneo. Compoſitio optima & experta ad
vitia capitis omnia ſupraſcripta , Pumicis vnciam, caſto-
rei ⊣ V. ſpumæ argenti vncias VI. cyperi ⊣ III. myr-
rhæ ⊣ III. myrobalani ⊣ IIII. ſulphuris viui ⊣ I. o-
mnia tundes & cribrabis,& permixtis pro aphronitro in
balneo vteris. Adipis veteris ſuillæ P. I. & picis cedriæ
P. I. igne diſſolues . tum ſtaphidos agriæ tunſæ vnciam
miſcebis , & ante horam quàm ad balneum vadas ita ca-
put vitiis ſupraſcriptis laborantem, cõtra pilum fricabis,
vt inſideat medicamentum: quod non ante dilues quàm
ad ſolium venias.Si autem medicamini huic adieceris la-
dani ſcrupulum,capillum nutries pulchriorem. Furfu-
res capitis extenuabũtur ſi ſtercore murino liquefacto in
aceto caput in balneo perfricueris. Lotio taurino caput
ſi laueris,porriginem vetuſtiſſimam tollit. Vetuſtã por-
riginem mirè adimes ſi herbæ cyclamini (id eſt orbicu-
laris)ſucco ſulphuris aliquantum miſcueris,&fel ſcrofinũ,
inde caput in balneo bene perfricabis. Vlcera capi-

A tis ſubitò nata ſanantur ſi aſ[illegible]s ſucco,& ſcillæ cõ-
tritæ quantum ſatis videbitur , & bubulæ adipis tantun-
dem miſcueris, atque ad capitis vlcera veluti cerato vſus
fueris. Fel taurinum mixtum cum nitro & vino & oleo
quod ſatis ſit,vlcera capitis vel ferueſcentem ſcabiem ſa-
nat. Vlcera recentia & vniuerſa vitia vlcerum in capi-
te ſanant vermes qui in arbore caua vel putrida naſcun-
tur triti, & in panno impoſiti.iidem vermes combuſti, &
cum anetho ſicco pari pondere triti & impoſiti ſanant e-
tiam carcinomata. Inula in oleo diſcocta & contrita &
B cum butyro ouillo & melle impoſita , cacoethe maligna
emendat. Eadem ratione curantur & tubera,ſed hoc vitii
emplaſtri panno inlini debet. Vermes vlceribus capi-
tis vel quibuſcunque innati ranarum felle tolluntur : ea
verò quæ intrinſecus ſerpunt, ſalſamento vetere tunſo in
vicem emplaſtri impoſito ſanantur. Radix peponis
contrita & appoſita ſanat vlcera quæ capiti in modum
faui concreſcunt. Semen raphani tritum & ex aqua ad-
poſitum,ſiſtit omnia vlcera. Porrum capitatum con-
tritum & ex melle impoſitum vniuerſa vlcera optimè
C purgat. Allium contritum cum ſulphure & reſina,vl-
cerum & fiſtularum quælibet vitia extrahit. Vetera
vlcera,etiam carcinoſa, foueri debent aqua calida,in qua
excocta ſint olera diuerſa: deinde ipſa holera trita ſi im-
ponantur valde proſunt. Farina lini ſeminis, vel farina
erui,vel lenticulæ,decocta,& ex melle adpoſita, ſuppura-
tiones & puſtulas vlcerum ſanat, etiam genitalibus labo-
rantibus bene adiiciatur. Cinis vitium cum axungia
vetere impoſitus puſtulas omnes in qualibet parte corpo
ris curat & ſanat. Folia oliuæ commanducata & impo
D ſita vlceribus manantibus medentur. Oleaſtri cauli-
culi teneri decocti,& cum melle impoſiti,carnes ſupra o-
ſcula in vulneribus quælibet prohibẽt excreſcere. Her-
ba chelidonia contrita & cum axungia vetere ſubacta &
impoſita,vlcera vetuſta & putria purgat & ſanat. Nu-
ces iuglandes perueteres contritæ,vel(quod melius eſt)
commanducatæ & impoſitæ, ſingulare remedium vlce-
ribus præſtant. Glandes de robore tritæ cum axun-
gia & impoſitæ, duritias quas cacoëthes medici vocant
emendant & reprimunt. Pix brutia cum melle trita &
E impoſita vlcera omnia purgat & ſanat. eadem pix ex vua
paſſa purgata & cum axungia vetere impoſita , vlceribus
medetur. Aqua in qua lentiſcum decoxeris, vlcera quæ
ſerpunt vtiliter fouebis. Hedera ex vino decocta vlce-
ribus quibuſcũque imponitur prodeſt. Cinis ex oſſib⁹ a-
gnorũ rectè adhibetur vlcerib⁹ quæ nõ trahũt cicatricẽ.
Pulmo arietinus calidus appoſitus, carnes excreſcentes
in vulnerib⁹ exæquat & reprimit. Vim ſerpẽtiũ vlcerũ
coercet calx viua ex aceto & oleo roſaceo tẽperata atque
inlita:roſaceo autẽ & ceræ permixta mox perducit ad cica
F tricẽ. Carcinomata curantur coagulo leporis cum pa-
ri pondere capparis:quod vtrunque vino aſperſum , vnà
teritur, & ſic apponitur. Carcinomatis, quæ ſerpunt
circa vlcera, fel vrſinum, vel cinis de aſini vngula exuſta
per pinnulam bene apponitur. Vlcera quæ ſordidata
ſunt, fimi vitulini cinere & muliebri lacte purgantur.
Vetuſtis vlceribus vettonica cum ſale contrita & ap-
poſita medetur.Idem præſtat farina lupini incocti,& ſine
cortice inſperſa cum vino. Ad porrigines detergen-
das, rutæ faſciculum & ſulphur viuum cum vino vetere
ſimul decoque,& caput ex eo in balneo laua. ante tamen
G aqua tepida,ſicut eſt conſuetudinis, elue. Ad papulas
in capite efferueſcentes, vel qualibet parte corporis , e-
tiam ad ignem ſacrum benefacit hoc medicamentum,
Rutæ viridis P. II. Spumæ argenti P. I. S. aceti 8. I. olei vi-
ridis 8. I. cum aceti parte ſpuma & ruta terũtur, donec læ-
uia fiant . Poſtea quod ſupereſt aceti, viciſſim cum oleo
adiicitur,vel ſuperfunditur medicamini dum teritur: &
quum bene tritum & permixtum fuerit, tum imponitur
locis neceſſariis. Ad pedũculos necãdos hoc medica-
H mine vteris:Oleũ cũ puluere cineris cuiuſlibet de foco,
ſed bene creti , pariter miſcebis,& ita teres vt ſit ad ſpiſ-
ſitudinem mellis: atque inde quum opus fuerit, caput
vnge. Ad pedunculos in omni parte corporis necan-
dos efficax hoc remedium eſt,Ellebori radicis vncia,ſta-

phidos agriæ vncia: [illegible] trita adiectóque oleo totum A corpus perunctum, etiam in tunicis necabuntur. Nitri Alexãdrini & ſtaphidos agriæ æquale pondus, aphronitri quoque aliquam portionem, & ſulphuris viui particulam ſimul terito, ac decimo die in balneo corpus fricato: omnes pedunculos necabis. Serum (id eſt aquam lactis quæ remanet facto caſeo) ſi quis adiecto aceto in potione aliquotiens ſumpſerit, liberatur â pedunculis vt penitus extirpētur, nec poſt à [illegible] eo renaſcantur. Ceruini cornus ſcobes limatæ, & [illegible] potui datæ, pedunculos in capite lendéſque naſci [illegible]nunt. B

AD CAPITIS RHEVMATA, ET PVRGAtionem, & ad pituitæ & phlegmatis deductionem, & reſtrictionem catarrhi, Cap. V.

AD rheuma quod de capite deſcēdit, medicamētum facies tale, Nitri — VI. pyrethri — [illegible] S. capparis — II. ſtruthii — II. hæc omnia tūſa & in puluerem tenuiſſimū redacta permiſce, atque in balneo feruenti ita vtere vt tertiam partem pulueris de ſuperſcripta menſura ſpecierū C mittas in caput, & perfrices diu ac diligēter, vt per ſudorem digeras: poſtea aqua tepida laues caput, & in frigidā mergas: & craſſo ſabano diligēter ſiccabis. Ad rheumata capitis, Talpā in vaſo fictili clauſo ita in furno torreto vt tenuiſſimum puluerem ex ea facias: cui addes puluerem piperis albi ex granis decem & octo, & cochleare vnum de ſucco ocimi. De quo medicamine dabis cui medēdū erit, in potione vini veteris calida cochleare vnum, ita vt in balneo in quo nunquam lauit nec lauturus ſit, in ſolio remedium accipiat, & interpoſito biduo, alternis iterum D accipiat. Sed cui remedio opus eſt, XIX fermè diebus porcina, liquamine, & oleribus abſtineat. Ad idē trochiſcus, Croci drachmas duas, myrrhæ — II. calchanti — II. cymini — II. opii drachmas II. thuris — I. Crocomagmatis drachmas II. aluminis ſciſſi — I. Hæc omnia contrita auſteriſſimo vino permiſcebis, vt ſint ad craſſitudinem mellis: & inde frontem denſiſſimè ſuperlines vſque ad capillos, intermiſſa ſemita ſuper naſum. præcluſo enim itinere quod ad oculos humori patere cōſueuerat, viam facies qua de cerebro per nares fluxus o- E mnis emanat: & hinc perpetuus decurſus fiet, quo humores oculorum ab omni inundatione ſiccentur. Hac curatione in perpetuum lippitudo remouebitur. Sed iis quos nimium rheuma humoris vrgebit, ex aceto acri trochiſcus ſupraſcriptus imponatur. Ad diſtillationes perfrictionéſque & grauedines, Cyclamini herbæ (quæ Latinè orbicularis dicitur) radicem ſupra carbones cultello radito, fumúmque eius ramenti naribus trahito. Hyoſcyami drachmas duas, apii ſeminis bene purgati drachmas quatuor, anethi bene purgati drachmā vnam, F opii pondus victoriati argentei vnius: hæc omnia trita & cribrata permiſceto, & ex aqua paſtillos temperato. atque ex iis ſingulos in aquæ calidæ cyathis duobus, quum dormiturum ibit cui medendum erit, potui dato. Eiuſdem herbæ radices ſi decoquantur, ſuccúſque earum ad craſſitudinem mellis miſſus in aquam, naribus trahatur: omnem à capite pituitam detrahit mirè.

Creta cimolia ex aceto trita & quamdenſiſſimè fronti impoſita pituitam ſiſtit. Maſtichen cum pipere qui diu commanducauerit, calefacto cerebro humorem G pituitæ naribus effundit. Ad catarrhum ſiue diſtillationem humoris ex capite, Thuris ℈. vnum, piperis ℈. vnum, conteres diligenter: & vini nouelli quod ſufficiat admiſcebis, & naribus tepidum infundes, vel gargarizabis: ſed vtilius eſt narib⁹ infundi. Ad caput leniter purgandum, Sinapi tritum ante diem, in aceto infunde, ad heminæ menſuram, & ex eo intra os tene, & gargariza in ſole calido ieiunus, & aperto ore poſtmodum ſede, vt humor decurrat. Staphidem agriam ſumito, & pro modo ſinapis granum & vuam paſſam commiſce cum betæ ſemine, & ex eo facito paſtillos: quibus, ſi opus fuerit, adiicies acetum: & eos ieiunus in ſole aut in balineo commanduca, & apertum os tene, vt humor defluat. H

Ad caput purgandum quod fuerit humoroſum, Staphidis agriæ ℈. III. pyrethri ℈. II. hyſſopi ℈. IIII. pariter hæc pro modo aſſiduè in ore miſſa comminues & maſticabis, incuruato capite vt humor ex maſticatione defluat. quod facito aut ad ſolem, aut in loco tepido.

Ad pituitam ex ore euocandam, Æris floris ſcrupulus vnus, & de ſucco hederæ idem pondus in vnum mixtum, & naribus infuſum, euocant pituitam, & defluere compellunt. Radix pyrethri in ſole commanducata pituitam & humorem capitis patefacto ore depromit.

Betæ radicibus tunſis, rectè ſuccus eius naribus ducitur ad humorem capitis extrahendum. Mellis & ſinapis triti æqualiter mixtæ partes tepefiunt, & humor. multus è capite poſt longam gargarizationem deducitur. Ad catarrhū reſtringēdum, mittes in ollam rudem pro modo ollæ heminam roſæ ſiccæ, & tres heminas aquæ mulſæ, & heminam ſapæ. inhibe nucem pineam. hæc coques ad tertias, & tepidum gargarizabis. Rumicis acumina tenera colliges, ſiue rubi, & herbam quam alii burdunculum vocant, alii linguam bouis: addes etiam roſæ heminam. hæc omnia in ollam mittes, præterea addes furfuriculas in linteo ligatas, ad hoc vt amaritudinem herbæ deliniant, & ſic furfuriculæ ipſæ in ſacello combulliant. hæc omnia ad tertias decoques, & tepidum gargarizabis. Experimentatum remedium aduerſum ingruentem catarrhū, vt cœna te abſtineas, & ab olere, & à rebus ſalſis & liquaminoſis. nam indigeſtione cibi & vitio cruditatis naſcitur catarrhus. Abſtinēdum ſanè ante omnia pinguibus cibis. Sed ſi de perfrictione fuerit catarrhus, caldamentis adhibitis illico ſopietur: quòd ſi de cruditate, placabitur illa re ſola vt nō cœnetur, donec penitus fluxus eius areſcat. Quum ſubſtrictus fuerit, ad conſuetudinem cœnandi reuerteris. Ad catarrhum reſtringēdum, Sapæ heminas tres, & ſatureiæ faſciculum, & hyſſopi aliquantum feruere ſimul facies, quouſque inde ſextarius fiat: & ſic gargarizabitur ter in die in loco tepido, aut ad ſolem. Atque hoc tādiu facies donec inhibeatur omnis catarrhus: atque illis diebus quib⁹ gargarizas, abſtinebis liquamine, & olere, & ſalſis ac pinguibus cibis. Ad catarrhū reſtringendum, quinque partes vini & ſextam mellis miſcebis, ac tepefacies, & ſic gargarizabis.

ALOPECIIS, ET TINEIS, ET capillo fluenti atque infirmo, Cap. VI.

HErba quæ dicitur trichomanes, vel adianton (eadem & callitrichos appellatur) contuſa & cum oleo inlita vel incocta alopecias facilè curat. Cæpe longum, quod cæputius nominatur, ſuper alopecias terito frequenter. quo facto capillos maturius excitabis. Nucis eſcariæ, id eſt iuglandis, teſta contuſa, vel combuſta, & minutatim trita, atque adiecto oleo, impoſita infantum alopeciis, capilli naſcūtur. Infantum alopeciarum vitia anſerinæ adipis perfrictione ſupplentur.

Gallinaceorum ſtercus cum oleo vtroque permixtum alopeciis vtile eſt. Adeps vrſina, cum fungis qui in lychno lucernæ concreſcunt, ſubacta & alopeciis perunctione impoſita, priſtino decori caput reuocato crine reſtituit. Stercus murinum cum aceto tritum ad alopecias vnctas forma priore mirabiliter crines cōmodat. Lac caprinum incoctum, ſed non adulteratum aut vitiatum, rectè alopeciis infricatur: mirum eſt. Vitium capitis in quo ſunt alopeciæ, prius raditur: pòſt illic cæpa acerrima perfricatur, deinde hordeum combuſtum & in puluerem redactum, cum vrſina adipe permixtum ſuperimponitur. Herbam cardui agreſtis in mortario vſque ad leuitatem terito, ſuccóque eius expreſſo, locum alopeciæ IX. diebus oblinito, ſed bis per dies ſingulos perunctione renouata. Cum ſinapi naſturtium tritum alopeciis inlinitum, efficaciter prodeſt. Cydonia mala diſcocta cū vino, dehinc trita, ceræque liquefactæ addita, & capiti impoſita, capillum nutriunt. Opobalſamo operæpretium eſt alopecias vngere, vt citò capilli naſcantur. Nitri rubri ℈. VIII. pumicis ℈. II. ſalis ammoniaci ℈. VIII. teres diligenter, & poſtea miſcebis: priúſque caput alcyonio & nitro cōmixto perfricabis, mox medicamen impones: quo facto capilli naſcentur. Magnam fœditatem capiti

afferunt alopeciæ,quæ ſic emendantur,Ex pelle viperarũ cinerem facies,atque aſſiduè illic aſperges.emendabis ſine mora vitium. Fermentum ſulphuris combuſti quod à fullone factum fuerit,cum oleo roſaceo miſcebis,& de pinnula capiti inlines. Roboris pilulæ,quæ gallas ſimilant,cum adipe vrſina tritæ emendant alopecias. Glãdis quoque faginæ exuſtæ cinis cum melle alopeciis inlitus prodeſt. Cupreſſi pilularum exuſtarum puluis tritus,vngularum muli vel mulæ exuſtarum cinis,& oleum myrtinum:cinis quoque vel fimus murium tritus,& cinis exuſti erinacei recentis,vel fimus erinacei recens, & ſandaracha: hæc omnia cum aceto & cum pice liquida mixta & impoſita,etiam fluentes capillos continẽt. Leporinæ lanæ exuſtæ cinis cum oleo myrtino & felle taurino, & alumine trito miſcetur,tepefactúmque medicamen inlitum admodum prodeſt. Muſcarũ capita combuſta & cum melle trita,capitiq; inlita, mirè alopecias tollunt. Fimũ columbinũ ſiquis cũ aceto tritum capiti imponat,alopecias & cicatrices omnes ſanabit. Capilli & barbæ naſcẽtur etiam glabro,ſi lichenem aſini(id eſt collectionem duram quæ eſt circa crura eius)comburas & teras,& puluerẽ illum ex oleo vetere imponas. Hoc ita validum eſt vt ſi mulieri inde maxillam vnxeris,barbas ei naſci ſcias. Erinacei caput & pellicula cõbuſta,ciniſque ei adiecto melle inlitus,alopeciis citò prodeſt.Caput autem eius per ſe cõbuſtum, & adiecta ipſius adipe cinis ille alopeciis inlitus, etiam cicatricoſis facit pilos renaſci. Quòd ſi totũ ipſum quis exurat,& puluerem eius bene tritũ cum adipe vrſina caluo ad integrum capiti imponat, decorem priſtinũ reſtituet capillorum. Ad tineã curandam,Sulphuris viui ⸗ II.ſalis foſſitii ⸗ I.tunſa & cribrata hæc, raſo capiti & loto in balneo confricabis,ita vt prius de oleo locus capitis tineoſus perungatur,& ſic puluis iſte aſpergatur, & diu fricetur,quouſque liquefiat ſudore capitis. Hoc modo intra ſex dies curabitur tinea.Facit hoc medicamen & ad ſcabioſos:prodeſt & iis quibus puſtulæ naſcuntur in facie tanquã elephantiacæ rubentes. Ad capillos qui poſt infirmitatem decidũt confirmandos, Cedria & oleo pari pondere mixto aſſiduè eos vnge,& leuiter pectina:laudabis effectũ. Ad capillos decidentes confirmandos,Adipem vrſinã cum ladano miſcebis, & caput perunges:vel loca defluentium capillorum:aut ladani vncia vna & œnelæi vnciis duabus,tritis & permixtis caput perunges. Ad fluentes capillos,Scobem de cornu ceruino permiſce cum ſemine myrti nigræ,adiecto butyro oleóque, & capiti raſo denſiſſimè obline.etiam ex infirmitate fluentes capillos efficaciter continebis. Sandaracha cũ aceto incocta & emplaſtri more impoſita,fluentem capillũ validiſſimè ſolidat. Siquis maleficiis capillos perdiderit, hac eos ad priſtinam formam ratione reparabit, ſi lacertum ſalſum martenſem cum ſuo capite, & lanæ purpureæ optimè in conchylio tinctæ duas ligulas,& chartam cubitalis menſuræ, ſeparatim comburat, cinerémque permiſceat conterátque cum oleo cedrino paulatim adiecto, vt craſſitudinem velut glutinis faciat, eóque medicamine glabrum locũ perfricet, ita vt prius diu linteo aſperiore detergat. Aphronitri floris pilulas XXX.nucem pineã,de qua propter vetuſtatem nuclei deciderint, tunſam, saponis Gallici ſelibrã,vini Aminæi cyathos tres,ſimul permiſcebis & cõteres,& caput glabrũ inlines hoc medicamine etiã criſpi capilli naſcẽtur. Malua cũ ſua radice vehementer coquitur,ex cuius aqua capillus,cui curatione opus eſt,in balneo aſſiduè lauatur. Olei cicini ⸗ III. ladani ⸗ .III.ladano trito paulatim admiſcebis oleũ, & quũ mellis craſſitudinem feceris,radices capillorum aſſiduè inlines.

CAPILLO NIGRANDO, ET INCRISPANDO.Iis adiecta ſunt quæ phlegma & perfrictiones capitis deducunt, Cap. VII.

CRiſpando capillo compoſitionem huiuſmodi facies, Aphronitri floris tortulas numero XXX. nucẽ pineã, de qua propter vetuſtatem nuclei delapſi ſint, tunſam & in puluerem redactam,ſaponis Gallici ⸗ III. & Aminæi vini cyathos III.atque inde caput inlines,& in balneo la-
A uabis.ſphõdylio quoque caput p[illegible]gatur, ſed prius radatur. Cornum a[illegible]ctis vratu[illegible], ci[illegible] eius cum oleo conteratur,atque inde deraſu n caput [illegible]quenter vngatur. Capillis nigra[illegible]dis infectio opti[illegible] Hirundinum ſtercus quantum ſufficiat,cum aceti ſe[illegible] mitte in vas fictile, atque in fimo caballino pe[illegible] di[illegible] XV. ſuffoſſum habeto,ac ſic macerato:atque ho[illegible]camento raſum caput inlinito in vmbra per peniculu[illegible]ctoris.Sed ſeuo ceruino faciem prius perunge, nequ[illegible]nde diſtillet, & maculet: & dum ſiccatur infectio, [illegible] intra os teneto, ne
B & dentes inficiantur:ac poſtqu[illegible] impoſueris medicamẽ, quarto die caput lauato. M[illegible] lapidem conterito, eique admiſceto nardi puri qu[illegible]m ſatis videbitur. quo medicamine ſi frequenter ca[illegible]t vngas,prohibebis canos naſci,& in locum canorũ ni[illegible]i emicabunt capilli. Experieris verum remedium [illegible]gnum candidiſſimi capitis decoxeris, atque inde caput eius quem canum eſſe nolis, vngi præceperis. Hoc facito ne capilli caneſcant,Radicẽ vnam caulis quanto ampliorem & vetuſtiorem in furno ſiccabis,eámque minutiſſimè cõcides,& in oliam rudem
C mittes, & aqua fontana recenti implebis, & ad medium decoques operta olla, tum in balneo caput ſapone optimè lauabis. Quúmque ſatis mundum effeceris, etiam ea aqua quam paraueris de radice caulis, caput ita confricabis tanquam ſolum ex ea laues: mox capillum linteo inuolues, nec vlla ſuprà aqua vteris, & ita ſiccabis. hoc purus ages,puris etiam miniſtris vſus. Ad nigrandum capillum egregiè facit ſi oui coruini quæ ſunt interiora, impari numero in vas æreum mittas,atque illic diu coagites,& raſo capite in vmbra per peniculum pictoris im-
D ponas:ſed donec ſiccetur infectio,& oleum in ore teneri oportet, & ſeuo ceruino faciem perungi, ne diſtillantibus guttis maculetur. tanta enim ſolet eſſe vis eius vt etiam dentes dum ſiccatur inficiat. Quarto autem die caput lauari oportet poſt medicamẽ impoſitum. Vermiũ terrenorum cinis, oleo adiectus quo vti fœminæ in pectendo ſolent,capillos prohibet ſenectute mutari. Folia cupreſſi trita & ex aceto capiti inlita,& inficiunt canos,& in eorum locum nigros educunt capillos. Nuces iuglandes adhuc virides & teneras,& totidem glandes vel-
E les ex arbore,adhuc virides,& necdum maturitate ſolidatas, atque in pila contuſas exprimes: earúmque ſucco,ad inficiendos canos,dum caput pectis, pectinem tinges. Sanguiſugarum ſextarius duobus ſextariis nigri vini miſcetur, & quadraginta diebus in vaſculo plumbeo diligenter clauſo maceratur. Poſtmodum cum ipſo vino conteruntur hirudines,& in ſole calido,capiti deraſo,ad permutãdos capillos,earum ſuccus imponitur: oleo,ne dentes inficiãtur,donec ſiccetur medicamen,in ore detento.
F Erui ſiliquæ priuſquã areſcãt,cũ foliis & caule ſuo conteruntur, & raſo capiti,vt capilli nigreſcant, protinus inlinuntur. Herba quæ Græcè chamæacte, Latinè ebulus, Gallice odocos dicitur, exprimitur etiam cum ſuis granis: eiúſque ſucco cotidie inlito pectine, crines qui inficiendi ſunt,perducuntur. Pomorum de moro maturrimorum ⸗ III. acaciæ P.I. caricas numero VII. quanto nigriores, pariter macerabis cæleſti aqua in vaſculo æreo clauſo, atque inde capillos ſemper inlines,& fricabis:ſed quæ ſuperfuerint,in eodem vaſculo permaneant. diuturnitate enim efficaciora ſunt. Compoſitio effi-
G cax ad capillos inficiendos & confirmandos & ſpecie augendos, Fœnograeci ſextarium, lini ſeminis tantundem, calami aromatici P.I.ſchœni P. I. caſiæ P.I. gallæ trichidos P.I. ladani ⸗ III. rhois coriarii P. I. aquæ fluuialis 8. XIX. omnia hæc in vnum vas mittes, & diebus XL. ſub diuo poſitum iubebis quotidie per puerũ virginem commoueri: ita vt ſi quando puer ipſe defuerit,ſignetur, neque à quoquam, niſi à puero alio virgine contingatur. Poſtea recondes diligẽter & ſub ſignaculo habeto,& quotidie aqua eadẽ caput inrora, & pectine inde madefacto
H caput pecte. Ad phlegmata de capite & aqualiculo deducenda, Scillæ libram vnam in aquæ 8. III.infuſam coques ad tertias, poſtea aceti optimi ſextarium adiicies, & tamdiu iterum ſimul omnia excoques quãdiu ad ſextarium perducas: tum colabis,& adiicies mellis optimi

P. II. Iterúmque o[illegible] ſi.[illegible]or. la[illegible] diu coques quamdiu ad mellis craſſitudi[illegible]n ve[illegible]ia[illegible]t. Compoſitio pulueris ad rheuma to[illegible]us [illegible]poris,ſ[illegible]d maximè ad capitis: necnon & ad perfrictio[illegible] & conſ[illegible]ictiones cerebri reſoluendas, Euphorbii ⸗ [illegible]eris ⸗ IIII. bacarum lauri ſiccarum ⸗ IIII. ſampſuchi[illegible] ⸗ II. centaureæ ⸗ III. ariſtolochiæ lõgæ ⸗ IIII. iri[illegible]llyricæ ⸗ IIII. myrrhæ ⸗ IIII. bdellæ ⸗ IIII. cicid[illegible] IIII. ſtypteriæ ſchiſtes ⸗ IIII. nitri Alexandrini co[illegible]ti & vino vetere extincti ⸗ IIII. ſalis ammoniac[illegible] III. hæc omnia contundenda, deinde cribranda: & [illegible]ixta, in vaſculo vitreo habenda. quum neceſſe e[illegible] [illegible]ſpergendus in balineo capiti hic puluis, vel membris d[illegible] adhuc ſicca ſunt, id eſt antequam ſudent, & perfrican[illegible] diutiſſimè: poſteaquam puluerem conſperſeris: debi[illegible] lauandum caput in calore frigida aqua, & obſeruandu[illegible]e in calidam caput mergas. in frigidam ſanè quoties vo[illegible]ris merge, & poſtea ſabano diligenter exſicca.

Confectio ſiue diſpoſitio emplaſtri cui vocabulum eſt dictamnos.

Dictamni part. XXV. chamæmeli part. XIIII. ſphagni part. IX. cyperi part. VII. polii part. XII. lapidis gagatæ part. VII. ceræ rufæ part. XII. reſinæ terebinthinæ part. XIIII. ammoniacæ guttæ part. XXXV. propoleos part. XII. pſimmythii part. XII. calchanthi part. XXIIII. galbani part. XXV. chamæpityos part. VIII. trifolii part. IIII. pentafolii part. IIII. ariſtolochiæ groſſæ part. XXXV. centaureæ aut gentianæ part. XII. lithargyri part. CL. reſinæ colophoniæ part. L. terræ ampelitidos part. XXII. picis brutiæ vel ſiccæ (ſi terra ampelitis nõ fuerit) part. XII. lepidoschalci, (id eſt ſquamæ ferri) part. XVIII. diphrygis part. VIII. aloes part. XVI. libani cãdidiſſimi part. XII. opopanacis part. VII. chamædryos part. XII. marrhubii part. XII. artemiſiæ part. IIII. iridis Illyricæ part. VII. libanitidos part. VI. olei veteris part. XLVIII. reſinæ pityinæ part. XXII. chalcicecaumeni part. XVIII. milti part. XII. calcitidos part. X. myrrhæ part. VII. æruginis part. I.

Oleum vetus quantum mittendum fuerit pro modo ſpecierum ſuprà ſcriptarum, mittes in ollam nouam, & calefacies leni flamma vel potius igne: tunc mittes, ſed paulatim de manu inſpergens lithargyrum bene tritum, & aſſiduè ſpathomela agitabis, quouſque oleum ita inficiatur vt colorem lithargyri trahat, & aliquantulum ſpiſſeſcat. poſtea aut picem brutiam tritam mittes, aut (quod melius eſt) terram ampelitidem ſimiliter tritam. pro qua diximus picem brutiam mitti debere, quia terra ampelitis vera difficilè inuenitur. Iis additis quum cœperit medicamen bene permixtum eſſe, ceram rufam pro modo vt ſuprà ſcriptum eſt, poſtea reſinam pityinam remiſſam adiicies: necnon & reſinam colophoniam. poſt hæc mittes ammoniacum thymiama: (id eſt guttam bene tritam & cribellatam) pòſt addes lepidos chalcu, necnon & chalci cecaumeni, deinde addes milton, deinde diphryges, deinde chalcitin, poſtea calcanthum & pſimmythium. poſt hæc addes libanõ leucon, (id eſt thus album) & myrrham & aloen. ſuper iis omnibus addes reſinam terebinthinam, & galbanum, & lac, vel humorem panacis, id eſt opopanacem. Sed omnes has ſpecies prædictas optimè tritas & cribellatas mittere debebis ad mẽſuram vel partes ſupra ſcriptas, prout volueris conficere medicaminis copiã. quæ quum omnia bene mixta fuerint & bene agitata, ollam tolle de foco, & deinde calido adhuc medicamini herbas ſuprà ſcriptas bene tritas & cribellatas infundes. immo manu vel digitis moderantibus paulatim inſperges, & adſiduè ſpathomela commouebis & permiſcebis. poſt hæc omnia mittes chamæmelum, & iterum igni non nimio apposita olla lentè & paulatim decoques medicamen, ita vt illud manu non contingas, ſed ſpathomela agites. Confecto autem medicamine vteris ſic. Ad dolorem temporum vel hemicranii linteo ſpiſſo induces medicamẽtum, & ſic fronti vel temporibus appones. Si verò humore capitis rheumatizantis oculi grauabuntur, per totam frontem emplaſtum inductum linteo ſimiliter impones. Si in naribus vel in auribus dolor aut vulnus fuerit, ſiue carnulentæ erunt, aut humor inde manabit, oleo roſaceo ſolutum medicamen immittes. Si fauces angina vel glãdulæ & parotides occupauerint, aut inguina paniculæ tentauerint, in initio doloris medicamen linteo inductum, ſed ſiccum, adpones. Facit & ad ſplenis dolorem aluta inductum & adpoſitum: necnon & laterum dolori prodeſt ſimiliter impoſitum. Empyicis vel hæmoptoicis, (id eſt qui ſanguinem de viſceribus per os eiectant) proderit ſi thoraci inductum aluta imponatur. Facit & ad thraumata, & ad arthritim pro malagmate adpoſitum. Protrahit & ſagittas & ſudes, & ſiqua corpori inhæſerint, ſimiliter adpoſitum. Ad loca verò pudenda (id eſt ad penem ſiue ad podicẽ) quum aliquod illic vulnus fuerit, ſolutum medicamentum cera & oleo myrtino adponitur. Si verò muliebribus cauſis fuerit neceſſarium (id eſt ſi vuluà dolorem vel carcinomata contraxerit) ponetur cum oleo ſuſinato, ita vt emplaſtrum contra illum locum qui in cauſa eſt adponatur. Ad carbunculos ſanè & anthracas & eſcharas aliáque rheumatizantia, vel ad ſtrumas & apoſtemata, medicamen ſolutum aliquantulum melle debebis adponere. Quum autem purgatæ fuerint puſtulæ vel collectiones & vulnera, tum ſine melle debebis apponere: quum autem purgatæ fuerint puſtulæ vel collectiones & vulnera, tum ſine melle emplaſtrum cum puro medicamine adpones. Facit & ad furunculos ſimiliter ſiccum adpoſitum, & ad omnem puſtulam & maculam curandam. Rumpit enim quæ concreta ſunt, & purgat & cicatricat. Quum autem vulnus eſt de quo immodicus ſanguis erumpit, adpoſitum hoc medicamentum, illico & ſanguinem ſiſtit, & vulnus curat, & cutem conſtringit, & cicatricem tenuem facit. Reſolutio autem vel compoſitio adponendi vulneribus medicaminis talis eſt. Mittes huius medicaminis ⸗ III. & adiicies ceræ ⸗ I. olei veteris ⸗ VI. Iis verò qui habent aut in capite, aut in auribus, aut in naribus cauſas & vulnera, adponẽdum ſic reſolues medicamen ſine cera. oleum ſanè pro tempore (id eſt ſi æſtas fuerit) minus adiicies: ſi hyẽs, amplius infundes. Facit & ad morſus ſerpentium & ferarum omniũ, & ad morſus hominis, & canis rabidi. Neruorum quoque inciſiones vel colliſiones ſalubriter curat. quibus, quum medendum fuerit, addes oleum roſaceum cum modico aceto lanæ ſuccidæ infuſo. Quum autem adpoſueris iis cauſis hoc medicamentum, poſt triduum aut poſt dies quinque, ligaturam quam feceris ſolues. Si verò ictu aliquo caput fractum fuerit & teſta conliſa, medicamen roſaceo oleo liquefacies, & ſic ipſi fracturæ vel vulneribus infundes. Infuſo verò interius medicamine, nihilominus deſuper ſolum medicamẽ linteo inductum adpones, & ſuprà ligabis lanam ſuccidam oleo & aceto modico infectam. De ipſo autem medicamine, ſi ſuccenderis in cubiculo, vel in domo, fugabis ſerpentes, & ſiqua illic mala ſunt, foras eiicies. Hoc ipſo medicamine incenſo ſuffita mulier facilè purgabitur, etiamſi pecus intra vterũ habuerit immortuum. Saluberrimum autem eſſe omnibus & virilibus & fœmineis cauſis, ne dubites, ſi primùm diligenter ac ſolicitè conficias, deinde (vt ſuprà ſcriptum eſt) ſcienter vtaris.

AD OMNES ET MVLTIPLICES oculorum dolores, collyria & remedia diuerſa, etiam phyſica de probabilibus experimentis, Cap. VIII.

AD conturbationes & lippitudines ſubitas epiphoráſque oculorũ ſcio multa collyria, tametſi tardè, magnos tamen effectus habere, ſed nulli collyriorum tantum tribuo quantum lycio Indico, vel per ſe. hoc enim inter initia, ſiquis vt collyrio inũgatur, protinus & dolore præſenti, & futuro tumore liberabitur. ſuperuacuum eſt autem nũc laudes eius referre. in aliis enim expertus, intelliges ſimplicis rei vix credendos effectus. oportet ergo vt minimè quater quinquiéſve ex interuallo lippientem inungi: deinde quum combiberint oculi, ad ſingulas inunctiones, ex aqua quam poterint ſuſtinere calidiſſima ſpongiis expreſſis vaporari diutius, eodémque die in balineum duci eum qui inũctus fuerit, ita vt cum

cætero corpore caput quoque & faciem calidæ immer- A
gat, & foueat, vinúmque poſt balineum ita vt adſuetus
eſt ſumat. Poſtero die ſiqua veſtigia epiphoræ remanſe-
rint, inungi collyrio aliquo acriore aquato ſub veſpere
debet, & rurſus in balneum duci, & vinum bibere. Hoc
modo vno ferme die tolletur epiphora, præcipuè inci-
piens, neque adhuc alio medicamento tacta. Sed ſi ea vis
fuerit epiphoræ vt nō cōcedat vno die, expectari oporte-
bit donec impetus eius ſedetur, & ita æger in balneū du-
catur, cæteráque fiant quæ præcepimus fieri. Idē hoc me-
dicamentū etiam ſupra oculos inlitū, tardius quidē, ſed B
eoſdē effectus præſtat, maximè in teneris corporibus, vt
mulierū & puerorū, quorū oculi nullius medicamēti vim
ſuſtinere poſſunt. Triduo autē aut quatriduo plerunque
tollit dolorem adiutum oui infuſione, & aquæ calidæ va-
pore. Compoſitio collyriorum quam maximè probo,
ad recentes epiphoras vel conturbationes oculorum, tu-
moréſque & dolores: Plantaginis tritæ ſucci cyathos II.
teri oportebit cum croco quod ſufficiat, id eſt ✻ II.
deinde cætera quæ infrà ſcripta ſunt admiſceri pridie C
macerata cum ſucco herbæ ſuprà ſcriptæ, id eſt aloes In-
dicæ ✻ IIII. gummis ✻ IIII. poſtea eiuſdem plantaginis
ſucci cyathos duos addi, vt quum ſpiſſata fuerit commi-
xtio, collyria fingantur. Vtrunque autem genus medica-
menti eximiè prodeſſe iudico, proprietate quadam, ſed
præcipuè quòd nullam in ſe aſperitudinem habet, vt ple-
raque quibus fere inunguntur homines. nam quæ ex ca-
dmia, aut ære vſto, eiuſdémque generis pigmentis cōpo-
nuntur, quanuis curioſè terantur, naturam tamen ſuam
amittere nō poſſunt. nunquam enim vt ſuccus diluūtur:
ſed quum ad ſummam ſubtilitatem perducta ſunt, tamen D
quaſi pulueruienta neceſſe eſt maneant, quæ oculorum
partes velut configunt. Certè exterius pungunt foramina
prima, & tunicula oculi ab initiis adhibita interdum mo
leſtiorem futuram concitant epiphoram. Quo nomine
etiam quod diaglaucium dicitur probo in initiis. nam-
que prodeſt hoc genere quod ex eadem materia conſtat,
quæ nullam aſperitudinem habet: quandoquidem com-
ponitur ex croci ✻ V. ſarcocollæ ✻ X. glaucii ſucci ✻ XX.
tragacanthi ✻ V. & opii ✻ V. hoc enim ego adiicio, & ita
melius reſpōdet. Sed opium & in hoc & in omni collyrio E
medicamentóque verum adiici oportet, quod ex lacte
ipſo papaueris ſyluatici capitū fit, non ex ſucco foliorum
eius, vt inſtitores huiuſce rei compendii & lucri cauſa fa-
ciunt. Illud enim cum magno labore & exiguum confici-
tur: hoc ſine moleſtia & abundanter teritur. Ante omnia
crocum aqua pluuiali infuſum macerari debet, deinde
adiiciatur illi ſarcocolla, glaucium, opium, tragacanthū.
Prius enim omnia ſeorſum macerari oportet, non multa
eius generis aqua (id eſt pluuiali) vt quamprimum, id eſt
ſi fieri poterit eodem die, fingantur collyria. Solet enim F
hoc diu neglectum mortario inaceſcere. Iis fere vtor pri-
mis diebus collyriis, non ſinè cæteris auxiliis, prout res
poſtulat, abſtinentia dico & ſanguinis detractione, me-
liúſque ea cæteris proficere adfirmo. Quum verò plu-
ribus quis diebus vexatus fuerit epiphora, & perſeueran-
tia humoris, atque pituita ipſo calore oculorum glutino-
ſior viſa fuerit, quod fere ſexto ſeptimóve die accidere ſo
let, tunc proderunt & ea collyria quorum genus ſuperius
improbauimus, compoſita ex rebus metallicis. facilius e-
nim tum patientur oculi, ſi modo exulcerati non fuerint,
iniuriam: quorū præcipuè hoc mihi placet, quod à colo- G
re phæō dicitur. Accipit autem hæc, Æris vſti ✻ XII. cad-
miæ vſtæ ✻ XII. ſtibii cocti ✻ VI. acaciæ chyliſmatis ✻.
VI. croci ✻ IIII. aloes ✻ III. opii ✻ II. caſtorei victoriati
pondus, myrrhæ, lycii, idem ponderis, gummis ✻ XVIII.
aqua pluuiali quæ ſunt dura macerantur, & diu teruntur,
donec leuiſſima fiāt, poſtea cætera alio mortario ſingula
trita admiſcentur. quum tollendum eſt (id eſt quum ſunt
fingenda collyria) gummi adiicitur. Hoc quidam etiam
in initiis vtuntur cum oui aquato liquore per ſe. Nec- H
non & hoc collyrio quidam in initiis vtuntur, quod à ci-
nereo colore ſpodiacon appellatur. Componitur autem
ex iis, Cadmiæ botryidos vſtæ ſuper teſta donec cande-
ſcat, & vino Falerno extinctæ ✻ XL. cretæ Samiæ quam a-

ſtera vocant ✻ I [illegible] opii ✻ V. gummis
Alexandrinæ [illegible] ia pluuiali aqua
macerata: vltim [illegible] te ſanè cætera ad
leuitatem ſumn [illegible] a tunicula oculi
exeſa aliáſve ex [illegible] cus ſit, diluitur
oui albo, quod [illegible] llyrium pſittaci-
num à colore it [illegible] oras quæ cum te-
nui & acri lacr [illegible] ſtiones & ſolutas
cicatrices & vaſ [illegible] ia loco interdum
videtur propell [illegible] ocāt, cum oui al-
bo quod eſt ten [illegible] puè facit quum
quaſi ſanguine [illegible] nullum niſi le-
niſſimum colly [illegible] utem hæc, Croci
✻ IIII. cadmiæ [illegible] I. opii ✻ II. gum
mis ✻ II. amyli [illegible] IIII. eodem or-
dine quo ſcript [illegible] teri ex aqua plu
uiali. Amylum [illegible] erit collyrium,
adiicietur. Inte [illegible] inungantur qui
prius Athenippio curati ſunt. Iis fere collyriis lenibus
omnia quæ cum tumore & dolore fiunt circa oculos re-
mediamus. Perunctiones oculorū lippientium ſiue in-
unctiones quæ appellātur galacticæ, huiuſmodi ſunt, Cro
comagmatis ✻ I. myrrhæ & croci ✻ VI. aluminis fiſſi
✻ VI. thuris ✻ VI. gummis ✻ VI. roſæ floris ✻ VI. vino
Chio non ſalſa cōſperſa teruntur hæc omnia diligenter.
deinde confecta in collyriis aut pilulis reponūtur. Per-
unctio oculorū ad omnem epiphoram ſatis vtilis. Croci
⊢ I. myrrhæ ⊢ I. crocomagmatis ⊢ I. æris floris ⊢ I. a-
luminis fiſſi ⊢ I. thuris Є. ex vino terūtur hæc optimè: iis
Coſmus medicus adiicere ſolitus erat etiam mandrago-
ræ ſucci ⊢ I. & lentiſci ſucci ⊢ I. ac deinde permixtis
omnibus formare collyria vel paſtillos, aut in vas ſtan-
neum recondere, & quum opus eſſet vti ad inungendum
vel ſuperliniendum. Eſt huiuſmodi medicamentum
quod perichriſtarion vocāt Græci, quod medicamentū
ſatis efficax eſt, quo ita vti oportet vt palpebræ ſubtiliter
inde ſuperlinantur, nequid intra oculum fluat. Recipit
autē hæc, croci Siculi ✻ III. magmatis Croci ✻ XII. thu-
ris ✻ III. aluminis rotundi ✻ VI. opii ✻ II. myrrhæ ✻ II.
gummis ✻ III. ex vino Falerno teruntur hæc vel aſper-
guntur. & quum bene leuia facta ſunt, ad craſſitudinem
boni mellis ſpiſſātur, adiicitur poſtea paſſi Cretici ✻ I. &
reponitur in pyxide ſtānea. Quum enim paſſum adiectū
fuerit, collyrium erit: nam ex ipſo ſuperlini debet. Be-
nefacit hoc medicamentum ad ſuperliniendos oculos,
quo Auguſt⁹ vſus eſt, Aluminis fiſſi ✻ XL. thuris ✻ X. aloes
✻ XV. croci ✻ XV. opii ✻ II. gallæ ✻ X. roſæ foliorum ari-
dorum ✻ X. plantaginis ſucci vel ſeminis ✻ X. ex vino Fa-
lerno terūtur hæc vel aſpergūtur, & quū leuia facta ſunt,
ac mellis ſpiſſitudinem habent, adiiciuntur iis paſſi ſe-
xtarius, vel quod ſufficiat, & reponitur in vaſo ſtāneo vel
argenteo. Collyrium nigrum ab Antigono repertum,
ad omnia intacta faciens, Accipit cadmiæ ✻ XXXV. S. ſti-
bis ✻ XXIIII. piperis ✻ VIII. æruginis raſæ ✻. VIII. gū-
mis ✻ XXIIII. teritur ex aqua pluuiatica atque confici-
tur. Coſmus adiecit huic collyrio centaureæ tenuis ſucci
✻ X. quod rectè factū reor. Collyrium, quod ad omnem
epiphoram & inquietationē & tumorem facit ſedādum,
ſiue dolorem. Accipit hæc, pompholygis ✻ VIII. cicutæ
ſucci aridi (id eſt ſiccati) ✻ VI. opii ✻ IIII. mandragoræ
ſucci aridi ✻ V. acaciæ ✻ VI. gummis ✻ V. teritur ex co-
riandri teneri ſucco. hoc Collyrium prodeſt etiam extra
oculos perunctum, id eſt circunlitum. Collyrium ab
Aſclepiade ad epiphoras ſpeciatim repertum, Cretæ Sa-
miæ denarios vndecim, opii denarios decē, ſtibii dena-
rios XL. gummis denarios viginti, aloes denarios decem:
teruntur hæc, & conficiuntur ex aqua pluuiali. Col-
lyrium quod habuit Coſmus medicus inter arcana, miri-
ficum ad omnia oculorum vitia, Acaciæ ✻ XL. ſpumæ ar-
genti tritæ bene & lotæ, donec candidiſſima & leuiſſima
fiat, ✻ XII. plumbi vſti & loti ✻ XVI. ſtibii ✻ XI. cretæ
Samiæ denarios duodecim, ceruſſæ ✻ XVIII. cornuum
ceruinorū vſtorum & lotorū quod erit candidiſſimum,
✻ VIII. ſquamæ æris denarios quatuor, opii ✻ IIII. æru-
ginis raſæ denarios ſeptem, cardamomi interiora ✻ duos,

lapidis hæmatita [illegible] ✱ quatuor, tamaricæ ſeminis ✱ [illegible] ci ✱ IIII. thuris denarios quatuor, myrrhæ ✱ quatuor, opobalſami ✱ quatuor, lycii ✱. quatuor, aloes ✱ quatuor, coſti ✱ quatuor, piperis albi ✱ duos, cicutæ ſucci [illegible] ✱ VIII, ammoniaci guttarum ✱ VIII. bdellæ ✱ octo, [illegible]uncæ pugatæ ✱ ſex, gũmis ✱ XXV. teruntur hæc omnia di[illegible]genter ex vino Chio non ſalſo auſtero, vel ex vino F[illegible] ac deinde cõfeſtim collyria finguntur, & in vmbra ſic[illegible]tur: quod & de aliis omnibus collyriis obſeruari [illegible]et. Collyrium achariſtum theodotium ab Ant[illegible]nuentum, ad omnem epiphoram & omne vitium [illegible]rum: accipit hæc, Acaciæ ✱. XX. ſtibii ✱. X. croci ✱. I. S. aloes ✱ duos, myrrhæ ✱ duos, Cadmiæ ✱ octo, caſtorei vict[illegible]ati duas tertias partes, opii ✱. vnum, lycii ✱ duos, æris v[illegible] ✱. octo, ceruſſæ ✱ quatuor, nardi ſpicæ ✱ vnum, & tert[illegible]eius, gummis denarios viginti, palmarũ oſſa, ſiue nuc[illegible]ſtos, denarios triginta: trita hæc ex aqua pluuiarica conficiuntur. Monemerum collyriũ dicitur quòd dolores in impetu ſtatim tollit: conficitur ſic, Lepidos vnciam vnam, æris vſti ſemunciam, hæmatitæ – vnam, myrrhæ vnciam vnam, opii ſemunciam: vnum hoc collyrium mirabiliter prodeſt iis qui cicatrices non habebunt ex ouo infuſum, & leui admodum agitatione contritum. Ad ſuffuſiones oculorum quas Græci ὑποχύματα dicunt, fœniculi ſucci liquidi ✱ tres, opobalſami ✱ tres, mellis Attici ✱ tres, olei viridis ✱ tres, hyænæ fellis ✱ vnum, euphorbii ✱ vnum: hoc oleo diluitur, & ita admiſcetur cæteris. Aquato vti oportebit hoc medicamento. eſt enim acerrimum, & vndique humores trahit: quamobrem non ſunt inungendi qui capitis dolorem aut grauedinem habent. Et ante biduum aut triduũ aquã bibãt quos deſtinaueris eo inũgere: quãquam melius facient ſi etiam perſeueranter aquam potauerint. vitio enim moleſtiſſimo facilius inter initia carebunt. Non autem præterit me habere te prudentes ocularios, quibus ſi nomina dixeris collyriorum hoc in libro ſcriptorum, contendent forſan ſe quoque habere eadem compoſita: ſed ſi pondera aut effectus comparare voles, longè diuerſos inuenies. Ego enim ipſe eodem nomine multa compoſita, non iiſdem ponderibus & rebus, interdũ habeo, ſed maximè probatis vtor. Nec vtiq; affirmo non poſſe & alios eadẽ habere (nam & ipſe ab aliis accepi) ſed rarò ſcio oculariorum quoſdam ſimpliciter tradere compoſitiones, meque multum elaboraſſe vt veras & incorruptas acciperem conſcius ſum mihi. Neque illud rurſus dico, nouas omnis & non aliquibus notas me in hoc libro congeſturum compoſitiones, verumetiam quaſdam vulgatas, & (vt ita dicam) publicatas. Eiuſmodi enim quia efficaces ſunt, etiam plurimis in notitiam veniunt.

Collyrium efficaciſſimum ad tumorem oculorum & lacrymarum nimium fluorem, etiam ſuprà perunctum vel inlitum efficax eſt: accipit acaciæ ✱ XVI. cadmiæ ✱ duodecim, aloes ✱ duos, croci, myrrhæ, opii lecti, ſingulorum denarios binos, caſtorei ✱ vnum, gũmis ✱ octo: teruntur hæc omnia diligenrer, & ex aqua permiſcentur, atque inde ſtatim collyria formantur ex aqua, quæ ſunt omnino mirifica. Xerocollyrium optimũ ad epiphoras acres, & initia lippitudinis, croci ℈ duo, ſarcocollæ ℈ duo, aloes hepatitidos ℈ vnum, glaucii ℈ vnum. hæc omnia diligenter trita ſimul recondes in pyxide cuprea, & pro xerocollyrio vteris.

Ad epiphoras & lippitudines oculorum remedia de experimento & phyſica diuerſa.

Ad lacrymas & tumores oculorum lippientium reſtringendos, atramẽtum ſutorium (id eſt chalcantum viride) cyprinum, tundes & cribrabis, & factum molliſſimũ puluerem ex oui incocti albo (id eſt lacryma) conſperges, & facies collyria, quæ in vmbra ſiccabis, atque inde palpebras inunges & tempora inlines. Si ex reumate lacryma abundans eſt, oui albo collyriũ temperabis. Si lippitudo & ſanguinis infuſio eſt, ex aceto temperabis, & deſuper oculos circumlines, ita vt nihil interius de medicamine ingrediatur: tempora quoque dolentis eodem ſuperlines.

Braſſica cruda cum pane candido madefacto ſubacta, ac fronti inlita, dolorem oculorum plurimùm releuat. Medicamen ad oculum diutina lippitudine vel epiphora laborantem intrinſecus curandum, Lapidis gagatis ſcrupulos ſex, tũdes, cribrabis, & aqua pluuiali vel fontana cõſperſum puluerem liquidum facies: deinde in ampulla vitrea repones: quum neceſſe fuerit, pinna aquilina vel columbina laborantem oculum inunges: quo facto & caliginem & infuſum ſanguinem abſterges, clarioremque viſum reſtitues. Dolores oculorum tempore hyemis frigore contractos qualiter curare debeas: Concham æream de melle albo ab intus perunge totam, eandémque ſupra gaſtrum lotii virilis ex ea parte qua melle inlita eſt, ſuperpone ad lotium verſus, & per dies triginta bis in die lotiũ agitari facito, vt omnis odor vel acritudo lotii, & virtus eius ad mel in concha hæreat, poſtea rades cõchã ipſam, (id eſt, quod melle inlitũ fuerat) & raſuram tũdes in mortario, & cribrabis diu, & repones in ampulla vel vitrea vel cuprea: quum neceſſe fuerit, ex melle tẽperabis, & intrinſecus oculum perunges: mirabile remedium experieris in omnibus ferme oculorum etiam grauioribus cauſis. Gramen quod in ſummo triſulcum habebit decreſcente luna radicitus ſublatum quamplurimum repone, deinde ex multis vnum auſpicante lippitudine ad collum ſubliga, celeriter incumbẽtem epiphoram diſcuties. Si impetus oculorum eruperit huiuſmodi remedium confeſtim adhibebis, atramenti ſutoricii – I. in aquam mundam defundes, idque acriter feruere facies, tum operies, vt feruor paululum conquieſcat: atque vbi modicum intepuerit, in concham transfundes, ibique faciem demerges, & oculos patefacies intra ipſam aquam: paululum quidem admordebit, ſed certiſſimo experimẽto dolorem incumbẽtem auertet. Colophoniæ modicum phœnicio inliga, & collo lippientis ſuſpende, ſtatim proderit. Dolorem oculorum vt anno integro non patiaris quũprimum ceraſia erunt idonea eſui (id eſt quaſi matura) de tribus ceraſiis lapillos pertũdes, & gaitano lino inſerto pro phylacterio vteris, voto prius facto cõtra ſolem orientem, quòd eo anno ceraſia non ſis mandũcaturus. Herbam quæ appellatur periſteriõ, diſcoques, vt madeſcat ex aqua fontana ad tertias, & inde oculos fouebis impetu laborantes: intra triduum perſanabis. Vitandæ perpetuò lippitudinis gratia obſerua vt Kalen. Ianuariis eo tẽpore quo calendæ ſolis die fuerint, & etiam hora prima vel octaua, & deinceps alio die ſolis, & tertio ſolis die ſimiliter, collyrio tenui inũgaris, dum cõuerſus ad orientẽ rogabis Deum vt eo anno dolere oculos tuos non ſinat. Quumprimum hirundinem audieris aut videris, tacitus illico ad fontẽ decurres vel ad puteum & inde aqua oculos fouebis, & rogabis Deum vt eo anno non lippias, dolorémque omnem oculorum tuorum hirundines auferant. Expertum remedium ad lippitudinem ne vnquam tentetur, ſiquis obſeruet ſine intermiſſione aut obliuione vt quoties lauerit, deducta vtriſque manibus ad pedes infimos aqua, ſtatim manus ambas ad oculos referat, atque ad angulos eorum vtraque manu perfricet: & hoc ter facere debebis. Aduerſus humores & ſubitos impetus oculorum & epiphoras, radices betæ maximè nigræ ex aqua tepida lauabis, & expreſſas ſabano ſiccabis: deinde tundes in piſone marmoreo, & ſuccum inde linteo intorto exprimes: tum leuiter ad carbones deſpumatum repefacies, & naribus infundes: ita vt is cui medeberis, aquam tepidam in ore contineat: & ſi vnus oculus laborabit diuerſæ partis nares infundes, & melle Attico continges. Si tamen videris oculos ſucci illius infuſione turbatos, herbæ (quam quidam cerebellum canis appellant) radix ex aqua decoquitur, eóque humore oculi aduerſus epiphoras vtiliter fouentur. Farina ordeacea & galla contuſa cum aqua permixta & collecta, oculis cũ tepore impoſita, tumores doloréſque ſedabis. Coriãdrum viride tritum, lactique mulieris immixtum, & tumentibus vel dolentibus oculis appoſitum, ſtatim prodeſt: idem & apium præſtat ſimiliter impoſitũ. Ros cæleſte manu munda collectum, & rutæ ſyluaticæ contuſæ ſucco admixtum, in plumbea pyxide reconditum, quũ

opus fuerit aduerſum epiphoras oculorum frõti & ſuperciliis impones. Vino in quo laurus fuerit decoctus oculi foti dolore potentiſſimè leuabuntur. Spina alba combuſta & bene trita, cum ouo ſuperinlita vel inuncta, ſedat mirificè dolores oculorum. Gallæ contritæ thuriſque pari modo puluis vino permixtus, & frõti inlitus, tumorem oculorum dolorémque ſedat. Crebro lacrymantes oculos vt exſicces, lucernam oleo cedrino repletam accenſámque, ſuperpoſito, vel iuxta ſuſpẽſo æneo vaſculo, permitte conſumi, inde fuliginem collectam in pyxide cyprina reconde, & quum opus fuerit inũge, miraberis efficaciam medicamenti. Caprinus caſeus recens coagulatus ſupra oculos poſitus dolores citò lenit.

Rumicis ſyluatici radicem luna decreſcente collige, & tecum habeto nitidiſſimè: quandiu eam tecum habueris non lippies. Democritus affirmat felle hyænæ ſi frõs perfricetur, epiphoras incipientes & omnem oculorum dolorẽ poſſe ſedari. Si mulieris ſaliua quæ pueros nõ puellas ediderit, & abſtinuerit ſe pridie vino & cibis acriorib⁹, & in primis ſi pura & nitida erit, angulos oculorum tetigeris, omnem acritudinem lippitudinis lenies, humorémque ſiccabis. Chelidonia herba in hirundinum ſtercore naſcitur, quæ oculis plurimùm ſuffragatur: maximè autem caliginem deterget ſi paulatim inde oculi ſuffundantur, quos citò in priſtinam formam reuocato vigore reparabit. Hirundinis ventriculo ſciſſo albi ac nigri lapiſculi inueniuntur, qui ſi lupino aureo includantur, & collo ſuſpendantur, omnem dolorem oculorum perpetuò auertent: ſed & contra quartanas proſunt, croceo linteo vel panno inuoluti, linóque ad collum validiore ſuſpenſi. Mel in quo apes fuerint mortuæ vtiliſſimum eſt oculis ſi nitidum ac purum opportunè & paulatim infundatur. Qui ciconiæ pullum elixatum comederit, negatur multis annis continuis poſſe lippire.

Hirundinum pulli plena luna excæcantur, reſtitutáque eorum acie capita comburuntur horũ cinere cum melle mixto rectè vſus fueris ad reparãdã oculorũ claritudinẽ.

Lacertam viridem excæcatam acu cuprea in vas vitreũ mittes cum annulis aureis, argenteis, ferteis, & electrinis, ſi fuerint, aut etiam cupreis, deinde vas gypſabis, aut claudes diligenter atque ſignabis. & poſt quintum vel ſeptimũ diem aperies, lacertámque ſanis luminibus inuenies, quam viuã dimittes, annulis verò ad lippitudinem ita vteris, vt non ſolùm digito geſtentur, ſed etiam oculis crebrius applicentur, ita vt per foramen annuli viſus trãſmittatur. Obſeruãdum ſanè in primis vt in loco nitido atque herbido deponatur ampulla, & quum lacerta diſceſſerit, tum annuli colligantur: obſeruandum etiam vt luna vetere (id eſt à luna nonadecima in viceſimam quintam) die Iouis, Septembri menſe, capiatur lacerta, atque ita remedium fiat, ſed ab homine maximè puro atque caſto. Lacerti viridis quem ceperis die Iouis, luna vetere, mẽſe Septembri, aut etiam quocunque alio, oculos erues acu cuprea, & intra bullam vel lupinum aureum claudes, collóque ſuſpendes: quod remedium quandiu tecum habueris oculos non dolebis. Lacertum ſanè eodem loco in quo ceperis dimittes, vel etiam ſi ſanguinem de oculis eius lana munda excipias, eámque phœnicio conuoluas, callóque ſuſpendas, vteris efficaciſſimo aduerſum oculorum dolorem remedio. Cancri oculus ſubtiliter ſublatus & in phœnicio conligatus, callóq; ſuſpenſus, lippitudini incipienti medetur, ſi tamen remedium à caſto homine fiat. De manu ſiniſtra muſcã capies, & dum capies dicere debebis nomen eius cui remedium facturus es, te ad curandos oculos eius muſcam prendere: tum viuam eam ligabis in linteo, & ſuſpendes collo dolentis, nec retro reſpicies. Ad epiphoras oculorum ſedandas, limaces cõplures tere in mortario nouo vel nitido, & adiice ibi ouũ gallinaceum incoctum, & tinge illic lanam ſuccidam, & fronti impone. Ad epiphoras oculorum pultem fabaceã ſine ſale, ſine vllo vncto, tepidam linteolo inline, & oculis de nocte impone, ita vt nõ alliges, continuò feruor recedit. Vt omnino non lippias, quũ ſtellam cadere vel trãſcurrere videris, numera, & celeriter numera, donec ſe condat. tot enim annis quot numeraueris non lippies. Ad lippitudinem [illegible] , in chartam virginem ſcribe [illegible] la fuerit colio lippiẽtis innecte. [illegible] irificè & ſine dubitatione depelletur ſi in charta virgine ſcribas, & collo dolentis licio ſuſpendas, φυρφαεχ, & hoc præligamen purus caſtus facias. Hoc etiam remedium indubitatè impetus oculorũ ſi præuenias prohibet, ſcriptum in charta virgine. ρουβρς. ρνονει εχς ρηελιος [illegible] πεφοεχ. και παντες ηακοπι, quod ad collum dolentis licio ſuſpendi debet: ſed & cœptam atque inueteratã lippitudinem ſedat ſi in faciẽdo ac ſuſcipiendo præligamine caſtimonia ab vtroq; ſeruetur. In lamella aurea ac cuprea ſcribes, ορυω ουρωδη, & dabis vel ſuſpendes ex licio collo geſtandũ præligamẽ ei qui lippiet, quod potenter & diu valebit, ſi obſeruata caſtitate die lunæ illud facias & ponas. Ne anno perpetuò lippias, de acinis nouem vuæ albæ antequam vuam guſtes, nouies te inunges, ita vt intra oculos tuos grana ſingula ſingulis vicibus infundas. Stercus caprinum vino conſperſum tritúmque & impoſitum oculis atque obligatum, omnem dolorem tumorémq; detergit. Oculos quum dolere quis cœperit, ilico ei ſubuenies ſi quot literas nomen eius habuerit, nominans eaſdem, totidem nodos in rudi lino ſtringas, & circa collum dolentis innectas. Si impetus dolorem præuenerit, abſinthium vetus & fuliginem conteres diligenter, tum mellis quantum ſatis videbitur adiicies, & denuò teres, atq; ex eo oculos inlines, validiſſimè proderit. Ne anno perpetuo lippias, quũ primũ cucumerẽ nactus fueris, in fontana aqua eum per triduum eſſe in vaſculo mundo permittes, deinde oculis adapertis faciem tuam ea aqua fouere curabis. Qui crebrò lippitudinis vitio laborabit, millefolium herbam radicitus vellat, & ex ea circulum faciat, vt per illum aſpiciat, & dicat ter, Excicum acrioſos, & totiẽs ad os ſibi circulum illum admouear, & per medium expuat, & herbã rurſus plantet: quæ ſi reuixerit, nũquam is qui remediũ fecerit vexabitur oculorum dolore: ad vtrunque oculum hoc facito. quæ ſi minus reuixerit, ex alia iterum faciat. Oportet autem dari operam vt non nimis herba cõſtringatur, quò facilius plantata conſurgat. Cæpæ longæ ſuccus opobalſamo mixtus, & ſucco fœniculi, adiecta adipe anſerina incipientes hypochyſes diſcutit, caliginéſque extenuat. Accipit rem ſi decoquas in oleo ſuſino, donec caro eius reſoluatur, & ex eo oculos frequenter inungas, & hypochyſin & caliginem diſcuties. Chamæleontis fel tantam vim habere creditur vt hypochyſes intra triduum inunctionibus ſanet. Lupi fimus diu perfrict⁹ ad ſummam læuitatem, cum melle mixtus & inunctione adhibitus, oculorum hypochyſes diſcutit, & ad ſummam claritudinem eos perducit ſuffuſione ſiccata.

Xerocollyria & remedia phyſica diuerſa ad xerophthalmiam, & caliginem, & aſperitudinem detergendam.

Ad caliginem & aſperitudinem oculorum ſiccámque perturbationem ſine tumore quam xerophthalmiam Græci appellãt, facit hoc collyrium quod ψωρικόν dicitur: accipit autem hæc, Croci ✳ XII. pſorici ✳ XIIII. pſimythii ✳ IIII. opii idem, piperis albi idem, gummis ✳ II. cum aqua pluuiali teruntur hæc: collyria ſtatim inde finguntur ne confectio dilata vaneſcat. Collyriũ ad caliginem & aſperitudinem quod ſtratioticon dicitur, recipit hæc, pſimythii ✳ VI. piperis albi ✳ I. omphacii ✳. II. cadmiæ ✳ III. opobalſami ✳ II. opii ✳ I. gummis ✳ II. ex aqua pluuiali hoc teritur atque conficitur, quod melius ſuperiore ad caligines facit. Collyrium quod ſtacton vocant Græci ad eadem fere quæ ſuprà ſcripta ſunt vtile, ſed magis mulierib⁹ prodeſt: accipit hæc, Cadmiæ ✳ II. ſtibii ✳ VI. piperis albi ✳ II. æruginis raſæ, & miſyos, donec Puniceũ fiat, vſti ✳ ſingulos S. æris floris ✳ I. S. gũmis ✳ VII. quidã iis addunt opobalſami ✳ II. trita hæc diligenter pluuiali aqua aſperguntur, & in collyria colliguntur. Collyrium acre ad extenuandas cicatrices quanuis veteres, caliginéſque angulorum, quod ſemel inunctum plurimis diebus effectum præſtat. Oportet autem eo aquato vti. diu enim tenet morſum, accipit hæc, Ammoniaci guttæ quæ ſit ſine ſorde P. I. æruginis P. S. gummis P. I. primùm cum aqua

pluuiali teritur ærugo, [illegible]oltea cætera adiiciuntur macera- A ta aqua pluuiali,& tum collyria finguntur. Fel teſtudinis cum melle opti[illegible]o mixtum,& diu coagitatum,mirè caliginem tollit,ſi oculi inde aſſiduè circunlinantur, aut ſubtiliter ſuffun[illegible]. Calliblepharium xerocollyriũ primũ,accipit h[illegible]s vſtũ,ſtibium,cadmiã,æquis ponderibus miſcebis[illegible]que diligẽter,& donec ſpumã non faciant neque cr[illegible]ad ignem lentum agitabis in vaſe æreo,ibique tan[illegible]patieris donec refrigerẽtur atque ſiccentur,quæ p[illegible] mortarium nitidiſſimum transferes,atque illic i[illegible] vino vetere optimo teres B tandiu quouſque ſi[illegible]quibus puluerem tenuiſſimum factum,intra p[illegible]ream condes,eóque velut ſtibio quum volueris vteris. [illegible]erocollyrium optimum cõficitur ſic, Lapidis Phrygi[illegible]n. croci — 1.ſalis ammoniaci ℈ 11. folii ℈ 11.æris vſti[illegible]11.piperis albi ℈ 1. omnia ſeorſũ diutiſſimè & diligenti[illegible]mè teres,vt puluerẽ tenuiſſimũ facias,quem permixtũ recõdes in doliolo vitreo, & quũ volueris puluere ipſo prout volueris vteris. Xerocollyrium optimũ & ad initia lippitudinis probatũ,cõſtat ex his,croci ℈ 11.ſarcocollæ ℈ 11.aloes hepatitidos ℈ 1.glau C cii ℈ 1. teres hæc omnia diligenter,& puluerẽ tenuiſſimũ in pyxide cuprea recondes, & quum opus fuerit & intra oculos & ad ſuperliniendos vteris. Capilli muliebres ſuper teſtam combuſti,& cum ſpuma argenti contriti, itque ad ſummam læuitatem redacti, xerophthalmias & prurigines oculorum efficaciter ſanant ſi inde inunguntur. Ad caliginem abolendam de experimento vteris hoc remedio,ſalem ammoniacũ exuſtum tere & permiſce cum lotio pueris inueſtis,atq; inde aſſiduè oculos inunge vel ſuperline. Naturalem ſuccum argemoniæ,ſuc D cum millefolii, & ſuccum arnogloſſæ (id eſt plantaginis) colliges diligenter ac nitidè æquali menſura, & de ſucco marrubii,rutæ, ſerpylli,euphorbii,exprimes per linteum delicatum,& admiſcebis ℈ binos,iiſque adiicies mellis optimi deſpumati libram vnam, atque omnia ſimul diu conteres:deinde iterum colabis tenui linteo,& recondes in vaſculo vitreo,atque vteris quum opus fuerit ad ſuffundendos & ſuperliniendos oculos caligine laborantes, quibus hoc remedio citò aciem acutiſſimam reddes.

Maluæ ſuccus expreſſus cum farina tenui miſcetur,ac E diutiſſimè teritur, poſtea adiicitur mellis deſpumati aliquid ac vini,vti liquidius fiat,potenter inde inunguntur oculi caligine laborantes. Ros nocturnum colliges nitidiſſimè in prato,& in ampullam mittes,atque adiicies illi mellis Attici ℈ x 11. & opobalſami ℈ v 1. ac pariter vtrunque miſcebis,& ſic vteris ad iungendum vel ſuperliniendum: mirum remedium experieris. Succum vettonicæ tenuiſſimum oculis infunde,clariores eos facies, & importunam lacrymarum diſtillationem citò ſiccabis. F Fel cameli ſolùm per ſe fronti inlitum prodeſt aduerſum caliginem,ſed ne omnino lippiatur decoctum cũ mellis optimi cyathis tribus,& croci vncia in vnum miſcebis,& ſic ſuffuſionem ad oculos facies,vel etiam ſuperlines inde caligantes & lippientes oculos:hoc medicamine etiam excreſcentes carnes in oculis & cicatrices curãtur. Ad caligines oculorum detergendas medicamẽ valde efficax,Roſæ ſiccæ pugnos duos plenos cum radice fœniculi diligenter purgati,& fœnigræci pugnum vnum plenum in ollam nouam mittes,& decocta prima aqua ef G fuſa,ſic poſtea decoques vt ſpiſſeſcat,deinde mellis Attici vnciam ſupermittes,& piperis ſcrupulum bene triti:addes etiam paſſi cretici aliquantulum,vt liquidius facias, deinde per linteolũ delicatũ colabis,& ad ſuffuſionẽ vel ſuperlinitionẽ oculorũ vteris. Perdicis fel mixtũ melli Attico caliginem tollit,ſi oculis aſſiduè infundatur,ſed cũ modo & æquali mẽſura. Aquilæ fel cũ melle Attico, myrrha vera,& nitro albo,ſingulis vnciis mixtum oculis viſionem acutiſſimam præſtat ſi cum modo infundatur.

Vt acie certiore intueri omnia poſſis,ficus Africanæ e- H tiam veteris, dummodo pinguiſſimæ,ad ignẽ calefactæ ſucco expreſſo,vinóque diluto,oculos inunge,gratulaberis remedio. Vipera viua mittitur in vas nouum fictile,& adiicitur ei ſucci fœniculi cyath⁹ vnus,& thuris granum vnum, deinde vas obturatur argilla, & circumlinitur,& in furnum feruentem mittitur,atque illic excoquitur donec cinis fiat.hoc de experimento hypochyſes caliginéſque potẽnter atque mirificè purgat. Anagallidos herbæ flos purpureus ad menſuram obolorum trium diligenter tritus,& cũ pauxillo vini veteris mixtus inunctioni caligantium oculorum mirabiliter prodeſt.

Lacertas piſſinnas quæ in ſegetibus morãtur(quas Græci aruras vocant)comburito,& ad tenuiſſimum puluerem redigito,atque ex eo cum vino aut melle optimo caligantes oculos inunge,valde proderit. Centaureæ minoris ſucco oculi ex melle inuncti, caligine citò depoſita, tenuiſſimam aciem reſumunt. Fœniculi radicis contuſæ ſucco,tantundem mellis optimi deſpumati, vtinam Attici,miſceto,eáque lento igne ad mellis craſſitudinem diſcoquito,repoſitáque in pyxide etiã ærea habeto: quũ erit opus,cum aqua ciſternina aut muliebri lacte inungito,quanuis craſſas caligines citò diſcuties. Fœniculi radicis decoctæ aqua oculos aſſiduè foueto, citò omnẽ caliginem tolles. Caliginantibus oculis, viſus acutior reſtituetur,neq; facilè in hoc vitiũ incidet qui vſus fuerit remedio tali,vt centaureæ manipulum nitidum in vini optimi,ſed nouellaſtri,congium mittat, aut etiam excoquat,ac triduò in vaſculo clauſo vel operto macerari faciat: deinde poſt triduum heminam eius vini mixtam cum calida aqua,adiecto melle ieiunus manente illic cẽtaurea quotidie bibat. Lauri folia x x leuiter cõtrita paſſo diluito,& linteo colato,& in cacabo decoquito ad craſſitudinem mellis,atque ex eo inungito, efficaciter caliginem diſcuties. Baccæ myrti ſupra carbones viuos ad ſuffumigandum poſitæ,caliginem extenuant, ſi oculis apertis fumũ earũ patiẽter exceperis. Pulli hirundinum vel aſſi,vel elixi,in cibo ſæpius ſumpti, oculis caliginantibus efficaciter proſunt. Lapidem boſtrychitẽ tecum ſemper habeto, quia ad aciem oculorum excitandam efficaciter prodeſt. Muris agreſtis (id eſt qui in campis inuenitur)combuſti cinis contritus,& cum melle aſſiduè inlitus,aciem oculorum caligine extenuata confirmat. Scarabeus coloris ſmaragdini tantum beneficii oculis præſtare dicitur vt viſionem ei acutiſſimã reddat, qui eum contemplatus fuerit aſſiduè. Cochleas Africanas veras ſuper ſpiſſam craticulã diſpoſitas ponito,& carbones acres aſſiduè ſuggerito, vt æqualiter comburantur,deinde mortario terito,vt tenuiſſimum ex iis puluerem facias,adiectáque mellis Attici cotyla vna, iterum validiſſimè terito, & poſtmodũ in vaſculo fictili repone,& ſigna:& quũ alicui mederi voles, ſpecillo inde eum inunge, intra paucos dies integram aciem eius clarámq; reſtitues. Fit ex vipera collyrium ad caligines oculorum adaperiendas diſcutiendáſque mirificum.Cõprehenſam igitur occiſámque viperam in vaſe fictili repones,eámque illic putreſcere permittes,donec ex ea vermiculi naſcantur:hos eliges & conteres,& adiicies iis croci paulũ,& iterum teres, atque inde collyria facies, & ſic cum melle Attico aut lacte muliebri oculis inunges. idẽ præſtat & cinis viperæ combuſtæ,(ſicut ſuprà ſcriptũ eſt) ſed cum iiſquæ hic adiecta ſunt temperatus. Salem quam candidiſſimum ieiunus ſi quotidie guſtaueris, omnem oculorum caliginem citò extenuabis. Fel vrſinum atque hyænæ cum melle optimo mixtum,& diu coagitatum caligines eximit,ſi aſſiduè inde oculi ſuffundantur, aut ſuperlinantur. Adipes omnium fluuialiũ piſcium in ſole liquefactæ,adiunctóque melle inunctioni adhibitæ,mirificè oculis caligantibus proſunt. Herbæ chelidoniæ ſuccum,fœniculi ſuccũ, ad quartarios ſingulos miſce cum mellis optimi quartariis quatuor,& oculos grauedine & aſperitudine laborãtes inunge,mirè proderit: ſed ſimul omnia decoque in vaſe æreo,& ſic inunctioni reſerua. Lapis medi⁹ in lupina pellicula ſubligatus collo,atque ita diu portatus, ſed prius muliebri lacte pertractatus,non tantùm caligines tenuare, verumetiam hypochyſin diſcutere, & obductam aciem aperire conſueuit. Hygra quæ prodeſt valde ad caliginem detergendam, conficitur ſic, Croci — 11. piperis albi vnciã,aphronitri vnciam, myrrhæ vnciam, mellis Attici vnciam,crocum & piper ex vino teres,nouiſſimè aphro-

nitrum & myrrham ſeorſum conteres, & ſic vniuerſa coniunges, atque ad ſuffundendum vteris ex melle. Hygra mirifica quæ & caligines abigit, & oculis ſuffuſis lumē inſtaurat, accipit hæc, Opobalſami ℈.III. myrrhæ ℈.III. opopanacis ℈.I.S. mellis Attici ſelibram. Opopanacem primùm ex vino teres diligenter, tum myrrham adiicies, & teres poſtremum opobalſamum addes, atque omnia cōmuniter terēdo admiſcebis, & poſtea ad inungendum vteris. Fellis gallinacei vel vulturini (quod lōgè magis prodeſt) ſcrupulum, & mellis optimi vnciā, bene trita coiunges, atque in pyxide cuprea habebis, & opportunè ad inungendum vteris, hoc nihil potentius caliginē releuat. Ros matutinum quod inhæſerit rutæ, & ſuccum chelidoniæ, & mel optimum deſpumatum pari menſura permiſce, atque ad tertias decoque, & in pyxide cuprea reconde, & caligantes oculos infunde.

Fellis terræ & chelidoniæ, vtriuſque herbæ ſuccum, cum mellis optimi deſpumati pari menſura permiſce, atque ex eo caligantes oculos inunge, efficaciſſimo medicamine vteris. Satureiæ viridis ſucco tenuiſſimo ſi aſſiduè angulos oculorum contingas, caliginē citò diſcuties. Idem præſtat & rutæ ſuccus per linteum tenue expreſſus, in pyxide ærea conditus, atque angulis oculorum caligantium appoſitus. hoc cuiuſlibet ætatis homi nē infirmiſſimi viſus mirabiliter curat, certè ſi aliquid mellis Attici fuerit admixtum.

Remedium ad tumorem oculorum vel nimiam diſtillationem.

Pulegii flores deſtringe, eóſque madefacito ex aqua frigida, & contere bene, atque ex eo panni tenuiſſimi partem dimidiam line, vt ex altera parte panni integas oculos, & quum ibit dormitum cui medendū erit, ſupra oculos pones, ipſa nocte tumorem humorémque oculorum eius ſedabis. Ad oculorum ſubitum impetū vel dolorem remedium efficax ſic, Succum cardonis, ſuccū vrticæ Alexādrinæ, ſuccum bugillonis, crocum, atramentum ſutorium, æquis menſuris iſta coniunges, & addes iis ſapæ modicum, & aceti quātum ſufficiat, & decoques ad ſpiſſitudinem mellis liquidi, atque ita oculos inde ſuperlines, vt modicum ingrediatur eos, & delacryment, continuò ſanabuntur.

Ad vulnera, vlceráque, & cicicatrices, atque carbūculos cruſtáſque oculorū, & glaucomata atque albugines detergēdas, & palpebras cōponēdas, collyria & remedia de experimentis phyſica, & rationabilia diuerſa.

Ad ſordida vlcera oculorum cruſtáſque habentia, (quas medici eſcharas vocant) & ad carbunculos oculorum, (quos anthracas dicūt) facit bene & per ſe mel Atticum purum pyxide cuprea conditum, & repoſitum ſub ſignaculo menſibus ferme duobus: (quāto enim diutius in pyxide ea manſerit, efficacius fiet) ſed præcipuè hoc quod quidā diaſmyrnon, nōnulli euodes (quia boni odoris eſt) nominăt, quod etiā ad puſtulas papuláſque & ſuppurationes oculorū, & ad cicatrices nō veteres, & ad palpebrarum recentem etiam in corporibus tenerioribus aſperitudinem facit. Oportet autem eo ad ſordida vlcera diluto oui albo (id eſt aquatiſſimo) vti, deinde quū lacrymæ fluere deſierint, cineraceo collyrio ſuperinungi, item ad puſtulas ex ouo tritum facit: ad papulas vero & ad dolores cum rubore & diſtenſione oculi ſicca, bene imponitur cū lacte mulieris. ex aqua autē ad cicatrices recētes extenuādas & palpebrarū aſperitudinē tollēdā teri debet, & ſubiecto ſpecillo, aut inuerſa palpebra oculis inſeri. Componitur autē ex iis rebus, Pōpholygis lotæ ✱VIII. æris vſti ✱VIII. croci ✱IIII. myrrhæ ✱IIII. nardi ſpicæ ✱I. & pondus victoriati, lapidis hematitæ ✱II.S. piperis albi grana X. opii ✱I. & pondus vnius victoriati. gummis ✱X. teruntur hæc cum vino Chio, & cōfeſtim collyria fingūtur, atque in vmbra ſiccantur. Acriore autem collyrio ad cicatrices extenuandas & ad palpebras aſperas vtimur, quod quia ex quatuor rebus, vt quadriga equis, conſtat, & celeres effectus habet, harma dicitur. recipit hæc, Æris vſti ✱IIII. tureæ arboris corticis ✱IIII. ammoniaci guttæ ✱IIII. gummis ✱IIII. teruntur hæc ex aqua pluuiali. hoc etiam ſuperunctum ad puerorum epiphoras & qui A non ſufferunt vn [illegible] facit. Collyrium quod propriè facit [illegible] palpebrarum & calloſitatem. Oportet au[illegible] ſpecillum palpebræ, aut inuertere ip[illegible], & ſic inungere. Recipit æris vſti ✱ X IIII. [illegible] is ✱ VI. croci ✱ X. myrrhæ ✱ I [illegible] victoriati pondus, piperis albi grana XLV [illegible] mis denarios nouem, cum vino Chio [illegible] ſic colliguntur.

Ad palpebrarum [illegible] eritudinem, & excreſcentem carnem (quam [illegible] vocant) in qua B eſt callum duriſ[illegible] quidum medicamentum, quod ideo [illegible] od etiam carnem ex palpebris toll[illegible] recipit hæc, Myrrhæ, thuris, croci, miſyos, [illegible] ſpecierum denarios ternos, chalcitidis ✱ [illegible] teruntur diligenter ex aceto acri. vbi len[illegible] facta [illegible], & babebunt ſpiſſitudinem paſſi, miſcet[illegible] mell[illegible] Attici P.I. deinde in patella æris Cyprii ſuper carbones poſita interueſcit, donec mellis habeat nō nimium liquidi ſpiſſitudinē, atque ita reponitur in pyxide æris Cyprii. Quū op⁹ eſt, inuertitur C palpebra, & per ſpecillū apponitur. Quod medicamētum ſufficatur curioſè in oculo ad delacrymationē: & vbi deſierit mordere, rurſus inuerti oportebit palpebrā, atque ita pollice impreſſo mēbranas innātes adducere, quæ facilè ſubſequētur: poſt hoc cinereo collyrio ex aqua inūgendi erunt oculi craſſius. Hoc medicamētum multorū annorum callos & aſperitudines palpebrarum deſperatas à quibuſdam medicis ocularìis, paucis diebus tollit.

Collyriū ad vlcera, papulas & epiphoras. Cadmiæ ✱VIII. ceruſſæ ✱IIII. amyli ✱III. opii ✱II. acaciæ ✱I. D gummis denarios duos, tragacanthi denarium vnū, ouorum ſemicoctorum vitellos duos, fabæ ſine cortice (id eſt purgatæ) modicum, quæ ante diē ex aqua macerari debet cum tragacantho, atque ita teri, tum formari collyria, quæ lacrymarum impetum & iugitatem potētiſſimè ſedant ac reprimunt. Collyrium Dionyſianum quod appellatur Theodotion, ad lacrymam tenuē reſtringendam, & ad vlcera & aſperitudines palpebrarū, & ad cicatrices recentes efficaciſſimum: conficitur ſic, Cadmiæ ✱III. æris vſti & loti ✱VIII. crocomagmatis ✱ E VIII. ſtibii ✱IIII. opii ✱IIII. caſtorei ✱IIII. nardi ſyriaci ✱IIII. lycii ✱IIII. acaciæ ✱XVI. croci ✱VIII. myrrhæ ✱VIII. palmularum oſſa vel nucleos vſtos, numero XII. gummis ✱VI. vini auſteri veteris bene odorati ſextarium vnum. teruntur hæc diligenter, & confeſtim ex iis collyria finguntur, atque in vmbra ſiccantur. Collyrium ſtratioticum, facit ad tumores oculorum & lacrymam acrem compeſcendā, atque ad palpebras aſperas & ad caligines & cicatrices ex itinere & puluere & fumo collectas: Cadmiæ, denarios F octo, ceruſſæ ✱VIII. crocodili ſtercorum ✱IIII. æruginis raſæ ✱II. caſtorei ✱S. omphacii aridi, aluminis fiſſi atque vſti denariū vnum ; piperis albi ✱V. opii ✱I.S. gummis ✱VI. teruntur hæc diligenter, & ex vino Falerno colliguntur, atque inde collyria formantur. Collyrium quod appellatur ſphragis, ab Antigono medico inuentum, facit ad omne vlcus & ad omnē vſtionem & plagā & ruptionē tuniculārū oculi, & ad omnia oculorum vitia, præter epiphorā incipientē, accipit hæc, Cadmiæ ✱IIII. pōpholygis ✱X. opii ✱IIII. amyli ✱IIII. aca G ciæ ✱IIII. tragacāthi ✱IIII. gūmis ✱II. terūtur diligēter hæ ſpecies, & ex aqua pluuiatica collyria cōponuntur.

Collyrium ſtratioticū pſoricum, cōpoſitū ex cadmiæ ✱XII.S. croci ✱XII. piperis albi ✱XV. ceruſſæ ✱II. opii ✱II. gummis ✱IIII. chalcitidis ✱I. Cōponitur autem pſoricū ſic. Terūtur hæc ſeorſum ſingula bene ſiccata, deinde in vnum collecta aceto conſperguntur, ac poſtea in ollam fictilem nouam coniiciuntur cum ipſo aceto: quam bene opertam in equino ſtercore obrui oportet, atque illic haberi per dies XL. poſtea hæc permi H xtio in ſole areſieri debet, ac deinde teri, & tū aqua pluuiali collyria formari conuenit, de quib⁹ & inūgi oculos (vt ſuprà ſcriptū eſt) cauſis grauibus laborātes, & ſuperlini optimū eſt. Ad oculorum omnē dolorē & præſentē & veterē, & ad caliginem atque albuginem, & pruritum atque antiquam (vt ita dixerim) cæcitatem. Nam vt au-

ctori huius remedii de[illegible] credamus, duodecim annorum cæco intra[illegible]ti viſum reſtituiſſe ſe dicit. Quāto autem r[illegible]valitudo fuerit oculorum, tāto velocius cura[illegible]edicamine tali. Collyria multi generis,(id [illegible] cōfectionum æquali vel numero vel pōder[illegible]fundes in lotium pueri virginis, & ad vncias ſingula[illegible]llyriorū quæ infuderis, ſeptena grana piperis in morta[illegible]o diligentiſſimè teres, vt puluerem ſubtiliſſ[illegible]s, & cum mellis optimi deſpumati cochlea[illegible]us miſcebis, & iterum diligenter teres: poſtea [illegible]fundes omnia, id eſt collyria, lotium, & pi[illegible] melle, & iterum diutiſſimè ac diligentiſſime te[illegible]llectúmque nitidè in pyxide cuprea recondes, at[illegible] ex eo quemlibet oculorum cauſariū intus (id eſt intra[illegible]culos) inunges. Quòd ſi per tēpus medicamen ſpiſſatu[illegible]fuerit, lotium puerile infantis quātum opus fuerit, vt [illegible]ore collyrii liquidum fiat, infundes, & ſic ſub cilio & palpebris(id eſt, intra oculos, ſicut diximus) ſollicitè inunges. Hoc medicamine multis experimentis probato, conſtat nihil eſſe præſtantius, ſiquis eo caſtus & purus vtatur. Medicamen barbaricum ad omneis oculorum cauſas vel impetus, ſiue ſint ſcabri & lacrymoſi, ſiue etiam vermiculos habeant, aut brigantes qui cilia arare & exulcerare ſolent. In ollam rudem mittes tres ſextarios aceti acerrimi, & ferrū, (id eſt clauos veteres minutos) vel alia minutalia ferri vetuſta, & claudes ollā diligenter, operculū tenuiter pertundes, & in illo foramine pones aut cannā aut ſambucum perforatam, vnde habeat ſpiramentum: mittes tamen in eandem ollam cum aceto & ferro, roſæ ſiccæ vnciā vnam ſemis: ac poſtea ollam ipſam cooperies fimo caballino recenti, ita vt ſpiramen illud ollæ per calamum liberum ſit, hoc eſt vt ſupra molem illam fimi caballini quo fuerit olla conſtricta vel operta, ſolum ſpiramen emineat, vt ſemper habeat anhelitum: quindecim diebus quibꝰ neceſſe eſt vt in fimo illo perſeueret. nam omnino obſeruabis ne vnquam illis XV diebꝰ deoperiatur. Sextadecima die tolles ollā de ſterco re illo, & diligenter mundabis, nequid illic ſordidum hæreat: & quum patefeceris ollam mittes in eam fœniculi viridis ſuccum quanta eſt menſura bonæ potionis in vino: deinde agitabis diu, & colabis linteo tenui, & mittes in bucculare rude vel diligenter nitidatum, deinde lēto igne decoques, & ſemper agitabis: quum aliquātulum coxerit, addes in ſextarium medicaminis tria cóchlearia mellis optimi deſpumati, & iterum diligenter coagitatum repones in ampulla vitrea, aut pyxide cuprea, ac ſub ſignaculo habebis, & quum opus fuerit, ad caliginē & albuginē detergendā interius oculos inunges. Ad præſentē autē impetū vel dolorē, quāuis vehemens ſit, deſuper oculos inlines. Quòd ſi grandis feruor oculorū & acres vel frequētes lacrymæ erūt, etiā tēpora & frontē medicamine inlines, ita vt in die vel quater ſuperlinas: & quū ſiccata fuerit ſuperlitio ipſa, nō elues eam, ſed ſemper addes nouam inductionem. Quòd ſi ſcabri oculi fuerit, aut vermes qui palpebras exarēt, & inde ſit tumor inuectꝰ, cilia ſuperiora & inferiora, (id eſt palpebras ipſas; vbi cauſa valetudinis eſt, inunges: experieris ad omnia fere oculorū vitia mirificū medicamētū, ſi caſtus & purus eo vtaris: de quo tamen dum in fimo eſt, vix tertia, aut certè media pars remanere debet. ita enim melius fiet. Nā quāto plus cōſumitur vapore fimi illius, tanto magis confortatur, & ideo maior olla eſſe debet, vt propēſius medicamen fiat, quod & diu ſeruari oportet, & multis neceſſariū eſt. Ad oculos ſcabros, & palpebras perforatas humore vetuſto, vel pedunculis exeſas, remedium præſens barbaricū quidē, ſed multis probatum. Scarabæum piloſum qui ſimilis eſt ſcarabæo vero, in ſepibus vetuſtis lapidoſis, aut in foſſatis ſepium requires, qui cutiones ſunt, colore pſeudoflauo, quaſi leonino piloſi lucētes. Antè ergo quā illū cutionē tollas, folium caulis primo mane cum ſuo ſibi rore vel gutta concluſa in eodē folio teneatur, vt vbi cutionem illū inueneris, digitiſque pollice & medicinali apprehēderis, confeſtim ſupra foliū illud caulis teneas, vt ſupra

A guttam illam lotiū eius excipias: quia vbi manu apprehenſus fuerit, ſtatim ſe ſubmeiit. Prouidendum ergo vt velocius ſupra foliū illud caulis ponatur, ne lotiū eius quod citò effundit, alibi excidat, quod commixtū cum illo rore caulis per ſpecillū palpebris impones, & loca ſcabra vel exeſa interpilos perūges, effectū rei citò miraberis. Quòd ſi caſu vno in loco vel in diuerſis plures iſtos cutiones inueneris, omniū lotiū vel humorē (quēadmodū diximꝰ) in folio caulis humidi ſtatim de horto
B ſuſcipere debebis, & adiectis guttis aliorū de caule folio rū in vaſculo vitreo recōdere, vt quū opus fuerit præſto habeas, quia difficulter huiuſmodi beſtiolæ inueniūtur. Ad albuginē oculorū detergendā efficax hoc remediū, Vulpē viuā capies, eique linguā præcides, ipſámq; viuā dimittes: linguam autē eius arefactā, phœnicio ligabis, & collo eius qui albuginē patietur ſuſpendes. Herbæ ſymphoniacæ ſurculū collo eius qui albuginem patitur lino ſuſpēdes, ita vt per dies triginta illic ſit: quāto recētior albugo fuerit, tanto citius ſanabitur. Roſmarinum cōbure, & puluerē eius cum melle Attico diligēter
C tere ac permiſce, atque inde inunge, cōfeſtim ſubuenies ei qui albuginem patitur. Fabam fractam purgatam atque vſtam ad ſummam leuitatem teres, & oculos inde albugine occupatos aſſiduè ex aqua circumlines, miro remedio ſubuenies. Piſcis marini felle qui ſcorpios dicitur, oculi inuncti caligine atque albugine quāuis craſſa citò liberabuntur. Sanguis columbarum de loco pinnarum eo momento quo pinna auellitur, oculis dum adhuc tepet, debet infundi qui ictu aliquo vulnerati aut ſanguine ſuffuſi fuerint: album quoque oui incocti cum croco trito oculis ſuperpoſitum, &
D lana alba ſuccida inuolutū medetur. Ranam de lacu prēdes, & ſpino oculos ei ſubtiliter erues, atque in pāno coccineo de licio ligatos oculis interius cruētis ſuperpones, citò medeberis. Mel Atticum & ſtercus infantis quod primū dimittit, ſtatim ex lacte mulieris quæ puerum allactat permiſcebis, & ſic inunges: ſed prius eum qui curandus eſt erectum ad ſcalam alligabis, quia tanta vis medicaminis eſt vt eam niſi alligatus patienter ferre non poſſit, cuius beneficiū tam præſens eſt vt tertio die abſterſa omni macula mirificè viſum reddat in-
E columen. Ad cicatricem vel plumbum extenuādum, & aſperitudinem pruriginémque oculorum purgandam, & humorem ſiccandum, & ad ſcabras ac ſcabidas palpebras, atque alia oculorum vitia, vnum hoc remedium vel præcipuū eſt, Folia oleagina commāducato diligenter, eorúmque ſucco quem in ore collegeris, quotidie ieiunus oculos ablingito, vel inlinito per linguam, celeriter vitia ſupraſcripta diſcuties. Ex hirūdinum pultis fit calliblepharium bonum quod aſperitudinem pruriginémque oculorum potēter expurgat: nec patitur quicquam in iis moleſtiæ concreſcere, humidos
F quoque naturaliter oculos exſiccat, quod hoc modo cōponitur, Capita pullorū quamplurima igne lentiſſimo comburuntur, & trita in puluerem tenuiſſimū redigūtur, quæ admixta recenti adipe gallinæ inunctioni maximè proſunt. Intibi ruſtici, de quo naſcuntur articuli complures, contriti ſuccus in oculum inſtillatus celeriter cicatrices & plumbum oculorum eximit.

Caput ſtellionis combuſtū & tritum, & melli Attico admixtum, oculos lacrymoſos inūctione aſſidua ſiccat & ſanat. Pulmonis hœdini combuſti cinis prurigi-
G nes oculorum diſcutit, & ſcabras palpebras emendat ſi quaſi ſtibium imponatur. Felle catelli dierum ſeptē, oculi ex melle inuncti citò à leucomate liberabuntur. quidam etiam affirmant efficaciſſimum remedium eſſe ad detergenda glaucomata, ſi catello dierū ſeptē caput viuēti diffindatur, & de dextra parte cerebri oculꝰ dexter, de ſiniſtra ſiniſter, intincto illic ſpecillo inungatur.

Vt leucomata & albuginem quanuis denſam ex ocu-
H lo detergeas, turam & anturam herbas virentes nitidiſſimè collectas contundes, & per linteum tenue ſuccū earum exprime, eóque oculos inunge. Leucomata vt extenues & diſcutias, vtere medicamine quod cōficitur ſic, Pumicis cōbuſti triti ℈. XIIII. calcitidis ℈ VIII.

gummis ℥.quatuor,& ſinapis pauſillum vt toleretur adii- A
cies:hæc omnia in tenuiſſimum puluerem redacta in v-
num permiſce,& ex aqua fontana facito collyria craſſio-
ra, quibus ſic vteris,vt circundetur tribus partibus cera
collyrium:ſed extremum collyrii ſit leue ac tenue, quod
in ipſum leucoma imponas,& iube oculũ adoperiri pau-
liſper ne excidat collyrium : quod ſi exciderit,iterum re-
ponatur, poſt hæc inunge oculum leni collyrio,ſtatim e-
mittet quaſi ſquamam. Si ergo magnum leucoma fuerit
& craſſum,ita curabis : ſin autem tenue, quũ impoſueris
medicamen,maturius tolles, poſtea verò vtere ad inun- B
ctionem collyrio quod Græco vocabulo diacopon appel-
latur. etenim apud medicos hoc collyrii genus magnam
habet effectus ſui dignitatem. Turturis fimus ad
ſummã leuitatem tritus, & cum melle Attico, aut etiam
alterius generis,dummodo optimo & deſpumato, inun-
ctus, leucomata oculorum potenter extenuat. Galli
gallinacei maximè albi fel ex aqua dilutum, & inunctio-
ne adhibitum,leucomata oculorum & hypochyſes ſanat;
& aciem luminum confirmat. Stercus quoque galli-
naceum album cum oleo vetere tenuiſſimè tritum & ad- C
poſitum, idem oculis remedii præſtat. Fel vituli di-
ligenter collectum ad cotylæ menſuram in vas æreum
mittitur,tenuique igne admoto ita excoquitur vt ſpiſſe-
tur, deinde mellis boni tantum mittitur quantum fellis
illius decocti remanſerit, adiiciuntur poſtea myrrhæ tri-
tæ drachmæ duæ, & croci vna, & æris flos pauxillum, ac
poſtea ſimul omnia diu coagitata ad tertias decoquun-
tur:quod medicamen in pyxide ærea debet reponi,ſatis
vtile & leucomatis & cicatricibus & omnibus vitiis ocu-
lorum, ſi aſſiduè inde & opportunè inungantur. Vt D
leucomata oculorum efficaciter diſcutias, vngulas aſini
viuentis lima,& ſcobe earum quam tenuiſſimo, qui leui-
tate ſua oculos non offendat,cum lacte muliebri mixto,
frequenter inungito. Araneus albus cruribus lon-
giſſimis ac tenuiſſimis cum oleo vetere contritus,per in
unctionem adſiduam leucomata eximit, & ideo plures
cum oleo ſufficienti teri oportet,ne ante confirmatam
ſanitatem medicamen neceſſarium deſit. Cæpa lon-
ga contuſa exprimitur,eiúſque ſuccus opobalſamo ; vel
quod efficacius eſt,lacti mulieris admixtus,leucomata & E
cicatrices,& quæ Græci argemata appellant miro effectu
inunctione adhibita extenuat atque perſanat. Ane-
mone dicitur à Græcis herba, quæ tantam vim reme-
dii habere creditur vt portata ab eo ; vel ſubligata col-
lo eius qui glaucoma patitur, intra dies quadraginta-
quinque eum ſaniſſimum reddat. Vt glaucoma inci-
piens celeriter diſcutiatur, herbam ſerpyllum decoque,
& eius aqua oculos adſiduè foue,poſtea pice liquida, pu-
ra ac nitida velut collyrio inunge,citò recipies ſanitatẽ.

Perdicis vnius fel, opobalſami cyathum vnum,cy- F
peri ſidonii cyathi partem dimidiam,trita hæc & ad ſũ-
mam leuitatem perducta, permixtáque,in pyxide plum-
bea repones,& inunctione aduerſum glaucomata,& hy-
pochyſes, & caliginem mirè vteris. Corui marini fel
inunctione adhibitum,caligines tollit,albugines & cica-
trices extenuat,carnes excreſcentes compeſcit, fluoréſq;
oculorum reprimit. Piſciculi qui equum marinum
ſimilat,fel,ouorum albumini mixtum,& cum lana ſucci-
da oculis adpoſitum,melius remedium ſupraſcriptis ocu
lorum cauſis quàm vllum aliud medicamẽ præſtare ma-
nifeſtum eſt. Scrofina adipe recenti ſiquis contri- G
tos angulos oculorum (quos Græci κάνθους vocant) inte-
rius exteriúſque inũxerit,vermiculos qui noxii ſunt ocu-
lis potenter educit. Sepiæ teſta interior quæ mollis
eſt,diligentiſſimè trita,& muliebri lacte permixta, atque
inunctioni adhibita, ſupradictis oculorum cauſis pluri-
mum prodeſt. Nardi Indici vel ſyriaci ex vino vetere tri-
ti ſiccatique puluis, pro xerocollyrio oculis impoſitus,
mirabiliter prodeſt ad valetudines ſupraſcriptas. Mel
optimum deſpumabis,vt benę purum ſit, & admiſcebis
pari menſura ſuccum rutæ & herbæ chelidoniæ, atque H
ad tertias decoques,& quũ omnia benè permiſcuetis, in
ampulla vitrea ſub ſignaculo ſeruabis,& vteris miro me-
dicamine ad ſcabros,& lippos oculos inungendos.

A Item ad oculorum [illegible]ctionem opti[illegible] [illegible]a phyſica,& rationabilia
diuerſa, id eſt, [illegible] ad aſperit[illegible] [illegible] ſiquid ſubitò eos
fuerit ingreſſum,& [illegible] molestias pilorum,& ad
ægilopas, & ad nyctal[illegible]am [illegible] [illegible]rulos, (id eſt orde-
olos oculis infeſtos) iis addi[illegible] [illegible] collyriorum diuer-
ſorum confectiones.

Quocunque ictu læ[illegible]c teren[illegible] ſanguinolentus vi-
debitur, palumbinus ei v[illegible]rri[illegible] [illegible] el turturis ſanguis,
aut ſi hæc animalia non eru[illegible] [illegible] binus de pinna ſub-
B latus ſtatim (id eſt adhuc ca[illegible] [illegible]fundatur. Bitumi-
ne,ſulphure,& thure permixti[illegible] oculos ictu læſos ſuffumi-
gato,ſtatim ſanabis ſi frequẽter id feceris. Herba quam
Græci ſarcocollam, nos arge[illegible]oniã appellamus,ſi viridis
erit,trita:ſin arida,calida aqu[illegible] macerata, quò facilius teri
poſſit,inlita oculis ſugillatio[illegible]es liuoréſque eorum matu-
rè diſcutit. Sanguine hirudinis recenti ac tepido in-
unctus oculus ictu læſus & cruore ſuffuſus ſtatim ſana-
bitur.

Radix rutæ trita,& inlita oculis cruore ſuffuſis,etiam
C commanſa, & aſſiduè poſita plurimum prodeſt : vinum
quoque in quo ruta diu fuerit macerata rationabiliter
infunditur. Mulieris primiparæ puræ ac nitidè ſaliua
ieiunis inſtillata oculis liuorem ſuffuſionémque quamli-
bet cruentam,efficaciter adimit. Herbæ vettoni-
cæ folia teres,& ſalis triti modicum adiicies,& ſuper ictu
perculſum vel cruoribus ſuffuſum oculum conligabis,
mirè proderit. nam quando ei id ſolueris, videbis ex eo
ſanguinem diſtillare,ita omnem cauſam extrahet.

Lana ſuccida madefacta oleo vinóque permixto,ac te-
D pẽs oculis ſuperpoſita,optimè vitia ſupraſcripta perſanat.

Ad eiiciendum quæ caſu oculum intrauerint,herbam
artemiſiam velles radicitus, & inde coronam factam ca-
piti impones : ſed is cui medendum erit,dum coronam
illam in capite habet, quantum fieri poteſt oculos aper-
tos habeat. Digitis quinque manus eiuſdem cuius
partis oculum ſordicula aliqua fuerit ingreſſa, percurrẽs
& pertractans oculum, ter dices, tetunc reſonco,bregan,
greſſo. ter deinde ſpues,térque facies. Item ipſo oculo
clauſo qui carminatus erit patientem perfricabis, & ter-
E carmen hoc dices,& totiens ſpues, in mon dercomarcos
axatiſon.ſcito remedium hoc in huiuſmodi caſibus eſſe
mirificum. Si ariſta vel quælibet ſordicula oculum fue-
rit ingreſſa,occluſo alio oculo,ipſóq; qui dolet patefacto,
& digitis (medicinali ac police) leuiter pertractato, ter
per ſingula deſpuens dices, Os gorgonis baſio. hoc item
carmen ſi ter nouies dicatur,etiam de faucibus hominis
vel iumenti os,aut ſiquid aliud hæſerit,potenter eximit.

Leporem marinum,vel eius ſanguinem cum oleo tere,
F atque ex eo vulſorũ de oculis pilorum loca frequenter
perunge,poſt quod & ſi renaſcentur pili,molliores erunt:
quibus iterum euulſis, ſupradictũ medicamẽ inducitur,
tum verò non renaſcentur. Si autem etiam lacrymas
oculi diſtillantes aſſiduè, vitare vis, hederam & vitẽ ex-
uſtas, in puluerem tenuiſſimum redactas, pari menſura
cum ſuprà ſcriptis permiſce ad ſpiſſitudinẽ mellis, atque
inde inducito,vel ſuperline frequenter oculos, & confe-
ſtim defluet humor noxius,& aduerſum vulſos palpebra-
rum pilos proderit. Si felle hyænæ loca quibus mole-
ſti ſunt pili in palpebris nati aſſiduè tangantur, cõfeſtim
tabeſcent:certè ſi prius vulſis ſuperducatur, non renaſcen-
G tur. Pilos oculis moleſtos ſi extirpare penitus volue-
ris, loca eorũ quum prius eos euulſeris, ranæ marinæ fel-
le continge:quòd ſi fel eius repoſitum aruerit,aquam ma-
rinam ei modicè admiſce.

Sicui volueris pilos vulſos non ſolùm in oculis, ſed e-
tiam in locis verecũdioribus non renaſci, lacte mulieris
eo die expreſſo quo peperit continge crebrius loca de
quibus pilos tuleris. Pili ſi oculis moleſti erunt, po-
tenter vteris hoc medicamine,Lacertæ viridis fel miſce
cum vino albo quantum ſufficere exiſtimaueris,& mitte
H in vas æreum, poſitúmque ad ſolem tandiu agita donec
craſſitudinem mellis habeat,atque ex eo loca pilorũ vul-
ſorũ vnge. Lucernã fictilẽ de papyro & medulla vacci-
na concinnato, atque eius fumo ; ſiue fuligine vel ligny

pro calliblephario vtere, quo palpebras exeſas & glabras **A** ſæpius inungendo, decentiſſimas facies. Glabris palpebris pilos indues, œſypo quod ſub armis ouium naſcitur adiecta myrrha iterq; in mortario trita, ſpecillo calido loca pilis nud... duxeris. Pilos oculis moleſtos diligentiſſimè vell... que eorum loca hircino ſanguine recenti aut leporis... t veſpertilionis inlines, vel canino lacte continges, ... cu cuprea calido aceto ſæpius delibuta perduces. Ca... nos nomine eſt herba cuius ſuccus vino mixtus atque ... litus locis de quibus pili ab oculis fuerint exſtirpati, renaſci eos nō permittit. Ra **B** nunculum viridem compre henſum acu cuprea pungito, & ſanguine eius excepto palpebras de quibus pilos tuleris ſubinde continge, nunquam renaſcentur. Sanguiſugarum in olla combuſtarum tritus delicatiſſimè cinis, & vulſis pilis palpebrarum impoſitus vel inſperſus, renaſci eos non ſinit. Adipe vituli ſi palpebras craſſiores perunxeris, extenuabis eas, & ad ſanitatem perduces. Eiuſdē medulla cum cera & oleo roſaceo æquis pōderibus liquefacta & permixta, & ad emplaſtri modum impoſita, duritias palpebrarum, & ſiqua illic in modum pilularum na- **C** ſcuntur, commollit ac diſcutit. Ægylopia emēdat fimus colūbinus ex aceto coctus & inlitus. cicatrices quoque oculorum & albugines mirè detergit. Inulæ ruſticæ radix validè commanducata, & cum ſucco ſuo impoſita, ægylopas potenter emendat: quæ quia vbi aruerit cadit recentior, donec perſanet aſſiduè debet imponi.

Ad nyctalopas abolendas lyeniten lapidem, quem nos carbunculum dicimus, tecum habeto, magno remedio vteris, quem vt verum eſſe ſcias, ſic experire, ſi feſtucas leues admotas ad ſe rapit, ſicut lapis magnes ferrum **D** rapere conſueuit. Iecur ouillum (id eſt ouis candidæ diſcoctum) cum aqua madefactum contritúmque, & oculis ſuperpoſitum, nyctalopas purgat. Varulis (id eſt hordeolis oculorum) remedium tale facies, Annulos digitis eximes, & ſiniſtræ manus digitis tribus, oculum circū tenebis, & ter deſpues, terque dices, rica, rica, ſoro. Si in dextro oculo varulus erit natus manu ſiniſtra digitis tribus ſub diuo orientem ſpectans, varulum tenebis, & dices, Nec mula parit, nec lapis lanam fert, nec huic morbo caput creſcat, aut ſi creuerit tabeſcat. Quum hæc dixe- **E** ris, iiſdem tribus digitis terram tanges, & deſpues, idque ter facies. Efficax hoc remediū hordeolis, nouem grana hordei ſumes, & de ſingulis varum punges, pérque ſingula puncta carmen dices, & proiectis nouem granis, ſeptem alia corripies, & ſimiliter de ſingulis punges, & carmen ſepties dices, abiectis etiam iis, quinque ſumes, & idem quinquies facies. idem de tribus granis ſimiliter: idē de vno ſimiliter. Carmen autem hoc dices, κυρια, κυρια, κασσαρια, σουρωφβι. Item hoc remedium efficax, grana nouem hordei ſumes, & de eorum acumine varulum pū- **F** ges, & per punctorum ſingulas vices, carmen hoc dices, φεῦγε φεῦγε, κριθή σε διώκει. Item digito medicinali varū continges, dices ter, vigaria, gaſaria, varúmque grano hordei ardenti, aut ſtipula fœni, aut palea vres.

Confectiones collyriorum diuerſorum de experimentis ſic.

Collyrium factum ad recentes caligines, & cœptas ſuffuſiones oculorum: conficitur ſic, Cadmiæ ✱ VII S. nardi Celticæ ✱ IIII. acaciæ ✱ I. S. æris vſti ✱ I. S. ſtibii cocti ✱. I. S. myrrhæ ✱ I. lycii ✱ I. croci ✱ I. ceruſſæ ✱ I. aloes ✱. I. æru- **G** ginis ✱ I. lepidos cypriæ ✱. I. opii ✱ I. S. piperis grana viginti. caſtorei ✱ I. S. gummis ✱ VII. hæc omnia in puluerem tenuiſſimum redacta, aqua pluuiali colliges, & collyria inde formabis, quæ in vmbra ſiccentur. Collyrium nomine monemerō, facit ad impetus lippitudinis ex ouo inunctū, ita vt cum oui liquidiſſimo inunxeris lippientē, puſillum ſuſtineat, & iterum eum inunges: quem quū bis aut ter inunxeris, eadem die iubebis lauari. Hoc collyriū facit ad ſcabritudines, & diatheſes tollendas ex aqua in- **H** unctum: recipit autem hæc, Lapidis hæmatitis ✱ XII. pōpholygis ✱ XII. croci ✱ XII. myrrhæ ✱ XII. æris vſti ✱ VI. nardi Syriaci ✱ XII. piperis albi grana XX. opii ✱ VI. gummis ✱ IX. hæc vniuerſa in puluerē tenuiſſimum redacta, poſtea cum Falerno vino conteres, atque inde collyria faCies, quæ diu in vmbra ſiccentur. Collyrium dialibanos, ad ſuppurationes oculorum: cōficitur ſic, Cadmiæ ✱ S. ceruſſæ ✱ XII. opii ✱ I. gummis ✱ S. roſæ ſiccæ ✱ I. gentianæ ✱ S. puluerem tenuiſſimum ex iis factum cum aqua pluuiali teres, & ita collyria qualia volueris effinges.

Collyrium dialepidos accipit hæc, Croci ✱ III. ſpicæ nardi ✱ V. cadmiæ ✱ I. S. hæmatitidos ✱ I. piperis grana V. myrrhæ ✱ I. æris vſti ✱ S. lepidos ✱ I. gummis ✱ I. roſæ viridis foliorum purgatorum ✱. II. hæc vt ſupra de aliis collyriis ſcriptum eſt, trita aqua pluuiali ſubiges, & ita collyria formabis. Collyrium ad lippitudines & primos impetus oculorum: conficitur ſic, Acaciæ ✱ X. cadmiæ combuſtæ, & de lacte caprino aut muliebri, quod melius eſt, extinctæ & tunſæ & cribratæ & lotæ bene donec aqua eius limpida ſit, ✱ X. hoc quoque pluuiali aqua colliges, & ita collyria formabis. Collyrium dia miſyos, quod facit ad aſperitudines oculorum tollendas, & ad lacrymas ſubſtringendas, componitur ſic, Miſy combures hoc more, cōiicies illud in pultarium, & purgabis, & in furnum mittes, vt tandiu coquatur donec ſit ſanguineum. Huius ergo ✱ V. ſpicæ nardi ✱ V. croci ✱ II. cadmiæ ✱ S. æris vſti ✱ S. opii ✱ S. myrrhæ ✱ S. lepidos cypriæ ✱ S. gummis ✱ I. S. hæc tunſa & cribrata cum vino optimo teres, atque inde collyria formabis.

Quidam adiiciunt huic collyrio viperam ſiccam & areſactam bene in ſole, tanquam ſi ſit ſalita. hanc ergo ſi volueris adiicere, exoſſabis prius, & linteolo inuolues, atque ita ſuper eam vinum vnde collyrium hoc temperandum eſt, defundes, ſed prius eam ſic præcātabis, Ne lacrymus exeat, ne extillet, ne noceat. Dices autem, Quomodo tu non vides, ſic & tuus ſuccus guſtatus nulli noceat, ſed ob rem propter quā adiecta es proficias bene curatione precor. Collyrium liquidū delacrymatorium accipit hæc, Chelidoniæ herbæ ſucci ✱. S. mellis Attici ✱ I. opobalſami ✱ S, ſucci porri ✱ S. hæc mixta de ipſo ſucco colliges, vel de aqua fontana, atque ita collyria formabis.

Collyrium ſiccum oculis ſiccandis vtile; conficitur ſic, cadmiæ ✱ I. æris vſti ✱ I. ſtibii ✱ I. adiicies huic collyrio ſi acrius illud facere volueris, ſtactes ✱ S. & tundes atque cribrabis per tenuiſſimū cribrum, & ſicco puluere vteris. Aliud ſiccum collyrium ad idem efficax, ſic, Cadmiæ ✱ VIII. ſalis ammoniaci ✱ VI. piperis ✱ V. caſiæ ✱ V. tundes hæc atque in puluerem tetenuiſſimum rediges, & ſic vteris. Collyrium ſiccum calliblepharon conficitur ſic, Stibii combuſti ✱ I. piperis albi ✱ S. folii capitulum I. ſtibium combures, & lotio pueri impubis extingues, & ſiccabis, & tundes, & cribrabis, & ſic vteris. Collyrium dioxus ad aſperitudines oculorū tollendas cōficitur, Cadmiæ ✱ XII. æris vſti ✱ X. hæmatitis ✱ V. myrrhæ ✱. IIII. gummis ✱. VII. hæc in puluerem redacta aceto optimo colliges, & deinde collyria formabis. Collyrium ſtactum accipit hæc, Piperis albi ✱ II. cadmiæ ✱ VII. S. ceruſſæ ✱ V. S. Indici ✱ V. S. opobalſami ✱ S. gummis ✱ VIII. hæc in puluerem redacta Falerno vino temperabis, & colliges.

Collyrium diaſporicum acipit hæc, Piperis albi ✱ I. croci Siculi ✱ I. myrrhæ ✱ II. amyli ✱ I. opii ✱ S. opobalſami ✱ S. gummis ✱ II. aqua pluuiali hæc colliges tunſa atque cribrata, atque inde collyria facies. Collyrium dialibanū, Cadmiæ ✱ I. S. ceruſſæ ✱ I. thuris maſculi ✱ I. opii ✱ I. gummis ✱ I. aqua pluuiali colliges hæc ſimiliter tunſa atque cribrata, atque ita collyria formabis.

Hygra ad ſuppurationes oculorum conficitur ſic, Croci Siculi denarium vnum, thuris maſculi ✱ I. ex melle optimo deſpumato hæc bene trita colliges, & cum eo prius bene permiſcebis, & ſic collyria facies. Collyrium idē, (id eſt hygra) recipit hæc, Croci ✱ III. æris vſti ✱ V. cadmiæ ✱ II. hæmatitis ✱ V. S. folii ✱ I. amomi ✱ I. ſtibii ✱ I. ceruſſæ ✱ I. myrrhæ ✱ I. opii ✱ I. piperis albi ✱ I. gummis ✱ II. S. vino aminæo tunſa & cribrata hæc colliges, atque ita collyria formabis. Collyrium dialoes conficitur ſic, Cadmiæ ✱ I. S. hæmatitis ✱ V. ammoniaci ✱ I. S. opii ✱ S. æris vſti ✱ S. aloes ✱ II.

ærugínis * S.opopanacis * S.ſalis ammoniaci * 1.galbani * S.myrrhæ * S.fellis taurini * S.lepidos * S.gummis * 1.S.cum aqua pluuiali hæc in puluerem redacta teres, & formabis. Collyrium diaſmyrnes recipit hæc, Croci denarium vnum, cadmiæ * S. hematitis denarium vnũ, myrrhæ * S.miſui * S.piperis * S. opii * S. gummis * S.puluerem tenuiſſimum harum ſpecierum cum vino vetere teres, ſed collyria inde formabis. Hygra ad ſuppurationes oculorum: recipit hæc, cadmiæ * v i i i. ſpodi * i i i i. ſtibii * v i i. croci Siculi * v i i. amyli * v i i. opii * i i i i. gummis * i i i i. hæc in puluerẽ ſub- B tiliſſimum redacta, cum aqua pluuiali teres, & formabis.

Deſcriptio xerocollyrii quod calliblepharõ dicitur, piperis — 1.ſtibii, — 1.folii — 1.lapidis Phrygii P.1.quem lapidem diuides in partes ſeptem, & combures, combuſtum extingues hoc modo, Vnam partem in balſamo, alteram in omphacio, tertiam in lacte muliebri, quartam in vino, quintam in vrina infantis, ſextam in butyro, ſeptimam in melle Attico, quæ omnia in minutiſſimum puluerem redacta, cribratáque miſcebis: quod ſi acrius eſſe volueris, adiicies balſami vnciam, piperis ſemunciam. C

Deſcriptio achariſti collyrii, æris vſti & loti vnciæ i i.cadmiæ lotæ — i i.& ℈ v i.croci — 1.opii — .1. & ℈ v i. myrrhæ troglodytidis ℈ i i i.thuris v i.gũmis ℈ x v i i i, vini optimi quod ſufficiat, quò omnia colligantur, & collyria fingantur. Deſcriptio trachomatici collyrii, æris vſti & loti ℈ x v i i i.cadmiæ lotæ ℈ x v i i i. lapidis hæmatitis vnc.vna, chalcitidis vſtæ ℈ x v i. æruginis ℈ i x.opii ℈ v i.gummis ℈ v i.aquæ pluuialis quantum ſatis ſit ad colligendum puluerem, & collyria formanda miſcebis. Deſcriptio Muſæ collyrii, aluminis ſchi- D ſti ℈ x v i i i.aloes ℈ x v i i i. myrrhæ ℈ x v i i i. croci ℈ i x. crocomagmatis ℈ i x.chalcanthi ℈ x v i i i, mali granati caliculorum ſemunciam: quæ trita diligenter œnomelite cõfundes, & colliges, & formabis. Deſcriptio roſacei collyrii, Roſæ vnciæ nouẽ, cadmiæ lotæ vnc. i i i. æris vſti ſcrupuli v i i i.croci ℈ x i i.ſtibii ℈ nouẽ, æruginis ℈ ſeptem, ſpicæ nardi ℈ ſeptẽ, myrrhæ ℈ ſeptẽ, opii ℈ duodecim, gummis vnciæ tres, aquæ pluuialis adiicies quantum ſufficiat ad colligenda & formanda collyria.

Deſcriptio ſtacti collyrii, cadmiæ P. vnum, ſtibii P.S. E æris floris vnciæ tres, miſyos vnciæ quatuor, piperis vnciæ tres, æruginis — 1.opii — i i.balſami — i i. gummis ſelibram: hæc omnia diligenter trita & cribrata aqua pluuiali colliges, & formabis.

Collyrium quod Proteus dicitur, facit ad oculorum ſuffuſiones & ad omnem caliginem & albugines detergendas: conficitur ſic, Cadmiæ vſtæ & lotæ — v.pſimythii loti — v. chalcitidis non vſtæ — v. auripigmenti loti — i i. piperis albi — tres, & ℈ x v i i i. croci vino infuſi & triti — i i. myrrhæ troglodytidis — 1.S. guttæ F ammoniaci — i i.S.roſæ ſiccæ — v.omnia hæc diligentiſſimè teres ad ſummam leuitatem, tum addes ſagapeni — i i i.laſeris — i i.S. opopanacis — i i.S. opii — 1.S. gũmis — i i.S. balſami — i i.quæ permixta atque confuſa cæleſti aqua colligentur; atque ita collyria formabuntur.

AD AVRIVM DOLORES VNIVERſos, & vitia omnia, & ſurdiginem, Cap. i x.

FEllis caprini ℈ vnum, mellis ℈ vnum, conteres & in ſtrigili calefacies, & infundes, & lana obcludes aurem. G Nihil hoc medicamine potentius neque certius, etiamſi intrinſecus cancerauerint aures. Porros virgines (id eſt non plantatos) impari numero, & lumbricos terrenos impari numero capies, & ſimul ex oleo optimo ad tertiàs decoques, & tepidum inde quod ſufficiat infundes auriculæ. Laſer cum lacte caprino incocto recenti miſcebis, & inde aures prius dilues, ac poſtea fel taurinum, & oleum cedrinum æquis portionibus mixtum tepẽs infundes: hoc dolores, mirè mulcet, & dubiũ auditũ confirmat, & pus collectum expurgat.

Coriandrum viride teres, & in vini cyatho miſce- H bis & colabis, & lana molli in aurem inſtillabis, & eadem lana obſtrues aurem.

Ad aures quæ grauiter dolẽt, & vetera vulnera intrĩſec⁹

A habent mellis optimi vnam partem, aceti acerrimi duas partes contuſas decoques feru[illegible] tribus, & longius ea ab igne remouebis, donec [illegible] feruor conquieſcat: tum nitrum addes eo vſ[illegible] donec ex vapore agnoſcas nitrum reſediſſe, & iter[illegible] recoques, ne efferueat: tunc addes fel hircin[illegible]prugnum, vel verrinum, aut porcinũ, dummod[illegible] ſcrofa, & cõmouebis, & iterum concoques, ac [illegible], & inde quantum ſatis eſt, auribus infunde[illegible] ranarum paluſtrium liquefacta ſi tepens in aures [illegible], dolores nimios B mitigabit. Dolor aurium [illegible] etiam canino lacte & vrſino, ſi recens inſtilletur. Terreni vermes cum anſeris adipe vel cum oleo decocti ſine dubio medentur auribus purulentis. Vrina apri ſeruatur in vitro, ſed melius cum veſica ipſius, quomodo ei ſublata fuerit, hæc tepens infuſa auribus vnicè prodeſt. Beſtiolæ multipedes quæ contractæ in globulos cõplicantur, in oleo excoctæ infuſæque auribus ſtatim proſunt. Tres araneæ viuentes in oleo ſi ferueant ad focum poſitæ, atque inde tepidum auribus quod ſufficiat inſtilletur, citò medebun- C tur. Seuum vitulinum adipe anſeris mixtũ adiecto ocimi ſucco, tepidum auribus infuſum optimè ſanat. Raphani quoque, id eſt radicis quæ manducatur ſuccus infuſus auriculæ dolenti, infinitum prodeſt. Gari excellentis cyathum, & aceti optimi cyathum, & mellis dimidium cyathum; ſuper aquam feruentem in alio vaſe coques, & frequẽter deſpumabis de pinnula, tepidóque medicamine aures inrorabis, & conchyliata lanula claudes: valde hoc remedium inter experimenta laudatur. Fraxini tenerrima folia tundes, & exprimes ſuccũ eorum, atque auribus dolentibus tepidum infundes. Fraxini recentem ſurculũ (id eſt humore proprio adhuc madẽtem) ex vna parte in foco pones, & quum per aliam partẽ ſuccus ebulliet ſuſcipies eum diligenter, & oleo addito tepefactum auribus inſtillabis. Cardui ſyluatici ſemen ex oleo coques ita leniter ne vratur, quod poſtea colabis per linteolum, & tepidum infundes dolẽti auriculæ, ac deinde lana purpurea obturabis. Croci, myrrhæ, thuris, vncias quaternas cõteres, & adiicies mel Atticum, quantum ſufficere putaueris, ac decoctũ medicamen auriculæ E infundes. Galbanum cum oleo roſaceo remiſſum, & ter aut quater infuſum auribus mirè dolores tollit.

Aluminis liquidi — i i i i. mellis — i i i. aceti quartarios tres, alumen cum aceto teres, & ſimul omnia concoques ad tertias: hoc medicamen tepidum auriculæ infuſum, pus optimè purgat, vermes necat, aquam etiãſi intrauerit educit. Herbæ polygoni, (quam nos ſanguinalem dicimus) ſuccus expreſſus & infuſus, mira efficacia dolorẽ vlceráque aurium ſanat. Adeps anſeris miſcetur croci ſucco, & allii contuſi ſucco, quæ infuſa auribus in- F commodos ſonitus tinnitúſque earum propriè & vnicè tollunt.

Pueri inueſtis vrina recẽs auriculæ dolenti & vlceroſæ inſtillatá, omni humore ſiccato, & dolorem tollit, & vlcera mira celeritate perſanat.

Lotio humano vetere ſiquis iam deſperatum aurium vitium eluerit, ſaluti integrè lenito dolore reſtituet.

Fel ouillum mulſo mixtum ſi clyſterio addideris, & inde auriculas irrigraueris, expurgatis vlceribus certiſſimam ſanitatem conſequeris. idem fel cum lacte mulieris inſtillatum, etiam ruptas interius auriculas certiſſimè ſa- G nat. Coriandri viridis ſuccus cum lacte muliebri mixtus infuſus auriculæ, dolorem omnẽ potentèr aufert.

Cannabi ſeminis viridis ſuccus tepens inſtillatus auribus dolorem apprimè tollit.

Senecionis herbæ ſuccus itidem auribus inſertus, eandem efficaciam præſtat, quod ab experto ſcriptũ & proditum eſt. Si auricula aliquo pacto vitiata fuerit, anſerina adipe infuſa diligenter expurgabitur; ſanitatíque reddetur. Compoſitio medicaminis ad omnia ferè aurium vitia, ſic, Mellis ſextarium, aceti bene acris he- H minam, radices quæ manducantur tres, mittes in ollam rudẽ bene lotã: ſed mũdatas & integras radices mittes & pariter decoques. ſed vt ne refrigeretur medicamẽ, citato igne vſq; ad modũ luti aquatioris decoquatur, deide qnũ

refrigeratum fuerit con[illegible]illud in vaſculo vitreo,ac tepefactum quandiu d[illegible]n & tinnitum vel ſonitũ auriculæ perleniat,in a[illegible]le ſpecillo infundes.

Infirmatis au[illegible]deſt præcipuè picis flos,(quem piſſelæon Græci v[illegible]m oleo communi mixtus, ita vt tertia pars ſit[illegible]um & dolorem ſedat, & non patietur ſuppuration[illegible]at ſi facta fuerit, eodem medicamine perſanatu[illegible]mam, ego ipſe diu vexatus auris tædio, quũ[illegible]ſtra vſus eſſem medicamẽtis, ab hoc ſum perſa[illegible]ios complures ſanaui. Florem autem picis appell[illegible] excipitur dum ea coquitur, lana ſuperpoſita eius va[illegible]hoc etiam grauem odorem de aure protinus tollit. [illegible]d auriculæ tumorem & dolorem ſine vlcere, prodeſt[illegible]urceolaris aut cucurbitæ ramentorum ſuccus rec[illegible]ns per ſtrigilem in foramen auris dolentis inf[illegible].

Cutiones beſtiolæ ſunt m[illegible]des, cute dura & ſolida, quæ tactæ complicãt ſe in or[illegible] pilulæ rotundiſſimæ, polypodas Græci appellant. hæ complures coctæ cum oleo molli in vaſe ferreo remedio ſunt auribus laborantibus, ſi inde curentur.

C Gliris pingue, & gallinæ adeps, & medulla bubulina, vel taurina liquefacta, tepénſque infuſa, auribus plurimũ prodeſt. Benefacit hoc medicamentum & ad tumorem & ad vlcerationem auriũ, Aceti acris ſextariis duobus incoquũtur mala granata duo, quibus coriarii vtuntur: & quia ſemper acida ſunt, nec vnquam matureſcunt, rhoas oxeas hæc Græci dicũt. tum deinde adiiciuntur iis & admiſcentur aluminis ſiſſi ⟞ II. acaciæ ſucci ⟞ II. & quum bene permixta hæc & coagitata fuerint reponitur medicamentum in ampulla vitrea: quum opus eſt, ad tu- D morem, calidũ per ſtrigilem infunditur, & foramẽ ſummum auriculæ lana ſuccida tegitur: ad vlcus autem frigidius medicamen per eiuſdem generis lanam & auriſcalpium iniicitur. Aliud medicamentum ad tumorem aurium & exulcerationem, Mellis cyathi III. aceti acris cyathus I. S. miſcentur, poſtea adiicitur gari optimi cyathus vnus, deinde carbonibus inferueſcit, cuius ſpuma ſurgens pinnula abiicitur, & tam diu coquitur vel agitatatur donec habeat ſpiſſitudinẽ: hoc calido ad tumorem, frigido ad vlcus quũ oportebit vteris. Item benefaciet E hæc compoſitio etiam ad veterem aurium dolorem, aluminis P. I. mellis P. II. hæc in mortario prius bene permiſceri oportet, deinde olla noua excoqui donec habeant mellis ſpiſſitudinem: quum opus eſt infunditur in auriculam ex lana conchyliata, eáque clauditur. hoc & combuſtum locum ſanum reddit, ſine dolore, & ſine cicatrice, ſi ei protinus imponatur. Si caro excreuerit in foramine auris, comprimetur ſine dolore aut ferro hoc paſtillo qui cõficitur ſic, Aluminis ſiſſi P. II. æruginis P. II. miſyos vſti P. II. rubricæ ſinopidis P. II. gummis P. I. te- F runtur ſpecies priores ex aceto acri donec, quaſi collyrii confectio, leues fiant: vltimũ gummi adiicitur, & finguntur paſtilli, qui ad omnia vlcera faciunt aqua diluti, emplaſtri more impoſiti, quum aut tumores compeſcendi ſunt, aut cicatrices ſedãdæ: ſed aquatiorib⁹ iis vti oportet quum cicatrix ducenda eſt, vt facilius auriculæ inſeratur. Benefaciunt iidem & ad nares qualibet cauſa exulceratas & grauiter olentes. Aranas viuentes in aceto macerabis, & ſic conteres, atque inde aurem elues, ſtatim pro- G derit. Mel, butyrum, & oleum roſaceum, pari menſura permiſce, ac tepidum auriculæ dolentis infunde.

Fel aprugnum, & oleum amygdalinum pari menſura permiſce, tepidúmque laborãti auriculæ inſtilla. Putorẽ ſordéſque auriculæ optimè curat cucurbitæ viridis ſuccus, & porrus capitatus cũ oleo decoctus atq; infuſus.

Ad auriculæ dolorẽ haſtulæ regiæ radicis ſuccus cum melle vel vino infunditur, interdum admiſceri oportet thuris & myrrhæ partẽ, vel capparis foliorum ſuccum infundere, vel rutæ ſuccum, aut eius ſemẽ tritum cum roſa, & lentiſci ſuccũ cum roſa aut amygdalino, vino admixto H infundi oportet. Si pus aut ſanies manabit ex aure, maluæ ſuccũ vino & amygdalino mixtũ, vel ſucco roſæ vel roſaceo tepefactũ inſtillari oportet, protinus effectũ exhibebit. Draconteæ ſuccus aut ſemen⁹ tritum,

A cum roſa aut amygdalino & vino infuſum, purulentæ auriculæ ſanitatem maturrimam præſtat. Crocum tritum cum lacte muliebri, ſi inſtilletur, tumori auris plurimum prodeſt. Hyſſopum contuſum & cribratum, cum aceto & nitro & melle infuſum, benefacit ad tinnitus aurium atque inflationes, ſed melius ſi cyprinũ oleum admixtum fuerit. Ad tumores & ad dolores auris prodeſt croci & opii par pondus ex aqua tritum, aut ex vino tenui infuſum. Opopanax cum roſa & amygdalino, & vino trita rectè laborantibus auribus inſtillatur.

B Allium rotũdum tritum cum aceto, repoſitum in pyxide plũbea, & quum opus fuerit cum aceto & roſa infuſum, auribus prodeſt. Opobalſami, roſæ, croci vngentarii, opii, ſingulorum æqua pondera trita, tepefacta, infuſa auribus proſunt. Virentis papaueris ſuccus cum roſa vel amygdalino, & vino, vel porri ſeminis ſuccus cum lacte muliebri, vel veratrum album tritum cum amygdalino oleo aut roſaceo, vel ſuccus granorum Punici mali, cum roſa aut oleo amygdalino infuſus dolentibus auribus prodeſt. Croci ⟞ VII. nucis amaræ ✳ VII. mellis boni cyathos III. aceti boni quod ſatis erit mittes vt ſpiſſitudinem habeat medicamentum mellis liquidi, & ſimul permixtum atque excoctum dolentibus auribus inſtillabis. Myrrhæ, croci, opii, nardi ſpicæ, thuris corticis, mali Punici aridi, fabæ Ægyptiacæ pulpam, nucum amararũ interiora, mellis boni, ſingulorum ✳ IIII. caſtorei ✳ II. aluminis ſiſſi ✳ II. piperis longi ✳ I. tritis iis omnibus diligenter, & cum aceto acerrimo mixtis atque excoctis fieri oportet medicamentũ tam temperatum vt ſimile ſit paſſo. hoc tepefactum inſtilletur, etiam exulceratis auribus mirè prodeſt. Ad incipientes dolores aurium & exulceratas aures hoc medicamẽ facies, thuris ⟞ IIII. mellis ⟞ III. vini auſteri cyathos II. aceti acerrimi cyathum I. nardi Syriaci ✳ II. myrrhæ ✳ I. S. croci ✳ I. S. nuces amaras numero III. aphronitrũ victoriati pondus, piperis longi ✳. I. fabæ Ægyptiacæ grana purgata III. hæc omnia primùm per ſe, deinde in vnũ mixta teruntur, & tepida dolentibus auribus inſtillantur.

Caſtorei obolos II. id eſt duas partes victoriati, radicis lanariæ, ſalis ammoniaci, veratri albi idem ponderis, quibus ſuperadiicies croci victoriati pondus, olei irini & mellis pari menſura, id eſt ſingulorum ✳ XVI. ea ſeorſum prius ſingula trita miſcentur in vnũ: faciunt bene ad dolorẽ & vlcera auriũ tepidè inſerta. Dolenti auriculæ oportet farinã ordeaceã per ſe coctã ex aqua mulſa cataplaſmatis more à foris imponere, vel farinam lini ſeminis & fœnigræci in vnum coctam, vel alteram earum cum farina ordeacea, ſimiliter ex aqua mulſa coctam, oportet etiam extrà adhiberi ſpongias molles, & aqua calida bene expreſſas, deinde tepidum inſtillare amygdalinũ oleum vel laurinum ſæpius in die. Prodeſt bene auribus infirmis huiuſmodi medicamentum, Myrrhæ denarium vnum, croci denarium vnum, ſtyracis globulos non ampliores quàm cicer eſt, numero XXX. piperis longi grana XXX. nuces amaras numero XXX. cum aceto hæc teruntur tandiu donec habeant ſpiſſitudinem paſſi, atque ita reponuntur in pyxide cuprea, aut in doliolo vitreo: quum opus fuerit medicamentum roſa admixta liquefactum tepidum fiet, quod in lana ſuccida auribus inſtillabitur. Nardi ſyriaci ✳ VI. aphronitri ✳ VI. myrrhæ ✳. IIII. piperis lõgi & thuris ✳ IIII. mellis Attici dẽarios quatuor, balani qua vngentarii vtuntur in pilulis ✳ VII. fabæ Ægyptiacæ interiora quæ ſunt amara ✳ VII. diligenter & ſeorſum trita prius hæc, poſtea permixta, cum aceto leuigãtur, & quum res poſtulauerit, roſacei olei quod ſatis ſit admiſcebitur, atque ita tepens inſtillabitur hoc medicamentum, quod protinus omnes aurium ſedabit dolores. Hæc quoque compoſitio ſtatim dolores aurium ſedat: Centauricæ ſucco, ſi non ſordidum vlcus fuerit, ex aqua vti oportebit: quum autẽ multũ puris erit, vinũ admiſcebitur. Supra opinionẽ efficax aurib⁹ hoc medicamẽtũ reperitur, Myrrhæ, croci, opii, nardi ſyriaci, thuris corticis, mali Punici aridi, fabæ Ægyptiacæ quæ ſũt interiora, nucũ amararũ itidem, mellis boni, ſingulorũ ✳. quaternos, caſtorei ✳ II. aluminis ſiſſi ✳ III. piperis

longi ✳ I. omnia prius ſeorſum diligenter teruntur, poſtea cum aceto acerrimo mixta teruntur tandiu donec habeant ſpiſſitudinem paſſi: quum opus fuerit medicamẽtum inſtillatur tepidum: idem facit egregiè & ad vlcera aurium ſananda atque purganda. His qui ſurdi ſunt & quorum aures ſonant ſuccus vuæ immaturæ & roſæ pondere pari admixtus, tepidéq; infuſus, plurimum prodeſt. Faciunt bene ad aurium vitia & emplaſtra quæ ſcripta ſunt in libro ſecundo, plurima roſa vel amygdalino & vino diluta, præcipuè quæ inſcribuntur Cyzicena. Terreni vermes cum adipe anſeris decocti infunduntur auribus etiam ad iam deplorata vitia: Spumæ argenti ℈ VI. olei laurini libram teres in mortario, & coques ad ſpiſſitudinẽ mellis, & auriculæ dolẽti infũdes. Si autẽ & cætera quæ infra ſcripta ſunt habueris, eadẽ medicamine admiſcebis, croci ℈ I. myrrhæ II. roſæ ſiccæ ℈ II. hæc vniuerſa pariter miſcebis, & auriculæ dolenti infundes: qua re curabis & concretionẽ ſiue hyperſarcoſin auriũ ſi addes & aluminis ſchiſti ℈ II. olei cedrini cyathos IIII. Aduerſus grauitatem audiendi, fel bubulum cum vrina hirci auriculæ quæ moleſtiam ſurdiginis patitur inſtillabis, ſtatimque ſubuenies. Auribus purulentis nitrum vino liqueſactum rectè infunditur, quia ſtatim prodeſt. Ad aurium dolorem quæ pus emittent, laridum vetuſtiſſimum teres in mortario, & ſuccum illum lana delicata collectum in auriculam immittes, & ſubinde aqua calida fouebis, & iterum ſuccum illum infundes, mira velocitate ſanabis. Pullinum ſanguinem tepidum in eam aurem quæ obtuſior erit vel dolebit, infundes. Lotium caprinum ſub eo momento quo egeritur, tepidum auri obtuſæ infundes. Apri etiam lotium in fumo ſiccatum, & melle liquefactũ, auri infunditur, & remediat ſurdiginem vel dolorem. Ad auris dolorem mel ſtillatitium opus eſt: quod ita facies, Fauum contundes, & ſuſpendes in linteo nitido & denſo, & quod decurrit ſuſcipies in calice, quem calicem poſtea pones in ollula fabri cum calida feruentiſſima, quantum calix ſufferre poſſit, atque inde medicinali ſpecillo in aurẽ infundes quæ dolebit, quam lana claudes. Iacere autem debet in alio latere is cui medendum eſt tandiu donec combibat mel quod infuſum fuerit. Sambuci vuam maturam exprimes, & pones vt conſidant ſordes, & poſt hæc colabis, vt ſit liquidiſſimus ſuccus: de hoc liquore duas partes mittes, & vnam mellis ſtillatitii, aut certè Attici optimi, & ſic decoques in vaſe duplici ad tertias: tum decoctum recondes, & quum opus fuerit calidum per ſpecillum medicinale in aurem infundes, ita vt poſtmodum ipſam de lana marino conchylio infecta claudas. Cunilæ viridis ſuccus expreſſus, atque auriculæ infuſus, vnicè dolorem tollit. Vettonicæ herbæ viridis & recentis folia, vel per ſe, vel in aquá madefacta terito, ſuccúmq; eorum excipito, deinde adiecto roſæ ſucco aut roſaceo oleo tepido, in aurem inſtillato, lanáque claudito, mirum eſt. Si auricula interius vlceroſa erit, porri ſectiui ſuccum ℥. I. cum mellis hemina ad tertias decoquito, & per lanam tepidũ in aurem inſtillato. Canabis foliorum ſuccus auriculæ inſtillatus vermes innatos necabit, & ſiquod aliud animal inrepſerit interficiet. Eiuſdem ſeminis viridis ſuccus inſtillatus dolorem omnem auriculæ potenter auertit.

Cæpæ ſuccus cum melle permixtus, & auriculæ inſtillatus, grauiter audientes emendat, dolorem ſedat, purulenta expurgat, vermes enecat, aquam etiam quæ ingreſſa fuerit & omnem humorem educit. Cyminum ſylueſtre contritum, & ſucco rutæ immixtum, inſtillatúmque auriculæ dolorẽ lenit, ventos quoq; interius ſonantes remouet, atque omne vitium potenter emendat. Herbam (quã Græci polygonon, nos aliquot vocabulis, ſed præcipuè ſanguinalem dicimus) mira efficacia dolores auriũ diſcutere etiã nos experti ſumus, ſi expreſſus ſuccus eius tepefactus auribus inſtilletur. Senecionis herbæ ſuccus cũ liquido nardo inſtillatus, & dolores & vlcera aurium ſanat. Oleum laurinum ſtrigili ferreæ inditum, atque ita calefactum infuſúmque auriculæ, dolorem ſedat. Vermes ex qualibet arbore rubri coloris contriti cum oleo & infuſi, dolores aurium ſedant. Aqua

A ingreſſa auriculam ſi d[illegible]lore[illegible], rubi teneri ſuccus expreſſus & infuſus ſine dub[illegible] ſanabit. Salicis ſuccus foliorum [illegible] roſ[illegible] ro[illegible]ceo oleo, in cortice mali Punici calefact[illegible]æ inditus, mirè ſuccurrit. Gallæ e[illegible] vino d[illegible] inſtillatus auriculæ ex qua ſanies [illegible] purulenta purgabit. Reſina tereb[illegible] adiecto muliebri lacte inſtillata, ruptas au[illegible] ſanat. Nucis iuglandis foliorũ ſucc[illegible]illatus, dolenti auriculæ mirè proderit. [illegible] tritæ victoriati argẽtei
B pondus, & lanæ ſuccid[illegible] combuſtæ pulueris tantundem, infuſo paſſo [illegible] terito donec ad craſſitudinem mellis redigas, [illegible] calefactum per triduum auriculæ infundito, qua[illegible] ſanã efficies, & mirabere magnum remedium. [illegible]huris maſculi, myrrhæ Troglodyticæ, croci cory[illegible] eundem ponderis, nucũ quoque amararum tantun[illegible] miſcebis: ſed omnia ad ſummam læuitatem contrita adiecto aceto temperabis, ita vt medicamen ad craſſitudinem liquidi mellis adducas: tũ in pyxidẽ plumbeam tranſfundito, atque illic ſub ſigna-
C culo conditum habeto. quum opus fuerit purgata prius auricula vtere, ita vt ex eo lanulam madefactam inſeras. Hoc auxilio vſque ad perfectam ſanitatem vti poteris. nã que non ſolùm dolores aurium, ſed & vetera & purulenta vitia potentiſſimè expurgat & ſanat. Galbanum roſa liquida aut vnguẽto nardino dilutum inſtillatúmque, dolorem aurium lenit. Alumen mulſo optimo dilutũ, & lana inſtillatum, dolorem aurium ſanat. Gallinæ adeps liquefacta, & tepidè inſtillata, quodlibet vitium aurium ſanat. Galli gallinacei ex ventriculo interiore
D membrana quæ proiici ſolet, arefacta, tritáque ex vino, adiecto paululo opii, medicamen auribus vtiliſſimum facit, quod calefactum infuſum ſuppurationem eius expurgat & ſanat. Adeps anſerina cum croci ſucco mixta & tepefacta, ac ſic infuſa, aquam & omnem humorem de auriculis euocat & perſanat. quòd ſi ex ictu alióve caſu auricula vitiata fuerit, tũ per ſe anſerina adeps ſola diligenter expurgata, leuíque igne liquefacta, infuſáque auriculæ, & dolorem tollit, & vitium perſanat. eadem adeps adiecto ocimi ſucco tepefacta inſtillatáq;, dolores auricula-
E rum infantilium leuat. Aranei triti humor expreſſus, & roſæ liquidæ quantum videbitur immixtus, lanáq; molli madefacta auriculæ inſertus, cõtinuò dolorem releuat. Spuma equi recens detracta, & cum oleo roſeo infuſa, auricularum quanuis vehementes dolores reſoluit. Verrinum fel in mali Punici cute ſicca tepefactũ infuſúmque purulentas auriculas expurgat. Verris quum ſcrofam ſaliet priuſquam in terram diſtillet, de verendis eius virus exceptum tepefactúmque, & cum aquæ
F modico auriculæ inditum, quanuis moleſtos dolores releuat: quod etiam circa auriculam inlitum plurimum prodeſt. Apri lotium infuſum auriculæ valde medetur: quod quia vetuſtũ magis prodeſt, collectũm ſeruari debet in vaſe vitreo, vt ſit ad remedia præparatum. Cum felle vitulino & aceto pari menſura ſerpentis ſenectus (id eſt exuuiæ decoctæ) & lanula madefacta medicamẽtum auriculæ inſertum, maximæ vtilitatis eſſe creditur ſi prius feruenti aqua de ſpõgia aurem foueris. Vitulini adipem reſolutam ſucco ocimi adiecto, ſi pariter tepefactã
G auriculæ infuderis, amariſſimo incommodo laborantem continuò liberabis. Medulla eiuſdem vituli recens cum cymino contrita infuſáque, quanuis magnos dolores auriculæ ſtatim releuat, & intra triduum tollit.

Lotium caprinum inſtillatum dolorem ſedat: quod magis prodeſſe ſuppuratis auribus affirmatur: ob quam cauſam præſentis auxilii plures exceptum, & cornu caprino inditum, in fumo ſuſpenſum, diligẽter ad neceſſarias medelas reſeruant. Pueri impubis mingentis, lotiũ exceptum, & recens ac tepidum auriculæ ſuppuratæ inſtil-
H latum, humore exſiccato dolorẽ tollit, & mira celeritate vlcera ad ſanitatẽ perducit. Saliua hominis ieiuni auriculæ indita, vermes ſiqui erunt erumpere ex ea cõſtat.

Butyrũ recẽs inſtillatum, humores doloréſque aurium ſedat. Terreſtres lumbrici combuſti ac triti, & cum roſa liquida mixti, infuſique, auriũ dolores citiſſimè ſe-

dant. Lac mulieb[illegible] cum ſulphure auriculæ A infuſum dolorem leni[illegible] horas quoq; earum reſoluit: hoc potētius ſi etiam ext[illegible]ecus eodem laĉte aures perúnxeris. Si dextram [illegible] aqua ingreſſa fuerit ſiniſtro pede inſiſtes,& cap[illegible] dextram partem inclinabis, ſimiliter facies e diuerſ[illegible] auricula aquam accepe rit. Gari optimi [illegible] vnum, mellis optimi dimidium cyathum, acet[illegible] cyathum: hæc mixta in calice nouo denſo ſup[illegible] feruentem quam leni pruna feruere facies, ita [illegible]abis vt pinnula omnis ſpumas eiicias; deinde qu[illegible] fuerit deſpumatum B medicamen recondes:& [illegible] vti volueris tepefacies,& tenuiter infundes,& madef[illegible]lanula aurē claudes. Hoc medicamento ad omne vi[illegible] aurium mirificè vteris: ſed ſi tumor auriculæ erit, ſu[illegible] coriandri viridis tepidum prius infundes, deinde [illegible] ſcriptum medicamen quum tumor deſiderit inſtillabis. Purulentæ & obtunſæ auriculæ & dolorem tolles & auditum confirmatiſſimum reddes ſi prius eluas eam laſere cum recenti caprino aut mulieris lacte permixto, deinde inſtilles tepidū fel taurinū cum oleo cedrino æquis portionibus mixto. C

Fellis aut lactis canini ℈ vnum, mellis optimi ℈ vnum, miſcebis, cōteres, & in ſtrigili calefacies, & auriculæ infundes, & lana obcludes, nihil potentius neque certius hoc medicamine etiamſi intrinſecus cancerauerint aures. Cardui ſyluatici ſemen ex oleo coques, ita lentè ne vratur, id colabis per linteum, & tepidum infundes, & purpura aurem obturabis. Herba leucadion cum vinaceis in vnum trita, adiectóque aceto & aqua commixta, expreſſo per linteum ſucco eius, & cū lana alba auribus inſerto, poſt tertium diem exempta, auditum reſtitue D re affirmatur. Cardamum (id eſt naſturtium) tritum cum fico, atque auriculæ inditum, iis qui grauius audiūt prodeſſe fertur. Oleum ex nuce iuglande inſtillatū auriculæ, grauius audienti valde prodeſt. Cedri reſina hyſſopi decocti aqua diluta, & auriculæ indita, ſonitus tinnitúſque omnis diſcutiet, & auertet dolorem.

Oua formicarū contrita, & auribus inſtillata, quanuis obtuſos auditus adaperire creduntur. Canis adeps cum oleo vetere & ſucco abſinthii auribus inſtillata quacunque ex cauſa exſurdatas aures miro modo reparare E creditur. Aphronitrum delicatiſſimum, & mel optimum, & acetum acerrimum, conteres pariter vſque ad ſummam leuitatem, & auriculæ infundes, non ſolùm auditum reſtitues, ſed & dolorem emendabit. Parum audientes acetum vtiliter gargarizant. Si aliquod animal aurem intrauerit, præcipuum remediū eſt, murinum fel aceto dilutū inſtillare. Gliri ſeu blattæ pellis detrahitur, & inteſtina eius decoquūtur in vaſe æreo nouo cū mellis heminis tribus vſque ad tertias, atque ita ſeruatur, vt quū opus eſt ſtrigili, medicamentum tepefactum auribus in- F fundatur. Si caro creuerit in auriculæ foramine, comprimetur ſine ferro & dolore medicamine tali, aluminis vnciā ſemiſſem, miſyos vſti ⩦ S. ſinopidis rubricæ ⩦ S. gūmis ⩦ S. tritis cæteris ex aceto acri & ad inſtar collyrii leuigatis, gūmi admiſcetur, vt paſtilli corpus efficiat, & ſicut collyriū tritū ſuperponitur, aut infūditur: hoc & dolori, & putori, & vulneri medetur auriculæ. Corticem de fraxino viridi contunde, ac ſuccum eius tepidū auriculæ aſſiduè infunde donec perſanetur. Mel, myrrhā, acetum, in ſe coques, & in aurem tepidū mittes. Aphro- G nitrum delicatiſſimum, & mel optimum, & acetum acerrimum conteres pariter vſque ad leuitatem, & tepefactū auriculæ infundes. Propter effectum medicamen iterum ſcripſimus. Porri ſectiui ſuccū & lotium apri, & oleū cyprinum pari pondere cōiunges, & tepefactum auribus inſtillabis. Herbam quæ Gallicè vernetus dicitur cōteres & exprimes, & ſuccum eius auriculæ non audientis infundes: hoc remedium etiam dolorem emendat.

Herbam quæ Gallicè dicitur bluthagio, naſcitur locis humidis, eam teres, ſuccúmque eius etiamſi modicus fuerit, cum modico aceti cōfundes, & pariter teres, colatúmque ac tepefactum auribus inſtillabis. H Radicis ſyriacæ ſuccum in aurem quæ auditu difficilli erit infunde, gratulaberis remedium.

AD OMNIA VITIA NARIVM ET AD pituitam remedia phyſica rationabilia diuerſa, de experimentis multorum, Cap. x.

Plerunque erumpit nimiū è naribus ſanguis, qui quū abundanter fluxit, niſi celerius ſupprimatur, periculū adfert. Proderit ergo aqua frigida vel poſca ſubinde totā faciem per ſpongiam refrigerare. Acetum acre infundere in aurem prodeſt, cuius è regione ſanguis fluit, aut in vtranque mittere, ſi ex vtraque nare manabit. Gypſo totam faciem cum fronte, & maximè nares, craſſius oblinere prodeſt, & caput frigida aqua multa perfundere.

Cucurbitam quoque medicinalem occipitio affigere plurimū prodeſt. Iniicere autem intus in narē oportebit cochleæ viuæ carnem pē ſe, aut cum thuris polline tritam. Verbenam herbam, quæ quia multa eſt & vbique naſcitur, polygonos appellatur, inſeri naribus prodeſt.

Similiter facit & lyſimachios herba trita impoſita. Eodem genere proderit & ſpongiæ particulam præſectam aptè forfice, & ad amplitudinem narium figuratam iniicere paulò preſſius, aceto infectam, & interdum eodem inſperſam. Gallæ & chalcitidis puluis curioſè tritus, atque in vnum æquis ponderibus mixtus, inſertúſque naribus, optimè ſanguinem ſiſtit. Bene ſupprimit & hoc medicamētum ſanguinem de naribus profluentem, mali corticis quo coriarii vtuntur P. i. aluminis Ægyptii P. i. chalcitidis P. i. diligēter trita hæc, & in vnum permixta, per ſuccidam lanam iniici narib⁹ oportebit. Facit autem etiam ad omnem ex qualibet parte corporis, vel ex quolibet vulnere ſanguinis eruptionem. Quoniam interdum (ita vt diximus) minus curati naris vitio præfocari vidētur, maximè quū obturato vtroque foramine narium ſpirandi facultas eripitur, non alienum eſt ſcire qua ratione vtrumque præſtari poſſit, vt neque ſpiratio impediatur, nec remedium efficaciſſimum, per quod opitulatio naribus efficitur, excludatur. Oportebit ergo ſumere pinnam anſeris quammaximam, vel calami ſcriptorii fiſtulā modicè pleniorem: deinde aptare ad longitudinem naſi, atq; ita præcidere, vt ex vtraq; parte perforata ſit, atque inuoluere eam faſciola tenui lintea quaſi inſtita, & explere circuitum eius, donec videatur in narem cum cunctatione quadam recipi poſſe, atque ita vt eſt circūuoluta immergere eam naſo, aceto acri infectam, & per eam iniicere interdum acetum acre, vel ſuccum ſuprà dictorum medicamentorum. hoc autem remedio magis vti oportebit quum per vtraſque nares influxerit ſanguinis abundātia. Siquando vlcuſcula in naribus fuerint, ſanabuntur fomento aquæ puræ calidæ per molles ſpongias, & medicamentorum infrà ſcriptorum perunctione, id eſt ſucco de moris cum vino tepefacto permixto, compoſito ad ſpiſſitudinem mellis. Roſæ aridæ vel recentis foliis tritis ex vino melle adiecto, infici nares vtile eſt. Vuæ immaturæ ſucco eodem modo cōpoſito quo ſuccum de moris componi debere ſuprà diximus, nares fluentes repleri percommodum eſt. Malorum Punicorum dulcium atque acidorum ſucco eodem modo compoſito, nares ſtipandæ ſunt. Myrti baccis atque foliis tritis ex vino in mellis ſpiſſitudinem, vti vt ſuprà ſcriptum eſt conuenit. De terebinthi, lentiſci, rubi, fruticibus & foliis ſucco ſimiliter compoſito vti debebis. Sertula campana ex paſſo decocta & infuſa naribus prodeſt.

Mel per ſe coctum & cum galla Syriaca cōtuſa, ac tenui cribro transmiſſa permixtum, atque infuſum naribus prodeſt. Grauedines narium ſedabuntur quæ ex ſole, aut perfrictione generātur, abſtinentia ciborum ſalſorum, & inter initia vino remoto, aqua largiore potata, capite & naribus, nec minus ore diligenter operto. necnon fomētum ex aquæ calidæ vapore, per ſpongias molles adhibere extrà oportebit. ſubinde etiam gargarizare lac tepidū, aut humorem ptiſſanæ, aut aquam in qua furfures ſiliginis deferbuerint, vel aquā ex fœnogræco decoctam.

Sorbitiunculæ quoque proſunt quæ fiunt ex amylo, vel ptiſſana, vel oryza. Ad vlcera in naribus ſedanda plumbi ſtercus, quod ſcoriam dicunt, ex vino, myrteo oleo vicibus adiecto teri oportet donec ſpiſſum fiat, & ita naribus

infundatur. Facit & hoc medicamentum bene grauedini narium, Pompholygis ✱ III. vino Falerno & roſa vicibus adiecta teruntur, donec medicamentum mellis habeat temperationem, & ita naribus paulatim infunditur.

Ad graue odorē nariũ (ozænā Græci hoc vitiũ vocant) prodeſt egregiè hoc medicamentum, æruginis P. I. aut ſquamæ æris P. I. in mellis P. I. coqui oportebit, & eo vti aſsidua infuſione. Ad polypos ſanandos, miſy vſtũ, chalcitidem vſtam, æs vſtum, æris ſquamam, paribus ponderibus ſiccata hæc bene teres, & eo puluere vteris aſsiduè. Quia verò plerunque vexantur nares grauedine quæ ex humore earum efficitur, non alienum eſt ſcire eius quoque rei remedia. Prodeſt igitur quies vnius diei, & ab omni re abſtinentia: perungendæ nihilominus nares erunt bitumine liquido, aut myrrha ſtacta, vel pice liquida: poſtero autem die, paſtillus infrà ſcriptus in nocte ſuper cibum dandus erit: & ſi opus fuerit, per triduum cōtinuũ eodem tempore dabitur, qui recipit hæc, Apii ſeminis ✱ IIII. aniſi ✱ III. alterci ſeminis (quod hyoſcyamos dicitur) ✱ II. opii denarii dimidium. Fiunt autem paſtilli ponderis victoriati, & alii tertia parte detracta dātur cum aquæ cyathis tribus. Faciunt autem & ad oculorum epiphoras, & ſtomachi nauſeam, & eiectiunculas, & ad omnem fluorem. Siſtet ſanguinem ſeuum ex omento pecoris naribus inlitum, cochleæ contritæ & fronti inlitæ ſimiliter proſunt. Aranei tela ſicca adpoſita ſubuenit narium cruentis fluoribus, ex feruenti aqua vapor naribus tractus medetur earum grauedini. Gallinacei cerebrũ vel ſanguis columbinus ob id ſeruatus remedióq; adhibitus, naribus prodeſt: ſed ſi ex vulnere immodicè fluat ſanguis, fimus caballin⁹ quomodo egeritur appoſitus ſtatim ſubuenit. De porro ſectiuo trito nares fluentes rectè obturantur. Lana ſuccida coniicitur in nares cum oleo roſaceo, & auriculæ de lana ſuccida obturantur, & ita ſanguis profluens continetur. Coagulum agninum ex aqua ſubactum, & infuſum naribus fluētibus mirè prodeſt. Adeps de anſeribus cum butyro pari pondere infuſus, profluuium narium ſiſtit. Terra vel argilla de camino, vel de furno antiquo teritur, & ex aceto temporibus & cerebro, naribus quoque inlinitur vel infunditur, quæ res profluentem nimiè ſanguinem ſiſtit. Thus & reſina in farinam redacta naribus indūtur, quod remedium etiam ex ore manantem ſanguinem cohibet. De ſanguine ipſo qui fluit nomen eius in frōte ſcribe cui medendum eſt aduerſum profluuiũ nariũ, ſtatim ſubuenies. Scribes carmen hoc in charta virgine, & linteo ligabis, & medium cinges eum, vel eam quæ patietur de qualibet parte corporis ſanguinis fluxum, ſicy cuma, cucuma, vcuma, cuma, vma, maa. Item carmē hoc vtile profluuio muliebri, Stupidus in monte ibat, ſtupidus ſtupuit. Adiuro te matris ne hoc iracunda ſuſcipias, pari ratione ſcriptum ligabis. Myrrham cum nardo puro contere, & inde nares tange mane & veſpera, ſubuenies ſanguini nimium profluenti. Veru ferreum cādens in aceto aſſiduè extingue, & fumum eius naribus ducito. Ruta ſæpius olefacta, vel trita inlita, ſanguinem ex naribus nimis fluentem retundit. Radix vrticæ capiti impoſita, ſi manibus vtriſque ſupra caput contineatur, mirè prodeſt aduerſum profluuium narium.

Herbæ polygoni corona capiti impoſita naribus profluentibus mirabiliter medetur. Coſtum contuſum & cribratum naribus infricato, & profluuium ſiſtet, & vlcera ſanabit. Ranæ rubetæ occiſæ in fumo arefactæ particula quāta videbitur, in linteolo inuoluta, & ex licio collo ſuſpenſa eius cui nares fluunt mirè prodeſt.

Linum vel papyrus ligata ſummitati veretri virilis, ſanguinem profluentem naribus mirè reprimit. Pili caprini combuſti, adiecta pice & aceto inſerti naribus citò ſanguinem ſiſtunt. Lana ſuccida ex oue fœmina decerpta, atque intorta, madefactáque roſa liquida, & naribus indita, ſanguinis abundantiam reprimit. Cochleæ tritæ cum aceto naribus inditæ, quanuis magnos fluores ſanguinis compeſcunt. Si fœminæ ſanguis ex naribus nimiè defluat, mammillæ eius vinciantur corrigio caprino. Pilos ſub ventre viuo lepori candidos

A velles, & ſeruabis, & quum vſ[illegible]gerit intortos naribus fluentibus fulcies. Specula [illegible]buſta ex aceto tēperātur, & fronti eius inlinūtur cu[illegible]ares fluunt. Spongiæ Africanæ combuſtæ cin[illegible]ibus hauriatur plurimum prodeſt. Si per na[illegible]s ſanguis fluat, herba verbena (quam Græci hier[illegible]dicunt) cum ſuis radicibus ex aqua decocta & pe[illegible]potatur. Porrum ſectiuum tere, & ſuccum [illegible] eius infunde qui profluuio narium laborat, ſtati[illegible]debere. Millefolium ex aceto teritur, & naribus [illegible]tur, continuò quanuis ni-

B mium ſanguinem ſiſti[illegible] vna nare ſanguis defluit, diuerſam auriculam cera [illegible]abis. Carmen ad profluuium ſanguinis ex qu[illegible]que membro manantis, locum ex quo defluit, digit[illegible]dicinali tanges, & vicies ſepties dices, & quoties [illegible]ris repetes, donec fluorem peruincas, ſocnon ſocno[illegible]rè prodeſt. Pollicem & medicinalem digitum à fronte vſque ad cerebrum, & inde vſque ad ceruicem duces, & nonagies nouies dices, ſirmio, ſirmio. quod ad aurem eius partis dici oportet de qua nare ſanguis propenſius fluit. Herbam vettoni-

C cam teres, cui paululum ſalis quātum duobus digitis pollice & medicinali capere potueris, adiicies, & formatā pilulam rotundam naribus inſeres, & omnibus vitiis purgatas nares citò ad ſanitatem perduces. Polypon emēdat herba proſerpinalis, quæ Græcè dracontium, Gallicè gigarus appellatur, vel ſi ſuccus eius naribus infundatur, vel ſi papyrus inde infecta, & ſpecillo inuoluta, naribus inſeratur, & poſtera die educatur. Omnis enim morbi radices extrahi eius iniectione manifeſtum eſt. Nares grauiter olentes emendat ſuccus hederæ frequenter infu-

D ſus. Cuius nares fœtebunt remediabitur ſi nares muli oſculetur. ſimiliter proderit mulieri ſi nares mulæ baſiauerit. Qui polypum patitur, braſſicæ erraticæ radicem conterat, & eius ſuccum aſſiduè naribus quantum potuerit ducat, intra triduum remediabitur. Succum hederæ & ariſtolochiam, & cyperum, & draconteæ ſemen, & melilotum, æquis menſuris contere, ac naribus infunde: quo facto non ſolùm fœtorem, ſed etiam carcinoma narium curabis. Naſo grauiter olente ſuccus hederæ frequenter infunditur, draconteï quoque ſuccus cum

E melle inditur, quæ res etiam carcinomata extirpat. Ficus etiam veteres contritæ, & in olla cum poſca coctæ naribus inſtipantur: hoc omnia narium vitia emendat.

Ruta ex aceto acri conteritur, atq; inde pinnula intingitur: ea in nares coniecta ſanguinem fluentem efficaciter cohibet. Stercus aſinæ aridum naribus infrictum ſanguinem ſine intermiſſione fluentem citò compeſcit.

Stercus caballinum exprimitur dum recens eſt, eiúſq; ſuccus naribus trahitur ab eo cui importunius fluunt.

Radicem ſymphyti (quod halum Gallicè dicunt) com-

F manducet & glutiat qui profluuio narium laborat. Ad aurem eiuſdem partis de qua per narem ſanguis fluit dici oportet ter nouies σοκσοκαμ συκυμα. etiam poſtea ſimiliter dices. Scribes in charta virgine, & collo ſuſpendes lino rudi ligatum tribus nodis ei qui profluuio ſanguinis laborat. ψαψ εψηψεψηψαψε. Si in manu dextra duo digiti medii lino ſimul copulentur, ſtatim proderit aduerſum pituitam, & grauedinem, & diſtillationem narium. Cinis teſtarum ex oſtreis, ſi in morem ſalis pane colligatur, & voretur, ſtatim ad remouendam graue-

G dinem narium proficit: porri quoque capitati folia incocta, ſi ſine pane manducentur plurimum prodeſt. Corrigio canino rudi, nec vnquam vincto, quilibet digitus in quauis manu ligatus, remedium diſtillantibus naribus præſtat. Oleum calidum eunti dormitum ei qui grauedinem narium patitur, in cerebrum infunditur, & in aures immittitur, illico prodeſt. Oſtrea ita vt lecta ſunt adhuc teſtis ſuis clauſa, in carbonibus coquuntur, atque ita cibo dantur ei qui narium grauedinem patitur. creta quoque cimolia ex aceto tuſa quamdenſiſſima fronti e-

H ius imponitur cui ſanguis vel pituita deſcēdit. Maſtichē cum pipere mixtam qui diu commanducauerit, calefacto cerebro omnem humorem narium cohibet.

Git calidum toſtum in linteolo conligatum, & ſæpe odoratum, grauedinem narium & pituitā depellit, tunicæ

quoque veteris combuſtæ [illegible] ri folia [illegible]nter naribus ad- A
motus idem præſtat. [illegible] quuntur, a[illegible]lurimum qui gra-
uedinem narium patitur [illegible] um comma[illegible] emungat, eámq;
alligatam epiſtolæ [illegible] tibus po[illegible] abiiciat: & ſi in ci
nerem ſe emungat [illegible] ✱ III. her ſanitatem. Sa-
lem torreat, & in no[illegible] lem: hæ[illegible]brum in ſacco liget
qui pituitam patitur [illegible] xill[illegible]ram conditoriã con
tuſam cum aceto ace[illegible]tur in ca bis, & adpones nari-
bus eius cui ſanguis fl[illegible] endum ribus trahat, & quaſi
ſorbeat, ſtatim ceſſabit [illegible] eius inhibetur. Ra-
dicem cannabis brac[illegible] denti[illegible]to: ſi totum brachiũ B
cinxeris de ipſa radice [illegible]æ ✱ [illegible] vero partem habue
ris, collo ſuſpende ligatam [illegible] quod in tela fuerit: & vt
ſcias quanta vis ſit huius re[illegible]dii, vbi alligaueris hanc ra
dicem ſtatim ſanguis perſtr[illegible]etur, quũ ſolueris & remo-
ueris fluet. Caprificum [illegible] in lapide naſcitur colli-
ges ſiue ſiccam ſeu viridem, (id eſt ipſum pomũ) & in pel
le caprina inuolutum ligabis de licio quod in tela fuerit,
& ei loco adpones vnde erit ſanguinis fluxio, ſtatim cohi
bebitur, ſiue viro de naribus, ſiue mulieri de locis verecũ
dioribus fluat. C

VITIIS LABIORVM, ET GINGIVIS, ET
oſcedini, & oris vlceribus, & fœtori, & linguæ pu-
ſtulis, & palati exulcerationi, remedia phy-
ſica & rationabilia diuerſa de expe-
rimentis, Cap. XI.

VItia oris & faucium, & vlcera quæ in ore fiunt, & ce
leriter nigreſcunt, inter initia oportet rebus ſimplici
bus, (id eſt aqua calida per ſe vel mulſa) poſtea verò deco-
cta aqua cum lenticula, vel palmulis, vel capreolis (id eſt
ſummitatibus vitium) vel malis cydoneis, aut pyris Syria D
ticis, aut roſæ foliis adiecto melle, curari. Adeps anſe
rinus aut gallinaceus rimas labiorum egregiè curat im-
poſitus. Nigreſcentibus vlceribus proderit colluere
os aqua in qua coctum ſit lentiſcum, vel rubus, vel myrtus,
vel rhus Syriacus vel oleaſtrũ, vel iũci radix (quam Græ-
ci cyperon vocant) aut ſimiliter adiecta per ſe, & decocta
galla Syriaca contuſa. Oportebit autem perũgere aſſiduè
vlcera ſucco rubi, lentiſci, oleaſtri, roſæ viridis foliorum.
facit bene & ſal tritum cum melle inculcatũ copioſè ad
nigredinem talium vlcerum eruendam. Labia rupta E
vel exulcerata mira celeritate ſanabis ſi ceram in oleo ro
ſaceo ad ceroti modũ liquefeceris, quúmq; in cacabo vel
acetabulo cõferbuerit, anchuſæ radices adieceris, & refri
gerato vnguine in noctem labia inleueris. In oui teſta
membrana quæ hæret, ruptis labiis rectè adponitur. Al-
ga marina ſicca candidáque adpoſita, labiis ruptis effica
citer prodeſt. Allii tunicula vel operimentum pari
modo labiis profuturum vt hæreſcat imprimitur. Se-
uum bouis vel vituli cum adipe anſerino impoſitum, ri-
mas ſciſſuráſque oris optimè iungit. Fagi folia com F
manducata proſunt exulceratis labiis & gingiuis, ſi cum
humore ſaliuæ imponantur. Serpyllum herbam (quã
galli gilarum dicunt) ieiunus diu commanducet cui os
fœtebit & glutiat. Murinus cinis (id eſt puluis exuſti
muris) cum melle dentibus infrictus halitum fœtidi oris
emendat. Folia myrti & lentiſci pari pondere, & gallæ
Syriacæ dimidium pondus vnà teri oportet, & ſparſa vino
manè à ieiuno commanducari, vel ori fœtido imponi.
Capitis leporini exuſti cinis cum nardo vel cum melle
impoſitus, lenit graueolentia oris vlcera. Acorum G
Ponticum ieiunus vice maſtiches mandat qui emendari
voluerit oris fœtorem. Contra oris fœtorem origanũ
& ſalem pari menſura conteres, & inde manè ac veſpera
gingiuas fricabis: vt verò os tuum ſemper bene oleat cy-
perum commanduca, vel intra os tene. Oſcedinẽ her
ba Britannica viridis, ſumpta in cibo lactucæ modo ſa-
nat: tritæ etiam atque expreſſæ ſuccus ſi ore contineatur,
mirè prodeſt. Quòd ſi viridem non habueris, aridam in-
funde vino, & deinde ſume eam, & exprime, illúmque ſuc
cum intra os aſſiduè tene, aut etiam gargariza, mirè pro- H
deſt. Cicer columbinum maceratũ tritúmque, & gin
giuis inlitum prodeſt. Vlcera gingiuarum, tonſilla-
rúmque carbunculos, hac ratione curabis, polentæ partes
duas, & ſalis partem vnam, bene contuſam cõſpargito ex

mulſo, deinde ex iis panes tenues facito, eóſque fur-
no aut clibano piſtoris coquito, & quum opus fuerit, be-
nè contritos ex aqua gingiuis inlinito, continuò ſanabun-
tur. Arboris pruni folia cum vino decoquuntur, eo-
rum ſuccus expreſſus intra os retentus plurimum prodeſt.
Galbanum melle dilutũ vlcera in ore quæ Græci ἄ-
φθας vocant, inlitum ſanat. Puluis tenuiſſimus co-
ſti, vlceribus quæ in ore erunt adpoſitus, mirè prodeſt.
Linguæ vlcera vel puſtulæ bene accipiuntur ſi oleæ
vel oleaſtri ſucco foliorum & ſulphure tritis, aſſiduè per-
fricentur. Roſæ flos luteus, alumen ſciſſum, galla, iris
pari pondere omnia diligenter terũtur, & oris ac linguæ
vitia frequenter eo puluere perfricantur. Cyclaminis
ſuccus melli licio æqualiter mixtus, linguam & totius o-
ris vlcera potentiſſimè ſanat, humorem quoque & pitui-
tam largiter infuſam deducit. Puſtulæ quum ſubitò
in lingua naſcuntur, priuſquam idem loquaris, extremæ
tunicæ qua veſtiris ora puſtulam tanges, & ter dices, Tam
extremus ſit qui me malè nominat, & totiens ſpues ad
terram, ſtatim ſanabere. Solent gingiuæ quorundã fluo
re infeſtari, quas prægnantes quidam vocant: proſunt iis
lentiſci folia arida contuſa & cribrata tenuiter perforato
cribro: facit & cinis eiuſdem lentiſci foliorum exuſtorũ
impoſitus, & aqua eiuſdem decocti os elutum iuuatur.
Compoſitum hoc medicamentum prodeſt gingiuis,
& ad omnia vlcera quæ in ore fiunt vtile eſt, quod anthe-
ra à Græcis appellatur: recipit hæc, Aluminis fiſſi ✱ III.
myrrhæ ✱ II. croci ✱ II. cyperi (id eſt iunci) radicis ✱ tres,
gallæ ✱ II. roſæ lutei floris ✱ II. ſandaracæ Ponticæ ✱ III.
thuris maſculi ✱ II. hoc medicamine arido vti oportebit
vel etiam cum melle mixto, ad parulidas aut epulidas, id
eſt vbi ex trãſuerſo gingiua ſuppuratur, vel vbi ſuper ex-
tremum molarem increſcit. Moleſtè interdum gin
giuis & cancer per os ſerpit, qui inter initia neglectus bre
ui temporis ſpatio mortis cauſa eſt. Oportet ergo quum-
primum viſus fuerit, antequam latius ſerpat, faucéſque
occupet, miſyi vſto quamplurimo cum melle vti ſæpius,
ſed ante dentes & os collui debent oleaſtri aqua decocti,
aut corticis mali granati. Prodeſt & hoc medicamẽ-
tum etiam in omni parte corporis poſitum contra cance-
rem, quod vocatur Andronios: recipit autẽ hæc, Mali gra-
nati corticis ✱ X. terræ mali ✱ IX. aloes ✱ quatuor, myr-
rhæ ✱ II. gallæ ✱ VII. aluminis fiſſi ✱ quatuor, æris floris
✱ II. teruntur hæc ſiccata curioſè, deinde admiſcetur paſ-
ſum creticum, vt habeat ſpiſſitudinem mellis: quum opus
eſt, vino auſtero diluitur & ſoluitur. Facit hoc medicamẽ-
tum & ad carbunculos, & ad ignem ſacrum, & ad zonam
quam Græci herpetem dicunt. Cochlearum inaniũ
exuſtarum cinis cum melle gingiuis impoſitus, mirè pro-
deſt, ſi ſit hæc aſſiduè curatio. Gingiuas humidas &
fœtentes hoc medicamine mirè ſanabis, alumen ſciſſum,
thus maſculum, aloem epatitidem pari pondere: hæc in
puluerẽ tenuiſſimum rediges, & ſimul permixtis vteris,
ita vt prius os vino vetere conluas, & ſic gingiuis digito
medicamen adponas. Vtile eſt interdum admixto huic
pulueri melle deſpumato, gingiuas contingere. Ad
gingiuarum nimium tumorem & fœtorem, & carcino-
mata, medicamen hoc facies decreſcente luna, die Iouis,
ſic, Piperis grana nouem teres cum modico laſere, & cu-
curbitam ſiccam combures, & caput ſardæ combures, ac
ſeparatim omnia diligentiſſimè teres, ita vt in puluerem
tenuiſſimum redigantur, eóque ſicco gingiuas aſperges,
vel continges, & quum iterum adhibere volueris medica
mentũ, vino vetere bono os elues. ſed illis diebus quibus
adhibes curationem, oleum & porcinam non manduca-
bis, quo facto facilè te abſolues ſupraſcripta omni mole-
ſtia gingiuarum. Ad vlcera quæ naſcuntur pueris vel
infantibus vtriuſque ſexus in ore, aut in gutture, aut in ſto
macho, quæ pluribus vno tẽpore ſolent accidere, & ideo
peſtilentioſa appellantur, valde vtile eſt adhibere medica
men huiuſmodi, Myrrhæ, nardi Syriaci, aluminis fiſſi, co-
ſti, gallæ Syriacæ immaturæ, carnis agninæ aridæ, corticis
malorum Punicorum, omnium paria pondera ſeorſum
contunduntur, & poſtea in vnum miſcentur, atque inde
dantur ad diem duæ drachmæ cum vini auſteri cyatho

vno. Mali Punici floris ✳ II. myrrhæ ✳ II. aluminis fiſſi ✳ II. croci ✳ II. puluis ex iis tenuiſſimus factus inſufflatur per arundinem quod ſatis ſit faucibus vel gingiuis: quod factum & intrinſecus & forinſecus omnibus vitiis oris infantum ſtatim medebitur. Medicamentum quod faci t ad omnia, præcipuè autem ad ea vitia quæ in ore ſubſiſtũt, & abalienationes auditus, & ad tumores aurium, & puris inde manationem, & dolorem, & ad palpebras aſperas, & ad vlcera ſordida in oculis atque in ano & veretro, necnon & ad carbunculos. Vti autem eo oportet quum reſoluendum & eliquandum eſt aliquid vlceris cũ melle: quum autem conſtringendum cum vino auſtero, ſed vbi vlcera cicatricem ducere oportebit, aut ſordida & tetri odoris expurgari, cum ceroto ex roſa facto. Proficit autem & ad tumentes atque compreſſas fœminæ vuluas, prope os ipſius vuluæ adhibitum. eſt enim ad omnia muliebria vtile cum roſaceo oleo appoſitum. Facit etiam ad narium vitia & polypos & cætera vlcera, datúrque iis qui ſanguinem eiiciunt quantum faba eſt, cum aquæ duobus cyathis tepidæ: recipit autem hæc, Crocomagmatis optimi ✳ VI. miſyos vſti ✳ V. aluminis rotundi ✳ VIII. roſæ aridæ ✳ III. æris floris ✳ IIII. gallæ Syriacæ ✳ XV. omphacii aridi ✳ VIII. ſquamæ æris ✳ VI. chalcitidis vſtæ ✳ VIII. mellis deſpumati 8. I. hæc omnia ſeorſum prius, & in vnum poſtea cum vino trita, admixto paſſo atque melle, coquũtur molli pruna in vaſe rubri æris (id eſt cupreo) ita vt ſubinde agitetur, & coquatur lentiſſimè, donec mellis ſpiſſitudinem habeat, quod medicamentum recondi debet in pyxide cuprea, & ſignari. Ad ea quæ in ore ſubſiſtunt, & ad puerulorum vel infantium vlcera peſtilẽtioſa, croci ✳ IIII. myrrhæ ✳ VI. gallæ ſyriacæ ✳ IIII. aluminis fiſſi ✳ II. thuris ✳ II. roſæ floris ✳ V I. glycyrrhizæ ſucci ✳ VIII. iridis ✳ VI. crocomagmatis ✳ VI. nardi Syriaci ✳ V. piperis ✳ I. S. & ei⁹ tertias, coſti ✳ III. cinnami ✳ VI. caſiæ ✳ VI. polii ✳ II. mellis quod ſatis ſit. Hæc trita diligenter concorporantur, & in vaſculo æreo aut vitreo cuſtodiuntur, & quum opus eſt, vitiis oris & faucium remedio adhibentur. Anthera ad vlcera & ſanguinis eruptiones, & ad eminentias quaſi calloſas circa angulos geuſiarum & radices dẽtium: facit & ad vetera, & ad longioris temporis fiſſuras in ano, quas Græci ῥαγάδας appellant, Chartæ vſtæ, plumbi vſti, ſquamæ rubri æris, auripigmenti ✳ binos, ſulphuris viui ✳ I. ſiccis iis & bene tritis vti oportet. eſt enim efficaciſſimũ omnibus ſupraſcriptis medicamentum. Anthera ad gingiuas tumentes, & ad vlcera abalienata in veretris, & ad ea in quib⁹ nimium caro vitioſa excreuerit, Cyperi denarios duos, croci denarios duos, myrrhæ ✳ I. aluminis fiſſi denarios duos, ſandaracæ denariũ vnũ: hæc trita ſeorſum, & in vnũ mixta reponuntur, & ſicca ſupradictis vitiis adhibentur.

DENTIVM DOLORIBVS, ET VITIIS eorum vniuerſis, remedia phyſica, & rationabilia diuerſa, de experimentis, Cap. XII.

AD dentium dolorem quanuis plurimi dicant forficẽ remedium eſſe optimum, multa tamen citra hãc neceſſitatem ſcio profuiſſe. Itaque quum exeſus eſt aliqua ex parte dens, non ſuadeo protinus tollendum, ſed excidẽdum ſcalpro medicinali qua cauatus eſt: quod ſine vllo fit dolore. reliqua enim ſolida pars eius & ſpeciem & vſum dentis præſtabit. Sed quum dolor vrgebit, variè ſedandus eſt partim collutione quorundam, partim commanducatione, nonnunquam ſuffitione, aut impoſitione aliquorũ remediorum. Prodeſt ergo colluere os frequenter radice herbæ quinquefoliæ incoctæ vino: item herba vrceolari, & cupreſſi baccis aqua incoctis: alterci quoque radix bene accipit, aut eiuſdem ſemen linteolo ſpiſſo inligatũ, & aqua ſæpius inferuefactum, etiam ſuccus eius tepens dentibus adhibitus plurimum prodeſt. Suffiri autem dentes oportet ore adaperto alterci ſemine carbonibus adpoſito, atque ſubinde os colluere aqua calida in qua radix eius fuerit incocta. interdum enim è dentibus quaſi vermiculi quidam eiiciuntur. Leuat dolorem dentium & bitumen ſuffitum: item commanducare proderit mentaſtrum vel radicem cotyledonis, quæ herba ſimilia folia

A cymbalis habet, [illegible] in parietibus humidis. Pyretri quoque r[illegible] [illegible]cata multorum leuauit dolorem, nec mir[illegible] [illegible]ſum linteolo ſpiſſo circũdatum, & ita diuti[illegible] [illegible]creſſum dentibus medetur: imponere v[illegible] [illegible] oportet denti totum hoc medicamentu[illegible] [illegible]ſtrum, quod conficitur ſic, Peucedani ſucci [illegible] [illegible]is ✳ vnum, thuris denarios duos, vuæ pa[illegible] [illegible] I. hæc omnia per ſe contundi iubebis, d[illegible] [illegible] commiſceri, & cẽroti modo emplaſtrum fi[illegible] [illegible] grauior dolor dentis,

B auriſcalpium lana m[illegible] [illegible]ur, deinde tingitur feruentiſſimo oleo, atqu[illegible] [illegible] proximiſque gingiuis ſuperponitur, poſt hoc medi[illegible]mento dens operitur: ſi repetierit aut permanſerit dolo[illegible] nihilominus, iterum auriſcalpium cum lana inuolutu[illegible] ex oleo candenti eodem modo imponi ſæpi⁹ oporteb[illegible] donec dolor omnis adimatur.

Siquando mouebuntur dentes, confirmandi erunt alumine quo infectores vtuntur, & melle Attico, ita vt duæ partes ſint mellis, tertia aluminis: hæc miſceri & teri oportet in mortario, deinde in patella fictili ferueſieri vt ſpiſ-

C ſentur, atque ita recondi in quolibet vaſe, dum ne æneo. hoc medicamentum primùm auſterum eſt, & nimis cõſtringit dẽtes, poſtea remiſſius videtur. Proderit motis dentibus & hoc medicamẽtum, Aceti acerrimi 8. I. cedriæ 8. I aluminis fiſſi P. II. teritur alumen cum aceto, miſcetur deinde cedria, & vnà omnia vaſe æneo coguntur, tæda pingui mota, donec in mellis ſpiſſitudinẽ temperatam redigãtur. Hoc medicamento ſiquis ter in menſe dẽtes perfricuerit, dolorem eorum non experietur. Ad

D dentium dolorem bene facit muria ex piſcibus lacertis veteribus, ſiquis ea ſubinde os colluat: vel herbam peduncularíam ſiquis commanducet, & ſubinde pituitã (id eſt humorem noxium) expuat, vel marrubio ſicco contuſo & cribrato, ſiquis dentem cum gingiuis tegat. Facit bene & aqua in qua marrubium coctum eſt, quum os aliquis inde colluerit: item millefolium commanducatum, vel anemones herbæ radix cum pari pondere fici commaducata, pituitam dentium detrahit. Cornu ceruinum combuſtum tritum cum aceto, dentibus appo-

E ſitum prodeſt. Radix lapathi cum vino cocta, vel tæda pinguis incocta aceto, vel papaueris capita, & cortex mali Punici pari pondere vino incocta, vel tithymalli radix ſimiliter cum vino cocta, vel colocynthidos interiora cum lacte & aceto pari menſura trita atque permixta, vel alterci radix cum aceto cocta, vel capparis radix cocta cum aceto vetere, vel iunci radix, (quam Græci cyperum appellant) vel cucurbitæ radix, (quam iidem ſonchon appellant) vel pyrethrum commanducatum, aduerſum dolorem dentium plurimum proſunt, ſi & aqua ipſa qua in-

F coquũtur, ore teneatur. Roſæ floris quod eſt luteũ ✳ VII. crocomagmatis ✳ octo, myrrhæ ✳ octo, gallæ Syriacæ ✳ IIII. iis in vnum mixtis & tritis vti oportet ſiccis, vt hoc ex puluere gingiuæ aſſiduè dentéſque tangantur.

Roſæ lapillos vel grana quæ in folliculis eius poſtea quàm eſſe deſierit inueniuntur, aſſabis, & in puluerem rediges ad ✳ IIII. floris quoque eius ſicci ✳ II. myrrhæ ✳ I. teri facies, & ſicco puluere aduerſum dolorem dentis vteris, ita vt prius os colluas aceto ſalſo tepido. Roſæ ca-

G ninæ ſucci (quam Græci cynocytidam vocant) vel ipſius herbæ radicis ✳ II. licii ✳ I. cum vino auſtero coqui facies, & adiicies aluminis ✳ IIII. myrrhæ ✳ I. & de ſepiarũ teſtis quæ ſunt interiora ✳ II. iis tritis, & in vnum concorporatis dentes & gingiuas continges, poſt hoc vino auſtero os collues, Cyperi ✳ VIII. ſandaracæ ✳ VII. gallæ duas partes, piperis albi ✳ I. aluminis fiſſi ✳ II. myrrhæ ✳ II. & huius medicamenti ſimilis eſt vſus ſicut ſuperioris, vt ſicco puluere gingiuæ & dentes tangantur aſſiduè, & poſt vino vetere os eluatur. Sinapis grani ✳ III. piperis ✳ I. herbæ peduncularíæ ſiccæ ✳ VI. cyperi idem, nitri ✳ II.

H pyrethri ✳ IIII. origani ✳ III. lauri foliorum tenerorum ✳ I. bituminis aridi ✳ VI. in ſole hæc omnia teruntur, & ex aqua deinde paſtilli fiunt, quorum vnus ad diem datur cõmanducandus dentium cauſa. Piperis ✳ II. ſinapis in grano ✳ XII. aneſi ✳ VI. vuæ paſſæ pinguis exgranatæ ✳ XXIIII. pyretrhi ✳ IIII. herbæ peduncularíæ ✳ IIII. hyſ-

ſopi de denario duas partes [illegible] numero x. æris floris ✳ II. hæc cum melle dec[illegible]que inde paſtilli facti ob ſalubritatem dent[illegible]nduntur. Emplaſtra autem dentib[illegible] d[illegible]ni oportet eiuſmodi, Aphronitri ✳ II. pipe[illegible]bæ peduncularia ✳ v. reſinæ terebinthin[illegible] colliguntur, & inlita linteolo, vel aluta [illegible]e imponuntur: ſed ſi excauatus fuerit dens [illegible]uernam eius quantū ſit ſatis medicamenti [illegible] locum, tum cera tegitur exterior pars foram[illegible]mplaſtrum alio modo conficiendum adu[illegible]ium vitia, Pyrethri ✳ IIII. cedriæ ✳ IIII. amurcæ [illegible] x VI. ſulfuris viui x VI. picis liquidæ ✳ XII. bitumi[illegible]idi ✳ VII. æſtiuis temporibus confici oportet hoc m[illegible]camentum, ita vt ſub ortu ſideris canis hæc terantur [illegible] ſole calidiſſimo, donec habeant ceroti teneri ſi[illegible]tudinem. Item aliud emplaſtrum aduerſum dentiū dolores, piperis, pyrethri, ſulphuris viui, ſoreos, ſingulorum ✳ IIII. amurcæ ✳ V I. arboris mori lacrymæ ✳ V. picis liquidæ ✳ II. aluminis fiſſi ✳ IIII. cedriæ ✳ X. bituminis aridi ✳ VI. herbæ pedūculariæ ✳ II. ſimiliter ſub ortu canis componitur hoc emplaſtrū, & (vt ſuprà ſcriptum eſt) adhibetur maxillæ in qua dens dolet, linteolo denſo vel alutæ inlitum. Item aliud emplaſtrum, Piperis, opii, oliuæ Æthiopicæ, lacrymæ mori, myrrhæ, ſingulorum ✳ binos, hederæ nigræ baccarum ✳ IIII. betæ nigræ radicis ſuccum, vel eiuſdem foliorum ſuccum ✳ IIII. omnia trita in vnū cōſparguntur & concorporātur, & melle colligūtur, atque ita vt ſuprà ſcriptū eſt, affectæ maxillæ ad ſedandum dolorem dentium, & gingiuarum, & geuſiarum adhibentur. Dentium dolorem ſedabit ſiquis gramen maſticet patienter, & in doloris locum collocet. Cauos dentes cinis murini fimi impoſitus ſanat & ſupplet: dicuntur dentes ei non putreſcere nec vacillare qui manè ieiunus ſub lingua ſalem aſſiduè continuerit. Dentem quum dolebis, ſi circa eum gingiua ſuppurabit ſcalpellabis, & herbæ millefoliæ radices teneras commaſticabis, tum ſuccū eius in ea parte in qua dens dolet tenebis. Papaueris ſuccum tritum cum lacte muliebri, denti cauſario infundes; ſtatim prodeſt. Carmen ad dentium dolorem mirificum de experimento, Luna decreſcente die martis, ſiue die Iouis, hæc verba dices ſepties, Argidam, margidam, ſturgidam. Dolorem rumpes etiamſi calciatus ſub diuo, ſupra terram viuam ſtans caput ranæ apprehēdes, & os aperies, & ſpues intra os eius, & rogabis eam vt dentium dolores ſecum ferat, & tum viuam dimittes, & hoc die bono & hora bona facies. Vermiculus in cardone herba inuentus, phœnicio inligatus, collóque ſuſpenſus, dolori dētium medetur. Cucurbitæ ſatiuæ coctæ ſuccus in linteo expreſſus, & in ore tentus, & dolorem inhibet dentiū, & coercet mobilitatem. Acetum tepidum ſcilliticū in ore tentum, & gingiuas tumentes conſtringet, & continet dentes vacillantes. Caprifici radix vino decocta tritáque maxillæ imponitur, ac deſuper ligatur, & illud vinum in ore diu tenetur, valde remedio eſt dētibus.

Ruborum cymæ teneræ ex vino vetere coquuntur, & id vinum ſæpius ore continetur, interdum & gargarizatur: quod ſtatim gingiuis, vuæ, & dentibus prodeſt.

Quinquefolium in quo fraga naſcuntur, colluitur ex aquā marina, deinde ad tertias decoquitur ex vino aut aceto, idque in ore diutius continetur: etiam exuſtæ eius herbæ cinis prodeſt ſi eo dentes infricentur. Vermes terreni (id eſt lumbrici) decocti in oleo & triti, infunduntur auriculæ ab ea parte qua dentes dolēt: eorundem exuſtorum vermium cinis dentibus cauis vel dolētibus inſertus, & cera opertus, facilè cadere eos cogit, cōburi autem debent teſta candenti. Oſſium ex vngulis porcinis combuſtorū cinis pro dentifricio habitus, plurimum confirmandis dentibus prodeſt. Ad dentes cauos & exeſos ne penitus exedantur aut excidant, facies hoc, Gūmi quod in hedera naſcitur cauo denti inſerito. Harenula quæ in cochleis inuenitur denti cauo & dolenti inſerta ſtatim prodeſt. Gummi cupreſſi optimè facit ſi inſertum die ac nocte in cauo dente permanſerit.

Vt labantes dētes cōfirmes, cedrū quo libri perūgūtur in ore quamdiutiſſimè tene, & ſubinde recētius ſumito, non ſolùm dentes confirmabis, verumetiam dolorem eorū auertes. Sepiæ os, vel ipſius cōbuſtæ, & ex melle contritæ puluis, adiecta gutta ammoniaci, gingiuis & dētib' prodeſt ſi ita perfricentur vt ex eo nihil in fauces deſcendat. Caprino lacte recenti ſicut mulſum fuerit os aſſiduè collutum laborantes ex ictu dentes confirmat.

Lentiſci decocti aqua intra os frequenter detenta dentes confirmat: idem præſtat aſparagi ſyluatici ſuccus: idē & omphacium oleum, id eſt bonum viride, ſi calidum in ore teneatur: idem & inula à ieiuna commanducata præſtabit. Vt labantes & dolentes dentes facilè excutias, ſuccum hederæ nigræ adiecto pauxillo olei viridis habeto repoſitum ac præparatū, vt quum opus fuerit nares ex eo contingas digito vel perfrices: quo facto ſpiritū aliquādiu introrſum trahes, deinde calculo dentibus cōprehenſo, hianti ore humorem omnem qui ex pituita cōtractus erit, defluere permittes. Infinitus enim decurret vſque ad trium heminarum menſuram: poſt quod oleo puro naribus perfricto, & vino ore diluto, dentes ſine dolore erunt, & facilè extrahētur. Ad epiphoras dentium & pituitam, ſi in dentes inciderit, quam epiphoram Græci appellant: Liguſtri folia commanducato, ſinitóque egeri pituitam ſaliua irritatam, quæ dum hiāti ore decurrit, dolor deſinet: ſine dolore autem qui caui & inutiles ſunt decident medicamine tali, Piperis grana numero v, gallæ & galbani, & aphronitri, æquale pōdus ad fabæ magnitudinem vnà contundes, & contuſis mel admiſcebis, & ſubiges donec redigas ad ceræ lētitudinem, eóque medicamento dentem cauum & dolentem implebis, ita vt prius eum calida foueas, ſine dolore excidet. Ad dentes mobiles & dolentes, & gingiuarum tumorem, remedium ſic, Cornu ceruini cōbuſti ― II. folii ℈ I. ſalis ammoniaci ℈ I. piperis grana IX. iridis Illyricæ ℈ IX. ex iis puluerē tenuiſſimū facies, & eo dētes quotidie perfricabis: ſi mobiles ērunt & dolebunt, facilè cadent: & ſi ſine dolore validi ſunt, confirmabuntur, & candidiores & odoratiores erunt. melius autem proficient ſi in iuncturis, aut radicibus, aut cauaturis eorum de hoc ipſo dentifricio aliquid reſederit. Ramenta cornu ceruini, vel ſcobē eius lima factam cum vino vetere ad tertias coque, & inde aſſiduos elue, mirè proderit roborandis. Portulaca aſſiduè commanducata ſtridorem dentium tollit.

Africanam ſpongiam ſiccabis, & lana inuolues, atque inde radicem dentis perfricabis: ſed caue ne alium pro alio tangas. Nam cōtactus poſt triduū cadet. ſi enim putidus fuerit & dolebit, facilè excidet. Quumprimum hirundinem videris tacebis, & ad aquam nitidā accedes, atque inde in os tuum mittes: deinde digito obſcœno (id eſt medio) tam manus dextræ quàm ſiniſtræ dentes fricabis, & dices, Hirundo tibi dico quomodo hoc in roſtro iterum non erit, ſic mihi dentes non doleant toto anno.

Iterum alium annum & deinceps ſequentibus ſimiliter facies, ſi volueris remedii huius quotannis manere beneficium. Cochleas noſtrates minutas etiā inanes collige, & in mortario marmoreo diligēter tere, deinde puluere ipſo molliſſimo dentes tibi perfrica, quo facto dolorem ſedabis. Si tibi partis ſiniſtræ dens dolebit, cubito dextro calidam fabam coctam tritam impone, & diligenter liga. Si verò partis dextræ ſiue ſuperior ſiue inferior dens dolebit, cubito ſiniſtro ligato ſimiliter fabā, & hoc per triduum facito. Dolorem dentium & gingiuarum hac maximè curatione compeſces ſi mellis ― I. aluminis infectorii ― III. ſubferuefacias in pultario, & agītes ac miſceas, tepefactúmque medicamē ore contineas.

Acorum Ponticum cum aceto & cum teda vſque ad quartas decoctum rectiſſimè aduerſum dolores dentium gargarizatur. Succus cyclaminis & mel lycium æquis portionibus miſcentur, atque inde dolor dentium confricatur. Lapathi radix in aceto acerrimo coquitur, atq; eo aceto dentes colluuntur, vel fouentur. Millefolii radix ſub primo dolore dentium commanducabitur, & iiſdem dentibus qui dolebunt diu commanducata retinebitur, intolerandam moleſtiam præſentiſſimo remedio coercebit. Oleum cum aceto ex tertio decoctū

dum adhuc calet rectè ad ſedandos dentium dolores ore retinebitur, ita vt plus aceti quàm olei mittatur.

Radix terræ mali ſurculo eruta & commanducata, ſi ore contineatur inter initia quidem excandeſcere facit dolorem dentium, ſed mox eum potenter extinguet.

Porcelli lactentis ventriculo (id eſt aqualiculo exempto) quod in interiore cute luteum adhæret, lanæ coniunges, madefactáque ea, illum humorem auriculæ inſeres, cuius è diuerſa parte dens dolebit, certiſſimo remedio ſtatim ſubuenies. Mori radix tempore meſſis inciditur, ea ſuccum aptiſſimum inhibendo dolori dentium emittit: quem ideo colligi & ſeruari oportet, vt quum opus fuerit dentibus imponatur. Nucleus gallæ commanducatus medetur dolori humoríque dentium. Hyoſcyami radix mixta vel madefacta aceto & commanducata, mirè dentibus medetur. Plantaginis radix rectè manditur, eiuſdémque ſucco in aceto decocto ſalubriter dentes colluuntur. Fimus corui lanula obuolutus denti cauo infulcitur minutatim, ac ſine dolore eum diſcutiet. Veretrum (id eſt bulbus quod eſt genus cæpe) in aceto decoquitur, idque acetum ore continetur, vt mobilitas dentium ſiſtatur.

Rumicum in quibus mora naſcuntur, pampini decoquuntur in vino auſtero, quod vinum aſſiduè ore detentum, vel ipſa folia commanducata dentes labantes confirmant. Beſtiola quæ braſſicæ innaſcitur dens vitioſus ſæpius confricatus, intra dies paucos eiicitur.

Æris florem floréſque hederæ pari pondere in vnū terito, vinóque miſceto, ac naribus moderatè quū dentium dolor fuerit infunde, ſtatim omnis moleſtia dentium compeſcitur & ſanatur.

DENTIFRICIA DIVERSA de experimentis, Cap. XIII.

Dentifricium, quod ſplendidos facit dentes, conficitur ſic, Farinæ hordeaceæ 8.I. conſpargi oportet aceto cum melle mixto, & ſubigi diutius, atque ita in globulos diuidi ſex: quibus dilatatis admiſceri ſalis foſſicii ſemunciam, deinde furno coqui, donec in carbonē redigantur: tunc teri oportebit eadē, & admiſceri ſpicæ nardi vel folii quod ſatis videbitur ad odorem faciendum. hoc Octauia Auguſti ſoror vſa eſt. Dentibus curādis benefacit radicis edulis (id eſt quæ manducatur) cortex arefacta & contuſa cribratáque, pro dentifricio adhibita. Vittū candidum quod ſimile eſt cryſtallo diligenter tritum admixta ſpica nardi, pro dentifricio adhibitum plurimum prodeſt. Vtuntur plerique etiam huiuſmodi dentifricio, Herbam vrceolarem quamplurimam cum radice colligunt, deinde lotam vno die ſiccant, poſt diem recenti muria macerant, tertio die expreſſam in olla noua componunt, ſubinde ſalis foſſicii quaſi tabulata interponentes: atque ita percoquunt fornace balneari donec in carbonem redigatur, poſteà tritæ admiſcēt ſpicæ nardi quod ſatis ſit, quia & candidos facit dentes & confirmat. Auguſtam conſtat hoc vſam Meſſalinam: deinde aliorum Cæſarum matrimonia hoc dentifricio vſa ſunt. Cornuū ceruinorum vſtorū in olla, & ad cinerē redactorum, 8. I. maſtiches Chiæ ✳ VIII. ſalis ammoniaci ſemunciam: diligenter hæc trita in vnum concorporantur, & perfricandis dentibus adhibentur. Folii — I. coſti — I. piperis ℈ VIII. maſtiches grani — II. hordei farinæ nitidæ 8. VIII. ſingulatim ſingulas ſpecies tūdi vel teri facies, & cerni tenuiſſimo cribro: farinam verò hordei in ollam grandem nouā mittes, & adiicies mellis optimi quātum ſufficiat, vt neque ſicca ſit, neque ſupernatet farina: poſtea ſimul ſpeciebus omnibus in ollā miſſis, adiicies faſciculos ſeptē herbæ parietalis, ita vt folia huius herbæ ſint in faſciculis non virgulæ, deinde operculo ſuperpoſito & clauſo, vel gypſato diligenter de argilla, mittes in furnum calidum: ita vt vſque in alteram diē furni feruor duret, donec exurātur omnia quæ ſunt in olla. quæ quum exuſta fuerint, ſimul vniuerſa diligenter tundes vel teres & cribrabis, & puluere eo quotidie vteris ad candorem dentium faciendum, & gingiuas firmādas, & catrrhum reſtringendum. Dentifricium ad dentes nigros emendandos, Hordei farinam delicatam, & ſal tritum cum

A melle cōfricato donec ſibi cohæreant, & poſtea paſtam ipſam linteo inuolutam comburito, ac puluerē tenuiſſimum facito, atque eo dentes manè ac veſpere confricato, citò cādidiſſimos facies. Lapis parius tritus ad ſummam leuitatem, & pro dentifricio adhibitus, intra diem decimū quamlibet nigros vel pallidos dētes purgabit. Nitro cocto atque cōtrito pro dentifricio vtere ad dētes purgandos. Porci vngulæ ... combuſta tritáque & cribrata, adiecto nardo ... confrictione frequenti dentes candidiſſimos præſtant. Lana ſuccida melle inlita

B dentes perfricti mire modo candorē maximū conſequūtur. Dentifriciū optimum & ſaluberrimū ſic, Cyperi — II. ſalis ammoniaci — I. pumicis vnc. tres, marmoris candidi vnc. tres, ſchœni anthos. vncias quatuor, caſiæ vncias II. folii vnciam I. piperis albi vnc. I. ſpecularis vſti — I. cornu ceruini vſti — I. oſtrei teſtarū vſtarū — I. alluminis ſciſſi — I. maſtiches — I. thuris optimi — I. myrrhæ vnc. I: tūſis cribratíſque his omnibus, & in puluerem tenuiſſimum redactis, atque permixtis, ad incolumitatem & nitorem dentium vteris. Pernæ

C ſcrofinæ os quod eſt ampliſſimum combuſtum tritúmque, optimum & ſalubre dētifricium præſtat. gingiuas enim ſiccat & adſtringit, déntéſque ab humoris iniuria & tumore defendit. Cybium optimum ac vetuſtiſſimum ollæ inditur, atque argilla circumlinitur, & furno ardenti obiicitur, vt ad cinerem cybium excoquatur: tunc adiecto pario lapide contuſo, ſalſamenti ſupradicti fauilla conteritur. hoc dētifricium ita bonum eſt vt ad inanitatem dentes non ſinat peruenire. Maſtiches — I. thuris optimi vncia vna, myrrhæ vnc. I. folii vnc.

D I. iridis Illyricæ vnc. I. caſiæ vnc. I. tere hæc diligenter, atque permiſce, & dentifricium facito, quod mirabere.

Nardi ſpicæ — I. amomi — I. piperis — I. his tūſis cribratíſque ad incolumitatem dentium vtendum eſſe de experimentis ſuademus.

Compoſitio dentifricii, quam Artemius Dianio oſtendit, contra dentium ſtridorem. Panem candidum ſiccum vetuſtum qui teri poſſit, ſalem, piper, folium, coſtum, cornu ceruinum, hæc æquis pōderibus teres ad maximā læuitatem, & quotidie inde dētes curabis, quo

E facto ſtridorē eorum omnem humorémque depelles.

Ad colorem nitidū reducit dentes, nitrum cum porro rudi coctum, & pro dentifricio ſumptum. Ad dentes nigros purgādos, panem candidum & pumicem pari pondere combure & tere, atque aſsiduè hoc dentifricio vtere. De ſepiarum oſſibus, quod eſt molle, vnc. quatuor, ſalis ammoniaci vncias II. marmoris candidi — II. ſchœni anthos vnc. IIII. caſiæ vnc. II. folii vnc. I. piperis albi ſemunciam, herbæ cyclaminis ſuccū, & mel lycium quantum ſufficiat, æquali mēſura permiſce: qui

F bus rebus dētifricium egregium facies, quod dolorem dētium ſedat, eóſque confirmat, & candidiſſimos reddit: ſed quæ terēda ſunt, diligentiſſimè terātur atque cribrentur, & ſic omnia miſceantur: quod dentifricium, necnon & alia omnia ſupradicta, in pyxidibus ligneis aut corneis debent recondi.

VVAE ET FAVCIBVS ET ARTERIIS & raucedini, remedia phyſica, & rationabilia diuerſa de experimentis, Cap. XIIII.

G Ad faucium vuǽque tūmorem, hac fere omnes compoſitione vti debent, quæ nullam aſperitudinem habet, & ſatis efficax eſt, Vuæ amineæ acerbæ quūprimū granū eius incipit perlucere, ſucci 8. IIII. mellis Attici 8. I. miſceto in vnum, atque in æneo vaſe coquito, ſubinde mouēs, donec mellis habeat ſpiſſitudinē, atque inde fauces continges. Altera ad eiuſmodi moleſtias cōpoſitio, quū diutius vexatæ ſunt partes ſupradictæ, vt facilè placetur: Alluminis denarios II. gallæ tūſæ ✳ II. omphacii aridi ✳ I. croci ✳ I. paſſi cretici 8. I. hoc

H decoquitur vaſe fictili ad medias, ita vt quæ terendæ ſunt diligenter trita admiſceantur. Vtrūque autem medicamentum ſignatum ſtanneo reponendum eſt vaſculo, & vua vel fauces aſſiduè inde tangendæ. Vbi ſuppuratio faucium ſuſpecta eſt, diutius permanente earum tumore, & interdum febriculis non ſine horrore

incurrentibus, op[illegible] quid[illegible] gargarizare aquam mulſam, vel cum fici[illegible] decoctam, ſed perungi fauces vtile eſt hoc medica[illegible]to, quantum tactus ſuſtinere poterit paulo preſſius, [illegible]od conficitur ſic, Mellis boni deſpumati heminam [illegible] ſinæ terebinthinæ P. I. roſæ ſucci cyathos v. reſinam [illegible] roſa duplici vaſe, vt ſolent vnguẽtarii vti, li[illegible]rtet, deinde admiſceri mel, & coqui donec [illegible] medicamentum. Hoc etiã quum eruperit ſupp[illegible]ti oportebit. expurgat enim & explet omnia. [illegible] Vuam ſupprimit diu iacentem ſal & galla cõtu[illegible]uis ponderibus admixta, & ita per cochleare appoſita[illegible]m gallæ ✱ II. æris floris ✱ II. menarum ſine ouis ([illegible] eſt piſciũ ſalſorum) capita x. hæc comburuntur, & it[illegible]eteris bene tritis trita admiſcentur, ſed poſtea nihil[illegible]inus in v[illegible]am diutius teruntur. oportet autẽ tangi d[illegible]ò humido medicamentum, & ſic vuam ab imo re[illegible] diu ſ[illegible]primi ſurſum verſus. Ad arteriam [illegible]aſperata[illegible] ſimplicia quidem hæc faciunt, Gummi Alexãdrin[illegible]n, vel tragacanthum per ſe ſub lingua retentum, ſed c[illegible]mpoſita hæc ad tumorem arteriæ maximè proſunt, P. paueris ſyluatici iã maturi, viridis tamẽ adhuc, capita quãplurima vaſi fictili coniiciuntur, atque aqua ſuperfunditur tanta vt ſuperſint de vaſculo duo vel tres digiti: hæc vbi triduò macerata fuerint, eodem vaſe incoquuntur, donec madeſcant, poſtea exprimuntur, omniſque aquæ percolatæ prius diligẽter mẽſura capitur, ad cuius ſoliditatẽ mellis Attici quarta pars miſcetur: deinde in duplici vaſe tandiu coquitur donec mellis habeat ſpiſſitudinem. hoc medicamentum ad auriculæ tumorem & ad tuſſim facit. Altera arteriace ad fluorem arteriæ, & ad raucitatem, & ad tuſſim, & ad ſpiſſum ſonum vocis. accipit hæc, Tragacãthi ✱ VI. gummis acanthini quod ex vermiculis qui illic ſunt verum docetur, denarios ſex, myrrhæ denarium I. thuris denarios II. croci ✱ I. piperis albi grana XX. cariotarum recentium trium pulpas medias detracta exteriore cute, vuæ paſſæ incorruptæ purgatis interioribus granis denarios VIII. gummi & tragacanthum paſſo cretico vno die & vna nocte macerari oportet, poſtero die pilo mundo contundi, & cætera trita mortario curioſè admiſceri: inde dari debet fabæ magnitudinis globulus, & ſub lingua teneri, & deuorari ſtatim quod liquefactum fuerit. hoc medicamentum pipere detracto ad tumorem arteriæ facit. ſeruandum autem eſt pyxide buxea. Arteriace qua melior non eſt: refertur autem in Aſclepiadem medicum optimum: facit ad omnia ſuperius dicta, & quicquid in arteria vitii eſt efficaciter curat. Conſtat ex his, myrrhæ optimæ, pinguis denarios XXIIII. tragacanthi candidi denarios XXXVIII. glycyrrhizæ radicis denarios XVIII. reſinæ terebinthinæ veræ denarios XXXVI. tragacãthũ ſicut eſt contundi & percribrari tenui foramine oportet, deinde myrrham tritam ſeorſum admiſceri, & rurſus vtraque in vnum diu teri, atque ita in pillã coniici: & ibi quum concaluerint omnia ictu pilæ aſſiduo, terebenthinã paulatim miſceri, donec omnium vnitas fiat: poſtea glycyrrhizam cõtuſam & cribratã, mortarióque nihilominus diligenter tritam, ſenſim aſpergi conuenit. Sed vbi hæc bene mixta fuerint, dum calet medicamentũ plures accedant, & pilulas faciãt vitiæ magnitudine. Fit enim citò duriſſima hæc arteriace, & hoc ipſo præcedit cæteras quia lĩguæ ſubiecta nõ facilè ſoluitur, & ita diutius exhibet ſalubritatis effectũ. Braſſicæ crudæ folium leuiſſimè terito, ex eo ſuccum exprimito quo vua contacta potenter ſubleuatur. Pruni folia ſiue ſatiui ſeu ſylueſtris ex vino decocta, & ſæpius gargarizata, vuam reſilire compellunt. Gallæ tritæ puluere vua contacta, eodem die reſilit, ſi ter ei interiectis horis medicamen fuerit appoſitum. Capitis ſummi verticẽ ſiquis vua laboranti mordeat inopino omni eum moleſtia liberabit. In principio doloris vua bene ſubleuatur ſi aqua frigida vel poſca aſſiduè gargarizetur. Lotium vetus humanum adiecto croco ab inſcio ne faſtidiat epotum, vel gargarizatum, mirum in modum vuam reprimit & conſumit.

A Cinis teſtarum vſtarum ex oſtreis cum melle tenuiſſimè contritus, vuæ inlitus prodeſt. Rubi coliculi teneri diſcoquũtur ex vino, idque vinum gargarizatur, quod confeſtim vuam prominentem coercet. Folia rubi areſacta in vmbra in cinerem concremantur, is cinis in cochleari vuæ ſubiectus, præſentaneo remedio eam contrahit. Hirundinũ exuſtarũ cinis vſque ad periculũ laborãti vuæ cum melle mixtus potenter inlinitur. Alumen ſciſſum leuiter tritum vel tunſum, vuæ
B ſubditũ prodeſt. Chalcitidis ſcrupulũ vnũ, thuris ſcrupulos tres, calcis viuæ denariũ, miſyos, nardi, folii, ſcrupulos binos, croci ſicci ſcrupulos duos, omnia tũſa & cribrata in vnum miſcebis, déque eo puluere in cochleari poſito vuam tanges, ter mane, ter ante balneum, certum experieris remedium. Salis granum, panis micam, carbonem mortuum in phœnicio alligabis, & lino circa collum vuam dolenti ſuſpendes. Succo vel lacte caprifici in cochleari poſito vua optimè ſubleuatur. Vrtica teritur, eiúſque ſuccus expreſſus & tepefactus ab eo qui vuam dolet ſalubriter gargarizatur. Lapillus qui in ſpongia Africana inuenitur, phœnicio ob-
C uolutus, linóque ligatus collo ſuſpenditur eius qui vuæ vitio laborat. Carmen ad vuæ dolorem quod ipſe ſibi qui dolet præcantet, & manus ſupinas à gutture vſque ad cerebrum coniunctis digitis ducẽs, dicat, Criſſi, craſi, cancraſi. quibus dictis rurſum manus à gutture ducat, & ter hoc faciat. Laboranti vuæ diuturno labore hæc cura ſuccurrit, Hirũdinem viuam teſta Africanæ cochleæ includes, eámque phœnicio inuolutam lino circa collum ſubligabis, intráque diem nonum omni moleſtia liberabis. De vua paſſa eliges gra-
D num quod vnum intrinſecus nucleum habeat, eúmque in phœnicio alligabis, & faucib⁹ (id eſt in regione vuæ) inſeres, & tenebis, & dices, Vua vuam emendat: mox ipſum phœnicium ſupra verticem eius tenebis, & idem dices, quúmque ter ipſum feceris, & carmen dixeris, collo dolentis ſubligabis. Roſæ ſiccæ partes duas, myrti partem vnam cum aqua mulſa decoques, & laboranti de vua dabis gargarizandum. Lenticulam, ficus ſiccas, & furfures cum aqua mulſa decoques, & pro gargariſmatio vteris ad vuã reparandã.
E Allium cum ſale tritum in cochleari appoſitũ vuæ, vehementer eam releuat. Allii vmbilicum quo grana continẽtur, atque vbi radices inhærent, cum ipſis radicibus in phœnicio conlinga, & laboranti de vua, luna ſeptima phylacterii more ſuſpendes. Ouũ exinanitũ, cõpletum viua terra, loco clauſo ſi abſcõdatur ab eo qui de faucibus & arteria laborabit, remedio præſenti ſibi ſubuenit. Olei veteris quod ſatis erit infuſum naribus, tumorẽ arteriarum, repreſſo periculo ſuffocationis vincit. Fimum columbinum, ficus aridas, & nitrum tundes, eáque mixta extrinſecus appones. hoc
F medicamentum aſperitatem faucium mollit, diſtillationémque caſtigat. Cochleæ terra tantùm excuſſa inlotæ coquuntur, dehinc tritæ cum paſſo cretico aduerſum faucium moleſtias hauriuntur. Vt fauciũ duritiam lenias medicamen facies tale, Myrrhæ vncias III. croci vnc. I. tragacanthi vncias tres, ammoniaci vncias tres, mellis quod ſatis ſit. omnia hæc trita atq; permixta recondes, & parato certo ſubſidio, ad arterias craſſiores, & ad difficultatem vocis vteris. Ad tumo-
G res vuæ & faucium reprimendos gargarizari oportet tepidam aquam mulſam cum humore ptiſſanæ & cum melle decoctã, paſſum quoq; cum glycyrrhiza, vel hyſſopo, vel fœnogræco, vel lini ſemine decoctum iuuat, necnon & aqua maluarum illic incoctarum gargarizationi plurimum prodeſt. Bene opitulatur & fomẽtum per ſpongiam adhibitum ex aqua calida arteriæ & faucibus, quas partes poſtea tegi oportebit lana ſuccida pura. Sedant tumores faucium & vuæ perunctiones
H quædam, vt ſuccus de moris coctus in mellis ſpiſſitudinem: item mali Punici granorum ſuccus: item vuæ acerbæ ſuccus eodem modo decoctus. prodeſt & lẽtiſci & terebinthi, & rhus Syriaci, & myrti, & rubi, & roſæ ſuccus, ſi cum melle hæc omnia decoquantur: pruna

quoq; proſunt matura, ſi aqua in qua cocta fuerint, gargarizetur, aut os ex ea colluatur. hæc omnia proſunt etiã anginã habẽtibus, & cætera vitia in ore nata efficaciter curant. Non deſinente faucium tumore proſunt non ſolùm fomenta molliter adhibita faucibus atque arteriis per ſpongias aquæ calidæ, ſed etiam cataplaſmata vel fomẽta de farinis. itaque imponi oportebit iiſdem partibus farinam hordeaceam ex aqua pura vel mulſa coctam, vel lini ſeminis farinam, vel fœnigræci farinã ſimiliter coctã. Sed mirificè proſunt pulli hirũdini pingues ſaliti vel recẽtes aſſi, in cibo ſumpti. protinus enim omnem præfocationem & tumorem fauciũ tollunt. Verùm ſi putare fauces videbuntur, oportebit ſæpius gargarizare aquam cum ficis aridis coctam, vel aquam mulſam cum ſupraſcriptorum admixtione. Quòd ſi tantus fuerit tumor vt etiam præfocari aut ſtrangulari fauces videantur, aluum ſubtrahere clyſterio oportebit, aut ſanguinem emittere de brachio, vel ſub lingua venam præcidere. Thymbræ ex aqua coctæ, vel aceti vapor per arundinem ore receptus, prodeſt ad tumores oris & gutturis & faucium.

Origanum tritum cum melle impoſitum, vlcera oris purgat, nec patitur ea longius ſerpere: coctũ verò cũ aqua & arida ficu, atque aſſiduè gargarizatum: facit & ad alia vitia, id eſt & ad anginam, & linguam ſideratam, quod genus morbi Græci paralyſin vocant. Sorbitionibus vti oportebit eos qui de vua & faucibus laborant, factis ex amylo, ptiſſana, oryza, alica, farina triticea, faba alba, vrtica tenera cum lacte decocta, deinde quum ex aliqua parte releuati fuerint, tum vti ouis ſorbilibus debent. Ad vuas calloſas & nimium tumentes, mirifica hæc compoſitio eſt: facit & ad cætera faucium & oris vitia: eſt autem hæc, Æris floris ✶ II. chalcitidis ✶ II. picis liquidæ cyathum. coquitur pix donec amittat odorem, deinde adiiciuntur ei mellis cyathi ſex, atque iterum vtraque mixta inferueſcũt: poſt hoc adiicitur vini Aminæi ſextarius, & rurſum coquitur. Vbi autem bene decoctum fuerit, cætera ſupraſcripta quæ ſicca ſunt trita adiiciuntur, iterũmque decoquitur medicamẽtum donec ſit ſpiſſum velut mel. Rhus quo coriarii vtuntur foliorum tenerorum collectorum æſtate, priuſquam ſemen arbuſculæ eorum habeãt ✶ XXIIII. macerãtur in aquæ nitidæ cõgiis tribus totidẽ diebus totidẽmque noctib⁹, deinde expreſſa folia abiiciũtur, aqua in qua macerata fuerant transfunditur in vas æreũ, & coquitur donec in mellis ſpiſſitudinẽ redigatur. Oportet autẽ moueri aquã ipſam rudicula vel ſpathomela æris rubri: poſtea adiici debent trita hæc, Myrrhæ, thuris, nardi Syriacæ, cinnami, caſiæ, ſingulorum denarii bini: deinde bis térve ferueſieri medicamẽtũ, & reponi in pyxide cuprea. facit ad omnia vitia quæ in ore naſcuntur, & ad vuam, & arterias, & anginam, & ad auriculas ex quibus puris multum fluit, & ad veretra, & ad nigredinem carbunculorum, cruſtas quoque & papulas omnes, & maximè ea humoris vitia quæ in nocte concitantur, expurgat: ſed ſi vetuſtate medicamentum inaruerit, remittitur, & temperatur vino auſtero bene calido. Remedium Coſmi medici ad anginã, & ad omnia vitia quæ in ore naſcuntur, & ad aures pure manantes, & ad carbũculos, atque ad veretra quæ nigredinẽ duxerint, & ad cruſtas, & ad vlcera in pedibus ſubtrita calceamẽtis, Rhus ſyriaci ✶ II. myrrhæ ✶ IIII. caſiæ ✶ II. croci ✶ II. mellis Attici cyathos II. coquitur medicamẽtũ lentè in cinere calido, donec ſpiſſum fiat, reponitur in vaſe æreo. Arteriace ad grauedines oris, & capitis, & ad pleuriticos, & per tuſſim ſanguinẽ eiicientes: conficitur ſic, Paſſi cretici ſextarii duo decoquũtur ad tertias, deinde admiſcetur thuris victoriati duæ tertiæ partes, myrrhæ dimidia, croci vna, tragacãthi denari⁹ vnus, gũmis ✶ I. piperis grana numero viginti, glycyrrhizæ ſucci ✶ III. cariotarũ pinguiũ ſucci exemptis interaneis ✶ III. gummi & tragacanthũ in aqua mulſa maceratur, deinde vtraque trita cæteris bene tritis & læuigatis admiſcentur, poſt hoc globuli finguntur ad fabæ magnitudinem, quos ſub lin-

A gua teneri oportet, [illegible] quod [illegible] liquefactum fuerit, ſtatim deuorari. Hæc cõpoſ[illegible] facit ad omnia arteriæ vitia & thoracis, & a[illegible] voci[illegible] receptionem. Compoſitio quæ dicitur ſtomatice, [illegible] ad tonſillas, & vuas tumentes, & ad vulnera & v[illegible] auriculis vetera, excepta ex libris Ptolemæi re[illegible] Euergetes appellatus eſt: accipit hæc, Succi [illegible] cti, & in ſole cocti 8. vnu ſemis, glycyrrhi[illegible] corticis lycii ✶ S. myrrhæ troglodyticæ ✶ I [illegible] & f[illegible] ✶. I. nardi Indici ✶. S. mellis Attici cyath[illegible] mali cyathum I. quæ

B arida ſunt ſeorſum [illegible] vnum cum vino temperantur, deinde paſſum [illegible] miſcetur, & coquuntur omnia in cinere calido d[illegible] mellis ſpiſſitudinem habeant. Non oportet autem [illegible] norare, vtiles eſſe arteriam imbecillam habentibus [illegible] tiones, deambulationes, corporis vociſque exercitationes: contraria autem balnea, & omnia quæ videntur caput implere, vel humores excitare. Vuæ & faucium dolori fimus agnorum priuſquam herbam guſtent in vmbra ãrefactus, & confrict⁹, atque emplaſtri more appoſitus, medetur. Succo

C cochleæ acu trãſfoſſæ inlita vua ſanatur, ita vt ipſa cochlea in fumo poſtea ſuſpendatur. Vuæ diſtillationi quæ omnibus fere perículoſa eſt, (nam & phthiſim & ſyntexin, & alias moleſtas valetudines creat) proſunt porri ſectiui folia non cocta ſine pane aſſiduè manducata. Oleum calidum ei qui de vua & arteriis laborat, eunti dormitum in cerebrum & in aures infundi vtile eſt. Vuam toto anno non dolebit qui quumprimum vuam viderit procedentem, ſiniſtra manu digito medicinali & pollice granũ mulſum ſic trãſ-

D glutierit vt dentibus non contingat. Stercus caballinum recens colliges, & in furno calefacies, tunc oleum medio capiti infundes contra vuam, & ſic ſtercus prædictum in panno, vel in linteo ſpiſſo capiti ſuperligabis in noctem. Frumenti grana ſuper candentem tegulam pones, & diſperges ea, & quũ videris ex iis humorẽ nigrũ exire, de cochleario colliges, & ſubinde vuæ appones, ſtatim remediabis. Ad fauces & arteriã impeditã remediũ vtile ſic, Croci drach. octo nardi drach. duas, ſchœni anthus drachmã vnã, amyli drachmã I. S.

E roſæ ſeminis drachmã vnã, mellis Attici cyathũ vnum, cum tenuiſſimo puluere ſpecierum ſupradictarum miſcebis, & decoques tenuiter, & ad perunctionem faucium vteris. Lac bubulum recens mulſum, & lento igne calefactum, gargarizatũmque, areriam conſtrictam infuſo catarrho, & fauces exaſperatas, priſtinæ ſanitati reſtituta perſanat.

Vuæ dolenti & diſtillanti medicamentum præſentaneũ, ſic, Gallæ ruſæ ſemunciã, aluminis ſciſſi ſcrupulos IX. myrrhæ pinguiſſimæ ſcrupulos IX. cunicularis

F herbæ aridæ ſuper mundam tegulam combuſtæ cineris ſemunciã. hæc omnia in tenuiſſimum puluerẽ redactã, & in vnum permixta ſeruantur vaſe vitreo, & per triduũ cochleare ſemiplenũ ieiuno & bene digeſto intra os inſeritur, vt vuam contingat, & inlinat. Cauſticum ad vuam penitus minuendam, vel conſumendã ſic, Fœniculi drachmam vnam, calcis viuæ drachmam vnam, aphronitri drach. II. chalcanthi drach. II. ioni drach. II. contuſa hæc, & in puluerem redacta permiſce, & ſubige cum cinere lixiuii ficulnei, & impone ſiccum,

G ita vt hæreat vuæ vel faucibus. Raucis, & grauedini vocis plurimum prodeſt tragacanthum ſi ſub lingua diu teneatur, aut piper, & paulatim ſaliua quæ collecta fuerit ſorbeatur. Raucus ſi oua incocta recẽtia ſingula per triduum ieiunus hauſerit ſtatim remediabitur. Raucis ſi in balineo clament, & aërem calidum intra fauces recipiant, ſatis vtile eſt. Oleũ quoque viride in ore tepidum teneant, & aſſiduè gargarizent, etiam in balneo plurimum prodeſt. Ad vocem clarificandam radicem edulem quæ incocta manducatur, cũ

H mulſo coque, & deinceps ipſum mulſum bibe, & radicẽ ipſam manduca. Ad vuam diſtillantem platani pilulam quam ſingularem inueneris lino traiectam ſuſpende collo laborantis. Vuam caniculatam & cochleam germanam combure, & contere, atque

ex eo puluere mixto, pollice ſun[illegible], vel certè cochleario, vuam ieiuno ta[illegible] triduum. Herbæ cymbalis radicem ante [illegible] colliges ſiniſtræ manus digitis pollice & medi[illegible] in nomine eius qui vuam dolebit, & lycio con[illegible] coll[illegible] eius ſuſpende. Picem mollem cereb[illegible] ne qui vuam dolebit, & præcipuè vt ſuper lin[illegible] opo[illegible] riori limiti ipſam picem capite ſuo affig[illegible] dolorem vuæ ſcribes in charta, & collo labo[illegible] o v[illegible] teolo ſuſpendes, Formica ſanguinem non ha[illegible] el, fuge vua, ne cancer te comedat. Aran[illegible] ſurſum verſus ſubit, & texit, prendes, & nome[illegible] eces cui medendum erit, & adiicies, Sic cito ſo[illegible] eius quem nomino quomodo aranea hæc ſurſ[illegible] & texit: tum ipſam araneam in chartam virgi[illegible] gabis, & collo laborantis ſuſpēdes die Iouis: [illegible] prendes araneā, vel phylacteriū alligas, ter in tertam ſpues. Medicamen cauſticū ad vuam ſine ferro tollendā, de quo etiā iſchiadici curātur, Calcis viuæ ⊢ I. ſaponis albi pilulas tres, ſinopidis (hoc eſt minii) medicum, lixiuium vnde operā tur coactiliarii aliquātū: in vnū miſcebis hæc, & coagitabis diu, & repoſitum habebis, vt quū opus fuerit vtaris.

Deſcriptio trochiſci plurimis rebus ſatis vtilis, id eſt ad vetuſtas tuſſes, & rheumata quæ in arteriis cōſurgāt, ad paralyticos, ad eos qui ex incōmodo tremūt, ad veſicā, ad hydropicos, ad opiſtotonicos, ad pedū ſubitos dolores, vel grauedines, ad lōgas viſcerū cauſas, vel dolores, ad phthiſicos, ad inedia, ad lienis, ad hepatis & ad inteſtinorū dolores, & ad duritia quoq; hepatis reſoluēdā, ad part⁹ extrahēdos qui ante maturitatē fuerint enecati, & ſiquid poſt partum reſederit euocandū: quod medicamētū ab Eutichiano archiatro primū traditū fertur. cuius deſcriptio talis, Styracis ✱ IIII. iridis Illyricæ denarios IIII. hyoſcyami ✱ I. opopanacis ✱ IIII. myrrhæ Troglodytidis ✱ IIII. reſinæ terebinthinæ ✱ II. piperis albi ✱ XII. aphronitri ✱ XI. opii ✱ XI. galbani ✱ IIII. hæc omnia diligentiſſimè tunſa, cribrata, & trita, vt permiſceri inter ſe poſſint, aqua nitida in vnum colliges, ita vt ſtyracem & galbanum ſeparatim antè contundas: quæ ſimul confuſa aqua colliges, & trochiſcos ad menſuram oboli facies, & quum neceſſarium fuerit, ex aqua calida bibēdos dabis, cum cyathis tribus ternos, prout ætas aut virtus fuerit.

AD ANGINAM, VEL SYNANCHEN, ET ſtrumas, & parotidas, & rheumata, & glandulas, vel tonſillas, & ad ea quæ faucibus hæſerint euocanda, remedia rationabilia, & phyſica diuerſa de experimentis, Cap. XV.

Anginæ prodeſt ſanguinis detractio, cucurbitarum adhibitio, cæteráque auxilia quibus medici efficacius vtuntur: medicamenta autem ſimplicia hæc rectè faciunt, Laſer cyrenaicū aqua dilutū craſſius per pinnā faucibus adhibetur, vel euphorbium aqua dilutum ſimiliter impoſitum. compoſitionū autem hæc ſunt apta, Fellis taurini, ſalis, aceti, mellis, olei veteris, æquas partes in vnum miſceri oportet, & quum opus fuerit, pinna perfricare fauces diutius laborantis. Item bene facit & hoc medicamentum compoſitum ſic, Git fricti ✱ II. pyrethri ✱ I. ſagapeni victoriati pondus: trita hæc cum melle miſcentur, & ita faucibus adhibentur.

Facit bene & medicamentū hoc compoſitū ſic, Fellis taurini ✱ II. ſucci cucumeris ſyluatici ✱ I. cachryos & miſyos anim. ati ✱ ſingulos, trita hæc melle admixto reponuntur: quum opus eſt, aqua tepida diluuntur, & fauces exinde perunguntur, coguntúrque inde quamplurimum deuorare qui faucium dolore vexantur. ſoluit enim ventrem, & ita vehementiſſimè prodeſt. Item benefacit & hoc medicamentum, Hirundinorum pullorum exuſtorum cineris ✱ I. hyſſopi ✱ I. nitri ✱ I. piperis denarii ſemiſſem, laſeris ✱ II. hoc medicamento, & ſæpius fauces & preſſius fricari oportet. Multis & hoc profuit medicamentum, Coſti, opii, aneſi, ſchœni, caſiæ rufæ, ſingulorum denarios binos, git denarium vnum, amomi victoriati pondus, aſari quod eſt ſemen, ✱ II. aluminis ſiſſi ✱ I. gallæ quod eſt medium ma-

A gnitudine ciceris pilulas numero quinque, croci denarios II. crocomagmatis victoriati pondus, myrrhæ victoriati pondus, ariſtolochiæ Græcæ denarios IIII. cinnami denarios tres, hirundinum ſyluestrium exuſtorum pullorum cineris denarios V. nardi ſpicæ victoriati pondus: melle Attico deſpumato cōprehenduntur hæc omnia diligenter trita: quum autem opus fuerit reparari hoc medicamētum, adiicietur quod ſatis erit eiuſdē mellis, & ſic faucibus inſeretur. hoc Liuia Auguſta ſemper compoſitum habuit, & reconditum in vaſculo vi-
B treo. facit enim mirificè aduerſum anginam & ſynanchen. Medicamentum ad anginam, quod deuoratur quantum digito vno tolli vel colligi poteſt: componitur ex his, Rhus ſyriaci denarii ſemiſſem, hyſſopi tantundem, cæparum cypriarum capita tria, laſeris cyrenaici quantum erui granū eſt, vini bene odorati cyathos tres: cum vino cepæ ita terūtur vt ſoluātur, deinde mittūtur in vas æris rubri, atq; adiiciūtur cætera, & coquūtur ad mellis craſſitudinē. hinc dabitur bis vel ter digito lingere ei cui medendum eſt. Ad ſynanches moleſtiam
C & faucium dolorem periculoſum, efficax medicamen, conficitur diligenter, & reconditum in præſidio habetur. Ius in quo hirundinū pulli cocti fuerint accipitur tepēs, & intra fauces cōtinetur, atque aliquid inde tranſmittitur. Sed præcipuè contra ſynanchen prodeſt ſi hirundininos pullos viuos in nido prendas, & viuos incendas, vt puluis ex iis fiat, die Iouis, luna vetere. Sed obſerua vt impares in nido inuenias, & quanti fuerint exuras. horum in calida aqua puluerem bibendum dabis, & de ipſo puluere digito locū ſynanches ab intro
D continges, miraberis remedium, ſed illotis manibus remedium facies.

Rutam, alium, laſer, æquali menſura trita, ſi ex vino gargarizet qui ſynanchen patitur, certum & præſens remedium ſentiet.

Præcantabis ieiunus ieiunum, tenens locū qui erit in cauſa, digitis tribus, id eſt medio, pollice, & medicinali, reſiduis duob⁹ eleuatis, dices, Exi hodie nata, ſi ātè nata, ſi hodie creata, ſi antè creata, hāc peſtē, hāc peſtilentiā, hunc dolorē, hunc tumorē, hunc ruborē, has tolles, has
E tonſillas, hunc panum, has paniculas, hanc ſtrumā, hanc ſtrumellam, hanc relegionem, euoco, educo, excanto, de iſtis membris medullis. Ad tonſillas herbæ quæ lingua bubula dicitur radix circa collū inligata plurimum prodeſt. Gladioli folium medium diuiſum, & in ſimilitudinem coronæ in ſe connexum, ac pro torque circa collum habitum, tonſillas ſedat.

Pruni arboris folia ex vino decocta, & gargarizata tonſillas molliunt. Thuris manna, & myrrha, & cinnamomum, & galbanum æquis ponderibus ſe-
F paratim ad leuitatem contuſa, cribratáque, & cum reſina terebinthina ceráque decocta plurimum, atque emplaſtri modo appoſita, ſanant tonſillas. Si adipe leonina tonſillæ interius perūgantur, eodem die ſanabuntur. Lac caprinum vel bubulum vel ouillum recens mulſum dum calet, vel etiam calefactū gargarizatum, tonſillarū dolores & tumores citò ſedat. Plantago, vel eius radix diligentiſſimè contrita, cum axungia vetere impoſita in panno vel linteo, prodeſt anginæ vel tonſillis. Cyclaminis ſuccum, & mel lycium æ-
G quis portionib⁹ miſcebis, & eo gargariſmatio ad omnia faucium vitia poteter vteris. Pulticulam ex alica facies, in quam capita porrorum contuſa mittes, & ſimul decoques, & deinde colabis, & ſorbitione ea contra faucium moleſtias quum volueris vteris. Siquis grillū manu contriuerit, & ad tonſillas vel ſuas vel alterius tenens ter applicuerit, tactu illo tumorem ſanabit.

Tonſillis renes vulturini aridi in melle triti vel decocti, mirum remedium præſtant ſi pro emplaſtro apponantur. Cæpæ longæ condiroriæ ſucco, adiecto mel-
H le permiſto, interiora faucium pertractantur, quo facto angina laborantem à periculo liberabis, reſina quoque vel liquore cedri arboris angina aſſiduè peruncta ſanatur. Myrti foliorum ſuccus gargarizatus, vel etiā tranſmiſſus, anginæ plurimum prodeſt. Myrrham

contritam ex aqua tepida conſtanter abſorbēdā dato ei qui anginæ periculo laborat: ſtatim eum liberabis.

Hirundinū cōbuſtarum cinis cum melle Attico mixtus, faucibuſque inditus, & anginā reprimet, & vlcera, ſiqua arteriis inerunt, contacta purgabit ſanabitque.

Taurinum fel melle permixtu, & extrinſecus faucibus appoſitum, vel pro vnguine inductū, anginas efficaciter ſanat. Idem præſtat & caprinum fel ſimiliter appoſitum. Si ſubita angina ita fauces præfocabuntur vt nullum auxilium celeriter inueniri poſſit, ferro quamacutiſſimo ex venula quæ ſub lingua eſt, in parte ſiniſtra quæ ſtatim de hoc morbo palleſcit, ſanguis emittatur, continuò ſubuenietur. Herbæ proſerpinalis quæ dracontion dicitur, contritæ ſucco admiſceto ſalſam aquam, & olei parum, atque inde linguam & quæ ſunt circa linguam, & fauces perfricato, donec vomat cui medebere, citò ſanabitur.

Alumen tritum ex poſca gargarizatum, anginæ moleſtiis prodeſt. Lini ſemen & anethum cum ſale & oleo & aceto decoctum, bene contra faucium dolores gargarizabitur. Nucis iuglandis nuclei triti cum ruta & oleo impoſiti, faucibus proſunt.

Ruborum caules teneri teruntur, ſuccuſque eorum expreſſus, & in ſole coagitatus donec ſpiſſetur ad craſſitudinem mellis, ab interiore parte faucibus & gingiuis illitus plurimum prodeſt. Pullus hirundinis ſylueſtris, vel melius ſi ripariolæ, cerè etiam domeſticæ, aſſus vel elixus comeſtus, anginam velociſſimè certiſſiméque ſanat, adeò vt hominem ab hoc morbo per totum annum tutiſſimū præſtet. Ad parotidas ſedandas, aſphodeli herbæ radix inuoluta lana fuſca, & circa collum ſuſpenſa, remedio plurimum erit.

Braſſicæ ſtirpes ſiue ſtipites arefactæ, vel combuſtæ, & in puluerem redactæ, & cum axungia vetere ſubactæ, atque emplaſtro alutario parotidibus impoſitæ, ſatis proſunt. Lupino crudo deme folliculos, atque ex eo farinam tenuiſſimam facito, quam melle ſubactam vice malagmatis parotidibus apponas, continuò dolores tumoréſque ſedabis: idē præſtat & cum aceto decoctus, ſimiliterque appoſitus. Herba verbena cum plantagine in ore contrita, adiecto modico ſalis, pro emplaſtro appoſita, parotidas mirè diſcutit, quas quum aperuerit, detracto ſale ſola contrita & impoſita, celeriter ſanabit, nec cicatricē magnā faciet. Noctuæ iecur diligenter ſeruatū, atque ex vnguēto nardino trito auriculis ſubinde infuſum, celeriter parotidum vitium omne perſanat.

Oſtrei teſtarum combuſtarum cinis cum melle impoſitus parotidas citò ſoluit. Aqua marina tepida, vel ex marino ſale infecta, parotidas ſpongia prius elue, tū calcem cum axungia vetere ſubactam imponito, confeſtim ſanabis. Spumæ argenti P.I. olei veteris P.II. ſalis ammoniaci P.I. galbani P.II. ſimul hæc omnia permiſcebis, ita vt ſpuma argēti in oleo decoquas vſque ad craſſitudinē mellis, tū adiicies ſalē, & pones vt ferueat: item galbanum addes, & rurſum pones vt feruet. poſtea ſimul omnia colabis, & recōdes, & quū opus fuerit, more emplaſtri miro remedio ſedādis parotidibus vteris. Vitium exuſtarum cinis cum cera & reſina paribus ponderibus appoſitus, parotidibus prodeſt, ſed vnà decoctus. Stercus columbinum tritum cum farina hordeacea ex melle ſubactum, & calidè appoſitum, naſcentes parotidas cōprimit. Adeps vrſina pari pondere cū ſeuo taurino & cera permixta, atque appoſita, parotidibus mirum remedium eſt. Pingue laridi quod inter cutem & carnem macram eſt, ſi parotidibus apponatur, & illic ligetur, citò ſanabuntur. Mus araneus ſi in orbitam inciderit, naturali fato illic detentus emoritur. hunc illic inuentum, argilla aut linteo aut phœnicio inuolue, & ex eo ter circumſcribe parotidas, quæ in corpore ſubitò turgebunt: mira celeritate ſanabis. Maluæ radice lino vel lycio traiecta, aut arnogloſſæ (id eſt plantaginis) radice ſimiliter collo circundata, ſtrumas ſanari manifeſtum eſt. Mentaſtri ſuccus vino gargarizatus frequenter ſtrumas tumoréſque diſcutiet.

Farina hordeacea, pix liquida cum cera & oleo mixta

A percoctáque, adiecto p[illegible] ſubacta, more emplaſtri impoſita, ſtrumas vtili[illegible]. Galbanum impoſitum ſuper ſtrumas, fa[illegible] diſcutit. Idem præſtat & ſal ammoniacus appoſi[illegible]l denſiore liquore inditus aut inlitus. [illegible] ſtrumas, & fœminis & maribus vtiliſſi[illegible] cor lacertæ viridis lupino argenteo clauſ[illegible] ſuſpenſum ſemper habeant. Fel bubu[illegible]inum ad incipientes ſtrumas optimè facer[illegible] decuerunt. nam penitus creſcere non ſi[illegible] aſſiduè tangantur.

B Cancri fluuiales [illegible], & cum melle appoſiti, ſtrumas diſcuti[illegible] præſtant & teſtæ echinorum ex aceto tritæ, [illegible]. Si volueris explorare vtrum ſtruma ſi[illegible]ius qui tumebit, antequam medicinam adhibe[illegible]ricum terreſtrem ad tumorem applica, & po[illegible] folium pone: ſi ſtruma erit, lumbricus terra[illegible] ſi non erit ſtruma, integer atque illæſus perma[illegible]. S. piæ teſta minutiſſimè contuſa, cum axungia vetere ſubacta, & impoſita, ſtrumis medetur. Naſturtium cum alumine contritū, inlitum, vel impoſitum, ſtrumis opitulabitur. Talparum capita reciſa cum terra ſua contunduntur, & pro

C emplaſtro apponūtur ſtrumis, vtiliter proſunt: ob quod paſtilli inde facti in pyxide ſtannea reponi debent, vt præſtò ſint quū opus eſt. Calx viua cum reſina liquida, & adipe ſuilla ſubacta, & addito melle impoſita ſtrumis mirè medetur. Vngularum equinarum exuſtarum cinis cum oleo impoſitus vel inlitus, ſtrumis medetur. Acu oſſea (id eſt ſpiculo trigonis quæ paſtinaca dicitur) ſtrumam ſæpius punge, ſtatim areſcit. Ad ſtrumam ſedandam buxi tenera & cicu-

D tam teres, vel contundes, & cum axungia ſubiges, & in panno tenui inductum medicamen appones. Virgulas teneras buxi, manipulum tenerum vrticæ vnipeciæ in ollam rudem biſextialem cum aqua mittes, & ad medias decoques, poſtea de aqua ipſa dormituro eunti ſtrumoſo calidum quantum pati poſſit ſorbendum dabis, non tranſmittendum, ſed ad eum locum qui dolet intra os tenendum. quanto autem diutius aut calidius tenuerit, tanto citius ſanabitur. Sufficit autem vt ternas ſorbitiones ſingulis noctibus intra os teneat. Medicamē ad fauces curandas ſic, Rutæ ℈ VII.

E mēthæ ſemunciam, folii ſemunciam, anethi tantudem, apii idem, coliculi ſeminis idem, cucurbitæ & marrubii idem: teres diligenter hæc omnia, & permiſcebis, & quum opus fuerit fauces inde tanges. Item puluerem ad idem, vel quæ intra os dolent, cōficies ſic, Piperis ⊢ I. folii ⊢ I. ſpicæ nardi ℈. XII. myrrhæ ℈ XII. coſti ℈ XII. caſiæ fiſtulæ ℈ XII. aloes ℈ IIII. guttæ ammoniaci ⊢ I. dactylorum oſſa exuſtorum ℈ XII. ſalſarum ſardarum capita trita ℈ XII. rutæ ſeminis ℈ XII. mēthæ ℈ XII. pulegii ℈ XII. anethi, apii, coliculi, cucurbitæ, marrubii ſcrupula duodena. Omnia tundes, & cernes, &

F quæ vrēda ſunt, ſuper teſtam combures, & teres, atque in vaſe vitreo repones, & quū opus fuerit, ſicco eo vteris. Ad ſynanchen remedium ſic, Cuniculum viuum in olla rudi combures, & puluerem de ipſo cum coſto & folio æquis ponderibus miſcebis, & ſic in potione plenum cochlare de hoc puluere cum vino dabis, atque etiam fauces inde perfricabis. Caput viperæ linteolo colligatum, collóque ſuſpenſum tolles: optimè ſanat, aut prohibet innaſci. Lac caprinū cum malua & exiguo

G ſale decoctum gargarizatúmque, tonſillis primè medetur. Menarum ſalſarum vſtarum de capitibus cinis ex melle inlitus faucibus anginam cohibet.

Aqua in qua mus coctus fuerit, aduerſum anginas ſalubriter inſcio propinatur. Caninæ cutis corrigium ter collo circundatum, mirè anginam releuat.

Multipedes cutiones qui in ſtercore naſcuntur, quíque contacti in globulis complicantur, adiecta tertia

H parte reſinæ, validiſſimè triti, & malagmatis vice impoſiti, incipientes parotidas aperiunt, & expurgant, maturatas verò perſanant. Axungia vetus cum teſta vaſis ſalſamentarii contuſa ſubactáque, & appoſita, collectionem parotidum laudabiliter diſcutit.

Vulpinis teſticulis recentibus parotides perunctæ citò

discutiuntur. Muricum teſtæ vruntur, earúmque ci- A
nis cum melle paroti[dibus] ſalubriter imponitur. Fi-
mo capræ axungia vetus [per]mixta, & ſubacta, atq; vt em-
plaſtrum appoſita, paroti[das] perſanat. Calcis floris ſcru
pulos III. allii ſpicas [...] axungia tundes, & impo-
nes parotidibus malagma[...]. Naſturtium cum
lomento contritum ſa[...] etiam marrubium cũ
adipe mixtum appoſitu[m ...] [pr]odeſt. Exulceratis ſtru-
mis muſtelæ ſanguis rec[...]tur, vel ipſa in vino deco
cta ſalubriter imponitur. [...] cochleæ quæ ſalinis inhæ-
rent, cum teſtis ſuis tunſæ, [...] impoſitæ ſtrumis effica- B
citer proſunt. Talpæ [...] ex melle inlitus ſtrumis
vel iecur eius inter manus t[ritum] appoſitum, plurimum
prodeſt. Strumæ optim[e me]detur radix verbenæ, ſi
eam trãſuerſam reſeces, extre[m]ámque eius partẽ laboran-
tis collo ſubnectas, priorem au[te]m partẽ in fumo ſuſpẽ-
das. Areſcente enim ea, ſtrumæ quoque ſiccabuntr, & o-
mnis earum humor areſcet. Quũ ſanus fuerit quem cu-
raris, ſi tibi ingratus extiterit, vtrámque partem in aquã
coniicito, ſtrumæ renaſcentur.

Vrticæ radices cum aceto coctæ contuſæque, ac ſuba- C
ctæ manibus tepidæ imponuntur, incipientes ſtrumas
continuò comprimunt. Hæc autem cura non ſolùm diſ-
cutiet prorumpentes ſtrumas, ſed & maturas ita aperiet
vt omnibus radicibus penitus extractis, ad certiſſimam
ſanitatem, ſine vlla cunctatione perducat. Adeps
caprina cum calce ſubacta, & appoſita, ſtrumas ſtatim
diſſoluit, & ſanat.

Lupus marinus (id eſt piſcis) tantæ efficaciæ eſt aduer-
ſum ſtrumas vt ad quamlibet partẽ corporis admotus,
ſtrumarum vitium omne perſanet. D

Aduerſus languorem faucium expertum medicamẽ
hoc facies, Piperis albi ⊶ I. naporum ſeminis ⊶ IIII.
rutæ viridis ℈ VI. abſinthii gallici ℈ VI. laſeris optimi
℈ VI. mellis optimi ſextarium. de iis tritis commixtis
in vnum, cochlearium plenum dabis ieiuno vorãdum,
vel fauces inde continges. Apii ſeminis quantum
tribus digitis comprehendas, tantundem & ſalis & ſi-
napis Alexãdrini adiicies, rutæ quoque viridis puſillũ
addes, & allii ſpicas V. hæc teres diligenter, & adiunges
aceti boni quartarium, & dabis bibere ex aqua calida, ſi E
iam per dolorem faucium manducare non poterit.

Adipis veteris ⊶ I. thuris grana III. laſeris grana III
ſatureiæ puſillum, allii ſpicas XI. teres & calefacies flã-
mula tenui, atque inde collum eius, & fauces diligentiſ-
ſimè perfricabis qui de talibus laborabit. Reme-
dium valde certum & vtile faucium doloribus ſic, ſcri
bas in charta hæc,

Εἶδον τελμερῆ χρύσεον Τσάναδον,
Καὶ ταρταρύχου Τουσάναδον.
Σῶσόν με σέμνε νερτέρων ὑπέρτατε. F

quam chartam in phœnicio obuolutam lino cõligabis,
collóque ſuſpẽdes, memineríſque vt mũdus hæc facias,
& ne tertia manu ſcriptura tangatur.

Gallam tunſam & cribratam, atque alumen vtrum-
que æquis portionibus ſumes, & prius in ollam nouam
mittes, & mel bonum atque alumen vtrunque adiicies,
& in vnum decoques, atque inde orificia geuſiarum, &
fauces intrinſecus perfricabis. Vettonicam, arge-
moniam, verbenam, rubum, ſenecionem, mẽtham, cu-
curbitam ſiccam, hinc amplius mittes ſardæ caput aſſa- G
tum, piperis modicum, teres hæc omnia diligenter, &
miſcebis, & ſic etiam per pinnulam delicatam fauci-
bus inſeres: mirè hoc remedium carbunculum, & quic-
quid mali intra fauces erit curabis. Olei boni cyathũ
vnum, & ſuccinũ verum, in ollam nouam mittes, atque
ad medias decoques, deinde ſuccinum tolles, & combu-
res, & teres, & puluerem eius in oleum ſupraſcriptum
mittes, & vnà iterum diligenter teres, atque inde tolli-
bus quotiens opus fuerit adpones, experieris magnum
remedium. Ad parotidas conuenit noctuæ cerebellũ H
butyro mixtum apponi. diſcutit enim fere eas ſine do-
lore & moleſtia. Oportet autẽ per aquã marinã feruentẽ
nouis ſpõgiis illic demerſis, & linteo vel ſabano intor-
to, vtrinque expreſſis, vaporare eas, atque ita oblinire

A hoc medicamentum, ſupérque tegere lana ſulfurata
totam maxillam. Bene diſcutit parotidas iris Illy-
rica cõtuſa, cocta ex paſſo, & more cataplaſmatis farinæ
hordeaceæ calida bis vel ter in die impoſita. Diſcutit &
hoc medicamentum parotidas antequam ſuppurent,
quod conficitur ſic, Spumæ argenti P. II. ceruſſæ P. I.
ſalis ammoniaci P. I. æris floris P. I. aceti 8. I. olei vete-
ris 8. II. ſpumã, ceruſſam, ſalẽ per ſe & cũ aceto terere te
oportet mortario marmoreo, deinde oleo admixto tra-
iicere in caccabũ amplũ, ne extrà effundatur, & ad ignẽ
B ponere. efferueſcet enim valde. Quum hæc ſuper ignem
poſita habuerint emplaſtri mollis temperaturam, de-
poni oportebit caccabum: quum verò deſierit feruere,
paulatim aſpergere æris florem, & mouere ſpathulà
medicamẽtum, ne extrà fundatur: & rurſus coquere do-
nec habeat emplaſtri ſpiſſitudinem, debebis. Ad
ſtrumas benefacit radix cucumeris ſyluatici cocta ex a-
qua mulſa, & trita, atque ita impoſita. Hibiſcũ quoque
eodem modo coctum, & impoſitũ melius facit. Ma-
rini lepores oleo veteri iniecti benefaciunt diſcutiendis
C ſtrumis, ſed cum ipſo oleo in plumbea pyxide cluſi, quã
diebus quadraginta diligenter alligatã oportet haberi:
poſtea ex eo pinnula oblinendæ ſunt ſtrumæ, ſupérque
eas pellis lanata non nimium tonſa, tegendi gratia im-
ponenda eſt. Præcipi autem oportet nequis hoc medi-
camento manus inquinet, aut inquinatas priuſquã bene
elueriт, ad os referat. Ad ſtrumas & ad duritias mam-
marũ, mirificè facit hoc medicamentum antequã ſup-
purent, & poſt ſuppuratiõe nihilominus vtile eſt, acci-
pit hæc, Olei veteris P. I. ſpumæ argenti P. vnum, gallæ
D ſyriacæ P. II. mannæ P. I. & vnciã, galbani P. I. cum oleo
coquitur ſpuma donec ceroti ſpiſſi habeat temperatu-
ram, deinde admiſcetur ei galla, & ſecundũ hãc manna.
quum emplaſtri habuerit ſpiſſitudinẽ, tollitur ab igne
medicamẽtũ, & quũ deſierit feruere paulatim galbanũ
miſcetur, deinde linitur in aluta quũ opus eſt apponi:
tertio vel quarto die ſoluitur, ſi non ſuppurauerint ſtru-
mæ: ſed ſi apertæ fuerint, hyeme alternis ſoluetur, æſtate
quotidie. Malagma ad ſtrumas & ad omnẽ duritiã rela
xandã mirificũ, ſic, Reſinæ terebinthinæ. P. II. ceræ ſeli-
E brã, propolis (quã quidã cerã ſacrã vocãt) P. I. galbani P.
I. olei veteris ſelibrã: hæc omnia cum oleo ad ignem li-
quefieri oportet, & poſtea miſceri viſci de quercu P. I.
xiphii radicis, quod nos gladiolum appellamus, P. I. fæ-
culæ putris P. I. aphronitri libræ quadrantem, opopana-
cis P. I. hæc omnia ordine quo ſcripta ſunt trita cribratá-
que in cacabum coniiciuntur, opopanax oleo diluitur,
& ſoluitur, vbi temperatum eſt medicamentũ, manibus
ſubigitur, linitur quum opus eſt aluta, & ſic apponitur.
Glandulis facies remediũ ſic, Farina, mel, crocũ & ca
F ricas, ſimul miſce, & contere, atque vnũ corpus facito, &
ita linteo inline, & ſuper glandulas pone. Carmẽ mi-
rum ad glandulas ſic, Albula glandula, nec doleas, nec
noceas, nec paniculas facias, ſed liqueſcas tanquam ſal
in aqua: hoc ter nouies dicens, ſpues ad terram, & glan-
dulas ipſas pollice & digito medicinali perduces, dum
carmen dicis: ſed ante ſolis ortum & poſt occaſum fa-
cies id, prout dies aut nox minuetur. Glandulas
manè carminabis ſi dies minuetur: ſi nox, ad veſperam,
& digito medicinali ac pollice continens eas, dices, No-
G uem glandulæ ſorores, octo glandulæ ſorores, ſeptem
glandulæ ſorores, ſex glandulæ ſorores, quinque glan-
dulæ ſorores, quatuor glandulæ ſorores, tres glandulæ
ſorores, duæ glandulæ ſorores, vna glandula ſoror: no-
uem fiunt glandulæ, octo fiunt glandulæ, ſeptem fiunt
glandulæ, ſex fiunt glandulæ, quinque fiunt glandulæ,
quatuor fiunt glandulæ, tres fiunt glandulæ, duæ fiunt
glandulæ, vna fit glandula, nulla fit glandula. Ad
ea quæ faucibus inhærebunt remedium, ſi os aut ariſta
hæſerit gulæ, vel ipſe cui acciderit, vel alius, cõ feſtim ad
H focum accurrat, & titionem verſet, ita vt pars eius quæ
ardebat, forinſecus emineat: illa verò quæ igni carebat
flammæ inſeratur: conuertens verò titionem ter dices
remedii gratia te facere, vti illud quod hæſerit in fauci-
bus tuis, vel illius quem peperit illa, ſine mora & mo-

leſtia eximatur. Hoc inter certiſſima remedia ſubnotatũ eſt. Herba appellatur vincaperuinca, ex qua ſi fauces obligaueris dormitũ eunti eius cui aliquid ex iis inhæſerit, manè ſanus conſurget. Omnia quæ hæſerint faucibus hoc carmen expellet, Heilen proſaggeri vome ſipolla nabuliet onodieni ideu eliton. hoc ter dices, & ad ſingula expues. Item fauces quibus aliquid inhæſerit confricãs dices, xi exucricone, xu, crigrionaiſus ſcriſnmiouelor, exugri conexu, grilau. Si de piſce os faucibus hæſerit, ſpinam mediam eiuſdem piſcis infringes, & aliquam partem ex ea pollice & medicinali digito ſuper verticem eius cui os vel ſpina hærebit appones, ſed vtilius erit ſi neſcięti id facias. Ad os, ſiue quid aliud hæſerit faucibus, hi verſus vel dicendi in aurem eius qui offocabitur, vel ſcribendi in charta, quæ ad collum eius lino alligetur, quo remedio nihil eſt præſtantius.

Μή μοι γοργείην κεφαλὴν δεινοῖο πελώρου
Ἐξ ἄϊδος πέμψειεν ἐπαινὴ Περσεφόνεια.

Ad reumaticos efficax remediũ, ſic, Muſtela die Iouis, luna vetere capta, viua in olla rudi ita excoquitur vt teri poſſit, & in puluerem redigi, qui puluis collectus ex melle, & bene contẽperatus ieiuno reumatico ad diem per cochleare dabitur, ſed vniusligulæ mẽſura mirè proderit. Ad ſynanchen remediũ efficax ſic Rapæ ſeminis heminã, cauliũ ſeminis heminã, opopanacis ſemunciã, laſeris ℈ IIII. allii modicum, ſalis montani modicum, omnia hæc diligentiſſimè trita, & melle collecta, laboranti dabũtur menſura ac ratione, ita vt terna cochlearia ieiunus accipiat.

AD OMNES MOLESTIAS TVSSIS, & ſubitæ, & diutinæ, ac vetuſtæ, & ſiccæ atque humidæ, & ad phthiſicos, atque eos qui ſanguinolẽtum, & purulentum excreant, & ad empyicos, vel pleumoniacos, atque eos quibus caſu ſanguiſugæ intra ſtomachum irrepſerint, necnon & ad ſtomachi ſtridorem, & ne media doleant, remedia phyſica, & rationabilia diuerſa de experimentis, Cap. XVI.

PAſtillus ad tuſſim & diſtillationẽ pectoris, & pulmonis, & ad epiphoras oculorũ, & veſicæ dolorẽ, & quib⁹ tubus ſtrãgulatur ſæpius, & nõ ſine cruciatu vrinã faciũt. Itẽ ad eos qui ſãguinẽ ore eiiciũt, aut per vrinã reddũt, ad deiectionẽ quoq; alui, & ad tormina, & grauedinẽ vẽtris, & cholerã, & ſtomachi crebrã nauſeã, quæ quũ vomitu ſine febri excitatur, vtilis eſt, & quicquid reprimi & ſiccari oportet, optimè cõpeſcit: præterea facit & ad omniũ partiũ corporis dolorẽ, præter capitis: quinetiã ſiquando alicuius cauſa datum fuerit, aliæ rei vitio non erit hoc medicamentum. Quum autem ad omnia quæ ſuprà dixi manifeſtè proſit, tum præcipuè ad initia phthiſeos benefacit. multos enim eripuit ex magno periculo interdum bis térve datus hic paſtillus: recipit autem hæc, Myrrhæ Troglodytidis ✳ VI. croci ✳ V. thuris ✳ V. opii denarios IIII. alterci albi ſeminis denarios quatuor, apollinaris herbæ radicis corticis denarios quatuor. Contunditur hic cortex per ſe, & cribratur tenui cribro: deinde crocum, poſtea altercum, deinde myrrha, & thus, quibus miſcetur opium pridie in aqua maceratum, & ſubinde aquæ exiguum adiicitur, donec fingi paſtilli poſſint ad pondus denarii ſemiſſis, licet alii tertia huius ponderis detracta faciant paſtillos. dantur in noctem ex aqua cyathis tribus: ſomnum faciunt, dolorem omnem ſedant. vt ſuperius dixi. Oportet autem ex eo etiam catapotia fieri. quidam enim facilius ea quàm potionem ſumunt, & non multum ad medendum intereſt. Catapotium, (id eſt medicamẽtum quod nõ diluitur, ſed ita vt eſt voratur) ad tuſſim quum ſine modo defluit, conficitur ſic, Croci ✳ III. myrrhæ ✳ II. opii ✳ I. contunditur crocum ſiccum, & cribratur. contuſæ & cribratæ myrrhæ opium admiſcetur aqua exigua dilutum, poſtea adiicitur crocum: & quum in vnum omnia bene mixta ſunt, figurantur erui magnitudinis pilulæ. dantur in noctem ternæ vel quaternæ: & ſi ſiccæ non potuerint tranſmitti, ex aqua calida modica dabuntur, & formabũtur ex aqua. Ca-

A tapotium alterum ad tuſſim aridam, ſic, Myrrhæ, piperis, caſtorei, galbani, ſtyracis, opii, ſingulorum idem ponderis. Caſtoreum & piper contunduntur & cribrantur, deinde myrrha antè con[illegible] cæteris contuſis & cribratis admiſcetur. vbi omnium æqualitas facta eſt, formantur pilulæ ex aqua viciæ [illegible]dinis: dãtur cum calidæ aquæ modico ternæ vel [illegible] in noctem, ſed digeſtis

Aliud catapotium ad [illegible] veterem, quod & ſuſpirio & phthiſi tentatos, & [illegible], & iecur durum habentes ſanat, idem inflationem [illegible], & purgat mulierum ſiqua

B ex partu ſordida reſedent, conficitur ſic, Styracis ✳ VI. myrrhæ ✳ II. S. opopan[illegible] ✳ V. reſinæ terebinthinæ ✳ IIII. alterci ſeminis ✳ I. [illegible] Illyricæ ✳ I. nitri ✳ I. piperis albi ✳ II. galbani ✳ II. op[illegible] ✳ I. irim, altercũ, piper contũdere oportet & cribrare, [illegible]tũ mortario terere, cætera pilo cõminuere, & poſtea omnia permiſcere, ac facere catapotia magnitudinis fabæ: inde terna vel quaterna in noctem, vel ſicca, vel ex calida aqua dare, quæ & ad inflationes diſtenſionéſque cum aquæ calidæ cyathis tribus vtiliter dantur. Ad eam rem remiſſior quidem paſtillus, ſed

C non contemnendus, accipit hæc, Croci, myrrhæ, alterci, opii, pondera paria contuſa miſcentur deſpumato Attico melli, fiunt paſtilli eiuſdem põderis, vt ſuprà ſcrptum eſt: dantur iuxta ætatem & vires in noctem, licet & hinc catapotia facere propter eandem cauſam vtile ſit, ſed tunc aquæ mel adiicitur. Paſtillus ad tuſſim & ad ſanguinem reiicientes, & ad ſtomachum ſolutum habentes, facit & ad deiectionem ventris & veſicæ dolorem: accipit hæc, Apii ſeminis ✳ VI. roſæ foliorum arefactorum in vmbra ✳ XII. myrrhæ XII. croci ✳ XI. opii ✳ IIII. apii ſe-

D men, & crocum, & folia roſæ contunduntur cribrantúrque myrrha teritur, opium aqua maceratur, omnia deinde in vnum miſcentur, aqua adiecta fiunt paſtilli ad pondus denarii ſemiſſis, aut tertia parte detracta, dantur ſtomachum imbecillum habentibus, & ſanguinem reiicientibus ex aquæ frigidæ cyathis duobus, cæteris ex calidæ totidem cyathis dari debet. Paſtillus ex odoribus, qui benefacit ad omnem internum dolorem, ptopriè autem ad tuſſim & pectoris diſtillationem, & oculorum epiphoras: facit & ad ſuſpirium, & ad lateris dolorem, & ad

E phthiſicos, veſica quoque vel renibus laborantibus, vel ſanguinẽ de vrina reddentibus cũ dolore, vtiliter datur: accipit hæc, Cinnami, caſiæ, croci, ſingul. ✳ ternos, alterci ſeminis & apollinaris herbæ radicis ſingul. denarios quaternos, piperis denarios II. opii denarios II. thuris denarios III. nardi ſpicæ ✳ II. vino Falerno contuſa & trita hæc vt debet cõſpargũtur: fiũt paſtilli ad põd⁹ denarii ſemiſſis, aut tertia parte detracta, dantur in noctem prout ægri vires ſunt cum aquæ calidæ cyathis duob⁹ aut tribus.

Medicamentum quod per cochlearium deuoratur, be-

F nefacit ad tuſſim aridam, & eos qui difficulter glutinoſa excreant, & præfocari videntur interdum: ſed præcipuè prodeſt iis qui dolotem lateris cum febre ſentiunt, quos Græci pleuriticos dicunt. Liberat enim omni periculo eos. Hoc medicamentum Apulei Celſi fuit, & præceptoris noſtri Valentis, nec vnquam vlli viuus compoſitionẽ ei⁹ dedit, quia magnitudinem opinionis ex ea traxerat: eſt autẽ hæc, Mellis Attici libram, piperis nigri denarios duos, myrrhæ Troglodytidis & caſiæ denarios ſingulos, ſtachyos nardi denarium vnum, cinnamomi hemiobo-

G lum. quòd ſi non habueris cinnamomum, duplicem caſiam conicies: piper contunditur diligenter, & cribratur, myrtha teritur mortario marmoreo, poſtea vtraque in vnum miſcentur, deinde mellis optimi deſpumati adiicitur quantum ſufficiat, vt ſit pſeudoliquidum: dantur inde phthiſicis cochlearia quina vel ſena, pleuriticis etiam plura, & ſæpius, ſed interuallo (hoc eſt non ſimul omnia) dari oportet, & tum maximè quum tuſſiunt, & præfocari videtur, difficultérque ſpirãt: ſiue etiã nõ tuſſiunt, & phlegma illis interius coquitur, dari debet. protinus enim excreant

H quæ optant, & tranſitum ſpiritus habent, & tuſſire deſinunt. Alterum medicamentum ad tuſſim aridam, cõficitur ſic, Naſturtii animati ſeminis vnciam, alterci ſeminis vnciam, opii denarium vnum, myrrhæ ſemunciã, ſulphuris viui ſemunciam, piperis albi ⸗ I. melle colligi-

tur hoc medicamentu[illegible], datur fabæ Ægyptiacæ magnitudine ex cyathis aquæ calidæ iii. in noctem. Facit autẽ hoc medicamentum & ad [illegible]eris dolorem, & ad ſtomachi inflationem gra[illegible]ne, cœliacis quoque qui ſubitò vniuerſa deiici[illegible]dolenti ſuperpoſitum vel circundatum denti, [illegible] eſt, in cauernam eius inſertum, vtile eſt: præterea [illegible] horrores febrem præcedẽtes quæ circuitum habẽt, d[illegible] ante horam acceſſionis, vtiliſſimum eſt, ſed prius corpore perfricato oleo calido: prodeſt & iis qui ſine horro[illegible] circuitu febrium vexantur: quamobrem lexipyretos ha[illegible] compoſitio dicitur. Alia compoſitio ad tuſſim aridam [illegible] glutinoſam, & difficulter excreãtib⁹: purgat etiã intera[illegible], vomicas & ſuppurationes: accipit hæc, Lini ſeminis, [illegible]icæ ſeminis, naſturtii ſeminis, iridis Illyricæ radicis æquis põderib⁹: hæc in puluerem redigi, & miſceri oportet cum melle, & frequenter ieiuno per cochlearium dari. Stercus porcinum ſiccum inligatum phœnicio, & collo ſuſpenſum, tuſſim moleſtiſſimam ſedat. Hyſſopi — i. mẽthæ ſiccæ — i. pulegii ſicci — i. mellis decocti — ii. marrubii — i. papaueris — i. ſunt qui addunt & ſulphuris viui ſemunciam: hæc trita permiſcentur, vt pſeudoliquida ſint, & per cochleare dantur, ita vt per triduum cochlearia ſingula qui tuſſit ieiunus accipiat. Hederæ folia tria cum tribus granis piperis ex vini cyatho & aquæ calidæ quantum ſufficiat prima die dabis, ſequenti die folia quinque cum granis quinque, ſimiliter vt ſuprà: tertia die folia vii cũ granis vii. ſimiliter vt ſuprà: ſed infirmo ex calda aqua dabis: mirabiliter tuſſim quãuis moleſtam & vetuſtã ſedabis. Ad diutinam tuſſim quæ nunquam deſinit, & ſatis moleſta eſt, medicamẽ facies ſic, Laricis — i. piperis — i. croci — i. myrrhæ — i. marrubii tũſi ſucci quartarium, ficus ſiccas tres, mellis optimi quod ſatis eſſe exiſtimaueris coques, hæc pariter miſcebis, & cõteres, ac ſic ieiuno triduo cõtinuo cochlearia ſingula dabis: miraberis remedium: ſed ſi neceſſe fuerit, intermiſſis diebus iterũ ac ſæpius dabis: hoc etiam phthiſicos ſanat. Ad tuſſim ex perfrictione collectam, medicamen hoc vtile eſt, Aceti optimi heminam, aquæ heminam, hyſſopi ℈ vi. tã diu coques donec ad medietatem decoquantur, tum heminam mellis boni deſpumati adiicies, & lento igne decoques, vt ſpiſſeſcat: antè tamẽ quàm mel adiicias, ſuprà ſcripta colare debes, inde terna cochlearia ieiun⁹, & poſt cœnã accipies. Ad tuſſim remedium vtile, Reſinã terebinthinã, & mel deſpumatũ pari põdere permixta cũ ouo leuiter decocto, debebis ieiunus haurire. Pulegiũ ſiccum ad menſuram cyathi, & naſturtii tantundem in puluerem tenuiſſimum redige, & mellis optimi adiice quod ſufficiat, ac decoque, & manè ac veſpere cochlearia inde ſingula accipe, miro aduerſus tuſſim quanuis moleſtam remedio vteris. Ad tuſſim nocturnam, & ſtomachi confirmationem remedium probatiſſimum ſic, Caricas tres pinguiſſimas Africanas prima nocte accipies aſſatas ſuper carbones, ita vt ſingulis caricis inſeras piperis grana nouena lecta, & pulegii quod non fuerit in fumo aliquantulum: ſed caricas ſic aſſare debes, ne comburantur penitus, ſed vt reſoluantur, & ea hora quate in lecto poſueris, tum eas accipe, & obſerua ne quicquam poſtea loquaris, aut quenquam appelles, antequam obdormias: hoc obſeruans per tres noctes facies. Ad tuſſim præſentaneum remediũ ſic, Radices rumicis minutæ eius quæ per campum ſe ſternit, & mora fert paruula, colliges ſine ferro, & earum P. iii in aquæ 8. xx. lẽto igne vſque ad tertias decoques: deinde radicibus ſeparatis, ponderabis aquam, & quantum ſeparata aqua penſauerit, tantùm mellis optimi deſpumati admiſcere debebis, & rurſus vtrunque mixtum tandiu decoques donec mellis ſpiſſitudinẽ habeat: deinde admiſcebis piperis optimi triti quantum æſtimes poſſe ſufficere, vt ſine moleſtia accipiatur, atque ex eo medicamine mane & ſero terna cochlearia ſumes.

Marrubii faſciculum bonum in aquæ cõgio ad medias decoque, & ex ea aqua adiecto mellis aliquantulo, ieiunus quotidie ſingulos cyathos donec tuſſire deſinas, bibe: omne genus tuſſis efficaciter curabis. Fœniculi radicem viridem nitidam in pila lignea contunde, atque A ei us ſuccum ieiunus cum vino vetere per dies continuos nouem in limine ſtãs bibe, validiſſimè aduerſum tuſſim quamlibet moleſtã tibi proderit: itidẽ proderit & puluis ex eadem radice ſicca factus, ſimiliter potus. Porri cõtuſi ſuccus expreſſus, cũ oleo decoctus & epotus plurimùm tuſſientibus præſtat. Verbenæ herbæ arefactæ tunſæ atque cribratæ tenuiſſimi pulueris cochlearia quinque maiora maioribus, minoribus pro ætate minora, ſed ſinceri ex vini Aminæi veteris cyathis totidẽ, per dies quinque potanda dabis, febricitantibus ex aqua dari

B oportebit: mirè tuſſientibus proderit. Scillæ interioris medullæ teneræ contritæ ſuccum cum mellis pari mẽſura decoque, & inde etiamſi minimum, quantum ſummus digitus recipere poſſit, ieiunus quotidie manè guſtaueris, tuſſis moleſtia mirè carebis. Tuſſis moleſtia citò liberabere ſi obſeruaueris remedium tale, Piperis albi grana iii. baccarum lauri grana iii. in vnum contunde, & adiectis aquæ calidæ cyathis duobus ieiunus bibe, deinde piperis grana v. & lauri baccas v. ex aquæ vt ſuprà cyathis duobus, bibe, deinde vii & vii, ex aquæ duobus, deinde ix & ix, ex aquæ duobus: & ſi tã moleſta tuſſis fue-

C rit vt non ſtatim deſinat, iterum diminuẽdo ſimiliter facies, vt ix & ix. & deinde vii & vii. v & v. iii & iii. cum aquæ calidæ binis cyathis bibas. Cupreſſi baccæ numero impares quàm minutiſſimè tritæ, & ex vino vetere ieiuno potui datæ, tuſſim potentiſſimè leniunt: eiuſdem tenera cauliculorum à ieiuno commanducata, ita vt ſuccus tranſglutiatur, mirè ſanat tuſſientem, ſi id adiectis ſemper impari numero cauliculis per triduũ fiat. Myrrhæ, ſtyracis, opii, croci, pares menſuras conterito, & de cõtritis ac permixtis ſpecieb⁹ globulos ex aqua ciceruli

D magnitudine facito, ac priuſquam dormitũ eat, tuſſienti tria catapotia deuoranda (id eſt tranſglutienda) dato, ſuperque tres aquæ calidæ cyathos potandos adiicito: hoc remedio nocturna tuſſi laborantem citò liberabis. Ventriculi gallinacei membranulam qua ſordes aqualiculi continentur, arefactam terito diligenter, & cum vino potui dato, humidam tuſſim ſedabis. Tuſſim quanuis grauem maiorum natu intra quinque dies, paruulorũ etiam intra triduum ſanat qui ſulphuris triti quantũ tri-

E bus digitis capere poteſt, in ouo ſemicocto ſorbili per triduum ieiuno, aut per quinque dies dederit: Hyoſcyami — i. ſulphuris ſemunciã, fellis terræ — i. piperis — i. gẽtianæ — i. opii ℈ ii. marrubii — i. mellis deſpumati quãtum ſufficiat ſupradictis ſpeciebus, tritis cribratiſque miſcebis, ac leuiter decoques: inde ſiquis tuſſi grauiter cõflictabitur, paſtillum ad magnitudinem fabæ ieiunus manè hauriat, & in noctem cum calda aqua alium paſtillum bibat, bonum valde & vtile remedium experietur.

Scillæ bulbum vnum purgatum tribus feruoribus in aqua decoques, & ex eo quod fuerit tenerrimum ſumes

F — iiii. panacis & iridis Illyricæ, drachmas quaternas, ammoniaci — ii. hæc omnia diligenter teres, ſed ſcillam ſeorſum confricabis, tum omnia confundes, & mellis optimi deſpumati ad colligendum in vnum medicamen quod ſufficiat mittes, atque inde laboranti per cochleare bis vel ter diebus ſingulis dabis: intra dies ſeptem etiam ſanguinem excreantem, & vetuſtæ tuſſis moleſtia liberabis, dum aut deorſum purgatur, aut per vomitum pituitæ interius collectæ humor effunditur. Folia vlmi quæ orientem ſpectant, cum piperis granis totidem, ſed impari numero trita, & cum Falerno vino à ieiuno ſumpta, etiã purulentas tuſſes potenter emendant. Salis quantũ intra palmam tenere poteſt, qui tuſſiet in potionem ceruiſæ aut curmi mittat, & calidum bibat quum dormitum

G vadit, neque poſtea loquatur, ſed tacitus ſomnum capiat, citò ſanabitur ſi hoc vel triduò fecerit. Millefolium tritũ ex aceto potũ tuſſientibus atque etiam ſtomacho ruptis & ſanguinem excreantibus prodeſt, ſimiliter prodeſt quinquefolium tritum, atque ex aqua potui datum.

Quinque ouorum incoctorum vitelli cum vini veteris aut mulſi cyathis tribus permixti, & calidæ per triduum poti, excreationes cruentas emẽdant. Nuces pineæ inanes contuſæ in ollam mittuntur, & quot fuerint nuces, tot hyoſcyami vnciæ & aquæ ſextarii adiiciũtur: hæc ad me-

dias decoquuntur, atque inde ad tuſſis remedium etiam phthiſico bibenda ieiuno quotidie potio, etiam ex vino, ſi non erunt febres, ſalubriter dabitur. Si de tuſſi ſtomachum quis aut latera dolebit, herbæ vettonicæ faſciculū cum ſuis radicibus in olla noua decoquat cum aquæ lixiuiæ 8. duobus, donec ad tertias conſumantur, atque inde dimidium cyathum frigidum quū dolore vrgebitur, bibat. Vettonicam, nepetam, pulegium, æquali menſura cum vini 8. duobus & ſalis puſillo, ad heminam decoques, atque inde laboranti tuſſi & doloribus ſtomachi cyathos ſingulos ieiuno, vt per cochleare paulatim infūdas, per triduum dabis. Siquem tuſſis intolerabilis vexerit, de lupi iecore arido vel exuſto quātum voluerit conterat, adiiciātque vinum, mel, & aquam tepidā, atque inde ad diem cyathū ieiunus bibat, intra paucos dies mirè ſanabitur. Inuenta caſu in via portio de cribro impari numero foraminum collo inligata, tuſſi & ſuſpirio remedio eſt. Ad tuſſim nimiam & veterem remedium ſic, Marrubii ſicci P. III. in ollā nouam fictilem mittes, & aquæ fontanæ 8. XVIII. & decoques ad tertias: deinde ipſam aquam colabis, & in rudem ollam alteram mittes, atque addes illic mellis optimi 8. I. piperis triti ſemunciā, & iterum ad tertias decoques, vt ſpiſſum fiat: deinde diligenter in vaſe vitreo repones, atque ex eo ieiunus terna cochlearia quotidie ſumes. æquè prodeſt marrubii viridis ſuccus cum mellis deſpumati pari menſura decoctus, & cochleare pleno mane ſumptus & veſpere. Herba argemonia contrita, & ex vino vetere diluta potui data, vnicè tuſſientibus prodeſt: tamē (vt dixi) qui remediandus eſt ieiunus accipiat. Betæ radix pipere adiecto conteritur, & ex eo ad piperis magnitudinem catapotia fiūt, inde bina ieiuno data deuorantur, donec tuſſis vitiū cōſeneſcat. Fabæ ſolidæ granum infuſum in aqua, adeóque inflatum vt plus humoris nequeat haurire, ſubitò deuoratum tuſſim mirè tollit. Lotium humanum vetus, adiecto croco vt odor eius occulatur, exhauſtum, veteres tuſſes, & eos qui craſſa pituita vexantur emendat.

Sicui ſaliua reſiliens tuſſim mouerit, aliquis ei in frontem ſufflet, ſtatim deſinit. Ex ouo duro interius quod eſt, paſſo intritum, adiectis aquæ calidæ cyathis duobus, ſi antequam cubitum eas biberis, quietiorem à tuſſi maiorem partem noctis habebis, & eius potionis aſſiduitate ſanabere. Faba freſa tuſſientibus in qua allium coctum fuerit, maximè prodeſt, vel ex melle in cibo ſumpta, efficaciter remedium præſtat: ſed & purulentas excretiones cohibet & ſanat. Ficus ſiccæ tres cum hyſſopi modico & paruo rutæ faſciculo, & quartario fœnigræci purgati, cum aquæ nitidæ ſextario propenſæ, in olla rudi ad medias decoquuntur, & colantur, inde tres potiones per triduum tuſſi nimia laborantibus dātur, mirum remedium eſt. Seuum ouium decoctum, & cum vino auſtero depotum, tuſſi medetur. Sandaracha quoque cum reſina terebinthina ex ouo ſorbili ſumpta, tuſſim remediat. Vettonicæ pollinis drachmas duas, in paſſi cretici cyathis duobus permixtæ aqua calida, vtiliter aduerſum tuſſim bibuntur. Palmare remedium ad tuſſim ſic, Fœniculi ſicci triti ℈ IX. anethi ſimiliter ℈ IX. opii Hiſpani ℈ II. hæc iuncta ex melle optimo temperabis, & ex eo nucis auellanæ magnitudine cum aqua calida mane ieiuno, vel etiam digeſto ad veſperam dabis. Valde bonum & vtile ad tuſſim qualem libet hoc remedium eſt, Apii ſeminis ℈ IIII. hyoſcyami ℈ II. anethi ℈ III. opii ℈ II. mellis quod ad colligendas & glutinandas ſpecies ſuprà dictas ſufficiat, quum in puluerem fuerint redactæ. Tuſſi & cruditati medetur hoc medicamē, Coſti ʒ III. cinnami ʒ II. piperis ℈ V. item piperis longi ℈ V. opii ℈ II. croci ʒ I. mellis quod ſatis ad hæc trita temperāda, & catapotia facienda, quæ cum calda aqua & manè & ſerò, ſed interiectis vicibus dari oportet, quod ſimiliter, & de ſuprà ſcripto medicamine fieri debet. Aquā in qua rutam & hyſſopum & roſam ſiccam decoxeris vino immiſce, & ita bibendam ieiuno offer tuſſienti, citò ſubuenies. In ouum ſorbile maſtichæ puluerem mittes: ſed opus eſt vt mox coagitatum ſtatim ſorbeas, ne dilatione fiat cruſta: quo exhauſto, facilè tuſſim ſedabis ſi id ſæpius

A feceris. Fabæ grana quinquaginta toſta in furno, piperis totidem tundes & cribrabis, & pulegii tantundem menſuræ quantum fabæ eſt in puluerem rediges, ac ſimul melle conſperges, & [illegible] olla rudi, atque agitabis ne comburatur: poſt [illegible] medicamine per ſeptem dies ſingula coc[illegible] manè ſine ſero, tuſſi laborantibus dabis, citò [illegible] Herba centauria trita ex vino dulci bibit[illegible] prodeſt etiam iis qui ſanguinolentum aut purule[illegible] tuſſiunt, quos phthiſicos dicunt. Vuam paſſam [illegible] ad ponderis libræ ſextā-
B tem, & diligenter teres, [illegible] pis optimè ſeparatim triti libræ ſextant[illegible] adiecto aceto ſcillite cū mellis modico teres, & [illegible] bis, ita vt eam ſpiſſitudinem habeat, vt paſtiluli fieri p[illegible]int, non tamen grandes: inde qui phthiſi & diutina [illegible] laborat, ſingulos cum calda aqua ieiunus manè, & ſimiliter dormitum vadens ad veſperam ſumat. Cerui pulmones cum ſuis gurgulionibus virgulis tenſos, in fumo donec areſcant ſuſpende, & ex iis aliquid contuſum tritúmque diligēter adiecto melle, ecligmatis modo phthiſico dato, quem ſanari citiſſi-
C mè voles. Lacerta viridis viua immiſſa in vas fictile nouum, & cum vini 8. III. decocta ad cyathum vnum, incredibiliter phthiſico prodeſt, ſi ex vino eo manè ieiun⁹ bibat cochleare vnum. Qui phthiſi laborabit, laſer tritum in aqua tepida ieiunus quotidie bibat, potenter remediabitur. Cancros marinos impari numero exuſtos, vel aridos tritos, & baccas laureas impari numero tritas, adiecto melle, atque adipe anſerina remiſſa, æquis ponderibus vniuerſa permixta vnum corpus facies, atq; æqualiter in duodecim partes diuides, & in cibo aut in potione
D laboranti phthiſico dabis, mirè proderit. Oua incocta duo in calice diffundes, & deiice olei optimi ℈ II. & axungiæ vetuſtiſſimæ in trulla ad calidam remiſſæ ℈ II. & coagitato, ac permixtum phthiſico tepidum quotidie da bibendum, donec ſanetur, valde proderit. Qui phthiſi afficiuntur, maritima loca vitare debent, atque illic maximè vbi pix conficitur commorari, ibique cochlearum carne cum vino excoctarum aſſiduè veſci. Picem præcoquam, ſiue quam viſcoſam vocant, & rubricam ſcythicam (quam alii piſſaſphaltum vocant) cum ſeuī ceruini
E remiſſi cyatho vno, & lactis bubuli vel ouilli pari menſura, ſiquis iam periclitanti phthiſico in potu vel in cibo quotidie dederit, mirè ei ſubueniet. Mus gliris deglupt⁹, & cū oleo ac ſale aſſatus pleumoniticis vel empyicis cibo datus, mirè ſuccurrit, eos quoq; qui purulēta excreāt celerrimè ſanat. Marrubii viridis faſciculū, & ambroſiæ faſciculū, & abrotani faſciculū, mitte in ollā ſemodialē nouam, & vini 8. III. & decoque ad ſextarium, tum exprime herbas, & cola, & adiice in ollam mellis optimi ſexta-
F rium, & poſtea decoque ad craſſitudinem mellis: ex eo veteris ieiunus quotidie plena ligula ad ſanguinis reiectionē ſedandam, & ad ſtomachū confirmandū. Butyrū nitidum, & tantundem mellis optimi deſpumati coquito donec color rufus ſit, & in pyxide cornea recondes, atque inde manè ieiuno ſingula cochlearia dato, qui pulmonis exulcerati vitio fœtidum olet, vel purulentum & fœtidum excreat. Axungiæ ſuillæ vetuſtæ vnciæ tres, ex vini vetuſtiſſimi cotyla vna decoctæ, potui phthiſicis datæ potenter remediantur. Anethi ſucci veteris puluerē,
G & reſinæ pityinæ puluerem, cum adipe vetere anſerino aut gallinaceo, edendum manè ieiuno empyico cochlearia tria, & veſpere tantundem dabis, mirè ſubuenies. Ad eos qui ſanguinem excreant remedium efficax ſic, Thuris maſculi diligenter triti, drachmas duas, ammoniaci vnam, cum aceti hemina ſimul contemperabis, ita vt bibi poſſit, & laboranti ieiuno hæmoptoico dabis. Siquis purulentum tuſſit, ouum crudum cum pari menſura ſucci de porro ſectiuo expreſſi, tantundémque optimi mellis permixtum, calefactū ieiunus ſorbeat. Ad excrea-
H tionem cruentam remedium ſic, Cochleæ elixatæ teruntur, & ex aqua calida à ieiuno bibuntur, necnon ad idem cochleæ inlotæ ex aqua marina coquuntur, & deuorantur. Phthiſicis & empyicis prodeſt aqua in qua cydonia mala cocta fuerint, aſſiduè propinata: ipſa etiamſi incocta manducentur iuuant. Spongiæ Africanæ ex-

uſtæ cinis cũ ſucco porri [illegible]i hauſtus empyicos ſanat. A

Raphani cocti cibo ſumpti ſanguinolentas excreationes celeriter emendant. Gummi optimum in ore ſolutum, & degluti[illegible] empyicis remedio eſt.

Ruborum in qu[illegible]ſcuntur cauliculi teneri tunduntur, ex iis ſuccus ex[illegible]r, qui in ſole ad craſſitudinem mellis ſpiſſatur ag[illegible] hic hauſtus ſanguinolẽtam excreationẽ efficaciſ[illegible] cludit. eorundem ruborũ cauliculi teneri ex vino auſ[illegible] diſcocti edũtur: idque vinum etiam merum potatum [illegible]ſnolenta excreantibus B prodeſt. Coagulum cer[illegible]m, ſiue leporinum, ſiue hœdinum, in potione ſolutu[illegible]r, vtiliter ab empyicis vel hæmoptoicis: ceruini [illegible]ue cornu exuſti cinis in potione datus ſimiliter me[illegible] Bubulus ſanguis vel hœdinus ſanguis recens cum pari menſura aceti diſcoctus, ſanguinem excreantibus prodeſt ſi per cochleare aſſiduè deguſtetur. Glutinum quo charta glutinatur calidum in modum ſorbitionis hauritur, vel ex aqua calida ſanguinem excreãtibus datur. Nuclei amygdalarum, triticum, amylon, & mẽtha, trita, in qualibet potione vtiliter ab hæmoptoicis vel empyicis hauriuntur. C

Semen ſalicis tritum, & ex vino auſtero ſumptũ, ſanguinem tuſſientes ſiſtit, & vitium poteuter emendat.

Hederæ baccæ quæ ſunt luteæ, impari numero tritæ, & ex aqua tepida potæ, phthiſicos ſanant. Herbæ vettonicæ folia in vmbra arefacta, & tunſa cribratáque reponito, atque inde laboranti vulſo victoriati argentei pondus ex paſſo bibendum ſæpe præbeto. Quidam quò potẽtius herbæ huius auxilium facerent, adiecto melle cribra D tum puluerem comprehenderunt, atque inde fabæ magnitudine dederunt laborantibus phthiſicis, vulſis, & reumaticis, eóſque qui etiã purulenta excreabant incolumitati ſolidæ reddiderunt. Ad phthiſicos remedium & præſens & maximum: nam etiam vitæ dubios ſanat, & quibus ſpes ſupereſſe nulla videatur: equi ſaliuã vel ſpumam cum aqua calida bibendam per triduum dabis: etiam quem tuſſi intoleranda & diutina laborare videris, hoc remedio liberabis: ægrum quidem ſine cunctatione ſanabis, ſed equũ mors ſubita conſequitur. Oua cruda E duo in calicem verguntur, eò adiiciuntur olei optimi — v. gari floris — v. paſſi cretici — v. quúmque hæc in calicem conieceris, axũgiæ vetuſtiſſimæ — v. in vaſe igne diſſolues, eundémque liquorem calidum cæteris rebus adiicies, omniáque pariter ſuper aquam feruentem remittes, & calida phthiſicis bibenda præbebis. Herbæ ſenecionis viridis contuſæ & expreſſæ ſuccus ad menſuram cyathi vnius per dies ſingulos potui datus, phthiſicis miro remedio eſt, ſi interiectis diebus vel ſepties propinetur. Rutæ teneræ contritæ cum ramuſculis ſuis, & F expreſſæ ſuccus, cum aliquantulo bitumine, ex vino vetere calido phthiſicis celeriter, ſimiliter & empyicis in potu medetur. Antidotum phthiſicis incomparabile ſic, Piperis albi ℈ III. myrrhæ ℈ I. opopanacis ℈ I. thuris maſculi ℈ I. opii ℈ I. croci Siculi ℈ I. zingiberis ℈ II. laſeris ℈ I. rutæ ſiccæ ℈ II. abrotani ℈ II. narciſſi ℈ II. vettonicæ ℈ II. marrubii ℈ II. pulegii ℈ III. mellis deſpumati optimi 8. I. vini Aminæi quartarium, papaueris triti ℈ I. ex quocunque liquore hoc phthiſicis propinatum valde prodeſſe memoratur, ita vt de contritis diligẽter mixtiſq; ſpeciebus G catapotia fiant magnitudine fabæ, quæ aut integra haurienda, aut liquefacta dentur & mane & veſpera. Trochiſcus δι' ἐλέκτρου præſtãtiſſimus ad hæmoptoicos (id eſt ſanguinem vel excreantes, vel vomentes, vel eos qui maximè cum tuſſi ſanguinem iactant) huius confectio ſic, Croci ℈ XV. ſuccini ℈ XV. maſtiches Chiæ ℈ XV. iridis Illyricæ ℈ XV. opii ✱ II. S. pſyllii quod eſt ſemen nigrũ minutum pulicibus ſimile — II. S. hoc ſemen coques in hemina aquæ donec denſa fiat, quemadmodum de lini ſemine, quam colabis poſtea, & reliqua omnia trita ex hac aqua colliges, & formabis trochiſcos habentes maximos H ℈ IIII. S. alios ℈ III. S. minimos vſque ad ℈ I. S. Ita ergo facies vt pro ætate vnuſquiſque, & pro corporis firmitate accipere poſſit. Ad eos qui ſanguiſugas inſcii deuorãt, cimicum in carbonibus poſitorum fumus remedio eſt, ſi ore hianti & faucibus apertis excipiatur. eiici enim & ex pelli deuoratas ſanguiſugas hac ratione certiſſimum eſt. In eo aceto in quo prius ferrũ feruens ſit extinctũ, butyrũ miſſum, & calefactum paulatim, ſi abſorbeatur eiicit de ſtomacho ſanguiſugas. Ad ſtridorem pectoris deponendum ſinapis optimi triti cyathos duos, & mellis optimi deſpumati cyathum miſcebis, & ieiunus die calido, aut in loco tepido gargarizabis, & ſines patenti ore hũmorem decurrere. Ne media doleant, luna ſeptimadecima ſemper allii incocti terna grana purgata transgluti, mirè proderit. B Corallium tritum ex aqua potui datum, reiectionem ſanguinis reprimit: cui rei & caſtaneæ medentur ſi coctæ quamplurimæ manducẽtur.

Ad tuſſim Vindiciani medici remedium ſingulare, Sulphur viuum teres, & inuolues de axungia porci vetuſtiſſima, & dabis vt transglutiat tres pilulas prima die, ſecunda duas, tertia vnam. tales autem pilulæ erunt vt facilè transuorari poſſint: hoc remedium etiam equis tuſſientibus prodeſt. Ad tuſſim remediũ efficax, Herba quæ galli C cè calliomarcus, Latinè equi vngula vocatur, collecta luna vetere liduna die Iouis, ſiccata prius in ollam nouam mittitur cum prunis ardentibus, quæ intra ollam mitti debent. ſuperficies ſanè eius argilla diligenter claudi debet, & calamus inſeri, per quem humor vel fumus caloris hauriatur intra os, donec arteriam omnem & ſtomachum penetret. Compoſitio ad tuſſim, Mellis deſpumati P. I. anethi ſeminis — III. piperis — I. hæc diligentiſſimè trita miſcentur melli, vt quum vſus exegerit, bis in die terna cochlearia qui tuſſi laborabit accipiat. Compoſitio eclig matii ad pulmonem corruptum reparandũ, D Marrubii faſciculum vnum, hyſſopi faſciculum I. glycyrrhizæ — II. iridis Illyricæ — III. inulæ — III. nuces pineas reſinoſas V. aquæ 8. VI. mellis P. V. omnia hæc in aquam nitidam infundes, ita vt ad tertias coquantur, hoc eſt vt ſimul vniuerſa ad triſextium veniant, poſteaquam addideris ſupraſcriptum mellis pondus, vt ad mellis veniãt dẽſitatẽ, de quibus colatis, & in vitro cõditis, ternã mane cochlearia, terna veſpere, qui ſuprà adiecta valetudine laborabit accipiet. Deſcriptio eclig matii ad pulmonẽ curãdum, E Herbæ gladiatoriciæ ſuccus, lilii ſyluatici ſuccus, marrubii ſuccus. æquis menſuris parabitur. deinde quantum de tribus ſpeciebus fuerit ſucci, tantùm mellis mittetur, ita vt poſtea in ſextarium huius permixtionis tria cochlearia olei viridis mittantur: quod tãdiu poſteà coquetur quandiu medicamen ad menſuram mellis veniat. ex hoc ieiunus accipiat terna cochlearia, & poſt cœnam terna, qui pulmonis vitio laborabit. Confectio vnctionis ad ipſam pulmonis cauſam, Olei mollis 8. I. cymini quartarium, lento igni tandiu coques quãdiu cy F minum percoquatur, quod poſtea colabis, & addes olei chamæmelini heminam, olei anethini quartarium, olei roſei quartarium, olei ranacei heminam, medullæ ceruinæ recentis — III. adipis anſerinæ atque porcinæ recẽtis — VI. butyri recentis ſine ſale — VI. ceræ Punicæ — III. hæc omnia ad vaporem ſoluta miſcentur, & quando æger vngi debet, tolles ex eo — VI. ad triduanam vnctionem, & addes illic ſucci de fœnogræco — II. febri fugiæ — II. lactis humani quartarium, quod lac ſub hora qua æger vngendus eſt mittatur, nec calefaciat cum cæteris G ſpeciebus, & iacens in lecto vngatur lenta ſatis manu, ſed ante lucem poſtquam vnctus fuerit ſtatim lac vaccinum bibat eadem hora mulſum, non coctum, dum calet.

AD SVSPIRIOSOS, VEL AD DYSPNOICOS, & omnes cauſas arteriarum, de quibus ruptis ſanguis emanat, & ad vomitus reſtringendos, & prouocãdos, & ad ſitim arcendam, & ad ſingultus inhibendos, & ad reumaticos, & vulſos, remedia rationabilia, & phyſica diuerſa de experimentis, Cap. XVII.

AD ſuſpirium facit bene acetum quod ſcilliticum vocant, cochleario ter quatérve ſumptum ad diem. Prodeſt & ſcilla argilla circũdata, & furno cocta purgatis H exterioribus putaminibus, & quod eius tenerrimum eſt tritum adiectis mellis Attici duabus partibus, & aceti boni vna parte, atque ita decocta, & per ligulam vnam ſemel in die ſumpta. Profuit multis ad ſuſpirium vel diſpnœã depellendam, pulmo vulpis, vel iecur in olla fictili exuſtũ,

A atque ad cinerem redactum,& datum ad diẽ ieiuno,menſura cochleariorum trium,cum aquæ cyathis tribus ſi febricitabit:ſi ſincerus erit,ex vino vetere: profuit & pulmo cerui eodem modo areſactus, & datus. Prodeſt ſuſpirioſis hoc medicamentum euidenter, Aluminis ſiſſi ✶ vi. opii ✶ i. aqua exigua opium diluitur, miſcetur alumini antè trito. Fiunt globuli ciceris magnitudine: dantur ieiuno ante cibum quaterni aut quini: hoc medicamẽtum & ad ſanguinis eruptionem ex interioribus partibus facit, & ad veterem tuſſim,& ad phthiſicos vel purulenta excreantes. Hoc quoque medicamentum ad ſuſpirium ſatis commodè facit, Sulphuris ✶ i. nitri ✶ i. abrotani,quod tribus digitis comprehendi poſſit:hæc contũdũtur & terũtur curioſe:quũ opus eſt dãtur ex iis ieiuno cochlearia duo cum duobus cyathis aceti calidi. Aliud medicamentum ſtrumis & ſuſpirio efficax.facit autem & ad lumborum diutinum dolorem, & ad paralyſin, & ad hydropicos,& ad lienoſos:conficitur ſic, Brioniæ(id eſt, albæ vitis radicis) ✶ xii. iridis Illyricæ ✶ xii. ammoniaci guttæ ✶ xii. aſparagi radicis ✶ vi. ſcillæ bulbi crudi tenerum ex interiore parte ✶ xii. tragacanthi ✶ vi. iis mellis miſcetur quod ſufficiat,ſed prius contuſis diligenter & tritis donec ceroti habeant temperaturam,inde quum opus eſt datur ieiuno ✶ i,cum aquæ mulſæ cyathis tribus.

Balſami ſemen tritum potum ex vino prodeſt ſuſpirioſis,caducis,phreniticis, pleuriticis, & ad omnia vitia quæ in thorace ſubſiſtunt,pulmonis,& ſuſpirii cauſis medetur. Thymum tritum potum ex vino extenuat, & calefacit quæ ſunt in ſtomacho grauia,vnde ſuſpirium naſcitur,ventrem quoque releuat, ſanguinẽ extenuat,& quæ ſunt glutinoſa & hærentia in thorace, & faucibus detrahit. Origanum cum croco tritum, potatumque cum vino,ſuſpirioſis prodeſt. Hyſſopum quoque aridum contuſum,& cretum,ex aqua, aut vino,aut aceto, aut melle datum,aut decoctum cum aliquo ſupradictorũ liquorum,ſuſpirioſis medetur. Marrubium aridum tritũ cum mellis cochleario ſumptum,vel ſuccus eius potus,æquè ſuſpirioſis remedio erit. Chamædris extenuata tritaque,& pota prodeſt ſuſpirioſis, quæ propter craſſitudinem ſuam liquore aliquo etiam aqua extenuari debet, & ſic accipi. Herba tiniatica cõtuſa,& ex mellis cochleario ſumpta,ſuſpirioſos curat: rutæ quoq; atq; herbæ blattariæ ſucc⁹ per ſe dat⁹,aut radices earũ incoctæ aqua, & potui datæ ſimiliter proſunt,necnõ & capparis radices idem præſtant ſi vt ſuprà ſcriptum eſt accipiantur. Reſina terebinthina deuoratur ad magnitudinẽ fabæ Ægyptiacæ ab eo qui ſuſpirio laborat, vini cyatho ſuperſumpto,quæ res magno remedio eſt. Centaureæ tenuis ſuccus quantum nux auellana recipit cum aqua mulſa datus,vel ianthidis herbæ quæ humidis locis naſcitur vnius fruticis folia trita cum cyatho aquæ data, ſuſpirioſis plurimum proſunt.vino vti oportet ſuſpirioſos in quo cẽtaureæ,abſinthii,origani,& tragorigani,& hyſſopi,& thymi, & pulegii,& rutæ faſciculi retracti fuerint decocti.

Cupreſſi pilulæ tritæ potæ ex vino faciunt bene non ſolùm ad ſuſpirium,ſed & ad iocinoris,& pectoris,& vuluæ dolorem,ſi fœminis dentur:folia autem eiuſdem cũ ruta trita,& pota pectoris tollũnt dolorem,ſimiliter cortex & radix cupreſſi decocta, ad eadẽ proſunt: ſed faciũt & ad phalangiorum morſum ſi extrinſecus imponantur emplaſtri more compoſita. Acetum ex ſcillæ bulbo factum,mirificè prodeſt ſuſpirioſis, ſimiliter acetum ex thymo,origano,pulegióque confectum prodeſt, ſi aſſiduè deguſtetur. Vtiles ſunt inter initia quamuis moleſta, ſuſpirioſis ſorbitiones de porro capitato factæ,& ex vrtica atque naſturtii ſemine.Perungi autem eos oportet rebus calefacientibus,certè pyrethro cum oleo decocto: geſtationes quoque per viam myrteam proſunt, & ſi ſuper lectum ſuſpendatur illis myrtus,remedio erit. Ad ſuſpirioſos remedium ſalutare, ſpumam de ore mulæ collige, & in calicem mitte, atque ex aqua calida, ſiue viro ſiue fœminæ quæ hanc moleſtiam patitur continuò da bibẽdam,homo ſtatim ſanabitur, ſed mula morietur. Ad ſuſpirioſos ſanandos fel vrſinum aqua dilutum bibendũ optimè datur.intra paucos enim dies potenter medetur.

Ad ſuſpirioſos remed[illegible] potẽs, Herbæ ſalutaris faſciculum, & ficorum Afri[illegible]orum aridorum ſelibram, ex aquæ fluuialis heminis [illegible] decoquito ad heminam, eámque potui dato per [illegible] Ad ſanguinis eruptionem ſiue ex arteria [illegible] pulmone,vel pectore, benefacit ſymphyti radix[illegible] quidam inulam ruſticam, quidam allium Gallicum v[illegible]t)lota hac aqua frigida,& raſa cultello eburneo,vel o[illegible] datur ſextans libræ ex ea, aut eo amplius,vel quantu[illegible] potuerit debet manducare & deuorare cui opus e[illegible]e enim amara eſt. Oportet B autem eo die acetum [illegible]t, quod interdum per ſe ſolùm magnificè ſolet [illegible]: ſed huius radicis effectum reſoluit ſi cum ea d[illegible] benefacit ad arteriæ eruptionem polygoni ſuccu[illegible]orum duum aut triũ per triduum datus,& planta[illegible] tritæ eodem modo datus ſuccus plurimum prodeſt.cretæ quoque Samiæ denarius vnus,ſumptus ex aquæ frigidæ rigore detracto, cyathis tribus,validiſſimè iuuat:herbæ etiam polygoni,quæ (vt opinor) tiniaria vocatur, faſciculus quantus manu comprehendi poſſit,in tribus hemniis aquæ decoctus ad tertias, C rectè medetur eruptioni ſanguinis ex arteriis,ſiquis inde laborãti cyathos tres ieiuno per triduum dederit. Oportet autem ſentienti vulnus interius, loco ipſo,ſed à foris ſpongiã cũ aqua frigida recẽti imponere ; vel ex aceto acri,ſed frequenter mutare,ne concalefacta noceat, & vetare artus conſtringi:quod plerique medicorum faciunt, ignorantes quia incitatur ſanguinis eruptio muſculorum compreſſione:quãdoquidem omnis conſtrictio in vtrãque partem exprimit venam. Faciunt & compoſita medicamenta ad ſanguinis eruptionem, quorũ hoc eſt præ- D cipuum,Acaciæ ſucci vncia,hypociſtidos, qui eſt ſuccus roſæ ſyluaticæ(quam caninam quidam vocant)vncia,balauſtii qui eſt flos mali granati quo coriarii vtũtur, vncia, opii ſemuncia. Balauſtium contunditur & cribratur,vel ſiccum in mortario teritur, cætera pridie macerata in aqua commiſcentur diligenter, & paſtilli inde finguntur, quidam maiores,quidam ad denarii ſemiſſem: datur reſoluti iuxta ætatem vel virtutem infirmi ex aquæ frigidæ cyathis tribus aut duobus:hic paſtillus benefacit & ad dyſentericos & ad torminoſos. Alter paſtillus ad ſan- E guinis eruptionem mirificè faciens, accipit hæc, Tragacanthi ✶ ix. Samiæ cretæ ✶ vii. rutæ Ponticæ ✶ ix. glycyrrhizæ ſucci ✶ v. ſymphyti ſucci ✶ vii. gummis ✶ iiii. hypociſtidos ſucci ✶ vii. thuris ✶ v. aluminis liquidi ✶ v. opii ✶ v. amyli ✶ vi. myrrhæ ✶ v. croci ✶ vii. plantaginis ſucci ✶ iii. & paſſi myconii quod ſatis erit, tritis diligenter ſupraſcriptis ſpeciebus miſcebitur.fient paſtilli ad denarios ſingulos,& ad ſemiſſes, qui pro ætate aut virib⁹ infirmi ex aquæ tepidæ cyathis tribus ieiuno dabuntur.

Ad reiectionem ſanguinis ex ore manantis ſymphy- F ti radix in vino decocta ſalubriter bibitur,liguſtri quoq; ſuccum ieiuno per triduum dato, ſtatim ſubuenies: quæ res & torminoſis & dyſentericis eſt ſalubris. Si ex quocunque corporis loco ſanguis per abundantiam nimiam exuberet,& fluat herbæ Sabinæ ſuccus quãtus videbitur, ſiue viridis,ſiue ſiccæ contritæ,ex vino picato vetere optimo,ieiuno per triduum dabitur:ſanabit hæc potio etiam in vitæ diſcrimine conſtitutum. Facit autem & ad colicos & ad dyſentericos,quib⁹ tamẽ decocta datur. Qui ſubitò ſanguinis vomitu laborat,corallium contuſum, & G in puluerem redactum,ex potione mixta calida bibat.

Ad vomitum nimium reprimendum ſulphuris viui puſillum,& ramenti de cornu cerui tantundem, in ouo ſorbili tritum,& permixtum bibi vtile eſt. Iis qui cibum nõ continent, aloes minimum cum frigida aqua potui datum,plurimum prodeſt. Perſonaceæ herbæ radix cõtuſa,adiecto modico ſale,& vino ſparſa,& quotidie recẽs impoſita,ſuper tumorẽ ſtomachi, vomicas omneis per ſudorem emanationéſque occultas potenter expurgat: Mãdragoræ drach. hyoſcyami tãtundem, opopanacis idem, H croci Siculi tantundem,myrrhæ atque thuris ſimiliter,gũmis itidem:omnium ſpecierum pares menſuras tere diligenter,& in puluerem tenuiſſimum redige,atque ex vino vetere collige paulo craſſius quàm ſpiſſitudo ſit mellis:ex eo medicamento ad mẽſuram victoriati, (id eſt dimidiũ

drachmæ) dabis rupt[illegible] uum mum ſtomachum habẽti in tribus cyathis aquæ cal[illegible]læ eunti dormit[illegible]um: beneficium remedii prima ſtatim [illegible] ctione ſentitur, ſecunda incredibilis profectus [illegible] curatio omnis potentiſſimè explicatur. C[illegible]ctum in calicem defunditur, & teſta eius ſucco [illegible]ii impletur, & in ipſum calicem defunditur, & m[illegible]optimi deſpumati tantundem: omnia hæc in ſe perm[illegible]tur, ac tepéfacta hauriuntur: miro modo vomicas ru[illegible]unt, & ad ſanitatem laborantem ſtomachum perduc[illegible]. In[illegible]uo ſorbili cimicem vnum contritum ieiun[illegible]ans qui ſorbeat, deſinet vomere: hoc ſæpe expe[illegible]. Compoſitio medicaminis ad arteriã ſanandã[illegible]. Coſti ℈ III. ſpicæ nardi ℈ III. piperis ℈ III. radicis lapp[illegible]aioris (id eſt herbæ perſonaceæ) ℈ III. hæc omnia ſim[illegible] teres, & ieiuno in balneo ex vino candido bibenda protinus dabis. Herbæ vettonicæ folia arefacta contuſa cribratáque proſunt ſuſpirioſis, ſi ex eo puluere cochlearia ſingula ex aquæ calidæ cyathis duobus ieiuni interiectis diebus donec ſanẽtur, biberint. Aqua quæ in arborum lacunis cauíſq; corticibus conſiſtere conſueuit, ſuſpirioſo potui data celeriter eum ſanabit, atq; omni periculo liberabit, ſi aſſiduè vel ipſa pura calida vel mixta potetur. Sitim quãlibet moleſtam reprimes ſi aquã tepidam cũ oleo permixtam biberis, & continuò vomueris, denuóque ſi neceſſe fuerit id facies, quo ſitis maxima conſeneſcit. Gallinacei oui vitellum ſemicoctum, oleóque permixtum ſiquis ſorbeat, ſitire deſinet. Lapidem de aqua fontana ſublatum ſtatim ſub lingua pone, & illic aliquandiu tene, ſitire deſines. Glycyrrhizæ ſurculũ paruum ſub lingua habeto, & ſaliuam quæ creuerit tranſglutito, quo facto neque ſities, neque os tibi inareſcet. Ad ſingultus inhibendos, feſtucam quam bibens in calice acceperis, protinus ſupercilio ſiniſtro impoſito, cõtinuò remedium experieris. In aquam calidam manus miſſæ, diúque illic retentæ ſingultus crebriores inhibere dicuntur. Annulus in ſiniſtra manu in medio digito poſitus, vel ibidẽ tranſlatus, ſingultus ſtatim compeſcit. Siquis ſingultiens aceti ſcillitici cochleare plenum acceperit, ſtatim ſingultire deſinet: idẽ præſtat & aquæ ſatis frigidæ aſſiduus guſtat⁹, & ſiquis ſpiritũ introrſum reuocet, & aliquandiu cõtineat, ſimiliter remediabitur, nec min⁹ huic rei prodeſt ſternutamentum in tempore excitatum. Herbæ trixaginis cõtuſæ in lignea pila ſuccus expreſſus, cum vino calido potui datus, ruptos, ſiue vulſos, & reumaticos efficaciter ſanat. Aſparagorum radix ad pondus denariorum duorum, & braſſicæ folia tantundem mẽſuræ cõtrita, atque ex vino nigro vel auſtero potui data, vulſis & reumaticis mirificè proſunt. In pila in qua frumentum tunditur quantulumcúnq; ſordium aut pulueris inueneris collige: itémque in eo loco vel foramine in quo ianuæ peſſulli deſcendunt quicquid repereris collige, & in vnum permiſce, & tacitè vel occulto loco in potionẽ aut cibum vulſi laborantis inſperge, continuò malum dolórque ſedabitur. Serpentis ſenectus (id eſt exuuiæ) licio alligatæ, & vulſo circundatæ, mirè proſunt. Stercus verris primo vere collectum arefactúmque & tritum in potione datũ efficaciſſimè vulſos & reumaticos ſanat.

Ad eos qui ſanguinem per os proiiciunt remedium tale, Teſtæ nucis maioris combuſtæ diligenter terantur, & cum aceto dentur: ſed ſi febricitat cui medendum eſt, cũ poſca accipiat pro modo vt cauſæ ſunt, aut ætas vniuſcuiúſque patitur, id eſt vnius nucis teſtæ, aut duarum, vel etiam trium dentur. Compoſitio ecligmatii quod facit ad phthiſicos, & ad eos quibus pulmo per diſtillationem vuæ vulneratus eſt, Iridis Illyricæ — I. ſpicæ Celticæ — I. hyſſopi cretici — I. ameos — II. reſinæ terebinthinæ — II. piperis — II. erui ruſei — II. butyri — VI. mellis deſpumati P. III & — IX. ea quæ in puluerem redigenda ſunt tundes, & diligentiſſimè cernes, reſinam verò & butyrum liquefacies lento igne, poſtea melle permixtum totum ſupraſcriptarum ſpecierum puluerem colliges, & ſimul cõmaceratum in doliolo vitreo repones, vtendũ quũ vſus exegerit, ita vt maturè ieiunis terna cochlearia dentur.

HVMERORVM ET CERVICVM DOLORIBUS, & opiſthotonicis, & hircoſis, & vnguibus, & paronichiis, remedia rationabilia, & phyſica diuerſa de experimentis, Cap. XVIII.

HVmeri dolorem muſtelæ exuſtæ cinis tritus, & cum cera permixtus ac ſubactus, & ceroti more impoſitus mirè ſanat. Ad ceruices, & neruorum ſubitos aut veteres dolores, & cõtuſiones, medicamentum valde neceſſarium, quod diaſteaton dicitur, ſic, Maſtiches — III. olei roſacei libram, olei gremialis ſelibram, vel quod ſufficiat, ceræ Põticæ lib. ſeui ceruini librã, medullæ ceruinæ librã, adipis pullinæ libram, adipis anſerinæ libram, adipis ſcrofinæ P. II. fœnigræci ſucci heminã, lini ſeminis ſucci heminã, hibiſci ſucci heminam, chamæmeli faſciculum, anethi ſurculos VII. maſtiche cum oleo roſaceo in mortario cõteratur: ſpecies verò ſupraſciptæ lẽto igne decoquantur, & ſucci cum cera ſeorſum miſceantur, & omnia mixta colentur, ſic poſtea maſtiche cum oleo ſuper mittatur, & miſceantur omnia diligenter, mixtáque coagitentur ad focum, & refrigerata in dolio vitreo reponãtur, quib⁹ quũ opus fuerit ceroti more vteris. Ceruicis dolor inflexibilis (quem opiſthotonõ Græci vocant) lẽnatur vrina capræ auribus infuſa, aut bulbo trito cum fimo eiuſdẽ capræ ceruici inlito: ſed nihil vtili⁹ eſt medicamento diaſteaton de adipe diuerſa facto, quod ſuprà ſcriptum eſt. Ad ceruicũm dolores remedium phyſicum ſic: ieiunus dextram manum ſaliua tange, & dextrũ poplitem perfrica, deinde ſiniſtra manu ſiniſtrum, & hoc ter per ſingulos poplites facito, ſtatim remediabis. Butyro & adipe vrſina perunctæ ceruices ſtatim ſanabũtur.

Ceræ ſelibram, olei cyprini ſelibram, abſinthii viridis contuſi — II. ſimul ad ignem permiſce, & pro ceroto vtere ad omnes ceruicum dolores. Rigor ceruicis adipe anſerina, vel potius gruina, perunctus, velociſſimè mollietur. Fici folia, & poma eiuſdem immatura contrita, & impoſita ceruici ſubueniunt. Neruorum omnium rigori & perfrictionibus citò ſubuenitur malagmate tali, Olei laurini P. I. reſinæ terebinthinæ P. I. picis liquidæ P. I. axungiæ veteris P. I. decoctis & permixtis vnà iis ſpeciebus nerui rigentes & offenſi ſalubriter perfricantur. Opiſthotonicis & tetanicis lotium caprinum cum aqua mixtum efficaciter prodeſt, ſi ieiunis potui detur. Summũ opiſthotonicis & arthriticis remediũ, & multis experimentis probatum conficitur ſic, Caſtorei, piperis albi, petroſelini, æquales portiones ſimul tundes, & cribrabis, atque inde cochleare vnum cũ vno cochleari mellis, & aquæ calidæ cyathis duobus ieiuno ad diem dabis. Farina lini ſeminis, addito nitro, ex vino calido in modũ malagmatis temperatur, & imponitur ceruicũ dolori, ſtatim medetur. Farina quoque hordei cum ficu arida tunſa permixta & impoſita idem præſtat.

Lenticula in aceto diſcocta, ceruicibus malagmatis more appoſita, dolores earum mitigat. Ad ceruicum tumores ſedãdos, ouorum vitelli cocti cum adipe anſerina inlinuntur, felle caprino æquis ponderibus permixto, atque inde ceruices fricantur. Rigores ceruicum ſeuo bubulo optimè perfricantur, nam cõtinuò molleſcũt, & dolor omnis abſcedit. Herbæ vettonicæ contritæ ſuccus ad ſcrupulos duos adiecto mulſo potui datus, dolorem ceruicum leniet, ſed febricitanti ex aqua calida dari oportet. Sal in ſacco calefactus impoſitúſque humeris, omnem dolorem optimè diſcutit, ſi aſſiduè cõmutetur, vt calidior ponatur, lana quoque ſuccida ex oleo calido humeris appoſita medetur. Spongia leuiter mucrone quo homo occiſus eſt attacta, & calida humeris appoſita medetur: cætera verò quæ ſunt in lacertis brachiorum, & cubitis, & digitis, ac neruis, & articulis cauſaria, acopis, & calefactoriis, & remediis diuerſis curantur, quæ variis locis ſunt adſcripta. Ad hircos & alas fœtentes remedium ſic, Hirci maturioris cornu raſum vel exuſtum cum felle hirci miſcetur, & pondere æquo myrrha adiicitur, atque inde aſcellæ demptis prius pilis aſſiduè perfricantur. Alumen ſciſſum ſtyraci mixtum, ſi in vnum conteras, atque alas fœtidas aſſiduè perfrices,

bonum illis halitum excluſo tetro odore præſtabis. (A)

Caro vitulina recens cum aceto cocta, madidáque alis impoſita, fœtorẽ hirci teterrimum tollit. Myrrha ſicca tunſa aſſiduè alas confrica, vitium fœtoris mirè emendabis. Laſerpitium vetuſtiſſimum tunde, cribra, atque inde alas perfrica, ſimiliter proderit. Nitro ex aqua diluto, vel alumine vino remiſſo vtere quam ſæpiſſimè ad alarum fœtentium emendationem. Ad paronychiam & ſuppurationes vnguiculorum glandem tritam cum ſapone appone, (B) hibiſcũ quoque cũ axũgia & pane trito impone. Vt excuſſi vngues citò reſurgãt, quinquefolium cum adipe qualibet tritum imponitur, oleaſtri quoque folia commanducata recentibus vnguiũ vulneribus rectè imponuntur.. Paronychiæ ſtercus ex auriculis impone, & linteolum ſuper alliga, mirabere remedium. Ad idem, vuam paſſim enucleatam cum thure trito ſubactam ſicut cerotum linteolo inductã imponi oportet. De paronychia parietem continges, & rurſum digitum ducens dices ter, Pu pu pu, nũquã ego te (C) videam per parietem repere. Ad digitorum & articulorum ſubluuium, vel ſuppurationem ſedandam, atramẽtum ſcriptorium ex aceto tempera, & de pinnula inline digitum, vel articulum dolentem, lucernæ quoq; fungum contere, & impone paronychiæ vel digito contuſo.

Ad cubiti vitium vel dolorem ſpuma argenti trita cum oleo roſaceo emplaſtri modo vtiliter admouetur.

AD LICHENEM SIVE MENTAGRAM vel impetiginẽ, & ad elephãtiaſim, & leprã, & exãthemata, & maculas, & liuores, tumoréſque de facie abolendos, (D) & ad genas ſcabras, & cicatrices malarum purgandas, & ad lentigines, & ſtigmata delenda, verrucáſque tollendas, remedia rationabilia, & phyſica diuerſa de experimentis, Cap. XIX.

AD lichenem ſiue mentagram, quod vitium neglectũ ſolet per totam faciem & per totum corpus ſerpere, & plures homines inquinare. nam Soranus medicus quõdam ducentis hominibus hoc morbo laborantibus curãdis in Aquitania ſe locauit. huic ergo valetudini maximè medentur cantharides tritæ & inlitæ cum ſucco vuæ Ami (E) neæ, & cum ſeuo ouis vel capræ: ſed prius facie lota, & nitro diligenter curata medicamen imponitur.

Adeps vituli marini impoſita mentagræ plurimum prodeſt. Ficulni caules teneri in aceto excocti & triti, & inliti mentagræ medentur. Idem præſtat hibiſci radix cum lupino & aceto ad tertias cocta, & appoſita.

Flos viſci cum calce ſubactus, & appoſitus mentagræ valde eſt vtilis. Ad impetigines detergendas farinam æri mixtam, cum aceto frequenter inducito, Olei myrtini vncias ſex, (F) olei ſchinini aut maſtichini vncias quatuor, lithargyri vncias tres, pſimmythii vncias II. cũ vino vetere ſimul teres, & oleum ſtatim poſtea mittes, & diligenter permiſcebis, & ſic vteris ad impetigines abolendas. Ad impetigines detergendas lapathi radices cũ aceto coques ad tertias, & in eo iure iterum oryzam diſcoques, & ſic ad perducendum corpus vteris. Cucumeris ſyluatici radices ad tertias diſcoques, eáſque decoctas teres diligenter, & addes lithargyrum, ac ſulphur æquali menſura, & ceræ parum, atque inde loca quæ impetigo ceperit perfricabis. Ad ſcabidam impetiginem (G) ſcillam albam ſumito, & bene contundito, eáque impetiginẽ inlinito, & adſiccatam aceto acri mixto ſale eluito, deinde ſpuma argenti contuſa, & roſa liquida perungito: & quũ adſiccatũ fuerit medicamentũ, rurſum vt ſuprà diximus aceto ſalſo abluito, atq; iterum eadẽ ratione ſcillam tritã inlinito, idque remedium frequenter iterato, donec ad ſanitatem perducas. Picis liquidæ optimæ acetabulo vni adiice farinam ordeaceam, & nitrum, & apium tritum, & ſulphur æquis ponderibus, ac ſuperfunde aceti albi acerrimi acetabula duo, & in patina decoque ſimul, (H) ac poſtea calidum medicamen linteo inducito, & ſic corpori apponito, nõ ſolùm impetiginem hoc remedio, ſed & lepram ſedabis, & ſcabiem. Impetiginẽ quanuis inueteratam citò abolebis ſi fæcula vini qua tinctores vtuntur cum aqua permixta locum perunxeris, ita

(A) vt dum quinquaginta numeris, illic eſſe permittas, & continuò deſtringas. Nam ſi diutius fuerit, altiꝰ vis eius iuſidet, & vlcus glande faciet. Glutinum taurinum aceto remiſſum, adiecto ſulphure viuo leni igne decoctũ, ita vt ad mellis craſſitudinem perducatur, ſurculóque ficulno dum coquitur agitatum, habebis per diem impoſitũ, impetigines quas Græci [illegible] vocant potentiſſimè ſanat. Formiculas quæ ficulaneæ nominantur, contritas modico ſale adiecto, impetigini appone, miraberis (B) remedium. nam celeriter purgant. Impetigines & lepras hæc compoſitio potentiſſimè extirpat, Thuris maſculi, nitri, argenti ſpumæ, ſulphuris, æqua pondera cum aceto acri teruntur, & pinnula imponuntur, ſiccatúmque medicamen eluitur, & rurſum inlinitur aſſiduè elutum atque ſiccatum. Si locum quem impetigo alludit auro circunſcribas, poſtea eum omnino nõ appetet. ❡ Loco quem mentagra obſederit, fimum murinum tritum ex aceto oportet imponi, vel eiuſdem muris exuſti cinerem (C) cum oleo apponi ſalubre eſt. Aduerſum elephãtiaſin, quod malum plerunque à facie auſpicatur, primúmque oritur quaſi lenticulis variis, & inæqualibꝰ, cute alba, alibi craſſa, alibi tenui, pleriſque locis dura, & quaſi ſcabida, & ad poſtremũ ſic increſcit vt oſſibus caro adſtricta, tumeſcentibus primùm digitis atque articulis indureſcat. hic morbus peculiariter Ægyptiorum populis notus eſt, nec ſolùm in vulgus extremum, ſed etiam in reges ipſos frequenter inrepſit, vnde aduerſus hoc malum ſolia ipſis in balneo repleta humano ſanguine parabantur. muſtelæ igi (D) tur exuſtæ cinis, & eiuſdem belluæ, id eſt elephantis ſanguis immixtus, & inlitus, huiuſmodi corporibus medetur. Nitrum contritum, & ex melle & lacte bubulo impoſitum, elephantioſis prodeſt. Radix aſparagi decocta in aceto & trita, elephantioſis rationabiliter imponitur. Mentaſtri folia commanducata, vel contrita, appoſita elephantioſis medentur, cedro quoque tabes illa aſſiduè peruncta ſanatur. Fel vrſinum leproſos admodum ſanat, ſi eo aſſiduè perlinantur, adeps quoque eius liuores & maculas eximit. Apii ſemen & anethi (E) cõteres, & cum melle miſcebis, atque inde malandrioſis quantum ſufficiat appones. Inula contrita impoſitáque primo quidem exulcerabit, deinde expurgata omni lepra, deterſáque putri & tabida cute, nouam ſimilémque cætero corpori reddet, nec cicatrices fœdas eſſe permittit. Allii decocti aqua crura vlceroſa aſſiduè fota celeriter ſanabuntur. Herba quæ Britannice dicitur, cibo vel potui ſumpta, intra diem ſextum lepræ moleſtiam tollit. Lapati agreſtis radices ſurculo erue, eáſque ſine ferro contũde, adiectóque acri aceto ſubige, (F) & parum ſalis miſce, atq; ex eo omnem corporis aſperitatem in balneo cum ſudore confrica, citò ſanat. Gluten vitulinum aceto remiſſum admixta modica calcẽ viua, vt craſſitudinem mellis habeat, inlines locis leproſis, atque illic ſiccari medicamen permittes, efficaciter proderit. Vulpis ſtercus cum aceto tere, & perũge leprã, citò ſubuenies: omnem autem leprã inlitus hircinus ſanguis emendat. Ad exanthemata curanda oui cocti vitellus cũ melle & pſimmythio tritus rectiſſimè adhibetur. Pelliculæ caprinæ ramenta cum pumice trita, (G) acetóque permixta exanthematis proſunt. Lotio humano ſi nitrum admiſcueris, eóque exanthemata frequẽter elueris, reprimentur. Œſypum cum melle corſicano tritum & appoſitum, abolet de facie omnes maculas: quidam & butyrum addunt: ſi verò & vituli fimus & fel caninum miſceatur, medicamen vtilius erit, ita vt pariter temperata omnia decoquantur. Cochlearum minutarum quæ paſſim inueniuntur exuſtarum cinis cũ melle permixtus, tollit ex facie vitia omnia, lẽtigines quoque & liuores abolet. Stigmata delentur columbino fimo trito, & ex aceto impoſito, ita vt aſſiduè medi (H) camẽ ſuperducatur. De tincturis vel maculis corporis abolendis remedium ſic, oculos vel oua ſepiæ in aqua ſolue, & cũ melle permiſce, atque inde maculas perfrica, citò abolebuntur. Lac mulieris puellã nutriẽtis cũ melle & oleo permixtũ omnes etiam vſtionũ maculas tollit.

A Si nitrum cum oleo miſceas ad ſpiſſitudinē mellis, atque inde maculas inducas, mirè detergentur, ſanguine quoque caprino maculæ contactæ abluuntur. Si autē neſcias vnde ſit macula, cepæ ſucco locum perfricabis, & dulci aqua elues, ſed ſtatimque commāducatum superimpones, vel bulbum Africanum tritum cum aceto impones. Ne cicatrices appareant etiam de vſturis, & vt pili renaſcantur, facies tale medicamen, Calcis viuæ ⸗ III. adipis porcinæ coctæ & colatæ libram permiſce, & quanto diligentius tere, vel confrica, atque in modum cataplaſmatis appone. B Maſtichē perſonatam, ſaponem gallicum, ceram Ponticam, oleum vetus, ſpumam argenti, æquis ponderibus miſtis, & coques ad ſpiſſitudinem liparæ, atque inde emplaſtrum maculis in facie, vel puſtulis, & vlceribus appones. Ad nigredinem, & maculas colli & vultus purgandas, farinam de faba cum humore peponis (id eſt ſucco eius interiore) miſcebis, & facies trochiſcos octo, & ſiccabis in vmbra ex octo illis: quantum ſufficiat teres cum aqua, & inlines maculas, atque ita vteris ante balneum, vt ſiccetur inlitio, & ſic ingredieris: & quum humorem acceperis in calore, tū per- C fricabis, & elues. Ad tumorem ſiue liuorem de facie tollendum, herbam rhodiam ex aceto tritam inline, & ſiccare permitte, atque ita elue. Vrticæ folia cōtere, & ipſa tantummodo cum ſucco ſuo cohibendis tumoribus, vel abolendis liuoribus frequenter appone.

Ad genas ſcabras & cicatrices maxillarum remedium ſic, Chalcitidis drachmas XX. miſyos drach. X. croci drach. VI. thuris drachmas X. myrrhæ drachmas V. opopanacis drachmas V. aceti 8. V. mellis optimi 8. II. S. quæ ſicca ſunt tundes, & in puluerem rediges, & ex eo co- D ques cum aceto, & poſtea melle admixto ſimul omnia teres, donec ſufficienter medicamen ſit ſpiſſum vel liquidum, & in pyxide ærea pones, & quum opus fuerit vteris ad perūgēda vel ſuperliniēda quæ ſunt. Ad genas ſcabras & ſcabidas & veteres cicatrices remediū ſic, Æris vſti & loti, myrrhæ, opii drach. ternas, Cadmiæ vſtæ, & extinctæ vino drachmas VIII. hæc in puluerem redacta ex aqua fontana vel cæleſti teres donec leuia ſint, & quum glutinoſa fuerint, ſuperaddes mellis optimi deſpumati cotylam vnam, deinde perfricando vel terendo concor- E porabis omnia, & in pyxide ærea condes, & quum volueris vteris ad ſuperlinienda quæ ſunt. Spongia noua cum aqua ſalſa calida ſæpius impoſita, ſuggillationes liuoréſque detergit. Fimus ſuillus in teſta arefactus & tritus, & cum oleo impoſitus, mirè ſanat liuores. Apium viride ſubtiliter tritum cum oui albo inlitum, liuoribus prodeſt. Malua erratica trita & calida panno inducta, & oleo peruncta, & ſic appoſita recētibus ſug- F gillationibus ac tumoribus & vexationibus neruorū valde medetur. Ad puſtulas papuláſve de facie tollendas medicamen compones ſic, Sagapeni ⸗ II. ſcobis eburnæ delicatiſſimæ IX. myrrhæ II. S. aphronitri II. S. tragacanthi ⸗ VI. tunſa hæc & cribrata cum melle liquidiſſimo & cādidiſſimo teruntur, ita vt craſſitudinem habeant mellis denſioris: ex eo in balneo vel ante horam lauandi facies diligēter inlinitur, & poſt balneum eluitur.

Vt liuorem de facie tollas, gladiolum herbam paluſtrem harundine aut oſſe acuto radicitus auelles, obſeruās G prorſus ne ferro eam contingas, huius radices tunſæ & ſubactæ, atque emplaſtri more appoſitæ, liuores potenter emendant. Radicis quæ manducatur, id eſt raphani cortex, tritus diligenter & cum melle permixtus inlitúſque, ſuggillationes atque liuores qui ex ictib⁹ eueniūt celeriter abſterget. Origanum ad ſummam leuitatē tritum in linteolo vdo appoſitum, liuores de quo volueris loco ſtatim tollit: mentaſtri quoque folia trita & appoſita idem præſtant. Nitrum ex melle & lacte bubulo tritum atque permixtum appoſitúmque, vlceribus in facie natis aut factis citiſſimè medetur: ipſum etiam nitrum cum puluere opii & ſucco thapſiæ tritū appoſitúmque, liuores ſtatim eximit. Caſeus caprinus mollis (id eſt recens) cum melle ſubactus impoſitúſque & pāno deſuper tectus aut linteo, ſuggillationes liuoréſque celeriter abſterget. Mali, id eſt pomi quod manducatur, vel etiam Punici corium contuſum admixta polenta impoſitum, & liuores abolet, & dolores ſedat. Lauri baccarum quartarium vnum, myrobalani ſemunciam, fœnigræci heminā, ſerpylli non multum, tunſis quæ tundi oportet, atque omnibus in vnum permixtis, medicamen vtile abolendis liuoribus facies, quo per triduum cōtinuum, ſi ita neceſſe fuerit vteris. Pulmo ouillus quārecentiſſimus protinus, dum adhuc tepet appoſitus, continuò diſcutit, & expurgat liuores. Alni folia quamplurima & recentia ſuperimpone, & alliga, medeberis tumori, liuorem verò etiam eum qui de ſanguine collectus videbitur tolles. Abſinthium tritum, & cum melle diligentiſſimè ſubactum malagmatis modo impoſitū, liuores citò eximet. Vitelli ouorum incoctorum coagitati, & inliti liuores qui ex tumore aut colliſione aliqua facti erunt, etiam veteres extenuant.

Ad lentigines de facie tollendas, lenticulam cum ſcobe tenui de cornu ceruino, & ſeuum ceruinum pariter diuide, coque, & tere, atque inde faciem vel ante horam balnei, vel etiā in balneo frequenter inlinito, ita vt quaſi pro pane molli vtaris: efficaciſſimum medicamētum experieris, ſed lenticulæ maior pars ſit, cornu & ſeui æqualis menſura. Herbam verrucariam (id eſt heliotropium) contuſam & ſubactā, adiecta ſalis mica, appoſitámque malandrioſis, vel iis qui verrucas patiuntur, prodeſſe plurimum conſtat. Verrucarum genera omnia fimi canini exuſti cinis curat impoſitus: vrina quoque canis cum ſuo recenti luto inlita plurimum prodeſt.

Sanguis recens muris occiſi, vel ipſe mus diuiſus, atq; appoſitus, ſanat & abolet verrucas. Fimus ouillus recēs manib⁹ ſubactus, & emplaſtri more appoſitus deterget verrucas. Ad lichenē fabæ farinæ vnciā vnā, fœnigræci farinæ vnciam vnā, ſampſuci vnciam vnam, farinæ hordei vnciam vnam, aphronitri vnciam S. ſulphuris vnciam S. erui farinæ vnciam S. hæc omnia in pollinem tenuiſſimum redacta aceto colliges, & permiſcebis, & ita licheni appones.

AD OMNIA STOMACHI VITIA, ET AD omnes eius cauſas & dolores, & ad omnem cruditatem atque indigeriem depellendam, & ad omnem viſcerum atque aqualiculi confirmationem, antidota, epithematia, potiones, oxyporia, vnctiones, aliáq; nōnulla rationabilia, & phyſica remedia diuerſa, experimentis probata, vſúque collecta, Cap. XX.

PRincipale atque vnicum remedium ad ſtomachi & lateris dolorem, aliáque nōnulla interni corporis mala, ſeu cum febre ſiue ſine febre fuerint. eſt enim compoſitio mirifica, multis omnino neceſſaria infraſcriptis cauſis: non ignorata quidem antiquioribus medicis propter effectuum probitatem, ſed præcipuè à Paccio Antiocho auditore Philonidis Catinieſis vſu inluſtrata. Fecit enim magnos quæſtus ex ea propter crebros ſucceſſus in vitiis difficillimis: ſed ne hic quidem vnquam vlli viuus viuo compoſitionem iſtam oſtendit. Poſt mortem Tiberio Cæſari per libellum ſcriptum data eſt, & per eum in bibliothecis publicis poſita, venit in manus noſtras, quam antè nullo modo extrahere potuimus, quanuis omnia fecerimus vt ſcirem⁹ quæ eſſet. Ipſe enim clauſus cōponebat eam, nec vllis ſuorum committebat: pluráque quàm recipit pigmenta emi & contundi iubebat, fallendi ſuos cauſa: & ſanè in libello ipſe fatetur non à ſe inuentam, ſed vſu exactiore comprobatam, ad quæ vitia, & cum quib⁹, & quemadmodum data proficeret. eſt enim non ignota, ponderib⁹ tamē antiquis aut adiecit aut detraxit aliquid, & res quæ in hac compoſitione ſunt, non vtique conueniunt ad antiquitatem. interdum enim earū quædam, & non tam multa, quædam minus, & pondere & numero ſpecierum accipiunt, atque ideo nō idem omnibus præſtāt, quū interim hæc mirifica tēperatura cōpoſita mirificos effect⁹ habeat. Facit verò hoc medicamētū nō ſolùm ad ſtomachi & lateris dolorē, ſed etiā ad plura vitia efficaciter: quamobrē ſemper habendū eſt cōpoſitū. Percurrā

autem quambreuiſſimè ad quæ vitia qualiter datum proſit, A vt & in libello eius ſcriptum eſt, & ego ex magna parte expertus ſum. Sanat ergo morbo comitiali correptos (quos epilepticos Græci vocant) & furioſos, quos μαινομένους dicunt.

Item ſanat quibus ſubitò tenebræ obuerſantur in oculis cum vertigine quadam: (σκοτωματικοὺς hos Græci appellāt) nec minus diutino correptis capitis dolore (quem cephalæam appellant) prodeſt data, denariis duobus, ex aquæ mulſæ cyathis quatuor, quum remiſſi fuerint: & ſi frequenter quibus neceſſaria eſt corripientur, poſt binas B ternáſve acceſſiones danda erit. Hæc antidotos hiera dicitur. hoc enim nomen tribuit ei propter duas cauſas, vt exiſtimo: vnam, ne nomen eius verum dicendo, oſtenderet quæ eſſet: (Dicitur enim à quibuſdam picra quia amara eſt, à quibuſdam diacolocynthidos) alteram, quod ideo inditum eſt, quò magis ſub tanta ſpecie nominis commendaret medicamentum. Sed ſi longo ex interuallo acceſſionibus ſupraſcriptis quibus medendum eſt vexabuntur, in remiſſione earum, & in alio atque alio dolore ſæpius dandum erit medicamentum. Ita e- C nim aut ex toto remediabitur, aut certè minuetur impetus vitiorum, & ſedabitur, interualláque maiora accipiet. Dari autem oportebit ſecundum purgationem bilis. nam fellita, & ſpumoſa, & glutinoſa deiiciunt qui acceperint cum ptiſſanæ cremore, aut cum olere leui ex vrtica, & lapatho, & malua facto. Facit bene hæc compoſitio & ad ſuſpirium, & ad vocis abſciſſionem, & ad ſubitas præfocationes ex qualibet cauſa ortas, & ad eos qui ſæpe exiſtimant ſe ab incubone illudi, qui vſque eo hac moleſtia vexantur vt interdum & vitæ periculum adeāt. D Eſt enim vitium non contemnendum, maximè in proceſſu ætatis, quibus dandum erit medicamentum proximo die eius noctis qua incubonem pertulerint, quum interuallum à ſomno fecerint, & quod ſatis ſit deambulauerint. Dari debet ex aquæ in qua hyſſopum aut marrubiū fuerit incoctum cyathis quatuor, vel quinque, ad pondus denarii vnius, vel victoriati, prout res aut ætas poſtulauerit: deinde poſt horas tres vel quatuor cremor ptiſſanæ, aut altera ſorbitio leuis detur. facit hoc medicamētū ad eos quorum muſculi maxillares cum maximo dolore ten- E ſi ſunt, adeò vt aperire os nullo modo poſſint: tetanō hoc vitium Græci dicunt.

Item facit ad deprauatam faciem in vtranlibet partem, cynicon ſpaſmon hoc iidem appellant genus morbi: præcipuè verò ad pectoris lateriſque dolores prodeſt ex qualibet cauſa factos, ſiue latenti ſiue manifeſta, aut ex caſu aliquo, aut ſupra vires, & ſupra modum ponderis portati, vel ex contuſione, quæ frequenter gladiatoribus accidere in prælulionibus ſolet. Nec minus eorum maximè ſanitati conuenit qui arbore alta delapſi ſunt, vel F ſcalis deuoluti, aut excuſſi rheda, vel curriculo tracti. Sed iis (id eſt ex manifeſta cauſa vexatis) cū aceti cyathis tribus vel quatuor danda erit antidotus: iis verò qui ex occulta cauſa laborant, ex aqua mulſa proderit data: præterea neruorum tenſionibus & contractionibus, atque doloribus omnibus mirificè conuenit. Quamobrem facit & ad tremulos, & ad ſideratione tentatos vtralibet. vna enim cum contractione, altera cum remiſſione neruorū conſpicitur.

Paralyſin hoc vtrunque vitium Græci appellant: ad G quod etiam quum correpti ſunt, prodeſt ex aquæ mulſæ cyathis tribus quatuórve datum, ad pondus denarii vni⁹, aut victoriati, admixto caſtorei denarii ſemiſſe: prodeſt & ad articularem morbum (quem arthritim Græci appellant) & ad ſpinæ totius lumborúmque dolorem ex aqua mulſa datum iuxta vires cuiuſque.

Item ad podagram benefacit. nam & in præſentia detractionem doloris releuat, & in futurum omni moleſtia liberat. dimidio enim celerius ſanantur qui acceperunt hoc medicamentū quàm prius ſolebant ſanari. Quid H dicam quemadmodum proſit ad duritias mammarum muliebrium, quæ cum dolore magno ſolent naſci, quáſque nullum aliud medicamentum releuat. nam has & ad præſens admodum curat, & in perpetuum ex toto interdum ſanat, quas quidem c[illegible]plerique medicorum inſanabiles affirmāt. carcinomata [illegible] & cacoethes hæc vitia ſequuntur. Sed ego honeſtas fœminas quaſdam ſæpiſſimè hoc medicamento affirmo ſanatas. illud verò ſæpra omnium opinionem eſt [illegible] ſtomachicis euidēter conuenit, quum ſit viroſiſſi[illegible]um amariſſimúmque medicamentum, & ſtomachi [illegible] uerſum leuia quidem & ſimplicia medicamenta a[illegible]ſit. Sed diſpoſuimus in huiuſmodi rebus potenti[illegible]em vſus rationem ſequi: expertus enim quiſque intelliget ſtomacho quoque hoc medicamentum eximie prodeſſe. Remediat enim eos quibus frequenter inace[illegible]it cibus, & eos qui ſtomachi inflationibus vrgentur, vel doloribus vexantur aſſiduè, & vel nauſeant, vel n[illegible]a ſaliua abundant, vel inedia conſumuntur, ſtomachúmque ita ſolutum habent vt ex eo varios liquores ſubinde reiiciant, cōſentiente capite, vt nullum genus cibi continere poſſint.

Item ad bilem atram generantes (quos melancholicos vocant) benefacit. oportet autem non continentibus cibos, ſecundum vomitum protinus oleo perunctis, & diutius preſſe fricatis dari medicamenti denarium vnū ex aquæ cyathis tribus: deinde artus eorum conſtringere, & interdum olfactariis reficere, & commanducatione oliuarum contuſarum, earúmque rerum quæ ſtomachum conſtringere ſolent, ſuberectos recubantéſque alere: deinde vbi deiecerint ſolutis vinculis rurſum perungere, & fricare totum corpus, atque ita varietate ciborum & perunctionis, ſtomachum proritare, ita vt reficiantur halica ex mulſo, aut malorum cydoneorum ſucco, vel ex granis Punicis facto, aut ſiquos magis delectabit, frigida poſca, ſecundum quæ ſumpta & hapala proderunt oua, & intubi cocti vel non cocti ex aceto dati. Itémque lactucæ & caules haploſiles ex poſca decocti, aut vngula porcina excocta, & madida, vulua quoque, & murices, & pelorides plurimum iuuāt, & pomorum præcipuè ſorba, & mala orbiculata, & pira ſcauriana, cruſtumina ſigninaque in olla repoſita: item proſunt vuæ ex olla ſumptæ. Hæc enim & huiuſmodi quæ ſunt iis ſimilia, confirmant ſtomachum: quibus eſcis & in ſequentibus diebus vti oportebit, paulatim ad conſuetudinem progredientes, donec omni moleſtia liberentur.

Eſt & illud ſtomachi vitium quod cum ſiccitate & ardore eius, & ſiti inrequiebili, & (vt ita dicam) inextinguibili naſcitur, ἔκκαυσιν Græci vocant, ab eo quòd exſiccat omnem ſtomachi humorem. Scimus quoſdam vrnas aquæ bibiſſe, nec ſitim aliqua ex parte in præſentia compeſcuiſſe. ad hoc denarius vnus, vel pondus victoriati datum ex aquæ frigidæ cyathis tribus, ita prodeſt vt facilè abſtinere à potu diebus proximis poſſint.

Lienoſis verò ex poſca, & iocinoris duritiem diutinam habentibus ex aqua mulſa datum ſatis cōuenit: nec minus hydropicis, quibus datur eadem ratione. Sed iis per cōplures dies oportebit in ptiſſanæ cremore ſine vllo alio liquore dari: prodeſt compoſitio hæc & colo inflato & cæteris inteſtinis: futuras quoque vel iam factas vomicas iiſdem partibus, aut diſcutit, aut celerius aperit.

Item menſtrua mouet mulieribus quæ difficulter purgātur. dandum autem erit iis medicamentum ex aqua in qua decoquatur herba quæ artemiſia dicitur, aut quæ dictamnos appellatur. Etiam ad papulas, & ſacrum ignē, vel quā zonā vocāt, benefacit data ex aqua mulſa, detracto prius ſanguine, ſi res poſtulauerit: quod & in aliis omnib⁹ vitiis ſuprà dictis faciendum eſt. omnia enim auxilia adhibenda ſunt quæ ex vſu prodeſſe comperta habemus, quia adiuta antidotos faciliores habebit effectus. Recipit ergo hæc, Chamædropis quæ herba ſimillima quercu folia habet, agarici, cucurbitæ ſylueſtris, (quam colocynthidam appellant) ſtœcadis, ſingulorum denarios denos, opopanacis, ſagapeni, petroſelini, terræ mali, piperis albi, ſingulorum denarios quinos, cinnami, nardi ſpicæ, myrrhæ, folii, croci, ſingulorū denarios quaternos: in vnū omnia diligēter ponderata contūdūtur & cribrantur, præter opopanacē & ſagapenū & myrrhā. hæc enim mortario teri debent, adiecto melle tenui (id eſt quamliquidiſſimo) deinde cæteris permi-

ſcentur,quæ & ipſa reci... debent tantum mellis quantum ſatis erit ad comp...ehendenda,& continenda ea, vel cõglutinanda. Reponitur medicamẽtum vaſe vitreo ſub ſignaculo, datur vt ſuprà diximus, & quemadmodum diximus,cum ſumma obſe...uatione pro cuiuſque rei cauſis,vel menſuris,vel neceſſ...itibus.eſt prorſus ſacrũ,vt au ctor nominis huius appell... Siquando autem efficaciore voluerimus vti,prop... difficultatem naturalem vitiorum,aut cauſarum diu...ſitatem,vt ſi dandum ſit furioſis,aut comitiali morb... correptis,vel lumborum perpetuum dolorem habentib... podagráve cruciatis, cucurbitæ ſylueſtris adiiciemus ...ſuprà dicta pondera denarios decem,& opopanacis atque ſagapeni denarios quinos:quamobrem vtraque pa...ta debent eſſe medicamenta, vt quum opus opus fuerit, ...us vtrinſque in promptu ſit. Illud ſanè præ cæteris mihi credas velim, dum in aliis rebus ipſe vim eius experiris, hoc medicamento non ſolùm non noceri ſtomachum,verumetiam refici, & confirmari ſupra omnium opinionem. Medicamentum quod propriè aduerſus ſolutionem ſtomachi facit, & fluorem eiuſdem,maximè verò quum infirmi nihil cibi retinere poſſunt,& quicquid datum eſt reiiciunt:recipit hæc, Maſtiches candidæ vnciam,tragacãthi albi vnciam, apollinaris herbæ radicis vnciam vnam: contunditur tragacanthum cum radice,poſtea maſtiche trita adiicitur & reponitur medicamentum in vitreo vaſe. Dantur quum opus eſt,cochlearia bina,aut,prout oportuerit,plus minúſve,ſecundum vomitum factum ex aquæ frigidæ cyathis tribus.

Ad ſtomachi dolorem & inflationem remedium ſic,Palmarum denarios xxx.aneſi ✱ iii.croci ✱ ii. git ✱ ii.aſari ✱ ii.myrti nigræ baccarum ✱ iiii. iuniperi baccas enucleatas numero viginti. cõtundũtur ſeorſum omnia, & in vnum commiſcentur:deinde fiũt paſtilli,alii ad mẽſuram denarii, alii ad pondus victoriati: dantur ieiunis ex aquæ cyathis tribus, aut ex protropo muſto, quod eſt paſſi genus. Medicamentum ſiccum ad ſtomachi inflationem,& dolorem, & inediam, mouet & vrinam: ideo facit & ad hydropicos,& iecur durum habentes, & ad auriginem(quam quidam regium,quidam arquatum morbum vocant)refertur in Muſam Antonium: recipit autem hæc,Aloes denarios v. croci,cinnami,nardi Syriacæ ſpicæ,aſari,xylobalſami,maſtiches Chiæ,ſingulorum denarios ſenos,dantur cochlearia bina vel terna ex aquæ cyathis tribus. Potio Coſmiana ad omnem internum dolorem,ſed facit mirificè ad ſtomachi dolores, & ad tuſſicos & phthiſicos,ſanguinem & pus reiicientes,& ad iocinoris vitia atque pulmonis,& ad lateris dolorem: nec minus ad torminoſos, & conuulſam aut ruptam aliquam partem inteſtinorum,& ad diſtillationes, & ad eos qui ſomnum nullo modo capere poſſunt. Facit & ad hydropicos.ſiccat enim mirificè eos:componitur ſic, Dauci ſeminis denarium vnum,alterci ſemiins denarium vnũ, thuris denarium I. A. S. myrrhæ denarium vnum, croci denarium I. A.S.fiunt paſtilli ad denarii ſemiſſem,dantur etiam febricitantibus,& ſine febre potiſſimum, pleuriticis & peripneumoniacis ex aquæ mulſæ dilutæ cyathis duobus,phthiſicis ex poſca. Ad conuulſa autem & rupta ex melle & aceto, cæteris ex aqua calida, vel frigida. Facit hoc medicamentum etiam ad eos quibus ſtomachus inaceſcit. Antidotus qua vtitur Coſmus ad omnia interna vitia quæ ſuprà ſcripta ſunt,necnon & ad omnes ſerpentum noxios morſus:recipit hæc,Glycyrrhizæ denarios VIII.S. & tertias victoriati,vel duas partes,opii denarios ſeptem, & tertias partes victoriati, vel duas, caſtorei denarios VI,& victoriati duas tertiáſve partes,piperis longi denarios quinque,& victoriati partem tertiã, piperis albi deuarios quinque,& victoriati duas tertiáſve partes,nardi Syriacæ denarios VI. S. dauci ſeminis denarios VI. malobathri denarios V. S. caſiæ nigræ denarios quinque,& victoriati ſemiſſem,thuris denarios v.ſil denarios v.& victoriati duas tertiáſve partes, roſæ caninæ ſucci denarios ſex,acori denarios duos,ſagapeni ✱ II.balſami ſeminis ✱ II. ſcordii ✱ V. & victoriati duas tertiáſve partes,myrrhæ ✱ VI. croci ✱ VI.& duas victoriati tertiáſve partes,ſtyracis ✱ II.S. cinnami ✱ VII & victoriati duas tertiáſve partes,zingiberis ✱ VII.& victoriati duas tertiáſve partes,phu ✱ VII.petroſelini ✱ XIIII,& duas tertiáſve victoriati ponderis partes,fœniculi ſeminis ✱ IIII. ſaliuncæ ✱ IIII.rutæ ſyluaticæ ✱ II.agarici ſucci ✱ II.gentianæ ✱ IIII. iridis Illyricæ ✱ V.aneſi ✱ III.thlaſpi ſeminis ✱ VI,& victoriati tertiam partem,roſæ foliorum ✱ IIII. miſyos ✱ V. gummis acanthini ✱ II. cardamomi ✱ IIII. ſchœni floris ✱ IIII. & victoriati duas tertiáſve partes, opopanacis ✱ VI.& victoriati duas partes,& ſextantem, reſinæ terebinthinæ ✱ V I.& duas tertiáſve victoriati partes,in vino Chio vel Falerno bono odorato, omnia contuſa cribratáque conſperguntur,& paſtilli inde fiunt diuerſi põderis,vel menſuræ,quanta auellana & quanta faba Ægyptia eſt,qui dari debent,nõ febricitantibus ex mulſo,infirmis ex aquæ calidæ cyathis tribus.

Pulegium tritum,vel in aqua maceratum, adiecto aceti paululo,& potum,nauſeam ſtomachi ſedat.

Thymbra trita cum melle ſumpta pituitam concretam in pectore,& ſtomachi collectiones extenuat: marrubium quoque tritum vel ſuccus eius cum melle epotus,ſtomachi dolorem protinus tollit.

Scordii ſuccus ad menſuram denarii potus, morſus ſtomachi tollit. datur enim ſine febre languentibus ex mulſo,febricitantibus verò ex aqua mulſa. Polion herba,quæ à quibuſdam libanotis appellatur,trita vel ſuccus eius cũ melle tenui(id eſt modico) potus, morſui vẽtris & ſtomachicis prodeſt.

Centaureæ tenuis ſuccus quantum cicer ex aqua datus,ſtomachicis prodeſt. Origanum quoque tritum morſus ſtomachi ſedat potum ex aqua tepida: extrahit enim concretos liquores.

Profunt etiam quædam in aqua macerata ſtomacho, vt pira,mala cydonia,palmæ cariotæ Thebaicæ, meſpila, capreoli de vite,roſæ folia, granorũ Punici mali ſuccus. benefacit etiam ſuccus malorum cydoneorum per ſe cochleario ſumptus, vel cum alphita, aut alica, aut trago, aut oryza.

Solutum autem ſtomachum & omnia reiicientem, initio quidem curari oportet extrà(id eſt forinſecus)impoſita ei ſertula campana cocta ex vino vetere, aut ex aqua mulſa, vel myrteo oleo trita, cum aceto & myrrha, nec minus lanam ſuccidam vel ſpongiam aceto intinctã & expreſſam apponi oportet. Faciunt bene & folia vitis trita,& mala cydonia trita,& palmulæ tritæ, & emplaſtri more cum ceroto ex myrteo oleo facto impoſita,& folia tenera rubi,vel lentiſci,vel portulacæ,aut aizoi, cum polenta ex aqua frigida conſparſa,impoſita proſunt. fricandæ autem erunt hæ difficutates ſtomachi, nec minus ſcapulæ oleo vetere, vel aliquolibet calefactorio vnguento. Cibos verò dari oportet huiuſmodi, polentam cum paſſo protropo,vel cum vino Falerno dulci, vel fauſtiano, atque alio eiuſdem generis. Item lenticulam cũ beta vel oryza,incoctis illic malis cydoneis,aut palmulis Thebaicis,aut baccis myrti,vel foliis,aut granis mali Punici, aut lentiſci foliis teneris,aut rubi,admixto illic aliquo ſupradicti generis vino. panis autem huiuſmodi difficultatibus prodeſt ſummatim fermentatus: edulia quoque proſunt hæc,intubi, lactucæ ex aceto,braſſicæ, ſiſer, cochleæ bullientis fruſtella,vngellæ,turdi,perdices, turtures,attagenæ,palumbi,cancri,locuſtæ, lolligenes, ſepiæ, muli,murices,purpuræ,pectunculi.

Ad reſolutũ ſtomachum dari oportet protinus quũ reiecerit panem ex aqua frigida,vel ex poſca, & ſi ne hoc quidem continuerit, ſtatim dare debes lentem, & betam coctam,vel alicam, vel oua hapala, vel vngellam diſcoctam,vel cochleas elixas,aut murices, & aquã frigidam: ſed ſi nihil ſupradictorum continuerit, dandus erit vini auſteri meri cyathus, & ex interuallo bis térve rurſus idẽ faciendum erit. Vinis quoque vtendum eſt ſatis ſtomacho vtilibus,aut ex baccis myrti factis, aut ex malis cydoneis preſſis, aut ex iuniperis, vel hyſſopo condito, vel origano,vel ex marrubio,vel ex ruta ſyluatica,vel

ex herba lucernaria, quam Græci phlomon vocant, vel ex ſcordio, vel ex centaurea, vel ex lycio, vel abſinthio, vel ex terebintho, vel ex lentiſco, vel ex piris Syriacis, vel ex malo granato.

Ad inflationem ſtomachi & ventris dolores dandum eſt huiuſmodi medicamentum, Piperis denarios quatuor, caſtorei * I. opii * II. myrrhæ V. petroſelini * IIII. aneſi * III. nardi Syriacæ * I. contunduntur & cribrantur omnia, & permiſcentur, inde datur, & ante noctē & in noctē cochleariū, vel plꝰ, pro cuiuſq; viribus, cū cyathoaquæ calidæ, vel mellis quātū ſatis videbitur. hæc potio ſomnum conciliat, concoctiones doloréſque omnes ſedat: præcipuè autem prodeſt mulieri quæ collo vexatur, & viris eodem modo laborantibus conuenit.

Item ad tumores præcordiorum etiam in febribus, & ad tuſſim, & ad lateris dolorē, & ad conuulſa, vel rupta, interiora, & ad vrinæ difficultatē data plurimū iuuat. Cataplaſma hoc ſtomacho imponere nō alienum erit, Mali cydonei ex farina cocti (id eſt illic inuoluti) denarios VI. careotarum pulpæ ſubactæ * III. ceræ * VII. croci * II. abſinthii * II. olei malini aut myrtei * III. vino conſpergitur crocum arida tunduntur, cera liquatur, & ſimul omnia commiſcentur, atque ita apponuntur manè in lecto ſtomacho laboranti. Hoc quoque cataplaſma ſtomacho vtiliſſimum eſt, Palmarum interiores partes * III. croci * III. hypociſtidos * I.S. mali cydonei cocti (vt ſuperius dixi) * VI. abſinthii ſucci * III. floris mali granati * I.S. fæces vini Chii * VI. ceræ * XII. olei myrtini * XII. chamæleæ eius quæ ſimilia folia habet oliuæ ex aquæ coctæ * VI. mirificè enim prodeſt ſtomacho, præcipuè ſuccus eiuſdem ſimiliter impoſitus ad conuulſa & rupta conuenientiſſimum eſt. Hiera ad ſtomachum confirmandum: mouet interdum ventrem, interdum vrinam: conficitur ſic, Aloes * V. xylobalſami, acori, croci, nardi Syriacæ, maſtiches Chiæ, ſingulorum denarios ſenos, malobathri * I. teruntur quamdiligentiſſimè ſeorſum omnia: ac deinde mixta in vnum reponuntur. Quū opus eſt dantur inde cochlearia quibuſdam duo, quibuſdam tria ex aquæ cyathis ſex, vel mixtis cum vini cyathis tribus, vel ex quolibet alio liquore prout conueniet ſtomacho eiuſdem menſuræ dabitur. Pertice coſmiana. hoc medicamentum ad ſtomachi vitia & ad coctionem valde vtile eſt: accipit hæc, Petroſelini denarios VII. phu denarios IIII. piperis albi * XIX. inulæ * VI. nucum iuglandium animatarum * VI. nucum pinearum animatarum * XII. amii * VIII. liguſtici * XII. zingiberis * VIII. carei * XII. apii ſeminis * XII. aneſi * VIII. cardamomi * VIII. acori * VI. dauci ſeminis * VIII. coriādri ſeminis * XII. fœniculi ſeminis * VI. Facit bene hæc compoſitio quum habeat in ſe nihil tetri medicamenti, ad inflationem ſtomachi, & cruditates, & acidas ructationes, & ad ventris dolorem, & vrinæ difficultatem, & ad conuulſa intrinſecus, & rupta omnia, & ad horrores: mouet etiam menſtrua mulierum quum difficulter purgantur. Item detrahit ſiqua ex partu aut abortu intrinſecus nociua ſubſtiterunt. datur omnino ſine metu & ieiunis & ante cœnæ tempus, & poſt cœnam, ad menſuram denarii vnius vel duorum, ex aquæ cyathis tribus, & ſi plus ponderis quiſlibet ſumpſerit, non lædetur. prægnāti non eſt dandum hoc medicamentum nec febricitanti.

Antidotum Philonianum ad omnes internos dolores, quod ad tenſiones ſtomachi & empneumatoſin præcipuè facit, colicis quoque prodeſt, quibus in dolore ex aqua frigida datur, cæteris ex calida cum oxymelite dari debet, tuſſim ſedat, tertianas mirificè tollit, ante momentum ſuſpicionis datum. Omnibus autem ad modum fabæ dandum erit: conſtat ex iis, Croci ℈ XV. pyrethri ſemūciam, euphorbii ſemunciam, ſpicæ nardi ſemunciam, piperis albi vncias duas ſemis, hyoſcyami — II.S. opii ℈ III. melior erit ſi addas petroſelini ℈ III. dauci cretici ℈ III. colligitur melle Attico, & in vaſe vitreo ſub ſignaculo reponitur. Stomacho laboranti cochleæ proſunt ſi in aqua ferueant, & ſic carbonibus torreantur, atque ita ex œnogaro ſumantur impari numero. Stoma-

A chum reumatizantem & dol[illegible] & lāguentem, & diſſolutum, primùm manſio luc[illegible]a, & nō nimium frigida, nec ſatis calida bene accipit: tum cataplaſma fieri debet de foliis vitium, vel ſi vineæ folia non fuerint, de rumicis, ſiue rubi foliis, vel de ea [illegible] rubi quæ ſatis tenera eſt. hoc diligenter te[illegible] cum dactylis quinque minutatim carptis, in aceto [illegible] ratis.

Epithematio autem [illegible] cataplaſma vtì oportet, B quod fieri debet de plantag[illegible] quæ arnogloſſos dicitur, cum aceto trita: cibis au[illegible] vti debet cui medēdum eſt auſteris & ſtyptici[illegible]

Cataplaſma fit ſtomacho [illegible] ex pomis cydoneis optimè percoctis, quæ p[illegible] ſubiguntur: deinde roſa ſicca teritur, & cri[illegible]lo medicinali cribratur, tum aceti optimi quantum ſufficiat adiicitur: & ſimul omnia permiſcentur, factúmque cataplaſma ſtomacho calidum apponitur. Portulaca (hoc eſt allium Gallicum) coquitur diligentiſſimè, & coctum bene edetur ex aceto ab C eo qui ſtomachum dolebit, vel vitioſum habebit. citò ei proderit. Cuminum teres, & vino mixtum dabis bibendum ieiuno ſi non febricitabit: ſi febricitabit ex aqua tritum dabis, continuò emendabis ſtomachi dolorem. Nardum & maſtiche, & ſemēn apii cum bacca lauri, & abſinthii ſemine, æquis potionibus cōteruntur: puluis hic ſuper ſtomachum aſperſus mirè eum reficit.

Abſinthii viridis manipulum, in cacabo nouo fictili cum aquæ hemina decoques ad tertias, & in ipſam potionem mittes maſtiches modicum, & piperis triti grana ſe D ptem, vel nouem, & ſic manè ieiuno bibendum dabis, cōtinuò ſentiet laborantis medelam.

Ad ſtomachi carbunculum reprimendum dactyli in vino auſtero macerantur, & admixto pomo cydoneo cocto, & roſa, & maſtiche, & aloe, & oleo roſaceo, ſtomacho apponūtur, ita vt cataplaſma inde exactiſſimum fiat: præterea ſemper ante cibum infirmus ſtomacho debet accipere mellis Attici cochlearia duo, vel tria pariter, in vino auſtero decocti, quod duplū ſit quàm mel; vel pro vino E auſtero ſuccus roſarum permixtus detur. ſiccat enim ſtomachum, & recreat diſſolutum, & tardè cibum conficientem confirmat, Mellis libra vna, ſinapis toſti ac pòſt diligēter triti vnciæ duæ, pariter coquūtur: ex eo plenum cochleare ieiuno qui ſtomachi dolore laborauerit datur.

Ad ſtomachū nauſeantē & aceſcentē, Coriandri ſeminis triti ℈ III. & lactucæ albæ ſeminis triti cochleare vnū, ſi hæc aqua permixta ieiunus accipiat, prodeſt. Stomachum corroborat herba abſinthii decocta cum vino auſtero, atque ita ſubinde pota, ſi febres non erunt: quòd ſi inquietudo fuerit, cum aqua coqui & dari debet: mi F rum eſt.

Ad ſolitaneos ſtomachi dolores malagma ſic cōpones, fœnigræci cyathum, lini ſeminis cyathum, hibiſci purgati librā vnam, aquæ 8. IX. olei 8. IIII. ſpumæ argenti libram vnam, ceræ ruſſæ P. I.S. hæc omnia in vnum concorporabis, & decoques, & quum malagma feceris, in pānum induces, & ſtomacho appones, & circa viſcera tandiu habebis, & tam aſſiduè appones donec dolor abſcedat.

G Ad ſtomachum faſtidientem eſcam, & reuomentem, roſæ dimidium, quod ſemen portat (id eſt ipſum florem croceum) contundes, & aluminis ſciſſi, cyperi, bdellæ, abſinthii ſuccum, meliloti, roſæ ſiccæ, acaciæ, iridis Illyricæ, olei nardini, ceræ, opobalſami, pares menſuras harum omnium ſpecierum conteres in mortario marmoreo, & ſtomacho epithematium mirificum ſuperpones ad ignē, vt eſt conſuetudo, compoſitum. Epithematium optimum ad ſtomachum reparandum, Maſtiches vncias VI. aloes — III. ſtyracis — II. ceræ P. I. nardi — VI. hæc pariter miſcebis, & epithematium ſubtile facies, quo mul H tis horis, certè hyeme per totum diem, vti poteris.

Ad dolorem ſtomachi vettonicæ radicis faſciculū in olla decoques ex aqua, eandémque ollam ſub diuo habeto opertam quum ſtomachus dolore vexabitur, vſque ad tertias eandem aquam excoque, & inde cyathum vnū

PPp.iii.

bibendum ieiunu[illegible]ſume.

Vrticam ſemen hab[illegible]em in ſummo [illegible]leme, ac diligenter laua, & ex ea ſorb[illegible]onem facito bene conditã ſine pipere, ſuauiſſim[illegible]accep[illegible]ris ad ſtomachum reficiendum. Lactuc[illegible]men quod ipſum valde nigrũ eſt, in pila lignea [illegible]elle ſubige, atque permiſce, & inde quotidie [illegible]e cochleare plenũ, bene ſtomacho laborantem [illegible]s. Ad dolores ſtomachi veteres, & ad ſtom[illegible]atigatum facies oxyporium ſic, Piperis ſeorſum te[illegible]unciam, & bulbos XI. incoctos ſeparatim nimium [illegible]enter teres, & vtrunque miſcebis, tum adiicies melli[illegible] deſpumati ℔. II. & ita in olla noua coques ad ter[illegible]umes ieiunus diurna cochlearia ſingula bina vel [illegible]andiu donec corrigas ſtomachum laborantem. Butyri libram decoque quouſque inde pars ſexta dec[illegible]t, tũ cũ eo ſerpyllum coque, & ſi patietur ſtomachus tuus ieiunus, illud fortiter mãducabis: ſin autẽ faſtidium erit, pultem facies, & tum in ea mixtum manducabis. Sal tritum ex mulſo ieiunus contra dolorem ſtomachi qui biberit remediabitur, venter quoq; oſſifragi arefactus, & potioni aſperſus, plurimum prodeſt. Stomacho exulcerato, cicatricẽ hoc medicamentum inducet, Aloes ℈ VIII. miſyos ſcrupulos VIII. thuris ſcrupulos VIII, tunſa cribrataqua hæc mel le optimo comprehendes: ſi plenius vel validius facere volueris hoc medicamentum, myrrham & anethum ex tertio adiicies, & dimidiũ cochleare cum potione mulſi ieiunus accipies.

Stomachi dolorem concitatiſſimè ſedant abſinthii vnciæ tres, rutæ vnciæ tres, ex aqua ad dimidias coctæ, & ieiuno ad menſuram potionis bonæ potui datæ. Marrubii viridis faſciculum decoques ex aceti ſextariis trib⁹ vſque ad heminam: tum exprimes marrubium, & adiicies deſpumati mellis quartarium, & iterum decoques, quouſque ad craſſitudinem coeat, inde cochleare vnum contra dolorem ſtomachi ieiunus accipies. Herbæ verbenæ tunſæ & cribratæ pulueris cochlearia quinque, laboranti ſtomachi dolore dabis ieiuno per triduum in tribus optimi vini cyathis: cæteris, prout vires erunt, dato: febricitantibus ſanè ex aqua calida dare debes: ſed ſi quis exulceratum ſtomachum habuerit, caprinum lac coctum frequenter bibat. Rutæ ſemen cum ſulphure viuo minore menſura adiecto aceto conterito, atque ieiunus manè guſtato: optimè aduerſum dolorem ſtomachi accipieris.

Repentinum ſtomachi dolorem, tres ceputii longi purgati, & ſinguli cum melle ſumpti ſtatim ſanant, necnõ & terræ malum comeſtum dolores ſtomachi celeriter caſtigat.

Solutionem ſtomachi infirmitatémque confirmat oui ſemicocti vitellus, & gallæ pars dimidia trita, ſi ante duas horas quàm cibus ſumatur, mixta hæc cum vino hauriantur, ſed vetere & tepefacto. Rancorem ſtomachi tẽperat caro vaccina ex vini & aceti æqua potione diſcocta, & cibo ſumpta. Inflationem ſtomachi ſedant marathri (id eſt fœniculi) & apii radices in vino albo odorato vetere infuſæ, de quo ſi ieiunus quis cyathos duos potet, cum calidæ aquæ cyatho mixtos, optimè accipietur. rutæ quoque hortenſis paululum cibo ſumptum, vel in potione dilutum, atque epotum, inflationes ſtomachi cõpeſcit.

Inflationem ſtomachi potentiſſimè diſcutit fimus vituli recens ex vino potui datus: hoc & dolores eius ex frigore aut cruditate obortos mirabiliter mulcet. Remedium phyſicum magnum aduerſum dolorem ſtomachi, in lamina argentea ſcribes, & dices, Aritmatho aufer dolores ſtomachi illi quem peperit illa. eandem laminam lana ouis viuæ inuolutam collo delycio ſuſpendes, & id agens dices, Aufer mihi vel illi ſtomachi dolorem aritmatho.

Dolorem & inflationem ſtomachi ſanat iecur lupi, prius aqua coctum, mox arefactum, & tritum, potioníque inſperſum. Faſtidium ſtomachi releuat papauer ſyl ueſtre (quod Gallicè calocatanos dicitur) tritũ, & ex lacte

A caprino potui datum. Epithema optimum ad ſtomachum reficiendum, mihique expertiſſimum, conficitur ſic, Maſtiches, thuris, nardi ſpicæ, aloes, abſinthii, ſingulas vncias, ſtyracis — II.S. croci — II.S. ceræ & medullæ ceruinæ ſingulas libras. ſtyracem & crocum pridie macera vino veteri infuſum, & ſic diligenter tere, medullam & ceram remitte igni: cætera tũſa cribratáque ſimul miſce, & ceroto ſuperinfunde, & in panniculo vtere ad ſtomachum duabus vel tribus horis: & ſi durius videbitur quàm eſſe debet, oleum nardinum aut gleucinũ ad-

B iice vt molleſcat. Hyſſopum coctum cum oxymelite ieiunus, vel poſt cœnam, qui per cochleare quotidie accipiet, facilius conficiet cibum. Radicem fœniculi in vini cyathum radito, & priuſquam cœnes, vel quum dormitum ibis, potui ſumito, quo facto melius digeres.

Laſeris veri modicum, ex aquæ frigidæ cyatho dilutum, dormitum iturus bibe, digeſtorium mirum experieris. Mellis Attici librã I. vettonicæ tritæ — III. in vnum permiſce, & pone vt conferueat: quod quum refrigerauerit, facies paſtillos nucis auellanæ magnitudi-

C ne, & poſt cœnam ſingulos hauries, quo facto apprimè quoſlibet concoques cibos. Item aliud embamma digeſtorium optimum, & vtiliſſimum, ſic, Liguſtici drachmas III. gingiberi drach. I. petroſelini drach. I. piperis drach. I. epithymi drachmam vnam, & laſeris ſcrupuli dimidium: tunſa hæc ac diligenter cribrata miſceto cum paſſo: hoc facit & ad eos qui cibum tenere non poſſunt, eumque vomitibus reiectant. mox ergo vbi cibum ſumpſerint, dato paſtillũ ad modũ nucis auellanæ de medicamine ſupraſcripto, & ad præſens eos abſtine potu, citò

D remediabis.

Epithematium vehementiſſimum ad cibum conficiendũ, ſic, Zingiberis ex aceto macerati P. I. auripigmẽti P. I. fæculæ P. I. calcis viuæ drachmas duas, ſinopidis Pōticæ P. I. lixiuiæ ℔. I. trita hæc in ollam nouam mittes, & feruere facies ſimul donec mellis craſſitudinem habeāt: & quum opus fuerit, inducta panno calida viſceribus appones. Quum ibis dormitum, zingiberis modicũ ſub lingua teneto, & ex poſca calida manus laua, optimè digeres. Vrticæ — III. iridis calydoniæ — III. ſchœni —

E III. cyperi — III. magmatis — III. petroſelini — III. inulæ — II. piperis albi — II. melle colliges hæc omnia trita, & vteris oxyporio optimo ad digerendum, vnde etiã cœnatus parum accipies. Quum te in lecto poſueris, ventrem tuum perfricans dices ter, Lupus ibat per viam, per ſemitam, cruda vorabat, liquida bibebat: phyſicum hoc ad digerendũ de experimento ſatis vtile. Pulegium & naſturtium ex aqua ſimul decoctum manè bibe, emendabis vel diſcuties cruditatem. Quercus vi-

F ridis folia cum ſalis ſpuma contrita, & potui data, remediant cruditatem. Acorum Ponticum tritum ex aqua calida potum, menſura cyathi vnius, ieiuni ſtomachum reficit cruditate depulſa.

Iis qui nec potu iuuantur, nec cibo & ſtomachi ructus amaros patiuntur, centauream (id eſt fel terræ) contritam ad menſuram denarii argentei ex aquæ calidæ cyathis tribus bibendam ieiunis per triduum dabis, ſtatim diſcutietur infirmitas. Succum abſinthii (quem Græci χυλὸν ἀψινθίου vocant) auellanæ magnitudine in aquæ cali-

G dæ quartario bibendum da ieiuno: componetur ſtomachus, & appetentiam ciborum habebit quiſquis patietur ex infirmitate faſtidium. Oxyporium mirum Neronianum æſtiuum & hyemale, ſi ei quum volueris piperis aliquid adieceris, quod faſtidiũ ſtomachi marcorémque deterget: conficitur ſic, In muſti recentis & dulcis congium ex vuis albis facti, atque in ollam grandem miſſi, adduntur cydonea V. non purgata, totidem mala Punica, additur & ſorborum maturorũ ſextarius, & rhus Syriaci ſextarius, croci ſcrupulus. hæc coquuntur vſque

H ad craſſitudinem mellis, poſtea diligenter colantur: repoſitum medicamen ſeruatur in vitro ſignatum, ſed omnino diligenter colatum, vt excrementa omnia ſeparentur, inde datur ieiuno ligula plena grandis. hoc eſt oxyporiũ quo Nero vtebatur ad digeſtionem, quod Marcellus medicus egregius oſtendit, quod & nos vſu probauimus. nã

& ſtomachum mirè cōponit, & humores ſiccat: excrementa quoque illa data dyſentericis mirabili efficacia proſunt. Oſſifragi venter madefactus appoſituſque iis ad ſtomachum qui cibos non cōficiunt, vtiliſſimus eſt, vel etiā ſi tātùm manu teneatur, plurimū iuuat.

Oxyporium Dionyſianū ad digeſtionē, & ad rigorem ſtomachi, & ad confirmationem aqualiculi: conficitur ſic, Cydoneorū incoctorū tunſorumque ſucci 8.1. mellis deſpumati 8.1. aceti optimi 8.1. hæc in vnū permixta vaſe duplici decoquūtur, donec ſoliditas ad vnum ſextarium redigatur, additur pulueris petroſelini — 1. cymini ſemuncia, & bene contemperatum medicamen vaſculo vitreo cōditur ſub ſignaculo, atq; inde cochleare plenum à ieiuno accipitur. Oxyporium olympianum polyetes ad digeſtionem parandam, accipit hæc, Piperis — 1. S. zingiberis — 1. S. in puluerem redacta & cribrata hæc, dum ad digeſtionem temperanda erunt, ex melle dabis. Oxyporium panchariarum ad digeſtionem, quod & aqualiculi corruptelas vel aciditates conſumit, & ſtomachum marcētem recreat, tertianam etiam cum vino & calida ſub hora datum, mirè tollit: cōficitur ſic, Piperis vncias quatuor, ∋ III. ſ. ſeleos — 1. zingiberis — 1. ameos — 1. ∋ VI. aneti vncias duas, libyſtici — 1. S. iuniperi Hiſpani — 1. ∋ VIII. ita vt iuniperum ablūtum purgetur ſublato ſemine, & ſic teratur. Hæc omnia in puluerem redacta reponūtur in doliolo vitreo ſignato, ligulæ plena ex mulſa aqua datur ieiuno. Ad cruditatem quæ nauſeam facit, remediū ſic, Vettonicæ drachma vna in oxymelitis cyathis tribus mixta potui datur. ius quoque pulli vel vbi coct⁹ fuerit, cruditati opitulatur, ſi in primo prandio ſorbeatur. Ad digeſtionem parandam, iuniperi baccarum enucleatarum, & zingiberis & petroſelini Macedonici, & piperis vncias ſingulas, mellis libram vnam. quæ ſunt ſicca tundes vel teres & cribrabis diligenter. poſtea mel coctum, (id eſt deſpumatū) admiſcebis, & vteris medicamine & ieiunus & poſt cœnam per cochleare acepto quanta ſit magnitudo auellanæ maioris. Ad ſtomachi dolorem in impetu cohibendum, Pomorum cydoneorum cutem tolles, atque inde vncias quatuor, & pulegii vnciam vnam, piperis vnciā vnā, zingiberis vncias tres, allii Gallici vncias tres, mellis ſelibram, aceti quod ſufficiat adiicies, & diligenter trita omnia permiſcebis, atque inde cochleare plenum dabis etiam cibato. Antidotum achariſtum multiplex, mirum: facit ad eos qui eſcam non digerunt, & qui malè ructant, & ad ſtomachi dolorem, & ad lateris & veſicæ & renum moleſtias, & ad omnia quæ interius cauſas malæ valetudinis habēt, id eſt ad ſcotū, ad febrem quotidianam & tertianā, & quartanā, ad ſanguinem tuſſientes, ad ſuſpirioſos, ad dyſentericos & ad colicos, & ad hepaticos, & ad nimiam vigiliam, & ad ſtrophum, & ad inteſtinorum dolorem: morſum etiam ſerpentis curat ter ad diem vulneri impoſitum, vel potui datum: confectio hæc eſt, Cinnamomi — 1. myrrhæ — III. piperis — 1. caſtorei ſemunciam, galbani — 1. ſtyracis — 1 caſiæ fiſtulæ ſemunciam, piperis longi — 1. coſti — 1. opii ſemunciā, ſpicæ nardi Є. croci Є. mellis Attici 8. 1. omnia iſta tundes diligenter, & cernes bene, & in puluerē molliſſimum redacta menſurabis, præter opium & galbanum. Galbanū in olla noua excoques, ita vt ter bulliat ſuper prunas: opium autem cum vino vetere teres, & permiſcebis diligenter, & tum cætera omnia ſimul permiſcebis diu, & diligenter agitata recondes ſub ſignaculo in pyxide buxea, aut in doliolo vitreo, & dabis cui volueris ad modū auellanæ, cum mellis cochlearib⁹ tribus vel quatuor: & poſtea dabis potionem calidæ aquæ, & quum dederis accipies mercedis quodcunque. multi enim qui citò curati ſunt, ingrati extiterunt, propter quod ipſum antidotum ἀχάριστον appellatur, id eſt ſine gratia. Oxyporiū quod dicitur chymation, facit ad calculos, & ad renum dolorem, & ad inflationem ſtomachi, phlegmaticis quoque prodeſt, & halycis: ſed & tortiones & hæmorroidas curat, & quæ in ano naſcūtur reſtringit, & menſtrua nimia, & hepaticos, & ſpleniticos, & tuſſicos ſolitaneos curat, &

A cadiuis proce[illegible] accipit hæ[illegible] — 1. fœniculi ſeminis vncias [illegible], piperis nig[illegible] 11. tundes hæc ſeparatim & crib[illegible]bis bene, & [illegible] vel permiſcebis melle ſemicocto [illegible] dabis n[illegible] magnitudine cum aqua calida [illegible] ſoluūt: quidā in vino mixto ac[illegible] cochleario accipere purū ad lapides [illegible] iptio panni ruſtici faciētis ad v[illegible] Olei [illegible] 1. axungiæ veteris P. 1. b[illegible] P. 1. barbæ icuis P. 1. tandiu hæc deco[illegible]æ areſcant, poſtea B colantur, & [illegible]æ P. 1. farinæ de pulegio P. 1. [illegible] 1. de fimo ouillo vnde ouibus [illegible] P. [illegible] omnia in vnū corpus redigunt [illegible] inde [illegible]nnus inducitur, & quoties volueris reparatus ſtomacho apponitur.

Diateſſarō quod febrē ſedat, & viſcera cōponit: accipit hæc, Olei cochl. tria, aceti cochl. tria, mellis boni deſpumati cochl. tria, vini veteris boni cochlearia tria, hæc tandiu decoquuntur quandiu omnia ad tria cochlearia redigātur, & ita linteo inducta ſtomacho ſuperponūtur, C vel ieiuno tepida per cochleare dantur. facit hoc medicamen ad omnes ſtomachi moleſtias. Ad dolorē ſtomachi vel tumorem, vel viſcerum infirmitatem, remedium ſic, Succi ex abſinthio 8. 1. aceti optimi 8. 1. olei mollis 8. 1. ceræ Ponticæ libram vnam, medullæ ceruinæ — IIII. hæc lento igne decoques vſque ad menſuram ſextarii: exinde linteum denſum tinges, & maturè in lecto viſceribus appones, vtendum in horas II.

Confectio oxymelis diaſcillin, ad ſtomachi cauſas, ſic, Scyllæ libram comminues de haſtula lignea acuta D minutiſſimis partibus, & ſuper fundes illic aquæ nitidæ fontanæ 8. III. ac die tota & nocte coopertum vas in quod hæc miſeris, eſſe permittes: alia die in olla rudi cū ipſa ſcilla deferuere facies lento igni vſque ad ſextariū aquæ, tum linteo nitido exprimes ſcillam ipſam, vt ſextarius ille defluat: adiicies huic ſextario aceti optimi ſextarium, & mellis optimi deſpumati P. II. rurſum in eadem olla feruere vſque ad ſextariū, tum recondes in ampulla nitida & ſignatum habebis, & quū imparationem ſtomachi ſenſeris, cochlearia ſingula planè tepefacta ieiunus accipies. E Ad ſtomachi dolorem remedium phyſicum ſic, In lapide iaſpide exculpe draconē radiatum, vt habeat ſeptē radios, & claude auro, & vtere in collo. Epithematium ad ſtomachum confirmādū ſic, Aloes — III. thuris maſculi — II. maſtiches albæ ſemūciā, ſtyracis — II. croci — 1. S. meliloti ſemūciam, ceræ Pōticæ, vel etiam rufæ — IIII. nardi — VI. ius abſinthii Pontici — 1. hæc omnia ſeparatim tunſa & cribrata miſcentur & coquuntur, & inducuntur in panno, atque maturè ſtomacho apponuntur. Ad diF geſtionem parandam, quiſquis ſolicitus erit acorū ieiunus commanducet, & iactet, radicem quoque amaram & inlotam ieiunus commanducet. Necnon anethi ſemen etiam viridis manducatum iuuat. nam & ſomnum conciliat, & digeſtionem parat. Compoſitio medicaminis ſubfragi, quod facit ad digeſtionem, & vitia ſtomachi, ſiue aqualiculi: accipit hæc, Petroſelini Macedonici — II. apii ſeminis — 1. ſeſeleos — V. piperis — V. nepetæ mōtanæ — III. pulegii ſicci quod in fumo non fuerit, — III. thymi ſicci Є. libyſtici etiā ſeminis — II. G inulæ radicis tunſæ atque cribratæ Є. zingiberis Є. ex iis omnibus tunſis atque cribratis puluerem molliſſimum facies: adiicies deinde mellis optimi deſpumati quantū putaueris mitti oportere, id eſt vt prope liquidæ ac temperatæ colligi poſſint ſpecies ſupraſcriptæ, & ſic recondes in vaſe vitreo, & quum volueris, ieiunus, quum tamen te digeſtum ſenſeris, ſingula cochlearia nō pleniſſima matutinis horis accipies. Confectio epithematii quod ſtomachi vetuſtas cauſas emendat, & ad digeſtionem confirmat: accipit hæc, Seuū taurinum, ceH ram, medullam ceruinam, axungiam veterem, reſinam terebinthinam, horum pondera ſingula æqualia ſimul miſcebis, quæ liquida fuerint liquabis igni: & mellis vncias tres, maſtiches vncias tres, & quæ tundenda, in puluerem tenuiſſimum rediges, & confe-

ctum medicamen linteo tenſo induces, & ſtomacho vel viſceribus appones, quod tamen ante momentum prandii detrahi conuenit. Aliud epithematium quod ad eaſdem ſtomachi cauſas efficaciter prodeſt, ſic, Styracis vncias duas, aloes vncias duas, petroſelini — I. ceræ libram I. nardi libram I. maſtiches vncias II. reſinæ frictæ pondo S. reſinæ terebinthinæ vncias duas: quæ liquida erũt, & quæ tundẽda, ſimiliter vt ſuprà ſcriptis ſpeciebus facies: & ſimiliter medicamen vſque horam prandii vteris. Item aliud epithematium quod Arete dicitur, quod facit ad vetuſtas cauſas ſtomachi, accipit hæc, Cardamomi vnciam vnam, libani vnciam vnam, ceræ vncias VI. reſinæ vncias quatuor, ſtyracis vncias duas, olei cyprini vnciam vnam, vini veteris heminam, cardamomum & libanum ſemote tundendum, & cribrandum, ſtyrax vino infundendus, & reliqua quæ remittenda ſunt, lento igne ſoluenda, & tum ſimul omnia permiſcenda: quod epithema ſimiliter linteo aut phœnicio inducendum, & ſic ad viſcera adponendum, & in horam prandii ſi non fatigauerit habendum, ita tamẽ vt aduerſo pectore cuiuſlibet pueri tepefactum ponatur. Intyba decocta in cibo ſumpta, aut eorum aqua pota, ſtomachum purgant. Herbam vettonicam menſe Auguſto lectam cum ſemine & radicibus ſuis, ſed ſine ferro erutam, arefactam diligenter & excuſſam ne terram habeat, cõtũdes & cribrabis, ac pulueris eius tenuiſſimi cyathos duos, cum aquæ ſextariis ſex in olla noua ad tertias decoques, ollámque ipſam opertam ſub diuo repoſitam habebis, ex qua ſiquando ſtomachi ardores concitabuntur, cochlearia duo aut tria laboranti glutienda dabis, mirè ſubuenies.

Herbæ vettonicæ faſciculum, herbæ nepetæ ac pulegii virgulas ſingulas, & ſalis paulolum, cum vini veteris heminis tribus in olla rudi vſque ad heminam decoques, & ieiuno ſtomachico mane cochlearia ſingula aut eo amplius dabis. Quotiens ſtomachi morſus ſentire cœperis, glycyrrhizæ ſuccum de ſurculo eius trahito, aut ipſam ſub linguam ad magnitudinem cicerculi habeto, nec dolorem ſtomachi, nec ſitim ſenties.

Lac bubulum tepidum incoctum ſubinde ſumptum, exulceratum quoque, ſtomachum ſanabit. Cochlea cruda deuorata, ita vt dentibus non tangantur. ſtomachum curat, certè languentem ſi per triduum ſic ſumatur, emendat. Cochleas, ſed veras Africanas, conditas ex ſale, & paulo olei coctas, ſed non purgatas, qui ieiunus ternas aut quinas quotidie & frequenter ſumpſerit, rariſſimo ſtomachi dolore vexabitur. certè ſi carbonibus toſtæ ſumantur, melius proſunt. Siquis cymini triti ex melle terna cochlearia quotidie ieiunus accipiat, ſtomachi dolore mirè carebit. Stomacho remediũ optimum de experimẽto tale eſt, Petroſelini vncias tres, ſalis vncias duas, nardi ſpicæ vnciam, amomi vncias duas, hyſſopi — II. vettonicæ vncias duas: hæc omnia in cucumam fictilem nouam mittes, quæ ſit ſextariorum nouem, eámque aqua ſupplebis, & obturabis, vt modicum ſpiramenti relinquas, & decoques ad tertias, ac denuò aqua ſupplebis, & rurſum ad tertias decoques: tunc adiicies mellis optimi deſpumati quartarium, & tertia vice ad medias decoques, ac poſtea in vaſculo vitreo aut fictili recondes ſub ſignaculo, atque ex eo aduerſum ſtomachi laborem terna cochlearia ex aqua calida, ſi febres erunt, aut ex condito ieiunus, ſi non erunt, ſumes. Ne ſtomachus perfrigeſcat vnctio ſaluberrima hæc eſt. Foliorum lauri & baccarum, fœnigræci, ſampſuci, cupreſſi, roriſmarini, vncias ſingulas cõtundes, & in vini veteris ſextariis V. per triduum macerabis, quarto die olei boni ſextarios tres adiicies, & in olla rudi ad prunas non acres, ita decoques donec vinum conſumatur, tunc colabis, & excrementa vel ſordes abiicies, & rurſus ollam cum medicamine ad tenues prunas repones, eíque addes ceræ nitidæ libram, reſinæ terebinthinæ purgatæ ſelibram: hæc omnia permixta & coagitata, ad modum ceroti recõdes, & quum opus fuerit non ſolùm ad ſtomachi, ſed etiam ad neruorum & muſculorũ perfrictionem veteris ſaluberrimo vnguento. Antidotum Hadriani, quo vtebatur Cæſar Auguſtus, quæ

A potio dat omni corpori fortitudinem. quiſquis enim ea vſus fuerit, nec ſtomachi, nec iocineris, nec ſplenis, nec cordis, nec lateris, aut pulmonis, aut coxarum dolores patietur, ſed nec tuſſim, nec perfrictiones, nec ſpaſmos, nec coli dolores ſentiet, nec dyſentericus, nec hydropicus, nec ſuſpirioſus, aut cholericus erit. facit etiam hoc remedium contra omnes humores noxios, & omnia venena, vel maleficia in cibo aut in potionibus data. Cõpoſitio ergo eius eſt talis, Fœniculi ſeminis, cymini,

B gummis Thebaici, phu, pulegii, origani, piperis albi, herbæ Sabinæ, petroſelini, cedri ſeminis, chamædropis, caſiæ bonæ, iouis barbæ, rapæ ſeminis, nardoſtachyos, iunci ſeminis, euphorbii, echyos radicis, (hoc eſt capſellæ) cyperi, pyrethri, trifolii ſeminis, quo mulieres vtũtur in capite, amomi, ſerpylli ſicci, gentianæ, ariſtolochiæ longæ, rutæ agreſtis ſeminis, omnium ſupraſcriptarum ſpecierum vncias ſingulas. Item rutæ radiculam, quæ facit ad porcorum incommoda, agni radicem, hocíamſani (ſiue agrimoniæ) radicem, draconteæ radicem, quæ radix eſt quaſi coſtum, & bene olet, acori radicem.

C harum ſpecierum ſingulas ſemuncias adpendes, & omnia vel infrà vel ſuprà ſcripta diligenter tunſa & cribrata, in puluerẽ tenuiſſimum rediges, ac poſtea cum melle Attico, quantum ad ſpiſſitudinẽ ſufficiat, permiſcebis, atque ex eo quum opus fuerit, quãta auellanæ eſt magnitudo, ieiuno dare debebis.

Confectio aceti diaſcilliu, ad digeſtionem, & ſtomachi vitia ſic, Scillam ſumes, & inde tolles duriſſima quæque, & proiicies: deinde omnia tenerrima concides minutè, vt habeant libram ſemis, eámque crudã conii-

D cies in aceti congium vnum acerrimi: & quum diu macerata fuerit, & cõbiberit, tolles ſcillam, & exprimes, idque acetum percolabis, & in vas bene picatum repones, eiúſque aceti ieiunus manè ſi ſorbeas ſingula vel bina cochlearia, ſtomachum curabis. & quod ad oris olidi valetudinem attinet, hoc medicamento odor malus emendabitur, & ſi in naſo polypus fuerit, hoc aceto gargarizato eiicitur. quod quidem acetum & ad claritatem oculorum, & ad auditum aurium optimum eſt, ſi aſſiduè gargarizetur, ad vocẽ quoque & ad ſuſpirium, & & ad ſplenem, optimum remedium eſt. ſiquis autem

E inde ad diem ſorbeat, vel dimidium cyathum, colorem optimũ habebit, & facilius ſuſpirabit, & cibum melius conficiet. Nam ſiquis multum comederit, & non coxerit, & cibus ei in ſtomacho inacuerit, ſorbeat de hoc medicamento, continuò deſinet crudus eſſe: vt ſcias verò quantum vim habeat, etiam cadiuis datum prodeſt.

Nam ſi vel duos cyathos cadiuus inde ſorbeat, & currat paſſus mille ducentos quinquaginta ieiunus, mirè remediabitur ſi vel tertio aut quarto die id acceperit. quod ſiquis erit in accipiendo quotidie patiens, penitus

F carebit hoc morbo. hoc medicamen & ventos eiicit, & venas purgat. Nam is morbus ex ventorum multitudine mouetur. frigeſcit enim corpus de imparatione, & nauſeam facit, & vomitus mouet. Siquis ergo hoc ſumat, omnem eſcam & potionem bene concoquet, & nulla res ei nocebit. ac ſi voles hoc medicamine phthiſim ſedare, adde vini dulcis paululum, & ſic dato mixtum ſorbere ieiuno. Siquis ſanguinem excreabit, hoc medicamine accepto, facilè eiiciet omnem moleſtiam, & venæ ei purgabũtur: quódque ad pulmo-

G nes & arterias corruptas attinet, per vomitum ſanabitur, ſi hoc medicamento vtatur aſſiduè: & ſiquem aqua intercutis tenebit (id eſt ſi hydropicus erit) ſanabitur, faciliúſque curabitur ſi recẽs morbus fuerit. nã per vrinã illum citò digeret, & quod ad ſplenem attinet extenuabitur. Oportet ergo prius videre vnde quis morbus veniat. Si à ſplene erit, venter ſoluetur, aut crura turgebũt. Dari itaque oportebit manè ieiuno duos cyathos, certè, vel vnũ cyathũ ſi ſatis infirmus erit dato. Quòd ſi ab ie-

H core erit morbus, mellis cyathũ aut paſſi cõmiſces cum cyatho eius aceti, idque per dies aliquot dabis. primùm nanque ſudoribus vehementiſſimis, poſtea etiam vrina multa purgabitur: deinde cibum & potionem liben-

tiſſimè ſumet, omniáque citò concoquet. Ad ſtomachi dolorem arcẽdum, cymas ſinapis viridis ex aqua diligenter coques in olla noua, eáſque conditas oleo & liquamine manducabis, ſanè obſerua vt paululum ſalis mittas dum coquuntur, propter Bromum. Mel, rutam, cyminum, piper ſimul tere, & vtere pro oxygaro ad inhibendum ſtomachi dolorem. Papauer noſtrate cum lacte ſuo ſimul decoques in aqua, & ipſam aquam diligenter colatam, ſtomachico cum melle Attico potui dabis. Iris tunſæ heminam, cyperi tunſi heminam, in vini Aminæi ſextarium infundes, vt vna nocte macerẽtur, deinde addes reſinæ terebinthinæ ⊷ IX. ceræ ⊷ III. quas cum olei cyprini ſelibra liquefacies. deinde ſimul omnia miſcebis, & manibus ſubiges, atque malagmatis more ſtomacho laboranti appones.

Ceram, adipem anſerinam, & butyrum in ſe decoque, & in panno tenui ſtomacho calidum appone, confeſtim dolori ſtomachi ſubuenies. Peucedani radicem contritam ex vino qui frequenter biberit, nec ſtomachi dolorem nec pulmonis inflationem patietur.

Item ad ſtomachi dolorem perſici folia viridia teres, & cum axũgia vetere purgata ſubiges, atque in panno ad ſtomachum pones. idem præſtat mentaſtrũ quod ſupra ripas naſcitur ſimiliter impoſitum. Oxyporium cydonite quod facit ad ſtomachum & tuſſim, empneumatoſim quoque ſoluit, & digeſtionem citiſſimam præſtat: cõficitur ſic, Cydonea matura purgabis de foris & deintus, & penſabis ad pondo tria, coquéſque ex mulſo in olla rudi, & quum fuerint cocta, eiicies de olla in catinum vel mortarium, ſeparabis deinde ſuccum illum quem excocta dimiſerint: poſtea remittes cydonea ipſa in ollã, & tunc addes ibi aceti pondo duo, mellis optimi pondo tria, mali granati expreſſi ſextarium vnum, coques poſtea lento igni donec vnũ corpus fiat, & habeat mellis ſpiſſitudinem: poſtea autem refundes illud in mortarium, & teres diutiſſimè, donec omnis duritia diſſoluatur: & dum teris ſummatim adiicies ſemunciàm zingiberis, & piperis triti ⊷ II. petroſelini ⊷ I. & ſimul iterum diſcoques, ac poſtea miſcebis mulſam, vbi cocta fuerint cydonea, atque ita in vaſculo vitreo recõdes, & quum opus fuerit per cochleare ieiunus accipies. Stomachi & capitis dolores, tuſſim quoque longáſque ægritudines curat, & dyſentericis medetur, leptopyrexias ſanat: dolori etiam faucium & ſynanchæ ſuccurrit tale medicamen, Piperis albi ⊷ I.S. mellis Attici ⊷ I.S. aſari ⊷ I. vettonicæ, ſaxifragæ, caſiæ fiſtulæ, pondus vt ſupra. hæc omnia trita cum deſpumato melle miſcebis, & dabis cochlearium grande plenum ex condito mixtum. febricitanti verò ex aqua calida. Antidotum multiplex ad multa remedia, recipit hæc, Croci ſcrupulos XV. piperis albi ⊷ II.S. amomi ſemunciã, pyrethri ſemũciam, dauci cretici ſemũciam, folii malabathri, nardoſtachyos, caſiæ, apii ſeminis, euphorbii, rutæ ſeminis, petroſelini, roſæ ſiccæ, opii, ſingulas ſemũcias, opobalſami ℈ VI. mellis boni P. II. cinnami Є. ſi non fuerit cinnamum, mittes caſiæ fiſtulæ duplum pro eo, & hæc omnia tunſa cribrabis cribello tenui: & ſic miſces opium cum melle, & mittes in mortarium, & diligentiſſimè teres donec vnum corpus fiat, ac ſic omnia permixta mittes in doliolum vitreum. quũ opus fuerit, ex hoc colicis fabæ Ægyptiacæ magnitudine cum aquæ frigidæ cyathis trib⁹ potui dabis. Iocineroſis, qui iecur grauiter dolebunt, cum vino mulſo dabis, vt ſuprà ſcriptũ eſt. epilepticis quos caducos dicunt, dabis vt ſuprà pleuriticis cũ aquæ mulſæ dabis cyathis tribus. Stomachũ dolentibus cum poſcæ cyathis tribus, dyſentericis qui perſoluto ventre ſunt, cum aqua frigida dabis, periodicis febribus qui laborant (id eſt acceſſionibus diurnis & nocturnis) cũ aqua calida dabis. quibus dentes dolent, & quibus ſanguis de gingiuis defluit, cum poſca frigida aut cum vino dabis, ita vt reſolutum in ore reneant: ſpleniticis ex poſca dabis: paralyticis ex aqua calida: præcordia dolentibus, itidem ex aqua calida: tortiones ventris qui patiuntur ex aqua calida dabis: morſiunculas leues qui patiuntur, ex aqua calida da-

A bis. Secundas etiam m[illegible]bus quæ ex partu vel ex abortu remanſerint, diſc[illegible] ex ſucco fœnigræci cocti, vel ex mulſa bibend[illegible] detur. Apoſtemata etiam & omnia intrinſec[illegible] collecta expurgat, ex mulſa datum, vel ex fœn[illegible]ci ſucco. Sicca verò tuſſi laborantibus ex m[illegible]lo dabis. Ad vuam ſtillantem ex mulſ[illegible] ga[illegible]zandum dabis: iis verò qui fungos venenat[illegible]ederint, cum oxymellis cyathis tribus dabis. [illegible] Venenum ſiquis biberit ex ſucco ptiſſanæ reſolut[illegible] accipiat. In omni-

B bus ſanè paſſionibus triduo continuo dabis: ſi neceſſe fuerit, iterum alio triduo dabis. omnibus ſanè quãtum fabæ Ægyptiacæ granum eſt dabis. Confectio potionis ad omnem ſanitatem vtilis, & ad ſtomachi cõfirmationem, accipit hæc, Lauri baccarum purgatarum vnciam vnam, myrrhæ ⊷ I. gentianæ ⊷ I. ariſtolochiæ rotundæ ⊷ I. puluerem tenuiſſimum ex iis ſpeciebus ſeparatim tunſis facies, & poſtea permiſcebis, & repones: & & quum vti volueris, cochleare vnũ cum potione calidæ aquæ ieiunus accipies, & interpoſitis diebus quũ vo-

C lueris iterũ accipies. Primo vere tamen incipies hac potione vti, & deinde quomodo volueris, per tempora triduo continuo vteris. Antidotum quod facit ad omnes dolores internos, & ad ſtomachum confirmandum, recipit hæc, Apii ſeminis ℈ XXI. anethi ſeminis ℈ IX. caſtorei ℈ VI. piperis III. opii ℈ III. myrrhæ ℈ III. hæc omnia ſeparatim tundes, & ex melle optimo temperabis, & quum volueris dare potionem, in modũ fabæ globulos facies, & dabis ex cõdito, ſiue vino vetere: ſed ſi febricitauerint, ex calida aqua. Hæc confectio di-

D citur Athanaſia: facit ad lateris & ad coli, præcipuè ad ſtomachi dolorem. Lini ſeminis & fœnigræci, & fœniculi farinæ, ſinguli ſextarii cum aqua mulſa decocti, & in panno ſtomacho laboranti & viſceribus duris appoſiti plurimum proſunt. Ad eos quos ſubitò linquit animus, & quibus mens alienatur, aut vertigo eſt, cochleæ cum ſuis teſtis tritæ incoctæ, ita dantur per dies quinque vt prima die cochlea vna cum paſſi cyatho potanda detur. alia die duæ cum duobus cyathis, tertia die tres cum tribus cyathis, quarta die duæ cum

E duobus cyathis, quinta die vna cum cyatho vno.

Potio efficaciſſima ſtomachi remedio, ſic, Apii ſeminis drach. VI. petroſelini drach. IIII. ſpicæ nardi drach. IIII. myrrhæ drach. IIII. piperis longi drach. V. contrita vniuerſa hæc diligenter in vnum miſcentur, deinde adiicitur mellis optimi deſpumati quod ſatis ſit, atque in vaſe vitreo mixta ſeruantur. inde quum opus fuerit poſt balneum drach. IIII. aut etiam minus, ſi infirmior erit qui accepturus eſt, ex aqua calida vel ex mulſo in potione dabuntur. Porri capitati excocti in cibo

F ſumpti cum aceto plurimum proſunt ſtomacho laboranti. Vrticæ ſemen coctum iuuat ſtomachum ſi cum pane manducetur, & cum iure ſuo: cydonea quoque incocta in melle ſeruata ieiuno data plurimum proſunt. Thalaſſomeli quod iucundiſſimè & inflationes deponit, & ventrem purgat ſine ſtomachi vexatione. eſt enim & odore & ſapore gratiſſimo, quod hoc modo fieri debet, Aqua marina ex alto (id eſt de profundo) vel aqua cæleſtis cum ſale mixta, pari mẽſuræ mellis optimi deſpumati permiſcetur, & ſeruatur in vaſe ficti-

G li, & quũ opus fuerit tepefacta potui datur. Purgatorium efficax, quod nec ſtomachum vexat, nec caput grauat, & bilem deducit. lactis caprini ſextarium, ſalis ammoniaci ⊷ II. mellis optimi ⊷ I. in vnum omnia diu contrita & permixta ieiuno potui dantur. ſed poſt potionem diu inambulare debet, vt ipſa potio melius motu corporis proſit. Sambuci liber inter corticem & ſurculum raſus, & tritus, adque nucis iuglandis magnitudinem ex aqua vel mulſo potus, miro modo detrahit bilem, ac ſtomachum releuat. Vettoni-

H cæ herbæ folia in vmbra areſacta contunde & cribra, atque ex eo puluere paululum, & mellis decocti cyathũ vnum permiſce. atque inde poſt cœnam ad magnitudinem ciceris transglutiendum dabis ei qui cibum euomit ſtatim, & non poteſt continere. Radicem ſi-

culneam vini veteris cyath' vni inrade, & priuſquam cœnes vel cubitum eas bibito, ſi vitio ſtomachi laborabis. Laſeris veri modicum ex aquæ frigidæ cyathis quatuor dilue, & dormitū iturus bibe vt cibum bene concoquas, aut eius radicem guſtato dormitum vadens, idem tibi præſtabit. Rorem marinum ieiunus commanducet, aut in aqua calida excoctum bibat qui cruditatem patietur, ſtatim remediabitur.

Compoſitio potionis ad dolorem ſtomachi, ſiue ad nauſeam reprimendam ſic. Herbæ mandragoræ quæ naſcitur in locis montanis ſuccus expreſſus ad ponderis ſcrupulum dimidium, potatuſque ex aqua calida vel ex mulſa, nauſeam expellit, abundantiam phlegmatis purgat, ſedátque dolorem ſtomachi, & faſtidium diſcutit. vltra hoc autem pondus ne dederis, quia nullius ſtomachus vim eius poterit ſuſtinere. Pulegium cum oxymelite decoctum, ad menſurā heminæ tepefactum, ieiuno & digeſto dabis bibendum, non ſolùm ſtomachum reficies, ſed etiam ſi circa cor aliquid erit vitii, eadem potione ſanabitur. Ad ſtomachum componendum vteris remedio tali ſatis commodo, Rutam, apium, anethum, cyminum, æquis portionibus coques cum vini veteris ſextariis duobus, poſtea addes olei amari 8. I. & iterum coques, vel aliquandiu combullire permittes, atque inde quum vtcunque reſederit feruor, per globulum lanæ ſuccidæ ſtomacho quod ſufficiat infundes, ita vt poſtea denſus lanæ floccus ſupra ſtomachum iacentis ponatur. Poſt horam quàm hoc feceris, de nardo tepido ſtomachum perfricabis, & de ſabano molli leuiter detergebis, deinde infirmū deambulare facies. Confectio epithematii quod ſtomachi vetuſtas cauſas emendat, & ad digeſtionem confirmat, Ceram, ſeuum taurinum, medullam ceruinam, axūgiam veterem, reſinam terebinthinam, horum pondera ſingula æqualia mittes, deinde adiicies mellis ⊣ III. maſtiches vncias tres: quæ liquāda fuerint liquabis, & quæ tūdenda tundes: & ſic confectum medicamen in linteo apponetur ſtomacho, quod ante momentū prandii ſubtrahi conuenit. Item aliud epithema quod efficaciter prodeſt ſtomacho, & viſceribus, Styracis ⊣ II. aloes ⊣ II. petroſelini ⊣ L. ceræ libram vnam, nardi P. I. maſtiches ⊣ II. reſinæ frictæ P. S. reſinæ terebinthinæ ⊣ II. quæ liquanda ſunt liquabis, & quæ tundenda tundes, & permiſcebis, & ſic confectum medicamen ſimiliter linteo inductum ſtomacho appones.

Ad confirmandum ſtomachum vel conſeruandum, ſiquis infirmū habet de quartanæ labore, epithematiū tenue, Axūgiæ porcinæ, butyri, reſinæ frictæ, herbæ Sabinæ, ceræ rufæ, libras ſingulas, ceruſſæ ⊣ III. ceræ Ponticæ ⊣ III. hæc omnia ſeorſum parata miſcebis, & ſimul decoques, & ſic vteris. Deſcriptio Polyarchii ad ſtomachum poſt diutinas febrium moleſtias componendū, Caſiæ ⊣ I. roſæ ſiccæ ⊣ I. cyperi ⊣ I. cardamomi ⊣ I. nardoſtachyos ⊣ I. nardi Celtici ⊣ I. malabathri ⊣ I. iridis Illyricæ ⊣ I. œnanthes ⊣ I. maſtiches Chiæ ⊣ I. croci ⊣ I. amomi ⊣ I. meliloti ⊣ I. abſinthii ⊣ I. coſti ⊣ I. guttæ ammoniaci ⊣ I. aloes ⊣ I. thuris ⊣ I. myrrhæ ⊣ I. bdellii drach. VIII. ſtyracis drach. X. in vino infuſæ, xylobalſami drach. IIII. ſchœni anthus drach. IIII. reſinæ terebinthinæ drach. XLVIII. nardomyri drach. LXIIII. ex quo cerotū facies adiectis olei roſei drach. LXVI. ceræ Ponticæ drach. CXXVIII. opobalſami drach. XVI. hæc omnia tunſa cribrata, & cætera vino optimo madefacta, ſimul in mortario colliges, ex quibus trochiſci vel madgalia fient: ceroto verò facto, vel puluis ſuprà ſcriptus vel ramenta miſcentur.

CORDIS DOLORI, ET CORCO, ET PRAEcordiis, remedia rationabilia diuerſa de experimentis, Cap. XXI.

PRæcordiorum dolorem catuli lactentes admoti viſceribus humanis, transferre in ſe adſeruntur, ídque exenteratis perfuſiſque vino deprehēditur vitiatis eorū viſceribus. Ad corcum, carmen in lamella ſtagnea ſcribes, & ad collum ſuſpendes hæc: antè verò etiā cane, Corcu nec megito cantorem. vtos vtos vtos, præparabo

A tibi vinum leue, libidinē diſcede anonnita. In nomine Dei Iacob, In nomine Dei Sabaoth. Item ad id aliud carmen, Corce corcedo, ſtagne, paſtores te inuenerunt, ſine manibus collegerunt, ſine foco coxerunt, ſine dentibus comederunt. Tres virgines in medio mari menſam marmoream poſitam habebant, duæ torquebant, & vna retorquebat, quomodo hoc nunquam factum eſt, ſic nūquam ſciat illa gaioſeia corci dolorem.

Ad cordis dolorē vel ad eos qui lumbricis in corde vexātur, Aquam maluæ cum melle pari menſura permi-
B xtam tepidam ieiuni bibant. Ad cordis dolorē herbæ erythrodani, (id eſt caulis purpurei, hoc eſt marini) vel ſiſimbriæ ſuccum, ad plenitudinē cōchulæ oblongæ (quam Græci telynen, alii chemam macram vocant) cum aqua calida prope noctem dormitum vadens bibat. Pinus viridis aciculæ contritæ ex vino optimo potui datæ, cordis dolorem ſedant, ita vt qui potionem acceperit, pinguibus eſcis abſtineat. Dolorē cordis leuat cymini Æthiopici commāducati ſuccus frequenter tranſmiſſus. Aduerſum cordis
C pulſum vel dolorem mirum remedium quod in lamella ſtagnea ſcribes, ✱ & phylacteriū de ſtyrace ſubfumigabis, & in collo ex licio ſuſpendes, ita proderit vt ſtupeas. Ad dolorem præcordiorum cataplaſma egregium, Lini ſeminis ſextarium vnum, fœniculi ſeminis ſextarium vnum ex aqua mulſa decoques, & in panno calido præcordiis ſæpius applicabis, mirè proderit.

Cerotum valde efficax ad cordis dolorem, Ceræ ſelibram, olei Cyprini ſelibram, abſinthii Pontici ſelibrā: abſinthium tundes, ceram remittes & permiſcebis, ac
D pro ceroto vter is. Qui præcordiorū ardore vexātur, ſi etiam febres & lumbricos habeant, hoc remedio ſanabuntur: ouum crudum ſummiter apertū exinanies, ídque implebis oleo viridi, & defundes, & lotio virginis pueri implebis, & defundes, tum adiicies parū mellis, & in vnum cum oui ipſius interioribus permiſcebis, & potandum ieiuno dabis: hoc & ſtercus vetuſtiſſimū & lumbricos noxios pellit, & febrem acutiſſimam releuat. Bulbi excocti triti inliti tumorem præcordiorum, & ventris emolliunt. Item proficies ſi ocimum
E triueris, & eo præcordia ſpiſſius inleueris. Fœniculi farina cum pari menſura mellis decocta, ceroti modo panno inlinitur, & calēs tumori præcordiorum imponitur. Malagma ad præcordiorū tenſionem, & ventris ac ſtomachi duritiem diutinam cum dolore, quod & iecori & lieni prodeſt, cōficitur ſic, Ceræ P. I. guttæ āmoniaci P. I. iris Illyricæ denarios XXII. opopanacis denarios XX. aneſi denarios XXV. fœnigræci ſeminis ✱ XXV. reſinæ terebinthinæ P. I. adipis ſuillæ veteris P. I. aceti acris 8. I. mellis P. II. mel cum aceto permiſcendum eſt, atque il-
F lic arida omnia die & nocte maceranda ſunt. Terebinthinam verò, & ceram, & adipem liquefactam in vnū cæteris admiſcere oportet, & deinde manibus diutiſſimè ſubige, donec ſine offenſione malagma tēperatiſſimum fiat. Ad cordis pulſum ſiue ſaliſſationē, ſuccinum verum mittes in aquam feruentem, & illic eſſe patieris, atque inde per triduum laboranti ſingulos cyathos tepefactos, ſi nimium erit frigus, dabis bibendos: hoc remedium & hominibus & animalibus prodeſt.

G AD HEPATIS SIVE IECORIS VItia omnia, & moleſtias vniuerſas, remedia rationabilia, & phyſica diuerſa de experimentis, Cap. XXII.

PVtæ ſylueſtris manipulo, in ollam nouam coniecto, decoctóque ex tribus heminis aquæ ad heminam, adiicies mellis libram, rurſúſque ferueſacies, ex eo per triduum ieiuno potum dabis iecinoris dolore nimio laboranti. Hircinus ſanguis adhuc calens ſupra prunas excoctus, & cibatui datus ieiuno, iecinoroſo me-
H deri traditur. Viuerra toſta porcelli lactentis modo inaſſata, & cibo dato ieiuno, mirè iecinoroſo ſuccurrit. Hepatice experta ſic, Piper album & maſtichē æquis portionibus tūdes & cribrabis, rurſúſque in mortario teres, atque ita oleo Hiſpano optimo temperabis,

vt ſit ſpiſſum, inde catapotia facies magnitudine ciceris,
atque in ſole ſiccabis vt dureſcant: tunc in pyxide recondes,
& ex his vnam pilulam ieiuno in ouo ſorbili dabis,
adiicieſque parum ſalis, ſed per triduum dabis. Tumori
iocinoris apprimè medetur hoc remedium, Inulæ
radicis vncias tres (quæ Græcè dicitur helenium) decoques
ad medias in aquæ ſextariis tribus, atque heminā
ex ea ieiuno in dolore bibendam dabis, idque per triduum
facies. Ad veteres iocinoris dolores potio
optima ſic, Nardi ſpicæ ℈ v i i i. croci ℈ i i. myrrhæ ℈
iii. caſiæ ℈ v i i i. ſchœni ℈ v i i i. omnia trita & cribrata
melle optimo comprehendes, & dabis ieiuno in
potione ℈ i i i, ex aquæ mulſæ cyathis i i i i. quouſque
vitium extirpes. Ad tumorem iocinoris, & ad diſpnœam
remedium ſic, Petroſelini, coſti, chamæpitys,
æqua pōdera tundes, cribrabis, & dabis ieiuno hepatico
duo cochleāria cum aqua mulſa. Melanthium
(id eſt git) quantum cochleare recipitur, contere, & da
cum vino tepido dulci bibendum ieiuno hepatico.

Nimium laudatum iocineroſis remedium ſic, Picem
duram contere, & ex ea da potandum ieiuno hepatico
cochleare vnum cum vino auſtero. In lamina ſtagnea
ſcribe, Ite ἐρῶν, & deſuper nomen iocineroſi cui
mederi voles, ſcribe: laminam verò licio ligatam collo
eius ſuſpendes, mundúſque id facito. Abſinthii
florem, caſiam, crocum, nardi ſpicam, aſarum, ſchœni
florem, folium, maſtichen, xylobolſamum, amomum,
cinnamomū, ad drachmas ſeptenas, aloes Indicæ drach.
v i. tundes & cribrabis ſingula ſeparatim, eadémque
miſcebis, atq; inde cochleāria bina ieiuno hepatico cū
mulſa aqua tepida aut vino vetere auſtero per triduum
dabis: quod remedium & ad digeſtionē & ad crapulam
deponendā facit. Antidotū ad hepaticos ſic, Pelecini
ſeminis, eupatorii, iocineris lupini, picis brutiæ,
coſti, fœnigræci, piperis: paria hæc tundes, cribrabis, &
melle comprehēdes, atque inde catapotia ad ciceris magnitudinem
ex aqua calida dabis. Antidotum Philonium
ad iocineris & ad omnium viſcerū intrinſecus
dolorē, ſic, Croci drach. v. pyrethri drach. i. piperis albi
drach. x x. hyoſcyami drach. x x. euphorbii drach. i. nardi
Indici drach. i. opii drach. x. quæ ſunt ſicca tūdūtur,
cætera in mortario cōterūtur, & permixta melle cōprehendūtur.
Hæc potio his modis ieiunis dāda eſt: cœliacis
& colicis qui ſine febre erūt, ex aqua frigida, febriculentis
ex aqua in qua anethum ad tertias decoctum
fuerit: in declinatione verò febris, ad magnitudinem
auellanæ: ſpleniticis ex aqua cum appare decocta cyathis
tribus, magnitudine qua ſuprà: hepaticis dimidium
auellanæ modum: febriculentis ex hydromellis cyatho,
vel ex aqua mulſa in qua anethū cum ſurculis ſuis fuerit
decoctum. orthopnoicis, magnitudine auellanæ remiſſa
in aceti ſcillitici cochlearibus quatuor, ex aquæ
calidæ cyathis quatuor. ad ſpaſmum & cordis dolorem
vel tremorē ex aquæ mulſæ cyatho magnitudine auellanæ.
Ad lateris dolorem ex aqua mulſa, magnitudine
auellanæ, contra noctem dabitur: ad ſingultus &
quibus frigus etiā æſtate inſederit, ex aqua mulſa, modo
auellanæ. phthiſicis ex ſucco ptiſſanæ, vel ex mulſi cyathis
tribus modo auellanæ: dyſentericis ex poſca cyathis
duobus, modo ciceris arietini: auriginoſis ex aquæ
mulſæ cyathis duobus, auellanæ duplum. dyſuriæ
& calculo ex aquæ cyathis tribus in qua tres manipuli
apii fuerint decocti, magnitudine auellanæ. Potio
ad hepar vtiliſſima, præterea hæc ipſa compertū & præſentaneum
remedium eſt etiam ad lateris dolorem. accipit
hæc, Piperis ⊷ i. coſti ⊷ i. lupini ſicci amari ⊷ i.
hæc omnia ſicca tunſa cribrata mixta ſimul repones,
quū opus fuerit vnū cochleare plenū, vel ſi vires infirmiores
ſunt, raſum (id eſt ruclatum) cum vino auſtero
ieiuno hepatico per dies tres vel quinque continuos dabis,
ita vt in eo latere complicatus aliquandiu iaceat, &
cooperiat ſe ſagis: & quum cœperit ſudare, leuet ſe &
deambulet diu. Item expertum atque vtile ad
hepar remedium, De foliis fici aridis (id eſt ſiccatis ſub
vmbra & areſactis) tritis cribratiſque, de quo puluere

A cum condito ad menſuram tria cochlearia accipiet hepaticus
ieiunus, & in eo latere diutule iacebit: deinde
ambulabit, & per triduum continuum hoc medicamen
accipiet ſimiliter obſeruans. Prodeſt mirificè
hac compoſitio ad tumorem & dolorem cum
duritia iocineris & lienis. item ad renum dolorem
benefacit. nam & colorem corporis reſtituit, qui propter
vitia ſupradictarū partium corrumpitur, pallidúſque
conſpicitur. prodeſt idem medicamentum etiam
ad aquæ mutationem, id eſt ad hydropē. conficitur
B ſic, Croci ✱ x. nardi ✱ i. caſiæ ✱ i i. coſti ✱ i. S. ſchœni
✱ i. cinnami ✱ i. myrrhæ ſtactæ ✱ i. mellis optimi ✱ x x v
datur ieiuno quanta faba eſt Ægyptia ex mulſi cyathis
i i i i. Remedium efficax ad iocineris duritiam veterē,
quod & hydropicos, & lienoſos, & arquatos, & quibus
opus eſt moueri vrinam, potentiſſimè ſanat. muliebribus
quoque cauſis prodeſt. nā & ex partu reſidua purgat,
& mammis tumentibus prodeſt. perduci illud
(id eſt potari) ex mulſo vino oportet. cōficitur ſic, Aneſi
✱ ix. dauci ✱ i i i. petroſelini idem, iuniperi idem, ſilis
idē, tragacāthi ✱ i. S. panacis radicis ✱ v i i i. iridis, myr
C rhæ, coſti, amomi, ſingulorum denarios ſenos, cinnami
✱ i i i. caſiæ ✱ v i. ſmyrnii quod eſt ſemen oleris atri,
✱ v i i i. nardi ſyriacæ ✱ i i i i. acori ✱ v i i i. balſami
ſeminis ✱ v i. opii ✱ v. erui moliti 8. i. ſcillæ coctæ ✱ i i.
vini Chii aut Leſbii quod ſatis erit. paſtilli ex his in puluerem
redactis fiunt denariorū duum vel trium, & dantur
quum opus eſt ex mulſo, ieiuno & digeſto. Antidotos
quæ Zopyre dicitur, facit non ſolùm ad iocineris,
ſed & ad lateris, & ad pectoris, & ad veſicæ dolores,
& ad tuſſim veterem, & ad hydropicos, & arquatos, &
D lienoſos, & ad eos qui mala medicamenta ſumpſerint,
quæ ſiue poſtea data, ſiue antè pota fuerint per hoc
remedium non nocebunt: cōficitur ſic, Myrrhæ ✱ v i i.
S. nardi ſyriacæ ✱ v. S. croci ✱ i. S. ſchœni ✱ i i. caſiæ ✱
i i i i. cinnami ✱ v i. piperis albi ✱ i. piperis longi ✱ i.
thuris ✱ i. ſcordii ✱ i i i. polii ✱ i i i. roſæ aridæ ✱ i i i. rapæ
ſeminis ✱ i i i. anatis ſanguinis recentis ✱ i i i i. eiuſdem
aridi ſanguinis ✱ i i i. melle miſcentur contuſa &
cribrata omnia, donec habeāt ipſius mellis temperaturam,
inde plenum cochleare datur: ſed à ſerpente percuſſis
aut morſis, ex vino, cæteris ex mulſo vel aqua da-
E ri oportet. Malagma ad omnem viſcerum dolorem,
præcipuè ad iocineris ſtricturas, conficitur ſic, Nardi
Celticæ, id eſt eſt ſaliuncæ ✱ x i. iridis ✱ v i i i. meliloti
(quod à nobis ſertula campana dicitur) ✱ x x v. cyperi
✱ v i i i. ammoniaci thymiamatis & ſtyracis ✱ v i i i.
cardamomi ✱ v i i. croci idem. omnia ſupradicta contunſa
& cribrata vno die & nocte in vino vetere macerātur,
præter ammoniacum. hoc enim aceto dilui oportet.
poſt hæc ceræ P. i i. reſinæ frictæ P. i. olei roſei P. i i.
vel tria, vt ſufficiēs viſum fuerit addētur: liquefiūt quæ
liquefieri debent, & refrigerata atque raſa cæteris mi-
F ſcentur, atque vnum corpus ita fit vt diligentiſſimè
ſubigantur. hoc & ad præcordiorum tenſionem benefacit,
& ad veſicæ dolorem. Attali regis medicamentum,
quod facit præcipuè ad iocineris vitia, & ad
auriginem, & ad aquam intercutem, & ad lienoſos, & ad
præcordiorum inflationem, & ad pectoris dolorem, &
ad eos qui colorem luridum habent: conficitur ſic, Croci
✱ x. nardi Indici ✱ i i. caſiæ ✱ i i. myrrhæ ✱ i. cinnami
✱ i. ſchœni floris ✱ i. coſti ⊷ i. hæc ſeorſum cōtunduntur
& cribrantur, deinde ex ſingulis eorum ſupradictis
G pondera ſumuntur, & in vnum melle mixta colliguntur,
atque in pyxide argentea reponuntur. inde datur
quum opus eſt fabæ Ægyptiæ magnitudo cum mulſi
cyathis tribus, ſi ſine febre fuerint qui ſumpturi ſunt: ſi
febricitabūt, ex aqua mulſa dabitur. prodeſt etiā calculoſis
hæc cōpoſitio, ſed ad omnes cauſas ieiunis & maximè
digeſtis opportunè dari debet. Ad dolorem
iocineris phyſicum remedium ſic, Calculus ſiue
H lapillus qui à calculoſo fuerit eiectus, ſuper iecur dolentis
alligatus, ſtatim proderit. Glycia pota &
ventrem laxabit, & iocineri proderit, & digeſtionem
ſtomachi opitulabitur, quam glyceam ſic facies, Aceti

8.1.mellis P.11.aloes ⟞ [illegible] fœniculi radicis P.11. quas ſublata cortice diligenter ſiccabis, & tundes, atque vna nocte in aceto macerabis: poſtera verò die excoques ad medias & colabis, [illegible] miſcebis mel & coques ſufficienter, atque ab igne [illegible] refrigerabis vt tepeſcat, poſtea aloen teres, & [illegible] præterea apii viridis pugnum plenum, & tantundem [illegible] rutæ viridis addes. hæc omnia ad ſpiſſitudinem [illegible] cocta colabis & refrigerabis, atque inde cochleari [illegible] a cum aqua calida ieiuno & digeſto per triduum [illegible]. Item ad iocineris dolorem remedium ſic, Lupinum, abſinthium, coſtum, fœnumgræcum, ſed quod [illegible] ſit, pari pondere hæc ſicca tundes, & cribro medicinali cribrabis. vnde ieiuno cochleare propenſum ex aqua calida per triduũ dabis: quod intermiſſis aliquot diebus, rurſus per triduum ſimiliter bibendũ dabis. Memento tamen vt fœnumgræcum diligenter torreatur, vt bene tundi poſſit, & omnia obſeruet quæ infra ſcripta ſunt qui remedium accepturus erit. Iecur lupi ſublatum luna decreſcente in fumo ponitur, & quũ ſiccatũ eſt, teritur, inde particula trita miſcetur pulueri æquis portionibus facto de fœnogræco, lupino, & abſinthio, & coſto, ita vt ex eo quod in ſe totũ permixtum fuerit, menſura cochlearis cumulati detur ad diem, non febricitanti ex vino mixto: ſi febricitabit, ex aqua: ita vt per triduum hoc medicamen ieiunus accipiat, & porrecto brachio in dextro latere vel ſemihora iaceat: inde diutiſſimè deambulet, & tardiſſimè cibum ſumat, & obſeruet vt illo triduo puriſſimus & digeſtiſſimus ſit, & frigidam non bibat, neque ſalſum aliquid aut dulce manducet. Violas agreſtes ſiue ſylueſtres conteres, & ſuccũ earũ cum pari pondere mellis decoques, & ex eo cochlearia terna ieiuno ad diẽ iecoritico dabis: ad lateris autem dolorem, ſi ex iecoris cauſa fuerit, thymi ſcrupulos duos, & aquæ quartarium dimidium ieiunus bibet. Compoſitio medicaminis ad iecur, quod diateſſarõ dicitur, Coſti ⟞ 1. fœni græci ⟞ 1. inulæ radicis ⟞ 1. fœniculi radicis ⟞ 1. hæc omnia ſeparatim diligenter tundes & cribrabis, & delicatiſſimum puluerem menſurabis, & poſtea permiſcebis: ſed in ſole omnia bene ſiccato antequam contũdas, & in vna potione cochleare plenum mitte: ſano ex vino, febricitanti ex aqua calida, vel ex mulſa aqua, vt ventrẽ ſoluat, potui ieiuno per triduum dabis, ita vt accepta potione, in dextero latere aliquãdiu iaceat, & poſtea diu deambulet, & digeſtiſſimus cibos ſumat. hoc remedio ſcitote nihil eſſe præſtantius, etiamſi fœminis, ſed non prægnantibus detur. De medio oſſe ſepiæ quod eſt molle, puluerem facies, & in mixtione conditi optimi iecoritico ieiuno per triduum dabis, ita vt in dextro latere aliquandiu iaceat quum acceperit, & poſtea diutiſſimè deambulet. Ad iocineris dolorem remedium ſic, Intyborum ſucci heminæ, aquæ cyathos tres miſcebis ſimul, & calidum dabis, donec totum triduò perbibatur. quòd ſi ex ipſo dolore cui medendũ eſt turgidus & indigeſtus fuerit, porrum capitatum incoctum manducet. Gentianam ex paſſo decoques, & ieiuno iecoritico per triduum bibendam dabis. Piperis albi grana XL. ſalicis folia ad hanc menſuram, vt faſciculus inter digitos duos & pollicẽ teneatur, cucumeris quoque quantum tribus digitis tollere potueris, contere in vnum, & per triduũ iecoritico ieiuno da ex aqua calida bibendum. Coſti ſemunciã, aloes epatitidis ⟞ 1. maſtiches granorum ⟞ 11. eupatorii ⟞ 1. piperis ⟞ 11. amomi ſemũciam, rheu Pontici ſemunciã. aloen & maſtichẽ ſimul teres & cribrabis bene: reliquas ſpecies in pila tundes & cribrabis bene, & omnes poſtea in vnum confundes, & repones diligenter in pyxide qualicunque: quum volueris potionem dare iecoris vitio laboranti, in olla vel cacabo rudi, ſed excocto, quartarium fœnigræci decoques. primam aquam fundes quũ feruere cœperit, & aliam fundes quum feruebit: tertiam coques ad tertias, & repones vas in quo ad tertias decoxeris fœnumgræcum cum ſucco & humore ſuo, & inde potionem in calicem mittes, & addes de puluere ſupraſcripto cochleare plenũ. Et quando accipit is cui medẽ-

A dum erit, digeſtus & ieiunus accipiat, & acceptam potionẽ bene digerat, ita vt quum biberit, tenſo brachio dextro iaceat in ipſo latere, & hoc per triduum ſimiliter faciat: hæc potio iecoriticos etiam veteres mirè ſanat.

Hepaticis herba cẽtaurea ex vino decocta, ac potui ieiunis data, mirificè auxiliatur. Herbæ vettonicæ in vmbra arefactæ puluis, ex aquæ calidæ cyathis duobus ieiuno iecoritico potui datus, magnificè prodeſt.

Potio ſaluberrima ad hepaticos, à Prociano medico oſtenſa, Ficatum lupi integrum foliis lauri inuolues, B & ita ad ſolem vel ad ignem ſiccabis, & ſiccatum diligenter ſublatis foliis in puluerem rediges: quem puluerem in vaſculo nitido ſeruabis, atque ex eo cochlearia duo cum piperis granis decem tritis, adiecto melle optimo deſpumato quantum ſufficiat, cum carœni cyatho, in potione ieiuno dabis, quam prius ferro candenti calefacies, & diligenter in mortario permiſcebis, ſedentique in lecto dabis, ita vt accepta potione contractis genibus hora integra in dextro latere iaceat, & poſtea vel vna hora deambulet. Herbæ verbenæ ſolſti-C tio lectæ puluis, in cochlearibus quinque cum vini amina i cyathis tribus, ieiuno potui datus, mirificè prodeſt: ſed pro ætate aut viribus vniuſcuiuſque potionẽ dabis.

Aſini iecur tritum, cum petroſelino & nucibus iuglãdibus purgatis ac melle inlitis, in cibo datum hepatico ieiuno, mirabile eſt. Prociani medici remediũ de experimento, ad hepatis ſuppurationes, & vlcera, & apoſtemata, ſic, Sagapeni vncias 11. myrrhæ Troglodytidis vncias tres, cardamomi vncias ſex, caſtorei vncias tres, piperis albi vncias duas, aut ſi album non fuerit, D duplum de nigro mittes, opii optimi vncias duas, hæc omnia tunſa & cribrata per impubes pueros, aqua pluuiali miſcebis, & facies trochiſcos de binis drachmis, qui trochiſci in vmbra non in ſole ſiccentur, viris vel ſenioribus integros, pueris vel minoribus dimidios trochiſcos, infuſos in aqua calida dabis: id eſt non febricitanti cum vini auſteri meri cyatho vno, infirmo autem ex aqua calida dabitur: ſed quibus medendum erit nihil pingue manducent, non oleum, non carnem, ſed de lenticulæ farina pultem cum oxymelle coctam, E admixto anetho & pulegio manducẽt, & poſcam, poſteaquam excreare vel ſitire cœperint, tepidam accipiant, & ſenſim bibant. Qui palmulas dactylos ex aceto frequenter manducauerit, iocinoris dolore carebit.

De lupi præda, id eſt de reliquiis veruecis, aut capræ, aut cuiuſlibet animantis quam cõmederit carnẽ, vel pellem, vel os, collige & ſerua: & quando aliquis iecur doluerit, inde eum tange, continuò ſanabitur.

Origanum in aqua decoque ad tertias, & poſtea mitte mellis quod ſufficiet, atque iterum decoque diligen-F ter, vt bulliat, & inde da hepatico ieiuno quod ſatis ſit aſſiduè bibendum, valde ſubuenies. Lacertam viridem prende, & de acuta parte cãnæ iecur ei tolle, & in phœnicio vel panno naturaliter nigro alliga, atque ad dextram partem lateris aut brachii laboranti hepatico ſuſpende: ſed viuam lacertam dimitte, & dicito ei, Ecce dimitto te viuam: vide vt ego quemcunque hinc tetigero, hepar non doleat. Ad duritiã iocineris molliendam, & quemlibet veterem dolorem ſedandum benefacit cunilæ aridæ (quam ſatureiam quidam vocant) G in puluerẽ redactæ denarius vnus, ex mulſi cyathis duobus ſi non febricitabit, vel totidem calidæ aquæ, ſi febriculentus erit, aſſiduè datus.

Ad iecoris dolorem potio ſalubris conficitur ſic, Piperis ⟞ 1. eupatorii ⟞ 1. coſti ⟞ 111. bacani ⟞ 11. fœnigræci ⟞ 1.S. omnia hæc trita & creta ſeruabis, & quũ vſus exegerit, dabis in vini potione cochleare plenum ieiuno, ita vt in dextro latere tenſo brachio iaceat quũ acceperit. Epithematium ad iecur ſanandũ ſic, Guttæ ammoniaci P.11. ceræ tantundem, olei roſei tan-H tundem, croci ⟞ 1. gutta ammoniaca cum bono aceto teritur, donec bene trita ſit, & glutinoſa fiat, crocum ſi ſiccum eſt tunſum & cribratum, guttæ ammoniaci admiſcetur, & diu teritur: ſi humidum eſt in aceto madefactum, primùm ſeparatim, deinde cũ gutta ammoniaca

teritur, quibus tritis cerotum de roſeo oleo & cera Punica factum refrigeratum admiſcetur, & tandiu teritur vel ſubigitur donec vnum corpus fiat, vt magdalia inde formentur, quæ ſtomacho phœnicio inducta imponantur.

AD LIENIS SIVE SPLENIS VITIA omnia, & moleſtias vniuerſas, remedia rationabilia & phyſica diuerſa de experimentis, Cap. XXIII.

AD lienoſos benefacit tamarici longè à mari collecti arefacti & contuſi pulueris denarius vnus, aut pondus victoriati datũ ex aqua ieiunis vel ex poſca. Prodeſt lienoſis inula arida campana contuſa & cribrata mẽſura denarii vnius ex vini veteris mixti cyathis quatuor ieiunis data. Potio ad lienoſos ſic, Balani quo vnguentarii vtũtur, denarios duos, capparis radicis ✱ I. hederæ nigræ baccarum denarios duos, periclymeni, quam ſyluæ matrem vocamus ✱ S: galbani denarii S. cardami nigri (id eſt naſturtii) ſeminis ✱ II. S. piperis nigri ✱ I. ſcillæ coctæ ✱ II. hæc omnia colliguntur ex melle, fiunt globuli parui, dãtur denarii duo vel vnius pro ætate aut infirmitate, ex oxymelle vel ex aceto mixto, in cyathis quatuor aut tribus: eadem potio benefacit ad hydropicos ex aqua mulſa data. nam vrinam mouet plurimum per quam purgantur. Lienoſos ſanat, extra cutem impoſitum ſinapi aceto pridie maceratum & tritum, adiecta lenticula ex aceto cocta. Oportet autem à parte lienis impoſitum medicamentum tandiu illic eſſe donec dolorem pati non poſſint qui vtuntur: poſtea ſolio calido demittantur, vbi plures eos contineant dum deſinit feruor, alioqui exiliẽt ad primum feruorem. maior enim in cute fit dolor calda tactis: poſtea cerotõ roſaceo eos perungi oportebit.

Aliud lienoſis remedium eadem ratione impoſitũ, Sinapis cyathos duos, git cyathos duos, naſturtii cyathos quatuor, myrobalani corticis cyathos quatuor, piperis cyathos duos: ſinapi pridie aceto acri maceratum, deinde tritum, contuſis cæteris permiſcetur, pannóque inlitum medicamentum imponitur, faſciáque longiſſima alligatur, vel pluribus in vnum commiſſis, quò tardius ſoluatur. Hoc efficaciſſimum remedium eſt, & multorum annorum lienoſis omnes cauſas tollit, atq; duritiã: ſed poſt hoc, ſiquæ reliquæ manſerint, ammoniaco tollendæ erũt frequenter illic inlito. Infantibus lienoſis dari oportebit aquam calidam in qua candens ferrum dimittatur, vel lac caprinum ſemicoctum, ſi capræ tantummodo hedera paſcatur. proderit iis & ſinapi ſiccum contuſum ceroto tenui mixtum, extra cutem impoſitum, vt faſcia diligenter ligetur. Malagma ad lienoſos & ad iocinoris tumorem ſic, Ammoniaci guttæ pondo I. ceræ P. I. roſæ pondo I. ammoniacum ex aceto teritur, mixto crocomagmate quantum colorare poſſit. ammoniacum itaque teritur quouſque leue fiat, & mellis craſſi habeat ſpiſſitudinem: poſtea cera liquefacta, & roſa adiicitur, ac prius mortario bene & piſtillo commixta, manu vtraque ſubiguntur. Facit hoc malagma & ad luxum & ad capitis dolorem, fronti ſuperpoſitum. Malagma ad lienoſos ſic, Myrobalani P. I. aphronitri ✱ XXX, capparis radicis ✱ XXV. cardamomi ✱ XXV. ammoniaci guttæ denarios XXX. ceræ P. I. irini olei P. S. cera irino ſoluitur, quibus ammoniacum aceto dilutum miſcetur, poſtea arida quæ ſunt cribrata admiſcentur, & ſic diu in mortario teruntur, deinde manibus bene ſubiguntur. Medicamentum Iunii Criſpi quod appellatur ambroſia: hoc ex mulſo datum lienoſis præcipuũ præſtat auxilium, phthiſicis quoque & iis qui difficulter ex imbecillitate longa reficiũtur, & qui mali ſunt coloris, necnõ ad alia multa vitia ſatis vtile eſt: recipit hæc, Croci optimi ✱ II. cinnami, nardi, coſti, caſiæ, myrrhæ, ſchœni floris, ſingulorum ✱ ſingulos. iis cõtuſis & cribratis mellis Attici admiſcetur quod ſatis ſit: inde datur ex calida aqua ad ſupradicta omnia vitia quãtum fabæ noſtratis modus eſt.

Lienoſis prodeſt hyacinthi ſeminis denarius dimidius potus ex aceto & melle, polion herba, vel tamarici folia, aut eiuſdem ſemen, [illegible] cortex, vel herba quam nos vtrum, Græci ἰσάτιδα vocant, qua infectores vtuntur ſimiliter pota plurimum prodeſt. Ammoniaci denarius dimidius, piperis grana quinque, rubi teneri cauliculi tres, hæc in vnum trita miſcentur, & dantur omnia ieiuno lienoſo vna potione, ex aceti [illegible] cyatho vno: mirè aduerſum dolorem & [illegible] iam lienis prodeſt.

Capparis radicis vel corticis, ſcillæ bulbi aridi ex interiore parte, radicis quoque panacis, ſingulorum denarii deni, contuſi & cribrati [illegible] melle conſpargũtur, fiunt paſtilli denariorum [illegible], dantur lienoſis ex aceto & melle: quidã addunt iis piperis & vitis albæ radicis denarios decem [illegible] facit hoc medicamentum iis additis & ad hydropicos [illegible] ſuſpirioſos eſt. hoc vtile de experimento. [illegible] ſunt lienoſis, & maximè iis quorum nimium [illegible] ſunt lienes, medicamẽta huiuſmodi, Sinapis & pyrethri paria pondera ex aceto trita, chartæque [illegible] horis tribus habeant: deinde quum dolorem intolerabilem ferre non potuerint, deducendi ſunt in balneum, & ibi in ſolium calidũ dimittendi, & fouendi, præcipuè iis locis in quibus medicamentum habuerũt impoſitum, ſed à fortioribus retinendi ſunt in ſolio. exiliunt enim ſubinde, & fugere conãtur, non ſuſtinentes feruorem: à ſolio verò vngendi ſunt oleo & tergendi, tum cerotum ex roſa imponendum locis percuſſis, quæ in ſequentibus diebus, ſi ſatis exuſta fuerint, curari debent. Pinguis fici aridæ contuſæ denarios XXV. capparis radicis ſiue corticis denarios quinque, aphronitri denarios quatuor, hyſſopi faſciculum. contuſa hæc melle temperantur donec ceroti habeant temperaturam, deinde inlita linteolo ſuper lienem imponuntur, & duabus vel amplius horis illic habentur: deinde is qui curatur in balneum ducitur, & in ſolio calido aliquandiu fouetur.

Malagma lienoſis vtile ſic, Ceræ libram vnam, ammoniaci guttæ denarios decem, lapidis Aſii floris (id eſt cineris) denarios vigintiquinque, balani quo vnguentarii vtuntur, denarios ſedecim, bdellæ denarios XVI. croci denarios IIII. reſinæ pityinæ ✱ XXII. olei laurini ſextarium dimidium, aceti P. IIII. hoc genere componuntur hoc quod niliacum malagma dicitur, arida ex aceto tandiu teruntur donec leuia facta habeãt mellis ſpiſſitudinem: quæ ad ignem ſoluenda ſunt cum oleo & adipe liquefacta in mortarium ſupertrita infunduntur: deinde vniuerſa permixta quum refrigerata fuerint, manibus ſubiguntur.

Ad lienes qui non ab infantia, ſed poſtea indutuerũt, malagma ſic, Myrobali, panacis, pyrethri põdo ſingula, balſami ſeminis ✱ X. ſinapis P. I. iis tritis acetũ acre miſcetur, & diu permixtio iſta ſubigitur, quũmque ex ea malagma factum fuerit rubrica coloratur, & imponitur, atque tribus horis habetur, poſt hoc in balneũ homo ducitur, & ſolio diu fouetur. Æris florem tritum bene cum ſinapi, aut etiam ſolum, mittes in acetum, ſimulque in bucculari decoques, ita vt aliquandiu illic bulliant, & ad ſimilitudinem pulticulæ ſpiſſentur: poſtea in vaccinã veſſicam calida ea transferes, ita vt duobus digitis liquori huic veſſica maior ſit, tum ſpleni ſatis calidum medicamen appones, ligabis faſcia, tertia die ſolues, mirabili gratulaberis remedio. Guttam ammoniaci in acetũ ſcilliticum infundes, poſt biduum ita teres vt in panno poſſit induci, quo facto ſpleni appones, & faſcia diligenter ligabis, & vteris tandiu donec per ſe conſumatur, & ſine balneo abſtergeatur.

Ad ſplenis dolorẽ expertiſſimũ remediũ ſic, Cardamomi, pyrethri, ſinapis, thuris maſculi, aphonitri, æqualia põdera de ſingulis ſpecieb⁹ cõtũdes, & coques in aceto ſcillitico, & in vnũ miſcebis, locúmq; cui medicamen appones, frequẽtius detergebis, & appoſitũ manè medicamentum in horam ſeptimã eſſe patieris: poſtea eum cui mederi debere, ad balneas ire præcipies, atq; in calida diu foueri facies.

Ad ſplenẽ remediũ mirũ ſic, Picis duræ optimæ tritæ ⟝ I. & coſti triti ⟝ II. permiſcebis, & ex eo ſingulas potio

nes ex vino vetere manè ieiuno per triduum dabis, ita vt in ſiniſtro latere qui accepit diu iaceat. A Ad ſplenis dolorem remedium efficax ſic, Gallas de quibus encauſtum fit, quantas volueris pone ſuper carbones viuos, & exures non nimiè, ita vt puluerem e iis in quo ſit aliquis ſapor gallarum facere poſſis, de quo puluere optimè trito cochleare plenum mittes in potionem vini vetuſtiſſimi, & potetur. Ebuli contuſi ſuccum cochlearia tria ex vini veteris cyathis tribus per triduũ da lienoſo bibẽdũ, ita vt ebulum ſemper ſecum habeat qui remediũ accipit, nec terra ipſum ebulum ferrúmve tangat. B Cornu bouis combures ex ea parte qua capiti adhæret, & in puluerem tenuiſſimum redige, atque ex eo puluere cochlearia duo cum aquæ calidæ cyathis tribus & paululo aceti, ieiuno ſplenitico per triduum da bibendum. Cataplaſma ad ſplenem quod Ianuarius medicus oſtendit, ſic, Pyrethri — III. myrobalani — III. grani ſinapis — III. cardamomi — III. vrticæ ſeminis — III. piperis — III. hæc omnia teres & cribrabis diligẽter, & cum aceto ſcillitico permiſcebis, vt vnum corpus facias, atque inde cataplaſma in panno denſo ſupra ſplenem impones, ſed C prius locum ipſum cui medicamen impoſiturus es, ex nitro aqua remiſſo lauabis, ita vt ſpuma vel pinguedo nitri illic adhæreat.

Cataplaſma ad ſplenem de experimento ſic, Allium purgabis, & ante diem in acetum acerrimum infundes, maturè, quum poſiturus eris, teres cum ipſo aceto, vel de aceto ſublatum ita vt ſpiſſum ſit ſicut cataplaſma, & tepidum ſupra ſplenem appones, & faſcia conligabis, & vteris vſque ad horas prandii: hoc ſi triduo continuo vſus fueris, mirũ remediũ experieris, ſed patientia opus eſt D aduerſum vim medicaminis, quod plus proderit ſi poſtea balneis vtaris, & in ſolio calido fouearis. Herbæ cyclaminis quæ orbicularis appellatur radix ſuſpenſa collo, ita vt contra lienem dolentem ſit alligata, efficaciter medetur. Porri primitiui ſectiui ſuccus expreſſus, & aceto pari menſura immixtus, abſorptúſque à lienoſo ſæpius prodeſt. Chamæpytis cum oxymelle & abſinthio paribus menſuris decocta, & potui data, vtiliter lienoſis occurrit. Herba ſalutaris, id eſt ſpina alba qua Chriſtus coronatus eſt, quæ velut vuam habet, lienem E leniter in eodem loco perfricata ſanabit. Equi lingua arefacta, & ad læuitatẽ trita, atque ex vino potui data, protinus vtilitatem ſuam ſedato lienis dolore manifeſtat.

Stercus mulinum cum oxymelle lienoſis potui datũ dolores efficaciter tollit. Hircinus ſplen calidus, id eſt ſtatim vbi de pecude ſublatus fuerit, ſuper lienem hominis impoſitus, & alligatus mirè dolorem intra paucos dies auferet, ſi poſtea ad fumũ ſuſpendatur, vt illic areſcat. Hœdinus verò lien ſimiliter vt hircinus ſuper ſplenem infantis appoſitus, & tumores, & dolorem eius emendabit. F A lanio lienem vituli quanti voluerit emes, eúmque medium exſecabis, ſeruatis integris eius lateribus, vt vndique contineatur, atque eum qui dolet ſplenem in balneum duces, & per mediam ſciſſuram illius lienis à capite corpus eius omne ſummittes, ita vt vſque ad pedes lien decidat, poſtmodum ipſum lienem in fumo ſuſpendes, atque areſieri facies: quo facto cum tumoribus etiam dolores lienis, is cui medeberis ſedari ſentiet, omníque moleſtia citò liberabitur. Ebuli radicem quam ſine ferro euellas aridam contuſam, & pollinis modo cribratam repones, inde cochlearia tria ex vini G cyathis tribus in limine ſtans contra oriẽtem per triduũ bibito ieiunus, ſed omnino obſerua ne ebulus ferro contingatur, aut ne ipſe dum remedium accipis ferrum tecũ habeas. Ebuli baccas permaturas exprime, atque ex eo ſucco viro tria cochlearia ad diem da bibenda, mulieri duo, quo ſumpto deiiciet per ventrem inſtar ſanguinis. tum interiecto triduo rurſum dabis, & per hæc interualla repetes, dando potionem donec perſanes: ſi propter amaritudinem ſolum ſuccum haurire non potuerit, H tantundem vini aut oxymellis augebis. Aceti ſcillitici cyathum vnum, mellis Attici ℈ III, vettonicæ tũſæ cribratæ ℈ tres, in vnum miſcebis, & adiicies aquam calidam, & dabis ieiuno per triduum ſplenitico potionem.

Lotium eius qui ſplenẽ dolet, quotiens vrinam fecerit collige, & cinerem de foco cribratum in vnum ſubige, & panno inductum ſuper ſplenem imponito, & vna hora calidum habere permitte, maximo eum periculo liberabis ſi ſæpius id feceris. Allii purgati capita tria, adipis porcinæ nimium vetuſtæ P. I. ſimul conteres, & panno induces, & ſupra dolorem lienis impones, & faſcia colligabis. Conii (id eſt cicutæ radicis) P. vnũ, adipis vetuſtæ hircinæ P. I. allii purgati P. I. olei cedrini P. I. ſimul teres, & genus malagmatis facies, & ſupra ſplenem alligabis, nec ante quartum diem ſolues, certiſſimã ſcies hanc eſſe medicinam. Optimum ſpleni remedium tale eſt, gentianæ tunſæ cochlearium dimidium, fellis terræ tunſæ cochlearia tria fœniculi tunſi cochleare vnum & dimidium bibes ex picato mero vel nigro auſtero tepefacto, ita vt diligenter ſupraſcriptæ ſpecies cribratæ in pollinem redigantur, & ſic miſceantur. Rubiam herbam qua infectores vtuntur, tunſam ex picato vel auſtero vel nigro vino, aut ex poſca dabis bibendam ieiuno ſplenitico amplitudine nucis auallanæ, confeſtim proderit.

Laudabile ſpleniticis remedium ſic, Hieram botanen, quæ verbena appellatur, contunde cum axungia vetere, & inductam in panno albo mũdo impone ſplenitico, dolore ſedato videbis ſanguineum locum in quo dolor fuerit. Solea piſcis ſpleni imponitur, vel torpedo, vel rhombus, ſed impoſitus rurſum viuus in mare mittatur, mirè prodeſt. Qui quotidie ieiunus ſerum caprinum, ſed earum capellarum quæ hedera paſcuntur biberit, ſplene conſumpto erit. Sarmentorum cinis aceti cyathis duobus aſperſus, rectiſſimè lienoſo ieiuno ex aqua tepida datur bibendus. Caninus ſplen recens ſupra ſplenem hominis imponitur, dicente eo qui apponit, remedium ſe ſpleni facere, poſtea ſplẽ intra parietem dormitorii cubiculi tectorio (id eſt capſella) incluſus, reponitur, & deſuper ter nouies ſignatur. Splen viuenti catulo exemptus, cibóque, ſed coctus, ſplenitico datus ignoranti, liberat eum quanuis grauiter laborantem. Sedant lienis dolorem radices violæ luteæ, ſi ex aceto ſpleni vice emplaſtri apponãtur.

Tamaricis radicem vel folia trita ex aceto bibat qui de ſplene laborat, cuius vſum ſi experiri volueris da porco edendam, per dies nouem quum eum occides, ſine ſplene inuenies. Lacerta viridis viua in oſtio ſplenitici ante cubiculum eius ſuſpenditur, ita vt procecedens & rediens eam ſemper manu ſiniſtra & capite cõtingat, quo facto mirè ad ſanitatem proficiet. Herbam vrceolarem in aqua decoctam da lienoſo cum oleo & liquamine manducandam, mirè ſubuenies.

Siſymbrium, abſinthium, nepetam, marrubium, æquali menſura aceto macerata terito, & melle mixta, ſed cum polenta ordei modica impone lieni emplaſtri modo, potenter medebere. Hederæ folia tenera tundes, ſuccúmque eius cum vino auſtero lienoſo ieiuno per triduum potui dabis. Filicis radicem tunſam impones lieni cum axungia vetere, eámque radicem mundatam ex aqua ad tertias decoques, ita vt quod de ſextario decoctum fuerit per triduum cum oxymelle aut mero auſtero ieiuno lienoſo potui detur, ſummum remedium citò experietur. Ad ſplenis dolorem, remedium egregium ſic, Quinque capita allii diligenter in grana purgati, per dies ſeptem lienoſo manducanda dabis, ita vt primo die grana XXXI. comedat ieiunus, ſecundo die grana XXV. tertio XIX. quarto XV. quinto XI. ſexto IX ſeptimo VII. bibat autem conditum ſatis piperatum: quo facto omne malum per vẽtrem degeret: ſed & porros comedat ante diem quàm allium manducet infuſos in aqua, quos incoctos, vel tres, aut eo amplius, quod tamen non ſit nimium, ſemel manducare debet. Nitri albi matronalis pilulas V, vel VII. in aceto acerrimo ſolues, ex quo ſingulos cyathos per triduum lienoſo ieiuno bibendos dabis. Herba vettonica ex vino decocta, & potui lienoſis data, plurimum prodeſt.

A Siquis de ſplene aſini areſacto quoti lie ieiun⁹ pauxillum manducet, ita potenter ſanabitur vt intra triduum vtilitas remedii huius appareat. Herba hipparis contrita, & cum vino auſtero aut cum oxymelle potui data, potentiſſimè lienoſis ſuccurrit. Hederæ ſylnaticæ nigræ folia contrita, & ex vino potui data, lienoſis maximo auxilio erunt, ita vt primo die tria, deinde quinque, tertio ſeptem, quarto nouem, quinto vndecim, ſexto tredecim, ſeptimo quindecim, octauo ſeptẽdecim, nono nouemdecim, decimo vigintiunum detur. B Vtiliſſimum lienoſis hoc remediũ eſt, Capræ lactares abſtinentur à cibo per triduum, tertio die hedera tantummodo ſaturantur, & mulgentur antequam bibant: ſi ex eo lacte ſextarios tres per triduum calidos ſtatim quomodo mulſi fuerint ieiunus lienoſus acceperit, ita vt nullos alios cibos illo triduo manducet, potenter ſanabitur.

Herinacei lien aſſus in cibo ſumptus, lienoſum efficaciter curare fertur. Vulpeculæ etiam iecur aridum tritum cum oxymelle datum lienoſis, mirè medetur. C Cochlearum combuſtarum cinis cum lini ſemine atque vrticæ ſemine tritus, adiecto melle quod ſatis videbitur, aſſiduè à ieiuno lienoſo acceptus, intra paucos dies eum ſanabit. Lienoſus oxyfera aſſiduè bibere debet, & dum curatur in ventrem debet iacere.

Ruta cum adipe anſerino vel gallinaceo contrita, panno inducta, & lieni impoſita ſedat dolorem. Stercus aprugnum ſiccum contritum, ex vino potui datum, pulchrè non ſolùm ſplenis, ſed & renium dolori medetur. D Corticem caprificus arboris detrahes, & dum recens eſt ad ſplenem, vel etiam ſi opus fuerit, ad iecur pones: & vbi tumor ſiue durities ſplenis vel iecoris erit, ibi corticem diutius continebis, deinde in fumo eam ſuſpendes: quod quum facies, rogabis vt ſicut cortex ille paulatim fumo ſiccatus areſcit, ſic ſplen vel iecur laborantis areſcat. Hæc autem res tantum valet, vt ſi catulis recens natis fiat, dicantur omnino non creſcere. Cyperi drachmas ſex, radicis quæ manducatur ſeminis cyathum vnum, propenſum, cum aquæ ſextariis tribus, ante diem infuſis in olla noua, ad tertias decoques, poſtea E ipſam aquam potandam lienoſo ieiuno per triduum dabis, mirè ſubuenies. Siquis agnum recens natum confeſtim manibus diuellat, lienémq; eius vbi extraxerit, calidum ſuper lienem dolentis imponat, ac faſcia liget, & dicat aſſiduè, Remedio lienis facio: poſtero die ſublatum de corpore eius parieti cubiculi in quo lienoſus dormire ſolitus eſt, luto prius inlito, vt hærere poſſit, imponat, atque ipſum lutum XXVII. ſignaculis ſignet ad ſingula dicens, Lieni remedium facio. hoc tale remedium ſi F ter fecerit, in omne tempus lienoſum quanuis infirmum & periclitantem ſanabit. Ad ſplenẽ remediũ probatum ſic, Capparis eſt herba vel leguminis genus (nam lupino ſimiles ſiliquas adfert) naſcitur in locis ſaxoſis, huius radicem colliges, & findes in partes duas, quarum vnam ſiccabis, ac minutatim concides, & mittes in pilam ligneam, atque illic diligenter tundes: deinde in ollam rudem conicies, & cum aceti heminis tribus ad tertias decoques, & colabis, atq; inde ieiuno lienoſo ſingulas potiones mixtas bibendas per ſeptem dies dabis, obſeruaturo ne per illos dies vnquam frigidam aut calidam aquam G bibat, ſed tantummodo vinum vetus immixtum meracum, partem verò dimidiam radicis illius lino ligabis, & ad fumum ſuſpẽdes, atque illic donec perſiccetur manere patieris. Catellum lactentem de canna occide, & de ipſa canna ſplenem eius tolle, ac neſcienti ſplenitico in carbonibus coctum vel aſſatum manducandum dato. Ammoniaci drach. VI. ex aceto dilutas per ſex dies lienoſo ieiuno dabis bibendas, ita vt ſingulis diebus ſingulas drachmas accipiat, Aceti ſcillitici Africani cyathos tres, & roriſmarini ⸗ III. conteres diligenter, ac ieiuno lienoſo per triduum dabis bibendos: qua potione ſiquid H experto creditur, ſpleniticum de vltimo periculo liberabis. Malagma quod & ſplenis & iocinoris dolorẽ & tumorem potentiſſimè curat, Crocomagmatis ſextarium vnum, guttæ ammoniaci libram vnã, ceræ libram vnam, olei roſacei vncias tres, ammoniacum cum crocomagmate ex aceto teres, ita vt coˈorari poſſit, atque illic triduò eſſe permittes, don c mellis ſpiſſitudinẽ habeat: poſtea cera liquefacta & roſaceum oleum, ſed cum ſua roſa tritum, adiicietur, & ſim vniuerſa diligentius conterentur, atque inductum in panno medicamen ſpleni vel iecori apponetur. Picis du. ſextariũ, ſulphuris viui ⸗ I. ſimul ad ignem remitte, & permiſce, atque in charta virgine inductum ſpleni appone non prius emplaſtrum ab eo recedet quàm penitus ſanetur. Ad ſplenem remedium ſingulare, quod de experimentis probatis Gamalielus patriacha proximè edidit, ſic, Lapidis Aſii vnciam vnam ſemis, viſci quercini vncias ſex, calcis viuæ vncias tres, olei cedrini vnciam vnam. hæc à luna ſextadecima confici & coqui debent: omnifariam tamen poſt quintã decimam lunam debet hoc medicamen parari, & tandiu coqui donec habeat ſpeciẽ malagmatis: deinde manibus ſubigi, & induci in pellem alutaciam, atque inde tẽpens loco ſplenis apponi, faſciáque ligari, vt illic iugiter maneat diebus ac noctibus quatuordecim, per quos dies abſtinendum balneis, & frigidis, & venere, & pomis omnibus, & oleribus, & dulcibus vniuerſis: tamen tempore hyemis hoc medicamen adhibetur, propter moleſtiam ſudoris, ne humectatum infirmius fiat: ipſo tamẽ die quo confectum fuerit, ſtatim debet apponi, quò efficacius proſit. Ad ſplenem remedium efficax, die Iouis luduna ſiniſtrum pedem nudum in caprifico ponet qui dolores ſplenis patietur, & corticem quantum pes eius preſſerit incidet, eámque tribus horis de faſcia ad ſplenem poſitam conſtringet, ſublatam inde fumario ſuſpendet, neque vnquam aut ipſe remouebit aut permittet ab aliquo tolli. Ad ſplenem remedium ſubitum, atque ſubtile; Tres caricas in aceto optimo veſpere infũde, & manè ieiunus eas accipe, & hoc triduum facito: poſt hoc ferri ex cauſa ad hoc facti maſſulam, ter ardentem extingue ex potione abſinthii, & bibe, atque hoc per tridum facito. Ad ſplenis dolorem, cuminum quantum tribus digitis poſſis comprehendere, cum vino tritum, ieiuno laboranti dabis bibendum.

PLEVRITICIS ET LATERVM DOLOribus, remedia phyſica & rationabilia diuerſa de experimentis, Cap. XXIIII.

Malagma ad lateris & pectoris dolorem, & quicquid moleſtũ ex perfrictione colligitur. bene enim calfacit, & ideo ad omnem dolorem prodeſt: conficitur ſic, Sampſuci contuſi ſemunciam, iridis contuſæ idem, cyperi contuſi idem, reſinæ terebinthinæ P.S. ceræ P.I. olei cyprini P.S. vini Aminæi 8.I. in hoc quæ arida ſunt contuſa macerantur vno die & nocte, tum in oleo, cera, & reſina liquefiunt ad ignem, deinde ſuperfunduntur vino & pigmentis maceratis, & miſcentur, ac manibus diu ſubigũtur. Hoc poſt dies triginta efficacius prodeſt. initio enim humidum valde eſt, & vix inlitum manet. Malagma ad contuſionem lateris: idem facit & ad ſuſpectas vomicas, aut iam factas, aperit præterea iocinoris & præcordiorum duritiam, & ad dolorem eorum verè conuenit: proderit etiam omni loco dolenti impoſitum: conficitur ſic, Cyperi, ammoniacæ guttæ, cardamomi, bdellæ, thuris, reſinæ terebinthinæ, ſingulorum ⸗ binas, thus & bdella macerantur pridie infuſa vini veteris ſextario, cætera contunduntur: deinde ceræ P.I. & olei cyprini 8.I. cũ terebinthina liquefiunt, cæteriſque miſcentur, & diu manibus ſubiguntur: quidã adiiciunt myrrhæ ⸗ I. croci ⸗ I. cinnami ⸗ I. Compoſitio hæc mirifica non ſolùm lateris, verùm interaneorum dolores minuit; Herbæ gentianæ drachmas XX. iridis Illyricæ drachmas XLV. myrrhæ drachmas X. piperis drach. XII. ſeparatim omnia in puluerem redacta miſceto, atque adiice his mellis optimi deſpumati quod ſatis videbitur, & ad magnitudinem nucis auellanæ cum aquæ calidæ cyathis tribus potui dato. Herba quæ iris appellatur, maximè ſi ſylueſtris erit, inligata lateri dolorem eius protinus tollit.

Herbæ verbenæ ſolſtitio collectæ, areſactæ & conſæ puluis in cochlearibus quinque, robuſto & valido ex vini Aminæi & veteris cyathis tribus, febricitanti ex

aqua calida potui datus, mirè dolori lateris medetur.

Herbæ gentianæ & ſagapeni drachmæ ſingulæ contritæ, & cum aquæ calidæ cyathis tribus potui datæ, dolorem lateris ſedant, ſi in latus quod dolet poſt curationem infirmus diu iacuerit. In lapide iaſpide Phrygia aetizuſa ſi nota inſraſcripta inſculpata fuerit, id eſt ſſſ .& collo dolentis latus fuerit ſuſpenſus, mirè proderit. Herbæ vettonicæ foliorum in vmbra arefactæ tunſæ cribratæque ℈ II. ex vino aut mulſi cyathis duobus potui ſano, febriculento ex aqua mulſa dantur, confeſtim dolorem lateris emendant. Apri ſtercus aridum contritum, & potioni inſperſum, dolores lateris ſanat mira potentia. Cochleæ exemptæ teſta ſua, & cum ptiſſana coctæ, lateris doloribus medentur, melius ſi humorem ptiſſanæ ipſius ſorbendum dederis: ipſas quoque cochleas contuſas velut malagma, ſupra dolentem locum lateris imponi ſatis vtile eſt. Verbaſci radicem, & rutæ coliculum, & albi piperis grana IX. in vnum contrita ex aquæ calidæ cyathis duobus potui dabis ei qui lateris dolore vexabitur. Marrubium ex aqua tritum, ſalubriter bibitur aduerſum lateris dolorem, coriandri quoque ſemen tundes, vel teres, & cribrabis, & cum melle coques, donec ſpiſſum ſit, inde mane & ſero cochlearia terna dabis pleuritico bibenda. Sulphur viuum, & picem cedriā pari pondere ſimul permiſcebis, & pro malagmate dolori lateris appones.

LVMBORVM ET COXARVM DOLOribus, & torpori, ſiue iſchiadicis, remedia phyſica & rationabilia diuerſa de experimentis, Cap. XXV.

AD lumborum dolorē curatio optima hæc, Cucurbitæ ſylueſtris floccorum, aut ſeminis ✱ IIII. pyrethri ✱ IIII. myrrhæ ✱ II. in puluerem rediges, ex quo fiunt paſtilli ad menſuram denariorum binorum, vel ſingulorum, dantur ex paſſi cyathis tribus, mixtis aquæ pluuialis cyathis ſex: ſed iis quibus hoc remedium dandum eſt, aluus acri clyſmo manè detrahenda eſt. Ad luborum dolorem, & paralyticos antidotos hiera medici Paccii Antiochi, quæ melius omni medicamento facit: ſed & ad paralyſin mirificè hoc acopum facit, quo oportet infirmum in ſole diu fricari, aut foco flammi præcalefacto, recipit hæc, Olei Sabini denarios ſex, cucumeris ſyluatici radicis recentis ✱ XV. hæc radix in magnitudine iuglandis nucis conciſa, vaſe fictili nouo ex oleo coquitur, donec ſuccum omnem remittat, & quaſi arida ſit. poſt hoc radix abiicitur, & per linteum aut colum tranſmiſſo oleo, adiicitur dū calet, Ceræ Ponticæ in fruſta redactæ P. I. olei cyprini P. I. olei irini P. I. olei laurini P. I. olei veteris P. II. piperis albi contuſi, & per tenuiſſimum cribrum tranſmiſſi ✱ II. pyrethri contuſi, & per idem cribrum traiecti ✱ I. hæc in vnum miſcentur, reponitur medicamentum vaſe fictili. facit præter remedium lumborum, & ad omnem dolorē corporis, & neruorum, muliebria quoque loca duriſſima mollit, quū diu aliis medicamentis nihil profectum eſt, hoc prodeſt. Malagma quod propriè facit ad lumborum dolorem, Picis liquidæ 8. II. olei veteris 8. I. reſinæ terebinthinæ P. I. ceræ P. II. mānæ P. beſſis, aphronitri P. triens. coquitur pix cum oleo donec ſpiſſa fiat. poſt hoc adiicitur reſina, deinde cera, & ſecundum hanc ex interuallo manna: vbi emplaſtri habebit figuram medicamentum, tolletur ab igne, & quum tepeſcere cœperit, aphronitrum aſpergetur ſenſim, ne ſuperfundatur quod in cacabo eſt. Malagma ad omnem dolorem veterem ex qualibet cauſa factum, præcipuè ad lumborum dolorem, ſic, Bdellæ ✱ II. ſtyracis ✱ V. œſypi ✱ II. ammoniaci ✱ V. piperis albi ✱ II. thuris ✱ V. baccarum lauri P. I. terebinthinæ ✱ VI. opopanacis ✱ II. adipis taurini ✱ VI. medullæ ceruinæ ✱ V. propolis P. S. olei veteris P. I. ceræ P. II. thuris pollinis P. I. oleum, cera, reſina, propolis, liquefiunt: deinde thuris pollinis pōdus ſuperius dictum adiicitur, & cætera minutatim, vel in vnum contuſa, poſtea decoquuntur ſimul omnia: opopanacem ſanè oleo dilui prius oportet. Medicamentum quod facit ad omnes membrorum dolores, quod ἀνώδυνον appellatur.

A Facit autem præcipuè ad lumborum dolores, conficitur ſic, Myrrhæ denarios octo, croci denarios ſeptem, opopanacis itidem, ſtyracis denarios duos, alterci ſeminis ✱ V. opii ✱ VI. mādragoræ radicis, vel etiā corticis ✱ I. piperis albi ✱ I. cōſpargūtur trita & cribrata hæc omnia ex aqua pluuiali, fiūt paſtilli victoriati tertiæ partis, dantur ieiuno ex aquæ cyatho vno, & ex paſſi cyatho vno. Malagma ad coxæ dolorē, Maſtiches Chiæ P. S. abrotani ſucci 8. S. thuris P. S. ſalis ammoniaci P. S. ariſtolochiæ rotūdæ P. II. ariſtolochiæ digitalis P. II. ſpumæ argenti P. I. propoleos B P. I. cotis creticæ P. I. S. reſinæ pityinæ P. I. S. olei veteris P. III. olei laurini P. III. galbani P. I. lepidos cyprii P. S. ceræ P. I. S. ſinapis Alexandrini 8. III. aceti 8. II. omnia hæc tunſa quæ tundenda ſunt, & remiſſa quæ liquefaciēda ſunt, ſimul excoquuntur, & poſtea tandiu manibus ſubiguntur donec denſum malagma fiat. Iſchiadicis cochleæ crudæ tritæ in vino Aminæo, ex pipere potæ mirè proſunt. Pellem lupi aluminatam, per dies ſex lumbis dolentibus impone, ſtatim ſubuenies.

Lumborum & veſſicæ cruciatibus laboranti prodeſt in balneis & loco calido, dum illic eſt, C vrinam egerere. Lana ſuccida, nitro, ſulphure, oleo, aceto, pice liquida, feruentibus his, tincta, & quam calidiſſimè ſuſtinere poſſit bis in die appoſita, prodeſt lumborum dolori.

Remedium mirum aduerſum iſchiadem vel arthritim, herba eſt, vel frutetum, quod maximè circa ſepes vinearum naſcitur, Latinè cytiſus dicitur: virgultis eſt ſubtortis, vel curuis foliis, oblongis, bene virentibus floribus concluſis, oblōgis, albis, vel etiam galbineis, bene o- D lentibus, id eſt mellito odore: frutetum ipſum ſemper virens æſtate atque hyeme, colligitur die Iouis luna vetere liduna ante prandium, & datur ei cui remedio futura eſt ieiuno ante prandium trita, ita vt non ſuccus tātùm eius, ſed & folia quomodo trita fuerint, vel flores eius ſi fuerint, ſic dentur ex meri vini veteris, ſiue etiam nouelli quartario grādi. Sed qui accipiet, ſtans accipiat, & contra orientem bibat, & quum à dextra parte potionem acceperit, ad ſiniſtram, retróve non reſpiciat, & reddat calicem E ei qui dederit potionem. hoc per triduum faciet. Sed qui daturus erit potionem, vna hora vel vno die, lectam herbam ſimul contemperare debet, vnde ſint tres potiones, ita vt à nullo alio quàm ab eo qui daturus eſt, herba illa vel potio, & ab eo qui accepturus eſt, tangatur. hæc quibene obſeruauerit, mirum remedium inueniet. Ad coxæ ſubitū ſtuporē, vel dolorē, Aphronitri — I. ſinapis — I. piperis ſemunciam, teres, & trita miſcebis, vt puluerē facias, & in balneo locum de quo quereris perfricabis.

Remedium ad iſchiadem ſic, colliges herbam quæ F dicitur Britannice die Iouis vetere luna & liduna ſiccabis, & repones, quia hyeme non apparet: (nam & viridis prodeſt) teres hanc cum tribus granis ſalis, & cum piperis granis quinque aut ſeptem addes, & plenum grande cochleare mellis, & vini potionem bonā, & ſi volueris modicum calidæ aquæ adiicies, & ſic bibendum dabis: ſed hanc herbam ter, dum teres & antequam colligas, præcātare debes ſic, Terrā teneo, herbā lego, in nomine Chriſti, proſit ad quod te colligo: medicinalibus digitis eam ſi G ne ferro præcides vel auelles. Ad iſchiadem de experimēto remedium ſic, Radix bugillonis ſine ferro colligitur, vel eruitur palo acuto: hæc tunditur in pila, vel teritur in mortario, & ſuccus eiꝰ exprimitur, ita vt in ſucco eo ſit vel quartarius: deinde grana piperis XXV. teruntur, & mellis libra adiicitur, ac vini veteris ſextarius. hæc omnia cum ſucco ſupraſcripto ad modum conditi permiſcentur, & laboranti in balneo quum iam propè laſſus fuerit, per triduum potanda in caldaria tribus potionibus dantur, mirè proderit.

H Deſcriptio ceroti chalaſtici, quod facit ad omnes totius corporis dolores, præcipuè ad contuſiones membrorum, & neruorum infirmitates, & ad ſtomachi dolorem. inſigne eſt certè in primis ad lumborum & renium dolores: cōficitur vetere luna & liduna à mēſe Martio in quodlibet tempus æſtiuum, recipit hæc, Phlomi libram, herbæ

Sabinæ P. I. barbæ iouis P. I. baccæ lauri P. I. has ſpecies A tunſas coques in olei ſecundarii boni libris III. poſtea co latis omnibus mittes in oleum ipſum rutæ ſiccæ — VI. pulegii ſicci — III. ſymphoniacæ ſuccum — VI. haſtulæ regiæ ſuccum — VI. verbenæ ſuccum — VI. hibiſci ſuccū — VIII. fœnigræci ſuccum — VIII. lini ſeminis triti — VIII. maluæ erraticæ ſuccum — VIII. hæc omnia miſcebis cum ſuperioribus ſuccis, & decoques ad tertias ita vt mittas caricas ficus IIII. quæ tādiu coquantur donec nigreſcant: poſtea addes axungiæ veteris P. II. ſeui ceruini P. I. butyri loti P. I. medullæ ceruinæ P. I. ſeui bubuli P. I B ceræ — VI. reſinæ frictæ — VI. hæc cum cæteris herbis remittes, & cum his quæ ſuprà ſcripta ſunt, omnibus permiſcebis, & repones in vaſis fictilibus, aut in ligneis, aut corneis, & quum volueris tepefacto vteris contra omnes dolores, vt ſuprà ſcriptum eſt. Iſchiadicis & lumborum doloribus, porri ſectiui triti ſuccus expreſſus cum vini hemina ieiuno potui datus efficaciter medetur. æquè prodeſt & apii ſuccus ſimiliter datus. Herba chamædrys contuſa, & cum melle potui per triduum data, confeſtim medetur lumborum & coxarū dolori: herba quo- C que ſenecio in cibo ſumpta, coxarum, & lumborum dolores certiſſimè ſanat. Adipe vrſina dolentes coxas perfrica, continuò ſanabis. Qui teſticulum leporinum coctum ieiunus comederit, citò coxarum dolore releuabitur. Radices ex integro tritæ cum pane remollito miſcentur, atque inde cataplaſma factum, coxarum vel lumborum, etiam renium dolori imponitur, ſtatim prodeſt. Incredibile & vnicūm remedium iſchiadicis & arthriticis hoc eſt, quo & ipſe Auſonius medicus ſanatus eſt, & multos ita iacentes vt mouere ſe ſine cruciatu ne- D quirent, intra quinque dies ſtare, ambulare autem intra ſeptem dies fecit: conficitur ſic, Fimum ibicum luna ſeptimadecima colliges: quanquam & alia luna vetere collectum ſimili efficacia proſit, dummodo medicamen ſeptimadecima luna componatur: ex eo ergo fimo quantum vnius manus pugno pleno potueris comprehendere, dūmodo impar ſit numerus pilularum, in mortarium mittes, atque adiicies piperis grana XXV. diligentiſſimè trita, tunc addes mellis optimi heminam, & vini veterrimi optimi 8. II. & contritis prius pilulis vniuerſa miſcebis, & E repones in vaſculo vitreo, vt quū fuerit opus, paratū habeas medicamentum ad ſubueniendum: ſed vt maior ſit medicaminis efficacia, luna ſeptimadecima illud facere debebis. & quū daturus fueris remedium, à die iouis incipe, & per dies ſeptem continuos dato, ita vt qui remediandus eſt, ſtans in ſcabello contra orientem bibat: quæ potio, ſi itā vt ſcriptum eſt data & obſeruata fuerit, etiā ſi omnibus articulis & coxa infirmus contractúſque fuerit, & immobilis ac deſperatus iacuerit, neceſſe eſt vt ſeptima die ambulet. Iſchiadico remedium efficaciſ- F ſimum ſic, Caſtorei ſemūciam, pyrethri, nitri, euphorbii, adarces, vncias ſingulas, olei cyprini libram: quæ tundenda erunt ſiccata tundes, & cribrabis, & ſic oleo cyprino miſcebis, & decoques, atque eo medicamine ſic vteris vt iſchiadicum iacentem in ſole diutiſſimè perfrices in coxa quam dolet, deinde ad balneum ducas, & quum ſudauerit diutiſſimè compellas in toſta caldaria commorari. Ad coxarum & ad lumborum dolores, herba chamæpitys contrita ex vino potui data plurimum prodeſt.

Cucurbitæ ſemine contrito in ficulneo vaſculo, ad- G iecto oleo & aceto, coxæ & lumbi perfricati, potenter ſanātur, ſicut experimēta docuerūt. Serpylli aridi cōtuſi, & in puluerē redacti ſcrupulos tres, adiecto modico melle permiſce, & ex eo tres globulos æquali pondere facito, atque ex iis ſingulos cum mulſi cyathis tepefactis binis, ieiuno per triduum dato, incredibiliter lumborum dolori médebere: quòd ſi illo triduo non penitus qui laborat fuerit abſolutus, iterum per aliud triduum dabis.

Radix aſparagi trita, & ex vino potui data, lumborū H & coxarum dolori mirè medetur. Nuclei amygdalarum triti, & ex aceto poti lumbis medentur. Naſturtium cum farina permixtum, & ex aceto calido lumbis medetur ſi impoſitum fuerit. Gladioli radix contuſa cum ſulphure viuo & adipe vrſina, lumbis impo-

A ſita plurimum prodeſt. Remedium coxendicis mirum de experimento, ſic, Ma[illegible] nouem tritæ ex vini quartario ſuper ſcalpellum vel ſellam laboranti potui dantur, ita vt pede vno quem dolet ſtans ad oriētē verſus potionē bibat, & quū biberit de ſella deſiliat, & ter vno pede ſaliat atque hoc per triduum faciat, confeſtim remedio gratulabitur. Malagma iſchiadicis mirum ſic, Styracis vncias II picis [illegible] P. guttæ ammoniacæ — VI. reſinæ terebinthinæ — galbani — II. mannæ thuris — II. omnia quæ tundenda ſunt in puluerē rediges, & ad- B miſcebis iis quæ igni remittenda ſūt, & deſuper aceti quātum ſufficiat medicamento dum excoquitur mittes, & quum opus fuerit calido vteris. Ad iſchiadem remedium dictatum à Iuſto medico ſic, Herbā argemoniam & herbam verbenam, & lapathium, & bugillonis radicē æquis portionibus vel ponderibus mittes in pilam, & tundes, & quum tunſæ bene fuerint, addes vini candidi 8. III. & manibus agitabis cum ipſo vino diutiſſimè, poſtea omnia mittes in linteum ſpiſſum, & expreſſa colabis, atque iis quæ colata fuerint deſuper addes vini aliquantulum, & piperis grana triginta trita, poſtmodū ex hoc me- C dicamine quartarium calefactum ieiuno laboranti in balneo dum in ſolio eſt, per triduum dabis bibendum.

Ad iſchiadem phyſicum remedium, teſtudinis aquaticæ crus præcide, & phœnicio inuolutū ex ea parte qua quis iſchiadem patitur appone, potenter remediabitur.

Git quantum tribus digitis tolli poteſt ſumptum tritúmque, & paſſi cyathis duobus aſperſum, adiectis aquæ calidæ cyathis totidem epotum, maximè prodeſt lumborum dolori. Fel terræ tritum ex vetuſtiſſimo vino D bibere dabis ieiuno, ſupra limen ſtanti vno pede, qui coxam dolebit, ſed non in vitro hanc potionem bibat.

Præſens remedium ad coxæ dolorem ſic, Artemiſiam aridam tundes, cribrabis, & ex vino dabis bibere ieiuno, continuò emēdabitur vitium. Herbæ pteridis (id eſt filiculæ, quæ ratis Gallicè dicitur) quæque in fago ſæpe naſcitur, radices tunſæ in potione ieiuno dantur cū vino, coxarum doloribus laboranti. Hederam & herbam Sabinam æquis portionibus tritam ex vino auſtero ad modum auellanæ dari iſciadico ieiuno oportet per tri E duum: eadem potio etiam aliud malum coxendicis purgat. Trixago herba feruefacta cum aqua, ac triduò potui data, iſchiadicum mirificè ſanat. Crocodilus terrenus præciſis ſummis partibus, egeſtíſque interaneis, ex iure coctus, cibatui datus, magnum iſchiadicis præſtat auxilium. Fimus aprugnus vino remiſſus, tepefactus, colatúſque, & duorum cyathorum menſura potui datus, iſchiadicis ſaluberrimè medetur. Rubiam qua pelles inficiuntur, quotidie bibere iſchiadicis vtile eſt, & in balneo feruenti lauari. Geniſtæ rami pluri- F mis diebus in aceto macerāur, deinde tunduntur, & exprimuntur ex eo ſucco cyathus vnus ad diem iſchiadico, quouſque ſanetur offertur. Fimum bubulum feruētem quem in cinere ardenti calefeceris, coxarum dolori impoſito, plurimum prodeſt. Vermis terrenus exfoditur, & in ligneo cauco ponitur, ſi fieri poteſt fiſſo, & ferro alligato: tunc aqua perfunditur, rurſúſque eodem loco vnde prolatus eſt defoditur, aqua verò in qua dilutus eſt, in eodem poculo bibitur ab iſchiadico ob inſigne remediū. Ad iſchiadem remedium ſic, herba pentaphyl- G los foliis fragorum ſimillima, iouis die collecta, & cum vino trita, in balneo in ſolio data potui, hac valetudine laborantes citò remediabit. Ad iſchiadem remediū ſic, Cera rubea, & ſtercus canis quod eſt album, hoc ſiccatum in ſole, & in modum farinæ cribratum, quum fuerit contuſum, lento igni ceræ remiſſæ admiſcetur per partes, & olei parum, tantùm vt mollius idem efficiatur medicamen: ſed antea tamen colocynthide & centaureo curetur cui medendum eſt, vt ſi non profecerit, curationem iterū adhibeas. H

RENIVM ET VESSICAE DOLORIBVS, & cauſis vniuerſis, & calculo, & dyſuriæ (id eſt vrinæ difficultatibus) & ſtranguriæ, necnō & ſubmeiulis, remedia phyſica & rationabilia diuerſa de

experimentis, Cap. XXVI.

AD renium tumorem, aut exulcerationem, etiamſi ſanguinolentam vrinam quis faciat, hoc remedio ſanabitur, Roſæ aridæ foliorum, papaueris nigri ſeminis, nucleorum pineorum, paria pondera cõtunduntur ſeorſum, & in vnum miſcentur, inde datur quantum nux iuglandis, ex paſſi cyathis duobus & aquæ cyathis tribus.

Alia ad renium dolorem [illegible]tio, quæ etiam quaſi arenam ſabuloſam interdum d[illegible]nit, accipit hæc, Apii ſeminis, petroſelini, aniſi, ſingulorum ✳ ſenos denos, dauci ſeminis ✳ IIII. ſchœni denarios ſex, croci ✳ XXII. mellis quantum ſatis videbitur. hinc datur quantum lupinus ex mellis ligulis duabus & aquæ cyathis quatuor. Ad renium tumorem & dolorem remedium efficax, quod facit & ad iocinoris & lienis tumorẽ, & ad hydropicos, & ad eos qui mali coloris propter hæc vitia ſũt: accipit hæc, Croci ✳ X. nardi Indici ✳ II. coſti ✳ II. ſchœni ✳ I. cinnami ✳ I. myrrhæ ſtactæ ✳ I. mellis optimi ✳ XXV. datur quantũ fabæ magnitudo eſt Ægyptiacæ, ex mulſi cyatho mixti cũ aquæ cyathis duobus, ſed febricitãtib⁹ ex aquæ mulſæ cyathis tribus dari debet. Ad tumorem & dolorem, & exulcerationem veſſicæ benefacit aqua pota, in qua ferrum candens dimiſſum eſt. hoc tractum eſt ab aquis calidis quæ ſunt in Tuſcia ferratæ, quæ mirificè remediant veſſicæ vitia, vnde appellantur veſſicariæ, qui locus quondam fuit Milonis Brochi prætoris, hominis optimi, ad quinquageſimum ab vrbe lapidem. Ad tumorem & dolorem veſſicæ, & ad eos qui difficulter vrinam reddunt, ſic, Alterci ſeminis, maluæ ſeminis, cucumeris edulis ſeminis purgati, ſingulorum denarios ſenos, amygdalorum dulcium purgatorum, nucleorum pineorũ purgatorum, ſingulorum ✳ ternos, opii ✳ I. croci ✳ V. paſſo contuſa hæc omnia conſparguntur, datur hoc medicamentum ad menſuram denarii vnius, ex paſſi cyathis duobus, & aquæ tepidæ totidem. Ad veſſicam exulceratam remedium ſic, Nucleorum pineorum purgatorum ✳ I. cucumeris edulis ſeminis purgati cyathum, aneſi cyathum, papaueris nigri ✳ II. croci ✳ II. palmas cariotas XXX. has macerari oportet paſſi 8. duobus, atque cõteri, deinde iis adiici cætera: ex eo dari nucis iuglãdis magnitudinẽ ex paſſi cyathis tribus. Ad ſanguinẽ per vrinam cum dolore reddentes, Aluminis fiſſi ✳ I. tragacanthi ✳ I. Tragacanthum pridie aqua maceratum, alumini trito admiſceri opórtet, deinde fieri paſtillos ad denarii ſemiſſem, vel tertia detracta, datur ex paſſi cyathis tribus. Ad calculoſos optimum remedium eſt ſcolopẽdros (quam nos ſaxifragam appellamus) huius contuſæ ✳ I. ex aquæ cyathis tribus per dies XXX. datur. eodem modo data hierobotane prodeſt, quam nos verbenacam dicimus. Multos cum admiratione effectus audiuimus narrantes, Caſilini naſci in lapidicinis beſtiolas adhærentes ſaxis quaſi verruculas, has datas tritas ex aquæ cyathis tribus, findere, & per vrinam extrahere lapides de veſſica.

Ad calculoſos remedium vtile ſic, Cucumeris ſeminis, dauci, aneſi, apii, petroſelini, myrrhæ, ſingulorum denarios ternos, caſiæ daphnitidis, cinnami, nardi, ſingulorum ✳ ſingulos. trita hæc omnia aqua colliguntur, fiunt paſtilli lupini magnitudine, dantur ieiuno ex aquæ cyathis ternis per dies quadraginta: hoc medicamentum tunditur vel componitur in pila lignea & pilo ligneo: qui cõtundit annulum ferreum non habeat. hanc enim ſuperſtitionem adiecit Ambroſius medicus Puteolanus, qui adfirmauit multos ſe hoc medicamento ſanaſſe. Detrahere autem dixit poſt diem ſeptimum fragmina quædam lapidum quaſi arenam. Ad calculoſos, lienoſos, hydropicos, medicamentum efficax, quod & vrinam detrahit, & lapides in veſſica extenuat, cõficitur ſic, Eryngii, pyrethri, ſaliuncæ, ſaxifragæ, ſingulorum denarios denos, polii, folii, ariſtolochiæ, ſingulorum ✳ quinos, oxymyrſines (quæ ſcopa regia vocatur) ſucci heminam. hæc omnia contuſa & cribrata colliguntur ex aqua, fiunt paſtilli ſingulorum denariorum, dantur lienoſis ex aceto, & mellis cyathis tribus, calculoſis ex paſſo mixto, quantum manus capit, aut teſta auriculæ marinæ: quod medicamentũ datur per dies XLV. cuius beneficio in arenam ſoluuntur

A lapides in veſſica reperti: hydropicis autem ex mulſi mixti cyathis tribus dandum eſt. Contra calculum & alias difficultates veſſicæ, lapillum qui in gallinacei veſſica, aut in palumbi ventriculo inuenitur, conteri & aſpergi potione prodeſt. Item membrana ventriculi eius trita: fimus quoque columbinus in faba ſumptus, item glebula de nido hirundinum diluta ex aqua pota prodeſt.

Ad renium dolorem cõfectio medicaminis ſic, Reſinæ colophoniæ ⸗ I. galbani ⸗ I. opopanacis ⸗ I. ceræ ⸗ VI. ſeui ⸗ VI. axungiæ veteris P. I. rutæ ⸗ III. baccæ
B lauri ⸗ III. herbæ Sabinæ ⸗ III. olei quantum opus fuerit, ſeminis vrticæ ⸗ III. iſta omnia ſimul coquuntur, & colantur, & circa renes in pellicula alutacia apponuntur.

Ad vrinæ difficultatem, murino fimo ſummitatem veretri vel imum ventrem inlini prodeſt. Ad calculum experiſſimum remedium ſic, Aſparagi radices, & ſaxifragam, lappæ radicem, apii radices, ebuli radices, allii capita tria, folia ſalicis, petroſelini Macedonici modicũ. hæc omnia conteres, & miſcebis, & ex paſſo bibenda per triduum dabis: ſi paſſum non fuerit, ex mulſo vel condi
C to bibat, ſed ſi non febricitabit cui medẽdum eſt. Ad calculum & vrinæ difficultatem, paſtinacæ (hoc eſt oleris quod mandùcatur) ſummitatem, id eſt corticem eius teres, vino picato permiſcebis, & bibẽdum ieiuno dabis.

Modicum de ſuccino lapide, & cyperum, & piper cõtundes, & coques, & cochleare vnum plenũ ieiuno dabis qui vrinæ difficultate vel caliculi dolore torquebitur.

Renibus medetur alum Gallicum cuius radix trita diligenter, & in vino decocta bibitur: interdum etiam ita decoquitur vt ſpiſſum emplaſtri more renibus ſuperpo
D natur. Renes leporis crudos ſiquis poterit glutiat, ſin minus, coctos tranſmittat, ita vt dentibus eos non contingat, citò remediabitur: radix quoque aſparagi ex vino trita & pota, prodeſt renium dolori, Hibiſci libram vnam, ſtercoris ouilli recentis P. II. axungiæ veteris P. II. hæc omnia contrita pariter miſcebis, & in lana ſuccida renibus emplaſtri modo, ſtatim proderit. Ad veſſicæ dolorem, & ad eos qui vrinam vix faciunt remedium ſic, Seminis petroſelini cyathos III, fœnigræci cyathos tres, toſta hæc contundes, addito myrrhæ modico, & pi
E peris granis IX. vini cyathis duob⁹. omnia in vnum conteres, & miſcebis, & in balneo calido bibendam potionẽ dabis, mirum eſt. Ad vrinæ difficultatem & calculũ lotium caprinum, ſed mõtanum, tepidum potari oportet, admixto vino cum aqua, ob faſtidium: cyminum quoque Africanum quòd ſummitate trium digitorum potueris prendere ex vino mixto calidum bibatur. Ad vrinæ difficultatem vrticæ quantum duabus manibus amplecti potueris fáſciculum, cum vini congio decoctum, ad duos ſextarios rediges, & manè bibẽdum ieiuno per tri
F duum dabis. Herbæ mercurialis ex aqua decoctæ ius, adiecta myrrha tritum, veſſicæ, lumborúmq; doloribus ſubuenit ſi à ieiuno potetur aſſiduè. Ad dyſuriam (id eſt vrinæ difficultatẽ) & calculum, echinos tere cum aculeis ſuis, & ex mulſa aqua frequenter accipito: ad calculum autem rubi radices ſine ferro colliges, lotáſque diligenter in olla noua coques, & ex eo quod decoxerit cum vino, ſi non febricitabit: ex aqua, ſi incommodabitur, bibendum dabis. Cancri teſtam diligenter te
G res, & vino ſubdulci miſcebis, & colatam potionem dabis bibendam ei qui calculi moleſtia laborabit. Herbæ milleſoliæ ⸗ II. & eius quæ herba ſacra dicitur tantũdem teres, & coques ex aqua & ex melle, atque ita bibendam dabis vrinæ difficultate & calculo laboranti. Mẽſe Nouembri ante Idus eaſdem ſemen fraxini colliges, & in tepido furno ſiccabis, die poſtera ſiccatum tundes, & cribrabis, & repones, & ex eo dabis calculoſo ad diem cũ vino vetere bibendam ligulam vnam. Ad renium dolorem remedium ſic, Apii ſeminis ⸗ I. fœniculi ſeminis ⸗ I. piperis ſemunciam. ex iis bene tritum & cribratum puluerem facies, & habebis paratum: & quum opus
H fuerit, cochleare plenum in calida aqua bibat ieiunus, qui dolore renium laborabit. Ad lapides de veſſica eiiciendos remedium ſingulare, Hircum ſegregatum vel clauſum ſeptem diebus lauro paſces, & poſtmodum à pue

ro impubi occidi facies,& ſanguinem eius accipies mun
diter, ex eo dabis laboráti in vini cyatho ſcrupulos tres.
at verò vt eius rei experimentum capias,lapillos fluuia-
tiles in veſſicā mittes in qua ſanguis exceptus fuerit,
(nam in veſſica excipi debet) & ſignatam repone, intra
dies ſeptem ſolutos penitus inuenies. Antido-
tum ad renium dolorem ſic,Fœniculi ſemen recens,pe-
troſelini,dauci, zingiberis integri, piperis nigri , porri
capitati ſemen,folia malabathri, grana piperis albi. o-
mnia hæc æquis ponderibus tundes & cribrabis, & mi-
ſcebis cum melle Attico , & ex eo pilulam ad modum
auellanæ ex aqua calida ieiuno dabis. Ad reniū
dolorem vnguentum ſatis efficax ſic, Caſtorei ⊣ 1. eu-
phorbii ſemunciam , pulegii ⊣ 1.S. ceræ ⊣ 111. ſatyrii
⊣ 111.olei amari ⊣ v 1.cyperi ſemunciam , myrrhæ ⊣
1. reſinæ terebinthinæ ſemunciam, piperis ⊣ 1. S. olei
laurini ⊣ v 1.opobalſami ⊣ 1.hæc omnia ſicca tundes,
& cribrabis,& miſcebis, & decoques, & liquido medi-
camine vteris in balneo,& perunges renes,coxas , & ſu-
per pectinem : omnis dolor citò deſinet. Trochi-
ſcus ad renium dolorem,&veſſicæ dolorem,ac vulnera,
& ad eos qui vrinam ſanguineam faciunt vel purulen-
tam,accipit hæc, Opii drach.111.de nucleis pineis excal-
datis & purgatis drach. 111. croci drach. 111. amy-
gdalæ dulcis excaldatæ & purgatæ drach. 111. auel-
lanæ purgatæ & excaldatæ drach. 111. cucumeris ſemi-
nis purgati drach. x11. hyoſcyami albi ſeminis cyathos
111. apii ſeminis cyathos 111. fœniculi ſeminis cyathos
111.lapatii ſeminis drach. 1. hæc omnia primùm ſepara-
tim teres , & permiſcebis cum paſſo cretico. tum ex eo
facies trochiſcos habentes drach. ſingulas, & dabis bi-
bendos ſingulos cum aquæ mulſæ calidæ cyathis binis:
vtile eſt hoc medicamen etiamſi per veretrum infun-
datur. Confectio conditi nephritici,quod facit
ad dolorem renium ſi aliquo caſu vexati fuerint, & ad
veſſicæ purgationem , & ex ea calculos vel ſabulones
eiiciēdos,ſic,Herbæ vettonicæ ⊣ 1.herbæ ſaxifragæ ⊣
1.herbæ quæ appellatur Græcè ἄσαρον,ſemunciam,ſemi-
nis dauci ſemūciā,ſeminis petroſelini Macedonici vnc.
croci ⊣ 1.ſpicæ nardi ⊣ 1.piperis ⊣ 11. vini candidi o-
ptimi veteris ſextarios ſex,mellis deſpumati optimi 8.1.
quod hoc modo deſpumabitur vt mittatur in ollam,&
accipiat vini parū de ſupraſcripta menſura,& quum cœ-
perit bullire,ſpuma omnis cochleari paulatim tollatur.
herbæ autem omnes in pila tunduntur,ſimiliter & cro-
cum , ſed ſeparatim omnia & cribello tenuiſſimo cer-
nuntur, necnon & piper teritur: quæ omnia creta ſimul
in mortarium mittuntur , & paulatim vino adiecto di-
ligenter teruntur. quæ quum trita fuerint, adiicietur &
mel & vinum totum ſupraſcriptum , & diligenter per-
miſcebitur: poſtea cōdetur in vaſculo cannarum:quum
autem fuerit neceſſarium remedium,potionem in piſin
no calice calda mixtam ieiuno dabis bibendam , ita vt
accepta potione vectetur. Ad calculum reme-
dium efficax ſic, Nuclei pinei grana purgata xxx.pal-
mulas purgatas infuſas xv.tragacāthi ℈ xv1. mali gra
nati dulcis ſuccum ℈ v111. croci ℈ 11. myrrhæ ℈ 11. hæc
vniuerſa contuſa & ſoluta in ſe miſcentur , & ex iis qui
calculo laborat mane ieiunus accipiet cochlear vnum,
ita vt non manducet vſque ad horas prandii tardioris.

Ad renium dolorem remedium vtiliſſimum ſic,Cu-
cumeris veri ſemen in teſta pones ſuper carbones viuos,
ita vt temperatè exuratur , neque nimis , neque parum,
& ex eo ℈ x11.& maluæ ſeminis ſcrupul. xv1.& amygda
læ amaræ purgatæ ℈ xxxv1.hæc ſeparatim tunſa quum
in tenuiſſimum puluerem redacta fuerint,ſimul miſce-
to,& ex eo cū hepſematis,(id eſt ſapæ cyatho) cochlea-
re 1. de mane ieiuno dabis bibendum. Ad re-
nium dolorem herbæ vettonicæ tritæ pondus denario-
rum duorum,ſano ex mulſo,febricitanti ex aqua calida
bibendum dato. Chamæpitys ex vino trita,atque
ita pota,plurimum prodeſt renium dolori. Bac-
carum cupreſſi viridium contritarum ſuccus colatus,
cum vino potui datus,mirè renium dolori medetur: ita
ſi neceſſe fuerit per alios nouem dies adaucto numero

A baccarum , & iterum,ſi ita opus fuerit per alios nouem
dies diminuto numero, detur, quouſque ad vnā baccam
potio numerúſque deſcendat : ſed interpoſitio vno die
debet eſſe cōmutatio potionis de maiore ad minorem
modum. Lanam ſuccidam pice liquida inline,
& vmbilico impone , ſtatim renium dolor ſedabitur.

Artemiſia herba eſt, (quam Gallicè bricumú appellāt)
hanc vbi naſcatur requires & inuentam, mane ante ſolis
ortum ſiniſtra manu extrahes, & ex ea nudos renes præ-
cinges : quo facto ſingulari & præſentaneo remedio v-
B teris. Pice liquida pollices tam pedum quàm
manuum ab vnguibus vſque ad prima articulorum ini-
tia inlines,& chartam ſuperpones, intra triduum ita ſa-
nabere lumborum dolore vt per ſingulas noctes detri-
menta doloris intelligas. Qui renium dolore
vexabitur , in charta rudi ſcribat characteres infraſcri-
ptos, & auro vel cupro includat , & circa renes alliget,
miro remedio vtetur, χαραβραωϑ. Paſſi cretici cya-
thos tres, lactis caprini itidem, ſeminis cucumeris trin-
gintatria , optimè trita ſimul vna potione qui biberit
C abſoluetur renium dolore.

Molliginem ex vino optimo bibat qui renium do-
lore vexabitur, confeſtim ſanus erit:ſuccum quoque ra-
dicis amaræ cum melle mixtum bibat ieiunus vel ex vi-
no auſtero, ſtatim remediabitur.

Artemiſiam tundes, & cum adipe ſuilla aut qualibet
vetere ſubiges,& panno inductam pro malagmate reni-
bus impones. Mulier quæ geminos peperit,renes
dolentes ſupercalcet, continuò ſanabit. Reme-
dium vnicum ,& quod citiſſimè renium dolores cum
D admiratione perſanat,ſic,Bitumē ſuper carbones viuos
pones ,& ſago grandi admodum caueæ eos operies, at-
que illic interius nudum qui renium dolore vexabitur,
ſupra ipſos carbones ſedere præcipies,vt fumus ille cor-
pus eius omne circumeat. hoc ſi neceſſe fuerit & ter fa-
cies,vt penitus ſanetur. Radix aſparagi trita &
cum vino pota,renium dolorem optimè tollit.

Ocymi ſuccus in mali granati corticem fuſus , & po-
tus , plurimum renibus prodeſt. Fel herinacei
cum veſpertilionis cerebro & canino lacte renibus im-
E poſitum , mirum prodeſt. Adeps anſerinus cum
eiuſdem cerebro & butyro, & alumine, & œſypo impo-
ſitus , ad ceroti modum,efficaciter renibus prodeſt.

Stercus columbinum tritum cum ordei farina & adi-
pe ſuilla,& ouorum albo ſimul permixtum,& coctum,
emplaſtri more rectiſſimè renibus imponitur. In
capitibus piſcium , id eſt mugilum aut mullorum ſpi-
na inuenitur cani ſimilis : hæc renibus appoſita vel al-
ligata,miro remedio eſt. Plantago ex melle trita,
& impoſita , renibus ſtatim prodeſt. Oua ſepia-
F rū in cibo ſumpta vrinam mouent, & renium grauedi-
nem tollunt. Inula trita , & cum vini cyathis
tribus per triduum pota plurimum prodeſt renibus ſe-
parandis.

Axungiæ veteris ſelibram , olei veteris ſelibram,
ſampſuci ſelibrā, rutæ faſciculum vna decoques, & la-
nam ibi ſuccidam tinges , ac renibus ſuperimpones,
mirè ſubuenies. Ad veſſicæ dolores & ſtrangu-
riam , cardui ſemen ex vini ſextariis duobus vſque ad
heminam decoctum & expreſſum , atque colatum, po-
tuíque ieiuno datum,plurimum prodeſt. Plantæ
G rutaceæ & nepetæ radices,baccæque lauri in vaſe fictili
cooperto diligenter coctæ, ne vis medicamēti emanet,
potui dantur,ita vt prius expreſſæ colentur,mirabiliter
veſſicæ doloribus proſunt. Herbæ quæ Græcè ſi-
ſymbrion dicitur tritæ ſiccus expreſſus, & ſano ex vino,
febricitāti ex aqua potui datus, mirū ad veſſicæ doloris
remediū eſt. Fœniculū cum radicibus ſuis decoctum,
& potui ſumptum,efficaciter veſicæ doloribus prodeſt.

Glycyrrhizæ commanducatæ ſuccus deuoratus , vel
H trāſmiſſus, vrinam efficaciter prouocat. Trifolium
minutum cum pipere & pulegio quantum ſatis vide-
bitur tritum, & cum vino potui datum , veſicam renéſ-
que purgabit. Herbæ verbenæ contritæ ſuccus
expreſſus , adiectis vini cyathis tribus potui datus, ad-

mirabiliter continuò vrinæ difficultatibus proderit. Herba quæ gramen dicitur nodorum XXVII, ex vino ad medias decocta & expreſſa, atque colata, potuíque ſtrangurioſo ex vini cyatho vno mixta data, adeò potēter ſuccurrit vt vbi ſine tor[illegible] vrinam facere cœperit, dari non oporteat, ſed fe[illegible]anti ex aqua ſola dabitur. Siquis vitio veſſi[illegible] ſtranguriæ laborans, lignum tamaricum ardens [illegible]uo extinxerit, deſinet vltra cruciari. Cupreſſi [illegible]a tenera ex aquæ ſextariis quatuor ad ſextarium de[illegible], & expreſſa, atque colata cum vino, potui data ſtra[illegible]iā celeriter emendant.

Hederæ nigræ baccas V, aut VI, aut vndecim, prout ætas ægri viréſque patiētur, cōtritas, ex aqua mulſa ſumptas, mirè prodeſſe manifeſtum eſt, etiamſi ſanguinolētam vrinam ſtrangurioſus faciet: ex aqua tantummodo calida eas potare debebit. Auis oſſifragæ ventriculus ſalitus, vt ſeruari poſſit, aut exuſtus, & in puluerem redactus, cum vini potione datus, vrinam efficaciter prouocat. Muli impetigines in vtróque crure ſuper genua naſcuntur, & veluti cutis aridæ modo inhærent: has incende, & ſtrangurioſum diuaricatum deſuper pone, ita vt ſuffumigationem illam expanſis veſtibus tegat, nequa odor aut fumus emanet, efficaciſſimè incommodi eius vitio carebit. Aſini renes areſacti atque exuſti tritique (id eſt in puluerem tenuiſſimum redacti) & ex mēſura conchulæ vnius cum vini meri cyathis duobus ſtrangurioſo potui dati efficaciter medentur.

Verris ſyluatici lotium cum ſua veſica in fumo ſuſpenſum, & adſeruatum, ſtrangurioſis cum potione mixtum potui datum, efficaciſſimè prodeſt. Pili caprini combuſti tritique, & in potione dati, ſtrangurioſos potenter emendant. Pedum agninorum decoctorum jus potui ſumptum, ſtrangurioſis plurimum prodeſt.

Erinacei caro optimè decocta, atque in cibo ſumpta, ſtrangurioſis mirè ſubuenit, & citò naturalem vrinæ curſum relaxat. Cochleæ crudæ contritæ cum teſtis ſuis, & ex paſſo per dies ſeptem, aut vtplurimum nouem, potui datæ, efficaciter dyſuriæ proſunt.

Amyli ſemunciam terito, atque addito ouum recens, & eius oui teſtam ter paſſo impleto, idque poculum diu agitatum, & feruefactum, ſtrangurioſo reuerſo à balneis dato, omni eum dolore ac difficultate celeriter abſolues. Cicer arietinum in aqua decoquito cum ſale, eámque ſtrangurioſo ad binos cyathos bibendam dato, efficaciter iuueris. Fimus palumbinus in ſorbitione ſumptus ex faba facta, admirabile ſtrangurioſis præſentat auxilium. Turturum fimus ex mulſo coctus, & ceroti modo ventri ac renibus laborantis impoſitus, efficaciter prodeſt. Mēthæ bene tritæ cochlearia duo ex aqua calida ieiuno per triduū dabis, continuò veſſicam releuabis, vrinámque laxabis. Pulegii faſciculū in olla noua ex vino vetere ad tertias decoques, & exprimes atque colabis, & ex vino ieiuno ſtrāgurioſo potiones ſingulas per triduum dabis.

Lapillus qui inuenitur in ſcorpionis marini cauda, tritus vtiliter bibitur cum vino à ſtrangurioſo.

Vngularū aprugnarū exuſtarū cinis potioni inſperſus, plurimum vrinæ difficultates iuuat. Leporis cerebrum in vino vtiliter bibitur, eiúſque teſticuli toſti ſalubriter manducantur ab eo qui veſſicæ moleſtiis laborat. Anſerum ſylueſtriū linguæ aſſatæ efficaciter ſumūtur in cibo à calculoſis. Cymini ⟝ I. rutæ ⟝ I. piperis ſemunciam teres diligenter, & cochleare plenum in meri veteris potionem mittes, & aquæ quod ſufficiat adiicies: poſtea ferro candenti ſæpius immerſo calefacies, & ieiuno bibendum dabis, efficaciſſimè ſubuenies ſtranguria laboranti. Spongia ex rubo roſario agreſti ſumpta, & aqua frigida donec madeſcat macerata, ac deinde trita, & ex aqua per triduum potui data, efficaciter calculoſos emendat. Piſcis ſcorpio aſſatus in cibo ſumptus, optimè calculoſo proderit. Cochleæ inanes (id eſt ſine carne ſua) caſu inuentæ, cōtuſæ, & in puluerem tenuiſſimum redactæ, in potione calculoſis datæ medentur. Vngulæ equinæ ſcobem, vel exuſtæ cinerem, ſi calculoſus in potionē acceperit, citò

A ſanabitur. Herba ſaxifraga, ſi ex oleo & liquamine manducetur, intra triduum calculos ſoluet. Calculoſis expertus affirmat incredibiliter ſuccurri remedio tali, ſi hircum, melius ſi agreſtem, melius ſi anniculum, & ſi menſe Auguſto claudas loco ſicco per triduum, vt ei ſolas laurus edendas ſubminiſtres, & aquæ nihil accipiat: ad poſtremum tertio die (id eſt aut Iouis aut Solis) occidas. melius autē erit ſi caſtus purúſque fuerit & qui occidit & qui accipiet remedium. Exſecto igitur gutture eius ſanguis excipitur. vtilius ſi ab inueſtibus pueris excipiatur: comburitur in vaſe fictili vſque ad cinerem. Vas autem in quo torrebitur, coopertum & inlitum gypſo in furnum mittetur: quod quū vapori exemeris, in puluerem conteres: necnon & polypum marinum identidem vt dixi exuſtum, in puluerem rediges. confectio autem vniuerſi medicaminis hæc eſt, Sanguinis huius hirci ⟝ III. piperis albi ⟝ I. polypi exuſti cineris ⟝ III. thymi ⟝ I. pulegii ⟝ I. apii ſeminis, oluſatri ⟝ I. hæc omnia ſeparatim tunſa, & ad leuiſſimum puluerem redacta commiſces, & dabis infirmo, melius ſi die Solis aut Iouis cochlearis mēſuram in meri potione, aut cuiuſcunque dulcis poculi. Prouidere autem debes vt digeſto ac ieiuno potio detur, & rurſum vt eadē potione bene digeſta cibos accipiat: & eo melius erit ſi hanc potionem cum condito poſt balneum in ſabanis adhuc conſtitutus acceperit. Supra omnia efficax aliud ex eo facies medicamentum ſic, Sanguis hircinus ea obſeruatione qua ſupra excipitur in patella ferrea candente, vt aduri poſſit & ſtringi continuò ipſe ſanguis, ita vt poſtea in puluerem redigatur, vel certè continuis aliquot diebus ad ſolem ipſum ſanguinem pones, ita vt rore iam decuſſo, poſt horam ſecundam ponas, & ante nonam colligas. Poſteaquam ita fuerit ſiccatus ſanguis, vt nullum humorem habeat, colliges eiuſdem cruſtulas, & teres, atque ex eo leuiſſimum puluerem rediges: deinde accipies herbam tribolum, cuius herbæ ipſum tribolū (hoc eſt ſemē ſpinoſum) proiicies: ipſam autem herbam lectam de locis maritimis ſiccabis, tundes, & in puluerem rediges. confectio autē medicaminis totius hæc eſt, Herbæ triboli ⟝ II. piperis ⟝ II. petroſelini Macedonici ⟝ II. folii ſertulam, id eſt coronam ſiue ſphæram vnam. hæc omnia ſeparatim tunſa, & ad leuiſſimum puluerem redacta, cum ſanguine hircino miſcebis, & dabis infirmo die Solis aut Iouis cochlearis menſurā, in meri potione, aut cuiuſcūq; dulcis liquoris. Prouidere autem debes vt digeſto ieiunóque potio detur. quam quum acceperit qui calculum patitur, mox lapides ſolutos omnes per vrinam emittet. Vt verò admireris ſanguinis hircini virtutem, adamas lapis inuictus, qui neque igni neque ferro vincitur, ſi ſanguine hircino perfuſus fuerit, mox ſoluetur.

Ad veſſicæ dolorem & vrinæ difficultatem, herbam gladiolum diligenter fodito, vt omnem radicē eius palo ligneo eruas, cuius radicis corticē diligēter nitidatā ſiccabis optimè, & teres atque cribrabis, vt in puluerem tenuiſſimum redigas, atque ex eo cochlearia tria mittes in mortarium, & piperis albi grana nouem trita, & myrrhæ optimæ tritæ puſillum, & vini optimi ℥. II. atque hæc omnia in vnum permiſcebis & conteres, ac laborāti in balneo (id eſt, quum in piſcinam deſcenderit) dabis bibēdam potionem, & monebis vt ſe poſt balneum calidiſſimè tractet. hoc medicamine ſeu vir ſeu mulier, ſeu puer ſeu puella, potentiſſimè ſanabitur.

Cochleam grandem vnam viuam prendes, & eius carnem eximes, ac ſolā teres in mortario, & cum aceti acris cochlearibus tribus dabis bibendam, atque hoc per triduum facies: deinde intermiſſo triduo, niſi ſtatim expulerit calculū, ſimiliter remedium, & ſi neceſſe fuerit, ſæpius dabis. Filicis radicem, aſparagi ſpongiam, apii radicē, & petroſelinum ſimul diligenter teres, & ieiuno calculoſo cū vino dabis bibendū. Violæ erraticæ ruſticæ radices, & apii, & violæ coronariæ ſemē vnà cōtrita, & ex aqua calida à balneo continuò potui oblata, dolores veſſicæ citò abigunt.

Lapis ex veſſica hominis qualibet curatione ſublatus,

ſi teratur, & ex vini cyathis trib' calculoſo potui detur, lapides veſſicæ humanæ innatos, efficaciter diſſoluere creditur. Cimex foraminibus veretrorum confricatus, dolorem veſſicæ protinus tollit. Veſſica apri rectè aduerſum veſſicæ dolores in cibo ſumitur, ita vt mulier fœminæ, vir maſculi ſumat. Naſturtium tritum cum vino dulci cibario dabis veſſicæ tædio laboráti per triduum potui, ſed ſatis ſpiſſum poculum detur. Veſſicam releuat coliculi cocti aqua triduò à ieiuno iugiter pota. Ad veſſicæ vitia curanda, Myrrhæ ſemunciam bene tritam cum mulſi veteris cyathis tribus dabis per triduum ieiuno exeúti ſtatim à balneo, ita vt dum ſabanis operitur, ſingulos in diem cyathos bibat. Si in veſſica aliquid moleſtiæ fuerit, nitri florem, vel ſi flos non fuerit, ipſum nitrum conteres, & cum aqua in qua coliculi cocti fuerint, vinóque piccato, vel auſtero rubello duriſſimo dabis bibendum per triduum, vel diutius, ſi ita opus fuerit, magnificentiſſimè proderit. Prima luce puer virgo rorem de foliis caulium excuſſum, in noua olla excipiat, non minus ſextarios quatuor, eo adiicies mellis quartarium, & fœnigræci bene mūdati & loti quartarium, & zingiberis vncias tres, atque ita decoques horis tribus, & inde bibendum dabis manè ieiuno calculoſo quartarium tepentem. hæc potio per triduum ſumpta menſura quartarii, & veſſicam & renunculos, & inteſtina vniuerſis ſordibus purgat. Piperis grana IX. eiuſdem ponderis ſulphur, trita ſimul in vino vetere dabis bibenda ieiuno calculoſo: ſolet ſtatim perniciē demouere: ſi tamen vltrà dolor manſerit, iterum dabis ſimilem potionem. Pellem leporis recentem in olla munda vel tegula ita cum lana ſua combures vt in tenuiſſimum puluerē redigere poſſis, quem cribratum in vaſe nitido ſeruabis. inde quum opus fuerit, tria cochlearia in potione dabis bibenda, quæ res ſiue calculos ſiue veſſicæ dolores continuò compeſcit. Sed multo potentius erit remedium ſi leporem viuum in olla noua claudas, & gypſo omnia ſpiramenta vaſis obſtruas, & in furno vſque ad fauillam tenuiſſimā cremes, tritámque & cribratam recondas, atque inde certas menſuras in potione vini offeras calculoſis, & qui ſanguinem mingunt, mirè eos ſanabis. Cimoliæ cretæ tunſæ 8. III. & farinæ ordeaceæ 8. III. ex aqua coques, & in ſaccos tres lineos mittes, eóque foměto viciſſim mutato, vt bene caleat, calculoſos, ſeu veſſicæ dolore laborantes ter in vie vaporis, potenter ſubuenies. Item aliud ad eos certiſſimum remedium, Pruna quæ in ſepibus naſcuntur colliges, & eorum nucleos tolles, & ſeruabis ad præſidium, & quum opus erit, in pila tundes quamoptimè, & cribrabis quamminutiſſimè, atque inde ex picato, ſiue auſtero ac duro vino dabis ieiuno bibenda in potione diurna cochlearia tria. Hoc verò medicamē non ſolùm veſſicam curat, ſed etiam vulnera intrinſecus latentia & vomicas perſanat: conficitur ſic, Cucuma ſextariorum nouem rudis aqua impletur, & ad dimidias coquitur, tum adiiciuntur in eam ſpongiarum aſparagorum vnciæ quatuor, apii radicum tantundem, ſaliuncæ lotæ diligenter vnciæ duæ, caſiæ fiſtulæ ſemuncia, amomi Э VIII. petroſelini dimidium quartarium, iridis Illyricæ vncia vna, maſtichæ Chiæ vnciæ duæ, deinde aqua cucumā ſupplebis, & de gypſo præcludes, vt tamen modicum ſpiramenti relinquas, atque ita coquens claudes cucumam ne medicamen exiliat, & ad medias decoques, ac recondes in ea: quum opus fuerit dabis ex eo cum potione vini quantum ſufficiat ad bonam mixturam, ſed & ieiuno & dormitum eunti dabis. Petroſelini heminam, apii ſeminis tantūdem, in cucuma fictili noua prius imbuta ex aqua decoques ad tertias, ita vt occluſa ſit cucuma, ne medicamen ebulliat: poſtea aquam colabis, & addito melle iterum ad tertias decoques, inde ieiuno calculoſo potionem per triduum dabis. Calculos potio hæc aſſiduè ſumpta cum paſſo vel condito non ſinit gigni, eóſque concreſcentes confringit, & per vrinam arenæ modo pr omit, cōficitur ſic, Calaminthæ (id eſt nepetæ)

A ⊢ II. ſilis pictorii, piperis, vaccini, ſaxifragæ, petroſelini, cyperi, zingiberis, ⊢ ſingulas, tundes & cribrabis, & cochlearium plenum cum vino mixta & calida potione ieiuno bibendum dabis. Ad calculum remedium mirum ſic. hederam quæ in quercu nata fuerit, vulnerabis cupro, & permittes humorem qui inde manauerit indurari in modum gummi: poſtea ſublatum condito reſolues, & admiſcebis, & bibes quotiens vſus exegerit. Herbæ phyſalidis baccas ternas per triduū glutiat qui veſſicæ calculo dolebit. Herbæ Britā-
B nicæ radices contundes, & terna ſcrupula ex aqua calida calculoſo ieiuno potui per triduum dabis. Eiuſdem herbæ ſuccum expreſſum in duplici vaſe decoques, ita vt ſucci eius naturalis ſextarius fiat, quem cum mellis deſpumati hemina miſcebis, & poſtea in ſe decoques, & quum colorem mutauerit, refrigerabis, atque inde cochleare vnum ex aqua calida, ſi vehementer febricitabit, calculoſo potui dabis, ſtatim etiam febris extinguetur: ſi verò ſine febri erit, ex vino eam potionem debebit accipere. Ad renium dolorem emplaſtrum
C vtile ſic, Axungiæ veteris P. II. farinæ 8. I. olei P. I. ceræ ſelibram. his liquefactis adiicies ſulphuris contriti ſelibram, nitri contriti & cribrati ſelibram, omnia permiſcebis & concoques, atque inde renes confricabis, vel more emplaſtri appones. Herbam Sabinam in mortario teres, & cum axungia vetere ſubiges, & ſic renibus appones. Ad vrinæ incontinentiam remediū ſic, Fœniculi radicem & ramuſculum erui contunde, & ex vino vetere da bibendum, continuò remediabis. Vrinam continet lac caninum, & adeps eius cum alumi-
D ne datus, ita vt ſit fabæ magnitudine globulus qui datur. Cinis cochlearum Africanarum exuſtarum ſi potetur, vrinæ incontinentiam ſedat. Anſerum trium linguas inaſſatas, ſiquis ederit vrinæ profluuium non patietur. Veſſica verrina cocta vel vſta comedenda aut bibenda efficaciter datur ei qui vrinam ſuam non poteſt continere. Leporis cerebellum ex vino potum, vrinæ incontinentiam refrænat. eiuſdem teſticuli torrefacti, & ex vino poti, par remedium ſubmeiulis præſtant. Vnguēs aprugni exuſti tritique in
E potione ſumpti efficaciter ſubmeiulis proſunt. Qui vrinam tenere non poterit, capræ veſſicam comburat, & cinerem eius ex aqua cum vini potione bibat. Verrini genitalis vſti cinerem bibere debent ex vino qui vrinam continere non poſſunt. In cubili canis vrinam faciat qui vrinam non poteſt cōtinere, dicátque dum facit, ne in cubili ſuo vrinam vt canis faciat.

Vrinæ propriæ quantumcunque ignoranti ſubmeiulo efficaciter offertur, vel res quas comminxerit in potione exprimūtur, aut ibidem diluuntur, & ita ei inſcio
F ipſa potio propinatur. Vitrum teres diligenter, & cum pice cedria miſcebis, atque ita chartam virginem inlines, & renibus appones, quo medicamine diebus ſeptem iugiter vſus ſanus firmiter eris.

Ad reniculorum dolorem obſeruabis vt poſt balneū poſcam calidam bibas per plures dies, & quotiens dolore interpellatus fueris, idem facies. Conditum ad reniculorum dolorem, vel ad calculum, ſic, Saxifragæ ⊢ I. vettonicæ ⊢ I. petroſelini ⊢ I. apii ſeminis ⊢ I. rutæ ſeminis Э XVIII. piperis ⊢ II. vini optimi 8. XII.
G mellis optimi P. V. tundes omnia, atque cribrabis, & conditum quum exegerit neceſſitas facies, eóque vbi reniculorum dolor aut moleſtia calculi fuerit, vteris.

Saxifragam herbam, petroſelinum Macedonicum, piper, mel, vinum, ex iis omnibus conditum facies, & laboranti calculoſo per ſingulas ſeptimanas potionem Iouis die dabis. Conficienda autem potio die Iouis luna vetere erit. Ad calculum potio ſalubris, conficitur ſic, Semen apii, libyſtici, fœniculi, anethi, æquis menſuris tritum miſcetur, & herbæ ſaxifragæ gra-
H na V. cumini grana tria, piperis grana V. verbenæ folia tria, & ſalis permodicum adiicitur. ex omnibus autē ſeminibus ſupraſcriptis æqualiter quantum tribus digitis (id eſt pollice, & ab eodem tertio, & quarto) leuari poteſt, mittitur, dein teruntur omnia diligenter: poſtea

adiicitur carœni optimi potio gradis: ad hanc ſanè potionem miſcendam, radices aſparagorum, & apii, & anethi, & fœniculi lectæ diligentiſſimè in ſextarios aquæ nitidæ mittuntur, ita vt radices ipſæ tegantur aqua, atque in olla rudi coquuntur ad tertias. ex ipſa aqua, ſed calida, miſcēda potio carœni, & accipienda per triduū: ſufficiunt autem duo huius aquæ ſextarii ad tres carœni maiuſculas potiones. Si verò neceſſitas præſentis doloris exegerit, per triduum continuum dabuntur: ſi verò quis timeat tantummodo dolores ſupraſcriptos, aut aliquando pertulerit, accipiet etiam ſanus hoc modo vetere luna tres tantùm tribus menſibus ſingulas potiones, & iugiter contra hunc morbum erit tutus, & ſanus

COELIACIS, ET DYSENTERICIS, & torminoſis, & ad inteſtina rupta, & internos morbos, atque incontinentiam ſtercoris, remedia phyſica, & rationabilia diuerſa de experimentis,

Cap. XXVII.

PAſtillus ad cœliacos & torminoſos optimè faciens, Acaciæ, balauſtii (id eſt mali granati, quod cytinum vocatur) germē antequam floreſcat, hypociſtidos, opii, ſingulorū denarios quinos, alterci, cretæ Samiæ, ſingulorum denarios ſenos. iis bene tunſis & cretis, ex vino myrteo fiūt paſtilli denariorū ſingulorū aut ſemiſſium, vt iuxta ætatem aut valetudinem dentur. Dantur autem ieiunis ſine febre ex vini myrtei aut ſignini cyatho vno cum duobus aquæ mixto, febricitantibus verò ex aquæ cyathis tribus. Hoc etiā per clyſteriū immittitur, quotiēs deſurrexerint torminoſi, quib9 & ſi grauiter afflicti ſunt, ſtatim prodes. Ad cœliacos, (id eſt qui ſubitè & multa deffundunt) & ad aluum citatam, & ad leuia interdum tormina, medicamentum potens ſic, Sorborum aridorum contuſorum 8. II. rhus ſyriacæ quo coci vtuntur 8. II. mala granata recentia X. mala cydonea matura X. hæc vtraque coquntur in ſapa, facta ex muſti adhuc in dolio feruentis ſextariis XXXVI. quouſque ad ſextarios duodecim decoquantur, & donec malorum coria percoquantur, & ſint madida. deinde ita teruntur hæc fictili mortario vt grana omnia comminuantur, poſtea rhus & ſorba arida admiſcentur tunſa & cribrata curioſè, & cum ſapa quæ eſt reſidua temperantur. Omnibus ergo in vnum bene coactis reponitur medicamentum in vitreo vaſe, dātur inde ieiunis ligulæ duæ vel tres ſine vllius rei admixtione.

Paſtillus ad torminoſos efficacior, cōficitur ſic, Acaciæ ✱ IIII. croci ✱ II. gallæ ✱ VIII. hypociſtidos ✱ IIII. lycii ✱ IIII. myrrhæ ✱ IIII. rhus quo coci vtuntur, nardi ſyriaci ſpicæ, aloes, ſingulorum denarios binos, aneſi, gummis, ſingulorum ✱ ternos, piperis nigri ✱ II. teruntur hæc diligenter, & ex ſucco rubi cauliculorum, vel ex vino ſignino collyria formantur ritu eorum quæ ad oculos fiunt, quum tamen ita fuerit leuis confectio vt in vngue nulla appareat aſperitudo. Finguntur autem alia denariorum ſingulorum, alia ſemiſſium quæ iniiciantur: ſed rectius ad hanc mēſuram paſtilli dabuntur, ita vt vnus ieiuno ante meridiem, alter in noctem ex aqua, ſi febres erūt, ex vino ſignino, ſi ſincerè corpus fuerit, detur. Hoc efficax medicamētū eſt, ſi cætera quæ in huiuſmodi cauſis curationi vel cibatui ſunt neceſſaria, obſeruatione & opportunitate cōgrua fiāt. Paſtillus qui clyſterio immittitur torminoſis per annū quū olida & ſanguinolenta deiiciunt, id eſt quū inteſtina eorū cācer occupauit, quo quaſi cauterio tunc tantummodo vti oportet, alioqui nocet. Ideóque à quibuſdā ignorantibus vſurpatus accuſatur quaſi nociuus: recipit autē hæc, Chartæ combuſtæ cineris ✱ XXX. calcis viuæ ✱ XXIIII. arſenici quod eſt auripigmentū ✱ XII. ſandaracæ ✱ VI. hæc trita vino conſparguntur, in quo roſa & lenticula prius coquuntur, vt poſſint fieri paſtilli ✱ duum aut vnius: quum opus eſt, teritur vnus paſtillus, & immittitur per aquam (vt ſuprà ſcriptum eſt) decoctam cum roſa & lenticula, ſi febres erunt: ſin minus, ex vino eadē decocta vtilia erunt: facit bene & myrti faſciculus cum oleaſtri vel oliuæ ramulis vtroque modo, prout res exegerit incoctus. Potio autē quum immiſſum fuerit ſupradictum medicamentū, hæc conuenit, In noctem in aqua catapotia dantur, quæ fiunt ſic, Myrrhæ ✱ II. lycii ✱ II. thuris ✱ I. opii ✱ I. aloes ✱ II. acaciæ ✱ IIII. myrti baccarum nigrarum ✱ VI. ouorum ex aceto coctorum vitellos II. hæc trita vino Surrentino conſparguntur, & fiunt paſtilli ✱ ſingulorum: dantur febricitantibus ex aquæ cyathis tribus: ſine febre, ex muſti Surrentini cyathis duobus. Ad ventris dolorem, & inflationem inteſtinorum, & præcordiorum dolores, & ad conuulſa & rupta interanea, & ad vrinæ difficultatem remedium ſic, Panacis ✱ IIII. piperis ✱ IIII. dauci Cretici radicis vel ſeminis ✱ VI. ſulphuris viui ✱ S. opii duas tertiaſve partes victoriati pōderis, caſtorei ✱ S. myrrhæ ✱ III. hæc trita & cribrata vino conſparguntur, & ex iis fiunt paſtilli magnitudinis lupini. Dantur quum res poſtulat ex aceto & melle in vnum mixto cyathis tribus: ad vitium autem mulierum quo correptæ ſuffocantur (quod Græci ὑστερικὴν πνίγα appellant) ex aqua mulſa dari oportet, & quantum nux auellana eſt. detrahit enim vrinam copioſam. Medicamentum quod dodecatheon appellatur, mouet vrinā: facit & ad eos qui reficiendi ſunt poſt grauem imbecillitatem: facit & ad auriginem habentes, & ad iocinoris & renium dolorem, & ad lienoſos, & ad hydropicos, & difficulter vrinam reddentes: crapulam quoque non patitur, vino nigro potum, ſubſiſtere. Prodeſt ſtomachicis & mulieribus à vulua laborantibus, & ad omnia venena, & ad ſerpentum morſus atque ictus, & ad interius conuulſa ſatis vtile eſt: conficitur ſic, Myrrhæ denarios duos, caſiæ corticis ✱ II. iris ✱ I. S. apii ſeminis ✱ II. & tertiam victoriati, acori ✱ I. vuæ paſſæ ſine granis denarios ſex. hæc omnia vino Aruiſio contuſa cribratáque conſparguntur: dein ex iis fiunt paſtilli ✱ ſingulorum, quanuis auctor dicat ſe paſtillis vſum, etiam ad denarii ſemiſſem cum vini ſupradicti cyatho.

Medicamentum mirum ad cœliacos, & ex cruditate grauedines doloréſque cuiuſlibet partis in corpore ſuſtinentes: nec minus ad oculorum facit & renium dolorem arcendum, & ad ſcabiem veſſicæ, & ad iocinoris duritiam. exſiccat enim corpus. Prodeſt & ad arteriam: denique in omnibus laborantibus adiuuat, & concoctiones & vrinam mouet: conficitur ſic, Nardi Syriacæ, croci, myrrhæ, caſſiæ, coſti, cinnami, caſtorei, ſchœni floris, piperis albi, piperis longi, galbani, reſinæ terebinthinæ, ſtyracis, opii, ſingulorum denarios quaternos, alterci ſeminis, aneſi, apii ſeminis, ſingulorum denarios quinos, tragacāthi denarios ſex, mellis, vini Falerni vel ſimilis huius ſextarios ſingulos: hæc omnia contundūtur & cribrantur donec molliſſimam tenuitatem accipiant. tum in patellam fictilem nouam mel infunditur, tepefactum molli pruna: dein vinum inſtillatur, macerato prius in eo tragacātho, viciſſimque cæteræ ſpecies inſparguntur: tum ſimul mouetur medicamentū, & omnia omnibus permiſcentur. Quum autem crocinum colorem habuerit medicamentū, tranſfunditur in mortarium marmoreum, & ibi piſtillo bene ſubactū reponitur in pyxide cornea: quum opus eſt, datur ad ſupradicta cum vini cyathis tribus, admixto aceto atque melle, prout viſum fuerit. Ad eadem remedium efficax, quod conficitur ſic, Myrrhæ ✱ quatuor, croci & panacis denarios ternos, alterci ✱ V. aneſi ✱ II. apii ſeminis ✱ V. opii ✱ II. papaueris capitati & ſariæ ✱ V. gallæ Syriacæ immaturæ denarios VI. mori ex rubo immaturi aridi ✱ quatuor, roſæ aridæ ✱ ſex, balauſtii ✱ tres, roſæ caninæ ſucci ✱ tres, rhus Syriacæ ✱ V. palmarum purgatarum ✱ XX. quæ coquuntur ex aquæ ciſterninæ ſextariis tribus, donec relinquatur ſextarius vnus: deinde ipſæ palmæ exprimuntur prælo aut cochlea ex ſucco eodem, atque aqua modica fiunt de ſupraſcriptis ſpeciebus in puluerem redactis paſtilli ad ✱ ſemiſſem: dantur ſimiliter vt prius medicamentum dari oportere præcepimus.

Prodeſt torminoſis plantaginis ſuccus, vel rubi, vel lētiſci, vel rhus Syriaci, vel herbæ millefolii, vel terebī-

thi, omnium ad ✱ ſemiſſem potus cum vino vel aqua. A

Benefacit torminoſis rumicis ſemen quantum ligula capit, tritum ex vini auſteri cyathis quatuor, vel aquæ totidem, in tempore potum. Glandes quercinæ tres aut quatuor, vel eiuſdem folia, vel liber eius coctus ex aqua quæ vel ſola vel cum vino torminoſis potui data plurimum prodeſt. Ceratitidos quam herbam violam marinam appellamus radices trium digitorum magnitudine incoctæ vino auſtero torminoſos iuuant, ſi illud vinum admixta leuiter aquæ calidæ potione potetur. Herbæ Britannicæ radix, vel B folia incocta, vel aqua in qua tamarici folia, & ſemen incoctum fuerit, torminoſo potanda detur etiam cum admixione vini auſteri. Plantago cocta ante alium cibum data ex aceto plurimo, & exiguo ſale, atque oleo, torminoſis plurimum prodeſt. Plantaginis aridæ ſemen tritum ex partibus duabus, & papaueris capita arida trita ex parte tertia, oportet per cribrum tenuiter foratum traiici, ex eóque puluere dari torminoſo ligulæ magnæ menſuram, interdum plus aut minus, cum vini veteris mixti non nimium, id eſt cyathis tribus. hoc medicamentum ante ſomnum vtiliter C etiam ad veſperem datur. Prodeſt torminoſis huiuſmodi ſorbitio, halicæ hemina percoquitur cum ceræ & rutæ ✱ I. admiſcetur ſanè iis & malum granatū, atque ita ſimul coquuntur in aqua. poſt hoc exprimuntur omnia, & coagitantur diu, ac ſi opus fuerit, adiicitur alica cocta, vt in modum pultis ſit. lactis quoque bubuli, aut cuiuſlibet denarius I. admiſcetur, & ſic ſorbetur. Si autem manducare panis more illud volueris, addes illic oua incocta tria, & polentæ nitidæ delicatæ quantum ſatis erit, vt panis fieri ex eo poſſit, qui etiam D frigidus comeſtus plurimum prodeſt. Medicamentū ad torminoſos huiuſmodi ſatis vtile eſt, Croci ✱ I. & duæ partes victoriati, nardi ✱ II. acaciæ ✱ III. gallæ ✱ IIII. aloes victoriati pars tertia, lycii ✱ I. opii ✱ S. tragacanthi ✱ S. & tertia, eius thuris ✱ I. & victoriati partes duæ, myrrhæ ✱ duo, piperis ✱ S. teruntur, & cribrantur hæc diligenter, atque ex vino fiūt paſtilli lupini magnitudinis, dantur cum tribus cyathis liquoris cuiuſlibet, tandiu quouſque conueniat, vt tormina vniuerſa ſedentur. Immitti torminoſis per clyſterem E oportet vinum ex piris ſyriacis factum cum ſucco plantaginis. mirificè enim facit hoc remedium & multis experimentum dedit. Palmarum numero viginti pulpæ, iunci radicis ✱ X. gallæ immaturæ ✱ X. myrrhæ ✱ V. tunduntur & miſcentur vniuerſa, atque ex omnibus fiunt ex vino paſtilli numero triginta, dantur ſimiliter vt prædicta medicamenta ex quolibet liquore.

Balauſtii ✱ V. opii denarios duos, gallæ immaturæ pilularū denarios duos. tamarici ſeminis ✱ II. thuris ✱ III. rhus ſyriaci ✱ quatuor, vinaceorū toſtorū ✱ V. hinc pilulam ad duûm denariorū pōdus cum potione ex vini nigri cyathis tribus, totidémque aquæ calidæ mixta, F torminoſo dari oportet. Si torminoſi vel cœliaci propter frequentes deſurrectiones viribus deficiantur, dandæ erunt eis ſorbitiones ex cremore farris, vel ex ptiſſana factæ, modò per ſe ſolæ, modò cum roſa vnguentaria mixtæ, vel ius gallinæ pinguis excoctæ cum butyro, vel lac caprinum, aut ouillum tepidum per ſe, vel etiam decoctum cum butyro, & lenticula ſimiliter facta, prodeſt: imponenda verò ſunt torminoſis fatigatis à ſtomacho vſque ad inguina vnguēta quæ ſpiſſāt G cutem, ea quibus vnguentarii vtuntur.

Medicamentum quod per anum iniicitur torminoſis, ſic, Calcis viuæ, ſandaracæ, auripigmenti, ſingulorum paria pondera, teruntur vnà omnia ex aqua vel ſucco plantaginis, donec poſſint coire, tunc paſtilli fiunt: quum opus ſunt teruntur, & iniiciuntur ad cuiuſque vires, vtplurimum ✱ II ſ. aut minimum ✱ II. cum hemina, vel vtplurimum cum cyathis IX. aquæ cum myrtis H decoctæ, vel cum roſæ foliis, vel lentiſco: medicamento ſanè hoc vti oportet nō inter initia torminoſis, ſed quum malignitas vitii apparuerit, & ſi non eodem die quo primùm adhibetur profuerit, etiam ſequenti fieri oportebit. Siquis autem morſus inteſtinorum quum im- A miſſum erit medicamentum, aut quum redit inſequitur infundatur, ſtatim per clyſterem lenticulæ decoctæ aqua, vel furfures: ſedabitur confeſtim dolor quum eas deiecerit torminoſus: poſt iniectionē ſanè detur cibus.

Aliud medicamentum eſt quod mirificè prodeſt torminoſis, ſiue febrem [illegible] erint, ſeu ſine febre fuerint, Plantaginis ſucci hemina frigida, vel tepida immittitur per clyſterem in a[illegible] per ſe ſola, vel cum vino ex piris ſyriacis facto. hoc medicamentum etiamſi æger B cibum horreſcit reſtituit ei cupiditatem manducandi: facit verò ſitim intolerabilem, ſed moderatè bibendum. Paſtillus ad torminoſos efficax conficitur ſic, Acaciæ ✱ I. mali granati corticis ✱ VIII. gallæ ſyriacæ immaturæ ✱ V. opii ✱ V. myrti baccarum nigrarum ✱ VII. rhus quo coriarii vtuntur ✱ VIII. vel eiuſdem ſucci ✱ VI. alterci ſeminis ✱ VIII. thuris ✱ VIII. rhus ſyriaci ✱ VIII. hæc omnia animātur præter acaciū, thus, opium, & contunduntur ſeorſum, & in vnum miſcētur, vinóque omnia myrtino conſparguntur, atque in pyxide fictili reponuntur. ſiquis volet paſtillos facere, adiicient gummis ✱ VI. dabitur ex hoc medicamēto ieiuno C torminoſo ✱ I. ex aqua vel ex vino mixto myrteo. idē medicamentū immittitur per clyſterē ad menſuram iuxta vires cuiuſque. Vinis vti oportet torminoſos ex myrto, & piris ſyriacis ex malis cydoneis, ex terebintho, ex rhu coriario, ex glande quercina, ex lapathio, ex populi fructu, ex rubo, ex hypociſtide, quæ omnia decoquuntur ſeorſum cum vino Surrentino aut Signino: potioni verò admiſcetur aqua ciſternina decocta, & ſub diuo poſita. Prodeſt torminoſis lac D potum in quod lapides feruētes ſæpius, vel ferrum candens dimiſſum fuerit, ſi tamen non febricitabunt.

Cibi proſunt torminoſis huiuſmodi, panis fermētatus durus, pultes diuerſæ, lēticula aceto cōdita, braſſica, plantago, intyba, mala cidonea, vuæ ex ollis, palmæ ex litore, capreæ, palumbi, anates, merulæ, turdi, grues, mulli, loligines, polypi aſſati. Torminoſis ſunt extra cutem imponenda hæc, Lana ſuccida ex aceto vel roſaceo, vel malino oleo admixto: item plantago, apiū, millefolium intybum, lentiſcum per ſe trita hæc vel admixto vino auſtero, quò magis adſtringant apponun- E tur, poſtea cerotum ex oleo myrtino, vel malino, id eſt habente corticem mali Punici, apponitur, cui & galla ſyriaca & acacia admiſcentur. Torminoſis primis tēporibus cōſtrigendis ſucci vtiles ſunt, vt plantaginis, acaciæ, mali granati corticis, hypociſtidos, millefolii, intybi, lentiſci, rubi, per ſe tantū vel cum vino ex piris ſyriacis facto, mixti: mediū autē curſum habētibus torminoſis, (quod tempus Græci ἀκμὴν vocāt) oportebit infundere per clyſterē roſam, vel oleum myrteum cum ceruſſa. cedente porro impetu moleſtiæ vel difficultatis, F (quod tēpus Græci παρακμὴν vocant) cōuenit lenticula, ptiſſana, cum adipe caprino cocta: inueteratis verò torminibus proſunt quæ vehementius ſpiſſant, & à putore atque abalienatione corporis vindicant, vt ea quæ ex calce, charta vſta, & auripigmento compōnūtur, & poſſunt inhærere purgatis vlceribus, quo tempore rediri oportet ad priora omnia edenda præterquam ad lentem & ptiſſanam. ducūt enim cicatricem, ſed præcipuè ceruſſa, admixto vino. emplaſtra verò quæ extra cutem cicatricem ducunt ſoluta ad ignem cum oleo myrtino apponenda ſunt. Dyſentericos recreat pulmo pecudis G (id eſt ouis decoctus) cum lini ſemine, ita vt & caro māducetur, & aqua illa potetur. Trochiſcus Aſclepiadeus præſtantiſſimus ad ventris fluxū, & dyſenteriā, quam nullus alius tā facilè ſtringit quàm hic, Cōficitur ſic, Apii ſeminis ſemunciā, hyoſcyami ſemūciam, aneſi ℈ VI. opii ℈ III. hypociſtidos ℈ III. croci ℈ III. myrrhæ Troglodytidis ℈ III. colliges hæc cū aqua aut cum H vino myrteo, id eſt in quo myrti baccæ coctæ fuerint: hoc ipſum medicamentum ventri appoſitum, ita vt ceroto myrtino colligatur, epithema dyſentericis aptiſſimum eſt. Tormina patientibus multi ventrem viuentis anatis apponunt, affirmantes tranſire morbum

ad anatem, eámque mori: quòd ... efactionis ſangui-ne ventrem oblinas torminoſi, ... Ad ... dolore releuabis. Si in aqua frigid... ſic, S... ricus pedes vſque ad genicula ponat, ſed ſi no... ...citabit, & de vino auſtero potionem calidiſſima... bibat, citò ſanabitur. Confectio medicam... miri aduerſum dyſenteriã, Teſtam locuſtæ, id eſt ... ...inoſam vel aculeatam quæ eſt iuxta caput, com... nitidè, & poſtea teres vt in tenuiſſimũ puluerem ...digas, & ſic ei qui ventris fluxu vel raſura laborabi... ex vino vetere, ſi non febricitabit, aut ſi inæqualis erit, ex calida aqua dabis, ita vt de ſingulis locuſtis teſtas ſingulas integras exuſtas per triduum bibat, mirè ſanabitur. Mellis heminã, vini veteris ſextarium, piperis grana ducenta, teres diligenter, & conditum ex his tribus ſpeciebus facies, & ieiuno dyſenterico manè meralẽ calicẽ calidum plenum dabis, ſtatim proderit. ſed ſi neceſſe fuerit, ex eo condito ipſum plenum meralẽ per triduũ dabis. Lactis caprini ſtatim mulſi grãdi potioni, additur de coagulo hœdino fruſtum quantũ auellana grandis eſt, quod digitis, medicinali & pollice ſublatum vel miſſum, iiſdẽ digitis contẽperatur, & datur laboranti dyſenterico dũ adhuc calet lac, antequã coagulo ſtringatur, per triduũ: hæc potio ieiuno dabitur contra Orientem bibenda.

Succinum de ceraſo ſyluatica exures, & de teſta oſtrei æquè facies, paribúſque menſuris puluerem tritum cũ melite aut cum vino auſtero candenti ferro calefacto, bibendum dyſenterico dabis, mirè proderit. Ouum recentiſſimum aperies, & in calicem vacuabis, & teſtam eius implebis melle optimo deſpumato, necnon oleo viridi bono, & in ipſum calicem defundes, ac ſimul omnia permiſcebis, & diu agitabis, ac poſtea in calida aqua ipſum calicem tepefacies, & ſic dabis dyſenterico cui medendum erit, mirè proderit. Rhun marinũ, ſiue rhun Orientalẽ, quod eſt minutũ robiũ ſimile lenticulæ, quantum tribus digitis prendere potueris, mittes in mortarium, & teres cum vino: & poſtea in aliud vaſculum mittes calidam, atque ibi tepefacies, & ſic dabis dyſenterico bibendũ, ſtatim remediabitur: ſed per triduũ continuũ hoc remediũ, & poſtea quotiẽs fuerit neceſſarium, dabis. Vitrum teres diligenter, & cribrabis, & maſtiches grana teres, atque æquis menſuris permiſcebis, & ex iis ſingula cochlearia dyſenterico in vino cocto per triduum, vel quoties opus fuerit, dabis, miraberis remedium experimentis probatum.

Ad dyſenteriam remedium efficaciſſimum ſic, Roſæ ſyluaticæ baccas oblongas, rubicũdas, maturas, impari numero, vel ſeptẽ vel IX vel XI, tritas diligẽter dabis laborãti dyſenterico ad potionis modũ cũ melite ſtyptico vel vino vetere, ſi nõ febricitabit, vel cũ aqua, ſi febricitabit: & ſi neceſſe fuerit per triduum dabis, mirum experieris remediũ. Ad dyſentericos mirum remediũ quod ventrem & purgat & ſtringit ſic, Cypſi peregrini triti ⟞ I. ſpecularis combuſti triti ⟞ I. de teſtis oſtrearum combuſtarum ⟞ I. hæc omnia poſteaquam trita fuerint & mixta, tollet inde qui dabit remedium tribus digitis prioribus cum pollice quantũ ſemel capere potuerit, & in potione vini veteris puri, ſi non febricitabit, dyſenterico dabit: quòd ſi inæqualis fuerit, in calidæ aquæ potione accipiet. Fimum caballinum cõbures, & cinerem fimi ipſum cum vino vetere miſcebis, & conteres, & ſic dabis dyſenterico bibẽdum ſine aqua, ſi non febricitabit. Aluminis ſciſſi ℈ IIII. cum aceti cochlearibus tribus miſcebis, & teres & colabis, & tepidum cum aquæ duplo dyſenterico dabis bibendum. Pumicem mollem, ſpongiã de qualibet roſa vnã, gallam vnã ſemis, corticis ſicci de malo granato ſcrupulos quatuor, piperis grana XLIX. diligentiſſimè teres, & cum vino vetere permiſcebis, & paſtillos æquales inde facies, vt quũ opus fuerit ſinguli in vini veteris hemina ſoluti dyſenterico per triduũ dentur, ita vt ipſa potio ferro duro calefiat, inſigne remediũ citò experietur. Leporis vẽtriculũ cũ fimo ſuo vino vetere lauabis, ita vt ſordes ipſæ ibi ſint & miſceãtur, aut ſi in vẽtriculo non inueneris, pilulas de fimo ipſius impares

A numero tritas, cum vino vetere dyſenterico dabis bibẽdas. Ad ventris fluxum, maſtichen albam teres, & in potionem mixtam mittes, & calefacies bene ipſam potionem in aqua calida, & bibendam per triduum dabis. Herbam plantaginem colliges ac teres, & ſuccum eius cum vini veteris potione, ſi non febricitabit, dyſenterico per triduũ dabis. Ad ventris fluxũ, vel ad dyſentericos iam deſperatos remedium ſic, Vermem vnde coccũ tingitur teres, & cum vino vetere optimo potionẽ mixtam & calidam per triduum dabis.

B Ad dyſenteriam, ſiue torminoſos, & qui deiectionem nimiam patiuntur ſic, Ouorum vitellos coctos, ſiue incoctos, vuam agreſtem acidam, & gallas, pari menſura tere ac miſce, & bibendũ medicamen tepens trade.

Frumenti toſti grana impari numero, ſimiliter hordei, & piſæ, cum mellis deſpumati hemina miſce, & tere, & dyſenterico per vncias ſingulas diebus ſingulis dato. Coliculos ex aceto coctos, allii ſpicas quatuor purgatas, oua incocta duo, ſimul contere, & adiice vini veteris heminam, & feruefactum medicamẽ dyſenterico da bibendum. Ficum duplicem, & palmam pin-
C guiſſimã, cum vini veteris hemina ad tertias decoque, & piperis albi triti viginti granã admiſce, & tepidum dyſenterico potui dato. Veſtem oui delicatam interiorem ſiccatam cõtere, vino miſce, & cola, & ex aqua calida dyſenterico da bibendam. Lac caprinum feruens, adiecto polentæ quantũ ſatis ſit, quũ fuerit quaſi tenuis pulticula dabis cui ſuprà bibendum. Coagulum leporinum ex vino dilutum tepidum dyſenterico dabis bibendum, de quo coagulo ſi ſingulos ſcrupu-
D los in ſingulis ouis ſorbilibus ieiuno per triduum dederis, mirè ſubuenies. Vini veteris fæces, & iocineris caprini fruſtum ſufficiens in ollam rudem mitte, & facito vt bulliat, atque inde ieiuno cœliaco ſufficiẽter da bibere. Bulbus Affricanus rubicũdus cõtritus, adiecto vino, quod ferro duro candenti calefiat potui datus cœliacis medetur. Palumbum ferum ex paſſo concoque. atque inde potiones ſingulas cœliaco per triduum da bibendas. Ad cœliacos herba plantago & lentiſcus ſeparatim ex aqua coquuntur, poſtea in vnũ permiſcen-
E tur, & tunc adiecto aceto cum pane in cibo ſummè proſunt. Herbæ vettonicæ in vmbra arefactæ tunſæ cribratæque puluis cum vino potus, cœliacis plurimum prodeſt. Mali granati cortex ſiccata tũditur, & cribratur, & puluis ex eo miſcetur cum ouorum vitellis tribus, diú que in morem panis ſubigitur ac fricatur, atque inde panis formatus in foco coquitur, & ſic commanducatur. qui ſi propter nimiam auſteritatem offenderit, cum lenticula ſine oleo cocta, adiecto acerrimo aceto à ieiuno mãducari debet, quod eo plus proderit quo pro-
F penſius fuerit manducatum. Herbæ quinquefoliæ radix in vmbra arefacta, contuſáque, & ex vino polentæ vice pota mirè cœliaco ſuccurrit: ſed febricitanti ex aqua calida da bibẽdum. Capræ ſyluaticæ iecur carbonibus inaſſatum, & per ſe ſumptum, cœliacos remediat: idémque arefactum, & tritũ, & cum vino potui datum, certiſſimè auxilabitur. Caſeus ſiccus tranſmarinus vetuſtus, adiecto ſili Gallico, & ſorbis aridis, diligẽter omnibus tritis, & cum vini veteris cyathis duobus potui datus cœliacos mirè ſanat. Vituli adeps ex fœ-
G mina ſublata, cum aquæ cotylis tribus decocta, & ſorbitionis more ſumpta, cœliaco plurimum prodeſt.

Cœliaco, & ei qui eiectionibus vel doloribus acutis alui variis vexabitur, potenter ſuccurres ſi muliebre lac quamplurimum ieiuno potui dederis donec perſanetur. Hœdinum coagulum magnitudine fabæ in vino myrteo remiſſum, & ieiuno cœliaco potui datum, efficaciter prodeſt. Membrana quæ eſt in ventriculo gallinæ ſiccata, & trita, & cũ vino auſtero cœliaco ieiuno potui data medetur, ita vt ipſa gallina prius vel bi-
H duò abſtineatur à cibo, & qui potionem accepturus eſt ante diem frugi ſit, & non cœnet. Oua in aceto cum teſtis ſuis macerata, & alio die in patella infuſa, ibique toſta, cœliacis in cibo data plurimum proſunt.

Pulticula fit ex alica prius toſta quàm accipiat aquã:

infuſa verò aqua ceta remiſſa illic mittitur,& dum excoquet coagitatur,& à cœliaco calida ſorbetur. Galla commagena comburitur,& cinis eius extinguitur vino, contrituſque ventri cœliaci inlinitur,ſtatim ſubuenit.

Flos hederæ tribus digitis ſumptus diligenter tritus, & ex vino auſtero cœliaco potui datus medetur. Seuũ ouillũ decoctum in vino auſtero, & calidũ potui cœliaco datũ manifeſto remedio erit. Laridi veteris pinguis — III. mellis boni deſpumati tantundem,vini veteris auſteri cyathos III. ouorum coctorum vitellos tres in vnũ permiſcebis,ſimulque tandiu teres donec ad craſſitudinem mellis adducas:deinde in pyxidem condes, atque ex ea quum opus fuerit cœliaco nucis auellanæ magnitudine ex vino ſi ſine febre erit,ſi febricitabit ex aqua calida dabis, mirè celeritérque ſubuenies. Oua decoquuntur ex aceto,donec indureſcant,& vitelli eorum toſti cum pipere eſui cœliaco dantur,citò medentur.

Caſeus ouillus vetuſtus in cibo ſumptus vel raſus,& cum vino potus, cœliaco medetur. Cochleæ cum teſtis ſuis contritæ duæ,& oua cruda duo , & paſſi cyathi duo, aquæ cyathi tres, ſimul permixta omnia, ac diu coagitata,& in vaſe fictili calefacta, ad modum potionis cœliaco data medentur. Serpentis exuuiæ cum roſaceo decoquuntur in vaſe ſtagneo,& poſtea tritæ ventri cœliaci vtiliter inlinuntur. Ad omnes epiphoras ventris, caſeum vaccinum mollem calidum imponi oportet,quo tempore dyſentericis potiones ferro candẽti calefactas dari conuenit. Glus taurina aqua calida reſoluta cœliaci ventris inflatione vtiliter imponitur.

Grauiſſimũ ventris vitiũ eſt ileos, cui maximum remedium eſt,diſcerpti veſpertilionis ſanguis inlitus ventri.

Frequentiſſimè euenit vt ex qualibet cauſa ſubitus dolor ventris exiſtat,ſed qui talum leporis ſecum habuerit,huiuſmodi caſum(id eſt ſubitum dolorem vẽtris) nũquam incurret. Dyſentericis medetur aqua in qua pilulæ cupreſſi decoctæ fuerint,cum vino auſtero epota.

Aqua in qua lauri folia fuerint decocta, potui ſumpta,inteſtinorum doloribus medetur. Ad profluuium & incontinentiam ventris remedium ſic,Malua circunfoſſa ferro quod ex vtraque parte acutam aciem habeat,& præciſa à ſuperiore ad inferiorem partem,(id eſt, vſque ad radicem) deinde radix eius inuoluta panno rubro,portata ab eo cui remedio opus eſt, profluuiũ vẽtris eius inhibebit. Betæ combuſtæ & in puluerem redactæ,atque ſubactæ cum aceto,& à pectore laborãtis inguinum tenus inlitæ, validiſſimè adſtringũt profluuium deiectionémque ventris. Roſmarinum cum creta molli tritum,& cum aceto modico ventri impoſitum, alui profluuium ſiſtit. Rupi ſpinæ radices,& coliculi teneri cum vino Aminæo auſtero ad tertias decoquuntur,atque ex eo vino cyathus ad diem ieiuno ventris profluuio laboranti potui datus optimè medebitur.

Herba oxylapathos cum ſemine ſuo atida contrita, & ex vino calido pota magnum incontinentiæ ventris præſtat remedium. Pruni ſyluatici baccas corticémque ac radicem eius arboris in vnum ex vino ad tertias decoques,atq; ex eo ſingulos cyathos ad diem deiectionis tædio laboranti ieiuno potui dabis. Iris Illyrica(id eſt Macedonica)quæ fuerit grauiſſimi põderis contundatur,& in puluerem cribratum tenuiſſimúmque redigatur,atque ex eo menſura acetabuli vnius dimidiati cum paſſi cotyla vna permiſceatur, & coagitetur,atq; inde cochleare vnũ cœliaco manè ieiuno detur, ita vt & à cœna abſtineatur,mirificè proderit. Siquis tortiones ſubitò pati cœperit de ventris nimietate,pedes ſuos in aqua calidiſſima quamdiutiſſimè teneat,ſtatim ſanabitur.

Sanguinem caprinum ſi polentæ furfuribus adiecta reſina miſcueris,atque emplaſtri modo ano ventríque appoſueris,pondus omne & libidinem deiectionis efficaciter reprimes.

Iecur verrinum recens combuſtum contritúmque ad ſummam læuitatem cum vino, ſed ſine ſale,potui datum,efficaciter ſupprimit nimiam deiectionem.

Leporis ſan[illegible] de[illegible]ſus, & cum polenta coctus, & datus [illegible]o, illico ventris profluuium ſiſtet.

Hircinus ſa[illegible] ceptus, & coagulatus, ac ſuper carbones aſſatus, in [illegible]o datus, mirabiliter profluuium ventris emendat. C[illegible]ni cornu de ipſis radicibus quæ capiti hærent,ſcobes [illegible]a tenuiſſimus factus, & ad drachmæ menſuram [illegible] auſteri cyatho datus,ſiſtet nimios ventris fluores,ſi [illegible] triduò iugiter bibatur.

Panis antiquus ex lacte caprino decoctus, & more ſorbitionis ventris fluxu laboranti bis ad diem datus,citò ſuccurret. Aqua in qua cortices fabæ ad tertias decoctæ fuerint,ſi bibatur,plurimum cœliaco proderit.

Folia fici arefacta ſole,deinde combuſta,& in cinerem redacta,atque ex vino auſtero potui data, ventris fluxum efficaciter ſedant.

Medulla vaccina cum farina tenui ſubacta, & velut excoctus panis cibatui data,mirè dyſentericum ſanat,maximè ſi & caſeus bubulus recens manducetur. Adipem caprinum de renibus ſublatum,miſce cum polentæ furfuribus,atque adiice illic cyminum & anethum & acetum æquis portionibus,atque ex aqua decoque, & colatum ſorbitionis more dyſenterico dato ſumendum,mirè celeritérque ſubuenies. Lac ouillum quod candẽtibus glareæ lapidibus in ipſum lac demerſis excoquatur, dyſenterico potui cum ipſis lapidibus datum mirè prodeſt, ita tamen vt prius de ipſo lacte ſerum omne tollatur.

Iecur hircinum miſſum in ollam nouam cum vini auſteri cotylis ſex ad tertias decoctum,ſed dum excoquitur compunctum,vt humor eius cum vino permiſceatur, poſtea dyſenterico potui datum,efficaciter prodeſt.

Dyſenterico & torminoſo, & ei qui iam corruptum ſanguinem egerit,ſaluberrimum medicamentum eſt tale, Allii ſpicæ quatuor,& oua duo incocta, in vnum terũtur,iiſque additur vini veteris ſextarius, & coquitur ad tertias:inde ieiunus quamplurimum poteſt ſi biberit, efficaciſſimè intra triduum ſanatur. Spondogos eſt lanugo quædam quæ in roſa ſyluatica ſolet naſci,eam tritam cum vino auſtero, deſperatis iam dyſentericis potui dedi,mirantibúſque compluribus ſæpiſſimè de abrupto periculo liberaui. Torminoſis maluæ Græcæ albæ radix trita,potuique ex mero vel per ſe ſola data, remedio eſt. Farinæ hemina, ouorum vitelli tres, piperis grana viginti,contrita in vnum miſcentur,& ſubiguntur,panis ex iis formatur,& in foco coquitur, torminoſis eſui datus plurimum prodeſt.

Millefolium contritum, ſiquis torminoſus ex aqua frigida,prout virtus aut ætas eius ſe habebit,biberit,celeriter ſanabitur. Lotos vnde tibiæ fiunt in ſcobem ſecta,vel raſa,atque ex eo puluere cochlearia tria cum aceto ſcillitico torminoſo ieiuno in potione data, mirificè proſunt. Torminibus maximo remedio eſt lactuca,ſi decocta cum cymino trito & oleo manducetur.

Sal tritum,ſinapi tritum,ouum crudum,in vnum vas mittuntur,& teſta oui ipſius oleo viridi repletur, & in ipſum vas defunditur,ſimiliter & mellis deſpumati, & vini auſteri ſingulæ teſtæ ouorum plenæ funduntur, & ſimul vniuerſa cochleari diutiſſimè permiſcentur,& tepefacta torminoſo bibenda dãtur,celerrimè proſunt.

Ruta cum hyſſopo in aqua ad tertias decoquitur, atque eadem aqua in potione vini à torminoſo ſalubriter mixta potatur.

Malum Punicum in olla gypſata clauſum, in furno combures,& poſtea diligenter teres, atque in puluerem tenuiſſimum rediges,quem repones,& paratum habebis, & quum opus fuerit,ad ſubitas tortiones cum vini potione detur,prodeſt continuò.

Si quacunque cauſa tortiones quis pati cœperit, mellis optimi libram decoquat ad tertias, eique addat vini ciyathos tres,& aquæ anethinæ cyathos tres,& coagitatam ac tepefactam hanc potionem ieiunus bibat, continuò ſanabitur. Fabam integram frictam calidam

in acetum acerrimum mergat,& [illegible] tam torminoſus manducet, citò ſanus erit [illegible] profluuium & incontinentiam ventris remedi[illegible] ſpongiam quæ in pruno ſylueſtri,vel in ſpina, aut in roſa ſylueſtri naſcitur colliges,& ſupra batillum torrebis,& diligenter teres, atque in calicem mittes ac de[illegible] ouum incoctum defundes,& bene permiſcebis,de[illegible] ſuper batilum candentẽ defundes & coques,ac laboranti cœliaco quaſi ouũ tortum manducandum dabis. Baccæ oliuarum in vino tritæ cœliacis rectè propinantur:portulaca quoque ex aqua feruefacta è polenta aſpera conditur,inde offæ cõplures ſi eduntur à dyſenterico, plurimum iuuabitur.

Vngula porcina combuſta ad cinerem , & trita,poſtera die ex vino hauſta,mirabiliter dyſenterico prodeſt.

Cinis cribratus aceto commixtus,ventri & renibus calidiſſimè inlitus,certiſſimè ventris abũdantiã ſtringit.

Rana viua,ſi vẽtri torminoſi apponatur,in eã vitiũ cõfeſtim tranſire dicitur. Torminoſis ſaluberrimè aqua marina per clyſterem infundetur ſi moleſtia diutina fuerit. Fimus columbinus tritus ex melle ventri inlitus , alui incontinentiam ſtringit. Iuniperi baccæ tritæ ex vino nigro potui datæ comprimunt alui nimietatem. Caput caprinum cum pilis ſuis contuſum,atque diſcoctum,cibóque ſumptum, rupta interius inteſtina dicitur glutinare. Pilos leporinos adiecto melle comprehendes,atque inde globulos paruulos facies:hi ſinguli ſæpius glutiti,inteſtina quanuis perniciosè rupta,certa coniunctione connectunt.

Verbaſci radicis corticem detrahito,eiúſque contritæ ſuccum per linteolũ expreſſum,ex aqua aut vino bibendum dato,omnia interiora vitia quæ ex frigore aut labore,aut pectoris lumborúmve dolore naſcuntur mira efficacia ſanabis. Serpyllum ad pondus victoriati argentei tritum bene valenti ex vino,febriculento ex aqua potui datum omnes ventris dolores ſedat.

Humanum lotium vetus adiecto croci modico , vt odore eius occultetur,ignorãti potui datum , quamlibet veteres in viſceribus latentes morbos ſanabit.vomitu enim irritato,& eiectionibus concitatis , omne vitiũ valẽter expurgat.Vt explorari poſſit ex latẽtib⁹ morbis qui ſit ille qui vexat infirmum, comprehendíque qualitas vitii & pars viſcerum poſſit:catulus fœtæ canis lactens die ac nocte cum eo qui laborat accumbat : is poſtea ſectus inſpicitur,tranſlatúſque in eo morbus, haud difficilè notatur,ita tamen vt æger ei lac de ſuo ore frequenter infũdat:eum tamẽ catulum quum fuerit exſectus,obrui oportet:nec ab re eſt ſi triduò idem catulus viuens cum ægro maneat. vitium enim ægri tranſire in eum vſqueadeo certum eſt vt moriatur catulus,hominémque morbis latentibus releuet. Ad dyſentericos ſoliraneos, cochleam plenam cum teſta ſua viuam teres ,ad cuius pondus infrà ſcripta trita miſcebis, id eſt caſei veteris quantum eſt cochleæ dimidium, oui medullã in aceto coctã, panem candidum vetuſtum vel toſtum,vel(quod eſt melius)nauticũ , rutam,piper ex vino,quod quum prius ferro candenti calefeceris potui ſine aqua miniſtrabis:ſed & baccas myrteas adiicies: hæc omnia conteres, & in potione vini veteris ieiuno dabis. Ad eos qui ſanguinem per inteſtinum iactant,vel per corruptum corpus inferius effundunt,remedium ſic , Herbæ vrticæ maſculæ ſummitates teneras colliges, & contundes, ſuccúmque eius expreſſum per triduum miniſtrabis bibendum : ſi autem cum aqua frigida,aut aceto acerrimo,aut poſca frigida,id ius mixtum dederis,quanuis deſperatos de ſuprà ſcripta infirmitate protinus liberabis. Lac caprinum ex coagulo temperabis , & dum tepet antequam penitus conſtringatur,dyſenterico bibẽdum dabis, citò remediabitur. Remedium ad tortiones , Phaſianum viuum in vino necabis,dabiſque ex eo vino bibere ei qui patitur tortiones,confeſtim remediabitur. Confectio cydonitis ad dyſentericos & cœliacos ſic , Oleum in vaſe duplici coques,quod dum in igni eſt,& feruet,operitur alio vaſe in quo cydonea diuiſa ponuntur:oleum tandiu calebit igne ſubiecto quandiu poma ſuperpoſita excoquantur,tum oleum ſolum ſeruabitur , quod ſupradictis infirmis ad perunctionem & eſcam vtile erit : cydonea quoque ipſa eſui dentur cœliacis ac dyſentericis. Iniectio ad dyſenteriam, Amyli vncias tres , & lactis caprini cocti pro modo quantum viſum fuerit adiicies, & ita iniectionem facies. Seui hircini vncias duas, olei viridis ſextarium dimidium:hæc ſimul in duplici vaſe remiſſa & calefacta iniicies. Epithematium ad ventrẽ ſtringendum ſic, Floris vuarum vncias duas, roſæ ſiccæ vnciam vnam,maſtiches vnciã 1. aloes vnc.1. gallæ vnc. vnam,aluminis ſciſſi vnciam vnam,acaciæ vnciam vnã, ceræ P.1.myrtini olei P.1.picis vncias tres:de his omnib⁹ tũſis cribratis atq; permixtis magdalia facies quæ in pãno denſo aut phœnicio induces,& ſic vteris ad ventrem.

Item aliud epithematium ad ventrem reſtringendũ ſic, Florem vuæ omphacum,roſæ florem,aloen,gallas, alumen ſciſſum,acaciam,mali granati florem, balauſtium, maſtichen,æquis ponderibus teres, & vini myrtini quãtum ad coniungendum puluerem ſufficiat admiſcebis: dactylorum quoque carnes purgatas, & vino infuſas ſubiges,& cerotum myrtinum facies, ac ſic omnia permiſcebis,& magdalia facies,quibus ita vteris vt ſuprà ſcriptum eſt.

LVMBRICIS, ET TINEIS, ET INTERANEIS cauſis,id eſt teneſmo,& ad roſus ventris, & ſtrophum,vel inteſtinis ruptis,eorúmque doloribus,remedia phyſica & rationabilia diuerſa de experimentis, Cap. XXVIII.

VErum remedium ad tineas necandas & eiiciendas, per triduum allium quamplurimũ edat qui hac moleſtia laborabit, & betaceos,& caſeum mollem mãducet: poſt hoc autem filicis Macedonicæ aridæ contuſæ cribratæ denarios octo cum melle quãtum ipſe voluerit ſumat, & poſt has quatuor dentur ei aloes & ſcammoniæ, ſingulorum denariorum ſemiſſes, ex aquæ mulſæ cyathis quatuor:quum verò cœperit deſurgere,aqua calida ei ſupponatur,qua poſtea elui & foueri debet. Ad lumbricos depellendos ſatis commodè facit ſantonica herba ,quæ abſinthium dicitur,ſi vel viridis cum aqua ad tertias cocta potetur,vel ſicca trita ex melle mãducetur: cornu quoque ceruini limati lima lignaria ſcobis quantum quatuor vel quinque cochlearia ſint,ex aqua in qua decoctus fuerit ipſe ſcobes pot⁹ ad cyathos tres mirificè facit:rapi etiã ſeminis cyathus ex paſſi cyathis tribus pridie maceratus, deinde tritus & datus,aqua exigua adiecta,infinitum medetur. Teneſmos eſt irritatio vltimæ partis directi inteſtini,in quo vitio ſæpius libet deſurgere ſine cauſa. Proderit ergo ad hoc vitium depellendum, quotiens deſurrexerit quis, vt vino auſtero mixto cum aqua calida ſe foueat. Verbenæ & myrti & oliuæ ramulis iunctis,ita vt duæ partes myrti ſint,ſimúlque decoctis,vti cõuenit aqua frequẽtius ad ſubluẽdũ: quinetiã penicillũ tinctum eo liquore, & non nimis expreſſum , atque ano appoſitum proderit,vel eodem modo globolus ſtaminis appoſitus iuuat:diutius enim vaporẽ cõtinet.Perũgendus autem anus erit ſpecillo lycio patari co vel Indico ex calido vino. Collyrium hoc iniiciendum quod & ad omnem deiectionem & tormina benefacit , conficitur ſic, Acaciæ & mali granati,corticis vſti,ſingulorũ denarios quaternos,hypociſtidos & rhus quo coriarii vtuntur,& opii,ſingulorum denarios ſenos , omphacii ✳ IIII. S.croci denarios quatuor.Terũtur hæc omnia & cribrantur diligenter,poſtea vino auſtero colliguntur, vel temperantur,& fiũt collyria magnitudine nucleorum pineorũ, & quum opus fuerit ano iniiciuntur. Ad lumbricos proſunt huiuſmodi compoſitiones, Serpylli denarii quatuor,triti in cremore lenticulæ, quantum ſint cyathi duo dati, vel ipſa ſola per ſe lenticula , ſiquis eam aceto infuſam coctã comederit. Serpylli triti denarii nouẽ, abſinthii denarii duo,clematitidos denarius vnus,& duæ tertiæve partes victoriati, nitri denarii ſeptem , lupini

farinæ denarii ſeptem, ſalis denarii quatuor, terræ mali denarii quatuor, ſici aridæ denarii quatuor: hæc omnia colliguntur vino auſtero, atque ex iis finguntur globuli fabæ magnitudine, ex quibus dantur ieiuno aut poſt cœnam octo vel nouem cum aquæ mulſæ cyathis tribus.

Compoſitio quæ facit ad tineas & lumbricos eruẽdos ſic, Serpylli ✶ ii. coriandri denarii ſemiſſis, ſampſuci denarii ſemis, nitri denarii ſemis, cucurbitæ ſyluaticæ interioris, ſed quod eſt ſine ſemine, in puluerẽ redactæ denarii ſemis, mali Punici immaturi, & adhuc obſtricti, ſiue corticis eius triti denarii ſemis, rutæ tertiam partem & ſextam victoriati ponderis: melle colliguntur hæc omnia, dãtur ex his globuli ſeptem, quãtũ fabæ Ægyptiacæ magnitudo eſt, vel cum aqua calida, vel ex vino, ſi ſinceritas erit, & ieiuno & poſt cœnam. Ad lumbricos necandos remedium mirum ſic, Seriphii ✶ iii. cucurbitæ ſylueſtris interiora trita denarios duos, lupinorum farinæ ✶ viii. ex aqua fiunt globuli fabæ magnitudinis: dantur robuſtæ ætatis ſeptem. pueris terni vel quini cum mulſa aqua. Ad tineas necandas remedium competens ſic, Filicis radicis aridæ, naſturtii ſeminis ✶ ſeptenos, coriandri ſeminis ✶ v. nitri ✶ ii. hæc omnia trita dãtur ieiuno cum aquæ mulſæ hemina. Mali Punici ſuccus radicis, vel foliorum eiuſdem aqua decoctus, potuique cum ſale datus. tineas necat. Marrubii & abſinthii & lupinorum paria pondera in aqua mulſa cocta, ieiuno bis aut ter potui data, aduerſum tineas & lumbricos plurimum proſunt. Farina lupinorum decocta ex aqua, & more cataplaſmatis ventri impoſita, lumbricos vel tineas necat. Ad lumbricos & tineas eiiciendas remedium potens ſic, Erui, filiculæ radices purgatas ad vncias ſingulas ſeorſum tundes bene in pila lignea: deinde adiicies inulæ radicis ℈ viii. ammeniaci vnciam, & coriandri ſeminis manum plenam, & euphorbii ✶ iii. has omnes ſpecies ſeorſum conteres bene vſque ad ſummam lęuitatẽ, & ſi viridis fuerit radix filiculæ, quãdo illam tundes ſuccum eius exprimes, & ipſum admiſcebis. facies pilulas magnitudine ea qua ano inici poſſint, ipſáſque factas infundes in ceruiſiæ nouæ ſextariis duobus & mellis cyatho: quòd ſi in ea prouincia faciendum fuerit hoc medicamentum in qua ceruiſia non eſt, ex aqua dabis in qua myrtus cocta ſit ad ſextarios duos, aut cum ſapæ mixtæ ſextariis duobus, atque ex eo temperabis potionem, & dabis bibendam: intra horas quatuor deiiciat oportet vermiculos vel tineas: ante triduum ſanè iubebis eum cibari allio & pane per ſe, & tantummodo poſcam bibere. Inflationibus inteſtinorum prodeſt vel ſerpyllum potũ ex vino nigro, vel cuminum ſyluaticum tritum ex vino nigro, vel aqua pota apiaſtri (quod Græci erotion vocant) per ſe data, vel ſuccus eius vino mixtus, vel origani radices contuſæ ad ✶ i. ex vino datæ, vel ruta trita ex aquæ cyathis quatuor pota, vel eiuſdem decocta radix cum aceto & melle data, vel pulegium ſimiliter potum, vel ſiliquæ Syriacæ folia, vel roriſmarini aqua decocta, vel petroſelinum ex vino tritum datum, vel origani decocti aqua, vel aneſum tritum quantum tribus digitis comprehendi poteſt: prodeſt etiam vitrum cum vino aut aceto datum. Tollit enim protinus inflationem, & dolorem inteſtinorum vel lauri folia trita, vel eiuſdem baccæ aut flos ex vino potus, aut panacis radix ex vino pota: ſed panaces non ſolùm inteſtinorum dolores, verũ etiam choleram ſanat. prodeſt ex vino vel aceto feruenti apii ſemen tritum datum ieiuno, vel terræ mali ✶ i. tritus potus ex vino vetere, vel hyſſopi, aut origani virgulæ v. cum vini hemina feruefactæ, & ieiuno potui datæ. Fomentum quod prodeſt inteſtinorum doloribus ſic, Acetum aut aquam in qua ruta incocta fuerit calidam ventri & vmbilico impones. diſcutit enim confeſtim, & ſedat dolores.

Carmen ad roſus ſiue hominum ſiue animalium diuerſorum ſic, Palmam tuam pones contra dolentis ventrem, & hæc ter nouies dices, Stolpus à cælo cecidit, hunc morbũ paſtores inuenerunt, ſine manibus collegerunt, ſine igni coxerunt, ſine dentibus comederunt.

Ad lumbricos eg[illegible] io madefactã lanam vmbilico a[illegible] ſic appoſitum, necnõ br[illegible] ino vel aqua. ita oportebit app[illegible] tineas coliculis ex aqua cocti[illegible] ieiuno bibẽdos in die tres cya[illegible] tris roſus remedium ſic, Pipe[illegible] ymini ſaccati — i. rutæ folia vir[illegible] orbii permodicũ. hæc omnia r[illegible] ixta in pilulas ad modũ fabæ rediges, exhibendas paulatim quũ opꝰ fuerit ieiuno ex vino mixto dabis. Si vẽtriculꝰ peruerſatus fuerit alicui, aquam bibat vnde pedes lauerit ſuos, & de lana ouis quæ à lupo occiſa fuerit, ad ventrem ſuum alliget: de herba quoque quæ muris auricula dicitur nouem folia tollat, & cum piperis granis nouem terat & ex aqua bibat per triduũ. Talus quoq; leporis ventriculo ſubligatus, dolorem eius excludit. Lenticulæ hẽmina in aceto madefacta, & cibo potuíque data ieiuno, exiectos lumbricos eximit. Malua cum ſinapi cocta, & in calice poſita, ac ſorbitionis modo ſæpius guſtata ſuccurrit moleſtiis lumbricorũ. Granorum de malis Punicis dulcium acidorumque ſuccus expreſſus, paſſo eiuſdem menſuræ immiſcetur; potionéſque duæ de permixto fiunt, & vna ante cœnam datur, alia poſt cœnam, poſtera die tertiáve lumbricos vel tineas potenter expellit. Stercus caprinum aridum tritum adiecto melle potui datum ex aqua calida, mirè producit tineas.

Ceruini cornu combuſti cinis tritus ex aqua potus, tineas potenter expellit. Raphanus ex aqua ad tertias decoquitur, eáque vino mixta, ad extirpandas tineas vtiliter bibitur.

Radix inulæ in vino decoquitur, deinde ſuccus eius exprimitur, potuique datur ad tineas enecandas: ſed ea radix poſteaquam eruta eſt, terram non debet attingere.

Allium in œnomelite coctum, & voratum proderit lumbricis vel tineis necandis: aqua quoq; in qua lupini decocti fuerint, addita ruta & pipere trito, potui data medetur. Acini ſiue corymbi hederæ, tres contriti in oxymelite vtiliter aduerſum tineas bibuntur, aut ventri inlinuntur. Abſinthii ſicci ſantonici combuſti cyathum vnum, cornu ceruini combuſti cyathum vnũ, apii ſeminis triti cyathũ vnũ miſcebis, & ieiuno qui tineas lumbricóſque patietur ex aqua calida potui dabis moderatam menſuram iuxta ætatem ſumentis.

Ad lumbricos eiiciendos remedium mirum ſic, Satureiæ faſcem bonum cum aquæ 8. iii. mittes in vas amplum, & diligenter claudes: poſtera die colabis, & addes pteridis tunſæ, & aloes tunſæ diligenter drachmas binas, & mellis deſpumati quod ſufficiat, inde iunioribus iuxta ætatem dabis, ſenioribus pluſculum, & adiicies colophoniæ drachmam vnam, ita vt qui remedium ſumũt carne abſtineant per illos dies, & allium manducent.

Coriandrum viride, vel eius ſemen decoques in aqua in qua lupinos prius coxeris, & quum inde aduerſum tineas vel lumbricos ieiunus ſumpſeris potionem, vectaberis aut deambulabis. Naſturtii ſeminis cochlearia quatuor, & filicis quæ in arbore naſcitur P. i. agarici — iii. iuniperi — iii. coriandri ſeminis 8. t. ex radice Syriaca P. i. cornu ceruini — iiii. nitri Alexandrini — iii. ſcãmoniæ iii. tithymali P. i. hæc omnia tundes & cribrabis, miſcebis & repoſita habebis: & quum opus fuerit dabis tinearum vel lumbricorum moleſtia laborantibus in potione poſcæ gelidæ iuxta ætatem, ſed digeſtiſſimi ab omni eſca hoc remedium accipere debebunt. Acori tunſi, erucæ ſeminis, coriandri ſicci ſeminis, cardamomi cochlearia quaterna, iuniperi vnc. tres, abſinthii ſantonici P. i. hyſſopi vncias ſex, cornu ceruini vſti vncias duas, dictamni P. i. filicis quæ in arbore naſcitur ſiccæ P. i. omnia hæc tunſa cribratáque miſcebis, & recondes, & quũ opus fuerit, paſtillos facies fabæ magnitudine, & dabis ei qui laborat moleſtia lumbricorum, vt edat in ficu, etiam ſicca: abſtentus tamẽ pridie, ita vt ſit digeſtiſſimus quum hoc remedium ſumit. Ad lumbricos eiiciẽdos, remediũ ſic, Ariſtolochiæ lõgæ cõtuſæ ℈ ii. cũ aquæ cyathis

duobus ieiuno bibendos per triduu[m] dabis, nucleos quoque de perſico amaros, ieiunus edere debebit qui lumbricis vexabitur. Ad ventris dolorem remedium efficax ſic, Sordes de cardine oſtii tolle digitis duobus, pollice & medicinali, & ſuper vmbilicum laborantis appone. Baccas lauri tres cum herbæ vincæ cochlearibus tribus pariter contundes, & adiicies vini calidi cyathis tribus, & colatum bibendum dabis ei qui ventris dolore vexabitur. Corrigia canina medius cingatur qui dolebit ventrem, ſtatim remedia ſentiet. Contra ventris dolorem, argemoniæ herbæ radicem palo ligneo effodito, eámque tritam ex aqua bibendam dato. Lichnum ardentem vmbilico ſuperpone, & deſuper cucurbitam medicinalem, aut calicem oblongum, ſi cucurbita non fuerit, admoueto, & pauliſper contineto, confeſtim dolorem ventris auertes. Pulegium commanducatum, & ad vmbilicum poſitum, atque illic alligatum, ne cedat, dolorem omnem ventris continuò diſcutit. Anethi ſeminis paululum cõtritum ex aqua potum, internos ventris ſedat dolores. Nitrum aceti cyathis duobus liquefactum & potum, dolorem inteſtinorum potenter auertit. Quotiens dolor & contractio inteſtinorum ventris orietur, veſpertilionis ſanguinem ventre manu perfricato, & ad præſens ſubuenies, & in totum annũ medebere. Piperis grana LXXX. contrita, & ex aqua pota, mirè tollunt ventris dolorem. Sicui in via, aut in loco aliquo difficili ſubitus dolor vẽtris aut inteſtinorũ fuerit, lotio ſuo deguſtato continuò ſanabitur. Siquis talum leporis ſecum habuerit, immunis à dolore ventris & periculo huiuſmodi perpetuò permanebit. Ad inteſtina rupta, leporinum ſtercus, atque etiam pili, vel lana eius de ſubuẽtrili cum melle decocta, ad magnitudinem fabæ glutienda frequenter data, quanuis perniſoſè ruptis inteſtinis celeriter medetur, ita vt etiam tenuiora quæ fuerint diſrupta glutinet, ſed aſſiduè hoc medicamine vtendum eſt, donec periculum omne tollatur.

AD COLVM ET ILEON REMEDIA diuerſa, Cap. XXIX.

Colo & omnibus inteſtinorum doloribus, & tam hominibus quàm iumentis ex hac re laborantibus efficaciſſimè ſubuenit, auis galerita (quæ Gallicè alauda dicitur) ſiue ipſa aſſata in cibo ſumatur, ſiue cum plumis ſuis combuſta redigatur in cinerem, atque ex eo diligentiſſimè trito terna cochlearia ex aqua calida potui per triduũ detur. Vnicum eſt inteſtinum oſſifragi miræ naturæ, quod omnia deuorata citiſſimè conficit: huius pars extrema colligitur & reponitur, & quum opus fuerit, ventri laborantis alligatur, remedio mirò omnes inteſtinorum dolores citiſſimè ſedat. Lupi ſtercus dũmodo nõ in terra inuentum, ſed ſupra fuſtem, aut ſupra aſtulas, aut ſupra iuncum colliges, & ſeruabis, & quum opus fuerit laboranti colico alligabis ad brachium, vel ad colum in oſſe, aut in cupro aut in auro cluſum, licióque ſuſpenſum: ſed prius ex ipſo ſtercore puſillum ignoranti ex aqua calida bibendum dabis, mirè celeritérque ſubuenies.

Ouum recens crudum ſummitter apertum defundes, & eius teſtam oleo viridi implebis, & defundes, melliſq; tantũdem defundes: ſimiliter lotio pueri implebis, & defundes, tum diligenter omnia permiſcebis, & in aqua calida tepefacies, ac ieiuno bibenda dabis. hæc potio non ſolùm ſtercus vetuſtum, quod dolores inteſtinis facit, verumetiam lumbricos eiiciet, & ardores præcordiorum febrẽſque ſedabit. Erucæ ſemunciam conteres, & ei qui lumbricos patietur ex vino vetere candido ieiuno & digeſtiſſimo bibendam dabis, ſatis proderit. Ad interaneos morbos ſerpylli pondus victoriati argentei contritum, & ex vino potui datum, febricitãti autem ex mulſa aqua tepida, internos dolores ventris potenter emendat. Verbaſci radicis corticem detrahito, & cõtundito, ac ſuccum eius per linteum exprimito, eúmque ex aqua mulſa aut vino bibendum dato: omnia interaneorũ vitia quæ ex frigore, aut labore, aut indigerie erunt mirificè ſanabis. Lotium humanum vetus adiecto paululo croco, quod odorem eius emendet, ignoranti potui datum quanuis veteres & latentes interaneos morbos & vomitu & deiectionibus concitatis, potẽtiſſimè ſanabit.

Laborantibus teneſmo, id eſt qui de perfrictione aſſiduè ſedere cupiunt, & nihil deiiciunt, lac bubulum decoctum frequenter potum, maximè prodeſt. Holus diſcoctum cum ſale plurimum ſumptum, aduerſum teneſmum iuuat: oſtrea quoque ex mulſo & pipere cocta vtiliter accipiuntur. Potio aſperſo plurimo pipere, ſub noctem calidiſſimè ſumpta, ſummo remedio aduerſum teneſmum eſſe conſueuit. Senectus anguis cum oleo roſaceo decocta in vaſe ſtagneo, atque inlita ventri, ſi tamen illic non ſit exulceratio, teneſmo remedio eſt.

Ius piſcium marinorum in patina cum lactucis coctorum, vtiliter aduerſum teneſmum ſorbetur. Aqua marina ex alto hauritur, & ſeruatur in vetuſtatem, ac poſtea cum vino auſtero bibitur: deinde raphani manducantur, vt ſit vomitus facilior, qui teneſmi cauſas effundat.

Herbæ vettonicæ folia in vmbra arefacta, & tunſa cribratáque, ad ſcrupulum vnum ex aquæ calidæ cyathis duobus pota, optimè proſunt, abſque iis quibus ex cruditate inteſtina torquentur. Herba quæ pycnon dicitur trita ex paſſo vel mulſo, vel caræno epota, inteſtinorum tortiones ſedat. Ad coli inflationem benefacit cumini ſyluatici ſemen per ſe, vt eſt datum, quãtũ cochlearia tria in aquæ calidæ cyathis quatuor. Colice mirifica Iulii Baſſi, citò leuat, dein tollit inflationes coli & omnis partis corporis. facit & ad ſtomachi imbecillitates, & ad inteſtinorũ alioqui dolorem, quem Græci ſtrophũ appellant, ex aqua hyſſopum aut rutam incoctam habente. Item benefacit ad ſanguinem, & ex interiore parte. non enim patitur lateſieri, nec intus vulnus conuerti: ſed & citò ſupprimit ſanguinem, & vulnus cogit coire. dandum autem his medicamentum ex aqua poliũ coctum habente, aut rutam. Prodeſt & torminoſis & cœliacis datum ex aqua centunculum herbam incoctam habente, quam Græci gnaphalida dicunt, aut etiam ſorbis incoctis aut Syriaca ſiliqua. Lienoſis datur ex mulſo vel paſſo, aqua admixta: eodem modo dandum eſt & eis qui ſanguinem per vrinam vel aluum reddunt, nec minus etiã mulieribus quæ fluore ſanguinolento infeſtãtur, quẽ Rhũ erythrõ Græci dicũt, vel quæ ex partu abortúve reſiduos vuluæ dolores habent, & in totum quibus ſupprimendus eſt fluor, aut ex aliqua parte corporis inflatio tollenda. Recipit autem hæc, Spicæ nardi, coſti, piperis albi, piperis nigri, piperis longi, myrrhæ, opii, apollinaris radicis, cinnami, aſari, acori, thuris, braſſicæ ſeminis, caſtorei, ſingulorum denarios duodecim, opopanacis denarios decem, ſtœchadis, dauci, ameos, ſingulorum denarios XVIII. ſilis cretici denarios vigintiquatuor: melle Atlico hæc excipiuntur ac miſcentur. Datur nõ plus quàm denarii pondus aut victoriati: cæteris prout cuiuſque vires poſtulabunt, dummodo infra hoc pondus, ex aquæ calidæ cyathis tribus in noctem ſecundum cœnam. Hæc potio etiam febricitantibus tutò datur, verùm cœliacis in ipſo dolore prodeſt, vitreo vaſe ſub ſignaculo vt moris eſt ſeruatur. Ad coli dolorem faciunt quidem mirificè quæ ſuperius poſita ſunt, ſed cætera medicamẽta in aliis vitiis dolorem leuant in præſentia: hoc verò quod dicturus ſum, ſupra hominis ſpẽ cõditionémq; eſt: ideo primo tempore ne fidem quidem habet, poſtea à nullo ſatis dignè laudari poteſt. nam & in præſentia dolorem tollit, & in futurum remediat, ne eum vnquam repetat.

Rarò enim quis iterum, vel ad ſummum tertiò, hoc accepto medicamento, vexatus eſt: quamobrem ſiquando repetierit iterum dolor, dandæ erunt per triduum, & tunc potiones, eodem modo quo prima data fuit. Interdum verò & tertio in dolore, eodem genere potiones dabuntur, quod rarò quidem accidet, vt poſt primam potionem dolor redeat: ſed ſi admonente cauſa, iterum atque iterum data fuerit, in futurum quoque ita remediabit vt ne ſuſpicio quidem vlla huic vitio relinquatur: ſiquando tamen repetierit, hoc malum frigus ex multitudine cibi præcedit, grauitatémque quandam & torporem eius loci, id eſt coli, ſed ſine vllo dolore, ſentiendum infert, planè vt tum intelligãt quãto

malo caruerint, qui illa moleſtia liberantur. hoc medicamento primùm muliercula quædam ex Aphrica veniens multos Romæ remediauit: poſtea nos per magnam curã compoſitione eius accepta (id eſt pretio dato ei quod deſiderauerat qui venditabat) aliquot nõ humiles neque ignotos ſanauimus, quorum nomina ſuperuacuum eſt referre. Cõſtat autem medicamentum ex his rebus, Cerui cornua ſumuntur dum tenera ſunt, & quaſi in tabulas vel partes breues & tenues diuiſa in olla fictili componũtur, operculóque ſuperpoſito, & argilla vndique circundata fornace aut furno vruntur, donec in cinerẽ candidiſſimum redigantur, atque ita trita in vaſe vitreo mundo reponuntur: quum dolorem coli habebit aliquis, ante diem abſtinebitur quàm poturus eſt medicamentum ab omni cibo, atque ita poſtera die digeſtus, atque ieiunus accipiet ex hoc puluere cornuum exuſtorum cochlearia tria cumulata ſatis ampla, quibus miſceri debent piperis albi grana IX. trita, & myrrhæ exiguum, quod odorem tantummodo præſtare poſſit. hæc in vnum commixta in mortario diligenter agitantur, ac teruntur, deinde cochlea vera Aphricana (id eſt inde allata) ſumitur, quàm maculoſiſſimã, & viua ſi fieri poteſt in alio mortario cũ ſua teſta contunditur, atque ita teritur donec nullũ veſtigiũ aut aſperitudo appareat teſtularum: poſtea vini Falerni non ſaccati cyathus adiicitur, & nihilominus rurſus teritur. magis enim tunc apparebunt aſperitudines, ſiquæ reſederint, quibus leuatis, iterum adiiciuntur duo cyathi eiuſdem vini, atque ita cum priore compoſitione bene admiſcentur, poſtea transfunduntur quæ ſunt in mortario in calicem nouum, qui calix ſuper aliud vas ponitur ad carbones, & aſſiduè mouetur cochleario liquor, nequid ſubſidat, aut peruratur. vbi bene incaluerit adiiciuntur in eundem calicem de iis quæ ſuprà ſcripta ſunt, cochlearia tria, & rurſus permouetur vniuerſa permixtio. quum autem calore ſufficienti temperata erit potio, dabitur epotanda verſus orientem, ſtatim dolor ſine dubitatione ceſſabit. Sed vt penitus aboleatur, dari potionem ſimiliter oportebit per inſequens biduum: ſed quibus hoc remedium dabitur, cibum in prandio tantummodo aut de tempore in cœna exiguum capient, quò facilè conficiant, ne crudi eam ſumant, poſtea verò in conſuetudinem victus ſui remittẽtur. Oportebit autem remediatos non intemperanter in futurum vinũ bibere. Tametſi enim à coli dolore tuti fuerint, metuere nihilominus debent ne alia parte corporis æquè afficiantur ob intemperantiam, ob quam vtique colo fuerant antè vexati.

Antidotus Coſmiana, quæ facit mirè ad colum, eadem mouet vrinam, & prodeſt omni aduerſæ valetudini, ſanat & inflationes periculoſas omniũ, vel plurimorum inteſtinorum, quem morbum Græci εἰλεὸν appellãt: Facit & ad hydropicos: conficitur ſic, Sorborum ſemimaturorum denarios decem, marrubii ſucci denarios XIIII. centaureæ tenuis ſucci ✱ XIIII. ſcillæ ſucci denarios VIII. mandragoræ ſucci denarios VI. haſtulæ regiæ ſucci denarios ſex, opii denarios quatuor, laſeris Cyrenaici denariũ I. polii ſucci ✱ VI. opopanacis ✱ IIII. roſæ caninæ ſucci ✱ IIII. galbani ✱ IIII. caſtorei ✱ IIII. agarici ✱ IIII. ſagapeni ✱ X. gummis ✱ IIII. artemiſiæ ſucci ✱ IIII. cicutæ ſucci ✱ IIII. reſinæ terebinthinæ ✱ IIII. millefolii ſucci ✱ IIII. trifolii ſucci ✱ octo, vitis albæ ſucci ✱ VII. plantaginis ſucci ✱ II. bdellæ ✱ IIII. draconteæ radicis ✱ IIII. terræ mali ✱ X. rhus Syriacæ ✱ VI. acori & aſari ✱ quinos vel ſenos, meliloti ✱ VI. inulæ radicis ✱ VI. glycyrrhizæ ✱ VII. erucæ radicis ✱ VII. panacis ✱ VI. cyperi ✱ IIII. ſtœchados ✱ VI. iuniperi ✱ octo, abrotani ✱ IIII. chamæ cypri ✱ IIII. hyſſopi ✱ IIII. pulegii ✱ IIII. petroſelini ✱ IIII. holus atri ✱ IIII. dauci ✱ VI. apii ſeminis ✱ VI. paſtinacæ ſeminis ✱ VI. fœniculi ſeminis ✱ VI. arotelli ſeminis ✱ VI. alterci ſeminis ✱ VI. vrticæ ſeminis ✱ VI. radicis in cœna quæ manducatur ſeminis ✱ X. balſami ſeminis ✱ IIII. cachryos ſeminis ✱ IIII. erui albi farinæ ✱ IIII. piperis albi ✱ VI. piperis longi ✱ VI. caroi ✱ VI. rutæ ſyluaticæ ſeminis ✱ IIII. baccarum lauri ✱ VI. amomi ✱ III. malobathri ✱ VI. myrrhæ ✱ VI. thuris ✱ VI. caſiæ ✱. VI. nardi Syriacæ ✱ X. croci ✱ XII ſchœni floris ✱ VIII. ſaliuncæ ✱ VII. coſti ✱ VI. iridis Illyricæ ✱ VII. cinnami ✱ VI. olei magdali... ✱ X. opobalſami ✱ IIII. tunduntur & cribrantur quæ in puluerem redigenda ſunt, remittuntur diligenter quæ molienda ſunt omnia: datur potio nucis auellanæ magnitudine ex mulſo, febricitantibus verò ex aqua calida: ad auriginem quoque & ad ſerpentium morſus hoc antidotum ſatis vtile eſt.

Colice Baſſi mirifica quæ prodeſt ſine ſopitione, eadem ventris ſanat vitia omnia: facit & ad difficilem ſpirationem & ad internos dolores: conficitur ſic, Mandragoræ radicis ſiue corticis ✱ VI. rhus Syriaci ✱ VI. cinnami denarios ſex, acori denarios ſex, braſſicæ ſeminis ✱ VI coſti ✱ VI. iridis ✱ VI. piperis lõgi denarios VI. piperis albi ✱ VI. cicutæ ſucci denarios XII. opopanacis ✱ VII. S. ſtœcadis denarios IX. dauci Cretici denarios IX. mei ✱ IX. Phœbus adiiciebat (vt author remedii hui⁹ refert) myrrhæ ✱ VI. opii ✱ VI. aſari denarios nouẽ, caſtorei denarios nouẽ. cõtuſa hæc & cribrata miſcẽtur, & ex melle colligũtur diligentiſſimè vniuerſa, atque ex eo medicamẽto quantũ nux auellana eſt, datur cũ cyathis tribus aquæ calidæ, ſed poſt cibum. ieiuno enim non oportet dari.

Coli dolorem auertes ſi de lacertarum caudis ſummitates tuleris, & auro incluſeris, & ligaueris circa vmbilicum, aut de reſte ventrem circuncinxeris, de qua quis laqueo vitam finierit. Collum ſanat cum pinnis vpupa exuſta, & ex vino cinis eius potui datus: hirundinũ etiam ſtercus in cibo vel in potu ſumptum, tribuit colo ſanitatem. Hoc antidotum, ſiue oxyporium, quod buphagos dicitur, facit ad coli inflationes, & ad digeſtionem, vnde manè ieiunus accipies catapotia tria magnitudine grani piperis: conficitur ſic, Nepetæ vncias tres, pulegii veteris vncias tres, libyſtici ſeminis vncias quatuor, petroſelini vnciam vnam, apii ſeminis — I. S. thymi vnciam vnam, piperis vncias ſex, mellis optimi non deſpumati, quod ſufficiat ad concorparandas & temperandas ſpecies, adiicietur, & in dolio vitreo condetur ſub ſignaculo habendum, ſicut vſquequaque haberi debent vniuerſa medicamina.

Ad eileõ vel colum, baccas lauri octo concides, & coques in vini ſubdulcis cyathis tribus, & calefactum ex eo poculum ieiuno bibendum dabis, Croci ℈ II. myrrhæ ℈ II. opii ℈ I. ſingula quæque teres ſeparatim, & poſtea ſimul parata in aqua miſcebis, atque in modum fabæ paſtillos factos in anum iniicies, mirè colo remediando proderit.

Satureiæ ſurculos decẽ tolles, tribus digitis conteres, & vino Aminæo ſincero mixtos colo laboranti dabis bibendos, ſincerum qui biberit experietur remediũ. Publii paſtillus colicus, Apii ſeminis heminam, fœniculi ſeminis quartarium: piperis grana XXVII. ſatureiæ floris vel ſeminis quartarium, omnia hæc diligenter teres & cribrabis, & cum pipere bene trito permiſcebis: deinde in mortario omnia pariter cum vino vetere quantum diligentius teres, & facies paſtillos quindecim, quos ſiccabis: quum ſiccati fuerint, ſingulos paſtillos coli dolore laboranti dabis ſolutos in ternis cyathis vini veteris calidi, ſed bene eos ſolues, vt totum ebibi poſſit: paſtilli autem paris ponderis eſſe debent. Salicis foliorum drachmam cum piperis granis vigintiuno, ex vino diligenter teres, & triduò tres potiones ex vino bibendas dabis coli dolore confecto. Herbæ vettonicæ pollinis ℈ VI. ex aquæ calidæ cyathis tribus colico ieiuno bibendos per triduum dabis. Plantaginem quæ ſine lanugine fuerit contuſam cum ſale apponito ad vmbilicũ coli ci, mirè proderit. Annulus de auro texta tunica fit exuſta, cui inſculpitur vice gemmæ piſcis, aut delphinus, ſic vt holochryſus ſit, & habeat in ambitu rotũditatis vtrinque, id eſt, interius & exterius, Græcis litteris ſcriptum. θεὸς κελεύει μὴ κύειν κόλον πόνοις. Obſeruandum autem erit, vt ſi in latere ſiniſtro dolor fuerit, in manu ſiniſtra habeatur annulus: aut in dextra, ſi dextrum latus dolebit: luna autem decreſcente die Iouis, primùm in vſum habendus erit annulus. Ad coli dolorem requires fimũ lupi,

& oſſa quæ ibidem inueneris contundes, & puluerem ex his facies,& in aqua frigida ieiuno bibendum dabis.

Ad coli dolorem XII.calend. April. violas manè colligi facies, & teri in mortario diligenter, poſtea in mortarium ipſum mittes vini veteris potiones VII. & quum temperaueris cum violis, à die ſuperſcripto potiones per ſeptem dies cõtinuos dabis, ſed cautus eſſe debes in violis colligendis,quia pleræque ſunt noxiæ. Ad coli dolorem,ſcribere debes in lamina aurea de graphio aureo infrà ſcriptos characteres luna prima viceſima, & laminam ipſam mittere intra tubulum aureum, &deſuper operire vel inuoluere tubulum ipſum pelle caprina,& caprina corrigia ligare in pede dextro,ſi dextra pars corporis colo laborabit,aut in ſiniſtra,ſi ibi cauſa fuerit, habere debebit:ſed dum vtitur quis hoc præligamine abſtineat venere,& ne mulierem aut prægnantem contingat, aut ſepulchrum ingrediatur,omnino ſeruare debebit: ad ipſum autem coli dolorem penitus euitandum, vt ſiniſtrum pedem ſemper prius calciet obſeruabis.hi ſunt characteres ſcribendi in aurea lamina,

L ✱ M Θ R I A
L ✱ M Θ R I A
L ✱ M Θ R I A

Leporini ſtercoris pilulas ſeptem tere, & cum dulci vino colico per triduum da bibendum. Ad coli dolores mentaſtri folia,quantum tribus digitis apprehendere potueris, tolles,& his adiicies fœniculi ſeminis cochlearia duo:hæc in vnum quamminutiſſimè teres,poſtmodum addes vini veteris optimi cyathos quatuor,& tũ calefactam potionem quãtum digitus pati poſſit, ieiuno bibendam dabis,continuò ventos emittet, & deiectionẽ faciet.Hac ergo potione,ſiquis triduò vſus fuerit, quãuis graues coli dolores euadet. Gallinam per totum diem à cibo abſtineto:dein poſtero die quum eam occideris, crura eius cum ſale & oleo inaſſato, & ieiuno colico qui ſe pridie cibo abſtinuerit manducãda dato, mirificè profueris. Corydalus auis (id eſt quæ alauda vocatur)quæ animos hominũ dulcedine vocis oblectat, cum ſua pluma in vaſe fictili gypſato in furno poſito, ita comburitur vt teri poſſit:contritæ autem tenuiſſimus puluis reponitur,& quum opus fuerit,ex eo cochlearia duo vel tria cũ aqua calida per triduum aut quatriduum dantur,incredibile hoc colicis remedium, quod adeò prodeſt vt omnia medicamina meritò ſuperare videatur. Stercus caprinum recens in aqua remiſſum colatúmque cum mulſi cotylis tribus,& piperis contriti granis LX. in tres potiones diuiſum per triduum datur: ita vt prius corpus eius colici cui potio dãda eſt acopo perungatur, vt perfrictiones omnes coacto ſudore diſcedant, miro remedio ſanabitur. Succinũ tundes,& ex eius farina duo cochlearia cum aqua non nimiũ feruenti bibenda colico ieiuno per triduum dabis,efficaciter proderunt. Sanguinem anguillæ cum rubello vino duplici menſura coniunges, & ex aqua tepida mixtum colico ieiuno dabis bibendum, ſed ſub dolore dari oportet.nam & præſens remedium feret,& in futurum morbo huiuſmodi liberabit. Si aduerſus colum viro remedio opus erit, de ariete quem lupus occiderit faſciolam puer impubis faciat, & inde virum ad corpus accingat:ſi verò mulieri medendum erit, ſimiliter de oue quam lupus occiderit,puella virgo cingulum faciat,& mulierem circa corpus accingat, efficaciter prodeſt. Lepori viuo talum abſtrahes, pilóſque eius de ſub ventre tolles,atque ipſum viuum dimittes, de illis pilis vel lana filũ validum facies, & ex eo talum leporis colligabis, corpúſque laborantis præcinges, miro remedio ſubuenies.Efficacius tamen erit remedium,ita vt incredibile ſit ſi caſu os ipſum(id eſt talum leporis)in ſtercore lupi inueneris,quod ita cuſtodire debes ne aut terram tangat,aut à muliere contingatur:ſed nec filum illud de lana leporis factum debet mulier vlla contingere. hoc autem remedium quum vni profuerit,ad alios tranſlatum,quũ volueris,& quotiẽs volueris proderit: filum quoque quod ex lana vel pilis quos de ventre leporis tuleris,ſolus purus & nitidus facies: quòd ſi ita ventri laborantis ſubligaueris,plurimum proderit,vt ſublata lana leporem viuum di-

A mittas,& dicas ei dum dimittis eum, Fuge fuge lepuſcule, & tecum aufer coli dolorem. Euphorbii drachmam rediges in tenuiſſimum puluerem,& ex eo partes duas facies, vnam cum ouo ſemicocto ieiuno colico dabis,alteram tertio die ſimiliter facies,mirè ac ſine repetitione emendabis coli dolorem.

Compoſitio colicæ primaria, Nardi folia,ſpicæ nardi Indici, amomi,piperis albi, coſti, papaueris, lentis Syriacæ,vncias ſingulas,myrrhæ, zingiberis, aſari Pontici, ſemuncias ſingulas in puluerem rediges, & cum melle o-
B ptimo deſpumato quantum ſufficiat permiſcebis, & ieiuno colico quod ſatis ſit dabis. Compoſitio colices ex libro Philonidis, quæ etiam Tiberio Cæſari cõponebatur,graues & inueteratos dolores mitigans: mihi quoque experimentis notiſſima:accipit hæc, Apii ſeminis heminam,anethi tenuiter arefacti ſemunciam, caſtorei ſemunciam,nardi ſpicæ ſemunciam, opii ſemũciam, croci ſemunciam,piperis longi ſemunciam,piperis nigri ſemunciam,petroſelini ſemunciam, apium pridie macerabis,& teres,cætera tundes & cribrabis,& mixta cum a-
C pio in mortario diligentiſſimè conteres, & melle deſpumato optimo comprehendes, atque in vaſe vitreo condes:quum opus fuerit dabis denarios ſingulos ex aquæ calidæ cyathis tribus. Ad coli dolorem ſtercus bubulum recens exprime per linteum mundum, & ſuccum eius in qualibet potione colico da bibendum,ſtatim ſubuenies:quod remedium efficaciſſimum eſſe multa experimenta docuerunt. Papauer ex aqua mulſa decoctum dabis colico ieiuno bibendum, confeſtim ſubue-
D nies. Inter experta ſubnotatum eſt hoc colicis mirum remedium,ſic, Fici ſiccæ vnciam vnam, iridis Illyricæ vnciam vnam, vettonicæ vnciam vnam, in ollam nouã mittes cum biſextio aquæ, & cum ſupraſcriptis ad dimidias coques,& inde heminam dabis ieiuno colico potãdam. Herba quæ millefolium appellatur, trita ex vino auſtero nigro vtiliter colicis bibenda datur.

Herbam nepetam dextra manu colliges, in quantũ ſufficere poſſe credideris,eámque ad leuitatem conteres, & cum vino dulci ac vetere, vel Libycenſi,colico ieiuno per triduum dabis:ſed vini modus ſit quartarius, facilli-
E mè proderit. Fuliginis bene tritæ & cribratæ ternos denarios per triduum ex aqua calida ieiuno colico potui dabis. Lacertam viridem(quam Græci σαῦρον vocant)capies,pérque eius oculos acum cupream cum lycio quàmlongo volueris traiicies,perforatíſque oculis eũ ibidem loci vbi ceperas dimittes, ac tum filum præcantabis dicẽs, Trebio,potnia,telapaho: hoc ter dicens,filum munditer recondes,quúmque dolor colici alicuius vrgebit,præcinges eum totum ſupra vmbilicum, & ter dices
F carmen ſupraſcriptum. Præſentaneum colicis remedium ſic,Oua putidiſſima in ſole ponito,vt perſiccentur:quum aruerint conteres,& minutiſſimè percribrabis, & ad præſidium in doliolo vitreo condes, quúmque in aliquo auſpicabitur coli dolor, in hemina aquæ calidæ dabis bibenda cochlearia tria. Coſtum & piper pari pondere tundito,& cribrato, inde ſcrupulum vnum ex aqua colico da bibendum. Stercus murinum ex quocunque liquore ignoranti colico ne horreſcat biben-
G dum dabis,mirum eſt. Suppoſitoria colica inuicta myrrhæ vncias tres,croci Siculi vncias duas, piperis albi 𐆖 II.opii Hiſpani 𐆖 II.hæc omnia tundes,vel conteres, & pilulas facies magnitudine fabæ ſolidæ, & tres ſuppones:habebis ſanè curam vt æger dormiat,& ne vomat.vomitus enim concitare conſueuit. Ad coli dolorem remedium phyſicum ſic,Stercus ouis montanæ mẽſe Septembri,deficiente luna,pridie incluſæ manè excipies,& ſole durabis,atque in puluerem rediges, & habebis in vaſe vitreo ſiue ſtagneo:quum vſus exegerit cochleare ple-
H num colico ex aqua calida ſi febricitauerit: ſi ſincerus erit,cum vino per triduum dabis. Ouis agnum quẽ primum pariet,manu excipies,ita vt terram non tangat, & de fronte eiuſdem agni lanam tolles, ſed & de ipſa oue & verris qui coitum cum ſcrofa faciet, ſemen eadem lana excipies,ita vt terram non tangat, & includes lanam cum ſemine verris in lupino aureo, vel tubulo, & alliga-

tum in brachio vel mediis partibus corporis colico ſuſpendes. De nouem coloribus, ita vt ibi album vel nigrum non ſit, facies ex ſingulis ſingula fila, & omnia in ſe adunata, acu argentea per oculos catuli nouelli qui nondum videt, traiicies, ita vt per anum eius exeant: tum ipſa fila in ſe counata torquebis, & pro cingulo ad corpus mediis partibus vteris. catulum ſanè viuum confeſtim in flumen proiicies. Ad colum remedium phyſicum ſic, Canem de ſterquilinio aut de aliquo ſordido loco iacentem expellat, & fuget qui patietur coli dolores, & ſtatim illic mingat, ilico remediabitur. Iniectio ad coli empneumatoſin ſic, Olei anethini vncias ſex, butyri exſalati ⊸ III. nardi ⊸ II. hæc permixta, & calida per clyſterem infunduntur. Ad colum ſanandum remedia infrà ſcripta de Proſdochi medici remediis electis, Lotium ichneumonis cum lacte vaccæ nigræ dabis in impetu coli potandum, continuò ſubuenies. Iniectio ad colum ſic, Colocynthidas duas, & rutæ, & fœnigræci, & baccarum lauri quãtum ſatis exiſtimaueris, in aqua coques diu, & addes mellis parum, & ita iniicies colo laborantem. Olei rutacei heminã, aſphalti Iudaici vncias quatuor, caſtorei vncias quatuor, terens permiſcebis, & ſic iniicies colicum. Allii caput purgatum tritum infundes pici liquidæ, atque ita iniicies, ſtatim ſedabitur coli dolor. De experimento ad colum, Rubi foliorũ ſuccum, & capparis ſuccum aut rhammi, & mellis tãtundem miſcebis, & dabis plenum ex eo cochleare, aut nocte aut ſatis mane colico potandũ. Iniectio ad colũ ſic, Butyri cochlear vnum, cedriæ cochlear vnũ, opii quãta erui ſit magnitudo, olei P. vnũ, in quo baccæ lauri XV. tũſæ, & cymini quãtũ manu capias, cum ſpeciebus ſupraſcriptis infuſis, & diligẽtiſſimè tritis coquãtur, ex eo qui laborat coli vitio iniicietur, ita vt prius caldam aquam bibat. Confectio iniectionis ad colum ſic, Opii drach. VI. caſtorei drach. IIII. myrrhæ Troglodytidis drach. I. croci drach. I. nitri drach. II. euphorbii drach. II. rutæ ſylueſtris drach. II. mellis quantum denſari omnia poſſint. quibus permixtis trochiſcos diligentiſſimos factos ſeruabis: & quum neceſſitas fuerit iniiciẽdi adiicies olei anethini vncias ſex, butyri exſalati ⊸ III. nardi ⊸ II. his omnibus de trochiſcis quorum deſcriptio ſuperius continetur, adiicies quantum fabæ granum eſt, in aqua modica ſolutum, & ita hac deiectione diligenter vteris.

AD VENTREM RESOLVENDVM, ET omnes difficultates, necnon & ad choleram proiiciendam vel inhibendã, ſales, & potiones, & catapotia cathartica diuerſa de experimetis, Cap. XXX.

QVoniam interdum res poſtulat & per aluum detrahere materiam omnis humoris, ſiue hydropis, ſiue diutinæ lippitudinis, ſecundum ſanguinis quidem detractionem, qua & ſcabiem & ignem ſacrum, & papulas habentibus ſubuenitur. nam maximè phlebotomo huiuſmodi circa cutem ſummam vitia innata ſedantur. Itaque non tam alienum iudicauimus horum quoque genera exponere, ſed prius dicemus quæ aluũ mediocriter molliant, & quæ ſint ad hoc ſimplicia remedia. Mollit ergo aluum herba mercurialis leuibus oleribus quamplurima mixta. Item mollit aluum, nitri ✱ ſemiſſis, mixtus cum reſina terebinthina, & auellanæ nucis magnitudine deuoratus. Caules quoque quinque vel ſex cum ſalis granis totidem, & apii ſemine paribus menſuris decocti, in vino non auſtero, molliendo ventri plurimum proſunt, ſi & ipſi manducentur, & ius illud bibatur ante cibum, vt inter prandium & cœnam aluum leniter molliat. Ouilli lactis ſextario ſiquis adiiciat cnici purgati denarios quatuor, & diſcoctum ita ebibat, molliet ventrem. Quidam tribus heminis vini adiiciunt aloes denarii ſemiſſem, & ita totum per partes aquæ mixtum bibunt, vt molliãt ventrem. Soluit autem vtiliter aluum ipſa aloë per ſe victoriati denarii pondere ex aquæ cyathis tribus vel frigidæ vel calidæ epota. Purgat optimè A ventrem chamelæa herba, quæ folia ſimilia oliuæ habet, quorum quinque vel ſex dari oportet trita ex aquæ mulſæ cyathis quatuor frigidæ, ſi adſuet' erit cui remedio opus eſt, ſin minus calidæ, adiecto ſalis cochleario. detrahit enim largiter bilem. Purgat bene aluũ filicis radix lota & raſa: atque in minimas particulas conciſa, ad ſemunciam aceto aſperſa, deinde cocta vt ſolet olus coqui, & ita cum panis vncia conſumpta.

Purgat bene hæc compoſitio ventrẽ, Aloes denarii ſemiſſis, colophoniæ denarii ſemiſſis, vnà terũtur hæc, B adiicitur mellis quod ſatis ſit ad colligenda ea. datur ex aquæ calidæ vel frigidæ cyathis quatuor. Hoc medicamentum ſtomachum non corrumpit.

Globuli mirificè purgantes ventrem, qui vt ſumũtur, ita integri deiiciuntur, nec lædunt ſtomachum, conficiuntur ſic, Colophoniæ denarii quatuor, bdellæ denarii duo, gummis denarii duo. Hæc trita lactucæ ſucco colliguntur, & finguntur pilulæ magnitudine fabæ, dantur à tribus pilulis vſque ad ſeptem, prout cuiuſque vires patientur. Globuli qui etiam cœnatis C dantur, & efficiunt manè ventris deiectionem quantum ſatis ſit, ſic, Colophoniæ denarios tres, aloes & tragacanthi binos: hoc pridie aqua maceratur, poſtero die cæteris admiſcetur: fiunt inde globuli fabæ magnitudine: dantur à tribus vſque ad ſeptẽ: proſunt plurimum ventri, & ſtomachum nullo modo vexant. Cucurbita ſyluatica trita (quam Græci colocynthida vocant) detrahit per ventrem & pituitam & bilem luridam nonnunquam & atram deorſum verſus vocat, ſi cum mulſa aqua detur. Item cucumeris anguini ra- D dix, & eius quem edimus, detrahit bilem: ſed anguini radicis cortex eandem vim quam veratrum habet, niſi quia paulo remiſſior eſt, & multo magis viribus caret quàm cucumeris quem edimus. Anguini ergo cucumeris dari oportet denarios VI. ſemis ex aqua mulſa. detrahit enim pituitoſa & bilioſa: cucumeris quem edimus radicis dari oportet denarios quatuor ſimiliter, vel ſparti ſeminis tantundem: ſimiliter & iridis radices datæ proſunt. Item thapſiæ radices pituitam & bilem detrahunt, nec minus epithymon, præſtant hoc E melius, quòd atriora & acriora deducunt: & herba vrceolaris quæ appellatur detrahit bilioſa, & aquatiora. nam cunila (quam Græci onitim vocant) detrahit aquatiora per vomitum: aquam verò ſolam deducit mori lacryma, vel radix incocta potui data. Iris calefacit, ſoluit, purgat, concoquit, vlceris quoque interni duritias mollit, & ventris ſtricturas mouet.

Irinum oleum per clyſterẽ immiſſum pituitoſa, & aquata, & purulenta, & atra deducit: polion verò bilioſa F & atra oleo chamæmelino mixto per ſellas deducit. ſcãmoniæ ſuccus ſolam detrahit bilem, datur ex aqua ad denarii ſemiſſem, & tertias eius cum ſalis ✱ V. ſed ſtomacho infirmo non conuenit. Elaterium purgat ſurſum per vomitum, aquã verò deorſum, & pituitam, & bilem omnis generis deducit: plus autem eius quàm victoriati tertiam partem non oportet dari: cyclaminos verò detrahit per ſellas pituitam & aquam. hippophaes detrahit pituitam & liquores aquatos, datur eius drachma cum aqua mulſa, eiuſdem quoque lacryma victoriati ponderis data ex aqua mulſa, bilem G purgat. nam radix tantùm aquam deducit. Centaurei tenuis ſuccus quantum nux auellana recipit, potus ex aqua mulſa, ventrem ſoluit. Item herbæ ipſius tritæ denarii III. ex ſale & exiguo aceto dati cum aquæ cyathis VI. biles deducunt. Meconidos quoque herbæ ſuccus cyathis duob' datus, detrahit bilem, Cucurbitæ domeſticæ ſuccus cyathorum trium cum vini albi calefacti hemina datus, & olei ſemuncia, detrahit pituitam & bilem: ſed oportet quibus hoc purgatoriũ datur, vt poſtea quamplurimum deambulent. Da- H maſonii radix detrahit ſurſum deorſumque pituitam atque bilem, & ex vino & aqua mulſa data: ſed ſi per ſellas aliquis magis voluerit purgari, ſuccum ſumat, ſi ſurſum verſus radices eius accipiat. Veratri nigri radicis ✱ ſemiſſis, & eius tertia portio pota ex vino paſſo,

per ſellas detrahit bilem: veratri verò ſucc⁹ albi ad menſuram denarii vnius potus ex paſſo, detrahit pituitam & per vomitum & per ſellas. Chamelæa quæ dicitur reſtis oliuæ, aquam detrahit: (calefacit enim plurimùm) eadem prodeſt hydropicis,& elephantiam habẽtibus, ſi quis eius ſeminis grana numero viginti dederit ex aqua mulſa: eiuſdem folia tenera trita,& in globulos redacta, aquam mouẽt ſi quis ea per anum iniecerit. proſunt enim & ad duritias ventris laxandas,& ad morbos interaneos depellendos. Purgatio ventris quæ facit ad lumborum dolores,& ad omnium febrium moleſtias depellendas: accipit hæc, Scammoniæ ✱ viii. veratri, nigri, anethi, aphronitri, nardi Syriacæ, caſſiæ, cinnami, ſingulorum denarios binos: dantur hæc trita & mixta cum aquæ mulſæ hemina: datur interdum vel ex aceto vel ex melle vel ex aqua ſola. abigit etiam conceptum fœminis prægnantibus datum. Purgatio ventris altera ſic, Scammoniæ ✱ xii. veratri nigri ✱ xvi. croci ✱ v. myrrhæ ✱ vii. cinnami ✱ vii. panacis ✱ viii. piperis ✱ v. aphronitri ✱ vi. trita hæc & in puluerem redacta melle conſparguntur: datur ex his ✱ i.S. ex aquæ frigidæ vel calidæ cyathis tribus. Ad ventrem laxandum cucurbitæ ſyluaticæ interaneorum, ſcammoniæ, aphronitri, paria pondera in vnum teri oportet, atque inde dari globulos tres fabæ magnitudine ex calida aqua: conuenit autem aqua colligi vel conſpergi hoc medicamentum. Aliud remedium ad ventris purgationem ſic, Vuæ paſſæ exemptis granis cõtuſæ ✱ iiii. aneſi ✱ viii. elaterii, id eſt cucumeris in partes diuiſi loti & ſiccati ✱ vii. veratri nigri ✱ xvi. cunilæ ſeminis purgati interiora ✱ xii. hæc in puluerem redacta colliguntur,& ex aqua dantur quãtum fabæ trita grana ſunt, ſupérque acetum cum melle mixtum bibitur. Item alia ventris purgatio eiuſdem effectus, accipit hæc, Scammoniæ ✱ viii. veratri nigri ✱ viii. cucurbitæ ſylueſtris interiora ✱ viii. aphronitri ✱ viii. iridis ✱ viii. nardi Syriacæ ✱ v.S.& victoriati partem tertiã, myrrhæ idẽ ponderis: puluis ex his factus melle colligitur: dantur ex medicamento hoc globuli quantum fabæ magnitudo eſt ad denarios quatuor vel quinque, quibus deuoratis acetum melle mixtum ſuperdandum eſt. Ad omnẽ moleſtiam febrium, & ad lateris dolorem cum febri: item ad lumborum dolorem moleſtum, & aduerſus liquores glutinoſos & ſpiſſos per ventrem digerendos, rectè dabitur hoc medicamẽtum ſic, Cucurbitæ ſyluaticæ interiores partes aridas quæ quaſi pluma ſunt ✱ vi. croci ac panacis denarios ſenos, marrubii ſucci ✱ viii. glycyrrhizæ ✱ iiii. piperis albi ✱ vi piperis longi ✱ vi. ſtœchados ✱ ſex, ſchœni floris ✱ quatuor, malobathri ✱ tres, paſſo colligũtur trita hæc omnia, dãtur ex his denarii ſinguli cum aquæ calidæ cyathis binis vel ternis.

Soluunt ventrem ſuperpoſita hæc, Cucumeres ſyluaticos maturos areſieri oportet: deinde contuſos felle taurino conſpergi, atque emplaſtri modo inlini alutæ, aut linteolo ſpiſſo ad magnitudinem digitorum quatuor, vt vmbilico tantùm ſuperponas, quod ſtatim tollendum erit vbi ventrem mouerit. Et hoc medicamentum eiuſdem rei gratia vmbilico ſuperponi oportet, aut lateri quod recipit hæc, Cucurbitæ ſyluaticæ interiora quæ quaſi flocci ſunt, aluminis liquidi, characiæ, tithymali, lathyridis herbæ, laſeris Cyrenaici, paria pondera trita felle taurino collecta, lateri vel vmbilico cum cucumeris ſyluatici maturi ſucco, eodẽ modo quo ſupraſcriptum remediũ ſuperponuntur. Hiera ad reſolutũ ſtomachũ & reiicientẽ quodcunque ſumpſerit, cõficitur ſic, Aloes nigræ ✱ v. maſtiches ✱ iiii. cinnami, ſchœni floris, malobathri, nardi Syriacæ, croci, aſari, xylobalſami, ſingulorum denarios ſenos: hæc trita vel cõtuſa melle conſparguntur,& ita reponuntur, & quum opus eſt ad modum fabæ cum oxymelle dantur. Purgatio qua Coſmus medicus frequẽter vſus eſt, quæ hiera minor dicitur: facit ad omnia quæ ſupraſcripta ſunt, conficitur ſic, Scammoniæ denarii victoriati ponderis partem vnam, veratri nigri ✱ i. panacis ✱ S. ex melle cõſpargũtur hæc trita, datur ex his quãtũ nux auellana eſt

A ex aquæ mulſæ cyathis quatuor. globuli quoque ſupradicta magnitudine ſicci, de hoc medicamẽto duo treſve dantur ieiuno vel poſt cœnam vorandi. Turundis ad ſoluẽdum ventrem vti oportet eiuſmodi, Fici aridæ, pulegii, abſinthii, aloes, nitri, fellis taurini areſacti ex interiore parte: horum paria pondera melle bene percocto colligi oportet,& fingi turundos, qui per anũ immittantur. Item turundi ad ventrem laxandũ ſic, Cucurbitæ ſyluaticæ floccorum interiorũ ✱ v. nitri nigri vſti ✱ v. fici pinguis pulpæ ✱ iiii. mulſæ P. i.
B coquuntur hæc omnia ex mulſo diligenter, & poſtea fiunt turundi, quibus & abſinthii aliquid admiſcetur, atque ita vt ſuprà dictum eſt ano iniiciuntur.

Herbæ peduncularię ✱ iiii. farinæ ex lolio ✱ iiii. cum felle taurino liquido & melle percocto miſcentur paria pondera,& fiunt turundi qui ſimiliter ad laxandũ ventrẽ ano iniiciũtur. Succus haſtulæ regiæ admixtus farinæ ex tritico, deinde ſubactus in panis modũ,& coctus in furno, atque eſui datus, purgat bene ventrem. Epithymi ✱ vii. ſalis ✱ v. in aqua mulſa, ſi potu dede-
C ris, pituitam & bilem omnem per ventrem detrahes.

Agaricum detrahit per ventrem ſpiſſum, & corruptum humorẽ: cuius vt plurimum dantur denarii duo cum ſalis ✱ ii. potãdi ex mulſæ cyathis v. minimè hoc remedium ſtomachũ lædit, omnémque purgat humorem, neque ſanguinem corrumpit, nec ſi quæ partes interius tumẽt, exulcerat, verumetiam adiuuat. prodeſt & iocineris tumoribus, & quos Græci περιπνευμονικοὺς appellant. Cucumeris quo veſcimur ſeminis cyathus tritus, & nucum pinearum purgatarum cyathus
D contritus, & ſal cum melle tritus, in vnum mixta hæc ſoluunt ventrem, febres quoque aduenientes imminuunt, morſus ſtomachi ſedant, acres liquores bileſque reprimũt. Aqua mulſa ex melle crudo pota ventrem mouet, extenuat glutinoſa, lieni prodeſt. eadẽ inteſtinis præſtat remedium,& venis quæ ſunt in proximo circa inteſtina, medetur, liquores etiã qui pulmoni inſidunt, & difficilè excreantur depellit: ſed ſtomacho aptius eſt mel aceto mixtum: (minus enim inflat) efficacior eſt tamen humoribus aqua mulſa. magis enim extenuat
E liquores,& iucundius ſumitur. Abſinthium potum mouet bilem maximè iocineri inſidẽtem, coctum quidem cum aqua ſumi debet. nam & per vrinam & per ventrem cruditatem omnem deducit, & ſtomacho opitulatur, & ſanguinem ſpargit, cuius ſumma potio eſt ✱ vi. cum ſalis ✱ iii. mellis cyatho vno & aquæ ſextario: ſed ſi magis aliquis aluum citare voluerit, ſalis ✱ vii. admiſcere debet. Dantur bene ad ſoluẽdum ventrem potiones, vel polenta cum aqua, in qua ſatureia, aut pulegium, aut thymum, aut herba mercu-
F rialis incocta fuerit: ſed & hæc ita in tribus ſextariis aquæ decoquuntur donec ad ſextarium perducatur: ad inflationem verò ſtomachi ſaliuncam in aqua decoqui oportet, & exiguum acetum adiici, atque ita potui dari. Hyſſopum ventri mouendo vehementius eſt quàm abſinthium: datur autem ſimiliter decoctum, atque eadem menſura: prodeſt etiam iis quibus in pectore liquores glutinoſi ſubſiſtunt, qui & ſpirandi difficultatem, & ſtridorem ſtomachi faciunt. item iis prodeſt qui in toto corpore videntur liquores concre-
G tos habere. Allium cum herbæ mercurialis foliis aut ſemine coctum, vel cum ruta & abſinthio coctum, magis mouet ventrem: liquores autem omnes adiectis duabus radiculis veratri nigri, etiam in febri datum deducit per ventrem, vel ſurſum verſus per vomitum purgat. Embamma quo venter ſoluitur, ſic, Scammoniæ denarium vnũ, zingiberis denarium vnum, piperis denarium vnum, nitri denarium vnum, hæc contuſa & cribrata reponuntur: inde quum opus eſt ſumitur cochleare plenum, & adiicitur embamma
H factum ex garo & aceto menſura cyathi dimidii. ex hoc lactucam aut vuluam comedere ieiunum oportet, ſed ſenſim, non vniuerſim. Quum quis per ventrem purgatus fuerit, etiam vomat in balneo medicamentum, quo reiecto, domum reuerſus cibum ſufficienter & vinum

A ſumat. Vinis vti oportet ad inteſtinorum dolores factis ex ruta, & pulegio, apio, origano, aneſo, dauco, thymo, hyſſopo, panace, dictamno, anetho. Sambuci ſemen tritum eum vino datum, & vetrem mouet, & prodeſt inteſtinorum doloribus: chamædropis quoque ſemen ex vino datum, ſimiliter prodeſt: necnon & chamæpitys trita ex vino pota, idem præſtat, etiam ſemen balſami potum ex vino iuuat ventrem. calefacit enim viſcera, & extenuat, ac diſcutit inflationes. prodeſt & ad hoc naſturtium potum ex vino. nam & calefacit, & mollit viſcera, & vrinam mouet. prodeſt & B inteſtinorum doloribus, & inflationibus, & ſuſpirium reprimit, & rupta componit. Ad ventrem ſoluendum herbam polypodium teres, & in ptiſſana ieiuno ſorbendam dabis, ſtatim ſoluetur qui acceperit.

Ad ſuppreſſionem ventris nitri & cumini certum quid æquo pondere ex oleo concorporabis, atque inde ad magnitudinem fabæ grani maioris in anum iniicies.

Ad ventrem eliciendum alumen ad magnitudinem fabæ reſolues, & ano iniicies, ſtatim omnem duritiem laxabit. C Ad ventris ſtricturas ſoluendas betaceũ concides minutatim cum terræ modico, quod ei dum auellitur adhæſerit, & in ollam coniicies, & adiicies liquaminis optimi, & olei optimi, & vini quantum æſtimaueris neceſſarium, & coopertam ollam ſuper carbones pones. quod quũ lento igni fuerit percoctũ, nitri vnciam vnam vel duas minutatim ſuper ſparges, & tum ſuccũ illum de olla vel ius cum vino miſcebis, & bibes.

Vt venter facilis ſit, nitri perlucidi, ſtaphiſagriæ, betæ, mellis cocti modicum, hæc permiſcebis, atque in D modum collyrii rotundi interius in anum iniicies.

Confectio ſalis cathartici ſic, Scãmoniæ vncias tres, zingiberis vncias tres, petroſelini vncias tres, ſalis ammoniaci vncias quatuor, maſtiches vncias duas, piperis albi — I. ita vt ſcammoniam coquas, vt minus lædat. Coques enim ſic: mittes in paſtam, & deinde mittes in furnum, vt cum ea coquatur, & aliquantulum plus mittes, vt quum cocta fuerit, ad pondus ſupraſcriptum veniat, & quum refrixerit, tolles, & ſic omnia teres, & miſceb is, & ad quod volueris, manducãdum in conuiuio E pro quibuſcunque ſalibus vteris.

Confectio catapotii, Scammoniæ — I. aloes hepaticæ — II. bdellæ ℈ VI. euphorbii ℈ III. hæc omnia in puluerẽ rediges, & poſtea de caulibus non plantatis ſuccum facies, & ſic cõmiſcebis, & facies paſtillos puſillos, & ſiccabis, deuorandóſque poſt cœnam vel mane ieiuno dabis. Confectio ſalis cathartici, quam Marcellus oſtendit ſic, Salis duri & aſſati P. I. — II. ſalis ammoniaci P. I. — IIII. piperis albi — III. zingiberis — IIII. inulæ ſeminis — II. ameos — III. hyſſopi cretici — III. F laſeris radicis — III. thymi — III. folii — III. apii ſeminis — III. aneſi — III. petroſelini Macedonici — III. origani — quatuor, naſturtii ſeminis — tres. hæc omnia tunſa cribrata, atque in puluerem tenuiſſimum redacta, & in vnum commixta repones in vaſe vitreo, & inde quotiẽs aliquid ſumes ſeu bibes, quaſi pro aliis ſalibus vteris: emendantur his vitia hæc, indigeries, phlegma frigidum quod de cerebro deſcendit in ſtomachum, ad omnes humores ſupernatãtes ſtomacho qui de felle rufo concitantur.

G Ad dolorem quoque faucium facit, & caliginem detergit, & omnes humores in viſceribus cõtractos ſanat, & iecur, & ſplenem, & tuſſim curat, & eos qui vix anhelant reficit: curat & colum, & morbum articularem compeſcit: digeſtorium mirificum eſt: febres quotidianas temperat, febres acutas compeſcit, id eſt hemitritaicas: quartanas comprimit: mira in omnibus eſt eius commoditas.

Liquamen catharticum quomodo confici debeat: zingiberis ℈ III. petroſelini ℈ tres, piperis ℈ tres, laſeris ℈ tres, ſcammoniæ ℈ vnũ, liquaminis 8. I. hæc omnia perH miſcebis, & ſic vteris. Ad ventris facilitatem, betas recẽtes de horto cum ſale coque, & earum aquam cum vino calidam bibe, & ipſas ex oleo manduca: carnis etiam porcinæ recentis P. tria cum aquæ 8. V. & cum ſale coque ad tertias, & bibe tepidum ius cum vino.

Ad coleram proiiciendam herbæ quæ Græcè dicitur χαμαιπίτυς, ſyriace verò pityſoriſis, fol a nouẽ mitte in aquam calidam, & bibe, omnem choleram per os proiicies: radicem herbæ ipſius percuties ferro, & non amplius quàm duas guttas excipies in aqua calida, & bibes, omnem choleram per ventrem proiicies. ſed caue ne plus ſucci huius [illegible]pias, ne lædaris. nam & os ſi nimius ſit, malè accipies. Confectio abſinthiati ad choleram & phlegmata proiicienda, & ad ventrem laxãdum ſic, Nardoſtachyos ℈ VI. ſchœnoanthus ℈ II. coſti ℈ octo, maſtiches perſonatæ ℈ quatuor, abſinthii herbæ ℈ vnum, croci ℈ II. folii ℈ VI. vini veteris Italicos 8. quinque, mellis optimi 8. vnum & ſemis.

Item alia confectio abſinthiati cathartici, Vini veteris 8. quatuor, roſæ ſiccæ ℈ II. caſiæ ℈ IIII. ſchœnoanthus ℈ II. folii ℈ II. amomi ℈ II. coſti ℈ II. maſtiches ℈ II. herbæ abſinthii ſiliquam vnam, croci ſiliquas quatuor, aloes epatitidos ſiliquas quatuor, mellis optimi 8. I. hæc omnia ſeparatim tunſa, & in puluerem delicatum redacta ſimul miſcebis, & ſic excoques lento igne ne ferueat, & vteris quum volueris. Ad bilem reprimendam raphanum ex pipere & lini ſemine, ſiquis ieiunus manducauerit, fortiſſimè bilem expreſſam inhibebit. Fimum vituli recentem, ſiquis ex vino potui dederit his quos Græci χολερικοὺ vocant, manifeſto periculo liberabit. Lenticulam lauato diligenter ex aqua munda, deinde cum aqua nitida feruei finito paulatim, & poſtea ipſam aquam colato: & dato cholerico bibendam, mirè proderit. Abſinthii viridis — IIII. ſalis marini — I. ſimul teres, & ſextario feruentis aquæ perfundes, & tenui linteo colabis, atque ipſam aquam laboranti da bibendam. Herba mercurialis pro certo bilem potentiſſimè protrahit, ſi ea cocta vice oleris veſcaris, eiúſque aquam in qua cocta fuerit adiecto melle potaueris. hoc etiam ægris ſine difficultate ſuccurrit. ſanis eadem aqua cum condito, ſi ita malint, optimè datur. Ad choleram reprimendam pulegium commanducatum ſuper vmbilicũ impoſitum obligatúmque, ſupprimere choleram, & intẽpeſtiuos & continuos vomitus, mirè conſtat. Si de cholera autem tanta concitatio vomitus eſt vt contineri nõ poſſit, hedyoſmi aut erucæ ramulos tres aut quatuor cum mali granati ſucco contritos abſorbendos dato, continuò ſedabitur. Vinum myrteum ſorbendum dato, protinus vomitum comprimes: lauri baccas aliquot contritas ex vino potui datas ſuccurrere cholera laborantibus conſtat. Mororum de rubis ſuccus epotus efficaciter prodeſt choleris reprimendis. caules quantum maiores diſcocti, & ex aceto ſumpti ſimiliter medentur. Cydonea bene matura non cocta in cibo accepta ſimiliter proſunt: baccæ itidem aquifolii tritæ, cum vino potui datæ citò ſubueniunt.

Ad aluum concitandum, Aizoon herba, quæ Latinè ſedum appellatur, ex vino contrita potáque plurimum prodeſt. Herbæ vettonicæ in vmbra arefactæ folia contuſa, & in puluerem redacta ad pondus denariorum trium ex hydromelitis cyathis nouem bibenda per triduum data, ventrem ſine moleſtia continuò mouent.

Braſſicæ tenerrimæ contritæ ſuccũ expreſſum, ſiquis ad ſex cotylarum menſuram adiectis vini cyathis tribus ieiunus biberit, ita vt pridie non cœnet, & bene digeſtus ſit, mirificè, aut ſine vllo tædio aluo concitata purgabitur. Orbicularis herbæ (quam Græcè κυκλάμινον vocant) ſiquis expreſſo ſucco anum perunxerit, mira celeritate experietur alui ſolutionem.

Vt purgatione ventris releuato corpore ſalubriter ætatem agas, aluum hoc genere cõcitabis: gladioli radicẽ longitudine ac plenitudine digiti pollicis, ſi fœminæ remedium dandum erit, ſi viro ad craſſitudinem duorum digitorum, & longitudinem vnius dabis deraſam, & lotam contritámque valentiſſimè, adiectis aquæ cyathis quatuor aut quinque, quam potionem colatam admixto paululo mellis calefactam potui dabis.

Herbæ Britãnicæ ſuccus per ſe ſolus pro vniuſcuiuſq;

viribus potui ſumptus,ſine periculo purgat: quo validius autem purgari volueris, hoc amplius ſumes, ita vt menſuram ſextarii non excedas. Lauriculi teneri (id eſt cymæ lauri)cum nepeta adiecto ſale contriti, & cum aquæ tepidæ hemina in potione ſumpti,concitant aluum pituitámque,& lumbricos celeriter eiiciunt.

Sambuci coliculi teneri decocti cũ oleo & garo man ducati,ventrem continuò ſoluunt. Aluminis liquidi paululum lana inuolutum,& podici ſubiectum euocat ſtercus,& ſine fatigatione deducit. Frequenter experti ſolutionem ventris affirmant tali remedio ſe eſſe purgatos,mellis acetabulum,& ſalis triti tantundem, cum aceti ſextario vno ferueſaciũt, atque ita nocte ſub diuo cælo ſereno vas leuiter opertum relinquũt,& manè quum pridie cœna abſtinuerint,cum aqua quantum ſufficiat minutatim bibunt, quo facto non ſolùm ventris,ſed etiam atræ bilis ac rufæ tædio abſoluuntur.

Serum de lacte bubulo adiecto melle & ſale quãtum ſatis ſit,potui ſumptum,morantem aluum impellit.

Serum de lacte equino potui datum,facilè & ſine periculo ventrẽ molliter purgat. Aſininũ lac cum melle potui datũ,ventrẽ facilè & ſine periculo ſoluit. Salis marini triti & mellis optimi deſpumati,&aceti ſcillitici ſemũcias ſingulas in vnũ miſcebis, & teres, & aquæ mũdæ frigidæ quartariũ adiicies & coagitabis, & ieiunus calefactum leniter bibes:tũ deambulabis,atque inter deambulandum, calidam aquam paulatim quoties viſum fuerit ſumes,potenter hoc remedio ventrem morantem bileſque purgabis. Malagma purgatorium ad paruulos, ſi ob infirmitatem potionem purgatoriam bibere aut ſuſtinere non poſſunt. Lupinos crudos ſiccos in ollam nouam miſſos in furno torrebis, ſiccatóſque ac tunſos vel mollitos, cũ felle taurino vel vitulino miſcebis & ſubiges,& pro malagmate ad imũ ventrem ab vmbilico deorſumverſus impones.

Nã ſi ſuper vmbilicum impoſueris,ſtercus omne ſurſum vocabit,impoſitum autẽ deorſum verſus,& bilem detrahet,& pituitam deducet. Sales cathartici ſine ſtomachi iniuria,vt nec inteſtina doleant, accipiuntur ſeu in prandio cum eſca ſeu in cœna. Si autẽ ieiunus volueris,cum mulſa accipies cochleare plenum: componuntur ſic, Salis ammoniaci vnciam vnam, zingiberis ſicci vnciam vnam, laſeris radicis vnciam vnam, ſcammoniæ vnciam vnam,piperis vnciam vnam,fœniculi ſeminis vnciam vnã: teres omnia & cribrabis ſanè quũ volueris,vt vehemẽtius moueat cochlearia duo accipiat qui alui difficultate torquebitur.

AD ANI VITIA ET FISTVLAS podicis & hæmorhoidas, remedia phyſica rationabilia diuerſa de experimẽtis, Cap. XXXI.

Lipara ad intertrigines & exaſperationem, & tumorẽ ani mirifica ſic, Spumæ argenteæ P. II.ceruſſæ P. II.thuris pollinis P.II.aluminis ſiſſi P.I. adipis ſuillæ eneruatæ curatæ P. II.vini auſteri veteris 8.I. ſemis, roſæ 8. I.ſemis,olei viridis pondo ſemis. teritur ſpuma & ceruſſa,alumẽ ex vino diluitur:deinde adiicitur thus in puluerem redactum:& quumprimùm hæc leuia bene fuerint, oleum & vinum & adipem liquefactam cũ roſa ſuprascripta miſceri oportet. Lipara rufa facit ad fiſſuras ani(quas ῥαγάδας Græci dicũt)eadẽ ad omnes eiuſdem partis exulcerationes & vitia diutina benefacit:accipit hæc,Spumæ argenteæ denarios XVI. myſios vſti denarios VI.reſinæ terebinthinæ ✱ XII. ceræ ✱ VI. ceruſſæ denarios ſedecim, chalcitidis vſtæ ✱ ſex, olei myrtei P.vnum,omnia diligenter teruntur cum olei põdere dimidio,tum reliquum oleum & cera& terebinthina liquefacta mortario ſuperfunduntur & concorporãtur,atque ita in doliolo vitreo reponuntur. Ad condylomata ani facit bene elaterium ſincerum, quod eſt ſuccus cucumeris ſyluatici compoſitus in rationem paſtilli,aceto dilutus,& ita appoſitus;itẽ propolis per ſe ſubacta,& more emplaſtri impoſita plurimum prodeſt.

Facit bene hoc medicamentum ani vitiis ſic, Reſinæ terebinthinæ denarios VI. ceræ idem,in vnum hoc co-

A quuntur quantum oportet, & adiiciuntur his gagatis lapidis triti denarii quatuor. multi,& iridis contuſæ,ac vino mixtæ, & ſubactæ manibus velut farina, aliquid addiderunt.

Hoc quoque medicamentum mirificè prodeſt ani vitiis, conſtat ex his, Aluminis melini denarios duos, chalcitidis denarium vnum, fæculæ denarium vnum: teruntur hæc omnia diligenter, permixtáque quum opus eſt vino aut aceto diluta apponuntur.

Hæmorhoidas ſic curari oportet: primùm vt
B prodeant totæ: quod vt fiat, anus hoc medicamento perungetur, Centaurei ſucci denarios duos: hæc herba Latinè fel terræ dicitur, & vbique in agris naſcitur.Eſt autem tenuis,multorum ramorum in rectum ſurgentium: habet florem exiguum purpureum,abſinthii ſucci denarios duos, aluminis liquidi ✱ duos, miſyos denarium vnum, herbæ peduncularia ✱ I. mellis quãtum ad comprehendenda ea ſatis erit. His perunctο ano, aut lana tincta interius truſa, quum deſiderit quis ad ſellam, & apparuerint totæ hæmorhoides, ſupraſcripto medicamento rurſus bene tangendæ ſunt vndique,
C præcipuè radices earum quas baſeis dicunt, de ſpecilli latitudine inlinendæ ſunt, ſubinde imponente medico cumulatæ medicamentum, & adcruſtatæ imprimente, donec bene cõbibant.Totum enim in eo eſt vt ab omni parte ſaturentur. Eſt autem hoc medicamentũ ſic,Chalcitidis vſtæ denarios quatuor, æris floris vſti denarios quatuor,miſyos vſti denarios tres,æris ſquamæ denarios II. diphrygis denarios duos, ſoreos vſti denarios duos, auripigmenti ✱ II. hæc teruntur diligenter, atque in
D tenuiſſimum puluerem redigũtur,& ſicca (vt dixi) hæmorhoidibus imprimuntur vndique: poſt hoc tenue ſimplex raſum linteolum imponi oportet, & ſuper hoc panem autopyrum ex aqua maceratum, & tritum, roſa illic pro oleo adiecta. Hoc medicamento ſine magno labore circa ſeptimum diem cadere coguntur hæmorhoides. Oportet autem bis die panem imponi,nõnunquam & in noctem,ſi circa eas tenſionẽ ſenſeris,quarto die auriſcalpio auerſo, quã partẽ κυάθισκον Græci vocãt, ſenſim tentare,ac mouere eas, quò celerius excidãt:hoc
E medicamentum omnem carnem ex omni parte corporis exulceratam,& excreſcentem, ſine magno morſu tollit. Pulueris pancratiani confectio ad rhagadia, vel exochadia, ſic, Aluminis rotundi vſtulati, & ſiccati vncias tres, aluminis ſciſſi vncias tres, nitri vſti ℈ VI. æris floris ℈ VI. omnia hæc permixta & trita ſeruabis: quum vtendum fuerit, cum aceto acri inlines exochadia vel rhagadia, ſed aſſiduè,vt intra quartũ diẽ ſanentur. Ad ani vitia, & tumores, & vulnera compoſitio ſic, Reſinæ terebinthinæ ℈ XXVII. vi-
F ſci ſcrupula XII. cadmiæ ℈ XII. ſpumæ argenti ℈ IX. ceruſſæ ℈ IX. miſyos ℈ IX. herbæ arnogloſſæ ℈ III. olei veteris librã. hæc vniuerſa conteres, & miſcebis, & per dies quantos oportuerit ad locum doloris appones.

Ani vitia omnia optimè & citiſſimè curat oleum bombicinum verum, ſi aſſiduè inde tangantur, ita vt intra triduum vel quatriduum rhagadia & exochadia ſtirpitus tollat, ſi aſſiduè ponatur. Nucleos de dactylo combures, & conteres quamminutiſſimè, & de puluere eorũ loco ani exulcerato, ſiue vulneribus eius,
G & fiſtulis frequenter impones. Herbam polypodium teres,& ſic in ptiſſanam mittes, & ſorbebis ieiunus:hoc & ſoluet ventrem,& anum molliet tumentem.

Ad rhagadia in ano naſcentia, Spumæ argenti ⁓ I. olei roſei ⁓ I. permiſcebis,& aſſiduè appones. Plantaginis folia,& radices,& herbam centenodiam,& rubi ſummitatem,& meſpila,& cydonea, & nuces gallas, & de ſalice frondes quæ tenerrimæ fuerint,cum atramento ſutoricio ex aqua coques ſimul vniuerſa, adiecta quarta parte aceti,& colabis diligenter, atque inde fo-
H uebis eas partes vnde hæmorhoides fluunt. Rubi ſummitatem colliges, & mala ſylueſtria: rubum autem in mortario teres,& ſylueſtrium pomorum ſuccum exprimes, & pariter miſcebis, ac fomentum inde factũ calidum hæmorhoidibus appones. Chartam di-

A ligenter exures, & cinerem eius ſiue fuliginem ſiccam ad fluentem hæmorhoidis venam tandiu appones donec ſtringatur. Ad ficos qui in locis verecundioribus naſcuntur, de orbita rotæ collige caluos lapides non prægrandes neque paruos, & pone in foco vt bene candeſcant, & lotio infantis eos extingue: poſtea de ipſo lotio locum aſsiduè laua, ita vt frequenter mutes & lapides & lotium infantis, tantum proderit vt ſectione & ferro opus non ſit. Extalem prominentem vino lauari prius, deinde cedro vngi, & pollice propelli introrſum oportet. Ani vitiis omnibus plan-
B taginis radix decreſcēte luna die Saturni occidente ſole collecta, vel ſumpta, & pellicula vel panno phœnicio obuoluta, ac licio ligata, & lumbis circundata, cōtinuò ſanitatem præſtabit. Sertulam campanam ex vino aut paſſo coctam terito, & apponito ad anum, eóque vino in quo ſertulam coxeris, & prius & poſtea anum foueto, celeriter ſanabis. Caro ani ſuperuacua ſine dolore conſumetur ſi araneorum fila appones quæ in vineis inueniuntur. Cedria qua librarii vtun-
C tur, ſi anum ficoſum, & ad ſectionem ſpectantem frequenter vino calido prius elutum, ſpecillo perunxeris, atque ita quieueris, mirabiliter carnē ſuperuacuam cōſumes: ſed ad ſanitatem lenioribus medicamētis poſtea perduces. Extalem nimis prominentem reprimit gallinaceus vitellus, ſi coctus integer ab ipſo ægro illic calidus aſſiduè contineatur. Ad fiſtulas vulnerum in ano, vel quæ naſcuntur in locis verecūdioribus, terræ mali radix contuſa, & fiſtulæ inſerta, aut in puluerē redacta, & cum vino vetere inſperſa, ita prodeſt vt celeriter expurget, ſolidet, & ad omnem ſanitatem
D perducat, ſine qua nec medici huiuſmodi cauſas curare poſſunt. Tithymali contuſi ſuccum ex vino ſuper fiſtulam vulneris exprimito, deinde fomentum huiuſmodi alligato, id eſt marrubium in cinere calido ſubcoquito, & adiecta vetuſtiſſima axungia diu ſubigito, & linteo inlitum calidiſſimum fiſtulæ apponito, & ter aut quater in die feruens medicamen renouato, mirificè proderit. Os humanum contuſum, & in puluerem tenuiſſimum redactum cum melle inlitum, etiam duritias ani & antiquas fiſtulas ſanat, ſi per triduū
E continuū apponatur. Ad nates vel podicē fiſtuloſum olei optimi ſextariū, lithargyri ſelibrā, æruginis librā, thuris maſculi nigri ſelibram, reſinæ libram, mellis ſextarii vnius quadrantem, aceti 8. 11. hæc omnia in olla rudi ſimul decoques, & more emplaſtri induces.

Ad hæmorhoidas, eóſque qui ſanguinem deiiciūt, porri ſuccus expreſſus ieiuno potui datus, hæmorhoidas continuò deſinere facit. Adeps cygni hæmorhoidas comprimit, ſi aut potui detur, aut loca inde tangantur. Symphyti radix (quæ herba Gal-
F licè halus dicitur) aut commanducatur, aut vſta & trita in potione datur aduerſum hæmorhoidas nimium profluentes. Spongiam marinam exures, & in cinerem rediges, & cribrabis, & inde cochleare plenum in quacūque potione dabis ei qui hæmorhoidum nimietate vexatur. Ruborum cauliculi teneri tunduntur, expreſſúſque ex his ſuccus in calidiſſimo ſole ponitur, vt vſque ad craſſitudinem mellis ſpiſſeſcat: hic hauſtus efficaciſſimè hæmorhoidum ſanguinem ſiſtit.

Coagulum ceruinum deglutitum, ſanguinem ex
G intimis profluentem facilè ſtringit: idem facit & coagulum leporis. Luna XIII. hora nona antequam exeāt vel erumpāt mori arboris folia, oculos tres tolles, digitis medicinali & pollice manus ſiniſtræ, & in oculis ſingulis dices, Abſi, apſa, phereos, mittéſque in cocū galaticum, & in phœnicio lino conchyliatæ purpuræ conligabis, & dices, Tollo te hinc tota hæmorhoida, abſis paphar: & nudum eum cui remedio opus eſt, præligamine illo cinges. Ani vitia & condylomata fel-
H le caprino perun cta ſanari certiſſimè conſtat. Malicorium cum vino optimo vſque ad duos cyathos decoctum, paritérque contritum, & malagmatis modo impoſitum, potenter ani condylomata perſanat.

Butyrum, & adeps anſerina, & oleum roſaceum permixta pulcherrimè proſunt ani vitiis. Sanguis caprinus cum polenta impoſitus ani vitium omne perſanat. Rhagadas canini capitis vſti cinis aſperſus adiungit, & ſtercoris albi canini betæque cinis inſertus ſimiliter opitulatur. Iridis Illyricæ cinis cum melle ſubactus vtiliter imponitur ani vitiis, ſi ipſa iris in furno diligenter vratur. Adeps anſerinus cum eiuſdem cerebro, & œſypo, & alumine ſubigitur, & imponitur ani omnibus cauſis. Carnes ex capitibus mugilum ſiue mullorum decoctæ, & cum melle ſubactæ, atque impoſitæ vitiis ani, plurimum proſunt. Oleum vetus, & picem, & pollinem triticeam decoque, & ano exulcerato calens medicamen impone. Radix rubi in vino vſque ad tertias coquitur, eóque vino ani vitia & difficultates fouentur.

Ad vlcera in ano facta chartæ combuſtæ, ſed enarum eius drach. I. auripigmenti drach. I. lepidos drach. I. ſimul conteres, & melle comprehenſis vteris emplaſtri modo. Ad eos quibus inteſtinum improbè prominet remedium ſic, Ebuli ſucco turpitudinē circumline, citò remediabis. Porrigines ani extirpat tale medicamen, Picis, reſinæ, ceræ, butyri, ſeui caprini, argenti ſpumæ, ſingulorum paria pondera remitte, & ſimul contempera, atque ita inline. Ad ſyringium vel ani vitia, lauabis locum vino vetere, & teres teſtam oſtrei, & ſordes intra pullinum ventrem repertas contundes, & cochleam vacuam, & cucurbitam vſtulatam teres diligenter, mixtáque omnia quum in puluere tenuiſſimum redegeris, vulneri appones, mox vitium omne ſanabis. Item ad ani vitia prominentia, quæ reuocari non poſſunt, Rubi vbi mora naſcuntur caules teneri, & buxi folia, & cortex mali granati, vel ipſa poma eius, & cortex roboris arboris vnde coria conficiuntur, in teſta ſupra prunas ponuntur, & intra vas vbi offertur fumantia conſtituuntur, vt ſuprà ſedeat infirmus concluſus diligenter, ne fumus foras exeat: quo facto, cum conatu anum eidem fumo offerat: in recenti tædio hoc remediū ter factum ſubueniet, in vetere verò tædio ſæpius fieri oportet. Ad idem, quod & libidines offerendi, & conatus reprimet, Ceparū rotundarū, vel etiā aliarū folia, aut cortices, ſiccas, & picem duram, ſimul carbonibus incēdes, & vaſe (vt ſuperius dictū eſt) cōcluſo ſedebis, & conatus dabis vt fumus & vapor ano ſuſcipiatur, præſens experieris remedium. Compoſitio ceroti ad vitia ani ſic, Spumæ argēti — II. cretæ cimoliæ ℈ II. ceræ Punicæ ℈ II. ceruſſæ — II. quæ omnia ad ſummā leuitatem teruntur, tum in vaſe argenteo cera cum oleo roſeo remittitur, ſic reliqua confunduntur. Cōpoſitio ad ani vitia ſic, Cicidos, lepidos, chalcanthi, ſchiſtes, hæc trita menſuris paribus melle deſpumato mixta, ad vſum huiuſmodi ſeruabuntur. Ad ſyringium remedium efficax, Oliuæ medullam cum ſemine auenæ æquis portionibus teres, & puluerem ipſum aqua cæleſti cōſperges, faciéſque ex eo collyria quæ fiſtulæ ani iniici poſſint, quæ per triduum iniecta fiſtulas in profundo poſitas foras perducent, vt poſtea poſſint medicamine leniore ſanari. Inteſtinum extremum quibus prominet & excedet, quotiens proceſſerit totiens vino calido in quo herba verbena cocta fuerint, admixto tenui lixiuio lauari oportebit. prodeſt & illud pice liquida perungere, & ſic introrſum repelli: benefacit ad hoc & cinis ex ſarmento factus, atque cribratus, ſiccúſque inſperſus: alumen quoque fiſſum tritum eidem loco impoſitum, plurimum prodeſt.

PANICVLIS ET INGVINIBVS, ET INTERTRIGINIBVS, remedia phyſica, & rationabilia diuerſa de experimentis, Cap. XXXII.

MAlagma quod diſcutit ſtrumas, parotidas, paniculas, (quas Græci phygethla vocant) omnes quoque futuras ſuppurationes diſpergit, factas verò aperit: facit & ad dolorem articulamentorum omnium, & iuncturarum, præcipuè ad lumborem dolorem atque inflationē ſtomachi, vel coli: conficitur ſic, Picis Hiſpanæ, aphronitri, reſinæ pityinæ, ceræ, lauri baccarū, ſingulorum denarios XXXV. adipis taurini ✱ XV. ammo-

niacæ guttæ ✱ xv. iridis ✱ xv. galbani ✱ xv. piperis albi ✱ v. quæ debent liquefieri diſſoluuntur igne, & oleo exiguo diluuntur, cætera tunſa & cribrata bene aſperguntur tepenti medicamento, quod diu agitando miſcetur, deinde manibus ſubigitur vt malagma exactiſſimum fiat. Malagma ad omnem dolorem corporis, ſed præcipuè panicularum & omnium articulamentorum, facit & ad podagram, eadem diſcutit vomicas aut aperit: pectoris quoque cōcoctioni & cauſis interaneis prodeſt, & lumborum doloribus. accipit hæc, Ceræ ✱ viii. ammoniacæ guttæ ✱ x. bdellæ ✱ x. iridis ✱ vi. galbani ✱ tres, terebinthinæ ✱ v. contunduntur pilo ordine quo ſcripta ſunt omnia: deinde Cyprino oleo quod in imo ſubſidere ſolet colliguntur vel permiſcentur: cera in aquam feruentem in minimas partes conciſa prius dimittitur, vt illic molleſcat, deinde ſubacta manibus in pilū coniicitur cum cæteris ſpeciebus, atque illic diu malaxatur. Paniculas aperit ſeuum pecudis cum ſale toſto poſitum: item lacertæ cinis vel ipſa diuiſa appoſita: item cochleæ contuſæ vel cinis earum cera admixtus appoſitus, & fimus columbinus cum farina inlitus prodeſt. Inguinum tumorem cochleæ minutæ tritæ cum melle inlitæ ſedant. Ad inguen, Fruſtum veteris ſpongiæ ad pedem alligabis, & radicem alterci ſiniſtra manu digitis medicinalibus ſumes, & alligabis in alio pede, & de cucurbita ſicca longa circulum facies, & immiſſo licio circa pedem ligabis. Panicula ne ad ſectionem veniat remedium ſic, Gypſum aqua calida bene conſperge donec in ſe coeat & ſpiſſetur, & ſic impone ſupra paniculā: deinde chartā ſuperalliga, quæ res & aperit eam & ſanat: poſtea vtere malagmate molli vt citò & bene cicatricet. Ad intertrigines excalefactas & dolentes, remedium de experimento ſic, In mortario plumbeo de piſtillo plumbeo miſſum oleum roſaceum & vitellum oui tandiu teres vt ſpiſſetur, ita vt de eodem plumbo dum teritur, pars aliqua miſceatur: & quum fuerit ſpiſſum, vt emplaſtrum in linteolo tenero induces, & loco trito intertrigini appones: hoc remedio per triduum donec locus exulceratus ſanetur vteris. Aduerſum inguinum paniculas remedium ſic, Naſturtium cum pice impoſitum paniculas diſcutit: maturis verò aut matureſcentibus paniculis tale medicamen adhibebis, id eſt lenticulam, & lauri baccas ex tertio iuxta menſuram lenticulæ decoques in aqua, & diligentiſſimè manibus ſubiges, & cum lana calidum fomentum appones, quod citò & vehemēter & dolorem diſcutiet, & humores noxios purgabit.

Eruum vetus in farinam molliſſimam redactum, & cum melle impoſitum, paniculis medetur. Mirabile hoc medicamentum paniculis ſanandis ſic, Hyoſcyami foliorum viridium P. ii. reſinæ pityinæ P. ii. ceræ P. ii. adipis porcinæ ſine ſale P. ii. galbani P. ii. omnia hæc tunſa vel remiſſa in vnum corpus rediges, & emplaſtri modo appones. Calcem viuā, allii capita duo, vitellos coctos vel incoctos ouorum trium, ſimul omnia permixta, & emplaſtri more appoſita, omnē tumorem & dolorem panicularum diſpergunt & ſedāt.

Galbanum ſolū inter principia doloris paniculæ appoſitum plurimum prodeſt. Fœniculi farina ex mulſa aqua decocta, addita axungia appoſita, dolorem inguinum ſedat: fimus hircinus cū melle decoctus appoſitus, paniculis ſanitatem congruā præſtat. Creta cimolia trita, & cum aceto ſuperinducta, cohibet panicularum tumorē. Siue incipientem paniculam cōprimi opus ſit, ſiue concoctam diſſolui, præſtabit vtiliſſimum remedium cinis muricum vel purpurarum exuſtarum cum oleo vetere impoſitus vel ſuperductus.

Lupini ex aceto cocti & ſubacti, & pro emplaſtro appoſiti cauſam panicularū maturant, & minuunt dolorē.

Ficus Africana vetuſta ex vino decocta tunſa vel trita, vtiliter paniculis apponitur. Ne inguen ex vlcere aliquo aut vulnere intumeſcat, ſurculum anethi in cingulo aut in faſcia habeto ligatū in ſparto vel quocūque vinculo quo olus aut obſonium fuerit innexum, ſeptem nodos facies, & per ſingulos nectēs nominabis

A ſingulas anus viduas, & ſingulas feras, & in crure vel brachio cuius pars vulnerata fuerit, alligabis. quæ ſi prius facias antequam naſcantur inguina, omnem inguinū vel glandularum moleſtiam prohibebis, ſi poſtea dolorem tumorémque ſedabis. Surculum quoque ex myrto terra tactum ſiquis gerat, ab inguinibus tutus erit. Inguinibus potenter medebere ſi de lycio ſeptem nodos facias, & ad ſingulas viduas nomines, & ſupra talum eius pedis alliges in cuius parte erūt inguina. Si ab equitando vexata fuerint ingui-
B na, aut intertrigines dolebunt, ſpuma equi fricētur, ſtatim remediabuntur. Stercus ſuillum cum oleo perfrictum, & in teſta calefactum, & inguinibus impoſitum, plurimum prodeſt. Pollex eius pedis in quo inguina erunt, cum proximo digito ligatus mirè medetur. Siquis ab equitando aut ambulando inguen habuerit, ſcribat in charta κιστς, & ad femur ſibi alliget, citò ſanabitur. Ad condylomata inguinum vel quarumlibet partium, malicorium cum vini optimi ſextario ad cyathos duos decoctum, & cum
C eodem vino tritum, atque vt malagma impoſitum, condylomata facta perſanat. Medullam canis ex vino vetere ſubige, & emplaſtri modo impone condylomatis, potenter ea ſanabis. Argimonia trita, & adipi anſerinæ admixta impoſitáque, cōdylomatis medetur.

Oleum vetus cum polenta decoques, & calidiſſimum condylomatis impones. Folia rubi contrita, & cum ceroto roſaceo impoſita, ſanant omnia condylomata.

Adeps anſeris cum ceruſſa & oleo roſaceo & cera pontica in vnum ceroti modo compoſita, & impoſita,
D vtiliter condylomatis medetur. Mus araneus, qui quum in orbitā inciderit moritur, vſtus in cinerem edactus, & cum adipe anſerina permixtus, condylomatis infrictus, mirum remediū adfert. Ad intertrigines ſanandas, libyſtici foliis commanducatis ſuccum exceptum, ſi ei loco appoſueris, cum morſu quidem, ſed cōtinuò ſanabis. Gallæ contuſæ in vino coctæ, atque impoſitæ, intertrigini plurimum proſunt. Calciamento quo vti ſoles locum inguinum laborantem ſi perfricueris, confeſtim intertrigines tolles. Axun-
E giam peruéterem liquefactam, & ceruſſam bene tritam permiſce, donec acopi craſſitudinem habeat, atque inde intertrigines perfrica, efficaciā remedii celeritatémque mirabere. nam hoc medicamen etiam rhagadas efficaciter ſanat. Cretam argentariam cum vino vetere tritam impones tritis intertriginibus, optimè accipieris. Oleo vetere & aqua calida permixta aſſiduè inguina foue, continuò ſubuenies intertriginibus attritis. Si exulceratio intertriginum erit, ſpumam argenti ex vino conteres, eíque pulverem pinei
F corticis tunſi miſcebis, & locum inlines. Ad inguina & apoſtemata remedium ſic, Equinus ſanguis maximè admiſſarii equi frequenter inlitus, huiuſmodi moleſtias ſanat: vngulæ quoque eius combuſtæ cinis cum oleo appoſitus, idem præſtat. Cochleæ viuæ contritæ cum myrrha, & impoſitæ inguinibus, efficaci auxilio ſubueniunt: ſed relinquendæ ſunt loco cui appoſitæ fuerint tandiu donec ſponte decidant, quod fiet quum perſanauerint. Arietis quampinguiſſimi lana, plena ſuis ſordibus combuſta, & in puluerem reda-
G cta, prodeſt plurimum ſi eo cinere ex aqua locum inguinum perfricaueris. Beſtiolæ multipedes, quæ in locis humidis & ſordidis naſcuntur, quǽque contactæ pilulam de ſe faciunt, contritæ, adiecta tertia parte reſinæ terebinthinæ, emplaſtri modo appoſitæ, collectiones incipientes quas Græci apoſtemata vocant, adeò ſanant vt tenaciſſimè emplaſtrum hæreat donec perſanent.

Lotio ſuillo locum inguinum dolentem aſſiduè perungue, aut cum eo lanam ſuccidam appone, ſtatim medebere. Muliebres capilli combuſti, & contriti,
H atque inliti cum vino aut cum aceto, inguinibus medentur. Menſtruis muliebribus inguina dolentia, vel tumentia, ſi contingantur, ſtatim ſanari creduntur.

Talus bubulus cōbuſtus tritúſque adiecto melle, inlitus inguinibus dolentibus vel tumentibus, prodeſt.

Inguina tumida & dolentia ſanabis, ſi ipſo veretro denudato(id eſt reducta pellicula)aſſiduè ea cōtigeris,vel perfricaueris. Apoſtemata,vt remolliātur,aut ſi mollia fuerint,vt diſpargantur,facies medicamentum tale, quo nihil potētius eſt,Herbæ marrubii folia viridia cōtūdes, aut ſi viridia nō fuerint, inuoluta foliis maluæ,vel perſonaceæ,ſub cinere calido coques: deinde panem candidū infuſum vino veteri addes,& axungiam miſcebis, & tūdes de ligno in lignea pila,ſed obſeruabis vt panis infuſi, & axungiæ partes ſingulæ ſint, herbæ verò partes duæ, quod emplaſtri more manè & ſero locis neceſſariis impones. Inguinibus mirabile exhibet remedium, ex gallinacea ala oſſiculum extremum,cochleario terebratum, nodiſque ſeptem licio ligatum,atque ita brachio vel cruri eiꝰ partis quæ inguina habet ſuſpenſum. Lipara ad intertrigines ſic, Ceruſſæ, ſpumæ argenti, medullæ ceruinæ,ſeui ceruini,libras ſingulas, ouorum octo albū, vini boni q̄ III. thuris pollinis vncias quatuor,roſæ cāpanæ P.vnum,aluminis ſemūciam,ceruſſam & ſpumam tundes,cætera remittes,& in mortario terendo vniuerſa miſcebis. Porriginem intertriginum interficies hoc medicamine,Picis,reſinæ,ceræ,butyri,ſeui caprini, ſpumæ argenti, vnciis ſingulis in vnum permixtis ſi vtaris aſſidue.

CEPARIAE, ET VERETRO, SIVE VERENDIS virilibus,& teſticulis dolentibus,vel pendentibus, & hernioſis ſiue viris ſiue infantibꝰ, & rebus venereis,& eunuchis ſine ferro faciendis , remedia phyſica & rationabilia diuerſa de experimentis, Cap. XXXIII.

AD teſticuli tumores cupreſſi baccæ ex vino coctæ cōueniunt,& faba quaſi concicula,cum multo cumino cocta & appoſita more cataplaſmatis, necnon & vua paſſa cum cumino contuſa , & tepens appoſita plurimum prodeſt:ad veretri verò tumorem,lentem ex aqua coctā & tritam imponi vtiliſſimum eſt. Si vlcus in pede ſordidum fuerit,aut cancer illud tentauerit,vel iam occupauerit,Andronei paſtilli triti ex vino impoſiti benefaciunt.

Omne vlcus in omni parte corporis ſordidum , quod tum intelligi poteſt quū candicat , & quaſi cruſtam perductam albam habet,purgat mel per ſe appoſitū, vel iris arida contuſa , & cum melle eadem ratione,& terræ mali, & panacis radix appoſita purgat ſordida vlcera,vel in verendis vel quoquo loci fuerint. Mirificè hoc medicamentum purgat vlcera quælibet, etiamſi cancer tentauerit.eſt autem lene, conficitur ſic , Auripigmenti denarios VI.æris ſquamæ ✱ III.elaterii ✱ I. chartæ combuſtæ cineris ✱ III ex his tritis quum opus eſt cochlearia tria roſæ cyatho permiſcentur,& linteola carpta in eo tingūtur,atque ita vlceri ſuperponuntur: hoc medicamentum citò & ſine vllo morſu expurgat ſordidiſſima vlcera, ac ſanat. Teſtibus qui deſcenderint ſpumam cochlearum inlitam mederi certum eſt,ſi inde tangantur.

Venerem conciliant paſſeres in cibo ſumpti, vel oua eorum:item gallinaceus teſtis dexter in arietina pelle colo ſubligatus mirè prodeſt:item ſtellionis cinis in linteo obuolutus,ſiniſtra manu portatus venerem ſtimulat, tranſlatus inhibet. Qui in venerem infirmior erit,teſticulos millionis ex aqua fontana quæ perennis eſt, cum melle decoctos edat ieiunus per triduum,ſtatim remediabitur. Vt in venerem quum volueris ſis paratus , remedium tale facies,lacerti appellantur ſiue ſtelliones,qui per parietē repūt,curti ſunt,quique Græcè aſcalabotæ vocātur,hi quatuor infūdūtur in acetū acre triduò vel quatriduò,quouſque putreſcant,hoc teres in mortario,& adiunges galbani ℈ IX.abrotani ℈ XII. caſtorei ℈ XII. ſulphuris viui ℈ XII.reſinæ terebinthinæ ℈ XII.croci ℈ XII. euzomi, quæ appellatur herba mentioſa, ſucci ℈ VI. menthæ ſucci viridis ℈ VI.ſtaphiſagriæ ℈ VI. irids Illyricæ ℈ VI. aluminis ſciſſi ℈ VI. myrrhæ ℈ IIII.ſeminis herbæ ſymphoniacæ ſiccæ ℈ III.hæc omnia ſeparatim trita,ſimul miſcebis,& iterum ſimul teres : inde emplaſtrum facies,vel pittacium,& pones in dextri pedis pollice quum vti volueris venere,& quum ceſſare volueris,ad ſiniſtri pedis pollicem transferes.

Ad cæpariam ſatureiæ ſiccæ florem collige,& puluerem inde facito,& melilotum combure, & puluerē inde facito,ſimiliter de cydoneo ſicco combuſto,etiam de eo qui in arbore ſolet ſiccus remanere ,puluerem facito, & cribello medicinali omnem puluerem cerne , & permiſce,& cum vino vetere calefacto locum inline,etiam linteo illic appoſito tege,ita tamen vt duæ partes ſint de ſatureia,& ſingulæ de meliloto & cydoneo, ſed quotiens medicamen pones,vino vetere calido prius locum clue.

Myrrham in puluerem delicatiſſimum redige, & ad locum cepariæ aſſiduè cum vino vetere pone,mirè remediabis.

Ad infantum teſticulos vitioſos vel tumentes remedium efficax ſic, Araneam quæ per filum ſuum ſe ſummittit quando ſurſum verſus currit rape, & cum aqua calida tritam continuò da infanti bibendam.

Ad abundantiam ſeminis præparandam erucam decoctam bibat quotiens quiſque inopia ſeminis ſe laborare perſpexerit, vel potius aſſiduè incoctam manducet.

Ad veretri curam auripigmentum & aloen æquis pōderibus tritum,& in puluerem redactum miſcebis, & vteris cum vino vetere,ita vt prius veretrum vino vetere eluas,& ſic medicamine conſpergas. Ad veretri dolorem caſeum caprinum,& mel pari pondere in pultario fictili coque,& bis ad diem impone , ſed antè vino vetere locum qui curandus eſt eluas. Folia myrti ieiunus commanduca,& in vlcera veretri expue,ſtatim proderit.

Ad tumores & dolores teſticulorum braſſica incocta cum ſale trita impoſitaque æquè prodeſſe affirmatur: paſtinacæ ſyluaticæ radix ſimiliter impoſita æquè prodeſſe dicitur , portulaca quoque trita cum polenta appoſita teſticulis medetur:ex fimo bubulo panis factus, & exuſtus in furno aut in foco,& poſtea in cinerem redactus, & cū aceto ſcillitico ſubactus,dūmque feruet teſticulis appoſitus,ſæpiúſque mutatus,admirabiliter & ſtatim prodeſt.

Spongia ex poſca acida & tepida appoſita, ſtatim ſedabit teſticulorum dolores. Adeps vituli,& nitri modicum vnà permixta,& ceroti modo impoſita teſticulis tumores omnes & dolores perſanare dicuntur.

Bulbi ex mulſo triti,atque inliti dolentibus teſticulis medentur. Rutæ ramuli tenerrimi triti,& inliti tumorem teſticulorum quamuis maximum ſedant.

Farina lini ſeminis cum reſina & myrrha pari pondere permixta,& impoſita teſticulis,dolori,ac tumori eorum ſubuenit. Teſticuli tumentes aqua marina rationabiliter fouentur. Hernioſis,ramicoſis,hydrocelicíſque aſparagi duri radices ſiccatæ, & cōtuſæ, & cribratæ, cū aquæ hemina potui ſæpius datæ, celeriter ſubueniūt.

Pilulas cupreſſi virides ex vino vetere ad tertias decoque,& cyathos binos quotidie ieiuno hernioſo potui dato, tum folia eiuſdem trita teſticulis imponito ,mirè proderis:nam hoc remedium multis experimentis probatum eſt. Lapidem ignarium contuſum reſinæ mixtum pro emplaſtro impone ramicoſo,ſtatim proderit.

Si puero tenero ramex deſcenderit,ceraſum nouellam radicibus ſuis ſtantem mediam findito,ita vt per plagam puer traiici poſſit,ac rurſus arbuſculam coniunge, & fimo bubulo aliiſque fomentis obline, quò facilius in ſe quæ ſciſſa ſunt coeant. quanto autem celerius arbuſcula coaluerit,& cicatricem duxerit,tanto citius ramex pueri ſanabitur. Teſtibus nimiè creſcentibus cicutæ radix trita,& cum oui albo impoſita medetur, Ceruſſæ P.vnū, thuris maſculi ſelibram , tunſa hæc atque cribrata , miſcentur,& cum aquæ pluuialis 8.quatuor ad medias decoquuntur, ex eo quotidie teſtes tumentes inliti citiſſimè reprimuntur. Contuſis & compreſſis teſtibus citò ſubuenies ſi cicutæ folia trita cum pauculo aceti inducas, ita vt medicamen glutinoſum facias,& per triduum ponas,& manè ac veſpera renoues.

Baccæ cupreſſi cōtuſæ cū axungia vetere ſubactæ, & tanquā malagma impoſitæ,hernioſos etiam adultos & antiquos potenter iuuant. Ad veretri dolorem tumorémque remediū ſic,betā de qua ſemen , decoque ex

aqua,atque ea aſſiduè veretrum per triduum foue, & tumor ſedabitur,& vitium omne reducta pellicula ſanabitur. Succo herbæ vettonicæ,tepido vino mixto veretrum aſſiduè foue,vel ipſam tritam appone. Portulacæ ſuccus tubo laboranti per clyſterium immiſſus mirè prodeſt:ipſa etiam trita ſuperimpoſita iuuabit: & quia citò areſcit,pluſculum ſucci eius expreſſum debet ad neceſſitudinem huiuſmodi reſeruari. Puluis tenuiſſimus de myrti foliis arefactis vlceri veretri inſperſus celerrimè prodeſt. Nucleos pineos minutos purgatos numero xxx. adiecto pauxillo croci ſimul tritos, ſiquis ex paſſi cyatho quotidie per dies nouem continuos bibat, mirè penis vitio celeritérque ſanabitur. Eruum purgatū mollitum,& in farinam tenuiſſimam redactum, adiecto thuris polline cum vino vetere coctum, tepidum veretro impoſitum,& adopertum,citiſſimè prodeſt. Veris cerebrum coctum,& cum melle appoſitum carbunculos in veretro efficaciter ſanat. Dens caballinus contuſus,& in puluerem tenuiſſimum redactus, veretro inſperſus efficaciter prodeſt. Arietini pulmonis, dum in craticula aſſatur,ſuccus exceptus myrmecias quæ in veretro naſci ſolent vnctione ſua purgat,& diſcutit.

Canini capitis recẽtis exuſti cinis veretri vel teſticulorū tabidis & humidis vlcerib⁹ inſperſus,aut cū aceto appoſitus, adeò prodeſt vt ſpodiū,& vtilitates eius in hiſce curationibus vincat. Fel caprinum cum melle veretri doloribus vlceribúſque inlitum prodeſt. Caro vaccina recens veretro impoſita, vlcera eius & epiphoras mirè perſanat. Salſamenta exuſta contritáque,& cum melle veretro impoſita, aduerſum omnes dolores & fumigationes ſingularem efficaciam præſtant. Anethum ſiccum vritur, ciniſque eius tritus, aut cum vino vetere veretro inſpergitur, aut cum melle ſubactus adhibetur. Lac aſininum cum lana ſuccida ad vmbilicum habeat quotiens quis in venerem voluerit incitari. Erucæ ſeminis ℈ iii. bulbi rufi ℈ iii. nuclei pinei purgati ℈ vi. ſpicæ nardi ℈ iii. teres ſingula diligenter, & permiſcebis, atque inde globulos facies ad formam nucis auellanæ,& quum opus fuerit ſingulos liquefactos in caprino lacte potabis ſi in venerem volueris accendi. Satureiæ Creticæ ℈ i.myrrhæ ℈ i.nuclei pinei purgati quartarium,erucæ ſeminis ⊣ i. ſcillæ purgatæ ⊣ i. omnia hæc contrita miſcebis,& globulos ad magnitudinem fabæ facies,& ſingulos ad diem ieiunus cum caprino lacte potabis,ſi volueris eſſe ſalacior. Pyrethri triti pulueris cochlearium plenum cum paſſo potum excitat in venerem inutiles mares. Qui potuit,& non poteſt,vt reparetur in venerem, radices cucumeris agreſtis conciſas minutatim in oleo decoquat, & in vaſculo vitreo reſeruet,& quum opus fuerit vngat ſibi in balneo interius & exterius omne veretrum,ſed ſapone non abluat, ſtatim incitabitur.Poterit autem ſequentibus diebus, ſi neceſſe fuerit etiam ſine lauacro veretrum ſibi ſimiliter eodem medicamine perungere:natura genitalis maior & ſolidior videbitur ſi de lilii radicibus tūſis cataplaſma ei imponas,quæ nihilominus & veneri incẽdendæ ſatis vtilis eſt. Herbæ rebus venereis aptæ,raphanus,eruca, aſparagus,porri ſectiles vel capitati,ocymum, fœniculū, ſatureia,paſtinaca,cardui. hæ eſui datæ etiam mares naſci faciunt:at verò contrariæ ſunt,pulegium,apium, ruta, coriandrum,mentha,lactuca,naſturcium,anethum.

Ad ramicoſos,& quibus veretra & teſticuli dolebūt, medullam panis ſiccam in mortario conteres, deinde oleum in ſartaginem mittes, & ſic medullam panis tritam ſuper oleum mittes, & paululum friges, calidúmque ſuper pectinem dolentis appones, mirè ſubuenies. Fabam freſam in mulſam aquam infunde,& quū bene permaduerit contere,ac dum teres vino aſperge,& tanquam malagma calidum verendis appones, ſtatim dolentibus ac tumentibus teſticulis medebere.

Verendi virilis clauulis & vlceribus aloe trita vtiliter imponitur,quum prius vino eluta fuerint vitia veretri.

Emplaſtrum viride,quod medici chloram appellāt, ex roſaceo remiſſum in linteolo tenui inlitum, veretris exulceratis vtiliter imponitur. Seuum pecudis à renibus vulſum admixto pumicis cinere,& ſale, rectiſſimè dolentibus & tumentibus veretris imponitur.

Arietinorum vellerum cinis cum aqua mixtus,& appoſitus incommodis veretri,repurgat. Vngulæ mulinæ exuſtæ cinis ſalubriter inſpergitur vitiis veretrorum.

Carbunculos de veretris exterminat muricum vel purpurarum in carbonibus vſtarū cinis cum melle permixtus:idem præſtant ſingulari efficacia ſalſamenta diſcocta,& cum melle permixta tritáque appoſita. Permixto alumine & myrrha fel bubulum ad craſſitudinem mellis ſubactum & inlitū,ea quæ veretris ſerpunt mira celeritate perſanat,ſuprà etiam beta vino cocta rectè imponitur. Cochleis quæ nudæ inueniūtur,adiicitur aliquid triti thuris,& albi ouorum,atque inde vlcera teſticulorum tumentia,& hydrocelæ puerorum ſiu e ramices ſuperliniuntur,vt modo glutinis adhæreſcat, pueri verò continentur in lectulo donec omnis turpedo reprimatur. Cyclaminis ſuccum melle lycio æqualiter miſcebis,& inde pendentes teſticulos inlines,optimum fertur eſſe medicamen. Vt eunuchum ſine ferro facias, radices cicutæ ex aceto teres,& inde teſticulos ſpiſſiſſimè inlines,tum linteolum ſuprà ligabis ne excidat medicamen.hoc quantū tenerioribus infantibus feceris, euentu efficaciore proueniet.Herba eſt quæ Græcè nymphæa, Latinè claua Herculis, Gallicè baditis appellatur, eius radix contunditur,& ex aceto edenda datur puero per continuos x.dies,mirandum in modum fiet eunuchus.

Mulierem quam tu habueris,vt nunquam alius inire poſſit, facies hoc, Lacertæ viridis viuæ ſiniſtra manu caudam curtabis, eámque viuam dimittes, caudam donec immoriatur eadem palma clauſam tenebis, & mulierem verendáque eius,dum cum ea cois tange. Siquẽ ad vſum venerium infirmum volueris eſſe, vbicunque minxerit,ſupra lotium eius obicem(id eſt axedonem) ex vſu figes. Vt rebus veneriis aptus ſis, piper tritum cum oleo & melle miſce,& quum coire voles, verẽda tibi inline. Nocere poſſe fœminis dicunt ſiquis membranam oui balano ſuo ingerat,& cum fœmina coeat.

Siquem coire noles, fieríque cupies in vſu venerio tardiorem,de lucerna quæ ſpōte extinguetur, fungos adhuc viuentes in potione eius extingue,bibendámque inſcio trade,confeſtim eneruabitur. Siquem voles per noctem cum fœmina coire non poſſe, piſtillum coronatum ſub lecto illius pone.

Semen lactucæ tritum ex aqua potum,vigorem coitus eneruat. Naturæ, ſiue veretro virili remedium efficax ſic,ſi in veretro ſummo clauus natus fuerit, habẽs callum purulentum,hoc modo curabitur,Butyrum,farinam fabæ,& modicū mellis miſcebis, atque in modum cataplaſmatis coques,& in linteolo inlines, & ſic ad locū applicabis,mirum remedium experieris. Veretra vt auctiora videantur,panacis radix in vino bono triduò maceratur,qúmque coeundum eſt,fœmori inligatur,re peracta in vino repoſita, iiſdem vſibus reſeruatur. Vt ſemper ſis paratus in venerem,porri ſemen tritum, & rutæ ſemen tritum,æquis portionibus miſce cum lacte caprino recenti,& ieiunus aſſiduè bibe.

GENVVM DOLORIBVS ET CRVRVM AC tibiarum vlceribus,& varicibus,& callis pedum, atque clauis,& verrucis,& plātis,& pollicibus, & talis, & articulis,& pernionibus,& ruptis pedibus, & condylomatis neruorum atque articulorum,& ad extrahenda quæ caſu calcata fuerint, vel quæ corpori inhæſerint, remedia phyſica & rationabilia diuerſa de experimentis, Cap. XXXIIII.

GEnuum dolori muſcus ex piſcina,vel lacuna, vel ſtagno collectus,adiecto paululo ſalis ſubactus, & impoſitus prodeſt. Hederæ nigræ baccarum hemina, ficus Aphricanæ P. i. axungiæ ⊣ x.cōtuſa hæc, & cū vino vetere ſubacta genibus inlita, potẽter dolores eorum

abolent. Genua ſi tumebunt, vel inſtabilia erunt, a phronitra copioſa in paſſo cretico confringes,& madefacta comminues:hiſque addes lanam ſuccidam,& genibus impoſitam panno conteges, & alligabis, & ne ſuccus emanet,pelliculam lanatam ſuperpones. Vlceribus crurum & tibiarum medetur adeps vrſi cum herba rubricata tunſa.quum hæc ergo in vnum corpus ſubacta coierint,impoſita velut emplaſtrum conligantur vt diu maneant. Vlcera tibiarum quæ intrinſecus ſerpunt felle aprugno cum reſina & ceruſſa mixto,ſine difficultate ſanantur. Oſſa ex maxillis apri vel ſuis domeſti ci vruntur,vlceráque pernicioſa crurum illo cinere aſper guntur. Fimus caprinus in aceto feruefactus,& ſubactus imponitur, quo omnia talium vlcera locorum purgantur & perſanantur, butyro bubulo cum oleo cyprino aut laurino poſtmodum addito. Varices ne naſcantur,lacertæ ſanguine crura puero ieiunus inline,in toto tum carebit hac fœditate. Ad varices ſiccandas, Seui hircini P.I.ſiponis P. I.in vnum miſcebis, & linteolo inlitum medicamen appones. Tali aut plantæ ſi tumebunt,vt ſine ferro ſaneutur, frondem vineæ viridem ac teneram aqua feruenti perfundito,maceratámque cōterito,& ſuperpoſitam conligato. Muſcus aquaticus virens ex oleo tritus impoſitúſq; cum linteo, tumorem dolorémque plantarum compeſcit. Limus aquaticus cum oleo ſubactus,& appoſitus,principaliter huiuſmodi tumori ac doloribus prodeſt. Fimus aprugnus in aceto decoctus,& cum melle ſubactus,impoſitúſque plantis vel talis,mitigat eorum dolores. Pernionibus & ruptis pedibus pulmo arietinus impoſitus omni aſperitate leuigata moleſtiam tollit. Cancri marini ex oleo impoſiti,pernionibus vtiliter proſunt,ita vt foueantur aqua in qua eruum diſcoctum eſt.

Glirium vel ſoricum, vel vermium terrenorum cinis ex oleo impoſitus,pernionibus medetur. Cochlearum quæ nudæ inueniuntur exuſtarum cinis omnē exulcerationem pedum ſanat. Agninus pulmo vel arietinus vritur,& cinis eius cum oleo imponitur,vel ipſe crudus admotus pernionum vlceribus vtiliter alligatur.

Fimi gallinarum vel columbini cinis ex oleo impoſitus,vlcera pedum curat. Dentes caballini tunſi vlcera pernionum,ſi ſint tumidi,vtiliter curant.

Caprini corii cinis ex oleo inlitus perniones primè abolet:teſtudinis tegumen concrematur, eiúſque fauilla ex vino & oleo temperata vlceribus pedum vtiliter inducitur. Scillæ bulbi quod interius eſt cum oleo deferuet, eóque oleo dolores pernionum peruncti miteſcunt. Mora agreſtia dum adhuc rubent,antequam vllius generis morum comederis inter manus confrica, eorúmque ſucco crura quæ dolere conſueuerunt, per triduum continge,non modò præſentem moleſtiam mitigabis,verumetiam in reliquū tempus eo vitio carebis.

Alumine ex aceto peruncti perniones ſanantur,braſſica quoque trita appoſitáque pernionibus medetur.

Folium,coſtum,alumen liquidum,alumen ſciſſum, pari pondere in vnum contere,& vino veteri mixta,vlceribus ſiue rupturis hiātib⁹ interdigitiis aſſiduè impone, potenter medebere. Interdigitia ſanat cera in oleo cyprino remiſſa & impoſita. Pulmo ceruinus impoſitus,& ſæpe renouatus ex calciamento læſos pedes ſine dolore perſanat. Leporinus quoque pulmo multo efficacius,vt ſuprà impoſitus,curat. Ad ea quæ calcata erunt,& ea quæ corpori inhæſerint extrahenda,leporis coagulum cum malua tritum impoſitúmque,potenter opitulabitur. Spongia vel lana lotio madefacta appoſitáq;,ſine dolore quæ corpori inhæſerint eximit. Si ſtirpis aliqua inhæſerit,lacertam per medium ſciſſam, eí loco apponito,celerrimè educetur:vel capita lacertarum contuſa impoſitáque ſimiliter proſunt. Si echini aculei pedibus inhæſerint,aut alicui corporis parti,in lotio humano calenti pedem diu tene,facilè excutiētur. Obſeruabis vt quodcūque de corpore fuerit eiectum, lycio alligatum candelabro ſuſpendas,aut vncta oleo lanula inuolutum in ventrali geſtes,dolorem non patieris eius loci de quo fuerit aliquid eductum. Mus degluptus,& per medium exſectus appoſitúſque, omnia quæ inhæſerint corpori facilè producit. Cruſtæ vel oſſa ſepiarum comburūtur, ciniſque earum impoſitus educit quæcunque corpori inhæſerint. Allium elixum cum pice impoſitum arundines extrahit corpori affixas. Filicis radix trita arundineſq; extrahit,rurſum arundinis radix tunſa impoſitaque,ſilicem quæ corpori inhæſerit celeriter extrudit. Aquifolii radix contrita impoſitáque his quæ corpori inhæſerint,potenter medetur.

Blattæ(id eſt,beſtiolæ)adſtrictis tumentibúſque de iniuria pedibus,& talis,tritæ atque impoſitæ,omnia quæ inhæſerint corpori potenter expellunt. Radix ſylueſtris cucumeris cum farina lini ſeminis impoſita valde prodeſt eiiciendis his quæ corpori inhæſerint.

Vrticæ radix cum ſale trita,atque impoſita producit quæcunque hæſerint aut calcata fuerint.

Cuiuſcunque animalis coagulum maximè leporis cum pari pondere thuris vel viſci impoſitum, permanere in corpore quæ calcata ſunt non ſinit. Argimoniam herbam teres,& loco cui aliquid hæſerit ſuperpoſitam conligabis,confeſtim proderit,hoc expertum eſſe legi. Terræ malum cum melle teres, & impones ad omnia quæcunque calcata extrahi volueris,hoc ſatis vtile experieris. Nepeta cōtrita,vel rubi folia (nam idem præſtant) impoſita loco cui aliquid inhæſerit, potenter medentur,ſi deſuper ex hordeacea farina maſſula nimis ſalſa & calens apponatur. Lardum coctum cum pingui ſuo,appoſitúmque,potenter omnia expellit quæ corpori inhæſerint, ſi illic alligetur. Clauis pedum callíſque,& verrucis hæc remedia vtilia ſunt. Nam pleriſque nomine clauellorum pernicies articulis increſcit, quæ obdurata callo quodam rigeſcit,incredibiléſque exhibet ambulādi difficultates.Hæc moleſtia præcipuè hac medela extirpatur:auro feruenti circuitus eorum vrendo deſignatur:quod potius eſt,cū dolore maximo,ad momentū ferre,quàm inueterato etiā carcinomatis morbo noxā perpetuæ debilitatis incurrere. Vrina muli vel mulæ, vel aſini cum ſuo luto inlita, & clauos abolet, & callis medetur. Fimus ouium impoſitus,vel lacertæ iecur aut ſanguis in lanula applicitus, vel ipſa lacerta exſecta appoſita, clauorum intra triduum perſeuerantiam tollit.

Fimum columbīnum ex aceto coctum,& in modum malagmatis ſubactum, atque appoſitum ad omnia ſuprà ſcripta vtiliſſimum eſſe conſtat. Fimus apri, vel ſuis domeſtici recens impoſitus,& poſt tertium diem ſolutus,efficaciter clauos,verrucas,& callos aufert. Si ſupra callum alica ex poſca cocta per triduum vtaris, ſine difficultate ſanabere, etiamſi vrina canis virginis cum ſuo luto impoſita callos verrucáſque conſumit, tandiu tamen inalligata quandiu eas excutiat. Tribus fabæ granis clauum tangito,eáque in ſterculinio defodito,ne renaſci poſſint.quanto maturius computruerint,tanto celerius clauos ſponte decidere miraberis. Clauos qui in articulis ſupercreſcentes dolores exhibere conſueuerunt,incidi vel radi ad viuum oportet, prout quis pati potuerit,atque de lupinis crudis prius decoriatis farinam factā ſubigere cum melle, & emplaſtri more ſuperponere. Sub raſo clauo calcem viuam viſco ſubactam impone,& linteolum ſuperalliga,citò medebere. Auripigmētum tritum,& reſinam terebinthinam liquefactā,ad ſimilitudinem ceroti impone,clauellis prius deraſis,mirè proderit. Vrticæ radix,medulla caprifici,& flos chalcitidis,pari pondere conterūtur.hæc ſimul mixta loco clauelli ſuperpones,& alligabis,die tertia ſolues,ſtatim decidet,vel ſi adhuc remanſerit,iteratò impones,& triduò illic medicamentum eſſe patieris. Quum porcus iugulabitur,is qui verrucas habebit,ſanguinem eius ſubiecta ea corporis parte ſuſcipiat, dum adhuc calidus exilit, & mox vbi ſiccatus fuerit,ſtatim abluat, citum remedium experietur. Mulier ſanè remedium de ſcrofæ ſanguine faciat. Stercus columbinum vel ſolum vel cum ouo tritum,dolentibus articulis inlitum prodeſt.

Felle vrſino perfricti articuli dolore releuabuntur.

Vt frigora & pruinas facilè ſuſtineant nec aduran

A tur articuli, terræ malo cõtuſo cum axungia vetere perungantur. Pampini vi[illegible]m triti admixta hordeacea farina articulorum morbis medentur. Aquifolium cum thure & ſale & oleo [illegible] bactum impoſitumque medetur articulis. Incu[illegible]s articulos aranearum telæ cum oleo impoſitæ ſaluber[illegible]nè ſanant. Fracturis articulorum cinis ex fem[illegible]ribus pecudum factus, & cum cera mixtus, mirè m[illegible]etur. Inuictam potionem ad iſchiadicos & art[illegible]ticos facientem, in titulo B ſuperiore de iſchiadicis plen[illegible]mè ſcripſimus: ſed quoniam tam diuinus eius effectus eſt, iterandam putaui, nequis arthriticis remedia requirens huius ignoratione fallatur. Fimus ergo ibicis in ſylua vel in monte colligitur, ſi fieri poteſt luna XVII: ſin res vrgebit, quocunque die colligitur: ſanè ſeptimadecima luna medicamentum fieri oportet, quod ſic facies: Fimum eius quantum pugno pleno tolli poterit, dummodo pilulæ impari numero ſint, conteres validiſſimè ad ſummam læuitatem, tum piperis grana XXV. addes & mellis heminam, & diu teres: dehinc vini veteris adiicies ʒ.IIII. & conditi more C miſcebis potionem: ſanè qui accepturus eſt ex die Iouis diebus ſeptem continuis accipiat, etiamſi omnibus oſſium compaginibus affectus & contractus iacebit, intra dies ſeptem ita ſanabitur vt nunquam paribus doloribus implicetur. Condylomatis articulorum & neruorum ſertula campana ex paſſo & cretico decocta, cúmq; oui duro vitello, & cum vuæ paſſæ nucleis tritis mixta, medetur, ita vt malagmatis modo impoſita ſuperligetur.

Acopum valde vtile, & certum remediis articulorũ D atque neruorum, ſic, Medullæ ceruinæ, adipis veteris, butyri, ſeui ceruini, reſinæ frictæ, picis cedriæ, picis laguncularis, ceræ, ſingulorum ℔ ternas in æreo vaſe remittes lento igni, diuque agitabis, vt coquantur. Tum percolato medicamine, vt res poſcit vteris. Spumæ argenti vncias duas tundes, & butyri, & adipis veteris, & roſæ cãpanæ vncias ternas remittes, & permiſcebis, & poſtea in mortario ſimul conteres, & ſic vteris ad articulorum & neruorum confirmationem. Argemoniam ex vino auſtero coques, & teres, adrorãs interdum eodem vi- E no herbam: tum fomenti modo calidam condylomatibus articulorum, vel quibuſcunque aliis ſuperpones, & ne decidat alligabis. Serpyllum æquè cum vino auſtero coctum pari diligentia articulis impones, potentius remedium experieris. Si condyloma intolerabilẽ dolorem faciet, medullã panis ex vino auſtero ſubigito & imponito, cum ſumma efficacia proderit. Argemonia trita cum adipe permixta ſummam medelam condylomatibus exhibet articulorum. Spumam argenti & ceruſſam ſimul ex vino cõteres æquis portio- F nibus, & impones condylomatis: ſi vulnus fecerit, ſulphuris viui vnciam adiicies. Siquando non exulceratas eminentias tollere ſine ferro voluerimus, vt verrucas, neuos, clauos, aliáſve eius generis moleſtias, hoc medicamẽto vtemur, Calcis viuæ denarios ſex, fæculæ coctæ denarios tres, nitri vſti denarios tres, hæc teri oportet, & lixiuio colligi de cinere caprifici facto, vel de ſarmentis, donec leue ſit, & paſſi fiat temperamentum: deinde adiici debet rubricæ aliquid aut atramẽti, quo poſſit colorari, quæ ſimul mixta in patella fictili coqui oportet ad mellis ſpiſſitudinem, atque ita pyxide cornea reponi. Melius ſanè eſt G recens hoc medicamentum, cuius vſus talis eſt, Idipſum quod deſtinatum erit ſine ferro tolli, id ipſo ſpecillo de hoc medicamento oblinetur, & quum ſatis niger locus cui imponitur, & quaſi peruſtus viſus fuerit, tum oportebit non poni medicamentum, imò etiam abſtergeri, & panem ex aqua & roſa confectum & tritum imponi. hoc & ſtrumas ſanat antequam ſuppurentur. Oportet autem quum hoc medicamentum cruſtam fecerit in ſtrumis, nullum aliud adhiberi. Quum verò aliqua pars talium locorum ſuppurauerit, & timidus fuerit qui id patitur ſe- H ctionis, tum viſco quamplurimo medicamen colligi & conglobari, atque ita apponi oportebit in aluta in tãtum ſpatium circumſecta quantum modus vlceris fuerit, ea ſanè parte ponetur qua aptum erit vlcus aperiri. Hoc ego medicamento ſæpe diutinos dolores etiam pectoris & lateris & lumborum ſuſtuli, quum ad nullum aliud malagma dolor cederet. exulcerata enim parte cuiuſque dolẽtis loci, cum humoribus poſtea vitium omne ſublatum eſt. Varices curat adeps gallinaceus cum cæpa trita impoſitus, vel perductus aſſiduè. Articulis luxatis ſeuum pecudis cuiuſcũq; cum cinere de capillo muliebri facto medetur. Frumenti grana nouem in tegula candenti combures, & in cinerẽ rediges, & cymini quod duobus digitis pollice & medicinali tenere potueris, ſimiliter vrendũ in candenti tegula pones, & de terra quod tribus digitis tenere potueris, addes: necnon & laſeris modicum quod inter duos digitos teneas, adiicies, idque pariter conteres, & vino conglutinabis, & ad clauum appones: id etiam furunculis vtile eſt. De fimo pulli gallinacei, quod rubrum fuerit colliges, & appones clauellis, atque inde eos ſæpius lines, vehementer medebitur.

Ad varices fugandas remedium ſic, Hederæ radicẽ tolles quum fuerit luna in Aquario, & circunda eas, citò medebere: hederæ baccas tres quæ per parietem repit, pedi in quo ſunt varices alligato, vel radicem eius circundato. Rapã ex aqua ſalſa decoques, & ſuperpones pernionibus iam erumpentibus, medellam vtilem experieris. Spinam ex pede vel quacunque corporis parte, ſi altius adacta fuerit, ſine dolore extrahes, quum arundinis radicem appoſueris in mortario lapideo contuſam, & adiecto melle ſubactam, donec ad craſſitudinem ceroti redigatur, & linteo ſpiſſo inlita apponatur, in quo frequẽter ſpina ipſa eiecta inuenitur. Marrubium contritum admixto ſale modico impoſitum, æquè proficere cõſtat ad extrahenda ea quæ corpori inhæſerint. Herbam vrticam, ſiue viridem ſiue ſiccam contritam adiecto quolibet coagulo appones, cuilibet inhæſerit, confeſtim miraberis celeritatem medellæ. Stercus aprugnum ex vino ſubactum, & emplaſtri more impoſitũ, quicquid inhæſerit corpori celeriter extrahit, & ſanat.

Butyro, & medulla ceruina, & felle taurino cum oleo cyprino aut laurino perfricta genua ſanantur. Talorum tumoribus & doloribus muſculus marinus tritus ex oleo vetere impoſitus medetur. Malandriæ, & frigore aduſtis pedibus prodeſt cuiuſlibet pecudis ſeuum cum alumine tritum, vel excoctum, & ceroti modo impoſitum. Attritu calceamentorum factos clauos, emẽdat veteris ſoleæ exuſtæ cinis cum oleo impoſitus. Vlceribus omnibus pedum in qualibet parte, adeps vrſina addito alumine medetur. Ei qui patitur varices, ſeui hircini ſelibrã, & adipis de capone librã, ſimul permiſce, & in linteo die Iouis ceroti more appone, potẽter ſubuenies.

Stercus aprugnum tunſum cribratúmque, & cum melle deteriore coctũ, & ſubactũ, articulis impoſitum medetur. Ranas contritas, aut ventres earum ſciſſos pro malagmate articulis imponito, efficaciter quoſcunque dolores eorum ſedabis. Vitulinũ fimum recentẽ articulis laborantibus inlines, ſtatim ſubuenies. Ad verrucas & clauellos pedum remedium efficax ſic, Raporum ſemen quantum tribus digitis apprehẽdi poteſt, adiecto laſere contritum, & impoſitum, atque inligatum clauellum etiã morticinum excutit & perſanat. Sardas vel ſalſamentum ſine oſſe exuſtum, & confrictum appone varicibus, ſtatim prodeſt. Verrucas minores congeſtas, quas Græci myrmecidas vocãt, vt abſtergeas hoc facito, Nocte quum videris ſtellã quaſi præcipitem ſe ad aliam partem transferentem, eodem momento locum in quo verrucæ erunt, quacunque re volueris deterge, protinus omnes excident: quòd ſi manu tua nuda id feceris, cantinuò ad eam tranſibunt. Ad varices qui ſuffunduntur, & claudi nõ poſſunt, lanuginẽ de papyro appone, cõtinuò claudentur, id eſt illam lanuginem quæ viridi papyro in ſummitate eſt quaſi paniculæ eminentis. Lapillum quemlibet inuolutum hederæ folio ad verrucam admoueto, ita vt eam tangat lapillus, atque ita celebri loco abiicito, vt ab aliquo inuentus colligatur, miro modo ad illum qui collegerit verrucæ transferuntur, & ideo quot fuerint verrucæ, tot lapillis tangi debent. Vrticam nouellam cum aceto acri tere, aut exuſtam lomenti

more appone varicibus. Ad pollicem contuſum nucem iuglandem cute interiore mundabis, & cribrabis, & cū modico mellis appones, continuò ſanabis. Clauellis & callis qui in pedibus moleſti ſunt, ſanguis lacertæ viridis cum flocco impoſitus mirè medetur. Lumbrici terreni triti cum oleo impoſiti, proſunt clauellis penitus eruendis. Faba in aceto, & laſer miſſa, & tumefacta, ſi clauellis alligetur, mirè proderit. Salicis ramorū primorum vel ſummorum cortices exuruntur, earum cinis cum aqua impoſitus clauellis confeſtim medetur.

Beta cum melle & cum ficu arida contuſa, atque impoſita medetur articulis. Ad ſpinam quæ corpori etiam ſi in profundo hæſerit, auellendam, remedium efficax ſic, Florem cineris (id eſt ſummitatem fauillæ) colliges nitidiſſimè, & cum axungia contuſa miſcebis, atque ad locum in quo ſpina hæſerit, leuiter alligabis: ſtatim aut ſpinam ipſam extrahit, aut ita ad ſummitatem cutis educet vt facilè poſſit auelli.

NERVORVM VITIIS, AC DOLORIBVS omnibus, & arthritidi, ac paralyſi, & doloribus medullarum, remedia phyſica, & rationabilia diuerſa de experimētis, Cap. XXXV.

NEruis & arthritidi adeps vulturina cū felle eiuſdē & cū axūgia vetere, ac melle malagmatis more adpoſita medetur. Neruorum nodis capitis viperini exuſti cinis cum oleo cyprino adpoſitus, plurimum prodeſt.

Tremulis, & quibus nerui infirmi ſunt, vtile eſt olera cum aqua tantummodo decocta cum pane manducare, & oleo caſtorino in balneo aſſiduè perungi. Ranam rubetam & adipis vrſinæ — III. cum olei veteris ſextariis tribus in olla rudi ad medias decoquito, deinde cōlato: hæc vnctio frequenter adhibita, non ſolùm neruos confirmat, ſed & paralyſin repellit & reprimit. Malagma etiam ad podagram & arthritim, & ad omnem dolorem & tenſionem neruorum ſic, Ammoniacæ guttæ P. I. ceræ P. I. axungiæ veteris P. S. olei veteris P. II. olei cedrini P. I. roſacei aut irini olei P. I. croci — I. Aſii lapidis — I. myrrhæ — I. aphronitri ſemunciam. in patella noua liquefiat axungia, & cera cum oleo vetere ſoluatur, poſt ea oleum myrtinum & roſaceum, & cedrinum, & ammoniacum tritum admiſcetur, & tunc ſubducitur flamma ne efferueſcat medicamentum: ſecundum quæ adiicitur crocum tritum ex aceto: deinde myrrha trita aſpergitur, vltimum nitrum, & Aſius lapis additur, & ſic compoſitū medicamentum reponitur in pyxide. Acopum ad perfrictionem, laſſitudinem, & dolorem tenſionémque neruorum, quod hyeme adhibitum non patitur perfrigeſcere quamlibet partem membrorū: hoc Auguſta Liuia vtebatur, accipit hæc, Sampſuci floris 8. I. roriſmarini foliorum 8. I. fœnigræci P. I. vini Falerni congium, olei venafrani P. V. præter oleum omnia triduò in vino macerari oportebit, quarto die oleum admiſceri, & coqui in pruna non acri medicamentum, donec vinum conſumatur, poſtea percolari per linteum duplex, oleóque adhuc calēti ceræ Ponticæ P. S. adiici conuenit: reponitur medicamentum fictili vel ſtagneo vaſe: vſui eſt lenta manu perductum omnibus membris. Acopum ad neruorū cauſas, quod per vindemiam componitur antequā muſtū deferueſcat, ſic, Muſti recētis cōgios V. & olei venafrani P. I. in his macerantur ſpecies quæ infrà ſcriptæ ſūt, cōtuſæ, & percribratæ grādioribus foraminib⁹ cribri, id eſt iridis Illyricæ ✱ XL. cyperi ✱ XL. fœnigræci ✱ XL. piperis nigri ✱ XL. xylobalſami ✱ XL. calami odorati quo vnguētarii vtuntur ✱ LXXX. ſchœni ✱ LXXX. ſaliūcæ ✱ LXXX. ſertulæ campanæ ✱ XIIII. caſiæ nigræ ✱ XXIIII. cardamomi ✱ XXI. ſtyracis ✱ XXVIII. coſti XXIIII. myrrhæ minnæ ✱ XXI. caſiæ daphnitidis ✱ XIIII. ſpicæ nardi ✱ XL. hæc cū muſto & oleo macerātur in vaſe ſtagneo aut fictili poſita per dies XXX. Oportet autem vas bene clauſum & alligatum bis in die ſolui, & permiſceri omnia: deinde rurſus operiri, & ſignari, ne vires euaneſcant. Poſt XXX dies colantur macerata, de quibus quaſi oleum purum excipitur, quod reponitur fictili vaſe,

A facit ad omne vitium & dolorē corporis, & neruorum vniuerſas moleſtias. Acopum ad perfrictionem, & laſſitudinem, & neruorum dolorem, quod odoris grauioris eſt. nā illud ſuperius boni odoris eſt: accipit hæc, Ammoniaci guttæ ✱ X. galbani ✱ IIII. reſinæ terebinthinæ ✱ VI. ceræ ✱ XXV. mellis P. II. olei veteris 8. I. œſypi — I. medullæ ceruinæ — I. opopanacis ✱ VI. quidam hoc nō adiiciunt. ceram, oleum, & terebinthinam liquefieri oportet, deinde cætera adiici, nouiſſimum ammoniacum addi B tritum curioſé. hoc qui perunctus fuerit, etiam à ſerpēte tutus erit. Acopum quo fere ſemper Liuia Auguſta & Antonia vſæ ſunt. Facit ad perfrictiones, arthritim, & neruorum omnium dolores, cuius perunctio non patitur perfrigeſcere artus, & refrigeratos calefacit: cōponitur hyeme hoc modo, Adipis de porca ſterili P. III. vel etiam anſerinæ adipis idem ponderis, quam aqua frigidā bene lauari, atque in nouum vaſculum coniici oportet; cui adiici debēt, vini veteris odorati 8. III, & ſpecies infrà C ſcriptæ non nimis cōtuſæ ponderis huius, xylocinnami — I. card amomi — I. cyperi — I. ſchœni — III. roſæ aridæ foliorū — I. ſertulæ campanæ corollas X. hæc omnia inferueſiunt ſuper carbones, deinde refrigerata eodem cacabo reponūtur, poſteróque die iterum inferueſiūt, recondunturque eodem modo: tertio die rurſus calefiunt, & colantur per linteum, vel ex iunco facto deinduſtria colo: vinum rurſus, atque adipis quod ſupereſt in aliud nouum vas coniicitur: deinde vbi congelauerit ſe adeps, oportebit fundum cacabi perforari, & vinum omne emitti, D atque in priorem cacabum eandem adipem coniici, & vini eiuſdem recentis eandem menſuram adiici, ſpecieſque non nimis contuſas neque percribratas has infundi, Nardi Syriaci — I. ſaliuncæ — I. amomi — I. caſiæ — I. myrrhæ — II. cinnami — II. roſæ aridæ foliorū — II. deinde manè ſemel & in nocte ſemel mixtum hoc inferueſieri debet, idem & poſtero die fieri oportebit: tertia die quum ferueſacta fuerint omnia, percolanda erūt, & transferenda in cacabum priorem pertuſum: ſed antè diligenter & ſpiſſè foramen eius obturandum erit, atque E vbi congelauerit ſe adeps, extrahendum obturaculum erit, & ſpiſſamentum remouēdum, vt vinum omne effluere poſſit. quod quum defluxerit, adeps, vel medicamentū quod reſederit, vaſe ſtagneo vno, vel pluribus diligenter opertis & adplumbatis reponetur. Harum compoſitionū ſiqua fides eſt, & ipſe ego vtilia remedia ſemper expertus ſum, & alios idem ſenſiſſe confirmo. nam & illud adiicio, nequaquam huic acopo comparari poſſe alia medicamina, quæ in ſimilibus cauſis plerique amicorum meorum quibus æquè ac mihi credo, egregia ſe expertos F cum iureiurando adfirmauerunt. Illud autem meminiſſe oportet medicaminum peritos vel ſtudioſos, nonnunquam eadem medicamina in iiſdem vitiis corporis vel ſimilibus infirmitatibus interdum melius deteriúſve reſpondere propter corporum inæqualitatem, aut differentiam ætatū, aut opportunitatem temporum vel locorū: ſed affirmo proſperos euetus, ſiquando opus fuerit adhiberi, has compoſitiones ſemper habituras.

Chalaſticum olympianum cerotarium, inſigne ad neruorum dolores & tumores, quod idem ad rhagadia & G ad puſtulas vtile eſt, cōficitur ſic, Thuris — II. maſtiches — II. ſpumæ argenti — II. ceruſſæ — II. molybdenæ — II. olei roſei P. I. ceræ albæ — IIII: adipis anſerinæ — II. medullæ ceruinæ — II. ſuccum lactucarum quantum ſufficiat, ita vt ex ſupraſcriptis quæ teri neceſſe eſt, cum ſucco ſuo ipſo bene terantur, & poſtea ſupermittātur vnguēta, id eſt, oleum, cera, & adeps anſeris, & medulla ceruina: & ſic confectum medicamē in pyxide ſtagnea, aut in vaſculo plūbeo reponatur, ſimiliter in cōtractione neruorū caro palūbina ſumpta in cibo prodeſt. Ad morbum articularem ſic, Piperis grana IX. iuniperi grana IX. fœniculi ſemunciam, mellis cyathum vnum, ex vini potione hæc quum omnia bene triueris & permiſcueris, in ſolio balnei calido bibenda dabis. Confectio medicaminis quod facit ad omnes dolores, & ad omnes tumores neruorum & membrorum omniū, vel colliſiones, ſiue

A ferurore ſiue frigore fuerint excitatæ. Præcipuè autem facit ad faucium tumorem & dolorem qui Græcè dicitur paristhmia:conficitur ſic, Seui taurini ſed veri P. vnum, ſeui veruecini recentis ⁻ III. ſeui hircini recentis ⁻ VI. porcinæ axungiæ recētis P.I.ceræ nitidæ P.I.reſinæ nitidæ P.I.ſeuū vel adipē vniuſcuiuſq; generis purgatā & tū ſam ad ſuprà ſcriptū pōdus appēdes, & ſic in cacabū mittes, tū adiicies ceram & reſinam: quæ quū fuerint ſimul lento igne liquefacta,colabis eas,& in vas quod volueris defundes, atque vteris quum opus fuerit. Ad dolorem medullarum remedium ſic,Olei cyprini P.II. medullæ ceruinæ ⁻ VI. butyri vaccini ⁻ III. ſeui taurini ⁻ III. adipis anſerini ⁻ III. ceræ Ponticæ ⁻ VII. bdellæ ⁻ III. æſypi ⁻ III. de his omnibus ſpeciebus tunſis excoctis purgatis vnum corpus facies,& pro ceroto vteris. B

Ad paralyſin & neruorum dolores,herbam vrceolarem madidam in pultarium nouum mittes, & ad prunas donec ſe remittat excoques:tunc in mortariū conicies,& adiecto lomento,& aceto quanrum ſatis ſit,diutiſſimè cōteres,& prò malagmate locis dolentibus appones.

C Herba Britannice viridis cum radicibus ſuis contuſa & expreſſa,atque ex vini cyathis duobus vel tribus potui ſumpta,neruorum quibuſlibet doloribus potenter medetur,quantū experimenta docuerunt. Herba vettonica trita & impoſita, neruos etiam præciſos coniungit & glutinat. Myrti folia viridia admixto modico ſale & aceto contuſa, neruorum poplitúmque doloribus proſunt,ſi his aſſiduè perfricentur. De tribus cumulis terræ quos talpæ faciunt ter ſiniſtra manu quod apprehenderis tolles,hoc eſt nouem pugnos plenos, & aceto addito temperabis,& ſubiges, atq; eo malagmate quū opus fuerit efficaciter vteris. D Medulla de ſpina hyænæ admixto felle eius, & oleo vetere ad temperiem & lenitudinem acopi decocta,neruorum vitia omnia doloréſque,authore Democrito,perſanat. Stercus caprinum cum aceto coctum,& ſubactum,atque ad craſſitudinem mellis impoſitum,articulorum contractiones relaxat,& tremulis prodeſt. In locis humidis & ſordidis ſub lapidibus inueniūtur beſtiolæ multipedes, quæ contactæ contrahuntur & rotundantur, ex his XXI contritæ cum optimo melle,& ex aqua potui per fiſtulam datæ paralyticis medentur: ideo autem per fiſtulam potandæ ſunt ne dentibus noceant,quos ſi contigerint nigrificant. E Vermes terrenos,aut exuſtos,aut ſiccatos cōtere cum axungia vetere,& adiice herbam ſenecionem, & cacumina buxi tenera, & thus maſculum , contritáque hæc ſimul permiſce, & emplaſtri more appone neruis præciſis,vel vexatis,confeſtim eos reparabis:quod remedium bubus etiam & iumentis ſimiliter prodeſt.

Remedium ad arthritin,& omnium membrorum & neruorum dolores ſic, Hibiſci P.II. herbæ Sabinæ P.I. S.notiæ P.III. hæc omnia mittes in vini ſtyptici 8.I.S.poſt ea adiicies cymini ⁻ VI. axungiæ veteris P.III. olei mollis 8.III. tum ſimul omnia in olla rudi excoques tandiu vt herbæ illæ ita molles fiāt vt digito ſolui poſſint, quas exprimes per linteū diligēter,vt ſuccus earū cū reliquis ſpeciebus ſupraſcriptis ſimiliter expreſſis omnis coletur & emanet:poſtea adiicies ibi ſpecies infraſcriptas tūſas,& diligēter cribratas, id eſt adarces ⁻ III. euphorbii ⁻ III. caſtorei ⁻ III. piperis ⁻ III. maſtiches ⁻ III. ſeui taurini P.I. ſeui caprini P.I. reſinæ frictæ ⁻ VII. balſami ⁻ IIII. opobalſami ⁻ III. vini 8.VIII. œſypi ollaris ⁻ III. medullæ ceruinæ ⁻ III. reſinæ terebinthinæ P.I. permixta hæc omnia tandiu decoques donec ita omne vinum excoquatur vt vix ſextarius remaneat:poſtea adiicies ceræ ruſæ ⁻ VI.& dum feruet coagitabis , & ſublatum de foco medicamen diutiſſimè dum refrigeretur agitabis: & quum vnum corpus eius feceris , in doliolum vitreum aut pyxidem ſtagneam recondes,& quum opus fuerit,parum medicaminis loco qui curandus erit impones , ſed diu perfricabis,ac poſtea linteo inuolues , ne indumenta inquinentur:quod remedium poſt balneum neruis relaxatis conuenientius fiet: ſed cui medendum erit,liquamine & porcina abſtinere debebit. Decamyri calefactorii confectio ad neruos confirmandos, & recreandos poſt iniuriam frigoris , aut aliquam vexationem,ſic, Euphorbii ⁻ I. pyrethri ⁻ I. myrrhæ ⁻ I. amomi ⁻ I. folii ⁻ I. piperis ⁻ I. ſtyracis ℈ VIII. ceræ ℈ VIII. nardi ſcrupulos octo,opobalſami ℈ VIII. de his omnibus tunſis cribratis remiſſiſque facies vnam confectionem , quam in pyxidem ligneam aut corneam recondes , & quum opus fuerit vteris. Item ad eadem acopum de ſpeciebus nouem facies ſic,Maſtiches ℈ VI. ſtyracis ℈ VI. nardi & dictamni tātūdē,olei viridis ℈ XX. olei phyllini ℈ XX. olei myrtini ℈ X. ceræ ⁻ IX. opobalſami ℈ VI. hæc ſimiliter vt ſupraſcripta conficies,& recōdes,& ſimiliter lenta & calida manu perfricans ad placandos ac reparādos neruos vteris. Stirpes braſſicæ cum radicibus ſuis cōburito,earúmque cinerem aceto conſpargito, & adiecta vetere axungia ſubigito,id malagma impoſitum neruos valentiſſimè ſolidat. Quercini ligni combuſti cinerem qui vino & oleo diluerit, doloréſque neruorum ea vnctione perfricuerit,ſumma celeritate ſanabitur.

Stercus caprinum melle mixtum impoſitúmque,ſuppuratos neruos expurgabit,& ad ſanitatem vſque perducet. Si in cubitis,aut articulis,aut quacunque corporis parte neruorum contractio dolores exhibebit, lumbricos tres terrenos cum melle tritos malagmatis modo impone,omnem dolorem mollito rigore ſedabis. Pannum muliebrem (id eſt menſtrualem)oleo madefactum excoque:deinde exprime,& ceram illi oleo ſufficientem addes vt cerotum facias quo arthriticum vel paralyticū vtiliter perunges. Confectio acopi ad reficiendos confirmandóſque neruos ſic, Thapſiæ ⁻ I. adarces ⁻ I. S.canchryos vnciam vnam S.euphorbii ⁻ I.S.vuæ ſyluaticæ ſucci ⁻ III. pyrethri ⁻ quatuor,reſinæ terebinthinæ ⁻ VI. ceræ ruſæ ⁻ VIII. olei cyprini ⁻ III. piperis vncias quatuor,ſinapis ⁻ II. hæc omnia ſeparatim tunſa & cribrata in vnum miſcebis , & lēto igne diutiſſimè decoques,& ſemper agitabis, deinde refrigerata in pyxidē ligneam aut corneam recondes. Compoſitio emplaſtri quod appellatur ſmilion , facit ad omnes neruorū contractiones relaxandas,& ad quaſlibet contuſiones placandas,doloréſque ſedandos,conficitur ſic,Reſinæ frictæ ⁻ VI. butyri exſalati vncias ſex,ceræ vncias ſex , nitri in puluerem ſubtiliſſimum redacti vncias ſex,quæ ſuprà notata ſunt lento igni in cacabo fictili ſoluuntur, quæ quum fuerint ſoluta,ſuperpoſito carbonibus cacabo,paulatim nitrum quod in puluerem redactum fuerit , ſupermittetur,& agitabitur. Obſeruandum ſanè ne feruorem grādem ducat,aut bulliat,ac totum ſuperfundatur,& pereat : quòd ſi validius hoc medicamentum facere volueris,ſupradictis ſpeciebus admiſcebis reſinæ terebinthinæ vncias quatuor,galbani vncias tres. ſoluendum galbanū manibus calidis,ſicut ſolet cera molliri , & in ſupradictis ſpeciebus mittendum quum fuerint ſolutæ atque permixtæ:tum demum omnia diu agitabis,vt medicamentum ſicut cerotum ſubtiliſſimum fiat,quo poſtea velut emplaſtro ad ſupradictas cauſas potenter vteris. Compoſitio dia piſſelæs ad neruos rigentes , & offenſos placandos,& ad viſcera mollienda:conficitur ſic , Picis liquidæ pondo duo,ceræ pondo vnū , pulueris fœnigræci vncias tres,pulueris cymini vncias tres,baccæ lauri pulueris vncias tres,ſalis ſicci triti vncias tres,pix liquida remittetur, & colabitur,addita deinde cera lento igne ſoluetur: ſic omnia quæ pulueris ſunt mixta mittentur & coagitabuntur,& coquentur.quo medicamine refrigerato vti conueniet pro malagmate vel emplaſtro ad ea quæ ſupraſcripta ſunt.

AD PODAGRAM CALIDAM, ET FRIGIDAM,& chiragram,remedia phyſica,& rationabilia diuerſa de experimētis, Cap. XXXVI.

Podagram lenit œſypum cum lacte mulieris, & cum ceruſſa appoſitum:fimus quoque bubulus recens calidus,& pulmones pecudis calidi recentes, & fel arietis cū ſeuo ſuo,& fimus gallinarum recens appoſitus plurimum iuuat,necnon & cochleæ Africanæ cum ſua carne combuſtæ,ciniſque earum ex vino illitus medetur. Cerotum aduerſum pedum dolores hoc modo facies , Olei

pondo II. medullæ ceruinæ vncias ſex, reſinæ frixæ vnc. A ſex, butyri vnc. I. hæc pariter in cacabo ſoluũtur, & colãtur: poſtea adiicies lini ſeminis heminam, fœnigræci heminã, quæ ita pariter concoques vt ſpiſſum ſit: deinde colabis & de ipſo colato ita denſum temperabis donec emplaſtrum facias.

. Remedium paregoricum, ad podagram ſic, Cupreſſi baccas virides quod volueris decoque ex aqua marina donec molles fiant: deinde contunde in pila, & ſubinde aquam adſparge, & manibus ſubige, vt tanquam malagma ſit: inde inter initia doloris impone, ſtatim mitigabitur dolor. B

Malagma efficaciſſimum ad podagram ſic, Carnis agninæ P. VI. caprinæ P. VI. bubulæ maſculinæ pondo ſex, picis liquidæ P. V. vel etiam VI. nitri P. VIII. baccarum iuniperi pondo ſex, ceræ P. decem. hæc omnia concerpe, contunde, coque, & quum liquidũ fuerit medicamen, adiice cæpam, & ſubinde permiſce, & deinde galbanum mitte quantum æſtimaueris ſufficere poſſe, & ſubinde agita. quæ quum bene liquefacta & commixta fuerint, adiicies ſulphur & nitrum, & baccas lauri contuſas: deinde quum bene permixtum & concorporatum videris medicamẽ, ab igne remouebis, & mittes in pilam ligneam, atque illic tandiu battues donec ſit ſubactiſſimũ: & quum ex eo malagma facere volueris, oleo manus perunges, & ita inductum linteo denſo vel fœnicio pedibus appones. C

Malagma ſiue acopum ad podagram efficaciſſimum quod menſe Auguſto fieri debet, Reſinæ frictæ pondo tria, ceræ P. VI. olei veteris P. octo, galbani vnc. IIII. opii vncias quatuor, opopanacis vnc. quatuor, æruginis vnc. ſex, guttæ ammoniacæ vnc. quatuor, adipis leoninæ vnc. quatuor, adipis leopardinæ vnc. quatuor, adipis taxoninæ vnc. tres, adipis anſerinæ vnc. tres, ſeui taurini P. I. radicis maluæ erraticæ vnc. quatuor, radicis cicutæ vnc. quatuor, radicis hibiſci vnc. quatuor, radicis cucumeris agreſtis (quem σίκυον ἄγριον dicunt) vncias quatuor, radicis cucurbitæ domeſticæ vncias quatuor. Infundes radices omnes ſupraſcriptas in aquam luna duodecima, excoques luna quindecima, ita vt ad tertias excoquas, & de excoctis ſucci expreſſi põdo duo, vel duos ſextarios facies. Opopanacem & opium infundes in vinum: guttam verò ammoniacam & galbanum tũdes, & deinde ſimul omnia permixta lento igne decoques, ac facies quaſi cerotum, & vteris hoc modo, vt inlinas linteum delicatiſſimum, quod ſine ruga amplectatur pedem: deinde faſciola leuiter inuolues, ad hoc tantùm ne quũ pedes in lecto moueris linteolum replicetur, & medicamen inlitum decidat. nam ſi arctius ſtrinxeris nerui offendentur. Hoc ergo medicamen & in accentu placat dolores, & in declinatione confirmat ſanitatem. D E F

Herbæ verbaſci quæ minoribus foliis eſt, ſummitates teneræ, ac folia trita impoſita intra paucas horas adeò ſedabunt podagræ moleſtiam vt qui vſus fuerit etiam ambulare poſſit. Incipientem podagram diſcutiet betarum exuſtarum cinis leuiſſimus admixto ſanguine bubulo ſubactus, & impoſitus.

Vettonica cum aqua ad tertias decocta, ac potui data, ipſaque quum decoxerit trita, atque appoſita podagræ plurimum medetur. Herba ſenecio quæ in tegulis naſcitur, cum ſale trita vice malagmatis impoſita, podagricis prodeſt. Malagma potentiſſimũ ad podagram, ad fracturas, ad tumores, ad cõdylomata, etiam ad renium dolorem, ſi illic imponatur, quod fieri oportet ſpeciebus infrà ſcriptis ſic, Aſphalti pondo vnum, ceræ pondo vnum, reſinæ colophoniæ pondo vnum, picis brutiæ pondo vnum, chalciridis pondo vnũ, ſpumæ argenti ſeſcunciam, ceruſſæ ſeſcunciam, aluminis rotundi ſeſcunciam, aluminis ſciſſi ſeſcunciam, miſyos ſeſcunciam, gallæ ſeſcunciam, opii ſeminis ſeſcunciam, opopanacis ſeſcunciam, aloes ſeſcũciam, myrrhæ ſeſcunciam, thuris maſculini ſeſcunciam, herbæ mandragoræ ⸗ I. S. aceti quod ſufficiat: quæ tundenda fuerint tundes & cernes, quæ liquefacienda ad ignem reſolues, & colata in vnum permiſcebis, & leui vapore G H

ignis tenuiter decoques, & aceto paulatim conſperges, deinde facies trochiſcos qui habeant ſinguli ⸗ binas, quos quum vſus exegerit leui igne reſolues, & ſic pedibus malagmatis more impones. Remedium præſentaneum ad podagram, & neruorum, & lateris, & renium, & lumborum dolores, & ad ſtrumas, & ad parotidas, & paniculas ſic, Rumicem marinum, baccas lauri, æruginem, æquo põdere contundes, & teres cum pipere & ſale quantum æſtimaris poſſe ſufficere, adiicies & picis duræ & olei, & mellis aliquantum, & ſimul omnia vſque ad ſpiſſitudinem decoques, & colata cum oleo Syriaco ſubiges, & pro malagmate quum opus fuerit vteris. Compoſitio Mithridatica ad podagram & neruorum dolores, & contractiones ſic, Ceræ vnciam vnam, medullæ ceruinæ drachmam I. adipis vrſinæ drach. I. cinami drach. I. piperis nigri drachmã I. myrrhæ drach. I. roſæ aridæ drach. I. iridis piſtæ drach. I. adipis anſerinæ drach. I. adipis gallinaceæ drach. I. ammoniaci drach. I. caſiæ rufæ drach. I. thuris maſculi drach. I. guttæ ammoniacæ drach. I. herbæ monœci drach. I. rutæ ſyluaticæ drach. I. peucedani drach. I. aphronitri drach. I. croci drach. I. thuris pollinis drach. I. ſtaphis agriæ drac. I. caſtorei drach. I. nucis amaræ drac. I. cuateri drach. I. reſinæ terebinthinæ drac. I. œſypi drach. I. quæ tundenda erunt tundes & cribrabis: quæ remittenda erunt lento igne liquefacies, & colata miſcebis, & emplaſtri more quum opus erit vteris.

Fomentum ad podagram ſic, Fabæ nigræ integr ſextarium moles, & in farinam rediges cum corticib ſuis, de lapide ſarcophago vnciam I. tundes, & cribr bis, & ex aqua tepida permiſcebis, atque in pannum i ductum impones pedibus, & alligabis.

Remedium ad podagram quo pro acopo vtendum eſt ſic, Seui hircini ſelibrã, ceræ ſelibram, picis ſelibrã, thuris maſculi vncias III. adipis vrſinæ ⸗ III. olei veteris vncias tres, olei irini vnc. III. ſalis ammoniaci ⸗ III. axungiæ veteris ſelibram, medullæ ceruinæ ⸗ III. medullæ taurinæ ⸗ III. adipis anſerinæ ⸗ III. lenticulæ ſupra aquam natæ ⸗ III. aceti 8. II. hæc omnia diligenter lento igne liquefacta, & colata recõdes, & quũ opus fuerit vteris. Ad podagram, & neruorum dolores, & parotidas, & mammarum duritiem, quam & mulieres & viri pati ſolent, remedium ſic, Picis Hiberica P. I. ſalis heminam, fœnigræci farinæ heminam, iridis ⸗ III. ceræ ſelibram. picem prius coques vt remittatur, deinde ſingulas res adiicies, & coques, ac poſtmodum colabis, & tanquam malagmate quum opus fuerit vteris. Potio ad podagram & neruorum dolores, quam pridie non cœnanti per duos continuos menſes ieiuno ad nucis auellanæ magnitudinem ex duobus cyathis aquæ calidæ dabis, componitur ſic, Petroſelini drac. II. cẽtaurei drach. II. marrubii drach. I. ſcordii drach. I. tũdes hæc & cribrabis, & in puluerẽ tenuiſſimum redacta deſpumato melle colliges, vt ſpiſſum ſit medicamentum, & recondes. Ad podagram ſubitum & facile remedium ſic, Alumẽ, acetum, lotium humanum vetus, æquis menſuris permiſce, atque adde ceræ P. I. opii ⸗ I. lactis canini vnciam I. roſæ ſiccæ vnciam I. opium, & lac, & roſam teres in mortario, ceram verò liquefacies, & ſimul omnia permiſcebis, atque inde pedes inlines, & folia betæ aut lactucæ deſuper alligabis.

Ad podagræ ſubitum dolorem remedium ſic, Calcem denuò coques, & teres, adiiciéſque œſypum, & roſam tritam, & de permixtis pedes perunges. Phlomi vncias tres, rumicis vnc. tres, hibiſci vncias tres, cyclaminis vncias tres, myrrhæ tunſæ vnc. I. phlomum moles, & dices quandiu moles, Summum cælum, ima terra, medium medicamentum: deinde ſimul omnia cocta colabis, & ex his pedes quum opus fuerit perfricabis. Ad podagram remedium de experimento ſic, Spermaticæ drach. quatuor, lini ſeminis drach. quatuor, erucæ ſeminis drach. quatuor, ſchœni drach. II. caſtorei drach. II. myrrhæ drach. II. nardi ſpicæ drach. II. gummis Æthiopici drach. II. ſalis drach. II. piperis

longi drachmam vnam, nucleorum pineorum drach. VIII. ſatureiæ drach. nouem. hæc omnia tunſa cribrata, & in puluerem tenuiſſimum redacta tritaque, in vnum permiſcebis, & ex eo drach. vnam ad diem ieiuno in potione ex vini cyatho temperata dabis. Sambuci folia quumprimum procedunt ad libram colliges & teres, plantaginis quoque radicem ad libram colliges & contundes, & axungiæ veteris libram purgabis & cōtundes, & poſtea ſimul omnia ſubiges, atque inde pedes inlines, & caulis folium ſuperpones, confeſtim præſens remedium ad ſedandam podagram experiere. Fimum ciconiarum, ſed de nido ipſo dum ciconiæ pullos habent ſumes, & cum axungia vetuſtiſſima permiſcebis & conteres, atque emplaſtri modo pedibus appones, efficaciter podagram ſanabis.

Ad podagram, & ad omnes pedum vel manuum & aliorum membrorum dolores ex perfrictione releuandos, benefacit hoc remedium ſic, Fœnigræci 8.I. lini ſeminis 8.I. hibiſci cōtuſas radices quinque, hæc ante diē infundes in aquæ 8.I X. deinde poſt diem decoques vſque ad tertias, poſtea colabis, & ſuccum omnem colliges, atque adiicies ei olei P.I X. & ſucci laurini, id eſt de foliis vel de baccis teneris lauri expreſſi 8.I. deinde iterato decoques pariter, quouſque omnis ſuccus ſupraſcriptus conſumatur, & olei tantummodo ſumma reſideat, quod iterato colatur, & addūtur in eo oleo quod ſuperfuerit laricis ⟝ I X. terebinthinæ vnc. IIII. balſami ⟝ II. ita vt prius hæc in vaſe duplici ad ignē lentiſſimum reſoluantur, & ſic permiſceantur, & diutiſſimē coagitētur, atque in vſus ſupraſcriptos neceſſarios ad perfricandum reſeruentur. Ad primos podagræ impetus molliendos. Atiariæ herbæ partes duas contundes, & butyri vnā partē permiſcebis & conteres, atque ita pro vnguento vel emplaſtro vteris. Vlmi cortex contuſus diutiſſimè, & cum aqua marina vſqueadeo ſubactus vt malagmati ſimilis ſit, pro emplaſtro appoſitus, ſedat podagræ dolores. Viuo lepori pes amputatus & alligatus ad podagram, vel eius pedis partibus quæ dolebunt, plurimum prodeſt. Vituli marini, aut quod melius eſt hyænæ pelle facta calciamenta ſiquis in quotidiano vſu habuerit, efficaciter podagræ morbo carebit.

Pueri impubis detonſi ſuper pedes dolentis capilli, atque illic aliquādiu compoſiti, compeſcunt dolorem.

Probatū remedium eſt, felle caprino non manu, ſed pinna pedes perunctos, confeſtim dolore releuari.

Fœniculi farina ex hydromelite decocta, & impoſita chiragræ medetur. Podagram vt ſanare difficile eſt, ſic incipienti inter initia occurrere promptum eſt. nā inter initia eius quū dolores aſperrimi ſunt, ſiquis vena aduerſa in brachio pungatur non modò præſenti dolore releuabitur, ſed etiam in poſterum perpetuò liberabitur. Vtiliter in dolore perunguntur pedes oleo in quo diu decocta ſint inteſtina ranarum: ranæ quoque rubetæ exuſtæ cinis cum ſambuci coliculis teneris tritis, & ſeuo hircino vetere permixto, decocto, pariterque impoſito prodeſt. Folia cupreſſi contrita cū panis mollis partibus duabus, & axungia vetere ſubacta, medentur doloribus podagræ. Semen geneſtæ tunſum, & cum axungia ſubactum, doloribus geniculorum potenter adhibetur. Muſtelæ viuæ combuſtæ cinis cum oleo roſaceo & aceto pinna inlitus, podagricis prodeſt. Hedera contrita, & cum oriza ac melle decocta, atque in vnum permixta, & denuò trita, podagræ & chiragræ & neruorū offenſionibus medetur impoſita. Vrtica trita cum ſanguine miluino aut palumborum permixta, atq; ex eo pedes inliti efficaciter ſanantur. Mirificum podagræ remedium, nec impendio ſumptuoſum ſic, Cupreſſi pilulæ duodecim, paſtinacæ quamminimæ totidem decoquuntur cū thuris tunſi vnciis tribus cum olei ſextario & aquæ hemina, & axungiæ veteris vnciis ſex, & ceræ tātundem, quæ inſpiſſata & conglutinata panno inlita pedibus apponuntur. Ad podagram cum feruore & tumore rubicundo quam calidam vocant, hæc faciunt primis diebus adhibita, Herba vrceolaris per ſe, & caſeus mol-

A lis recens per ſe impoſitus, poſtea herba cui ſalis puſillū admiſcere oportebit. Item benefacit apium viride per ſe vel cum polenta appoſitum. Nec minus vtilis eſt portulaca atque plantago: ſpongia quoque Rhodia vel Aphricana mollis ex aqua frigida appoſita iuuat. lanam etiam ſuccidam roſa & vino infectam poni conuenit: ſubinde autem hæc omnia mutari oportet priuſquam caleſiant. Prodeſt & lomentum fabæ mollitæ cum ſuis valgulis factum, aceto ac melle dilutum, atque ita impoſitum. educit enim ſanguinem,
B & dolorem leuat. Bellè faciunt & mala citrea quāmaxima quinque cocta ex aceti ſextariis tribus, donec madida fiant; quibus tritis adiicitur aluminis ſiſſi vncia vna, myrrhæ vncia vna, atque ita malagmatis more feruenti podagræ imponuntur. Benefacit & aloe aceto diluta, & perpinnulam pedibus inducta: opium quoque lacte muliebri dilutū, & ſimiliter inlitū iuuat.

Mirificè hoc cataplaſma podagræ cuilibet ſuperpoſitum medetur. Tollit enim triduò dolorem, lomenti more compoſitum ſic, Fœniculi ſeminis cyathi duo,
C muſci de ſtagno cyathi duo, polētæ tenuis cyathi duo: commiſcentur hæc in vnum cōtuſa trita, atque molita: deinde conſparguntur aqua pluuiali, & ita temperātur ne durum ſit medicamentum, neve ſit aquatum nimis: quod impoſitū protinus leuat; id eſt intra triduū tollit dolorem. Conſtat autem eum qui hoc medicamine ter in mēſe inter denos dies vſus fuerit, in nocte non laboratur iam podagræ dolore. Ad frigidam podagram, quæ ſine tumore eſt, cō ficitur cataplaſma ſic, Ciceris nigri molliti ſextarius coquitur ex aqua, & diligē-
D ter teritur, cui adiicitur axungiæ pauxillum, & dum calet medicamentum pedibus imponitur. Fœnigræci ſeminis & hordei farinæ binos ſextarios cribratos in vnum miſcebis, & decoques ex aqua, atque addes olei quod ſufficiat, ac ſubinde calidum cataplaſma pedibus appones. Benefacit & hibiſci radix ex aqua mulſa cocta & impoſita: ſambucum quoque cum axungia, & braſſicæ cinis cum axungia impoſitus plurimum iuuat. Vbi autem impetus ceſſauerit, & in hoc & in priore genere podagræ calida aqua marina diu fouēdi ſunt pedes: vel
E ſi hæc non erit, aqua pura feruenti, ſale adiecto, foueantur: poſt hoc malagmate vti oportet quod ad parotidas ſcriptum eſt. tollit enim citò reliquias podagræ per ſudores, & in futurum cōfirmat neruos, nec patitur facilè vitiari. Ad vtramlibet podagram remedium ſic, Torpedinem viuam nigram quum admonuerit dolor, ſubiici pedibus oportet in litore nō ſicco, ſed quod adluit mare, & tandiu premi donec ſentiatur torpor per totum pedem, & tibiam vſque ad genua. Hoc & in præſenti tollit dolorem, & in futurum remediat. hoc
F modo Anteros Cæſaris libertus ſupra fidem remediatus eſt. Malagma Narciſſianum ad vtramque podagram egregium, Ceræ pondo II. reſinæ pondo v. olei veteris pondo v.S. olei ſyriaci pondo I.S. aphronitri in paſtillis pondo I. cardamomi puri pondo vnum, iridis Illyricæ pondo vnum, piculæ pondo vnum, agarici pondo vnum, fœnigræci pondo vnum, centaurii pondo vnum, apollinaris pondo vnum, alterci pondo I. coques liquanda: quæ ſunt tundenda in puluerem redacta miſcebis, atque ex his paſtillos facies, & in capſa
G noua repones, quibus diebus viginti iugiter vteris.

Malagma quod & ad podagram, & ad omnem collectionē benefacit: accipit hæc, Ammoniaci vncias v. galbani vncias II. picis duræ P.v. reſinæ terebinthinæ P.II. olei veteris P.I.S. axungiæ vetuſtæ P. III. ceræ P. v. ſulphuris viui pondo v. hæc omnia decoques in patella fictili vel cacabo ampliore: ſulphur tamen & ammoniacum extrà teres, & ſic immiſcebis quum decoquere cœperis: ſed agitabis inſtanter, ne ſubſidant in fundo quæ in puluerem redacta mittuntur.

H Confectio medicaminis quod appellatur hygia: facit ad chiragricos, ad arthritim, ad ilii dolorem, ad ventris moleſtias, ad neruorum contractionē, & ad omnes dolores qui ſunt in corpore: cōficitur XII. Calend. Iul. non intereſt quo die, vel luna, vel malina, dummodo

A ſupraſcrip tus dies obſeruetur quo medicamen fiat, ſic, Olei P. x x v. ſed optimi, vini optimi pondo x x v. quãtum bonum fuerit vinum, tantum melius erit medicamentum: ſerpylli campeſtris faſciculos x. tam grandes quàm manus viri recipere poteſt: ſed ſuprà ſcripta die colligi debet ſerpyllum, vt ſtatim recens cum ſupradictis liquoribus coquatur, quod oportet tandiu coqui quouſque ad olei menſurã liquor omnis veniat: quum refrigerit colatur diligẽter, & vbi nitidum fuerit, addes reſinæ pityinæ põdo tria, opopanacis libram ſemis, galbani libram ſemis, ceræ rufæ libram ſemis, ſtyracis B libram, opobalſami — v i. Hæc omnia cõfundes in iſto oleo: ſtyracem ſanè pones in balneo, & ibi ſolues, atque in mortario teres, & remittes omnia in vas æreum, ibique pones ad focum ſpecies ſuprà ſcriptas, quæ tandiu coquantur quãdiu ſoluantur bene: deinde de reſina puluerem facies, & aſperges medicamini dum adhuc coquitur, quo malagmatis loco quum opus fuerit vteris.

Cerotum ad chiragram, & parotidas, & tumores diuerſos, & fiſtulas, & furunculos, accipit hæc, Ceruſſæ P. I. ammoniaci P. I. olei P. I. ceruſſa terenda in mor- C tario diligẽtiſſimè, deinde oleũ paulatim ſupermittendum: & quum ſimul trita fuerint omnia, mittẽda in caccabum, vel trullam, vt ferueant, & dum coquuntur ſine intermiſſione agitanda. Sed quum denſum eſſe cœperit medicamen ad ſpeciem ceroti, tum ammoniacum tritũ diligenter ſupermittẽdum, coquendáque ſimul omnia horis ſex lento igne ne adurãtur, & ſine ceſſatione dum coquuntur agitanda: quum videris omnia bene mixta, defunde in aquam frigidã, & manibus ſubige, vel perfrica, & ſic repone, & quũ vſus exegerit alutæ inline, & D ſic appone locis neceſſariis. Remedium ad podagram, vel maximè ad arthritim ſic, Aceti optimi quantum volueris, quod melius erit ſi ex vino ſtyptico fuerit, telas aranearum quæ in cupreſſo inueniuntur, buxi ſummitates tenerrimas. Hæc in olla noua coquenda ſunt diutiſſimè, ex quo aceto poſca temperanda paulo acrior quàm ad bibẽdum, ex qua poſca vel calefacta vel frigida, prout cauſa poſtulauerit lauãda mẽbra, hoc eſt arthra vel iũcturæ quæ dolẽt, & deorſum, id eſt quũ E humeros vel cubita laueris, ad man⁹ ſummas, vel ad pedes ſummos deſtringendũ deducẽdúmque medicamẽ: poſtea verò quàm hac poſca laueris membra quæ lauari neceſſe eſt, appones herbam quæ in aquæ iugis decurſu naſcitur, quam Latinè berulam, Græcè cardaminen vocant: hæc diligenter purgatur, & teneritudo eius tunditur, & ita vel tepida vel frigida, prout ſalubrius eſt, dolenti in modum cataplaſmatis apponitur, & die bis aut ter, vel quotiens ſiccari cœperit mutanda erit. quæ ſi ruborem fecerit, tunc magis profuiſſe intelligetur. F Adhibendum dehinc parygrum cerotũ infrà ſcriptum, ſic, Ceruſſæ, ſpumæ argenti, ceræ punicæ, olei roſei, olei mollis, lacrymas ouorum: horum omnium pondera quæ placuerit miſcebis. modus enim non eſt definitus. Cera primùm in oleo molli ferueat tandiu donec ſtringatur: poſtea puluerem ſuprà ſcriptarum ſpecierum ſuperaddes, deinde oleum roſeum vel lacrymas ouorum admiſcebis, atque ita bene agitata, & mixta omnia ſubcoquantur igni: quod medicamen repoſitum quum neceſſe erit in linteo inlitum membris dolentibus apponetur. G

Farinæ triticæ 8. vnum, amyli vncias ſeptem, ceræ vncias ſeptem, olei roſacei æſtate, hyeme autem olei cõmunis 8. I. Italicum. ſanè vt paſſio ipſa vel calidius vel frigidius medicamentum poſcit fieri, ita facias. Farinam ante diem infuſam in aquæ 8. Italicum cõcoques ad modum glutis: poſtea amylum ſeparatim tritum in mortario, & ceram remiſſam in oleo ſupermittes, & ſimul omnia diligenter teres, & quum opus fuerit appones in linteo podagræ cuilibet. Galbani ſemunciam, opopanacis vncias duas, caſtorei vncias duas, ceræ H P. I I. olei laurini vncias I I. olei communis P. I. olei veteris rancidi P. I. aphronitri candidi pilulas duodecim, medullæ ceruinæ pondo vnũ, butyri P. I. clauos caligares de ſterquilinio collectos de dextra caliga v I I I. de ſiniſtra ſeptem, in ſingulis linteolis alligato, ſic in æneum mitte: deinde ita cum ſuprà ſcriptis decoque, vt emplaſtrum denſum facias pedibus quum volueris apponendum. Opopanacem ſanè quum liquaueris, galbanum poſtea liquabis: dehinc omnia reliqua quum coxeris colabis, & ſic de permixtis omnibus emplaſtrum facies: miraberis remedium podagræ quia palmare eſt.

Ad impetum podagræ remedium quod Artemiſius Dianio oſtendit ſic, Croci denarios duos, pulueris Aſiani (id eſt, de lapide magneſio) qui in venalibus difficilè inuenitur, vnciam vnam: ſed ſi hic nõ ſit pro puluere, aphronitri — I. mittes, & ouorum quatuor lacrymam, non medullam. Hæc trita & mixta componuntur in modum ceroti, quo ſupralinuntur pedes de pinnola. Farinam de meliloto in lotio humano & axungia vetere concoque, eámque panno inline, & mox vbi dolor auſpicabitur, pedibus impone, pro certo ſtatim eum mulcebit hoc remedium. Axungiæ P. tria, reſinæ terebinthinæ P. I. picis liquidæ P. I. ceræ cõmunis P. I. ſulphuris viui P. I. rutæ viridis ∋ I I I. ſchœni — I I. bdellæ recentis — I I. quum omnia remittenda remiſeris, & cætera miſcueris, nouiſſimè ſulphur tũſum adiicies, & omnia iuxta ignem exagitata miſcebis. Hæc compoſitio præſidio ſeruata, quanuis acrem impetum podagræ orientis extinguit. Olei cyprini medium in æneum conicies, quúmque primùm ferbuerit mittes in illud vulpem maſculum viuum, & tandiu coques donec corpus eius ſurculo facillimè transforetur, tũc oleum percolabis, & adiicies in id ſampſuci, ſiliuncæ, cyperi, cardamomi, ſingularum rerum ſelibram, euphorbii — I I I I. adarces P. I. reſinæ P. I I I. ceræ ponticæ P. I I. hoc cerotum mirè podagram lenit. Vermiculos terreſtres in aceto per noctem manere curabis, vt ſe omni ſorde purgent, mane eos ſiccabis, & ex his — I X. in libram axungiæ mittes, & diutiſſimè conteres, vt vnum corpus efficias, & pro ceroto vteris ad ſedãdos, pedum quamlibet moleſtos dolores. Medius lapis lacte muliebri dilutus, & pellicula lupina conligatus, portatúſque, & in præſenti & deinceps in futurum tempus podagram certiſſimè ſubmouebit. Columbinæ pinnæ maximè primùm naſcẽtes vſtæ cum vrtica, atque impoſitæ podagræ dolores leuãt. Terreſtres lumbrici ad menſuram acetabuli in mellis cotyla contriti, & impoſiti pedibus qui prius oleo roſaceo vncti fuerint, ac tertio die ſoluti, & ſtatim rurſum impoſiti, & confeſtim dolorem leniunt, & in poſterum tollunt.

Vulpem ex aqua coquito donec molleſcat, & ex aqua percolata pedes aſſiduè foueto, quo facto doloribus facilè careri hoc remedio quidam frequenter experti ſunt. Lenticula quæ in aqua naſcitur quamtenerrima contuſa, & antequam cubitum eat ei qui dolet pedes impoſita, deinde interpoſito tempore ſublata, & herba cuculus trita, in reliquam partẽ noctis impoſita, mirè dolores podagræ ſedat. Farina frumenti ex aceto cocta, dolorem podagræ ſtatim ſedat impoſita: ſed lenius medicamen erit adiecto melle non multo.

Pampini vitium triti, & impoſiti tumorem pedũ mirabiliter exſiccant, cinis quoque vitium cum axungia vetere ſubactus & impoſitus idem præſtat: necnon & ad hoc ſal ammoniacus cum pari menſura picis & ceræ coctus imponitur. Plantago cum axungia ſubacta & impoſita lenit pedum dolores, limus quoque aquaticus cum oleo ſubactus plurimum prodeſt.

Adeps vrſina cum ſeuo taurino & cera pari pondere decoquuntur, eóque ceroto podagra contacta lenitur, necnon & radix cucumeris erratici ex aceto cocta, & podagræ impoſita ſuccurrit. Potio, quæ ſi anno integro fuerit potata, podagra liberat laborãtes: cõponitur ſic, Chamædryos P. I. cẽtaurii vnc. I I I. ariſtolochiæ rotũdæ vnc. I I I. ſtœchados vnc. I I I. agarici — I. cyperi ſeminis — I I I. S. aloes — I I I. S. hæc pondera ſingularum rerũ tunſa, & cribrata, appẽdi oportet, & mellis Attici libras v I. comprehendi. Sumitur autem hæc potio à ieiuno & maximè digeſto: menſura eius eſt argentei

ſcrupuli põ dus. bibitur ex tribus cyathis aquæ calidæ, & ſi non continuati dies fuerint in accipienda potione, anni tamen ſpatium in dierum numero ſuppleatur.

Fel apri cum ſeuo quolibet poſitum, optimè placat podagram in præſens. Carmen idioticum quod lenire podagram dicitur, ſic, In manus tuas expues antequam à lecto terram mane contingas, & à ſummis talis & plantis vſque ad ſummos digitos manus duces, & dices, Fuge fuge podagra, & omnis neruorum dolor de pedibus meis & omnibus membris meis: aut ſi alii præcantas, dices illius quem peperit illa, Venenum veneno vincitur, ſaliua ieiuna vinci non poteſt: ter dices hæc, & ad ſingulas plantas tuas vel illius cui medebere ſpues. Remedium ad podagram ſic, Lanæ ſuccidæ non lotæ P.I. vini veteris vel aminæi 8. II. olei omphacini 8. I. aphronitri communis P.I. lanam infundes in vinum per triduum, dehinc exprimes lanam vehementer, & admiſcebis vino quod expreſſeris aphronitrum tritum, addes & oleum, & ſic miſcebis omnia, & in vas vitreũ mittes, & ſeruabis. Quum autem opus fuerit medicamen, panem infundes in vinum vetus vel aminæum, qui quũ bene mollitus fuerit, exprimendus erit, & terendus in mortario, ac dum teritur ſupermittendum medicamẽtum quod in ampulla eſt, ita vt ad denſitatem cataplaſmatis redigatur, addenda & olei roſei cochlearia duo: ſic inducendum medicamentum in linteo, & apponendum locis dolentibus. Superpoſito verò linteo, ſalubre eſſe author remedii huius affirmat, ſi vel ipſa lana quæ expreſſa eſt, vel alia ſuccida ſupra cataplaſma hoc ponatur, & leuiter obligetur. Confectio emplaſtri quod rex Ptolemæus inueniſſe dicitur, accipit hæc, Seui taurini remiſſi colatique, atque in paſtillos coacti P.V. reſinæ frixæ P.V. medullæ ceruinæ ⊣ VI. ſucci mẽthæ ⊣ II. ſucci mentaſtri ⊣ II. ſucci fœniculi ⊣ II. ſucci marrubii ⊣ II. ſucci hyoſcyami ⊣ II. ſucci plantaginis maioris ⊣ II. ſucci lapathi ⊣ II. ſpecularis cocti, & quamminutiſſimè triti P.I. quibus in ordinem præparatis, ſeuum & medulla lẽto igni in vaſculo æneo remittentur: tum reſina comminuta atque trita ſenſim in ſeuum ſupermittetur, vt ſimul liquefacta permiſcere ſe poſſint: deinde in mortarium marmoreũ diligẽter colata mutabuntur, quæ adhuc tepentia diligentiſſimè cõterentur: quæ quum denſari cœperint, dum adhuc calida erũnt, ita vt calor ſuſtineri manibus poſſit, ſuccos ſupraſcriptarum herbarum ſuperfundes, & iterum diligẽtiſſimè teres, & priuſquam penitus deſinat calor, præparatum de ſpeculari puluerem mittes. Itaque omnia ſimul mixta, & diutiſſimè trita, atque ad ſummam leuitatem redacta, in vitreo vaſculo reponentur. Hoc emplaſtrum vtile his rebus, ad podagram & neruorum dolores, contractionéſque, ad luxa vel fracta, ad puſtulas omnes, ad duritias omnes, præcipuè ad mammarum vitia, ad carcinomata, ad glandulas, ad vulnera omnia quolibet modo impreſſa, vel vetuſta vel recentia, ad lũborum & ilii dolorẽ, ad ſcapularum dolorẽ, ad phthiſicos, ita vt emplaſtrum hoc inducãt, & caldã aquã mulſam bibant: ad dentium dolorẽ, ad gingiuarũ carcinomata, ad capitis & oculorũ dolores, ita vt emplaſtrũ dolentibus oculis ſuperponatur: ad mẽbrorum dolores cõtuſionéſq;, ad omnia omnino, præcipuè ad podagrã & ad neruorum offenſiones placãdas res ſaluberrima eſt.

Deſcriptio acopi quod διὰ κίσσου dicitur, accipit hæc, Baccas lauri virides c. cupreſſi c I X. herbæ Sabinæ P.I. roriſmarini P.I. fœnigræci 8.I. hæc omnia diligentiſſimè tunſa atque trita infundes in aquæ pluuialis 8. tres, & olei P. I X. atque illic triduò commaceranda eſſe patieris, tũ lento ne adurãtur igni, tandiu coquẽtur quouſque menſura aquæ quæ miſſa fuerit excoquatur, tum omnia colabũtur, atque his adiicientur hederæ communis ſiccæ ⊣ IIII. diligẽter tunſæ cribratæque, necnõ & reſinæ aſtloſæ P. quatuor, ceræ põdo duo, permixtis omnibus, atque igne liquefactis medicamentum paratum in vitreo doliolo reponetur, ex quo, ſi quæ doluerint corporis partes perunctæ & confricatæ, ſanitati citò reſtituẽtur: mulieribus etiã quũ ceſſauerint tẽpora, ſi

A aut ad lumbos, aut ad imum ventrem potatur, mẽſtrua ſtatim prouocabuntur: necnon & calculos mouet ſi ex eo ilium aut venter imus fricetur: podagræ quoque prodeſt ſi vel mane vel nocte pedes ex hoc medicamine perfricentur. Deſcriptio ceroti ſiue emplaſtri podagræ & articulis, & neruis, & multis rebus infra ſcriptis ſatis vtilis ſic, Seui taurini P.III. reſinæ frixæ P.II. ſpecularis exuſti P.II. ceræ ponticæ P.II. olei mollis P.I.S. ſucci marrubii ⊣ II. ſucci plãtaginis ⊣ II. ſucci verbenæ ⊣ II. ſucci mẽthæ ⊣ II. ſucci ſymphoniacæ vncias
B duas, ſucci phlomi ⊣ II. quæ herba lõga & lata & mollia & lanoſa folia habet, & thyrſum longum lanoſum facit, quæ Græcè dicitur ἑρμοῦ ῥάβδος: ſeuum, vel cera, vel reſina ſeparatim lentiſſimo igne ſoluũtur colanturque, & in caccabo poſtea cum ſupraſcriptis ſpeciebus miſcentur, deinde ſimul decoquuntur, poſtea additur oleum, & iterum modicum feruorem ducit. deinde remoto ab igni caccabo, mittitur puluis ſpecularis exuſti, & diutiſſimè agitatur. Tum medicamen adhuc pſeudocalidum diffunditur in mortarium, & illic
C diutiſſimè manibus ſubigitur, atque inde in pyxide, aut in doliolo vitreo reponitur: quod medicamẽtum ad omnes collectiones, & glandulas, & parotidas, & ſtrumas, & ad omnes tumores, & ad omnes puſtulas, & ad omnia vulnera ſananda potentiſſimum eſt, necnon & ad ſtomachi & viſcerum vitia, & ad lateris, & renium, & lumborum, & coxarum dolores efficaciſſimum eſt: neruis quoque placandis, & luxaturis, & fracturis ſolidandis vtiliſſimum eſt.

D QVod natũ Phœbus docuit, quod Chirõ Achillẽ,
Quod didicere olim Podalirius atque Machaõ
A genitore ſuo, qui quondã verſus in anguem,
Templa Palatinæ ſubiit ſublimia Romæ:
Quod Cous docuit ſenior, quódque Abdera ſuaſit:
Quod logos aut methodos ſimpléxque empirica pãgit,
Hoc liber iſte tenet diuerſo è dogmate ſumptum.
Nanque ſalutiferas diſponit pagina curas.
Iſtic reperies per nomina pérque medelas,
Deſcriptas ſpecies, & pondera menſuratum
E Congrua, quæ ſapiens ſumes moderamine certo.
Ne fallare vide, neu quæ ſunt parta ſaluti,
Vertat in exitium non ſolers cura medentis.
Sume igitur medicos pro tempere, próque labore,
Ætatiſque habitu, ſumma ratione paratos.
Gramine ſeu malis ægro præſtare medelam:
Carmine ſeu potius. namque eſt res certa ſaluti
Carmen, ab occultis tribuens miracula verbis.
Quæ curis hominum phyſicorum inuenta pararint,
Quæque ſuis natura bonis terráque maríque
F Edidit illa ſuis altrix ſimul atque creatrix
Fœtibus omnigenis, quos parturit. ergo ſalubres
Suggerit impenſas ponto & tellure creatas,
Angue, fera, pecude, & fruge, alite, murice, piſce,
Lacte, mero, pomis, lymphis, ſale, melle, & oliuo,
Succis, vnguinibus, tædis, pice, ſulphure, cera,
Polline, farre, fabis, lino, ſcobe, vellere, cornu,
Baccis, & balanis, lignis, carbone, fauilla,
Floribus, & variis herbis, olere atque metallis,
Sandice, & creta, pſimmyto, pumice, gypſo,
G Cadmia, chalciti, chalcantho, chalco, & aduſto,
Caſſitero molli, lepide Cypria, atque atramento.
Prome etiam, ſeu tunde prius, ſeu contere gyro,
Quod viride hortus habet, vel quod carnaria ſiccum,
Allia, ſerpyllúmque herbas, thymbrámque ſalubrem,
Braſſicáque, & raphanos, ac longis intyba fibris,
Et mentham, & ſinapi, coriandrum, prototomúmque
Erucam, atque apium, maluam, betámque ſalubrem,
Rutámque, & naſturcum, & amara abſinthia miſce,
Pulegiúmque potens, necnon & lene cyminum:
H Palmula nec deſint Idumes, nec pruna Damaſci.
Quæ quum multiplici contriueris orbe terendo,
In patinis excocta dabis aut grandibus ollis:
Verùm adoperta coques, ne fumida iura ſaporem
Corruptum reddant, quæ mox faſtidiat æger.

Adde & aromaticas ſpecies quas mittit Eous,
Vel quæ Iudaicis fragrant bene condita capſis,
Thus, coſtum, folium, myrrham, ſtyracē, crocomagma.
Aſpalathum, gallam, elleborum, nigrúmque bitumen,
Et nardum, & caſias, & amoma, & cinnama rara,
Balſama, peucedanum, ſpicam, crocum, atque bedellam
Irim, caſtoreum, ſcillámque, opium, panaceam,
Reſinam, lepidum, euphorbium, git, atque pyrethrum,
Zingiber, & calidum, mordax piper, & laſer algens,
Agaricúmque, aſarúmque potens, aloen, aconitum,
Galbana, ſandaracham, ſampſucum, pſoricum, alumen,
Acaciam, propolímque, & adarchen, cnicon, acanthũ,
Andrachnen, acorónque, opopanaca, pōpholygémque,
Cyperum, ladanum, ſagapenúmque, & tragacanthum,
Scammoniam, cypen, malabathrum, ammoniacum.
Denique repperies iſtic quod lucis in ortu,
Indus, Arabs, Seres, Perſis, diueſque Sabæus,
Vicino ſub ſole legunt, quod præbet Orontes,
Eximium ignoto mittit quod Nilus ab ortu,
Decerptum foliis, ramo, cute, cortice, virga:
Quódque ab Idumæis vectum ſeplaſia vendunt,
Et quicquid confert medicis lalagea cataplus.
Hæc quicunque leges poteris diſcernere tecum,
Agnoſcenda magis, ſiue exercenda rearis.
Quiſque tamē noſtrum hoc ſtudium dignabere, quæſo,
Præſtes iudicium purum, mentémque benignam.
Sic tua perpetuo vegetentur membra vigore,
Et peragas placidam per multa decennia vitam.
Sic non incuſes validam placitámque ſenectam.
Nec tibi ſit medicis opus vnquam, nec tibi caſus,
Aut morbus pariant vllum quandoque dolorem:
Sed procul à curis, & ſano corpore viuas,
Quótque hic ſunt verſus tot agant tua tempora Ianos.

MARCELLI DE MEDICAMENTIS LIBRI FINIS.

Q. SERENI SAMONICI VITA.

Q. SERENVS *Samonicus, Gordiani iunioris præceptor fuit, cuius meminit Spartianus in Caracalla, his uerbis, Occiſi ſunt & in balneis plures & in cœnis, inter quos Samonicus Serenus, cuius libri plurimi ad doctrinam extant. Macrobius quoque Saturnalium tertio carmina quædam de urbibus deuouendis in libro quinto Reconditorum Samonici Sereni reperiſſe ſe ait. Superſunt hodie hi hexametri præcepta medicinæ continentes.*

Q. SERENI SAMONICI DE MEDICINA præcepta ſaluberrima.

MEmbrorum ſeries certo deducta tenore
Vt ſtet, & aſſimilis medicinæ defluat ordo,
Principio celſa de corporis arce loquamur.
Phœbe ſalutiferum, quod pangimus, aſſere carmen,
Inuentúmque tuum prompto comitare fauore.
Túque potens artis, reduces qui tradere vitas
Noſti, & in cælum manes reuocare ſepultos,
Qui colis Ægeas, qui Pergama, quique Epidaurum,
Qui quondam placidi tectus ſub pelle draconis,
indita Tarpeias arces, atque [a] inclyta templa petiſti,
Depellens tetros præſenti numine morbos,
cupidè Huc ades, & quicquid [b] cupido mihi ſæpe roganti
nunc tu Firmaſti, [c] cunctum teneris expone papyris.

Capiti medendo.

BAlſama ſi geminis inſtillans auribus [a] addas,
indas Tum poteris alacrem capitis reparare vigorem.
Vel quæ ſeptenis cenſentur gramina nodis,
nectes Vtiliter [b] nectis, vel corno ex arbore [c] ſertum.
fructum Pulegiumve potens vna ſuper aure locabis,
Aut illud miſto recoquens clementer aceto,
ſplenia Cauta nare trahes, ſeu viſco [d] lintea nexo
Induces fronti, ſeu tritæ gramina menthæ.
Spongia cum tepidis annexa liquoribus imbris
Profuit, aut hedera ex oleo decocta vetuſto.
Profuit & cochleis frontem tractare minutis.
Si nocuit cerebro violentia ſolis aperto,
Sæpe chelidonia ex acido perducta liquore
Sanauit: proſunt & amica papauera ſomno,
Si prius in lento madefacta coquantur oliuo.

Hemicranio medendo.

POrtio ſi capitis morbo tentetur acuto,
Allia diuerſam lana contecta per aurem
Inducta proſunt, & eodem balſama pacto:
Allia vel ternis piperis terna addita granis
Trita lines, certam dabit hæc tibi cura ſalutem.

Porrigini depellendæ.

EST inſenſibilis morbus, ſed noxia forma,
Quum caput immenſa pexum porrigine ningit,
frangentibus Copia farris vti [a] frendentibus edita ſaxis
Hanc poterit maluæ radix decocta leuare.
Aut tu fœniculum nitrúmque & ſulphura viua
obline Contere, deinde caput permiſtis [b] ablue cunctis:
Furfuribuſve nouis durum miſcebis acetum,
Vt varios crines tali des vnguine puros.
Prodeſt & tarda demptus teſtudine ſanguis,
Et prodeſt cedro demiſſus ab arbore ſuccus.
Deſinet interea glomerari ferrea nubes,
Ceſſabitque grauis crebræ porriginis imber.

Capillo tingendo.

QVos pudet ætatis longæ, quos ſancta ſenectus
Offendit, cupiunt properos abſcondere canos,
Et nigrum crinem fuco ſimulare doloſo.
His prodeſt acri contrita cupreſſus aceto,
Vel frons lentiſci, vel triſtia poma ſabuci,
Lumbrici quoque terreſtres miſcentur oliuo,
Et iuuenem præſtant rediuiuo flore capillum.
Præterea niueum poterit depellere crinem,
Reſina ex facili cera viſcóque coacta.
Ad rutilam ſpeciem nigros flaueſcere crines,
Vnguento cineris prædixit Tullius autor.
Si prægnans artus captiui ſoricis edit,
Dicuntur fœtus nigrantia lumina fingi.

A

Phthiriaſi arcendæ.

NOxia corporibus quædam de corpore noſtro
Progenuit natura, volens abrumpere ſomnos, *Senſibus admonitis vigileſq;*
[a] Senſibus & monitis vigiles incendere curas.
Sed quis non paueat Pherecydis fata tragœdi,
Qui nimio ſudore fluens animalia tetra
Eduxit, turpi miſerum quæ morte tulerunt.
Sylla quoque infelix tali languore pereſus
Corruit, & fœdo ſe vidit ab agmine vinci.
Sæpius ergo decet mordax haurire ſinapi,
B Vel nitro ac ſale permiſtis, acidóque liquore
Laxatis (vt ſint ſimul allia) tangere corpus,
Aut lacrymis hederæ, aut ſucco perducere cedri.
Quinetiam furfur miſto medicatur aceto.
Vnda maris lendes capiti deducit iniquas,
Et quicquid crebri defendit ſylua capilli.

Prurigini, papulis ac ſcabiei arcendis.

ILlotus ſudor, vel [a] copia nobilis eſcæ, *inutilis*
Sæpe graui [illegible] correptos aſperat artus.
Ergo lutum prodeſt membris adhibere fricatis,
C Quod facit ex amno [b] ſiccatus corporis humor. *ſaccatus*
Nec pudeat tractare fimum quem bucula fudit.
Stercoris ex porco cinerem confundito lymphis,
Sic [c] pauidum corpus dextra parcente foueto. *ſcabidum*
Proderit ex oleo puluis quem congerit alte
Dulcibus ex latebris patiens formica laborum.
Conuenit hinc tepido lita tradere corpora ſoli.
Feruentes papulas oleo curato liquenti:
Aut acido Baccho miſcebis farra lupini,
Atque hinc in calido percurres membra lauacro.
D Pruritus autem ſalſos leuat humor aceti,
Siue maris rabidi ſudor, cochleæque minutæ,
Quarum contactu perimetur acerba libido.

Phreneſi & capiti purgando.

EX vitio cerebri phreneſis furioſa mouetur,
Amiſſáſque refert frendens amentia vires.
Siue calens febris iactatos exedit artus,
Siue meri guſtus ſeu frigoris efficit aura,
Conueniet calidis pecudum pulmonibus aptè
Tempora languentis medica redimire coronâ.
E Illotis etiam lanis ſuffire memento.
[a] Ceritum ſæpe horrendi medicantur odores, *Cerritum*
Atque ideo [b] ſanos etiam curarier eſt par. *inſanos*
Purgatur cerebrum manſa radice pyrethri,
Vngitur & ſuccis dederit quos patua ſabucus,
Expreſſúſque hederæ mandatur naribus humor.
Aut miſtum rutæ cerebro inſtillatur acetum.
Non ſemper præſens dolor eſt ſanabilis: ergo
Cura magis prodeſt venturis obuia morbis.

De fluore capillorum & maculis capitis tollendis.

F DEfluit expulſus morbo latitante capillus,
Si rarò [a] lauitur, ſeu vis epota veneni, *eluitur*
Seu ſalamandra potens, nulliſque obnoxia flammis,
Eximium capitis tactu deiecit honorem.
Nonnunquam variant maculæ, paruíſque parumper
Orbibus aſperſum ducit noua vulnera tempus:
Vipereæ pellis cinerem his addito [b] rebus, *morbis*
Roboreáſve pilas vrſino iungito ſeuo:
Vel teſtudineo mala permulceto cruore.

G

Humoribus & perfrictionibus medendis.

SÆpe ita peruadit vis frigoris, ac tenet artus
Vt vix quæſito medicamine pulſa recedat.

Si ranam ex oleo decoxeris, abiice carnem,
Membra foue. parili ſanat ratione rigorem
Vrticæ ſemen, perceptáque frigora vincit.
Et ceruina poteſt mulcere medulla rigorem.
Decoctum raphani ſemen cum melle vorabis,
Siue fel vrſinum tepefacta dilue [a]lympha. *lympha:*
[b]Proderit hoc potu: ſeu caſſis oſtrea teſtis *Proderit hoc potu.*
Vſta [c]dabit cinerem, qui pro ſale ſumptus in eſcis *dabunt*
[d]Decutiet gelidum calefacto vertice virus. *Diſcutiet*
Nonnullus liquidum ſumit, [e]mulſúmque [f]ſinapi, *mulſum atque ſinapi,*
[g]Atque palato agitat retinénſque [h]voménſque. *Idque vomenſq;*
Allia nonnulli mandunt, oleive liquore
Perfundunt calido cerebrum, naſique latebras.
Quidam lactucæ credunt prodeſſe ſapores.
Curandi modus hic & ſuauis & vtilis idem eſt.

Elephantiaſi propellendæ.

EST elephas morbus triſti quoque nomine dirus,
Non ſolùm turpans infandis ora papillis,
Sed cita præcipitans funeſto fata veneno.
Huic erit aduerſus cedri de cortice ſuccus,
Muſtellæque cinis, vel fuſus ſanguis ab illa.
Nonnulli dixere ſerum prodeſſe bibendo.
Mentaſtri folium potu appoſitúque ſalubre eſt.
Nec fruſtra bulbos & ſulphura iungis aceto.
Præterea nitrum debes cum melle iugatum
Spargere lacte bouis, varias ſic vngere frontes.
Eruſſam, & chartam quam gens Ægyptia mittit,
Inde ſimul, miſcéque oleum quod flore roſarum
Conditum eſt: line ſic faciem, [a]ſic redde ſalutem.

Cutis & faciei vitiis propellendis.

INuida ſi maculet faciem lentigo decoram,
Nec prodeſſe valent naturæ dona benigna,
Erucam atque acidum laticem ſimul illine malis.
Proderit & bulbus mellis dulcedine victus,
Crudáve dulcacido miſcebis rapa liquori.
Sanguine vel leporis morbus delabitur oris.
Frons ſalicis cum flore ſuo contrita medetur.
Sepiolæ cineres ex oſſibus omnia tollunt.
Cygnæos adipes hilari miſceto Lyæo,
Omne malum properè maculoſo ex ore fugabis.
Horrebit ſi liuor atrox aut nigra cicatrix,
Attrito ſapone genas purgare memento,
Rugarum ſulcos lentiſci maſtiche tendens.
Si verò vitium eſt quod ducit ab impete nomen,
Hoc matutina poteris cohibere ſaliua,
Seu folio platani, quod manſum manè vorabis.
Fœda fluunt curui quæ purgamenta cameli,
Vruntur, cinerémque dabunt, iungentur aceto
Maſcula thura ſimul, diuináque cura valebit.

Aurium vitiis ſuccurrendis.

QVVM ſæuus teneras dolor altè ſauciat aures,
Fraxinea in flammis fundit quem talea ſuccum
Inſtilles, ſiue obſcœnos ex virgine rores,
Aut ſuccum ex folio dederit quem populus alba:
Sæpe chelidoniæ rapidum ſociatur acetum,
Adiunctóque nitro procedit cura ſalubris.
Mentaſtri liquor expreſſus conducere fertur.
Infectum violis oleum bene conſulit auri.
Annoſa rubros ſi legeris arbore vermes,
Ex oleo tere, ſic tepidos infunde dolenti.
Si verò obtuſa ſenſus remoretur in aure,
Lumbricos terræ, ſeuúmque ex anſere rauco
Excoque: ſic veterem poteris depellere morbum,
Félque bouis ſurdis etiam prodeſſe loquuntur,
Si iungas olidæ graue quod minxere capellæ.
Si verò incautas animal penetrauerit aures,
Proderit admiſto pauidi fel muris aceto.
At ſi lympha nocens peruaſerit, anſeris aptus
Immittetur adeps ceparum non ſine ſucco:
Qui grauis eſt oculis, ſenſum tamen auribus auget.
Vis & Phœbigenæ diuinam diſcere curam,
[a]Sitque vel annoſis confecta doloribus auris, *ſi qua*
Allia tum ſeptem numero ſeptémque lupinos
Cretaceam dabis in teſtam: tum Delphica frondis

A Addatur, miſto [b]totum ferueſcat aceto: *totum ut ferueſcat*
Doctus eris tepidos illinc immittere rores.

Oculorum dolori mitigando.

SVmma boni eſt alacres homini contingere viſus,
Quos quaſi cuſtodes defenſoréſque pericli
Proſpiciens ſumma natura locauit in arce:
Sic tamen vt nullos paterentur deſuper ictus,
Atque ſupercilio pauidi tegerentur opaco.
Sed dolor immeritum lumen ſi fortè laceſſit,
Lana madens oleo noctu connectitur aptè,
B Viuentiſve nepæ lumen geſtatur amicum.
Ex folio aulis cineres, confractáque thura
Et laticem Bacchi fœtæ cum lacte capellæ,
Deſuper induces, atque vna nocte probabis.
Hyblæi mellis ſucci cum felle caprino
Subueniunt oculis dira caligine preſſis.
Vettonicæ manſus ſiccabit lumina ſuccus.
Si tenebras oculis obducit pigra ſenectus,
Expreſſæ marathro guttæ cum melle liquenti
Detergere malum poterunt, vel vulturis atri
C Fella chelidoniæ fuerint quîs gramina miſta.
Hæc etiam annoſis poterunt ſuccurrere morbis.
Fel quoque de gallo mollitum ſimplice lympha
Exacuet puros dempta caligine viſus.
Siue columbarum fimus miſcetur aceto,
Seu fel perdicis parili cum pondere mellis.
Vina chelidoniæ ſimili ratione iugantur,
Efficiuntque ſuo præclaros vnguine viſus:
Aſpera quinetiam mulcent & rupta reducunt.
Si genus eſt morbi, miſerum quod lumen adurit,
D Hic calor infuſo miteſcit lacte canino.
Anguibus ereptos adipes ærugine miſce,
Hi poterunt ruptas oculorum iungere partes.
Si verò horrendum ducunt glaucomata [a]peplum, *plumbum*
Spiritus alterius prodeſt qui grana cumini *infeſtat*
Pallentis mandens viſus exhalat in ipſos. *ruſos, &*
Si tumor [b]inſolitus [c]typho ſe tollat inani, *gliſcit in orbes,*
Turgentes oculos vili circumline cœno. *toſo*

Dentium vitio, & oris fætori medendo.

E HAVD facile eſt acrem dentis tolerare dolorem,
Quo magis eſt æquum medicam pernoſcere curam.
Quum Baccho violas decoxeris, ore teneto.
Manſus item prodeſt ſuccis oleaſter acerbis:
Hinc oſcedo fugit, linguæ quoque vulnera cedunt.
Cum vino piper & nitro tepidum inde dolenti.
Sæpe chelidoniæ ſucco vel lacte capellæ
Saneſcunt dentes, aut tauri felle iuuantur.
Aut acidi latices clauſo voluuntur in ore.
F Manditur apta rubus gingiuis, & bona labris
Lentiſcus, myrtuſque emendant oris odorem.
Quod verò aſſumpſit nomen de dente fricando,
Ceruino ex cornu cinis eſt: aut vngula porcæ
Torrida, vel cinis ex ouis, ſed non ſine vino,
Muricis aut toſti, vel bulbi extincta fauilla.
Ambitioſa putas, ſunt iſta ſalubria cunctis.
Exeſos autem dentes ſi fortè queréris,
Vre fimum muris, patulis & hiatibus adde:
Vel cinerem dentis ceruini extinguere aceto
G Conuenit atque cauis immittere partibus aptè.
Prodeſt & puluis lumbrici corpore toſto.
Ora ambuſta cibo ſanabis lacte canino.
Sæpe etiam gelida gingiuas collue lympha,
Dentibus vt firmum poſſis ſeruare vigorem.
Si verò infandum proſerpit ad intima vulnus,
Permiſceto ſalem parili cum pondere thuris,
Hinc tractato locum, miram experiere medelam.
Aut tu ſume pilam quæ caudis hæret ouinis,
H Hac ſiccata dabit molles & fracta farinas,
Huius & [a]attritu tetrum mulcebitur vlcus. *attacta*

Vuæ, faucibus, collo, & quæ mollienda ſunt, medendis.

AEgreſcunt teneræ fauces, quum frigoris atri
Vis ſubiit, vel quum ventis agitabilis aer

Verritur [a]Vertitur,atque ipſas flatus grauis inficit [b]vndas,
auras Vel rabidus clamor[c]fracto quum forte ſonore
facto Planum radit iter.ſic eſt Hortenſius olim
Abſumptus:cauſis etenim confectus agendis
Obticuit,quum vox domino viuente periret;
Et nondum extincti moreretur lingua diſerti.
autem Ergo[d]enim ſtudio quæres inhibere dolorem.
Simplicibus lymphis confunditur aerium mel,
Additur excuſſus niuea ſimilagine furfur,
Decocta hæc clauſo ſimul exercentur in ore.
Præterea fauces extrinſecus vngere prodeſt
liquatis Vrſino & tauri ſeuo,ceriſque [e]remiſſis,
Omnia quæ geminis æquabis lancibus anté.
uili Diſce etiam miram ex [f]humili medicamine curam.
Actiaco melli iungas agreſte papauer,
Decoctumque ſimul mandes,manſumque vorabis.
Crinitæ porri radices quinque coquantur,
Hinc aqua non feruens voluatur fauce ſonora,
Nec tamen in ſtomachum deſcendat gutta patentem.
affixam Si verò [g]afflictam languor deiecerit vuam,
Tunc horas aliquot pronus recubare memento:
Aut illam puluis toſti releuabit anethi,
Aut cinis ex cochlea,vel torrida braſſica flammis.
Verùm angina ſibi miſtum ſale poſcit acetum,
Quod refert clauſo verſatum agitare palato.

De rigore ceruicis.

AT ſi ceruices duratáque colla rigebunt,
Mira loquar,geminus mulcebitur vnguine poples,
Hinc longùm pariter neruos medicina ſequetur.
oue bis Anſeris aut pingui torpentia colla[a]fouetis.
Illinitur valido multùm lens cocta in aceto,
Aut capræ fimus & bulbi:aut ceruina medulla,
Hoc etiam immotos flectes medicamine neruos.
Quos autem vocitant tolles,attingere dextra
Debebis qua gryllus erit preſſante peremptus.

Tuſſi & cholenbus medendis.

NOxia ſi penitus holerum ſæuire venena
Perſpicies,cocta lactucæ fronde leuabis:
Proderit & caules aſſumere ſæpe madentes.
Interdum fauces tuſſi quatiuntur atroci,
Allia tum ſumes decocta & melle peruncta,
Semine- [a]Semina vel raphani permiſto dulcia melle.
mella Aut ſi fraxinea ſemen de fronde reuellis,
ueritus Interiora vora [b]vetitus contingere dente.
Ouum melle teres domitum feruentibus vndis,
Marrubiumve potens:hæc faucibus optima ſumes,
Frænabiſque grauem facili medicamine tuſſim.

Digeſtioni & ſtomacho medendo.

QVi ſtomachum regem totius corporis eſſe
Contendunt,vera niti ratione videntur.
Huius enim validus firmat tenor omnia membra:
At contrà eiuſdem franguntur cuncta dolore.
Quin etiam(niſi cura iuuat)vitiare cerebrum
Fertur,& integros illinc auertere ſenſus.
Lactucæ ſemen nigræ quod lignea pila
Triuerit admiſto ieiunus ſumito melle,
Sed cochlear trinum guſtu tibi ſufficit vno.
Aut tritum ſemen raphani mulſumque iuuabit:
Siue duæ partes abſinthi,& tertia rutæ
Decoctis potantur aquis,ſiliquâque madentes,
Semina vel marathri fœtæ cum lacte capellæ.
Pulegium quoque decoctum curabit amicé.
Et potu & fotu ſtomacho conducit acetum.
Seu cochleas vndis calefactas ac propè victas
Suppoſitis torre prunis,vinóque garóque
Perfuſas cape:ſed prodeſt magis eſſe marinas.
At malè digeſtis ſi crapula ſæuiet eſcis,
Ex pipere & calida florem de rore marino
Ebibe:ſeu ſalibus piper adde,& tenue cuminum,
Quæ coctis tinges epulis,& rapta vorabis.
Aut cubitum pergens ſuccum cape triſtis aceti.
toſtus Ventriculis mergi raptus ſal[a]tritus & vſtus
Toſto pane ſuper,piperis quoque puluere multo
Miſcetur [b]Miſcentur, capies diuinum munus in iſtis.

A Proderit hoc ſtomacho,victas & concoquet eſcas:
Grana peregrini piperis diffundito quinque,
[c]Niliaco melli quæ manè inſerta capeſſes. *Nicolao molli*

Felli,vomitui,vel phthiſi arcendis.

LVtea ſi creſcunt & cunctis noxia fella,
Allia parua nouem,piperis tot permole grana,
Quæ cyatho diluta gari mandéſque bibéſque:
Hæc iterum ſeptena capis,pòſt denique quina.
Præterea caules,frondet ſi parua ſabucus,
Decoctos ſale permiſces,ac iungis oliuo:
B Tunc capis,ac tali auxilio fella horrida purgas.
Proſunt & pelagi latices,quos pondere iuſto
Dulcibus aſſocias lymphis mellique liquenti.
Et niueus prodeſt ex vbere ſuccus aſellæ,
Si tepido vinum infundas ac mella pipérque.
At vomitum radix narciſſi pota mouebit.
Si verò phthiſis annoſo ſedet improba morbo,
Intritas vino cochleas hauſiſſe iuuabit.
Proderit & veteris ſeui pila ſumpta ſuilli.
Carne aſinæ ſeuóque capræ medicina ſalubris.

C Mammis ſanandis vel ſtringendis.

VBera fœcundo multùm [a]lactantia ſucco *lactentia*
Sæpe ſibi noxæ nimium manando fuerunt:
Fæce igitur valida duri reprimentur aceti.
Poſt partum tumidas iniuſtè aſſurgere mamm
Interdum aſpicies:harum mala commemoratu
Murinus fimus ex pluuio ſedare liquore.
Sin autem clauſas penitus dolor angit acerbus,
Lumbricis terræ turgentes vnge corymbos.
Si caſtigatas ſtudium eſt præſtare papillas,
D Ex hedera ſertis ambas redimire memento,
Protinus & raptas fumis mandare coronas:
Anſeris aut ſeuum pariter cum lacte tepenti,
Aut ouum illinito tulerit quod garrula perdix.
Præterea pluuio decocta papauera rore
Hæreſcunt multis pòſt diſſoluenda diebus.
Vis & Phœbigenæ cæleſtia ſumere dona,
Vbera quum tetris laniata doloribus vrgent?
Nauis ramentum,& quæ nomine praſſion herba eſt,
Et quæ vulgari ſermone Inſana vocatur,
E (Græcos hyoſcyamon propria ſcito dicere lingua)
Necnon & calami radix lapathique legumen
Miſta dabunt miras(experto crede)medelas.

Reiectioni cibi aut ſanguinis reſtringendæ.

SI ſtomachus nondum concoctas expuit eſcas,
Et magis atque magis vitium reuomendo valeſcit,
Allia cedemus,[a]cerebrúmque trahemus odorem. *tetrúmq;*
Sin etiam rutilus fertur de pectore ſanguis,
[b]Sorbitium menthæ,raphanus vel cocta iuuabit. *Sorbitio*
F Sæpe lapis teritur(ſpecularem nomine dicunt)
Et miſtis hauritur aquis,ſiſtitque cruorem.
Vritur interdum raptus de robore cortex,
Et cinis ex calido prodeſt epota Lyæo,
Ouorum cinis,aut cochlearum,aut denique mellis,
[c]Aut manſus ſalicum fructus prodeſſe putatur, *Aut cinis ſalicum rami*
Aut platani pilulas acri infundemus aceto:
Nullus erit ſanguis,quem non cibus iſte moretur.

Iecoris & lateris vitiis medendis.

SI molles iecoris fibras dolor hauriet acer,
G Protinus ex mulſa potanda eleliſphacus herba eſt:
Sumitur & ſemen quod fraxinus alta profudi,
Vulturis atque iecur,vel ius perdicis apricæ.
Præterea ſimili drachma pix dura piperque
Franguntur,ſic in mollito puluere iuncta
Egelidis miſcentur aquis,recreántque bibentem.
Abſinthi quoque decocti potabitur humor.
Si latus[a]immeritum morbo tentatur acuto, *immeritò*
Accenſum[b]tinges lapidem ſtridentibus vndis, *tingens* *Al. ungis*
Hinc bibis:aut aceris radicem tundis,& vnà
H Cum vino capis:hoc præſens medicamen habetur.
Quid referam multis compoſta Philonia rebus?
Quid loquar antidotum variis?quis iſta requirat?
At nos pauperibus præcepta feramus amica.

Necnon & iecoris quæretur fibra lupini,
Iungentúrque ſimul coſtum foliúmque pipérque,
Quæ diluta mero dantur potanda Lyæo.
Eſt & vis morbi quod telum commemoratur,
Quum ſubito dolor inſanus furit incitus ictu.
Perſicon huic potum è nuce traditur interiore,
Quæ mihi cura ſatis caſu monſtrante probata eſt.

Spleni curando.

ſplené-rigores QVando lien tumido circumligat ilia vinclo,
Et plenũ [a]ſplenis demonſtrant membra rigorem,
Mollibus ex hederæ tornantur pocula lignis,
Hinc trahet aſſuetos æger quoſcunque liquores:
Aut viridis coctorum holerum potabitur vnda.
Proderit exucto fluuialis hirudo cruore,
Siue myrica potens,ſeu ros cum pane marinus,
Aut hederæ ſuccus potu appoſituque iuuabit.
Necnon intactam ferro quam videris alnum,
Huic liber eripitur ferro ſine, decoquitúrque
Donec victarum pars tertia ſubſit aquarum.
Hinc medico potu pulſus dolor omnis abibit.
Nonnulli memorant conſumi poſſe lienem,
Eruum ſi ſemper ieiuno ſumpſerit ore.
Arida ficus item feruente domatur aceto,
Et trita illinitur,vel ſplen apponitur hœdi.
Marrubium in vino potum prodeſſe loquuntur.
Præterea piper ac nepetæ cum flore & anethum,
C[illegible]pparis atque apium,bugloſſáque iungitur vná:
H[illegible]rum decoctos latices potare ſalubre eſt.
P[illegible]egium,abrotonum nitida cum maſtiche coctum,
Ac thymbræ ſpeciem quam cõmemorant cephaloten,
Prædixit ſpleni deus Idæ poſſe mederi.
Dulcia,Plautus ait,grandi minus apta lieni.
Splen tumidus nocet,& riſum tamen addit ineptum,
Vt mihi ſardois videatur proximus herbis,
Irrita quæ miſeris permiſcent gaudia fatis.
Dicitur exectus faciles auferre cachinnos,
Perpetuóque auc frontem præſtare ſeueram.

Præcordiis ſanandis.

LAnguida ſi duro turgent præcordia morbo,
Miſcetur mulſæ farris ſextarius vnus,
Necnon & lini tunſum ſiliquæque legumen.
Hæc decocta ſimul,nódúmque tepentia nectes.
Aut quæ poma Cydon Cretæis miſit ab oris,
Cocta lines,durum vt poſſis mollire tumorem.
Ocima præterea, bulbíve linuntur amari.
Proderit & lymphis corpus merſare marinis.
lactenté, Quinetiam catulum[a]lactantem apponere membris
Conuenit:omne malum tranſcurrere fertur in illum:
Cui tamen extincto munus debetur humandi.
Humanos quoque contactus mala tanta ſequuntur,
Et iunctus vitium ducit de coniuge coniunx.
Quod ſupereſt thridaci iunges ramenta carinæ,
Quódque decem ex rebus confit ſimul atque vocatur,
Maſtichis addentur fractaiam mollia farra.
reſidunt. Talibus auxiliis præcordia tuta [b]reſident.

Lumbis & renibus ſanandis.

QVum ſæuit penitus hærens iniuria lumbis,
Igne lapis candens datur exulrantibus vndis:
Hoc poteris potu triſtem ſuperare dolorem:
Aut cum melle picé, nitrum [a]Aut pice cum melli nitrum ſulphurque & acetum
Succida lana rapit contacta calentibus iiſdem:
Proderit hanc ægris crebrò perducere membris.
Aut caput aſparagi cum vino ſume vetuſto,
Seu mauis appone:modus conducit vterque.
Aut adipi miſtum lumbis inducito ſulphur.
Sæpe chelidoniam cum ſucco Palladis addes,
Farráque quæ tremulis proſunt ſudantia flammis.
Fertur amygdalinæ ſuccus nucis eſſe bibendus:
Pinſitur,ac tepidis ſorbebitur addita lymphis.
Aut tres ex vino cochleas ferueſcere coges,
Cúmque ſuis domibus franges,piperis quoque grana
adiicies, Ter quinque[b]adiicias,potuque iuuaberis illo.
Furfur item parca fuerit quum feruidus vnda,

A Pòſt oleo madidus ſaccis immittitur aptis,
Quos vix paſſuris vrentes addito membris.
Prodeſt ceruinæ [c]vehemens natura medullæ: *clemens*
Nec nocuit ciceris cocti potaſſe liquorem:
Aut miſtam teneris maluam contundito porris,
Contritúmque ſimul cum maſtiche confer anethum:
Quódque decem rebus componi ex nomine clarũ eſt.
His contingelocum.Deus hæc mihi certa probauit.

Ventris dolori mitigando.

SI dolor inſanus tota deſæuit in aluo,
B Heminis tribus in lymphæ tu decoque tritum
In vino prius hyſſopum,validam quoque rutam
Atque apium,donec pars duplex deſit aquarum.
Potus erit medicus non detrectante palato.
Præterea niuei ſterilis teſta vritur oui,
Quæ poſtquam in [a]tetram fuerit conuerſa farinam, *tenuem*
Ex calidis potatur aquis,& pota medetur.
Necnon iungenda eſt vtero noua virga myricæ.
Illa ſa hæc ferro terráque intacta,[b]teratur. *feratur. Al. trahatur*
Aut medio ventris prodeſt aſpergere terram
C Quam ſignauerunt veſtigia preſſa rotarum.
Proderit & puluis facili ſub cardine raptus.
Quinetiam ex lymphis tritum potare cuminum
Conueniet:quod iam nobis documenta probarunt.
Metha quoq; hoc pacto medicos dabit hauſta ſapores.
Cœliacos autem recreabis pane ſalubri,
Quem madido farre efficies ac mollibus ouis,
Quorum teſta fero prius euaneſcere aceto
Refert,& teretes bulbos mollire terendo,
Cumque his Lenæi[c]durum potare fluentum. *clarum*

D

Hydropiſi depellendæ.

COrrupti iecoris vitio vel [a]ſplenis,acerbus *ſplenis aceruo*
Creſcit hydrops,aut cum ſiccatæ febre medullæ,
Atque auidæ fauces gelidum traxere liquorem,
Tum lympha interius vitio gliſcente tumeſcit,
Secernens miſeram proprio de viſcere pellem.
Conueniet teneræ radix decocta ſabuci
In geminis calidi cyathis potanda Lyæi.
Necnon & tepidis conuolues corpus arenis:
Appoſituque lenes nepetæ guſtúque iuuabunt.
E Helleboro quoque purgatur lymphaticus[b]error, *humor*
Aut huius vice quod fert ſemen lenta geniſta
Miſcetur mulſis,[c]& cautis ducitur vndis. *ac hauſtis*
Sæpe & ſcillino pelluntur noxia Baccho.
Eſt qui prævalidum frixo ſale miſcet acetum,
Atque olei ſucco[d]refricant turgentia membra. *refricat*
Fraxineum ſemen cum Bacchi rore bibendum eſt.
Necnon appoſito curantur dropace membra,
Aut calido filicis radicem[e]mollit Iaccho, *mollis*
Qui ſubitò raptos ventos ſuccóſque reuellit:
F Vnguine quo frangit vires languoris aquoſi.

Ventri molliendo.

SÆpe cibi ſpecie vitio vel corporis ipſo,
Potibus aut duris[a]reſtricta morabitur aluus. *quũ aſtricta*
Vincetur talis mora gramine[b]Mercuriali, *Mercurialis.*
Cuius aquam cocti minimo cum melle bibemus.
Prunáque conueniunt quæ mittit clara Damaſcus.
Multos præterea medici componere ſuccos
Aſſuerunt:pretioſa tamen quum veneris emptum,
G Falleris,fruſtráque immenſa nomiſmata fundes.
Quin age,& in tenui certam cog noſce ſalutem
Aut igitur tectum lana ſupponis alumen,
Aut edis in patinis teneræ decocta ſabuci,
[c]Vel cum lacte capræ ſalſum mulſúmque capeſſes. *Vel ſalſũ mulſũ capræ cũ lacte capeſſis*
Crede tamen potum meliorem lactis equini:
Dicitur hic validos aſinæ peruincere ſuccos.
Sylueſtris fici lacrymam prodeſſe loquuntur.
Quódque ſatis melius verbis dicemus Horati,
Mugilis,& viles pellent obſtantia conchæ.
Sed cochleas prius eſt vrtica aut furfure paſci,
H Purior hinc guſtus noxa ſine mouerit aluum.
Sæpe thalaſſomeli adiecto cumulauimus imbri:
Hæc purgant,parili fuerint ſi pondere miſta.

Solutioni ventris,& dyſenteriæ compeſcendæ.

TAm varii caſus mortalia ſecla fatigant,
Vt ſint diuerſis obnoxia corpora morbis.
Sæpe etenim nimio curſu fluit impetus alui:
Frænat commiſto quum feruet braſſica vino,
Aut ceraſi victum longo iam tempore pomum.
Succus aminææ vitis cum pane medetur:
Vel bene permiſtum calida potatur acetum.
Vile quidem facili facto,tamen vtile opinor,
Si [a]lædunt medica data purgatoria dextra, *Lentent*
Adiecto piperis medicatur puluere calda.
Sin autem longo decurrent intima fluxu,
Atque immane malum multo iam tempore gliſcit,
Torridus ex vino cortex potabitur oui.
Ramentum niuei credunt prodeſſe elephantis.
Arbore Pyramea cortex direpta coquetur
Axe ſub æthereo:ſic nigro miſta Lyæo
Immenſum poterit potu retinere fluorem.
Numinis aut iuſſu cedrum cum maſtiche miſces,
Mollitámque picem, & raſum de nauibus vnguen:
Languida quo fidens medicamine membra fouebis.
Proderit & pueris quos dentis origo fatigat,
Caſtaneas coxiſſe nuces & ſorba vetuſta,
Atque apium,caulêſque rubus quos fundit acutæ
Potio quæ fluidam [b]conſumpta morabitur aluum. *quũ ſumpta*

Lumbricis & [a]tineis purgandis. *tænis*

QVid non aduerſum miſeris mortalibus addit
Natura,interno quum viſcere [b]tinea ſerpens, *tænia*
Et lumbricus edax viuant inimica creanti?
Quod genus aſſiduo laniat præcordia morſu.
Sæpe etiam ſcandens oppletis faucibus hæret,
Obſeſſáſque vias vitæ concludit anhelæ.
Ergo cinis cornu ceruini proderit hauſtus,
Vel nepetæ [c]tritum ex vino vel lacte capellæ: *intritum*
Necnon & ſuccus medici potatur aceti.
Prodeſt præterea cum Baccho perſica [d]frondis. *frons: &*
Democritus memorat menthæ conducere potum.
Sumitur abrotonum, necnon & vile melanthum.
Allia per ſeſe ſanant,aut ius coriandri.
Quin & marrubium decoctum hauſtúmque iuuabit,
Pulegiumve potens & agreſte iugatur anethum:
Syntheſis hæc prodeſt vnda mollita calenti.

Colo ſedando.

QVum colus(inuiſum morbi genus)intima carpit,
Mande galeritam volucrem quam nomine dicũt,
Aut pauidi leporis madefacta coagula pota.
Siue apio [a]nepetas tereti cum maſtiche iunges, *nepetam*
Necnon & ſpecies ambas redolentis anethi,
Quarum decoctos patiens haurito liquores.

Veſicæ & calculo purgando,& vrinæ prouocandæ.

SIcui veſicæ tardus cunctabitur humor,
Hæc mora rumpetur vino peruicta vetuſto.
Prodeſt ex patuis acinos potare ſabucis,
Aut hederæ ſuccum,aut lacrymoſi [a]trita ſinapis. *intrita*
Necnon reſinas ex Oricia terebintho
In ſpeciem eruiliæ paruos glomerabis in orbes,
Quos ternos tepida miſtos hauſiſſe medela eſt.
Quondam etiam nimio præceps vrina fluento
Irrigat exuuias, obſcœnóque inficit imbri:
Ergo cinis cornu ceruini proderit hauſtus:
Vel nepetæ ex vino [b]tritum vel lacte capellæ. *intritum*
Tum leporis cerebrum ex vino potare iuuabit.
Si dolor internam veſicæ concoquit aluum,
Subueniet radix frondoſæ epota cupreſſi,
Pulegiumve potens domitum feruentibus vndis.
Si verò in lapides denſus conuertitur humor,
Qui retinet curſus,gemitumque dolore frequentat,
Saxifragam ſeu fontigenam ſuccurrere credunt.
Præterea ſemen myrti ſylueſtris Iaccho
Atque oleo miſtum bibitur,(nec deſit acetum)
Vináque ſumantur fricto condita cumino:
Siue palumborum capitur fimus,acre ferorum
A Dulcacidis ſparſum ſuccis tritúmque ſolutum.
Necnon obſcœnus capræ potabitur humor,
Obruit hic morbum labefactáque ſaxa remittit.

Conceptioni & partui.

IRrita coniugii ſterilis ſi munera languent,
Et ſobolis ſpes eſt multos [a]iam vana per annos, *dum*
Fœmineo fiat vitio res,nécne,ſilebo:
Hoc poterit quartus magni monſtrare Lucreti.
Sed natura tamen medicamine victa potenti
Sæpe dedit fœtus ſtudio curante paratos.
B Aut igitur leporis conſumit fœmina vuluam,
Aut ouis in ſtabulis [b]fractas quum ruminat herbas, *carptas*
Pendentem ſpumam molli deducit ab ore,
Atque illam meminit miſto potare falerno.
Mercurialis item capitur communiter herba:
Sic cubitum noctu côniunx feſtinat vterque.
Atque vbi iam certum ſpondet prægnatio fœtum,
Vt facili vigeat ſeruata puerpera partu,
Dictamnum bibit, & cochleæ manduntur edules:
[c]Aut qui olim menſes minus octo moratus in aluo, *Aut quũ*
C [d]Irrumpit thalamos & nexus ſoluit inertes: *Erumpit thalamis*
Pulegii quoque purgati tunc conuenit imber,
Cuius opem veram caſus mihi ſæpe probarunt.
Quinetiam ſtercus ſupponunt vulturis atri,
Sentiat vt minimè partus quam proximus vrget:
Oua etiam ruta & fragili miſcentur anetho,
Quæ diluta ſimul vino atque exhauſta medentur.

Profluuio cuiuſque ſanguinis & matrici ſubueniendæ.

SI modicus pleno manat de corpore ſanguis,
D Subuenit:at nimius cum vita funditur ipſa.
Quapropter multo naris completa cruore
Quum fluit,attritus cimex conducit odore.
Lana oleo madefit,ſed nondum lauta,roſato:
Hæc datur in nares,vel [a]claudit denſius aures. *claudit dĩſior auras*
Contritis prodeſt cochleis perducere frontem:
Aut galli cerebro vel ſanguine tinge columbæ.
Quòd niſi ſupprimitur ſanguis,potandus & ipſe eſt.
Præterea l haris caput emetire papyris.
E Detrahe quod ſupereſt,aliò genitalia necte.
Fœmineas prodeſt [b]illinc vincire mamillas, *vinclis*
Menſtruus immenſo ſi profluit impete ſanguis.
Succida lana malos remoratur ſubiita curſus,
Mortua quinetiam producit corpora partu.
Sed quacunque fluit vis immoderata cruoris,
Subereus cortex calidis potatur in vndis,
Antè minutatim ſtudio vincente terendus.
Pulegii calido purgatur fœmina potu.
Sed ſi fortè cruor clauſa cunctabitur aluo,
F Aut molles nepetæ aut rutæ quæcunque bibentur.
[c]Aut ſi puniceos fundit veſica liquores, *At ſi*
Marrubium ex paſſo tritum perfunditur vndis:
Hi poterunt hauſtus rutilum purgare [d]colorem. *liquorem*
Reliquias partus dictami detrahit herba.
Quòd ſi fœminei properabit ſanguinis imber,
Eſt qui fruſta molæ percuſſu decutit vno,
Quorum aliquod lanis tectum ad præcordia nectit,
Hæc ſimul incantans,ſiſti debere cruorem,
Vt lapis ille viæ [c]ſolitos iam deſtitit orbes. *ſolito-orbe*

G Internecandis quæ oculos impediunt.

[a]NObilis hirſutas horret laſciuia ſetas, *Mollis &*
Et gaudet rapto nudari flore pilorum.
Sed bona nonnunquam vellendi cauſa videtur,
Corpora quum releuat ratio manifeſta ſalutis.
Namque oculos infeſta pilorum tela laceſſunt,
Quódque illis dederat vallum natura tuendis,
Inde inimica ſeges proprios deſæuit in orbes.
Ergo locum crinis vulſi continge cruore,
H Quem dat auis tremulis ſimulat quæ pellibus alas.
Præterea quaſcunque voles auertere ſetas,
Atque in perpetuum rediuiua occludere tela,
Corporibus vulſis ſaniem perducito ranæ:
Sed quæ parua ſitu eſt,& rauco garrula queſtu.
Necnon [b]quæ ſtagnis ceſſantibus hæſit hirudo *è ſtagnis ceſſ. exos hirudo*

Sumitur, & viuens Samia torretur in olla:
ungit Hæc acidis [c] iungit permiſta liquoribus artus,
ſuccreſcere Auulſamque vetat rurſus [d] percreſcere ſyluam.

Omnibus obſcœnis medendis.

DIcendum & quæ ſit membris medicina pudendis.
Languidus antiquo purgatur penis Iaccho,
Ac ſuper illinitur fœcundæ felle capellæ.
Mane nouo myrti frondes commãdere prodeſt
deſpuere Cui dolet, atque illas in vulnus [a] deſpuat ipſum.
Fæce etiam vini genitalia lauta lauantur,
Et tumidos teſtes Nereia lympha coercet,
Vel bulbi ex mulſo, vel cera immiſta cupreſſo:
tepuit Aut faba cum [b] tepidis Bacchi decocta fluentis.
Ramicis immenſum fertur cohibere tumorem
Far madidum lympha, & feralis fronde cupreſſi:
ex fotu Vnde etiam [c] potu frons hæc mẽmoratur amica.
Sin autem exiſtit durum tibi glandibus inguen,
Proderit induci cochleas cum melle minutas.
Obſcœnos ſi ponè locos noua vulnera carpent,
Horrentum manſa curantur fronde ruborum.
At ſi iam veteri ſuccedit fiſtula morbo,
Muſtellæ cinere immiſſo purgabitur vlcus,
Sanguine ſeu ricini quem bos geſtauerit antè.
Herba chelidoniæ fertur cum melle mederi,
Herbáque cum ſeuo foliis de mille vocata.

Iſchiæ & articulari morbo.

SÆpius occultus victa coxendice morbus
Perfurit & greſſus diro languore moratur.
Populus alba dabit medicos de cortice potus:
Necnon & tenera gracili de fronde geniſtæ
Arreptos caules, acidóque liquore madentes
Sumere conueniet, rubiam quoque ducere potu:
Aut in aminæo cochleas haurire Lyæo.
Si verò articulos tabes inimica per omnes
Hæſerit, ex ficu betas ac melle ligabis.
Vel pelagi latices, ſimul & Baccheia dona
Sumere curabis: nimio ſed parcito vino.
Ennius ipſe pater dum pocula ſiccat iniqua,
Hoc vitio tales fertur meruiſſe dolores.

Furunculo medendo.

QVum ſanguis nimius puri commiſtus atroci
Æſtuat, & papulas altè ſuſtollit acutas,
Reſinam miſces & ſaxis ordea fracta:
Conſperſa hæc tepidis apponere conuenit vndis.
Vis & hyoſcyamum ceræ ſeuóque iugatum
Nectere? non minus hæc poterit medicina iuuare.
Prætereáque fimum ex gallo quod legeris albo,
Imbribus ex acidis fidens appone dolenti.
Auribus aut pecudum molles exprimito ſordes,
papullis Vnguine quo fotis dabitur medicina [a] papillis.

Carboni medendo.

HOrrendus magis eſt, perimit qui corpora, carbo.
Vrit hic incluſus, vitalia rumpit acerbus:
Hunc veteres quondam variis pepulére medelis.
Tertia nanque Titi ſimul & centeſima Liui
Charta docet ferro talem candente dolorem
Exectum, aut poto raporum ſemine pulſum:
Infecti dicens vix ſeptem poſſe diebus
Vitam produci: tanta eſt violentia morbi.
Dulcacidum laticem cum lini ſemine iunge,
Atque fimum pariter Paphiæ compone columbæ:
corruptas Hinc line [a] diruptas partes, & clauſa venena.
Præterea triti reſerant & operta lupini.
Nonnullus calcem viuam diſſoluit aceto,
Fumantémque niuem papulis apponit acerbis.
Eſt qui gallinæ perducat ſtercore corpus.
Allia vel piperi parcè commiſta linuntur
Pythagoræ cognata leui condita cumino.
Proderit & madida fermentum polline turgens.

Pani, vomicæ & ſtrumæ depellendis.

SVnt alii quos dura mouet natura tumores
Non minus horrendi, ſed non ita pernicioſi,
Vomica qualis erit, vel eidem proxima quædam.
Simplice reſina miſcebimus hordea tuſa,
A Et mulſos amnes & purgamenta columbæ.
His bene decoctis languentia membra fouentur.
Mollis odorato faba iungatur coriandro,
Proderit [a] appoſitum, mollítque aperítque tumorem. *appoſitu,*
Aut de phaſganio radix decocta paluſtri,
Quæ ſalis admiſto tundetur condimento.
Proderit & manſum quod traxeris arbore viſcum.
Gramen hyoſcyami ceræ ſeuóque vetuſto
Concilia, miſtiſque locos perduce dolentes.
Exercere etiam corpus medicina potens eſt.
B Ouum defundes in fictile, deinde putamen
Marrubii ſucco implebis: pòſt melle liquenti
Omnia conſociata tepenti proſpera potu
Sumuntur, reſerántque malum purgántq; leuántque.

Igni ſacro [a] demouendo. *remou.*

ESt etiam morbi ſpecies quæ dicitur ignis,
Languida quo multo torrentur membra calore.
Vel tu vicino ſeuum bouis igne remittis,
Mollitúmque lines: vel oloris fæcibus, oua
Sed non cocta dabis, ſic torrida membra fouebis.
C Lumbricus terræ miſto inducetur aceto,
Aut parili noua ruta modo, (ſed iungis oliuum)
Ouáque cum betis proſunt ſæpe illita tritis.
Allia dant [b] cinerem ſociato oleóque garóque, *cinerem hunc ſoc.*
Vnguine quo gliſcens deponet flamma furorem. *al. ſociã-*
Sæpe chelidoniæ pars candida iungitur oui, *dum.*
Quæ modico [c] potu ſed vili trita capeſſes, *in potu.*
Admiſcere memor lymphas amnémque falerni.

Podagræ depellendæ.

[a] QVædã haud ſunt rabidæ medicamina digna podagræ, *Quædam ſunt r.*
D [b] Cui ter tricenas ſpecies Epidaurius ipſe *Nec ther,*
Dixit ineſſe Deus: requiem tamen indere morbo *cui unde-*
Fas erit, & triſtem ſaltem mulcere dolorem. *nas ſpe-*
Ergo age, & arreptum ſalicis frondémque librúmque *cies*
Cum vino tere, ſic contractos perline neruos.
At quum prima mali ſeſe oſtentabit origo,
Feruida no timidis tolera cauteria plantis:
Semineciſve hirci reſerato pectore calces
Inſere: ſic diræ reprimes primordia peſtis.
Aut ſi corruptus perſederit altius humor,
E Trita cupreſſus ibi Baccho iungetur acerbo,
Panibus & teneris: cohibebitque addita queſtus
Parua ſabucus item hircino collita ſeuo:
Triticeæque acido manantes amne farinæ:
Aut [c] nitidum ranæ decoctum viſcus oliuo, *nitido.*
Siue chelidoniæ ſuccus [d] ſale miſtus aceto. *ſed*
Sunt quibus appoſita ſiccatur [e] hirundine ſanguis. *hirudine*
Non audita mihi ſit fas, ſed lecta referre,
Hoc quidam raptus morbo per tempora meſſis,
Vicino plantas frumenti preſſit aceruo,
F Euaſitque grauem caſu medicante dolorem.

Vulneribus ferro aut verberibus factis.

NAturæ vitiis medicas obiecimus artes:
Nunc & fortunæ iaculis obſiſtere par eſt.
Si cui fortè lapis teneros violauerit artus,
Necte adipes vetulos & tritam chamæciſſon,
Nec pudeat luteæ ſtercus perducere porcæ.
Sin autem ſæuo laceratum eſt verbere corpus,
Tum lixiua cinis ceras diſſoluit & oua,
Admiſtóque oleo vibices comprimit atras.
G Si verò infrenus manat de vulnere ſanguis,
Purpura torretur conchyli perlita [a] fuco, *ſucco*
Huius & atra cinis currentem detinet vndam.
Verrucæ quoque deſectæ frenare cruorem
Dicitur ambuſtus Tyrio de vellere puluis.
Præterea nimios reſerati vulneris amnes
Peniculi cinis aſtringit, vel fimbria porri.
Siue fimus manni cum teſtis vritur oui,
Et reprimit fluidos miro medicamine curſus.

Vulneribus quibuſcunque caſibus factis.

H TAm varia humanæ ſunt vulnera conditionis,
Vt nequeam proprias cunctis adſcribere curas.
Iiſdem igitur monitis caſus ſanabimus omnes.

excluſerit Sic tamen vt nullus medicinam [a] clauſerit error.
Ergo, modus quicunque obtingit vulneris atri,
Contritus cum melle dabit medicamina bulbus:
Herbáque quæ foliis nomen de mille recepit,
Appoſitu prodeſt adipi permiſta vetuſto.
Succida cum tepido nectetur lana Lyæo,
Ambuſtæue cinis complebit vulneris ora.
Concludit verò vel frons vel ramus ab vlmo.
At ſuccis hederæ pulchreſcit fœda cicatrix.

Hominis ac ſimiæ morſui.

SIue homo ſeu ſimilis turpiſſima beſtia nobis
Vulnera dente dedit, virus ſimul intulit atrum,
Betonicam ex [a] duro prodeſt aſſumere Baccho. puro
Necnon & raphani cortex decocta medetur,
Si trita admorſis fuerit circumlita membris.

Serpentium morſibus & venenis excludendis.

ſariſſæ CVſpide non quiſquam longæ neque cæde [a] cariſſæ,
Fulmine non gladii, volucris nec felle ſagittæ,
Quàm citò vipereo potis eſt affligier ictu.
Quare aptam dicamus opem, ſuccóſque medentes.
Quæ, Al. Quum [b] Quem nocuit ſerpens, fertur caput illius aptè
Vulneribus iungi: ſanat quem ſauciat ipſa:
Vtque Lariſſæa curatus Telephus haſta.
Proderit & caulem cum vino haurire ſabuci,
Aut coctum raphani librum tritumque ligare,
Siue etiam excelſa folium de mole cupreſſi:
Aut tithymallus atrox vulnus contrita perungit.
Carduus eſt nondum doctis fullonibus aptus,
Ex illo radix tepido potatur in amni.
Ceruino ex fœtu commiſta coagula vino
Sumuntur, quæ res membris agit atra venena.
Aut ferulæ radix potatur in imbre Lyæi:
Betonicæue leues, gallinæ aut iura vetuſtæ.
Si verò horrendum vulnus fera fecerit aſpis,
Vrinam credunt propriam conducere potu.
Varronis fuit iſta ſenis ſententia: necnon
(Plinius vt memorat) ſumpti iuuat imber aceti.
Dicendum & quæ ſit præcox medicina timenti:
(Cautio nanque poteſt diros præuertere morſus)
Si iecur exectum tardo de vulture portes.
Erucis aut ſi totos perduxeris artus,
Quas prius attritas vehementi ſpargis aceto.
Aut tu ceruina per noctem in pelle quieſces,
Aut genere ex ipſo dentem portabis amicum.
Toxica præterea qua ſint pellenda medela,
Expediam. Sanguis poterit prodeſſe caninus,
Qui facili potu antidotos imitatur honeſtas.
Vis & mirificos cautus prædiſcere odores,
Accenſis quibus arcetur teterrima ſerpens?
Aut ſtyracem torres aut diri vulturis alam,
Vel nepetam aut frondem rigidæ ſtirpémque myricæ.

Ictibus ſcorpii, & morſibus muris cæci vel aranei.

SVnt minimæ ſpecies, ſed diræ vulnere peſtes,
Quæ magis in tenui latitantes corpore fallant:
Scorpius vt grauis eſt & araneus: hæc mala ſemper
ſopore, Captant ſecuros multa iam nocte [a] ſopores,
Et documenta dedit nobis proſtratus Orion,
Magna quòd exiguis perimantur ſæpe venenis.
At qui vulnus atrox incuſſit ſcorpius ardens,
Continuò capitur, tunc digna cæde retuſus,
Vulneribúſque aptus, fertur reuocare venenum.
Aut calidis pelagi lymphis loca læſa fouentur:
Siue meri potu diſſoluitur improba peſtis.
Ad cunctos autem morſus ictuſque minorum
Caſeus aptus erit ſimæ de lacte capellæ,
Cumque hoc abſumi debebit origanus herba:
Hæc duo mirificis curabunt icta medelis.
Necnon fœniculo calidum annectatur anethum,
Aut viuum ſulphur ſicca cum fæce Lyæi.
Exiguo piperis cerebrum conſpergito galli.
Quo lita ſaneſcunt depulſo membra dolore.
Sin autem muris nocuit violentia cæci,

A Quæ ſola ſignauit voluendis orbita plauſtris,
Illine: mira datur vili de puluere cura.

Subitaneo dolori, febri, atque oſtocopo.

NOnnunquam exiſtit ſubiti noua cauſa doloris,
Cuius origo latet, veris reprimenda medelis.
Nanque chelidoniam miſto ſale nectere prodeſt,
Velleráque infuſo recalentia ſulphure ſanant.
Oſtocopon lento conducit melle perungi.
Sin autem calidæ depaſcent corpora febres,
B Tunc apii ſuccus leni ſociatur oliuo.
Membra lines, fotuque ſerus mulcebitur ignis.
Nec ſpernendus adeps, dederit quem beſtia melis.
Seminecis [a] cerui lacrymam miſcere liquori uitis
Conuenit, atque artus [b] illinc mulcere calentes: illo hinc
Sic lacerat morbum bilémque reuoluit in aluum.
Præterea chymum ſtomacho deſiccat iniquum,
Quæ magis atque magis promittunt corpora claudi.
Febribus at longis galli noua iura vetuſti
Subueniunt, etiam tremulis medicantia membris.

C Quartanæ typo medicando.

NEC tu crede leuem dilato tempore febrem,
Quæ ſpatium ſibi dat, magis vt ceſſando caleſcat,
Lethali quæ graſſatur quartana calore,
Ni medicas adhibere manus curemus & herbas.
Allia non pudeat terno cum cimice trita
Et diluta mero mediis haurire diebus,
Aut facilem iecoris murini ducere fibram,
Quatuor vt [a] duri iungantur ſcrupula Bacchi.
Mira eſt abſinthi cum ſimplice potio lympha.
D Sume tribus digitis apprenſum ſemen anethi,
Tantundem marathri, mulſum nec deſit aceti,
In cuius cyatho prædicta ſalubriter hauris.
Mæoniæ Iliados quartum ſuppone timenti,
Aut leporis trepidi diluta coagula trade.
Prodeſt & potus, ſed mulſus, Doridis humor.
Quidam etiam miranda ferunt veniente calore,
Iurantes ludum Veneris munúſque petendum.
Sed prius eſt oleo partus ferueſcere ranæ
[b] In triuiis, illóque artus perducere ſucco. Ex triuiis

E Tertianæ typo medicando.

ES T etiam alternis febris rediuiua diebus,
Tempora diſcernens quaſi iuſta pondera libræ.
Vt poſſis igitur talem prohibere furorem,
Inuolues cera pallentis grana cumini,
Puniceæque indes pelli collóque ligabis.
Pulegii ramus lanæ velatus amictu
Tempore ſuſpecto medicos præbebit odores.
Præterea tritus cimex potatur in ouo,
Horridus attractu, ſed guſtu commodus apto.

F Quotidianæ typo medicando.

AT qui continuis non ceſſat adire diebus,
Sed tantùm certas morbus diſcriminat horas,
Triticeum metuit granum (ſi credere dignum eſt)
Quod latitans fracto fuerit ſub pane repertum.
Nec non oſſa iuuant ſeptis inuenta domorum:
Conuenit hæc tereti pendentia ſubdere collo.
Multáque præterea verborum monſtra ſilebo:
Nam febrem vario depelli carmine poſſe
Vana ſuperſtitio credit tremulæque parentes.

G Hemitritæo depellendo.

MOrtiferum magis eſt quod Græcis ἡμιτριταῖον
Vulgatur verbis: hoc noſtra dicere lingua
Non potuere vlli, puto, nec voluere parentes.
Inſcribis chartæ quod dicitur Abracadabra:
Sæpius & ſubter repetis, ſed detrahe [a] ſummam, ſumma Vt m.
Et magis atque magis deſint elementa figuris:
Singula quæ ſemper rapies, & cætera figes,
Donec in anguſtum redigatur litera conum.
His lino nexis collum redimire memento.
H Nonnulli memorant adipem prodeſſe leonis.
Corallium atque crocum corio connectito felis.
Corallium verò ſi collo nectere velles,
Ne dubites illi virides miſcere ſmaragdos:

Talia languenti conducent vincula collo,
Lethaleſque abigent (miranda potentia) morbos.

Fracturis, & luxis ſanandis.

INfandum dictu cunctis procul abſit amicis,
Sed fortuna potens omen conuertat in hoſtes.
Vis indigna nouo ſi ſparſerit oſſa fragore,
Conueniet cerebrum blandi canis addere fractis,
Lintea deinde ſupérque inductas nectere lanas:
Sæpius & ſuccos conſpergere pinguis oliui:
Bis ſeptem credunt coaleſcere cuncta diebus.
Aut veteri baccho capræ fimus inde petulcæ,
Hoc aperit clauſum, trahit hærens, ſanat apertum.
Si verò caput infeſtus colliſerit ictus,
Ex oleo necti veſtis debebit arachnes:
Neſciet hæc illinc (niſi quum ſanarit) abire.
Quòd ſi luxa ſuo decedant membra tenore,
Vrere fœmineos crines ac iungere ſeuum
Congruet, ac tali medicamine mota ligare.
Aut malum ex pingui tritum appoſuiſſe iuuabit.
Aut ſi concluſum ſeruauit tibia vulnus,
Stercus ouis placidæ iunges adipéſque vetuſtos,
Pandere quæ poterunt vlcus patulóque mederi.

Neruis inciſis & dolentibus, atque contractis.

deiectos HAud quiſquam credet [a] diſiectos vulnere neruos
Ad ſolitum rurſus reuocari poſſe vigorem:
... prodeſt terræ lumbricos indere tritos,
... vetus & rancens ſociari axungia debet.
... verò occultus neruos dolor vrit inertes,
Vulturis exciſos adipes rutámque remitte,
Ac cerã [b] Aut ceram, & tali recreabis languida fotu,
Conuenit & pelagi calidis perfundier vndis:
Carica vel betis lento cum melle iugatur:
Aut Baccho madefacta Ceres cum fronde cupreſſi,
Quo poteris potu recreare rigentia membra.
Sin autem ſubito replicantur corpora morbo,
Contractos reuocat neruos caro ſumpta columbæ.

Ægris ſomno adſciſcendo.

NON ſolùm miſeros teterrima febris adurit,
Sed ſuper optato pergit viduare ſopore,
Ne proſint placidi cæleſtia munera ſomni.
Charta igitur, variis quam pinxit littera verbis,
Vritur, inde cinis calido potatur in amni.
& morió capitis ſubſternere fulcro. Proderit [a] & magnum capiti ſubſternere fulcrum.
Prodeſt & miſtam lymphis potare cupreſſum:
[b] Palladiis itidem ſuccis, quos flore roſarum
Iungis, & immiſces madidum tritumque papauer,
Quo lita frons facilem præbebit nocte quietem.
Alii, Proderit (ut magi) ca pra ſubſternere, fella. Necnon mandragoræ guſtu ſopor additur altus.
Dilue præterea glome ramina quæ gerit intus
Clauſa aries inter geminæ coxendicis vmbras,
Inde ſoporati ducentur gutture potus.

Lethargiæ expellendæ.

Palladios itidẽ ſuc cos cũ flo re DIximus hanc ſortem miſeris mortalibus eſſe,
Vt ſint ſæpe mala inter ſe contraria morbi.
Denique nonnunquam ſomno ſic membra grauantur,
Vt coniungatur letho ſopor altus acerbo.
Ergo leui flamma torrentur cornua capræ,
Quo nidore grauem depellent lumina ſomnum.
Aut Veneris labrum quæ dicitur herba, bibetur:
Quæ teritur prius & vino confuſa liqueſcit.
Conueniunt acidis euphorbia miſta fluentis,
Gramina vel rutæ gemina ſi nare trahantur.
Quidam dira iubent, ſepteno cimice trito
Vt vitientur aquæ, cyathuſque bibatur earum:
Hæc potiora putant quàm dulci morte perire.

Comitiali morbo.

EST ſubiti ſpecies morbi, cui nomen ab illo eſt,
recuſet Quòd fieri nobis ſuffragia iuſta [a] recuſant.
Sæpe etenim membris atro languore caducis,
Conſilium populi labes horrenda diremit.
Ipſe deus memorat dubiæ per tempora lunæ
Conceptum, talis quem ſæpe ruina profudit.
Prodeſt cum veteri Baccho fel vulturis ampli:
Sed cochlear plenum guſtu tibi ſufficit vno.

A Aut cruor ex Progne miſtus cum polline thuris:
Aut apium elixum, aut conditum melle fel agni:
Marrubiumve pari confuſum pondere mellis,
Cui tu terna dabis guſtu cochlearia in vno.
Aptus muſtellæ cinis eſt & hirundinis vnà.
Præterea pluuias hominis quas calua ſupina
Excepit proiecta ſinu, conſumere prodeſt.
Aut lapis ex nido vaga quem congeſſit hirundo,
Vellitur, & nexu fouet attollitque iacentem.
Pellitur (vt fama eſt) guſtu quoque languor anethi.

B Regio morbo pellendo.

REgius eſt vero ſignatus nomine morbus,
Molliter hic quoniam celſa [a] curatur in aula. curandus
Hunc rubia ex mulſa fertur conducere lympha.
Allia trita dabis vino madefacta calenti.
Vellera cum vino ſuffiri ſulphure prodeſt.

Infantibus [a] dentientibus, vel ſtrige inquietatis. ſtridentibus

NVdum hominem primùm mater natura profudit:
Inſuper excruciat, niueis quum dentibus armat.
C Collo igitur molli dentes nectentur equini,
Qui primi fuerint pullo creſcente caduci.
Aut teneris cerebrum gingiuis illine porci:
Aut leporis niueum bibitur cum lacte caprino.
Præterea ſi fortè premit ſtrix atra puellos
Viroſa immulgens exertis vbera labris,
Allia præcepit Titini ſententia necti,
Qui veteri claras expreſſit more togatas.

Combuſturis igne vel frigore.

D SVNT diuiſa quidem mala frigoris atque caloris:
Sed tamen amborum ſimili nocet vlcere virus.
Illa quoque vſta putes quæ ſunt niue læſa rigente.
Conuerſa in cinerem platani pila curat vtrunque.
At verò ambuſtum flammis, qui candidus oui
Succus ineſt, penna inductus ſanare valebit.
Aut tu ſuccoſæ cinerem perducito lanæ,
Aut viuam ex oleo veteri componito calcem,
Ordea vel franges atque oui candida iunges.
Adſit adeps porca (mira eſt hæc forma medelæ)
Iunge chelidoniis, ac ſic line vulnera ſuccis.
E Quódque recens vſſit glacies, axungia ſimplex
Mulcet, & ex facili grata eſt medicamine cura.

Venenis prohibendis.

VT tutus fias infeſtæ [a] fraude nouercæ, à fraude
Vel quicunque tuo carpetur liuidus auctu,
Non expectatis eat obuia cura venenis.
Ante cibos igitur iuglandis fœtus edatur.
Produnt electri variantia pocula virus.
Præterea coctæ querno cum cortice lymphæ
Conueniunt potu, demerſaue ficus oliuo.
F Sæpe etiam raphanum prædixit numen edendum.
Antidotus verò multis Mithridatica fertur Mithridatica
Conſociata modis, ſed Magnus ſcrinia regis
Quum raperet victor, vilem deprendit in illis
Syntheſin, & vulgata ſatis medicamina riſit,
Bis denum rutæ folium ſalis & breue granum,
Iuglandéſque duas, totidem cum corpore ficus:
Hæc oriente die parco conſperſa Lyæo
Sumebat, metuens dederat quæ pocula [c] mater. error.

Venenis datis.

G SI nequit infandum præuertere cautio virus,
Proximus ille gradus data pocula pellere cura.
Lac aſinæ placidæque bouis prodeſſe loquuntur.
Betonicam ex paruo ſumunt plerique Lyæo.
Quòd ſi hederæ ſuccos, quæ truncos implicat altos,
Inſtilles pateris, poterunt haud vlla nocere
Pocula, quæ quiſquam ſæuis vitiauerit herbis.
Siquis hyoſcyamum guſtarit lacte capellæ,
Exhauſto, rabidos poterit mulcere furores.

Vulneribus ex re dubia curandis.

H VVlnera tabeſcunt ſpatio vitiata dierum,
Curáque nil prodeſt nec ducitur vlla cicatrix.
Sed tamen herbarum tam mira potentia pollet,

Vlceris annoſi ſinus vt coaleſcere poſſit,
Marrubium[a] ſi tu recoquas illóque liquore [*ſi melle*
Vulnus atrox foueas,cineres vel hirundinis altæ [*coquas.*]
Inducas,leporiſue aſperſa coagula vino:
Aut hederam Baccho decoctam,& ſemen anethi,
Aut cineres alni tardo cum melle ligentur.
Lumbrici terræ poterunt [b]conducere vulnus, [*obducere*]
Aut facilis lapathi coma latior vlcera purgat,
Et commiſtus adeps ſed [c]nonnullo ſale tactus. [*non ullo*]
Pinea præterea viuo cum ſulphure cortex,
Et pice cum ſpiſſa,iam perdita membra reponit.

Verrucis tollendis.

INterdum exiſtit turpi verruca papilla.
Hinc quondam Fabio verum cognomen adhæſit,
Qui ſolus patriæ cunctando reſtituit rem.
Id poterit vitium ſanguis curare lacertæ,
Aut vrina canis cum terra inducta madenti.
Aut herbæ ſuccus quæ fertur nomine lathyr:
Et tithymallus item tali ſatis apta medelæ.
Si rupta immenſos fundit verruca cruores,
Purpureo triti cineres de vellere proſunt
Quod fuerit vero conchyli ſanguine tinctum.

Hæmorrhoidibus medendis.

EXcruciant turpes anum ſi fortè papillæ,
Agreſtis prodeſt radix [a]ſuperaddita porri. [*ſuper ad dita*]
[b]Ni violet, ſanat iuglandis fragmine clauſa. [*Niuiolet, ſanant iuglandis fragmina clauſas.*]
Sal niueum ſumes Beticum quod nomine dicunt,
Dulcia cúmque nigra iunges fuligine mella,
Aponéſque ſuper:pellit medicina dolorem.

Quæ ſequuntur ex Aldino codice ſumpta,indigna ſunt Sereno & pro ſpurijs habenda.

A PARALYSI DEPELLENDÆ.

Primo die ita agendum.

HVnc quicunque cupis citius depellere morbum,
Protinus antidotum ſtudio tu perfice mirum:
Scilicet vt valeas languenti ferre medelam.
Caſtoreas ſiliquas bis ſex perquirere cura,
Triſtis item digitis lympham metire duobus:
Denique tunc capies phialam quæ iuſtior extat,
Aut equidem flammas:ſed prunas ſubiice ſolers:
Proderit interea tepidum perentibus illud:
B Ieiunis ſed enim potius præbere memento.

Secunda ita medendum eſt.

Quúmque ſecunda dies orbi peruenerit omni,
Haud aliis rebus prudens adiungere cures.
Caſtoris atque nomen ſiliquas appendito ſtatim,
Atque duos ſemis digitos metire memento
In calice atque probo lympham miſcere duobus:
Qui patitur tepidum languens hinc ſorbeat ipſe.

Tertia die ita curandum eſt.

Gratior atque dies ternus quum venerit imo,
C Rurſus in ægroto conſtanter fer medicamen,
Caſtoreas ſiliquas iterum quæ pondere ſint ſex:
Hinc etenim binos digitos metire memento
De lympha liquida:ſed enim ſubiungere cura
Et ſimili debes tepidum præbere modo tunc.

Ita peragendum eſt à quarta die vſque ad ſextam ſeptima vſque ad nonã,à decima vſque ad duodeci & mirificè prodeſt.

Quid quarta die & reliquis peragendum ſit.

Quartus & ille dies conſentit: necne priori
D Quintus,& eſt ſimilis percellens nanque ſecundo,
Sextus:itémque ſimul concordat denique terno:
Septimus vſque nonum percurritur ordine primo:
Sic decimas currens conſcenditur ad duodenum.

[a]Q. RHEMNII FANNII PALAEMONIS DE PONderibus & menſuris liber. [*Al. Remi Fauini*]

POndera Pæoniis veterum memorata libellis
Noſſe iuuat:pondus rebus natura locauit
Corporeis:elementa ſuum regit omnia pondus.
Pondere terra manet:vacuus quoque ponderis æther
Indefeſſa rapit voluentis ſidera mundi.
Ordiar à minimis,poſt hæc maiora ſequentur.
Nam maius nihil eſt aliud quàm multa minuta.
Semoboli duplum eſt obolus,quem pondere duplo
Gramma vocant, ſcrupulum noſtri dixere priores.
Semina ſex alii ſiliquis latitantia curuis,
Attribuunt ſcrupulo,lentis veraciter octo,
Aut totidem ſpeltas numerant,triſtéſve lupinos
Bis duo:ſed ſi par generatim his pondus ineſſet,
Seruarent eadem diuerſæ pondera gentes:
Nunc variant.Etenim cuncta non fœdere certo
Naturæ,ſed lege valent hominúmque repertis.
In ſcrupulis ternis[a]drachmam,quo pondere doctis [*drachma eſt quo*]
Argenti facilis ſignatur nummus Athenis.
Holcéque à drachma non re ſed nomine differt.
Drachmam ſi gemines,aderit quem dicier audis,
Siciliquus:drachmæ[b]ſcrupuli ſi adiectio fiet, [*ſcriplum ſi adiecto fiet*]
Sextula quæ fertur:nam ſex his vncia conſtat.
Sextula quum dupla eſt,veteres dixere duellam.
Vncia fit drachmis bis quatuor:vnde putandum
Grammata dicta,quòd hæc vigintiquattuor in ſe
Vncia habet:tot enim formis vox[c]Græca notatur, [*noſtra*]
Horis quot mundus peragit noctémque diémque.
Vnciáque in libra pars eſt,quæ menſis in anno.
Hæc maior Latio libra eſt gentique togatæ:
Attica nã minor eſt,ter quinque hanc deniq; drachmis
Et ter vicenis tradunt explerier vnam.
Accipe præterea,[d]paruo quam nomine Graii [*patrio*]
[e]Mnam vocitant,noſtrique minam dixêre priores: [*Μνᾶν*]
Centum hæ ſunt drachmæ.quòd ſi deſcripſeris illis
Quatuor,efficies hanc noſtram deniq; libram:
E Attica quæ fiet,ſi quartam dempſeris hinc,Mna.
Cecropium ſupereſt poſt hæc docuiſſe talentum,
Sexaginta minas,ſeu vis,ſex millia drachmas,
Quod ſummum doctis perhibetur pondus Athenis:
Nam nihil his obolóve minus,maiuſve talento.
Nunc dicam,ſolidæ quæ ſit diuiſio libræ,
Siue aſſis:nam ſic legum dixêre periti:
Ex quo [f]quod ſoli capimus perhibemur habere, [*quid*]
Dicimur aut partis domini pro partibus huius:
Vncia nam libræ ſi deeſt,dixêre deuncem:
F At ſi ſextantem retrahas, erit ille decuncis:
Sed nullum reliquo nomen ſemuncia certum
Dempta dabit:[g]neque enim eſt huius ſeſcuncia triplex. [*namque eſt*]
Dodrantem reliquum vocitant quadrante retracto:
Quúmque triens deſit,beſſem dixêre priores.
Iidem ſeptuncem dempto quincunce vocarunt.
Poſt hæc ſemiſſis ſolidi pars maxima fertur.
Nam[h]quæ dimidium ſuperat,pars eſſe negatur, [*quod*]
Vt docuit tenui ſcribens in puluere Muſa.
Cætera dicta prius quibus eſt ſemuncia maior.

G De ponderibus & menſuris humidorum, & frugum.

[a]ET de ponderibus ſupereſt pars altera nobis, [*Hæc*]
Humida metiri ſeu frugum ſemina mauis,
Cuius principio nobis pandetur origo.

atque al- Pes longo ſpatio [b] latóque notetur in anglo,
to latóq; Angulus [c] vt par ſit, quem claudit linea triplex:
notetur Quatuor [d] ex quadris medium cingatur inane.
& par ſit Amphora fit cubus, quem ne violare liceret,
& quadis Sacrauére Ioui Tarpeio in monte Quirites.
Huius dimidium fert vrna. vt & ipſa medimni
Amphora, térque capit modium: ſextarius iſtum
Sedecies [e] Sexdecies haurit, quot ſoluitur in digitos pes.
At cotylas, quas, ſi placeat, dixiſſe licebit
Heminas, recipit geminas ſextarius vnus,
Qui quater aſſumptus fit Graio nomine chœnix.
Adde duos, chus fit vulgo qui eſt congius idem,
A quo ſextari nomen feciſſe priores
Crediderim, quòd eos capiat ſex congius vnus.
At cotyle cyathos bis ternos vna receptat.
Sed de abaco nobis id pondus ſæpe notatur.
quinæ Bis [f] quinq; hunc faciũt drachmæ, ſi appendere [g] tẽtes:
ullis Oxybaphus fiet ſi quinque addantur [h] ad illas.
ad iſtas At myſtrum cyathi quarta eſt, ac tertia myſtri,
chem..n Quam vocitant [i] cyanem, capit hæc cochlearia bina.
Quòd ſi menſuræ pondus componere fas eſt,
Sextari cyathus pars eſt quæ eſt vncia libræ:
N[illegible]n oxybaphi ſimilis ſeſcuncia fiet.
[illegible]túmque tibi myſtro [k] ſimulare licebit.
[illegible]ar extremum eſt, ſcrupulique imitabitur inſtar.
[illegible] præterea dicenda eſt amphora nobis,
[illegible]dus: hanc facies, noſtræ ſi adieceris vrnam.
[illegible]s decies quem conficit [l] amphora noſtris
[illegible]s: hac nulla eſt maior menſura liquoris.
[illegible]m terris quas aduena Nilus inundat,
[illegible], cui ſuperat modii pars tertia poſt tres:
a...m Nanque [m] etiam modiis explebitur artaba triplex.

De ponderibus variorum liquorum, & aquarum.

ILlud præterea tecum cohibere memento,
Finitum pondus varios ſeruare liquores.
addit, Nam libræ (vt memorant) beſſem ſextarius [a] addet,
Seu puros pendas latices, ſeu dona Lyæi.
liuentis Addunt ſemiſſem libræ [b] labentis oliui,
Selibrámque ferunt mellis ſupereſſe bilibri.
Hæc tamen aſſenſu facili ſunt credita nobis:
Nanque nec errantes vndis labentibus amnes,
fiat Nec merſi puteis latices aut fonte perenni
à ſummo Manantes par pondus habent: non denique vina,
à ſumma- Quæ campi aut colles nupérue aut antè tulere:
ad imam Quod tibi mechanica promptum eſt depromere muſa.
Ducta ſu- Ducitur argenti, tenuiue ex ære cylindrus,
perficiem Quantum inter nodos fragilis producit arundo,
quæque Cui cono interſas modico pars ima grauatur,
in tot fru Ne totus [c] ſedeat, totúsve ſupernatet vndis.
ſta. Lineáque [d] à ſumma tenuis deſcendit ad ima,
Ducta ſuperficie: tot quæque in fruſta ſequatur,
..otes Quot [e] ſcrupulus granis eſt argenti æriſve cylindrus:
immergi- Hoc cuiuſque [f] poteſt pondus ſpectare liquoris.
tur undæ Nam ſi tenuis erit, maiori [g] mergitur vndæ:

A Sin grauior, plures modulos ſupereſſe notabis.
Aut ſi tantundem laticis ſumatur vtrinque,
Pondere præſtabit grauior: ſi pondera ſecum
Conueniunt, tunc maior erit quæ tenuior vnda eſt.
Quòd ſi ter ſeptem numeros texiſſe cylindri
Hos videas latices, illos cepiſſe ter octo,
His drachma grauius fatearis pondus ineſſe.
Sed refert æqui tantum conferre liquoris
(Vt grauior ſuperet drachma) quantum expulit vndæ
B Illius aut huius teretis pars merſa cylindri.
Hæc de menſuris, quarum ſi ſigna requires,
Ex ipſis veterum poteris cognoſcere chartis.

De inuentione argenti auro in vna maſſa permiſti.

NVnc aliud partum ingenio trademus eodem.
Argentum fuluo ſi quis permiſceat auro,
Quantum id ſit, quóue id poſſis deprendere pacto,
Prima Syracuſii mens prodidit alta magiſtri.
C Regem nanque ferunt [a] Siculam, quam vouerat olim *Siculum*
Cælicolûm regi, ex auro ſtatuiſſe coronam:
Compertóque dehinc furto (nam parte [b] retenti *retẽta Ar-*
Tantundémque argenti opifex immiſcuit auro) *genti tã-*
Oraſſe ingenium ciuis, qui mente ſagaci *tundem*
Quis modus argenti fuluo latitaret in auro
Repperit, illa ſum quod diis erat antè dicatum:
Quod te quale ſiet (paucis aduerte) docebo.
Lancibus æquatis, quibus hæc appendere mos eſt,
Argenti atque auri, quod edax purgauerit ignis,
D Impones libras, neutrum vt præponderet: háſque
Submittes in aquam, quas pura vt ceperit vnda,
Protinus inclinat pars hæc quæ ſuſtinet aurum.
Denſius hoc nanque eſt, ſimilari & craſſius vnda.
At tu iſte iugum, mediíque è cardine centri
Interualla nota, quantum diſcerpſerit illinc.
Quótque notis diſtet ſuſpenſo pondere filum,
Fac drachmis diſtare tribus. Cognouimus ergo
Argenti atque auri diſcrimina. Denique libram
Libra tribus drachmis ſuperat, quum mergitur vnda.
E Sume dehinc aurum cui pars argentea miſta eſt,
Argentique meri par pondus, itémque ſub vnda
Lancibus impoſitum ſpecta: propenſior auri
Materies ſubſiſtet enim furtúmque docebit.
Nam ſi ter ſenis ſuperabitur altera drachmis,
Sex ſolas libras auri dicemus ineſſe,
Argenti reliquum: quia nil in pondere differt
Argentum argento, liquidis quum mergitur vndis.
Hæc eadem puro deprendere poſſumus auro,
Si par [b] corrupto pondus pars altera geſtet. *correpto*
F Nam [c] quoties ternis pars illibata grauarit *quotiens*
Corruptam drachmis ſub aquam, totidem eſſe notabis
Argenti libras, quas fraus permiſcuit auro.
Pars etiam libræ quæuis ſi fortè ſuperſit,
Hæc quoque drachmarum ſimili tibi parte notetur.
Necnon & ſine aquis * *

Library of the
UNIVERSITY OF MARYLAND
1813
SCHOOL OF MEDICINE.